

Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексіне түсініктеме (баптар бойынша)

Түсініктеме, Қаңтар 2020 жыл.

Осы ғылыми-практикалық түсініктеме 2014 жылы қабылданған Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің нормаларын баптар бойынша түсіндіруді қамтиды.

Басылым ғылыми қызметкерлерге, Заң факультеттері мен жоғары оқу орындарының оқытушыларына, студенттерге, судьяларға, адвокаттарға, прокуратура қызметкерлеріне және әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға уәкілетті өзге де мемлекеттік қызметшілерге, сондай-ақ әкімшілік-деликтілік құқыққа қызығушылық танытатын қалың оқымдарға арналған.

Басылымда 2019 жылғы 1 қаңтардағы жағдай бойынша заңнама түсіндірілген. Жалпы және рәсімдік бөліктер 2020 жылғы 1 қаңтардағы жағдай бойынша қосымша пысықталды.

Авторлық ұжым:

Бачурин Сергей Николаевич, з.ғ.к., доцент – 48-тарау (Е.М. Хакимовпен бірлескен авторлықта);

Ғабдуалиев Мереке Трекұлы, з.ғ.к. - 11, 21, 22, 23-тараулар;

Жүсіпбекова Айнұр Маратқызы, з.ғ.м. – 13-тарау (а. в. Карпекинмен бірлескен авторлықта); 33, 39-тараулар (О. Т. Сейтжановпен бірлескен авторлықта);

Карпекин Александр Владимирович, з.ғ.к., доцент – 13 тарау (А. М. Жүсіпбековамен бірлескен авторлықта);

Корнейчук Сергей Васильевич – 2-тарау; 6-тарау (О.Т. Сейтжанов, Е.М. Хакимов бірлескен авторлықта); 8-тарау; 25-тарау (Хакимов е. м. бірлескен авторлықта); 457-470, 488, 488-1, 491-506-баптар; 28, 30, 52-тараулар;

Корякин Илья Петрович, з.ғ.д., профессор – 49-тарау;

Кысыкова Гульнара Бауыржановна, з.ғ.к. – 20 тарау;

Омарова Ботагоз Акимгереевна, з.ғ.к. – 17-тарау; 18-тарау (Б.А. Парманкуловамен бірлескен авторлықта); 26, 31-тараулар; 32-тарау (Б.А. Парманкуловамен бірлескен авторлықта);

Парманқұлова Баян Асханбайқызы – 18-тарау (Б.А. Омаровамен бірлескен авторлықта); 19-тарау; 32-тарау (Б.А. Омаровамен бірлескен авторлықта); 43-тарау (А.С. Тукиевпен бірлескен авторлықта);

Подопригора Роман Анатольевич, з.ғ.д., профессор - 24 тарау, 489, 489-1, 490 баптар;

Порохов Евгений Викторович, з.ғ.д. – 14, 15, 16, 29-тараулар, 471-475-баптар;

Сейітжанов Олжас Теміржанұлы, з.ғ.к., доцент, – 4 тарау; 5-тарау (Е.М. Хакимовпен бірлескен авторлықта); 6-тарау (С.В. Корнейчук, Е.М. Хакимов бірлескен авторлықта); 9-тарау; 10-тарау (Б.Е. Шаймерденов, В.В. Филинмен бірлескен авторлықта); 33-тарау (А.М. Жүсіпбековамен бірлескен авторлықта); 36-тарау (Б.Е. Шаймерденовпен бірлесіп); 39-тарау (А.М. Жүсіпбековамен бірлескен авторлықта);

Смышляев Александр Сергеевич, PhD докторы. – 38, 40, 42, 43-1-тараулар (А. С. Түкиевпен бірлескен авторлықта); 44-тарау;

Тукиев Аслан Султанович - з.ғ.к., доцент – 1, 3, 35-тараулар; 38, 40, 42-тараулар (А.С. Смышляевпен бірлескен авторлықта); 43-тарау (Б.А. Парманкуловамен бірлескен авторлықта); 43-1-тарау (А.С. Смышляевпен бірлескен авторлықта); 44-1-тарау (Д.А. Шиппен бірлескен авторлықта); 45-тарау; 46-тарау (Д.А. Шиппен бірлескен авторлықта); 47-тарау;

Филин Владимир Владимирович, з.ғ.к., доцент – 10-тарау (О.Т. Сейтжанов, Б.Е. Шаймерденовпен бірлескен авторлықта);

Хакимов Ержан Маратович, з.ғ.м. – 5-тарау (О.Т. Сейтжановпен бірлескен авторлықта); 6-тарау (О.Т. Сейтжанов, С. В. Корнейчукпен бірлескен авторлықта); 7-тарау; 25-тарау (С.В. Корнейчукпен бірлескен авторлықта); 34, 41-тараулар; 48-тарау (С.Н. Бачуринмен бірлескен авторлықта); 53-тарау;

Шаймерденов Болат Еркенұлы, з.ғ.м., – 10-тарау (О.Т. Сейтжанов, В.В. Филинмен бірге); 12-тарау; 476-487, 507-509-баптар; 36-тарау (О.Т. Сейтжановпен бірге); 37, 50, 51-тараулар.

Денис Алексеевич Шипп – 44-1, 46-тараулар (А.С. Тукиевпен бірлескен авторлықта).

Жіберілген қысқартулар:

Қазақстан Республикасы Жоғарғы Соты – Жоғарғы Сот;

Қазақстан Республикасының Бас прокуратурасы – Бас прокуратура;

Қазақстан Республикасының Азаматтық кодексі – АК;

Қазақстан Республикасының Азаматтық процестік кодекс – АПК;

Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексі – ӘҚБтК;

Қазақстан Республикасының Қылмыстық кодексі – ҚК;

Қазақстан Республикасының Қылмыстық-процестік кодексі – ҚПК;

Қазақстан Республикасының Салық және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдер туралы Кодексі (Салық кодексі) – СК;

Мамандандырылған әкімшілік ауданаралық әкімшілік соты – МАӘС;

Мамандандырылған сот – МС.

АЛҒЫСӨЗ

Құрметті оқырман!

Сіздің назарыңызға тәуелсіз Қазақстан тарихындағы алғашқы Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексіне толық түсіндірмені зор қуанышпен және мақтанышпен ұсынамын.

Бұл Қазақстан Республикасы Әділет министрлігінің белсенді әрі қағидатты ұстанымының арқасында мүмкін болып отыр. Құқықтық ағарту ісі және құқықтық мәдениет қоғамдық қатынастардың неғұрлым кең шеңберін реттейтін, қатарына, әлбетте, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекс кіретін негізгі заңдарды доктриналық тұрғыдан ұғынусыз мүмкін емес. Тіпті кеш болса да, оған толық түсіндірме дайындау одан да маңызды болып табылады.

Бұл оқиға басқа да көптеген себептермен де маңызды.

Қазақстан Республикасы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің міндеті "шағын қылмыстық кодекс" болу деп күні бұрын айқындалған күрделі тарихы бар. Қолданыла бастаған алғашқы жылдардан бастап Кодекс заң шығарушы сол немесе өзге әрекетті қылмыстық әрекетке жатқызу қажеттілігіне сенімді болмаған тыныс-тіршіліктің ондаған саласы мен аясын тез қамтып үлгерді.

Қазақстанда тәуелсіздік алғанға дейін 1980 жылғы кеңестік құқықтық реформаның нәтижесі болған 1984 жылғы 22 наурыздағы Қазақ КСР-нің Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексі қолданыста болды. Басқа іргелі "алғашқы кодекстер" – Қылмыстық кодекс, Қылмыстық процестік кодекс, Азаматтық кодекс шамамен 20 жыл бұрын қабылданғанын (1959 жылы ҚазКСР ҚК және ҚПК, 1963 жылы АК) еске түсіре кеткен орынды.

Қазақстан Республикасының жаңа тарихында Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексті дайындау заң жобалау жұмыстарының 1996 жылға арналған жоспарына енді. Алайда бұл процесс ұзаққа созылды және Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексті Қылмыстық кодекстен бұрын қабылдауға болмайды деген орнықты пікір оның себептерінің бірі болды.

Тәуелсіздік алғаннан кейін 10 жыл өткен соң ғана, 1997 жылы Қылмыстық кодекс қабылданғаннан кейін 2001 жылы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекс қабылданды. Егемен Қазақстан тарихындағы алғашқы Кодекстің қабылдануы заң ғылымы мен заң практикасы үшін үлкен жетістік болды. Қылмыстық және әкімшілік жауапкершілік институттарының ортақ тұстары көп болғандықтан, қылмыстық құқық оның мазмұнына үлкен әсер етті.

Қылмыстық кодексті кезекті реформалаудан кейін деликтік саланы да реформалау қисынды болды. Мәселен, 2014 жылы қабылданған жаңа Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекс айтарлықтай өзгеріске ұшырады.

Қалай болғанда да, жыл сайын еліміздің миллиондаған азаматы әкімшілік құқықтық қатынастар орбитасында болады. Заң (ал біздің жағдайымызда Кодекс) мінез-құлық қағидалары жиынтығын құрайтыны, қоғамдық қатынастарды қорғайтыны бәрімізге мәлім.

Бұл қағидалардың мызғымастығы, олардың қомақтылығы мемлекеттіліктің құқықтық сипатын, оған деген сенімді және оның тұрақты әрі ойдағыдай дамуын күні ілгері анықтайды. Алайда мұндай заң ұдайы қолданыста болуы тиіс. дұрыс айқындалуы, түсіндіріліп, ұғындырылуы керек. Бұл қоғам игілігі үшін жұмыс істейтін заңның маңызды шарты болып табылады.

Дайындалған Түсіндірме одан да құнды. Ол біздің миллиондаған азаматымызға өз құқықтарын неғұрлым толық қорғауға, нақты құқықтық мемлекет құруға мүдделі барлық тараппен өркениетті және құқықтық жолмен өзара қарым-қатынас орнатуына мүмкіндік береді.

Әрбір нақты сот шешімінде күштілер мен әлсіздерді тең, ал бүкіл адамды еркін ететін, заңды әділдікке жақындата түсетін құқық дәл осылай қалыптасады. Осы Түсіндірме көптеген кәсіпқойлар мен патриоттар азаматтардың жұмсаған күш-жігерінің нәтижесі деп білеміз.

Бұл ұжымдық еңбек оқырмандарға өте пайдалы болады деп үміттенемін.

Құрметпен, А. Тукиев

1-БӨЛІМ. ЖАЛПЫ ЕРЕЖЕЛЕР

1-тарау. ӘКІМШІЛІК ҚҰҚЫҚ БҰЗУШЫЛЫҚ ТУРАЛЫ ЗАҢНАМА

1-бап. Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы заңнамасы

1. Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы заңнамасы осы Кодекстен тұрады.

2. Осы Кодекс Қазақстан Республикасының Конституциясына, халықаралық құқықтың жалпыға бірдей танылған қағидаттары мен нормаларына негізделеді.

2-1. Осы Кодекске өзгерістер және (немесе) толықтырулар енгізу Қазақстан Республикасының басқа да заңнамалық актілеріне өзгерістер мен толықтырулар енгізуді көздемейтін заңмен жүзеге асырылады.

Бұл ереже әкімшілік жауаптылықты алып тастау жағдайларына, сондай-ақ Қазақстан Республикасы Президентінің заң шығару бастамасы тәртібімен әзірленетін заң жобаларына қолданылмайды.

3. Қазақстан Республикасының халықаралық шарттық және өзге де міндеттемелері, сондай-ақ Қазақстан Республикасы Конституциялық Кеңесі мен Жоғарғы Сотының әкімшілік-деликтік құқықтық қатынастарды реттейтін нормативтік қаулылары әкімшілік құқық бұзушылық туралы заңнаманың құрамдас бөлігі болып табылады.

4. Қазақстан Республикасы ратификациялаған халықаралық шарттардың осы Кодекс алдында басымдығы болады және халықаралық шарттан оны қолдану үшін заң шығару талап етілетін жағдайларды қоспағанда, тікелей қолданылады. Егер Қазақстан Республикасы ратификациялаған халықаралық шартта Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы заңнамасында көзделгеннен өзгеше ережелер белгіленсе, онда халықаралық шарттың ережелері қолданылады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы жаңа кодексі материалдық және іс жүргізу әкімшілік-деликтік қатынастарды реттейтін нормалардың бірыңғай кешенін білдіреді. Бұл оның бұрынғы кодекстер - ҚК, ҚПК, МК, АПК-ден басты айырмашылығы. Кодекстің мұндай құрылымы жаңа емес, ол әкімшілік жауапкершілікті құқықтық реттеу жүйесін дамытудың кеңестік кезеңінен алынған. Осыған ұқсас құрылымнан 1984 жылғы ҚазКСР және 2001 жылғы егеменді Қазақстан тарихындағы алғашқы ӘҚБтК құрылған.

Кеңес құқығы жүйесіндегі болмашы теріс қылықтар (әкімшілік құқық бұзушылықтар) үшін әкімшілік жауапкершілік институтының пайда болуы және дамуы тарихымен А. В. Киридің "Административно-деликтное право: (теория законодательные основы)" монографиясында танысуға болады.

2014 жылғы ӘҚБтК-нің 1984 ж. ӘҚБтК-нен және 2001 жылғы ӘҚБтК-ден тұжырымдамалық айырмашылығы, онда заң шығарушы алғаш рет деликтік (Ерекше) бөлік және процестік бөліктер үшін жалпы нормаларды сегменттеу әрекетін жасаған. Егер ӘҚБтК-нің жалпы бөлімі мен 37-тарауының баптарына қатысты өзгерістерге назар аударса, бұл үрдіс анық байқалады. Соңғы заң шығарушының ойы бойынша Кодекстің іс жүргізу блогы үшін "жалпы бөлігі" болуы тиіс еді.

Әрине, құқық қолданушылары да, әсіресе құқық теоретиктері жалпы бөлімнің бірыңғай нормалары кезінде кодекс нормаларын іске асыруда "қиындықтардың" болуын мойындады. Ерекше және іс жүргізу бөлігінде ерекше салынған адамдардың көп санының салдарынан жалпы бөліктің нормалары оларды тиісті түрде реттей алмады. Бұл заң шығарушыны нақты нормалардың редакциясын тікелей қайшылықтар болмайтындай етіп тұжырымдауға мәжбүр етті. Соның салдарынан жалпы бөлімнің нормалары жалпы сипатқа ие. Мысалы, ҚК, ҚІЖК, МК және АІЖК-нен өзгеше. Біздің пікірімізше, заң шығарушы жасаған әрекет болашақта жоспарланған материалдық және процестік нормаларды межелеудің алғашқы қадамы болып табылады.

Түсініктеме берілген баптың 1-бөлігі Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодексі Қазақстан Республикасының әкімшілік-деликтік заңнамасы тұратын жалғыз кодификацияланған акт болып табылады деп жариялайды. Басқаша айтқанда, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы заң деп тек деликтік қатынастарды, яғни ӘҚБтК-нің 1 және 2-бөлімдерінде тұжырымдалған және заң жүзінде бекітілген материалдық нормаларды түсіну керек. Бұл әкімшілік жауапкершілік туралы заңнаманың жалпы міндеттері мен принциптері, әкімшілік жаза түрлері және әкімшілік құқық бұзушылық құрамы.

2001 жылғы ӘҚБтК-нің 1-бабының 1-бөлімін салыстыру үшін, сондай-ақ Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодификацияланған жалғыз заңнамалық акт ретінде Кодекстің ерекшелігі туралы бекіткен қосымша ереже көзделген, оған сәйкес әкімшілік жауапкершілікті көздейтін заңдар оларды ӘҚБтК-ға енгізгеннен кейін ғана қолдануға жатады.

Мұндай норма Қазақстан тәуелсіздігінің бірінші кезеңінде жауапкершілік туралы дербес бөлімдерді (құқық бұзушылықтардың жекелеген құрамдарын және санкцияларды қоса алғанда) қамтитын көптеген заңнамалық актілердің қабылдануына байланысты қажет болды. Және ӘҚБтК мәртебесіне айрықша мән беру мақсатында 1-баптың 1-бөлігінде әкімшілік жауапкершілікті белгілейтін барлық өзге де нормативтік құқықтық актілердің қолданылуын тоқтатқан қосымша норма енгізілді. Мысалы:

Тарау 42"Салық және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдер туралы" Қазақстан Республикасының 1995 жылғы 24 сәуірдегі Заңының 42-тарауы "салықтық құқық бұзушылықтар және оларды жасағаны үшін жауапкершілік" (күші жойылды). Мысалы, 163-бапта салық төлеушінің салық органында есепке қою мерзімін бұзғаны үшін, сондай-ақ аумақтық салық органының лауазымды адамының салық төлеушіні есепке қоюдан негізсіз бас тартқаны үшін он айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл қарастырылған.

"Валюталық реттеу туралы" Қазақстан Республикасының 1996 жылғы 24 желтоқсандағы Заңының (күші жойылды) 14-бабына сәйкес Қазақстан Республикасының Үкіметі ҚАУЛЫ ЕТЕДІ:

осы Заңның нормаларын бұзатын валюталық операцияларды жасағаны үшін, - мәміле сомасының 10 пайызы мөлшерінде, бірақ 1 миллион теңгеден аспайтын айыппұл түрінде;

валюталық операцияларды бухгалтерлік есепте олардың нәтижелерін тиісті көрсетпей жүргізгені үшін –

есепке алынбаған сома мөлшерінде айыппұл түрінде;

есеп пен есептіліктің тәртібі мен белгіленген нысандарын бұза отырып, валюталық операциялардың бухгалтерлік есебін жүргізгені үшін -

тиісті түрде ескерілмеген соманың 5 пайызы мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

Алайда, жаңа ӘҚБтК-де заңнама осындай норманы сақтау қажеттілігі жоқ деп есептеді, өйткені бүгінгі таңда салалық заңдардың тек көмекші функцияны орындай отырып, жауапкершілік туралы құқықтық нормалар жоқ және әкімшілік жауапкершілікке тартудың дербес құқықтық негіздері ретінде болмайды, бұл қисынды болып табылады.

Осылайша, заң шығарушы Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы жаңа кодексін әкімшілік-деликтік құқықтық қатынастарды реттейтін жалғыз кодификацияланған заңнамалық акт ретінде ерекше мәртебеге бөлді.

Қазіргі уақытта ӘҚБтК-нің Ерекше бөлігінің жеке нормалары қолданысының сілтемелік сипатынан туындаған, оның бұрыннан келе жатқан проблемасы әлі де сақталып отырғанын атап өту қажет. Бұл жағдайда әкімшілік жауаптылықтың басталуы

адамның салалық заңдарда немесе заңға тәуелді нормативтік құқықтық актілерде белгіленген талаптарды, міндеттерді немесе тыйымдарды бұзу түріндегі нақты норманы бұзуымен тығыз байланысты.

Бұл, негізінен, сынның объектісі болып табылады, өйткені ол Республика Конституциясының 61-бабының талаптарына толық сәйкес келмейді. Сонымен қатар бұзушылық фактісін анықтаудың және тиісінше тұтастай бірқатар салалар бойынша әкімшілік жауаптылықтың басталуының өзге нысанының мүмкіндігі аз болып тұр. Бұл деликтілікке әкелетін көптеген реттеуге байланысты болады. Мысалы, білім беру саласындағы, тарихи-мәдени мұра объектілерін қорғау және пайдалану, шикізат пен басқа да тауарларды Қазақстан Республикасынан тыс жерлерге әкету немесе жөнелту, газ желісі ұйымдарын аккредиттеу, коллекторлық қызметті жүзеге асыру, бюджеттік есепке алуды жүргізу, тегін медициналық көмектің кепілдік берілген көлемін көрсету жөніндегі шығындарды өтеу, бухгалтерлік есеп пен қаржылық есептілік, алкоголь өнімін таңбалау, мұнай құбырларын, газ құбырларын және олардың жабдықтарын пайдалану, Қазақстан Республикасының аумағында және ғарыш кеңістігінде ғарыш жүйелерін құру және пайдалану саласындағы бұзушылықтар, жер қойнауын пайдалану жөніндегі операцияларды жүргізу кезіндегі және т.б. бұзушылықтар.

Әрине, олардың бір бөлігі ӘҚБтК-нің Ерекше бөлігінің нормалары диспозициясында тікелей инкорпорациялануы мүмкін екені даусыз. Ол кезде мұндай манипуляциялар қиын болып көрінетін реттеудің басқа бөлігі қалады. Бұл одан әрі ғылыми ізденістер мен заң шығару жұмысының нысанасы болуға тиіс.

Кейбір авторлар түсіндіретін баптың 1-бөлігінің ережелері әкімшілік-деликтік қатынастардың рәсімдік-іс жүргізу нормаларына да қолданылады деп санайды. Алайда, бұл олай емес. Әкімшілік іс жүргізу заңнамасының негізгі ережелері ӘҚтК-нің 3-5 бөлімдерінде тұжырымдалған және заң жүзінде бекітілген. Бұл әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша іс жүргізудің жалпы тәртібі, әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға уәкілетті органдар және әкімшілік жаза қолдану туралы қаулыларды орындау. Бұл тұрғыда ӘҚБтК-нің 736-бабын енгізу заң шығарушының ойын ашуға мүмкіндік береді және жоғарыда көрсетілген қорытындыны растайды.

Бұған дейін Кодекстің мұндай құрылымы әкімшілік жауапкершілікті құқықтық реттеу жүйесін дамытудың кеңестік кезеңінен алынған Кеңес ғылымында бұрыннан құқықтық дербес екі саласы болып келе жатқан қылмыстық және қылмыстық-процестік құқықтардан айырмашылығы материалдық әкімшілік және әкімшілік-процестік құқық ешқашан оқшауланбаған. Сонымен қатар, олар жалпы әкімшілік құқықтың бір бөлігі – басқару құқығы болды. Құқықтық нормалардың аталған екі тобы да кеңес құқығының бірыңғай саласында - әкімшілік құқықпен біріктірілді.

Осылайша, материалдық нормалар (ӘҚБтК 1 және 2-бөлімдері) қоғамдық қатынастарды реттеудің белгілі бір саласындағы құқық субъектілерінің бастапқы

құқықтары мен міндеттерін бекітеді, ал іс жүргізу нормалары (ӘҚБтК 3-5-бөлімдері) материалдық нормаларды іске асыру тәртібі мен рәсімдерін, іс жүргізу-құқықтық қатынастар субъектілерінің құқықтары мен міндеттерін айқындайды.

Түсіндірілетін баптың 2-бөлігі Қазақстан Конституциясының 4-бабы 2-тармағының ережесін бекітеді, оған сәйкес Конституцияның жоғары заң күші бар және Қазақстан Республикасының бүкіл аумағында тікелей қолданылады. Сонымен қатар, Конституцияның 62-бабының 7-тармағында Республика заңдары, ал бұл ӘҚБтК-нің де еліміздің Негізгі заңына қайшы келмеуі тиіс деп айтылған. Конституцияның нормаларына тек Нормативтік құқықтық актілер ғана емес, яғни ӘҚБтК-нің баптары, бөліктері, тармақшалары, сондай-ақ лауазымды адам не сот Кодексте белгіленген іс жүргізу әрекеттерін жүзеге асыру кезінде шығаратын (қолданатын) жеке қолданылатын актілер де сәйкес келуге тиіс екенін атап өткен жөн.

Мұндай актілерге әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама, ұйғарым, әкімшілік жаза қолдану туралы қаулы және өзге де құқықтық актілер жатады.

ӘҚБтК Конституциясымен қатар, сондай-ақ халықаралық құқықтың жалпыға танылған қағидаттары мен нормаларына негізделеді. Халықаралық құқықтың жалпыға танылған принциптері деп оның ең кең және маңызды нормалары ұғынылады, онда оның басты мазмұны мен сипатты сипаттары көрсетіледі және жоғары, императивті заң күші бар. Қазіргі халықаралық құқықтың негізгі принциптері неғұрлым беделді халықаралық ұйымдардың бірқатар құжаттарында, атап айтқанда, БҰҰ Жарғысында, 1970 жылғы халықаралық құқық принциптері туралы Декларацияда, 1975 жылғы Еуропадағы қауіпсіздік және ынтымақтастық жөніндегі кеңестің Қорытынды актісінде, 1948 жылғы Адам құқықтарының жалпыға бірдей декларациясы бекітілген.

Мұндай қағидаттарға мыналарды жатқызуға болады: мемлекеттердің егемендік теңдігі; күш қолданбау және күшпен қорқыту; ішкі істерге араласпау; адам құқықтары мен негізгі бостандықтарды құрметтеу және т. б. халықаралық-құқықтық нормалар нормативтік бағдар ретінде әрекет етеді, Ұлттық мемлекеттердегі құқықшығармашылық үшін және сонымен бірге олардың бұлжытпай орындауға жататын ерікті қабылданған міндеттемелері.

Баптың 2-1-бөлікпен толықтырылуы бүкіл әкімшілер қауымдастығын толғандыратын проблема – заң шығарушының ӘҚБтК-ге түзетулер (өзгерістер мен толықтырулар) енгізу бөлігіндегі шамадан тыс белсенділігінен туындады. Бұл проблема жүйелі, өйткені одан ескі ӘҚБтК де "зардап" шекті.

Статистика көрсеткендей, күші жойылған ӘҚБтК-нің қолданысы кезінде оған 185 реттен астам түзетулер енгізілген. Оның үстіне, соңғы жылдары мұндай практика өсті: 2012 жылдан бастап 63-тен астам заң қабылданды, олармен ӘҚБтК (2001) 250-ден астам баппен толықтырылды.

Бұл жерде проблема ӘҚБтК-нің сапасында емес, адам өмірінің барлық дерлік салалары – оны реттеу нысанасының ерекшелігінде. Нәтижесінде, ілеспе түзетулермен ӘҚБтК-ні қозғамайтын заң жобасын табу өте қиын.

Жаңа ӘҚБтК-ге 2020 жылдың қаңтарының өзінде 114 түрлі заңнамалық актімен өзгерістер мен толықтырулар енгізілді. Бұл ретте ӘҚБтК-ге ең көп түзету 2015 жылы енгізілді – 36 заң, бұл ӘҚБтК-ге өзгерістер мен толықтырулар енгізген заңдардың жалпы санының 48,6 %-ын құрайды. Олардың көпшілігі Ерекше бөлікке, атап айтқанда , әкімшілік құқық бұзушылықтың жаңа құрамдарын белгілеуге немесе оларды түзетуге қатысты.

ҚР-дағы заң шығару процесінің ерекшелігі мынадай, құқықтық мониторинг институты арқылы салалық заңдар реттеудің көрсетілген саласындағы мемлекеттік саясатты басым айқындайтын мемлекеттік органдарға жартылай ресми түрде бекітілген . Сонымен қатар, мұндай түзетулер көбінесе Парламент депутаттарының заң шығару бастамасын іске асыру ретінде Парламент қабырғасында алғаш рет енгізіледі.

Соның салдарынан ӘҚБтК бекітіліп берілген уәкілетті органға (Әділет министрлігіне) мұндай көп ұсыныстар көшкініне қарсы тұру ғана емес, оларды физикалық тұрғыдан анықтаудың өзі қиын.

Бұл ҚР Салық кодексіне ұқсастығы бойынша түбегейлі шаралар қабылдауды талап етті. Көрсетілген бөлік ӘҚБтК-ге өзгерістер және (немесе) толықтырулар енгізуді бір нысанасы (нысаналы) бар заңмен ғана шектейді. Мұндай заң жобасында Қазақстан Республикасының басқа да заңнамалық актілеріне өзгерістер мен толықтырулар енгізу көзделмеуге тиіс. Бұл, әрине, осы мәселенің Салық кодексінде қалай шешілгендігімен ұқсас емес және енгізуге механикалық кедергі келтіруге ұқсас, өйткені ол әзірлеушілердің ауқымды құқықтық және техникалық күш-жігерін қажет етеді.

Тағы бір назар аударарлық жағдай – бұл негізгі тыйымды шектейтін ерекшелік. Бұл тыйым әкімшілік жауаптылықты алып тастау жағдайларына, сондай-ақ Қазақстан Республикасы Президентінің заң шығару бастамасы тәртібімен әзірленетін заң жобаларына қолданылмайды. Бұл жағдайда заң шығарушының қисыны өте айқын және түсіндіруді қажет етпейді.

3-бөлімде Қазақстан Республикасының халықаралық шарттық және өзге де міндеттемелері, сондай-ақ Қазақстан Республикасы Конституциялық Кеңесі мен Жоғарғы Сотының әкімшілік-деликтік құқықтық қатынастарды реттейтін нормативтік қаулылары әкімшілік құқық бұзушылық туралы заңнаманың құрамдас бөлігі болып табылатыны туралы айтылған.

Сөз жоқ, аталған актілердің әкімшілік-деликтік қатынастарды реттеуде маңызы зор, бірақ олардың әкімшілік құқық бұзушылық туралы заңнаманың құрамдас бөлігі болып табылатыны туралы бекіту даулы болып табылады.

Біріншіден, мұндай түсіндірілуін негізге ала отырып, яғни, жоғарыда аталған барлық актілер Әқбтк-нің құрамдас бөлігі болып табылады. Мұндай ереже

Конституцияның нормаларына қайшы келеді, өйткені Конституцияның 4 - б. 1-т. сәйкес жоғарыда көрсетілген барлық актілер Конституцияның өз нормаларымен тең, құқықтың дербес көздері және құрамдас бөліктері-заңнамаға қарағанда, өзінің көлемі жағынан неғұрлым кеңірек ұғымдар болып табылады. Сонымен қатар, "құқықтық актілер туралы" ҚР Заңының 10-бабының 5-тармағына сәйкес Қазақстан Республикасы Конституциялық Кеңесі мен Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының нормативтік қаулылары нормативтік құқықтық актілердің сатысынан тыс, бұл олардың қазақстандық құқық жүйесіндегі ерекше жағдайын тағы да көрсетеді.

Екіншіден, осы норманың Кодекстің материалдық бөлігінде орындылығы туралы мәселе туындайды, Конституцияның нормаларына сәйкес Конституциялық Кеңес Конституция нормаларына ресми түсіндірме береді, ал Қазақстан Республикасының Жоғарғы Соты заңда көзделген жағдайларда оның соттылығына жатқызылған сот істерін қарайды және сот практикасы мәселелері бойынша түсініктемелер береді. Яғни олар жаңа, дербес құқық нормаларын жасамайды.

Мысалы, "Қазақстан Республикасы Конституциясының Конституциялық мерзімдерді есептеу мәселесі бойынша нормаларын ресми түсіндіру туралы" Қазақстан Республикасы Конституциялық Кеңесінің 2012 жылғы 13 сәуірдегі № 2 нормативтік қаулысы Конституцияның 16-бабының 2-тармағына ресми түсіндірме береді:

"Конституцияның 16-бабының 2-тармағына қатысты" ұстау " деп құқық бұзушылықтың жолын кесу немесе қылмыстық, азаматтық және әкімшілік істер бойынша іс жүргізуді қамтамасыз ету, сондай-ақ мәжбүрлеу сипатындағы өзге де шараларды қолдану мақсатында адамның жеке бас бостандығын жетпіс екі сағаттан аспайтын қысқа мерзімге шектеуден, сондай-ақ заңда көзделген негізде және тәртіппен уәкілетті мемлекеттік органдар, лауазымды және өзге де адамдар жүзеге асыратын мәжбүрлеу шарасын түсіну керек.

Ұстау мерзімінің басталуы ұсталған адамның еркін жүріп – тұру бостандығын шектеу-белгілі бір жерде мәжбүрлеп ұстау, анықтау және тергеу органдарына мәжбүрлеп жеткізу (басып алу, үй-жайда жабу, бір жерден өтуге немесе орнында қалуға мәжбүр ету және т.б.), сондай-ақ ұсталған адамға қандай да бір іс жүргізу мәртебесін беруге немесе өзге де формальды рәсімдерді орындауға қарамастан, адамның жеке басының бостандығын елеулі түрде шектейтін қандай да бір нақты ұстау уақытынан бастап үздіксіз есептелетін жетпіс екі сағаттың өтуі осы мерзімнің аяқталу сәті болып табылады."

Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының нормативтік қаулылары сот практикасын біркелкі қолдану мақсатында шығарылады. Мысалы, Жоғарғы Соттың нормативтік қаулылары:

- *"Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша іс жүргізуді қамтамасыз ету шараларын қолдану туралы" 2012 жылғы 9 сәуірдегі № 1;*

- "Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодексінің жалпы бөлігінің нормаларын соттардың қолдануының кейбір мәселелері туралы" 2016 жылғы 22 желтоқсандағы №12;

- "Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодексінің Ерекше бөлімінің нормаларын соттардың қолдануының кейбір мәселелері туралы" 2017 жылғы 16 қазандағы №7 және т.б.;

Осылайша, Қазақстан Республикасының халықаралық шарттары мен өзге де міндеттемелері, сондай-ақ Конституциялық Кеңес пен Жоғарғы Соттың нормативтік қаулылары жаңа деликтерді құрмайды, демек, әкімшілік-деликтілік заңнаманың құрамдас бөлігі болып табылмайды. Олардың мәртебесі мен маңызы туралы ереже қылмыстық іс жүргізу заңнамасына ұқсас Кодекстің іс жүргізу бөлігінде көрсетілуге тиіс.

4-бөлік Қазақстан Республикасы Конституциясының 4-бабы 3-тармағының Конституциялық ережелерін жаңғыртады, оған сәйкес Республика бекіткен халықаралық шарттардың оның заңдары алдында басымдығы болады. Осылайша, халықаралық шарттардың ӘҚБтК көзделгеннен өзге ережелерді белгілей алатын басым жағдайы атап көрсетіледі. Мысалы:

- ҚР Жоғарғы Кеңесінің 1993 жылғы 31 наурыздағы қаулысымен бекітілген Азаматтық, отбасылық және қылмыстық істер бойынша құқықтық көмек және құқықтық қатынастар туралы Конвенция;

- Қазақстан Республикасының 1999 жылғы 30 желтоқсандағы Заңымен ратификацияланған жол жүрісі ережелерін әкімшілік бұзушылықтар туралы істер бойынша шешімдерді өзара тану және орындау туралы Конвенция;

- 2011 жылғы 14 желтоқсандағы ҚР Заңымен ратификацияланған Кеден одағына мүше мемлекеттердің кеден органдарының қылмыстық істер және әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша құқықтық көмегі және өзара іс-қимылы туралы келісім;

- 2011 жылғы 8 желтоқсандағы ҚР Заңымен ратификацияланған Кеден одағының және Кеден одағына мүше мемлекеттердің кеден заңнамасын бұзғаны үшін қылмыстық және әкімшілік жауапкершіліктің ерекшеліктері туралы шарт;

- Қазақстан Республикасы Президентінің 1995 жылғы 17 сәуірдегі Жарлығымен бекітілген Қазақстан Республикасының Үкіметі мен Ресей Федерациясының Үкіметі арасындағы "Байқоңыр" кешенін жалға алу шарты;

- 2005 жылғы 15 желтоқсандағы ҚР Заңымен ратификацияланған Шанхай Ынтымақтастық Ұйымының артықшылықтары мен иммунитеттері туралы Конвенция және басқалар.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша іс жүргізуді жүзеге асыратын органдардың әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша шет мемлекеттердің құзыретті мекемелерімен және лауазымды тұлғаларымен өзара іс-қимылы мақсатында

ӘҚБТК-де әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша құқықтық көмек көрсету шарттарын регламенттейтін жаңа 50-тарау көзделгенін қосымша атап өткен жөн.

Қазақстан 1995 жылға дейін жасасқан және ратификациялауды талап етпейтін халықаралық шарттарды қоспағанда, халықаралық шарттардың басымдығының міндетті шарты оларды Қазақстанның ратификациялауы болып табылатынын атап өту қажет.

1993 жылғы ҚР Конституциясының 3-бабында "Қазақстан Республикасы таныған адам мен азаматтың құқықтары мен бостандықтары туралы халықаралық-құқықтық актілер республика аумағында оның заңдарынан басымдығы болады" деп көрсетілген. Кейінірек, 1995 жылғы Конституцияда бұл норма "Қазақстан Республикасының Парламенті және оның депутаттарының мәртебесі туралы" 1995 жылғы 16 қазандағы ҚР Конституциялық Заңына және "Қазақстан Республикасының халықаралық шарттары туралы" 2005 жылғы 30 мамырдағы ҚР Заңына сәйкес мұндай шарттарды алдын ала ратификациялау қажеттілігін көрсетуді енгізу арқылы өзгертілді.

Осы баптың шеңберінде дайындық кезінде Конституцияның 4-бабының 3-тармағы "Қазақстан Республикасының Конституциясына өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы" 2017 жылғы 10 наурыздағы ҚР Заңымен өзгертілгенін ескеру қажет. Атап айтқанда, халықаралық шарттардың қолданылу тәртібі өзгерді. Енді олардың Қазақстан Республикасының аумағында қолданылу тәртібі мен шарттары Қазақстан Республикасының заңнамасында айқындалады.

Конституциялық Кеңес өзінің "Қазақстан Республикасы Конституциясының 4-бабының 3-тармағын ресми түсіндіру туралы" 2000 жылғы 11 қазандағы № 18/2 қаулысында Қазақстан Республикасы өзі жасасқан халықаралық шарттардың республика Парламенті тиісті заң қабылдау арқылы ратификациялаған ұлттық заңдардан басым заңды күшіне ие болуына өз келісімін білдіреді деп белгіледі. Қазақстан бекіткен халықаралық шарттардың ғана Республика заңдарынан басым болады. Бекітілген халықаралық шарттардың заңдардан басымдығы және Республиканың аумағында дегенде, мұндай шарттар нормаларының заң нормаларына қайшы келетін реттерде басымдығы көзде тұтылады. Бекітілмеген халықаралық шарттардың Республика заңдарынан мұндай басымдығы жоқ. Оларға 1995 жылға дейін жасалған және ратификациялануы көзделмегендер кірмейді. "1995 жылғы Конституция қабылданғанға дейін жасалған, күшіне енуінің шарты ретінде бекіту көзделмеген халықаралық шарттардың күші бар болып табылады және Республиканың тиісті құқықтық қатынастар саласын реттейтін заңдарында осы халықаралық шарттар үшін мұндай басымдық тікелей көзделген болса, онда Республика заңдарынан басымдығы сақталады".

Осындай тәсілдер "Қазақстан Республикасы Конституциясының 4-бабының нормаларын халықаралық ұйымдар мен олардың органдарының шешімдерін орындау

тәртібіне қатысты қолданыста ресми түсіндіру туралы" Конституциялық Кеңестің 2009 жылғы 5 қарашадағы № 6 нормативтік қаулысында да көрініс тапты.

Сонымен қатар, Кодекстің осы бабының ережелерін қарау кезінде "Қазақстан Республикасының халықаралық шарттарының нормаларын қолдану туралы" Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2008 жылғы 10 шілдедегі N 1 Нормативтік қаулысын басшылыққа алу қажет.

"Соттардың Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодексінің жалпы бөлігінің нормаларын қолдануының кейбір мәселелері туралы" Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2016 жылғы 22 желтоқсандағы № 12 нормативтік қаулысының 1-тармағында соттар сот төрелігін жүзеге асыру кезінде Қазақстан Республикасының халықаралық шарттық және өзге де міндеттемелері Конституцияның 4-бабының 1-тармағына сәйкес оның қолданыстағы құқығының құрамдас бөлігі болып табылатынын негізге алуы тиіс екендігі көрсетіледі. Істі қарау кезінде, егер өзге ережелер Қазақстан Республикасы үшін міндеттілігіне келісу туралы шешім ратификациялау немесе қосылу арқылы қабылданған халықаралық шартта белгіленген болса, сот Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы заңнамасының нормаларын қолдануға құқылы емес. Мұндай жағдайларда халықаралық шарттың ережелері қолданылады.

Ел егемендігі туралы Конституцияның ережелерін бұзатын, Конституцияда белгіленген мемлекеттің біртұтастығы мен аумақтық тұтастығын, сондай-ақ адамның және азаматтың конституциялық құқықтары мен бостандықтарына нұқсан келтіретін, Республика басқармасының нысанын өзгертуге жол берілмейтін халықаралық ұйымдар мен олардың органдарының Қазақстан үшін міндетті шешімдері ретінде таныла алмайды ("халықаралық ұйымдар мен олардың органдарының шешімдерін орындау тәртібіне қатысты Қазақстан Республикасы Конституциясының 4-бабының нормаларын ресми түсіндіру туралы" Қазақстан Республикасы Конституциялық Кеңесінің 2009 жылғы 5 қарашадағы № 6 нормативтік қаулысының 4-тармағы).

2-бап. Әкімшілік жауаптылықтың негізі

Осы Кодекстің Ерекше бөлімінде көзделген құқық бұзушылық құрамының барлық белгілері бар әрекет жасау әкімшілік жауаптылықтың негізі болып табылады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Әкімшілік жауапкершілік құқықтық жауапкершіліктің бір түрі болып табылады. Әкімшілік жауапкершілік деп мемлекеттік органдар мен лауазымды адамдардың құқық бұзушылық үшін әкімшілік санкцияларды қызметтен тыс бағыну жағдайында қолдануы деп түсінген жөн. Бұл әкімшілік санкциялар әкімшілік жазалардың және өзге де мәжбүрлеу шараларының, сондай-ақ әкімшілік-құқықтық ықпал ету шараларының шектеулі ауқымында көрсетілген.

Әкімшілік жауапкершілікке ол кез келген құқық бұзушылық үшін емес, ӘҚБтК-нің Ерекше бөлімінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылық құрамының барлық

белгілеріне сәйкес келетін әрекет үшін келеді. Яғни адам кінәлі деп танылуы және оның іс-әрекеттерінде әкімшілік құқық бұзушылық құрамының барлық қажетті субъективті және объективті белгілері болған кезде ғана әкімшілік жауапкершілікке тартылуы мүмкін. Жеке адамның қандай да бір жай-күйі, ойдың бейнесі, адам болған немесе тұрған объективті жағдайлар, құқық бұзушылықтан басқа қандай да бір өзге жағдайлар әкімшілік жауаптылыққа негіз бола алмайды.

Қолданыстағы заңнама жауапкершіліктің бір ғана негізін - әкімшілік құқық бұзушылықты мойындайды. Тек әкімшілік құқық бұзушылық ғана әкімшілік құқық қорғау қатынастарының пайда болуын туындататын, мемлекеттік органның мәжбүрлеу шараларын қолдану құқығын және құқық бұзушының оған төзу міндетін туындататын заңды факт болып табылады.

Әкімшілік жауаптылықтың ерекшеліктерін атап көрсету үшін, сондай-ақ әкімшілік жауаптылықтың өзге заң жауапкершілігінің түрлерімен (тәртіптік, қылмыстық, азаматтық-құқықтық) арақатынасын жалпы сипаттарда атап өткен жөн.

Бұл ретте, ҚР Конституциясының 77-бабында тікелей көзделгендей сол бір құқық бұзушылық үшін тек әкімшілік немесе қылмыстық жауаптылыққа қатысты тарту заңнамалық тұрғыдан ғана шектелген.

Мәселен, тек қана сот тәртібімен туындайтын қоғамдық қатынастар үшін өзінің қауіптілігімен Елеулі ерекшеленетін қылмыстық құқық бұзушылық (қылмыс не қылмыстық теріс қылық) қылмыстық жауаптылық үшін негіз болып табылады. Тәртіптік жауапкершілік тек соттан тыс тәртіппен туындайды, оның негізі лауазымдық (қызметтік) міндеттерін тиісінше орындамаудан тұратын тәртіптік (қызметтік) теріс қылық болып табылады. Азаматтық - құқықтық жауапкершілік үшін мақсат - материалдық залалдарды немесе зиянды өтеу тән, оларды регламенттеуді АҚ және АІЖК жүзеге асырады.

Әкімшілік және басқа (қылмыстық емес) заңды жауаптылықтың арақатынасын әрбір нақты жағдайда салалық заңнамадан іздеу керек. Мысалы, әкімшілік және тәртіптік жауаптылықтың арақатынасы мәселесі "Қазақстан Республикасының мемлекеттік қызметі туралы" 2015 жылғы 23 қарашадағы ҚР Заңында шешіледі. 45-баптың 2-тармағына сәйкес тәртіптік теріс қылықтар жасағаны үшін тәртіптік жаза теріс қылық анықталған күннен бастап үш айдан кешіктірілмей қолданылады және оны теріс қылық жасалған күннен бастап бір жылдан кешіктіріп қолдануға болмайды. Қылмыстық қудалау органы немесе сот қылмыстық істі не әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуді тоқтатқан, бірақ адамның іс-әрекеттерінде осы Заңда көзделген, мемлекеттік қызметке кір келтіретін тәртіптік теріс қылық жасау белгілері болған жағдайда тәртіптік жаза қылмыстық істі тоқтату туралы шешім қабылданған күннен бастап үш айдан кешіктірілмей, бірақ осы теріс қылық жасалған күннен бастап

бір жылдан кешіктірілмей қолданылады. Бұл ретте тәртіптік жауаптылыққа тартудың көрсетілген мерзімдеріне қылмыстық іс бойынша іс жүргізу не әкімшілік іс жүргізу уақыты кірмейді.

Осылайша, заң шығарушы істің нәтижесіне (тоқтатылуына немесе болмауына) қарамастан, бір іс-әрекет үшін "қосарланған" жауаптылыққа – әкімшілік және тәртіптік жауаптылыққа жол берілетіндігін білдіреді.

Алайда әкімшілік құқық бұзушылық туралы қазақстандық заңнама ерекше сипатқа ие. Құқықтық қатынастардың кең ауқымын реттей отырып, онда салалық заңнамамен қатар реттелетін құқықтық жүйені ұйымдастырудың әртүрлі қағидаттары араласқан.

Кез келген дамушы қоғамға, оның ішінде қазақстандық қоғамға тән қоғамдық қатынастардың жоғары деңгейі, әсіресе әкімшілік-деликт заңнамасында көрініс табады. Өзекті мемлекеттік міндеттер мен бағдарламалық қондырғыларды шешуге бағытталған қабылданатын құқықтық шаралардың тиімділігін қамтамасыз ету мақсатында осы құқықтық қатынастарға тартылған тұлғалардың жауапкершілігін көздейтін нақты заң тетігін бекіту талап етіледі. Олардың ішінде айыппұл, тәркілеу, қызметті тоқтата тұру, лицензия сияқты әкімшілік жазалардың түрлерін қамтитын әкімшілік заңнаманың құралдары үлкен рөл атқарады, бұл неғұрлым оңтайлы нәтижеге қол жеткізуге мүмкіндік береді. Тиісті құқықтық қатынастарға қатысушы адамдардың құқықтық жауапкершілігін белгілемей, осы міндеттерді іске асыру тиімділігінің төмендігі салдарынан болады, өйткені, қызметтік қатынастарда болмайтын құқықтық қатынастарға қатысушыларға тәртіптік жауапкершілік жүктеу мүмкін емес.

Осыған байланысты құқық қолданушылардың пікірінше, жауапкершіліктің әкімшілік түрі неғұрлым өзекті болып табылады. Мәселен, кез келген жаңа заңды әзірлеу немесе белгілі бір саладағы құқықтық реттеу тетігін өзгертетін салалық заңға түзетулер енгізу кезінде құқық қолданушылар ӘҚБтК-ге өзгерістер мен толықтырулар енгізуді ұсынады. Соның нәтижесінде ӘҚБтК аса елеусіз бұзушылық болып шықты.

Алайда заңнама нормаларының (тыйымдар, міндеттер, талаптар) барлық бұзушылықтары әкімшілік құқық бұзушылық құрамын құрауға тиіс емес. Сонымен қатар, ӘҚБтК нормаларын талдау әкімшілік құқық бұзушылықтардың бірқатар құрамын олар реттейтін қатынастарды азаматтық-құқықтық немесе тәртіптік ретпен қарау мүмкіндігіне байланысты алып тастау керектігін көрсетті.

Әрине, мемлекеттік органдарға өз міндеттері мен бағдарламалық қондырғыларын ӘҚБтК көмегімен шешу оңайырақ, алайда олар әкімшілік жауаптылыққа тартумен байланысты емес өзге де әкімшілік шараларды іздеуі керек деп ойлаймыз.

Мәселен, Алматы облысы Панфилов аудандық сотының 2018 жылғы 25 қаңтардағы қаулысымен ӘҚБтК-нің 149-бабының 1-бөлігі бойынша "ХХХ" АҚ-ға қатысты іс әкімшілік құқық бұзушылық құрамының болмауына байланысты іс жүргізу тоқтатылды.

Сотта "ХХХ" АҚ әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама бұзушылықтармен жасалғанын атап өтті. Нұсқаманың өзі 2018 жылғы 17 қаңтарда шығарылды және АҚ-ға кемшіліктерді жою үшін оны тапсырған күннен бастап күнтізбелік 30 күн ішінде , яғни 2018 жылғы 17 ақпанға дейін мерзім берілді. Бұл мерзім әлі аяқталған жоқ. Осыған байланысты АҚ құқық бұзушылық құрамының болмауына байланысты істі тоқтатуды сұрады.

Алматы-1 станциясындағы желілік ІІБ полиция аға лейтенанты Е.А. сотта әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама ӘҚБтК талаптарына сәйкес жасалғанын түсіндірді. Жіберілген хабарламаларға қарамастан, АҚ өкілінің келмеуі себебінен құқық бұзушыға хаттаманы уақтылы тапсыру мүмкін болмады.

Сот хаттаманы лауазымды адам мерзімінен бұрын жасады деген қорытындыға келді . Хаттама жасау кезінде "ХХХ" АҚ-ға тағылған құқық бұзушылық құрамы болмаған.

Басқа іс. Солтүстік Қазақстан облысы Петропавл қаласы МАС-ның 2018 жылғы 5 сәуірдегі қаулысымен азамат Н.Н-ның бұзылған құқықтарды қалпына келтіру туралы арызы бойынша ӘҚБтК-нің 78-бабының 1-бөлігі бойынша азамат О.А-ға қатысты іс жүргізу оның әрекетінде әкімшілік құқық бұзушылық құрамының болмауына байланысты тоқтатылды.

2018 жылғы 2 сәуірдегі арызында азамат Н.Н. "ГС" ЖШС директоры, азамат О.А-ны Защитная көшесі бойынша № 10 үйдің тұрғындары 2017 жылғы шілдеде және 2018 жылғы қаңтарда тұтынған сұйытылған газдың мөлшері туралы мәліметтерді, газ бойынша массадағы есептеуіштердің көлемдік көрсеткіштерін ауыстыру коэффициенттерін есептеу әдістемесін қоса бере отырып, бұйрықты ұсынбағаны үшін әкімшілік жауаптылыққа тартуды сұрады.

ӘҚБтК-нің 807-бабы 1-бөлігінің 4) тармақшасына сәйкес ӘҚБтК-нің 78-бабы бойынша әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама жасалмады.

Сот отырысында арыз берушіге ақпарат белгіленген мерзімде толық көлемде берілгені анықталды. "ГС" ЖШС директоры, азамат О.А. қаралып отырған құқық бұзушылық субъектісі болып табылмайды, өйткені ол билік өкілінің функцияларын жүзеге асырмайды және мемлекеттік мекемелерде, квазимемлекеттік сектор субъектілерінде, жергілікті өзін-өзі басқару органдарында ұйымдастырушылық-өкімдік немесе әкімшілік-шаруашылық функцияларды орындамайды.

ӘҚБтК-нің 30-бабына ескертпеге сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық жасалған кезде тұрақты, уақытша немесе арнаулы өкілеттік бойынша билік өкілінің функцияларын жүзеге асыратын немесе жүзеге асырған не әкімшілік құқық бұзушылық жасалған кезде мемлекеттік мекемелерде, квазимемлекеттік сектордың субъектілерінде , жергілікті өзін-өзі басқару органдарында ұйымдастырушылық-өкімдік немесе әкімшілік-шаруашылық функцияларды орындайтын немесе орындаған адамдар – лауазымды адамдар деп танылады.

Соттың пікірінше, азамат О.А. жүзеге асыратын функциялар жоғарыда көрсетілген анықтамаға жатпайды. Тиісінше, әкімшілік құқық бұзушылық құрамы жоқ және әкімшілік жауаптылыққа тарту туралы мәселені қою мүмкін емес.

Сот практикасын талдау уәкілетті органдардың лауазымды адамдары дәлелдемелерді жинау және бағалау және әкімшілік іс материалдарын қалыптастыру кезінде формалдылыққа жиі баратындығын көрсетті. Нәтижесінде, материалдарда дәлелдемелер ретінде тек әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама ғана бар, ол әрдайым дұрыс жасала бермейді, қосымшалары және басқа да қажетті дәлелдемелері бола бермейді. Көбінесе бұл хаттамаларда жауаптылықты ауырлататын немесе жеңілдететін жағдайлар болмайды. Соның салдарынан істі мәні бойынша қарайтын сот немесе лауазымды адам бұл олқылықтарды қарау барысында толтыруға мәжбүр болады. Сонымен бірге, бұл сотқа тән функция емес және белгілі бір дәрежеде оның конституциялық функционалы – сот төрелігін бейтараптық және айыптау функциясынан еркін қағидаттарында қолдануға қайшы келеді. Практикалық қызметкерлер ӘҚБтК-нің 829-11-бабының талаптарына сілтеме жасай алады. Алайда, біздің берік сеніміміз бойынша ӘҚБтК-нің бұл бабы сот үшін жауаптылықты ауырлататын мән-жайларды анықтау түрінде айыптау олқылықтарын белгілеу және толтыру міндетін алып тастау тұрғысынан айтарлықтай әрі жедел түзетуді талап етеді.

Әкімшілік жауапкершілік туралы мәселеге қайтып келе отырып, әкімшілік жауаптылыққа тартуға негіз болып табылса да, іс жүзінде адамды әкімшілік жауаптылыққа тартудың басым нүктесінде салалық заңдарда немесе заңға тәуелді нормативтік құқықтық актілерде — салық, еңбек, экологиялық, жол қозғалысы немесе өрт қауіпсіздігі ережелерін және басқа да бірқатар талаптарды, міндеттерді немесе тыйымдарды бұзудан өтетінін атап өткен жөн. Мұндай ережені мемлекеттік органдардың көпшілігі пайдаланады.

ӘҚТК қорғау-қалпына келтіру функциясының бұл ерекшелігі мен салааралық сипаты оны басқа кодталған актілерден айтарлықтай ерекшелейді. Мысалы, Әқбк- тің 86-бабында жұмыс берушінің адамды еңбек шартын жасамай жұмысқа жібергені үшін әкімшілік жауапкершілік көзделген, бірақ талаптың өзі Қазақстан Республикасы Еңбек кодексінің 33- бабының 3-тармағында белгіленген. Басқа мысал салық салу саласындағы әкімшілік құқық бұзушылықтар үшін әкімшілік жауапкершілікті көздейтін ӘҚБтК-нің 16-тарауы болып табылады, бірақ талаптардың өздері, біз білетіндей, Салық кодексінде белгіленген. Көптеп келтіруге болатын бұл мысалдар әкімшілік-құқық қорғау нормаларының өз санкцияларымен құқықтың көптеген салалары және заңдық күші жағынан әртүрлі актілер реттейтін қоғамдық қатынастарды қорғайтындығын растайды.

Алайда, Мемлекеттік басқарудың әртүрлі салаларындағы заңнама талаптарын бұзу әкімшілік жауапкершілікке тартуға негіз болып табылмайды, өйткені ӘҚБтК-нің 1-

бабының 1-бөлігіне сәйкес Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы заңнамасы тек түсініктеме берілген Кодекстен тұрады.

Осылайша, адам, егер оның іс-әрекетінде құқық бұзушылықтың нақты құрамының барлық белгілері болса және ӘҚБтК-нің 741-бабында көзделген жауаптылықты болдырмайтын негіздер болмаса, әкімшілік жауаптылыққа тартылуы мүмкін. Тек сол немесе басқа әрекеттегі әкімшілік құқық бұзушылық құрамының болуы - оны жасағаны үшін әкімшілік жауаптылықтың туындауының жалғыз негізі.

3-бап. Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылықтар үшін жауаптылық туралы заңнамасының кеңістіктерде қолданылуы

1. Қазақстан Республикасының аумағында әкімшілік құқық бұзушылық жасаған адам осы Кодекс бойынша жауаптылыққа жатады.

2. Қазақстан Республикасының аумағында басталған немесе жалғасқан не аяқталған іс-әрекет Қазақстан Республикасының аумағында жасалған әкімшілік құқық бұзушылық деп танылады. Осы Кодекстің күші Қазақстан Республикасының континенттік қайраңында және айрықша экономикалық аймағында жасалған әкімшілік құқық бұзушылықтарға да қолданылады.

3. Қазақстан Республикасының портына тіркелген және Қазақстан Республикасының шегінен тыс ашық су немесе әуе кеңістігінде жүрген кемеде әкімшілік құқық бұзушылық жасаған адам, егер Қазақстан Республикасының халықаралық шартында өзгеше көзделмесе, осы Кодекс бойынша әкімшілік жауаптылыққа жатады. Осы Кодекс бойынша Қазақстан Республикасының Әскери кемесінде немесе әскери әуе кемесінде оның тұрған жеріне қарамастан әкімшілік құқық бұзушылық жасаған адам да әкімшілік жауаптылықта болады.

4. Шет мемлекеттердің дипломатиялық өкілдерінің және иммунитетті пайдаланатын өзге де шетелдіктердің әкімшілік жауаптылығы туралы мәселе осы адамдар Қазақстан Республикасының аумағында құқық бұзушылық жасаған жағдайда халықаралық құқық нормаларына сәйкес шешіледі.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Кез келген Нормативтік құқықтық актіні қолдану тәртібін анықтаудағы оның кеңістікте қолданылуы, яғни тиісті құжаттың юрисдикциясы аумағын анықтаудың маңызы зор.

1-бөлімнің мәні бойынша Қазақстан Республикасының аумағында әкімшілік құқық бұзушылық жасаған кез келген тұлға (түсініктеме берілген баптың 4-бөлігінде көрсетілген тұлғаларды қоспағанда) Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодексі бойынша жауапқа тартылады. Осылайша, ӘҚБтК нормаларын қолдану шекаралары тек мемлекет аумағында ғана емес, әкімшілік құқық бұзушылық жасалған жерде - Қазақстан Республикасының аумағында айқындалады.

"Қазақстан Республикасы Конституциясының 2-бабының 2-тармағын және 6-бабының 3-тармағын ресми түсіндіру туралы"Қазақстан Республикасы

Конституциялық Кеңесінің 2003 жылғы 23 сәуірдегі N 4 қаулысына сәйкес мемлекет бар және биліктің егеменді ұйымы ретінде әрекет ететін мемлекет аумағы кеңістіктік шек болып табылады. Бұл аумақта жоғары билік бар, бір және тәуелсіз. Республика кеңістігін қамтитын жер, оның қойнауы, су, өсімдік және жануарлар дүниесі, басқа да табиғи ресурстар Қазақстанның көпшілік-құқықтық меншігінде болады.

Кейіннен Конституциялық Кеңес өзінің бірқатар қаулыларында, оның ішінде "Қазақстан Республикасы Конституциясының 41-бабының 2-тармағын ресми түсіндіру туралы" 2019 жылғы 25 сәуірдегі № 4 нормативтік қаулысында көрсетілген дефиницияның түсіндірмесін нақтылады.

Бұл ретте Қазақстан Республикасының аумағы мемлекеттік шекарамен анықталады, ол "Қазақстан Республикасының Мемлекеттік шекарасы туралы" ҚР Заңының 1-бабына сәйкес *Қазақстан Республикасы аумағының (құрлықтың, сулардың, жер қойнауының, әуе кеңістігінің) шектерін және Қазақстан Республикасының Мемлекеттік Егемендігі әрекетінің кеңістіктік шегін айқындайтын сызық және ол бойынша өтетін тік жазықтық* деп түсініледі. Бұл анықтама бірнеше құрамдас бөліктерден тұрады, олар сондай-ақ "Қазақстан Республикасының Мемлекеттік шекарасы туралы" ҚР Заңымен түсіндіріледі":

- Қазақстан Республикасының аумақтық сулары (теңізі) (бұдан әрі – аумақтық сулар (теңіз) – Қазақстан Республикасының егемендігі қолданылатын Каспий теңізіндегі бастапқы сызықтардан халықаралық құқық нормаларына және Қазақстан Республикасының заңдарына сәйкес өлшенетін, ені он екі теңіз милі болатын теңіз белдеуі, ал оның сыртқы шегі Мемлекеттік шекара болып табылады;

- Қазақстан Республикасының континенттік қайраңы (бұдан әрі – континенттік қайраң) – мемлекеттік шекарадан (аумақтық сулардың (теңіздің) сыртқы шегінен Қазақстан Республикасы ратификациялаған халықаралық шарттарда белгіленген шектерге дейін өлшенетін теңіз түбінің және жер қойнауының учаскесі;

- Қазақстан Республикасының шекаралық кеңістігі (бұдан әрі – шекаралық кеңістік) – мемлекеттік шекара және Қазақстан Республикасының аумақтық сулары (теңізі) және ішкі сулары бар шекаралық аймақтың сыртқы шектеріне дейінгі оған жапсарлас Қазақстан Республикасының аумағы, сондай-ақ мемлекеттік шекара арқылы өткізу пункттерінің және мемлекеттік шекара арқылы өткізу жүзеге асырылатын өзге де орындардың аумақтары, шектерінде уәкілетті органдар Шекара қызметін жүзеге асыратын континенттік қайраң және олардың үстіндегі әуе кеңістігі.

Бұл ретте мемлекеттік шекара:

1) құрлықта – сипатты нүктелер, рельеф сызықтары немесе анық көрінетін бағдарлар бойынша;

2) Каспий теңізінде – Қазақстан Республикасының аумақтық суларының (теңізінің) сыртқы шегі бойынша;

3) Арал теңізінде – мемлекеттік шекараның жағалауларға шығуларын қосатын шекара нүктелерінің сызығы бойынша, ол жағалаулардың кескіні мен теңіздегі су деңгейі өзгерген кезде ауыстырылмайды.;

4) кеме жүзетін өзендерде-өзеннің бас фарватерінің ортасы немесе тальвегі бойынша, өздігінен жүрмейтін өзендерде – бұлақтарда-олардың ортасы немесе өзеннің бас тарамының ортасы бойынша, көлдерде және өзге де су айдындарында (осы баптың 3 – тармағының 5) тармақшасында көрсетілген су айдындарын қоспағанда) - мемлекеттік шекараның көлдің немесе өзге де су айдынының жағалауларына шығуын қосатын тең дәрежеде, орта, түзу немесе басқа сызық бойынша. Өзен, жылғамен, көлмен немесе өзге де су айдынымен өтетін мемлекеттік шекара жағалаулардың кескіні немесе су деңгейі өзгерген кезде, сондай-ақ өзен, жылғаның арнасы ауытқыған кезде ауыстырылмайды;

5) су тораптарының су қоймаларында және өзге де жасанды су айдындарында – су басқанға дейін жергілікті жерде өткен мемлекеттік шекараға сәйкес;

б) өзендер, бұлақтар, көлдер және өзге де су айдындары арқылы өтетін көпірлерде, бөгеттерде және өзге де құрылыстарда – мемлекеттік шекараның суда өтуіне қарамастан, осы құрылыстардың ортасы немесе олардың технологиялық осі бойынша жүргізіледі.

Қазақстан Республикасының толық егемендігі, оның ішінде әкімшілік заңнаманың қолданылуы ауада да қамтамасыз етіледі, бұл "Қазақстан Республикасының әуе кеңістігін пайдалану және авиация қызметі туралы" ҚР Заңының 2-бабында көрсетілген, онда Қазақстан Республикасының құрлықтағы және су аумағының және оның аумақтық суларының үстінде орналасқан әуе кеңістігінің үстінде толық және айрықша егемендігі бар.

Аталған аумақта әкімшілік құқық бұзушылық жасалған жағдайда ол Кодекстің нормаларына сәйкес қаралуға жатады, сонымен қатар оны жасағаны үшін жауапкершілік шараларын да регламенттейді.

Барлық осы жалпы жағдайларда ерекшеліктер бар. Мәселен, Қазақстан аумағында орналасқан, бірақ Қазақстан Республикасы Президентінің 1995 жылғы 17 сәуірдегі Жарлығымен бекітілген Қазақстан Республикасының Үкіметі мен Ресей Федерациясының Үкіметі арасындағы "Байқоңыр" кешенін жалға алу шартына сәйкес Ресей Федерациясының юрисдикциясындағы "Байқоңыр" кешеніне назар аудару керек.

2-бөлікте заң шығарушы Кодекстің юрисдикциясы Қазақстан Республикасының аумағында басталған, жалғасқан немесе аяқталған барлық әкімшілік құқық бұзушылықтарға қолданылатынын бекітеді.

Бұл норманың қажеттілігі әкімшілік құқық бұзушылықтар құрамының әртүрлілігімен туындады. Осылайша, келесі құқық бұзушылық құрамдарын ажыратады :

Формальды, құқыққа қарсы әрекет басталған сәттен бастап аяқталған деп танылатын (мысалы, 443-Б. қоғамдық тәртіпті қамтамасыз етуге қатысатын адамның заңды талабына бағынбау);

материалдық, құқыққа қарсы салдар басталған сәттен бастап аяқталған деп танылады (мысалы, 73-1-бап денсаулыққа қасақана жеңіл зиян келтіру);

кесілген, дайындық кезеңінде де жауапкершілік туындауы мүмкін (мысалы: төтенше жағдайдағы заңдар мен тәртібін бұзуға әкеп соғатын 478-бап).

Сондай-ақ, *ұзаққа созылған және жалғасып жатқан* құқық бұзушылықтар да ерекшеленеді. Дәл осындай құқық бұзушылықтарда уақытша және кеңістіктік таратылу бар.

Қазақстан аумағында басталған немесе аяқталған құқық бұзушылықтар үшін жауаптылықтың жарқын мысалы шекараны кесіп өтуге немесе транзитке байланысты құқық бұзушылықтар болып табылады.

Осылайша, құқық бұзушылық Қазақстан Республикасынан тыс жерде аяқталған, бірақ Қазақстан аумағында басталған болса да, ол Қазақстан Республикасының аумағында әкімшілік санкциялар түріндегі тиісті салдарларымен жасалған болып есептеледі. Бұдан басқа, ӘҚБтК-нің күші Қазақстан Республикасының континенттік қайраңында және айрықша экономикалық аймағында жасалған әкімшілік құқық бұзушылықтарға да қолданылады.

Құрлықтық қайраң ұғымы "Қазақстан Республикасының Мемлекеттік шекарасы туралы" ҚР Заңында көрсетілген және жоғарыда көрсетілген.

Айрықша экономикалық аймақ - бұл аумақтық теңіздің сыртқы шекарасында орналасқан және оған іргелес, ені 200 теңіз миліне дейінгі, аумақтық теңіздің ені өлшенетін сол бастапқы сызықтардан есептелетін теңіз кеңістігінің белдеуі. Бұл аймақ жағалаудағы мемлекет аумағының құрамына кірмейді, ол үшін 1982 жылғы теңіз құқығы жөніндегі БҰҰ Конвенциясымен ерекше құқықтық режим белгіленген. Айрықша экономикалық аймақта жағалаудағы мемлекеттің: тірі де, жансыз да табиғи ресурстарды барлау, әзірлеу және сақтау мақсатында, теңіз түбін жабатын суларда, теңіз түбінде және оның жер қойнауында, сондай-ақ осы ресурстарды басқару мақсатында және суды, ағыстар мен желді пайдалану жолымен энергия өндіру сияқты аталған аймақты экономикалық барлау және әзірлеу жөніндегі қызметтің басқа да түрлеріне қатысты егеменді құқықтары; теңіз ғылыми зерттеулері; теңіз ортасын қорғау және сақтау; Конвенцияда көзделген басқа да құқықтар мен міндеттер. (56-бап).

3-бөлікте әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің қолданылуына Қазақстан Республикасының заңнамасы ерекше аумақтарды да жатқызады:

- Қазақстан Республикасының портына тіркелген, бірақ бұл ретте Қазақстан Республикасынан тыс ашық су немесе әуе кеңістігінде орналасқан кемеге (бұл тәртіп халықаралық шартпен өзгертілуі мүмкін);

- Қазақстан Республикасының әскери кемесі немесе әскери әуе кемесі оның орналасқан жеріне қарамастан.

Ашық теңіздегі Қазақстан Республикасының азаматтық кемесі Қазақстан Республикасының аумағы болып саналады, өйткені Қазақстан Республикасының туын көтеріп жүрген су немесе әуе кемесінде Қазақстан Республикасының заңдары қолданылады. Қазақстанның Азаматтық су немесе әуе кемесі басқа мемлекеттердің аумақтық суларында немесе әуе кеңістігінде болған жағдайда оған осы мемлекеттің юрисдикциясы қолданылады.

Қазақстан Республикасының Әскери кораблімен немесе әскери әуе кемесінің ахуалы басқа. Қазақстан Республикасының туы астындағы әскери кеме немесе әуе кемесі қай жерде болса да Қазақстан аумағы болып есептеледі. Сондықтан әскери кемеді немесе әскери әуе кемесінде оның тұрған жеріне қарамастан құқық бұзушылық жасаған адамдар Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодексі бойынша жауапқа тартылады.

4 бөлім. Дипломатиялық иммунитет халықаралық құқық көздерінен бастау алады, оған 1961 жылғы 18 сәуірдегі БҰҰ-ның "Дипломатиялық қатынастар туралы" Вена Конвенциясын, 1969 жылғы 23 мамырдағы БҰҰ-ның "халықаралық шарттар құқығы туралы" Вена Конвенциясын, 1963 жылғы 24 сәуірдегі БҰҰ-ның "Консулдық қатынастар туралы" Конвенциясын, 2004 жылғы 17 маусымдағы Шанхай Ынтымақтастық Ұйымының "артықшылықтар мен иммунитеттер туралы" Конвенциясын, 2001 жылғы 31 мамырдағы Еуразиялық экономикалық қоғамдастықтың артықшылықтары мен иммунитеттері туралы конвенцияны және т.б.

Халықаралық құқықтық нормалар ұлттық нормалардан басым болғандықтан, аумақтылық принципінде ерекшелік бар. Бұл экстерриториалдылық, яғни қандай да бір мемлекетте орналасқан дипломатиялық өкілдердің тек өз мемлекетінің заңдарына бағыну құқығы. Бұл ерекшелік дипломатиялық немесе құқықтық иммунитет деп аталады. Иммунитетті пайдаланатын адамдарды өздері ұсынатын ел Үкіметінің келісімінсіз немесе өздерінің келісімінсіз әкімшілік жауапкершілікке тартуға, әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуді қамтамасыз ету шараларына тартуға болмайды.

Иммунитет елшіліктер мен дипломатиялық өкілдіктердің аумағында, сондай-ақ шетелдік әскери құрамалардың басқа мемлекеттің аумағында орналасқан жеріне халықаралық шарттар негізінде жүзеге асырылады.

Дипломатиялық иммунитеті бар субъектілерге қатысты әкімшілік заңнаманың ережелерін қолдану Кодекстің 49-тарауында регламенттелген.

4-бап. Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық үшін жауаптылық туралы заңнамасының уақыт бойынша қолданылуы

1. Әкімшілік құқық бұзушылық жасаған адам осы құқық бұзушылық жасалған уақытта қолданыста болған заңдар негізінде жауапқа тартылуға тиіс.

2. Салдардың басталу уақытына қарамастан, осы Кодекстің Ерекше бөлімінде көзделген әрекетті жүзеге асыру уақыты Әкімшілік құқық бұзушылық жасау уақыты деп танылады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Әкімшілік санкциясымен актінің уақыт бойынша қолданылуы туралы мәселенің практикалық маңызы зор. Жалпы ереже бойынша құқық бұзушыларға қатысты осы әрекет үшін оны жасау кезінде қолданылып жүрген құқықтық актімен белгіленген мәжбүрлеу шарасы қолданылуы тиіс. Бұл өркениетті елдерде кең таралған тәсіл.

Біздің елде уақыт бойынша заңның негізгі әрекет принципі Заңның дереу әрекет етуі болып табылады. Шұғыл әрекет деп заң күшіне енген сәттен бастап ол барлық қолданыстағы қатынастарға қолданылады және ескі заңның осы қатынастарға қолданылуын тоқтатады деп түсініледі. Сондықтан осы екі дефиницияны ажырату қажет. ҚР Конституциясының 62-бабының 2-тармағына сәйкес заңдар Мемлекет басшысы қол қойғаннан кейін күшіне енеді. Заңның заңдық күшке ие болу фактісі оның белгілі бір қоғамдық қатынастарды реттеуді бастауын білдірмейді. Бұл "Құқықтық актілер туралы" 2016 жылғы 6 сәуірдегі ҚР салалық Заңында көрсетілген бірқатар маңызды мән-жайлардан туындап отыр. Заң қолданысқа енгізілген кезден бастап қана қоғамдық қатынастарды реттей бастайды және құқықтық салдарды тудырады.

Занды қолданысқа енгізу тәртібі деп оған заңның өзінде (әдетте, мұндай тәртіп заңның қорытынды бабымен реттеледі) немесе арнайы (ілеспе) заңда көрсетілген мерзімдерде заңдық күш беру түсініледі. Дәл осы мағынада заңның күшіне енуі оның кеңістіктегі, уақыттағы, құқықтық қатынастар субъектілерінің шеңберінде қолданылуын білдіреді.

Қазақстан Республикасының заңнамалық актілері, егер актілердің өзінде немесе оларды қолданысқа енгізу туралы актілерде өзге мерзімдер көрсетілмесе, алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі. Бұл ретте бұрын жауаптылыққа әкеп соқпаған әрекеттер (әрекетсіздік) үшін осындай заңдық жауаптылықты көздейтін не бұрынғымен салыстырғанда неғұрлым қатаң жауаптылықты белгілейтін заңды алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін он күн мерзім өткенге дейін қолданысқа енгізуге болмайды.

Мысалы, қолданыстағы ӘҚБтК 2014 жылғы 5 шілдеде қабылданды (Мемлекет басшысы қол қойды), ал 2015 жылғы 1 қаңтардан бастап қолданысқа енгізілді. ӘҚБтК-нің бірқатар нормалары қолданысқа енгізудің өзгеше тәртібіне ие, бұл ӘҚБтК-нің 920-бабында бекітілген. Әрине, кез келген қағидалар сияқты, ерекше жағдайлар бар. Олардың барлығы, сондай-ақ нормативтік құқықтық актілерге, оның ішінде заңдарға қойылатын басқа да талаптар "Құқықтық актілер туралы" 2016 жылғы 6 сәуірдегі ҚР Заңында, сондай-ақ ҚР Парламентінің 1996 жылғы 20 мамырдағы қаулысымен бекітілген Қазақстан Республикасы Парламентінің Регламентінде,

сондай-ақ ҚР Парламенті Мәжілісі мен Сенатының регламенттерінде (көрсетілген құжаттардың заң күші бар) қамтылған.

Түсініктеме берілген баптың 1-бөлігіне сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық жасалған кезде заң күші болған нормативтік құқықтық акт қолданылуға тиіс.

Бұл жерде көрсетілген ереженің ӘҚБтК-нің 3-бабының талаптарымен арақатынасына қатысты мәселе туындауы мүмкін, өйткені әкімшілік құқық бұзушылықтардың құрамы тек формалды және қысқартылған түрде ғана емес, материалдық түрде де болуы мүмкін. Қарама-қайшылықтар көрінбейді. Егер әкімшілік деликт ескі, жұмсағырақ заңның қолданылуы кезінде жасалып, оның салдары жаңа, қатаң заңның қолданылуы кезінде туындаса, онда жаңа, қатаң заңға сәйкес әкімшілік жауаптылыққа тартуды бірқатар себептерге байланысты әділ деп тануға болмайды. Ең бастысы, құқық бұзушының заңмен тыйым салынған әрекеттерді (әрекетсіздікті) жасағаны, осы әрекеттермен себептік байланыста болатын салдардың басталуы құқық бұзушының санасы мен еркіне байланысты болмайды (бақыланбайды).

Егер әкімшілік деликт ескі, қатаң заңның қолданылуы кезінде жасалса, ал салдары жаңа, жұмсағырақ заңның қолданылуы кезінде туындаса, онда бұл жағдайда ӘҚБтК-нің 5-бабында көзделген заңның кері күші туралы айту қажет.

Бұл әкімшілік деликт кезінде оның құқыққа қайшылығы заңда көзделмеген, сондай-ақ оның салдары жасалған әкімшілік деликт үшін жауаптылықты жоятын заң қолданылған кезде туындаған жағдайлар үшін де әділ болады.

Әкімшілік құқық бұзушылық жасаған адамға қатысты қолдануға жататын заң деп Кодекстің Ерекше бөлігінің нормаларын да, Жалпы бөліктің нормаларын да түсінген жөн, өйткені олар әкімшілік құқық бұзушылық жасаған адамның жауапкершілігі туралы мәселені шешуге әсер етеді. ӘҚБтК-нің Ерекше бөлігі диспозицияда құқық бұзушылық құрамы белгілерінің сипаттамасын және оны жасағаны үшін қолданылуы мүмкін санкцияларды қамтиды. Кодекстің жалпы бөлігінде, атап айтқанда, жаза тағайындау қағидаттары келтірілген. Бұл бапта тек материалдық (деликтілік) заңнаманың (әкімшілік құқық бұзушылық үшін жауаптылық туралы) уақыттағы қолданысы туралы сөз болып отырғанын есте ұстаған жөн.

Түсіндірілетін баптың 2-бөлігі зардаптардың басталу уақытына қарамастан, құқыққа қарсы әрекетті (әрекетсіздікті) жүзеге асыру сәті әрекет жасау уақыты деп танылады.

Аталған мәселе бойынша ғылымда 1бұл құрылым, әдетте, объективті сипатқа ие және бұдан былай кінәлі адамның еркімен бақыланбайтын салдарларға емес, құқық бұзушылық жасау кезінде қолданылатын заңға сәйкес адамның өзінің мінез-құлқына субъективті көзқарасына назар аудару қажеттілігінен туындайды" деген тұрақты пікір қалыптасқан. Бұл норма әрекет ескі заң кезінде жасалғанын, ал құқық бұзушылық құрамының қажетті белгісі болып табылатын осы әрекеттің салдары жаңа Заңның қолданылу уақытында басталғанын білдіреді, құқық бұзушылық жасаған адамға

қатысты ескі заң қолданылуға тиіс, ескі заң жаңа заңға карағанда қылмысты жасаушы адамға қатысты қатаң емес".

Шынында да, әкімшілік құқық бұзушылық жасаған адамның құқықтарын бұзуға, заңды Күшін жойған Заңның негізінде оған әкімшілік жаза қолдануға әкеп соғатын заңдылық талаптарынан өрескел ауытқу болар еді. Белгіленген тәртіппен күшіне енген қолданыстағы заң ғана әкімшілік құқық бұзушылық жасаған адамға осындай заңда көзделген әкімшілік жауапкершілік шараларын қолдану үшін нақты заңды негіз бола алады. Басқа жағдай заңның кері күші болған кезде ғана орын алуы мүмкін, бұл ӘҚБтК-нің 5-бабына түсіндірмеде сипатталған.

Сот практикасына шолу.

2017 жылғы 3 шілдеде азамат Б-ға қатысты осы күні Қарағанды қаласында ІІБ қызметкерлері көлік құралын тоқтатқан кезде азамат Б. салоннан олардың рұқсатынсыз шыққаны туралы хаттама жасалды, яғни ҚР Үкіметінің 2014 жылғы 13 қарашадағы № 1196 қаулысымен бекітілген Жол жүрісі қағидаларының (бұдан әрі - ЖЖҚ) 4.1-тармағының

1) тармақшасының талаптарын бұзды.

ӘҚБтК-нің 613-бабының 12-бөлігінде ІІБ қызметкері көлік құралын тоқтатқа кезде жүргізуші мен жолаушылардың (жолаушының) оның кабинасынан (салонынан) оның рұқсатынсыз кетіп қалғаны үшін, сондай-ақ олардың көлік құралының кабинасынан (салонынан) шығу туралы талаптарды орындамағаны үшін жауаптылық белгіленген. Алайда, "Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне жол жүрісі мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы"

2017 жылғы 3 шілдедегі ҚР Заңымен ӘҚБтК-нің 613-бабының 12-тармағындағы " және жолаушылардың (жолаушының)" және "және жолаушыларға (жолаушыға)" деген сөздер алып тасталды.

ӘҚБтК 5-бабының 1-тармағына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық үшін әкімшілік жауаптылықты жеңілдететін немесе оның күшін жоятын не әкімшілік құқық бұзушылық жасаған тұлғаның жағдайын өзге түрде жақсартатын заңның кері күші болады, яғни осы заң қолданысқа енгізілгенге дейін жасалған және әкімшілік жаза қолдану туралы қаулы заңды күшіне енбеген құқық бұзушылыққа қолданылады.

Мұндай жағдайда Қарағанды қаласының МӘСМ ӘҚБтК 613-бабы

12-бөлігі бойынша азамат Б-ға қатысты іс бойынша іс жүргізуді ӘҚБтК-нің 741-бабының 1-бөлігі 3) тармақшасын қолданып негізді түрде тоқтатты.

Басқа бір мысал. Ақмола облысы Бурабай аудандық сотының

2018 жылғы 8 ақпандағы қаулысымен "БТ" ЖШС қатысты ӘҚБтК-нің

281-бабының 1-бөлігі бойынша іс жүргізу тоқтатылды

2017 жылғы 29 тамызда ҚР Қаржы министрінің 2015 жылғы

27 ақпандағы № 138 бұйрығымен бекітілген Мұнай өнімдеріне ілеспе жүкқұжаттарды ресімдеу, алу, беру, есепке алу, сақтау және ұсыну қағидаларының 11-

тармағын бұзғаны үшін ЖШС-ға қатысты ӘҚБтК-нің 281-бабының 1-бөлігі бойынша әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама жасалды. Хаттамаға сәйкес, "БТ" ЖШС берушісі "К" ЖШС алушының атына жазып берген ілеспе жүкқұжатында "операция коды" бағанында "түпкілікті тұтынушыға" дегеннің орнына "көтерме саудада өткізушілерге өткізу" деп қате көрсетілген.

Сонымен қатар, "Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне салық салу мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы" 2017 жылғы 25 желтоқсандағы ҚР Заңымен жоғарыда көрсетілген нормаға 2020 жылғы 1 қаңтарға дейін ӘҚБтК-нің 281-бабы

1-бөлігінің мынадай редакциясы қолданылғаны туралы өзгерістер енгізілді: "Мұнай өнімдеріне, темекі бұйымдарына арналған декларацияны тапсырмау не уақтылы тапсырмау, сол сияқты мониторингті жүзеге асыру үшін қажетті мәліметтерді ұсынбау не уақтылы ұсынбау". Яғни, операция кодындағы қате ЖШС тағылған құқық бұзушылықтың объективті жағымен қамтылмайды.

Осыған байланысты "БТ" ЖШС әкімшілік жауаптылықты белгілейтін заңның немесе оның жекелеген ережелерінің күші жойылуына байланысты жауаптылыққа тартылуға жатпайды.

Әкімшілік құқық бұзушылықтар (олар бойынша өндірісті қоса алғанда) үшін жауапкершілік туралы заңнаманың уақыт бойынша қолданылуы осындай.

5-бап. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Заңның кері күші

1. Әкімшілік құқық бұзушылық үшін әкімшілік жауаптылықты жеңілдететін немесе күшін жоятын не әкімшілік құқық бұзушылық жасаған адамның жағдайын өзгеше түрде жақсартатын заңның кері күші болады, яғни осы Заң қолданысқа енгізілгенге дейін жасалған және оған қатысты әкімшілік жаза қолдану туралы қаулы орындалмаған құқық бұзушылыққа қолданылады.

2. Әкімшілік құқық бұзушылық үшін әкімшілік жауаптылықты белгілейтін немесе күшейтетін немесе адамның жағдайын өзгеше түрде нашарлататын Заңның кері күші болмайды.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілетін бап Конституцияның 77-бабы 3-тармағының 5) тармағынан туындайды, оған сәйкес жауапкершілікті белгілейтін немесе күшейтетін, азаматтарға жаңа міндеттер жүктейтін немесе олардың жағдайын нашарлататын заңдардың кері күші болмайды. Егер құқық бұзу-

шылық жасалғаннан кейін ол үшін жауапкершілік заңмен жойылса немесе жеңілдетілсе, жаңа заң қолданылады.

1-бөлім. Құқық бұзушылық жасау мен мәжбүрлеу шарасын қолдану арасында, әкімшілік жаза қолдану туралы қаулы шығару мен оны орындау арасында белгілі бір уақыт өтеді, оның ішінде жаңа құқықтық акт күшіне енуі мүмкін.

Жаңа заң оны шығаруға дейін жасалған әрекетке қолданылуы мүмкін бе? Ескі заңның негізінде шығарылған әкімшілік жаза қолдану туралы қаулыны орындауға жаңа заң қандай әсер етеді? Түсініктеме берілген мақала көрсетілген сұрақтарға жауап береді.

Ең алдымен, жаңа ӘҚБтК кері күш туралы Ережелерді қолдану жағдайларының шеңберін кеңейтті. Егер 2001 жылғы ӘҚБтК осындай заң қолданысқа енгізілгенге дейін жасалған құқық бұзушылыққа қолданылатын әкімшілік құқық бұзушылық үшін жауаптылықты жоятын немесе жеңілдететін заң туралы ғана айтқан болса, онда жаңа Кодекс Әкімшілік құқық бұзушылық жасаған адамның жағдайын өзгеше түрде жақсартатын және оған қатысты әкімшілік жаза қолдану туралы қаулы орындалмаған заң нормамен толықтырылған, сондай-ақ кері күші бар. Екінші жағдайда, ӘҚБтК-нің 919-бабы туралы айтылады.

Осылайша, түсініктеме берілген мақаланың 1 бөлігі келесідей. Әкімшілік құқық бұзушылық үшін әкімшілік жауаптылықты жеңілдететін немесе күшін жоятын не әкімшілік құқық бұзушылық жасаған адамның жағдайын өзгеше түрде жақсартатын заңның кері күші болады, яғни осы Заң қолданысқа енгізілгенге дейін жасалған және оған қатысты әкімшілік жаза қолдану туралы қаулы орындалмаған құқық бұзушылыққа қолданылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық үшін жауапкершілікті жеңілдететін заң деп санкциядан неғұрлым қатаң жазаны алып тастаған, жазаның мөлшерін азайтқан не қосымша жазаны алып тастаған заңды түсіну керек. Мысалы, ӘҚБтК-нің 597-бабының 4-бөлігінің санкциясы мүгедектердің көлік құралдарын тоқтату немесе аялдау үшін бөлінген орындарда көлік құралдарын тоқтату немесе аялдау ережелерін бұзғаны үшін, бұрын 50 АЕК (120 250 теңге) көлемінде айыппұл көзделген, ол 10 АЕК (24 050 теңге) дейін төмендетілген. Басқа мысал ретінде ӘҚБтК-нің 246-бабының 4 және 5-бөліктерінің аудиторлық қызметті жүзеге асыруға арналған лицензияның қолданылуын тоқтата тұру және одан айыру түріндегі қосымша жазалау түрлері алынып тасталған санкцияларын көрсетуге болады.

Әкімшілік құқық бұзушылық үшін жауаптылықты жоятын заң ӘҚБтК-нің Ерекше бөлігіндегі баптарды немесе оның бір бөлігін алып тастайтын заң болып табылады. Мысалы, ҚР 2017 жылғы 25 желтоқсандағы "Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне салық салу мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы" Заңының 282-бабының 8 және 9-бөліктері ӘҚБтК-дан шығарылды.

"Әкімшілік құқық бұзушылық жасаған адамның жағдайын өзгеше түрде жақсартатын" деген тұжырым деп заңның әкімшілік айыппұлды төмендетуді және басқаларды қоса алғанда, мұндай адамдардың жауапкершілігін жеңілдететін кез келген нұсқауларын түсіну керек.

Мысалы, ӘҚБтК баптардың кейбір санкцияларында баламалы негізде айыппұлмен қатар ескертуді көздейді, алайда іс жүзінде көбінесе уәкілетті органдар ескерту

институтын қолданбады, ал бірден әкімшілік айыппұл салды. Сонымен қатар, ӘҚБтК-нің 43-бабы ережемен толықтырылды, оған сәйкес ауырлататын мән-жайлар болмаған кезде әкімшілік жаза қолданатын уәкілетті орган не сот институт ескерту қолдануға міндетті.

Заңға кері күш беру мүмкіндігі туралы мәселені шешу кезінде кодекстердің Ерекше бөлігінің салыстырылатын баптарының санкцияларын ғана емес, сонымен қатар олардың жалпы бөліктерінің ережелерін де ескеру қажет. Әрбір нақты жағдайда өзге де шарттар тең болған кезде Жалпы бөлікке норма (- лар), мысалы, әкімшілік жауаптылықты жеңілдететін немесе одан босататын мән-жайлар түрінде енгізілетін (енгізілген) ахуал болуы мүмкін. Немесе мысалы, ӘҚБтК-нің 741-бабы әкімшілік іс бойынша іс жүргізуді болдырмайтын мән-жаймен толықтырылуы мүмкін.

Жауапкершілікті жеңілдететін немесе жоятын заңдар оларды әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізудің кез келген сатысында қолдану кезінде ескеріледі.

2 бөлім. Тармақша 5) сондай-ақ Конституцияның 77-бабы 3-тармағы жауапкершілікті белгілейтін немесе күшейтетін, азаматтарға жаңа міндеттер жүктейтін немесе олардың жағдайын нашарлататын заңдардың кері күші болмайды деп бекітеді.

Түсініктеме берілген бөліктің ережелерін түсіндіру кезінде "Қазақстан Республикасы Конституциясының 14-бабының 1 және 2-тармақтарын, 24-бабының 2-тармағын, 77-бабы 3-тармағының 5) тармақшасын ресми түсіндіру туралы"Қазақстан Республикасы Конституциялық Кеңесінің 1999 жылғы 10 наурыздағы № 2/2 қаулысына ол баяндаған ҚР Конституциялық Кеңесінің ұстанымын ескеру қажет. Атап айтқанда, ол конституциялық норманың мазмұнын "азаматтардың құқық бұзушылық үшін заңды жауапкершілігін реттейтін және жауапкершіліктің жаңа түрлерін белгілейтін немесе жаңа санкциялар енгізу жолымен оны күшейтетін заңдардың кері күші болмайды. Осы конституциялық норма соттар, мемлекеттік органдар мен лауазымды тұлғалардың құқық қолдану қызметін жүзеге асыратын адамдарға қолданылады".

Осылайша, жауапкершілікті белгілейтін заң деп жаңа құқық бұзушылықты және ол үшін жазаны көздейтін заңды, сондай-ақ оған енгізілген Әкімшілік құқық бұзушылықтарды жаңа құрамдармен толықтыратын қолданыстағы заңды да түсіну керек. Мысалы, ӘҚБтК жаңа баппен толықтырылды 300-1 "энергия беруші ұйымдардың электрмен жабдықтау сенімділігі көрсеткіштерінің бекітілген Нормативтік мәндерінен асып кетуі", оған сәйкес энергия беруші ұйымның электрмен жабдықтау сенімділігі көрсеткіштерінің нормативтік мәндерінен асып кетуі үшін осы ұйымның лауазымды адамдарына жүз жиырма бес АЕК мөлшерінде айыппұл көзделген . Басқа мысал, ӘҚБтК-нің 597-бабы "Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне табиғи монополиялар және реттелетін нарықтар мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы "2015 жылғы 5 мамырдағы ҚР Заңымен

облыстардың, республикалық маңызы бар қалалардың және астананың жергілікті атқарушы органдары Көлік құралдарын тұраққа қою үшін ақы алуға және тұраққа қою уақытын есепке алуға арналған арнайы сертификатталған құрылғылармен жабдықталған орындарда тұраққа қою үшін төлеуден жалтарғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейтін жаңа құрамдармен толықтырылды, 4-1-бөлігінде көзделген қайта құқық бұзушылық жасалған жағдайда, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде (4-2-бөлік).

Әкімшілік құқық бұзушылық үшін жауапкершілікті күшейтетін заң деп санкцияға жаңа, неғұрлым қатаң жаза енгізілген немесе қолда бар жазаның мөлшерін ұлғайтатын не қосымша өндіріп алуды қамтитын не оның мөлшерін ұлғайтатын заңды түсіну керек. Мысалы, ӘҚБтК-нің 283-бабының санкциясы өндірушінің немесе импорттаушының Акциздік және (немесе) есепке алу - бақылау таңбаларымен таңбалауға жататын акцизделетін тауарларды таңбалау ережелерін бұзғаны үшін тиісті қызмет түріне арналған лицензияның қолданылуын тоқтата тұру арқылы айыппұлды көздеген. "Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодексіне өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы" 2014 жылғы 29 желтоқсандағы ҚР Заңымен аталған бапқа өзгерістер енгізілді, оған сәйкес шарап материалын, сыраны және сыра сусынын қоспағанда, өндірушінің немесе импорттаушының алкоголь өнімін есепке алу-бақылау таңбаларымен және темекі бұйымдарын акциздік таңбалармен таңбалау (қайта таңбалау) ережелерін бұзғаны үшін айыппұл салумен қатар құқық бұзушылықтың тікелей нысанасы болған акцизделетін тауарларды тәркілеу, сондай-ақ лицензиядан айыру

"Адамның жағдайын өзге түрде нашарлататын" деген тұжырымға, атап айтқанда, айыппұл санкциясының мөлшерін ұлғайтуға, әкімшілік жазаны орындау тәртібін күшейтуге және т.б. жатады.

Сонымен қатар, тәжірибелік қызмет барысында іс жүргізу тәртібінің нормаларына (ӘҚБтК іс жүргізу бөлігіне) қатысты заңның кері күші мәселелері туындайды. Мұнда "Қазақстан Республикасы Конституциясының 12-бабының 2-тармағын, 62-бабының 2 және 8-тармақтарын, 76-бабының 1-тармағын, 77-бабы 3-тармағының 3) және 5) тармақшаларын ресми түсіндіру туралы" Қазақстан Республикасы Конституциялық Кеңесінің 2007 жылғы 18 сәуірдегі N 4 нормативтік қаулысының ережесін Конституциялық Кеңес жоғарыда келтірілген тезисті (материалдық нормалардың кері күшіне қатысты) "адамның іс жүргізу құқықтарын белгілейтін немесе кеңейтетін заңға кері күш беру мәселелері" ұстанымымен нақтылаған, Конституцияның 77-бабы 3 - тармағының 5) тармақшасымен реттелмейді". Осылайша, Конституциялық кеңес Қазақстан Республикасы Конституциясының 77-бабы 3-тармағы 5) тармақшасының іс жүргізу нормаларына қатысты іс жүргізу-құқықтық кепілдіктерін (қылмыстық іс жүргізу заңнамасының (ҚІЖК) мысалында) төмендетті.

Сонымен қатар, кейіннен заң шығарушы 2016 жылғы 6 сәуірдегі № 480-V ҚРЗ "Құқықтық актілер туралы" Заңын қабылдады. Аталған заңның 43-бабы түсіндірілетін бап контексінде іргелі және шешуші мәнге ие. Атап айтқанда, ол былай дейді:

1. Нормативтік құқықтық актінің күші ол қолданысқа енгізілгенге дейін туындаған қатынастарға қолданылмайды.

2. Осы баптың 1-тармағының ережелерінен алып тастау нормативтік құқықтық актінің немесе оның бір бөлігінің кері күші оның өзі немесе нормативтік құқықтық актіні қолданысқа енгізу туралы актіде көзделген, сондай-ақ соңғысы азаматтарға жүктелген міндеттерді жоққа шығаратын немесе олардың жағдайын жақсартатын жағдайлар болып табылады.

3. Азаматтарға жаңа міндеттер жүктейтін немесе олардың жағдайын нашарлататын нормативтік құқықтық актілердің кері күші болмайды.

4. Жауапкершілікті белгілейтін немесе күшейтетін, азаматтарға жаңа міндеттер жүктейтін немесе олардың жағдайын нашарлататын заңнамалық актілердің кері күші болмайды. Егер құқық бұзушылық жасалғаннан кейін ол үшін жауапкершілік заңмен жойылса немесе жеңілдетілсе, жаңа заң қолданылады".

Одан шығатыны, нормативтік құқықтық актілер, азаматтарға жаңа міндеттер жүктейтін немесе олардың жағдайын нашарлататын кері күші болмайды. Ал азаматтарға жүктелген міндеттерді жоққа шығаратын немесе олардың жағдайын жақсартатын нормативтік құқықтық актілер ол қолданысқа енгізілгенге дейін туындаған қатынастарға өз әрекетін таратады.

Тағы бір назар аударарлық мәселе аталған норманың ӘҚБтК-нің 919-бабымен арақатынасы болып табылады.

Аталған баптың ерекшелігі жаңа заңмен жауапкершілік жеңілдетілген немесе күші жойылған не әкімшілік құқық бұзушылық жасаған адамның жағдайын өзгеше түрде жақсартылған істерге қатысты ғана, шығарылған, бірақ орындалмаған әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулылармен ғана қайта қарауды шектейтіндігі болып табылады. Бұл ереже ӘҚБтК жаңа редакцияда қабылдануына және тиісінше диспозициялар мен Ерекше бөлімнің көптеген баптарының санкцияларының өзгеруіне байланысты өзекті болды. Алайда, көрсетілген нормаға уақытша сипат берілген жоқ және ол қазіргі уақытта да өз күшін сақтайды.

Аталған норманың екінші ерекшелігі оның екінші бөлігі бұрын қолданыста болған қатынастарға процессуалдық нормаларға қатысты кері күш қолдануға мүмкіндік береді. Бұл жаңа ӘҚБтК қабылданған сәтте әкімшілік құқық қатынастарына қатысушылар үшін жойылғанға қарағанда үлкен іс жүргізу кепілдіктері мен мүмкіндіктерін қамтитындығымен байланысты.

2-тарау. ӘКІМШІЛІК ҚҰҚЫҚ БҰЗУШЫЛЫҚ ТУРАЛЫ ЗАҢНАМАНЫҢ МІНДЕТТЕРІ МЕН ПРИНЦИПТЕРІ

6-бап. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы заңнаманың міндеттері

1. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы заңдардың міндеттері адам мен азаматтың құқықтарын, бостандықтары мен заңды мүдделерін, халықтың денсаулығын, санитариялық-эпидемиологиялық салауаттылығын, қоршаған ортаны, қоғамдық имандылықты, меншікті, қоғамдық тәртіпті және қауіпсіздікті, мемлекеттік билік пен мемлекеттік басқаруды жүзеге асырудың белгіленген тәртібін, ұйымдардың заңмен қорғалатын құқықтары мен мүдделерін әкімшілік құқық бұзушылықтан қорғау, сондай-ақ олардың жасалуының алдын алу болып табылады.

2. Осы міндетті жүзеге асыру үшін әкімшілік құқық бұзушылық туралы заңнама әкімшілік жауаптылықтың негіздері мен қағидаттарын белгілейді, әкімшілік құқық бұзушылық болып табылатындығын және оларды жасағаны үшін қолданылатын жазаның түрлерін, сондай-ақ Әкімшілік құқық бұзушылық жасаған адамға қандай әкімшілік жаза, қандай Мемлекеттік орган (лауазымды адам) және қандай тәртіппен қолданылуы мүмкін екендігін айқындайды

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндіретін бап Қазақстан Республикасы Конституциясының нормаларында бекітілген қағидаттарға сүйене отырып, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы заңдардың міндеттері айқындалатын екі бөліктен тұрады.

Түсіндіретін баптың 1-бөлімі өзінің алдына екі негізгі міндет қояды: қорғау және ескерту. Қорғау міндеті ӘҚБтК-нің Ерекше бөлімінде көзделген қоғамдық қатынастарды әкімшілік-құқықтық қорғау белгілері бойынша тұжырымдалған. Ескерту міндеті одан әрі әкімшілік құқық бұзушылық жасауды болдырмау және әкімшілік құқық бұзушылық жасауға ықпал ететін себептер мен жағдайларды анықтау болып табылады.

Мысалы, әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша шешім қабылдау барысында ӘҚБтК-нің 826-бабы негізінде ішкі істер органдарының (полицияның) лауазымды тұлғалары әкімшілік құқық бұзушылық жасаудың себептері мен шарттары туралы ұсыныс шығаруға құқылы. Егер құқық бұзушылық субъектісі дәлелсіз себептермен ұсынымды елемесе, онда оларға қатысты ПО-ның лауазымды адамдары ӘҚБтК-нің 804-бабының негізінде ӘҚБтК-нің 479-бабы "құқық бұзушылық жасауға ықпал еткен себептер мен жағдайларды жою жөнінде қабылданған шаралар туралы хабарламау" бойынша Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізуді қозғауы тиіс.

ӘҚБтК әкімшілік-құқықтық қорғау объектілері ретінде адам мен азаматтың құқықтарын, бостандықтары мен заңды мүдделерін, халықтың денсаулығын, санитарлық-эпидемиологиялық салауаттылығын, қоршаған ортаны, қоғамдық имандылықты, меншікті, қоғамдық тәртіпті және қауіпсіздікті, мемлекеттік билік пен мемлекеттік басқаруды жүзеге асырудың белгіленген тәртібін, заңмен қорғалатын ұйымдардың құқықтары мен мүдделерін көрсетеді.

Адам мен азаматтың құқықтарын, бостандықтары мен заңды мүдделерін, қоғамдық тәртіп пен қауіпсіздікті қорғау міндеттерін жүзеге асыру үшін Әкімшілік құқық

бұзушылықтан, сондай-ақ олардың жасалуының алдын алудан Әкімшілік құқық бұзушылық туралы заңнама әкімшілік жауаптылықтың негіздері мен қағидаттарын белгілейді, оларды бұзу сипаты мен маңыздылығына қарай жүргізілген іс жүргізуді жарамсыз деп тануға, осындай іс жүргізу барысында шығарылған шешімдердің күшін жоюға не бұл ретте жиналған дәлелдемелердің күші жоқ материалдарды тануға әкеп соғады.

Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2016 жылғы 22 желтоқсандағы №12 нормативтік қаулысының 2-тармағы *"ӘҚБТК-нің іс жүргізу ережелерінде олқылықтар болған жағдайда соттар сот төрелігі қағидаттары туралы және адам мен азаматтың құқықтары туралы конституциялық нормаларды, әкімшілік құқық бұзушылық туралы заңнаманың қағидаттарын басшылыққа алуы керек"*.

Қаралатын баптың 1-бөлігінің мазмұнына сүйене отырып, мынадай міндеттерді тұжырымдауға негізделген:

1) адамның және азаматтың құқықтарын, бостандықтары мен заңды мүдделерін қорғау. Қазақстан Республикасы Конституциясының 12-бабына сәйкес *"Қазақстан Республикасында Конституцияға сәйкес адамның құқықтары мен бостандықтары танылады және оларға кепілдік беріледі. Адамның құқықтары мен бостандықтары әркімге тумысынан тиесілі, олар абсолютті деп танылады және олардан ешкім айыра алмайды, заңдардың және өзге де нормативтік құқықтық актілердің мазмұны мен қолданылуын айқындайды"*;

2) азаматтардың денсаулығын, халықтың санитарлық-эпидемиологиялық салауаттылығын қорғау. Қазақстан Республикасы Конституциясының 29-бабының 1-бөлігінде *"Қазақстан Республикасы азаматтарының денсаулық сақтауға құқығы бар"* делінген;

3) қоршаған ортаны қорғау. Қазақстан Республикасы Конституциясының 31-бабының 1 және 2-тармақтарының негізінде *" мемлекет адамның өмірі мен денсаулығына қолайлы қоршаған ортаны қорғауды мақсат етіп қояды. Лауазымды адамдардың өмірі мен денсаулығына қатер төндіретін фактілер мен мән-жайларды жасыруы заңға сәйкес жауаптылыққа әкеп соғады"*;

4) қоғамдық имандылықты қорғау. Қазақстан Республикасы Конституциясының 12-бабының 5-бөлігі *"адамның және азаматтың құқықтары мен бостандықтарын жүзеге асыру басқа адамдардың құқықтары мен бостандықтарын бұзбауға, конституциялық құрылыс пен қоғамдық имандылыққа қол сұғуға тиіс емес"* деп көзделген;

5) меншікті қорғау. Қазақстан Республикасы Конституциясының 26-бабының 1 және 2-тармақтарының негізінде *"Қазақстан Республикасының азаматтары заңды түрде сатып алынған кез келген мүлікті жеке меншікте ұстай алады. Меншікке, оның ішінде мұрагерлік құқығына заңмен кепілдік беріледі"*;

6) қоғамдық тәртіп пен қауіпсіздікті сақтау. Қазақстан Республикасының 2014 жылғы 23 сәуірдегі *"Қазақстан Республикасының іш-*

кі істер органдары туралы" Заңының 1 бабы негізінде бұл міндет полиция үшін негізгі міндет болып табылады;

7) мемлекеттік билік пен мемлекеттік басқаруды жүзеге асырудың белгіленген тәртібін күзету. Қазақстан Республикасы Конституциясының 3-бабының 4-бөлігіне сәйкес, *"Қазақстан Республикасындағы мемлекеттік билік біртұтас, Конституция мен заңдар негізінде оны заңнамалық, атқарушылық және сот тармақтарына бөлу және тежемелік және тепе-теңдік жүйесін пайдалана отырып өзара іс-қимыл жасау принципіне сәйкес жүзеге асырылады"*;

8) заңмен қорғалатын ұйымдардың құқықтары мен мүдделерін қорғау. Ұйымдардың құқықтары мен заңды мүдделерінің көлемі заңды тұлғаның түріне байланысты және 1994 жылғы 27 желтоқсандағы Қазақстан Республикасы Азаматтық кодексінің (жалпы бөлім) екінші параграфымен реттелген;

9) әкімшілік құқық бұзушылықтардың алдын алу. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекстің 40-бабының 2-бөлігіне сәйкес *"әкімшілік жаза құқық бұзушылық жасаған адамды заңнама талаптарын сақтау және құқық тәртібін құрметтеу рухында тәрбиелеу, сондай-ақ құқық бұзушының өзінің және басқа да адамдардың жаңа құқық бұзушылық жасауының алдын алу мақсатында қолданылады"*.

Түсініктеме берілген баптың 2-бөлігі түсініктеме берілген баптың 1-бөлігінде санамаланған міндеттерді іске асыру үшін қажетті әкімшілік заңнаманың мазмұнын анықтайды. Зерттелетін норманың негізгі сипаттамаларын анықтау үшін келесі сұрақтарға жауап беру қажет:

1) әкімшілік жауаптылықтың құқықтық негізі не болып табылады?

2) құқық бұзушыны әкімшілік жауапкершілікке тарту кезінде қандай принциптер сақталуға тиіс?

3) қандай әрекеттер әкімшілік құқық бұзушылық болып табылады?

4) Әкімшілік құқық бұзушылық жасағаны үшін жазаның қандай түрлері қолданылуы тиіс?

5) Әкімшілік құқық бұзушылық жасаған адамға қандай әкімшілік жаза қолданылуы мүмкін?

6) Әкімшілік құқық бұзушылық жасаған адамға қандай Мемлекеттік орган (лауазымды адам) қолдануы мүмкін?

7) Әкімшілік құқық бұзушылық жасаған адамға қандай тәртіппен қолданылуы мүмкін?

1. Жауапкершілік негіздері - бұл заңнамада болуы мүмкін (қажетті) жауапкершілік жасайтын, ал олардың болмауы оны жоққа шығаратын мән-жайлар. "Соттардың Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодексінің жалпы бөлігінің нормаларын қолдануының кейбір мәселелері туралы" Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2016 жылғы 22 желтоқсандағы №12 нормативтік қаулысының 1-тармағымен әкімшілік құқық бұзушылық туралы заңнаманың көлемі (

құрамы) түсіндірілді. *Әкімшілік құқық бұзушылық туралы заңнама Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінен тұрады, ол Қазақстан Республикасының Конституциясына, халықаралық құқықтың жалпы жұрт таныған қағидаттары мен нормаларына негізделеді.* Қазақстан Республикасының халықаралық шарттық және өзге де міндеттемелері Қазақстан Республикасы Конституциясының 4-бабының 1-тармағына сәйкес оның қолданыстағы құқығының құрамдас бөлігі болып табылады. Істі қарау кезінде соттар мен оған уәкілетті лауазымды адамдар, егер өзге ережелер Қазақстан Республикасы үшін міндеттілігіне келісу туралы шешім ратификациялау немесе қосылу арқылы қабылданған халықаралық шартта белгіленген болса, Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы заңнамасының нормаларын қолдануға құқығы жоқ. Мұндай жағдайларда халықаралық шарттың ережелері қолданылады.

Ел егемендігі туралы Конституцияның ережелерін бұзатын, Конституцияда белгіленген мемлекеттің біртұтастығы мен аумақтық тұтастығын, Республика басқармасының нысандарын өзгертуге жол берілмейтін, сондай-ақ адамның және азаматтың конституциялық құқықтары мен бостандықтарына нұқсан келтіретін халықаралық ұйымдар мен олардың органдарының Қазақстан үшін міндетті шешімдері ретінде танылмайды.

2. Әкімшілік жауапкершілік принциптері ӘҚБтК-нің 8-24-баптарында көрсетілген.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы заңнама қағидаттарының мәні олардың сипаты мен маңыздылығына қарай оларды бұзу іс бойынша жүргізілген іс жүргізуді жарамсыз деп тануға, осындай іс жүргізу барысында шығарылған шешімдердің күшін жоюға не бұл ретте жиналған дәлелдемелер күші жоқ материалдарды тануға әкеп соқтырады (ӘҚБтК-нің 7-бабы).

3. Кодексте әкімшілік жауаптылық көзделген құқыққа қарсы, кінәлі (қасақана немесе абайсызда) жеке тұлғаның әрекеті не әрекетсіздігі немесе заңды тұлғаның құқыққа қарсы әрекеті не әрекетсіздігі Әкімшілік құқық бұзушылық деп танылады (ӘҚБтК-нің 25-бабы).

4. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 41-бабының 1-бөлігінде жеке және заңды тұлғаларға қолданылуы мүмкін әкімшілік жазалардың 9 түрі көзделген. Әкімшілік жазалардың түсінігі мен құқықтық сипаттамалары ӘҚБтК-нің 43-51-баптарында баяндалған.

5. Әкімшілік жаза оған заңмен уәкілеттік берілген судья, органдар (лауазымды адамдар) әкімшілік құқық бұзушылық жасағаны үшін қолданатын мемлекеттік мәжбүрлеу шарасы болып табылады және мұндай құқық бұзушылық жасаған адамның құқықтары мен бостандықтарын ӘҚБтК-де көзделген айыру немесе шектеу болып табылады. ӘҚБтК-нің 42-бабының негізінде әкімшілік жазалар негізгі және қосымша ретінде кодталған. Әкімшілік жазаның түрі, мөлшері ӘҚБтК-нің Ерекше бөлігі баптарының санкцияларында көзделген. Әкімшілік жазаларды қолдану ерекшеліктері

ӘҚБтК-нің жалпы және рәсімдік бөліктерінде көзделген, онда құқық бұзушылар әкімшілік жауаптылықтың арнайы субъектілері болып табылатын немесе әкімшілік жауаптылықтан артықшылықтары және (немесе) иммунитеті бар. Мысалы, ӘҚБтК-нің 66-бабы кәмелетке толмағандарға әкімшілік жаза қолдану ерекшеліктерін қарастырады.

6. Соттың және лауазымды адамдардың әкімшілік жаза қолдану жөніндегі юрисдикциялық өкілеттіктері ӘҚБтК-нің 36-тарауында белгіленген, ол осы тұлғалардың құзыретін және әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қараудың ведомстволық бағыныстылығын нақты бөледі. Қазіргі уақытта 57 уәкілетті органға әкімшілік құқық бұзушылық туралы істердің ведомстволық бағыныстылығына байланысты әкімшілік жаза қолдану өкілеттігі берілген.

7. Әкімшілік жаза қолдану тәртібі ӘҚБтК-нің 43-тарауында "уәкілетті органдардың (лауазымды адамдардың) әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауы" регламенттелген. Әдеттегі іс жүргізу кезінде судья немесе уәкілетті органның лауазымды адамы әкімшілік жаза қолдану туралы қаулы шығаруға тиіс (ӘҚБтК-нің 822-бабы).

Сертификатталған арнайы бақылау-өлшеу техникалық құралының немесе автоматты режимде жұмыс істейтін құралдың көмегімен Әкімшілік құқық бұзушылық анықталған жағдайда, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы қаулының орнына құқық бұзушыға айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқама жіберіледі (ӘҚБтК 822-1-баптары).

Әкімшілік құқық бұзушылық (іс жүргізу) туралы істерді қысқартылған тәртіппен қарау аталған тәртіптің баламасы болып табылады, оның тетігі ӘҚБтК-нің 42-тарауында көзделген.

7-бап. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы заңнама қағидаттарының мәні

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы заңнама қағидаттарының мәні олардың сипаты мен маңыздылығына қарай оларды бұзу іс бойынша жүргізілген іс жүргізуді жарамсыз деп тануға, осындай іс жүргізу барысында шығарылған шешімдердің күшін жоюға не бұл ретте жиналған дәлелдемелердің күші жоқ материалдарды тануға әкеп соқтырады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Құқықтық қағидаттар деп қоғамдық қатынастардың тиісті саласын реттейтін нақты құқықтық нормалардың дамуының біртұтастығын сипаттайтын және Негіз қалаушы үрдістерді басқаратын негіз қалаушы идеялар дәстүрлі түсініледі. Осыған ұқсас ұғымдар көптеген оқулықтар мен өзге де әдебиетте жазылған. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы ұлттық заңнаманың нақты принциптері ӘҚБтК-нің 8-24-баптарында баяндалған.

Түсіндірілетін норма бірқатар бланкеттік ұғымдарды қамтиды, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы заңнама қағидаттарының мәні соған байланысты:

- 1) Әкімшілік құқық бұзушылықтың сипаты;
- 2) әкімшілік құқық бұзушылықтың мәні.

Өкінішке орай, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодификацияланған және өзге де заңнама әкімшілік құқық бұзушылық сипатына нақты түсінік бермейді.

Заң әдебиетінде оның мазмұнына қатысты әртүрлі көзқарастар бар. "Құқық бұзушылықтың сипаты" термині құқықтық әдебиетте бірдей емес, сондай-ақ дефиницияның осы терминіне енгізілетін көлемі бойынша ерекшеленеді.

"Әкімшілік құқық бұзушылықтың сипаты" термині жалпылама болып табылады, нақты деликтілік жағдайға байланысты мазмұн салынатын мағынаға жинақы бейнеге ие болады деп ойлаған жөн. Сондықтан, "құқық бұзушылықтың сипаты" термині құқық бұзушылықтың объективті және субъективті тарапының саралау белгілерін қамтиды. Әкімшілік құқық бұзушылықтың "сипаты" әкімшілік құқық бұзушылықтың қоғамдық қауіптілігінің "дәрежесінің" (деңгейінің) синонимі болып табылады деп ойлаймыз. Өз кезегінде қоғамдық қауіпсіздік дәрежесі әрбір әкімшілік құқық бұзушылық үшін жеке.

Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2017 жылғы 6 қазандағы № 7 Нормативтік қаулысының 5-тармағы Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің ережелеріне байланысты әкімшілік құқық бұзушылық сипатының ерекшелігін түсіндіреді. ӘҚБтК-нің кейбір баптарында әкімшілік жауапкершілік шарты ретінде ірі залал келтіруге әкеп соқпаған салдардың басталуы бар. Мұндай жағдайларда залал мөлшерін анықтау ҚК-де болады, өйткені осы баптың 2-бөлігіне сәйкес: ӘҚБтК-нің Ерекше бөлімінің баптарында көзделген құқық бұзушылықтар үшін әкімшілік жауаптылық, егер бұл құқық бұзушылықтар өзінің сипаты бойынша заңнамаға сәйкес қылмыстық жауаптылыққа әкеп соқпаса, туындайды.

Әкімшілік құқық бұзушылықтың сипаты әкімшілік жаза қолдану кезінде де ескеріледі. Осылайша, ӘҚБтК-нің 55-бабында әкімшілік жаза әділ, құқық бұзушылықтың сипатына, оның жасалу мән-жайларына, құқық бұзушының жеке басына сәйкес болуы тиіс деп көзделген. Жеке немесе заңды тұлғаға әкімшілік жаза қолдану кезінде жасалған әкімшілік құқық бұзушылықтың сипаты, кінәлінің жеке басы, оның ішінде оның құқық бұзушылық жасалғанға дейінгі және одан кейінгі мінез-құлқы, мүлдіктік жағдайы, жауаптылықты жеңілдететін және ауырлататын мән-жайлар ескеріледі.

Қаулымен қолданылған әкімшілік жазаны оның шектен тыс қатаңдығы салдарынан, жасалған құқық бұзушылықтың сипатына, кінәлі адамның жеке басына немесе заңды тұлғаның мүлдіктік жағдайына сәйкес келмейтін әділетсіз деп тани отырып, судья әкімшілік жаза қолданудың жалпы ережелерін басшылыққа ала отырып, жазаны жеңілдетеді (ӘҚБтК 844-бабы).

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы заңнама қағидаттарының талаптарын бұзу мынадай салдарға әкеп соғуы мүмкін:

1) Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша жүргізілген іс жүргізуді жарамсыз деп тану;

2) әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізу барысында шығарылған шешімдердің күшін жою;

3) әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізу кезінде жиналған, дәлелдемелердің күші жоқ материалдарды тану.

Сонымен, ӘҚБтК-нің 9-бабының 4-бөлігінде *"әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға уәкілетті органдардың (лауазымды адамдардың) заңды бұзуы әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша іс жүргізу кезінде жол берілмейді және заңмен белгіленген жауапкершілікке әкеп соғады, қабылданған актілерді жарамсыз деп тануға және олардың күшін жоюға әкеп соғады"* делінген.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулының күшін жою немесе өзгерту не айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқаманың күшін жою туралы құқықтық негіздер ӘҚБтК-нің 826-5 және 840-баптарында көзделген. Сот қаулысының күшін жоюға не оны өзгертуге және қаулы шығаруға негіздер:

1) төрешінің сот қаулысында баяндалған істің нақты мән-жайлары туралы тұжырымдарының шағымды, прокурордың апелляциялық өтінішін қарау кезінде зерттелген дәлелдемелерге сәйкес келмеуі;

2) әкімшілік жауапкершілік туралы заңды дұрыс қолданбау;

3) ӘҚБтК іс жүргізу нормаларын елеулі түрде бұзу;

4) қаулымен қолданылған әкімшілік жазаның жасалған құқық бұзушылықтың сипатына, кінәлінің жеке басына немесе заңды тұлғаның мүліктік жағдайына сәйкес келмеуі негіз болып табылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізу кезінде жиналған дәлелдемелердің күші жоқ материалдарды тану дәлелдемелерді бағалау кезінде жүзеге асырылады. ӘҚБтК-нің 784-бабына сәйкес дәлелдемелерді бағалау - бұл дәлелдемелерді талдау мен синтездеуден тұратын және қабылданған шешімді негіздеу үшін жеке дәлелдемелердің қатыстылығы, жол берілуі, шынайылығы мен мәні және олардың жиынтығының жеткіліктілігі туралы қорытындымен аяқталатын логикалық ойлау қызметі.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуді жүзеге асыратын Төреші, орган (лауазымды адам) дәлелдемелерді заң мен ар-ожданدى басшылыққа ала отырып, дәлелдемелерді олардың жиынтығында жан-жақты, толық және объективті қарауға негізделген өзінің ішкі сенімі бойынша бағалайды. Ешқандай дәлелдердің алдын ала белгіленген күші жоқ. Дәлелдеме, егер ол ӘҚБтК-де көзделген тәртіппен алынған болса, жол беріледі деп танылады. Егер тексеру нәтижесінде оның шындыққа сәйкес келетіні анықталса, дәлелдеме дұрыс деп танылады. Дәлелдемелердің жиынтығы, егер дәлелдеуге жататын барлық және әрбір мән-жайлар туралы ақиқатты даусыз белгілейтін іске қатысты барлық жол берілетін және дұрыс дәлелдемелер

жиналса, істі шешу үшін жеткілікті деп танылады. Жиналған нақты деректерді дәлелдемелердің күші жоқ деп тану ерекшеліктері Кодекстің 39-тарауында регламенттелген.

8-бап. Заңдылық

1. Әкімшілік құқық бұзушылық, әкімшілік жаза шаралары, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуді қамтамасыз ету шаралары және әкімшілік-құқықтық ықпал ету шаралары тек осы Кодексте айқындалады. Осы Кодексте белгіленген негіздерде және тәртіппен болмаса, ешкімді де әкімшілік жазаға, әкімшілік-құқықтық ықпал ету шараларына немесе әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуді қамтамасыз ету шараларына тартуға болмайды.

2. Сот, әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға уәкілетті органдар (лауазымды адамдар) әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша іс жүргізу кезінде Қазақстан Республикасы Конституциясының, осы Кодекстің, осы Кодекстің 1-бабында көрсетілген өзге де нормативтік құқықтық актілердің талаптарын дәл сақтауға міндетті. Қазақстан Республикасы Конституциясының жоғары заң күші бар және Қазақстан Республикасының бүкіл аумағында тікелей қолданылады. Заңда және Қазақстан Республикасының Конституциясында белгіленген ережелер арасында қайшылықтар болған жағдайда Конституцияның ережелері қолданылады.

3. Соттардың Қазақстан Республикасының Конституциясында баянды етілген адамның және азаматтың құқықтары мен бостандықтарына нұқсан келтіретін заңдар мен өзге де нормативтік құқықтық актілерді қолдануға құқығы жоқ. Егер сот қолданылуға жататын заң немесе өзге де нормативтік құқықтық акт адамның және азаматтың Конституцияда баянды етілген құқықтары мен бостандықтарына нұқсан келтіреді деп тапса, ол іс бойынша іс жүргізуді тоқтата тұруға және осы актіні конституциялық емес деп тану туралы ұсыныспен Қазақстан Республикасының Конституциялық кеңесіне жүгінуге міндетті. Сот Конституциялық Кеңестің шешімін алғаннан кейін іс бойынша іс жүргізу қайта басталады.

Соттардың және әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға уәкілетті органдардың (лауазымды адамдардың) конституциялық емес деп танылған заңға немесе өзге де нормативтік құқықтық актіге негізделген шешімдері орындалуға жатпайды.

4. Соттың, әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға уәкілетті органдардың (лауазымды адамдардың) әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша іс жүргізу кезінде заңды бұзуына жол берілмейді және заңда белгіленген жауаптылыққа, қабылданған актілерді жарамсыз деп тануға және олардың күшін жоюға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілетін баптың 1-бөлігін ҚР ӘҚБК 1-бабымен жиынтықта қарау қажет. Қазақстан Республикасы Конституциясының 83-бабына сәйкес Қазақстан

Республикасының аумағында заңдылықтың сақталуына жоғары қадағалауды прокуратура жүзеге асырады. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша сот актілерінің заңдылығының сақталуын қадағалау Қазақстан Республикасы Бас Прокурорының 2018 жылғы 2 мамырдағы № 60 бұйрығы негізінде жүзеге асырылады. Әкімшілік іс жүргізу қызметінің барлық сатыларын жүзеге асыру кезінде заңдылықты бақылау Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексін қолдану жөніндегі ведомстволық нұсқаулықтармен айқындалады. Мысалы, ҚР ІІМ 2013 жылғы 13 желтоқсандағы №713 "Қазақстан Республикасының Ішкі істер органдарында әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді жүргізу жөніндегі Нұсқаулықты бекіту туралы" бұйрығымен 8 және 9 тармақшалар заңдылықты бақылау тетігі көзделген.

Осыған ұқсас нұсқаулықтар мен ережелерді ӘҚБтК-нің әкімшілік іс жүргізу қызметін жүзеге асыруға юрисдикциялық өкілеттіктер берілген барлық уәкілетті органдар бекітті.

ӘҚБтК-нің 1 және 736-баптарының мазмұнынан әкімшілік құқық бұзушылық, сондай-ақ Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша іс жүргізу тәртібі тек түсіндірілетін Кодексте белгіленеді деп туындайды.

Осыған байланысты, түсініктеме берілген баптың 1-бөлігінің ережесі маңызды практикалық мәнге ие, ол Әкімшілік құқық бұзушылық деп тек қана ӘҚБтК-де көзделген құқық бұзушылықтар саналады деп нақты белгілейді. Әкімшілік жаза шаралары, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуді қамтамасыз ету шаралары және әкімшілік-құқықтық ықпал ету шаралары ӘҚБтК-нің белгіленген негіздерде және тәртіппен ғана айқындалады және қолданылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық міндетті элементтерді қамтуы тиіс, оларсыз іс-әрекетті (әрекетсіздікті) құқық емес, адамгершілік саласындағы қол сұғушылықтың бірі ретінде қарауға болады. Бұл элементтер әкімшілік құқық бұзушылық құрамын құрайды.

А. Б. Ағаповтың пікірінше " әкімшілік құқық бұзушылық құрамы теріс қылықтың қоғамдық қауіптілігін сипаттайтын элементтердің жиынтығы болып табылады, оларға: деликт мазмұны (объективті жағы), қатысушылардың психоэмоционалдық мәртебесі (субъективті жағы және құрам субъектісі), сондай-ақ құқыққа қарсы қол сұғушылық объектісі жатады. Олардың кез келгенінің болмауы жалпы құқық бұзушылық құрамының болуын да, тиісінше, мемлекеттік санкцияларды қолдануды да жоққа шығарады".

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша іс жүргізуді қамтамасыз ету шараларын қолданудың құқықтық негіздері мен тізбесі ӘҚБтК-нің 40-тарауында көзделген.

Қамтамасыз ету шараларын қолдану кезінде заңдылықты сақтау ерекшеліктері " әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша іс жүргізуді қамтамасыз ету шараларын қолдану туралы"Қазақстан Республика-

сы Жоғарғы Сотының 2012 жылғы 9 сәуірдегі № 1 нормативтік қаулысымен түсіндірілді. Қамтамасыз ету шараларын қолдану заңды болуы, ақылға қонымдылық, қажеттілік және жеткіліктілік өлшемдеріне жауап беруі тиіс. ӘҚБтК-нің 785-бабында аталған қамтамасыз ету шараларының әрқайсысы, егер бұл қажеттіліктен туындаған болса, жеке немесе басқа шаралармен бір мезгілде қолданылуы мүмкін.

Әкімшілік-құқықтық ықпал ету шаралары ӘҚБтК-нің 52-бабында көзделген шаралар ғана қолданылуы мүмкін. Әкімшілік құқық бұзушылық жасаған адамға осы адамның жаңа құқық бұзушылық жасауының алдын алу мақсатында әкімшілік жаза қолданумен қатар, Әкімшілік құқық бұзушылық жасаған адамды татуласуға байланысты әкімшілік жауаптылықтан босату кезінде оның орнына әкімшілік-құқықтық ықпал ету шаралары қолданылуы мүмкін.

Қаралып отырған баптың 2-бөлігі соттан және лауазымды адамдардан Қазақстан Республикасы Конституциясының және ӘҚБтК-нің 1-бабында көрсетілген өзге де нормативтік актілердің талаптарын, атап айтқанда:

- 1) Қазақстан Республикасының халықаралық шарттық және өзге де міндеттемелері;
- 2) Қазақстан Республикасы Конституциялық Кеңесінің нормативтік қаулылары;
- 3) Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының нормативтік қаулылары.

Бұл ретте Қазақстан Республикасы Конституциясының жоғары заң күші бар және Қазақстан Республикасының бүкіл аумағында тікелей қолданылады. Заңда және Қазақстан Республикасының Конституциясында белгіленген ережелер арасында қайшылықтар болған жағдайда Конституцияның ережелері қолданылады.

Әлем елдерінің барлық конституциясында конституция мемлекеттің негізгі заңы немесе ең жоғары заңдық күші бар деп тікелей айтылмайды. Жапония Конституциясының 98-бабында: "Осы Конституция – елдің жоғарғы заңы және тұтастай немесе оның ережелеріне қайшы келетін ешқандай заңдардың, жарлықтардың, рескриптердің немесе басқа да мемлекеттік актілердің заңнамалық күші жоқ".

Алайда мазмұны жағынан қазақстандыққа тәсіл басым, оған сәйкес Конституцияның ескертпелер мен ескертулерсіз жоғары заңдық күші бар. Конституцияның нормативтік құқықтық актілер сатысындағы орнын және оның халықаралық актілерден де басымдығын анықтауға деген мұндай тәсіл шет елдердің заңнамасында неғұрлым кең таралған болып табылады.

Зерттелетін баптың 3-бөлігі, егер қолдануға жататын заң немесе өзге де нормативтік құқықтық акт адам мен азаматтың Конституцияда бекітілген құқықтары мен бостандықтарына нұқсан келтірсе, соттың іс-қимыл тәртібін көздейді. Азаматтардың құқықтары мен бостандықтары Қазақстан Республикасы Конституциясының 2-бөлімінде бекітілген.

"Қазақстан Республикасы Конституциясының 4-бабының 1-тармағын және 12-бабының 2-тармағын ресми түсіндіру туралы" Қазақстан Республикасы Конституциялық Кеңесінің 1996 жылғы 28 қазандағы №6/2 қаулысымен адамның құқықтары мен бостандықтарының ұғымдары түсіндірілді. Құқықтар мен бостандықтарды абсолютті деп тану олардың республика азаматтығына тиесілігіне карамастан, Қазақстан Республикасының аумағындағы әрбір адамға таралуын білдіреді. Адамның құқықтары мен бостандықтарының бөлінбеуі адамның белгіленген құқықтары мен бостандықтарынан ешкім, соның ішінде Конституцияда көзделген және оның негізінде қабылданған заңдарды қоспағанда, мемлекет те айыра алмайтынын білдіреді. Конституцияның 39-бабының 3-тармағында аталғандарды қоспағанда, адамның құқықтары мен бостандықтарын белгілейтін заңдарды, мемлекеттің нақты әлеуметтік-экономикалық мүмкіндіктерін негізге ала отырып, заң шығарушы орган белгіленген тәртіппен өзгертуі мүмкін.

Қазақстан Республикасы Конституциясының 78-бабына сәйкес соттардың Конституцияда баянды етілген адамның және азаматтың құқықтары мен бостандықтарына нұқсан келтіретін заңдар мен өзге де нормативтік құқықтық актілерді қолдануға құқығы жоқ. Егер сот қолданылуға жататын заң немесе өзге де нормативтік құқықтық акт адамның және азаматтың Конституцияда баянды етілген құқықтары мен бостандықтарына нұқсан келтіреді деп тапса, ол іс бойынша іс жүргізуді тоқтата тұруға және осы актіні конституциялық емес деп тану туралы ұсыныспен Конституциялық Кеңеске жүгінуге міндетті.

"Қазақстан Республикасының Конституциялық Кеңесі туралы" Қазақстан Республикасының 1995 жылғы 29 желтоқсандағы N 2737 Конституциялық заңының 39-бабы Конституциялық Кеңестің қорытынды шешімдерін қабылдаудың салдарын белгілейді. Осы баптың 2-бөлігінде *" конституциялық емес деп танылған, соның ішінде Конституцияда бекітілген адам мен азаматтың құқықтары мен бостандықтарына нұқсан келтіретін заңдар мен өзге де құқықтық актілер заңдық күшін жоғалтады, қолдануға жатпайды және олардың күші жойылады. Соттардың және өзге де құқық қолдану органдарының осындай заңға немесе өзге де құқықтық актіге негізделген шешімі орындалуға жатпайды"*.

4-бөлім соттың және әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға уәкілетті органдардың лауазымды адамдарының әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша іс жүргізу кезінде заңды бұзғаны үшін жауапкершілігін бекітеді. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша шығарылған заңсыз шешім жарамсыз деп танылады және қабылданған құқықтық актілер жойылады.

"Қазақстан Республикасының сот жүйесі мен судьяларының мәртебесі туралы" Қазақстан Республикасының 2000 жылғы 25 желтоқсандағы N 132 Конституциялық заңының 39-бабында судьяны сот істерін, соның ішінде әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша қарау кезінде заңдылықты бұзғаны үшін

жауапқа тартудың құқықтық негізі көзделген. Сот актісінің күшін жою немесе өзгерту, егер бұл ретте жоғары тұрған сот сатысындағы сот актісінде олар туралы көрсетілген заңды өрескел бұзуға жол берілмесе, төрешінің жауапкершілігіне әкеп соқпайды.

Төреші әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша шешім шығарған кезде заңды өрескел бұзғаны үшін ол тәртіптік жауаптылыққа жатады. Жоғары тұрған сот сатысындағы заңдылықты бұзу фактісі анықталған сот актісі заңды күшіне енген күн төрешінің сот ісін қарау кезінде заңдылықты бұзумен байланысты тәртіптік теріс қылық анықталған күн болып есептеледі, ал мұндай теріс қылық жасалған күн заңсыз сот актісі шығарылған күн болып есептеледі.

Сот жүйесі мен судьялардың мәртебесі туралы Конституциялық заңда "өрескел бұзу" терминін қолдану жергілікті жағдай болып табылатындығы маңызды мән-жай болып табылады. Яғни, салалық заңнаманың мақсаттарына ғана қызмет етеді. Әрбір нақты жағдайда, сот ісін жүргізу түріне қарай, Қылмыстық-процестік, Азаматтық процестік кодексте және ӘҚБ-де пайдаланылатын дефиницияларға бағдарлану қажет. Олар ҚПК 436-бабында, АПК 427-бабында, ӘҚБТК 843-бабында бекітілген.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша шығарылған заңсыз шешім үшін лауазымды адамдар, егер олардың әрекеттерінде қылмыстық жазаланатын әрекеттің белгілері болмаса, тәртіптік жауаптылыққа тартылады. Жоғары тұрған сатының заңсыз шешімінің күшін жою туралы қаулылары немесе соттың жеке қаулысы лауазымды адамдардың тәртіптік жауаптылығына негіз бола алады.

829-19-баптың 1-бөлігі негізінде заңдылықты бұзу жағдайлары анықталған, сондай-ақ Әкімшілік құқық бұзушылық жасауға итермелейтін себептер мен жағдайлар анықталған кезде сот жеке қаулы шығарады және тиісті ұйым мен лауазымды адамдарға оларды жою жөнінде шаралар қолдану туралы ұсыныс енгізеді. Ұйымдардың басшылары мен басқа да лауазымды адамдар жеке қаулыны алған күннен бастап бір ай ішінде қарауға және қабылданған шаралар туралы жеке қаулы шығарған сотқа хабарлауға міндетті.

Сонымен бірге, істің мән-жайына қарай, қылмыстық жазаланатын әрекет белгілері болған кезде лауазымды адам қылмыстық құқық бұзушылықтардың кең ауқымы бойынша қылмыстық жауаптылыққа тартылуы мүмкін. Олардың қатарына әділетсіз үкім, шешім немесе өзге де сот актісін шығару (ҚР ҚК 418-Б.); билікті немесе лауазымдық өкілеттіктерді асыра пайдалану (ҚР ҚК 362-Б.); лауазымды адамның өкілеттігін иемдену (ҚР ҚК 363-Б.) және т. б. сияқты құрамдар жатқызылуы мүмкін. ӘҚБТК-нің 100, 660-баптарында көзделген әкімшілік жауапкершілікке да қатыса алады.

9-бап. Заң мен сот алдындағы теңдік

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша іс жүргізу барысында Заң мен сот алдында бәрі тең. Тегіне, әлеуметтік, лауазымдық және мүліктік жағдайына,

жынысына, нәсіліне, ұлтына, тіліне, дінге көзқарасына, нанымына, тұрғылықты жеріне байланысты немесе кез келген өзге жағдаяттар бойынша ешкімді ешқандай кемсітуге болмайды.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Қаралып отырған баптың құқықтық ережелері Қазақстан Республикасы Конституциясының 14-бабында баяндалған конституциялық принципті іске асырады, ол " бәрі заң мен сот алдында тең. Тегіне, әлеуметтік, лауазымдық және мүліктік жағдайына, жынысына, нәсіліне, ұлтына, тіліне, дінге көзқарасына, нанымына, тұрғылықты жеріне байланысты немесе кез келген өзге де мән-жайлар бойынша ешкімді де кемсітуге болмайды". Осылайша, бұл қағидат Конституциялық болып табылады.

Дискриминацияны басқа әлеуметтік топқа қатыстылығы себебінен адамдардың белгілі бір құқықтарынан теріс қатынас, алдын алу, әділетсіздік және айыру ретінде сипаттауға болады. Сонымен қатар, дефиницияның мазмұны қолданылатын акт пен контекстке байланысты. Бұл заң шығарушы бұл терминге әртүрлі заңнамалық актілердегі әр түрлі редакциялық мазмұн берді. Бірақ оның идеялық мазмұны берік емес болып қала береді және белгілі бір қасиеттерге байланысты емес жағдайларға құқықтар мен мүдделерді шектеу болып табылады.

Қазақстан азаматтарының (оның ішінде меншік нысанына қарамастан заңды тұлғалардың) заң алдындағы теңдігі қағидатын сақтау көптеген халықаралық шарттар мен конвенциялық құжаттарға сәйкес келеді. Мысалы, Қазақстан Республикасының 2005 жылғы 28 қарашадағы №91 Заңымен Азаматтық және саяси құқықтар туралы халықаралық келісім бекітілді. Бұл заңның 26-бабы барлық адамдар заң алдында тең және кез келген кемсітусіз Заңның тең қорғалуына құқығы бар. Бұл тұрғыда қандай да болмасын кемсітушілікке заңмен тыйым салынуы тиіс, заң қандай да бір нәсілі, терісінің түсі, жынысы, тілі, діні, саяси немесе өзге де нанымдары, ұлттық немесе әлеуметтік шығу тегі, мүліктік жағдайы, туылуы немесе өзге де жағдайлары бойынша кемсітушілікке қарсы барлық адамдарға тең және тиімді қорғауға кепілдік беруі тиіс".

"Ерлер мен әйелдердің тең құқықтарының және тең мүмкіндіктерінің мемлекеттік кепілдіктері туралы" Қазақстан Республикасының 2009 жылғы 8 желтоқсандағы № 223 Заңына сәйкес Қазақстанда адамның құқықтары мен бостандықтарына кез келген шектеу немесе қысым жасау, сондай - ақ жыныстық белгісі бойынша оның қадір-қасиетін төмендету болып табылатын жынысы белгісі бойынша кемсітуге тыйым салынады.

Қоғамдағы әйелдер мен ерлердің теңдігіне қол жеткізуге бағытталған Қазақстанның қазіргі заманғы мемлекеттік саясаты жыныстық белгісі бойынша кемсітушіліктің барлық нысандары мен көріністерін еңсеруге, еңбек, қоғамдық және жеке өмірінің барлық салаларында әйелдер мен ерлердің қабілеттерін барынша толық іске асыру үшін саяси алғышарттар мен қажетті әлеуметтік жағдайлар жасауға бағытталған.

Әкімшілік жауапкершілікке тарту кезінде жыныстардың теңдігін сақтау мақсатында Қазақстан Республикасының 2017 жылғы 28 желтоқсандағы №127-VI Заңымен ӘҚБтК 50-бабының 2-бөлігіне өзгерістер енгізілді. Егер бұрын он төрт жасқа дейінгі балалары бар әйелдер әкімшілік қамауға алынбаса, қазіргі уақытта бұл норма он төрт жасқа толмаған бала-ларды жалғыз тәрбиелеп отырған ер адамдарға жаңа санаттармен толықтырылды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 738-бабының 1-бөлігінің негізінде Қазақстан Республикасында әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер мемлекеттік тілде жүргізіледі, ал қажет болған жағдайда өндірісте мемлекеттік тілмен тең орыс тілі немесе басқа тілдер қолданылады. "Қазақстан Республикасындағы тіл туралы" Қазақстан Республикасының 1997 жылғы 11 шілдедегі Заңының 6-бабына сәйкес мемлекеттің тіл туралы қамқорлығы көзделген. Қазақстан Республикасының әрбір азаматы ана тілін пайдалануға, қарым-қатынас, тәрбие, оқу және шығармашылық тілін еркін таңдауға құқылы.

Тілдік себептермен "теңдік" принципін бұзғаны үшін ӘҚБтК-нің 75-бабы бойынша саралау белгілері бар әкімшілік жауапкершілік көзделген:

- 1) лауазымды адамның жеке және заңды тұлғалардың құжаттарын, өтініштерін қабылдаудан бас тартуы;
- 2) тілді білмегендіктен жеке және заңды тұлғалардың құжаттарын, өтініштерін мәні бойынша қарамау;
- 3) жеке тұлғалардың тіл таңдаудағы құқықтарын шектеу, тілдік белгілері бойынша кемсіту болып табылады.

Адамдардың заң алдында теңдігі қағидаты дін мен наным-сенімге деген қарым-қатынас себептері бойынша кемсітушілікке тыйым салады. Дін мен наным-сенім негізінде төзбеушілік пен кемсітушіліктің барлық нысандарын жою туралы декларацияның 2-бабы негізінде кез келген мемлекет, мекеме, адамдар тобы немесе жеке тұлғалар тарапынан дін немесе наным-сенім негізінде ешкім кемсітушілікке ұшырамауы тиіс.

"Діни қызмет және діни бірлестіктер туралы" Қазақстан Республикасының 2011 жылғы 11 қазандағы № 483 заңы қандай да бір дінді мемлекеттік немесе міндетті ретінде орнатуға тыйым салады. Діни бірлестіктер мен Қазақстан Республикасының азаматтары, шетелдіктер мен азаматтығы жоқ адамдар дінге көзқарасына қарамастан заң алдында тең.

Бірақ жекелеген жағдайларда "теңдік" қағидаты құқық бұзушыларды әкімшілік жауапкершілікке тарту кезінде бұзылуы мүмкін.

Құқық бұзушылардың лауазымдық жағдайына байланысты ӘҚБтК-де ӘҚБтК-нің 32-бабы және ӘҚБтК-нің 49-тарауы негізінде әкімшілік жауаптылықтан артықшылықтары мен иммунитеті бар тұлғаларға қатысты арнайы субъектілерді әкімшілік жауапкершілікке тарту ерекшеліктері көзделген.

Бірақ бұл жерде теңдік қағидаты бұзылатынын білдірмейді, өйткені олар әкімшілік құқық бұзушылық субъектілері болып табылады, бірақ заңда көзделген жағдайларда Әкімшілік тәртіппен жауапкершілікке, яғни тәртіптік жауапкершілікке тартылады.

Әкімшілік жауаптылықтан иммунитеті бар шетелдік тұлғалар Қазақстан Республикасының халықаралық шартына сәйкес, егер шет мемлекет әкімшілік жауаптылықтан иммунитеттен айқын көрінген бас тартуды берген жағдайда ғана әкімшілік жауаптылыққа тартылуы мүмкін.

Мұндай бас тарту туралы мәселе Қазақстан Республикасы Бас Прокурорының ұсынуы бойынша Қазақстан Республикасының Сыртқы істер министрлігі арқылы дипломатиялық жолмен шешіледі. Тиісті шет мемлекеттің аталған адамдардың иммунитетінен бас тартуы болмаған кезде оларға қатысты әкімшілік іс жүргізуді бастауға болмайды, ал басталған жағдайда - тоқтатуға жатады (ӘҚБтК-нің 876-бабы).

Азаматтардың әлеуметтік жағдайы – бұл адам мәртебесі, оның лауазымы, экономикалық деңгейі (қаржылық мүмкіндіктері), жынысы, мүгедектігінің болуы, зейнеткерлік жасы, әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуге қатысушының психикалық жағдайы. Бұл фактор мұндай әкімшілік құқық бұзушылық субъектілерін әкімшілік жауапкершілікке тарту ерекшелігіне де әсер етеді.

Заң мен сот алдындағы теңдік қағидаты тек жеке тұлғаларға ғана емес, сондай-ақ заңды тұлғаларға да, сонымен қатар тиісті адамдарды тарту сатысында ғана емес, әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша іс жүргізуді қамтамасыз етудің іс жүргізу шараларын қолдану кезінде де қолданылады.

Қаржы мүмкіндіктеріне байланысты шағын, орта немесе ірі кәсіпкерлік субъектілері болып табылатын заңды тұлғаларға бір және сол құқыққа қарсы әрекет үшін әкімшілік айыппұлдардың әртүрлі мөлшері қолданылады. Ал 16 жастан 18 жасқа дейінгі, дербес өмір сүру көзі жоқ кәмелетке толмағандар әкімшілік құқық бұзушылық субъектісі бола отырып, әкімшілік жауапкершілік субъектілері болып танылмайды. Олардың орнына әкімшілік жауапкершілікке әдетте ата-аналар немесе оларды алмастыратын адамдар тартылады (ӘҚБтК-нің 66-бабы).

10-бап. Кінәсіздік презумпциясы

1. Өзіне қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғалған адам оның кінәлілігі осы Кодексте көзделген тәртіппен дәлелденбейінше және өз өкілеттіктері шегінде істі қараған судьяның, органның (лауазымды адамның) заңды күшіне енген қаулысымен белгіленгенге дейін кінәсіз деп есептеледі.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қысқартылған іс жүргізу тәртібімен, сондай-ақ айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқама бойынша қаралған жағдайда, өзіне қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғалған адам тиісті шешім заңды күшіне енген кезге дейін кінәсіз деп есептеледі.

2. Ешкім өзінің кінәсіздігін дәлелдеуге міндетті емес.

3. Кінәлілік туралы кез келген күмән өзіне қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғалған адамның пайдасына түсіндіріледі. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы заңдарды қолдану кезінде туындайтын күмән де оның пайдасына шешілуге тиіс.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Кінәсіздік презумпциясы - қазіргі өркениетті әлемнің маңызды демократиялық жаулап алуы. Бүгінгі таңда негізгі, конституциялық, жүйе құраушы принциптердің бірі 18 ғасырдың ұлы француз революциясы кезінде адам және азамат құқықтарының атақты декларациясында, бұған дейін биліктің абсолютті еркіндігінен кейін ең ұлы әлеуметтік құндылықтардың бірі ретінде жарияланды.

Осы баптың нормасы әкімшілік жауапкершілік, атап айтқанда Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша іс жүргізу туралы заңдарға тән ерекшеліктерді ескере отырып, кінәсіздік презумпциясы туралы Конституцияның 77-бабының Конституциялық ережелерін жаңғыртады және дамытады.

Түсіндірілетін баптың ережелері кінәсіздік презумпциясы принципін әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша іс жүргізуге қатысатын барлық адамдарды іске асыру үшін міндетті нақты талаптармен толтырады.

1-бөлім. Кінә - әкімшілік құқық бұзушылықтың маңызды белгісі, оның болуын немесе болмауын анықтау үшін заң талаптарына сәйкес әкімшілік жауапкершілікке тарту жөніндегі міндеттер жүктелетін лауазымды адамдардың әртүрлі тексеру және дәлелді іс жүргізу қызметі жүргізіледі.

Айта кету керек, аталған баптың редакциясы деликтік циклдің заңнамалық актілері үшін классикалық. Бұл ӘҚБтК, сондай-ақ Қылмыстық кодексе сияқты, құқық бұзушылықты қасақана немесе абайсызда жасауды көздеуіне байланысты. Бұл ҚР ӘҚБтК-нің 25, 26 және 27-баптарында тікелей көзделген.

Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2016 жылғы 22 желтоқсандағы № 12 нормативтік қаулысының 3-тармағы *"Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарау кезінде ӘҚБтК-нің 10-бабында бекітілген кінәсіздік презумпциясы қағидаты мүлтіксіз сақталуы тиіс"*.

Осылайша, адам іс-әрекеттер (әрекеттер немесе әрекетсіздік) және қоғамға қауіпті зардаптар үшін ғана әкімшілік жауаптылыққа жатады, оларға қатысты қасақана немесе абайсызда кінә анықталған. Объективті айыптауға, яғни кінәсіз зиян келтіргені үшін жауапкершілікке жол берілмейді.

Кінә құқығы теориясында адамның өзі жасаған қауіпті әрекетке психикалық қатынасы және ой немесе абайсызда болатын зардаптар ретінде анықталады.

Түсіндірілетін бөліктің соңғы нұсқасы Қазақстан Республикасының 2017 жылғы 28 желтоқсандағы № 127-VI Заңымен тұжырымдалған, ол құқық бұзушыны қысқартылған іс жүргізу тәртібімен тарту ерекшеліктеріне байланысты, сондай-ақ айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқама бойынша екінші абзацпен толықтырылды. ӘҚБтК-нің 42-

тарауына сәйкес, әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қысқартылған іс жүргізу тәртібімен

айыппұл төленген жағдайда қаулы шығарылмайды, ал іс мәні бойынша қаралған болып саналады.

Бұдан басқа, жол жүрісі саласындағы әкімшілік құқық бұзушылық автоматты режимде жұмыс істейтін сертификатталған арнайы бақылау-өлшеу техникалық құралдарымен және аспаптарымен тіркелген кезде іс бойынша Қаулы шығарылмайды, ӘҚБтК-нің 821-бабының 1-1-бөлігіне сәйкес айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқама түрінде ресімделеді.

Осыған байланысты, ӘҚБтК-нің 10-бабында жоғарыда аталған іс жүргізу түрлері тәртібімен тартылатын адам тиісті шешім заңды күшіне енген сәтке дейін кінәсіз деп саналды.

Мақаланың 2-бөлімі ешкім өзінің кінәсіздігін дәлелдеуге міндетті емес. Ресей Федерациясының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодексіне в. С. Чижевский осыған ұқсас баптағы түсініктемеде "адамның Әкімшілік құқық бұзушылық жасағаны үшін кінәлілігінің дәлелдемесі осы істі жүргізіп жатқан судьяның, органның, лауазымды адамның міндеті болып табылады" деп түсіндіреді.

Алайда қазақстандық құқықтық жүйе үшін мұндай жағдайды қате деп санаған жөн, өйткені төреші кінәні дәлелдеу емес, тек сот төрелігін жүзеге асыруға тиіс. Қазақстан Республикасының 2000 жылғы 25 желтоқсандағы N 132 Конституциялық заңының 32-бабына сәйкес судья өз міндеттерін адал және адал атқаруға, сот төрелігін жүзеге асыруға, Қазақстан Республикасының Конституциясы мен заңдарына ғана бағынып, әділ әрі әділ болуға міндетті.

Бұдан басқа, ӘҚБтК-нің 781-бабының 2-бөлігіне сәйкес әкімшілік жауапкершілік негіздерінің және құқық бұзушылық кінәсінің болуын дәлелдеу міндеті Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша іс жүргізуді жүзеге асыруға уәкілетті органда (лауазымды адамда), атап айтқанда ӘҚБтК-нің 804-бабында көрсетілген адамда жатыр.

Осы қағидаттан туындайтын ерекшелік ӘҚБтК-нің 31-бабында белгіленген, оған сәйкес құқық бұзушылық арнайы техникалық құралдармен тіркелген кезде жол жүрісі саласындағы әкімшілік құқық бұзушылықтар үшін көлік құралдарының меншік иесі (иесі) әкімшілік жауаптылыққа тартылады деген пікір кең таралған. Бұл ретте, тексеру барысында оның хабарлауы немесе өтініші бойынша өзге адамдардың құқыққа қарсы әрекеттері нәтижесінде көлік құралының иелігінен шығып кету фактісін анықтау не құқық бұзушылық тіркелген сәтте иелігінде көлік құралы болған басқа адамды анықтау оны жауаптылықтан босатудың шарты болып табылады. Яғни, құқық бұзушы өз кінәсін дәлелдеуі тиіс емес.

Қаралып отырған баптың 3-бөлігі әкімшілік құқық бұзушылық туралы заңнаманы қолдану кезінде туындайтын күдіктерді қоса алғанда, кінәлілікке сүйсіне күмән

туғызуды көздейді және оған қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғалған адамның пайдасына шешілуге тиіс.

Егер азаматқа қарсы, оның кінәсінің дәлелдемесі ретінде, әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуді жүзеге асырған органдарда оның өздерінің мойындау айғақтары болған болса, онда ол тағылған айыптарды сотта қарау барысында кемінде бір ауызша өтінішпен бас тартқан болса, онда бұл айғақтарды сот оның кінәсінің дәлелдемесі ретінде ескермейді. Бұл ретте, бұрын берілген айғақтардан бас тартқан құқық бұзушы бұл айғақтарды кімнің не заңсыз (физикалық немесе психологиялық) қысымымен, басумен және т. б. қысым жасаумен бергені туралы дәлелдеу міндетінен босатылды. р.

Әкімшілік құқық бұзушылық жасады деп күдік келтірілген адамның кінәлілігіне (дәлелдемелердің жеткіліксіздігі, дәлелдемелердің қарама-қайшы келуі, дәлелдемелерді өндіру тәсілдерінің заңсыздығы және т.б. салдарынан туындайтын және т. б.) барлық жойылмайтын күмәндерді әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарауға уәкілетті сот, орган (лауазымды адам) күдікті құқық бұзушының пайдасына түсіндіруге міндетті.

Әкімшілік жауаптылыққа тарту туралы қаулы мыналарға негізделмейді:

- болжамдар;
- тиісті дәлелдері жоқ лауазымды адамдар мен соттың пайымдары (жорамалдары);
- анонимді дереккөздердің (анықтау деректері сотқа, органға (лауазымды адамға) белгісіз) куәгерлік айғақтары;

- орган (лауазымды адамның) сотының танысуға рұқсаты жоқ көптеген құпия дәлелдемелердің болуы мүмкін фактісі туралы негізсіз мәлімдемелер (тіпті жазбаша нысанда болса да);

- өзге де "жол берілмейтін дәлелдемелер".

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарайтын сот немесе уәкілетті лауазымды адам айыптау тарабынан да, қорғау тарабынан да сөз сөйлеуге тиіс емес, әкімшілік құқық бұзушылықтың негізділігі (негізсіздігі), дәлелденуі (дәлелденбеуі) мәселесін тәуелсіз, әділ, объективті, жан-жақты және заңды қараудың органы болуға тиіс.

11-бап. Кінә принципі

1. Жеке тұлға өзіне қатысты кінәсі анықталған құқық бұзушылықтар үшін ғана әкімшілік жауаптылықта болуға тиіс. Объективті кемсітуге, яғни жеке тұлғаның кінәсіз зиян келтіргені үшін әкімшілік жауаптылыққа жол берілмейді.

2. Әрекет қасақана немесе абайсызда жасаған жеке тұлға әкімшілік құқық бұзушылық үшін кінәлі деп танылады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Кінә-адамның құқыққа қарсы әрекетке немесе әрекетсіздікке және мүмкін болатын салдарға психикалық қатынасы. Шарап ой немесе абайсызда көрінеді. ӘҚБтК-нің маңызды ерекшелігі - ол заңды тұлғалардың жауапкершілігін көздейді.

Түсіндірілетін баптың 1-бөлігі жеке тұлғаның кінәсі принципін көздейді, ол әкімшілік жауапкершілік, егер әкімшілік құқық бұзушылық жасады деп күдік келтірілген адамның кінәсі анықталған жағдайда ғана болуы мүмкін.

Кінәлі әрекет адам қасақана немесе абайсызда жасаған әкімшілік құқық бұзушылықтың (ӘҚБТК-нің 26 және 27-баптары) екенін білдіреді. Кінәнің болуы Әкімшілік құқық бұзушылықтың міндетті белгісі болып табылады, бірақ бұл белгінің әкімшілік жауапкершілігі үшін жеткіліксіз, өйткені әкімшілік жауапкершілік субъектісі адамның жасы мен әрекет қабілеттілігі сияқты қажетті сипаттамаларды қамтиды. Мысалы, кәмелетке толмаған немесе есі дұрыс емес адам жаяу жүргіншілер үшін белгіленген ережелерді бұзады және құқыққа қайшы болуына қарамастан оның іс-әрекетіне кінәлілігі жоқ.

Кінә принципі ӘҚБТК-нің 11-бабында нақты тұжырымдалған. ӘҚБТК-нің 11-бабының 1-бөлігіне сәйкес жеке тұлға кінәсі анықталған құқық бұзушылықтар үшін ғана әкімшілік жауапкершілікке тартылады. Яғни, кінәні белгілемей, дұрыс анықтау мүмкін емес:

- адамның іс-әрекеттерінде әкімшілік құқық бұзушылық құрамының болуы;
- әкімшілік жауапкершілік негізінің болуы;
- құқық бұзушылықтың дұрыс саралануы;
- әкімшілік жауапкершілікті дараландыру және әкімшілік жазаның орындылығы.

Дәл осы заңды тұлғаға қатысты кейбір құқықтанушылар объективті пікірді мәлімдейді. Объективті айырбас – адамды оның кінәсін анықтаусыз және дәлелдемей, яғни кінәсіз зиян келтіргені үшін әкімшілік жауапкершілікке тарту. Бұл мәлімдеме кейбір дәрежеде ӘҚБТК-нің 25-бабының 1-бөлігімен бекітілген, оған сәйкес заңды тұлғаның (заңды тұлғаның) әкімшілік құқық бұзушылығы деп оның (заңды тұлғаның) құқыққа қарсы әрекеті не әрекетсіздігі "осы Кодексте әкімшілік жауаптылық көзделген" деп танылады.

Заңды тұлғаның әрекетсіздігіне қатысты нормаларды немесе ережелерді сақтаудың пайдаланылмаған мүмкіндігі түсініледі, яғни оларды сақтау жөнінде өзіне байланысты барлық шаралар қабылданбаған.

Бірінші бөлікте кінәні объективті ауыстыруға жол берілмейтініне қарамастан, бірақ мұны тек жеке тұлғаларға жатқызуға болады. Өкінішке орай, заңды тұлғаның кінәсі нақты анықталмайды. Алайда, ӘҚБТК-нің 33 - бабының 2-бөлігіне сәйкес, егер ӘҚБТК-нің Ерекше бөлігінде (2-бөлім) көзделген әрекет (әрекет не әрекетсіздік) заңды тұлғаны басқару функцияларын жүзеге асыратын орган, адам немесе дара кәсіпкер мен заңды тұлғаның ұйымдық-өкімдік немесе әкімшілік-шаруашылық функцияларды орындайтын қызметкері жасаса, санкцияланса, мақұлдаса, заңды тұлға әкімшілік құқық бұзушылық үшін әкімшілік жауаптылыққа тартылуға жатады.

Жалпы нысанда оны меншіктің барлық нысанындағы кәсіпорындардың, ұйымдар мен мекемелердің жеткіліксіз ұйымдасуы, соңғылардың өзіне жүктелген міндеттерді

орындау үшін қажетті шараларды қолданбауы, бұзушылықтарды және олардың себептерін жою үшін талап етілетін күш-жігерді қолданбауы ретінде анықтауға болады.

Ұйымның кінәсін растау үшін құқық бұзушылық Ұйымның өзінің ақауының, оның ұйымдастырылмауының нәтижесі болғанын, бұл жүктелген міндеттерді орындамаудың себебі осы ұжымның күш-жігерінің жеткіліксіздігіне себеп болғанын анықтау жеткілікті. Бұл ретте, ұйым жеке қызметкерлердің нақты айқындалған провинциясы болған жағдайда да (мұндай жағдайда ұжымдық жауапкершілікті жеке басымен біріктірген жөн), сондай-ақ нақты тұлғалардың кінәсі алынып тасталған немесе орнатылмаған кезде де өзінің кінәсі үшін жауапты болады.

Сондықтан заң шығарушы заңды тұлғаның кінәсі мәселесін формальды-заң жүзінде жол берді.

Алайда, іс жүзінде жаңа Кодекстің маңызды ерекшелігін атап өткен жөн, онда заңды тұлғаның кінәсі туралы мәселе заңды тұлғаны басқару функцияларын жүзеге асыратын органның, тұлғаның немесе ұйымдастыру-өкімдік немесе әкімшілік - шаруашылық функцияларды орындайтын дара кәсіпкердің және заңды тұлғаның қызметкерінің жасауы, санкциялауы, мақұлдауы нәтижесі болған тұлғаның кінәсін анықтау арқылы шешіледі. Бұл жағдай әкімшілік органдар мен соттың практикасынан көрінеді.

Осы себепті заңды тұлғаның әкімшілік құқық бұзушылық жасағаны үшін кінәсінің проблемасы жеткілікті түрде белгілі бір шешімді қажет етеді. Заңнамалық анықтау әкімшілік құқық бұзушылық, заңды тұлғаның содержащемся әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодексте, бекітілуі тиіс кінә принципі, заңды тұлға әкімшілік құқық бұзушылық жасалған кезде міндетті шарты ретінде әкімшілік жауапкершілікке тарту. Орган, заңды тұлғаны басқару функцияларын жүзеге асыратын тұлға немесе ұйымдық-өкімдік немесе әкімшілік - шаруашылық функцияларды орындайтын дара кәсіпкер мен заңды тұлғаның қызметкері жасаған, санкциялаған, мақұлдаған әрекет (әрекет не әрекетсіздік) үшін кінә белгілеу арқылы заңды тұлғаның" жанама кінәлілігі " тікелей бекітілген.

Осылайша, заңды тұлғаның кінәсі заңды тұлға өкілінің кінәсін анықтау арқылы анықталады деп айтуға болады, бұл "құқықтық фикцияның" түрі болып табылады.

Талданатын баптың 2-бөлігінде әрекетті қасақана немесе абайсызда жасаған жеке тұлға әкімшілік құқық бұзушылыққа кінәлі деп танылады. Кінә нысандарын заңнамалық анықтау жеке тұлғалар үшін құқық бұзушылықты субъективті ауыстыру қағидатын іске асыруға кепілдік береді.

ӘҚБТК-нің 26-бабының негізінде Әкімшілік құқық бұзушылық, егер оны жасаған жеке тұлға өзінің іс-әрекетінің (әрекетсіздігінің) құқыққа қарсы сипатын сезсе, оның зиянды салдарын алдын ала білсе және осы салдардың туындауын қаласа немесе саналы түрде жол берсе не оларға немқұрайлы қараса, қасақана жасалған деп танылады.

Ғылым әкімшілік құқық ойдың үш түрін ажыратады: тура, жанама және немқұрайлылық. Барлық жағдайларда өзінің іс-әрекетінің (әрекетсіздігінің) құқыққа қарсы сипатының санасы мен салдарларын болжау тікелей және жанама пиғыл мен немқұрайлылық үшін ортақ болып табылады. Бұл ойдың түрлері алдын ала болжаудың сипатына сәйкес келеді, яғни интеллектуалды элемент.

Кінәнің қасақана нысанының егжей-тегжейлі түсіндірмелері ӘҚБтК-нің 26-бабына түсініктеме берілген.

ӘҚБтК-нің 27-бабына сәйкес, әкімшілік құқық бұзушылық, егер оны жасаған жеке тұлға өзінің іс-әрекетінің (әрекетсіздігінің) зиянды салдарларының туындау мүмкіндігін алдын ала білсе, бірақ оған жеткілікті негіздерсіз олардың алдын алуға жеңіл түрде ойласа не осындай салдардың болу мүмкіндігін алдын ала білмесе, тиісті зейінді және көздеу кезінде оларды алдын алуға тиіс болса да, абайсызда жасалды деп танылады. Абайсызда жасалған әкімшілік құқық бұзушылық қасақана әрекеттен қауіпті емес сипатқа ие.

Алайда реттеуде айтарлықтай ерекшеленеді. Формальды-заң тұрғысынан, абайсыздығы үшін әкімшілік жауапкершілік ӘҚБтК-нің Ерекше бөлімінің тиісті бабында тікелей көзделген жағдайда ғана болуы тиіс. Сонымен бірге, бұл ереже іс жүзінде Елеулі бұрмалауға ие және іс жүзіндегі құқық қолданушының кінәлі адамның іс-әрекетіндегі ой-ниетін немесе абайсыздығын көбінесе ажыратпайды және тиісінше белгілемейді.

Сонымен қатар, ғылым абайсыздықтың екі түрін ажыратады: жеңіл ой және ұқыпсыздық. Кінәнің абайсыз нысанын егжей-тегжейлі түсіндіру ӘҚБтК-нің бабына түсініктемеде баяндалған.

Егер ӘҚБтК-нің Ерекше бөлімінің бабы диспозициясында кінәнің екі түріне де жол берілсе, онда абайсызда жасалған әрекеттер (әрекетсіздік) үшін баптың санкциясы шегінде қатаң емес жаза тағайындалады немесе ӘҚБтК-нің 8-тарауында көзделген жағдайларда әкімшілік жауаптылықтан мүлдем босатылады.

12-бап. Әкімшілік жауаптылыққа қайтадан тартуға жол бермеу

Ешкім де бір құқық бұзушылық үшін әкімшілік жауапкершілікке қайта тартыла алмайды.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Тармақша 2) Қазақстан Республикасы Конституциясының 77-бабының 3-тармағында "бір құқық бұзушылық үшін ешкім де қайтадан қылмыстық немесе әкімшілік жауапкершілікке тартылмайды" деп айтылады. "Немесе "қылмыстық" және "әкімшілік" деген сөздер арасында Әкімшілік құқық бұзушылық үшін құқық бұзушыны бір құқық бұзушылық оқиғасы үшін екі рет тартуға болмайды деген мағына бар.

Әкімшілік құқық бұзушылық жасағаны үшін әкімшілік жауапкершілік шаралары қолданылады (кейбір жағдайларда өзге де әкімшілік-құқықтық ықпал ету шаралары, мысалы, тәртіптік шаралар). Мысалы, әкімшілік құқық бұзушылық жасағаны үшін

ӘҚБТК-нің 32-бабы бойынша әкімшілік тәртіппен жауапкершілік, атап айтқанда тәртіптік жауапкершілік қолданылуы мүмкін.

Мұндай принцип алғаш рет 2001 жылғы 30 қаңтардағы Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінде *"бір құқық бұзушылық үшін ешкім екі рет әкімшілік жазаға тартыла алмайды"* диспозициясымен көзделген.

2007 жылы норма түзетілді. Осылайша, "әкімшілік жазаға тартылды" деген сөздер "әкімшілік жауапкершілікке тартылды" деген сөздермен ауыстырылды.

Жаңа Кодексте норма өзінің өзгертілген редакциясын сақтап қалды. Алайда 2017 жылғы 28 желтоқсандағы "Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодексіне өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы" ҚР Заңымен "екі рет" деген сөз "қайта" деген сөзбен ауыстырылды.

Мағынасы бойынша әкімшілік жауапкершілік ұғымы кеңірек ұғым және "әкімшілік жаза" ұғымын қамтиды.

Көптеген сөздіктер мен оқулықтарда әкімшілік жауапкершілік түсінігі әкімшілік жазадан ажыратылмайды. Мысалы, А. Б. Ағапов әкімшілік жауапкершілік заңдық жауапкершіліктің ерекше бір түрі деп санайды. Және одан әрі оның ерекшеліктерін көрсетеді.

Г. В. Васильева мен М. С. Студеникина әкімшілік жауапкершілік ұғымын заң жауапкершілігінің бір түрі ретінде береді және қылмыстық, азаматтық-құқықтық, тәртіптік және материалдық құқық бұзушылық болған кезде ғана туындайды.

ӘҚБТК-нің 25-бабының 2-бөлігі бойынша әкімшілік жауаптылықты ӘҚБТК-нің Ерекше бөлігінде көзделген жауапкершілік ретінде айқындайды және егер әкімшілік құқық бұзушылық өзінің сипаты бойынша қылмыстық жауапкершілік туралы заңнамаға сәйкес әкеп соқпаса, ол басталады. Бірақ біздің пікірімізше, ең сәтті және толық анықтама электрондық кітапханада берілген. Әкімшілік жауапкершілік - бұл мемлекеттік органдардың, лауазымды адамдардың және билік өкілдерінің Азаматтарға, ал тиісті жағдайларда ұйымдарға жасалған әкімшілік құқық бұзушылық үшін мемлекет белгілеген әкімшілік ықпал ету шараларын қолдануы. Яғни, әкімшілік жауапкершілікке тарту фактісі әкімшілік жаза қолдану фактісіне теңестірілмейді деген тұжырым негізделген. Мысалы, "тұрмыстық зорлық-зомбылықтың алдын алу туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 22-бабының 2-бөлігі құқық бұзушының мінез-құлқына ерекше талаптар белгілеу әкімшілік-құқықтық ықпал ету шарасы болып табылады және әкімшілік жаза қолданумен қатар, сондай-ақ Әкімшілік құқық бұзушылық жасаған адамды әкімшілік жауаптылықтан босату кезінде оның орнына қолданылады. Яғни әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуді қамтамасыз ету шараларын қолдану әкімшілік жаза қолданудың орнына қолданылуы мүмкін, бірақ әкімшілік жауапкершілікке тарту фактісі болып табылады.

Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2016 жылғы 22 желтоқсандағы № 12 нормативтік қаулысы Ерекше түсініктеме береді. Құқық бұзушының мінез-құлқына ерекше талаптар белгілеуге ӘҚБтК-нің 54-бабында аталған бірқатар әкімшілік құқық бұзушылықтар негіз болып табылады және жаза тағайындалуына қарамастан қолданылуы мүмкін және әкімшілік жауапкершілікке қайта тартылатын кәмелетке толмағандарға қолданылады.

Бір әкімшілік құқық бұзушылық үшін екі рет әкімшілік жауапкершілікке тартуға тыйым салу ӘҚБтК-нің 741-бабы 1-бөлігінің б), 10) және 12) тармақшалары арналды:

1) әкімшілік жауаптылыққа тартылатын адамға қатысты нақ сол факті бойынша судьяның, органның (лауазымды адамның) әкімшілік жаза қолдану туралы қаулысының не әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі тоқтату туралы күші жойылмаған қаулының болуы, сондай-ақ нақ сол факті бойынша адамды күдікті деп тану туралы қаулының болуы;

2) Кодекстің 897-бабында белгіленген тәртіппен әкімшілік айыппұлдың төленгенін растайтын құжаттың болуы;;

3) тараптардың татуласуына байланысты көзделген тәртіппен Кодекстің 64-бабында

Сондай-ақ, ӘҚБтК-нің 741-бабының 2-бөлігіне сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізу Кодекстің 5-тарауына сәйкес әкімшілік жауапкершілікті жоятын мән-жайлар кезінде әрекет жасалған кезде тоқтатылады.

Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2016 жылғы 22 желтоқсандағы № 12 қаулысы негізінде өндіріп алу орындалған әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша заңсыз қаулының күші жойылғаннан немесе өзгергеннен кейін жаңа жаза тағайындау әкімшілік жауапкершілікке қайта тарту болып табылмайды.

Құқық бұзушылық жасаған кезде әкімшілік жауапкершілікке тартудың қайталануы туралы көптеген сұрақтар туындайды. ӘҚБтК-нің 62-бабының ескертуіне сәйкес, осы бөлімнің Ерекше бөлімінің бабында көзделген белгілі бір әрекеттің бірыңғай құрамын үздіксіз жүзеге асырумен сипатталатын және оны анықтаған кезде аяқталмаған құқық бұзушылық созылып кеткен деп танылады.

Созылып кеткен әкімшілік құқық бұзушылық кезінде, сондай-ақ қоғам мен мемлекеттің заңмен қорғалатын мүдделеріне қол сұғатын бюджеттік қатынастар саласында әкімшілік құқық бұзушылық жасаған кезде адам әкімшілік құқық бұзушылық анықталған күннен бастап екі ай өткеннен кейін әкімшілік жауаптылыққа тартылуға жатпайды (ӘҚБтК 62-бабының 3-бөлігі). Әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттаманы жасауға уәкілетті лауазымды адам оны жасау фактісін анықтаған күн Әкімшілік құқық бұзушылық анықталған күн болып есептеледі.

Әкімшілік жауапкершілікке тарту туралы қаулы заңды түрде құқық бұзушылықты тоқтатады, себебі бұзушылықтар анықталғаннан кейін әдетте ешкім де әкімшілік құқық бұзушылық жасауды жалғастыруға құқылы емес және тыйым сала алмайды. Мысалы,

өрт қауіпсіздігі ережелерін немесе санитарлық нормалар мен ережелерді бұзу. Егер әкімшілік жауаптылыққа тартылған адам өзіне заңмен немесе өзге де нормативтік құқықтық актімен жүктелген міндеттерді орындамаса немесе оны тиісінше орындамаса, онда оны жауаптылыққа қайтадан тартуға болады. Бұл ретте тәртіп бұзушыға жүктелген міндеттердің сипатын және оны орындау үшін қажетті мерзімді ескеру қажет. Аталған мерзім ағымының басталу сәті әкімшілік құқық бұзушылықтың сол құрамы бойынша бұрын шығарылған қаулының заңды күшіне енуі болып табылады.

Егер бұзушылықты жою үшін жеткілікті мерзім өтсе және бұзушылық жойылмаса, онда сол бап бойынша әкімшілік жауапкершілікке тартылуы мүмкін. Әкімшілік жаза тағайындау туралы бірінші қаулы күшіне еруге тиіс. Бұл бір әкімшілік құқық бұзушылық үшін екі рет жауапқа тартылмайды. Бұл екі түрлі әкімшілік құқық бұзушылық болады.

13-бап. Гуманизм принципі

Құқық бұзушылық жасаған адамға қолданылатын әкімшілік жаза физикалық азап шегуді немесе адамдық қадір-қасиетін кемсітуді өз мақсаты бола алмайды.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Гуманизм принципі мынадай заңды ұғымдармен сипатталатын баптың диспозициясында баяндалған: әкімшілік жаза, дене азабын келтіру және адамдық қадір-қасиетін кемсіту.

Әкімшілік жаза ұғымы ӘҚБтК-нің 40-бабымен берілген. Әкімшілік жаза-оған заңмен уәкілеттік берілген судья, органдар (лауазымды адамдар) әкімшілік құқық бұзушылық жасағаны үшін қолданатын мемлекеттік мәжбүрлеу шарасы және мұндай құқық бұзушылық жасаған адамның Кодексте көзделген құқықтары мен бостандықтарын айыру немесе шектеу болып табылады. Осы баптың 3-бөлігі гуманизм қағидатының элементін қайталайды және заңды тұлға үшін осы қағиданы көздейді. Әкімшілік жаза әкімшілік құқық бұзушылық жасаған адамға тән азабын келтірудің немесе оның адамдық қадір-қасиетін кемсітудің, сондай-ақ заңды тұлғаның іскерлік беделіне зиян келтірудің мақсаты емес.

Әкімшілік жаза сондай-ақ әкімшілік жауапқа тартылған адамның да, басқа адамдардың да құқық бұзушылықтың алдын алу функциясын атқарады.

Заң әдебиетінде баяндалған көптеген анықтамаларға сүйене отырып, *физикалық азап келтіру*-бұл физикалық ауырумен байланысты адамның сезімдеріне зиян келтіру және әдетте, олар денсаулыққа зиян келтірген кезде туындайды. Қазақстан Республикасы Азаматтық кодексінің 951-бабы негізінде дене азабы моральдық зиянның құрамдас бөлігі ретінде қарастырылады. Моральдық зиян - бұл жеке тұлғалардың жеке мүліктік емес игіліктері мен құқықтарын бұзу, кемсіту немесе айыру, оның ішінде өзіне қарсы жасалған құқық бұзушылық нәтижесінде жәбірленуші, ал ол осындай құқық бұзушылық нәтижесінде қайтыс болған жағдайда-оның жақын туыстары, жұбайы (зайыбы) сыналатын (ұшырайтын, уайымдайтын) адамгершілік

немесе физикалық азап (кемсіту, тітіркену, бас тарту, ашу-ыза, ұялу, күйзелу, физикалық ауыру, залал келтіру, жайсыздық жағдайы және т.б.).

Адамдық қадір-қасиетін кемсіту - әкімшілік (73-б.) және қылмыстық құқық бұзушылықтардың (105, 130, 131-б.) саралаушы белгісі болып табылады.

Мысалы, Ж. К. Асанов және С. В. Корнейчук осы квалификациялық белгіні түсіндіре отырып, психологиялық сипаттағы іс-әрекет болып табылатын адамның қадір-қасиетін кемсітудің анықтамасын негіздеді. Мұны қорлау-ақылға қонымды теріс қылықтар, әлсіз интеллект, нашар психикалық дамуды айыптау, дене кемістігінде кінә тағу, өсек тарату, оның ішінде жыныстық сипаттағы, жақын туыстарын және жәбірленушіні жағымсыз сөздермен қорлау (мысалы, жануарлар, өсімдіктер және т. б. сөздермен), отбасы мүшелерінің жанында тұрмыстық зорлық-зомбылық құрбандарының жыныстық дәрменсіздігі туралы пікірін жария ету, отбасының өзге мүшелері мен т. б. бойкоталауды елемеу және шақыру.

Латын тілінен аударғанда Гуманизм "адам", "адами" дегенді білдіреді. Бұл, ең алдымен, адамды жеке тұлға, жеке тұлға ретінде тану, оның еркін дамуға құқығы, қоғамдық қатынастарды бағалау өлшемі ретінде адам игілігін бекіту. Гуманизм адамның жеке тұлға (индивид) ретінде құндылығын тануды, оның қадір-қасиетін құрметтеуді, қоғамдық дамудың мақсаты ретінде оның игілігіне ұмтылуды білдіретін қоғамның адамгершілік ұстанымын көрсетеді. Гуманизм принципі адам тұлғасының басымдылығы жарияланған Қазақстан Республикасының конституциялық құрылысының негіздерінен туындайды. Қазақстан Республикасы Конституциясының 1-бабында көрсетілгендей, "...ең қымбат қазынасы-адам, оның өмірі, құқықтары мен бостандықтары". Бұл гуманизм қағидатының бір көрінісі ретінде өзгеше нәрсе емес.

Демократиялық саяси режим, халық билігінен басқа, адам мен азаматқа тиесілі құқықтар мен бостандықтардың кең жүйесін, оларды іске асыру кепілдігін қамтиды. Халықаралық құқықтың жалпыға танылған қағидаттары мен нормаларына сәйкес Конституция құқықтар мен бостандықтардың санын ұлғайтып қана қоймай, сондай-ақ адам тұлғасымен тікелей байланысты олардың бірін бірінші орынға қойып, осы құқықтардың басымдықтарында белгілі бір қайта бағдарлауды жүргізді. Маңызды конституциялық ереже адамнан ажыратылмайтын құқықтар мен бостандықтарды бекіту және олардың әрқайсысына тууғаннан тиесілілігі болып табылады. Адамның және азаматтың құқықтары мен бостандықтарының теңдігін жариялай отырып, жынысына, нәсіліне, ұлтына, шығу тегіне және басқа да жағдайларға қарамастан (12-бап). Қазақстан Республикасының Конституциясы олардың іске асырылуына кепілдік береді және бақылау жасайды. Конституцияда бекітілген және адамның және азаматтың құқықтары мен бостандықтарын жүзеге асыру басқа адамдардың құқықтары мен бостандықтарын бұзбауға тиіс екенін білдіретін жалпыға бірдей сипатқа ие қағидат маңызды.

Адамды, оның құқықтары мен бостандықтарын жоғары құндылық деп тануда. (Қазақстан Республикасы Конституциясының 1-бабы) Қазақстанның конституциялық құрылысының гуманистік қағидаты білдірілген. Осылайша, гуманизм мемлекеттің, оның экономикалық, құқықтық жүйелерінің, идеологиясының маңызды сапалық белгісі, барлық билік және жергілікті өзін-өзі басқару органдары, кәсіпорындар мен мекемелер қызметінің негізін қалаушы қағидат, әрбір нақты тұлғаның мінез-құлқын және оның азаматтық қоғаммен өзара қарым-қатынасын айқындайтын идея болып табылады.

"Жоғары құндылық" Заңды емес, көп жағдайда адамгершілік ұғымы. Алайда, Конституцияда бекітілген бола отырып, ол құқықтық нормаға, яғни мінез-құлық ережесіне айналады. Бірақ бұл дәстүрлі құқықтық норма емес, норма-қағидат. Кез-келген мәселені шешу кезінде жеке адамға, оның құқықтары мен бостандықтарына басымдық беруді талап ететін Принцип, тіпті "мақсаттылық" деп аталатын мінез-құлықтың басқа нұсқасын көрсетеді. Осыған байланысты әкімшілік құқық бұзушылық жасаған адамға қатысты өзін-өзі кінәлауға жол берілмейді, әкімшілік құқық бұзушылық жасады деп күдік келтірілген адамды азаптауға және адамның қадір-қасиетін қорлайтын қатыгездікке жол берілмейді. Істі тез арада шешу үшін жеке және жеке өмірге араласуға жол берілмейді.

Қорғау барлық мемлекеттік органдардан, ең алдымен сот органдарынан құқықтар мен бостандықтардың бұзылуын болдырмау, бұзылған құқықты қалпына келтіру жөнінде іс-әрекеттер қабылдауды талап етеді. Мемлекет сондай - ақ әрбір адамға өз құқықтары мен бостандықтарын қорғау үшін, ал жекелеген жағдайларда заңмен белгіленген шеңберде өзін-өзі қорғау құқығына білікті заң көмегін беруге кепілдік береді.

Сонымен, гуманизм принципі — бұл қолданыстағы әкімшілік заңнамада бекітілген негіз қалаушы бастама (идея), оны белгілеу және қолдану кезінде заңды жауапкершілік субъектілеріне адамгершілік, мейірімді, құрметпен қарау.

Гуманизм қағидатының негізгі талаптары мыналар болып табылады: азаптауларды, зорлық-зомбылықты және адамның қадір-қасиетін қорлайтын қарым-қатынасты қолдануға тыйым салу; Адам құқықтары мен адамгершілік нормаларын құрметтеуді ескере отырып, заңдық жауапкершілікті белгілеу; адам сүйгіштік, қайырымдылық, құрмет өлшемдері негізінде заңдық жауапкершілікті функционалдық жүзеге асыру; субъектінің ерекше сипаттамаларына (қарттық, мүгедектік, кәмелетке толмағандар, науқастану және т. б.) байланысты немесе оларға қарамастан рақымшылық және кешірім жасау актілерінде көрініс табатын жеңілдіктер жүйесін (бұлтартпаушылық, теңдік қағидаттарынан алып қою) белгілеу.

Заңдық жауапкершіліктің әділдігі принципі-бұл адамның құқықтары мен бостандықтарын теңдікте, құрметтеуде және қорғауда, құқықтық нормалардың моральдық нормаларға, парасаттылық пен адалдық санаттарына, жеке, қоғамдық және

мемлекеттік мүдделердің иерархиясын есепке алуда заңдық жауапкершілікті көздейтін нормалар жүйесінде бекітілген негіз қалаушы бастама.

14-бап. Жеке басына қол сұғылмаушылық

1. Ешкімді де осы Кодексте белгіленген негіздерде және тәртіппен болмаса, әкімшілік ұстауға, алып келуге, ішкі істер органдарына (полицияға) немесе басқа да мемлекеттік органдарға жеткізуге, жеке басын тексеруге және жеке адамның заттарын тексеруге немесе әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуді қамтамасыз етудің өзге де шараларына тартуға болмайды.

2. Әкімшілік жазалау шарасы ретінде әкімшілік қамауға алу осы Кодексте белгіленген жағдайларда және тәртіппен төрешінің қаулысы бойынша ғана қолданылуы мүмкін.

3. Ішкі істер органдарына (полицияға) немесе басқа мемлекеттік органға күштеп әкелінген әрбір ұсталған адамға ұстау, әкелу, жеткізу негіздері, сондай-ақ тағылып отырған Әкімшілік құқық бұзушылықтың заңдық біліктілігі дереу хабарланады.

4. Мемлекеттік орган (лауазымды адам) заңсыз ұсталған, күштеп әкелуге, жеткізуге ұшыраған немесе төрешінің қаулысымен көзделген мерзімнен артық әкімшілік қамауға алынған адамды дереу босатуға міндетті.

5. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іске қатысушы адамдардың ешқайсысын азаптауға, зорлық-зомбылыққа, қатыгез немесе адамның қадір-қасиетін қорлайтын іс-әрекетке ұшыратуға болмайды.

6. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізу процесінде адамның не оның өкілінің еркіне қарсы жеке адамға қол сұғылмаушылықты бұзатын іс-әрекеттер жасау осы Кодексте тікелей көзделген жағдайларда және тәртіппен ғана мүмкін болады.

7. Өзіне қатысты әкімшілік жазалау шарасы ретінде әкімшілік қамауға алу таңдалған адамды, сондай-ақ әкімшілік ұстауға тартылған адамды ұстау оның өмірі мен денсаулығына қауіп төндіретін жағдайларда жүзеге асырылуға тиіс.

8. Заңсыз әкімшілік қамауға алу, өмір мен денсаулыққа қауіпті жағдайларда ұстау, оған қатыгез қарау нәтижесінде жеке тұлғаға келтірілген зиян заңда көзделген тәртіппен өтелуге тиіс.

Түсініктеме _____

2003 жылы Қазақстан Республикасы Президентінің №1227 Жарлығымен " экономикалық, әлеуметтік және мәдени құқықтар туралы халықаралық келісімді бекіту " Қазақстан Республикасының 2005 жылғы 21 қарашадағы №87 Заңымен бекітілген Адам құқықтары туралы халықаралық келісімге қол қойылды. Адам құқықтарының жалпыға бірдей декларациясына сәйкес қорқыныш пен мұқтаждықтан азат адам тұлғасының идеалы, егер әркім өзінің экономикалық, әлеуметтік және мәдени құқықтарын, сондай-ақ өзінің азаматтық және саяси құқықтарын пайдалана алатын жағдайлар жасалса ғана жүзеге асырылуы мүмкін екенін мойындайды.

Түсіндірілетін принцип Қазақстан Республикасы Конституциясының 18-бабында бекітілген. Әркімнің жеке өміріне қол сұғылмауға, жеке және отбасылық құпияға, өзінің ар-намысы мен қадір-қасиетін қорғауға құқығы бар. Әрбір сақталуына құқығы бар жеке салымдар мен жинақ ақша, хат жазысу, телефонмен сөйлесу, почта, телеграф және өзге де хабарлар. Осы кодексте көзделген жағдайларда және тәртіпте заңмен тікелей белгіленген.

ӘҚБтК зерттелетін бабы 8 бөліктен тұрады және адамның жеке басын әкімшілік құқық бұзушылық жасады деп күдік келтірілген адамға әкімшілік мәжбүрлеу шараларын заңсыз қолданудан қорғауға арналған.

1-бөлік Кодексте белгіленген негіздерсіз әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуді қамтамасыз ету шараларын қолдануға нормативтік тыйым салуды көздейді. Құқық негіздері және қамтамасыз ету шараларының толық тізбесі ӘҚБтК-нің 785-бабында көрсетілген. Қамтамасыз ету шараларын қолдану негіздері сипатталады:

- 1) жеке басын анықтау;
- 2) әкімшілік құқық бұзушылық жасалған жерде оны жасау мүмкін болмаған кезде әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама жасау;
- 3) істі уақтылы және дұрыс қарауды қамтамасыз ету;
- 4) әкімшілік жаза қолдану туралы іс бойынша қабылданған қаулыны орындау;
- 5) адамдардың өміріне немесе денсаулығына тікелей қатердің, авариялар немесе техногендік апаттар қатерінің алдын алу.

Нақты мақсаттар ӘҚБтК-нің 786, 787, 790-793, 795-797 және 800-баптарында көрсетілген. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша іс жүргізуді қамтамасыз ету шараларын қолдану тетігі Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2012 жылғы 9 сәуірдегі № 1 нормативтік қаулысында түсіндірілді. Бұл ретте қамтамасыз ету шараларын қолдану заңды болуы, ақылға қонымдылық, қажеттілік және жеткіліктілік критерийлеріне жауап беруі тиіс. ӘҚБтК-нің 785-бабында аталған қамтамасыз ету шараларының әрқайсысы, егер бұл қажеттіліктен туындаған болса, жеке немесе басқа шаралармен бір мезгілде қолданылуы мүмкін.

Түсіндірілетін баптың 2-бөлігі әкімшілік қамауға алу Кодексте белгіленген жағдайларда және тәртіппен судьяның қаулысы бойынша ғана қолданылуы мүмкін деп белгілейді. Әкімшілік қамауға алуды қолданудың (немесе қолдануға тыйым салудың) ұғымы мен құқықтық негіздері ӘҚБтК-нің 50-бабында көзделген. Жүкті әйелдерге және он төрт жасқа дейінгі балалары бар әйелдерге, он сегіз жасқа толмаған адамдарға, 1 және 2-топтағы мүгедектерге, сондай-ақ елу сегіз жастан асқан әйелдерге, алпыс үш жастан асқан еркектерге және он төрт жасқа толмаған балаларды жалғыз өзі тәрбиелейтін еркектерге әкімшілік қамауға алу қолданылмайды. Бірақ бұл оларға қатысты әкімшілік қамауға алу түріндегі әкімшілік жаза қолдануға тыйым салынған адамдардың толық тізбесі емес. 32-баптың 2 бөліміне сәйкес әкімшілік қамауға алу

әскери жиындардағы әскери қызметшілерге және әскери міндеттілерге қолданылмайды, ӘҚБтК - тің 651, 652, 667, 676, 677, 680, 681 баптарында көзделген жағдайларды қоспағанда. Мұндай жазалау шарасы арнаулы мемлекеттік және құқық қорғау органдарының қызметкерлеріне, судьяларға және әкімшілік жауаптылықтан артықшылықтары мен иммунитеті бар адамдарға да қолданылмайды.

ӘҚБтК-нің 744-бабының 3-бөлігінің негізінде жасалғаны үшін әкімшілік қамауға алу түріндегі әкімшілік жазаға әкеп соғатын әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарау кезінде сот тек әкімшілік жауаптылыққа тартылған адамның қатысуымен қарайды.

ӘҚБтК-нің 759-бабының 3-бөлігіне сәйкес мұндай істер прокурорға істің қаралатын орны мен уақыты туралы уақтылы хабарланғаны туралы деректер болған және одан істі қарауды кейінге қалдыру туралы өтініш түспеген жағдайда ғана прокурор болмағанда қаралуы мүмкін.

Талданатын баптың 3-бөлімі әкімшілік жеткізу, ұстау және жетудің ерекшеліктерін қарастырады. Осы мәжбүрлеу шараларын қолдану кезінде адамға ұстап алудың, жетудің, жеткізудің негіздері, сондай-ақ жасалуына тағылатын әкімшілік құқық бұзушылықтың заңдық біліктілігі дереу хабарланады.

Әкімшілік құқық бұзушылық жасау фактісі туралы объективті деректердің және оған қатысты ол қолданылатын адамның оны жасағаны туралы негізделген ұйғарымның болуы жеткізуді қолдану үшін негіз болып табылады. Қосымша негіздердің бірі құқық бұзушының әкімшілік құқық бұзушылық жасауды тоқтату туралы мемлекеттік органдар өкілдерінің заңды талаптарына немесе өкімдеріне бағынудан бас тартуы болып табылады. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама жасау, құжаттарды тексеру, жеке басын және т. б. анықтау мақсатында әкімшілік ұстауды қолдануға жол берілмейді.

Әкелуді әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарайтын төрешінің, органның (лауазымды адамның) ұйғарымы негізінде ішкі істер органдары, сыбайлас жемқорлыққа қарсы қызмет, Экономикалық тергеу қызметі жүзеге асырады. Ұйғарымның көшірмесі жетектелген адамға тапсырылады.

Қаралып отырған баптың 4-бөлігі мемлекеттік органның (лауазымды адамның) заңсыз ұсталған, күштеп әкелуге, жеткізуге ұшыраған немесе әкімшілік қамауға алынған адамды төрешінің қаулысымен көзделген мерзімнен артық дереу босатуға міндетті екенін көздейді.

Әкімшілік ұстау мерзімі жасалған құқық бұзушылыққа байланысты ӘҚБтК-нің 789-бабында көзделген, 48 сағатқа дейін созылуы мүмкін. Жеткізудің нақты мерзімдері жоқ, бірақ неғұрлым қысқа мерзімде жүзеге асырылуы тиіс, егер ӘҚБтК-нің 786-бабында аталған жеткізу мақсатына қол жеткізілсе, онда адам босатылуы немесе әкімшілік

қамауға алу туралы негізделген шешім қабылдануы тиіс. Жеткізу мерзімі әкімшілік ұстау мерзіміне кірмейді. Егер құқық бұзушы мас күйінде болса, онда ұстау мерзімі медицина қызметкері белгілеген оны толық айықтырған сәттен бастап есептеледі.

Күштеп әкелу - бұл өздеріне қатысты әкімшілік іс жүргізіліп жатқан жеке адамды не заңды тұлғаның өкілін, әкімшілік жауаптылыққа тартылатын кәмелетке толмаған адамның өкілін әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарайтын сотқа немесе органға, бұл адамдар судьяның немесе органның (лауазымды адамның) шақыруы бойынша келуден жалтарған жағдайда мәжбүрлеп алып келу.

Түсініктеме берілген баптың 5-бөлігінде әкімшілік процеске қатысушы адамдардың Азаптауларға, зорлық-зомбылыққа, қатыгез немесе адамдық қадір-қасиетін қорлайтын іс-әрекеттеріне ұшыратуға тыйым салынады. Норманың мазмұны Қазақстан Республикасы Конституциясының 17-бабында көзделген адамның қадір-қасиетіне қол сұғылмаушылық туралы азаматтардың конституциялық құқығын іске асыруға бағытталған. Ешкім де азаптауға, зорлық-зомбылыққа, басқа да қатыгез немесе адамның қадір-қасиетін қорлайтын іс-әрекетке немесе жазалауға ұшырамауы тиіс.

Қазақстанның құқық қорғау және басқа да мемлекеттік органдарында ішкі қауіпсіздік мәселелері жөніндегі бөлімшелер жұмыс істейді, олардың міндеті қызметкерлер тарапынан құқық бұзушылықтардың, оның ішінде азаптау фактілерінің алдын алу, анықтау және жолын кесу болып табылады.

Азаптау және қатыгез қарым-қатынас қылмыстық әділет саласына жататын құқық бұзушылықтардың саралау белгілері болып табылады. Жоғарғы Соттың 2009 жылғы 28 желтоқсандағы № 7 нормативтік қаулысы мұндай теріс құбылыстарға ден қою тәртібін түсіндіреді. Егер азаптау, зорлық-зомбылық, басқа да қатыгез немесе адамның қадір-қасиетін қорлайтын іс-әрекеттер қолдану туралы шағымдардың дәлелдері расталса, прокурор қылмыстық іс қозғау туралы қаулы шығарады. Сонымен қатар прокурор шағым жасалған заңсыз шешімнің күшін жоюға және арыз берушінің бұзылған құқықтарын қалпына келтіруге шаралар қолдануға тиіс.

Әкімшілік жауаптылыққа тартылған адамнан айғақтар лауазымды адамдар тарапынан физикалық немесе психикалық зорлық-зомбылық кезінде оларға берілгендігі туралы өтініштер келіп түскен кезде, бұл ретте ол қорғаушыны шақыру және өзіне қарсы айғақтар беру құқығымен танылмаған, оған жауап алу қорғаушының қатысуынсыз жүргізілген болса, онда даулы айғақтар дәлелдемелер ретінде жарамсыз деп танылуға тиіс.

6-бөлік адамның не оның өкілінің еркіне қарсы жеке адамға қол сұғылмауын бұзатын іс-әрекеттерді жасау тек ӘҚБтК-нің тікелей көзделген жағдайларда және тәртіппен ғана мүмкін болатынын көздейді. Бұған Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша іс жүргізуді қамтамасыз ету шараларын қолдану туралы ӘҚБтК-нің 785-бабында көзделген мақсаттар себеп болуы мүмкін.

Зандарда көзделген жағдайларда арнаулы мемлекеттік және құқық қорғау органдары қызметкерлерінің арнайы бұлтартпау шараларын, оның ішінде әкімшілік құқық бұзушылық үшін де қолдануға құқығы бар. Мысалы, "құқық қорғау қызметі туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 59-62-баптарында құқық қорғау органдары қызметкерлерінің құқық бұзушыға дене күшін, арнайы құралдар мен атыс қаруын қолдануға құқығы бар жағдайлар (құқықтық негіздер) көзделген.

ӘҚБТК-нің 36-бабының 3-бөлігіне сәйкес қол сұғушылық жасаған адамды ұстау құқығына арнайы уәкілдік берілген адамдармен қатар жәбірленушілер мен басқа да жеке тұлғалар ие. Осыған байланысты, заңға бағынушы азаматтар әкімшілік құқық бұзушылықтардың жолын кесу кезінде жеке адамға қол сұғылмаушылықты бұзуы мүмкін.

"Қоғамдық тәртіпті қамтамасыз етуге азаматтардың қатысуы туралы" Қазақстан Республикасының 2004 жылғы 9 шілдедегі № 590 Заңына сәйкес қоғамдық тәртіпті сақтауға қатысатын азаматтардың "құқық бұзушылықтың жолын кесу және құқық бұзушыларды ұстау мақсатында, егер аталған мақсаттарға өзге тәсілдермен қол жеткізу мүмкін болмаса, дене күшін және басқа да құралдарды қолдануға құқығы бар. Бұл ретте бұл үшін қажетті шаралардың асып кетуіне жол берілуге тиіс емес. Әйелдерге, мүгедектік белгілері анық адамдарға, кәмелетке толмағандарға, олардың жасы белгілі немесе айқын болған кезде, олар қарулы не топтасып шабуыл (зорлық-зомбылық) жасаған жағдайларды қоспағанда, оларға қатысты дене күшін және басқа да құралдарды қолдануға тыйым салынады".

Полицияның қоғамдық көмекшілерінің дене күшін қолдануға тыйым салулары " құқық қорғау қызметі туралы "Қазақстан Республикасы Заңының 60-бабында көзделген тыйым салулардан ерекшеленеді. Құқық қорғау органдарының қызметкерлеріне " айналасындағылардың өмірі мен денсаулығына қауіп төндіретін шабуыл жасау, топтасып шабуыл жасау не қарулы қарсылық көрсету жағдайларын қоспағанда, әйелдерге, мүгедектіктің айқын белгілері бар адамдарға және жас балаларға қатысты арнайы құралдар мен жауынгерлік күрес тәсілдерін қолдануға тыйым салынады. Мұнда үш негізгі айырмашылық бар:

- құқық қорғау органдарының қызметкерлеріне жасы 14 және одан да көп кәмелетке толмағандарға арнайы құралдар мен дене күшін қолдануға рұқсат етіледі, ал қоғамдық көмекшілерге тек 18 жастан асқан адамдарға ғана дене күшін қолдануға рұқсат етіледі;

- күшін қолдануға тыйым салынған құқық қорғау органдары қызметкерлеріне тек самбо жауынгерлік тәсілдерін ғана қолданылады, ал полицияның қоғамдық көмекшілеріне кез келген басқа дене күшін қолдануға рұқсат етіледі;

- қоғамдық көмекшілер кез келген құралдарды, ал полиция қызметкерлері Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2001 жылғы 30 қазандағы № 1375 қаулысымен көзделген арнайы құралдарды ғана қолдана алады.

Қаралып отырған баптың 7-бөлігі өзіне қатысты әкімшілік жазалау шарасы ретінде әкімшілік қамауға алу таңдалған адамды, сондай-ақ әкімшілік ұстауға тартылған адамды ұстау ерекшеліктерін көздейді. Әкімшілік тәртіппен ұсталған адамдар үшін арнайы мекемелерде немесе арнайы бөлінген үй-жайларда ұстау жағдайлары олардың өмірі мен денсаулығына қауіп төндірмеуге тиіс.

Адамдарды қоғамнан уақытша оқшаулауды қамтамасыз ететін арнаулы мекемелерде ұстау тәртібі мен шарттары туралы құқықтық негіз "адамдарды қоғамнан уақытша оқшаулауды қамтамасыз ететін арнаулы мекемелерде ұстау тәртібі мен шарттары туралы"Қазақстан Республикасының 1999 жылғы 30 наурыздағы № 351 Заңы болып табылады. Бұл заң қоғамнан уақытша оқшаулауды заңды негіздерде қамтамасыз ететін арнаулы мекемелер қызметінің құқықтық негіздерін айқындайды, сондай-ақ оларда ұсталатын адамдардың құқықтары мен міндеттерін белгілейді. 4-бапта арнайы мекемелерде ұстау заңдылық, кінәсіздік презумпциясы, азаматтардың заң алдындағы теңдігі, ізгілік, жеке адамның ар-намысы мен қадір-қасиетін құрметтеу қағидаттарына, халықаралық құқық нормаларына сәйкес жүзеге асырылатыны және арнайы мекемелерде ұсталатын іс-әрекеттермен қатар жүрмеуге тиіс екендігі көрсетілген.

Заңға тәуелді деңгейде жоғарыда аталған принциптер әкімшілік тәртіппен ұсталған және әкімшілік қамауға алынған адамдарды ұстау режимі мен тәртібін бекітетін уәкілетті органдардың ведомстволық құқықтық актілері негізінде іске асырылады.

Ішкі істер органдары ҚР ПМ 2011 жылғы 23 мамырдағы №232 бұйрығының 9 тармағына сәйкес әкімшілік қамауға алынған адамдарды қауіпсіз ұстау үшін жарамды санитарлық-гигиеналық нормалар мен өрт қауіпсіздігі талаптарына жауап беретін Үй-жайлар болған жағдайда ғана арнайы қабылдау орындарын пайдалануға рұқсат береді.

ҚР ПМ 2012 жылғы 9 қаңтардағы бұйрығымен бекітілген Ішкі істер органдарының арнайы қабылдау орындарының ішкі тәртіп ережелеріне сәйкес арнайы қабылдау орнының әкімшілігі әкімшілік қамауға алынған адамдарға гигиена, санитария, өрт қауіпсіздігі талаптарына жауап беретін жағдайлар жасайды.

Камералардағы санитарлық алаңның нормасы бір адамға кемінде 2,5 шаршы метр есебінен белгіленеді. Арнайы қабылдау орындарында ұсталатын әкімшілік қамауға алынған адамдар жеке пайдалану үшін қамтамасыз етіледі:

- 1) ұйықтайтын орын;
- 2) төсек жабдықтары: матрац, жастық және көрпе;
- 3) төсек-орын: екі жайма және жастық тысы;
- 4) тамақ ішу кезінде асхана ыдысымен;
- 5) сүлгімен;
- 6) сабынмен.

Күн сайын камераларға ішуге арналған қайнаған су беріледі. Әкімшілік қамауға алынған әрбір адамға аптасына кемінде екі рет ұзақтығы 15 минуттан аспайтын душ

қабылдауға мүмкіндік беріледі. Әкімшілік қамауға алынған, арнаулы қабылдау орындарында ұсталушы адамдар күзетте ұсталғандар және уақытша ұстау изоляторындағы адамдар үшін белгіленген нормалар бойынша тамақпен қамтамасыз етіледі. Сондай-ақ өтініш бойынша шағымдар мен арыздарды жазу үшін жазу құралдары (қағаз, шарикті қалам) беріледі. Пайдалану үшін жеке төсек жабдықтары, сондай-ақ басқа да заттар мен заттар қабылдануы мүмкін. Салмағы почта ережелерінде көзделген нормалардан аспауы тиіс посылкалар, бандерольдер және сәлемдемелер алуға жол беріледі.

8-бөлік заңсыз әкімшілік қамауға алу, өмір мен денсаулыққа қауіпті жағдайларда ұстау, оған қатыгез қарау нәтижесінде жеке тұлғаға келтірілген зиян заңда көзделген тәртіппен өтелуге тиіс екендігін көздейді. Зиянды өтеу ӘҚБтК-нің 48-тараумен, сондай-ақ азаматтық сот ісін жүргізу тәртібімен қарастырылған және Қазақстан Республикасы Азаматтық кодексінің 47-тарауымен белгіленген.

ӘҚБтК-нің 862-бабының 1-бөлігінде іс жүргізуді қамтамасыз ету шараларын заңсыз қолдану нәтижесінде адамға келтірілген зиян судьяның, әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға уәкілетті органның (лауазымды адамның) кінәсіне қарамастан, республикалық бюджеттен толық көлемде өтелетінін көрсетеді.

Қазақстан Республикасы Азаматтық кодексінің 923-бабы негізінде қамауға алу түріндегі әкімшілік жаза заңсыз қолдану нәтижесінде азаматқа келтірілген зиянды анықтау, прокуратура және сот органдары лауазымды адамдарының кінәсіне қарамастан, заң актілерінде белгіленген тәртіппен мемлекет толық көлемде өтейді.

15-бап. Жеке тұлғаның ар-намысы мен қадір-қасиетін құрметтеу

1. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша іс жүргізу кезінде іске қатысушы адамның ар-намысын қорлайтын немесе қадір-қасиетін кемітетін шешімдер мен іс-әрекеттерге тыйым салынады, осы Кодексте көзделмеген мақсаттар үшін жеке өмірі туралы мәліметтерді, сол сияқты адам құпия сақтау қажет деп санайтын жеке және іскерлік сипаттағы мәліметтерді жинауға, пайдалануға және таратуға жол берілмейді.

2. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша іс жүргізу барысында соттың, басқа да мемлекеттік органдар мен лауазымды адамдардың заңсыз іс-әрекеттерімен адамға келтірілген моральдық зиян заңда белгіленген тәртіппен өтелуге тиіс.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Қазақстан Республикасы Конституциясының 17 және 18-баптарының негізінде адамның қадір-қасиетіне қол сұғылмайды. Әркімнің жеке өміріне қол сұғылмауға, жеке және отбасылық құпияға, өзінің ар-намысы мен қадір-қасиетін қорғауға құқығы бар. Әрбір сақталуына құқығы бар жеке салымдар мен жинақ ақша, хат жазысу, телефонмен сөйлесу, почта, телеграф және өзге де хабарлар. Осы кодексте көзделген жағдайларда және тәртіпте заңмен тікелей белгіленген.

1-бөлім Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді жүргізу кезінде әкімшілік процеске қатысушылардың ар-намысын қорлайтын және қадір-қасиетін кемітетін, сондай-ақ құпиялылық қағидатын сақтау кезінде шешімдер қабылдауға тыйым салады.

Заң сөздіктерінде қадір-қасиет адамның жеке басының қадір-қасиетін және өзін-өзі құрметтеуін білдіретін моральдық адамгершілік категория ретінде түсіндіріледі. Қадір-қасиет - адамның өзі мен айналасындағылардың жеке басын қалай қабылдайтынына және бағалайтынына қарамастан өзіне тиесілі ажырамас қасиеті. Азаматтық құқықта абырой - адамға туғаннан тиесілі жеке мүліктік емес құқықтардың бірі (ҚР АҚ 143-б.). Ол бөлінбейді және берілмейді. Азаматтардың ар-намысы мен қадір-қасиетін қорғау азаматтық сот ісін жүргізу тәртібімен қаралады.

Егер азаматтың немесе заңды тұлғаның ар-намысына, қадір-қасиетіне немесе іскерлік беделіне нұқсан келтіретін мәліметтер бұқаралық ақпарат құралдарында таратылатын болса, олар сол бұқаралық ақпарат құралдарында тегін теріске шығарылуға тиіс. Азаматтың немесе заңды тұлғаның теріске шығаруды не бұқаралық ақпарат құралында жауапты жариялау туралы талабын, егер бұқаралық ақпарат органы мұндай жарияланымнан бас тартқан не бір ай ішінде жарияланым жасамаған жағдайда, сондай-ақ ол таратылған жағдайда сот қарайды.

Құрмет - адамның қоғамдық бағалауы, оның рухани және әлеуметтік қасиеттерінің өлшемі.

Әр түрлі дерек көздерде адамның ішкі қасиеттерімен ғана емес, оның қоғамда өзін ұстау қабілетімен, белгіленген тәртіп нормалары мен ережелерін сақтаумен байланысты. Бұл өзіне деген бедел мен сыйластықты қолдау үшін талап етілді. Өзіне қатысты, ар-намысына, қадір-қасиетіне немесе іскерлік беделіне нұқсан келтіретін мәліметтер таратылған азамат, мұндай мәліметтерді теріске шығарумен қатар, олардың таралуынан келтірілген залал мен моральдық зиянды өтеуді талап етуге құқылы.

Түсініктеме берілген баптың 2-бөлігі әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша іс жүргізу барысында соттың, басқа да мемлекеттік органдар мен лауазымды адамдардың заңсыз әрекеттерімен адамға келтірілген моральдық зиянды өтеуді көздейді.

Моральдық зиян - бұл жеке тұлғалардың жеке мүліктік емес игіліктері мен құқықтарын бұзу, кемсіту немесе айыру, оның ішінде өзіне қарсы жасалған құқық бұзушылық нәтижесінде жәбірленуші, ал ол осындай құқық бұзушылық нәтижесінде қайтыс болған жағдайда-оның жақын туыстары, жұбайы (зайыбы) сыналатын (ұшырайтын, уайымдайтын) адамгершілік немесе физикалық азап (кемсіту, тітіркену, бас тарту, ашу-ыза, ұялу, күйзелу, физикалық ауыру, залал келтіру, жайсыздық жағдайы және т.б.).

Моральдық өтем Қазақстан Республикасы Азаматтық кодексінің 951-бабында көзделген. Моральдық зиянды зиян келтірушінің кінәсі болған жағдайда зиян келтіруші өтейді. Зиян келтірушінің кінәсіне қарамастан, моральдық зиян өтеледі, егер:

- 1) зиян азаматтың өмірі мен денсаулығына жоғары қауіп көзі арқылы келтірілген;
- 2) қамауға алу, психиатриялық емдеу мекемесіне немесе басқа емдеу мекемесіне заңсыз орналастыру түрінде әкімшілік жаза қолдану нәтижесінде азаматқа зиян келтірілген;
- 3) зиян ар-намысқа, қадір-қасиетке және іскерлік беделге нұқсан келтіретін мәліметтерді таратудан келтірілген;
- 4) заң актілерінде көзделген өзге де жағдайларда.

Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2015 жылғы 27 қарашадағы № 7 нормативтік қаулысымен Соттардың моральдық зиянды өтеу туралы заңнаманы қолдану тетігі түсіндірілді. Моральдық зиян деп азаматтың құқыққа қарсы бұзушылық, оған тиесілі жеке мүліктік емес игіліктер мен құқықтардан кемсіту немесе айыру нәтижесінде сыналатын адамгершілік немесе дене азабын түсінген жөн.

Адамгершілік қайғы-қасірет (адамның эмоциялық ерік-жігері) деп оларға сыналған кемсіту, тітіркену, басылу, ашу, ұялу, күйзелу, залал, жайсыздық жағдайы және т. б. сезімдерін түсіну керек. Бұл сезімдер, мысалы, жәбірленушінің өзінің, сондай-ақ оның жақын туыстарының, жұбайының/зайыбының өмірі мен денсаулығына құқыққа қарсы қол сұғушылықтан; бас бостандығын не еркін жүріп-тұру құқығын заңсыз айырудан немесе шектеуден; денсаулыққа зиян келтіруден, оның ішінде адам денесінің ашық бөліктерін шрамдармен және тыртықтармен ұрықтандырудан; отбасылық, жеке немесе дәрігерлік құпияны ашудан; хат жазысу құпиясының, телефон немесе телеграф хабарламаларының бұзылуынан; азаматтың ар-намысы мен қадір-қасиетіне; оның авторлық және сабақтас құқықтарының бұзылуы және т. б. тудыруы мүмкін

Дене зардабы деп зорлық-зомбылық жасаумен немесе денсаулыққа зиян келтірумен байланысты азаматтың дене жарақатын түсінген жөн.

Моральдық зиянды өтеу зиян келтірушінің кінәсі анықталған кезде жүргізіледі. Қазақстан Республикасының Азаматтық кодексінде көзделген жағдайларда жеке мүліктік емес жеке құқықтар мен құқықтар осы құқықтарды бұзған адамның кінәсіне қарамастан, соттың қорғауына жатады. Талап арызда талапкер өзінің жеке мүліктік емес игіліктері мен құқықтарының бұзылу фактісін және оларды қорғау қажеттігін растайтын мән-жайларды көрсетуге және дәлелдемелерді, сондай-ақ оның пікірінше, оған келтірілген моральдық зиянның орнын толтыруды қамтамасыз ететін өтемақы сомасын келтіруге міндетті.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға уәкілетті органның (лауазымды адамның) заңсыз әрекеттерімен келтірілген зиянды оналту және өтеу ӘҚБтК-нің 48-тарауында реттелген. ӘҚБтК-нің 866-бабына сәйкес адамды ақтау туралы шешім қабылдаған орган (лауазымды адам) оған келтірілген зиян үшін жазбаша түрде ресми кешірім беруге міндетті. Егер адам әкімшілік жауапкершілікке заңсыз тартылса, ал бұл туралы мәліметтер баспасөзде жарияланса, радио, теледидар немесе өзге де бұқаралық ақпарат құралдары арқылы таратылса, онда осы адамның талап етуі

бойынша, ал ол қайтыс болған жағдайда - оның туыстарының немесе прокурордың талап етуі бойынша тиісті бұқаралық ақпарат құралдары бұл туралы бір ай ішінде қажетті хабарлама жасауға міндетті.

16-бап. Жеке өмірге қол сұғылмаушылық және құпияны қорғау

Жеке өмір, жеке, отбасылық, коммерциялық және заңмен қорғалатын өзге де құпия заңның қорғауында болады. Әрбір адамның жеке салымдары мен жинақтарының, хат жазысу, телефон арқылы сөйлесу, почта, телеграф және өзге де хабарлар құпиясына құқығы бар. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізу барысында бұл құқықтарды шектеуге заңда тікелей белгіленген жағдайларда және тәртіппен ғана жол беріледі.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілетін бап адамның Қазақстан Республикасы Конституциясының 18-бабының 2-бөлігінде көзделген конституциялық құқықтарын іске асырады. Әрбір адамның жеке салымдары мен жинақтарының, хат жазысу, телефон арқылы сөйлесу, почта, телеграф және өзге де хабарлар құпиясына құқығы бар. Оны шектеу тек заңда тікелей белгіленген жағдайларда және тәртіппен ғана жол беріледі.

Жеке өмірге қол сұғылмаушылық, жеке және отбасылық құпия Қазақстан Республикасы Конституциясының қорғауында болады. Жеке өмір - бұл бір жеке адамның өмір сүру саласы, ол тек оған жол береді, сондықтан қоғам, мемлекет тарапынан адамның өз келісімінсіз араласуға жол берілмейді. Жеке құпия жеке өмірдің бір бөлігі бола отырып, адамның құпияда сақталатын мәліметтердің болуын көздейді. Оларға денсаулыққа қатысты мәліметтерді, жыныстық өмірдің егжей-тегжейін және т. б. жатқызуға болады. Отбасы құпиясы бөтен жақын туыстарынан, яғни отбасы мүшелерінен жасырынған мәліметтердің болуын көздейді. Оларға бала асырап алудың құпиясы және отбасындағы басқа да өзара қарым-қатынастар жатады. Адам үшін оның жеке өмірінің үлкен маңыздылығын ескере отырып, заң шығарушы оның қол сұғылмаушылығын мойындайды және кез келген заңсыз араласудан қорғайды.

Қазақстан Республикасы Конституциясының 18-бабының 2-тармағына ресми түсіндірме Қазақстан Республикасы Конституциялық Кеңесінің 2009 жылғы 20 тамыздағы № 5 нормативтік қаулысымен берілген, онда "меншік иесіне жеке салымдарды және жинақтарды иелену, пайдалану және оларға билік ету, аталған құқықтарды оған тиесілі ақшалай немесе өзге де мүліктік сипаттағы қаражатты, оның ішінде банк салымдары мен өзге де шоттарында орналастыру жолымен жүзеге асыру құқығы беріледі" делінген.

Әркімнің жеке салымдары мен жинақтарының құпиясына конституциялық құқығын қорғау туралы бірқатар заңдармен, оның ішінде 1994 жылғы 27 желтоқсандағы Қазақстан Республикасының Азаматтық кодексінде (Жалпы бөлім), 2017 жылғы 25 желтоқсандағы "Салық және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдер туралы" Қазақстан Республикасының Кодексінде, 2015 жылғы 29 қазандағы Қазақстан

Республикасының Кәсіпкерлік кодексінде, 1995 жылғы 31 тамыздағы "Қазақстан Республикасындағы банктер және банк қызметі туралы" Қазақстан Республикасының Заңында, 2003 жылғы 2 шілдедегі "бағалы қағаздар" Қазақстан Республикасының Заңында қамтамасыз етіледі.

Конституция нормаларының және жоғарыда аталған заңдардың мазмұнын негізге ала отырып, құпия жеке салымдар мен жинақтар деп заңмен қорғалатын, адамдардың шектелмеген тобы үшін тең жағдайларда жалпыға бірдей қол жетімді болып табылмайтын кез келген салымшы, оған тиесілі ақша немесе өзге мүлік туралы, оның ішінде банк салымдары, өзге де шоттар мен жинақтар туралы, Шаруашылық жүргізуші субъектілердің жарғылық капиталдарындағы үлестер және өзге де мүлік туралы, сондай-ақ олармен жасалатын операциялар әркімнің осы контексте құпияға конституциялық құқығы салымшының өзі ғана оған өз қалауы бойынша иелік ете алады (соның ішінде мәліметтерді біреуге бере алады) дегенді білдіреді.

Әркімнің жеке салымдары мен жинақтарының құпиясына құқығын шектеудің жол берілетін шектері мен тәртібі, сондай-ақ мұндай шектеудің өлшемдері конституциялық талаптарға, оның ішінде Қазақстан Республикасы Конституциясының 39-бабында белгіленген талаптарға сәйкес келуге тиіс.

Азаматтық заңнамамен коммерциялық құпияны құрайтын ақпарат қорғалады, егер ақпарат оның үшінші тұлғаларға белгісіз болуына байланысты нақты немесе әлеуетті коммерциялық құндылығы бар болса, оған заңды негізде еркін қол жетімсіз болса және ақпарат иесі оның құпиялылығын қорғау шараларын қолданады. Мұндай ақпаратты заңсыз әдістермен алған адамдар, сондай-ақ еңбек шартына қарамастан қызметшілер немесе контрагенттер қызметтік немесе коммерциялық құпияны жария еткен азаматтық-құқықтық шартқа қарамастан келтірілген залалды өтеуге міндетті (ҚР АҚ 126-бабы).

Қазақстан Республикасының Кәсіпкерлік Кодексінің 38 бабымен коммерциялық құпия болып табылатын ақпаратты қорғау тәртібі реттелген. Коммерциялық құпияны қорғау коммерциялық құпияны құрайтын ақпаратты заңсыз алуға, таратуға не пайдалануға тыйым салудан тұрады. Кәсіпкерлік субъектісі коммерциялық құпия болып табылатын ақпаратқа еркін қол жеткізуге құқығы бар тұлғалар тобын айқындайды және оның құпиялылығын қорғауға шаралар қабылдайды. Ақпаратты қол жеткізу санаттарына жатқызу тәртібін, коммерциялық құпия болып табылатын ақпаратты сақтау және пайдалану шарттарын кәсіпкерлік субъектісі айқындайды.

Кәсіпкерлік субъектісі коммерциялық құпия болып табылатын ақпаратты қорғау бойынша қабылдайтын шараларды қамтуы мүмкін.:

- 1) коммерциялық құпияны құрайтын ақпарат тізбесін айқындау;
- 2) осы ақпаратпен жұмыс істеу және осындай тәртіптің сақталуын бақылау тәртібін белгілеу жолымен коммерциялық құпияға қол жеткізуді шектеу;

3) коммерциялық құпия алуға рұқсат алған адамдарды және (немесе) осы ақпарат берілген немесе берілген адамдарды есепке алу.

Кәсіпкерлік субъектісінің жалпыға қол жетімді ақпаратына:

1) жеке кәсіпкердің тегі, аты, әкесінің аты (егер ол жеке басын куәландыратын құжатта көрсетілсе) немесе атауы;

2) заңды тұлғаның атауы және тіркелген күні;

3) сәйкестендіру нөмірі;

4) заңды мекенжайы (орналасқан жері);

5) Қызмет түрі;

6) басшының тегі, аты, әкесінің аты (егер ол жеке басын куәландыратын құжатта көрсетілсе).

Хат жазысудың, телефонмен сөйлесудің, почта, телеграф және өзге де хабарлардың құпиясы да заңмен қорғалады. Қазақстан Республикасы Азаматтық Кодексінің 144-бабына сәйкес, бұл жеке өмірдің құпияларына жатқызылған, оларды ашу заңнамада белгіленген жағдайларда ғана мүмкін болады.

Осыған ұқсас талаптар Қазақстан Республикасының Азаматтық іс жүргізу кодексінің 10-бабында көзделген.

Хат жазысудың, телефонмен сөйлесудің, почта, телеграф және өзге де хабарлардың құпиясы коммуникация саласындағы адам құқықтарына жатады және күн сайын коммуникация құралдарының жаңа түрлері пайда болатынын ескере отырып, нақты Тізбемен шектелмейді, ал хабарлардың кез келген түрлерін ескеруге мүмкіндік береді. Өз осалдығына байланысты хат жазысу, телефон арқылы сөйлесу құпиясы ерекше қорғауды қажет етеді. Телефон келіссөздерін тыңдауға, почта-телеграф хабарламаларын тексеруге жекелеген адамдардың өмірі мен денсаулығына қауіп төнген жағдайда олардың өтініші бойынша немесе олардың келісімімен жазбаша түрде жол беріледі.

ҚР ҚІЖК 16-бабының 4-бөлігі адамның жеке өмірі туралы Кодексте көзделген тәртіппен алынған ақпаратты қылмыстық процесс міндеттерін орындау үшін ғана пайдалануға болмайды деп қарастырады. Мұндай міндеттер болуы мүмкін:

1) қылмыстық құқық бұзушылықтардың жолын кесу, бейтарап, жылдам және толық ашу, тергеу;

2) оларды жасаған адамдарды әшкерелеу және қылмыстық жауаптылыққа тарту;

3) әділ сот талқылауы және қылмыстық заңды дұрыс қолдану;

4) адамдарды, қоғам мен мемлекетті қылмыстық құқық бұзушылықтан қорғау.

Жеке, отбасылық немесе жеке өмірі туралы ақпаратқа қол жеткізу жасырын тергеу әрекеттері процесінде жүзеге асырылуы мүмкін. 5-1) тармақшасына сәйкес ҚПК 53-бабы 2-бөлігі бойынша сотқа жасырын тергеу әрекеттерін жүргізуге және оның мерзімдерін ұзартуға санкция беру, сондай-ақ адамға қатысты жүргізілген жасырын тергеу әрекеттері туралы хабарлау мерзімін ұзарту, сотқа дейінгі тергеу органына

адамға қатысты жүргізілген жасырын тергеу әрекеттері туралы хабарламауға келісім беру өкілеттігі берілген.

17-бап. Меншікке қол сұғылмаушылық

1. Меншікке заңмен кепілдік беріледі. Сот шешімі бойынша болмаса, ешкім де өз мүлкінен айырылуы мүмкін емес.

2. Мүлікті және құжаттарды алып қою; көлік құралын, шағын көлемді кемені басқарудан шеттету; көлік құралын, шағын көлемді кемені ұстау; көлік құралдарын, шағын көлемді кемелерді тексеру; аумақтарды, үй-жайларды, көлік құралдарын, тауарларды, өзге де мүлікті, сондай-ақ тиісті құжаттарды қарау, меншікке қол сұғатын әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуді қамтамасыз етудің өзге де шараларын қолдану осы Кодексте көзделген жағдайларда және тәртіппен ғана жүргізілуі мүмкін.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Қазақстан Республикасы Конституциясының 6-бабына сәйкес елде мемлекеттік және жеке меншік танылады және бірдей қорғалады. Меншік міндеттейді, оны пайдалану бір мезгілде қоғамдық игілікке қызмет етуге тиіс. Меншік субъектілері мен объектілері, меншік иелерінің өз құқықтарын жүзеге асыру көлемі мен шектері, оларды қорғау кепілдіктері заңмен айқындалады.

Түсініктеме берілген баптың 1-бөлігі Қазақстан Республикасы Конституциясының 26-бабында көзделген азаматтардың мүліктік конституциялық құқықтарын қорғауға бағытталған. Қазақстан Республикасының азаматтары заңды түрде сатып алынған кез келген мүлікті жеке меншікте ұстай алады. Меншікке, оның ішінде мұрагерлік құқығына заңмен кепілдік беріледі. Заңда көзделген ерекше жағдайларда мемлекет мұқтажы үшін мүлікті мәжбүрлеп иеліктен шығару оның құны тең болған жағдайда жүргізілуі мүмкін.

ӘҚБТК-нің 45-бабының негізінде азаматтарды өз мүлкінен айыру сот шешімі бойынша болмаса, әкімшілік құқық бұзушылық жасау құралы не нысанасы болған заттарды, сондай-ақ Әкімшілік құқық бұзушылық жасау салдарынан алынған мүлікті тәркілеу түріндегі әкімшілік жаза шараларын сот таңдаған кезде жүзеге асырылуы мүмкін.

Тәркілеу қосымша әкімшілік жаза ретінде ғана және тәркілеу туралы қаулыны орындау шарты ӘҚБТК-нің 899-бабында көзделген. Тәркіленген затты сату немесе одан әрі пайдалану "жекелеген негіздер бойынша мемлекет меншігіне айналдырылған (түскен) мүлікті есепке алудың, сақтаудың, бағалаудың және одан әрі пайдаланудың кейбір мәселелері" туралы Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2002 жылғы 26 шілдедегі қаулысы негізінде жүргізіледі.

Азаматтардың меншігіне құқық және оның өз мүлкіне заңды билік ету 1994 жылғы 27 желтоқсандағы Қазақстан Республикасы Азаматтық кодексінің 188-бабында көзделген. Меншік иесі өз қалауы бойынша өзіне тиесілі мүлікке қатысты кез келген

әрекеттерді жасауға, соның ішінде ол мүлікті басқа адамдардың меншігіне беруге, меншігіне, меншік иесі, қалдыруға, пайдалану және оларға билік ету, мүлікті беру, мүлікті кепілге салу және ауыртпалық түсіруге, оны басқа да тәсілдермен иелік етуге құқылы.

Осы бөлікте азаматтардың сот шешімі бойынша ғана өз мүлкінен айырылуы мүмкін деп көзделген. Меншік құқығын мәжбүрлеп тоқтатудың құқықтық негіздері Қазақстан Республикасы Азаматтық Кодексінің 249-бабының екінші бөлігінде баяндалған.:

- 1) меншік иесінің міндеттемелері бойынша мүлікті өндіріп алу;
- 2) Қазақстан Республикасының заңнамалық актілеріне орай осы адамға тиесілі болмайтын мүлікті мәжбүрлеп иеліктен шығару;
- 3) реквизициялау;
- 4) тәркілеу;
- 5) жер учаскесін алып қоюға байланысты жылжымайтын мүлікті мәжбүрлеп иеліктен шығару;
- 6) күтімсіз ұсталған тарих және мәдениет ескерткіштерін, мәдени құндылықтарды алып қою;
- 7) мемлекет меншігіне алу;
- 8) ортақ мүлікті бөлу не одан үлесті бөліп шығару мүмкін болмаған жағдайда сот шешімі бойынша Мүлікті сауда-саттықтан сату.

ҚР АҚ 253-бабының негізінде реквизициялау дүлей зілзалалар, авариялар, эпидемиялар, эпизоотиялар жағдайларында, соғыс жағдайы кезінде немесе соғыс уақытында және төтенше сипаттағы өзге де жағдайларда қолданылады. Мүлік қоғам мүддесінде мемлекеттік органдардың шешімі бойынша меншік иесінен оған мүліктің құны төлене отырып алып қойылуы мүмкін (реквизициялау).

Тәркілеу кезінде меншік иесінен әкімшілік құқық бұзушылық жасағаны үшін санкция түрінде сот тәртібімен мүлікті өтеусіз алып қою жүргізіледі.

Зерттелетін баптың 2-бөлігі сондай-ақ ӘҚБтК-нің 14-бабының 1-бөлігі сияқты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуді қамтамасыз ету шараларын заңды қолдану принципін көздейді, бірақ тек жеке тұлға емес, азаматтардың мүліктік құқықтарын қорғауға қатысты.

ӘҚБтК-нің 785-бабының 3-бөлігінің негізінде ӘҚБтК-нің 17-бабының 2-бөлігінде көрсетілген әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізуді қамтамасыз ету шаралары Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғалғанға дейін (жеке тексеруден, жеке адамның заттарын тексеруден басқа), іс бойынша іс жүргізу кезеңінде, сондай-ақ Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулыны орындау сатысында қолданылуы мүмкін. Бұл ретте 2014 жылғы Кодекстің редакциясында жете тексеру әкімшілік іс қозғалғаннан кейін ғана, ал тексеріп қарау қозғалғанға дейін жүргізілетінін назарға алу қажет.

Аталған қамтамасыз ету шараларын қолданудың мақсаттары мен құқықтық негіздері ӘҚБтК-нің 792, 795, 797, 796, 798-баптарында көзделген.

Меншікке қол сұғатын әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуді қамтамасыз етудің өзге де шаралары деп заңды тұлғаларға қолданылатын ӘҚБтК-нің 799-801-баптарында көзделген шараларды түсіну керек.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізуді қамтамасыз ету шараларын қолдану ерекшеліктері "әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізуді қамтамасыз ету шараларын қолдану туралы" Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2012 жылғы 9 сәуірдегі № 1 нормативтік қаулысында баяндалған. Қамтамасыз ету шараларын қолдану заңды болуы, ақылға қонымдылық, қажеттілік және жеткіліктілік өлшемдеріне жауап беруі тиіс. ӘҚБтК-нің 785-бабында аталған қамтамасыз ету шараларының әрқайсысы, егер бұл қажеттіліктен туындаған болса, жеке немесе басқа шаралармен бір мезгілде қолданылуы мүмкін.

Қамтамасыз ету шараларына өздеріне қатысты қабылданған адам ӘҚБтК-нің 44-тарауында көзделген тәртіппен жоғары тұрған органға (жоғары тұрған лауазымды адамға), мамандандырылған әкімшілік немесе аудандық сотқа шағымдана алады.

18-бап. Соттың (төрешінің) және әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға уәкілетті органның (лауазымды адамның) тәуелсіздігі

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға уәкілетті соттар (судьялар) мен органдар (лауазымды адамдар) оларға бөгде ықпал етуді болдырмайтын жағдайларда оларды шешеді. Соттың (судьяның) және әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға уәкілетті органның (лауазымды адамның) қызметіне қандай да бір араласуға жол берілмейді және заңда белгіленген жауаптылыққа әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Баптың диспозициясы әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарау кезінде соттың (судьялардың) ғана емес, әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға уәкілетті органдардың лауазымды адамдарының да тәуелсіздігін көздейді.

2015 жылдың 1 қаңтарына дейін қолданыста болған Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодексінде судьялардың тәуелсіздігі ғана көзделгенін атап өткен жөн.

Соттан (судьялардан) басқа, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша шешімдер қабылдау юрисдикциялық өкілеттіктер өзге органдардың лауазымды адамдарына берілген болғандықтан, талданатын принцип олар үшін де өзекті.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға уәкілетті соттың (судьялардың) тәуелсіздігі Қазақстан Республикасы Конституциясының 77-бабының ережелерін негізге алады. Судья сот төрелігін іске асыру кезінде тәуелсіз және тек Конституция мен заңға ғана бағынады. Қандай да бір қызметіне араласуға соттың сот төрелігін атқару жөніндегі жол берілмейді және заң бойынша жауаптылыққа әкеп соғады. Нақты істер бойынша судьялар есеп бермейді.

"Қазақстан Республикасының сот жүйесі мен судьяларының мәртебесі туралы" Қазақстан Республикасының 2000 жылғы 25 желтоқсандағы Конституциялық заңының 1-бабының 3-тармағына сәйкес судьялар сот төрелігін іске асыру кезінде тәуелсіз және тек Конституция мен заңға ғана бағынады. Судьялардың мәртебесі мен тәуелсіздігін кемітетін заңдарды немесе өзге де нормативтік құқықтық актілерді қабылдауға жол берілмейді. Қандай да бір қызметіне араласуға соттың сот төрелігін атқару жөніндегі жол берілмейді және заң бойынша жауаптылыққа әкеп соғады. Нақты істер бойынша судьялар есеп бермейді. Сот ісін жүргізудің белгіленген тәртібіне қарамастан, сондай-ақ соттың құзыретіне кірмейтін мәселелер бойынша берілген сот істері бойынша өтініштерді сот қараусыз қалдырады немесе тиісті органдарға жібереді.

Конституциялық заңның 25-бабы судьяның тәуелсіздігін көздейді. Судьяның тәуелсіздігі Конституциямен және заңмен қорғалады. Сот төрелігін жүзеге асыру кезінде судьялар тәуелсіз және тек Қазақстан Республикасының Конституциясы мен заңға ғана бағынады. Сот төрелігін жүзеге асыруға араласуға және судья мен алқабиге қандай да бір ықпал етуге ешкімнің құқығы жоқ. Мұндай әрекеттер заң бойынша қудаланады. Судья қаралған немесе іс жүргізудегі сот істерінің мәні бойынша қандай да бір түсініктеме беруге міндетті емес. Кеңесу бөлмесінің құпиясы барлық жағдайларда қамтамасыз етілуі тиіс.

Аталған Конституциялық заңның 26-бабының негізінде судьяның тәуелсіздігі:

- 1) сот төрелігін жүзеге асырудың заңда көзделген рәсімінде;
- 2) судьяның сот төрелігін іске асыруы жөніндегі қызметіне араласуды жүзеге асырғаны үшін, сондай-ақ Сотқа және судьяларға сыйламаушылық білдіргені үшін заңмен жауапкершілік белгілеумен;
- 3) судьяға қол сұғылмаушылық;
- 4) Қазақстан Республикасының Конституциясында, осы Конституциялық Заңда және "Қазақстан Республикасының Жоғары Сот Кеңесі туралы" Қазақстан Республикасының Заңында белгіленген судьяны сайлау, қызметке тағайындау, өкілеттігін тоқтату және тоқтата тұру тәртібімен, судьяның орнынан түсу құқығымен;
- 5) судьяларға олардың мәртебесіне сәйкес келетін материалдық және әлеуметтік қамсыздандыру мемлекеті есебінен беруге, сондай-ақ оны нашарлатуға тыйым салуға әкеп соғады.

Судьялар, олардың отбасы мүшелері мен мүлкі мемлекеттің қорғауында болады. Егер судьядан тиісті өтініш келіп түссе, ішкі істер органдары судья мен оның отбасы мүшелерінің қауіпсіздігін, оларға тиесілі мүліктің сақталуын қамтамасыз етуге уақтылы және толық шаралар қолдануға міндетті. Кәсіби қызметіне байланысты судьяға және оның мүлкіне келтірілген зиян республикалық бюджет қаражаты есебінен өтеледі.

Біз атап өткендей, зерттелетін принцип соттан (судьялардан) басқа Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға уәкілетті органдарға (лауазымды тұлғаларға)

қолданылады. Бұл қағида ӘҚБтК-нің 36-тарауында (55-ке жуық) аталған органдарға ғана қолданылады, яғни әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша іс жүргізуді қозғауға және қамтамасыз ету шараларын қолдануға өкілеттіктер берілген уәкілетті органдардың лауазымды тұлғаларына "Тәуелсіздік" қағидаты қолданылмайды.

Өкінішке орай, "Тәуелсіздік" қағидаты судьялар үшін ғана конституциялық болып табылады, ал өзге органдар үшін ол кодификацияланған әкімшілік заңнама деңгейінде ғана көзделген.

"Тәуелсіздік" қағидатын бұзу әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға құқығы бар судьялар мен лауазымды адамдардың қызметіне араласудан тұрады. Біздің жағдайда Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша шешімді дұрыс қолдануға кедергі келтіретін заңсыз әрекеттер жасауды араласу деп түсіну керек. Араласу әсер етудің әртүрлі нысандарында көрсетілуі мүмкін: жоғары тұрған лауазымды адамның тікелей нұсқау беру, өтініш, шантаж, сендіру, қандай да бір қызмет көрсетуге уәде беру, қамқорлық жасау және т. б. Араласу нысаны жазбаша, сондай-ақ ауызша болуы мүмкін (жеке нұсқау, басқа тұлға арқылы, телефон арқылы және т.б.).

Заңсыз араласуды тану үшін әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі дұрыс шешуге ықпал ететін адамның бұған құқығы болмағанын анықтау талап етіледі.

Мысалы, ҚР ІІМ 2013 жылғы 13 желтоқсандағы №713 Бұйрығымен бекітілген Қазақстан Республикасының Ішкі істер органдарында әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді жүргізу жөніндегі нұсқаулықтың негізінде Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша қабылданған шешімнің дұрыстығын тексеру тәртібі көзделген. Осы Нұсқаулықтың 8-тармағында әкімшілік істер құрастырылғаннан кейін сегіз сағат ішінде ІО құрылымдық бөлімшесінің басшысына, ал саптық бөлімшелерде – взвод командиріне беріледі, ол хаттаманы жасаудың, қысқартылған іс жүргізуді қолданудың дұрыстығы мен негізділігін, шығарылған қаулының заңдылығын, әкімшілік іс бойынша іс жүргізуді қамтамасыз ету шараларын қабылдауды тексереді.

Яғни, бұл жағдайда взвод командирінің іс-әрекетін әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қараған лауазымды адамның қызметіне араласу ретінде бағалауға болмайды, себебі оған әкімшілік іс жүргізудің кемшіліктерін жоюға заңды құқығы бар.

Соттың(судьялардың) немесе әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға уәкілетті лауазымды адамдардың қызметіне араласқаны үшін жауапкершілік кодификацияланған заңнамада көзделмеген. Егер құқық бұзушының іс-әрекетінде қылмыстық жазаланатын әрекет белгілері болса, онда сот төрелігін жүзеге асыру немесе сотқа дейінгі тергеп-тексеру жүргізу процесіне араласқаны үшін жауапкершілік Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің 407-бабына сәйкес туындайды. Аталған баптың 2-Б.жан-жақты, толық және объективті сотқа дейінгі тергеуге кедергі жасау мақсатында прокурордың немесе сотқа дейінгі тергеп-тексеруді жүзеге асыратын адамның қызметіне қандай да бір нысанда араласқаны үшін жауаптылық көзделеді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді шешу процесіне араласудың сипатына қарай заңдық жауапкершілік тәртіппен басталуы мүмкін. Мысалы, "Қазақстан Республикасының мемлекеттік қызметі туралы" 2015 жылғы 23 қарашадағы Қазақстан Республикасы Заңының 50-бабы Мемлекеттік қызметке кір келтіретін тәртіптік теріс қылықтарды көздейді:

- 1) басқа мемлекеттік органдардың, ұйымдардың қызметіне заңсыз араласу;
- 2) өзінің материалдық мүдделерін немесе жақын туыстары мен жекжаттарының және т. б. қанағаттандыруға байланысты мәселелерді шешу кезінде өзінің лауазымдық өкілеттіктерін пайдалану.

Мемлекеттік органдардың қызметіне заңсыз араласу Қазақстан Республикасы Президентінің 2015 жылғы 29 желтоқсандағы № 153 Жарлығымен бекітілген Этикалық кодекстің ережелері негізінде де басталуы мүмкін. Онда мемлекеттік қызметшінің қызметтік және қызметтен тыс уақытта мінез-құлқының стандарттары қарастырылған.

19-бап. Куә айғақтарын беру міндетінен босату

1. Ешкім өзіне, жұбайына (зайыбына) және шеңбері заңмен айқындалған жақын туыстарына қарсы айғақ беруге міндетті емес.

2. Діни қызметшілер өздеріне сенген уағыздаушыларға қарсы куәландыруға міндетті емес.

3. Осы баптың бірінші және екінші бөліктерінде көзделген жағдайларда аталған адамдар айғақтар беруден бас тартуға құқылы және ол үшін қандай да бір жауаптылыққа тартылмайды.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілетін баптың диспозициясының мазмұны Қазақстан Республикасы Конституциясының 77-бабы 3-тармағы 7) тармақшасының ережелерінен туындайды, оған сәйкес "ешкім өзіне, жұбайына (зайыбына) және шеңбері заңмен айқындалатын жақын туыстарына қарсы айғақтар беруге міндетті емес. Дін қызметкерлері өздеріне сенген уағыздарға қарсы куәландыруға міндетті емес".

1-бөлім. "Жақын туыстары" ұғымы ӘҚБтК жоқ. Жақын туыстарының шеңбері "Неке (ерлі-зайыптылық) және отбасы туралы" Қазақстан Республикасы Кодексінің 1-бабының 13) тармақшасында айқындалған ата-аналар (ата-ана), балалар, бала асырап алушылар, асырап алынғандар, ата-анасы бір және ата-анасы бөлек аға-інілері мен апа-сіңлілері, атасы, әжесі, немерелері жақын туыстары болып табылады. Осыған ұқсас ұйғарым Қазақстан Республикасы Қылмыстық іс жүргізу кодексінің 7-бабының 11) тармақшасында және "сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 14-бабының ескертпесінде беріледі.

"Неке (ерлі-зайыптылық) және отбасы туралы" Қазақстан Республикасы Кодексінің 1-бабының 26) тармақшасымен некені (ерлі-зайыптылықты) ерлі-зайыптылар арасындағы мүліктік және жеке мүліктік емес құқықтар мен міндеттерді туындататын отбасын құру мақсатында Қазақстан Республикасының Заңында белгіленген тәртіппен

тараптардың еркін және толық келісімі кезінде жасалған еркек пен әйел арасындағы тең құқықты одақ ретінде айқындайды.

В. Н. Лапшина пікірі бойынша Ерлі-зайыптылар -жеке және мүліктік құқықтары мен міндеттері отбасылық заңнамамен белгіленген, бір-бірімен некеде тұратын адамдар

Қазақстанда тек мемлекеттік органдармен қиылған неке (ерлі-зайыптылық) танылады. Діни рәсімдер мен рәсімдер бойынша қиылған неке (ерлі-зайыптылық) тіркеуші органдарда тіркелген некеге (ерлі-зайыптылыққа) теңестірілмейді және тиісті құқықтық салдарларды туындатпайды. Ерлер мен әйелдердің, сондай-ақ бір жынысты адамдардың іс жүзінде бірге тұруы Неке (ерлі-зайыптылық) деп танылмайды. Яғни Қазақстанда ресми түрде қиылмаған бір жынысты некеге немесе некеге тыйым салынбаған, бірақ осы бап бойынша олар ерлі-зайыптылар деп танылмайды. Егер бір жынысты неке шетелде жасалса, онда ол Қазақстан Республикасының аумағында танылмайды. Ескерту. "Неке (ерлі-зайыптылық) және отбасы туралы" Қазақстан Республикасы Кодексінің 230-бабына сәйкес Қазақстан Республикасынан тыс жерлерде қиылған некені (ерлі-зайыптылықты) тану тәртібін реттейді. Белгіленген Кодекстің 10 және 11-баптарында көзделген жағдайларды қоспағанда, Қазақстан Республикасының азаматтары арасында және Қазақстан Республикасының азаматтары мен шетелдіктер немесе азаматтығы жоқ адамдар арасында өзі жасалған мемлекеттің заңнамасын сақтай отырып, Қазақстан Республикасынан тыс жерлерде қиылған неке (ерлі-зайыптылық) Қазақстан Республикасында жарамды деп танылады. Қазақстан Республикасынан тыс жерлерде шетелдіктер арасында қиылған неке (ерлі-зайыптылық), сол қиылған аумақтағы мемлекеттің заңнамасын сақтай отырып, егер ол Қазақстан Республикасының заңнамасына қайшы келмесе, Қазақстан Республикасында жарамды деп танылады.

Қаралып отырған баптың 2-бөлігі діни қызметкерлерге уағыздауда азаматтарға сенім білдірген адамдарға қарсы көрсетілмеу құқығын береді. "Діни қызмет және діни бірлестіктер туралы" ҚР Заңының 1 - бабының 3) тармақшасына сәйкес діни қызметші-діни, уағыздық қызметке тиісті діни бірлестік уәкілеттік берген тұлға.

Тәубеге келу - Авраамикалық діндерде (иудаизмде, христиандықта және исламда) Құдай алдында өзінің жасаған күнәларында мойындау. Тәубеге келу өкініш және одан әрі күнә жібермеуге тырысу керегін білдіреді.

Егер діни қызметшілер құқық бұзушылық жасаудың куәгерлері болса немесе құқық бұзушылық жасаушының әрекеті туралы басқа дереккөздерден белгілі болса, олар куәгерлік айғақтар беруге құқылы және міндетті, тек уағыздағанда ғана емес.

Зерттелетін баптың 3-бөлігінің негізінде, егер олар ӘҚБТК-нің 19-бабының 1 және 2 -тармақтарында аталған жағдайларда айғақтардан бас тартса, азаматтар мен діни қызметшілердің қандай да бір жауаптылығына ұшырауға болмайды.

"Қазақстан Республикасының Ішкі істер органдары туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 19-бабы 5-тармағының негізінде ПО қызметкерлері өз өкілеттіктерін іске асыру кезінде азаматтарға өздері мен жақын туыстарына қарсы куәлендірмеуге, сондай-ақ қылмыстық немесе әкімшілік құқық бұзушылық жасағаны үшін кінәлі деп тануға және айғақ беруге мәжбүрлеуге құқығы бар екенін түсіндіруге міндетті.

Ерлі-зайыптылардың, жақын туыстарының, діни қызметшілердің куәгерлік айғақтар беруден бас тартуы туралы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуді қозғау фактісі туралы куәландыратын хаттамада белгі жасалады. Жауап беруден бас тартқаны үшін жоғарыда аталған адамдар қандай да бір жауапкершілікке тартылмайды.

20-бап. Білікті заң көмегін алу құқығын қамтамасыз ету

1. Әркімнің әкімшілік іс жүргізу барысында осы Кодекстің ережелеріне сәйкес білікті заң көмегін алуға құқығы бар.

2. Заңда көзделген жағдайларда заң көмегі тегін көрсетіледі.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Әкімшілік жауаптылықтың талданатын принципі Қазақстан Республикасы Конституциясының 13-бабының 3-тармағында көзделген Қазақстан азаматтарының конституциялық құқықтарынан туындайды, ол: "әркімнің білікті заң көмегін алуға құқығы бар. Заңда көзделген жағдайларда заң көмегі тегін көрсетіледі".

Түсініктеме берілген баптың 1-бөлігіне сәйкес кез келген азамат ӘҚБтК көзделген тәртіппен білікті көмек алуға құқылы. Мұндай тәртіп ӘҚБтК-нің 748-бабында әкімшілік жауапкершілікке тартылған және заң көмегін қорғаушылар көрсете алатынын түсіндіретін адамдар үшін жазылған.

Қорғаушылар ретінде адвокаттар қатысады. Адвокаттармен қатар қорғаушы ретінде әкімшілік жауаптылыққа тартылатын адамның жұбайы (зайыбы), жақын туыстары немесе заңды өкілдері жіберіледі. Шетелдік адвокаттар, егер бұл Қазақстан Республикасының тиісті мемлекетпен халықаралық шартында өзара негізде көзделген болса, заңнамада белгіленген тәртіппен іске қорғаушы ретінде қатысуға жіберіледі.

ӘҚТК-нің 748-бабының 3-бөлігіне сәйкес қорғаушы іске қатысқан сәттен бастап:

1) әкімшілік жауаптылыққа тартылатын адамды әкімшілік ұстау;

2) әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғалған;

3) әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізудің кез келген сатысында жүзеге асырылады.

ӘҚБтК 41-тарауында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізуді қозғау Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізудің бастапқы сатысы болып табылады және әкімшілік ұстауға және әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізудің одан әрі сатыларына байланысты іс жүргізу әрекеттерін қамтиды.

ӘҚБтК-нің 802-бабының 4-бөлігінің негізінде Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғалған кезден бастап қозғалған болып есептеледі.:

1) Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізуді қамтамасыз ету шараларын қолдану туралы бірінші хаттама жасалған;

2) әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама жасау;

3) прокурор әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғау туралы қаулы шығарған;

4) сот талқылауы барысында процеске қатысушы адам тарапынан сотқа құрметтемеушілік білдіру фактісін анықтау туралы судья (сот) хабарлаған;

5) сертификатталған арнайы бақылау-өлшеу техникалық құралдарымен және автоматты режимде жұмыс істейтін аспаптармен тіркелген құқық бұзушылық үшін айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқаманы жіберу;

6) істерін мемлекеттік кіріс органдары қарайтын әкімшілік құқық бұзушылықтар жасалған кезде Хабарлама (Хабарлама) тиісінше жеткізілген жағдайларда тоқтатылады.

"Адвокаттық қызмет және заң көмегі туралы" 2018 жылғы 5 шілдедегі ҚР Заңының 26-бабының 2-тармағына сәйкес құқықтық консультация беру, сондай-ақ соттарда, қылмыстық қудалау органдарында, өзге де мемлекеттік органдар мен мемлекеттік емес ұйымдарда жеке тұлғалардың мүдделерін қорғау және өкілдік ету түріндегі мемлекет кепілдік берген заң көмегі басқалармен қатар Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы заңнамасына сәйкес әкімшілік жауаптылыққа тартылатын адамға да көрсетіледі.

Зерттелетін баптың 2-бөлігінің негізінде азаматтардың тегін заң көмегіне конституциялық құқықтары іске асырылады, ол ұлттық заңнамада көзделген жекелеген жағдайларда ғана көрсетіледі.

Мемлекет кепілдік берген заң көмегін "Адвокаттық қызмет және заң көмегі туралы" 2018 жылғы 5 шілдедегі ҚР Заңының 19-бабына сәйкес адвокаттар мен заң консультанттары тегін негізде көрсететін кешенді әлеуметтік заң көмегінен ажырату қажет. Мұндай көмек дамыған елдерде "pro-bono" деп аталады.

Кешенді әлеуметтік заң көмегі әкімшілік іс жүргізуден тыс (қатар) да көрсетілуі мүмкін:

1) "Арнаулы әлеуметтік қызметтер туралы" Қазақстан Республикасының Заңына сәйкес өмірлік қиын жағдайда жүрген адамдарға;

2) атаулы әлеуметтік көмек алуға құқығы бар тұлғаларға;

3) Ұлы Отан соғысына қатысушыларға және оларға теңестірілген адамдарға;

4) бірінші және екінші топтағы мүгедектерге;

5) жасы бойынша зейнеткерлерге;

6) қарттар мен мүгедектерге арналған жалпы үлгідегі медициналық-әлеуметтік мекемелерде (ұйымдарда) тұратын қарттар мен мүгедектерге;

7) қиын әлеуметтік және қаржылық жағдайдағы өзге де адамдарға.

Кешенді әлеуметтік заң көмегін көрсетудің көлемі мен тәртібін заң кеңесшілерінің палаталары, Республикалық адвокаттар алқасы белгілейді. Кешенді әлеуметтік заң көмегін көрсетудің көлемі мен тәртібі туралы мәліметтер уәкілетті органға жіберіледі.

Көріп отырғаныңыздай, өтеусіз заң көмегі көрсетілетін адамдардың тізімі жабық емес және кеңейтілген түсіндіруге жатады.

Мемлекет кепілдік берген және ӘҚБтК-де көзделген тегін заң көмегі "Адвокаттық қызмет және заң көмегі туралы" 2018 жылғы 5 шілдедегі ҚР Заңының 18, 25-30-баптарының, сондай-ақ ӘҚБтК-нің 748 – 752-баптарының негізінде және тәртібінде көрсетіледі.

21-бап. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша іс жүргізудің жариялылығы

1. Сот, әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға уәкілетті органдар (лауазымды адамдар) осы істер бойынша іс жүргізуді Ашық жүзеге асырады.

2. Заңға сәйкес жабық іс жүргізу мемлекеттік құпиялар болып табылатын мәліметтері бар істерге қатысты, сондай-ақ сот, әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға уәкілетті орган (лауазымды адам) бала асырап алу құпиясын қамтамасыз ету, жеке, отбасылық, коммерциялық немесе заңмен қорғалатын өзге де құпияны, жеке тұлғалар өмірінің интимдік жақтары туралы мәліметтерді сақтау қажеттігіне не ашық талқылауға кедергі келтіретін өзге де мән-жайларға сілтеме жасайтын іске қатысушы адамның өтінішін қанағаттандырады.

3. Жеке тұлғалардың жеке хат алысуы мен жеке телеграф хабарламалары ашық іс жүргізу кезінде арасында хат алысу мен телеграф хабарламалары болған адамдардың келісімімен ғана жария етілуі мүмкін. Олай болмаған жағдайда осы адамдардың жеке хат алмасуы мен жеке телеграф хабарламалары жабық іс жүргізу кезінде жария етіледі және зерттеледі. Көрсетілген ережелер жеке сипаттағы мәліметтері бар фото - және киноқұжаттарды, дыбыс және бейнежазбаларды, электрондық жеткізгіштердегі ақпаратты зерттеу кезінде де қолданылады.

4. Іске қатысушы адамдардың және ашық іс жүргізу кезінде қатысып отырған жеке адамдардың іс жүргізу жүзеге асырылатын үй-жайда өздері тұратын орындарынан іс жүргізу барысын жазбаша немесе аудиожазба пайдаланып жазып алуға құқығы бар. Іс жүргізу барысында Кино - және фототүсірілімге, бейнежазбаға, радио, теледидар және интернет-ресурстар арқылы трансляциялауға әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға уәкілетті соттың, органның (лауазымды адамның) рұқсаты бойынша, іске қатысушы адамдардың пікірін ескере отырып, жол беріледі. Бұл әрекеттер өндірістің қалыпты жүрісіне кедергі келтірмеуі тиіс және уақыт шектелуі мүмкін.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Жариялылық қағидаты әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға юрисдикциялық өкілеттіктер берілген соттар мен уәкілетті органдардың лауазымды адамдарының әкімшілік-іс жүргізу қызметінде маңызды болып табылады. Кез келген

азамат әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарайтын судьяның немесе лауазымды адамның рұқсатымен істі қарау кезінде қатыса алады. Бұл ретте ол әкімшілік процеске қатысушы болып табыла ма, жоқ маңызды емес. Мысалы, әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарау кезінде бұқаралық ақпарат құралдары, радио, теледидар, қоғамдық бақылаушылар және өзге де мүдделі тұлғалар қатыса алады.

Түсініктеме берілген баптың 1-бөлігіне сәйкес соттар, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға уәкілетті органдар (лауазымды адамдар) осы істер бойынша іс жүргізуді Ашық жүзеге асырады. Бұл жалпы қағида.

Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2016 жылғы 26 желтоқсандағы №12 нормативтік қаулысының 5-тармағында соттар Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізудің ашықтығы мен жариялылығын қамтамасыз ету және азаматтар мен ұйымдардың соттар мен органдардың (лауазымды адамдардың) осындай қызметі туралы ақпарат алу құқығын іске асыру үшін қажетті жағдайлар жасауы тиіс екендігі түсіндірілді.

Азаматтық және саяси құқықтар туралы халықаралық пактінің 14-бабының 1-тармақшасына сәйкес (Нью-Йорк, 1966 жылғы 16 желтоқсан, Қазақстан Республикасының 2005 жылғы 28 қарашадағы № 91 Заңымен ратификацияланған, Қазақстан Республикасы үшін 2006 жылғы 24 сәуірде күшіне енді) сот талқылауының жариялылығын немесе оның бір бөлігін шектеуге жол беріледі "демократиялық қоғамдағы мораль, қоғамдық тәртіп немесе мемлекеттік қауіпсіздік тұрғысынан немесе Тараптардың жеке өмірінің мүдделері талап еткен жағдайда немесе соттың пікірі бойынша, – жариялылық сот төрелігінің мүддесін бұзар еді".

2-бөлім құпиялылық қағидаты сақталуға тиіс және әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізу жабық режимде жүзеге асырылатын жағдайларды көздейді:

- 1) істерде Мемлекеттік құпиялар болып табылатын мәліметтер болғанда;
- 2) әкімшілік процеске қатысушылардан бала асырап алу құпиясын қамтамасыз ету, жеке, отбасылық, коммерциялық немесе заңмен қорғалатын өзге де құпияны сақтау қажеттігі туралы өтініш келіп түскен жағдайда;
- 3) істерде жеке тұлғалар өмірінің жыныстық жақтары туралы мәліметтер болған кезде;
- 4) ашық талқылауға кедергі келтіретін өзге де мән-жайлар туындаған жағдайларда тоқтатылады.

Мемлекеттік құпиялар - халықаралық құқықтың жалпы қабылданған нормаларына қайшы келмейтін тиімді әскери, экономикалық, ғылыми-техникалық, сыртқы экономикалық, сыртқы саяси, барлау, қарсы барлау, жедел-іздігі және өзге де қызметті жүзеге асыру мақсатында таралуын мемлекет шектейтін мемлекеттік және қызметтік құпияларды құрайтын мемлекет қорғайтын мәліметтер.

Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2016 жылғы 22 желтоқсандағы №12 нормативтік қаулысы Мемлекеттік құпияларды сақтау мақсатында істі жабық іс жүргізуде талқылау іс материалдарында мемлекеттік құпияларға жатқызылған мәліметтер болған кезде ғана жүргізіледі. Іске қатысушы адамдардың заңмен қорғалатын құпияны, жеке тұлғалар өмірінің интимдік жақтары туралы мәліметтерді қамтамасыз ету қажеттігі туралы өтініштері, оларды сот қанағаттандырған жағдайда істі жабық іс жүргізуде талқылау үшін негіз болып табылады. Жабық іс жүргізуде істі қарауды жүргізу туралы, егер ол жүргізілсе, отырыс хаттамасында, сондай-ақ іс бойынша қабылданған қаулының кіріспе бөлімінде көрсетіледі.

Қазақстан Республикасы Азаматтық кодексінің 10-бабының 5-тармағына сәйкес коммерциялық (кәсіпкерлік) құпия заңмен қорғалады. Коммерциялық құпияны құрайтын мәліметтерді, оны қорғау құралдарын айқындау тәртібі, сондай-ақ коммерциялық құпияның құрамына кірмейтін мәліметтер тізбесі Қазақстан Республикасының Кәсіпкерлік кодексінің 28-бабында белгіленеді.

Кәсіпкерлік субъектісі коммерциялық құпия болып табылатын ақпаратқа еркін қол жеткізуге құқығы бар тұлғалар тобын айқындайды және оның құпиялылығын қорғауға шаралар қабылдайды. Ақпаратты қол жеткізу санаттарына жатқызу тәртібін, коммерциялық құпия болып табылатын ақпаратты сақтау және пайдалану шарттарын кәсіпкерлік субъектісі айқындайды. Кәсіпкерлік субъектісі коммерциялық құпия болып табылатын ақпаратты қорғау бойынша қабылдайтын шараларды қамтуы мүмкін.:

- 1) коммерциялық құпияны құрайтын ақпарат тізбесін айқындау;
- 2) осы ақпаратпен жұмыс істеу және осындай тәртіптің сақталуын бақылау тәртібін белгілеу жолымен коммерциялық құпияға қол жеткізуді шектеу;
- 3) коммерциялық құпия алуға рұқсат алған адамдарды және (немесе) осы ақпарат берілген немесе берілген адамдарды есепке алу.

Жеке өмірін қорғау, оның ішінде бала асырап алу, туу, дәрігерлік, адвокаттық құпияны, банк салымдарының құпиясын қорғау құқығы Қазақстан Республикасы Азаматтық кодексінің 144-бабында көзделген. Күнделіктерді, жазбаларды, белгілерді және басқа да құжаттарды жариялауға олардың авторының келісімімен ғана, ал хаттарды - олардың авторы мен адресатының келісімімен ғана жол беріледі. Олардың біреуі қайтыс болған жағдайда аталған құжаттар қайтыс болған адамның күйеуі мен балаларының келісімімен жариялануы мүмкін.

Зерттелетін баптың 2-бөлімінде аталған құпияларды бұзғаны үшін жауапкершілік мәліметтерді жария еткені үшін кодификацияланған заңнамада көзделген:

- 1) медиацияны жүргізу барысында белгілі болған (ӘҚБТК-нің 85-бабы);
- 2) жетім балалар, ата-анасының қамқорлығынсыз қалған балалар туралы (ӘҚБТК-нің 135-бабы);

3) тексеру жүргізу нәтижесінде алынған және коммерциялық немесе заңмен қорғалатын өзге де құпияны құрайтын ақпаратты тарату (ӘҚБтК-нің 175-бабы 1-бөлігінің 7) тармақшасы);

4) кредитордан және (немесе) оның өкілінен және (немесе) үшінші тұлғалардан алынған коммерциялық немесе Қазақстан Республикасының заңдарымен қорғалатын өзге де құпиялар туралы (ӘҚБтК-нің 211-1-бабы 1-бөлігінің 4) тармақшасы);

5) бухгалтерлік ақпараттың құпиясы туралы (ӘҚБтК 240-б.);

6) Сәйкестендіру нөмірлерінің ұлттық тізілімдері туралы (ӘҚБтК-нің 468-бабы);

7) салық құпиясын құрайтын мәліметтер туралы (ӘҚБтК-нің 473-бабы);

8) алғашқы статистикалық деректерді, статистикалық ақпаратты және (немесе) дерекқорларды жария ету туралы (ӘҚБтК-нің 501-бабы);

9) мемлекеттік құпияларды қорғау саласында, сондай-ақ қызметтік ақпаратпен жұмысты таратуды шектеу(ӘҚБтК 504-бабы);

10) алдын ала болу барысында белгілі болған адамның жеке өмірі туралы (ӘҚБтК-нің 508-бабы).

Белгілі бір жағдайларда, бірқатар мән-жайлар кезінде қылмыстық жауаптылық туындауы мүмкін.

Қаралатын баптың 3-бөлігінің негізінде жеке тұлғалардың жеке хат алысуы мен жеке телеграф хабарламалары ашық іс жүргізу кезінде арасында хат алысу мен телеграф хабарламалары болған адамдардың келісімімен ғана жария етілуі мүмкін. Олай болмаған жағдайда осы адамдардың жеке хат алмасуы мен жеке телеграф хабарламалары жабық іс жүргізу кезінде жария етіледі және зерттеледі. Көрсетілген ережелер жеке сипаттағы мәліметтері бар фото - және киноқұжаттарды, дыбыс және бейнежазбаларды, электрондық жеткізгіштердегі ақпаратты зерттеу кезінде де қолданылады.

Дербес деректер "Дербес деректер және оларды қорғау туралы" 2013 жылғы 21 мамырдағы № 94-V ҚР Заңымен қорғалады.

Жеке тұлғалардың әкімшілік құқық бұзушылық туралы істегі жеке хат алмасуы мен жеке телеграф хабарламалары құқық бұзушылық фактісі бойынша дәлелдемелерді қамтитын құжаттар ретінде танылады. ӘҚБтК-нің 779-бабының 2-бөлігінің негізінде құжаттар жазбаша, сондай-ақ өзге де нысанда тіркелген мәліметтерді қамтуы мүмкін. Құжаттарға, оның ішінде ӘҚтК - де көзделген тәртіппен алынған, талап етілген немесе ұсынылған компьютерлік ақпаратты, фото және киноға түсірілімдерді, дыбыс және бейнежазбаларды қамтитын материалдар жатқызылуы мүмкін.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізіп жатқан Судья, орган (лауазымды адам) істі мәні бойынша шешкенге дейін құжаттардың сақталуын қамтамасыз етуге қажетті шаралар қолдануға, сондай-ақ істі қарау аяқталғаннан кейін олар туралы шешім қабылдауға міндетті.

Жеке хат алмасу және телеграф хабарламалары туралы құжаттарды ашық жариялауға хат алмасуға және телеграф хабарламалары арқылы ақпарат алмасуға қатысқан Тараптардың екеуінің келісімімен ғана рұқсат етіледі. Егер бұл тараптар мұндай құжаттарды жария етуге келіспесе, онда судья (лауазымды адам) оларды жабық іс жүргізуде жариялау және зерттеу туралы шешім қабылдауға тиіс, бұл туралы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамада тиісті белгі жасалады.

4-бөлік ашық іс жүргізу кезінде қатысып отырған адамдардың іс жүргізу жүзеге асырылатын үй-жайдағы өздері орналасқан жерлерден іс жүргізу барысын жазбаша немесе аудиожазбаны пайдалана отырып жазып алу құқығын көздейді.

ӘҚБТК-нің 829-13-бабы негізінде барлық сот отырыстарын сот отырысының хатшысы аудио -, бейнежазба құралдарының көмегімен тіркейді. Сот отырыстарының Аудио-, бейнежазбасы сот талқылауының барысын дәл белгілеу, сондай-ақ Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша нақты деректерді белгілеу үшін сот ісін жүргізу мақсатында ғана пайдаланылады. 829-13-баптың 3-бөлігі судьяның өзіне қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізіліп жатқан адамға, сондай-ақ Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізудің басқа да қатысушыларына оған қол қойылғаннан кейін үш тәулік ішінде аудио -, бейнежазбамен , сот отырысының қысқаша хаттамасымен танысу мүмкіндігін қамтамасыз ету міндетін көздейді.

Сонымен қатар, Мемлекет басшысы бастамашылық еткен "Бес институционалдық реформаны іске асыру жөніндегі 100 нақты қадам – Ұлт жоспарының" 20-тармағын іске асыру үшін сот жүйесіне барлық сот процестерін аудио -, бейнетіркеу (міндетті түрде) енгізілді.

Сот отырысы залында соттың аудио-, бейнежазбаны қолдануы АПК-нің 282-бабымен, ҚПК-нің 347-1-бабымен және ӘҚБТК-нің 829-13-бабымен, сондай-ақ "Қылмыстық істер бойынша сот ісін жүргізудің жариялылығы қағидатын сақтау туралы" ҚР Жоғарғы Сотының 2002 жылғы 6 желтоқсандағы № 25 нормативтік қаулысымен реттеледі.

Аудио-, бейнетіркеудің болуы судьялар мен сот жүйесі қызметкерлерінің әрекеттеріне шағымдарды шешуде таптырмайтын рөл атқарады, судьялардың өздерінде, процестің қалған қатысушыларын да тәртіпке келтіреді, заң мен этика нормаларын мұқият сақтауға қосымша міндеттейді.

Сот отырысы аяқталғаннан кейін сот отырысының аудио-, бейнетіркеуі қаралады, іс бойынша төрағалық етушінің және сот отырысы хатшысының электрондық цифрлық қолтаңбасымен қол қойылады және деректер репликацияланғаннан кейін облыстық сотта аудио-, бейнетіркеу жүйесінің серверінде сақталады. Сот отырысы аяқталғаннан кейін аудио-, бейнетіркеу құралдары қолданылған сот отырысының хаттамасы аудио-, бейнетіркеуге сілтеме жасала отырып, мәтіндік форматта Сот органдарының Бірыңғай автоматтандырылған ақпараттық-талдамалық жүйесіне автоматтандырылған режимде

беріледі. Дәлелдемелер ретінде іс материалдарына қоса тіркелген аудио -, бейнетіркеудің сақталу мерзімі (мысалы, қылмыс болған жерді қарап тексерудің аудио -, бейнетіркеу және т. б.) заттай дәлелдеменің тағдыры туралы заңнаманың талаптарына сәйкес сот актісімен айқындалады.

Алайда, бұған қарамастан, бұқаралық ақпарат құралдарының өкілдері және әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарау процесіне қатысатын өзге де адамдар отырыста болып жатқан барлық іс-әрекеттерді дербес жазуға құқылы.

Іс жүргізу барысында кино - және фототүсірілімді, бейнежазбаны, радио, теледидар және интернет-ресурстар арқылы трансляцияны жүзеге асырудың міндетті шарттарына соттың, әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға уәкілетті органның (лауазымды адамның) рұқсаты бойынша, іске қатысушы адамдардың пікірін ескере отырып, жол беріледі.

Егер мұндай әрекеттер іс жүргізудің қалыпты барысына кедергі келтірсе, судья сот отырысын жазуға рұқсат бермеуі мүмкін. Сондай-ақ істі қарау процесін жазуға рұқсат уақытпен шектелуі мүмкін.

22-бап. Өндіріс барысында қауіпсіздікті қамтамасыз ету

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша іс жүргізу соттың, әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға уәкілетті органның (лауазымды адамның) қалыпты жұмысын және іс жүргізуге қатысушылардың қауіпсіздігін қамтамасыз ететін жағдайларда жүргізіледі. Қауіпсіздікті қамтамасыз ету мақсатында судья, лауазымды адам іс бойынша іс жүргізу кезінде қатысуға тілек білдірген адамдарға олардың жеке басын куәландыратын құжаттарды тексеруді, жеке басын тексеруді және олар алып жүретін заттарды тексеруді қоса алғанда, тексеру жүргізу туралы өкім ете алады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Соттар мен әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға уәкілетті органдардың ғимараттары Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2011 жылғы 7 қазандағы қаулысы негізінде мемлекеттік күзетілуге жатады және тиісті өткізу режимі болады.

Меншік нысанына қарамастан, Қарулы Күштер, басқа да әскерлер мен әскери құралымдар күзететіндерді қоспағанда, барлық объектілерде объектінің әкімшілігі мемлекеттік құпияларды қорғау жөніндегі бөлімшелерді тарта отырып, ішкі істер органдарының аумақтық бөлімшелерімен бірлесіп Мемлекеттік құпияларды қорғау жөніндегі бөлімшелерді тарта отырып әзірленеді:

1) мемлекеттік күзетуді жүзеге асыратын объектілер мен бөлімшелердің басшылары бекітетін өткізу және объектішілік режимді қамтамасыз ету жөніндегі қағидалар;

2) мүдделі органдармен келісім бойынша объектілерді күзету және қорғау жоспарлары. Жылына кемінде бір рет уәкілетті мемлекеттік органдардың келісімі бойынша объектілерді қорғау бойынша терроризмге қарсы өзара іс-қимыл шеңберінде бірлескен оқу-жаттығулар өткізіледі.

Осы құқықтық актімен мемлекеттік қорғауға жататын объектілердің инженерлік-техникалық нығайтылуын қамтамасыз ету жөніндегі талаптар бекітілді.

Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының жанындағы Соттардың қызметін қамтамасыз ету департаменті (Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының аппараты) Басшысының 2018 жылғы 6 сәуірдегі № 6001-18-7-6/121 және Қазақстан Республикасы Ішкі істер министрінің 2018 жылғы 6 сәуірдегі № 265 бірлескен бұйрығымен бекітілген

Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының және Департаменттің аумағында және ғимаратында өткізу және объектішілік режимді ұйымдастыру және жүзеге асыру ішкі істер министрлігінің Әкімшілік полиция комитетіне (бұдан әрі - ӘПК), жергілікті соттардың және Департаменттің аумақтық органдарының аумағында және ғимараттарында - Қазақстан Республикасы Ішкі істер министрлігінің облыстар мен Нур-Султан, Алматы қалаларының мамандандырылған күзет қызметінің басқармаларына сот орындаушыларымен өзара іс-қимыл жасай отырып жүктеледі.

Соттардың, Департаменттің және оның аумақтық органдарының ғимараттарына кірген кезде барлық келушілерге, сот процесіне қатысушыларға, сот процесіне қатысатын өзге де адамдарға, сондай-ақ ашық сот отырысына қатысуға ниет білдірген адамдарға қатысты арнайы жабдық және техникалық бақылау құралдары пайдаланыла отырып, техникалық бақылау жүзеге асырылады.

Арнайы техникалық бақылау құралдары іске қосылған жағдайда бөлімше қызметкері адамға көзбен қарап тексеру үшін заттарын көрсетуді ұсынады.

Ашық сот отырысына қатысуға ниет білдірген адамдар - кәмелетке толған, ашық сот отырысына қатысу үшін Сот ғимараттарына келген, сот процесіне қатысушылар Не осындай процеске қатысатын өзге де адамдар болып табылмайтын Қазақстан Республикасының азаматы, шетелдік немесе азаматтығы жоқ адам.

Кіруді бақылау және басқару жүйесі-техникалық, ақпараттық, бағдарламалық үйлесімділікке ие және кеме ғимаратында болатын адамдардың кіруін бақылау мен басқаруды жүзеге асыратын, бірлесіп жұмыс істейтін бақылау мен басқарудың техникалық құралдарының (механикалық, электромеханикалық, электр, электрондық құрылғылар, конструкциялар мен бағдарламалық құралдар) жиынтығы. Сот, Департамент және оның аумақтық органдарының ғимараттарына кірген кезде барлық келушілерге, сот процесіне қатысушыларға, сот процесіне қатысатын өзге де адамдарға , сондай-ақ ашық сот отырысына қатысуға ниет білдірген адамдарға қатысты арнайы жабдықтар мен техникалық бақылау құралдарын пайдалана отырып, техникалық бақылау жүзеге асырылады.

Жоғарыда көрсетілген жабдықтар мен техникалық құралдар қол жүгі мен жеке заттарын қарау кезінде де пайдаланылады.

Арнайы техникалық бақылау құралдары іске қосылған жағдайда бөлімше қызметкері адамға заттарды көзбен шолып қарау үшін көрсетуді ұсынады.

Арнайы құралдарды пайдалану арқылы техникалық бақылау көрсетілген құралдардың істен шығуы (не олардың болмауы) себебінен мүмкін болмаған жағдайда, тұлға көзбен шолып қарау үшін бөлімшенің қызметкеріне қол жүгін (сөмкелерді, портфельдерді, пакеттерді, барсеткалар мен т.б.) ашық түрде ұсынады.

Адамның әкелуге тыйым салынған заттар мен заттар бар деп пайымдауға жеткілікті негіздер болған кезде оның келісімімен сыртқы тексеру жүргізіледі.

Адамның техникалық бақылаудан немесе қарап тексеруден өтпеуі оны ғимаратқа жіберуден бас тарту үшін негіз болып табылады.

Соттың, органның (лауазымды адамның) қалыпты қызметіне кедергі жасау мүмкіндігі туралы мәліметтер болған кезде және процеске қатысушы адамдардың қауіпсіздігін қамтамасыз ету мақсатында судья, орган (лауазымды адам) жеке басын тексеру туралы шешім қабылдайды.:

1) іс бойынша отырысқа қатысуға ниет білдірген адамның шынайы ниетін анықтау;

2) Жеке басты куәландыратын құжаттарды тексеру;

3) жеке тексеру және алып өтетін заттарды тексеру (процеске қатысушы адамдардың өміріне, денсаулығына зиян келтіруі мүмкін заттарды анықтау мақсатында жүргізіледі).

Соттардың, Департаменттің және оның аумақтық органдарының ғимараттарына кіру мынадай құжаттардың негізінде жүзеге асырылады:

1) пайдаланушының уақытша карточкасы;

2) біржолғы рұқсаттама;

3) Департаменттің құрылымдық бөлімшелері, сот әкімшілері және сот кеңселері полиция бекетіне ұсынған сот процесіне қатысушылардың, сот процесіне қатысатын өзге де адамдардың тізімі;

4) қызметтік куәлік бойынша - адвокаттар, прокурорлар;

5) жеке басын куәландыратын құжаттар бойынша - ашық сот отырысына қатысуға ниет білдірген адамдарға беріледі.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайтын соттар мен уәкілетті органдардың ғимаратына алып өтуге тыйым салынады. :

1) атыс және суық қару;

2) жарылғыш заттар, жарылғыш құрылғылар және тез тұтанатын заттар;

3) уландырғыш заттар;

4) күшті әсер ететін улы заттар;

5) бактериологиялық, биологиялық және химиялық заттар;

6) радиоактивті заттар;

7) есірткі, психотроптық заттар;

8) бейне, кино және фотоаппаратура;

9) жазу құрылғылары және есептеу техникасы;

10) радиотехникалық және басқа да аппаратура (адам ағзасына емдік немесе профилактикалық әсер етуді қолдауға не ағзалар мен ағза жүйелерінің функцияларын алмастыру немесе түзетуге арналған медициналық аппараттар мен жабдықтарды қоспағанда);

11) ұялы құрылғылар (ұялы телефондар, смартфондар, планшеттер және интернет модульдері бар т. б.), қоңырау/СМС/жауап функциялары бар телефондардан басқа;

12) ақпаратты машиналық тасығыштар (флеш-карталар, USB-дискілер және т. б.);

13) техникалық құрылғылар, оның ішінде деректерді беру мүмкіндігі бар сымсыз құрылғылар, сондай-ақ халықаралық жаһандық желілер мен Интернет желісіне (Wi-Fi, Bluetooth, 3G, 4G және т. б.) шығу.

Жоғарғы Сот пен жергілікті соттардың ашықтық саясатындағы соңғы өзгерістерге байланысты соттарда мобильді және басқа да электрондық құрылғылармен қатысуға рұқсат етілген аймақтар құрылды.

Мәселен, көрсетілген бірлескен бұйрықтың 12-тармағына сәйкес "Бұқаралық ақпарат құралдары туралы" ҚР Заңының 20 бабына орай сот, Департамент және оның аумақтық органдарының аумағына және ғимаратына бұқаралық ақпарат құралдары өкілдерінің кәсіби қызметіне байланысты олардың мобильді құрылғылармен (интернет-модульдері бар ұялы телефондар, смартфондар, планшеттер және т.б.), бейне, кино және фотоаппаратурамен кіруіне рұқсат етіледі.

БАҚ өкілдерінің сот отырыстарында бейне, кино және фотоаппаратураны пайдалану мәселесін ҚПК-нің 29-бабына, АПК-нің 19-бабына және ӘҚБтК-нің 21-бабына сәйкес төрағалық етуші судья шешеді.

24-тармақта: сот процесіне қатысушылар, сот процесіне қатысатын өзге де адамдар соттарға қаралатын сот істерінің кестесі бойынша, сондай-ақ полиция бекетіне соттың шақыру қағазын немесе сотқа шақыру туралы хабарламаны көрсеткен кезде, қатысатын адвокаттар мен прокурорлар – олардың қызметтік куәлігін көрсеткен кезде өтеді деп белгіленген.

Ашық сот отырысына қатысуға ниет білдірген адамдар жеке басын куәландыратын құжатты көрсеткен кезде соттарға өтеді.

Бұл ретте сот процесіне қатысушылар, оның ішінде адвокаттар, прокурорлар, сот процесіне қатысатын өзге де адамдар, сондай-ақ ашық сот отырысына қатысуға ниет білдірген адамдар сот ғимаратының жария-қолжетімді бөлігіне өтеді. Аталған адамдар қызметтік және режимдік үй-жайларға жіберілмейді.

Мұндай адамдарға (қатысушыларға) тізбенің 9), 11), 12), 13) тармақшаларында көрсетілген заттарды сот ғимаратының жария-қолжетімді бөлігіне сот отырыстарына келген сот процесіне қатысушыларға (27-тармақ) алып кіруге (алып өтуге) рұқсат етіледі.

Бұл ретте оларды пайдалану үшін сот процесіне қатысушы сот отырысы залында рұқсат алу үшін төрағалық етушіге жүгінуі қажет.

23-бап. Іс жүргізу шешімдеріне дау айту және іс жүргізу әрекеттеріне шағымдану еркіндігі

1. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша хаттамалар жасауға уәкілетті органның (лауазымды адамның) іс-әрекеттеріне шағым жасалуы мүмкін, ал соттың, әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға уәкілетті органның (лауазымды адамның) шешімдеріне осы Кодексте белгіленген тәртіппен дау айтылуы мүмкін.

2. Іске қатысушы адамның осы Кодексте белгіленген тәртіппен әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша қаулыларды қайта қарауға құқығы бар.

3. Шағым берген адамға немесе оның мүддесі үшін берілген адамға зиян келтіру үшін шағым жасауға жол берілмейді.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Қаралып отырған принцип азаматтардың Қазақстан Республикасы Конституциясының 13-бабының 2-бөлігінде көзделген, әркімнің өз құқықтары мен бостандықтарын сот арқылы қорғауға құқығы бар екендігі туралы Конституциялық құқықтарынан туындайды.

Түсініктеме берілген баптың 1-бөлігі әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізуге қатысушылардың:

1) Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша хаттамалар жасауға уәкілетті органдардың (лауазымды адамның) іс-әрекетіне шағымдану;

2) сот шешімдеріне дау айту;

3) әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға уәкілетті органның (лауазымды адамның) шешімдеріне дау айтуға құқылы.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамалар жасауға құқық берілген органдар (лауазымды адамдар) ӘҚБтК-нің 804-бабында санамаланған. Осы құқық ӘҚБтК-нің 685-735-баптарында әкімшілік жаза қолдану берілген органдарға (лауазымды адамдарға) берілген.

Органның (лауазымды адамның) іс-әрекеттері деп әкімшілік іс жүргізудің кез келген сатысында жүзеге асырылатын әкімшілік іс жүргізу әрекеттерін түсіну керек, онда Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізуді қозғау жөніндегі іс-әрекеттер бастапқы сатысы болып табылады.

ӘҚБтК-нің 802-бабының 4-бөлігінің негізінде Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуді қамтамасыз ету шараларын қолдану туралы бірінші хаттама жасалған кезден бастап қозғалған болып саналады. ӘҚБтК-нің 785-бабының 3-бөлігіне сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізуді қамтамасыз ету шаралары Іс жүргізу кезеңінде, сондай-ақ Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулыны орындау сатысында әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғалғанға дейін (жеке тексеруден, жеке

адамның заттарын тексеруден басқа) қолданылуы мүмкін. Яғни, әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама жасалғанға дейін лауазымды адамдардың іс-әрекетіне шағым жасауға болады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізуді жүзеге асыратын органның (лауазымды адамның) әрекеттеріне (әрекетсіздігіне) және шешімдеріне шағымдану тетігі ӘҚБтК-нің 44-тарауында көзделген. Бұл ретте Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізуді жүзеге асыратын лауазымды адамның іс-әрекетіне жоғары тұрған органға (лауазымды адамға) және (немесе) сотқа шағымдануға рұқсат етілген. Жоғары тұрған органға (лауазымды адамға) алдын ала жүгіну сотқа шағым беру және оны соттың мәні бойынша қарауға және шешуге қабылдауы үшін міндетті шарт болып табылмайды.

Соттың, әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға уәкілетті органның (лауазымды адамның) шешімдеріне дау айту тәртібі ӘҚБК 43-1, 44-1, 45 және 46-тарауларымен регламенттелді.

Зерттелетін баптың 2-бөлігі іске қатысушы адамның Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша қаулыларды қайта қарау құқығын көздейді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша қаулыларды қайта қарау ӘҚБтК-нің 45, 46 және 47-тараулары негізінде жүзеге асырылады. Бұл ретте енгізілген жаңа институт (*47-тарау әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша заңды күшіне енген қаулыларды, айыппұл төлеу қажеттігі туралы ұйғарымдарды және шағымдарды, апелляциялық өтініштерді, прокурордың наразылықтарын жаңадан ашылған мән-жайлар бойынша қарау нәтижелері бойынша қаулыларды қайта қарау*) АІЖК мен ҚІЖК-ге ұқсас әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша іс жүргізуге қатысушы адамдардың құқықтарын қорғауды толық іске асыру мүмкіндігін қамтамасыз етті.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша қаулылар, айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқамалар мен шағымдарды, наразылықтарды қарау нәтижелері бойынша қаулылар жаңадан ашылған мән-жайлар бойынша қайта қаралуы мүмкін. Жаңадан ашылған мән-жайлар бойынша қаулыларды, нұсқамаларды қайта қарау үшін негіздер:

1) құқық бұзушыға, жәбірленушіге іс үшін елеулі мән-жайлар;

2) заңды күшіне енген сот үкімімен белгіленген куәнің көрінеу жалған айғақтары, сарапшының көрінеу жалған қорытындысы, көрінеу қате аударма, әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттаманың не заңсыз не негізсіз қаулы шығаруға әкеп соққан айыппұл, құжаттар не заттай дәлелдемелер төлеу қажеттігі туралы нұсқаманың жалған болуы;

3) әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша іс жүргізуге қатысушылардың, іске қатысушы басқа да адамдардың не олардың өкілдерінің заңды күшіне енген сот үкімімен белгіленген қылмыстық іс-әрекеттері немесе судьялардың,

уәкілетті органдардың (лауазымды адамдардың) осы істі қарау кезінде жасалған қылмыстық іс-әрекеттері;

4) осы қаулыны шығаруға негіз болған сот шешімінің, үкімінің, ұйғарымының немесе қаулысының не өзге де мемлекеттік органның (лауазымды адамның) құқықтық актісінің күшін жою;

5) Қазақстан Республикасы Конституциялық Кеңесінің осы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істе қолданылған заңды немесе өзге де нормативтік құқықтық актіні конституциялық емес деп тануы негіз болып табылады.

Түсініктеме берілген баптың 3-бөлігіне сәйкес шағым берген адамға немесе оның мүддесі үшін берілген адамға зиян келтіруге шағым жасауға жол берілмейді. Мұндай құқыққа қарсы әрекеттер анықталған жағдайда ӘҚБтК-нің 100-бабы бойынша әкімшілік жауаптылық туындайды. Айта кету керек, ӘҚБтК-нің 100-бабы жеке тұлғалар Әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама жасамай бұзылған құқықтарды қалпына келтіру туралы өтінішпен жүгінуге құқылы (ӘҚБтК-нің 807-бабының 4-бөлігі). Әкімшілік жаза қолдану туралы шешімнің мамандандырылған аудандық және оларға теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары құқылы.

24-бап. Адамның құқықтарын, бостандықтарын мен заңды мүдделерін сотта қорғау

1. Әркімнің өз құқықтарын мен бостандықтарын сот арқылы қорғауға құқығы бар. Мүдделі адам бұзылған немесе даулы құқықтарды, бостандықтарды немесе заңмен қорғалатын мүдделерді қорғау үшін заңда белгіленген тәртіппен сотқа жүгінуге құқылы.

2. Прокурор өзіне жүктелген міндеттерді жүзеге асыру мақсатында және жеке тұлғалардың, ұйымдардың құқықтарын, қоғамдық және мемлекеттік мүдделерді қорғау үшін сотқа талап-арызбен (арызбен) жүгінуге құқылы.

3. Ол үшін заңда көзделген соттылықты оның келісімінсіз ешкімге өзгертуге болмайды.

4. Сот өзіне қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізіліп жатқан адамның немесе кәмелетке толмағандар болып табылатын немесе өзінің дене немесе психикалық жай-күйі бойынша өз құқықтарын өз бетінше жүзеге асыру мүмкіндігінен айырылған жәбірленушінің заңды өкіліне осы Кодекстің 683-бабының бесінші бөлігінде көзделген құқықты түсіндіруге міндетті.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Адам және азаматтың құқықтары мен бостандықтарын іске асырудың Конституциялық кепілдігінің қазіргі заманғы жүйесінің маңызды элементі болып табылады. Жеке адамның негізгі құқықтары мен бостандықтарын сақтау, оның заңды мүдделерін қорғау заңның үстемдігі қамтамасыз етөлген Мемлекетте ғана мүмкін болады. Мемлекет өзінің заңды мүдделерін қорғау үшін сотқа жүгінуге әрбір азаматтың құқықтарын ресми түрде жариялау міндетін ғана емес, сонымен қатар осы құқық категориясын қамтамасыз етудің заңды кепілі болып табылады, бұл Негізгі

Заңның – ҚР Конституциясының 1-бабының мәтінінен анық көрінеді: "Қазақстан Республикасы өзін демократиялық, зайырлы, құқықтық және әлеуметтік мемлекет ретінде орнықтырады, оның ең жоғарғы құндылықтары адам, оның өмірі, құқықтары мен бостандықтары болып табылады".

Азаматтардың құқықтарын, бостандықтарын мен заңды мүдделерін сотта қорғау Қағидасы Қазақстан Республикасы Конституциясының 76-бабының 1-бөлігінде бекітілген. Сот билігі Қазақстан Республикасының атынан жүзеге асырылады және азаматтар мен ұйымдардың құқықтарын, бостандықтарын мен заңды мүдделерін қорғауды, Республика Конституциясының, заңдарының, өзге де нормативтік құқықтық актілерінің, халықаралық шарттарының орындалуын қамтамасыз етуді өз мақсатына ие болады.

Түсіндірілетін баптың 1-бөлігі азаматтардың өз құқықтары мен бостандықтарын сот арқылы қорғау құқығын көздейді. Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2010 жылғы 25 маусымдағы №4 нормативтік қаулысымен сот істерін тікелей шешумен қатар, қылмыстық процеске қатысушы адамдардың құқықтары мен бостандықтарын заңсыз, негізсіз шектеуден қорғау, оларды қалпына келтіруге бағытталған заңда көзделген шараларды уақтылы қабылдау, сондай-ақ келтірілген зиянды өтеу жөніндегі сот билігінің функцияларын іске асыру қажет екендігі соттардың назарын аударады. Бұл талаптар әкімшілік процесс үшін де өзекті.

ӘҚБТК-нің 24-бабының осы бөлігінде мүдделі адам бұзылған немесе даулы құқықтарды, бостандықтарды немесе заңмен қорғалатын мүдделерді қорғау үшін заңмен белгіленген тәртіппен сотқа жүгінуге құқылы екендігі көзделген.

Сонымен қатар, ӘҚБТК-нің 683-бабының 4-бөлігіне сәйкес өзіне қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізіліп жатқан адамның жазбаша өтініші бойынша Кодекстің Ерекше бөлігінде көзделген кез келген құқық бұзушылық туралы істі, егер ол Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қаралғанға дейін берілсе, судья қарайды. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуді жүзеге асыратын лауазымды адамның іс-әрекетіне дереу сотқа шағымдануға рұқсат етіледі. Жоғары тұрған органға (лауазымды адамға) алдын ала жүгіну сотқа шағым беру және оны соттың мәні бойынша қарауға және шешуге қабылдауы үшін міндетті шарт болып табылмайды.

Сот қорғауының құқықтық негіздері "Қазақстан Республикасының сот жүйесі мен судьяларының мәртебесі туралы" Қазақстан Республикасының 2000 жылғы 25 желтоқсандағы Заңында белгіленген. Әркімнің Республиканың Конституциясы мен заңдарында көзделген құқықтарына, бостандықтары мен заңды мүдделеріне нұқсан келтіретін немесе шектейтін Мемлекеттік органдардың, ұйымдардың, лауазымды және өзге де адамдардың кез келген заңсыз шешімдері мен іс-әрекеттерінен сот арқылы

қорғалуына кепілдік беріледі. Істі карап, заң мен әділеттіліктің барлық талаптарын сақтай отырып, құзыретті, тәуелсіз және бейтарап соттың өз ісін қарау құқығынан ешкім де айырылуы мүмкін емес.

Қаралып отырған баптың 2-бөлігіне сәйкес прокурор өзіне жүктелген міндеттерді жүзеге асыру мақсатында және жеке тұлғалардың, ұйымдардың құқықтарын, қоғамдық және мемлекеттік мүдделерді қорғау үшін сотқа талап-арызбен (арызбен) жүгінуге құқылы.

Прокуратура қызметкерлерінің бұл құқығы конституциялық болып табылады. Қазақстан Республикасы Конституциясының 83 Бабының 1-тармағына сай прокуратура заңда белгіленген шекте және нысандары жоғары заңдылықтың сақталуын қадағалауды мемлекет атынан жүзеге асырады, сотта мемлекеттің мүддесін білдіреді және мемлекет атынан қылмыстық қудалауды жүзеге асырады.

ӘҚБтК-нің 760-бабында әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша іс жүргізудің заңдылығын қамтамасыз ету бойынша прокурордың барлық өкілеттігі атап көрсетілген.:

1) Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша Қаулыға немесе айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқамаға сотқа, органға (лауазымды адамға) наразылық енгізуге;

2) уәкілетті лауазымды адамдарға және органдарға (соттан басқа) қосымша тексеру жүргізу туралы жазбаша нұсқаулар беруге;

3) уәкілетті органдардан бақылаудағы немесе оларға ведомстволық бағынысты ұйымдарда тексеру жүргізуді талап етуге;

4) заңда белгіленген жағдайларда Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізуді тоқтатуға;

5) әкімшілік жаза туралы қаулының немесе айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқаманың орындалуын тоқтата тұруға;

6) әкімшілік ұстауға заңсыз тартылған адамды босату туралы қаулы шығаруға;

7) жеке, заңды тұлғалардың және мемлекеттің құқықтары мен заңды мүдделері бұзылған жағдайларда мемлекеттік органдардың лауазымды адамдары өз міндеттерін орындауға байланысты салған тыйым салу немесе шектеу сипатындағы кез келген шараларды алып тастау туралы қаулы немесе талап қоюға;

8) әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуді қозғау туралы қаулы шығаруға құқылы.

Көріп отырғанымыздай, аталған өкілеттіктер ӘҚБтК-нің 24-бабының 2-бөлігінің мазмұнымен үйлеспейді. Бірақ 2017 жылғы 30 маусымдағы "Прокуратура туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 30-бабында прокурор заңда белгіленген тәртіппен және негіздерде сотқа өтінішпен (талап арызбен) жүгінуге құқылы екендігі көзделген. Прокурорлық қадағалау актілері қабылданбаған не оларды қараусыз қалдырған кезде прокурор органдар мен лауазымды адамдардың актілерін, шешімдерін және әрекеттерін (әрекетсіздігін) заңсыз деп тану туралы сотқа өтінішпен жүгінеді.

Талап қою ісін жүргізуді жүзеге асыру тәртібі Қазақстан Республикасының Азаматтық іс жүргізу кодексінің 2-кіші бөлімінде реттелген. Прокурордың өтінішін сот істі сот талқылауына дайындау аяқталған күннен бастап он күн мерзімде прокурордың қатысуымен және наразылықты қабылдамау туралы шешім қабылдаған органның, лауазымды адамның немесе оның өкілінің қатысуымен қарайды.

3-бөлім оның келісімінсіз ол үшін заңда көзделген соттылықты ешкімге өзгертуге болмайтыны туралы азаматтардың конституциялық құқығын іске асырады (ҚР Конституциясының 77-бабы 3-тармағының 3) тармақшасы).

Әкімшілік-деликтік сот ісін жүргізуде әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс заңда көрсетілген аумақта қаралуға жататын және әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі әкімшілік құқық бұзушылық жасалған жердегі немесе өзіне қатысты іс жүргізіліп жатқан адамның тұрғылықты жеріндегі сот қарауы мүмкін балама аумақтық соттың соттылығы болып бөлінеді.

Бұл ретте Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер мамандандырылған әкімшілік соттардың, кәмелетке толмағандардың істері жөніндегі мамандандырылған соттардың, аудандық (қалалық) соттардың, сондай-ақ апелляциялық және кассациялық сатылардағы соттардың ведомстволық бағыныстылығына жатады.

Соттылық туралы принцип бойынша екі аспект салынған: 1) істің соттылығы заң шығарушының қалауы бойынша анықталғанда объективті, әрдайым әділеттілік ескеріле отырмауы мүмкін және 2) субъективті, процеске қатысушы адам істің соттылығын өзгерту туралы немесе соттылықты сақтау туралы өтінішхатты мәлімдеуге құқылы. Соттылықтың Конституциялық қағидатының субъективті аспектісі өзіне қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізіліп жатқан адамның немесе оның заңды өкілінің өтініші бойынша Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс соттылығы бойынша сотқа берілуі мүмкін:

- әкімшілік құқық бұзушылық жасалған орын бойынша;
- өзіне қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізіліп жатқан адамның тұрғылықты жері бойынша;
- көлік құралын немесе шағын көлемді кемені есепке алу орны бойынша;
- өзіне қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізіліп жатқан кәмелетке толмаған адамның тұрғылықты жері бойынша (ӘҚБтК 812 және 813-баптары).

Түсініктеме берілген баптың 4-бөлігіне сәйкес сот өзіне қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізіліп жатқан адамның немесе кәмелетке толмағандар болып табылатын немесе өзінің дене немесе психикалық жай-күйі бойынша өз құқықтарын өз бетінше жүзеге асыру мүмкіндігінен айырылған жәбірленушінің заңды өкіліне ӘҚБтК-нің 683-бабының 5-бөлігінде көзделген құқықты түсіндіруге міндетті.

Жазбаша өтініш бойынша не өзіне қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізіліп жатқан адамның заңды өкілінің немесе кәмелетке толмағандар болып

табылатын немесе өзінің дене немесе психикалық жай - күйі бойынша өз құқықтарын дербес жүзеге асыру мүмкіндігінен айырылған жәбірленушінің электрондық цифрлық қолтаңбасымен куәландырылған электрондық құжат нысанындағы өтініші бойынша іс мамандандырылған аудандық және оларға теңестірілген әкімшілік соттарда, ал мұндай болмаған жағдайда-жалпы юрисдикция соттарында қаралуы мүмкін. (ӘҚБтК-нің 683-б, 5-б).

ӘҚБтК-нің 746-бабы жеке тұлғаның заңды өкіліне ата-анасы, асырап алушылары, қорғаншылары, қамқоршылары және асырауында немесе асырауында болатын өзге де адамдар болуы мүмкін деген ұғым берілді. Осы баптың 5 бөлігінің негізінде өзіне қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізіліп жатқан жеке тұлғаның және жәбірленушінің заңды өкілдерінің өздері өкілі болып табылатын адамдарға қатысты ӘҚБтК-де көзделген құқықтары бар және міндеттер атқарады.

ӘҚБтК-нің 843-бабының негізінде, егер әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарау кезінде іс жүргізу нормаларын қандай да бір елеулі бұзуға жол берілсе, судья істі қарауды жүргізеді, бұл ретте жол берілген бұзушылықты жою шараларын қолдана отырып, тиісінше тиісті мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік сот және кәмелетке толмағандардың істері жөніндегі сот, Жоғары тұрған орган (лауазымды адам) қаулысының күшін жояды және істі қарау нәтижелерін ескере отырып, қаралып отырған қағидатты бұзуды сот ӘҚБтК-нің іс жүргізу нормаларын елеулі түрде бұзу деп тануы мүмкін. Негізінде құжат Егер әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарау кезінде іс жүргізу нормаларының қандай да бір өзге де елеулі бұзылуына жол берілсе, судья істі қарауды жүргізеді, бұл ретте жол берілген бұзушылықтарды жою шараларын қолдана отырып, тиісінше тиісті мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік сот және кәмелетке толмағандардың істері жөніндегі сот, Жоғары тұрған орган (лауазымды адам) қаулысының күшін жояды және істі қарау нәтижелерін ескере отырып, жаңа қаулы шығарады.

2-бөлім. ӘКІМШІЛІК ҚҰҚЫҚ БҰЗУШЫЛЫҚ ЖӘНЕ ӘКІМШІЛІК ЖАУАПКЕРШІЛІК ЖАЛПЫ БӨЛІМ

3-тарау. ӘКІМШІЛІК ҚҰҚЫҚ БҰЗУШЫЛЫҚ

25-бап. Әкімшілік құқық бұзушылық

1. Жеке тұлғаның осы Кодексте әкімшілік жауаптылық көзделген құқыққа қарсы, кінәлі (қасақана немесе абайсызда) әрекеті не әрекетсіздігі немесе заңды тұлғаның құқыққа қарсы әрекеті не әрекетсіздігі әкімшілік құқық бұзушылық деп танылады.

2. Осы Кодекстің Ерекше бөлімінің баптарында көзделген құқық бұзушылықтар үшін, егер бұл құқық бұзушылықтар өзінің сипаты бойынша заңнамаға сәйкес қылмыстық жауаптылыққа әкеп соқпаса, әкімшілік жауаптылық туындайды.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Заңды жауапкершілік-жауапкершілік, құқықтық тәртіпті қорғау және азаматтарды тәрбиелеу құралы болып табылады. Құқықтық жауапкершілік берік құқықтық

негіздерге сүйенеді, құқықтық қатынастар шеңберінде іске асырылады. Бұл құқықтық қатынастарды туындататын заңды факт құқық бұзушылық болып табылады.

Қаралып отырған мәселе тұрғысынан әкімшілік-деликтілік құқықта әкімшілік құқық бұзушылық құрамының белгісі ретінде "қоғамдық қауіп" санаты жоқ мән-жайды атап өту қажет.

Профессор И.Ш. Борчашвили, сондай-ақ профессор С.М. Рахметов және басқа да көптеген құқықтанушылар іс-әрекеттің (әрекеттің немесе әрекетсіздіктің) заңмен қорғалатын қоғамдық қатынастарға айтарлықтай зиян келтірудің немесе осындай зиян келтіру қаупін тудырудың объективті қасиетін қоғамдық қауіп деп түсінеді.

Құқықтық қоғамдастық арасында белгілі бір құқық бұзушылықта (деликтте) қоғамдық қауіптің болуы криминалдық (қылмыстық) негізді көрсетеді деген пікір кең таралған. Бұл тұжырым практикалық қызметтегі кең таралған тәсілдерге ішінара сәйкес келеді, оған сәйкес белгілі бір деликтіні криминализациялау қажеттілігін көрсететін қоғамдық қауіптің жоқ екендігін растаудың өзі емес, атап айтқанда заңмен қорғалатын қоғамдық қатынастарға айтарлықтай зиян келтіру мүмкіндігі.

Сонымен бірге, құқық қолданушылар бұл терминді заңнаманы және оның жекелеген нормаларын жетілдіру бойынша ұсыныстарды қалыптастыру кезінде өз ұстанымдарын негіздегенде жиі қолданады. Көбінесе бұл әкімшілік жауаптылықты қатаңдату туралы ұсыныстар. Алайда, мұндай тезистер мен репликалардың заңнамалық негізі жоқ.

Тағы бір маңызды ерекшелігі ӘҚТБТК-де мысалы, Қылмыстық кодексі сияқты әкімшілік құқық бұзушылықтарды түрлері бойынша да, санаттары бойынша да саралау көзделмейді.

Түсініктеме берілген баптың 1-бөлігі адамды әкімшілік жауапкершілікке тарту негізі үшін әкімшілік құқық бұзушылықтың анықтамасын береді. Осылайша, жеке тұлғаның құқыққа қарсы, кінәлі (қасақана немесе абайсызда) әрекеті не әрекетсіздігі немесе заңды тұлғаның құқыққа қарсы әрекеті не әрекетсіздігі Әкімшілік құқық бұзушылық деп танылады.

Жоғарыда көрсетілгендерді негізге ала отырып, заң шығарушы "әкімшілік құқық бұзушылық" ұғымын аша отырып, оның субъектілері жеке және заңды тұлғалар бола алатынын көрсетеді және әкімшілік құқық бұзушылықтың келесі белгілерін бөледі.

Ең алдымен, бұл - *әрекет*, яғни саналы, ерікті әрекет (белсенді мінез-құлық) немесе әрекетсіздік (пассивті мінез-құлық). Мысалы, ұлттық стандарттың талаптарына сәйкес келмейтін Қазақстан Республикасының Мемлекеттік Туы мен Қазақстан Республикасының Мемлекеттік Елтаңбасын дайындау (418 - Б. 1-Б.) - әрекет, ал валюталық бақылау агенттерінің клиенттердің валюталық операциялары бойынша есептілікті ұсынбауы (217-Б. 5-б.) - әрекетсіздік.

Заңға қайшы - бұл азаматтар, қоғам, мемлекет үшін қоғамға жат, зиянды мінез-құлықты заңды тану. Құқыққа қайшы мұндай әрекеттермен (әрекетсіздікпен)

заңнаманың нормаларымен қорғалатын арнайы ережелер, нормалар, стандарттар нормаларымен белгіленген құқық нормаларымен бұзылатынын білдіреді. Мысалы, жол қозғалысының нормалары мен ережелерін бұзу, санитарлық-эпидемиологиялық және экологиялық талаптар нормаларын, сондай-ақ қоршаған ортаны қорғау бойынша гигиеналық нормативтерді бұзу және т. б.

Кінәлілік - әкімшілік құқық бұзушылықтың келесі белгісі. Кінә психиканың екі ықтимал түрін, ақыл-ойы мен абайсыздықты қамтитын рулық ұғым болып табылады. Тек өзінің құқыққа қарсы мінез-құлқына қасақана және абайсызда қарау ғана мемлекет айыптай алады, тек осы екі нысанда ғана кінә болуы мүмкін. Егер адамның іс-әрекеттерінде кінә анықталмаса, егер зиянды салдарлар жағдайлардың кездейсоқ тоғысуының нәтижесі болып табылса, онда субъективті тарап жоқ, құқық бұзушылық жоқ, жауапкершілік де болмайды.

Алайда, кінәлілік белгісі жеке тұлғалардың әрекетіне (әрекетсіздігіне) қатысты ғана тұжырымдалған. ӘҚБтК-нің 33-бабының 2-бөлігінде "заңды тұлғаның кінәсі" ұғымының контуры белгіленген. Заңды тұлғаны (дара кәсіпкерді) әкімшілік құқық бұзушылық жасауға кінәлі деп тануға негіз ретінде мынадай ереже ұсынылады: егер әрекет (әрекет не әрекетсіздік) жасалса, санкцияланса, оны заңды тұлғаны басқару функцияларын жүзеге асыратын орган, тұлға немесе ұйымдық-өкімдік немесе әкімшілік - шаруашылық функцияларды орындайтын дара кәсіпкер мен заңды тұлғаның қызметкері мақұлдаса.

Осылайша, жоғарыда келтірілген жағдайда, заңды тұлғаның кінәсі заңды тұлғаның атынан кінә белгілеу арқылы анықталады, бұл "құқықтық фикция" болып табылады.

Жазалау әкімшілік құқық бұзушылық деп ӘҚБтК-де әкімшілік жауапкершілік белгіленген әрекет қана танылуы мүмкін, яғни бұзушыға ӘҚБтК-де бекітілген әкімшілік жаза шараларын қолдану көзделеді.

Көп жағдайларда, егер құқық бұзушылық анықталса, кінәлі адам әкімшілік жауапкершілікке тартылады. Бірақ бірқатар жағдайларда жаза қолдануға болмайды (мысалы, ескіру мерзімі өтіп кетті, норма алынып тасталды және т. б.).

Әкімшілік құқық бұзушылықтың мәнін түсіну үшін бір заңды белгілер жеткіліксіз - әкімшілік құқық бұзушылықтың заңды құрамын анықтау, яғни құқық бұзушылықтың міндетті элементтерінің жиынтығын белгілеу қажет.

Белгілерден басқа, Әкімшілік құқық бұзушылық ретінде білікті болу үшін кез келген әрекет құқық бұзушылық құрамын қамтуы тиіс.

Құқық бұзушылықтың құрамы мынадай төрт элементтен тұрады: объект, объективті тарап, субъект, субъективті тарап. Егер кем дегенде бір элемент болмаса, онда әрекет құқық бұзушылық болып табылмайды. Егер құқық нормасында көзделген ең болмағанда бір белгі болмаса, онда әрекет құқық бұзушылық болып табылмайды не заңның басқа бабы бойынша саралануға тиіс.

1. *Құқық бұзушылық объектісі.* Объект деп Әкімшілік құқық бұзушылыққа қол сұғатын заңмен қорғалатын қоғамдық қатынастар түсініледі. Әдетте әкімшілік құқық бұзушылықтың жалпы, арнайы (рулық) және тікелей объектілерін бөледі.

Жалпы объект барлық құқық бұзушылықтар үшін бірыңғай болып табылады. Түсініктеме берілген мақалада әкімшілік құқық бұзушылық объектісіне нұсқау жоқ. Алайда, жалпы объектіні, яғни әкімшілік құқық бұзушылық туралы заңмен қорғалатын қоғамдық қатынастардың жиынтығын ӘҚБтК-нің 6-бабын талдай отырып анықтауға болады. Бұл: адам мен азаматтың құқықтары, бостандықтары мен заңды мүдделері, Денсаулық, халықтың санитарлық-эпидемиологиялық салауаттылығы, қоршаған орта, қоғамдық адамгершілік, меншік, қоғамдық тәртіп және қауіпсіздік, мемлекеттік билік пен мемлекеттік басқаруды жүзеге асырудың белгіленген тәртібі, заңмен қорғалатын ұйымдар құқықтары мен мүдделері.

Рулық нысан - әкімшілік құқық бұзушылыққа қол сұғатын біртектес қоғамдық қатынастардың жиынтығы ӘҚБтК-нің Ерекше бөлімінде айқындалады. Мысалы, әкімшілік құқық бұзушылықтар салық салу саласындағы әкімшілік құқық бұзушылықтар (16-тарау), кәмелетке толмағандардың құқықтарына қол сұғатын құқық бұзушылықтар (12-тарау) және т. б.

Әрине, ӘҚБтК-де Қылмыстық кодекстен айырмашылығы туыс объектіні анықтау кодекстің көп салалы сипатына, реттелетін қоғамдық қатынастардың кең спектріне байланысты қиын. Сондықтан Кодексте көптеген тараулар, ал кейде өзінің табиғаты бойынша әртүрлі деликттер қамтылған баптар бар. Мысалы, білім беру, дене шынықтыру және спорт саласындағы заңнамадағы бұзушылықты көздейтін ӘҚБтК-нің 409-бабы.

Тікелей объект-бұл оған қарсы осы құқық бұзушылық бағытталған объект. Объектіні оның нысанасымен араластыруға болмайды. Бірқатар құқық бұзушылықтар бойынша объект жоқ және оған әрдайым зиян келтірілмейді.

2. *Объективті жағы.* Құқық бұзушылықтың объективті жағына осы құқық бұзушылықты сипаттайтын барлық сыртқы факторлар мен мән-жайлар енгізіледі. Бұған ең алдымен, қоғамдық қатынастарға зиян келтірген құқыққа қарсы әрекет (әрекет немесе әрекетсіздік), сондай-ақ әрекет пен нәтиже арасындағы себепті байланыс, орын, уақыт, тәсіл, құралдар, қарулар және теріс қылық жасау жағдайы (факультативтік элементтер) жатады. Нақты құқық бұзушылықтар құрамында әр түрлі белгілер бекітілген, бірақ әрекет (әрекетсіздік) міндетті болып табылады. Құқық бұзушылықтардың көпшілігі іс-әрекет түрінде көрінеді. Басқа белгілер нақты нормада көрсетілуі мүмкін. Мысалы, ӘҚБтК-нің 513-бабының 1-бөлігі құқық бұзушылық жасалған жерге көрсетіледі: "Қазақстан Республикасының Мемлекеттік шекарасы арқылы өткізу пункттерінде режимді бұзу". ӘҚБтК-нің 132-бабының 1-бөлігінде "кәмелетке толмағандардың заңды өкілдерінің еріп жүруінсіз түнгі уақытта (сағат 22-ден таңғы 6-ға дейін) ойын-сауық мекемелерінде болуына жол беру" құқық бұзушылық

жасалған уақыт бекітіледі. Іс-әрекеттерді жасау тәсілі, мысалы, ұсақ бұзақылық (434-бап), жол қозғалысы ережелерін көптеген бұзушылықтардың міндетті белгісі болып табылады (30-тарау).

Әкімшілік құқық бұзушылық ерекшеліктерінің бірі (қылмыстық құқық бұзушылықтан айырмашылығы) көбінесе формальды құрам, яғни құқыққа қарсы әрекеттердің немесе әрекетсіздіктің зиянды салдары көрсетілетін және олардың арасындағы себепті байланыс есепке алынатын материалдық құрамдарға қарағанда зиянды салдардың туындауын талап етпейтін құрам болып табылады. Мысалы, формальды құқық бұзушылықтарға салық салу, жол қозғалысы ережелері саласындағы кейбір құрамдарды жатқызуға болады, оларды бұзғаны үшін жауапкершілік материалдық зардаптардың туындауына немесе болмауына қарамастан туындайды. Жекелеген жағдайларда материалдық зиянның болуы құқық бұзушылықтың міндетті белгісі болып табылады. Мұндай жағдайларда зиянды зардаптардың, себептік байланыстың басталғанын, бұл элементтер құрам конструкциясында көрсетілген жағдайда ғана дәлелдеу қажет.

Әкімшілік жауапкершілік үшін жүргізіліп жатқан және жалғасып жатқан құқық бұзушылықтарда құқыққа сыйымсыз мінез-құлықтың ерекшеліктері үлкен маңызға ие. ӘҚТК-нің 62-бабына ескертпеге сәйкес ӘҚТК-нің 2-бөлімі Ерекше бөлімінің бабында көзделген белгілі бір әрекеттің бірыңғай құрамын үздіксіз жүзеге асырумен сипатталатын және оны анықтаған кезде аяқталмаған құқық бұзушылық созылды деп танылады. Мысалы, Қазақстан Республикасы азаматтарының жеке куәлігінсіз тұруы (ӘҚБТК-нің 492-бабы) созылатын құқық бұзушылық болып табылады. Осылайша, таяудағы теріс қылық үздіксіз жалғасады, міндет орындалғанға дейін барлық уақытта.

Жалғасып жатқан құқық бұзушылықтарға өте ұқсас. Жалғасқан құқық бұзушылық әрқайсысы теріс қылық болып табылатын бірнеше іс-әрекеттерден тұрады, бірақ олардың барлығы бір ниетпен біріктірілген, ал көбінесе бір жерде бір құралдарды пайдалана отырып жасалады. Жалғасқан әрекет алғашқы заңсыз акт жасалған кезден басталады, ал оның соңғы сәті заңсыз қызметті ерікті түрде немесе сырттан араласу нәтижесінде тоқтату немесе адамды әкімшілік жауапкершілікке тарту сәті болып табылады. Мысалы, салық төлеушінің салық салу объектілерін жасыруы (ӘҚБТК-нің 275-бабы).

Ең маңызды айырмашылық олардың ішінде созылмалы құқық бұзушылық - бұл бұзу жолымен әрекетсіздігіне (ұзаққа созылатын орындамауы әрекетсіздік), сондай-ақ жалғасқан құқық бұзушылық - бұл бұзу арқылы заңсыз іс-әрекеттер.

Әкімшілік құқық бұзушылықтың объективті жағының болуы заң шығарушы көптеген жағдайларда оның қайталануы, әлденеше рет жасалуы, қаскөйлігі, жүйелілігі сияқты белгілеріне тәуелді болады.

Қайталау ӘҚБТК-нің әкімшілік жауаптылықты белгілейтін Ерекше бөлігінің көптеген баптарында көзделген және сол бір адамның бір жыл ішінде өзі әкімшілік

жазаға тартылған біртекті құқық бұзушылық жасағанын білдіреді (ӘҚБтК 76, 82-1, 83, 84, 85, 86, 89, 90, 95, 96, 98, 127, 130, 132, 133, 135, 151, 156, 163-1, 169, 174, 175, 175-1, 190-1, 191, 194, 195, 198, 199, 200, 201, 202, 203, 204, 206, 210, 212, 217, 218, 222, 231, 239, 239-1, 243, 244, 247, 248, 269, 270, 271, 274, 280-1, 289, 292, 293, 296, 301, 306, 310, 314, 317-1, 317-2, 323-1, 333, 339, 343, 344-1, 383, 385, 393, 394, 396, 398, 399, 406, 408-1, 410, 413-1, 415, 415-1, 418, 419, 425, 426, 427, 434, 434-1, 439, 441, 443, 484, 485, 485-1, 486, 489, 493, 509, 525, 535, 558, 561, 565-1, 567, 577, 589, 591, 599, 600, 601, 602, 604, 605, 606, 613, 615, 635, 638, 652).

Бұл тұрғыда ӘҚБтК-нің 61-бабының редакциясы, сондай-ақ оның негізінде құрылған саралау құрамдарының диспозициясы (қайталануы) одан әрі жетілдіруді талап етеді. Бұл мәлімдеме қайталану белгісі бойынша жауапқа тарту үшін адамға бұрын бір жыл ішінде "әкімшілік жаза қолданылуы" қажет екендігіне байланысты туындап отыр. Сонымен қатар ӘҚБтК белгілі бір мән-жайларда нақты жазалау шараларын қолданбауға мүмкіндік береді.

Осы жағдайға айқынсыздық қосылады және ӘҚБтК-нің 61-бабына сәйкес "әкімшілік құқық бұзушылық үшін әкімшілік жаза қолданылған адам әкімшілік жазаны орындау аяқталған күннен бастап бір жыл ішінде осы жазаға тартылған болып есептеледі". Осыған байланысты, заң шығарушы баптардың көрсетілген редакцияларын нақтылау қажеттілігі туралы мәселені шешуі керек деп санаймыз.

Практикалық қызмет барысында мемлекеттік органдар көбінесе ӘҚБтК-нің Ерекше бөлігінің нормаларында қайталануды әр түрлі түсінеді. Соның салдарынан, ӘҚБтК-нің кінәлі адамдардың әрекеттерінде қайталануды анықтауға қатысты нормаларының дұрыс қолданылмауынан азаматтар мен заңды тұлғалардың конституциялық құқықтарына нұқсан келеді.

Мәселен, бір жыл ішінде өзі бұрын екі рет: алғаш рет (әдетте, бұл баптың 1-бөлігі (асыра айтылған), содан кейін сараланған құрамы бойынша – қайталап (әдетте, бұл 2-бөлік) әкімшілік жазаға тартылған біртекті құқық бұзушылық жасаған адамдарды жауаптылыққа тарту практикасы айтарлықтай өзгеше болады.

Жекелеген адамдар мен мемлекеттік органдар мұндай жағдайда ӘҚБтК-нің 61-бабында көзделген мерзім аяқталмаса да (қайталануы туралы соңғы әкімшілік іс бойынша) адам бұрын біртекті құқық бұзушылық жасағаны үшін жауаптылыққа тартылмағандай, алғаш рет әкімшілік жауаптылыққа тартылуға жатады деп пайымдайды.

Сонымен бірге, құқықтық актілердің нормалары АҚ-нің 6-бабына және "Құқықтық актілер туралы" ҚР Заңының 11-бабына сәйкес оларды сөзбен білдірудің тура мағынасына сәйкес түсіндірілуі тиіс, тікелей қолданылады және қандай да бір қосымша нұсқауларды талап етпейді.

ӘҚБтК-нің 2-бабына сәйкес ӘҚБтК-нің Ерекше бөлігінде көзделген құқық бұзушылық құрамының барлық белгілері бар іс-әрекет жасау әкімшілік

жауаптылықтың негізі болып табылады. ӘҚБтК-нің 25-бабында Осы ӘҚБтК Ерекше бөлігінде сол үшін әкімшілік жауаптылық көзделген, жеке тұлғаның құқыққа қарсы, кінәлі (қасақана немесе абайсызда жасаған) әрекеті не әрекетсіздігі немесе заңды тұлғаның құқыққа қарсы әрекеті не әрекетсіздігі әкімшілік құқық бұзушылық деп танылады деп айтылады.

Осылайша, саралау – әрекеттің (әрекетсіздіктің) жиынтығы ретінде іс-әрекетті құқықтық бағалау, ол үшін ӘҚБтК-нің Ерекше бөлігінде әкімшілік жауаптылық көзделген. Тиісінше, құқыққа қарсы әрекет жасағаны үшін жауаптылық (негіздер мен басқа да жағдайлар болған кезде) туындайды.

Бұл кінәлі адамдардың әрекеттеріндегі қайталану сол бір адамның бір жыл ішінде әкімшілік жазаға тартылған біртекті құқық бұзушылық жасағаны үшін пайда болады деген тұжырымға келуге мүмкіндік береді. Бұл тұжырым заң шығарушы қолданатын бастапқы құрамдарға қатысты қайталануды құрайтын Ерекше бөліктің құрамдарының диспозицияларын құру құрылымына сәйкес келеді.

Атап айтқанда, мұндай диспозицияны сөзбе-сөз қайта шығару, егер ӘҚБтК-нің 61-бабында көзделген мерзім аяқталмаса, қайталану – заңмен тыйым салынған әрекеттерді (әрекетсіздікті) қайталап жасау (әдетте, баптың 1-бөлігінде көзделген - алғаш рет жасау) екенін растайды. Бұл оларды сөзбе-сөз құқықтық саралау емес, құқыққа қарсы әрекеттер жасау.

Бұл тұрғыда сол бір адам ӘҚБтК-нің 61-бабында белгіленген мерзім ішінде қанша рет біртекті құқық бұзушылық жасағанына қарамастан, екінші іс-әрекеттен бастап олардың барлығы қайталануды (тиісті негіздер мен шарттар болған кезде) құрайтын болады. Тек осындай біртекті құқық бұзушылықты жасау ӘҚБтК-нің 61-бабында белгіленген мерзім өткеннен кейін әкімшілік құқық бұзушылықтың бастапқы құрамын құрайды.

Екіден көп біртекті құқық бұзушылық жасау бірнеше мәрте жасалған құқық бұзушылық деп танылады, ал бір жыл ішінде бірнеше рет жасалатын құқық бұзушылық жүйелі құқық бұзушылық болып саналады. Бұрын жүйелілік белгісі ӘҚБтК-ден алып тасталған болатын, бірақ жекелеген баптарда ол диспозицияның бір бөлігі ретінде пайдаланыла береді. Мысалы, құжатпен расталған жағдайда астық қабылдау кәсіпорындарының астық көлемі мен сапасының көрсеткіштерін жүйелі түрде (қатарынан келетін күнтізбелік алты ай ішінде екі және одан көп рет) бұрмалағаны үшін жауаптылықты көздейтін ӘҚБтК-нің 401-бабының 5-бөлігі. Кейде саралау құрамының бір бөлігі ретінде. Мысалы, ӘҚБтК-нің 247-бабының 9-бөлігі (Аккредиттеу қағидаларын бір жыл ішінде жүйелі түрде (қатарынан екі реттен артық) бұзу).

Осылайша, объективті тарап белгілері әкімшілік құқық бұзушылықтарды саралау үшін маңызды.

3. Құқық бұзушылық субъектісі. Әкімшілік құқық бұзушылық субъектісі жеке және заңды тұлғалар болып табылады.

ӘҚБтК-нің 28-бабына сәйкес жеке тұлғаларды әкімшілік жауапкершілікке тарту үшін екі критерийдің болуы қажет: жасы (адам әкімшілік құқық бұзушылық аяқталған немесе жолын кесу кезінде он алты жасқа жетуі тиіс) және есі дұрыс болуы (адам өзінің іс-әрекетінің (әрекетсіздігінің) нақты сипаты мен қауіптілігін сезінуі немесе оларды басқаруы тиіс). Жалпы субъект - жеке тұлға шеңберінде - ӘҚБтК арнайы субъектілерді де айқындайды. Оларға кәмелетке толмағандар, 16 жастан 18 жасқа дейінгі адамдар (65-бап), лауазымды адамдар (30-бап), әскери қызметшілер және тәртіптік жарғылардың не арнайы ережелердің күші қолданылатын өзге де адамдар (32-бап), жеке нотариустар, жеке сот орындаушылары, адвокаттар (33-бап), шетелдік азаматтар және азаматтығы жоқ адамдар (34-бап) жатады. Арнайы субъектілерді бөлу оларды әкімшілік жауапкершілікке тартудың ерекше тәртібіне негізделген, ол ӘҚБтК-мен және арнайы актілермен айқындалады.

Азаматтық заңнамада орын алатын сияқты, әкімшілік-деликтілік заңнаманың нормалары ұйымдардың қызметкерлерінің жасаған құқық бұзушылықтары үшін жауапкершілігін белгілейді, яғни заңды тұлғалар, әрине, заңдар мен заңға тәуелді актілерді бұзуды кәсіпорындар, ұйымдар емес, нақты жеке тұлғалар, ұйым қызметкерлері жасайды, бірақ заңда белгіленген жағдайларда заңды тұлға құқық бұзушылықтар үшін жауап береді.

ӘҚБтК-нің 33-бабының 2-бөлігін негізге ала отырып, егер ӘҚБтК-нің Ерекше бөлігінде (2-бөлім) көзделген іс-әрекетті (әрекетті не әрекетсіздікті) заңды тұлғаны басқару функцияларын жүзеге асыратын орган, тұлға немесе дара кәсіпкердің және ұйымдық-өкімдік немесе әкімшілік-шаруашылық функцияларды орындайтын заңды тұлғаның қызметкері жасаса, санкцияласа, мақұлдаса, заңды тұлға әкімшілік құқық бұзушылық үшін әкімшілік жауаптылыққа жатады.

Ұйымның кінәсін растау үшін құқық бұзушылық ұйымның өзіндегі ақаудың, оның ұйымдастырылмауының салдары екенін анықтау жеткілікті, осы ұжымның күш-жігерінің жеткіліксіздігі міндеттерді орындамаудың себебі болды. Сонымен қатар, ұйым жекелеген қызметкерлердің нақты анықталған кінәсі болған кезде де (бұл жағдайда ұжымдық жауапкершілікті жеке адаммен біріктірген жөн), сондай-ақ нақты адамдардың кінәсі жойылған немесе анықталмаған кезде де өз кінәсі үшін жауапты болады. Нақтырақ айтқанда, бұл мәселе ӘҚБтК-нің 11-бабына түсіндірмеде қаралды.

4. *Құқық бұзушылықтың субъективті жағы.* Адамның әрбір іс-әрекетінде объективті және субъективті сәттер тығыз үйлеседі. Құқық бұзушылықтың субъективті жағын оны жасаған адамның кінәсі, себебі мен мақсаты құрайды. Кінә негізгі, міндетті, ал көп жағдайларда Әкімшілік құқық бұзушылықтың субъективті жағының жалғыз белгісі болып табылады. Кінә адамның өзінің құқыққа қарсы іс-әрекеттеріне және олардың салдарына ой немесе абайсызда психикалық көзқарасы бар. Тек өзінің құқыққа қарсы мінез-құлқына қасақана және абайсызда қарау ғана мемлекет айыптай алады, тек осы екі нысанда ғана кінә болуы мүмкін. Сондықтан теорияда және практикада болып

жатқан адамға психикалық көзқарасы жоқ заңды тұлғаларға қатысты кінәні анықтауда белгілі бір қиындықтар бар. Сондықтан, жеке тұлғалар жауапкершілікке тартылған жағдайда ғана құрам элементі ретінде кінәлі деп айтуға болады, бірақ заң шығарушы жоғарыда атап өткендей, заңды тұлға қызметкерінің кінәсін анықтау арқылы заңды тұлғаның кінәсін анықтап(ӘҚБтК-нің 33-бабының 2-бөлігі). "Құқықтық фикция" болып табылады.

Кінәмен қатар құқық бұзушылықтың субъективті жағына да себеп пен Мақсат енгізіледі. Мотив-бұл адамды құқық бұзушылық жасауға итермелейтін ниеттер. Мақсаты-құқық бұзушы қол жеткізуге ұмтылатын нәтиже туралы түсінік. Әкімшілік-құқықтық нормаларда құқық бұзушылықтың мақсаттары мен себептері туралы ешнәрсе айтылмаған. Алайда, көптеген жағдайларда мақсаттар мен уәждерді анықтау әрекеттің субъективті және объективті сәттерін дұрыс бағалау үшін қажет, демек, саралау үшін қажет.

Түсіндірілетін баптың 2-бөлігі әкімшілік және қылмыстық құқық бұзушылықтардың бәсекелес құрамы болған кезде қылмыстық жауаптылықтың басымдығын белгілейді. Мәселен, Кодекстің Ерекше бөлімінің баптарында көзделген құқық бұзушылықтар үшін, егер бұл құқық бұзушылықтар өзінің сипаты бойынша заңнамаға сәйкес қылмыстық жауаптылыққа әкеп соқпаса, әкімшілік жауаптылық туындайды.

Оның үстіне, жекелеген құрамдар бойынша қылмыстық жазаланатын іс-әрекет белгілерінің жоқ екенін анықтау әкімшілік іс қозғау туралы мәселені шешу үшін қажет. Мысалы, 73, 76, 79-баптар және т.б.

Бұл қағида қылмыстық іс тоқтатылған жағдайда да шектеулі, бірақ екі жақты қолданылады, бірақ бұзушының әрекетінде әкімшілік құқық бұзушылық белгілері болған кезде, адам ӘҚБтК-нің 62-бабының 6-бөлігіне сәйкес оны тоқтату туралы шешім келіп түскен күннен бастап үш айдан кешіктірілмей әкімшілік жауаптылыққа тартылуы мүмкін.

Осылайша, егер әрекетте әкімшілік құқық бұзушылықпен қатар қылмыстық құқық бұзушылық қамтылса, онда адам қылмыстық заңнаманың нормалары бойынша құқық бұзушылық үшін жауапқа тартылатын болады.

26-бап. Әкімшілік құқық бұзушылықты қасақана жасау

Әкімшілік құқық бұзушылық, егер оны жасаған жеке адам өзінің іс-әрекетінің (әрекетсіздігінің) құқыққа қарсы сипатын сезсе, оның зиянды салдарын алдын ала білсе және осы салдардың туындауын қаласа немесе саналы түрде жол берсе не оларға немқұрайлы қараса, қасақана жасалған деп танылады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсініктеме берілген бап жеке тұлға әкімшілік құқық бұзушылық жасаған кезде кінәнің қасақана нысаны ұғымын ашады.

Әкімшілік құқық бұзушылық, егер оны жасаған адам өзінің іс-әрекетінің (әрекетсіздігінің) құқыққа қарсы сипатын түсінсе, оның зиянды салдарын алдын ала білсе және мұндай зардаптардың туындауын қаласа немесе оларға саналы түрде жол берсе не оларға немқұрайлы қараса, қасақана жасалған деп танылады. Бірінші жағдайда ой тікелей болып табылады-адам зиянды зардаптардың туындауын қалайды. Екінші және үшінші жағдайларда ой — жанама, өйткені адам тікелей зиянды зардаптардың туындауын қаламаса, бірақ олардың саналы түрде болуына жол берсе немесе осы салдарға немқұрайлы қарамайды.

Жеке қабылдау және түсіну жағдайы (кінәлінің психикасының интеллектуалдық аспектісі деп аталады) бірқатар ұстанымдар бойынша ниеттің екі түрі үшін де ортақ. Мәселен, тікелей және жанама ниет үшін кінәлінің жасалған құқық бұзушылықтың қоғамдық қауіптілігін білуі қажет. Яғни, адам нақты объектіге қол сұғушылықты соңғысына келтірілген зиян тұрғысынан түсінді. Мұндай түсіну, тіпті жалпы алғанда, ниеттің бар екендігін анықтау үшін қажет. Бұл жасалған нәрсенің заңсыздығын (құқыққа қайшылығын) түсіну сияқты.

Бұл түсіндіруді заңды білу презумпциясымен қарсы салыстыру туралы дәлелдер заңды білмеу жауаптылықтан босатпайтындығына байланысты көп емес. Алайда, бұл ретте заңды білмеу көрсетілген құқықтық қатынастарды реттейтін құқықтың нақты нормаларын ғана білмеуді білдіреді. Ниетті анықтау үшін кінәлінің белгілі бір объектіге, тіпті жалпы алғанда, оның қол сұғуы заңсыз екенін түсінуі жеткілікті.

Салдарды болжау және осындай салдардың пайда болуын қалау немесе оларды саналы түрде қабылдау не оларға деген көзқарас кінәлінің психикасының ерікті аспектісі болып табылады.

Заң өз қолданылуының немесе әрекетсіздігінің қоғамдық қауіпті салдарын болжауды және олардың пайда болуын қалауды оның әрекетінің немесе әрекетсіздігінің қоғамдық қауіпті салдарын болжаудан ажыратады, бірақ олардың пайда болу мүмкіндігіне немесе осы бөлікте немқұрайлылыққа саналы түрде жол береді.

Бірінші жағдайда, біз тікелей ниет туралы, ал екінші жағдайда – жанама. Бұл кінәлінің психикасының салдарды қалайтындығымен немесе саналы түрде жол беруімен немесе оларға немқұрайлы қараумен сипатталатын ерікті аспектісі тікелей және жанама ниеттің басты айырмашылығы.

Адам тек қана ниетпен жасалған құқық бұзушылық үшін жауапқа тартылған барлық жағдайларда ойдың бар-жоғын анықтау қажет. Мысалы, денсаулыққа қасақана жеңіл зиян келтіру (ӘҚБтК 73-1-бабы); үгіт материалдарын қасақана жою, бүлдіру (ӘҚБтК 114-бабы); еңбек қызметімен байланысты жазатайым оқиға фактісін жасыру (ӘҚБтК 96-бабы) және т. б. Құқық бұзушылықтың жасалғаны туралы Кодекстің Ерекше бөлімінің

"жасыру", "жалтару", "бас тарту", "дайындау", "тарату", "өткізу", "кедергі жасау", "сатып алу", "көрінеу жалған", "бағынбау", "араласу" баптарының диспозицияларының сөздері қасақана куәландырады.

Алайда көптеген жағдайларда Әкімшілік құқық бұзушылық құрамының субъективті жағы туралы қорытындыны Кодекстің Ерекше бөлімінің тиісті бабында келтірілген барлық белгілерді талдау негізінде ғана жасауға болады.

Өкінішке орай, құқық қолданушылар мұндай саралауды істің осы мән-жайларын дәлелдеу шектері мен нысанасының ауқымдылығына және әкімшілік іс жүргізудің уақыт шеңберлерін шектеуге байланысты жиі елемеуді. Бұл ӘҚБтК баптарының жекелеген диспозициялары тікелей ниет олардың әкімшілік құқық бұзушылық құрамының ажырамас бөлігі болып табылатындай етіп құрастырылғанына қарамастан орын алады.

Сонымен қатар, ӘҚБтК-дағы құқық бұзушылықтар құрамының көпшілігі формальды сипатқа ие, яғни кінәні қасақана тану үшін қандай зардаптардың туындағанына қарамастан, құқыққа қарсы іс-әрекет немесе әрекетсіздік құқық нормасында көрсетілген құқыққа қарсы іс-әрекет немесе әрекетсіздік құқық нормаларын жасау жеткілікті. Мысалы, ӘҚБтК-нің 564-бабы ұшу қауіпсіздігі ережелерін бұзу ретінде құқық бұзушылық құрамын тұжырымдайды, ӘҚБтК-нің 590-бабының 2-бөлігі мемлекеттік тіркеу нөмірлік белгілерінсіз немесе оны пайдалануға тыйым салынғаннан кейін немесе белгіленген тәртіппен тіркелмеген көлік құралын басқаруды құрам ретінде бекітеді. Басқаша айтқанда, құқық бұзушылықтың формальды құрамы кезінде қасақана кінә адамның жасаған іс-әрекеттің не әрекетсіздіктің құқыққа қарсы екенін түсінуден тұрады.

Осылайша, құқық бұзушылықтардың формальды құрамы үшін ниеттің тікелей және жанама болып бөлінуі өзекті емес, өйткені қоғамдық қауіпті салдар ӘҚБтК-нің нақты бабы диспозициясының міндетті белгілерінің қатарына кірмейді.

Әкімшілік құқық бұзушылықтардың материалдық құрамдарында қасақана кінә жасалатын әрекеттің немесе әрекетсіздіктің құқыққа қарсы екенін ұғынудан басқа, сондай-ақ тәртіп бұзушының туындаған зиянды салдарға қатысы да кіреді. Мысалы, ӘҚБтК-нің 372-бабының 2-бөлігімен орманның кеуіп қалуына немесе ауруға шалдығуына не ластануына әкеп соқтыратын сарқынды сулармен, химиялық заттармен, өнеркәсіптік және тұрмыстық қалдықтармен және қалдықтармен бүлінгені үшін әкімшілік жауапкершілік жүктелетінін бекітеді; ӘҚБтК 610-бабының, бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті көздейді көлік құралдарын жүргізушілердің жол қозғалысы ережесін бұлдіруге әкеп соққан көлік құралдарын, жүктерді, жолдарды, жол құрылыстары мен басқа құрылыстарды немесе өзге де мүлікті, материалдық залал келтірген.

Заңда тікелей көзделген тікелей және жанама ниеттерден басқа, құқық теориясы мен сот практикасы ниеттің басқа түрлерін де ажыратады. Мәселен, интеллектуалдық

және ерікті сәттердің мазмұнына байланысты ниет айқындалған, айқындалмаған және баламалы болып бөлінеді. Қалыптасу кезіне байланысты алдын-ала ойластырылған және кенеттен пайда болған ниет ерекшеленеді. Алайда, қылмыстық құқықтан айырмашылығы, әкімшілік құқықта бұл саралау елеулі ғылыми түсінік таппады және салдарынан олар көптеген доктриналық түсіндірмелерде ашылмайды. Тиісінше, олар ниеттің дербес түрлері емес және кінәнің жаңа нысандарын құрмайтындығын көрсетудің мәні жоқ.

Дәл сол себепті әкімшілік құқықта "қателік" тұжырымдамасы кең таралмаған. Заңдық және нақты қателікті ажыратады.

Заңдық қателік – бұл адамның өзі жасаған іс-әрекеттің деликтілігі қатысты, оның ӘҚБтК-нің нақты баптары бойынша саралануы туралы және әкімшілік жазаның түрі мен мөлшері туралы жаңылысуы.

Заңдық қателіктер жалпы негіздерде талданады, егер адам әкімшілік құқық бұзушылық жасайды деп ұйғарылса, бірақ оның әрекеттерінде әкімшілік құқық бұзушылық белгілері байқалмаса, онда ол әкімшілік жауаптылыққа жатпайды.

Егер керісінше, адам өзінің іс-әрекетінде әкімшілік құқық бұзушылық жоқ деп санаса, ал ӘҚБтК-де оған тыйым салынса, онда бұл оны әкімшілік жауаптылықтан босатпайды.

Нақты қателік – бұл адамның жаңылысуы, оның жасалған әрекеттің әкімшілік құқық бұзушылық құрамының элементтеріне жататын нақты мән-жайларына қатысты қате түсінуі. Теория мен практикада нақты қателіктер мынадай: объектідегі, жәбірленуші жеке басының, нысанадағы, құралдағы, себептік байланыстағы, саралау мән-жайларындағы қателік деген түрлерге бөлінеді. Алайда құқық қолдану практикасында олар қолданылмаған күйінде қалды.

27-бап. Абайсызда жасалған Әкімшілік құқық бұзушылық

Әкімшілік құқық бұзушылық, егер оны жасаған жеке тұлға өзінің іс-әрекетінің (әрекетсіздігінің) зиянды салдарларының туындау мүмкіндігін алдын ала білсе, бірақ оған жеткілікті негіздерсіз оларды болдырмауға оңай ойласа не тиісті ілтипат пен көздеу кезінде оларды алдын алуға тиіс болса да, мұндай салдардың туындау мүмкіндігін алдын ала білмесе, абайсызда жасалды деп танылады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсініктеме берілетін бап жеке тұлға әкімшілік құқық бұзушылық жасаған кезде кінәнің абайсыз нысаны ұғымын ашады.

Әкімшілік құқық бұзушылық, егер оны жасаған адам өзінің іс-әрекетінің (әрекетсіздігінің) зиянды салдарларының туындау мүмкіндігін алдын ала білсе, бірақ оған жеткілікті негіздерсіз мұндай салдарлардың алдын алуға өз бетінше есептесе не оларды алдын ала болжауға тиіс болса да, мұндай салдардың туындау мүмкіндігін алдын ала білмесе, абайсызда жасалған деп танылады. Бірінші жағдайда абайсыз болу жеңіл ой (өзін — өзі тану) түрінде көрінеді, өйткені адам зиянды зардаптардың пайда

болу мүмкіндігін алдын ала білген, бірақ олардың алдын алуға өз бетімен сенген; екіншісінде-ұқыпсыздық түрінде.

Мысалы, жүргізуші жол қиылысына үлкен жылдамдықпен келе жатқан, қозғалысты тыйым салатын сигнал кезінде автомобильді тоқтатып үлгеруге болатын, бірақ мұны істей алмаған және жол қиылысына қызыл жарыққа кеткен жағдай жеңіл оймен жасалған (өздігінен лайықтылық) абайсыз құқық бұзушылықтың типтік үлгісі болып табылады. Басқа мысал ретінде, жүргізуші жолдан алаңдап, жүргізуші қызыл жарыққа шықты (мұндай жағдайдың мүмкіндігін алдын ала білмей, жол учаскесін білмей, онда бағдаршам орнатылғанын білмей), онда ол ұқыпсыз құқық бұзушылық жасады. Жүргізуші өзінің зейінсіздігінің зиянды салдарын алдын ала болжай алатын және назар аудармауға құқығы жоқ еді.

Егер ниет әрекеттерді қасақана жасау ретінде сипатталса, онда абайсыздықты лайықты зейіннің, сақтықтың болмауы, ал жекелеген жағдайларда адамдардың жекелеген санаттарының абайсыздығының, жалқаулығының, тәртіпсіздігінің көрінісі, оларға жүктелген кәсіптік және өзге де міндеттер мен функцияларды орындауға байланысты оларға қойылатын талаптарға немқұрайлы қарауы және т. б. ретінде сипаттау керек.

Абайсыз кінәні қазус деп аталатын кінәсіз зиян келтіруден немесе адамның әкімшілік жауаптылығы туындамайтын жағдайдан ажырату қажет.

Мұндай жағдайларда адам өзінің іс-әрекетінің немесе әрекетсіздігінің қоғамға қауіпті, зиянды салдарын болжай алмады немесе болжай алмады, не төтенше жағдайларға байланысты өзінің мінез-құлқын басқаруға қабілетсіз болды. Кінәсіз зиян келтірумен - "жағдаймен" - кейде көліктегі әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарау кезінде кездесуге тура келеді.

Сонымен, жүргізушілердің бағдаршамның қызыл сигналына өту себептерін анықтау, олардың тиісті жол-көлік оқиғаларын жасау тәжірибесінен бұрын өз ауруын сезбеген жүргізушілерде жол қиылысының алдында кенеттен инфаркт болған, аяқтың тартылуы пайда болған, олар есінен айырылған және т.б. жағдайлар белгілі болған және жүргізушілер көлік құралын басқаруға қабілетсіз болған.

Әкімшілік құқық бұзушылық жасаған кезде кінәнің абайсыз нысанын анықтау практикалық маңызы зор, өйткені абайсызда іс-әрекеттер жасау Кодекстің тиісті бабында көзделген шектерде қатаң емес жаза тағайындау үшін негіз бола алады (ӘҚБТК-нің 56-бабының 1-бөлігінің 8-тармақшасы).

4-тарау. ӘКІМШІЛІК ЖАУАПКЕРШІЛІК

28-бап. Әкімшілік жауаптылыққа жататын адамдар

Әкімшілік жауапкершілікке:

1) *Әкімшілік құқық бұзушылық аяқталған немесе оның жолын кесу кезінде он алты жасқа толған ақыл-есі дұрыс жеке адам;*

2) *заңды тұлға.*

ТҮСІНІКТЕМЕ

Әкімшілік жауапкершілік – мемлекеттің Әкімшілік құқық бұзушылық көріністеріне құқықтық реакциясы. Әкімшілік жаза құқық бұзушының заңсыз іс-әрекеттер (әрекетсіздік) жасауға байланысты тағайындалатын құқық шектеулеріне міндетті түрде жатуы болып табылады.

Әкімшілік жаза әкімшілік құқық бұзушылық жасағаны үшін мемлекет белгілеген жауапкершілік шарасы болып табылады және құқық бұзушының өзінің де, басқа да адамдардың да жаңа құқық бұзушылық жасауының алдын алу мақсатында қолданылады. Бұл ретте жаза әкімшілік құқық бұзушылық жасаған жеке тұлғаның адамдық қадір-қасиетін кемсіту немесе оған дене зардабын тигізу мақсаты бола алмайды.

Әкімшілік жауаптылыққа жататын адамдар, ең алдымен, құқықтық қатынастар субъектісінің белгіленген нормалардың жиынтығына ие, оларға заңдық құқықтар мен міндеттерді иеленушілер, яғни құқық субъектісі болуға мүмкіндік беретін жалпы теориялық қасиеттеріне сәйкес келуге тиіс. Құқық субъектілілігінің құрамында құқық қабілеттілігі мен әрекет қабілеттілігі бар. Құқық қабілеттілігі - бұл тұлғаның субъективті заңды құқықтары мен міндеттеріне ие болу құқығымен негізделген. Жеке тұлғалардың құқық қабілеттілігі факторларға байланысты, жасына және жай-күйіне психика, ол кезде туындайды және туған және қайтыс болуына байланысты тоқтатылады. Заңды тұлғалардың құқық қабілеттілігі олардың пайда болу сәтінде туындайды. Әрекет қабілеттілігі - бұл өзінің іс-әрекеттерімен субъективті заң құқықтары мен міндеттерін сатып алу құқығымен негізделген. Іс-әрекетке қабілеттіліктің бір түрі деликтілік болып табылады-адамның құқық бұзушылық жасағаны үшін заңды жауапкершілікке тарту қабілеті.

Заң шығарушы ӘҚБтК-нің 28-бабында әкімшілік жауапкершілікке жататын адамдар екі топқа: жеке және заңды тұлғалар бөлінетінін бекітеді.

Түсініктеме берілген норманың 1) тармақшасында жеке тұлға-әкімшілік құқық бұзушылық субъектісінің негізгі белгілері бекітілген.

Осы норманың мазмұнына қарай мынадай белгілер бөлінеді:

- жеке тұлға;
- ақыл-есі дұрыс тұлғалар;
- 16 жас.

Жеке тұлға ұғымы Қазақстан Республикасы Азаматтық кодексінің 12-бабында бекітілген, олар деп Қазақстан Республикасының азаматтары, басқа мемлекеттердің азаматтары, сондай-ақ азаматтығы жоқ адамдар түсініледі.

Ақыл-есі дұрыс, құқықтық қатынастар субъектісінің белгісі ретінде өзіне қатысты бірнеше құрамдас бөліктерді қамтиды:

Ерік - өз іс-әрекеттерін басқару қабілеті ретінде;

Сана - өз әрекеттерінің құқыққа қарсы (қоғамдық қауіпті) сипатын ұғыну қабілеті..

Адамның осы қабілеттерінің жоқтығын көрсететін кез келген деректер мұндай адамды есі дұрыс емес деп тануға негіз бола алады. Осы белгі ӘҚБтК-нің 29-бабында егжей-тегжейлі регламенттеледі.

Жас, құқық субъектілілігінің өлшемі ретінде кез келген құқықтық қатынастарды қалыптастыру кезінде шешуші болып табылады. Мысалы, азаматтық заңнама жеке тұлғаларды келесі жас бойынша жіктейді:

- 14 жасқа дейінгі әрекетке қабілетсіз (жас) ҚР АҚ 23-бабы ;
- әрекет қабілеті шектеулі 14 жастан 18 жасқа дейін ҚР АҚ 22-бабы;
- эмансипирленген әрекетке қабілетті 16-жылдық ҚР АҚ 22-1-бабы.

Әкімшілік-деликтілік құқық үшін заң шығарушы жеке тұлғаға әкімшілік жауапкершілікке тартылуы мүмкін жасы ретінде 16 жылды анықтады.

Жасы 16-дан 18 жасқа болып табылатын кәмелетке толмаған адамдарды тарту Кодекстің 9-тарауында бекітілген, және өз ерекшеліктері бар.

Жалпы ереже бойынша адамды әкімшілік жауапкершілікке тартуға 16 жастан бастап болады. Бұл ретте заң шығарушы Кодекстің Ерекше бөлімінде Әкімшілік құқық бұзушылық субъектісі 14-тен 16 жасқа дейінгі кәмелетке толмаған адам "кәмелетке толмағандар жасаған бұзақылық" 435-бабы, 448-бабы, "кәмелетке толмағандардың вандализмі", сондай-ақ Кодекстің 436-бабының 3-бөлігінде, 438-бабының 3-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтар болуы мүмкін деп жол береді.

Жасы анықталған кезде оның әкімшілік құқық бұзушылық жасаудың аяқталуы сәтімен сәйкес келуі маңызды мәнге ие, өйткені кейбір құқық бұзушылықтар үшін құқыққа қарсы іс-әрекеттерді толық жасау және қоғамдық-қауіпті зардаптардың туындауы, ал кейбіреулер үшін құқыққа қарсы іс-әрекеттің жеткілікті басталуы қажет.

Кәмелетке толмағанның жасын анықтау кезінде туындайтын проблемалар осындай құқық бұзушылықтар бойынша жауапкершілікке тарту практикасында: *түнгі уақытта кәмелетке толмағандардың заңды өкілдерінің еріп жүруінсіз ойын-сауық мекемелерінде немесе тұрғын жайдан тыс жерлерде болуы (442-бап); қоғамдық орындарда тұру (449-бап);* ӘҚБтК-нің 772-бабы тәртібінде сараптама тағайындау жолымен шешілуі мүмкін. Әсіресе бұл құжаттар жоқ адамдар бойынша немесе қайыршылықпен айналысатын азаматтығы жоқ адамдарға қатысты көрінеді.

2) тармағының талаптарында нормаларына сай, заңды тұлғалар, сондай-ақ, әкімшілік жауаптылыққа жатады. Бұл ретте заңды тұлға - коммерциялық (өз қызметінің негізгі мақсаты ретінде табыс алуды көздейтін) не коммерциялық емес (осындай мақсат ретінде табыс табуы жоқ және алынған таза табысты қатысушылар арасында бөлмейтін) қандай түрі мен нысаны маңызды емес болып табылады.

Меншік, шаруашылық жүргізу немесе жедел басқару құқығында оқшауланған мүлкі бар және осы мүлікке өз міндеттемелері бойынша жауап беретін, өз атынан мүліктік

және жеке мүлiктiк емес құқықтар мен мiндеттердi сатып ала алатын және жүзеге асыратын, сотта талапкер және жауапкер бола алатын ұйым заңды тұлға деп танылады. (ҚР АҚ 33-бабы).

Әкiмшiлiк-деликтiлiк заңдар осы Кодекстiң Ерекше бөлiгiнде көзделген жекелеген құқық бұзушылықтар жасағаны үшiн заңды тұлғалардың жауапкершiлiгiн белгiлейдi. Әдетте, мұндай құрамдардың қатарына кәсiпкерлiк қызмет, өнеркәсiп, энергетика және т. б. саласындағы құқық бұзушылықтар жатады.

Заңды тұлғалардың жауапкершiлiгiн белгiлеу кезiнде оларды қайта ұйымдастыру кезiндегi құқықтық мирасқорлықты ескеру қажет. Осылайша, заңды тұлғаларды бiрiктiру кезiнде олардың әрқайсысының құқықтары мен мiндеттерi өткiзу актiсiне сәйкес жаңадан пайда болған заңды тұлғаға ауысады. Заңды тұлға басқа заңды тұлғаға қосылған кезде өткiзу актiсiне сәйкес қосылған заңды тұлғаның құқықтары мен мiндеттерi соңғысына ауысады. Заңды тұлға бөлiнген кезде оның құқықтары мен мiндеттерi бөлу балансына сәйкес жаңадан пайда болған заңды тұлғаларға ауысады. Заңды тұлғаның құрамынан бiр немесе бiрнеше заңды тұлғаларды бөлу кезiнде бөлу балансына сәйкес олардың әрқайсысына қайта ұйымдастырылған заңды тұлғаның құқықтары мен мiндеттерi ауысады. Заңды тұлғаның бiр түрi басқа түрдегi заңды тұлғаға қайта құрылған (ұйымдық-құқықтық нысаны өзгерген) кезде қайта құрылған заңды тұлғаның құқықтары мен мiндеттерi өткiзу актiсiне сәйкес жаңадан пайда болған заңды тұлғаға ауысады (ҚР АҚ 46-бабы).

29-бап. Есi дұрыс еместiк

Осы Кодексте көзделген құқыққа қарсы iс-әрекет жасаған кезде есi дұрыс емес күйде болған, яғни өзiнiң iс-әрекетiнiң (әрекетсiздiгiнiң) нақты сипаты мен қауiптiлiгiн түсiне алмаған немесе созылмалы психикалық ауруы, уақытша психикалық бұзылуы, ақыл-есi кемдiгi немесе психикасының өзге де ауыр жай-күйi салдарынан оларды басқара алмаған жеке адам әкiмшiлiк жауаптылыққа жатпайды.

ТҮСiНiКТЕМЕ

Ақыл-ес - әкiмшiлiк құқық бұзушылық субъектiсiнiң мiндеттi белгiсi болғандықтан, осыған байланысты, заң шығарушы бұл нормада ақыл - есi дұрыс емес деген ұғымды бекiтедi. Бұл ұғым деликтiлiк құқық үшiн, атап айтқанда қылмыстық заңнама үшiн ортақ болып табылады (ҚР ҚК 16-бабы).

Есi дұрыс болу тұлғаның психикалық қасиетi болып табылады, сондықтан есi дұрыс болмауы жеке тұлғаларды жауапкершiлiктен босатуға негiз болып табылады.

Осы норманың мазмұнына қарай, есi дұрыс емес бiрнеше құрылымдық элементтерден тұрады:

- өз iс-әрекетiнiң (әрекетсiздiгiнiң) нақты сипатын түсiну қабiлетi;
- өз әрекеттерiнiң (әрекетсiздiгiнiң) қауiптiлiгiн сезiну қабiлетi;
- өз iс-әрекеттерiн басқару қабiлетi.

Ғалымдар бұл элементтерді заңды, (психикалық) – тұлғаның ұғыну және медициналық (биологиялық) критерийлер бойынша жіктейді – тұлғаның өз іс-әрекеттерін (әрекетсіздігін) басқару қабілеті. Осы Критерийлердің жиынтық болуы адамды есі дұрыс емес деп тануға негіз бола алады.

Тұлғаның іс-әрекетінің (әрекетсіздігінің) нақты сипатын ұғыну қабілеті оның іс-әрекетінің шынайы болмысын өзі түсінуін болжайды.

Адамның әрекет (әрекетсіздік) қауіптілігін сезінуі қоғам мүдделеріне және жеке индивидтерге, олардың денсаулығы мен жеке құқықтарына қауіп-қатерді түсінуді көздейді. Оның әрекеті әлеуметтік маңызды және белгіленген ережелерді бұзуға әкеп соғуы мүмкін екенін түсіну.

Өз іс-әрекеттерін басқаруға өз еркімен, ниетімен және сенімділігімен әрекет ететін немесе әрекет ететін адамға тән.

Тұлға психикасы Есі дұрыс емес элементтерінің жоғарыда түсініктеме берілген ең түпкі себебі болып табылады. Адам мінез-құлқын заңдық бағалауға әсер ететін психикалық ауытқулар заң шығарушы келесі топтарға жіктеледі:

- созылмалы психикалық ауру;
- уақытша психикалық бұзылулар;
- деменция;
- психиканың басқа да ауыр жағдайы.

Адамның есі дұрыс болуына әсер ететін созылмалы психикалық аурулардың қатарына шизофрения, аффектілік бұзылулар (мания), ұқсастықтың диссоциативті бұзылулары (тұлғаның бөлінуі) және т.б. жатады.

Уақытша психикалық бұзылулар адам психикасының аномалды жай-күйі болып табылады, онда ол өз іс-әрекеттерін түсіне алмады және басқара алмады. Бұл топқа психоздар, амнезиялар, патологиялық масаңдар және аффект жатады. Психикалық ауытқулардың осы санатының ерекшелігі олардың уақытша сипаты, кенеттен басталуы мен аяқталуы болып табылады.

Ақыл-есінің кемдігі бір ғана емес, психикалық бұзылыстардың тұрақты бұзылуымен және психикалық қызметтің жеңілдеуімен, танымдық үдерістердің әлсіреуімен, эмоциялардың азаюымен және мінез-құлықтың бұзылуымен сипатталатын кешені болып табылады.

Психиканың басқа да ауыр жай-күйіне психикалық ауру болып табылмайтын, бірақ психиканың әртүрлі уақытша бұзылуымен қоса жүретін жай-күй жатады. Мысалы, ауыр инфекциялар, ауыр жарақаттар, ми ісіктері және т. б. туындаған түрлі себептерге байланысты өткір галлюцинаторлық ақылсыз жағдайлар.

Әкімшілік жауаптылықтан босату үшін уақытша фактор өте маңызды. Адамның есі дұрыс емес күйде болуы Әкімшілік құқық бұзушылық жасалған сәтке сәйкес келуге

тиіс. ӘҚБтК-нің Ерекше бөлімінің бабына байланысты әкімшілік құқық бұзушылық жасаудың аяқталу сәті әр түрлі болуы мүмкін. Жеке тұлға құқық бұзушылық аяқталған кезде есі дұрыс емес күйде болуға тиіс.

Жеке тұлғаның есі дұрыс емес күйде жасаған әкімшілік құқық бұзушылық бойынша іс жүргізу кезінде психикалық ауру адамда құқық бұзушылыққа дейін пайда болғанын, оны жасағаннан кейін пайда болмағанын анықтау маңызды.

Кінәлі адам психикалық аурудан зардап шегіп, одан Әкімшілік құқық бұзушылық жасалғанға дейін емделген жағдайларды да алып тастау қажет.

Бұл тұрғыда қабілетсіздік пен ақыл-естің дұрыс еместігін ажырату қажет, өйткені адам әкімшілік құқық бұзушылық жасай алатын және кейіннен қабілетсіз деп танылатын жағдайлар болуы мүмкін.

Әрине, "ақыл-естің дұрыс еместігі" және "қабілетсіздік" санаттарында (АК-нің 26-бабы) ортақтықтар бар, бірақ оларды ешқандай жағдайда теңестіруге болмайды. Ең алдымен, олар қолданылу саласы бойынша ерекшеленеді. "Ақыл-естің дұрыс еместігі" санаты егжей-тегжейлі зерттеледі және қылмыстық құқық саласында, ал "қабілетсіздік" азаматтық құқық саласында кеңінен қолданылады. Ақыл-естің дұрыс еместігі мен қабілетсіздіктің ұқсас өлшемшарттары бар: медициналық және заңдық. Алайда, "қабілетсіздік" медициналық өлшемшарты "ақыл-естің дұрыс еместігі" өлшемшартына ұқсас. Тиісінше, "қабілетсіздік" ұғымының мазмұны қазірдің өзінде "ақыл-естің дұрыс еместігі" ұғымы. Азаматты қабілетсіз деп тану, әдетте, болашаққа арналған, оның ойланбаған әрекеттерінің алдын алуға бағытталған. Адамды ақыл-есі дұрыс емес деп тану әрқашан өткенге бағытталған, ол құқық бұзушылық жасаған кезге байланысты.

Есі дұрыс емес адам жасаған құқық бұзушылық туралы барлық істер бойынша сараптама тағайындалуы тиіс:

- адам созылмалы психикалық аурумен ауыра ма? егер солай болса, онда қандай?
- бет әлсіздігі азап шегеді ме?
- адамның психикалық ауруының уақыт кезеңі қандай?
- адам әкімшілік құқық бұзушылық жасалғанға дейін немесе одан кейін ауырып қалды ма?

- адам құқық бұзушылық жасаған кезде психикасының бұзылуы немесе психикасының басқа да ауыр жағдайында болған ба?

- адам құқық бұзушылық жасаған кезде өзінің іс-әрекетінің (әрекетсіздігінің) нақты сипаты мен қауіптілігін сезінуі немесе оларға басшылық етуі мүмкін бе?

- және т. б.

Бұл ретте іс бойынша іс жүргізу кезінде психикалық аурудың барлық құжаттық растаулары: диспансерлік анықтамалар, амбулаторлық карталар, аурулар тарихы талап етілуі тиіс.

Іс бойынша дұрыс және негізделген шешім қабылдау үшін сарапшының қорытындысымен және медициналық құжаттармен қатар куәгерлердің, отбасы

мүшелерінің, көршілердің айғақтарынан адамның психикалық жай-күйін растайтын деректерді жинау қажет. Дәлелдемелердің жиынтығын бағалау кезінде ғана әкімшілік жауаптылықтан босату туралы шешім қабылдануға тиіс.

ӘҚБтК-нің 741-бабына сәйкес адамның есі дұрыс емес күйде жасаған әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуді бастауға болмайды, ал басталған іс тоқтатылуға жатады. Мұндай істі тоқтатуға құқық бұзушылық құрамының болмауы негіз болып табылады (ӘҚБтК-нің 741-бабы 1-бөлігінің 2-тармағы). Есі дұрыс емес жағдай әкімшілік құқық бұзушылық құрамынан субъективті тарапты алып тастайды, ал құқық бұзушылық құрамы элементтерінің бірінің болмауы оқиғаны заңға қайшы емес деп тануға әкеп соғады.

30-бап. Лауазымды адамдардың әкімшілік жауаптылығы

Лауазымды адам қызметтік міндеттерін орындамауына немесе тиісінше орындамауына байланысты әкімшілік құқық бұзушылық жасалған жағдайда әкімшілік жауаптылыққа тартылады. Бұл мән-жайлар болмаған кезде әкімшілік құқық бұзушылық жасауға кінәлі лауазымды адам жалпы негіздерде жауаптылықта болуға тиіс.

Ескерту. Осы Кодексте әкімшілік құқық бұзушылық жасалған кезде билік өкілінің функцияларын тұрақты, уақытша немесе арнайы өкілеттік бойынша жүзеге асыратын немесе жүзеге асырған не әкімшілік құқық бұзушылық жасалған кезде мемлекеттік мекемелерде, квазимемлекеттік сектор субъектілерінде, жергілікті өзін-өзі басқару органдарында ұйымдастырушылық-өкімдік немесе әкімшілік-шаруашылық функцияларды орындайтын немесе орындаған адамдар лауазымды адамдар деп танылады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Көпшілік деликтерінің субъектілерінің классикалық триадасы, атап айтқанда азаматтар, лауазымды тұлғалар және заңды тұлғалар, олардың теориялық негіздерін, заңнамалық сипаттамаларын елеулі түрде дамытқан және құқық қолдану шекараларын (әсіресе лауазымды тұлғалар мен заңды тұлғаларға қатысты) Кеңейткен кеңес құқығына жақсы мәлім болды.

Лауазымды адамдар өздерінің қызметтік міндеттерін орындамауына не тиісінше орындамауына байланысты әкімшілік жауаптылыққа жатады. Мұндай тұжырым тым кең болып табылады, өйткені көп жағдайларда қызметтік міндеттерін орындамау не тиісінше орындамау қызметтік (тәртіптік) құқық бұзушылық болып табылады, ол үшін тәртіптік жауапкершілік туындауы тиіс. Алайда, ӘҚБтК-де мұндай орнату әкімшілік және тәртіптік құқық бұзушылық арасындағы, әкімшілік және тәртіптік жауапкершілік арасындағы теңдікті ешбір түрде білдірмейді. Бұл ретте, кез келген тәртіптік теріс қылық, егер оны лауазымды адам жасаса, автоматты түрде әкімшілік құқық бұзушылық болып есептеледі. Оны осындай деп тану үшін осы құқық бұзушылық ӘҚБтК-нің Ерекше бөлімінің нақты бабында тіркелуі қажет.

Іс жүзінде кінәлі лауазымды адамға бірден екі жазалау шарасын: әкімшілік және тәртіптік жаза қолдануға жол бермеу немесе жол беру туралы мәселе жиі туындайды. Егер Қазақстан Республикасының Конституциясына жүгінсе, онда ол бір құқық бұзушылық үшін қайтадан қылмыстық немесе әкімшілік жауаптылыққа тыйым салу туралы ғана бекітеді (77-баптың 3-тармағының 2) тармақшасы). ӘҚБтК бұл мәселе бойынша жалпы шешім қарастырылмайды.

Осы сұраққа жауапты "Қазақстан Республикасының мемлекеттік қызметі туралы" 2015 жылғы 23 қарашадағы ҚР Заңында іздеу керек. 2-тармағына және 45-бабының тәртіптік жаза тәртіптік теріс қылықтар жасағаны үшін үш айдан кешіктірілмей қолданылады және теріс қылық анықталған күннен күннен бастап бір жылдан асқан соң қолданылмайды. Қылмыстық істі қылмыстық қудалау органы немесе сот не әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуді тоқтатқан жағдайда, бірақ адамның әрекеттерінде тәртіптік теріс қылық жасау белгілері болған кезде, тәртіптік жаза қылмыстық істі қысқарту туралы шешім қабылданған күннен бастап үш айдан кешіктірілмей, бірақ осы теріс қылық жасалған күннен бастап бір жылдан кешіктірілмей қолданылады. Бұл ретте тәртіптік жауаптылыққа тартудың көрсетілген мерзіміне қылмыстық іс бойынша іс жүргізу немесе әкімшілік іс жүргізу уақыты кірмейді.

Осылайша, заң шығарушы, істің табыстылығына қарамастан (қысқартылуы немесе болмауы), әкімшілік және тәртіптік іс — әрекет үшін "екі" жауапкершілікке жол берілетіндігі туралы білдіреді.

Қылмыстық-атқару кодексіне қарағанда, ӘҚБтК-нің лауазымды адамның ұғымына неғұрлым кеңірек анықтама беретіндігін атап өткен жөн. Лауазымды адамдар ӘҚБтК-нің деп тұлғалар тұрақты, уақытша немесе арнайы өкілеттік бойынша жүзеге асыратын немесе жүзеге асырған кезде әкімшілік құқық бұзушылық жасалған кезде билік өкілінің функцияларын немесе орындайтын немесе орындаған кезде әкімшілік құқық бұзушылық жасаудың ұйымдастырушылық-өкімдік немесе әкімшілік-шаруашылық функцияларды орындайтын мемлекеттік мекемелерде, квазимемлекеттік сектордың субъектілерінде, жергілікті өзін-өзі басқару.

1 наурыз 2011 жылғы 1-Баптың 15) тармақшасына сәйкес "мемлекеттік мүлік Туралы" мемлекеттік мекемесі - егер Қазақстан Республикасының заңдарында қаржыландырудың қосымша көздері белгіленбесе, басқарушылық, әлеуметтік-мәдени немесе коммерциялық емес сипаттағы өзге де функцияларды жүзеге асыру үшін мемлекет құрған және Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің бюджеті (шығыстар сметасы) есебінен ғана ұсталатын коммерциялық емес ұйым.

4 желтоқсандағы 2008 жылғы Кодекстің 30-бабының 3- тармақшасына сай Бюджеттік Сақталмайтын квазимемлекеттік сектор субъектілері болып табылады мемлекеттік кәсіпорындар, жауапкершілігі шектеулі серіктестіктер, акционерлік қоғамдар, оның ішінде ұлттық басқарушы холдингтер, ұлттық холдингтер, ұлттық

компаниялар, құрылтайшысы, қатысушысы немесе акционері мемлекет болып табылатын, сондай-ақ заңнамалық актілеріне сәйкес Қазақстан Республикасы еншілес, тәуелді және өзге де заңды тұлғалар олармен аффилиирленген болып табылады.

Жергілікті өзін-өзі басқару органдары ұғымы Қазақстан Республикасының 2001 жылғы 23 қаңтардағы "Қазақстан Республикасындағы жергілікті мемлекеттік басқару және өзін-өзі басқару туралы" Заңының 1-бабының 10) тармақшасында айқындалған, оған сәйкес Заңға сәйкес жергілікті маңызы бар мәселелерді шешу жөніндегі функциялар жүктелген органдар.

Түсініктемеде, лауазымды адам ұғымында 2015 жылғы 18 қарашадағы ҚР "Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл туралы" (11-бап ескертпе) Заңында көрініс тапқан бірнеше құрамдас элементтер бар:

1) квазимемлекеттік сектор субъектілерінде басқару функцияларын атқаратын адамдар болып аталған ұйымдарда тұрақты, уақытша не арнайы өкілеттік бойынша ұйымдастыру - өкімдік немесе әкімшілік-шаруашылық функцияларды атқаратын адамдар танылады.

2) ұйымдық - өкімдік функциялар деп адамдардың заңдарда және ұйымның атқарушы органының құрылтай құжаттарында көзделген өкілеттіктерді жүзеге асыру жөніндегі қызметі түсініледі. Бұл функцияларға ұжымды жалпы басқару, кадрларды орналастыру және іріктеу, бағынышты қызметкерлердің еңбегін ұйымдастыру және бақылау, көтермелеу шараларын қолдану және тәртіптік жаза қолдану арқылы көрінетін тәртіпті қолдау жатады.

3) әкімшілік - шаруашылық функциялар деп толық материалдық жауапкершілік жүктелген тұлғалардың мүлікті, оның ішінде ұйымның балансындағы және банк шоттарындағы ақшаны басқару және оларға билік ету жөніндегі берілген өкілеттіктер шеңберінде қызметті жүзеге асыруы түсініледі.

Сондай-ақ, уақытша фактор орнату маңызды болып табылады. Адам осы лауазымдық функциялардың бәрін әкімшілік құқық бұзушылық жасалғанға дейін немесе одан кейін емес, дәл сол уақытта орындауға тиіс. Тек бұл жағдайда ғана адам лауазымды тұлға ретінде құқық бұзушылықтың арнайы субъектісі ретінде жауапты болады.

Тұлға заңды шешіммен лауазымды болып саналуы мүмкін. Мұндай шешім лауазымға тағайындау немесе міндетті жүктеу, шарт жасасу туралы бұйрықпен, сайлау учаскесін құру туралы уәкілетті органның шешімі және тағы басқалар ресімделуі мүмкін. Сондай-ақ белгіленген тәртіппен өз міндеттерін орындаудан босатуды да ескеру қажет. Мұндай жағдайларға:

- демалыста болу;
- іссапарға кету;
- ауруға байланысты уақытша еңбекке жарамсыздық кезеңі;
- атқаратын лауазымынан тәртіптік шеттету.

Лауазымды тұлғалардың әкімшілік жауаптылығы тек сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылық санатында ғана емес. Мұндай арнайы субъектінің жауапкершілігі ережелер мен міндеттемелерді орындауға, белгілі бір жұмыстарды орындау кезінде нормаларды сақтауға байланысты әкімшілік құқық бұзушылықтар бойынша көзделген. Олардың қатарына құрылысқа байланысты (312, 313, 315-баптар), қоршаған орта және табиғи ресурстар (324, 326, 333-баптар) және т. б. құқық бұзушылықтарды жатқызуға болады.

Түсініктеме берілген норманың диспозициясында лауазымды тұлғалардың әкімшілік жауапкершілігінің басталуының тағы бір міндетті шарты – бұл қызметтік міндеттер.

Лауазымға байланысты қызметтік міндеттер заңнамалық нормаларда да, корпоративтік құжаттарда да көзделуі мүмкін: жарғыларда, бұйрықтарда, өкімдерде және т. б. Мысалы, жұмыс берушінің жауапкершілігін, жібергені үшін тұлғалар жұмысқа еңбек шартын жасаспай немесе за невыплату заработной платы басталады орындамауы немесе тиісінше орындамауы салдарынан еңбек (ӘҚБТК-нің 86, 87-бабы).

Міндеттерді уақытша атқару мысалы ретінде немесе арнайы өкілеттік бойынша сайлау науқанын өткізу кезеңінде сайлау заңнамасын орындамау салдарынан туындайтын сайлаушылар туралы белгілі бір мәліметтер мен материалдарды сайлау комиссиясына ұсынбағаны үшін лауазымды адамның жауапкершілігін келтіруге болады (ӘҚБТК-нің 101-бабы).

Егер әкімшілік құқық бұзушылықты лауазымды адам қызметтік міндеттерінен тыс жасаса, ол жалпы негіздерде жауаптылыққа жатады. Бұл норманың мазмұны адам өзіне тән функцияларды орындауға байланысты ғана лауазымды деп танылады деп болжайды. Бұл жасалған әкімшілік құқық бұзушылықтың объективті жағын көрсетеді, ол жоғарыда келтірілген мысалдар сияқты тиісті баптың диспозициясына бекітілуі тиіс. Егер лауазымды адам өзінің қызметтік міндеттерін орындау үшін өзінің көлік құралында белгілі бір орынға жіберілсе және жол-көлік оқиғасын жасаса (ӘҚБТК-нің 611-бабы), ол лауазымды адам ретінде жауапты болмайды, ал оны жалпы негіздерде көтереді. Келтірілген мысалда жол жүру жолы қызметтік міндеттер шеңберіне кірмейді, сондай-ақ осы құқық бұзушылықтың объективті жағы қамтымайды және норманың диспозициясында құқық бұзушылық құрамының конструктивті элементі ретінде көрсетілмеген.

Әйтпесе, мақала диспозициясында көрсетілген тікелей міндет орындалмаған және әкімшілік құқық бұзушылық құрамының конструктивті элементі болып табылатын лауазымды адамның әкімшілік жауаптылығы туралы мәселе шешілетін болады. Мысалы, техникалық ақаулары бар көлік құралдарын пайдалануға шығару және пайдалану ережелерін өзге де бұзушылықтар, яғни көлік құралдарының техникалық жай-күйі мен пайдаланылуына жауапты адамдардың жол қозғалысы қауіпсіздігін қамтамасыз етудің белгіленген ережелерінің талаптарын орындамауы (ӘҚБТК-нің 617-бабы).

31-бап. Құқық бұзушылықты сертификатталған арнайы бақылау-өлшеу техникалық құралдарымен және аспаптарымен тіркеу кезіндегі әкімшілік жауаптылықтың ерекшеліктері

1. Әкімшілік құқық бұзушылықты автоматты режимде жұмыс істейтін сертификатталған арнайы бақылау-өлшеу техникалық құралдарымен және аспаптарымен тіркеген кезде жол жүрісі саласындағы әкімшілік құқық бұзушылықтар үшін әкімшілік жауаптылыққа көлік құралдарының меншік иелері (иелері) тартылады.

2. Көлік құралының меншік иесі (иесі), егер оның хабарламасы немесе өтініші бойынша тексеру барысында құқық бұзушылық тіркелген кезде иелігінде болған адам анықталса не ол басқа адамдардың құқыққа қарсы іс-әрекеттері нәтижесінде оның иелігінен шықса, осы көлік құралының қатысуымен жасалған құқық бұзушылық үшін әкімшілік жауаптылықтан босатылады.

Ескерту.

Осы Кодекстің баптарында көлік құралын меншік құқығымен иеленетін жеке тұлғалар, сондай-ақ жеке және заңды тұлғаларға тиесілі көлік құралдары уақытша иеленуге және пайдалануға берілген жеке тұлғалар көлік құралдарының иелері болып танылады.

Осы Кодекстің баптарында сертификатталған арнайы бақылау-өлшеу техникалық құралдары мен аспаптары деп құқық бұзушылықтарды бақылау мен тіркеудің метрологиялық тексеруден өткен техникалық құралдары мен аспаптарын, құқық бұзушылық жасау фактісі мен уақытын, көлік құралының түрін, маркасын, мемлекеттік тіркеу нөмірлік белгісін, сондай-ақ қозғалыс жылдамдығы мен бағытын тіркейтін фото-, Бейне аппаратураны түсіну керек.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім.ӘҚБтК-нің 25-бабына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық деп әкімшілік жауапкершілік көзделген жеке тұлғаның құқыққа қарсы, кінәлі (қасақана немесе абайсызда) әрекеті не әрекетсіздігі немесе заңды тұлғаның құқыққа қарсы әрекеті не әрекетсіздігі танылады. Кейбір әкімшілік құқық бұзушылықтар автоматты режимде жұмыс істейтін арнайы бақылау-өлшеу техникалық құралдарымен тіркелуі мүмкін. Осы техникалық құралдарды Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрлігінің Техникалық реттеу және метрология комитеті сертификаттайды.

"Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне жол жүрісі қауіпсіздігін қамтамасыз ету мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы" Қазақстан Республикасының 2008 жылғы 4 шілдедегі Заңының шеңберінде енгізілген "ескі ӘҚБтК-дан қайта көшкен" деген түсініктеме берілген бап екенін атап өткен жөн. Енгізілген норманың негізгі мақсаты құқық қолдану тәжірибесінен полиция қызметкерімен тікелей байланыс жасауды болдырмау, сондай-ақ жол қозғалысын қадағалауды жетілдіру арқылы сыбайлас жемқорлыққа қарсы күрес болды.

Бұл тәртіп мынадай түрде жұмыс істейді. ӘҚБТК-тің 802 бабына сәйкес Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғау себептерінің бірі арнайы автоматтандырылған өлшеу құралдарының, сондай-ақ сертификатталған арнайы бақылау-өлшеу техникалық құралдары мен бақылау құралдарының, оның ішінде автоматты режимде жұмыс істейтін және жол жағдайын фото -, бейне түсіру, көлік құралы қозғалысының жылдамдығы мен бағытын, жол қозғалысына басқа да қатысушылардың әрекеттерін айқындау арқылы автомобиль көлігі және жол жүрісі қауіпсіздігі саласында әкімшілік құқық бұзушылық жасауды тіркейтін құралдарының көрсеткіштері болып табылады.

Осылайша, Техникалық өлшеу құралдары көлік құралдары қозғалысының жылдамдығын, ауыр салмақты автокөлік құралдарының салмақтық параметрлерін анықтау үшін, сондай-ақ жол қозғалысы саласындағы өзге де құқық бұзушылықтарды тіркеу үшін (жол белгілерімен немесе жолдың жүріс бөлігінің таңбаларымен белгіленген талаптарды сақтамау, маневр жасау ережелерін бұзу және т.б.) пайдаланылады.

Түсініктеме беру нормасының ерекшелігі қозғау және әкімшілік жауапкершілікке тарту жүргізуші болмаған кезде жүзеге асырылады, ал айыппұл төлеу қажеттігі туралы ұйғарым көлік құралының меншік иесіне жіберіледі. "Жол жүрісі туралы" ҚР Заңының 1-бабының 25-тармағына сәйкес көлік құралын басқаратын адам, жол бойында мал, табын, жүк артылған, жегілген немесе мініс жануарларын айдаушы жүргізуші болып танылады. Өз кезегінде Ожегов сөздігінде меншік иесі деп мүлік иесі, яғни меншік құқығы бекітілген тұлға түсініледі. ҚР Азаматтық кодексінің 188-бабы, 1 бөлімінде айтады - меншік Құқығы бар заңнамалық актілерімен танылатын және қорғалатын құқық субъектісінің өз қалауы бойынша өзіне тиесілі мүлікті иеленуге, пайдалануға және оған билік етуге құқылы.

Бұл ұғымдарды егжей-тегжейлі қарастырайық. *Меншік* - заңдық санат ретінде мүліктің белгілі бір тұлғаларға - индивидтерге немесе ұжымдарға белгілі бір жағдайларда және белгілі бір нысандарда (субъективті мағынада меншік құқығы) тиесілігін білдіреді.

Иелену құқығы - меншікке нақты иелік етуді заңды түрде қамтамасыз ету мүмкіндігі..

Пайдалану құқығы мүліктен оның пайдалы табиғи қасиеттерін алуға, сондай-ақ одан пайда алуға заңды түрде қамтамасыз етілген мүмкіндік болып табылады. Пайда табыс, өсім, жеміс, төл түрінде және өзге де нысандарда болуы мүмкін.

Билік ету құқығы мүліктің заңды тағдырын анықтау үшін заңды түрде қамтамасыз етілген мүмкіндік.

Жүргізуші көлік құралын басқара отырып, иелену құқығын және пайдалану құқығын пайдаланады, ал көлік құралына билік ету құқығы тек қана оның меншік иесіне тиесілі болады.

Осылайша, сертификатталған арнайы бақылау-өлшеу техникалық құралдарымен және аспаптарымен тіркелген әкімшілік құқық бұзушылықты осы көлік құралының иесі болып табылмайтын жүргізуші жасай алады, бірақ егер деректер базасында осы көлік құралын сенімхат бойынша басқарушы ретінде басқа адам болмаса, көлік құралының меншік иесіне айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқама береді. Мұндай ереже әкімшілік заңнаманың негізгі принциптерімен толық көлемде үйлеспейді. Алайда, мұндай әкімшілік іс жүргізудің жылдамдығы мен қарапайымдылығы үшін төлем түрі болып табылады. Әрине, кінәсізді тарту төзімсіз. Алайда, баптың мұндай редакциясы шын мәнінде дәлелдеу ауыртпалығын әкімшілік органнан меншік иесіне ауыстыратынын атап өткен жөн. Егер көлік құралын ол емес, басқа адам жүргізген жағдайда, онда ол әкімшілік тәжірибе органына тиісті өтінішпен жүгінуі қажет. Мұндай қабылдау ӘҚБтК-нің 62-бабында белгіленген ескіру мерзімі өткен кезде әкімшілік органдарға басқа тұлғамен бірге тиісті арыздармен бірге жүгінетін әкімшілік жауаптылықты болдырмауға ниет білдірген азаматтар жиі пайдаланылады.

Автоматты бекіту құралдары көлік құралының түрін, маркасын және мемлекеттік тіркеу нөмірлік белгісін орнатуға бапталған және жүргізушінің сыртқы келбетін анықтауға мүмкіндік береді, мысалы, Германияда жүргізушінің жеке басын міндетті түрде анықтау керек.

Сонымен қатар, осы норманы қолдана отырып, өзіне қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс қозғалған адамға қорғаушыны беру проблемасы туындайды. Егер хабарламаны (хабарламаны) оған әкімшілік құқық бұзушылық туралы процеске қатысушы болып табылмайтын почташы табыс етсе, жол жүрісі қауіпсіздігі саласында әкімшілік құқық бұзушылық жасады деп күдік келтірілген адам өзіне ақыл-есі бар құқық бұзушылықпен өзінің келіспейтіндігін білдіре алады және қорғаушы қызметін пайдалана алады.

2 бөлім. Жоғарыда анықталғандай, сертификатталған арнайы бақылау-өлшеу техникалық құралдарымен және автоматты режимде жұмыс істейтін аспаптармен тіркелген әкімшілік құқық бұзушылықтар үшін жол жүрісі саласындағы әкімшілік құқық бұзушылықтар үшін көлік құралдарының меншік иелері (иелері) әкімшілік жауапкершілікке тартылады. Әкімшілік құқық бұзушылық жасалған кезде көлік құралы басқа адамның иелігінде болған не басқа адамдардың құқыққа қарсы іс-әрекеттері нәтижесінде оның иелігінен шыққан жағдайларда, көлік құралының иесін тиісінше хабардар еткеннен кейін оның әкімшілік полицияға осы көлік құралын құқық бұзушылық жасалған кезде басқармағаны туралы өтінішпен жүгінуге құқығы бар. Бұл қалай белгіленуі мүмкін:

- жүргізуші мен меншік иесін фото және бейне бойынша сәйкестендіру;
- көлік құралын сенімді басқаруға беру туралы құжаттарды ұсыну;
- құқық бұзушылық жасаған кезде көлік құралы болған тұлғаның өтініші;
- көлік құралын айдап әкету туралы өтініштердің көшірмелерін ұсыну;

- құқық бұзушылық жасалған елді мекенде көлік құралы иесінің жоқтығын растайтын құжаттарды ұсыну және т. б.

Әкімшілік-ғалымдар елеулі проблемалардың бірін, құқық бұзушылықты тіркеу орны бойынша істі қарау ережесін қолдануды бөледі, өйткені қызмет көрсету аумағында арнайы техникалық құралдар пайдаланылған органға алынған материалдар келіп түседі, бұл басқа аймақта тұрған жағдайда іс бойынша іс жүргізіліп жатқан адамды қорғау мүмкіндігін төмендетеді.

Осы нормаға ескертпеде көлік құралы иесінің толық түсінігі беріледі, сондай-ақ ҚР Әкімшілік құқық бұзушылық туралы барлық кодексіне қолданылатын сертификатталған арнайы бақылау-өлшеу техникалық құралдары мен аспаптары деп түсініледі.

Құқық бұзушылықты техникалық құралдармен тіркеу қағидатын ішінара сипаттау беріледі, бұл ереже ерекше маңызға ие, себебі, мысалы, АВТО маркасы, мемлекеттік тіркеу нөмірлік белгісі немесе қозғалыс жылдамдығы болмаған жағдайда, құқық бұзушылықтың жеткіліксіз дәлелдеу базасы болады, ал бұл өз кезегінде кінәлі тұлғаларды жауапкершілікке тартудың мүмкін еместігіне әкеп соғады.

Сондай-ақ, заңды баспасөзде жолдың белгілі бір учаскелерінде көлік құралдары қозғалысының орташа жылдамдығын белгілеу тәжірибесін енгізу бекітілгенін атап өту қажет. Осыған байланысты аталған бапқа ескертудің екінші абзацы мұндай практиканың заңдылығы немесе заңсыздығы туралы бір мағыналы жауап бермейтінін атап өткен жөн. Сонымен қатар, мұндай практиканың заңнама нормаларына толық сәйкес келмейтіндігін куәландыратын бірқатар мәселелер қалып отыр. Айталық, аталған абзацты тікелей түсіндіруден, пайдаланылатын техникалық құралдар мен аспаптар оқиғаны қалпына келтіру және қайта жаңарту емес, "бақылау және бекіту" мақсаты болып табылады. Сонымен қатар, бұл құралдар "құқық бұзушылық жасау фактісі мен уақытын, сондай-ақ көлік құралының қозғалыс жылдамдығын тіркеуге" тиіс. Орташа жылдамдықпен болған жағдайда заңның бұл талаптары толық көлемде сақталады, өйткені жылдамдықты дәл орнату мүмкін емес, ал орташа жылдамдық орташа жылдамдықпен болған жағдайда орын алатын уақыт кезеңін жатқызуға болмайтын бұзылудың дәл уақыты болып табылмайды.

32-бап. Тәртіптік жарғылардың не арнайы ережелердің күші қолданылатын әскери қызметкерлер, прокурордың және өзге де адамдардың олардың әкімшілік құқық бұзушылық жасағаны үшін әкімшілік жауаптылығы

1. Әскери қызметшілер мен әскери жиындардағы әскери міндеттілер, Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің, басқа да әскерлері мен әскери құралымдарының жалпыәскери жарғыларында көзделген жағдайларды қоспағанда, қызметтік міндеттерін атқару кезінде жасалған әкімшілік құқық бұзушылықтар үшін 651, 652, 667, 676, 677, 680, 681 тәртіптік баптар бойынша жауапты болады. Арнаулы мемлекеттік және құқық қорғау органдарының қызметкерлері қызметтік міндеттерін атқару кезінде жасалған

әкімшілік құқық бұзушылықтар үшін тиісті органдарда қызмет өткеру тәртібін реттейтін нормативтік құқықтық актілерге сәйкес жауапты болады.

2. Қазақстан Республикасының Мемлекеттік шекарасы режимін, Қазақстан Республикасының Мемлекеттік шекарасы және Еуразиялық экономикалық одақтың кедендік шекарасы арқылы өткізу пункттеріндегі режимді, Қазақстан Республикасының Мемлекеттік құпиялар туралы заңнамасын, халықтың санитариялық-эпидемиологиялық салауаттылығы, өрт қауіпсіздігі талаптарын, жол жүрісі қағидаларын, қызмет орнынан тыс кедендік қағидаларды, Қазақстан Республикасының бухгалтерлік есеп пен қаржылық есептілік туралы Заңнамасын, Қазақстан Республикасының бюджет және салық заңнамасын бұзғаны үшін, Қазақстан Республикасының Мемлекеттік сатып алу туралы заңнамасының, аң аулау, балық аулау ережелерінің, табиғи ресурстарды ұтымды пайдаланудың және қорғаудың басқа да ережелері мен нормаларының талаптарына сәйкес осы баптың бірінші бөлігінде аталған адамдар жалпы негіздерде әкімшілік жауаптылықта болады. Аталған адамдарға атыс және суық қаруды алып жүру және сақтау құқығынан айыру және әкімшілік қамауға алу түріндегі әкімшілік жазалар қолдануға болмайды.

3. Мерзімді әскери қызмет өткеретін әскери қызметшілерге және әскери және арнаулы оқу орындарының курсанттарына әкімшілік айыппұл түрінде әкімшілік жаза қолдануға болмайды.

4. Әкімшілік жаза қолдану құқығы берілген органдар (лауазымды адамдар) осы баптың бірінші және үшінші бөліктерінде аталған адамдарға әкімшілік жаза қолданудың орнына кінәлі адамдарды тәртіптік жауаптылыққа тарту туралы мәселені шешу үшін тиісті органдарға құқық бұзушылық туралы материалдарды беруге тиіс.

ТҮСІНІКТЕМЕ

ӘҚБтК-нің 32-бабының 1-бөлігі мынадай әкімшілік жауапкершілік субъектілерінің ерекшеліктерін көздейді:

- 1) әскери қызметшілер;
- 2) әскери жиындардағы әскери міндеттілер;
- 3) арнаулы мемлекеттік органдардың қызметкерлері;
- 4) құқық қорғау органдарының қызметкерлері.

Бірінші екі санат әкімшілік құқық бұзушылық үшін, қызметтік міндеттерін атқару кезінде, әкімшілік тәртіппен, яғни тәртіптік жарғылар бойынша, Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы 651, 652, 676, 677, 680, 681 кодексінде көзделген жағдайларды қоспағанда, заңды жауаптылықта болады:

- 1) азаматтарды мерзімді әскери қызметке және келісімшарт бойынша әскери қызметке заңсыз шақыру, оларға заңсыз кейінге қалдыру;
- 2) Қазақстан Республикасының Әскери қызмет саласындағы заңнамасын бұзу;
- 3) жеке тұлғалардың заңсыз материалдық сыйақы беруі;

4) мемлекеттік функцияларды орындауға уәкілетті адамның не оған теңестірілген адамның заңсыз материалдық сыйақы алуы;

5) мемлекеттік органдар басшыларының сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл жөнінде шаралар қолданбауы;

б) бұрын сыбайлас жемқорлық қылмыс жасаған адамдарды жұмысқа қабылдау.

Яғни, жоғарыда аталған әкімшілік құқық бұзушылық құрамы үшін жауапкершілік тек қана ӘҚБтК бойынша болуы тиіс.

Адамдардың үшінші және төртінші санаттары (құқық бұзушылық субъектілері) қызметтік міндеттерін атқару кезінде жасалған әкімшілік құқық бұзушылықтар үшін тиісті органдарда қызмет өткеру тәртібін реттейтін нормативтік құқықтық актілерге сәйкес жауапты болады.

"Қазақстан Республикасының арнаулы мемлекеттік органдары туралы" Қазақстан Республикасының 2012 жылғы 13 ақпандағы № 552 Заңының 1 – бабы негізінде арнаулы мемлекеттік органның қызметкерлері-бұл ұлттық қауіпсіздік органдарында, Сыртқы барлау саласындағы уәкілетті органда, Қазақстан Республикасының Мемлекеттік күзет қызметінде қызмет ететін, арнаулы атақ берілген Қазақстан Республикасының азаматтары.

"Құқық қорғау қызметі туралы" Қазақстан Республикасының 2011 жылғы 6 қаңтардағы Заңына сәйкес құқық қорғау органдарының қызметкерлеріне прокуратура, ішкі істер органдарының, сыбайлас жемқорлыққа қарсы қызметтің және экономикалық тергеу қызметінің лауазымды адамдары жатады.

ПО-да қызмет өткерудің негізгі кезеңдерін іске асыру тетігі және заңды жауапкершілікке тарту тәртібі ҚР ІІМ 2011 жылғы 27 мамырдағы № 246 бұйрығымен бекітілген.:

1) Қазақстан Республикасы Ішкі істер органдарының қызметкерлерін тәртіптік жауаптылыққа тарту ережесі;

2) Қазақстан Республикасының Ішкі істер органдарында тәртіптік комиссияны құру және оның жұмыс істеу қағидалары;

3) Қазақстан Республикасының Ішкі істер органдарында қызметтік тергеу жүргізу қағидалары бекітілсін.

"Қызметтік міндеттерін атқару кезінде жасалған әкімшілік құқық бұзушылықтар" деген тұжырым белгілі бір күрделіліктерді тудырады. Бұл тұжырым нормативтік-құқықтық базада жиі қолданылады, бірақ оның нақты мәні жоқ.

ӘҚБтК, ҚР "Құқық қорғау қызметі туралы" Заңы және ҚР ІІМ ведомстволық бұйрықтары толық жауап бермейді, бұл әкімшілік жаза қолдану құқығы берілген соттар мен лауазымды адамдарға құқық бұзушылық субъектілерінің мәртебесін өз бетінше түсіндіруге мүмкіндік береді. Бұл жерде "құқық қорғау қызметі туралы" ҚР

Заңының 40-бабын басшылыққа алған жөн, онда қызметкерлер үшін жұмыс уақытының ұзақтығы құқық қорғау қызметінің ерекшеліктері ескеріле отырып, Қазақстан Республикасының еңбек заңнамасына сәйкес белгіленеді.

Әрбір құқық қорғау органында қызметтік іс-әрекет пен жедел жағдайдың ерекшеліктерімен, жыл уақытымен, жергілікті жағдайлармен және басқа да нақты мән-жайлармен айқындалатын қатаң регламенттелген күн тәртібі белгіленеді.

Еңбек тәртібінің қағидалары Құқық қорғау органы басшысының немесе уәкілетті басшының актісімен бекітілетін қызметкерлердің жекелеген санаттарының жұмыс уақыты мен демалыс уақытын, азаматтарды қабылдау сағаттарын (халыққа неғұрлым ыңғайлы), қызмет өткерудегі ауысымды белгілейді. Қажет болған жағдайда қызметкерлер белгіленген уақыттан тыс, сондай-ақ түнгі уақытта, демалыс және мереке күндері қызметтік міндеттерін орындауға тартылуы мүмкін. Өтемақы төлеудің тәртібі мен шарттары Қазақстан Республикасының заңнамасымен айқындалады.

Егер құқық қорғау органының қызметкері қызметтен тыс болса және қандай да бір құқық бұзушылықты анықтаса, онда ол "мүлдем төзбеушілік" принципін сақтай отырып, оған әрекет етуге тиіс. Бұл жағдайда ол "заң атымен" деген сөздер айтылғаннан кейін қызметтік міндетін атқарушы қызметкер ретінде танылуы тиіс. "Ішкі істер органдары туралы" Қазақстан Республикасының 2014 жылғы 23 сәуірдегі Заңының 19-бабы 3-тармағының негізінде әрбір адам мұндай жағдайда белсенді әрекеттерді тоқтатуға, ішкі істер органдары қызметкерінің талаптарына мүлтіксіз бағынуға және оның қызметтік міндеттерін орындауға байланысты нұсқауларын орындауға міндетті".

Полицияның кешенді күштерінің патрульдері үшін жұмыс уақыты ҚР ІІО-ның қоғамдық тәртіпті және жол қауіпсіздігін қамтамасыз ету жөніндегі 2016 жылғы 28 қаңтардағы №10 нұсқаулығымен белгіленген. Онда патрульдердің жұмыс уақыты нарядтарға нұсқау беру басталған сәттен бастап есептеледі және жедел басқару орталығының командасымен қызметті аяқтау туралы аяқталады.

2-бөлім зерттелетін баптың 1-бөлігінде көрсетілген құқық бұзушылық субъектілерінің әкімшілік жауаптылығын көздейді, олар құқық бұзушылық үшін жалпы негіздерде жауап береді:

- 1) Қазақстан Республикасы Мемлекеттік шекарасының режимі;
- 2) Қазақстан Республикасының Мемлекеттік шекарасы арқылы өткізу пункттеріндегі режим;
- 3) Кеден одағының кедендік шекарасы арқылы өткізу пункттеріндегі режим;
- 4) Қазақстан Республикасының Мемлекеттік құпияларды қорғау саласындағы заңнамасы;
- 5) Қазақстан Республикасының халықтың санитариялық-эпидемиологиялық салауаттылығы саласындағы заңнамасы;
- 6) өрт қауіпсіздігі талаптары;
- 7) жол жүрісі қағидаларын; ;

- 8) қызмет орнынан тыс кеден ережелері;
- 9) Қазақстан Республикасының бухгалтерлік есеп туралы заңнамасы;
- 10) Қазақстан Республикасының қаржылық есептілік туралы заңнамасы;
- 11) Қазақстан Республикасының бюджет және салық заңнамасы саласындағы заңнамасы;
- 12) Қазақстан Республикасының Мемлекеттік сатып алу туралы заңнамасы;
- 13) аң аулау, балық аулау қағидалары;
- 14) табиғи ресурстарды ұтымды пайдалану мен қорғаудың Қағидалары мен нормаларын белгілейді.

ӘҚБтК-нің 32-бабының 1-бөлігінде көрсетілген барлық субъектілерге әкімшілік жауапкершілікке тартылған кезде атыс және суық қаруды алып жүру және сақтау және әкімшілік қамауға алу құқығынан айыру түрінде әкімшілік жаза қолдануға болмайды.

3-бөлімде "мерзімді әскери қызмет өткеретін әскери қызметшілерге және әскери және арнаулы оқу орындарының курсанттарына әкімшілік айыппұл түрінде әкімшілік жаза қолдануға болмайды" делінген.

Осыған байланысты мынадай сұрақ туындайды: "егер санкция айыппұлға баламалы жаза көздемесе, мерзімді қызметтегі әскери қызметшілер мен арнайы оқу орындарының курсанттарын әкімшілік жауапкершілікке қалай тарту керек?". Бұл сұраққа жауап ӘҚБтК-нің 727-бабының 6-бөлігінде көрсетілген. Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің, Қазақстан Республикасының басқа да әскерлері мен әскери құралымдарының көлік құралдарының жүргізушілері – әскери қызметшілер мен жиынға шақырылған әскери міндеттілер жасаған – әкімшілік жаза ретінде белгіленген тәртіппен айыппұл көзделген бұзушылықтар туралы материалдарды әскери полиция органдары кінәлілерді Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің, Қазақстан Республикасының басқа да әскерлері мен әскери құралымдарының тәртіптік жарғысы бойынша жауапқа тарту туралы мәселені шешу үшін тиісті командирлерге (бастықтарға) береді

Сондай-ақ мұндай жағдайларда кінәлі адамдарды тәртіптік жауапкершілікке тарту туралы мәселені шешу үшін материалдарды тиісті органдарға жібере отырып, ӘҚБтК-нің 32-бабының 4-тармағын басшылыққа алған жөн.

4-бөлік "осы баптың бірінші және үшінші бөліктерінде аталған адамдарға әкімшілік жаза қолданудың орнына әкімшілік жаза қолдану құқығы берілген органдар (лауазымды адамдар) кінәлі адамдарды тәртіптік жауапкершілікке тарту туралы мәселені шешу үшін тиісті органдарға құқық бұзушылық туралы материалдарды беруге тиіс" деп айтады. Мұндай тәртіптік жауаптылыққа тарту қатар емес, ал адамдарды әкімшілік жауаптылыққа тартудың орнына жүргізілетінін атап өту маңызды. Яғни, егер әкімшілік жаза қолдану құқығы берілген органдар (лауазымды адамдар) тартылатын

адам ӘҚБтК-нің 32-бабының 1 және 3-бөліктерінде көрсетілген адамдарға жататынын анықтаса, онда олар кінәлілерді тәртіптік жауаптылыққа тарту туралы мәселені шешу үшін құқық бұзушылықтар туралы материалдарды тиісті органдарға беруге тиіс.

Бұл мұндай адамдар үшін тәртіптік жауаптылыққа тарту әкімшілік айыппұл төлеуге карағанда көбінесе әділ әрі талап етілетін жазаның болуына байланысты. Бұл, сонымен қатар, мемлекеттік басқару және мемлекеттік қызмет (оның ішінде құқық қорғау және арнаулы) мақсаттарына қол жеткізуге ықпал етеді.

Осылайша, әкімшілік жаза қолдану құқығы берілген органға (лауазымды адамға) әкімшілік құқық бұзушылық жасаған арнайы субъектінің қызметтік міндеттерін атқару кезінде бар-жоғын анықтау қажет. Егер жоқ болса, онда әкімшілік жаза қолдану құқығы берілген орган (лауазымды адам) арнайы субъектіні әкімшілік жауаптылыққа жалпы негіздерде тартады, себебі арнаулы субъект әкімшілік құқық бұзушылық үшін қызметтік міндеттерін атқару кезінде тәртіптік жарғылар бойынша ғана жауапты болады.

Адамды тәртіптік жауапкершілікке тарту туралы мәселені шешу үшін құқық бұзушылық туралы материал тиісті органдарға берілген жағдайда, әкімшілік жаза қолданатын орган (лауазымды адам) ӘҚБтК-нің 821-бабы 5-бөлігінің 3-тармағы негізінде іс бойынша іс жүргізуді қысқарту туралы қаулы шығарады. Іс бойынша іс жүргізуді қысқарту туралы осыған ұқсас қаулыны ӘҚБтК-нің 829-14-бабының 7-бөлігінің негізінде құқық бұзушыны тәртіптік жауапкершілікке тарту үшін материалдарды құқық қорғау органына бере отырып, сот шығаруы тиіс .

33-бап. Жекеше нотариустардың, жеке сот орындаушыларының, адвокаттардың, жеке кәсіпкерлер мен заңды тұлғалардың әкімшілік жауаптылығы

1. Жекеше нотариустар, жеке сот орындаушылары, адвокаттар, дара кәсіпкерлер мен заңды тұлғалар осы бөлімнің Ерекше бөлігінде көзделген жағдайларда Әкімшілік құқық бұзушылық үшін әкімшілік жауаптылықта болуға тиіс.

2. Дара кәсіпкерлер мен заңды тұлғалар, егер осы бөлімнің Ерекше бөлігінде көзделген әрекетті (іс-әрекетті не әрекетсіздікті) заңды тұлғаны басқару функцияларын жүзеге асыратын орган, адам немесе ұйымдық - өкімдік немесе әкімшілік-шаруашылық функцияларды орындайтын дара кәсіпкер мен заңды тұлғаның қызметкері жасаса, санкцияласа, мақұлдаса, әкімшілік құқық бұзушылық үшін әкімшілік жауаптылыққа жатады.

3. Әкімшілік құқық бұзушылық жасаған және дербес салық төлеуші болып табылатын заңды тұлғаның құрылымдық бөлімшелері (қаржы ұйымдарын қоспағанда) заңды тұлғалар ретінде әкімшілік жауаптылықта болады.

4. Жеке кәсіпкерлер мен заңды тұлғаларды әкімшілік жауапкершілікке тарту осы құқық бұзушылық үшін жеке кәсіпкер мен заңды тұлғаның қызметкерін әкімшілік жауаптылықтан босатады.

Ескерту. Осы Кодекстің мақсаттары үшін дара кәсіпкерлер мен заңды тұлғалар кәсіпкерлік субъектілері ретінде әкімшілік жауаптылықта болады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Бұл нормада арнайы субъектілер тобының Әкімшілік жауапкершілігінің ерекшеліктері бекітіледі, оған жекеше нотариустар, жеке сот орындаушылары, адвокаттар, жеке кәсіпкерлер және заңды тұлғалар кіреді.

Осы адамдарды жауапқа тарту шарты ӘҚБтК-нің Ерекше бөлімінің тиісті бабында осы адамдарға қатысты санкцияда көрсетілуі тиіс. Егер мұндай нұсқау болмаса, онда бұл адамдар жалпы негізде жауапты болады.

Қазақстан Республикасындағы Нотариат-бұл нотариаттық іс-әрекеттер жасау арқылы жеке, заңды тұлғалардың құқықтары мен заңды мүдделерін қорғауды қамтамасыз ететін білікті заң көмегін көрсету жөніндегі құқықтық институт.

Егер заңдарда өзгеше көзделмесе, жиырма бес жасқа толған, жоғары заң білімі, заң мамандығы бойынша кемінде екі жыл жұмыс өтілі бар, нотариуста кемінде бір жыл мерзімде тағылымдамадан, әділет аттестаттау комиссиясында аттестаттаудан өткен және нотариаттық қызметпен айналысу құқығына лицензия алған Қазақстан Республикасының азаматы нотариус бола алады. Мемлекеттік нотариалдық кеңселерде жұмыс істейтін нотариустар (мемлекеттік нотариустар) және жеке практикамен айналысатын нотариустар (жекеше нотариустар).

Нотариаттық іс-әрекеттер жасау нәтижесінде зиян келтіру салдарынан туындайтын міндеттемелер бойынша өзінің азаматтық-құқықтық жауапкершілігін сақтандырған, нотариаттық палатаның мүшелігіне кірген, лицензия негізінде заңды тұлға құрмай нотариаттық қызметті жүзеге асыратын азамат жекеше нотариус деп танылады.

Атқарушылық іс жүргізудің міндеттері азаматтық және әкімшілік істер бойынша сот шешімдері, ұйғарымдары, ұйғарымдары мен қаулылары, мүліктік өндіріп алу бөлігінде қылмыстық істер бойынша үкімдер мен қаулылар, сондай-ақ өзге де органдардың қаулылары негізінде берілетін атқарушылық құжаттарды мәжбүрлеп орындауға бағытталған шараларды міндетті және уақтылы қабылдау болып табылады.

Жеке сот орындаушысы атқарушылық құжаттарды орындау жөніндегі қызметпен айналысу құқығына уәкілетті орган берген лицензия негізінде заңды тұлға құрмай атқарушылық құжаттарды орындау жөніндегі жеке практикамен айналысатын Қазақстан Республикасының азаматы бола алады.

Қазақстан Республикасындағы Адвокатура мемлекет кепілдік берген және Қазақстан Республикасының Конституциясымен бекітілген адамның өз құқықтарын, бостандықтарын сотта қорғауға және білікті заң көмегін алуға құқығын іске асыруға жәрдемдесуге, сондай-ақ дауды бейбіт реттеуге жәрдемдесуге арналған.

Жоғары заң білімі бар, адвокаттық қызметпен айналысуға лицензия алған, міндетті түрде адвокаттар алқасының мүшесі болып табылатын және Адвокаттық қызмет

шеңберінде кәсіби негізде заң көмегін көрсететін Қазақстан Республикасының азаматы адвокат бола алады.

Жеке меншік құқығына (жеке кәсіпкерлік) не мемлекеттік кәсіпорынды шаруашылық жүргізу немесе жедел басқару құқығына (Мемлекеттік кәсіпкерлік) негізделген мүлікті пайдалану, өндіру, тауарларды сату, жұмыстарды орындау, қызметтер көрсету жолымен таза табыс алуға бағытталған азаматтардың, оралмандардың және заңды тұлғалардың дербес, бастамашылық қызметі Кәсіпкерлік болып табылады. Кәсіпкерлік іс Кәсіпкердің атынан, оның тәуекеліне және мүлдік жауапкершілігіне байланысты жүзеге асырылады. Кәсіпкерлік субъектісі болып табылатын жеке тұлға дара кәсіпкер ретінде тіркеледі.

Меншік, шаруашылық жүргізу немесе жедел басқару құқығында оқшауланған мүлкі бар және осы мүлдікке өз міндеттемелері бойынша жауап беретін, өз атынан мүлдік және жеке мүлдік емес құқықтар мен міндеттерді сатып ала алатын және жүзеге асыратын, сотта талапкер және жауапкер бола алатын ұйым заңды тұлға деп танылады.

1-бөлікке түсініктеме ретінде жеке кәсіпкерлер мен заңды тұлғалар сияқты әкімшілік құқық бұзушылық субъектілеріне толығырақ тоқтаған жөн.

Кодекстің Күшін жойған ӘҚБтК-нің 34-бабының 2-бөлігі, жауапкершілік туралы мәселеде жеке кәсіпкерлерді лауазымды адамдарға теңестірді.

Әкімшілік деликтерінің екі түрлі субъектілерінің (жеке кәсіпкер және лауазымды тұлға) мұндай симбиозы құқық бұзушылық құрамдарының санкцияларын құрастыруды онайлату міндетімен байланысты болды, онда лауазымды тұлғалармен және заңды тұлғалармен қатар заңды тұлға құрмай кәсіпкерлік қызметті жүзеге асыратын тұлғалар, яғни жеке кәсіпкерлер де мүмкін болатын субъектілер болды.

Бұл ретте жеке кәсіпкерлер үшін айыппұл мөлшері бастапқыда лауазымды тұлғалар үшін айыппұл мөлшерлеріне теңеліп, оларды азаматтар үшін айыппұл санкцияларының мөлшерлеріне қарағанда көбірек жасады, бірақ заңды тұлғаларға қарағанда айтарлықтай аз. Осылайша, бір жағынан ол лауазымды адамдарға, ал екінші жағынан заңды тұлғаларға теңестірілді, бұл одан да белгісіз және қарама-қайшы статустық жағдайды болжады.

ҚР Кәсіпкерлік кодексіне сәйкес жеке кәсіпкер және заңды тұлға енді қызметкерлердің орташа жылдық санына және орташа жылдық табысына байланысты кәсіпкерлік субъектілері болып табылады, олар шағын, орта немесе ірі кәсіпкерлік санатына бөлінеді. Осылайша, ҚР Кәсіпкерлік Кодексі жеке кәсіпкер мен заңды тұлғаның мәртебесін теңестірді деп айтуға болады.

Кәсіпкерлік қызмет саласындағы мұндай өзгерістер, ӘҚБтК әзірлеуші органдарды мазмұндық және құрылымдық жағынан санкциялардың құрылымын қайта қарауға және әкімшілік құқық бұзушылық субъектілерін: қызметкерлердің орташа жылдық санына

және орташа жылдық табысына қарай шағын, орта немесе ірі кәсіпкерлік санатына бөлінетін жеке тұлғаларға, лауазымды тұлғаларға және кәсіпкерлік субъектілеріне (дара кәсіпкерлер мен заңды тұлғаларға) ажыратуға бөлу.

Аталған құқық бұзушылық субъектілерінің түріне қарай заңды салдары тиісінше ерекшеленеді. Оларға сараланып қолданылатын әкімшілік жаза түрлері, мысалы, үшін айыппұлдар көлемі кәсіпкерлері және нотариустар үшін әр түрлі (ӘҚБтК 44бап-тың б.2).

Осылайша, заң шығарушы әрбір әкімшілік құқық бұзушылық субъектісінің субъектілердің қай санатына жататынына байланысты жауапкершілігін нақты ажыратады.

Түсіндірілетін норманың 2-бөлігінде императивтік шарт регламенттеледі, онсыз жеке кәсіпкерлер мен заңды тұлғалардың әкімшілік жауапкершілігінің басталуы мүмкін емес. Мұндай шарт құқық бұзушылық құрамының элементі болып табылатын әрекетке немесе әрекетсіздікке санкция немесе мақұлдау болып табылады.

Заңды тұлға қызметкердің өз еркі бойынша белгіленген тәртіпке қарамастан жасаған әрекеті үшін жауапты болмауы тиіс және бола алмайды. Мысалы, жарылғыш материалдармен, радиоактивті және өзге де экологиялық қауіпті заттармен жұмыс істеу кезінде қауіпсіздік талаптарын бұзғаны үшін (ӘҚБтК 297-бабы) заңды тұлға егер қызметкер пиротехникалық бұйымдарды уәкілетті тұлғаның мақұлдауының ашық отында кәдеге жаратса, жауапты болмайды. Бұл жағдайда жеке тұлға өзі қызметкер ретінде жауапкершілік көтеретін болады. Бұл конструкцияда тікелей көрсетілмегеніне қарамастан, заңды тұлғаның кінәлі жауаптылығының белгілері байқалады.

Сонымен қатар жеке кәсіпкердің еңбек келісім-шарты бойынша жалданған қызметкерлеріне де қатысты.

Жалпы алғанда, теорияда және практикада ең проблемалы және белгісіз бір заңды тұлғалардың кінәсі туралы қағидатты мәселе болып табылатынын атап өткен жөн.

Заңды тұлға азаматтық құқық нормаларына сәйкес құрылады, әрекет етеді және тоқтатылады. Азаматтық құқық субъектілігіне ие бола отырып, заңды тұлға құқық қабілеттілігіне ие. Алайда, әрекетке қабілеттілігі заңды тұлғаның заңды анықтамасы қолданыстағы заңнамада жоқ, себебі заңды тұлғаның жасанды табиғатына байланысты оның әрекет қабілеттілігі адамдардан құрылған басқару органдары арқылы іске асырылады.

Жеке және заңды тұлғалардың кінәсін бірыңғай әмбебап анықтау өте қиын. Бұл субъектілердің әкімшілік және басқа да деликтердегі кінәсінің табиғаты бірдей емес, бұл олардың ерік-жігерін қалыптастыру, білдіру және білдіру әдістерімен байланысты.

Қазақстандық заң шығарушы бұл проблеманы заңды тұлғаның кінәсін анықтаудағы субъективті тәсіл арқылы шешудің қарапайым жолын таңдады, бұл "құқықтық фикция"түрі болып табылады.

Осылайша, жеке кәсіпкер мен заңды тұлғаны жауапқа тарту кезінде әрекетті заңды тұлғаны басқару функцияларын жүзеге асыратын орган, тұлға немесе ұйымдық-өкімдік немесе әкімшілік - шаруашылық функцияларды орындайтын дара кәсіпкер мен заңды тұлғаның қызметкері санкциялағанын, мақұлдағанын дәлелдеу қажет. Егер санкциялаудың дәлелдемелері болмаса, жеке тұлға ретінде дара кәсіпкердің (заңды тұлғаның) қызметкері жауапқа тартылуы тиіс. ӘҚБтК-нің 10, 11 және 25-баптарына түсіндірмеде заңды тұлғаның кінәсі туралы толығырақ айталады.

Осы норманың 3-бөлігінде заңды тұлғаның құрылымындағы қасиеттері ескеріледі. Азаматтық заңнамаға сәйкес (ҚР АҚ 43-б.) заңды тұлға өз:

заңды тұлғаның құрылымдық бөлімшесі ол жазып берген шот-фактураны заңды тұлғаның атауы жазылған және ұйымдық-құқықтық нысаны көрсетілген, осындай құрылымдық бөлімшесінің мөрімен салық төлеушінің шешімі бойынша куәландыруға құқылы;

өкілдік - Қазақстан Республикасының заңнамалық актілерінде көзделген жағдайларды қоспағанда, заңды тұлғаның орналасқан жерінен тыс орналасқан және заңды тұлғаның мүдделерін қорғау мен өкілдік етуді жүзеге асыратын, оның атынан мәмілелер және өзге де құқықтық іс-әрекеттер жасайтын заңды тұлғаның оқшауланған бөлімшесі;

өзге құрылымдық бөлімшелер - орналасқан жері бойынша заңды тұлға функцияларының бір бөлігін орындайтын стационарлық жұмыс орындары жабдықталған аумақтық оқшауланған бөлімше.

Филиалдар мен өкілдіктер заңды тұлғалар болып табылмайды (ҚР АҚ 43-бабы, " заңды тұлғаларды мемлекеттік тіркеу және филиалдар мен өкілдіктерді есептік тіркеу туралы"Қазақстан Республикасының 1995 жылғы 17 сәуірдегі Заңының 3-бабы). Алайда, оларды дербес салық төлеуші ретінде тіркеу оларды салық заңнамасының субъектісі ретінде таниды және тиісінше олар заңды тұлға ретінде салықтық әкімшілік құқық бұзушылықтардың субъектісі бола алады.

Түсініктеме берілген норманың 4-бөлігі заңды тұлға мен жеке кәсіпкер қызметкердің санкцияланбаған іс-әрекеттері үшін әкімшілік жауаптылықтан босатылған кезде осы норманың 2-бөлімінде бекітілген ереженің кері жағын бейнелейді. ӘҚБтК-дегі бұл жаңа ереже бір құқық бұзушылық үшін заңды тұлғалар, сондай-ақ оның лауазымды тұлғалары немесе басшысы жауап бере алатын Әкімшілік құқық бұзушылық туралы заңнамада бұрын болған проблеманы жоққа шығарады.

Жаңартылған нормада заңды тұлға қызметкерін және жеке кәсіпкерді жауапкершіліктен босату шарты бекітілген. Мұндай шарт заңды тұлғаның өзін немесе жеке кәсіпкерді жауапкершілікке тарту болып табылады. Мысал ретінде, қызметкер заңды тұлғаның немесе жеке кәсіпкердің мақұлдауымен әрекет еткенде, сол кезде жауапкершілік соңғыларға жүктелетін кері жағдай бола алады.

Осы бапқа ескерту осы Кодексте пайдаланылатын ұғымдық аппаратты бекіту функциясын орындайды. ӘҚБтК-нің Ерекше бөлігінің нормаларында (санкцияларында) әкімшілік жазалар жеке кәсіпкерлер мен заңды тұлғалар түсінуі тиіс кәсіпкерлік субъектілеріне бағытталған. Осы ескертудің мазмұны өзінің әрекетін бүкіл ӘҚБтК-ге таратады.

34-бап. Шетелдіктердің, шетелдік заңды тұлғалардың және азаматтығы жоқ адамдардың әкімшілік жауаптылығы

1. Қазақстан Республикасының аумағында, сондай-ақ Қазақстан Республикасының континенттік қайраңында әкімшілік құқық бұзушылық жасаған шетелдіктер, шетелдік заңды тұлғалар, олардың филиалдары мен өкілдіктері және азаматтығы жоқ адамдар жалпы негіздерде әкімшілік жауаптылыққа жатады.

2. Шетелдік және халықаралық коммерциялық емес үкіметтік емес бірлестіктердің құрылымдық бөлімшелері (филиалдары мен өкілдіктері) Қазақстан Республикасының қоғамдық бірлестіктер туралы заңнамасын бұзғаны үшін заңды тұлғалар ретінде әкімшілік жауаптылықта болады.

3. Шет мемлекеттердің дипломатиялық өкілдері және иммунитетті пайдаланатын өзге де шетелдіктер Қазақстан Республикасының аумағында жасаған әкімшілік құқық бұзушылықтар үшін әкімшілік жауапкершілік туралы мәселе Халықаралық құқық нормаларына сәйкес шешіледі.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Қазақстан Республикасының 1995 жылғы 12 желтоқсандағы "Қазақстан Республикасының Мемлекеттік марапаттау туралы" № 2676 Заңының 28-бабында, Қазақстан Республикасының мүдделерін қорғау кезінде немесе өзге қызметтік міндеттерін атқару үстінде қаза тапқан не болмаса хабарсыз кеткен, дүлей апаттар кезінде не адам өмірі мен материалдық құндылықтарды құтқару жөнінде азаматтық борышын атқару үстінде, қылмысқа қарсы күресте және қоғамдық тәртіп күзетінде қаза тапқан, сондай-ақ аталған жағдаяттар кезінде жаралану, мертігу Бұл ретте, Қазақстан Республикасы ратификациялаған халықаралық шарттардың оның заңдары алдында басымдығы болады. Қазақстан Республикасының аумағында Қазақстан қатысушысы болып табылатын халықаралық шарттардың қолданылу тәртібі мен шарттары заңдармен айқындалады (ҚР Конституциясының 4-бабы).

Шетел азаматтарының мәртебесі "Шетелдіктердің құқықтық жағдайы туралы" Қазақстан Республикасының 1995 жылғы 19 маусымдағы Заңында өзінің толық регламенттелуін тапты. Осы заңға сәйкес(26):

- Қазақстан Республикасының азаматтары болып табылмайтын және өзінің өзге мемлекеттің азаматтығына қатыстылығының дәлелдемелері бар адамдар Қазақстан Республикасында шетелдіктер деп танылады;

- Қазақстан Республикасының азаматтары болып табылмайтын және өзінің өзге мемлекеттің азаматтығына қатыстылығының дәлелдемелері жоқ адамдар азаматтығы жоқ адамдар деп танылады.

Шетелдік заңды тұлғалардың құқықтық мәртебесі мен қызмет режимі лицензияланатын қызметтің діни, саяси және өзге де түрлері сияқты түрлерін шектей отырып, жалпы негіздерде реттеледі.

Осы баптың 1-бөлігінде барлығының заң алдында теңдігі принципін іске асыру нысандарының бірі бекітіледі, оған сәйкес Қазақстан Республикасының аумағында, сондай-ақ Қазақстан Республикасының континенттік қайраңында әкімшілік құқық бұзушылық жасаған шетелдіктер, шетелдік заңды тұлғалар, олардың филиалдары мен өкілдіктері және азаматтығы жоқ адамдар тең жауаптылыққа жатады.

Мемлекеттік шекара шеңберінде орналасқан алаң, сондай-ақ Қазақстанның дипломатиялық өкілдіктерінің орналасқан орны Қазақстан Республикасының аумағы болып танылады.

"Қазақстан Республикасының Мемлекеттік шекарасы туралы" 2013 жылғы 16 қаңтардағы Қазақстан Республикасының Заңына (1 – баптың 6-тармағы) сәйкес Қазақстан Республикасының континенттік қайраңы-бұл мемлекеттік шекарадан (аумақтық сулардың (теңіздің) сыртқы шегінен Қазақстан Республикасы ратификациялаған халықаралық шарттарда белгіленген шектерге дейін өлшенетін теңіз түбінің және жер қойнауының учаскесі.

ӘҚБтК-нің Ерекше бөлімінде арнайы субъект ретінде шетелдік тұлға бекітілген бірқатар құқық бұзушылықтар бар екенін атап өту қажет. Мұндай құқық бұзушылықтардың қатарына "шетелдіктің немесе азаматтығы жоқ адамның Қазақстан Республикасының Халықтың көші-қоны саласындағы заңнамасын бұзуы" 517-бапты, "Қазақстан Республикасында халықаралық қатынаста автомобиль тасымалдарының рұқсат беру жүйесін қолдану ережелерін бұзу" 573-бапты және т. б. жатқызуға болады.

Арнайы құрамдардан басқа шетелдіктер мен азаматтығы жоқ адамдарға ғана қолданылатын арнайы әкімшілік жазалар де бар – бұл Қазақстан Республикасынан тыс шығарып жіберу (ӘҚБтК 41-бабының 1-бөлігінің 9-тармағы). Бұл конструкцияда тікелей көрсетілмегеніне қарамастан, заңды тұлғаның кінәлі жауаптылығының белгілері байқалады.

Шетел азаматын немесе азаматтығы жоқ адамды Қазақстан Республикасынан шығарып жіберуді қолдану тәжірибесі бірқатар проблемаларды қамтиды. Осы әкімшілік жазаны орындаудың негізгі проблемаларының бірі бюджетке түсетін жүктеме болып табылады. Әсіресе бұл заңсыз көші-қонға байланысты құқық бұзушылықтар бойынша көрінеді, онда көбінесе кінәлілердің елден өз бетінше кетуге қаражаты жоқ. Ал аталған адамдардың шығарып жіберу жөніндегі шығыстарды жабу үшін қаражаты болмаған не жеткіліксіз болған жағдайда ӘҚБтК-нің 916-бабына сәйкес тиісті іс-шараларды қаржыландыру бюджет қаражаты есебінен жүргізіледі. Мемлекет

шегінен тыс жерге тасымалдау қымбат тұратын іс-шара болып табылады, сонымен қатар шығарып жіберу толық орындалғанға дейін алып жүруді қамтамасыз ету қажет.

Сондай-ақ, шетел азаматына жүктелген айыппұл түріндегі жазаны іске асыру да өзекті болып қалуда. Кейбір ғалымдарға шетел азаматының немесе азаматтығы жоқ адамның төлем қабілетсіздігі жағдайында, атап айтқанда қаралып отырған салада әкімшілік айыппұлды іске асырудың бірнеше нұсқаларын заң жүзінде көздеген орынды болып табылады.:

- үкіметаралық келісімдерді әзірлеу және қабылдау жолымен азамат әкімшілік заңнама бойынша осы жауапкершілікке тартылатын мемлекеттің тиісті органдарына әкімшілік айыппұл төлеу міндеті жүктелсін;

- әкімшілік айыппұлды төлеу міндетін шақырушы тарапқа (жеке немесе заңды тұлғаға) жүктеу мүмкіндігі, егер ол белгіленген болса;

- әкімшілік жауапкершіліктің баламалы шараларын қолдану мүмкіндігі (мысалы, қоғамдық-пайдалы жұмыстарды орындау).

Түсіндірілетін баптың 2-бөлігі шетелдік және халықаралық коммерциялық емес үкіметтік емес бірлестіктердің құрылымдық бөлімшелерін (филиалдары мен өкілдіктерін) "заңды тұлғалар" санатына біріктіреді. Бұл ретте соңғысы заңды тұлғалар ретінде қоғамдық бірлестіктер туралы заңдарға байланысты әкімшілік құқық бұзушылықтар бойынша ғана әрекет етеді.

"Қоғамдық бірлестіктер туралы" Қазақстан Республикасының 1996 жылғы 31 мамырдағы Заңына сәйкес Қазақстан Республикасында саяси партиялар, кәсіптік одақтар және азаматтардың заңдарға қайшы келмейтін жалпы мақсаттарға қол жеткізу үшін ерікті негізде құрылған басқа да бірлестіктері осындай деп танылады.

Осы норманың 3-бөлігі Әкімшілік заңнамадағы дипломатиялық иммунитетке арналған.

Қазақстан Республикасы әлемдік қоғамдастықтың белсенді және толық құқылы мүшесі бола отырып, әлемнің барлық елдерімен дипломатиялық қатынастарды дамытады. Бұл жолдағы алғашқы қадамдардың бірі Қазақстанның 1946 жылғы Біріккен Ұлттар Ұйымының артықшылықтары мен иммунитеттері туралы конвенцияға қосылуын мойындауға болады.

Дипломатиялық иммунитет терең тарихи тамыры бар, жалпы ережелерден алып тастау болып табылады. Нормадағы халықаралық құқыққа сілтеме жасауға қарамастан, сондай-ақ қылмыстық іс жүргізу заңнамасында сияқты, ӘҚБтК-де дипломатиялық иммунитет иммунитеті бар адамдардың қатысуымен іс жүргізудің ерекше тәртібін реттейтін арнайы нормаларда (ӘҚБтК-нің 876-879-баптары) ұсынылған.

Әкімшілік заңнамада дипломатиялық иммунитет түрлерін бөліп көрсетуге болады:

- жауапкершіліктен иммунитет 876-бап.;
- тексеру, ұстау және жетуден иммунитет 877-бап.;
- жауап беруден иммунитет 878-Б.;

- үй-жайлар мен құжаттардың иммунитеті 879-бап.

ӘҚБтК-нің 10, 11 және 25-баптарына түсіндірмеде заңды тұлғаның кінәсі туралы толығырақ.

5-тарау. ӘКІМШІЛІК ЖАУАПТЫЛЫҚТЫ БОЛДЫРМАЙТЫН МӘН-ЖАЙЛАР

35-бап. Қажетті қорғаныс

1. Қажетті қорғаныс жағдайында, яғни қорғанушының немесе өзге де адамдардың жеке басын, тұрғын үйін, меншігін, жер учаскесін және басқа да құқықтарын, қоғамның немесе мемлекеттің заңмен қорғалатын мүдделерін қол сұғушыға зиян келтіру арқылы құқыққа қарсы қол сұғушылықтан қорғау кезінде, егер бұл ретте қажетті қорғаныс шегінен асып кетуге жол берілмесе, осы Кодексте көзделген әрекетті жасау әкімшілік құқық бұзушылық болып табылмайды.

2. Кәсіби немесе өзге де арнайы даярлығына және қызмет жағдайына қарамастан барлық адамдардың бірдей дәрежеде қажетті қорғануға құқығы бар. Бұл құқық адамға құқыққа қарсы қол сұғушылықтан аулақ болу не басқа адамдарға немесе мемлекеттік органдарға көмек көрсету мүмкіндігіне қарамастан тиесілі.

3. Қажетті қорғаныс шегінен шығу деп қорғаудың қол сұғушылықтың сипаты мен қауіптілік дәрежесіне анық сәйкес келмеуі танылады, соның нәтижесінде қол сұғушыға жағдай туғызбайтын шамадан тыс анық зиян келтіріледі. Мұндай асыра пайдалану қасақана зиян келтірілген жағдайларда ғана әкімшілік жауаптылыққа әкеп соғады.

4. Құқыққа қарсы қол сұғушылықтан туындаған қорқыныш, қорқу немесе араласу салдарынан қажетті қорғаныс шегінен асып кеткен адам әкімшілік жауаптылыққа жатпайды.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Қажетті қорғаныс әркімнің адамның өміріне, денсаулығына, мүлкіне, тұрғын үйге, меншігіне және заңмен қорғалатын басқа да құқықтары мен мүдделеріне қоғамға қауіпті қол сұғушылықтардан қорғанудың ажырамас конституциялық құқығы болып табылады.

1-бөлімде қажетті қорғаныс институтының әкімшілік-құқықтық түсінігі бекітілген, ол әрекеттің заңсыздығын болдырмайтын мән-жай болып табылады. Осы норманың мазмұнына қарай элементтердің екі тобын бөлуге болады:

- құқыққа қарсы қол сұғушылық;
- қол сұғудан қорғау.

Қажетті қорғаныс үшін қолсұғушылық құқыққа қайшы болуы, қоғамдық қауіп төндіруі тиіс. Қол сұғушылық ӘҚБтК-нің Ерекше бөлімінде көзделген құрамдардың кемінде біреуімен қамтылуы тиіс.

Құқыққа қарсы қол сұғушылық нақты болуы керек, қорғалатын адамның ойынан тыс, объективті шындық болуы керек. Егер ол қауіптен немесе қорқыныштан әрекет еткен болса, қорғанысқа қажетті зиян келтірмейді. Мысалы, байлап отырған итке зиян келтіру немесе татуировкасы бар адамға шабуыл жасау.

Құқыққа қарсы қол сұғушылық басталуы тиіс, яғни әрекет орындау фазасына өтуі тиіс. Қорғаныс қол сұғудан кейін белгілі бір уақыт өткеннен кейін жүзеге асырылғанда орын болмауы қажет. Қажетті қорғаныс шеңберінде қорғау қол сұғушылық кезінде не ол аяқталғаннан кейін тікелей, сондай-ақ қорғаушы үшін қол сұғушылықтың аяқталу сәті айқындалмаған кезде жүзеге асырылуы тиіс.

Қажетті қорғаныс қол сұғу басталғанға дейін заңды болатын жағдайларға жол беріледі. Мысалы, көшедегі бұзақылық ниетпен адамдар тобы барлық витриналарды қатарынан бұзады, ал дүкеннің жақын орналасқан иесі өз мүлкіне қол сұғушылықты күтпестен бұзақыларға қатысты күш қолданған. Мұндай жағдайларда іс материалдары бойынша қауіптің шарасыздығы мен шынайылығын бағалау қажет.

Қажетті қорғаныс шеңберінде қорғаудың заңдылығы шарттарына:

- қоғамның немесе мемлекеттің жеке құқықтары мен мүдделері қорғалуы мүмкін;
- заңмен қорғалатын құқықтар мен мүдделер ғана қорғалуы тиіс;
- зиян келтіру арқылы қорғау тек қол сұғушыға бағытталуы тиіс;
- қорғау белгілі бір шектерден аспауы тиіс.

Қажетті қорғаныс кезінде жеке құқықтар (мысалы, Денсаулық), қоғамдық мүдделер (қайырымдылық ұйымның қызметіне кедергі жасау), мемлекеттің мүдделері (мысалы, Қазақстан Республикасының Мемлекеттік қызмет туралы заңнамасын бұзу) қорғалуы мүмкін.

Қажетті қорғаныс тек күзетілетін құқықтар мен мүдделерге қауіп төнген жағдайларда ғана заңды. Заңсыз пайдаланылатын жерде егістікті қорғау кезінде зиян келтіру қажетті қорғаныс болып табылмайды.

Заңды қажетті қорғаныс шеңберінде зиян дәл қол сұғушыға әкелуі тиіс. Зиян үшінші тұлғаларға келтірілмеуі тиіс. Үшінші тұлғаларға зиян келтірген кезде қорғаныс аса қажеттілік ретінде бағалануы мүмкін (ӘҚБТК-нің 37-бабы).

Қажетті қорғаныс шектері келтірілген зиянның және қол сұғу қаупінің мөлшерлесімен шектеледі. Қол сұғушылық пен қорғаныстың өлшемділігін бағалау кезінде қауіп төндіретін Тараптың күшімен өз күштері мен мүмкіндіктерінің арақатынасын ескеру қажет. Қажетті қорғаныс шегінен асып кету жауапкершіліктен босатпайды.

Іс-әрекеттер қажетті қорғаныстың заңдылығы белгілеріне сәйкес келген кезде әкімшілік іс ӘҚТК-нің 741-бабына сәйкес басталуы мүмкін емес, ал басталуы қысқартылуы тиіс.

Осы баптың 2-бөлігінде қызметтік жағдай, кәсіби немесе өзге де арнайы даярлық қажетті қорғаныс шеңберінде әрекет ету құқығын жоққа шығармайтыны анықталды.

Заң шығарушы қажетті қорғаныс институтының Жалпы іс-қимылына, әкімшілік-құқықтық қатынастардың барлық қатысушыларының теңдігіне назар

аударды. Бұл қажетті қорғаныс аясында іс-қимыл жасауға, мысалы, жекпе-жектің спорттық дағдыларына, өзін-өзі қорғау тәсілдерін меңгеруге, билік өкілеттіктерінің болуына кедергі келтірмейтіндігін білдіреді.

Сонымен қатар, бұл құқық қолсұғушылыққа әсер етудің басқа тәсілдері болған жағдайда да сақталады:

мүлікті жасырудан, қашуды және т. б. болдырмау мүмкіндігі.

көмек туралы айқайлармен жүгіну, шұғыл әрекет ету қызметтерімен хабарласу, уәкілетті тұлғаға немесе органға шағыммен жүгіну мүмкіндігі.

Айтылған мүмкіндіктердің болуы адамды қажетті қорғаныс шеңберінде қорғауды шектемейді, өйткені заңсыз қол сұғуға реакция негізді.

Қажетті қорғаныс шегінен асып кету мазмұнын заң шығарушы түсіндірілетін норманың 3-бөлігінде ашып көрсетеді және:

- қорғау мен қауіптіліктің сәйкессіздігі;
- шамадан тыс зиян келтіру.

Қорғау мен қауіптің сәйкессіздігі қол сұғушылықтың аз қоғамдық қауіптілігін және қорғаудың үлкен қоғамдық қауіптілігін болжайды. Мысалы, егіс арқылы өту қаупі кезінде, көлік құралы шиналарының зақымдануы тиісті қорғану тәсілі болуы мүмкін болса да, адамға қатысты физикалық күш қолданылады.

Келтірілген зиян қауіпті зияннан анық аспауы тиіс. Мысалы, 10 000 теңге көлемінде материалдық залал келтіру қаупі бар, ал қорғау мақсатында 200 000 теңге көлемінде шығын келтірілген.

Бұл ретте қауіптілік сипаты мен дәрежесі болған оқиғаның жағдайымен бағаланады. Іс бойынша іс жүргізу барысында оқиғаның барлық мән-жайлары: уақыт, ауа райы, жарықтандыру, басқа адамдардың жергілікті жерде болуы, қол сұғушылар саны және олардың сипаттамасы мен әрқайсысының әрекеттері, қорғалатын адамның физиологиялық ерекшеліктері және тағы басқалар егжей-тегжейлі белгіленуі тиіс.

Қажетті қорғаныс шегінен асып кетудің ерекше белгісі ниет болып табылады. Қажетті қорғаныс шегінен асып кеткен кезде зиян келтіргені үшін әкімшілік жауаптылықтың басталуы тек оны қасақана келтірген кезде ғана, яғни адам өз іс-әрекеттерінің салдарларын түсініп, қаласа да мүмкін болады.

Қорытынды, осы баптың 4-бөлігі қажетті қорғаныс шектерін алып тастауды және арттыруды қамтиды. Әкімшілік жауаптылықтан босату шарттары ретінде мынадай артық себептер бекітілген:

- қорқыныш;
- қорқу;
- шатасу.

Заң шабуылға ұшыраған және қажетті қорғаныс кезінде қол сұғушыға зиян келтірген адамның қорқынышы деп оған жасалған қол сұғушылыққа байланысты өте қатты қорқытуды, адамның қатты қорқуын түсіну керек деп бекітеді. Қорқыныш

ретінде адамның эмоционалды жағдайы ұқсас жағдайларда оның қорқыныш сезімінің кенеттен пайда болуымен сипатталады. Қорғанған адамның мазасыздығы деп оның қоғамдық қауіпті қол сұғушылықтан туындаған қорқынышпен, қорқытумен байланысты іс-әрекеттерінің кенеттен ашулануын, ашулануын, бей-жайсыздығын түсіну керек.

Маңызды шарт-бұл себептердің дәл осы құқыққа қарсы қол сұғушылықтан туындауы тиіс, одан адам қорғалады. Сондықтан іс бойынша іс жүргізу кезінде шектерден асып түсу шарттары мен құқыққа қарсы қол сұғушылық арасындағы себепті байланысты міндетті түрде белгілеу қажет.

36-бап. Қол сұғушылық жасаған адамды ұстау

1. Құқыққа қарсы қол сұғушылық жасаған адамды ұстау кезінде осы адамды мемлекеттік органдарға жеткізу және оның жаңа қол сұғушылықтар жасау мүмкіндігінің жолын кесу үшін осы Кодексте көзделген әрекетті жасау, егер мұндай адамды өзге құралдармен ұстау мүмкін болмаса және бұл ретте бұл үшін қажетті шараларды асыра қолдануға жол берілмесе, әкімшілік құқық бұзушылық болып табылмайды.

2. Қолсұғушылық жасаған адамды ұстау үшін қажетті шараларды асыра пайдалану деп, қажетсіз адамға анық шамадан тыс, жағдай туғызбайтын зиян келтірілгенде, ұсталған адам жасаған қолсұғушылықтың сипаты мен қауіптілік дәрежесіне және ұстау мән-жайларына анық сәйкес келмеуі танылады. Мұндай асыра пайдалану қасақана зиян келтірілген жағдайларда ғана әкімшілік жауаптылыққа әкеп соғады.

3. Қолсұғушылық жасаған адамды ұстау құқығына оған арнайы уәкілеттік берілген адамдармен қатар жәбірленушілер мен басқа да жеке тұлғалар да ие болады.

Түсініктеме

1-бөлім. Осы нормада регламенттелетін ұстауды әкімшілік ұстаудан құқық бұзушылықтың жолын кесу немесе іс жүргізуді қамтамасыз ету мақсатында жеке тұлғаның, заңды тұлға өкілінің, лауазымды адамның жеке бас бостандығын қысқа мерзімді шектеуді білдіретін әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуді қамтамасыз ету шаралары ретінде ажырату қажет (ӘҚБтК-нің 787-бабы). ӘҚБтК-нің 36-бабының тәртібімен ұстауды кез келген адам, ал ӘҚБтК-нің 36-бабының тәртібімен жүзеге асыруы мүмкін. Және әкімшілік іс жүргізу талаптарына сәйкес тиісті хаттама жасайды.

Қолсұғушылық жасаған адамды ұстау осы нормада әрекеттің заңсыздығын болдырмайтын мән-жай ретінде регламенттеледі.

Қолсұғушылық жасаған адамды ұстау кезінде заңдылықтың бар шарттарын екі топқа бөлуге болады:

- ұсталушыға қатысты;
- ұсталған адамға қатысты.

Құқыққа қарсы қол сұғушылық жасаған адамды ғана ұстауға болады. Осы қол сұғушылыққа толық және түпкілікті заңдық баға уәкілетті орган немесе лауазымды адам беретін болады. ҚР Қылмыстық кодексі да әрекеттің құқыққа қарсы болуына жол бермейтін мән-жайлардың қатарында адамды ұстау кезінде зиян келтіруді бекітетінін атап өткен жөн (ҚР ҚК 33-бабы).

Жағдайлардың екінші тобына ұстау мақсаты, келтірілген зиян және оның мөлшері жатады.

Ұстау белгілі бір мақсаттармен жүзеге асырылуы тиіс:

- адамды мемлекеттік органдарға жеткізу;
- Жаңа қол сұғушылықтарды жасау мүмкіндігін болдырмау.

Мақсаттарды негізге ала отырып, адамның тиісті мемлекеттік органға келуді қаламауы немесе қарсылық білдіруі, сондай-ақ өзінің құқыққа қарсы әрекеттерін жалғастыру немесе жаңаларын жасау мүмкіндігінің болуы заңды шарттар болуға тиіс.

Ұстау кезінде зиян келтіру адамның құқыққа қарсы әрекеттерін жеткізудің немесе оның жолын кесудің жалғыз тәсілі болуға тиіс.

Зиян келтіру Әкімшілік құқық бұзушылық белгілеріне жатуға тиіс.

Заң шығарушы келтірілген зиянның көлеміне ерекше талаптар белгілеген. Егер қолданылған шаралар көлемі қажеттіден асатын болса, онда ұстау заңдылығы шарттары бұзылатын болады.

Осы норманың 2-бөлігіне сәйкес адамды ұстау үшін қажетті шаралардың асып кету белгілері:

- ұсталған адам жасаған қол сұғушылықтың сипаты мен қауіптілік дәрежесіне және ұстау мән-жайларына шаралардың анық сәйкес келмеуі;
- қажетсіз зиян анық шамадан тыс, жағдай туғызбайтын зиян келтіріледі.

Сәйкессіздіктің айқын сипаты жасалған қол сұғушылық пен қолданылатын шаралар арасындағы айқын айырманы, елеулі және Елеулі айырманы болжайды.

Заңнама айырмашылықты нақты өлшеуге және оны өз нормаларында бекітуге қабілетсіз. Сондықтан бағалау мәні бар терминдер қолданылады. Әрбір нақты жағдайда мән-жайлар егжей-тегжейлі белгіленуі тиіс. Заңдылықтың негізгі шарты ұстау мақсаттарына қол жеткізу үшін қолданылатын шаралардың жеткіліктілігі болып табылады. Мысалы, көлік кілттерін алып, жол жүру ережелерін бұзуды тоқтатар еді. Басқа жағдайда, физикалық күшті бұзақылықты ұстап, оның қарсыласуын жеңу үшін оның қолы мен аяқтарын қозғалту керек. Әрбір Тараптың әрбір нақты жағдайда ұстау мүмкіндігі де өлшенуге тиіс.

Жеке тұлға абайсызда ұстау шараларын асыра пайдаланғаны үшін жауапкершілікке тартылмайды, яғни ол зиянды зардаптардың пайда болу мүмкіндігін алдын ала білсе, бірақ оған жеткілікті негіздерсіз олардың алдын алуға оңай ойластырылған не осындай салдардың пайда болу мүмкіндігін алдын ала білмесе, тиісті зейінді және көздеу кезінде оларды алдын ала болжай алатын болса да.

Ұстау кезінде шаралар асып кеткен жағдайда әкімшілік жауапкершілік тек қасақана зиян келтірген кезде ғана туындайды, яғни адам өзінің іс-әрекетінің (әрекетсіздігінің) құқыққа қарсы сипатын ұғынса, оның зиянды салдарын алдын ала білсе және осы салдардың туындауын қаласа немесе саналы түрде жол берсе не оларға немқұрайлы қараса.

3-бөлім жәбірленушілер мен басқа да адамдардың қол сұғушылық жасаған адамды ӘҚБтК-нің 36-бабында бекітілген шарттар бойынша ұстауды жүзеге асыру құқығын бекітеді.

Уәкілетті органдармен бір қатарда мұндай құқыққа ие және азаматтар дендік іс-шараның мақсаттары бойынша субъектілердің бірнеше түрі: жеткізу және жолын кесу жатады деген нұсқау.

Заң шығарушы ұстауға құқығы бар субъектілерді былайша бөлді:

- уәкілетті тұлға;
- жәбірленуші;
- басқа жеке тұлғалар.

Қолсұғушылық жасаған адамды ұстау уәкілетті адамдар мен органдар үшін қанша құқық, қанша міндет болып табылмайды, өйткені ұстауға шаралар қолданбаған жағдайда олар жазаға тартылуы мүмкін.

Ұстауға уәкілдердің қатарына Ішкі істер органдарының, Ұлттық қауіпсіздік органдарының, шекара қызметінің, мемлекеттік кіріс органдарының қызметкерлері, Сот приставтары және ӘҚБтК-нің 787-бабында көрсетілген басқа да уәкілетті адамдар жатады.

Әкімшілік құқық бұзушылықпен дене, мүліктік немесе моральдық зиян келтірілген жеке немесе заңды тұлға жәбірленуші болып табылады (ӘҚБтК-нің 785-бабы).

Әкімшілік практикада көбінесе жәбірленушілер құқыққа қарсы қол сұғушылық жасаған адамдарды ұстауды жүзеге асырады.

Басқа жеке тұлғалардың қатарына адамдардың кең ауқымы жатады, бірақ, әдетте, оларға жасалған құқық бұзушылықтың куәгерлері жатады. ҚР Қылмыстық іс жүргізу кодексінде ұстау негіздерін бекіту неғұрлым жүйелендірілген болып табылады (128-б.), оларға сәйкес олар ретінде түсінуге болады:

- бұл адам қолсұғушылық жасау кезінде немесе тікелей оны жасағаннан кейін пайда болған кезде;

- куәгерлер (куәлар), соның ішінде жәбірленушілер осы адамды құқыққа қарсы қол сұғу ретінде тікелей көрсетсе;

- осы адамда немесе оның киімінде, оның жанында немесе оның үйінде құқыққа қарсы қол сұғудың айқын іздері табылған кезде.

Аталған тізбе толық болып табылмайды, әкімшілік заңнаманың нормаларында бекітілмеген. Сондықтан жүргізілген ұстап алудың заңдылығы туралы шешім болған оқиғаның барлық мән-жайларына қарай белгіленеді.

Қол сұғушылық жасаған адамды ұстауды қажетті қорғаныстан ажырату қажет (ӨҚБТК-нің 35-бабы). Әрекеттің құқыққа қарсы болуын болдырмайтын мән-жайлардың жалпы ұқсастығы кезінде олар мынадай негізгі белгілері бойынша ерекшеленеді:

- ұстаудың мақсаты адамды мемлекеттік органдарға жеткізу және оларға жаңа қол сұғушылықтар жасау мүмкіндігінің жолын кесу, ал қол сұғушылықтан қорғау үшін қажетті қорғаныс болып табылады;

- ұстауды адамдардың кең тобы, ал қажетті қорғанысты өзіне қатысты қол сұғушылық жасалған адам ғана жүзеге асыра алады;

- ұстау құқық бұзушылық жасалғаннан кейін кез келген уақытта жүзеге асырылуы мүмкін, ал қажетті қорғаныс қол сұғушылық кезінде немесе ол аяқталғаннан кейін тікелей іске асырылады.

37-бап. Төтенше қажеттілік

1. Аса қажеттілік жағдайында, яғни осы адамның немесе өзге де адамдардың өміріне, денсаулығына, құқықтары мен заңды мүдделеріне, қоғамның немесе мемлекеттің мүдделеріне тікелей қатер төндіретін қауіпті жою үшін осы Кодекспен қорғалатын мүдделерге зиян келтіру, егер бұл қауіпті өзге құралдармен жою мүмкін болмаса және бұл ретте аса қажеттілік шегінен асыруға жол берілмесе, әкімшілік құқық бұзушылық болып табылмайды.

2. Қауіп төнген қауіптің сипаты мен дәрежесіне және құқық қорғау мүдделеріне жол берілгенге қарағанда тең немесе неғұрлым елеулі зиян келтірілген жағдайда қауіп жойылған жағдайға анық сәйкес келмейтін зиян келтіру аса қажеттілік шегінен шығу деп танылады. Мұндай асыра пайдалану қасақана зиян келтірілген жағдайларда ғана жауаптылыққа әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Мынадай жағдайларда жасалған әрекет аса қажеттілік деп танылады:

- жеке тұлғалардың өміріне, денсаулығына, құқықтары мен заңды мүдделеріне, қоғам мен мемлекеттің мүдделеріне тікелей қауіп төндіретін қауіпті жою;

- адамның іс-әрекеттерімен келтірілген зиян алдын алған зияннан кем болуы тиіс;

- зиян келтіруші адамда аз зиян келтіруден басқа, зардаптардың туындауын болдырмаудың өзге де жолдары болған жоқ.

Аталған барлық мән-жайлар болған кезде адамның әрекеті әкімшілік құқық бұзушылық ретінде сараланбайды және оны жасағаны үшін адам әкімшілік жауапкершілікке тартылмайды.

Заңмен қорғалатын мүдделерге келтірілген зиян ретінде әкімшілік жауаптылыққа әкеп соғатын әкімшілік құқық бұзушылық құрамын құрайтын әр түрлі іс-әрекеттер ескеріледі. Мұндай әрекеттер аса қажеттілік жағдайында жасалған кезде кінә белгісі жоқ.

Аса қажеттілік институты адамдардың әлеуметтік белсенділігін арттыруға ықпал етеді, оларға адам құқықтарына, мемлекет пен қоғамның мүдделеріне зиян келтірудің алдын алуға қатысуға мүмкіндік береді.

Аса қажет болған жағдайда зиян келтірудің негізі әр түрлі көздермен жасалатын қауіп болып табылады. Бұл адамның қасақана немесе абайсыз әрекеттері (мысалы, жол қозғалысына қатысушының жолдағы авариялық жағдайды жасауы), табиғаттың дүлей күші (жер сілкінісі, су тасқыны, өрт және т. б.), техникалық апаттар, машиналар мен механизмдердің ақаулықтары, жануарлардың шабуыл жасауы, адам ағзасында болып жатқан физиологиялық процестер және т. б.

Бұл ретте, бұл қауіптің жалған емес, шынайы болып табылатынын және егер іс-әрекет жасамаған жағдайда, салдарлар сөзсіз болатынын түсіну керек. Басқаша айтқанда, қасақана іс-әрекеттер, құқық бұзушылықты құрайтын іс-әрекеттер жасалады, бірақ ең аз қауіпті.

Мысалы, мас күйінде жүрген жүргізуші адамды ауруханаға апарды. Оның іс-әрекеттері аса қажеттілік жағдайында жасалған деп танылу үшін мыналар қажет. Біріншіден, ауруханаға тасымалданатын адамға тікелей қауіп төнуі тиіс. Яғни, егер жағдай инфаркт, инсульт, аппендицит ұстамасы және т. б. жағдайларда дереу дәрігерлік араласуды талап етсе, бұл шарт сақталады. Екіншіден, наукасты медициналық мекемеге шұғыл жеткізудің өзге де тәсілдері жоқ (басқа көлік құралдары болған жоқ; көлік құралын басқаруға қабілетті, бірақ алкогольдік масаң күйде болмаған және т. б.). Үшіншіден, мас күйінде көлік құралын жүргізу үшінші тұлғалардың өмірі мен денсаулығына зиян келтірмеді. Тек үш шарт сақталған жағдайда ғана жүргізуші ӨҚБТК-нің 608-бабы бойынша әкімшілік жауаптылықтан босатылады.

Егер қауіп туындамаса немесе одан асып кетсе, ал оны жою жөніндегі іс-әрекеттер орындалса, мұндай жағдайда әрекет аса қажет болған жағдайда жасалды деп танылмайды және ол үшін адам әкімшілік жауапкершілікке тартылады.

Келтірілген зиян мен алдын ала келтірілген зиян мөлшерін анықтау кезінде қоғамда қабылданған әлеуметтік құндылықтарды ескеру қажет, мысалы, ҚР Конституциясының 1-бабына сәйкес мемлекеттің жоғары құндылықтары адам, оның өмірі, құқықтары мен бостандықтары болып табылады. Демек, адамның өмірі мен денсаулығын сақтау үшін мүлікті және басқа да қорғалатын мүдделерді қайырымдылыққа болады. Керісінше, адам мен азаматтың құқықтарын қорғау кезінде меншікке зиян келтіруді заңды деп тану керек, өйткені бұл жағдайда алдын алумен салыстырғанда аз зиян келтірілуде.

Аса қажеттілік жағдайында құқық бұзушылықты жасау үшінші тұлғаларға, сондай-ақ қоғам мен мемлекетке зиян келтіруді болдырмау үшін де жүзеге асырылуы мүмкін. Мысалы, аңшы жабайы аңдардың адамдарға шабуыл жасап, елді мекенде атқан (ӨҚБТК-нің 436-бабы), алайда ол әкімшілік жауапкершілікке тартылмайды, өйткені

аңшы адамдардың өмірі мен денсаулығына зиян келтірілуі мүмкін үлкен зиян келтіреді. Оқ атудан адамдардың ешқайсысы зардап шеккен жоқ және зардап шеккендерді қорғаудың өзге де тәсілі болған жоқ.

Заңды тұлғалар, сондай-ақ аса қажеттілік жағдайында әкімшілік құқық бұзушылық жасауы мүмкін. Әдетте, бұл құқық бұзушылықтар табиғи апаттарға әкеп соқтыратын зиянды болдырмауға байланысты. Мысалы, орман өрті кезінде сүрек дайындаумен айналысатын ұйым оның рұқсаты болмаған (бұл құқық бұзушылық ӘҚБтК-нің 372-бабының әрекетіне жатады) ағаштарды кесуді бастайды, бірақ олар жанып жатқан ағаштарды жанбайтын ағаштардан ажырату және орманның бір бөлігін құтқару үшін осы әрекет жасайды.

2 бөлім. Аса қажеттілік шегінен асып кету келтірілген зиян мөлшерінен ғана сипатталады, ол алдын алынатын зиянға тең немесе анық көп.

Аса қажеттілік заңдылығының шектерін анықтау теориялық және практикалық маңызы бар. Оларды шектен тыс қажеттілікті көздейтін нормалармен нақты регламенттеу осы нормаларды қолдану кезінде азаматтар мен құқық қолдану органдарының оларды дұрыс түсінуінің маңызды кепілі болып табылады.

Алайда, түсіндірілетін нормада міндетті шарт бар, онда әрекет аса қажеттілік шегінен асып кетумен есептелетін болады, бұл зиян келтірудегі ниеттің болуы. Яғни, адам зиянды болдырмау бойынша құқыққа қарсы әрекеттер жасаған кезде, ол алдын алудан гөрі, өз іс-әрекеттерінен тең немесе одан да ауыр зардаптардың туындауын сезінуі және тілеуі тиіс.

Әкімшілік құқықта кінәнің екі түрі бар — ойлау және абайсыздық. Әкімшілік құқық бұзушылық, егер оны жасаған адам өзінің іс-әрекетінің (әрекетсіздігінің) құқыққа қарсы сипатын түсінсе, оның зиянды салдарын алдын ала білсе және мұндай зардаптардың туындауын қаласа немесе оларға саналы түрде жол берсе не оларға немқұрайлы қараса, қасақана жасалған деп танылады.

Осылайша, әкімшілік құқық бұзушылық жасаған адам аса қажеттілік шегінен асып кеткен кезде өз әрекетінен болатын зиянды зардаптарды алдын ала болжайды, осы зардаптардың туындауын тілейді және бұл зардаптардың алдын алынатын зиянға қарағанда мөлшерлес болатынын немесе үлкен зиян келтіретінін түсінеді. Мысалы, жүргізуші көлік құралын тығыз ағында басқара отырып, оның сол жағында басқа автомобиль жақындап келе жатқанын байқайды, және соқтығысудан кету үшін жүргізуші аса ауыр ЖКО (көлік құралдарының алдыңғы соқтығысуы) жолағына шығуға шешім қабылдайды. Бұл жағдайда жүргізуші қарама-қарсы қозғалыс жолағына шығу, жанама соқтығысудан гөрі, ауыр зардаптарға жүгінуі мүмкін екенін, бірақ ҚР ЖҚЕ-ні бұзуға жол берген. Сондай-ақ келтірілген және алдын ала келтірілген зиянның мөлшерін бағалау үшін жасалған ЖКО мен алдын ала алынған ЖКО арасындағы материалдық залалдың айырмасы ескерілетін болады.

38-бап. Физикалық немесе психикалық мәжбүрлеу

1. Егер осындай мәжбүрлеу салдарынан адам өз іс-әрекеттерін (әрекетсіздігін) басқара алмаса, дене немесе психикалық мәжбүрлеу нәтижесінде осы Кодексте көзделген әрекетті жасау әкімшілік құқық бұзушылық болып табылмайды.

2. Психикалық мәжбүрлеу нәтижесінде, сондай-ақ күш қолдану арқылы мәжбүрлеу нәтижесінде осы Кодекспен қорғалатын мүдделерге зиян келтіргені үшін әкімшілік жауаптылық туралы мәселе осы Кодекстің 37-бабының ережелері ескеріле отырып шешіледі.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Адамның жеке немесе психикалық мәжбүрлеу арқылы құқыққа қарсы әрекет жасауы әкімшілік құқық бұзушылық болып саналмайды және адам өз іс-әрекеттерін дербес басқара алмайтындықтан әкімшілік жауаптылыққа әкеп соқпайды.

Адамның әрекеті заң оны құқыққа қайшы деп тану үшін саналы іс-әрекет актісі, яғни ерік болуы тиіс. Әрекет адамның ерік-жігері мен санасының бақылауымен жасалуы тиіс. Әрекет ерікті түрде де, физикалық немесе психикалық мәжбүрлеу нәтижесінде да жасалуы мүмкін.

Анықтамалық әдебиетте мәжбүрлеу негізінен "мәжбүрлеу", "мәжбүрлеу" етістігі бойынша әрекет ретінде анықталады. Бахрахтың көзқарасы бойынша, "мәжбүрлеуді билік етушінің ерік-жігерінің бекітілуі, оның мінез-құлқына сыртқы әсер ету еркінің терістеуі ретінде түсінуге болады".

Бұл мақалада мәжбүрлеудің екі түрі бар: физикалық және психикалық. Олардың әрқайсысын толығырақ қарастырайық.

Физикалық мәжбүрлеу — күштеп адам ағзасына әсері, бағытталған келтіргені ауыруы немесе денсаулыққа зиян келтіру мақсатында жасалатын қол жеткізуге жасау принуждаемым тұлға белгілі бір іс-әрекеттер. Физикалық мәжбүрлеу ұрып-соғу, қару мен т.б. қолдану, сондай-ақ өзге де физиологиялық процестерге (күшті әсер ететін дәрілік, есірткі және психотроптық препараттарды қолдану, тағамнан айыру, ұйқы және т. б.) әсер етуге және мәжбүрлеушінің дене бостандығын шектеуге (ұстап қалу, байлау және т. б.) әкеп соқтыруы мүмкін.

Физикалық мәжбүрлеу екі түр болуы мүмкін. Біріншіден, физикалық мәжбүрлеу адамның денесіне әсер ету болып табылады, мұндай мәжбүрлеуге мыналар жатады: ұрып-соғу, азаптау, зорлық-зомбылық немесе адамның еркіне қарсы оның ағзасына есеңгірейтін заттарды енгізу, күштеп байлау, яғни физикалық зорлық-зомбылыққа сырттан сәйкес келетін, бірақ мінез-құлықты өз пайдасына өзгерту үшін басқа адамның еркін басуға бағытталуымен ерекшеленетін әрекеттер. Екіншіден, физикалық мәжбүрлеу физикалық зорлық-зомбылыққа байланысты емес болуы мүмкін. Мысалы, адамның ағзасына тікелей механикалық әсер етпей үй-жайда жабылуы, соның нәтижесінде ол қозғалу еркіндігін пайдалану мүмкіндігінен айырылады және қандай да бір әрекеттерді жасай алмайды.

Психикалық мәжбүрлеу-бұл адамға қажет ететін әрекет жасауға не оған қажетсіз іс-әрекеттерден қалыс қалуға мәжбүр ету мақсатында психикалық зорлық-зомбылық қолдану. Психикалық мәжбүрлеу-бұл адамға және оның санасына ақпараттық әсер ету, ол өзіне мәжбүрлеу адамға немесе оның жақындарына күш қолдану қатерін білдіреді. Психикалық мәжбүрлеу деп физикалық зорлық-зомбылықты қолдана отырып қорқыту, мүлікті жою немесе зақымдау, жала жабу ойының таралуынан және т.б. көрінетін адам психикасына әсер етудің кез келген тәсілдерін түсіну керек. Бұйрық да мәжбүрлеу түрінде болуы мүмкін. Бұл жағдайда орындаушы өзі үшін қолайсыз салдардан қауіптенеді.

Психикалық мәжбүрлеу кезінде қоғамға қауіпті әрекет жасаған адамның ерік еркіндігі бар. Талап қойылған адамның мінез-құлықтың белгілі бір нұсқасын таңдауы болады. Алайда, құқық бұзушылық жасаған адам өзінің еркіне қарсы іс-әрекеттер жасай алатынын түсінбеуі мүмкін-бұл қылмыс жасаған адам гипноздың астында екенін білдіреді.

Гипноз-бұл адамның сана-сезіміне уақытша әсер ету, нәтижесінде жеке бақылау мен өзіндік сана-сезімнің функциялары өзгереді. Басқаша айтқанда, адам гипнотикалық жағдайға әр түрлі әдістерді қолдана отырып, жарық және дыбыстық әсер етеді. Бұл ретте сананың және жалпы ағзаның жұмысы тежеледі. Гипноздың әсерінен адам оған берілген командаларды бейтаныс орындайды және өзінің мінез-құлқын өзгертеді. Гипноз-бұл еңсерілмейтін күштің түрі. Психикалық мәжбүрлеу үлгісі ретінде көлік құралының жүргізушісіне, қарумен немесе дене жаракатымен қорқыту, бағдаршамның тыйым салатын сигналына бару, бұл ӘҚБтК-нің 599-бабын бұзу болып табылады. Бұл жағдайда жүргізуші әкімшілік жауапкершілікке тартылмайды, егер қауіп нақты болса, және ол өз өмірі мен денсаулығы үшін сақтану мүмкін болса, яғни ол қару көрген немесе оны мәжбүрлеген адамдар күштірек болды.

2 бөлім. Алайда физикалық немесе психикалық мәжбүрлеу қолданылатын адам әрдайым өз іс-әрекеттерін басқара алмайды.

Егер мәжбүрлеушінің мінез-құлқының қарама-қайшы емес нұсқасын таңдау мүмкіндігі сақталса, аса қажеттілікке ұқсас жағдай орын алады (ӘҚБтК-нің 37-бабы): өзінің заңмен қорғалатын мүдделеріне зиянды болдырмау үшін мәжбүрлеу үшінші тұлғаның мүдделеріне зиян келтіреді. Мұндай жағдайларда келтірілген зиян аса қажеттілік жағдайында келтірілген ретінде бағаланады: яғни, оны келтіруді заңды деп тану үшін ол алдын ала келтірілген зияннан аз болуы тиіс және зиян келтіру қалыптасқан жағдайдан дәл соңғы шығу болып табылуы тиіс. Заң әдебиетінде және ғалымдар арасында аса қажеттілік жағдайының пайда болу сәті туралы көптеген даулар бар. Кейбір авторлар аса қажеттіліктің жай-күйі тек қастандық жасау сатысынан туындайды деп санайды, мұндай мүмкіндікті дайындау немесе нақты қауіп келтіру сатысынан алып тастағанда, басқалары аса қажеттіліктің жай-күйін, нақты қауіп төндіретін қауіптің бастапқы сәті деп санайды. Қорқыту, мәжбүрлеу, сондай-ақ тәуелді

жағдай адамды әкімшілік құқық бұзушылық жасауға итермелейтін, бірақ олар аса қажеттілік заңдылығына жағдай жасамайтын мән-жайлар болып табылады. Аса қажеттілік жағдайына әкелетін қауіптілік көздері әртүрлі болуы мүмкін. Бұл табиғаттың табиғи күші, жануарлардың шабуылы, адам ағзасында болатын физиологиялық және патологиялық процестер, адамдардың әрекеті, соның ішінде қылмыстық. Адамдардың, оның ішінде құқық тәртібін бұзатын іс-әрекеттері аса қажеттілік институтын жазаны жеңілдететін мән-жайлармен жақындастырады.

39-бап. Бұйрықты немесе өкімді орындау

1. Осы Кодексте көзделген әрекетті өзі үшін міндетті бұйрықты немесе өкімді орындау үшін әрекет еткен адамның жасауы әкімшілік құқық бұзушылық болып табылмайды. Мұндай әрекетті жасағаны үшін заңсыз бұйрық немесе өкім берген адам әкімшілік жауаптылықта болады.

2. Көрінеу заңсыз бұйрықты немесе өкімді орындау үшін қасақана әкімшілік құқық бұзушылық жасаған адам жалпы негіздерде әкімшілік жауаптылықта болады. Көрінеу заңсыз бұйрықты немесе өкімді орындамау әкімшілік жауаптылықты болдырмайды.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Жалпы түсінік бойынша бұйрық пен өкімді оған уәкілетті тұлға қабылдай алатын басқарушылық шешімдерді қабылдау нысаны болып табылады. Басқарушылық шешімдерді қабылдау нысандары деп қаулылар, шешімдер, өкімдер, бұйрықтар, нұсқаулықтар және т.б. танылады. Бұл түрлердің барлығы өз белгілері бойынша түсініктеме берілген нормамен қамтылуы мүмкін.

Әдетте, аталған шешімдерді қабылдайтын тұлғаларға белгілі бір лауазымдарды атқаратын немесе оларға уақытша осындай өкілеттіктер жүктелген адамдар жатады. Белгілі бір өкілеттіктер берумен қатар, мұндай басқару субъектілеріне тиісті жауапкершілік жүктеледі.

Бұйрықтар мен өкімдер түрлі нысандар мен түрлерде қабылдануы мүмкін:

қабылдау нысаны бойынша - жазбаша және ауызша;

әсер ету саласы бойынша - нормативтік және жеке.

Бұйрықтар мен өкімдер, әдетте, ресми деректемелермен белгіленген нысанда жазбаша түрде ресімделеді, мысалы, басшының іссапарға жіберу туралы, сыйлықақы төлеу туралы бұйрығы және т. б.

Ауызша түрде басқарушылық шешімдер қабылдау жағдайлары жиі кездеседі. Әсіресе бұл қарым-қатынас жарғылармен реттелетін қызметтік-әскери тәртіп негізінде құрылатын әскери салаға тән. Осы және басқа салада көптеген міндеттерді орындауға бұйрықтар ауызша түрде беріледі.

Жіктеудің келесі критерийі қабылданған шешімді таратуға негізделген. Бір шешім ұйымның барлық қызметкерлеріне, басқа бір қызметкерге немесе белгілі бір топқа қолданылады.

Мысалы, бекіту туралы бұйрық, жұмыс туралы өкімде орналасқан жұмыс орнының белгілі бір қызметкер.

Қабылданған басқарушылық шешімдердің ерекшелігі олардың міндетті орындалу сипаты болып табылады. Сонымен қатар бұйрығын орындамағаны үшін мүмкін шабуылға жауапкершілік тәртіптік және әкімшілік.

Сонымен, заңды шарттардың қатарына бұйрыққа немесе өкімге жатқызуға болады:

- оны уәкілетті тұлға қабылдайды;
- ол тиісті түрде ресімделген немесе белгіленген нысанда көрсетілген;
- осы Шешімді орындау міндеттілігі.

Осы шарттар болған кезде, Егер бұйрықтың немесе өкімнің заңсыздығы кейінірек анықталса, оны орындаған адам әкімшілік жауаптылықтан босатылады. Мұндай жағдайларда жауапкершілік осындай шешім қабылдаған адамға жүктеледі.

Бұйрық заңды негіздерде толық қабылдануы мүмкін, бірақ егер оны орындаудың орын алған салдары әкімшілік құқық бұзушылықтың құрамын құрайтын болса, онда жауапкершілік осындай шешімді қабылдаған адамға жүктеледі.

Түсіндірілетін норманың 2-бөлігі заңсыз бұйрықты немесе өкімді орындаған адам жалпы негіздерде әкімшілік жауаптылыққа жататын шарттарды белгілейді. Мұндай шарттар-көрінеу заңсыз.

Заңсыз шешімнің көрінеу болуы оны атқарушы адам үшін бұйрықтың немесе өкімнің құқыққа қайшы екендігі туралы белгілі деп болжайды.

Бұйрық пен өкімнің заңсыздығы:

- шешім қабылдаған адамның өкілеттілігінің болмауы;
- шешім нысанын сақтамау;
- бұйрықтың айқын заңсыздығы немесе өкімі.

Өкілеттіктің болмауы, әдетте, лауазымдық жағдаймен байланысты. Мысалы, бірінші басшы болған жағдайда басшының орынбасарының нормативтік бұйрықты қабылдауы анық дұрыс емес деп танылуы тиіс.

Бұйрықтың бірінші басшының қол қоюынсыз, күні, нөмірі және басқа да деректемелерсіз ресімделуі де бұйрық немесе өкім заңсыз деп танылуы тиіс негіздерді айқын көрсетеді.

Айқын құқыққа қайшы деп басқа адамдар мен ұйымдардың құқықтары мен заңды мүдделерін анық бұзатын немесе құқыққа қарсы салдардың туындауына қауіп төндіретін бұйрық немесе өкім түсініледі.

Заңсыз бұйрықтың қасақана болуы әрбір нақты жағдайда әкімшілік іс бойынша белгіленген мән-жайлар негізге алына отырып белгіленеді.

Егер біле тұра заңсыз бұйрық орындалса, мұндай Орындаушы ӘҚБтК-нің Ерекше бөлімінің бабына сәйкес жалпы негіздерде әкімшілік жауаптылықта болады.

Бұйрықты немесе өкімді орындамағаны үшін әкімшілік жауапкершілік көзделген, ал бұйрық заңсыз деп танылған жағдайларда тұлға осындай шешімді орындамағаны үшін жауапкершіліктен босатылады.

Егер заңсыз бұйрықты немесе өкімді орындаушыда оны қалай орындауға басқа жолы болмаса, онда ол оны орындамау нәтижесінде пайда болуы мүмкінден аз зиян келтіретіндей әрекет етуі тиіс. Мұндай жағдайда адамның іс-әрекеті аса қажеттілік жағдайында жасалды деп танылуы мүмкін және орындаушы заңдылығы сақталған кезде ӘҚБтК-нің 37-бабына сәйкес әкімшілік жауаптылықтан босатылуы мүмкін.

6-тарау. ӘКІМШІЛІК ЖАЗА ЖӘНЕ ӘКІМШІЛІК-ҚҰҚЫҚТЫҚ ЫҚПАЛ ЕТУ ШАРАЛАРЫ

40-бап. Әкімшілік жаза ұғымы мен мақсаттары

1. Әкімшілік жаза оған заңмен уәкілеттік берілген судья, органдар (лауазымды адамдар) әкімшілік құқық бұзушылық жасағаны үшін қолданатын мемлекеттік мәжбүрлеу шарасы болып табылады және мұндай құқық бұзушылық жасаған адамның осы Кодексте көзделген құқықтары мен бостандықтарынан айыру немесе оларды шектеу болып табылады.

2. Әкімшілік жаза құқық бұзушылық жасаған адамды заңнама талаптарын сақтау және құқық тәртібін құрметтеу рухында тәрбиелеу, сондай-ақ құқық бұзушының өзінің де, басқа да адамдардың да жаңа құқық бұзушылық жасауының алдын алу мақсатында қолданылады.

3. Әкімшілік жаза әкімшілік құқық бұзушылық жасаған адамға тән азабын келтірудің немесе оның адамдық қадір-қасиетін кемсітудің, сондай-ақ заңды тұлғаның іскерлік беделіне зиян келтірудің өз мақсаты болмайды.

4. Әкімшілік жаза мүліктік залалды өтеу құралы болып табылмайды. Әкімшілік құқық бұзушылықпен келтірілген зиян осы Кодекстің 59-бабында көзделген тәртіппен өтеледі.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Әкімшілік мәжбүрлеу түрлерінің бірі әкімшілік жаза болып табылады. Әкімшілік жаза-бұл әкімшілік сипаттағы құқық бұзушылықтар жасағаны үшін мемлекет белгілейтін жауапкершілік шарасы.

Әкімшілік жазалар қылмыстық жазаларға қарағанда, мемлекеттік органдар мен лауазымды адамдардың кең тобы қолданады (ӘҚБтК 684-735-баптары).

Тек әкімшілік жаза ғана әкімшілік құқық бұзушылық үшін жауапкершілік шарасы болып табылады, тек ол тәртіп бұзушының құқыққа қарсы әрекетінің қорытынды заңдық бағасын қамтиды. Әкімшілік жазалар әкімшілік бұлтартпау шараларымен неғұрлым ұқсас, өйткені оларды мәжбүрлеу шараларын (әкімшілік құқық бұзушылық) қолдану негіздерінің ортақтығы, сондай - ақ осы мәжбүрлеу шараларының жалпы мақсаты-жаңа құқық бұзушылықтардың алдын алу біріктіреді.

Алайда әкімшілік бұлтартпау шаралары жазалау шаралары болып табылмайды және ең алдымен құқық бұзушылықты тоқтатуға және құқық бұзушыны өзі жасаған құқық бұзушылықтың сипатына сәйкес жауапкершілікке тартуға бағытталған. Әкімшілік бұлтартпау шаралары көбінесе әкімшілік жазалау шараларын қолдану алдында болады.

Әкімшілік жазалар жазалау, "айыппұл" санкциялары болып табылады. Жасалған теріс қылық үшін адам қандай да бір субъективті құқықтан (көлік құралын басқару құқығынан және т.б.) айырылады немесе оған арнайы "айыппұл міндеттері" жүктеледі. Қара-бұл кінәлі адамға "құқықтық сабақ".

2-бөлігіне сәйкес заң шығарушы әкімшілік заңнамада құқық бұзушының тиісті немесе мүмкін болатын мінез - құлқын қамтамасыз ету мақсатында Тәрбие жұмысы әдістерінің бірі пайдаланылатын сендіру шараларының жүйесін пайдаланады. Өз кезегінде әкімшілік жазаның негізгі функциялары: а) тәрбиелік; Б) ескерту (алдын алу); В) жазалау.

Құқық бұзушының өзіне салынған жазаны ерікті түрде орындауы (мысалы, салынған әкімшілік айыппұлды белгіленген мерзімде төлеу) осы шараның мәжбүрлеу мәнін өзгертпейді, өйткені мемлекет кінәлі адамды оған тиісті жаза қолданудан туындайтын құқық шектеуден бас тартуға мәжбүр ету құқығын өзіне әрдайым қалдырады (мысалы, айыппұл төлемеген жағдайда ол тәртіп бұзушының жалақысынан, стипендиясынан немесе зейнетақысынан мәжбүрлеп өндіріп алынады(ӘҚБТК 894-бабының 1-бөлігі).

Осы баптың 3 бөлігінде әкімшілік құқық бұзушылық туралы заңнаманың гуманизм принципі көрініс табады. Әкімшілік жаза өркениетті стандарттар шегінде қолданылуы тиіс. Мұндай жаза түрінің мағынасы теріс қылық жасаған субъектінің адамдық қадір-қасиетін кемсітуге немесе оған физикалық жоспардың азабын келтіруге болмайды, сондай-ақ оның міндеті заңды тұлғаның іскерлік беделіне зиян келтіру болып табылмайды. Бұл қондырғылар БҰҰ Бас Ассамблеясы 1948 жылы қабылдаған адам құқықтарының жалпыға ортақ декларациясының ережелеріне сәйкес келеді және 1987 жылғы Конвенциялар, БҰҰ-ның азаптауларға және басқа да қатыгез, адамгершілікке жатпайтын немесе ар-намысты қорлайтын ұстауды және жазалау күшіне енген.

Әкімшілік жазалар құқық бұзушыға моральдық немесе материалдық әсер ету арқылы немесе бір мезгілде моральдық соттауды, материалдық ықпал етуді және құқық бұзушының құқықтарын уақытша шектеуді (мысалы, әкімшілік қамау, арнайы құқықтардан айыру) ұштастырады.

Әкімшілік жаза түрлері:

- негізгі (ескерту; әкімшілік айыппұл; әкімшілік қамау; арнайы құқықтан айыру, рұқсаттан айыру не оның қолданылуын тоқтата тұру, сондай-ақ тізілімнен алып тастау, қызметті немесе оның жекелеген түрлерін тоқтата тұру немесе тыйым салу, сондай-ақ

шетелдіктерді немесе азаматтығы жоқ адамдарды Қазақстан Республикасының шегінен әкімшілік жолмен шығарып жіберу);

- қосымша (арнайы құқықтан айыру, рұқсаттан айыру не оның қолданылуын тоқтата тұру, сондай-ақ тізілімнен алып тастау, қызметті немесе оның жекелеген түрлерін тоқтата тұру немесе тыйым салу, сондай-ақ шетелдіктерді немесе азаматтығы жоқ адамдарды Қазақстан Республикасының шегінен әкімшілік жолмен шығарып жіберу, тәркілеу, заңсыз салынған немесе салынған құрылысты мәжбүрлеп бұзу);

- моральдық сипаттағы (ескерту);

- материалдық сипаттағы (айыппұл, тәркілеу);

- моральдық және материалдық сипаттағы (әкімшілік қамау).

4-бөлімнің негізінде әкімшілік жаза мүлдік залалды өтеу құралы болып табылмайды. Әкімшілік құқық бұзушылықпен келтірілген зиян ӘҚБтК 59-бабында көзделген тәртіппен өтеледі. Осы бапқа сәйкес мүлдік зиян мөлшері туралы дау болмаған кезде мүлдік зиян келтірілген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарайтын судья әкімшілік жаза қолдану туралы мәселені шешу кезінде мұндай зиянды бір мезгілде өндіріп алады, ал мүлдік зиян мөлшері туралы дау туындаған жағдайда мұндай істер азаматтық сот ісін жүргізу тәртібімен қаралады.

Өзге уәкілетті органдар (лауазымды адамдар) қарайтын әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша мүлдік зиянды өтеу кінәлі адам оны ерікті өтеуден бас тартқан жағдайда азаматтық сот ісін жүргізу тәртібімен жүргізіледі.

41-бап. Әкімшілік жазалардың түрлері

1. Әкімшілік құқық бұзушылықтар жасағаны үшін мынадай әкімшілік жазалар қолданылуы мүмкін:

1) ескерту;

2) әкімшілік айыппұл;

3) әкімшілік құқық бұзушылық жасау құралы не нысанасы болған затты, сол сияқты әкімшілік құқық бұзушылық жасау салдарынан алынған мүлдік тәркілеу;

4) арнаулы құқықтан айыру;

5) рұқсаттан айыру не оның қолданылуын тоқтата тұру, сондай-ақ тізілімнен шығару;

6) Қызметті тоқтата тұру немесе оған тыйым салу;

7) заңсыз салынып жатқан немесе салынған құрылысты мәжбүрлеп бұзу;

8) әкімшілік қамауға алу;

9) шетелдікті немесе азаматтығы жоқ адамды Қазақстан Республикасының шегінен әкімшілік жолмен шығарып жіберу.

2. Әкімшілік құқық бұзушылық жасағаны үшін заңды тұлғаларға осы баптың бірінші бөлігінің 1) – 5) және 7) тармақшаларында санамаланған әкімшілік жазалар, сондай-ақ заңды тұлғаның қызметін немесе қызметінің жекелеген түрлерін тоқтата тұру немесе оған тыйым салу қолданылуы мүмкін.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Әкімшілік-деликтік заңнаманың оның өндіріп алуларына қатысты маңызды тұжырымдамалық жағдайы құқық бұзушыны әкімшілік жауапкершілікке тарту кезінде жасалған құқық бұзушылықты өндіріп алудың мөлшерлес (сәйкестік) қағидаты болып табылады.

Осы қағидатты іске асыру мақсатында, сондай-ақ жауапкершілік шараларын саралау және құқық қолданушылардың нақты бұзушылықтарға неғұрлым сәйкес келетін санкциялардың нақты түрлерін, олардың мөлшерін немесе мерзімдерін таңдауды жеңілдету үшін түрлі әкімшілік жазалар пайдаланылады. Олар тізімді ең аз репрессивті етіп ашады. Ең бірінші және қатандығы аз жаза - ескерту. Ең қатаң тізімді қамауға алу және т. б жабады.

1-бөлікте әкімшілік жаза түрлері жүйелендірілген, олар әкімшілік құқық бұзушылық жасаған адамдарға белгіленуі және қолданылуы мүмкін.

Әкімшілік заңнаманың ерекшелігі ҚР ҚК-нен (40-бап) айырмашылығы, онда қылмыстар үшін барлық жазалар белгілі бір ретпен - ауырлығы аздан неғұрлым ауырға дейін, әкімшілік жаза түрлерінің тізбесінде орналасуы бойынша заң шығарушының әкімшілік жазалардың әрбір түрінің ауырлығын олардың өзара қатынасында бағалауына қатысты қорытынды жасауға болмайды.

Тізбесі әкімшілік жазалар көрсетілген нормаларына толық болып табылады және қажет болған жағдайда түрлерінің тізбесі әкімшілік жаза өзгертілуі мүмкін ғана өзгерістер енгізу жолымен Құрылады.

Қазақстан өзін 1991 жылы Тәуелсіз мемлекет деп жариялағанына қарамастан, мемлекет аумағында 1984 жылғы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы ҚазКСР кодексі әрекет етті, ал 2001 жылғы қаңтарда ӘҚБтК қабылданбады.

Біріншіден, жаза тізбесінен әкімшілік құқық бұзушылық жасау құралы немесе тікелей объектісі болған затты өтемін төлеп алып қою сияқты жаза түрі алынып тасталды. Жеке адамның құқықтық мәртебесіне әкімшілік араласу нысандарының бірі болып табылатын, оның мүліктік жағдайын қозғайтын жазаның осы түрі одақтас республикалардың әкімшілік заңнамасына тән болды.

Бұл шара өздерінің меншігіндегі белгілі бір мүлікті пайдалану тәртібін бұзған тұлғаларға қатысты көзделген. Мысалы, қаруды және оның оқ-дәрілерін кейіннен сату және одан түскен қаражатты қайтару арқылы алып қою қоғамдық тәртіпті жүйелі түрде бұзатын және спирттік ішімдіктерді пайдаланатын адамдарға қатысты көзделген. Алайда, заң шығарушы атыс қаруы мен оқ-дәріні өтемі алып қою түріндегі жазаны аң аулау өмір сүрудің негізгі көзі болып табылатын адамдарға қолдануға болмайтынын айтты.

Екіншіден, әкімшілік жазаның жаңа түрлері ретінде қызметті тоқтата тұру немесе тыйым салу, сондай-ақ заңсыз салынып жатқан немесе салынған құрылысты мәжбүрлеп бұзу сияқты шаралар енгізілді.

Қызметті тоқтата тұру немесе оған тыйым салу адамдардың өміріне немесе денсаулығына қауіп төндіретін, эпидемиялардың туындауына, қоршаған ортаға елеулі зиян келтірілуіне және т. б. байланысты құқыққа қарсы әрекеттер үшін дара кәсіпкерлер мен заңды тұлғаларға қолданылады.

ӘҚБтК-нің 42-бабының 3-бөлігіне сәйкес заңсыз салынған немесе салынған құрылысты мәжбүрлеп бұзу тек қосымша әкімшілік жаза ретінде қолданылуы мүмкін. Осылайша, осы норманы тәжірибеде қолдану мысалында талдаймыз.

Сот практикасынан шолу

Астана қ. МӘСҚ 28.03.2016 ж. (судья а. Б. Н.) А. У. Т. ӘҚБтК-нің 319-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық жасағаны үшін әкімшілік жауапкершілікке тартылып, 15 (он бес) айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде 31 815 (отыз бір мың сегіз жүз он бес) теңге сомасында әкімшілік айыппұл салынды, салынған объектіні мәжбүрлеп бұзып, Астана қаласы, Р. көшесі, 27/1 үй, ВП-1 мекен-жайында орналасқан қонақ үй мен дәмхана жапсарлас дүкенді қайта жаңарту.

Үшіншіден, айыппұл жазалау шарасы ретінде заң жауапкершілігінің әртүрлі түрлеріне (қылмыстық, әкімшілік, азаматтық-құқықтық) белгілі екенін ескере отырып, Әкімшілік құқық бұзушылық жасағаны үшін қолданылатын әкімшілік жазалардың тізбесінде ол қазір әкімшілік айыппұл деп аталған.

Осы баптың 1-бөлігінің 9) тармақшасында Қазақстан Республикасының шегінен әкімшілік жолмен шығарып жіберу қолданылатын құқық бұзушылық субъектісі арнайы көрсетілген. Мұндай субъектілер шетелдік азаматтар мен азаматтығы жоқ адамдар ғана бола алады.

Реттеудегі мұндай тәсіл адам құқықтары мен негізгі бостандықтарын қорғау туралы Еуропалық конвенцияға № 4 Хаттаманың 3-бабында көрсетілген ережелеріне негізделеді: "...Ешкім өзі азаматы болып табылатын мемлекеттің аумағынан жеке немесе ұжымдық шаралар арқылы жіберілмейді".

2 бөлім. Әкімшілік құқықтың қылмыстық құқықтан айырмашылығы құқық субъектісі ретінде заңды тұлғаның болуы болып табылады. Айта кету керек, ӘҚБтК-де заңды тұлға ұғымы бекітілмеген, ал ол тек ҚР Азаматтық кодексінің 33-бабына сілтеме береді, онда заңды тұлға ұғымының анықтамасы беріледі. Сонымен, заңды тұлға " болып танылады алатын ұйым меншік құқығы, шаруашылық жүргізу немесе жедел басқару оқшауланған, егер осы мүлікпен өз міндеттемелері бойынша, өз атынан мүліктік және жеке мүліктік емес құқықтары мен міндеттері, талапкер және жауапкер болуға сотта. Заңды тұлғаның дербес балансы немесе сметасы болуы тиіс".

Өзінің мәні бойынша заңды тұлға білдіреді әлдебір ұжымы жеке тұлғалар болса да, өзінде жоғарыда аталған анықтау бөлінбейді нұсқау соншалықты елеулі белгісі. Заңды тұлғаның өзі құқықтық қатынастардың бір де бір түріне кіре алмайды, алайда әкімшілік және азаматтық құқықта заңды тұлғаның белгілі бір құқық субъектілігіне ие екендігі анықталған мән-жайды ескеру керек, оны ұйым әкімшілігі тұтастай да, қандай да бір

уәкілетті адам арқылы да бір бөлігінде іске асырады. Заңды тұлғалардың әкімшілік жауапкершілігінің проблемасы әлі күнге дейін пікірталас болып қалып отыр.

Осы баптың 2-бөлігінде заңды тұлғаға қолданылуы мүмкін әкімшілік жазаларды таңдаудағы шектеулер белгіленеді. Заңды тұлғаларға қолданылатын әкімшілік жазаның неғұрлым кең таралған түрі қазіргі уақытта айыппұл болып қалуда. Сондай-ақ Әкімшілік құқық бұзушылық жасау құралы не нысанасы болған затты, сондай-ақ Әкімшілік құқық бұзушылық жасау салдарынан алынған мүлікті алдын алу, тәркілеу, арнайы құқықтан айыру, рұқсаттан айыру не оның қолданылуын тоқтата тұру, сондай-ақ заңсыз салынып жатқан немесе салынған құрылысты тізілімнен алып тастау, мәжбүрлеп бұзу сияқты шаралар қолданылуы мүмкін.

2014 жылы жүргізілген реформа лауазымды адамдардың қалауы бойынша дискреттік құқықты азайтуға бағытталған және салдарынан баптардың санкцияларында "шанышқылардың" көпшілігі қолданыстағы ӘҚБтК-ден алып тасталды. Қолданылатын жаза мөлшерінде ауқымы жоқ көптеген баламасыз санкциялар болды. Жеке адамдар бұл тәсілдің дұрыстығына күмән келтіреді, өйткені олардың пікірінше, "мойындау да, өкіну де, жеңілдететін немесе ауырлататын жағдайлар да, құқық бұзушының жеке басының ерекшеліктері де, оның сипаттамалары, мінез-құлқы, кінә мен зиян дәрежесі және т. б. Ескерілмейді".

Алайда, мұндай пайымдау ішінара негізсіз. Біріншіден, практика санкциялар мөлшерінде дискрецияның болуын органдар (лауазымды адамдар) қолданбағанын және іс жүзінде көптеген жағдайларда жазаның жоғарғы мөлшерін қолданғанын көрсетті.

Екіншіден, баламасыздығы барынша жоғары болған өндіріп алудың түрлері бойынша да (көбінесе айыппұлдар) сот, орган (лауазымды адам) осы баптың бірінші бөлігінде көрсетілген мән-жайларды анықтауды ескере отырып, өзіне қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғалған адамға салынған және ӘҚБтК-нің 44-бабы 1-бөлігінің 1-абзацына сәйкес есептелетін әкімшілік айыппұлдың мөлшерін қысқартуға құқылы, бірақ айыппұлдың жалпы сомасының отыз пайызынан аспайды (ӘҚБтК-нің 819-бабы). Сонымен қатар, ӘҚБтК-нің 42-тарауының ресурсы бар.

42-бап. Әкімшілік жазалардың негізгі және қосымша шаралары

1. Ескерту, әкімшілік айыппұл, әкімшілік қамауға алу негізгі әкімшілік жаза ретінде ғана қолданылуы мүмкін.

2. Арнаулы құқықтан айыру, рұқсаттан айыру не оның қолданылуын тоқтата тұру, сондай-ақ тізілімнен шығару, қызметті немесе оның жекелеген түрлерін тоқтата тұру немесе оған тыйым салу, сондай-ақ шетелдіктерді немесе азаматтығы жоқ адамдарды Қазақстан Республикасының шегінен әкімшілік жолмен шығарып жіберу негізгі де, қосымша да әкімшілік жазалар ретінде қолданылуы мүмкін.

3. Заңсыз салынып жатқан немесе салынған құрылысты тәркілеу, мәжбүрлеп бұзу қосымша әкімшілік жаза ретінде ғана қолданылуы мүмкін.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Жаңа ӘҚБтК-де әкімшілік жазалардың "негізгі" және "қосымша" шараларының сараланған институты сақталған. Заң шығарушы бұл нормада құқық бұзушыға жазаларды қолданудың, жазалардың үйлесімі мен айрықша қасиеттерінің маңызды ережелерін белгілейді.

Сәйкес атауы 42-бабының комментирүемого Кодексінің барлық жаза екі түрге бөлінеді: негізгі және қосымша. Алайда, осы норманың 2-бөлігінің диспозициясы негізгі ретінде қолданылуы мүмкін жазалардың аралас түрінің бар екендігін куәландырады. Қосымша ретінде де.

Нақты ұсыну үшін осы сыныптаманы визуалды түрде көрсетеміз.

ӘКІМШІЛІК ЖАЗАЛАРДЫҢ ТҮРЛЕРІ		
Негізгі	Аралас (негізгі де қосымша ретінде де қолдануға болады)	Қосымша
Ескерту, Әкімшілік айыппұл, Әкімшілік қамауға алу	Арнайы құқықтан айыру, рұқсаттан айыру не оның қолданылуын тоқтата тұру, сондай-ақ тізілімнен шығару, қызметті немесе оның жекелеген түрлерін тоқтата тұру немесе оған тыйым салу, шетелдіктерді немесе азаматтығы жоқ адамдарды Қазақстан Республикасының шегінен әкімшілік жолмен шығарып жіберу	Тәркілеу, заңсыз салынып жатқан немесе салынған құрылысты мәжбүрлеп бұзу

1-бөлім. Негізгілері әкімшілік жазалардың басқа түрлеріне қосымша тағайындалуы мүмкін емес әкімшілік жазалар болып табылады. Қаралып отырған баптың 1 бөлігіне сәйкес ескерту, әкімшілік айыппұл, әкімшілік қамауға алу негізгі әкімшілік жаза ретінде ғана белгіленуі және қолданылуы мүмкін.

2 бөлім. Дербес де, сондай-ақ негізгі жазалау шараларына қосылатын әкімшілік жазалар қосымша болып табылады. Негізгі және қосымша әкімшілік жаза ретінде заң шығарушы арнайы құқықтан айыруды, рұқсаттан айыруды не оның қолданылуын тоқтата тұруды, сондай-ақ тізілімнен шығаруды, қызметті немесе оның жекелеген түрлерін тоқтата тұруды немесе тыйым салуды, сондай-ақ шетелдіктерді немесе азаматтығы жоқ адамдарды Қазақстан Республикасының шегінен әкімшілік жолмен шығарып жіберуді көрсетеді.

3 бөлім. Өз кезегінде заң шығарушы заңсыз салынып жатқан немесе салынған құрылысты тәркілеу, мәжбүрлеп бұзу сияқты жазалардың түрлері қосымша әкімшілік жаза ретінде ғана қолданылуы мүмкін екендігін нақты анықтайды.

Қосымша жаза қолдану қажеттілігі құқық бұзушылықтың сипатына, кінәлінің жеке басына байланысты. Ол қолданылатын норманың санкциясында тікелей көзделген жағдайда ғана тағайындалуы мүмкін. Мысалы, шетелдіктің немесе азаматтығы жоқ адамның ҚР Мемлекеттік шекарасын күзету жөніндегі міндеттерін атқаруына

байланысты әскери қызметшінің заңды өкіміне немесе талабына бағынбау Қазақстан Республикасының шегінен әкімшілік жолмен шығарып жібере отырып, бес тәулікке дейінгі мерзімге әкімшілік қамауға алуға әкеп соғады (516-баптың 2-бөлігі).

Қосымша жазаның балама сипаты болған жағдайларда, оны тағайындау органның (лауазымды адамның), соттың (судьяның) құқығы болып табылады. Мәселен, шикізатты, азық-түлік және өнеркәсіп тауарларын Қазақстан Республикасынан тыс жерлерге әкету немесе жөнелту ережелерін бұзғаны үшін әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған шикізат немесе тауарлар тәркілене отырып немесе онсыз (151-бап) айыппұл көзделген.

Бұл ретте бір әкімшілік құқық бұзушылық үшін негізгі не негізгі және қосымша әкімшілік жаза тағайындалуы мүмкін.

Әкімшілік құқық бұзушылық жасағаны үшін негіз ретінде Кодекстің Ерекше бөлімінің қолданылатын бабының санкциясында көрсетілген негізгі жазалардың бірі ғана тағайындалуы мүмкін. Негізгі жаза бір-бірімен үйлеспейді. Жалпы ереже бойынша екі қосымша жаза қолдануға жол берілмейді.

Егер заң шығарушы кейіннен әкімшілік жазаның жаңа түрін енгізу қажет деп есептесе, онда бір мезгілде ол бұл жаза тек негізгі жаза ретінде немесе оны негізгі жаза ретінде және қосымша әкімшілік жаза ретінде қолдануға болатынын шешуі қажет.

43-бап. Ескерту

1. Ескерту соттың, әкімшілік жаза қолдануға уәкілетті органның (лауазымды адамның) жасалған құқық бұзушылыққа теріс баға беруден және жеке немесе заңды тұлғаны құқыққа қарсы мінез-құлыққа жол бермеу туралы сақтандырудан тұрады. Ескерту жазбаша түрде шығарылады.

2. Осы Кодекстің 57-бабында және 366-бабына ескертуде көзделген мән-жайлар болмаған кезде әкімшілік жаза қолданатын сот (судья), орган (лауазымды адам) осы Кодекстің Ерекше бөлімінің тиісті бабында көзделген ескертуді қолдануға міндетті.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Ескерту әкімшілік-құқықтық Ықпал етудің негізгі профилактикалық және тәрбиелік құралы ретінде әрекет етеді және бір мезгілде әкімшілік жазаның ең жұмсақ түрі болып табылады.

1-бөлім. Ескерту-бұл моральдық сипаттағы жазалау шарасы. Ол жазбаша нысанда ғана қолданылады немесе кейде нормативтік актімен белгіленген өзге тәсілмен ресімделеді. Ауызша ескерту әкімшілік жаза болып табылмайды, ескерту басқа да барлық әкімшілік жазалар сияқты құқықтық салдарларға әкеп соғады, яғни қайталап болуы және бұл үшін тиісті заңдық салдарларға әкеп соғуы мүмкін.

Ескерту әрқашан жазбаша түрде шығарылады, бұл оны ауызша ескертуден ажыратуға мүмкіндік береді, ол Әкімшілік құқық бұзушылық жасаған адам әкімшілік жауаптылықтан босатылған жағдайларда қолданылады. Қолданыстағы Кодекс өзге де нысандары ескерту шығаруға, басқа жазбаша көздемейді.

Ескерту тек негізгі әкімшілік жаза ретінде (ӘҚБтК-нің 42-бабының 1-бөлігі) қолданылуы мүмкін және қандай да бір қосымша жазасыз дербес тағайындауға жатады. Әкімшілік құқық бұзушылық жасау құралы не нысанасы болған затты тәркілей отырып немесе қызметін тоқтата тұрып, ескерту немесе айыппұл түрінде жаза көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша қосымша әкімшілік жаза тек әкімшілік айыппұлмен бірге ғана тағайындалады.

Әкімшілік жаза шарасы бола отырып, ескерту алдын алу сипатындағы мақсаттарды көздейді және құқық бұзушыға моральдық әсер етеді. Басқа әкімшілік жазалармен салыстырғанда ескерту-ең жеңіл шара. Ол Кара элементін қамтиды, тәрбиелік әсерге есептелген және құқық бұзушылық жасаған адамның мүліктік және өзге де құқықтарын қозғамайды. Оның мазмұнында "жазаның алдын-алу мәні оның қатыгездігіне емес, оның бұлтартпастығына байланысты" деген танымал сөз бар.

Ішкі істер органдарының практикасында ескерту қоғамдық тәртіпті сақтау, Көлік және жаяу жүргіншілер қозғалысының қауіпсіздігін қамтамасыз ету, паспорт режимі, шетелдіктердің тұру ережелері және т.б. процесінде құқық бұзушыларға ықпал ету үшін пайдаланылады. Әдетте елеусіз теріс қылық алғаш рет немесе кездейсоқ жасаған адамдар алдын алуға ұшырайды және тәжірибе көрсетіп отырғандай, мұндай жағдайлардың алдын алу жеткілікті ықпал ету шарасы болып табылады.

Ескерту түрінде әкімшілік жаза тағайындалған адам әкімшілік жазаны орындау аяқталған күннен бастап бір жыл ішінде (ӘҚБтК 61-бабы) осы жазаға тартылды деп есептеледі.

Ескерту әкімшілік жазалау шарасы ретінде жеке және заңды тұлғаларға да қолданылуы мүмкін.

2 бөлім. Мемлекет басшысы өзінің Қазақстан халқына Жолдауында әкімшілік және қылмыстық заңнаманы ізгілендіру тапсырылды, оның шеңберінде ескерту институтын қолдануды кеңейту көзделген.

ӘҚтК ескертуді қолданудың негіздері мен тәртібін толық шамада реттемегенін ескере отырып, осы Кодекстің 57-бабында және 366-бабына ескертуде көзделген мән-жайлар болмаған кезде әкімшілік жаза қолданатын сот (судья), орган (лауазымды адам) осы Кодекстің Ерекше бөлімінің тиісті бабында көзделген ескертуді қолдануға міндетті.

Бұл өзгерістер негізгі жаза ретінде теріс пікір жазаның басқа түрлерімен (көбінесе айыппұлмен) бәсекелесетін құрамдар бойынша іргелі болып табылады. Құқық қолдану практикасы таңдау көбінесе ескертуге емес, нақты баптың санкциясында көрсетілген балама өндіріп алуға түсетінін көрсетті. Бұл мүмкін тіпті айыптаудың бұрмалануымен емес, құқық қолданушылардың өздерін алдын ала келісілгендік пен қызығушылық үшін ықтимал айыптаулардан қорғауға деген ұмтылысымен байланысты. Іс жүзінде реттелмеуден жеке және заңды тұлғалар зардап шекті. Енді сот, орган (лауазымды адам), егер әкімшілік құқық бұзушылық жасаған адамның әрекеттерінде аталған адамның

жауаптылығын ауырлататын мән-жайлар болмаса, ескертуді (егер ол Ерекше бөліктің нақты бабының санкциясында көзделсе) қолдануға міндетті.

Орган (лауазымды адам), судья құқық бұзушыны тиісті нормативтік актілерде көзделген жағдайларда ғана ескерту түрінде жазаға тартылуы мүмкін. Мысалы, ұсақ бұзақылық жасаған адамға ескерту жасауға болмайды, себебі бұл үшін айыппұл, әкімшілік қамау түріндегі әкімшілік жаза белгіленді.

44-бап. Әкімшілік айыппұл

1. *Әкімшілік айыппұл (бұдан әрі-айыппұл) - осы бөлімнің Ерекше бөлімінің баптарында көзделген жағдайларда және шектерде әкімшілік құқық бұзушылық үшін әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғалған кезде қолданылып жүрген заңға сәйкес белгіленетін айлық есептік көрсеткіштің белгілі бір санына сәйкес келетін мөлшерде салынатын ақшалай өндіріп алу.*

Осы бөлімнің Ерекше бөлімінің баптарында көзделген жағдайларда, айыппұлдың мөлшері осы баптың 1-тармағының тармақшаларында көзделген:

- 1) Қоршаған ортаға келтірілген зиян сомасы;*
- 2) орындалмаған немесе тиісінше орындалмаған салық міндеттемесінің сомасы;*
- 3) төленбеген (аударылмаған), уақтылы және (немесе) толық төленбеген (аударылмаған) әлеуметтік аударымдар сомасы;*
- 4) аударылмаған, уақтылы және (немесе) толық есептелмеген, ұсталмаған (есепке жазылмаған) және (немесе) төленбеген (аударылмаған) міндетті зейнетақы жарналарының және міндетті кәсіптік зейнетақы жарналарының сомасы;*
- 5) Заңсыз кәсіпкерлік нәтижесінде алынған акцизделетін тауарлар құнының сомасы;*
- 6) Қазақстан Республикасының бухгалтерлік есеп пен қаржылық есептілік туралы заңнамасының талаптарына сәйкес есепке алынбаған не тиісті түрде есепке алынбаған сомалар;;*
- 7) Қазақстан Республикасының қаржы заңнамасын бұза отырып жасалған (жүргізілген) мәміле (операция) сомасы;*
- 8) монополистік қызметті жүзеге асыру немесе Қазақстан Республикасының Электр энергетикасы туралы, табиғи монополиялар туралы заңнамасын, Қаржы нарығы мен қаржы ұйымдарының қызметін реттейтін Қазақстан Республикасының заңнамасын бұзу нәтижесінде алынған табыс (түсім) сомасы;*
- 9) құқық бұзушылық болған кезең үшін бекітілген нормативтерден тыс пайдаланылған, бірақ бір жылдан аспайтын энергетикалық ресурстардың құны;*
- 10) есепке жатқызылмаған ұлттық және шетел валютасының сомасы;*
- 11) міндетті әлеуметтік медициналық сақтандыруға төленбеген (аударылмаған), уақтылы және (немесе) толық төленбеген (аударылмаған) аударымдардың және (немесе) жарналардың сомасы.*

Егер осы бөлімнің Ерекше бөлімінің баптарында көзделген айыппұл мөлшері Қазақстан Республикасы Қаржы заңнамасының нормаларын бұза отырып жүргізілген

операция сомасының процентімен көрсетілсе және мұндай операция шетел валютасында жүргізілсе, айыппұл сомасын теңгемен қайта есептеу әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама жасалған сәтте Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі белгілеген ресми бағам бойынша жүзеге асырылады.

2. Жеке тұлғаға салынатын айыппұлдың мөлшері екі жүз айлық есептік көрсеткіштен аспауға тиіс.

Лауазымды адамға, жекеше нотариусқа, жеке сот орындаушысына, адвокатқа, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне, сондай-ақ коммерциялық емес ұйымдарға салынатын айыппұлдың мөлшері жеті жүз елу айлық есептік көрсеткіштен аспауға тиіс.

Орта кәсіпкерлік субъектілеріне салынатын айыппұлдың мөлшері мың айлық есептік көрсеткіштен аспауға тиіс.

Ірі кәсіпкерлік субъектілеріне салынатын айыппұлдың мөлшері екі мың айлық есептік көрсеткіштен аспауға тиіс.

3. Осы баптың бірінші бөлігінің екінші абзацына сәйкес есептелген айыппұл осы бапта көрсетілген айыппұлдардың белгіленген мөлшерінен асатын немесе одан аз мөлшерде белгіленуі мүмкін.

4. Айыппұл Қазақстан Республикасының заңдарында белгіленген тәртіппен мемлекеттік бюджеттің кірісіне өндіріп алынады.

ТҮСІНІКТЕМЕ _____

Ақша өндіріп алу-дәстүрлі, ең көне және көпшілік-құқықтық сипаттағы жазаның ең кең тараған түрі, тек әкімшілік құқық бұзушылық үшін ғана емес, сонымен қатар көпшілік деликтерінің басқа да түрлері үшін де, мысалы, қылмыстық-құқықтық сала.

Әкімшілік жазалау шаралары жүйесінде айыппұл құқық бойынша ең көп таралған қолдануға ие, өйткені ол ӘҚБтК-нің Ерекше бөлігінің барлық баптарының санкцияларынан тұрады. Жалпы алғанда, бұл әкімшілік құқық бұзушылықтардың шамамен 1300 құрамы, яғни абсолютті көпшілік. Өндіріп алудың барлық өзге түрлеріне жалпы алғанда 500-ден аспайтын құрам тиесілі. Мұндай жағдай осы жаза мазмұнының өзінен, оның алдын алу мәнінен және орындау тетігінен туындаған.

Айыппұл Әкімшілік құқық бұзушылық жасаған адамның ақшалай төлемін білдіреді және ол әкімшілік жазаның негізгі шарасы ретінде ғана қолданылады.

Айыппұл мөлшері ӘҚБтК-нің Ерекше бөлімінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтардың нақты құрамдарына қатысты санкцияларда айқындалады.

Айыппұл мөлшерін анықтау үшін заң шығарушы екі өлшем шкаласын белгілейді:

- айлық есептік көрсеткіш (АЕК);
- соманың пайыздық үлесі.

АЕК-ті айыппұл мөлшерін өлшеуіш ретінде пайдалану әмбебап құрал болып табылады, өйткені оның баламасын анықтау тетігі мемлекеттік қаржылық реттеуішпен белгіленеді және барлық экономикалық шарттар мен алғышарттарды ескереді. "2018-

2020 жылдарға арналған республикалық бюджет туралы" Қазақстан Республикасының 2017 жылғы 30 қарашадағы № 113 – VI Заңына сәйкес 2018 жылға Жәрдемақыларды және өзге де әлеуметтік төлемдерді есептеу, сондай – ақ Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес айыппұл санкцияларын, салықтар мен басқа да төлемдерді қолдану үшін айлық есептік көрсеткіш-2 405 теңге белгіленген.

Сонымен қатар, қоғам айыппұл жүйесінен "АЕК" деген негізгі ұғымды алып тастау қажеттілігі туралы мәселені бірнеше рет көтеруде. Мұндай бастама азаматтардың жалақысы мен өзге де табыстары АЕК-ке байланысты еместігіне негізделеді. Тіпті жабайы инфляция мен ұлттық валютаның тұрақты девальвациясы табыс мөлшеріне әсер етпейді. Тиісінше, айыппұл мөлшері неге үздіксіз өсуге тиіс? Осылайша әлеуметтік әділеттілік принципі анық бұзылады.

Бұл ұсыныс назарға лайық, алайда, әмбебаптығы мен қисындылығына қарамастан, мұндай тетікті енгізу қолданыстағы заңнаманы және тиісті халықаралық тәжірибені талдауды қоса алғанда, егжей-тегжейлі зерттеуді талап етеді және аталған мәселелерді шешпей, біздің ойымызша, мезгілсіз болып табылады.

Айыппұлдың нақты мөлшері АЕК-тің еселік санына тең Әкімшілік құқық бұзушылықтардың белгілі бір құрамы үшін санкциялармен белгіленеді.

Айыппұлды әкімшілік іс қозғалған кезде заңда белгіленген АЕК-ке сәйкес есептеу қажет екенін жеке атап өткен жөн. Бұл бөлікте норманың ұзақ тарихы бар. Бұрын, ҚазКСР ӘҚБтК кезінде айыппұл материалдық заң қағидалары бойынша салынған, яғни әкімшілік құқық бұзушылық жасалған кезде анықталған.

Кейінірек, тәуелсіз Қазақстанның 2001 жылғы өзінің ӘҚБтК қабылдануымен, осы күнмен әкімшілік жаза қолдану кезі анықталды.

2014 жылы заң шығарушы қазақстандық әкімшілік құқық үшін неғұрлым әділ ережені белгіледі, оған сәйкес осындай кезде әкімшілік істі қозғау кезеңі айқындалды.

Заң шығарушы ӘҚБтК-нің 44-бабының 1-бөлігінде әкімшілік айыппұл Ерекше бөлік баптарының санкциясына қарай айлық есептік көрсеткіште де (44-баптың 1-абзацы), сондай-ақ соманың пайыздық үлесінде де (44-баптың 2-абзацы) көрсетілуі мүмкін деп белгілейді.

Пайыздық үлесті өлшеуіш ретінде пайдалану маңызды мәнге ие және келтірілген залалға байланысты айыппұл мөлшерін саралап анықтауға мүмкіндік береді.

Әділдік идеясын іске асыра отырып, заң шығарушы айыппұл мөлшері есептелетін келтірілген залал түрлерінің тізбесін анықтайды, атап айтқанда:

- қоршаған ортаға келтірілген зиян сомасы;
- орындалмаған немесе тиісінше орындалмаған салық міндеттемесінің сомасы;
 - төленбеген (аударылмаған), уақтылы және (немесе) толық төленбеген (аударылмаған) әлеуметтік аударымдар сомасы;

- аударылмаған, уақтылы және (немесе) толық есептелмеген, ұсталмаған (есепке жазылмаған) және (немесе) төленбеген (аударылмаған) міндетті зейнетақы жарналарының және міндетті кәсіптік зейнетақы жарналарының сомасы;

- заңсыз кәсіпкерлік нәтижесінде алынған акцизделетін тауарлар құнының сомасы;

- Қазақстан Республикасының бухгалтерлік есеп пен қаржылық есептілік туралы заңнамасының талаптарына сәйкес есепке алынбаған не тиісті түрде есепке алынбаған сома;

- Қазақстан Республикасының қаржы заңнамасын бұза отырып жасалған (жүргізілген) мәміле (операция) сомасы;

- монополистік қызметті жүзеге асыру немесе Қазақстан Республикасының Электр энергетикасы туралы, табиғи монополиялар туралы заңнамасын, Қаржы нарығы мен қаржы ұйымдарының қызметін реттейтін Қазақстан Республикасының заңнамасын бұзу нәтижесінде алынған табыс (түсім) сомасы;

- құқық бұзушылық болған кезеңде бекітілген нормативтерден тыс пайдаланылған, бірақ бір жылдан аспайтын энергетикалық ресурстардың құны;

- есептелмеген ұлттық және шетел валютасының сомасы;

- міндетті әлеуметтік медициналық сақтандыруға төленбеген (аударылмаған), уақтылы және (немесе) толық төленбеген (аударылмаған) аударымдардың және (немесе) жарналардың сомасы.

Ақшалай түрде көрсетілген айыппұл Қазақстанның ұлттық валютасы – теңгеде төленеді. Бұл міндетті талап болып табылады. Айыппұл мөлшері шетел валютасы сомасынан процентпен көрсетілген жағдайларда да, айыппұл Әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама жасалған сәтте Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі айқындайтын ресми бағам бойынша теңгемен белгіленеді.

2 бөлім. Әкімшілік жазаның қолданылатын шараларын дараландыру мақсатында заң шығарушы айыппұл санкциялары мөлшерінің шектерін, оларды әкімшілік құқық бұзушылық субъектілеріне қатысты саралап белгілейді, бұл төменде берілген кестеде көрнекі түрде көрсетілген.

	Әкімшілік құқық бұзушылық субъектісіне айыппұлдың шекті мөлшері	Айыппұлдың шекті мөлшері
1	жеке тұлға	200 АЕК
2	лауазымды тұлға, жеке нотариус, жеке сот орындаушысы, адвокат, шағын кәсіпкерлік субъектісі, коммерциялық емес ұйымдар	750 АЕК
3	орта кәсіпкерлік субъектісі	1000 АЕК
4	ірі кәсіпкерлік субъектісі	2000 АЕК

Бұл ретте 2014 жылғы ӘҚБтК-да айыппұл санкциялары мөлшерінің төменгі шегін алып тасталғанын атап өткен жөн, бұл оның нормалары баптарының санкцияларын кейіннен айыппұл санкцияларының ең төменгі шектерін белгілеу жағына қарай түзету үшін үлкен "гуманистік маневр" береді.

3 бөлім. Заң шығарушы айыппұл мөлшерін анықтау кезінде екі өлшем шкаласын (АЕК және залал сомасының пайыздық үлесі) пайдаланатындықтан, онда ӘҚБтК-нің 44-бабының 2-бөлігінде бекітілген шекті нормалар соманың пайызымен сәйкес келмейтін жағдайлар да алып тасталмайды.

Мысалы, "қоршаған ортаны ластаудан келтірілген залалды экономикалық бағалау ережесін бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2007 жылғы 27 маусымдағы N 535 қаулысына сәйкес жеке тұлғаның қоршаған ортаға келтірілген зиян сомасы ӘҚБтК 44-бабының 2-бөлігінде бекітілген 200 АЕК айыппұлдың шекті мөлшерінен айтарлықтай асып кетуі мүмкін, бұл 2018 жылғы 1 қаңтардағы жағдай бойынша 481 000 теңгені құрайды.

Құқық қолданушы бір жағынан келтірілген залалды толық қалпына келтіру мақсатын көздеуге, ал екінші жағынан істің барлық мән-жайларын және кінәлі адамның жағдайын, оның ішінде мүліктік жағдайын негізге ала отырып, айыппұл мөлшерін әділ анықтауға тиіс.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша қызмет тәжірибесі сот айыппұл мөлшерін анықтау кезінде пайыздық үлеспен шектелмеуге мәжбүр болған жағдайларда болады. Бұл әсіресе заңсыз кәсіпкерлік нәтижесінде алынған акцизделетін тауарларды сатудан заңсыз пайда алу кезінде байқалады. Бұл жағдайда заңсыз пайданың толық көлемін мемлекет кірісіне аудару қисынды.

Осылайша, ӘҚБтК-нің 44-бабының 2-бөлігінде бекітілген шекті нормалар соманың пайызына сәйкес келмейтін жағдайлар жоққа шығарылмайды. Мысалы, ӘҚБтК-нің 275-бабының 1-бөлігі салық төлеушінің салық салу объектілерін жасырғаны үшін әкімшілік жауаптылық - құқық бұзушылық субъектілеріне (жеке тұлға, шағын кәсіпкерлік субъектісі немесе коммерциялық емес ұйым, орта кәсіпкерлік субъектісі, ірі кәсіпкерлік субъектісі) қатысты жасырылған салық салу объектісі бойынша төленуге жататын салық және басқа да міндетті төлемдер сомасының 150%-ы мөлшерінде айыппұлды көздейді. Ал 44-баптың 2-бөлігі аталған субъектілерге қатысты айыппұл мөлшерінің нақты шегін белгіледі.

Бұл тұрғыда заң шығарушы 44-баптың 2-бөлігінің 1-абзацында айқындалған айыппұлдарды 44-баптың 2-бөлігінде айқындалған айыппұл санкциялары мөлшері шегінің қолданылу аясынан шығарды.

Дәл осындай жағдайларда, сот немесе уәкілетті лауазымды адам айыппұл мөлшерін дербес немесе АЕК-тің еселенген мөлшері көлемінде немесе залал сомасының

пайызымен белгілеуге құқылы және осы бапта көрсетілген айыппұлдың белгіленген мөлшерінен асатын немесе заңды түрде регламенттей отырып одан аз мөлшерде айыппұл белгілеу мүмкіндігі бар.

4 бөлім. Айыппұл мемлекеттік мәжбүрлеудің көрінісі болғандықтан, ақша қаражаты да мемлекет пайдасына өндіріліп алынады. Мәселен, Қазақстан Республикасының Бюджет кодексінде (49-бап) республикалық бюджетке түсетін түсімдердің қатарына республикалық бюджеттен қаржыландырылатын мемлекеттік мекемелер салатын айыппұлдар, өсімпұлдар, санкциялар, өндіріп алулар жатады деп белгіленген. " Қазақстан Республикасындағы жергілікті мемлекеттік басқару және өзін-өзі басқару туралы" Қазақстан Республикасының 2001 жылғы 23 қаңтардағы Заңының 3-бабы 3-тармағының 4) тармақшасына сәйкес, аудандық маңызы бар қала, кент, ауыл, ауылдық округ әкімдері ӘҚБтК 729-бабының 3-бөлігінде көрсетілген әкімшілік құқық бұзушылықтар үшін өндіріп алатын айыппұлдар Жергілікті өзін-өзі басқарудың кіріс көздері болып табылады.

ӘҚБтК-нің 893-бабына сәйкес айыппұлды әкімшілік жауапкершілікке тартылған тұлға айыппұл салу туралы қаулы, айыппұл төлеу қажеттігі туралы ұйғарым заңды күшіне енген күннен бастап отыз тәуліктен кешіктірмей төлеуге тиіс екенін атап өткен жөн. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша Қаулы орындалмаған жағдайда, оны ӘҚБтК-нің 895 және 896-баптарына сәйкес мәжбүрлеп орындатуға жібереді.

45-бап. Әкімшілік құқық бұзушылық жасау құралы не нысанасы болған затты, сондай-ақ Әкімшілік құқық бұзушылық жасау салдарынан алынған мүлікті тәркілеу

1. Әкімшілік құқық бұзушылық жасау құралы не нысанасы болған затты, сондай-ақ Әкімшілік құқық бұзушылық жасау салдарынан алынған мүлікті тәркілеу оларды заңнамада белгіленген тәртіппен мемлекет меншігіне мәжбүрлеп өтеусіз айналдырудан тұрады.

Әкімшілік құқық бұзушылық жасаған адамды оның меншік иесіне қайтаруға жататын не айналымнан алынған затты заңсыз иелігінен алып қою тәркілеу болып табылмайды. Айналымнан алынған зат мемлекет меншігіне айналуға немесе жойылуға жатады.

2. Егер осы Кодекстің Ерекше бөлігінде өзгеше көзделмесе, тәртіп бұзушының меншігі болып табылатын зат ғана тәркіленуге жатады.

3. Аңшылық қаруды, оның оқ-дәрілерін және басқа да рұқсат етілген аң аулау мен балық аулау құралдарын тәркілеу аң аулау (балық аулау) тіршілік етудің негізгі заңды көзі болып табылатын адамдарға қолданылмайды.

4. Тәркілеуді судья қолданады және ол осы бөлімнің Ерекше бөлімінің тиісті бабында әкімшілік жаза ретінде көзделген жағдайларда қолданылуы мүмкін.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Әкімшілік жазалау шараларының бірі тәркілеу болып табылады. Әкімшілік кодекс бірқатар құқық бұзушылықтар үшін тәркілеуді қолдануға жол бере отырып,

тәртіп бұзушының мүлкін, тек қана әкімшілік құқық бұзушылық жасалатын заттар мен құралдарды тәркіледі көздейді.

Әкімшілік құқық бұзушылық жасау құралы немесе тікелей объектісі болған затты тәркілеу Осы затты мемлекет меншігіне мәжбүрлеп өтеусіз айналдырудан тұрады.

Осы баптың мәні мен мазмұнынан қалай туындайды, бұл шара мүліктік сипатқа ие. Тәркілеу құқық бұзушылық жасау құралы немесе нысанасы болып табылатын заттарға қатысты жүзеге асырылады. Соңғы жағдайда, мүмкін, қол сұғу объектісі туралы емес, құқық бұзушылық жасау құралдары туралы әңгіме болып отыр.

Ойға алынған қылмыс үшін пайдаланылуы мүмкін қару, құралдар, құжаттар және басқа да заттар құқық бұзушылық жасау құралдары болып табылады.

Практикалық қызметте көбінесе құқық бұзушылық жасау құралдарына жататын заттар кездесетінін атап өткен жөн.

Құқық бұзушылық жасау құралдарына құқық бұзушылық жасауды жеңілдету үшін пайдаланылуы мүмкін әртүрлі заттар мен құрылғылар (мысалы, қайыққа арналған мотор мен ескек, бұғалық және т. б.) жатады. Алайда, бұл дефиниция ӘҚБтК-де көрінісін таппады, бұл практикада елеулі алшақтық тудырады. Өйткені мұндай заттар мұндай жағдайда құқық бұзушылық жасау құралдарына жатады және тиісінше тәркіленеді, бұл теориялық тұрғыдан дұрыс емес (құқық бұзушының оларға меншік құқығы болмаған жағдайда). РФ-да практика және регламенттеу өзгеше. РФ ӘҚБтК-де бұзушының меншігіндегі заттарға қатысты ғана тәркілеу түріндегі жауаптылыққа жол берілетіндігі туралы шектеу ережесі жоқ екенін атап өткен жөн. Осылайша, әкімшілік құқық бұзушылық жасағаны үшін бұзушыға меншік құқығында тиесілі емес құралдарды немесе заттарды тәркілеуге жол беріледі (РФ Конституциялық Сотының 1999 жылғы 14 мамырдағы № 8-П қаулысын және РФ Конституциялық Сотының 2001 жылғы 27 қарашадағы № 202-О ұйғарымын қараңыз).

Әкімшілік құқық бұзушылықтың нысанасы кең мағынада қол сұғушылық, әкімшілік құқық бұзушылық жасалған объект болып табылады. Бұл тұрғыда оны құқық бұзушылық құралы мен жабдығынан ажырату керек.

Кодекске сәйкес тәркілеу әкімшілік жазаның қосымша шарасы ретінде ғана танылады (ӘҚБтК-нің 42-бабының 3-бөлігі).

2001 жылғы ҚР ӘҚБтК-нің редакциясында 2014 жылғы ӘҚБтК-дан шығарылған әкімшілік құқық бұзушылық жасау құралы немесе нысанасы болған затты өтемін төлеп алып қою нормасы болған. Тәркілеуді өтемін алып қоюдан айыру керек, өйткені әкімшілік құқық бұзушылық жасау құралын немесе нысанасын өтемін төлеп алып қою олардың құнын бұрынғы меншік иесіне өтеумен байланысты, ал тәркілеу өтеусіз жүзеге асырылады. Тәркілеу кезінде жеке меншік заты мемлекеттік меншікке өтеді.

Сондай-ақ Әкімшілік құқық бұзушылық жасаған адамның заңсыз иелігінен айналымнан алынған затты алып қою тәркілеу болып табылмайды. Айналымнан алынған зат мемлекет меншігіне айналуға немесе жойылуға жатады.

Азаматтық айналымнан алынған заттар ерекше құқықтық режимге ие.

Біріншіден, олар өздерінің ерекше қасиеттеріне байланысты басқа адамдарға еркін бере алмайды және шын мәнінде азаматтық құқықтар арқылы азаматтық айналымға қатысушылардың бірде-біріне тиесілі бола алмайды.

Екіншіден, олардың тізбесі заң актілерінде тікелей көрсетілуге тиіс (ҚР АҚ 116-бабының 2-тармағы) және тиісінше, толық сипаты бар. Азаматтық айналымнан алынған заттарды жатқызу мемлекеттің заң шығару органдарының айрықша құзыретін құрайды және оны сот да, өзге де құқық қолдану органы да кеңейте алмайды.

Үшіншіден, Қазақстанда мұндай объектілер мемлекетке тиесілі және мемлекеттің айрықша меншік тізіміне кіреді (мысалы, ҚР Су кодексінің 8-бабының 1-тармағы). Кейбір басқа заң актілерінде айналымнан алынған заттар мемлекет меншігі ретінде белгіленеді (мысалы, орман кодексінің 8-бабының 2-тармағы, ҚР Жер Кодексінің 3-бабы, 26-бабының 2-тармағы).

Төртіншіден, азаматтық айналымнан алынған заттарға қатысты осы объектілерді иеліктен шығаруға бағытталған қандай да бір мәмілелер мен өзге де актілер жасауға жол берілмейді. Мұндай актілер жарамсыз деп танылуы тиіс (ҚР АҚ 158-бабының 1-тармағы, Су кодексінің 8-бабының 3-тармағы, 21-бабы, Орман кодексінің 8-бабының 5-тармағы).

Әкімшілік құқық бұзушылық жасау құралы немесе тікелей объектісі болған затты тәркілеу туралы қаулыны орындау тәркіленген затты алып қою және оны мемлекет меншігіне мәжбүрлеп өтеусіз айналдыру жолымен жүзеге асырылады.

Әкімшілік сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтар жасағаны үшін ӘҚБтК-нің 34-тарауы баптарының санкцияларында әкімшілік құқық бұзушылық жасау салдарынан алынған мүлікті тәркілеу көзделмеген. Мұндай әкімшілік құқық бұзушылықтар бойынша істерді шешу кезінде соттар ӘҚБтК-нің 822-бабының 3-бөлігіне сәйкес заттай дәлелдемелердің тағдырын тиісті мекемелерге беру немесе жою жолымен шешу керек.

2 бөлім. ӘҚБтК-нің 45-бабында, егер Қазақстан Республикасының заңнамалық актілерінде өзгеше көзделмесе, тәртіп бұзушының жеке меншігіндегі зат ғана тәркіленуі мүмкін.

ҚазКСР ӘҚБтК-де, егер заң актілерінде өзгеше көзделмесе, тәртіп бұзушының жеке меншігіндегі зат ғана тәркілеуге жататыны көрсетілген. Мәселен, мысалы, тиісті тауарлардың, көлік құралдарының тәртіп бұзушының меншігінде болуына немесе басқаруға немесе пайдалануға берілгеніне қарамастан, кедендік құқық бұзушылықтың мәні болған мүлікті тәркілеуге жол берілген. Бұл меншік иесі әрқашан кедендік құқықтық қатынастардың тікелей қатысушысы болып табылмайтындығына байланысты болды.

2014 жылғы ӘҚБтК-да Ерекше бөлігінің нақты санкцияларына сүйене отырып, бұл құқықтық жағдай басқаша шешілді. Алайда тиесілілік мәселесі таза заңдық тұрғыдан шешілмеген күйінде қалып отыр. Көрсетілген мәселе бойынша сот практикасы да

әртүрлі.Санкциялары тәркілеуді көздейтін әкімшілік құқық бұзушылықтардың құрамдарында субъектіге және мүлік режиміне қатысты жалпы ережелер болады.

Алайда, көрсетілген баптың 2-бөлігінің мұндай редакциясы, егер тәркілеу туралы ӘҚБтК-нің Ерекше бөлігі бабының санкциясында тікелей көрсетілген жағдайда, құқық бұзушының меншігінде болуына немесе оның басқаруына немесе пайдалануына берілгеніне не берілмегеніне қарамастан, құқық бұзушылық жасау құралын немесе құқық бұзушылық нысанасын тәркілеу мүмкіндігін белгілеуге мүмкіндік береді.

3-бөлік. Әкімшілік-құқықтық тәркілеу әрқашан арнайы болып табылады: ол құқық бұзушылықпен тікелей байланысты заттарға қатысты ғана жүргізіледі.

Мысалы, аң аулау өмір сүрудің негізгі көзі болып табылатын адамдарға атыс қаруы мен оның оқ-дәрілерін, сондай-ақ басқа да аң аулау құралдарын тәркілеу қолданылмайды. Бұл әкімшілік шараны қылмыстық жазалау шарасынан ажырататын мүлік емес, тиісті зат тәркіленеді.

4 бөлім. Қазақстан Республикасы Конституциясының 26-бабына сәйкес ешкім де өз мүлкінен айрыла алмайды, әйтпесе сот шешімі бойынша, осының салдарынан тәркілеуді тек судья тағайындайды. Жазаның осы түрі ерекше бөліктің тиісті бабында әкімшілік жаза ретінде көзделген жағдайларда қолданылуы мүмкін.

Мысалы, ӘҚБтК-нің 281-бабының 5-бөлігінің санкциясында әкімшілік құқық бұзушылық жасаудың тікелей нысанасы болып табылатын мұнай өнімдерін және (немесе) құқық бұзушылық жасау салдарынан алынған табыстарды тәркілеу түрінде қосымша әкімшілік жаза көзделген. Мұндай қосымша жазаны қолдану міндетті болып табылады. Санкцияда құқық бұзушылық салдарынан алынған кірістерді тәркілеу мүмкіндігі тікелей көзделгенін ескере отырып, мұнай өнімдерін тәркілеу мүмкіндігі болмаған жағдайда, іс бойынша сотқа дейінгі іс жүргізу барысында уәкілетті орган белгілеген мөлшерде оларды өткізуден түскен табыстарға тәркілеу керек.

46-бап. Арнайы құқықтан айыру

1. Нақты адамға берілген арнаулы құқықтан айыруды судья қолданады.

2. Арнайы құқықтан айыру мерзімі бір айдан кем және екі жылдан астам болуы мүмкін емес.

3. Көлік құралдарын басқару құқығынан айыру мерзімі алты айдан кем және он жылдан астам болуы мүмкін емес.

4. Көлік құралын мас күйінде жүргізу не белгіленген тәртіппен мас күйін куәландырудан өтуден жалтару, сондай-ақ аталған адамдардың өздері қатысушысы болып табылатын жол-көлік оқиғасы болған жерден белгіленген ережелерді бұза отырып кетіп қалу жағдайларын қоспағанда, көлік құралдарын жүргізу құқығынан айыру синваландылыққа байланысты осы құралдарды пайдаланатын адамдарға қолданылмайды.

5. Аң аулау, балық аулау, аңшылық қаруды, оның оқ-дәрілерін және балық аулау құралдарын сақтау және алып жүру құқығынан айыру, осы құқықты пайдалану тәртібін

жүйелі түрде бұзуды қоспағанда, аң аулау (балық аулау) өмір сүрудің негізгі заңды көзі болып табылатын адамдарға қолданылмайды.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1 бөлім. Әкімшілік жаза түрлерінің бірі судья тағайындайтын нақты адамға берілген арнайы құқықтан айыру болып табылады. Осы бапты талдап, заң шығарушы арнайы құқықтан айыру – нақты адамды көлік құралын басқару құқығынан айыру және аң аулау, балық аулау, аңшылық қаруды, оның оқ-дәрілерін және балық аулау құралдарын сақтау мен алып жүру құқығынан айыру деп тұжырымдауға болады.

Арнаулы құқықтан айыру жазаның негізгі түрі де, қосымша да қолданылуы мүмкін.

Арнаулы құқықтан айыру түріндегі жаза тағайындауды судья ғана жүзеге асыра алады.

Соттарда арнайы құқықтан айыру түрінде әкімшілік жаза қолдану кеңінен қолданылады. Әкімшілік жауапкершілікке тартылған адамның кінәсі дәлелденсе, Көлік құралдарын жүргізу құқығынан айыру міндетті түрде заңның мынадай нормалары бойынша қолданылады:

- ӘҚБтК-нің 608-бабы "жүргізушінің ішімдіктен, есірткіден және (немесе) уытқұмарлықтан масаң күйде көлік құралын жүргізуі, сол сияқты көлік құралын жүргізуді ішімдіктен, есірткіден және (немесе) уытқұмарлықтан масаң күйдегі адамға беру"";

- ӘҚБтК-нің 610-бабының 2-бөлігі "көлік құралдары жүргізушілерінің адамдардың денсаулығына зиян келтіруге, көлік құралдарын немесе өзге де мүлікті бүлдіруге әкеп соққан Жол қозғалысы ережелерін бұзуы"";

-ӘҚБтК-нің 611-бабының 2-бөлігі "жүргізушінің жол-көлік оқиғасына байланысты міндеттерін орындамауы"";

- ӘҚБтК-нің 613-бабының 4-бөлігі "Қазақстан Республикасының Мемлекеттік шекарасы арқылы автокөлік құралдарын өткізу пункттерінде және Қазақстан Республикасының аумағындағы көліктік бақылау бекеттерінде ішкі істер (полиция), көліктік бақылау органдары қызметкерінің талаптарын орындамау, әскери полиция, алкогольдік, есірткілік және (немесе) уытқұмарлық масаң күйін куәландырудан өтуден жалтару".

Сонымен қатар, ӘҚБтК-нің 40-бабының 2-бөлігінде көзделген әкімшілік жаза мақсатына, яғни құқық бұзушылық жасаған адамды заңнама талаптарын сақтау және құқық тәртібін құрметтеу рухында тәрбиелеу, сондай-ақ құқық бұзушының өзінің де, басқа да адамдардың да жаңа құқық бұзушылық жасауының алдын алу сияқты қол жеткізіледі.

Алайда, бүгінгі күні проблема бар қолдану кезінде осы түрін өндіріп алу. ӘҚБтК-нің 608-бабы бойынша Әкімшілік құқық бұзушылық жасағаны үшін арнайы құқықтан айыру түріндегі әкімшілік жаза қолдану мысалында жоғарыда көрсетілген қорытындының негізділігіне көз жеткізуге болады.

ӘҚБтК-нің 608-бабының бөліктерінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылық құрамдарын әкімшілік құқық бұзушылық субъектілері бойынша бөлуге болады, атап айтқанда: көлік құралын басқару құқығы бар адам; көлік құралын басқару құқығынан айырылған адам; көлік құралын басқару құқығы жоқ адам жасаған құқық бұзушылық.

Әкімшілік жаза қолдану практикасы әкімшілік құқық бұзушылық жасаған адам тек жарамды ғана емес, болжамды құқықтан да айырылады, өйткені соттар өз қаулыларында Көлік құралдарын басқару құқығынан айыру туралы көрсетеді, бұл ретте құқық бұзушының қандай көлік құралдарын басқару құқығынан айырылады деп нақтыламай. Осылайша, " В " санатындағы көлік құралдарын басқару құқығы бар адам басқа санаттағы көлік құралдарын басқару құқығынан айырылады, оларды жүргізу құқығына жүргізуші куәлігін алмаған.

Сонымен бірге, құқық бұзушы, егер көлік құралының белгілі бір санатын басқару құқығына жүргізуші куәлігі болса, бірақ басқа санаттағы көлік құралын іс жүзінде жүргізсе ("В" санатындағы көлік құралын жүргізуге құқығы бар, ал іс жүзінде "с" немесе "Д" санатындағы көлік құралын жүргізсе), Көлік құралдарын басқару құқығы жоқ деп танылады және тек қана әкімшілік қамауға алынады.

Кодекстің Ерекше бөлімінің арнайы құқықтан айыруды көздейтін баптарының диспозицияларында тиісті ережелерді өрескел бұзуға (мысалы, автомотокөлік құралын мас күйінде басқару) тікелей көрсетіледі.

47-бап. Рұқсаттан айыру не оның қолданылуын тоқтата тұру, сондай-ақ тізілімнен шығару

1. Рұқсаттан айыру не оның қолданылуын тоқтата тұру қызметті жүзеге асыру не рұқсатта көзделген белгілі бір іс-әрекеттер (операциялар) жасау кезінде жасалған әкімшілік құқық бұзушылық үшін қолданылады.

1-1. Рұқсаттан айыруды судья осы баптың үшінші, төртінші және бесінші бөліктерінің ережелерін ескере отырып қолданады.

2. Рұқсаттың қолданылуын тоқтата тұру мерзімі бір айдан кем және алты айдан астам болуы мүмкін емес.

3. Кредиттік бюроның рұқсатынан айыруды қоспағанда, қаржы саласындағы қызметті және қаржы ресурстарын шоғырландыруға байланысты қызметті жүзеге асыруға рұқсатты тоқтата тұруды не одан айыруды Қазақстан Республикасының заңдарында белгіленген негіздер бойынша және тәртіппен Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі жүзеге асырады.

4. Тізілімнен шығаруды Қазақстан Республикасының кеден заңнамасында белгіленген негіздер бойынша және тәртіппен кеден ісі саласындағы уәкілетті орган және Қазақстан Республикасының Жол жүрісі туралы заңнамасында белгіленген негіздер бойынша және тәртіппен көлік және коммуникация саласындағы уәкілетті орган жүзеге асырады.

5. Микроқаржы ұйымдарының тізілімінен шығаруды Қазақстан Республикасының микроқаржы ұйымдары туралы заңнамасында белгіленген негіздер бойынша және тәртіппен Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі жүзеге асырады.

6. Коллекторлық агенттіктердің тізілімінен шығаруды "коллекторлық қызмет туралы"Қазақстан Республикасының Заңында белгіленген негіздер бойынша және тәртіппен Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі жүзеге асырады.

7. Егер жүзеге асыру кезінде әкімшілік құқық бұзушылық жасалған қызмет лицензияланатын қызмет түрінің кіші түрі болып табылған жағдайда, рұқсаттан айыру не оны тоқтата тұру түріндегі әкімшілік жаза лицензияланатын қызмет түрінің нақты кіші түріне ғана қолданылады.

Ескерту. Осы Кодекстің мақсаттары үшін рұқсаттан айыру, оның қолданылуын тоқтата тұру деп лицензияланатын қызмет түрін немесе оның кіші түрін жүзеге асыруға арналған лицензиядан, арнайы рұқсаттан, біліктілік аттестатынан (куәлігінен) айыру не оның белгілі бір қызмет түріне немесе кіші түріне не белгілі бір әрекет жасауға арналған қолданылуын, сондай-ақ "рұқсаттар және хабарламалар туралы"Қазақстан Республикасының Заңында көзделген өзге де рұқсат беру құжатын тоқтата тұру түсініледі.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Әкімшілік-құқықтық ықпал ету шаралары жүйесінде рұқсаттан айыру не оның қолданылуын тоқтата тұру, сондай-ақ тізілімнен шығару арнаулы өндіріп алу болып табылады, өйткені мұндай рұқсаты бар Әкімшілік құқық бұзушылықтың арнайы субъектілеріне ғана қолданылуы мүмкін.

Рұқсаттан айыру не оның қолданылуын тоқтата тұру, сондай-ақ тізілімнен шығару негізгі ретінде де, қосымша әкімшілік жаза ретінде де қолданылуы мүмкін.

Рұқсат деп лицензиялау немесе рұқсат беру рәсімі арқылы рұқсат беру органдары жүзеге асыратын қызметті немесе әрекеттерді (операцияларды) жүзеге асыруға жеке немесе заңды тұлғаның құқығын растау түсініледі.

"Рұқсаттар және хабарламалар туралы" 2014 жылғы 16 мамырдағы ҚР Заңына (16-бап) сәйкес қызметтің немесе іс-қимылдың рұқсат беру немесе хабарлама жасау тәртібі жүзеге асырылуы алдағы қызметтің немесе іс-қимылдардың (операциялардың) қауіптілік деңгейіне байланысты енгізіледі және мынадай деңгейлерге бөлінеді:

1) бірінші санаттағы рұқсаттар – қауіптіліктің жоғары деңгейіне байланысты қызмет түрлеріне (кіші түрлеріне) немесе іс-әрекеттерге (операцияларға) қатысты енгізілетін лицензиялар;

2) екінші санаттағы рұқсаттар – қауіптіліктің орташа деңгейіне байланысты қызмет түрлеріне (кіші түрлеріне) немесе әрекеттерге (операцияларға) қатысты енгізілетін лицензиялар болып табылмайтын барлық рұқсаттар;

3) хабарламалар қауіптіліктің төмен деңгейіне байланысты, бірақ мемлекеттік органдардың осындай қызмет түрлерінің немесе іс-әрекеттердің басталғаны немесе

тоқтатылғаны туралы ақпарат алуын талап ететін қызмет түрлеріне немесе іс-әрекеттерге қатысты енгізіледі.

Осы Заңның 28-бабының 1-тармағына сәйкес мынадай салалардағы қызметтің немесе әрекеттердің (операциялардың) жекелеген түрлері лицензиялауға жатады:

- 1) телерадио хабарларын тарату;
- 2) мәдениет;
- 3) білім беру;
- 4) сәулет, қала құрылысы және құрылыс;
- 5) көмірсутектер;
- 6) өнеркәсіп;
- 7) ақпараттандыру және байланыс;
- 8) есірткі, психотроптық заттар, прекурсорлар айналымы;
- 9) денсаулық сақтау;
- 10) атом энергиясын пайдалану;
- 11) ақпараттық қауіпсіздікті қамтамасыз ету;
- 12) жедел-ізвестіру іс-шараларын жүргізуге арналған арнайы техникалық құралдар;
- 13) қару-жарақ, әскери техника мен жекелеген қару түрлерінің, жарылғыш заттар мен олар қолданылып жасалған бұйымдардың айналымы;
- 14) улы заттар айналымы;
- 15) Қазақстан Республикасының Мемлекеттік рәміздерін дайындау;
- 16) этил спирті мен алкоголь өнімінің өндірісі мен айналымы, темекі бұйымдарын өндіру;
- 17) тауар биржалары;
- 18) экспорт және импорт;
- 19) қаржы саласы және қаржы ресурстарын шоғырландыруға байланысты қызмет;
- 20) ғарыш кеңістігін пайдалану;
- 21) ойын бизнесі;
- 22) ветеринария;
- 23) ауыл шаруашылығы;
- 24) көлік;
- 25) Сот-сараптама қызметі, оның ішінде сот-медициналық, сот-наркологиялық және сот-психиатриялық сараптамалар;
- 26) жеке және заңды тұлғаларға қызмет көрсету.

Рұқсаттың екінші санатына лицензияланбайтын, бірақ орта деңгейдегі қауіп төндіретін басқа да қызмет түрлері жатады.

Хабарлама тәртібінде рұқсаттардың толық тізбесі белгіленген Заңның 3-қосымшасында бекітілген.

Объективті тарап, атап айтқанда рұқсатта көзделген қызметтің бұзылуы түсіндірілетін жаза түрін тағайындаудың маңызды шарты болып табылады.

Жазаның бұл түрі әр түрлі нысандарда көрсетілуі мүмкін.:

- рұқсаттан айыру;
- рұқсатты тоқтата тұру;
- тізілімнен шығару.

1-1-бөлік. Рұқсаттан айыру немесе оның қолданылуын тоқтата тұру түрінде тағайындау жөніндегі өкілеттіктер сотқа және тиісті уәкілетті органдарға берілген. Бұл өкілеттіктерді бөлу түсіндірме берілген норманың келесі бөліктерінде реттеледі. Мәселен, соттан басқа, Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкіне, қаржы нарығы мен қаржы ұйымдарын реттеу, бақылау және қадағалау жөніндегі уәкілетті органға, көлік және коммуникация саласындағы уәкілетті органға осындай өкілеттіктер берілген. Бұл делегация осы органдардың функционалдық қызметіне байланысты.

Атап айтқанда, қаржы саласындағы қызметті және қаржы ресурстарын шоғырландыруға байланысты қызметті жүзеге асыруға рұқсатты тоқтата тұру не одан айыру, сондай-ақ микроқаржы және коллекторлық ұйымдардың тізілімінен алып тастау туралы мәселе соттың аясынан шығарылды. Мұны ҚР Ұлттық Банкі Қазақстан Республикасының заңдарында белгіленген негіздер мен тәртіп бойынша жүзеге асырады. Заң шығарушының себептері мен уәждерін тек болжауға болады, алайда сарапшылар қауымдастығының пікірінше, оның бетінде мынада себеп бар: " судьялардың қаржы нарығының ерекшеліктері туралы жеткілікті түрде хабардар болмауы және бірінші сатыдағы жекелеген судьяның мерзімінен бұрын шешім қабылдауының кең және бақыланбайтын салдары".

Қалыптасқан дәстүр бойынша Қазақстан Республикасының кеден заңнамасы мен көлік және коммуникация саласындағы заңнамасы шеңберінде тізілімнен алып тастау ерекшеліктері қатарына жатады. Себептерін ұқсас деп пайымдау керек.

2 бөлім. Рұқсат беруді тоқтата тұру мерзімі осы бөлікте ең төменгі – 1 ай және ең жоғарғы – 6 ай деп белгіленген. Заң шығарушының пікірінше, бұл мерзімдердің бұзылуы мен рұқсат етілген қызмет түрін жүзеге асыру кедергілерін жою үшін жеткілікті болуы тиіс. Алайда сот әрбір нақты жағдайда істің мән-жайларын негізге ала отырып, мерзімді дербес, бірақ белгіленген шектерде айқындай алады.

Жалпы логика, тоқтата тұру кезінде рұқсат, қызметі көрсетілген, осы рұқсаттың тоқтатылуы тиіс. Мысалы, ӘҚБтК 313-бабы бойынша лицензияның қолданылуын тоқтата тұру кезінде құрылыс-монтаждау және жөндеу-қалпына келтіру жұмыстары бекітілген құрылыс нормалары мен жобалау құжаттарының бұзылған талаптары белгіленген мерзімде сақталмағанша жүргізіле алмайды.

Рұқсатты тоқтата тұрудың басқа да тәртібі бар. Мысалы, білім беру саласында Әкімшілік құқық бұзушылық жасаған кезде, мысалы, ӘҚБтК 409-бабының 6-бөлімінде көзделген білім беру қызметтерінің мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандартының талаптарына сәйкес келмеуі, сондай-ақ мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандарттарының талаптарын өзге де бұзу түрінде, мұндай білім беру

ұйымына білім беру қызметін жүзеге асыруға лицензияны тоқтата тұру қолданылуы мүмкін. Бұл ретте оқу орнындағы оқу процесін тоқтата тұруды көздемейді және ол оқу процесін үзбей-ақ білім алушылар алдындағы өзінің барлық міндеттемелерін орындайды.

Осылайша, тоқтата тұру жаңа қызметке немесе іс-әрекеттерге кедергі келтіретіні, бірақ лицензияны тоқтата тұру кезеңінде бұрын қабылданған міндеттемелерді орындаудан босатпайтыны көрнекі көрсетілді.

Егер Қазақстан Республикасының заңдарында өзгеше көзделмесе, лицензиаттардың немесе екінші санаттағы рұқсаттар иелерінің жүзеге асыруына рұқсат және (немесе) рұқсатқа қосымша берілген, қолданылуы тоқтатыла тұрған қызметтің жекелеген түрлерінің (кіші түрлерінің) немесе іс-әрекеттерді (операцияларды) жүзеге асыруына жол берілмейтіні көрсетілген "рұқсаттар және хабарламалар туралы" 2014 жылғы 16 мамырдағы Қазақстан Республикасы Заңының 45-бабының 2-бөлігі түсініктеме ретінде қызмет етуі мүмкін.

3-бөлік. Түсіндірме берілген баптың осы бөлігінде заң шығарушы қаржы саласындағы қызметті және қаржы ресурстарын шоғырландыруға байланысты қызметті жүзеге асыруға рұқсатты тоқтата тұруға не одан айыруға өкілеттіктерді ҚР Ұлттық Банкі мен қаржы нарығын және қаржы ұйымдарын реттеу, бақылау мен қадағалау жөніндегі уәкілетті орган арасында заңнамада айқындалған және ішінара ӘҚБтК-нің 36-тарауында бекітілген құзыретіне сәйкес бөлді.

Соңғы мысалдардың бірі "Qazaq Banki" АҚ жеке тұлғалардың депозиттерін қабылдауға, жеке тұлғалардың банктік шоттарын ашуға берілген лицензияның күшін 2018 жылдың 28 сәуірінен бастап 2018 жылдың 27 шілдесіне дейін қоса тоқтату туралы Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкі Басқармасының 2018 жылғы 27 сәуірдегі № 67 Қаулысы болып табылады.

Осы шешімді Ұлттық Банк банктің банк заңнамасының талаптарын жекелеген бұзушылықтарына қадағалау ден қою шеңберінде қабылдады., "Қазақстан Республикасындағы банктер және банк қызметі туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 48-бабы 1-тармағының в) және г) тармақшаларында көзделген төлем және аударым операциялары бойынша шарттық міндеттемелерді жүйелі түрде (қатарынан күнтізбелік он екі ай ішінде үш және одан да көп рет) тиісінше орындамағаны және пруденциялық нормативтерді және (немесе) сақталуға міндетті басқа да нормалар мен лимиттерді жүйелі түрде бұзу. (қатарынан күнтізбелік он екі ай ішінде үш және одан да көп рет).

4 бөлім. Осы әкімшілік жаза шарасын орындаудың құрамдас бөлігі тізілімнен шығару болып табылады. Бұл ретте заң шығарушы мұндай өкілеттіктер белгілі бір мемлекеттік органдарға берілетін ерекше жағдайларды белгілейді.

Мәселен, көлік және коммуникация саласындағы уәкілетті орган Қазақстан Республикасының Жол жүрісі туралы заңнамасында белгіленген негіздер бойынша

және тәртіппен тізілімнен шығаруға құқылы, атап айтқанда "жол жүрісі туралы" Қазақстан Республикасының 2014 жылғы 17 сәуірдегі Заңына сәйкес техникалық байқау операторларының тізілімін жүргізеді.

Өз кезегінде, кеден ісі саласындағы уәкілетті орган Қазақстан Республикасының кеден заңнамасында белгіленген негіздер бойынша және тәртіппен тізілімнен алып тастайды.

Қазақстан Республикасындағы кедендік реттеу туралы 2017 жылғы 26 желтоқсандағы заңына (484-Б.) сәйкес Кеден ісі саласындағы қызметті Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес құрылған және тиісінше кеден органы енгізген заңды тұлғалар жүзеге асыруға құқылы:

- кеден өкілдерінің тізілімі;
- кедендік тасымалдаушылардың тізілімі;
- уақытша сақтау қоймалары иелерінің тізілімі;
- кеден қоймалары иелерінің тізілімі;
- еркін қойма иелерінің тізілімі;
- бажсыз сауда дүкендері иелерінің тізілімі.

5-бөлік. Осыған ұқсас қаржы нарығын және қаржы ұйымдарын реттеу, бақылау мен қадағалау жөніндегі орган микроқаржы ұйымдарының тізілімін жүргізуге уәкілетті және "Есептік тіркеуден өту үшін ұсынылатын құжаттар тізбесін қоса алғанда, микроқаржылық қызметті жүзеге асыратын ұйымдардың есептік тіркеуден өту, сондай-ақ микроқаржылық қызметті жүзеге асыратын ұйымдардың тізілімін жүргізу және тізілімнен шығару қағидаларын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Қаржы нарығын реттеу және дамыту агенттігі Басқармасының 2020 жылғы 24 наурыздағы № 21 қаулысы осыған айқын дәлел болып табылады.

Заң шығарушы Қазақстан Республикасының Қаржы нарығын реттеу және дамыту жөніндегі агенттігіне әкімшілік құқық бұзушылық жасағаны үшін әкімшілік жаза шарасы ретінде осы тізілімнен шығару жөніндегі өкілеттіктерді береді.

6 бөлім. Өз кезегінде коллекторлық агенттіктер үшін әкімшілік құқық бұзушылық жасағаны үшін тізілімнен шығару "коллекторлық қызмет туралы" 2017 жылғы 6 мамырдағы Қазақстан Республикасының Заңында белгіленген негіздер бойынша және тәртіппен жүзеге асырылады. Дегенмен, уәкілетті орган Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі болып қала береді.

6-1-бөлік. Осы норма Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкіне өкілеттіктер беруден туындаған осы Кодекске соңғы толықтырулардың бірі болып табылады, оған сәйкес төлем ұйымдарының тізілімінен алып тастау құқығы берілген.

7 бөлім. Түсініктеме берілген норманың бірінші бөлігінде осы шара рұқсатта көрсетілген қызметті жүзеге асыру кезінде әкімшілік құқық бұзушылық жасалған жағдайда ғана қолданылады деп бекітілген.

Бұл ретте заңнама хабарламалар туралы "және" рұқсаттар және хабарламалар басқа негізгі қызметін көздейді оның кіші түрлері. Мысалы, "Рұқсаттар және хабарламалар туралы" ҚР Заңына 1-қосымшада бірінші санаттағы рұқсаттардың (лицензиялардың) тізбесі бекітілген, оның 6-тармағында құрылыс-монтаж жұмыстарына, сондай-ақ оның кіші түрлеріне арналған негізгі лицензия регламенттелген.:

1. Топырақтағы арнайы жұмыстар;

2. Объектілерді күрделі жөндеу мен реконструкциялауды қамтитын үйлер мен ғимараттардың (оның ішінде көпірлер, көлік эстакадалары, тоннельдер мен жол өткізгілер, өзге де жасанды құрылыстар) тірек және (немесе) қоршау конструкцияларын салуды;

3. Күрделі жөндеу мен реконструкциялауды қамтитын желілік құрылыстарды төсеу жөніндегі арнаулы құрылыс және монтаж жұмыстарын;

4. Күрделі жөндеу мен реконструкциялауды қоса алғанда, инженерлік желілер мен жүйелердің құрылысы;

5. Автомобиль және темір жолдардың құрылысы, күрделі жөндеу мен реконструкциялауды;

6. Технологиялық жабдықтарды монтаждау, іске қосу-баптау жұмыстары.

Егер құқық бұзушылық лицензияланатын қызметтің кіші түрлерінің бірінде ғана жол берілсе, онда соттар немесе уәкілетті орган лицензияланатын қызмет түрінің бұзылған кіші түріне ғана рұқсаттан айыру не оны тоқтата тұру түрінде әкімшілік жаза қолдануға міндетті.

ӘҚБтК-нің 47-бабына ескертуде әкімшілік құқық бұзушылық туралы Қазақстан Республикасы Кодексінің мақсаттарына сүйене отырып, Әкімшілік құқық бұзушылық жасағаны үшін әкімшілік жаза түрі ретінде рұқсаттан айыру және оны тоқтата тұру ұғымдары туралы түсінік беріледі. Бұл ҚР "Рұқсаттар және хабарламалар туралы" Заңының 45-бабында ӘҚБтК-нің 4-бөлімінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша іс жүргізуден тыс рұқсаттың және (немесе) рұқсатқа қосымшаның қолданылуын тоқтата тұру, қайта бастау, одан айыру (кері қайтарып алу) тәртібі көзделген мән-жайдан туындаған.

Осы әкімшілік жазаны орындау ерекшеліктері осы Кодекстің 52-тарауында неғұрлым егжей-тегжейлі регламенттелген.

48-бап. Қызметті немесе оның жекелеген түрлерін тоқтата тұру немесе оған тыйым салу

1. Қызметті немесе оның жекелеген түрлерін тоқтата тұру немесе оған тыйым салу жеке және (немесе) заңды тұлғалардың, оның ішінде заңды тұлғаның филиалдарының, өкілдіктерінің, құрылымдық бөлімшелерінің, өндірістік учаскелерінің қызметін немесе оның жекелеген түрлерін уақытша тоқтатудан немесе оған тыйым салудан, сондай-ақ агрегаттарды, ғимараттар мен құрылыстарды пайдаланудан, қызметтің (жұмыстардың) жекелеген түрлерін жүзеге асырудан, қызметтер көрсетуден тұрады.

2. Қызметті немесе оның жекелеген түрлерін тоқтата тұру немесе оған тыйым салу, егер әкімшілік құқық бұзушылық жасағаны үшін қызметті тоқтата тұру не оған тыйым салу түрінде санкция тағайындау мүмкін болса, әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға уәкілетті органның (лауазымды адамның) материалдары негізінде сот тәртібімен ғана жүргізіледі. Сот мұндай істерді қарауды он тәулік ішінде жүзеге асырады.

3. Қызметін немесе оның жекелеген түрлерін тоқтата тұруды сот үш айға дейінгі мерзімге белгілейді.

4. Іс сотта қаралғанға дейін жеке немесе заңды тұлғаға осы Кодекстің 801-бабында көзделген тәртіппен қызметті немесе оның жекелеген түрлерін тоқтата тұру немесе оған тыйым салу түрінде қамтамасыз ету шарасы қолданылуы мүмкін. Бұл жағдайда қызметті немесе оның жекелеген түрлерін тоқтата тұру немесе оған тыйым салу мерзімі, егер осы әкімшілік жаза шарасын сот қолданса, қызметті немесе оның жекелеген түрлерін тоқтата тұру не оған тыйым салу мерзіміне енгізіледі.

ТҮСІНІКТЕМЕ _____

1-бөлім. Қызметті немесе оның жекелеген түрлерін тоқтата тұру немесе оған тыйым салу әкімшілік жазаның негізгі шарасы ретінде де, қосымша ретінде де тағайындалуы мүмкін.

Бұл шара, әкімшілік жаза өрнектеледі:

- қызметті немесе оның түрін уақытша тоқтату;
- қызметті немесе оның түрін оның түрін толық және міндетті түрде тоқтату.

Мысалы, заңды тұлғаның кәсіпкерлік қызметі Әкімшілік құқық бұзушылықты білдіретін жол берілген бұзушылықтар жойылғанға дейін тоқтатыла тұруы мүмкін, ал одан әрі қызметке мүмкіндік бермейтін бұзушылықтар жағдайларында – толығымен тыйым салынады. Мысалы, Астана қаласы Мамандандырылған ауданаралық әкімшілік сотының 17.03.2016 ж. қаулысымен (судья а. К. Т.) "К" ЖШС ӘҚБтК-нің 462-бабының 3-бөлігінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылық жасағаны үшін әкімшілік жауапкершілікке тартылып, 100 АЕК көлемінде 198200 (жүз тоқсан сегіз мың екі жүз) теңге көлемінде әкімшілік айыппұл салынды.

Оған қатысты түсініктеме берілген жаза қолданылады:

субъектінің барлық қызметінің;
жекелеген қызмет түрінің субъектісі.

Мысалы, жеке кәсіпкердің қызметі толығымен тоқтатыла тұруы мүмкін, ал акциздік тауарларды сату ғана тоқтатыла тұруы мүмкін.

Қызметті немесе оның жекелеген түрлерін тоқтата тұру немесе оған тыйым салу мынадай субъектілерге қолданылады.:

- жеке тұлғалар;
- заңды тұлғалар;
- заңды тұлғалардың филиалдары;

- заңды тұлғалардың өкілдіктері;
- заңды тұлғаның құрылымдық бөлімшелері;
- өндірістік учаскелер.

Пайдалануға тыйым салуға немесе оны тоқтата тұруға жол беріледі:

- агрегаттар;
- ғимараттар;
- құрылыстар;
- жекелеген қызмет түрлерін жүзеге асыру;
- қызмет көрсету.

Түсініктеме берілген норманың 2 бөлігінде қызметті немесе оның жекелеген түрлерін тоқтата тұру немесе тыйым салу түрінде әкімшілік жаза тағайындау тәртібі регламенттеледі. Мәселен, осы әкімшілік жазаны тағайындау жөніндегі құзырет тек қана сотқа тиесілі.

Бұл ретте Әкімшілік құқық бұзушылықтың жасалғанын растайтын материалдарды жинау жөніндегі өкілеттіктер және дәл осы әкімшілік жазаны қолдану қажеттігі ӘҚБтК-нің 3-бөліміне сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға уәкілетті органға (лауазымды адамға) беріледі.

Қызметті немесе оның жекелеген түрлерін тоқтата тұру немесе тыйым салу түріндегі әкімшілік жаза қолданудың маңызды шарты-Бұл ӘҚБтК-нің Ерекше бөлігі баптарының санкциясында болуы. Бұл ретте кейбір әкімшілік құқық бұзушылық үшін санкцияларда қызметті тоқтата тұру не оған тыйым салу нақты айқындалған. Мәселен, "есірткі құралдары, психотроптық заттар, прекурсорлар айналымы саласындағы объектілер мен үй-жайлардың техникалық нығайтылу талаптарын бұзу" 427-бабының санкциясында есірткі құралдары, психотроптық заттар, прекурсорлар айналымы саласындағы объектілер мен үй-жайлардың техникалық нығайтылу талаптарын бұзғаны үшін 1-бөлік бойынша заңды тұлғаның қызметін тоқтата тұру қолданылады. Өз кезегінде, осы баптың 1-бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекет (әрекетсіздік) үшін ӘҚБтК-нің 427-бабының 2-бөлігі бойынша заңды тұлғаның қызметіне тыйым салу қолданылады.

Осы нормамен сот үшін әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарау мерзімі белгіленген, ол үшін қызметті немесе оның жекелеген түрлерін тоқтата тұру немесе оған тыйым салу түріндегі жаза – 10 тәулік қолданылады. Бұл ретте жалпы мерзім ӘҚБтК-нің 817-бабында 15 тәулікке белгіленген, ол ұзартылуы мүмкін, бірақ бір айдан аспайтын мерзімге. Кодекстің 48-бабының 2-бөлігінде ұзарту көзделмеген.

Қысқартылған мерзімдерді белгілеу қажеттілігі жеке (заңды) тұлғаның одан әрі қызметі немесе әкімшілік құқық бұзушылық құрамын құрайтын объектілерді пайдалану неғұрлым ауыр зардаптарға әкеп соғуы және жоғары қоғамдық қауіп төндіруі мүмкіндігінен туындаған.

Түсініктеме берілген норманың 3 бөлігінде әкімшілік жазалау шарасы ретінде қызметті немесе оның жекелеген түрлерін тоқтата тұруды қолдану үшін шекті мерзім белгіленген. Бұл ретте, заң шығарушының тоқтата тұрудың ең аз мерзімі, мысалы, рұқсаттан айыру үшін жасалғаны белгіленбейтінін атап өту қажет (ӘҚБтК-нің 47-бабының 2-бөлігі).

Қызметті немесе оның жекелеген түрлерін тоқтата тұрудың немесе оған тыйым салудың ерекше мәртебесі ӘҚБтК-нің 48-бабының 4-бөлігінде бекітілген. Бұрын айтылғандай, ол әкімшілік жазалау шарасы болып табылады. Алайда, осы нормада қызметті немесе оның жекелеген түрлерін тоқтата тұру немесе оған тыйым салу қамтамасыз ету шарасы ретінде де қолданылуы мүмкін екендігі анықталды. Сонымен, ӘҚБтК-нің 785-бабына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылықтың жолын кесу, оның жасалуына күдіктінің жеке басын анықтау, әкімшілік құқық бұзушылық жасалған жерде оны жасау мүмкін болмаған кезде әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама жасау, істің уақтылы және дұрыс қаралуын және іс бойынша қабылданған қаулының орындалуын қамтамасыз ету, адамдардың өмірі мен денсаулығына тікелей қауіп-қатердің алдын алу мақсатында, уәкілетті лауазымды тұлға өз өкілеттігі шегінде жеке тұлғаға (1 б.) және заңды тұлғаға (2 б.) қатысты Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуді қамтамасыз ету шараларын қолдануға құқылы, олардың арасында Кодекстің 48 б. тәртібінде қызметті немесе оның жекелеген түрлерін тоқтата тұру не тыйым салу көрсетілген.

Осылайша, қызметті немесе оның жекелеген түрлерін тоқтата тұру немесе тыйым салу екі есе мәртебеге ие:

әкімшілік құқық бұзушылық жасағаны үшін әкімшілік жаза ретінде;

әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуді қамтамасыз ету шарасы ретінде.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізуді қамтамасыз ету шарасы ретінде қызметті немесе оның жекелеген түрлерін тоқтата тұру немесе оған тыйым салу тәртібі Кодекстің 801-бабында көзделген.

Қайшылықтардың туындауын болдырмау үшін заң шығарушы: қызметті немесе оның жекелеген түрлерін тоқтата тұру немесе тыйым салу қамтамасыз ету шарасы ретінде қолданылған кезде, онда бұл мерзім сот қызметін немесе оның жекелеген түрлерін тоқтата тұру немесе тыйым салу түрінде әкімшілік жаза тағайындаған кезде ескеріледі. Тиісінше қамтамасыз ету шарасын қолдану мерзімі әкімшілік жазаны орындау мерзіміне кіреді.

49-бап. Заңсыз салынып жатқан немесе салынған құрылысты мәжбүрлеп бұзу

Заңсыз салынып жатқан немесе салынған құрылысты мәжбүрлеп бұзуды осы бөлімнің Ерекше бөлімінің баптарында көзделген жағдайларда судья қолданады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Заңсыз салынған немесе салынып жатқан құрылысты бұзу меншік иесін үшінші тұлғалардың заңсыз іс-әрекеттерінен құқықтық қорғау тәсілі, сондай-ақ құрылыс қызметі саласындағы бұзушыны осындай санкцияны қолдану жолымен жазалау құралы болып табылады.

Зерттелетін норма тек әкімшілік жазаның қосымша шарасы ретінде ғана қолданылады және ӘҚБтК-нің 683-бабының негізінде судья ғана қолданылады.

Өз бетімен тұрғызылып жатқан құрылысты алғаш рет бұзу ұлттық заңнамада 2001 жылғы әкімшілік жаза шарасы ретінде көзделген, ал бұған дейін мұндай шара азаматтық сот ісін жүргізу тәртібімен ғана қолданылған. Посткеңестік кеңістіктің барлық елдерінде бұл шараны қолдану азаматтық құқық саласында қалды, бұл ғылыми пікірталастар үшін қоректік орта болып табылады. Іс жүзінде, әкімшілік процесс азаматтық сот ісін жүргізуден арзанырақ және заңсыз құрылыс туралы дауларды жедел қарауға мүмкіндік береді.

Әкімшілік жазаның талданатын шарасы ӘҚБтК-нің Ерекше бөлімінің баптарында көзделген жағдайларда ғана қолданылады. Мұндай жағдайлар ӘҚБтК-нің екі бабында ғана көзделген:

1) 319-заңсыз құрылыс

2) 360 - су қорғау аймақтары мен белдеулерінде су объектілерін заңсыз салу, сондай-ақ өзеннің табиғи арнасын заңсыз өзгерту.

Су қорғау аймақтары мен белдеулеріндегі ғимараттарды, құрылыстарды және басқа да объектілерді заңсыз салғаны үшін (ӘҚБтК-нің 360-бабы) судья әкімшілік айыппұлды қолданумен қатар, заңсыз салынған немесе салынған құрылысты мәжбүрлеп бұзу түрінде әкімшілік жаза қолдануға міндетті. Ал заңсыз құрылыс үшін, судьяның қалауы бойынша, өз бетімен тұрғызылған шаруашылық, гидротехникалық (су шаруашылығы) немесе тұрмыстық объектілерді жария ете отырып, тек айыппұл салынуы мүмкін.

Өкінішке орай, Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының нормативтік қаулыларымен судья заңсыз салынып жатқан немесе салынған құрылысты мәжбүрлеп бұзу түрінде әкімшілік жаза қолдану туралы міндетті шешім қабылдауы тиіс, бұл сыбайлас жемқорлық үшін құнарлы орта туғызатын жағдайлар нақты түсіндірілмеген.

Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2007 жылғы 16 шілдедегі N 6 нормативтік қаулысының 16-тармағына сәйкес, заңсыз салынған немесе салынған құрылысты мәжбүрлеп бұзу туралы судьяның шешім қабылдауы кейде өз бетімен басып алынған жерлер туралы азаматтық дауларды шешуге тура келеді. Өз бетімен басып алынған жерлерді қайтару және өз бетімен салынған құрылыстарды бұзу туралы талап-арыздарды қарау кезінде ҚР Азаматтық кодексінің 244-бабына сәйкес Қазақстан Республикасының жер заңнамасының, Қазақстан Республикасындағы сәулет, қала құрылысы және құрылыс қызметі туралы заңнаманың және Қазақстан Республикасының өзге де заңнамасының талаптарын ескеру қажет.

Өз бетімен құрылыс ұғымы мен белгілері ҚР Азаматтық кодексінің 244-бабында тұжырымдалған. Осылайша, мемлекетке тиесілі жер учаскелеріне қалыптаспаған жерде, құрылысты жүзеге асырған тұлғаға тиесілі емес жер учаскесінде салынған, сондай-ақ Қазақстан Республикасының жер заңнамасына, Қазақстан Республикасындағы сәулет, қала құрылысы және құрылыс қызметі туралы Қазақстан Республикасының заңнамасына және Қазақстан Республикасының өзге де заңнамасына сәйкес қажетті рұқсаттар алмай жасалған тұрғын үй, басқа да құрылыс, құрылыс немесе өзге де жылжымайтын мүлік өз бетінше салынған құрылыс болып табылады.

Өз бетімен салынған құрылысты жүзеге асырған адам оған меншік құқығын алмайды. Ол құрылысқа билік етуге - сатуға, сыйға беруге, жалға беруге, басқа да мәмілелер жасауға құқылы емес. Өз бетімен салынған құрылыс ҚР Азаматтық кодексінің 244-бабының 3 және 4-тармақтарында көзделген жағдайларды қоспағанда, оны жүзеге асырған адамның немесе оның есебінен бұзылуға жатады.

Сот өз бетімен салынған құрылысқа меншік құқығын өзіне тиесілі емес жер учаскесінде құрылысты жүзеге асырған тұлғаға осы учаске белгіленген тәртіппен тұрғызылған құрылысты орналастыруға берілген жағдайда тануы мүмкін. Мемлекетке тиесілі жерлерді қоспағанда, құрылыс салушының өзіне тиесілі емес жер учаскесінде өз бетімен салынған құрылысқа меншік құқығын, құрылыс Қазақстан Республикасының сәулет, қала құрылысы және құрылыс қызметі туралы заңнамасының талаптарына сәйкес келген жағдайда, жер учаскесінің меншік иесінің бұған келісімі болған кезде сот тануы мүмкін.

Егер құрылысты сақтау басқа адамдардың құқықтары мен заңмен қорғалатын мүдделерін бұзуға әкеп соқса не азаматтардың өмірі мен денсаулығына қатер төндірсе, аталған адамдарға өз бетімен салынған құрылысқа меншік құқығы танылмайды. Мемлекетке тиесілі және жер пайдаланылмайтын жер учаскелерінде (жер учаскелеріне қалыптастырылмаған жерде) тұлға салған өз бетімен салынған құрылыс әлеуметтік-экономикалық орындылығын ескере отырып, құрылыс шығындары сот айқындаған мөлшерде өтеле отырып, коммуналдық меншікке беріледі.

Мемлекеттік жер пайдаланушылардың жер пайдалануындағы жер учаскесінде өз бетімен құрылыс салуды жүзеге асыру кезінде өз бетімен салынған құрылыстың әлеуметтік-экономикалық орындылығы ескеріле отырып, құрылыс шығындары сот айқындаған мөлшерде бюджет қаражатынан өтеле отырып, коммуналдық меншікке беріледі.

ҚР ӘҚБтК-нің 911-бабына сәйкес заңсыз салынған немесе салынған құрылысты мәжбүрлеп бұзу туралы сот қаулысын осы әкімшілік жаза шығарылған адам орындайды. Заңсыз салынып жатқан немесе салынған құрылысты мәжбүрлеп бұзу түріндегі сот қолданған әкімшілік жазаны өз еркімен орындамаған жағдайда қаулыны уәкілетті орган атқарушылық іс жүргізу тәртібімен орындайды.

50-бап. Әкімшілік қамауға алу

1. Әкімшілік қамауға алу отыз тәулікке дейінгі, ал төтенше жағдай режимінің талаптарын бұзғаны үшін қырық бес тәулікке дейінгі мерзімге белгіленеді. Әкімшілік қамауға алуды судья ерекше жағдайларда осы бөлімнің Ерекше бөлімінің баптарында көзделген шекте тағайындайды.

2. Жүкті әйелдерге және он төрт жасқа дейінгі балалары бар әйелдерге, он сегіз жасқа толмаған адамдарға, 1 және 2-топтағы мүгедектерге, сондай-ақ елу сегіз жастан асқан әйелдерге, алпыс үш жастан асқан еркектерге және он төрт жасқа толмаған балаларды жалғыз өзі тәрбиелейтін еркектерге әкімшілік қамауға алу қолданылмайды.

3. Әкімшілік ұстау мерзімі әкімшілік қамауға алу мерзіміне енгізіледі.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Әкімшілік қамау-қолданыстағы ӘҚБтК-де азаматтар үшін әкімшілік жазаның ең қатаң түрі болып саналады. Барлық басқа түрлерден айырмашылығы-бұл әкімшілік құқық бұзушылық жасаған жеке тұлғаның жеке бас бостандығын уақытша (30 тәулікке дейін, төтенше жағдай кезінде — 45 тәулікке дейін) шектеуді көздейтін жалғыз жаза.

Егер жазаның осы түрінің пайда болу тарихына жүгінсек, онда ол өз бастауын революцияға дейінгі полиция(әкімшілік) құқықтарынан және Ресей империясының заңнамаларынан алады, ол "қылмыс" және "теріс қылық" ұғымдарын бөлмеді. Бұл ұғымдар және оларға сәйкес келетін ресейлік заң ғылымы мен заңнамадағы құқыққа қарсы әрекеттер 20 ғасырдың басына дейін "қылмыс" жалпы ұғымының әртүрлі түрлері ретінде түсіндірілді, олар үшін жауапкершілікті шектеу тек құқық қолдану тәжірибесінде, ең алдымен оларды жасағаны үшін қолданылатын жазалардың мөлшері мен мерзімдері бойынша жүргізілді. Осы жазалардың тізбесінің ішінде қысқа мерзімді қамауға алу қоғамдық қылмыстарға, ақшалай айыппұлдар мен қоғамдық жұмыстарға қарағанда, бірақ сілтеме, түрмеге қамау, каторгаға және өлім жазасына қарағанда неғұрлым қатаң жаза ретінде қаралды.

КСРО-да 1922 жылы бірінші кеңес Қылмыстық кодексі қабылданғаннан кейін қылмыстық қылмыстар мен әкімшілік теріс қылықтар заң жүзінде ажыратылған, әкімшілік жазалау шарасы ретінде тұтқындалған жоқ және 1941 жылға дейін кеңес юрисдикциялық практикасында әкімшілік құқық бұзушылықтар үшін қолданылған жоқ.

Ол қайтадан КСРО Жоғарғы Кеңесі Президиумының 1941 жылғы 22 маусымдағы " соғыс жағдайы туралы" Жарлығымен әкімшілік Ықпал етудің ерекше шарасы ретінде енгізілді.

Таңқаларлық, бірақ қамауға алу әкімшілік теріс қылықтар үшін жауапкершіліктің ерекше шарасы ретінде Кеңес заң шығарушы әкімшілік қамауға алуды тек қылмыстық қылмыстармен шектесетін әкімшілік теріс қылықтардың бірнеше түрі үшін ғана пайдалануды көздеген факт.

Осылайша, адамзат психикасына теріс әсер ету бойынша, сондай-ақ моральдық және физикалық азап бойынша дәстүрлі қылмыстық жауапкершілік шараларымен шектесетін әкімшілік қамауға алу мысалында біз әкімшілік мәжбүрлеу шараларын белсенді пайдаланатын және үнемі толықтыратын ӘҚБтК нормаларын "криминалданудың" айқын үрдісін көріп отырмыз.

Әкімшілік қамау әкімшілік жауапкершілік шарасы ретінде ӘҚБтК көзделген әкімшілік жазаның басқа түрлерінен айтарлықтай ерекшеленеді. Оның құқықтық мәні Кодекстің нормаларымен белгіленген мерзімге кәмелетке толған жеке тұлғаның еркіндігін уақытша шектеуге жатады.

Әкімшілік қамауға алынған адамдарды қабылдауға және ұстауға арналған ішкі істер органдарының арнайы мекемесі қызметі "Ішкі істер органдары арнайы қабылдау орындарының қызметін ұйымдастыру қағидасын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы ПМ 2011 жылғы 23 мамырдағы № 232 бұйрығымен регламенттелетін арнайы қабылдау орны болып табылады.

Әкімшілік қамау әрқашан Кодекстің Ерекше бөлімінің тиісті бабының санкциясы шегінде тағайындалады. Әкімшілік қамауға алу мерзімі тәулікпен есептелетін болғандықтан, заң шығарушының Кодекстің Ерекше бөлігі бабының санкциясында көрсетілген әкімшілік қамауға алуды тағайындау туралы ұстанымын ескеру маңызды.

Мысалы, жеке адамның құқығына және басқа да құқық бұзушылықтарға қол сұғатын әкімшілік құқық бұзушылықтар үшін санкциядағы әкімшілік қамауға алудың мөлшері "дейін" деген сылтаумен айқындалған: үш тәулікке дейін, он тәулікке дейін, он бес тәулікке дейін, жиырма тәулікке дейін, отыз тәулікке дейін.

Санкцияда "дейін" деген сылтау бапты пайдалану сот әкімшілік қамауға алу мерзімін санкцияда көрсетілген ең жоғары мөлшерге дейін бір тәуліктен бастап тағайындауға құқылы екенін білдіреді.

Аталған жағдайларда судья жеке адамға өзінің жауаптылығын жеңілдететін және ауырлататын мән-жайларды ескере отырып, әкімшілік қамауға алуды тағайындауға міндетті.

Жеке тұлғаның жауаптылығын ауырлататын мән-жайлар болмаған және ең болмағанда бір жеңілдететін мән-жайлар болған кезде әкімшілік қамауға алу нақты Әкімшілік құқық бұзушылық жасағаны үшін баптың санкциясында көзделген ең жоғары әкімшілік қамауға алу мөлшерінде тағайындалмайды.

Кодексте әкімшілік қамауға алуды тағайындау институты төменгі шектен төмен көзделмегенін ескеру қажет.

Заң шығарушы бір тәулік түріндегі әкімшілік қамауға алудың төменгі шегін белгіледі. Әкімшілік қамауға алу тәуліктерде тағайындалғандықтан және есептеледі, ол сағаттарда тағайындала алмайды.

Басқа жағдайларда заң шығарушы баптың санкциясында әкімшілік қамауға алудың императивтік мөлшерін көрсетеді: он бес тәулікке, жиырма тәулікке, отыз тәулікке.

Бұл жағдайларда жеке тұлғаның жасаған әкімшілік құқық бұзушылық үшін жауапкершілігін жеңілдететін және ауырлататын институт қолданылмайды, ал императивтік әкімшілік қамау нақты баптың санкциясында көрсетілген мерзімге қатаң тағайындалады.

Сот тағайындаған әкімшілік қамауға алу мерзімі бірінші тәуліктің нөл сағатынан есептелетін болады және соңғы тәуліктің жиырма төрт сағатында аяқталатын болады.

2 бөлім. Заң шығарушы әкімшілік жаза тағайындау және әкімшілік жауаптылықтан босату кезінде өзге де құқықтық белгілері бар субъектілерді бөліп шығарады және әкімшілік қамауға алу түріндегі әкімшілік жаза тағайындала алмайтынын көрсетеді:

- 1) жүкті әйелдерге;
- 2) он төрт жасқа дейінгі балалары бар әйелдерге;
- 3) он төрт жасқа толмаған балаларды жалғыз өзі тәрбиелейтін еркектерге.
- 4) кәмелетке толмаған;
- 5) 1 және 2 топтағы мүгедектерге;
- 6) елу сегіз жастан асқан әйелдерге;
- 7) алпыс үш жастан асқан еркектерге.

Әйелдің жүктілігі деп оның репродуктивті органдарында дамып келе жатқан эмбрион немесе ұрық болатын ағзаның ерекше жағдайы түсініледі. Жүктілік кезеңі соңғы етеккір күнінен бастап есептеледі және тек медициналық деректермен ғана емес, сонымен қатар әйел ағзасының сыртқы түрімен де расталады.

Әкімшілік құқық бұзушылықты жүкті болып табылмайтын әйел жасаған, бірақ Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қараған кезде немесе апелляциялық сатыдағы сот апелляциялық шағымды қараған кезде ол жүкті болып табылатын жағдай туындауы мүмкін.

Сондықтан әкімшілік қамауға алу түріндегі әкімшілік жаза тағайындау мүмкіндігін көздейтін әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарау кезінде судья әйелден оның жүкті еместігін анықтауға және алынған деректерді сот отырысының хаттамасында көрсетуге міндетті.

"Қолда бар" деген термин деп әйелде он төрт жасқа дейінгі бір немесе бірнеше баланың болуы түсініледі. Бала өзі туған тәуліктен кейінгі тәуліктің нөл сағатынан бастап он төрт жасқа толған болып есептеледі.

Әйел тіркелген некеде не азаматтық некеде тұратынын, бала бірге немесе одан бөлек тұратынын, әйел баланы күтіп-бағуға алимент төлейтінін құқықтық маңызы жоқ.

Әйелдің ата - ана құқықтарын шектеу баланы тәрбиелеуге уақытша тыйым салуды білдіреді, бірақ әйелдің он төрт жасқа дейінгі баласы жоқ екенін куәландырады.

Егер мұндай шешім әйелге жасалған әкімшілік құқық бұзушылық үшін әкімшілік жаза тағайындалған күнге дейін заңды күшіне енсе не бала қайтыс болса, әйелдің сот тәртібімен ата-ана құқықтарынан айыру фактісі ғана құқықтық мәнге ие болады.

Егер әйел әкімшілік құқық бұзушылық жасаған уақыт деп Кодексте әкімшілік құқық бұзушылық ретінде көзделген іс-әрекет жасалған тәулік танылады, онда баланың жасы әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қаралған күнге (тәулікке) белгіленетін болады.

Әкімшілік құқық бұзушылық жасаған кезде әйелде бар бала 14 жасқа толмаған, ал әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі сот қараған кезде балаға он төрт жасқа толған жағдай туындауы мүмкін. Бұл жағдайда әйелге әкімшілік қамауға алу түріндегі әкімшілік жаза тағайындау жалпы негізде жүргізіледі.

Заң шығарушы әкімшілік қамауға алу түріндегі әкімшілік жаза зейнеткерлік жасқа толмаған, он төрт жасқа толмаған бір немесе бірнеше баланы тәрбиелеп отырған ер адамға тағайындалмайды деп анықтады.

Егер ол әйелде азаматтық некеде (нақты неке қатынастарында) туған баланың жесірі немесе әкесі болса, не оның баланың анасымен некесі бұзылса, ер адам он төрт жасқа толмаған баланы тәрбиелейді деп есептеледі. Жас баланың әкесімен бірге тұруы және тәрбиеленуі маңызды. Егер әкесі мен баласы әкесінің ата-анасымен бірге тұратын болса да, кішкентай бала әкесінің тәрбиесінде болып саналады.

Егер әкімшілік құқық бұзушылық жасалған уақытта және әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарау кезінде оған он сегіз жасқа толмаған болса, адам кәмелетке (он сегіз жасқа) толмаған болып есептеледі. Жасөспірім туған күннен кейінгі тәуліктің нөл сағатынан бастап кәмелетке толған болып саналады.

Заң шығарушы әкімшілік құқық бұзушылық субъектісінің кәмелетке толмаған жасын ол Әкімшілік құқық бұзушылық жасаған уақыттан бастап байланыстырады. Егер әкімшілік құқық бұзушылық жасалған кезде адам 18 жасқа толмаған болса, ал әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қаралған күні мәртебесін өзгерткен және кәмелетке толған болса, онда оған әкімшілік қамауға алу түріндегі әкімшілік жаза тағайындалуы мүмкін. "Қолдану" термині сот әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қараған және заңды қолданған, жасалған әкімшілік құқық бұзушылық үшін әкімшілік жаза тағайындаған кезеңді білдіреді.

Әкімшілік құқық бұзушылық субъектісінің "мүгедектігі" термині әкімшілік құқық бұзушылық жасалған кезде жеке тұлға белгіленген тәртіппен 1 немесе 2 топтағы мүгедек деп танылмағанын, сондай-ақ бұл адам әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарау кезінде 1 немесе 2 топтағы мүгедек деп танылғанын түсінген жөн.

Әкімшілік құқық бұзушылық мүгедек емес, бірақ Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарау кезінде медициналық-әлеуметтік сараптама комиссиясының қорытындысымен адам мүгедек деп танылған жағдай туындауы мүмкін. Критерийлері анықтау үшін 1 немесе 2 топтағы мүгедектік белгіленген құқықтық актісінде көзделген.

Бұл жағдайда адамға әкімшілік қамауға алу түріндегі әкімшілік жаза тағайындалмайды.

Егер әкімшілік жауаптылыққа әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарау кезінде зейнеткерлік жасқа жеткен ер немесе әйел тартылса, онда мұндай әкімшілік құқық бұзушылық субъектісіне әкімшілік қамауға алу түріндегі әкімшілік жаза тағайындалмайды. Адам зейнеткерлік жасқа жеткен, ол үшін сол адам туған тәуліктің нөл сағатынан бастап немесе заңда белгіленген күннен бастап, оның ішінде еңбек сіңірген жылдары бойынша есептеледі.

Мұндай адамға зейнетақы тағайындала ма, ол еңбек немесе кәсіпкерлік, педагогикалық, ғылыми немесе өзге де шығармашылық қызметті жүзеге асыруды жалғастырып келе ме оның құқықтық маңызы жоқ.

Әкімшілік жаза тағайындау туралы кодекстің 50-бабының 2-бөлігінде аталған субъектілерге жасалған әкімшілік құқық бұзушылық үшін әкімшілік жаза мынадай ережелер сақтала отырып тағайындалады::

1) Егер баптың санкциясы ескерту, әкімшілік айыппұл немесе әкімшілік қамауға алу түріндегі әкімшілік жаза көзделсе, онда адамға оның жауаптылығын жеңілдететін және ауырлататын мән-жайлар ескеріле отырып, ескерту немесе әкімшілік айыппұл түрінде ғана әкімшілік жаза тағайындалуы мүмкін.;

2) Егер баптың санкциясында әкімшілік қамауға алу түріндегі негізгі әкімшілік жаза және арнайы құқықтан айыру, рұқсаттан айыру не оның қолданылуын тоқтата тұру, сондай-ақ тізілімнен алып тастау, қызметін немесе оның жекелеген түрлерін тоқтата тұру немесе тыйым салу, сондай-ақ шетелдіктерді немесе азаматтығы жоқ адамдарды Қазақстан Республикасының шегінен әкімшілік жолмен шығарып жіберу көзделген болса, онда әкімшілік қамауға алудың орнына баптың санкциясында қосымша жаза ретінде көрсетілген жаза;

3) Егер баптың санкциясы тек әкімшілік қамауға алу түріндегі әкімшілік жаза тағайындауды көздесе, онда Кодексте көзделген жағдайларда әкімшілік қамауға алудың орнына баптың санкциясы тікелей әкімшілік жазаның осындай түрін көздемесе, әкімшілік қамауға алудың орнына әкімшілік айыппұл тағайындалады. Бұл категориялар Кодекстің 50-бабының 2-бөлігінде және 32-бабында көрсетілген адамдарға ғана әкімшілік жаза тағайындаудың арнайы ережесі. Және бұл арнайы ереже бұл адамдардың жасалған әкімшілік құқық бұзушылық үшін әкімшілік жауаптылықтан босатылмайтынын, ал әкімшілік қамауға алу әкімшілік айыппұлмен алмастырылатынын білдіреді.

3-бөлікте әкімшілік ұстау мерзімі әкімшілік қамауға алу мерзіміне енгізіледі деп бекітіледі. Бұл ереже әкімшілік ұстау әкімшілік қамауға алу сияқты жеке бас бостандығы мен еркін жүріп-тұру құқығын шектеу болып табылатындықтан.

Әкімшілік ұстау деп Әкімшілік құқық бұзушылықтың жолын кесу немесе әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуді қамтамасыз ету мақсатында жеке тұлғаның жеке бас бостандығын қысқа мерзімді шектеу түсініледі. Үш сағаттан аспайтын мерзімге әкімшілік ұстауды Кодексте толық көрсетілген уәкілетті

мемлекеттік органдардың лауазымды адамдары жүргізуге құқылы. Әкімшілік ұстау туралы хаттама жасалады, онда ұсталған адамды уәкілетті мемлекеттік органға жеткізу уақыты емес, нақты ұстау минутына дейінгі күні, уақыты (дәлдікпен) көрсетіледі.

51-бап. Шетелдіктерді немесе азаматтығы жоқ адамдарды Қазақстан Республикасының шегінен әкімшілік жолмен шығарып жіберу

1. Шетелдіктерді немесе азаматтығы жоқ адамдарды Қазақстан Республикасының шегінен әкімшілік жолмен шығарып жіберуді судья осы Кодекстің Ерекше бөлігінде көзделген тәртіппен және негіздер бойынша әкімшілік жазалау шарасы ретінде қолданады.

Осы бөліктің ережелері Қазақстан Республикасының Азаматтық іс жүргізу заңнамасында көзделген тәртіппен жүзеге асырылатын шетелдіктерді немесе азаматтығы жоқ адамдарды шығарып жіберу жағдайларына қолданылмайды.

2. Егер әкімшілік іс жүргізу барысында өзіне қатысты Қазақстан Республикасының шегінен әкімшілік шығарып жіберу түрінде әкімшілік жазалау шарасы қолданылуы мүмкін адам өзіне қатысты Қазақстан Республикасының Қылмыстық кодексіне сәйкес ауыр немесе аса ауыр қылмыс деп танылатын әрекет туралы хабарлаған жағдайда, онда осы адамға қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарау Қазақстан Республикасы қылмыстық іс жүргізу кодексінің 179-бабында белгіленген тәртіппен хабарлама немесе арыз бойынша шешім қабылданғанға дейін кейінге қалдырылады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Мемлекет басшысы өз сөздерінің бірінде "Қазақстанда біздің отандастарымыздың, сондай-ақ жалпы қоғам мен жеке алынған индивидтің, олардың шығу тегіне, азаматтығына, әлеуметтік жағдайына, нанымына және діни көзқарастарына қарамастан, шетелдіктердің құқықтары мен заңды мүдделері тең дәрежеде қорғалуға тиіс", - деп атап өтті.

Қазақстан Республикасының 12 бабына сәйкес, егер Конституцияда, заңдарда және халықаралық шарттарда өзгеше көзделмесе, шетелдіктер мен азаматтығы жоқ адамдар азаматтар үшін белгіленген құқықтар мен бостандықтарды пайдаланады, сондай-ақ міндеттерді атқарады.

Қазақстан Республикасының Конституциясында Қазақстан Республикасының аумағында заңды түрде жүрген әрбір адамның оның аумағы бойынша еркін жүріп-тұру және тұрғылықты жерін еркін таңдау құқығына кепілдік берілген.

ҚР Заңы 19 маусым 1995 жылғы шетелдіктердің құқықтық жағдайы Туралы "":

Шетелдіктер-Қазақстан Республикасының азаматтары болып табылмайтын және өзінің өзге мемлекеттің азаматтығына тиесілілігінің дәлелдемелері бар адамдар.

Азаматтығы жоқ адамдар - Қазақстан Республикасының азаматтары болып табылмайтын және өзінің өзге мемлекеттің азаматтығына қатыстылығының дәлелдемелері жоқ адамдар.

ҚР Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 34-бабына сәйкес ҚР аумағында жүрген шетел азаматтары мен азаматтығы жоқ адамдар ҚР азаматтарымен жалпы негізде әкімшілік жауапкершілікке тартылады.

Шетелдік азаматтарға қатысты "Шетелдіктердің құқықтық жағдайы туралы" Қазақстан Республикасының Заңы, Қазақстан Республикасының Азаматтық іс жүргізу кодексі, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекс және Қазақстан Республикасының Қылмыстық кодексі бойынша жүріп-тұру және тұрғылықты жерін таңдау туралы шектеулер қарастырылған.

Шетелдіктерді немесе азаматтығы жоқ адамдарды Қазақстан Республикасының шегінен әкімшілік жолмен шығарып жіберу ӘҚБтК-нің Ерекше бөлімінде белгіленген тәртіппен және негіздер бойынша салынатын негізгі немесе қосымша әкімшілік жаза ретінде қолданылуы мүмкін.

Шығарып жіберуді қолдану негіздері:

шетелдіктердің, азаматтығы жоқ адамдардың, шетелдік заңды тұлғалардың және халықаралық ұйымдардың кандидаттарды, партиялық тізімін ұсынған саяси партияларды ұсынуға және сайлауға, сайлауда белгілі бір нәтижеге қол жеткізуге кедергі келтіретін және (немесе) ықпал ететін қызметті жүзеге асыруы (109-Б.);

қоғамдық орындарда тиісу (б. 3 бап 449);

Діни қызмет және діни бірлестіктер туралы Заңнаманы бұзу (Б. 3 б. 490-б.);

жеке басын куәландыратын құжаттарды алған кезде не Қазақстан Республикасында тұрақты тұруға рұқсат алу үшін немесе Қазақстан Республикасының азаматтығына қабылдау не Қазақстан Республикасының азаматтығын қалпына келтіру туралы өтініш берген кезде Қазақстан Республикасының мемлекеттік органдарына көрінеу жалған мәліметтер беру (495-Б.);

Қазақстан Республикасының Мемлекеттік шекарасы арқылы өткізу пункттерінде режимді бұзу (513-Б.);

Қазақстан Республикасының Мемлекеттік шекарасы режимін бұзу (514-Б.);

шетелдіктің немесе азаматтығы жоқ адамның Қазақстан Республикасының Халықтың көші-қоны саласындағы заңнамасын бұзуы (517-бап));

шетелдік жұмыс күшін және еңбекші көшіп келушілерді Қазақстан Республикасының заңнамасын бұза отырып тарту, шетелдіктің немесе азаматтығы жоқ адамның Қазақстан Республикасында еңбек қызметін заңсыз жүзеге асыруы (4 б. 519-Б.);

әскери қызметшінің Қазақстан Республикасының Мемлекеттік шекарасын күзету жөніндегі міндеттерін атқаруына байланысты оның заңды өкіміне немесе талабына бағынбау (516-Б. 2б).

Азаматтық сот ісін жүргізуде шығарып жіберу институты "Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне халықтың көші-қоны мәселелері

бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы"Қазақстан Республикасының 2011 жылғы 22 шілдедегі № 478-IV Заңымен енгізілген.

Көрсетілген және сабақтас құқықтық қатынастар бойынша нормативтік база:

- Қазақстан Республикасының Конституциясы;
- 2014 жылғы 5 шілдедегі № 235 ҚР Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексі;
- "Халықтың көші-қоны туралы" 2011 жылғы 22 шілдедегі № 477-IV ҚР Заңы;
- "Шетелдіктердің құқықтық жағдайы туралы" 1995 жылғы 19 маусымдағы № 2337 ҚР Заңы;

- "Қазақстан Республикасы мен Ресей Федерациясы арасындағы Қазақстан Республикасы азаматтарының Ресей Федерациясының аумағында және Ресей Федерациясы азаматтарының Қазақстан Республикасының аумағында болу тәртібі туралы келісімге қол қою туралы" ҚР Президентінің 2012 жылғы 20 сәуірдегі № 301 Жарлығы;

- "Қазақстан Республикасының Үкіметі мен Армения Республикасының Үкіметі арасындағы азаматтардың өзара сапарлары туралы келісімді ратификациялау туралы" 2008 жылғы 7 сәуірдегі № 22-IV ҚР Заңы – тараптар мерзімі 90 күнге дейін визасыз болуға құқылы;

- "Қазақстан Республикасының Үкіметі мен Украина Министрлер Кабинетінің арасындағы азаматтардың өзара сапарлары туралы келісімді бекіту туралы" 2001 жылғы 1 наурыздағы № 159 ҚР Заңы – тараптар мерзімі 90 күнге дейін визасыз болуға құқылы;

- "Қазақстан Республикасының Үкіметі мен Қырғыз Республикасының Үкіметі арасындағы Қазақстан Республикасы азаматтарының Қырғыз Республикасының аумағында және Қырғыз Республикасы азаматтарының Қазақстан Республикасының аумағында болу тәртібі туралы келісімді ратификациялау туралы" 2012 жылғы 5 шілдедегі № 26-V ҚР Заңы – тараптар мерзімі 90 күнге дейін визасыз болуға құқылы;

- "Көшіп келушілердің Қазақстан Республикасына келуінің және онда болуының, сондай-ақ олардың Қазақстан Республикасынан кетуінің қағидаларын және Көші-қон бақылауын жүзеге асыру, сондай-ақ Қазақстан Республикасының Мемлекеттік шекарасынан заңсыз өтетін, Қазақстан Республикасының аумағында заңсыз болатын шетелдіктер мен азаматтығы жоқ адамдарды, сондай-ақ Қазақстан Республикасының аумағына келуге тыйым салынған адамдарды есепке алу қағидаларын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2012 жылғы 21 қаңтардағы № 148 қаулысы;

- ҚР Ішкі істер министрінің 2012 жылғы 7 наурыздағы №135, ҚР Сыртқы істер министрінің 2012 жылғы 28 сәуірдегі №08-1-1-1/154 бірлескен бұйрығымен бекітілген "Көшіп-келушілердің паспорттарын тіркеу, олардың жүріп-тұру, сондай-ақ шетелдіктердің болуы үшін жабық жекелеген жергілікті жерлерге (аумаққа) кіру, шетелдіктер мен азаматтығы жоқ адамдардың Қазақстан Республикасының аумағы бойынша транзитпен жүру қағидалары";

- "Қазақстан Республикасының визаларын беру, сондай-ақ олардың қолданылу мерзімдерін ұзарту және қысқарту қағидаларын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Сыртқы істер министрінің м.а. 2013 жылғы 05 наурыздағы № 08-1-1-1/71 және Қазақстан Республикасы Ішкі істер министрінің 2013 жылғы 07 наурыздағы № 175 бірлескен бұйрығы;

Істерді шешу кезінде соттар "Шетелдіктерді немесе азаматтығы жоқ адамдарды Қазақстан Республикасының шегінен шығарып жіберу істерін қараудың сот практикасы туралы" ҚР Жоғарғы Сотының 2013 жылғы 13 желтоқсандағы № 4 нормативтік қаулысын да басшылыққа алды.

Мазмұны бойынша әкімшілік жолмен шығарып жіберу және азаматтық сот ісін жүргізу тәртібімен шығарып жіберу бірқатар ұқсас белгілер мен белгілерге ие.

"Шетел азаматтарын және азаматтығы жоқ адамдарды шығарып жіберу туралы істерді қараудың сот тәжірибесі туралы" Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2013 жылғы 13 желтоқсандағы № 4 нормативтік қаулысына сәйкес мазмұны бойынша әкімшілік жолмен шығарып жіберу және азаматтық сот ісін жүргізу тәртібімен шығарып жіберу шетелдіктерді немесе азаматтығы жоқ адамдарды Қазақстан Республикасының шегінен тыс жерлерге мәжбүрлеп немесе уәкілетті органдар бақылайтын өз бетімен алып кетуді білдіреді., әкімшілік құқық бұзушылық жасағаны не заңнаманы бұзғаны үшін сот қаулысының (шешімінің) негізінде жүзеге асырылатын әкімшілік құқық бұзушылық.

Шетелдікті Қазақстан Республикасының шегінен шығарып жіберу түріндегі шетелдіктің әкімшілік, сондай-ақ азаматтық-құқықтық жауапкершілігі үшін оның құқық бұзушылық құрамының белгілері бар әрекет жасауы негіз болып табылады.

Соттарда қаралған азаматтық юрисдикция шетел азаматын Қазақстан Республикасынан шығарып жіберу туралы азаматтық істердің көпшілігі шетелдіктің бұрын жасаған және ол үшін оған әкімшілік жаза тағайындалған әкімшілік құқық бұзушылыққа қатысты болады.

Мысалы, шетелдікті жол жүру ережелерін бұзғаны үшін шығарып жіберу туралы Азаматтық іс. Жасалған әкімшілік құқық бұзушылық үшін аталған тұлға әкімшілік жауапкершілікке тартылды. Одан кейін ішкі істер департаменті азаматтық юрисдикция сотына шығарып жіберу туралы талап арызбен жүгінді.

ӘҚБтК-нің 41-бабына сәйкес шетелдікті немесе азаматтығы жоқ адамды Қазақстан Республикасының шегінен шығарып жіберу әкімшілік жазаның түрі болып табылады.

Соттың азаматтық сот ісін жүргізу тәртібімен шетелдікті Қазақстан Республикасынан шығарып жіберу туралы шешім шығаруы қоғамдық мүдделерді құқық бұзушылықтан қорғау, сондай-ақ олардың жасалуының алдын алу міндетін қамтамасыз етуге бағытталған. Сонымен қатар, қоғамдық тәртіпті қорғау әкімшілік құқық бұзушылық туралы заңнаманың міндеті болып табылады (ӘҚБтК-нің 6-бабы).

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекстің 40-бабына сәйкес әкімшілік жаза оған заңмен уәкілеттік берілген судья, органдар (лауазымды адамдар) әкімшілік құқық бұзушылық жасағаны үшін қолданатын мемлекеттік мәжбүрлеу шарасы болып табылады және осы Кодексте көзделген осындай құқық бұзушылық жасаған адамның құқықтары мен бостандықтарын айыру немесе шектеу болып табылады.

Жоғарыда келтірілген мысал үшін шетелдік Ш. - әкімшілік іс жүргізу шеңберінде әкімшілік жаза және азаматтық сот ісін жүргізуде шығарып жіберу, екі жағдайда да өзінің мазмұны бойынша - бұл бір әкімшілік құқық бұзушылық жасағаны үшін жаза. Азаматтық сот ісін жүргізуде шетелдіктің бұрын тағайындалған әкімшілік жазаға шектеу қоятын қосымша жауапкершілігі белгіленген. Шетелдіктің тұрғылықты жері мен еркін жүріп-тұру құқығы шектеледі.

Аталған санаттағы азаматтық істердің сот тәжірибесін жинақтау әрбір әкімшілік жаза шетелдікті шығарып жіберу үшін негіз бола алмайды деп көрсетті. Соттар шешім Әкімшілік құқық бұзушылықтың қандай да бір түрінің қоғамдық қауіптілік дәрежесіне, сондай-ақ отбасының және кәмелетке толмаған балалардың, қарт ата-аналардың және басқа да жақын туыстарының болуы сияқты назар аударарлық өзге де мән-жайларға қарай шығарады.

2-бөлімге сәйкес, егер әкімшілік іс жүргізу барысында өзіне қатысты әкімшілік шығарып жіберу қолданылуы мүмкін адам өзіне қатысты жасалған Қазақстан Республикасының Қылмыстық кодексіне сәйкес ауыр немесе аса ауыр қылмыс деп танылатын әрекет туралы хабарласа, онда істі қарау қылмыстық іс жүргізу кодексінде белгіленген тәртіппен шешім қабылданғанға дейін кейінге қалдырылады.

Сот практикасы көрсетілген жазалау шарасын қолданумен ұштасқан әкімшілік құқық бұзушылықтарды қарау кезінде бірқатар проблемалардың бар екенін көрсетеді.

1) Сот қаулыларында Қазақстан Республикасының шегінен әкімшілік жолмен шығарып жіберу сияқты өндіріп алудың осындай түрін толық емес не қысқартылған түрде көрсету.

Мәселен, Батыс Қазақстан облысы Орал қаласының МӘС судьясы Б.Т. Тәжікстан азаматы 3.3. ӘҚБтК-нің 517-бабының 2-бөлігінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылық жасағаны үшін кінәлі деп тани отырып, оған әкімшілік жолмен шығарып жіберу түрінде әкімшілік жаза қолданды.

Сот қаулыларын осындай баяндау оны орындауды қиындатуы не орындалуын мүмкін етпеуі ықтимал, өйткені әкімшілік жауаптылыққа тартылған адамның қайдан, қандай аумақтан шығарып жіберілуі тиіс анық емес.

2) Қазақстан Республикасының шегінен әкімшілік жолмен шығарып жіберу туралы шешім шығарған кезде шетелдік немесе азаматтығы жоқ адам Қазақстан Республикасының аумағынан кетуге тиіс болатын қисынды мерзімді көрсету қажет, бұл ретте әңгіме елдің шегінен ерікті түрде өзі кету мерзімі туралы болып отыр.

Алайда сот практикасын талдау судьялардың республикадан тыс жерлерге ерікті түрде шығуының қисынды мерзімі әрдайым берілмейтінін көрсетеді.

Мысалы, Ақмола облысы Аршалы аудандық сотының 2015 жылы Түркия азаматтары Д.С. және Ч.М. қатысты шығарған қаулылары бойынша ӘҚБтК-нің 517-бабының 4-бөлігі бойынша шетелдіктер Қазақстан Республикасының аумағынан кетуге тиіс болған мерзім көрсетілмеген.

Республикадан тыс жерлерге әкімшілік жолмен шығарып жіберу түріндегі жазалар қолданылған кезде судьялар ерікті түрде өз еркімен кету үшін "ақылға қонымды мерзім" ұғымын анықтауға әр түрлі көзқараспен қарайды.

Мәселен, Петропавл қаласының МӘС судьясы ӘҚБтК-нің 517-бабының 5-бөлігі бойынша Өзбекстан азаматы Ж.У-ға өндіріп алудың көрсетілген түрін тағайындай отырып, шетелдіктің Қазақстан Республикасынан тыс жерлерге өздігінен кетуі үшін 3 күн мерзім беруді жеткілікті және ақылға қонымды деп санады. Солтүстік Қазақстан облысының басқа судьялары да осындай практиканы ұстанады.

Батыс Қазақстан облысы судьяларының ақылға қонымды мерзімі басқаша түсініледі. Мысалы, Орал қаласының МӘС судьясы К.Б. Өзбекстан азаматы С.Д-ға ӘҚБтК-нің 517-бабының 7-бөлігі бойынша жаза қолдана отырып, оған Қазақстан аумағынан кетуге 10 күн мерзім берді.

Осылайша, ақылға қонымды мерзім белгілеу жөніндегі сот практикасы бір салада екінші салаға ауысады.

3) Орал қаласының МӘС судьясы Б.Е. өз қаулысымен Өзбекстан азаматы Б.Х-ға ӘҚБтК-нің 517-бабының 2-бөлігі бойынша Қазақстан Республикасының шегінен әкімшілік жолмен шығарып жіберу түрінде жаза қолданып, жаза мерзімін 2015 жылғы 08 мамырдан бастап есептеу керек деп көрсеткен. Мерзімді өз бетінше белгілеу (8 мамыр), түптеп келгенде, өз еркімен кету үшін ақылға қонымды мерзім ұсынбады.

4) Судьялар әкімшілік жауаптылыққа тартылған адам Қазақстан Республикасының шегінен кетуге тиіс мерзімді мүлдем көрсетпеген жағдайлар болады, тиісінше қаулы іс жүзінде өзінің міндеттілігін жоғалтады.

52-бап. Әкімшілік-құқықтық ықпал ету шаралары

1. Әкімшілік құқық бұзушылық жасаған адамға осы адамның жаңа құқық бұзушылық жасауының алдын алу мақсатында мынадай әкімшілік-құқықтық ықпал ету шаралары қолданылуы мүмкін:

- 1) жол қозғалысы ережелерін білуін тексеру;
- 2) құқық бұзушының мінез-құлқына ерекше талаптар белгілеу;
- 3) қаруды қауіпсіз ұстау ережелерін білуін тексеру.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көрсетілген әкімшілік құқықтық ықпал ету шаралары әкімшілік жаза қолданумен қатар, сондай-ақ Әкімшілік құқық бұзушылық жасаған адамды осы Кодекстің 64-бабында көзделген негіз бойынша әкімшілік жауаптылықтан босату кезінде оның орнына да қолданылуы мүмкін.

ТҮСІНІКТЕМЕ

2001 жылға дейін әкімшілік-құқықтық ықпал ету шаралары кодификацияланбаған, бірақ ішкі істер органдарының әкімшілік-іс жүргізу қызметі тәртібімен құқық бұзушылықтың жеке алдын алу шаралары ретінде әкімшілік процесте қолданылған.

Түсіндірілетін баптың 1-бөлігі әкімшілік құқық бұзушылық жасаған адамға қолданылуы мүмкін әкімшілік-құқықтық ықпал ету шараларының тізбесін көздейді. Осындай шаралары болып табылады:

- 1) жол қозғалысы ережелерін білуін тексеру;
- 2) құқық бұзушының мінез-құлқына ерекше талаптар белгілеу;
- 3) қаруды қауіпсіз ұстау ережелерін білуін тексеру.

Әкімшілік-құқықтық Ықпал етудің аталған шаралары жаңа құқық бұзушылықтардың алдын алу және алдын алу мақсатында қолданылады.

Жол қозғалысы ережелерін білуін тексеруді ішкі істер органдары тек бес жағдайда ғана, атап айтқанда әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде ӘҚБтК-нің 594-бабының 4-бөлігі, 596-бабының 4-бөлігі, 598-бабының 3-бөлігі, 599-бабының 2-бөлігі және 600-бабының 2-бөлігі көзделген қайталап құқық бұзушылықтар қолданады.

Жол жүрісі қағидаларын білуін тексеру механикалық көлік құралдарын жүргізушілерді даярлау, емтихан қабылдау және жүргізуші куәліктерін беру қағидаларын бекітетін Қазақстан Республикасы Ішкі істер министрінің 2014 жылғы 2 желтоқсандағы № 862 бұйрығы негізінде жүзеге асырылады.

Құқық бұзушының мінез-құлқына ерекше талаптар қою түріндегі әкімшілік-құқықтық ықпал ету шарасы құқық бұзушылықтың жеке алдын алу шарасы болып саналады және алғаш рет бұл мәжбүрлеу шарасы Қазақстанда 2009 жылғы 4 желтоқсандағы №214 "тұрмыстық зорлық-зомбылықтың алдын алу туралы" Заңымен көзделген. Осы Заңның 22-бабының 1-бөлігінің негізінде жәбірленушінің қауіпсіздігін қамтамасыз ету мақсатында сот тұрмыстық зорлық-зомбылық жасаған адамның мінез-құлқына ерекше талаптар белгілеуі мүмкін.

Алайда, бұл шара отбасылық-тұрмыстық қатынастар саласындағы құқық бұзушылықтар үшін ғана емес, одан әрі де белгіленіп отыр. Құқық бұзушының мінез-құлқына ерекше талаптар белгілеу тәртібі, шектеулер тізбесі және бақылау тетігі ӘҚБтК-нің 54-бабына түсініктеме берілген.

ӘҚБтК-нің 54-бабы әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуге қатысушылардың және (немесе) ішкі істер органдарының өтініші бойынша Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарау кезінде сот Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылық жасаған адамның мінез-құлқына ерекше талаптар белгілеуі мүмкін екендігін көздейді. 73, 73-1, 73-2, 127, 128, 131, 434, 435, 436, 440 (4 және 5 б.), 442 (б. 3), 448, 461, 482, 485 (2-Б.) баптары бойынша үш айдан бір жылға дейінгі мерзімге бас бостандығынан айыруға жазаланады.

Қару-жаракпен жұмыс істеудің қауіпсіздік ережелерін тексеру үшін қылмыскерді бағыттаудың құқықтық негізін қамтамасыз ететін 53-1-бап алдымен "Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне экстремизм мен терроризмге қарсы іс-қимыл мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы" Қазақстан Республикасының 2016 жылғы 22 желтоқсандағы № 28 Заңы .

Бұл шара ӘҚБК-нің 4 бабы бойынша қолданылады, олар атыс қаруы айналымының ережелерін бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті көздейді, атап айтқанда ӘҚБК-нің 436 (1 Б.), 484 (1 Б.), 485 (1 б.) және 486 (1 Б.) баптары бойынша. Осы баптар бойынша құқық бұзушыны қаруды ұстау қауіпсіздігі ережелерін тексеру үшін жіберу туралы шешімді ӘҚБТК-нің 436-бабын қоспағанда, соттың юрисдикциялық құзыретіне жататын ПО-ның лауазымды адамдары қабылдайды.

"Жекелеген қару түрлерінің айналымына мемлекеттік бақылау жасау туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 29-бабына сәйкес қаруды қауіпсіз ұстау ережелерін білуін тексеруді жүргізетін ұйымдар үшін бағдарламалар әзірлеу ішкі істер органдарының құзыретіне жатады.

Қару иелері мен пайдаланушыларының бастапқы даярлығын ұйымдастыру қағидаларын бекіту туралы "Қазақстан Республикасы Ішкі істер министрінің 2015 жылғы 17 сәуірдегі № 366 бұйрығы. Қару иелері мен пайдаланушыларды даярлау тегіс ұнғылы өзін-өзі қорғау атыс қаруының, газды пистолеттер мен револьверлердің, лақтырылатын қарудың (садақтар мен арбалеттердің), электрлік қарудың және қызметтік қарудың иелері мен пайдаланушыларын даярлау бағдарламалары бойынша орталықтарда жүзеге асырылады.

2-бөлім 2019 жылғы 30 желтоқсандағы өзгерістер енгізілгенге дейін коллизиялық болып саналды, өйткені бірінші бөлікте аталған шараларды қолдану міндетті емес және императивті тәсілдер болған 53 және 53-1-баптарға қайшы келді. Алайда, қазіргі уақытта бұл мәселені заң шығарушы реттеді және аталған шараларды қолдану әкімшілік жазамен қатар барлық жағдайларда міндетті болып табылады. Бұл ретте, адам әкімшілік жауаптылықтан босатылған жағдайда да, 64 және 64-1-баптарға сәйкес аталған шаралар қолданылуға тиіс.

ӘҚБТК-нің 64-бабына сәйкес Татуласу тек қана ӘҚБТК-нің тоғыз бабы бойынша мүмкін болады, бірақ әкімшілік жазаның орнына әкімшілік-құқықтық ықпал ету шараларын қолдану мәні бойынша ӘҚБТК-нің 73, 73-1 және 73-2-баптарында көзделген әрекеттер үшін құқық бұзушының мінез-құлқына ерекше талаптар белгіленген кезде ғана мүмкін болады.

Осыған байланысты ӘҚБТК-нің 52-бабының 2-бөлігінің жетілмегендігі туралы қорытынды негізделді, өйткені тіпті әр түрлі қиялдар кезінде әкімшілік-құқықтық ықпал ету шараларын қолдану жағдайларын қару-жаракпен жұмыс істеу қауіпсіздігі ережелерін білуін тексеру немесе ӘҚБТК-нің 64-бабында аталған баптар бойынша жол қозғалысы ережелерін білуін тексеру түрінде ойлап табу қиынға соғады.

"Тұрмыстық зорлық-зомбылықтың алдын алу туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 22-бабының 2-бөлігінде құқық бұзушының мінез-құлқына ерекше талаптар белгілеу әкімшілік-құқықтық ықпал ету шарасы болып табылады және әкімшілік жаза қолданумен қатар, Әкімшілік құқық бұзушылық жасаған адамды әкімшілік жауаптылықтан босату кезінде оның орнына да қолданылады деп көзделген. Мұндай жағдай тұрмыстық зорлаушының асырауындағы отбасы мүшелерін асыраудың материалдық мүмкіндіктерін төмендетпеу мақсатында заңмен көзделген. Сондай-ақ тұрмыстық жанжалдар кезінде көп жағдайларда отбасы тұрмыстық зорлық-зомбылық жасаған адамға айыппұл санкцияларын қолданбайды, құрбандыққа әсер етеді, осылайша айыппұл отбасылық бюджеттен төленеді.

Адам елеусіз әкімшілік құқық бұзушылық жасағанда және жауапкершіліктен босатылған кезде түсіндірме беріліп отырған норманың бірінші бөлігінде келтірілген тиісті шаралар да қолданылуға тиіс.

Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2018 жылғы 20 сәуірдегі № 5 нормативтік қаулысы "Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуге қатысушылардың және (немесе) ішкі істер органдарының өтініші бойынша Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарау кезінде сот әкімшілік құқық бұзушылық жасаған адамның мінез-құлқына ерекше талаптар белгілеуі мүмкін" деп айтады.

Бұл талаптардың тізбесі толық болып табылады және кеңірек түсіндіруге жатпайды. Әкімшілік құқық бұзушылық жасаған адамның мінез-құлқына қойылатын ерекше талаптар өмір салтына, отбасындағы және тұрғылықты жеріндегі мінез-құлқына, осы адамның жеке басын сипаттайтын басқа да мән-жайларға қарай толық көлемде немесе бөлек қолданылуы мүмкін. Мұндай талаптарды белгілеу соттың міндеті емес, құқық болып табылады, сондықтан осындай талаптарды белгілеу немесе оларды белгілеуден бас тарту туралы сот қабылдаған шешімнің себептері қаулыда дәлелді болуға тиіс.

Құқық бұзушының мінез-құлқына қойылатын ерекше талаптарда белгіленген шектеулердің орындалуын бақылауды ішкі істер органдары ҚР ІІМ 2014 жылғы 15 шілдедегі №432 бұйрығына сәйкес жүзеге асырады. Кәмелетке толмағанның бос уақытын шектеу және мінез-құлқына ерекше талаптар белгілеу белгілі бір орындарға баруға, бос уақыттың белгілі бір нысандарын, оның ішінде механикалық көлік құралын басқаруға байланысты пайдалануға тыйым салуды, тәуліктің белгілі бір уақытынан кейін үйден тыс жерде болуын, мамандандырылған мемлекеттік органның немесе кәмелетке толмағандардың құқықтарын қорғау жөніндегі комиссияның рұқсатынсыз басқа жерлерге шығуын шектеуді көздеуі мүмкін.

53-бап. Жол жүру ережелерін білуін тексеру

1. Осы Кодекстің 594 (төртінші бөлігінде), 596 (төртінші бөлігінде), 598 (үшінші бөлігінде), 599 (екінші бөлігінде), 600 (екінші бөлігінде) - баптарында көзделген құқық бұзушылықтар жасаған көлік құралдарының жүргізушілері жол жүрісі қағидаларын білуін тексеру үшін емтихан тапсыруға жіберіледі.

2. Жол жүрісі қағидаларын білуін тексеруге жіберу туралы қаулыны осы Кодекстің аталған баптарында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға уәкілетті органдар (лауазымды адамдар) шығарады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Жол жүрісі ережелерін білуін тексеру әкімшілік-құқықтық ықпал ету шарасы болып табылады және жол жүрісі қауіпсіздігі саласындағы жекелеген әкімшілік құқық бұзушылықтарды қайталап бұзғаны үшін әкімшілік жаза қолданумен қатар қолданылады.

Мұндай әкімшілік мәжбүрлеу шарасы алғаш рет Қазақ КСР Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодексінің 259-1 бабы негізінде қолданыла бастады.

Емтихан қабылдауды, азаматтарға "А", "В", "С", "D", "BE", "CE", "DE"Тm", "Тb " санаттарындағы," А1, В1, С1, D1, С1Е және D1Е "кіші санаттарындағы жүргізуші куәліктерін беруді ішкі істер органдарының, оның ішінде" Азаматтарға арналған үкімет "мемлекеттік корпорациясы "коммерциялық емес акционерлік қоғамының ғимараттары мен үй-жайларында орналастырылған тіркеу – емтихан бөлімшелері (бұдан әрі-ТЕБ) жүзеге асырады.

Жол қозғалысы ережелерін білуін тексеру туралы қаулыны ӘҚБтК-нің 918-бабында белгіленген тәртіппен ішкі істер органдары орындайды.

Түсіндірілетін баптың 1-бөлігі жол қозғалысы ережелерін білуін тексеру тек бес жағдайда ғана, атап айтқанда, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап құқық бұзушылық түрінде қолданылады:

1) көлденең бағытта көлік құралдарының қозғалысы үшін кедергі (кептеліс) жасауға әкеп соққан кептеліс пайда болған жағдайда жол қиылысына шығу немесе жолдың жүру бөлігін кесіп өту (ӘҚБК 594-бабының 4-бөлігі);

2) Жол жүрісі ережелерін бұза отырып, жаяу жүргіншілер жолдарымен, жол жиектерімен немесе тротуарлармен жүргенде, сондай-ақ көлік құралын жолдың жүріс бөлігінде орналастыру, қарсы жүріп өту немесе басып озу ережелерін бұзғаны үшін, сол сияқты ұйымдасқан көлік немесе жаяу колонналардың қиылысуы не онда орын алғаны үшін (ӘҚБтК-нің 596-бабының 4-бөлігі);

3) бір мезгілде жарқылдауық маягі мен арнайы дыбыс сигналы қосылған жедел және арнайы қызметтердің көлік құралының жүруіне басымдық бермеу немесе сыртқы бетіне арнайы түсті графикалық схемалары, жазулар мен белгілеулері бар, бір мезгілде жарқылдауық маягі мен ӘҚК-нің арнайы дыбыстық сигналы қосылған жедел және арнайы қызметтердің көлік құралының жүруіне басымдық бермеу (598-б.);

4) ӘҚБтК-нің 607-бабының 1-бөлігінде (ӘҚБтК-нің 599-бабының 2-бөлігі) көзделген жағдайларды қоспағанда, бағдаршамның тыйым салатын сигналына немесе реттеушінің тыйым салатын қимылына жол жүргенде;

5) жүрісте басымдықты пайдаланатын көлік құралдарының жүргізушілерін қоспағанда, жол жүрісі ережелерінің жаяу жүргіншілерге немесе жол жүрісінің өзге де қатысушыларына жол беру талаптарын орындамау (ӘҚБтК-нің 600-бабының 2-бөлігі).

Қазақстан Республикасының 2017 жылғы 28 желтоқсандағы №127 Заңымен жол қозғалысы ережелерін білуін тексеруді жіберуге болатын әкімшілік құқық бұзушылықтар саны 14-тен 5-ке дейін әкімшілік заңнаманы ізгілендіру шеңберінде оңтайландырылды.

Тексеру Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2014 жылғы 13 қарашадағы № 1196 қаулысымен бекітілген, Қазақстан Республикасының барлық аумағында жол қозғалысының бірыңғай тәртібін белгілейтін жол жүрісі қағидаларын білуіне жүргізіледі.

"Жол жүрісі қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласындағы мемлекеттік көрсетілетін қызметтер регламенттерін бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Ішкі істер министрінің м.а. 2015 жылғы 22 мамырдағы № 473 бұйрығына сәйкес жүзеге асырылады. Теориялық емтиханды тапсыру рәсімін тіркеу-емтихан пункттерінің қызметкері арнайы жабдықталған сыныпта 40 минут ішінде компьютерлік тестілеу арқылы жүргізеді. Көрсетілетін қызметті алушы теориялық емтихан нәтижелері бойынша теріс баға алған кезде ПО тіркеу-емтихан бөлімшесінің қызметкері теориялық емтихан нәтижелерінің белгісімен көрсетілетін қызметті алушыға құжаттарды қайтарады және көрсетілетін қызметті алушыны теориялық білім деңгейін қайта тексеру күні туралы хабардар етеді.:

1) көлік құралдары жүргізушілерін даярлау жөніндегі оқу ұйымын бітіргеннен кейін жүргізуші куәлігін алғашқы алған кезде күнтізбелік жеті күн;

2) теориялық білімін тексеру кезінде жүргізуші куәлігінің қолданылу мерзімі аяқталғаннан кейін, көлік құралын басқару құқығынан айыру мерзімі аяқталғаннан кейін емтихандарды қайта тапсыру мерзімі регламенттелмеген.

Құқық қолдану және сот практикасында кәмелетке толмаған адамның немесе көлік құралын басқару құқығы жоқ шетел азаматының құқық бұзушы болып табылатын жағдайлары жиі кездеседі. Бұл жағдайда жол жүрісі қағидаларын білуін тексеру үшін емтихан тапсыруға жіберу түрінде әкімшілік ықпал ету шараларының қандай да бір қолданылуы туралы сөз қозғалмайтыны сөзсіз.

Талданатын баптың 2-бөлігі Ішкі істер органдарының лауазымды адамдарының құқық бұзушыларды жол қозғалысы ережелерін білуін тексеруге жіберу туралы шешім қабылдай алатыны туралы, бірақ ӘҚБтК-нің 53-бабының 1-бөлігінде көрсетілген баптар бойынша ғана құқығы көзделеді. ПО қызметкерлері өз шешімін ӘҚБтК-нің 822-бабына сәйкес әкімшілік жаза қолдану туралы осыған ұқсас қаулы шығару жолымен ресімдейді.

ӘҚБтК-нің 685-бабының негізінде қаулыны шығару бойынша юрисдикциялық өкілеттіктер ПО-ның мынадай қызметкерлеріне берілді:

1) полиция бөлімдерінің, бөлімшелерінің, әкімшілік;

2) көші-қон полициясы бөлімдерінің, бөлімшелерінің бастықтары;

3) ауданның (қаланың, қаладағы ауданның) жергілікті полиция қызметі бөлімдерінің, бөлімшелерінің бастықтары және олардың орынбасарлары.

ӘҚБтК-нің 52-бабының 2-бөлігі әкімшілік жаза қолданумен қатар, Әкімшілік құқық бұзушылық жасаған адамды әкімшілік жауаптылықтан босатқан кезде әкімшілік құқықтық Ықпал етудің талданатын шараларының орнына тараптардың татуласу фактісін ескеру мүмкіндігін көздейді, бірақ мағынасы бойынша бұл мүмкін емес. Біріншіден, татуласу тек ӘҚБтК-нің 64-бабында көрсетілген баптар бойынша ғана мүмкін болады, бірақ біз зерттеген баптың мазмұнында олар қарастырылмаған. Екіншіден, ӘҚБтК-нің 53-бабының 1-бөлігінде аталған баптар әкімшілік құқық бұзушылықтың формальды құрамымен сипатталады, яғни татуласу мүмкін жәбірленуші (жанжал тарап) жоқ.

53-1-бап. Азаматтық және қызметтік қаруды қауіпсіз ұстау қағидаларын білуін тексеру

Осы Кодекстің 436-бабының бірінші бөлігінде, 484-бабының бірінші бөлігінде, 485-бабының бірінші бөлігінде және 486-бабының бірінші бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтарды жасаған азаматтық және қызметтік қарудың иелері мен пайдаланушылары азаматтық және қызметтік қаруды қауіпсіз ұстау қағидаларын білуін тексеру үшін емтихан тапсыруға жіберіледі.

Қаруды қауіпсіз ұстау қағидаларын білуін тексеруге жіберу туралы қаулыны осы Кодекстің көрсетілген баптарында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтар туралы істерді қарауға уәкілеттік берілген органдар (лауазымды адамдар) шығарады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірме берілген норма алғаш рет "Қазақстан Республикасының кейбір актілеріне экстремизм мен терроризмге қарсы іс-қимыл мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы" 2016 жылғы 22 желтоқсандағы №28 ҚР Заңының негізінде енгізілді.

Қаруды ұстау қауіпсіздігі қағидаларын білуін тексеру тек төрт жағдайда, атап айтқанда:

1) елді мекендерде атыс қаруынан, газды, пневматикалық, лақтырылатын және электрлі қарудан оқ ату, пиротехникалық бұйымдарды қолдану (ӘҚБтК-нің 436-бабы);

2) азаматтық, қызметтік, марапаттық, коллекциялық қаруды, оның патрондарын иелену, беру, есепке алу, сақтау, пайдалану, тасымалдау, Қазақстан Республикасының аумағына әкелу, Қазақстан Республикасының аумағынан әкету және Қазақстан Республикасының аумағы арқылы транзитпен өткізу тәртібін бұзу (ӘҚБтК-нің 484-бабы);

3) атыс, ұңғысыз атыс қаруын, газды қаруды, жарақат салатын патрондармен ату мүмкіндігі бар газды қаруды, пневматикалық, лақтырылатын және электрлі қаруды құқыққа сыйымсыз қолдану (ӘҚБтК-нің 485-бабы);

4) азаматтық, қызметтік, марапаттық, коллекциялық қаруды тіркеу (қайта тіркеу) не оны есепке қою тәртібін бұзу (ӘҚБтК-нің 485-бабы) түрінде әкімшілік құқық бұзушылық үшін қолданылады.

"Жекелеген қару түрлерінің айналымына мемлекеттік бақылау жасау туралы" Қазақстан Республикасының 1998 жылғы 30 желтоқсандағы № 339 Заңының 16-бабының 5-1) тармақшасына сәйкес атыс қаруының иелері қару айналымына бақылау жасау саласындағы уәкілетті орган айқындайтын ұйымдарда азаматтық және қызметтік қарумен қауіпсіз жұмыс істеу қағидаларын білуіне бес жылда бір рет тексеруден өтуге міндетті.

19-баптың 4-тармағының 8-1) тармақшасына сәйкес азаматтық және қызметтік қарудың иесін және (немесе) пайдаланушысын азаматтық және қызметтік қаруды қауіпсіз ұстау қағидаларын білуін тексеруге жіберу туралы қаулыны алған күннен бастап екі ай ішінде қаруды қауіпсіз ұстау қағидаларын білуін тексеру үшін емтихан тапсырмау алдын ала тоқтата тұрмай қаруды сақтауға немесе сақтау мен алып жүруге рұқсаттардың қолданылуын тоқтатуға әкеледі.

Өмірін, денсаулығын және меншікті қорғау үшін нақты қару түрін сақтауға, сақтау мен алып жүруге рұқсаты бар адамдардың қажетті қорғаныс, аса қажеттілік жағдайында және қылмыс жасаған адамды ұстау кезінде оны қолдануға құқығы болады. Ерекше жарғылық міндеттері бар ұйымдардың қызметкерлері қаруды табиғатты, табиғи ресурстарды, меншікті күзету, хат-хабарды және арнаулы жөнелтімдерді жеткізу, адамдардың өмірі мен денсаулығын қорғау жөнінде өздеріне заңдарда жүктелген міндеттерді орындау кезінде және өзін қорғау үшін қолдануға құқылы.

Қазақстан Республикасы Ішкі істер министрінің 2015 жылғы 24 сәуірдегі № 395 бұйрығының 10-тармағына сәйкес қару айналымына рұқсат беру бойынша мемлекеттік қызмет көрсетуден бас тарту негіздері көзделген. Азаматтық және қызметтік қару иесін немесе пайдаланушысын қаруды қауіпсіз қолдану қағидаларын білуін тексеруге жіберу туралы қаулыны алған күннен бастап екі ай ішінде қаруды қауіпсіз қолдану қағидаларын білуін тексеру үшін емтихан тапсырмау негіздердің бірі болып табылады.

ҚР Ішкі істер министрінің 2016 жылғы 29 наурыздағы № 313 бұйрығы негізінде қаруды ұстау қағидаларын білетіндігі туралы анықтаманың болуы қарудың кез келген түрін сатып алу, сақтау, алып жүру және пайдалану құқығына рұқсат беру кезінде қажетті құжат болып табылады. Осы бұйрықтың 69-тармағына сәйкес ІІБ азаматтық және қызметтік қару айналымын бақылау бөлімшесінің қызметкері азаматтық қару иесінің жеке ісін қалыптастыра отырып, қаруды қауіпсіз ұстау қағидаларын білуін тексеру туралы анықтаманы істе сақтауға тиіс.

Қаралып отырған баптың екінші абзацында қаруды қауіпсіз ұстау қағидаларын білуін тексеруге жіберу туралы қаулыны осы Кодекстің көрсетілген баптарында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға уәкілеттік берілген органдар (лауазымды адамдар) шығаратыны көзделген.

Зерттеліп отырған баптың мазмұнында ӘҚБтК-нің 436-бабын бұзғаны үшін қаруды қауіпсіз ұстау қағидаларын білуін тексеруге жіберу көзделгені баптың жетілмегендігі болып табылады, ол бойынша полиция лауазымды адамдарының мұндай істерді қарауға құқығы жоқ. Бірақ ӘҚБтК-нің 684-бабы негізінде ӘҚБтК-нің 436-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға тек:

1) мамандандырылған аудандық және оларға теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары;

2) кәмелетке толмағандардың істері жөніндегі мамандандырылған ауданаралық соттардың судьялары құқылы.

Осыған байланысты соттарға әкімшілік жаза қолдану туралы шешім қабылдау ғана емес, сонымен бірге құқық бұзушыны қаруды қауіпсіз ұстау қағидаларын білуін тексеруге жіберу үшін юрисдикциялық өкілеттіктер берілуге тиіс.

ӘҚБтК-нің 54-бабының негізінде ӘҚБтК-нің 436-бабын және 485-бабын бұзғаны үшін сот құқық бұзушының мінез-құлқына "атыс қаруын және басқа да қару түрлерін сатып алу, сақтау, алып жүру және пайдалану" түрінде ерекше талаптар белгілеуі мүмкін. Әкімшілік-құқықтық ықпал етудің бұл шарасы әкімшілік жазамен бірге 3 айдан 12 айға дейінгі мерзімге де, оның орнына да қолданылуы мүмкін.

ӘҚБтК-нің 685-бабының негізінде ӘҚБтК-нің 484, 485 және 486-баптары бойынша құқық бұзушыны қаруды қауіпсіз ұстау қағидаларын білуін тексеруге жіберу құқығы ішкі істер органдарының (полицияның) лауазымды адамдарына, атап айтқанда Ішкі істер министрлігі комитеттерінің төрағалары мен департаменттерінің бастықтарына, аумақтық ішкі істер органдарының, әкімшілік, көші-қон полициясы бөлімшелерінің, облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың жергілікті полиция қызметінің бастықтарына, олардың орынбасарларына берілген.

ӘҚБтК-нің 484 және 486-баптары бойынша мұндай құқық ауданның (қаланың, қаладағы ауданның) әкімшілік, көші-қон полициясы бөлімдерінің, бөлімшелерінің, жергілікті полиция қызметінің бастықтарына және олардың орынбасарларына берілген (ӘҚБтК-нің 685-бабы 2-бөлігінің 2-тармағы).

ӘҚБтК-нің 484-бабының 1 және 2-бөліктері бойынша құқық бұзушыны қаруды қауіпсіз ұстау қағидаларын білуін тексеруге жіберуге ішкі істер органдарының желілік полиция бөлімдерінің, бөлімшелерінің, пункттерінің бастықтары және олардың орынбасарлары қосымша құқық берілді (ӘҚБтК-нің 685-бабы 2-бөлігінің 3) тармақшасы).

54-бап. Құқық бұзушының мінез-құлқына ерекше талаптар белгілеу

1. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуге қатысушылардың және (немесе) ішкі істер органдарының өтініші бойынша Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарау кезінде сот Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы заңнамасында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық жасаған адамның мінез-құлқына ерекше талаптар белгілеуі мүмкін. 73, 73-1, 73-2, 127, 128, 131, 434, 435, 436, 440 (төртінші және бесінші бөлігінде), 442 (үшінші бөлігінде), 448, 461, 482, 485(екінші бөлігінде) немесе бөлек тыйым салуды көздейтін үш айдан бір жылға дейінгі мерзімге:

1) жәбірленушінің еркіне қарамастан жәбірленушіні іздестіруге, ізіне түсуге, оған баруға, онымен ауызша, телефон арқылы сөйлесуге және кәмелетке толмаған және (немесе) әрекетке қабілетсіз отбасы мүшелерін қоса алғанда, өзге де тәсілдермен байланыс жасауға;

2) атыс қаруын және қарудың басқа да түрлерін сатып алуға, сақтауға, алып жүруге және пайдалануға;

3) кәмелетке толмағандарға белгілі бір орындарға баруға, кәмелетке толмағандардың құқықтарын қорғау жөніндегі комиссияның рұқсатынсыз басқа жерлерге баруға;

4) алкогольдік ішімдіктерді, есірткі құралдарын, психотроптық заттарды қолдануға тыйым салынады.

2. Отбасы-тұрмыстық қатынастар саласында әкімшілік құқық бұзушылық жасаған адамның мінез-құлқына ерекше талаптар белгіленген кезде жәбірленуші мен оның отбасы мүшелерін күзету және қорғау үшін сот ерекше жағдайларда тұрмыстық зорлық-зомбылық жасаған адамға осы адамның басқа тұрғын үйі болған жағдайда жәбірленушімен жеке тұрғын үйде, пәтерде немесе өзге де тұрғын үйде тұруға тыйым салу түрінде әкімшілік-құқықтық ықпал ету шарасын отыз тәулікке дейінгі мерзімге қолдануға құқылы.

3. Құқық бұзушының мінез-құлқына қойылатын ерекше талаптардың қолданылу мерзімі ішінде оған профилактикалық әңгімелесу үшін айына бір реттен төрт ретке дейін ішкі істер органдарына келу міндеті жүктелуі мүмкін.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Қазақстан Республикасы Ішкіісминінің Қазақстандағы әйелдерді зорлық-зомбылықтан қорғау жөніндегі бөлімшесінің есебі бойынша құқық бұзушының мінез-құлқына 6000 рет ерекше талаптар белгіленеді. ӘҚБтК-нің 54-бабын қолдану отбасы-тұрмыстық қатынастар саласында кеңінен таралған.

Алғаш рет түсіндірілетін мәжбүрлеу шарасы Қазақстанда "тұрмыстық зорлық-зомбылықтың алдын алу туралы"Қазақстан Республикасының 2009 жылғы 4 желтоқсандағы №214 Заңымен көзделген.

ҚР 2010 жылғы 29 сәуірдегі №272-IV "Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне құқық бұзушылық профилактикасы мәселелері бойынша

өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы" Заңына сәйкес "құқық бұзушылардың мінез-құлқына ерекше талаптар белгілеу"59-1 бабымен толықтырылды.

Қолданыстағы ӘҚБтК-де 1 қаңтардан бастап құқық бұзушылардың мінез-құлқына ерекше талаптар белгілеу 54-бапта көзделген болатын, бірақ осы уақытқа дейін осы бапқа 3 рет өзгерістер мен толықтырулар енгізілді.

Біріншіден, "Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне сот төрелігін іске асыру жүйесін жетілдіру мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы" 2015 жылғы 31 қазандағы № 378-V ҚР Заңымен Әкімшілік құқық бұзушылықтар тізбесі өзгерді. Қазіргі уақытта соттарға тек қана 442-баптың 3-бөлігін бұзғаны үшін ӘҚБтК-нің 54-бабын қолдануға рұқсат етілген, атап айтқанда, кәмелетке толмағандардың заңды өкілдерінің еріп жүруінсіз түнгі уақытта ойын-сауық мекемелерінде қайта жүргені және кәмелетке толмағандардың заңды өкілдерінің еріп жүруінсіз сағат 23-тен таңғы 6-ға дейін тұрғын жайдан тыс жерде болғаны үшін.

Екіншіден, "Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне баланың құқықтарын қорғау мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы" 2016 жылғы 9 сәуірдегі № 501 ҚР Заңымен ӘҚБтК-нің 54-бабы құқық бұзушының мінез-құлқына алкогольдік ішімдіктерді, есірткіні, психотроптық заттарды, оның ішінде тұрмыста да қолдануға жаңа тыйым салумен толықтырылды. Яғни, қазіргі таңда құқық бұзушыға сот шешімі бойынша алкогольдік ішімдіктерді, соның ішінде тұрмыста да қолдануға тыйым салынған. Егер оған қатысты алкоголь ішімдіктерін, есірткі құралдарын, психотроптық заттарды қолдануға тыйым салу белгіленген құқық бұзушы қоғамдық орында адамның қадір-қасиетін және қоғамдық имандылықты қорлайтын мас күйінде пайда болса, онда оның әрекеттерін ӘҚБтК-нің 669-бабы бойынша ғана емес, ӘҚБтК-нің 440-бабы бойынша да саралау керек.

Үшіншіден, Қазақстан Республикасының 2017 жылғы 3 шілдедегі № 84 "Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне құқық қорғау жүйесін жетілдіру мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы" Заңына сәйкес, құқық бұзушының мінез-құлқына ерекше талаптар белгілеуге болатын әкімшілік құқық бұзушылықтар тізімі ҚР ҚК 73-1 және 73-2 жаңа баптарымен толықтырылды.

Жаңа ӘҚБтК-нің қабылдануына байланысты құқық бұзушының мінез-құлқына ерекше талаптар белгілеуге болатын әкімшілік құқық бұзушылық тізбесі айтарлықтай өзгерді. Егер ӘҚБтК-нің 59-1-бабының алғашқы редакциясында ӘҚБтК-нің бес бабын бұзғаны үшін ғана бапты қолдану мүмкін болса, қазіргі уақытта баптардың саны үш есеге өсті. ӘҚБтК-нің 54-бабында көрсетілген әкімшілік істердің тізбесі тек отбасылық-тұрмыстық қатынастар саласына ғана емес, сонымен қатар әкімшілік істер бойынша да жатады.

Әкімшілік-құқықтық Ықпал етудің талданып отырған шараларын қолданудың құқықтық негіздері "тұрмыстық зорлық – зомбылықтың алдын алу туралы" ҚР Заңы

қабылданған сәттен бастап пайда болды және қорғау нұсқамасы ретінде сол мақсат-жанжал жасаушы тараптардың байланыстарын ажырату жолымен жәбірленушінің тұрмыстық зорлық-зомбылықтан қауіпсіздігін қамтамасыз ету. Қорғау нұсқамасының тыйым салуларынан басқа (жәбірленушіні іздестіруге, ізіне түсуге, оған баруға, ауызша, телефон арқылы сөйлесуге және онымен өзге де тәсілдермен байланыс жасауға) атыс қаруын және басқа да қару түрлерін сатып алуға, сақтауға, алып жүруге және пайдалануға қосымша шектеулер болған. Сондай-ақ сот мәжбүрлеудің осы шарасы айына бір реттен төрт ретке дейін профилактикалық әңгімелесу үшін ішкі істер органдарына келу міндетін жүктеуі мүмкін.

Келесі баптарда көзделген әкімшілік құқық бұзушылық үшін құқық бұзушының мінез-құлқына ерекше талаптар қоюға болады:

73-отбасы-тұрмыстық қатынастар саласындағы құқыққа қарсы әрекеттер

73-1-денсаулыққа қасақана жеңіл зиян келтіру

73-2-ұрып-соғу

127-ата-аналардың немесе басқа да заңды өкілдердің балаларды тәрбиелеу жөніндегі міндеттерді орындамауы

128-кәмелетке толмаған адамды әкімшілік құқық бұзушылық жасауға тарту

131-кәмелетке толмаған адамды мас болу күйіне жеткізу

434-ұсақ бұзақылық

435-кәмелетке толмағандар жасаған бұзақылық

436-елді мекендерде атыс, газды, пневматикалық қарудан ату, пиротехникалық заттар мен олар қолданылып жасалған бұйымдарды іске қосу

440 (4 және 5 б.) - алкогольдік ішімдіктерді ішу немесе мас күйінде қоғамдық орындарға келу

442 (б. 3) - кәмелетке толмағандардың түнгі уақытта ойын-сауық мекемелерінде болуы

448-кәмелетке толмағандардың вандализмі

461 - қорғау нұсқамасын бұзу

482-жеке және заңды тұлғалардың қаруды заңсыз сатып алуы, беруі, өткізуі, сақтауы, алып жүруі, тасымалдауы

485 (б. 2) - азаматтық және қызметтік қаруды тіркеу (қайта тіркеу) тәртібін не оны есепке қою тәртібін бұзу.

Отбасы-тұрмыстық қатынастар саласына ӘҚБтК-нің 73 және 461-баптарының ғана тікелей қатысы бар. Мәселен, түсіндірме берілген норма тұрмыстық зорлаушыға қатысты мінез-құлқымына мынадай тыйым салуды көздейді:

1) жәбірленушінің еркіне қарамастан жәбірленушіні іздестіруге, ізіне түсуге, оған баруға, онымен ауызша, телефон арқылы сөйлесуге және кәмелетке толмаған және (немесе) әрекетке қабілетсіз отбасы мүшелерін қоса алғанда, өзге де тәсілдермен байланыс жасауға;

2) атыс қаруын және қарудың басқа да түрлерін сатып алуға, сақтауға, алып жүруге және пайдалануға;;

3) кәмелетке толмағандарға белгілі бір орындарға баруға, кәмелетке толмағандардың құқықтарын қорғау жөніндегі комиссияның рұқсатынсыз басқа жерлерге баруға;

4) алкогольдік ішімдіктерді, есірткі құралдарын, психотроптық заттарды қолдануға тыйым салынады.

Жоғарыда аталған шектеулер тұрмыс саласындағы құқық бұзушыға толық көлемде немесе бір-бірінен үш айдан бір жылға дейінгі мерзімге бөлек қолданылуы мүмкін. ӘҚБтК-нің 69-бабы 3-бөлігінің негізінде кәмелетке толмағанның мінез-құлқына ерекше талаптар белгілеу тәрбиелік ықпал ету шарасы болып табылады және қолдану мерзімі үш айдан алты айға дейін белгіленеді.

Шектеулердің мәні бойынша "іздеу", "қудалау", "бару" және "байланыс жасау" тұрмыстық саласында жанжалдасатын тараптардың бірге тұруын болдырмауы тиіс, бірақ тұрмыстық зорлық-зомбылық жасаған адамды қуып тастау ерекше жағдайларда ғана көзделген болғандықтан, онда құқық қолдану практикасында мұндай тыйым салулар формальды сипатта болады. Егер отбасы-тұрмыстық қарым-қатынастардың шиеленісуші жақтары жеке тұрғын үй, пәтер немесе өзге де тұрғын үй шегінде бірге тұруды жалғастырса, мұндай тыйымдардың сақталуын елестету қиын.

Тұрмыстық зорлық-зомбылық құрбандардан басқа, тұрмыстық зорлық-зомбылықтан өмірлік қиын жағдайға тап болған өзге де адамдар, атап айтқанда, құқық бұзушыға кез келген тәсілдермен байланыс жасауға тыйым сала алатын кәмелетке толмаған және (немесе) әрекетке қабілетсіз отбасы мүшелері бап бойынша күзету және қорғау объектісі болып табылады.

Психологиялық(эмоциялық) тұрмыстық зорлық-зомбылық көрсетумен байланысты емес ауызша немесе телефон арқылы сөйлесулер жүргізуді ӘҚБтК-нің 54-бабында белгіленген тыйым салуларды бұзу деп бағалауға болмайды. Мысалы, тұрмыстық зорлық-зомбылық құрбандарымен балаларды асырау, коммуналдық төлемдерді төлеу және т.б. мәселелерін шешу үшін байланыста бола алады. Яғни, мұндай қарым-қатынас құқық бұзушылықтың субъективті жағының белгілерін қамтымайды, өйткені құқық бұзушының ойы ӘҚБтК-нің 54-бабында белгіленген тыйымдарды бұзуға бағытталмаған.

"Тұрмыстық зорлық-зомбылықтың алдын алу туралы" ҚР Заңының 22-бабының ережелеріне қарағанда, нормамен түсініктеме берілген жаңа ӘҚБтК қолданысқа енгізілгеннен кейін кәмелетке толмағандардың мінез-құлқына ерекше талаптар белгілеу кезінде "кәмелетке толмағандардың құқықтарын қорғау жөніндегі комиссияның рұқсатынсыз белгілі бір орындарға бару, басқа жерлерге бару"тағы бір тыйым салу әрекет ете бастады.

Түсіндірілетін баптың 2-бөлігі тұрмыстық зорлық-зомбылық жасаған адамға осы адамда басқа тұрғын үйі болған жағдайда жәбірленушімен жеке тұрғын үйде, пәтерде немесе өзге де тұрғын үйде тұруға тыйым салу түрінде әкімшілік-құқықтық ықпал ету шарасын көздейді және алғаш рет ҚР 2014 жылғы 18 ақпандағы №175 "ҚР кейбір актілеріне тұрмыстық зорлық-зомбылыққа қарсы іс-қимыл мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы" заңымен енгізілді. Бірақ "бұл адамда басқа тұрғын үй болған жағдайда" деген нормадағы сөздерге байланысты бұл норма құқық қорғау органдарының практикалық қызметінде оны сирек қолдануға тыйым салынған.

Тұрмыстық құқық бұзушыны уақытша" кұғындау " ерекше жағдайларда ғана көзделген. "Ерекше жағдайлар" деп зорлық-зомбылық құрбандарының және оның отбасы мүшелерінің өмірі мен денсаулығына нақты қауіп-қатерлерді, сондай-ақ құқық бұзушының іс-әрекеттерінде ӘҚБтК-нің 57-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық үшін жауаптылықты ауырлататын мән-жайлар болған жағдайларды түсіну керек. Талданатын норма қорғаныс нұсқамасынан кейін әрдайым дерлік шығарылады және егер қорғау нұсқамасының талаптары өзінің тиімділігін көрсетпесе, онда бірнеше рет тұрмыстық зорлық-зомбылыққа жол берген адамның әрекеті ерекше жағдайлар деп есептеледі. Құқық бұзушының мінез-құлқына қойылатын ерекше талаптар қорғау нұсқамасын шығарған кезде шектеулерді толығымен қамтиды.

Сот жәбірленушімен жеке тұрғын үйде, пәтерде немесе өзге де тұрғын үйде тұрмыстық зорлық-зомбылыққа тыйым салуды тек 30 тәулікке дейінгі мерзімге белгілей алады. Осы мерзімнің ұзартылуы Қазақстан Республикасының заңнамасында көзделмеген. Осы тыйымды тағайындау кезінде сот құқық бұзушыға арналған өзге тұрғын үйдің болуы деп отбасында басқа тұрғын үйдің (пәтердің, үйдің, саяжайдың) болуын, оның туысқандарында, достарында, таныстарында және т. б. тұру мүмкіндігін түсіну қажет екенін ескеруі тиіс. Отбасы-тұрмыстық қатынастар саласында жанжалдасатын тараптардың бірге тұруы "тұрмыстық зорлық-зомбылықтың алдын алу туралы" Қазақстан Республикасының 2009 жылғы 4 желтоқсандағы №214 Заңының 15-бабы 3-тармағының негізінде мүмкін болады, онда көмек көрсету жөніндегі ұйымдар: " мүмкіндіктерге сәйкес жәбірленушілерге уақытша тұру ұсынады" деп көзделген.

Соттар "құқық бұзушының мінез-құлқына ерекше талаптар белгілеу" әкімшілік-құқықтық ықпал ету шарасы болып табылатынын және әкімшілік жаза қолданумен қатар, сондай-ақ Әкімшілік құқық бұзушылық жасаған адамды әкімшілік жауаптылықтан босату кезінде оның орнына да қолданылатынын ескергені жөн (ҚР" Тұрмыстық зорлық-зомбылықтың алдын алу туралы "Заңының 22-бабының 2-бөлігі).

Заңдар мен ӘҚБтК баптарының мазмұнын "құқық бұзушының мінез-құлқына ерекше талаптар белгілеу" деген бірдей атаумен салыстыра отырып, ӘҚБтК-нің 54-бабы арасында елеулі айырмашылықтар бар деген қорытындыға келдік, оған бірнеше рет өзгерістер мен толықтырулар енгізілді, ҚР "құқық бұзушылықтың алдын алу туралы" Заңының 27-бабы және ҚР "Тұрмыстық зорлық-зомбылықтың алдын алу

туралы"Заңының 22-бабы. Осылайша, құқық бұзушыға ерекше талаптардың орындалуын анықтау және бақылау тетігі әр түрлі бойынша түсіндіріледі.

Осыған байланысты С. В. Корнейчук пен Н. С.Гладырь бұл тұжырымды негіздеген "ӘҚБТК-нің 54-бабы салыстырмалы заңдардың нормалары алдындағы мәртебесі бойынша жоғары болып табылады. "Тұрмыстық зорлық-зомбылықтың алдын алу туралы" ҚР Заңының 3 және 4-бөлігі ҚР ӘҚБТК 54-бабының ережелерін ішінара қайталайды. "Тұрмыстық зорлық-зомбылықтың алдын алу туралы" ҚР Заңының 22-бабы тұрмыстық зорлық-зомбылықтың мінез-құлқына ерекше талаптар қолдану тетігі бойынша ешқандай ерекшеліктерді қамтымайды, сондықтан ҚР мамандандырылған заңдарында бұл норманың болуы мағынасы жоқ".

Осы бапта белгіленген тыйым салулардың орындалуын бақылауды, отбасы-тұрмыстық қатынастар саласында құқық бұзушылық жасаған адамдарға қатысты профилактикалық есепке алуды және жеке профилактикалық жұмысты жүзеге асыруды ҚР ІІМ ведомстволық ережелері негізінде ІІО жүзеге асырады.

ӘҚБТК-нің 54-бабында белгіленген шектеулер бұзылған жағдайда, құқық бұзушының әрекетін сот шешімін немесе өзге де сот актісін орындамағаны үшін ӘҚБТК-нің 669-бабы бойынша саралау керек. ӘҚБТК-нің 669-бабы бойынша әкімшілік жауапкершілікке тарту тәртібі осы бапқа түсініктемеде көрсетілген.

Егер мінез-құлқына ерекше талаптар белгіленуі мүмкін құқық бұзушының қарудың кез келген түрінің айналымына ресми рұқсаты болса, онда әкімшілік іс жүргізу әрекеттерін жүргізуші адам құқық бұзушының мінез-құлқына ерекше талаптар белгілей отырып, іс бойынша Қаулы шығарылғанға дейін қаруды алып қоюға тиіс.

"Жекелеген қару түрлерінің айналымына мемлекеттік бақылау жасау туралы" Қазақстан Республикасының 1998 жылғы 30 желтоқсандағы №339 Заңының 19-бабының 4-тармағына сәйкес, "қаруды сақтауға немесе сақтауға және алып жүруге рұқсаттардың қолданылуын алдын ала тоқтата тұрмастан тоқтатуды ішкі істер органдары алдын ала тоқтата тұрмаған жағдайда жүргізеді:

- Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодексінің баптарында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықты бір жыл ішінде қайталап жасау ; 127, 128, 131, 382, 434, 437, 438, 440, 443, 444, 448, 450, 460, 476, 477, 478, 481, 482, 484 , 485-1, 486, 487, 489, 490, 493, 506 Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодексінің(4 тармақшасы);

- ҚК-нің 109, 287 (бірінші бөлігінде), 288 (төртінші бөлігінде), 289, 296 (бірінші бөлігінде), 337 (бірінші және екінші бөліктерінде), 346 (бірінші бөлігінде), 379 (бірінші бөлігінде) 389 (бірінші және екінші бөліктерінде)-баптарында көзделген қылмыстық теріс қылық және ӘҚБТК-нің 73, 436, 453 және 461-баптарында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық жасау.

Сонымен қатар, ҚК-нің 109-бабы ӘҚБТК-ге "Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне құқық қорғау жүйесін жетілдіру мәселелері бойынша өзгерістер

мен толықтырулар енгізу туралы" 2017 жылғы 3 шілдедегі № 84 ҚР Заңымен ауыстырылғанына назар аудару керек.

Осыған байланысты құқық бұзушыларға қатысты қаруды сақтауға немесе сақтау мен алып жүруге рұқсаттардың қолданысы ӘҚБтК-нің 54-бабында көрсетілген барлық баптар бойынша тоқтатылуы керек.

54-баптың 3-бөлігі құқық бұзушының ішкі істер органдарына профилактикалық әңгімелесу үшін айына бір реттен төрт ретке дейін келу міндетін қарастырады.

"Тұрмыстық зорлық-зомбылықтың алдын алу туралы" Қазақстан Республикасының 2009 жылғы 4 желтоқсандағы Заңының 22-бабының 6-тармағы негізінде " мінез-құлқына ерекше талаптар белгіленген адам ПО профилактикалық есепке қойылады және оған профилактикалық бақылау жүзеге асырылады".

Осы мәжбүрлеу шарасын орындау тетігі ҚР ІІМ 2014 жылғы 15 шілдедегі №432 бұйрығымен бекітілген профилактикалық есепте тұрған адамдарға профилактикалық бақылауды жүзеге асыру қағидаларында баяндалған.

Профилактикалық әңгімелесуді өткізу нәтижелері профилактикалық бақылауды жүзеге асыратын адамның анықтамасымен немесе баянатымен ресімделеді, олар мінез-құлқына ерекше талаптар белгіленген адамға профилактикалық іске тігіледі.

7-тарау. ӘКІМШІЛІК ЖАЗА ҚОЛДАНУ

55-бап. Әкімшілік құқық бұзушылық үшін жаза қолданудың жалпы қағидалары

1. *Әкімшілік құқық бұзушылық үшін әкімшілік жаза осы Кодекстің ережелеріне дәл сәйкес осы Әкімшілік құқық бұзушылық үшін осы бөлімнің Ерекше бөлімінің бабында көзделген шектерде қолданылады.*

2. *Әкімшілік жаза әділ, құқық бұзушылықтың сипатына, оның жасалу мән-жайларына, құқық бұзушының жеке басына сәйкес болуға тиіс.*

3. *Жеке тұлғаға әкімшілік жаза қолдану кезінде жасалған әкімшілік құқық бұзушылықтың сипаты, кінәлінің жеке басы, оның ішінде оның құқық бұзушылық жасалғанға дейінгі және одан кейінгі мінез-құлқы, мүліктік жағдайы, жауаптылықты жеңілдететін және ауырлататын мән-жайлар ескеріледі.*

4. *Заңды тұлғаға әкімшілік жаза қолдану кезінде әкімшілік құқық бұзушылықтың сипаты, мүліктік жағдайы, жауаптылықты жеңілдететін және ауырлататын мән-жайлар ескеріледі.*

5. *Әкімшілік жаза қолдану адамды орындамағаны үшін аталған жаза қолданылған міндеттерді орындаудан, жіберілген бұзушылықтарды жою мен залалды өтеуден босатпайды.*

6. *Бір әкімшілік құқық бұзушылық үшін бір негізгі Не негізгі және қосымша әкімшілік жазалар қолданылуы мүмкін.*

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Ережені бекіту әкімшілік жаза тағайындау әкімшілік жауапкершіліктің кепілі болып табылады. Тиісті құқықтық норманың санкциясымен белгіленген

шектерге сәйкес, бір әкімшілік құқық бұзушылық үшін негізгі немесе негізгі және қосымша жаза қолданылуы мүмкін.

Аталған мақалада әкімшілік жазаларды тағайындау тәртібіне қатысты іс жүргізу нормалары емес, ал әкімшілік жауапкершілік шараларын тағайындау үшін тұжырымдамалық ережелерді айқындайтын материалдық-құқықтық сипаттағы нормалар қамтылған, олар заңдылық, әділдік және жазаларды дараландыру қағидаттарына негізделген.

Әкімшілік жаза тағайындау кезінде заңдылық қағидатын іске асыру ең алдымен мыналардан тұрады: жазаны таңдау ӘҚБтК-нің әкімшілік жауапкершілік шараларының толық тізбесімен шектеледі; жаза Кодекстің жалпы бөлігінің барлық басқа ережелеріне дәл сәйкестікте тағайындалуға тиіс; әкімшілік жаза әкімшілік құқық бұзушылықтың нақты құрамын тұжырымдайтын Кодекстің Ерекше бөлімінің баптарында белгіленген шектерде ғана мүмкін болады.

Тағайындалған әкімшілік жаза нақты құқық бұзушылық үшін көзделген жазаның ең жоғары мөлшерінен аспауға де, оның белгіленген ең төменгі шегінен кем болмауға тиіс. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы заңнамада ҚР Қылмыстық кодексінде көзделгендей, жазаларды қосу мүмкіндігі туралы, жазаны ең төменгі шегінен төмен тағайындау туралы жалпы нормативтік нұсқамалар жоқ. ӘҚБтК-нің 58-бабы 1-бөлігінің басымдығы бар.

Тек жекелеген жағдайда, сол бір судья, орган (лауазымды адам) сол бір адамға қатысты бірнеше әкімшілік істерді қараған кезде, мұндай қосу іс жүзінде осы адамға сол бір түрдегі жаза қолданылған жағдайда орын алады. Тіпті бұл жағдайда формалды түрде 58-баптың 1 және 3-бөліктері өз қолданысын жоғалтпайды.

Түсініктеме берілген баптың 2-бөлігіне сәйкес әкімшілік жаза мынадай талаптарға жауап беруі тиіс:

- әділ жаза;
- құқық бұзушылықтың сипатына сәйкес келу;
- қылмыс жасау мән-жайларына сәйкес;
- құқық бұзушының жеке тұлғасына сәйкес келу.

Әкімшілік жаза әділ, яғни құқық бұзушылықтың сипатына, оның жасалу мән-жайларына, мүліктік жағдайына, кінәлінің жеке басына сәйкес келуі тиіс.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарайтын судьяға, органға, лауазымды адамға әрбір нақты жағдайда жазаны дараландыру мүмкіндігі беріледі, өйткені санкциялардың көпшілігі баламалы немесе салыстырмалы түрде анықталған ретінде тұжырымдалады.

Сондай-ақ мүлдем әкімшілік құқық бұзушылық: жеңілдететін не ауырлататын, бұл да сайланатын жазаның түріне әсер ететін жағдайларды ескеру қажет.

Әкімшілік жазаның түрі мен мөлшерін дұрыс таңдау үшін жауапқа тартылатын адам туралы деректердің үлкен маңызы бар: ол құқық бұзушылықты қайталап жасаған

ба, құқық бұзушылық жасалғаннан кейін түзету жолына түскен ба және т. б. Құқыққа қарсы әрекетті екі немесе одан да көп рет жасау адамның қоғамға қарсы көзқарастары мен әдеттерінің тұрақты сипатын дәлелдеуі мүмкін, бұл неғұрлым қатаң әкімшілік жаза қолдануға әкеп соқтыруы тиіс. Әкімшілік жазаны дараландырудың мәні-жасалған іс-әрекетті жан-жақты бағалау және тәртіп бұзушының өзінің жеке басын құқық бұзушылық үшін жауапкершілікті көздейтін норманың шегінде сайлау, әлеуметтік әділеттілікті қалпына келтіру, құқық бұзушыны түзету және жаңа құқыққа қарсы әрекеттер жасаудың алдын алу мақсаттарына барынша әсер ететін мемлекеттік мәжбүрлеу шарасы.

3 бөлім. Жеке тұлғаға әкімшілік жаза қолдану кезінде есепке алу қажет:

- жасалған әкімшілік құқық бұзушылық сипаты;
- кінәлінің жеке басы;
- жауапкершілікті жеңілдететін және ауырлататын мән-жайлар;
- мүліктік жағдай;

- сондай-ақ адамның құқық бұзушылық жасағанға дейінгі және одан кейінгі мінез-құлқы.

Алғашқы 3 тармақ жоғарыда қарастырылған, соңғы пункттерге тоқталайық.

Әкімшілік айыппұл, арнайы құқықтан айыру (мысалы, кәсіби жүргізушінің көлік құралын жүргізу құқығынан айыру) сияқты жазаларды қолдану тәртіп бұзушының және оның отбасы мүшелерінің материалдық жағдайына теріс әсер етуі мүмкін. Сондықтан мұндай шараларды тағайындау, олардың мөлшері мен мерзімдерін анықтау кезінде жауапқа тартылатын адамның мүліктік жағдайы назарға алынуы тиіс.

Бірқатар жағдайларда жаза түрін таңдау жеке тұлғаның әлеуметтік ерекшеліктеріне және оның мүліктік жағдайына ғана емес, сонымен қатар бұзушының жынысына, жасына және денсаулық жағдайына да байланысты болуы мүмкін. Мысалы, әкімшілік қамауға алу жүкті әйелдерге, он төрт жасқа дейінгі балалары бар әйелдерге, он сегіз жасқа толмаған адамдарға, I және II топтағы мүгедектерге мүлде қолданылмайды.

Әкімшілік жаза таңдауға құқық бұзушылық жасалғанға дейінгі және одан кейінгі адамның мінез-құлқы да әсер етуі мүмкін. Әкімшілік құқық бұзушылық жасаудың алдында не болды, адам құқық бұзушылықтың жасалуына жол бермеу үшін, құқық бұзушылықтың салдарларын азайту үшін қандай шаралар қолданды және т. б. Адамның құқық бұзушылық жасағаннан кейінгі мінез-құлқын да ескеру қажет: әкімшілік құқық бұзушылықтан зардап шеккендерге алғашқы көмек көрсетті ме, құқық бұзушылық туралы уәкілетті органға хабарласа ма немесе құқық бұзушылық жасалған жерден бой тасаласа ма, өз кінәсін мойындай ма, құқық бұзушылықпен келтірілген материалдық залалды қалпына келтірді ме және т. б.

4 бөлім. Әкімшілік жаза тағайындалған кезде заңды тұлғаға өзі жасаған әкімшілік құқық бұзушылықтың сипаты, заңды тұлғаның мүліктік және қаржылық жағдайы,

әкімшілік жауаптылықты жеңілдететін және ауырлататын мән-жайлар ескеріледі. Осы критерийлердің барлығы түсіндірілген мақалада қаралды.

Бұл ретте, кінәлі адамның жеке басы және оның мінез-құлқы сияқты мән-жайлар назарға алынбайды, өйткені заңды тұлғаның жауапкершілігі Әкімшілік құқық бұзушылықтың субъективті тарабының кейбір белгілерін жоққа шығарады. Бұл жағдайлар Жеке тұлғаларға ғана тән.

5 бөлім. Адамға жүктелген міндеттерді орындамауға, бұзушылықтарға жол беруге және Жәбірленушілерге залал келтіруге байланысты әкімшілік құқық бұзушылық әкімшілік жазаға әкеп соғады. Алайда, бұл жазаларды орындау адамды өзіне алған міндеттерін орындаудан босатпайды. Мысалы: 177-Бап. "Уақытша басқарушының Қазақстан Республикасының оңалту және банкроттық туралы заңнамасын бұзуы" Борышкердің қаржылық жағдайы туралы қорытындыны сотқа ұсыну міндетін орындамау не тиісінше орындамау –елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады. Бұл айыппұлды төлеу кінәлі тұлғаны сотқа қаржылық жағдай туралы дұрыс қорытынды беруді босатпайды.

6-бөлік. ӘҚБтК-нің 42-бабы әкімшілік жазаның негізгі шаралары ретінде мыналарды белгілейді: ескерту, әкімшілік айыппұл, әкімшілік қамауға алу негізгі әкімшілік жазалар ретінде ғана қолданылуы мүмкін.

Ал қосымша әкімшілік жаза ретінде тәркілеу, заңсыз тұрғызылып жатқан немесе тұрғызылған құрылысты мәжбүрлеп бұзу сияқты шаралар қолданылады.

Арнайы құқықтан айыру, рұқсаттан айыру не оның қолданылуын тоқтата тұру, сондай-ақ тізілімнен алып тастау, қызметті немесе оның жекелеген түрлерін тоқтата тұру немесе оған тыйым салу, сондай-ақ шетелдіктерді немесе азаматтығы жоқ адамдарды Қазақстан Республикасының шегінен әкімшілік жолмен шығарып жіберу сияқты жазалау шаралары негізгі, сол сияқты қосымша әкімшілік жазалар ретінде қолданылуы мүмкін.

Жазалардың көрсетілген түрлері сот практикасының тәжірибесін, қоғамдық құқықтық сананы және ғылыми ұсынымдарды ескере отырып, заң негізінде сотқа, органға (лауазымды адамға) заңда ұсынылған құралдарды (өндіріп алуды) бөлек те, олардың жиынтығында да ұтымды және мүмкіндігінше тиімді пайдалануға мүмкіндік беретіндей түрде қолданылуға тиіс.

Негізгі және қосымша жазаның дұрыс үйлесуі оны дараландыру қағидатын дәйекті түрде жүзеге асыруға, өз мақсаттарына табысты қол жеткізуге ықпал етеді.

Сонымен бірге, осы баптың 6-бөлігінің күші негізгі қосымша әкімшілік жазамен қатар тағайындау жағдайларына қолданылмайды. Қосарланған жауаптылық болып табылмайды және жазасын өтеп жатқан адамның орындалмағаны үшін әкімшілік жаза тағайындалған талаптарды орындау міндеті болып қала береді.

Сонымен бір мезгілде Кодексте бұрын қолданыста болған редакция сияқты түсіндірме берілген баптың 6-бөлігінің сәтсіз тұжырымдалуына қатысты белгілі бір

қарама-қайшылықтың сақталуы жалғасып отыр. Атап айтқанда, әңгіме негізгіге өндіріп алудың бір ғана қосымша түрін пайдалануды шектеу туралы болып отыр. Бұл "бір негізгі не негізгі және қосымша әкімшілік жазалар қолданылуы мүмкін" деген жалғыз тіркесті қолданатын норманың редакциясынан туындайды.

Сонымен бірге, Ерекше бөлікте жекелеген санкциялар кездеседі, оларда заң шығарушы бір негізгі және бірнеше қосымша жазаларды көздеді. Мысалы, ӘҚБТК-нің 283-бабы. Осыған байланысты, 55-баптың 6-бөлігінің редакциясы одан әрі жетілдіруді талап ететіні сөзсіз.

56-бап. Әкімшілік құқық бұзушылық үшін жауаптылықты жеңілдететін мән-жайлар

1. Әкімшілік құқық бұзушылық үшін жауаптылықты жеңілдететін мән-жайлар деп танылады.:

1) кінәлі адамның өкінуі;

2) әкімшілік құқық бұзушылық жасаған адамның құқық бұзушылықтың зиянды зардаптарын болғызбауы, залалды өз еркімен өтеуі немесе келтірілген зиянды жою;

3) әкімшілік құқық бұзушылық күшті жан толқуының әсерінен не жеке басының немесе отбасының ауыр жағдайы туындаған кезде жасау;

4) кәмелетке толмаған адамның Әкімшілік құқық бұзушылық жасауы;

5) Әкімшілік құқық бұзушылықты жүкті әйелдің немесе он төрт жасқа дейінгі баласы бар әйелдің жасауы;

6) Әкімшілік құқық бұзушылықты күштеп немесе психикалық мәжбүрлеу нәтижесінде жасау;

7) қажетті қорғаныстың заңдылығы шарттары бұзылған, құқыққа қарсы қол сұғушылық жасаған адамды ұстау, бұйрықты немесе өкімді орындау кезінде әкімшілік құқық бұзушылық жасау;

8) әкімшілік құқық бұзушылықты алғаш рет абайсызда жасау.

2. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарайтын сот (судья), орган (лауазымды адам) осы баптың бірінші бөлігінде көрсетілмеген мән-жайларды да жеңілдетеді деп тануы мүмкін.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Кодекс басқа мән-жайлармен қатар Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарайтын судьядан, органнан, лауазымды адамнан әкімшілік жазаны көздейтін норманың санкциясы шеңберінде әкімшілік жауапкершілікті жеңілдету үшін негіз болатын мән-жайларды ескеруді талап етеді. Осы баптың мәні бойынша Әкімшілік құқық бұзушылық құрамының элементтері ретінде енгізілмеген мән-жайлар жеңілдететін мән-жайлар болуы мүмкін. Түсініктеме берілген бап әкімшілік жаза тағайындау кезінде юрисдикция субъектісін ескеруге тиіс жағдайлардың сегіз түрін жауапкершілікті жеңілдетеді деп таниды.

1) Әкімшілік құқық бұзушылық жасаған адамның өкінуі оның жасалған әрекеттің құқыққа қарсы екенін ұғынуын, оның құқық бұзушылыққа теріс көзқарасын, жасалған

әрекеттің мән-жайларын ашуға жәрдемдесуге белсенді қатысуды, құқық бұзушылық жасаудың себептерін, себептерін түсіндіруді көздейді. Адамның өзі жасаған әкімшілік құқық бұзушылық туралы өз еркімен мәлімдемесі, сондай-ақ адамның өкінуі ретінде бағалануы мүмкін, бұл оның түзелуінің басталғанын, құндылықтар жүйесінің дұрыс орналасқанын және заңды мінез-құлқы туралы куәландырады.

2) әкімшілік құқық бұзушылық жасаған адамның Әкімшілік құқық бұзушылықтың зиянды зардаптарын болғызбауы, келтірілген залалды өз еркімен өтеуі немесе келтірілген залалды жою оның осындай салдарларды жою немесе азайту жөніндегі нақты іс-қимылын білдіреді. Зиянды зардаптардың алдын алу, әдетте, әкімшілік құқық бұзушылық жасалғаннан кейін бірден орын алады. Келтірілген залалды өз еркімен өтеу немесе келтірілген зиянды жою кінәлі адамның өз бастамасы бойынша зақымдалған мүліктің құнын жәбірленушіге төлейді немесе оған тең бағалы мүлік пен т.б. береді. Келтірілген залалды өз еркімен өтеу немесе келтірілген зиянды жою толық және ішінара болуы мүмкін, бұл әкімшілік жазаның түрі мен мөлшерін тағайындау кезінде ескеру қажет.

3) әкімшілік құқық бұзушылықты жан күйзелісі (жан күйзелісі) жағдайында жасау, егер адам есі дұрыс болса, жеңілдететін мән-жай болып танылады. Күшті жан толуы ауыр сипатта болған, соның салдарынан адам өз іс-әрекеттерінде есеп бере алмайтын немесе оларға басшылық ете алмайтын жағдайларда, ол әкімшілік жауаптылықты болдырмайтын мән-жай болып табылады.

Адамның Ерекше психикалық жағдайы ретіндегі Аффект өзінің құқықтық ерекшеліктері бар, олар ҚР Жоғарғы Сотының 2007 жылғы 11 мамырдағы №1 нормативтік қаулысында өз көрінісін тапты. Осылайша, аффективті жағдай өзі ұстанатын қабілет пен жанжалдарға байланысты әрекет ету мүмкіндігін сақтай отырып, кінәлінің санасында үстем жағдайға ие болатын қысқа мерзімді, қарқынды эмоцияны білдіреді. Себезгі толқуының болуы және дәрежесі Кодекстің 772-бабына сәйкес сот сараптамасын тағайындау нәтижелері бойынша белгіленеді.

4) кәмелетке толмағандардың әкімшілік құқық бұзушылық жасауы жауаптылықты жеңілдететін мән-жай болып табылады, өйткені мұндай адамдар өмірлік тәжірибесінің жеткіліксіздігінен, қалыптасқан құқықтық жағдайды дұрыс бағаламауынан, басқа адамдардың ықпалымен және т.б. құқық бұзушылық жасай алады. 14 жастан 18 жасқа дейінгі тұлғалар кәмелетке толмағандар деп танылады, себебі 14 жасқа дейінгі кәмелетке толмағандар жалпы әкімшілік жауапкершілікке жатпайды. Кәмелетке толмағанның құқық бұзушылық жасалған сәтте анықталғанын ескеру қажет. Егер әкімшілік істі қарау кезінде адамға 18 жасқа толса, бірақ құқық бұзушылық 18 жасқа дейін жасалса, онда ол әлі де жауапкершілікті белгілеу кезінде жеңілдететін мән-жайлар ескерілетін арнайы субъект ретінде әрекет етеді. Бұл ретте, сондай-ақ осы Кодекстің 67-бабында көрсетілген шарттар да ескеріледі.

5) Әкімшілік құқық бұзушылықты жүкті әйелдің жасауы жауапкершілікті жеңілдететін мән-жай деп танылады, өйткені мұндай жай-күй жоғары сезімталдықпен, шашыраңқылдықпен сүйемелденеді, әйелдің мінез-құлқында көрініс табуы мүмкін. Заң сондай-ақ жас баласы бар әйелдің әкімшілік құқық бұзушылық жасауын жеңілдететін мән-жай деп таниды. ҚР АҚ 23-бабына сәйкес он төрт жасқа толмаған кәмелетке толмағандар жас деп танылады.

Бұл жеңілдететін жағдай ҚР Конституциясымен, атап айтқанда, 27-бап, балалық шаққа мемлекеттің ерекше қорғауына кепілдік беріледі, ал балаларға қамқорлық ата-аналардың міндеті болып табылады. Бұл ретте бала биологиялық жағынан жеке немесе асырап алынған болып табыла ма дегеннің маңызы жоқ.

6) Әкімшілік құқық бұзушылықты дене немесе психикалық мәжбүрлеу нәтижесінде жасау, егер адамға нақты дене немесе психикалық мәжбүрлеу көрсетілсе, алайда ол өз іс-әрекеттерін басқара алатын, бірақ қарумен қорқыту, дене жаракатымен қорқыту, жақындарына және т. б. қорқыту орын алған жағдайда, заң шығарушы жауапкершілікті жеңілдететін мән-жай деп танылады. Бұл ереже ӘҚБтК-нің 38-бабымен өте тығыз шектеседі: алайда 38-бап адам өз іс-әрекеттерін басқара алмауына байланысты адамды әкімшілік жауаптылықтан босатады.

Заң шығарушы мәжбүрлеуді физикалық және психикалық деп бөлетінін атап өту қажет.

Адамға, оның жақындарына және мүлкіне оның іс-әрекеттері мен ерік-жігерін мәжбүрлеу мақсатында физикалық ықпал ету физикалық мәжбүрлеу құрайды. Мысалы, ауырсыну, мүлікті зақымдау, құжаттар мен құнды заттарды жою адам үшін физикалық мәжбүрлеу ретінде бағалануы мүмкін.

Психикалық зорлық-зомбылық түрлері күштік әсер ету қатерінен, билік өкілеттілігі, материалдық жағдайлар және мұғалім, дәрігер және т. б. сияқты өзге де жағдайлар түрінде тәуелді жағдай жасалғанға дейін әртүрлі болуы мүмкін.

7) қажетті қорғаныстың заңдылығы шарттары бұзылған, құқыққа қарсы қол сұғушылық жасаған адамды ұстау, бұйрықты немесе өкімді орындау кезінде әкімшілік құқық бұзушылық жасау да жауаптылықты жеңілдететін мән-жайлар деп танылады. ӘҚБтК - нің 35-бабында айтылған-қажетті қорғаныс жағдайында, яғни қорғанушының немесе өзге де адамдардың жеке басын, тұрғын үйін, меншігін, жер учаскесін және басқа да құқықтарын, қоғамның немесе мемлекеттің заңмен қорғалатын мүдделерін қол сұғушыға зиян келтіру жолымен құқыққа қарсы қол сұғудан қорғау кезінде, егер бұл ретте қажетті қорғаныс шегінен асыруға жол берілмесе, осы Кодексте көзделген әрекетті жасау әкімшілік құқық бұзушылық болып табылмайды. Ал қажетті қорғаныс шегінен асқан жағдайда, яғни қорғанудың қол сұғушылықтың сипаты мен қауіптілік дәрежесіне анық сәйкес келмеуі, бірақ адам жағдайды нақты бағалай алмады, онда бұл

жеңілдететін жағдай болады. Адамды ұстауға байланысты құқыққа қарсы қол сұғушылық жасаған әрекеттер (ӘҚБтК-нің 36-бабы) және бұйрықты немесе өкімді орындау кезінде (ӘҚБтК-нің 39-бабы) осыған ұқсас дәрежеленетін болады.

8) әкімшілік құқық бұзушылықты абайсызда алғаш рет жасау жауаптылықты жеңілдететін мән-жай деп танылады. Әкімшілік құқық бұзушылық, егер оны жасаған адам өзінің іс-әрекетінің немесе әрекетсіздігінің зиянды салдарларының туындау мүмкіндігін алдын ала білсе, бірақ оларды алдын алуға оңай ойласа не оларды алдын алуға тиіс болса да, мұндай салдардың туындау мүмкіндігін алдын ала білмесе, абайсызда жасалды деп танылады (ӘҚБтК-нің 27-бабы).

Жеңілдететін жағдайды есепке алу үшін екі шарттың болуы міндетті:

- құқық бұзушылықты жасаудың бастапқы кезеңі;
- құқық бұзушылық жасаудың абайсыз болуы.

2 бөлім. Түсіндірілетін баптың 1-бөлігінде көрсетілген мән-жайлар тізбесі толық емес болып табылады, соттар (судьялар), уәкілетті органдар (лауазымды адамдар) әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қараған кезде және өзге де мән-жайлар жеңілдетеді деп танылуы мүмкін, оларға мынадай мән-жайларды жатқызуға болады: Әкімшілік құқық бұзушылық жасаған адамның Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізуді жүзеге асыруға уәкілетті органға өз еркімен хабарлауы; әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс; әкімшілік құқық бұзушылық жасаған адамның Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізуді жүзеге асыруға уәкілетті органға әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша анықтауға жататын мән-жайларды, жасын, денсаулық жағдайын, мүгедектігін, тұрмыстағы оң мінез-құлқын, кінәлі науқастардың, отбасының карт мүшелерінің қамқорлығында болуын және т. б. анықтауға көмек көрсетуі.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарау кезінде жауаптылықты жеңілдететін мән-жайлар болған жағдайда, бұл мән-жайлар міндетті түрде анықталуға және дәлелдеуге жатады.

57-бап. Әкімшілік құқық бұзушылық үшін жауаптылықты ауырлататын мән-жайлар

Әкімшілік құқық бұзушылық үшін жауаптылықты ауырлататын мән-жайлар деп танылады:

1) прокурордың заңды түсіндіруіне және (немесе) оған уәкілеттік берілген адамдардың оны тоқтату талабына қарамастан, құқыққа қарсы мінез-құлықты жалғастыру;

2) осы Кодекстің 61-бабында көзделген мерзім өтпеген, адам әкімшілік жазаға тартылған біртектес әкімшілік құқық бұзушылықты бір жыл ішінде қайталап жасау;

3) кәмелетке толмаған адамды әкімшілік құқық бұзушылыққа тарту;

4) кінәліге көрінеу ауыр психикасының бұзылуынан зардап шегетін адамдарды не әкімшілік жауаптылық туындайтын жасқа толмаған адамдарды әкімшілік құқық бұзушылық жасауға тарту;

5) ұлттық, нәсілдік және діни өшпенділік немесе араздық себебі бойынша, басқа адамдардың заңды әрекеттері үшін кек алу, сондай-ақ басқа құқық бұзушылықты жасыру немесе оның жасалуын жеңілдету мақсатында Әкімшілік құқық бұзушылық жасау;

6) адамға немесе оның жақындарына қатысты осы адамның өзінің қызметтік, кәсіптік немесе қоғамдық борышын орындауына байланысты әкімшілік құқық бұзушылық жасау;

7) кінәліге жүктілік жағдайында екендігі көрінеу белгілі әйелге қатысты, сондай-ақ жас балаға, басқа да қорғансыз немесе дәрменсіз адамға не кінәліге тәуелді адамға қатысты әкімшілік құқық бұзушылық жасау;

8) Адамдар тобының Әкімшілік құқық бұзушылық жасауы;

9) табиғи зілзала жағдайларында немесе басқа да төтенше жағдайлар кезінде әкімшілік құқық бұзушылық жасау;

10) Әкімшілік құқық бұзушылықты алкогольдік, есірткілік немесе уытқұмарлық масаң күйде жасау. Әкімшілік жаза қолданатын сот (судья), орган (лауазымды адам) әкімшілік құқық бұзушылықтың сипатына қарай бұл мән-жайды ауырлататын мән-жай деп танымауы мүмкін.

Түсініктеме _____

Көптеген өмірлік жағдайлар жасалған әкімшілік құқық бұзушылықтың ауырлығына әсер етуі мүмкін. Бірақ осы бапта көрсетілген мән-жайлар ғана Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекстің тиісті бабының санкциясы шеңберінде әкімшілік жауапкершілікті күшейту үшін негіз болып табылады.

Түсініктеме берілген бапта көрсетілген әкімшілік жауаптылықты ауырлататын мән-жайлардың тізбесі толық болып табылады, яғни істі қарайтын судья, орган, лауазымды адам осы бапта аталмаған мән-жайларды ауырлататын мән-жайларды ауырлататын мән-жайларды тануға құқылы емес.

Алайда, аталған мән-жайлар, егер олар әкімшілік құқық бұзушылықтың саралау белгісі ретінде құқық бұзушылық жасағаны үшін әкімшілік жауапкершілік туралы тиісті нормалармен көзделген жағдайда ауырлататын мән-жайлар ретінде ескерілмейді.

Әкімшілік жауаптылықты ауырлататын мән-жайларға:

1) прокурордың заңды түсіндіруіне және (немесе) оған уәкілеттік берілген адамдардың оны тоқтату талабы қарамастан, құқыққа қарсы мінез – құлықты жалғастыру-прокурордың заңды түсіндіруін қоғамдық қауіпсіздікті қамтамасыз ету, құқық бұзушылықтардың алдын алу мақсатында немесе дайындалып жатқан құқыққа қарсы әрекеттер туралы мәліметтер болған кезде жеке тұлғаларға және заңды тұлғалардың өкілдеріне заңдылықты бұзуға жол бермеу туралы және заңда белгіленген жауапкершілік туралы жазбаша және ("Прокуратура туралы" ҚР Заңының 32-бабы) жүзеге асырады. Құқыққа қарсы мінез-құлықты жалғастыру, оған уәкілеттік берілген адамдардың оны тоқтату талабына қарамастан, біріншіден, құқық бұзушылықтың

қасақана сипаты туралы, адамның құқыққа қарсы мінез-құлықты жалғастырудан бас тартқысы келмейтіндігі туралы және екіншіден, осыған уәкілеттік берілген адамдардың жасалған құқық бұзушылықты тоқтату туралы талаптарын елемей туралы куәландырады. Уәкілетті адамдарға мемлекеттік билік өкілдері, бақылау-қадағалау органдарының лауазымды адамдары және өзінің құқықтық мәртебесі, лауазымдық жағдайы бойынша басқа субъектілерден белгіленген ережелердің, нормалардың, нормативтердің, стандарттардың сақталуын талап етуге уәкілетті басқа да адамдар жатады.

2) бір жыл ішінде біртектес әкімшілік құқық бұзушылықты қайталап жасау, ол үшін адам әкімшілік жазаға тартылған, осы Кодекстің 61 - бабында көзделген мерзім өтпеген , біртекті әкімшілік құқық бұзушылықты қайталап жасау, егер бірінші Әкімшілік құқық бұзушылық жасағаны үшін адам әкімшілік жазаға тартылған болса, ауырлататын мән-жай деп танылады. Ол бірінші құқық бұзушылық үшін тағайындалған әкімшілік жаза тәрбиелік және алдын ала әсер етпеген тәртіп бұзушының тұрақты құқыққа қарсы орнатылғандығын куәландырады. Біріншіден, егер бұрын әкімшілік жазаға тартылған адам қайтадан әкімшілік құқық бұзушылық жасаса, екіншіден, егер әкімшілік жаза тағайындау туралы қаулыны орындау аяқталған күннен бастап бір жыл мерзім өтпеген болса, қайтадан әкімшілік құқық бұзушылық ауырлататын мән-жай болып танылуы мүмкін.; үшіншіден, егер құқық бұзушылықты бірінші біртектес құқық бұзушылық үшін әкімшілік жаза қолданылған адам жасаса; төртіншіден, егер құқық бұзушылықты қайталап жасау әкімшілік құқық бұзушылық құрамының саралау белгісі ретінде көзделмесе.

3) кәмелетке толмағанды әкімшілік құқық бұзушылыққа тарту – кәмелетке толмағандарды сыртқы ортаның барлық жағымсыз өзгерістерін (экономикалық, әлеуметтік, рухани және т.б.) өте тез сіңіретін халықтың қорғалмаған жіктерінің біріне жатқызуға болады. Осыны ескере отырып, заң шығарушы кодталған деңгейде олардың құқықтарын қорғау бекітілген. Мұндай қорғау кәмелетке толмағандардың құқықтарына қол сұғушылықтан қорғауға ғана емес, сондай – ақ өз кезегінде балаларды құқық бұзушылық жасауға тартуға бағытталған кәмелетке толған адамдардың-қоғам мүшелерінің тікелей іс-әрекеттерінен қорғалуға бағытталуы тиіс. Кәмелетке толмаған адамды әкімшілік құқық бұзушылық жасауға тарту оның қандай нысанда жүзеге асырылғанына (айдап кету, алдау, айдап кету, қызмет бабын пайдалану және т.б.) қарамастан жауаптылықты ауырлатады.

4) кінәліге көрінеу ауыр психикасының бұзылуынан зардап шегетін адамдарды не әкімшілік жауаптылық туындайтын жасқа толмаған адамдарды әкімшілік құқық бұзушылық жасауға тарту - Психикасының ауыр бұзылуынан зардап шегетін адамдар не әкімшілік жауапкершілік басталатын жасқа толмаған адамдар өзінің дене және физиологиялық жай-күйіне байланысты қорқытуға тез арада беріледі, оларда олардың денсаулық жағдайына, отбасындағы қарым-қатынасқа, құқық бұзушылыққа

қатынасына қатысты ақпаратқа теріс реакция туғызу оңай және нәтижесі ретінде мұндай адамдар құқыққа қарсы әрекеттер жасайды. Кінәлілер оның іс-әрекеттерін аталған адамдар құқыққа қайшы емес, достық қызметті және т.б. орындау ретінде қабылдайтын жағдайлар жасайды, бірақ ол осы іс-әрекеттердің қауіптілігін сезінеді және салдарлардың туындауын қалайды. Сондықтан аталған адамдарды құқық бұзушылық жасауға тарту әрқашан жазаны ауырлататын мән-жай деп танылуға тиіс.

5) Әкімшілік құқық бұзушылықты ұлттық, нәсілдік және діни өшпенділік немесе араздық себебі бойынша, басқа адамдардың заңды әрекеттері үшін кек алу, сондай - ақ басқа құқық бұзушылықты жасыру немесе оның жасалуын жеңілдету мақсатында жасау-заң шығарушы әкімшілік құқық бұзушылық үшін жауаптылықты ауырлататын мән-жай ретінде қарайды. Бұл норманы ӘҚБтК құрамына енгізу түсінікті, өйткені ҚР Конституциясының 14 және 15-баптарына сәйкес ешкімді де басқа кемсітушілікке немесе аталған себептер бойынша зорлық-зомбылыққа ұшыратуға құқығы жоқ. Адамның құқықтары мен бостандықтары әркімге тумысынан тиесілі, абсолютті деп танылады және олардан ешкім айыра алмайды, заңдардың және өзге де нормативтік құқықтық актілердің мазмұны мен қолданылуын айқындайды. Бұл адамның еркін дамуы жоғары конституциялық құндылық болып табылады және Конституция мен мемлекет заңдарының қорғауында болады дегенді білдіреді.

6) адамға немесе оның жақындарына қатысты осы адамның өзінің қызметтік, кәсіби немесе қоғамдық борышын орындауына байланысты әкімшілік құқық бұзушылық жасау – егер құқыққа қарсы іс-әрекеттер жәбірленушінің кәсіби қызметімен тікелей байланысты болса және қорқытуға, қорқытуға және т. б. бағытталған болса, осы ереже әкімшілік жауаптылықты ауырлататын болып саналады.

Бұл ретте қызметтік іс - әрекетті орындау деп адамның өзінің қызметтік міндеттері шеңберіне кіретін қызметін, ал қоғамдық борышты орындау деп-кез келген азаматтардың оларға арнайы жүктелген қоғамдық міндеттерді жүзеге асыруын, сондай-ақ қоғамның немесе жекелеген адамдардың мүддесінде кез келген басқа да іс-әрекеттер жасауды түсінген жөн. Кәсіби борышты орындау деп адамның белгілі бір мамандыққа байланысты іс-әрекеттер жасауын түсіну керек (мысалы, суретшінің эскиздер, портреттер, карикатуралар бейнесі).

Жақын туыстарынан басқа "неке (ерлі-зайыптылық) және отбасы туралы" Қазақстан Республикасы Кодексінің 1-бабы 1-тармағының 13) тармақшасы) жақын туыстары санатына қызметтік қызметін жүзеге асыратын не кәсіптік немесе қоғамдық борышын орындайтын адам қадірлейтін басқа да адамдар да жатқызылуы мүмкін. Бұл ретте әрбір жағдайда кінәлінің олардың жақын қарым-қатынастары туралы көрінеу хабардар болуын белгілеу қажет.

7) кінәліге жүктілік жағдайында екендігі көрінеу белгілі әйелге қатысты, сондай – ақ жас балаға, басқа да қорғансыз немесе дәрменсіз адамға не кінәліге тәуелді адамға қатысты әкімшілік құқық бұзушылық жасау-сондай-ақ әкімшілік жауаптылықты

ауырлататын мән-жай деп танылады, себебі аталған адамдар өз жасына, жағдайына немесе дене қабілетіне байланысты кінәліге қарсы тұра алмайды және ол дене жағынан олардан асып түсетінін сезіне отырып ұстанымды пайдалану.

8) Адамдар тобының Әкімшілік құқық бұзушылық жасауы - адамдар тобы жасаған құқық бұзушылықтар әрқашан әкімшілік жауаптылықты ауырлататын мән-жай болып табылады. Біріншіден, құқыққа қарсы мақсатқа жету үшін күш-жігерді біріктіру айқын. Екіншіден, мұндай әрекеттер құқыққа қарсы мақсатқа жету үшін рөлдерді бөлуге ықпал етуі мүмкін. Үшіншіден, Біріккен күшпен жасалған құқыққа қарсы әрекеттер кәмелетке толмаған адамдарды осы іс-әрекеттерге тарту үшін жағдай жасайды. Төртіншіден, адамдар тобы жасаған құқыққа қарсы әрекеттер, әдетте, неғұрлым ауыр зардаптар туғызады.

9) табиғи зілзала жағдайларында немесе басқа да төтенше жағдайлар кезінде әкімшілік құқық бұзушылық жасау - мұндай мән-жайларды әкімшілік құқық бұзушылық жасау үшін пайдаланатын адам жоғары жауаптылықта болуға тиіс (белгіленген санкциялар шегінде). Жекелеген адамдар өздерінің құқыққа қарсы мақсаттарында пайдаланатын үрей, хаос жағдайы. Сондықтан заң шығарушы дербес заңды құрамдарды қарастырады және Ерекше бөлімнің баптарында бұл мән-жайлар саралаушы белгілер болып табылады.

"Азаматтық қорғау туралы" ҚР заңы кейбір ұғымдарды түсіндіруден тұрады.

Мысалы, төтенше жағдай деп белгілі бір аумақта адамның құрбандарына, адамдардың денсаулығына немесе қоршаған ортаға зиян келтіруге, елеулі материалдық залал мен адамдардың тіршілік ету жағдайларының бұзылуына әкеп соғуы мүмкін немесе әкеп соққан авария, өрт, қауіпті өндірістік факторлардың зиянды әсері, қауіпті табиғи құбылыс, апат, дүлей немесе өзге де зілзала нәтижесінде қалыптасқан жағдай түсініледі.

Табиғи сипаттағы төтенше жағдайлар-бұл қауіпті табиғи құбылыстар (геофизикалық, геологиялық, метеорологиялық, агрометеорологиялық, гидрогеологиялық қауіпті құбылыстар), табиғи өрттер, эпидемиялар, ауыл шаруашылығы өсімдіктері мен ормандардың аурулармен және зиянкестермен зақымдануы нәтижесінде қалыптасқан төтенше жағдайлар.

Техногендік сипаттағы төтенше жағдайлар-бұл қауіпті өндірістік факторлардың зиянды әсерінен, көлік және басқа да авариялардан, өрттерден (жарылыстардан), күшті әсер ететін улы, радиоактивті және биологиялық қауіпті заттардың шығарындылары (шығарылу қаупі) бар авариялардан, ғимараттар мен құрылыстардың кенеттен құлауынан, бөгеттердің бұзылуынан, тіршілікті қамтамасыз етудің электр энергетикалық және коммуникациялық жүйелеріндегі, тазарту құрылыстарындағы авариялардан туындаған төтенше жағдайлар.

Төтенше жағдай аймағы – төтенше жағдай қалыптасқан аумақ болып табылады.

10) Әкімшілік құқық бұзушылықты алкогольдік, есірткілік немесе уытқұмарлық масаң күйде жасау. Әкімшілік жаза қолданатын сот (судья), орган (лауазымды адам) әкімшілік құқық бұзушылықтың сипатына қарай осы мән - жайды ауырлататын деп танымауы мүмкін-Әкімшілік құқық бұзушылықтың алкогольдік, есірткілік уытқұмарлық масаң күйде жасалуын судья, орган (лауазымды адам) әкімшілік құқық бұзушылық үшін жауаптылықты ауырлататын мән-жай ретінде тануы мүмкін. Бұл жағдай немен түсіндіріледі?

Біріншіден, бұл құқық Әкімшілік құқық бұзушылықтың сипатына қарай әкімшілік жаза қолдануға құқылы аталған адамдарға тиесілі. Екіншіден, кейбір әкімшілік құқық бұзушылықтар үшін бұл жағдай саралау белгісі болып танылады. Үшіншіден, мас болу жағдайы құқыққа қарсы әрекетпен байланысты емес болуы мүмкін, демек, мән-жай әкімшілік құқық бұзушылық үшін жауаптылықты ауырлататын деп таныла алмайды.

58-бап. Бірнеше әкімшілік құқық бұзушылық жасаған кезде әкімшілік жаза қолдану

1. Бір адам екі немесе одан да көп Әкімшілік құқық бұзушылық жасаған кезде әрбір құқық бұзушылық үшін жеке-жеке әкімшілік жаза қолданылады.

2. Егер адам бір судья, орган (лауазымды адам) қарайтын бірнеше әкімшілік құқық бұзушылық жасаса, онда бұл адамға сол бір түрдегі жаза қолданылған жағдайда жазаның түпкілікті мөлшері осы жаза түрі үшін осы Кодексте белгіленген үш еселенген ең жоғары шектен аспауға, ал әкімшілік қамауға алу үшін осы Кодекстің 50-бабының бірінші бөлігінде белгіленген мерзімнен аспауға тиіс.

3. Егер әкімшілік айыппұлдар пайызбен көрсетілген жағдайда, оларды бірнеше әкімшілік құқық бұзушылық жасағаны үшін салған кезде айыппұл әрбір әкімшілік құқық бұзушылық үшін жеке өндіріп алынады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Ешкім де бір әкімшілік құқық бұзушылық үшін екі рет әкімшілік жауапты бола алмайды.

Алайда, 2 және одан да көп Әкімшілік құқық бұзушылық жасаған адамға әрбір жасалған әкімшілік құқық бұзушылық үшін әкімшілік жаза тағайындалуы тиіс. Бұл жалпы ереже түсіндірілетін мақаланың 1 бөлімінде белгіленген. ӘҚБтК-нің осы нормасының мәнінен құқық бұзушы әкімшілік құқық бұзушылық құрамын құрайтын әрбір жасалған дербес әрекет үшін жауапты болады. Яғни әрбір әкімшілік құқық бұзушылық үшін лауазымды адам жеке хаттама жасайды және әкімшілік құқық бұзушылық туралы әрбір іс бойынша кінәліні әкімшілік жауапкершілікке тарту туралы қаулы жазылады. Сонымен қатар, Кодекстің 62-бабында белгіленген әкімшілік жауапкершілікке тартудың ескіру мерзімі өтіп кетпегенін және адам жасаған құқық бұзушылықтардың бірі үшін әкімшілік жазаға тартылмағанын анықтау қажет.

Бірнеше әкімшілік құқық бұзушылық үшін жаза қолдану кезінде әкімшілік жаза түрлерінің принципті маңызы жоқ.

Түсініктеме берілген баптың 2-бөлігі адамның бір судья, орган немесе лауазымды адам қарайтын бірнеше әкімшілік құқық бұзушылық жасағаны үшін әкімшілік жаза қолдану ережелерін айқындайды. Бұл ереже міндетті болып табылады, яғни судья, орган немесе лауазымды адам әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға уәкілетті, бұл істерді қарау және әкімшілік жазалар қолдану бір мезгілде жүргізілуі тиіс, алайда әкімшілік құқықта әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қосу көзделмеген.

Жоғарыда көрсетілген шарттар сақталған жағдайда құқық бұзушылықтардың жиынтығы бойынша әкімшілік жазалар қолданудың жоғарғы шегі болады. Ол жазаның әрбір түрі бойынша ӘҚБтК-нің белгіленген үш еселенген ең жоғары шегінен аспауға тиіс. ӘҚБтК-нің 41-бабына сәйкес әкімшілік жазалардың 9 түрі бар:

- 1) ескерту;
- 2) әкімшілік айыппұл;
- 3) әкімшілік құқық бұзушылық жасау құралы не нысанасы болған затты, сол сияқты әкімшілік құқық бұзушылық жасау салдарынан алынған мүлікті тәркілеу;
- 4) арнаулы құқықтан айыру;
- 5) рұқсаттан айыру не оның қолданылуын тоқтата тұру, сондай-ақ тізілімнен шығару;
- 6) Қызметті тоқтата тұру немесе оған тыйым салу;
- 7) заңсыз салынып жатқан немесе салынған құрылысты мәжбүрлеп бұзу;
- 8) әкімшілік қамауға алу;
- 9) шетелдікті немесе азаматтығы жоқ адамды Қазақстан Республикасының шегінен әкімшілік жолмен шығарып жіберу.

ӘҚБтК-нің 44-бабы әкімшілік айыппұлдың ең жоғары шегі:

- жеке тұлғаларға 200 АЕК-тен аспайды;
- лауазымды тұлғаға, жеке нотариусқа, жеке сот орындаушысына, адвокатқа, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне, сондай-ақ коммерциялық емес ұйымдарға 700 АЕК-тен аспауы тиіс.;
- орта кәсіпкерлік субъектілеріне 1000 АЕК-тен аспайды;
- орта кәсіпкерлік субъектілеріне 2000 АЕК-тен аспайды.

Түсініктеме берілген баптың 2-бөлігіне сәйкес айыппұл түрінде әкімшілік жаза қолдану кезінде бұл шек мынадай болады.:

- жеке тұлғаларға 600 АЕК-тен аспайды;
- лауазымды адамға, жекеше нотариусқа, жеке сот орындаушысына, адвокатқа, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне, сондай-ақ коммерциялық емес ұйымдарға аспауы тиіс 2100 АЕК;
- орта кәсіпкерлік субъектілеріне 3000 АЕК-тен аспайды;
- орта кәсіпкерлік субъектілеріне 6000 АЕК-тен аспайды.

ӘҚБтК-нің 46-бабының 2-бөлігінде: арнайы құқықтан айыру мерзімі бір айдан кем емес және екі жылдан астам.

Арнайы құқықтан айыру түрінде әкімшілік жаза қолдану кезінде түсініктеме берілген баптың 2-бөлігіне сәйкес бұл шек: 6 жылдан аспайтын болады.

ӘҚБтК-нің 47-бабының 2-бөлігінде: рұқсаттың қолданылуын тоқтата тұру мерзімі бір айдан кем және алты айдан астам болмауы тиіс.

Рұқсаттан айыру немесе оның қолданылуын тоқтата тұру, сондай-ақ түсініктеме берілген баптың 2-бөлігіне сәйкес тізілімнен алып тастау түрінде әкімшілік жаза қолданылған кезде бұл шек: 18 айдан аспайды.

ӘҚТК-нің 48-бабының 3-бөлігінде: қызметті немесе оның жекелеген түрлерін тоқтата тұруды сот үш айға дейінгі мерзімге белгілейді.

Түсініктеме берілген баптың 2-бөлігіне сәйкес қызметті немесе оның жекелеген түрлерін тоқтата тұру немесе тыйым салу түрінде әкімшілік жаза қолдану кезінде бұл шектік: 9 айдан аспайды.

ӘҚБтК-нің 50-бабына сәйкес әкімшілік қамауға алу мерзімі 30 тәуліктен, ал төтенше жағдай режимінің талаптарын бұзғаны үшін 45 тәуліктен аспауға тиіс.

3 бөлім. Кейбір құқық бұзушылықтар үшін әкімшілік айыппұлдар пайызбен көрсетілуі мүмкін. ӘҚБтК-нің Ерекше бөлімінің баптарында көзделген жағдайларда, айыппұлдың мөлшері айыппұлдың жалпы сомасының процентімен көрсетіледі.:

- 1) Қоршаған ортаға келтірілген зиян сомасы;
- 2) орындалмаған немесе тиісінше орындалмаған салық міндеттемесінің сомасы;
- 3) төленбеген (аударылмаған), уақтылы және (немесе) толық төленбеген (аударылмаған) әлеуметтік аударымдар сомасы;
- 4) аударылмаған, уақтылы және (немесе) толық есептелмеген, ұсталмаған (есепке жазылмаған) және (немесе) төленбеген (аударылмаған) міндетті зейнетақы жарналарының және міндетті кәсіптік зейнетақы жарналарының сомасы;
- 5) Заңсыз кәсіпкерлік нәтижесінде алынған акцизделетін тауарлар құнының сомасы;
- 6) Қазақстан Республикасының бухгалтерлік есеп пен қаржылық есептілік туралы заңнамасының талаптарына сәйкес есепке алынбаған не тиісті түрде есепке алынбаған сомалар;;
- 7) Қазақстан Республикасының қаржы заңнамасын бұза отырып жасалған (жүргізілген) мәміле (операция) сомасы;
- 8) монополистік қызметті жүзеге асыру немесе Қазақстан Республикасының Электр энергетикасы туралы, табиғи монополиялар туралы заңнамасын, Қаржы нарығы мен қаржы ұйымдарының қызметін реттейтін Қазақстан Республикасының заңнамасын бұзу нәтижесінде алынған табыс (түсім) сомасы;
- 9) құқық бұзушылық болған кезең үшін бекітілген нормативтерден тыс пайдаланылған, бірақ бір жылдан аспайтын энергетикалық ресурстардың құны;
- 10) есепке жатқызылмаған ұлттық және шетел валютасының сомасы;

11) міндетті әлеуметтік медициналық сақтандыруға төленбеген (аударылмаған), уақтылы және (немесе) толық төленбеген (аударылмаған) аударымдардың және (немесе) жарналардың сомасы. Бұл құқық бұзушылықтар үшін айыппұл әрбір әкімшілік құқық бұзушылық үшін жеке өндіріліп алынады.

Бұл жағдайларда айыппұлдың ең жоғары мөлшері шектелмейді, әрбір әкімшілік құқық бұзушылық үшін жинақталады.

59-бап. Әкімшілік құқық бұзушылықпен келтірілген зиянды өтеу

1. Судья мүліктік зиян келтірілген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарай отырып, әкімшілік жаза қолдану туралы мәселені шешу кезінде, егер оның мөлшері туралы дау болмаса, мұндай зиянды бір мезгілде өндіріп алады.

Әкімшілік құқық бұзушылықпен келтірілген мүліктік зиянның мөлшері туралы даулар азаматтық сот ісін жүргізу тәртібімен қаралады.

2. Өзге уәкілетті органдар (лауазымды адамдар) қарайтын әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша мүліктік зиянды өтеу кінәлі адам оны ерікті өтеуден бас тартқан жағдайда азаматтық сот ісін жүргізу тәртібімен жүргізіледі.

3. Искерлік беделді қорғау немесе әкімшілік құқық бұзушылықтан келтірілген моральдық зиянды өтеу туралы талаптар Қазақстан Республикасының Азаматтық кодексінде көзделген негіздер бойынша азаматтық сот ісін жүргізу тәртібімен қаралады

ТҮСІНІКТЕМЕ

Әкімшілік құқық бұзушылық зиян келтірумен қатар жүруі мүмкін. ӘҚБтК-нің 6 бабына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық туралы заңнаманың негізгі міндеттерінің бірі адамның, азаматтың және ұйымдардың заңды мүдделерін әкімшілік құқық бұзушылықтан қорғау болып табылады. ӘҚБтК-нің 40-бабының 4-бөлігіне сәйкес әкімшілік жаза мүліктік залалды өтеу құралы болып табылмайды. Осыған байланысты, әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарау кезінде судья, уәкілетті орган (лауазымды адам) анықтауға жататын мән-жайлардың қатарына әкімшілік құқық бұзушылық жасау кезінде зиянның болуы мәселесін зерттеу жатады. Бұл ретте залалды өтеу туралы мәселені шешу тиісті қаулы қабылданған және кінәліге әкімшілік жаза қолданылған жағдайда ғана қаралатынын түсіну керек. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізу тоқтатылған жағдайда зиянды өтеу туралы мәселе қаралмайды.

1-бөлім. Жәбірленуші үшін құқық бұзушыны әкімшілік жауапкершілікке тарту және оған жаза тағайындау түріндегі әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарау нәтижесі маңызды емес екені анық. Сонымен бірге, әрбір жәбірленушінің өзіне Әкімшілік құқық бұзушылықпен келтірілген зиянның өтемін алуға құқығы бар және әдетте тілек білдіреді. Сондықтан жасалған әкімшілік құқық бұзушылық нәтижесінде залал келтірілген жәбірленушінің құқықтарын қорғау мақсатында түсініктеме берілген баптың 1-бөлігінде судья әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарай отырып, дау

болмаған кезде әкімшілік жаза қолдану туралы мәселені шешу кезінде мүліктік зиянды өтеу туралы мәселені бір мезгілде шешуге құқылы екендігі туралы ереже бекітілген. Бұл іс жүргізу үнемдеуге ықпал етеді.

Бұл ретте, осы мәселені шеше отырып, судья әкімшілік құқық бұзушылық пен мүліктік залал арасындағы себепті байланысты, адамның оны келтірудегі кінәсін, келтірілген залалдың мөлшерін және т.б. белгілеуге міндетті.

Сонымен қатар, мүліктік зиянның мөлшері туралы дау болған жағдайда, мұндай дау азаматтық сот ісін жүргізу тәртібімен қаралады.

Әкімшілік құқық бұзушылық жасау нәтижесінде жәбірленушіге келтірілген мүліктік зиян (мысалы, жол қозғалысы ережелерін бұзу салдарынан автомобильдің зақымдануы), негізінен аздаған (ұсақ) залал болып табылады, бұл қоғамдық қауіптіліктің болмауына негізделген. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша шешім қабылдау кезінде залалды құндық бағалау өте маңызды, өйткені бірқатар құқық бұзушылықтар үшін мүліктік залалдың құны теріс қылықтарды қылмыстық қол сұғушылықтардан ажырату үшін негіз болып табылады.

Түсіндірілетін баптың 2-бөлігі уәкілетті органдар (лауазымды адамдар) қарайтын әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша кінәлі адам оны ерікті өтеуден бас тартқан жағдайда, мүліктік зиянды азаматтық сот ісін жүргізу тәртібімен ғана өтеуді көздейді. Мұнда заң шығарушы ақылдылық принципін басшылыққа алды. Ерікті өтеуден бас тарту зиянның көлеміне немесе өтеу шарттарына және көлеміне қатысты даудың болуы ретінде түсіндіріледі. Тиісінше, мұндай даулар азаматтық сот ісін жүргізу тәртібімен қаралуға тиіс.

Қаралып отырған баптың 3-бөлігі адамға әкімшілік құқық бұзушылықпен келтірілген моральдық зиянды өтеу және іскерлік беделін қорғау туралы мәселені реттейді, Қазақстан Республикасының Азаматтық кодексінде көзделген негіздер бойынша азаматтық сот ісін жүргізу тәртібімен ғана қаралады. Бұл ретте осы мәселелер Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының "Соттардың моральдық зиянды өтеу туралы заңнаманы қолдануы туралы" 2015 жылғы 27 қарашадағы № 7 және 1992 жылғы 18 желтоқсандағы № 8 Нормативтік қаулыларымен реттеледі. Жеке және заңды тұлғалардың ар-намысын, қадір-қасиетін және іскерлік беделін қорғау туралы заңнаманы сот практикасында қолдану туралы "N 6 қаулысы.

Азаматтық кодекстің 951 – бабының 1 – тармағына сәйкес моральдық зиян-бұл жеке тұлғалардың жеке мүліктік емес игіліктері мен құқықтарын бұзу, кемсіту немесе айыру, оның ішінде жәбірленушінің өзіне қарсы жасалған құқық бұзушылық нәтижесінде сыналатын (төзіп, уайымдайтын), ал мұндай құқық бұзушылық нәтижесінде ол қайтыс болған жағдайда-оның жақын туыстары, жұбайы (зайыбы) және жақын туыстары (зайыбы) моральдық немесе физикалық азап (кемсіту, тітіркену, бас тарту, ашу, ұялу, күйзелу, дене ескерту).

Іскерлік бедел деп адамның іскерлік (өндірістік, кәсіби) қадір-қасиетін қоғамдық пікірмен тұрақты оң бағалау түсініледі.

Оң іскерлік бедел контрагенттердің оның иесіне оң қарым-қатынасымен, оған сенуімен және ынтымақтастықтың оң нәтижесіндегі сенімділігімен байланысты. Теріс іскерлік бедел оның иесінің экономикалық айналымдағы жағдайының тұрақсыздығын, контрагенттер тарапынан оған сенімсіздік көрсетеді.

60-бап. Әкімшілік жаза мерзімдерін есептеу

Әкімшілік қамауға алу мерзімі тәуліктермен есептеледі, ал жеке немесе заңды тұлғаға берілген арнаулы құқықтан айыру, сондай-ақ рұқсаттан айыру не оның қолданылуын тоқтата тұру мерзімі жылдармен, айлармен немесе күнтізбелік күндермен есептеледі.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсініктеме берілетін бапта әкімшілік жазаның бірнеше түрлері турлы болады, олар тәуліктермен, күнтізбелік күндермен, айлармен немесе жылдармен есептеледі.

Әкімшілік қамауға алу әкімшілік жауаптылықтың барлық шараларынан неғұрлым ауыр өндіріп алу болып табылады. Жазаның мәні қамауға алынғандарды ұстаудың ерекше режимін белгілей отырып және олардың еңбегіне ақы төлемей-ақ, оларды пайдалану мүмкін болатын бас бостандығынан уақытша, қысқа мерзімді айырудан тұрады.

Әкімшілік қамауға алу Ерекше жағдайларда әкімшілік құқық бұзушылықтың жекелеген түрлері үшін 30 тәулікке дейінгі мерзімге, ал ерекше жағдайларда 45 тәулікке дейінгі мерзімге қолданылады, оларға заң шығарушы "төтенше жағдай туралы" ҚР Заңымен регламенттелген төтенше жағдай режимін жатқызады.

ӘҚБтК-нің 50-бабында қандай жағдайлар ерекше деп қаралуы мүмкін екендігі көрсетілмейді. Алайда қамауға алуды қолдану үшін негіздер тиісті санкцияларды көздейтін Кодекстің нақты баптарында қамтылады. Егер істің мән-жайлары бойынша және тәртіп бұзушының жеке басын ескере отырып, бапта көзделген басқа да жазалар жеткіліксіз деп танылса, олар қолданылады. Баптардың санкцияларында әкімшілік қамауға алудың жоғарғы шегі ғана көрсетіледі, ал судья құқық бұзушының жеке басын және құқыққа қарсы әрекеттің сипатын ескере отырып, мерзімді өзі айқындайды.

Заңда әкімшілік қамауға алудың төменгі шегі оның ұзақтығы тікелей көрсетілмегендіктен, тәуліктерде есептеледі, ол кемінде бір тәулік мерзімге тағайындалады. Мәжбүр ету шараларын қолдануға байланысты мерзімдерді есептеу кезінде тиісті мерзім ағымының басталу сәті тиісті шараны қолданудың басталуы болып табылса, бір тәулік 24 сағатқа тең деп есептеледі.

Айта кету керек, әкімшілік ұстау әкімшілік қамауға алу мерзіміне кіреді. Бұл ереже өте маңызды, өйткені ұстаудан сот қаулы шығарғанға дейін бірнеше сағаттан тәулікке дейін (түнгі уақытта ұсталған жағдайда) өтуі мүмкін, бірақ адам іс жүзінде бостандықпен шектелген. Әкімшілік ұстау сағаттармен есептеледі, демек, әкімшілік

қамауға алу мерзімін есептеу тетігі осы уақыт бірлігін ескеруге тиіс. Сондықтан да А. С. Дугенец "құқық қолдану тәжірибесінде судьяның қаулыларында әкімшілік қамауға алуды өтеу мерзімінің басталу уақыты (сағаты) көрсетілмейтін жағдайлар жиі кездеседі, сондықтан мұндай жағдайларда ПО қызметкерлері ұстау мерзімі, әдетте, адамды арнайы мекемеге жеткізген сәттен бастап есептеледі" деп назар аударады. Келтірілген жағдайда тиісті арнайы қабылдау орнының қызметкерлері әкімшілік ұстау хаттамасының деректерін өз бетінше ескеруге міндетті.

Жеке немесе заңды тұлғаға берілген арнаулы құқықтан айыру, рұқсаттан айыру не оның қолданылуын тоқтата тұру бұл да әкімшілік жаза түрлері болып табылады.

Арнаулы құқықтан айыру-әкімшілік теріс қылық үшін азаматтың құқық субъектілігін уақытша шектейтін әкімшілік жазаның түрі. Бұл шара арнайы әкімшілік мәртебесі бар адамдарға ғана қолданылады.

Арнайы құқықтан айыру мерзімі бір айдан кем және екі жылдан астам болуы мүмкін емес. Көлік құралдарын басқару құқығынан айыру мерзімі алты айдан кем және он жылдан астам болуы мүмкін емес. Мас күйінде басқару, белгіленген тәртіппен мас күйін куәландырудан өтуден жалтару, сондай-ақ аталған адамдардың белгіленген ережелерді бұза отырып, өздері қатысушысы болып табылатын жол-көлік оқиғасы болған жерден кетіп қалу жағдайларын қоспағанда, көлік құралдарын жүргізу құқығынан айыру мүгедектігі бар адамдарға қолданылмайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы заңнамада аң аулау, балық аулау, аңшылық қаруды, оның оқ-дәрілерін және балық аулау құралдарын сақтау және алып жүру құқығынан айыру, осы құқықты пайдалану тәртібін жүйелі түрде бұзуды қоспағанда, аң аулау (балық аулау) өмір сүрудің негізгі заңды көзі болып табылатын адамдарға қолданылмайды деп көзделген.

Жеке тұлғаларды, дара кәсіпкерлерді, Жеке нотариустарды, адвокаттарды және заңды тұлғаларды белгілі бір қызмет түріне не белгілі бір іс-әрекеттер жасауға лицензиядан, арнайы рұқсаттан, біліктілік аттестатынан (куәлігінен) айыруды судья аталған адамдар қызметті жүзеге асырған не лицензияда, арнайы рұқсатта, біліктілік аттестатында (куәлікте) көзделген белгілі бір іс-әрекеттер жасаған кезде жасалған әкімшілік құқық бұзушылық үшін қолданады.

Қызметтің белгілі бір түріне не белгілі бір іс-әрекеттер жасауға лицензияның қолданылуын тоқтата тұру немесе арнайы рұқсаттан, біліктілік аттестатынан (куәлігінен) уақытша айыру алты айға дейінгі мерзімге белгіленеді.

Дара кәсіпкердің немесе заңды тұлғаның қызметін немесе қызметінің жекелеген түрлерін тоқтата тұру немесе оған тыйым салу туралы талап арыз Қазақстан Республикасының заңнамалық актілерінде белгіленген тәртіппен және негіздерде сотқа жіберіледі.

Дара кәсіпкердің немесе заңды тұлғаның қызметін немесе қызметінің жекелеген түрлерін тоқтата тұру түріндегі әкімшілік жазалау шарасы бұзушылықты жою үшін сот

белгілеген мерзімде қажетті іс-әрекеттерді (іс-шараларды) жүргізумен жоюға болатын жағдайларда қолданылады.

Дара кәсіпкердің немесе заңды тұлғаның қызметін немесе қызметінің жекелеген түрлерін сот шешімінсіз тоқтата тұруға немесе оған тыйым салуға ерекше жағдайларда үш күннен аспайтын мерзімге, көрсетілген мерзімде сотқа талап арыз міндетті түрде ұсына отырып, жол беріледі. Бұл ретте қызметке немесе қызметтің жекелеген түрлеріне тыйым салу немесе тоқтата тұру туралы акт сот шешімі шығарылғанға дейін қолданылады.

Әкімшілік жазалардың осы түрлері бойынша мерзімдерді есептеу жылдармен, айлармен және күндермен жүзеге асырылады. Арнаулы құқықтан айыру, рұқсаттан айыру, қызметті тоқтата тұру немесе оған тыйым салу түріндегі жазаны көздейтін баптардың санкциялары әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және әкімшілік жаза қолдануға уәкілетті адамның қарауына қатысты белгілі бір, сол сияқты мүлдем белгілі бір сипатта болады. Егер әкімшілік жаза жылдары көрсетілсе, онда жазаны есептеу басталған күн мен ай мерзімінің аяқталуы болып есептеледі. Егер әкімшілік жаза айларда көрсетілсе, онда жазаны есептеу басталған айдың күні мерзімінің аяқталуы болып есептеледі. ӘҚБтК-нің бірқатар баптарында мерзім бірлігі ретінде күн пайдаланылады. Көптеген жағдайларда бұл шара тәуліктерге ұқсас бірлік ретінде қолданылады. Күндермен есептелетін мерзім тәулік үшін белгіленген ережелер бойынша есептеледі. Түсіндірілетін нормаға сәйкес, күндізгі мерзім сот, уәкілетті орган тиісті материалдар алған күннің ұзақтығымен шектеледі.

Егер мерзімнің соңғы күні жұмыс істемейтін күнге келсе, мерзімнің аяқталу күні одан кейінгі ең жақын жұмыс күні болып табылады.

61-бап. Адам әкімшілік жазаға тартылған деп есептелетін мерзім

Әкімшілік құқық бұзушылық үшін әкімшілік жаза қолданылған адам әкімшілік жазаны орындау аяқталған күннен бастап бір жыл ішінде осы жазаға ұшырады деп есептеледі.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсініктеме берілген баптың нормаларын дұрыс қолдану үшін әкімшілік жазаны орындау не екенін, орындау қашан басталады және бір жылдық мерзімді қай сәттен бастап есептеу қажет екенін түсіну қажет.

Соттардың шешімдерін, үкімдерін, қаулыларын барлық мемлекеттік органдар, ұйымдар, лауазымды адамдар, сондай-ақ азаматтар Қазақстан Республикасының бүкіл аумағында орындауға міндетті.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс оның жасалған жері бойынша істі қарауға құқылы судья, орган (лауазымды адам) әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттаманы және істің басқа да материалдарын алған күннен бастап он бес күн мерзімде қаралады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарап судья, орган (лауазымды адам) мынадай қаулылардың бірін шығарады:

- 1) әкімшілік жаза қолдану туралы;
- 2) іс бойынша іс жүргізуді қысқарту туралы.

Әкімшілік жаза қолдану туралы қаулыларды орындау-бұл әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша іс жүргізудің соңғы сатысы, оның мәні құқық бұзушыға тағайындалған әкімшілік жазаны іс жүзінде іске асыру болып табылады. Оның мәні тек орындау жолымен ғана теріс қылық жасаған адам шығарылған қаулымен көзделген жеке, моральдық немесе материалдық сипаттағы тиісті айырулар мен шектеулерден нақты өтетіні көрінеді. Тек орындау нәтижесінде ғана әкімшілік жауапкершілік мақсаттарына қол жеткізілетін болады.

Қаулыларды орындау жөніндегі қызмет екі қисынды өзара байланысты кезеңнен тұрады: қаулыларды орындауға жіберу және оларды орындауға тікелей келтіру. Бірінші кезеңде негізгі рөл әкімшілік жаза қолдану туралы қаулыны қабылдаған органға тиесілі, ол шығарылған қаулыны орындаушы органға жібереді. Екінші кезеңде арнайы уәкілетті органдар қаулыда көрсетілген санкцияны тікелей іске асыру жөніндегі қызметті жүзеге асырады. Кейде онымен тәртіп бұзушыны әкімшілік жауапкершілікке тарту туралы шешім шығарған органдар (лауазымды тұлғалар) айналысады (мысалы, ескерту түріндегі жазаны орындау кезінде, айыппұлды өндіріп алу).

Әдетте, әкімшілік жаза қолдану туралы қаулы ол заңды күшіне енген сәттен бастап орындалуға жатады және оны орындауға уәкілетті органға (лауазымды адамға) бір тәулік ішінде жіберіледі. Арнаулы құқықтан айыру және әкімшілік қамауға алу түріндегі әкімшілік жаза қолдану туралы қаулылар ол шығарылған кезден бастап орындалуға жатады.

Қаулыны дереу орындау мүмкін болмаған жағдайлар болған жағдайда, қаулыны шығарған орган қаулыны бір айға дейінгі мерзімге кейінге қалдыра алады (ӘҚБтК-нің 888-бабы).

Әкімшілік жаза қолдану туралы қаулының орындалуын кейінге қалдыру, мерзімін ұзарту, тоқтата тұру немесе тоқтату туралы, сондай-ақ кәмелетке толмаған адамға, оның ата-аналарынан немесе оларды алмастыратын адамдардан айыппұл өндіріп алу туралы мәселелерді қаулы шығарған судья, орган (лауазымды адам) тиісті мәселені шешу үшін негіздер туындаған күннен бастап үш күн мерзімде қарайды. Мұндай мәселелер бойынша шешім қаулы түрінде қабылданады.

Әкімшілік жаза қолдану туралы қаулы, егер ол заңды күшіне енген күннен бастап бір жыл ішінде, ал салық салу және монополияға қарсы заңнама саласындағы құқық бұзушылықтар үшін ол заңды күшіне енген күннен бастап бес жыл ішінде орындалмаса, орындалуға жатпайды (ӘҚБтК-нің 890-бабы). Бұл мерзімге наразылықты қолдануға немесе шағым беруге байланысты кейінге қалдыруға байланысты орындау тоқтатыла тұратын уақыт қосылмайды. Заң шығарушы қаулыны орындаудың басталуын ғана ескіру мерзімімен байланыстыратынын атап өту қажет. Орындау процесінің өзі ұзақ уақытқа созылуы мүмкін (мысалы, жүргізуші құқығынан үш жылға айыру).

Алайда, атқарушылық іс жүргізу туралы заңнамаға сәйкес әкімшілік айыппұлды өндіріп алу мерзімі бір жыл.

Орындау жүргізілмеген немесе орындау толық жүргізілмеген әкімшілік жаза қолдану туралы қаулы "атқарушылық іс жүргізу және сот орындаушыларының мәртебесі туралы" Қазақстан Республикасының Заңында көзделген жағдайларда және тәртіппен әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама жасаған қаулы шығарған органға (лауазымды адамға) қайтарылады.

Осылайша, қаулы шығарған судья жазалау мерзімін есептей отырып, қаулының орындалу мерзімін бақылауға және кейіннен адамды әкімшілік жазаны орындаудан босату туралы қаулы түрінде шешім қабылдауға міндетті.

Іс жүзінде, әрине, бұл бақылау өте қиын, өйткені олардың саны өте көп, бұл істер мұрағатта (Мұрағат алды).

Ескерту шығару туралы қаулыларды орындауды қаулы шығарған судья, орган қаулының көшірмесін тапсыру немесе жіберу жолымен жүргізеді.

Айыппұл салу туралы қаулыларды орындау былайша жүргізіледі. Алдымен тәртіп бұзушыға, құқық бұзушылық жасалған жерде алынатын айыппұлды (қысқартылған іс жүргізу) қоспағанда, белгіленген тәртіппен мемлекеттік бюджетке айыппұл сомасын отыз күннен кешіктірмей енгізу жолымен қаулыны ерікті түрде орындау мүмкіндігі беріледі. Айыппұл сомасын ерікті түрде төлемеген жағдайда ол тәртіп бұзушының жалақысынан, зейнетақысынан, шәкіртақысынан мәжбүрлеп өндіріп алынады. Егер оның жалақысы, зейнетақысы, шәкіртақысы болмаса, онда тәртіп бұзушының мүлкіне өндіріп алынады.

Затты тәркілеу туралы қаулыны орындау тәркіленген затты алып қою және оны мемлекет меншігіне мәжбүрлеп өтеусіз айналдыру жолымен жүзеге асырылады. Бұл туралы қаулыны сот орындаушылары, ішкі істер органдары, қадағалау және басқа да органдар жүзеге асырады.

Арнайы құқықтан айыру туралы сот қаулысын орындауды уәкілетті органдар жүргізуші куәлігін, аңшылық билетін алу арқылы жүзеге асырады. Арнайы құқықтан айыру мерзімі өткеннен кейін әкімшілік жазаның осы түріне ұшыраған адамға алынған құжаттар белгіленген тәртіппен қайтарылады.

Әкімшілік қамауға алынған адамдар әкімшілік қамауға алу туралы қаулыларды орындау үшін күзетпен ұсталады. Әкімшілік ұстау мерзімі қамауға алу мерзіміне есептеледі.

Қазақстан Республикасының шегінен әкімшілік жолмен шығарып жіберу туралы қаулыларды орындауды Қазақстан Республикасының Көші-қон қызметі органдары шығарып жіберілетін адамның Қазақстан Республикасынан бақылаудағы өз бетінше шығуы арқылы жүргізеді. Шығарып жіберу туралы сот шешімін орындамаған және шешімде көрсетілген мерзімде Қазақстан Республикасының аумағынан кетпеген адам соттың шешімі бойынша мәжбүрлеп шығарып жіберілуге жатады.

Осылайша, әкімшілік жаза қолдану туралы қаулыны орындау дереу (ескерту, айыппұл) жүзеге асырылуы, сондай-ақ қолда бар сипатта болуы (арнайы құқықтан айыру, қызметке тыйым салу) мүмкін. Қаулының орындалуының аяқталуы болып құқық бұзушы әкімшілік құқық бұзушылықтан барлық теріс зардаптарға толық ұшыраған, яғни арнайы құқықтан айырудың барлық мерзімін және әкімшілік жазалардың басқа да түрлерін бастан өткерген уақыт саналады. Осы сәттен бастап адам әкімшілік жазаға тартылды деп есептелетін мерзім бір жыл болып есептеледі.

Әкімшілік жазалар қарауға және қолдануға уәкілетті соттар мен лауазымды адамдар үшін бұл құқық бұзушылықтың саралау белгісі (ауырлататын белгісі) болып табылады.

8-тарау. ӘКІМШІЛІК ЖАУАПТЫЛЫҚТАН ЖӘНЕ ӘКІМШІЛІК ЖАЗАДАН БОСАТУ

62-бап. Ескіру мерзімінің өтуіне байланысты әкімшілік жауаптылықтан босату

1. Адам осы Кодексте көзделген жағдайларды қоспағанда, әкімшілік құқық бұзушылық жасалған күннен бастап екі ай өткен соң, ал қоршаған орта саласында әкімшілік құқық бұзушылық жасағаны үшін, сондай – ақ Қазақстан Республикасының оңалту және банкроттық туралы заңнамасын бұзғаны үшін-ол жасалған күннен бастап бір жыл өткен соң әкімшілік жауаптылыққа тартылуға жатпайды.

2. Жеке тұлға әкімшілік сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылық, сондай-ақ салық салу, бәсекелестікті қорғау, кеден ісі саласында, Қазақстан Республикасының зейнетақымен қамсыздандыру туралы, Міндетті әлеуметтік сақтандыру туралы, Энергия үнемдеу және энергия тиімділігін арттыру туралы, Мемлекеттік құпиялар туралы, табиғи монополиялар туралы заңнамасы саласында құқық бұзушылық жасағаны үшін оны жасаған күннен бастап бір жыл өткеннен кейін әкімшілік жауаптылыққа тартылуға жатпайды, ал заңды тұлға (оның ішінде дара кәсіпкер) әкімшілік сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылық, сондай-ақ Қазақстан Республикасының энергия үнемдеу және энергия тиімділігін арттыру туралы заңнамасы саласында құқық бұзушылық жасағаны үшін оны жасаған күннен бастап үш жыл өткен соң, ал салық салу, бәсекелестікті қорғау, кеден ісі саласындағы, Қазақстан Республикасының зейнетақымен қамсыздандыру туралы, Міндетті әлеуметтік сақтандыру туралы, табиғи монополиялар туралы заңнамасы саласында құқық бұзушылық жасағаны үшін әкімшілік – күнінен бастап бес жыл өткен соң қолданысқа енгізіледі.

3. Созылып кеткен әкімшілік құқық бұзушылық кезінде, сондай-ақ қоғам мен мемлекеттің заңмен қорғалатын мүдделеріне қол сұғатын бюджеттік қатынастар саласында әкімшілік құқық бұзушылық жасаған кезде адам әкімшілік құқық бұзушылық анықталған күннен бастап екі ай өткеннен кейін әкімшілік жауаптылыққа тартылуға жатпайды.

Қаржы саласында әкімшілік құқық бұзушылық жасалған кезде адам әкімшілік құқық бұзушылық жасалған күннен бастап үш жылдан кешіктірілмей әкімшілік

жауаптылыққа тартылуға тиіс, бірақ Әкімшілік құқық бұзушылық анықталған күннен бастап екі ай өткеннен кейін әкімшілік жауаптылыққа тартылмайды.

4. Осы баптың бірінші және үшінші бөліктерінің ережелері Әкімшілік құқық бұзушылық қылмыстық құқық бұзушылық жасауға ықпал еткен және бұл туралы қылмыстық істі тергеу немесе сотта қарау барысында белгілі болған жағдайларға қолданылмайды. Егер әкімшілік құқық бұзушылық жасалған кезден бастап бір жылдан аспайтын уақыт өтсе, сот Қазақстан Республикасы Қылмыстық іс жүргізу кодексінің 405-бабының бірінші бөлігінде көзделген тәртіппен мұндай құқық бұзушылыққа кінәлі адамға әкімшілік жаза қолдануға құқылы.

5. Әкімшілік құқық бұзушылық үшін әкімшілік жаза қолдану мерзімінің өтуі сараптама тағайындалған, өзіне қатысты іс жүргізіліп жатқан адамды алып келу туралы ұйғарым шығарылған, сондай-ақ істі сотқа немесе әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға уәкілетті мемлекеттік органның лауазымды адамына жіберген кезден бастап тоқтатыла тұрады.

Бұл мерзімдерді есептеу сот немесе осы Кодекске сәйкес оны қарауға уәкілетті мемлекеттік органның лауазымды адамы әкімшілік құқық бұзушылық туралы істің, сараптама нәтижелерін алған, сондай-ақ әкімшілік жауаптылыққа тартылатын адамды алып келу туралы ұйғарымды орындайтын органға (лауазымды адамға) нақты жеткізген кезден бастап қайта басталады.

Жетектің жалпы мерзімі бір айдан аспауы керек.

6. Құқық бұзушының іс-әрекеттерінде әкімшілік құқық бұзушылық белгілері болған кезде қылмыстық іс тоқтатылған жағдайда адам оны қысқарту туралы шешім келіп түскен күннен бастап үш айдан кешіктірілмей әкімшілік жауаптылыққа тартылуы мүмкін.

7. Егер осы баптың бірінші және үшінші бөліктерінде көрсетілген мерзімдер өткенге дейін адам жаңа әкімшілік құқық бұзушылық жасаса, әкімшілік құқық бұзушылық үшін жаза қолдану мерзімінің өтуі тоқтатылады. Бұл жағдайларда мерзімді есептеу жаңа әкімшілік құқық бұзушылық анықталған кезден басталады.

8. Судьяның немесе уәкілетті органның әкімшілік іс жүргізуді тоқтату туралы қаулысы осы баптың бірінші бөлігінде көзделген мерзімге қарамастан, прокурордың наразылығы бойынша ол заңды күшіне енген күннен бастап бір жыл ішінде қайта қаралуы мүмкін.

Ескерту. Осы бөлімнің Ерекше бөлімінің бабында көзделген белгілі бір әрекеттің бірыңғай құрамын үздіксіз жүзеге асырумен сипатталатын және оны анықтаған кезде аяқталмаған құқық бұзушылық созылушы деп танылады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Қолданыстағы заңнама жүйесінде өзінің құқықтық табиғаты бойынша жауапкершілікке тартудың ескіру мерзімі іс жүргізу мерзімдері мен талап қою мерзімі сияқты институттардан ерекшеленетін дербес құқықтық институт болып табылады.

Оларды біріктіретін жалғыз нәрсе - "мерзім" деген ортақ ұғым. Осыған орай, ескіру мерзімі іс жүргізу мерзімдерінің бір түрі де, талап қою мерзімінің бір түрі де болып табылмайды. Іс жүзінде әкімшілік жауапкершілікке тартудың ескіру мерзімі өтіп кеткен жағдайды кездестіруге болады. Көбінесе бұл лауазымды адам немесе судья уақытылы қаулы шығаруға үлгермегендікпен байланысты. Бұл жағдайда құқық бұзушы айыппұлды, құқықтан айыруды немесе басқа да жазадан толық заңды негізде құтыла алады.

Қаралып отырған баптың 1-бөлігі құқық бұзушыны ескіру мерзімінің өтуі себебі бойынша Жауапкершіліктен босатудың мынадай құқықтық негіздерін көздейді:

1) адам әкімшілік құқық бұзушылық жасалған күннен бастап екі ай өткеннен кейін әкімшілік жауаптылыққа тартылуға жатпайды;

2) адам әкімшілік құқық бұзушылық саласында әкімшілік құқық бұзушылық жасалған күннен бастап бір жыл өткеннен кейін әкімшілік жауаптылыққа тартылуға жатпайды:

- қоршаған ортаны

- оңалту және банкроттық туралы Заңнаманы бұзу.

3) жоғарыда аталған мерзімдер қолданыстағы ӘҚБтК көзделген өзге де жағдайларға қолданылмайды.

Егер жоғарыда аталған ескіру мерзімі өтіп кеткен жағдайда, онда судья немесе уәкілетті лауазымды адам әкімшілік жаза қолдануға ӘҚБтК-нің 741-бабының 5-бөлігінде көрсетілген негіздер бойынша Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қысқарту туралы қаулы шығаруға тиіс. Заң шығарушының пікірі бойынша жаза тағайындаудың жеделдігі жазаның өзінің пәрменділігіне барынша жақсы ықпал етуге тиіс.

Соттар органдардан (лауазымды адамдардан) айырмашылығы, негізінен, заңның көрсетілген нормаларын дұрыс қабылдайды және ескіру мерзімін өткізіп алуға байланысты заңдылықтың бұзылуына тиісті түрде ден қояды. *Мәселен, Атырау қаласы МӘС-тың 2017 жылғы 4 қазандағы қаулысымен азамат К.Ш-ға қатысты ӘҚБтК-нің 434-бабының 1-бөлігі бойынша әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізу ескіру мерзімінің өтуіне байланысты тоқтатылды.*

Мәселен, 2017 жылдың 26 қаңтарында ҚІБ қызметкері, полиция лейтенанты Г. ӘҚБтК 434-бабының 1-бөлігі бойынша азамат У.К-ға қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама жасады. Хаттамаға сәйкес азамат У. К. сол күні шамамен 16 сағат 42 минутта Атырау қаласындағы "МММ" сауда орталығы ауданында шекілдеуік шағып, қауызын асфальтқа тастап, қоғамдық орынды ластады.

Алайда мәні бойынша қарау үшін материалдар сотқа 2017 жылдың 4 қазанында ғана келіп түсті. Осыған байланысты сот іс бойынша іс жүргізуді тоқтатып, Атырау облысының ІД-не жеке ұйғарым жіберді. МӘС ӘҚБтК нормаларының өрескел бұзылуына назар аударды.

Түсіндірілетін баптың 2-бөлігі қоғамдық қатынастар саласына және әкімшілік жауапкершілік субъектілеріне байланысты әкімшілік жауапкершілікке тартудың өзге де ескіру мерзімдерін көздейді.

Жеке тұлға әкімшілік құқық бұзушылық жасаған күннен бастап бір жыл өткеннен кейін әкімшілік жауаптылыққа тартылуға жатпайды:

- 1) сыбайлас жемқорлыққа қарсы заңнама;
- 2) салық салу және бәсекелестікті қорғау;
- 3) кеден ісі;
- 4) Қазақстан Республикасының зейнетақымен қамсыздандыру туралы заңнамасы;
- 5) Міндетті әлеуметтік сақтандыру туралы заңнама;
- 6) Энергия үнемдеу және энергия тиімділігін арттыру туралы заңнама;
- 7) мемлекеттік құпиялар туралы заңдар;
- 8) табиғи монополиялар туралы заңнама;
- 9) жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы;
- 10) бейбіт жиналыстарды ұйымдастыру және өткізу тәртібі туралы.

Заңды тұлға (оның ішінде дара кәсіпкер) әкімшілік сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылық жасалған күннен бастап үш жыл өткеннен кейін, сондай-ақ Қазақстан Республикасының заңнамасы саласында әкімшілік жауаптылыққа тартылуға жатпайды.
:

- 1) Энергия үнемдеу және энергия тиімділігін арттыру туралы;
- 2) Жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы;
- 3) бейбіт жиналыстарды ұйымдастыру және өткізу тәртібі;
- 4) техникалық реттеу объектілерінің сәйкестігін бағалау рәсімдерін бұзғаны үшін.

Заңды тұлға (оның ішінде дара кәсіпкер) әкімшілік құқық бұзушылық жасалған күннен бастап бес жыл өткеннен кейін әкімшілік жауаптылыққа тартылуға жатпайды:

- 1) салық салу саласында;
- 2) бәсекелестікті қорғау саласында;
- 3) кеден ісі саласында;
- 4) зейнетақымен қамсыздандыру туралы заңнама саласында;
- 5) Міндетті әлеуметтік сақтандыру туралы заңнама саласында;
- 6) табиғи монополиялар туралы.

Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2016 жылғы 22 желтоқсандағы № 12 нормативтік қаулысымен 15-тармақта " салық салу саласында әкімшілік құқық бұзушылық жасағаны үшін әкімшілік жаза қолданудың ескіру мерзімі ӘҚБтК-нің 62-бабының екінші бөлігінде көзделген. ӘҚБтК 62-бабының үшінші бөлігіне сәйкес мұндай құқық бұзушылықтар үшін әкімшілік жаза қолданудың ескіру мерзімін есептеуге жол берілмейді."

Талданатын баптың 3-бөлігі әкімшілік құқық бұзушылық анықталған күннен бастап екі ай мерзім белгілейді, ол өткеннен кейін әкімшілік жауаптылыққа тартуға болмайды:

1) созылып жатқан әкімшілік құқық бұзушылық;

2) қоғам мен мемлекеттің заңмен қорғалатын мүдделеріне қол сұғатын бюджеттік қатынастар саласында әкімшілік құқық бұзушылық жасалған кезде жүзеге асырылады.

Осы бөліктің екінші абзацы қаржы саласында әкімшілік құқық бұзушылық жасалған күннен бастап – 3 жыл, сондай – ақ Әкімшілік құқық бұзушылық анықталған күннен бастап-2 ай әкімшілік жауаптылыққа тартудың ескіру мерзімін көздейді.

Әкімшілік құқық бұзушылық ұғымы ӘҚБтК-нің 62-бабының ескертуінде берілген. Бюджеттік қатынастар Қазақстан Республикасының 2008 жылғы 4 желтоқсандағы №95 Бюджет кодексімен реттелген. Бұл кодекс Бюджеттік, бюджетаралық қатынастарды реттейді, бюджет жүйесінің жұмыс істеуінің, бюджет қаражатын құру мен пайдаланудың негізгі ережелерін, қағидаттары мен тетіктерін, сондай-ақ Қазақстан Республикасының Ұлттық қорын қалыптастыру мен пайдалануды белгілейді.

Зерттелетін баптың 4-бөлігінде ӘҚБтК-нің 62-бабының 1 және 3-бөліктерінің ережелерін қолданудың кейбір ерекшеліктері реттелген. Біріншіден, егер қылмыстық істі тергеу немесе сотта қарау барысында қылмыстық құқық бұзушылыққа әкімшілік құқық бұзушылық ықпал еткендігі белгілі болса, осы баптың бірінші және үшінші бөліктерінің ережелері қолданылмайды. Екіншіден, мұндай әкімшілік құқық бұзушылыққа кінәлі адамға сот Қазақстан Республикасы Қылмыстық іс жүргізу кодексінің 405-бабының 1-бөлігінде көзделген тәртіппен жаза қолдануға құқылы. Үшіншіден, ҚР ҚІЖК-нің 405-бабы 1-бөлігінің 1-тармағына сәйкес, әкімшілік құқық бұзушылық жасалған сәттен бастап бір жылдан аспайтын уақыт өткен жағдайда ғана жүзеге асырылады.

ҚР ҚІЖК-нің 405-бабының 1-бөлігі, сот оған негіздер болған кезде кеңесу бөлмесінде жеке қаулы шығарады, онда мемлекеттік органдардың немесе лауазымды адамдардың, ұйымдардың немесе олардың басшыларының назарын іс бойынша анықталған заңды бұзу фактілеріне, қылмыстық құқық бұзушылық жасауға ықпал еткен және тиісті шаралар қабылдауды талап ететін себептер мен жағдайларға аударады. Адамның іс-әрекеттерінде қылмыстық құқық бұзушылық жасауға ықпал ететін әкімшілік теріс қылық анықталған жағдайда, сот оған ӘҚБтК-де көзделген жаза қолдануға құқылы.

Жеке қаулы шығару ерекшеліктері Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2003 жылғы 19 желтоқсандағы N 11 нормативтік қаулысымен түсіндірілді. ҚІЖК-нің 405-бабының 1-бөлігіне сәйкес жеке қаулылар кеңесу бөлмесінде және сотта тікелей қаралатын іс бойынша ғана шығарылуға тиіс және онда басқа істерден мәліметтер мен фактілер қамтылмайды. Қаулының қарар бөлігінде оған шағымдану және наразылық білдіру мерзімі мен тәртібі көрсетілуге тиіс. Кеңесу бөлмесінен қайтып оралғаннан кейін жеке қаулының мәтінін сот толық жария етеді, ол туралы басты сот

талқылауының хаттамасында, ол қағаз жеткізгіште дайындалған жағдайда көрсетілуге тиіс. Егер жеке қаулының көлемі үлкен болса, төрағалық етуші қаулының кіріспе және қарар бөліктерін ғана жария етуге құқылы.

Түсіндірілетін баптың 5-бөлігі әкімшілік құқық бұзушылық үшін әкімшілік жаза қолдану мерзімін тоқтата тұру және қайта бастау жағдайларын белгілейді.

Әкімшілік құқық бұзушылық үшін әкімшілік жаза қолдану мерзімінен бастап тоқтатыла тұрады:

1) сараптама тағайындау;

2) өзіне қатысты іс жүргізіліп жатқан адамды алып келу туралы ұйғарым шығарылған;

3) істі сотқа немесе әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға уәкілетті мемлекеттік органның лауазымды адамына жіберу арқылы жүзеге асырылады.

Осы мерзімдерді есептеу осы сәттен бастап жаңарады:

1) сараптама нәтижелерін алу;

2) ӘҚБтК-нің 36-тарауына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі сот немесе оны қарауға уәкілетті мемлекеттік органның лауазымды адамы алған;

3) әкімшілік жауаптылыққа тартылатын адамды алып келу туралы ұйғарымды орындайтын органға (лауазымды адамға) нақты жеткізу.

Әкелу туралы ұйғарым шығару себебі бойынша ескіру мерзімі тоқтатылған кезде жетектің жалпы мерзімі бір айдан аспауы тиіс.

Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2016 жылғы 22 желтоқсандағы № 12 нормативтік қаулысының 16-тармағы Әкімшілік құқық бұзушылық үшін әкімшілік жаза қолдану мерзімінің өтуі ӘҚБтК 62-бабының 5-бөлігіне сәйкес істі сот инстанцияларына немесе әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға уәкілетті мемлекеттік органның лауазымды адамына жіберген кезден бастап тоқтатыла тұрады. Бұл Ереже Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс ведомстволық бағыныстылығы бойынша басқа мемлекеттік органға қарауға берілмейтін жағдайларға да қатысты. Ескіру мерзімін тоқтата тұрудың басталуы істі мәні бойынша қарау үшін сотқа немесе лауазымды адамға іс жүзінде жіберілген күнмен анықталады (почтаға тапсыру күні, курьердің алуы, тиісті хат-хабарлар тізілімінде тіркелген күні және тағы сол сияқтылар).

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізуінде жатқан орган сараптама тағайындаған кезде әкімшілік жаза қолдану мерзімінің өтуі сараптама нақты тағайындалған күннен бастап тоқтатыла тұрады. Сот сараптама тағайындаған кезде сот ісін жүргізу мерзімінің өтуі тоқтатыла тұрады.

Бұрын әкімшілік жаза қолдану мерзімі ӘҚБтК-нің 36-тарауына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі сот немесе оны қарауға уәкілеттік берілген мемлекеттік органның лауазымды адамы алған кезде де қайта басталған болатын. Көбінесе практикада соттар ,органдар (лауазымды адамдар) мұндай істерді мәні бойынша

қарауға үлгермеген, өйткені ескіру мерзімінің көп бөлігі (2 ай) өтіп кеткен. Егер соттар, органдар (лауазымды адамдар) оны әлі де қарап үлгерсе, тиісті шешімге шағым жасау арқылы теріс пайдалану үшін "люфт" қалды. Тиісінше, мұндай іс апелляцияны тоқтатуға тиіс еді.

Мәселен, әкімшілік жауаптылыққа тартудың екі ай мерзімінің аяқталуына байланысты ӘҚБтК-нің 610-бабының 3-бөлігі бойынша азамат Н.С-ға қатысты іс тоқтатылды.

2017 жылғы 24 тамызда азамат Н.С. әкімшілік құқық бұзушылық жасады. Бұл туралы материалды Қызылорда қаласының Ішкі істер басқармасы 2018 жылғы 24 ақпанда облыстық Ішкі істер департаментіне жіберді. Қызылорда облысы ІД Әкімшілік полициясы әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттаманы 2018 жылғы 7 наурызда ғана жасап, сотқа қарау үшін жіберді.

Басқа мысал. Петропавл қаласы МӘС-тің 2017 жылғы 6 наурыздағы қаулысымен ӘҚБтК 608-бабының 1-бөлігі бойынша азаматы Т.Т-ға қатысты іс бойынша іс жүргізу әкімшілік жауаптылыққа тартудың ескіру мерзімінің өтуіне байланысты тоқтатылды.

2016 жылғы 17 қыркүйекте Петропавл қаласында шамамен 19 сағат 45 минутта Ж көшесінде азамат Д.Р. көлік құралдарын басқару құқығы болмаса да, м/н 00 АА 15, "С" маркалы автомашинаны басқарды. № ХХХ медициналық куәландырудың қорытындысы бойынша ол жеңіл дәрежедегі мас күйде болған.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама 2016 жылғы

17 қыркүйекте жасалды. Алайда, іс құқық бұзушылық жасалған күннен бастап бес ай өткен соң, 2017 жылғы 6 наурызда ғана сотқа жолданды.

Сонымен қатар, ӘҚБтК-нің 808-бабына сәйкес жасалғаны үшін жауаптылық әкімшілік қамаққа алуды қолдануға әкеп соғуы мүмкін әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама жасалғаннан кейін дереу судьяға жіберіледі.

Алайда, заңның бұл талабын жол патрульдік полициясы батальонының полициясы В.И. орындамады, бұл азамат Д.Р-ны ӘҚБтК 608-бабының 6-бөлігі бойынша әкімшілік жауаптылыққа тартудың ескіру мерзімін өткізіп алуға әкелді. Осыған байланысты сот облыстық ІД-нің атына жеке қаулы шығарды.

Сонымен бірге, "Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексіне өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы" 2019 жылғы 30 желтоқсандағы № 300-VI ҚР Заңымен көрсетілген баптың 5-бөлігінің екінші абзацынан "осы Кодекске сәйкес істі қарауға уәкілеттік берілген сот немесе мемлекеттік органның лауазымды адамы", "әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі алған," деген сөздер алып тасталды. Енгізілген өзгерістер әкімшілік іс жүргізуге қатысушылардың мүдделері тұрғысынан жеткілікті және қажетті болып табыла ма, мәселе бос сөз емес және жеке зерделеу мен талқылауды талап етеді.

Қаралып отырған баптың 6-бөлігі бұзушының іс-әрекеттерінде әкімшілік құқық бұзушылық белгілері болған кезде қылмыстық іс тоқтатылған жағдайда әкімшілік

жауаптылыққа тартудың ескіру мерзімін айқындайды. Мұндай жағдайда адам оны тоқтату туралы шешім келіп түскен күннен бастап үш айдан кешіктірілмей әкімшілік жауаптылыққа тартылуы мүмкін.

Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2016 жылғы 22 желтоқсандағы № 12 нормативтік қаулысының 17-тармағы ӘҚБтК-нің 62-бабының 6-бөлігі бұзушының іс-әрекеттерінде әкімшілік құқық бұзушылық белгілері болған кезде қылмыстық іс қысқартылған жағдайда адам оны қысқарту туралы шешім келіп түскен күннен бастап үш айдан кешіктірілмей әкімшілік жауаптылыққа тартылуы мүмкін деп көзделген.

Әкімшілік жаза қолданудың осы мерзімі әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғауға уәкілетті мемлекеттік органға қылмыстық істі қысқарту туралы қаулы келіп түскен күннен бастап есептеледі.

Сот практикасында көбінесе аталған мерзімді бұзу орын алады. Мысалы, ШҚО Семей қаласының МӘС-тің 2016 жылғы 22 желтоқсандағы қаулысымен ӘҚБтК-нің 610-бабының 1-бөлігі бойынша азамат Ж.А-ға қатысты іс ескіру мерзімінің өтуіне байланысты тоқтатылды.

Көрсетілген сот актісінің күшін жоя отырып, апелляциялық сатыдағы сот 2017 жылғы 8 ақпандағы қаулыда істе ҚК 345-бабының 2-бөлігі бойынша азамат Ж.А-ға қатысты қылмыстық істі тоқтату туралы 2016 жылғы 19 қарашадағы қаулы бар екенін көрсетті. Осы қаулының көшірмесі азамат Ж.А-ны ӘҚБтК-нің 610-бабы бойынша әкімшілік жауаптылыққа тарту үшін Семей қаласының ІІБ Әкімшілік полиция бөліміне жіберілді. ӘҚБтК-нің 62-бабының 6-бөлігіне сәйкес құқық бұзушының әрекеттерінде әкімшілік құқық бұзушылық белгілері болған кезде қылмыстық іс тоқтатылған жағдайда, тұлға оны тоқтату туралы шешім келіп түскен күннен бастап үш айдан кешіктірілмей әкімшілік жауаптылыққа тартылуы мүмкін. Азамат Ж.А-ға қатысты қылмыстық іс тоқтатылған кезден бастап әкімшілік істі сот қарағанға дейін әкімшілік жауаптылыққа тартудың үш ай мерзімі өтпеген.

Зерттелетін баптың 7-бөлігімен, егер әкімшілік жауаптылыққа тартылған адам жаңа әкімшілік құқық бұзушылық жасаған жағдайда, ескіру мерзімдерін айқындау тәртібі реттеледі. Мұндай жағдайларда Әкімшілік құқық бұзушылық үшін жаза қолдану мерзімі үзіледі және әкімшілік жауаптылыққа тартудың жаңа ескіру мерзімін жаңа әкімшілік құқық бұзушылық анықталған кезден бастап есептеу керек.

Бұл жағдайда әкімшілік жауапкершілікке ӘҚБтК-нің 58-бабының 1-бөлігінде көзделген тәртіппен тарту керек. Бір адам екі немесе одан да көп Әкімшілік құқық бұзушылық жасаған кезде әрбір құқық бұзушылық үшін жеке-жеке әкімшілік жаза қолданылады.

Түсіндірілетін баптың 8-бөлігі судьяның немесе уәкілетті органның әкімшілік іс жүргізуді тоқтату туралы қаулысын ӘҚБтК-нің 62-бабының 1-бөлігінде көзделген мерзімге қарамастан қайта қараудың құқықтық негіздері мен мерзімін белгілейді. Соттың немесе уәкілетті органның қаулысы заңды күшіне енген күннен бастап бір жыл

ішінде шығарылған прокурордың наразылығы қайта қараудың құқықтық негізі болып табылады.

Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2016 жылғы 22 желтоқсандағы № 12 нормативтік қаулысының 18-тармағы Әкімшілік жауаптылыққа тартудың ескіру мерзімінің өтуіне байланысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізу тоқтатылған кезде (ӘҚБтК 741-бабы 1-бөлігінің 5) тармақшасы) соттар ӘҚБтК-нің 822-бабы 1-бөлігінің 6) тармақшасына орай қаулыда істі қарау кезінде анықталған барлық мән-жайларды, сондай-ақ адамның құқық бұзушылық жасауға кінәлілігі немесе кінәсіздігі туралы қорытындыларды көрсеткен жөн. Бұл мән-жайлар құқық бұзушылықпен келтірілген зиянды өтеу туралы мәселені шешу кезінде маңызы бар және Қазақстан Республикасы Азаматтық іс жүргізу кодексінің 76-бабының 5-бөлігіне орай осы адам жасаған осы құқық бұзушылықтың азаматтық-құқықтық салдары туралы істі қарау кезінде қайтадан дәлелденбейді.

Сот жалпыға мәлім деп таныған мән-жайлар дәлелдеуді қажет етпейді. Белгілі бір аумақта, оның ішінде сотқа және іске қатысушы адамдарға кеңінен танылуына байланысты іс бойынша дәлелдеу нысанасына кірмейтін мән-жайлар жалпыға мәлім деп танылады.

Қаралып отырған бапқа ескерту созылып жатқан құқық бұзушылықтарға түсінік береді. Мұндай құқық бұзушылықтар осы бөлімнің Ерекше бөлімінің бабында көзделген белгілі бір әрекеттің бірыңғай құрамын үздіксіз жүзеге асырумен сипатталады және ол табылған кезде аяқталмаған.

Созылып кеткен әкімшілік құқық бұзушылық кезінде ескіру мерзімі әкімшілік құқық бұзушылық анықталған күннен бастап есептеледі.

ӘҚБтК қолдану тәжірибесінде қандай да бір құқық бұзушылықтарды ұзаққа созылғандар қатарына жатқызу туралы мәселені шешу пікірталас мәселесі болып қала береді. Мұндай келіспеушіліктердің алғашқы себебі Кодексте әкімшілік құқық бұзушылық санатына жатқызуға болатын құрамдардың нақты тізбесі болмауынан туындайды. "Қарапайым" Әкімшілік құқық бұзушылықтарды ұзаққа созылған қатарына дұрыс жатқызбау әкімшілік жауапкершілікке негізсіз тартуға әкеп соқтыратынын атап өткен жөн. Өз кезегінде, "қарапайым" құқық бұзушылық деп тану кінәлі адамның әрекеті (әрекетсіздігі) тиісті құқықтық баға алмауына әкеп соғуы мүмкін. Сайып келгенде, бірінші және екінші жағдайда ӘҚБтК-нің 6-бабында көзделген міндеттер тиісті түрде шешілмейді.

Жалпы мағынада ұзаққа созылған құқық бұзушылық-бұл кінәлі заңмен әкімшілік жаза қатерін төндіріп жүктелген міндеттерді кейіннен ұзақ орындамаумен ұштасқан, құқық бұзушылықты тоқтатуға бағытталған адамның өзінің іс-әрекеті не оны жасауға кедергі келтіретін оқиғалардың басталуы салдарынан не оны орындамау құқық бұзушылықтың мазмұнын құрайтын міндеттердің өзі жойылған кезде аяқталатын әрекет немесе әрекетсіздік.

Осылайша, оның жүзеге асырылуының басталуы – адам заңды бұзған сәттен бастап және оның жасалуының нақты аяқталуы – адамның өзі оны жасауды немесе құқық бұзушылықтың жолын кескен кезден бастап, оған тән. Бұл ретте барлық ұзақтықта (басынан аяғына дейін) жасалған құқық бұзушылық заңды түрде аяқталған болып табылады, бұл адамды жауапқа тарту мүмкіндігін айқындайды. Яғни құқыққа қарсы іс-әрекет жасау басталған сәттен бастап жасалған құқық бұзушылық заңды түрде аяқталған болып табылады, бірақ іс-әрекет іс жүзінде тоқтатылғанға дейін одан әрі жүзеге асырыла береді. Құқыққа қарсы іс-әрекет жасауды бастау сәті құқық бұзушылықтың заңды аяқталу сәтіне және құқық бұзушылықты жүзеге асырудың нақты аяқталу сәтіне сәйкес келеді.

63-бап. Рақымшылық актісі негізінде әкімшілік жауаптылықтан және әкімшілік жазадан босату

1. Әкімшілік құқық бұзушылық жасаған адам, егер аталған акт әкімшілік жаза қолдануды жойса, рақымшылық жасау актісі негізінде әкімшілік жауаптылықтан немесе қолданылған әкімшілік жазадан босатылуы мүмкін.

2. Рақымшылық жасау туралы актіні Қазақстан Республикасының Парламенті жеке белгісіз адамдар тобына қатысты шығарады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Рақымшылық (грек. еске алу, кешіру) - құқық бұзушылық жасаған адамдарға мемлекеттік билік органының (біздің жағдайда Парламент) шешімі бойынша қолданылатын шара, оның мәні жазадан толық немесе ішінара босатудан, жазаны неғұрлым жеңілдікке ауыстырудан немесе істі қысқартудан тұрады.

Тәуелсіздікті жариялаған күннен бастап Қазақстанда әртүрлі рақымшылық жасалды, олар азаматтарды заңды Жауапкершіліктен, соның ішінде әкімшілік жауапкершіліктен босатуға құқықтық негіз болды. Рақымшылық жариялау әдетте мемлекетте қандай да бір оқиғалардың немесе мерейтойлық күндердің басталуына байланысты қабылданады.

Бірақ жүргізілген рақымшылық негізінен қылмыстық әділет саласына ғана қатысты. Тек бірнеше рет рақымшылық жасау әкімшілік құқық бұзушылықтарға қатысты болды. Мысалы, "мүлікті жария етуге байланысты рақымшылық жасау туралы" Қазақстан Республикасының 2006 жылғы 5 шілдедегі №157 Заңымен қабылданған рақымшылық жасау жекелеген қылмыстық қылмыстарды, әкімшілік құқық бұзушылықтарды және тіпті тәртіптік теріс қылықтарды жасағаны үшін заңдық Жауапкершіліктен және жазадан босату тәртібін қарастырды.

Қаралып отырған баптың 1-бөлігі құқық бұзушыны уақыт бойынша қолданылып жүрген рақымшылық актісі негізінде әкімшілік жауаптылықтан немесе қолданылған әкімшілік жазадан босатуға құқықтық негіз болып табылады.

Рақымшылық жасау актісінің қолданылуы уақыт бойынша әртүрлі болуы мүмкін және әрқашан Қазақстан Республикасының заңдарымен айқындалмайды. Мысалы, "Қазақстан Республикасы азаматтарының ақшаны жария етуіне байланысты оларға

рақымшылық жасау туралы" Қазақстан Республикасының 2001 жылғы 2 сәуірдегі № 610 Заңы ақшаны жария ету рақымшылық жасау актісінің нақты қолданылу уақыты көрсетілмей, 2001 жыл ішінде тек отыз күнтізбелік күнді құрайтынын белгіледі. Жария етуді бастау мерзімі Президенттің 2001 жылғы 17 мамырдағы №610 "ақшаны жария ету кезеңінің басталуы туралы" Жарлығымен белгіленген, ол ақшаны жария ету 2001 жылғы 14 маусымнан басталатынын және 30 күн ішінде әрекет ететінін бекітті.

Рақымшылық жасау актісі әкімшілік жазаны қолдануды:

- 1) құқық бұзушыны әкімшілік жауаптылықтан босату;
- 2) құқық бұзушыны атқарудан, қолданылған әкімшілік жазадан босатқан жағдайларда тоқтатылады.

Өкінішке орай ӘҚБтК-нің осы рақымшылық актісіне байланысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс-әрекетті қалай тоқтату керектігін нақты анықтаған жоқ. ӘҚБтК-нің 741 және 742-баптарында әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуді болдырмайтын мән-жаймен және құқық бұзушыны әкімшілік жауапкершілікке тартпауға мүмкіндік беретін мән-жаймен рақымшылық жасау актісі көзделмейді.

Осыған байланысты, егер рақымшылық жасау актісінің қолданылу кезеңінде рақымшылық жасау актісінің күші қолданылатын әкімшілік құқық бұзушылық жасалса, онда оны әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғамастан арнайы номенклатуралық істі (нарядты) есептен шығару қажет. Егер әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғалса, онда рақымшылық актісі бекітілген заңға сілтеме жасай отырып, істі қысқарту туралы қаулы шығару керек.

Түсіндірілетін баптың 2-бөлігі Қазақстан Республикасы Парламентінің рақымшылық жасау туралы мәселелерді шешу жөніндегі конституциялық өкілеттіктерін іске асыруды көздейді. Қазақстан Республикасы Конституциясының 54-бабының 1-бөлігінде Парламент Палаталардың бөлек отырысында мәселелерді әуелі-Мәжілісте, ал содан кейін Сенатта өз кезегімен қарау арқылы конституциялық заңдар мен заңдар қабылдайды, оның ішінде рақымшылық жасау мәселелерін шешеді деп белгіленген.

Рақымшылық актісі Қазақстан Республикасының Заңымен қабылданады, бұл " Қазақстан Республикасының Парламенті және оның депутаттарының мәртебесі туралы " Қазақстан Республикасының 1995 жылғы 16 қазандағы Конституциялық заңының негізінде Парламенттің құзыретіне жатады. Бұл заңның 13-бабында "Парламент Республиканың бүкіл аумағында міндетті күші бар Қазақстан Республикасының заңдары, оның ішінде Конституциялық Заңдар, Парламенттің қаулылары нысанында заң актілерін қабылдайды" делінген.

Рақымшылық жасау актісіне байланысты жеке және заңды тұлғаларды, сондай-ақ әкімшілік жауапкершілікке тартылған немесе тартылған адамдарды әкімшілік жауаптылықтан босатуға болады. Рақымшылық жасау актісімен рақымшылық жасау

актісінің күші қолданылатын ӘҚБтК-нің нақты баптары көрсетілуі, сондай-ақ рақымшылық жасау актісі қолданылмайтын баптар мен өзге де шарттар көрсетілуі мүмкін.

Мысалы, "Қазақстан Республикасы азаматтарының ақшаны жария етуіне байланысты оларға рақымшылық жасау туралы" Заңның 8-бабында ӘҚБтК-нің нақты бес бабы анықталған, олар бойынша азаматтар ақшаны жария ету мерзіміне дейін әкімшілік жауапкершіліктен босатылған. Ал осы Заңның 9-бабында рақымшылық актісі қолданылмайтын шарттар белгіленген. Мұндай шарттар қозғалған қылмыстық істер мен әкімшілік іс жүргізу болды, олар бойынша әкімшілік жаза қолданылған.

Осылайша, рақымшылық актісі шығарылған жағдайда, егер мұндай акт әкімшілік жаза қолдануды жойса, мынадай құқықтық салдарлар туындайды:

1) Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуді бастауға болмайды;
2) әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша басталған іс жүргізу тоқтатылады;

в) әкімшілік жаза тағайындау туралы қаулыны орындау тоқтатылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді тоқтату тетігі Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2018 жылғы 20 сәуірдегі № 5 нормативтік қаулысымен түсіндірілді. Істі қысқарту туралы қаулының сипаттау-дәлелдеу бөлігінде:

1) Әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамада көрсетілген құқық бұзушылықтың мән-жайлары;

2) істі тоқтатуға негіз болған мән-жайлар;

3) қаулының қарар бөлігінде әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуді қысқарту туралы сот шешімі, істі қысқарту туралы шешім қабылданған негіздеме, сондай-ақ Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғалған ӘҚБтК Ерекше бөлігінің нормасы көрсетіледі.

64-бап. Тараптардың татуласуына байланысты әкімшілік жауаптылықтан босату

1. 73, 73-1, 73-2, 79-баптарында (бірінші бөлігінде) көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер), 146, 185, 186, 220, 229 жәбірленушінің өтініші бойынша ғана қозғалады және ол Әкімшілік құқық бұзушылық жасаған адаммен татуласуына байланысты қысқартылуға жатады.

2. Татуласу жәбірленуші мен әкімшілік құқық бұзушылық жасаған адам қол қойған жазбаша келісім негізінде жүзеге асырылады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Тараптардың татуласуына байланысты әкімшілік жауаптылықтан босату туралы Норма қазақстандық әкімшілік заңнамада он жылдан астам уақыт бұрын пайда болды, бұл әкімшілік және әкімшілік-іс жүргізу заңнамасын дамытуда, әкімшілік құқық бұзушылықтан туындайтын жанжалдарды шешудің неғұрлым ізгілікті және пәрменді тәсілдерінің пайда болуына маңызды қадам болды.

Отбасы-тұрмыстық қатынастар саласында тараптардың татуласу рәсімі құқық бұзушыны әкімшілік жауаптылықтан босатуға құқықтық негіз болып табылады және алғаш рет "әкімшілік құқық бұзушылық туралы" Қазақстан Республикасының Кодексі (2015 жылғы 1 қаңтарға дейін қолданыстағы) 2006 жылғы 20 қаңтардағы № 123 заңымен "тараптардың татуласуына байланысты әкімшілік жауаптылықтан босату"71-1-баппен толықтырылды.

Аталған норманы қолдану тәжірибесі жәбірленушімен татуласу – қазіргі заманғы құқықтық саясаттың өте тиімді құралы екенін көрсетті. Бірақ кез келген жаңа құқықтық институт ретінде құқық қолдану практикасы процесінде, әсіресе тұрмыстық зорлық-зомбылық туралы істер бойынша көрінетін өз кемшіліктері бар.

Мысалы, отбасы-тұрмыстық қатынастар саласындағы құқыққа қарсы іс-әрекеттер (ӘҚБтК 73-бабы) тұрмыс саласындағы әкімшілік құқық бұзушылық болып табылады, бірақ құқық қолдану практикасының ғылыми зерттеулері мұндай жағдайларда латенттіліктің өте үлкен пайызы және даулы тараптардың татуласуына байланысты іс әрдайым сот талқылауымен аяқталатынын көрсетеді. судебным разбирательством из-за примирения конфликтующих сторон.

Осы себепті теріс салдары бар:

- 1) құқық бұзушы өзінің жазасыздығын сезінеді, өйткені тұрмыстық зорлық-зомбылық құрбаны қарсы арыз жазуға көндіруі мүмкін;
- 2) тұрмыстық зорлық-зомбылық жәбірленушіні (оны) қорқытып, ПО-ға онымен татуласу туралы ақпаратпен жүгінуге мәжбүрлеуі мүмкін.;
- 3) тұрмыстық зорлық-зомбылық туралы істі тергеген ПО қызметкерінің жұмысы бос жүріп өтеді, ал тұрмыстық зорлық-зомбылық заңдық жауапкершілікке тартылмаған деп есептеледі;
- 4) ПО-ның профилактикалық есебіне қоюға негіз жоқ, себебі әдетте тұрмыстық зорлыққа қатысты татуласу рәсімінен кейін қорғау нұсқамасын шығармайды, соттар құқық бұзушының мінез-құлқына жақындауға тыйым салуды немесе ерекше талаптарды белгілемейді.

Түсініктеме берілген баптың 1-бөлігі Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша іс жәбірленушінің өтініші бойынша ғана қозғалатын және әкімшілік құқық бұзушылық жасаған адаммен татуласуына байланысты қысқартылуға жататын ӘҚБтК-нің Ерекше бөлігінің нақты нормаларын айқындайды. Мұндай құқықтық нормалар ӘҚБтК-нің тоғыз бабында көзделген, атап айтқанда:

- 1) 73 - бап-отбасы-тұрмыстық қатынастар саласындағы құқыққа қарсы әрекеттер
- 2) 73-1-бап - денсаулыққа қасақана жеңіл зиян келтіру;
- 3) 73-2 бап-ұрып — соғу;
- 4) 79-бап (Б.1) - Қазақстан Республикасының Дербес деректер және оларды қорғау туралы заңнамасын бұзу. Саралау белгісі-дербес деректерді заңсыз жинау және (немесе) өңдеу, егер бұл әрекеттерде қылмыстық жаза қолданылатын әрекет белгілері болмаса;

5) 146-бап-егістер немесе екпелер бойынша жүріп өту;

6) 185 - бап-Коммерциялық, банктік құпияны, кредиттік есептердің мәліметтерін немесе кредиттік бюроның кредиттік тарихтың деректер базасынан ақпаратты сақтау міндетін бұзу;

7) 186 - бап-сақтандыру құпиясын немесе Зейнетақы жинақтарын не микрокредит беру құпиясын сақтау міндетін бұзу;

8)220 - бап-Қазақстан Республикасының Төлемдер және төлем жүйелері туралы заңнамасын, клиенттерге банктік қызмет көрсетуге байланысты талаптарды бұзу;

9) 229 - бап (2 Б.) - сақтандыру ұйымының сақтандыру төлемін жүзеге асырумен байланысты талаптарды бұзуы. Сақтандыру төлемін жүзеге асыру үшін клиент ұсынған құжаттарды жоғалту - калибрлеу белгісі.

Нормалардың осы тізбесі толық және кеңейтілген түсінік беруге жатпайды. Алайда, татуласу мақсаты бойынша ол негізді болып табылады, өйткені, егер құқық бұзушы жәбірленушіге материалдық, моральдық залал немесе денсаулыққа зиян келтірген болса, татуласу ӘҚБтК-нің Ерекше бөлігінің барлық материалдық нормалары бойынша жүзеге асырылуға тиіс. Негіздер мен шарттар болған кезде тиісті істер тоқтатылуға жатады.

Мұндай нақтылау негізсіз емес. Әкімшілік іс жүргізудегі татуласу бірқатар себептерге байланысты және ең алдымен, оның жылдамдығына, жеңілдетілген тәртібіне және орынсыздығына байланысты пікір айырмашылығы бар. Осы жағдайларда мұндай редакция заң шығарушының әкімшілік процесс шеңберіне тартылған адамдардың құқықтары мен заңды мүдделерін барынша қорғауға ұмтылысы ретінде қабылданады.

ӘҚБтК-нің 64-бабының талаптарына және республика соттарында қалыптасқан практикаға сәйкес процеске қатысушылардан татуласу туралы келісім алынады, онда барлық қажетті мәліметтер көрсетіледі.

СҚО аудандық сотының 2017 жылғы 11 желтоқсандағы қаулысымен азамат В.С. жәбірленушімен медиация тәртібімен татуласуына байланысты ӘҚБтК-нің 73-бабының 1-бөлігі бойынша әкімшілік жауаптылықтан босатылды.

Сот отырысында азамат. В.С. және жәбірленуші Е.С. сотқа өздері арасында сот медиациясы тәртібімен татуласу туралы жазбаша келісім туралы арызбен және іс бойынша іс жүргізуді тоқтату туралы өтінішпен жүгінді, оны сот толық көлемде қанағаттандырды. Сот азамат Е.С. татуласудың салдары түсіндірді.

Әкімшілік іс бойынша азамат А.А-ға ол 2017 жылғы 26 қыркүйекте 10 сағат 00 минут шамасында, Благой, Пушкин көшесі, 196 мекен-жайы бойынша үйде отырып, өзінің жұбайы азаматша В.М-мен жанжал шығарғаны анықталды. Оның атына тіл тигізіп, отбасының тыныштығын бұзды, яғни ӘҚБтК-нің 73-бабының 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасады. Сотта жәбірленуші онымен татуласқаны туралы мәлімдеді, бұл әкімшілік іс жүргізуді тоқтатуға негіз болды.

Практикалық қызметте бұрын өзіне әкімшілік іс татуласуға байланысты тоқтатылған адам ӘҚБтК-нің 61-бабында белгіленген уақыт кезеңінде осыған ұқсас құқық бұзушылық жасаған кезде қайталану пайда бола ма, жоқ па деген сұрақ туындайды.

Бұл сұрақтың жауабы әкімшілік жауаптылыққа тарту деп түсінілетініне байланысты. Бұл термин ӘҚБтК-де, оның ішінде 12, 62 және т. б. баптарда қолданылады, алайда оның мазмұны Кодексте көрсетілмеген.

Оның үстіне, жекелеген авторлар көрсетілген терминді ӘҚБтК-де заң шығарушы " өндіріп алу қолданылған адам" деген терминмен қолданатын басқа ұқсас терминмен теңестіреді. Мысалы, ӘҚБтК-нің 61-бабында.

Белгілі болғандай, әкімшілік іс бойынша әкімшілік жаза қолдануға байланысты емес іс бойынша қорытынды шешімдер қабылдануы мүмкін. Олар ӘҚБтК-де тікелей көзделген істің қандай да бір мән-жайларын анықтау салдарынан заңды және дәлелді болып табылады.

Алайда, мұндай адамдар көбінесе іс бойынша іс жүргізуді қамтамасыз ету шараларын қолданумен байланысты барлық қиындықтар мен айыруларға ұшырайды. Оның үстіне, ӘҚБтК-нің 48-тарауына сәйкес іс жүзінде істерді тоқтату негіздерінің екі тізімі ерекшеленеді: ақтайтын және ақтамайтын.

ӘҚБтК-нің 861-бабының 1-бөлігіне сәйкес әкімшілік құқық бұзушылықтар туралы істерді қарауға уәкілеттік берілген судьяның, органның (лауазымды адамның) ӘҚБтК-нің 741-бабы бірінші бөлігінің 1) – 7) және 11) тармақшаларында көзделген негіздер бойынша, өзіне қатысты істі тоқтату туралы қаулысы шығарылған тұлға кінәсіз деп есептеледі және оның Қазақстан Республикасының Конституциясында және заңдарында кепілдік берілген құқықтары мен бостандықтарына қандай да бір шектеулер қоюға болмайды.

Тиісінше, әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға уәкілеттік берілген судьяның, органның (лауазымды адамның) істі ӘҚБтК-нің 741-бабында көзделген өзге де негіздер бойынша тоқтату туралы қаулылары шығарылған адамдар, кемінде әкімшілік құқық бұзушылық жасауға қатысы бар деп есептеледі.

Көрсетілген негіздемелер тобына татуласу да жатады.

Көрсетілген мән-жайларды ескере отырып, өздеріне қатысты бұрын істер ӘҚБтК-нің 741-бабы 1-бөлігінің 8), 9), 10) және 12) тармақшаларында көзделген негіздер бойынша тоқтатылған адамдардың осыған ұқсас әкімшілік құқық бұзушылықты ӘҚБтК-нің 61-бабында белгіленген мерзімдерде жасауы қайталануды құрайтыны дұрыс болып көрінеді.

Қаралып отырған баптың 2-бөлігі бітімгерлік рәсімдерді жүзеге асыру тетігі көзделген. Біріншіден, жанжал жасаушы немесе даулы Тараптар арасында жазбаша келісім жасалуы тиіс. Екіншіден, келісімге жәбірленуші мен әкімшілік құқық бұзушылық жасаған адам қол қоюға тиіс.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізуді болдырмайтын мән-жайлар (ӘҚБТК-нің 741-бабы) және әкімшілік жауапкершілікке тартпауға мүмкіндік беретін мән-жайлар (ӘҚБТК-нің 742-бабы) тараптардың татуласуы себебінен әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қысқартудың құқықтық негіздерін қамтымайды, бұл жеткіліксіз деп тану керек.

Бұл проблеманы шешу Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2016 жылғы 22 желтоқсандағы № 12 "соттардың Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодексі жалпы бөлігінің нормаларын қолдануының кейбір мәселелері туралы" нормативтік қаулысымен түсіндірілді. Осы нормативтік-құқықтық актінің 19-тармағында ӘҚБТК-нің 64-бабының 1-бөлігінде аталған әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер жәбірленушінің өтініші бойынша ғана қозғалады және ӘҚБТК-нің 741 және 742-баптарында әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуді қысқартудың осындай негізінің болмауына қарамастан, оны әкімшілік құқық бұзушылық жасаған адаммен татуласуына байланысты қысқартылуға жатады.

Келісім жасасу шарт нысанында жүзеге асырылады және азаматтық іс жүргізу заңнамасымен реттеледі. ҚР АІЖК 48-бабында тараптардың дауды (дау-шарды) медиация тәртібімен реттеу туралы келісімі не дауды партисипативтік рәсім тәртібімен реттеу туралы Келісім, егер бұл әрекеттер заңға қайшы келсе немесе біреудің құқықтарын, бостандықтарын мен заңды мүдделерін бұзса, деп көрсетілген. Келісімнің нысаны мен мазмұнын ҚР АІЖК 176-бабының "бітімгершілік келісімнің нысаны мен мазмұны" талаптарына сәйкес ресімдеу керек.

Келісім жазбаша нысанда жасалады және сенімхатта арнайы көзделген келісім жасасуға өкілеттігі болған кезде Тараптар немесе олардың өкілдері қол қояды. Келісім оның орындалу мерзімі мен тәртібі көрсетілген тараптармен келісілген шарттарды қамтуға тиіс. Келісім бітімгершілік келісімді жасасқан адамдар санынан бір данаға асатын даналардың санында жасалады және қол қойылады. Осы даналардың бірін сот немесе келісімді қабылдаған уәкілетті лауазымды адам іс материалдарына қоса тіркейді.

Егер әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғалмаса және татуласу туралы келісім жасалса, онда материал нарядқа шығарылады. ҚР ПМ-нің 2013 жылғы 13 желтоқсандағы № 713 бұйрығының 25 және 26-тармақтары негізінде іс жүргізу аяқталған әкімшілік істер номенклатуралық істерге тігіледі және әкімшілік практика бөлімшелерінің мұрағаттық үй-жайларында (шкафтарында) немесе ПО мұрағаттарында сақталады. Істе тігілген парақтар нөмірленеді және соңғы парақта нөмірленген парақтардың саны туралы куәландыру қолы қойылады. Іс жүргізу аяқталған әкімшілік істермен бірге әрбір номенклатуралық істің мынадай мәліметтері бар тізімдемесі болуы тиіс: құқық бұзушының тегі мен аты-жөні, хаттама нөмірі, кодекстің бабы, әкімшілік жаза түрі, салынған айыппұл сомасы, бет нөмірлері.

Қылмыстық құқық бұзушылықтар бойынша мұндай тәртіп Қазақстан Республикасы Бас Прокурорының 2014 жылғы 19 қыркүйектегі № 89 "қылмыстық құқық бұзушылықтар туралы арыздар мен хабарламаларды қабылдау және тіркеу, сондай-ақ Сотқа дейінгі тергеудің бірыңғай тізілімін жүргізу қағидаларын бекіту туралы" бұйрығының 14-тармағында реттелген. Лауазымды адам еркін нысанда баянат жасайды және қылмыстық қудалау органы басшысының не оның орынбасарының келісімімен іс қараусыз қалдырылады және номенклатуралық істе (нарядта) сақталады.

Егер әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғалған жағдайда істі қысқарту туралы қаулы шығару керек. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді тоқтату тетігі Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2018 жылғы 20 сәуірдегі № 5 "Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша сот қаулысы туралы" нормативтік қаулысымен түсіндірілді. Істі қысқарту туралы қаулының сипаттау-дәлелдеу бөлігінде:

1) Әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамада көрсетілген құқық бұзушылықтың мән-жайлары;

2) істі тоқтатуға негіз болған мән-жайлар;

3) қаулының қарар бөлігінде әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуді тоқтату туралы сот шешімі, осындай шешім қабылданған негіздеме, сондай-ақ Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғалған ӘҚБтК-нің Ерекше бөлігінің нормасы көрсетіледі.

64-1-бап. Құқық бұзушылық елеусіз болған кезде әкімшілік жауаптылықтан босату

Жасалған әкімшілік құқық бұзушылық елеусіз болған кезде әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға уәкілетті судья, орган (лауазымды адам) әкімшілік құқық бұзушылық жасаған адамды ауызша ескертумен шектеліп, әкімшілік жауаптылықтан босата алады.

Ескерту. Адамды осы бапта көрсетілген негіз бойынша әкімшілік жауаптылықтан босату туралы мәселені шешу кезінде әкімшілік құқық бұзушылық жасаудың нақты мән – жайлары, оның ішінде құқық бұзушының жеке басы, сондай-ақ қол сұғушылық объектісі, ал зиян болған жағдайда-оның мөлшері ескеріледі.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Бап жасалған әкімшілік құқық бұзушылық елеусіз болған жағдайда бұзушыны әкімшілік жауаптылықтан босату мүмкіндігін көздейді.

"Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексiне өзгерiстер мен толықтырулар енгiзу туралы" 2017 жылғы 28 желтоқсандағы Қазақстан Республикасының Заңы шеңберінде Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінде түсіндірілген бап пайда болды. Алайда бұл институт әкімшілік-деликтік заңнама үшін жаңа болып табылмайды, осыған ұқсас норма бұрын 2001 жылғы ӘҚБтК-де қамтылған.

Осы институттың заң шығарушысының қалпына келуі дұрыс деп ойлаймыз, өйткені кейбір құқық бұзушылықтар шын мәнінде болмашы болып табылады, үлкен қоғамдық

зиян келтірмейді және мемлекеттік немесе қоғамдық мүдделерге не тікелей азаматтар мен заңды тұлғаларға елеулі зиян келтірмейді.

Іс жүзінде әрекет немесе әрекетсіздік әкімшілік құқық бұзушылық құрамының белгілері болса да, жасалған құқық бұзушылықтың сипатын және құқық бұзушының рөлін, зиянның мөлшерін және туындаған салдардың ауырлығын ескере отырып, күзетілетін қоғамдық құқықтық қатынастардың Елеулі бұзылуын білдірмеген жағдайлар жиі пайда болды. Мысалы, электр энергиясын өткізу (сату) тәртібін бұзғаны үшін ӘҚБтК-нің 165-бабы заңды тұлға әкімшілік құқық бұзушылық жасау нәтижесінде алынған табыстың (түсімнің) 10% мөлшерінде әкімшілік жауапкершілікке тартады. Алайда белгіленген тарифке сәйкес төлем мөлшерін есептеуді оператор (адам) жүзеге асырады, ол төлемді есептеу кезінде адам факторы ретінде кейбір тұтынушыларға қатысты қателесуге жол бере алады.

Мұндай жағдайларда, заңды тұлғаны жауапкершілікке тарту әділетсіз және целлюлоза тәрізді болады, өйткені қол сұғушылық объектісі барлық тұтынушылар емес, тек белгілі бір бірліктер болып табылады. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы мұндай іс, Шын мәнінде, құқық бұзушылықтың маңыздылығының аздығына байланысты, егер төлемді негізсіз есептеу адамның қателігі салдарынан бір абонентке қатысты болмашы сомаға ғана болса, тоқтатылуы мүмкін.

Мысалы, жауапқа тартылатын адамның мүліктік жағдайы, құқық бұзушылық салдарын ерікті түрде жою, келтірілген залалды өтеу сияқты мән-жайлар құқық бұзушылықтың маңыздылығының аздығын сипаттайтын мән-жайлар болып табылмайды. Бұл мән-жайлар әкімшілік жаза тағайындау кезінде ескеріледі.

Іс-әрекеттің маңызы аздығы құқық бұзушылықтың қандай да бір тарабының қасиеті болып табылмайды. Бұл құқық бұзушылықтың барлық жақтары. Яғни бұл іс-әрекет немесе әрекетсіздік, бірақ формальды түрде және әкімшілік құқық бұзушылық құрамының белгілері бар, бірақ жасалған құқық бұзушылықтың сипаты мен құқық бұзушының рөлін, зиян мөлшері мен туындаған салдардың ауырлығын ескере отырып, күзетілетін қоғамдық құқықтық қатынастардың Елеулі бұзылуын білдірмейді. Осылайша, құқық бұзушылықтың объективті де, субъективті де элементтерге: құқық бұзушылық жасау мән-жайлары, зиян мөлшері болған кезде оның салдарын бағалау, оның ішінде құқық бұзушының жеке басы және қол сұғушылық объектісі ескеріле отырып, мойындау негізделуге тиіс. Көрсетілген жағдайлардың барлық жиынтығын бағалай отырып, сот, уәкілетті органдар (лауазымды адамдар) жауапкершіліктен босату туралы шешім қабылдай алады.

Норманы негізге ала отырып, сотқа, уәкілетті органға (лауазымды адамға) жасалған құқық бұзушылық мәні аз болған кезде оны жасаған адамды әкімшілік жауаптылықтан босатуға және ауызша ескертумен шектеуге мүмкіндік беріледі. Тиісінше, адамды жауаптылықтан босатуға қатысты шешім қабылдау хаттама жасайтын адамның, яғни патрульдік немесе өзге де уәкілетті емес адамның құзыретде емес. Көрсетілген бапқа

сәйкес бұл құқық осындай істі қарауға құқығы бар сотқа, органға (лауазымды адамға) ғана берілген. Олардың тізбесі ӘҚБтК-нің 36-тарауында айқындалған.

Бұл ретте заң шығарушы құқық қолданушыны 64-1-бап шеңберінде қол сұғушылықтың нақты объектісімен шектемеді. Демек, әкімшілік құқық бұзушылық жасаған адамды әкімшілік жауаптылықтан босатудың негізі ретінде елеусіз болу әкімшілік құқық бұзушылықтардың барлық түрлері бойынша, оның ішінде жол жүрісі қауіпсіздігі саласында да орынды.

Ауызша ескерту жазаларға жатпайды және қолайсыз құқықтық салдарға әкеп соқпайды. Бұл моральдық әсер ету шарасы. Ал негізгі әкімшілік жаза бола отырып, ескерту жазбаша түрде шығарылады. Нәтижесінде құқық бұзушы сот, уәкілетті органдар (лауазымды адамдар) тарапынан ізгілікті қарым-қатынасты бағалау және кейіннен қоғамдық құқық тәртібіне қол сұғатын осындай теріс қылықтарды жасамау үшін күш салу мүмкіндігіне ие.

Ауызша ескерту жариялау туралы шешім қабылданған жағдайда тұлғаға осы іс бойынша іс жүргізуді қысқарту туралы қаулы шығарылады.

Осы бапта көрсетілген негіз бойынша адамды әкімшілік жауаптылықтан босату туралы мәселені шешу кезінде түсініктеме берілген баптың ескертуіне сәйкес әкімшілік құқық бұзушылықты жасаудың нақты жағдайлары, оның ішінде құқық бұзушының жеке басы, сондай – ақ қол сұғушылық объектісі, ал зиян болған жағдайда-оның мөлшері ескеріледі.

Қарағанды қаласы МАӘС-нің 2018 жылғы 26 қаңтардағы қаулысымен ӘҚБтК-нің 274-бабының 1-бөлігі бойынша азамат Е.И-ға қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізу әкімшілік құқық бұзушылықтың маңызы аз болуына байланысты тоқталды. Сот ауызша ескертумен шектелді.

Іс материалдарынан 2018 жылғы 11 қаңтарда бұрын мемлекеттік лауазымды атқарған адамның жұбайы болып табылатын азамат Е.И-ге қатысты 2017 жылғы 31 наурызға дейінгі мерзімде 2016 жылғы кірістері, мүлкі туралы декларацияны және кірістері, салық салу объектісі болып табылатын мүлкі туралы басқа да мәліметтерді ұсынбаудан көрінген қаржылық бақылау шараларын бұзғаны үшін ӘҚБтК-нің 274-бабының 1-бөлігі бойынша әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғалды.

Азамат Е.И. жұбайының мемлекеттік қызметтен босатылғаннан кейін өзінің декларация тапсыруы керек екенін білмейтінін көрсетті. Хабарламаны 2017 жылдың сәуір айының ортасында, күйеуі іссапарда болған кезде алған. Өзі бала күтімі бойынша декреттік демалыста болғандықтан, декларация тапсыра алмаған және жұбайын күткен.

Қарама-қарсы мысалдар да бар, олардың маңызы болмашы екенін мойындау даулы болып көрінеді. БҚО Орал қаласының МӘС 2018 жылғы 5 сәуірдегі қаулысымен маңызы болмашы болғаны үшін "Бывалые" ММ-не қатысты ӘҚБтК-нің 185-бабы бойынша әкімшілік іс жүргізу тоқтатылды.

Іс материалдарына сәйкес аталған ұйымның облыстық филиалы борышкердің шоттары бойынша қаражаттың қозғалысы туралы мәліметтерді атқарушылық іс жүргізу басталғанға дейін жария еткені үшін әкімшілік іс жүргізу қозғалды.

Мәселен, 2016 жылғы 6 желтоқсанда олардың атына одан азамат В.В-ның пайдасына 1 151 061 теңге мөлшерінде берешекті өндіріп алу туралы 2016 жылғы 9 қарашада қозғалған №1558 атқарушылық іс жүргізу негізінде жеке сот орындаушысының 2016 жылғы 29 қарашадағы азамат Т.Н-ға қатысты есеп айырысу шоттарының бар-жоғы және нөмірлері туралы ақпарат беру туралы қаулысы келіп түсті.

2016 жылғы 7 желтоқсанда ММ жеке сот орындаушысының атына оның қаулысын орындау үшін 2016 жылғы 1 қаңтар - 7 желтоқсан аралығындағы кезеңде шоттар бойынша ақша қаражатының қозғалысы туралы үзінді көшірмені қоса бере отырып азамат Т.Н-ның шоттарының бар екені туралы жауап жіберілді. Сонымен қатар, "Банктер және банк қызметі туралы" 1995 жылғы 31 тамыздағы ҚР Заңының 50-бабының 7-бөлігі з) тармағының талаптарына байланысты Жеке тұлғаның банк шоттарының бар-жоғы және нөмірлері туралы, осы шоттардағы ақша қалдықтары мен ақша қозғалысы туралы анықтамалар мемлекеттік сот орындаушыларына: мемлекеттік сот орындаушысының әділет органының мөрімен расталған және прокурор санкциялаған қаулысының негізінде өздерінің іс жүргізуіндегі атқарушылық іс жүргізу істері бойынша борышкер жеке тұлғаның банк шоттарының бар-жоғы және нөмірлері туралы, осы шоттарда өндіріп алу сомасы шегіндегі ақшаның бар-жоғы туралы, ал ақша жеткіліксіз болған жағдайда атқарушылық іс жүргізу қозғалған кезден бастап осы шоттардағы ақша қозғалысы туралы және сейф жәшіктерінің бар-жоғы туралы мәліметтер бөлігінде ғана беріледі.

Азаматша Т.Н. ММ-нің өзінің қолданыстағы банктік шоттары туралы мәліметтерді жария етуі салдарынан олар өндіріп алушы, азамат В.В-ға белгілі болғанын түсіндірді. Қазіргі уақытта ол табысын жасырғаны және атқарушылық іс жүргізу қозғалғанға дейін берешекті өз еркімен төлеуден бас тартқаны үшін оны қылмыстық жауаптылыққа тартуға бастама жасайды.

Сот азамат Т.Н-ның банктік ақпаратты ашу арқылы өзіне елеулі зиян келтірілгені немесе өзі үшін жағымсыз салдарлардың туындағаны туралы дәлелдер ұсынбағанын көрсетті.

Бұл негіздің астарында не бар, банк ашқан ақпарат құпия ақпаратқа жата ма, жоқ па, оны ашу қалай және неліктен азамат Т.Н-ның құқықтары мен заңды мүдделерін бұзбайды, сот оны сот актісінде көрсетпеді.

Осыған байланысты, ҚР Жоғарғы Соты тиісті нормативтік қаулы арқылы ӘҚБтК-нің 64-1-бабын қолдану қағидалары мен шарттарын әзірлеуге тиіс деп ойлаймыз.

9-тарау. КӨМЕЛЕТКЕ ТОЛМАҒАНДАРДЫҢ ӘКІМШІЛІК ЖАУАПТЫЛЫҒЫ

65-бап. Кәмелетке толмағандардың әкімшілік жауаптылығы

1. *Әкімшілік құқық бұзушылық жасалған кезде он алты жасқа толған, бірақ он сегіз жасқа толмаған адамдар осы тараудың күші қолданылатын кәмелетке толмағандар деп танылады.*

2. *Әкімшілік құқық бұзушылық жасаған кәмелетке толмаған адамға тәрбиелік ықпал ету шаралары қолданыла отырып, әкімшілік жаза қолданылуы мүмкін.*

ТҮСІНІКТЕМЕ

Жас-туғаннан бастап адам өміріндегі кез келген басқа хронологиялық кезеңге дейінгі күнтізбелік кезең. Әкімшілік жауапкершіліктің жасы деп жеке адамның заңды мәртебесі үшін психофизикалық және құқықтық салдар байланысты тұлғаның психофизикалық дамуының күнтізбелік кезеңін түсіну керек. Биологиялық, күнтізбелік, әлеуметтік-құқықтық жас түрлерін бөліп көрсету керек. Соңғы белгілі бір өмірлік кезеңде адамның әлеуметтік-психологиялық өзгерістерге, құқықтар мен міндеттердің көлемі мен мазмұнына, қоғам алдындағы жауапкершіліктің сипатына, мазмұны мен көлеміне сәйкес келетін әлеуметтендірудің қандай да бір деңгейіне ие болатынын болжайды.

Мемлекет балалардың мүдделерін қорғауда тұр және "Қазақстан Республикасындағы Баланың құқықтары туралы" 2002 жылғы 8 тамыздағы Қазақстан Республикасы Заңының 1-бабында он сегіз жасқа (кәмелетке) толмаған әрбір адам бала болып табылатынын айқындайды. Бұдан басқа, осы арнайы нормативтік акт кәмелетке толмаған адамның жауапкершілігінің және оның мінез-құлқына әсер етудің ерекшеліктерін белгілейді (48, 49-баптар). Осылайша, жаза түрін тағайындау кезінде мемлекеттік органдар мен лауазымды адамдар баланың өмір сүру және тәрбиелену жағдайларын, психикалық даму деңгейін, жеке адамның өзге де ерекшеліктерін, сондай-ақ оған жасы бойынша үлкен адамдардың әсерін ескеруге тиіс. Баланы тәрбиелеу тәсілдері адамның ар-намысын қорлайтын, қорлайтын, қатыгез, дөрекі, ар-намысты қорлайтын қарым-қатынасты, баланы қорлауды немесе пайдалануды болдырмауы тиіс.

Қазақстан Республикасы кәмелетке толмаған жасты ескеруді ұйғаратын көптеген халықаралық келісімдердің қатысушысы болып табылады. Негізгі халықаралық құқықтық актілердің қатарына жатқызуға болады

- 1989 жылғы 20 қарашада қабылданған БҰҰ "Бала құқығы туралы" Конвенциясы;
- БҰҰ Бас Ассамблеясының 1985 жылғы 10 желтоқсандағы 40/33 қарарымен қабылданған кәмелетке толмағандарға қатысты сот төрелігін іске асыруға қатысты Біріккен Ұлттар Ұйымының ең аз стандартты ережелері ("Пекин ережелері").

Осы актілерге сәйкес әрбір ұлттық юрисдикция шеңберінде кәмелетке толмаған құқық бұзушылар мен мекемелерге және функцияларына кәмелетке толмағандарға

қатысты әділ сот төрелігін жүзеге асыру кіретін және кәмелетке толмаған құқық бұзушылар мен мекемелерге тікелей қатысты заңдар, ережелер мен ережелер кешенін қабылдау үшін күш-жігер жұмсау қажет:

- кәмелетке толмаған құқық бұзушылардың әртүрлі қажеттіліктерін қанағаттандыру , бұл ретте олардың негізгі құқықтарын қорғау;

- қоғамның қажеттілігін қанағаттандыру;

- келесі ережелерді мүлтіксіз және әділ түрде жүзеге асыру.

Бұл ерекшеліктер кәмелетке толмағандар үшін мұндай алып қою және алып тастау көзделген әкімшілік заңнамада де ескеріледі:

- кейбір әкімшілік жазаларды қолдану туралы алып қою;

- жекелеген әкімшілік жазаларды қолдану ерекшеліктері;

- кәмелетке толмағандарға ғана қолданылатын ерекше шаралар;

- ерекше ескіру мерзімі;

- Жауапкершіліктен босатудың ерекше шарттары;

- кәмелетке толмаған тұлғалардың қатысуымен әкімшілік істер бойынша мемлекеттік органдар мен лауазымды тұлғалардың арнайы құзыреттері.

Осы және басқа да ерекшеліктер осы Кодекстің жалпы және ерекше бөліктерінің нормаларында болады, олар бұдан әрі түсініктеме береді.

Жалпы ереже бойынша (ӘҚБтК-нің 28-бабы) 16 жасқа толған адамдар әкімшілік жауапкершілікке тартылады. Бұл ретте 18 жасқа толған адамдар кәмелетке толмағандар деп танылады

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 65-бабының 1-бөлігінде "кәмелетке толмағандардың әкімшілік жауаптылығы" 9-тарауының 16-дан 18 жасқа дейінгі кәмелетке толмағандарға қатысты қолданылуы бекітілген.

Көрсетілген жас аралығының басталу уақыты маңызды. Ол құқық бұзушылық жасалған уақытқа сәйкес келуі тиіс.

Кәмелетке толмағанның жасы оның туған күні көрсетілетін жеке басын куәландыратын құжаттар негізінде белгіленеді. Бұл ретте сот практикасы белгілі бір жасқа жеткен адамды туған күні емес, келесі тәуліктен бастап есептейді. Туған күнін растайтын құжаттар болмаған жағдайда жасы тиісті сараптама тағайындау арқылы белгіленеді.

ӘҚБтК-нің Ерекше бөлімінің нормаларында заң шығарушы 16 жасқа дейінгі, сондай-ақ 18 жасқа дейінгі кәмелетке толмағандардың жасын ескереді. Мысалы, 436-баптың 3-бөлігінде 16 жасқа дейінгі кәмелетке толмаған адамның елді мекендерде атыс қаруынан, газды, пневматикалық, лақтыратын және электрлік қарудан ату, пиротехникалық бұйымдарды қолдану жауапкершілігі көзделген. 435-да бірдей. Кәмелетке толмағандар жасаған бұзақылық және 438-бап. Арнайы қызметтерді көрінеу жалған шақыру және ӘҚБтК-нің Ерекше бөлімінде көзделген басқа да құқық бұзушылықтар.

Кәмелетке толмағандардың басқа санаты 422-бапта көрсетілген, онда кәмелетке толмағандардың түнгі уақытта ойын-сауық мекемелерінде немесе заңды өкілдерінің еріп жүруінсіз тұрғын үйден тыс жерлерде болғаны үшін 18 жасқа толмаған адамдардың жауапкершілігі көзделген.

9-тарау нормаларының күші Әкімшілік құқық бұзушылық құрамына да қолданылады, онда субъект 28-баптың 1) тармағында көрсетілген жалпы белгілерге ие: Әкімшілік құқық бұзушылық аяқталған немесе жолын кесу кезінде он алты жасқа толған ақыл-есі дұрыс жеке адам.

Осы норманың 2-бөлігінде әкімшілік құқық бұзушылық жасаған кәмелетке толмаған адамды тәрбиелеу мүмкіндігі немесе тіпті қажеттілігі белгіленеді. Қол сұғушылықты жасаудың өзі кәмелетке толмаған баланы тәрбиелеуде, оның құндылықтар жүйесінің қателігінде кемшіліктер туралы куәландырады. Осының бәрі әділеттілікті қалпына келтірумен қатар Әкімшілік құқық бұзушылық жасаған кәмелетке толмаған адамға тәрбиелік ықпал ету қажеттілігін туғызады. Кәмелетке толмаған адамдарға қолданылатын жазаның ерекше түрлері оларды (кәмелетке толмағандарды) құқықтық қорғау нысаны ретінде бағаланады. Тәрбиелік ықпал ету шараларының түрлері мен мазмұны ӘҚБтК-нің 69 және 70-баптарында бекітілген.

66-бап. Кәмелетке толмағандарға әкімшілік жазаларды қолданудың ерекшеліктері

1. Кәмелетке толмаған адамға салынатын әкімшілік айыппұлдың мөлшері осы бөлімнің Ерекше бөлімінің бабында көзделген айыппұл мөлшеріне қарамастан он айлық есептік көрсеткіштен аспауға тиіс.

Кәмелетке толмаған адамның айыппұл төлеу үшін жеткілікті мүлкі болмаған жағдайда, айыппұл ата-аналарға немесе оларды алмастыратын адамдарға салынады.

2. Арнаулы құқықтан айыру кәмелетке толмағандарға бір жылдан аспайтын мерзімге қолданылуы мүмкін.

3. Әкімшілік жазалардың басқа да түрлері (әкімшілік қамауға алуды қоспағанда), сондай-ақ осы Кодекстің 41 және 52-баптарында көрсетілген әкімшілік-құқықтық ықпал ету шаралары кәмелетке толмағандарға жалпы негіздерде қолданылады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Әкімшілік жазалау шаралары жүйесі әр түрлі түрлерден тұрады. Неғұрлым қолданылатындардың қатарына осы бөлімнің Ерекше бөлімінің баптарында көзделген жағдайларда және шектерде әкімшілік құқық бұзушылық үшін салынатын ақшалай өндіріп алу бар айыппұлды әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғалған кезде қолданылып жүрген заңға сәйкес белгіленетін айлық есептік көрсеткіштің белгілі бір санына сәйкес келетін мөлшерде жатқызуға болады.

Кәмелетке толмаған адамдар түріндегі арнайы субъектілердің санаты (осы тарауда 16-дан 18 жасқа дейінгі) толық құқық қабілеттілігіне ие емес, азаматтық-құқықтық мәмілелер жасауда шектелген және әдетте толық табыс көзіне ие емес. Тіпті кәмелетке толмаған адамның тұрақты жұмыс орны болса да, оның еңбекақысы ең төменгі

нормалар бойынша төленеді, себебі кәсіптік білім, сыныптық біліктілік, жұмыс тәжірибесі және т. б.

Барлық осы мән-жайлар әкімшілік құқық бұзушылық жасаған кәмелетке толмаған адамдарға әкімшілік айыппұл салуға сараланған көзқарасты талап етеді.

Әдетте, ерекше бөлімнің баптарында айыппұл мөлшері айлық есептік көрсеткіштерде көрсетілген. Алайда, кейбір жағдайларда ол келтірілген залал немесе келтірілген зиян сомасының, мәміле немесе заңсыз табыс сомасының, сондай-ақ осы Кодекстің Ерекше бөлігінің нормаларына сәйкес басқа да соманың процентімен есептеледі.

Кәмелетке толмағандарға әкімшілік айыппұл түрінде жаза тағайындау кезінде проценттік сөздер ескерілмейді, ал айыппұл айлық есептік көрсеткіштерде қатаң есептеледі. Сонымен қатар, оның көлемі 10 есе шектеулі. Бұл көрсеткіш барынша рұқсат етілген болып табылады.

Айлық есептік көрсеткіш-бұл республикалық бюджет туралы Заңмен жыл сайын белгіленетін және Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес жәрдемақыларды және өзге де әлеуметтік төлемдерді есептеу, сондай-ақ айыппұл санкцияларын, салықтар мен басқа да төлемдерді қолдану үшін қолданылатын көрсеткіш.

2017 жылғы 30 қарашадағы "2018 – 2020 жылдарға арналған республикалық бюджет туралы" Қазақстан Республикасының Заңына сәйкес айлық есептік көрсеткіш – 2 405 теңгені құрайды.

Мысалы, кәмелетке толмаған адамға 2018 жылы жасалған әкімшілік құқық бұзушылық үшін әкімшілік айыппұл түрінде жаза қолданылған жағдайда оның мөлшері 24 050 теңгеден аспауы тиіс.

Әкімшілік айыппұл мөлшерін тағайындаған кезде уәкілетті адам немесе орган істің барлық мән-жайларын зерделеу негізінде шешім қабылдауға тиіс және айыппұлдың тағайындалған мөлшері ең жоғары 10 еселенген айлық есептік көрсеткіштен айтарлықтай өзгеше болуы мүмкін.

Айыппұл тағайындалған кезде уәкілетті адам міндетті түрде оны төлеу мүмкіндігінің бар-жоғына көз жеткізуге тиіс. Атап айтқанда, ақшалай қаражаттың тұрақты көзінің бар екендігін (жалақы, стипендия және т.б.) анықтау қажет. Сондай-ақ, Меншік құқығы негізінде ӘҚБтК-нің 894-бабына сәйкес мәжбүрлеу тәртібімен айыппұл түрінде өндіріп алудың орындалуын қамтамасыз етуді ала алатын мүліктің бар екендігі туралы анықтау қажет.

Әкімшілік құқық бұзушылық жасауға кінәліде кәмелетке толмаған адамның төлем жасау мүмкіндігі және тиісті мүлкі болмаған жағдайда, айыппұл ата-аналарға немесе оларды алмастыратын адамдарға қолданылады. "Неке (ерлі-зайыптылық) және отбасы туралы" Қазақстан Республикасының 2011 жылғы 26 желтоқсандағы Кодексінің 1-бабының 12-тармағына сәйкес соңғысы бала асырап алушыларды, қорғаншыны немесе қамқоршыны, асырап алушы ата-анасын (асырап алушы ата-анасын), патронат

тәрбиешіні және Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес баланың қамқорлығын, білім алуын, тәрбиесін, құқықтары мен мүдделерін қорғауды жүзеге асыратын басқа да адамдарды жатқызуы қажет.

Осы норманың 2 бөлігінде кәмелетке толмаған адамға арнаулы құқықтан айыру сияқты әкімшілік жаза қолдану ерекшеліктері бекітілген. Бұл ерекшелік әкімшілік жазаның осы түрінің уақытша шектерін белгілеу болып табылады. Егер жалпы ереже бойынша (46-бап) арнаулы құқықтан айыру мерзімі бір айдан кем және екі жылдан артық болмаса, онда кәмелетке толмаған адамдар үшін бұл мерзім бір жылдан аспайтын мерзімді құрайды.

Әлеуметтік маңыздылығын ескере отырып, заң шығарушы қаралып отырған әкімшілік жазаның жартысына қысқартылған ең жоғары мерзімін белгіледі. Тұтастай алғанда осы Кодекс үшін кәмелетке толмағандар үшін ең жоғары мерзімдердің жартысына қысқартудың жалпы ережесі болып табылады.

Осы норманың 3-бөлігі осы Кодекстің 50-бабының 2-бөлігімен үйлеседі, онда 18 жасқа толмаған кәмелетке толмаған адамдарға әкімшілік қамауға алуды қолдануға тыйым салу бекітілген. Бұл ретте 16 жастан 18 жасқа дейінгі кәмелетке толмаған адамдарға жалпы негіздерде осы Кодекстің 41 және 52-баптарында аталған Ықпал етудің қалған шаралары қолданылатыны бекітілген.

67-бап. Кәмелетке толмаған адамға әкімшілік жаза қолдану

1. Кәмелетке толмаған адамға әкімшілік жаза қолданылған кезде, осы Кодекстің 56 және 57-баптарында көзделген мән-жайлардан басқа, оның өмір сүру және тәрбиелену жағдайлары, психикалық даму деңгейі, жеке басының өзге де ерекшеліктері, сондай-ақ оған жасы үлкен адамдардың әсері ескеріледі.

2. Кәмелетке толмаған жас жеңілдететін мән-жай ретінде басқа да жеңілдететін және ауырлататын мән-жайлармен жиынтықта ескеріледі.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Әкімшілік жаза қолданудың жалпы ережелері мен шарттары осы Кодекстің 7-тарауында бекітіледі. Түсіндірілетін нормада 16 жастан 18 жасқа дейінгі кәмелетке толмаған тұлғаларға жаза қолдану ережелерінің ерекшеліктері бекітіледі.

Әкімшілік жаза қолдану кезінде міндетті түрде жауапкершілікті жеңілдететін немесе ауырлататын мән-жайлар анықталуға тиіс. Осы мән-жайлардың тізбесі осы Кодекстің 56 және 57-баптарында бекітілген.

Кәмелетке толмаған адамға қатысты әкімшілік іс бойынша зерттелуге және белгіленуге тиіс қосымша мән-жайлар:

- өмір сүру жағдайы;
- шарттары тәрбиелеу;
- психикалық даму деңгейі;
- оған жасы үлкен адамдардың әсері;
- жеке тұлғаның өзге де ерекшеліктері.

Кәмелетке толмағандар туралы жоғарыда аталған жағдайларды зерттеу қажеттілігі оның қалыптаспаған санасының ерекшеліктерінен, психикасы бекітілмеген, өмірлік ұстанымдары мен негіздеріне назар аударылмаған. Осы жағдайларды зерделеу құқық бұзушылықты жасаудың шынайы себептері мен себептерін анықтауға мүмкіндік береді, сондай-ақ құқық бұзушылық жасаған кәмелетке толмаған адамды заңнама талаптарын сақтау және құқық тәртібін құрметтеу рухында тәрбиелеуге, сондай-ақ жаңа құқық бұзушылықтардың жасалуының алдын алуға ықпал ететін әкімшілік жазаның барабар шараларын таңдауға мүмкіндік береді.

Халықтың өмір сүру жағдайы ұғымы қажетті материалдық игіліктер мен қызметтермен қамтамасыз етілуін, оларды тұтынудың қол жеткізілген деңгейін және әрбір адамның өмір сүру жағдайы, еңбек пен жұмыспен қамту, тұрмыс пен бос уақыт, денсаулық пен білім, өмір сүру ортасы жағдайының сапалық сипаттамаларымен толықтырылған ұтымды қажеттіліктерді қанағаттандыру деңгейін көздейтін өте көп қырлы ұғым болып табылады.

Республикада халықтың әлеуметтік осал топтарының тұжырымдамалары бар, атап айтқанда:

- 1) Ұлы Отан соғысының мүгедектері мен қатысушылары;
- 2) Ұлы Отан соғысының мүгедектері мен қатысушыларына теңестірілген адамдар;
- 3) 1 және 2 топтағы мүгедектер;
- 4) мүгедек балалары бар немесе тәрбиелеп отырған отбасылар;

5) Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2011 жылғы 8 қарашадағы № 1309 қаулысымен бекітілген аурулар тізімінде аталған кейбір созылмалы аурулардың ауыр түрлерімен ауыратын адамдар (бұдан әрі - кейбір созылмалы аурулардың ауыр түрлерінің тізімі);

6) жасы бойынша зейнеткерлер;

7) Кәмелетке толғанға дейін ата-аналарынан айырылған жиырма тоғыз жасқа толмаған жетім балалар мен ата-анасының қамқорлығынсыз қалған балалар жатады. Шақыру кезінде мұндай адамдарды әскери қызметке жасы мерзімге ұзартылады мерзімді әскери қызметті өткеру;

8) оралмандар;

9) экологиялық зілзалалар, табиғи және техногендік сипаттағы төтенше жағдайлар салдарынан тұрғын үйінен айырылған адамдар;

10) көп балалы отбасылар;

11) мемлекеттік немесе қоғамдық міндеттерді, әскери қызметті орындау, ғарыш кеңістігіне ұшуды дайындау немесе жүзеге асыру, адам өмірін құтқару, құқық тәртібін қорғау кезінде қаза тапқан (қайтыс болған) адамдардың отбасылары;

12) толық емес отбасылар.

Кәмелетке толмаған адам әкімшілік құқық бұзушылық жасаған кезде оның осындай отбасында тәрбиеленбегенін немесе онымен бірге тұрмайтынын анықтау қажет.

Сондай-ақ, Әкімшілік құқық бұзушылық жасаған кәмелетке толмаған бала тәрбиеленетін және тұратын барлық отбасына ай сайынғы жиынтық табыс белгілеу артық болмайды.

Сонымен қатар, кәмелетке толмаған адамның өз бөлмесінің, заттарының және басқа да жеке мүлкінің болуы сияқты өмір сүру жағдайлары анықталуға жатады.

Барлық осы мән-жайларды анықтау кәмелетке толмағандарға әкімшілік құқық бұзушылықты жасаудың нақты себептері мен себептерін анықтауға және тиісті әкімшілік жаза тағайындауға мүмкіндік береді.

Әкімшілік құқық бұзушылық жасаған кәмелетке толмаған адамға жаза тағайындау кезінде есепке алуға жататын мән-жайлардың қатарына оны тәрбиелеу шарттары да жатады. Осы жағдайларды анықтау кәмелетке толмағанның оқуы туралы, оқу орнының өзі (мектеп, интернат, училище немесе т.б.), отбасында тәрбиеленумен айналысқаны (ата-ана, қамқоршы, әже немесе т. б.) туралы ақпарат жинау арқылы жүзеге асырылады.

Психикалық даму деңгейіндегі ауытқулар туралы уәкілетті медициналық мекемелер белгілеген тиісті диагноздардың болуы куәландырылуы мүмкін. Психикалық даму деңгейі, атап айтқанда оның кәмелетке толмағанның жасына сәйкес келмеуі психикалық дамуы тежелген балаларға арналған арнайы білім беру ұйымдарында оқумен анықталуы мүмкін.

Кәмелетке толмаған ересек адамға әсер етуі кәмелетке толмаған адам жасаған құқық бұзушылықтар туралы Әкімшілік істерді қарау кезінде міндетті түрде анықталуға тиіс. Бұл, ең алдымен, кәмелетке толмаған баланың толық құқық қабілеттілігіне ие бола алмай, оның заңды өкілінің еркіне бағынады. Егер бұл ықпал кәмелетке толмаған құқық бұзушыны тездетіп түзетуге ықпал ететін болса, онда уәкілетті орган кәмелетке толмаған құқық бұзушының мінез-құлқына ерекше талаптар белгілеу кезінде бұл мән-жайды ескеруге бейім болады.

Екінші жағынан, егер кәмелетке толмаған адам жасы үлкен адамдардың ықпалымен әкімшілік құқық бұзушылық жасаса, онда соңғылары үшін бұл жағдай ӘҚБтК-нің 57-бабының 3) тармақшасына сәйкес жауаптылықты ауырлататын ретінде бағаланатын болады. Сонымен қатар, кәмелетке толмаған адамды әкімшілік құқық бұзушылық жасауға тарту ӘҚБтК-нің 128-бабында көзделген дербес әкімшілік құқық бұзушылық ретінде сараланады.

Кәмелетке толмаған құқық бұзушының жеке басының өзге де ерекшеліктерінің қатарына мінез-құлықтық, жасырындылық және т.б.) ерекшеліктері, мүдделер саласы (хобби, коллекциялау, бейресми қозғалыстарға қатысу және т. б.), дене бітімінің дамуы (спорттың жауынгерлік түрлерімен айналысу немесе керісінше спортқа қызығушылықтың болмауы), сондай-ақ кәмелетке толмаған адамға неғұрлым әділ әкімшілік жаза алуға мүмкіндік беретін басқа да жағдайлар жатқызылуы мүмкін.

Түсініктеме берілген норманың 2-бөлігі кәмелетке толмаған адам әкімшілік құқық бұзушылық жасаған кезде жауаптылықтың жеңілдететін сипатын көрсетеді. Өзінің

мәні бойынша осы нормада заң шығарушы ӘҚБтК-нің 56-бабы 1-бөлігінің 4) тармағында бұрын бекітілген Ережені күшейтеді, онда кәмелетке толмаған жасы жауаптылықты жеңілдететін мән-жайларға жатқызады.

68-бап. Кәмелетке толмағандарды әкімшілік жауаптылықтан және әкімшілік жазадан босату

Әкімшілік құқық бұзушылықты бірінші рет жасаған кәмелетке толмаған адамды сот, әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға уәкілетті орган (лауазымды адам) оған заңдарда көзделген тәрбиелік ықпал ету шараларын қолдана отырып, әкімшілік жауаптылықтан немесе тағайындалған әкімшілік жазаны орындаудан босатуы мүмкін.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Әкімшілік жауаптылықтан және әкімшілік жазадан босатудың жалпы негіздері мен шарттары осы Кодекстің 8-тарауында бекітілген, оларға:

- ескіру мерзімінің өтуі;
- рақымшылық актісі;
- тараптардың татуласуы;
- құқық бұзушылықтың маңызы аз.

Бұған дейін атап өтілгендей, кәмелетке толмаған тұлғалар өздерінің жас ерекшеліктеріне байланысты заңнаманың ерекше қорғауында болады. Осыған байланысты ӘҚБтК-нің осы санаты үшін кәмелетке толмаған адамды әкімшілік жауаптылықтан және әкімшілік жазадан босатуға мүмкіндік беретін қосымша негіздер белгіленген. Түсіндірме норманың диспозициясында осы босатудың негіздері мен шарттары бекітілген.

ӘҚБтК-нің 68-бабын қолдану және адамды жауапкершілік немесе жазалау туралы босату үшін мынадай шарттардың болуы қажет:

- құқық бұзушылық субъектісі кәмелетке толмаған адам болуы тиіс;
- құқық бұзушылық алғаш рет жасалуы тиіс;
- кінәліге тәрбиелік ықпал ету шаралары қолданылуы тиіс.

Ең алдымен, 68-бапты қолдану үшін жауапкершіліктен немесе жазадан босатылатын адамның жасы өте маңызды екенін анықтау қажет. Құқық бұзушылық субъектісі әкімшілік құқық бұзушылық жасалған кезде кәмелетке толмаған болуға тиіс. Егер әкімшілік істі мәні бойынша қарау кезінде оны жасағаннан кейін кінәліге 18 жыл толса да, оған ӘҚБтК-нің 68-бабында бекітілген ережелер қолданылады.

Бұл ретте, осы нормада ӘҚБтК-нің 65-бабының 1-бөлігіне сәйкес кәмелетке толмағандар деп 16 жасқа толған, бірақ олар 18 жасқа толмаған жеке тұлғалар түсініледі.

Заңнаманың мұндай жағдайында 16 жасқа толмаған адамдарды жауапкершіліктен босату проблемалы болуы мүмкін. Мысалы, ӘҚБтК-нің ерекше бөлігіне сәйкес, құқық бұзушылықтың жекелеген түрлері үшін, мысалы, 435-бабы "Кәмелетке толмағандар жасаған бұзақылық" бойынша 14-тен 16 жасқа дейінгі кәмелетке толмағандардың

жауапкершілігі көзделген. Заңнамалық қисынды негізге ала отырып, бұл жағдайда мұндай кәмелетке толмаған адам осы Кодекстің 68-бабына сәйкес Жауапкершіліктен немесе әкімшілік жазадан бола алмайды.

Кәмелетке толмағандарды әкімшілік жауаптылықтан және әкімшілік жазадан босату шарттарының бірі құқық бұзушылықты алғаш рет жасау болып табылады.

Бұл жағдай кәмелетке толмаған адам бірінші рет әкімшілік құқық бұзушылық жасайтынын немесе әрекет бірінші рет жасалмағанын, бірақ бұрын жасалған құқық бұзушылық үшін ескіру мерзімі өткенін болжайды. ӘҚБтК-нің 68-бабының ережелерін қолдану кезінде қылмыстық құқық бұзушылықты жасау ескерілмейтініне назар аудару қажет.

Заң шығарушы уәкілетті лауазымды адамдар мен органдарға кәмелетке толмаған адамды әкімшілік жауаптылықтан не әкімшілік жазадан өз бетінше босатуға мүмкіндік береді. Әкімшілік жауаптылықтан босату тиісті жазадан да босатуды көздейді. Керісінше, әкімшілік жазадан босату әкімшілік жауапкершілікті босатуды көздемейді және өзінің құқықтық салдарларына әкеп соғады.

Кәмелетке толмағандарды әкімшілік жауаптылықтан және әкімшілік жазадан босатудың міндетті шарты ӘҚБтК-нің 69-бабында бекітілген тәрбиелік ықпал ету шараларын қолдану болып табылады.

69-бап. Тәрбиелік ықпал ету шаралары

1. Кәмелетке толмаған адамға тәрбиелік Ықпал етудің мынадай шаралары тағайындалуы мүмкін::

1) заңды түсіндіру;

3) келтірілген зиянның орнын толтыру міндетін жүктеу;

4) бос уақытын шектеу және кәмелетке толмағанның мінез-құлқына ерекше талаптар белгілеу.

2. Кәмелетке толмаған адамға бір мезгілде тәрбиелік Ықпал етудің бірнеше шарасы тағайындалуы мүмкін.

3. Осы баптың бірінші бөлігінің 4) тармақшасында көзделген тәрбиелік ықпал ету шараларын қолдану мерзімі ұзақтығы үш айдан алты айға дейін белгіленеді.

4. Кәмелетке толмаған адам осы баптың бірінші бөлігінің 4) тармақшасында көзделген тәрбиелік ықпал ету шараларын жүйелі түрде орындамаған жағдайда, егер осы Кодекстің 890-бабының бірінші бөлігінде белгіленген ескіру мерзімі өтпеген болса, ішкі істер органдары осы шараның күшін жою және кәмелетке толмаған адамды әкімшілік жауаптылыққа тарту туралы мәселені шешу үшін материалдарды сотқа ұсынады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Бала құқықтарын қорғау саласындағы мемлекеттік саясат құқықтың барлық салаларында жүйелі негізде іске асырылады. Мәселен, "Қазақстан Республикасындағы Баланың құқықтары туралы" Қазақстан Республикасының 2002

жылғы 8 тамыздағы Заңы баланың Қазақстан Республикасының Конституциясымен кепілдік берілген негізгі құқықтары мен заңды мүдделерін іске асыруға байланысты туындайтын қатынастарды реттейді, балаларды қоғамдағы толыққанды өмірге дайындау, олардың қоғамдық маңызы бар және шығармашылық белсенділігін дамыту, оларда жоғары адамгершілік қасиеттерді, патриотизм мен азаматтықты тәрбиелеу, әлемдік өркениеттің жалпы адамзаттық құндылықтары негізінде ұлттық сана-сезімді қалыптастыру қағидаттарын негізге ала отырып.

"Кәмелетке толмағандар арасындағы құқық бұзушылықтардың профилактикасы мен балалардың қадағалаусыз және панасыз қалуының алдын алу туралы "Қазақстан Республикасының 2004 жылғы 9 шілдедегі Заңына сәйкес кәмелетке толмағанды тәрбиелеу - ата-аналар немесе басқа да заңды өкілдер, сондай-ақ мемлекеттік органдардың қызметкерлері тарапынан балаға қоғамда қабылданған және оның рухани, дене бітімі, адамгершілік, психикалық, мәдени, зияткерлік дамуына және әлеуметтік ортаның теріс әсерінен қорғауға бағытталған мінез-құлық ережелері мен нормаларын дарыту жөніндегі үздіксіз ықпал ету процесі. Сонымен қатар, тәрбиелік Ықпал етудің түсіндірілетін шаралары жеке алдын алу жүйесіне кіреді.

Осылайша, әкімшілік-құқықтық санкцияларды қолданудың алдын алу әсері жеке, сондай-ақ жалпы ықпал ету тұрғысынан, сондай-ақ нақты криминогендік жағдайларға ықпал ету, құқыққа қарсы қызметті жалғастырудың іс жүзіндегі мүмкіндігін болдырмайтын жағдай жасау жолымен көрінеді.

Осыған байланысты әкімшілік құқық бұзушылық жасаған немесе әкімшілік жауаптылықтан және жазадан босатылған кәмелетке толмағандарға тәрбиелік Ықпал етудің мынадай шаралары қолданылады:

- заңды түсіндіру;
- келтірілген зиянды өтеу міндетін жүктеу;
- бос уақытын шектеу және кәмелетке толмағанның мінез-құлқына ерекше талаптар белгілеу.

Кәмелетке толмаған адамға қолданылатын заңды түсіндіру түріндегі шараның тәрбиелік әсері зор, әлі толық қалыптаспаған жеке тұлғаның құқықтық санасын қалыптастырады.

Жалпы ереже бойынша кәмелетке толмағандардың толық әрекет қабілеттілігі жоқ, берілген құқықтарды өз бетінше пайдалана алмайды. Осыған байланысты кәмелетке толмаған адам қандай да бір құқықтың бар екендігі туралы білмеуі мүмкін және соның салдарынан оны бұзуы мүмкін.

Тәрбиелік Ықпал етудің бұл шарасы, ең алдымен, кәмелетке толмаған адамға оның әрекеті неге құқыққа қайшы екенін бұзған заңнаманың нормаларын түсіндіруден көрінеді. Сонымен қатар, осы жағдайларда заңды мінез-құлықтың мазмұнын да

түсіндіру қажет. Кәмелетке толмаған адамның болашақта заңды мінез-құлқын қалыптастыру мақсатында Әкімшілік құқық бұзушылықтың шектес құрамдарын да түсіндіруден артық болмайды.

Кәмелетке толмаған адамдарға қолданылатын тағы бір тәрбие шарасы келтірілген зиянды өтеу міндетін жүктеу болып табылады. Бұл шараның ерекшелігі әкімшілік құқық бұзушылық жасаған кәмелетке толмаған адамның құқықтық мәртебесінен тұрады.

Әдетте, егер әкімшілік құқық бұзушылықпен жәбірленушіге зиян келтірілсе, онда оның өтемі материалдық түрде жүргізіледі. Алайда, кінәлі кәмелетке толмаған болса, онда ол келтірген материалдық залалды азаматтық-құқықтық тәртіппен өндіріп алу мүмкін емес. Мұндай жағдайларда залал осы кәмелетке толмаған адамның заңды өкілдерінен өндіріп алынады, ал оған келтірілген зиянның орнын толтыру міндеттемесі қолданылады.

Кәмелетке толмағанның бос уақытын шектеу және мінез-құлқына ерекше талаптар белгілеу белгілі бір орындарға баруға тыйым салу, бос уақыттың белгілі бір нысандарын, оның ішінде механикалық көлік құралын басқаруға байланысты пайдалану, тәуліктің белгілі бір уақытынан кейін үйден тыс жерде болуын, мамандандырылған мемлекеттік органның немесе кәмелетке толмағандардың құқықтарын қорғау жөніндегі комиссияның рұқсатынсыз басқа жерлерге шығуын шектеу түрінде көрсетілуі мүмкін.

Кәмелетке толмаған адамға сондай-ақ білім беру мекемесіне қайтып келу, оқуды жалғастыру немесе аяқтау не мамандандырылған мемлекеттік органның немесе кәмелетке толмағандардың құқықтарын қорғау жөніндегі комиссияның көмегімен жұмысқа тұру талабы қойылуы мүмкін.

Түсініктеме берілген норманың 2-бөлігі уәкілетті орган немесе лауазымды адам үшін шектеулердің жоқтығынан тұратын тәрбиелік сипаттағы шараларды тағайындау кезінде өкілеттіктің кең спектрін белгілейді, яғни әкімшілік құқық бұзушылық жасаған кәмелетке толмаған адамға ӘҚБтК-нің 69-бабының 1-бөлігінде көрсетілген бір шара сияқты барлық үшеуі де қолданылуы мүмкін.

Осы норманың 3-бөлігі ӘҚБтК-нің 69-бабы 1-бөлігінің 4) тармақшасында бекітілген тәрбиелік ықпал ету шараларының ерекшелігін көрсетеді. Егер заңды түсіндіру және келтірілген зиянды өтеу міндетін жүктеу сияқты тәрбиелік ықпал ету шаралары бір мезгілде орындалса, онда бос уақытын шектеу және кәмелетке толмағанның мінез-құлқына ерекше талаптар белгілеу уақытша шектеулерге ие болады. Заң шығарушы бұл нормада тәрбиелік ықпал ету шараларын орындау үшін кемінде 3 ай және 6 айдан аспайтын уақыт белгілейді. Уәкілетті орган немесе лауазымды адам кәмелетке толмағанның бос уақытын шектеу және мінез-құлқына ерекше талаптар

белгілеу мерзімін айқындау кезінде жасалған әкімшілік құқық бұзушылықтың, кінәлі кәмелетке толмаған адамның жеке басының сипаттамасын және басқа да мән-жайларды негізге алады.

Кәмелетке толмағанның бос уақытын шектеу және мінез-құлқына ерекше талаптар қою түріндегі тәрбиелік ықпал ету шарасы атап өтілгендей, олар орындалмаған жағдайда да көрініс табады. Сонымен, түсініктеме берілген норманың 4-бөлігінде кәмелетке толмағандардың бос уақытын шектеуді және мінез-құлқына ерекше талаптарды жүйелі түрде сақтамаған жағдайда іс-қимыл тәртібі көзделген.

Бұл ретте екі міндетті шарт белгіленген, бұл:

- орындалмау жүйелілігі, ол, ең алдымен, қолданылған шаралардың жол берілген бұзушылықтарының еселігінен тұрады, әдетте, мұндай Сан үш және одан да көп сақталмау жағдайларымен анықталады;

- осы Кодекстің 890-бабының бірінші бөлігінде белгіленген ескіру мерзімі өтпеген.

Осы шарттар болған жағдайда, уәкілетті орган Ішкі істер органдары түрінде таңдалған шараны сақтамағанын растайтын материалды жинайды және оны мынадай мәселелерді шешу үшін сотқа ұсынады

- бұл шараның күшін жою туралы.

- кәмелетке толмағанды әкімшілік жауапкершілікке тарту туралы.

70-бап. Тәрбиелік ықпал ету шараларының мазмұны

1. Заңды түсіндіру кәмелетке толмаған адамға оның әрекетімен келтірілген зиянды және осы Кодексте көзделген құқық бұзушылықтарды қайталап жасаудың заңдық салдарын түсіндіруден тұрады.

2. Алып тасталды-ҚР 28.12.2017 № 127-VI Заңымен.

3. Келтірілген зиянның орнын толтыру міндеті кәмелетке толмағанның мүліктік жағдайын және оның тиісті еңбек дағдыларының болуын ескере отырып жүктеледі.

4. Кәмелетке толмағанның бос уақытын шектеу және мінез-құлқына ерекше талаптар белгілеу белгілі бір орындарға баруға, бос уақыттың белгілі бір, оның ішінде көлік құралын басқаруға байланысты нысандарын пайдалануға тыйым салуды, тәуліктің белгілі бір уақытынан кейін үйден тыс жерде болуын шектеуді, соттың не әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға уәкілетті органның (лауазымды адамның) рұқсатынсыз басқа жерлерге шығуға тыйым салуды көздеуі мүмкін. Кәмелетке толмаған адамға қатысты құқық бұзушының мінез-құлқына осы Кодекстің 54-бабында көзделген ерекше талаптар белгіленуі, сондай-ақ оқуды аяқтау не кәмелетке толмағандардың құқықтарын қорғау жөніндегі комиссияның көмегімен жұмысқа тұру талабы қойылуы мүмкін.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Кәмелетке толмаған бала өзінің жасына және ой-өрісінің дамуына байланысты өз іс-әрекеттерін дұрыс бағалай алмауына байланысты, ол Әкімшілік

құқық бұзушылық жасаған жағдайда оған заңды түсіндіру түрінде тәрбиелеу шарасы қолданылады.

Ең алдымен, бұл шараның мәні кәмелетке толмаған адамға жасалған әрекеттің мәні мен мазмұнын түсіндіру болып табылады. Бұл үшін түсіндіру кезінде адамға оның жасын, тәрбиелеу деңгейін, өмір сүру жағдайларын және басқа да жағдайларды ескере отырып түсінікті лексиконды пайдалану қажет.

Түсіндірме норманың диспозициясына сәйкес бұл шара түсіндіру болып табылады:

- әрекетпен келтірілген зиян;
- құқық бұзушылықты қайта жасаудың заңды салдарлары.

Әкімшілік құқық бұзушылық жасаған кәмелетке толмаған адам оның әрекеті заңмен қорғалатын мүдделерге зиян келтіргенін түсінуі тиіс. Сондай-ақ кәмелетке толмағанға өзі бұзған құқықтар мен мүдделердің мазмұны туралы, сондай-ақ материалдық емес нысанда білдірілуі мүмкін зиян туралы жеткізу қажет.

Заңды түсіндіру кезінде әкімшілік құқық бұзушылық жасаған кәмелетке толмаған адамға оның кез келген Әкімшілік құқық бұзушылық жасаудың барлық заңды салдары туралы, сондай-ақ құқық бұзушылық қайталап жасалған жағдайларда, атап айтқанда:

- материалдық жазалар;
- арнайы құқықтардан айыру;
- бос уақытты шектеу;
- мінез-құлқына ерекше талаптар белгілеу;
- қосымша міндеттерді жүктеу;
- жұмысқа қабылдау немесе оқыту кезіндегі шектеулер;
 - құқық бұзушылықты қайталап жасаған кезде неғұрлым қатаң жаза қолдану, тұтқындауға дейін;
- және т. б.

3 бөлім. Келтірілген зиянның орнын толтыру міндеті кәмелетке толмаған адамға мынадай шарттар ескеріле отырып жүктеледі::

- мүлктік жағдай;
- тиісті еңбек дағдыларының болуы.

Әкімшілік құқық бұзушылық жасаған кәмелетке толмаған адамға тәрбиелік ықпал етуден басқа, келтірілген зиянның орнын толтыру міндетін жүктеу азаматтық заңнамада алғышарттар болады. Сонымен, Қазақстан Республикасы Азаматтық кодексінің 926-бабында 14 жастан 18 жасқа дейінгі кәмелетке толмағандар келтірген зиян үшін жауапкершілік айқындалады, оған сәйкес 14 жастан 18 жасқа дейінгі кәмелетке толмағандар өздері келтірген зиян үшін жалпы негіздерде дербес жауап береді. Сонымен қатар, 14 жастан 18 жасқа дейінгі кәмелетке толмағанның зиянды өтеу үшін жеткілікті мүлкі немесе өзге де табыс көздері болмаған жағдайда, зиянды толық немесе оның жетпейтін бөлігінде, егер олар зиян олардың кінәсінен болмағанын дәлелдей алмаса, оның заңды өкілдері өтеуі тиіс екендігі анықталды.

ҚР АҚ 927-бабына сәйкес, ата-ана құқықтарынан айырылған ата-анаға, егер баланың зиян келтіруге әкеп соққан мінез-құлқы ата-ананың баланы тәрбиелеу жөніндегі міндеттерін тиісінше жүзеге асырмауының салдары болып табылатыны анықталса, сот ата-анасы ата-ана құқықтарынан айырғаннан кейін үш жыл ішінде оның кәмелетке толмаған балалары келтірген зиян үшін жауапкершілікті жүктей алады.

Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2002 жылғы 11 сәуірдегі № 6 " кәмелетке толмағандардың қылмыстары және оларды қылмыстық және өзге де қоғамға қарсы іс-әрекетке тарту туралы істер бойынша сот тәжірибесі туралы" нормативтік қаулысына сәйкес, 14-18 жас аралығындағы кәмелетке толмағанда зиянды өтеу үшін жеткілікті табыс немесе өзге мүлік болмаған жағдайларда, зиянды толық немесе жетіспейтін бөлігінде, егер олар зиян олардың кінәсінен болмағанын дәлелдемесе, ата-аналары (асырап алушылар) немесе Егер залал бірнеше адамның бірлескен құқыққа қарсы әрекеттерінің нәтижесінде болса, онда кінәлілер, үлкендер, сондай-ақ кәмелетке толмағандар, оларда жеткілікті табысы мен мүлкі болған жағдайда, АҚ-нің 932-бабына сәйкес ортақ материалдық жауаптылықта болады.

Кәмелетке толмағанның мүліктік жағдайы бірқатар мән-жайларды белгілеуді көздейді, оларға мыналарды жатқызуға болады: өз мүлкінің болуы, жалақы немесе жәрдемақы және басқа да дотациялар түріндегі табыс көзінің болуы, отбасының жиынтық табысы оның құрамына барабар және кәмелетке толмағанның мүліктік жағдайын айқындайтын басқа да мән-жайлар.

Кәмелетке толмаған адамның еңбек қызметі сондай-ақ салалық заңнамамен, атап айтқанда кәмелетке толмаған адамның еңбек қызметін шешетін Қазақстан Республикасының Еңбек кодексімен реттеледі. Мәселен, 2-тармағына, 31-бабының көрсетілген еңбек шарты жасалуы мүмкін:

1) орта білім беру ұйымында негізгі орта, жалпы орта білім алған жағдайларда он бес жасқа толған азаматтар;;

2) он төрт жасқа толған оқушылармен жұмысты орындау үшін, сабақтан бос уақытында, денсаулығына зиян келтірмейтін және оқу процесін бұзбайтын;

3) 14 жасқа толмаған адамдармен, кинематография ұйымдарында, театрларда, театр және концерт ұйымдарында, цирктерде денсаулығына және адамгершілік жағынан дамуына нұқсан келтірмей, туындыларды жасауға және (немесе) орындауға қатысу үшін осы тармақтың 2) тармақшасында айқындалған шарттарды сақтай отырып, жүзеге асырылады.

Мүгедектігіне, жасына, психикалық жарақаттарына және т.б. байланысты еңбек қызметіне қарсы көрсетімдердің болмауы, сондай-ақ кәмелетке толмағанның тиісті еңбек дағдыларының болуы кәмелетке толмағанның қандай да бір жұмысты өз еңбегімен орындау, мысалы, жеке өзі, өз еңбегімен өзі жойылған немесе бүлінген мүлікті жасау немесе қалпына келтіру іс жүзінде іс жүзінде іс жүзінде білімділігі мен қабілетін болжайды, бұл үлкен тәрбиелік мәні бар.

4 бөлім. Түсініктеме берілген норманың диспозициясына сәйкес бос уақытын шектеу және кәмелетке толмағанның мінез-құлқына ерекше талаптар белгілеу түріндегі тәрбиелік шара

келесі тыйым салулар:

- белгілі бір орындарға бару (мысалы: вокзалдар, базарлар, сауда үйлері және т. б.);
- белгілі бір бос уақытты пайдалану (мысалы: концерттер, спорттық жарыстар және т. б.);

- көлік құралын басқару (мысалы: мопедтер, картингтер және т. б.);

- тәуліктің белгілі бір уақытынан кейін үйден тыс жерде болуын шектеу (мысалы, Қараңғы уақытта, жыл уақытына байланысты өзгеше болуы мүмкін);

- соттың немесе әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға уәкілетті органның (лауазымды адамның) рұқсатынсыз басқа жерлерге шығу;

мынадай міндеттемелер:

- оқуды аяқтау;

- кәмелетке толмағандардың құқығын қорғау жөніндегі комиссияның көмегімен жұмысқа орналасу.

Бұдан басқа кәмелетке толмаған адамға қатысты ӘҚБтК-нің 54-бабында көзделген құқық бұзушының мінез-құлқына ерекше талаптар белгіленуі мүмкін, атап айтқанда:

1) жәбірленушінің еркіне қарамастан жәбірленушіні іздестіруге, ізіне түсуге, оған баруға, онымен ауызша, телефон арқылы сөйлесуге және кәмелетке толмаған және (немесе) әрекетке қабілетсіз отбасы мүшелерін қоса алғанда, өзге де тәсілдермен байланыс жасауға;

2) атыс қаруын және қарудың басқа да түрлерін сатып алуға, сақтауға, алып жүруге және пайдалануға;

3) кәмелетке толмағандарға белгілі бір орындарға баруға, кәмелетке толмағандардың құқықтарын қорғау жөніндегі комиссияның рұқсатынсыз басқа жерлерге баруға;

4) алкогольдік ішімдіктерді, есірткі құралдарын, психотроптық заттарды қолдануға тыйым салынады.

Тәрбиелік ықпал ету шараларын орындаудың жекелеген ерекшеліктері "ішкі істер органдарында профилактикалық есепте тұрған адамдарға профилактикалық бақылауды жүзеге асыру қағидаларын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Ішкі істер министрінің 2014 жылғы 15 шілдедегі № 432 бұйрығымен реттеледі.

71-бап. Ескіру мерзімі

Осы Кодекстің 62-бабында көзделген ескіру мерзімдері кәмелетке толмағандарды әкімшілік жауаптылықтан босату немесе әкімшілік жазаны орындау кезінде жартысы қысқартылады.

ТҮСІНІКТЕМЕ _____

Осы бапта мерзімі белгіленген, олар өткеннен кейін кәмелетке толмаған адамдар үшін әкімшілік жаза тағайындау мүмкіндігі жоққа шығарылады.

Кодекстің 65-бабына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық жасалған кезде он алты жасқа толған, бірақ он сегіз жасқа толмаған адамдар кәмелетке толмағандар деп танылады.

ӘҚБтК-нің 62-бабына сәйкес адам жалпы негіздерде әкімшілік құқық бұзушылық жасалған күннен бастап екі ай өткеннен кейін әкімшілік жауаптылыққа тартылуға жатады.

Әкімшілік жауаптылыққа тартудың мерзімі-бұл әкімшілік құқық бұзушылық жасаған адам әкімшілік жауаптылыққа тартылуы мүмкін және ол өткеннен кейін Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуді бастау мүмкін емес, ал басталған іс қысқартылуға тиіс мерзім. Осы ереже әкімшілік жауапкершілікке тартудың ескіру мерзімінің өтуі Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуді болдырмайтын мән-жайларға жатқызылатынына негізделген (ӘҚБтК 741-бабы 1-бөлігінің 5) тармақшасы). ӘҚБтК-нің 809-бабына сәйкес әкімшілік жауапкершілікке тарту мерзімінің өтуі Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізуінде жатқан лауазымды адамның ӘҚБтК-нің 741 және 742-баптарында көзделген талаптарды сақтай отырып, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуді тоқтату туралы қаулы шығаруына негіз болып табылады. Бұдан басқа, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарауға дайындау кезінде міндетті түрде орган (лауазымды адам) анықтайтын мәселелердің қатарына іс бойынша іс жүргізуді болдырмайтын мән-жайлардың бар-жоғын анықтау жатқызылған (ӘҚБтК-нің 813-бабы).

Адамды әкімшілік жауаптылыққа тартудың ескіру мерзімінің басталуы жалпы ереже бойынша Әкімшілік құқық бұзушылық жасалған күн болып есептеледі. Салдардың басталу уақытына қарамастан, әкімшілік жауаптылыққа әкеп соғатын, жеке немесе заңды тұлғаның Кодексте көзделген құқыққа қарсы, кінәлі (қасақана немесе абайсызда) іс-әрекетті немесе әрекетсіздікті объективті Тараптың орындаған күні Әкімшілік құқық бұзушылық жасалған күн деп танылады.

Заң шығарушы қылмыстық іс тоқтатылған жағдайда, егер құқық бұзушының іс-әрекетінде әкімшілік құқық бұзушылық белгілері байқалса, бұл адам қылмыстық іс бойынша іс жүргізуді қысқарту туралы қаулы келіп түскен күннен бастап үш айдан кешіктірілмей әкімшілік жауаптылыққа тартылуы мүмкін екенін атап көрсетті. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуді қозғау туралы қаулыны прокурор шығарады.

Сондай-ақ заң шығарушы әкімшілік жауапкершілікке тартудың ескіру мерзімі жасалған күннен емес, анықталған күннен бастап (ӘҚБтК 62-бабы) есептелетін әкімшілік құқық бұзушылықтарды да көздейді.

Осындай құқық бұзушылықтарға созылатын әкімшілік құқық бұзушылықтар, сондай-ақ бюджеттік қатынастар саласындағы әкімшілік құқық бұзушылықтар не қоғам мен мемлекеттің заңмен қорғалатын мүдделеріне қол сұғатын әкімшілік құқық бұзушылықтар жатады.

Кейбір жағдайларда адам үшін әкімшілік құқық бұзушылық жасаудың басталу күнін белгілеуге болады, бірақ мұны жиі жасау мүмкін емес, өйткені адам үшін әкімшілік құқық бұзушылық жасау бірнеше күн, ай және тіпті жыл бойы үздіксіз жалғасуы мүмкін. Әкімшілік құқық бұзушылық жасау ұзақтығы оның біліктілігіне әсер етпейтіндіктен, созылып кеткен әкімшілік құқық бұзушылық кезінде ескіру мерзімінің өтуі ол анықталған сәттен бастап есептеледі. Прокурордың заңды түсіндіруіне және (немесе) оған уәкілеттік берілген адамдардың оны тоқтату талабын түсіндіруіне қарамастан, құқыққа қарсы мінез-құлықты жалғастыру әкімшілік жауаптылықты ауырлататын мән-жай болып табылатынын (ӘҚБТК-нің 57-бабы) және мұндай мән-жайлар кезінде жасалған әкімшілік құқық бұзушылықты адамдар қатарына жатқызу үшін негіз болмайтынын ескеру қажет.

Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2016 жылғы 22 желтоқсандағы № 12 нормативтік қаулысы ӘҚБТК-нің 71-бабында көзделген ӘҚБТК-нің 62-бабында белгіленген ескіру мерзімінің жартысын қысқарту кәмелетке толмағандар ғана әкімшілік жауаптылықтан босату немесе әкімшілік жазаны орындау кезінде қолданылуға жататынын түсіндіреді.

Кәмелетке толмаған құқық бұзушылардың ата-аналары немесе оларды алмастыратын адамдар жасаған әкімшілік құқық бұзушылықтар туралы істер бойынша ӘҚБТК-нің 62-бабында көзделген әкімшілік жаза қолдану мерзімдерін қолдану туралы мәселені шешу кезінде ӘҚБТК-нің 71-бабының ережелері қолданылуға жатпайды.

Мысалы, егер ӘҚБТК-нің 62-бабының 1-бөлігінде адам әкімшілік құқық бұзушылық жасалған күннен бастап екі ай өткеннен кейін әкімшілік жауаптылыққа тартылуға жатпайтыны анықталса, онда кәмелетке толмаған адамға қатысты бұл мерзім жартылай қысқартылады. Кәмелетке толмаған адамды тағайындалған жаза түрін орындаудан босату үшін дәл осындай негіздер, яғни қаулы ол заңды күшіне енген күннен бастап алты ай ішінде орындалмады.

Мерзімдерді қысқарту бүкіл әкімшілік кодекс үшін ортақ болып табылады және 16 жасқа толған, бірақ 18 жастан аспайтын барлық адамдарға қолданылуы мүмкін, өзге жағдайларда жауапкершілік ата-аналарға немесе оларды алмастыратын адамдарға жүктеледі, олар істі заңды өкілдер ретінде қарауға қатысуға тартылады.

72-бап. Кәмелетке толмаған адам әкімшілік жазаға тартылған деп есептелетін мерзім

Әкімшілік құқық бұзушылық үшін әкімшілік жаза қолданылған кәмелетке толмаған адам әкімшілік жаза қолдану туралы қаулының орындалуы аяқталған күннен бастап алты ай ішінде осы жазаға ұшырады деп есептеледі.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Осы норманың диспозициясында бекітілген ережелер жалпы ӘҚБтК – нің 61-бабында бекітілген "адам әкімшілік жазаға тартылған деп есептелетін мерзім" ережелерін арнайы субъектіде-кәмелетке толмаған адам айырмасымен, арнайы мерзімде қайталайды.

Мәселен, бұл норма тек әкімшілік құқық бұзушылық жасаған және әкімшілік жазаға тартылған 14 жастан 18 жасқа дейінгі кәмелетке толмаған адамға ғана қолданылады.

Осы нормалардың тағы бір ерекшелігі мерзім болып табылады. Егер Жалпы ереже бойынша (ӘҚБтК 61 – бабы) мерзім – әкімшілік жаза орындалған күннен бастап 1 жыл, ал кәмелетке толмағандар үшін екі есе аз болса-6 ай.

Мұндай ереже заң шығарушының позициясынан туындаған, оған сәйкес әкімшілік құқық бұзушылықты жасау ӘҚБтК-нің 56-бабы 1-бөлігінің 4) тармақшасына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық үшін жауаптылықты жеңілдететін мән-жайларға қатысты.

Құқық бұзушылық жасаған кәмелетке толмағандар үшін мерзімдердің қысқаруы заңнаманың жалпы үрдісі болып табылады және қылмыстық заңнамамен мерзімдерді белгілеу кезінде өз көрінісін табады (ҚР ҚК 88-бабы).

АРНАЙЫ БӨЛІМ.

10-ТАРАУ. АДАМНЫҢ ҚҰҚЫҚТАРЫНА НҰҚСАН КЕЛТІРЕТІН ӘКІМШІЛІК ҚҰҚЫҚ БҰЗУШЫЛЫҚТАР.

10 тарауға әкімшілік құқық бұзушылық туралы заңнамада ерекше орын берілген. Бұл Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің Ерекше бөлімі осыдан басталатынынан айқын көрінеді. Мұндай көзқарастың негізділігі күмән тудырмайды.

10-тараудағы әкімшілік құқық бұзушылықтың жалпы объектісі жеке адамның құқығы болып табылады. Тарауда жеке адамның барабар әлеуметтік қауіпсіздікке, қозғалу еркіндігіне, лайықты еңбек жағдайларына, сапалы медициналық қызмет көрсетуге, қоғамдық өмірге қатысуға, кез-келген демократиялық қоғамның өмір сүруінің негізгі құрамдас бөлігі болып табылатын басқа да құқықтарына бұзушылық үшін әкімшілік жауапкершілік анықталған. Бұл құқықтар барлық адамдарға ешқандай кемсітусіз кепілдендірілуі керек.

Жеке құқықтардың айрықша маңызы мемлекетіміздің Негізгі Заңында көрсетілген. Сонымен, Өнерге сәйкес. Қазақстан Республикасы Конституциясының 1-бабында адам, оның өмірі, құқықтары мен бостандықтары мемлекеттің ең жоғары құндылықтары деп жарияланды.

Адамның құқықтары мен бостандықтары туылғаннан бастап барлығына тиесілі, абсолютті және бөлінбейтін болып танылады, заңдардың және өзге де нормативтік құқықтық актілердің мазмұны мен қолданылуын анықтайды. Республика азаматы азаматтығына байланысты құқықтары мен міндеттері бар. Республикадағы шетелдіктер мен азаматтығы жоқ адамдар, егер Конституцияда, заңдарда және халықаралық шарттарда өзгеше көзделмесе, азаматтар үшін белгіленген құқықтар мен

бостандықтарды пайдаланады, сондай-ақ азаматтар алдындағы міндеттерді атқарады (Конституцияның 12-бабы).

Адам құқығы халықаралық қоғамдастық үшін үлкен маңызға ие. БҰҰ Бас Ассамблеясы қабылдаған алғашқы актілердің бірі - Адам құқықтарының жалпыға бірдей декларациясы. Декларация барлық халықтар мен мемлекеттер қол жеткізуге тырысатын міндет ретінде жарияланады, сондықтан әрбір адам мен қоғамның кез-келген органы осы Декларацияны үнемі назарда ұстап, білім беру мен білім беру арқылы осы құқықтар мен бостандықтарды құрметтеуге жәрдемдеседі және ұлттық және ұлттық құқықтар арқылы қамтамасыз етеді. халықаралық прогрессивті оқиғалар, оларды Ұйымға мүше мемлекеттердің халықтары арасында, сондай-ақ олардың юрисдикциясындағы аумақтардың халықтары арасында жалпыға бірдей және тиімді тану және жүзеге асыру.

Мемлекеттердің адам құқықтарын қамтамасыз ету жөніндегі міндеттемелері Азаматтық және саяси құқықтар туралы халықаралық пакт (1966) және Экономикалық, әлеуметтік және мәдени құқықтар туралы халықаралық пакт (1966) сияқты халықаралық деңгейде қабылданған актілерде қарастырылған. Бұл құжаттарды БҰҰ-ға мүше көптеген мемлекеттер, оның ішінде Қазақстан Республикасы да ратификациялады.

Конституцияның жоғарыда аталған ережелеріне, жалпыға ортақ халықаралық құқықтың қағидаттары мен нормаларына сүйене отырып, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекс адам мен азаматтың құқықтарын, бостандықтарын мен заңды мүдделерін қорғауды оның бірінші кезектегі міндеті ретінде анықтайды. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің Ерекше бөлімінің басында 10-тарауды орналастыру осы ұстанымның табиғи көрінісі болып табылады.

73-бап. Отбасы қатынастары саласындағы заңсыз әрекеттер

1. Өсиет, қорлау, қорлау, тұрмыстық заттарға зиян келтіру және құқық бұзушымен отбасылық қарым-қатынаста тұратын адамдардың жеке басын құруға, пәтерде немесе басқа тұрғын үйде жасалған, олардың жан тыныштығын бұзатын адамдарға құрметтемеушілік білдіретін басқа әрекеттер. қылмыстық құқық бұзушылық белгілері болмаса, -

ескертуге немесе үш тәулікке дейін әкімшілік қамауға алуға әкеп соғады.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекеттер - он тәулікке дейін әкімшілік қамауға әкеп соғады.

3. Осы баптың екінші бөлігінде көзделген, осы Кодекстің 50-бабының екінші бөлігіне сәйкес әкімшілік қамауға алынатын адамдар жасаған іс-әрекеттер, - бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

Ескерту. Осы Кодекстің мақсаттары үшін отбасылық-тұрмыстық қатынастар ерлі-зайыптылардың, бұрынғы ерлі-зайыптылардың, бірге тұратын немесе бірге

тұратын адамдардың, жақын туыстардың, ортақ балалары (-лары) бар адамдар арасындағы қатынастар деп түсініледі.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Құқық бұзушылықтың объектісі мемлекеттің жеке құқықтары, жеке тұлғаның құқықтары мен заңды мүдделерін қорғау саласындағы қоғамдық қатынастармен белгіленеді және кепілдендіріледі.

Бұл әкімшілік құқық бұзушылықтың тікелей объектісі - бұл отбасы-тұрмыстық қатынастар саласындағы адамның ар-намысы, қадір-қасиеті мен тыныштығы.

Қазақстан Республикасының Конституциясы мен Қазақстан Республикасының 2011 жылғы 26 желтоқсандағы "Неке (ерлі-зайыптылық) және отбасы туралы" Кодексіне сәйкес отбасының құқықтары мен мүдделерін қорғау қамтамасыз етілген. Оны дамыту Қазақстан Республикасының мемлекеттік әлеуметтік саясатының басым бағыты болып табылады.

Отбасы - балаларды тәрбиелеуге және отбасылық қатынастарды нығайтуға және дамытуға ықпал етуге арналған неке (ерлі-зайыптылық), туыстық, мүліктік, асырап алу немесе кез-келген басқа нысанда туындайтын мүліктік және жеке мүліктік емес құқықтар мен міндеттемелермен байланысты адамдар тобы.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексіндегі әкімшілік құқық бұзушылық туралы заңның мақсаттары мен міндеттеріне сәйкес, отбасылық-тұрмыстық дегеніміз - ерлі-зайыптылар, бұрынғы жұбайлар немесе бірге тұратын адамдар, жақын туыстары, ортақ баласы (балалары) бар адамдар арасындағы қатынастар.

Қазақстан Республикасының "Неке (ерлі-зайыптылық) және отбасы туралы" Кодексінің ережелеріне сәйкес неке және отбасы (отбасы және отбасы) құқықтарын жүзеге асыру және міндеттерді орындау отбасы мүшелерінің немесе басқа заңды тұлғалардың құқықтарын, бостандықтары мен заңды мүдделерін бұзбауға тиіс.

Мұндай істерді қарау кезінде Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 73-бабының ескертпесінде қарастырылған субъектілер шеңберіне назар аудару қажет.

Сонымен, Ақмола облыстық сотының азаматтық және әкімшілік істер жөніндегі апелляциялық сот алқасының 2015 жылғы 1 сәуірдегі шешімімен, Бурабай ауданының прокурорының наразылығы, азамат С-ны әкімшілік жауапкершілікке тартқан Бурабай ауданының мамандандырылған әкімшілік сотының 2015 жылғы 4 наурыздағы шешімін жойды. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 73-бабы 1-бөлігі.

Бірінші сатыдағы соттың анықтауы бойынша, азамат С. пәтерде болған кезде өзін қорлағаны және анасына (қайын енесі) анасына құрметсіздік танытқаны, оған қарсы ұятсыз сөздер қолданғаны үшін кінәлі деп танылды.

Прокурор өзінің наразылығында, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 73-бабының ескертуіне сәйкес, ене мен күйеу баласы арасындағы қарым-қатынас отбасы мен үй шаруашылығына жатпайтынын айтады, өйткені олар туыстар емес, олар ешқашан бірге өмір сүрмеген.

Апелляциялық сот наразылықтың дәлелдерімен келісіп, қылмыс құрамының жоқтығы үшін сот шешімін жойды.

Объективті жағы құқық бұзушының жоғарыда аталған отбасылық-тұрмыстық қатынастар субъектілеріне қатысты құқыққа қайшы әрекеттерінен көрінеді. Құқыққа қайшы іс-әрекеттер жасалуы мүмкін: әдепсіз қиянат жасау, қорлау, қорлау, тұрмыстық заттарға зиян келтіру және жеке тұрғын үйде, пәтерде немесе басқа үйде жасалған құқық бұзушымен өзінің тыныштығын бұзатын адамдарға құрметсіздік білдіретін басқа әрекеттер. егер бұл әрекеттерде қылмыстық құқық бұзушылықтың белгілері болмаса (Қазақстан Республикасының Қылмыстық кодексіне түсініктемені қараңыз).

Бұл жағдайда осы әкімшілік құқық бұзушылықтың құрылымдық элементтері:

- 1) жаман сөздер;
- 2) қорлау;
- 3) қорлау;
- 4) үй заттарына зақым келтіру
- 5) және басқа да әрекеттер.

Қазақстан Республикасы Конституциясының 20-бабының 1-бөлігіне сәйкес сөз және шығармашылық бостандығына кепілдік беріледі, цензураға тыйым салынады. Өз кезегінде теріс пайдалану ант беру, жағымсыз сөздер, айыптау және қорлау сөздер ретінде сипатталады. Бөлмеде ант беру қайшылықта әдеби емес сөздерді қолдануды білдіреді.

Қорлау дегеніміз - Қазақстан Республикасының Қылмыстық кодексінің 131-бабында көзделген тәуелсіз қылмыстық құрам, ол басқа адамның ар-намысы мен қадір-қасиетін қорлау деп ұғынылады, ұятсыз түрде көрінеді.

Түсініктеме берілген норма өзін-өзі қорлау туралы емес, сәл өзгеше мазмұны бар қорлауды білдіреді.

Қудалау дегеніміз интрузивтік қарым-қатынас деп түсініледі, бұл өз кезегінде қорлау - адамның ар-намысы мен қадір-қасиетін түсіретін түрдегі инвазивті қарым-қатынас.

Қаралып отырған әкімшілік құқық бұзушылықтың объективтік жағының белгісі - бұл қорлау, оны анықтағанымыздай, ол ар-намысы мен қадір-қасиетін қорлау деп түсініледі.

Тұрмыстық заттарға зиян келтіру үйдегі тіршілікті қамтамасыз ету үшін пайдаланылатын заттар мен заттардың тұтастығын бұзумен байланысты. Бұларға ыдыс-аяқ, жиһаз, тұрмыстық техникадан бастап киім-кешекке, жеке гигиена құралдарына, жеке құрылғылар мен құрылғыларға және басқаларға арналған заттардың кең тізімі кіреді.

Отбасы-тұрмыстық қатынастар саласындағы заңсыз актілерге жатқызылатын басқа да әрекеттер спектрі құрметтемеушіліктің белгісі болуы керек, яғни. басқалардың құқықтарын, бостандықтары мен мүдделерін мойындамау.

Комиссияның орналасқан жері осы әкімшілік құқық бұзушылықтың объективтік жағының сындарлы белгісі болып табылады және оған: жеке тұрғын үй, пәтер немесе басқа тұрғын үй кіреді. "Тұрғын үй қатынастары туралы" Қазақстан Республикасының 1997 жылғы 16 сәуірдегі Заңының ережелеріне сәйкес бұл ұғымдар заң шығарушыға түсіндіріледі (2-бап):

тұрғын үй (тұрғын ғимарат) - негізінен тұрғын үй-жайлардан, сондай-ақ тұрғын емес үй-жайлардан және ортақ меншік болып табылатын басқа да бөліктерден тұратын құрылым;

тұрғын үй (пәтер) - тұрғын үйді де, тұрғын емес үйді де қоса алғанда, тұрақты тұруға арналған және пайдаланылатын жеке бөлме;

Тұрғын үй - тұрақты тұру үшін жобаланған және пайдаланылатын, белгіленген санитарлық-эпидемиологиялық, техникалық және басқа да міндетті талаптарға сай келетін жеке тұрғын үй (жеке тұрғын үй, пәтер, жатақхана бөлмесі).

Бұл қылмыстың мәні - ерлі-зайыптылар; бұрынғы ерлі-зайыптылар; бірге тұратын адамдар; жақын туыстар; ортақ баласы бар балалар (балалар).

Жақын туыстар деп танылады: ата-ана (ата-ана), балалар, асырап алушылар (асырап алушылар), асырап алынған (асырап алынған), толық және жартылай аға-інілері мен әпкелері, атасы, әжесі, немерелері.

Актінің субъективті жағы ниет түрінде көрінеді.

2-бөлім, түсіндірілген мақаланың бірінші бөлімінен айырмашылығы, қайталауды біліктілік атрибуты ретінде анықтайды, яғни. осындай құқық бұзушылықты Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 73 (1) тармақшасына сәйкес әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде жасау.

3-бөлімде құқық бұзушылық жасағаны үшін әкімшілік айыппұл түріндегі жауапкершілік қарастырылған (жүкті әйелдер мен он төрт жасқа толмаған балалары бар әйелдер, он сегіз жасқа толмаған адамдар, 1 және 2 топтағы мүгедектер, сондай-ақ елу сегізден асқан әйелдер мен ер адамдар алпыс үш жастан жоғары) әкімшілік әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекстің 50-бабына сәйкес әкімшілік қамауға алу қолданылмайды.

Бұл құқық бұзушылықтар туралы істерді Әкімшілік кодекстің 684-бабының 1-бөлігіне сәйкес мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары қарайды. Сонымен қатар, бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттаманы ӘҚБтК-нің 73-інде ішкі істер органдарының уәкілетті лауазымды адамдарын құруға құқығы бар.

73-1-бап. Денеге қасақана зиян келтіру

1. Денсаулыққа қасақана аз зиян келтіру денсаулығының қысқа мерзімді бұзылуына немесе аздап жалпы мүгедектіктің жоғалуына әкеп соқтырса, -

он бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға немесе он бес күнге дейін әкімшілік қамауға әкеп соғады.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекеттер -

жиырма тәулікке дейін әкімшілік қамауға әкеп соғады.

3. Осы баптың екінші бөлігінде көзделген, осы Кодекстің 50-бабының екінші бөлігіне сәйкес әкімшілік қамауға алынатын адамдар жасаған іс-әрекеттер, - қырық айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. 2014 жылы бірден төрт негізгі кодты қабылдаумен (ҚК, ҚКП, ОАО, УСК) бұл қылмыс Қазақстан Республикасының Қылмыстық кодексінде бекітілді. 108.

2017 жылы "Құқық қорғау жүйесін жетілдіру мәселелері бойынша Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы" 2017 жылғы 3 шілдедегі Қазақстан Республикасының Заңында аталған акт қылмыссыз деп танылып, Әкімшілік кодекске жіберілгені, жауапкершілігі осы бапта түсіндірілген. 73-1.

Бұл әкімшілік құқық бұзушылықтың тікелей объектісі денсаулық болып табылады, оның құқықтық қорғалуы Қазақстан Республикасының Конституциясынан басталады.

Бұл қылмыстың объективті жағы бірқатар дизайнерлік ерекшеліктерге ие.

Қазақстан Республикасының 2009 жылғы 18 қыркүйектегі "Адамдардың денсаулығы және денсаулық сақтау жүйесі туралы" Кодексіне сәйкес "денсаулық" термині аурудың және физикалық кемшіліктердің болмауын ғана емес, толық физикалық, рухани (психикалық) және әлеуметтік салауаттылық жағдайларын білдіреді.

Жалпы мағынада денсаулыққа зиян деп қоршаған ортаның әртүрлі факторларының әсерінен туындайтын органдардың (тіндердің) немесе олардың физиологиялық функцияларының (дене жарақаттарының) анатомиялық тұтастығының бұзылуы немесе аурулар немесе патологиялық жағдайлар түсініледі: механикалық, физикалық, химиялық, биологиялық, психогендік және т.б. денсаулықтың бұзылуына немесе өліміне әкелетін медициналық көмек көрсетудегі ақаулардан туындайтын дәл осындай салдар.

Қазақстан Республикасы Әділет министрінің 2017 жылғы 27 сәуірдегі № 484 " Сот-сараптама органдарында сот сараптамалары мен зерттеулерін ұйымдастыру және өткізу ережесін бекіту туралы" бұйрығына сәйкес мүгедектіктің екі түрі ажыратылады:

жалпы мүгедектік - адамның белгілі бір өнім, өнім немесе қызмет түріндегі әлеуметтік маңызды нәтиже алуға бағытталған туа біткен және сатып алынған қабілеттерінің жиынтығы;

еңбекке қабілеттілік - еңбекке ақы төлеу және біліктілік тұрғысынан кәсіпте немесе оған теңестірілгенде жұмыс істеу қабілеті.

Өз кезегінде денсаулықты бұзу дегеніміз организмнің анатомиялық тұтастығын немесе физиологиялық функциясын бұзу болған кезде белгілі бір жарақатқа немесе

ауруға байланысты жергілікті және (немесе) жалпы сипаттағы ауырсыну белгілері анықталатын ағзаның жай-күйі.

Диспозицияға сәйкес, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 73-1-бабының 1-бөлігіне сәйкес, бұл әкімшілік құқық бұзушылық құрамы жалпы еңбекке жарамсыздықты қамтиды.

Бұл композицияның конструктивті элементі - бұл бұзылу және мүгедектік термині.

Әдетте, денсаулыққа шамалы зиян келтіру белгілері:

1) денсаулықтың қысқа мерзімді бұзылуы - үш аптадан аспайтын мерзімге - 21 күннен аспауы керек;

2) жалпы мүгедектіктің шамалы тұрақты жоғалуы - 10 пайыздан аз.

Денсаулыққа келтірілген зиянның ауырлығын бағалауды сот-медициналық сараптама құрамындағы сарапшы медициналық куәландыру арқылы жүргізеді.

Сондай-ақ, денсаулыққа келтірілген зиянның ауырлық дәрежесін сараптау медициналық құжаттарға сәйкес (стационарлық карта, амбулаториялық науқастың картасы (пациент) картасы және басқа да медициналық құжаттар) зақымдану сипаты мен оның клиникалық барысы туралы толық мәліметтерді қамтитын құжаттардың толық пакеті болған кезде жүргізілуі мүмкін.

Денсаулыққа аздап зиян келтіруі іс-әрекет немесе әрекетсіздік арқылы болуы мүмкін.

Денсаулыққа немесе денсаулыққа зиян келтіру немесе мүгедектік арасындағы зиян арасындағы себепті байланыс міндетті түрде анықталуға жатады. Мысалы, егер Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 73-1-бабында көзделген әкімшілік актінің құрамы, егер адамның бет бөлігінің гематомасын алғаннан кейін вирустық аурумен емделсе, құрылмайды.

Демек, түсіндірілген композиция маңызды деген қорытындыға келеді, яғни. әлеуметтік қауіпті зардаптар қажет.

Бұл құқық бұзушылықтың нысаны жалпы болып табылады, яғни әкімшілік құқық бұзушылық жасалғанға дейін он алты жасқа толған табиғи сау адам.

Субъективті жағы тек ниетпен ғана білдірілуі мүмкін, яғни. кінәлі адам өзінің іс-әрекеттерінің әлеуметтік қауіпті сипатын біліп, зиянның басталуын алдын-ала білуі керек.

Түсіндірілген норманың 2-бөлігінде осындай құқық бұзушылық үшін жыл ішінде бірнеше рет жауапкершілік қарастырылған. Бұл ретте көрсетілген мерзім оның алғашқы жасалғандығы үшін әкімшілік жаза қолданылған кезден басталады.

Әкімшілік құқық бұзушылық жасағаны үшін 20 тәулікке дейінгі мерзімге қамауға алу түріндегі жаза қарастырылған.

Түсіндірілген норманың 3-бөлігінде кінәлілердің жеке санаты үшін жауапкершілік белгіленеді, оларға қамауға алу түріндегі әкімшілік жаза қолданылмайды. Олар:

Жүкті әйелдер

Он төрт жасқа толмаған балалары бар әйелдер;

- он сегіз жасқа толмаған адамдар;

- 1 және 2 топтағы мүгедектер;

- елу сегіз жастан асқан әйелдер;

- алпыс үш жастан асқан ер адамдар;

- он төрт жасқа толмаған балаларды жалғыз тәрбиелейтін ер адамдар.

Адамдардың аталған санаттары үшін денсаулыққа шамалы зиян келтіргені үшін жауапкершілік Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 73-1-бабының 3-бөлігі бойынша туындайды, ал қырық айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл түрінде әкімшілік жаза қолданылады.

Санкцияларды реттеудің сараланған тәсілімен бұл қылмысты жасаған кезде айыппұл салу міндетті емес. Бұған айқын мысал - Ақмола облысы Зеренді аудандық сотының шешімі. Осылайша, сот азамат А. отбасылық жанжал кезінде әйеліне бетіне және ішіне қасақана соққы жасаған, сол арқылы оның денсаулығына жеңіл зиян келтірген. Сот қаулысымен азаматша А.-ны Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 73-1-бабының 1-бөлігімен ("Денеге қасақана жеңіл зиян келтіру") сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық жасағаны үшін кінәлі деп танылып, 3 тәулік мерзімге әкімшілік қамауға алынды.

73-2-бап. Соққылар

1. Ұрыс немесе басқа да зорлық-зомбылық дене жарақатын тигізсе, бірақ денсаулығына шамалы зиян келтірмесе, -

он айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға немесе он тәулікке дейін әкімшілік қамауға әкеп соғады.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекеттер -

он бес тәулікке дейін әкімшілік қамауға әкеп соғады.

3. Осы баптың екінші бөлігінде көзделген, осы Кодекстің 50-бабының екінші бөлігіне сәйкес әкімшілік қамауға алынатын адамдар жасаған іс-әрекеттер, -

отыз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

"Ұрлау" деп аталған қылмыс 2017 жылы қылмыс құрамынан шығарылды және "Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне құқық қорғау жүйесін жетілдіру мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы" 2017 жылғы 3 шілдедегі Қазақстан Республикасының Заңына сәйкес Қазақстан Республикасының Қылмыстық кодексінен Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекске ауыстырылды. .

Әкімшілік және қылмыстық құқық бұзушылық туралы "ұру" актісіндегі айырмашылықтар оның білікті құрамында және оны жасағаны үшін санкциялардан көрінеді. Сонымен, бұрын Қазақстан Республикасының Қылмыстық кодексінде "

ұрып-соғу" құрамы білікті кадрлармен қамтамасыз етілмеген, ал Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 73-2-бабында оны қайталап жасағаны үшін жауапкершілік қарастырылған.

Сондай-ақ, қылмыстық ұрып-соғу санкциясы 100 АЕК-ке дейін айыппұл салуды қарастырды. Түзету немесе қоғамдық қызмет, сондай-ақ 45 күнге дейін қамауға алу. Қазіргі уақытта бұл құқық бұзушылық үшін санкция 10 АЕК мөлшерінде айыппұл салуға немесе 15 тәулікке дейін қамауға алынады.

Бұл әкімшілік құқық бұзушылықтың объектісі - бұл адамның денсаулығы, оның физиологиялық жағдайы мен әл-ауқаты. Түсіндірілген нормаға сәйкес кез-келген адам жасы, жынысы немесе кәсіп түріне қарамастан құрбан бола алады.

Бұл әкімшілік құқық бұзушылықтың объективтік жағы тек іс-әрекетте көрініс табуы мүмкін, өйткені ол мынандай:

ұру;

басқа да зорлық-зомбылық актілері.

Сонымен қатар, объективті жағының екі белгілері үшін физикалық ауырсыну түріндегі нәтиже міндетті болып табылады.

Ұрысулар зақымның ерекше түрін жасамайды. Бұл жағдайда ұру деп бірнеше рет соққы беру түсініледі, нәтижесінде органдардың анатомиялық тұтастығына зақым келмейді немесе аз уақытқа созылатын денсаулықты жеңілдетеді. Егер ұрып-соғу нәтижесінде жәбірленушінің денесінде жарақат қалса, денсаулыққа келтірілген зиянның ауырлығына қарай әдеттегі белгілерге сүйене отырып бағаланады. Егер ұрып-соғу ешқандай объективті із қалдырмаса, сот сарапшысы өз қорытындысында жәбірленушінің шағымына назар аударып, зақымданудың объективті белгілері табылмағандығын айтады.

Басқа да зорлық-зомбылықтар қолды қысу және бұрау, корпустың бөліктерін қысу, теріні қысу немесе бұрау, байлау немесе тұншықтыру, тістеу, химиялық немесе жылу эффектілері, механикалық құрылғылардың, жануарлардың немесе жәндіктердің көмегімен ауырсыну тудыруы мүмкін.

Әрекетті "ұрып-соғу" санатына жатқызудың маңызды шарты - Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 73-1-бабында көрсетілген, яғни денсаулыққа шамалы зиян келтіретін салдарлардың болмауы.

Түсіндірілген нормада бекітілген әкімшілік құқық бұзушылықтың мәні жалпы болып табылады, яғни 16 жасқа толған кез келген адам бола алады.

Бұл қылмыстың субъективті жағы кінәлілікке тікелей ниет түрінде көрінеді. Адам өз әрекетінің заңсыз сипатын біледі, жәбірленушіге зиянды алдын-ала күтеді және осы зиянды салдардың пайда болуын тілейді.

Түсіндірілген норманың 2-бөлімі бірінші актісі үшін әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде осы актіні қайталап жасағаны үшін жауапкершілікті көздейді.

Қайта санкция он бес күнге дейін әкімшілік қамауға алуды көздейді.

3-бөлім Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 50-бабына сәйкес әкімшілік қамауға алу қолданылмайтын адамдар бірнеше рет ұрып-соққаны үшін жауапкершілікке арналған, оған мыналар кіреді:

жүкті әйелдер;

он төрт жасқа дейінгі балалары бар әйелдер;

он сегіз жасқа толмаған адамдар;

1 және 2 топтағы мүгедектер;

елу сегіз жастан асқан әйелдер;

алпыс үш жастан асқан ер адамдар;

он төрт жасқа дейінгі балаларды жалғыз тәрбиелейтін ер адамдар.

Жоғарыда аталған адамдардың санаттары үшін денсаулыққа шамалы зиян келтіргені үшін жауапкершілік Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 73-2-бабының 3-бөлігі бойынша туындайды және 30 айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде әкімшілік айыппұл салынады.

74-бап. Қазақстан Республикасының азаматтығын алуға кедергі жасау

1. Адамның Қазақстан Республикасының азаматтығын алуына кедергі жасайтын лауазымды адамдардың заңсыз әрекеттері (әрекетсіздігі):

он бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекеттер -

отыз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ _____

1-бөлім. Қазақстан Республикасы Конституциясының ережелеріне сәйкес Қазақстан Республикасының азаматтығы заңға сәйкес алынады және тоқтатылады, оны алу негіздеріне қарамастан бірдей. Қазақстан Республикасының азаматы азаматтығынан, азаматтығын өзгерту құқығынан айырылуы, сондай-ақ Қазақстаннан шығарылуы мүмкін емес.

2017 жылы Қазақстан Республикасының 2017 жылғы 10 наурыздағы Заңы, баптың 2-бөлігінде Қазақстан Республикасы Конституциясының 10-тармағына, азаматтығынан айыруға өзгертулер енгізілді, ал бүгінгі таңда азаматтығынан айыруға тек террористік қылмыс жасағаны үшін, сондай-ақ елдің өмірлік маңызды мүдделеріне басқа да ауыр зиян келтіргені үшін сот шешімімен рұқсат етіледі.

Бұл әкімшілік құқық бұзушылықтың қоғамдық нысаны мемлекет пен Қазақстан Республикасының Конституциясы кепілдік беретін, оның ішінде азаматтығын алуға байланысты қоғамдық қатынастар болып табылады. Қарастырылған бұзушылықтың тікелей объектісі - "Қазақстан Республикасының азаматтығы туралы" Қазақстан

Республикасының 1991 жылғы 20 желтоқсандағы Заңына сәйкес азаматтық алған кезде туындайтын қоғамдық қатынастар. Азаматтықты алу негіздері жоғарыда аталған Заңның 10-бабында бекітілген:

- 1) тууы бойынша;
- 2) Қазақстан Республикасының азаматтығына қабылдау нәтижесінде;
- 3) Қазақстан Республикасының мемлекетаралық келісімдерінде белгіленген негіздер немесе тәртіп бойынша;
- 4) көрсетілген заңда көзделген өзге де негіздер бойынша.

Сондай-ақ, осы нормативтік актілер Қазақстан Республикасының азаматтығын алуға өтініш білдірген адамдарға жағдай жасайды:

1) Қазақстан Республикасының аумағында кемінде бес жыл тұрақты тұратын немесе Қазақстан Республикасының азаматтарымен кемінде үш жыл некеде тұрған адамдар;

2) бұрынғы Совет республикаларының азаматтары, олардың жақын туыстарының бірі - Қазақстан Республикасының азаматтары: бала (оның ішінде асырап алынған), жұбайы (жұбайы), ата-аналарының бірі (асырап алушылар), әпке, інісі, атасы немесе әжесі, олардың Қазақстан Республикасында болу мерзіміне қарамастан.

Бұл жағдайда жеңілдетілген (тіркеу) рәсімде азаматтық алу туралы материалдарды қарау мерзімі өтініш берілген күннен бастап үш айдан аспауға тиіс.

Азаматтыққа қабылдау рәсіміне сәйкес, "Қазақстан Республикасының азаматтығы туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 17-бабына сәйкес, Қазақстан Республикасының азаматтығын қабылдаудан бас тарту үшін негіздердің тізімі нақты анықталған, атап айтқанда:

1) халықаралық құқықта көзделген адамзатқа қарсы қылмыс жасаған, Қазақстан Республикасының егемендігі мен тәуелсіздігіне саналы түрде қарсы тұрса;

2) Қазақстан Республикасы аумағының бірлігі мен тұтастығын бұзуға шақырады;

3) ұлттық қауіпсіздікке және халықтың денсаулығына зиян келтіретін заңсыз әрекеттерді жүзеге асырады;

4) этникалық, діни және діни араздықты қоздырады, Қазақстан Республикасының мемлекеттік тілінің қолданылуына қарсы әрекет етеді;

5) террористік және экстремистік ұйымдарға жатады немесе террористік әрекеті үшін сотталған болса;

6) халықаралық іздеудегі тізімде болса, соттың заңды күшіне енген үкімі бойынша жазасын өтесе немесе сот оның әрекетін аса қауіпті рецидив деп таныса;

7) басқа мемлекеттердің азаматы болса;

8) Қазақстан Республикасының азаматтығына қабылдау туралы өтініш білдірген кезде өзі туралы жалған ақпарат берген немесе Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген мерзімде қажетті құжаттарды ұсынбаған;

9) Қазақстан Республикасының аумағында немесе одан тыс жерлерде қасақана қылмыс жасағаны үшін алынбаған немесе өтелмеген соттылығы болса, Қазақстан Республикасының заңнамасында осындай деп танылған;

10) Қазақстан Республикасының азаматтығына немесе Қазақстан Республикасының азаматтығын қалпына келтіруге өтініш бергенге дейін бес жыл ішінде экономика саласында құқық бұзушылық жасаған;

11) Қазақстан Республикасының азаматтығына қабылдау немесе Қазақстан Республикасының азаматтығын қалпына келтіру туралы өтініш бергенге дейін бес жыл ішінде Қазақстан Республикасының халықтың көші-қоны саласындағы заңнамасын бұзған;

12) "Қазақстан Республикасының азаматтығы туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 21-бабының 1), 2) және 5) тармақшаларының негізінде Қазақстан Республикасының азаматтығынан шығу немесе Қазақстан Республикасының азаматтығын қалпына келтіру туралы өтініш бергенге дейін бес жыл ішінде Қазақстан Республикасының азаматтығынан айырылған;

13) "Қазақстан Республикасының азаматтығы туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 21-бабы бірінші бөлігінің 8) тармақшасы негізінде Қазақстан Республикасының азаматтығынан айырылған;

14) "Қазақстан Республикасының азаматтығы туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 20-1-бабы негізінде Қазақстан Республикасының азаматтығынан айырылған адамдар.

Осылайша, жоғарыда келтірілген нормативтік ережелерге сүйене отырып, түсіндірілген әкімшілік құқық бұзушылықтың объективті жағы айқындалады, оның нысаны Қазақстан Республикасының азаматтығына қабылдау ережелері мен рәсімдерін сақтамауға байланысты лауазымды тұлғалардың іс-әрекеттері немесе әрекетсіздігі болуы мүмкін.

Осы құрам бойынша біліктілік актілерін қабылдау кезінде, қажет болған жағдайда, Қазақстан Республикасының азаматтығы мәселелері бойынша өтініштер мен ұсыныстарды қарау тәртібіне назар аудару керек (Заңның 6-тарауы), сондай-ақ заңнамалық сипаттағы бірқатар нормативтік актілерді ескеру қажет (мысалы, Комиссия үшін ереже). Қазақстан Республикасы Президентінің 2006 жылғы 10 қазандағы № 198 Жарлығымен бекітілген Қазақстан Республикасы Президентінің жанындағы азаматтық мәселелері, Қазақстан Республикасы Ішкі істер министрінің 2016 жылғы 28 қаңтардағы № 85 "Бекіту туралы" бұйрығы. және ішкі істер органдарының Қазақстан Республикасының азаматтығына қабылдау және Қазақстан Республикасының азаматтығын қалпына келтіру мәселелері бойынша өтініштерін (өтініштерін) қабылдау, орындау және қарау, оның ішінде жеңілдетілген (тіркеу) тәртіппен, азаматтығынан шығу, азаматтығынан айыру және азаматтықты анықтау туралы ережелер. Қазақстан Республикасының азаматтығы "және т.б.).

Азаматтық нормаларды қолдану тәжірибесінде жоғарыда аталған ведомстволық нормативтік актілердің мазмұнына сүйене отырып, мұндай жағдай ескерілуі керек. Сонымен, Семей қалалық соты Е.Оразаевтың Шығыс Қазақстан облысының ішкі істер департаментіне қарсы талап арызы бойынша азаматтық істі қарап, азаматтығынан айыру туралы қорытындыны жарамсыз деп таныды.

Талапкер өзінің талаптарын азаматтығынан айрылуды тіркеуді Шығыс Қазақстан облыстық ішкі істер департаментінің Көші-қон полициясы бөлімінің қызметкерлері бұл адамның басқа мемлекеттің азаматтығын алғандығы негізінде жасағандығымен негіздеді. Алайда, ол жеке өзі Ресей Федерациясының азаматтығына жүгінбеген, оның атынан өтінішті жалған құжаттар негізінде белгісіз тұлға берген. Оның құзырлы органдарға жолдаған өтініштері ешқандай нәтиже берген жоқ, даулы қорытынды жойылған жоқ, бұл оның құқықтары мен заңды мүдделерін бұзады, өйткені ол Қазақстан Республикасы азаматының құқығынан айырылған.

Сот отырысы барысында Ресей Федерациясы сотының шешімімен Ресей Федерациясының азаматтығын алу кезінде Е.Оразаевтың атынан жалған құжаттарды қолдану фактісі анықталды. Бұл сот шешімі заңды күшіне енді. Бұл туралы Е.Оразаев Семей қаласының ішкі істер басқармасы бастығына жолдаған түсіндірме хатында атап өтті. Алайда, жауапкер апелляциялық пікір білдіріп, талапкерді Қазақстан Республикасының азаматтығынан айырады.

Сот шешімінен кейін Ресей Федерациясының Федералды көші-қон қызметі Е.Оразаевты Ресей Федерациясының азаматтығына қабылдау туралы шешімнің күшін жою туралы шешім шығарды. Жазбаша дәлелдемелерге қарамастан, жауапкер азаматтықтан шығу туралы жоғарыдағы қорытындыдан төрт жыл өткен соң, талапкердің конституциялық құқықтарын бұзып, оның жоғалғаны туралы өз пікірін айтады.

Семей қалалық соты Е.Оразаевтың талап арызын қанағаттандырды. Шығыс Қазақстан облысы Ішкі істер департаментінің Көші-қон полициясы басқармасынан оның Қазақстан Республикасының азаматтығынан айырылуы туралы қорытынды жарамсыз деп танылып, күші жойылды.

Субъективтік жағынан бұл қылмыс, әдетте, кінәнің қасақана нысаны ретінде сипатталуы мүмкін.

Қылмыстың субъектілері азаматтық алуға уәкілеттік берілген немесе Қазақстан Республикасының азаматтығын алу рәсіміне қатысатын лауазымды адамдар бола алады.

Біліктілік атрибуты бойынша түсіндірілген норманың 2-бөлігі қайталануды, яғни Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 74-бабының 1-тармағына сәйкес әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде ұқсас құқық бұзушылықтың жасалуын анықтайды.

Бұл құқық бұзушылықтар туралы істердің юрисдикциясы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 684-бабының 1-бөлігіне сәйкес анықталады және мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьяларына жүктеледі.

Прокурор Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 805-бабына сәйкес Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 74-бабына сәйкес әкімшілік іс бойынша іс қозғауға құқылы.

75-бап. Қазақстан Республикасының тіл туралы заңнамасын бұзғаны үшін жауаптылық

1. Лауазымды адамның құжаттарды, жеке және заңды тұлғалардың өтініштерін қабылдаудан бас тартуы, сондай-ақ олардың тілді білмеу себебімен мәні бойынша қаралмауы -

ескерту жасауға немесе он айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекеттер -

жиырма айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

3. Мәліметтер мен көрнекі ақпаратты орналастыруға қойылатын талаптарды бұзу - ескертуге алып келеді.

4. Осы баптың үшінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекет -

лауазымды адамдарға, шағын бизнес субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға бес мөлшерінде, орта бизнес үшін - он, ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін жиырма бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

5. Жеке тұлғалардың тілді таңдау құқығын шектеу, тілдік белгілері бойынша кемсіту -

лауазымды адамдарға он айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

6. Осы баптың бесінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекеттер -

жиырма айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Қазақстан Республикасының Конституциясы 7-бапта мемлекеттік тіл қазақ тілі болып белгіленді. Сонымен бірге орыс тілі ресми түрде қазақ тілімен қатар мемлекеттік білім беру ұйымдарында және жергілікті билік органдарында қолданылады. Сонымен бірге мемлекет Қазақстан халқының тілдерін үйрену мен дамыту үшін жағдай жасау туралы қамқорлық жасайды.

Құқықбұзушылықтың жалпы объектісі - бұл мемлекеттің жеке құқықтары, тілдердің қолданылуына байланысты туындайтын қоғамдық қатынастар, белгіленген және кепілдендірілген.

Осы әкімшілік құқық бұзушылықтың тікелей объектісі - бұл Қазақстан Республикасының азаматтарының, Қазақстан Республикасында тұрақты тұратын шетелдіктер мен азаматтығы жоқ адамдардың олармен ресми өтініштер беруіне, мәліметтер мен көрнекі ақпараттардың орналастырылуына, тіл таңдауына байланысты құқықтары мен заңды мүдделерін қамтамасыз етудің белгіленген тәртібі.

"Қазақстан Республикасындағы тіл туралы" Қазақстан Республикасының 1997 жылғы 11 шілдедегі № 151 Заңының 8-бабына сәйкес Қазақстан Республикасының мемлекеттік органдарының, ұйымдарының және жергілікті өзін-өзі басқару органдарының жұмыс және іс жүргізу тілі - мемлекеттік тіл, орыс тілі ресми түрде қазақ тілімен қатар қолданылады. Үкіметтік емес ұйымдар мемлекеттік тілді және қажет болған жағдайда басқа тілдерді қолданады.

Аталған заңның 24-бабына сәйкес, лауазымды адамның жеке және заңды тұлғалардың өтініштерін қабылдаудан бас тартуы мемлекеттік тілді білмеуі, мемлекеттік және басқа тілдерді олардың қолданылу саласына қолдануына кедергі келтіруі, сондай-ақ бөлшектер мен көрнекі ақпарат орналастыруға қойылатын талаптардың бұзылуы Республика заңдарына сәйкес жауапкершілікке әкеп соғады. Қазақстан

Осылайша, жоғарыда келтірілген нормативтік ережелерге сүйене отырып, баптың диспозициясы түсіндірілген әкімшілік құқық бұзушылықтың объективті жағын анықтайды. Форма - лауазымды тұлғаның мемлекеттік тілді білмеуіне байланысты құжаттарды, жеке және заңды тұлғалардың өтініштерін қабылдаудан, сондай-ақ оларды мәні бойынша қарамауынан бас тартуында білдірілген әрекетсіздік.

Қаралған әкімшілік құқық бұзушылықтың объективтік жағын білдіру нысаны ретінде шағымданудан бас тартуға "Жеке және заңды тұлғалардың өтініштерін қарау тәртібі туралы" 2007 жылғы 12 қаңтардағы Қазақстан Республикасы Заңының 7-бабына сәйкес қатаң тыйым салынады.

Жоғарыда аталған нормативтік актіге сәйкес өтінішті қарау - бұл субъектінің, лауазымды адамның өз құзыреті шегінде заңға сәйкес шешімге шағымдануы. Осыған байланысты, қарастырылмаған, түсіндірілген құқық бұзушылықтың объективті жағының белгісі ретінде шешім қабылданбағандығы көрінеді.

Объективті жағының басты шарты - себеп - тілді білмеу.

Субъективтік жағынан бұл қылмыс кінәнің қасақана жасалуымен сипатталуы мүмкін.

Құқықбұзушылықтың нысаны - құжаттарды қабылдауға, жеке және заңды тұлғалардың өтініштерін қабылдауға, сондай-ақ оларды мәні бойынша қарауға жауапты мемлекеттік және мемлекеттік емес ұйымдардың лауазымды адамдары.

Бұл құқық бұзушылықтар туралы істерді Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 684-бабының 1-тармағына сәйкес мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары қарайды.

2-бөлім, түсіндірілген мақаланың бірінші бөлімінен айырмашылығы, қайталануды біліктілік атрибуты ретінде анықтайды, яғни Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 75-бабының бірінші бөлігіне әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде ұқсас құқық бұзушылықтың жасалуы.

Бұл құқық бұзушылықтар туралы істерді Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 684-бабының 1-тармағына сәйкес мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары қарайды.

Түсіндірілген мақаланың 3-бөлімі "Қазақстан Республикасындағы тіл туралы" 1997 жылғы 11 шілдедегі Қазақстан Республикасы Заңының 21-бабында белгіленген мәліметтер мен көрнекі ақпараттарды орналастыру талаптарын сақтамағаны үшін жауапкершілікті көздейді. Деректер мен көрнекі ақпараттарды орналастыруға қатысты Қазақстан Республикасының тіл туралы заңнамасының сақталуын бақылауды облыстардың, республикалық маңызы бар қаланың және астананың жергілікті атқарушы органдары жүзеге асырады.

Түсіндірілген мақаланың осы бөлігіндегі актілерді сәйкестендіру үшін жеке кәсіпкерлік саласындағы тексеру парағының мазмұны бөлшектерді және визуалды ақпаратты тексеру үшін Қазақстан Республикасының тілдер туралы заңнамасына сәйкес орындалуы өте маңызды, оған сәйкес бақылау субъектісі келесі мәліметтерге қойылатын талаптарды анықтайды:

мемлекеттік және орыс тілдеріндегі меншік нысанына қарамастан ұйымдардың мөрлері, мөртаңбаларының мәтіндерін құрастыру

нысандардың, белгілердің, жарнамалардың, баға белгілерінің және басқа да көрнекі ақпараттың мәтіндерін мемлекеттік және орыс тілдерінде (қажет болған жағдайда, басқа тілдерде) құрастыру

Көрнекі ақпараттың мәтіндері сол жақта немесе жоғарғы жағында - мемлекеттік, оң жағында немесе төменгі жағында - орыс тілінде, олар бірдей өлшемді әріптермен жазылады (қажет болған жағдайда оларды басқа тілдерде беруге болады).

Бұл бақылау парағы Қазақстан Республикасы Мәдениет және спорт министрінің 2018 жылғы 1 қарашадағы № 314 және Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрінің 2018 жылғы 1 қарашадағы № 53 бірлескен бұйрығымен бекітілген.

Жоғарыда айтылғандарды ескере отырып, әкімшілік құқық бұзушылықтың түсіндірілген құрамының объективті жағы әрекетсіздікте де, іс-әрекетте де көрінуі мүмкін, яғни. белгіленген бөлшектерді орналастырмағаны үшін, сондай-ақ талаптарды бұзумен бөлшектерді орналастырған кезде.

Субъективтік жағынан бұл құқық бұзушылық, әдетте, кінәнің абайсыз түрінде сипатталады.

Лауазымды тұлғалар, заңды тұлғалар (меншік түріне қарамастан) құқық бұзушылықтың субъектілері бола алады.

Бұл құқық бұзушылықтар туралы істерді Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 729-бабының 1, 2-бөліктеріне сәйкес облыстардың, республикалық маңызы бар қаланың және астананың, аудандардың (республикалық, облыстық маңызы бар қаланың) әкімдері және олардың орынбасарлары қарайды.

4-бөлім, түсіндірілген мақаланың үшінші бөлігінен айырмашылығы, қайталауды біліктілік атрибуты ретінде анықтайды, яғни. осы баптың үшінші бөлігіне әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде осындай құқық бұзушылықты жасау 75 Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекс.

Бұл құқық бұзушылықтар туралы істерді Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 729-бабының 1, 2-бөліктеріне сәйкес облыстардың, республикалық маңызы бар қаланың және астананың, аудандардың (республикалық, облыстық маңызы бар қаланың) әкімдері және олардың орынбасарлары қарайды.

5-бөлім. Өнер бойынша. Қазақстан Республикасы Конституциясының 14-бабында ешкімді де ұлты мен тіліне байланысты кемсітуге болмайды. Түсіндірме құрамының осы бөлігі заң мен сот алдында бәрінің теңдігі туралы негізгі конституциялық қағидаттарды сақтамағаны үшін жауапкершілікті, мемлекетке азаматтардың тіліне, оның ішінде азаматтардың тең құқықтары мен бостандықтарына кепілдік беруін қамтамасыз етеді.

Бұл конституциялық қағидат "Қазақстан Республикасындағы тілдер туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 6-бабында, Қазақстан Республикасының әрбір азаматының ана тілін пайдалану, қарым-қатынас, білім, оқу және шығармашылық тілін еркін таңдау құқығын белгілейді.

Түсіндірілген құқық бұзушылықтың объективтік жағы іс-әрекет және әрекетсіздік түрінде де анықталуы мүмкін. Актілер Қазақстан Республикасы Конституциясының 14-бабының жоғарыда аталған ережелерін сақтамаған жағдайда жасалады.

Бұл жағдайда кемсітушілік бір адамның құқықтарын басқа тілде сөйлейтін басқа адаммен салыстырғанда (таңдауы, қалауы бойынша) бұзу немесе шектеу деп түсіну керек. 1966 жылғы Азаматтық және саяси құқықтар туралы халықаралық пактінің 26-бабына сәйкес кез келген негізде, нәсіл, түс, жыныс, тіл және т.б. сияқты кемсітудің барлық түрлеріне заңнамалық деңгейде тыйым салынуы керек. Ұқсас қағидаттар біздің мемлекетіміздің аумағында басым болып табылатын көптеген халықаралық-құқықтық актілерде бекітілген.

Субъективті жағынан бұл қылмыс кінәнің қасақана нысанымен сипатталады.

Құқықбұзушылықтың мәні болып мемлекеттік және мемлекеттік емес ұйымдардың лауазымды тұлғалары табылады.

Бұл құқық бұзушылықтар туралы істерді Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 684-бабының 1-тармағына сәйкес мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары қарайды.

6-бөлім, түсіндірілген мақаланың бесінші бөлігінен айырмашылығы, қайталауды біліктілік атрибуты ретінде анықтайды, яғни. осыған ұқсас құқық бұзушылықты Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 75-бабының 5-тармағына сәйкес әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде жасау.

Бұл құқық бұзушылықтар туралы істерді Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 684-бабының 1-тармағына сәйкес мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары қарайды.

76-бап. Еркін жүріп-тұру және тұрғылықты жер таңдау құқығын шектеу

1. Жеке тұлғалардың жүріп-тұру еркіндігін және тұрғылықты жерін таңдау құқығын шектейтін лауазымды адамдардың іс-әрекеті (әрекетсіздігі) (шекаралық аймақтарды, Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің, Қазақстан Республикасының басқа да әскерлері мен әскери бөлімдерінің, басқа да әскерлері мен әскери бөлімдерінің арсеналдарында, базаларында және қоймаларындағы шектеулі аумақтарды қоспағанда) Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің, Қазақстан Республикасының басқа да әскерлері мен әскери бөлімдерінің және Қазақстан Республикасының Үкіметі шектеулер қоюы мүмкін жекелеген елді мекендердің арсеналдары, базалары мен қоймалары Осы іс-шаралар (әрекетсіздігіне) қылмыстық жаза қолданылатын әрекет белгілері болмаса, Қазақстан,) тұр -

он бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекет (әрекетсіздік),-

отыз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Құқықбұзушылықтың жалпы объектісі болып мемлекет құрған және кепілдендірілген жеке құқықтар, мемлекет кепілдік беруіне және жеке тұлғалардың жүріп-тұру және тұру еркіндігіне құқықтарын жүзеге асыруына байланысты туындайтын қоғамдық қатынастар табылады.

Осы әкімшілік құқық бұзушылықтың тікелей объектісі болып Қазақстан Республикасының аумағында жүріп-тұрудың және жеке тұлғалардың тұратын жерін таңдаудың белгіленген тәртібі табылады.

Түсіндірілген мақала Қазақстан Республикасы Конституциясының 21-бабында белгіленген қағидаларды сақтамағаны үшін жауаптылықты көздейді, оған сәйкес Қазақстанда заңды түрде тұратындардың барлығы, егер заңда өзгеше көзделмесе, еркін жүріп-тұруға және тұрғылықты жерді таңдау құқығына құқылы. Мұндай жағдайларда режимі ерекше маңызы бар белгілі бір аудандарда қозғалуға және тұрғылықты жеріне белгіленген шектеулер айқындалады. Атап айтқанда, оқ-дәрілер мен жарылғыш

заттарды сақтау қауіпсіздігін қамтамасыз ету, халықты және өнеркәсіптік, әлеуметтік және басқа объектілерді қорғау мақсатында, Қазақстан Республикасы Қорғаныс министрінің 2015 жылғы 27 наурыздағы № 155 бұйрығымен Қарулы Күштердің арсеналы, базалары мен қоймаларында шектеулі аймақтарды құру ережелері бекітілді. басқа әскерлер мен әскери бөлімдер және Қарулы Күштердің, басқа да әскерлер мен әскери бөлімдердің арсеналдарында, базаларында және қоймаларында шектеулі учаскелер. Шекара белдеуіне кіру режимі, кіруге және болуға рұқсат беру тәртібі Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2013 жылғы 29 қарашадағы № 1275 қаулысымен бекітілген.

Сондай-ақ тек қана Қазақстан Республикасының азаматтарына қатысты белгілі бір шектеулердің болуын есте ұстаған жөн. Атап айтқанда, Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2012 жылғы 28 наурыздағы № 361 қаулысымен бекітілген Қазақстан Республикасынан тұрақты тұруға кету үшін құжаттарды рәсімдеу ережесі, оған сәйкес Қазақстан Республикасының азаматтарына негіздер бойынша Қазақстан Республикасынан уақытша кетуге тыйым салынуы мүмкін. - "Халықтың көші-қоны туралы" Қазақстан Республикасының 2011 жылғы 22 шілдедегі № 477-IV Заңының 56-бабы қаралды. Сондай-ақ, шектеулерге "Мемлекеттік құпия туралы" Қазақстан Республикасының 1999 жылғы 15 наурыздағы № 349-1 Заңының 32-бабының талаптарын орындау мақсатында жоғарыда аталған ережелермен белгіленген азаматтардың шетелге кетуін шектеу негіздері де кіреді.

Шектеулер белгілі бір мөлшерде (жиырма айлық есептік көрсеткіштен асатын) борышкерлерге де қатысты ("Атқарушылық іс жүргізу және сот орындаушыларының мәртебесі туралы" Қазақстан Республикасының 2010 жылғы 2 сәуірдегі № 261-IV Заңының 33-бабы) қолданылуы мүмкін. белгіленген мерзімде (үш айдан астам) дәлелді себептерсіз, қылмыс жасады деп айыпталған адамдардың жекелеген санаттарының атқарушы құжатындағы талаптар.

Түсіндірілген мақалаға сәйкес біліктілік актілері жасаған кезде, сонымен қатар, шетелдіктер мен азаматтығы жоқ адамдардың Қазақстан Республикасының аумағында болу ерекшеліктерін ескеру қажет, оларды бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілік Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 28-тарауында белгіленген.

Осылайша, түсіндірілген құқық бұзушылықтың объективті жағы, әдетте, уәкілетті лауазымды тұлғаларға жүктелген міндеттерді тиісті рұқсаттар беру, тіркеу рәсімдері және т.б. қарастыру, жүктеу міндеттерін орындамағаны немесе тиісінше орындамағаны (іс-әрекет, әрекетсіздік) кезінде көрінеді.

Бұл қылмыстың субъективті жағы ниет түрінде, сондай-ақ кінәнің абайсыз түрінде көрінеді.

Құқық бұзушылықтың субъектісі - жоғарыда аталған мемлекеттік реттеу саласында функцияларды орындайтын лауазымды адамдар.

2-бөлім, түсіндірілген мақаланың бірінші бөлімінен айырмашылығы, қайталанудың квалификациялық атрибуты, яғни Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 76-бабының 1-тармағына сәйкес әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде ұқсас құқық бұзушылықтың жасалуы.

Бұл құқық бұзушылықтар туралы істерді Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 684-бабының 1-тармағына сәйкес мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары қарайды.

77-бап. Қоғамдық бірлестіктердің, қайырымдылық ұйымдарының заңды қызметіне кедергі жасау

Лауазымды адамның қызметтік жағдайын қолдана отырып, қоғамдық бірлестіктердің, сондай-ақ қайырымдылық ұйымдарының заңды қызметіне кедергі келтіруі, сондай-ақ лауазымды адам өзінің қызметтік жағдайын пайдалана отырып жасаған осы бірлестіктердің заңды қызметіне араласуы, бұл олардың құқықтары мен заңды мүдделерін бұзуға әкеп соғады, -

екі жүз елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Құқықбұзушылықтың жалпы объектісі - мемлекет құрған және кепілдендіретін адам мен азаматтың бірігу бостандығына құқықтары, соған байланысты тиісті әлеуметтік қатынастар.

Бұл әкімшілік құқық бұзушылықтың тікелей объектісі - бұл Қазақстан Республикасы азаматтарының бірлестіктер бостандығына құқығын, атап айтқанда, заңнамаға сәйкес осындай бірлестіктердің қалыпты қызметін жүзеге асыруына байланысты туындайтын қоғамдық қатынастар.

Түсіндірілген мақала "Қоғамдық бірлестіктер туралы" Қазақстан Республикасының 1996 жылғы 31 мамырдағы № 3 Заңының 4-бабында белгіленген қағидаттарды сақтамағаны үшін жауаптылықты көздейді, оған сәйкес мемлекет қоғамдық бірлестіктердің құқықтары мен заңды мүдделерінің сақталуын қамтамасыз етеді. Мемлекеттің қоғамдық бірлестіктер мен қоғамдық бірлестіктердің істеріне мемлекеттің заңсыз араласуына, қоғамдық бірлестіктерге мемлекеттік органдардың функцияларын жүктеуге жол берілмейді.

Сондай-ақ, қайырымдылық ұйымдарының қызметі қайырымдылық ұйымдарының қызметі болып табылады, олар "Қайырымдылық туралы" Қазақстан Республикасының 2015 жылғы 16 қарашадағы Заңына сәйкес осы Заңға, Қазақстан Республикасының заңдарына, Қазақстан Республикасының халықаралық шарттарына сәйкес қайырымдылық жасау үшін құрылған коммерциялық емес ұйым ретінде түсініледі. Осы Заң қайырымдылық ұйымдары мен мемлекет арасындағы өзара іс-қимылдың қағидаларын бекітті, оның бірі (6-баптың 2-бөлігі) қайырымдылық қызметіне

тартылған қайырымдылық субъектілері мен филантроптардың мемлекет органдарына олардың қызметіне мемлекеттік органдардың функцияларына заңсыз араласуының алдын алу болып табылады.

Түсініктеме құрамына сәйкес біліктілік талаптарын орындау кезінде бірқатар іргелі мәселелерді ескеру қажет. Атап айтқанда, қоғамдық бірлестік қызметінің заңдылығын анықтау (заңмен белгіленген талаптарды қауымдастық өзі орындай ма, қай жағдайда және қандай негізде лауазымды адам араласады, араласу нысандары), "кедергі" және "араласу" терминдерінің мазмұны.

Әдетте "кедергі" термині шенеуніктің қауымдастық құру, олардың құқықтарын жүзеге асырудың заңдық мақсаттарына қол жеткізуге (жүзеге асыруға) кедергілер немесе кедергілер жасауымен байланысты. "Кедергі" өрнегінің пассивті нысаны лауазымды адамның өзіне жүктелген тиісті функцияларды әдейі орындамауы түрінде мүмкін (өтініштерді қарау кезінде қызыл таспа және т.б.).

"Кедергі" термині, "кедергілерден" айырмашылығы, әдетте, лауазымды тұлғаның қоғамдық бірлестіктің қалыпты жұмысын әдейі бұзуға бағытталған белсенді мақсатты әрекеттерін ғана қамтиды.

Сондай-ақ, түсіндірілген мақаланың орнында белгіленген заңсыз араласудың (кедергінің) салдарымен байланысты міндетті белгіні ескеру қажет - бұл құқықтар мен заңды мүдделердің нақты бұзылуы. Бұл жағдай құқық бұзушылық құрамын материалдық сипаттайды, яғни жауапкершілік басталуы үшін зардаптардың болуы міндетті болып табылады.

Сондай-ақ объективті жағының сындарлы белгісі - шенеуніктің қызметтік жағдайын пайдалану.

Осылайша объективтік жағының күрделі формалары қалыптасады (әрекет, әрекетсіздік).

Субъективтік жағы кінәнің қасақана нысанымен көрінеді.

Түсініктемедегі мақалада субъектілер ретінде шенеуніктер келтірілген. Негізінен бұл жоғарыда аталған заңсыз себептерге қол жеткізу үшін тиісті өкілеттіктерді пайдалана отырып, мемлекет бақылау және қадағалау немесе рұқсат беру функцияларын жүзеге асыруға уәкілеттік берілген адамдар (өтініштерді қарау мүмкіндігі де бар).

Бұл құқық бұзушылықтар туралы істерді Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 684-бабының 1-тармағына сәйкес мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары қарайды.

78-бап. Жеке тұлғаға ақпарат беруден бас тарту

1. Жеке адамның құқықтары мен бостандықтарына тікелей әсер ететін, белгіленген тәртіппен жиналған құжаттар мен материалдарды беруден заңсыз бас тарту немесе жеке тұлғаға толық емес немесе көрінеу жалған ақпарат ұсыну -

лауазымды адамдарға он бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Егер осы әрекеттер жеке тұлғалардың құқықтары мен заңды мүдделеріне нұқсан келтірсе, лауазымды адам осы баптың бірінші бөлігінде көзделген әрекеттерді жасаса, - елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Құқық бұзушылықтың жалпы нысаны - азаматтардың олардың құқықтары мен мүдделеріне, осыған байланысты туындайтын әлеуметтік қатынастарға қатысты құжаттармен және ақпараттармен танысуға және алуға мемлекет кепілдік берген құқықтары.

Осы әкімшілік құқық бұзушылықтың тікелей объектісі болып "Жеке және заңды тұлғалардың өтініштерін қарау тәртібі туралы" Қазақстан Республикасының 2007 жылғы 12 қаңтардағы № 221 Заңымен белгіленген рәсімдерді орындау барысында пайда болатын қоғамдық қатынастар табылады, ол арқылы адамдар жоғарыда аталған құқықтарды пайдаланады.

Осы Заңның 1-бабына сәйкес апелляция деп апелляцияны немесе лауазымды тұлғаны жеке немесе ұжымдық түрде, ауызша немесе электрондық цифрлық қолтаңбасымен куәландырылған электрондық құжат нысанында қарайтын ұйымға жіберілген ұсыныс, өтініш, шағым, сұрау немесе жауап түсініледі. Осылайша, заң шығарушы жеке немесе заңды тұлғалардың өтініштерінің бес түрін анықтайды, олардың мәні мен ерекшеліктері аталған заңда нормативтік түрде анықталған.

Өтініштерді қарау тәртібі туралы заңнамада жеке және заңды тұлғалардың өтініштерін қабылдау, тіркеу және тіркеудің негізгі талаптары, талаптары көрсетілген. Оларды қарау мерзімдері мен тәртібі, қабылданған шешімдердің түрлері, жауаптар мен өтініштер үшін іс қағаздары нақты реттелген.

Түсініктеме құрамына сәйкес біліктілік талаптарын орындау кезінде мақаланың орналасуы тек жеке тұлғалардың мүдделерін қорғайтынын ескеру қажет. Заңды тұлғаларға қатысты ұқсас заңға қайшы әрекеттер түсініктеме құрамына қойылатын біліктілік шарттарына жатпайды (мысалы, олардың кейбіреулері Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 77-бабына сәйкес құқық бұзушылыққа жауап береді).

"Жеке және заңды тұлғалардың өтініштерін қарау тәртібі туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 5-бабына сәйкес келесілер қарауға жатпайды:

- жасырын үндеу, егер өтініште өз құзыретіне сәйкес дереу мемлекеттік органдарға қайта жіберілуі керек болатын немесе жасалған қылмыстар туралы немесе мемлекетке немесе қоғамдық қауіпсіздікке қатер туралы ақпарат болмаса;

- мәселенің мәні көрсетілмеген үндеу.

Жеке тұлғалардың жеке өмірі туралы, оның ішінде заңды тұлғаның мүдделерін көздейтіндер туралы ақпарат, олардың келісімінсіз немесе мемлекеттік құпияны немесе

заңмен қорғалатын өзге де құпияны құрайтын мәліметтер жария етілмейді және жеке тұлғаның жеке басы туралы мәліметтерді анықтауға мүмкіндік бермейді.

Сонымен қатар жеке және заңды тұлғалардың әкімшілік немесе қылмыстық құқық бұзушылықтар туралы өтініштері мен өтініштері тиісті түрде Қазақстан Республикасы Бас Прокурорының 2014 жылғы 10 қазандағы № 114 бұйрығымен бекітілген Әкімшілік құқық бұзушылықтар және оларды жасаған адамдар туралы деректердің орталықтандырылған есебін қалыптастыру жөніндегі Нұсқаулықпен реттеледі және Ережелермен реттеледі. арыздарды, есептерді немесе қылмыстық құқық бұзушылықтар туралы есептерді қабылдау және тіркеу, сондай-ақ сотқа дейінгі тергеулердің бірыңғай тізілімін жүргізу Қазақстан Республикасы Бас Прокурорының 2014 жылғы 19 қыркүйектегі № 89 бұйрығымен бекітілген.

Сондай-ақ, түсіндірілген мақалаға сәйкес біліктілік актілерін жасаған кезде, 2013 жылғы 15 сәуірдегі "Мемлекеттік қызметтер туралы" Қазақстан Республикасының Заңында белгіленген мемлекеттік қызметтерді көрсетуге қатысты шағымдарды қарау ерекшеліктерін ескеру қажет.

Түсіндірілген әкімшілік құқық бұзушылықтың объективтік жағы келесі түрде көрініс табуы мүмкін:

- бас тарту түріндегі әрекетсіздік, ақпарат ұсынбау;
- толық емес немесе жалған ақпарат беру түріндегі әрекеттер.

Бұл композиция формальды болып табылады және кінәні анықтаудың салдары міндетті емес.

Субъективтік жағы кінәнің қасақана нысанымен сипатталады.

Жауапкершіліктің мәнін анықтау кезінде кінәлінің мәртебесі туралы сұрақ қоюға болады. Атап айтқанда, заң шығарушы түсініктеме берілген мақалаға қатысты " лауазымды тұлға" сөзін белгілейді және қолданады, ал "Жеке және заңды тұлғалардың өтініштерін қарау тәртібі туралы" Қазақстан Республикасының Заңы өтініштерді қарастыратын субъектілер мен лауазымды тұлғалардың жауапкершілігіне қатысты. 15). Мұндай жағдайда, біздің ойымызша, осы салада арнайы қолданылатын нормативтік құқықтық актінің нормативтік актілерінен, яғни өтініштерді қарастыратын лауазымды тұлғалар ғана емес, сонымен бірге оларды әкімшілік жауапкершілікке тарту үшін арнайы уәкілеттік берілген ұйымдардан да бастау керек ("Жеке және заңды тұлғалардың өтініштерін қарау тәртібі туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 1-бабын қараңыз).

Негізгі біліктілік атрибуты бойынша түсіндірілген мақаланың 2-бөлімі жеке тұлғаның құқықтары мен бостандықтарына тікелей әсер ететін белгіленген тәртіппен жиналған құжаттар мен материалдарды беруден заңсыз бас тартудың салдарынан келтірілген зиянды анықтайды, сондай-ақ жеке тұлғаға толық емес немесе көрінеу жалған ақпарат беруді ұсынады. немесе шектеулі ақпарат ретінде көпшілікке қол жетімді ақпаратты заңсыз пайдалану.

Әкімшілік құқық бұзушылықтың салдарынан келтірілген залалды өтеу шарттары Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 59-бабында белгіленген.

Осылайша, түсіндірілген мақалада қарастырылған әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізуді жүзеге асыратын лауазымды тұлға келтірілген нақты зиянның түрі мен мөлшерін, тиісті себептер байланысын, салдарын дәлелдеудің қажеттілігіне тап болады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 684-бабының 1-бөлігіне сәйкес аталған құқық бұзушылықтар туралы істерді мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары қарайды.

79-бап. Қазақстан Республикасының дербес деректер және оларды қорғау туралы заңнамасын бұзу

1. Жеке мәліметтерді заңсыз жинау және (немесе) өңдеу, егер бұл әрекеттерде қылмыстық құқық бұзушылық белгілері болмаса, -

жеке тұлғаларға - он, лауазымды адамдарға, жеке нотариустарға, жеке сот орындаушыларына, адвокаттарға, шағын бизнес субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға - жиырма, орта бизнес үшін - отыз мөлшерінде, ірі бизнес үшін - жетпіс мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады. әкімшілік құқық бұзушылықтың объектілері және (немесе) құралдары тәркіленіп немесе онсыз айлық есептік көрсеткіштер.

2. Меншік иесі, оператор немесе қызметтік жағдайын пайдалана отырып, үшінші тұлға жасаған, егер бұл әрекеттер заңда белгіленген қылмыстық жауаптылыққа әкеп соқпаса, -

заттарды тәркілей отырып, жеке тұлғаларға елу мөлшерінде, лауазымды адамдарға, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға - жетпіс бес, орта бизнеске - жүз, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне - екі жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады. (немесе) әкімшілік құқық бұзушылық туралы актілер немесе онсыз.

3. Меншік иесінің, оператордың немесе үшінші тараптың жеке деректерді қорғау бойынша шараларды сақтамауы, егер бұл акт қылмыстық құқық бұзушылық белгілерін қамтымаса, -

жеке тұлғаларға елу мөлшерінде, лауазымды адамдарға, шағын бизнес субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға - жүз, орта бизнес субъектілеріне - жүз елу мөлшерінде, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне екі жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

4. Осы баптың үшінші бөлігінде көзделген, жеке деректердің жоғалуына, заңсыз жиналуына және (немесе) өңделуіне әкеп соқтыратын іс-әрекет, егер бұл әрекеттер заңда белгіленген қылмыстық жауаптылыққа әкеп соқпаса, -

жеке тұлғаларға - екі жүз, лауазымды адамдарға, шағын бизнес субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға - бес жүз, орта бизнес субъектілеріне - жеті жүз,

ірі кәсіпкерлік субъектілеріне - мың айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Азаматтық және саяси құқықтар туралы халықаралық пакт (1966 ж. 16 желтоқсан): "Ешкімді де оның жеке және отбасылық өміріне заңсыз араласуға, өз үйінің қол сұғылмауына немесе хат жазысу немесе заңсыз қол сұғушылыққа жеке немесе заңсыз қол сұғуға болмайды. оның абыройы мен беделі үшін "(17 бап).

Өнер Қазақстан Республикасы Конституциясының 18-бабында әркімнің жеке өміріне, жеке және отбасылық құпиясына, ар-намысы мен қадір-қасиетін қорғауға құқығы бар. Алғаш рет Қазақстан Республикасының Қылмыстық кодексінде жеке өмірді бұзғаны үшін жауапкершілік 142-бапта қарастырылған

Осы әкімшілік құқық бұзушылықтың тікелей объектісі 2013 жылғы 21 мамырдағы " Жеке деректер және оларды қорғау туралы" Қазақстан Республикасының Заңында белгіленген жеке деректерді жинау, өңдеу және қорғау процесінде пайда болатын қоғамдық қатынастар.

Бұл заң дербес деректер дегеніміз - нақты, олардың электронды, қағаз және (немесе) басқа материалдық ақпарат құралдарында жазылған жеке мәліметтер тақырыбына байланысты анықталған ақпарат.

Мұндай ақпарат, мысалы, мыналарды қамтиды: тегі, аты, әкесінің аты (бар болса), туған күні мен жері, жеке сәйкестендіру нөмірі, тұрғылықты мекен-жайы, жеке басын куәландыратын құжаттың нөмірі, отбасы және әлеуметтік мәртебесі, қан түрі, меншігі, білімі, жұмыс орны және тұлғаны анықтайтын басқа да жеке мәліметтер.

Түсіндірілген құрамға сәйкес біліктілік талаптарын орындау кезінде "жинау" және " дербес деректерді өңдеу" терминдерінің мазмұнын ескеру қажет, яғни жеке деректерді жинау - жеке деректерді алуға бағытталған іс-әрекеттер; дербес деректерді өңдеу - дербес деректерді жинауға, сақтауға, өзгертуге, пайдалануға, таратуға, иесіздендіруге, оқшаулауға және жоюға бағытталған іс-шаралар.

Өз кезегінде, дербес деректерді қорғау дегеніміз - заңда белгіленген мақсаттар үшін жүзеге асырылатын құқықтық, ұйымдастырушылық және техникалық шаралар жиынтығы.

Түсініктеме жасалған актінің 1-бөлігіне қатысты объективті жағы дербес деректерді заңсыз жинау және (немесе) өңдеуде көрініс тапқан іс-әрекетте көрінеді.

Диспозицияда заң шығарушы объективтік жағының қос белгісін белгілейді: бірінші дайын композиция жеке деректердің заңсыз жиналуын, екінші дайын композиция - мәліметтерді заңсыз өңдеуді құрайды. Сонымен қатар, мұндай әрекеттер арасында байланыс қажет емес. Жеке деректер заңды түрде жиналуы мүмкін және заңсыз өңделуі мүмкін.

Заң шығарушы осы әкімшілік құқық бұзушылықтың қылмыстық құқық бұзушылықтан айырмашылығына назар аударады. Жеке адамның өмірі туралы ақпарат

жинау және тарату үшін қылмыстық құқық бұзушылық деп тану үшін, Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің 3-бабының 14) тармағына сәйкес азаматтардың құқықтары мен заңды мүдделеріне елеулі зиян келтіру түріндегі салдарлардың басталуы мүмкін. адам мен азаматтың конституциялық құқықтары мен бостандықтарын, заңдармен қорғалатын ұйымдардың құқықтары мен заңды мүдделерін, қоғам мен мемлекеттің мүдделерін бұзу; елеулі залал келтіру; зардап шеккен адамға қиын өмірлік жағдайдың туындауы; ұйымдардың немесе мемлекеттік органдардың қалыпты жұмысының бұзылуы; маңызды әскери оқиғалардың тоқтауы немесе әскери бөлімдер мен бөлімшелердің жауынгерлік даярлығы мен жауынгерлік дайындық деңгейінің қысқа мерзімді төмендеуі; қарулы топтардың немесе жекелеген қарулы адамдардың шабуылын, құрлықтағы, әуедегі немесе теңіздегі әскери техниканың уақтылы анықталмауы немесе оған тосқауыл қою, адамдар мен көлік құралдарының Қазақстан Республикасының Мемлекеттік шекарасы арқылы кедергісіз өтуі, контрабандалық жүктердің қозғалысы, шекара қондырғыларына, шекара күзет құралдарына зиян келтіретін әрекеттерге жол бермеу; келтірілген зиянның маңыздылығын растайтын басқа салдарлар.

Қылмыстың субъективті жағы кінәнің қасақана нысанымен сипатталады.

Бұл құқық бұзушылықтың мәні жалпы болып табылады және түсіндірілген мақалада жеке тұлғалар ретінде жеке тұлғалар, жеке нотариустар, жеке сот орындаушылары, адвокаттар, шағын және ірі бизнес, коммерциялық емес ұйымдар

Түсініктеме берілген мақаланың 2-бөлімі, бірінші бөлімнен айырмашылығы, жеке деректерді заңсыз жинау және (немесе) өңдеу үшін жауапкершіліктің ерекше мәнін квалификациялық жағдайлар бойынша анықтайды. Сонымен субъектілер - меншік иесі, оператор немесе үшінші тарап.

"Жеке деректер және оларды қорғау туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 1-бабына сәйкес дербес деректердің иесі Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес жеке деректері бар дерекқорға иелік ету, пайдалану және билік ету құқығын жүзеге асыратын мемлекеттік орган, жеке және (немесе) заңды тұлға болып табылады. Оператор - жеке деректерді жинайтын, өңдейтін және қорғайтын мемлекеттік орган, жеке және (немесе) заңды тұлға. Үшінші тарап - субъект, иесі және (немесе) оператор болып табылмайтын, бірақ жеке (жеке) деректерді жинауға, өңдеуге және қорғауға байланысты жағдайларға немесе құқықтық қатынастарға байланысты тұлға.

Кінәні анықтау үшін объективтік жағының міндетті белгісі - қызметтік жағдайды пайдалану.

Субъективтік жағы кінәнің қасақана нысанымен сипатталады.

Түсіндірілген мақаланың 3-бөлімі Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2013 жылғы 3 қыркүйектегі №3 қаулысымен бекітілген, меншік иесі, оператор немесе үшінші

тараптың Ережеде қарастырылған дербес деректерді қорғау шараларын, сондай-ақ жеке деректерді қорғау жөніндегі үшінші тараппен шараларды сақтамағаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді. №909.

Осы ережелерге сәйкес меншік иесінің және (немесе) оператордың, сондай-ақ үшінші тұлғаның жеке деректерді қорғау жөніндегі міндеттемелері дербес деректер жиналған сәттен бастап туындайды және олар жойылған немесе иесізденгенге дейін жарамды. Қарастырылып отырған міндеттемелерді бұзу дербес деректерді қорғау бойынша шараларды қабылдамау деп түсіну керек; дербес деректерге санкцияланбаған қол жеткізуді уақтылы анықтау, жеке мәліметтерге рұқсатсыз кірудің жағымсыз әсерлерін азайту.

Осылайша, түсіндірілген мақаланың 3-бөлігінің объективті жағы меншік иесінің және (немесе) оператордың, сондай-ақ үшінші тараптың жоғарыда көрсетілген міндеттемелерді сақтамауынан көрінеді. Формалары - әрекет, әрекетсіздік.

Мұнымен заң шығарушы жоғарыда біз түсіндірген Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің 147-бабында көзделген жазаланатын қылмыстық құқық бұзушылықтың айырмашылығына назар аударады.

Субъективтік жағы кінәнің қасақана да, ескерусіз де сипатталуы мүмкін (міндеттерді орындауға немқұрайлы қарау).

Қылмыстың мәні түсіндірілген мақаланың екінші бөліміне ұқсас.

4-бөлім. Осы ереженің ерекшелігі - дербес деректерді жоғалту немесе заңсыз жинау және (немесе) өңдеу түріндегі объективті жағының сындарлы белгісі. Әкімшілік жауапкершіліктің басталуының маңызды шарты - жеке деректерді қорғау шараларын сақтамай, иесімен, операторымен немесе үшінші тараппен себеп-салдарлық байланыстың болуы.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 79-бабының 4-тармағында көзделген құқық бұзушылықтың құрамы маңызды, яғни қылмыс деректердің жоғалуы немесе олардың заңсыз жиналуы немесе өңделу сәтінен бастап аяқталады. Осылайша, бір жағдайда жинау және өңдеу акт болып табылады (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 79-бабының 1-бөлігі), және бұл жағдайда оның салдары (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекс 79-бабының 4-бөлігі)

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 684-бабының 1-бөлігіне сәйкес аталған құқық бұзушылықтар туралы істерді мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары қарайды.

80-бап. Тәртіптің, стандарттардың және сапасыз медициналық көмектің сақталмауы

1. Алып тасталды - Қазақстан Республикасының 2018 жылғы 28 желтоқсандағы № 208-VI Заңымен.

2. Алып тасталды - ҚР 12.28.2018 № 208-VI Заңымен.

3. Медициналық қызмет көрсетудің тәртібі мен стандарттарын сақтамау, медициналық қызметкердің кәсіби міндеттерін орындамауы немесе тиісінше орындамауы, егер оларға денсаулыққа сәл зиян келтірсе, -

жеке тұлғаларға - жиырма, лауазымды адамдарға - қырық, шағын бизнес және коммерциялық емес ұйымдар үшін - елу мөлшерінде, орта бизнес үшін - жетпіс бес, ірі бизнес үшін - жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады. .

4. Осы баптың үшінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекеттер -

жеке тұлғаларға - қырық, лауазымды адамдарға - сексен мөлшерінде, шағын бизнес және коммерциялық емес ұйымдар үшін - жүз, орта бизнес үшін - жүз елу мөлшерінде, ірі бизнес үшін - екі жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

3-бөлім. Кез келген өркениетті мемлекеттің маңызды міндеттерінің бірі - өз азаматтарының денсаулығына қамқорлық жасау, өйткені халықтың денсаулығы мемлекеттің өз азаматтарына деген жауапкершілігін сипаттайтын әлеуметтік кепілдіктердің ажырамас көрсеткіші болып табылады. Адам өмірі мен денсаулығы - бұл ең маңызды әлеуметтік құндылықтар, сондықтан медициналық көмектің сапасы, сондай-ақ дәрігерлердің кәсіби міндеттерін тиісінше орындамағаны үшін жауапкершілік азаматтардың денсаулығы мен өмірін қорғау проблемасымен тығыз байланысты.

Қазақстан Республикасы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 80-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың жалпы объектісі азаматтардың Қазақстан Республикасы Конституциясының 29-бабында көзделген денсаулықты сақтау құқығын жүзеге асыруына байланысты туындайтын қоғамдық қатынастар болып табылады.

Әкімшілік құқық бұзушылықтың тікелей объектісі - белгіленген тәртіп, кепілдендірілген медициналық көмектің ақысыз көлемі шеңберінде медициналық көмек көрсету, сондай-ақ ақылы медициналық қызмет көрсету стандарттары.

Қосымша нысан - адам денсаулығы. Дүниежүзілік денсаулық сақтау ұйымы жарғысының кіріспесінде "бұл аурудың немесе физикалық кемістіктердің болмауы ғана емес, толық физикалық, рухани және әлеуметтік салауаттылық жағдайы" деп атап көрсетілген.

Осылайша, адамның денсаулығы - бұл оның барлық компоненттері қалыпты жұмыс істейтін дененің белгілі бір физиологиялық (соматикалық және психикалық) жағдайы. Бұл жағдай мүшелер мен тіндердің қалыпты анатомиялық тұтастығын, олардың физиологиялық функцияларын, аурулар мен патологиялық жағдайлардың болмауын қамтиды.

2009 жылғы 18 қыркүйектегі "Халық денсаулығы және денсаулық сақтау жүйесі туралы" Кодекске сәйкес Қазақстан Республикасы азаматтарының, оралмандардың, сондай-ақ Қазақстан Республикасында тұрақты тұратын шетелдіктер мен азаматтығы жоқ адамдардың тегін медициналық көмектің кепілдік берілген көлемін алу ережелері (Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау министрінің бұйрығы). 2015 жылғы 13 мамырдағы № 344), "тегін медициналық көмектің кепілдік берілген көлемі (бұдан әрі - медициналық көмектің кепілдендірілген көлемі) - ережеде айқындалған тізбеге сәйкес бюджет қаражаты есебінен көрсетілетін медициналық көмектің көлемі Қазақстан Республикасының азаматтығы, Қазақстан Республикасының азаматтары, оралмандар, сондай-ақ Қазақстан Республикасының аумағында тұрақты тұратын шетелдіктер мен азаматтығы жоқ адамдар.

Тегін медициналық көмектің кепілдік берілген көлеміне мыналар кіреді:

1) жедел жәрдем және жедел жәрдем;

2) әлеуметтік мәні бар ауруларға, басқаларға қауіпті ауруларға амбулаториялық-емханалық көмек, оның ішінде:

1. алғашқы медициналық көмек;

2. алғашқы медициналық-санитарлық көмек маманы және мамандандырылған мамандар бағытындағы консультативті-диагностикалық көмек;

3) әлеуметтік мәні бар ауруларға, басқаларға қауіп төндіретін ауруларға стационарлық көмек:

1. Уәкілетті орган ауруханаға жатқызудың жоспарланған саны шегінде алғашқы медициналық-санитариялық көмек маманының немесе медициналық ұйымның жолдамасымен;

2. жедел медициналық көмек бойынша - алғашқы медициналық көмекке немесе медициналық ұйымға жолдама беретін маман болғанына қарамастан;

4) медициналық-санитариялық алғашқы көмек маманының немесе медициналық ұйымның жолдамасы бойынша әлеуметтік маңызы бар ауруларға, басқаларға қауіп төндіретін ауруларға стационарлық көмек;

5) профилактикалық егулер.

Ақылы медициналық қызметтерді мемлекеттік және жеке медициналық ұйымдар, аурудың профиліне және медициналық қызметпен айналысуға лицензиясы бар жеке медициналық практикамен айналысатын адамдар көрсетеді.

Құқықбұзушылықтың объективті жағы болып медицина қызметкерінің іс-әрекеттері, әрекетсіздігі табылады:

- медициналық көмек стандарттарына, тәртіпке, стандарттарға сәйкес келмеу;
- медициналық қызметкердің кәсіби міндеттерін орындамауы
- медициналық қызметкердің кәсіби міндеттерін тиісінше орындамауы.

Түсіндірілген бапқа сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық құрамының объективті жағын анықтаған кезде көптеген құқықтық актілердің нормативтік талаптарын ескеру

қажет. Оларға Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау министрінің бұйрықтары кіреді:

- "Қазақстан Республикасында шұғыл медициналық көмек көрсету ережесін бекіту туралы" 2017 жылғы 3 шілдедегі № 450;
- "Қазақстан Республикасы халқына онкологиялық көмекті ұйымдастыру стандартын бекіту туралы" 2013 жылғы 2 тамыздағы № 452;
- "Қазақстан Республикасы халқына трансфузиялық көмек көрсетуді ұйымдастыру стандартын бекіту туралы" 2013 жылғы 16 қыркүйектегі № 529;
- "Қазақстан Республикасының халқына паллиативті көмекті ұйымдастыру стандартын бекіту туралы" 2013 жылғы 14 қарашадағы № 657;
- "Қазақстан Республикасының халқы үшін медициналық оңалтуды ұйымдастыру стандартын бекіту туралы" 2013 жылғы 27 желтоқсандағы № 759;
- 2013 жылғы 30 желтоқсандағы № 765 "Қазақстан Республикасы халқына нефрологиялық көмекті ұйымдастыру стандартын бекіту туралы";
- "Қазақстан Республикасының халқына психикалық денсаулық саласындағы медициналық-әлеуметтік көмекті ұйымдастыру стандартын бекіту туралы" 2016 жылғы 8 ақпандағы № 95;
- "Қазақстан Республикасының халқына мейірбике ісін ұйымдастырудың стандартын бекіту туралы" 2014 жылғы 20 мамырдағы № 269;
- "Қазақстан Республикасында травматологиялық және ортопедиялық көмек көрсетуді ұйымдастыру стандартын бекіту туралы" 2015 жылғы 25 маусымдағы № 514;
- "Қазақстан Республикасында урологиялық және андрологиялық көмек көрсетуді ұйымдастыру стандартын бекіту туралы" 2015 жылғы 14 тамыздағы № 666;
- "Қазақстан Республикасында стационарлық көмек көрсету ережесін бекіту туралы" 2015 жылғы 29 қыркүйектегі № 761;
- "Қазақстан Республикасында неврологиялық көмекті ұйымдастыру стандартын бекіту туралы" 2015 жылғы 19 қазандағы № 809;
- "Қазақстан Республикасында дерматовенерологиялық көмекті көрсетуді ұйымдастыру стандартын бекіту туралы" 2015 жылғы 23 қазандағы № 821;
- "Қазақстан Республикасында гериатриялық және геронтологиялық көмекті ұйымдастыру стандартын бекіту туралы" 2015 жылғы 23 қазандағы № 822;
- "Қазақстан Республикасында пульмонологиялық көмекті ұйымдастырудың стандартын бекіту туралы" 2015 жылғы 23 желтоқсандағы № 993;
- "Қазақстан Республикасында офтальмологиялық көмек көрсетуді ұйымдастыру стандартын бекіту туралы" 2015 жылғы 25 желтоқсандағы № 1023;
- "Қазақстан Республикасында кәсіптік патологияға медициналық көмек көрсетуді ұйымдастыру стандартын бекіту туралы" 2015 жылғы 28 желтоқсандағы № 1032;
- "Қазақстан Республикасында нейрохирургиялық көмекті ұйымдастыру стандартын бекіту туралы" 2015 жылғы 28 желтоқсандағы № 1034;

- "Қазақстан Республикасында алғашқы медициналық-санитарлық көмекті ұйымдастыру стандартын бекіту туралы" 2016 жылғы 3 ақпандағы № 85;

- "Қазақстан Республикасында ревматологиялық көмекті ұйымдастыру стандартын бекіту туралы" 2016 жылғы 18 ақпандағы № 126;

- "Қазақстан Республикасында эндокринологиялық көмекті ұйымдастыру стандартын бекіту туралы" 2016 жылғы 6 маусымдағы № 478;

- "Қазақстан Республикасында туберкулезге қарсы көмекті ұйымдастыру стандартын бекіту туралы" 2017 жылғы 2 ақпандағы № 77;

- "Қазақстан Республикасында акушерлік және гинекологиялық көмекті ұйымдастыру стандартын бекіту туралы" 2018 жылғы 16 сәуірдегі № 173 және т.б.

Кодекстің 1-бабының 70-тармағына сәйкес "медициналық көмек - бұл халықтың денсаулығын сақтауға және қалпына келтіруге, сонымен қатар емделмейтін аурулардың ауыр көріністерін жеңілдетуге бағытталған медициналық қызметтер, медициналық қызметтер жиынтығы". Медициналық қызметтер - бұл белгілі бір адамға қатысты профилактикалық, диагностикалық, терапиялық, оңалту немесе паллиативті бағыттағы денсаулық сақтау субъектілерінің іс-әрекеттері (Кодекстің 1-бабының 71-тармағы). Медициналық қызметтер денсаулық сақтау саласындағы мемлекеттік қызметтер көрсетуге қойылатын талаптарды белгілейтін нормативтік құқықтық акт болып табылатын денсаулық сақтау саласындағы мемлекеттік қызметтер стандартына сәйкес жүзеге асырылады, сонымен қатар денсаулық сақтау саласындағы мемлекеттік қызметтерді көрсету процесінің, нысанын, мазмұнын және нәтижесінің сипаттамаларын қамтиды. (Кодекстің 1-бабының 37-4 тармағы).

Медициналық көмек көрсету тәртібі - бұл азаматтарға сапалы медициналық көмектің толық көлемінде уақтылы көрсетілуіне бағытталған ұйымдастырушылық іс-шаралар кешенін қамтитын ресми нормативтік құжат.

Сонымен, медициналық көмектің тәртібі мен стандарттарының сақталмауы бұл медициналық көмектің ұйымдастырылуы, процесі, нысаны, мазмұны тұрғысынан медициналық көмектің белгіленген тәртібі мен стандарттарын бұзатын дәрігердің іс-әрекеті, әрекетсіздігі.

Қазақстан Республикасындағы медициналық көмекті ұйымдастырудың тәртібі мен стандарттарын орталық атқарушы орган болып табылатын денсаулық сақтау саласындағы уәкілетті орган белгілейді.

Медициналық қызметкердің кәсіби міндеттерін орындамауы азаматтарға жедел медициналық көмек көрсете алмау, егер оны медициналық ұйымнан тыс жерде көрсету қажет болса.

Медициналық қызметкердің кәсіби міндеттерін тиісінше орындамауы мыналарды қамтиды:

- қызметтік міндеттеріне сәйкес медициналық көмек көрсетпеу;
- дәрілік заттарды рецептісіз беру;

- дәрілік қасиеттері төмен тиімділігі бар алмастырғыш дәрілік заттарды шығару және т.б.

- мерзімі өткен дәрі-дәрмектерді беру.

Медициналық қызметкерді Әкімшілік жауапкершілікке тартудың алғы шарты. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекстің 80-бабы аталған әрекеттердің біреуі нәтижесінде денсаулыққа шамалы зиян келтіреді.

Медициналық қызметкерге қатысты науқасқа орташа зиян, ауыр зиян немесе қайтыс болған жағдайда, Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің Ерекше бөлімінің тиісті баптары бойынша қылмыстық қудалау үшін негіз бар.

Қазақстан Республикасы Әділет министрінің 2017 жылғы 27 сәуірдегі № 484 " Сот-медициналық сараптамаларды ұйымдастыру мен өндіру ережелерін бекіту туралы" бұйрығының 383-тармағына сәйкес денсаулыққа келтірілген зиян ағзалардың (тіндердің) анатомиялық тұтастығын немесе олардың физиологиялық функцияларын (дене мүшелеріне зиян келтіру) түсініледі, немесе қоршаған ортаның әртүрлі факторларының әсерінен туындаған аурулар немесе патологиялық жағдайлар: механикалық, физикалық, химиялық, биологиялық, психогендік, сонымен қатар туындаған салдарлар медициналық жағдайы немесе өлімге әкелетін медициналық көмектің ақауларын жою.

Денсаулығына келтірілген жеңіл зиян адамның денсаулығына келтірілген зиянды камтиды, оның нәтижесінде денсаулығының қысқа мерзімді бұзылуы (жиырма бір күннен аспайтын мерзімге) немесе жалпы мүгедектіктің аздап тұрақты жоғалуы (оннан бір бөлігі) (Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің 3-бабы 13-тармағы).

Денсаулыққа зияндылық деңгейі сот-медициналық сараптама тағайындаумен белгіленеді.

Медициналық қызмет көрсететін және медициналық қызметке қойылатын біліктілік талаптарына жауап беретін жеке тұлғалар, лауазымды тұлғалар, шағын бизнес, коммерциялық емес ұйымдар, орта және ірі кәсіпорындар қарастырылған құқық бұзушылықтың субъектілері бола алады.

Әдетте, заңды тұлғалар өздерінің базалары материалдық-техникалық стандарттарға сәйкес келмеген жағдайда әкімшілік жауапкершілікке тартылады, нәтижесінде бұзушылықтар, медициналық көмек көрсетуді тиісті бақылаудың болмауы және т.б.

Қаралып жатқан қылмыстың субъективтік жағы кінәнің қасақана нысанымен сипатталады. Медициналық және фармацевтикалық қызметкерлердің оларға қатысты ұқыпсыздық немесе ар-намыссыздық салдарынан кәсіптік міндеттерін орындамағаны немесе тиісінше орындамағаны, сондай-ақ медициналық көмек көрсету тәртібі немесе стандарттары (Қазақстан Республикасы халқына медициналық көмек көрсету стандарттарын денсаулық сақтау саласындағы уәкілетті орган бекітеді), шарапты

білдіруі мүмкін. тікелей немесе жанама ниет түрінде де, шараптың салдарына байланысты неостор сипатталады *zhnosti*. Мұндай әрекет қасақана жасалған деп саналады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 700-бабы 2-бөлігіне сәйкес, 80-баптың 3-бөлігі бойынша әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және медициналық қызмет көрсетуді бақылау жөніндегі мемлекеттік органның басшысына, оның орынбасарларына, аумақтық бөлімшелер басшыларына және олардың орынбасарларына әкімшілік жаза қолдануға құқылы.

Түсініктеме берілген баптың 4-бөлімі, біліктілік белгілері бойынша, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 80-бабының үшінші бөлігіне әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталанған қылмыстың жасалуын анықтайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 684-бабының 1-тармағына сәйкес Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 80-бабының 4-тармағына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары қарайды.

81-бап. Медициналық қызметкердің еңбекке уақытша жарамсыздық парағын немесе анықтамасын беру ережелерін бұзуы

1. Медициналық қызметкердің уақытша еңбекке жарамсыздық парағын немесе анықтамасын беру ережелерін бұзуы -

жеке тұлғаларға ескерту немесе бес, лауазымды адамдарға - он айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған нақ сол әрекет -

жеке тұлғаларға он, ал лауазымды адамдарға жиырма айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ _____

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 81-бабына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылықтың жалпы объектісі азаматтардың Қазақстан Республикасы Конституциясының 29-бабында көзделген денсаулықты сақтау құқығын жүзеге асыруына байланысты туындайтын қоғамдық қатынастар болып табылады.

Қазақстан Республикасының 2009 жылғы 18 қыркүйектегі "Қоғамдық денсаулық сақтау және денсаулық сақтау жүйесі туралы" Кодексінің 88-бабы 1-бөлігінің 7-тармағына сәйкес, Қазақстан Республикасының азаматтары уақытша еңбекке жарамсыздық фактісін растауға құқылы.

Әкімшілік құқық бұзушылықтың тікелей объектісі - медициналық ұйымдардың уақытша еңбекке жарамсыздық туралы куәландыруға негізделген уақытша еңбекке жарамсыздықты растайтын құжаттарды беруі.

Уақытша еңбекке жарамсыздық дегеніміз - аурудың немесе жарақаттың салдарынан туындаған адам ағзасының жай-күйін түсіну керек, онда функциялардың бұзылуы

мүгедектікті қалпына келтіру немесе мүгедектікті белгілеу үшін қажетті уақытқа кәсіптік жұмыстарды орындау қабілетсіздігімен бірге жүреді (уақытша еңбекке жарамсыздықты қарау, парақ пен анықтама беру ережесінің 2-тармағының 2 тармақшасы). Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау және әлеуметтік даму министрінің 31 наурыздағы 2 бұйрығымен бекітілген уақытша еңбекке жарамсыздық 015 жылғы № 183, бұдан әрі - Ереже).

Уақытша еңбекке жарамсыздықты растайтын құжаттар уақытша еңбекке жарамсыздық парағы және уақытша еңбекке жарамсыздық туралы анықтама болып табылады.

Уақытша еңбекке жарамсыздық парағы - адамдардың еңбекке уақытша жарамсыздығын куәландыратын және жұмыстан уақытша босату және еңбекке уақытша жарамсыздық бойынша жәрдемақы алу құқығын растайтын құжат (Қағидалардың 2-тармағының 3-тармақшасы).

Уақытша еңбекке жарамсыздық туралы анықтама - жәрдемақы алусыз жұмыстан (оқудан) босатуға негіз болатын мүгедектік фактісін куәландыратын құжат (Ереженің 2-тармағының 4-тармақшасы).

Құқық бұзушылықтың объективті жағы - медициналық қызметкердің уақытша еңбекке жарамсыздық парағын немесе анықтамасын беру ережелерін бұзуы.

Еңбекке уақытша жарамсыздық туралы парақтар мен анықтамаларды беру, оларды ұзарту, жабу тәртібі, негіздері Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау және әлеуметтік даму министрінің 2015 жылғы 31 наурыздағы № 183 бұйрығымен уақытша еңбекке жарамсыздықты тексеру, жұмысына уақытша жарамсыздық парағы мен анықтамасын беру ережесімен реттеледі.

Еңбекке уақытша жарамсыздық парағы мына мекен-жай бойынша беріледі:

- 1) созылмалы аурулардың өткір немесе ушығуы;
- 2) еңбекке уақытша жарамсыздыққа байланысты жарақат пен улану;
- 3) жүктілікті жасанды түрде тоқтату;
- 4) науқас баланы күту;
- 5) жүктілік және босану;
- 6) жаңа туған баланы асырап алу;
- 7) санаторлық-курорттық ұйымдарда күтім жасау;
- 8) карантин;
- 9) ортопедиялық протездеу.

Еңбекке уақытша жарамсыздық парағы Қазақстан Республикасының азаматтарына, оралмандарға, Қазақстан Республикасында тұрақты тұратын, еңбек қызметімен айналысатын және білім беру ұйымдарында оқитын өндірістік практика кезеңінде ақылы жұмысқа қабылданған кезеңге беріледі.

Уақытша еңбекке жарамсыздық туралы анықтама:

1) білім беру ұйымдарында оқитын адамдарға созылмалы аурудың, жарақаттану мен уланудың жедел немесе өршуі;

2) алкогольдік немесе есірткілік масаң күйде болған, сондай-ақ алкогольдік немесе есірткіге мас күйінде болған жарақат;

3) созылмалы алкоголизмді, есірткіге тәуелділікті басқа аурулармен және аурулармен қиындатпайтын емдеу;

4) науқас баланы күту;

5) инвазивті зерттеу әдістері кезеңінде консультативті-диагностикалық ұйымдардағы тексеру;

6) жүктілікті жасанды түрде тоқтату;

7) білім беру ұйымдарында оқитын адамдар үшін жүктілік және босану;

8) жаңа туған баланы (балаларды) асырап алу;

9) санаторлық-курорттық ұйымдарда күтім жасау;

10) карантин;

11) ортопедиялық протездеу;

12) егер ауысымның соңына дейін мүгедектіктің белгілері болса (кәсіпорындар мен ұйымдардың медициналық орталықтарының медициналық қызметкерлері береді).

Еңбекке уақытша жарамсыздық парағы берілмейді:

1) әскери басқару органдарының жолдамасымен медициналық куәландырудан, медициналық тексеруден немесе емдеуден өткен;

2) күзетте немесе әкімшілік қамауда ұстау;

3) созылмалы аурулары бар адамдар (қарқындылығы жоғарыламай) тексеруден өтіп, түрлі процедуралар мен амбулатория жағдайында манипуляциялар жүргізілген;

4) медициналық ұйымға уақытша еңбекке жарамсыздық белгілері болмаса, медициналық көмекке жүгінген адамдар.

Бұл жағдайларда амбулаториялық (стационарлық) науқастың медициналық жазбасынан үзінді көшірме беріледі.

Параққа және (немесе) жұмысқа уақытша жарамсыздық туралы куәлік:

1) Қазақстан Республикасының 2014 жылғы 16 мамырдағы Заңына сәйкес берілген уақытша еңбекке жарамсыздықты тексеруді қоса алғанда, медициналық қызметпен айналысуға лицензиясы болса, мемлекеттік және жеке меншіктегі медициналық ұйымдардың дәрігерлері, сондай-ақ жеке медициналық практикамен айналысатындар (бұдан әрі - денсаулық сақтау субъектілері). жыл "Рұқсаттар және хабарламалар туралы" ;

2) пациенттерді дербес қабылдау және үйде алғашқы қоңыраулардың өзін-өзі күтуімен алғашқы медициналық-санитарлық көмек ұйымдарының (бұдан әрі - МСАК ұйымдары) орта медициналық білімі бар мемлекеттік медицина қызметкерлері.

Келесі медициналық ұйымдар уақытша еңбекке жарамсыздық парағын бермейді:

1) қан қызметі саласында жұмыс істейтін ұйымдар;

- 2) сот медицинасы саласында жұмыс істейтін ұйымдар;
- 3) стационарлық көмек көрсететін медициналық ұйымдардың травма орталықтары мен қабылдау бөлімшелері;
- 4) санаторий-курорттық ұйымдар;
- 5) апаттар медицинасын ұйымдастыру;
- 6) салауатты өмір салтын және дұрыс тамақтануды қалыптастыру саласындағы қызметті жүзеге асыратын ұйым;
- 7) медициналық және физикалық диспансерлер;
- 8) халықтың санитариялық-эпидемиологиялық салауаттылығы саласындағы қызметті жүзеге асыратын ұйымдар;
- 9) шұғыл медициналық көмекті ұйымдастыру.

Медициналық қызметкердің уақытша еңбекке жарамсыздық парағын немесе анықтамасын беру ережелерін бұзуы медициналық қызметкердің құжаттарда бекітілген шарттарды, ережелерді бұзатын әрекеттерін мойындауы керек. Бұл жағдайда жоғарыда көрсетілген Ережені бұзу.

Мұндай бұзушылық медицина қызметкерін әкімшілік жауапкершілікке тартуға негіз береді.

Уақытша еңбекке жарамсыздық парағының нысандары қатаң есеп беру құжаттары болып табылады. Уақытша еңбекке жарамсыздық нысанын ұрлау немесе жоғалту жағдайларында медициналық ұйымдар бұл фактілерді олар анықталған күннен бастап күнтізбелік үш күннен кешіктірмей денсаулық сақтаудың жергілікті органына хабарлайды.

Жұмысқа уақытша жарамсыздығын растайтын құжаттар жалған болған жағдайда, Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің Ерекше бөлімінде көзделген қылмыстық құқық бұзушылықтың белгілері бар.

Жеке тұлғалар, медициналық қызмет көрсететін медициналық ұйымдардың лауазымды тұлғалары және медициналық қызметке қойылатын біліктілік талаптары құқық бұзушылықтың субъектілері бола алады.

- "Еңбекке уақытша жарамсыздықты тексеру, парақ беру және уақытша еңбекке жарамсыздық туралы анықтама беру ережесін бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау және әлеуметтік даму министрінің 2015 жылғы 31 наурыздағы № 183 бұйрығына сәйкес уақытша еңбекке жарамсыздықты растайтын құжаттарды беруге құқылы.

Қаралып жатқан қылмыстың субъективтік жағы кінәнің қасақана нысанымен сипатталады.

Бұл құқық бұзушылық үшін әкімшілік жаза келесі түрде беріледі:

- ескертулер
- жеке тұлғаларға - бес, лауазымды тұлғаларға - он АЕК мөлшерінде айыппұл салынады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 700-бабы 2-бөлігіне сәйкес, 81-баптың (бірінші бөлігі) сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер, медициналық қызмет көрсетудегі мемлекеттік бақылау органының басшысы, оның орынбасарлары, аумақтық бөлімшелердің басшылары және олардың орынбасарлары әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және әкімшілік жаза қолдануға құқылы.

Түсіндірілген мақаланың 2-бөлігі, біліктілік белгілері бойынша, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 81-бабының бірінші бөлігіне әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталанған осындай құқық бұзушылықтың жасалуын анықтайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 684-бабының 1-бөлігіне сәйкес Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 81-бабының 2-бөлігінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары қарайды.

82-бап. Медициналық қызметкердің дәрілік заттарды сату ережелерін және Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген рецепт бойынша талаптарды бұзуы

1. Медициналық қызметкердің дәрі-дәрмектерді сату ережелерін және Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген рецептураларға қойылатын талаптарды бұзуы, -

жеке тұлғаларға бес, лауазымды адамдарға - он айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған нақ сол әрекет -

жеке тұлғаларға маман сертификатынсыз немесе онсыз он айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде, лауазымды адамдарға жиырма айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 82-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың жалпы объектісі азаматтардың Қазақстан Республикасы Конституциясының 29-бабында көзделген денсаулықты сақтау құқығын жүзеге асыруына байланысты туындайтын қоғамдық қатынастар болып табылады.

Әкімшілік құқық бұзушылықтың тікелей объектісі дәрі-дәрмектерді сату және рецепт бойынша белгіленген тәртіп болып табылады.

Дәрілік заттарды тарату тәртібі стандартты емес дәрілерді қабылдауды болдырмау және оларды сақтау және сату кезінде олардың сапасының төмендеуін болдырмау мақсатында жасалды.

Дәрі-дәрмекті тағайындауға қойылатын талаптар, ең алдымен, пациенттің қамқорлығы мен есірткінің тек пайдалы ғана емес, сонымен қатар зиянды, әсіресе егер олар бақылаусыз қолданылса, зиянды болатындығын түсінуге байланысты.

Дәрілік зат дегеніміз - адам ағзасымен байланысқа түсетін, құрамында адам ағзасын емдеуге, алдын алуға немесе оның физиологиялық функцияларын фармакологиялық, иммунологиялық немесе метаболикалық әсерлері арқылы қалпына келтіруге, түзетуге немесе өзгертуге немесе ауруларды диагностикалауға арналған немесе құрамында дәрумендік заттар бар дәрі. және адамның жағдайы (2009 жылғы 18 қыркүйектегі " Халық денсаулығы және денсаулық сақтау жүйесі туралы" Кодекстің 1-бабының 18-тармағы).

Қазақстан Республикасының денсаулық сақтау саласындағы қолданыстағы заңнамасына сәйкес рецепт бойынша демалысқа арналған дәрілерді біржадан тыс сатуға тыйым салынады.

Рецепт дегеніміз - рецепт жазатын адамға рецепт жазатын адамның рецепті.

Құрамында аз мөлшерде есірткі, психотроптық заттар және олардың прекурсорлары бар, Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес бақылауға жатпайтын және осы препараттарды теріс пайдалану үшін жеткілікті мөлшерде дайын тәсілдермен оқшауланбаған көп компонентті дәрілік заттар рецепт санатына жатпайды. заттар.

Рецепт бойынша есірткіге мыналар кіреді:

1) құрамында есірткі құралдары, психотроптық заттар және прекурсорлар бар дәрілер, Қазақстан Республикасының есірткі құралдары, психотроптық заттар, прекурсорлар және олардың заңсыз айналымына және теріс пайдаланылуына қарсы іс-қимыл туралы заңнамасына сәйкес.

2) парентеральді енгізуге арналған препараттар;

3) ауруханада қолданылатын дәрілік заттар, оның ішінде диагностикалық препараттар;

4) тағайындау және одан әрі пайдалану дәрігердің үнемі қадағалауымен жүзеге асырылатын дәрілік заттар;

5) ауруларды емдеуге арналған, диагнозы ауруханада немесе қажетті диагностикалық жабдықтары бар мекемелерде орнатылуы мүмкін, препаратты қолдану және одан кейінгі бақылау амбулаториялық негізде жүргізілуі мүмкін;

б) дәрілік субстанциясы бар, белсенділігі және (немесе) жағымсыз реакциясы одан әрі зерттеуді қажет ететін дәрілік заттар:

- жаңа белсенді субстанциясы бар алғашқы тіркелген дәрілер;

- тәжірибесі шектеулі және (немесе) сатылымы төмен есірткі (басқа елдерде препаратты тіркеуден кейінгі тәжірибені ескере отырып, оның ішінде жалпы халықта қолдану (егер клиникалық зерттеулер болса);

- жаңа дәрі-дәрмек, жаңа мөлшерлеу режимі, қолданудың жаңа бағыты, қолданудың жаңа нұсқауы, жаңа жас топтары;

7) дәрілік затты медициналық бақылаусыз медициналық қолдану жөніндегі нұсқаулыққа сәйкес қолданғанда адам денсаулығы үшін қауіпті дәрілер (уыттылық, оның ішінде репродуктивті уыттылық, генотоксикалық, тератогенді, канцерогенді,

дәрілік заттың белсенді затының фармакологиялық белсенділігімен байланысты елеулі қолайсыз реакциялар; күтпеген жағымсыз реакциялар, жиі қолданылатын дәрілермен өзара әрекеттесу Қандай негізгі ауру, ауыр жағымсыз реакциялар тудыруы мүмкін);

8) препаратты медициналық қолдану жөніндегі нұсқаулықтардың талаптарын сақтамай тұрғындар қолданған кезде адам денсаулығына қауіп төндіретін дәрілер (препараттың ұзақ қолданылуымен болатын жағымсыз реакциялар: төзімділік, кумулятивті әсер, кету немесе қалпына келтіру синдромы, тәуелділіктің дамуы, есірткінің өзара әрекеттесуі).

Дәрілік заттардың биржадан тыс және рецепт бойынша берілетін дәрілерге тағайындалуы Денсаулық сақтау және әлеуметтік даму министрінің 2015 жылғы 29 мамырдағы № 11233 бұйрығымен бекітілген Дәрілік заттарды рецепттілік дәрі-дәрмектер санатына жатқызу ережесімен реттеледі.

Қарастырылған әкімшілік құқық бұзушылықтың объективті жағы - медициналық қызметкердің бұзуы:

- Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген дәрілік заттарды сату ережелері;

- Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген рецепт жазуға қойылатын талаптар.

Медициналық қызметкердің дәрі-дәрмектерді сату ережелерін және рецепт бойынша талаптарды бұзуы медициналық қызметкердің заңды күші бар құжаттарда бекітілген шарттарды, ережелерді бұзатын әрекеттерін мойындауы керек.

Дәрілік заттарды сату ережелері "Дәрілік заттарды, медициналық мақсаттағы бұйымдар мен медициналық техниканы көтерме және бөлшек сату ережелерін бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау және әлеуметтік даму министрінің 2015 жылғы 14 қыркүйектегі № 713 бұйрығымен бекітілген.

Дәрілік заттарды көтерме және бөлшек саудада өткізуді лицензия алған немесе "Рұқсаттар және хабарламалар туралы" 2014 жылғы 16 мамырдағы Қазақстан Республикасының Заңында белгіленген тәртіппен қызметті бастағаны туралы хабарлама алған тұлғалар жүзеге асырады.

Дәрілік заттарды көтерме сату келесі талаптарға сәйкес жүзеге асырылады:

1) фармацевтикалық қызметті жүзеге асыруға лицензиясы бар өндірушілерден немесе ұйымдардан ғана сатып алынған дәрілік заттарды көтерме саудада өткізу және дәрі-дәрмектерді көтерме сатуға арналған лицензияға қосымша немесе рұқсаттар мен хабарламалар туралы заңда белгіленген тәртіппен қызметті бастау туралы хабарлама;

2) дәрілік заттар фармацевтикалық немесе медициналық қызметке лицензиясы бар субъектілерге сатылады немесе рұқсаттар мен хабарламалар туралы заңда белгіленген тәртіппен қызмет басталғаны туралы хабарлайды;

3) дәрілік заттар қауіпсіздік пен сапаны бағалау ережелеріне сәйкес қауіпсіздік және сапа туралы қорытынды алғаннан кейін сатылады;

4) үй-жайлар, алаңдар мен жабдықтар біліктілік талаптарына сәйкес келеді;

5) дәрілік заттар Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау және әлеуметтік даму министрінің 2015 жылғы 24 сәуірдегі бұйрығымен бекітілген дәрілік заттарды, медициналық мақсаттағы бұйымдар мен медициналық техниканы сақтау және тасымалдау ережелеріне сәйкес олардың сақталуын, тиімділігі мен сапасын қамтамасыз ететін жағдайларда сақталады және тасымалданады. № 262;

6) дәрілік заттарды көтерме саудада сатумен айналысатын ұйымдар, жеткізушілерден сатып алушыға кез-келген алынған және жөнелтілген өнім серияларына (партиясына) қатысты жасалған әрекеттерді бақылауға және осы Кодекстің 69-бабының 4-тармағында айқындалған дәрілік заттың орналасқан жерін анықтауға мүмкіндік беретін құжаттама жүйесінің болуын және жұмыс істеуін қамтамасыз етеді. денсаулық сақтау және денсаулық сақтау жүйесі ".

7) дәрілік заттарды көтерме саудада өткізуді жүзеге асыратын субъектілер осы Кодекстің 69-бабының 4-тармағында көрсетілген дәрілік заттардың табылғандығы туралы, олар туралы хабарлау, нарықтан шығу және уәкілетті органға немесе оның аумақтық бөлімшелеріне хабарлайды.

Дәрілік заттар мен медициналық мақсаттағы бұйымдарды көтерме және бөлшек сатуға тыйым салынады:

1. Қазақстан Республикасында мемлекеттік тіркеуден өтпеген;

2. сапасы Қазақстан Республикасының денсаулық сақтау саласындағы заңнамасында белгіленген тәртіппен қауіпсіздік және сапа туралы қорытындымен расталмаған;

3. Қазақстан Республикасының денсаулық сақтау саласындағы заңнамасының талаптарын сақтамау;

4. мерзімі өткен;

5. осы баптың 6-тармағында көзделген жағдайларды қоспағанда, денсаулық сақтау ұйымдарындағы медициналық персонал;

6. дәрілік заттар мен медициналық мақсаттағы бұйымдарды уақытша сақтау қоймалары арқылы.

Дәрілік заттарды бөлшек саудада өткізу келесі талаптарға сәйкес жүзеге асырылады :

1) дәрілік заттарды бөлшек саудада сатумен айналысатын субъектілерде тиісті құралдар, жабдықтар бар;

2) дәрілік заттар сақтау және тасымалдау ережелеріне сәйкес олардың сақталуын, тиімділігі мен сапасын сақтауды қамтамасыз ететін жағдайларда сақталады және тасымалданады;

3) Дәрілік заттарды бөлшек саудада сатумен айналысатын субъектілер фармацевтикалық қызметті жүзеге асыруға лицензиясы бар субъектілерден қауіпсіздік пен сапаны бағалау ережелерінде белгіленген тәртіппен қауіпсіздік пен сапа

сараптамасынан өткен немесе рұқсаттар мен хабарламалар туралы заңда белгіленген тәртіппен бизнестің басталғаны туралы хабарланған тіркелген дәрілерді сатып алады ;

4) дәрілік заттарды бөлшек саудада сатумен айналысатын субъектілер Қауіпсіздік пен сапаны бағалау ережелерінде белгіленген тәртіппен қауіпсіздік пен сапа сараптамасынан өткен тіркелген дәрілік заттарды халыққа, сондай-ақ медициналық қызметпен айналысуға лицензияланған немесе медициналық қызметпен айналысуға лицензия алған немесе басталғаны туралы хабарлаған жеке медициналық практикамен айналысатын жеке тұлғаларға сатады. рұқсаттар және хабарламалар туралы заңнамада белгіленген тәртіппен, сондай-ақ бағадан тыс дәрі-дәрмектер мен дәрілік заттар үшінші тұлғалардың зейнеткерлік үйлері тағайындау;

Дәрі-дәрмекті көтерме және бөлшек саудада өткізу үшін жоғарыда аталған талаптарға қосымша, медицина мамандары қосымша мыналарды қадағалап отыруы керек:

- ветеринар дәрігерлері тағайындаған дәрі-дәрмектер бөлшек саудада сатылмайды;

- ГОМБП шеңберінде халыққа дәрі-дәрмектерді бөлшек саудада өткізу олар жазылған күннен бастап 10 күнтізбелік күн ішінде республиканың әкімшілік-аумақтық бірлігінде (аудан, қала, облыс) жарамды, демалысқа арналған рецепт бланкілерінде жазылған рецепт бойынша жүзеге асырылады;

құрамында бақылауға жататын құрамында есірткі және психотроптық заттар бар дәрілік заттарды халыққа бөлшек саудада өткізу Қазақстан Республикасының бақылауға жататын есірткі, психотроптық заттар, олардың аналогтары мен прекурсорлары туралы Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес жүзеге асырылады;

- дәріні ең жоғары бір дозадан асатын дозада тағайындаған кезде дәрігер рецепт бойынша препараттың дозасын сөзбен және леп белгісімен көрсетеді. Егер дәрігер бұл талапты орындамаса, фармацевтика қызметкері тағайындалған дәріні белгіленген ең жоғары бір реттік дозаның жартысында бөледі;

- дәрігер тағайындаған дәрі болмаған жағдайда, бөлшек сауда мекемесінің маманы науқасқа дәрігермен келіспей, ассортиментте дәрі-дәрмектің синонимін, ең арзан бағадан бастап, немесе емдеуші дәрігермен келіссе, оны фармакологиялық препаратпен алмастырады. аналогы. (Бұл ретте, рецепттің артқы жағында таратылған дәрілік заттың сауда-саттық атауы, қолтаңбасы мен демалыстың күні көрсетіледі);

- оның дизайны талаптарына сәйкес келмейтін және (немесе) дәрілік затты жеке өндіруге сәйкес келмейтін компоненттері бар рецепт жарамсыз деп саналады және дәріханада немесе дәріханада қалдырылады. (Бұл жағдайда бөлшек сауда мекемесінің маманы тағайындалған дәрі-дәрмекті пациентке тағайындайды, оған сәйкес келмейтін компоненттері бар дәрі-дәрмектерді қоспағанда).

Құрамында құрамында есірткі, психотроптық заттар және прекурсорлар бар дәрілік заттарды пациенттерге сату ережелері "Қазақстан Республикасында бақылауға жататын

есірткі, психотроптық заттар мен прекурсорларды медициналық мақсаттарда пайдалану ережесін бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау және әлеуметтік даму министрінің 2015 жылғы 26 қаңтардағы № 32 бұйрығымен бекітілген. "

1998 жылғы 10 шілдедегі "Есірткі, психотроптық заттар, олардың аналогтары және прекурсорлары және олардың заңсыз айналымына және оны асыра пайдалануға қарсы іс-қимыл туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 1-бабына сәйкес есірткі, психотроптық заттар тізіміне енгізілген синтетикалық немесе табиғи заттар. бақылауға алынатын заттар мен прекурсорлар Қазақстан Республикасының заңнамасына, 1961 ж. енгізілген Есірткі құралдары туралы Бірыңғай конвенцияға өзгертулермен ол 1961 жылғы Есірткі құралдары туралы бірыңғай конвенцияға өзгерістер енгізу туралы 1972 жылғы Хаттамаға сәйкес.

Психотроптық заттар - есірткі құралдарының, психотроптық заттар мен прекурсорлардың тізіміне енгізілген, Қазақстан Республикасының заңнамасына, Қазақстан Республикасының халықаралық шарттарына, оның ішінде 1971 жылғы психотроптық заттар туралы конвенцияға сәйкес реттелетін, синтетикалық немесе табиғи шыққан заттар.

Прекурсорлар деп есірткі құралдарын, психотроптық заттарды өндіру, дайындау, өңдеу кезінде қолданылатын заттар, олардың аналогтары, Қазақстан Республикасының заңнамасына, Қазақстан Республикасының халықаралық шарттарына сәйкес Қазақстан Республикасында бақылауға алынатын есірткі, психотроптық заттар мен прекурсорлардың тізіміне енгізілген заттар деп түсіну керек. 1988 ж. есірткі мен психотроптық заттардың заңсыз айналымына қарсы БҰҰ конвенциясын.

Тізімнің II кестесі - медициналық мақсатта қолданылатын және қатаң бақылауға алынған есірткі құралдары мен психотроптық заттардың тізімі.

Тізімнің III кестесі - медициналық мақсаттар үшін пайдаланылатын және бақылаудағы есірткі мен психотроптық заттардың тізімі.

Тізімнің IV кестесі - бақылаудағы прекурсорлардың (есірткі және психотроптық заттарды заңсыз өндіруде жиі қолданылатын химиялық және өсімдік заттар) тізімі.

Құрамында есірткі, психотроптық заттар және олардың прекурсорлары тізімде II, III , IV кестелердегі дәрі-дәрмектер дәріханалардан шығарылады:

1) сенімхат негізінде осы Қағидаларға 9-қосымшаға сәйкес нысан бойынша есірткі, психотроптық заттар және олардың прекурсорлары айналымы саласында жұмыс істеуге лицензиясы бар заңды тұлғалар;

2) рецепт бойынша халыққа 3,0 және 5,0 грамм орамдағы калий перманганатын қоспағанда.

Егер ауылда есірткі құралдарының, психотроптық заттардың және олардың прекурсорларының айналымымен байланысты қызметті жүзеге асыруға лицензиясы

жоқ дәріханалар болмаса, оларды ұсыну есірткі, психотроптық заттар мен олардың прекурсорларының айналымына байланысты қызметті жүзеге асыруға лицензиясы бар медициналық ұйымдар арқылы жүзеге асырылады.

Денсаулық сақтау ұйымының есірткі құралдарын, психотроптық заттарды және олардың прекурсорларын өндіруге қойылатын талаптары басқа дәрілік заттарға қойылатын талаптардан латын немесе орыс тілдерінде бөлек жазылады, олардың мөлшері денсаулық сақтау ұйымы басшысының немесе оның орынбасарының қолымен куәландырылған және ұйымның мөрімен бекітілген.

Дәріхана ұйымындағы денсаулық сақтау ұйымы тізімнің II кестесіндегі дәрі-дәрмектерді тағайындаған дәрігерлердің тізімін, денсаулық сақтау ұйымының бірінші басшысының қолымен және мөрімен (бар болса) куәландырылған жеке мөрлерімен (болған жағдайда) ұсынады.

Науқасқа есірткі, психотроптық заттар, рецепттің артқы жағындағы прекурсорлар бар дәрі-дәрмектер жіберілген кезде, таратылған дәрілік заттың атауы, мөлшері, диспенсердің күні мен бояуы көрсетіледі.

Құрамында құрамында есірткі, психотроптық заттар және олардың прекурсорлары бар дәрілік заттарды тарату кезінде науқасқа осы Қағидаларға 10-қосымшаға сәйкес нысан бойынша сары диагональды жолағы бар (солдан оңға қарай) рецептураға және зауыттық таңбалауға (өндірушіге, өндірушіге) сәйкес келеді. ел, партия (партия) нөмірі). Қолы дәрі-дәрмекті жіберген фармацевтика қызметкерінің қолымен расталады, сонымен қатар дәріхана ұйымының мөрімен расталады.

Құрамында есірткі, психотроптық заттар және олардың прекурсорлары бар дәрілік заттарды денсаулық сақтау ұйымдарына тарату, алынған дәрілердің атауын, дозасын, концентрациясын, мөлшерін және мөлшерін (сөзбен) көрсете отырып, сенімхат арқылы жүзеге асырылады.

Медициналық қызметкердің жоғарыда аталған талаптарға сәйкес келмейтін әрекеттерді жасауы Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген дәрілік заттарды сату ережелерін бұзу деп танылуы керек.

Рецепт жазу ережелері Денсаулық сақтау және әлеуметтік даму министрінің "Рецепттерді жазу, жазу және сақтау ережелерін бекіту туралы" 2015 жылғы 22 мамырдағы № 373 бұйрығымен бекітілген.

Заңмен белгіленген рецепт жазуға қойылатын талаптар:

- егер денсаулық сақтау ұйымдарының алғашқы медициналық құжаттамасының нысандарын бекіту туралы "Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау министрінің м.а. 2010 жылғы 23 қарашадағы № 907 бұйрығымен бекітілген нысан бойынша тиісті медициналық дәлелдемелер болса, медициналық ұйымдардың медициналық қызметкерлері өз құзыреті шегінде рецепттер жазып алады;

- рецепттер дәрігердің қолымен және жеке мөрімен расталады;

- амбулаториялық негізде тегін медициналық көмектің кепілдендірілген көлемі аясында дәрі-дәрмектер мен медициналық мақсаттағы бұйымдарға арналған рецепттер электронды түрде жазылады, тіркеледі және автоматтандырылған жүйеде бақыланады (форс-мажор жағдайында рецепттер қолмен жазылады);

- дәрі-дәрмектерді ақысыз немесе жеңілдікті шарттармен алуға арналған нұсқаулыққа уәкілетті тұлға қосымша қол қояды, медициналық ұйымның бұйрығымен анықталады және денсаулық сақтау ұйымының "рецепттер үшін" мөрімен расталады.

Фельдшер-акушерлік пункттің бастығы дәрі-дәрмектің рецептін тегін немесе жеңілдік негізінде фельдшерлік-акушерлік пункттің мөрімен және мөрімен растайды.

Ауылдық жерлерде дәрігерлер болмаған кезде амбулаториялық қабылдауды жүргізетін орташа медициналық қызметкерлер рецепт жазады.

- рецепттер латын тілінде жазылуы мүмкін, дәрі-дәрмектердің халықаралық патенттелмейтін немесе сауда атауымен, формада қарастырылған барлық бағандарды міндетті түрде толтырады, қолдану әдісі дозасын, қолдану жиілігін және ұзақтығын көрсете отырып, тиісті бағанға мемлекеттік немесе орыс тілдерінде жазылады. Жалпы нұсқаулықпен ("Белгілі", "Ішкі", "Сыртқы") шектелуге жол берілмейді. Рецептке түзетулер енгізілмейді.

Қатты денелер граммен (0,001; 0,02; 0,3; 1,0), сұйық - миллилитрмен, граммен және тамшылармен жазылады.

Рецептте негізгі рецепт бойынша қысқартулар қолданылады.

- дәрі-дәрмектерді ақысыз немесе жеңілдікті негізде алуға арналған рецепт бойынша бір нысанда 8-гидроксикинолин туындылары, гормондық стероидтар, клонидин, анаболикалық стероидтар, кодеин, тропикамид, циклопентолат, трамадол, буторфанол, дәрі-дәрмектің бір атауы, ал қалғаны көрсетіледі. дәрі-дәрмектер - екі заттан аспайды;

- дәріні ең жоғары бір дозадан асатын дозада тағайындаған кезде дәрігер рецепт бойынша препараттың дозасын сөзбен және леп белгісімен көрсетеді;

Дәрі-дәрмектерге рецепт жазылмайды:

- тек стационарлық көмек көрсететін медициналық ұйымдарда қолданылады;

- тіркелмеген және Қазақстан Республикасында қолдануға рұқсат етілмеген.

Медициналық қызметкердің жоғарыда аталған талаптарға сәйкес келмейтін әрекеттерді жасауы Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген рецепт талаптарын бұзу деп танылуы керек.

Құрамында есірткі, психотроптық заттар және прекурсорлар бар дәрілерге пациенттердің рецептурасына қойылатын талаптар "Есірткі, психотроптық заттар мен прекурсорларды медициналық мақсатта пайдалану ережесін бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау және әлеуметтік даму министрінің 2015 жылғы 26 қаңтардағы № 32 бұйрығымен бекітілген. "Қазақстан Республикасындағы бақылау" (бұдан әрі - Ереже).

Құрамында құрамында есірткі, психотроптық заттар мен прекурсорлар бар дәрілерді тағайындауға қойылатын талаптар:

Құрамында есірткі, психотроптық заттар және олардың прекурсорлары бар дәрілерге арналған рецепттер латын тілінде фельдшерлер, акушерлер, денсаулық сақтау ұйымдарының дәрігерлері немесе өзін-өзі басқаруды жүзеге асыратын дәрігерлер, егер тиісті медициналық көрсеткіштері болса және қолымен куәландырылса, денсаулық сақтау ұйымының жеке мөрі (бар болса), мөрі мен мөрі (бар болса);

- Тіркеудің II кестесіндегі есірткі, психотроптық заттар бар дәрілер амбулаториялық науқастарға А6 форматында басып шығару әдісімен дайындалған, коды, формасы және қорғау дәрежесі бар, Ереженің 5-қосымшасына сәйкес. (Кодта Ереженің 6-қосымшасына сәйкес Қазақстан Республикасының әкімшілік-аумақтық бірлігінің шартты сандық белгілеуі бар);

- арнайы рецепт бланкілеріндегі рецепттерді дәрігер өз қолымен жазып, денсаулық сақтау ұйымының мөрімен, мөрімен (бар болса), дәрігердің жеке мөрімен (егер болса) және дәрігердің қолымен растайды. (Рецептте рецепт жазып берген дәрігердің сайт нөмірі, медициналық құжаттаманың нөмірі, тегі, аты, әкесінің аты (бар болса), сондай-ақ тегі, аты, әкесінің аты (бар болса), жеке сәйкестендіру нөмірі (бұдан әрі - ЖСН), жасы және тұрғылықты мекен-жайы көрсетіледі) пациент);

- арнайы рецепт бланкілерінің тамыры рецепт бойынша бірдей толтырылады және денсаулық сақтау ұйымында олардың қауіпсіздігіне жауапты тұлғада сақталады;

- құрамында есірткі, психотроптық заттар және олардың прекурсорлары бар дәрілік заттардың рецепті, тізімнің II, III, IV кестелерінде амбулаториялық негізде тегін медициналық көмектің кепілдендірілген көлемі аясында жүзеге асырылған жағдайда, арнайы рецепт нысанына қосымша, ақысыз демалысқа арналған рецепт қосымша жазылады. (Белгіленген рецепттер автоматты түрде дәрі-дәрмекпен қамтамасыз ету ақпараттық жүйесінде көрінеді);

құрамында құрамында есірткі, психотроптық заттар және олардың прекурсорлары бар дәрі-дәрмектерге арналған рецепттер тізімнің III, IV кестелерінде, қолданыстағы бұйрықпен бекітілген № 130 / у нысанында белгіленген формадағы рецептуралық бланктерге жазылған. "Денсаулық сақтау ұйымдарының алғашқы медициналық құжаттама нысандарын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау министрінің 2010 жылғы 23 қарашадағы № 907 (Қазақстан Республикасының Нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізілімінде № 6697 тіркелген);

- құрамында көп компонентті дәрілік форманың құрамына кіретін құрамында есірткі, психотроптық заттар және олардың прекурсорлары бар препараттың атауы алдымен рецептте жазылады, содан кейін барлық басқа ингредиенттер көрсетіледі;

- құрамында есірткі, психотроптық заттар және олардың прекурсорлары бар дәрілерге рецепт жазу кезінде бір дозадан асатын дозада препараттың дозасы сөзбен жазылады және леп белгісі қойылады. Егер дәрігер бұл талапты орындамаса,

фармацевтика қызметкері тағайындалған дәріні ең жоғарғы бір дозаның жартысына тең бөледі;

- бір рецепт бланкісінде құрамында есірткі, психотроптық заттар және олардың прекурсорлары бар дәрілік заттарды тағайындау мен таратуға жол берілетін ең жоғары нормадан аспайтын мөлшерде құрамында есірткі, психотроптық заттар және олардың прекурсорлары бар тізімнің II, III, IV кестелерінен тұрады. , Қағидалардың 8-қосымшасына сәйкес бір рецепт үшін;

- Терминалды (прогрессивті) сатысында ауыр, прогрессивті аурулары бар соңғы науқастардың өмір сүру сапасын жақсарту үшін құрамында рецепт бойынша есірткі, психотроптық заттар және олардың прекурсорлары бар тізбенің II, III, IV кестелерінде бірнеше рецепт бойынша мөлшерде тағайындалуы мүмкін. терапияның 10-15 күнтізбелік күніне, ал аудан орталығынан шалғайдағы ауылда тұратын адамға - 25-30 күнтізбелік күн, бірақ рұқсат етілген ең көп мөлшерден артық емес нормалар;

Құрамында есірткі, психотроптық заттар және олардың прекурсорлары бар дәрілік заттардың рецептілері, тізімнің III, IV кестелері созылмалы аурулары бар науқастарға бір айға дейін емделуге жіберіледі. Бұл жағдайда рецепт бланкісінде "арнайы мақсаттар үшін" жазуы көрсетіледі. Дәрігер "арнайы мақсатта" нұсқаулығын өз қолымен жазып, оны қолымен және жеке мөрімен куәландырады;

Құрамында құрамында есірткі, психотроптық заттар және олардың прекурсорлары бар дәрі-дәрмектерге арналған рецепттер рецепт шығарылған күннен бастап 15 күнтізбелік күн ішінде жарамды;

- рецептер формада көрсетілген барлық бағандарды міндетті түрде толтырумен заңды түрде жазылады. Рецептке түзетулер енгізілмейді;

- препаратты қолдану әдісі дозасын, қабылдау жиілігін және қабылдау мерзімін көрсетумен мемлекеттік немесе орыс тілдерінде көрсетілген. Жалпы нұсқаулықпен шектелуге жол берілмейді.

Рецепттерді жазу және тарату кезінде тыйым салынады:

1) Қазақстан Республикасында дәрілік заттардың, медициналық мақсаттағы бұйымдар мен медициналық техниканың мемлекеттік тізілімінде тіркелмеген және Қазақстан Республикасында қолдануға рұқсат етілмеген дәрілік заттарға рецепт жазуға;

2) құрамында есірткі, психотроптық заттар бар, есірткіге тәуелділікке шалдыққан пациенттерге Тізімнің II кестесіндегі дәрілерді тағайындауға;

3) рецепт жазуға және этил эфирін, сондай-ақ фентанилдің инъекциялық ерітінділерін амбулаторияға жіберуге;

4) құрамында есірткі, психотроптық заттар және олардың прекурсорлары бар дәрілік заттарды жол берілетін ең жоғары нормалардан асатын мөлшерде бір рецепт нысанында тағайындауға және таратуға;

5) рецепт бойынша тағайындалған есірткі құралдарын, психотроптық заттарды және олардың прекурсорларын дайындалған құрамның сыртына шығаруға құқылы.

Медициналық қызметкердің жоғарыда аталған талаптарға сәйкес келмейтін әрекеттерді жасауы Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген рецепт талаптарын бұзу деп танылуы керек.

Заңнамада белгіленген тәртіппен тиісті фармацевтикалық қызметті жүзеге асыратын жеке және заңды тұлғалар құқық бұзушылықтың субъектілері бола алады.

Қаралып жатқан қылмыстың субъективтік жағы кінәнің қасақана нысанымен сипатталады.

Бұл құқық бұзушылық үшін әр түрлі мөлшердегі айыппұлдар қарастырылған:

- жеке тұлғалар үшін бес АЕК мөлшерінде, лауазымды адамдар үшін - он АЕК мөлшерінде.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 700-бабы 2-бөлігіне сәйкес, 82-баптың 1-бөлігі бойынша әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер, медициналық қызмет көрсетудегі мемлекеттік бақылау органының басшысы, оның орынбасарлары, аумақтық бөлімшелердің басшылары және олардың орынбасарлары әкімшілік жазаларды қарауға және қолдануға құқылы.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігі, біліктілік белгілері бойынша, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекстің 82-бабының бірінші бөлігіне әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде бірнеше рет осындай құқық бұзушылықтың жасалуын анықтайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 82 (2) тармағында көзделген құқық бұзушылық үшін сараланған айыппұл сомалары қарастырылған:

- маман сертификаты бар немесе онсыз жеке тұлғалар үшін он АЕК мөлшерінде, лауазымды адамдар үшін - жиырма АЕК мөлшерінде.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 684-бабының 1-бөлігіне сәйкес, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 82-бабының 2-бөлігіндегі әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары қарайды.

82-1-бөлім. Қазақстан Республикасының ең төменгі әлеуметтік стандарттар мен олардың кепілдіктері туралы заңнамасын бұзу

1. Осы Кодекстің 83, 84, 87, 89 және 91-баптарында көзделген жағдайларды қоспағанда, ең төменгі әлеуметтік стандарттарды сақтамау және (немесе) ұсынбағанда көрінетін Қазақстан Республикасының ең төменгі әлеуметтік стандарттары мен олардың кепілдіктері туралы заңнамасын бұзу, -

Лауазымды адамдарға жиырма мөлшерінде, шағын бизнес субъектілері мен коммерциялық емес ұйымдар үшін - қырық, орта бизнес үшін - алпыс, ірі бизнес үшін - жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекет, -

Лауазымды адамдарға қырық мөлшерінде, шағын бизнес немесе коммерциялық емес ұйымдар үшін - алпыс, орта бизнес үшін - сексен, ірі бизнес үшін - бір жүз жиырма айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ _____

Құқық бұзушылықтың жалпы объектілері - бұл адамның әлеуметтік құқықтарын қамтамасыз етуге байланысты қоғамдық қатынастар.

Әлеуметтік құқықтар - Қазақстан Республикасының Конституциясында және Қазақстан Республикасының заңдарында бекітілген әлеуметтік салада мемлекет кепілдік беретін құқықтар. Әлеуметтік құқықтарды жүзеге асыру үшін заңда тиісті мемлекеттік міндеттемелер қарастырылған, яғни. әлеуметтік кепілдіктер.

Әлеуметтік кепілдіктер мен әлеуметтік құқықтардың іске асырылуын қамтамасыз ету үшін қызметтердің, ақшалай төлемдердің және Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген өзге де талаптардың ең төменгі мөлшерін көрсететін ең төменгі әлеуметтік стандарттар шақырылады.

Әкімшілік құқық бұзушылықтың тікелей объектісі болып Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген ең төменгі әлеуметтік стандарттарды орындау және орындау тәртібі табылады.

Қазақстан Республикасының ең төменгі әлеуметтік стандарттар және олардың кепілдіктері туралы заңнамасы Қазақстан Республикасының Конституциясына негізделеді және "Ең төменгі әлеуметтік стандарттар және олардың кепілдіктері туралы" Заңнан және Қазақстан Республикасының өзге де нормативтік құқықтық актілерінен тұрады.

Ең төменгі әлеуметтік стандарттар Қазақстан Республикасының азаматтарына беріледі. Егер Қазақстан Республикасының Конституциясында, Қазақстан Республикасының заңдарында және Қазақстан Республикасы ратификациялаған халықаралық шарттарда өзгеше көзделмесе, шетелдіктер мен азаматтығы жоқ адамдарға азаматтар үшін белгіленген ең төменгі әлеуметтік стандарттар қамтамасыз етіледі.

"Ең төменгі әлеуметтік стандарттар және олардың кепілдіктері туралы" Заңның (бұдан әрі - Заң) 6-бабына сәйкес азаматтар мыналарға құқылы:

- 1) Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес ең төменгі әлеуметтік стандарттарға қол жетімділік;
- 2) ең төменгі әлеуметтік стандарттар туралы толық және сенімді ақпарат алу;
- 3) ең төменгі әлеуметтік стандарттарды сақтау туралы талап;
- 4) жеке және заңды тұлғалардың ең төменгі әлеуметтік стандарттардың сақталуын қамтамасыз етуге қажетті шешімдеріне шағымдану;
- 5) ең төменгі әлеуметтік стандарттар саласындағы бұзылған құқықтарды, бостандықтар мен заңды мүдделерді қорғау туралы сотқа жүгінуге құқылы.

Ең төменгі әлеуметтік стандарттар келесі бағыттар бойынша белгіленеді және қолданылады:

- 1) еңбек;
- 2) әлеуметтік қамсыздандыру;
- 3) білім;
- 4) отбасылар мен балалар;
- 5) денсаулық сақтау;
- 6) мәдениет;
- 7) дене шынықтыру және спорт;
- 8) мемлекет кепілдік берген заң көмегін көрсету.

Ең төменгі әлеуметтік стандарттар әлеуметтік кепілдіктер мен әлеуметтік құқықтардың орындалуын қамтамасыз етеді:

- 1) жалақы;
- 2) жұмыс уақыты мен тынығу уақытының ұзақтығы.

Еңбек әлеміндегі ең төменгі әлеуметтік стандарттар:

- 1) "Ең төменгі айлық жалақы" ең төменгі әлеуметтік стандарт;
- 2) "Күнделікті жұмыстың (жұмыс ауысымының) ұзақтығы" минималды әлеуметтік стандарт;
- 3) "Негізгі ақы төленетін жыл сайынғы еңбек демалысы" ең төменгі әлеуметтік стандарт.

Еңбек әлеміндегі ең төменгі әлеуметтік стандарттар Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау және әлеуметтік даму министрінің міндетін атқарушы 2015 жылғы 29 шілдедегі № 631 бұйрығымен бекітілген.

Әлеуметтік қамсыздандыру саласындағы ең төменгі әлеуметтік стандарттар әлеуметтік кепілдіктер мен әлеуметтік қамсыздандыруға әлеуметтік құқықтардың орындалуын қамтамасыз етеді, олар:

- 1) "Күнкөріс минимумының мәні" ең төменгі әлеуметтік стандарт;
- 2) "Ең төменгі зейнетақы мөлшері" ең төменгі әлеуметтік стандарт;

3) "Арнаулы әлеуметтік қызметтердің кепілдендірілген мөлшері" ең төменгі әлеуметтік стандарт.

Әлеуметтік қамсыздандыру саласындағы ең төменгі әлеуметтік стандарттар әрекет етушінің бұйрығымен бекітіледі Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау және әлеуметтік даму министрінің 2015 жылғы 29 шілдедегі № 631 бұйрығы.

Білім саласындағы минималды әлеуметтік стандарттар әлеуметтік кепілдіктер мен білім алуға әлеуметтік құқықтардың орындалуын қамтамасыз етеді.

1) Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2015 жылғы 10 тамыздағы № 521 бұйрығымен бекітілген мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың ең төменгі әлеуметтік стандарты;

2) Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2015 жылғы 6 тамыздағы № 515 бұйрығымен бекітілген бастауыш, негізгі орта және жалпы орта білімнің ең төменгі әлеуметтік стандарты;

3) Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2016 жылғы 23 ақпандағы № 166 бұйрығымен бекітілген техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білімнің ең төменгі әлеуметтік стандарты;

4) конкурстық негізде алынған, Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2016 жылғы 28 сәуірдегі № 303 бұйрығымен бекітілген ең төменгі әлеуметтік білім стандарты.

Отбасы мен балалар саласындағы ең төменгі әлеуметтік стандарт отбасы мен балалардың мүдделерін қорғауға әлеуметтік кепілдіктер мен әлеуметтік құқықтардың орындалуын қамтамасыз етеді. Бұл "Жетім балалардың, ата-анасының қамқорлығынсыз қалған балалардың отбасын тәрбиелеуге берілетін құқықтары мен мүдделерін қорғауды қамтамасыз ету" (бала асырап алу, қамқоршылық немесе қамқоршылық, патронаттық тәрбие, қамқоршылық). Стандарт Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2015 жылғы 10 қыркүйектегі № 557 бұйрығымен бекітілген.

Денсаулық сақтау саласындағы ең төменгі әлеуметтік стандарттар тегін медициналық көмектің кепілдік берілген көлеміне әлеуметтік кепілдіктер мен әлеуметтік құқықтардың орындалуын қамтамасыз етеді, олар:

1) "Тегін медициналық көмектің кепілдік берілген мөлшері" ең төменгі әлеуметтік стандарт;

2) "денсаулық сақтау қызметтеріне қол жетімділікті қамтамасыз ету" минималды әлеуметтік стандарт.

Денсаулық сақтау саласындағы ең төменгі әлеуметтік стандарттар әрекет етушінің бұйрығымен бекітіледі Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау және әлеуметтік даму министрінің 2015 жылғы 29 шілдедегі № 631 бұйрығы.

Мәдениет саласындағы минималды әлеуметтік стандарттар әлеуметтік кепілдіктер мен мәдени құндылықтарға қол жеткізуге әлеуметтік құқықтардың орындалуын қамтамасыз етеді, олар:

1) қолданыстағы бұйрықпен бекітілген "Мемлекеттік мәдени ұйымдардың қызметтеріне қол жетімділікті қамтамасыз ету" минималды әлеуметтік стандарты Қазақстан Республикасының Мәдениет және спорт министрінің 2015 жылғы 31 желтоқсандағы № 421;

2) қолданыстағы бұйрығымен бекітілген "Мүгедектердің мемлекеттік мәдени ұйымдар өткізетін мәдени-сауық шараларына қол жетімділігін қамтамасыз ету" минималды әлеуметтік стандарты. Қазақстан Республикасының Мәдениет және спорт министрінің міндетін атқарушысының 2015 жылғы 29 шілдедегі № 259 бұйрығы.

Дене шынықтыру және спорт саласындағы ең төменгі әлеуметтік стандарт жеке тұлғалардың дене шынықтыру және спорт саласындағы әлеуметтік кепілдіктері мен әлеуметтік құқықтарының орындалуын қамтамасыз етеді. Бұл Қазақстан Республикасы Мәдениет және спорт министрінің 2015 жылғы 29 шілдедегі № 258 бұйрығымен бекітілген "Мемлекеттік спорт нысандарының қол жетімділігін қамтамасыз ету" минималды әлеуметтік стандарты.

Мемлекет кепілдік берген заң көмегін көрсету саласындағы ең төменгі әлеуметтік стандарттар әлеуметтік ақпарат пен құқықтық ақпаратқа, заңгерлік кеңестерге, адвокаттардың жеке тұлғалардың мүдделерін қорғауға және білдіруіне әлеуметтік кепілдіктер мен міндеттемелерді жүзеге асыруды қамтамасыз етеді:

- 1) "Құқықтық ақпарат" минималды әлеуметтік стандарты;
- 2) "Құқықтық кеңес" минималды әлеуметтік стандарты;
- 3) "Жеке тұлғалардың мүдделерін адвокаттардың қорғауы және білдіруі" ең төменгі әлеуметтік стандарт.

Мемлекет кепілдік берген заң көмегін көрсету саласындағы ең төменгі әлеуметтік стандарттар Қазақстан Республикасы Әділет министрінің міндетін атқарушысының 2015 жылғы 30 шілдедегі № 427 бұйрығымен бекітілген.

Ең төменгі әлеуметтік стандарттар Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес белгіленеді және қолданылады.

Қылмыстың объективтік жағы жоғарыда аталған ең төменгі әлеуметтік стандарттардың орындалмауы және (немесе) ұсынылмауы болып табылады.

Олар ерекшеліктер болып табылады және Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің келесі баптарында көзделген ең төменгі әлеуметтік стандарттар және олардың кепілдіктері туралы заңнаманы бұзғаны үшін жауапкершілікке әкеп соқпайды:

- 83-бап "Мүгедектерді әлеуметтік қорғау туралы Қазақстан Республикасының заңнамасын бұзу";

- 84-бап "Қазақстан Республикасының арнаулы әлеуметтік қызметтер туралы заңнамасын бұзу";

- 87-бап "Жалақы талаптарын бұзу";

- 89-бап "Жұмыс уақытының нормасын заңсыз асырып жіберу";

- 91-бап "Қазақстан Республикасының зейнетақымен қамсыздандыру туралы заңнамасын бұзу, сондай-ақ мемлекеттік жәрдемақыларды төлеу бойынша міндеттемелерді орындамау".

Заңсыз әрекет әрекет немесе әрекетсіздік түрінде жасалуы мүмкін.

Құқық бұзушылық субъектісі-заңдарда ең төменгі әлеуметтік стандарттарды орындау немесе қамтамасыз ету жөніндегі міндет жүктелген лауазымды адам, коммерциялық емес ұйым, шағын, орта, ірі кәсіпкерлік субъектісі.

Қылмыстың субъективті жағы кінәнің қасақана да, ескерусіз де сипатталады.

Түсіндірілген баптың 2-бөлімі, біліктілік белгілері бойынша, Әкімшілік кодекстің 82-1-бабының 1-тармағында көзделген әрекеттерді әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайта орындауды анықтайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 82-1-бабы бойынша әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары қарайды (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 684-бабы).

Бапқа сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қозғау туралы шешім. Прокурор шығарған Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 82-1 (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 805-бабы).

83-бап. Қазақстан Республикасының мүгедектерді әлеуметтік қорғау туралы заңнамасын бұзу

1. Мүгедектерді әлеуметтік қорғау туралы Қазақстан Республикасының заңнамасын мынадай нысанда жасау:

1) мүгедектерге әлеуметтік және көлік инфрақұрылымына қол жетімділіктің берілмеуі;

2) мүгедектердің мәдени және ойын-сауық шараларына қатысуы үшін жағдайлар жасалмауы;

3) жұмыс берушінің мүгедектерді кәсіптік оңалту саласындағы міндеттемелерін жұмыс берушінің кінәсінен алынған еңбек жарақаты және (немесе) кәсіптік ауруы салдарынан орындамауы, -

Лауазымды адамдарға елу, шағын бизнес субъектілеріне жүз жиырма, орта кәсіпкерлікке екі жүз, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне төрт жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекет (әрекетсіздік):

лауазымды адамдарға сексенге, шағын кәсіпкерлікке - жүз елу мөлшерде, орта бизнеске - екі жүз елу мөлшерінде, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне алты жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

3. Мүгедектерді оңалтудың жеке бағдарламасына сәйкес мүгедектерге әлеуметтік оңалту түрлерін ұсынбау -

лауазымды адамдарға жиырма айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ _____

Жеке тұлғаның әлеуметтік қамсыздандыру құқығын іске асырумен байланысты қоғамдық қатынастар әкімшілік құқық бұзушылықтың жалпы объектісі болып табылады.

Конституцияның 28-бабына сәйкес, Қазақстан Республикасының азаматына мүгедектік жағдайында әлеуметтік кепілдік беріледі.

Мүгедектік - дененің тұрақты бұзылуымен денсаулығының бұзылуымен байланысты адамның өмірін шектеу деңгейі.

Адамның мүгедектік кезіндегі әлеуметтік қамсыздандыру құқығы Конституцияның ережелеріне негізделген, "Қазақстан Республикасындағы мүгедектерді әлеуметтік қорғау туралы" Заңда және мүгедектерді әлеуметтік қорғау туралы заңнаманы қалыптастыратын басқа да нормативтік құқықтық актілерде көрсетілген.

Әкімшілік құқық бұзушылықтың тікелей объектісі - бұл заңмен белгіленген мүгедектерді әлеуметтік қорғауды қамтамасыз ету тәртібі.

Аталған Заңның 1-бабының 7-тармағына сәйкес, мүгедек - денсаулығы бұзылған, денесінің тұрақты бұзылған, ауру, жарақаттан (жарақаттанудан, жарақаттанудан, қабықтың күйзелісінен) туындаған, олардың салдары, ақаулары, өмірінің шектеулі және әлеуметтік қорғаудың қажеттілігі.

Мүгедектерді әлеуметтік қорғау - әлеуметтік көмек, оңалту және мүгедектерді қоғамға кіріктіру жөніндегі шаралар жиынтығы (Заңның 1-бабының 10-тармағы).

Мүгедектерді әлеуметтік қорғау әлеуметтік, қайырымдылық көмек, медициналық, әлеуметтік және кәсіптік оңалту, білім алуға қол жетімділік және мүгедектердің қоғамға тең дәрежеде қатысуы үшін жағдай жасауға бағытталған басқа да шаралар арқылы қамтамасыз етіледі.

Қылмыстың объективтік жағы: әрекет (әрекетсіздік) түрінде Қазақстан Республикасының мүгедектерді әлеуметтік қорғау туралы заңнамасын бұзу:

1) мүгедектерге әлеуметтік және көлік инфрақұрылымына қол жетімділіктің берілмеуі;

2) мүгедектердің мәдени және ойын-сауық шараларына қатысуы үшін жағдайлар жасалмауы;

3) жұмыс берушінің мүгедектерді кәсіптік оңалту саласындағы міндеттемелерін жұмыс берушінің кінәсінен алынған еңбек жарақаты және (немесе) кәсіптік ауруы салдарынан сақтамауы.

Өнер бойынша. Заңның 25-бабына сәйкес жергілікті атқарушы органдар:

1) елді мекендерді жобалау, салу және дамыту, тұрғын үй алаптарын қалыптастыру, мемлекеттік стандарттарға сәйкес жаңадан салынып жатқан және қайта жаңғыртылатын аумақтарды және басқа да елді мекендерді абаттандыру, мүгедектерге тұрғын, қоғамдық және өндірістік ғимараттар, құрылыстар мен үй-жайларға қол жеткізу;

2) тұрғын үйлерде, сондай-ақ қызмет көрсету мекемелері мен еңбекке жарамды объектілерде, мүгедектердің жеке көліктеріне арналған орындарды уақытша сақтау үшін ашық тұрақтарды жобалау мен салу кезінде;

3) сәулет, қала құрылысы және құрылыс саласындағы мемлекеттік реттеу, мүгедектерге гараж салу немесе арнайы көліктерге, соның ішінде автомобильдерге тұрақ салу үшін кезектен тыс орындар ұсыну;

4) мүгедектерге қызмет көрсетуге бағдарланған мекемелер орналасқан жерлерде, сондай-ақ көп адам жиналатын жерлерде синхронды дыбыстық және жарық сигналдары, жол белгілері мен белгілері, дыбыстық және жарық құрылғыларымен жабдықталған жаяу жүргіншілер өткелі бар арнайы бағдарламалар орнатылады.

Тұрғын үй және азаматтық-коммуналдық объектілерді пайдалануға беруге облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың жергілікті атқарушы органының, жұмыспен қамту және әлеуметтік бағдарламалар саласындағы, мүгедектердің қоғамдық бірлестіктерінің өкілдерін қабылдау жөніндегі мемлекеттік қабылдау комиссиясының құрамына қатысусыз жол берілмейді.

Мемлекеттік стандарттарға сәйкес кәсіпкерлік қызметпен айналысатын жеке тұлғалар, сондай-ақ заңды тұлғалар мүгедектерге қоғамдық көліктерге, тұрғын, қоғамдық және өндірістік ғимараттарға, құрылыстар мен үй-жайларға кедергісіз кіруге, әуежайларда, теміржол вокзалдарында, бағдарларда және қозғалыста еркін жүруге жағдай жасауға міндетті. автовокзалдар, автовокзалдар, теңіз және өзен порттары. Егер бұл мүмкіндіктерді мүгедектердің қол жеткізе алуына бейімдеу мүмкін болмаса, тиісті шараларды әзірлеп, жүзеге асыруы керек, олар жеке және заңды тұлғалар мүгедектердің қажеттіліктерін барынша ескереді.

Мемлекеттік органдар жолаушыларды тасымалдау маршруттарына қызмет көрсету құқығына тендер өткізген кезде артықшылықтары көліктері мүгедектерге бейімделген адамдарға беріледі.

Осы шарттардың сақталмауы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 83-бабы бойынша әкімшілік жауапкершіліктің басталуына әкеледі.

Сонымен қатар, жергілікті атқарушы органдар мүгедектерге мәдени және ойын-сауық шараларына, сондай-ақ дене шынықтыру және спортпен айналысуға арналған спорттық ғимараттарға, арнайы спорттық жабдықтармен қамтамасыз етілуіне жағдай жасауы керек. Бірінші және екінші топтағы мүгедектер және он сегіз жасқа дейінгі мүгедек балалар жоғарыда аталған қызметтерді бюджет қаражаты есебінен пайдаланады, ал үшінші топтағы мүгедектер аталған қызметтер құнының елу пайызын пайдаланады (Заңның 27-бабы).

Осы шарттардың орындалмауы түсіндірілген бап бойынша әкімшілік жауапкершілікке әкеп соғады.

Сондай-ақ, жұмыс беруші Заңға сәйкес өз қаражаты есебінен мүгедектерге жұмыс берушінің кінәсінен алынған еңбек жарақаттарынан және (немесе) кәсіптік аурулардан кәсіптік оқумен немесе қайта даярлаумен, оларды жұмысқа орналастыру үшін арнайы жұмыс орындарын құрумен қамтамасыз етеді (Заңның 34-бөлімі). Бұл міндеттемені бұзу Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 83-бабына сәйкес әкімшілік жауапкершілікке әкеп соғады.

Құқық бұзушылықтың субъектісі - лауазымды тұлға, шағын, орта, ірі кәсіпкерлік субъектісі.

Қылмыстың субъективті жағы кінәнің қасақана да, ескерусіз де сипатталады.

Түсініктеме берілген баптың 2-бөлігі, біліктілік белгілері бойынша, Әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде Әкімшілік кодекстің 83-бабының 1-тармағында көзделген әрекетті (әрекетсіздікті) анықтайды.

Түсіндірілген баптың 3-бөлігінде мүгедектерді оңалтудың жеке бағдарламасына сәйкес мүгедектерді әлеуметтік оңалтудың түрлерімен қамтамасыз етпеу үшін жауапкершілік қарастырылған.

Мүгедекті оңалтудың жеке бағдарламасы - мүгедекті оңалтудың нақты көлемдерін, түрлері мен мерзімдерін анықтайтын құжат.

Жеке оңалту бағдарламасы қалпына келтіру шараларының жиынтығын, оның ішінде дене қызметінің бұзылған және жоғалған функцияларын қалпына келтіруге және (немесе) қалпына келтіруге бағытталған медициналық, әлеуметтік, кәсіптік оңалту шараларын айқындайды.

Мүгедектерді әлеуметтік оңалту - мүгедектерге өмір шектеулерін жеңуге, әлеуметтік мәртебесін қалпына келтіруге, олардың әлеуметтік, тұрмыстық және экологиялық бейімделуіне жағдай жасауға бағытталған шаралар кешені.

Мүгедектерді әлеуметтік оңалту мыналарды қамтиды:

1) мүгедектерді жеке гигиена, өзін-өзі күту, қозғалыс, қарым-қатынастың негізгі әлеуметтік дағдыларына үйрету;

2) мүгедектерді техникалық көмекші (компенсаторлық) және арнайы көлік құралдарымен қамтамасыз ету;

3) үйде мүгедектерге, оның ішінде сыртынан қарау мен көмекке мұқтаж мүгедек балаларға арнаулы әлеуметтік қызметтер көрсету;

4) жеке оңалту бағдарламасына сәйкес бірінші топтағы мүгедектерге жеке көмекшінің әлеуметтік қызметтерін ұсыну;

5) жеке оңалту бағдарламасына сәйкес есту қабілеті нашар адамдарға ымдау тілі маманының әлеуметтік қызметтерін көрсету - жылына алпыс сағат;

6) медициналық-әлеуметтік мекемелерде (ұйымдарда) арнаулы әлеуметтік қызметтер көрсету;

7) Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес құқықтық көмек көрсету;

8) жеке оңалту бағдарламасына сәйкес әлеуметтік оңалтудың басқа түрлері.

Құқық бұзушылықтың объективті жағы - мүгедектерді оңалтудың жеке бағдарламасына сәйкес мүгедектерге әлеуметтік оңалту түрлерін ұсыну бойынша міндеттемелерді орындамау немесе тиісінше орындамау.

Қылмыстың субъектісі лауазымды тұлға.

Қылмыстың субъективті жағы кінәнің қасақана да, ескерусіз де сипатталады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 83-бабына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер қаралады:

- мемлекеттік еңбек инспекциясы органдары - жұмыс берушілер жасаған құқық бұзушылықтар туралы (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 693-бабы);

- жұмыс берушілер жасаған құқық бұзушылықтарды қоспағанда, Қазақстан Республикасы халқының әлеуметтік қорғау органдары (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 725-бабы).

84-бап. Қазақстан Республикасының арнаулы әлеуметтік қызметтер туралы заңнамасын бұзу

1. Қазақстан Республикасының арнаулы әлеуметтік қызметтер туралы заңнамасын мынадай нысанда жасау:

1) арнаулы әлеуметтік қызметтер көрсетудің қажеттілігін бағалау мен айқындаудың , арнаулы әлеуметтік қызметтердің кепілдендірілген көлемін ұсыну туралы шешім қабылдаудың белгіленген мерзімдерін бұзу;

2) арнаулы әлеуметтік қызметтердің кепілдік берілген көлемін ұсыну туралы шешім орындалмаса, -

Лауазымды адамдарға жиырма мөлшерінде, шағын бизнес немесе коммерциялық емес ұйымдар үшін - отыз мөлшерінде, орта бизнес үшін - қырық, ірі бизнес үшін - алпыс айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекет, -

лауазымды адамдарға отыз мөлшерінде, шағын кәсіпкерлік субъектілері немесе коммерциялық емес ұйымдарға - қырық, орташа кәсіпкерлікке - елу, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне сексен айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Әкімшілік құқық бұзушылықтың жалпы объектісі - бұл адамның әлеуметтік қамсыздандыру құқығын іске асырумен байланысты қоғамдық қатынастар.

Өнер бойынша. Конституцияның 28-бабында, Қазақстан Республикасының азаматына жасына, ауруына, еңбекке жарамсыздығына, асыраушысынан айрылу жағдайына және басқа да заңды себептерге байланысты әлеуметтік кепілдік беріледі.

Қазақстан Республикасында көрсетілген конституциялық ережеге сәйкес қиын жағдайға тап болған адамдарға (отбасыларға) арнаулы әлеуметтік қызметтер көрсетіледі.

Әкімшілік құқық бұзушылықтың тікелей объектісі заңмен белгіленген арнаулы әлеуметтік қызметтер көрсету тәртібі болып табылады.

Қазақстан Республикасының арнаулы әлеуметтік қызметтер туралы заңнамасы Қазақстан Республикасының Конституциясына негізделеді және "Арнаулы әлеуметтік қызметтер туралы" Заңнан және Қазақстан Республикасының өзге де нормативтік құқықтық актілерінен тұрады.

Өнердің 1-тармағына сәйкес. "Арнаулы әлеуметтік қызметтер туралы" Заңның (бұдан әрі - Заң) 1, арнаулы әлеуметтік қызметтер - қиын өмірлік жағдайдағы адамға (отбасына) туындаған және басқа азаматтармен қатысу үшін тең мүмкіндіктер жасауға бағытталған жағдайларды ұсынатын қызметтер жиынтығы. қоғам өмірінде.

Қиын өмірлік жағдай - адамның өмірін объективті түрде бұзатын, Заңда көзделген негіздер бойынша танылған, оны өз бетінше жеңе алмайтын жағдай (Заңның 8-бабы, 1-тармағы).

Адамды (отбасын) келесі себептер бойынша қиын өмірлік жағдайға жатқызуға болады:

- 1) жетімдік;
- 2) ата-ана қамқорлығының болмауы;
- 3) кәмелетке толмағандарға немқұрайлы қарау, соның ішінде девианттық мінез-құлық;
- 4) кәмелетке толмағандардың ерекше режимде ұстайтын оқу орындарында болуы;
- 5) туылғаннан үш жасқа дейінгі балалардың ерте психофизикалық даму мүмкіндіктерін шектеу;
- 6) физикалық және (немесе) ақыл-ой қабілеттеріне байланысты ағзаның тұрақты бұзылыстары;
- 7) әлеуметтік маңызы бар аурулар мен басқаларға қауіпті аурулардың салдарынан өмірді шектеу;
- 8) кәрілікке, ауруға және (немесе) мүгедектікке байланысты өзін-өзі күтуге қабілетсіздігі;
- 9) әлеуметтік бейімделуге және әлеуметтік депрессияға әкелетін қатыгездік;
- 10) панасыздық (тұрақты тұратын жері жоқ адамдар);
- 11) бас бостандығынан айыру орындарынан босату;
- 12) пробация қызметінің есебінде болу.

Бұл адамдарға көрсетілетін арнаулы әлеуметтік қызметтерге арнаулы әлеуметтік қызметтер мен ақылы арнаулы әлеуметтік қызметтердің кепілдендірілген көлемі кіреді.

Арнайы әлеуметтік қызметтердің кепілдендірілген көлемі - бюджет қаражаты есебінен көрсетілетін арнайы әлеуметтік қызметтердің бірыңғай тізбесі.

Ақылы арнаулы әлеуметтік қызметтер арнайы әлеуметтік қызметтердің кепілдендірілген көлемінен асып, халықты әлеуметтік қорғау саласындағы уәкілетті орган айқындайтын тәртіппен ақылы негізде көрсетіледі.

Құқықбұзушылықтың объективтік жағы - арнайы әлеуметтік қызметтер көрсету тәртібін бұзу. Аталған әрекет әрекет (әрекетсіздік) түрінде жасалады:

- 1) арнаулы әлеуметтік қызметтер көрсетудің қажеттілігін бағалау мен айқындаудың, арнаулы әлеуметтік қызметтердің кепілдендірілген көлемін ұсыну туралы шешім қабылдаудың белгіленген мерзімдерін бұзу;

2) арнаулы әлеуметтік қызметтердің кепілдік берілген көлемін ұсыну туралы шешімнің орындалмауы.

Арнайы әлеуметтік қызметтерді көрсетудің қажеттілігін бағалау мен айқындаудың белгіленген мерзімдерін бұзу, арнайы әлеуметтік қызметтердің кепілдендірілген көлемін ұсыну туралы шешім қабылдау. Арнайы әлеуметтік қызметтерді ұсыну қиын өмірлік жағдайдағы адамның (отбасының) арнаулы әлеуметтік қызметтерге қажеттілігін бағалау және анықтау негізінде жүзеге асырылады. Әлеуметтік қызметкер қиын жағдайдағы адамдардан өтініш алған күннен бастап он жұмыс күні ішінде облыстардың, облыстық, республикалық маңызы бар қаланың, астананың жергілікті атқарушы органдарының атынан заңнамада белгіленген тәртіппен арнаулы әлеуметтік қызметтерге қажеттілікті бағалайды және анықтайды (Заңның 14-бабы).

Арнаулы әлеуметтік қызметтерге қажеттілікті бағалау және айқындау туралы әлеуметтік қызметкердің пікірін алған күннен бастап үш жұмыс күні ішінде аудандардың, облыстық, республикалық маңызы бар қаланың және астананың жергілікті атқарушы органдары өмірлік қиын жағдайда тұрған адамға (отбасына) арнаулы әлеуметтік қызмет көрсету туралы шешім қабылдайды, бюджет қаражаты есебінен жүзеге асырылады (Заңның 15-бабы).

Аталған мерзімдерді бұзу Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 84-бабына сәйкес әкімшілік жауапкершілікке әкеп соғады.

Арнайы әлеуметтік қызметтердің кепілдендірілген көлемін ұсыну туралы шешімнің орындалмауы. Арнайы әлеуметтік қызметтерді бюджет қаражаты есебінен көрсетуді арнайы әлеуметтік қызметтерді көрсететін ұйымдар оларды ұсыну туралы шешім қабылданған күннен бастап жүзеге асырады (Заңның 15-бабы). Сонымен бірге, субъектілер арнайы әлеуметтік қызметтерді көрсету стандарттарын сақтауға, арнаулы әлеуметтік қызметтерді көрсетуге қажетті жағдайларды жасауға міндетті (Заңның 17-бабы).

Осы талаптарды орындамау Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 84-бабына сәйкес әкімшілік жауапкершілікке әкеп соғады.

Қылмыстың субъектілері:

- әлеуметтік қызметкер - арнайы әлеуметтік қызметтер көрсететін және (немесе) белгіленген талаптарға сәйкес келетін қажетті біліктілікке ие арнайы әлеуметтік қызметтерге қажеттілікті бағалау және айқындау жөніндегі қызметкер;

- аудандардың, облыстық, республикалық маңызы бар қаланың, астананың жергілікті атқарушы органдарының лауазымды адамдары;

- арнаулы әлеуметтік қызметтер көрсететін субъектілер - арнаулы әлеуметтік қызметтер көрсету үшін мемлекеттік және мемлекеттік емес секторларда жұмыс істейтін жеке және (немесе) заңды тұлғалар.

Құқық бұзушылықтың субъективті жағы кінәнің қасақана да, абайсызда да түрімен сипатталады.

Түсініктеме берілген баптың 2-бөлігі, біліктілік белгілері бойынша, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін жыл ішінде бірнеше рет Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 84-бабының бірінші бөлігінде көзделген әрекеттерді анықтайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 84-бабына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер қаралады:

- Қазақстан Республикасының халықты әлеуметтік қорғау органдары (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 725-бабы);

- білім беру саласындағы уәкілетті орган (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 730-бабы).

85-бап. Медиацияға қатысушылар медиация барысында белгілі болған ақпаратты ашу

1. Медиацияға қатысушылардың медиация барысында белгілі болған мәліметтерді, егер бұл әрекетте қылмыстық құқық бұзушылық белгілері болмаса, оны берген тараптың рұқсатынсыз жария етуі, -

жиырма айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекет (әрекетсіздік):

алпыс айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1 бөлім. Әкімшілік құқық бұзушылықтың жалпы объектісі - бұл адамның конституциялық құқықтарын жүзеге асырумен байланысты қоғамдық қатынастар. Бұл жағдайда біз Art-да бекітілген құқықтар туралы айтып отырмыз. Республика Конституциясының 18-бабына сәйкес: "Әркімнің жеке өмірге, жеке және отбасылық құпияға, оның ар-намысы мен қадір-қасиетін қорғауға құқығы бар. Әркімнің жеке салымдар мен жинақ ақшаларын, корреспонденцияларды, телефон арқылы сөйлесулерді, почта, телеграф және басқа хабарламалардың құпиялылығына құқығы бар."

Әкімшілік құқық бұзушылықтың тікелей объектісі - медиацияның құпиялылық принципін сақтау үшін заңмен белгіленген тәртіп.

Қазақстан Республикасында медиацияны ұйымдастыру саласындағы қоғамдық қатынастар "Медиация туралы" Заңмен (бұдан әрі - Заң) реттеледі. Заң медиация қағидаттары мен рәсімін, сондай-ақ медиатор мәртебесін анықтайды.

Заңның 2-бабының 5-тармағына сәйкес, медиация дегеніміз - тараптардың ерікті келісімімен жүзеге асатын өзара қолайлы шешімге қол жеткізу үшін медиатордың (медиаторлардың) көмегімен тараптар арасындағы дауды (жанжалды) шешу тәртібі.

Медиацияның қолданылу аясы жеке және (немесе) заңды тұлғалардың қатысуымен азаматтық, еңбек, отбасылық және өзге де құқықтық қатынастарға байланысты туындайтын даулар (жанжалдар), сондай-ақ егер қылмыстық және сот ісін жүргізу кезінде қаралса, орташа және ауырлықтағы қылмыстар, қылмыстық құқық

бұзушылықтар туралы істер қаралады. басқаша түрде Қазақстан Республикасының заңдарымен және атқарушылық іс жүргізуді жүзеге асырумен байланысты қатынастар белгіленбейді.

Медиация рәсімі қолданылмайды:

- жоғарыда аталған даулар (жанжалдар) медиация процесіне қатыспайтын үшінші тұлғалардың және сот іс-әрекетке қабілетсіз немесе әрекетке қабілетсіз деп таныған тұлғалардың мүдделеріне әсер етсе немесе әсер етсе;

тараптардың бірі мемлекеттік орган болған кезде жеке және (немесе) заңды тұлғалар қатысатын азаматтық, еңбек, отбасылық және басқа да құқықтық қатынастардан туындайтын дауларға (жанжалдарға);

- сыбайлас жемқорлық қылмыстары және мемлекеттік қызмет пен мемлекеттік басқару мүдделеріне қарсы басқа да қылмыстар туралы қылмыстық істерде.

Медиацияның келесі мақсаттары бар:

1) медиацияның екі жағына да сәйкес келетін дауды (жанжалды) шешу нұсқасына қол жеткізу;

2) тараптар арасындағы жанжал деңгейінің төмендеуі.

Медиация тараптардың өзара келісімі бойынша және олардың арасында медиация туралы келісім жасалғаннан кейін жүзеге асырылады.

Медиация туралы келісім - медиация басталғанға дейін дауды (жанжалды) шешу мақсатында медиатормен жасалған жазбаша келісім.

Жеке және (немесе) заңды тұлғалар қатысатын азаматтық, еңбек, отбасылық және өзге де құқықтық қатынастардан туындайтын дауларды реттеудегі медиация сотқа дейін де, сот басталғаннан кейін де қолданыла алады.

Тараптар медиация туралы келісім жасасқан күннен бастап ол басталады. Медиация үшін тараптар өзара келісім бойынша бір немесе бірнеше делдалды таңдайды.

Медиацияны жүргізу мерзімдері Заң талаптарын ескере отырып, медиация туралы келісіммен анықталады.

Сондай-ақ, заң медиацияның негізделетін принциптерін анықтайды. Олардың бірі - жеке өмір. Медиацияның құпиялылығы оның қатысушылары медиация кезінде белгілі болған ақпаратты осы ақпаратты ұсынған медиация тарапының жазбаша рұқсатынсыз жария етуге құқығы жоқ дегенді білдіреді.

Қылмыстың объективті жағы осы тыйымның бұзылуы болып табылады және медиация барысында белгілі болған мәліметтерді медиацияға қатыспайтын үшінші тараптарға жеткізу әрекеттерінде (әрекетсіздікте) көрінеді. Сонымен бірге, оны ашқаны үшін әкімшілік жауапкершілікке тартудың міндетті шарты - онда қылмыстық құқық бұзушылықтың белгілері болмауы.

Құқық бұзушылық субъектісі - медиацияға қатысушы. Заңның 2-бабының 8-тармағына сәйкес медиацияға қатысушылар - медиатор және медиация тараптары.

Медиатор дегеніміз - заңның талаптарына сәйкес кәсіби және кәсіби емес негізде медиацияны жүргізу үшін тараптар тартатын тәуелсіз тұлға.

Медиатордың қызметін кәсіби емес негізде жүзеге асыру:

1) қырық жасқа толған және кәсіби емес медиаторлар тізімінде тұрған адамдар;

2) Қазақстан Республикасының Азаматтық іс жүргізу кодексіне сәйкес сотта татуласу рәсімдерін жүргізу кезінде судьялар.

Медиатордың қызметін кәсіби негізде жүзеге асыру үшін:

1) жиырма бес жасқа толған, Қазақстан Республикасының Үкіметі айқындайтын тәртіппен бекітілген және кәсіби медиаторлардың тізілімінде тұрған медиаторлар үшін оқу бағдарламасында оқудан өткенін растайтын құжаты (куәлігі) бар жоғары білімі бар адамдар;

2) отставкадағы судьялар.

Медиатордан Қазақстан Республикасының заңдарында қарастырылған жағдайларды қоспағанда, медиация кезінде белгілі болған ақпарат туралы куәгер ретінде жауап алуға болмайды.

Медиация тараптары - медиация процесіне қатысатын медиацияның құрамына кіретін қатынастар субъектілері (жеке немесе заңды тұлғалар).

Әкімшілік құқық бұзушылықтың субъективті жағы кінәнің қасақана да, ескерусіз де сипатталады.

Түсініктеме берілген баптың 2-бөлігі біліктілік белгілері бойынша Әкімшілік кодекстің 85-бабының бірінші бөлігінде көзделген әкімшілік жаза, әрекет (әрекетсіздік) қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталанған орындалуды анықтайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 85-бабы бойынша әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары қарайды (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 684-бабы).

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттаманы ішкі істер органдарының уәкілетті лауазымды адамдары жасауға құқылы (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 804-бабы).

86-бап. Адамның еңбек шартын жасамай жұмысқа қабылдануы

1. Жұмыс берушінің адамды еңбек шартын жасамай жұмысқа қабылдауы -

Лауазымды адамдарға отыз мөлшерінде, шағын бизнес немесе коммерциялық емес ұйымдарға - алпыс, орта бизнес субъектілеріне - жүз, ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін - жүз елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекет (әрекетсіздік):

Лауазымды адамдарға алпыс мөлшерінде, шағын бизнес субъектілері немесе коммерциялық емес ұйымдар үшін сексен, орта бизнес үшін - жүз, ірі кәсіпкерлік

субъектілері үшін - екі жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

3. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген кәмелетке толмағандарға қатысты әрекет (әрекетсіздік):

лауазымды адамдарға елу мөлшерінде, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға сексен мөлшерінде, орта бизнес субъектілеріне жүз елу мөлшерінде, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне екі жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

4. Осы баптың үшінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекет (әрекетсіздік) -

Лицензияның қолданылуын тоқтата отырып, лауазымды адамдарға жетпіске, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға - жүз елу мөлшерінде, орта бизнеске - екі жүз, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне - үш жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ _____

1-бөлім. Әкімшілік құқық бұзушылықтың жалпы объектісі - бұл адамның еңбек ету құқығын іске асырумен байланысты қоғамдық қатынастар, оның әділ және қолайлы шарттары.

23-баптағы Адам құқықтарының жалпыға бірдей декларациясы әркімнің еңбек етуге, еркін жұмыс таңдауға, әділ және қолайлы еңбек жағдайларына, жұмыссыздықтан қорғауға құқығы бар деп жариялайды.

Бұл қағида Қазақстан Республикасы Конституциясының 24-бабында да бекітілген. Оның сақталуы еңбек қатынастарын және еңбекке тікелей байланысты басқа қатынастарды құқықтық реттеуді жүзеге асыратын Қазақстан Республикасының еңбек заңнамасының негізінде құрылды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы тікелей объект - бұл адамның еңбек заңнамасында белгіленген жұмысқа қабылдану тәртібі.

Еңбек кодексінің 33-бабына сәйкес адамға еңбек шарты жасалғаннан кейін ғана жұмысқа рұқсат етіледі.

Еңбек шарты - қызметкер мен жұмыс берушінің арасындағы жазбаша келісім, оған сәйкес қызметкер белгілі бір жұмысты (еңбек функциясын) жеке орындауға, еңбек кестесін сақтауға міндеттенеді, ал жұмыс беруші қызметкерге еңбек шартына сәйкес жұмыс беруді, Еңбек кодексінде, Республика заңдарында қарастырылған еңбек жағдайларын қамтамасыз етуге міндеттенеді. Қазақстан және Қазақстан Республикасының өзге де нормативтік құқықтық актілері, ұжымдық шарт, жұмыс берушінің актілері уақтылы және толық көлемде төлейді Қызметкердің жалақысы (Еңбек кодексінің 1-бабының 36-тармағы).

Еңбек шарты жазбаша нысанда кемінде екі данада жасалады және оған тараптар қол қояды. Еңбек шартының бір данасын қызметкер мен жұмыс беруші сақтайды. Еңбек шартында мыналар болуы керек:

1) тараптардың деректемелері:

жұмыс беруші - жеке тұлғаның тегі, аты, әкесінің аты (егер ол жеке басын куәландыратын құжатта көрсетілген болса), оның тұрақты тұратын жерінің мекенжайы және тұрғылықты жері бойынша тіркеу туралы мәліметтер, жеке басын куәландыратын құжаттың нөмірі мен берілген күні;

жеке сәйкестендіру нөмірі (бизнес сәйкестендіру нөмірі);

жұмыс беруші - заңды тұлғаның атауы және оның орналасқан жері, жұмыс беруші - заңды тұлға мемлекеттік нөмірі мен күні, бизнес сәйкестендіру нөмірі;

қызметкердің тегі, аты, әкесінің аты (егер жеке басын куәландыратын құжатта көрсетілген болса), оның тұрақты тұратын жерінің мекен-жайы және тұрғылықты жері бойынша тіркеу туралы мәліметтер, жеке басын куәландыратын құжаттың атауы, нөмірі, берілген күні, жеке сәйкестендіру нөмірі;

2) белгілі бір мамандық, кәсіп, біліктілік немесе лауазым бойынша жұмыс істеу (еңбек функциясы);

3) жұмыс орны;

4) еңбек шартының мерзімі;

5) жұмыстың басталған күні;

6) жұмыс уақыты мен демалыс уақытының режимі;

7) сыйақының мөлшері мен өзге де шарттары;

8) егер жұмыс қиын және (немесе) зиянды және (немесе) қауіпті жағдайларда орындалатын болса, еңбек жағдайлары, кепілдемелер мен жеңілдіктер сипаттамасы;

9) қызметкердің құқықтары мен міндеттері;

10) жұмыс берушінің құқықтары мен міндеттері;

11) еңбек шартын өзгерту және бұзу тәртібі;

12) тараптардың жауапкершілігі;

13) жасалған күні және реттік нөмірі.

Тараптардың келісімі бойынша еңбек шартына Қазақстан Республикасының заңнамасына қайшы келмейтін өзге де жағдайлар енгізілуі мүмкін.

Жұмыс берушінің кінәсінен еңбек шарты болмаған және (немесе) орындалмаған жағдайда, ол Қазақстан Республикасының заңдарында белгіленген тәртіппен жауапты болады.

Түсіндірілген баптың бірінші бөлігінде көзделген қылмыстың объективті жағы - жұмыс берушінің адамның еңбек шартын жасамай-ақ жұмысқа қабылдауы. Іс-әрекет әрекет (әрекетсіздік) түрінде көрінеді, яғни жұмыс беруші қызметкерді жұмысқа жібереді және сонымен бірге еңбек шартына қол қоймайды немесе жұмыс жағдайының өзгеруіне байланысты қызметкермен жаңа келісімшарт жасамайды. Осылайша,

жұмысқа қабылдау бұйрықты жариялау, лауазымдық нұсқаулықтарды бекіту немесе қол қою, соның ішінде қызметкердің нақты еңбек қызметін қарастыруға болады.

Біз құқық бұзушылықтың объективті белгілерін көрсететін келесі мысалды келтіреміз. *Ақтөбе қаласының мамандандырылған әкімшілік сотында "А" ЖШС-не қатысты әкімшілік іс қаралды. Іс материалдарына сәйкес, 2016 жылғы 25 наурызда "Ақтөбе облысының еңбек инспекциясы" мемлекеттік мекемесінің уәкілетті тұлғасы, 1-бөлім бойынша әкімшілік іс қозғады. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекстің 86-сы, еңбек келісім-шартын жасамай-ақ, жұмыс істеуге рұқсат етілген азаматтар, атап айтқанда, азаматтар У., Дж, А., Ж. еңбек шартын жасамастан жеке сектордағы мұржаларды тексеру бойынша қызметтерді ұсынды.*

Қазақстан Республикасы Еңбек кодексінің 33-бабының 3-тармағына сәйкес адамның жұмысқа қабылдануы еңбек шарты жасалғаннан кейін ғана жүзеге асырылады

Сот қаулысымен "А" ЖШС-не мемлекет кірісіне 127260 теңге көлемінде айыппұл түрінде әкімшілік жаза қолданылды.

Құқық бұзушылықтың субъектісі - ресми, коммерциялық емес ұйым, шағын, орта немесе ірі кәсіпкерлік субъектісі болып табылатын жұмыс беруші. Жұмыс беруші - қызметкер еңбек қатынастарында болатын жеке немесе заңды тұлға (Еңбек кодексінің 39-бабы, 1-тармағы).

Субъективтік жағы кінәнің қасақана да, ескерусіз де сипатталады.

Түсініктеме берілген баптың 2-бөлігі, біліктілік белгілері бойынша, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін жыл ішінде бірнеше рет Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 86-бабының бірінші бөлігінде көзделген әрекетті (әрекетсіздікті) анықтайды

Түсіндірілген баптың 3-бөлігі жұмыс берушінің еңбек келісім-шартын жасамай-ақ жұмысқа қабылдауға рұқсат беруінің біліктілік белгілері бойынша жұмысқа қабылданған адамның жасын анықтайды (яғни 18 жасқа жетпейді).

Біліктілік атрибуты бойынша түсіндірілген баптың 4-бөлімі әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 86-бабының үшінші бөлігінде көзделген әрекетті (әрекетсіздікті) қайталап орындауды анықтайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 86-бабы бойынша әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары қарайды (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 684-бабы).

Сондай-ақ, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 86-бабы (бірінші, екінші және үшінші бөліктері) бойынша әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді мемлекеттік еңбек инспекциясы органдары қарайды (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 693-бабы).

87-бөлім. Жалақы талаптарын бұзу

1. Жұмыс беруші Қазақстан Республикасының еңбек заңнамасында белгіленген мөлшерде және мерзімде жалақы төлемегені, сондай-ақ жұмыс берушінің кінәсінен төлемнің кешіктірілген кезеңінде сыйақы есептелмегені және төлемегені -

Лауазымды адамдарға отыз мөлшерінде, шағын бизнес субъектілері мен коммерциялық емес ұйымдарға - алпыс, орта бизнес субъектілеріне - жүз, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне - жүз елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекеттер -

Лауазымды адамдарға алпыс мөлшерінде, кіші кәсіпкерлік субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға сексен мөлшерінде, орта бизнеске жүз елу мөлшерінде, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне екі жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

3. Үстеме жұмыстарға ақы төлеу, мереке және демалыс күндеріндегі жұмыс, сондай-ақ түнгі уақыттағы жалақы төлеу туралы Қазақстан Республикасының еңбек заңнамасының талаптарын бұзу -

Лауазымды адамдарға отыз мөлшерінде, шағын бизнес немесе коммерциялық емес ұйымдар үшін - алпыс, орта бизнес үшін - сексен, ірі бизнес үшін - бір жүз жиырма айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

4. Осы баптың үшінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекеттер -

лауазымды адамдарға алпыс мөлшерінде, шағын бизнес немесе коммерциялық емес ұйымдар үшін - сексен, орта бизнес үшін - жүз, ірі бизнес үшін - бір жүз елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Қазақстан Республикасы қатысатын Экономикалық, әлеуметтік және мәдени құқықтар туралы халықаралық пакт 7-бапта Пактіге қатысушы мемлекеттер әркімнің әділ және қолайлы еңбек жағдайларына, соның ішінде:

а) барлық қызметкерлерге кем дегенде сыйақы төлеу:

(i) әділ жалақы және тең дәрежеде жұмыс істегені үшін бірдей сыйақы, атап айтқанда, әйелдерге бірдей жұмыс үшін бірдей жалақы төленетін, ер адамдар жасаған жағдайдан нашар емес еңбек жағдайлары кепілдендірілуі керек;

(ii) Пактінің ережелеріне сәйкес өздері мен отбасылары үшін қанағаттанарлық өмір сүру;

b) қауіпсіздік және гигиена талаптарына сәйкес келетін жұмыс жағдайлары;

c) барлығына тек еңбек өтілі мен біліктілігі негізінде тиісті жоғары деңгейлерге көтерілуге бірдей мүмкіндік;

d) демалу, бос уақыт және жұмыс уақытын саналы түрде шектеу және ақылы мерзімді еңбек демалысы, сондай-ақ демалыс үшін өтемақы.

Жеке адамның әділ және қолайлы еңбек жағдайларына құқығын жүзеге асырумен байланысты қоғамдық қатынастар түсіндірілген әкімшілік құқық бұзушылықтың туған жері болып табылады.

Еңбек қатынастарын және еңбек қатынастарына тараптардың құқықтары мен мүдделерін қорғауға, Қазақстан Республикасындағы еңбек саласындағы құқықтар мен бостандықтардың минималды кепілдіктерін орнатуға бағытталған еңбек қатынастарын және еңбекке тікелей байланысты өзге де қатынастарды құқықтық реттеу еңбек заңнамасымен жүзеге асырылады.

Түсіндірілген әкімшілік құқық бұзушылықтың тікелей объектісі - еңбек заңнамасында белгіленген еңбек ақы төлеу талаптары.

Еңбек заңнамасы Қазақстан Республикасының Конституциясына негізделеді және Еңбек кодексінен, Қазақстан Республикасының заңдарынан және Қазақстан Республикасының өзге де нормативтік құқықтық актілерінен тұрады.

Еңбек кодексінің 1-бабының 20-тармағына сәйкес еңбекақы төлеу дегеніміз - жұмыс беруші қызметкерге еңбек қызметі үшін міндетті еңбекақы төлеуді Еңбек кодексіне және Қазақстан Республикасының өзге де нормативтік құқықтық актілеріне, сондай-ақ келісімдерге, еңбек, ұжымдық шарттар мен жұмыс берушінің актілеріне сәйкес қамтамасыз етуге байланысты қатынастар жүйесі.

Қызметкерлерге еңбекақы төлеу саласында мемлекеттік кепілдемелер белгіленеді, оған мыналар кіреді:

- 1) ең төменгі айлық жалақы;
- 2) сағаттық жалақының ең төменгі мөлшері;
- 3) үстеме уақыттағы жұмыс үшін ақы төлеу;
- 4) мереке және демалыс күндеріндегі жұмыс үшін ақы төлеу;
- 5) түнгі жұмыс үшін ақы;
- 6) қызметкердің жалақысынан ұстап қалу мөлшерін шектеу;
- 7) жалақы төлеу тәртібі мен мерзімдері.

Түсіндірілген баптың бірінші бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы - жұмыс берушінің Қазақстан Республикасының еңбек заңнамасында белгіленген мөлшерде және мерзімде жалақы төлемеуі, сондай-ақ жұмыс берушінің кінәсінен төлемнің кешіктірілген кезеңіне айыппұлды төлемеу және төлемеу.

Жалақы - қызметкердің біліктілігіне, орындалатын жұмыстың күрделілігіне, санына, сапасына және жағдайларына байланысты еңбекке ақы төлеу, сондай-ақ өтемақы және ынталандыру төлемдері.

Еңбек кодексінің 103-бабына сәйкес, қызметкердің айлық жалақысы қызметкердің біліктілігіне, орындалған жұмыстың күрделілігіне, саны мен сапасына, сондай-ақ еңбек жағдайларына байланысты сараланады. Айлық жалақы ең жоғары мөлшермен

шектелмейді. Жалақы қызметкерге нақты жұмыс істеген уақытына төленеді, ол жұмыс уақытын есепке алу үшін жұмыс берушінің құжаттарында ескеріледі.

Осы уақыт ішінде толық белгіленген жұмыс уақытының нормаларын орындаған және еңбек нормаларын немесе еңбек міндеттерін орындаған қызметкердің айлық жалақысының мөлшері тиісті бюджет үшін Қазақстан Республикасының республикалық бюджет туралы заңымен белгіленген ең төменгі айлық жалақының мөлшерінен төмен болмайды.

Жалақы Қазақстан Республикасының ұлттық валютасымен қолма-қол ақшамен айына кемінде бір рет келесі айдың бірінші онкүндігінен кешіктірілмей белгіленеді және төленеді. Жалақы төлеу күні еңбек шартында қарастырылған. Егер жалақы күні демалыс немесе мереке күндеріне сәйкес келсе, төлем олар қарсаңында жасалады.

Жалақы төлеу кезінде жұмыс беруші ай сайын әр қызметкерге тиісті кезеңдегі оған төленетін жалақының құрамы, жүргізілген аударымдардың мөлшері мен негізі, оның ішінде ұстап қалған және аударылған міндетті зейнетақы жарналары туралы ақпаратты, сондай-ақ ақшаның жалпы сомасы туралы жазбаша түрде немесе электронды түрде хабарлауға міндетті. төленетін сома.

Жұмыс беруші қызметкерге қарызды және сыйақыны төлемді кешіктірген кезең үшін төлейді. Айыппұлдың мөлшері жалақы төлеу бойынша міндеттемелерді орындау күніне Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің ресми қайта қаржыландыру ставкасына сүйене отырып есептеледі және төлемдер жүзеге асырылуы тиіс келесі күннен бастап және төлем жасалған күні аяқталған әр күнтізбелік күн үшін есептеледі.

Жұмыс беруші жалақыны толық және уақтылы төлемеуі, сондай-ақ төлемді кешіктірген кезең үшін сыйақыны есептемеу және төлемеу іс-әрекет немесе әрекетсіздік түрінде көрінеді.

Құқық бұзушылық субъектісі - ресми, коммерциялық емес ұйым, шағын, орта немесе ірі кәсіпкерлік субъектісі болып табылатын жұмыс беруші. Жұмыс беруші - қызметкер еңбек қатынастарында болатын жеке немесе заңды тұлға (Еңбек кодексінің 39-бабы, 1-тармағы).

Субъективті жағы кінәнің қасақана да, абайсызда да сипатталуы мүмкін.

Түсініктеме берілген баптың 2-бөлімі, біліктілік белгілері бойынша, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде, әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 87-бабының бірінші бөлігінде көзделген әрекеттерді қайта анықтайды.

Сіз көрсетілген әрекетке келесі мысалды келтіре аласыз. *Сонымен, Темір аудандық сотында "ТТ-ЖШС" компаниясына қатысты әкімшілік іс қаралды. Әкімшілік іс материалдарынан "Ақтөбе облысының еңбек инспекциясы басқармасы" ММ-нің 2015 жылғы 9 шілдедегі қаулысымен "ТТ-ЖШС" Қазақстан Республикасы Әкімшілік кодексінің 87-бабына сәйкес әкімшілік жауапкершілікке тартылды. 2015 жылғы қарашада "ТТ-ЖШС" компаниясы еңбек шарты бойынша жұмыс істейтін А қызметкеріне Қазақстан Республикасының еңбек заңнамасында белгіленген мерзімде*

жалақы төлемеген. Осылайша, "ТТ-ЖШС" әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде бірнеше рет әкімшілік құқық бұзушылық жасаған. Сот отырысында "ТТ-ЖШС" директоры Б. азаматшаға өз кінәсін толық мойындап, 2015 жылдың қараша айында А.-ның жалақысын басқа жұмыскерге аударғанын, содан кейін жұмысшының әкесі А.-ны аударғанын түсіндірді. "Еңбек заңнамасының талаптарына сәйкес келмейді. Темір аудандық сотының үкімімен "ТТ-ЖШС" Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 87-бабы бойынша әкімшілік құқық бұзушылық жасағаны үшін кінәлі деп танылып, оған 318 150 теңге көлемінде әкімшілік айыппұл салынды.

3-бөлім. Еңбек кодексінің 108-бабына сәйкес, уақыттық жалақымен қоса, үстеме жұмыс еңбек немесе ұжымдық шарттың талаптарына және (немесе) жұмыс берушінің актісіне сәйкес көбейтілген мөлшерде төленеді, бірақ қызметкердің күнделікті (сағаттық) мөлшерлемесі негізінде бір жарым еседен кем емес. Жоспар бойынша жалақы төленген жағдайда үстеме жұмыс үшін қосымша ақы қызметкердің күнделікті (сағаттық) ставкасының кемінде елу проценті мөлшерінде төленеді. Үстеме жұмыс үшін тараптардың келісімі бойынша үстеме жұмыс уақытына кемінде бір сағаттық тынығуға негізделген демалыс сағаттарын беруге рұқсат етіледі.

Мереке және демалыс күндеріндегі жұмыс үшін ақы төлеу еңбек немесе ұжымдық шарттың талаптарына және (немесе) жұмыс берушінің актісіне сәйкес, бірақ қызметкердің күнделікті (сағаттық) мөлшерлемесі негізінде бір жарымнан кем емес мөлшерде жасалады (Еңбек кодексінің 109-бабы).

Түнгі уақыттағы жұмыстың әр сағаты еңбек немесе ұжымдық шарттың талаптарына және (немесе) жұмыс берушінің актісіне сәйкес көбейтілген мөлшерде төленеді, бірақ қызметкердің күнделікті (сағаттық) мөлшерлемесі негізінде бір жарым еседен кем емес (Еңбек кодексінің 110-бабы).

Үстеме жұмыстарға, мереке және демалыс күндеріне жұмыс істеуге, сондай-ақ түнгі жалақыға қатысты осы талаптарды бұзу Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 87-бабының үшінші бөлігінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың объективті жағын құрайды және әрекет немесе әрекетсіздік түрінде көрінеді.

Құқық бұзушылықтың субъектісі - ресми, коммерциялық емес ұйым, шағын, орта немесе ірі кәсіпкерлік субъектісі болып табылатын жұмыс беруші.

Субъективті жағы кінәнің қасақана да, абайсызда да сипатталуы мүмкін.

Түсініктеме берілген баптың 4-бөлімі, біліктілік белгілері бойынша, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 87-бабының үшінші бөлігінде көзделген акт бойынша әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталанған әрекетті анықтайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 87-бабына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді Қазақстан Республикасының еңбек заңнамасы саласындағы мемлекеттік бақылауды жүзеге асыратын органдар қарайды (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 693-бабы).

88-бөлім. Шығуға рұқсат бермеу

Жұмыс беруші жыл сайынғы ақылы еңбек демалысын немесе оның бір бөлігін қатарынан екі жыл бойы бермеуі -

Лауазымды адамдарға жиырма мөлшерінде, шағын бизнес субъектілері мен коммерциялық емес ұйымдар үшін - қырық, орта бизнес үшін - алпыс, ірі бизнес үшін - жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Әкімшілік құқық бұзушылықтың отбасылық нысаны - бұл адамның әділ және қолайлы еңбек жағдайларына құқығын жүзеге асырумен байланысты қоғамдық қатынастар.

Қазақстан Республикасы Конституциясының 24-бабына сәйкес әркімнің демалуға құқығы бар. Еңбек шарты бойынша жұмысшыларға жыл сайынғы ақы төленетін еңбек демалысы беріледі.

Құқық бұзушылықтың тікелей объектісі еңбек заңнамасында белгіленген демалыс беру талаптары болып табылады.

Еңбек демалысы - қызметкердің жыл сайынғы еңбек демалысын немесе әлеуметтік мақсаттарын қамтамасыз ету үшін жұмыскерді белгілі бір мерзімге жұмыстан босату, оның жұмыс орнын (лауазымын) сақтап қалу және еңбек кодексінде белгіленген жағдайларда орташа жалақы (Еңбек кодексінің 1-бабының 13-тармағы).

Жұмыс беруші қызметкерге жыл сайынғы ақылы еңбек демалысын беруге міндетті.

Жыл сайынғы ақылы еңбек демалысы қызметкердің демалуына, еңбекке қабілеттілігін қалпына келтіруге, қызметкердің денсаулығын және басқа да жеке қажеттіліктерін жақсартуға арналған және жұмыс орны (лауазымы) мен орташа жалақысын сақтау кезінде белгілі бір күнтізбелік күндерге беріледі.

Қызметкерлерге жыл сайынғы ақылы еңбек демалысының келесі түрлері беріледі:

- 1) жыл сайынғы негізгі ақы төленетін еңбек демалысы;
- 2) жыл сайынғы қосымша ақы төленетін еңбек демалысы.

Жыл сайынғы негізгі ақы төленетін еңбек демалысы, егер Еңбек кодексінде, Қазақстан Республикасының өзге де нормативтік құқықтық актілерінде, еңбек шартында, ұжымдық шартта және жұмыс берушінің актілерінде көп күндер көзделмесе, күнтізбелік жиырма төрт күнге беріледі.

Қосымша ақы төленетін жыл сайынғы демалыс:

1) ауыр жұмыстарда, зиянды және (немесе) қауіпті еңбек жағдайларында жұмыс істейтін, өндірістердің, цехтардың, кәсіптердің және лауазымдардың тізбесіне, ауыр жұмыстардың, зиянды және (немесе) қауіпті еңбек жағдайлары бар жұмыстардың тізіміне сәйкес кемінде алты күнтізбелік күн болатын жұмысшылар; . Қосымша еңбек демалысы қиын, зиянды және (немесе) қауіпті жағдайларда жұмыс істейтін өндірістік объектілерді еңбек жағдайлары бойынша аттестаттау нәтижелерімен расталған қызметкерлерге беріледі. Егер жұмыс беруші өндірістік объектілерді еңбек жағдайлары

тұрғысынан, сондай-ақ сертификаттауға жатпайтын жұмыс орындарымен аттестаттаудан өткізбесе, қосымша демалыс күндері өндірістердің, шеберханалардың, кәсіптердің және лауазымдардың тізіміне, ауыр жұмыстардың, зиянды және (немесе) қауіпті жұмыстардың тізіміне сәйкес толық көлемде беріледі. еңбек жағдайлары;

2) кемінде алты күнтізбелік күнге созылатын бірінші және екінші топтағы мүгедектер.

Қызметкерлердің басқа санаттары үшін қосымша жыл сайынғы еңбек демалысы және оның ұзақтығы Қазақстан Республикасының заңдарында белгіленуі мүмкін.

Еңбек шартында және ұжымдық шартта ұзақ мерзімді жұмыс, маңызды, күрделі, шұғыл жұмыстарды орындау, сондай-ақ басқа сипаттағы жұмыстар үшін жыл сайынғы қосымша ақы төленетін еңбек демалысы белгіленуі мүмкін.

Ақылы жыл сайынғы еңбек демалысының ұзақтығы жұмыс режимі мен ауысым кестесіне қарамастан жыл сайынғы ақылы еңбек демалысы күндеріне келетін демалыс күндерін қоспағанда, күнтізбелік күндермен есептеледі.

Ақылы жыл сайынғы еңбек демалысының жалпы ұзақтығын есептеу кезінде жыл сайынғы қосымша ақы төленетін негізгі жыл сайынғы еңбек демалысы қосылады.

Қызметкерлерге жыл сайынғы ақылы еңбек демалысы тараптардың келісімі бойынша жұмыс жылының кез келген уақытында қол жетімді. Жұмыс жылы - қызметкердің бірінші жұмыс күнінен бастап есептелетін он екі күнтізбелік ай.

Қызметкер мен жұмыс берушінің арасындағы келісім бойынша жыл сайынғы ақылы еңбек демалысы бөліктерге бөлінуі мүмкін. Бұл ретте жыл сайынғы ақы төленетін еңбек демалысы бөліктерінің бірінде қызметкердің еңбек шартында көзделген демалыс ұзақтығы кемінде екі күнтізбелік апта болуы керек.

Ақылы жыл сайынғы еңбек демалысы келесі жағдайларда толық немесе ішінара аударылады:

- қызметкердің еңбекке уақытша жарамсыздығы;
- декреттік демалыс кезінде.

Жыл сайынғы ақылы еңбек демалысы (оның бір бөлігі) қызметкердің өтініші бойынша жыл сайынғы ақылы еңбек демалысында болу кезеңіне ауыстырылады.

Тараптардың келісімі бойынша ауыстырылған еңбек демалысы келесі жұмыс жылына арналған демалысқа қосылуы немесе қызметкердің өтініші бойынша ағымдағы жұмыс жылында бөлек берілуі мүмкін. Пайдаланылмаған ақылы еңбек демалысын немесе оның бір бөлігін қатарынан екі жыл бойына бермеуге тыйым салынады.

Жыл сайынғы ақылы еңбек демалысын беру, ауыстыру немесе одан шығару жұмыс берушінің актісімен ресімделеді.

Құқық бұзушылықтың объективті жағы - қызметкерге еңбек заңнамасында белгіленген талаптарға қайшы келетін жыл сайынғы ақылы еңбек демалысын немесе оның бір бөлігін қатарынан екі жыл бойына ұсынбау және әрекетсіздік (әрекет) түрінде көрінеді. *Мәселен, Ақтөбе қаласының мамандандырылған әкімшілік сотында "А"*

ЖШС-не қатысты әкімшілік іс қаралды. Істі қарау нәтижесінде 2015 - 2016 жж. "А" ЖШС-нің Қазақстан Республикасы Еңбек кодексінің 94-бабының 3-тармағын бұзып, қызметкерге ақылы еңбек демалысы бермегені, яғни Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 88-бабына сәйкес құқық бұзушылық жасағандығы анықталды.

Еңбек кодексінің 94-бабының 3-бөлігіне сәйкес пайдаланылмаған ақылы жыл сайынғы демалысты немесе оның бір бөлігін қатарынан екі жыл бойы бермеуге тыйым салынады.

Соттың шешімі бойынша ЖШС мемлекет кірісіне 136 140 теңге мөлшерінде айыппұл түрінде әкімшілік жазаға тартылды.

Құқық бұзушылықтың субъектісі - ресми, коммерциялық емес ұйым, шағын, орта немесе ірі кәсіпкерлік субъектісі болып табылатын жұмыс беруші.

Субъективті жағы кінәнің қасақана да, абайсызда да сипатталуы мүмкін.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 88-бабына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді Қазақстан Республикасының еңбек заңнамасы саласындағы мемлекеттік бақылауды жүзеге асыратын органдар қарайды (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 693-бабы).

89-бап. Жұмыс уақытының заңсыз асып кетуі

1. Жұмыс берушінің Қазақстан Республикасының еңбек заңнамасында қарастырылған жұмыс уақытының және күнделікті жұмысының (жұмыс ауысымының) қалыпты және қысқартылған ұзақтығын заңсыз асырып жіберуі, - ескертуге алып келеді.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекет -

Лауазымды адамдарға қырық мөлшерінде, шағын бизнес немесе коммерциялық емес ұйымдар үшін - алпыс, орта бизнес үшін - сексен, ірі бизнес үшін - бір жүз жиырма айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Әкімшілік құқық бұзушылықтың жалпы объектісі бұл адамның әділ және қолайлы еңбек жағдайларына құқығын жүзеге асырумен байланысты қоғамдық қатынастар.

Құқық бұзушылықтың тікелей объектісі еңбек заңнамасында қарастырылған жұмыс уақытының нормалары болып табылады.

Қазақстан Республикасы Конституциясының 24-бабына сәйкес, еңбек шарты бойынша жұмыс істейтіндерге заңмен белгіленген жұмыс уақытының ұзақтығына кепілдік беріледі.

Жұмыс уақыты - жұмыс берушінің актілері мен еңбек шартының талаптарына сәйкес қызметкер еңбек міндеттерін орындайтын уақыт, сондай-ақ Еңбек кодексіне,

Қазақстан Республикасының өзге де нормативтік құқықтық актілеріне, ұжымдық шартқа және жұмыс берушінің актісіне сәйкес келетін уақыт кезеңі. уақыт (Еңбек кодексінің 1-бабының 47-тармағы).

Еңбек кодексінің 67-бабындағы жұмыс уақыты ретінде жіктеледі: дайындық және қорытынды жұмыстарға арналған уақыт кезеңдері (жұмыс тапсырмаларын, материалдарды, құралдарды алу, құрал-жабдықтармен танысу, құжаттама, жұмыс орнын дайындау және тазарту, дайын өнімді жеткізу және басқалар), технологияда қарастырылған үзілістер, еңбекті ұйымдастыру; еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау ережелері; қызметкердің өз уақыты болмаса, жұмыс орнында болуы немесе жұмыс күту уақыты; демалыс және демалыс күндеріндегі демалыс; Үйдегі кезекшілік, сондай-ақ еңбек, ұжымдық шартқа, жұмыс берушінің актілеріне немесе Қазақстан Республикасының нормативтік құқықтық актілеріне сәйкес жұмыс уақытына жататын басқа да кезеңдер.

Жұмыс уақыты келесідей болуы мүмкін:

- қалыпты ұзақтығы;
- қысқартылған ұзақтығы;
- аяқталмаған.

Қалыпты жұмыс уақыты аптасына 40 сағаттан аспауы керек. Еңбек шартында қалыпты жұмыс уақыты үшін төленетін жұмыс уақытының қысқартылуы қарастырылуы мүмкін.

Он сегіз жасқа толмаған қызметкерлер үшін қысқартылған жұмыс уақыты белгіленеді:

- 1) он төрт жастан он алтыға дейінгі қызметкерлер үшін - аптасына 24 сағаттан аспайды;
- 2) он алтыдан он сегіз жасқа дейінгі қызметкерлер үшін - аптасына 36 сағаттан аспайды.

Ауыр жұмыстарда, зиянды және (немесе) қауіпті еңбек жағдайларында жұмыс істейтін жұмысшылар үшін аптасына 36 сағаттан аспайтын қысқартылған жұмыс уақыты өнеркәсіптердің, шеберханалардың, кәсіптердің және лауазымдардың тізбесіне, ауыр жұмыстардың, зиянды және (немесе) жұмыс істейтіндердің тізіміне сәйкес белгіленеді. Уақыттың қысқартылған ұзақтығы қиын, зиянды және (немесе) қауіпті жағдайларда жұмыс жасау өндірістік объектілерді еңбек жағдайлары бойынша аттестаттау нәтижелерімен расталған жұмысшыларға қолданылады.

Егер жұмыс беруші өндірістік объектілерді еңбек жағдайлары бойынша, сондай-ақ сертификатталуға жатпайтын жұмыс орындарында сертификаттаудан өтпесе, қысқартылған жұмыс уақыты өндірістердің, шеберханалардың, кәсіптердің және лауазымдардың тізбесіне, ауыр жұмыстардың, зиянды және / немесе жұмыс істейтіндердің тізбесіне сәйкес толық көлемде қамтамасыз етіледі.

Бірінші және екінші топтағы мүгедек жұмысшыларға қысқартылған жұмыс уақыты тағайындалады - аптасына 36 сағаттан аспайды. Бірінші және екінші топтағы мүгедектердің күнделікті жұмысының (ауысымының) ұзақтығы жеті сағаттан аспауы керек.

Жұмысшылар үшін екі демалыс күні бар бес күндік жұмыс аптасы белгіленген. Бес күндік жұмыс аптасында күнделікті жұмыстың (ауысымның) ұзақтығы жұмыс ерекшелігін ескере отырып және жұмыс аптасының белгіленген ұзақтығына сәйкес жұмыс берушінің актісімен анықталады.

Өндірістік және еңбек жағдайлары бойынша, бес күндік жұмыс аптасын енгізу практикалық емес ұйымдарда бір күндік демалысымен алты күндік жұмыс аптасы белгіленеді.

Бес күндік немесе алты күндік жұмыс аптасын жұмыс беруші еңбек және ұжымдық шарттардың талаптарына немесе жұмыс берушінің актісіне сәйкес белгілейді.

Күнделікті жұмыстың ұзақтығы Еңбек кодексінде және Қазақстан Республикасының өзге де заңдарында көзделген жағдайларды қоспағанда, 8 сағаттан аспауы керек.

Күнделікті жұмыстың (жұмыс ауысымының) ұзақтығы, күнделікті жұмыстың (жұмыс ауысымының) басталуы мен аяқталуы, үзілістердің уақыты жұмыс кестесінің, еңбек шартының және ұжымдық шарттың ережелерінде белгіленген шарттарға сәйкес анықталады.

Өнер және мәдени демалыс кәсіптік ұйымдарының шығармашылық қызметкерлері, БАҚ қызметкерлері, спортшылар, жаттықтырушылар үшін күнделікті жұмыстың әртүрлі ұзақтығы (жұмыс ауысымы) Қазақстан Республикасының еңбек заңнамасына, жұмыс берушінің актілеріне, ұжымдық немесе еңбек шарттарына сәйкес белгіленуі мүмкін.

Ауысымдық жұмыс өндірістік процестің ұзақтығы күнделікті жұмыстың рұқсат етілген ұзақтығынан асатын жағдайларда белгіленуі мүмкін.

Ауысымдық жұмыс кезінде, жұмыс ауысымының ұзақтығы, бір жұмыс ауысымынан екіншісіне ауысу ауысым кестелерімен белгіленеді.

Қызметкерді қатарынан екі ауысымға жұмысқа тартуға тыйым салынады.

Жұмыс беруші қызметкер жұмыс істеген жұмыс уақытының есебін жүргізуге міндетті. Қызметкер жұмыс істеген және жұмыс істемеген уақыт есепке алынады. Бұл ретте үстеме жұмыс уақыты, түнгі уақыттағы демалыс, мереке, іссапар күндері бөлек есепке алынады. Жұмыс уақытының есебін жүргізу нысаны мен тәртібі жұмыс берушінің актісімен айқындалады.

Егер жұмыс орнынан тыс уақытта жұмыс уақытының ұзақтығы қызметкердің жұмыс уақытына енгізілген немесе жұмыс берушімен белгілі бір уақытта оны белгілеу мүмкін болмаса, бұл кезеңдер еңбек шартында белгіленген жұмыс көлемінің орындалуы ретінде жұмыс уақытының есебінің құжаттарында көрсетіледі.

Түсіндірілген баптың бірінші бөлігінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың объективтік жағы жұмыс беруші жұмыс уақытының және күнделікті жұмыстың ұзақтығын еңбек заңнамасында белгіленген нормадан асып түсуіне бағытталған іс-әрекет түрінде көрінеді.

Құқық бұзушылықтың субъектісі - ресми, коммерциялық емес ұйым, шағын, орта немесе ірі кәсіпкерлік субъектісі болып табылатын жұмыс беруші. Шенеуніктерді жауапқа тарту туралы келесі мысалды келтіруге болады: *2018 жылдың төртінші тоқсанында Мемлекеттік қызмет және сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл агенттігі Еңбек және халықты әлеуметтік қорғау министрлігімен бірлесіп жүргізген тексерістердің нәтижелері бойынша орталық мемлекеттік органдардың алты менеджері әкімшілік жауапкершілікке тартылды. қызметкерлерін бірнеше сағаттан кейін жұмыс істеуге мәжбүрлейтіндігі туралы Бұл Әлеуметтік даму министрлігі, Денсаулық сақтау министрлігі, Әділет министрлігі, Білім және ғылым министрлігі, Ауыл шаруашылығы министрлігі және Табиғи монополияларды реттеу комитетінің басшылары.*

Қылмыстың субъективті жағы кінәнің қасақана нысанымен сипатталады. Жұмыс беруші жұмыс уақытының нормасынан асып кетудің заңсыздығын мойындай отырып, оның зиянды салдарын алдын-ала білді және осы салдардың басталуына жол берді немесе оларға немқұрайды қарады.

Түсініктеме берілген баптың 2-бөлігі, біліктілік белгілері бойынша, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде бірнеше рет Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 89-бабының 1-тармағында көзделген әрекеттерді анықтайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 89-бабына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді Қазақстан Республикасының еңбек заңнамасы саласындағы мемлекеттік бақылауды жүзеге асыратын органдар қарайды (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 693-бабы).

90-бөлім. Жұмыста кемсітушілікке жол беру

1. *Жұмыс берушінің қызметкердің тең жұмыс үшін бірдей жалақы төлеу құқығын бұзумен көрсетілген жұмыс әлемінде кемсітушілікке жол беруі -*

лауазымды адамдарға, шағын бизнес субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға - отыз мөлшерінде, орта бизнес үшін - алпыс, ірі бизнес үшін - жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. *Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекет -*

Лауазымды адамдарға, шағын бизнес субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға алпыс, орташа бизнес үшін сексен, ірі бизнес үшін жүз жиырма айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

3. *Жұмыспен қамту орталығы, жұмыспен қамтудың жеке агенттігі, сондай-ақ жұмыс беруші еңбек саласындағы кемсітушілік талаптары бар бос жұмыс орындары туралы ақпаратты орналастыруы, -*

жеке тұлғаларға он бес, шағын бизнес немесе коммерциялық емес ұйымдар үшін - отыз мөлшерінде, орта бизнес үшін - елу, ірі бизнес үшін - жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

4. Осы баптың үшінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекет -

жеке тұлғаларға отыз мөлшерінде, шағын бизнес немесе коммерциялық емес ұйымдар үшін - елу, орта бизнес үшін - жүз, ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін - екі жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Әкімшілік құқық бұзушылықтың жалпы объектісі бұл адамның әділ және қолайлы еңбек жағдайларына құқығын жүзеге асырумен байланысты қоғамдық қатынастар.

Тікелей объект - бұл Қазақстан Республикасының заңнамасында жеке тұлғаның бірдей құндылықтағы еңбекақы үшін бірдей сыйақы алу құқығын және әркімнің өз жұмысында алға жылжуы үшін бірдей мүмкіндіктерін сақтау жөніндегі талаптары.

Қазақстан Республикасы Конституциясының 14-бабына сәйкес ешкім шығу тегіне, әлеуметтік, лауазымдық және мүліктік жағдайына, жынысына, нәсіліне, ұлтына, тіліне, дініне, нанымына, тұрғылықты жеріне немесе кез келген басқа жағдайларға байланысты кемсітушілікке ұшырамауы керек.

Жұмыста кемсітушілікке тыйым салу - Қазақстан Республикасы еңбек заңнамасының қағидаларының бірі.

Еңбек кодексінің 6-бабында әркімнің өз жұмысында өз құқықтары мен бостандықтарын жүзеге асыру үшін тең мүмкіндіктері бар делінген. Еңбек кодексінде және Қазақстан Республикасының өзге де заңдарында көзделген жағдайлар мен тәртіпті қоспағанда, ешкімнің еңбек саласындағы құқықтарына шектеу қоюға болмайды.

Түсіндірілген баптың бірінші бөлімі қызметкердің тең жұмыс үшін бірдей жалақы төлеу құқығын бұзумен көрсетілген жұмыс әлеміндегі жұмыс берушіні кемсіту үшін жауапкершілікті белгілейді.

Әркімнің қандай-да бір кемсітусіз еңбекке ақы алуға құқығы Конституцияның 24-бабында бекітілген. Еңбек кодексі оны қызметкердің негізгі құқықтарының қатарына жатқызады (22-бап).

Құқықбұзушылықтың объективті жағы - жұмыс берушінің белгілі бір санаттағы қызметкерлердің шығу тегіне, әлеуметтік, лауазымдық және мүліктік мәртебесіне, жынысына, нәсіліне, ұлтына, тіліне, дінге қатынасына, нанымына, тұрғылықты жеріне байланысты бірдей жұмыс істеуі үшін артық төлем жасау арқылы бұл құқықты бұзуы. немесе кез келген басқа жағдайлар үшін. Мысалы, "Казстройсервис" қызметінде еңбек заңнамасының сақталуын тексеру барысында қазақстандық инженерлердің жалақысы 244,500 теңге, ал шетелдік жұмысшының жалақы бойынша ұқсас жалақысы әлдеқайда

көп екендігі анықталды. Осы факт бойынша, Зеленов аудандық прокуратурасының ұсынысы бойынша еңбек инспекциясы Әкімшілік кодекстің 90-бабының 1-бөлігімен жұмыс берушіге қатысты әкімшілік іс қозғады. Орал қаласының мамандандырылған әкімшілік сотының 2015 жылғы 22 желтоқсандағы шешімімен аталған компанияға 100 АЕК (198 200 теңге) мөлшерінде әкімшілік айыппұл салынды.

Құқық бұзушылықтың субъектісі - ресми, коммерциялық емес ұйым, шағын, орта немесе ірі кәсіпкерлік субъектісі болып табылатын жұмыс беруші.

Субъективтік жағы кінәнің қасақана нысанымен сипатталады. Қызметкердің белгілі бір әлеуметтік топқа жататындығы туралы идеясы бар жұмыс беруші тең жұмыс үшін бірдей сыйақы алуға конституциялық құқығының бұзылуын қалайды немесе саналы түрде мойындайды.

Түсініктеме берілген баптың 2-бөлігі, біліктілік белгілері бойынша, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде, әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекстің 90-бабының бірінші бөлігінде көзделген әрекеттерді қайта анықтайды.

3-бөлім. Жұмыспен қамту орталығы, жұмыспен қамтудың жекеменшік агенттігі, сондай-ақ жұмыс беруші еңбек саласындағы кемсітушілік талаптары бар бос жұмыс орындары туралы ақпаратты орналастыруы түсіндірілген баптың үшінші бөлігі үшін әкімшілік жауапкершілікке әкеп соғады.

Бос жұмыс орны - жұмыс берушімен бірге бос жұмыс орны (лауазымы) (жұмыспен қамту туралы заңның 1 бабы 3 тармағы).

"Жұмыспен қамту туралы" Заңның 5-бабына сәйкес мемлекет жұмыспен қамтуға жәрдемдесу шараларын қарастырады, соның ішінде, кез-келген дискриминациядан және кәсіп пен жұмысқа ие болу, жұмысқа орналасу және еңбек ету жағдайларын тандау кезінде теңдік.

Халықты жұмыспен қамту кезінде жұмыспен қамту орталығы, жұмыспен қамтудың жеке агенттігі және жұмыс беруші жұмысқа орналасуға арналған бос жұмыс орындары туралы ақпараттағы еңбек талаптарын кемсітпеуі керек.

Құқық бұзушылықтың объективті жағы осындай талаптарды қамтитын жұмыс туралы ақпаратты орналастыруға бағытталған іс-әрекетте көрінеді.

Субъект:

- жұмыспен қамту орталығы - жұмыспен қамтуға жәрдемдесудің белсенді шараларын жүзеге асыру, жұмыссыздықтан әлеуметтік қорғауды ұйымдастыру және жұмыспен қамтуға жәрдемдесудің басқа шараларын жүзеге асыру мақсатында ауданның, облыстық және республикалық маңызы бар қаланың, астананың жергілікті атқарушы органы құрған заңды тұлға;

- жұмыспен қамтудың жеке агенттігі - еңбек делдалдығын жүзеге асыратын, Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен тіркелген жеке немесе заңды тұлға;

- жұмыс беруші.

Субъективтік жағы кінәнің қасақана нысанымен сипатталады. Кінәлі адам шығу себебіне, әлеуметтік, лауазымдық және мүліктік жағдайына, жынысына, нәсіліне, ұлтына, тіліне, дініне, нанымына, тұрғылықты жеріне немесе кез келген басқа жағдайларға байланысты, бос жұмыс орындары туралы ақпарат орналастырған кезде оған кемсітушілік талаптарды қосады .

Айта кету керек, Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес еңбек қызметінің белгілі бір түрлері үшін белгіленген немесе әлеуметтік және құқықтық қорғауды күшейтуді қажет ететін адамдарға ерекше мемлекеттік қамқорлықпен туындаған айырмашылықтар, ерекшеліктер, преференциялар мен шектеулер кемсіту емес.

Түсініктеме берілген баптың 4-бөлімі, біліктілік белгілері бойынша, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 90-бабының 3-тармағында көзделген әрекеттерді қайта анықтайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 90-бабына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді Қазақстан Республикасының еңбек заңнамасы саласындағы мемлекеттік бақылауды жүзеге асыратын органдар қарайды (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 693-бабы).

91-бап. Қазақстан Республикасының зейнетақымен қамсыздандыру туралы заңнамасын бұзу, сондай-ақ мемлекеттік жәрдемақыларды төлеу бойынша міндеттемелерді орындамау

1. Бірыңғай жинақтаушы зейнетақы қорының (ерікті жинақтаушы зейнетақы қоры) зейнетақы төлемдерін, аударымдарын жүзеге асырудың талаптарын және (немесе) шарттарын, және (немесе) шарттарын, сондай-ақ Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген ерікті зейнетақы схемалары есебінен зейнетақы шартын жасасу тәртібін бұзу салымдар -

заңды тұлғаларға төрт жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. "Азаматтарға арналған үкімет" Мемлекеттік корпорациясының бірыңғай жинақтаушы зейнетақы қорының міндетті зейнетақы жарналары, міндетті кәсіптік зейнетақы жарналары арқылы зейнетақы шартына қосылған салымшылар туралы, сондай-ақ осы инвесторлар туралы дұрыс емес ақпарат ұсынған кезде уақтылы ұсынбау -

заңды тұлғаға жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

3. Осы баптың екінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекеттер, -

заңды тұлғаға екі жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

4. "Азаматтарға арналған үкімет" мемлекеттік корпорациясының лауазымды адамдары белгілеген зейнетақы және мемлекеттік жәрдемақыларды төлеу бойынша міндеттемелерді толық және (немесе) мерзімде орындамау -

лауазымды адамдарға отыз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

5. Бірыңғай жинақтаушы зейнетақы қорының немесе ерікті жинақтаушы зейнетақы қорының Қазақстан Республикасының зейнетақымен қамсыздандыру туралы заңнамасын бұза отырып мәмілелер мен операцияларды жасау -

заңды тұлғаларға төрт жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

6. Жеке тұлғаның, жеке кәсіпкердің, жеке нотариустың, жеке сот орындаушысының, адвокаттың, заңды тұлғаның Қазақстан Республикасының зейнетақымен қамсыздандыру туралы заңнамасында көзделген міндеттемелерді мынадай нысанда орындамауы немесе тиісінше орындамауы:

1) мемлекеттік кірістер органына міндетті зейнетақы жарналары, міндетті кәсіптік зейнетақы жарналары бойынша берешегі өндіріп алынатын бірыңғай жинақтаушы зейнетақы қорының салымшыларының тізімдері ұсынылмаған;

2) Қазақстан Республикасының зейнетақымен қамсыздандыру туралы заңнамасында белгіленген мерзімдерде міндетті зейнетақы жарналарының, міндетті кәсіптік зейнетақы жарналарының есептелген, ұсталған (есептелген) және аударылған сомалары туралы есептерді мемлекеттік кірістер органдарына ұсынбаған;

3) Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен әр қызметкер үшін есептелген, ұсталған (есептелген) және аударылған міндетті зейнетақы жарналарын, міндетті кәсіптік зейнетақы жарналарын бастапқы есепке алуды білмеу;

4) салымшыларға Қазақстан Республикасының зейнетақымен қамсыздандыру туралы заңнамасында белгіленген мерзімдерде есептелген, ұсталған (есептелген) және аударылған міндетті зейнетақы жарналары, міндетті кәсіптік зейнетақы жарналары туралы ақпарат бермеу;

5) бірыңғай жинақтаушы зейнетақы қорына міндетті зейнетақы жарналарын, міндетті кәсіптік зейнетақы жарналарын аудармау, уақтылы және (немесе) толық емес есептеу, ұстау (есептеу) және (немесе) төлеу (аудару);

6) Қазақстан Республикасының зейнетақымен қамсыздандыру туралы заңнамасында көзделген жағдайларда, мемлекеттік кірістер органдарының тапсырысы бойынша бақылау-кассалық машинадағы барлық шығыс операцияларын тоқтатпаған; ескертуге алып келеді.

7. Осы баптың алтыншы бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекет, -

жеке тұлғаларға - он мөлшерінде, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға - жиырма мөлшерінде, орта бизнес үшін - отыз

мөлшерінде, ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін - листингтен өтпеген, уақтылы және (немесе) толық есептелмеген соманың елу проценті мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады. аударылған (есептелген) және (немесе) төленген (тізімделген) міндетті зейнетақы жарналары, міндетті кәсіптік зейнетақы жарналары.

8. Банктердің және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдардың Қазақстан Республикасының зейнетақымен қамсыздандыру туралы заңнамасында белгіленген нысандағы міндеттемелерін орындамауы:

1) агенттердің - заңды тұлғалардың немесе жеке кәсіпкерлердің, жеке нотариустардың, жеке сот орындаушыларының және адвокаттардың банктік шоттарындағы шығыстар Қазақстан Республикасының зейнетақымен қамсыздандыру туралы заңнамасында белгіленген жағдайларда және тәртіппен мемлекеттік кірістер органдарының тапсырысы бойынша тоқтатылмаған;

2) аударым жасамау (аударым жасамау), уақтылы аударым жасау (банктік шоттардан ақшаны есептен шығару операциясы жасалған күннен немесе банкке немесе банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымға қолма-қол ақшаны депозитке салудың келесі күнінен кейін) немесе банктің немесе ұйымның кінәсінен төлем құжатының деректемелерін толтыруда қателіктер жібергенде. , " Азаматтарға арналған үкімет" Мемлекеттік корпорациясына міндетті зейнетақы жарналарының, міндетті кәсіптердің сомаларын аудару кезінде банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыру Зейнетақы жарналары мен өсімпұлдар;

3) Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен мемлекеттік кірістер органдарының міндетті зейнетақы жарналарын, міндетті кәсіптік зейнетақы жарналарын және өсімпұлдарды өндіріп алу туралы инкассолық өкімдерін орындамаса,

-

Қазақстан Республикасының зейнетақымен қамсыздандыру туралы заңнамасында белгіленген дефолт кезеңінде агенттердің банктік шоттары бойынша шығыстар операциялары сомасының бес проценті мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

9. Бірыңғай жинақтаушы зейнетақы қорының немесе ерікті жинақтаушы зейнетақы қорының бұқаралық ақпарат құралдарында жарияланған күні шындыққа сәйкес келмейтін жарнаманың жариялануы, -

заңды тұлғаларға екі жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

10. Ерікті жинақтаушы зейнетақы қорының инвестициялық декларациясының Қазақстан Республикасының зейнетақымен қамсыздандыру туралы заңнамасында көзделген талаптарға, оның мазмұнына сәйкес келмеуі -

заңды тұлғаларға жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

11. Бірыңғай жинақтаушы зейнетақы қорының немесе ерікті жинақтаушы зейнетақы қорының, ерікті жинақтаушы зейнетақы қорының құрылтайшыларының (

және (немесе) оның филиалдарының) және (немесе) оның аффилиирленген тұлғаларының ақпаратты бірнеше рет (қатарынан күнтізбелік он екі ай ішінде екі немесе одан да көп рет), уақтылы ұсынбауы ақпарат -

жеке тұлғаларға - жүз, заңды тұлғаларға - екі жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

12. Бірыңғай жинақтаушы зейнетақы қорының немесе ерікті жинақтаушы зейнетақы қорының, ерікті жинақтаушы зейнетақы қорының құрылтайшыларының (акционерлерінің) және (немесе) оның филиалдарының дәл емес, сондай-ақ толық емес есептілікті, ақпаратты немесе басқа да сұратылған ақпаратты ұсынуы -

жеке тұлғаларға - жүз, заңды тұлғаларға - екі жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

Ескерту. Осы баптың алтыншы және жетінші бөліктерінің мақсаттары үшін адам төленбеген, уақтылы емес және (немесе) толық есептелмеген, ұсталған (есептелген) және (немесе) төленген (аударылған) міндетті зейнетақы жарналары, міндетті кәсіптік зейнетақы жарналары) әкімшілік жауапқа тартылмайды. бұл әкімшілік құқық бұзушылық анықталған күнге қолданыстағы заңнамаға сәйкес белгіленген бір айлық есептік көрсеткіштен аз.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Әкімшілік құқық бұзушылықтың отбасылық нысаны - бұл адамның зейнеткерлікке шығу құқығын жүзеге асырумен байланысты қоғамдық қатынастар.

Қазақстан Республикасының азаматтары Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен зейнетақы төлемдеріне құқылы. Қазақстан Республикасының зейнетақымен қамсыздандыру туралы заңнамасы Қазақстан Республикасының Конституциясына негізделеді және "Қазақстан Республикасындағы зейнетақымен қамсыздандыру туралы" Заңнан, Қазақстан Республикасының өзге де нормативтік құқықтық актілерінен тұрады.

Конституцияның 28-бабына сәйкес, Қазақстан Республикасының азаматына ең төменгі жалақы және зейнетақымен қамсыздандыру, жасына байланысты, ауру, мүгедектік, асыраушысынан айрылу жағдайларында және басқа да заңды себептер бойынша әлеуметтік кепілдік беріледі.

Қазақстан Республикасында азаматтарды зейнетақымен қамсыздандырудың құқықтық және әлеуметтік қағидалары "Қазақстан Республикасындағы зейнетақымен қамсыздандыру туралы" Заңмен (бұдан әрі - Заң) айқындалады. Заң мемлекеттік органдардың, жеке және заңды тұлғалардың азаматтардың зейнетке шығуға конституциялық құқығын іске асыруға қатысуын реттейді.

Қылмыстың тікелей объектісі болып Қазақстан Республикасының зейнетақымен қамсыздандыру туралы заңнамасымен реттелетін қоғамдық қатынастар табылады.

Түсіндірілетін баптың 1-бөлігі Бірыңғай жинақтаушы зейнетақы қорының (ерікті жинақтаушы зейнетақы қорының) Қазақстан Республикасының зейнетақымен

қамсыздандыру туралы заңнамасында белгіленген зейнетақы төлемдерін, аударымдарды жүзеге асыру мерзімдерін және (немесе) тәртібін және (немесе) талаптарын, сондай-ақ ерікті зейнетақы жарналары есебінен зейнетақымен қамсыздандыру туралы шарттар жасасу тәртібін бұзғаны үшін жауапкершілікті белгілейді.

Заңның 1-бабының 3-тармағына сәйкес, *бірыңғай жинақтаушы зейнетақы қоры* зейнетақы жарналары мен зейнетақы төлемдерін тарту жөніндегі қызметті жүзеге асыратын заңды тұлға болып табылады. Бірыңғай жинақтаушы зейнетақы қоры акционерлік қоғам түрінде құрылады және коммерциялық емес ұйым болып табылады.

Бірыңғай жинақтаушы зейнетақы қорынан тартылатын жарналардың түрлері:

- міндетті зейнетақы жарналары - Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен Заңға сәйкес төленген ақша;

- міндетті кәсіптік зейнетақы жарналары - кәсіптері зиянды еңбек жағдайлары бар жұмыс орындарында жұмыс істейтін жұмысшылардың пайдасына кәсіпкерлердің, жұмыс орындарының және кәсіптердің тізбесінде қарастырылған жеке жинақтаушы зейнетақы қорына өз қаражаты есебінен аударатын ақша;

- ерікті зейнетақы жарналары - салымшылардың өз бастамасы бойынша бірыңғай жинақтаушы зейнетақы қорына және (немесе) ерікті жинақтаушы зейнетақы қорына Қазақстан Республикасының заңнамасында және ерікті зейнетақы жарналарынан зейнетақымен қамсыздандыру туралы шартта белгіленген тәртіппен зейнетақы төлемдерін алушының пайдасына аударған ақша.

Басқа адамдарға міндетті зейнетақы жарналарын, міндетті кәсіптік зейнетақы жарналарын тартуға тыйым салынады.

Бірыңғай жинақтаушы зейнетақы қоры да зейнетақы төлемдерін жүзеге асыруды қамтамасыз етеді. Зейнетақы төлемдері:

жасына байланысты-1998 жылғы 1 қаңтардағы жағдай бойынша кемінде алты ай еңбек өтілі бар жеке тұлғаларға еңбек өтіліне барабар жүзеге асырылатын ақша төлеу;

еңбек сіңірген жылдары үшін-әскери қызметшілерге, арнаулы мемлекеттік және құқық қорғау органдарының, мемлекеттік фельдъегерлік қызмет қызметкерлеріне, сондай-ақ Заңға сәйкес арнаулы атақтар, сыныптық шендер алу және нысанды киім киіп жүру құқықтары 2012 жылғы 1 қаңтардан бастап жойылған адамдарға ақша төлеу;

Бірыңғай жинақтаушы зейнетақы қорынан және (немесе) ерікті жинақтаушы зейнетақы Қорынан-зейнетақы төлемдерін алушыларға зейнетақы жинақтарын төлеу;

ерікті жинақтаушы зейнетақы қорынан – ерікті зейнетақы жарналары төленген жеке тұлғаларға ақша төлеу.

Ерікті жинақтаушы зейнетақы қоры – ерікті зейнетақы жарналарын тарту құқығымен инвестициялық портфельді басқару жөніндегі қызметті уәкілетті органның лицензиясы негізінде жүзеге асыратын бағалы қағаздар нарығының кәсіби қатысушысы

(Заңның 1-бабының 5-тармағы).Ерікті жинақтаушы зейнетақы қоры акционерлік қоғам нысанында құрылады.

Бірыңғай жинақтаушы зейнетақы қоры және ерікті жинақтаушы зейнетақы қоры міндетті зейнетақы жарналары, міндетті кәсіптік зейнетақы жарналары және ерікті зейнетақы жарналары есебінен қалыптастырылған зейнетақы активтерін тек қана:

1) тізбесін уәкілетті орган айқындайтын қаржы құралдарына және инвестициялық декларацияға орналастыру;

2) Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес зейнетақы төлемдерін жүзеге асыру;

3) зейнетақы аннуитеті шарты бойынша жинақталған зейнетақы қаражатын Заңда және уәкілетті органның нормативтік құқықтық актісінде көзделген тәртіппен сақтандыру ұйымына аудару;

4) ерікті зейнетақы жарналары есебінен зейнетақы жинақтарын бірыңғай жинақтаушы зейнетақы қорынан ерікті жинақтаушы зейнетақы қорына, ерікті жинақтаушы зейнетақы қорынан Бірыңғай жинақтаушы зейнетақы қорына, сондай-ақ бір ерікті жинақтаушы зейнетақы қорынан басқа ерікті жинақтаушы зейнетақы Қорына аудару;

5) қате есептелген зейнетақы жарналарын және өзге де қате есептелген ақшаны қайтару;

6) Заңда белгіленген жағдайларда және мөлшерде Бірыңғай жинақтаушы зейнетақы қорына, ерікті жинақтаушы зейнетақы қорына комиссиялық сыйақы төлеуге міндетті.

Зейнетақы төлемдерін, аударымдарды жүзеге асыру мерзімдерін, тәртібін және талаптарын, сондай-ақ ерікті зейнетақы жарналары есебінен зейнетақымен қамсыздандыру туралы шарттарды жасасу тәртібін заңды және уәкілетті органдардың нормативтік құқықтық актілерін айқындайды.

Міндетті зейнетақы жарналары, бірыңғай жинақтаушы зейнетақы қорынан міндетті кәсіптік зейнетақы жарналары есебінен жинақталған зейнетақы қаражаттарынан зейнетақы төлемдерін жүзеге асыру тәртібі Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2013 жылғы 2 қазандағы № 1042 қаулысымен бекітілген Ережемен айқындалады.

Зейнетақы аннуитеті шарты бойынша жинақталған зейнетақы қаражатын сақтандыру ұйымына аудару тәртібі Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкі Басқармасының 2014 жылғы 26 ақпандағы № 32 қаулысымен бекітілген Ережемен айқындалады.

Қылмыстың объективті жағы - зейнетақымен қамсыздандыру туралы заңнамада белгіленген мерзім, зейнетақы төлемдерін, аударымдарын жүзеге асыру тәртібі, шарттары, сондай-ақ ерікті зейнетақы жарналары есебінен зейнетақы шарттарын жасасу тәртібін бұзу және әрекет (әрекетсіздік) түрінде көрінеді.

Құқықбұзушылықтың субъектісі - бірыңғай жинақтаушы зейнетақы қоры немесе ерікті түрде қаржыландырылатын зейнетақы қоры.

Субъективтік жағы кінәнің қасақана да, ескерусіз де сипатталады.

2-бөлім. Түсіндірілген баптың екінші бөлігінде көзделген қылмыстың объективті жағы - "Азаматтарға арналған үкімет" Мемлекеттік корпорациясының бірыңғай жинақтаушы зейнетақы қорының міндетті зейнетақы жарналары, міндетті кәсіптік зейнетақы жарналары арқылы зейнетақы шартына қосылған салымшылар туралы ақпаратты уақтылы ұсынбауы, сондай-ақ осы инвесторлар туралы дұрыс емес ақпарат ұсыну. Әрекет іс-әрекет түрінде де, әрекетсіздік түрінде де көрсетілуі мүмкін.

Жоғарыда көрсетілген ақпаратты ұсыну міндеттемесі Заңның 37-бөлімі негізінде бірыңғай жинақтаушы зейнетақы қорына жүктелген. Осы бапқа сәйкес бірыңғай жинақтаушы зейнетақы қоры жеке тұлғалардың бірыңғай тізіміне міндетті зейнетақы жарналары, міндетті кәсіптік зейнетақы жарналары есебінен зейнетақы шарты туралы ақпаратты енгізу үшін Үкіметке жеке зейнетақы шотын ашқаны туралы электрондық хабарлама жібереді - міндетті зейнетақы жарналары, міндетті кәсіптік зейнетақы жарналары есебінен зейнетақы шартын жасасқан адамдар.

Міндетті зейнетақы жарналары, міндетті кәсіптік зейнетақы жарналары есебінен зейнетақымен қамсыздандыру туралы шарт - бұл қосылу шарты, оның талаптарын инвестор (алушы) тек ұсынылған келісімге қосылу арқылы ғана қабылдайды.

Міндетті зейнетақы жарналары, міндетті кәсіптік зейнетақы жарналары, міндетті зейнетақы жарналары, міндетті кәсіптік зейнетақы жарналары бойынша салымшылардың (алушылардың) мәліметтер базасы есебінен зейнетақы шартын жасасқан жеке тұлғалардың бірыңғай тізімін жасау тәртібі Республика Еңбек және халықты әлеуметтік қорғау министрінің бұйрығымен бекітілген ережелермен анықталады. Қазақстан Республикасының 2017 жылғы 3 тамыздағы № 232.

Сондай-ақ осы бұйрықпен орталық атқарушы органның ақпараттық жүйелері мен бірыңғай жинақтаушы зейнетақы қорының жеке зейнетақы шоттарындағы қозғалысы туралы ақпарат алмасу ережелері бекітілді.

Қылмыстың субъектісі бірыңғай жинақтаушы зейнетақы қоры болып табылады.

Субъективтік жағы кінәнің қасақана да, ескерусіз де сипатталады.

Түсініктеме берілген баптың 3-бөлігі, біліктілік белгілері бойынша, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде бірнеше рет Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 91-бабының 2-тармағында көзделген әрекеттерді анықтайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 91-бабының төртінші бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы - "Азаматтарға арналған үкімет" мемлекеттік корпорациясының лауазымды адамдарының зейнетақылар мен мемлекеттік жәрдемақыларды толық және (немесе) белгіленген мерзімде төлемеуі және әрекет немесе әрекетсіздік түрінде көрінуі.

"Азаматтарға арналған үкімет" мемлекеттік корпорациясының зейнетақылар мен мемлекеттік жәрдемақыларды төлеу жөніндегі міндеттемелері Қазақстан Республикасында асыраушысынан айрылған жағдайда мүгедектікке байланысты

мемлекеттік әлеуметтік жәрдемақылар туралы заңда, жерасты және ашық тау-кен қазбаларында жұмыс істейтін, ерекше зиянды және ерекше ауыр еңбек жағдайларында немесе зиянды және қиын еңбек жағдайындағы жұмыста адамдарға берілетін мемлекеттік арнайы жәрдемақы "Қазақстан Республикасындағы зейнетақымен қамсыздандыру туралы" заңда қарастырылған.

"Азаматтарға арналған үкімет" мемлекеттік корпорациясының зейнетақылар мен мемлекеттік жәрдемақыларды төлеу жөніндегі міндеттемелері Қазақстан Республикасында асыраушысынан айрылған жағдайда мүгедектікке байланысты мемлекеттік әлеуметтік жәрдемақылар туралы заңда, жерасты және ашық тау-кен қазбаларында жұмыс істейтін адамдарға берілетін мемлекеттік арнайы жәрдемақы туралы заңда қарастырылған. ерекше зиянды және ерекше ауыр еңбек жағдайларында немесе зиянды және қиын еңбек жағдайындағы жұмыста " Қазақстан Республикасындағы зейнетақымен қамсыздандыру туралы "Заң.

"Азаматтарға арналған үкімет" Мемлекеттік корпорациясының бюджет қаражаты есебінен мемлекеттік базалық зейнетақы төлемін қамтамасыз ету тәртібі, сондай-ақ жасына байланысты зейнетақы төлемдерін, мүгедектік бойынша әлеуметтік жәрдемақыларды, асыраушысынан айрылғандарға, мемлекеттік арнайы жәрдемақыларды тағайындау және төлеу Денсаулық сақтау министрінің Қазақстан Республикасының әлеуметтік дамуы 2015 жылғы 14 сәуірдегі № 223 бұйрығымен бекітілген ережелермен анықталады..

Құқық бұзушылықтың субъектісі - Азаматтық мемлекеттік корпорация үшін Үкіметтің лауазымды тұлғасы.

Субъективтік жағы кінәнің қасақана да, ескерусіз де сипатталады.

5-бөлім. Салымшылардың (алушылардың) құқықтары мен мүдделерін қорғау мақсатында бірыңғай жинақтаушы зейнетақы қорына тыйым салынады:

1) заңда көзделген қызмет түрлерін қоспағанда, өзге де кәсіпкерлік қызметті жүзеге асыру;

2) зейнетақы активтерін Қазақстан Республикасының заңнамасында көзделмеген мақсаттарға пайдалану;

3) бірыңғай жинақтаушы зейнетақы қорының меншікті қаражаты есебінен, оның қызметкерлеріне материалдық көмек көрсетуді қоспағанда, республикалық бюджет туралы заңмен тиісті қаржы жылына белгіленген айлық есептік көрсеткіштің 100 еселенген мөлшерінен аспайтын мөлшерде ақысыз негізде қаржылық көмек көрсету;

4) зейнетақы және (немесе) меншікті активтерді кепілге салу;

5) акцияларды қоспағанда, бағалы қағаздар шығару;

6) қарыз қаражаттары;

7) кез келген тәсілмен қарыздар беру;

8) кез келген түрдегі кепілдемелер мен кепілдемелер беру;

9) бірыңғай жинақтаушы зейнетақы қоры еңбек шарты немесе Ұлттық почта операторымен келісім жасамаған тұлғаларға зейнетақы жүйесінің жұмыс істеуі және инвестициялық портфельді басқару жөніндегі қызмет туралы салымшыларға (алушыларға) ақысыз кеңес беру қызметтерін тартуға тарту;

10) уәкілетті органның нормативтік құқықтық актісінде белгіленген жағдайларды қоспағанда, заңды тұлғаларды құруға және олардың қызметіне қатысу (Заңның 34-бабы).

Осы мақсатта ерікті жинақтаушы зейнетақы қорына тыйым салынады:

1) нәтижесінде Қазақстан Республикасының заңнамасында немесе инвестициялық декларацияда белгіленген талаптар бұзылатын мәмілелер жасауға;

2) заңда белгіленген қызмет түрлерін қоспағанда, кәсіпкерлік қызметті жүзеге асыруға;

3) зейнетақы активтерін Қазақстан Республикасының заңнамасында көзделмеген мақсаттарға пайдалануға;

4) зейнетақы активтерін өтеусіз иеліктен шығару туралы инвестициялық шешімдер қабылдайды;

5) зейнетақы активтерін өздерінің міндеттемелерін немесе зейнетақы қоржындарын басқаруға байланысты емес үшінші тұлғалардың міндеттемелерін орындауды қамтамасыз ету үшін пайдалануға;

6) өзіне тиесілі активтерді зейнетақы активтерінің құрамына сатуға (беруге);

7) активтерді несиеге сатуға;

8) инвестициялық декларацияға сәйкес сауда-саттықты ұйымдастырушылардың сауда жүйелеріндегі қаржы құралдарымен жасалатын операцияларды қоспағанда, несиелік шарттар талаптары бойынша зейнетақы активтерінен өтеуге жататын ақшаны немесе басқа мүлікті алуға;

9) өзі басқаратын зейнетақы активтерін, ерікті зейнетақы жарналары мен инвестициялық декларациялар арқылы зейнетақы шартына сәйкес шығыстарды өтеу және сыйақы алу жағдайларын қоспағанда, сатып алуға;

10) жарнамалық және бұқаралық ақпарат құралдарында ерікті жинақтаушы зейнетақы қорының зейнетақы активтерін бір жылдан аз мерзімге қайтарғаны туралы ақпаратты көрсетуге;

11) зейнетақыны және (немесе) меншікті қаражатты кепілге;

12) акциялардан басқа бағалы қағаздар шығарады;

13) ерікті жинақтаушы зейнетақы қорынан борыштық бағалы қағаздарды сатып алуды қоспағанда, кез келген тәсілмен қарыздар беру (Заңның 41-бабы).

Бірыңғай жинақтаушы зейнетақы қорының немесе ерікті жинақтаушы зейнетақы қорының Қазақстан Республикасының зейнетақымен қамсыздандыру туралы

заңнамасын бұза отырып мәмілелер мен операцияларды жасау түсіндірілген баптың бесінші бөлігінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың объективті жағын құрайды. Әрекет әрекет немесе әрекетсіздік түрінде жасалуы мүмкін.

Қылмыстың Субъектісі бірыңғай жинақтаушы зейнетақы қоры немесе ерікті жинақтаушы зейнетақы қоры болып табылады.

Субъективтік жағы кінәнің қасақана да, ескерусіз де сипатталады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 91-бабының 6-бөлігіне сәйкес әкімшілік құқық бұзушылықтың объективті жағы - жеке тұлғаның, жеке кәсіпкердің, жеке нотариустың, жеке сот орындаушысының, адвокаттың, заңды тұлғаның Қазақстан Республикасының зейнетақымен қамсыздандыру туралы заңнамасында көзделген міндеттемелерді орындамауы немесе тиісінше орындамауы.

Әрекет әрекет (әрекетсіздік) түрінде жасалады және келесі түрде жасалуы мүмкін:

1) мемлекеттік кірістер органына міндетті зейнетақы жарналары, міндетті кәсіптік зейнетақы жарналары бойынша берешегі өндіріп алынатын бірыңғай жинақтаушы зейнетақы қорының салымшыларының тізімдері ұсынылмаған;

2) Қазақстан Республикасының зейнетақымен қамсыздандыру туралы заңнамасында белгіленген мерзімдерде міндетті зейнетақы жарналарының, міндетті кәсіптік зейнетақы жарналарының есептелген, ұсталған (есептелген) және аударылған сомалары туралы есептерді мемлекеттік кірістер органдарына ұсынбаған;

3) Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен әр қызметкер үшін есептелген, ұсталған (есептелген) және аударылған міндетті зейнетақы жарналарын, міндетті кәсіптік зейнетақы жарналарын бастапқы есепке алуды білмеу;

4) салымшыларға Қазақстан Республикасының зейнетақымен қамсыздандыру туралы заңнамасында белгіленген мерзімдерде есептелген, ұсталған (есептелген) және аударылған міндетті зейнетақы жарналары, міндетті кәсіптік зейнетақы жарналары туралы ақпарат бермеу;

5) бірыңғай жинақтаушы зейнетақы қорына міндетті зейнетақы жарналарын, міндетті кәсіптік зейнетақы жарналарын аудармау, уақтылы және (немесе) толық емес есептеу, ұстау (есептеу) және (немесе) төлеу (аудару);

6) Қазақстан Республикасының зейнетақымен қамсыздандыру туралы заңнамасында көзделген жағдайларда мемлекеттік кірістер органдарының бұйрығы бойынша бақылау-кассалық машинадағы барлық шығыс операцияларын тоқтату.

Өздеріне жүктелген міндеттерді орындамаған немесе тиісінше орындамаған жеке тұлғалар, жеке кәсіпкерлер, жеке нотариустар, жеке сот орындаушылары, адвокаттар, заңды тұлғалар қылмыстың субъектілері болып табылады.

Субъективті тарап кінәнің қасақана да, абайсызда да түрімен сипатталады.

Түсініктеме берілген баптың 7-бөлімі, біліктілік белгілері бойынша, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 91-бабының 6-тармағында көзделген әрекеттерді анықтайды.

Айта кету керек, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 91-бабының ескертпелеріне сәйкес, егер тізімге енгізілмеген, уақтылы емес және (немесе) толық есептелмеген, ұсталған (есептелген) және (немесе) төленген сома болса, адам осы баптың алтыншы және жетінші бөліктерінде әкімшілік жауапкершілікке тартылмайды. (тізімде) міндетті зейнетақы жарналары, міндетті кәсіптік зейнетақы жарналары әкімшілік күнінен бастап қолданыстағы заңнамаға сәйкес белгіленген бір айлық есептік көрсеткіштен аз құқық бұзушылықтар.

8-бөлім. Банктердің және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдардың Қазақстан Республикасының зейнетақымен қамсыздандыру туралы заңнамасында белгіленген міндеттемелерді орындамауы түсіндірілген баптың сегізінші бөлігінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың объективті жағын құрайды.

Әрекет әрекет (әрекетсіздік) арқылы келесі нысанда жасалуы мүмкін:

1) агенттердің - заңды тұлғалардың немесе жеке кәсіпкерлердің, жеке нотариустардың, жеке сот орындаушыларының және адвокаттардың банктік шоттарындағы шығыстар Қазақстан Республикасының зейнетақымен қамсыздандыру туралы заңнамасында белгіленген жағдайларда және тәртіппен мемлекеттік кірістер органдарының тапсырысы бойынша тоқтатылмаған;

2) аударым жасамау (аударым жасамау), уақтылы аудармау (банктік шоттардағы ақшаны есептен шығару операциясы жасалған күннен немесе банкке немесе банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымға қолма-қол ақшаны депозитке салудың келесі күнінен кейін) немесе банктің немесе ұйымның кінәсінен төлем құжатының деректемелерін толтыруда қателіктер жібергенде "Азаматтарға арналған үкімет" Мемлекеттік корпорациясына міндетті кәсіби зейнетақы жарналарының мөлшерін аудару кезінде банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыру жалпы зейнетақы жарналары мен сыйақылар;

3) мемлекеттік кірістер органдарының міндетті зейнетақы жарналарын, міндетті кәсіптік зейнетақы жарналарын және өсімпұлдарды өндіріп алу туралы инкассолық өкімдерін Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен орындамағаны.

Құқық бұзушылықтың субъектісі - бұл банк немесе банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйым.

Субъективті тарап кінәнің қасақана да, абайсызда да түрімен сипатталады.

9-бөлім. Бірыңғай жинақтаушы зейнетақы қоры, ерікті жинақтаушы зейнетақы қоры, жарияланған күні шындыққа сәйкес келмейтін жарнамалық қызметке тыйым салынады (Заңның 56-бабы).

Бірыңғай жинақтаушы зейнетақы қорының немесе ерікті жинақтаушы зейнетақы қорының бұқаралық ақпарат құралдарында жарияланған күні шындыққа сәйкес келмейтін жарнаманың жариялануы немесе жариялануы Әкімшілік құқық бұзушылық

туралы кодексінің 91-бабының тоғыз бөлігінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың объективті жағын құрайды және әрекет түрінде көрінеді.

Құқық бұзушылықтың нысаны - бірыңғай жинақтаушы зейнетақы қоры немесе ерікті жинақтаушы зейнетақы қоры.

Қылмыстың субъективті жағы кінәнің қасақана нысанымен сипатталады. Жарияланған жарнаманың шындыққа сәйкес еместігін кінәлі адам білуі керек.

Түсіндірілген баптың 10-бөлімі ерікті жинақтаушы зейнетақы қорының инвестициялық декларациясының оның зейнетақымен қамсыздандыру туралы Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген талаптарға сәйкес келмеуі үшін жауапкершілікті белгілейді.

Инвестициялық декларация - инвестициялық объектілердің тізімін, мақсаттарына, стратегияларына, зейнетақы активтеріне қатысты инвестициялық қызметті жүзеге асыру шарттары мен шектеулерін, зейнетақы активтерін хеджирлеу және әртараптандыру шарттарын айқындайтын құжат (Заңның 1-бабы 18-тармағы).

Қылмыстың объективтік жағы әрекет (әрекетсіздік) түрінде көрінеді және Қазақстан Республикасының зейнетақымен қамсыздандыру туралы заңнамасының ерікті жинақтаушы зейнетақы қорының инвестициялық декларациясының мазмұнына қойылатын талаптарын сақтамауынан тұрады.

Құқық бұзушылықтың заты - ерікті түрде қаржыландырылатын зейнетақы қоры.

Субъективті тарап кінәнің қасақана да, абайсызда да түрімен сипатталады.

11-бөлім. Түсіндірілген баптың он бірінші бөлігінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың объективті жағы - ұсынылмағаны, сондай-ақ бірнеше рет (қатарынан күнтізбелік он екі ай ішінде екі немесе одан да көп рет) ерікті қаржыландырылатын зейнетақы қорын немесе ерікті қаржыландырылатын зейнетақы қорын, құрылтайшыларды (акционерлерді) уақтылы ұсынбау. зейнетақы қоры және (немесе) оның аффилиирленген тұлғалары туралы ақпарат немесе өзге де сұратылған ақпарат.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 91-бабының 11-бөлігі бойынша әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі қарайды. "Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі туралы" Заңның 70-бабына сәйкес, Қазақстан Ұлттық Банкіне жүктелген функциялардың сапалы және уақтылы орындалуын қамтамасыз ету мақсатында Қазақстан Ұлттық Банкі кез-келген жеке және заңды тұлғалардан, сондай-ақ мемлекеттік органдардан қажетті ақпаратты, соның ішінде ақпаратты, ақпаратты алуға құқылы. қызметтік, коммерциялық, банктік және заңмен қорғалатын өзге де құпияны құрайтын. Сонымен бірге алынған ақпарат жариялауға жатпайды. Мемлекеттік органдар, қаржылық және өзге де ұйымдар, олардың қауымдастықтары (одақтары), сондай-ақ жеке тұлғалар Қазақстан Ұлттық Банкінің талабы бойынша құжаттар, есептер, оның ішінде қаржылық, қажет болған жағдайда Қазақстан Ұлттық Банкінің өз функцияларын жүзеге асыруы үшін қажетті басқа да ақпаратты ұсынуға міндетті.

Жоғарыда айтылғандарға сүйене отырып, біз Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 91-бабының 11-бөлігінде Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкіне ақпарат ұсынбау туралы сөйлесіп отырмыз деп қорытынды жасауға болады. Заңсыз акт әрекет немесе әрекетсіздік түрінде көрініс табуы мүмкін.

Құқық бұзушылық субъектісі:

- бірыңғай жинақтаушы зейнетақы қоры;
- ерікті жинақтаушы зейнетақы қоры;
- ерікті жинақтаушы зейнетақы қорының құрылтайшылары (акционерлері). Ерікті жинақтаушы зейнетақы қорының құрылтайшылары және (немесе) акционерлері Қазақстан Республикасында тұратын жеке тұлғалар, заңды тұлғалар бола алады;
- ерікті жинақтаушы зейнетақы қорының филиалдары - шешімдерді тікелей және (немесе) жанама түрде анықтауға және (немесе) шығаруға қабілетті жеке және заңды тұлғалар (оларға берілген өкілеттіктер шегінде бақылау және қадағалау функцияларын жүзеге асыратын мемлекеттік органдар мен ұлттық басқарушы холдингті қоспағанда). бір-бірімен қабылданған шешімдерге (тараптардың біреуі), соның ішінде жасалған мәмілеге байланысты әсер ету. Ерікті жинақтаушы зейнетақы қорының акционерлерінің арасында ұлттық басқарушы холдингтің болуы бір-бірімен аффилиирленген тұлғаларды анықтауға негіз болып табылмайды.

Субъективті тарап кінәнің қасақана да, абайсызда да түрімен сипатталады.

12-бөлім. Өз кезегінде, бірыңғай жинақтаушы зейнетақы қорының немесе ерікті жинақтаушы зейнетақы қорының, ерікті жинақтаушы зейнетақы қорының құрылтайшыларының (акционерлерінің) және (немесе) оның филиалдарының дәл емес, сондай-ақ толық емес есептілікті, ақпаратты немесе басқа да сұратылған ақпаратты ұсынуы 91-баптың 12-бөлігі үшін жауап береді. ОАО.

Объективті жағы іс-әрекет түрінде көрінеді және қажетті ақпаратты ұсыну туралы сұраныстың тиісті түрде орындалмауынан тұрады. Сұралған ақпарат, түсіндірілген мақаланың 11-бөлігінің объективті жағынан айырмашылығы, уақтылы ұсынылуы мүмкін, бірақ жалған немесе толық емес.

Қылмыстың субъектісі: бірыңғай жинақтаушы зейнетақы қоры; ерікті жинақтаушы зейнетақы қоры; ерікті жинақтаушы зейнетақы қорының құрылтайшылары (акционерлері); ерікті жинақтаушы зейнетақы қорының филиалдары.

Субъективті тарап кінәнің қасақана да, абайсызда да түрімен сипатталады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 91-бабына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер қаралады:

- мемлекеттік кірістер органдары - алтыншы, жетінші және сегізінші бөліктерде (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 720 бабы);

- Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі - бірінші, екінші, үшінші, бесінші, тоғызыншы, оныншы, он бірінші және он екінші бөліктерінде (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 724-бабы);

- төртінші бөліктен тұратын Қазақстан Республикасы халқының әлеуметтік қорғау органдары (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 725-бабы).

92-бап. Қазақстан Республикасының міндетті әлеуметтік сақтандыру туралы заңнамасын бұзу

1. Лауазымды адамдардың Қазақстан Республикасының міндетті әлеуметтік сақтандыру туралы заңнамасында белгіленген талаптарды орындамауы немесе тиісінше орындамауы:

1) мемлекеттік әлеуметтік сақтандыру қоры белгіленген әлеуметтік төлемдер көлемінің белгіленген мерзімдері мен толықтығын бұзған;

2) "Азаматтарға арналған үкімет" мемлекеттік корпорациясының белгіленген мерзімдер мен әлеуметтік төлемдер мөлшерінің толықтығы бұзылған;

лауазымды адамдарға отыз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Әлеуметтік аударымдарды төлеушінің Қазақстан Республикасының міндетті әлеуметтік сақтандыру туралы заңнамасында көзделген міндеттерді:

1) мемлекеттік кірістер органына әлеуметтік аударымдар жүзеге асырылатын міндетті әлеуметтік сақтандыру жүйесіне қатысушылар тізімдерін ұсынбау;

2) әлеуметтік аударымдарды төлемеген (аудармаған), уақтылы және (немесе) толық төлемеген (аудармаған);

3) Қазақстан Республикасының міндетті әлеуметтік сақтандыру туралы заңнамасында көзделген жағдайларда мемлекеттік кірістер органдарының бұйрығы бойынша бақылау-кассалық машинадағы барлық шығыс операцияларын тоқтатпау, - ескертуге алып келеді.

3. Осы баптың екінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекеттер, -

жеке нотариустарға, жеке сот орындаушыларына, адвокаттарға, шағын бизнес субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға жиырма мөлшерінде, орта бизнес үшін - отыз мөлшерінде, ірі бизнес үшін - төленбеген (тізімге енгізілмеген), уақтылы емес және (немесе) толық төленбеген (тізімделген) әлеуметтік аударымдар.

4. Банктер мен банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдардың Қазақстан Республикасының міндетті әлеуметтік сақтандыру туралы заңнамасында белгіленген нысандағы міндеттемелерін орындамауы:

1) Қазақстан Республикасының міндетті әлеуметтік сақтандыру туралы заңнамасында көзделген жағдайларда мемлекеттік кірістер органдарының тапсырысы бойынша әлеуметтік аударымдарды төлеушінің банктік шоттарындағы барлық шығыс операциялары тоқтатылған;

2) аударым жасамау (аударым жасамау), уақтылы аудармау (банктік шоттардағы ақшаны есептен шығару операциясы жасалған күннен немесе банкке немесе банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымға қолма-қол ақшаны

депозитке салудың келесі күнінен кейін) немесе банктің немесе ұйымның кінәсінен төлем құжатының деректемелерін толтыруда қателіктер жібергенде "Азаматтарға арналған үкімет" мемлекеттік корпорациясына әлеуметтік аударымдар мен өсімпұлдар сомасын аудару кезінде банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыру;

3) Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен мемлекеттік кірістер органдарының әлеуметтік аударымдар мен өсімпұлдар сомаларын өндіріп алу туралы инкассольдық өкімдерін орындамау, -

Қазақстан Республикасының міндетті әлеуметтік сақтандыру туралы заңнамасында белгіленген міндеттемелерді орындамаған кезеңдегі төлеушілердің банктік шоттары бойынша шығыстар операциялары сомасының бес проценті мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

Ескерту. Осы баптың екінші және үшінші бөліктерінің мақсаттары үшін, егер төленбеген (тізімге енгізілмеген), уақтылы және (немесе) толық төленген (тізімделген) әлеуметтік аударымдардың сомасы заңға сәйкес белгіленген бір айлық есептік көрсеткіштің мөлшерінен аспаса, адам әкімшілік жауапкершілікке тартылмайды. Әкімшілік құқық бұзушылық анықталған күнінен бастап күшіне енеді.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Әкімшілік құқық бұзушылықтың жалпы объектісі бұл адамның әлеуметтік қорғауға құқығын жүзеге асырумен байланысты қоғамдық қатынастар.

Конституцияның 28-бабына сәйкес, Қазақстан Республикасының азаматына ең төменгі жалақы және зейнетақымен қамсыздандыру, жасына байланысты, ауру, мүгедектік, асыраушысынан айрылу жағдайларында және басқа да заңды себептер бойынша әлеуметтік кепілдік беріледі. Ерікті әлеуметтік сақтандыру, әлеуметтік қамсыздандырудың қосымша түрлерін жасау, қайырымдылық көмек көтермеленеді.

Міндетті әлеуметтік сақтандыру - азаматтарды әлеуметтік қорғаудың бір түрі. Міндетті әлеуметтік сақтандыру - бұл жұмыс қабілеттілігінен айрылуына және (немесе) жұмысынан айрылуына, сондай-ақ асыраушысынан айрылуына, жүктілігіне және босануына байланысты табысынан айрылуына, жаңа туған баланы асырап алуға байланысты кірістің бір бөлігін мемлекет өтейтін, ұйымдастыратын, бақыланатын және кепілдендірілген шаралар жиынтығы (балалар) және бір жасқа толғаннан кейін баланы күту.

Құқық бұзушылықтың тікелей объектісі болып Қазақстан Республикасының міндетті әлеуметтік сақтандыру туралы заңнамасымен реттелетін қоғамдық қатынастар табылады. Қазақстан Республикасының міндетті әлеуметтік сақтандыру туралы заңнамасы Қазақстан Республикасының Конституциясына негізделеді және "Міндетті әлеуметтік сақтандыру туралы" Заңнан және Қазақстан Республикасының өзге де нормативтік құқықтық актілерінен тұрады. Міндетті әлеуметтік сақтандыру туралы заң міндетті әлеуметтік сақтандырудың құқықтық, экономикалық және ұйымдастырушылық негіздерін белгілейді.

Түсіндірілген баптың 1-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың объективті жағы лауазымды адамдардың Қазақстан Республикасының міндетті әлеуметтік сақтандыру туралы заңнамасында белгіленген талаптарды орындамауы немесе тиісінше орындамауы болып табылады.

Әрекет әрекет (әрекетсіздік) түрінде жасалады және келесі түрде жасалуы мүмкін:

1) мемлекеттік әлеуметтік сақтандыру қорының белгіленген әлеуметтік төлемдер көлемінің белгіленген мерзімдері мен толықтығы бұзылғанда.

2) Үкімет "Азаматтар" мемлекеттік корпорациясы үшін төлейтін әлеуметтік төлемдердің мерзімі мен толықтығының бұзылуы.

Әлеуметтік төлемдер - бұл әлеуметтік төлемдерді алушының пайдасына Мемлекеттік әлеуметтік сақтандыру қоры төлейтін төлемдер. . Әлеуметтік төлемді алушы – әлеуметтік қатер жағдайы басталғанға дейін мемлекеттік әлеуметтік сақтандыру қорына әлеуметтік аударымдар жүргізілген және оған қатысты мемлекеттік әлеуметтік сақтандыру қоры әлеуметтік төлемдер тағайындау туралы шешім шығарған жеке тұлға, ал ол үшін әлеуметтік аударымдар жүргізілген міндетті әлеуметтік сақтандыру жүйесінің қатысушысы болып табылатын адам қайтыс болған жағдайда қайтыс болған (сот хабар-ошарсыз кетті деп таныған немесе қайтыс болды деп жариялаған) асыраушының оның асырауында болған отбасы мүшелері.

Тағайындалған әлеуметтік төлемдердің мерзімі мен мөлшері міндетті әлеуметтік сақтандыру туралы заңның 3-тарауымен реттеледі.

Қылмыстың субъектісі - Мемлекеттік әлеуметтік сақтандыру қорының немесе " Азаматтарға арналған үкімет" мемлекеттік корпорациясының лауазымды тұлғасы. *Мемлекеттік әлеуметтік сақтандыру қоры* әлеуметтік жарналар жинақтайтын, әлеуметтік аударымдар жасалған және оларға қатысты әлеуметтік қатер туындаған, оның ішінде асыраушысынан айрылған жағдайда асырауындағы отбасы мүшелеріне әлеуметтік жарналар жинақтайтын, әлеуметтік төлемдер тағайындайтын және төлейтін заңды тұлға болып табылады.

"Азаматтарға арналған үкімет" Мемлекеттік корпорациясы - Қазақстан Республикасы Үкіметінің шешімі бойынша мемлекеттік қызметтер, табиғи монополиялар мен квазимемлекеттік сектор субъектілерінің қызметтерін Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес желілерге қосу үшін техникалық шарттар беру қызметтерін ұсыну, қабылдау жұмыстарын ұйымдастыру. табиғи монополияларды желілерге қосу үшін техникалық шарттар беру үшін мемлекеттік қызметтер, қызметтер көрсетуге өтінімдер, квазимемлекеттік сектор субъектілерінің шабындықтары және олардың нәтижелерін "бір терезе" қағидаты негізінде көрсетілетін қызметті алушыға беру, сондай-ақ мемлекеттік қызметтердің электронды түрде ұсынылуын қамтамасыз ету, жылжымайтын мүлікке құқықтарды мемлекеттік тіркеуді жүзеге асыру.

Субъективтік жағы кінәнің қасақана да, ескерусіз де сипатталады.

2-бөлім. Әлеуметтік аударымдарды төлеушінің Қазақстан Республикасының міндетті әлеуметтік сақтандыру туралы заңнамасында көзделген міндеттерді орындамауы немесе тиісінше орындамауының объективті жағы іс-әрекет немесе әрекетсіздік түрінде көрінеді.

Әрекет келесі түрде жасалуы мүмкін:

1) мемлекеттік кірістер органына әлеуметтік аударымдар жүзеге асырылатын міндетті әлеуметтік сақтандыру жүйесіне қатысушылар тізімдерін ұсынбау;

2) әлеуметтік аударымдарды төлемеген (аудармаған), уақтылы және (немесе) толық төлемеген (аудармаған);

3) Қазақстан Республикасының міндетті әлеуметтік сақтандыру туралы заңнамасында көзделген жағдайларда мемлекеттік кірістер органдарының бұйрығы бойынша бақылау-кассалық машинадағы барлық шығыстарды тоқтату.

Әлеуметтік аударымдар деп әлеуметтік аударымдар жасалған міндетті әлеуметтік сақтандыру жүйесіне қатысушыға, асыраушысынан айрылған жағдайда оның асырауындағы отбасы мүшелеріне әлеуметтік төлемдерді алуға мүмкіндік беретін Мемлекеттік әлеуметтік сақтандыру қорына төленетін міндетті төлемдер түсініледі.

Әлеуметтік аударымдарды төлеу тәртібі "Міндетті әлеуметтік сақтандыру туралы" Заңның 2-тарауымен, сондай-ақ "Мемлекеттік әлеуметтік сақтандыру және жинау қорына әлеуметтік аударымдарды есептеу мен аудару ережелері мен шарттарын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2004 жылғы 21 маусымдағы № 683 қаулысымен бекітілген Ережемен реттеледі. оларға ".

Құқық бұзушылықтың субъектісі - әлеуметтік жарналарды төлеуші. *Әлеуметтік аударымдарды төлеуші* - жұмыс беруші, жеке кәсіпкер, жеке нотариус, жеке сот орындаушысы, адвокат, кәсіби медиатор, сондай-ақ міндетті әлеуметтік сақтандыру туралы заңда белгіленген тәртіппен Мемлекеттік әлеуметтік сақтандыру қорына әлеуметтік аударымдарды есептейтін және төлейтін шаруа немесе фермер қожалықтары.

Субъективтік жағы кінәнің қасақана немесе абайсыз түрінде сипатталады.

Түсініктеме берілген баптың 3-бөлігі, біліктілік белгілері бойынша, Әкімшілік кодекстің 92-бабының екінші бөлігіне әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталанған қылмыстың жасалуын анықтайды.

4-бөлім. Банктердің және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдардың Қазақстан Республикасының міндетті әлеуметтік сақтандыру туралы заңнамасында белгіленген міндеттемелерді орындамауының объективті жағы әрекет немесе әрекетсіздік түрінде көрінеді.

Әрекет келесі түрде жасалуы мүмкін:

1) Қазақстан Республикасының міндетті әлеуметтік сақтандыру туралы заңнамасында көзделген жағдайларда мемлекеттік кірістер органдарының тапсырысы

бойынша әлеуметтік аударымдарды төлеушінің банктік шоттарындағы барлық шығыс операциялары тоқтатылған;

2) аударым жасамау (аударым жасамау), уақтылы аударым жасау (банктік шоттардан ақшаны есептен шығару операциясы жасалған күннен немесе банкке немесе банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымға қолма-қол ақшаны депозитке салудың келесі күнінен кейін) немесе банктің немесе ұйымның кінәсінен төлем құжатының деректемелерін толтыруда қателіктер жібергенде. " Азаматтарға арналған үкімет" мемлекеттік корпорациясына әлеуметтік аударымдар мен өсімпұлдар сомасын аудару кезінде банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыру;

3) Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен мемлекеттік кірістер органдарының әлеуметтік аударымдар мен өсімпұлдарды өндіріп алу туралы инкассолық өкімдерін орындамауы.

Міндетті әлеуметтік сақтандыру туралы заңнамаға сәйкес, бұл міндеттемелерді орындау банктерге және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарға әлеуметтік қамсыздандыру бойынша берешекті өтеу үшін жүктелген.

Құқық бұзушылықтың субъектісі - бұл банк немесе банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйым.

Субъективтік жағы кінәнің қасақана немесе абайсыз түрінде сипатталады.

Айта кету керек, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 92-бабының ескертпелеріне сәйкес, егер адам төленбеген (тізімге енгізілмеген), уақтылы және (немесе) толық төленбеген (тізімделген) әлеуметтік аударымдардың сомасынан аспаса, адам осы баптың екінші, үшінші бөлігінде әкімшілік жауапкершілікке тартылмайды. әкімшілік құқық бұзушылық анықталған күнге қолданыстағы заңнамаға сәйкес белгіленген бір айлық есептік көрсеткіш.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 92-бабына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер қаралады:

- біріншісіне қатысты - Қазақстан Республикасы халқының әлеуметтік қорғау органдары (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 725-бабы).

- мемлекеттік кірістер органдары - қалған барлық бөліктерде (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 720-бабы).

92-1-бөлім. Қазақстан Республикасының міндетті әлеуметтік медициналық сақтандыру туралы заңнамасын бұзу

1. Аударымдарды және (немесе) міндетті әлеуметтік медициналық сақтандыруға арналған жарналарды төлеушінің Қазақстан Республикасының Міндетті әлеуметтік медициналық сақтандыру туралы заңнамасында көзделген міндеттерді орындамауы не тиісінше орындамауы:

1) мемлекеттік кірістер органдарына міндетті әлеуметтік медициналық сақтандыруға аударымдар мен (немесе) жарналар төлеушілердің тізімдерін ұсынбаған;

2) жұмыс берушілердің, жеке кәсіпкерлердің, жеке нотариустардың, жеке сот орындаушыларының, адвокаттардың, кәсіби медиаторлардың міндетті әлеуметтік медициналық сақтандыруға аударымдар мен (немесе) аударымдарды төлемеуі (аудармауы), уақтылы және (немесе) толық емес төлемі (уақтылы және (немесе) толық емес аударымы) -

ескертуге алып келеді.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекеттер:

жеке нотариустарға, жеке сот орындаушыларына, адвокаттарға, кәсіпқой медиаторларға, шағын бизнес субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға жиырма мөлшерінде, орта бизнес үшін - отыз мөлшерінде, ірі бизнес үшін - төленбеген (тізімге енгізілмеген) соманың елу проценті мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады. уақтылы және (немесе) толық төленбеген (тізімделген) аударымдар және (немесе) міндетті әлеуметтік медициналық сақтандыруға аударымдар.

3. Банктердің және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдардың Қазақстан Республикасының міндетті әлеуметтік медициналық сақтандыру туралы заңнамасында белгіленген нысанда міндеттемелерді орындамауы:

1) Қазақстан Республикасының міндетті әлеуметтік медициналық сақтандыру туралы заңнамасында көзделген жағдайларда мемлекеттік кірістер органдарының тапсырысы бойынша әлеуметтік аударымдарды төлеушінің банктік шоттарындағы барлық шығыс операциялары тоқтатылған;

2) Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен мемлекеттік кірістер органдарының міндетті әлеуметтік медициналық сақтандыруға аударымдар мен (немесе) жарналар мен өсімпұлдарды өндіріп алу туралы инкассолық өкімдерін орындамау, кезең ішінде төлеушілердің банктік шоттары бойынша шығыстар операциялары сомасының бес пайызына айыппұл салуға әкеп соғады Қазақстан Республикасының міндетті әлеуметтік медициналық сақтандыру туралы заңнамасында белгіленген міндеттемелерді орындамау.

Ескерту. Осы баптың бірінші және екінші бөліктерінде міндетті әлеуметтік медициналық сақтандыруға төленбеген (тізімге енгізілмеген), кешіктірілген және (немесе) толық төленген (тізімделген) шегерімдердің және (немесе) жарналардың мөлшері бір адамнан аспайтын болса, адам әкімшілік жауапкершілікке тартылмайды. әкімшілік құқық бұзушылық анықталған күнгі қолданыстағы заңнамаға сәйкес белгіленген айлық есептік көрсеткіш.

ТҮСІНІКТЕМЕ _____

Денсаулық саласындағы жеке құқықтарды жүзеге асырумен байланысты қоғамдық қатынастар әкімшілік құқық бұзушылықтың жалпы объектісі болып табылады.

Конституцияның 29-бабына сәйкес Қазақстан Республикасы азаматтарының денсаулықты қорғауға құқығы бар. Азаматтар заңмен белгіленген медициналық

көмектің кепілдік берілген көлемін ақысыз алуға құқылы. Мемлекеттік және жеке медициналық мекемелерде, сондай-ақ жеке медициналық практикамен айналысатын адамдардан ақылы медициналық көмек алу заңда белгіленген негіздер мен тәртіп бойынша жүзеге асырылады.

Қазақстан Республикасында азаматтардың денсаулықты қорғауға конституциялық құқығын іске асыру мақсатында 2015 жылы міндетті әлеуметтік медициналық сақтандыруды енгізу заңнамалық деңгейде бекітілген.

1-бөлім. Қазақстан Республикасының міндетті әлеуметтік медициналық сақтандыру туралы заңнамасымен реттелетін қоғамдық қатынастар қылмыстың тікелей объектісі болып табылады.

Міндетті әлеуметтік медициналық сақтандыру туралы заңнама Қазақстан Республикасының Конституциясына негізделеді және "Міндетті әлеуметтік медициналық сақтандыру туралы" Заңнан және Қазақстан Республикасының өзге де нормативтік құқықтық актілерінен тұрады.

Осы Заңның 1-бабының 1-тармағына сәйкес, міндетті әлеуметтік медициналық сақтандыру - бұл медициналық қызметтерді тұтынушыларға әлеуметтік медициналық сақтандыру қорының қаражатынан медициналық көмек көрсетудің құқықтық, экономикалық және ұйымдастырушылық шаралары.

Әлеуметтік медициналық сақтандыру қоры коммерциялық емес ұйым болып табылады, ол аударымдар мен жарналарды жинақтайды, сондай-ақ медициналық қызметтерді сатып алу туралы шартта және басқа да функцияларда медициналық көмек көрсететін денсаулық сақтау субъектілерінің қызметтерін сатып алады және төлейді және Қазақстан Республикасының заңнамасында айқындалады.

Түсіндірілген мақаланың бірінші бөлігінде көзделген қылмыстың объективті жағы іс-әрекет (әрекетсіздік) түрінде көрінеді және төлеушінің міндетті әлеуметтік медициналық сақтандыру бойынша аударымдарды Қазақстан Республикасының міндетті әлеуметтік медициналық сақтандыру туралы заңнамасында көзделген міндеттемелерді орындамауы немесе тиісінше орындамауы құрайды.

"Міндетті әлеуметтік медициналық сақтандыру туралы" заңда белгіленген тәртіппен әлеуметтік медициналық сақтандыру қорына аударымдар, аударымдар, аударымдар және (немесе) жарналар төлейтін адамдар шегерімдер мен (немесе) жарналарды төлеушілер болып табылады.

Бұл әрекетті төлеуші келесі нысанда жасай алады:

- 1) мемлекеттік кірістер органдарына міндетті әлеуметтік медициналық сақтандыруға аударымдар мен (немесе) жарналар төлеушілердің тізімдерін ұсынбаған;
- 2) жұмыс берушілердің, жеке кәсіпкерлердің, жеке нотариустардың, жеке сот орындаушыларының, адвокаттардың, кәсіби медиаторлардың міндетті әлеуметтік

медициналық сақтандыруға аударымдар мен (немесе) аударымдарды төлемеуі (аудармауы), уақтылы және (немесе) толық емес төлемі (уақтылы және (немесе) толық емес аударымы) .

Шегерімдер - жұмыс берушілер өз қаражаты есебінен әлеуметтік медициналық сақтандыру қорына төлейтін, медициналық қызметтерді тұтынушыларға міндетті әлеуметтік медициналық сақтандыру жүйесінде медициналық көмек алуға мүмкіндік беретін ақша.

Жарналар - "Міндетті әлеуметтік медициналық сақтандыру туралы" Заңда көрсетілген жарналарды төлеушілерге қорға төлейтін және медициналық қызметтерді тұтынушыларға міндетті әлеуметтік медициналық сақтандыру жүйесінде медициналық көмек алуға құқық беретін ақша.

Міндетті әлеуметтік медициналық сақтандыруға аударымдар мен (немесе) жарналарды төлеушілерді есептеу, (ұстау) және аудару тәртібі мен шарттары Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау министрінің 2017 жылғы 30 маусымдағы № 478 бұйрығымен бекітілген Ережемен айқындалады.

Әкімшілік құқық бұзушылықтың субъектісі міндетті әлеуметтік медициналық сақтандыруға аударымдар мен (немесе) жарналарды төлеушілер болып табылады.

Шоттарды төлеушілер - жұмыс берушілер, оның ішінде Қазақстан Республикасында тұрақты мекеме арқылы жұмыс жасайтын шетелдік заңды тұлғалар, сондай-ақ шетелдік заңды тұлғалардың филиалдары, өкілдіктері, "Міндетті әлеуметтік көмек туралы" Заңның 6-тарауында белгіленген тәртіппен аударымдар мен жарналарды есептейтін (ұстайтын) және қорға аударатын медициналық сақтандыру.

Жарнаны төлеушілер:

- мемлекет;
- әскери қызметкерлерді, құқық қорғау органдарының қызметкерлерін, арнайы мемлекеттік органдарды қоспағанда, мемлекеттік және азаматтық қызметшілерді қоса алғанда, қызметкерлер;
- жеке кәсіпкерлер;
- жеке нотариустар;
- жеке сот орындаушылары;
- адвокаттар;
- кәсіби медиаторлар;
- Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес салық агентімен жасалған азаматтық-құқықтық шарттар бойынша табыс алатын жеке тұлғалар;
- басқа адамдар, оның ішінде өзін-өзі жұмыспен қамтығандар, кейбір ерекшеліктерді қоспағанда, "Жұмыспен қамту туралы" Қазақстан Республикасының 2016 жылғы 6 сәуірдегі Заңының 1-бабының тармақшасында белгіленген;
- заңда белгіленген тәртіппен Қазақстан Республикасынан тыс жерге тұрақты тұруға кеткен азаматтардан және Қазақстан Республикасында жарналар және (немесе)

жарналар төленетін азаматтардан басқа, Қазақстан Республикасының аумағынан кеткен Қазақстан Республикасының азаматтары.

Егер Қазақстан Республикасы ратификациялаған халықаралық шарттарда өзгеше көзделмесе, Қазақстан Республикасының аумағында тұрақты тұратын адамдар мен оралмандарды қоспағанда, шетелдіктер мен азаматтығы жоқ адамдар жарналарды төлеушілер болып табылмайды.

Субъективтік жағы кінәнің қасақана да, ескерусіз де сипатталады.

Түсіндірілген мақаланың 2-бөлігі, біліктілік белгілері бойынша, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 92-1-бабының бірінші бөлігіне әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталанған қылмыстың жасалуын анықтайды.

3-бөлім. Банктердің және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдардың Қазақстан Республикасының міндетті әлеуметтік медициналық сақтандыру туралы заңнамасында белгіленген міндеттемелерін орындамауының объективті жағы әрекет немесе әрекетсіздік түрінде көрініс табуы мүмкін.

Акт келесі түрінде жасалады:

1) Қазақстан Республикасының міндетті әлеуметтік медициналық сақтандыру туралы заңнамасында көзделген жағдайларда мемлекеттік кірістер органдарының тапсырысы бойынша әлеуметтік аударымдарды төлеушінің банктік шоттарындағы барлық шығыс операциялары тоқтатылған;

2) Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен міндетті әлеуметтік медициналық сақтандыруға аударымдар мен (немесе) жарналарды өндіріп алу және (немесе) аударымдарды өндіріп алу туралы мемлекеттік кірістер органдарының инкассолық өкімдерін орындамау.

Құқық бұзушылықтың субъектісі болып банктер және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдар табылады.

Субъективтік жағы кінәнің қасақана да, ескерусіз де сипатталады.

Айта кету керек, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 92-1-бабының ескертпелеріне сәйкес, егер адам төленбеген (берілмеген), уақтылы және (немесе) толық төленбеген (тізімделген) шегерімдердің және (немесе) міндетті әлеуметтік медициналық сақтандыру жарналары әкімшілік құқық бұзушылық анықталған күнгі қолданыстағы заңнамаға сәйкес белгіленген бір айлық есептік көрсеткіштің мөлшерінен аспайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 92-1-бабына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді мемлекеттік кірістер органдары қарайды (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 720-бабы).

93-бап. Еңбекті және еңбекті қорғауды қамтамасыз ету ережелерін бұзу

1. Қазақстан Республикасының еңбек заңнамасының талаптарына сәйкес өндірістік ұйымдарда қауіпсіздік және еңбекті қорғау қызметі (маманы) болмауы - ескертуге алып келеді.

2. Жұмыс берушінің Қазақстан Республикасының еңбек заңнамасының талаптарына сәйкес қызметкерлерді міндетті және мерзімді медициналық куәландыруға және ауысым алдындағы медициналық куәландыруға қойылатын талаптарды бұзуы - ескертуге алып келеді.

3. Қызметкерлерді Қазақстан Республикасының еңбек заңнамасының талаптарына сәйкес емдік-профилактикалық тамақтану, жеке және ұжымдық қорғаныс құралдарымен қамтамасыз етпеу - ескертуге алып келеді.

4. Жұмыс берушінің Қазақстан Республикасының еңбек заңнамасының қызметкерлерді оқыту және даярлау, менеджерлер мен мамандардың қауіпсіздік және еңбекті қорғау бойынша білімін тексеру жөніндегі талаптарын орындамауы - ескертуге алып келеді.

5. Осы баптың бірінші, екінші, үшінші, төртінші бөліктерінде көзделген, ескертуден кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекеттер -

шағын кәсіпкерлік субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға - жиырма, орта бизнес үшін - отыз, ірі бизнес үшін - бір жүз жиырма айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

6. Жұмыс берушінің нұсқаулық беру үшін Қазақстан Республикасының еңбек заңнамасының талаптарын орындамауы (кіріспе нұсқаудан басқа) және қауіпсіздік пен еңбекті қорғау туралы құжаттардың болмауы -

шағын кәсіпкерлік субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға - жиырма, орта бизнес үшін - отыз, ірі бизнес үшін - сексен айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

7. Осы баптың алтыншы бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекеттер -

шағын бизнес субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға қырық мөлшерінде, орта бизнес үшін алпыс мөлшерінде, ірі бизнес үшін жүз жиырма айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Әкімшілік құқық бұзушылықтың жалпы объектісі - жеке тұлғаның еңбек заңнамасының талаптарына сәйкес келетін еңбек жағдайларына құқығын жүзеге асырумен байланысты қоғамдық қатынастар.

Экономикалық, әлеуметтік және мәдени құқықтар туралы халықаралық пактінің 7-бабына сәйкес, Пактіге қатысушы мемлекеттер әркімнің әділ және қолайлы еңбек жағдайларына, оның ішінде қауіпсіздік пен гигиена талаптарына жауап беретін жағдайларға құқығын таниды.

Пактінің қатысушысы болып табылатын Қазақстан Республикасы Конституцияның 24-бабының 2-тармағында осы қағиданы бекітеді, оған сәйкес әркім қауіпсіздік пен

гигиена талаптарына жауап беретін еңбек жағдайларына, қандай-да бір кемсітусіз жұмыс үшін сыйақы алуға, сондай-ақ әлеуметтік қорғауға құқылы. жұмыссыздықтан.

Еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау талаптары Қазақстан Республикасының еңбек заңнамасында белгіленеді. Еңбек заңнамасы Конституцияға негізделеді және Қазақстан Республикасының Еңбек кодексінен, заңдарынан және басқа да нормативтік құқықтық актілерінен тұрады. Еңбек кодексінде қарастырылған жағдайларды қоспағанда, Қазақстан Республикасының басқа заңдарына еңбек қатынастарын, әлеуметтік серіктестік қатынастарды және еңбекті қорғауды реттейтін нормаларды енгізуге тыйым салынады.

Еңбек қауіпсіздігі дегеніміз - еңбек қызметі процесінде жұмысшыларға зиянды және (немесе) қауіпті өндірістік факторлардың әсерін болдырмайтын шаралар кешенімен қамтамасыз етілетін жұмысшылардың қауіпсіздігі.

Еңбекті қорғау - құқықтық, әлеуметтік-экономикалық, ұйымдастырушылық, техникалық, санитарлық-эпидемиологиялық, медициналық-профилактикалық, оңалту және басқа шаралар мен құралдарды қоса алғанда, еңбек қызметі процесінде жұмысшылардың өмірі мен денсаулығының қауіпсіздігін қамтамасыз ету жүйесі.

Қауіпсіздік және еңбекті қорғауға қойылатын талаптар қызметкерлердің еңбек қызметі барысында олардың өмірі мен денсаулығын сақтауға бағытталған ережелер, рәсімдер мен стандарттардан тұруы керек. Олар Қазақстан Республикасының аумағында қызметті жүзеге асырған кезде жұмыс берушілер мен қызметкерлер үшін міндетті болып табылады. Еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғауды қаржыландыру жұмыс берушінің және Қазақстан Республикасының заңнамасында тыйым салынбаған өзге де көздердің есебінен жүзеге асырылады.

Әкімшілік құқық бұзушылықтың тікелей объектісі - еңбек заңнамасында белгіленген еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау ережелері.

Түсіндірілген баптың 1-бөлімі өндірістік ұйымдарда еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау жөніндегі қызметтің (маманның) болмауы үшін Қазақстан Республикасының еңбек заңнамасының талаптарына сәйкес жауапкершілікті белгілейді.

Еңбек кодексінің 202-бабына сәйкес, елуден астам қызметкері бар өндірістік қызметпен айналысатын ұйымдарда қауіпсіздік пен еңбекті қорғау талаптарының сақталуына ішкі бақылауды жүзеге асыру мақсатында жұмыс беруші қауіпсіздік және еңбекті қорғау қызметін жасайды, ол ұйымның бірінші басшысына немесе ол уәкілеттік берген адамға тікелей есеп береді.

Елу адамға дейін жұмыс беруші жұмыс беруші қызметтің ерекшелігін ескере отырып, еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау жөніндегі маман лауазымын ұсынады немесе қауіпсіздік пен еңбекті қорғауды қамтамасыз ету үшін басқа маман тағайындайды.

Қылмыстың объективті жағы - бұл ереже бұзу, әрекетсіздік түрінде көрінеді. Жұмыс беруші қауіпсіздік және еңбекті қорғау қызметін құру бойынша шаралар

қабылдамайды және еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау саласындағы маман лауазымын енгізбейді.

Құқық бұзушылықтың субъектісі ерекше - жұмыс беруші. Жұмыс беруші - қызметкер еңбек қатынастарында болатын жеке немесе заңды тұлға.

Қылмыстың субъективті жағы кінәнің қасақана да, ескерусіз де сипатталады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 93-бабының 2-бөлігінде қызметкерлердің міндетті және мерзімді медициналық тексерістері мен ауысым алдындағы медициналық тексерістері үшін еңбек заңнамасында белгіленген талаптарды бұзғаны үшін жауапкершілік қарастырылған.

Қызметкерлер Еңбек кодексінің 182-бабына сәйкес міндетті, кезеңді (жұмыс барысында) медициналық тексерулерді және ауысым алдындағы медициналық тексерулерді өз қаражаттары есебінен жүргізуге міндетті. Тексерулер мен тексерулер келісімде, ұжымдық шартта, Қазақстан Республикасының заңнамасында көзделген жағдайларда, сондай-ақ басқа жұмысқа ауысу кезінде еңбек жағдайлары немесе кәсіптік аурудың белгілері пайда болған кезде жүргізіледі.

Объективті жағы - жұмыс берушінің іс-әрекет немесе әрекетсіздік түрінде білдірілген жоғарыда көрсетілген міндеттерді орындамауы, тиісінше орындамауы.

Еңбек кодексінің 185-бабына сәйкес жұмыс беруші өз қаражаты есебінен Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен ауыр жұмыстарда, зиянды және (немесе) қауіпті еңбек жағдайларында жұмыс істейтін жұмысшыларды мерзімді медициналық тексерулер мен тексерулерді ұйымдастыруға міндетті.

Міндетті медициналық тексеріп-қарауды өткізу тәртібі мен жиілігі "Халық денсаулығы және денсаулық сақтау жүйесі туралы" Қазақстан Республикасының 2009 жылғы 18 қыркүйектегі Кодексінің 155-бабының 4-тармағына сәйкес әзірленген Медициналық куәландырудан өту ережелерімен анықталады. Ереженің ережелері ведомстволық тиістілігіне және меншік нысанына қарамастан заңды және жеке тұлғалар, сондай-ақ денсаулық сақтау субъектілері үшін міндетті болып табылады.

Міндетті медициналық тексерулер алдын-ала және мерзімді медициналық тексеруден тұрады.

Алдын ала медициналық куәландыру дегеніміз - жұмысқа немесе оқуға қабылданғаннан кейін кәсібіне немесе оқуына байланысты міндеттерді орындауға жарамдылығын, сондай-ақ жалпы және кәсіптік аурулардың алдын-алу мақсатында жүргізілетін міндетті медициналық тексерулер.

Мерзімді медициналық тексерулер - бұл денсаулық жағдайының динамикалық мониторингін қамтамасыз ету, аурудың алғашқы белгілерін уақтылы анықтау, жалпы, кәсіптік, инфекциялық және паразиттік аурулардың алдын алу және таратпау мақсатында өткізілетін міндетті медициналық тексерулер.

Жоғары қауіптілікке байланысты жұмыстармен айналысатын жұмысшылар, машиналар мен механизмдер ауысым алдындағы медициналық тексерістен өтуі керек.

Ауысым алдындағы медициналық тексеруді қажет ететін мамандықтар тізбесін денсаулық сақтау саласындағы уәкілетті орган айқындайды.

Қылмыстың субъектілері жұмыс берушілер болып табылады.

Субъективтік жағы кінәнің қасақана да, ескерусіз де сипатталады.

Түсіндірілген баптың 3-бөлімі қызметкерлерді Қазақстан Республикасының еңбек заңнамасының талаптарына сәйкес емдік-профилактикалық тамақтану, жеке және ұжымдық қорғаныс құралдарымен қамтамасыз етпегені үшін жауапкершілік қарастырылған.

Өнер бойынша. Еңбек кодексінің 182-бабы бойынша жұмыс беруші жұмысшыларға қажетті санитарлық-гигиеналық жағдайларды жасауға, жұмысшылардың арнайы киімдері мен аяқ киімдерінің берілуін және жөнделуін, оларды профилактикалық тазарту құралдарымен, жуғыш заттармен және дезинфекциялық құралдармен, алғашқы медициналық көмек жиынтығымен, сүтпен немесе оған теңестірілген тамақ өнімдерімен және (немесе) мамандандырылған өнімдермен қамтамасыз етуді қамтамасыз етуге міндетті. уәкілетті мемлекет белгілеген стандарттарға сәйкес диеталық (медициналық-профилактикалық) тамақтану, жеке және ұжымдық қорғаныс құралдары еңбек органы.

Объективті тарап жоғарыда көрсетілген міндеттерді орындау бойынша әрекетсіздіктен тұрады.

Жұмыс берушінің қаражаты есебінен қызметкерлерге сүт немесе оған тең бағалы тамақ өнімдерін, емдік-профилактикалық тағамдарды, арнайы киім мен басқа да жеке қорғану құралдарын беру, оларды ұжымдық қорғану құралдарымен, санитариялық-тұрмыстық үй-жайлармен және құрылғылармен қамтамасыз ету тәртібі Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау және әлеуметтік даму министрінің 2015 жылғы 28 желтоқсандағы №1054 бұйрығымен бекітілген қағидаларды белгілейді.

Медициналық және профилактикалық тамақтану - кәсіптік аурулар мен уланулардың алдын-алу, жұмысшылардың денсаулығын нығайту мақсатында өндірістік жағдайлардағы өндірістік объектілерді аттестаттау нәтижелері бойынша берілетін тамақтану.

Жеке қорғаныс құралдары - қызметкерді зиянды және (немесе) қауіпті өндірістік факторлардың әсерінен, оның ішінде арнайы киіммен қорғауға арналған құрал.

Ұжымдық қорғаныс жабдықтары - екі немесе одан да көп жұмысшыны зиянды және (немесе) қауіпті өндірістік факторлардың әсерінен бір уақытта қорғауға арналған техникалық құрал.

Келесі мысалда осы қылмыстың объективті белгілері көрсетілген. Қостанай көлік прокуратурасы аймақтағы кәсіпорындардағы көлік жұмысшыларының еңбек құқықтарының сақталуына талдау жүргізді, оның барысында Авиа Жайнар өз қызметкерлерін жұмыс киімдерімен қамтамасыз ету туралы заңның талаптарын ескермейтіні анықталды. Прокуратура қабылдаған шаралардың нәтижесінде 61

қызметкерге қысқы және жазғы костюмдер, етіктер мен митингтер берілді. Осы бұзушылықтар үшін жұмыс беруші Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекстің 93-бабына сәйкес әкімшілік жауапкершілікке тартылды (жұмысшыларды жеке қорғаныс құралдарымен қамтамасыз етпеу) және айыппұл салынды.

Құқық бұзушылықтың нысаны - жұмыс беруші.

Субъективтік жағы кінәнің қасақана да, ескерусіз де сипатталады.

4-бөлім. Түсіндірілген баптың төртінші бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективтік жағы әрекетсіздік түрінде көрінеді және Қазақстан Республикасының еңбек заңнамасының қызметкерлерді оқыту мен оқытуға, қауіпсіздік пен еңбекті қорғау мәселелері бойынша басшылар мен мамандардың білімін тексеруге арналған талаптарын сақтамаудан тұрады.

Еңбек кодексінің 182-бабына сәйкес жұмыс беруші қауіпсіздік және еңбекті қорғау бойынша қызметкерлердің білімін тексеруге, оқуға, тексеруге міндетті.

Қауіпсіздік және еңбекті қорғау мәселелері бойынша қызметкерлердің оқуын және емтиханын өткізудің тәртібі мен шарттары Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау және әлеуметтік даму министрінің 2015 жылғы 25 желтоқсандағы № 1019 бұйрығымен бекітілген Ережемен анықталады.

Жұмысшылардың еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау жөніндегі білімін тексеруді, тексеруді жұмыс беруші өз қаражаты есебінен жүзеге асырады.

Жұмысқа қабылданған адамдар жұмыс беруші ұйымдастырған міндетті оқудан өтеді, содан кейін қауіпсіздік және еңбекті қорғау бойынша міндетті білім тексеріледі. Қауіпсіздік және еңбекті қорғау мәселелері бойынша оқудан, нұсқаудан және білімін тексеруден өтпеген жұмысшылар жұмысқа жіберілмейді.

Қауіпсіздік және еңбекті қорғауға жалданған жауапты қызметкерлер еңбек шарты жасалған күннен бастап бір айдан кешіктірмей қауіпсіздік және еңбекті қорғау бойынша білім сынағынан өтеді.

Сондай-ақ жұмыс беруші уәкілетті орган белгілеген тәртіппен біліктілігін арттырумен айналысатын ұйымдарда кезең-кезеңімен кемінде үш жылда бір рет кезең-кезеңімен аға жұмысшылар мен еңбек қауіпсіздігі мен еңбекті қорғауды қамтамасыз етуге жауапты адамдардың қауіпсіздігі және еңбекті қорғау бойынша оқыту мен білімін тексеруді ұйымдастыруға міндетті. еңбек, жұмыс берушінің актісімен бекітілген тізімге сәйкес.

Құқық бұзушылықтың субъектісі - жұмыс беруші.

Субъективтік жағы кінәнің қасақана да, ескерусіз де сипатталады.

Түсініктеме берілген баптың 5-бөлімі, біліктілік белгілері бойынша Әкімшілік кодекстің 93-бабының бірінші, екінші, үшінші, төртінші бөліктерінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталанатын әрекеттің орындалуын анықтайды.

Түсініктеме берілген баптың 6-бөлігінде жұмыс берушінің Қазақстан Республикасының еңбек заңнамасының нұсқаулар беру жөніндегі талаптарын (кіріспе нұсқаудан басқа) орындамағаны және еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау туралы құжаттардың болмауы үшін жауапкершілік қарастырылған.

Қызметкерлерді еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау мәселелері бойынша нұсқаулық, сондай-ақ өндірістік процесті қауіпсіз жүргізу туралы құжаттарды ұсыну жұмыс берушінің еңбек заңнамасында белгіленген міндеттері болып табылады.

Құқықбұзушылықтың объективті жағы - бұл міндеттемелерді орындамау және әрекетсіздік түрінде көрінеді.

Қызметкерлерді еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау бойынша нұсқаулық беру тәртібі мен мерзімі Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау және әлеуметтік даму министрінің 2015 жылғы 25 желтоқсандағы № 1019 бұйрығымен бекітілген Ережемен анықталады.

Брифингтердің сипаты мен мерзімі бойынша бөлінеді: кіріспе; жұмыс орнында бастапқы; қайталанған; жоспардан тыс; мақсатты.

Қауіпсіздік және еңбекті қорғау туралы кіріспе нұсқаулық қызметкерлермен бірге олардың біліміне, осы кәсіпте немесе лауазымдағы жұмыс өтіліне қарамастан жүргізіледі. Еңбек қауіпсіздігі мақсатында еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау туралы кіріспе және алғашқы нұсқаулар өндірістік жұмыс немесе практикаға келген уақытша жұмысшылармен, іссапармен, оқушылармен және студенттермен өткізіледі. Сонымен қатар, келушілерге өндірістік алаңдарды және ұйымның қауіпті өндірістік объектісінің аумағында жұмыс істейтін мердігер ұйымдардың жұмысшыларын қарау кезінде кіріспе нұсқаулар беріледі.

Қызметкерлердің өндірістік қызметі басталғанға дейін жұмыс орнында алғашқы брифингті жауапты қызметкерлер жүргізеді. Брифинг әр қызметкермен жеке-жеке, қауіпсіз жұмыс тәжірибесін көрсетумен жүзеге асырылады.

Қызметкерлер біліктілігіне, біліміне, еңбек өтіліне немесе орындалатын жұмыстың сипатына қарамастан, жарты жылда кемінде бір рет қайта оқытылады.

Жоспардан тыс брифинг өткізіледі:

1) жаңа немесе қайта қаралған қауіпсіздік стандарттары, ережелері, еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау жөніндегі нұсқаулықтар күшіне енген кезде;

2) технологиялық процесті, жабдықты, құрылғылар мен құралдарды, шикізатты, материалдарды және еңбек қауіпсіздігіне әсер ететін басқа факторларды ауыстыру немесе жаңарту кезінде;

3) қызметкерлердің еңбек қауіпсіздігі талаптарын бұзуы жарақатқа, аварияға, жарылысқа немесе өртке, улануға әкеп соқтыруы мүмкін;

4) реттеуші қадағалау органдарының өтініші бойынша.

Мақсатты брифинг мамандық бойынша тікелей міндеттермен байланысты емес біржолғы жұмыс кезінде (тиеу, түсіру, аумақты тазарту, ұйымнан тыс уақыттағы

жұмыс, шеберханалар мен бөлімдер), авариялар, табиғи апаттар мен апаттар салдарын жою кезінде жүзеге асырылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 93-бабының 6-бөлігіне жауапкершілік кіріспе брифингті қоспағанда, көрсетілген брифинг түрлерін жүргізуге қойылатын талаптарды бұзғаны үшін туындайды.

Құқық бұзушылықтың субъектісі - жұмыс беруші.

Субъективтік жағы кінәнің - қасақана да, ескерусіз де сипатталады.

Біліктілік атрибуты бойынша түсіндірілген мақаланың 7-бөлімі әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 93-бабының алты бөлігіне сәйкес әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталанған қылмыстың жасалуын анықтайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 93-бабына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер қаралады:

- мемлекеттік еңбек инспекциясы органдары (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 693-бабы) - бірінші, үшінші, төртінші, бесінші, алтыншы және жетінші;

- өнеркәсіптік қауіпсіздік саласындағы уәкілетті орган (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 698-бабы) - барлық бөліктерінде;

- халықтың санитариялық-эпидемиологиялық салауаттылығы саласындағы бақылауды және қадағалауды жүзеге асыратын органдар (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 701-бабы) - екінші және бесінші бөліктері бойынша.

Прокурор Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 93-бабы (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 805-бабы) бойынша әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қозғау туралы шешім шығарады.

94-бап. Өндірістік объектілерді еңбек жағдайында сертификаттау туралы заңның талаптарын бұзу

Жұмыс берушінің Қазақстан Республикасының еңбек заңнамасында белгіленген еңбек жағдайларына сәйкес өндірістік объектілерді сертификаттау туралы заңнамасының талаптарын бұзуы, -

шағын кәсіпкерлік субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға ескерту немесе айыппұл салуға әкеп соғады, орта бизнес үшін - отыз бес, ірі бизнес үшін - елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде.

ТҮСІНІКТЕМЕ _____

Әкімшілік құқық бұзушылықтың жалпы объектісі - жеке тұлғаның еңбек заңнамасының талаптарына сәйкес келетін еңбек жағдайларына құқығын жүзеге асырумен байланысты қоғамдық қатынастар.

Тікелей объект - бұл Қазақстан Республикасының заңнамасында еңбек заңнамасында белгіленген еңбек жағдайларының жағдайына сәйкес өндірістік объектілерді аттестаттау тәртібі.

Еңбек кодексінің 183-бабына сәйкес өндірістік нысандар еңбек жағдайлары бойынша міндетті мерзімді аттестатталуға жатады.

Өндіріс объектілері - шеберханалар, учаскелер және басқа да бөлек орналасқан өндірістік ұйымдар, өнімді өндіру және өндіру, пайдалы қазбаларды өндіру, өндіру және қайта өңдеу, құрылыс және өндірістік қызметтің басқа түрлері.

Өндірістік объектілерді еңбек жағдайлары бойынша сертификаттау - қауіпсіздік жағдайын, зияндылығын, ауырлығын, ауыртпалықтарын, еңбек жағдайын анықтау мақсатында өндірістік объектілерді (шеберханалар, учаскелер, жұмыс орындары, сондай-ақ өндірістік қызметті жүзеге асыратын басқа да жеке бөлімшелер) бағалау жөніндегі қызмет еңбек жағдайлары қауіпсіздігі мен еңбек нормаларына сәйкестігін анықтау.

Құқықбұзушылықтың объективтік жағы өндірістік жағдайлар жағдайында өндірістік объектілерді сертификаттау туралы заңның талаптарын бұзуға бағытталған іс-әрекетте (әрекетсіздікте) көрінеді.

Өндірістік объектілерді еңбек жағдайлары бойынша аттестаттауды өндірістік объектілерді аттестаттау жөніндегі мамандандырылған ұйымдар кемінде бес жылда бір рет өткізеді.

Өндірістік объектілерді сертификаттау жөніндегі мамандандырылған ұйымдар - білікті мамандары бар және Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес аккредиттелген сынақ зертханалары бар өндірістік объектілерді еңбек жағдайлары бойынша аттестаттаумен айналысатын ұйымдар.

Сертификаттау ұйымның өндірістік объектілерінің еңбек жағдайларының олардың еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау саласындағы стандарттарына сәйкестігін жан-жақты бағалауды қамтиды және мыналардан тұрады:

- 1) жұмыстың, денсаулықтың зияндылығы мен қауіптілік дәрежесін бағалау;
- 2) еңбек процесінің ауырлығы мен қарқындылығын бағалау;
- 3) қауіпсіздік дәрежесін бағалау;
- 4) жеке және ұжымдық қорғаныс құралдарымен жұмысшылардың қауіпсіздігін бағалау.

Еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау саласындағы стандарттар - бұл қалыпты және қауіпсіз еңбек жағдайларын қамтамасыз ететін эргономикалық, санитарлық-эпидемиологиялық, психофизиологиялық және басқа талаптар.

Өндірістік объектілерді жұмыс жағдайында міндетті мерзімді аттестаттауды жүргізу тәртібі Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау және әлеуметтік даму министрінің 2015 жылғы 28 желтоқсандағы № 1057 бұйрығымен бекітілген өндірістік объектілерді еңбек жағдайлары бойынша міндетті мерзімді аттестаттау ережелерімен анықталған.

Сертификаттауға Қазақстан Республикасының аумағында жұмыс істейтін ұйымдардың барлық өндірістік объектілері жатады.

Қайта жаңғыртылған (ауыстыру, енгізу, жаңа технологиялық қондырғылар, процестер) өндірістік объектілерді сертификаттау олар пайдалануға берілгеннен кейін 90 күнтізбелік күннен кешіктірілмей жүргізіледі.

Өндірістік объектілерді сертификаттау жөніндегі мамандандырылған ұйымдар туралы ақпарат (атауы, заңды мекен-жайы, байланыс телефоны, қызмет түрлері, білікті кадрлар туралы мәліметтер) интернет-ресурста еңбек жөніндегі уәкілетті мемлекеттік органмен орналастырылады.

Өндірістік объектілерді жұмыс жағдайында аттестаттауды ұйымдастыру үшін жұмыс беруші төрағалық етушіден, мүшелерден және хатшыдан тұратын өндірістік объектілерді еңбек жағдайлары бойынша сертификаттау жөніндегі құжаттаманы жасауға, жүргізуге және сақтауға жауапты аттестаттау комиссиясын құру туралы тиісті бұйрық шығарады.

Ұйымның аттестаттау комиссиясының құрамына басшыны немесе оның орынбасарларын, еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау қызметтерінің мамандары, келісім бойынша ұйымның құрылымдық бөлімшелері, сондай-ақ қызметкерлердің өкілдері кіреді.

Ұйымның аттестаттау комиссиясы:

1) орындалатын жұмыстарға және еңбек жағдайларына ұқсас жұмыс орындарын бөле отырып, сертификаттауға жататын өндірістік объектілердің толық тізбесін жасайды;

2) еңбек және технологиялық процестердің сипаттамаларына, қолданылатын жабдықтар мен механизмдердің түрлеріне, шикізат пен материалдарға сүйене отырып, зерттелетін жұмыс ортасының қауіпті және зиянды факторларының толық тізбесін жасайды (зертханалық және аспаптық зерттеулер мен бағалау);

3) өндірістік объектілерді сертификаттау жөніндегі мамандандырылған ұйымды анықтайды және жұмыс берушіге онымен тиісті келісім жасасуды ұсынады;

4) ұйымның өндірістік объектілерін аттестаттау кестесін жасайды және жұмыс берушіге бекітуге ұсынады;

5) еңбек жағдайлары бойынша сертификаттау нәтижелерін автоматтандырылған өңдеуге арналған шеберханаларға, бөлімдерге, жұмыс орындарына кодтар береді;

6) Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрінің 2016 жылғы 6 маусымдағы № 239 бұйрығымен бекітілген "Өнеркәсіптік бақылауды жүзеге асырудағы санитарлық-эпидемиологиялық талаптар" санитарлық ережелеріне сәйкес жүргізілген өндірістік жаракаттану мен кәсіптік аурудың себептерін, сондай-ақ соңғы 12 айдағы өндірістік бақылау нәтижелерін бағалайды;

7) өндірістік жаракаттану мен өндірістік бақылау нәтижелерін бағалау негізінде зиянды өндірістік факторлары бар ең ауыр жұмыстарды, жұмыс орындарын, технологияларды, машиналарды, механизмдерді, машиналар мен жабдықтарды белгілейді;

8) өндіріс объектілерін сертификаттау жөніндегі тартылған мамандандырылған ұйыммен және жұмыс берушімен сертификаттау жөніндегі жұмыс көлемін ескере отырып, өндірістік объектілерді аттестаттау мерзімдерін келіседі;

9) өндірістік объектілерді сертификаттаудың сапасына ұйымда ішкі бақылауды жүзеге асырады;

10) зиянды өндірістік факторларды өлшеу кезінде, сондай-ақ арнайы киімнің, арнайы аяқ киімнің және жеке қорғаныс құралдарының қауіпсіздігі мен қауіпсіздігін бағалау кезінде қатысады.

Өндірістік объектілерді еңбек жағдайлары бойынша кезектен тыс аттестаттау еңбек жағдайлары бойынша өндірістік объектілерді аттестаттау тәртібі бұзылған жағдайда қауіпсіздік және еңбекті қорғау жөніндегі мемлекеттік бақылау және қадағалау органының өтініші бойынша жүргізіледі.

Өндірістік объектілерді еңбек жағдайлары бойынша кезектен тыс аттестаттау нәтижелері өндірістік объектіні алдыңғы аттестациялау материалдарының қосымшасы түрінде ресімделеді.

Өндірістік объектілерді жұмыс жағдайында аттестаттау аяқталғаннан кейін өндірістік объектілерді сертификаттау жөніндегі мамандандырылған ұйым күнтізбелік он күн ішінде оның нәтижелері туралы ақпаратты өзі белгілеген тәртіппен еңбек жөніндегі уәкілетті мемлекеттік органға жібереді.

Өндірістік объектілерді жұмыс жағдайында сертификаттау нәтижелері өндірістік объектінің сертификаттық куәлігі жарияланған сәттен бастап күшіне енеді.

Өндірістік объектілерді сертификаттаудың сақталуын бақылауды мемлекеттік еңбек инспекторлары жүзеге асырады.

Құқықбұзушылықтың субъектісі - коммерциялық емес ұйым болып табылатын жұмыс беруші, шағын, орта немесе ірі кәсіпкерлік.

Қылмыстың субъективті жағы кінәнің қасақана да, ескерусіз де сипатталуы мүмкін. Кінәлі оның заң талаптарын бұзғанын мойындады, осы бұзушылықтың зиянды салдарын алдын-ала білді, осы салдардың басталуын тіледі немесе әдейі жол берді немесе оларға немқұрайды қарады.

Немесе бұл адамның өзіне жүктелген міндеттерді ұқыпсыздық, ұқыпсыздық, тиісінше орындамауы. Сонымен бірге, өзіне жүктелген міндеттерді орындау кезінде ұқыптылықпен және ұқыптылықпен, өз іс-әрекеттерінің (әрекетсіздігінің) әлеуметтік қауіптілігін түсіне білу және әлеуметтік қауіпті салдардың басталуын болдырмау үшін оған объективті де субъективті алғышарттар бар.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 94-бабына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді мемлекеттік еңбек инспекциясы қарайды (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 693-бабы).

Прокурор Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 94-бабы (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 805-бабы) бойынша әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қозғау туралы шешім шығарады.

95-бөлім. Кәсіптік жазатайым оқиғаларды тергеудің болмауы

1. Қазақстан Республикасының еңбек заңнамасының талаптарына сәйкес жұмысқа байланысты жазатайым оқиғаларды тергеудің болмауы -

шағын кәсіпкерлік субъектілеріне отыз бес, орта кәсіпкерлік субъектілеріне - жетпіс, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне жүз қырық айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекет -

шағын бизнес субъектілеріне жетпіс, орта кәсіпкерлік субъектілеріне жүз қырық, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне екі жүз сексен айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Әкімшілік құқық бұзушылықтың жалпы объектісі - бұл жеке тұлғаның еңбек заңнамасының талаптарына жауап беретін еңбек жағдайларына құқығын жүзеге асырумен байланысты қоғамдық қатынастар.

Тікелей объект - бұл Қазақстан Республикасының еңбек заңнамасында еңбекке байланысты жазатайым оқиғаларды тергеуді қамтамасыз етуге қойылатын талаптар.

Еңбек кодексінің 1-бабының 1-тармағына сәйкес, өндірістегі жарақат, денсаулығының кенеттен нашарлауы нәтижесінде жұмыскердің еңбек (қызметтік) міндеттерін немесе тапсырмаларын орындау кезінде зиянды және (немесе) қауіпті өндірістік фактордың қызметкерге тигізетін әсері, еңбек кодексіне сәйкес келеді. қызметкердің уақытша немесе тұрақты еңбекке жарамсыздығына немесе қайтыс болуына әкеп соқтырған улану.

Еңбек кодексіне сәйкес қызметкерлердің еңбек қызметімен байланысты және мүгедектікке немесе өлімге әкеп соқтыратын денсаулыққа зиян келтіру жағдайлары, сондай-ақ:

- 1) кәсіптік практикадан өткен оқу орындарында оқитын адамдар;
- 2) әскери қызметке, арнаулы мемлекеттік органдардың әскери қызметке, арнаулы мемлекеттік органдарда қызметке байланысты емес жұмыстарды орындауға тартылған қызметкерлері;
- 3) бас бостандығынан айыру орындарында және соттың үкімімен еңбекке тартылған адамдар;
- 4) әскерилендірілген және басқа да мамандандырылған авариялық-құтқару қызметтерінің және азаматтық қорғаныс, әскерилендірілген қауіпсіздік саласындағы бөлімшелердің жеке құрамы, апаттар, дүлей зілзалалардың зардаптарын жою, адамның өмірі мен мүлкін сақтау үшін ерікті топ мүшелері.

Жұмысқа байланысты жазатайым оқиғалар, еңбек міндеттерін орындаумен байланысты қызметкерлердің денсаулығына залал немесе жұмыс берушінің мүддесі үшін өзге де әрекеттер, олар мүгедектікке немесе өлімге әкелген:

1) жұмыс орнын, құралдарды, жеке қорғану құралдарын және басқа да іс-шараларды дайындау және ретке келтіру кезінде жұмыс уақытының алдында немесе соңында;

2) қызметі жұмыс орындары арасындағы, оның ішінде жұмыс берушінің нұсқауы бойынша, сондай-ақ еңбек міндеттерін орындау кезінде іссапарға барумен байланысты қызметкерлердің жұмыс орны бойындағы жұмыс уақытында;

3) жұмыс орнына немесе жұмыс орнынан жұмыс беруші ұсынған көлік құралына барған кезде;

4) жеке көлік құралында оны қызметтік мақсаттарда пайдалану құқығына жұмыс берушінің жазбаша келісімімен;

5) жұмыс берушінің мүддесі үшін өз бастамасы бойынша іс-әрекеттер жасаған кезде ;

6) вахталық әдіспен жұмыс орнынан жинау орнынан (ауысым кезіндегі тұру) жұмысқа дейін немесе керісінше жұмыс беруші ұсынған көлік құралында.

Тергеу барысында олардың орын алғандығы объективті түрде анықталған еңбек қызметімен, қызметкерлердің денсаулығына зиян келтірумен байланысты жазатайым оқиғалар ретінде тіркеуге жатпайды:

1) жәбірленуші өз бастамасы бойынша қызметкердің функционалдық міндеттеріне кірмейтін және жұмыс берушінің мүдделеріне қатысты емес, соның ішінде вахталық әдіспен жұмыс кезінде ауысымдар арасындағы ауысым, тынығу және тамақтану үшін үзіліспен жұмыс немесе өзге де әрекеттер жасаған кезде;

2) негізгі себеп мас күйінде болғанда, жәбірленуші улы және есірткі заттарын (олардың аналогтарын) пайдаланған;

3) денсаулығына қасақана (қасақана) зиян келтіру нәтижесінде, сондай-ақ жәбірленуші қылмыстық құқық бұзушылық жасаған кезде;

4) медициналық қорытындымен расталған өндірістік факторлардың әсеріне байланысты емес жәбірленушінің денсаулығының кенеттен нашарлауына байланысты.

Өндірістегі жазатайым оқиғалар мен кәсіптік ауруларды тергеуді және тіркеуді ұйымдастыруға жауапкершілік жұмыс берушіге жүктеледі.

Құқықбұзушылықтың объективті жағы - жұмыспен байланысты жазатайым оқиғаларды тергеуді ұсынбау және әрекет пен әрекетсіздік түрінде де көрініс табады.

Жұмысқа байланысты жазатайым оқиғаларды тергеу және тіркеу тәртібі Еңбек кодексінің 20-тарауымен анықталады.

Осы тараудың ережелеріне сәйкес жұмыс беруші:

1) зардап шеккен адамға алғашқы медициналық көмек көрсетуді және қажет болған жағдайда оны денсаулық сақтау ұйымына жеткізуді ұйымдастыруға;

2) жазатайым оқиға болған жерде жұмысқа байланысты (жабдықтар мен машиналар , құралдардың жағдайы) тергеу басталғанға дейін оқиға болған кездегідей, егер бұл басқалардың өмірі мен денсаулығына қауіп төндірмесе. өндірістік процестің үздіксіздігін бұзу апатқа әкелмейді, сонымен қатар оқиға болған жерді суретке түсіру;

3) жазатайым оқиға туралы жәбірленушінің жақын туыстарына дереу хабарлайды және мемлекеттік органдар мен ұйымдарға Еңбек кодексінде және өзге де нормативтік құқықтық актілерде айқындалған хабарлама жібереді;

4) жазатайым оқиға болған жерге арнайы тергеу комиссиясының мүшелеріне жұмысқа байланысты жазатайым оқиғаны тергеуге мүмкіндік беру.

Жұмысқа байланысты жазатайым оқиғаны тергеу кезінде комиссияның өтініші бойынша жұмыс беруші өз есебінен:

1) техникалық есептеулерді жүргізу, зертханалық зерттеулер, сынақтар, басқа сараптамалық жұмыстар жүргізу және осы мақсаттар үшін сарапшыларды тарту;

2) оқиға болған жерді және зақымдалған объектілерді суретке түсіру, жоспарлар, эскиздер, диаграммалар жасау;

3) тергеу үшін қажетті көлік, кеңсе, байланыс, арнайы киім және басқа да жеке қорғаныс құралдарымен қамтамасыз ету;

4) мыналарды:

жұмыс орнының жай-күйін, зиянды және (немесе) қауіпті өндірістік факторлардың болуын сипаттайтын құжаттар (жоспарлар, эскиздер, схемалар, қажет болған жағдайда, оқиға болған жердің фото және видео материалдары және басқалары);

қауіпсіздік және еңбекті қорғау құрбандарының білімін тексеруге арналған брифингтер мен хаттамалар тізілімінен үзінділер, жұмыспен байланысты жазатайым оқиғаның куәгерлерімен және лауазымды адамдармен сұхбаттасу хаттамалары, зардап шеккендердің түсіндірмелері, мамандардың сараптамалық пікірлері;

зертханалық зерттеулер мен эксперименттердің нәтижелері;

жәбірленушінің денсаулығына немесе оның қайтыс болу себебіне келтірілген зиянның сипаты мен ауырлығы туралы, алкогольдік, есірткілік немесе уытқұмарлық белгілерінің болуы (болмауы) туралы медициналық қорытынды;

жәбірленушіге арнайы киім мен басқа да жеке қорғаныс құралдарын бергенін растайтын құжаттардың көшірмелері;

еңбек инспекторы және осы өндірістік объектідегі аумақтық мемлекеттік қадағалау органының лауазымды тұлғалары шығарған нұсқамалардан үзінділер (егер осыған байланысты органның бақылауындағы ұйымда немесе объекте жұмысқа байланысты жазатайым оқиға болған болса);

комиссияның қалауы бойынша істі қарауға байланысты басқа құжаттар.

Құқық бұзушылықтың субъектісі - шағын, орта немесе ірі кәсіпкерлік субъектісі болып табылатын жұмыс беруші.

Қылмыстың субъективті жағы кінәнің қасақана да, ескерусіз де сипатталуы мүмкін.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігі, біліктілік белгілері бойынша, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекстің 95-бабының бірінші бөлігіне әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталанған қылмыстың жасалуын анықтайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 693-бабына сәйкес Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 95-бабына сәйкес істерді мемлекеттік еңбек инспекциясы қарайды.

Прокурор Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 805-бабына сәйкес Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 95-бабына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер қозғау туралы шешім қабылдады.

96-бөлім. Еңбек қызметіне байланысты жазатайым оқиға фактісін жасыру

1. Жұмысқа байланысты жазатайым жағдайды жасыру, -

шағын кәсіпкерлік субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға жетпіс, орта бизнес субъектілеріне жүз бес, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне жүз қырық айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекет (әрекетсіздік) -

шағын кәсіпкерлік субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға жүз қырық, орташа кәсіпкерлікке екі жүз он, мөлшерінде, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне екі жүз сексен айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ _____

1-бөлім. Әкімшілік құқық бұзушылықтың гендерлік объектісі - жеке тұлғаның еңбек заңнамасының талаптарына жауап беретін еңбек жағдайларына құқығын жүзеге асырумен байланысты қоғамдық қатынастар.

Қазақстан Республикасының еңбек заңнамасында белгіленген еңбекке байланысты жазатайым оқиғаларды есепке алу және тергеу тәртібі тікелей объект болып табылады.

Жұмысқа байланысты жазатайым оқиға, сондай-ақ тергеуге жататын істер туралы түсінік Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 95-бабына түсініктемеде қарастырылған.

Еңбек қызметіне байланысты жазатайым оқиғаларды есепке алу және тергеу тәртібі Еңбек кодексінің 20-тарауымен айқындалады.

Осы тараудың ережелеріне сәйкес, жұмыс беруші жазатайым оқиғаларды тергеуді қамтамасыз ету үшін басқа іс-шаралар қатарында жәбірленушінің жақын туыстарына жазатайым оқиға туралы дереу хабарлауға және Еңбек кодексінде және басқа да нормативтік құқықтық актілермен анықталған мемлекеттік органдар мен ұйымдарға хабарлама жіберуге міндетті.

Жұмыс беруші 24 сағат ішінде еңбек саласындағы уәкілетті мемлекеттік орган белгілеген нысан бойынша жазатайым оқиға туралы дереу хабарлайды:

1) жергілікті еңбек инспекциясы органына;

2) қауіпті өндірістік объектілерде болған жазатайым оқиғалар кезінде өнеркәсіптік қауіпсіздік саласындағы уәкілетті органның аумақтық бөлімшесіне;

3) кәсіптік ауру немесе улану жағдайлары туралы халықтың санитариялық-эпидемиологиялық салауаттылығы саласындағы мемлекеттік органның аумақтық бөлімшесіне;

4) қызметкерлердің өкілдері;

5) қызметкерді өзінің еңбек (қызметтік) міндеттерін орындау кезінде жазатайым жағдайлардан сақтандыру туралы шарт жасалған сақтандыру ұйымы;

6) авария болған жердегі құқық қорғау органына және арнайы тергеуге жататын жағдайларда өндірістік және ведомстволық бақылау мен қадағалаудың уәкілетті органдарына.

Еңбек қызметіне байланысты жазатайым оқиғалар туралы есеп Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау және әлеуметтік даму министрінің "Еңбек қызметіне байланысты жазатайым оқиғаларды тергеу үшін материалдарды өңдеу нысандарын бекіту туралы" 2015 жылғы 28 желтоқсандағы № 1055 бұйрығына сәйкес жасалады.

Құқықбұзушылықтың объективті жағы - осындай оқиғаның фактісі туралы хабарлау үшін жұмыспен байланысты жазатайым оқиға, оның іздерін жою немесе заңнама талаптарын бұзудың басқа нысаны туралы ақпаратты жасыру (хабарламау) немесе бұрмалау. Жасыру іс-әрекетте де, әрекетсіздікте де көрінуі мүмкін.

Осы қылмыстың объективті белгілерін көрсететін келесі мысалды келтіруге болады. Солтүстік Қазақстан облысы Петропавл қаласының мамандандырылған әкімшілік соты жергілікті еңбек инспекциясына жұмысына байланысты жазатайым оқиға туралы хабарламаған Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 96-бабының 1-бөлігі бойынша "М" ЖШС-не қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қарады. Сот отырысында Серіктестіктің жергілікті еңбек инспекциясы органына жазатайым оқиға туралы хабарламағаны, дәлірек айтсақ, ауруханаға жатқызылған өз қызметкерінің бес метр биіктіктен құлағаны анықталды. Сот қаулысымен "М" ЖШС Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 96-бабының 1-бөлігімен әкімшілік құқық бұзушылық жасағаны үшін кінәлі деп танылып, оған мемлекеттік бюджеттің кірісіне 226 900 теңге мөлшерінде 100 АЕК айыппұл салынды.

Еңбек заңнамасы жұмыс берушінің өндірістегі жазатайым оқиғалар мен кәсіптік ауруларды тіркеуді және тергеуді ұйымдастыруға жауап береді.

Құқықбұзушылықтың мәні - коммерциялық емес ұйым болып табылатын жұмыс беруші, шағын, орта немесе ірі кәсіпкерлік субъектісі.

Субъективтік жағы кінәнің қасақана нысанымен сипатталады. Кінәлі адам жазатайым жағдайды жасырудың заңсыз сипатын мойындап, оның зиянды салдарын алдын-ала білді және осы салдардың басталуына жол берді немесе оған немқұрайды қарады. Әдетте, бұл акт жазатайым оқиғаны тудырған еңбек заңнамасында белгіленген талаптарды бұзғаны үшін жауапкершілікке тартылмас үшін жасалады.

Түсініктеме берілген баптың 2-бөлігі, біліктілік белгілері бойынша, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекстің 96-бабының бірінші бөлігіне әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде бірнеше рет осындай құқық бұзушылықтың жасалуын анықтайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 96-бабына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді мемлекеттік еңбек инспекциясы органдары қарайды (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 693-бабы).

Прокурор Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 96-бабында (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 805-бабы) көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қозғау туралы шешім шығарады.

97-бап. Ұжымдық шарт, шарт жасасу туралы заңның талаптарын бұзу

1. Ұжымдық шарт, келісім, келісімді жасасу, өзгерту немесе толтыру туралы келіссөздерге қатысудан жалтару немесе келіссөздердің мерзімдерін бұзу, тараптар белгілеген мерзімде тиісті комиссияның жұмысын қамтамасыз етпеу -

келісуге уәкілеттік берілген адамдарға төрт жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Ұжымдық шарт, шарт жасасудан негізсіз бас тарту -

ұжымдық шарт немесе келісім жасасуға уәкілетті адамдарға төрт жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

3. Ұжымдық шарт, шарт бойынша міндеттемелерді орындамау немесе бұзу -

ұжымдық шарт, келісім бойынша міндеттемелерді орындамағаны үшін кінәлі адамдарға төрт жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

4. Ұжымдық келіссөздер жүргізу және ұжымдық шарттардың орындалуын бақылауды жүзеге асыру үшін қажетті ақпаратты ұсынбау,

ақпаратты сексен айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде ұсынбағаны үшін кінәлі адамдарға айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Әкімшілік құқық бұзушылықтың жалпы объектісі - жеке тұлғаның еңбек заңнамасының талаптарына сәйкес келетін еңбек жағдайларына құқығын жүзеге асырумен байланысты қоғамдық қатынастар.

Еңбек кодексінің 10-бабына сәйкес еңбек қатынастары, сондай-ақ еңбекке тікелей байланысты басқа да қатынастар еңбек шарты, жұмыс берушінің актісі, келісім және ұжымдық шартпен реттеледі.

Құқық бұзушылықтың тікелей объектісі ұжымдық шарт, келісім жасау туралы заңның талаптары болып табылады.

Жалпы, салалық, аймақтық келісім - бұл әлеуметтік серіктестік тараптарының арасындағы республикалық, салалық және аймақтық деңгейдегі жұмысшыларға еңбек жағдайлары, жұмыспен қамту және әлеуметтік кепілдіктер беру туралы мазмұны мен міндеттемелерін айқындайтын жазбаша келісім түріндегі құқықтық акт.

Ұжымдық шарт - бұл ұйымдағы әлеуметтік және еңбек қатынастарын реттейтін қызметкерлердің өкілдері мен жұмыс беруші тұлғаларының арасында жасалған жазбаша келісім түріндегі құқықтық акт.

Түсіндірілген мақаланың 1-бөлігіндегі қылмыстың объективті жағы:

- ұжымдық шартты, келісімді жасау, өзгерту немесе толықтыру туралы келіссөздерге қатысудан жалтару;

- осы келіссөздердің мерзімдерін бұзу;

- тараптар белгілеген мерзімде тиісті комиссияның жұмысын қамтамасыз етпеу.

Келіссөздер жүргізу және шарттар жасасу тәртібіне байланысты мәселелер Еңбек кодексінің 13 тарауымен реттеледі. Осы тараудың ережелеріне сәйкес, әлеуметтік серіктестік тараптарының кез-келгені келісімді жасасу, өзгерту, өзгерту туралы келіссөздерді бастауға құқылы. Әлеуметтік серіктестіктің тараптары - бұл тиісті атқарушы органдар ұсынатын мемлекет, олардың өкілдері ұсынған қызметкерлер мен жұмыс берушілер, белгіленген тәртіппен уәкілеттік берілгендер.

Егер жұмысшылар мен жұмыс берушілер уәкілеттік берген республикалық, салалық, аймақтық деңгейлерде бірнеше өкіл болса, олардың әрқайсысына жұмысшылар мен жұмыс берушілердің санына қарай пропорционалды өкілеттік қағидаты негізінде келіссөздер жүргізу құқығы беріледі.

Келіссөздерді екінші тараптан бастау туралы жазбаша ұсыныстар алған тараптар оларды қарастырып, күнтізбелік он күн ішінде келіссөздерді бастауы керек.

Егер келісімдердің жекелеген ережелері бойынша тараптар арасында келіспеушіліктер туындаса, тараптар келісілген шарттар бойынша келісімге қол қоюы керек, сонымен бірге келіссөздер күнінен бастап үш ай ішінде келіспеушіліктер туралы хаттаманы дайындайды.

Егер тараптар келісімге келе алмаса, хаттама жасалады, онда тараптар келіспеушіліктерді шешу және келіссөздерді қайта бастау шарттары туралы ұсыныстарды ресми түрде ресімдейді.

Келіссөздер тәртібі, келісімдерді әзірлеу және жасасу шарттары, сондай-ақ оларға өзгерістер мен толықтырулар енгізу, оларға қосылу комиссияларды бекітеді.

Келісімдер тараптар қол қойған сәттен бастап немесе келісімдерде көрсетілген күннен бастап күшіне енеді. Шарттардың барлық қосымшалары олардың ажырамас бөлігі болып табылады және олармен бірдей заңды күшке ие.

Комиссиялардың шешімдері келіссөздердегі барлық тараптардың келісімі негізінде қабылданады және тиісті келісімдермен ресімделеді. Шешімдер қабылдау және жұмысты ұйымдастыру тәртібін комиссиялар әзірлейді және бекітеді.

Жалпы, салалық, аймақтық келісімдер әлеуметтік серіктестік тараптарының өкілдерінің қолдарымен бекітіледі.

Ұжымдық келіссөздер жүргізу, ұжымдық шартты жасау және жасасу тәртібі Еңбек кодексінің 14-тарауымен реттеледі.

Ұжымдық шарттың тараптары болып жұмыс беруші және белгіленген тәртіпте уәкілеттік берілген олардың өкілдері ұсынылған қызметкерлер табылады.

Ұжымдық келіссөздерді бастау және ұжымдық шарт жасасу туралы ұсыныс екі жақтан да түсуі мүмкін.

Ұжымдық шарт жасасу туралы келіссөздерді бастау туралы ұсыныспен екінші тараптан хабарлама алған тарап оны он күн ішінде қарауға және Еңбек кодексінің 156-бабының 4-тармағында белгіленген тәртіппен келіссөздер жүргізуге міндетті.

Ұжымдық келіссөздер жүргізу және ұжымдық шарттың жобасын дайындау үшін тараптар тепе-тең негізде комиссия құрады. Комиссия мүшелерінің саны, оның персоналы, жобаны әзірлеу және ұжымдық шарт жасасу мерзімі тараптардың келісімі бойынша анықталады.

Кәсіподақтың мүшесі болып табылмайтын жұмыс берушілер кәсіподақ органына жұмыс берушімен қарым-қатынаста өз мүдделерін білдіруге уәкілеттік беруге құқылы.

Егер ұйымда қызметкерлердің бірнеше өкілдері болса, олар комиссияға қатысу, ұжымдық шартты талқылау және қол қою үшін бірыңғай өкілді орган құрады.

Комиссия дайындаған ұжымдық шарттың жобасы ұйым қызметкерлері міндетті түрде талқылауға жатады. Жобаны комиссия ескертулер мен ұсыныстарды ескере отырып аяқтайды.

Тараптар арасында келісім жасалғаннан кейін ұжымдық шарт кемінде екі данада жасалады және оған тараптардың өкілдері қол қояды.

Егер ұжымдық шарттың жекелеген ережелері бойынша тараптар арасында келіспеушіліктер туындаса, тараптар келісілген шарттар бойынша ұжымдық шартқа қол қоюы керек, сонымен бірге келіспеушіліктер туралы хаттаманы олар туындаған күннен бастап бір ай ішінде дайындайды. Ұжымдық келіссөздер кезінде туындайтын келіспеушіліктер, өзгертулер мен толықтырулар енгізілген кезде оларды шешу үшін әрі қарай ұжымдық келіссөздердің мәні болуы мүмкін.

Ұжымдық шартқа өзгерістер мен толықтырулар енгізу, оны жасау үшін Еңбек кодексінің 156-бабында белгіленген тәртіппен тараптардың өзара келісімі бойынша ғана енгізіледі.

Ұжымдық шарт, келісім, келісімді жасасу, өзгерту немесе толтыру туралы келіссөздерге қатысудан жалтару немесе келіссөздерді жүргізу мерзімдерін бұзу, тараптар белгілеген мерзімде тиісті комиссияның жұмысын қамтамасыз етпеу іс-әрекет немесе әрекетсіздік түрінде де көрініс табуы мүмкін.

Құқық бұзушылықтың субъектісі - жұмыс беруші немесе қызметкерлер келіссөздер жүргізуге уәкілеттік берген тұлға.

Субъективтік жағы кінәнің қасақана да, ескерусіз де сипатталады.

2-бөлім. Ұжымдық шарт, келісім жасаудан бас тартудың объективтік жағы іс-қимыл түрінде көрінеді. Осы актінің дұрыс біліктілігі үшін маңызды сәт - негізсіз, негізсіз бас тарту сияқты белгінің болуы.

Қылмыстың субъектісі - ұжымдық шарт, келісім жасасуға уәкілеттік берілген тұлға.

Субъективтік жағы кінәнің қасақана нысанымен сипатталады. Адам бас тартудың негізсіздігін білді, оның зиянды салдарын алдын-ала білді және осы салдардың басталуын қаламады немесе саналы түрде жол берді.

3-бөлім. Ұжымдық шарт, келісім бойынша міндеттемелерді орындамаудың немесе бұзудың объективті жағы іс-әрекет немесе әрекетсіздік түрінде де көрініс табуы мүмкін.

Әкімшілік жауапкершілік қарастырылмаған немесе бұзылғаны үшін жауапкершілік еңбек заңнамасына сәйкес келісімнің, ұжымдық шарттың мазмұнында көрінуі керек. Осы құқықтық актілердің мазмұны анықталады: келісім үшін - Еңбек кодексінің 153-бабы; ұжымдық шарт үшін - Еңбек кодексінің 157 бабы.

Құқық бұзушылықтың субъектісі - ұжымдық шарт немесе келісім бойынша міндеттемелерді орындамағаны үшін кінәлі тұлға.

Субъективтік жағы кінәнің қасақана да, ескерусіз де сипатталады.

Ұжымдық келіссөздер мен ұжымдық шарттардың, келісімдердің орындалуын бақылау үшін қажетті ақпаратты ұсынбаудың объективті жағы әрекетсіздік түрінде көрінеді. Кінәлі адам еңбек туралы заңнамада белгіленген тәртіппен немесе уақытында көрсетілген ақпаратты беру шараларын қабылдамайды.

Құқықбұзушылықтың субъектісі - ақпарат бермегені үшін кінәлі тұлға.

Субъективтік жағы кінәнің қасақана да, ескерусіз де сипатталады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 97-бабына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді мемлекеттік еңбек инспекциясы органдары қарайды (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 693-бабы).

Прокурор Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 97-бабы (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 805-бабы) бойынша әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қозғау туралы шешім шығарады.

98-бап. Қазақстан Республикасының жұмыспен қамту туралы заңнамасын бұзу

1. Жұмыс берушінің Қазақстан Республикасының халықты жұмыспен қамту туралы заңнамасын мынадай нысанда бұзуы:

1) уәкілетті органға жұмыс берушінің - заңды тұлғаның таратылуына немесе жұмыс беруші - жеке тұлғаның жұмысының тоқтатылуына, жұмыс берушілердің санының немесе штатының қысқаруына, жұмыс берушінің экономикалық жағдайының нашарлауына әкеп соқтыратын өндіріс көлемі мен жұмыс пен қызмет көлемінің азаюына байланысты қызметкерлерді алдағы уақытта жұмыстан босату туралы ақпарат ұсынбаған;

2) уәкілетті органға бос жұмыс орындарының (бос лауазымдардың) болуы туралы ақпаратты уақтылы ұсынбау;

3) жұмысқа қабылданбау, уақтылы хабарламау немесе жұмыстан бас тарту;

4) мүгедектерге, пробация қызметінде тіркелген адамдарға, бас бостандығынан айыру орындарынан босатылған адамдарға, сондай-ақ ата-анасының қамқорлығынсыз қалған жастарға, білім беру ұйымдарының түлектері болып табылатын жастарға арналған жұмыс орындарына белгіленген квотаны орындамау -

5) алып тасталды - ҚР 16.04.2018 № 147-VI Заңымен (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі);

ескертуге алып келеді.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекет (әрекетсіздік) -

лауазымды адамдарға, шағын бизнес субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға бес мөлшерінде, орта бизнес үшін - жеті, ірі бизнес үшін - он айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

3. Жеке жұмыспен қамту агенттігі еңбек делдалдығына жүгінген адаммен келісім жасамаса, -

ескертуге алып келеді.

4. Осы баптың үшінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекет (әрекетсіздік) -

он айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

5. Жеке жұмыспен қамту агенттіктеріне, сондай-ақ шетелдік жұмыс күшін тартуға рұқсат алған немесе жұмыс істеуге рұқсат алған шетелдік жұмысшыларға алғашқы статистикалық мәліметтер ұсынбау -

ескертуге алып келеді.

6. Осы баптың бесінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекет (әрекетсіздік):

он айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Әкімшілік құқық бұзушылықтың жалпы объектісі бұл адамның еңбек ету құқығын жүзеге асырумен байланысты қоғамдық қатынастар.

1-бөлім. Адам құқықтарының жалпыға бірдей декларациясы 23-бапта әркімнің еңбек етуге, жұмысты еркін таңдауға, әділ және қолайлы еңбек жағдайларына, жұмыссыздықтан қорғауға құқығы бар деп жариялайды. Әр адам, қандай-да бір кемсітүсіз, тең жұмыс үшін бірдей жалақы алуға құқылы. Әрбір жұмысшының өзі және оның отбасы үшін лайықты өмір сүруін қамтамасыз ететін әділ және қанағаттанарлық сыйақы алуға, қажет болған жағдайда әлеуметтік қамсыздандырудың басқа құралдарымен толықтыруға құқығы бар.

Осыған ұқсас ережелер Қазақстан Республикасы Конституциясының 24-бабында көрсетілген. Конституцияның нормаларын, халықаралық құқықтың жалпыға бірдей танылған қағидаттары мен нормаларын басшылыққа ала отырып, Қазақстан Республикасының мемлекеттік органдары өз азаматтарын жұмысқа орналастыру

жөнінде шаралар қолданады, яғни. жұмыспен қамтуға жәрдемдесуге бағытталған ұйымдастырушылық, экономикалық және құқықтық шаралар кешенін жүзеге асыру.

Жұмыспен қамту - жеке және әлеуметтік қажеттіліктерді қанағаттандырумен байланысты, Қазақстан Республикасының заңнамасына қайшы келмейтін, табыс немесе табыс әкелетін жұмыс.

Қазақстан Республикасындағы жұмыспен қамту саласындағы құқықтық, экономикалық және ұйымдастырушылық қатынастар "Жұмыспен қамту туралы" заңмен реттеледі.

Қазақстан Республикасының жұмыспен қамту туралы заңнамасы Қазақстан Республикасының Конституциясына негізделеді, жоғарыда аталған Заңнан және Қазақстан Республикасының өзге де нормативтік құқықтық актілерінен тұрады. Заңнама Қазақстан Республикасының азаматтарына, оралмандарға, шетелдіктерге, Қазақстан Республикасында тұратын азаматтығы жоқ адамдарға қолданылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 98-бабының 1-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың тікелей объектісі жұмыс берушілердің жұмыспен қамтуды қамтамасыз етуге қатысуына байланысты жұмыспен қамту туралы заңнамамен реттелетін қоғамдық қатынастар болып табылады.

Құқық бұзушылықтың объективті жағы - жұмыс берушілердің бапта көзделген міндеттемелерді бұзуы Жұмыспен қамтуды қамтамасыз етуге қатысу туралы "Жұмыспен қамту туралы" Заңның 28-бабы.

Бұзушылық келесі әрекеттермен (әрекетсіздікпен) көрінеді:

- жұмыс берушінің - заңды тұлғаның таратылуына немесе жұмыс беруші - жеке тұлғаның тоқтатылуына байланысты қызметкерлердің алдағы уақытта жұмыстан босатылуы туралы уәкілетті органға ақпарат ұсынбау, олардың санын немесе штат санын қысқарту, өндірістің және жұмыстар мен қызметтердің көлемін азайту, жұмыс берушінің экономикалық жағдайының нашарлауына әкелетін;

- бос жұмыс орындарының (бос лауазымдардың) болуы туралы ақпаратты уәкілетті органға уақтылы ұсынбау;

- жұмысқа қабылдау туралы уақтылы хабарламау немесе жұмысқа қабылдаудан бас тарту;

- мүгедектерге, пробация қызметінде тіркелген адамдарға, сондай-ақ бас бостандығынан айыру орындарынан босатылған адамдарға, сондай-ақ ата-анасының қамқорлығынсыз қалған немесе білім беру ұйымдарының түлектері болып табылатын жастар қатарындағы азаматтарға арналған жұмыс орындарының белгіленген квоталарын орындамау.

Құқық бұзушылықтың субъектісі - жұмыс беруші. Жұмыс беруші - қызметкер еңбек қатынастарында болатын жеке немесе заңды тұлға.

Субъективті жағы кінәнің ұқыпсыз және қасақана түрінде сипатталады.

Түсініктеме берілген баптың 2-бөлігі, біліктілік белгілері бойынша, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 98-бабының бірінші бөлігіне әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде бірнеше рет осындай құқық бұзушылықтың жасалуын анықтайды.

3-бөлім. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 98-бабының 3-тармағында көзделген бұзушылықтың тікелей объектісі жеке еңбек делдалдығын ұсынумен байланысты жұмыспен қамту туралы заңнамамен реттелетін қоғамдық қатынастар болып табылады.

Жеке жұмыспен қамту агенттігі - еңбек делдалдығын ұсынатын, Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен тіркелген жеке немесе заңды тұлға.

"Жұмыспен қамту туралы" Заңның 31-бабына сәйкес жұмыс іздеушілерге, жұмыссыздарға және басқа өтініш берушілерге еңбек делдалдығын қамтамасыз етуде жеке жұмыспен қамту агенттігі:

- қандай-да бір кемсітушілікке жол бермеуге;
- өтініш берушілерден алынған ақпараттың құпиялығын қамтамасыз ету;
- балалар еңбегін қанауға, адамдарды жыныстық және (немесе) басқа пайдалануға пайдалануға тартудың алдын алуға;
- өтініш берушілермен еңбек делдалдығы бойынша қызмет көрсетуге шарттар жасасу;
- тоқсан сайын жұмыспен қамту орталығына жазбаша түрде немесе "Еңбек биржасы" мемлекеттік интернет-ресурсы арқылы еңбек делдалдығына жүгінген және кәсіптері (мамандығы) бойынша жұмысқа қабылданған адамдардың саны туралы ақпарат беру;
- ай сайын жұмыспен қамту орталығына жұмыспен қамту саласындағы қызметтер аутсорсингі туралы шарттың орындалуы туралы ақпарат ұсынады;
- еңбек нарығының бірыңғай ақпараттық базасын қалыптастыруға қатысу.

Әкімшілік құқық бұзушылықтың объективті жағы - жеке жұмыспен қамту агенттігінің еңбек делдалдығының қызметіне жүгінген адаммен келісім-шарт жасамауы. Әрекет әрекет және әрекетсіздік түрінде көрініс табуы мүмкін.

Субъективтік жағы кінәнің қасақана да, ескерусіз де сипатталады.

Субъект - жұмыспен қамтудың жеке агенттігі ретінде тіркелген жеке немесе заңды тұлға.

Түсініктеме берілген баптың 4-бөлігі, біліктілік белгілері бойынша, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 98-бабының үшінші бөлігіне әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталанған қылмыстың жасалуын анықтайды.

5-бөлім. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 98-бабының 5-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың тікелей объектісі - жұмыспен қамту саласындағы ведомстволық статистикалық бақылауға байланысты жұмыспен қамту туралы заңнамамен реттелетін қатынастар.

Ведомстволық статистикалық байқаулар жұмыспен қамту саласындағы жағдайды, сондай-ақ еңбек нарығындағы ахуалды объективті бағалау үшін, оны болжау және реттеу Қазақстан Республикасының жұмыспен қамту туралы заңнамасына сәйкес жүзеге асырылады.

Жеке жұмыспен қамту агенттіктері, сондай-ақ шетелдік жұмыс күшін тартатын жұмыс берушілер Қазақстан Республикасының жұмыспен қамту туралы заңнамасында белгіленген тәртіппен және мерзімде жұмыспен қамту мәселелері бойынша жергілікті органға алғашқы статистикалық мәліметтерді ұсынуға міндетті.

Объективті жағы - бұл міндеттемені бұзу. Алғашқы статистиканы ұсынбау іс-қимыл мен әрекетсіздікке әкелуі мүмкін.

Субъективтік жағы кінәнің қасақана да, ескерусіз де сипатталады.

Субъект ретінде:

- жеке жұмыспен қамту агенттігі;

- шетелдік жұмыс күшін тартуға рұқсат алған немесе жұмысқа рұқсат алған шетелдік жұмысшылармен жұмыс жасайтын жұмыс беруші.

Түсініктеме берілген баптың 6-бөлімі, біліктілік белгілері бойынша, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 98-бабының бесінші бөлігіне әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде бірнеше рет осындай құқық бұзушылықтың жасалуын анықтайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 98-бабына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді мемлекеттік еңбек инспекциясы органдары қарайды (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 693-бабы).

Прокурор Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 98-бабында (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 805-бабы) көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қозғау туралы шешім шығарады.

99-бап. Қазақстан Республикасының мемлекеттік қызмет туралы заңнамасын бұзу

1. Бос әкімшілік мемлекеттік лауазымға орналасуға конкурстық іріктеу тәртібін бұзу -

лауазымды адамдарға он бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Адамдарды әкімшілік мемлекеттік лауазымнан заңсыз босату -

лауазымды адамдарға отыз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Құқық бұзушылықтың жалпы объектісі - бұл адамның мемлекеттік қызметке кіру құқығын іске асырумен байланысты қоғамдық қатынастар.

Қазақстан Республикасы Конституциясының 33-бабына сәйкес Республика азаматтары мемлекеттік қызметке кіруге тең құқылы. Мемлекеттік қызметші

лауазымына үміткерге қойылатын талаптар міндеттердің сипатымен ғана анықталады және заңмен белгіленеді.

Қазақстан Республикасының мемлекеттік қызметіне кіруге, оның өтуіне, тоқтатылуына байланысты қоғамдық қатынастар "Қазақстан Республикасының мемлекеттік қызметі туралы" Заңмен реттеледі. Заң мемлекеттік қызметшілердің құқықтық мәртебесін, материалдық қамтамасыз етілуі мен әлеуметтік қорғалуын, сондай-ақ басқа адамдардың мемлекеттік органдардағы қызмет мәселелерін анықтайды.

Қазақстан Республикасының мемлекеттік қызметі Заңның 1-бабының 6-тармағына сәйкес, мемлекеттік органдардағы мемлекеттік қызметшілердің қызметтік өкілеттіктерді жүзеге асырудағы, мемлекеттің міндеттері мен функцияларын іске асыруға бағытталған қызметі болып табылады.

Мемлекеттік қызметші - Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен мемлекеттік органда немесе Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкінің қаражатынан мемлекеттік лауазымдарды атқаратын және мемлекеттің міндеттері мен функцияларын орындау мақсатында қызметтік өкілеттіктерін жүзеге асыратын Қазақстан Республикасының азаматы.

Мемлекеттік қызметке біліктілік талаптарына жауап беретін және қызметтік міндеттерін орындауға қабілетті және жеке және кәсіптік қасиеттеріне, денсаулық жағдайына, білім деңгейіне сәйкес Қазақстан Республикасының заңымен белгіленген зейнеткерлік жасқа жетпеген азаматтар қабылданады. Жас шегі кейбір мемлекеттік лауазымдарға қолданылмайды, олардың өкілеттік мерзімі Қазақстан Республикасының Конституциясы мен заңдарымен белгіленеді.

Түсіндірілген баптың бірінші бөлігінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың тікелей объектісі бос әкімшілік мемлекеттік лауазымға орналасуға заңмен белгіленген конкурстық іріктеу рәсімі болып табылады.

Қазақстан Республикасының заңнамасында әкімшілік мемлекеттік қызметтің келесі санаттары белгіленеді:

- "А" корпусы - кадрлық резервке іріктеудің, конкурстық іріктеудің, мемлекеттік қызметті тағайындаудың және тоқтатудың арнайы тәртібі, сондай-ақ арнайы біліктілік талаптары бар басқарушылық деңгейдегі әкімшілік мемлекеттік лауазымдар;

- "В" ғимараты - "А" ғимаратына кірмейтін әкімшілік мемлекеттік лауазымдар.

Әкімшілік мемлекеттік қызмет конкурстық негізде өткізіледі, Қазақстан Республикасының мемлекеттік қызметі туралы заңда көзделген жағдайларды қоспағанда, сондай-ақ Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес жергілікті өкілді органдардың тағайындауы немесе сайлануы.

Мемлекеттік қызметке алғаш кірген немесе оның қызметі тоқтатылғаннан кейін қайта кіретін азаматтардың әкімшілік мемлекеттік лауазымға тағайындалуы арнайы тексерудің оң нәтижелерін алғаннан кейін жүзеге асырылады.

Қазіргі судьялар, Парламент депутаттары, тұрақты негізде жұмыс істейтін мәслихаттар депутаттары, сондай-ақ саяси мемлекеттік қызметшілер, халықаралық қызметшілер, өкілеттіктерін тоқтатқан судьялар, теріс себептермен олардың өкілеттіктерін кемінде алты ай бойы атқарған адамдарды қоспағанда, әкімшілік мемлекеттік лауазымдарды атқара алады. "А" және "Б" корпусы Қазақстан Республикасының мемлекеттік қызмет саласындағы заңнамасына сәйкес кадр резервіне іріктеусіз және конкурс бойынша конкурсыз уәкілетті комиссия. Қазақстан Республикасының Президенті бұл адамдарды "А" корпусының әкімшілік мемлекеттік лауазымдарына тағайындауды кадр резервіне іріктеусіз және уәкілетті комиссияның шешімінсіз тағайындауға құқылы.

Белгіленген біліктілік талаптарына сәйкес келетін "А" корпусының әкімшілік мемлекеттік қызметшілері уәкілетті органмен келісілген конкурс өткізбей "Б" корпусының әкімшілік мемлекеттік лауазымдарын иелене алады.

Аудандық маңызы бар қаланың, кенттің, кенттің, ауылдық округтің әкімдері Қазақстан Республикасының мемлекеттік қызмет туралы заңнамасына сәйкес В корпусының әкімшілік мемлекеттік лауазымдарын уәкілетті органмен келісім бойынша уәкілетті органмен келісім бойынша конкурс өткізбей бір жыл ішінде орындай алады.

Әкімшілік құқық бұзушылықтың объективті жағы бос әкімшілік мемлекеттік лауазымға орналасуға конкурстық іріктеу рәсімін бұзумен көрінеді.

А ғимаратының әкімшілік мемлекеттік лауазымдарына орналасуға конкурс Қазақстан Республикасы Президентінің 2015 жылғы 29 желтоқсандағы № 151 Жарлығымен бекітілген А ғимаратының әкімшілік мемлекеттік лауазымына орналасуға конкурс өткізу ережесінде айқындалған тәртіппен өткізіледі.

Конкурс "А" ғимаратының әкімшілік мемлекеттік қызметінің кадр резервіне алынған азаматтар арасынан өткізіледі. Конкурсты осы мемлекеттік лауазымға тағайындалуға құқығы бар лауазымды тұлға (орган) немесе ол уәкілеттік берген лауазымды адам жүргізеді.

В ғимаратының бос немесе уақытша бос әкімшілік мемлекеттік лауазымына орналасуға конкурс өткізу тәртібі Қазақстан Республикасы Мемлекеттік қызмет және сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл агенттігі төрағасының 2017 жылғы 21 ақпандағы № 40 бұйрығымен бекітілген В ғимаратының әкімшілік мемлекеттік лауазымына орналасуға конкурс өткізу ережесімен анықталған.

Байқау келесі түрлерден тұрады:

1) осы мемлекеттік органның мемлекеттік қызметшілері арасындағы ішкі бәсекелестік;

2) барлық мемлекеттік органдардың мемлекеттік қызметшілері арасындағы ішкі бәсекелестік;

3) жалпы бәсекелестік.

Байқау бірнеше кезеңдерден тұрады:

- 1) конкурс өткізу туралы хабарландыруды жариялау;
- 2) конкурсқа қатысуға ниет білдірген адамдардан құжаттарды қабылдау;
- 3) мемлекеттік органның конкурстық комиссиясын немесе бірыңғай конкурстық комиссияны құру;
- 4) сауда-саттыққа қатысушылардың белгіленген біліктілік талаптарына сәйкестігін карау;
- 5) мемлекеттік органның конкурстық комиссиясы өткізетін конкурсқа қатысушылармен сұхбат;
- б) мемлекеттік органның конкурстық комиссиясының қорытындысы.

Конкурстық іріктеудің жоғарыда көрсетілген ережелерін бұзу іс-әрекет немесе әрекетсіздік түрінде де жасалуы мүмкін. Мәселен, Ақтау қаласының мамандандырылған әкімшілік соты әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 99-бабының 1-бөлігі бойынша лауазымды тұлға О-ға қатысты әкімшілік іс қарады.

Тыңдауда лауазымды О. "Маңғыстау облысы әкімінің" кадрлар бөлімінің бас маманы және Маңғыстау облысы Тілдерді дамыту департаментінің конкурстық комиссиясының мүшесі ретінде бос лауазымға орналасуға конкурстық іріктеу рәсімдерін бұзғаны анықталды.

Рәсім комиссияның толық құрамымен, комиссия мүшесі, О. қатысушы ретінде қол қойылған конкурстық іріктеуден өтпеген жағдайда жүргізілді. Бастапқыда комиссия құрамының мөлшері бұзылды, бес адамның орнына комиссияның үш мүшесі ғана кірді.

О. Әкімдіктің қызметкері бола отырып, әкімдік жанындағы кадр қызметін ұйымдастыра отырып, өз жұмысында немқұрайдылық танытып, бөлімдер мен басқа бөлімдер арасындағы кадр қызметінің жұмысын дұрыс үйлестіре алмады.

Бұл бұзушылықты Қазақстан Республикасы Мемлекеттік қызмет істері және сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл агенттігінің Маңғыстау облысы бойынша департаментінің тәртіптік-әкімшілік практика және мемлекеттік қызмет департаменті анықтады.

Судья лауазымды О.-ны Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 99-бабының 1-бөлігінде кінәлі деп тану туралы шешім қабылдады, оған 59 460 теңге мөлшерінде отыз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде әкімшілік айыппұл салынды.

Бұзушылықтың субъективті жағы, жоғарыда аталған рәсімдерді сақтамау кінәнің қасақана және абайсыз түрінде сипатталады.

Субъект бос әкімшілік мемлекеттік лауазымға орналасуға конкурстарды ұйымдастыруға және өткізуге уәкілетті лауазымды тұлға болып табылады.

2-бөлім. Талданатын баптың екінші бөлігінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың тікелей объектісі адамдарды мемлекеттік қызмет туралы заңнамада белгіленген әкімшілік мемлекеттік лауазымнан босату тәртібі болып табылады.

"Қазақстан Республикасының мемлекеттік қызметі туралы" Заңның 61-бабына сәйкес, әкімшілік мемлекеттік қызметшілердің мемлекеттік қызметті тоқтатуы үшін мыналар негіз болып табылады:

1) сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылық үшін жауапкершілікті қарау немесе мемлекеттік қызметке нұқсан келтіретін тәртіптік теріс қылық жасау жағдайларын қоспағанда, өз еркімен жұмыстан босату туралы өтініш беру;

2) басқа мемлекеттік лауазымға орналасу;

3) тараптардың өзара келісімі бойынша олардың мемлекеттік қызметте болуын бір жылға ұзарту құқығымен Қазақстан Республикасының заңымен белгіленген зейнеткерлік жасқа жеткен;

4) Қазақстан Республикасының еңбек заңнамасында және Қазақстан Республикасының мемлекеттік қызмет саласындағы заңнамасында көзделген негіздер бойынша еңбек шартының қолданылу мерзімі аяқталған немесе еңбек шарты тоқтатылған;

5) Қазақстан Республикасының заңдарында және Қазақстан Республикасы Президентінің актілерінде көзделген өкілеттік мерзімінің аяқталуы.

6) Қазақстан Республикасының заңдарында және Қазақстан Республикасы Президентінің актілерінде көзделген өзге де негіздер.

Мемлекеттік әкімшілік қызметшілердің "А" корпусының мемлекеттік қызметін тоқтату үшін негіз болып мемлекеттік лауазымға тағайындалуға құқығы бар және мемлекеттік лауазымнан босатылатын уәкілетті комиссияның ұсынымдары негізінде қабылданады.

Мемлекеттік саяси қызметшілердің, сондай-ақ әкімшілік мемлекеттік қызметшілер болып табылатын мемлекеттік органдардың басшыларының ауысуы әкімшілік мемлекеттік қызметшінің мемлекеттік қызметке жаңадан тағайындалған саяси және (немесе) әкімшілік мемлекеттік қызметшілердің бастамасы бойынша мемлекеттік лауазымға тағайындалуын тоқтатуға негіз болып табылмайды.

Құқықбұзушылықтың объективтік жағы тұлғаларды әкімшілік мемлекеттік лауазымнан босатуға бағытталған іс-әрекеттерде, заңды негіздері болмаған кезде көрінеді.

Мемлекеттік әкімшілік қызметші жұмыстан босатумен келіспеген жағдайда жұмыстан босату туралы шешімге жоғары тұрған басшылыққа, уәкілетті органға немесе оның аумақтық бөлімшелеріне немесе сотқа шағымдануға құқылы.

Құқық бұзушылықтың субъектісі - әкімшілік мемлекеттік лауазымға ие болуға құқығы бар мемлекеттік органның лауазымды адамы.

Субъективті жағы кінәнің қасақана нысанымен сипатталады. Кінәлі адам әкімшілік мемлекеттік қызметтен босатудың заңсыз сипатын мойындайды, оның зиянды салдарын алдын-ала біледі және осы зардаптардың пайда болуын қалайды немесе оған немқұрайды қарады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 99-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамаларды мемлекеттік қызмет және сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл жөніндегі уәкілетті органның уәкілетті лауазымды адамдары жасауға құқылы (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 804-бабының 1-бөлігі). Прокурор Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекстің осы бабына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қозғау туралы шешім қабылдайды (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 805-бабы).

Бұл әкімшілік құқық бұзушылықтардың істерін мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары қарайды (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 684-бабының 1-бөлігі). Жеке тұлғаларға бұзылған құқықтарды қалпына келтіру туралы жүгінген кезде істерді сот құқық бұзушылық туралы хаттама жасамастан қарайды (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 807-бабы).

100-бөлім. Жеке немесе заңды тұлғаға өзі берген шағымға шағым беру

Дәлелді шағым берген немесе оның мүдделері үшін берілген жеке немесе заңды тұлғаның зиянына шағым беру -

лауазымды адамдарға он айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ _____

Құқық бұзушылықтың жалпы объектісі - жеке адамның өзінің бостандықтары мен мүдделерін қорғауға құқығын жүзеге асырумен байланысты қоғамдық қатынастар.

Қазақстан Республикасы Конституциясының 13-бабына сәйкес әркім өзінің заңды тұлғасын мойындауға және өзінің құқықтары мен бостандықтарын заңға қайшы келмейтін барлық тәсілдермен қорғауға құқылы.

Осындай әдістердің бірі - жеке немесе заңды тұлғалардың өтініш беруі. Қазақстан Республикасындағы жеке және заңды тұлғалардың өтініштерін беру мен қарауға байланысты қоғамдық қатынастар "Жеке және заңды тұлғалардың өтініштерін қарау тәртібі туралы" Заңмен реттеледі.

Осы Заңның 1-бабының 4-тармағына сәйкес апелляция жеке немесе ұжымдық түрде жазбаша, ауызша немесе электронды құжат түрінде, бейнеконференция, бейне хабарлама, ұсыныс, мәлімдеме, шағым, жауап немесе өтінішті қарайтын субъектіге жолданады.

Заң шығарушы өтініштерді келесі түрлерге бөледі:

- тұлғаның заңдар мен өзге де нормативтік құқықтық актілерді, мемлекеттік органдардың қызметін, қоғамдық қатынастарды дамыту, мемлекет пен қоғам қызметінің әлеуметтік-экономикалық және басқа да салаларын жақсарту туралы ұсынысы-ұсынысы;

- жауап - адамның мемлекеттің жүргізіп отырған ішкі және сыртқы саясатына, сондай-ақ қоғамдық сипаттағы оқиғалар мен құбылыстарға қатынасын білдіруі;

- сұраныс - адамның жеке немесе қоғамдық сипаттағы мәселелер бойынша ақпарат сұратуы;

өтініш - адамның өз құқықтары мен бостандықтарын немесе басқа адамдардың құқықтары мен бостандықтарын жүзеге асыруда көмек көрсету туралы өтініші немесе заңдарды және басқа да нормативтік құқықтық актілерді бұзуы, өтініштерді, лауазымды тұлғаларды қарастыратын субъектілердің жұмысындағы кемшіліктер немесе олардың қызметіне қатысты сын;

- *шағым* - адамның өзінің немесе басқа да адамдардың бұзылған құқықтарын, бостандықтарын немесе заңды мүдделерін қалпына келтіру немесе қорғау туралы, Мемлекеттік органдардың, жергілікті өзін-өзі басқару органдарының, мемлекет жүз пайыз қатысатын не мемлекеттік тапсырыс және (немесе) Мемлекеттік сатып алу шарттарына сәйкес тауарлар (жұмыстар, көрсетілетін қызметтер) ұсынатын заңды тұлғалардың, жеке және заңды тұлғалардың өтініштері бойынша оларға тауарлар (жұмыстар, көрсетілетін қызметтер) беруге (орындауға, көрсетуге) шарт жасасқан ірі кәсіпкерлік субъектілерінің, олардың лауазымды, сондай-ақ олардың заңсыз шешімдерінің күшін жою.

Өтініштерді қарауға байланысты құқықтық қатынастар келесі негізгі қағидаттармен реттеледі:

- 1) заңдылық;
- 2) өтініштерге қойылатын талаптардың бірлігі;
- 3) жеке және заңды тұлғалардың құқықтарын, бостандықтарын мен заңды мүдделерін сақтау кепілдіктері;
- 4) өтініштерді қарау кезінде бюрократия мен қызыл таспа көріністерінің жол берілмеуі;
- 5) жеке және заңды тұлғалардың теңдігі;
- 6) өтініштер қарау кезінде субъектілер мен лауазымды адамдар қызметінің айқындылығы.

Жеке және заңды тұлғалардың өтініштерін қарау тәртібі туралы Қазақстан Республикасының заңнамасын бұзу Қазақстан Республикасының заңдарына сәйкес жауаптылыққа әкеп соғады.

Түсіндірілген әкімшілік құқық бұзушылықтың тікелей объектісі - бұл адамның шағым түріндегі шағым түрін беруге құқығы. Өтініштердің басқа түрлері Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 100-бабының диспозициясында көрініс таппайды.

Объективті жағы шағым берген тұлғаға немесе ол мүддесі үшін берілген адамға зиян келтіруге бағытталған іс-әрекетте көрінеді (бұзылған құқықтарды қалпына келтіруге немесе қорғауға, заңсыз шешім қабылдауға және т.б. кедергі келтіреді).

"Жеке және заңды тұлғалардың өтініштерін қарау тәртібі туралы" Заңның 15-бабына сәйкес субъектілер мен лауазымды адамдар жеке және заңды тұлғалардың өтініш берген немесе оның мүдделеріне зиян келтіретін тұлғаның зиянына

шағымдануына жол бермеуге міндетті. Заң өтініш берген жеке және заңды тұлғаларға, шағымдарды қарастыратын заңды тұлғалар мен лауазымды тұлғаларға қолданылады. Қарау тәртібі Қазақстан Республикасының әкімшілік құқық бұзушылық туралы заңнамасында, қылмыстық іс жүргізу, азаматтық іс жүргізу заңнамасында белгіленген жеке және заңды тұлғалардың өтініштеріне қолданылмайды.

Бұл әрекетті заңсыз деп танудың міндетті шарты шағымның дәлелдеме сияқты белгіге сәйкестігі болып табылады. Шағым іс үшін маңызы бар мән-жайларды жан-жақты және толық түсіндіріп, қорытындыларды растайтын дәлелдер келтіруі керек.

Әкімшілік құқық бұзушылықтың субъектісі - шағымдарды қоса, өтініштерді қарайтын субъектінің лауазымды тұлғалары. Өтініштерді қарайтын субъектілерге мемлекеттік органдар, жергілікті өзін-өзі басқару органдары, мемлекет жүз пайыз қатысатын немесе мемлекеттік тапсырыс және (немесе) мемлекеттік сатып алу шарттарына сәйкес тауарлар (жұмыстар, қызметтер) ұсынатын заңды тұлғалар кіреді, олар жеке тұлғалардың өтініштері бойынша қарауға және шешім қабылдауға құқылы. өз құзыретіне сәйкес заңды тұлғалар, сондай-ақ жеке және заңды тұлғалардың өтініштері бойынша келісім жасалған жеке тұлғалар ол тауарларды (жұмыстарды, қызметтерді) жеткізу (орындау, ұсыну).

Субъективтік жағы кінәнің қасақана нысанымен сипатталады. Кінәлі адам оны берген жеке немесе заңды тұлғаның зиянына шағымданудың заңсыз сипатын білді, оның зиянды салдарын алдын-ала білді және осы салдардың басталуын тіледі немесе әдейі айтты немесе оларға немқұрайды қарады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекстің 100-бабына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамаларды ішкі істер органдарының уәкілетті лауазымды адамдары жасауға құқылы (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 804-бабының 1-бөлігі). Прокурор Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекстің осы бабына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қозғау туралы шешім қабылдайды (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 805-бабы).

Бұл әкімшілік құқық бұзушылықтардың істерін мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары қарайды (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 684-бабының 1-бөлігі). Жеке тұлғаларға бұзылған құқықтарды қалпына келтіру туралы жүгінген кезде істерді сот құқық бұзушылық туралы хаттама жасамастан қарайды (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 807-бабы).

11-тарау. САЙЛАУ ҚҰҚЫҚТАРЫНА ҚОЛ СҰҒАТЫН ӘКІМШІЛІК ҚҰҚЫҚ БҰЗУШЫЛЫҚ (Республикалық референдумға қатысу құқығы)

Қазақстан Республикасы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің ерекше бөлімі сайлау құқығына нұқсан келтіретін әкімшілік құқық бұзушылық туралы тараудан басталады (республикалық референдумға қатысу құқығы).

Бұл заң шығарушының азаматтың мемлекеттік істерді басқаруға қатысуға конституциялық құқығын қорғауға деген ерекше көзқарасына байланысты. Сонымен, Қазақстан Республикасы Конституциясының 33-бабының 1 және 2-тармақтарында Қазақстан Республикасы азаматтарының мемлекеттік істерді басқаруға тікелей және олардың өкілдері арқылы қатысуға, жеке өтініш білдіруге, сондай-ақ мемлекеттік органдарға және жергілікті өзін-өзі басқару органдарына жеке және ұжымдық өтініштер жіберуге құқығы бар деп көрсетілген.

Республика азаматтары мемлекеттік органдарға және жергілікті өзін-өзі басқару органдарына сайлануға және сайлануға, сондай-ақ республикалық референдумға қатысуға құқылы.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 11-тарауындағы баптардың қолданылуы уақыт өте қатаң шектелген, өйткені президент, парламент мүшелері мен жергілікті өкілді органдарға сайлау тұрақты түрде өтеді. Сондықтан 11 тараудың баптарын сайлау немесе республикалық референдум өткізу кезеңінде ғана қолдануға болады.

Мәселен, Қазақстан Республикасы Орталық сайлау комиссиясының ақпараттық бюллетеніне сәйкес 2016 жылы елде үш сайлау науқаны өткізілді:

1. Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісі депутаттарының кезектен тыс сайлауы және Қазақстан Республикасы мәслихаттары депутаттарының кезекті сайлауы (2016 жылғы 20 наурыз);

2. кеткендердің орнына Қазақстан Республикасы мәслихаттарының депутаттарын сайлау (2016 жылғы 20 наурыз);

3. Ауылдық округке кірмейтіндердің орнына (2016 жыл ішінде) облыстық маңызы бар қалалардың, ауылдық округтердің, ауылдық округтердің, қалалар мен ауылдардың әкімдерін сайлау.

2017 жылы Қазақстан Республикасында заңнамаға сәйкес 4 сайлау науқаны өткізіледі:

1) 2017 жылғы 26 наурызда 12 облыста 57 сайлау округінен шыққан адамдардың орнына мәслихаттар депутаттарының сайлауы өтті. Дауыс беру нәтижесінде республика мәслихаттарының 57 депутаты сайланды, оның ішінде 12 депутат, қаланың 9 депутаты және аудандық мәслихаттардың 36 депутаты.

2) 2017 жылғы 28 маусымда 2011 жылғы 19 тамызда сайланғандардың орнына Қазақстан Республикасы Парламенті Сенаты депутаттарының кезекті сайлауы өтті. Осы сайлаулардың нәтижелері бойынша республиканың он алты аймағынан 16 депутат сайланды: 14 аймақтың әрқайсысынан, сондай-ақ Астана мен Алматы қалаларынан бір депутат.

3) 2017 жылғы тамызда 4 жылдық мерзімі аяқталған әкімдердің орнына ауылдық округ құрамына кірмейтін Қазақстан Республикасының аудандық маңызы бар

қалаларының, ауылдық округтерінің, қалалары мен ауылдарының 1414 әкімдеріне сайлау өткізілді.

4) 2017 жылғы 29 қазанда отставкадағы орнына мәслихаттар депутаттарының кезекті сайлауы өтті.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 11-тарауының баптары диспетчерлік сипатта болады, өйткені ол сот орындаушысын "Қазақстан Республикасындағы сайлау туралы" 1995 жылғы 28 қыркүйектегі Қазақстан Республикасының Конституциялық заңына және басқа да нормативтік құқықтық актілерге ("Бұқаралық ақпарат құралдары және ақпараттық қолдау арқылы сайлау науқанын өткізу ережелері") жолдайды. Орталықтың шешімімен бекітілген Қазақстан Республикасы Президентінің, Парламент депутаттарының, Қазақстан Республикасы мәслихаттарының, сондай-ақ өзге де жергілікті өзін-өзі басқару органдарының мүшелерінің сайлауы Қазақстан Республикасы сайлау комиссиясының 2007 жылғы 25 маусымдағы № 90/178 "Дауыс беруге арналған сайлаушылар тізімдерін қалыптастыру, сондай-ақ оларды сайлау комиссияларына ұсыну ережелері", Қазақстан Республикасы Орталық сайлау комиссиясының 2018 жылғы 23 тамыздағы № 11/197 қаулысымен бекітілген "Арнайы сайлау учаскелерін ашу ережелері. "Орталық сайлау комиссиясының 1999 жылғы 7 тамыздағы № 19/222 қаулысымен бекітілген" Сайлау учаскесінде, дауыс беру учаскесінде сайлау учаскесін жабдықтау жөніндегі нұсқаулық " "Қазақстан Республикасы Орталық сайлау комиссиясының 2012 жылғы 23 қазандағы № 21/183 қаулысымен бекітілген," Сенім білдірілген тұлғаларды тіркеу жөніндегі нұсқаулық ", Қазақстан Республикасы Орталық сайлау комиссиясының 2011 жылғы 21 қарашадағы № 62/108 қаулысымен бекітілген және т.б.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 11 тарауының баптарын қолданудың маңызды аспектісі - Қазақстан Республикасы қатысушысы болып табылатын халықаралық келісімдерге жүгіну қажеттілігі. Бұл халықаралық құжаттарда сонымен қатар сайлау мен референдум өткізу стандарттары бар (1966 жылғы 16 желтоқсанда Нью-Йоркте жасалған Азаматтық және саяси құқықтар туралы халықаралық пакт, Кишиневте қабылданған Тәуелсіз Мемлекеттер Достастығына қатысушы мемлекеттердегі демократиялық сайлау, сайлау құқықтары мен бостандықтары туралы конвенция 2002 ж. 7 қазан және т.б.).

Негізінен, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 11-тарауында келтірілген әкімшілік құқық бұзушылықтың мәні ерекше тақырып болып табылады: депутаттыққа кандидат немесе басқа сайланған лауазымға кандидат, оның жұбайы, сайлау комиссиясының мүшесі, саяси партия, журналист және т.б.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 11 тарауына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық туралы судьялар, мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген

әкімшілік соттардың судьялары тексеріледі, бұл мемлекеттің азаматтардың сайлау құқықтарын және республикалық референдумға қатысу құқығын қорғаудағы ерекше маңыздылығын растайды.

101-бап. Лауазымды адамдар сайлау комиссиясының (республикалық референдум комиссиясының) қажетті ақпарат пен материалдарды табыс етпеуі немесе комиссияның шешімдерін орындамауы

Лауазымды тұлғалардың сайлау комиссиясына (республикалық референдум комиссиясына) кандидаттың соттылығының болуы немесе жоқтығы туралы заңнамаға сәйкес өтелмеген немесе алынбағандығы туралы ақпарат пен материалдар ұсынбаған; сыбайлас жемқорлық қылмыс жасағаны және сотпен заңда белгіленген тәртіппен танылған кандидаттың кінәсі; кандидаттың азаматтығы туралы; кандидат немесе оның жұбайы (жұбайы) мәлімдеген кірістер мен мүлік туралы ақпараттың шынайылығы; әр сайлау учаскесі бойынша сайлаушылар тізімдері бойынша немесе комиссияның өз өкілеттіктері шегінде қабылдаған шешімін орындамағаны үшін -

жиырма айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ _____

Қылмыстың жалпы нысаны азаматтардың конституциялық құқықтарын қамтамасыз етудің белгіленген тәртібі болып табылады.

Бұл құқық бұзушылықтың негізгі нысаны сайлау комиссияларының (референдум комиссияларының) жұмыс істеу тәртібін сақтау кезінде туындайтын қоғамдық-құқықтық қатынастар болып табылады.

Қазақстан Республикасы Конституциясының 33-бабының 2-тармағына сәйкес " Республика азаматтары мемлекеттік органдарға және жергілікті өзін-өзі басқару органдарына сайлануға және сайлануға, сондай-ақ республикалық референдумға қатысуға құқылы".

Басқаша айтқанда, тиісті жасқа толған Қазақстан Республикасының азаматтары ғана дауыс беру құқығына ие. "Қазақстан Республикасының азаматтығы туралы" 1991 жылғы 20 желтоқсандағы 1017-ХІІ Қазақстан Республикасы Заңының 1-бабының 1-тармағына сәйкес "Қазақстан Республикасының азаматтығы адам мен мемлекет арасындағы өзара саяси құқық пен қатынастарды анықтайды, олардың өзара құқықтары мен міндеттерінің жиынтығын білдіреді".

Аталған Заңның 4-бабына сәйкес "Қазақстан Республикасының азаматтығын растайтын құжат жеке куәлік немесе Қазақстан Республикасы азаматының паспорты болып табылады. 16 жасқа дейінгі баланың азаматтығы оның туу туралы куәлігімен, ата-анасының кез келгенінің төлқұжатымен расталады".

Қазақстан Республикасы Конституциясының 33-бабының 2-тармағына сәйкес "сот іс-әрекетке қабілетсіз деп таныған және сот үкімімен бас бостандығынан айыру орындарында ұсталған азаматтар" сайлауға және сайлануға, республикалық референдумға қатысуға құқылы емес.

"Қазақстан Республикасындағы сайлау туралы" 1995 жылғы 28 қыркүйектегі N 2464 Қазақстан Республикасының Конституциялық заңының (бұдан әрі - Конституциялық заң) 4-бабының 4-тармағында "ол Қазақстан Республикасы Президентінің, оның ішінде Қазақстан Республикасы Парламентінің депутаттығына кандидат бола алмайды. партиялық тізімдерге, мәслихаттарға, сондай-ақ басқа жергілікті өзін-өзі басқару органының мүшелігіне:

- 1) заңмен белгіленген тәртіппен жойылмаған немесе алынбаған соттылығы бар адам ;
- 2) заңмен белгіленген тәртіппен сыбайлас жемқорлық қылмыс және сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылық жасағаны үшін кінәсі сотта танылған тұлға."

Жоғарыда көрсетілген конституциялық заңның 59-бабының 2-тармағында " кандидат және оның жұбайы (зайыбы) тіркелгенге дейін тұрғылықты жері бойынша Мемлекеттік кіріс органдарына осы Конституциялық заңға сәйкес белгіленген ұсыну мерзімі басталған айдың бірінші күніне салық және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдердің түсуін қамтамасыз ету саласында басшылықты жүзеге асыратын Қазақстан Республикасының уәкілетті мемлекеттік органы белгілеген тәртіппен және нысанда кірістер мен мүлік туралы декларацияны табыс етеді" деп бекітілген.

Конституциялық заңның 73-бабы 2-тармағының 2-абзацына сәйкес "кандидат және оның жұбайы (зайыбы) тіркелгенге дейін тұрғылықты жері бойынша Мемлекеттік кіріс органдарына осы Конституциялық заңға сәйкес белгіленген ұсыну мерзімі басталған айдың бірінші күніне салық және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдердің түсуін қамтамасыз ету саласында басшылықты жүзеге асыратын Қазақстан Республикасының уәкілетті мемлекеттік органы белгілеген тәртіппен және нысанда кірістер мен мүлік туралы декларацияны табыс етеді".

Конституциялық заңның 89-бабы 2-тармағының 1-абзацына сәйкес "кандидат және оның жұбайы (зайыбы) тіркелгенге дейін тұрғылықты жері бойынша Мемлекеттік кіріс органдарына осы Конституциялық заңға сәйкес белгіленген ұсыну мерзімі басталған айдың бірінші күніне салық және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдердің түсуін қамтамасыз ету саласында басшылықты жүзеге асыратын Қазақстан Республикасының уәкілетті мемлекеттік органы белгілеген тәртіппен және нысанда кірістер мен мүлік туралы декларацияны табыс етеді".

Конституциялық заңның 104-бабының 2-тармағына сәйкес "партиялық тізімге енгізілген кандидат және оның жұбайы (зайыбы) тіркелгенге дейін тұрғылықты жері бойынша Мемлекеттік кіріс органдарына осы Конституциялық заңға сәйкес белгіленген ұсыну мерзімі басталған айдың бірінші күніне салық және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдердің түсуін қамтамасыз ету саласында басшылықты жүзеге асыратын Қазақстан Республикасының уәкілетті мемлекеттік органы белгілеген тәртіппен және нысанда кірістер мен мүлік туралы декларацияны табыс етеді".

ҚР Конституциялық Заңының 24-бабында сайлаушылар (таңдаушылар) тізімдері және оларды жасау тәртібі реттелген. Сайлаушылар тізімдері Президентті, Парламент Мәжілісінің және мәслихаттардың депутаттарын, өзге де жергілікті өзін-өзі басқару органдарының мүшелерін сайлау кезінде жасалады. Таңдаушылардың тізімі Сенат депутаттарын сайлау кезінде жасалады. Азаматты нақты сайлау учаскесінде сайлаушылар тізіміне енгізу үшін оның осы сайлау учаскесінің аумағындағы тұрғылықты жері бойынша тіркелу фактісі негіз болып табылады.

Сайлаушылар тізімдері алфавиттік немесе басқа ретпен жасалады. Тізімде тегі, аты, әкесінің аты, туған жылы (он сегіз жасқа толғанда - қосымша күн мен ай), жеке сәйкестендіру нөмірі және сайлаушының тұрғылықты жерінің мекен-жайы көрсетіледі. Таңдаушылардың тізімі алфавиттік немесе басқа тәртіппен жасалады және олардың аты-жөні, әкесінің аты, туған жылы, жеке сәйкестендіру нөмірі, сайлаушы депутат болып табылатын мәслихаттың атауы және оның тұрғылықты жері көрсетіледі.

Тұрғылықты жері бойынша сайлаушылардың тізімін тиісті жергілікті атқарушы орган жеке тұлғалардың мемлекеттік дерекқоры негізінде жасайды. Әр сайлаушы сайлау жарияланған немесе тағайындалған кезден бастап тиісті жергілікті атқарушы органда сайлаушы ретінде тіркелуге құқылы.

Егер сайлаушы сайлауға дейін отыз күн бұрын оның тіркелген күні сайлау учаскесіне келе алмайтындығы туралы хабардар болса, ол жергілікті атқарушы органға жазбаша өтінішпен жүгінуге құқылы сайлаушылардың тиісті тізіміне енгізу туралы өтініш. Осы тармаққа сәйкес өтініш берген кезде жергілікті атқарушы орган азаматты тіркеу орны бойынша сайлаушылар тізімінен шығаруды және оны азамат дауыс беретін учаскенің сайлаушылар тізіміне енгізуді ұйымдастырады.

Әрбір сайлау учаскесіндегі сайлаушылар тізіміне сайлау учаскесі құрылған әкім қол қояды және дауыс беру басталғанға дейін жиырма күн қалғанда актімен ұсынылады.

Сайлаушылар мен сайлау учаскелерінің шекаралары туралы ақпаратты әр жылдың 1 шілдесі мен 1 қаңтарына дейін жергілікті атқарушы орган электрондық нысанда тиісті аумақтық сайлау комиссияларына ұсынады, бұл салыстырып тексеруді және жоғары сайлау комиссияларына ақпарат беруді қамтамасыз етеді.

Салыстыру және есеп беру тәртібін Орталық сайлау комиссиясы айқындайды. Жергілікті атқарушы органдардың лауазымды тұлғалары сайлаушылар тізімдерінің, сондай-ақ тиісті сайлау комиссиясы ұсынған сайлаушылар туралы мәліметтердің дұрыстығына жауап береді.

Орта арнаулы және жоғары оқу орындарындағы студенттер, сонымен қатар жатақханада тұратын күндізгі оқудың кәсіптік оқу бағдарламалары жатақхана орналасқан жерде сайлаушылар тізіміне енгізіледі.

Әскери бөлімдерде орналасқан әскери сайлаушылардың, сондай-ақ олардың отбасы мүшелерінің және әскери бөлімдер орналасқан жерлерде тұратын басқа

сайлаушылардың тізімдері әскери бөлімдердің командирлері берген мәліметтер негізінде жасалады.

Демалу үйлерінде, санаторийлерде, стационарлық емдеу мекемелерінде, азаматтардың орналасуы алыс және қол жетімді емес жерлерде, мал округтерінде, сотқа дейінгі және уақытша ұстау изоляторларында, сондай-ақ Қазақстан Республикасының өкілдіктерінде құрылған сайлау учаскелеріндегі сайлаушылардың тізімі шет мемлекеттерде, Қазақстан Республикасына тиесілі және сайлау күні жүзетін кемелерде қолмен ұсынылған мәліметтер негізінде жасалады. Осы мекемелердің жүргізушілер, тиісті әкімдер, өкілдіктер және кеме капитандарының бастықтары.

Уақытша тұру орындарында (демалыс үйлерінде, санаторийлерде, стационарлық емдеу орындарында, мал шаруашылығы аудандарында, сотқа дейінгі және уақытша ұстау изоляторларында, сондай-ақ Қазақстан Республикасының шет мемлекеттердегі миссияларындағы, кемелердегі, сайлау учаскелеріндегі сайлаушылардың тізімдері Қазақстан Республикасына тиесілі және сайлау күні орналасқан) дауыс беру күнінің алдындағы күні міндетті түрде нақтылануға жатады.

Парламент Сенатының депутаттарын сайлау бойынша таңдаушылардың тізімдерін тиісті облыстық, қалалық (республикалық маңызы бар қала және Республика астанасы) хатшысының ұсынысы бойынша тиісті аумақтық сайлау комиссиялары жасайды. Дауыстарды санау басталғаннан кейін сайлаушылардың (таңдаушылардың) тізіміне өзгерістер енгізуге тыйым салынады.

Конституциялық заңның 26-1-бабына сәйкес әр сайлау учаскесіндегі сайлаушылар тізімдері акт бойынша учаскелік сайлау комиссиясына дауыс беру басталғанға дейін жиырма күн бұрын электронды түрде және (немесе) қағаз түрінде, ал аумақтық комиссияға электронды түрде беріледі. Сайлаушылар тізіміне өзгерістер енгізілген жағдайда учаскелік сайлау комиссиясы бұл туралы жоғары тұрған сайлау комиссиясына хабарлайды. Төмендегі аумақтық сайлау комиссиялары сайлаушылар тізімдерін жоғары тұрған комиссияға Қазақстан Республикасының азаматтары - сайлаушыларының электрондық тізіліміне енгізу үшін электронды түрде ұсынады. Дауыс беруге арналған сайлаушылар тізімдерін жасау, сондай-ақ оларды сайлау комиссияларына ұсыну тәртібін Орталық сайлау комиссиясы айқындайды.

Қазақстан Республикасы Орталық сайлау комиссиясының 2018 жылғы 23 тамыздағы № 11/196 қаулысымен бекітілген Сайлаушылар мен сайлау учаскелерінің шекаралары туралы мәліметтерді салыстырып тексеру және ұсыну ережесінің 3-тармағына сәйкес, "тұрғылықты жердегі сайлаушылар туралы мәліметтерді жергілікті атқарушы органның тіркеушілері физикалық деректердің мемлекеттік дерекқоры негізінде жасайды. тұлғалар (бұдан әрі - GBD FL) және мыналар:

1) сайлаушының жеке басы туралы мәліметтер:

тегі;

аты

әкесінің аты (бар болса);
туған күні, айы және жылы;
жеке сәйкестендіру нөмірі (бұдан әрі - ЖСН);
азаматтығы (егер құжаттарда көрсетілген болса);
жынысы

2) сайлаушының жеке басын куәландыратын құжаттың деректері:

құжат нөмірі;

құжаттың берілген күні;

3) сайлаушының тұрғылықты жері туралы мәліметтер:

облыстың, ауданның, елді мекеннің атауы;

көше;

үйдің, ғимараттың, пәтердің нөмірі.

Жоғарыда келтірілген фактілерді тексеру үшін сайлау комиссиясы лауазымды адамдардан тиісті ақпарат пен материалдарды алуы керек. "

Осылайша, түсіндірілген қылмыстық құрамның объективті жағы лауазымды адамдардың сайлау комиссиясына (республикалық референдум комиссиясына) заңмен белгіленген тәртіппен жойылмаған немесе жойылмаған кандидаттың соттылығының болуы немесе болмауы туралы ақпарат пен материалдар ұсынбау әрекеттерінде (әрекетсіздікте) көрінеді; сыбайлас жемқорлық қылмыс жасағаны және сотпен заңда белгіленген тәртіппен танылған кандидаттың кінәсі; кандидаттың азаматтығы туралы; кандидат немесе оның жұбайы (жұбайы) мәлімдеген кірістер мен мүлік туралы ақпараттың шынайылығы; әр сайлау учаскесі бойынша сайлаушылар тізімінде немесе комиссияның өз өкілеттіктері шегінде қабылдаған шешімін орындамағаны туралы.

Конституциялық заңның 10-бабы 2-тармағына сәйкес сайлау комиссияларының біртұтас жүйесін құрайды:

- республиканың Орталық сайлау комиссиясы;
- аумақтық сайлау комиссиялары;
- учаскелік сайлау комиссиялары.

Конституциялық заңның 10-бабы 5-тармағына сәйкес "сайлау комиссияларының өз құзыреті шегінде қабылдаған шешімдері барлық мемлекеттік органдар, ұйымдар, жергілікті билік органдары, сондай-ақ олардың тиісті аумақтағы лауазымды тұлғалары үшін міндетті болып табылады".

Субъективтік жағы ниет немесе немқұрайлылық түрінде көрсетілуі мүмкін.

Бұл құқық бұзушылықтың ерекше субъектісі - бұл өзінің лауазымдық өкілеттіктері негізінде қажетті ақпарат пен материалдарға ие және оларды сайлау комиссиясына ұсынбайтын немесе комиссияның өз өкілеттіктері шегінде қабылдаған шешіміне сәйкес келмейтін лауазымды тұлға.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 805-бабының 1-бөлігіне сәйкес, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 101-бабында көзделген әкімшілік құқық

бұзушылықтар прокурор әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғау туралы шешім қабылдаған істерге қатысты.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 684-бабының 1-бөлігіне сәйкес Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 101-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары қарайды.

Сонымен бірге, жеке тұлғаларға Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 101-бабына сәйкес бұзылған құқықтарды қалпына келтіру туралы жүгінген кезде әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама жасалмайды. Бұл жағдайда істі сот құқық бұзушылық туралы хаттама жасамастан қарайды (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 807-бабы 1-бөлігінің 4) тармақшасы).

102-бап. Сайлау алдындағы үгіт жүргізуге тыйым салынған кезде оны өткізу

Сайлау алдындағы үгітті кандидатты, саяси партия ұсынған партиялық тізімді сайлау күні немесе оның алдындағы күні тіркеудің соңғы күніне дейін, сондай-ақ республикалық референдум немесе оның алдындағы күні үгіт-насихат жүргізу -

жеке тұлғаларға он бес, шағын бизнес немесе коммерциялық емес ұйымдар үшін - жиырма, орта бизнес үшін - жиырма бес, ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін - отыз бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Үгіт-насихат жұмыстары көлемді және көп деңгейлі құбылыс. Әдетте, ол келесі мәндерде қарастырылады:

1. заңды қызмет;
2. сайлаушылардың, кандидаттар мен сайлау бірлестіктерінің ерекше құқығы;
3. сайлау процесінің тәуелсіз кезеңі;
4. заңды мекеме.

Сайлауды ақпараттық қамтамасыз етудің белгіленген тәртібі құқық бұзушылықтың жалпы нысаны болып табылады.

Құқық бұзушылықтың жалпы нысаны - үгіт-насихат ережелерін сақтау кезінде туындайтын әлеуметтік-құқықтық қатынастар.

"Қазақстан Республикасындағы сайлау туралы" Қазақстан Республикасы Конституциялық заңының 27-бабының 1 - 3-тармақтарына сәйкес, сайлау алдындағы үгіт-насихат - сайлаушыларды белгілі бір кандидатқа, саяси партияға немесе оған қарсы дауыс беруге шақыруға бағытталған қызмет. Шетелдіктерге, азаматтығы жоқ адамдарға, шетелдік заңды тұлғаларға және халықаралық ұйымдарға кандидаттардың, партиялық тізімді ұсынған саяси партиялардың сайлауда белгілі бір нәтижеге қол жеткізуге кедергі келтіретін және / немесе сайлауға ықпал ететін қызметті жүзеге асыруға тыйым салынады.

Сайлау алдындағы үгіт-насихат кандидаттарды тіркеу мерзімі аяқталғаннан басталып, сайлау күнінің алдындағы күні жергілікті уақыт бойынша нөл сағатта

аяқталады. Қайта дауыс беру өткізілген кезде сайлау науқаны қайталау күні белгіленген күннен басталып, сайлау күнінің алдындағы күні жергілікті уақыт бойынша нөл сағатта аяқталады.

Үгіт-насихат жұмыстары:

1) бұқаралық ақпарат құралдары арқылы;

2) қоғамдық сайлау шараларын (сайлау жиналыстары мен сайлаушылармен (таңдаушылармен) кездесулер, қоғамдық пікірсайыстар мен пікірталастар, митингілер, шерулер, демонстрациялар және басқа да сайлау шаралары заңмен белгіленген және осы Конституциялық заңда тыйым салынбаған тәртіппен), сондай-ақ жеке кандидаттардың және олардың сенім білдірілген адамдарының сайлаушылармен (таңдаушылармен) кездесулері;

3) баспа, аудиовизуалды және өзге де үгіт материалдарын шығару және (немесе) тарату жолымен жүзеге асырылады.

Қазақстан Республикасы Орталық сайлау комиссиясының 2007 жылғы 25 маусымдағы № 90/178 қаулысымен бекітілген бұқаралық ақпарат құралдары арқылы сайлау алдындағы үгітті жүзеге асыру және Қазақстан Республикасы Президентінің, Парламент, мәслихаттар депутаттарының, сондай-ақ өзге де жергілікті өзін-өзі басқару органдары мүшелерінің сайлауын ақпараттық қамтамасыз ету Ережесінің 2-тармағында "сайлау алдындағы үгіт" ұғымы нақтыланады, онда "Қазақстан Республикасы Президентінің сайлауын өткізу кезінде қандай да бір кандидатты немесе саяси партияны жақтап немесе, Парламент депутаттарының, мәслихат, сондай-ақ өзге де органдары мүшелерінің жергілікті өзін-өзі басқару".

Аталған Ереженің 5-тармағына сәйкес "бұқаралық ақпарат құралдарында сайлау алдындағы үгіт деп бұқаралық ақпарат құралдарының материалдарын шығару (эфирге шығару) жөніндегі қызмет танылады.:

1) Президенттікке, Сенат депутаттығына, мәжіліс, мәслихат депутаттығына кандидаттардың партиялық тізімдерін ұсынған саяси партияға, сондай-ақ өзге де жергілікті өзін-өзі басқару органдарының мүшелігіне кандидатқа жақтап немесе қарсы дауыс беруге шақыру;

2) Президенттікке, Сенат депутаттығына, мәжіліс, мәслихат депутаттығына кандидаттардың партиялық тізімдерін ұсынған саяси партияға кандидаттардың, сондай-ақ сайлаушы дауыс беретін өзге де жергілікті өзін-өзі басқару органдарының мүшелігіне кандидатқа қатысты артықшылық;

3) Президенттікке, Сенат депутаттығына, мәжіліс, мәслихат депутаттығына кандидаттардың партиялық тізімдерін ұсынған саяси партияға, сондай-ақ өзге де жергілікті өзін-өзі басқару органдарының мүшелігіне кандидатқа кандидаттарды сайлау немесе сайланбау ықтимал салдарларын сипаттау;

4) Президенттікке, Сенат депутаттығына, мәжіліс, мәслихат депутаттығына кандидаттардың партиялық тізімдерін ұсынған саяси партияның, сондай-ақ өзге де

жергілікті өзін-өзі басқару органдарының мүшелігіне кандидаттың қандай да бір кандидат туралы оң не теріс аргументтеу туралы анық басым мәліметтер".

"Сайлау алдындағы үгітті бұқаралық ақпарат құралдары арқылы жүзеге асыру және Қазақстан Республикасы Президентінің, Қазақстан Республикасы Парламентінің, мәслихаттарының депутаттарының, сондай-ақ өзге де жергілікті өзін-өзі басқару органдарының мүшелерінің сайлауын ақпараттық қамтамасыз ету қағидаларының" 6-тармағының 1-абзацына сәйкес сайлау күні және оның алдындағы күні кез келген сайлау алдындағы үгітке жол берілмейді.

"Бұрын Интернет желісінде орналастырылған үгіт материалдары бұрынғы орындарда сақталуы мүмкін. Бұрын орналастырылған материалдарды интернет-ресурстардың басты беттеріне шығаруға жол берілмейді" ("сайлау алдындағы үгітті бұқаралық ақпарат құралдары арқылы жүзеге асыру және Қазақстан Республикасы Президентінің, Парламент, Қазақстан Республикасы мәслихаттары депутаттарының, сондай-ақ өзге де жергілікті өзін-өзі басқару органдары мүшелерінің сайлауын ақпараттық қамтамасыз ету қағидаларының" 6-тармағының 2-абзацы).

Өнер бойынша. "Республикалық референдум туралы" 1995 жылғы 2 қарашадағы N 2592 Қазақстан Республикасының Конституциялық заңының 7-бабына сәйкес республиканың азаматтарына, қоғамдық бірлестіктеріне референдумға, жиналыстарда, митингілерде, жиналыстарда, бұқаралық ақпарат құралдарында ұсынылған мәселе (лер) туралы пікір білдіру құқығына кепілдік беріледі. ақпарат. Барлық үгіт-насихат материалдарында осы материалдарды шығарған ұйым, оларды басып шығару және тарату орны, олардың шығарылуына жауапты тұлғалар туралы ақпарат болуы керек. Анонимді үгіт материалдарын таратуға тыйым салынады.

Конституциялық құрылымды күшті өзгертуге, республиканың тұтастығын бұзуға, мемлекеттің қауіпсіздігін, соғыс, әлеуметтік, нәсілдік, ұлттық, діни, мүліктік және рулық үстемдікке нұқсан келтіруге, сондай-ақ қатыгездік пен зорлық-зомбылыққа табынуға жол берілмейді.

Референдумның алдындағы күні және референдум өтетін күні үгіт-насихат жүргізуге тыйым салынады. Сайлау учаскесінен тыс жерде жарияланған үгіт материалдары, плакаттар бұрынғы орындарында сақталуы мүмкін.

Осылайша, түсіндірілген "қылмыстық құрамның" объективті жағы сайлауалды үгіт-насихат жұмыстарын кандидаттарды, саяси партия ұсынған партиялық тізімді сайлау күні немесе оның алдындағы күні, сондай-ақ республикалық референдум күні немесе оның алдындағы күнінде тіркеу мерзімі аяқталғанға дейін жүзеге асыратын әрекеттерінде көрінеді.

Қылмыстың субъективті жағы ниет немесе немқұрайлылық түрінде көрінеді.

Құқық бұзушылықтың субъектісі жеке және заңды тұлғалар бола алады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 805-бабының 1-бөлігіне сәйкес, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 102-бабында көзделген әкімшілік құқық

бұзушылықтар прокурор әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғау туралы шешім қабылдаған істерге қатысты.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 684-бабының 1-бөлігіне сәйкес, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 102-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары қарайды.

Сонымен бірге, жеке тұлғаларға Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 102-бабына сәйкес бұзылған құқықтарды қалпына келтіру туралы жүгінген кезде әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама жасалмайды. Бұл жағдайда істі сот құқық бұзушылық туралы хаттама жасамастан қарайды (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 807-бабы 1-бөлігінің 4) тармақшасы).

103-бөлім. Сайлауалды үгіт-насихат жүргізу құқығына кедергі жасау

Президенттікке кандидаттарға, депутаттарға немесе басқа сайланған лауазымдарға, олардың сенім білдірілген адамдарына, саяси партияларға сайлау алдындағы үгіт жүргізу құқығын жүзеге асыру барысында кедергілер жасау -

жеке тұлғаларға - жиырма мөлшерінде, лауазымды адамдарға, шағын бизнес субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға - отыз мөлшерінде, орта бизнес үшін - қырық, ірі бизнес үшін - елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Сайлауалды сайлау құқығының ажырамас бөлігі бола отырып, сайлау науқаны құқығы еркін сайлаулардың мәні мен заңды табиғатынан туындайды. Еркін сайлау - нақты демократияның ажырамас белгісі, олар азаматтардың қоғамдағы барлық маңызды мәселелерді шешуге нақты, белсенді және тұрақты саяси және заңды қатысуын қамтамасыз етеді. Қазақстан Республикасы Конституциясының 33-бабының 22-тармағына сәйкес "Республика азаматтары мемлекеттік органдарға және жергілікті өзін-өзі басқару органдарына сайлануға және сайлануға, сондай-ақ республикалық референдумға қатысуға құқылы."

Алайда, өздеріңіз білетіндей, "Негізгі Заңдағы азаматтардың құқықтарын, бостандықтарын мен міндеттерін тану жеткіліксіз, азаматтарға заңда қарастырылған әлеуметтік жеңілдіктерді пайдалана отырып және олардың көбеюіне қатыса отырып, осы құқықтар мен міндеттерді орындау қажет".

Әкімшілік құқық бұзушылықтың түсіндірілген құрамының диспозициясы науқанға субъективті құқықты қорғауға бағытталған.

Құқық бұзушылықтың жалпы нысаны - сайлау алдындағы үгіт жүргізудің белгіленген тәртібі. Құқық бұзушылықтың жалпы заты - сайлауалды үгіт жүргізудің субъективті құқығын іске асырудан туындайтын құқықтық қатынастар.

"Қазақстан Республикасындағы сайлау туралы" Қазақстан Республикасының Конституциялық заңының 28-бабы сайлауалды үгіт жүргізудің субъективті құқығын

реттейді. Мемлекет азаматтарға және қоғамдық бірлестіктерге осы Конституциялық заңға және Қазақстан Республикасының өзге де заң актілеріне сәйкес белгілі бір кандидатқа, саяси партияға қарсы немесе оған қарсы еркін үгіт жүргізу құқығына кепілдік береді.

Осы Конституциялық заңға сәйкес сайлау қорларын құрмайтын азаматтар, қоғамдық бірлестіктер қаржыландыруды қажет етпейтін сайлауалды үгіт-насихат жүргізуге құқылы.

Осы Конституциялық заңға сәйкес белгіленген тіркеу кезеңінің соңынан бастап және үгіт-насихат аяқталғанға дейін партиялық тізімді ұсынған кандидаттар, саяси партиялар өздерінің сайлауалды бағдарламаларын баспасөзде және өзге де бұқаралық ақпарат құралдарында насихаттауға және насихаттауға құқылы.

Кандидаттарға және партиялық тізімдерін ұсынған саяси партияларға сайлау науқанын өткізу үшін бұқаралық ақпарат құралдарына қол жеткізудің тең шарттары кепілдендірілген.

Мемлекет кандидаттарға өздерінің бағдарламаларымен бұқаралық ақпарат құралдарында сөйлесу үшін қаражаттың тең бөлінуіне кепілдік береді. Кандидаттарға бұқаралық ақпарат құралдарында сөйлеу үшін қаражат бөлудің тәртібі мен көлемін Орталық сайлау комиссиясы айқындайды.

Президенттікке кандидаттар, Мәжіліс депутаттығына кандидаттардың партиялық тізімдерін ұсынған саяси партиялар Орталық сайлау комиссиясы ұйымдастыратын теледидардағы сайлау алдындағы пікірсайысқа қатысуға құқылы.

Мәслихаттар депутаттығына кандидаттардың партиялық тізімдерін ұсынған саяси партиялар тиісті аумақтық сайлау комиссияларын ұйымдастыруға құқылы теледидардағы сайлау алдындағы пікірсайыстарға қатыса алады.

Орталық сайлау комиссиясы айқындайтын сайлау пікірсайыстарын өткізу тәртібі мен шарттары тең болуы керек және белгілі бір кандидатқа немесе саяси партияға артықшылық туғызбауы керек.

Бұқаралық ақпарат құралдары келісім-шарт негізінде тіркелген кандидаттарға және партиялық тізімдерін ұсынған саяси партияларға эфир уақытын, баспа алаңын ұсынады. Эфир уақытының партиялық тізімдерін ұсынған кандидаттарға және саяси партияларға, бұқаралық ақпарат құралдарында баспа алаңына ұсыну туралы келісімнің шарттары белгілі бір кандидатқа немесе саяси партияға артықшылықтар тудырмауы керек. Төлемнің мөлшері, эфир уақыты мен баспа кеңістігін ұсынудың шарттары мен тәртібі туралы ақпаратты тиісті бұқаралық ақпарат құралдары сайлау науқаны басталғанға дейін бес күн бұрын жариялап, жариялауы керек, сонымен қатар Президент пен Парламент депутаттарын сайлау кезінде Орталық сайлау комиссиясына, басқа аумақтық сайлауға ұсынылуы керек. комиссиялар - мәслихаттар депутаттарын және өзге де жергілікті өзін-өзі басқару органдарының мүшелерін сайлау кезінде.

Орталық және аумақтық сайлау комиссияларының интернет-ресурстарында бұқаралық ақпарат құралдарында ақы төлеу мөлшері, эфирлік және баспа кеңістігін ұсыну шарттары мен шарттары туралы ақпарат орналастырылған. Бұқаралық ақпарат құралдары ақы төлеу мөлшері, эфирлік және баспа кеңістігін ұсыну шарттары мен тәртібі туралы ақпаратты жарияламас бұрын кандидаттардың, партиялық тізімдерін ұсынған саяси партиялардың кандидаттардың, үгіт материалдарын орналастыру, тарату үшін эфир уақытын, баспа алаңын ұсына алмайды.

Сайлауалды үгіт-насихат жүргізу кезеңінде кандидаттардың, партиялық тізімдерін ұсынған саяси партиялардың сайлау науқанына қатысты мерзімді баспа басылымының таралымы барлық кандидаттар, партиялық тізімдерін ұсынған саяси партиялар үшін бірдей болуы керек.

Бұқаралық ақпарат құралдарында кандидаттардың біріне, партиялық тізімді ұсынған саяси партияға эфирлік уақытты, баспа кеңістігін бөлуге келісім беру - басқа кандидаттарға, партиялық тізімдерін ұсынған саяси партияларға эфир уақытын, баспа кеңістігін бөлуге келісім беру.

Кандидаттардың және партиялық тізімдерін ұсынған саяси партиялардың бұқаралық ақпарат құралдарында пайда болу тәртібі жазбаша өтініштерді қабылдау тәртібімен немесе өтініштер бір уақытта келіп түскен жағдайда лот бойынша белгіленеді.

Кандидаттардың теледидардан және радиодан шығуы туралы спектакльден кейін бірден, сондай-ақ баспа басылымдарында да сол шығарылымда үзіліс жасауға және түсінік беруге тыйым салынады.

Жергілікті атқарушы органдар және жергілікті өзін-өзі басқару органдары кандидаттарға сайлаушылармен кездесулер өткізу үшін келісім-шарт негізінде үй-жайлар ұсынады. Үй-жаймен қамтамасыз ету шарттары барлық кандидаттар үшін бірдей және тең болуы керек.

Сайлау комиссиялары жергілікті атқарушы органдармен және жергілікті билік органдарымен бірлесе отырып, үміткерлердің сайлаушылармен арнайы ғимаратта кездесулерінің кестесін жасайды және оны бұқаралық ақпарат құралдарында жариялайды.

Плакаттарды, үнпарақтарды, ұрандар мен басқа да үгіт-насихат материалдарын жариялау үшін тиісті сайлау комиссиялары партиялық тізімде тұрған кандидаттарды қоспағанда, кандидаттарға бірдей мөлшерде ақша бөледі. Барлық үгіт-насихат материалдарында осы материалдарды шығарған ұйым, оларды басып шығару және тираждау орны, тапсырыс берген адамдар және қайдан қаражат төленгендігі туралы ақпарат болуы керек. Қазақстан Республикасынан тыс жерлерде үгіт-насихат материалдарын өндіруге, анонимді үгіт материалдарын таратуға тыйым салынады.

Жергілікті атқарушы органдар тиісті сайлау комиссияларымен бірге барлық кандидаттар үшін үгіт-насихат материалдарын орналастыру орындарын анықтайды

және оларды стендтермен, тақталармен, стендтермен жабдықтайды. Үгіт-насихат материалдары барлық кандидаттар үшін тең құқықты қамтамасыз ететін жағдайларда орналастырылады.

Үміткерлер тиісті объектінің иесінің рұқсатымен басқа жерлерде үгіт материалдарын орналастыруға құқылы.

Үгіт материалдарын ескерткіштерге, обелисктерге, тарихи, мәдени немесе сәулет құндылығы бар ғимараттар мен құрылыстарға, сондай-ақ дауыс беруге арналған үй-жайларға орналастыруға тыйым салынады.

Сайлау комиссиясының және сайлау учаскесінің үй-жайында кандидаттар туралы фотосурет және Орталық сайлау комиссиясы белгілеген стандартты ақпарат жиынтығы бар бірыңғай форматтағы кандидаттар туралы ақпарат болады.

Сайлау комиссиясының және сайлау учаскесінің үй-жайларында Орталық сайлау комиссиясы белгілеген стандартты ақпарат жиынтығымен бірыңғай форматта партиялық тізімдерін ұсынған саяси партиялар туралы ақпарат болады.

Кандидаттар, партиялық тізімдерін ұсынған саяси партиялар өздерінің сайлау қорларынан бұқаралық ақпарат құралдарында сөз сөйлеуге, сайлау алдындағы үгіт-насихат жүргізуге, қосымша үгіт материалдарын жариялауға, сондай-ақ көлік пен іссапар шығындарын төлеуге құқылы. Осы мақсатта басқа көздерден өзге де ақшаны тартуға, кандидаттардың сайлау қорларының қаражатынан төленбеген сайлау науқаны барысында кандидат пайдаланатын жеке және заңды тұлғалардың кез келген тауарларын, жұмыстары мен қызметтерін қабылдауға, аталған жеке және заңды тұлғаларға осы қызметтерді көрсеткені үшін кандидат тарапынан кез келген жәрдем көрсетуге тыйым салынады.

Сайлау науқанын өткізуге байланысты кандидаттарға, саяси партияларға қызмет көрсететін жеке және заңды тұлғалар олардан қызметті қабылдауға жазбаша келісімін алуы керек. Жазбаша келісімі жоқ адамдар Қазақстан Республикасының заңдарына сәйкес жауаптылықта болады.

Осы Конституциялық заңға сәйкес міндетті түрде жариялануға тиісті ақпарат жергілікті атқарушы органдар мен сайлау комиссияларының интернет-ресурстарында орналастырылады. Мерзімді басылымдарда республикалық және жергілікті бюджеттерде қарастырылған қаражат есебінен сайлау комиссияларының хабарламалары Орталық сайлау комиссиясы айқындайтын тәртіппен және мөлшерде жарияланады.

Сайлауға байланысты қоғамдық сауалнаманың нәтижелерін жариялау кезінде бұқаралық ақпарат құралдарында сауалнама жүргізген заңды тұлға, сауалнама жүргізген және оны төлеген адамдар, сауалнама жүргізу уақыты, ақпарат жинау әдісі, сұрақтың нақты тұжырымы, респонденттер саны және сауалнама нәтижелерінің қателік шегі көрсетілуі керек.

Қоғамдық пікірді сұрауды Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес тіркелген, қоғамдық пікірді сұрауды өткізудегі кемінде бес жылдық тәжірибесі бар, Орталық сайлау комиссиясына тиісті құжаттардың көшірмелерін алдын ала жазбаша түрде жіберген заңды тұлғалар жүргізуге құқылы. Орталық сайлау комиссиясына жіберілген хабарламада сауалнамаға қатысқан және осы салада тәжірибесі бар мамандар туралы, қоғамдық пікірді сұрау жүргізілетін аймақтар туралы және қолданылған талдау әдістері туралы ақпарат көрсетіледі.

Дауыс беру күнінен бес күн бұрын және дауыс беру күнінде сауалнамалардың нәтижелерін, сайлау нәтижелерінің болжамдарын, сайлауға қатысты басқа зерттеулерді, Интернетте кандидаттарды немесе саяси партияларды қолдауға дауыс беруге тыйым салынады.

Дауыс беру күні үй-жайда немесе сайлау учаскесінде қоғамдық пікірді сұрауға тыйым салынады. Бұл құқық бұзушылықты анықтаған кезде, "Қазақстан Республикасындағы сайлау туралы" Қазақстан Республикасының Конституциялық заңына қосымша "Бұқаралық ақпарат құралдары арқылы сайлау алдындағы үгіт-насихат жүргізу ережелерін және Қазақстан Республикасы Президентін, Қазақстан Республикасы Парламентінің депутаттарын, мәслихаттар депутаттарын, сондай-ақ өзге де органдардың мүшелерін сайлауды ақпараттық қамтамасыз ету арқылы жүргізу ережесін" басшылыққа алу керек. жергілікті өзін-өзі басқару ", Қазақстан Республикасы Орталық сайлау комиссиясының 2007 жылғы 25 маусымдағы № 90/178 қаулысымен бекітілген, оның 2-тармағында айқындалған Тұжырымдамалар: "сайлауды ақпараттық қолдау", "сайлау алдындағы үгіт-насихат", "сайлау пікірсайысы", "сөйлеу".

Сайлауды ақпараттық қолдау дегеніміз - сайлау алдындағы үгіт-насихат жұмыстарын қоспағанда, сайлаушыларға сайлау науқанына дайындық және оны өткізу туралы жедел және кең ақпарат беруге бағытталған шаралар жиынтығы.

Сайлау алдындағы үгіт-насихат - бұл Президентті, Парламент депутаттарын, Мәслихат депутаттарын, сондай-ақ өзге де жергілікті өзін-өзі басқару органдарының мүшелерін сайлау кезінде сайлаушыларды кандидатқа немесе саяси партияға қарсы немесе қарсы дауыс беруге шақыруға бағытталған қызмет.

Сөйлеу дегеніміз - кандидаттардың, партиялық тізімдер ұсынған саяси партиялар мен қоғамдық бірлестіктердің уәкілетті өкілдерінің сайлау алдындағы бағдарламасы туралы сайлаушыларға жеке үндеуі.

Сайлау алдындағы пікірсайыс дегеніміз - екі немесе одан да көп президенттікке үміткерлердің, Мәжіліс, Мәслихат депутаттығына кандидаттардың партиялық тізімдерін ұсынған саяси партиялар, әртүрлі әлеуметтік маңызды мәселелер, соның ішінде олардың сайлауалды бағдарламаларына қатысты пікірлерінің ашық түрде алмасуы.

Осылайша, түсіндірілген қылмыстық құрамның объективті жағы президенттікке кандидаттарға, депутаттарға немесе басқа сайланған лауазымдарға, олардың сенім

білдірілген адамдары мен саяси партияларға өздерінің сайлау алдындағы құқығын жүзеге асыруға кедергі келтіруге бағытталған іс-әрекеттерде (әрекетсіздікте) көрінеді.

Қылмыстың субъективті жағы ниет түрінде көрсетілуі мүмкін. Алайда, құқық бұзушылық абайсызда көрінуі мүмкін.

Құқық бұзушылықтың субъектісі жеке және заңды тұлғалар бола алады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 805-бабының 1-бөлігіне сәйкес, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 103-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтар прокурор әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғау туралы шешім қабылдаған істерге қатысты.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 684-бабының 1-бөлігіне сәйкес, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 103-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары қарайды.

Сонымен бірге, жеке тұлғалар Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 103-бабына сәйкес бұзылған құқықтарды қалпына келтіруге жүгінген кезде әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама жасалмайды. Бұл жағдайда істі сот құқық бұзушылық туралы хаттама жасамастан қарайды (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 807-бабы 1-бөлігінің 4) тармақшасы).

104-бап. Кандидаттар, саяси партиялар туралы көрінеу жалған ақпарат тарату

Сайлау нәтижелеріне ықпал ету мақсатында кандидаттар, саяси партиялар немесе олардың ар-намысына, қадір-қасиетіне және іскерлік беделіне нұқсан келтіретін өзге де әрекеттер жасау туралы көрінеу жалған ақпарат тарату -

жеке тұлғаларға - жиырма мөлшерінде, лауазымды адамдарға, шағын бизнес субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға - отыз мөлшерінде, орта бизнес үшін - қырық, ірі бизнес үшін - елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Тәуелсіз Мемлекеттер Достастығына мүше мемлекеттердегі демократиялық сайлаудың, сайлау құқықтары мен бостандықтарының стандарттары туралы Конвенцияның 10-бабының 1-тармағында (Кишинев, 2002 ж. 7 қазан) "әділ сайлау қағидатын ұстану сайлау процесінің барлық қатысушылары үшін тең құқықтық жағдай жасауды қамтамасыз етуі керек" делінген.

Кандидаттар, саяси партиялар туралы жалған ақпарат тарату және олардың ар-намысына, қадір-қасиетіне және іскерлік беделіне нұқсан келтіретін басқа да іс-әрекеттер кандидаттар мен сайлау процесіне қатысатын саяси партияларға тең емес мүмкіндіктер туғызады.

Жауапкерлігі түсіндірілген мақалада көзделген қылмыстың объектісі азаматтардың мемлекеттік органдарға және жергілікті өзін-өзі басқару органдарына сайлану және сайлану құқығымен байланысты қоғамдық қатынастар болып табылады. Атап айтқанда

, бұл мақала сайланатын лауазымға үміткерді қорғауға, сондай-ақ сайлау нәтижелеріне заңсыз ықпал ету әдістерінің алдын алуға арналған.

"Қазақстан Республикасындағы сайлау туралы" ҚР Конституциялық заңының 50-бабы 2-тармағының 5) тармақшасында "кандидаттар, саяси партиялар туралы көрінеу жалған мәліметтер таратылған немесе олардың ар-намысы мен қадір-қасиетіне нұқсан келтіретін өзге де іс-әрекеттер жасалған" жағдайда адам Қазақстан Республикасының заңдарында белгіленген әкімшілік және өзге де жауаптылықта болады деп бекітілген.

Қылмыстың объективтік жағы кандидаттар, саяси партиялар туралы жалған ақпарат тарату немесе олардың ар-намысына, қадір-қасиеті мен іскерлік беделіне нұқсан келтіретін өзге де әрекеттер жасауда көрінеді.

Субъективті жағы, кінәлі адам таратқан ақпараттың жалғандығын алдын ала біліп, осы әрекетті жасаған кезде, ниет білдіріледі.

Осы бапқа сәйкес квалификациялау кезінде құқық бұзушылықтың себептерін анықтау қажет, өйткені көрінеу жалған ақпарат тарату сайлау нәтижелеріне әсер етуді көздеуі керек. Басқаша айтқанда, сайлауда азаматтардың ерік-жігеріне әсер етуді қалайтын адам кандидаттар, саяси партиялардың ар-намысына, абыройына және іскерлік беделіне қасақана нұқсан келтіреді, олар туралы жалған ақпарат таратады.

Мәселен, азамат Б., сайлау нәтижелеріне әсер ету үшін парақшаны басып шығарып, басып шығарды, онда ол Мәслихат депутаты лауазымына үміткер болған азаматтың шет мемлекеттің азаматтығы бар екендігі, 80-жылдары бандитизм үшін сотталғандығы, сондай-ақ " төбесі "прокуратурасында. В. парақшалардағы ақпараттың сенімді емес екенін және депутаттыққа кандидат - азамат К. іскерлік беделіне нұқсан келтіретінін біліп, осы парақшаларды азаматтарға таратып берді.

Тағы бір мысал. Азамат Ж., сайлау науқаны кезінде сайлау нәтижелеріне әсер ету үшін Н. Елизарова көшесіндегі азаматтардың пәтерлеріне кіріп, С. саяси партиясы өзінің бағдарламалық құжатында билікке келгеннен кейін барлық жеке фирмалар мен кәсіпорындарды ұлттандырды деп жалған ақпарат берген. Азамат Ж. саяси партия туралы таратылған ақпараттың шынайылығы туралы білген.

Осы мақаланы таңдау кезінде таратылатын ақпарат шынымен жалған болуы керек екенін есте ұстаған жөн. Кандидат немесе саяси партия туралы шынайы ақпарат тарату, олардың ар-намысына, қадір-қасиетіне және іскерлік беделіне нұқсан келтірсе де, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 104-бабына сәйкес біліктілікке негіз бола алмайды.

Сонымен, сайлау науқаны кезінде азамат Н. кеңес уақытында прокурор ретінде С. партиясының мүшесі Кеңес Одағы қылмыстық кодексінің қазіргі кезде қылмыссыздандырылған баптары бойынша мемлекеттік айыптауды қолдайтынын мәлімдеді. Партия мүшесі С. туралы бұл ақпарат сенімді болды. Сондықтан Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 104-бабы бойынша әкімшілік жауапкершілік алынып тасталады.

Үміткерлердің, саяси партиялардың ар-намысына, қадір-қасиетіне және іскерлік беделіне нұқсан келтіретін басқа әрекеттерді орындау науқан кезінде қорлау туралы, этикалық емес мінез-құлық түрінде көрініс табуы мүмкін. Бұл жағдайда ұсақ бұзақылық пен Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 104-бабында көзделген әрекетті ажырата білу керек. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 104-бабына сәйкес осындай әрекеттер үшін тарту үшін мұндай мінез-құлықтың себебін нақты белгілеу қажет - бұл сайлау нәтижесіне әсер етеді.

Қылмыстың жалпы субъектісі болып табылады - жеке тұлғалар да, заңды тұлғалар да.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 805-бабының 1-бөлігіне сәйкес, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 104-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтар прокурор әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғау туралы шешім қабылдаған істерге қатысты.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 684-бабының 1-бөлігіне сәйкес, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 104-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары қарайды.

Сонымен бірге, жеке тұлғаларға Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 104-бабына сәйкес бұзылған құқықтарды қалпына келтіру туралы жүгінген кезде әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама жасалмайды. Бұл жағдайда істі сот құқық бұзушылық туралы хаттама жасамастан қарайды (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 807-бабы 1-бөлігінің 4) тармақшасы).

105-бап. Сайлау комиссиясының (республикалық референдум комиссиясының) мүшесінің құқықтарын бұзу

Сайлау комиссиясының (республикалық референдум комиссиясының) мүшесінің сайлау комиссиясының отырысында сөз сөйлеу, тиісті сайлау комиссиясының құзыретіне кіретін мәселелер бойынша ұсыныстар енгізу және олар бойынша дауыс беруді талап ету, өзі мүшесі болып табылатын сайлау комиссиясының құжаттары мен материалдарымен танысу, куәлік алу құқығын бұзу олардың көшірмелері, төменгі сайлау комиссиясының қызметін тексеру үшін -

отыз бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

"Қазақстан Республикасындағы сайлау туралы" Қазақстан Республикасы Конституциялық заңының 19-бабының 1-тармағында "сайлау комиссияларының мүшелері мемлекеттік органдардың өкілдері болып табылады және мемлекет қорғалады" деп көрсетілген. Қазіргі заманғы демократиялық сайлаудың халықаралық стандарттарының бірі мәртебесі мен өкілеттіктері конституциямен және заң актілерімен бекітілген олардың тәуелсіз және тәуелсіз сайлау органдары (сайлау комиссиялары) болып табылады.

Сайлау комиссиялары мүшелерінің ерекше мәртебесі дәл осы органдар конституциялық жүйе негіздерінің негізгі принципі - демократия қағидатын қамтамасыз етуге шақырылатындығымен анықталады. Бұл өз өкілеттіктерін жүзеге асыратын сайлау комиссияларының мүшелері сайлау құқықтары мен республикалық референдумға қатысу құқығын жүзеге асыруды "мүмкін емес" қамтамасыз етеді.

Тәуелсіз Мемлекеттер Достастығына мүше мемлекеттердегі демократиялық сайлаудың, сайлау құқықтары мен бостандықтарының стандарттары туралы Конвенцияның 11-бабының 1 және 5-тармақтары (Кишинев, 2002 ж. 7 қазан) сайлауға дайындық пен оны өткізу, азаматтардың сайлау құқықтары мен бостандықтарын қамтамасыз ету мен қорғауды көрсетеді. олардың сақталуын бақылау мәртебесі, құзыреті және өкілеттіктері конституциямен және заң актілерімен белгіленген сайлау органдарына (сайлау комиссияларына) жүктеледі.

Кеңес беру дауыс құқығымен сайлау органының мүшесі сайлау органының отырысында сөз сөйлеуге, сайлау органының құзыретіне кіретін мәселелер бойынша ұсыныстар енгізуге және осы мәселелер бойынша дауыс беруді талап етуге құқылы; сайлау органының іс-әрекетіне (әрекетсіздігіне) жоғары тұрған сайлау органына немесе сотқа шағымдану, заңдарда көзделген өзге де өкілеттіктерді жүзеге асыру құқығы.

"Қазақстан Республикасындағы сайлау туралы" Қазақстан Республикасы Конституциялық заңының 10-бабының 1 және 2-тармақтарына сәйкес Республикада сайлауды дайындауды және өткізуді ұйымдастыратын мемлекеттік сайлау органдары сайлау комиссиялары болып табылады. Сайлау комиссияларының бірыңғай жүйесін мыналар құрайды:

- республиканың Орталық сайлау комиссиясы;
- аумақтық сайлау комиссиялары;
- учаскелік сайлау комиссиялары.

"Республикалық референдум туралы" Қазақстан Республикасының Конституциялық заңының 20-бабының 1-тармағына сәйкес референдумды дайындау және өткізу:

1) Орталық референдум комиссиясының функцияларын жүзеге асыратын Қазақстан Республикасының Орталық сайлау комиссиясы;

2) аумақтық референдум комиссияларының функцияларын жүзеге асыратын Қазақстан Республикасының аумақтық сайлау комиссиялары;

3) учаскелік референдум комиссияларының функцияларын жүзеге асыратын учаскелік сайлау комиссиялары.

"Қазақстан Республикасындағы сайлау туралы" Қазақстан Республикасының Конституциялық заңының 19-бабында сайлау комиссиясы мүшесінің құқықтары бекітілген. Осы конституциялық заңның 19-бабының 5-тармағына сәйкес сайлау комиссиясының мүшесі:

1) шұғыл шешуді талап ететін жағдайларды қоспағанда, қырық сегіз сағат ішінде тиісті сайлау комиссиясының отырыстары туралы хабарланады;

2) сайлау комиссиясының отырысында сөз сөйлеуге, тиісті сайлау комиссиясының құзыретіне кіретін мәселелер бойынша ұсыныстар енгізуге және олар бойынша дауыс беруді талап етуге;

3) отырыстың басқа қатысушыларына күн тәртібіне сәйкес сұрақтар қою және оларға нақты жауаптар алу құқығы;

4) өзі мүше болып табылатын сайлау комиссиясының құжаттарымен және материалдарымен танысу, олардың куәландырылған көшірмелерін алу құқығы;

5) өзі тұрған сайлау комиссиясы мүшелерінің жалпы санының төрттен үшімен расталған уәкілеттілік бойынша төменгі деңгейдегі сайлау комиссиясының қызметін тексеруге;

6) Конституцияның, осы Конституциялық заңның және Қазақстан Республикасының өзге де заңнамасының, жалпы қабылданған этикалық нормалардың талаптарына сәйкес келуге;

7) өзіне жүктелген міндеттерді, сайлау комиссиясының және оның төрағасының, жоғары тұрған сайлау комиссиясының шешімдері мен нұсқауларын орындауға міндетті ;

8) азаматтардың сайлау құқықтары мен заңды мүдделерін сақтауды және қорғауды қамтамасыз етуге, шешім қабылдауда бейтараптық пен тәуелсіздік көрсетуге, партиялық тізім ұсынған кандидаттар мен саяси партиялардың қызметіне қоғамдық баға беруден бас тартуға міндетті;

9) өзі өкілі болып табылатын саяси партияның немесе өзге де қоғамдық бірлестіктің шешімдерімен байланысты емес және олардың мүдделерін қорғауға құқығы жоқ.

Құқық бұзушылықтың субъектісі жалпы - бұл дауыс беру құқығы, өйткені бұл адамдар олардың мүдделерін ескере отырып өз қызметін жүзеге асырады. Құқықбұзушылықтың жалпы объектісі - бұл мақалада көрсетілген адамдардың Қазақстан Республикасының сайлау (референдум) туралы заңнамасында белгіленген тәртіппен сайлау процесінде туындайтын құқықтары мен бостандықтары.

Құқық бұзушылықтың объективті жағы сайлау комиссиясы (республикалық референдум комиссиясы) мүшесінің сайлау комиссиясының отырысында сөз сөйлеу, тиісті сайлау комиссиясының құзыретіне кіретін мәселелер бойынша ұсыныстар енгізу және олар бойынша дауыс беруді өткізуді талап ету, өзі тұрған сайлау комиссиясының құжаттары мен материалдарымен танысу, олардың куәландырылған көшірмелерін алу, төмен тұрған сайлау комиссиясының қызметін тексеруді жүзеге асыру құқықтарының бұзылуынан көрінетін іс-әрекеттерден (әрекетсіздігінен) көрінеді.

Құқық бұзушылықтың субъектісі жалпы болып табылады - жеке немесе заңды тұлғалар.

Қылмыстың субъективтік жағы кез-келген абайсыздықты ниет түрінде білдірілуі мүмкін.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 805-бабының 1-бөлігіне сәйкес, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 105-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтар прокурор әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғау туралы шешім қабылдаған істерге қатысты.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 684-бабының 1-бөлігіне сәйкес, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 105-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары қарайды.

Сонымен бірге, жеке тұлғалар Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 105-бабына сәйкес бұзылған құқықтарды қалпына келтіруге жүгінген кезде әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама жасалмайды. Бұл жағдайда істі сот құқық бұзушылық туралы хаттама жасамастан қарайды (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 807-бабы 1-бөлігінің 4) тармақшасы).

106-бап. Азаматтардың сайлаушылар тізімімен танысу құқығының бұзылуы

Сайлау комиссиясының (республикалық референдум комиссиясының) мүшесінің азаматтардың сайлаушылар тізімімен (таңдаушылармен, республикалық референдумға қатысуға құқығы бар адамдардың тізімімен) танысу құқығын бұзуы, немесе сайлау комиссиясы келіп түскен күні өтінішті қараудың болмауы немесе азаматқа жазбаша шешім шығарудан бас тарту туралы сайлаушылар тізіміне (таңдаушылар, республикалық референдумға қатысуға құқығы бар адамдардың тізімі) өзгерістер енгізу туралы өтінішті қабылдамау себептері немесе орындалмады сайлаушылар тізімін түзету туралы сот шешімі (таңдаушылар, республикалық референдумға қатысуға құқығы бар тұлғалар тізімі):

ескерту жасауға немесе отыз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Жауапкерлігі түсіндірілген бапта көзделген құқық бұзушылықтың объектісі азаматтардың сайлау құқығымен, референдумға қатысу құқығымен, атап айтқанда азаматтардың сайлаушылар тізімімен (референдумға қатысуға құқығы бар адамдардың тізімі) байланысты қоғамдық қатынастар болып табылады.

"Қазақстан Республикасындағы сайлау туралы" Қазақстан Республикасының Конституциялық заңының 24-бабына сәйкес Президентті, Парламент Мәжілісінің және Мәслихаттардың депутаттарын, өзге де жергілікті өзін-өзі басқару органдарының мүшелерін сайлау кезінде сайлаушылар тізімдері жасалады. Таңдаушылардың тізімі Сенат депутаттарын сайлау кезінде жасалады.

Азаматты белгілі бір сайлау учаскесінде сайлаушылар тізіміне енгізудің себебі оның осы сайлау учаскесінің аумағында тұрғылықты жері бойынша тіркелу фактісі болып табылады.

Сайлаушылар тізімдері алфавиттік немесе басқа ретпен жасалады. Тізімде тегі, аты, әкесінің аты, туған жылы (он сегіз жасқа толғанда - қосымша күн мен ай), жеке сәйкестендіру нөмірі және сайлаушының тұрғылықты жерінің мекен-жайы көрсетіледі. Таңдаушылардың тізімі алфавиттік немесе басқа тәртіппен жасалады және олардың аты-жөні, әкесінің аты, туған жылы, жеке сәйкестендіру нөмірі, сайлаушы депутат болып табылатын мәслихаттың атауы және оның тұрғылықты жері көрсетіледі.

Тұрғылықты жері бойынша сайлаушылардың тізімін тиісті жергілікті атқарушы орган жеке тұлғалардың мемлекеттік дерекқоры негізінде жасайды.

Әр сайлаушы сайлау жарияланған немесе тағайындалған кезден бастап тиісті жергілікті атқарушы органда сайлаушы ретінде тіркелуге құқылы.

Егер сайлаушы сайлауға дейін отыз күн бұрын оның тіркелген күні сайлау учаскесіне келе алмайтындығы туралы хабардар болса, ол жергілікті атқарушы органға жазбаша өтінішпен жүгінуге құқылы сайлаушылардың тиісті тізіміне енгізу туралы өтініш.

Азамат өтініш берген кезде жергілікті атқарушы орган азаматты тіркеу орны бойынша сайлаушылар тізімінен шығаруды және оны азамат дауыс беретін учаскенің сайлаушылар тізіміне енгізуді ұйымдастырады.

Әрбір сайлау учаскесіндегі сайлаушылар тізіміне сайлау учаскесі құрылған әкім қол қояды және дауыс беру басталғанға дейін жиырма күн қалғанда актімен ұсынылады.

Сайлаушылар мен сайлау учаскелерінің шекаралары туралы ақпаратты әр жылдың 1 шілдесі мен 1 қаңтарына дейін жергілікті атқарушы орган электрондық нысанда тиісті аумақтық сайлау комиссияларына ұсынады, бұл салыстырып тексеруді және жоғары сайлау комиссияларына ақпарат беруді қамтамасыз етеді.

Салыстыру және есеп беру тәртібін Орталық сайлау комиссиясы айқындайды.

Жергілікті атқарушы органдардың лауазымды тұлғалары сайлаушылар тізімдерінің, сондай-ақ тиісті сайлау комиссиясы ұсынған сайлаушылар туралы мәліметтердің дұрыстығына жауап береді.

Орта арнаулы және жоғары оқу орындарындағы студенттер, сонымен қатар жатақханада тұратын күндізгі оқудың кәсіптік оқу бағдарламалары жатақхана орналасқан жерде сайлаушылар тізіміне енгізіледі.

Әскери бөлімдерде орналасқан әскери сайлаушылардың, сондай-ақ олардың отбасы мүшелерінің және әскери бөлімдер орналасқан жерлерде тұратын басқа сайлаушылардың тізімдері әскери бөлімдердің командирлері берген мәліметтер негізінде жасалады.

Демалу үйлерінде, санаторийлерде, стационарлық емдеу мекемелерінде, азаматтардың орналасуы алыс және қол жетімді емес жерлерде, мал округтерінде, сотқа дейінгі және уақытша ұстау изоляторларында, сондай-ақ Қазақстан Республикасының өкілдіктерінде құрылған сайлау учаскелеріндегі сайлаушылардың тізімі шет мемлекеттерде, Қазақстан Республикасына тиесілі және сайлау күні жүзетін

кемелерде қолмен ұсынылған мәліметтер негізінде жасалады. Осы мекемелердің жүргізушілер, тиісті әкімдер, өкілдіктер және кеме капитандарының бастықтары.

Уақытша тұру орындарында (демалыс үйлерінде, санаторийлерде, стационарлық емдеу орындарында, мал шаруашылығы аудандарында, сотқа дейінгі және уақытша ұстау изоляторларында, сондай-ақ Қазақстан Республикасының шет мемлекеттердегі миссияларындағы, кемелердегі, сайлау учаскелеріндегі сайлаушылардың тізімдері Қазақстан Республикасына тиесілі және сайлау күні орналасқан) дауыс беру күнінің алдындағы күні міндетті түрде нақтылануға жатады.

Парламент Сенатының депутаттарын сайлау бойынша таңдаушылардың тізімдерін тиісті облыстық, қалалық (республикалық маңызы бар қала және Республика астанасы) хатшысының ұсынысы бойынша тиісті аумақтық сайлау комиссиялары жасайды.

Дауыстарды санау басталғаннан кейін сайлаушылардың (таңдаушылардың) тізіміне өзгерістер енгізуге тыйым салынады.

"Қазақстан Республикасындағы сайлау туралы" Қазақстан Республикасының Конституциялық заңының 26-бабына сәйкес азаматтардың тұрғылықты жері бойынша құрылған сайлау учаскелеріндегі сайлаушылар тізімдері сайлаушыларға тиісті сайлау комиссиялары дауыс беру күніне он бес күн қалғанда қарау үшін ұсынылады.

Сайлау учаскелерінде, әскери бөлімдерде, Қазақстан Республикасына тиесілі кемелерде, демалыс үйлерінде, санаторийлерде, стационарлық емдеу мекемелерінде, шалғай және қол жетімді емес жерлерде орналасқан азаматтардың сайлау учаскелеріндегі сайлаушылар тізімдері; сайлаушыларға танысу үшін мал шаруашылығы аудандары, сотқа дейінгі және уақытша ұстау изоляторларында, Қазақстан Республикасының шет елдердегі мекемелерінде Дауыс беру күніне бес күн қалғанда; басқа жергілікті өзін-өзі басқару органдарының мүшелерін сайлау кезінде құрылған сайлау учаскелерінде - дауыс беру күніне жеті күн қалғанда.

Сенат депутаттарын сайлау бойынша таңдаушылардың тізімі жергілікті бұқаралық ақпарат құралдарында жариялануға ұсынылады, сондай-ақ сайлауға кемінде жеті күн қалғанда облыстардың, республикалық маңызы бар қаланың және астананың мәслихаттарының интернет-ресурстарында орналастырылады.

Азаматтарға (таңдаушыларға) тиісті сайлау комиссияларының үй-жайларындағы сайлаушылардың (таңдаушылардың) тізімдерімен танысуға, сондай-ақ оларда сайлаушылар (таңдаушылар) туралы мәліметтердің дұрыстығын тексеруге мүмкіндік беріледі.

Дауыс беру күнін қоспағанда, учаскелік сайлау комиссияларының жұмыс кестесін тиісті аумақтық сайлау комиссиялары анықтайды.

Әрбір азамат (таңдаушы) өзі туралы мәліметтерді сайлаушылар тізімінде тексеруге және тізімге енгізілмегеніне, дұрыс енгізілмегеніне немесе тізімнен шығарылуына шағымдануға, сондай-ақ тізімдегі сайлаушы (таңдаушы) туралы мәліметтердің дәл еместігі туралы шағымдануға құқылы. Сайлаушылар тізіміне енгізу қажеттілігі туралы

мәліметтерді, олардан алып тастауды немесе сайлаушылар тізіміндегі түзетулерді сайлау комиссиясы өтініш келіп түскен күні тиісті сайлау комиссиясы қарайды. Өтініш қабылданбаған жағдайда сайлау комиссиясы өтініш берушіге оның өтінішінен бас тарту туралы дәлелді шешімнің көшірмесін дереу береді. Шешімге шағым келіп түскен күні қарайтын сайлау комиссиясының орналасқан жері бойынша тиісті сотқа шағымдануға болады. Егер шешім өтініш беруші үшін оң болса, сайлаушылар (таңдаушылар) тізіміне түзету енгізу немесе тізімге енгізілмеген сайлаушыны сайлау комиссиясы дереу енгізеді.

Түсіндірілген әкімшілік құқық бұзушылықтың объективтік жағы іс-әрекетте (әрекетсіздікте) көрініс табуы мүмкін, ол былай білдіріледі:

- азаматтардың сайлау комиссиясының (республикалық референдум комиссиясының) мүшелерінің сайлаушылар тізімімен (таңдаушылармен, республикалық референдумға қатысуға құқығы бар адамдардың тізімімен) танысу құқығын бұзған кезде;

- сайлау комиссиясының өтініш түскен күні қаралмауы;

- азаматқа сайлаушылар тізіміне өзгерістер енгізу туралы өтінішті қабылдамау себептерін көрсете отырып, шешімнің көшірмесін жазбаша нысанда беруден бас тарту (таңдаушылар, республикалық референдумға қатысуға құқығы бар адамдардың тізімі);

- сайлаушылар тізімін түзету туралы сот шешімін бірден орындамау (таңдаушылар, республикалық референдумға қатысуға құқығы бар адамдар тізімі).

Әкімшілік құқық бұзушылықтың субъектісі - сайлау комиссиясының (республикалық референдум комиссиясының) арнайы мүшесі.

Субъективтік жағы ниет немесе немқұрайлылық түрінде де көрсетілуі мүмкін.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 805-бабының 1-бөлігіне сәйкес, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 106-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтар прокурор әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғау туралы шешім қабылдаған істерге қатысты.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 684-бабының 1-бөлігіне сәйкес, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 106-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары қарайды.

Сонымен бірге, жеке тұлғаларға Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 106-бабына сәйкес бұзылған құқықтарды қалпына келтіру туралы жүгінген кезде әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама жасалмайды. Бұл жағдайда істі сот құқық бұзушылық туралы хаттама жасамастан қарайды (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 807-бабы 1-бөлігінің 4) тармақшасы).

107-бап. Сайлаушылар тізімдерін жасау үшін сайлаушылар туралы жалған ақпарат беру (республикалық референдумға қатысуға құқығы бар азаматтар)

1. Жергілікті атқарушы органдардың лауазымды адамдарының сайлаушылар туралы (республикалық референдумға қатысуға құқығы бар азаматтар) сайлаушылардың тізімдерін жасау үшін дұрыс емес ақпарат беруі (референдумға қатысуға құқығы бар азаматтар) -

жиырма бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Жергілікті атқарушы органдардың лауазымды адамдары сайлаушылардың жалған тізімдерін (республикалық референдумға қатысуға құқығы бар азаматтар) тиісті сайлау комиссиясына ұсынуы -

отыз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. "Қазақстан Республикасындағы сайлау туралы" Қазақстан Республикасы Конституциялық заңының 25-бабына сәйкес сайлаушылар тізімінде:

1) белсенді сайлау құқығы бар Республика азаматтары қосылады;

2) азаматтар тиісті сайлау учаскелерінің аумағында тұрғылықты жері бойынша есепке алынады.

Уақытша тіркелген азаматтар жергілікті атқарушы органға өтініштері негізінде сайлаушылар тізіміне тұрақты тіркелген жеріндегі тізімнен шығарыла отырып енгізіледі;

3) демалыс үйлерінде, санаторийлерде, стационарлық емдеу мекемелерінде, азаматтардың алыс және қол жетімді емес аудандарда, мал округтерінде, сотқа дейінгі және уақытша ұстау изоляторларында, Қазақстан Республикасына тиесілі кемелерде құрылған сайлау учаскелерінде және сайлау күні жүзіп, дауыс беру күні аталған мекемелер мен ұйымдарда немесе кеме бортында болатын барлық азаматтар қосылады;

4) әскери бөлімдерге әскери бөлімдерде орналасқан барлық әскери қызметшілер, сондай-ақ олардың отбасы мүшелері және әскери бөлімдер орналасқан жерлерде тұратын басқа сайлаушылар қосылады. Әскери бөлімдерден тыс жерде тұратын әскери қызметкерлер жалпы негізде тұрғылықты жер бойынша сайлаушылар тізіміне енгізіледі;

5) Қазақстан Республикасының шет мемлекеттердегі өкілдіктеріндегі сайлау учаскелеріне тиісті шет мемлекетте ұзақ сапар шегіп жүрген немесе жүрген және Республика азаматының жарамды паспорты бар барлық азаматтар енгізіледі. Шет елдерге жеке шақыру, іссапар, іссапар және туристік сапарлармен келген Республика азаматтары учаскелік сайлау комиссиясына жүгінген кезде және егер оларда Қазақстан Республикасы азаматының паспорты болса, сайлаушылар тізіміне енгізіледі.

Таңдаушылар тізіміне барлық депутаттар кіреді:

1) облыста орналасқан мәслихаттар;

2) тиісінше республикалық маңызы бар қала мен Республика астанасының мәслихаты.

Азамат (таңдаушы) сайлаушылардың (таңдаушылардың) бір ғана тізіміне енгізілуі мүмкін.

Аталған Конституциялық заңның 26-1-бабына сәйкес әр сайлау учаскесіндегі сайлаушылар тізімдері актімен учаскелік сайлау комиссиясына дауыс беру басталғанға дейін жиырма күн бұрын электронды түрде және (немесе) қағаз түрінде, аумақтық комиссияға электронды түрде беріледі.

Сайлаушылар тізіміне өзгерістер енгізілген жағдайда учаскелік сайлау комиссиясы бұл туралы жоғары тұрған сайлау комиссиясына хабарлайды.

Төмендегі аумақтық сайлау комиссиялары сайлаушылар тізімдерін жоғары тұрған комиссияға Қазақстан Республикасының азаматтары - сайлаушыларының электрондық тізіліміне енгізу үшін электронды түрде ұсынады.

Дауыс беруге арналған сайлаушылар тізімдерін жасау, сондай-ақ оларды сайлау комиссияларына ұсыну тәртібін Орталық сайлау комиссиясы айқындайды.

Қазақстан Республикасы Орталық сайлау комиссиясының 2018 жылғы 23 тамыздағы № 11/197 қаулысымен бекітілген "Дауыс беру үшін сайлаушылар тізімдерін қалыптастыру, сондай-ақ оларды сайлау комиссияларына ұсыну ережелерінің" 10-тармағына сәйкес сайлаушылар тізіміне:

1) белсенді сайлау құқығы бар Республика азаматтары қосылады;

2) азаматтар тиісті сайлау учаскелерінің аумағында тұрғылықты жері бойынша есепке алынады.

3) демалыс үйлерінде, санаторийлерде, стационарлық емдеу мекемелерінде, азаматтардың алыс және қол жетімді емес аудандарда, шалғайдағы мал өсіру аудандарында, сотқа дейінгі және уақытша ұстау изоляторларында, Қазақстан Республикасына тиесілі кемелерде құрылған сайлау учаскелерінде және дауыс беру күнінде жүзіп жүргендерге, дауыс беру күні аталған мекемелер мен ұйымдарда немесе кеме бортында болатын, барлық азаматтар кіреді. ДЕРЕКТЕРДІ, осы мекемелердің басшылары, тиісті әкімдер мен тамырлардың капитандар атынан;

4) әскери бөлімдерде әскери бөлімдерде орналасқан барлық әскери қызметшілер, сондай-ақ әскери бөлімдер орналасқан жерлерде тұратын олардың отбасы мүшелері және басқа сайлаушылар әскери бөлімдердің командирлері берген мәліметтер негізінде енгізіледі. Әскери бөлімдерден тыс жерде тұратын әскери қызметкерлер жалпы негізде тұрғылықты жер бойынша сайлаушылар тізіміне енгізіледі;

5) Қазақстан Республикасының шет мемлекеттердегі өкілдіктеріндегі сайлау учаскелеріне тиісті шет мемлекетте ұзақ сапар шегіп жүрген немесе жүрген және Республика азаматының жарамды паспорты бар барлық азаматтар енгізіледі. Шет елдерге жеке шақыру, іссапар, іссапар және туристік сапарлармен келген Республика азаматтары учаскелік сайлау комиссиясына жүгінген кезде және егер оларда Қазақстан Республикасы азаматының паспорты болса, сайлаушылар тізіміне енгізіледі.

Орта арнаулы және жоғары оқу орындарындағы студенттер, сонымен қатар жатақханада тұратын күндізгі оқудың кәсіптік оқу бағдарламалары жатақхана орналасқан жерде сайлаушылар тізіміне енгізіледі.

"Дауыс беру үшін сайлаушылар тізімдерін қалыптастыру, сондай-ақ оларды сайлау комиссияларына ұсыну ережелерінің" 11-тармағына сәйкес "азамат сайлаушылардың бір ғана тізіміне енгізілуі мүмкін."

Құқық бұзушылықтың нысаны - сайлаушылардың тізімдерін жасау үшін сайлаушылар туралы ақпарат берудің белгіленген тәртібі (республикалық референдумға қатысуға құқығы бар азаматтар).

Объективті жағы жергілікті атқарушы органдарға сайлаушылардың (республикалық референдумға қатысуға құқығы бар) сайлаушылардың тізімдерін жасау үшін (референдумға қатысуға құқығы бар азаматтар) дұрыс емес ақпарат ұсынған лауазымды адамдардың іс-әрекеттерінде көрінеді.

Ерекше құқық бұзушылықтың мәні болып сайлаушылар (республикалық референдумға қатысуға құқығы бар азаматтар) туралы ақпарат беруге құзыретті лауазымды адамдар табылады.

Субъективті жағы ниет пен немқұрайлылық түрінде де көрініс табуы мүмкін.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 805-бабының 1-бөлігіне сәйкес, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 107-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтар прокурор әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғау туралы шешім қабылдаған істерге қатысты.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 684-бабының 1-бөлігіне сәйкес, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 107-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары қарайды.

Сонымен бірге, жеке тұлғаларға Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 107-бабына сәйкес бұзылған құқықтарды қалпына келтіру туралы жүгінген кезде әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама жасалмайды. Бұл жағдайда істі сот құқық бұзушылық туралы хаттама жасамастан қарайды (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 807-бабы 1-бөлігінің 4) тармақшасы).

108-бөлім. Тең сайлау құқығы талаптарын бұзу

Екі немесе одан да көп рет немесе басқа сайлаушы үшін тең сайлау құқығы талаптарын бұзу -

жиырма бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ _____

Тең сайлау құқығы идеясы азаматтардың сайлауға және сайлану құқығын жүзеге асыра отырып, тең негізде қатысатындығын көрсетеді. Басқаша айтқанда, бұл белсенді және пассивті сайлау құқығын жүзеге асырумен тікелей байланысты. Барлық сайлаушылар бір-біріне қатысты тең дауыс санына ие және бұл сан бөлінген мандаттар

санына сәйкес келеді. Бір мандатты сайлау округтеріндегі сайлауға қатысты теңдік қағидасы "бір сайлаушы - бір дауыс" формуласымен бекітілген. Әр түрлі мандатары бар көп мандатты округтерде әр сайлаушы бірдей дауыс санына ие. Тең сайлау құқығы қағидаты депутаттыққа кандидаттарға, сайланған лауазымды адамдарға мемлекеттік органдарға және жергілікті өзін-өзі басқаруға толықтай қолданылады. Әдетте, олар сайлауға тең құқылы және бірдей жауапкершілікпен қатысады.

Әділ пікір бойынша, Ю.А. Дмитриева және В.Б. Израильдегі "сайлаудағы теңдік, ең алдымен, сайлаушының тек бір сайлау учаскесінің тізіміне енгізіліп, дауыс беруге бір рет қатысуы мүмкіндігімен жүзеге асырылады. "Әр кандидатқа бірдей бюллетень беріледі, оның қалауы басқа азаматтардың еркі сияқты маңызды".

БҰҰ Бас Ассамблеясының 1948 жылғы 10 желтоқсандағы 217 А (III) қарарымен қабылданған Адам құқықтарының жалпыға бірдей декларациясының 21-бабының 3-тармағында "халықтың еркі - мемлекеттік биліктің негізі; бұл кез-келген және тең сайлау құқығымен жасырын дауыс беру арқылы немесе дауыс беру бостандығын қамтамасыз ететін басқа да баламалы нысандармен өткізілетін мерзімді және қатаң сайлауларда көрініс табуы керек".

ҚР 2005 жылғы 28 қарашадағы № 91 Заңымен ратификацияланған, 1966 жылғы 16 желтоқсанда Нью-Йоркте жасалған азаматтық және саяси құқықтар туралы халықаралық пактінің 25-бабына сәйкес "әрбір азаматтың 2-бапта айтылған қандай да бір кемсітушіліксіз және негізсіз шектеусіз құқығы мен мүмкіндігі болуы тиіс.:

а) тікелей және еркін сайланған өкілдер арқылы қоғамдық істерді жүргізуге қатысуға;

б) жалпыға бірдей және тең сайлау құқығы негізінде жасырын дауыс беру арқылы және сайлаушылардың ерік-жігерін еркін білдіруді қамтамасыз ететін нақты мерзімді сайлауда дауыс беруге және сайлануға;

в) өз елінде Мемлекеттік қызметке теңдіктің жалпы шарттарында рұқсат етілсін".

Қазақстан Республикасы Конституциясының 33-бабының 2-тармағына сәйкес Республика азаматтары мемлекеттік органдарға және жергілікті өзін-өзі басқару органдарына сайлануға және сайлануға құқылы.

"Қазақстан Республикасындағы сайлау туралы" Қазақстан Республикасының Конституциялық заңының 5-бабында сайлаушылар Президенттің, Парламент Мәжілісінің депутаттарын, партиялық тізімдерде және республиканың мәслихаттарында сайланған сайлауларға қатысады және олардың әрқайсысы сәйкесінше бір бюллетеньде бір дауысқа ие болады деп белгіленген. Сайлаушылар Республиканың өзге де жергілікті өзін-өзі басқару органдарының мүшелерін сайлауға тең негізде қатысады және олардың әрқайсысы тең дауыстарға ие. Кандидаттарға тең құқықтар мен сайлауға қатысу шарттары қамтамасыз етілген.

Тең сайлау құқығы принципін қамтамасыз ету үшін аталған Конституциялық заңның 37-бабы 2-тармағының 2-абзацында "бюллетеньдер сайлау учаскесіндегі

сайлаушылар санына тең мөлшерде сайлау учаскесіндегі сайлаушылар санының 1 пайызына тең мөлшерде жасалады" деп белгіленген.

Бюллетеньдер сайлау учаскесіндегі сайлаушылар санына тең мөлшерде, осы округтегі сайлаушылардың жалпы санының 1 проценті резервімен жасалады.

Саяси ғылымда жаңа термин "карусель" (кейде "хоровод", "тікұшақ", "круиз") енгізілді - бұл сайлаушыны сатып алумен және әр түрлі учаскелердегі сол бір адамдардың қайтадан дауыс беруімен байланысты дауыс беру нәтижелерін бұрмалау әдісі. Бұзушы сайлау учаскесіне кірер алдында толтырылған бюллетенді сайлаушыға береді. Ол урнаға түсіріледі, ал жаңа берілген іс-әрекетті ұйымдастырушыға учаскеден шыққаннан кейін беріледі. Ол сайлаушыларды сатып алудың басқа әдістерінен кейінгі төлеммен ерекшеленеді. Мұндай әрекеттердің алдын алу мақсатында заң шығарушы ӘҚБтК-нің 108-бабын енгізді.

Осылайша, бұл құқық бұзушылықтың ортақ нысаны азаматтардың сайлау құқығы, тікелей объект - тең сайлау құқығы қағидаты.

Түсіндірілген әкімшілік құқық бұзушылықтың объективтік жағы тең сайлау құқығы талаптарын бұзуға бағытталған іс-әрекеттерде көрінеді немесе:

- екі немесе одан көп рет дауыс беру;
- басқа сайлаушыға дауыс беру.

Қылмыстың субъектісі жалпы болып табылады - 18 жасқа толған адам (белсенді сайлау құқығы).

Субъективтік жағы ниет түрінде көрсетілуі мүмкін.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 805-бабының 1-бөлігіне сәйкес, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 108-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтар прокурор әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғау туралы шешім қабылдаған істерге қатысты.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 684-бабының 1-бөлігіне сәйкес Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 108-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары қарайды.

Сонымен бірге, жеке тұлғалар Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 108-бабына сәйкес бұзылған құқықтарды қалпына келтіруге жүгінген кезде әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама жасалмайды. Бұл жағдайда істі сот құқық бұзушылық туралы хаттама жасамастан қарайды (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 807-бабы 1-бөлігінің 4) тармақшасы).

109-бап. Шетелдіктердің, азаматтығы жоқ адамдардың, шетелдік заңды тұлғалардың және халықаралық ұйымдардың кандидаттарды, партиялық тізімді ұсынған саяси партияларды ұсынуға және сайлауға кедергі келтіретін және (немесе) сайлауға ықпал ететін іс-шараларды сайлауда белгілі бір нәтижеге қол жеткізу үшін жүзеге асыруы

Шетелдіктердің, азаматтығы жоқ адамдардың, шетелдік заңды тұлғалардың және халықаралық ұйымдардың кандидаттарды, партиялық тізімді ұсынған саяси партияларды ұсынуға және сайлауға кедергі келтіретін және (немесе) сайлауға ықпал ететін іс-шараларды сайлауда белгілі бір нәтижеге қол жеткізу үшін жүзеге асыруы,

жеке тұлғаларға Қазақстан Республикасынан әкетілген немесе онсыз әкетілген отыз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде, заңды тұлғаларға мың айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Конституцияның 3-бабының 1 және 2-тармақтарында халық мемлекеттік биліктің бірден-бір қайнар көзі болып табылады. Халық билікті тікелей республикалық референдум және еркін сайлау арқылы жүзеге асырады, сондай-ақ өз билігін жүзеге асыруды мемлекеттік органдарға тапсырады.

Шетелдіктердің, азаматтығы жоқ адамдардың, шетелдік заңды тұлғалардың және халықаралық ұйымдардың кандидаттарды, партиялық тізімді ұсынған саяси партияларды ұсынуға және сайлауға ықпал ететін іс-әрекеттерді нақты сайлау нәтижесіне қол жеткізу үшін жүзеге асыруы мемлекеттің егемендігін тікелей бұзады.

Мамандандырылған әдебиеттерде мемлекеттің егемендігі мемлекеттік биліктің үстемдігінде, оның біртұтастығында, тәуелсіздігі мен тәуелсіздігінде көрініс табатыны айтылған. Мемлекеттің егемендігі оның барлық ішкі және сыртқы істеріне, ал кеңістікте - мемлекеттің бүкіл аумағында қолданылады.

Халықтың ерік-жігерінің үстемдігі халықтың Конституция қабылдауы және басқа да нормативтік-құқықтық актілер арқылы конституциялық қатынастардың бүкіл жүйесін анықтауы, мемлекеттің нысандарын белгілеуі, мемлекеттік билік және жергілікті өзін-өзі басқару органдарын құруы және олардың қызметіне бақылау жасауында.

Мемлекеттің істерін басқаруға шетелдіктер, азаматтығы жоқ адамдар, шетелдік және халықаралық ұйымдар араласуы Қазақстан Республикасының егемендігін бұзуды білдіреді.

"Шетелдіктердің құқықтық мәртебесі туралы" 1995 жылғы 19 маусымдағы № 2337 Қазақстан Республикасы Заңының 2-бабына сәйкес Қазақстан Республикасындағы шетелдіктер - бұл Қазақстан Республикасының азаматтары болып табылмайтын және басқа мемлекеттің азаматтығына жататындығын растайтын адамдар. Қазақстан Республикасының азаматы болып табылмайтын және басқа мемлекеттің азаматтығына жататындығы туралы дәлелдемелері жоқ тұлғалар азаматтығы жоқ адамдар деп танылады.

"Шетелдіктердің құқықтық мәртебесі туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 3-бабының 3-тармағына сәйкес "шетелдіктердің өздерінің құқықтары мен бостандықтарын пайдалану Қазақстан Республикасының мүдделеріне, оның азаматтарының және басқа тұлғалардың құқықтары мен заңды мүдделеріне нұқсан

келтірмеуі керек және олар Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген міндеттемелерді орындаудан ажырамайды".

Қазақстан Республикасындағы шетелдіктер өкілді және басқа сайланған мемлекеттік органдар мен лауазымдарға сайлана алмайды және сайлана алмайды, сондай-ақ республикалық референдумдарға қатыса алмайды ("Шетелдіктердің құқықтық жағдайы туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 19-бабы).

"Шетелдіктердің құқықтық мәртебесі туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 29-бабында "егер Қазақстан Республикасының заңнамалық актілерінде өзгеше көзделмесе, осы Заңның ережелері азаматтығы жоқ адамдарға қолданылады" делінген.

Сыртқы істер министрлігінің ресми мәліметтеріне сәйкес, Қазақстан Республикасы 70-тен астам халықаралық және аймақтық ұйымдардың, қорлардың, бағдарламалар мен агенттіктердің қатысушысы болып табылады: Біріккен Ұлттар Ұйымының (БҰҰ), Атом энергиясы жөніндегі халықаралық агенттіктің (МАГАТЭ), Ядролық сынақтарға жаппай тыйым салу жөніндегі ұйымның Дайындық комиссиясының мүшесі болып табылады (ПК ОДВЗЯИ), Халықаралық қайта құру және даму банкі (ХҚДБ), Дүниежүзілік сауда ұйымы (ДСҰ) (бақылаушы мәртебесі), Ғаламдық экологиялық қор (ҒЭҚ), Біріккен Ұлттар Ұйымының білім, ғылым және мәдениет ұйымы (ЮНЕСКО), Біріккен Ұлттар Ұйымының Азық-түлік және ауылшаруашылық ұйымы (ФАО), Дүниежүзілік денсаулық сақтау ұйымы (ДДСҰ), Дүниежүзілік зияткерлік меншік ұйымы (ДЗМҰ), Халықаралық телекоммуникациялық одақ (ХТО), Дүниежүзілік метеорологиялық ұйым (ДМҰ), Дүниежүзілік туристік ұйым (ЮНВТО), Дүниежүзілік пошта одағы (ДПО), Халықаралық теңіз ұйымы (ХТҰ), Халықаралық азаматтық авиация ұйымы (ИКАО), Халықаралық эпизоотикалық бюро (ХЭБ), Халықаралық стандарттау ұйымы, Халықаралық Көші-қон ұйымы (МОМ), Халықаралық қаржы корпорациясы (ХҚК), Біріккен Ұлттар Ұйымының Өнеркәсіпті дамыту ұйымы (ЮНИДО), БҰҰ Еуропалық экономикалық комиссиясы (ЕЭК), Біріккен Ұлттар Ұйымының Азия және Тынық мұхиты үшін экономикалық және әлеуметтік комиссиясы (ЭСКАТО), Біріккен Ұлттар Ұйымының сауда жөніндегі конференциясы және Даму (ЮНКТАД), Халықаралық полиция (INTERPOL), Дүниежүзілік азық-түлік бағдарламасы (БҰҰ Дүниежүзілік Азық-түлік бағдарламасы), БҰҰ Даму бағдарламасы (БҰҰДБ), Біріккен Ұлттар Ұйымының Қоршаған ортаны қорғау бағдарламасы (ЮНЕП), БҰҰ Балалар қоры (ЮНИСЕФ), Халықаралық Ауылшаруашылық дамыту қоры (ХАДҚ), Парламентаралық одақ, СПИД, туберкулез және безгекпен күрес жөніндегі жаһандық қор, Дүниежүзілік табиғат қоры (WWF), Біріккен Ұлттар Ұйымының Популяциялық қоры (ЮНФПА), Қосылмау қозғалысы (байқаушы ретінде), Халықаралық даму қауымдастығы (ХДК), Халықаралық Қызыл Крест Комитеті, Халықаралық Қызыл Крест және Қызыл Жарты Ай қоғамдарының Федерациясы, Халықаралық Жанармалы Энергия Агенттігі (IRENA), Халықаралық Көрме Бюросы, Инвестицияларды кепілдендіру жөніндегі көпжақты агенттік (ИКЖКА), БҰҰ СПИД бағдарламасы (БҰҰ / ЖҚТБ), Біріккен Ұлттар

Ұйымының Адамдарды қоныстандыру бағдарламасы (БҰҰ-Хабитат), Дүниежүзілік сауда орталығы (ДСО), Химиялық қаруға тыйым салу ұйымы (ХҚТҰ), Халықаралық азаматтық қорғаныс ұйымы (ХАҚҰ), Халықаралық құқықтық метрология ұйымы, Темір жолдар арасындағы ынтымақтастық ұйымы (ТЖАЫҰ), Халықаралық ғылыми-техникалық орталық (ХҒТО), Халықаралық олимпиада комитеті, Еуропалық қайта құру және даму банкі (ЕҚҚДБ / EBRD), Азиялық даму банкі (АДБ), Ислам Даму Банкі (ИДБ / ИОВ), Еуропадағы қауіпсіздік және ынтымақтастық ұйымы (ЕҚЫҰ), Ислам ынтымақтастық ұйымы (ИЫҰ), Азиядағы өзара іс-қимыл және сенім шаралары жөніндегі кеңес (АӨСШК), Экономикалық ынтымақтастық ұйымы (ЭЫҰ), Шанхай Ұнтымақтастық Ұйымы (ШЫҰ), БҰҰ-ның Азия-Тынық мұхиты аймағындағы бейбітшілік және қарусыздану жөніндегі аймақтық орталығы, Есірткі құралдарының, психотроптық заттар мен олардың прекурсорларының заңсыз айналымына қарсы күрес жөніндегі Орталық Азия өңірлік ақпараттық үйлестіру орталығы (ОАӨАҰО), Орталық Азия менеджментін дамыту қоры, Табиғи апаттарды азайту жөніндегі Азиялық орталық (ADRC), Орталық және Шығыс Еуропа сайлау ұйымдастырушыларының қауымдастығы (ASEEEO), Сыбайлас жемқорлыққа қарсы мемлекеттер тобы (ГРЕКО), Халықаралық қауымдастық Жаңа тәуелсіз мемлекеттердің ғалымдарымен (INTAS), Халықаралық әлеуметтік қамсыздандыру қауымдастығымен (ХӘҚК), Ирригация және дренаж жөніндегі халықаралық комиссия (ИДБХК), Халықаралық электротехникалық комиссиямен (ХЭК), халықаралық Экологиялық заңнама жөніндегі кеңес, Орталық, Шығыс Еуропа және Еуразия энергетикалық реттеушілерінің аймақтық қауымдастығы (ERRA), Халықаралық статистикалық институт (ХСИ), Халықаралық армия спортының одағы.

Осылайша, әкімшілік құқық бұзушылықтың түсіндірілген құрамының жалпы нысаны Қазақстан Республикасында сайлау өткізудің белгіленген тәртібі болып табылады. Бұл құқық бұзушылықтың отбасылық нысаны - кандидаттарды, кандидаттарды, партиялық тізімді ұсынған саяси партияларды сайлау процедуралары кезінде туындайтын құқықтық қатынастар.

Объективті жағы келесі әрекеттерде көрінеді:

- кандидаттарды, партиялық тізімді ұсынған саяси партияларды ұсынуға және сайлауға кедергі келтіреді және (немесе) ықпал етеді;

- сайлауда белгілі бір нәтижеге қол жеткізуге кедергі келтіретін және (немесе) ықпал ететін.

Субъективті жағы бұл қылмыстың қасақана жасалғандығында көрінеді.

Әкімшілік құқық бұзушылықтың субъектісі ерекше - шетелдік азамат, азаматтығы жоқ адам, шетелдік заңды тұлға және халықаралық ұйым.

Шетелдіктер мен азаматтығы жоқ адамдарға қатысты айыппұл түрінде, Қазақстан Республикасынан әкетуден басқа өтініш жасауға болады.

Әкімшілік кодекстің 829-14-бабы 2-бөлігінің 3-тармағында "шетелдік адамды немесе азаматтығы жоқ адамды Қазақстан Республикасынан шығару туралы сот шешімі шығарылған күннен бастап күшіне енеді және шетелдік немесе азаматтығы жоқ адамды Қазақстан Республикасынан шығаруға негіз болады. Сондай-ақ онда шетелдік немесе азаматтығы жоқ адамның Қазақстан Республикасының аумағынан кетуі керек кезең көрсетіледі".

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 883-бабының 4) тармақшасына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша шешім шетелдік немесе азаматтығы жоқ адамды Қазақстан Республикасынан шығару туралы шешім жарияланғаннан кейін күшіне енеді.

"Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша соттың шешімі туралы" Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2018 жылғы 20 сәуірдегі № 5 Нормативтік қаулысының 28-тармағында "шығарып жіберу негізгі жазаға қосымша жаза ретінде тағайындалған жағдайда сот шешімі күшіне енеді. әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша шешімге шағымдану үшін белгіленген мерзім өткеннен кейін, егер оған шағым жасалмаса немесе апелляциялық шағым берілмесе.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 805-бабының 1-бөлігіне сәйкес, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 109-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтар прокурор әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғау туралы шешім қабылдаған істерге қатысты.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 684-бабының 1-бөлігіне сәйкес, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 109-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары қарайды.

Сонымен бірге, жеке тұлғалар Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 109-бабына сәйкес бұзылған құқықтарды қалпына келтіруге жүгінген кезде әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама жасалмайды. Бұл жағдайда істі сот құқық бұзушылық туралы хаттама жасамастан қарайды (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 807-бабы 1-бөлігі).

110-бап. Азаматтарға бюллетеньдер беру (дауыс беруге арналған бюллетеньдер) оларға басқа адамдарға дауыс беру мүмкіндігін беру

Сайлау комиссиясының (республикалық референдум комиссиясының) мүшелерінің басқа адамдарға дауыс беруі үшін бюллетеньдер беруі (дауыс беруге арналған бюллетеньдер) -

жиырма бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Қазақстан Республикасының 2007 жылғы 7 маусымдағы №260 Заңымен ратификацияланған, 2002 жылғы 7 қазанда Кишиневте қол қойылған Тәуелсіз Мемлекеттер Достастығына қатысушы мемлекеттердегі демократиялық сайлау, сайлау

құқықтары мен бостандықтарының стандарттары туралы Конвенцияның 1-бабы 1-тармағының а) тармақшасында тең сайлау құқығы қағидатын сақтау мынаны білдіреді: "әрбір азаматтың бір дауысы немесе басқа азаматтармен тең дауыс саны болады және басқа азаматтармен тең дауыс беру құқығын жүзеге асыруға құқылы, бұл ретте оның, бұл ретте сайлаушының дауыс (дауыс) салмағына мемлекетте қолданылатын сайлау жүйесі әсер етпеуі тиіс".

Қазақстан Республикасының "Қазақстан Республикасындағы сайлау туралы" Конституциялық заңының 50-бабы 9) тармақшасына сәйкес, "азаматтарға басқа адамдар үшін дауыс беру мақсатында сайлау бюллетеньдерін берген" жағдайда адам Қазақстан Республикасының заңдарында белгіленген әкімшілік және өзге де жауаптылықта болады.

"Республикалық референдум туралы" Конституциялық заңның 5-бабының 2-тармағында азаматтар референдумға тең негіздерде қатысады және олардың әрқайсысы тиісінше бір дауысқа не тең дауыс санына ие болады".

"Қазақстан Республикасындағы сайлау туралы" Қазақстан Республикасы Конституциялық заңының 41-бабына сәйкес әр сайлаушы (таңдаушы) жеке-жеке дауыс береді. Дауыс беру құқығын басқа тұлғаға беруге, сондай-ақ сайлауда дауыс беруге тыйым салынады.

Дауыс беруге арналған бюллетеньдер сайлаушыларға (таңдаушыларға) сайлаушылардың (таңдаушылардың тізімдері) негізінде сайлаушының (сайлаушының) жеке басын куәландыратын құжат ұсынылған кезде беріледі. Сайлаушылар (таңдаушылар) сайлау бюллетендерін алған кезде тізімге қол қояды.

Бюллетеньдер (-дер) шығарған комиссияның мүшесі оларға қол қояды, сондай-ақ тізімге бюллетеньдерді (сайлаушыларды) алған сайлаушының (таңдаушының) атына қарсы қол қояды. Сайлау комиссиясының төрағасы мен хатшысы бюллетень беруге құқылы емес.

Егер жекелеген сайлаушылар денсаулығына байланысты, науқастың отбасы мүшелеріне қамқорлық жасау, сондай-ақ сайлау учаскелері құрылмайтын шалғай және қол жетпейтін жерлерде орналасқан болса, учаскелік сайлау комиссиялары олардың жазбаша өтініші бойынша дауыс беруге келе алмайды. Сайлау күні жергілікті уақыт бойынша он екі сағаттан кешіктірілмей жіберілген, осы сайлаушылардың тұрғылықты жері бойынша дауыс беруді ұйымдастыруға міндетті.

Осы тармақта көрсетілген өтінішті алғаннан кейін сайлау комиссиясының төрағасы сайлаушылар тізіміне өтініш берген сайлаушының атына тиісті белгі қояды. Дауыс беруді сайлау учаскесінен тыс жерде ұйымдастырған кезде сайлау жәшігіне сайлау комиссиясының екі мүшесі ілеседі.

Учаскелік сайлау комиссиясының мүшелері байқаушыларды, сенім білдірілген адамдар мен бұқаралық ақпарат құралдарының өкілдерін сайлау учаскесінен тыс жерде дауыс беру туралы хабардар етуге міндетті.

Сайлау комиссиясының мүшелері сайлау учаскесінен тыс жерде дауыс беруді ұйымдастыруға кетіп бара жатқанда, оларды бақылаушылар немесе олардың сенімді адамдары алып жүруі мүмкін. Дауыс беруді сайлау учаскесінен тыс жерде ұйымдастыру кезінде сайлау комиссиясының мүшелеріне олардың ықтимал бүлінуін ескере отырып, қажетті бюллетеньдер берілуі керек.

Дауыс беруге арналған үй-жайдан тыс жерде дауыс беру кезінде бюллетеньдер (лар) дауыс беруге арналған үй-жайдан тыс жерде дауыс беруге арналған өтініші негізінде сайлаушының жеке басын куәландыратын құжат ұсынылғаннан кейін беріледі.

Бюллетеньдер (лоттар) берген комиссия мүшесі оған қол қояды, сондай-ақ сайлау учаскесінен тыс жерде дауыс беру туралы өтінішке қол қояды. Егер сайлаушы өзінің тұрғылықты жерін жалпы танысуға сайлаушылар тізімдерін ұсыну мен сайлау күні арасында ауыстырса, учаскелік сайлау комиссиясы сайлаушының өтініші бойынша және жеке басын куәландыратын құжатты ұсынғаннан кейін сайлаушыға сырттай дауыс беруге арналған бюллетень береді.

Бұл ретте сайлаушылар тізімінде тиісті белгі жасалады. Сырттай дауыс беруге арналған бюллетень ұсынылған кезде учаскелік сайлау комиссиясы сайлаушыны дауыс беретін күні оның тұрған жеріндегі сайлау учаскесіне енгізеді.

Дәл осы елді мекендегі басқа сайлау учаскесінде немесе басқа сайлау учаскесінде дауыс бергісі келетін сайлаушыларға сырттай дауыс беруге арналған бюллетень берілмейді. Сырттай дауыс беруге арналған бюллетеньдер беру дауыс беру күнінің алдындағы күні жергілікті уақыт бойынша он сегізде тоқтатылады.

Дауыс беруді ұйымдастыру және өткізу осы баптың 6-тармағына сәйкес азаматтың дауыс беру құқығының бұзылуының, дауыс беру құпиясының бұзылуының немесе сайлаушының еркінің бұрмалануының алдын алады.

Қазақстан Республикасы Орталық сайлау комиссиясының 2018 жылғы 23 тамыздағы № 11/192 қаулысымен Президентті, Парламент Мәжілісінің депутаттарын, Қазақстан Республикасы мәслихаттарының депутаттарын сайлау бойынша дауыс беруге арналған бюллетеньдер нысаны бекітілді.

Ю.А. Розенбаум "жауаптылық түсіндірілген мақалада көзделген құқық бұзушылықтың нысаны азаматтардың сайлау құқығымен, референдумға қатысу құқығымен, атап айтқанда сайлау мен референдумдағы дауыс беру тәртібімен белгіленген қоғамдық қатынастармен байланысты" деп атап өтті.

Қылмыстың объективтік жағы сайлау комиссиясының (референдум комиссиясының) мүшесінің бюллетеньдер беру тәртібін бұзуында көрінеді. Бұзушылық заңсыз әрекеттен көрінеді, онда сайлаушылардың біреуіне басқа адамдарға (отбасы мүшелері, көршілер) дауыс беру үшін бюллетень беріледі.

Шын мәнінде сайлау құқығы принциптері бұзылады - тең және тікелей дауыс беру. Әр сайлаушы дауыс беруге тікелей қатысуы керек, тек бұл жағдайда ол тікелей және тең болады (әрқайсысы бір дауысқа ие).

Әкімшілік құқық бұзушылықтың субъектісі ерекше - сайлау комиссиясының мүшесі (республикалық референдум комиссиясы).

Субъективтік жағы тікелей ниетте көрінеді. Әкімшілік құқық бұзушылық жасау туралы уәжді анықтау маңызды мәселе - бұл азаматқа басқа адамдарға дауыс беру мүмкіндігін беру.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 805-бабының 1-бөлігіне сәйкес, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 110-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтар прокурор әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғау туралы шешім қабылдаған істерге қатысты.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 684-бабының 1-бөлігіне сәйкес, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 110-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары қарайды.

Сонымен бірге, жеке тұлғалар Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 110-бабына сәйкес бұзылған құқықтарды қалпына келтіруге жүгінген кезде әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама жасалмайды. Бұл жағдайда істі сот құқық бұзушылық туралы хаттама жасамастан қарайды (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 807-бабы 1-бөлігінің 4) тармақшасы).

111-бап. Жұмыс берушінің сайлауға (республикалық референдумға) қатысуға демалыс беруден бас тартуы

Жұмыс берушінің мемлекеттік билік органдарына, әкімшілікке және жергілікті өзін-өзі басқару органдарына сайлауды (республикалық референдумға) дайындауға және өткізуге қатысу үшін заңнамалық актілерде көзделген демалыспен депутаттыққа немесе басқа сайланбалы лауазымға немесе сайлау комиссиясының мүшесіне ұсынудан бас тарту -

отыз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

"Қазақстан Республикасындағы сайлау туралы" Қазақстан Республикасы Конституциялық заңының 50-бабы 2-тармағының 10) тармақшасына сәйкес адам " сайлауға қатысуға демалыс берілмеген" жағдайда Қазақстан Республикасының заңдарында белгіленген әкімшілік және өзге де жауаптылыққа ие.

Аталған Конституциялық заңның 47-бабында кандидаттардың сайлау науқаны кезіндегі қызметіне кепілдіктер берілген. Президенттікке кандидаттар, Парламент депутаттары, мәслихаттар тіркелген күнінен бастап және сайлау нәтижелері жарияланғанға дейін жұмыстан, әскери қызметтен және әскери ақы төлеуден босатылуға құқылы. Кандидаттардың сайлауға қатысу уақыты тіркелген күніне дейін ол жұмыс істеген мамандығы бойынша жұмыс өтілі бойынша есептеледі.

Президенттікке кандидаттар, Парламент депутаттары, мәслихаттар депутаттары, өзге де жергілікті өзін-өзі басқару органдарының мүшелері тіркелген күннен бастап

және сайлау нәтижелері жарияланғанға дейін олардың келісімінсіз жұмыстан босатылуы, басқа жұмысқа немесе лауазымға ауыстырылуы, сондай-ақ іссапарға немесе әскери дайындыққа шақырылуы мүмкін емес.

Мемлекеттік билік органдарына, үкіметке және жергілікті билік органдарына сайлауды дайындауға және өткізуге қатысу үшін демалыс (республикалық референдум) азаматтардың сайлау құқығына кепілдік беруге арналған (республикалық референдумға қатысу құқығы).

Қазақстан Республикасының 2015 жылғы 23 қарашадағы № 414-V Еңбек кодексінің 1-бабының 39) тармақшасында жұмыс беруші - "қызметкер еңбек қатынастарында болатын жеке немесе заңды тұлға" делінген.

Еңбек қатынастары - "қызметкер мен жұмыс берушінің арасындағы Қазақстан Республикасының еңбек заңнамасында, келісімдерде, еңбек шартында, ұжымдық шартта және жұмыс берушінің актілерінде көзделген құқықтар мен міндеттерді жүзеге асыру нәтижесінде туындайтын қатынастар" (Қазақстан Республикасы Еңбек кодексінің 1 бабы 21) тармақшасы).

Қызметкер дегеніміз - "жұмыс берушімен еңбек қатынастарында тұрған және тікелей еңбек шарты бойынша жұмысты орындайтын жеке тұлға" (Қазақстан Республикасы Еңбек кодексінің 1-бабы 43-тармақшасы).

Жоғарыда аталған Конституциялық заңның 59-бабының 4-тармағына сәйкес, президенттікке кандидаттарды тіркеу екі айдан кейін басталады және сайлау күніне қырық күн қалғанда жергілікті уақытпен он сегізде аяқталады, егер сайлау туралы талап қою кезінде өзгеше көзделмесе.

Конституциялық заңның 59-бабы 7-тармағының 1) және 2) тармақшаларына сәйкес Орталық сайлау комиссиясы Президенттікке кандидаттарды тіркегеннен кейін жетінші күннен кешіктірмей бұқаралық ақпарат құралдарында тегі, аты, әкесінің аты, туған жылы, атқарған лауазымы көрсетілген тіркеу туралы хабарлама жариялайды. сыныптар), әр кандидаттың жұмыс орны мен тұратын жері, сондай-ақ кандидаттың қалауына қарай, оның қоғамдық бірлестікке мүшелігі, ұлты туралы мәліметтер; тіркелгеннен кейін кандидаттарға тиісті сертификат береді.

Конституциялық заңның 73-бабында "Сенат депутаттығына кандидаттарды тіркеу барлық қажетті құжаттарды алғаннан кейін басталады және сайлауға шақыру кезінде өзгеше көзделмесе, сайлау күніне дейін жиырма күн бұрын жергілікті уақытпен он сегіз сағатта аяқталады" делінген. Осы Конституциялық заңның 73-бабы 6-тармағының 1) және 2) тармақшаларында облыстық немесе қалалық (республикалық маңызы бар қалалар мен Республика астанасы) сайлау комиссиялары Сенат депутаттығына кандидаттарды тіркеген кезде оларға тиісті куәлік береді; Сенат депутаттығына кандидаттарды тіркегеннен кейін жетінші күннен кешіктірмей бұқаралық ақпарат құралдарында әр кандидаттың аты, аты, әкесінің аты, туған жылы, лауазымы (кәсібі), жұмыс орны және тұратын жері, сондай-ақ, байланысты екендігі көрсетілген тіркеу

туралы хабарлама жариялайды. кандидаттың қалауы бойынша, оның қоғамдық бірлестікке мүшелігі және азаматтығы туралы мәліметтер.

Конституциялық заңның 89-бабы 1) және 2) тармақшаларына сәйкес Орталық сайлау комиссиясы партиялық тізімдерді тіркегеннен кейін оныншы күннен кешіктірмей бұқаралық ақпарат құралдарында саяси партияның атауы мен партиялық тізімге енгізілген адамдардың саны көрсетілген хабарлама хабарламасын жариялайды. партиялық тізімге енгізілген әр адамның тегі, аты, әкесінің аты, туған жылы, атқарған қызметі (кәсібі), жұмыс орны және тұрғылықты жері; Қазақстан халқы Ассамблеясының Кеңесі ұсынған кандидаттарды тіркегеннен кейінгі үшінші күннен кешіктірмей бұқаралық ақпарат құралдарында Қазақстан халқы Ассамблеясының атауын, Қазақстан халқы Ассамблеясының Кеңесі ұсынған адамдардың саны, тегі, аты, әкесінің аты, туған жылы көрсетілген тіркеу туралы хабарламаны жариялайды. үміткерлердің қалауы бойынша лауазымдары (кәсіптері), жұмыс орындары және тұратын жері, сондай-ақ азаматтығы; тіркеу кезінде кандидаттарға тиісті куәліктер береді.

"Мәслихат депутаттығына кандидаттардың партиялық тізімдерін тіркеу туралы" Конституциялық заңның 104-бабының 5-тармағына сәйкес аумақтық сайлау комиссиясы бес күннің ішінде жоғары тұрған сайлау комиссиясына ұсынылатын хаттама жасайды.

Қазақстан Республикасының Конституциялық заңының 118-бабы жергілікті өзін-өзі басқару мүшелігіне кандидаттарды тіркеу тәртібін реттейді. Аумақтық сайлау комиссиясы кандидаттарды тіркеу туралы хаттама жасайды.

Осылайша, жоғарыда аталған құжаттардың депутаттыққа кандидат ретінде немесе басқа сайланған лауазымға тіркелгендігі туралы растайтын құжаттардың болуы жұмыс берушінің демалысы үшін негіз болып табылады.

Конституциялық заңның 19-бабының 1-тармағында "сайлау комиссияларының мүшелері мемлекеттік органдардың өкілдері болып табылады және мемлекет қорғалады" делінген.

Сайлау кезеңінде өз өкілеттіктерін кәсіби емес, тұрақты негізде жүзеге асыратын сайлау комиссиясының мүшелері жұмыстан босатылуы немесе жұмыс берушінің бастамасы бойынша басқа жұмысқа ауыстырылуы мүмкін.

Бұл бұзушылықтың жалпы нысаны - сайлауға (республикалық референдумға) қатысудың белгіленген тәртібін қамтамасыз ету. Құқық бұзушылықтың жалпы объектісі болып сайлауға (республикалық референдумға) қатысу тәртібін сақтау кезінде туындайтын құқықтық қатынастар табылады.

Розенбаум Ю.А. объективті жағы осы бапта көрсетілген адамнан демалысты сұраған және жазбаша немесе ауызша түрде бас тартқан не өтінішті қараусыз қалдырған әкімшілік басшысының (жұмыс берушінің) іс-әрекетінде (әрекетсіздігінде) көрінеді.

Бұл құқық бұзушылықтың субъектісі - қызметкер еңбек қатынастарында болатын жеке немесе заңды тұлға.

Қылмыстың субъективті жағы ниет немесе немқұрайлылық түрінде көрінеді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 805-бабының 1-бөлігіне сәйкес, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 111-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтар прокурор әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғау туралы шешім қабылдаған істерге қатысты.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 684-бабының 1-бөлігіне сәйкес, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 111-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары қарайды.

Сонымен бірге, жеке тұлғалар Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 111-бабына сәйкес бұзылған құқықтарды қалпына келтіруге жүгінген кезде әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама жасалмайды. Бұл жағдайда істі сот құқық бұзушылық туралы хаттама жасамастан қарайды (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 807-бабы 1-бөлігінің 4) тармақшасы).

112-бап. Бұқаралық ақпарат құралдары арқылы сайлау алдындағы үгіт жүргізу шарттарын бұзу

1. Бұқаралық ақпарат құралдарында кандидаттардың, саяси партиялардың сайлау алдындағы науқанының мақсаттарын, міндеттері мен нәтижелерін, сондай-ақ олармен байланысты оқиғалар мен фактілерді бұрмалап көрсететін сайлауалды науқаны туралы хабарландыру, -

жеке тұлғаларға жиырма, лауазымды адамдарға отыз, заңды тұлғаларға елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Бұқаралық ақпарат құралдарында кандидаттың немесе саяси партияның ар-намысына, қадір-қасиетіне және іскерлік беделіне нұқсан келтіретін үгіт материалдары мен өзге де ақпараттарды жариялау, сондай-ақ бұл адамдарға ар-намысын, абыройы мен іскерлік беделін қорғауда теріске шығаруды жариялау мүмкіндігін беруден бас тарту -

жеке тұлғаларға - жиырма, лауазымды адамдарға - отыз, заңды тұлғаларға елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

3. Кандидаттардың сөйлеген сөзінен кейін бірден теледидарда және радиода, сондай-ақ сол басылымдағы баспа басылымдарында сөйлеуін тоқтату және түсінік беру -

жеке тұлғаларға жиырма, лауазымды адамдарға - отыз, заңды тұлғаларға елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

4. Бұқаралық ақпарат құралдарының барлық кандидаттар мен партиялық тізімдерді ұсыну жөніндегі қызметі туралы ақпаратты таратуға, оларды сайлау комиссияларының

баспа кеңістігінде, эфир уақытында тең көлемде тіркеуге қойылатын талаптарды бұзуы

жеке тұлғаларға - жиырма, лауазымды адамдарға - отыз, заңды тұлғаларға елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

5. Кандидаттардың, сайлауға қатысушы саяси партиялардың сайлау алдындағы үгіт материалдарын бұқаралық ақпарат құралдарында жариялау немесе тарату, олар сайлау науқанының басталуына бес күн қалғанда жарияламаған немесе жарияламаған, сондай-ақ сайлау комиссиясына төленген төлемдер туралы ақпаратты ұсынбаған; хабар тарату және баспа кеңістігін ұсыну шарттары мен тәртібі, -

лауазымды адамдарға отыз, заңды тұлғаларға елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

6. Бұқаралық ақпарат құралдарынан кандидаттардың біріне, партиялық тізімді ұсынған саяси партияға эфир уақытын, баспа алаңын беруден бас тарту, егер басқа кандидат, партиялық тізімді ұсынған саяси партия эфир уақытын сол бұқаралық ақпарат құралдарымен бөлуге келіскен болса. басып шығару аймағы -

лауазымды адамдарға отыз, заңды тұлғаларға елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

7. Бұқаралық ақпарат құралдарында кандидаттардың және партиялық тізімдерін ұсынған саяси партиялардың жазбаша өтініштерді қабылдау тәртібімен немесе лоттар бойынша белгіленген сөз сөйлеу жүйелігін бұзу, егер өтініштер бір уақытта түссе, -

лауазымды адамдарға отыз, заңды тұлғаларға елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

8. Белгілі бір үміткерге, партиялық тізімді ұсынған саяси партияға артықшылық жасау, партиялық тізімді ұсынған кандидаттар мен саяси партияларды ұсыну туралы келісімнің шарттары, эфир уақыты, бұқаралық ақпарат құралдарында баспа алаңы -

лауазымды адамдарға отыз, заңды тұлғаларға елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. "Қазақстан Республикасындағы сайлау туралы" Қазақстан Республикасы Конституциялық заңының 27-бабының 7-тармағына сәйкес бұқаралық ақпарат құралдары кандидаттардың, саяси партиялардың сайлау алдындағы науқанын объективті түрде жариялауға міндетті; кандидаттың немесе саяси партияның ар-намысына, қадір-қасиетіне және іскерлік беделіне нұқсан келтіретін үгіт материалдары мен өзге де ақпаратты жариялаудан бас тартуға; көрсетілген адамдарға басылған жарияланымның келесі шығарылымында сол көлемде, сол шрифтпен және сол хабарламада немесе материал орналастырылған жерде, ар-намыс, қадір-қасиет және іскерлік беделді қорғауда теріске шығаруға мүмкіндік беру. Радуалды радио және теледидардан күннің сол уақытында және хабарландыру немесе материалмен бірдей теледидар немесе радио бағдарламасында, ал аталған телевидение немесе

радиобағдарламаны жауып тастаған жағдайда тиісті тақырыптық фокустары бар басқа телерадио бағдарламаларында тарату керек. Теріске шығару көлемі жоққа шығарылған хабарламаның немесе материалдың көлемінен екі еседен аспауы керек.

Бұқаралық ақпарат құралдары барлық кандидаттарды және партиялық тізімдерді ұсыну жөніндегі іс-шаралар туралы, оларды сайлау комиссияларында тіркеуге және эфир уақытына тең көлемде таратуға міндетті.

Бұқаралық ақпарат құралдары тиісті сайлау комиссияларына сайлау науқанының барысы туралы ақпаратты және осы Конституциялық заңда белгіленген хабарламаларды дереу жариялауға мүмкіндік береді.

"Бұқаралық ақпарат құралдары туралы" Қазақстан Республикасының 1999 жылғы 23 шілдедегі № 451-І Заңының 2-1-бабында "бұқаралық ақпарат құралдары қызметінің негізгі қағидаттары:

- 1) объективтілік;
- 2) заңдылық;
- 3) сенімділік;
- 4) жеке өмірге, адамның және азаматтың ар-намысына, қадір-қасиетіне құрметпен қарау."

Аталған бұзушылықтың жалпы нысаны - сайлауалды үгіт-насихат жүргізу тәртібі. Бұқаралық ақпарат құралдары арқылы сайлау алдындағы үгіт-насихаттың шарттары жалпы нысан болып табылады.

Әкімшілік құқық бұзушылықтың объективті жағы кандидаттардың, саяси партиялардың сайлау алдындағы науқанын, сайлау оқиғаларының мақсаттарын, міндеттері мен нәтижелерін, сондай-ақ олармен байланысты оқиғалар мен фактілерді бұрмалаған кездегі сайлауалды үгіт-насихатты бейтарап жариялау әрекеттерінде көрінеді.

Қылмыстың субъективті жағы ниет немесе немқұрайлылық түрінде көрінуі мүмкін.

Ерекше құқық бұзушылықтың субъектісі - бұқаралық ақпарат құралдары. Қазақстан Республикасының "Бұқаралық ақпарат құралдары туралы" Заңының 1-бабы 4) тармақшасына сәйкес бұқаралық ақпарат құралдары "мерзімді баспа басылымы, теледидар, радиоарна, кино, деректі, дыбыстық-бейне жазбаны және бұқаралық ақпарат құралдарын, оның ішінде интернет-ресурстарды мерзімді немесе үздіксіз жариялаудың басқа нысандарын" білдіреді.

2-бөлім. "Қазақстан Республикасындағы сайлау туралы" Қазақстан Республикасы Конституциялық заңының 27-бабының 3-тармағына сәйкес сайлау алдындағы үгіт:

- 1) бұқаралық ақпарат құралдары арқылы;
- 2) қоғамдық сайлау шараларын (сайлау жиналыстары мен сайлаушылармен (таңдаушылармен) кездесулер, қоғамдық пікірсайыстар мен пікірталастар, митингілер, шерулер, демонстрациялар және басқа да сайлау шаралары заңмен белгіленген және осы Конституциялық заңда тыйым салынбаған тәртіппен), сондай-ақ жеке

кандидаттардың және олардың сенім білдірілген адамдарының сайлаушылармен (таңдаушылармен) кездесулері;

3) баспа, аудиовизуалды және өзге де үгіт материалдарын шығару және (немесе) тарату жолымен жүзеге асырылады.

Осылайша, баспа, аудиовизуалды және басқа үгіт материалдарын шығару және (немесе) тарату сайлау алдындағы үгіт нысандарының бірі болып табылады.

Сайланған лауазымға кандидаттың немесе саяси партияның ар-намысына, қадір-қасиетіне, іскерлік беделіне нұқсан келтіретін ақпараттың бұқаралық ақпарат құралдарында жариялануы сайлау нәтижелеріне тікелей әсер етуі мүмкін. Мұндай ақпаратты әдейі жалған деп жариялау заңсыз болып табылады.

Түсіндірілген құқық бұзушылықтың нысаны - бұқаралық ақпарат құралдарында үгіт материалдары мен басқа да ақпараттарды жариялаудың белгіленген тәртібі.

Қылмыстың объективтік жағы іс-әрекетте көрінеді:

кандидаттың немесе саяси партияның ар-намысына, қадір-қасиетіне және іскерлік беделіне нұқсан келтіретін үгіт материалдары мен өзге де ақпараттарды жариялау туралы;

- кандидатқа, саяси партияға ар-намысын, абыройы мен іскерлік беделін қорғау үшін теріске шығаруды жариялау мүмкіндігін ұсынудан бас тарту.

Субъективті жағы тікелей ниетпен көрсетіледі, өйткені кандидаттың немесе саяси партияның ар-намысына, қадір-қасиетіне және іскерлік беделіне нұқсан келтіретін ақпарат жарияланады немесе ол оны жоққа шығару мүмкіндігін жоққа шығарады.

Қылмыстың субъектісі ерекше - бұқаралық ақпарат құралдары.

3-бөлім. Түсініктеме жасалынған қылмыс құрамының объектісі - кандидаттардың теледидарда және радиода көрінуі және оны баспа түрінде жариялауы үшін белгіленген тәртіп.

Қазақстан Республикасы Президентін, Қазақстан Республикасы Парламентінің депутаттарын, мәслихаттар депутаттарын, сондай-ақ өзге де жергілікті өзін-өзі басқару органдарының мүшелерін Қазақстан Республикасы Орталық сайлау комиссиясының 2007 жылғы 25 маусымдағы № 90/178 қаулысымен бекітілген бұқаралық ақпарат құралдары арқылы және сайлауалды ақпараттық қолдау арқылы сайлауалды үгіт-насихат жүргізу ережесінің 19-тармағына сәйкес, "Президенттікке, Сенат депутаттығына кандидаттардың, мәжіліс, мәслихат депутаттығына кандидаттардың партиялық тізімдерін ұсынған саяси партиялардың, сондай-ақ өзге де жергілікті өзін-өзі басқару органдарының мүшелігіне кандидаттардың теледидар мен радио арқылы сөздерін дәл сол күні сөз сөйлегеннен кейін бірден, сондай-ақ мерзімді баспасөз басылымдарында сол нөмірде үзуге және оларға түсініктеме беруге жол берілмейді".

Объективті жағы кандидаттардың сөйлеуінен кейін бірден теледидар мен радиода, сондай-ақ сол басылымдағы баспа басылымдарында көріністерін тоқтату және түсініктеме беру әрекеттерінде көрінеді.

Қазақстан Республикасының "Бұқаралық ақпарат құралдары туралы" Заңының 1-бабының 11) тармақшасына сәйкес мерзімді басылым - "газет, журнал, альманах, бюллетень, оларға тұрақты қосымшасы бар, тұрақты нөмірі бар және кемінде үш айда бір рет шығатын басылым".

Субъективтік жағы ниет түрінде көрінеді.

Құқық бұзушылықтың субъектісі жеке және лауазымды тұлға болуы мүмкін.

4 бөлім. Түсініктеме жасалған қылмыстың құрамы - бұқаралық ақпарат құралдарында барлық кандидаттар мен партиялық тізімдерді ұсыну жөніндегі іс-шаралар туралы, оларды сайлау комиссияларында тіркеуге қойылатын талаптар.

"Сайлау алдындағы үгітті бұқаралық ақпарат құралдары арқылы жүзеге асыру және Қазақстан Республикасы Президентінің, Парламент, мәслихаттар депутаттарының, сондай-ақ өзге де жергілікті өзін-өзі басқару органдары мүшелерінің сайлауын ақпараттық қамтамасыз ету қағидаларының" 30-тармағында ақпараттық теле- сайлау алдындағы іс-шараларды өткізу туралы хабарламаны Президенттікке, Сенат депутаттығына, мәжіліс, мәслихат депутаттығына кандидаттардың партиялық тізімдерін ұсынған саяси партияларға қандай да бір кандидатқа, сондай-ақ өзге де жергілікті өзін-өзі басқару органдарының мүшелігіне кандидатқа артықшылық етпестен не немқұрайлықпен беру қажет.

Артықшылық немесе жағымсыздық белгілі бір кандидатқа немесе саяси партияға қатысты жағымды немесе жағымсыз сипаттағы, мерзімді басылымның жеке шығарылымында басымдыққа ие, көлемі басым және бөлек теледидар мен радиода арнайы эффектілермен ерекшеленген, кандидаттарды немесе саяси рейтингтерді жаңалықтар дикторының мәтініне енгізу туралы хабарлар деп түсінілуі керек. партиялық қоңыраулар мен оларға үндеу.

Объективті жағы бұқаралық ақпарат құралдарында барлық кандидаттар мен партиялық тізімдерді ұсыну, оларды сайлау комиссияларында тіркеуге арналған іс-шаралар туралы бірдей талаптарды бұзатын әрекеттерде (әрекетсіздікте) көрінеді.

Субъективтік жағы ниет немесе немқұрайлық түрінде көрініс табуы мүмкін.

Қылмыстың субъектісі ерекше - бұқаралық ақпарат құралдары.

5-бөлім. Аталған құқық бұзушылықтың объектісі - кандидаттардың, сайлауға қатысушы саяси партиялардың үгіт материалдарын бұқаралық ақпарат құралдарында жариялаудың немесе таратудың белгіленген тәртібі.

"Бұқаралық ақпарат құралдары арқылы сайлау алдындағы үгіт-насихат жүргізу және Қазақстан Республикасы Президентінің, Қазақстан Республикасы Парламентінің депутаттарын, мәслихаттар депутаттарын, сондай-ақ өзге де жергілікті өзін-өзі басқару органдарының мүшелерін сайлауды ақпараттық қолдауды жүзеге асыру ережелерінің" 32-тармағында сайлауға байланысты қоғамдық пікірлердің нәтижелерін жариялау кезінде, Бұқаралық ақпарат құралдарында сауалнама жүргізген заңды тұлға, зерттеуге тапсырыс берген және оны төлеген адамдар, сауалнама жүргізу уақыты, ақпарат жинау

әдісі, сұрақтың нақты тұжырымы, респонденттер саны және сауалнама нәтижелерінің қателіктері.

Қоғамдық пікірді сұрауды Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес тіркелген, қоғамдық пікірді сұрауды өткізудегі кемінде бес жылдық тәжірибесі бар, Орталық сайлау комиссиясына тиісті құжаттардың көшірмелерін алдын ала жазбаша жолдаған заңды тұлғалар жүргізе алады. Орталық сайлау комиссиясына жіберілген хабарламада сауалнамаға қатысқан және осы салада тәжірибесі бар мамандар туралы, қоғамдық пікірді сұрау жүргізілетін аймақтар және қолданылған талдау әдістері туралы ақпарат көрсетіледі.

Дауыс беру күнінен бес күн бұрын және дауыс беру күнінде сауалнамалардың нәтижелерін, сайлау нәтижелерінің болжамдарын, сайлауға қатысты басқа зерттеулерді, Интернетте кандидаттарды немесе саяси партияларды қолдауға дауыс беруге тыйым салынады.

Құқықбұзушылықтың объективті жағы кандидаттардың, сайлауға қатысушы саяси партиялардың үгіт материалдарын жариялау немесе тарату, бұқаралық ақпарат құралдарында, сайлау науқаны басталғанға дейін бес күн бұрын жарияламаған және жарияламаған, сондай-ақ сайлау комиссиясына ұсынбаған әрекеттерінде көрінеді. төлем мөлшері, ақпарат тарату және баспа кеңістігін ұсыну шарттары мен тәртібі туралы ақпарат.

Түсіндірілген қылмыстың субъективті жағы оның әдейі де, немқұрайлылықпен де болуы мүмкін екендігінде көрінеді.

Ерекше құқық бұзушылықтың субъектісі лауазымды адамдар немесе заңды тұлғалар болып табылады.

6-бөлім. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы мәселе - эфирде, партиялық тізімді ұсынған кандидаттың немесе саяси партияның баспа аймағында эфирге шығарудың белгіленген тәртібі.

"Бұқаралық ақпарат құралдары арқылы сайлау алдындағы үгіт-насихат жүргізу және Қазақстан Республикасы Президентін, Парламент депутаттарының, Қазақстан Республикасы мәслихаттарының депутаттарын, сондай-ақ өзге де жергілікті өзін-өзі басқару органдарының мүшелерін сайлауды ақпараттық қамтамасыз ету арқылы өткізу ережесінің" 15 және 16-тармақтары президенттікке, Сенат депутаттарына кандидаттарды ұсыну туралы келісімнің талаптарын көрсетеді. , Мәжіліс, Мәслихат депутаттығына кандидаттардың партиялық тізімдерін ұсынған саяси партиялар, сондай-ақ эфирде басқа жергілікті өзін-өзі басқару органдарының мүшелігіне кандидаттар және бұқаралық ақпарат құралдарында басып ғарыш нақты кандидаттың немесе саяси партияның артықшылықтарын жасау мүмкін емес.

Президенттікке кандидаттарға, Сенат депутаттарына, Мәжіліс, Мәслихат депутаттығына кандидаттардың партиялық тізімдерін ұсынған саяси партияларға, сондай-ақ өзге де жергілікті өзін-өзі басқару органдарының мүшелігіне кандидаттарға

бұқаралық ақпарат құралдары тарататын эфирлік уақытты, баспа кеңістігін бөлуге келісім, эфир уақытын бөлуге келісім болып табылады. басқа кандидаттарға немесе саяси партияларға басып шығару алаңы.

Объективті жағы БАҚ-тың кандидаттардың біреуіне, партиялық тізімді ұсынған саяси партияға эфир уақытын, баспа кеңістігін бөлуден бас тартуында білдірілген іс-әрекеттерде (әрекетсіздікте), егер басқа кандидатқа, партиялық тізімді ұсынған саяси партияға бірдей ақпарат құралдарымен берілсе. эфир уақытын, баспа кеңістігін бөлуге келісім беру.

Субъективтік жағы тікелей ниетте көрінеді.

Қылмыстың ерекше субъектісі - ресми немесе заңды тұлға.

7 бөлім. Түсініктеме жасалған құқық бұзушылықтың құрамы кандидаттардың және партиялық тізімдерін ұсынған саяси партиялардың бұқаралық ақпарат құралдарында пайда болу кезектілігінің белгіленген тәртібі болып табылады.

"Сайлау алдындағы үгітті бұқаралық ақпарат құралдары арқылы жүзеге асыру және Қазақстан Республикасы Президентінің, Парламент, мәслихаттар депутаттарының, сондай-ақ өзге де жергілікті өзін-өзі басқару органдары мүшелерінің сайлауын ақпараттық қамтамасыз ету қағидаларының" 17-тармағына сәйкес Президенттікке, Сенат депутаттығына кандидаттардың, мәжіліс, мәслихат депутаттығына кандидаттардың, сондай-ақ өзге де жергілікті өзін-өзі басқару органдары мүшелігіне кандидаттың партиялық тізімдерін ұсынған саяси партиялардың бұқаралық ақпарат құралдарында сөз сөйлеуінің кезектілігі, не жеребе бойынша, егер өтініштер бір мезгілде келіп түссе.

Президенттікке кандидаттар, Сенат депутаттары, Мәжіліс, Мәслихат депутаттығына кандидаттардың партиялық тізімдерін ұсынған саяси партиялар, сондай-ақ өзге де жергілікті өзін-өзі басқару органдарының мүшелігіне кандидаттар жазбаша өтініштерде сөйлеуге ниет білдірген күн мен уақытты көрсетеді. Осы ұсыныстар негізінде бұқаралық ақпарат құралдарының редакторлары кандидаттардың немесе саяси партиялардың сөз сөйлеуі үшін эфир уақыты мен баспа алаңын ұсыну кестесін жасайды.

Объективті жағы кандидаттардың және партиялық тізімдерін ұсынған саяси партиялардың бұқаралық ақпарат құралдарында жазбаша өтініштерді қабылдау тәртібімен немесе егер өтініштер бір уақытта келіп түскен болса, лот бойынша белгіленетін сөздерінің дәйектілігін бұзатын әрекеттерде (әрекетсіздікте) көрінеді.

Субъективтік жағы ниет пен немқұрайлылық түрінде де көрініс табуы мүмкін.

Қылмыстың ерекше субъектісі - ресми немесе заңды тұлға.

8-бөлім. Түсініктеме жасалған қылмыстың объектісі - бұқаралық ақпарат құралдары мен сайланған лауазымға үміткердің (партиялық тізім ұсынған саяси партияның) арасындағы қатынастарды реттеудің белгіленген тәртібі.

"Бұқаралық ақпарат құралдары арқылы сайлау науқанын жүзеге асыру және Қазақстан Республикасы Президентін, Қазақстан Республикасы Парламентінің депутаттарын, мәслихаттар депутаттарын, сондай-ақ өзге де жергілікті өзін-өзі басқару органдарының мүшелерін сайлауды ақпараттық қамтамасыз ету арқылы сайлау ережелерін" жүзеге асыру ережелерінің 13, 14, 15-тармақтары бұқаралық ақпарат құралдарының редакциялары келісім-шарт негізінде қызмет көрсететіндігін көрсетеді. эфир уақыты, президенттікке үміткерлерге, Сенат депутаттарына, Мәжіліс, Мәслихат депутаттығына кандидаттардың партиялық тізімдерін ұсынған саяси партияларға арналған баспа алаңдары, сондай-ақ өзге де жергілікті өзін-өзі басқару органдарының мүшелігіне кандидаттар.

Кандидаттарға немесе саяси партияларға бұқаралық ақпарат құралдарында эфир уақыты мен баспа кеңістігін ұсыну үшін негіз болып кандидаттың куәлігі, саяси партияның жеке немесе уәкілетті өкілі, эфирге шығатын БАҚ басшысының атына жазбаша өтініш немесе Орталықтың немесе тиісті аумақтық шешімнің көшірмесі табылады. сайлау комиссиясы партиялық тізімді тіркейді.

Президенттікке, Сенат депутаттығына кандидаттарға, мәжіліс, мәслихат депутаттығына кандидаттардың партиялық тізімдерін ұсынған саяси партияларға, сондай-ақ өзге де жергілікті өзін-өзі басқару органдарының мүшелігіне кандидаттарға эфир уақытын, бұқаралық ақпарат құралдарындағы баспа алаңын беру туралы шарттың талаптары қандай да бір кандидатқа немесе саяси партияға басымдық жасай алмайды.

Объективті жағы белгілі бір кандидатқа, партиялық тізімді ұсынған саяси партияға артықшылық жасау жөніндегі іс-шараларда, партиялық тізімдерін ұсынған кандидаттар мен саяси партияларды ұсыну туралы келісімнің шарттары, эфир уақыты, бұқаралық ақпарат құралдарында баспа кеңістігі көрсетілген.

Субъективтік жағы тікелей ниетте көрінеді.

Қылмыстың ерекше субъектісі - ресми немесе заңды тұлға.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 805-бабының 1-бөлігіне сәйкес, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 112-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтар прокурор әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғау туралы шешім қабылдаған істерге қатысты.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 684-бабының 1-бөлігіне сәйкес, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 112-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары қарайды.

Сонымен бірге, жеке тұлғалар Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 112-бабына сәйкес бұзылған құқықтарды қалпына келтіруге жүгінген кезде әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама жасалмайды. Бұл жағдайда істі сот құқық бұзушылық туралы хаттама жасамастан қарайды (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 807-бабы 1-бөлігінің 4) тармақшасы).

113-бап. Анонимді үгіт материалдарын дайындау немесе тарату

Сайлауды дайындау және өткізу кезінде мемлекеттік органдарға және жергілікті өзін-өзі басқару органдарына (республикалық референдумға) осы материалдарды шығарған ұйымдар, олардың басылған жері, таралымы, тапсырыс жасаған және шығарған адамдар туралы ақпарат жоқ үгіт-насихаттық және электрондық материалдарды шығару немесе тарату. төленген қаражат, сондай-ақ Қазақстан Республикасының аумағынан тыс жерлерде үгіт материалдарын шығару, анонимді үгіт материалдарын тарату -

жиырма бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

"Қазақстан Республикасындағы сайлау туралы" Қазақстан Республикасы Конституциялық заңының 50-бабы 2-тармағының 12) тармақшасында адам "үгіт-насихат материалдарын жасағаны немесе таратқаны" үшін Қазақстан Республикасының заңдарында белгіленген әкімшілік және өзге де жауаптылықта болады деп көрсетілген.

Қазақстан Республикасының аталған Конституциялық заңының 27-бабының 1, 2, 3-тармақтарына сәйкес сайлау алдындағы үгіт-насихат - сайлаушыларды белгілі бір кандидатқа, саяси партияға немесе оған қарсы дауыс беруге шақыруға бағытталған қызмет.

Шетелдіктерге, азаматтығы жоқ адамдарға, шетелдік заңды тұлғаларға және халықаралық ұйымдарға кандидаттардың, партиялық тізімді ұсынған саяси партиялардың сайлауда белгілі бір нәтижеге қол жеткізуге кедергі келтіретін және (немесе) сайлауға ықпал ететін қызметті жүзеге асыруға тыйым салынады.

Сайлау алдындағы үгіт-насихат кандидаттарды тіркеу мерзімі аяқталғаннан басталып, сайлау күнінің алдындағы күні жергілікті уақыт бойынша нөл сағатта аяқталады. Қайта дауыс беру өткізілген кезде сайлау науқаны қайталау күні белгіленген күннен басталып, сайлау күнінің алдындағы күні жергілікті уақыт бойынша нөл сағатта аяқталады.

Үгіт-насихат жұмыстары:

1) бұқаралық ақпарат құралдары арқылы;

2) қоғамдық сайлау шараларын (сайлау жиналыстары мен сайлаушылармен (таңдаушылармен) кездесулер, қоғамдық пікірсайыстар мен пікірталастар, митингілер, шерулер, демонстрациялар және басқа да сайлау шаралары заңмен белгіленген және осы Конституциялық заңда тыйым салынбаған тәртіппен), сондай-ақ жеке кандидаттардың және олардың сенім білдірілген адамдарының сайлаушылармен (таңдаушылармен) кездесулері;

3) баспа, аудиовизуалды және өзге де үгіт материалдарын шығару және (немесе) тарату жолымен жүзеге асырылады.

Түсіндірілген әкімшілік құқық бұзушылықтың объектісі мемлекеттік органдарға және жергілікті билік органдарына сайлауға (республикалық референдумға) дайындық және өткізу кезінде үгіт-насихаттық және электрондық материалдарды өндірудің немесе таратудың белгіленген тәртібі болып табылады.

"Қазақстан Республикасындағы сайлау туралы" Қазақстан Республикасы Конституциялық заңының 28-бабының 5-тармағына сәйкес, плакаттар, үнпарақтар, ұрандар және басқа да үгіт-насихат материалдарын жариялау үшін тиісті сайлау комиссиялары партиялық тізімде жүргендерді қоспағанда, кандидаттарға тең мөлшерде ақша бөледі. Барлық үгіт-насихат материалдарында осы материалдарды шығарған ұйым, оларды басып шығару және тираждау орны, тапсырыс берген адамдар және қайдан қаражат төленгендігі туралы ақпарат болуы керек. Үгіт-насихат материалдарын Қазақстан Республикасының аумағынан тыс жерлерде шығаруға және жасырын үгіт материалдарын таратуға тыйым салынады."

Басқа елдерде үгіт материалдарын шығару басқа елдің ішкі істеріне араласуға, мемлекеттің егемендігі мен тәуелсіздігіне нұқсан келтіруге тең келеді, өйткені артықшылықтар жасау немесе үгіт материалдарын ақысыз шығару арқылы сіз кандидатқа (саяси партияға) артықшылықтар жасай аласыз.

Конституциялық заңның 33-бабының 3-тармағына сәйкес "Республикадағы сайлауды халықаралық ұйымдар мен халықаралық қоғамдық бірлестіктер, шет мемлекеттердің органдары, шетелдік заңды тұлғалар мен азаматтар, сондай-ақ азаматтығы жоқ адамдар, кез келген тікелей немесе жанама қатысуы арқылы қаржыландырады. Республикадағы сайлауды қаржыландыруға тыйым салынады."

Конституциялық заңның 5-бабының 2 және 3-тармақтарында сайлаушылар Республиканың өзге де жергілікті өзін-өзі басқару органдарының мүшелерін сайлауға тең негізде қатысады және олардың әрқайсысының дауыстары тең болады. Кандидаттарға тең құқықтар мен сайлауға қатысу шарттары қамтамасыз етілген.

Объективті жағы келесі әрекеттерде көрінеді:

- мемлекеттік органдарға және жергілікті өзін-өзі басқару органдарына (республикалық референдумға) сайлауға дайындық пен оны өткізу кезінде (осы референдумда) осы материалдарды шығарған ұйымдар, олардың басылған жері, таралымы, тапсырыс берген адамдар және олар туралы мәліметтер жоқ ақпараттық-насихаттық баспа және электрондық материалдарды шығару немесе тарату. қандай қаражат төленді;

- Қазақстан Республикасының аумағынан тыс жерлерде үгіт-насихат материалдарын шығару, анонимді үгіт материалдарын тарату.

Субъективті жағы бұл әкімшілік құқық бұзушылық әдейі де, немқұрайлылықпен де болуы мүмкін екендігінде көрінеді.

Құқық бұзушылықтың субъектісі жеке және заңды тұлғалар бола алады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 805-бабының 1-бөлігіне сәйкес, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 113-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтар прокурор әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғау туралы шешім қабылдаған істерге қатысты.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 684-бабының 1-бөлігіне сәйкес Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 113-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары қарайды.

Сонымен бірге, жеке тұлғалар Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 113-бабына сәйкес бұзылған құқықтарды қалпына келтіруге жүгінген кезде әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама жасалмайды. Бұл жағдайда істі сот құқық бұзушылық туралы хаттама жасамастан қарайды (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 807-бабы 1-бөлігінің 4) тармақшасы).

114-бап. Үгіт материалдарын қасақана жою, бүлдіру

Меншік иесінің немесе басқа меншік иесінің келісімімен ғимараттарға, құрылыстарға және басқа объектілерге орналастырылған, депутаттыққа кандидаттардың немесе басқа сайланбалы лауазымдарға арналған материалдарды қасақана жою, бүлдіру, -

он бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ _____

Үгіт-насихат құқығы сайлау және сайлану конституциялық құқығының ажырамас бөлігі болып табылады. Депутаттыққа және басқа сайланатын лауазымға кандидаттардың үгіт материалдары кез-келген сайлау науқанының ажырамас бөлігі болып табылады, өйткені олар арқылы азаматтар кандидаттардың сайлауалды бағдарламасы туралы ақпарат алады және олардың негізінде таңдау жасай алады.

Әділ пікірде, И.В. Захарова және А.Н. Кокотова "сайлау кезеңінде қоғамдағы ақпараттың қозғалысы ерекше маңызға ие болады, ол кейбір субъектілердің басқаларға қатысты құқықтарын бұзбауды қамтамасыз ететін ресми ережелерді талап етеді."

1966 жылғы 16 желтоқсанда Нью-Йоркте жасалған, Қазақстан Республикасының 2005 жылғы 28 қарашадағы № 91 Заңымен бекітілген Азаматтық және саяси құқықтар туралы халықаралық пактінің 19-бабының 2-тармағында "әркімнің өз пікірін білдіру бостандығы бар; бұл құқық шекараларға қарамастан, ауызша, жазбаша, баспа немесе көркемөнермен, немесе кез-келген басқа тәсілмен, ақпарат пен идеялардың кез-келген түрін іздеу, алу және тарату бостандығын қамтиды."

Құқық бұзушылықтың жалпы нысаны азаматтардың сайлау құқығын қамтамасыз етудің белгіленген тәртібі болып табылады. Құқық бұзушылықтың жалпы мәні - сайлау процесін ақпараттық қамтамасыз ету тәртібіне сәйкес туындайтын құқықтық қатынастар.

"Қазақстан Республикасындағы сайлау туралы" Қазақстан Республикасы Конституциялық заңының 50-бабы 2-тармағының 13) тармақшасына сәйкес адам үгіт материалдарын қасақана жойған немесе бүлдірген жағдайда, Қазақстан Республикасының заңымен белгіленген әкімшілік және өзге де жауаптылықта болады.

Сайлауалды үгіт-насихат - сайлаушыларды белгілі бір кандидатқа, саяси партияға немесе оған қарсы дауыс беруге шақыруға бағытталған қызмет (Конституциялық заңның 27-бабы 1-тармағы). Сондықтан, үгіт материалдарының жойылуы, бүлінуі сайлаушылардың депутаттыққа немесе басқа сайланған лауазымдарға барлық кандидаттар туралы толық ақпарат ала алмауына әкеледі. Бұл өз кезегінде сайлауда дауыс беру кезінде сайлаушылардың еркінің бұрмалануына әкелуі мүмкін.

Сайлау алдындағы үгіт-насихат кандидаттарды тіркеу мерзімі аяқталғаннан басталып, сайлау күнінің алдындағы күні жергілікті уақыт бойынша нөл сағатта аяқталады. Қайта дауыс беру өткізілген кезде сайлау алдындағы үгіт қайталау күні белгіленген күннен басталып, сайлау алдындағы күнгі жергілікті уақыт бойынша нөл сағатта аяқталады (Конституциялық заңның 27-бабы 2-тармағы). Бұл дегеніміз, осы бап бойынша әкімшілік жауапкершілікке тарту тек сайлау науқаны кезінде мүмкін болады. Басқа мерзімде үгіт материалдарының қасақана жойылуы, бүлінуі әкімшілік құқық бұзушылық ретінде таныла алмайды.

"Қазақстан Республикасындағы сайлау туралы" Конституциялық заңда сайлау алдындағы үгіт, атап айтқанда, баспа, аудиовизуалды және басқа үгіт материалдарын шығару және / немесе тарату жолымен жүзеге асырылады (27-баптың 3-тармағы 3) тармақшасы).

Қазақстан Республикасы Орталық сайлау комиссиясының 2007 жылғы 25 маусымдағы № 90/178 қаулысымен бекітілген бұқаралық ақпарат құралдары арқылы сайлау алдындағы үгітті жүзеге асыру және Қазақстан Республикасы Президентінің, Парламент, мәслихаттар депутаттарының, сондай-ақ өзге де жергілікті өзін-өзі басқару органдары мүшелерінің сайлауын ақпараттық қамтамасыз ету Ережесінің 2-тармағында, "сайлауды ақпараттық қамтамасыз ету - сайлау алдындағы үгітті қоспағанда, сайлау науқанын дайындау және өткізу барысы туралы сайлаушыларды жедел және кеңінен хабардар етуге бағытталған шаралар кешені" делінген.

Осы Ереженің 3-тармағының бірінші абзацында "мемлекет азаматтар мен қоғамдық бірлестіктерге белгілі бір кандидатқа немесе саяси партияға қарсы немесе оған қарсы еркін үгіт жүргізу құқығына кепілдік береді" делінген.

Осы бапқа сәйкес іс-әрекеттерді саралау кезінде жергілікті атқарушы органдар тиісті сайлау комиссияларымен бірлесіп, барлық кандидаттар үшін үгіт-насихат материалдарын орналастыратын орынды анықтап, оларды стендтермен, тақталармен қамтамасыз ететін "Қазақстан Республикасындағы сайлау туралы" Конституциялық заңның 28-бабы 6-тармағының ережелерін ескерген жөн. бағаналармен. Үгіт-насихаттық баспа материалдары барлық кандидаттардың тең құқығын қамтамасыз

ететін жағдайда орналастырылады, кандидаттар үгіт-насихат материалдарын тиісті объектінің иесінің рұқсатымен басқа жерлерде орналастыруға құқылы.

Бұл дегеніміз, адамның осы мақалаға сәйкес әрекетін анықтаған кезде, оның иесіне тиесілі объектілерге үгіт материалдарын баспаға орналастыруға оның иесінің келісетініне көз жеткізіңіз. Басқаша айтқанда, үгіт материалдарын алғашқы орналастыру заңды болуы керек.

Мысалы, ескерткіштерге, обелисктерге, тарихи, мәдени немесе сәулет құндылығы бар ғимараттар мен құрылыстарға, сондай-ақ сайлау учаскесіне үгіт материалдарын орналастыруға тыйым салынады (Конституциялық заңның 28-бабы 6-тармағы). Сондықтан, егер, мысалы, ескерткішке орналастырылған үгіт-насихат материалын бүлдірген адам болса, оның әрекеті Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 114-бабына сәйкес анықталмайды.

Құқықбұзушылықтың объективтік жағы ғимараттың, құрылыстың және басқа да объектілердің меншік иесінің немесе басқа меншік иесінің келісімімен орналастырылған үгіт материалдарын жоюға немесе бүлдіруге байланысты әрекеттерден көрінеді.

Әділ пікір бойынша, Ю.А. Розенбаум "құқық бұзушылықтың объективті жағы уәкілетті жерлерде орналастырылған үгіт-насихат материалдарының жойылуына немесе бүлінуіне әкеп соқтыратын іс-әрекеттерден көрінеді, демек, осы объектілердің меншік иесінің немесе иесінің келісімінсіз ғимараттарға, құрылыстарға немесе басқа объектілерге орналастырылған үгіт материалдарының жойылуы немесе бүлінуі. рұқсат етілген түрде, сондай-ақ тыйым салынған жерлерде орналастырылған."

Бұл қылмыстың субъектісі кез келген жеке тұлға. Бұл қылмыстың субъективті жағы оны тек қасақана жасалуы мүмкін екендігінде көрінеді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 805-бабының 1-бөлігіне сәйкес, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 114-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтар прокурор әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғау туралы шешім қабылдаған істерге қатысты.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 684-бабының 1-бөлігіне сәйкес, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 114-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары қарайды.

Сонымен бірге, жеке тұлғалар Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 114-бабына сәйкес бұзылған құқықтарды қалпына келтіруге жүгінген кезде әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама жасалмайды. Бұл жағдайда істі сот құқық бұзушылық туралы хаттама жасамастан қарайды (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 807-бабы 1-бөлігінің 4) тармақшасы).

115-бап. Сайлауды (республикалық референдумды) дайындауға және өткізуге қаражаттың жұмсалғаны туралы есептерді ұсынбау немесе жарияламау

Кандидатқа, адамға, сайланған депутатқа немесе басқа сайланған лауазымға, саяси партияға сайлау қорларына түсетін түсімдер (садақалар) мөлшері туралы және сайлау қорларын құру көздері туралы, сондай-ақ сайлау қорлары қаражаттарының пайдаланылуы туралы есепті ұсынбау -

кандидатқа, депутаттыққа сайланған адамға немесе басқа сайланған лауазымға - он бес, заңды тұлға үшін - елу бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ _____

Құқықбұзушылықтың жалпы нысаны - сайлау өткізуді қамтамасыз етудің жария тәртібі. Құқықбұзушылықтың жалпы объектісі - сайлауды (республикалық референдумды) дайындауға және өткізуге қаражаттың жұмсалғаны туралы есептерді ұсыну және жариялау тәртібін сақтау кезінде туындайтын қоғамдық-құқықтық қатынастар.

"Қазақстан Республикасындағы сайлау туралы" Қазақстан Республикасының Конституциялық заңының 6-тарауы сайлауды қаржыландыруды реттейді. Аталған Конституциялық заң сайлауды мемлекеттік және мемлекеттік емес қаржыландыруды көздейді. Партиялық тізімдер негізінде сайланған Парламент Мәжілісі депутаттарын қоспағанда, Президент, Парламент депутаттарын сайлау, мәслихаттар, өзге де жергілікті өзін-өзі басқару органдарының мүшелері республикалық бюджеттен жергілікті атқарушы органдардың шоттары арқылы қаржыландырылады.

Республикалық бюджет:

1) сайлау комиссияларын ұйымдастыру және олардың қызметтері, үй-жайды жалдау, іссапар шығыстары, консультанттардың, сарапшылардың, лингвистикалық комиссия мүшелерінің, электрондық сайлау жүйесінің жұмысын қамтамасыз ететін мамандардың сыйақысы;

2) кандидаттардың партиялық тізімге түсетін кандидаттарды қоспағанда, бұқаралық ақпарат құралдарында шығуы (Конституциялық заңның 28-бабы 3-тармағы);

3) партиялық тізімге түсетін кандидаттарды қоспағанда, кандидаттардың көпшілік алдында сайлау алдындағы үгіт-насихат жұмыстарын жүргізу және кандидаттарға үгіт материалдарын беру (Конституциялық заңның 28-бабының 4 және 5-тармақтары);

4) партиялық тізімге түсетін кандидаттардан басқа, Орталық сайлау комиссиясы белгілеген мөлшерде кандидаттардың көлік шығындары;

5) сайлау комиссиясының үй-жайында және сайлау учаскесінде президенттікке кандидаттар, Парламент Сенатының және мәслихаттардың депутаттары, өзге де жергілікті өзін-өзі басқару органдарының мүшелері, сондай-ақ партиялық тізімдерін ұсынған саяси партиялар туралы ақпараттық плакаттар шығару.

Президентті және Парламент депутаттарын, мәслихаттар депутаттарын сайлауға кандидаттардың сайлау алдындағы үгіті сайлау қорларының конституциялық заңында

белгіленген тәртіппен құрылған қаражаттан қаржыландырылуы мүмкін. Сайлау қорлары заңдарда белгіленген тәртіппен мемлекеттік тіркеуге жатады.

Сайлау қорлары келесі көздерден құралады:

- 1) кандидаттардың жеке қаражаттары, саяси партиялардың қаражаттары;
- 2) кандидатқа оны ұсынған қоғамдық бірлестік бөлген қаражат;

3) Республика азаматтары мен ұйымдарының ерікті қайырмалдықтары. Мемлекеттік органдар мен ұйымдардың, жергілікті өзін-өзі басқару органдарының, қайырымдылық ұйымдарының, діни бірлестіктердің, жарғылық капиталына шетелдік қатысуы бар қазақстандық заңды тұлғалардың, сондай-ақ жеке және заңды тұлғалардың жасырын қайырмалдықтарына тыйым салынады.

Сайлау қорларына тек заңды жолмен алынған қаражат жіберілуі мүмкін.

Сондықтан сайлауды (республикалық референдумды) дайындауға және өткізуге қаражаттың жұмсалуды бақылау маңызды. Аталған Конституциялық заңның 34-бабының 9-тармағында кандидат, саяси партия сайлау нәтижелері анықталғаннан кейін бес күннен кешіктірмей тиісті сайлау комиссиясына өзінің сайлау қорындағы қаражаттың жұмсалғаны туралы есеп беруі керек.

Демек, сайланбалы лауазымға кандидат немесе саяси партия жасаған қылмыстың объективті жағы, егер бұл адамдар тиісті сайлау комиссиясына өздерінің сайлау қорларының қаражатын пайдалану туралы есеп ұсынбаған болса, әрекетсіздікпен көрінеді.

Қазақстан Республикасы Орталық сайлау комиссиясының 1999 жылғы 7 тамыздағы № 19/222 қаулысымен бекітілген арнаулы уақытша шотты ашу және сайлау қорының қаражатын жұмсау ережесінің 19-26-тармақтары сайлау қорлары қаражаттарының жұмсалуды бақылауды тиісті сайлау комиссиялары мен банктер жүзеге асыратынын көрсетеді. Тиісті сайлау комиссияларының ұсынысы бойынша өз құзыретіне сәйкес бақылауға басқа мемлекеттік органдар тартылуы мүмкін.

Сайлау нәтижелері анықталғаннан кейін бес күнтізбелік күннен кешіктірмей кандидат, партиялық тізімді ұсынған саяси партия тиісті сайлау комиссиясына өзінің сайлау қорындағы қаражаттың жұмсалғаны туралы есеп береді, онда сайлау қорына түскен ақша көздері мен барлық шығындар көрсетіледі. Сонымен бірге, банк растаған арнайы шот ашу туралы хабарламаның көшірмесі ұсынылады.

Сайлау қорлары қаражатының мақсатты жұмсалуды Қазақстан Республикасы Президентігіне кандидат, Парламент Сенатының депутаттары, әкімдер, партиялық тізімді ұсынған саяси партия қамтамасыз етеді.

Қазақстан Республикасы Президентігіне кандидат, Парламент Сенатының депутаттары, әкімдер, партиялық тізімді ұсынған саяси партия өздерінің сайлау қорларына қаражат түскенін, сондай-ақ олардың жұмсалғаны туралы есеп жүргізеді. Бухгалтерлік есеп қабылдаудың әр түрі бойынша жүргізіледі, күні, теңгемен және осы қаражатты берген нақты жеке және заңды тұлғаның атауы көрсетіледі. Шығындар

тізілімінде мыналар жазылады: шотқа ақша түскен күн, екінші деңгейдегі банктен ақша алынған күн, әр төлем құжаты үшін төлем мөлшері, тағайындалуы.

Екінші деңгейдегі банктер тиісті сайлау комиссиясына апта сайын арнайы шоттарға қаражат түскендігі және олардың жұмсалғаны туралы есеп ұсынады. Тиісті сайлау комиссиясының өтініші бойынша сол ақпарат жиырма төрт сағат ішінде ұсынылады.

Арнайы шоттарға қаражат түскені және олардың жұмсалғаны туралы есеп айына екі рет бұқаралық ақпарат құралдарында жарияланады:

Қазақстан Республикасы Президентін, Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің депутаттарын партиялық тізім бойынша сайлау кезінде - Орталық сайлау комиссиясы;

Қазақстан Республикасы Парламенті Сенатының депутаттарын сайлау кезінде - облыстық (республикалық маңызы бар қалалар мен астана) сайлау комиссиялары;

мәслихаттар депутаттарын, әкімдерді сайлау кезінде - аумақтық сайлау комиссиялары.

Арнайы шоттардағы барлық қаржылық операциялар сайлау күнінің алдындағы он сегізде тоқтатылады.

Қайта дауыс беру кезінде қайта дауыс беру өткізілген кандидаттардың арнайы шоттарындағы қаржылық операциялар қайта дауыс беру күні тағайындалған және сайлау күнінің алдындағы күнгі он сегізде тоқтатылатын күні қайта басталады. Сайлау қорына ол құрылған күннен бастап түскен жалпы ақша мөлшері конституциялық заңда белгіленген мөлшерден аспауы керек.

Сайлау қорының, үгіт-насихат жұмыстарына жұмсалмаған қаражаттың үштен екісі, екінші деңгейлі банк немесе оның филиалы республикалық бюджетке жіберіледі, ал үштен бір бөлігі партиялық тізімді ұсынған кандидатқа немесе саяси партияға қайтарылады. Бұл туралы ақпарат Орталық сайлау комиссиясына немесе есепті қабылдау туралы шешім қабылдаған тиісті аумақтық сайлау комиссиясына жіберіледі.

Есептер қаражаттың жұмсалуын растайтын құжаттарды қоса бере отырып, Ереженің 1, 2, 3 және 4-қосымшаларында көрсетілген нысандарда ұсынылады.

Кандидат не саяси партия өз сайлау қорының қаражатын пайдалану туралы есепті ұсынбау субъектісі болып табылады.

Алайда, сайлауды (республикалық референдумды) дайындау мен өткізуге арналған қаражаттың жұмсалуы туралы есептерді жарияламау субъектісі әрқашан тиісті сайлау комиссиясының төрағасы – лауазымды адам болып табылады.

Сонымен, "Сайлау туралы" Конституциялық заңның 34-бабының 4-тармағына сәйкес, қор мен оның қайнар көздеріне түскен жалпы сома туралы ақпарат сайлау нәтижелері жарияланғаннан кейін он күн ішінде бұқаралық ақпарат құралдарында жарияланады:

Президентті, Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің депутаттарын партиялық тізім бойынша сайлау кезінде - Орталық сайлау комиссиясы;

Парламент Сенатының депутаттарын сайлау кезінде - облыстық (республикалық маңызы бар қалалар мен астана) сайлау комиссиялары;

мәслихаттар депутаттарының сайлауында - округтік сайлау комиссиялары.

Бұл қылмыстың субъективті жағы ниет немесе немқұрайлылық түрінде де көрінуі мүмкін.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 805-бабының 1-бөлігіне сәйкес, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 115-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтар прокурор әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғау туралы шешім қабылдаған істерге қатысты.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 684-бабының 1-бөлігіне сәйкес, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 115-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары қарайды.

Сонымен бірге, жеке тұлғалар Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 115-бабына сәйкес бұзылған құқықтарды қалпына келтіруге жүгінген кезде әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама жасалмайды. Бұл жағдайда істі сот құқық бұзушылық туралы хаттама жасамастан қарайды (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 807-бабы 1-бөлігінің 4) тармақшасы).

116-бөлім. Сайлау науқанын қаржыландыру немесе сайлау қорларынан басқа өзге де материалдық көмек көрсету

Сайлау қорларынан басқа партиялық тізімдерін ұсынған кандидаттарға, саяси партияларға қайырымдылық ұйымдары мен қауымдастықтары ұсынатын қайырымдылық көмек материалдық немесе өзге материалдық көмек, -

жеке тұлғаларға жиырма бес, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға - отыз мөлшерінде, орта бизнес үшін - қырық, ірі бизнес үшін - елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

"Қазақстан Республикасында сайлау туралы" Қазақстан Республикасы Конституциялық заңының 50-бабы 2-тармағының 14) тармақшасына сәйкес кандидаттарға, партиялық тізімдерін ұсынған саяси партияларға олардың сайлау қорларынан басқа қаржылай (материалдық) қолдау көрсеткен жағдайда адам Қазақстан Республикасының Заңында белгіленген әкімшілік және өзге де жауаптылықта болады.

Тәуелсіз Мемлекеттер Достастығына қатысушы мемлекеттердегі демократиялық сайлаудың, сайлау құқықтары мен бостандықтарының стандарттары туралы Конвенцияның (Кишинев, 2002 жылғы 7 қазан) 12 - бабының 2-тармағында " мемлекеттер Конституциялар мен заңдарда көзделген жағдайларда және тәртіппен сайлауға қатысушы кандидаттарға, саяси партияларға (одақтарға) әділ жағдайларда бюджет қаражатын бөлуді қамтамасыз етеді" делінген, сондай-ақ сайлау органы жанынан бюджеттен тыс қор құру не өзінің сайлау науқанын қаржыландыру және осы

мақсаттар үшін жеке ақша қаражатын, жеке және (немесе) Ұлттық заңды тұлғалардың ерікті ақшалай қайырмалдықтарын заңдарда көзделген мөлшерде және тәртіппен пайдалану үшін меншікті ақша сайлау қорын қалыптастыру мүмкіндігі бар. Кандидаттардың, саяси партиялардың (коалициялардың) аталған қорларға түскендерден басқа, өзге де ақша қаражатын пайдалануына заңдарда тыйым салынуы және заңдарға сәйкес жауапкершілікке тартылуы тиіс".

Сайлау науқанын қаржыландыруды көрсетудің, өзге де материалдық көмек көрсетудің белгіленген тәртібі құқық бұзушылықтың жалпы объектісі болып табылады. Қаржылық немесе өзге де материалдық көмек көрсету, сондай – ақ қайырымдылық ұйымдары мен бірлестіктер кандидаттарға, партиялық тізімдерін ұсынған саяси партияларға көрсететін қайырымдылық көмек көрсету тәртібін сақтау кезінде туындайтын құқықтық қатынастар қылмыстың рулық нысаны болып табылады.

Кандидаттарға және партиялық тізімдерін ұсынған саяси партияларға көрсетілетін қаржылық және өзге де материалдық қолдау сайлау науқанын қаржыландыру үшін құрылатын сайлау қорлары арқылы ғана жүзеге асырылуға тиіс.

Қазақстан Республикасы Орталық сайлау комиссиясының 1999 жылғы 7 тамыздағы № 19/222 қаулысымен бекітілген Арнайы уақытша шот ашу және сайлау қорларының қаражатын жұмсау ережесінің 7-11-тармақтары депутаттыққа кандидаттардың, басқа сайланған лауазымдардағы және саяси партиялардың сайлау қорларын реттейді.

Қазақстан Республикасы Президентігіне кандидаттың сайлау қоры мыналардан тұрады:

1) кандидаттың өз қаражаты және оны ұсынған республикалық қоғамдық бірлестіктің жалпы сомасы заңмен белгіленген ең төменгі жалақының он екі мың есе мөлшерінен аспайтын қаражат;

2) жалпы сомасы заңмен белгіленген он бес мың есе мөлшерінен аспайтын Республика азаматтары мен ұйымдарының ерікті қайырмалдықтары.

Парламент Сенатының депутаттығына кандидаттың сайлау қоры мыналардан тұрады:

1) жалпы сомасы Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген ең төменгі жалақының екі жүз есе мөлшерінен аспайтын кандидаттың жеке қаражаты;

2) жалпы мөлшері Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген ең төменгі жалақының бес жүз еселенген мөлшерінен аспайтын Республика азаматтары мен ұйымдарының ерікті қайырымдылықтары.

Парламент Мәжілісінің депутаттарын сайлау кезінде партиялық тізімді ұсынған саяси партияның сайлау қоры мыналардан тұрады:

1) жалпы сомасы заңмен белгіленген ең төменгі жалақының бес мың есесінен аспайтын саяси партияның меншікті қаражаты;

2) жалпы мөлшері заңмен белгіленген ең төменгі жалақының он мың еселенген мөлшерінен аспайтын Республика азаматтары мен ұйымдарының ерікті қайырымдылықтары;

Мәслихат депутаттарын сайлау кезінде партиялық тізімді ұсынған саяси партияның сайлау қоры мыналардан тұрады:

1) жалпы сомасы заңмен белгіленген ең төменгі жалақының мың еселенген мөлшерінен аспайтын саяси партияның меншікті қаражаты;

2) жалпы сомасы заңмен белгіленген ең төменгі жалақының екі мың есесінен аспайтын Қазақстан Республикасының азаматтары мен ұйымдарының ерікті қайырымдылықтары.

Әкімге кандидаттың сайлау қоры келесі көздерден құралады:

1) жалпы сомасы заңмен белгіленген ең төменгі жалақының жиырма бес еселенген мөлшерінен аспайтын кандидаттың жеке қаражаты;

2) жалпы мөлшері заңмен белгіленген ең төменгі жалақының елу есе мөлшерінен аспайтын Қазақстан Республикасының азаматтары мен ұйымдарының ерікті қайырымдылықтары.

Қылмыстың объективтік жағы:

- қаржылық немесе басқа материалдық көмек көрсету;

-қайырымдылық ұйымдары мен қауымдастықтары көрсететін қайырымдылық көмек.

Мұндай көмек кандидаттарға, партиялық тізімдерін ұсынған саяси партияларға сайлау қорларына қосымша көрсетіледі.

Қазақстан Республикасының "Қайырымдылық туралы" 2015 жылғы 16 қарашадағы № 402-V Заңының 1-бабының 10) тармақшасына сәйкес, "қайырымдылық көмек дегеніміз - қолданушыға қаржылық және (немесе) қаржылық жағдайды жақсартуға көмектесу үшін қайырымдылық көмек:

жеке тұлғаны әлеуметтік қолдау түрінде;

демеушілік түрінде;

жарғылық қызметін сақтау мақсатында коммерциялық емес ұйым;

"Салық және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдер туралы" Қазақстан Республикасының Кодексіне (Салық кодексі) сәйкес айқындалатын әлеуметтік саладағы ұйымдар.

Қарастырылған құқық бұзушылық тек сайлау науқаны кезінде жасалуы мүмкін, яғни, сайлау туралы шешім ресми жарияланғаннан бастап сайлау нәтижелері ресми жарияланған күнге дейін.

Бұл әкімшілік құқық бұзушылықтың субъектілері: жеке тұлғалар, шағын бизнес немесе коммерциялық емес ұйымдар, орта бизнес, ірі кәсіпкерлік субъектілері болуы мүмкін.

Субъективті жағынан қарастырылатын қылмыс, әдетте, абайсызда, қасақана жасалуы мүмкін.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 805-бабының 1-бөлігіне сәйкес, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 116-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтар прокурор әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғау туралы шешім қабылдаған істерге қатысты.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 684-бабының 1-бөлігіне сәйкес, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 116-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары қарайды.

Сонымен бірге, жеке тұлғаларға Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 116-бабына сәйкес бұзылған құқықтарды қалпына келтіру туралы жүгінген кезде әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама жасалмайды. Бұл жағдайда істі сот құқық бұзушылық туралы хаттама жасамастан қарайды (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 807-бабы 1-бөлігінің 4) тармақшасы).

117-бап. Мемлекеттік лауазымға сайланбалы үміткердің немесе саяси партияның шет мемлекеттердің, ұйымдардың, шетелдіктердің және азаматтығы жоқ адамдардан қайырымдылық қабылдауы

Депутаттыққа кандидаттың немесе басқа сайланған қоғамдық лауазымға немесе саяси партияға шет мемлекеттен, халықаралық ұйымнан немесе халықаралық қоғамдық бірлестіктен, шет мемлекеттің органдарынан, басқа мемлекеттің заңнамасына сәйкес құрылған шетелдіктер мен заңды тұлғалардан, сондай-ақ азаматтығы жоқ адамдардан кез келген нысанда қайырымдылық қабылдауы -депутаттыққа кандидатқа немесе басқа сайланған лауазымға елу, заңды тұлға үшін - жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде, қайырымдылық заттарын тәркілеумен айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Тәуелсіз Мемлекеттер Достастығына мүше мемлекеттердегі демократиялық сайлау, сайлау құқықтары мен бостандықтарының стандарттары туралы конвенцияның 12-бабының 3-тармағында (Кишинев, 2002 жылғы 7 қазан) "кез-келген шетелдік қайырымдылықтар, оның ішінде шетелдік жеке және заңды тұлғалардан, кандидаттар, саяси партиялар (коалициялар), сайлауға қатысуға немесе кандидатқа тікелей, жанама немесе басқа жолмен байланысты басқа қоғамдық бірлестіктерге, қоғамдық ұйымдарға, саяси партиялар (коалициялар) олардың тікелей ықпалында немесе бақылауында болады және саяси партияның (коалицияның) мақсаттарын іске асыруға ықпал етеді, рұқсат етілмейді."

"Қазақстан Республикасындағы сайлау туралы" Конституциялық заңның 50-бабы 2-тармағының 15) тармақшасына сәйкес адам шет мемлекеттерден, ұйымдардан,

азаматтардан, азаматтығы жоқ адамдардан үміткерді сайлау үшін қайырымдылық қабылдаған жағдайда Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген әкімшілік және өзге де жауапкершіліктерге ие болады.

Аталған Конституциялық заңның 33-бабының 3-тармағында Республикада сайлауды халықаралық ұйымдар мен халықаралық қоғамдық бірлестіктер, шетелдік мемлекеттік органдар, шетелдік заңды тұлғалар мен азаматтар, сондай-ақ азаматтығы жоқ адамдар, олардың тікелей немесе жанама қатысуына қарамастан, қаржыландырады . Республикада сайлауды қаржыландыруға тыйым салынады.

Шетелдіктерге, азаматтығы жоқ адамдарға, шетелдік заңды тұлғаларға және халықаралық ұйымдарға кандидаттардың, партиялық тізімді ұсынған саяси партиялардың сайлауда белгілі бір нәтижеге қол жеткізуге кедергі келтіретін және / немесе сайлауға ықпал ететін қызметті жүзеге асыруға тыйым салынады.

Сыртқы істер министрлігінің ресми мәліметтеріне сәйкес, Қазақстан Республикасы 70-тен астам халықаралық және аймақтық ұйымдардың, қорлардың, бағдарламалар мен агенттіктердің қатысушысы болып табылады: Біріккен Ұлттар Ұйымының (БҰҰ), Атом энергиясы жөніндегі халықаралық агенттіктің (МАГАТЭ), Ядролық сынақтарға жаппай тыйым салу жөніндегі ұйымның Дайындық комиссиясының мүшесі болып табылады (ПК ОДВЗЯИ) , Халықаралық қайта құру және даму банкі (ХҚДБ), Дүниежүзілік сауда ұйымы (ДСҰ) (бақылаушы мәртебесі), Ғаламдық экологиялық қор (ҒЭҚ), Біріккен Ұлттар Ұйымының білім, ғылым және мәдениет ұйымы (ЮНЕСКО), Біріккен Ұлттар Ұйымының Азық-түлік және ауылшаруашылық ұйымы (ФАО), Дүниежүзілік денсаулық сақтау ұйымы (ДДСҰ), Дүниежүзілік зияткерлік меншік ұйымы (ДЗМҰ), Халықаралық телекоммуникациялық одақ (ХТО), Дүниежүзілік метеорологиялық ұйым (ДМҰ), Дүниежүзілік туристік ұйым (ЮНВТО) , Дүниежүзілік пошта одағы (ДПО), Халықаралық теңіз ұйымы (ХТҰ), Халықаралық азаматтық авиация ұйымы (ИКАО), Халықаралық эпизоотикалық бюро (ХЭБ), Халықаралық стандарттау ұйымы, Халықаралық Көші-қон ұйымы (МОМ), Халықаралық қаржы корпорациясы (ХҚК), Біріккен Ұлттар Ұйымының Өнеркәсіпті дамыту ұйымы (ЮНИДО), БҰҰ Еуропалық экономикалық комиссиясы (ЕЭК), Біріккен Ұлттар Ұйымының Азия және Тынық мұхиты үшін экономикалық және әлеуметтік комиссиясы (ЭСКАТО), Біріккен Ұлттар Ұйымының сауда жөніндегі конференциясы және Даму (ЮНКТАД), Халықаралық полиция (INTERPOL), Дүниежүзілік азық-түлік бағдарламасы (БҰҰ Дүниежүзілік Азық-түлік бағдарламасы), БҰҰ Даму бағдарламасы (БҰҰДБ), Біріккен Ұлттар Ұйымының Қоршаған ортаны қорғау бағдарламасы (ЮНЕП), БҰҰ Балалар қоры (ЮНИСЕФ), Халықаралық Ауылшаруашылық дамыту қоры (ХАДҚ), Парламентаралық одақ, СПИД, туберкулез және безгекпен күрес жөніндегі жаһандық қор, Дүниежүзілік табиғат қоры (WWF), Біріккен Ұлттар Ұйымының Популяциялық қоры (ЮНФПА), Қосылмау қозғалысы (байқаушы ретінде), Халықаралық даму қауымдастығы (ХДК), Халықаралық Қызыл Крест Комитеті, Халықаралық Қызыл Крест және Қызыл Жарты

Ай қоғамдарының Федерациясы, Халықаралық Жаңармалы Энергия Агенттігі (IRENA), Халықаралық Көрме Бюросы, Инвестицияларды кепілдендіру жөніндегі көпжақты агенттік (ИКЖКА), БҰҰ СПИД бағдарламасы (БҰҰ / ЖҚТБ), Біріккен Ұлттар Ұйымының Адамдарды қоныстандыру бағдарламасы (БҰҰ-Хабитат), Дүниежүзілік сауда орталығы (ДСО), Химиялық қаруға тыйым салу ұйымы (ХҚТҰ), Халықаралық азаматтық қорғаныс ұйымы (ХАҚҰ), Халықаралық құқықтық метрология ұйымы, Темір жолдар арасындағы ынтымақтастық ұйымы (ТЖАЫҰ), Халықаралық ғылыми-техникалық орталық (ХҒТО), Халықаралық олимпиада комитеті, Еуропалық қайта құру және даму банкі (ЕҚҚДБ / EBRD), Азиялық даму банкі (АДБ), Ислам Даму Банкі (ИДБ / ИОВ), Еуропадағы қауіпсіздік және ынтымақтастық ұйымы (ЕҚЫҰ), Ислам ынтымақтастық ұйымы (ИЫҰ), Азиядағы өзара іс-қимыл және сенім шаралары жөніндегі кеңес (АӨСШК), Экономикалық ынтымақтастық ұйымы (ЭЫҰ), Шанхай Ынтымақтастық Ұйымы (ШЫҰ), БҰҰ-ның Азия-Тынық мұхиты аймағындағы бейбітшілік және қарусыздану жөніндегі аймақтық орталығы, Есірткі құралдарының, психотроптық заттар мен олардың прекурсорларының заңсыз айналымына қарсы күрес жөніндегі Орталық Азия өңірлік ақпараттық үйлестіру орталығы (ОАӨАҰО), Орталық Азия менеджментін дамыту қоры, Табиғи апаттарды азайту жөніндегі Азиялық орталық (ADRC), Орталық және Шығыс Еуропа сайлау ұйымдастырушыларының қауымдастығы (ASEEEO), Сыбайлас жемқорлыққа қарсы мемлекеттер тобы (ГРЕКО), Халықаралық қауымдастық Жаңа тәуелсіз мемлекеттердің ғалымдарымен (INTAS), Халықаралық әлеуметтік қамсыздандыру қауымдастығымен (ХӘҚК), Ирригация және дренаж жөніндегі халықаралық комиссия (ИДБХК), Халықаралық электротехникалық комиссиямен (ХЭК), халықаралық Экологиялық заңнама жөніндегі кеңес, Орталық, Шығыс Еуропа және Еуразия энергетикалық реттеушілерінің аймақтық қауымдастығы (ERRA), Халықаралық статистикалық институт (ХСИ), Халықаралық армия спортының одағы.

"Шетелдіктердің құқықтық мәртебесі туралы" Қазақстан Республикасының 1995 жылғы 19 маусымдағы № 2337 Заңының 2-бабына сәйкес "Қазақстан Республикасындағы шетелдіктер - бұл Қазақстан Республикасының азаматтары болып табылмайтын және басқа мемлекеттің азаматтығына жататындығы туралы дәлелдері бар адамдар. Қазақстан Республикасының азаматы болып табылмайтын және басқа мемлекеттің азаматтығына жататындығы туралы дәлелдемелері жоқ адамдар азаматтығы жоқ адамдар деп танылады."

Құқық бұзушылықтың жалпы нысаны - сайлау процесін қаржыландырудың белгіленген тәртібі. Бұл құқық бұзушылықтың жалпы нысаны болып сайлау процесін қаржыландыру тәртібін сақтау кезінде туындайтын қоғамдық-құқықтық қатынастар табылады.

Бұл құқық бұзушылықтың объективті жағы депутаттыққа кандидаттың немесе басқа сайланған қоғамдық лауазымға немесе саяси партияға шет мемлекеттің,

халықаралық ұйымның немесе халықаралық қоғамдық бірлестіктің, шетелдік мемлекеттік органдардың, шетелдіктер мен заңды тұлғалардың қайырымдылық түрінде кез келген түрдегі қайырмалдық түрінде жасайтын іс-әрекеттерінен көрінеді. басқа мемлекет, сондай-ақ азаматтығы жоқ адамдар.

Субъективті жағы бұл қылмыстың қасақана жасалғандығында көрінеді.

Бұл құқық бұзушылықтың субъектісі ерекше - бұл депутаттыққа немесе басқа сайланған мемлекеттік лауазымға немесе саяси партияларға кандидаттар.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 805-бабының 1-бөлігіне сәйкес, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 117-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтар прокурор әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғау туралы шешім қабылдаған істерге қатысты.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 684-бабының 1-бөлігіне сәйкес, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 117-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары қарайды.

Сонымен бірге, жеке тұлғаларға Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 117-бабына сәйкес бұзылған құқықтарды қалпына келтіру туралы жүгінген кезде әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама жасалмайды. Содан кейін іс құқық бұзушылық туралы хаттама жасамай сотта қаралады (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 807-бабы 1-бөлігі 4) тармақшасы).

118-бап. Жеке және заңды тұлғалардың кандидаттарға, саяси партияларға олардың жазбаша келісімінсіз қызметтер көрсету

Жеке және заңды тұлғалардың кандидаттарға, саяси партияларға олардың сайлау қызметіне байланысты олардың жазбаша келісімінсіз қызметтер ұсынуы -

жеке тұлғаларға жиырма мөлшерінде, шағын бизнес немесе коммерциялық емес ұйымдар үшін - отыз мөлшерінде, орта бизнес үшін - қырық, ірі бизнес үшін - елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Сайлау науқанын өткізуге байланысты кандидаттарға, саяси партияларға қызмет көрсететін жеке және заңды тұлғалар олардан қызметті қабылдауға жазбаша келісін алуы керек. Жазбаша келісімсіз тұлғалар Қазақстан Республикасының заңдарына сәйкес жауаптылықта болады ("Қазақстан Республикасындағы сайлау туралы" Конституциялық заңның 28-бабы 7-тармағы, 2-тармағы).

Бұл бұзушылықтың жалпы нысаны кандидаттарға, саяси партияларға жеке және заңды тұлғалардың қызметтер көрсетуінің белгіленген тәртібі болып табылады. Түсініктеме жасалған құқық бұзушылықтың негізгі нысаны жеке және заңды тұлғалардың кандидаттарға, саяси партияларға қызмет көрсету тәртібін сақтау кезінде туындайтын құқықтық қатынастар болып табылады.

Қылмыстың объективті жағы кандидаттардан, саяси партиялардан тиісті жазбаша келісім болмаған кезде кандидаттарға, саяси партияларға қызмет көрсету түрінде көрінеді.

Қазақстан Республикасы Азаматтық кодексінің (Ерекше бөлім) 683-бабының 1-тармағына сәйкес "қызметтерді ұсыну шарты бойынша мердігер тапсырыс берушінің тапсырмасы бойынша қызметтерді көрсетуге (белгілі бір әрекеттерді орындауға немесе белгілі бір әрекеттерді орындауға), ал тапсырыс беруші осы қызметтерге ақы төлеуге міндеттенеді". Бұл қызметтер әр түрлі: консалтинг, маркетинг, аудит, ақпараттық, саяси технологиялар, байланыс қызметтері және басқалары болуы мүмкін.

"Тұтынушылардың құқықтарын қорғау туралы" Қазақстан Республикасының 2010 жылғы 4 мамырдағы № 274-IV Заңының 1-бабы 6) тармақшасына сәйкес, "қызмет" "тұтынушылардың қажеттіліктерін қанағаттандыруға бағытталған, нәтижелері айтарлықтай көрсетілмейтін қызметті" білдіреді.

Бұл қызметтер кандидаттардың және саяси партиялардың сайлау қызметімен байланысты болуы керек екенін есте ұстаған жөн.

Адамның әрекетін Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 118-бабына сәйкес анықтаған кезде, "сайланбалы депутаттыққа кандидат" мәртебесі тиісті тіркеуден өткен сәттен бастап туындайды.

Сонымен, "Қазақстан Республикасындағы сайлау туралы" Қазақстан Республикасының Конституциялық заңының 59-бабында Президенттікке кандидаттарды тіркеуді Орталық сайлау комиссиясы жүзеге асырады деп көрсетілген. Осы Конституциялық заңның 59-бабы 7-тармағының 1) және 2) тармақшасына сәйкес Орталық сайлау комиссиясы:

- Президенттікке кандидаттарды тіркегеннен кейін жетінші күннен кешіктірмей бұқаралық ақпарат құралдарында әр кандидаттың аты, аты, әкесінің аты, туған жылы, лауазымы (кәсібі), жұмыс орны мен тұратын жері, сондай-ақ, байланысты екендігі көрсетілген тіркеу туралы хабарлама жариялайды. кандидаттың қалауы бойынша, оның қоғамдық бірлестікке жататындығы, ұлты туралы ақпарат;

- тіркелгеннен кейін кандидаттарға тиісті куәлік береді.

Конституциялық заңның 73-бабы 1-тармағына, 6-тармағының 1) және 2) тармақшасына сәйкес Сенат депутаттығына кандидаттарды тіркеуді тиісінше облыстық, қалалық (республикалық маңызы бар қалалардың және Астананың) сайлау комиссиялары жүзеге асырады.

Облыстық немесе қалалық (республикалық маңызы бар қала және Республика астанасы) сайлау комиссиясы:

- Сенат депутаттығына кандидаттар тіркелгеннен кейін оларға тиісті куәлік береді;

- Сенат депутаттығына кандидаттар тіркелгеннен кейін жетінші күннен кешіктірмей бұқаралық ақпарат құралдарында әр кандидаттың аты, аты, әкесінің аты, туған жылы, лауазымы (кәсібі), жұмыс орны мен тұратын жері, сондай-ақ, байланысты екендігі

көрсетілген тіркеу туралы хабарлама жариялайды. кандидаттың қалауы бойынша оның қоғамдық бірлестікке және азаматтығы туралы мәліметтер.

ҚР Конституциялық Заңының 89-бабы 1-тармағына, 6-тармағының 1), 2), 3) тармақшасына сәйкес Саяси партиялар ұсынған партиялық тізімдерді және Қазақстан халқы Ассамблеясының Кеңесі ұсынған кандидаттарды тіркеуді Орталық сайлау комиссиясы жүзеге асырады.

Орталық сайлау комиссиясы:

- партиялық тізімдерді тіркегеннен кейінгі оныншы күннен кешіктірмей бұқаралық ақпарат құралдарында саяси партияның атауы мен партиялық тізімге енгізілген адамдардың саны, сондай-ақ тегі, аты, әкесінің аты, туған жылы, лауазымы (кәсібі) көрсетілген тіркеу туралы хабарламаны жариялаңыз; партиялық тізімге енгізілген әр адамның жұмыс орны және тұрғылықты жері;

- Қазақстан халқы Ассамблеясының Кеңесі ұсынған кандидаттарды тіркегеннен кейінгі үшінші күннен кешіктірмей бұқаралық ақпарат құралдарында Қазақстан халқы Ассамблеясының атауын, Қазақстан халқы Ассамблеясы Кеңесі ұсынған адамдардың саны, тегі, аты, әкесінің аты, туған жылы, туған жылы, мекен-жайы туралы жазбаша хабарлама жариялайды; кандидаттардың қалауы бойынша лауазымы (кәсібі), жұмыс орны және тұратын жері, сондай-ақ азаматтығы;

- тіркеу кезінде кандидаттарға тиісті куәліктер береді.

Мәслихаттар депутаттығына кандидаттар туралы Конституциялық заңның 104-бабының 1-тармағында "саяси партиялар ұсынған партиялық тізімдерді тіркеуді тиісті аумақтық сайлау комиссиялары жүзеге асырады" делінген. Конституциялық заңның 104-бабы 6-тармағының 1) және 2) тармақшасына сәйкес аумақтық сайлау комиссиясы:

- кандидаттар тіркелгеннен кейін төртінші күннен кешіктірмей жергілікті бұқаралық ақпарат құралдарында әр кандидаттың тегі, аты, әкесінің аты, туған жылы, лауазымы (кәсібі), жұмыс орны және тұрғылықты жері көрсетілген, сондай-ақ қалауына қарай тіркеу туралы хабарлама жариялайды. кандидат, оның қоғамдық бірлестікке мүшелігі және азаматтығы туралы мәліметтер;

- тіркелгеннен кейін кандидаттарға тиісті куәлік береді.

Жергілікті өзін-өзі басқару органдарының мүшелігіне кандидаттарды тіркеуге қатысты Конституциялық заңда "Қазақстан Республикасының өзге де жергілікті өзін-өзі басқару органдарына сайлау" 14-тарау қамтылғанын, "өзге де жергілікті өзін-өзі басқару органдарына" сайлау әлі өткізілмегенін атап өту қажет. Конституциялық заңның 118-бабының 1 және 5-тармақтарына сәйкес кандидаттарды тіркеуді аумақтық сайлау комиссиялары жүзеге асырады. Аумақтық сайлау комиссиясы кандидаттарды тіркеу туралы хаттама жасайды.

"Саяси партиялар туралы" Қазақстан Республикасының 2002 жылғы 15 шілдедегі № 344 Заңының 1-бабының 1-тармағына сәйкес "мемлекеттік биліктің, жергілікті өзін-өзі басқарудың өкілді және атқарушы органдарында олардың мүдделерін білдіру және

оларды қалыптастыруға қатысу мақсатында азаматтардың, әртүрлі әлеуметтік топтардың саяси еркін білдіретін Қазақстан Республикасы азаматтарының ерікті бірлестігі саяси партия деп танылады".

Қылмыстың субъективті жағы ниет немесе немқұрайлылық түрінде көрінеді.

Құқық бұзушылықтың субъектісі - жеке тұлғалар, шағын бизнес немесе коммерциялық емес ұйымдар немесе орта бизнес.

Мысал келесі сюжет. Облыстық мәслихаттың депутаттығына кандидат, азамат К. өзінің танысы азамат С.-ны аялдамаларға, еркін қоршауларға сайлау науқанының мәтіні жазылған плакаттар мен буклеттер ілуді сұрады. Азамат С. жұмыс уақытынан кейін аудандық мәслихат депутаттығына кандидаттың сайлау штабына келіп, 50 парақ пен 50 буклет алып, аудан орталығына жапсырды. Алайда, азаматша азаматша К.-дан үгіт материалдарын орналастыру қызметтерін көрсетуге жазбаша келісімін алған жоқ. Осылайша, азамат С.-ның әрекеті Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 118-бабына сәйкес анықталуы керек.

Тағы бір мысал: "МСМ Баспаханасы" ЖШС қалалық мәслихат депутаттығына кандидатқа қызмет көрсетті. В. сайлау бюллетендерін басып шығарудан тұрады. Алайда, "МСМ Баспа Үйі" ЖШС бұл қызметтерді азамат Б.-ның жазбаша келісімінсіз ұсынды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 805-бабының 1-бөлігіне сәйкес, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 118-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтар прокурор әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғау туралы шешім қабылдаған істерге қатысты.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 684-бабының 1-бөлігіне сәйкес, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 118-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары қарайды.

Сонымен бірге, жеке тұлғаларға Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 118-бабына сәйкес бұзылған құқықтарды қалпына келтіру туралы жүгінген кезде әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама жасалмайды. Содан кейін іс құқық бұзушылық туралы хаттама жасамай сотта қаралады (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 807-бабы 1-бөлігі 4) тармақшасы).

119-бап. Дауыс беру нәтижелері немесе сайлау (республикалық референдум) нәтижелері туралы ақпаратты ұсынбау немесе жарияламау

1. Учаскелік сайлау комиссиясының төрағасы кандидаттың уәкілетті өкілімен, бұқаралық ақпарат құралдарының өкілімен, байқаушының дауыс беру нәтижелері туралы, республика заңнамасына сәйкес ұсынуға міндетті мәліметтерді ұсынбауы, он айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Алып тасталды - ҚР 29.06.2018 № 163 (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі).

3. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, аумақтық сайлау комиссиясының төрағасы жасаған іс-әрекет, сондай-ақ сайлау туралы заңдарда (республикалық референдум туралы заңдарда) белгіленген сайлау нәтижелері (республикалық референдум) туралы нәтижелерді жариялау немесе толық жарияламау мерзімдерін бұзу

-
он бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

4. Осы баптың бірінші және үшінші бөліктерінде көзделген, Қазақстан Республикасы Орталық сайлау комиссиясының төрағасы жасаған әрекеттер - жиырма бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. "Қазақстан Республикасындағы сайлау туралы" Конституциялық заңның 50-бабы 2-тармағының 1) тармақшасына сәйкес адам "осы Конституциялық заңның талаптарына сәйкес ақпарат ұсынбаған немесе жарияламаған жағдайда" Қазақстан Республикасының заңымен белгіленген әкімшілік және өзге де жауапкершіліктерге ие болады.

Президентті, Парламент депутаттарын сайлау нәтижелерін Орталық сайлау комиссиясы белгілейді. Мәслихат депутаттары, сондай-ақ өзге де жергілікті билік органдарының сайлау нәтижелерін аумақтық сайлау комиссиясы анықтайды. Сайлау нәтижелері сайлау комиссиясының төрағасы мен мүшелері қол қойған хаттамада тіркеледі. Комиссия төрағасы болмаған кезде хаттамаға оның орнына оның орынбасары немесе хатшысы қол қояды (Конституциялық заңның 44-бабы 1-3-тармақтары).

Дауыстарды санау нәтижелерін сайлау комиссиясы қарайды және хаттамаға тіркеледі, оларға сайлау комиссиясының төрағасы мен мүшелері қол қояды. Сайлау комиссиясының төрағасы болмаған кезде хаттамаларға дауыс беру нәтижелері туралы қарындаштармен және түрлі түсті сиямен толтырудың, сондай-ақ оларға түзетулер енгізудің орнына сайлау комиссиясының төрағасы немесе хатшысы қол қояды. Бұл ретте дауыс беру нәтижелерінің сандық мәндері сөзбен қайталануы керек. Хаттаманың көшірмесі сайлау учаскесінің үй-жайына тез арада жалпы танысу үшін арнайы белгіленген жерде орналастырылады және екі күн ішінде орналастырылады. Дауыстарды санау кезінде осы Конституциялық заңға сәйкес қатысқан адамның өтініші бойынша, хаттаманың көшірмесі жасалады, комиссия төрағасы мен хатшысының қолымен және сайлау комиссиясының мөрімен куәландырылады. Округ бойынша сайлау нәтижелері белгіленеді БАҚ-қа Кездесу уақыты мен орны туралы ақпаратты жариялауға сайлау алдында ешқандай он күннен кешіктірмей округтік сайлау комиссиясына, анықталады сайлау учаскелерінің бірінде өткізіледі округтік сайлау комиссиясының отырысында инфузияға. Нәтижелер учаскелік сайлау комиссияларының хаттамалары негізінде белгіленеді, олар осы учаскеге жеткізіледі.

Сайлау учаскелері бойынша сайлау нәтижелері туралы хаттаманың көшірмесі жалпы танысу үшін сайлау учаскесінің ғимаратына орналастырылады және үш күн бойы сақталады. Осы Конституциялық заңға сәйкес дауыстарды санау кезінде қатысып отырған адамның қалауы бойынша оған комиссия төрағасы мен хатшысының қолдарымен және сайлау комиссиясының мөрімен расталған хаттаманың көшірмесі беріледі. (конституциялық заңның 43-бабының 8, 8-1-тармақтары).

"Республикалық референдум туралы" 1995 жылғы 2 қарашадағы № 2592 Қазақстан Республикасының Конституциялық заңының 33-бабына сәйкес "Референдумның нәтижелері туралы Орталық референдум комиссиясының ресми хабарламасы дауыс берілген күннен бастап жеті күннен кешіктірілмей бұқаралық ақпарат құралдарында жарияланады".

Дауыс беру нәтижелерін жариялаудың (хабарлаудың) белгіленген тәртібі құқық бұзушылықтың жалпы нысаны болып табылады. Бұл құқық бұзушылықтың жалпы нысаны - дауыс беру нәтижелері немесе сайлау нәтижелері туралы ақпаратты ұсыну және жариялау тәртібін сақтау кезінде туындайтын құқықтық қатынастар.

Ю. А. Розенбаумның пікірінше, "осы бапта жауапкершілік көзделген құқық бұзушылық объектісі сайлау (референдум) өткізуге және атап айтқанда, олардың қорытынды кезеңдеріне – сайлауда (референдумда) дауыс беру қорытындыларын шығаруға және сайлау (референдум) нәтижелерін жариялауға байланысты қоғамдық қатынастар болып табылады".

Учаскелік сайлау комиссиясы төрағасының кандидатты, бұқаралық ақпарат құралдарының өкілін және байқаушыны сенімхат бойынша дауыс беру нәтижелері туралы ақпарат ұсынбауының объективті жағы әрекетсіздіктен көрінеді.

Субъективтік жағынан ескертілген мақаланың 1-4-тармақтарында көзделген қылмыстар қасақана немесе ессіз деп сипатталуы мүмкін.

Бұл әкімшілік құқық бұзушылықтың субъектісі ерекше - учаскелік сайлау комиссиясының төрағасы. Сайлау комиссияларының мүшелері, оның ішінде учаскелік сайлау комиссиясының төрағасы мемлекеттік органдардың өкілдері болып табылады және мемлекет қорғалады. Сайлау комиссиясының төрағасы сотта және өзге де мемлекеттік органдарда комиссияның мүдделерін білдіреді, сондай-ақ тиісті сенімхат беру арқылы сайлау комиссиясының мүдделерін басқа адамдарға ұсыну құқығын беруге құқылы.

3-бөлім. 119-баптың үшінші бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағын бірінші бөлікте көрсетілген, бірақ аумақтық сайлау комиссиясының төрағасы жасаған әрекеттер, сондай-ақ оның сайлау заңдарында (республикалық референдум туралы заңдарда) белгіленген сайлауда (республикалық референдумда) дауыс беру қорытындылары туралы мәліметтерді жариялау мерзімдерін бұзуы не толық жарияламауы құрайды.

Арнайы-аумақтық сайлау комиссиясының төрағасы құқық бұзушылық субъектісі болып табылады. Сайлау комиссияларының мүшелері, оның ішінде аумақтық сайлау комиссиясының төрағасы Мемлекеттік органдардың өкілдері болып табылады және мемлекеттің қорғауында болады. Сайлау комиссиясының төрағасы сотта және басқа да мемлекеттік органдарда комиссияның мүдделерін білдіреді, сондай-ақ тиісті сенімхат беру арқылы сайлау комиссиясының мүдделерін білдіру жөніндегі өкілеттіктерді басқа адамдарға беруге құқылы.

4-бөлім. Түсіндірілген баптың 4-бөлігінде көзделген қылмыстың объективті жағы 119-баптың бірінші және үшінші бөліктерінде көзделген әрекеттерден тұрады.

Ерекше құқық бұзушылықтың субъектісі - Қазақстан Республикасы Орталық сайлау комиссиясының төрағасы. Сайлау комиссияларының мүшелері, оның ішінде Қазақстан Республикасы Орталық сайлау комиссиясының төрағасы мемлекеттік органдардың өкілдері болып табылады және мемлекет қорғалады. Қазақстан Республикасы Орталық сайлау комиссиясының төрағасы сотта және өзге де мемлекеттік органдарда комиссияның мүдделерін білдіреді, сондай-ақ тиісті сенімхат беру арқылы сайлау комиссиясының мүдделерін басқа адамдарға ұсыну құқығын беруге құқылы. Қазақстан Республикасы Президентінің 2015 жылғы 29 желтоқсандағы № 150 Жарлығымен бекітілген Саяси және әкімшілік мемлекеттік қызметшілер лауазымдарының тізіліміне сәйкес, Қазақстан Республикасы Орталық сайлау комиссиясы Төрағасының лауазымы саяси қоғамдық ұстанымға жатады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 805-бабының 1-бөлігіне сәйкес, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 119-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтар прокурор әкімшілік іс қозғау туралы шешім қабылдаған істерге қатысты.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 684-бабының 1-бөлігіне сәйкес, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 118-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары қарайды.

Сонымен бірге, жеке тұлғаларға Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 119-бабына сәйкес бұзылған құқықтарды қалпына келтіру туралы жүгінген кезде әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама жасалмайды. Бұл жағдайда істі сот құқық бұзушылық туралы хаттама жасамастан қарайды (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 807-бабы 1-бөлігінің 4) тармақшасы).

120-бап. Сайлауға байланысты сауалнаманы жүргізу талаптарын бұзу

1. Бұқаралық ақпарат құралдарында қоғамдық пікірді сұрау нәтижелерін, сайлау нәтижелерін болжауды, сайлауға байланысты басқа зерттеулерді жариялауды бұзу, атап айтқанда сауалнама жүргізген заңды тұлғаны, сауалнама жүргізген және оған ақы

төлеген адамдарды, сауалнаманы өткізу уақыты, ақпарат жинау әдісін көрсетпеу. сұрақтың тұжырымдамасы, респонденттер саны және сауалнама нәтижелерінің қателік коэффициенті -

жеке тұлғаларға он бес, заңды тұлғаларға отыз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Бұқаралық ақпарат құралдарында қоғамдық пікірді сұрау нәтижелерін, сайлау нәтижелерінің болжамдарын, сайлаумен байланысты басқа зерттеулерді, Интернетте кандидаттарды немесе саяси партияларды қолдауға дауыс беру күнінен бес күн бұрын және дауыс беру күнінде жариялау, сондай-ақ қоғамдық пікірді сұрау. сайлау күні үй-жайда немесе сайлау учаскесіндегі пікірлер -

жеке тұлғаларға он, ал заңды тұлғаларға жиырма бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

3. Қазақстан Республикасының сайлау заңнамасының талаптарын сақтамай, қоғамдық пікірге сұрау салу -

жеке тұлғаларға он бес, заңды тұлғаларға отыз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. "Қазақстан Республикасындағы сайлау туралы" Конституциялық заңның 50-бабы 2-тармағының 16) тармақшасына сәйкес, адам сайлауға байланысты қоғамдық пікірді сұрауды жүргізу шарттары бұзылған жағдайда, Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген әкімшілік және өзге де жауаптылыққа ие.

Құқықбұзушылықтың жалпы объектісі болып сайлауға байланысты қоғамдық пікірді сұрау жүргізудің белгіленген тәртібі табылады. Түсіндірілген корпустың қылмыс құрамының құқықтық нысаны - бұл қоғамдық пікірді сұрау нәтижелерін, сайлау нәтижелерін болжау және сайлауға қатысты басқа зерттеулерді жариялау тәртібін сақтау кезінде туындайтын құқықтық қатынастар.

Сайлауға байланысты қоғамдық сауалнаманың нәтижелерін жариялау кезінде бұқаралық ақпарат құралдарында сауалнама жүргізген ұйым, сауалнама жүргізген және оны төлеген адамдар, сауалнама жүргізу уақыты, ақпарат жинау әдісі, сұрақтың нақты тұжырымы, респонденттер саны және сауалнама нәтижелерінің қателік шегі көрсетілуі керек (Конституциялық заңның 28-бабы 9-тармағының 1-абзацы).

"Бұқаралық ақпарат құралдары туралы" Қазақстан Республикасының 1999 жылғы 23 шілдедегі № 451-І Заңының 1-бабының 4) тармақшасында "бұқаралық ақпарат құралдары" "мерзімді басылымдар, теледидарлар, радиоарналар, деректі фильмдер, аудиовизуалдық жазбалар және мерзімді немесе үздіксіз басқа да нысандарды білдіреді . бұқаралық ақпарат құралдарын, оның ішінде интернет-ресурстарды көпшілікке тарату "

Аталған Заңның 2-бабының 4-тармағына сәйкес "қылмыстық және әкімшілік құқық бұзушылық жасау мақсатында бұқаралық ақпарат құралдарын пайдалануға тыйым

салынады." Заңның 2-1-бабына сәйкес бұқаралық ақпарат құралдарының негізгі қағидаттары:

- 1) объективтілік;
- 2) заңдылық;
- 3) сенімділік;
- 4) жеке өмірге, адамның және азаматтың ар-намысына, қадір-қасиетіне құрметпен қарау."

Құқықбұзушылықтың объективті жағы бұқаралық ақпарат құралдарында қоғамдық пікірді сұрау нәтижелерін, сайлау нәтижелерін болжауды, сайлауға қатысты басқа зерттеулерді жариялау тәртібін бұзған кезде, атап айтқанда, сауалнама жүргізген ұйымды, сауалнама жүргізген және оған ақы төлегендерді, сауалнаманы өткізу уақытын, ақпарат жинау әдісі, сұрақтың нақты тұжырымы, жауап берушілер саны және сауалнама нәтижелерінің қателік коэффициенті.

Түсініктеме берілген баптың бірінші және екінші бөліктерінде көрсетілген қылмыстың субъектісі жеке және заңды тұлғалар болып табылады.

Субъективтік жағы ниет немесе немқұрайлылық түрінде көрінеді.

2-бөлім. "Қазақстан Республикасында сайлау туралы" Конституциялық заңның 28-бабы 9-тармағының үшінші абзацында "қоғамдық пікірге сұрау салу нәтижелерін, сайлау нәтижелерінің болжамдарын, сайлауға байланысты өзге де зерттеулерді, кандидаттарды не саяси партияларды қолдау үшін Интернет желісінде дауыс беру нәтижелерін дауыс беру күніне дейін бес күн ішінде және дауыс беру күні жариялауға жол берілмейді" деп көрсетілген.

Конституциялық заңның 28-бабы 9-тармағының төртінші абзацына сәйкес, "сайлау күні үй-жайда немесе сайлау учаскесінде қоғамдық пікірге сауалнама жүргізуге тыйым салынады."

Түсіндірілген баптың 2-бөлігіндегі қылмыстың объективті жағы:

- бұқаралық ақпарат құралдарында сауалнамалардың нәтижелерін, сайлау нәтижелерінің болжамдарын, сайлаумен байланысты басқа зерттеулерді, Интернетте кандидаттарды немесе саяси партияларды қолдауға дауыс беру күніне дейін және дауыс беру күніне дейін бес күн ішінде;

- сайлау күні үй-жайда немесе сайлау учаскесінде қоғамдық пікірге сұрау салу.

Субъективтік жағы ниет немесе немқұрайлылық түрінде көрінеді.

Әкімшілік құқық бұзушылықтың субъектісі жеке немесе заңды тұлға болып табылады.

3-бөлім. "Қазақстан Республикасындағы сайлау туралы" Конституциялық заңның 9-бабының 1 және 2-тармақтарына сәйкес "сайлауға қатысты қоғамдық пікірді сұрау нәтижелерін жариялау кезінде бұқаралық ақпарат құралдарында сауалнама жүргізген

заңды тұлға, сауалнама жүргізген және оған ақы төлегендер көрсетілуі керек. , сауалнама жүргізу уақыты, ақпарат жинау әдісі, сұрақтың нақты тұжырымы, респонденттер саны және сауалнама нәтижелерінің қателіктері.

Қоғамдық пікірді сұрауды Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес тіркелген, қоғамдық пікірді сұрауды өткізудегі кемінде бес жылдық тәжірибесі бар, Орталық сайлау комиссиясына тиісті құжаттардың көшірмелерін алдын ала жазбаша түрде жіберген заңды тұлғалар жүргізуге құқылы. Орталық сайлау комиссиясына жіберілген хабарламада сауалнамаға қатысқан мамандар мен осы салада тәжірибесі бар адамдар, қоғамдық пікірді сұрау жүргізілетін аймақтар туралы және пайдаланылған талдау әдістері туралы ақпарат бар."

Түсіндірілген баптың үшінші бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы - бұл Қазақстан Республикасының элективті заңнамасының талаптарын сақтамай, қоғамдық пікірге сауалнама жүргізу.

Мәселен, сайлауға байланысты сауалнамалардың нәтижелерін жариялау кезінде бұқаралық ақпарат құралдары сауалнамаға кім тапсырыс бергенін және оны кім төлегенін көрсетпейді. Бұл жағдайда тақырып үшінші түсіндірілген баптың бөлігі ретінде әкімшілік жауапкершілікке тартылады.

Әкімшілік құқық бұзушылықтың субъектісі - қоғамдық пікірге сауалнама жүргізген жеке немесе заңды тұлға.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 805-бабының 1-бөлігіне сәйкес, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 120-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтар прокурор әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғау туралы шешім қабылдаған істерге қатысты.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 684-бабының 1-бөлігіне сәйкес, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 120-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары қарайды.

Сонымен бірге, жеке тұлғалар Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 120-бабына сәйкес бұзылған құқықтарды қалпына келтіруге жүгінген кезде әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама жасалмайды. Бұл жағдайда істі сот құқық бұзушылық туралы хаттама жасамастан қарайды (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 807-бабы 1-бөлігінің 4) тармақшасы).

121-бап. Дауыстарды санау басталғаннан кейін сайлаушылардың (таңдаушылардың) тізіміне өзгерістер енгізу

Дауыстарды санау басталғаннан кейін сайлаушылардың (таңдаушылардың) тізіміне өзгерістер енгізу -

жиырма айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ _____

Кишинев қаласында 2002 жылғы 7 қазанда қол қойылған, Қазақстан Республикасының 2007 жылғы 7 маусымдағы № 260 Заңымен ратификацияланған Тәуелсіз Мемлекеттер Достастығына мүше мемлекеттердегі демократиялық сайлау, сайлау құқықтары мен бостандықтары туралы конвенцияның 10-бабының 1-тармағында "әділеттілік принципін сақтау сайлау сайлау процесінің барлық қатысушылары үшін тең құқықтық жағдай жасауды қамтамасыз етуі керек".

ТМД-ға мүше мемлекеттердегі демократиялық сайлау, сайлау құқықтары мен бостандықтарының стандарттары туралы конвенцияның 10-бабы 2-тармағының г) тармақшасына сәйкес, әділ сайлау кезінде мыналар қамтамасыз етіледі: "дауыс беру және дауыстарды санау кезінде шыншылдық, барлық сайлау нәтижелерін ресми жариялау арқылы дауыс беру нәтижелері туралы толық және жедел хабарлау".

Түсіндірілген құқық бұзушылықтың жалпы нысаны дауыстарды санаудың белгіленген тәртібі болып табылады. Қылмыстың рулық нысаны - бұл дауыстарды санау тәртібімен байланысты құқықтық қатынастар.

Бұл қылмыс қатаң түрде белгіленген уақыт аралығында жасалады, атап айтқанда: дауыстарды санау басталғаннан кейін. Барлық сайлау учаскелерінде Президентті, партиялық тізімдер бойынша сайланатын Парламент Мәжілісінің және мәслихаттардың депутаттарын, өзге де жергілікті өзін-өзі басқару органдарының мүшелерін сайлау кезінде дауыстарды санау, егер осы учаскеде "Қазақстан Республикасындағы сайлау туралы" Қазақстан Республикасының Конституциялық заңында белгіленген тәртіппен дауыс беру уақыты өзгертілмесе, жергілікті уақыт бойынша жиырма сағаттан басталады. Дауыс беру уақыты өзгерген жағдайда дауыстарды санау дауыс беру аяқталғаннан кейін басталады.

Дауыстарды санауды сайлау комиссиясының мүшелері дауыс беру қорытындылары шыққанға дейін үзіліссіз жүзеге асырады, ол дауыстарды санау кезінде аталған Конституциялық заңға сәйкес қатысқан адамдардың назарына жеткізілуі керек. Сайлау учаскесінде дауыстарды санау уақыты санау басталғаннан бастап он екі сағаттан аспауға тиіс.

Конституциялық заңның 43-бабының 2 және 3-тармақтарына сәйкес Парламент Сенатының депутаттары мен Қазақстан халқы Ассамблеясы сайлайтын Парламент Мәжілісі депутаттарын сайлау кезіндегі дауыстарды санау дауыс беруден кейін бірден басталады.

Дауыстарды санау әр кандидат, әр саяси партия үшін жеке жүргізіледі. Сайлау жәшіктерін тиісті сайлау комиссиясы комиссия төрағасы дауыс беру аяқталғанын жариялағаннан кейін ашады. Дауыс беру аяқталғанға дейін сайлау жәшіктерін ашуға тыйым салынады.

Конституциялық заңның 43-бабының 3-1 - 9-тармақтарында дауыстарды санау, сайлау жәшіктерін ашу, бюллетеньдерді жарамсыз деп тану және дауыстарды қайта санау реттеледі. Сонымен, дауыс беру аяқталғаннан кейін, жәшіктер ашылғанға дейін

учаскелік сайлау комиссиясы сайлаушылар тізімінен бюллетеньдер алған сайлаушыларды санап, олардың жалпы санын анықтайды. Участкелік сайлау комиссиясының төрағасы немесе оны алмастыратын мүше санау нәтижелерін жариялайды және оларды дауыс беру нәтижелері туралы хаттамаға енгізеді.

Бірінші болып тасымалданатын сайлау жәшіктері кезекпен ашылады. Тасымалданатын сайлау жәшігіндегі бюллетеньдердің саны дауыс беруге арналған үй-жайдан тыс жерде дауыс беру мүмкіндігі туралы жазбаша өтініштердің санына сәйкес келуі тиіс. Егер тасымалданатын сайлау жәшігіндегі белгіленген үлгідегі сайлау бюллетеньдері жазбаша өтініштердің тиісті санынан көп болса, онда осы жәшіктегі барлық сайлау бюллетеньдері жарамсыз деп танылады. Бұл жағдайда тасымалданатын сайлау жәшігінен алынған барлық сайлау бюллетеньдерін жарамсыз деп тану туралы акт жасалады, онда осы тасымалданатын жәшіктің көмегімен дауыс беруге арналған үй-жайдан тыс жерде дауыс беруді жүргізген комиссия мүшелерінің тегі, аты, әкесінің аты көрсетіледі. Дауыс беруге арналған тасымалданатын жәшіктер ашылғаннан кейін стационарлық жәшіктер ашылады.

Жәшіктерді ашар алдында барлық пайдаланылмаған бюллетеньдерді тиісті сайлау комиссиясы есептейді және өтейді. Сайлау комиссиясы сайлаушылар тізімі бойынша:

1) учаскедегі (дауыс беру пунктінде) сайлаушылардың (таңдаушылардың) жалпы саны);

2) бюллетеньдер алған сайлаушылар (таңдаушылар) саны;

3) комиссияның әрбір мүшесі берген бюллетеньдердің саны.

Жәшіктерді ашқаннан кейін сайлау комиссиясы бюллетеньдер саны бойынша:

1) дауыс беруге қатысқан сайлаушылардың (таңдаушылардың) жалпы саны;

2) әрбір саяси партия үшін әрбір кандидат үшін берілген дауыстар саны;

3) жарамсыз деп танылған бюллетеньдердің саны;

4) учаскелік сайлау комиссиясы алған бюллетеньдердің саны;

5) жойылған бюллетеньдердің саны.

Дауыс беруге арналған жәшіктерден алынған бюллетеньдердің саны сайлаушылар тізімдерінің және дауыс беруге арналған үй-жайдан тыс жерде дауыс беру туралы өтініштердің негізінде берілген бюллетеньдердің санынан асып кеткен жағдайда, сайлау комиссиясының әрбір мүшесі берген бюллетеньдердің саны белгіленеді.

Бюллетеньдер жарамсыз деп танылады:

1) белгіленбеген үлгідегі;

2) тиісті сайлау комиссиясы мүшесінің қолы жоқ;

3) Қазақстан халқы Ассамблеясы сайлайтын Парламент Мәжілісінің депутаттарын, мәслихаттардан басқа, өзге де жергілікті өзін-өзі басқару органдарының мүшелерін сайлау кезінде дауыс беруді қоспағанда, біреуден артық саяси партия, бір кандидаттан артық белгіленген;

4) белгі қарындашпен қойылған, тазарту іздері немесе қолдан жасаудың өзге де тәсілі бар, сондай-ақ сайлаушылардың еркін білдіруін анықтау мүмкін болмаған жағдайларда жүргізіледі.

Жарамсыз сайлау бюллетеньдері дауыстарды тікелей санау кезінде дауыс беруге қатысқан сайлаушылар (таңдаушылар) бюллетеньдерінің қатарынан шығарылады.

Бюллетеньдердің жарамдылығына қатысты келіспеушіліктер туындаған кезде мәселені сайлау комиссиясы дауыс беру жолымен шешеді. Бұл ретте шешім комиссия мүшелерінің жалпы санының жартысынан астам дауысымен қабылданады.

Учаскелік сайлау комиссиясы (Сенат депутаттарын және Қазақстан халқы Ассамблеясы сайлайтын Парламент Мәжілісі депутаттарын сайлау кезінде аумақтық сайлау комиссиясы) сенім білдірілген адамның жазбаша нысанда берілген өтініші бойынша дауыстарды қайта санауды Конституциялық заңның 43-бабының 1 және 2-тармақтарында белгіленген мерзімде бір рет ғана жүргізеді.

Дауыстарды санау нәтижелерін сайлау комиссиясы қарайды және хаттамаларға енгізіледі, оған сайлау комиссиясының төрағасы мен мүшелері қол қояды. Сайлау комиссиясының төрағасы болмаған жағдайда оның орнына хаттамаларға сайлау комиссиясы төрағасының орынбасары немесе хатшысы қол қояды.

Дауыс беру нәтижелері туралы хаттамаларды қарындашпен және түрлі түсті сиямен толтыруға, сондай-ақ оларға қандай да бір түзетулер енгізуге жол берілмейді. Бұл ретте дауыс беру нәтижелерінің сандық мәндері жазбаша қайталануы тиіс.

Хаттаманың көшірмесі сайлау учаскесінің үй-жайында жалпы жұрттың танысуы үшін арнайы белгіленген орынға дереу ілінеді және үй-жайда екі күн бойы болады.

Дауыстарды санау кезінде қатысқан адамның қалауы бойынша оған комиссия төрағасы мен хатшысының қолдарымен және сайлау комиссиясының мөрімен расталған хаттаманың көшірмесі беріледі.

Тиісті жоғары тұрған сайлау комиссиясы учаскелік сайлау комиссияларының (Сенат депутаттарын және Қазақстан халқы Ассамблеясы сайлайтын Парламент Мәжілісі депутаттарын сайлау кезінде - аумақтық сайлау комиссияларының) хаттамаларында қателер, сәйкессіздіктер анықталған кезде, сондай-ақ дауыстарды санаудың дұрыстығына күмәнданған жағдайда, бұл комиссия тиісті учаскелік (аумақтық) сайлау комиссиясы сайлаушылардың (таңдаушылардың) дауыстарын қайта санау туралы шешім қабылдауға құқылы. Сайлаушылардың дауыстарын қайта санау жоғары тұрған сайлау комиссиясы мүшесінің және дауыстарды дұрыс есептемеу фактілерін ұсынған өтініш берушілердің қатысуымен жүргізіледі.

Сайлау комиссиясының шешімі негізінде жүзеге асырылатын дауыстарды қайта санау сайлау қорытындылары ресми жарияланғанға дейін жүргізілуге тиіс.

Құқық бұзушылықтың объективті жағы дауыстарды санау басталғаннан кейін сайлаушылар (таңдаушылар) тізімдеріне өзгерістер енгізу жөніндегі іс-әрекеттерден көрінеді.

Субъективті тарап, әдетте, кейде абайсызда ой түрінде көрінеді.

Әкімшілік құқық бұзушылық субъектісі арнайы-сайлау комиссиясының мүшесі.

Кодекстің 805-бабының 1-бөлігіне сәйкес ӘҚБтК 121-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық прокурор әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғау туралы қаулы шығаратын істерге жатады.

ӘҚБтК-нің 684-бабының 1-бөлігіне сәйкес ӘҚБтК-нің 121-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді мамандандырылған аудандық және оларға теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары қарайды.

Сонымен қатар, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама жеке тұлғалар ӘҚБтК 121-бабы бойынша бұзылған құқықтарды қалпына келтіру туралы өтінішпен жүгінген кезде жасалмайды. Мұндай жағдайда істі сот құқық бұзушылық туралы хаттама жасамай қарайды (ӘҚБтК-нің 807-бабы 1-бөлігінің 4) тармақшасы).

122-бап. Сайлау науқанының шарттарын бұзу

1. Мемлекеттік органдардың, жергілікті өзін-өзі басқару органдарының, сондай-ақ олардың лауазымды адамдарының, Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің, Қазақстан Республикасының басқа да әскерлері мен әскери бөлімдерінің әскери қызметшілерінің, ұлттық қауіпсіздік органдарының, құқық қорғау органдарының қызметкерлерінің, судьялардың, сайлау комиссияларының мүшелерінің, діни бірлестіктердің әскери қызметшілерінің іс-қимылдары. сайлау алдындағы үгіт, сондай-ақ осы адамдардың сайлау алдындағы үгіт материалдарын таратуы -

жеке тұлғаларға жиырма, лауазымды адамдарға отыз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Сайлаушыларға ақысыз немесе тауарларды, қызметтерді, бағалы қағаздарды жеңілдікті шарттармен, сондай-ақ лотереялар, қайырымдылық акцияларын өткізумен, ақша төлеуге немесе осындай қамтамасыз етуге уәде бере отырып, сайлау алдындағы үгіт-насихат жүргізу, -

жиырма айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

3. Журналистердің, кандидаттар немесе олардың сенім білдірілген адамдары тіркелген БАҚ редакцияларының лауазымды адамдарының сайлауды бұқаралық ақпарат құралдары арқылы жариялауға қатысуы -

жиырма айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Сайлау алдындағы үгіт - сайлаушыларды қандай да бір кандидатты, саяси партияны жақтап немесе қарсы дауыс беруге қатысуға ынталандыру мақсатындағы қызмет ("Қазақстан Республикасын таңдау туралы" Конституциялық заңның 27-бабының 1-тармағы).

Д. А. Реуттың әділ пікірі бойынша "сайлауды ақпараттық қамтамасыз етуді құқықтық реттеу ақпараттық ағындарды міндетті түрде бөлу шартымен сайлаушылардың еркін таңдау және ерік білдіру нәтижелерінің шынайылығын

қамтамасыз ететін сапалы ақпаратты сайлаушыларға жеткізуге бағытталуы тиіс". Мысалы, судьялардың сайлау алдындағы үгітті сайлау қызметіне қандай да бір кандидаттың не саяси партияның пайдасына жүргізуі сайлаушылардың еркіндігін төмендетуі мүмкін, өйткені бұл сайлау құқықтарының теңдігі принципін бұзатын болады.

Конституциялық заңның 27-бабының 4-тармағында сайлау алдындағы үгіт жүргізуге, сайлау алдындағы кез келген үгіт материалдарын таратуға тыйым салынған:

1) мемлекеттік органдарға, жергілікті өзін-өзі басқару органдарына, сондай-ақ олардың лауазымды адамдарына қызметтік міндеттерін атқару кезінде;

2) Қарулы Күштердің, басқа да әскерлер мен әскери құралымдардың әскери қызметшілеріне, Ұлттық қауіпсіздік органдарының, құқық қорғау органдарының қызметкерлеріне және судьяларға;

3) сайлау комиссияларының мүшелеріне;

4) діни бірлестіктерге.

Басқа заңнамалық актілерде жоғарыда аталған адамдар үшін сайлау алдындағы үгіт жүргізуге, сайлау алдындағы үгіт материалдарын таратуға тыйым салынады. Мәселен, "Қазақстан Республикасының сот жүйесі мен судьяларының мәртебесі туралы" 2000 жылғы 25 желтоқсандағы Қазақстан Республикасы Конституциялық заңының 28-бабы 2-тармағының екінші абзацында "судьялар партияларда, кәсіптік одақтарда бола алмайды, қандай да бір саяси партияға қолдау көрсете алмайды немесе қарсы тұра алмайды" деп көрсетілген.

Мысалы, 2012 жылғы 16 ақпандағы "Әскери қызмет және әскери қызметшілердің мәртебесі туралы" ҚР Заңының 8-бабында әскери қызметшінің "өкілді органдардың депутаты және жергілікті өзін-өзі басқару органдарының мүшесі болуға, саяси партияларда, кәсіптік одақтарда, діни бірлестіктерде тұруға, қандай да бір саяси партияны қолдауға құқығы жоқ" деп көрсетілген.

"Қазақстан Республикасының ұлттық қауіпсіздік органдары туралы" 1995 жылғы 21 желтоқсандағы Қазақстан Республикасы Заңының 18-бабының 4-тармағында "ұлттық қауіпсіздік органдарының қызметкерлері мен әскери қызметшілері партиялардың, кәсіподақтардың мүшелері болмауы, кез-келген саяси партияны қолдауы керек" деп көрсетілген.

Қазақстан Республикасының 2011 жылғы 6 қаңтардағы Заңының 17-бабы 1-тармағының 1) тармақшасына сәйкес

Қызметкер "Құқық қорғау қызметі туралы" өкілді органдардың депутаты және жергілікті өзін-өзі басқару органдарының мүшесі болуға, партиялардың, кәсіподақтардың мүшесі болуға, кез-келген саяси партияны қолдауға, саяси мақсаттарды көздейтін құқық қорғау органдарының жүйесінде өздерінің ортақ

мүдделеріне негізделген қоғамдық бірлестіктер құруға құқылы емес. өз мүшелерінің еңбек және басқа да әлеуметтік-экономикалық құқықтары мен мүдделерін білдіруге және қорғауға, еңбек жағдайларын жақсартуға арналған кәсіби мүдделер.

"Діни қызмет және діни бірлестіктер туралы" Қазақстан Республикасының 2011 жылғы 11 қазандағы № 483-IV Заңының 3-бабының 9-тармағына сәйкес, дін мен діни бірлестіктерді мемлекеттен, діни бірлестіктерден бөлу қағидасына сәйкес:

1) мемлекеттік органдардың функцияларын орындамайды және олардың қызметіне араласпайды;

2) саяси партиялардың қызметіне қатыспайды, оларға қаржылық қолдау көрсетпейді, саяси қызметпен айналыспайды;

3) Қазақстан Республикасы заңнамасының талаптарын сақтауға міндетті. "

Түсіндірілген құқық бұзушылықтың жалпы нысаны - сайлауалды үгіт жүргізудің белгіленген тәртібі. Жалпы объект - бұл сайлауалды үгіт жүргізудің белгіленген тәртібіне сәйкес туындайтын құқықтық қатынастар.

Сондықтан бұл қылмыстың субъектісі жеке тұлғалар да, лауазымды тұлғалар да бола алады.

Құқықбұзушылықтың объективті жағы сайлауалды үгіт-насихат жүргізуге бағытталған іс-әрекеттерде көрінеді, оны:

1) бұқаралық ақпарат құралдары арқылы;

2) жалпыға бірдей сайлау шараларын (сайлау жиналыстары мен сайлаушылармен (таңдаушылармен) кездесулер, қоғамдық пікірсайыстар мен пікірталастар, митингілер, шерулер, демонстрациялар және басқа да сайлау шаралары заңнамада белгіленген және "Сайлау туралы" Конституциялық заңмен тыйым салынбаған тәртіппен) өткізу арқылы; кандидаттардың және олардың сенім білдірілген адамдарының сайлаушылармен (таңдаушылармен) жеке кездесулері;

3) баспа, аудиовизуалды және өзге де үгіт материалдарын шығару және (немесе) тарату жолымен жүзеге асырылады.

Субъективті жағы бұл қылмыс қасақана жасалуы мүмкін екендігінде, ал кейбір жағдайларда - немқұрайдылықпен де жасалуы мүмкін.

2 бөлім.Түсініктеме жасалынған қылмыстық құрамның объектісі болып үгіт жүргізудің белгіленген тәртібіне сәйкес туындайтын қоғамдық-құқықтық қатынастар табылады.

Түсіндірілген баптың екінші бөлігінде көзделген қылмыстың объективті жағы сайлауалды үгіт-насихат жүргізудің сайлаушыларға ақысыз немесе қолайлы шарттарда тауарлар, қызметтер, бағалы қағаздар, сондай-ақ лотереялар, қайырымдылық акциялары, ақшаны төлеу немесе оларды беруге уәде беруімен бірге жүретіндігінде.

Сайлау науқаны үшін арнайы дайындалған баспа, оның ішінде иллюстрациялық материалдарды, сондай-ақ белгішелерді, туларды, жалауларды тегін таратуды қоспағанда, сайлаушыларға тегін немесе жеңілдікті жағдайларда тауарлар, қызмет

көрсетулер, бағалы қағаздар берумен, сондай-ақ лотереялар, қайырымдылық акциялар өткізумен, ақша төлеумен не оларды беруге уәде берумен ілесе жүретін сайлау алдындағы үгіт жүргізу сайлау алдындағы тиісті емес үгіт деп есептеледі. Сайлау алдындағы үгіт жүргізуге тыйым салынады. Сайлау жарияланған (тағайындалған) кезден бастап кандидаттарға, партиялық тізімдерін ұсынған саяси партияларға, сондай – ақ олардың атынан немесе оларды қолдау үшін кез келген жеке және заңды тұлғаларға, ойын-сауық және спорттық іс-шараларды ұйымдастыруды қоспағанда, қайырымдылық іс-шараларын өткізуге тыйым салынады ("Қазақстан Республикасындағы сайлау туралы" Конституциялық заңның 27-бабы 9-тармағының 1-2-абзацы).

Субъективті Тарап оның қасақана да, абайсызда да жасалуы мүмкіндігімен сипатталады.

Құқық бұзушылық субъектісі жалпы, өйткені ол сайлаушыларға тегін немесе жеңілдікті жағдайларда тауарларды, қызметтерді, бағалы қағаздарды берумен, сондай-ақ лотереяларды, қайырымдылық акцияларын өткізумен, ақша төлеумен не осындайларды ұсынуға уәде берумен сүйемелденетін сайлау алдындағы үгіт жүргізетін кез келген тұлға болуы мүмкін.

3 бөлім. Конституциялық заңның 27-бабының 6-тармағында кандидаттар не олардың сенім білдірілген адамдары болып тіркелген журналистер, бұқаралық ақпарат құралдары редакцияларының лауазымды адамдары сайлауды бұқаралық ақпарат құралдары арқылы жариялауға қатысуға құқығы жоқ деп бекітілген. Бұл сайлау қызметіне барлық үміткерлерге тең мүмкіндіктер жасауға бағытталған.

Құқық бұзушылықтың объективті жағы сайлауды бұқаралық ақпарат құралдары арқылы жария етуге бағытталған іс-әрекеттерден көрінеді.

Журналистер, бұқаралық ақпарат құралдарының лауазымды адамдары, кандидаттар тіркелген не олардың сенім білдірген адамдары әкімшілік құқық бұзушылық субъектісі болып табылады.

Субъективтік жағы ниет түрінде көрінеді.

ӘҚБтК-нің 805-бабының 1-бөлігіне сәйкес ӘҚБтК-нің 122-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтар прокурор әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғау туралы қаулы шығаратын істерге жатады.

ӘҚБтК-нің 684-бабының 1-бөлігіне сәйкес ӘҚБтК-нің 122-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді мамандандырылған аудандық және оларға теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары қарайды.

Сонымен қатар, жеке тұлғалар ӘҚБтК-нің 122-бабы бойынша бұзылған құқықтарды қалпына келтіру туралы өтінішпен жүгінген кезде әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама жасалмайды. Мұндай жағдайда істі сот құқық бұзушылық туралы хаттама жасамай қарайды (ӘҚБтК-нің 807-бабы 1-бөлігінің 4) тармақшасы).

123-бап. Кандидаттарға сайлаушылармен кездесулер өткізу үшін үй-жай берудің шарттарын бұзу

Егер басқа кандидат, партиялық тізімді ұсынған саяси партия келіскен болса, жергілікті атқарушы органдардың және өзін-өзі басқару органдарының лауазымды адамдарынан келісімшарт негізінде кандидаттардың біріне партиялық тізімді ұсынған саяси партиямен, сайлаушылармен кездесулер өткізетін үй-жай беруден бас тарту - отыз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

"Қазақстан Республикасындағы сайлау туралы" Конституциялық заңның 28-бабының 4-тармағына сәйкес, жергілікті атқарушы органдар және жергілікті өзін-өзі басқару органдары кандидаттарға сайлаушылармен кездесулер өткізу үшін үй-жайлар ұсынады. Үй-жаймен қамтамасыз ету шарттары барлық кандидаттар үшін бірдей және тең болуы керек. Сайлау комиссиялары жергілікті атқарушы органдармен және жергілікті билік органдарымен бірлесе отырып, үміткерлердің сайлаушылармен арнайы ғимаратта кездесулерінің кестесін жасайды және оны бұқаралық ақпарат құралдарында жариялайды.

Іс жүзінде сайлаушылармен кездесулер өткізілетін орындар облыстық әкімдіктердің қаулыларымен белгіленеді, олар үгіт-насихат материалдарын орналастыру орындарын реттейді.

Мысалы, Ақмола облысы Есіл ауданы әкімдігінің 2015 жылғы 19 наурыздағы № а-3 /117 "үгіттік баспа материалдарын орналастыру үшін орындар белгілеу және кандидаттарға сайлаушылармен кездесуі үшін Үй-жайлар беру туралы" қаулысы, Алматы облысы Панфилов ауданы әкімдігінің 2015 жылғы 08 сәуірдегі № 284" Панфилов ауданында үгіттік баспа материалдарын орналастыру үшін орындар белгілеу және кандидаттарға сайлаушылармен кездесуі үшін Үй-жайлар беру туралы" қаулысы." , Алматы облысы Сарқан ауданы әкімдігінің 2015 жылғы 27 наурыздағы "Сарқан ауданында үгіттік баспа материалдарын орналастыру үшін орындар белгілеу және кандидаттарға сайлаушылармен кездесуі үшін Үй-жайлар беру туралы" № 120 қаулысы , Алматы облысы Іле ауданы әкімдігінің 2015 жылғы 13 наурыздағы "Сарқан ауданында үгіттік баспа материалдарын орналастыру үшін орындар белгілеу және кандидаттарға сайлаушылармен кездесуі үшін Үй-жайлар беру туралы" № 3-145 қаулысы.", Алматы облысы Балқаш ауданы әкімдігінің 2015 жылғы 26 наурыздағы № 32 "Балқаш ауданында үгіттік баспа материалдарын орналастыру үшін орындар белгілеу және кандидаттарға сайлаушылармен кездесуі үшін Үй-жайлар беру туралы"қаулысы,Алматы облысы Көксу ауданы әкімдігінің 2015 жылғы 17 наурыздағы № 121 "Көксу ауданында үгіттік баспа материалдарын орналастыру үшін орындар белгілеу және кандидаттарға сайлаушылармен кездесуі үшін Үй-жайлар беру туралы" қаулысы және т. б.

Әкімшілік құқық бұзушылықтың объективтік тарабы жергілікті атқарушы органның, жергілікті өзін-өзі басқару органының лауазымды адамы кандидаттардың біріне, партиялық тізімді ұсынған саяси партияның, егер басқа кандидатқа, партиялық тізімді ұсынған саяси партияға келісім берілген жағдайда сайлаушылармен кездесу үшін шарттық негізде үй-жайлар беруден бас тартады.

Басқаша айтқанда, құқық қолданушыға: біріншіден, кандидатқа, партиялық тізімді ұсынған саяси партияға шарт негізінде дауыс беруге арналған үй-жай беруге келісім беру; екіншіден, басқа кандидаттар, саяси партия үшін шарт негізінде мұндай үй-жай беруден бас тарту фактісін анықтау қажет.

Кандидаттарға сайлаушылармен кездесу үшін үй-жай берудің белгіленген тәртібі құқық бұзушылықтың жалпы объектісі болып табылады. Кандидаттарға, партиялық тізімін ұсынған саяси партияға сайлаушылармен кездесуге арналған үй-жайларды беру шарттарын сақтау кезінде туындайтын құқықтық қатынастар туыстық объект болып табылады.

Жергілікті атқарушы органдардың және өзін-өзі басқару органдарының лауазымды адамдары құқық бұзушылық субъектісі болып табылады. "Қазақстан Республикасының мемлекеттік қызметі туралы" 2015 жылғы 23 қарашадағы Қазақстан Республикасы Заңының 1 – бабының 8) тармақшасына сәйкес "лауазымды адам-билік өкілінің функцияларын тұрақты, уақытша немесе арнайы өкілеттік бойынша жүзеге асыратын не мемлекеттік органдарда ұйымдастырушылық-өкімдік немесе әкімшілік-шаруашылық функцияларды орындайтын адам".

"Қазақстан Республикасындағы жергілікті мемлекеттік басқару және өзін-өзі басқару туралы" 2001 жылғы 23 қаңтардағы Қазақстан Республикасы Заңының 1-бабының 4) тармақшасына сәйкес "жергілікті атқарушы орган (әкімдік) - облыс, республикалық маңызы бар қала және астана, аудан (облыстық қала) басқаратын алқалы атқарушы орган. өз құзыреті шегінде тиісті аумақта жергілікті өзін-өзі басқару мен өзін-өзі басқаруды жүзеге асырады."

Осы Заңның 1-бабының 10) тармақшасына сәйкес "жергілікті өзін-өзі басқару органдары - осы Заңға сәйкес жергілікті мәселелерді шешу міндеттері жүктелген органдар."

Субъективті жағы бұл қылмыстың қасақана жасалуы мүмкін екендігінде көрінеді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 805-бабының 1-бөлігіне сәйкес, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 123-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтар прокурор әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғау туралы шешім қабылдаған істерге қатысты.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 684-бабының 1-бөлігіне сәйкес бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы Мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары қарайтын Әкімшілік кодекс.

Сонымен бірге, жеке тұлғалар Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 123-бабына сәйкес бұзылған құқықтарды қалпына келтіруге жүгінген кезде әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама жасалмайды. Бұл жағдайда істі сот құқық бұзушылық туралы хаттама жасамастан қарайды (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 807-бабы 1-бөлігінің 4) тармақшасы).

124-бап. Үгіт материалдарын орналастыру

Үгіт материалдарын ескерткіштерге, обелисктерге, тарихи, мәдени немесе сәулет құндылығы бар ғимараттар мен құрылыстарға, сондай-ақ дауыс беруге арналған үй-жайларға орналастыру -

жиырма бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Үгіт материалдарын орналастыру тәртібі құқық бұзушылық объектісі болып табылады.

Үгіт материалдарын тарихи, мәдени немесе сәулеттік құндылығы бар ескерткіштерге, обелискілерге, ғимараттар мен құрылыстарға, сондай-ақ дауыс беруге арналған үй-жайларға ілуге тыйым салынады.

Сайлау комиссиясының үй-жайында және дауыс беруге арналған үй-жайда кандидаттың фотосуреті мен Орталық сайлау комиссиясы белгілеген мәліметтердің стандартты жинағы бар кандидаттар туралы бірыңғай форматта ақпарат орналастырылады.

Сайлау комиссиясының үй – жайында және дауыс беруге арналған үй-жайда партиялық тізімдерін ұсынған саяси партиялар туралы ақпарат Орталық сайлау комиссиясы белгілеген мәліметтердің стандартты жиынтығымен бірыңғай форматта орналастырылады ("Қазақстан Республикасында сайлау туралы" Конституциялық заңның 28-бабы 6-тармағының 3-5-абзацы).

Құқықбұзушылықтың объективті жағы сайлауалды үгіт материалдарын ескерткіштерге, обелисктерге, тарихи, мәдени немесе сәулет құндылығы бар ғимараттар мен құрылыстарға, сондай-ақ сайлау учаскесіне орналастыру әрекеттерінде көрінеді.

"Тарихи-мәдени мұра объектілерін қорғау және пайдалану туралы" 1992 жылғы 2 шілдедегі Қазақстан Республикасы Заңының 4-бабының 1-тармағына сәйкес " тарихи-мәдени ескерткіштер келесі түрлерге бөлінеді:

- 1) қала құрылысы және сәулет ескерткіштері;
- 2) археология ескерткіштері;
- 3) ансамбльдер "

Аталған Заңның 1-бабында заңда қолданылатын ұғымдар анықталған:

- қала құрылысы және сәулет ескерткіштері - сәулеттік ансамбльдер мен кешендер, тарихи орталықтар, кварталдар, алаңдар, көшелер, ежелгі орналасудың қалдықтары және қалалар мен басқа да елді мекендердің дамуы; азаматтық, тұрғын үй, өнеркәсіптік

, әскери, діни сәулет, халықтық сәулет құрылыстары, сондай-ақ монументалды, сәндік, қолданбалы және ландшафтты көгалдандыру өнерінің, табиғи ландшафттардың ілеспе жұмыстары;

- археологиялық ескерткіштер - ежелгі қоныстардың қалдықтары, бекіністер, қорғандар, қорғандар, қорғандар, жолдар, ежелгі жерлеу орындары, тас мүсіндер, жартастағы кескіндер мен жазулар, ежелгі қоныстардың тарихи мәдени қабатының бөліктері және өмір мен қызмет іздері бар басқа орындар. ежелгі адам;

- ансамбльдер - оқшауланған немесе біріктірілген ескерткіштер, бекіністердің ғимараттары мен құрылыстары, сарай, тұрғын, қоғамдық, әкімшілік, коммерциялық, өндірістік, ғылыми, білім беру мақсаттары, сондай-ақ діни мақсаттағы ескерткіштер мен құрылыстар, тарихи жоспарлардың бөліктері мен елді мекендердің ғимараттары. тарихи дамыған территорияларда.

Осы ескерткіштерден басқа, тарихи, мәдени немесе архитектуралық құндылықтағы басқа нысандарға үгіт материалдарын орналастыруға тыйым салынады:

- мемориалдық тақта - мәрмәрден, граниттен, металлдан немесе басқа материалдардан жасалған тақтайша, ғимарат пен құрылыстың қасбеттеріне орнатылған ерекше тұлға туралы және маңызды оқиға туралы ақпарат бар тақтайша;

монументалды өнердің жаңа ғимараттары - көрнекті тұлғалардың, маңызды тарихи оқиғалардың жадында мәңгі қалдыру үшін құрылған монументалды өнер туындылары (ескерткіштер, стелалар, бюсттер);

тарихи-мәдени ескерткіштер - ескерткіштердің мемлекеттік тізіміне енгізілген, адамның немесе өткеннің, қоғамның және мемлекеттің дамуына байланысты, адам жасаған немесе адам мен табиғатты бірлесіп құрған жеке ғимараттар, ғимараттар, құрылыстар мен ансамбльдер, тарихи-мәдени ландшафттар және басқа да қызықты орындар. тарих және мәдениет;

- тарихи және мәдени мұра объектілері - тарихи, археология, сәулет, қала құрылысы тұрғысынан құндылығы бар тарихи оқиғалар нәтижесінде пайда болған кескіндеме, мүсін, қолданбалы өнер, ғылым мен технология және материалдық мәдениеттің басқа да объектілері бар жылжымайтын мүлік объектілері. , өнер, ғылым және технология, эстетика, этнология немесе антропология, әлеуметтік мәдениет.

Осы бапқа сәйкес іріктеу кезінде Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекс Заңның 5-бабын ескеруі керек, соған сәйкес тарихи-мәдени мұра объектілері тарихи және мәдени ескерткіштердің мәртебесін осы Заңда белгіленген тәртіппен алған сәттен алады.

Тарихи-мәдени мұра объектілерін Тарих және мәдениет ескерткіштерінің Мемлекеттік тізіміне енгізу туралы шешім қабылдау үшін құжаттар Қазақстан Республикасының Үкіметі белгілеген тәртіппен ұсынылады.

Тарихи-мәдени мұра объектілерін тарихи және мәдени ескерткіштер ретінде тану міндетті түрде ресми жариялануға жататын халықаралық, республикалық және

жергілікті маңызы бар тарихи және мәдени ескерткіштердің Мемлекеттік тізімінде бекітілгенімен расталады. Археология ескерткіштері олар анықталған сәттен бастап тарих және мәдениет ескерткіштерінің мәртебесін алады.

Қазақстан Республикасындағы тарих және мәдениет ескерткіштері осы Заңда белгіленген тәртіппен міндетті түрде қорғалуға және сақталуға жатады, оларды пайдаланудың ерекше құқықтық режиміне ие, оларға меншік құқығының өзгеруі және мәртебесінен айыру жатады.

Тарихи-мәдени ескерткішті оның мәртебесінен айыруға және тарихи және мәдени ескерткіштердің Мемлекеттік тізімінен шығаруға объект толықтай жоғалған және (немесе) тарихи және мәдени маңызы жоғалған жағдайда ғана жол беріледі.

Анықталған тарихи-мәдени мұра объектілері алдын ала тіркеу тізіміне енгізіледі және олардың мәртебесі туралы түпкілікті шешім қабылданғанға дейін осы Заңға сәйкес тарихи-мәдени ескерткіштермен бірге қорғалуға жатады.

Құқық бұзушылықтың объективті жағы сайлау учаскесінде үгіт материалдарын орналастыру әрекеттерінде көрініс табуы мүмкін. Сайлау учаскесіне үгіт материалдарын орналастыру азаматтардың тең сайлау құқығы принципін бұзуы, бұрмалауы және азаматтардың еркіне әсер етуі мүмкін екені анық.

Қазақстан Республикасы Орталық сайлау комиссиясының 2012 жылғы 23 қазандағы № 21/183 қаулысымен бекітілген сайлау учаскесін, сайлау учаскесін, сайлау учаскесін жабдықтау жөніндегі нұсқаулықтың 2 - 4 тармақтарына сәйкес сайлау учаскесі орналасқан ғимаратта, сайлау учаскесі Дауыс беру учаскесінің нөмірі көрсетілген сайлау учаскесінің орналасқан жерінің көрсеткіштері.

Егер бірнеше сайлау учаскелері бір ғимаратта болса, онда барлық сайлау учаскелерінің нөмірлері бар белгілер ілінеді.

Дауыс беру орнында (нүктесінде) арнайы белгіленген көрнекті жерде Қазақстан Республикасының Мемлекеттік Елтаңбасы, сол жағында Қазақстан Республикасының Мемлекеттік Туы орнатылады. Дауыс беруге арналған үй-жайларда (пункттерде) орнатылады:

1) жасырын дауыс беруге арналған жабдықталған кабиналар, оларда үстел немесе стенд, тұтқалары бар;

2) тұрақты дауыс беруге арналған жәшік (үй-жайда (пунктте) дауыс беруге арналған);

3) алып жүруге арналған тұтқалары бар (көшеде дауыс беруге арналған) тасымалданатын жәшіктер (екі дана);

4) телефон;

5) үстел шамы, сағат;

6) сейф немесе металл шкаф;

7) калькулятор;

8) көшіру машинасы;

9) сайлау комиссиясының мүшелеріне арналған үстелдер мен орындықтар;

10) байқаушыларға, сенім білдірілген адамдарға және бұқаралық ақпарат құралдарының өкілдеріне арналған орындықтар;

11) кемінде екі компьютер (кемінде 2 ГБ оперативті жады бар процессор, дербес компьютерлер мен жұмыс кеңселері бар жұмыс станциялары, антивирустық бағдарламалар және pdf форматындағы құжаттарды оқуға және басып шығаруға арналған бағдарламалар), олардың бірі мүмкіндігі шектеулі азаматтарға арналған мүмкіндіктер.

Құқық бұзушылықтың субъектісі - жеке тұлғалар.

Субъективтік жағы қылмыстың әдейі де, немқұрайлылықпен де болуы мүмкін екендігінде көрінеді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 805-бабының 1-бөлігіне сәйкес, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 124-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтар прокурор әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғау туралы шешім қабылдаған істерге қатысты.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 684-бабының 1-бөлігіне сәйкес Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 124-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары қарайды.

Сонымен бірге, жеке тұлғаларға Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 124-бабына сәйкес бұзылған құқықтарды қалпына келтіру туралы жүгінген кезде әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама жасалмайды. Бұл жағдайда істі сот құқық бұзушылық туралы хаттама жасамастан қарайды (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 807-бабы 1-бөлігінің 4) тармақшасы).

125-бап. Үгіт жүргізуге республикалық бюджеттен бөлінген қаражатты жұмсау тәртібін бұзу

Кандидаттардың немесе басқа сайланған лауазымға кандидаттардың сайлау алдындағы үгіт жүргізуге республикалық бюджеттен бөлінген қаражатты мақсатсыз жұмсауы, -

бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілген құқық бұзушылықтың жалпы объектісі сайлау науқанын өткізуге республикалық бюджеттен бөлінген қаражатты жұмсаудың белгіленген тәртібі болып табылады. Рулық нысаны - бұл депутаттыққа кандидаттардың немесе басқа сайланған лауазымға кандидаттардың сайлау науқанын өткізуге республикалық бюджеттен бөлінген қаражатты жұмсау тәртібіне сәйкес туындайтын құқықтық қатынастар.

"Қазақстан Республикасындағы сайлау туралы" Конституциялық заңның 33-бабының 2-тармағында Республикалық бюджет қаражатынан республикалық бюджет қаражаты есебінен жабылады:

1) сайлау комиссияларын ұйымдастыру және олардың қызметтері, үй-жайды жалдау, іссапар шығыстары, консультанттардың, сарапшылардың, лингвистикалық комиссия мүшелерінің, электрондық сайлау жүйесінің жұмысын қамтамасыз ететін мамандардың сыйақысы;

2) Конституциялық заңның 28-бабының 3-тармағына сәйкес кандидаттардың, партиялық тізімдер бойынша кандидаттардан басқа бұқаралық ақпарат құралдарында шығуы;

3) Конституциялық заңның 28-бабының 4 және 5-тармақтарына сәйкес жүзеге асырылатын, партиялық тізімге түсетін кандидаттарды қоспағанда, кандидаттардың көпшілік алдында сайлау алдындағы үгіт-насихат жұмыстарын жүргізу және кандидаттардың үгіт материалдарын беру;

4) партиялық тізімге түсетін кандидаттардан басқа, Орталық сайлау комиссиясы белгілеген мөлшерде кандидаттардың көлік шығындары;

5) сайлау комиссиясының үй-жайында және сайлау учаскесінде президенттікке кандидаттар, Парламент Сенатының және мәслихаттардың депутаттары, өзге де жергілікті өзін-өзі басқару органдарының мүшелері, сондай-ақ партиялық тізімдерін ұсынған саяси партиялар туралы ақпараттық плакаттар шығару.

Қазақстан Республикасы Орталық сайлау комиссиясының 1999 жылғы 7 тамыздағы № 19/222 қаулысымен бекітілген арнайы уақытша шот ашу және сайлау қорының қаражатын жұмсау ережесінің 16-тармағына сәйкес "Қазақстан Республикасының Президенттігіне кандидат, Парламент Сенатының депутаттары, әкімдер, партиялық тізімді ұсынған саяси партия өздерінің сайлау қорларының қаражатынан шығыстарды төлейді:

1) тіркелген кез келген бұқаралық ақпарат құралдарында сөз сөйлеуге;

2) сайлау алдындағы жария іс-шараларды (сайлау алдындағы жиналыстар мен сайлаушылармен кездесулер, сайлау алдындағы жария пікірталастар мен пікірталастар, митингілер, шерулер, демонстрациялар және өзге де сайлау алдындағы іс-шаралар), Қазақстан Республикасының Президенттігіне, Парламент Сенатының, мәслихаттардың депутаттығына кандидаттардың және олардың сенім білдірген адамдарының, әкімдердің, партиялық тізімдерге енгізілген кандидаттардың, партиялық тізімдерін ұсынған саяси партиялардың сенім білдірген адамдарының сайлаушылармен жеке кездесулерін ұйымдастыруға және өткізуге;;

3) баспа, дыбыс-бейне және өзге де үгіт материалдарын шығаруға және (немесе) таратуға;

4) үгіт жұмыстарын ұйымдастыру бойынша заңды және жеке тұлғалардың қызметтеріне ақы төлеуге;

5) Қазақстан Республикасының Президенттігіне, Парламент Сенатының депутаттығына кандидаттардың және олардың сенім білдірген адамдарының, әкімдердің, партиялық тізімдерге енгізілген кандидаттардың, партиялық тізімдерін

ұсынған саяси партиялардың сенім білдірген адамдарының сайлау алдындағы үгітке байланысты көліктік және іссапар шығыстарын жабуға;

б) баспа, оның ішінде иллюстрациялық материалдарды, сондай-ақ сайлау науқаны үшін арнайы дайындалған таңбаларды, туларды, жалаушаларды және басқа да белгілер мен нышандарды тегін тарату үшін дайындауға".

Сондай-ақ, сайлау алдындағы Қағидалардың 5-тармағына сәйкес бұқаралық ақпарат құралдарында сайлау алдындағы үгіт деп бұқаралық ақпарат құралдарының материалдарын шығару (эфирге шығару) жөніндегі қызмет танылады:

1) Президенттікке, Сенат депутаттығына, мәжіліс, мәслихат депутаттығына кандидаттардың партиялық тізімдерін ұсынған саяси партияға, сондай-ақ өзге де жергілікті өзін-өзі басқару органдарының мүшелігіне кандидатқа жақтап немесе қарсы дауыс беруге шақыру;

2) Президенттікке, Сенат депутаттығына, мәжіліс, мәслихат депутаттығына кандидаттардың партиялық тізімдерін ұсынған саяси партияға кандидаттардың, сондай-ақ сайлаушы дауыс беретін өзге де жергілікті өзін-өзі басқару органдарының мүшелігіне кандидатқа қатысты артықшылық;

3) Президенттікке, Сенат депутаттығына, мәжіліс, мәслихат депутаттығына кандидаттардың партиялық тізімдерін ұсынған саяси партияға, сондай-ақ өзге де жергілікті өзін-өзі басқару органдарының мүшелігіне кандидатқа кандидаттарды сайлау немесе сайланбау ықтимал салдарларын сипаттау;

4) Президенттікке, Сенат депутаттығына, мәжіліс, мәслихат депутаттығына кандидаттардың партиялық тізімдерін ұсынған саяси партияның, сондай-ақ өзге де жергілікті өзін-өзі басқару органдарының мүшелігіне кандидат туралы айқын басым мәліметтер.

Ереженің 21-23-тармақтарында эфир мен баспасөз алаңын беру төлемінің мөлшері, шарттары мен тәртібі туралы мәліметтер сайлау алдындағы үгіт жүргізу басталғанға дейін бес күннен кешіктірмей тиісті бұқаралық ақпарат құралымен жариялануға және жариялануға, сондай – ақ Президент пен Парламент депутаттарын сайлау кезінде Орталық сайлау комиссиясына, мәслихаттар депутаттарын және өзге де жергілікті өзін-өзі басқару органдарының мүшелерін сайлау кезінде өзге де аумақтық сайлау комиссияларына ұсынылуға тиіс екендігі атап өтілді.

Президенттікке, Сенат депутаттығына кандидаттардың, мәжіліс, мәслихат депутаттығына кандидаттардың партиялық тізімдерін ұсынған саяси партиялардың, сондай-ақ өзге де жергілікті өзін-өзі басқару органдарының мүшелігіне кандидаттардың сайлау алдындағы үгітті қамтитын бұқаралық ақпарат құралдарының барлық жарияланымдары қаржыландыру көздері туралы ақпаратты қамтуға тиіс. Ақпараттандыру тәсілін бұқаралық ақпарат құралының өзі анықтайды.

Президенттікке, Сенат депутаттығына кандидаттардың, мәжіліс, мәслихат депутаттығына кандидаттардың партиялық тізімдерін ұсынған саяси партиялардың,

сондай-ақ өзге де жергілікті өзін-өзі басқару органдарының мүшелігіне кандидаттардың үгіт материалдарын шығару (эфирге шығару) құны кандидаттардың сайлау қорының немесе саяси партияның қаражатынан төленеді.

Құны кандидаттың не саяси партияның сайлау қорынан басқа өзге де қаражаты есебінен төленген үгіт материалдарын шығаруға (эфирге шығаруға) жол берілмейді.

Осылайша, құқық бұзушылықтың объективті жағы сайлау алдындағы үгіт жүргізуге республикалық бюджеттен бөлінген қаражатты мақсатсыз жұмсауға бағытталған іс-әрекеттерден көрінеді.

Құқық бұзушылық субъектісі арнайы - депутаттыққа немесе өзге де сайланбалы лауазымға кандидаттар.

Субъективті тарап ойда көрінеді, сирек, құқық бұзушылық абайсызда жасалуы мүмкін.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 805-бабының 1-бөлігіне сәйкес, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 125-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтар прокурор әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғау туралы шешім қабылдаған істерге қатысты.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 684-бабының 1-бөлігіне сәйкес, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 125-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары қарайды.

Сонымен бірге, жеке тұлғаларға Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 125-бабына сәйкес бұзылған құқықтарды қалпына келтіру туралы жүгінген кезде әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама жасалмайды. Содан кейін істі сот құқық бұзушылық туралы хаттама жасамастан қарайды (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 807-бабы 1-бөлігінің 4) тармақшасы).

126-бап. Кандидаттардың, саяси партиялардың, бұқаралық ақпарат құралдарының өкілдерінің және сайлау байқаушыларының заңды қызметіне кедергі жасау

1. Кандидаттардың, саяси партиялардың, саяси партиялардың байқаушыларының, Қазақстан Республикасының өзге де қоғамдық бірлестіктерінің, коммерциялық емес ұйымдарының байқаушыларының, бұқаралық ақпарат құралдарының өкілдерінің сайлау комиссиясының отырыстарына немесе сайлау күні сайлау учаскесінде сайлау басталғаннан бастап нәтижелері анықталғанға дейін қатысу құқығына тыйым салу дауыстарды санау немесе дауыс беру барысын бақылау, дауыстарды санау және оның нәтижелері туралы есеп беру кезінде дауыс беру дауыс беру учаскесінде, сайлау учаскесінде немесе электрондық сайлау жүйесінің жабдықтарын ашу және орнату кезінде, сондай-ақ мұндай құқық заңда көзделген жағдайларда оның жұмысын тексеру кезінде -

отыз бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Кандидаттардың, саяси партиялардың, саяси партиялардың, байқаушылардың, өзге де қоғамдық бірлестіктердің, коммерциялық емес ұйымдардың байқаушыларының сенім білдірушілерінің сайлау комиссиясының мүшелеріне сайлау учаскесінен тыс жерде дауыс беруін ұйымдастыруға немесе дауыс беру кезінде немесе дауыс беру кезінде учаскеден тыс сайлаушылардың қатысуы құқығына кедергі жасау, дыбыс және бейне жазбалар немесе дауыс беру нәтижелерінің хаттамаларын жоғары тұрған сайлау комиссиясына беру процедураларын сақтау немесе дауыс беруге қатысқан сайлаушылар саны туралы ақпарат алудан бас тарту, соның ішінде үйден тыс жерде дауыс беру немесе тиісті сайлау комиссиясының және (немесе) оның мүшелерінің шешімдеріне, іс-әрекеттеріне (әрекетсіздігіне) шағымдануға, егер мұндай құқық заңнамада көзделген болса; -

отыз бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

3. Егер мұндай құқық заңда көзделген болса, кандидаттардың, саяси партиялардың сенім білдірілген адамдарының дауыстарды қайта санап беруден бас тартуы -

отыз бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

4. Шет мемлекеттер мен халықаралық ұйымдардың байқаушыларына, шетелдік бұқаралық ақпарат құралдарының өкілдеріне сайлау процесінің барлық кезеңдеріне қатысуға немесе сайлау комиссияларының сайлау науқанының барысы туралы ақпарат алуға, дауыс беру және дауыстарды санау кезінде сайлау учаскелеріне кіруге немесе олармен кездесу құқығына кедергі жасау. көпшілік алдында мәлімдеме жасайтын немесе дауыс беру нәтижелері туралы хаттамаларды беру процедураларын сақтай отырып, сайлау процесінің қатысушылары қолданыстағы сайлау комиссияларына, егер мұндай құқық заңда көзделген болса, -

отыз бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. "Қазақстан Республикасындағы сайлау туралы" Конституциялық заңның 50-бабы 2-тармағының 17) тармақшасына сәйкес, кандидаттардың, саяси партиялардың, бұқаралық ақпарат құралдарының өкілдері мен сайлау бақылаушыларының заңды қызметіне кедергі келтірген жағдайда, адам Қазақстан Республикасының заңымен белгіленген әкімшілік және өзге де жауапкершіліктерге ие болады.

Құқықбұзушылықтың жалпы нысаны кандидаттардың сенім білдірілген адамдарының, саяси партиялардың, бұқаралық ақпарат құралдарының өкілдері мен сайлауды бақылаушылардың қызметін қамтамасыз етудің белгіленген тәртібі болып табылады. Рулық нысаны - бұл кандидаттардың сенім білдірілген адамдарының, саяси партиялардың, бұқаралық ақпарат құралдарының өкілдері мен сайлау бақылаушыларының іс-әрекеттерін сақтау кезінде туындайтын құқықтық қатынастар.

Қазақстан Республикасы Орталық сайлау комиссиясының 2011 жылғы 21 қарашадағы № 62/108 қаулысымен бекітілген сенім білдірілген адамдарды тіркеу туралы нұсқаулықта президенттікке кандидаттардың, Парламент Сенатының

депутаттарының, Қазақстан халқы Ассамблеясы сайлаған Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің және облыстық маңызы бар қала әкімдерінің сенім білдірілген адамдарын тіркеу тәртібі егжей-тегжейлі көрсетілген. ауыл, кент, ауылдық округ (бұдан әрі - кандидаттар), сондай-ақ Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісі, мәслихаттар депутаттығына кандидаттардың партиялық тізімдерін ұсынған саяси партиялардың сенім білдірілген адамдары.

Қазақстан халқы Ассамблеясы сайлайтын Президенттікке, Парламент Сенатының, ҚР Парламенті Мәжілісінің депутаттығына кандидаттардың, саяси партиялардың "Қазақстан Республикасын таңдау туралы" Конституциялық заңның 31-бабының 1-тармағына сәйкес оларға сайлау науқанын өткізуге көмек көрсететін, сайлау алдындағы үгіт жүргізетін, кандидаттардың, саяси партиялардың мүдделерін білдіретін сенімді адамдары болуы мүмкін.

Аудандық маңызы бар қала, ауыл, кент, ауылдық округ әкімдеріне кандидаттардың оларға сайлау науқанын өткізуге көмек көрсететін, сайлау алдындағы үгіт жүргізетін, "Қазақстан Республикасындағы жергілікті мемлекеттік басқару және өзін-өзі басқару туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 36-1-бабының 7-тармағына сәйкес мемлекеттік органдармен және басқа да ұйымдармен, қоғамдық бірлестіктермен, сайлау комиссияларымен қатынастарда кандидаттардың мүдделерін білдіретін сенім білдірген адамдары болуы мүмкін.

Кандидаттар, саяси партиялар сенім білдірілген адамдарды өз қалауы бойынша анықтайды және Нұсқаулықтың 1-қосымшасына сәйкес сенім білдірілген адамдарды тіркеу туралы өтінішпен тиісті сайлау комиссиясына жүгінеді.

Кандидат, саяси партия сенім білдірілген адамдар ретінде ұсынған адамдар тиісті сайлау комиссиясына өзінің сенім білдірілген адам болуға келісетіні туралы Нұсқаулықтың 2-қосымшасына сәйкес өтініш береді.

Кандидаттардың сенім білдірілген адамдарын тіркеу туралы өтінішке кандидат немесе ол сенім білдірген адамдар сенім білдірген адамдар қол қояды. Саяси партиялардың сенім білдірілген адамдарын тіркеу туралы өтінішке саяси партияның немесе оның филиалының (өкілдігінің) уәкілеттік берген адам қол қояды.

Президенттікке кандидаттарға, саяси партияларға тиісті сайлау округіндегі әр сайлау учаскесіне үш адамнан аспайтын мөлшерде сенім білдірілген адамдар бола алады.

Парламент Сенатының депутаттығына кандидаттың қаладағы әр ауданда, қалада, ауданда бір-бір сенім білдірушісі болуы мүмкін. Қазақстан халқы Ассамблеясы сайлайтын Парламент Мәжілісінің депутаттығына үміткердің үш адамнан аспауы керек. Аудандық маңызы бар қала, кент, қала, ауылдық округ әкіміне үміткердің бес адамнан аспауы керек.

Қазақстан Республикасы Президенттігіне кандидаттардың, саяси партиялардың сенім білдірілген адамдарының тіркелуін тиісті аумақтық сайлау комиссиялары жүзеге асырады.

Парламент Сенатының депутаттығына кандидаттардың сенім білдірілген адамдарын тіркеуді облыстық (республикалық маңызы бар қала және астана) сайлау комиссиялары жүзеге асырады.

Қазақстан халқы Ассамблеясы сайлайтын Парламент Мәжілісінің депутаттығына кандидаттардың сенім білдірілген адамдарын тіркеуді Қазақстан Республикасының Орталық сайлау комиссиясы жүзеге асырады.

Аудандық маңызы бар қала, ауыл, кент, ауылдық округ әкімдеріне кандидаттардың сенім білдірілген адамдарын тіркеуді тиісті аудандық, қалалық сайлау комиссиясы жүзеге асырады.

Қазақстан Республикасы Президенттігіне кандидаттар Орталық сайлау комиссиясы олардың Қазақстан Республикасы Конституциясының, Конституциялық заңның талаптарына сәйкестігін анықтағаннан кейін сенім білдірілген адамдарын тіркеу үшін тиісті сайлау комиссияларына жүгінеді.

Облыс, республикалық маңызы бар қалалар, астана құрылғаннан кейін Парламент Сенатының депутаттығына кандидат сайлау комиссиялары оның Қазақстан Республикасы Конституциясының, конституциялық заңның талаптарына сәйкес келетіндігін тиісті сайлау комиссиясына тіркеуге өтініш береді.

Қазақстан халқы Ассамблеясы сайлаған Парламент Мәжілісінің депутаттығына кандидаттар Орталық сайлау комиссиясында тіркелгеннен кейін сенім білдірілген адамдарын тіркеуге өтініш береді.

Аудандық маңызы бар қаланың, кенттің, кенттің, ауылдық округтің әкіміне кандидат сенім білдірілген адамдарды тіркеуге тиісті округ, қалалық сайлау комиссиясы тіркегеннен кейін өтініш береді.

Парламент Мәжілісі депутаттарын сайлау кезінде Орталық сайлау комиссиясы және аумақтық сайлау комиссиялары партиялық тізімдерді тіркеген саяси партиялар сенім білдірілген адамдарын тиісті аумақтық сайлау комиссияларына тіркеуге жүгінеді.

Кандидаттардың және саяси партиялардың сенім білдірілген адамдарын тіркеу туралы немесе тіркеуден бас тарту туралы шешімді тиісті сайлау комиссиясы өтініш түскен күннен бастап екі күнтізбелік күн ішінде қабылдайды және сайлау комиссиясының хаттамасымен ресімделеді.

Тиісті сайлау комиссиясы сенім білдірілген адамдар тіркелгеннен кейін оларға анықтама береді. Тиісті сайлау комиссиясы тіркеуден бас тартады немесе кандидаттың сенім білдірілген адамын, саяси партияны тіркеу туралы шешімнің күшін жояды:

- 1) Қазақстан Республикасының азаматы болып табылмаса;
- 2) сайлау комиссиясының мүшесі болса;

3) "Саяси және әкімшілік мемлекеттік қызметшілер лауазымдарының тізілімін бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Президентінің 2015 жылғы 29 желтоқсандағы № 150 Жарлығына сәйкес саяси мемлекеттік қызметші лауазымын атқарады;

4) Парламент Сенатының депутаттарын, аудандық маңызы бар қаланың, ауылдың, қаланың, ауылдық округтің әкімдерін сайлау кезінде мәслихаттың депутаты болып табылады. Кандидаттардың, саяси партиялардың сенім білдірілген адамдарын тіркеуден шығару туралы шешімді сайлау комиссиясы сәйкессіздік анықталған күннен бастап екі күнтізбелік күн ішінде қабылдайды және жиырма төрт сағат ішінде кандидаттың, саяси партияның, учаскелік комиссияның назарына жеткізілетін хаттамада ресімделеді.

Сенімхаттың "Қазақстан Республикасындағы сайлау туралы" Конституциялық заңның 31-бабы 4-тармағының талаптарына сәйкестігі Нұсқаулықтың 3-тармағына сәйкес кандидат, саяси партия ұсынған құжаттар негізінде анықталады.

Сенімді адамдар сайлау науқанының соңында өз бастамасы бойынша, кандидаттың және саяси партияның шешімі бойынша, сондай-ақ кандидатты, партиялық тізімді тіркеуден шығарған, конституциялық заңды бұзған жағдайда мәртебесін жоғалтады.

Объективті тарап кандидаттардың, саяси партиялардың сенім білдірген адамдарының, Саяси партиялар байқаушыларының, Қазақстан Республикасының өзге де қоғамдық бірлестіктері, коммерциялық емес ұйымдары байқаушыларының, БАҚ өкілдерінің сайлау комиссиясының отырыстарына қатысу не сайлау учаскесінде дауыс беру күні ол ашылған кезден бастап және сайлаушылар дауысын санау кезінде дауыс беру нәтижелері анықталғанға дейін қатысу құқығына кедергі жасауға не дауыс беру барысын, дауыстарды санау және сайлау учаскесінде дауыс беру нәтижелерін ресімдеу рәсімін бақылауға, сайлау жүйесінің жабдығын ашу және орнату кезінде, сондай-ақ мұндай құқық заңда көзделген жағдайларда оның жұмысын тексеру кезінде қатысуға құқылы.

Қылмыстың субъективті жағы тікелей ниет түрінде көрінеді.

2 бөлім. "Қазақстан Республикасында сайлау туралы" Конституциялық заңның 20-1-бабы 2-тармағының 2), 4), 6), 9), 10) абзацтарында Қазақстан Республикасының саяси партияларының, өзге де қоғамдық бірлестіктерінің, коммерциялық емес ұйымдарының байқаушылары Қазақстан Республикасының Конституциясында, осы Заңда, Қазақстан Республикасының өзге де заңдарында, Қазақстан Республикасы Президентінің және Қазақстан Республикасы Үкіметінің актілерінде көзделген өзге де өкілеттіктерді жүзеге асырады:

- дауыс беруге, соның ішінде үй-жайдан тыс жерде дауыс беруге қатысқан сайлаушылар саны туралы ақпарат алуға;

- тасымалданатын сайлау жәшіктерін алып жүру, соның ішінде оларды тасымалдау кезінде көлік құралында болу;

- тиісті сайлау комиссиясының және (немесе) оның мүшелерінің шешімдеріне, әрекеттеріне (әрекетсіздігіне) жоғары тұрған сайлау комиссиясына немесе сотқа шағымдануға;

- дауыс беру барысына және оның қорытындысын шығаруға кедергі келтірмей, фото -, аудио-және бейнежазбалар жасауға;

- дауыс беру нәтижелері туралы хаттамаларды жоғары тұрған сайлау комиссияларына беру рәсімін бақылау.

"Сайлау туралы" Конституциялық заңның 31-бабының 5-тармағында "сенім білдірілген адамдардың Қазақстан Республикасының саяси партиялары, өзге де қоғамдық бірлестіктері, коммерциялық емес ұйымдары бақылаушыларының құқықтары бар, міндеттері бар және оларға кандидат, партиялық тізімін ұсынған саяси партия жазбаша нысанда берген өкілеттіктер шегінде әрекет етеді" делінген.

Қылмыстың объективтік жағы іс-әрекетте көрінеді:

- кандидаттардың, саяси партиялардың, саяси партиялардың байқаушыларының, өзге де қоғамдық бірлестіктердің, коммерциялық емес ұйымдардың бақылаушыларының Қазақстан Республикасының сайлау комиссиясының мүшелеріне сайлау учаскесінен тыс жерде дауыс беруін ұйымдастыруға, дауыс беру кезінде дауыс беру учаскесінен тыс жерде сайлаушылардың қатысуына, фото және аудионың болуына құқығына кедергі жасау. - және бейнежазбалар, жоғары сайлау комиссияларына дауыс беру нәтижелері туралы хаттамаларды беру процедураларын сақтау;

- дауыс беруге қатысқан сайлаушылар саны туралы, оның ішінде үйден тыс жерде дауыс беру туралы немесе тиісті сайлау комиссиясының және (немесе) оның мүшелерінің шешімдеріне, іс-әрекеттеріне (әрекетсіздігіне) шағымдануға, мұндай құқық заңнамада қарастырылған жағдайларда бас тарту.

Қылмыстың субъективтік жағы тікелей ниет түрінде көрінеді.

Бұл құқық бұзушылықтың субъектісі "ерекше" - сайлау комиссиясының мүшесі.

3-бөлім. Түсіндірілген қылмыстық құқық бұзушылықтың объектісі - бұл құқық заңда көзделген жағдайларда, дауыстарды қайта санау кезінде кандидаттардың, саяси партиялардың сенім білдірілген адамдары жүзеге асыруы нәтижесінде туындайтын қоғамдық-құқықтық қатынастар.

Бұл әкімшілік құқық бұзушылықтың объективті жағы, егер мұндай құқық заңмен қамтамасыз етілген болса, сенім білдірілген кандидаттарға, саяси партияларға дауыстарды қайта санау кезінде сенім білдіруден бас тартуға бағытталған іс-әрекеттерде (және кейде әрекетсіздіктерде) көрінеді.

"Қазақстан Республикасындағы сайлау туралы" Конституциялық заңның 43-бабының 7-1-тармағына сәйкес "учаскелік сайлау комиссиясы (Сенат депутаттары мен Қазақстан халқы Ассамблеясы сайлаған Парламент Мәжілісінің депутаттарын сайлау жөніндегі аумақтық сайлау комиссиясы) сенімхат бойынша жазбаша түрде ұсынылған,

қайталанған. "дауыстарды санау осы баптың 1 және 2-тармақтарында белгіленген мерзімде бір рет жүзеге асырылады."

Қылмыстың субъективтік жағы тікелей ниет түрінде көрінеді.

Бұл құқық бұзушылықтың субъектісі "ерекше" - сайлау комиссиясының мүшесі, дауыстарды қайта санауда кандидаттарға, саяси партияларға сенім білдіруден бас тартқан.

4-бөлім. Құқық бұзушылықтың объектісі - шет мемлекеттердің және халықаралық ұйымдардың байқаушылары, шетелдік бұқаралық ақпарат құралдары өкілдерінің сайлау процесінің барлық кезеңдерінде болу немесе сайлау комиссияларының сайлау науқанының барысы туралы ақпарат алу немесе оған қол жеткізу құқығын жүзеге асырудан туындайтын қоғамдық-құқықтық қатынастар, дауыс беру және дауыстарды санау, сайлау процесіне қатысушылармен кездесу немесе көпшілікке жариялау кезінде бөлімдер құбылыстар, немесе мұндай құқығы заңмен көзделген жағдайларда жоғары тұрған сайлау комиссияларының дауыс беру хаттамаларын рәсімдерін нәтижелерін бақылау.

Әкімшілік құқық бұзушылықтың түсіндірілетін құрамының объективті жағы шет мемлекеттер мен халықаралық ұйымдар байқаушыларының, шетелдік БАҚ өкілдерінің сайлау процесінің барлық сатыларына қатысу не сайлау комиссияларында сайлау науқанының барысы туралы ақпарат алу, не дауыс беруді өткізу және дауыстарды санау кезінде сайлау учаскелеріне қол жеткізу, не сайлау процесіне қатысушылармен кездесу, не сайлау науқанының барысы туралы жария өтініштер беру құқығына кедергі жасау жөніндегі іс-әрекеттерден (әрекетсіздіктен) көрініс табады, не мұндай құқық заңда көзделген жағдайларда жоғары тұрған сайлау комиссияларына дауыс беру нәтижелері туралы хаттамаларды беру рәсімдерін қадағалау.

"Қазақстан Республикасындағы сайлау туралы" Конституциялық заңның 20-2-бабының 6-тармағына сәйкес "шет мемлекеттердің және халықаралық ұйымдардың байқаушылары, шетелдік бұқаралық ақпарат құралдарының өкілдерінің құқығы бар:

- 1) сайлау процесінің барлық кезеңдеріне қатысуға;
- 2) сайлау комиссияларының сайлау науқанының барысы туралы ақпарат алуға;
- 3) дауыс беру және дауыстарды санау кезінде сайлау учаскелеріне қол жетімділік;
- 4) сайлау процесіне қатысушылармен кездесуге;
- 5) сайлау комиссияларының мүшелеріне олардың байқалғаны, анықталған бұзушылықтар туралы хабарлайды, ұсыныстар береді;
- 6) көпшілік алдында сөз сөйлеуге;
- 7) дауыс беру қорытындылары туралы хаттамаларды жоғары тұрған сайлау комиссияларына беру тәртібін сақтауға. "

ЕҚЫК (ЕҚЫҰ) адами өлшемі жөніндегі конференцияның Копенгагендік жиналысының құжатында шетелдік және ұлттық бақылаушылардың қатысуы сайлау өткізілетін мемлекеттер үшін сайлау процесінің сенімін арттыруы мүмкін делінген.

Сондықтан олар ЕҚЫҰ-ға қатысушы кез-келген басқа мемлекеттерден және кез-келген жеке меншік институттар мен ұйымдардан өздерінің ұлттық сайлауының барысын заңмен рұқсат етілген деңгейде бақылау үшін шақырады.

Түсініктеме берілген бап бойынша құқық бұзушылықтың субъективті жағы оның қасақана жасалатынын білдіреді.

Осы құқық бұзушылықтың субъектісі "арнайы" – сайлау комиссиясының мүшесі.

ӘҚБтК-нің 805-бабының 1-бөлігіне сәйкес ӘҚБтК-нің 126-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтар прокурор әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғау туралы қаулы шығаратын істерге жатады.

ӘҚБтК-нің 684-бабының 1-бөлігіне сәйкес, ӘҚБтК-нің 126-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді мамандандырылған аудандық және оларға теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары қарайды.

Сонымен қатар, жеке тұлғалар ӘҚБтК-нің 126-бабы бойынша бұзылған құқықтарды қалпына келтіру туралы өтінішпен жүгінген кезде әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама жасалмайды. Мұндай жағдайда істі сот құқық бұзушылық туралы хаттама жасамай қарайды (ӘҚБтК-нің 807-бабы 1-бөлігінің 4) тармақшасы).

12-тарау. КӘМЕЛЕТКЕ ТОЛМАҒАНДАРДЫҢ ҚҰҚЫҚТАРЫНА ҚОЛ СҰҒАТЫН ӘКІМШІЛІК ҚҰҚЫҚ БҰЗУШЫЛЫҚ

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 12-тарауында кәмелетке толмағандардың құқықтары болып табылатын әкелік объектісі болып табылатын әкімшілік құқық бұзушылықтар бар.

Кәмелетке толмағандар (балалар) - кез келген ұлттың, халықтың болашағы. Олардың моральдық және физикалық денсаулығы мемлекеттің үдемелі даму болашағына тікелей байланысты. Осыған орай, балалардың құқықтарын қорғау еліміздің ішкі саясатындағы басым бағыт болып табылады. Бұл қызметтің маңыздылығы Қазақстан Республикасының Конституциясында көрсетілген. Конституцияның 27-бабында балалық шақ мемлекет тарабынан қорғалады деп жазылған.

Осы міндетті шешу үшін айтарлықтай қадамдар жасалуда. Баланың (кәмелетке толмағанның) құқықтарын қорғау саласындағы негізгі халықаралық актілер ратификацияланды, оның ішінде әлемде неғұрлым маңызды болып "Бала құқықтары туралы" Конвенция танылады. Сондай-ақ, баланы ерекше қорғау қажеттілігі 1924 жылғы Бала құқықтарының Женева декларациясында және 1959 жылғы 20 қарашада Бас Ассамблея қабылдаған Бала құқықтары декларациясында көзделген және адам құқықтарының жалпыға бірдей декларациясында, азаматтық және саяси құқықтар туралы халықаралық пактіде (атап айтқанда, 23 және 24-баптарда) мойындалған.), Экономикалық, әлеуметтік және мәдени құқықтар туралы халықаралық пактіде (атап

айтқанда, 10-бапта), сондай-ақ балалардың әл-ауқатымен айналысатын мамандандырылған мекемелер мен халықаралық ұйымдардың жарғыларында және тиісті құжаттарында көрсетілген.

Қазақстанның Конституцияда, халықаралық шарттарда көзделген міндеттемелерді сақтауын сақтау ұлттық заңнамалық актілерде расталады. Балалардың құқықтарын қорғауға қатысты мемлекеттің стратегиясы "Қазақстан Республикасындағы баланың құқықтары туралы" 2002 жылғы 8 тамызда қабылданған "Кәмелетке толмағандар арасындағы құқық бұзушылықтың профилактикасы және балалар арасындағы қараусыздық пен панасыздықтың профилактикасы туралы" Заңдарымен және басқа да нормативтік құқықтық актілермен анықталған.

"Бала құқығы туралы" Заңның 6-бабына сәйкес, балалардың мүдделеріндегі мемлекеттік саясат, оның ішінде, лауазымды адамдар мен азаматтардың баланың құқықтары мен заңды мүдделерін бұзғаны және оған зиян келтіргені үшін жауаптылығына негізделген.

Кәмелетке толмағандардың құқықтарын бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейтін жеке тараудың бөлінуі мемлекеттің осындай көріністерге қарсы күрес ниетінің маңыздылығын көрсетеді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 12-тарауында қарастырылған әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерге заң шығарушының ерекше қатынасы, оларды қарау кәмелетке толмағандардың істері жөніндегі мамандандырылған ауданаралық соттардың судьяларының құзыретіне кіретіндігін көрсетеді.

127-бап. Ата-аналардың немесе басқа да заңды өкілдердің балаларды тәрбиелеу жөніндегі міндеттерді орындамауы

1. Ата-аналарының немесе басқа заңды өкілдерінің кәмелетке толмаған балаларды тәрбиелеу және оқыту жөніндегі міндеттерін орындамауы -

жеті айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекет -

жиырма айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға немесе он бес күнге дейін әкімшілік қамауға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. 1959 жылғы 20 қарашадағы Бала құқықтары декларациясында "бала, оның физикалық және ақыл-ой жетілмеуіне байланысты, туғанға дейін де, туғаннан кейін де тиісті құқықтық қорғауды қоса алғанда, арнайы қорғау мен қамқорлық қажет етеді" деп атап көрсетілген.

Бұл туралы еске сала отырып, 1989 жылғы 20 қарашадағы бала құқықтары туралы Конвенция, егер осы балаға қолданылатын заң бойынша ол бұрын кәмелетке толмаған болса, бала 18 жасқа толғанға дейін әрбір адам мәні болып табылатынын анықтады.

Конвенцияда баланың негізгі құқықтары мен бостандықтары және оларды іске асыру мен қорғауға бағытталған шаралар қамтылады. Конвенцияға енгізілген ережелер оны ратификациялаған қатысушы мемлекеттер үшін міндетті сипатта болады. Қазақстан Республикасы осы Конвенцияны Қазақстан Республикасы Жоғарғы Кеңесінің 1994 жылғы 8 маусымдағы қаулысымен бекітті.

Конвенцияның 2-бабына сәйкес қатысушы мемлекеттер нәсіліне, түсіне, жынысына, тіліне, дініне, саяси және басқа да пікіріне қарамастан, олардың юрисдикциясы шегінде Конвенцияда көзделген барлық құқықтарды құрметтейді және қамтамасыз етеді, ұлттық, этникалық немесе әлеуметтік шығу тегіне, қаржылық жағдайына, баланың денсаулығы мен туғанына, оның ата-анасына немесе заңды қамқоршыларына немесе кез келген басқа жағдайларға байланысты. Қатысушы мемлекеттер баланың мәртебесіне, қызметіне, білдірілген көзқарастарына немесе сенімдеріне, баланың ата-аналарына, заңды қамқоршыларына немесе отбасының басқа мүшелеріне негізделген баланы кемсітудің немесе жазалаудың барлық түрлерінен қорғауды қамтамасыз ету үшін барлық қажетті шараларды қабылдайды.

Қазақстан Республикасының Конституциясында балалық шақ мемлекет тарабынан қорғалады деп бекітілген. Негізгі Заң сонымен қатар балаға қамқорлық жасау және тәрбиелеу ата-ананың табиғи құқығы мен міндеті болып табылады.

Осы міндеттемені орындамау, оның ішінде әкімшілік жауапкершілікке тарту үшін негіз болып табылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 127-бабына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылықтың қоғамдық қауіптілігі мынада: оның жасалуы баланың денсаулығының нашарлауы, оның психикалық және физикалық дамуының бұзылуы, моральдық мінезінің өзгеруі сияқты жағымсыз салдарға әкелуі мүмкін.

Нысан - мемлекет кепілдік берген баланың негізгі құқықтарын іске асырумен байланысты туындайтын қоғамдық қатынастар.

Қазақстан Республикасының бала құқықтары туралы заңнамасы Қазақстан Республикасының Конституциясына негізделеді және "Қазақстан Республикасындағы баланың құқықтары туралы" Заңнан және баланың құқықтарын қорғау саласындағы Қазақстан Республикасының өзге де нормативтік құқықтық актілерінен тұрады.

Осы Заңның 1-бабының 8-тармағына сәйкес бала (балалар) - он сегіз жасқа толмаған (кәмелетке толмаған) адам.

Сондай-ақ, заңда әр баланың отбасында өмір сүруге және өсуге, ата-анасын және басқа жақын туыстарын білу құқығы, егер бұл оның мүдделеріне қайшы келмесе, оларды күту мен тәрбиелеу құқығы бар деп көрсетілген.

Ата-аналар немесе басқа заңды өкілдер өздерінің қабілеттері мен қаржылық мүмкіндіктері шегінде баланың жан-жақты дамуы үшін өмір сүру жағдайларын

жасауға міндетті. Ата-ана баланы өсіруге, оған қамқорлық көрсетуге, оған материалдық жағынан қолдау көрсетуге, оның әл-ауқатына қамқорлық көрсетуге, баспанамен қамтамасыз етуге міндетті.

Объективті жағы кәмелетке толмаған балаларды тәрбиелеу және оқыту міндеттерін ата-аналарының немесе басқа заңды өкілдерінің орындай алмауынан көрінеді. Қылмыс әрекет немесе әрекетсіздік арқылы да жасалуы мүмкін.

Кәмелетке толмаған баланы тәрбиелеу - бұл баланың ата-аналары немесе басқа заңды өкілдері, сондай-ақ мемлекеттік органдардың қызметкерлері қоғамда қабылданған және оның рухани, физикалық, моральдық, ақыл-ой, мәдени, интеллектуалды дамуы мен қорғалуына бағытталған мінез-құлық ережелері мен нормаларын оған үйрету үшін баланың ықпал етуінің үздіксіз процесі. әлеуметтік ортаның теріс әсерінен.

Білім беру - студенттер мен оқушылардың білім, білік, құзыреттіліктерді игеру, қабілеттерін дамыту, білімді күнделікті өмірде қолдану тәжірибесі мен өмір бойы білім алуға ынталандыру іс-әрекетін ұйымдастырудың бағытталған процесі.

Ата-ананың бала тәрбиесіндегі құқықтары мен міндеттері "Неке (ерлі-зайыптылық) және отбасы туралы" Қазақстан Республикасының Кодексімен реттеледі. Осы Кодекстің 70-бабына сәйкес, ата-аналар балаларының денсаулығына қамқорлық жасауы керек. Ата-ананың өз баласын тәрбиелеу құқығы мен міндеті бар. Олар өз балаларын барлық адамдардан гөрі тәрбиелеу құқығына ие. Баланы тәрбиелеп отырған ата-ана олардың физикалық, психикалық, моральдық және рухани дамуы үшін қажетті жағдайларды қамтамасыз етуге жауапты. Олар баланың міндетті орта білім алуын қамтамасыз етуге міндетті.

Баланы тәрбиелеу мен оқытуға қатысты барлық мәселелерді ата-аналар баланың мүдделерін ескере отырып және оның пікірін ескере отырып, өзара келісім бойынша шешеді.

Ата-ана құқықтары баланың мүдделеріне қайшы келетін жағдайда жүзеге асырыла алмайды. Баланың мүддесін қамтамасыз ету - ата-анасының басты міндеті.

Ата-ана құқығын жүзеге асыру кезінде ата-ана баланың физикалық және психикалық денсаулығына, оның адамгершілік дамуына зиян келтіруге құқылы емес. Баланы тәрбиелеу әдістері немқұрайдылық, қатыгездік, дөрекілік, адамдық қадір-қасиетін қорлайтын қарым-қатынасты, баланы қорлауды немесе қанауды болдырмауы керек.

Баланың субъектісі тек ата-анасы (баланың әкесі мен анасы) немесе басқа заңды өкілдері бола алады: асырап алушылар (асырап алушылар), қамқоршы немесе қамқоршы, патронат (асырап алушы), асырап алушы және олардың орнын басатын адамдар, олар Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес баланың қамқорлығын, білімін, тәрбиесін, құқықтарын және мүдделерін қорғауды жүзеге асырады. " Соттардың Қазақстан Республикасы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің

Ерекше бөлімінің нормаларын қолдануының кейбір мәселелері туралы" Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2017 жылғы 6 қазандағы № 7 нормативтік қаулысының 2-тармағына сәйкес, кәмелетке толмағандардың ата-аналарының немесе басқа заңды өкілдерінің Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 127-бабына сәйкес жауаптылығы олар кәмелетке толмаған балаларды тәрбиелеу және оқыту міндеттерін бұзған кезде, бұл адамдарға "Неке (ерлі-зайыптылық) және отбасы туралы" Қазақстан Республикасы Кодексінің ережелері негізінде жүктелген, мысалы, балаға күнделікті өмірде, қоғамдық жерлерде мінез-құлық ережелерін үйрету, қоғамның моральдық-этикалық қағидаларымен танысу. Осы адамдар "Білім туралы" Қазақстан Республикасының 2007 жылғы 27 шілдедегі Заңының 49-бабынан туындайтын міндеттемелерді бұзғаны үшін, мысалы, дәлелді себепсіз мектепке дейінгі білім бермеген немесе жүйелі түрде оқудан шығарғаны үшін Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 409-бабының 2-бөлігі бойынша жауапкершілік туындайды.

Бұл қылмыстың субъективті жағы - талданған мақаланың сындарлы ерекшелігі. Шараптың зиянды әсерінің басталуына байланысты қасақана немесе абайсызда білдіруге болады. Кінәлілер оның кәмелетке толмаған баланы тәрбиелеу және оқыту жөніндегі заңды міндетін бұзғанын білді, осы бұзушылықтың зиянды салдарын алдын-ала білді, осы салдардың пайда болуын тіледі немесе әдейі жол берді немесе оларға немқұрайды қарады. Кінәлі адам баланы тәрбиелеу және тәрбиелеу жөніндегі міндеттерді орындамаудың зиянды салдарларының туындау мүмкіндігін алдын-ала болжайды, бірақ олардың алдын-алу үшін жеткілікті негізсіз санайды немесе мұндай салдардың басталу мүмкіндігін алдын-ала ойламаған, дегенмен ол алдын-ала сақтықпен және сақтықпен оларды алдын-ала білуі керек еді.

Түсініктеме берілген баптың 2-бөлігі, біліктілік белгілері бойынша, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекстің 127-бабының бірінші бөлігіне әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталанған қылмыстың жасалуын анықтайды. Мәселен, Көкшетау қаласының кәмелетке толмағандардың істері жөніндегі мамандандырылған ауданаралық соты азаматша К.-ға қатысты Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 127-бабының 2-бөлігімен әкімшілік іс қарады. Іс материалдарынан азамат К.-ның кәмелетке толмаған балалардың анасы бола тұра бірнеше рет бала тәрбиелеу жөніндегі міндеттерін орындамайтындығы анықталды. Әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін жылдар өткен соң, азғын өмір салтын ұстануды жалғастырады, балалардың өмір сүруіне және дамуына қолайлы жағдай туғызбайды, білім бермейді, нәтижесінде балалар мектепте емес, қараусыз қалдырған. Сот қаулысымен азамат К.-ны Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 127-бабының 2-бөлігімен кінәлі деп танып, оған 20 (жиырма) айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салынды, ол 45380 (қырық бес мың үш жүз сексен) теңгені құрайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 127-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамаларды ішкі істер органдарының уәкілетті лауазымды адамдары жасауға құқылы (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 804-бабының 1-бөлігі).

Бұл әкімшілік құқық бұзушылықтардың істерін мамандандырылған кәмелетке толмағандардың істері жөніндегі ауданаралық соттардың судьялары қарайды (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 684-бабының 2-бөлігі). Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 682-бабының ескертпелеріне сәйкес, егер тиісті әкімшілік-аумақтық бірліктің аумағында мамандандырылған ауданаралық әкімшілік соты және кәмелетке толмағандарға арналған мамандандырылған ауданаралық сот құрылмаса, аудандық (қалалық) соттар өз құзыретіндегі істерді қарауға құқылы.

128-бап. Кәмелетке толмаған адамды әкімшілік құқық бұзушылық жасауға тарту

Кәмелетке толмаған адамды әкімшілік құқық бұзушылық жасауға тарту –елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Бала құқықтары туралы Конвенцияның 19-бабына сәйкес қатысушы мемлекеттер баланы дене немесе психологиялық зорлық-зомбылықтың, қорлаудың немесе теріс пайдаланудың барлық нысандарынан, қамқорлықтың немесе ұқыпсыз қараудың болмауынан, жыныстық қиянат жасауды қоса алғанда, дөрекі қарым-қатынастың немесе қанаудың, ата-аналарының, заңды қамқоршыларының немесе балаға қамқорлық жасайтын кез келген басқа адамның тарапынан қорғау мақсатында барлық қажетті заңнамалық, әкімшілік, әлеуметтік және ағарту шараларын қабылдайды. Мұндай қорғау шаралары, қажет болған жағдайда, балаға және оған қамқорлық жасайтын адамдарға қажетті қолдау көрсету мақсатында, сондай-ақ жоғарыда көрсетілген балаға қатыгез қарау жағдайларына байланысты алдын алудың және анықтаудың, хабарлаудың, қарауға берудің, тергеудің, емдеудің және кейінгі шаралардың басқа да нысандарын жүзеге асыру үшін, сондай-ақ қажет болған жағдайда сот рәсімін қозғау үшін тиімді рәсімдерді қамтиды.

Қазақстан Республикасы Конвенцияның қатысушысы ретінде мемлекеттік саясаттың мақсаттарын балалардың мүдделеріне сәйкес анықтады:

1) балалардың құқықтары мен заңды мүдделерін қамтамасыз ету, олардың кемсітушілігін болдырмау;

2) балалардың құқықтары мен заңды мүдделерінің негізгі кепілдіктерін шоғырландыру, сондай-ақ бұзушылықтар жағдайында олардың құқықтарын қалпына келтіру;

3) баланың құқықтарын қамтамасыз етудің құқықтық негізін қалыптастыру, баланың құқықтары мен заңды мүдделерін қорғау үшін тиісті органдар мен ұйымдарды құру;

4) балалардың физикалық, зияткерлік, рухани-адамгершілік дамуына, олардағы патриотизмге, азаматтық пен татулыққа тәрбиелеу, сондай-ақ баланың жеке басын қоғам мүдделеріне, мемлекет халықтарының дәстүрлеріне, ұлттық және әлемдік мәдениеттің жетістіктеріне сәйкес жүзеге асыру;

5) кәмелетке толмағандарда құқықтық сананы және құқықтық мәдениетті қалыптастыру бойынша жұмысты қамтамасыз ету;

6) балалардың денсаулығы мен дамуына зиянды ақпараттан қорғауды қамтамасыз ету.

Балалардың мүдделеріндегі мемлекеттік саясат мемлекеттік органдар қызметінің басым бағыты болып табылады және, атап айтқанда, лауазымды тұлғалардың, азаматтардың баланың құқықтары мен заңды мүдделерін бұзғаны, оған зиян келтіргені үшін жауаптылығына негізделеді.

Түсіндірілген әкімшілік құқық бұзушылықтың қоғамдық қауіптілігі кәмелетке толмағандарды заңсыз әрекеттерге тарту және оларға қоғамның құндылықтарын сіңіру болып табылады, бұл мемлекеттің балалардың мүдделерін қорғау саясатына түбегейлі қайшы келеді.

Әкімшілік құқық бұзушылықтың тікелей объектісі - кәмелетке толмаған баланы моральдық жағынан тәрбиелеу, оның физикалық және психикалық дамуы. Қосымша объект - бұл Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 6-бабына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық туралы заңнамамен қорғалатын қоғамдық қатынастар.

Объективті жағы кәмелетке толмаған адамды әкімшілік құқық бұзушылыққа тартуға байланысты іс-әрекеттер арқылы қалыптасады. Заңнамада бұл іс-әрекеттің анықтамасы жоқтығына байланысты, Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2002 жылғы 11 сәуірдегі №6 "Кәмелетке толмағандардың қылмыстық құқық бұзушылықтары туралы істер бойынша сот практикасы туралы" нормативтік қаулысында түсіндірме берілген деп санаймыз. оларды қылмыстық құқық бұзушылықтар мен басқа да қоғамға қарсы әрекеттер жасауға тарту".

Осы қаулының 24-тармағына сәйкес, кәмелетке толмаған адамның қылмыстық құқық бұзушылық жасауға қатысуы кәмелетке толмағанның тілегін (ниетін, тілегін) және қылмыстық құқық бұзушылық жасауға қатысуға деген ниетін қалыптастыруға қатысты адамның қасақана әрекеті деп түсіну керек.

Біз қылмыстық құқық бұзушылық туралы айтып отырғанымызды қоспағанда, бұл қызметтің мазмұны әкімшілік құқық бұзушылық жасауға қатысуға қатысты өзгеріссіз қалады. Шындығында, айырмашылық тек құқық бұзушылық түрінде болады. Осылайша, *"кәмелетке толмаған адамды әкімшілік құқық бұзушылық жасауға тарту"* деп кәмелетке толмағанның әкімшілік құқық бұзушылық жасауға қатысуға деген ниеті (ниеті, ұмтылысы) мен ниетін қалыптастыруға қатысқан адамның қасақана әрекеттері ретінде анықталуы мүмкін.

Сонымен бірге, ересек адамның іс-әрекеті белсенді болуы керек және психикалық немесе физикалық әсерді (ұрып-соғу, сендіру, қорқыту және қорқыту, парақорлық, алдау, кек алу, қызғаныш және басқа да негізгі себептер, жазасыздықты растау, тапсыру орны мен әдісі туралы кеңес беру) бірге жүруі мүмкін немесе әкімшілік құқық бұзушылықтың іздерін жасыру, жасалған іс-әрекеттер үшін ақы төлеу туралы немесе ұрланған мүлікті сатуға көмек көрсету және басқалары).

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға уәкілетті органдар кәмелетке толмаған адамды әкімшілік құқық бұзушылық жасауға тарту үшін қандай нақты іс-әрекеттерді жасағанын көрсетуге міндетті.

Ересек адамның кәмелетке толмаған адамға жасалған психологиялық немесе физикалық әсерін тигізбестен әкімшілік құқық бұзушылық жасау туралы ұсынысы кәмелетке толмаған тұлғаны әкімшілік құқық бұзушылыққа тарту ретінде қаралмайды.

Айта кету керек, Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2016 жылғы 22 желтоқсандағы № 12 "Соттардың Қазақстан Республикасы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің Жалпы бөлімінің нормаларын қолданудың кейбір мәселелері туралы" нормативтік қаулысының 20-тармағына сәйкес кәмелетке толмаған адамға қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекс 57-бабы 3) тармақшасына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық жасалды. егер кінәлі тұлға Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 128-бабына сәйкес әкімшілік жауапкершілікке тартылмаса, ауырлататын жағдай ретінде қарастырыңыз.

Кәмелетке толған ақыл-есі дұрыс жеке адам әкімшілік құқық бұзушылық субъектісі болып табылады. Кәмелетке толмаған адам оны жасағаны үшін жауапқа тартыла алмайды.

Субъективті жағы тікелей ниетпен сипатталады. Оны жасаған адам кәмелетке толмаған адамды әкімшілік құқық бұзушылыққа тартудың заңсыз сипатын біліп, оның зиянды салдарын алдын-ала білді және осы зардаптардың орын алуын тіледі. Сонымен қатар, кінәлі адам қылмысты жасауға қатысқан адамның кәмелетке толмаған жасын білуі керек. Мысалы, 2015 жылдың 06-нен 07-не қараған түні, Т.Б., өзінің екі достарымен Астана қаласындағы жалдамалы пәтерде тұрып, 1999 жылғы 09 наурызда туған С.Л.Б., 2000 жылғы 18 қыркүйекте туған Б.Ж., кәмелетке толмаған балаларды әкімшілік құқық бұзушылық жасауға тарту, атап айтқанда, алкогольдік ішімдіктерді ішу және масаң күйде қоғамдық орынға келу, сондай-ақ қоғамдық орындарда, атап айтқанда, балалар алаңында темекі шегу. Т.Б. Ол құқық бұзушылық фактісін мойындады, сотқа қыздардың кәмелетке толмағандар екенін білетіндігін түсіндірді. Астана қаласының кәмелетке толмағандар істері жөніндегі мамандандырылған ауданаралық соты Б.Т.А. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 128-бабының 1-бөлігі бойынша әкімшілік жауапкершілікке тартылды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекстің 128-бабына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамаларды ішкі істер органдарының уәкілетті лауазымды

адамдары жасауға құқылы (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 804-бабының 1-бөлігі).

Бұл әкімшілік құқық бұзушылықтардың істерін мамандандырылған кәмелетке толмағандардың істері жөніндегі ауданаралық соттардың судьялары қарайды (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 684-бабының 2-бөлігі).

129-бап. Жергілікті атқарушы органдардың лауазымды адамдарының және (немесе) баланың заңды өкілдерінің тұрғын үйге мұқтаж жетім балаларды, ата-анасының қамқорлығынсыз қалған балаларды есепке қою жөніндегі міндеттерді орындамауы

1. Жергілікті атқарушы органдардың лауазымды адамдары және (немесе) заңды өкілдері баланың жетім балаларды, ата-анасының қамқорлығынсыз қалған және тұрғын үйге мұқтаж балаларды тіркеу, сондай-ақ белгіленген мерзімді бұза отырып тіркеу міндеттерін орындамауы -

жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекеттер, -

екі жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Қазақстан Республикасында әр баланың баспана алуға құқығы бар. Жетім, ата-анасының қамқорлығынсыз қалған бала, үй болмаған жағдайда, оны Қазақстан Республикасының тұрғын үй заңнамасына сәйкес алуға құқығы бар.

Түсіндірілген әкімшілік құқық бұзушылықтың қоғамдық қауіптілігі - бұл құқықты бұзу.

Нысан жетім, ата-анасының қамқорлығынсыз қалған баланың баспана алу құқығын қамтамасыз етуге байланысты қоғамдық қатынастар болып табылады.

"Қазақстан Республикасындағы баланың құқықтары туралы" Заңда осы санаттағы балаларға келесі анықтамалар берілген:

ата-анасының қамқорлығынсыз қалған бала - ата-аналық құқығының шектелуіне немесе айырылуына, ата-анасының хабар-ошарсыз кеткен деп танылуына, оларды қайтыс болған деп танылуына, қабілетсіз (жартылай қабілетті) деп танылуына, ата-анасының түрмеде қызмет етуіне байланысты бір немесе екі ата-анасының қамқорлығынсыз қалған бала. , ата-аналарды баланы тәрбиелеуден немесе олардың құқықтары мен мүдделерін қорғаудан жалтару, соның ішінде ата-ана баласын білім беру немесе медициналық мекемеден алудан бас тартқан кезде Мен, сондай-ақ ата-ана қамқорлығының жетіспеушілігі жағдайларында (1-баптың 1-тармағы);

жетім бала - екеуі де, жалғыз басты ата-анасы да қайтыс болған бала (1-баптың 8-тармағы).

Тұрғын үй қатынастары туралы заңның 1-бабының 28) тармағына сәйкес тұрғын үй дегеніміз - тұрақты тұру үшін жобаланған және пайдаланылатын, белгіленген

санитарлық-эпидемиологиялық, техникалық және басқа да міндетті талаптарға сай келетін жеке тұрғын үй (жеке тұрғын үй, пәтер, жатақхана бөлмесі).

Осы Заңның 67-бабына сәйкес коммуналдық тұрғын үй қорынан немесе жеке тұрғын үй қорынан жергілікті атқарушы орган жалдаған тұрғын үйлер тұрғын үйге мұқтаж адамдарға және Қазақстан Республикасының тіркелген азаматтарына, оның ішінде жетім балаларға, балалармен байланысты үйлерге пайдалануға беріледі. ата-анасының қамқорлығынсыз қалған.

Объективті жағы - бұл заңда белгіленген тәртіп пен жетім балаларды, ата-анасының қамқорлығынсыз қалған және баспанаға мұқтаж балаларды тіркеу мерзімдерін бұзатын адамдардың әрекеттері немесе әрекетсіздігі.

Жергілікті атқарушы орган коммуналдық тұрғын үй қорынан немесе жеке тұрғын үй қорынан жалға алған тұрғын үйден тұрғын үймен қамтамасыз етілуі мүмкін Қазақстан Республикасы азаматтарын тіркеуді тұрғылықты жер бойынша ауданның, облыстық маңызы бар қаланың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың жергілікті атқарушы органы жүзеге асырады.

Тұрғын үй қатынастары туралы заңның 67-бабының 1-тармағында көрсетілген Қазақстан Республикасының азаматтары тіркеледі, олардың құрамына жетім балалар мен ата-анасының қамқорлығынсыз қалған балалар да кіреді.

Жетім балалардың, ата-анасының қамқорлығынсыз қалған балалардың заңды өкілдері жетім балалар, ата-анасының қамқорлығынсыз қалған балалар алған күннен бастап алты ай ішінде білім беру ұйымына, медициналық немесе басқа ұйымға немесе мұндай балалар қамқоршылыққа немесе қорғаншылыққа алынған күннен бастап міндетті. немесе патронаттық тәрбиешімен келісімшарт жасалған күннен бастап баланы жергілікті атқарушы органда тұрғын үйге тіркеу.

Мемлекеттік тұрғын үй қорынан тұрғын үйге немесе жергілікті атқарушы орган жеке тұрғын үй қорына жалға берген тұрғын үйге мұқтаж Қазақстан Республикасының азаматтарын мемлекеттік тұрғын үй қорынан тұрғын үйге немесе жергілікті атқарушы орган жалдаған тұрғын үйге мұқтаж Қазақстан Республикасы азаматтарын тіркеу ережесімен анықталады. "Тұрғын үй қатынастары туралы" Заңға сәйкес әзірленген және Қазақстан Республикасының Үкіметімен 26-да бекітілген жеке тұрғын үй қоры 2012 жылғы маусым № 856.

Мемлекеттік тұрғын үй қорынан тұрғын үйге немесе жергілікті атқарушы орган жеке тұрғын үй қорына жалдаған тұрғын үйге мұқтаж Қазақстан Республикасы азаматтарын мемлекеттік тұрғын үй қорынан немесе тұрғын үйге мұқтаж азаматтарды тіркеу ережесімен анықталады, жергілікті атқарушы орган тұрғын үй қатынастары туралы заңға сәйкес әзірленген және Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2012 жылғы 26 маусымдағы № 856 қаулысымен бекітілген жеке тұрғын үй қорына жалға береді.

Бұл қылмыстың объективті жағы келесі мысалды айқын көрсетеді. 2015 жылғы 6 сәуірде Алматы қаласы Медеу ауданының прокуратурасы "Ж" мамандандырылған

кешені КМУ-нің Алматы қаласындағы қызметін тексеру барысында кәмелетке толмаған балалардың ата-анасының қамқорлығынсыз қалған заңды өкілдерінің (ата-аналары ата-аналық құқығынан айырылған): К, 12.07.2008 ж. туылған және П. 18.01.2007 жылы туылған; 2014 жылғы 05 мамырдағы №5 бұйрықтың негізінде "Ж" СК директоры К., тұрғын үйге мұқтаж балалар заңмен белгіленген мерзім бұзылып тіркеліп, сол арқылы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 129-бабына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық жасаған.

Сот отырысында Алматы қаласындағы "Ж." мамандандырылған кешенінің "КМУ директоры өз кінәсін мойындады, ал ол осы кешеннің директоры ретінде 2014 жылдың 05 мамырынан бастап жұмыс істеп жатқандығын көрсетті. Прокурорлар анықтаған заң бұзушылықты әлеуметтік тәрбиешілер жасаған, олар кәмелетке толмағандарды К және П-ны тұрғын үйге тіркеу мерзімін бұзған. Алайда ол өзін жауапкершіліктен босатпайды, өйткені өз кешеніндегі балалардың заңды өкілі және әкімшілік жаза қолдануға дайын.

Кәмелетке толмаған К, 12.07.2008 ж. Алматы қаласы Алатау ауданы әкімінің 2014 жылғы 13 наурыздағы № бұйрығымен "Ж." СК анықталды.

Алматы қаласы Әділет департаментінің мәліметінше, жылжымайтын мүлікке құқықтар кәмелетке толмаған адамға тіркелмейді.

Сонымен бірге, "Ж." КК-нің лауазымды тұлғалары тұрғын үй алу үшін 1 жылдан астам уақыттан кейін тіркелді, бұл ХҚКО-ның 2015 жылғы 30 наурыздағы қолхатымен расталады. Дәл осындай бұзушылықтар 2007 жылғы 18 қаңтарда туған кәмелетке толмаған П-ға қатысты жасалған. Осылайша, "Ж" СК офицерлерінің әрекетсіздігі нәтижесінде жетімдер мен ата-анасының қамқорлығынсыз қалған балалардың заңды құқықтары бұзылды.

Әкімшілік құқық бұзушылық субъектісі бола алады:

- міндеттеріне жетім балаларды, ата-анасының қамқорлығынсыз қалған, баспанаға мұқтаж балаларды тіркеу кіретін жергілікті атқарушы органдардың лауазымды тұлғалары;

- баланың заңды өкілдері.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 30-бабының ескертуіне сәйкес, лауазымды адамдар - бұл әкімшілік құқық бұзушылық жасалған кезде тұрақты немесе уақытша немесе арнайы орган уәкілеттік берген өкілдің функцияларын атқаратын немесе әкімшілік құқық бұзушылық жасалған кезде орындайтын немесе орындайтын адамдар. мемлекеттік мекемелерде, квазимемлекеттік сектор субъектілерінде, жергілікті билік органдарында.

Баланың заңды өкілдері болып ата-аналар, асырап алушылар, қамқоршы, қамқоршы , патронат, қамқоршы, асырап алушы ата-аналар және Қазақстан Республикасының

заңнамасына сәйкес баланың құқықтары мен мүдделерін қорғауға, тәрбиелеуге, тәрбиелеуге, олардың құқықтарын қорғауға және оларды алмастыратын басқа адамдарға болады.

Зиянды салдардың басталуына қатысты осы қылмыстың субъективті жағы кінәнің қасақана немесе абайсыз түрінде көрсетілуі мүмкін.

Түсініктеме берілген баптың 2-бөлігі, квалификациялық сипаттама Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 129-бабының бірінші бөлігіне әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталанған құқық бұзушылықтың жасалуын анықтайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекстің 129-бабына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамаларды ішкі істер органдарының уәкілетті лауазымды адамдары жасауға құқылы (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 804-бабының 1-бөлігі).

Бұл әкімшілік құқық бұзушылықтардың істерін мамандандырылған кәмелетке толмағандардың істері жөніндегі ауданаралық соттардың судьялары қарайды (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 684-бабының 2-бөлігі).

130-бап. Жергілікті атқарушы органдардың лауазымды адамдарының және (немесе) баланың заңды өкілдерінің жетім балалардың, ата-анасының қамқорлығынсыз қалған балалардың тұрғын үйін сақтау жөніндегі міндеттерді орындамауы

1. Жергілікті атқарушы органдардың лауазымды адамдары және (немесе) заңды өкілдері баланың жетім, ата-анасының қамқорлығынсыз қалған балалардың үйін сақтау жөніндегі міндеттерін орындамаса, -

жүз елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекет, -

екі жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Бұл құқық бұзушылықтың қоғамдық қауіптілігі жергілікті атқарушы органдардың лауазымды адамдарының және (немесе) баланың заңды өкілдерінің Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген міндеттерді орындамауы, жетім балалар мен ата-анасының қамқорлығынсыз қалған балалар үйінің қауіпсіздігіне қауіп төндіреді.

Нысан жетім балалардың, ата-анасының қамқорлығынсыз қалған балалардың тұрғын үй құқығын жүзеге асырумен байланысты әлеуметтік қатынастар болып табылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекстің 129-бабын талдауда "жетім бала", "ата-анасының қамқорлығынсыз қалған бала", "үй" ұғымдары қаралды.

Қазақстан Республикасындағы "Бала құқығы туралы" заңға сәйкес әр баланың баспана алуға құқығы бар.

Осы Заңның 14-бабына сәйкес, жетім, ата-анасының қамқорлығынсыз қалған балалар, білім беру ұйымдарында, медициналық және басқа ұйымдарда, оның ішінде қоғамнан уақытша оқшаулануды қамтамасыз ететін, қамқоршылық, қамқоршылық, патронаттық тәрбиешілер, тұрғын үйге меншік құқығы немесе немесе тұрғын үйді пайдалану құқығы сақталады.

Мемлекеттік тұрғын үй қорындағы тұрғын үй немесе жеке тұрғын үй қорынан жергілікті атқарушы орган жалдаған тұрғын үй жетім балалардың, ата-анасының қамқорлығынсыз қалған балалардың білім беру ұйымдарында, медициналық және басқа да ұйымдарда, оның ішінде қоғамнан уақытша оқшаулауды қамтамасыз ететін ұйымдарда, қорғаншылықта немесе қамқоршылықта, патронаттық тәрбиелеуде болған кезеңінде олар кәмелетке толғанға дейін сақталады. Бұл ретте тұрғын үйге меншік құқығын немесе балалардың тұрғын үйін пайдалану құқығын сақтауды жергілікті атқарушы органдар қамтамасыз етеді.

Ата-анасының қамқорлығынсыз қалған балаларды, оның ішінде жетім балаларды басқа тұрғын үй берілместен өздері тұратын тұрғын үйден шығаруға болмайды.

Он төрт жасқа толмаған жетім баланың, ата-анасының қамқорлығынсыз қалған баланың тұрғын үйін иеліктен шығару, оның ішінде айырбастау немесе сыйға тарту жөніндегі мәмілелерді жасауға немесе олардың атынан кепілгерлік шартын, тұрғын үйді өтеусіз пайдалануға немесе кепілге тапсыру жөніндегі мәмілелерді, заң, өсиет бойынша өздеріне тиесілі мұраға құқықтардан бас тартуға, олардың тұрғын үйін бөлуге немесе одан үлесті бөліп шығаруға әкеп соғатын мәмілелерді жасасуға жол берілмейді.

Осы құқық бұзушылықтың объективті жағы жетім балалардың, ата-анасының қамқорлығынсыз қалған балалардың тұрғын үйін сақтауды қамтамасыз ету жөніндегі заңнамада белгіленген міндеттерді бұзуды құрайды, ол әрекет түрінде де, әрекетсіздік түрінде де білдірілуі мүмкін.

Жетім балалардың, ата-анасының қамқорлығынсыз қалған балалардың тұрғын үйінің сақталуын қамтамасыз ету үшін "Қазақстан Республикасындағы Баланың құқықтары туралы" Заңның 14-1 бабына сәйкес жергілікті атқарушы органдарға мынадай міндеттер жүктелді:

1) жетім балалардың, ата-анасының қамқорлығынсыз қалған балалардың тұрғын үйінің сақталуын есепке алуды және бақылауды жүзеге асыруға;

2) жетім балалардың, ата-анасының қамқорлығынсыз қалған балалардың қорғаншылыққа немесе қамқоршылыққа, патронаттық тәрбиелеуге, білім беру ұйымдарына, медициналық және басқа да ұйымдарға орналастырылғанға дейін тұрғын үйінің сақталуын қамтамасыз етуге;

3) жетім балалардың, ата-анасының қамқорлығынсыз қалған балалардың тұрғын үйіне қорғаншылық орнатуға құқығы бар.

Баланың заңды өкілдері жетім балалардың, ата-анасының қамқорлығынсыз қалған балалардың тұрғын үйінің сақталуын қамтамасыз етуге міндетті. Баланың заңды

өкілдері қорғаншылық немесе қамқоршылық жөніндегі функцияларды жүзеге асыратын органның келісімімен Қазақстан Республикасының Үкіметі бекітетін үлгі шарт негізінде жетім балалардың, ата-анасының қамқорлығынсыз қалған балалардың тұрғын үйін жалға (қосымша жалға) тапсыра алады.

Тұрғын үйді жалдау (жалға алу) шарты бойынша алынған ақша жетім балалардың, ата-анасының қамқорлығынсыз қалған балалардың банктік шотына есептелуге жатады.

Жетім балалардың, ата-анасының қамқорлығынсыз қалған балалардың тұрғын үйін сақтау тәртібі "Қазақстан Республикасындағы баланың құқықтары туралы" Қазақстан Республикасының 2002 жылғы 8 тамыздағы Заңының 14-1-бабының 2-тармағына сәйкес әзірленген және Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2013 жылғы 29 қарашадағы № 1271 қаулысымен бекітілген жетім балалардың, ата-анасының қамқорлығынсыз қалған балалардың тұрғын үйін сақтау қағидаларын айқындайды.

Жетім балалардың, ата-анасының қамқорлығынсыз қалған балалардың тұрғын үйін сақтау қағидалары:

1) жетім балалардың, ата-анасының қамқорлығынсыз қалған балалардың тұрғын үйін есепке алу;

2) жетім балалардың, ата-анасының қамқорлығынсыз қалған балалардың тұрғын үйіне қорғаншылық белгілеу;

3) жетім балалардың, ата-анасының қамқорлығынсыз қалған балалардың тұрғын үйін жалға (жалдауға) беру;

4) баланың заңды өкілдерінің жетім балалардың, ата-анасының қамқорлығынсыз қалған балалардың тұрғын үйін сақтау жөніндегі міндеттерді орындауын бақылауды жүзеге асыру арқылы жүзеге асырылады.

Әкімшілік құқық бұзушылықтың субъектісі міндеттеріне жетімдер, ата-анасының қамқорлығынсыз қалған балалар үйінің қауіпсіздігін қамтамасыз ету кіреді.

Осыған мыналар жатады: міндеттері жетім балалардың, ата-анасының қамқорлығынсыз қалған балалардың тұрғын үйін сақтауды қамтамасыз ету кіретін жергілікті атқарушы органдардың лауазымды адамдары; баланың заңды өкілдері.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 30-бабының ескертуіне сәйкес лауазымды адамдар деп әкімшілік құқық бұзушылық жасалған кезде үнемі, уақытша немесе арнайы орган әкімшілік өкілеттіктің функцияларын жүзеге асыратын немесе орындайтын немесе әкімшілік құқық бұзушылық жасалған кезде ұйымдастырушылық-басқарушылық қызметті немесе мемлекеттік мекемелерде, квазимемлекеттік сектор субъектілерінде, жергілікті билік органдарында әкімшілік-басқару функцияларын жүзеге асыратын адамдар танылады.

Баланың заңды өкілдері болып ата-аналар, асырап алушылар, қамқоршы, қамқоршы, патронат, қамқоршы, асырап алушы ата-аналар және Қазақстан Республикасының

заңнамасына сәйкес баланың құқықтары мен мүдделерін қорғауға, тәрбиелеуге, тәрбиелеуге, олардың құқықтарын қорғауға және оларды алмастыратын басқа адамдарға болады.

Түсіндірілген бапта көрсетілген қылмыстың субъективті жағы кінәнің қасақана немесе абайсыз түрінде сипатталады. Оны жасаған адам, өзінің әрекетінің (әрекетсіздігінің) заңсыз сипатын мойындайды, оның зиянды салдарын алдын-ала біледі және осы салдардың пайда болуын қалайды немесе саналы түрде жол берді немесе оларға немқұрайды қарады.

Немесе бұл адамның өзіне жүктелген міндеттерді ұқыпсыздық, ұқыпсыздық, тиісінше орындамауы. Сонымен бірге, өзіне жүктелген міндеттерді орындау кезінде ұқыптылықпен және ұқыптылықпен, өз іс-әрекеттерінің (әрекетсіздігінің) әлеуметтік қауіптілігін түсіне білу және әлеуметтік қауіпті салдардың басталуын болдырмау үшін оған объективті де субъективті алғышарттар бар.

Түсініктеме берілген баптың 2-бөлігі, біліктілік белгілері бойынша, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекстің 130-бабының бірінші бөлігіне әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде бірнеше рет осындай құқық бұзушылықтың жасалуын анықтайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекстің 130-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамаларды ішкі істер органдарының уәкілетті лауазымды адамдары жасауға құқылы (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 804-бабының 1-бөлігі).

Бұл әкімшілік құқық бұзушылықтардың істерін мамандандырылған кәмелетке толмағандардың істері жөніндегі ауданаралық соттардың судьялары қарайды (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 684-бабының 2-бөлігі).

131-бап. Кәмелетке толмаған адамды мас күйге келтіру

Кәмелетке толмаған адамды мас күйге келтіру -

жиырма айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға немесе бес тәулікке дейін әкімшілік қамауға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Бұл құқық бұзушылықтың қоғамдық қауіптілігі мынада: психоактивті заттарды (алкоголь, есірткі, психотроптық заттар, прекурсорлар, олардың туындылары және аналогтары) пайдалану кәмелетке толмағанның денсаулығына ауыр зиян келтіруі мүмкін.

Құқық бұзушылықтың нысаны - кәмелетке толмаған адамның денсаулығы, оның қалыпты физикалық және психикалық дамуы.

Қазақстан Республикасында әр баланың денсаулықты қорғауға ажырамас құқығы бар. Баланың денсаулыққа құқығы:

1) баланың денсаулығы саласындағы Қазақстан Республикасының заңнамасын қабылдау;

- 2) балаларға салауатты өмір салтын насихаттау және насихаттау;
 - 3) балалар денсаулығы саласындағы ғылыми зерттеулерді мемлекеттік қолдау;
 - 4) баланың, оның ата-анасының денсаулығына және балалар ауруларының алдын алуға мониторинг жүргізу;
 - 5) білікті медициналық көмек көрсету;
 - 6) баланың дені сау дамуы үшін қажетті қолайлы орта құру;
 - 7) тиісті сапалы балаларға арналған тамақ өнімдерін өндіруді және сатуды бақылау.
- Баланың өміріне, денсаулығына және физикалық және психикалық дамуына зиянды әрекеттерге заңмен тыйым салынады.

Құқық бұзушылықтың объективті жағын кәмелетке толмаған адамды мас болу күйіне жеткізу мақсатында белсенді іс-әрекеттер құрайды.

Ожеговтың түсіндірме сөздігінде "жеткізу" ұғымы қандай да бір жағдайға келтіруді, тудыруды, қандай да бір зардаптарды тудыруды білдіреді.

Мас күйі - бұл психоактивті заттармен (алкоголь, есірткі, есірткі, психотроптық заттар, прекурсорлар, олардың туындылары және аналогтары) жедел улану нәтижесінде пайда болатын және психикалық, мінез-құлық, вегетативті және соматоневрологиялық бұзылулармен сипатталатын жағдай.

Психоактивті заттар - синтетикалық немесе табиғи шыққан заттар, олар бір рет қабылдаған кезде психикалық және физикалық функцияларға, адамның мінез-құлқына әсер етеді, ұзақ уақыт қолданғаннан кейін психикалық және физикалық тәуелділікке әкеледі.

Осылайша, кәмелетке толмаған адамды мас күйіне келтіру дегеніміз - кәмелетке толмаған адамды психоактивті заттармен жедел мас күйінде туындайтын және психикалық, мінез-құлық, вегетативті және соматоневрологиялық бұзылулармен сипатталатын күйге келтіру процесі.

Кәмелетке толмаған адамның мас күйінде медициналық куәландыру жүргізу арқылы анықталады. Оны жүргізу тәртібі "Адамдардың денсаулығы және денсаулық сақтау жүйесі туралы" Қазақстан Республикасының 2009 жылғы 18 қыркүйектегі Кодексінің 7-бабы 1-тармағының 122-2 тармақшасына сәйкес әзірленген заттарды пайдалану және мас болу фактісін анықтау үшін медициналық куәландыруды жүргізу ережелерімен анықталған.

Көлік құралдарын мас күйінде басқарған кезде, қоғамдық орындарда және жұмыста мас болғанда психоактивті затты пайдаланғаны үшін жауапкершілікке тартылатын адамдар медициналық тексеруден өтуге тиіс.

Психоактивті затты пайдалану және мас күйіндегі жағдайды анықтау фактісін анықтау үшін ішкі істер органдарының қызметкерлері, сондай-ақ тексерілетін адамның жұмыс орны бойынша кәсіпорындар мен ұйымдардың лауазымды адамдары тексеріліп, жіберіліп және (немесе) мемлекеттік медициналық ұйымдарға медициналық куәландыруға жіберіледі.

Қазақстан Республикасының кәмелетке толмаған азаматтарын медициналық куәландыру ата-аналарының немесе олардың заңды өкілдерінің (ата-аналары, асырап алушылары (асырап алушылары), қамқоршысы, қорғаншысы, қамқоршысы, асырап алушылары, олардың орнын басатын, Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес қамқорлық, тәрбие, тәрбие, басқа адамдар қатысуымен жүргізіледі. баланың құқықтары мен мүдделерін қорғау).

Әкімшілік құқық бұзушылықтың субъектісі - кәмелеттік жасқа толған физикалық сау адам. Кәмелетке толмаған адам өз міндеті үшін жауап бермейді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекстің кәмелетке толмағандарға қатысты осы әрекеттерді жасағаны үшін ата-аналары мен басқа адамдардың жауапкершілігін көздейтін 112-бабының ережелерінен айырмашылығы, талданған бапта қылмыстың мәні көрсетілмеген.

Субъективті жағы тікелей ниеттің болуымен сипатталады. Оны жасаған адам кәмелетке толмаған адамды мас күйге келтірудің заңсыз сипатын біліп, оның зиянды салдарын алдын-ала білді және осы зардаптардың басталуын тіледі. Сонымен қатар, кінәлі адам қылмысты жасауға қатысқан адамның кәмелетке толмаған жасын білуі керек.

Мәселен, Ақмола облысының кәмелетке толмағандардың істері жөніндегі мамандандырылған ауданаралық соты азаматша Ч-ға кәмелетке толмаған адамды мас күйінде әкелгені үшін әкімшілік іс қарады.

Сот Ч.-ның немере ағасының кәмелетке толмағанын біліп, онымен бірге алкоголь ішкенін анықтады. Нәтижесінде кәмелетке толмаған адамды мас күйінде әкелді.

Сот қаулысымен азаматша Ч.-ны Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 131-бабы бойынша кінәлі деп таныды және 20 айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде әкімшілік айыппұл салды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 131-бабына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамаларды ішкі істер органдарының уәкілетті лауазымды адамдары жасауға құқылы (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 804-бабының 1-бөлігі).

Бұл әкімшілік құқық бұзушылықтардың істерін мамандандырылған кәмелетке толмағандардың істері жөніндегі ауданаралық соттардың судьялары қарайды (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 684-бабының 2-бөлігі).

132-бап. Кәмелетке толмағандардың түнгі уақытта ойын-сауық мекемелерінде болуына жол беру

1.Кәмелетке толмағандарды түнгі уақытта заңды өкілдерінің сүйемелдеуімен ойын-сауық мекемелеріне қабылдау (22-ден таңғы 6-ға дейін) -

жеке тұлғаларға - он, шағын бизнес субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға - он бес, орта бизнес үшін - отыз, ірі бизнес үшін - елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекет -

жеке тұлғаларға қызметін тоқтата отырып, жиырма мөлшерінде, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға отыз мөлшерінде, орта кәсіпкерлік субъектілеріне елу мөлшерінде, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Осы әкімшілік құқық бұзушылықтың қоғамдық қауіптілігі баланың әлеуметтік ортаның теріс әсерінен қорғалуын қамтамасыз етуге байланысты әлеуметтік қатынастарды бұзатындығында көрінеді.

Қылмыстың объектісі кәмелетке толмағанның қалыпты физикалық, психикалық дамуы болып табылады.

"Қазақстан Республикасындағы баланың құқықтары туралы" Заңның 36-бабына сәйкес мемлекеттік органдар, жеке және заңды тұлғалар баланы денсаулығына, моральдық және рухани дамуына зиян келтіретін әлеуметтік ортаның, ақпараттың, насихаттаудың және үгіттің теріс әсерінен қорғауға міндетті.

Баланы табуға тыйым салу, сондай-ақ оның заңды өкілдерінің түнгі уақытта ойын-сауық орындарына бармай-ақ қабылдауы оны қорғаудың бір құралы болып табылады.

Объективті жағы кәмелетке толмағандардың түнгі уақытта ойын-сауық мекемелерінде, заңды өкілдерінің карауынсыз болуына рұқсат беру түріндегі әрекеттерде (әрекетсіздікте) көрінеді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 422-бабына ескерту ойын-сауық мекемелері - ойын мекемелері, түнгі клубтар, кафе-барлар, мейрамханалар, интернет-кафелер, компьютер, бильярд, боулинг клубтары мен кинотеатрлар, театр және ойын-сауық объектілері және басқа да ғимараттар, үй-жайлар, құрылыстар, ойын-сауық, театр және ойын-сауық, спорт, мәдени және демалыс қызметтерін ұсынады.

Түнгі уақыт таңертең 22-ден 6-ға дейін танылады.

Заң кәмелетке толмаған адамға түнгі уақытта ойын-сауық мекемесінде болуға заңды өкілдің сүйемелдеуімен ғана рұқсат береді. Баланың заңды өкілдері болып ата-аналар, асырап алушылар, қамқоршы, қамқоршы, патронат, қамқоршы, асырап алушы ата-аналар және олардың орнын басатын, Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес баланың қамқорлығын, білімін, тәрбиесін, құқықтары мен мүдделерін қорғауды жүзеге асыратын адамдар табылады.

Құқықбұзушылық субъектісі - жеке тұлғалар, шағын бизнес немесе коммерциялық емес ұйымдар, орта бизнес, ірі бизнес.

Коммерциялық емес ұйым - негізгі мақсаты ретінде кіріс алуды көздемейтін және алынған таза кірісті қатысушылар арасында үлестірмейтін заңды тұлға.

Қазақстан Республикасының Кәсіпкерлік кодексінің 23-бабына сәйкес кәсіпкерлік субъектілері болып азаматтар, оралмандар және кәсіпкерлік қызметті жүзеге асыратын мемлекеттік емес коммерциялық заңды тұлғалар (жеке кәсіпкерлік субъектілері), мемлекеттік кәсіпорындар (мемлекеттік кәсіпкерлік субъектілері) табылады.

Қызметкерлердің орташа санына және жылдық орташа табысына қарай кәсіпкерлік субъектілері келесі санаттарға бөлінеді:

- шағын кәсіпкерлік субъектілері, оның ішінде микро кәсіпкерлік субъектілері;
- орта кәсіпкерлік субъектілері;
- ірі кәсіпкерлік субъектілері.

Шағын бизнес дегеніміз - заңды тұлғаны және кәсіпкерлік қызметті жүзеге асыратын заңды тұлғаларды құрмайтын жеке кәсіпкерлер, олардың жылдық орташа саны жүз адамнан аспайтын және орташа жылдық кірісі республикалық бюджет туралы заңда белгіленген және тиісті қаржы жылының 1 қаңтарында күшіне енетін айлық есептік көрсеткіштен аспайтын мөлшерде.

Микро кәсіпкерліктің субъектілері болып жеке кәсіпкерлікпен айналысатын, қызметкерлерінің орташа жылдық саны он бес адамнан аспайтын немесе орташа жылдық кірісі отыз төрт айлық айлық есептік көрсеткіштен аспайтын, республикалық бюджет туралы заңда белгіленген және тиісті қаржы жылының 1 қаңтарынан бастап әрекет ететін шағын кәсіпкерлік субъектілері.

Орта кәсіпкерлік субъектілері - жеке және жеке кәсіпкерлікпен айналысатын, шағын және ірі кәсіпкерлікке қатысы жоқ заңды тұлғалар.

Келесі критерийлердің біріне немесе екеуіне сәйкес келетін жеке кәсіпкерлер және кәсіпкерлікпен айналысатын заңды тұлғалар ірі кәсіпкерліктің субъектілері болып табылады: қызметкерлердің орташа жылдық саны екі жүз елу адамнан асатын және (немесе) республикалық бюджет туралы заңда белгіленген және тиісті қаржы жылының 1 қаңтарында қолданыста болған үш миллион еселенген айлық есептік көрсеткіштен асатын орташа жылдық табысы.

Қылмыстың субъективті жағы кінәнің қасақана немесе абайсыз түрінде сипатталады. Кінәлілер оның кәмелетке толмаған адамды ойын-сауық мекемесінен табуға тыйым салуды бұзып жатқанын, осы бұзушылықтың зиянды салдарын алдын-ала білетінін, осы салдардың басталуын қалағанын немесе әдейі жол бергенін немесе оларға немқұрайлы қарайтынын білді.

Немесе бұл адамның өзіне жүктелген міндеттерді ұқыпсыздық, ұқыпсыздық, тиісінше орындамауы. Сонымен бірге, өзіне жүктелген міндеттерді орындау кезінде ұқыптылықпен және ұқыптылықпен, өз іс-әрекеттерінің (әрекетсіздігінің) әлеуметтік қауіптілігін түсіне білу және әлеуметтік қауіпті салдардың басталуын болдырмау үшін оған объективті де субъективті алғышарттар бар. *Мәселен, Павлодар облысының Май аудандық сотымен 22.00-ден 06.00-ге дейін кәмелетке толмағандардың ойын-сауық орталығында заңды өкілдерінің еріп жүруінсіз ойын-сауық орталығында болуына*

рұқсат беру фактісі бойынша Майский ауылдық клубының басшысы Т.-ға қатысты әкімшілік іс қаралды.

Іс материалдарынан анықталғандай, Т., Майский ауданы, Майск ауылындағы ауыл клубының жетекшісі, 2016 жылдың 16 шілдесінде, түнгі сағат 10-дан кейін, түнгі уақытта У.-ге ауыл клубында дискотекаға заңды өкілдерсіз жүруге рұқсат берген.

Сот отырысында Т. өз кінәсін мойындап, 22.00-ден кейін дискотекадағы кәмелетке толмаған У-ның клуб бөлмесіне қалай барғанын байқамағанын түсіндірді.

Сот қаулысымен азаматша Т.-ны Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 132-бабының бірінші бөлігімен кінәлі деп танып, отыз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде әкімшілік айыппұл салынды, ол 63 630 теңгені құрайды.

Түсініктеме берілген баптың 2-бөлігі, біліктілік белгілері бойынша, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекстің 132-бабының бірінші бөлігіне әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталанған қылмыстың жасалуын анықтайды.

Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2017 жылғы 6 қазандағы № 7 "Соттардың Қазақстан Республикасы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің Ерекше бөлімінің нормаларын қолданудың кейбір мәселелері туралы" нормативтік қаулысының 3-тармағына сәйкес, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің кейбір баптарында заңсыз іс-әрекеттерді жасағаны үшін жауапкершілікті арттыратын бөлімдер бар екеніне назар аудару қажет. алдыңғы бөліктерде көрсетілген: өсімпұл, қосымша айыппұл (мысалы, *Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 132-бабының 2-бөлігі*). Сонымен қатар, қызметті немесе белгілі бір қызмет түрлерін тоқтата тұру немесе тыйым салу, сондай-ақ тиісті қызмет түріне лицензияны тоқтата тұру немесе одан айыру сияқты қосымша жазалар осындай қызметті жүзеге асыруға тиісті рұқсаты бар адамдарға қолданылуы керек. Арнайы рұқсатты талап ететін қызметті жүзеге асыратын кәсіпкерлік субъектілерінің жұмыскерлеріне Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің Ерекше бөлігінде көзделген әрекет уәкілетті органмен, заңды тұлғаны басқару функцияларын жүзеге асыратын тұлға немесе жеке кәсіпкер және заңды тұлғаның қызметкерімен мақұлданбаған, бекітілмеген жағдайда ғана, мұндай құқық бұзушылықтар жасалуы мүмкін. ұйымдастыру-басқару немесе басқару функцияларын орындау. Сонымен қатар, жұмыс беруші үшін қызметкердің еңбек міндеттерін орындау кезінде жасаған кез келген мәмілелер мен қиналулардың азаматтық-құқықтық салдарын ескере отырып, мұндай келісу, рұқсат беру еңбек қатынастарының болуы негізінде (оның ішінде еңбек қатынастары тиісті түрде тіркелмеген жағдайда - орындауға рұқсат алған кезде) қарастырылуы керек. міндеттері) басқаша дәлелденгенге дейін.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 132-бабына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамаларды ішкі істер органдарының уәкілетті лауазымды адамдары жасауға құқылы (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 804-бабының 1-бөлігі).

Бұл әкімшілік құқық бұзушылықтардың істерін мамандандырылған кәмелетке толмағандардың істері жөніндегі ауданаралық соттардың судьялары қарайды (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 684-бабының 2-бөлігі).

133-бап. Темекілер мен темекі бұйымдарын адамдарға және он сегіз жасқа толмаған адамдарға сату

1. Темекілер мен темекі бұйымдарын адамдарға және он сегіз жасқа толмаған адамдарға сату, -

жеке тұлғаларға - жеті, шағын бизнес субъектілері үшін - он бес, орта бизнес үшін - отыз, ірі бизнес үшін - сексен айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекет -

жеке тұлғаларға - жиырма, шағын бизнес субъектілері үшін - отыз, орта бизнес үшін - алпыс, ірі бизнес үшін - жүз алпыс айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Түсіндірілген құқық бұзушылықтың қоғамдық қауіптілігі - бұл заңда белгіленген алдын-алу шараларын бұзу және кәмелетке толмағандардың темекі шегуді шектеуі.

Темекі өнімдері мен алкогольді тұтынудың алдын алу және шектеу халықтың денсаулығын қорғауға, темекі мен алкоголь өнімдерін сатып алуға құқығы бар адамдардың жас шегін енгізуге, халықтың өмірі мен денсаулығына қауіп төндіретін фактор ретінде темекі өнімдері мен алкогольді тұтынуға қатынасын қалыптастыруға және келісілген шараларды жүргізуге бағытталған. Темекі өнімдері мен алкогольді тұтынудың таралуын болдырмау туралы ("Халық денсаулығы және денсаулық сақтау жүйесі туралы" ҚР Кодексінің 159-бабы).

Бұзушылықтың нысаны - темекі өнімдерінің зиянды әсерінен заңмен қорғалатын баланың денсаулығы.

Қазақстан Республикасындағы "Бала құқығы туралы" Заңның 37-бабына сәйкес, ата-аналар, баланың басқа да заңды өкілдері, мемлекеттік органдар, сондай-ақ баланы тәрбиелеу және тәрбиелеу функцияларын жүзеге асыратын ұйымдар салауатты өмір салтын және темекі өнімдеріне зиян келтіруді насихаттауға міндетті. Балаға темекі мен темекі өнімдерін сатуға тыйым салынады. Темекі бұйымдарын өндіру немесе сату кезінде балалар еңбегін пайдалануға тыйым салынады.

Объективті жағы темекі мен темекі бұйымдарын адамдарға және он сегіз жасқа толмаған адамдарға сатуға бағытталған белсенді әрекеттерде көрінеді.

Темекі - никотин бар өсімдік, ол темекі өнімдерін өндіруде қолданылады.

Темекі өнімдері - темекі жапырағынан шикі зат ретінде темекі шегуге, соруға, шайнауға немесе ісінуге арналған етіп дайындалған өнімдер.

Темекі өнімдерін тұтынудың алдын алу және шектеу шараларының бірі ретінде оларды "Адамдардың денсаулығы және денсаулық сақтау жүйесі туралы" Кодекске тыйым салынады. Осы Кодекстің 159-бабына сәйкес темекі өнімдері сатылатын жерлерде көрнекті жерге "Темекі бұйымдарын адамдарға және он сегіз жасқа толмаған адамдарға сатуға тыйым салынады" деген жазу, сондай-ақ темекіні тұтынудың қауіптілігі туралы ескерту жазылуы керек. уәкілетті орган бекіткен.

Темекі бұйымдарын жасына, сыртқы түріне қарай он сегіз жасқа толмаған азаматтарға сатқан кезде темекі бұйымдарын сататын адамдар міндетті:

1) сатып алушының нақты жасын анықтау үшін жеке басын куәландыратын құжаттың көрсетілуін талап етуге;

2) жеке басын куәландыратын құжат ұсынылмаған жағдайда темекі бұйымдарын сатудан бас тартуға құқылы.

Құқықбұзушылықтың субъектісі - әкімшілік құқық бұзушылықты тоқтату немесе жолын кесу кезінде он алты жасқа толған, сау адам; шағын кәсіпкерлік субъектісі, орта бизнес субъектісі, ірі кәсіпкерлік субъектісі.

Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының "Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің Ерекше бөлімінің нормаларын қолданудың кейбір мәселелері туралы" Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2017 жылғы 6 қазандағы № 7 нормативтік қаулысының 3-тармағының екінші абзацына сәйкес, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 133-бабына сәйкес соттар әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарау кезінде соттар бөлікті басшылыққа алуы керек. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекстің 33-бабының 4-тармағы, оған сәйкес жеке кәсіпкерлер мен заңды тұлғаларды әкімшілік жауапкершілікке тарту әкімшілік әкімшінің қызметінен босатылады жеке кәсіпкерлер мен заңды тұлғалардың құқық бұзушылық қызметкерге ұғындыратын жауапкершілігі. Егер бұл құқық бұзушылықты жеке жұмыскер немесе жеке кәсіпкер немесе заңды тұлға жасаған болса, кәсіпкерлік қызметтің субъектісі сатушының жұмыс берушісі болып табылады, оған осы баптың екінші бөлігінің санкциясында көзделген әкімшілік жаза қызметті тоқтата тұру немесе қызметтің жекелеген түрлерін қолдану түрінде қолданылуы мүмкін.

Осыған сәйкес, кәсіпкерлік субъектілерінің қызметкерлері еңбек міндеттерін орындау кезінде жұмыс орнында жасаған әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша санкциялар мәселелері Әкімшілік кодекстің Ерекше бөлімінің баптары бойынша шешілуі тиіс, оның санкциясы қызметтің немесе қызметтің жекелеген түрлерін тоқтата тұруды немесе тыйым салуды, сондай-ақ іс-әрекеттерді немесе іс-әрекеттерді тоқтата тұруды көздейді. қызметтің тиісті түріне лицензиядан айыру.

Осындай құқық бұзушылықтар жасағанда, өз қызметін тек өз атынан ғана жүзеге асыратын және еңбек міндеттерін орындауға байланысты емес адамдар мұндай адамдар дербес жауаптылықта болады. Осы адамдарға қосымша жаза қолдану міндетті түрде Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының "Соттардың Қазақстан Республикасы

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің Жалпы бөлімінің нормаларын қолданудың кейбір мәселелері туралы" 2016 жылғы 22 желтоқсандағы № 12 нормативтік қаулысының 8-тармағына сәйкес міндетті болып табылады. Мұндай қызметті жүзеге асыру үшін лицензия қажет болған жағдайда, бұл адамдар Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 463-бабының бірінші бөлігіне қосымша жауапкершілікке тартылады.

Қылмыстың субъективті жағы кінәнің қасақана немесе абайсыз түрінде сипатталады.

Кінәлі адам темекіні және темекі бұйымдарын сатуға тыйым салуды бұзғанын түсінді немесе он сегіз жасқа толмаған адамдарға осы бұзушылықтың зиянды салдарын алдын-ала білді, осы салдардың пайда болуын тіледі немесе әдейі жол берді немесе оларға немқұрайды қарады.

Кінәлі адам өзінің іс-әрекетінің (әрекетсіздігінің) зиянды салдарының басталу мүмкіндігін алдын-ала біледі, бірақ жеткілікті себепсіз олардың алдын-алуға саналы түрде назар аударады немесе мұндай салдардың басталу мүмкіндігін алдын ала ойламаған, дегенмен ол мұқият және мұқият болғанымен, оларды алдын-ала ескеруі керек еді. Мысалы, Қарағанды облысының №2 кәмелетке толмағандардың істері жөніндегі мамандандырылған ауданаралық соты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қарады с. Елубаева А.Т. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 133-бабы 1-бөлігі бойынша. Елубаева А.Т. кәмелетке толмаған Ташкеевичке сатылды

К. темекі өнімі. Сот отырысында құқық бұзушы өз кінәсін мойындап, жігіттің сол кеште кеткенін, ол 19 жаста болғанын түсіндірді. Жігіт 200 теңге беріп, "LD" маркалы темекіні сұрады. Сатушы ақшаны алып, темекіні қолына берді. Полиция инспекторы кезекте тұрды, ол темекіні сатып жатқан жігітті таныды. Бұл кәмелетке толмаған К. Ташкеевич екен

Сот Елубаева А.Т. әкімшілік құқық бұзушылық жасағаны үшін кінәлі деп танылды. Оған 84 840 теңге мөлшерінде қырық айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде әкімшілік айыппұл салынды.

Біліктілік атрибуты бойынша түсіндірілген баптың 2-бөлімі әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 133-бабының бірінші бөлігіне әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде бірнеше рет осындай құқық бұзушылықтың жасалуын анықтайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 133-бабына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамаларды ішкі істер органдарының уәкілетті лауазымды адамдары жасауға құқылы (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 804-бабының 1-бөлігі).

Бұл әкімшілік құқық бұзушылықтардың істерін мамандандырылған кәмелетке толмағандардың істері жөніндегі ауданаралық соттардың судьялары қарайды (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 684-бабының 2-бөлігі).

134-бап. Кәмелетке толмағандарға эротикалық мазмұндағы объектілерді немесе балаларға тыйым салынған ақпаратты қамтитын ақпараттық өнімдерді тарату

1. Кәмелетке толмағандарға эротикалық мазмұндағы заттарды немесе балаларға тыйым салынған ақпаратты қамтитын ақпараттық өнімдерді сату, жазылу, жеткізу, тарату, көрсету, жалға беру және / немесе жалға беру жеке тұлғаларға ұсақ нысандар үшін жиырма мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады. кәсіпкерлік немесе коммерциялық емес ұйымдарға - қырық мөлшерінде, орта кәсіпорындар үшін - алпыс мөлшерінде, ірі бизнес үшін - сексен айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде эротикалық мазмұндағы фискалдық заттар және (немесе) балаларға тыйым салынған ақпаратты қамтитын ақпараттық өнімдер.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған, сондай-ақ телекоммуникация желілерін пайдалану, жеке тұлғаларға қырық мөлшерінде, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға алпыс алпыс мөлшерде айыппұл салуға әкеп соғады. орта кәсіпорындар - сексен, ірі кәсіпорындар үшін - жүз алпыс айлық есептік көрсеткіш, заттары тәркілене отырып балаларға арналған тыйым салынған ақпаратты қамтитын САЛ мазмұны мен (немесе) ақпараттық өнімдер.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Осы әкімшілік құқық бұзушылықтың қоғамдық қауіптілігі - кәмелетке толмаған адамның денсаулығы мен дамуына зиян келтіретін өнімдерді айналымға тарту.

Құқық бұзушылықтың *нысаны* - кәмелетке толмаған адамның денсаулығы, оның физикалық және психикалық дамуы.

Қазақстан Республикасында мемлекеттік органдар, жеке және заңды тұлғалар баланы денсаулығына, моральдық және рухани дамуына зиян келтіретін әлеуметтік ортаның, ақпараттың, насихаттаудың және үгіттің теріс әсерінен қорғауға міндетті. Мемлекет салауатты өмір салты мен балаларды құқықтық тәрбиелеуді оның саясатының басым бағыттарының бірі ретінде таниды.

"Қазақстан Республикасындағы баланың құқықтары туралы" Заңның 39-бабына сәйкес, балаларға сыныптық эксклюзивтілікті, соғысты насихаттауға бағытталған ойыншықтар мен ақпараттық өнімдерді көрсетуге, сатуға, сыйға тартуға, көбейтуге, жалға беруге және таратуға тыйым салынады. балалардың конституциялық құрылымын күшті өзгертуге және Қазақстан Республикасының аумақтық тұтастығын бұзуға, балалардың денсаулығы мен дамуына зиян келтіретін порнографияға шақыратын терроризм, сондай-ақ баланың рухани-адамгершілік дамуына басқа жолмен зиян келтіруі мүмкін.

Баланы өндіруге, жарнамалауға, көпшілікке көрсетуге немесе таратуға, сондай-ақ баланың денсаулығы мен дамуына зиян келтіретін баспа, кино немесе видео материалдарды, суреттерді, порнографиялық сипаттағы басқа да заттарды немесе

материалдарды және (немесе) эротикалық мазмұндағы материалдарды сатуға тарту, балаға зиян келтіру үшін жауапкершілікке әкеп соғады. Қазақстан Республикасының заңдары (Заңның 40-1-баптары).

Қылмыстың объективтік жағы кәмелетке толмағандарға эротикалық мазмұндағы объектілерді немесе балаларға тыйым салынған ақпаратты қамтитын ақпараттық өнімдерді тарату кезінде көрсетілген әрекеттерден құралады.

Дистрибуция сату, жазылу, жеткізу, тарату, көрсету, жалға беру және (немесе) жалдауды білдіреді.

Эротикалық тақырыптар - баспа басылымдары (газеттер, журналдар, кітаптар және басқа да баспа материалдары), кино, видео материалдар, байланыс желілері арқылы берілетін және қабылданатын хабарламалар мен суреттер, оқырманның, көрерменнің, тыңдаушының эмоционалды әсеріне әсер ететін басқа заттар.

Ақпараттық өнімдер - бұқаралық ақпарат құралдарының өнімдері, сондай-ақ басқа да аудиовизуалды және (немесе) баспа материалдары шектеусіз адамдарға арналған.

Қазақстан Республикасында балалардың жасына сәйкес келетін ақпаратты алу және тарату құқығын іске асырумен байланысты туындайтын қоғамдық қатынастар "Балалардың денсаулығы мен дамуына зиян келтіретін ақпараттан қорғау туралы" Заңмен реттеледі. Ол балаларды денсаулығы мен дамуына зиянды ақпараттан қорғауға бағытталған.

Осы Заңның 16-бабына сәйкес балаларға тыйым салынған ақпаратқа мыналар кіреді :

1) балаларды өміріне және (немесе) денсаулығына, оның ішінде суицидке қауіп төндіретін іс-әрекеттерді жасауға шақыру;

2) балаларды қоғамға қарсы және заңсыз әрекеттерге итермелеу;

3) ерекше жыныстық эротикалық сипаты бар;

4) жыныстық зорлық-зомбылық сипаттамасы және (немесе) бейнесі бар;

5) құрамына кіретін сөздер;

6) балалар арасында таратуға Қазақстан Республикасының өзге де заңдарында тыйым салынған.

Мақалада кәмелетке толмағандарға Интернет арқылы таратылатын ақпараттық өнімдерді қоспағанда, балаларға тыйым салынған ақпарат бар ақпараттық өнімдерді таратуға тыйым салынады. Кәмелетке толмағандар Интернет арқылы балаларға тыйым салынған ақпаратты қамтитын ақпараттық өнімдерді таратқан кезде, балалардың ақпараттық қол жетімділігін шектеу үшін әкімшілік, техникалық, бағдарламалық немесе басқа құралдар қолданылады.

Құқықбұзушылықтың субъектісі - кәмелетке толған физикалық сау адам; шағын кәсіпкерлік субъектісі немесе коммерциялық емес ұйым; орта кәсіпкерлік субъектісі; ірі кәсіпкерліктің субъектісі.

Қылмыстың субъективті жағы тікелей ниетпен сипатталады. Оны жасаған адам кәмелетке толмағандардың эротикалық мазмұндағы объектілерді немесе балаларға тыйым салынған ақпараты бар ақпараттық өнімдерді таратудың заңсыз сипатын білді, оның зиянды салдарын алдын-ала білді және осындай зардаптардың туындауын тіледі. Сонымен қатар, кінәлі адам таратуға қатысатын адамның кәмелетке толмаған жасы туралы білуі керек.

Түсініктеме берілген мақаланың 2-бөлігі, біліктілік белгілері бойынша, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 134-бабының бірінші бөлігіне әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде, сондай-ақ телекоммуникация желілерін қолданумен ұқсас құқық бұзушылықтың жасалуын анықтайды.

Телекоммуникациялық желі - коммутациялық жабдықтардан (станциялардан, қосалқы станциялардан, концентраторлардан), желілік-кабельдік құрылымдардан (абоненттік желілер, байланыс желілері мен байланыс арналары), тарату жүйелерінен және абоненттік құрылғылардан тұратын телекоммуникациялық хабарламалардың берілуін қамтамасыз ететін телекоммуникация құралдары мен байланыс желілерінің жиынтығы.

Телекоммуникация құралдары (байланыс құралдары) - электромагниттік немесе оптикалық сигналдарды қалыптастыруға, беруге, қабылдауға, сақтауға, өңдеуге, ауыстыруға немесе оларды басқаруға мүмкіндік беретін техникалық құрылғылар, жабдықтар, жүйелер және бағдарламалық қамтамасыз ету.

Телекоммуникациялық хабарламалар - телекоммуникация құралдары арқылы берілетін ақпарат.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 134-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтар туралы хаттамаларды ішкі істер органдарының, ақпараттандыру саласындағы уәкілетті органның, білім беру саласындағы уәкілетті органның, ақпарат саласындағы уәкілетті органның, облыстардың, республикалық маңызы бар қалалардың, астананың жергілікті атқарушы органдарының уәкілетті лауазымды адамдары жасауға құқылы, аудандар, облыстық маңызы бар қалалар (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 804-бабының 1-бөлігі).

Бұл әкімшілік құқық бұзушылықтардың істерін мамандандырылған кәмелетке толмағандардың істері жөніндегі ауданаралық соттардың судьялары қарайды (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 684-бабының 2-бөлігі).

135-бап. Жетім балалардың, ата-анасының қамқорлығынсыз қалған балалардың және балаларды өз отбасыларына тәрбиелеуге қабылдауға тілек білдірген адамдардың республикалық деректер банкіне ұсыну тәртібі мен мерзімдерін бұзу және жетім балалар, ата-анасының қамқорлығынсыз қалған балалар туралы мәліметтерді жария ету

1. Ата-анасының қамқорлығынсыз қалған балалар орналасқан ұйымдардың басшыларының, егер бұл әрекетте (әрекетсіздікте) қылмыстық құқық бұзушылықтың белгілері болмаса, сондай-ақ балаларды өз тәрбиелеріне қабылдағысы келетін адамдар

Қазақстан Республикасының атқарушы органдарының лауазымды адамдарымен бұзушылық жасаса. түрде:

1) жетім балалар мен ата-анасының қамқорлығынсыз қалған балалар туралы ақпаратты жетім балалар, ата-анасының қамқорлығынсыз қалған балалар, сондай-ақ балаларды өз отбасыларына қабылдауға ниет білдірушілер туралы мәліметтердің Республикалық деректер базасына ұсыну мерзімдерінің сақталмауы;

2) жетім балалар, ата-анасының қамқорлығынсыз қалған балалар туралы дұрыс емес ақпарат ұсыну, жетім балалардың, ата-анасының қамқорлығынсыз қалған балалардың, сондай-ақ балаларды өз отбасыларына қабылдауға ниет білдірушілердің Республикалық деректер банкінде көрсетілетін мәліметтерді жасыру;

3) жетім балалар, ата-анасының қамқорлығынсыз қалған балалар туралы мәліметтер Республикалық деректер банкінде бар, жетім балалар, ата-анасының қамқорлығынсыз қалған балалар және балаларды өз отбасыларына алуға ниет білдірген адамдарға - отыз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекет -

алпыс айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Түсіндірілген әкімшілік құқық бұзушылықтың қоғамдық қауіптілігі оның жасалуы жетім балалар, ата-анасының қамқорлығынсыз қалған балалар және балаларды өз отбасыларына қабылдағысы келетіндердің Республикалық деректер банкiнiң дұрыс жұмыс iстеуiне кедергi келтiретiндiгiнде.

Бұзушылықтың нысаны - жетім балалардың, ата-анасының қамқорлығынсыз қалған балалардың құқықтары мен мүдделері.

Жетімдердің, ата-анасының қамқорлығынсыз қалған балалардың және балаларды өз отбасыларына қабылдауға ниет білдірушілердің республикалық дерекқоры (бұдан әрі - Республикалық деректер банкi) жетім балалар, ата-анасының қамқорлығынсыз қалған балалар туралы мәліметтерді қамтитын мәліметтер базасы болып табылады. , сонымен қатар жетім балаларды, ата-анасының қамқорлығынсыз қалған балаларды өз отбасыларында тәрбиелеуді қалайтын адамдар туралы.

Жетім бала - екеуі де, жалғыз басты ата-анасы да қайтыс болған бала.

Ата-анасының қамқорлығынсыз қалған бала - ата-аналық құқығының шектелуіне немесе айырылуына, ата-анасының хабар-ошарсыз кеткен деп танылуына, олардың қайтыс болған деп танылуына, қабілетсіз (жартылай қабілетті) деп танылуына, бас бостандығынан айыру орындарында жазасын өтеп жатқан ата-анасының біреуіне немесе екеуіне де қараусыз қалған бала. ата-аналарды баланы тәрбиелеуден немесе олардың құқықтары мен мүдделерін қорғаудан жалтаратын бостандық, оның ішінде ата-ана баласын білім беру немесе медициналық мекемеден алудан бас тартқан кезде, сондай-ақ өзге де жағдайларда, ата-анасының қамқорлығынсыз болуы..

Жетім балалардың, ата-анасының қамқорлығынсыз қалған балалардың құқықтары мен мүдделерін қорғау оларды отбасына беру (асырап алу, қамқоршылық, қамқоршылық, патронат, патронаттық отбасы) арқылы жүзеге асырылады, ал мұндай мүмкіндік болмаған жағдайда - жетім балаларға арналған барлық түрлерін ұйымдастыруда, ата-анасының қамқорлығынсыз қалған балалар.

"Неке (ерлі-зайыптылық) және отбасы туралы" Кодекстің 117-бабына сәйкес жетім балалар мен ата-анасының қамқорлығынсыз қалған балаларды анықтауды ата-анасының қамқорлығының жоқтығы туралы барлық жеке және заңды тұлғалар жүргізеді. Жеке және заңды тұлғалар қорғаншылық немесе қамқоршылық функцияларын жүзеге асыратын органдарға жетімдер, ата-анасының қамқорлығынсыз қалған балалар туралы олардың орналасқан жері туралы дереу хабарлауға міндетті.

Медициналық ұйымдардың лауазымды адамдары жаңа туған нәрестені тастап кеткен күннен бастап үш жұмыс күні ішінде тиісті әкімшілік-аумақтық бірліктің қамқоршылық немесе қорғаншылық функцияларын жүзеге асыратын органға хабарлауға міндетті. Ата-анасы немесе оның туыстары тарапынан қамқорлықтың болмау фактісі анықталған кезде жергілікті атқарушы орган баланың өмір сүру жағдайына зерттеу жүргізуге және баланың құқығы мен мүдделерінің қорғалуын қамтамасыз етуге міндетті, себебі оның мәселесі ақпарат алынған күннен бастап үш күн ішінде шешіледі.

Жетімдер, ата-анасының қамқорлығынсыз қалған балалар орналасқан аудандардың, облыстық маңызы бар қалалардың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың жергілікті атқарушы органы олар туралы ақпарат алған күннен бастап бір ай ішінде балалар құрылғысын ұсынады (Республикалық деректер банкіне алғашқы тіркеуді).

Егер баланы отбасына тапсыру мүмкін болмаса, бір айдан кейін бала туралы ақпаратты Республикалық деректер банкінің аймақтық есебін жүргізу үшін және одан кейінгі баланы Қазақстан Республикасы азаматтарының отбасына орналастыруға көмектесу үшін тиісті әкімшілік-аумақтық бірліктердің қорғаншылық немесе қамқоршылық функцияларын жүзеге асыратын, Қазақстан Республикасында тұрақты тұратын отбасыға жібереді.

Облыстардың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың жергілікті органдары, жетім баланы, ата-анасының қамқорлығынсыз қалған балаларды Қазақстан Республикасының азаматтарына асырап алуға, қорғаншылыққа, қамқоршылыққа, патронаттық тәрбиеге, патронаттық тәрбиеге беру мүмкін болмаған жағдайда, жеті айдан кейін, бала туралы ақпарат алған күні олар жетімдердің, балалардың, балалардың орталықтандырылған есебіне жатқызу үшін олар туралы Қазақстан Республикасы балалардың құқықтарын қорғау саласындағы уәкілетті органға хабарлауы керек. ата-анасының қамқорлығынсыз қалғандар, Республикалық деректер банкі.

Республикалық деректер банкіне қалыптастыру және пайдалану тәртібі Кодекстің 118-2-бабының 1-тармағына сәйкес әзірленген жетім балалар, ата-анасының

қамқорлығынсыз қалған балалар және балаларды өз отбасыларына қабылдағысы келетін адамдар үшін Республикалық деректер банкінің құру және пайдалану ережелерімен анықталады. Неке (ерлі-зайыптылық) және отбасы туралы "және Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2016 жылғы 16 қарашадағы № 661 бұйрығымен бекітілген.

Құқықбұзушылықтың объективтік жағы Республикалық деректер банкіне ұсыну тәртібі мен шарттарын бұзу арқылы көрсетілген әрекет (әрекетсіздік) және жетім балалар, ата-анасының қамқорлығынсыз қалған балалар туралы ақпаратты ашу болып табылады.

Қылмыс келесі түрде жасалады:

- 1) Республикалық деректер банкінде жетім балалар мен ата-анасының қамқорлығынсыз қалған балалар туралы ақпаратты ұсыну мерзімдерін сақтамау;
- 2) жетім балалар, ата-анасының қамқорлығынсыз қалған балалар туралы дұрыс емес ақпарат ұсыну, деректерді жасыру Республикалық деректер банкінде жасалады;
- 3) Республикалық деректер банкінде бар жетім балалар, ата-анасының қамқорлығынсыз қалған балалар туралы мәліметтерді заңсыз ашу.

Әкімшілік құқық бұзушылықтың субъектілері:

- ата-анасының қамқорлығынсыз қалған балалар орналасқан ұйымдардың басшылары. *Ата-анасының қамқорлығынсыз қалған балалар орналасқан ұйымдар - білім беру, медициналық және ата-анасының қамқорлығынсыз қалған балаларға арналған басқа да мекемелер (балалар үйі, мамандандырылған балалар үйі, арнайы білім беру ұйымдары, интернаттар, отбасылық типтегі балалар ауылдары және т.б.);*

- Қазақстан Республикасының атқарушы органдарының лауазымды адамдары. *Әкімшілік құқық бұзушылық жасалған кезде билік өкілінің функцияларын тұрақты, уақытша немесе арнайы өкілеттік бойынша жүзеге асыратын немесе жүзеге асырған не әкімшілік құқық бұзушылық жасалған кезде мемлекеттік мекемелерде, квазимемлекеттік сектор субъектілерінде, жергілікті өзін-өзі басқару органдарында ұйымдастырушылық-әкімдік немесе әкімшілік-шаруашылық функцияларды орындайтын немесе орындаған адамдар лауазымды адамдар деп танылады;*

- балаларды өз отбасыларына асырап алғысы келетін адамдар. Бұл адамдар осы Кодекске сәйкес әкімшілік жауапкершілікке тартылатын тұлғаның сипаттамаларына сәйкес келуі керек. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 28-сі (әкімшілік құқық бұзушылық аяқталған немесе жолын кескенге дейін он алты жасқа толған табиғи сау адам).

Айта кету керек, ата-анасының қамқорлығынсыз қалған балалар орналасқан ұйымдардың басшылары, Қазақстан Республикасының атқарушы органдарының лауазымды тұлғалары, егер олар жасаған әрекет (әрекетсіздік) қылмыстық құқық бұзушылықтың белгілерін қамтымаса, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 135-бабы бойынша жауапкершілікке тартылады.

Қылмыстың субъективті жағы кінәнің қасақана немесе абайсыз түрінде сипатталады.

Оны жасаған адам өзінің әрекетінің (әрекетсіздігінің) заңсыз сипатын білді, оның зиянды салдарын алдын-ала білді және саналы түрде осы салдардың басталуына жол берді немесе оларға немқұрайды қарады.

Немесе бұл адамның өзіне жүктелген міндеттерді ұқыпсыздық, ұқыпсыздық, тиісінше орындамауы. Сонымен бірге, өзіне жүктелген міндеттерді орындау кезінде ұқыптылықпен және ұқыптылықпен, өз іс-әрекеттерінің (әрекетсіздігінің) әлеуметтік қауіптілігін түсіне білу және әлеуметтік қауіпті салдардың басталуын болдырмау үшін оған объективті де субъективті алғышарттар бар.

Түсініктеме берілген баптың 2-бөлігі, біліктілік белгілері бойынша, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 135-бабының бірінші бөлігіне әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталанған қылмыстың жасалуын анықтайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 135-бабына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамаларды баланың құқықтарын қорғау саласындағы уәкілетті органның уәкілетті лауазымды адамдары жасауға құқылы (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 804-бабының 1-бөлігі).

Бұл әкімшілік құқық бұзушылықтардың істерін мамандандырылған кәмелетке толмағандардың істері жөніндегі ауданаралық соттардың судьялары қарайды (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 684-бабының 2-бөлігі).

13-тарау. МЕНШІККЕ ҚОЛ СҰҒАТЫН ӘКІМШІЛІК ҚҰҚЫҚ БҰЗУШЫЛЫҚ

Меншікке қол сұғатын әкімшілік құқық бұзушылықтар материалдық тауарлардың тиісті иелеріне тиесілі болуына, сондай-ақ олардың сақталуын қамтамасыз ету талаптарын бұзуға әкеп соқтыратын құқыққа қайшы әрекеттері үшін әкімшілік жауапкершілікке тартылады. Меншік құқығы және оны қорғау адам мен азаматтың негізгі құқықтарының бірі болып табылады және Қазақстан Республикасында оған мемлекет кепілдік береді. Қазақстан Республикасы Конституциясының 6-бабына сәйкес: "Қазақстан Республикасында мемлекеттік және жеке меншік танылады және бірдей қорғалады. Меншік міндеттейді, оны пайдалану сонымен бірге қоғам игілігіне қызмет етуі керек. Меншіктің субъектілері мен объектілері, меншік иелерінің оларды жүзеге асырудың көлемі мен көлемі, оларды қорғаудың кепілдіктері заңмен белгіленеді. Жер және оның жер қойнауы, су, флора мен фауна және басқа да табиғи ресурстар мемлекет меншігінде".

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 13-тарауын зерделеу барысында әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 149-бабында көзделген "терроризмге қарсы қорғанысты және терроризмге осал объектінің қауіпсіздігін қамтамасыз ету жөніндегі міндеттемелерді орындамау немесе тиісінше орындамау" сияқты әкімшілік құқық бұзушылықтың осы тарауына қосу туралы мәселе туындайды. Әкімшілік құқық бұзушылық құрамының осы құрамына енуі, заңмен белгіленген терроризмге қарсы

талаптарды бұзу нәтижесінде мемлекет үшін стратегиялық маңызды объектілерді жою немесе бүлдіру сияқты ауыр зардаптардың туындауымен байланысты. Көрсетілген әкімшілік құқық бұзушылық жасаған тұлғаларды жауапқа тарту - аса ауыр қылмыстардың жасалуы туралы ескерту, террористік сипаттағы қылмыстың алдын-алу түрі.

Талдау көрсеткендей, заң шығарушы әкімшілік құқық бұзушылықтардың 15 құрамын меншікке қол сұғатын құқық бұзушылықтарға жатқызады. Қаралып отырған Әкімшілік құқық бұзушылықтардың тектік объектісі меншік болып табылады. Осы құрамдарда көрсетілген әрекеттерді әкімшілік құқық бұзушылықтар қатарына жатқызу мемлекеттік меншік құқығы ретінде, сондай-ақ жеке меншік құқығы ретінде қорғауға бағытталған. Жерге, оның жер қойнауына, суға, өсімдіктер мен жануарлар дүниесіне, басқа да табиғи ресурстарға мемлекеттік меншік құқығын қорғау қоршаған ортаға біржола зиян келтіруді болдырмау үшін мемлекеттік бақылау қажеттігіне байланысты және мүліктік құқықтар кіретін азаматтардың құқықтары мен заңды мүдделерін мемлекеттік қорғауды жүзеге асыруды бекітетін нормаларды іске асыру болып табылатынына назар аудару қажет.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 13-тарауында көзделген 15 құқық бұзушылықтың ішінен Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 136, 139, 141, 142, 143, 144, 145, 148, 149-баптарында көзделген құқық бұзушылықтардың элементтері мемлекеттік меншік құқығын қорғауға бағытталған; Әкімшілік кодекстің 137, 138, 140, 146, 147-баптары мемлекеттік меншік құқығын, сонымен бірге жеке меншік құқығын қорғауға бағытталған; Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 150-бабына сәйкес жасалған құқық бұзушылық тек біздің мемлекет азаматтарының мүліктік құқықтарын қорғауға бағытталған.

Меншік құқығын бұзу мүліктік құқықтық қатынастар саласындағы өрескел бұзушылықтардың бірі болып табылады және әкімшілік жауапкершілік институты Қазақстан Республикасы мен оның азаматтарының мүліктік құқықтарын қорғау тетігі болып табылады.

136-бап. Жерге мемлекеттік меншік құқығын бұзу

Мемлекеттік жер учаскелерін заңсыз иелену немесе айырбастау не жерге мемлекеттік меншік құқығын тікелей немесе жанама нысанда бұзатын басқа да мәмілелер жасау, сондай-ақ уақытша алып отырған мемлекеттік жерді уақтылы қайтармау –

Жеке тұлғаларға – жетпіс бес, лауазымды адамдарға, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға – бір жүз, орта кәсіпкерлік субъектілеріне – бір жүз елу, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне жеті жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ _____

ӘҚБТК-нің 136-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың қоғамдық қауіптілігі кінәлі мемлекеттік жер учаскелерін заңсыз иеленіп немесе айырбастап, не басқа да мәмілелер жасай отырып, сондай-ақ уақытша алып отырған мемлекеттік жерлерді уақтылы қайтармай, мүліктің меншік иесіне материалдық залал келтіреді.

Қазақстан Республикасы Конституциясының 6-бабында: "жер және оның қойнауы, су, өсімдік және жануарлар дүниесі, басқа да табиғи ресурстар мемлекет меншігінде болады. Жер сондай-ақ заңда белгіленген негіздерде, шарттар мен шектерде жеке меншікте де болуы мүмкін".

Конституция нормасының ережелерінен келіп шығатыны, жерге жеке меншік құқығы шектеулі сипатта болады, өйткені жер заңда белгіленген негіздерде, шарттар мен шектерде жеке меншікте болуы мүмкін. Мемлекеттік меншік құқығын бұзу жер құқығы саласындағы өрескел бұзушылықтардың бірі болып табылады.

Объективті мағынада, мемлекеттік меншік құқығы өзі таңдаған мемлекеттік биліктің өкілді органы арқылы материалдық игіліктердің қоғамға тиесілігін бекітетін және қорғайтын, сондай-ақ мемлекеттік мүлікті сатып алу, пайдалану және иеліктен шығару тәртібін белгілейтін құқықтық нормалардың жиынтығы болып табылады.

Субъективті мағынада мемлекеттік меншік құқығы дегеніміз - мемлекет меншігі болып табылатын мүлік, оған сәйкес заң негізінде мемлекет меншік иесінің осы мүлікті иелену, пайдалану және оған билік ету құқығын анықтайды.

Жерге меншік құқығы үш негізгі ұғымды (элементтер, өкілеттіктер) қамтиды: жерді иелену, пайдалану және билік ету.

Жерге меншік - бұл жерді нақты иеленуді жүзеге асырудың заңды түрде бекітілген мүмкіндігі. Ол басқа екі өкілеттікті жүзеге асыру үшін қажетті алғышарттар жасайды - пайдалану және билік ету. Жер учаскесіне иелік ету оны меншік ретінде иеленуді білдіреді (заңды тұлға үшін оны өз балансында көрсету мүмкіндігі).

Жер пайдалану - жер учаскесінің беткі қабатын және оның топырақ жамылғысын ғана емес, сонымен бірге жер учаскесінде бар минералдар мен су ресурстарын, яғни пайдалы қасиеттерін алу мүмкіндігі, сонымен қатар егер бұл жер учаскесінің мақсатына сәйкес болса, тұрғын, өндірістік, мәдени-тұрмыстық және басқа ғимараттар мен құрылыстар. Яғни жерді пайдалану дегеніміз - бұл жерді пайдаланушы мен иесінің қалауы мен қалауы бойынша мақсатына сәйкес пайдалану.

Жер учаскесін жою - бұл мемлекеттің Қазақстан Республикасының аумағындағы жердің заңды тағдырын анықтауға заңды түрде бекітілген құқығы, сонымен қатар жеке меншік иесінің Қазақстан Республикасының заңдарында тыйым салынбаған оның жер учаскесіне қатысты мәмілелер жасау құқығы.

Қылмыстың мәні - қолданыстағы заңмен реттелетін және жер түрінде табиғи ресурстарға мемлекеттік меншік құқығын қамтамасыз етуге бағытталған қоғамдық қатынастар.

Жердің құқықтық қатынастарында жерге орналастырумен байланысты жерді пайдалану мен қорғауға, жеке тұлғаларға жерді шоғырландыруға, жерге меншік құқығын және басқа да құқықтарды жүзеге асырумен байланысты құқықтық қатынастар түсінілуі керек.

Әкімшілік құқық бұзушылық құрамының мәні - жер.

Жер - бұл Қазақстан Республикасының егемендігі, табиғи ресурсы, жалпы өндіріс құралы және кез-келген еңбек процесінің аумақтық негізі құрылған аумақтық кеңістік.

Алайда, қарастырылған норма жер телімі сияқты санатты қарастырады.

Қазақстан Республикасының Жер кодексіне сәйкес жер учаскесі - бұл жер қатынастарының субъектілері үшін Кодексте белгіленген тәртіппен бекітілетін, жабық шекараларда бөлінген жердің бөлігі.

Қылмыстың объективтік жағы:

- мемлекеттік жер учаскелерін заңсыз басып алу;
- мемлекеттік жер учаскелерімен алмасу;
- жер учаскесіне мемлекеттік меншік құқығын бұзатын тікелей немесе жанама нысанда өзге де мәмілелер жасау;
- уақытша басып алынған мемлекет жерлерінің уақтылы қайтарылмауы.

Мемлекеттік жер учаскелерін заңсыз иелену деп жер учаскесінің меншік иесінің немесе жер пайдаланушының рұқсатынсыз біреудің жер учаскесін иемдену, сондай-ақ мемлекеттік меншіктегі және жер пайдалануға берілмеген жерді Қазақстан Республикасы Үкіметінің немесе жергілікті атқарушы органның тиісті шешімінсіз басып алу деп түсіну керек.

Қазақстан Республикасы Жер кодексінің 43-бабының 10-тармағына сәйкес жер учаскесін оның шекараларын жергілікті жерге орнатпастан және заңды құжаттар (келісімшарттар, сот шешімдері, атқарушы органдардың құқықтық актілері және т.б.) шығарғанға дейін пайдалануға жол берілмейді.

Жер учаскесіне құқық белгілейтін құжат - заңды фактілердің (заңды құрылымдардың) басталғанын растайтын құжат, соның негізінде жер учаскесіне құқықтар туындайтын, өзгертілетін немесе тоқтатылатын, оның ішінде келісімшарттар, сот шешімдері, атқарушы органдардың құқықтық актілері, мұрагерлік куәлігі, ауысу туралы куәлік. жер учаскесіне меншік құқығында иелік ететін немесе уақытша ақылы жер пайдалану құқығын алған мемлекеттік емес заңды тұлғаларды қайта құру кезінде акт немесе бөлу балансы пәтер (жалдау).

Қарастырылған нормада объективті жағы мемлекеттік жер учаскелерін айырбастау деп аталатын әрекетті қамтиды, алайда жер қатынастарын реттейтін басқа да нормативтік құқықтық актілерді талдау кезінде бұл тұжырымдама жоқ. Заң үстемдігін талдау мемлекет мұқтажы үшін жер пайдалану үшін берілген жер учаскесін мәжбүрлеп иеліктен шығару сияқты заттың бар екендігін көрсетті, бұл мемлекеттік жер учаскелерін айырбастауға ұқсас. Айырбастап мәжбүрлеп экспроприациялауды

қабылдағаннан кейін осы әрекетті орындаудың еріктігі туралы сұрақтар туындайды. Екі жағдайда да жер иесі өз жерін беруге мәжбүр болады. Сонымен бірге, мемлекет мұқтажы үшін жер пайдалану үшін берілген жер учаскесін мәжбүрлеп иеліктен шығару, егер берілген құқықты жер пайдаланушы мемлекеттен сатып алса, жер пайдаланушыға жер пайдалану құқығын сатып алу үшін төлем құнын өтеумен бірге жүзеге асырылады, осы Кодекске және Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес оның өтініші бойынша басқа жер учаскесі берілуі мүмкін.

Егер берілген құқықты жер пайдаланушы пайдаланушы мемлекеттен сатып алмаса, оған осы Кодекске және Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес басқа жер учаскесі берілуі мүмкін.

Бұл жағдайда жер учаскесін мемлекет мұқтажы үшін мәжбүрлеп иеліктен шығарған кезде жер пайдаланушыға өтемақы Қазақстан Республикасының заңдарында белгіленген тәртіппен толық көлемде жүзеге асырылады (Жер кодексінің 84-бабы).

Конституцияның 26-бабының 3-тармағына сәйкес, заңда көзделген ерекше жағдайларда мемлекет мұқтажы үшін мүлікті мәжбүрлеп иеліктен шығару оның баламасы өтелген жағдайда жүзеге асырылуы мүмкін.

Азаматтық кодекстің 9-бабының 4-тармағында, егер заң актілерінде немесе шартта өзгеше көзделмесе, құқығы бұзылған адам өзіне келтірілген залалдың толық өтелуін талап ете алатындығы белгіленген.

Азаматтық кодекстің 195-бабына сәйкес жер пайдалану құқығы мүліктік құқықтармен қатар мүліктік құқықтарға да қолданылады. Егер жер пайдалану құқығы сатып алынса, онда жер пайдаланушыға балама беріледі: шығындардың толық өтелуі немесе басқа жер учаскесі.

Осылайша, мемлекеттік жер учаскелерін айырбастау кезінде белгілі бір шарттармен мемлекеттік жер учаскесін жеке меншікке ауыстыру болжанады.

Олар:

1) Қазақстан Республикасы ратификациялаған халықаралық шарттардан туындайтын халықаралық міндеттемелер;

2) қорғаныс және ұлттық қауіпсіздік, ерекше қорғалатын табиғи аумақтар, рекреациялық, рекреациялық және тарихи-мәдени мақсаттар үшін жер беру, арнайы экономикалық аймақтар құру және олардың жұмыс істеуі;

3) пайдалы қазбалар кен орнын ашу және игеру;

4) автомобиль жолдары мен темір жолдарының құрылысы (реконструкциясы), әуежайлар, аэродромдар, аэронавигациялық құрылыстар мен әротехникалық орталықтар, теміржол көлігі объектілері, көпірлер, метро, туннельдер, энергетикалық жүйелер мен электр желілері, байланыс желілері, ғарыш қызметін қамтамасыз ететін объектілердің құрылысы (қайта жаңғыртылуы), магистральдық құбырлар, инженерлік

және коммуникациялық желілер, стратегиялық объектілер санатына кіретін мұнай өңдеу қондырғылары, концессияны іске асыру жобалар, елді мекендердің қоғамдық нысандары;

5) "Жайылымдар туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 15-бабының 1-тармағына сәйкес халықтың жайылымдық жерлерге жеке ауылшаруашылық малды жаюға қажеттіліктерін қанағаттандыру;

б) бас жоспарға немесе елді мекендерді дамыту мен дамыту схемасына сәйкес жеке тұрғын үй салуға жер учаскесіне халықтың қажеттілігін қамтамасыз ету;

7) осы бапта белгіленген ерекше жағдайлардың тізбесіне кіретін объектілерді салу кезінде елді мекендердің бас жоспарларын, сондай-ақ Қазақстан Республикасының Мемлекеттік жоспарлау жүйесінің құжаттарында көзделген объектілерді салу бюджет қаражаты есебінен жүзеге асырылады.

Жерге мемлекеттік меншік құқығын тікелей немесе жанама түрде бұзатын басқа да мәмілелер сатуға, сыйға, кепілге, мұрагерлікке және т.б. байланысты кез-келген операцияларды білдіреді. Мұндай мәмілелер басқа адамдардың немесе ұйымдардың ешқандай құқықтарын тудырмайды. Аталған мәмілелер олар жасалған сәттен бастап жарамсыз болып табылады, бірақ осыған байланысты тараптар үшін азаматтық салдар туындайды.

Уақытша басып алынған мемлекет жерлерінің уақтылы қайтарылмауы жердің мемлекеттік заңдарында белгіленген мерзімнен кейін мемлекетке қайтарылуы болып саналады.

Жер учаскесі азаматтарға және заңды тұлғаларға уақытша өтеулі жер пайдалану (жалдау) немесе уақытша өтеусіз жер пайдалану құқығымен берілуі мүмкін.

Уақытша өтеусіз жер пайдалану құқығы, егер Жер кодексінде және Қазақстан Республикасының заңнамалық актілерінде өзгеше көзделмесе, 5 жылға дейінгі мерзімге беріледі.

Жер кодексінде көзделген шаруа немесе фермер қожалығына уақытша ақылы жер пайдалану (жалдау) құқығын беру жағдайларын қоспағанда, уақытша ақылы жер пайдалану (жалдау) құқығы қысқа мерзімді (5 жылға дейін) және ұзақ мерзімді (5 жылдан 49 жылға дейін) болуы мүмкін.

Көрсетілген мерзімдерді ұзарту үшін негіздер Қазақстан Республикасының Жер кодексінің нормаларымен реттеледі (35, 36, 37, 38-баптар).

Қылмыс жер учаскесіне мемлекеттік меншік құқығын бұзатын кез келген әрекет жасалған сәттен бастап аяқталған болып саналады.

16 жастан асқан жеке тұлғалар, сондай-ақ заңды тұлғалар қылмыстың субъектілері бола алады.

Бұл қылмыстың субъективті жағы кінәнің қасақана нысанымен сипатталады.

Бұл құқық бұзушылық үшін әр түрлі мөлшердегі айыппұлдар қарастырылған:

- жеке тұлғалар үшін жетпіс бес АЕК мөлшерінде,

- лауазымды тұлғалар, шағын бизнес немесе коммерциялық емес ұйымдар үшін - жүз АЕК мөлшерінде,

- орта бизнес үшін - жүз елу АЕК мөлшерінде,

- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін - жеті жүз АЕК мөлшерінде.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 710-бабына сәйкес Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 136-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді облыстың, республикалық маңызы бар қаланың және астананың жергілікті атқарушы органдарының жерді пайдалану мен қорғауды бақылау жөніндегі уәкілетті органы қарайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және әкімшілік жаза қолдануға құқылы:

1) Қазақстан Республикасының жерін пайдалану және қорғау жөніндегі бас мемлекеттік инспектор;

2) тиісті әкімшілік-аумақтық бірліктердің жерін пайдалану мен қорғаудың бас мемлекеттік инспекторлары;

3) жерді пайдалану мен қорғау жөніндегі мемлекеттік инспекторлар.

137-бап. Жер учаскесіне құқық беру кезінде және жер учаскесінің нысаналы мақсаты өзгерген кезде Қазақстан Республикасының жер заңнамасын бұзу

1. Жер учаскесіне құқық беру кезінде және жер учаскесінің нысаналы мақсатын өзгерту кезіндегі Қазақстан Республикасының жер заңнамасын бұзу, егер бұл әрекеттерде қылмыстық сипаттағы белгілер болмаса:

1) егер жер учаскесіне аукциондар мен конкурстық тәсілдер немесе жер учаскесін жалға беру құқығы қолданылмаса, мемлекет меншігінде болған және жер учаскелерін пайдалануға конкурстық (аукциондар мен конкурстар) өткізбейтін жер учаскелерін жалға беру құқығын беру; учаскелер;

2) жеке және заңды тұлғалардың жер учаскесіне тиісті құқықты беру туралы өтініштерін (өтініштерін) қараудың белгіленген мерзімдері бұзылған;

3) жергілікті атқарушы органның жер комиссиясының оң қорытындысынсыз және (немесе) бекітілген жерге орналастыру жобасынсыз жер учаскесіне құқық беру туралы шешімі;

4) жергілікті атқарушы органның жер учаскелеріне құқық беруден бас тарту туралы шешімі қабылданбаған;

5) жергілікті атқарушы органның жер учаскелеріне құқық беру туралы шешім қабылдау мерзімін бұзу;

6) жергілікті атқарушы органның жеке меншікте бола алмайтын жер учаскелеріне жеке меншік құқығын беру туралы шешім қабылдауы;

7) жергілікті атқарушы органның заң актілерінде көзделмеген жағдайларда мемлекет мұқтажы үшін жер учаскесін мәжбүрлеп иеліктен шығару туралы шешімі;

8) жергілікті атқарушы орган жер заңнамасында көзделген мөлшерден асатын мөлшерде жеке меншік жер учаскелерін өтеусіз беру туралы, сондай-ақ қайталап өтеусіз беру туралы шешім қабылдайды;

9) жергілікті атқарушы органның жер заңнамасында көзделмеген мақсатта немесе мерзімде уақытша өтеусіз жер пайдалану құқығын беру туралы шешімі;

10) жергілікті атқарушы органның шетелдіктер мен азаматтығы жоқ адамдарға ауыл шаруашылығы мақсатындағы жерлерге жеке меншік құқығын беру туралы шешімі;

11) жергілікті атқарушы органның өз құзыретіне кірмейтін жер учаскелеріне құқық беру туралы шешімі;

12) жер учаскесінің нысаналы мақсатын өзгерту туралы өтінішті қарау мерзімі бұзылған;

13) жер учаскесіне сәйкестендіру құжаттарын беру және беру мерзімдерін бұзу;

14) жерге орналастыру жобасын қарау және мақұлдау мерзімдерін бұзу;

15) сату немесе уақытша өтеусіз (өтеусіз) жер пайдалану шартын жасасу мерзімдерін бұзу, -

лауазымды адамдарға отыз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекеттер -

лауазымды адамдарға алпыс айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 137-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың қоғамдық қауіптілігі жер учаскесіне құқық беру кезінде және жер учаскесінің мақсатын өзгерту кезінде Қазақстан Республикасының жер заңнамасын бұзу, меншік иесіне материалдық залал келтіру, жерді пайдалану тәртібін немесе жерді қорғау саласындағы талаптарды бұзу болып табылады.

Жер және оның жер қойнауы, су, флора мен фауна, басқа да табиғи ресурстар мемлекет меншігінде. Алайда, заңда белгіленген негіздер, шарттар мен мөлшерде жер учаскесіне жеке меншік құқығы қарастырылған. Яғни, Қазақстан Республикасында мемлекеттік және жеке меншік танылады және бірдей қорғалады. Меншік иелерінің өз құқықтарын жүзеге асырудың көлемі мен шектері заңмен белгіленеді.

Уәкілетті органдардың жер учаскесіне құқық беру кезінде және жер учаскесінің нысаналы мақсатын өзгерту кезінде азаматтардың жер учаскесіне жеке меншік құқығын жүзеге асыру кезінде, сондай-ақ мемлекеттік жерлерді қорғау жөніндегі міндеттің орындалуы және оны пайдалану тәртібі бұзатын уәкілетті органдардың қызметі.

Жерге меншік құқығы үш негізгі ұғымды (элементтер, өкілеттіктер) қамтиды: жерді иелену, пайдалану және билік ету.

Жерге меншік - бұл жерді нақты иеленуді жүзеге асырудың заңды түрде бекітілген мүмкіндігі.

Жер пайдалану - жер учаскесінің беткі қабатын және оның топырақ жамылғысын ғана емес, сонымен бірге жер учаскесінде бар минералдар мен су ресурстарын, яғни пайдалы қасиеттерін алу мүмкіндігі, сонымен қатар егер бұл жер учаскесінің мақсатына сәйкес болса, тұрғын, өндірістік, мәдени-тұрмыстық және басқа ғимараттар мен құрылыстар. Яғни жерді пайдалану дегеніміз - бұл жерді пайдаланушы мен иесінің қалауы мен қалауы бойынша мақсатына сәйкес пайдалану.

Жер учаскесін жою - бұл мемлекеттің Қазақстан Республикасының аумағындағы жердің заңды тағдырын анықтауға заңды түрде бекітілген құқығы, сонымен қатар жеке меншік иесінің Қазақстан Республикасының заңдарында тыйым салынбаған оның жер учаскесіне қатысты мәмілелер жасау құқығы.

Қазақстан Республикасы Жер кодексінің 4-бабының 5-тармағына сәйкес, Қазақстанның жер заңнамасы жерді мақсатты пайдалану принципіне негізделеді, ал жерді нысаналы мақсатына сәйкес пайдалану иелері мен жер пайдаланушылардың міндеті болып табылады.

Қылмыстың нысаны - қолданыстағы заңнамамен реттелетін және жер, жер, жер қорғау және жер пайдалану түріндегі табиғи ресурстарға жеке меншік құқығын қамтамасыз етуге бағытталған қоғамдық қатынастар.

Қаралып отырған Әкімшілік құқық бұзушылық құрамының мәні Жер, жер учаскесі болып табылады.

Жер - бұл Қазақстан Республикасының егемендігі, табиғи ресурсы, жалпы өндіріс құралы және кез-келген еңбек процесінің аумақтық негізі құрылған аумақтық кеңістік.

Жер учаскесі - жер қатынастарының субъектілері үшін Жер кодексінде белгіленген тәртіппен бекітілген, жабық шекарада бөлінген жер бөлігі.

Құқықбұзушылықтың объективті жағы - жер қатынастарын басқару бойынша оларға жүктелген өкілеттіктер мен функцияларды орындамауға, тиісінше орындамауға немесе бұзуға байланысты лауазымды тұлғалардың іс-әрекеттері және төменде көрсетілген:

1) егер жер учаскесіне аукцион және конкурстық тәсілдер жер учаскесіне немесе жерді жалға алуға құқылы болмаса, сауда-саттықсыз (аукциондар мен тендерлер) мемлекетке тиесілі және жер пайдалануға берілмеген жер учаскелерін жалға беру құқығын беру;

Жер учаскелері немесе мемлекет меншігіндегі жер учаскелерін жалға беру құқығы келесі жағдайларда сауда-саттықсыз (конкурстар, аукциондар) беріледі:

- 1) инвестициялық жобаларды іске асыру үшін;
- 2) халықаралық шарттарға сәйкес шет мемлекеттерге және халықаралық ұйымдарға;
- 3) Қазақстан Республикасының мемлекеттік жер пайдаланушылары;

4) мемлекеттік органдар өткізетін объектілерді салу конкурстарында жеңімпаз болған адамдарға, егер мұндай құрылыс жер учаскесін аталған адамдарға тікелей беруді талап етсе;

5) жеке және заңды тұлғалар өздеріне меншік құқығымен және (немесе) өзге де мүліктік құқықтарымен байланысты ғимараттарды (құрылыстарды, құрылыстарды) пайдалану және күтіп ұстау, соның ішінде сәулеттік талаптарға сәйкес іргелес аумақта ғимараттарды (құрылыстарды, құрылыстарды) кеңейту және реконструкциялау үшін. - Қазақстан Республикасының сәулет, қала құрылысы және құрылыс қызметі туралы заңнамасында белгіленген тәртіппен бекітілген қала құрылысы және (немесе) құрылыс құжаттамасы;

6) жер кодексінің 71-бабына сәйкес бұрын құрылыс мақсатында іздестіру жұмыстарын жүргізген аумақта ғимараттар (құрылыстар, имараттар) салу үшін жеке және заңды тұлғалар, егер олар бұрын үшінші тұлғаларға тиесілі жер учаскелеріне құқықтарын иемденсе. егжей-тегжейлі жоспарлау жобасына сәйкес жоспарланған даму аясында;

7) кондоминиум объектісін пайдалану және күтіп ұстау үшін кондоминиум қатысушыларына;

8) жайылымдық және шабындық алқаптарды халықтың жеке аулаларын күтіп-ұстау , сондай-ақ бақшашылық жөніндегі мұқтаждарын қанағаттандыру мақсатында пайдалану үшін;

9) "жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы" Қазақстан Республикасының Кодексіне сәйкес жер қойнауын пайдалануға арналған лицензияның немесе жер қойнауын пайдалануға арналған келісімшарттың негізінде жер қойнауын пайдалану мақсаттары үшін, сондай-ақ пайдалы қазбаларды өндіру, жер қойнауы кеңістігін пайдалану жөніндегі операцияларды жүргізу үшін қажетті инженерлік, көліктік және өзге де инфрақұрылымды салу және (немесе) орналастыру үшін;;

10) Қазақстан Республикасының инвестициялар саласындағы заңнамасына сәйкес жасалған келісімшарт негізінде мемлекеттік заттай гранттар ретінде;;

11) Қазақстан Республикасының арнайы экономикалық аймақтар туралы заңнамасына сәйкес арнайы экономикалық аймақтың қатысушысына, дербес кластерлік қорға және басқарушы компанияға;

12) аумақтық сулар алып жатқан су қоры жерлерінің құрамынан жасанды құрылыстар салу үшін;

13) темір жол, автомобиль, теңіз және ішкі су, әуе, құбыр көлігі мұқтажы үшін, байланыс және энергетика мұқтажы үшін, сондай-ақ мемлекеттік маңызы бар өзге де объектілерді салу үшін;

14) халықтың мұқтажын қанағаттандыруға арналған ортақ пайдаланудағы объектілерге (су құбырлары, жылу трассалары, тазарту құрылыстары және басқа да

инженерлік-коммуникациялық желілер мен жүйелер), сондай-ақ Жер кодексінің 107-бабы 3-тармағының 10) тармақшасына сәйкес арнайы мақсаттағы объектілерге;

15) Жер кодексінің 121-бабына сәйкес жерді ерекше шарттармен пайдалану аймақтарын белгілеу үшін;

16) Жер кодексінің 9-бабының 3-тармағына сәйкес жеке қосалқы шаруашылық, бағбандық, жеке тұрғын үй және саяжай құрылысын жүргізу үшін;

17) жекеше орман өсіру үшін;

18) Қазақстан Республикасы Мемлекеттік жоспарлау жүйесінің құжаттарында көзделген объектілерді, мемлекеттік мүдделерді және қоғамдық маңызы бар мақсаттарға қол жеткізуді қамтамасыз ететін инвестициялық жобаларды салу үшін;

19) Жер кодексінің 9-бабының 3-тармағына сәйкес халықаралық қатысуы бар ғылыми орталықтарға және отандық өнеркәсіп кәсіпорындарына;

20) мемлекеттік-жекешелік әріптестік жобаларын іске асыру үшін жекеше әріптестерге не концессиялық жобаларды іске асыру үшін концессионерлерге;

21) инвестициялық және инновациялық жобаларды іске асыру үшін әлеуметтік-кәсіпкерлік корпорацияларға;

22) индустриялық-инновациялық жобаларды іске асыру үшін индустриялық-инновациялық қызмет субъектілеріне;

23) Жер кодексінің 101-бабының 3-тармағына сәйкес шаруашылық серіктестігінің немесе өндірістік кооперативтің қатысушыларына (мүшелеріне) қатысушылар (мүшелер) құрамынан шыққан кезде;

24) облыстық маңызы бар қалаларды қоспағанда, елді мекендер шегінде объектілерді салу үшін Қазақстан Республикасының Үкіметі айқындаған өңірлердегі қоныс аударушыларға (ҚР Жер кодексінің 48-бабы).

2) Жеке және заңды тұлғалардың жер учаскесіне тиісті құқық беру туралы өтінішхаттарын (өтініштерін) қараудың белгіленген мерзімдері бұзылған жағдайларда тоқтатылады.

Жер учаскесіне құқық беру туралы өтінішті (өтінішті) қараудың жалпы мерзімі ол түскен кезден бастап екі айға дейін құрайды. Қорғаныс және Ұлттық қауіпсіздік мұқтаждары үшін жер учаскелерін сұрау жағдайлары ерекше болып табылады.

Көрсетілген мерзімге кезеңдер кірмейді:

1) жерге орналастыру жобасын жасау;

- құрылыс объектісін орналастыруға таңдалған аумақта тұрғын үйлер, басқа да ғимараттар мен құрылыстар, сондай-ақ бұзуға немесе көшіруге жататын инженерлік коммуникациялар мен жасыл желектер (оның ішінде өнеркәсіптік кәсіпорындардың санитарлық-қорғау аймағына жер бөлу кезінде түсетін) орналасқан жағдайда, жер учаскесін бөлу үшін талап етілетін өтініш берушінің немесе оның сенімді тұлғасының келісімі);

2) жергілікті жерде жер учаскесінің шекараларын белгілеу.

Сонымен, Ақмола облысының жердің пайдаланылуы мен қорғалуын бақылау басқармасы 2018 жылы Көкшетау қаласының жергілікті атқарушы органына қатысты жер учаскесіне тиісті құқық беру туралы Жеке және заңды тұлғалардың өтініштерін (өтініштерін) қарау мерзімдерін сақтау бойынша тексеру іс-шараларын жүргізу барысында ҚР ҚК 43-бабының 3-тармағын бұзды. Осыған байланысты, Көкшетау қаласы әкімі аппаратының лауазымды тұлғасы ӘҚБтК-нің 137-бабы 1-тармағының 2-тармақшасы бойынша әкімшілік жауапкершілікке тартылып, 30 АЕК көлемінде әкімшілік айыппұл салынды.

3) жергілікті атқарушы орган жер комиссиясының оң қорытындысынсыз және (немесе) бекітілген жерге орналастыру жобасынсыз жер учаскелеріне құқық беру туралы шешім қабылдаған жағдайларда жүзеге асырылады.

Жер учаскелерін меншікке немесе жер пайдалануға беруді облыстардың, республикалық маңызы бар қалалардың, астананың, аудандардың, облыстық маңызы бар қалалардың жергілікті атқарушы органдары, аудандық маңызы бар қалалардың, кенттердің, ауылдардың, ауылдық округтердің әкімдері өздерінің Жер кодексінде белгіленген құзыреті шегінде жүзеге асырады.

Жер учаскесін беру туралы шешім жер комиссиясының оң қорытындысы және жерге орналастыру жобасы негізінде қабылданады (ҚР ЗК 43-бабы).

4) Жергілікті атқарушы органның жер учаскелеріне құқық беруден бас тарту туралы шешім қабылдау мерзімі бұзылған жағдайларда тоқтатылады.

Жер учаскесін беруден бас тарту туралы шешім жер комиссиясының теріс қорытындысы негізінде жер комиссиясының қорытындысы шығарылған күннен бастап жеті жұмыс күні ішінде қабылданады (ҚР БҚ 43-бабы).

Ақмола облысының жердің пайдаланылуы мен қорғалуын бақылау басқармасы 2018 жылы "Целиноград ауданының Қосшы ауылдық округі әкімінің аппараты" ММ-не қатысты тексеру іс-шараларын жүргізу барысында жер телімдеріне құқық беруден бас тарту туралы шешім қабылдау мерзімін бұзудан көрінген ҚР БҚ 43-бабының 2-тармағы бұзылды. Нәтижесінде, Қосшы ауылдық округінің әкімі ӘҚБтК-нің 137-бабы 1-тармағының 4-тармақшасы бойынша 30 АЕК көлемінде әкімшілік айыппұл салып әкімшілік жауапкершілікке тартылды.

5) Жергілікті атқарушы органның жер учаскелеріне құқық беру туралы шешім қабылдау мерзімі бұзылған жағдайларда тоқтатылады.

Облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың, ауданның, облыстық маңызы бар қаланың жергілікті атқарушы органының, аудандық маңызы бар қала, кент, ауыл, ауылдық округ әкімінің жер учаскесіне құқық беру туралы шешімі облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың, ауданның, облыстық маңызы бар қаланың тиісті уәкілетті органы бекіткен жерге орналастыру жобасы және жер комиссиясының оң қорытындысы түскен кезден бастап жеті жұмыс күніне дейінгі мерзімде қабылданады.

Сатып алу-сату немесе уақытша (қысқа мерзімді, ұзақ мерзімді) өтеулі (өтеусіз) жер пайдалану шартын облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың, ауданның, облыстық маңызы бар қаланың тиісті уәкілетті органы шешім қабылданған күннен бастап он жұмыс күнінен кешіктірілмейтін мерзімде жер учаскесіне құқық беру туралы шешім негізінде жасасады.

б) жергілікті атқарушы органның жеке меншікте бола алмайтын жер учаскелеріне жеке меншік құқығын беру туралы шешімі.

Келесі жер учаскелері жеке меншікте бола алмайды:

- қорғаныс және мемлекет қауіпсіздігі, мемлекетке тиесілі қорғаныс өнеркәсібі қажеттіліктері үшін; Қазақстан Республикасының Мемлекеттік шекарасын күзету және қорғау үшін салынған инженерлік құрылыстар, коммуникациялар; кедендік қажеттіліктер;

- ерекше қорғалатын табиғи аумақтар;

- орман қоры, иеленетін жерлерді қоспағанда,

Жасанды екпелер;

• тұқымдық және (немесе) вегетативті құралдармен туындайтын табиғи шығу екпелері;

Жеке орман питомниктері;

Арнайы мақсаттағы екпелер;

• агроөнеркәсіптік екпелер;

• жеке меншіктегі экономикалық магистральдар жолындағы қорғаныш екпелері (Жер кодексінің 128-бабының 4-тармағы);

- ауданаралық (облыстық) және шаруашылықаралық (аудандық) маңызы бар су шаруашылығы құрылыстары (суару және дренаждық жүйелер), сондай-ақ бір шаруашылық жүргізуші субъектінің жеріне қызмет көрсететін суару құрылыстары орналасқан жер учаскелерін қоспағанда, су қоры, осы құрылыстардың мемлекеттік меншігінен шығарылған жағдайда. Жер кодексінің 133-бабының 2-тармағы);

- магистральдық теміржол желілері;

- жалпыға ортақ пайдаланылатын автомобиль жолдары, Қазақстан Республикасының заңнамалық актілеріне сәйкес Қазақстан Республикасы Үкіметінің шешімі бойынша мемлекеттік ислам арнайы қаржы компаниясы сататын жалпы пайдаланымдағы автомобиль жолдары;

- жеке меншік негізінде орналасқан және оларды ұстау үшін қажет жер учаскелерін қоспағанда, елді мекендердегі қоғамдық жерлер.

Азаматтарға және мемлекеттік емес заңды тұлғаларға жеке меншік және жер пайдалану үшін келесі жер учаскелері берілмейді:

- халықтың, оның ішінде облыстық және аудандық маңызы бар қалалардың, қалалардың, ауылдық елді мекендердің шекараларында орналасқан және пайдаланылатын жайылымдар мен жайылымдар;

-жалпы пайдаланымдағы автомобиль жолдары, оның ішінде шаруашылықаралық және елді мекенішілік маңызы бар автомобиль жолдары, сондай-ақ жалпы пайдаланудағы жер учаскелеріне кіруге арналған;

- екі немесе одан да көп жер учаскелерінің меншік иелерінің немесе жер пайдаланушылардың су бөлетін құрылыстары (суару каналдары, төгінділер, құдықтар, суару пункттері).

Жер кодексінің 26-бабының 4-тармағына сәйкес, ерекше қорғалатын табиғи аумақтарды, магистральдық темір жолдарды, жалпыға ортақ пайдаланылатын автомобиль жолдары мен магистральдық құбырларды, коммуникацияларды, жер қойнауын пайдалану, энергетика, сондай-ақ бекітілген сәулет-құрылыс жобаларына сәйкес пайдалануға арналған белгіленген тәртіппен резервке қойылған жер учаскелері Әкімшілік және әлеуметтік объектілерді (әуежайлар, аэродромдар, теміржол станциялары, станциялары) салу үшін қала құрылысы және (немесе) құрылыс құжаттамасы қоғамдық ғимараттар, мемлекеттік органдардың әкімшілік ғимараттары, ауруханалар, мектептер, мемлекеттік тұрғын үй қоры, саябақтар, бульварлар, алаңдар және басқа да қоғамдық нысандар) жер пайдаланушыларға жер учаскесін олар өздері пайдаланғанға дейін уақытша жер пайдалану құқығында басқа мақсаттарға беруі мүмкін. сақталған.

Бұл ретте Жер кодексінің 26-бабы 4-тармағының бірінші абзацында көрсетілген мақсаттар үшін белгіленген тәртіпте резервте тұрған жер учаскелері басқа мақсаттарға жеке меншікте бола алмайды.

7) жергілікті атқарушы органның заңнамалық актілерде көзделмеген жағдайларда мемлекет мұқтажы үшін жер учаскесін мәжбүрлеп иеліктен шығару туралы шешім қабылдауы.

Жер учаскесін мемлекет мұқтажы үшін мәжбүрлеп иеліктен шығару келесі жағдайларда мүмкін:

1) Қазақстан Республикасы ратификациялаған халықаралық шарттардан туындайтын халықаралық міндеттемелер;

2) қорғаныс және ұлттық қауіпсіздік, ерекше қорғалатын табиғи аумақтар, рекреациялық, рекреациялық және тарихи-мәдени мақсаттар үшін жер беру, арнайы экономикалық аймақтар құру және олардың жұмыс істеуі;

3) пайдалы қазбалар кен орнын ашу және игеру;

4) автомобиль жолдары мен темір жолдарының құрылысы (реконструкциясы), әуежайлар, аэродромдар, аэронавигациялық құрылыстар мен әротехникалық орталықтар, теміржол көлігі объектілері, көпірлер, метро, туннельдер, энергетикалық жүйелер мен электр желілері, байланыс желілері, ғарыш қызметін қамтамасыз ететін объектілердің құрылысы (қайта жаңғыртылуы), магистральдық құбырлар, инженерлік

және коммуникациялық желілер, стратегиялық объектілер санатына кіретін мұнай өңдеу қондырғылары, концессияны іске асыру жобалар, елді мекендердің қоғамдық нысандары;

5) "Жайылымдар туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 15-бабының 1-тармағына сәйкес халықтың жайылымдық жерлерге жеке ауылшаруашылық малды жаюға қажеттіліктерін қанағаттандыру;

6) бас жоспарға немесе елді мекендерді дамыту мен дамыту схемасына сәйкес жеке тұрғын үй салуға жер учаскесіне халықтың қажеттілігін қамтамасыз ету;

7) осы бапта белгіленген ерекше жағдайлардың тізбесіне кіретін объектілерді салу кезінде елді мекендердің бас жоспарларын, сондай-ақ Қазақстан Республикасының Мемлекеттік жоспарлау жүйесінің құжаттарында көзделген объектілерді салу бюджет қаражаты есебінен жүзеге асырылады (Қазақстан Республикасы Жер кодексінің 84-бабы).

8) жергілікті атқарушы орган жер заңнамасында көзделген мөлшерден жоғары мөлшердегі жеке жер учаскелерін өтеусіз беру, сондай-ақ өтеусіз қайта беру туралы шешім қабылдайды.

Жер учаскелері Қазақстан Республикасының азаматтарына жеке меншікте келесі мөлшерде ақысыз беріледі:

1) ауылдық жерлерде жеке қосалқы жер учаскелерін (үй мен жер учаскелерін қоса алғанда) жүргізу үшін - суармалы жерлерде 0,25 га және суармалы жерлерде 0,15 га;

2) жеке тұрғын үй құрылысы үшін - 0,10 гектар;

3) көгалдандыру, сондай-ақ коттедж салу үшін - 0,12 гектар.

Көрсетілген жер учаскелерінің мөлшері максималды (максимум) және жердің максималды (максималды) мөлшерінен асатын мөлшерде берілуіне жол берілмейді.

Бұл мақсаттарға жер учаскесін қайталап ақысыз беруге жол берілмейді (игерілмеген жерлер туралы сот шешімімен меншік иесінен өтеусіз берілген және басқа мақсаттарға пайдаланылатын жер учаскесін мәжбүрлеп алып қою жағдайларын қоспағанда, Қазақстан Республикасы Жер кодексінің 50-бабы) (Қазақстан Республикасы Жер кодексінің 92-бабы).

Қарағанды облысының жерді пайдалану және қорғауды бақылау басқармасы жергілікті атқарушы органның шешімі бойынша 0,20 га көлемінде жер учаскесін қайталап тегін жер пайдалану құқығын беру фактісін анықтады. Осыған байланысты Бұқар жырау ауданы әкімі аппаратының лауазымды тұлғасы Әкімшілік кодекстің 137-бабы 1-тармағының 8 тармақшасы бойынша 30 АЕК әкімшілік айыппұл салумен әкімшілік жауапкершілікке тартылды.

9) жергілікті атқарушы органның жер заңнамасында көзделмеген мақсатта немесе мерзімде уақытша өтеусіз жер пайдалану құқығын беру туралы шешімі.

Уақытша өтеусіз жер пайдалану құқығындағы жер учаскелері:

мал өсіру үшін (маусымдық жайылымдар);

мал жаю және шабындық үшін;
мемлекеттік жер пайдаланушылар;
көгалдандыру үшін;
қызметтік жер учаскелері түрінде;
жалпыға ортақ пайдаланылатын автомобиль жолдарын, мемлекеттік меншікті және әлеуметтік-мәдени мақсаттағы объектілерді салу кезеңінде;
тозған және бүлінген жерлерді қалпына келтіру кезінде;
мемлекеттік-жекеменшік серіктестік туралы шарттың, оның ішінде концессия шартының әрекет ету мерзіміне;
ғимараттарды (үй-жайларды) және құрылыстарды Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес уақытша өтеусіз пайдалануға берген кезде;
діни ғимараттар объектілері үшін (Қазақстан Республикасы Жер кодексінің 36-бабы).

Уақытша өтеусіз жер пайдалану құқығы бес жылға дейінгі мерзімге беріледі (Қазақстан Республикасы Жер кодексінің 35-бабы).

Алайда, мерзімі келесі жағдайларда ұзартылуы мүмкін, егер:

ресми жер учаскелері түрінде жер учаскелерін беру

тозған және бүлінген жерлерді қалпына келтіру

мемлекеттік-жекеменшік серіктестік жобаларын, оның ішінде концессиялық жобаларды жүзеге асыру үшін жер учаскелерін беру (Қазақстан Республикасы Жер кодексінің 36-бабы).

10) жергілікті атқарушы органның шетелдіктер мен азаматтығы жоқ адамдарға ауыл шаруашылығы мақсатындағы жерлерге жеке меншік құқығын беру туралы шешімі.

Шетелдіктер мен азаматтығы жоқ адамдарға ауыл шаруашылығы өндірісі мен орман өсіруге арналған жер учаскелеріне жеке меншік құқығы берілмейді (ҚР Жер кодексінің 23-бабы).

11) жергілікті атқарушы органның өз құзыретіне кірмейтін жер учаскелеріне құқық беру туралы шешімі.

Жергілікті атқарушы органның жер учаскесіне құқық берудегі құзыреті ЖК Жер кодексінің 16-бабымен реттеледі.

Жер учаскелерін беру жоғары атқарушы органның, облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың, облыстың, облыстық маңызы бар қаланың жергілікті атқарушы органы, облыстық маңызы бар қаланың, кенттің, кенттің, ауылдық округтің жергілікті атқарушы органы құзыретіне кіретін жағдайларда, жер учаскелерін жоспарлауды өз шешімімен жоғары тұрған органға жібереді. түпкілікті шешім қабылдауға уәкілетті орган (Қазақстан Республикасы Жер кодексінің 43-бабы).

12) жер учаскесінің нысаналы мақсатын өзгерту туралы өтінішті қарау мерзімдерін бұзу.

Жер учаскесінің нысаналы мақсатын өзгерту туралы өтініш келіп түскен күннен бастап күнтізбелік отыз күнге дейін қаралады (Қазақстан Республикасы Жер кодексінің 49-1-бабының 3-тармағы).

13) жер учаскесіне сәйкестендіру құжаттарын беру және беру мерзімдерін бұзу.

Жер учаскесіне жеке басын куәландыратын құжатты дайындау және беру Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен алты жұмыс күні ішінде жүзеге асырылады (Жер кодексінің 43-бабының 8-тармағы).

Жер учаскесіне сәйкестендіру құжаты - жер, заңды және қала құрылысы кадастрларын жүргізу мақсатында қажет жер учаскесінің сәйкестендіру сипаттамалары бар құжат.

Жетекші мемлекеттік жер кадастры Мемлекеттік корпорация берген жер учаскесіне сәйкестендіру құжаттары:

- жер учаскесіне жеке меншік құқығында - жер учаскесіне жеке меншік құқығы туралы акт;

- тұрақты жер пайдалану кезінде - тұрақты жер пайдалану құқығы туралы акт;

- уақытша ақылы жер пайдалану (жалдау) жағдайында - уақытша ақылы (ұзақ мерзімді, қысқа мерзімді) жер пайдалану (жалдау) құқығы туралы акт;

- уақытша өтеусіз жер пайдалану кезінде - уақытша өтеусіз жер пайдалану құқығы туралы акт.

14) жерге орналастыру жобасын қарау және мақұлдау мерзімдерін бұзу.

Жер кодексінің 151-бабына сәйкес атқарушы органдар бір ай ішінде жобалық құжаттаманы келісіп, бекітуі керек.

15) сату немесе уақытша өтеусіз (өтеусіз) жер пайдалану шартын жасасу мерзімдерін бұзу.

Сатып алу-сату немесе уақытша (қысқа мерзімді, ұзақ мерзімді) ақылы (өтеусіз) жер пайдалану шарты құқықты беру туралы шешім негізінде облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың, ауданның, облыстық маңызы бар қаланың тиісті уәкілетті органы шешім қабылдаған күннен бастап он жұмыс күнінен кешіктірілмей жасалады. жерге.

Қаралып жатқан құқық бұзушылықтың объективті жағын қалыптастыру үшін жоғарыда аталған әрекеттердің біреуі ғана жеткілікті.

Қылмыс жер учаскесіне құқық беру кезінде және жер учаскесінің нысаналы мақсатын өзгерту кезінде Қазақстан Республикасының жер заңнамасын бұзатын кез келген әрекет жасалған сәттен бастап аяқталған деп саналады.

Құқық бұзушылықтың субъектісі ерекше - қаралып жатқан құқық бұзушылықты жасағаны үшін әкімшілік жауапкершілік жер учаскесіне құқық беруге және жердің мақсатты өзгертуге уәкілетті тұлғаға, яғни жер қатынастары жөніндегі уәкілетті органға жүктелуі мүмкін.

Жер қатынастары саласындағы уәкілетті орган - жер қатынастары саласында функцияларды жүзеге асыратын облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың, ауданның, облыстық маңызы бар қаланың жергілікті атқарушы органдарының құрылымдық бөлімшесі (Қазақстан Республикасы Жер кодексінің 12-бабы).

Бұл құқық бұзушылықтың субъективті жағы тек тікелей ниетпен сипатталады, яғни кінәлі адам өзінің іс-әрекетінің заңсыздығын біледі, оның зиянды салдарын болжайды және олардың пайда болуын тілейді. Сонымен бірге, кінәлі азаматтың жеке меншік құқығына қол сұғатындығын, мемлекеттің жерін қорғау міндетін және оны пайдалану тәртібін орындай отырып, өзіне немесе үшінші тұлғаларға заңсыз пайда алу мақсатында иесіне материалдық залал келтіретінін түсінеді.

Бұл құқық бұзушылық үшін отыз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл қарастырылған.

Түсініктеме берілген баптың 2-бөлігі, біліктілік белгілері бойынша, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 137-бабының бірінші бөлігіне әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталанған қылмыстың жасалуын анықтайды.

Алпыс айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 137-бабының 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық үшін қарастырылған.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 710-бабына сәйкес Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 137-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді жерге орналастыру жөніндегі орталық уәкілетті орган, облыстың, республикалық маңызы бар қаланың және астананың жергілікті атқарушы органдарының жерді пайдалану мен қорғауды бақылау жөніндегі уәкілетті органы қарайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және әкімшілік жаза қолдануға құқылы:

1) Қазақстан Республикасының жерін пайдалану және қорғау жөніндегі бас мемлекеттік инспектор;

2) тиісті әкімшілік-аумақтық бірліктердің жерін пайдалану мен қорғаудың бас мемлекеттік инспекторлары;

3) жерді пайдалану мен қорғау жөніндегі мемлекеттік инспекторлар.

138-бөлім. Арнайы таңбаларды жою

1. Жер шекараларының шекаралық белгілерін жою -

жеке тұлғаларға ескерту немесе үш, лауазымды адамдарға, шағын бизнес субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға - он, орта бизнес үшін - отыз, ірі бизнес үшін - елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Бақылау және сезімтал ұнғымалардың жер асты суларына, су объектілеріндегі бақылау режиміне, су қорғау немесе су пайдалану белгілеріне, орман қорындағы орман

түгендеуінің немесе орман пайдалану белгілерінің, геодезиялық және тегістеу пункттері мен белгілерінің жойылуы немесе бүлінуі -

жеке тұлғаларға - бес, лауазымды адамдарға, шағын бизнес субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға - отыз мөлшерінде, орта бизнес үшін - жетпіс, ірі бизнес үшін - жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 138-бабына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылықтың қоғамдық қауіптілігі оның жасалуы жер учаскесінің меншік иесінің мүліктік құқықтарының бұзылуына әкеп соқтырады.

Әкімшілік құқық бұзушылықтың объектісі жер және кадастрлық қатынастар саласындағы қоғамдық қатынастар болып табылады.

Жер-кадастрлық қатынастардың негізі жер учаскесінің шекараларының бұрылыс нүктелерін көрсету үшін жерге орналастыру жұмыстары болып табылады.

Зерттеудің негізі - бұл учаскенің шекарасын бұрылыс нүктелері түрінде ресми түрде белгілеу, жер көлемін анықтау, сонымен қатар оны құжаттау мүмкіндігі. Сонымен қатар, осындай жұмыстардың нәтижелері бойынша бұзылған шекараларды қалпына келтіруге және жерді басқа адамдардың қол сұғуынан қорғауға болады.

Бұрылу нүктелерінің болуына байланысты учаскелер арасында сенімді шекаралық сызықтар тартылады. Күнделікті геометриялық пішіннің идеалды түрдегі учаскесінде бұрыштарда 4 бұрылыс бар, оларды анықтау нәтижесі жердегі шекараны қалпына келтіру, жер учаскесінің ауданын табу және жер учаскесінің шекараларын жою болып табылады. Бұл шекаралық жұмыстар нәтижесінде орнатылатын мүмкін болатын ең аз бұрылыс нүктелері.

Күрделі конфигурация аймағында кем дегенде бірнеше бұрылыс нүктелері болады. Олар шекара сызығын бекіту үшін қажет жерлерде орнатылады. Жердегі топографиялық сызба неғұрлым күрделі болса, жердің шекарасын нақты көрсету үшін бұрылыс нүктелерін соғу керек. Бұрылу нүктелерінің болуы шекаралық белгілермен бекітіледі.

Шекаралық белгілер - бұл жер учаскесінің шекараларының жердегі бұрылу нүктелерін көрсету үшін белгіленген белгілер, олар қаралған әкімшілік құқық бұзушылық жасалған кезде қол сұғылуы мүмкін.

Жер учаскесінің иесі өз бетінше жерге орналастыру жұмыстарын жүргізе алмайды, қажет жабдықтармен мамандарды тарту қажет. Жерге орналастыру ақысын жер иесі төлейді.

Қылмыстың объективтік жағы жер пайдалану шекараларының шекаралық белгілерін жоюда көрінеді.

Шекара белгілерінің жойылуын жердің шекараларын заттай түрде (жерде) жоғалтуға әкеліп соқтырған, оларды қалпына келтіру үшін қосымша жұмыстарды қажет ететін құқық бұзушылық субъектісінің әрекеттері деп түсіну керек.

Қылмыстың құрамы формальды-материалдық сипатқа ие.

Әкімшілік құқық бұзушылықтың субъектісі болып табылады - 16 жасқа толған табиғи сау адам.

Бұл қылмыстың субъективті жағы тікелей немесе жанама ниетпен сипатталады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 710-бабына сәйкес Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 138-бабының 1-бөлігімен әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді облыстың, республикалық маңызы бар қаланың және астананың жергілікті атқарушы органдарының жерді пайдалану мен қорғауды бақылау жөніндегі уәкілетті органы қарайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және әкімшілік жаза қолдануға құқылы:

1) Қазақстан Республикасының жерін пайдалану және қорғау жөніндегі бас мемлекеттік инспектор;

2) тиісті әкімшілік-аумақтық бірліктердің жерін пайдалану мен қорғаудың бас мемлекеттік инспекторлары;

3) жерді пайдалану мен қорғау жөніндегі мемлекеттік инспекторлар.

Түсіндірілген баптың 2-бөлімі бақылау және сезімтал ұңғымалардың жер асты суларына құлауы немесе бүлінуі, су объектілеріндегі сезімтал нысандарды бақылау, су қорғау немесе су пайдалану белгілері, орман қорындағы орман инвентаризациясы немесе орман басқару белгілері, геодезиялық және тегістеу пункттері мен белгілері көрсетілген.

Халықтың және қоршаған ортаның өмір сүру жағдайларын сақтау мен жақсарту, орман қорының экологиялық және ресурстық әлеуетін қорғау, қорғау, молықтыру, арттыру, оны ұтымды пайдалану үшін су пайдалану мен су қорын қорғаудың, сумен жабдықтау мен су бұрудың экологиялық қауіпсіз және экономикалық оңтайлы деңгейін қолдау кезінде туындайтын қоғамдық-құқықтық қатынастар құқық бұзушылықтың объектісі болып табылады.

Жер асты суларына бақылау Режимдік ұңғымаларының ұғымдарын, режимдік тұстамаларды түсіндіру бөлігінде ҚР заңнамасын талдау ресми түсіндірудің жоқтығын куәландырады.

Түсіндірілетін бапқа қатысты бақылау (Режимдік, гидрогеологиялық) ұңғыма деп денгейдің ауытқуын, жер асты суларының химиялық құрамы мен температурасының өзгеруін және қысымды бақылау үшін жүргізілген ұңғыманы түсіну керек.

Су объектілеріндегі бақылау Режимдік тұстамасы деп судың сапасын бақылау жүргізілетін су объектісінің шартты көлденең қимасын түсіну керек.

ҚР Су кодексінің 5-бабына сәйкес су объектілеріне шекарасы, көлемі және су режимі бар жер қойнауы мен жер беті бедеріндегі судың шоғырлануы жатады. Олар: теңіздер, өзендер, оларға теңестірілген каналдар, көлдер, мұздықтар және басқа да жер үсті және жер асты су объектілері болып табылады.

Қазақстан Республикасы Су кодексінің 6-бабына сәйкес су ресурстары пайдаланылатын немесе пайдаланылуы мүмкін су объектілерінде шоғырланған жер үсті және жер асты суларының қорларын білдіреді.

Қарастырылған нормаға байланысты, су қоймаларында да, су ресурстарында да бақылау режимінің ұңғымалары және бақылау режимінің нысандары орнатылады.

Су кодексінің 42-тармағына сәйкес су пайдаланушылар жеке немесе заңды тұлғалар болып табылады, су ресурстарын өз қажеттіліктерін және (немесе) коммерциялық мүдделерін қанағаттандыру үшін пайдалану құқығы беріледі.

Су кодексінің 72-бабына сәйкес суды пайдаланушылар:

1) су ресурстарын ұтымды пайдалану, су шығынын азайту бойынша шаралар қабылдау;

2) су объектілері мен су шаруашылығы құрылыстарына күтім жасау, оларға зиян келтірмеу;

3) белгіленген лимиттерді, рұқсат етілген көлемдер мен суды пайдалану режимін сақтауға;

4) басқа су пайдаланушылар мен табиғат пайдаланушылардың құқықтары мен мүдделерінің бұзылуына жол бермейді;

5) сулардың жай-күйіне әсер ететін су шаруашылығы құрылыстары мен техникалық құрылғыларды ұстауға, олардың көрсеткіштерін жақсартуға, су ресурстарын пайдалану есебін жүргізуге, су қабылдағыштарды, су қондырғыларының розеткаларын және ағынды суларды тазарту құрылыстарын өлшеу құралдарымен және су өлшеу құралдарымен жарақтандыруға;

6) суды үнемдеу шараларын жүзеге асырады;

7) арнайы су пайдалануға рұқсатта немесе суды екінші рет пайдалану шартында айқындалған суды пайдалану шарттарын, сондай-ақ реттеуші органдардың талаптарын уақтылы орындауға;

8) зиянды заттардың белгіленген нормалардан асып кетуіне жол бермеуге;

9) мемлекеттік органдарға су объектісін пайдалану туралы Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген нысан бойынша уақтылы және толық ақпарат беруге;

10) суды үнемдейтін технологияларды, суарудың озық техникаларын, айналымды және қайталанатын сумен жабдықтау жүйелерін енгізу бойынша шаралар қабылдайды;

11) жер үсті және жер асты суларының жиналу аймағының ластануын болдырмайды;

12) су объектілерінің су қорғау аймағының аумағында шаруашылық және өзге де қызметтің белгіленген режимінің сақталуын қамтамасыз етеді;

13) уәкілетті органмен, халықтың санитариялық-эпидемиологиялық салауаттылығы саласындағы уәкілетті органмен, уәкілетті органмен келісе отырып, облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың жергілікті атқарушы органының оң

шешімінсіз ауыз сумен қамтамасыз етумен байланысты емес мақсаттарда ауыз судың пайдаланылуына жол бермеу. пайдалы қазбаларды зерттеу;

14) Қазақстан Республикасының су объектілері мен су объектілеріндегі азаматтық қорғау туралы заңнамасында белгіленген талаптарды сақтауға;

15) су объектілерінде және су объектілерінде жеке адамдардың қауіпсіздігін қамтамасыз етуге;

16) азаматтық қорғаныс саласындағы уәкілетті органның аумақтық бөлімшелеріне және облыстың (республикалық маңызы бар қаланың, астананың) жергілікті атқарушы органдарына барлық төтенше жағдайлар және суды пайдаланудың технологиялық режимінің бұзылуы туралы дереу хабарлайды, сондай-ақ су объектілеріне зиянды болдырмау жөнінде шаралар қолданады;

17) суды пайдаланғаны үшін төлемдерді уақтылы жүргізуге;

18) Қазақстан Республикасының Экологиялық кодексіне сәйкес қоршаған ортаға эмиссияларды жүзеге асыру кезінде экологиялық рұқсат алуға;

19) су қорын пайдалану және қорғау, сумен жабдықтау және су бұру саласындағы Қазақстан Республикасының заңдарында көзделген өзге де міндеттерді орындау.

Қазақстан Республикасының 2003 жылғы 9 шілдедегі Су кодексінің 60-бабына сәйкес. Су объектілерінің мемлекеттік мониторингі қоршаған орта мен табиғи ресурстардың мемлекеттік мониторингі жүйесінің ажырамас бөлігі болып табылады.

Су объектілерінің мемлекеттік мониторингі - гидрологиялық, гидрогеологиялық, гидрогеохимиялық, санитарлық-химиялық, микробиологиялық, паразитологиялық, радиологиялық және токсикологиялық көрсеткіштерін олардың жай-күйіне, жинауға, өңдеуге және таратуға, оның ішінде ғарыштан жерді қашықтықтан зондтау деректерін пайдалана отырып жүйелі түрде бақылау жүйесі. , жағымсыз процестерді уақтылы анықтау, олардың дамуын бағалау және болжау үшін ұсыныстар әзірлеу зиянды салдарлардың алдын алу және су ресурстарын басқару шараларының тиімділік дәрежесін анықтау.

2003 жылғы 8 шілдедегі Қазақстан Республикасының Орман кодексінің 55-бабына сүйене отырып, белгілер орман қорында орман шаруашылығында немесе орман шаруашылығында қолданылады.

Орман қорын есепке алу орман шаруашылығының тиімділігін арттыруға, орман шаруашылығында бірыңғай ғылыми-техникалық саясатты жүргізуге және орман қорын ұтымды пайдалануды қамтамасыз етуге бағытталған шаралар жүйесін қамтиды.

Орман шаруашылығында арнайы белгілер қолданылады:

- мемлекеттік орман қорының шекарасын және мемлекеттік орман иеліктерін ұйымдастыруды, оның ішінде орман шаруашылығына, орман шеберханаларына және орман серуендеріне бөлуді;

- топографиялық-геодезиялық жұмыстар және мемлекеттік орман қорын арнайы картаға түсіру;

- ормандардың түрлері мен жас құрамын, олардың жай-күйін, сондай-ақ орман ресурстарының сапалық және сандық сипаттамаларын анықтай отырып, орман қорын түгендеу;

- мемлекеттік табиғи-қорық қорының объектілерін, сирек кездесетін орман өсімдіктері мен ерекше қорғаныш учаскелерін анықтау

- мемлекеттік орман қоры учаскелерін негізгі пайдалану, ағаш кесу, өзге де ағаш кесу, ормандарды молықтыру және орман өсіру, жерді қалпына келтіру, ормандарды күзету және қорғау және басқа да орман шаруашылығы іс-шараларын жүргізу, сондай-ақ оларды жүргізу тәртібі мен әдістерін айқындау;

- мемлекеттік орман қоры учаскелерінде күтілетін кесу учаскелерін, аралық кесу мөлшерін, негізгі ағаш кесудің жасын анықтау;

- мемлекеттік орман қоры учаскелерінде ормандарды молықтыру және орман өсіру, орман тұқымдарын өндіру, ормандарды күзету және қорғау, өзге де орман шаруашылығы іс-шараларының көлемін айқындау.

Өнеркәсіптік қауіпсіздікті қамтамасыз ету мақсатында геологиялық-геодезиялық және нивелирлеу пункттері мен белгілері Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің 2014 жылғы 30 желтоқсандағы № 352 "Тау-барлау жұмыстарын жүргізетін қауіпті өндірістік объектілерде өнеркәсіптік қауіпсіздік ережелерін бекіту туралы" бұйрығына сәйкес құрылды. Бұл келесі жұмыс барысында:

1) шахталар мен жерасты құрылыстарын салу кезінде жобаларды заттай нысанда ауыстырады, жобаларға сәйкес тау-кен жұмыстарының бағыттарын белгілейді және оларды қазу үшін маркшейдерлік қолдау жүргізеді, шахта көтергіш қондырғылардың геометриялық элементтерін, олардың орнатылуының және шахталардың біліктерінің дұрыстығын тексереді, маркшейдерлік құжаттаманы жасайды. ;

2) кен орындарын пайдалану кезінде жер үсті және шахта жұмыстарына шолу жасайды, шахталарға қажетті жоспарлық материалдарды жасайды, шахтада жұмыстардың бағыттарын белгілейді және жобалық бағыттардың, қималар мен беткейлердің сақталуын бақылайды, геологиялық қызметпен бірге қауіпті учаскелердің шекараларын белгілеу бойынша жобаларды жасайды. су, улы және жанғыш газдардың серпінділігі, оған сәйкес қауіпті аймақтарды анықтайды, қарастырады және графикалық геодезиялық құжаттамада қолданады, әзірлеуге қатысады қауіпті аудандарда және мониторлар олардың орындалуын операцияларды тау-кен кезінде су серпіліс және газдар алдын алу, яғни іс-шаралар.

Талданатын әкімшілік құқық бұзушылықтың объективтік жағы келесі объектілерді жою немесе бүлдіруде көрінетін әрекеттер жасауда көрінеді:

- жер асты суларын бақылау және режимдік ұнғымалар;

- су объектілеріндегі режимді, суды қорғау немесе су ресурстарын басқару белгілері

;

- орман қорындағы орман пайдалану немесе орман пайдалану белгілері;

- нүктелер мен белгілерді түсіру, түсіру және тегістеу

Аталған объектілерді өз мақсатын жоғалтқан және қалпына келтіруге жатпайтын, осыған байланысты өз мақсаты бойынша пайдалануға болмайтын жағдайға келтіруді жою деп түсіну керек.

Зақымдану көрсетілген объектілерді оның мақсатын айтарлықтай төмендететін жағдайға келтіруді болжайды, бұл ретте ол кейіннен жөндеу немесе қалпына келтіру жүргізілгеннен кейін ғана пайдаланылуы мүмкін.

Аталған объектілер толық жарамсыз күйге келтірілген немесе оларды пайдалануды қиындататын жағдайға келтірілген кезден бастап осы құқық бұзушылық аяқталды деп есептеледі.

Құқық бұзушылық субъектілері 16 жасқа толған жеке тұлғалар, сондай-ақ заңды тұлғалар бола алады.

Осы құқық бұзушылықтың субъективті жағы кінәнің қасақана түрімен сипатталады, яғни кінәлі адам өз әрекеттерінің құқыққа қарсы екендігін сезінеді, оның зиянды салдарын болжайды және олардың басталуын қалайды.

ҚР ӘҚБтК 712-бабына сәйкес ҚР ӘҚБтК 138-бабының 2-бөлігінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарау су қорын пайдалану және қорғау саласындағы уәкілетті органның құзыретіне жатады.

ҚР ӘҚБтК-нің 709-бабына сәйкес ӘҚБтК-нің 138-бабының 2-бөлігінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауды орман, балық және аңшылық шаруашылығы саласындағы уәкілетті органдар жүзеге асырады.

Орман, балық және аңшылық шаруашылығы саласындағы органдардың атынан әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және әкімшілік жазалар қолдануға құқығы бар:

1) Қазақстан Республикасының орман, балық және аңшылық шаруашылығы саласындағы уәкілетті органдары мен олардың аумақтық органдарының лауазымды адамдары;

2) Орман шаруашылығы мемлекеттік мекемелерінің басшылары, басшыларының орынбасарлары;

3) облыстық атқарушы органдардың орман және аңшылық шаруашылығы құрылымдық бөлімшелерінің лауазымды адамдары;

4) мемлекеттік мекеменің ұйымдық-құқықтық нысанында құрылған ерекше қорғалатын табиғи аумақтарды қорғау қызметтерінің басшылары, басшыларының орынбасарлары, бастықтары.

139-бап. Жер қойнауына мемлекеттік меншік құқығын бұзу

1. Жер қойнауын заңсыз пайдалану, жерасты суларын қоспағанда, жер қойнауына мемлекеттік меншік құқығын тікелей немесе жасырын нысанда бұзатын мәмілелер жасау, –

Жеке тұлғаларға – елу, лауазымды адамдарға, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне – бір жүз, орта кәсіпкерлік субъектілеріне – бір жүз елу, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне бес жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекеттер, –

әкімшілік құқық бұзушылық жасау салдарынан алынған мүлік, әкімшілік құқық бұзушылық жасау құралдары мен заттары тәркілене отырып, Жеке тұлғаларға – бір жүз, лауазымды адамдарға, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне – бір жүз елу, орта кәсіпкерлік субъектілеріне – екі жүз, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне жеті жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

ӘҚБтК-нің 139-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың қоғамдық қауіптілігі кінәлі жер қойнауын заңсыз пайдалана отырып, сондай-ақ тікелей немесе жасырын түрде мәмілелер жасай отырып, жер қойнауына мемлекеттік меншік құқығын бұзады және мүлік иесіне материалдық залал келтіреді.

Қазақстан Республикасы Конституциясының 6-бабында: "жер және оның қойнауы, су, өсімдік және жануарлар дүниесі, басқа да табиғи ресурстар мемлекет меншігінде болады.

Қазақстан Республикасының Конституциясына сәйкес жер қойнауы айрықша мемлекет меншігінде болады. Осының арқасында халық шаруашылығының барлық салаларын ел аумағында неғұрлым орынды орналастыру, жер қойнауын кешенді геологиялық зерттеу және олардың қорларын есепке алу жүргізіледі. Ол табиғатты қорғау қатынастарын дамытуға қолайлы жағдай жасайды.

Ерекшелік Қазақстан Республикасының Мемлекеттік шекарасы шегінде меншіктің осы түріне жатқызылған табиғи байлықтар тек мемлекетке тиесілі екендігін білдіреді. Олар азаматтық айналымнан алынады және оларды мүмкін емес заттар сатып алу-сату. Кәсіпорындар, ұйымдар, мекемелер мен азаматтар оларды пайдалану құқығымен алады. Табиғи ресурстарға мемлекеттік меншік құқығын тікелей немесе жасырын түрде бұзатын іс-әрекеттерге тыйым салынады.

Барлық жер қойнауын жер қойнауының пайдаланылатын және пайдаланылмайтын бөліктері кіретін бірыңғай мемлекеттік қор құрайды. Қордың бірлігі Қазақстан Республикасына олардың кімнің пайдаланылғанына қарамастан, барлық жер қойнауын иеленуге, пайдалануға және билік етуге мүмкіндік береді.

Игеру-жер қойнауын нақты иеленуді жүзеге асырудың заңды қамтамасыз етілген мүмкіндігі.

Пайдалану – топырақ қабатынан төмен, ал ол болмаған жағдайда-жер бетінен, су айдындары мен суағарлардың түбінен төмен орналасқан жер қабатының бөлігін

пайдалану құқығы. ҚР Жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы Кодексімен пайдалы қазбаларға, техногендік минералдық түзілімдерге, жер қойнауы кеңістіктеріне қатысты жер қойнауын пайдалану реттеледі.

Өкім - мемлекеттің Қазақстан Республикасының аумағындағы жер қойнауының заңды тағдырын айқындайтын заңды қамтамасыз етілген құқығы.

Алайда ҚР Жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы Кодексінде белгіленген тәртіппен, шарттар мен шектерде жеке және заңды тұлғалар жер қойнауын пайдалану құқығы болып табылатын белгілі бір мерзім ішінде кәсіпкерлік мақсатта бөлінген учаске шегінде өтеулі негізде жер қойнауын пайдалана алады.

Қолданыстағы заңнамамен реттелген және жер қойнауы түріндегі табиғи ресурстарға мемлекеттік меншік құқығын қамтамасыз етуге бағытталған қоғамдық қатынастар құқық бұзушылық объектісі болып табылады.

Өкімшілік құқық бұзушылықтың қаралатын құрамының мәні жер қойнауының белгілі бір кеңістіктік шекаралары бар геометриялық бөлігі деп танылатын, ҚР заңнамасына сәйкес пайдалануға берілетін жер қойнауы учаскесі болып табылады.

Құқықбұзушылықтың объективтік жағы - жер қойнауын пайдалану құқығын және мәмілелерді сатып алу, іске асыру және тоқтату процесінде туындайтын құқықтық қатынастарды реттейтін заңдарды бұзатын, жер қойнауына мемлекеттік меншік құқығын бұзатын тікелей және жасырын түрдегі әрекеттер.

Қазақстан Республикасының жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы кодексінің 20-бабына сәйкес жер қойнауын пайдалану құқығы жер қойнауын пайдалануға арналған лицензия негізінде туындайды және

жер қойнауын пайдалануға арналған келісімшарт.

Жер қойнауын пайдалануға арналған лицензия - бұл мемлекеттік орган беретін және оның иесіне жер қойнауын пайдалану жөніндегі операцияларды жүргізу үшін жер қойнауы учаскесінде онда көрсетілген жер қойнауын пайдалану құқығын беретін құжат

Жер қойнауын пайдалануға арналған келісім-шарт - бұл келісімшарт, оның мазмұны, жасалу, орындалу және тоқтатылу тәртібі ҚР Жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану кодексінде айқындалады.

Жер қойнауын пайдалану құқығы келесі жағдайларда сатып алынады:

- жер қойнауын пайдалану құқығын беру;
- азаматтық-құқықтық мәмілелер негізінде жер қойнауын пайдалану құқығын (жер қойнауын пайдалану құқығындағы үлес) беру;
- ауысу немесе мұрагерлікті қоспағанда, заңды тұлға қайта құрылған кезде жер қойнауын пайдалану құқығын құқықтық мирасқорға беру.

Қазақстан Республикасының Жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы кодексінің 21-бабына сәйкес тоқтатылды

лицензияның немесе жер қойнауын пайдалануға арналған келісімшарттың қолданылуының тоқтатылуымен.

Жер қойнауын пайдалануға арналған лицензияның қолданылуы келесі жағдайларда тоқтатылады:

- 1) ол берілген мерзім аяқталғанда;
- 2) егер лицензия негізінде туындайтын жер қойнауын пайдалану құқығы Қазақстан Республикасының азаматтық заңнамасына сәйкес жылжымайтын мүлік деп танылса, оның жалғыз иесінің қайтыс болуы (оның ішінде оны қайтыс болды деп жариялау);
- 3) лицензияны қайтарып алу немесе оның жарамсыз деп танылуы;
- 4) жер қойнауын пайдаланушының лицензия берілген жер қойнауы учаскесінен бас тартуы (Жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы Кодекстің 33-бабы).

Заңнамада лицензияның жарамсыз деп танылуы мүмкін жағдайлар да қарастырылған:

- 1) лицензия берген мемлекеттік органға оның лицензия беру туралы шешіміне әсер еткен көрінеу жалған ақпарат ұсынылғандығы анықталған кезде;
- 2) осы Кодексте белгіленген лицензияны беру тәртібін мемлекеттік органның сот шешімі бойынша мемлекеттік органның лауазымды тұлғасы мен өтініш беруші арасындағы зиянды келісім фактісі салдарынан лицензия беру туралы негізсіз шешіміне әкеп соқтырған;
- 3) заңды іс-әрекетке қабілетсіз деп танылған және ол берілген күні осындай тұлғаға лицензия беру;
- 4) егер лицензияны беру осы Кодексте көзделмеген немесе тыйым салынса (жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы Кодекстің 34-бабы).

Лицензияның жарамсыздығы ол заңды күшіне енген күннен бастап сот шешімімен танылады.

Жер қойнауын пайдалануға арналған келісімшарттың қолданылуы келесі жағдайларда тоқтатылады:

- 1) ол жасалған мерзім аяқталған кезде, оның ішінде:
 - барлау кезеңінің соңына дейін дайындық кезеңін немесе өндіріс кезеңін белгілеу қарастырылған келісімшартқа қосымша қарастырылған;
 - дайындық кезеңінің соңына дейін келісімшартқа өндіріс мерзімін белгілеуді көздейтін толықтыру қарастырылды;
- 2) келісімшарт бойынша жер қойнауын пайдалану құқығының жалғыз иесі болып табылатын адамның қайтыс болуы (оның ішінде оны қайтыс болды деп жариялау), егер мұндай жер қойнауын пайдалану құқығы Қазақстан Республикасының азаматтық заңнамасына сәйкес көшіп-қону деп танылса;
- 3) жер қойнауын пайдаланушы заңды тұлға таратылған;
- 4) шартты мерзімінен бұрын бұзу немесе оны жарамсыз деп тану;
- 5) тараптардың келісімі бойынша шартты бұзу;

6) Қазақстан Республикасы Үкіметінің Жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы кодекске сәйкес жер қойнауы учаскесін пайдалануға тыйым салатын шешім қабылдауы;

7) келісімшарт жасалған жер қойнауын пайдаланушының (жер қойнауын пайдаланушының) жер қойнауы учаскесінің барлық бөлімінен (барлық бөлімдерінен) бас тартуы (қайтарылуы) (жер қойнауы және жер пайдалану туралы Кодекстің 38-бабы)

Жер қойнауын пайдалануға арналған келісімшартты жарамсыз деп тануға негіз:

1) жер қойнауын пайдалану құқығына аукцион өткізілмеген деп танылған;

2) жер қойнауын пайдалануға арналған келісімшартта қолданыстағы заңдарда белгіленген міндетті шарттардың болмауы;

3) құзыретті органға оның осы тұлғамен жер қойнауын пайдалануға келісім-шарт жасасу туралы шешім қабылдауға әсер еткен көрінеу жалған ақпараттың берілгендігі;

4) Қазақстан Республикасының заңдарында көзделген өзге де негіздер.

Жер қойнауын пайдалануға арналған келісімшарт сот арқылы жарамсыз деп танылды (Жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы Кодекстің 39-бабы).

Жер қойнауына мемлекеттік меншік құқығын тікелей немесе жанама түрде бұзатын басқа да операциялар сатуға, сыйлыққа, кепілге, мұраға және т.б. байланысты кез-келген операцияларды білдіреді. Аталған мәмілелер олар жасалған сәттен бастап жарамсыз болып табылады.

Қылмыс жер учаскесіне мемлекеттік меншік құқығын бұзатын кез келген әрекет жасалған сәттен бастап аяқталған болып саналады.

16 жастан асқан жеке тұлғалар, сондай-ақ заңды тұлғалар қылмыстың субъектілері бола алады.

Бұл қылмыстың субъективті жағы кінәнің қасақана нысанымен сипатталады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 697-бабына сәйкес Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 139-бабының 1-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган қарайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және әкімшілік жаза қолдануға құқылы:

1) облыстардың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың мемлекеттік экологиялық инспекторлары және аға мемлекеттік экологиялық инспекторлары;

2) Қазақстан Республикасының мемлекеттік экологиялық инспекторлары;

3) Қазақстан Республикасының бас мемлекеттік экологиялық инспекторлары;

4) облыстардың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың бас мемлекеттік экологиялық инспекторлары;

5) Қазақстан Республикасының бас мемлекеттік экологиялық инспекторы және оның орынбасары.

Түсініктеме берілген баптың 2-бөлігі, квалификациялық сипаттама Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 139-бабының бірінші бөлігіне әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталанған құқық бұзушылықтың жасалуын анықтайды.

Міндетті түрде қосымша өндіріп алу түрі ретінде әкімшілік құқық бұзушылық нәтижесінде алынған, әкімшілік құқық бұзушылықтың объектілері мен объектілері тәркіленеді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 804-бабына сәйкес, соттар қараған әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 139-бабының 2-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамаларды қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органның уәкілетті лауазымды адамдары жасауға құқылы.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 684-бабына сәйкес мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 139-бабының 2-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және әкімшілік жаза қолдануға құқылы.

140-бап ҚР 2010.12.27 № 126-VI Заңымен алып тасталды.

141-бап. Суға мемлекеттік меншік құқығын бұзу

1. Су объектілерін заңсыз басып алу, оның ішінде сарқынды және басқа да суларды ағызу, заңсыз су пайдалану, су пайдалану құқығын беру, сондай-ақ суға мемлекеттік меншік құқығын тікелей немесе жасырын нысанда бұзатын басқа да мәмілелер жасау, –

Жеке тұлғаларға – отыз, лауазымды адамдарға, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға – қырық, орта кәсіпкерлік субъектілеріне – алпыс, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне екі жүз алпыс айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Лимиттерді бұза отырып су алу, рұқсат етілген көлемнен асып кету, су пайдаланудың белгіленген режимін сақтамау, гидротехникалық жұмыстарды заңсыз жүргізу, су объектілерінен өндірілген немесе бөлінген жер асты және жер үсті суларын ұтымсыз, мақсатсыз пайдалану, –

Жеке тұлғаларға-он, лауазымды адамдарға, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға-жиырма, орта кәсіпкерлік субъектілеріне – отыз, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне бір жүз жетпіс айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

ӘҚБтК-нің 141-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың қоғамдық қауіптілігі кінәлі су объектілерін басып алу, оның ішінде сарқынды және басқа да суларды ағызу, заңсыз су пайдалану, су пайдалану құқығын беру бойынша заңсыз іс-әрекеттер жасай отырып, сондай-ақ мәмілелер жасай отырып, тікелей немесе

жасырын нысанда, суға мемлекеттік меншік құқығын бұзады, қоршаған ортаға және мүлік иесіне залал келтіреді.

Қазақстан Республикасы Конституциясының 6-бабында: "жер және оның қойнауы, су, өсімдік және жануарлар дүниесі, басқа да табиғи ресурстар мемлекет меншігінде болады.

ҚР Су кодексіне сәйкес Қазақстан Республикасының су қоры ерекше мемлекеттік меншікте. Су қорын иелену, пайдалану және оған билік ету құқығын Қазақстан Республикасының Үкіметі жүзеге асырады. Сондықтан Қазақстан Республикасында су қорын басқару мемлекеттің меншік құқығы субъектісі ретінде құқынан, сондай-ақ мемлекеттік егемендіктің элементі ретінде олардың аумақтық үстемдігінен туындайтын функцияларды жүзеге асыру жөніндегі ҚР органдарының қызметі болып табылады.

Мемлекеттік меншік құқығын белгілеу сондай-ақ қолда бар су ресурстарын орынсыз, ұтымсыз пайдалану, олардың уақытынан бұрын сарқылуы және шамадан тыс ластануы жағдайларын алып тастау қажеттілігімен түсіндіріледі.

Су қатынастарын реттейтін Негізгі заңнамалық акт Қазақстан Республикасының Су кодексі болып табылады. Су заңнамасына сәйкес Қазақстан Республикасының су қоры мемлекеттік су кадастрына енгізілген немесе енгізуге жататын Қазақстан Республикасы аумағының шегіндегі барлық су объектілерінің жиынтығын қамтиды.

Алайда мемлекет жеке және заңды тұлғаларға Қазақстан Республикасының су заңнамасында белгіленген арнайы, оқшауланған немесе бірлесіп пайдалану тәртібімен су объектілерін пайдалану құқығын береді.

Су объектілері, су шаруашылығы құрылыстары мен су қорының жерлері түрінде табиғи ресурстарды пайдалану, су объектілеріне мемлекеттік меншік құқығын қамтамасыз ету және оларды қорғау жөніндегі қолданыстағы заңнамамен реттелген қоғамдық қатынастар құқық бұзушылық объектісі болып табылады.

Су объектілері шекарасы, көлемі және су режимі бар құрлық бетінің бедерлерінде және жер қойнауында судың шоғырлануы болып табылады. Олар: теңіздер, өзендер, оларға теңестірілген каналдар, көлдер, мұздықтар және басқа да жер үсті және жер асты су объектілері болып табылады.

Су шаруашылығы құрылыстары-су ресурстарын пайдалану мен қорғауды реттеу, сумен жабдықтау, су бұру және судың зиянды әсерін жою мақсатында жасанды құрылған гидротехникалық құрылыстар мен құрылғылар.

Су қорының жерлеріне:

- су объектілері (өзендер мен оларға теңестірілген каналдар, көлдер, су қоймалары, тоғандар және басқа да ішкі сулар, аумақтық сулар, мұздықтар, батпақтар) және су көздерінде орналасқан ағындарды реттеуге арналған су шаруашылығы құрылыстары;
- су объектілерінің су қорғау белдеулеріне бөлінген;
- ауыз сумен жабдықтау жүйелерінің санитарлық қорғау аймақтарына бөлінген.

Су объектілерін қорғау - су объектілерін сақтауға, қалпына келтіруге және молықтыруға, сондай-ақ судың зиянды әсерін болдырмауға бағытталған іс-шаралар.

Әкімшілік құқық бұзушылық құрамының мәні - су объектілері, су шаруашылығы құрылыстары және су қорының жерлері.

Қылмыстың объективтік жағы:

- су объектілерін заңсыз басып алу, ағынды суларды және басқа суларды төгу,
- суды заңсыз пайдалану,
- су пайдалану құқығын беру;
- суға мемлекеттік меншік құқығын тікелей немесе жанама түрде бұзатын өзге де мәмілелерді жасау.

Су объектілерін заңсыз алып қою уәкілетті мемлекеттік органның рұқсатынсыз су объектілерін пайдалану кезінде көрінеді.

Мемлекет жеке және заңды тұлғаларға су объектілерін пайдалану құқығын Қазақстан Республикасының су заңнамасында белгіленген арнайы, бөлек немесе бірлесіп пайдалану түрінде береді.

Арнайы су пайдалану деп тұрғындардың ауызсу және тұрмыстық қажеттіліктерін, ауыл, өнеркәсіп, энергетика, балық шаруашылығы мен көліктің су қажеттіліктерін, сондай-ақ өнеркәсіптік, тұрмыстық үйінділерді қанағаттандыру үшін су қоймасынан тікелей немесе алынбайтын жер үсті және жер асты су ресурстарын пайдалану кіреді. келесі құрылымдар мен техникалық құрылғыларды қолдана отырып, су бұру және басқа да ағынды сулар:

1) жер үсті және теңіз суларынан механикалық және ауырлықтағы суларды алуға арналған стационарлық, жылжымалы және қалқымалы құрылыстар;

2) өндірістік, тұрмыстық, коллекторлық-дренаждық, дауылдық және басқа да ағынды суларды жер үсті және теңіз суларына төгуге арналған дренаждық құрылыстар;

3) сарқынды суларды табиғи биологиялық тазартуға арналған жасанды су объектілеріне және рельефке тастауға арналған қондырғылар;

4) бөгеттер мен басқа да су өткізгіш және суды реттейтін құрылыстар (оның ішінде уақытша жабық құрылымдар);

5) гидроэлектростанциялар;

6) сумен жабдықтауға, ағынды суларды төгуге, сондай-ақ суды салқындатуға арналған жылу және атом электр станцияларының су объектілері;

7) суару, суару, суару-суару және дренаж жүйелері;

8) жер асты суларын алу үшін сорғы агрегаттарымен және басқа да суды көтеретін құралдармен жабдықталған су қабылдау қондырғылары, оның ішінде жер асты суларының жағдайына әсер ететін дренаж, құрғату және қоршаған ортаны қорғау шаралары өндірісі;

9) төгінділер мен басқа да суларды жер астына төгуге арналған төгілген құрылыстар (ұңғымалар, құдықтар, шахталар);

10) шахталардан, карьерлерден, шөгінділерден, карьерлерден алуға арналған пайдаланылып жатқан шахта жұмыстарының дренаждық құрылымдары;

11) өздігінен бұрғыланатын ұңғымалар, шахталық ұңғымалар, жерасты суларын алу үшін бұлақтар мен басқа да ұсақ құрылыстар, су деңгейін мәжбүрлеп төмендетпестен жұмыс жасау;

12) өнеркәсіптік, тұрмыстық, дренаждық және басқа да ағынды суларды, технологиялық ерітінділерді жер асты сулары мен тау жыныстарына төгуге арналған ұңғымалар мен ұңғымаларды сіңіру;

13) қатты пайдалы қазбалар кенорындарын өндіру кезінде көмірсутекті шикізатты игеру және жерасты шаймалау кезінде резервуар қысымын ұстап тұруға арналған айдау ұңғымалары;

14) судың жай-күйіне әсер ететін басқа да техникалық құрылыстар.

Суды арнайы пайдалануды жеке және заңды тұлғалар рұқсат негізінде, онда көрсетілген мақсаттарда ғана жүзеге асырады және басқалардың құқықтары мен заңды мүдделерін бұзбауға және қоршаған ортаға зиян келтірмеуге тиіс.

Заң шығарушы Су кодексінің 66-бабында бекітілген рұқсатты қажет етпейтін арнайы су пайдалану жағдайларын қарастырады.

Суды арнайы пайдалануға рұқсаттар талап етілмейді:

1) су қабылдайтын келесі құрылыстарды пайдалану: шахталық және құбырлы сүзгі ұңғымалары, сондай-ақ судың тартылуымен деңгейдің мәжбүрлеп төмендетілместен жұмыс істейтін құрылыстар барлық жағдайда орталықтандырылған сумен жабдықтау үшін пайдаланылмайтын бірінші сулы қабаттан тәулігіне елу текше метрден аспайды;

2) кемнің және оның технологиялық жабдықтарының жұмысын қамтамасыз ету үшін су айдындарынан теңіз кемелерімен суды алу;

3) қатты пайдалы қазбаларды барлау және (немесе) өндіру кезінде кездейсоқ алынған жер асты суларын (шахтаны, карьерді, шахта) алу (айдау).

Суды арнайы пайдалануға рұқсатты уәкілетті органның аймақтық органдары береді.

Арнайы су пайдаланудың келесі түрлеріне рұқсат беріледі:

1) қатты пайдалы қазбаларды, өнеркәсіптік, тұрмыстық, дренаждық, ағынды және басқа суларды барлау және (немесе) өндіру кезінде байқаусызда жиналған жер асты суларын (шахта, карьер, шахта) жер үсті су объектілеріне, жер қойнауына, су құрылыстарына немесе рельефке төгу ;

2) осы баптың 1-тармағында көрсетілген құрылыстарды немесе техникалық құрылыстарды қолдана отырып, жер асты суларын алу және (немесе) пайдалану күніне елу текше метр шегінен шығу;

3) осы баптың 1-тармағында көрсетілген құрылыстарды немесе техникалық құрылыстарды пайдалану арқылы жер үсті суларын алу және (немесе) пайдалану (бұдан әрі - жер үсті суларын алу және (немесе) пайдалану) (Су кодексінің 66-бабы).

Суды бөлек пайдалану құқығы жеке немесе заңды тұлғаға су объектілерін немесе оның бір бөлігін пайдалануға беру кезінде туындайды. Бөлек су пайдалануға арналған су объектілерінде жалпы су пайдалануға облыстардың (республикалық маңызы бар қаланың, астананың) жергілікті өкілді органдары белгілеген жағдайларда рұқсат етіледі (Су кодексінің 67-бабы).

Бірлескен су пайдалану құқығы су объектілерін немесе оның бір бөлігін бірнеше жеке және (немесе) заңды тұлғаларға пайдалануға беру кезінде туындайды. Бірлескен су пайдалану кезінде ең алдымен халықты ауыз сумен қамтамасыз етумен айналысатын суды пайдаланушылардың мүдделері, сондай-ақ төменгі суларды пайдаланушылардың мүдделері қанағаттандырылады (Су кодексінің 68-бабы).

Су объектілері жеке және заңды тұлғаларға құқылы:

- 1) бес жылға дейін қысқа мерзімді пайдалану;
- 2) бес жылдан қырық тоғыз жылға дейінгі ұзақ мерзімді пайдалану.

Ағынды суларды және басқа суларды ағызу. Ағынды сулар - адамның әрекеті нәтижесінде немесе ластанған жерде табиғи немесе жасанды су объектілеріне немесе рельефке шығарылатын су;

Ағынды суларды жер үсті су объектілеріне ағызуға қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті мемлекеттік орган және халықтың санитариялық-эпидемиологиялық салауаттылығы саласындағы уәкілетті орган белгілеген мөлшерде тазартылған жағдайда арнайы су пайдалануға рұқсаты болған кезде жол беріледі.

Ағынды суларды тазарту қондырғылары жоқ және тазарту қондырғылары жоқ, тазарту қондырғылары жоқ және сапа жағдайын нашарлататын және су объектілерін пайдалануға кедергі келтіретін объектілерді немесе ластаушы заттарды су объектілеріне басқа жолмен қабылдауды қамтамасыз етпейтін су объектілері су объектілерінің ластануына әкеледі. Егер бұл процестерді уәкілетті органдар бақыламаса, бұл әрекеттер қоршаған ортаға түзетілмейтін залал келтіруі мүмкін және рұқсат беру осындай бақылау әдістерінің бірі болып табылады (Су кодексінің 89-бабы)

Суды заңсыз пайдалану дегеніміз - су ресурстарын өз қажеттіліктерін және (немесе) жеке және заңды тұлғалардың коммерциялық мүдделерін қанағаттандыру үшін Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіпте пайдалану.

Суды пайдалану құқығын беру - бұл жеке және заңды тұлғалардың су пайдалану құқығын үшінші тұлғалардың пайдасына өз еркімен беруі. Суды пайдалану құқығын Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес беруге жол берілмейді.

Судың мемлекеттік меншік құқығын тікелей немесе жанама түрде бұзатын басқа да мәмілелер - бұл су объектілерін иеліктен шығаруға әкеп соқтыратын немесе әкелуі

мүмкін сатумен, кепілмен және басқа да мәмілелер. Бұл сулар Қазақстан Республикасының айрықша меншігінде екендігіне байланысты.

Қылмыс жер учаскесіне мемлекеттік меншік құқығын бұзатын кез келген әрекет жасалған сәттен бастап аяқталған болып саналады.

16 жастан асқан жеке тұлғалар, сондай-ақ заңды тұлғалар қылмыстың субъектілері бола алады.

Бұл қылмыстың субъективті жағы кінәнің қасақана нысанымен сипатталады.

Осы баптың 2-бөлігі әкімшілік құқық бұзушылық үшін жауаптылықты көздейді, оның объективті жағы келесі әрекеттерде көрініс табады:

- су алу лимитін бұзу,
- су алу кезінде рұқсат етілген су көлемінен асып кету,
- суды пайдалану режимдерінің сақталмауы;
- гидравликалық жұмыстарды заңсыз өндіру,
- су объектілерінен алынған немесе алынған жер асты және жер үсті суларын ұтымсыз, мақсатсыз пайдалану

Суды алу лимитін бұзу Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген рұқсат етілген мөлшерден асатын мөлшерде суды алуды білдіреді.

Суды алу кезінде судың рұқсат етілген көлемінен асып кетуі, суды жинаудың нақты көлемі Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген суды пайдалану шегінен асады дегенді білдіреді.

Суды пайдалану бойынша белгіленген режимдердің сақталмауы су объектілерін пайдалану кезінде арнайы су пайдалануға рұқсатта көрсетілген су ресурстарының көлемін ескермей немесе дұрыс есепке алмағанда көрінеді.

Су объектілерін пайдалану режимі суды алудың әртүрлі көлемдерін, сондай-ақ шаруашылық және экологиялық секторлардың қажеттіліктерін сумен қамтамасыз ету үшін іске асырылатын су объектілері мен ауыз сумен қамтамасыз ету көздерінің деңгейі мен шығындарын реттеу мақсатында бекітіледі.

Бассейнді және облысты (республикалық маңызы бар қала мен астана) суды пайдалану лимиттері, суды алудың және суды пайдаланудың рұқсат етілген көлемдерін Қазақстан Республикасының Үкіметі (Премьер-Министрдің немесе оның орынбасарының бұйрығы) белгілі бір мерзімге бекітеді.

Гидравликалық жұмыстардың заңсыз өндірісі - бұл қызмет түрімен айналысу құқығына рұқсатсыз гидротехникалық құрылыстарды салу мен ұстауға байланысты жұмыстарды орындау.

Су объектілерінен алынған немесе алынған жер асты сулары мен жер үсті суларын ұтымсыз, мақсатсыз пайдалану суды тұтынудың артуын, сарқынды суларды тазарту тиімділігінің төмендеуін, судың мақсатты пайдаланылуын өзгертуді білдіреді, бұл ресурстардың ысырап болуына және оны қорғау ережелерінің бұзылуына әкеледі.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 141-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың объективтік жағы неғұрлым кең екенін атап өткім келеді.

Әкімшілік құқық нормалары табиғатта бос болғандықтан және қарастырылатын қатынастар Қазақстан Республикасының Су кодексімен реттеледі, оның нормаларын талдау кезінде су қорын пайдалану және қорғау саласындағы бұзушылықтар мыналар деп болжау қажет:

1) су объектілерін заңсыз алып қою, суды рұқсатсыз пайдалану, су пайдалану құқығын беру, лимиттерді бұзып суды алу, гидравликалық жұмыстарды рұқсатсыз өндіру, су объектілерінен алынған немесе алынған жер асты және жер үсті суларын дұрыс пайдаланбау, су қорғау және су пайдалану белгілерін бұзу;

2) жер үсті және жер асты суларының, ластану және сарқылу, ауыз сумен қамтамасыз ету көздері, оларды ластауға, топырақтың су эрозиясына және басқа да зиянды құбылыстарға әкеп соқтыратын су жинау режимін бұзу;

3) сулардың ластануы мен бітелуіне немесе олардың зиянды әсеріне жол бермейтін құрылыстар мен құрылғыларсыз кәсіпорындар, коммуналдық және басқа объектілерді пайдалануға беру;

4) гидротехникалық, технологиялық, орман шаруашылығы, санитарлық және басқа да шараларды жүзеге асырмаса, судың ластануынан, бітелуінен және құлауынан, сондай-ақ су режимінің күйін жақсартудан;

5) су объектілері мен құрылғыларына, сондай-ақ өртке қарсы сумен жабдықтау жүйелеріне зақым келтіру;

6) су шаруашылығы құрылыстары мен құрылғыларын пайдалану ережелерін бұзу;

7) өзендер мен басқа да су объектілерінің жай-күйіне әсер ететін ғимараттарды, құрылыстарды және басқа объектілерді заңсыз салу;

8) суға арналған ұңғымаларды рұқсатсыз бұрғылау және жер асты суларын салу;

9) суларды бастапқы есепке алу және оларды пайдалану ережелерін бұзу;

10) мемлекеттік су кадастрының бухгалтерлік және есептік деректерін, су ресурстарын кешенді пайдалану мен қорғаудың схемаларын бұрмалау;

11) су ресурстарын оларды кешенді пайдалану, экология және су бөлу мүддесінде реттеуге кедергі келтіреді.

Көрсетілген әрекеттердің біреуін немесе олардың үйлесімін жасау кезінде, субъектінің әрекеттері, суды пайдалану құқығы Әкімшілік кодекстің 141-бабына сәйкес білілуі керек.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 708-бабына сәйкес Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 141-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді су қорын пайдалану және қорғау саласындағы уәкілетті орган қарайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және әкімшілік жаза қолдануға құқылы:

1) суды пайдалану мен қорғауды реттеу жөніндегі бас мемлекеттік инспектор және оның орынбасарлары, суды пайдалану мен қорғауды реттеудің бас мемлекеттік бассейндік (аумақтық) инспекторлары және олардың орынбасарлары;

2) суды пайдалану мен қорғауды реттеу жөніндегі аға мемлекеттік инспекторлар;

3) суды пайдалану мен қорғауды реттеу жөніндегі мемлекеттік инспекторлар.

142-бап. Ормандарға мемлекеттік меншік құқығын бұзу

Орман қоры учаскелерін сатып алу-сату, сыйға тарту, кепілге беру, заңсыз басып алу және айырбастау, сондай-ақ ормандарға мемлекеттік меншік құқығын бұзатын орман пайдалану құқығын заңсыз беру, -

жеке тұлғаларға - жиырма, лауазымды адамдарға - жиырма бес, шағын кәсіпкерлік субъектілері немесе коммерциялық емес ұйымдар үшін - жетпіс, орта бизнес үшін - жүз елу, ірі бизнес үшін - бес жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады. көрсеткіштері.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 142-бабы бойынша әкімшілік құқық бұзушылықтың қоғамдық қауіптілігі мынада: қылмыскер заңсыз әрекеттерді жасай отырып, орман қоры учаскелерін сатып алу, сату, сыйға тарту, кепілге беру, орман қоры учаскелерін заңсыз иемдену және айырбастау, сондай-ақ орман пайдалану құқығын заңсыз беру, мемлекеттің құқықтарын бұзады. жеке меншік орман иелену, иесіне материалдық залал және экологиялық жүйеге айтарлықтай зиян келтіру.

Қазақстан Республикасы Конституциясының 6-бабында: "Жер және оның қойнауы, су, өсімдіктер мен жануарлар дүниесі, басқа да табиғи ресурстар мемлекет меншігінде.

Алайда, мемлекет жер заңнамасына сәйкес жеке орман иеленушілердің жеке орман қоры учаскелерін иелену, пайдалану және билік ету құқығын жүзеге асыруды қамтамасыз етеді.

Қылмыстың объектісі - қолданыстағы заңмен реттелетін және орман қоры түрінде табиғи ресурстарға мемлекеттік және жеке меншік құқығын және оны қорғауға бағытталған қоғамдық қатынастар.

Орман құқығы қатынастарының объектісі - Қазақстан Республикасының орман қоры, оның ішінде орман қорының жерлері, орман ресурстары және ормандардың пайдалы қасиеттері.

Орман - бұл орманды және бұталы өсімдіктер мен жабайы табиғаттың басқа компоненттерінің жиынтығына негізделген, қоршаған ортамен өзара әрекеттесетін және маңызды экологиялық, экономикалық және әлеуметтік маңызы бар белгілі бір аймақта қалыптасатын табиғи кешен.

Қазақстан Республикасының орман қоры Қазақстан Республикасының аумағында орналасқан барлық ормандармен, сондай-ақ орман қорының жерлері, орман

өсімдіктерімен жабылмаған, бірақ орман шаруашылығының қажеттіліктері үшін құрылған жерлерден құралады. Орман қоры мемлекеттік және жеке орман қорларынан тұрады.

Мемлекеттік орман қорына:

1) ерекше қорғалатын табиғи аумақтардағы табиғи және жасанды шығу ормандары (орман және орман емес жерлерді қоса алғанда);

2) табиғи және жасанды ормандар, сондай-ақ орман шаруашылығының қажеттіліктері үшін мемлекеттік орман қоры учаскелерінде орман өсімдіктерімен жабылмайтын жер учаскелері;

3) ені он метр немесе одан көп, аумағы 0,05 гектардан асатын темір жолдар мен халықаралық және республикалық маңызы бар жалпыға ортақ пайдаланылатын автомобиль жолдарының, каналдардың, магистральдық құбырлардың және басқа да желілік құрылыстардың оң жағындағы қорғаныш екпелері.

Жеке орман қоры Қазақстан Республикасының Жер кодексіне сәйкес орман өсіру мақсатына арналған жеке меншікке немесе ұзақ мерзімді жер пайдалануға берілген жерлерге жеке және мемлекеттік емес заңды тұлғалардың қаражаты есебінен құрылған қорларды қамтиды:

1) жасанды екпелер;

2) тұқымдық және (немесе) вегетативті құралдармен туындайтын табиғи шығу екпелері;

3) жеке орман питомниктері;

4) арнайы мақсаттағы екпелер;

5) агроөнеркәсіптік екпелер;

6) жеке меншіктегі шаруашылық жолдарының учаскесіндегі қорғаныш екпелері.

Орман қорына жатпайды:

1) мемлекеттік орман қоры жерлерінен тыс орналасқан, ауданы 0,05 га-дан кем жеке ағаштар мен ағаштар топтары, ауылшаруашылық жерлердегі бұталар;

2) қалалық ормандарды қоспағанда, елді мекендер шекараларын көгалдандыру;

3) үй учаскелеріндегі ағаштар мен бұталар, саяжайлар мен бақша учаскелері (Орман кодексінің 8-бабы).

Орман ресурстары орман қорында орналасқан, жинақталған және өндірілген ағаш, сағыз және ағаш шырындары, ұсақ ағаш ресурстары, жабайы жемістер, жаңғақтар, саңырауқұлақтар, жидектер, дәрілік өсімдіктер мен техникалық шикізаттар, өсімдіктер мен жануарлардан алынатын басқа да өнімдерден тұрады.

Орманның пайдалы қасиеттеріне оның өсіп келе жатқан күйінде өзіне тән экологиялық және әлеуметтік маңызы бар функциялары кіреді (оттегі эволюциясы, көмірқышқыл газын сіңіру, топырақты су мен жел эрозиясынан қорғау, жер бетіндегі ағынды жер қойнауына айналдыру, бальнеологиялық және климатты реттейтін қасиеттер (Орман кодексінің 9-бабы).

Қылмыстың объективтік жағы:

- сату, сыйлық, орман қоры учаскелерін кепілге қою
- орман қоры учаскелерін заңсыз басып алу және айырбастау,
- орман пайдалану құқығын заңсыз беру.

Орман иелену - Қазақстан Республикасының Үкіметі мемлекеттік орман иеленушілерге орман және орман шаруашылығын жүргізуге, ерекше қорғалатын табиғи аумақтардың жұмыс істеуіне берілетін мемлекеттік орман қорының бөліктерін иелену және пайдалану құқығы, сондай-ақ белгіленген тәртіппен жеке орман иелеріне берілген жеке орман қорын иелену, пайдалану және билік ету құқығы. Орман кодексі.

Сатып алу-сату шарты бойынша бір тарап (сатушы) мүлікті (тауарларды) меншікке, шаруашылық басқаруға немесе жедел басқаруға екінші тарапқа (сатып алушыға) беруге міндеттенеді, ал сатып алушы бұл мүлікті (тауарларды) қабылдауға және ол үшін белгілі бір соманы (бағаны) төлеуге міндеттенеді (мақала Азаматтық кодекстің 406-бабы).

Сыйлық туралы келісім бойынша бір тарап (донор) басқа тарапқа (жасаушыға) затты немесе мүлікті оған немесе үшінші тұлғаға беруге уәде етеді немесе оны үшінші тұлға алдындағы мүліктік міндеттемелерінен босатады немесе босатады. (Азаматтық кодекстің 506-бабы))

Міндеттеменің орындалуын қамтамасыз ету әдісі кепіл ретінде танылады, оған сәйкес несие беруші (кепіл ұстаушы), егер борышкер кепілмен қамтамасыз етілген міндеттемелерді орындамаса, кепілге қойылған мүліктің құнынан негізінен осы мүлікті (кепіл беруші) иеленген тұлғаның басқа кредиторларына қанағаттануға, белгіленген жеңілдіктер алуға құқылы. Азаматтық кодекс (Азаматтық кодекстің 299-бабы).

Орман қоры учаскелерін сату, сыйға тарту, кепіл түріндегі Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 142-бабында көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы осы әрекеттер мемлекеттік орман қорының учаскелеріне қатысты жасалған кезде ғана қалыптасады.

Мемлекеттің орман қоры учаскелеріне қатысты осы мәмілелерді жасауға рұқсат етіледі. Орман құқықтарын жүзеге асырудың ерекшеліктері орман пайдалану мақсаттарымен де анықталады.

Орман қоры учаскелерін заңсыз басып алу және айырбастау дегеніміз - мемлекеттік орман қоры учаскелерін тиісті шешімсіз және жеке орман қорының учаскелерін орман иесінің рұқсатынсыз алып кетуді білдіреді.

Орман пайдалану құқығын беру - жеке және заңды тұлғалардың орман пайдалану құқығын үшінші тұлғалардың пайдасына өз еркімен беруі болып табылады. Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес орман пайдалану құқығын басқаға беруге жол берілмейді.

Аталған іс-шаралар бірге және бөлек қабылданған әкімшілік құқық бұзушылықтың объективті жағын құрайды.

Қылмыс объективті тараптың бір іс-әрекетін жасаған немесе олардың бірлескен сәтінен бастап аяқталған болып саналады.

16 жастан асқан жеке тұлғалар, сондай-ақ заңды тұлғалар қылмыстың субъектілері бола алады.

Бұл қылмыстың субъективті жағы кінәнің қасақана нысанымен сипатталады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 709-бабына сәйкес, әкімшілік құқық бұзушылықтар және орман шаруашылығы саласындағы уәкілетті органдардың атынан Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 142-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық жасағаны үшін әкімшілік жаза қолдану Қазақстан Республикасының орман, балық аулау және аң аулау саласындағы уәкілетті органдарының лауазымды адамдарына және олардың аумақтық органдарына құқылы.

143-бап. Жануарлар мен өсімдіктер әлеміне мемлекеттік меншік құқығын бұзу

1. Жануарлар дүниесі объектілерін пайдалану құқығын заңсыз беру, сондай-ақ жануарлар әлеміне мемлекеттік меншік құқығын тікелей немесе жанама түрде бұзатын өзге де мәмілелер, сондай-ақ жануарлар дүниесі объектілерін қорықтарда және басқа ерекше қорғалатын табиғи аумақтарда заңсыз пайдалану, пайдалану талап етіледі. рұқсат алу -

жеке тұлғаларға - он, лауазымды адамдарға - жиырма бес, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға - жетпіске, орта бизнеске - жүз елу мөлшерінде, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне - бес жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады. көрсеткіштері.

2. Өсімдіктер дүниесі объектілерін пайдалану құқығын заңсыз беру, сондай-ақ өсімдіктер дүниесіне мемлекеттік меншік құқығын тікелей немесе жанама түрде бұзатын өзге де мәмілелер, сондай-ақ пайдалануға рұқсат алу қажет өсімдіктер дүниесі объектілерін заңсыз пайдалану, -

жеке тұлғаларға - он, шенеуніктерден - жиырма, шағын бизнес субъектілері немесе коммерциялық емес ұйымдар үшін - елу мөлшерінде, орта бизнес үшін - жүз, ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін - үш жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 143-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың қоғамдық қауіптілігі - жануарлар әлемінің объектілерін пайдалану құқығын заңсыз берген, басқа да мәмілелер жасаған, жануарлар әлеміне мемлекеттік меншік құқығын тікелей немесе жанама түрде бұзған, сондай-ақ жануарлар әлемінің объектілерін заңсыз пайдаланған. пайдалануға рұқсат алуды талап ететін қорықтарда және басқа ерекше қорғалатын табиғи аумақтарда жануарларға мемлекеттік меншік құқығына қол сұғу Жануарлар дүниесін ші бейбітшілік пен қорғау, өсімін молайту және пайдалану.

Қазақстан Республикасы Конституциясының 6-бабында: "Жер және оның қойнауы, су, өсімдіктер мен жануарлар дүниесі, басқа да табиғи ресурстар мемлекет меншігінде.

Жануарлар дүниесі табиғи ортаның ажырамас бөлігі болып табылады және экологиялық жүйенің ажырамас буыны, табиғи заттар мен циклдің құрамдас бөлігі болып табылады, табиғи қауымдастықтардың қызметіне, топырақтың құрылымы мен табиғи құнарлылығына, өсімдік жамылғысының қалыптасуына, судың биологиялық қасиеттері мен қоршаған орта сапасына әсер етеді. жалпы табиғи орта.

Қылмыстың объектісі - қолданыстағы заңмен реттелетін және жануарлар әлеміне мемлекеттік меншік құқығын, оны пайдалану, қорғау, өсіру және пайдалану құқығын қамтамасыз етуге бағытталған қоғамдық қатынастар.

Жануарлар дүниесін объективті мағынада пайдалану құқығы - бұл адамның экологиялық, экономикалық, мәдени, денсаулық, моральдық және эстетикалық қажеттіліктерін қанағаттандыру үшін жануарлар әлемі объектілерін өмір сүру орындарынан шығару немесе олардың пайдалы қасиеттері мен жануарлар қалдықтарын шығару процедураларын қамтамасыз ету тәртібі мен жағдайларын қарастыратын құқықтық нормалар жүйесі. сонымен қатар жануарлар әлемін пайдаланушылардың құқықтары мен міндеттері.

Жануарлар дүниесін субъективті мағынада пайдалану құқығы - бұл жануарлар әлемін нақты пайдаланушының құқықтары мен міндеттерінің жиынтығы.

Заң шығарушының жануарлар әлемін пайдалану құқығы 2004 жылғы 9 шілдедегі "Жануарлар дүниесін қорғау, өсімін молайту және пайдалану туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 1-бабында жануарлар әлемінің объектілерін, олардың пайдалы қасиеттерін тіршілік ету ортасынан алу немесе алып тастау ретінде берілген.

Жануарлар әлемі - бұл Қазақстан Республикасының аумағында тұрақты немесе уақытша тұратын жануарлардың, сондай-ақ континенттік қайраңның және Қазақстан Республикасының айрықша экономикалық аймағының табиғи ресурстарымен байланысты жануарлардың жиынтығы (аталған Заңның 1-бабы).

Құқық бұзушылықтың нысаны - құрлықта, суда, атмосферада және топырақта табиғи еркіндік күйінде тұрған жабайы жануарлар (сүтқоректілер, құстар, бауырымен жорғалаушылар, қосмекенділер, балықтар, моллюскалар, жәндіктер және басқалар).

Қылмыстың объективтік жағы:

- жануарлар дүниесін пайдалану құқығын заңсыз беру
- жануарлар әлеміне мемлекеттік меншік құқығын тікелей немесе жанама түрде бұзатын өзге де мәмілелер жасау;
- қорықтарда және басқа ерекше қорғалатын табиғи аумақтарда жануарлар дүниесін заңсыз пайдалану, пайдалануға рұқсат қажет.

Жануарлар дүниесін пайдалану жалпы және арнайы пайдалану тәртібімен жүзеге асырылады.

Жануарлар әлеміне ортақ пайдалану жануарлар әлемінің объектілерін, сондай-ақ олардың пайдалы қасиеттерін тіршілік ету ортасынан шығармай пайдалануды қамтиды. Жануарлар әлемін жалпы пайдалану тәртібінде жануарлар дүниесінің пайдалы қасиеттерін пайдалану, сондай-ақ жануарлар объектілерін Қазақстан Республикасының заңнамалық актілерінде тыйым салынбаған ғылыми, мәдени, білім беру, эстетикалық және өзге де мақсаттарда пайдалану жүзеге асырылады.

Жануарлар әлемін арнайы пайдалану тіршілік ету ортасын қоспағанда, жануарлар әлемі объектілері мен олардың тіршілік әрекетінің өнімдерін пайдалануды қамтиды.

Жануарлар дүниесін пайдалану құқығын беру жеке және заңды тұлғалардың жануарлар әлемін пайдалану құқығын үшінші тұлғалардың пайдасына өз еркімен беруі болып табылады. Қазақстан Республикасының заңдары жануарлар дүниесін пайдалану құқығын беруге тыйым салады.

Жануарлар әлеміне мемлекеттік меншік құқығын тікелей немесе жанама түрде бұзатын мәмілелер үшін осы бапқа сәйкес әкімшілік жауапкершілік те қарастырылған.

Қорықтарда және басқа ерекше қорғалатын табиғи аумақтарда жануарлар дүниесін заңсыз пайдалану, пайдалануға рұқсат алу қажет.

Ерекше қорғалатын табиғи аумақ - бұл ерекше қорғалатын режимі бар табиғи кешендер мен мемлекеттік табиғи-қорық қорының объектілері бар жер, су объектілері және олардың үстіндегі әуе кеңістігі.

Қорық - бұл қорғалатын және ғылыми мекеме мәртебесі бар ерекше қорғалатын табиғи аумақ, оның мақсаты табиғи процестер мен құбылыстардың табиғи бағытын, өсімдіктер мен жануарлар әлемінің объектілерін, өсімдіктер мен жануарлардың жекелеген түрлері мен қауымдастықтарын, типтік және ерекше экологиялық жүйелерді сақтау және зерттеу болып табылады. және оларды қалпына келтіру.

Қазақстан Республикасының аумағында жануарлар әлемін пайдаланудың келесі түрлеріне жол беріледі:

- аң аулау;
- балық шаруашылығы, оның ішінде су омыртқасыздары мен теңіз сүтқоректілері;
 - аңшылық және балық аулау объектілерімен байланысты емес жануарларды шаруашылық мақсатта пайдалану;
 - жануарларды ғылыми, мәдени, ағартушылық, тәрбиелік және эстетикалық мақсаттарда пайдалану; - жануарлардың пайдалы қасиеттері мен қалдықтарын пайдалану.

Жануарлар әлемін пайдаланудың жоғарыда аталған түрлерін пайдалану құқығын жүзеге асыру үшін рұқсат қажет.

Аң аулау және балық аулау Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрінің 2015 жылғы 27 ақпандағы № 18-03 / 157 бұйрығымен бекітілген Аң аулау

ережелерімен, қолданыстағы бұйрықпен бекітілген балық аулау ережелерімен реттеледі. Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрінің 27.02.2015 № 18-04 / 148).

Жануарлар дүниесі объектілерін, олардың бөліктері мен дериваттарын пайдалануға шектеулер мен тыйым салулар, оларды пайдалану орны мен мерзімдерін белгілеу Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрлігі Орман шаруашылығы және жануарлар дүниесі комитеті төрағасының міндетін атқарушы 2015 жылғы 24 шілдедегі № 190 бұйрығымен реттеледі.

Қорықтарда және басқа ерекше қорғалатын табиғи аумақтарда жануарлар әлемі объектілерін пайдалануға заңмен белгіленген ережелердің бұзылуы қаралған әкімшілік құқық бұзушылықтың объективті жағын құрайды.

Қылмыс аталған жануарлардың әлеміне мемлекеттік меншік құқығын бұзатын кез-келген әрекеттерді жеке-жеке немесе жиынтықта жасаған кезден бастап аяқталды деп саналады.

14 жастан асқан жеке тұлғалар, сондай-ақ заңды тұлғалар қылмыстың субъектілері бола алады.

Бұл қылмыстың субъективті жағы кінәнің қасақана нысанымен сипатталады.

Түсіндірілген мақаланың 2-бөлігінде осы баптың бірінші бөлігінде көрсетілген, бірақ өсімдік әлеміне қатысты ұқсас әрекеттерді жасаған үшін әкімшілік жауапкершілік қарастырылған.

ҚР Экологиялық кодексі өсімдіктер әлемін құқықтық қорғаудың тәуелсіз объектісі ретінде анықтайды.

Флора саласындағы қатынастардың объектілері:

а) өсетін өсімдіктер, мүк, қыналар, саңырауқұлақтар, балдырлар және олар өсетін табиғи ортада қалыптасқан немесе олардың генетикалық қорын сақтау мақсатында мәдениетте қамтылған қауымдастықтар;

б) табиғи өсу орындарында немесе олардың генетикалық қорын сақтау және өсіру мақсатында мәдениет жағдайында өсірілетін өсімдіктер, мүк, қынапшақтар, саңырауқұлақтар және олардың бөліктері;

в) өсімдіктер дүниесінің объектілерінің туындылары (туынды);

г) табиғи флораның тірі және гербарий коллекциясы;

д) өсімдіктер әлемі объектілерінің өсу ортасы;

е) өсімдік әлемінің объектілерін пайдалану құқығы.

14 жастан асқан жеке тұлғалар, сондай-ақ заңды тұлғалар қылмыстың субъектілері бола алады.

Бұл қылмыстың субъективті жағы кінәнің қасақана нысанымен сипатталады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 709-бабына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылықтар жасалды және әкімшілік құқық бұзушылық жасағаны үшін балық аулау және аң аулау саласындағы органдардың атынан Әкімшілік құқық бұзушылық туралы

кодекстің 143-бабына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық жасағандар Қазақстан Республикасының орман, балық аулау және аңшылық шаруашылығы саласындағы уәкілетті органдардың лауазымды адамдарына және олардың аумақтық органдарына құқылы. ұйымда құрылған ерекше қорғалатын табиғи аумақтардың басшылары, орынбасарлары, күзет қызметінің басшылары мемлекеттік мекеме ұйымдық-құқықтық нысанында туралы.

144-бөлім. Энергияны немесе суды заңсыз қосу, пайдалану

1. Электр және (немесе) жылу энергиясын заңсыз қосу, пайдалану -

жеке тұлғаларға - жиырма, лауазымды адамдарға - елу, шағын бизнес немесе коммерциялық емес ұйымдар үшін - жетпіс бес, орта бизнес үшін - жүз, ірі бизнес үшін - үш жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады. .

2. Сумен жабдықтау желілерінен суды заңсыз қосу, пайдалану, сондай-ақ кәріз желілеріне заңсыз қосылу -

жеке тұлғаларға - отыз, лауазымды адамдарға - алпыс, шағын бизнес немесе коммерциялық емес ұйымдар үшін - жүз, орта бизнес үшін - жүз елу, ірі бизнес үшін - үш жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады. көрсеткіштері.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекстің 144-бабына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылықтың қоғамдық қауіптілігі электр, жылу энергиясын заңсыз қосатын және пайдаланатын, сондай-ақ сумен жабдықтау желілерінен суды қосатын және пайдаланатын, сондай-ақ кәріз желілеріне қосылатын құқық бұзушы меншік иесіне де материалдық залал келтіретіндігінде. және осы меншікке ие басқа иесіне.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігі электр және (немесе) жылу энергиясын заңсыз қосу, пайдалану туралы айтылған.

Қылмыстың объектісі болып электр және (немесе) жылу энергиясы түріндегі мүлікке иелік ету, билік ету және пайдалану нәтижесінде туындайтын әлеуметтік-құқықтық қатынастар табылады.

Кінәлі адам электр және (немесе) жылу энергиясының меншік иесінің, басқа заңды иесінің құқықтарына қол сұғады.

Қазақстан Республикасының Конституциясы 6-бапта мемлекеттік және жеке меншік Қазақстан Республикасында танылады және бірдей қорғалады деп белгіленген. Меншік міндеттейді, оны пайдалану сонымен бірге қоғам игілігіне қызмет етуі керек. Меншіктің субъектілері мен объектілері, меншік иелерінің оларды жүзеге асырудың көлемі мен көлемі, оларды қорғаудың кепілдіктері заңмен белгіленеді. Жер және оның жер қойнауы, су, флора мен фауна, басқа да табиғи ресурстар мемлекет меншігінде.

Энергетикалық және жылу энергиясын қорғау саласындағы заңнама Қазақстан Республикасының 1999 жылғы 1 шілдедегі Азаматтық кодексіне, "Электр энергетикасы туралы" Қазақстан Республикасының 2004 жылғы 9 шілдедегі Заңына және электр

және жылу энергиясын өндіру, беру және тұтыну процесінде туындайтын қоғамдық қатынастарды реттейтін өзге де нормативтік құқықтық актілерге негізделеді.

Осы Заңның 14-бабына сәйкес Қазақстан Республикасында энергиямен жабдықтау электр және жылу энергиясы нарықтарының жұмыс істеуі жағдайында жүзеге асырылады. Электр және жылу энергиясы - бұл нарықтағы тауарлар.

Электр энергиясының нарығы екі деңгейден тұрады: электр энергиясының көтерме және бөлшек нарықтары, жылу энергиясының нарығы бір деңгейден - бөлшек сауда нарығынан тұрады.

Электр немесе жылу энергиясын нарықта өндіру, беру және тұтырудан туындайтын қатынастар электр энергетикасы саласында тиісті келісімдермен реттеледі.

Қазақстан Республикасы Азаматтық кодексінің 482-бабының 2-тармағына сәйкес энергиямен жабдықтау туралы келісім жария болып табылады, энергия үнемдейтін ұйым мен абонент арасында энергиямен жабдықтау туралы жеке келісім жасалуы мүмкін, оның шарттары қоғамдық келісімнің талаптарына сәйкес келуі керек.

Аталған Заңның 18-бабына сәйкес бөлшек сауда нарығында электр және жылу энергиясын сату және сатып алу тұтынушылар энергиямен жабдықтаушы ұйымдармен жасасқан энергиямен жабдықтау туралы келісім негізінде жүзеге асырылады.

Бұл ретте энергиямен жабдықтаушы ұйымдар тұтынылған электр энергиясының көлеміне байланысты (жеке тұлғалар үшін) сараланған тарифтер бойынша тұтынушыларға электр энергиясын сатудан (сатудан) бас тартуға құқылы емес.

Энергиямен жабдықтаушы ұйымдар жылу энергиясын тұтынушыларға жылу есептегіштердің болуына немесе болмауына байланысты сараланған тарифтер бойынша сатудан бас тартуға құқылы емес.

Энергиямен жабдықтаушы ұйымдар пайдаланылған электр энергиясына ақы төлеу бойынша берешек болған кезде тұтынушыға жылу энергиясын беруді тоқтатуға құқылы емес.

Энергиямен жабдықтаушы ұйымдар пайдаланылған жылу энергиясына ақы төлеу бойынша берешек болған кезде тұтынушыға электр энергиясын беруді тоқтатуға құқылы емес.

Электрмен жабдықтаушы ұйымдар тұтынушылардың келесі топтары үшін электрмен жабдықтаудың типтік шарттарын жасайды:

- 1) тұрмыстық тұтынушыларды электрмен жабдықтауға арналған шарт;
- 2) электр энергиясын тұрмыстық қажеттіліктер үшін пайдаланбайтын тұтынушыларды электрмен жабдықтауға арналған шарттың;
- 3) мемлекеттік бюджеттен қаржыландырылатын заңды тұлғаларды электрмен жабдықтау туралы үлгі шарт.

Бөлшек сауда нарығында энергиямен жабдықтаушы және энергия беруші ұйымдармен жасалған келісім-шарттар электр және жылу энергиясының бөлшек сауда нарығының барлық қатысушылары үшін бірдей жағдайларды қамтамасыз етуі қажет.

Энергиямен жабдықтаушы ұйымдар жеткізетін электр энергиясын жеткізудің бағалары мен шарттары тараптардың келісімі бойынша, энергия беруші ұйымның тарифін ескере отырып, сатып алу-сату шартына сәйкес белгіленеді.

Тұтынушылардың электр энергиясын тұтынуы үшін төлем энергиямен жабдықтаушы ұйым коммерциялық есепке алу аспаптарының нақты көрсеткіштері негізінде шығарылған төлем құжатына сәйкес, ал есепке алу әдісі болмаған немесе уақытша бұзылған кезде, коммерциялық энергияны есепке алудың автоматтандырылған жүйесін қолданған жағдайларды қоспағанда, есептеу жолымен жүзеге асырылады.

Электр энергиясын аймақтық электр желілері арқылы беру энергиямен жабдықтаушы ұйым немесе тұтынушы уәкілетті орган белгілеген стандартты нысанда энергиямен жабдықтаушы ұйым немесе тұтынушы өңірлік электр желісі компаниясымен жасасқан электр энергиясын беру қызметтерін ұсыну туралы келісім негізінде жүзеге асырылады.

Электр энергиясын жеткізушілер мен тұтынушылар арасындағы энергиямен жабдықтау туралы келісім жария болып табылады.

Электр және жылу желілеріне қосылу және рұқсат алу тәртібін бұзу әкімшілік жауапкершілікке әкеп соғады.

Талданған әкімшілік құқық бұзушылықтың іс-әрекеттер жасауда көрінеді және кінәлі адамның қасақана (тиісті рұқсаттар (лицензиялар) болмаған кезде, меншік иесінің рұқсатынсыз, энергиямен және жылумен жабдықтау туралы келісім жасамай):

- электр желілеріне, жылу жүйелеріне қосылады;
- есепке алынбаған электр, жылу энергиясын пайдаланады (яғни, өлшеу құралдарын айналып өту арқылы).

Бұл құқық бұзушылық электр және жылу энергиясын қосу және (немесе) пайдалану сәтінен бастап аяқталған деп саналады.

16 жастан асқан жеке тұлғалар, сондай-ақ заңды тұлғалар қылмыстың субъектілері бола алады.

Бұл қылмыстың субъективті жағы тек тікелей ниет пен өзімшілдік мақсатымен сипатталады, яғни. кінәлі адам өзінің әрекеттерінің заңсыздығын біледі, оның зиянды салдарын болжайды және олардың пайда болуын тілейді. Сонымен бірге, кінәлі адам ешқандай құқығынсыз басқа адамдардың мүлкін электр және (немесе) жылу энергиясы түрінде заңсыз иемденіп, сол арқылы өзіне немесе үшінші тұлғаларға заңсыз пайда алу мақсатында иесіне материалдық шығын келтіретінін түсінеді.

Түсініктеме берілген баптың 2-бөлігі заңсыз қосылу, сумен жабдықтау желілеріндегі суды пайдалану, сондай-ақ кәріз желілеріне заңсыз қосылу туралы.

Құқық бұзушылықтың нысаны - су, су немесе кәріз желілері түрінде мүлікке иелік ету, билік ету және пайдалану нәтижесінде туындайтын құқықтық қатынастар.

Қазақстан Республикасының су заңнамасы 2003 жылғы 9 шілдедегі Қазақстан Республикасының Су кодексіне және су қорын пайдалану және қорғау, су қорын басқару және су шаруашылығы жүйелерін басқару, сумен жабдықтау және су бұру, бөгеттердің қауіпсіздігі, ирригациялық және дренаждық жұмыстар, сондай-ақ қоғамдық қатынастарды реттейтін өзге де нормативтік құқықтық актілерге негізделеді. басқа да су қатынастары.

Қазақстан Республикасы Су кодексінің 8-бабына сәйкес су қоры мемлекет меншігінде болады.

Сумен жабдықтау желілерінен су астына елді мекендердің ауыз сумен жабдықтау жүйесі жатады.

Су кодексінің 1-бабының 7-1-тармағына сәйкес, елді мекендерді ауыз сумен жабдықтау жүйесі тұтынушыларды ауыз сумен қамтамасыз ету үшін су қабылдау, су тазарту құрылыстары, таза су ыдыстары, су сору станциялары мен желілерді біріктіретін өзара байланысты су объектілері мен гидротехникалық құрылыстардың жиынтығы деп түсініледі.

Кәріз жүйесі саласындағы заңнама осы Заңның 5-бабы 1-бөлігінің 4-тармағына сәйкес "Табиғи монополиялар туралы" Қазақстан Республикасының 2018 жылғы 27 желтоқсандағы Заңының ережелерімен реттеледі, кәріз жүйесінің қызметтері табиғи монополиялар саласына жатады және Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрінің 2014 жылғы 30 желтоқсандағы бұйрығымен реттеледі. № 186 "Табиғи монополиялардың реттеліп көрсетілетін қызметтерінің (тауарларының, жұмыстарының) тізбесін бекіту туралы".

Су кодексінің 22-бабына сәйкес су объектілерін пайдалану құқығы жеке және заңды тұлғаларға Қазақстан Республикасының су заңнамасында белгіленген арнайы, бөлек немесе бірлесіп пайдалану түрінде беріледі.

Жеке және заңды тұлғаларға су объектілері құқылы:

- қысқа мерзімді пайдалану;
- ұзақ мерзімді пайдалану.

Бұл ретте қысқа мерзімді пайдалану құқығы бес жылға дейінгі мерзімге, ұзақ мерзімді пайдалану құқығы бес жылдан қырық тоғыз жылға дейінгі мерзімге беріледі.

Жеке және заңды тұлғалар пайдалануға берген су объектілері соңғысына су объектісіне билік ету құқығын бермейді.

Су объектісін пайдалану құқығы су сервитутының негізінде пайда болады, ол мемлекеттік және жеке нысанда да көрінуі мүмкін.

Әркім қоғамдық су объектілерін пайдалана алады, бұл жағдайда жалпыға ортақ су сервитуты су объектісін пайдалану құқығының ажырамас бөлігі болып табылады.

Мемлекеттік және жеке су сервитуттары келесі мақсаттарда құрылуы мүмкін:

- құрылыстарды, техникалық құралдар мен құрылғыларды пайдаланбай суды жинау

;

- малды суару және жүргізу, балық аулау;
- су объектілерін паромдар, қайықтар және басқа да шағын кемелер үшін су жолы ретінде пайдалану.

Су объектілері мен кәріз желілерін пайдалану тәртібін бұзу әкімшілік жауапкершілікке әкеп соғады.

Талданған әкімшілік құқық бұзушылықтың объективтік жағы іс-әрекеттер жасауда көрінеді және кінәлі адамның қасақана (тиісті рұқсаттар (лицензиялар) болмаған кезде, иесінің рұқсатынсыз, су сервитуттарының қорытындыларынсыз):

- су немесе кәріз желілеріне қосылады;

есептелмеген су ресурстарын пайдаланады (яғни, электр есептегіштерін, газ есептегіштерін және т.б. есептеу құралдарын айналып өту).

Бұл құқық бұзушылық суды пайдаланған сәттен бастап аяқталды деп саналады, яғни. сумен жабдықтау жүйелеріне немесе кәріз желілеріне қосылған сәттен бастап.

16 жастан асқан жеке тұлғалар, сондай-ақ заңды тұлғалар қылмыстың субъектілері бола алады.

Бұл қылмыстың субъективтік жағы тек тікелей ниет пен өзімшілдік мақсатымен сипатталады, яғни. кінәлі адам өзінің әрекеттерінің заңсыздығын біледі, оның зиянды салдарын болжайды және олардың пайда болуын тілейді. Сонымен бірге, кінәлі адам ешқандай құқығынсыз басқа адамдардың мүлкін су ресурстары түрінде заңсыз алып қоятындығын, сол арқылы өзіне немесе үшінші тұлғаларға заңсыз пайда алу мақсатында иесіне материалдық шығын келтіретінін түсінеді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 144-бабына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарау келесі мемлекеттік органдардың құзыретіне жатады:

- 144-баптың 1-бөлігінде (жылу энергиясын қоспағанда) көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтардың жасалуын мемлекеттік энергетикалық қадағалау және бақылау органдары (Әкімшілік кодекстің 690-бабы 1-бөлігі);

- облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың, ауданның, облыстық маңызы бар қаланың жергілікті атқарушы органдары 144-баптың 1-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтарды жасағаны үшін (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 729-бабының 1-бөлігінде көзделген электр энергиясын қоспағанда);

- Аудандық маңызы бар қалалардың, кенттердің, ауылдардың, ауылдық округтердің әкімдері әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және 144 (әкімшілік бөлімдердің 1-бөлігінде көзделген электр энергиясын қоспағанда) әкімшілік жаза қолдануға құқылы (ӘҚБТК 729-бабының 1-бөлігі).

145-бап. Қазақстан Республикасының тарихи және мәдени мұра объектілерін қорғау және пайдалану саласындағы заңнамасын бұзу

Тарихи-мәдени мұра объектілерін қорғау және пайдалану саласындағы Қазақстан Республикасының заңнамасын мынадай нысанда бұзу:

- 1) тарихи және мәдени ескерткіштерді қорғау және күтіп ұстау ережелерін бұзу;
- 2) қорғаныс міндеттемелерінде белгіленген тарих және мәдениет ескерткішін күтіп ұстау талаптарын бұзу;
- 3) монументалды өнердің жаңа құрылымдарын құру ережелерін бұзу;
- 4) тарих және мәдениет ескерткіштерін заңсыз көшіру және өзгерту;
- 5) тарихи, ғылыми, көркемдік және басқа мәдени құндылықтарды анықтау үшін жер учаскелері бөлінгенге дейін аумақтарды игеру кезінде зерттеу жүргізбеу;
- 6) тарихи және мәдени мұра объектілерінің болуына қауіп төндіретін жұмыстарды жүргізу,

жеке тұлғаларға орындалған жұмысты тоқтата отырып, онға, лауазымды адамдарға, шағын бизнес субъектілеріне - елу мөлшерінде, орта бизнес үшін - жүз, ірі бизнес үшін - екі жүз елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 145-бабына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылықтың қоғамдық қауіптілігі, оның жасалу нәтижесінде тарихи және мәдени мұраның жоғалуы орын алатындығында.

Құқық бұзушылықтың объектісі меншік құқығы саласындағы қоғамдық қатынастар болып табылады. Қосымша нысан тарихи-мәдени мұраны сақтау саласындағы қатынастар, егер олар қалпына келтірілмейтін жоғалса, қалпына келтірілмейтін залал келтіреді.

Тарихи-мәдени мұра саласындағы қоғамдық қатынастар "Тарихи-мәдени мұра объектілерін қорғау және пайдалану туралы" Қазақстан Республикасының 1992 жылғы 2 шілдедегі Заңымен және басқа да нормативтік құқықтық актілермен реттеледі.

Осы Заңның 6-бабының 11-тармағына сәйкес тарихи және мәдени ескерткіштер деп жеке адамдар немесе адамдар жасаған немесе адамдардың тарихи өткенімен, қоғамның дамуымен және жаратылысымен байланысты жаратылған немесе табиғатпен бірлескен жаратылыс ретінде жаратылған жеке ғимараттар, ғимараттар, құрылыстар мен ансамбльдер, тарихи-мәдени ландшафттар және басқа да қызығушылық орындары түсініледі. Тарих және мәдениет ескерткіштерінің мемлекеттік тізіміне енгізілген мемлекеттер.

Тарих және мәдениет ескерткіштері келесі түрлерге бөлінеді:

- қала құрылысы және сәулет ескерткіштері;
- археология ескерткіштері;
- ансамбльдер.

Тарихи-мәдени мұра объектілері тарихи және мәдени ескерткіштердің мәртебесін осы Заңда белгіленген тәртіппен олар танылған кезден бастап алады.

Тарихи-мәдени мұра объектілерін тарихи және мәдени ескерткіштер ретінде тану міндетті түрде ресми жариялануға жататын халықаралық, республикалық және жергілікті маңызы бар тарихи және мәдени ескерткіштердің Мемлекеттік тізімінде

бекітілгенімен расталады. Археология ескерткіштері олар анықталған сәттен бастап тарих және мәдениет ескерткіштерінің мәртебесін алады.

Қазақстан Республикасындағы тарих және мәдениет ескерткіштері міндетті түрде қорғалуға және сақталуға жатады, оларды пайдаланудың ерекше құқықтық режиміне ие, оларға меншік құқығының өзгеруі және мәртебесінен айырылуы қажет.

Тарихи-мәдени ескерткішті оның мәртебесінен айыруға және тарихи және мәдени ескерткіштердің Мемлекеттік тізімінен шығаруға объект толықтай жоғалған және (немесе) тарихи және мәдени маңызы жоғалған жағдайда ғана жол беріледі.

Анықталған тарихи-мәдени мұра объектілері алдын-ала тіркеу тізіміне енгізіледі және олардың мәртебесі туралы түпкілікті шешім қабылданғанға дейін осы Заңға сәйкес тарихи-мәдени ескерткіштермен бірге қорғалуға жатады.

Қазақстан Республикасының аумағында орналасқан және басқа тұлғаларға жатпайтын тарих және мәдениет ескерткіштері Қазақстан Республикасының айрықша меншігі болып табылады.

Тарихи-мәдени мұра объектілерін қорғау және пайдалану тәртібін бұзу әкімшілік жауапкершілікке әкеп соғады.

Талданған әкімшілік құқық бұзушылықтың объективтік жағы іс-әрекетпен де, әрекетсіздікпен де сипатталады және келесідей көрінеді:

- Мәдениет және спорт министрінің 2014 жылғы 29 желтоқсандағы №157 "Тарих және мәдени ескерткіштерді күзету және күтіп ұстау ережелерін бекіту туралы" бұйрығымен бекітілген Тарихи-мәдени ескерткіштерді қорғау және күтіп ұстау ережелерін бұзу;

- қорғаныс міндеттемелерінде көрсетілген тарих және мәдениет ескерткішін күтіп ұстау шарттарын бұзу (уақтылы қалпына келтіру жұмыстарында, бүлінуден және (немесе) бұзудан қорғау ережелерін бұзу, вандализм, жалған актілер, жалған актілер);

- көрнекті тұлғалардың жадын, мәңгілік тарихи ескерткіштер, ескерткіштер, стелалар, бюсттер кіретін жаңа монументалды көркемдік құрылымдарды құру ережелерін бұзу (жергілікті атқарушы органдармен келісусіз жаңа монументалды-көркемдік құрылымдар құру кезінде көрсетілген);

- тарихи және мәдени ескерткішті заңсыз жылжыту және өзгерту (тарихи немесе мәдени ескерткіштің кез-келген қозғалысы, тарихи-мәдени ескерткіштің жетпіс пайызынан астамы жойылған немесе тарихи-мәдени құндылығы жоғалған жағдайларды қоспағанда, немесе егер оның қозғалысы арнайы сақтау комиссиясымен келісілсе, оның сақталуы жағдайының жақсаруына әкеледі). тарихи-мәдени сараптаманың қорытындысы негізінде уәкілетті орган :);

- тарихи, ғылыми, көркемдік және басқа мәдени құндылықтарды анықтау үшін жер учаскелері бөлінгенге дейін аумақтарды игеру кезінде зерттеу жұмыстарын жүргізбеу (ғылыми-зерттеу жұмыстарына жер учаскесі бөлінгенге дейін жер өңдеу жұмыстарын жүргізу ережелерін бұзу, яғни жеке және заңды тұлғалар) тарихи, ғылыми, көркемдік

және басқа мәдени құндылықтар объектілерін құру олардың қызметін тоқтата тұруға және уәкілетті органға хабарлауға міндетті;

- тарихи-мәдени мұра объектілерінің болуына қауіп төндіруі мүмкін жұмыстарды жүргізу (бұрмалану, негізсіз өзгерістер, тарихи контекстен алып тастау).

Бұл құқық бұзушылық қорғау ережелерін, ұстау шарттарын, заңсыз қозғалу мен өзгерту, сәйкестендіру, сондай-ақ тарихи және мәдени мұра объектілерінің бар болуына қауіп төндіретін жұмыстарды бұзу бойынша әрекеттер жасалған кезден бастап аяқталды деп саналады.

16 жастан асқан жеке тұлғалар, сондай-ақ заңды тұлғалар қылмыстың субъектілері бола алады.

Бұл құқық бұзушылықтың субъективті жағы кінәнің қасақана жасалуымен сипатталады, яғни кінәлі адам өзінің әрекеттерінің заңсыздығын біледі, оның зиянды салдарын болжайды және олардың пайда болуын тілейді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 804-бабы 1-тармағының 12-бөлігіне сәйкес, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 145-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамаларды мәдениет саласындағы уәкілетті органның уәкілетті лауазымды адамдары жасауға құқылы.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 684-бабының 1-бөлігіне сәйкес, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 145-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары қол жеткізе алады.

146-бап. Егістер немесе екпелер бойынша жол жүру

Механикалық көлік құралында, арба көлігінде егістер немесе екпелер бойынша жүріп өту –

ескерту жасауға немесе бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Қылмыстың объектісі жеке немесе заңды тұлғалардың меншігі болып табылады.

Қылмыс егінге немесе автокөлікке, ат көліктеріне отырғызу түрінде жасалған іс-әрекет деп танылады.

Қылмыс жасау құралы: жеке немесе заңды тұлғаға тиесілі трактор, комбайн немесе басқа да өзі жүретін көлік құралы болуы мүмкін. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекс механикалық көлік құралы туралы түсінік бермейді, сондықтан "Жол қозғалысы туралы" ҚЖК-нің Қазақстан Республикасының 2014 жылғы 17 сәуірдегі № 194-V Заңының 1-бабы 38-тармағының ережелерін сақтау қажет.

Электр қозғалтқышы - бұл мопедтер мен рельсті көлік құралдарын қоспағанда, қозғалтқышпен басқарылатын өздігінен жүретін автомобиль құралы. Тұжырымдама қозғалысқа қатысатын тракторлар мен өздігінен жүретін көліктерге де қатысты.

Жануарлармен жүретін көлік - бұл көліктер (вагондар) жануарлармен жүретін жүк және жолаушы таситын көлік түрі. Жылқылар, өгіздер, буйволдар, есектер, қашырлар, иттер, бұғылар және т.б. тектес жануарлар ретінде пайдаланылады, егер жүк жануардың өзіне тиесілі болса, мұндай тасымалдау пакеттік тасымалдау ретінде қарастырылуы керек және ол құқық бұзушылық құралы бола алмайды.

Мақаланың диспозициясы негізінде қылмыс формальды болып табылады. Осы бап бойынша кінәлі деп танылған кезде материалдық залалды өтеу туралы талап қоюсыз егін немесе екпелер арқылы өту фактісі жеткілікті.

Қылмыстық құрамның мәні мағыналы болуы керек, өйткені заңсыз әрекеттер егіндер мен екпелерді отырғызуға жарамсыз етіп, ауылшаруашылық жерлерінің иесіне материалдық шығын келтіруі мүмкін. Ауылшаруашылық дақылдарын немесе екпелерін отырғызу біреудің мүлкін жоюмен байланысты құқық бұзушылықтың мақсаттарымен сәйкес келеді. Бірақ келтірілген залалдың мөлшері қылмыстың біліктілігіне әсер етпейді. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 59-бабына сәйкес, азаматтық істерсіз ішкі істер органдарының (полицияның) лауазымды тұлғалары мүліктік залалды өтеу туралы мәселені шешуге құқылы, бірақ тараптар келтірілген залалдың мөлшері туралы дау туындаған жағдайда ғана. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 59-бабы 2-бөлігінің негізінде "Басқа уәкілетті органдар (лауазымды адамдар) қараған әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша мүліктік залалды өтеу, кінәлі адам өз еркімен өтемақы төлеуден бас тартқан жағдайда азаматтық іс жүргізу тәртібімен жүзеге асырылады".

Бірнеше рет ғалымдар мен заң жобаларын әзірлеу жөніндегі жұмыс тобының мүшелері Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 146-бабын Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстен алып тастауды және оны тек азаматтық тәртіпте қарауды ұсынды. Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2017 жылғы 30 маусымдағы № 398 қаулысымен "Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексіне өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы" Қазақстан Республикасы Заңының жобасы мақұлданды, онда бұл ұсыныс негізделген болатын. "Бұл құқықтық қатынастар шарттық немесе келісімшарттық емес қатынастардан туындайды (мысалы, келісімшарт талаптарын бұзу немесе мүлікке залал келтіру), оларды қорғау азаматтық жауапкершілікті қолдану арқылы жүзеге асырылуы мүмкін, бірақ әкімшілік емес, мемлекет араласуы қажет болған кезде қажет."

Айта кету керек, Ресейде егіндер мен екпелермен жүру, сондай-ақ дақылдардың зақымдануы үшін әкімшілік жауапкершілік қарастырылмаған. Бірақ "Біреудің мүлкін бүлдіру немесе бүлдіру" 7-17-бап бар, егер "егер бұл әрекеттер елеулі зиян келтірмесе, біреудің мүлкін қасақана жою немесе бүлдіру".

Қылмыстың субъектісі тек қылмыс жасалғанға дейін он алты жасқа толған адам бола алады.

ӘҚБТК-нің 31-бабына ескерту: "осы Кодекстің баптарында көлік құралын меншік құқығымен иеленетін жеке тұлғалар, сондай-ақ жеке және заңды тұлғаларға тиесілі көлік құралдары уақытша иеленуге және пайдалануға берілген жеке тұлғалар көлік құралдарының иелері болып танылады" деген түсінік береді. Яғни, әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама жасау және әкімшілік жаза қолдану кезінде осындай юрисдикциялық өкілеттіктер берілген лауазымды адамдар механикалық көлік құралының меншік иесі немесе иесі болуы мүмкін құқық бұзушыны дәл айқындауға тиіс.

Өнер бойынша. Әкімшілік кодекстің 66-бабына сәйкес, 18 жасқа толмаған адам, егер оның күнкөріс көзі болса, әкімшілік жауапкершілікке тартылуы мүмкін. Тәуелсіз өмір сүру көзі болмаған жағдайда, ата-аналарға немесе оларды алмастыратын адамдарға қатысты әкімшілік жаза қолдану туралы шешім шығарылады. Бұл ереже әкімшілік жауапкершілікке (16 жас) толмаған кәмелетке толмағандарға қолданылады. Мысалы, кәмелетке толмаған бала атпен жүретін көлікті айдап кетті.

Қылмыстың субъективті жағы кінәлілікпен, қасақана да, немқұрайдылықпен де сипатталады.

Айта кету керек, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 146-бабы тек жәбірленушінің өтініші бойынша ғана қозғалады және әкімшілік құқық бұзушылық жасаған адаммен татуласқаннан кейін тоқтатылуы керек. Татуласу жәбірленуші мен әкімшілік құқық бұзушылық жасаған тұлға қол қойған жазбаша келісім негізінде жүзеге асырылады (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 64-бабы).

Келесі адамдар түсініктеме берілген мақала бойынша іс қозғауға және әкімшілік жаза қолдануға құқылы:

1) ІІМ комитеттерінің төрағалары мен басқармаларының басшылары, аумақтық ішкі істер органдарының, әкімшілік, көші-қон полициясының, облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың жергілікті полиция қызметі, олардың орынбасарлары, олардың орынбасарлары (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 685-бабы 2-тармағының 1-тармағы);

2) арнайы атақтары бар ішкі істер органдарының (полицияның) қызметкерлері (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 685-бабы 2-бөлігінің 4-тармағы)

3) жергілікті атқарушы органдар, атап айтқанда: аудандық маңызы бар қалалардың, кенттердің, ауылдардың, ауылдық округтердің әкімдері (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 729-бабының 3-бөлігі).

Бап санкциясы әкімшілік жазаның екі түрін қарастырады:

1) ескерту;

2) бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салынады.

Бірақ жазаны ерікті түрде таңдау мүмкін емес. Түсіндірілген бапқа әкімшілік жаза қолдану туралы шешім қабылдаған кезде, аталған лауазымды адамдар Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 43-бабының 2-бөлігінің талаптарын ескеруі керек, онда:

"57-бапта және осы Кодекстің 366-бабына ескертуде көзделген жағдайлар болмаған кезде сот (судья), орган (лауазымды адам) әкімшілік жаза қолданатын адам осы Кодекстің Ерекше бөлімінің тиісті бабында көзделген ескертуді қолдануға міндетті. "

Яғни, егер құқық бұзушының әрекетінде әкімшілік құқық бұзушылық үшін жауапкершілікті ауырлататын жағдайлар болмаса, онда шенеунік ескерту түрінде әкімшілік жаза қолдану туралы шешім қабылдауы керек. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 366-бабына ескертулердің әсері Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 146-бабына қолданылмайды.

147-бап. Дәнді дақылдардың, бағаналардың бүлінуі, жиналған дақылдар алқабындағы дақылдардың бүлінуі немесе жойылуы, плантациялардың зақымдануы

1. Ауылшаруашылық ұйымдарының жиналған дақылдары егілген жерлерге, дестелерге, бүлінуіне немесе жойылуына, ауылшаруашылық ұйымдарының екпелеріне зиян келтіруге, заңды нысанына қарамастан, шаруа немесе фермер қожалықтарына, жеке қожалықтарға, ірі қара немесе құсқа -

жеке тұлғаларға жиырма, лауазымды адамдарға елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған дәл сол әрекеттер, -

жеке тұлғаларға қырық, ал лауазымды адамдарға жетпіс айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

ӘҚБтК-нің 147-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың қоғамдық қауіптілігі оны жасау нәтижесінде егістіктерді, маяларды жою, ауыл шаруашылығы дақылдарының өнімін бүлдіру немесе жою, ұйымдық-құқықтық нысандарына қарамастан екпелерді, шаруа немесе фермер қожалықтарын, жеке қосалқы шаруашылықтарды малмен немесе құстармен зақымдау нәтижесінде көрінеді.

Меншік құқығы саласындағы қоғамдық қатынастар құқық бұзушылық объектісі болып табылады. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы қатынастар мен табиғатты пайдалану тәртібі қосымша объект болып табылады.

Қолданыстағы заңнаманы талдау жасырын ұғымды ресми түсіндірудің жоқтығы туралы куәландырады.

Орыс тілінің сөздігінде С.И. Ожегова шөпі бүлінуді, шөп дақылдарының жойылуын білдіреді.

Талданып отырған Әкімшілік құқық бұзушылықтың объективті жағы тұлғаның малмен немесе оның меншігіндегі құстың егістіктерді, табындарды таптау, егістікте орналасқан ауыл шаруашылығы дақылдарының жиналған түсімін бүлдіру немесе жою не ұйымдық-құқықтық нысандарына қарамастан ауыл шаруашылығы ұйымдарының, шаруа немесе фермер қожалықтарының, жеке қосалқы шаруашылықтардың екпелерін зақымдау мүмкіндігін алып тастау жөніндегі әрекетсіздігімен сипатталады.

Жануарлардың ауылшаруашылық нысандарын қиратуымен келтірілген зиянның қоздырғышы - иесі немесе иесінің белгілі бір өкілеттіктерін жүзеге асыратын адам, мысалы, жануарларды пайдалану немесе билік ету құқығы берілген - жылжымалы мүліктің арнайы объектілері.

Ауылшаруашылық дақылдарының зақымдануы, бүліну немесе жиналмалы дақылдардың бұзылуы құқық бұзушының ауылшаруашылық жануарларын қадағалауды қамтамасыз ету міндетінен жалтарып, құқыққа қайшы әрекетінің нәтижесі болуы мүмкін. Бұл жағдайда қылмыстың квалификациялық белгісі мүліктік залал келтіру болып табылады.

Сонымен бірге, жауапкершілік адамның немесе иесінің қараусыз қалған малды немесе құсты иемденіп, олардың іс-әрекеттері нәтижесінде жиналған дақылдардың егіс алқабында егіннің жарамсыз күйіне немесе дақылдың жойылуына немесе плантацияның бүлінуіне әкеп соқтыратындығында болатындығын ескеру қажет.

Бұл қылмыс аталған әрекеттердің біреуі жасалған сәттен бастап аяқталған деп саналады.

16 жастан асқан жеке тұлғалар, сондай-ақ заңды тұлғалар қылмыстың субъектілері бола алады.

Бұл қылмыстың субъективті жағы кінәнің қасақана да, ескерусіз де сипатталады.

Кінәнің қасақана нысанымен кінәлі адам өзінің іс-әрекеттерінің заңсыздығын біледі, оның зиянды салдарын болжайды және олардың болуын тілейді.

Кінәнің ұқыпсыз түрі жағдайында адам өзінің іс-әрекетінің (әрекетсіздігінің) әлеуметтік қауіпті салдарларының алдын-алу мүмкіндігін алдын-ала ойластырған жоқ, дегенмен ол мұқият және сақтықпен бұл зардаптарды алдын ала біліп отырды және біле алды. Түсіндірілген мақалаға қатысты, мұқият зерделей отырып, оған тиесілі ірі қара малдың немесе құстың дақылдарға, ауылшаруашылық дақылдарының дақылдарына зиян келтіруі немесе бүліну мүмкіндігі алдын ала қарастырылуы мүмкін.

Түсініктеме берілген баптың 2-бөлігі, біліктілік белгілері бойынша, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекс 147-бабының бірінші бөлігіне әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде бірнеше рет осындай құқық бұзушылықтың жасалуын анықтайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 685-бабының 1-бөлігіне сәйкес ішкі істер органдары Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 147-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 685-бабы 2-бөлігінің 2-тармағына сәйкес, бөлім, полиция бөлімшелерінің, әкімшілік, көші-қон полициясының, жергілікті полиция округінің (қаланың, қаладағы ауданның) басшылары және олардың орынбасарлары әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және ішкі істер органдарының атынан әкімшілік жаза қолдануға құқылы. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 147-бабына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық жасағаны үшін.

Аудандық маңызы бар қалалардың, кенттердің, ауылдардың, ауылдық округтердің әкімдері әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 147-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтар үшін әкімшілік жаза қолдануға құқылы.

148-бап. Мемлекеттік заттай гранттарды қайтару мерзімдерін бұзу

Қазақстан Республикасының инвестициялар саласындағы заңнамасында белгіленген мемлекеттік заттай гранттарды қайтару мерзімдерін бұзу, - шағын бизнес субъектілеріне жүз елу, орта бизнес субъектілеріне екі жүз, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне мың айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 148-бабы бойынша әкімшілік құқық бұзушылықтың қоғамдық қауіптілігі, оның жасалу нәтижесінде мемлекеттік заттай гранттарды қайтару шарттарының бұзылу фактісі болып табылады.

Құқық бұзушылықтың объектісі меншік құқығы саласындағы қоғамдық қатынастар болып табылады. Қосымша нысан - бұл инвестициялық преференциялардың бір түрі - мемлекеттік заттай гранттар беру кезінде туындайтын құқықтық қатынастардан туындайтын кәсіпкерлік қызмет саласындағы қатынастар.

Мемлекеттік заттай гранттар саласындағы қоғамдық қатынастар Қазақстан Республикасының 2015 жылғы 29 қазандағы Кәсіпкерлік кодексімен реттеледі.

Осы Кодекстің 288-бабына сәйкес мемлекеттік заттай гранттар - бұл Қазақстан Республикасының меншігінде, уақытша өтеусіз пайдалануға берілген немесе уақытша өтеусіз жер пайдалану құқығында инвестициялық жобаны жүзеге асыру үшін Қазақстан Республикасының заңды тұлғасына кейіннен меншікке немесе жер пайдалануға өтеусіз берілетін мүлік.

Мемлекеттік заттай гранттарды инвестициялау жөніндегі уәкілетті орган мемлекеттік мүлікті басқару жөніндегі уәкілетті органмен және (немесе) жер ресурстарын басқару жөніндегі орталық уәкілетті органмен, сондай-ақ жергілікті атқарушы органдармен келісім бойынша береді.

Мемлекеттік заттай гранттар ретінде мыналар берілуі мүмкін: жер учаскелері, ғимараттар, құрылыстар, машиналар мен жабдықтар, есептеу құралдары, өлшеу және реттеу құралдары мен құрылғылары, көлік құралдары (жеңіл автомобильдерден басқа), өндірістік және тұрмыстық техника.

Мемлекеттік заттай гранттар уақытша өтеусіз пайдалануға немесе уақытша өтеусіз жер пайдалану құқығына, кейіннен инвестициялық келісімшартқа сәйкес инвестициялық міндеттемелер орындалған жағдайда меншікке немесе жер пайдалануға өтеусіз беріліп беріледі.

Инвестициялық келісім-шарт - инвестицияларды жүзеге асыруды және инвестициялық преференцияларды беруді көздейтін инвестициялық жобаны іске асыру туралы келісім.

Уәкілетті инвестициялық орган инвестициялық преференциялар беру туралы шешім қабылданған күннен бастап он жұмыс күні ішінде үлгі шарттың (Қазақстан Республикасының Үкіметі бекіткен және инвестициялық келісім-шарттар жасасу кезінде пайдаланылатын келісім-шарттың) ережелерін ескере отырып инвестициялық келісімшартқа қол қоюға дайындайды.

Инвестициялық келісімшарттың қолданылу мерзімі инвестициялық преференциялардың ұзақтығымен анықталады. Жұмыс бағдарламасы бойынша жұмысты аяқтау мерзімі инвестициялық келісімшарттың аяқталуына дейін тоғыз айдан кешіктірілмей аяқталуы керек.

Қаржылық лизинг туралы келісім жасаған Қазақстан Республикасының заңды тұлғасы инвестициялық жобаны іске асырған жағдайда, инвестициялық келісімшарт қаржылық жалдау шарты мерзімі аяқталғаннан кейін тоғыз айдан кейін аяқталады.

Инвестициялық келісім-шарт мерзімінен бұрын бұзылуы мүмкін:

- тараптардың келісімі бойынша;
- біржақты.

Инвестициялық келісімшартты бұзудың негіздері:

- инвестициялық келісімшарт бойынша міндеттемелерді инвестордың орындамауы немесе тиісінше орындамауы;
- келісімшартқа өзгерістер енгізу туралы инвестициялық жобаны одан әрі іске асыру мүмкіндігін растайтын құжаттарды инвестор ұсынбаған жағдайда.

Мемлекеттік заттай грантты қайтару инвестициялық уәкілетті органның инвестициялық келісімшартты мерзімінен бұрын тоқтату туралы шешім қабылдағаннан кейін 30 күнтізбелік күн ішінде жүзеге асырылады.

Мемлекеттік заттай субсидияларды қайтару мерзімдерін бұзу Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 148-бабында көзделген әкімшілік жауапкершілікке әкеп соғады.

Талданған әкімшілік құқық бұзушылықтың объективті жағы - бұл уәкілетті органның инвестициялық келісімшартты мерзімінен бұрын тоқтату туралы шешім қабылдағаннан кейін 30 күнтізбелік күннен астам уақыт ішінде мемлекеттік заттай грант берілген адамның әрекетсіздігі.

Бұл қылмыс инвестициялар саласындағы мемлекеттік заттай гранттарды қайтару кешіктірілген сәттен бастап аяқталды деп саналады.

Қылмыстың субъектісі жалпы, яғни кәмелетке толған адамдар, заңды тұлғалар болып табылады.

Бұл қылмыстың субъективті жағы тікелей немесе жанама ниетпен сипатталады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 711-бабының 1-бөлігіне сәйкес инвестициялар жөніндегі уәкілетті орган Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 148-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.

149-бап. Терроризмге қарсы қорғануды және терроризмге ұшыраған объектінің қауіпсіздігінің тиісті деңгейін сақтау жөніндегі міндеттемелерді орындамау және (немесе) тиісінше орындамау

1. Терроризмге осал объектіні меншік иесінің, меншік иесінің немесе басқарушының, терроризмге қарсы осал объектіні күзет қызметін ұсыну, терроризмге қарсы қорғанысты қамтамасыз ету және қауіпсіздіктің тиісті деңгейін ұстап тұру туралы келісім жасасқан қауіпсіздік субъектісінің орындамауы және (немесе) тиісінше орындамауы оған сеніп тапсырылған объект -

жеке тұлғаларға немесе лауазымды адамдарға жүз мөлшерінде, шағын бизнес субъектілері мен коммерциялық емес ұйымдарға - екі жүз, орта бизнес үшін - үш жүз, ірі бизнес үшін - бес жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекеттер (әрекетсіздік),

қызметін немесе жекелеген қызмет түрлерін үш айға дейінгі мерзімге тоқтата тұрып немесе онсыз, жеке тұлғаларға немесе лауазымды адамдарға – екі жүз, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға – үш жүз, орта кәсіпкерлік субъектілеріне – бес жүз, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне бір мың айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

ӘҚБтК 149-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың қоғамдық қауіптілігі оның жасалуы терроризмге қарсы қорғауды қамтамасыз етуге және террористік тұрғыдан осал объектінің тиісті қауіпсіздік деңгейін сақтауға бағытталған заңнаманы бұзу сияқты теріс салдарларға әкеп соғуы мүмкін.

Меншік құқығы саласындағы қоғамдық қатынастар құқық бұзушылық объектісі болып табылады. Қосымша объект терроризмге қарсы іс-қимылға бағытталған заңнаманы сақтау саласындағы қатынастар болып табылады.

Терроризмге қарсы заңнама саласындағы қоғамдық қатынастар "терроризмге қарсы іс-қимыл туралы" 1999 жылғы 13 шілдедегі Қазақстан Республикасының Заңымен және өзге де нормативтік құқықтық актілермен реттеледі.

Осы Заңның 1-бабының 16-тармағына сәйкес аса маңызды мемлекеттік, стратегиялық объектілер және стратегиялық маңызы бар экономика салаларының объектілері, қауіпті өндірістік объектілер, адамдар көп жиналатын объектілер, тізбесін және оларға қойылатын тиісті талаптарды Қазақстан Республикасының Үкіметі айқындайды.

"Террористік тұрғыдан осал объектілердің терроризмге қарсы қорғау жүйесіне қойылатын талаптарды бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2015 жылғы 3 сәуірдегі № 191 қаулысымен террористік тұрғыдан осал объектілердің терроризмге қарсы қорғау жүйесіне қойылатын талаптар тәртібі реттеледі.

Терроризмге осал болып табылатын, Қазақстан Республикасының терроризмге ұшырайтын объектілерінің тізіміне енгізілген әрбір объектінің терроризмге сезімтал объектілерді терроризмге қарсы қорғау жүйесіне қойылатын осы талаптарға сәйкес терроризмге қарсы қорғау жүйесі болуы керек.

Терроризмге осал объект туралы мәліметтер терроризмге осал объектілерді терроризмге қарсы қорғау стандартты паспортында көрсетілуі керек.

Үкімет қаулысының 3-бабының 12-тармағына сәйкес терроризмге ұшыраған объектілерді терроризмге қарсы қорғау жүйесі инженерлік-техникалық күштердің, қол жеткізуді басқару және басқару жүйесінің, байланыс және ескерту жүйесінің, теледидарлық бақылаудың және ғимараттарда қолданылатын жарықтандырудың жиынтығы ретінде түсініледі. терроризмге қарсы қауіпсіздігін қамтамасыз ету үшін ғимараттар, құрылыстар және басқа да объектілер.

Талданған әкімшілік құқық бұзушылықтың объективті жағы терроризмге осал объектіні меншік иесінің, иеленушінің немесе басқарушының немесе терроризмге осал объектіге қауіпсіздік қызметін ұсыну туралы келісім жасасқан қауіпсіздік субъектісінің орындамауы және (немесе) тиісті түрде орындамағаны болып табылады. өзіне сеніп тапсырылған объектінің қауіпсіздік деңгейінің сақталуы.

"Терроризмге қарсы іс-қимыл туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 10-3-бабына сәйкес терроризмге жол бермеу, сондай-ақ объектілерді терроризмге қарсы қорғау және олардың тиісті деңгейін сақтау мақсатында терроризмге осал объектілердің меншік иелері, иелері, менеджерлері немесе басқа да лауазымды тұлғалары Қауіпсіздік келесі шараларды жүзеге асыруы керек:

1) қол жетімділіктің тиісті режимін қамтамасыз ету, объектілерді оларға қойылатын талаптарға сәйкес заманауи инженерлік-техникалық қауіпсіздік құралдарымен жарақтандыру;

2) үлгілік паспорт негізінде әзірленген - өзіне сеніп тапсырылған объектілерді терроризмге қарсы қорғау паспорты;

3) қызметкерлерді үй-жайларды тексеруге, жарылғыш құрылғыларды орналастыруға болатын орындарды анықтауға үйрету үшін профилактикалық және тәрбиелік шараларды жүргізу;

4) жасалған терроризм актісі нәтижесінде туындаған антропогендік сипаттағы қатерлерді жою бойынша мүдделі мемлекеттік органдармен және ұйымдармен бірлескен іс-шараларды жоспарлау және әзірлеу;

5) ақпараттық қауіпсіздікті қамтамасыз ететін объектінің ақпараттық желілерін қорғауды ұйымдастыру.

Терроризмге қарсы қорғанысты қамтамасыз ету және терроризмге осал объект үшін қауіпсіздіктің тиісті деңгейін қамтамасыз ету жөніндегі міндеттемелерді орындамау, егер екі критерий болса ғана жауаптылыққа әкеп соғады: объективті – адам міндетті түрде әрекет етуі керек; субъективті - адам әрекет ете алады.

Тиісінше, адамды ӘҚБтК 149-бабы бойынша әкімшілік жауапкершілікке тарту террористік тұрғыдан осал объектінің меншік иелері, иелері немесе басшылары не күзет қызметінің субъектілері террористік тұрғыдан осал объект бойынша күзет қызметтерін көрсету туралы шарт жасасып, "терроризмге қарсы іс-қимыл туралы" ҚР Заңының 10-3-бабында көзделген міндеттерді орындамағанда ғана мүмкін болады.

Террористік тұрғыдан осал объектінің терроризмге қарсы қорғалуын қамтамасыз ету және қауіпсіздігінің тиісті деңгейін сақтау жөніндегі міндеттерді орындамаудың немесе тиісінше орындамаудың объективті жағы мынадай меншік иесінен, иеленушіден не террористік тұрғыдан осал объектінің жетекшісінен не күзет қызметінің субъектілерінен көрінеді, террористік тұрғыдан осал объект бойынша күзет қызметін көрсету туралы шарт жасасып, террористік тұрғыдан осал объект бойынша күзет қызметін көрсету жөніндегі міндеттерді орындамаудан немесе тиісінше орындамаудан көрінеді.:

- тиісті өткізу режимін қамтамасыз ету бойынша;
- объектілерді оларға қойылатын талаптарға сәйкес қазіргі заманғы инженерлік-техникалық күзет жабдығымен жаратқандыру бойынша;
- өздеріне сеніп тапсырылған объектілердің терроризмге қарсы қорғалуының үлгі паспорты-паспорты негізінде әзірленбеген;
- өз персоналын үй-жайларды тексеру техникасына үйрету, жарылыс құрылғыларын төсеудің ықтимал орындарын анықтау, терроризмге қарсы қорғаудың техникалық құралдарын тиісті түрде пайдалану бойынша алдын алу және оқу іс-шараларын өткізбеді немесе тиісті деңгейде өткізбеді.

Мысалы, Алматы қаласының мамандандырылған ауданаралық әкімшілік сотымен ӘҚБтК - нің 149 бабы 1 бөлігі бойынша "Г" сауда орталығын уақытша иеленген "Г. Универмаг" ЖШС-не қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қаралды.

2016 жылғы 26 желтоқсаннан 31 желтоқсанға дейінгі кезеңде "Терроризмге қарсы іс-қимыл туралы" Қазақстан Республикасы Заңының, Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2013 жылғы 11 желтоқсандағы № 1271 қаулысының, 2015 жылғы 4 наурыздағы № 191 қаулыларының талаптарына сәйкестігіне тексеру жүргізілді.

Тексеру нәтижелеріне сәйкес: тексеру парағы және тексеру нәтижелері туралы № 1540 акт "Г" сауда орталығында ҚР Үкіметінің 03.04.2015 жылғы № 191 қаулысының 66,67,68,69,70,71,72,73 тармақтарында күзет сигнализациясы жүйесі бойынша; кіруді бақылау және басқару жүйесі бойынша; телевизиялық бейнебақылау жүйесі және хабарлау жүйесі бойынша талаптардың бұзылуы анықталды.

Сот қаулысымен "Г. Универмаг" ЖШС кінәлі деп танылып, 300 айлық есептік көрсеткіш көлемінде 636 300 теңге көлемінде айыппұл салынды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 149-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық терроризмге қарсы қорғанысты қамтамасыз ету және терроризмге осал объектінің қауіпсіздігінің тиісті деңгейін сақтау жөніндегі іс-шаралар немесе әрекетсіздіктер жасалған кезден бастап аяқталған болып саналады.

Терроризмге сезімтал объектінің иелері, менеджерлері немесе терроризмге осал объектіге қауіпсіздік қызметін ұсыну туралы келісім жасасқан күзетші қылмыс субъектілері бола алады.

Осы құқық бұзушылықтың субъективті жағы талданатын баптың конструктивті ерекшелігі болып табылады. Шараптың зиянды зардаптарының туындауына қатысты қасақана немесе абайсызда болуы мүмкін. Кінәлі террористік тұрғыдан осал объектінің терроризмге қарсы қызметін жүзеге асыру тәртібін, өзіне сеніп тапсырылған объектінің терроризмге қарсы қорғалуын қамтамасыз ету және қауіпсіздігінің тиісті деңгейін сақтау жөніндегі міндеттерді бұзатынын, осы бұзушылықтың зиянды салдарын алдын ала білгенін, осы зардаптардың туындауын қалағанын немесе саналы түрде жол бергенін не оларға немқұрайлы қарайтынын түсінеді. Кінәлі баланы тәрбиелеу мен оқыту жөніндегі міндеттерді орындамаудың зиянды салдарларының туындау мүмкіндігін алдын ала болжаған, бірақ оған жеткілікті негіздерсіз олардың алдын алуға оңай ойлаған, не осындай салдардың болу мүмкіндігін алдын ала болжаған жоқ, бірақ тиісті ықыласпен және алдын ала болжай алатын болса да.

Түсіндірілетін баптың 2-бөлігі саралау белгісі бойынша әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде ӘҚБтК-нің 149-бабының бірінші бөлігі бойынша осындай құқық бұзушылықтың жасалуын қайта анықтайды.

Міндетті қосымша жаза түрі ретінде қызметтің жекелеген түрлерінің қызметін 3 айға дейінгі мерзімге немесе онсыз тоқтата тұру көзделген.

ӘҚБтК-нің 804-бабы 1-тармағының 1 және 46-бөлігіне сәйкес ӘҚБтК-нің 150-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамаларды Қазақстан Республикасы Мемлекеттік күзет қызметінің әскери қызметшілері жасаған әкімшілік құқық бұзушылықтар бойынша күзет іс-шараларын жүргізу кезінде ішкі істер органдарының және Қазақстан Республикасы Мемлекеттік күзет қызметінің осыған уәкілеттік берілген лауазымды адамдарының жасауға құқығы бар).

ӘҚБтК-нің 684-бабының 1-бөлігіне сәйкес ӘҚБтК-нің 149-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары құқылы.

150-бап. Қаржылық (инвестициялық) пирамиданың қызметін жарнамалау

Қаржылық (инвестициялық) пирамида қызметінің жарнамасын шығару, тарату және орналастыру –

бұқаралық ақпарат құралының шығарылуын (эфирге шығуын) үш айға дейінгі мерзімге тоқтата тұрып, жеке тұлғаларға – жүз елу, лауазымды адамдарға – жүз жетпіс, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға – екі жүз, орта кәсіпкерлік субъектілеріне – үш жүз, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне алты жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 150-бабы бойынша әкімшілік құқық бұзушылықтың қоғамдық қауіптілігі мемлекеттің қазіргі экономикалық жүйесіне қауіп төндіреді.

Құқық бұзушылықтың объектісі меншік құқығы саласындағы қоғамдық қатынастар болып табылады. Қосымша объект азаматтардың мүліктік мүдделерін қорғау саласындағы қатынастар болып табылады.

Жарнама саласындағы қоғамдық қатынастар "Бұқаралық ақпарат құралдары туралы" 1999 жылғы 23 шілдедегі Қазақстан Республикасының Заңымен және "Жарнама туралы" 2003 жылғы 19 желтоқсандағы Қазақстан Республикасының Заңымен реттеледі.

"Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне қаржы (инвестициялық) пирамидаларының қызметіне қарсы іс-қимыл мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы" 2014 жылғы 17 қаңтардағы Қазақстан Республикасының Заңы қаржылық (инвестициялық) пирамидаға келесі анықтама береді - ақшаны немесе басқа мүлікті немесе жеке және (немесе) заңды тұлғалардың кәсіпкерлік қызметті жүзеге асыру үшін қарыз қаражатын пайдаланбай-ақ табуға (мүліктік пайда) өндіру жөніндегі қызмет; осы активтерді қайта бөлу және кейбір қатысушылардың басқаларының жарналары есебінен байыту арқылы қабылданған міндеттемелерді қамтамасыз ету.

Қазақстан Республикасының Қылмыстық кодексінің "Қаржы (инвестициялық) пирамидасын құру және басқару" 217-бабына сәйкес мұндай қызметке тыйым салынады және қылмыстық жауаптылыққа әкеп соғады.

Қазақстан Республикасының Қылмыстық кодексінің "Қаржы (инвестициялық) пирамидасын құру және басқару" 217-бабына сәйкес мұндай қызметке тыйым салынады және қылмыстық жауаптылыққа әкеп соғады.

"Жарнама туралы" Заңның 13-бабы 1-бөлігінің 6-тармағына және "Бұқаралық ақпарат құралдары туралы" заңның 14-бабы 3-бөлігінің 3-3-тармағына сәйкес Қазақстан Республикасының аумағында қаржылық (инвестициялық) пирамида қызметін жарнамалауға тыйым салынады.

Жарнама рәсімін бұзу әкімшілік жауапкершілікке әкеп соғады.

Талданған әкімшілік құқық бұзушылықтың объективтік жағы іс-әрекеттермен сипатталады және келесідей көрінеді:

- қаржы (инвестициялық) пирамидасының жарнамалық іс-әрекетін жасау іс-әрекетте көрінеді, оның мақсаты осындай қызметті жарнамалау үшін өнімді алу (жарнамалық ролик, буклеттер, буклеттер дайындау және т.б.);

- қаржылық (инвестициялық) пирамиданың жарнамалық қызметін тарату, қаржылық немесе инвестициялық пирамиданың қызметі туралы жарнамалық материалдары бар ақпараттарды жариялау немесе көрмеге қою сияқты әрекеттерде көрінеді;

- қаржылық (инвестициялық) пирамида қызметінің жарнамасы, белгісіз адамдарға арналған және қаржылық (инвестициялық) пирамида қызметіне қызығушылықты қалыптастыруға немесе қолдауға арналған кез-келген ақпарат құралдарын пайдалана отырып, кез-келген нысанда тарату, орналастыру арқылы көрінеді.

Бұл құқық бұзушылық қорғау ережелерін, ұстау шарттарын, заңсыз қозғалу мен өзгерту, сәйкестендіру, сондай-ақ тарихи және мәдени мұра объектілерінің бар болуына қауіп төндіретін жұмыстарды бұзу бойынша әрекеттер жасалған кезден бастап аяқталды деп саналады.

16 жастан асқан жеке тұлғалар, сондай-ақ заңды тұлғалар қылмыстың субъектілері бола алады.

Бұл қылмыстың субъективті жағы кінәнің қасақана нысанымен сипатталады, яғни. кінәлі адам өзінің әрекеттерінің заңсыздығын біледі, оның зиянды салдарын болжайды және олардың пайда болуын тілейді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 804-бабы 1 және 31-тармақтарының бірінші бөлігіне сәйкес, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 150-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтарды ішкі істер органдарының және мемлекеттік кірістер органдарының уәкілетті лауазымды адамдары жасауға құқылы.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 684-бабының 1-бөлігіне сәйкес, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 150-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарау мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьяларына құқылы.

14-тарау. КӘСІПКЕРЛІК ҚЫЗМЕТ САЛАСЫНДАҒЫ ӘКІМШІЛІК ҚҰҚЫҚ БҰЗУШЫЛЫҚ

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 14-тарауында Қазақстан Республикасында кәсіпкерлік қызмет пен әкімшілік жауапкершілік саласындағы әкімшілік құқық бұзушылықтардың құрамы белгіленеді. Түсініктеме тарауда шығармалар әкімшілік құқық бұзушылықтың ортақ (генералдық) объектісі негізінде біріктіріледі. Кәсіпкерлік қызмет саласындағы әкімшілік құқық бұзушылықтардың жалпы нысаны - бұл Қазақстан Республикасында құрылған және мемлекет қорғалатын оның субъектілерінің кәсіпкерлік қызметті жүзеге асыру тәртібі, сондай-ақ оның орындалуына мемлекеттік бақылау мен қадағалауды жүзеге асыру тәртібі.

Кәсіпкерлік қызмет саласындағы әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді лицензиядан айыруды немесе құқық бұзушылықтың объектілерін және (немесе) кірістерін тәркілеуді көздейтін құрылымдарды қоспағанда, құқық бұзушылық үшін жазаның негізгі немесе қосымша түрі ретінде соттар ғана қолдана алатын құрылымдарды қоспағанда, уәкілетті мемлекеттік органдар қарайды.

151-бап. Шикізатты, тамақ өнімдерін және өнеркәсіптік тауарларды Қазақстан Республикасынан тыс жерлерге әкету немесе жөнелту ережелерін бұзу

1. Шикізатты, тамақ өнімдерін, өнеркәсіптік тауарларды Қазақстан Республикасынан тыс жерлерге әкету немесе жөнелту ережелерін бұзу -

жеке тұлғаларға - бес, шағын кәсіпкерлік субъектілері үшін - он, орта бизнес үшін - жиырма, ірі бизнес үшін - отыз бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекет -

жеке тұлғаларға шикізат немесе тауарлар тәркілене отырып немесе тәркіленбестен - он, шағын бизнес субъектілері үшін - жиырма, орта бизнес үшін - отыз, ірі бизнес үшін - елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілген мақала шикізатты, тамақ өнімдерін, өнеркәсіптік тауарларды Қазақстан Республикасынан тыс жерлерге әкету немесе жөнелту ережелерін бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 151-бабында көзделген құқық бұзушылықтардың жалпы объектісі - Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген және мемлекетпен қорғалатын Қазақстан Республикасында кәсіпкерлік қызметті жүзеге асыру тәртібі.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 151-бабында көзделген құқық бұзушылықтардың тікелей объектісі Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген және Қазақстан Республикасының шегінен тыс жерлерде шикізат, тамақ, өнеркәсіп тауарларын әкету немесе жөнелту үшін мемлекетпен қорғалатын тәртіп болып табылады. Мұндай тәртіпті мемлекет ұлттық (азық-түлік және өнеркәсіптік) қауіпсіздікті қамтамасыз ету, Қазақстан Республикасының халықаралық міндеттемелерін орындау, азаматтардың денсаулығы мен қауіпсіздігін қорғау, олардың құқықтары мен заңды қорғалуын қамтамасыз ету мақсатында Қазақстан Республикасы шегінен тыс жерлерде тауарлар мен шикізатты әкету немесе жөнелту ережелерінде белгілейді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 151-бабында көзделген құқық бұзушылық субъектілері болып шикізатты, тамақ өнімдерін, өнеркәсіптік тауарларды Қазақстан Республикасынан тыс жерлерге әкету немесе жіберу кезінде тиісті ережелерді бұзған жеке және заңды тұлғалар - кәсіпкерлік субъектілері табылады.

Түсіндірілген мақалада көзделген құқық бұзушылықтың субъектілері олардың сыртқы саудасы аясында *сыртқы саудаға* қатысушы адамдар болуы мүмкін. "Сауда қызметін реттеу туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 1-бабының 34) тармақшасына сәйкес сыртқы сауда (сонымен бірге сыртқы сауда қызметі) - бұл Қазақстан Республикасынан тауарларды әкетуге және (немесе) Қазақстан Республикасына тауарлар әкелуге байланысты сыртқы экономикалық қызметке қатысушылардың қызметі. Тиісінше, *сыртқы сауданың қатысушылары* - сыртқы сауда қызметімен айналысатын жеке тұлғалар, оның ішінде Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес жеке кәсіпкер ретінде тіркелгендер және Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес құрылған заңды тұлғалар, сондай-ақ заңды тұлға болып табылмайтын ұйымдар.

Коммерциялық емес ұйымдар өздерінің жарғылық қызметін жүзеге асырған кезде Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 151-бабында көзделген құқық бұзушылықтарға ұшырамайды. Сондай-ақ, экспортқа қабылданған тауарларды немесе шикізатты жөнелту мен тасымалдауға тікелей қатысқан адамдар түсіндірілген бап бойынша әкімшілік жауапкершілікке тартылмайды. Олар үшін Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 152-бабы шикізатты, тамақ өнімдерін және өнеркәсіптік тауарларды Қазақстан Республикасынан тыс жерлерге жөнелту үшін қабылдау ережелерін бұзу түріндегі тәуелсіз әкімшілік құқық бұзушылықты қарастырады және оны жасағандығы үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 151-бабында көзделген құқық бұзушыларға - жеке тұлғаларға арналған заңсыз әрекеттердің субъективтік жағы кінәлілік немесе немқұрайлылық түрінде сипатталады. Адамның кінәсі оның жасаған заңсыз әрекеттері мен олардың зиянды салдарларына деген психикалық қатынасынан көрінеді.

Заңды тұлға болып табылатын құқық бұзушылықтың субъективті жағы кінәлі тұлғаларға қатысты ғана әкімшілік жауапкершілікке тартудың шарты ретінде кінәні анықтау туралы заңнамалық талаптың болуына байланысты белгіленуі мүмкін емес. Қазақстан Республикасының әкімшілік жауапкершілік туралы заңнамасына сәйкес, заңды тұлғалар өздерінің заңсыз әрекеттері немесе әрекетсіздігі фактілері үшін әкімшілік жауапкершілікке тартылады, олар үшін Әкімшілік кодексте осы әрекетті жасаған заңды тұлғаның лауазымды адамдарының кінәсі ескерілмей әкімшілік жауапкершілік қарастырылған.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 151-бабының 1 және 2-тармақтарында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтардың құрамы *формалды* болып табылады. Оларды әкімшілік жауапкершілікке тарту үшін құқық бұзушының мемлекетке, ұйымға немесе азаматқа материалдық зиян келтіргені туралы фактіні анықтау талап етілмейді.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігі шикізатты, тамақ өнімдерін, өнеркәсіптік тауарларды Қазақстан Республикасынан тыс жерлерге жіберу немесе әкету ережелерін бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсіндірілген баптың 1-тармағында көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы шикізатты, тамақ өнімдерін, өнеркәсіптік тауарларды Қазақстан Республикасынан тысқары жерлерге жіберу немесе *іс жүзінде әкету* кезінде көрсетілген заңсыз әрекеттерді жасаған адаммен сипатталады (және жеке тұлғалар, оның ішінде жеке кәсіпкерлер үшін де кінәлі). Қазақстан Республикасы заңнамасының ережелері.

Бұған белгіленген ережелерді бұза отырып, тауарларды немесе шикізаттарды *әкету бойынша әрекеттерді* құқық бұзушы Қазақстан Республикасының мемлекеттік шекарасын тауарлармен немесе шикізаттармен іс жүзінде кесіп өту (кесіп өту) үшін осы үшін белгіленген ережелерді бұза отырып дербес жасайды.

Тауарларды немесе шикізатты осы үшін белгіленген ережелерді бұза отырып *жөнелту жөніндегі іс-әрекеттер* құқық бұзушының тауарларды немесе шикізатты кейіннен әкету немесе олардың көмегімен берілген Тауарларды немесе шикізатты Қазақстан Республикасынан тысқары жерлерге жіберу (қайта жіберу) үшін теміржол, автомобиль, өзен, теңіз, әуе көлігі, пошта операторының қызметкерлеріне беруі арқылы жасалады.

Құқық бұзушылық көрсетілген шикізатты немесе тауарларды Қазақстан Республикасының аумағына шетелден *әкелу немесе алу*, сондай-ақ халықаралық шарттарда немесе Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен тауарлар мен шикізаттарды Қазақстан Республикасының аумағы арқылы *транзитке* тарту әрекеттеріне қолданылмайды.

Түсініктеме берілген бапта көзделген құқық бұзушылықты саралау мақсатында ҚР *шегінен тыс жерлерде* Қазақстан Республикасы аумағының заңнамалық және географиялық жағынан шектелген шектері және мемлекеттік егемендіктің қолданылуының кеңістіктік шегі түсініледі.

Өз кезегінде, мемлекеттік шекара "Мемлекеттік шекара туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 1-бабында *Қазақстан Республикасы аумағының шекарасын* (жер, су, минералды ресурстар, әуе кеңістігі) және Қазақстан Республикасының мемлекеттік егемендігінің кеңістіктік шекарасын белгілейтін сызық және ол арқылы өтетін тік жазықтық ретінде анықталған.

Сонымен қатар, жасалған әрекетті түсіндірілген бапқа сәйкес қылмыс санатына жатқызу үшін, қылмыскер қандай бағытта тауарлар мен шикізаттарды Қазақстан Республикасынан тыс жерлерге - алыс шетелге немесе Еуразиялық экономикалық одаққа мүше мемлекеттердің аумағына жіберетіні немесе жіберетіні маңызды емес.

"Сауда қызметін реттеу туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 1-бабы 40) тармақшасына сәйкес *тауарларға* сатуға немесе айырбастауға арналған айналымнан алынбаған кез келген еңбек өнімі түсініледі.

Түсіндірілген бапқа сәйкес қылмысты саралау мақсатында *шикізат* деп минералды немесе биологиялық шығу тегі объектілері, дайын өнімді өндіру (дайындау) үшін арналған және (немесе) пайдаланылатын химиялық өнеркәсіп өнімдері, оның ішінде: *минералды (көмірсутек шикізатын қоса) шикізат, көкөніс және т.б. жануарлардан алынатын тағам, шикізат, дәрілік шикізат, қайталама шикізат және т.б.*

Қазақстан Республикасы Салық кодексінің 1-бабы 1-тармағының 45) тармақшасына сәйкес *минералды шикізат* бетінде пайдалы қазбалар (минералдар) бар өндірілген жер қойнауының бөлігі болып табылады.

ҚР "Ветеринария туралы" Заңының 1 бабының 29) тармақшасына сәйкес *жануарлардан алынатын шикізат* - тері, жүн, шаш, қыл, мамық, мамық, қауырсын, эндокриндік бездер, ішек-қарын, қан, сүйек, мүйіз, тұяқтар, жануарлардан алынатын, жануарларға арналған және (немесе) өнеркәсіпте пайдаланылатын басқа да өнімдер.

"Тамақ өнімдерінің қауіпсіздігі туралы" Қазақстан Республикасының 2007 жылғы 21 шілдедегі № 301-ІІІ Заңының 1-бабының 47) тармақшасына сәйкес *шикізат* (тамақ) - бұл тамақ өнімдерін өндіру (өндіру) үшін пайдаланылатын өсімдіктер, жануарлар, микробиологиялық, химиялық және минералды заттар.

"Халық денсаулығы және денсаулық сақтау жүйесі туралы" Қазақстан Республикасы Кодексінің 1-бабы 1-тармағының 33-1) тармақшасына сәйкес *дәрілік шикізат* - бұл дәрілік заттарды өндіру және өндіру үшін қолданылатын өсімдіктер, минералдар, жануарлардан алынатын заттар немесе химиялық заттар.

Қазақстан Республикасы Экологиялық кодексінің 1-бабының 20-1) тармақшасына сәйкес, *қайталама шикізат* - бұл қалдықтарды және (немесе) жоюға дайындалған және (немесе) қалдықтарды бөлек жинау, сұрыптау, ұнтақтау, престеу немесе басқа да әсер ету әдістері процесінде алынған материалдар. өнім шығару үшін өңдеу.

Түсініктеме берілген бапта көзделген құқық бұзушылық, егер бұл шикізат пен тауарлар ҚР шегінен тыс әкетілмесе де, ол үшін белгіленген ережелерді бұза отырып, шикізатты, азық-түлік, өнеркәсіптік тауарларды ҚР шегінен тыс жөнелту немесе әкету бойынша өзіне байланысты барлық іс-әрекеттер жасаған кезде жасалған болып саналады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 151-бабының 1-тармағына сәйкес құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл түріндегі әкімшілік жаза белгіленді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 151-бабының 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық үшін айыппұлдың мөлшері құқық бұзушының құқықтық мәртебесіне байланысты сараланады, ал егер құқық бұзушы кәсіпкерлік субъект болса, ол сонымен қатар оның қай санатқа жататынына байланысты болады. Осыған байланысты, құқық бұзушыны әкімшілік жауапкершілікке тартатын орган алдымен адамды жауапқа тартуға дейін алдымен оның құқықтық мәртебесін және ол жататын қызмет санатын анықтауы керек.

Құқық бұзушының құқықтық мәртебесіне және ол жататын қызмет санатына байланысты айыппұл мөлшері:

- жеке тұлғалар үшін - 5 АЕК,
- шағын бизнес үшін - 10 АЕК,
- орта бизнес үшін - 20 АЕК,
- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін - 35 АЕК.

Айыппұлдардың мөлшері белгіленген және оларды енгізетін орган өзгертілмейді.

Бұл жазаны құқық бұзушыларға халықтың санитарлық-эпидемиологиялық салауаттылығы саласындағы уәкілетті орган, мемлекеттік кірістер органдары немесе сот, егер іс сотта қаралған болса, тағайындайды.

Түсіндірілген баптың 2-бөлімі ескертілген мақаланың 1-бөлігінде қарастырылған кез келген әрекетті әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталағаны үшін неғұрлым қатаң жазаны белгілейді.

Бұл жағдайда түсіндірілген мақаланың 2-тармағында көзделген объект, субъективті тарап және құқық бұзушылық субъектілері, олардың сипаттамаларында объектімен, субъективтік жағы және Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 151-бабының 1-тармағында көзделген құқық бұзушылық субъектілерімен сәйкес келеді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 151-бабының 2-тармағында көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағын сипаттауда түсіндірілген мақаланың 1-бөлігінде қарастырылған кез-келген әрекетке қайталану белгісі қосылады.

Егер адам бұрын Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 151-бабының 1-тармағында көзделген кез-келген әрекетті жасаған болса, ол үшін әкімшілік жазаға тартылған және адам әкімшілік жазаға тартылған бір жылдық кезең әлі аяқталмаған болса, қылмыс бірнеше рет жасалған деп саналады.

Қайталанған құқық бұзушылық - бұл әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 151-бабының 2-бөлігіне сәйкес заңсыз әрекетті тәуелсіз құқық бұзушылық ретінде саралауға әкеп соқтыратын тәуелсіз біліктілік белгісі.

Біліктілік атрибуты ретіндегі қайталау жыл бойына заңсыз әрекеттерді жасаған құқық бұзушының саны мен сипатын анықтау арқылы ғана емес, сонымен бірге заңды түрде де - бұл адамды Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 151-бабының 1-бөлігімен құқық бұзушылық жасағаны үшін әкімшілік жауапкершілікке тарту фактісін анықтау арқылы заңды күшіне енеді. және уәкілетті мемлекеттік органның немесе соттың Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 151-бабының 1-тармағына сәйкес әкімшілік жаза қолдану туралы расталмаған шешімі, оны жариялау, құқық бұзушыға жолдау немесе жолдау актісі және өндіріп алынған күннен бастап бір жыл өтпеуі туралы акт.

Егер адам заңсыз әрекетті бірнеше рет жасаған болса немесе оны жасаған сәттен бастап және ол анықталғанға дейін оны жасай берсе, бірақ ол осы уақытқа дейін Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 151-бабының 1-бөлігіне сәйкес

әкімшілік жауапкершілікке тартылмаса, онда бұл жағдайда ол 151-баптың 2-бөлігіне сәйкес жауапқа тартылады, өйткені қайталаудың білікті белгісі жоқ. Бұл жағдайда адам әкімшілік жауапкершілікке тартылып, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 151-бабының 1-тармағы бойынша жазаланады, тіпті егер жыл ішінде бірнеше рет бұзушылық белгілері болса және бұзушылықтардың біркелкілігі болса.

Жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде ӘҚБтК-нің 151-бабының 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықты қайталап жасағаны үшін құқық бұзушы шикізат немесе тауарлар тәркілене отырып немесе *онсыз* айыппұл түрінде жазаға тартылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 151-бабының 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық үшін айыппұлдың мөлшері құқық бұзушының құқықтық мәртебесіне байланысты сараланады, ал егер құқық бұзушы кәсіпкерлік субъект болса, ол сонымен қатар оның қай санатқа жататынына байланысты болады. Осыған байланысты, құқық бұзушыны әкімшілік жауапкершілікке тартатын орган алдымен адамды жауапқа тартуға дейін алдымен оның құқықтық мәртебесін және ол жататын қызмет санатын анықтауы керек.

Құқық бұзушының құқықтық мәртебесіне және ол жататын қызмет санатына байланысты айыппұл мөлшері:

- жеке тұлғалар үшін - 10 АЕК,
- шағын бизнес үшін - 20 АЕК,
- орта кәсіпорындар үшін - 30 АЕК,
- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін - 50 АЕК.

Айыппұлдардың мөлшері белгіленген және оларды енгізетін орган өзгертілмейді.

Сондай-ақ, түсіндірілген баптың 2-бөлігіндегі құқық бұзушылық үшін қосымша жаза ретінде оның санкциясы шикізат немесе тауарларды тәркілеуді қарастырады. Тәркілеу істің нақты жағдайларына байланысты соттың қалауы бойынша қолданылады.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігіндегі әкімшілік жазаны құқық бұзушыға тек сот ғана тағайындайды, өйткені заңмен жасалуы үшін тәркілеу түріндегі жаза қарастырылған әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс сотта қаралуы керек.

152-бап. Шикізатты, тамақ өнімдерін және өнеркәсіптік тауарларды Қазақстан Республикасынан тыс жерлерге жөнелту үшін қабылдау ережелерін бұзу

Темір жол, автомобиль, өзен, теңіз, әуе көлігі және пошта операторларының қызметкерлері Қазақстан Республикасынан тыс жерлерге жөнелту үшін шикізатты, тамақ өнімдерін және өнеркәсіптік тауарларды қабылдау ережелерін бұзу, - он айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілген баптың Қазақстан Республикасынан тыс жерлерге жөнелту үшін шикізат, тамақ және өнеркәсіп тауарларын қабылдау ережелерін бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 152-бабында көзделген құқық бұзушылықтың жалпы объектісі - Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген және мемлекет қорғайтын Қазақстан Республикасында кәсіпкерлік қызметті жүзеге асыру тәртібі.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 152-бабына сәйкес құқық бұзушылықтың тікелей объектісі Қазақстан Республикасының заңнамасымен белгіленген және мамандандырылған көлік және почта ұйымдарының шикізатты, азық-түлік, өнеркәсіптік тауарларды Қазақстан Республикасынан тыс жерлерге жіберу үшін қабылдауы болып табылады. Мұндай тәртіпті мемлекет Ұлттық (оның ішінде азық-түлік және өнеркәсіптік) қауіпсіздікті қамтамасыз ету, ҚР халықаралық міндеттемелерін орындау, азаматтардың денсаулығы мен қауіпсіздігін сақтау, олардың құқықтары мен заңды мүдделерін қорғау мақсатында Қазақстан Республикасынан тыс жерлерге тауарлар мен шикізатты жөнелту үшін қабылдау ережелерін өзі нормативтік тәртіппен бекітетін ережелерде белгілейді. "Сауда қызметін реттеу туралы" ҚР Заңының 18-бабының 2-тармағына сәйкес, Елеулі маңызды тауарлар тізбесіне енгізілген азық-түлік немесе өзге де тауарлардың ішкі нарығында күрделі жетіспеушіліктің алдын алу немесе азайту үшін орталық мемлекеттік органдар өз құзыреті шегінде уәкілетті органмен келісім бойынша жекелеген тауарларды әкетуге тыйым салулар мен сандық шектеулер енгізе алады. Елеулі маңызды тауарлардың тізбесін орталық мемлекеттік органдардың ұсыныстары негізінде уәкілетті орган айқындайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 152-бабында көзделген құқық бұзушылықтың субъектілері, түсіндірілген мақала нормасында оны тікелей көрсетуге байланысты жеке тұлғалар немесе заңды тұлғалардан шикізат, тамақ қабылдау ережелерін бұзған теміржол, автомобиль, өзен, теңіз, әуе көлігі және пошта операторларының қызметкерлері болып табылады. кейіннен Қазақстан Республикасынан тыс жерлерге жөнелтуге арналған өнеркәсіптік тауарлар.

Тиісінше, түсіндірілген баптың көзделген құқық бұзушылық субъектілері шикізат немесе тауарларды Қазақстан Республикасынан тыс жерлерге жөнелту үшін берген тұлғалар болып табылмайды. Олар үшін Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 151-бабы шикізатты, тамақ өнімдерін және өнеркәсіптік тауарларды Қазақстан Республикасынан тыс жерлерге жіберу ережелерін бұзу түріндегі тәуелсіз әкімшілік құқық бұзушылықты қарастырады және оны жасағаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ӘҚБтК 152 – бабында көзделген құқыққа қарсы әрекеттердің субъективті жағы құқық бұзушы-жеке тұлғалар үшін ой немесе абайсызда жасалған кінәмен сипатталады. Адамның кінәсі оның жасаған құқыққа қарсы әрекеттерге психикалық қатынасы және олардың зиянды салдарлары бойынша анықталады.

Түсініктеме берілген бапта көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы тұлғаның ҚР шегінен тыс шикізатты, азық-түлік, өнеркәсіп тауарларын *жөнелту* үшін қабылдау ережелерін бұзудан көрінетін құқыққа қарсы кінәлі әрекеттер жасауымен сипатталады.

Темір жол, автомобиль, өзен, теңіз, әуе көлігі, почта операторы қызметкерлерінің оларға берілетін тауарларды немесе шикізатты кейіннен Қазақстан Республикасынан тысқары жерлерге жіберу үшін осы үшін белгіленген ережелерді бұза отырып қабылдауы жөніндегі іс-әрекеттер шарттарды ресімдеу жолымен жасалады, шикізаттарды немесе тауарларды қабылдау және құқық бұзушының мұндай тауарларды немесе шикізатты кейіннен әкету немесе Қазақстан Республикасынан тыс жерлерге жіберу (қайта жіберу) үшін іс жүзінде қабылдауы туралы тауарға ілеспе құжаттарды (тауар-көлік жүкқұжаттарын, түбіртектерді, қабылдау-тапсыру актілерін) қабылдау-тапсыру актілерін) *қабылдау*.

Құқық бұзушылық құрамы тұлғаның аталған шикізатты немесе тауарларды Қазақстан Республикасының аумағына шетелден келіп түскен кезде беруі бойынша, сондай-ақ осы үшін белгіленген халықаралық шарттарда немесе Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен ҚР аумағынан тыс жерлерде қабылданған тауарлардың немесе шикізаттың ҚР аумағы арқылы транзиті бойынша іс-әрекеттерді қамтымайды.

Құқық бұзушылық құрамы ҚР аумағына шетелден келіп түскен кезде тұлғаның аталған шикізатты немесе тауарларды *беруі* жөніндегі іс-әрекеттерді қамтымайды, сондай-ақ ол үшін белгіленген халықаралық шарттарда немесе ҚР заңнамасында белгіленген тәртіппен ҚР шегінен тыс қабылданған тауарлардың немесе шикізаттың ҚР аумағы арқылы *транзиті* бойынша.

Қазақстан Республикасының шекарасында, түсіндірілген бапта көзделген қылмысты анықтау үшін, біз Қазақстан Республикасы аумағының заңнамалық және географиялық жағынан шектеулі мемлекеттік шекараларын және мемлекеттік егемендіктің кеңістіктік шекарасын айтамыз.

Түсініктеме берілген бапта көзделген құқық бұзушылықты саралау мақсатында *ҚР шегінен тыс жерлерде* Қазақстан Республикасы аумағының заңнамалық және географиялық жағынан шектелген шектері және мемлекеттік егемендіктің қолданылуының кеңістіктік шегі түсініледі.

Өз кезегінде, *мемлекеттік шекара* "Мемлекеттік шекара туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 1-бабында Қазақстан Республикасы аумағының шекарасын (жер, су, жер қойнауы, әуе кеңістігі) және Қазақстан Республикасының мемлекеттік егемендігінің кеңістіктік шекарасын белгілейтін сызық және тік ұшақ ретінде анықталған.

Сонымен бірге, әрекетті түсіндірілген бапта көрсетілгендей, тауарлар мен шикізаттар қай бағытта Қазақстан Республикасынан тысқары жерлерге - шетел

мемлекеттеріне немесе Еуразиялық экономикалық одаққа мүше мемлекеттердің аумағына жіберілгені үшін қылмыс санатына жатқызудың маңызы жоқ.

"Сауда қызметін реттеу туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 1-бабы 40) тармақшасына сәйкес *тауарларға* сатуға немесе айырбастауға арналған айналымнан алынбаған кез келген еңбек өнімі түсініледі.

Түсіндірілген бапқа сәйкес қылмысты саралау мақсатында *шикізат* деп минералды немесе биологиялық шығу тегі объектілері, дайын өнімді өндіру (дайындау) үшін арналған және (немесе) пайдаланылатын химиялық өнеркәсіп өнімдері, оның ішінде: *минералды (көмірсутекті қоса алғанда) шикізат, өсімдік шикізаты немесе өсімдік шикізаты түсініледі. жануарлардан алынатын тағам, шикізат, дәрілік шикізат, қайталама шикізат т.б..*

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 152-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық *ресми* болып табылады. Оны жасағандығы үшін әкімшілік жауапкершілікке тарту үшін құқық бұзушының мемлекетке, ұйымға немесе азаматқа материалдық зиян келтіргені туралы фактіні анықтау қажет емес.

Түсіндірілген мақалада көзделген құқық бұзушылық, егер тұлға осыған қатысты белгіленген ережелерді бұзса, жеке тұлғалардан немесе ұйымдардан шикізатты, тамақ өнімдерін, өнеркәсіптік тауарларды оларды Қазақстан Республикасынан тыс жерлерге жөнелтуге (жөнелтуге) қабылдағанын және құжатталғанын, тіпті нәтижесінде болған жағдайда жасалған деп саналады. бұл шикізаттар мен тауарлар Қазақстан Республикасынан тыс жерлерге әкетілмеген (тасымалданбаған).

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 152-бабына сәйкес құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл түріндегі әкімшілік жаза белгіленді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 152-бабына сәйкес құқық бұзушылық үшін айыппұлдың мөлшері 10 АЕК құрайды, ол оны тағайындаған органмен өзгертілмейді.

Бұл жазаны құқық бұзушыларға, егер іс сотта қаралған болса, мемлекеттік кірістер органдары немесе сот белгілейді.

Құқық бұзушыға әкімшілік жаза қолдану оны Қазақстан Республикасынан тыс жерлерге жөнелтуге тауарлар мен шикізаттарды қабылдау ережелерінің бұзылуын жою жөніндегі міндеттен босатпайды. Осындай бұзушылықтар жойылғаннан кейін тауарлар немесе шикізаттар Қазақстан Республикасынан тыс жерлерге жіберілуі мүмкін.

Егер ҚР шегінен тысқары жөнелту үшін белгіленген ережелерді бұза отырып қабылданған тауар немесе шикізат ҚР шегінен тыс жөнелтуге тыйым салынса, онда аталған тауар немесе шикізат ҚР аумағындағы жөнелтушіге немесе меншік иесіне қайтару туралы тиісті талаптар мен тауарға немесе шикізатқа құқықтарды дәлелдегеннен кейін қайтарылады.

153-бөлім. Заңсыз кәсіпкерлік

Егер бұл әрекет азаматқа, ұйымға немесе мемлекетке үлкен залал келтірсе немесе ірі кіріс алуға немесе акцизделетін тауарларды өндіруге, сақтауға, тасымалдауға немесе сатуға, егер бұл әрекеттерде қылмыстық құқық бұзушылық белгілері болмаса, кәсіпкерлік қызметтің тыйым салынған түрлерімен айналысу, -

жеке тұлғаларға, шағын бизнес субъектілеріне отыз мөлшерінде, орта бизнес үшін - қырық мөлшерінде, ірі бизнес үшін - келтірілген залал сомасының елу проценті мөлшерінде, заңсыз кәсіпкерліктің нәтижесінде алынған кірістер мен акцизделетін тауарлар құнының мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады. .

Ескертпелер

1. Осы Кодекстің 153 және 155-баптарындағы елеулі залал азаматқа мың айлық есептік көрсеткіштен аспайтын мөлшерде келтірілген залал немесе ұйымға немесе мемлекетке он мың айлық есептік көрсеткіштен аспайтын мөлшерде келтірілген залал деп танылады.

2. Осы Кодекстің 153 және 155-баптарындағы үлкен мөлшердегі кірістер сомасы он мың айлық есептік көрсеткіштен аспайтын кірістер деп танылады.

3. Осы бапта құны мың айлық есептік көрсеткіштен аспайтын тауарлар саны ретінде айтарлықтай мөлшер деп танылады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілетін бап, егер бұл әрекет азаматқа, ұйымға немесе мемлекетке ірі залал келтірсе не ірі мөлшерде табыс алумен немесе акцизделетін тауарларды едәуір мөлшерде өндірумен, сақтаумен, тасымалдаумен не өткізумен ұштасса, кәсіпкерлік қызметтің тыйым салынған түрлерімен айналысқаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Құқық бұзушыны түсініктеме берілген бап бойынша әкімшілік жауапкершілікке тарту, егер құқық бұзушының іс-әрекеттерінде қылмыстық жазаланатын әрекет белгілері болмаған жағдайда ғана жүзеге асырылады. Олай болмаған жағдайда құқық бұзушылар - жеке тұлғалар немесе заңды тұлғаның лауазымды тұлғалары ҚР ҚК нормаларына сәйкес заңсыз кәсіпкерлік үшін қылмыстық жауапкершілікке тартылады. Аталған байланысты бастапқыда заңсыз кәсіпкерлікті жүзеге асыру жөніндегі адамның әрекетін құқық қорғау органдары онда қылмыстық құқық бұзушылық белгілерінің болуы немесе болмауы және оны жасаған адамды қылмыстық жауаптылыққа тарту негіздерінің болуы тұрғысынан тексеруі тиіс.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 153-бабында көзделген құқық бұзушылықтың жалпы объектісі - Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген және мемлекет қорғайтын Қазақстан Республикасында кәсіпкерлік қызметті жүзеге асыру тәртібі.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 153-бабында көзделген құқық бұзушылықтың тікелей объектісі Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген заңсыз кәсіпкерлікке тыйым салу болып табылады (Қазақстан

Республикасының заңнамалық актілерінде кәсіпкерлік қызметті жүзеге асыруға тікелей тыйым салынған).

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 153-бабында көзделген құқық бұзушылықтың субъектілері болып Қазақстан Республикасында кәсіпкерлік қызметтің жекелеген түрлеріне заңнамалық тыйым салуды бұзған және сол арқылы мемлекетке, ұйымға немесе азаматқа үлкен залал келтірген, заңсыз бизнестен ірі кіріс алған немесе өндірісті жүзеге асыратын жеке және заңды тұлғалар - кәсіпкерлік субъектілері табылады. акцизделетін тауарларды едәуір мөлшерде сақтау, тасымалдау немесе сату.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 153-бабында көзделген құқық бұзушыларға - жеке тұлғаларға арналған заңсыз әрекеттің субъективті жағы ниет немесе немқұрайлылық түрінде кінәлілікпен сипатталады. Адамның кінәсі оның жасаған заңсыз әрекеттері мен олардың зиянды салдарларына деген психикалық қатынасынан көрінеді.

Заңды тұлға болып табылатын құқық бұзушылықтың субъективті жағы кінәлі тұлғаларға қатысты ғана әкімшілік жауапкершілікке тартудың шарты ретінде кінәні анықтау туралы заңнамалық талаптың болуына байланысты белгіленуі мүмкін емес. Қазақстан Республикасының әкімшілік жауапкершілік туралы заңнамасына сәйкес, заңды тұлғалар өздерінің заңсыз әрекеттері немесе әрекетсіздігі фактілері үшін әкімшілік жауапкершілікке тартылады, олар үшін Әкімшілік кодексте осы әрекетті жасаған заңды тұлғаның лауазымды адамдарының кінәсі ескерілмей әкімшілік жауапкершілік қарастырылған.

Түсіндірілген бапта көзделген қылмыстың объективті жағы Қазақстан Республикасының заңнамалық актілерімен тыйым салынған кәсіпкерлік қызмет түрінде көрінетін және азаматқа, ұйымға немесе мемлекетке үлкен залал келтіретін, сондай-ақ кірістерді қоса алғанда, заңсыз әрекеттерді жасаған адаммен сипатталады. үлкен мөлшерде немесе едәуір мөлшерде акцизделетін тауарлар.

Қазақстан Республикасы Азаматтық кодексінің 10-бабының 1-тармағына және ҚР ҚК-нің 2-бабының 1-тармағына сәйкес *кәсіпкерлік* дегеніміз - азаматтардың, оралмандардың және заңды тұлғалардың мүлікті пайдалану, өндіріс, тауарларды сату, жұмыстарды орындау, қызмет көрсету арқылы таза табыс алуға бағытталған тәуелсіз, бастамашыл қызметі. жеке меншік құқығы (жеке кәсіпорын) немесе шаруашылық жүргізу немесе мемлекеттік кәсіпорынды (мемлекеттік кәсіпорын) жедел басқару құқығы. Кәсіпкерлік қызмет кәсіпкердің атынан, тәуекел үшін және мүліктік жауапкершілік аясында жүзеге асырылады.

Қазақстан Республикасы Азаматтық кодексінің 10-бабының 2-тармағына сәйкес мемлекет кәсіпкерлік қызмет бостандығына кепілдік береді және оны қорғау мен қолдауды қамтамасыз етеді. Жалпы ереже бойынша, ҚР ПҚ 5-бабының 2-тармағына сәйкес, кәсіпкерлік субъектілері Қазақстан Республикасының заңнамасында тыйым салынбаған кез келген кәсіпкерлік қызметті жүзеге асыруға құқылы. Қазақстан

Республикасы Азаматтық кодексінің 10-бабы 3-тармағының 5) тармақшасына сәйкес, заңмен тыйым салынбаған қызметпен айналысатын кәсіпкерлердің құқықтары, атап айтқанда, *жеке кәсіпкерлікпен айналысуға тыйым салынатын, әкетуге тыйым салынған немесе шектелген жұмыстардың, тауарлар мен қызметтердің тізімі туралы заңнамалық* актілерді белгілеу арқылы қорғалады.

Қазақстан Республикасының заңнамалық актілерінде көзделген жағдайларда Қазақстан Республикасында кәсіпкерліктің жекелеген түрлерін жүзеге асыруға мемлекет тарапынан тыйым салынуы мүмкін.

Мәселен, мысалы, Қазақстан Республикасы ПК-нің 30-бабының 1-тармағында тікелей заңнама құрылуына байланысты, Қазақстан Республикасының азаматтарынан басқа, барлық адамдарға, халықаралық шарттарға сәйкес оралмандарға және оларға теңестірілген адамдарға Қазақстан Республикасында жеке кәсіпкерлік сияқты *кәсіпкерлік қызмет* түрін жүзеге асыруға тыйым салынады.

Кәсіпкерлік қызметтің тыйым салынған түрлерін Қазақстан Республикасының заңнамалық актілеріне енгізу заңсыз кәсіпкерлік болып табылады және түсіндірілген бапқа сәйкес жауапкершілікке әкеп соғады.

Түсіндірілген мақалада көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың объективті жағы заң актілерінің талабы бойынша тіркеу, рұқсат алу немесе хабарлама жіберу қажет болған кезде *тіркеусіз, рұқсатынсыз немесе ескертусіз кәсіпкерлік* қызметті жүзеге асыру үшін заңсыз әрекеттерді қамтымайды. Тіркеусіз, рұқсатсыз немесе хабарламасыз кәсіпкерліктің бұл заңсыз әрекеттері Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 463-бабына сәйкес тәуелсіз әкімшілік құқық бұзушылық болып табылады. Тіркеусіз немесе арнайы рұқсатсыз (лицензиясыз) кәсіпкерлік қызметті жүзеге асыру, егер мұндай рұқсат (лицензия) міндетті болып табылса, банк секторында - заңсыз банктік қызметті жүзеге асыру (банктік операциялар) Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 155-бабына сәйкес тәуелсіз әкімшілік құқық бұзушылықты тудырады.

Заңсыз кәсіпкерлік объективті жағынан уәкілетті емес тұлғаның *мемлекеттік монополия* ретінде жіктелген қызметті жүзеге асыруына байланысты заңсыз әрекеттерді қамтымайды. Осы әкімшілік құқық бұзушылықтың дербес құрамы және оны жасағаны үшін әкімшілік жауапкершілік Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 160-бабының 2-бөлігінде белгіленген.

Заңсыз кәсіпкерліктің объективтік жағы сонымен қатар, Қазақстан Республикасының заңнамасы кәсіпкерлікке тыйым салатын тұлғалардың (мемлекеттік қызметшілер мен оларға теңестірілген адамдар, әскери қызметкерлер, құқық қорғау органдарының және арнайы мемлекеттік органдардың қызметкерлері (*мемлекеттік қызметшілер және оларға теңестірілген адамдар, әскери қызметкерлер, құқық қорғау органдарының және арнайы мемлекеттік органдардың қызметкерлері (ҰҚК, шетелдік барлау қызметі, мемлекеттік күзет қызметі), адвокаттар, нотариустар*)). Қазақстан Республикасының заңнамасы осындай қызметті жүзеге асыруға тыйым салатын

адамның кәсіпкерлік қызметпен айналысуы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 154-бабына сәйкес тәуелсіз әкімшілік құқық бұзушылық болып табылады.

Түсіндірілген бапта көзделген қылмыс адам тыйым салынған кәсіпкерлік түрлерін жүзеге асырғаннан кейін мемлекетке, ұйымға немесе азаматқа материалдық залал келтірген, заңсыз бизнестен ірі көлемде кіріс алған немесе заңсыз кәсіпкерлік нәтижесінде айтарлықтай акцизделетін тауарларды алған сәтте жасалған деп саналады.

Түсіндірілген баптың 1, 2 және 3-ескертпелеріне сәйкес, азаматқа 1000 АЕК-тен аспайтын мөлшерде келтірілген залал немесе ұйымға немесе мемлекетке 10000 АЕК-тен аспайтын залал ескертілген мақалада *ірі залал* ретінде танылады. Тиісінше, түсіндірілген мақаладағы ірі көлемдегі кірістер сомасы 10000 АЕК-тен аспайтын кірістер деп танылады. Акцизделетін тауарлардың едәуір мөлшері осындай тауарлардың саны ретінде танылады, олардың құны 1000 АЕК-тен аспайды.

ӘҚБтК-нің 153-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық құрамы *материалдық* болып табылады. Оны жасағандығы үшін әкімшілік жауапкершілікке тарту үшін құқық бұзушының мемлекетке, ұйымға немесе азаматқа материалдық залал келтіру фактісін және оның мөлшерін анықтау қажет. Сонымен қатар, түсіндірілген мақаланың санкциясындағы тікелей көрсетілімге сәйкес, құқық бұзушыға салынатын айыппұл келтірілген материалдық залалдың сомасына, өндірілген табыс сомасына және заңсыз кәсіпкерліктің нәтижесінде алынған акцизделетін тауарлардың құнына есептелуі керек. Осыған байланысты келтірілген материалдық залалдың мөлшері, өтелген табыс мөлшері немесе заңсыз кәсіпкерліктің нәтижесінде алынған акцизделетін тауарлардың құны түсіндірілген бап бойынша құқық бұзушыны әкімшілік жауапкершілікке тарту кезінде міндетті түрде анықталуға жатады. Тиісінше, келтірілген материалдық залал келтірудің, заңсыз бизнестен кіріс алудың немесе заңсыз кәсіпкерліктің нәтижесінде акцизделетін тауарларды алу фактілері анықталмастан, адам аталған мақала бойынша әкімшілік жауапкершілікке тартылмайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 153-бабына сәйкес құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл түріндегі әкімшілік жаза белгіленді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 153-бабына сәйкес құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұлдың мөлшері құқық бұзушының құқықтық мәртебесіне байланысты сараланады, ал егер құқық бұзушы кәсіпкерлік субъектісі болса, ол сонымен қатар ол кәсіпкерлік субъектілерінің қай санатына жататындығына байланысты. Осыған байланысты, құқық бұзушыны әкімшілік жауапкершілікке тартатын орган алдымен адамды жауапқа тартуға дейін алдымен оның құқықтық мәртебесін және ол жататын қызмет санатын анықтауы керек.

Құқық бұзушының құқықтық мәртебесіне және ол жататын қызмет санатына байланысты айыппұл мөлшері:

- жеке тұлғалар мен шағын бизнес субъектілері үшін - келтірілген залал сомасының, өтелген табыс сомасының және заңсыз кәсіпкерліктің нәтижесінде алынған акцизделетін тауарлар құнының 30 пайызы;

- орта кәсіпорындар үшін - келтірілген залал сомасының, өндіріп алынған табыс сомасының және заңсыз кәсіпкерліктің нәтижесінде алынған акцизделетін тауарлар құнының 40 пайызы;

- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін - келтірілген залал сомасының, өндіріп алынған кіріс сомасының және заңсыз кәсіпкерліктің нәтижесінде алынған акцизделетін тауарлар құнының 50 пайызы.

Айыппұл мөлшері келтірілген залалдың мөлшеріне, алынған кіріске немесе заңсыз кәсіпкерліктің нәтижесінде алынған акцизделетін тауарлардың құнына байланысты болады. Материалдық залалдың мөлшерін, заңсыз бизнестен алынған кіріс мөлшерін немесе заңсыз кәсіпкерлік нәтижесінде алынған акцизделетін тауарлардың құнын сот анықталған мақалада жауапқа тартылғанға дейін құқық бұзушының немесе мүліктік қатынаста болған басқа адамдардың бастапқы құжаттарынан сот анықтайды.

Түсіндірілген бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қаралады және оны жасаған үшін құқық бұзушыларға әкімшілік жаза тағайындалады.

Түсіндірілген бапта көрсетілген әкімшілік құқық бұзушылықтар мемлекеттік кірістер органдарының лауазымды адамдарымен жасалуға құқылы.

154-бап. Қазақстан Республикасының заңдарында мұндай қызметке тыйым салынған тұлға кәсіпкерлік қызметпен айналысады

Қазақстан Республикасының заңнамасында мұндай қызметке тыйым салынған тұлға кәсіпкерлік қызметпен айналысуға, -

құқық бұзушылық нәтижесінде алынған заттар мен (немесе) әкімшілік құқық бұзушылық жасау құралдарын және (немесе) кірістерді (дивидендтер), ақшаны, бағалы қағаздарды тәркілей отырып, жеке тұлғаларға екі жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсініктеме берілген бапта Қазақстан Республикасының заңнамасы осындай қызметті жүзеге асыруға тыйым салатын тұлғаның кәсіпкерлік қызметпен айналысқаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 154-бабында көзделген құқық бұзушылықтың жалпы объектісі - Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген және мемлекет қорғайтын Қазақстан Республикасында кәсіпкерлік қызметті жүзеге асыру тәртібі.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 154-бабында көзделген құқық бұзушылықтың тікелей объектісі Қазақстан Республикасының заңнамасында

белгіленген және заңнамалық актілерде айқындалған адамдардың жекелеген санаттары үшін тыйым салынған кәсіпкерлік қызметтің жекелеген түрлерін жүзеге асыру үшін мемлекет қорғайтын тәртіп болып табылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 154-бабында көзделген құқық бұзушылықтың субъектілері, түсіндірілген баптың нормасында бұны тікелей көрсетудің арқасында, тек заңмен кәсіпкерлік қызметті жүзеге асыруға тыйым салынған адамдар болып табылады.

Қазақстан Республикасының заңнамасында жауапты мемлекеттік лауазымды атқаратын тұлғалардың, мемлекеттік функцияларды орындауға уәкілетті адамдардың (өз қызметін тұрақты емес немесе босатылған негізде жүзеге асыратын мәслихат депутаттарын қоспағанда), мемлекеттік функцияларды орындауға уәкілетті адамдарға теңестірілген адамдардың (ҚР Президенттігіне, ҚР Парламентінің немесе мәслихаттардың депутаттығына, аудандық маңызы бар қалалардың, кенттердің, ауылдардың, ауылдық округтердің әкімдеріне кандидаттарды қоспағанда) кәсіпкерлікті жүзеге асыруына тыйым салу белгіленген., лауазымды адамдары, мемлекеттік қызметшілер, әскери қызметшілер, құқық қорғау органдары мен арнаулы мемлекеттік органдардың (ҰҚК, Сыртқы барлау қызметі, Мемлекеттік күзет қызметі) қызметшілері, адвокаттар, нотариустар жауапты мемлекеттік лауазымда болу, олардың мемлекеттік функцияларды орындауы, мемлекеттік, әскери қызметте болу кезеңінде, немесе арнаулы мемлекеттік органдарда қызметте болған кезде немесе олар адвокаттар немесе нотариустар ретінде өзінің кәсіптік қызметін жүзеге асырған кезеңде жүзеге асырылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 154-бабында көзделген құқыққа қайшы әрекеттердің субъективті жағы ниет немесе абайсыздық түріндегі кінәлілікпен сипатталады. Адамның кінәсі оның жасаған заңсыз әрекеттері мен олардың зиянды салдарларына деген психикалық қатынасынан көрінеді.

Түсіндірілген бапта көзделген қылмыстың объективті жағы Қазақстан Республикасының заңнамасында тыйым салынған адамның кәсіпкерлік қызметті жүзеге асыруына, сол адамның кәсіпкерлік қызметінде көрсетілген заңсыз кінәлі әрекеттерді жасаумен сипатталады.

Түсіндірілген мақалаға сәйкес актіні анықтаған кезде, мүліктік сипаттағы жеке тұлғаның заңды анықтамасы бойынша (тұтынушылық, қайырымдылық, коммерциялық емес, ғылыми, педагогикалық, шығармашылық қызмет және т.б.) іс-әрекеттері заңсыз деп танылмайтындығын ескеру қажет. сондай-ақ қоғамдық бірлестіктерге, бірлестіктерге, кәсіподақтарға, палаталарға, колледждерге қатысу, кәсіпкерлік нысандарын беру мақсатында мүлікті сенімгерлік басқаруды құру үшінші тарапқа бақылау нысты, және т.б .

Түсіндірілген бапта көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін құқық бұзушыға айыппұл түрінде әкімшілік жаза қолданылады. Түсіндірілген мақалаға сәйкес қылмыс

жасағаны үшін айыппұл мөлшері 200 АЕК-ті құрайды және оны оны тағайындаған орган өзгерте алмайды.

Сондай-ақ, түсіндірілген бап бойынша құқық бұзушылық үшін жаза ретінде, оның санкциясы, құқық бұзушылық нәтижесінде алынған заттар мен (немесе) әкімшілік құқық бұзушылық жасау құралдары мен (немесе) кірістерді (дивидендтер), ақшаны, бағалы қағаздарды тәркілеуді қарастырады. Тәркілеу айыппұлмен бірге міндетті жаза болып табылады және оны атқарушы биліктің қалауы бойынша қолдануға болмайды.

Түсіндірілген мақала үшін әкімшілік жазаны құқық бұзушыға тек сот ғана тағайындайды, өйткені заңда тәркілеу түріндегі жаза қарастырылған әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс сотта қаралуы керек.

Аталған мақалада көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамаларды мемлекеттік кірістер органдарының, мемлекеттік қызмет істері және сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл жөніндегі уәкілетті органның лауазымды адамдары жасауға құқылы.

155-бап. Заңсыз банк операциялары

Егер азаматта, ұйымға немесе мемлекетке үлкен залал келтіретін немесе ірі мөлшерде кіріс өндіруге әкеп соқтыратын, егер бұл әрекетте белгілер болмаса, арнайы рұқсат (лицензия) болмаса, тіркеусіз немесе арнайы рұқсатсыз (лицензиясыз) банктік қызметті (банктік операцияларды) жүзеге асыру қылмыстық құқық бұзушылық, -

жеке тұлғаларға, шағын бизнес субъектілеріне отыз мөлшерінде, орта бизнес үшін - қырық мөлшерінде, ірі бизнес үшін - келтірілген залал сомасының елу проценті мөлшерінде, заңсыз қызметтен алынған кірістер мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсініктеме берілген бап заңсыз банктік қызметті жүзеге асырғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді, егер бұл әрекет азаматқа, ұйымға немесе мемлекетке үлкен залал келтірсе немесе ірі көлемде кіріс алуға әкелсе.

Түсіндірілген бап бойынша құқық бұзушыны әкімшілік жауапкершілікке тарту, егер құқық бұзушының әрекеті қылмыстық құқық бұзушылықтың белгілері болмаса ғана жүзеге асырылады. Әйтпесе, құқық бұзушылар - жеке тұлғалар немесе заңды тұлғаның лауазымды тұлғалары Қазақстан Республикасының Қылмыстық кодексінің нормаларына сәйкес заңсыз банктік қызмет үшін қылмыстық жауапқа тартылады.

Осыған байланысты, адамның заңсыз банктік қызметті жүзеге асырудағы бастапқы заңсыз әрекетін құқық қорғау органдары қылмыстық құқық бұзушылықтың белгілері бар-жоғын және оны жауапқа тарту үшін негіздерді тексеруі керек.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 155-бабында көзделген құқық бұзушылықтың жалпы объектісі - Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген және мемлекет қорғайтын Қазақстан Республикасында кәсіпкерлік қызметті жүзеге асыру тәртібі.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 155-бабында көзделген бұзушылықтың тікелей объектісі болып Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген банктік қызметті (банктік операцияларды) және заңсыз банк қызметіне (банктік операцияларға) тыйым салу тәртібі табылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 155-бабында көзделген құқық бұзушылықтың субъектілері болып Қазақстан Республикасында заңсыз банктік қызметті жүзеге асыратын және сол арқылы мемлекетке, ұйымға немесе азаматқа үлкен залал келтіретін немесе заңсыз банктік қызметтен ірі көлемде кіріс алған жеке және заңды тұлғалар - кәсіпкерлік субъектілері табылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 155-бабында көзделген құқық бұзушыларға - жеке тұлғаларға арналған заңсыз әрекеттердің субъективтік жағы кінәлілік немесе немқұрайлылық түрінде сипатталады. Адамның кінәсі оның жасаған заңсыз әрекеттері мен олардың зиянды салдарларына деген психикалық қатынасынан көрінеді.

Заңды тұлға болып табылатын құқық бұзушылықтың субъективті жағы кінәлі тұлғаларға қатысты ғана әкімшілік жауапкершілікке тартудың шарты ретінде кінәні анықтау туралы заңнамалық талаптың болуына байланысты белгіленуі мүмкін емес. Қазақстан Республикасының әкімшілік жауапкершілік туралы заңнамасына сәйкес, заңды тұлғалар өздерінің заңсыз әрекеттері немесе әрекетсіздігі фактілері үшін әкімшілік жауапкершілікке тартылады, олар үшін Әкімшілік кодексте осы әрекетті жасаған заңды тұлғаның лауазымды адамдарының кінәсі ескерілмей әкімшілік жауапкершілік қарастырылған.

Түсіндірілген мақалада көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы банктік қызметті немесе жекелеген банктік операцияларды тіркеусіз жасалған немесе арнайы рұқсатсыз (лицензиясыз) осындай рұқсат (лицензия) болған кезде жасалған заңсыз әрекеттерді жасаған адаммен сипатталады. міндетті түрде және азаматқа, ұйымға немесе мемлекетке үлкен залал келтіретін немесе ірі мөлшерде табыс алуға байланысты.

Түсіндірілген мақалада қарастырылған әкімшілік құқық бұзушылықтың объективті жағы тыйым салынған қызметтің түрлерін жүзеге асыру, сондай-ақ тіркеу, рұқсат алу немесе алу кезінде *тіркеусіз, рұқсатынсыз немесе ескертусіз* кәсіпкерліктің басқа банк секторларында кәсіпкерлікпен айналысуға заңсыз әрекеттерді қамтымайды. Хабарлама заңнаманың талабы бойынша қажет. Тыйым салынған кәсіпкерлік түрлерін жүзеге асыру бойынша, сондай-ақ кәсіпкерлікті басқа салаларда (банктіктен басқа) жүзеге асыру бойынша көрсетілген заңсыз актілер тіркеусіз, рұқсатынсыз немесе ескертусіз, тиісінше Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 153 және 463-баптарында көзделген тәуелсіз құқық бұзушылықтарды құрайды.

Заңсыз банктік қызметтің объективті жағы сонымен қатар Қазақстан Республикасының заңнамасы кәсіпкерлікке тыйым салатын тұлғалардың (*мемлекеттік*

қызметшілер мен олардың баламалары, әскери қызметшілер, құқық қорғау органдарының және арнаулы мемлекеттік органдардың қызметкерлері (ҰҚК, шетелдік барлау қызметтері, қызметтері) кәсіпкерліктің заңсыз әрекеттерін қозғамайды. мемлекеттік қорғау), адвокаттар, нотариустар). Қазақстан Республикасының заңнамасы осындай қызметті жүзеге асыруға тыйым салатын адамның кәсіпкерлік қызметпен айналысуы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 154-бабына сәйкес тәуелсіз әкімшілік құқық бұзушылық болып табылады.

Аталған бапта көзделген қылмыс адам заңсыз банктік қызметті (банк операцияларын) жүзеге асырғаннан кейін мемлекетке, ұйымға немесе азаматқа материалдық залал келтірген немесе заңсыз банктік қызметтен ірі көлемде кіріс алған кезде жасалған деп саналады.

Түсіндірілген баптың 1, 2 және 3-ескертпелеріне сәйкес, азаматқа 1000 АЕК-тен аспайтын мөлшерде келтірілген залал немесе ұйымға немесе мемлекетке 10000 АЕК-тен аспайтын залал ескертілген мақалада ірі залал ретінде танылады. Тиісінше, түсіндірілген мақаладағы ірі көлемдегі кірістер сомасы 10000 АЕК-тен аспайтын кірістер деп танылады. Акцизделетін тауарлардың едәуір мөлшері осындай тауарлардың саны ретінде танылады, олардың құны 1000 АЕК-тен аспайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 155-бөлімінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылық материалдық болып табылады. Оны жасағандығы үшін әкімшілік жауапкершілікке тарту үшін құқық бұзушының мемлекетке, ұйымға немесе азаматқа материалдық залал келтіру фактісін және оның мөлшерін анықтау қажет.

Сонымен қатар, түсіндірілген мақаланың санкциясында тікелей көрсетілімге байланысты, құқық бұзушыға салынатын айыппұл, келтірілген материалдық залалдың мөлшеріне немесе заңсыз банктік қызмет нәтижесінде алынған кірістің мөлшеріне есептелуі керек. Осыған байланысты келтірілген материалдық залалдың мөлшері немесе кірістердің мөлшері түсіндірілген бап бойынша құқық бұзушыны әкімшілік жауапкершілікке тарту кезінде міндетті түрде анықталуға жатады. Тиісінше, келтірілген материалдық залал келтірудің немесе заңсыз банктік қызметтен кіріс алудың фактілері анықталмастан, адам түсіндірілген мақала үшін әкімшілік жауапкершілікке тартылмайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 155-бабына сәйкес құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл түрінде әкімшілік жаза тағайындалады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 155-бабы бойынша құқық бұзушылық үшін айыппұлдың мөлшері құқық бұзушының құқықтық мәртебесіне байланысты сараланады, ал егер құқық бұзушы кәсіпкерлік субъектісі болса, ол сонымен қатар ол кәсіпкерлік субъектілерінің қай категориясына жататындығына байланысты. Осыған байланысты, құқық бұзушыны әкімшілік жауапкершілікке тартатын орган алдымен адамды жауапқа тартуға дейін алдымен оның құқықтық мәртебесін және ол жататын қызмет санатын анықтауы керек.

Құқық бұзушының құқықтық мәртебесіне және ол жататын қызмет санатына байланысты айыппұл мөлшері:

- жеке тұлғалар мен шағын бизнес субъектілері үшін - келтірілген залал немесе заңсыз қызметтен алынған кірістер сомасының 30 пайызы;

- орта кәсіпорындар үшін - келтірілген залалдың немесе заңсыз қызметтен алынған табыс сомасының 40 пайызы;

- ірі кәсіпорындар үшін - келтірілген залал немесе заңсыз қызметтен алынған кірістер сомасының 50 пайызы.

Айыппұлдың мөлшері келтірілген залалдың мөлшеріне немесе заңсыз әрекеттің нәтижесінде алынған табысқа байланысты жасалады. Заңсыз банктік қызметтен алынған материалдық залалдың мөлшерін немесе алынған кірістің мөлшерін түсіндірме бабы бойынша жауапқа тартылғанға дейін құқық бұзушының немесе оған байланысты тұлғалардың бастапқы құжаттарынан мемлекеттік кірістер органдары немесе сот анықтайды.

Бұл жазаны құқық бұзушыларға, егер іс сотта қаралған болса, мемлекеттік кірістер органдары немесе сот белгілейді.

156-бап. Қазақстан Республикасының мәдениет туралы заңнамасының талаптарын бұзу

1. Қазақстан Республикасының мәдениет туралы заңнамасының талаптарын бұза:

1) фильмді жалға алу сертификатынсыз Қазақстан Республикасында фильмдерді жалға алу;

2) белгіленген тәртіппен көрерменді фильмнің жас санаты туралы хабардар етпеу;

3) "18+" және "21+" жас категориялары бар фильмдерді жалға алу кезінде белгіленген уақытты сақтамау;

4) фильмдер мониторингі жөніндегі бірыңғай автоматтандырылған ақпараттық жүйеге кино түсіру қызметін жүзеге асыратын ұйымдардың фильмдер туралы ақпаратты және (немесе) бұрмаланған ақпаратты ұсынбауы;

5) мәдени құндылықтарды уақытша әкетудің тәртібі мен шарттарын сақтамау;

6) жарияланымның міндетті түрде тегін көшірмесін ұлттық кітапханаларға және Қазақстан Республикасының Мемлекеттік мемлекеттік кітап палатасына ұсынбаған жағдайда -

ескертуге алып келеді.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекет -

жеке тұлғаларға жиырма мөлшерінде, шағын бизнес немесе коммерциялық емес ұйымдар үшін - отыз, орта бизнес үшін - қырық, ірі бизнес үшін - екі жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ _____

Түсіндірілген баптың Қазақстан Республикасының мәдениет туралы заңнамасының талаптарын бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 156-бабында көзделген құқық бұзушылықтың жалпы объектісі - Қазақстан Республикасында кәсіпкерлік қызметті, оның ішінде мәдениет саласында, Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген және мемлекет қорғалатын тәртіппен жүргізу тәртібі.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 156-бабында көзделген бұзушылықтың тікелей объектісі мәдениет саласында кәсіпкерлік қызметті жүзеге асыратын адамдарға Қазақстан Республикасы заңнамасының міндетті талаптарын орындау үшін мемлекет белгілейтін және қорғайтын тәртіп болып табылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 156-бабында көзделген құқық бұзушылықтың субъектілері кәсіпкерлік және байланысты мәдени қызметпен айналысатын жеке және заңды тұлғалар болып табылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 156-бабында көзделген құқық бұзушыларға - жеке тұлғаларға арналған заңсыз әрекеттердің субъективті жағы ниет немесе немқұрайлылық түрінде кінәлілікпен сипатталады. Адамның кінәсі оның жасаған заңсыз әрекеттері мен олардың зиянды салдарларына деген психикалық қатынасынан көрінеді.

Заңды тұлға болып табылатын құқық бұзушылықтың субъективті жағы кінәлі тұлғаларға қатысты ғана әкімшілік жауапкершілікке тартудың шарты ретінде кінәні анықтау туралы заңнамалық талаптың болуына байланысты белгіленуі мүмкін емес. Қазақстан Республикасының әкімшілік жауапкершілік туралы заңнамасына сәйкес, заңды тұлғалар өздерінің заңсыз әрекеттері немесе әрекетсіздігі фактілері үшін әкімшілік жауапкершілікке тартылады, олар үшін Әкімшілік кодексте осы әрекетті жасаған заңды тұлғаның лауазымды адамдарының кінәсі ескерілмей әкімшілік жауапкершілік қарастырылған.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 156-бабының 1 және 2-бөліктері ресми сипатқа ие. Оларды әкімшілік жауапкершілікке тарту үшін құқық бұзушының мемлекетке, ұйымға немесе азаматқа материалдық зиян келтіргені туралы фактіні анықтау талап етілмейді.

Түсіндірілген баптың 1-бөлімі Қазақстан Республикасының мәдениет туралы заңнамасының талаптарын бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсіндірілген баптың 1-тармағында көзделген қылмыстың объективті жағы заңсыз әрекеттерді жасаған адаммен сипатталады (жеке тұлғалар үшін, оның ішінде жеке кәсіпкерлер үшін де кінәлі), ол былай сипатталады:

1) фильмді жалға алу сертификатынсыз Қазақстан Республикасының аумағында фильмдерді жалға алу.

"Кинематография туралы" 2019 жылғы 3 қаңтардағы № 212-VI Қазақстан Республикасы Заңының 7-бабы 1-тармағының талабы бойынша, фильм фестивальдарда

, семинарларда, ретроспективада көрсетілетін жағдайларды қоспағанда, Қазақстан Республикасының аумағында фильмдерді прокатқа алу және экранға шығару, ол мемлекеттік тізілімде тіркелген кезде ғана жүзеге асырылады. фильмдерді және жалға алынған куәлікке сәйкес. Бұл талап бұрынғы КСРО кинематографиялық ұйымдары шығарған фильмдерге қолданылмайды.

2) белгіленген тәртіппен көрерменді фильмнің жас санаты туралы хабардар етпеу.

"Кинематография туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 8-бабының 1 және 4-тармақтарының талабы бойынша, Қазақстан Республикасында шығарылған барлық фильмдер үшін және Қазақстан Республикасының аумағына жалға беру мақсатында әкелінген (жеткізілген) фильмдер үшін жас санаттарын ескере отырып жас ерекшелігі жасалады. Жалдау туралы куәлік алған және (немесе) фильмдерді Қазақстан Республикасының аумағында таратқан жеке немесе заңды тұлғалар көрерменді фильмнің жас санаты туралы хабардар етуге міндетті.

3) "18+" және "21+" жас категориялары бар фильмдерді жалға алу кезінде белгіленген уақытты сақтамау.

"Кинематография туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 8-бабы 3-тармағының талабы бойынша "18 жастан бастап" жас санаты бар теледидарлық арналарда фильмдерді прокатқа жергілікті уақыт бойынша 22 сағаттан 06 сағатқа дейін, "21 жастан бастап" жас санатын - нөлдік сағаттан кейін 06 сағаттан кешіктірмей алуға болады. техникалық құралдарды декодтауды қолдана отырып ақылы негізде таратылатын фильмдерді қоспағанда, жергілікті уақыттың таңертеңгі уақыты. "21 жастан бастап" жас категориясы бар фильмдерді кинотеатрларда және осы мақсаттар үшін белгіленген жерлерде жергілікті уақыт бойынша таңертеңгі 22-ден таңғы 06-ге дейін жалға алуға рұқсат етіледі.

4) фильмдер мониторингі жөніндегі бірыңғай автоматтандырылған ақпараттық жүйеге кино көрсетуді жүзеге асыратын ұйымдардың фильмдер туралы ақпаратты және (немесе) бұрмаланған ақпаратты ұсынбауы.

"Кинематография туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 11-бабы 2-тармағының талабы бойынша фильмдерді түсіру жұмыстарын жүргізетін ұйым есепке алуды жүргізеді және фильмдер туралы ақпаратты фильмдердің мониторингінің бірыңғай автоматтандырылған ақпараттық жүйесіне береді.

5) мәдени құндылықтарды уақытша әкету тәртібі мен шарттарын сақтамау.

Мәдени құндылық ұғымы, оларға қатысты тыйым салулар мен шектеулер, сондай-ақ оларды уақытша әкетудің тәртібі мен шарттары "Мәдениет туралы" Қазақстан Республикасының 2006 жылғы 15 желтоқсандағы № 207-III Заңының 32, 35, 36-баптарында белгіленген (толықтырулармен және толықтырулармен) 2019 жылғы 14 сәуірдегі жағдай бойынша). Мәдени құндылықтарды уақытша әкетуге сертификат беру

ережесі "Мәдени құндылықтарды уақытша әкетуге сертификат беру ережесін бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Мәдениет және спорт министрінің 2015 жылғы 22 қаңтардағы № 19 бұйрығымен бекітілген.

б) жарияланымның міндетті тегін көшірмесін ұлттық кітапханаларға және Қазақстан Республикасының Мемлекеттік мемлекеттік кітап палатасына ұсынбаған жағдайда.

"Мәдениет туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 24-2-бабының талабы бойынша, Қазақстан халқының мәдени мұрасын сақтау мақсатында басылымның міндетті түрде тегін көшірмелерін дайындаушы немесе оның атынан үшінші тұлғалар ұлттық кітапханаларға және Қазақстан Республикасының Ұлттық мемлекеттік кітап палатасына жіберілген күннен бастап отыз күнтізбелік күн ішінде жібереді.

Түсіндірілген бапта көзделген қылмыс адам Қазақстан Республикасының мәдениет туралы заңнамасында мәдениет саласындағы қызметті жүзеге асыру кезінде оған қойылатын міндетті талаптарды орындамаған кезде жасалған деп саналады.

Ескерту түріндегі әкімшілік жаза Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 156-бабының 1-бөлігімен құқық бұзушылық жасағаны үшін белгіленеді.

Бұл жаза құқық бұзушыларға әкімшілік жаза қолдану туралы шешімде және оны міндетті түрде жариялау туралы, сондай-ақ шешім көшірмесін сот орындаушысына тапсыру немесе жіберу арқылы көрсетіледі. Бұл жағдайда құқық бұзушының болашақта біртектес қылмыстар жасау кезіндегі іс-әрекеттерін саралау үшін адам шешім шығарылған (жіберілген) және ол күшіне енген сәттен бастап әкімшілік жазаға тартылды деп саналады.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігіндегі әкімшілік жаза, егер іс сотта қаралған болса, құқық бұзушыға ішкі істер органдары немесе сот салады.

Түсініктеме берілген баптың 2-бөлімі ескерту мақаласының бірінші бөлігінде көзделген кез-келген әрекетті (әрекетсіздікті) жасаған үшін әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталау үшін қатаң жаза белгілейді.

Бұл жағдайда түсіндірілген баптың 2-тармағында көзделген объект, субъективті тарап және құқық бұзушылық субъектілері олардың сипаттамаларында объектімен, субъективтік жағынан және Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 156-бабының 1-тармағында көзделген құқық бұзушылық субъектілерімен сәйкес келеді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 156-бабының 2-тармағында көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағын сипаттауда түсіндірілген мақаланың 1-тармағында көзделген кез-келген әрекетке қайталау белгісі қосылады.

Егер адам бұрын Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 156-бабының 1-тармағында көзделген кез-келген әрекетті жасаған болса, ол үшін әкімшілік жазаға тартылған және адам әкімшілік жазаға тартылған бір жылдық кезең әлі аяқталмаған болса, қылмыс бірнеше рет жасалған деп саналады.

Қайталанған құқық бұзушылық - бұл әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 156-бабының 2-бөлігіне сәйкес заңсыз әрекетті тәуелсіз құқық бұзушылық ретінде саралауға әкеп соқтыратын тәуелсіз біліктілік белгісі.

Біліктілік атрибуты ретінде қайталану жыл бойына заңсыз әрекеттерді жасаған құқық бұзушының саны мен сипатын анықтау арқылы ғана емес, сонымен бірге заңды түрде де - бұл адамды Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 156-бабының 1-тармағында көзделген кез келген құқық бұзушылық үшін әкімшілік жауапкершілікке тарту фактісін анықтау арқылы анықталады. баптың 1-бөлігінде әкімшілік жаза қолдану туралы заңды күш және уәкілетті мемлекеттік органның немесе соттың мәжбүрлі емес шешімі Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 156-бабы, оны жариялау, құқық бұзушыға жолдау немесе жолдау фактісі және орындалған күннен бастап бір жыл мерзімінің өтпеуі.

Егер адам заңсыз әрекетті бірнеше рет жасаған болса немесе оны жасаған сәттен бастап және ол анықталғанға дейін оны жасай берсе, бірақ ол осы уақытқа дейін Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 156-бабының 1-бөлігіне сәйкес әкімшілік жауапкершілікке тартылмаса, онда бұл жағдайда 156-баптың 2-бөлігіне сәйкес жауапқа тартылатын болады. САО мүмкін емес, өйткені қайталаудың білікті белгісі жоқ. Бұл жағдайда адам әкімшілік жауапкершілікке тартылып, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 156-бабының 1-тармағы бойынша жазаланады, тіпті егер жыл ішінде бірнеше рет бұзушылық белгілері болса және бұзушылықтардың біркелкілігі болса.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 156-бабының 1-тармағында көзделген кез-келген әрекетті қайталап жасағаны үшін құқық бұзушыға айыппұл салынғаннан кейін бір жыл ішінде қайталағаны үшін айыппұл салынады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 156-бабының 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық үшін айыппұл мөлшері құқық бұзушының құқықтық мәртебесіне байланысты сараланады, ал егер құқық бұзушы кәсіпкерлік субъект болса, ол сонымен қатар оның қай санатқа жататынына байланысты болады. Осыған байланысты, құқық бұзушыны әкімшілік жауапкершілікке тартатын орган алдымен адамды жауапқа тартуға дейін алдымен оның құқықтық мәртебесін және ол жататын қызмет санатын анықтауы керек.

Құқық бұзушының құқықтық мәртебесіне және ол жататын қызмет санатына байланысты айыппұл мөлшері:

- жеке тұлғалар үшін - 20 АЕК,
- шағын бизнес немесе коммерциялық емес ұйымдар үшін - 30 АЕК,
- орта бизнес үшін - 40 АЕК,
- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін - 200 АЕК.

Айыппұлдардың мөлшері белгіленген және оларды енгізетін орган өзгертілмейді.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігіндегі әкімшілік жаза, егер іс сотта қаралған болса, құқық бұзушыға ішкі істер органдары немесе сот салады.

156-1-бап. Қазақстан Республикасының Балаларды денсаулығы мен дамуына зиян келтіретін ақпараттан қорғау туралы заңнамасын бұзу

1. Қазақстан Республикасының балаларды денсаулығы мен дамуына зиянды ақпараттан қорғау туралы заңнамасын мынадай түрде бұзу:

1) жас ерекшелігі жоқ мерзімді басылымдарды тарату;

2) "18 жас" санатына жатқызылған ақпарат бар теледидарлық және радио хабарларын тарататын ақпараттық өнімдерді тарату кезінде белгіленген уақытты сақтамау;

3) теледидарлық және радио хабарларын тарату арқылы ақпараттық өнімдерді жас санатын көрсетпестен немесе жас санаты туралы хабардар етпей-ақ, теледидар мен радио бағдарламаларының басында, сондай-ақ оның әрбір жаңалығы болған кезде тарату;

ескертуге алып келеді.

2. Аудиовизуалды және (немесе) баспа материалдарын жас белгісімен тарату - ескертуге алып келеді.

3. Осы баптың бірінші және екінші бөліктерінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекеттер, -

жеке тұлғаларға - жиырма, шағын кәсіпкерлік субъектілері немесе коммерциялық емес ұйымдар үшін - елу, орташа бизнес үшін - алпыс, ірі бизнес үшін - екі жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілген мақала алдымен Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекске енгізіліп, Қазақстан Республикасының 2018 жылғы 2 шілдедегі № 170-VI Заңына сәйкес күшіне енді және Қазақстан Республикасының балаларды денсаулығы мен дамуына зиян келтіретін ақпараттан қорғау туралы заңнамасын бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсіндірілген бапта көзделген жаңа әкімшілік құқық бұзушылық туралы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекске енгізумен қатар, Қазақстан Республикасының Парламенті "Балаларды ақпараттан қорғау туралы" 2018 жылғы 2 шілдедегі № 169-VI Қазақстан Республикасының Заңын қабылдады, олардың денсаулығы мен дамуына зиян "тақырыбында" 18 жасқа "жатқызылған ақпараттардан тұратын мерзімді басылымдарды, аудиовизуалды, баспа және өзге де ақпараттық өнімдерді таратуға (оның ішінде эфир арқылы) арнайы талаптарды белгілейді.

Сонымен қатар, аталған Заңның 2-бабына сәйкес, оның күші және оған тыйым салулар мен шектеулер ақпараттық өнімді таратумен байланысты қатынастарға қолданылмайды: 1) құрамында ғылыми, ғылыми, әдістемелік, ағартушылық, ағартушылық, статистикалық ақпарат; 2) Қазақстан Республикасының мәдениет туралы

заңнамасына сәйкес мәдени құндылықтарға қатысты. Тиісінше, түсіндірілген мақалада көрсетілген әкімшілік құқық бұзушылық құрамы жоғарыда аталған ақпараттық өнімдердің түрлерін тарату жағдайларын қамтымайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 156-1-бабында көзделген құқық бұзушылықтардың жалпы нысаны Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген және мемлекет қорғайтын мәдениет және ақпарат саласындағы кәсіпкерлік қызметті жүзеге асыру тәртібі болып табылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 156-1-бабында көзделген құқық бұзушылықтардың тікелей объектісі - адамдар кәмелетке толғанға дейін немесе заңмен белгіленген басқа жасқа толған кезде ғана пайдалануға арналған, олардың кәмелетке толмағандарға (балаларға) таратуға тыйым салынған және олардың денсаулығына және денсаулығына зиян келтіретін мемлекет құрған және қорғалатын ақпаратты тарату тәртібі.

"Неке (ерлі-зайыптылық) және отбасы туралы" Қазақстан Республикасының 2011 жылғы 26 желтоқсандағы № 518-IV Кодексінің 1-бабы 1-тармағының 8) тармақшасына сәйкес *бала (балалар)* - он сегіз жасқа толмаған адам (көпшілік). Ұқсас анықтама "Халық денсаулығы және денсаулық сақтау жүйесі туралы" Қазақстан Республикасы Кодексінің 1-бабы 1-тармағының 11) тармақшасында бар.

"Балаларды денсаулығы мен дамуына зиянды ақпараттан қорғау туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 16-бабының 1-тармағына сәйкес балалардың денсаулығы мен дамуына зиян келтіретін ақпаратқа мыналар кіреді:

- 1) Қазақстан Республикасының Конституциясы мен заңдарында тыйым салынған;
- 2) балаларға осы Заңмен тыйым салынған;
- 3) Қазақстан Республикасының заңдарымен белгілі бір жас топтарының балалары үшін шектеулер.

Тиісінше, балаларға осы Заңның 16-бабының 2-тармағына сәйкес тыйым салынған ақпарат мыналарды қамтиды:

- 1) балаларды өміріне және (немесе) денсаулығына, оның ішінде суицидке қауіп төндіретін іс-әрекеттерді жасауға шақыру;
- 2) балаларды қоғамға қарсы және заңсыз әрекеттерге итермелеу;
- 3) ерекше жыныстық эротикалық сипаты бар;
- 4) жыныстық зорлық-зомбылық сипаттамасы және (немесе) бейнесі бар;
- 5) құрамына кіретін сөздер;
- 6) балалар арасында таратуға Қазақстан Республикасының өзге де заңдарында тыйым салынған.

Аталған Заңның 16-бабы 3-тармағының императивті талабына сәйкес, Интернет арқылы таратылатын ақпараттық өнімдерді қоспағанда, балаларға тыйым салынған ақпараттарды қамтитын ақпараттық өнімдерді кәмелетке толмағандар арасында таратуға жол берілмейді. Интернетте ақпаратты тарату және Интернеттегі балаларды

оларға тыйым салынған ақпараттан қорғау үшін Қазақстан Республикасының заңнамасында ерекше тәртіп белгіленген.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 156-1-бабында көзделген құқық бұзушылықтардың субъектілері болып Қазақстан Республикасының балаларды денсаулығы мен дамуына зиян келтіретін ақпараттан қорғау туралы заңнамасының талаптарын бұза отырып мерзімді басылымдарды, баспа, аудиовизуалды және өзге де ақпараттық өнімдер *тарататын* жеке және заңды тұлғалар табылады.

"Балаларды олардың денсаулығы мен дамуына зиян келтіретін ақпараттан қорғау туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 1-бабы 3) тармақшасына сәйкес *ақпараттық өнімдерді таратушы* - ақпараттық өнімдерді оның иесімен, ақпараттық өнімдерді өндірушімен немесе өзге де заңды тұлғалармен келісім бойынша тарататын жеке немесе заңды тұлға.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 156-1-бабында көзделген құқық бұзушыларға - жеке тұлғаларға арналған заңсыз әрекеттердің субъективтік жағы кінәлілік немесе немқұрайлылық түрінде сипатталады. Адамның кінәсі оның жасаған заңсыз әрекеттері мен олардың зиянды салдарларына деген психикалық қатынасынан көрінеді.

Заңды тұлға болып табылатын құқық бұзушылықтың субъективті жағы кінәлі тұлғаларға қатысты ғана әкімшілік жауапкершілікке тартудың шарты ретінде кінәні анықтау туралы заңнамалық талаптың болуына байланысты белгіленуі мүмкін емес. Қазақстан Республикасының әкімшілік жауапкершілік туралы заңнамасына сәйкес, заңды тұлғалар өздерінің заңсыз әрекеттері немесе әрекетсіздігі фактілері үшін әкімшілік жауапкершілікке тартылады, олар үшін Әкімшілік кодексте осы әрекетті жасаған заңды тұлғаның лауазымды адамдарының кінәсі ескерілмей әкімшілік жауапкершілік қарастырылған.

Түсіндірілген мақалада көрсетілген әкімшілік құқық бұзушылықтардың құрамы *ресми* болып табылады. Оларды әкімшілік жауапкершілікке тарту үшін құқық бұзушының материалдық зиян келтіргені туралы фактіні анықтау қажет емес.

Түсіндірілген баптың 1, 2 немесе 3-тармақтарында көзделген қылмыс адам жасына байланысты арнайы белгіні қоймай, мерзімді, баспа, аудиовизуалды, баспа немесе ақпараттық өнімдерді үшінші тұлғаларға таратуды бастаған кезде, сондай-ақ белгіленген мерзімдерді бұзған кезде жасалған деп саналады. оны балалардың денсаулығы мен дамуына зиянды ақпараттан қорғау туралы Қазақстан Республикасы заңнамасының талаптарына сәйкес оны эфир арқылы тарату.

Түсіндірме бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамаларды ішкі істер органдарының, облыстардың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың, аудандардың, облыстық маңызы бар қалалардың және ақпарат саласындағы уәкілетті органның лауазымды адамдары жасауға құқылы.

Түсіндірілген баптың 1-бөлімі Қазақстан Республикасының балаларды денсаулығы мен дамуына зиянды ақпараттан қорғау туралы заңнамасын бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсіндірілген баптың 1-тармағында көзделген қылмыстың объективті жағы заңсыз әрекеттерді жасаған адаммен сипатталады (жеке тұлғалар үшін, оның ішінде жеке кәсіпкерлер үшін де кінәлі), ол былай сипатталады:

1) жас ерекшелігі жоқ мерзімді басылымдарды тарату;

2) "18 жас" санатына жатқызылған ақпарат бар теледидарлық және радио хабарларын тарататын ақпараттық өнімдерді тарату кезінде белгіленген уақытты сақтамау;

3) теледидарлық және радио хабарларын тарату арқылы ақпараттық өнімдерді жас санатының белгісін көрсетпестен немесе теледидарлық және радиобағдарламалар басталған кезде жас санаты туралы хабарлаусыз, сондай-ақ ол үзіліс жасағаннан кейін әр жаңарту кезінде тарату.

"Балаларды олардың денсаулығы мен дамуына зиян келтіретін ақпараттан қорғау туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 1-бабы 2) тармақшасына сәйкес *ақпараттық өнімді тарату* - бұл ақпараттық өнімді сату, жазылу, жеткізу, тарату, көрсету, жалға беру және (немесе) жалға беру қызметі.

Тиісінше, жоғарыда аталған Заңның 1-бабының 1) тармақшасына сәйкес *ақпараттық өнімдер дегеніміз* - бұқаралық ақпарат құралдарының өнімдері, сондай-ақ шектеусіз санына арналған басқа да аудиовизуалды және (немесе) баспа материалдары.

"Балалардың денсаулығы мен дамуына зиян келтіретін ақпараттан қорғау туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 1-бабы 11) тармақшасына сәйкес *жас санатының белгілері* жас санатының графикалық және (немесе) мәтіндік белгілері болып табылады. "Балалардың денсаулығы мен дамуына зиян келтіретін ақпараттан қорғау туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 15-бабының 1-тармағының талабы бойынша ақпараттық өнімдерге жас санатының белгісі қолданылады немесе дистрибьютор ромбтағы жас шегі бар белгіні және (немесе) мәтіндік ескертуді қолданады. "белгілі бір жастан асқан балаларға" деген тіркес.

Тиісінше, айтылған Заңның 15-бабының 2-тармағында заңды түрде тыйым салынған тыйым салдарынан, *жас белгілері жоқ ақпараттық өнімдерді Қазақстан Республикасының аумағында таратуға жол берілмейді*, 1) қоспағанда, ақпараттық, ойын-сауық және спорттық теледидар және радио бағдарламалары; 2) қоғамдық-саяси сипаттағы ақпарат таратуға мамандандырылған мерзімді басылымдар; 3) жаңалықтар, ақпараттық-талдамалық, қоғамдық-саяси теледидарлық бағдарламалар; 4) хабар тарату арқылы таратылатын ақпараттық өнімдер; 5) жарнама; 6) интернет-басылымдардан басқа интернет-ресурстар.

"Балаларды олардың денсаулығы мен дамуына зиян келтіретін ақпараттан қорғау туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 17-бабының 1, 2 және 3-тармақтарының

талабы бойынша "18 жасқа" жатқызылған ақпараттардан тұратын *ақпараттық өнімдер*, техникалық декодтауды қолдана отырып ақылы негізде таратылатын ақпараттық өнімдерді қоспағанда, *жергілікті уақыт бойынша сағат 6.00-ден 22.00-ге дейін хабар тарату арқылы таратуға болмайды*. Тікелей эфирлік радиобағдарламаларды қоспағанда, хабар тарату арқылы ақпараттық өнімдердің таралуы радио эфирдің басында оның жас санаты туралы хабарламамен бірге жүреді. Теледидар мен радио бағдарламаларының басында, сондай-ақ үзілістен кейінгі әрбір жаңару кезінде ақпараттық өнімді тарату кезінде жас санатының белгісі көрсетіледі немесе жас санаты көрсетіледі.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 156-1-бабының 1-бөлігі бойынша құқық бұзушылық жасағаны үшін *ескерту* түріндегі әкімшілік жаза белгіленді.

Бұл жаза құқық бұзушыларға әкімшілік жаза қолдану туралы шешімде және оны міндетті түрде жариялау туралы, сондай-ақ шешім көшірмесін сот орындаушысына тапсыру немесе жіберу арқылы көрсетіледі. Бұл жағдайда құқық бұзушының болашақта біртектес қылмыстар жасау кезіндегі іс-әрекеттерін саралау үшін адам шешім шығарылған (жіберілген) және ол күшіне енген сәттен бастап әкімшілік жазаға тартылды деп саналады.

Түсініктеме берілген баптың бірінші бөлігі бойынша әкімшілік жаза құқық бұзушыға сот арқылы тағайындалады.

Түсіндірілген баптың 2-бөлімі аудиовизуалды және (немесе) баспа материалдарын жас белгісімен таратқаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсіндірілген баптың 2-тармағында көзделген қылмыстың объективті жағы *жасына байланысты белгісіз аудиовизуалды және (немесе) баспа материалдарын тарату* түрінде көрінетін құқыққа қайшы әрекеттерді жасаған адаммен сипатталады (және жеке тұлғалар, оның ішінде жеке кәсіпкерлер үшін де кінәлі).

"*Ақпараттық өнімдер*", "*өнімді бөлу*" және "*жас белгісі*" ұғымдары "Балаларды олардың денсаулығы мен дамуына зиян келтіретін ақпараттан қорғау туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 1 бабы 1), 2), 11) тармақшаларында және 15-бабында анықталған.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 156-1-бабының 2-бөлігі бойынша құқық бұзушылық жасағаны үшін *ескерту* түріндегі әкімшілік жаза тағайындалды.

Бұл жаза құқық бұзушыларға әкімшілік жаза қолдану туралы шешімде және оны міндетті түрде жариялау туралы, сондай-ақ шешім көшірмесін сот орындаушысына тапсыру немесе жіберу арқылы көрсетіледі. Бұл жағдайда құқық бұзушының болашақта біртектес қылмыстар жасау кезіндегі іс-әрекеттерін саралау үшін адам шешім шығарылған (жіберілген) және ол күшіне енген сәттен бастап әкімшілік жазаға тартылды деп саналады.

Түсініктеме берілген баптың 2-бөлігі бойынша әкімшілік жаза құқық бұзушыға сот арқылы тағайындалады.

Түсіндірілген баптың 3-бөлімі ескертілген баптың 1 немесе 2-бөліктерінде көзделген кез-келген әрекеттерді жасағаны үшін әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталанатын қатаң жазаны белгілейді.

Бұл жағдайда, түсіндірілген мақаланың 3-бөлігінде көзделген объект, субъективті тарап және құқық бұзушылық субъектілері, олардың сипаттамаларында объектімен, субъективтік жағынан және Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 156-1-бабының 1-бөлігінде немесе 2-бөлігінде көзделген кез келген құқық бұзушылықтың субъектілерімен сәйкес келеді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 156-1-бабының 3-тармағында көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағын сипаттауда ескертілген мақаланың 1 немесе 2-тармағында көзделген кез-келген әрекетке қайталану белгісі қосылады.

Егер адам бұрын Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 156-1-бабының 1 немесе 2-тармағында көзделген кез-келген әрекетті жасаған болса, ол үшін әкімшілік жаза қолданылған және адам әкімшілік жазаға тартылған деп саналатын бір жыл мерзімі әлі аяқталмаған болса, қылмыс бірнеше рет жасалған деп саналады.

Қайталанған құқық бұзушылық - бұл әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 156-1-бабының 3-тармағына сәйкес заңсыз әрекетті тәуелсіз құқық бұзушылық ретінде саралауға әкелетін тәуелсіз біліктілік белгісі.

Біліктілік атрибуты ретіндегі қайталау жыл ішінде заңсыз әрекеттерді жасаған құқық бұзушының саны мен сипатын анықтау арқылы ғана емес, сонымен бірге заңды түрде де - бұл адамды Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 156-1-бабының 1 немесе 2-тармағында көзделген кез келген құқық бұзушылық үшін әкімшілік жауапкершілікке тарту фактісін анықтау арқылы анықталады. , уәкілетті мемлекеттік органның немесе соттың 1 және 1-бөлімдерге әкімшілік жаза қолдану туралы тиімді және орындалмаған шешімінің болуы 2 Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 156-1-бабы, оны жариялау, құқық бұзушыға жеткізу немесе жолдау фактісі және орындалған күннен бастап бір жыл мерзімінің өтпеуі.

Егер адам заңсыз әрекетті бірнеше рет жасаған болса немесе оны жасаған сәттен бастап және ол анықталғанға дейін оны жасаған болса, бірақ ол осы уақытқа дейін Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 156-1-бабының 1 немесе 2-тармағына сәйкес әкімшілік жауапкершілікке тартылмаған болса, онда бұл жағдайда ол жауапқа тартылады. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 156-1-бабының 3-бөлігі мүмкін емес, өйткені қайталаудың біліктілік белгісі жоқ. Бұл жағдайда адам әкімшілік жауапкершілікке тартылуға және Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 156-1-бабының 2-бөлігіне сәйкес жазалануға тиіс, тіпті егер жыл ішінде бірнеше рет бұзушылық белгілері болса және бұзушылықтардың біркелкілігі болса.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 156-1-бабының 1 немесе 2-тармағында көзделген кез келген әрекетті қайталап жасағаны үшін құқық бұзушыға айыппұл салынғаннан кейін бір жыл ішінде қайталағаны үшін айыппұл салынады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 156-1-бабының 3-тармағында көзделген құқық бұзушылық үшін айыппұлдың мөлшері құқық бұзушының құқықтық мәртебесіне байланысты сараланады, ал егер құқық бұзушы кәсіпкерлік субъект болса, ол сонымен қатар оның қай санатқа жататынына байланысты болады. Осыған байланысты, құқық бұзушыны әкімшілік жауапкершілікке тартатын орган алдымен адамды жауапқа тартуға дейін алдымен оның құқықтық мәртебесін және ол жататын қызмет санатын анықтауы керек.

Құқық бұзушының құқықтық мәртебесіне және ол жататын қызмет санатына байланысты айыппұл мөлшері:

- жеке тұлғалар үшін - 20 АЕК,
- шағын бизнес немесе коммерциялық емес ұйымдар үшін - 50 АЕК,
- орта бизнес үшін - 60 АЕК,
- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін - 200 АЕК.

Айыппұлдардың мөлшері белгіленген және оларды енгізетін орган өзгертілмейді.

Түсіндірілген баптың 3-бөлігіндегі әкімшілік жазаны құқық бұзушыға сот тағайындайды, өйткені түсіндірілген мақалада қарастырылған істі қарау Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 684-бабының 1-бөлігінің талабы бойынша сотта жүзеге асырылады.

157-бөлім. Көрінеу жалған жарнама

Жарнама берушінің тауарларды, жұмыстарды немесе қызметтерді, сондай-ақ оларды өндірушілерді, орындаушыларды немесе сатушыларды адастыратын ақпаратты жарнамалау кезінде пайдалануы -

жеке тұлғаларға - жүз, шағын бизнес субъектілеріне - үш жүз елу мөлшерінде, орта бизнеске - бес жүз, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне - мың айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілген бапта көрінеу жалған жарнама үшін әкімшілік жауапкершілікті көздейді.

"Жарнама туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 3-бабының 1-2) тармақшасына сәйкес *жарнама* дегеніміз - адамдардың белгісіз санына арналған және жеке немесе заңды тұлғаға қызығушылық туғызуға немесе қолдауға арналған кез-келген тәсілмен кез келген нысанда таратылатын және (немесе) орналастырылған ақпарат. тауарлар, тауарлық белгілер, жұмыстар, қызметтер және оларды іске асыруды жеңілдету.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 157-бабында көзделген құқық бұзушылықтың жалпы объектісі - Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген және мемлекет қорғайтын Қазақстан Республикасында кәсіпкерлік қызметті жүзеге асыру тәртібі.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 157-бабында көзделген бұзушылықтың тікелей объектісі - тауарларды, жұмыстарды немесе қызметтерді, олардың өндірушілерін, мердігерлерін немесе сатушыларын Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіпте жарнамалау тәртібі.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 157-бабында көзделген құқық бұзушылықтың субъектілері болып *жарнама берушілер* - жеке немесе заңды тұлғалар - кәсіпкерлік субъектілері тауарларды, жұмыстарды немесе қызметтерді, оларды өндірушілер, мердігерлер немесе сатушылар өндірісі, таратуы және жарнамасы үшін ақпарат көзі болып табылады. Сонымен, "Жарнама туралы" Қазақстан Республикасының 2003 жылғы 19 желтоқсандағы Заңының 3-бабының 3) тармақшасына сәйкес, *жарнама беруші* - бұл жарнама жасау, тарату және орналастыру үшін жарнамалық *ақпарат көзі* болып табылатын жеке немесе заңды тұлға.

Басқаша айтқанда, "жарнама беруші" ұғымына сәйкес, жарнама өндірушілері мен дистрибьюторлары, егер олар оларды тапсырыс беруші тауарлар, жұмыстар, қызметтер, олардың өндірушілері туралы жалған ақпарат тарату, тарату немесе орналастыру үшін берген болса, түсіндірілген мақалада қарастырылған құқық бұзушылыққа жатпайды. суретшілер немесе сатушылар. Егер жарнамада жалған ақпаратты пайдалану жарнама өндірушісінің, өндірушісінің немесе дистрибьюторының іс-әрекеті нәтижесі болып табылса, жарнама тұтынушысының келісімінсіз және келісімі болмаса, көрсетілген өндірушілер, жарнама өндірушілері немесе таратушылары жалған ақпарат көзі ретінде танылуы керек. Мұндай жарнаманың тапсырыс берушісі жарнаманы орналастырғаннан кейін алдын-ала мақұлданған немесе авторланған жағдайда, тұтынушы құқық бұзушылықтың мәні болады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 157-бабында көзделген құқық бұзушыларға - жеке тұлғаларға арналған заңсыз әрекеттің субъективті жағы ниет немесе абайсыздық түріндегі кінәлілікпен сипатталады. Адамның кінәсі оның жасаған заңсыз әрекеттері мен олардың зиянды салдарларына деген психикалық қатынасынан көрінеді.

Заңды тұлға болып табылатын құқық бұзушылықтың субъективті жағы кінәлі тұлғаларға қатысты ғана әкімшілік жауапкершілікке тартудың шарты ретінде кінәні анықтау туралы заңнамалық талаптың болуына байланысты белгіленуі мүмкін емес. Қазақстан Республикасының әкімшілік жауапкершілік туралы заңнамасына сәйкес, заңды тұлғалар өздерінің заңсыз әрекеттері немесе әрекетсіздігі фактілері үшін әкімшілік жауапкершілікке тартылады, олар үшін Әкімшілік кодексте осы әрекетті жасаған заңды тұлғаның лауазымды адамдарының кінәсі ескерілмей әкімшілік жауапкершілік қарастырылған.

Түсіндірілген бапта көзделген қылмыстың объективті жағы тұтынушыларды тауарларға, жұмыстарға немесе қызметтерге, сондай-ақ олардың өндірушілеріне,

орындаушыларына немесе сатушыларына адастыратын ақпаратты жарнамалау кезінде көрсетілген заңсыз әрекеттерді жасаған адаммен сипатталады.

Басқаша айтқанда, жарнама берушінің әрекетін түсіндірілген мақалаға сәйкес қылмыс деп тану үшін тауарлар, жұмыстар, қызметтер туралы немесе олардың өндірушілері, суретшілері мен сатушылары туралы жарнамада пайдаланған кез-келген ақпарат шындыққа сәйкес келмеуі керек, осылайша тұтынушы жарнамаланатын тауарлардың нақты қасиеттері мен сапаларына қатысты адастырады, жұмыстар, қызметтер және оларды өндірушілер, орындаушылар және сатушылар.

Шындыққа сәйкес келмейтін ақпаратты тарату біле тұра жалған жарнама емес, оны тарату кезінде жарнама берушіге оған тәуелді болмайтын объективті себептерге байланысты сенімсіз деп танылуы мүмкін емес еді.

Түсіндірілген мақалада қарастырылған қылмыс жарнама беруші жарнамада жалған ақпарат таратып, оны белгісіз адамдарға тарату арқылы тұтынушыларды тауарларға, жұмыстарға немесе қызметтерге, сондай-ақ олардың өндірушілеріне, орындаушыларына немесе сатушыларына адастырған сәтте жасалған деп саналады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 157-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық *ресми* болып табылады. Оны жасағандығы үшін әкімшілік жауапкершілікке тарту үшін құқық бұзушының мемлекетке, ұйымға немесе азаматқа материалдық залал келтіргені фактісін анықтау талап етілмейді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 157-бабына сәйкес құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл түрінде әкімшілік жаза белгіленеді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 157-бабында көзделген құқық бұзушылық үшін айыппұл мөлшері құқықбұзушының құқықтық мәртебесіне байланысты сараланады, ал егер құқық бұзушы кәсіпкерлік субъект болса, ол сонымен қатар ол кәсіпкерлік субъектілерінің қай категориясына жататындығына байланысты. Осыған байланысты, құқық бұзушыны әкімшілік жауапкершілікке тартатын орган алдымен адамды жауапқа тартуға дейін алдымен оның құқықтық мәртебесін және ол жататын қызмет санатын анықтауы керек.

Құқық бұзушының құқықтық мәртебесіне және ол жататын қызмет санатына байланысты айыппұл мөлшері:

- жеке тұлғалар үшін - 100 АЕК;
- шағын бизнес субъектілері үшін - 350 АЕК;
- орта бизнес үшін - 500 АЕК;
- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін - 1000 АЕК.

Бұл жазаны құқық бұзушыларға, егер іс сотта қаралған болса, мемлекеттік кірістер органы немесе сот тағайындайды.

158-бап. Басқа біреудің тауарлық белгісін, қызмет көрсету таңбасын, тауар шығарылған жердің атауын немесе компания атауын заңсыз пайдалану

Егер біртектес тауарлар мен қызметтерге біреудің тауарлық белгісін, қызмет көрсету белгісін немесе тауар шығарылған жердің атауын немесе осыған ұқсас белгілерді заңсыз пайдалану, сондай-ақ тауар белгісіне айрықша құқық таусылмаса, басқа біреудің тауарлық белгісін заңсыз пайдалану әрекеттерде қылмыстық құқық бұзушылық белгілері болмаса, -

жеке тұлғаларға тауардың заңсыз бейнесі бар тауарларды тәркілей отырып, жиырма мөлшерінде, шағын бизнес субъектілері немесе коммерциялық емес ұйымдар үшін - отыз мөлшерінде, орта бизнес үшін - қырық, ірі бизнес үшін - сексен айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады. белгі, қызмет көрсету белгісі, тауарлар шығарылған жердің атауы немесе біртектес тауарлар мен қызметтерге арналған белгілер шатасатын дәрежеде.

Ескерту. Осы бапқа сәйкес тәркіленген контрафактілік тауарлар, егер мұндай тауарларды енгізу қоғамдық мүдделер үшін қажет болмаса және Қазақстан Республикасының тұтынушылардың құқықтарын қорғау туралы заңнамасының талаптарын бұзбаса (тауарлар алынып тасталуға жататын болса), осы бапқа сәйкес тәркіленген контрафактілік тауарлар осы Кодекстің 795-бабында белгіленген тәртіппен жойылады. заңсыз пайдаланылған немесе белгінің шатасу дәрежесіне ұқсас тауар таңбасын оның қаптамасы).

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілген бап басқа біреудің тауарлық белгісін, қызмет көрсету таңбасын, тауар шығарылған жер атауын немесе компания атауын заңсыз пайдаланғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсіндірілген бап бойынша құқық бұзушыны әкімшілік жауапкершілікке тарту, егер құқық бұзушының әрекеті қылмыстық құқық бұзушылықтың белгілері болмаса ғана жүзеге асырылады. Олай болмаған жағдайда, құқық бұзушылар - жеке тұлғалар немесе заңды тұлғаның лауазымды тұлғалары Қазақстан Республикасының Қылмыстық кодексінің нормаларына сәйкес тауарлық белгіні заңсыз пайдаланғаны үшін қылмыстық жауапқа тартылады. Осыған байланысты, біреудің тауарлық белгісін, қызмет көрсету таңбасын, тауар шығарылған жер атауын немесе фирмалық атауын заңсыз пайдалану туралы адамның заңсыз әрекеті құқық қорғау органдарында қылмыстық құқық бұзушылықтың белгілері бар-жоғын және оны жасаған адамды қылмыстық жауапкершілікке тарту негіздерін тексеруі керек.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 158-бабында көзделген құқық бұзушылықтың жалпы объектісі - Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген және мемлекет қорғайтын Қазақстан Республикасында кәсіпкерлік қызметті жүзеге асыру тәртібі.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 158-бабында көзделген бұзушылықтың тікелей объектісі тауарлық белгіні, қызмет көрсету таңбасын, тауар шығарылған жердің атауын немесе фирмалық атауды пайдалану тәртібі болып

табылады, ол Қазақстан Республикасының аумағында тауарларды, жұмыстарды, қызметтерді сату кезінде мемлекетпен қорғалады.

"Тауар таңбалары, қызмет көрсету таңбалары және тауар шығарылған жерлердің атаулары туралы" Қазақстан Республикасының 1999 жылғы 26 шілдедегі № 456-І Заңының 1-бабы 8) тармақшасына сәйкес, *тауар белгісі, қызмет көрсету белгісі* - аталған Заңға сәйкес тіркелген немесе тіркеусіз қорғалатын белгі. кейбір заңды немесе жеке тұлғалардың тауарларын (қызметтерін) басқа заңды немесе жеке тұлғалардың ұқсас тауарларынан (қызметтерінен) ажыратуға қызмет ететін Қазақстан Республикасы қатысатын халықаралық шарттардың негізінде.

Жоғарыда аталған Заңның 1-бабының 11) тармақшасына сәйкес *тауар шығарылған жердің атауына* сәйкес елдің, аймақтың, елді мекеннің, ауданның немесе басқа географиялық белгінің атауын білдіретін, сондай-ақ осындай атаудан туындайтын және белгілі болған белгіні білдіреді. ерекше қасиеттері, сапасы, беделі немесе басқа сипаттамалары негізінен оның географиялық шығу тегіне, оның ішінде табиғатына байланысты болатын өнімге қатысты оны пайдалану нәтижесі табиғи жағдайлар және (немесе) адам факторлары.

Қазақстан Республикасы Азаматтық кодексінің 38-бабының 2-тармағына сәйкес *фирмалық атауы* - тіркелгеннен кейін коммерциялық ұйым болып табылатын заңды тұлғаның атауы. Заңды тұлғаның компания атауын пайдалануға айрықша құқығы бар. Біреудің фирмалық атауын заңсыз пайдаланған тұлға, фирмалық атауды иеленушінің өтініші бойынша, мұндай атауды пайдалануды тоқтатуға және келтірілген залалдың орнын толтыруға міндетті.

Заңды тұлғаларды және коммерциялық ұйымдардың фирмалық атауын мемлекеттік тіркеу туралы мәліметтер Қазақстан Республикасы Азаматтық кодексінің 42-бабының 2-тармағының талабы бойынша Бизнес сәйкестендіру нөмірлерінің ұлттық тізіліміне енгізіледі.

Қазақстан Республикасының Азаматтық кодексінің 115-бабының 2-тармағына сәйкес фирмалық атаулар, тауарлық белгілер және өнімді дараландырудың басқа құралдары мүліктік жеңілдіктер мен құқықтарға (мүлікке) жатады, соған байланысты меншіктің құқықтық режимі және оны құқықтық қорғау оларға толықтай қолданылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекстің 158-бабына сәйкес құқық бұзушылық субъектілері болып өз іскерлік қызметінде біреудің тауарлық белгісін, қызмет көрсету таңбасын, тауар шығарылған жердің атауын немесе фирмалық атауын заңсыз пайдаланатын жеке және заңды тұлғалар - кәсіпкерлік субъектілері табылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 158-бабында көзделген құқық бұзушыларға - жеке тұлғаларға арналған заңсыз әрекеттердің субъективті жағы кінәлілік немесе немқұрайлылық түрінде сипатталады. Адамның кінәсі оның жасаған заңсыз әрекеттері мен олардың зиянды салдарларына деген психикалық қатынасынан көрінеді.

Заңды тұлға болып табылатын құқық бұзушылықтың субъективті жағы кінәлі тұлғаларға қатысты ғана әкімшілік жауапкершілікке тартудың шарты ретінде кінәні анықтау туралы заңнамалық талаптың болуына байланысты белгіленуі мүмкін емес. Қазақстан Республикасының әкімшілік жауапкершілік туралы заңнамасына сәйкес, заңды тұлғалар өздерінің заңсыз әрекеттері немесе әрекетсіздігі фактілері үшін әкімшілік жауапкершілікке тартылады, олар үшін Әкімшілік кодексте осы әрекетті жасаған заңды тұлғаның лауазымды адамдарының кінәсі ескерілмей әкімшілік жауапкершілік қарастырылған.

Түсіндірілген бапта көзделген қылмыстың объективтік жағы біртектес тауарларды немесе біртектес тауарларды араластыру үшін біреудің тауарлық белгісін, қызмет көрсету таңбасын немесе тауар шығарылған жер атауын заңсыз пайдалану кезінде көрсетілген заңсыз әрекеттерді жасаған адаммен сипатталады. қызметтер, сондай-ақ біреудің бренд атын заңсыз пайдалану.

Тауар таңбасын немесе тауар шығарылған жер атауын пайдалану кезінде "Тауар таңбалары, қызмет көрсету таңбалары және тауар шығарылған жерлердің атаулары туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 1-бабының 9) тармақшасына сәйкес біз тауар таңбасын немесе тауар шығарылған жердің атауын тауарларға және қызметтерді көрсетуге, қызмет көрсетуге қатысты орналастыруды айтамыз. оларды орау, өндіру, пайдалану, импорттау, сақтау, сатуға ұсыну, тауарлық белгіні немесе тауар шығарылған жердің атауын, тауарлық өтінімді, өтінімді, өтінімді, өтінімді, өтінімді, қорғауды, қорғауды, белгілері, жарнама, баспа материалдары немесе басқа да бизнес құжаттар, сондай-ақ кез келген басқа нысаны оларды айналымға.

Сәйкесінше, егер тауар таңбасын (қызмет көрсету таңбасын), тауар шығарылған жердің атауын немесе фирмалық атауды пайдаланатын тұлға тауар белгісінің (қызмет көрсету таңбасының), компания атауының иесінің (авторлық құқық иесінің) келісімінсіз және келісімінсіз оны жасаса, мұндай пайдалану заңсыз деп танылуы керек . немесе заңды негіздер және тиісті түрде ресімделген құқық белгілейтін құжаттар.

"Тауар таңбалары, қызмет көрсету таңбалары және тауарлар шығарылған жерлердің атаулары туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 1-бабы 10) тармақшасына сәйкес *тауарлық белгінің иесі (авторлық құқық иеленуші) немесе тауар шығарылған жердің атауын пайдалану құқығының иесі* тауар таңбасына немесе ерекше белгілері бар жеке немесе заңды тұлға болып табылады. көрсетілген Заңға сәйкес тауар шығарылған жер атауын пайдаланудың айрықша құқығы.

Түсіндірілген нормада тікелей көрсетілудің арқасында тауар таңбасына айрықша құқықтың сарқылуына байланысты тауарлық белгіні *пайдалану жағдайлары* құқық бұзушылық болып табылмайды.

Түсіндірілген бапта көзделген қылмыс құқық бұзушы жасаған кезде жасалған деп саналады:

1) біреудің тауарлық белгісін (қызмет көрсету таңбасын) немесе тауардың шыққан жерін басқа біреудің атауын олардың тауарларына және олардың қызметтерін көрсету немесе орауыштарына заңсыз орналастырған;

2) заңсыз түрде шетелдік тауарлық белгі (қызмет көрсету белгісі) немесе оларда тауарлар шығарылған жердің басқа атауы көрсетілген тауарларды дайындау, пайдалану, импорттау, сақтау, сатуға ұсыну, сату, сату

3) оларды өзінің маңдайшаларында, жарнамаларында, баспа материалдарында немесе өзге де іскери құжаттарда заңсыз қолданған немесе заңсыз түрде айналымға енгізілген.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 158-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық *ресми* болып табылады. Оны жасағандығы үшін әкімшілік жауапкершілікке тарту үшін құқық бұзушының мемлекетке, ұйымға немесе азаматқа материалдық залал келтіргені фактісін анықтау талап етілмейді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 158-бабына сәйкес құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл түріндегі әкімшілік жаза белгіленді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 158-бабына сәйкес құқық бұзушылық жасағаны үшін салынатын айыппұлдың мөлшері құқық бұзушының құқықтық мәртебесіне байланысты сараланады, ал егер құқық бұзушы кәсіпкерлік субъект болса, ол сонымен қатар ол кәсіпкерлік субъектілерінің қай санатына жататындығына байланысты. Осыған байланысты, құқық бұзушыны әкімшілік жауапкершілікке тартатын орган алдымен адамды жауапқа тартуға дейін алдымен оның құқықтық мәртебесін және ол жататын қызмет санатын анықтауы керек.

Құқық бұзушының құқықтық мәртебесіне және ол жататын қызмет санатына байланысты айыппұл мөлшері:

- жеке тұлғалар үшін - 20 АЕК;
- шағын бизнес немесе коммерциялық емес ұйымдар үшін - 30 АЕК;
- орта кәсіпорындар үшін - 40 АЕК;
- ірі кәсіпорындар үшін - 80 АЕК.

Сондай-ақ, түсіндірілген бап бойынша құқық бұзушылық үшін жаза ретінде, оның санкциясы тауарлық белгінің, қызмет көрсету таңбасының, тауар шығарылған жердің атауының немесе ұқсас белгілердің заңсыз бейнесі бар тауарларды тәркілеуді қарастырады, егер олар біртектес тауарлар мен қызметтерге (егер болса) . Тәркілеу айыппұлмен бірге міндетті жаза болып табылады және оны атқарушы биліктің қалауы бойынша қолдануға болмайды.

Түсініктеме берілген бапта түсініктемеде қарастырылған жалпы ережеге сәйкес, аталған бапқа сәйкес тәркіленген контрафактілік тауарлар Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 795-бабында көзделген тәртіппен жойылады.

Түсіндірілген баптың түсіндірмесіне сәйкес, осы жалпы ереженің ерекшеліктері тәркіленген тауарлар қоғамдық мүддеге айналдырылған және Қазақстан

Республикасының тұтынушылар құқығын қорғау туралы заңнамасының талаптарын бұзбайтын жағдайлар болып табылады. Бұл жағдайда тәркіленген тауарларды айналымға енгізудің алғышарты - түсініктеме берілген мақалаға жасалған ескертудің талабы бойынша заңсыз пайдаланылған немесе шатасу белгілерінің дәрежесіне ұқсас тауардан және оның орамасынан алдын-ала алып тастау.

Түсіндірілген бап үшін әкімшілік жазаны құқық бұзушыға тек сот ғана тағайындайды, өйткені заңда тәркілеу түріндегі жаза қарастырылған әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс сотта қаралуы керек.

Аталған бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамаларды мемлекеттік кірістер органдарының және әділет органдарының лауазымды адамдары жасауға құқылы.

159-бап. Монополиялық қызмет

1. Егер Қазақстан Республикасының Кәсіпкерлік кодексінде тыйым салынған нарық субъектілерінің бәсекелестікке қарсы келісімдері, егер бұл әрекеттерде қылмыстық құқық бұзушылық белгілері болмаса, -

шағын немесе орта кәсіпорындарға немесе коммерциялық емес ұйымдарға үш мөлшерде, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне - монополиялық қызметтен алынған табыстың (кірістің) бес проценті мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады, монополистік қызметтің нәтижесінде алынған монополиялық кірістер тәркіленеді, бір жылдан астам уақыт ішінде.

2. Егер Қазақстан Республикасының Кәсіпкерлік кодексінде тыйым салынған нарық субъектілерінің бәсекелестікке қарсы келісілген іс-әрекеттері, егер бұл әрекеттерде қылмыстық құқық бұзушылық белгілері болмаса, -

шағын немесе орта кәсіпорындарға немесе коммерциялық емес ұйымдарға үш мөлшерде, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне - монополиялық қызметтен алынған табыстың (кірістің) бес проценті мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады, монополистік қызметтің нәтижесінде алынған монополиялық кірістер тәркіленеді, бір жылдан астам уақыт ішінде.

3. Нарық субъектілерінің Қазақстан Республикасының Кәсіпкерлік кодексінде тыйым салынған монополиялық жоғары (төмен) немесе монополистік төмен бағаларды белгілеу, ұстап тұру арқылы нарық субъектілерінің үстем немесе монополиялық жағдайын теріс пайдалану, егер бұл әрекеттерде қылмыстық құқық бұзушылық белгілері болмаса, -

шағын немесе орта кәсіпорындарға немесе коммерциялық емес ұйымдарға үш мөлшерде, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне - монополиялық қызметтен алынған табыстың (кірістің) бес проценті мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады, монополистік қызметтің нәтижесінде алынған монополиялық кірістер тәркіленеді, бір жылдан астам уақыт ішінде.

3-1. Нарық субъектілерінің Қазақстан Республикасының Кәсіпкерлік кодексінде тыйым салынған монополиялық жоғары (төмен) немесе монополиялық төмен бағаларды белгілеуді, ұстап тұруды қоспағанда, олардың үстем немесе монополиялық жағдайын теріс пайдалану, егер бұл әрекеттерде қылмыстық құқық бұзушылық белгілері болмаса, -

шағын немесе орта кәсіпорындарға немесе коммерциялық емес ұйымдарға үш мөлшерде, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне - монополиялық қызметтен алынған табыстың (түсімнің) бес проценті мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

4. Осы баптың бірінші, екінші, үшінші және 3-1-бөліктерінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекеттер -

шағын және орта кәсіпкерлік субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға бес мөлшерінде, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне монополистік қызмет нәтижесінде алынған кірістің (кірістің) он проценті мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады, монополистік қызметтің нәтижесінде алынған монополиялық кірістер тәркіленеді. бір жылдан астам уақыт ішінде.

5. Жеке және (немесе) заңды тұлғалардың Қазақстан Республикасының Кәсіпкерлік кодексімен тыйым салынған нарық субъектілерінің бәсекелестікке қарсы келісімдердің кез-келген түріне әкелетін, әкелетін немесе әкелетін нарық субъектілерінің экономикалық қызметін үйлестіру, -

жеке тұлғаларға жүз елу мөлшерінде, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға үш жүз елу мөлшерінде, орта бизнес субъектілеріне бес жүз мөлшерінде, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне мың айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

6. Осы баптың бесінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекет -

жеке тұлғаларға - екі жүз, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға - үш жүз елу мөлшерінде, орта бизнеске - жеті жүз, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне - бір мың бес жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

Ескерту

Бәсекелестікке қарсы келісім немесе бәсекелестікке қарсы келісілген әрекет түрінде әкімшілік құқық бұзушылық жасаған нарық субъектісі келесі жағдайларда әкімшілік жауапкершіліктен босатылады:

1) нарық субъектісі монополияға қарсы органға бәсекелестікке қарсы келісімдер немесе бәсекелестікке қарсы келісілген іс-әрекеттер туралы хабарлаған кезде, монополияға қарсы орган осы бәсекелестікке қарсы келісімдер немесе бәсекелестікке қарсы келісілген іс-әрекеттер туралы ақпарат басқа көздерден алмаған;

2) нарық субъектісі бәсекелестікке қарсы келісімдерге немесе бәсекелестікке қарсы келісілген іс-шараларға қатысуын тоқтату үшін шұғыл шаралар қабылдайды;

3) *нарық субъектісі мәлімделген сәттен бастап тергеу барысында бәсекелестікке қарсы келісімдер немесе бәсекелестікке қарсы келісілген іс-әрекеттер фактілері туралы толық ақпаратты ұсынады;*

4) *нарық субъектісі бәсекелестікке қарсы келісімдер немесе бәсекелестікке қарсы келісілген іс-әрекеттер нәтижесінде келтірілген залалды өз еркімен өтейді.*

ТҮСІНІКТЕМЕ _____

Түсіндірілген баптың монополистік қызмет үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Қазақстан Республикасы ДК 167-бабының 1-тармағына сәйкес *монополистік қызмет* дегеніміз - нарықтық субъектілердің қызметі, олардың позициясы тиісті тауар нарығын, оның ішінде тауарлардың тиісті нарығында тауар айналымының жалпы жағдайларына айтарлықтай әсер ету мүмкіндігін бақылауға мүмкіндік береді.

Қазақстан Республикасының Кәсіпкерлік кодексімен шектелген монополистік қызметке: 1) *нарық субъектілерінің бәсекелестікке қарсы келісімдері;* 2) *нарық субъектілерінің бәсекелестікке қарсы келісілген іс-әрекеттері;* 3) *үстем немесе монополиялық жағдайды теріс пайдалану.*

Монополистік қызметтің жоғарыда аталған түрлерінің әрқайсысы түсіндірілген баптың 1, 2, 3 және 3-1-бөліктерінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтардың дербес құрамын құрайды.

Түсіндірілген баптың 1, 2, 3, 3-1 және 4-тармақтарына сәйкес құқық бұзушыны әкімшілік жауапкершілікке тарту, егер құқық бұзушының әрекеті тиісті қылмыстық жазаланатын әрекеттердің белгілері болмаса ғана жүзеге асырылады. Әйтпесе, құқық бұзушылар - жеке тұлғалар немесе заңды тұлғаның лауазымды тұлғалары Қазақстан Республикасының Қылмыстық кодексінің нормаларына сәйкес монополистік қызметті жүзеге асырғаны үшін өздерінің қылмыстық құқық бұзушылықтары үшін қылмыстық жауапқа тартылады. Осыған байланысты адамның монополистік қызметті жүзеге асырудағы бастапқы заңсыз әрекетін құқық қорғау органдары қылмыстық құқық бұзушылықтың белгілері бар-жоғын және оны жауапқа тарту үшін негіздерді тексеруі керек.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 159-бабында көзделген құқық бұзушылықтардың жалпы объектісі - Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген және мемлекетпен қорғалатын Қазақстан Республикасында кәсіпкерлік қызметті жүзеге асыру тәртібі.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 159-бабында көзделген құқық бұзушылықтардың тікелей объектісі адал бәсекелестік және бәсекелестік ортада монополистік қызметке тыйым салу қағидаларына сәйкес Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген кәсіпкерлік қызметті жүзеге асыру тәртібі болып табылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 159-бабында көзделген құқық бұзушылықтың субъектілері болып Қазақстан Республикасында монополистік қызметке заңнамалық тыйым салуды бұзған жеке және заңды тұлғалар табылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 159-бабында көзделген құқық бұзушыларға - жеке тұлғаларға арналған заңсыз әрекеттердің субъективті жағы ниет түрінде кінәлілікпен сипатталады. Адамның кінәсі оның жасаған заңсыз әрекеттері мен олардың зиянды салдарларына деген психикалық қатынасынан көрінеді.

Заңды тұлға болып табылатын құқық бұзушылықтың субъективті жағы кінәлі тұлғаларға қатысты ғана әкімшілік жауапкершілікке тартудың шарты ретінде кінәні анықтау туралы заңнамалық талаптың болуына байланысты белгіленуі мүмкін емес. Қазақстан Республикасының әкімшілік жауапкершілік туралы заңнамасына сәйкес, заңды тұлғалар өздерінің заңсыз әрекеттері немесе әрекетсіздігі фактілері үшін әкімшілік жауапкершілікке тартылады, олар үшін Әкімшілік кодексте осы әрекетті жасаған заңды тұлғаның лауазымды адамдарының кінәсі ескерілмей әкімшілік жауапкершілік қарастырылған.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 159-бабының 1, 2, 3, 3-1 және 4-тармақтарында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтар *материалды* болып табылады. Оларды жасағандығы үшін әкімшілік жауапкершілікке тарту үшін, құқық бұзушының материалдық шығын келтіргені туралы фактіні анықтау қажет. Түсіндірілген баптың санкцияларында тікелей көрсетілу негізінде құқық бұзушыларға салынатын айыппұлдар монополистік қызметті жүзеге асыруға байланысты алынған монополиялық кірістің сомасына негізделуі керек. Осыған байланысты монополистік қызметтен түсетін монополиялық кіріс мөлшері түсіндірілген бап бойынша құқық бұзушыны әкімшілік жауапкершілікке тарту кезінде міндетті түрде анықталуға жатады. Тиісінше, монополистік қызметтен монополиялық кіріс алу фактісін және оның мөлшерін анықтамастан, адам түсіндірілген мақаланың 1, 2, 3, 3-1 және 4-бөліктері үшін әкімшілік жауапкершілікке тартылмайды.

Аталған бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамаларды монополияға қарсы органның лауазымды адамдары жасауға құқылы.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігі нарықтық субъектінің монополиялық кіріс алуға әкеп соққан бәсекелестікке қарсы келісімдерге тыйым салған ҚР ПК нарық субъектілері үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсіндірілген бапта көзделген қылмыстың объективті жағы бәсекелестікке қарсы келісімдердің бүкіл мерзімі ішінде монополиялық кірісті (кірісті) алуға қатысты бәсекелестікке қарсы келісімдерді Қазақстан Республикасының Кәсіпкерлік кодексімен жазбаша түрде немесе ауызша түрде тыйым салатын нарық субъектісінің заңға қайшы әрекеттерімен сипатталады.

Бәсекелестікке қарсы келісімдер түсінігі мен түрлері ҚР КК-де анықталған. Бәсекелестікке қарсы келісімдер көлденең және тік болып бөлінеді.

Көлденең бәсекелестікке қарсы келісімдер (картельдер) - бәсекелес болып табылатын нарық субъектілері (тауарларды бір тауар нарығында сататын немесе сатып алатын нарық субъектілері) арасындағы бәсекелестікке қарсы келісімдердің бір түрі. Өз кезегінде, бәсекелес - бұл нарық субъектілерінің тауарларымен ұқсас немесе алмастырылатын тауарларды тиісті тауар нарығында өндіретін және (немесе) сататындығына байланысты тиісті нарықтың басқа субъектілерімен *бәсекелестік жағдайында* болатын нарық субъектісі. Тиісінше, нарықтағы бәсекелес бәсекелес тауарларымен ұқсас немесе алмастырылатын тауарларды өндіруге және (немесе) сатуға мүмкіндігі бар, бірақ оны тиісті өнім нарығында өндірмейтін және сатпайтын (жабдықтары, технологиялары бар) әлеуетті бәсекелес ретінде танылады.

Тік бәсекелестікке қарсы келісімдер - бақыланбайтын нарық субъектілері арасындағы бәсекелестікке қарсы келісімдердің бір түрі, олардың біреуі тауар сатып алады, ал екіншісі тауарды ұсынады немесе оның әлеуетті сатушысы (жеткізушісі) болып табылады.

ҚР КК-тің 169-бабының 1-тармағының нормасының императивтік талабы бойынша, егер мұндай келісімдер: 1) бағаларды (тарифтерді), жеңілдіктерді, үстемеақыларды (қосымша ақыларды) және (немесе) үстеме бағаларды белгілеуге немесе ұстап тұруға; 2) сауда-саттықта бағаларды көтеруге, төмендетуге немесе ұстап тұруға, сауда-саттықтардың, аукциондар мен конкурстардың қорытындыларын бұрмалауға, оның ішінде лоттар бойынша бөлу жолымен (бір тұлғалар тобына кіретін рык субъектілері арасындағы келісімдерді қоса алғанда); 3) сауда-саттықта бағаларды (тарифтерді); 3) тауар нарығын аумақтық қағидат, тауарларды сату немесе сатып алу көлемі, өткізілетін тауарлардың ассортименті не сатушылардың немесе сатып алушылардың (тапсырыс берушілердің) құрамы бойынша бөлу; 4) тауарлар өндірісін қысқарту немесе тоқтату; 5) белгілі бір сатушылармен не сатып алушылармен (Тапсырыс берушілермен) шарттар жасасудан бас тарту арқылы жүзеге асырылады.

ҚР КК-тің 169-бабының 2-тармағының талабы бойынша, егер: 1) Сатушы Сатып алушы (Тапсырыс беруші) үшін тауарды қайта сатудың ең жоғары бағасын белгілейтін жағдайды қоспағанда, мұндай келісімдер тауарды қайта сату бағасын белгілеуге әкеп соқса немесе әкелуі мүмкін болса; 2) мұндай келісімде сатып алушының (Тапсырыс берушінің) сатушының бәсекелесі болып табылатын нарық субъектісінің тауарын сатпау міндеттемесі көзделсе, нарық субъектілері арасындағы тік келісімдерге тыйым салынады. Мұндай тыйым салу сатып алушының тауар белгісімен не сатушыны немесе өндірушіні дараландырудың өзге де құралымен тауарларды сатуды ұйымдастыруы туралы келісімге қолданылмайды; 3) мұндай келісімде сатушының тауарды сатып алушының (Тапсырыс берушінің) бәсекелесі болып табылатын нарық субъектісіне сатпау міндеттемесі көзделген.

Сондай-ақ, Қазақстан Республикасы ПК 169-бабының 3-тармағының талабы бойынша, бәсекелестікті шектейтін немесе әкелуі мүмкін нарық субъектілері

арасындағы келісімдердің барлығы немесе бір бөлігі, соның ішінде немесе оған қатысты: 1) кемсітушілік жағдайларды белгілеу немесе қолдау тең немесе толық немесе ішінара қол жеткізілмеген. тауарларды сатып алу және (немесе) сатудың келісілген шарттарын белгілеуді қоса алғанда, нарықтың басқа субъектілерімен келісімдер; 2) нарық субъектілері бір тауардың әр түрлі бағаларын (тарифтерін) экономикалық, технологиялық және өзге де негізсіз белгілеуі; 3) тауарларды негізсіз шектеу немесе сатуды тоқтату; 4) контрагенттер өздерінің мазмұны бойынша немесе іскерлік айналымның кедендік рәсіміне сәйкес осы келісімшарттардың мәніне жатпайтын қосымша міндеттемелер қабылдаған жағдайда шарттар жасасу (қаржы активтерін және басқа да мүліктік, мүліктік немесе мүліктік емес құқықтарды беруге негізсіз талаптар); 5) тауар нарығына қол жеткізуді шектеу немесе одан басқа тауар субъектілерін белгілі бір тауарларды сатушылар (жеткізушілер) немесе оларды сатып алушылар ретінде жою

Нарық субъектілерінің бәсекелестікке қарсы келісімдерді Қазақстан Республикасының ДК-де белгіленген тыйымдарды бұза отырып жасасуы түсіндірілген мақаланың 1-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық деп танылады және соған сәйкес әкімшілік жауапкершілікке тартылады.

Түсіндірілген баптың 1-тармағында көзделген қылмыс адам монополистік қызметтен алғашқы монополиялық кірісті (кірісті) Қазақстан Республикасының Кәсіпкерлік кодексінде тыйым салынған бәсекелестікке қарсы келісімдер жасасқаннан кейін алған кезде жасалған деп саналады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 159-бабының 1-тармағында көзделген құқық бұзушылық үшін, монополистік қызмет нәтижесінде алынған кірісті (кірісті) міндетті тәркілеу арқылы айыппұл салынады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 159-бабының 1-бөлігімен құқық бұзушылық жасағаны үшін салынатын айыппұлдың мөлшері құқық бұзушының құқықтық жағдайына байланысты сараланады, ал егер құқық бұзушы кәсіпкерлік субъектісі болса, ол сонымен қатар ол кәсіпкерлік субъектілерінің қай санатына жататындығына байланысты. Осыған байланысты, құқық бұзушыны әкімшілік жауапкершілікке тартатын орган алдымен адамды жауапқа тартуға дейін алдымен оның құқықтық мәртебесін және ол жататын қызмет санатын анықтауы керек.

Құқық бұзушының құқықтық мәртебесіне және ол жататын қызмет санатына байланысты айыппұл мөлшері:

- шағын немесе орта кәсіпорындар немесе коммерциялық емес ұйымдар үшін - монополистік қызметтің нәтижесінде алынған кірістің (кірістің) *3 пайызы*;

- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін - монополистік қызметтің нәтижесінде алынған кірістің (кірістің) *5 пайызы*.

Айыппұлдардың мөлшерлемелері белгіленген және оларды оларды тағайындаған орган өзгертуге жатпайды.

Сондай-ақ, түсіндірілген баптың 1-бөлігіндегі құқық бұзушылық үшін қосымша жаза ретінде оның санкциясы монополистік қызметтің нәтижесінде алынған монополиялық кірісті бір жылдан аспайтын мерзімге тәркілеуді көздейді.

Монополиялық кірісті тәркілеуге жататын уақыт қаралатын істің мән-жайына байланысты сот шешімі бойынша анықталады, бірақ мұндай кезең бір жылдан аспауға тиіс.

Түсіндірілген баптың 1 бөлігі үшін әкімшілік жаза, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексіне оны тікелей көрсетуге байланысты, құқық бұзушыға тек сот қана тағайындалады, өйткені әкімшілік іс бойынша құқық бұзушылық туралы іс сотта тәркілеу түріндегі жазаны қарастырады.

Түсіндірілген мақаланың түсіндірмесіне сәйкес, түсіндірілген мақаланың 1 және 2-тармақтарында (бәсекелестікке қарсы келісім немесе бәсекелестікке қарсы келісілген іс-қимыл түрінде) әкімшілік құқық бұзушылық жасаған нарық субъектісі келесі жағдайларда әкімшілік жауапкершіліктен босатылады:

1) нарық субъектісі монополияға қарсы органға бәсекелестікке қарсы келісімдер немесе бәсекелестікке қарсы келісілген іс-әрекеттер туралы хабарлаған кезде, монополияға қарсы орган осы бәсекелестікке қарсы келісімдер немесе бәсекелестікке қарсы келісілген іс-әрекеттер туралы ақпарат басқа көздерден алмаған;

2) нарық субъектісі бәсекелестікке қарсы келісімдерге немесе бәсекелестікке қарсы келісілген іс-шараларға қатысуын тоқтату үшін шұғыл шаралар қабылдайды;

3) нарық субъектісі мәлімделген сәттен бастап тергеу барысында бәсекелестікке қарсы келісімдер немесе бәсекелестікке қарсы келісілген іс-әрекеттер фактілері туралы толық ақпаратты ұсынады;

4) нарық субъектісі бәсекелестікке қарсы келісімдер немесе бәсекелестікке қарсы келісілген іс-әрекеттер нәтижесінде келтірілген залалды өз еркімен өтейді.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігі, егер бұл әрекеттерде қылмыстық құқық бұзушылықтың белгілері болмаса, Қазақстан Республикасының Кәсіпкерлік кодексімен тыйым салынған нарық субъектілерінің бәсекелестікке қарсы келісілген іс-әрекеттері үшін әкімшілік жауапкершілік белгіленеді.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігінде көзделген қылмыстың объективті жағы тұлғаның - нарық субъектісінің Қазақстан Республикасының Кәсіпкерлік кодексіне тыйым салынған монополиялық кірісті (кірісті) алуға байланысты бәсекелестікке қарсы келісілген іс-әрекеттерді орындаумен сипатталады.

Бәсекелестікке қарсы келісілген іс-әрекеттің түсінігі мен түрлері ҚР КК-да анықталған.

Қазақстан Республикасы Кәсіпкерлік кодексінің 170-бабы 1-тармағының рұқсат етілген нормасына сәйкес, бәсекелестікті шектеуге бағытталған тауарларды өндірумен, сатумен айналысатын нарық субъектілерінің келісілген іс-әрекеттеріне, оның ішінде: 1) бағаларды немесе (немесе) тауарларды сатып алу немесе сатудың басқа шарттарын

белгілеуге және (немесе) ұстап тұруға; 2) тауарларды өндіруге немесе сатуға негізсіз шектеулер; 3) жекелеген сатушылармен (жеткізушілермен) немесе сатып алушылармен шарт жасасудан негізсіз бас тарту; 4) басқа субъектілермен балама келісімдерге кемсітушілік жағдайларды қолдану.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 159-бабының 2-тармағында көзделген құқық бұзушылық үшін, монополистік қызмет нәтижесінде алынған кірісті (кірісті) міндетті тәркілеу арқылы айыппұл салынады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 159-бабының 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл мөлшері құқық бұзушының құқықтық мәртебесіне байланысты сараланады, ал егер құқық бұзушы кәсіпкерлік субъект болса, ол сонымен қатар оның қай санатқа жататынына байланысты болады. Осыған байланысты, құқық бұзушыны әкімшілік жауапкершілікке тартатын орган алдымен адамды жауапқа тартуға дейін алдымен оның құқықтық мәртебесін және ол жататын қызмет санатын анықтауы керек.

Құқық бұзушының құқықтық мәртебесіне және ол жататын қызмет санатына байланысты айыппұл мөлшері:

- шағын немесе орта кәсіпорындар немесе коммерциялық емес ұйымдар үшін - монополистік қызметтің нәтижесінде алынған кірістің (кірістің) *3 пайызы*;

- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін - монополистік қызметтің нәтижесінде алынған кірістің (кірістің) *5 пайызы*.

Айыппұлдардың мөлшерлемелері белгіленген және оларды оларды тағайындаған орган өзгертуге жатпайды.

Сондай-ақ, түсіндірілген баптың 2-бөлігіндегі құқық бұзушылық үшін қосымша жаза ретінде оның санкциясы монополистік қызметтің нәтижесінде алынған монополиялық кірісті бір жылдан аспайтын мерзімге тәркілеуді көздейді.

Монополиялық кірісті тәркілеуге жататын уақыт қаралатын істің мән-жайына байланысты сот шешімі бойынша анықталады, бірақ мұндай кезең бір жылдан аспауға тиіс.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігіне қатысты әкімшілік жаза, оны Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінде тікелей көрсетуге байланысты, құқық бұзушыға тек сот белгілейді, өйткені әкімшілік іс бойынша құқық бұзушылық туралы іс сотта тәркілеу түріндегі жазаны қарастырады.

Түсіндірілген баптың 3-бөлімі, егер бұл әрекеттерде қылмыстық құқық бұзушылықтың белгілері болмаса, Қазақстан Республикасының Кәсіпкерлік кодексінде тыйым салынған *монополиялық жоғары (төмен) немесе монополиялық төмен бағаны белгілеу, ұстап тұру* арқылы нарық субъектілерінің өзінің үстем немесе монополиялық жағдайын теріс пайдаланғаны үшін әкімшілік жауапкершілік белгіленеді.

Түсіндірілген баптың 3-бөлігінде көзделген қылмыстың объективті жағы - тұлға - нарық субъектісінің монополиялық жоғары (төмен) немесе монополиялық төмен

бағаны белгілеу, ұстап тұру арқылы өзінің үстем немесе монополиялық жағдайын теріс пайдалану кезінде көрінетін заңсыз әрекеттерді жасаумен сипатталады.

Үстемдік, монополиялық және моносониялық ұстаным ұғымы ҚР КК-де анықталған.

Үстеме немесе монополиялық жағдай, Қазақстан Республикасының КК 172-бабының 1-тармағына сәйкес, нарық субъектісіне немесе бірнеше нарық субъектілеріне тиісті тауарлар нарығында, нарық субъектісіне немесе бірнеше нарық субъектілеріне тиісті тауарлар нарығын басқаруға мүмкіндік беретін, оның ішінде тауар айналымының жалпы жағдайларына айтарлықтай әсер ететін позиция деп танылады. .

Монополистік позиция, ҚР КК 172-бабының 7-тармағына сәйкес табиғи монополиялар субъектілерінің, мемлекеттік монополия субъектілерінің, сондай-ақ тиісті тауарлар нарығында толықтай басымдықты үлесі бар нарық субъектілерінің (монополиялық жағдайды иеленетін субъектілердің) ұстанымын мойындайды.

Моносония туралы ереже, ҚР КК 176-бабының 1-тармағына сәйкес, үстем немесе *монополиялық жағдайға* ие нарық субъектісінің сатып алушы ретінде, тиісті өнім нарығындағы үлесі *жетпіс пайыз және жетпіс пайыздан асатын* сатып алушы ретінде мойындалады.

Тауардың монополиялық тұрғыдан жоғары бағасы, ҚР КК 175-бабының 1-тармағына сәйкес үстем немесе монополиялық жағдайға ие нарық субъектісі белгілейтін баға, егер: 1) бұл баға нарық субъектісі сол тауар нарығында бәсекелес ортада орнатқан ең жоғары бағадан асып кетсе, үстем жағдайға ие немесе бәсекелес ортада қалыптасқан салыстырмалы тауар нарығындағы бағадан асатын нарық субъектісі бар адамдардың бір тобына кірмейді; 2) бұл баға осындай тауарларды өндіру мен сатуға жұмсалатын шығындар мен кірістерден асып кетсе.

Қазақстан Республикасының КК 175-бабының 5-тармағына сәйкес *тауардың монополиялық төмен бағасы* - үстем немесе монополиялық жағдайды иеленетін нарық субъектісі белгілейтін баға, егер: 1) бұл баға сол тауар нарығында бір топтан тыс нарық субъектісі белгілеген бағадан төмен болса; үстем нарық субъектісі бар тұлғалар; 2) бұл баға осындай тауарларды өндіру мен сатудың нақты шығындарының сомасынан төмен болса.

Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес нарық субъектісі белгілеген тауарлардың бағасы монополиялық тұрғыдан жоғары (төмен) болып саналмайды.

ҚР КК 176-бабының 2-тармағына сәйкес, *моносониялық түрдегі төмен баға* - бұл моносониялық жағдайға ие нарық субъектісі тауарды сатып алатын тауардың бағасы, егер: 1) бұл баға моносониялық жағдайға ие нарық субъектісіне өндіріс шығындарын азайту арқылы қосымша кіріс алуға мүмкіндік береді; және (немесе) өзіне тауарларды сататын нарық субъектілері есебінен сату; 2) бұл баға тауарды сататын нарық субъектісінің талап етілетін мөлшерінен, осындай тауарларды өндіру мен сатуға жұмсалған шығындар мен пайдадан төмен болса.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 159-бабының 3-тармағында көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін құқық бұзушы монополистік қызмет нәтижесінде алынған кірісті (кірісті) міндетті тәркілеумен айыппұлмен жазаланады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 159-бабының 3-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық үшін айыппұлдың мөлшері құқық бұзушының құқықтық мәртебесіне байланысты сараланады, ал егер құқық бұзушы кәсіпкерлік субъект болса, ол сонымен қатар оның қай санатқа жататынына байланысты болады. Осыған байланысты, құқық бұзушыны әкімшілік жауапкершілікке тартатын орган алдымен адамды жауапқа тартуға дейін алдымен оның құқықтық мәртебесін және ол жататын қызмет санатын анықтауы керек.

Құқық бұзушының құқықтық мәртебесіне және ол жататын қызмет санатына байланысты айыппұл мөлшері:

- шағын немесе орта кәсіпорындар немесе коммерциялық емес ұйымдар үшін - монополистік қызметтің нәтижесінде алынған кірістің (кірістің) *3 пайызы*;

- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін - монополистік қызметтің нәтижесінде алынған кірістің (кірістің) *5 пайызы*.

Айыппұлдардың мөлшерлемелері белгіленген және оларды оларды тағайындаған орган өзгертуге жатпайды.

Сондай-ақ, түсіндірілген баптың 3-бөлігіндегі құқық бұзушылық үшін қосымша жаза ретінде, оның санкциясы монополистік қызметтің нәтижесінде алынған монополиялық кірісті бір жылдан аспайтын мерзімге тәркілеуді көздейді.

Монополиялық кірісті тәркілеуге жататын уақыт, қаралып жатқан істің мән-жайына байланысты соттың қалауы бойынша анықталады, бірақ мұндай кезең бір жылдан аспауы керек.

Түсіндірілген баптың 3-бөлігіндегі әкімшілік жаза, бұл туралы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодексте тікелей көрсетілуіне байланысты, құқық бұзушыға тек сот қана тағайындалады, өйткені әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс сотта тәркілеу түрінде жаза қарастырылған болса, сотта қаралуы керек.

3-1-бөлім түсіндірілген бапта Қазақстан Республикасының 2018 жылғы 24 мамырдағы № 156-VI Заңына сәйкес нарық субъектілерінің өзінің үстем немесе монополиялық жағдайын (монополиялық жоғары (төмен) немесе монополиялық тұрғыдан белгілеу, ұстап тұру жағдайларын қоспағанда) өзге де теріс қылықтары үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілеу мақсатында) енгізілді. төмен бағалары, егер оларда қылмыстық құқық бұзушылықтың белгілері болмаса, Қазақстан Республикасының Кәсіпкерлік кодексінде тыйым салынған, түсіндірілген баптың 3-бөлігінде белгіленген)

ҚР Кәсіпкерлік кодексінде тыйым салынған, егер бұл іс-әрекеттерде қылмыстық жазаланатын әрекет белгілері болмаса, нарық субъектілерінің өзінің үстем немесе монополиялық жағдайын өзге де асыра пайдалануы үшін әкімшілік жауапкершілікті

белгілеу үшін (*жауаптылығы түсіндірілетін баптың 3-бөлігінде белгіленген монополиялық жоғары (төмен) немесе Монополиялық төмен бағаларды белгілеуден, ұстап тұрудан басқа*) ҚР 2018 жылғы 24 мамырдағы № 156-VI Заңына сәйкес түсініктеме берілген бапқа енгізілді.

Түсіндірілетін баптың 3-1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы *монополиялық жоғары (төмен) немесе Монополиялық төмен бағаларды белгілеуді, ұстап тұруды қоспағанда, нарық субъектісі - тұлғаның өзінің үстем немесе монополиялық жағдайын ҚР КК тыйым салған өзге де теріс пайдаланушылықтардан көрінетін құқыққа қарсы іс-әрекеттер жасауымен сипатталады.*

Қазақстан Республикасының Кәсіпкерлік кодексінің 174-бабына сәйкес Қазақстан Республикасының Кәсіпкерлік кодексімен *тыйым салынған нарықтағы үстем немесе монополиялық жағдайды* басқа да теріс қылықтар үстем немесе монополиялық жағдайға ие нарық субъектілерінің тиісті тауарлар нарығына қол жеткізуіне әкеліп соқтыратын немесе шектейтін, әрекет етпейтін немесе шектейтін әрекеттері деп түсініледі. бәсекелестікті жою және (немесе) нарық субъектісінің немесе тұтынушылардың белгісіз шеңберінің заңды құқықтарына нұқсан келтіру, соның ішінде: 1) әрекеттерді; әртүрлі бағалардың немесе әртүрлі шарттардың нарық субъектілерімен немесе тұтынушылармен балама келісімдерге негізделген дәлелді себептерсіз өзгеруі, тауарларды өндірудің, сатудың және жеткізудің әртүрлі шығындары салдарынан әр түрлі бағалар пайдаланылатын жағдайларды қоспағанда, сату көлемін, жағдайларын ескеретін дисконттау жүйесін қолданбайтын жағдайларды қоспағанда. шарттың төлем шарттары; 2) аумақтық негізде одан сатып алынған тауарларды қайта сатып алуға, сатып алушылар шеңберіне, сатып алу шарттарына, сондай-ақ саны, бағасына қатысты шектеулер белгілеу; 3) нарық субъектісінің немесе тұтынушының мазмұны бойынша немесе іскерлік әдет-ғұрыптарына сәйкес осы келісімдердің мәніне жатпайтын қосымша міндеттемелер қабылдауы арқылы келісім жасасу немесе жүктеме қою; 4) егер шағымдану кезінде тиісті тауарларды өндіру немесе сату мүмкіндігі болса немесе осындай келісім жасасу туралы ұсынысқа жауап ұсынбаса, күнтізбелік отыз күннен аспайтын мерзімде жеке тұтынушылармен келісім жасасудан немесе тауарларды сатудан негізсіз бас тарту. Бұл жағдайда, егер сатып алушының өтініші бойынша өндірілген немесе сатылатын тауарлардың қажетті көлемі, оның ішінде тиісті тауарларды сатуға келісім-шарттар жасасу мүмкін болмаса, бас тарту немесе жалтару негізді болып саналады; 5) бәсекелестер өндірген немесе сатқан тауарларды сатып алуға шектеулер енгізу арқылы тауарларды жеткізуге шартты; 6) егер оларды өндіру немесе жеткізу мүмкіндігі болса, тұтынушылар, нарық субъектілері сұраныстары немесе тапсырыстары бар тауарларды өндіру және (немесе) жеткізу көлемін немесе өндіруді және (немесе) жеткізуді тоқтатуды; 7) егер тауардың бағасы өсуі нәтижесінде болған болса, тауарлардың айналыстан шығарылуы; 8) контрагентке шарттың нысанасына қатысы жоқ шарттың экономикалық немесе технологиялық

негізсіз талаптарын қою; 9) тауар нарығына кіруге немесе нарықтан басқа нарық субъектілеріне шығуға кедергілер туғызу; 10) бір тауарға әртүрлі бағаларды (тарифтерді) экономикалық, технологиялық немесе өзге де негізсіз белгілеу, кемсітушілік жағдайлар жасау.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 159-бабының 3-1-тармағында көзделген құқық бұзушылық үшін, монополистік қызмет нәтижесінде алынған кірісті (кірісті) міндетті тәркілеумен айыппұл салынады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 159-бабының 3-1-тармағында көзделген құқық бұзушылық үшін айыппұлдың мөлшері құқық бұзушының құқықтық мәртебесіне байланысты сараланады, ал егер құқық бұзушы кәсіпкерлік субъектісі болса, ол сонымен қатар ол кәсіпкерлік субъектілерінің қай санатына жататындығына байланысты. Осыған байланысты, құқық бұзушыны әкімшілік жауапкершілікке тартатын орган алдымен адамды жауапқа тартуға дейін алдымен оның құқықтық мәртебесін және ол жататын қызмет санатын анықтауы керек.

Құқық бұзушының құқықтық мәртебесіне және ол жататын қызмет санатына байланысты айыппұл мөлшері:

- шағын немесе орта кәсіпорындар немесе коммерциялық емес ұйымдар үшін - монополистік қызметтің нәтижесінде алынған кірістің (кірістің) *3 пайызы*;

- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін - монополистік қызметтің нәтижесінде алынған кірістің (кірістің) *5 пайызы*.

Айыппұлдардың мөлшерлемелері белгіленген және оларды оларды тағайындаған орган өзгертуге жатпайды.

Сондай-ақ, түсіндірілген баптың 3-1-тармағында көзделген құқық бұзушылық үшін қосымша жаза ретінде, оның санкциясы монополистік қызметтің нәтижесінде алынған монополиялық кірісті бір жылдан аспайтын мерзімге тәркілеуді көздейді.

Монополиялық кірісті тәркілеуге жататын уақыт, қаралып жатқан істің мән-жайына байланысты соттың қалауы бойынша анықталады, бірақ мұндай кезең бір жылдан аспауы керек.

Түсіндірілген баптың 3-1-бөлігіндегі әкімшілік жаза, бұл туралы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодексте тікелей көрсетілуіне байланысты, құқық бұзушыға тек сот қана тағайындалады, өйткені оның жасалуы үшін заңда тәркілеу түріндегі жаза қарастырылған әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс сотта қаралуы керек.

Түсіндірілген баптың 4-бөлімі әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде түсіндірілген мақаланың 1, 2, 3 немесе 3-1-тармақтарында көзделген кез келген құқық бұзушылықты қайталап жасағаны үшін анағұрлым қатаң жазаны белгілейді.

Бұл жағдайда түсіндірілген баптың 4-тармағында көзделген объекті, субъективті тарап және құқық бұзушылық субъектілері олардың сипаттамаларында объектіге,

субъективтік жағына және Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 159-бабының 1, 2, 3, 3-1-бөліктерінде көзделген кез келген құқық бұзушылық құрамының тараптарына сәйкес келеді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 159-бабының 4-тармағында көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағын сипаттауда түсіндірілген мақаланың 1, 2, 3, 3-1-тармақтарында көзделген кез-келген әрекетке қайталау белгісі қосылады.

Егер адам бұрын Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 159-бабының 1, 2, 3, 3-1-тармақтарында көзделген кез-келген әрекеттерді жасаған болса, ол үшін әкімшілік жазаға тартылған және адам әкімшілік жазаға тартылған бір жылдық кезең әлі аяқталмаған болса, қылмыс бірнеше рет жасалған деп саналады.

Қайталанған құқық бұзушылық - бұл әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 159-бабының 4-бөлігіне сәйкес заңсыз әрекетті тәуелсіз құқық бұзушылық ретінде саралауға әкеп соқтыратын тәуелсіз біліктілік белгісі.

Біліктілік атрибуты ретінде қайталану жыл бойына заңсыз әрекеттерді жасаған құқық бұзушының саны мен сипатын анықтау арқылы ғана емес, сонымен бірге заңды түрде де - осы адамды 1, 2, 3, 3- тармақтарда көзделген кез-келген құқық бұзушылық үшін әкімшілік жауапкершілікке тарту фактісін анықтау арқылы белгіленеді. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 159-бабының 1-бөлігі, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 159-бабының 1, 2, 3, 3-1 бөліктеріне әкімшілік жаза қолдану туралы тиімді және мәжбүрлі емес сот қаулысының болуы, оны жариялау фактісі шеніуа немесе құқық бұзушыға жолдау және заңды күшіне енген күннен бастап бір жыл мерзімінің өтпеуі.

Егер адам заңсыз әрекетті қайталап жасаған болса немесе оны жасаған сәттен бастап және оны анықтағанға дейін оны қайталай берсе, бірақ ол осы уақытқа дейін Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 159-бабының 1, 2, 3, 3-1-тармақтарына сәйкес әкімшілік жауапкершілікке тартылмаса, онда бұл жағдайда ол Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 159-бабының 4-бөлігі бойынша жауап бермейді, өйткені қайталаудың біліктілік белгісі жоқ. Бұл жағдайда адам Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 159-бабының 1, 2, 3 немесе 3-1-тармақтарына сәйкес, әкімшілік жауапкершілікке тартылып, жазалануы керек, тіпті жыл ішінде бірнеше рет бұзушылықтардың белгілері және бұзушылықтардың біркелкілігі болса да.

ӘҚБтК-нің 159-бабының 1, 2, 3, 3-1-тармақтарында көзделген кез келген құқық бұзушылықты қайталап жасағаны үшін, құқық бұзушы монополистік қызмет нәтижесінде алынған кірісті (кірісті) міндетті түрде тәркілеумен айыппұл салынады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 159-бабының 4-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық үшін айыппұлдың мөлшері құқық бұзушының құқықтық мәртебесіне байланысты сараланады, ал егер құқық бұзушы кәсіпкерлік субъект болса, ол сонымен қатар оның қай санатқа жататынына байланысты болады. Осыған байланысты, құқық бұзушыны әкімшілік жауапкершілікке тартатын орган алдымен

адамды жауапқа тартуға дейін алдымен оның құқықтық мәртебесін және ол жататын қызмет санатын анықтауы керек.

Құқық бұзушының құқықтық мәртебесіне және ол жататын қызмет санатына байланысты айыппұл мөлшері:

- шағын немесе орта кәсіпорындар немесе коммерциялық емес ұйымдар үшін - монополистік қызметтің нәтижесінде алынған кірістің (кірістің) *5 пайызы*;

- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін - монополистік қызметтің нәтижесінде алынған кірістің (кірістің) *10 пайызы*.

Айыппұлдардың мөлшерлемелері белгіленген және оларды оларды тағайындаған орган өзгертуге жатпайды.

Сондай-ақ, түсіндірілген баптың 4-бөлігіндегі құқық бұзушылық үшін қосымша жаза ретінде, оның санкциясы монополистік қызметтің нәтижесінде алынған монополиялық кірісті бір жылдан аспайтын мерзімге тәркіледі көздейді.

Монополиялық кірісті тәркілеуге жататын уақыт, қаралып жатқан істің мән-жайына байланысты соттың қалауы бойынша анықталады, бірақ мұндай кезең бір жылдан аспауы керек.

Түсіндірілген баптың 4-бөлігі үшін әкімшілік жаза, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексіне оны тікелей көрсетуге байланысты, құқық бұзушыға тек сот қана тағайындалады, өйткені оны жасау үшін заңда тәркілеу түріндегі жаза қарастырылған әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс сотта қаралуы керек.

Түсіндірілген баптың 5-бөлімі жеке және (немесе) заңды тұлғалардың нарықтық субъектілердің шаруашылық қызметін Қазақстан Республикасының Кәсіпкерлік кодексімен тыйым салынған нарықтық субъектілердің бәсекелестікке қарсы келісімдерінің кез-келген формасына әкелуі, әкеп соқтыруы немесе әкелуі мүмкін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсіндірілген баптың 5-тармағында көзделген қылмыстың объективті жағы жеке және (немесе) заңды тұлғалардың Қазақстан Республикасының Кәсіпкерлік кодексімен тыйым салынған нарықтық субъектілердің бәсекелестікке қарсы келісімдерінің кез-келген түріне әкелетін немесе әкелетін нарық субъектілерінің экономикалық қызметін *үйлестіруде* көрініс тапқан заңсыз әрекеттерімен сипатталады.

Қазақстан Республикасы Кәсіпкерлік кодексінің 169-бабының 5-тармағына сәйкес *экономикалық қызметті үйлестіру* - бұл нарық субъектілерінің кез-келген тобына мүше болып табылмайтын және нарықта (тауар нарықтарында) қызметті жүзеге асырмайтын үшінші тараптың нарық субъектілерінің іс-әрекеттерін үйлестіру. оның ішінде) нарық субъектілерінің *әрекеттерін үйлестіру* жүзеге асырылады.

Қазақстан Республикасының Кәсіпкерлік кодексіне тыйым салынған бәсекелестікке қарсы келісімдерді жасауға әкеп соқтыратын, әкелетін немесе әкелетін нарық субъектілерінің экономикалық қызметін үйлестіруге Қазақстан Республикасының Кәсіпкерлік кодексімен де тыйым салынады.

Қазақстан Республикасының Кәсіпкерлік кодексінде тыйым салынған бәсекелестікке қарсы келісімдердің түсінігі мен түрлері Қазақстан Республикасының Кәсіпкерлік кодексінде айқындалған.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 159-бабының 5-тармағына сәйкес құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл салынады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 159-бабының 5-тармағында көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұлдың мөлшері құқық бұзушының құқықтық жағдайына байланысты сараланады, ал егер құқық бұзушы кәсіпкерлік субъектісі болса, ол оның қай санатқа жататынына да байланысты болады. Осыған байланысты, құқық бұзушыны әкімшілік жауапкершілікке тартатын орган алдымен адамды жауапқа тартуға дейін алдымен оның құқықтық мәртебесін және ол жататын қызмет санатын анықтауы керек.

Құқық бұзушының құқықтық мәртебесіне және ол жататын қызмет санатына байланысты айыппұл мөлшері:

- жеке тұлғалар үшін - 150 АЕК,
- шағын бизнес немесе коммерциялық емес ұйымдар үшін - 350 АЕК,
- орта бизнес үшін - 500 АЕК,
- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін - 1000 АЕК.

Айыппұлдардың мөлшері белгіленген және оларды енгізетін орган өзгертілмейді.

Түсіндірілген баптың 5-бөлігіндегі әкімшілік жазаны құқық бұзушыға сот Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінде тікелей көрсетуге байланысты тағайындайды.

Түсініктеме берілген баптың 6-бөлімі ескертілген баптың 5-бөлігінде көзделген әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде әрекетті қайталағаны үшін анағұрлым қатаң жазаны белгілейді.

Бұл жағдайда түсініктеме берілген баптың 6-тармағында көзделген объект, субъективті тарап және құқық бұзушылық субъектілері олардың сипаттамаларында объектімен, субъективтік жағы және Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 159-бабының 5-тармағында көзделген құқық бұзушылық субъектілерімен сәйкес келеді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 159-бабының 6-тармағында көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағын сипаттауда түсіндірілген мақаланың 5-бөлігінде қарастырылған кез-келген әрекетке *қайталау* белгісі қосылады.

Егер адам бұрын Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 159-бабының 5-тармағында көзделген әрекетті жасаған болса, ол үшін әкімшілік жаза қолданылса және адам әкімшілік жазаға тартылған деп саналатын бір жылдық кезең әлі аяқталмаған болса, қылмыс бірнеше рет жасалған деп саналады.

Қайталанған құқық бұзушылық - бұл әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 159-бабының 6-бөлігіне сәйкес заңсыз әрекетті тәуелсіз құқық бұзушылық ретінде саралауға әкеп соқтыратын тәуелсіз біліктілік белгісі.

Біліктілік атрибуты ретінде қайталану жыл бойына заңсыз әрекеттерді жасаған құқық бұзушының саны мен сипатын анықтау арқылы ғана емес, сонымен бірге заңды түрде де анықталады - бұл тұлға Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 159-бабының 5-бөлігі бойынша құқық бұзушылық жасағаны үшін әкімшілік жауапкершілікке тарту фактісін анықтау арқылы, заңды күшіне енеді. және Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 159-бабының 5-тармағына сәйкес әкімшілік айыппұл салатын дәлелденбеген сот қаулысы, оны жариялау, жеткізу немесе жолдау фактісі құқық бұзушы және қолданылған күннен бастап бір жыл өтпеген жағдайда.

Егер адам заңсыз әрекетті бірнеше рет жасаған болса немесе оны жасаған сәттен бастап және ол анықталғанға дейін оны жасаған болса, бірақ ол осы уақытқа дейін Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 159-бабының 5-тармағына сәйкес әкімшілік жауапкершілікке тартылмаса, онда бұл жағдайда ол 159-баптың 6-тармағына сәйкес жауапқа тартылатын болады. САО мүмкін емес, өйткені қайталаудың білікті белгісі жоқ. Бұл жағдайда адам әкімшілік жауапкершілікке тартылып, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 159-бабының 5-тармағы бойынша жазаланады, тіпті егер жыл ішінде бірнеше рет бұзушылық белгілері болса және бұзушылықтардың біркелкілігі болса.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 159-бабының 5-тармағында көзделген жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде құқықбұзушылықты қайталап жасағаны үшін айыппұл салынады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 159-бабының 6-тармағында көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл мөлшері құқық бұзушының құқықтық мәртебесіне байланысты сараланады, ал егер құқық бұзушы кәсіпкерлік субъект болса, ол сонымен қатар оның қай санатқа жататынына байланысты болады. Осыған байланысты, құқық бұзушыны әкімшілік жауапкершілікке тартатын орган алдымен адамды жауапқа тартуға дейін алдымен оның құқықтық мәртебесін және ол жататын қызмет санатын анықтауы керек.

Құқық бұзушының құқықтық мәртебесіне және ол жататын қызмет санатына байланысты айыппұл мөлшері:

- жеке тұлғалар үшін - 200 АЕК,
- шағын бизнес немесе коммерциялық емес ұйымдар үшін - 350 АЕК,
- орта бизнес үшін - 700 АЕК,
- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін - 1500 АЕК.

Айыппұлдардың мөлшері белгіленген және оларды енгізетін орган өзгертілмейді.

Түсіндірілген баптың 6-бөлігіндегі әкімшілік жаза құқық бұзушыға сот Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінде тікелей көрсетілуіне байланысты енгізіледі.

160-бап. Қазақстан Республикасының мемлекеттік монополия туралы заңнамасын бұзу

1. Мемлекеттік монополия субъектісінің Қазақстан Республикасының мемлекеттік монополия туралы заңнамасында белгіленген шектеулерді сақтамауы, - үш жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Уәкілетті емес тұлғаның мемлекеттік монополия саласына жатқызылған қызметті жүзеге асыруы -

әкімшілік құқық бұзушылық жасау заттары және (немесе) құралдары тәркілене отырып немесе онсыз, жеке тұлғаларға - елу, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне - жүз, орта кәсіпкерлік субъектілеріне - жүз елу, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне екі жүз елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілген бап Қазақстан Республикасының мемлекеттік монополия туралы заңнамасын бұзғаны үшін әкімшілік жауаптылықты белгілейді және құқықтық қатынастардың осы саласындағы әкімшілік құқық бұзушылықтың екі дербес құрамын қамтиды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 160-бабында көзделген құқық бұзушылықтардың жалпы объектісі - Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген және мемлекет қорғайтын Қазақстан Республикасында кәсіпкерлік қызметті жүзеге асыру тәртібі.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 160-бабында көзделген құқық бұзушылықтардың тікелей объектісі - бұл Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген және мемлекеттік монополия ретінде жіктелген қызмет түріндегі мемлекетпен қорғалатын мемлекеттік қызметті жүзеге асыру тәртібі.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 160-бабында көзделген заңсыз әрекеттердің субъективті жағы, олардың субъектілері жеке тұлғалар болып табылады, ниет немесе немқұрайлылық түрінде кінәлілікпен сипатталады. Адамның кінәсі оның жасаған заңсыз әрекеттері мен олардың зиянды салдарларына деген психикалық қатынасынан көрінеді.

Заңды тұлға болып табылатын құқық бұзушылықтың субъективті жағы кінәлі тұлғаларға қатысты ғана әкімшілік жауапкершілікке тартудың шарты ретінде кінәні анықтау туралы заңнамалық талаптың болуына байланысты белгіленуі мүмкін емес. Қазақстан Республикасының әкімшілік жауапкершілік туралы заңнамасына сәйкес, заңды тұлғалар өздерінің заңсыз әрекеттері немесе әрекетсіздігі фактілері үшін әкімшілік жауапкершілікке тартылады, олар үшін Әкімшілік кодексте осы әрекетті жасаған заңды тұлғаның лауазымды адамдарының кінәсі ескерілмей әкімшілік жауапкершілік қарастырылған.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 160-бөлімінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтар *формальды* болып табылады. Оларды жасағаны үшін әкімшілік

жауапкершілікке тарту үшін құқық бұзушының мемлекетке, ұйымға немесе азаматқа материалдық залал келтіргені фактісін анықтау талап етілмейді.

Түсіндірілген баптың 1-бөлімі мемлекеттік монополия субъектісінің Қазақстан Республикасының мемлекеттік монополия туралы заңнамасында белгіленген шектеулерді сақтамағаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Мемлекеттік *монополия субъектілері* – ҚР Үкіметінің шешімі бойынша ҚР Үкіметі не облыстардың, республикалық маңызы бар қалалардың, астананың жергілікті атқарушы органдары арнайы құрған *мемлекеттік кәсіпорындар* (ҚР ПК 193-бабының 3-тармағы), сондай-ақ "Азаматтарға арналған үкімет" мемлекеттік корпорациясы және әлеуметтік медициналық сақтандыру қоры түсініктеме берілген баптың 1-бөлігінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылық субъектілері болып табылады.

Қазақстан Республикасының КК-нің 193-бабының 8-тармағындағы заң шығарушының тікелей нұсқауының негізінде Қазақстан Республикасының мемлекеттік монополия туралы заңнамасының ережелері, оның ішінде Қазақстан Республикасының мемлекеттік монополия туралы заңнамасында белгіленген шектеулер бірыңғай жинақтаушы зейнетақы қорының қызметіне қолданылмайды.

Түсіндірілген баптың 1-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың объективті жағы мемлекеттік монополия субъектісінің Қазақстан Республикасының мемлекеттік монополия туралы заңнамасында белгіленген тыйым салулар мен шектеулерді сақтамауы болып табылады.

Қазақстан Республикасы Кәсіпкерлік кодексінің 193-бабы 4-тармағының рұқсат етілген нормасының талабы бойынша мемлекеттік монополия субъектісіне тыйым салынады:

- 1) тауарлар өндірісіне технологиялық байланысты қызметті қоспағанда, мемлекеттік монополия саласына жатпайтын тауарлар шығаруға;
- 2) меншікті акцияларды (жарғылық капиталдағы қатысу үлестерін), сондай-ақ заңды тұлғалардың қызметіне басқаша қатысуға;
- 3) мемлекеттік монополияға байланысты құқықтар береді;
- 4) өзі өндіретін немесе өткізетін тауарлардың Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес белгіленген бағалардан өзгеше бағаларын белгілейді.

Қазақстан Республикасы ПК 193-бабы 4-тармағының бірінші абзацының 1) және 2) тармақшаларында көзделген шектеулер Үкіметке "Азаматтар" мемлекеттік корпорациясы мен Әлеуметтік медициналық сақтандыру қорына қолданылмайды.

Тиісінше, мемлекеттік монополия субъектісінің оған белгіленген заңнамалық шектеулердің кез-келгенін сақтамауы, түсіндірілген мақаланың 1-бөлігінде қарастырылған, ол жасаған әкімшілік құқық бұзушылық жасаған тәуелсіз қылмыстық қылмыс ретінде қарастырылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 160-бабының 1-тармағында көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін түсіндірілген норма санкциясы айыппұл түрінде әкімшілік жаза белгілейді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 160-бабының 1-бөлігіндегі құқық бұзушылық үшін айыппұл 300 АЕК құрайды, ол оны тағайындаған органмен өзгертілмейді.

Бұл жазаны құқық бұзушыларға монополияға қарсы орган немесе сот, егер іс сотта қаралған жағдайда тағайындайды.

Құқық бұзушыға әкімшілік жаза қолдану оны жасаған мемлекеттік монополия туралы Қазақстан Республикасының заңнамасын бұзушылықтарды жою жөніндегі міндеттен босатпайды.

Түсіндірілген баптың 2-бөлімі уәкілетті тұлғаның мемлекеттік монополия саласына қатысты қызметті жүзеге асырғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 160-бабының 2-тармағында көзделген құқық бұзушылықтың субъектілері болып мемлекет монополия саласындағы қызметті жүзеге асыруға уәкілеттігі жоқ және мұндай қызметті заңсыз жүзеге асыратын жеке немесе заңды тұлғалар табылады.

Түсіндірілген баптың 2-тармағында көзделген қылмыстың *объективті жағы* мемлекетпен уәкілеттік берілмеген тұлғаның осы адамның Қазақстан Республикасының заңнамасында мемлекеттік монополия ретінде жіктелетін қызметті жүзеге асыруда көрінетін заңсыз (және сонымен бірге кінәлі) әрекеттерді жасаумен сипатталады.

Мемлекеттік монополия деп аталатын салаларда қызметті жүргізу - ҚР КК 192-бабының 1-тармағында көзделген кәсіпкерлік қызметке мемлекеттің қатысу жағдайларының бірі.

Қазақстан Республикасы КК-нің 193-бабының 1-тармағына сәйкес, *мемлекеттік монополия* дегеніміз - мемлекеттің бәсекелестік нарықта кез-келген өнімді өндіруге, сатуға немесе сатып алуға Қазақстан Республикасының КК-де белгілеген тәртіппен енгізілген айрықша құқығы.

Мемлекеттің бәсекелестік нарықта (мемлекеттік монополия) кез-келген өнімді өндіруге, сатуға немесе сатып алуға айрықша құқығын іске асыруы *мемлекеттік монополия субъектісін* құру арқылы жүзеге асырылады. Қазақстан Республикасы КК-тің 193-бабы 3-тармағының рұқсат етілген нормасының талабы бойынша "Азаматтарға арналған үкімет" Мемлекеттік корпорациясын, Әлеуметтік медициналық сақтандыру қорын қоспағанда, мемлекеттік монополия субъектісі Қазақстан Республикасының Үкіметі немесе облыстардың, республикалық маңызы бар қалалардың, астананың жергілікті атқарушы органдары құрған *мемлекеттік кәсіпорын* бола алады. Қазақстан Республикасы Үкіметінің шешімі бойынша.

Сәйкесінше, өзге тұлғаларға заң бойынша мемлекеттік монополия саласына мемлекетпен байланысты қызметті жүзеге асыру құқығы берілмейді.

Уәкілетті емес адамның мұндай қызметті заңсыз жүзеге асыруы түсіндірілген мақаланың 2-тармағында көзделген әкімшілік жауапкершілікке әкеп соғады.

Түсініктеме берілген бапта көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін құқық бұзушы әкімшілік құқық бұзушылық жасау заттары және (немесе) құралдары тәркілене отырып немесе онсыз *айыппұл түрінде* әкімшілік жазаға тартылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 160-бабының 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық үшін айыппұлдың мөлшері құқық бұзушының құқықтық мәртебесіне байланысты сараланады, ал егер құқық бұзушы кәсіпкерлік субъект болса, ол сонымен қатар ол кәсіпкерлік субъектілерінің қай санатына жататындығына байланысты. Осыған байланысты, құқық бұзушыны әкімшілік жауапкершілікке тартатын орган алдымен адамды жауапқа тартуға дейін алдымен оның құқықтық мәртебесін және ол жататын қызмет санатын анықтауы керек.

Құқық бұзушының құқықтық мәртебесіне және ол жататын қызмет санатына байланысты айыппұл мөлшері:

- жеке тұлғалар үшін - 50 АЕК;
- шағын бизнес субъектілері үшін - 100 АЕК;
- орта кәсіпорындар үшін - 150 АЕК;
- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін - 250 АЕК.

Сондай-ақ, түсіндірілген баптың 2-бөлігінде белгіленген құқық бұзушылық үшін жаза ретінде, оның санкциясы, айыппұл салушы соттың қалауы бойынша пайдаланылатын объектілерді және (немесе) әкімшілік құқық бұзушылық жасау құралдарын тәркілеуді көздейді.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігіндегі әкімшілік жазаны құқық бұзушыға тек сот ғана тағайындайды, өйткені заңмен жасалуы үшін тәркілеу түріндегі жаза қарастырылған әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс сотта қаралуы керек.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамаларды ішкі істер органдарының, орман, балық аулау және аң аулау саласындағы органдардың және монополияға қарсы органның лауазымды адамдары жасауға құқылы

161-бап. Нарық субъектілерінің экономикалық шоғырлану кезіндегі заңсыз әрекеттері

1. Монополияға қарсы органның келісімінсіз нарық субъектілерінің экономикалық шоғырлануы, егер мұндай келісім қажет болса, экономикалық шоғырлануға қатысатын нарық субъектілері экономикалық шоғырлануға келісім беру туралы шешім қабылдаған талаптар мен міндеттемелерді орындамаса, -

жеке тұлғаларға сексен мөлшерінде, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға - екі жүз, орта кәсіпкерлікке - үш жүз жиырма, ірі

кәсіпкерлік субъектілеріне - бір мың алты жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Монополияға қарсы органға экономикалық өсудің шоғырланғаны туралы хабарламаны ұсынбау немесе уақтылы бермеу, егер мұндай хабарламаның болуы қажет болса, -

жеке тұлғаларға сексенге, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға - екі жүз, орташа кәсіпкерлікке - үш жүз жиырма, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне - мың алты жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсініктеме берілген бап экономикалық шоғырланудағы заңсыз әрекеттер үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 161-бабында көзделген құқық бұзушылықтардың жалпы объектісі - Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген және мемлекетпен қорғалатын Қазақстан Республикасында кәсіпкерлік қызметті жүзеге асыру тәртібі.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 161-бабында көзделген құқық бұзушылықтардың тікелей объектісі Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген және нарық субъектілерінің экономикалық шоғырлануын жүзеге асыру және оларды уәкілетті мемлекеттік органмен келісу үшін мемлекетпен қорғалатын тәртіп болып табылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 161-бабында көзделген заңсыз әрекеттердің субъективті жағы, олардың субъектілері жеке тұлғалар болып табылады, ниет немесе немқұрайлылық түріндегі кінәлілікпен сипатталады. Адамның кінәсі оның жасаған заңсыз әрекеттері мен олардың зиянды салдарларына деген психикалық қатынасынан көрінеді.

Заңды тұлға болып табылатын құқық бұзушылықтың субъективті жағы кінәлі тұлғаларға қатысты ғана әкімшілік жауапкершілікке тартудың шарты ретінде кінәні анықтау туралы заңнамалық талаптың болуына байланысты белгіленуі мүмкін емес. Қазақстан Республикасының әкімшілік жауапкершілік туралы заңнамасына сәйкес, заңды тұлғалар өздерінің заңсыз әрекеттері немесе әрекетсіздігі фактілері үшін әкімшілік жауапкершілікке тартылады, олар үшін Әкімшілік кодексте осы әрекетті жасаған заңды тұлғаның лауазымды адамдарының кінәсі ескерілмей әкімшілік жауапкершілік қарастырылған.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 161-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтардың құрамы *формалды* болып табылады. Оларды жасағаны үшін әкімшілік жауапкершілікке тарту үшін құқық бұзушының мемлекетке, ұйымға немесе азаматқа материалдық залал келтіргені фактісін анықтау талап етілмейді.

Түсіндірілген баптың 1-бөлімі монополияға қарсы органның келісімін алмастан нарық субъектілерінің экономикалық шоғырлануы үшін әкімшілік жауапкершілікті, сондай-ақ экономикалық шоғырлануға қатысатын нарық субъектілерінің экономикалық келісімге келу туралы шешім қабылдаған талаптар мен міндеттемелерді орындамағаны үшін жауаптылықты белгілейді. шоғырлануы.

Түсіндірілген баптың 1-тармағында көзделген қылмыстың объективті жағы, нарық субъектісінің экономикалық шоғырлануында көрсетілген, заңсыз (сондай-ақ кінәлі адамдар үшін) монополияға қарсы органның келісімінсіз, олардың экономикалық шоғырлануында көрсетілген заңсыз әрекеттерді жасаумен сипатталады, және мұндай келісім заңмен қажет болған кезде; экономикалық шоғырлануға қатысатын нарық субъектілерінің шешім қабылдауды анықтаған талаптар мен міндеттемелерді орындамауы түрінде заңсыз әрекет ету Тіпті экономикалық шоғырлануға келісім.

ҚР КК-нің 201-бабының 8-тармағына сәйкес монополияға қарсы органның алдын-ала келісімін талап ететін *экономикалық шоғырлану*. ҚР КК 201-бабының 1-тармағына сәйкес:

1) нарық субъектісін қосу немесе қосу жолымен қайта құру;

2) тұлға (тұлғалар тобы) аталған тұлға (тұлғалар тобы) көрсетілген акциялардың елу пайызынан астамына (жарғылық капиталға қатысу үлестеріне, акцияларға) билік ету құқығын алатын нарық субъектісінің дауыс беруші акцияларын (жарғылық капиталдағы қатысу үлестері, акциялар) сатып алуы; сатып алғанға дейін, мұндай тұлға (тұлғалар тобы) осы нарық субъектісінің акцияларын (жарғылық капиталындағы үлестер, акциялар) иелік етпеген (оларға билік етпеген) немесе дауыс беруші акциялардың елу және одан да аз пайызын (жарғылық капиталдағы үлестер, акциялар) иелік етпеген; нарық нысаны. Бұл талап заңды тұлға құрылтайшыларына қолданылмайды;

3) егер нарықтың басқа субъектісінің негізгі құралдарын және (немесе) материалдық емес активтерін нарық субъектісі (тұлғалар тобы) жарғылық капиталды төлеу (беру) есебінен, иелену, иелену және пайдалану, егер осы мәміленің мәні болып табылатын мүліктің баланстық құны (егер өзара байланысты мәмілелер) жылжымайтын мүлікті иеліктен шығаратын немесе өткізетін нарық субъектісінің негізгі құралдар мен материалдық емес активтердің баланстық құнының он пайызынан асатын болса.

ҚР КК 201-бабының 3 және 5-тармақтарының талаптарын ескере отырып, монополияға қарсы органның, егер қайта ұйымдастырылатын нарық субъектілері (жеке тұлғалар тобы) немесе сатып алушы (жеке тұлғалар тобы) активтерінің жиынтық баланстық құны болса, экономикалық шоғырлану деп танылған операцияларды (әрекеттерді) жүргізуге келісімі, егер нарық субъектісі болса, акциялар (жарғылық капиталға қатысу үлестері, пайлар), дауыс беру құқығы сатып алынған немесе олардың соңғы қаржы жылындағы тауарларды сатудың жалпы көлемі өткен күнгі АЕК-тен *он миллион есе* асады Өтініш беру (хабарлама). Егер қаржы ұйымының активтерінің

немесе меншікті капиталының құны монополияға қарсы орган Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкімен бірлесіп белгілеген мөлшерден асып кетсе, қаржы ұйымының қатысуымен экономикалық шоғырлануға келісім беру қажет.

Монополияға қарсы органның экономикалық шоғырлануы деп танылған мәмілелер жасауға келісімі Қазақстан Республикасының КК-мен, Қазақстан Республикасының заңдарымен, Қазақстан Республикасы Президентінің жарлықтарымен және (немесе) Қазақстан Республикасы Үкіметінің қаулыларымен тікелей көзделетін болса талап етілмейді.

Сонымен қатар, ҚР КК 208-бабының 3-тармағына сәйкес, монополияға қарсы органның экономикалық шоғырлануға келісімі экономикалық шоғырлануға қатысушылар бәсекелестікке экономикалық шоғырланудың теріс әсерін болдырмайтын немесе оны төмендететін белгілі бір талаптар мен міндеттемелерді орындауға байланысты болуы мүмкін. Мұндай шарттар мен міндеттемелер, басқалармен қатар, мүлікті басқаруға, пайдалануға немесе билік етуге қатысты шектеулерге қатысты болуы мүмкін.

Экономикалық шоғырлануға келісім беру туралы шешім қабылдаған нарық субъектілерінің олардың талаптары мен өзіне жүктелген міндеттемелерді орындамауы, түсіндірілген баптың 1-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық болып табылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 161-бабының 1-тармағына сәйкес құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл салынады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 161-бабының 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық үшін айыппұл мөлшері құқық бұзушының құқықтық мәртебесіне байланысты сараланады, ал егер құқық бұзушы кәсіпкерлік субъект болса, ол оның қай санатқа жататынына да байланысты болады. Осыған байланысты, құқық бұзушыны әкімшілік жауапкершілікке тартатын орган алдымен адамды жауапқа тартуға дейін алдымен оның құқықтық мәртебесін және ол жататын қызмет санатын анықтауы керек.

Құқық бұзушының құқықтық мәртебесіне және ол жататын қызмет санатына байланысты айыппұл мөлшері:

- жеке тұлғалар үшін - 80 АЕК,
- шағын бизнес немесе коммерциялық емес ұйымдар үшін - 200 АЕК,
- орта бизнес үшін - 320 АЕК,
- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін - 1600 АЕК.

Айыппұлдардың мөлшері белгіленген және оларды енгізетін орган өзгертілмейді.

Түсіндірілген баптың бірінші бөлігі бойынша әкімшілік жаза, егер іс сотта қаралған болса, монополияға қарсы орган немесе сот қолданады.

Түсіндірілген мақаланың 2-бөлімі монополияға қарсы органға экономикалық құлақтандыру туралы хабарлама ұсынбаған немесе уақтылы хабарламағаны үшін нарықтық субъектілердің әкімшілік жауапкершілігін белгілейді.

Түсіндірілген баптың 2-тармағында көзделген қылмыстың объективті жағы, нарық субъектісінің мұндай хабарлама талап етілген жағдайда мінсіз экономикалық шоғырлану туралы хабарламаны монополияға қарсы органға ұсынбаған немесе уақтылы ұсынбаған кезде жасалған заңсыз (және жеке тұлғаларға, сонымен қатар кінәлі) іс-әрекеттерді жасаумен сипатталады. заң бойынша.

Нарық субъектісінің монополияға қарсы органға жазбаша хабарлама ұсынуы, ол экономикалық мәмілені келесі операциялар түрінде жүзеге асырғаннан кейін міндетті болып табылады:

1) нарық субъектісінің кәсіпкерлік қызметті жүзеге асыру кезінде немесе оның атқарушы органының функцияларын жүзеге асыруда міндетті нұсқаулар беруге мүмкіндік беретін құқықтарды (соның ішінде сенімгерлік басқару шарты, бірлескен қызмет туралы келісім, тапсыру шарты негізінде) алуы;

2) екі немесе одан да көп нарықтық субъектілердің атқарушы органдарға, директорлар кеңестеріне, байқаушы кеңестерге немесе басқа басқару органдарына бірдей тұлғалар қатысуы, егер бұл адамдар осы субъектілерде өз ісін жүргізу шарттарын анықтаған болса.

Қазақстан Республикасы КК-нің 201-бабы 8-тармағының алдын-ала сұранысына сәйкес нарық субъектілері монополияға қарсы органды экономикалық шоғырлану туралы жоғарыда көрсетілген *мәмілелер жасалған күннен бастап күнтізбелік қырық бес күннен кешіктірмей жазбаша* түрде хабардар етуге міндетті.

ҚР КК 206-бабының талабы бойынша монополияға қарсы органға мыналар туралы хабарлау қажет:

1) екі немесе одан да көп нарықтық субъектілердің атқарушы органдарының, директорлар кеңестерінің, байқаушы кеңестерінің немесе басқа басқару органдарының мүшесі болып табылатын *жеке тұлға*, егер аталған тұлға олардың кәсіпкерлік қызмет шарттарын айқындайтын болса;

2) *нарық субъектісі* кәсіпкерлік қызметті жүзеге асыру кезінде немесе оның атқарушы органы ретінде әрекет ету кезінде міндетті нұсқаулар беруге мүмкіндік беретін құқықтарды (оның ішінде сенімгерлік басқару туралы келісім, бірлескен қызмет туралы келісім, беру шарты негізінде) алады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 161-бабының 2-тармағында көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін жоғарыда аталған адамдар айыппұлмен жазаланады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 161-бабының 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық үшін айыппұлдың мөлшері құқық бұзушының құқықтық мәртебесіне байланысты сараланады, ал егер құқық бұзушы кәсіпкерлік субъект болса, ол сонымен қатар оның қай санатқа жататынына байланысты болады. Осыған

байланысты, құқық бұзушыны әкімшілік жауапкершілікке тартатын орган алдымен адамды жауапқа тартуға дейін алдымен оның құқықтық мәртебесін және ол жататын қызмет санатын анықтауы керек.

Құқық бұзушының құқықтық мәртебесіне және ол жататын қызмет санатына байланысты айыппұл мөлшері:

- жеке тұлғалар үшін - 80 АЕК,
- шағын бизнес немесе коммерциялық емес ұйымдар үшін - 200 АЕК,
- орта бизнес үшін - 320 АЕК,
- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін - 1600 АЕК.

Айыппұлдардың мөлшері белгіленген және оларды енгізетін орган өзгертілмейді.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігіндегі әкімшілік жазаны құқық бұзушыға, егер іс сотта қаралған жағдайда, монополияға қарсы орган немесе сот тағайындайды.

162-бап. Монополияға қарсы органның нұсқамасын орындамау. Ақпарат беру жөніндегі міндеттемелерді бұзу және Үй-жайлар мен аумаққа кіруге кедергі жасау

Нұсқаманы орындамау немесе оны толық көлемде орындамау, монополияға қарсы органға белгіленген мерзімде ақпарат бермеу не толық көлемде ақпарат беру, монополияға қарсы органға анық емес және (немесе) жалған ақпарат беру, монополияға қарсы органның тергеу жүргізетін лауазымды адамдарының үй-жай мен аумаққа кіруіне кедергі жасау -

Жеке тұлғаларға - елу, лауазымды адамдарға, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға - бір жүз, орта кәсіпкерлік субъектілеріне - үш жүз алпыс, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне бір мың алты жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Аталған бап монополияға қарсы органның талаптарын орындамағаны үшін, сондай-ақ монополияға қарсы органға ақпарат беру және үй-жайлар мен аумаққа кіруге кедергі келтіретін міндеттемелерді бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 162-бабында көзделген құқық бұзушылықтың жалпы объектісі - Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген және мемлекет қорғайтын Қазақстан Республикасында кәсіпкерлік қызметті жүзеге асыру тәртібі.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 162-бабында көзделген бұзушылықтың тікелей объектісі нарық субъектілерінің монополияға қарсы органның міндетті талаптарын, оған қажетті ақпаратты ұсыну тәртібі мен тергеу жүргізу тәртібін орындау үшін Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіп болып табылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 162-бабында көзделген құқыққа қайшы әрекеттің субъективті жағы, оның субъектілері жеке тұлғалар мен лауазымды адамдар болып табылады, кінәлілік ниет немесе немқұрайлылық түрінде сипатталады.

Адамның кінәсі оның жасаған заңсыз әрекеттері мен олардың зиянды салдарларына деген психикалық қатынасынан көрінеді.

Заңды тұлға болып табылатын құқық бұзушылықтың субъективті жағы кінәлі тұлғаларға қатысты ғана әкімшілік жауапкершілікке тартудың шарты ретінде кінәні анықтау туралы заңнамалық талаптың болуына байланысты белгіленуі мүмкін емес. Қазақстан Республикасының әкімшілік жауапкершілік туралы заңнамасына сәйкес, заңды тұлғалар өздерінің заңсыз әрекеттері немесе әрекетсіздігі фактілері үшін әкімшілік жауапкершілікке тартылады, олар үшін Әкімшілік кодексте осы әрекетті жасаған заңды тұлғаның лауазымды адамдарының кінәсі ескерілмей әкімшілік жауапкершілік қарастырылған.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 162-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық *ресми* болып табылады. Оны жасағандығы үшін әкімшілік жауапкершілікке тарту үшін құқық бұзушының мемлекетке, ұйымға немесе азаматқа материалдық залал келтіргені фактісін анықтау талап етілмейді.

Түсіндірілген бапта көзделген қылмыстың объективті жағы нарық субъектісінің субъектінің заңсыз (және жеке тұлғаларға - кінәлі) іс-әрекеттерді (әрекетсіздікті) жасағанымен сипатталады:

- 1) осы ережені сақтамау немесе оны толық көлемде орындау,
- 2) монополияға қарсы органға ақпаратты уақтылы ұсынбау немесе толық емес ақпарат беру;
- 3) монополияға қарсы органға дәйексіз және (немесе) жалған ақпарат ұсынған;
- 4) монополияға қарсы органның лауазымды адамдарына тергеу жүргізетін нарық субъектісінің үй-жайлары мен аумағына кіруге кедергі келтіруі мүмкін.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 162-бабы бойынша құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл салынады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 162-бабына сәйкес құқық бұзушылық жасағаны үшін салынатын айыппұлдың мөлшері құқық бұзушының құқықтық мәртебесіне байланысты сараланады, ал егер құқық бұзушы кәсіпкерлік субъект болса, ол сонымен қатар оның қай санатқа жататынына байланысты болады. Осыған байланысты, құқық бұзушыны әкімшілік жауапкершілікке тартатын орган алдымен адамды жауапқа тартуға дейін алдымен оның құқықтық мәртебесін және ол жататын қызмет санатын анықтауы керек.

Құқық бұзушының құқықтық мәртебесіне және ол жататын қызмет санатына байланысты айыппұл мөлшері:

- жеке тұлғалар үшін - 50 АЕК,
- лауазымды тұлғалар, шағын бизнес немесе коммерциялық емес ұйымдар үшін - 100 АЕК,
- орта бизнес үшін - 360 АЕК,
- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін - 1600 АЕК.

Айыппұлдардың мөлшері белгіленген және оларды енгізетін орган өзгертілмейді.

Түсіндірілген баптың бірінші бөлігі бойынша әкімшілік жаза, егер іс сотта қаралған болса, монополияға қарсы орган немесе сот қолданады.

163-бап. Мемлекеттің, жергілікті атқарушы органдардың, мемлекет құзырына берілген нарық субъектілерінің қызметін, жосықсыз бәсекелестікті реттейтін функциялардың бәсекелестікке қарсы әрекеттері (әрекетсіздігі)

1. Мемлекеттің, жергілікті атқарушы органдардың, мемлекетке нарық субъектілерінің қызметін реттеу функциялары берілген ұйымдардың бәсекелестікке қарсы іс-әрекеттері (әрекетсіздігі), -

лауазымды адамдарға үш жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. жосықсыз бәсекелестік -

шағын бизнес субъектілеріне екі жүз, орта бизнес субъектілеріне үш жүз, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне бір мың бес жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

3. Осы баптың екінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекет -

шағын бизнес субъектілеріне үш жүз, орта бизнеске төрт жүз, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне екі мың айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілген бап мемлекеттік және жергілікті атқарушы органдардың, мемлекетке нарық субъектілерінің қызметін реттеу функциялары берілген ұйымдардың бәсекелестікке қарсы әрекеттері (әрекетсіздігі) үшін және жосықсыз бәсекелестік үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 163-бабында көзделген құқық бұзушылықтардың жалпы объектісі - Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген және мемлекетпен қорғалатын Қазақстан Республикасында кәсіпкерлік қызметті жүзеге асыру тәртібі.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 163-бабында көзделген құқық бұзушылықтардың тікелей объектісі адал бәсекелестік және жосықсыз бәсекелестікке тыйым салу принциптеріне сәйкес Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген кәсіпкерлік қызметті жүзеге асыру тәртібі болып табылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 163-бабында көзделген құқық бұзушыларға - жеке тұлғалар мен лауазымды адамдарға арналған заңсыз әрекеттердің субъективті жағы кінәлілік түрінде сипатталады. Адамның кінәсі оның жасаған заңсыз әрекеттері мен олардың зиянды салдарларына деген психикалық қатынасынан көрінеді.

Заңды тұлға болып табылатын құқық бұзушылықтың субъективті жағы кінәлі тұлғаларға қатысты ғана әкімшілік жауапкершілікке тартудың шарты ретінде кінәні

анықтау туралы заңнамалық талаптың болуына байланысты белгіленуі мүмкін емес. Қазақстан Республикасының әкімшілік жауапкершілік туралы заңнамасына сәйкес, заңды тұлғалар өздерінің заңсыз әрекеттері немесе әрекетсіздігі фактілері үшін әкімшілік жауапкершілікке тартылады, олар үшін Әкімшілік кодексте осы әрекетті жасаған заңды тұлғаның лауазымды адамдарының кінәсі ескерілмей әкімшілік жауапкершілік қарастырылған.

Түсіндірілген бапта көрсетілген әкімшілік құқық бұзушылықтардың құрамы *ресми* болып табылады. Оларды жасағаны үшін әкімшілік жауапкершілікке тарту үшін құқық бұзушыға материалдық залал келтіру фактісін анықтау талап етілмейді.

Түсіндірілген баптың 1-бөлімі мемлекет, жергілікті атқарушы органдар, мемлекет субъектілерінің лауазымды тұлғаларының бәсекелестікке қарсы әрекеттері (әрекетсіздігі) үшін нарық субъектілерінің қызметін реттеу функциялары үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 163-бабының 1-тармағында көзделген құқық бұзушылықтың субъектілері мемлекеттік және жергілікті атқарушы органдар мен мемлекетке нарық субъектілерінің қызметін реттеу функциялары берілген ұйымдардың лауазымды адамдары болып табылады.

Түсіндірілген баптың 1-тармағында көзделген қылмыстың объективті жағы мемлекеттік және жергілікті атқарушы органдардың, мемлекетке берілген ұйымдардың лауазымды адамдарының нарық субъектілерінің қызметін реттеу функцияларын, заңсыз актілерді немесе шешімдерді және (немесе) өзге де заңсыз актілерді қабылдауда көрінетін бәсекелестікке қарсы әрекеттерді (әрекетсіздікті) реттеу функцияларын орындаумен сипатталады. бәсекелестікті шектеуге немесе жоюға әкелетін немесе әкелуі мүмкін әрекеттер (әрекетсіздік).

Бәсекелестікке қарсы іс-қимылдың (әрекетсіздіктің) түсінігі мен түрлері ҚР КК-де анықталған. Мемлекеттік және жергілікті атқарушы органдардың, мемлекетке нарық субъектілерінің қызметін реттеу функциялары берілген ұйымдардың бәсекелестікке қарсы әрекеттері (әрекетсіздігі) деп танылады:

- 1) қызметтің кез келген саласында нарық субъектісін құруға шектеулер енгізу;
- 2) нарық субъектісінің қызметіне негізсіз кедергі келтіретін;
- 3) тауарлардың еркін қозғалысына тыйым салу немесе шектеулер енгізу, нарық субъектісінің тауарларды сату құқығына өзге де шектеулер енгізу;
- 4) нарық субъектісіне сатып алушылардың белгілі бір санаты үшін тауарларды басымдықпен жеткізу немесе жекелеген сатушылардан (жеткізушілерден) тауарларды басымдықпен сатып алу туралы немесе басымдық ретінде келісім-шарттар жасау туралы нұсқаулар;
- 5) тауарларды сатып алушылар үшін осындай тауарларды ұсынатын нарық субъектілерін таңдауда шектеулер белгілеу;
- 6) бағаны көтеруге, төмендетуге немесе ұстап тұруға бағытталған іс-шаралар;

7) тауар нарығын аумақтық принципке, тауарларды сату немесе сатып алу көлеміне, сатылатын тауарлардың түріне немесе сатушылардың (жеткізушілердің) немесе сатып алушылардың құрамына сәйкес бөлуге бағытталған іс-шаралар;

8) өнім нарығына қол жетімділікті шектеу, өнім нарығынан шығу немесе нарық субъектілерін одан шығару;

9) нарықтың жекелеген субъектілеріне оларды бәсекелестерге қатысты артықшылықты жағдайға келтіретін артықшылықтар немесе басқа да артықшылықтар беру немесе бәсекелестермен салыстырғанда қызметтің қолайсыз немесе кемсітушілік жағдайларын жасау;

10) нарық субъектілерін шарттардың басымдылығына, тұтынушылардың белгілі бір тобына тауарлардың басым жеткізілуіне немесе белгілі бір сатушылардан (жеткізушілерден) тауарларды басымдықпен сатып алуға тікелей немесе жанама мәжбүрлеу.

Қазақстан Республикасының КК-нің 194-бабы 1-тармағының нормалары императивті талапқа сәйкес, іс-әрекеттерде көрініс табатын, мемлекеттің, жергілікті атқарушы органдардың, мемлекетке берілген ұйымдардың бәсекелестікке қарсы іс-қимылдарына (әрекетсіздігіне) тыйым салады және толық немесе ішінара жарамсыз етеді. (әрекетсіздік), қарастырылған жағдайларды қоспағанда, бәсекелестікті шектеуге немесе жоюға әкелетін немесе әкелуі мүмкін актілер немесе шешімдер қабылдау Қазақстан Республикасының заңдарына сәйкес конституциялық құрылысты, қоғамдық тәртіпті, адамның құқықтары мен бостандықтарын, халықтың денсаулығы мен имандылығын қорғау мақсатында.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 163-бабының 1-бөлігімен құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл салынады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 163-бабының 1-бөлігіндегі құқық бұзушылық үшін жаза 300 АЕК құрайды, ол оны тағайындаған органмен өзгертілмейді.

Түсіндірілген баптың бірінші бөлігі бойынша әкімшілік жаза, егер іс сотта қаралған болса, монополияға қарсы орган немесе сот қолданады.

Түсіндірілген баптың 2-бөлімі *жосықсыз бәсекелестік* үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсініктеме берілген баптың 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың субъектілері КК-нің 8-бабы 1-тармағында және 177-бабының 1-тармағында белгіленген жосықсыз бәсекелестікке тыйым салуды бұзған кәсіпкерлік субъектілері болып табылады.

Түсіндірілген баптың 2-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың объективті жағы жосықсыз бәсекелестікке әкеп соқтырған заңсыз (егер құқық бұзушылық жеке кәсіпкер болса, онда кінәлі) іс-әрекеттерді жасаумен сипатталады.

Жосықсыз бәсекелестік ұғымы және оның түрлері ҚР ПҚ 177-бабында анықталған. *Жосықсыз бәсекелестік* - бұл артықшылыққа қол жеткізуге немесе қамтамасыз етуге

бағытталған бәсекелестіктің кез-келген әрекеті. Жосықсыз бәсекелестікке келесі әрекеттер жатады:

1) тауарларды, жұмыстарды, көрсетілетін қызметтерді, сондай-ақ авторлық құқық объектілерін жекелендіру құралдарын заңсыз пайдалану;

2) басқа өндірушінің тауарларын заңсыз пайдалану;

3) бұйымның сыртқы түрін көшіру;

4) нарық субъектісінің беделін түсіретін;

5) көрінеу жалған, әділетсіз және сенімсіз жарнама;

6) мәжбүрлі ассортименті бар тауарларды сату (сатып алу);

7) бәсекелес сатушыға (жеткізушіге) бойкот жариялауға шақыру;

8) сатып алушыны (өнім берушіні) кемсітушілікке шақыру;

9) нарық субъектісінің бәсекелеспен шартты бұзуға шақыруы;

10) сатушы (өнім беруші) қызметкерінің пара алуы;

11) сатып алушы қызметкерінің пара алуы;

12) коммерциялық құпияны құрайтын ақпаратты заңсыз пайдалану;

13) тұтынушыға өнімнің сипаты, әдісі мен орны, тұтынушылық қасиеттері, тауарлардың және (немесе) оны өндірушілердің сапасы туралы жалған ақпарат бере отырып, тауарларды сату;

14) нарық субъектісі өзі өндіретін және (немесе) сатқан тауарларды басқа нарық субъектілері өндіретін және (немесе) сатқан тауарлармен дұрыс салыстырмауы.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 163-бабының 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл салынады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 163-бабының 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл мөлшері құқық бұзушының қай санатқа жататынына байланысты сараланады. Осыған байланысты, құқық бұзушыны әкімшілік жауапкершілікке тартатын орган алдымен адамды жауапқа тартуға дейін алдымен оның құқықтық мәртебесін және ол жататын қызмет санатын анықтауы керек.

Құқық бұзушы кәсібінің санатына байланысты айыппұл мөлшері:

- шағын бизнес үшін - 200 АЕК,

- орта бизнес үшін - 300 АЕК,

- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін - 1500 АЕК.

Айыппұлдардың мөлшері белгіленген және оларды енгізетін орган өзгертілмейді.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігіндегі әкімшілік жаза, егер іс сотта қаралған жағдайда, монополияға қарсы орган немесе сот құқық бұзушыға жүктеледі.

Түсіндірілген баптың 3-бөлімі әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде түсіндірілген мақаланың 2-бөлігінде көзделген әрекетті қайталап жасағаны үшін қатаң жазаны белгілейді.

Бұл жағдайда түсініктеме берілген баптың 3-тармағында көзделген объект, субъективті тарап және құқық бұзушылық субъектілері олардың сипаттамаларында

объектімен, субъективтік жағы және Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 163-бабының 2-тармағында көзделген құқық бұзушылық субъектілерімен сәйкес келеді

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 163-бабының 3-тармағында көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағын сипаттау кезінде түсіндірілген мақаланың 2-тармағында көзделген әрекетке қайталану белгісі қосылады.

Егер адам бұрын Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 163 (2) тармақшасында көзделген әрекетті жасаған болса, ол үшін әкімшілік жазаға тартылған және адам әкімшілік жазаға тартылған деп саналатын бір жылдық кезең әлі аяқталмаған болса, қылмыс бірнеше рет жасалған деп саналады.

Қайталанған құқық бұзушылық - бұл әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 163-бабының 3-тармағына сәйкес заңсыз әрекетті тәуелсіз құқық бұзушылық ретінде саралауға әкеп соқтыратын тәуелсіз біліктілік белгісі.

Біліктілік атрибуты ретінде *қайталану* жыл бойына заңсыз әрекеттерді жасаған құқық бұзушының саны мен сипатын анықтау арқылы ғана емес, сонымен бірге заңды түрде де - Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 163-бабының 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық үшін адамды әкімшілік жауапкершілікке тарту фактісін анықтау арқылы белгіленеді, ол заңды күшіне енеді. және Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 163-бабының 2-бөлігімен әкімшілік жаза қолдану туралы анықталмаған сот қаулысы, оны жариялау, жеткізу немесе бағыттау фактісі құқық бұзушы және қолданылған күннен бастап бір жыл өтпеген жағдайда.

Егер адам заңсыз әрекетті бірнеше рет жасаған болса немесе оны жасаған сәттен бастап және ол анықталған сәтке дейін оны жасаған болса, бірақ ол осы уақытқа дейін Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 163-бабының 2-бөлігіне сәйкес әкімшілік жауапкершілікке тартылмаған болса, онда бұл жағдайда 163-баптың 3-бөлігіне сәйкес жауапкершілікке тартылады. САО мүмкін емес, өйткені қайталаудың біліктілік белгісі жоқ. Бұл жағдайда адам әкімшілік жауапкершілікке тартылуға және Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 163 (2) тармақшасына сәйкес жазалануға тиіс, тіпті егер жыл ішінде бірнеше рет бұзушылық белгілері болса және бұзушылықтардың біркелкілігі болса.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 163 (2) тармағында көзделген жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде құқық бұзушылықты қайталап жасағаны үшін айыппұл салынады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 163-бабының 3-тармағында қарастырылған құқық бұзушылық үшін айыппұлдың мөлшері құқық бұзушының құқықтық мәртебесіне байланысты сараланады, ал егер құқық бұзушы кәсіпкерлік субъект болса, ол сонымен қатар ол кәсіпкерлік субъектілерінің қай категориясына

жататындығына байланысты. Осыған байланысты, құқық бұзушыны әкімшілік жауапкершілікке тартатын орган алдымен адамды жауапқа тартуға дейін алдымен оның құқықтық мәртебесін және ол жататын қызмет санатын анықтауы керек.

Құқық бұзушының құқықтық мәртебесіне және ол жататын қызмет санатына байланысты айыппұл мөлшері:

- шағын бизнес үшін - 300 АЕК,
- орта бизнес үшін - 400 АЕК,
- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін - 2000 АЕК.

Айыппұлдардың мөлшері белгіленген және оларды енгізетін орган өзгертілмейді.

Түсіндірілген баптың 3-бөлігіндегі әкімшілік жаза, егер іс сотта қаралған жағдайда, монополияға қарсы орган немесе сот құқық бұзушыға қолданылады.

163-1-бөлім. Тауарларды сатып алуды ұйымдастырушылардың, сатып алу және сауда операторларының, сатып алушылардың, сауда-саттыққа қатысушылардың қызметін үйлестіру

1. Егер мұндай әрекет бәсекелестікті болдырмауға, шектеуге немесе жоюға әкеп соқтырса немесе әкелуі мүмкін және қылмыстық құқық бұзушылықтың белгілері болмаса, тауарларды сатып алуды ұйымдастырушылардың, сатып алуды және сауда-саттық операторларының қызметін сатып алушылар мен сауда-саттыққа қатысушылардың үйлестіруі, -

лауазымды адамдарға жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекет -

лауазымды адамдарға жүз елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілген бап тауарларды сатып алуды ұйымдастырушылардың, сатып алу және сауда операторларының, сауда-саттыққа қатысушылар мен жеткізушілердің қызметін үйлестіруі үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсіндірілген бап бойынша құқық бұзушыны әкімшілік жауапкершілікке тарту, егер құқық бұзушының әрекеті қылмыстық құқық бұзушылықтың белгілері болмаса ғана жүзеге асырылады. Олай болмаған жағдайда, құқық бұзушылар - сатып алуды ұйымдастырушылардың және сауда-саттықты ұйымдастырушылардың лауазымды тұлғалары сатып алулар мен сауда-саттықты ұйымдастырған кезде заңсыз әрекеттері үшін Қазақстан Республикасының Қылмыстық кодексінің нормаларына сәйкес қылмыстық жауапкершілікке тартылады. Осыған байланысты адамның тауарларды сатып алуды және сауда-саттықты үйлестіруді заңсыз әрекетін құқық қорғау органдары қылмыстық құқық бұзушылықтың белгілері бар-жоғын және оны жауапкершілікке тарту үшін негіздерді тексеруі керек.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 163-1-бабында көзделген құқық бұзушылықтардың жалпы объектісі - Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген және мемлекетпен қорғалатын Қазақстан Республикасында кәсіпкерлік қызметті жүзеге асыру тәртібі.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 163-1-бабында көзделген құқық бұзушылықтардың тікелей объектісі адал бәсекелестік қағидасына және сатып алу жеткізушілері мен тапсырыс берушілерінің қызметін үйлестіруге тыйым салуға сәйкес Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген кәсіпкерлік қызметті жүзеге асыру тәртібі болып табылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 163-1-бабында көзделген бұзушылықтың субъектілері тауарларды сатып алуды ұйымдастырушылардың, сатып алуды және сауда-саттықты ұйымдастырушылардың лауазымды тұлғалары болып табылады, олар сатып алушылар мен сауда-саттықты ұйымдастырушылардың қызметін үйлестіруге заңнамалық тыйым салуды бұзды.

Тауарларды сатып алуды ұйымдастырушыларға ҚР КК 169-1 бабының 2 тармағына сәйкес түсініледі:

1) Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкін, оның департаменттерін қоспағанда, мемлекеттік органдар, мемлекеттік мекемелер;

2) дауыс беретін акцияларының (жарғылық капиталға қатысу үлестерінің) елу және одан көп пайызы мемлекетке тиесілі мемлекеттік кәсіпорындар, заңды тұлғалар және олармен аффилиирленген заңды тұлғалар, ұлттық басқарушы холдингтер, ұлттық холдингтер, ұлттық компаниялар мен ұйымдар, акциялардың елу және одан көп пайызы (құрамына кіретін ұйымдарды қоспағанда, ұлттық басқарушы холдингке, ұлттық холдингке, ұлттық компанияға тікелей немесе жанама түрде тиесілі жарғылық капиталдағы үлестер дауыс беруші акцияларының (жарғылық капиталға қатысу үлестерінің) елу және одан көп пайызы Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкіне тиесілі немесе оның сеніміне кіретін заңды тұлғалардың Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің және заңды тұлғалардың құбылысы;

3) ірі пайдалы қазбалар кен орындарында өндірісті жүзеге асыратын және Қазақстан Республикасының жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы заңнамасында белгіленген тәртіппен тауарлар сатып алатын жер қойнауын пайдаланушылар;

4) табиғи монополиялар субъектілері.

ҚР ПК 169-1-бабының 3-тармағына сәйкес *сатып алулар мен сауда-саттық операторлары* деп сауда-саттықты немесе ақпараттық жүйелерді, тауар биржалары мен басқа да сауда алаңдарын пайдалана отырып, оларды тікелей өткізе отырып, сатып алулар мен сауда-саттықты ұйымдастырушылық-техникалық жағынан қамтамасыз ететін адамдар түсініледі. өз меншігін сату және (немесе) сатып алу үшін сауда немесе ақпараттық жүйелерді, тауар биржалары мен басқа да сауда алаңдарын қолдана отырып , сатып алу мен сауда-саттықты ұйымдастырушылық және техникалық қолдауды

қамтамасыз ету өз пайдалануға арналған тауарларды дандыру (жұмыстар, қызметтер) және (немесе) нарық қатысушыларының қажеттіліктері, бір топта оларды енгізу.

Сатып алу және сауда операторлары мыналарды қамтиды:

1) дауыс беретін акцияларының (жарғылық капиталға қатысу үлестерінің) елу және одан көп пайызы мемлекетке тиесілі мемлекеттік органдар, мемлекеттік мекемелер, мемлекеттік кәсіпорындар, заңды тұлғалар және олармен аффилиирленген заңды тұлғалар, ұлттық басқару холдингтері, ұлттық холдингтер, ұлттық компаниялар мен ұйымдар, акцияларының (жарғылық капиталдағы қатысу үлестерінің) елу және одан да көп пайызы тікелей немесе жанама түрде ұлттық басқарушы холдингке, ұлттық холдингке және ұлттық басқарушы компанияға тиесілі компания;

2) тауар биржалары және өзге де сауда алаңдары мен жүйелері, нарық субъектілері арасында, мемлекеттік органдар немесе мемлекеттік органдар мен нарық субъектілері арасында тауарларды сатуға келісім-шарттар жасалады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 163-1-бабында көзделген құқық бұзушылар - лауазымды адамдарға арналған заңсыз әрекеттердің субъективті жағы ниет түрінде кінәлілікпен сипатталады. Адамның кінәсі оның жасаған заңсыз әрекеттері мен олардың зиянды салдарларына деген психикалық қатынасынан көрінеді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 163-1-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтар *формальды* болып табылады. Оларды жасағаны үшін әкімшілік жауапкершілікке тарту үшін құқық бұзушыға материалдық залал келтіру фактісін анықтау талап етілмейді.

Түсіндірілген баптың 1-бөлімі, егер мұндай әрекет бәсекелестікті болдырмауға, шектеуге немесе жоюға әкеп соқтыратын немесе әкелуі мүмкін және қылмыстық құқық бұзушылықтың белгілерін қамтымайтын болса, сатып алуды ұйымдастырушыларды, сатып алуды және сауда-саттықты ұйымдастырушылардың қызметтерін келісу үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігіндегі құқық бұзушылықтың объективтік жағы, құқық бұзушы сауда-саттыққа қатысушылар мен сатып алушылардың қызметін заңсыз үйлестіруге әкеп соқтыратын және бәсекелестікті болдырмауға, шектеуге немесе жоюға алып келген (азайтуға қауіп төндіретін) заңсыз әрекеттерді жасаумен сипатталады.

ҚР КК-нің 169-1-бабы 1-тармағының императивті талабына сәйкес тауарларды сатып алуды ұйымдастырушыларға, сатып алу және сауда-саттық операторларына, егер бұл әрекет бәсекелестіктің алдын алуға, шектеуге немесе жоюға әкеп соқтыратын немесе әкелуі мүмкін болса, сатып алушылар мен сатып алушылардың қызметін үйлестіруге тыйым салынады.

Тауарларды сатып алуды ұйымдастырушылардың, сатып алу және сауда-саттық операторларының лауазымды адамдарының бұл тыйымды бұзуы түсіндірілген мақаланың 1-бөлігіне сәйкес әкімшілік жауапкершілікке әкеп соғады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 163-1-бабының 1-тармағына сәйкес құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл салынады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 163-1-бабының 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық үшін айыппұлдың мөлшері 100 АЕК құрайды, және оны тағайындаған орган оны өзгерте алмайды.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігіндегі әкімшілік жаза, егер іс сотта қаралған жағдайда, монополияға қарсы орган немесе сот құқық бұзушыға жүктеледі.

Түсіндірілген баптың 2-бөлімі түсіндірілген мақаланың 1-бөлігінде көзделген әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде әрекетті қайталағаны үшін анағұрлым қатаң жазаны белгілейді.

Бұл жағдайда, түсіндірілген баптың 2-бөлігінде көзделген объект, субъективтік жағы және құқық бұзушылық субъектілері олардың сипаттамаларында объектімен, субъективтік жағы және Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 163-1-бабының 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық субъектілерімен сәйкес келеді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 163-1-бабының 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағын сипаттауда түсіндірілген мақаланың 1-бөлігінде көзделген әрекетке қайталану белгісі қосылады.

Егер адам бұрын Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 163-1-бабының 1-тармағында көзделген әрекетті жасаған болса, ол үшін әкімшілік жазаға тартылған және адам әкімшілік жазаға тартылған деп саналатын бір жылдық кезең әлі аяқталмаған болса, қылмыс бірнеше рет жасалған деп саналады.

Қайталанған құқық бұзушылық - бұл әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 163-1-бабының 2-бөлігіне сәйкес заңсыз әрекетті тәуелсіз құқық бұзушылық ретінде саралауға әкеп соқтыратын тәуелсіз біліктілік белгісі.

Біліктілік атрибуты ретінде қайталану жыл ішінде заңсыз әрекеттерді жасаған құқық бұзушының саны мен сипатын анықтау арқылы ғана емес, сонымен бірге заңды түрде - бұл адамды Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 163-1-бабының 1-тармағында көзделген құқық бұзушылық үшін әкімшілік жауапкершілікке тарту фактісін анықтау арқылы анықталады. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 163-1-бабының 1-бөлігі бойынша әкімшілік жаза қолданатын заңды күшіне енген және орындалмаған сот қаулысы, оны жариялау, жеткізу немесе жіберу фактісі Құқық бұзушыға және ол орындалған күннен бастап бір жыл мерзімінің өтпеуі.

Егер адам заңсыз әрекетті бірнеше рет жасаған болса немесе оны жасағаннан кейін оны жасағанға дейін және оны анықтағанға дейін жалғастырса, бірақ ол осы уақытқа дейін Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 163-1-бабының 1-бөлігіне сәйкес әкімшілік жауапкершілікке тартылмаған болса, онда бұл жағдайда ол 2-бөлімге сәйкес жауапкершілікке тартылады. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 163-1-бабы мүмкін емес, өйткені қайталаудың біліктілік белгісі жоқ. Бұл жағдайда адам әкімшілік жауапкершілікке тартылып, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің

163-1-бабының 1-тармағы бойынша жазалануы керек, тіпті егер жыл ішінде бірнеше рет бұзушылық белгілері болса және бұзушылықтардың біркелкілігі болса.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 163-бабының 1-тармағында көзделген жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде құқықбұзушылықты қайталап жасағаны үшін айыппұл салынады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 163-1-бабының 2-бөлігіндегі құқық бұзушылық үшін айыппұл мөлшері 150 АЕК құрайды, ол оны тағайындаған органмен өзгертілмейді.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігіндегі әкімшілік жазаны құқық бұзушыға, егер іс сотта қаралған жағдайда, монополияға қарсы орган немесе сот тағайындайды.

164-бап. Қазақстан Республикасының табиғи монополиялар туралы заңнамасын бұзу

1. Табиғи монополиялар субъектісіне табиғи монополиялар, ақпарат және коммуникациялар, азаматтық авиация, ақпарат, белгіленген нысандар туралы хабарлама және хабарлама, сондай-ақ белгіленген мерзімдерді бұза отырып ақпарат, есеп беру және белгіленген нысандар туралы хабарлама ұсынбау -

шағын бизнес субъектілеріне екі жүз, орта бизнес субъектілеріне екі жүз қырық, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне сегіз жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған дәл сол әрекеттер (әрекетсіздік),

шағын бизнес субъектілеріне екі жүз қырық, орта бизнеске екі жүз сексен, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне бір мың екі жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

3. Табиғи монополиялар саласындағы қызметті жүзеге асыратын тұлғалардың уәкілетті органға табиғи монополиялар туралы заңнамада белгіленген тәртіппен осы қызмет басталған күннен бастап күнтізбелік он бес күн ішінде табиғи монополиялардың мемлекеттік тізіліміне енгізу туралы мәліметтерді және құжаттарды, табиғи монополиялар субъектілерінің мемлекеттік тізіліміне енгізу туралы ақпаратты ұсынбауы , -

әкімшілік құқық бұзушылық нәтижесінде алынған кірістер (кірістер) сомасының жүз пайыз мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

4. Табиғи монополиялар субъектілерінің табиғи монополиялар саласындағы, ақпараттық және коммуникациялар саласында, азаматтық авиация саласында басшылықты жүзеге асыратын уәкілетті органдарға беру міндетін қоспағанда, табиғи монополиялар субъектісінің Қазақстан Республикасының табиғи монополиялар туралы заңнамасында белгіленген міндеттемелерді шектеулері, сондай-ақ орындамауы немесе тиісінше орындамауы , ақпараттар, есептер және белгіленген нысандар туралы хабарлама, -

шағын кәсіпкерлік субъектілеріне екі жүз сексен, орта бизнес субъектілеріне үш жүз жиырма, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне бір мың алты жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

5. Осы баптың төртінші бөлігінде көзделген, кіріс (кіріс) алуға әкеп соқтыратын іс-әрекет (әрекетсіздік), -

заңды тұлғаларға әкімшілік құқық бұзушылық нәтижесінде алынған кірістің (кірістің) он пайызы мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

Ескерту. Әкімшілік құқық бұзушылықтан туындаған кірістер (кірістер) - бұл табиғи монополия субъектісі алған кірістер (кірістер) мен табиғи монополия субъектісінің Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес алуы тиіс кірістер (кірістер) арасындағы айырма.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілген бап Қазақстан Республикасының табиғи монополиялар туралы заңнамасын бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 164-бабында көзделген құқық бұзушылықтардың жалпы объектісі - Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген және мемлекет қорғайтын Қазақстан Республикасында кәсіпкерлік қызметті жүзеге асыру тәртібі.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 164-бабында көзделген құқық бұзушылықтардың тікелей объектісі табиғи монополиялар субъектілерінің кәсіпкерлік қызмет үшін Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіп болып табылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 164-бабында көзделген құқық бұзушыларға - жеке тұлғаларға арналған заңсыз әрекеттердің субъективтік жағы ниет түрінде кінәлілікпен сипатталады. Адамның кінәсі оның жасаған заңсыз әрекеттері мен олардың зиянды салдарларына деген психикалық қатынасынан көрінеді.

Заңды тұлға болып табылатын құқық бұзушылықтың субъективтік жағы кінәлі тұлғаларға қатысты ғана әкімшілік жауапкершілікке тартудың шарты ретінде кінәні анықтау туралы заңнамалық талаптың болуына байланысты белгіленуі мүмкін емес. Қазақстан Республикасының әкімшілік жауапкершілік туралы заңнамасына сәйкес, заңды тұлғалар өздерінің заңсыз әрекеттері немесе әрекетсіздігі фактілері үшін әкімшілік жауапкершілікке тартылады, олар үшін Әкімшілік кодексте осы әрекетті жасаған заңды тұлғаның лауазымды адамдарының кінәсі ескерілмей әкімшілік жауапкершілік қарастырылған.

Түсіндірілген бапта көрсетілген әкімшілік құқық бұзушылықтардың құрамы ресми болып табылады. Оларды жасағаны үшін әкімшілік жауапкершілікке тарту үшін құқық бұзушыға материалдық залал келтіру фактісін анықтау талап етілмейді.

Түсіндірілген баптың 1-бөлімі табиғи монополия субъектісінің табиғи монополиялар, ақпараттандыру және байланыс, азаматтық авиация, ақпараттандыру,

белгіленген нысандар туралы хабарлама, хабарлама және хабарлама саласындағы басшылықты жүзеге асыратын уәкілетті органдарға ұсынбағаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді. белгіленген мерзімдерді бұза отырып.

Түсіндірілген баптың 1-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың объективті жағы табиғи монополия субъектісінің оған табиғи монополиялар саласындағы, ақпараттық және коммуникациялар саласындағы, азаматтық авиация саласында басшылықты жүзеге асыратын уәкілетті органдарға есептілікті және белгіленген нысандар туралы хабарламаны, басқа мәліметтерді ұсынбауы түріндегі заңсыз әрекет жасауы болып табылады, сондай-ақ анықталған ақпарат туралы ақпарат, хабарлама және хабарлама түрінде заңсыз әрекет жасау Ол үшін *белгіленген мерзім бұзылған нысанда (ақпаратты, есептерді және хабарламаларды беруді кешіктіру)*.

"Табиғи монополиялар туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 26-бабы 2-тармағының 17) тармақшасының талабы бойынша табиғи монополия субъектісі жыл сайын есепті кезеңнен кейінгі жылдың 1 мамырынан кешіктірмей уәкілетті органға бекітілген тарифтік сметалардың орындалуы, бекітілген инвестициялық бағдарламаның орындалуы туралы есептер ұсынуға міндетті. , басқа мемлекеттік органға немесе жергілікті атқарушы органға - бекітілген инвестициялық бағдарламаның орындалуы туралы есеп.

Табиғи монополия субъектісінің есептерді, хабарламаларды және басқа да қажетті ақпаратты беру жөніндегі көрсетілген міндеттемелерді белгіленген мерзімде орындамауы түсіндірілген мақаланың 1 бөлігі үшін әкімшілік жауапкершілікке әкеп соғады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 164-бабының 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл мөлшері құқық бұзушының қай санатқа жататынына байланысты сараланады. Осыған байланысты, құқық бұзушыны әкімшілік жауапкершілікке тартатын орган алдымен адамды жауапқа тартуға дейін алдымен оның құқықтық мәртебесін және ол жататын қызмет санатын анықтауы керек.

Құқық бұзушы кәсібінің санатына байланысты айыппұл мөлшері:

- шағын бизнес үшін - 200 АЕК,
- орта бизнес үшін - 240 АЕК,
- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін - 800 АЕК.

Айыппұлдардың мөлшері белгіленген және оларды енгізетін орган өзгертілмейді.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігіндегі әкімшілік жазаны құқық бұзушыға азаматтық авиация саласындағы уәкілетті орган, ақпараттандыру және байланыс саласындағы уәкілетті орган, табиғи монополиялар саласындағы уәкілетті орган немесе сот, егер іс сотта қаралған болса, тағайындайды.

Түсініктеме берілген баптың 2-бөлімі кәсіпкерлік субъектілерге әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде түсіндірілген мақаланың бірінші бөлігінде көзделген әрекетті қайталағаны үшін қатаң жаза белгілейді.

Бұл жағдайда түсіндірілген баптың 2-тармағында көзделген объект, субъективті тарап және құқық бұзушылық субъектілері олардың сипаттамаларында объектімен, субъективтік жағынан және Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 164-бабының 1-тармағында көзделген құқық бұзушылық субъектілерімен сәйкес келеді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 164-бабының 2-тармағында көзделген құқық бұзушылықтың объективтік жағының сипаттамасында түсіндірілген мақаланың 1-бөлігінде көзделген әрекетке қайталанудың атрибуты қосылады.

Егер адам бұрын Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 164-бабының 1-тармағында көзделген әрекетті жасаған болса, ол үшін әкімшілік жаза қолданылса және адам әкімшілік жазаға тартылған деп саналатын бір жылдық кезең әлі аяқталмаған болса, қылмыс бірнеше рет жасалған деп саналады.

Қайталанған құқық бұзушылық - бұл әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 164-бабының 2-бөлігіне сәйкес заңсыз әрекетті тәуелсіз құқық бұзушылық ретінде саралауға әкеп соқтыратын тәуелсіз біліктілік атрибуты.

Біліктілік атрибуты ретінде қайталану жыл бойына заңсыз әрекеттерді жасаған құқық бұзушының саны мен сипатын анықтау арқылы ғана емес, сонымен бірге заңды түрде де анықталады - бұл тұлға Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 164-бабының 1-бөлігімен құқық бұзушылық жасағаны үшін әкімшілік жауапкершілікке тарту фактісін анықтау арқылы заңды күшіне енеді. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 164-бабының 1-бөлігімен әкімшілік жаза қолдану туралы сот қаулысын, оны жариялау, жеткізу немесе қайта жіберу фактісін бұзу ші және неістеченіуа бір жыл жаза қолданылғаннан бері өткен.

Егер адам заңсыз әрекетті бірнеше рет жасаған болса немесе оны жасаған сәттен бастап және ол анықталғанға дейін оны жасай берсе, бірақ ол осы уақытқа дейін Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 164-бабының 1-тармағына сәйкес әкімшілік жауапкершілікке тартылмаса, онда бұл жағдайда ол 164-баптың 2-тармағына сәйкес жауапқа тартылатын болады. САО мүмкін емес, өйткені қайталаудың білікті белгісі жоқ. Бұл жағдайда адам әкімшілік жауапкершілікке тартылып, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 164-бабының 1-бөлігі бойынша жазалануы керек, тіпті жыл ішінде бірнеше рет бұзушылықтардың белгілері және жасалған бұзушылықтардың біркелкілігі болса да.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 164-бабының 1-тармағында көзделген жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде құқықбұзушылықты қайталап жасағаны үшін айыппұл салынады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 164-бабының 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл мөлшері құқық бұзушының қай санатқа жататынына байланысты сараланады. Осыған байланысты, құқық бұзушыны әкімшілік жауапкершілікке тартатын орган алдымен адамды жауапқа тартуға дейін алдымен оның құқықтық мәртебесін және ол жататын қызмет санатын анықтауы керек.

Құқық бұзушы кәсібінің санатына байланысты айыппұл мөлшері:

- шағын бизнес үшін - 240 АЕК,
- орта бизнес үшін - 280 АЕК,
- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін - 1200 АЕК.

Айыппұлдардың мөлшері белгіленген және оларды енгізетін орган өзгертілмейді.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігіндегі әкімшілік жазаны құқық бұзушыға азаматтық авиация саласындағы уәкілетті орган, ақпараттандыру және байланыс саласындағы уәкілетті орган, табиғи монополиялар саласындағы уәкілетті орган немесе сот, егер іс сотта қаралса, сот салады.

Түсіндірілген баптың 3-бөлімі табиғи монополиялар саласына байланысты қызметті жүзеге асыратын тұлғалардың уәкілетті органға өтініш пен құжаттарды, табиғи монополиялардың мемлекеттік тізіліміне енгізу туралы мәліметтерді осы қызмет басталған күннен бастап күнтізбелік он бес күн ішінде уәкілетті органға жібермегені үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді. табиғи монополиялар туралы заңнамамен белгіленген.

Бұл құқық бұзушылықтың субъектісі табиғи монополия субъектісі болмаса да, уәкілетті органға табиғи монополиялар субъектілеріне мемлекеттік тізілімге енгізу үшін тиісті өтініш пен құжаттарды ұсынбай табиғи монополияға жатқызылған қызметті жүзеге асыратын тұлға.

Түсіндірілген баптың 3-тармағында көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы - бұл табиғи монополия саласындағы қызметті жүзеге асыратын адамның осы қызмет басталған күннен бастап 15 күнтізбелік күн ішінде немесе уақтылы көрсетілмеген (15-тен кейін) заңсыз әрекеттерді (әрекетсіздікті) жасауы. күнтізбелік күндер) уәкілетті органға өтінішті, құжаттарды, табиғи монополиялар субъектілерінің мемлекеттік тізіліміне енгізу туралы ақпаратты ұсыну.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 164-бабының 3-тармағында көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін құқық бұзушы әкімшілік құқық бұзушылық нәтижесінде алынған кірістің (кірістің) 100% мөлшерінде айыппұлмен жазаланады.

Түсініктеме берілген бапқа сәйкес, *әкімшілік құқық бұзушылықтан туындаған кірістер (кірістер)* табиғи монополия субъектісі алған кірістердің (кірістердің) және табиғи монополия субъектісінің Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес алуы тиіс кірістердің (кірістердің) арасындағы айырмашылық болып табылады.

Түсіндірілген баптың 3-бөлігі бойынша айыппұлды есептеу ставкасы бекітілген және оны оны енгізген орган өзгерте алмайды.

Түсіндірілген баптың 3-бөлігіндегі әкімшілік жазаны құқық бұзушыға азаматтық авиация саласындағы уәкілетті орган, ақпараттандыру және байланыс саласындағы уәкілетті орган, табиғи монополиялар саласындағы уәкілетті орган немесе сот, егер іс сотта қаралған болса, сот салады.

Түсіндірілген баптың 4-бөлімі табиғи монополия субъектісінің шектеулерді орындамағаны, сондай-ақ табиғи монополиялар субъектісінің Қазақстан Республикасының табиғи монополиялар туралы заңнамасында белгіленген міндеттемелерді орындамағаны немесе тиісінше орындамағаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді, есеп беру, белгіленген нысандарды, ақпаратты басқаруды жүзеге асыратын уәкілетті органдарға хабарлауды қоспағанда, табиғи монополиялар салалары, ақпарат және коммуникациялар, азаматтық авиация салалары.

Түсіндірілген баптың 4-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың объективті жағы табиғи монополия субъектісінің: 1) Қазақстан Республикасының табиғи монополиялар туралы заңнамасында оған белгіленген шектеулерді сақтамауы, сондай-ақ 2) оны орындамауы немесе тиісінше орындамауы, оған Қазақстан Республикасының табиғи монополиялар туралы заңнамасында белгіленген міндеттер.

Түсіндірілген баптың 4-тармағында көзделген қылмыстың объективті жағы мұны нормада тікелей көрсете отырып, табиғи монополиялар субъектісінің табиғи монополиялар саласындағы басшылықты жүзеге асыратын уәкілетті органдарға есеп беру және белгіленген нысандар мен басқа да ақпарат ұсыну жөніндегі міндеттерін орындамауын қамтымайды; ақпараттандыру және байланыс, азаматтық авиация саласы. Табиғи монополия субъектісінің көрсетілген заңсыз әрекеттері түсіндірілген баптың 1-бөлігінде белгіленген тәуелсіз әкімшілік құқық бұзушылықты тудырады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 164-бабының 4-тармағында көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл салынады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 164-бабының 4-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл мөлшері құқық бұзушының қай санатқа жататынына байланысты сараланады. Осыған байланысты, құқық бұзушыны әкімшілік жауапкершілікке тартатын орган алдымен адамды жауапқа тартуға дейін алдымен оның құқықтық мәртебесін және ол жататын қызмет санатын анықтауы керек.

Құқық бұзушы кәсібінің санатына байланысты айыппұл мөлшері:

- шағын бизнес үшін - 280 АЕК,
- орта бизнес үшін - 320 АЕК,
- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін - 1600 АЕК.

Айыппұлдардың мөлшері белгіленген және оларды енгізетін орган өзгертілмейді.

Түсіндірілген баптың 4-бөлігіндегі әкімшілік жазаны құқық бұзушыға азаматтық авиация саласындағы уәкілетті орган, ақпараттандыру және байланыс саласындағы уәкілетті орган, табиғи монополиялар саласындағы уәкілетті орган немесе сот, егер іс сотта қаралған болса, тағайындайды.

Түсініктеме берілген баптың 5-бөлімі табиғи монополия субъектісінің оның кіріс (кіріс) алуға әкеп соқтырған заңсыз әрекеттерін (әрекетсіздігін) жасағаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 164-бабының 5-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың объективті жағы - табиғи монополия субъектісінің түсіндірілген баптың 4-тармағында көзделген заңсыз әрекеттерді осы кірістің (кірістің) нәтижесімен жасауы.

Түсіндірілген баптың 4-тармағында қарастырылған құқық бұзушылықтың түсіндірме баптың 5-бөлігінде көзделген қылмыс құрамынан ерекшелігі табиғи монополия субъектісінің түсіндірілген баптың 4-бөлігінде көзделген заңсыз іс-әрекеттерді жасаудан түсетін табысының жоқтығының белгісі болып табылады. Егер табиғи монополия субъектісінің әкімшілік құқық бұзушылық нәтижесінде алынған кірісі (кірісі) болса, табиғи монополия субъектісі түсіндірілген баптың 5-бөлігінде әкімшілік жауапкершілікке тартылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 164-бабының 5-тармағына сәйкес құқық бұзушылық жасағаны үшін, құқық бұзушы әкімшілік құқық бұзушылық нәтижесінде алынған кірістің (кірістің) 10% мөлшерінде айыппұлмен жазланады.

Түсініктеме берілген баптқа сәйкес, әкімшілік құқық бұзушылықтан туындаған кірістер (кірістер) табиғи монополия субъектісі алған кірістердің (кірістердің) және табиғи монополия субъектісінің Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес алуы тиіс кірістердің (кірістердің) арасындағы айырмашылық болып табылады.

Түсіндірілген баптың 5-бөлігіндегі айыппұлды есептеу ставкасы бекітілген және оны оны енгізген орган өзгерте алмайды.

Түсіндірілген баптың 5-бөлігіндегі әкімшілік жазаны құқық бұзушыға азаматтық авиация саласындағы уәкілетті орган, ақпараттандыру және байланыс саласындағы уәкілетті орган, табиғи монополиялар саласындағы уәкілетті орган немесе сот, егер іс сотта қаралса, сот салады.

165-бап. Электр энергиясын өткізу (сату) тәртібін бұзу

1. Спот-аукциондарда (олар өндіретін электр энергиясы көлемінің он пайызынан аспайтын), теңгерімдеуші нарықта және экспортта сатылатын (сатылатын) жағдайларды қоспағанда, энергия өндіруші ұйымның электр энергиясын сатуы (сатуы), сәйкесінше максималды, жеке, электр энергиясының есептік тарифтері, -

заңды тұлғаларға әкімшілік құқық бұзушылық нәтижесінде алынған кірістің (кірістің) он пайызы мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Электр энергиясын энергия өндіруші ұйымның көтерме және (немесе) бөлшек сауда нарығының субъектілері болып табылмайтын жеке және заңды тұлғаларға электр энергиясын экспорттау жағдайларын қоспағанда, сатуы (сатуы),

заңды тұлғаларға әкімшілік құқық бұзушылық нәтижесінде алынған кірістер (кірістер) сомасының жүз пайыз мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

3. Энергия өндіруші ұйымның электр энергиясын басқа энергия өндіруші ұйымнан заңсыз алуы (сатып алуы) -

әкімшілік құқық бұзушылық нәтижесінде заңды тұлғаларға өндірілген (сатып алынған) электр энергиясы үшін төлем сомасының жүз проценті мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

4. Энергиямен жабдықтаушы ұйымның басқа энергиямен жабдықтаушы ұйымның электр энергиясын заңсыз сатуы (сатуы), сондай-ақ оны басқа энергиямен жабдықтаушы ұйымнан заңсыз иемденуі (сатып алуы) -

заңды тұлғаларға сатылған (сатылған) электр энергиясы үшін төлем сомасының жүз проценті мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады, сондай-ақ әкімшілік құқық бұзушылық нәтижесінде сатып алынған (сатып алынған).

Ескертпелер.

1. Әкімшілік құқық бұзушылық нәтижесінде алынған кірістерге (кірістерге):

1) осы баптың бірінші бөлігінің бөлігі бойынша: осы бапта көзделген жағдайларды қоспағанда, энергия өндіруші ұйым алған кірістер (кірістер) мен электр энергиясының максималды, есептік, жеке бағаларына сәйкес есептелген кірістер (кірістер) арасындағы айырма;

2) осы баптың екінші, үшінші және төртінші бөліктерінде: Қазақстан Республикасының электр энергетикасы туралы заңнамасында белгіленген электр энергиясын сатуға (сатуға) тыйымның бұзылуы нәтижесінде алынған барлық кірістер жатады.

2. Кірістердің (кірістердің) құрамына сатылған (сатылған) электр энергиясының құны, бірақ әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама жасалған күнге дейін төленбеуі керек.

ТҮСІНІКТЕМЕ _____

Түсіндірілген бап энергия өндіруші ұйымның электр энергиясын сату (сату) және сатып алу тәртібін бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 165-бабында көзделген құқық бұзушылықтардың жалпы объектісі - Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген және мемлекетпен қорғалатын Қазақстан Республикасында кәсіпкерлік қызметті жүзеге асыру тәртібі.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 165-бабында көзделген құқық бұзушылықтың тікелей объектісі болып Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген электр энергиясын өндіретін ұйымдардың Қазақстан Республикасындағы электр энергиясын сату (сату) тәртібі табылады.

Түсіндірілген бапта көзделген қылмыстың субъектісі заңды тұлға - энергия өндіруші ұйым. *Энергия өндіретін ұйым* - электр және (немесе) жылу энергиясын өз қажеттіліктері үшін және (немесе) сату үшін өндіретін ұйым. Түсіндірілген мақалада энергиямен жабдықтаушы, энергия беруші ұйымдар мен тұтынушылар әкімшілік жауапкершілікке тартылмайды.

Энергия өндіруші заңды тұлға жасаған түсіндірме бапта көзделген қылмыстың субъективтік жағы кінәні жеке тұлғаларға қатысты ғана әкімшілік жауапкершілікке тартудың шарты ретіндегі кінәні анықтау туралы заңнамалық талаптың болуына байланысты анықталмайды. Қазақстан Республикасының әкімшілік жауапкершілік туралы заңнамасына сәйкес, заңды тұлғалар өздерінің заңсыз әрекеттері немесе әрекетсіздігі фактілері үшін әкімшілік жауапкершілікке тартылады, олар үшін Әкімшілік кодексте осы әрекетті жасаған заңды тұлғаның лауазымды адамдарының кінәсі ескерілмей әкімшілік жауапкершілік қарастырылған.

Түсіндірілген бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтар *материалдық* болып табылады. Оларды жасағандығы үшін әкімшілік жауапкершілікке тарту үшін, құқық бұзушының материалдық шығын келтіргені туралы фактіні анықтау қажет. Тиісінше, түсіндірілген бап бойынша айыппұлды есептеу энергия өндіруші ұйымның әкімшілік құқық бұзушылық нәтижесінде алған кірісінің мөлшеріне байланысты жасалады.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігі энергия өндіруші ұйымның электр энергиясының сәйкесінше электр энергиясының максималды, жеке, есептік тарифтерінен асатын (сатылатын (сатылатын) жағдайларды қоспағанда, спот-аукциондарда сатылатын (сатылатын) жағдайларды қоспағанда, электр энергиясын өндіретін ұйымның сатуы (сатуы) үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді. электр энергиясы), тепе-теңдік нарығы және экспорт үшін).

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 165-бабының 1-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың объективті жағы энергия өндіруші ұйымның электр энергиясын *өткізу (сату)* кезінде көрсетілген электр энергиясының максималды, жеке, есептелген тарифтерінен асатын мөлшерде жасалуы.

"Электр энергетикасы туралы" ҚР Заңының 12-бабы 3-тармағының 1) тармақшасына сәйкес энергия өндіруші ұйымдар (жаңартылатын энергия көздерін пайдаланатын энергия өндіруші ұйымдарды қоспағанда) спот-сауда-саттықта (өздері өндіретін электр энергиясы көлемінің он пайызынан аспайтын) өткізу жағдайларын қоспағанда, электр энергиясына тиісінше *шекті тарифтен және теңгерімдеуші электр энергиясына шекті тарифтен аспайтын тарифтер бойынша* электр энергиясын өткізуді жүзеге асыруға міндетті.

"Электр энергиясы туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 1-бабының 33-1) тармақшасына сәйкес *электр энергиясына шекті тариф* - бұл электр энергиясын сататын энергия өндіруші ұйымдар тобы үшін жеті жыл мерзімге сататын тарифтің (бағаның) шекті мәні электр энергиясын өндіруге, жаңартылатын энергия көздерін қолдауға арналған есеп айырысу және қаржы орталығынан электр энергиясын сатып алуға және толық белгіленген әдіснамамен анықталған тұрақты пайдаға дене ағзасы.

Түсіндірілген нормада бұны тікелей көрсетуге байланысты, түсіндірілген баптың 1-бөлігіне сәйкес, энергия өндіруші ұйымның спот-аукциондарда (өндіретін электр энергиясы көлемінің он пайызынан аспайтын), теңгерімдеуші нарықта және электр

энергиясын сатуы (сатуы) құқық бұзушылық болып табылмайды. экспорттау. Спот-сауда және теңгерімдеуші нарық ұғымы "Электр энергетикасы туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 1-бөлімінде анықталған.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 165-бабының 1-бөлігіндегі құқық бұзушылық үшін энергия өндіретін заңды тұлға әкімшілік құқық бұзушылық нәтижесінде алынған кірістің (кірістің) 10% мөлшерінде айыппұлмен жазланады.

Түсініктеме берілген баптың 1-тармағының 1) тармақшасына сәйкес, әкімшілік құқық бұзушылықтан туындаған кірістер (кірістер) осы бапта көзделген жағдайларды қоспағанда, энергия өндіруші ұйым алған кірістер (кірістер) мен есептелген кірістердің (кірістердің) арасындағы айырма ретінде түсініледі. сәйкесінше, электр энергиясының шекті, есептік, жеке тарифтеріне сәйкес;

Сонымен қатар, түсіндірілген баптың 2-ескертуіне сәйкес, әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама жасалған күнге дейін төленген, бірақ сатылмаған (сатылған) электр энергиясының құны кірістер (кірістер) құрамына енгізілуі керек.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігі бойынша айыппұлды есептеу ставкасы бекітілген және оны оны енгізген орган өзгерте алмайды.

Түсіндірілген баптың 1-тармағына сәйкес әкімшілік жазаны құқық бұзушыға табиғи монополиялар саласындағы уәкілетті орган немесе егер іс сотта қаралған болса, сот салады.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігінде көтерме және (немесе) бөлшек сауда нарығының субъектілері болып табылмайтын жеке тұлғаларға және заңды тұлғаларға (электр энергиясын экспорттау жағдайларын қоспағанда) электр энергиясын өндіретін ұйымды өткізу (сату) үшін әкімшілік жауапкершілік белгіленеді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 165-бабының 2-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың объективті жағы - энергия өндіруші ұйымның электр энергиясын көтерме және (немесе) бөлшек сату (электр энергиясын экспорттау жағдайларын қоспағанда) жеке және заңды тұлғаларға сатуы (сатуы) кезінде заңсыз әрекеттерді жасағаны.)

Қазақстан Республикасының "Электр энергиясы туралы" Заңының 13-бабы 3-2-тармағының 1) тармақшасындағы императивті талапқа сәйкес, энергия өндіруші ұйымға электр энергиясының экспортын қоспағанда, көтерме және (немесе) бөлшек сауда нарығының субъектілері болып табылмайтын жеке немесе заңды тұлғаларға электр энергиясын сатуға (сатуға) тыйым салынады.

Тиісінше, энергия өндіруші ұйымның аталған заңнамалық тыйым салуды бұзуы түсіндірілген баптың 2-бөлігіне сәйкес әкімшілік жауапкершілікке әкеп соғады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 165-бабының 2-бөлігіндегі құқық бұзушылық үшін энергия өндіретін заңды тұлға әкімшілік құқық бұзушылық нәтижесінде алынған кірістер (кірістер) сомасының 100 пайызы мөлшерінде айыппұл салынады.

Түсіндірілген баптың 1-тармағының 2) тармақшасына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық нәтижесінде алынған кірістер (кірістер) деп Қазақстан Республикасының электр энергетикасы туралы заңнамасында белгіленген электр энергиясын сатуға (сатуға) тыйымның бұзылуы нәтижесінде алынған барлық кірістер (кірістер) түсініледі.

Сонымен қатар, түсіндірілген баптың 2-ескертуіне сәйкес, әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама жасалған күнге дейін төленген, бірақ сатылмаған (сатылған) электр энергиясының құны кірістер (кірістер) құрамына енгізілуі керек.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігіндегі айыппұлды есептеу ставкасы бекітілген және оны оны енгізген орган өзгерте алмайды.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігіндегі әкімшілік жазаны құқық бұзушыға табиғи монополиялар саласындағы уәкілетті орган немесе егер іс сотта қаралған жағдайда сот салады.

Түсіндірілген баптың 3-бөлігі энергия өндіруші ұйымның энергияны басқа өндіруші ұйымнан заңсыз сатып алуы (сатып алуы) үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 165-бабының 3-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың объективті жағы - энергия өндіруші ұйымның басқа энергия өндіруші ұйымнан электр энергиясын заңсыз *алу (сатып алу)* кезінде заңсыз әрекеттерді жасауы.

"Электр энергетикасы туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 13-бабы 3-2-тармағының 2) тармақшасының талапқа сәйкес энергия өндіруші ұйымға басқа энергия өндіруші ұйымнан электр энергиясын алуға (сатып алуға) тыйым салынады. Электр энергиясын өндірудің күнделікті кестесі негізінде анықталған мөлшерде қуаттарды апаттық жою жағдайлары және (немесе) электр энергиясын өз қажеттіліктері көлемінде сатып алу жағдайлары болып табылады.

Тиісінше, энергия өндіруші ұйымның осы заңнамалық тыйымды бұзуы түсіндірілген баптың 3-бөлігіне сәйкес құқық бұзушы үшін әкімшілік жауапкершілікке әкеп соғады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 165-бабының 3-бөлігіндегі құқық бұзушылық үшін энергия өндіруші заңды тұлға әкімшілік құқық бұзушылық нәтижесінде алынған (сатып алынған) электр энергиясы үшін төлем сомасының 100 пайызы мөлшерінде айыппұл салынады.

Түсіндірілген баптың 1-тармағының 2) тармақшасына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық нәтижесінде алынған кірістер (кірістер) деп Қазақстан Республикасының электр энергетикасы туралы заңнамасында белгіленген электр энергиясын сатуға (сатуға) тыйымның бұзылуы нәтижесінде алынған барлық кірістер (кірістер) түсініледі.

Сонымен қатар, түсіндірілген баптың 2-ескертуіне сәйкес, әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама жасалған күнге дейін төленген, бірақ сатылмаған (сатылған) электр энергиясының құны кірістер (кірістер) құрамына енгізілуі керек.

Түсіндірілген баптың 3-бөлігі бойынша айыппұлды есептеу ставкасы бекітілген және оны оны енгізген орган өзгерте алмайды.

Түсіндірілген баптың 3-бөлігіндегі әкімшілік жазаны құқық бұзушыға табиғи монополиялар саласындағы уәкілетті орган немесе егер іс сотта қаралған жағдайда сот салады.

Түсіндірілген баптың 4-бөлімі энергиямен жабдықтаушы ұйымның басқа энергиямен жабдықтаушы ұйымға электр энергиясын заңсыз сатуы (сатуы), сондай-ақ оны басқа энергиямен жабдықтаушы ұйымнан заңсыз иеленуі (сатып алуы) үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 165-бабының 4-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың объективті жағы - энергия өндіруші ұйымның басқа энергиямен жабдықтаушы ұйымға электр энергиясын заңсыз өткізу (сату) немесе электр энергиясын басқа энергия өндіруші ұйымнан заңсыз алу (сатып алу) кезінде заңсыз әрекеттер жасауы.

Екінші бөлімде түсіндірілген баптың 4-бөлігінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың объективтік жағы түсіндірілген баптың 3-бөлігінде *электр энергиясын заңсыз алу (сатып алу)* көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың барлық құрамын толық көрсетеді.

Осыған байланысты, түсіндірілген баптың 4-бөлімі құқық бұзушының іс-әрекетінде басқа энергия өндіруші ұйымның электр энергиясын заңсыз сату немесе электр энергиясын заңсыз сату және сатып алу орын алған жағдайларда қолданылуы керек. Сонымен қатар, екінші жағдайда түсіндірілген баптың 4-бөлігінің қолданылуы түсіндірілген баптың 3-бөлігінің құқық бұзушыға бір уақытта қолданылуын болдырмайды.

"Электр энергетикасы туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 13-бабы 3-2-тармағының алдын-ала сұранысына сәйкес энергия өндіруші ұйымға электр энергиясын басқа энергиямен жабдықтаушы ұйымға сатуға (сатуға), сондай-ақ оны басқа энергиямен жабдықтаушы ұйымнан сатып алуға (сатып алуға) тыйым салынады.

Тиісінше, энергия өндіруші ұйымның осы заңнамалық тыйымды бұзуы түсіндірілген баптың 4-бөлігіне сәйкес құқық бұзушы үшін әкімшілік жауапкершілікке әкеп соғады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 165-бабының 4-бөлігіндегі құқық бұзушылық үшін энергия өндіретін заңды тұлға сатылған (сатылған) электр энергиясы үшін төлем сомасының 100 проценті мөлшерінде айыппұл салумен, сондай-ақ әкімшілік құқық бұзушылық нәтижесінде сатып алынған (сатып алынған) төлеммен жазаланады.

Түсіндірілген баптың 1-ескертуінің 2) тармақшасына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылықтан туындаған кірістер (кірістер) деп Қазақстан Республикасының электр

энергетикасы туралы заңнамасында белгіленген электр энергиясын өткізуге (сатуға) тыйымның бұзылуы нәтижесінде алынған барлық кірістер (кірістер) түсініледі.

Сонымен қатар, түсіндірілген баптың 2-ескертуіне сәйкес, әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама жасалған күнге дейін төленген, бірақ сатылмаған (сатылған) электр энергиясының құны кірістер (кірістер) құрамына енгізілуі керек.

Түсіндірілген баптың 4-бөлігіндегі айыппұлды есептеу ставкасы бекітілген және оны оны енгізген орган өзгерте алмайды.

Түсіндірілген баптың 4-бөлігіндегі әкімшілік жазаны құқық бұзушыға табиғи монополиялар саласындағы уәкілетті орган немесе сот, егер құқық бұзушының өтініші бойынша сотта қаралған жағдайда, тағайындайды.

166-бап. Әлеуметтік маңызы бар нарық субъектісінің міндеттемелерді бұзуы

1. Әлеуметтік маңызы бар нарық субъектісіне Қазақстан Республикасының бухгалтерлік есеп және қаржылық есептілік туралы заңнамасына сәйкес баға деңгейін, қаржылық есептілікті растайтын материалдарды, сондай-ақ өндіріс (өткізу) көлемдері, кірістілік және сату бағалары туралы мәліметтерді қолдана отырып, сату бағалары туралы ақпарат ұсынбау монополиялық жолмен өндірілген (сатылатын) тауарлар (жұмыстар, қызметтер) Қазақстан Республикасының Кәсіпкерлік кодексінде белгіленген мерзімде, сонымен қатар апталар табиғи монополиялар саласындағы басшылықты жүзеге асыратын уәкілетті органға шынайы және (немесе) толық емес ақпарат - -

шағын бизнес субъектілеріне үш жүз, орта бизнес субъектілеріне төрт жүз, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне екі мың айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Субъектінің әлеуметтік мәні бар инвестициялық бағдарламаның (жобаның) максималды бағамен ескерілмеуі, -

шағын кәсіпкерлік субъектілеріне, орта бизнес субъектілеріне, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне инвестициялық бағдарламаларды (жобаларды) іске асыру үшін пайдаланылмаған соманың он пайызы мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

3. Әлеуметтік мәні бар нарық субъектісі максималды бағаларға енгізілген және инвестициялық бағдарламаларды (жобаларды) іске асыру үшін пайдаланылмаған кірістерді (кірістерді) тұтынушыларға қайтару жөніндегі міндеттемелерді орындамаса немесе алдағы кезеңдегі максималды бағаның деңгейін төмендету арқылы тұтынушылардың толық тізімін құру мүмкін болмаса. баға тәртібіне сәйкес -

шағын бизнес субъектілеріне алпыс бес мөлшерінде, орта бизнес субъектілеріне сексен мөлшерінде, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне әкімшілік құқық бұзушылық нәтижесінде алынған кірістердің (кірістердің) жүз пайыз мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

4. Әлеуметтік мәні бар нарық субъектісінің тұтынушыларға шекті бағадан негізсіз асып кетуі нәтижесінде алынған кірісті (кірісті) қайтару жөніндегі міндеттемелерді

орындамауы немесе баға белгілеу рәсіміне сәйкес алдағы кезең үшін максималды бағаны төмендету арқылы тұтынушылардың толық тізімін құру мүмкін болмаса -

шағын бизнес субъектілеріне алпыс бес мөлшерінде, орта бизнес субъектілеріне сексен мөлшерінде, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне әкімшілік құқық бұзушылық нәтижесінде алынған кірістердің (кірістердің) жүз пайыз мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

5. Әлеуметтік мәні бар нарық субъектісі тауарлардың (жұмыстардың, қызметтердің) бағасын табиғи монополиялар саласындағы уәкілетті органға, Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген мерзімде алдағы бағаның өсуі туралы хабарламаларсыз, сондай-ақ қолданыстағы немесе ұсынылған бағаны деңгейге дейін төмендету және сату табиғи монополиялар саласындағы уәкілетті орган Қазақстан Республикасының Кәсіпкерлік кодексінде белгіленген тәртіппен анықтайтын баға *Thane* -

әкімшілік құқық бұзушылық нәтижесінде алынған кірістің (кірістің) он пайызы мөлшерінде шағын бизнеске, орта бизнеске, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне айыппұл салуға әкеп соғады.

4. Қоғамдық маңызы бар нарық субъектісінің шекті бағаны негізсіз арттыру нәтижесінде алынған табысты (түсімді) тұтынушыларға не тұтынушылардың толық тізбесін белгілеу мүмкін болмаған жағдайда, баға белгілеу тәртібіне сәйкес алдағы кезеңге шекті бағаның деңгейін төмендету арқылы қайтару жөніндегі міндетті орындамауы -

шағын кәсіпкерлік субъектілеріне - әкімшілік құқық бұзушылық жасау нәтижесінде алынған табыс (түсім) сомасының алпыс бес, орта кәсіпкерлік субъектілеріне - сексен, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне жүз пайызы мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

5. Қоғамдық маңызы бар нарық субъектісінің табиғи монополиялар салаларындағы басшылықты жүзеге асыратын уәкілетті органға бағаның алдағы көтерілуі туралы хабарламаны Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген мерзімде ұсынбастан тауарлардың (жұмыстардың, көрсетілетін қызметтердің) бағасын арттыруы және өткізуі, сол сияқты қолданыстағы немесе жобаланатын бағаны табиғи монополиялар салаларындағы басшылықты жүзеге асыратын уәкілетті орган айқындаған баға деңгейіне дейін Қазақстан Республикасының Кәсіпкерлік кодексінде белгіленген тәртіппен төмендету, -

шағын кәсіпкерлік субъектілеріне, орта кәсіпкерлік субъектілеріне, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне әкімшілік құқық бұзушылық жасау нәтижесінде алынған табыстың (түсімнің) он пайызы мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

Ескертпе.

1. Әкімшілік құқық бұзушылық жасау нәтижесінде алынған табыс (түсім) деп:

1) Осы баптың екінші бөлігі бойынша: қоғамдық маңызы бар нарық субъектісі алған табыс (түсім) мен жоғарылағанға дейін қолданыста болған баға бойынша не

табиғи монополиялар салаларындағы басшылықты жүзеге асыратын уәкілетті орган деңгейін айқындаған баға бойынша есептелген табыс (түсімі) арасындағы айырма;

2) Осы баптың үшінші бөлігі бойынша: қоғамдық маңызы бар нарық субъектісінің инвестициялық бағдарламаларды (жобаларды) іске асыру үшін шекті бағаны қолдану есебінен алған табысы (түсімі) мен инвестициялық бағдарламаларды (жобаларды) іске асыруға пайдаланылған табысы (түсімі) арасындағы айырма);

3) Осы баптың төртінші бөлігі бойынша: қоғамдық маңызы бар нарық субъектісі алған табыс (түсімі) мен шекті баға деңгейін негізге ала отырып қалыптастырылған табыс (түсімі) арасындағы айырма.

2. Табыстың (түсімнің) құрамына сатылған, бірақ Әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама жасалған күні төленбеген тауардың (жұмыстардың, қызмет көрсетулердің) құнын да қосу керек.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілетін бап қоғамдық маңызы бар нарық субъектісінің өз міндеттерін бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ӘҚБТК-нің 166-бабында көзделген құқық бұзушылықтардың Жалпы объект ҚР заңнамасында белгіленген және Қазақстан Республикасында кәсіпкерлік қызметті жүзеге асырудың мемлекет қорғайтын тәртібі болып табылады.

ӘҚБТК-нің 166-бабында көзделген құқық бұзушылықтардың тікелей объектісі ҚР заңнамасымен белгіленген қоғамдық маңызы бар нарық субъектілерінің кәсіпкерлік қызметті жүзеге асыру тәртібі болып табылады.

Түсініктеме берілген бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылық субъектісі қоғамдық маңызы бар нарық субъектілері болып табылады.

ҚР ПК 124-7-бабының 2-тармағына сәйкес *қоғамдық маңызы бар нарықтарда* тауарлар (жұмыстар, қызметтер) өндіретін (өткізетін) жеке немесе заңды тұлға қоғамдық маңызы бар нарық субъектісі болып табылады. Тиісінше, әлеуметтік маңызы бар нарықтар салалары ҚР ПК 124-5-бабының 1-тармағында заң жүзінде анықталған.

ӘҚБТК – нің 166-бабында көзделген құқыққа қарсы әрекеттердің субъективті жағы құқық бұзушы-жеке тұлғалар үшін ниет түріндегі кінәмен сипатталады. Адамның кінәсі оның жасаған құқыққа қарсы әрекеттерге психикалық қатынасы және олардың зиянды салдарлары бойынша анықталады.

Заңды тұлға болып табылатын құқық бұзушылықтың субъективті жағы кінәлі тұлғаларға қатысты ғана әкімшілік жауапкершілікке тартудың шарты ретінде кінәні анықтау туралы заңнамалық талаптың болуына байланысты белгіленуі мүмкін емес. Қазақстан Республикасының әкімшілік жауапкершілік туралы заңнамасына сәйкес, заңды тұлғалар өздерінің заңсыз әрекеттері немесе әрекетсіздігі фактілері үшін әкімшілік жауапкершілікке тартылады, олар үшін Әкімшілік кодексте осы әрекетті жасаған заңды тұлғаның лауазымды адамдарының кінәсі ескерілмей әкімшілік жауапкершілік қарастырылған.

Түсіндірілген баптың 1-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық *ресми* болып табылады. Оны жасағандығы үшін әкімшілік жауапкершілікке тарту үшін құқық бұзушыға материалдық залал келтіру фактісін анықтау қажет емес.

Түсіндірілген мақаланың 1, 2, 3, 4 және 5-бөліктерінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтардың құрамы *материалды* болып табылады. Оларды жасағандығы үшін әкімшілік жауапкершілікке тарту үшін, құқық бұзушының материалдық шығын келтіргені туралы фактіні анықтау қажет. Бұл жағдайда ескертілген баптың көрсетілген бөліктеріне сәйкес айыппұл сомасы құқық бұзушының өзі жасаған әкімшілік құқық бұзушылықты жасаған табысының сомасынан есептеледі.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігінде Қазақстан Республикасының бухгалтерлік есеп және қаржылық есептілік туралы заңнамасына сәйкес, сондай-ақ өндіріс (өткізу) көлемдері туралы, сондай-ақ өнімнің сатылымы туралы, сондай-ақ өнімнің сатылымы туралы, сондай-ақ тауарлық-материалдық құндылықтарды растайтын негіздеуші материалдарды қолдана отырып, әлеуметтік маңызы бар нарық субъектісінің сату бағалары туралы ақпаратты ұсынбағаны үшін әкімшілік жауапкершілік белгіленеді. ҚР ПҚ белгілеген мерзімде, сондай-ақ бұрын шығарылған (өткізілген) тауарлардың (жұмыстардың, қызметтердің) монополиясының кірістілік деңгейі мен сатылатын бағасы Табиғи монополиялар саласындағы басшылықты жүзеге асыратын уәкілетті органға анық емес және (немесе) толық емес ақпарат беру.

Түсіндірілген баптың 1-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың объективті жағы табиғи монополия субъектісінің жасаған әрекеті болып табылады:

1) Қазақстан Республикасының бухгалтерлік есеп және қаржылық есептілік туралы заңнамасына сәйкес баға деңгейін растайтын материалдарды, қаржылық есептілікті, сондай-ақ өнімнің (өткізудің) көлемі, кірістілігі мен сату бағалары туралы мәліметтерді қолдана отырып, оларға сату бағалары туралы ақпарат *ұсынбау* түріндегі заңсыз әрекетсіздік; Қазақстан Республикасының ПҚ белгілеген мерзімде тек өндірілген (сатылған) тауарлар (жұмыстар, қызметтер), сондай-ақ

2) табиғи монополиялар саласындағы басшылықты жүзеге асыратын уәкілетті органға жалған және (немесе) толық емес ақпарат *беру* түріндегі заңсыз әрекеттер.

Қазақстан Республикасы ПҚ-ның 124-8-бабы 1) тармақшасының нормасы бойынша әлеуметтік мәні бар нарық субъектісі табиғи монополиялар саласындағы басшылықты жүзеге асыратын уәкілетті органға:

1) бағаларды мемлекеттік реттеу күнінен бастап немесе тауарларды, жұмыстарды, көрсетілетін қызметтерді өндіру (өткізу) сәтінен бастап немесе алдағы артудың алдындағы күнтізбелік отыз күннен кешіктірмей, бағаның деңгейін растайтын материалдарды негіздей отырып, сату бағалары туралы мәліметтер, тауарларды, жұмыстарды, қызметтерді сату бағасы;

2) есепті күннен кейінгі айдың соңғы күнінен кешіктірмей табиғи монополиялар саласындағы уәкілетті орган бекіткен нысан бойынша өндірілген (өткізілген)

тауарлардың (жұмыстардың, көрсетілетін қызметтердің) өндірілген (өткізілген) көлемдері, кірістілігі және сату бағасы туралы ай сайынғы ақпарат;

3) Қазақстан Республикасының бухгалтерлік есеп және қаржылық есептілік туралы заңнамасына сәйкес есепті тоқсаннан кейінгі айдың соңғы күнінен кешіктірмей тоқсан сайынғы қаржылық есептілікті ұсынады.

Әлеуметтік мәні бар нарық субъектісінің осы міндеттемелерді белгіленген және белгіленген мерзімде толық және шынайы ақпарат беру жөніндегі міндеттерін орындамауы, түсіндірілген баптың 1 бөлігі үшін айыппұл түрінде әкімшілік жауапкершілікке әкеп соғады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 166-бабының 1-тармағында көзделген құқық бұзушылық үшін айыппұл мөлшері құқық бұзушының қай санатқа жататынына байланысты сараланады. Осыған байланысты, құқық бұзушыны әкімшілік жауапкершілікке тартатын орган алдымен адамды жауапқа тартуға дейін алдымен оның құқықтық мәртебесін және ол жататын қызмет санатын анықтауы керек.

Құқық бұзушы кәсібінің санатына байланысты айыппұл мөлшері:

- шағын бизнес үшін - 300 АЕК,
- орта бизнес үшін - 400 АЕК,
- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін - 2000 АЕК.

Айыппұлдардың мөлшері белгіленген және оларды енгізетін орган өзгертілмейді.

Түсіндірілген баптың 1-тармағына сәйкес әкімшілік жазаны құқық бұзушыға азаматтық авиация саласындағы уәкілетті орган, табиғи монополиялар саласындағы уәкілетті орган немесе сот, егер іс сотта қаралған болса, сот салады.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігі әлеуметтік мәні бар нарық субъектісінің ең жоғары бағамен ескерілген инвестициялық бағдарламаны (жобаны) орындамағаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың объективті жағы әлеуметтік мәні бар нарық субъектісінің оның максималды бағамен ескеріліп, инвестициялық бағдарламаны (жобаны) орындамағаны кезінде көрсетілген заңсыз әрекеттерді (әрекетсіздікті) жасауы болып табылады.

Қазақстан Республикасы КК-тің 124-8-бабы 4) тармақшасы нормасының талабы бойынша әлеуметтік мәні бар нарық субъектісі әлеуметтік маңызы бар нарықтардағы баға белгілеу рәсіміне сәйкес максималды бағаларда ескерілетін инвестициялық бағдарламаның (жобаның) шараларын орындауға міндетті.

Субъектінің әлеуметтік мәні бар нарықтық инвестициялық бағдарламасының (жобасының) максималды бағамен ескерілмеуі, түсіндірілген баптың 2-бөлігінде айыппұл түрінде айыппұл түріндегі әкімшілік жауапкершілікке әкеп соғады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 166-бабының 2-бөлігімен құқық бұзушылық жасаған кәсіпкерлік субъектісіне салынатын айыппұл мөлшері

инвестициялық бағдарламаларды (жобаларды) іске асыру үшін пайдаланылмаған соманың 10% құрайды.

Түсіндірілген баптың 1-ескертуінің 1) тармақшасына сәйкес, әкімшілік құқық бұзушылық нәтижесінде алынған кірістер (кірістер) - бұл әлеуметтік мәні бар нарық субъектісі алған кірістер (кірістер) мен көбейтуге дейін қолданыстағы бағамен есептелген кірістер (кірістер) арасындағы айырма. немесе табиғи монополиялар саласындағы басшылықты жүзеге асыратын уәкілетті орган белгілейтін баға бойынша.

Сонымен бірге, түсіндірілген баптың 2-ескертуіне сәйкес, әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама жасалған күні сатылған, бірақ төленбеген тауарлардың (жұмыстардың, қызметтердің) құны кірістер (кірістер) құрамына енгізілуі керек.

Айыппұл мөлшерлемесі бекітіліп, оны енгізген орган өзгертілмейді.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігі бойынша әкімшілік жазаны құқық бұзушыға азаматтық авиация саласындағы уәкілетті орган, табиғи монополиялар саласындағы уәкілетті орган немесе сот, егер іс сотта қаралған болса, сот салады.

Түсіндірілген баптың 3-бөлімі, әлеуметтік мәні бар нарық субъектісінің максималды бағамен ескерілген немесе инвестициялық бағдарламаларды (жобаларды) іске асыру үшін пайдаланылмаған кірістерді (кірістерді) тұтынушыларға қайтару жөніндегі міндеттемелерін орындамағаны немесе деңгейден төмендету арқылы тұтынушылардың толық тізімін құру мүмкін болмағаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді. баға белгілеу рәсіміне сәйкес алдағы кезеңге арналған баға лимиті.

Түсіндірілген баптың 3-бөлігінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың объективті жағы әлеуметтік мәні бар нарық субъектісінің:

1) тұтынушыларға алынған және инвестициялық бағдарламаларды (жобаларды) іске асыру үшін пайдаланбайтын, максималды бағамен ескерілген кірісті (кірісті) қайтару;

2) егер тұтынушылардың толық тізімін құру мүмкін болмаса, алдағы кезең үшін шекті баға деңгейін баға белгілеу рәсіміне сәйкес төмендету.

Қазақстан Республикасының Кәсіпкерлік кодексінің 124-8-бабы 5) тармақшасы нормасының талабы бойынша әлеуметтік маңызы бар нарық субъектісі максималды бағамен ескерілген немесе инвестициялық бағдарламаларды (жобаларды) іске асыру үшін пайдаланылмаған кірістерді тұтынушыларға тікелей қайтаруға немесе тұтынушылардың толық тізімін құру мүмкін болмаған жағдайда төмендетуге міндетті. әлеуметтік маңызы бар нарықтардағы баға белгілеу тәртібіне сәйкес алдағы кезеңдегі шекті бағаның деңгейі.

Әлеуметтік мәні бар нарық субъектісінің тұтынушылар кірістеріне оралмауы немесе бағаның төменгі деңгейінің төмендеуі түсініктеме берілген баптың 3-бөлігінде айыппұл түрінде әкімшілік жауапкершілікке әкеп соғады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 166-бабының 3-бөлігімен құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл мөлшері құқық бұзушының қай санатқа

жататынына байланысты сараланады. Осыған байланысты, құқық бұзушыны әкімшілік жауапкершілікке тартатын орган алдымен адамды жауапқа тартуға дейін алдымен оның құқықтық мәртебесін және ол жататын қызмет санатын анықтауы керек.

Құқық бұзушы кәсібінің санатына байланысты айыппұл мөлшері:

- шағын бизнес субъектілері үшін - әкімшілік құқық бұзушылық нәтижесінде алынған кірістер (кірістер) сомасының 65%,
- орта бизнес үшін - әкімшілік құқық бұзушылық нәтижесінде алынған кірістер (кірістер) сомасының 80%,
- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін - әкімшілік құқық бұзушылық нәтижесінде алынған кірістер (кірістер) сомасының 100%.

Түсіндірілген баптың 1-ескертуінің 2) тармақшасына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық нәтижесінде алынған кірістер (кірістер) максималды бағаны пайдалану салдарынан инвестициялық бағдарламаларды (жобаларды) іске асыру үшін әлеуметтік маңызы бар нарық субъектісі алған кірістер (кірістер) арасындағы айырмашылық ретінде түсініледі. инвестициялық бағдарламаларды (жобаларды) іске асыру үшін пайдаланылатын кірістер (кірістер).

Сонымен бірге, түсіндірілген баптың 2-ескертуіне сәйкес, әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама жасалған күні сатылған, бірақ төленбеген тауарлардың (жұмыстардың, қызметтердің) құны кірістер (кірістер) құрамына енгізілуі керек.

Айыппұлдардың мөлшерлемелері белгіленген және оларды оларды тағайындаған орган өзгертуге жатпайды.

Түсіндірілген баптың 3-бөлігіндегі әкімшілік жазаны құқық бұзушыға азаматтық авиация саласындағы уәкілетті орган, табиғи монополиялар саласындағы уәкілетті орган немесе сот, егер іс сотта қаралған болса, сот салады.

Түсіндірілетін баптың 4-бөлігі қоғамдық маңызы бар нарық субъектісінің шекті бағаны негізсіз көтеру нәтижесінде алынған табысты (түсімді) тұтынушыларға қайтару жөніндегі міндетін орындамағаны үшін не баға белгілеу тәртібіне сәйкес алдағы кезеңге шекті бағаның деңгейін төмендету жолымен тұтынушылардың толық тізбесін белгілеу мүмкін болмаған жағдайда әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсініктеме берілген баптың 4-бөлігінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың объективті жағы қоғамдық маңызы бар нарық субъектісінің заңсыз әрекетсіздік жасауынан тұрады.:

1) Алынған және инвестициялық бағдарламаларды (жобаларды) іске асыруға пайдаланылмаған, шекті бағаларда ескерілген кірісті (түсімді) тұтынушыларға қайтаруға не

2) тұтынушылардың толық тізбесін белгілеу мүмкін болмаған жағдайда, баға белгілеу тәртібіне сәйкес алдағы кезеңге шекті бағаның деңгейін төмендетуге құқылы.

ҚР Кәсіпкерлік кодексінің 124-8-бабы 6) тармақшасының талабы бойынша қоғамдық маңызы бар нарық субъектісі шекті бағаны негізсіз көтеру нәтижесінде

алынған табысты тікелей тұтынушыларға табиғи монополиялар салаларында басшылықты жүзеге асыратын уәкілетті орган осындай фактіні анықтаған сәттен бастап күнтізбелік отыз күннен кешіктірмей не тұтынушылардың толық тізбесін белгілеу мүмкін болмаған жағдайда қоғамдық маңызы бар нарықтарда баға белгілеу тәртібіне сәйкес алдағы кезеңге шекті бағаның деңгейін төмендету жолымен қайтаруға міндетті.

Қоғамдық маңызы бар нарық субъектісінің шекті бағаны негізсіз көтеру нәтижесінде кірісті тікелей тұтынушыларға қайтару немесе шекті баға деңгейін төмендету жөніндегі міндетін орындамауы құқық бұзушы үшін түсініктеме берілген баптың 4-бөлігі бойынша айыппұл түрінде әкімшілік жауапкершілікке әкеп соғады.

ӘҚБтК-нің 166-бабының 4-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл мөлшері құқық бұзушының кәсіпкерлік субъектілерінің қай санатына жататынына байланысты сараланған болып табылады. Аталған байланысты құқық бұзушыны әкімшілік жауапкершілікке тартатын орган адамды жауапқа тартар алдында осы тұлғаның құқықтық жағдайын және ол жататын кәсіпкерлік санатын алдын ала белгілеу қажет.

Құқық бұзушы кәсібінің санатына байланысты айыппұл мөлшері:

- шағын бизнес субъектілері үшін - әкімшілік құқық бұзушылық нәтижесінде алынған кірістер (кірістер) сомасының 65%,
- орта бизнес үшін - әкімшілік құқық бұзушылық нәтижесінде алынған кірістер (кірістер) сомасының 80%,
- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін - әкімшілік құқық бұзушылық нәтижесінде алынған кірістер (кірістер) сомасының 100%.

Түсіндірілген баптың 1-ескертпесінің 3) тармақшасына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық нәтижесінде алынған кірістер (кірістер) әлеуметтік мәні бар нарық субъектісі алған кірістердің (кірістердің) және бағаның шекті деңгейінің негізінде алынған кірістердің (кірістердің) арасындағы айырмашылық ретінде түсініледі. Сонымен бірге, түсіндірілген мақаланың 2-ескертуіне сәйкес, әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама жасалған күні сатылған, бірақ төленбеген тауарлардың (жұмыстардың, қызметтердің) құны кірістер (кірістер) құрамына енгізілуі керек.

Айыппұлдардың мөлшерлемелері белгіленген және оларды оларды тағайындаған орган өзгертуге жатпайды.

Түсіндірілген баптың 4-бөлігіндегі әкімшілік жазаны құқық бұзушыға азаматтық авиация саласындағы уәкілетті орган, табиғи монополиялар саласындағы уәкілетті орган немесе сот, егер іс сотта қаралған болса, сот салады.

Түсіндірілген баптың 5-бөлімі әлеуметтік маңызы бар нарықтың субъектісі тауарлардың (жұмыстардың, қызметтердің) бағасын көтеру және табиғи монополиялар саласындағы уәкілетті органға Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген мерзімде бағаның алдағы уақыттағы өсуі туралы хабарламаларды, сондай-ақ

қолданыстағы бағаның төмендеуі туралы әкімшілік жауапкершілікті белгілейді. немесе болжамды бағаны табиғи монополиялар саласындағы уәкілетті орган белгіленген тәртіппен айқындайды Қазақстан Республикасының Кәсіпкерлік кодексінде белгіленген.

Түсіндірілген баптың 5-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың объективті жағы - бұл әлеуметтік мәні бар нарық субъектісінің заңсыз іс-әрекеттерді (әрекетсіздікті) жасауы:

1) табиғи монополиялар саласындағы уәкілетті органға тауарлардың (жұмыстардың, қызмет көрсетулердің) бағасының өсуі және сатылуы, Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген мерзімде алдағы уақыттағы бағаның өсуі туралы хабарламалар.

2) қолданыстағы немесе ұсынылған баға табиғи монополияларды басқаруды уәкілетті орган айқындайтын баға деңгейіне дейін төмендетілмеген жағдайда.

Қазақстан Республикасы ПҚ-нің 124-8-бабының 2) тармақшасы нормасының талабы бойынша әлеуметтік маңызы бар нарық субъектісі табиғи монополиялар саласындағы уәкілетті органға тауарлардың (жұмыстардың, жұмыстардың, бағалардың) алдағы уақыттағы өсуі туралы күнтізбелік отыз күн ішінде электронды түрде ақпарат беруге міндетті. қызметтер) максималды бағадан жоғары және олардың өсу себептері, оларды көтеру себептерін растайтын дәлелді материалдар ұсынылған кезде.

Сондай-ақ, әлеуметтік маңызы бар нарықтың субъектісі Қазақстан Республикасының ПҚ-нің 124-8-бабының 7) тармақшасының және 124-6-бабының 5-1) тармақшасының талабы бойынша табиғи монополиялар саласындағы уәкілетті органның нұсқаулықтарын уәкілетті орган белгілеген мерзімде орындауға міндетті, оның ішінде бағаны уәкілетті орган айқындаған бағалар деңгейіне дейін төмендетуге.

Әлеуметтік маңызы бар нарық субъектісінің бағаны максималды бағадан жоғары өсуі туралы уәкілетті органға алдын ала хабарлау немесе бағаны уәкілетті орган айқындаған деңгейге дейін төмендетпеу арқылы осы міндеттерді орындамауы түсіндірілген баптың 5-бөлігінде құқық бұзушыға айыппұл түрінде әкімшілік жауаптылыққа әкеп соғады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 166-бабының 5-бөлігімен құқық бұзушылық жасаған кәсіпкерлік субъектісіне салынатын айыппұл мөлшері әкімшілік құқық бұзушылық нәтижесінде алынған кірістің (кірістің) 10% құрайды.

Сонымен бірге, түсіндірілген баптың 2-ескертуіне сәйкес, әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама жасалған күні сатылған, бірақ төленбеген тауарлардың (жұмыстардың, қызметтердің) құны кірістер (кірістер) құрамына енгізілуі керек.

Айыппұл мөлшерлемесі бекітіліп, оны енгізген орган өзгертілмейді.

Түсіндірілген баптың 5-бөлігіндегі әкімшілік жазаны құқық бұзушыға азаматтық авиация саласындағы уәкілетті орган, табиғи монополиялар саласындағы уәкілетті орган немесе сот, егер іс сотта қаралған болса, сот салады.

167-бап. Әлеуметтік мәні бар нарық субъектісінің баға белгілеу тәртібін сақтамауы

Табиғи монополиялар саласындағы басшылықты жүзеге асыратын уәкілетті орган белгілеген баға белгілеу тәртібін әлеуметтік мәні бар нарық субъектісінің сақтамауы, - шағын бизнес субъектілеріне үш жүз, орта бизнеске төрт жүз, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне екі мың айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсініктеме бап әлеуметтік маңызы бар нарық субъектісінің баға белгілеу рәсімін сақтамағаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 167-бабында көзделген құқық бұзушылықтың жалпы объектісі - Қазақстан Республикасында заңнамамен белгіленген және мемлекет қорғалатын Қазақстан Республикасында кәсіпкерлік қызметті жүзеге асыру тәртібі.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 167-бабында көзделген бұзушылықтың тікелей объектісі Қазақстан Республикасының әлеуметтік маңызы бар нарықтардағы заңнамасында белгіленген баға белгілеу тәртібі болып табылады.

Түсіндірілген бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың мәні әлеуметтік маңызы бар нарықтың субъектісі болып табылады.

Әлеуметтік мәні бар нарықтың субъектісі, Қазақстан Республикасының КК-нің 124-7-бабының 2-тармағына сәйкес, әлеуметтік маңызы бар нарықтарда тауарларды (жұмыстарды, қызметтерді) өндіретін (сататын) жеке немесе заңды тұлға. Тиісінше, әлеуметтік маңызы бар нарықтардың аудандары Қазақстан Республикасының Кәсіпкерлік кодексінің 124-5-бабының 1-тармағында заңды түрде анықталған.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекстің 167-бабында көзделген құқыққа қайшы әрекеттің субъективті жағы - құқық бұзушылар-жеке тұлғаларға (жеке кәсіпкерлерге) ниет түрінде кінәлілік тән. Адамның кінәсі оның жасаған заңсыз әрекеттері мен олардың зиянды салдарларына деген психикалық қатынасынан көрінеді.

Заңды тұлға болып табылатын құқық бұзушылықтың субъективті жағы кінәлі тұлғаларға қатысты ғана әкімшілік жауапкершілікке тартудың шарты ретінде кінәні анықтау туралы заңнамалық талаптың болуына байланысты белгіленуі мүмкін емес. Қазақстан Республикасының әкімшілік жауапкершілік туралы заңнамасына сәйкес, заңды тұлғалар өздерінің заңсыз әрекеттері немесе әрекетсіздігі фактілері үшін әкімшілік жауапкершілікке тартылады, олар үшін Әкімшілік кодексте осы әрекетті жасаған заңды тұлғаның лауазымды адамдарының кінәсі ескерілмей әкімшілік жауапкершілік қарастырылған.

Түсіндірілген бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылық *ресми* болып табылады. Оны жасағандығы үшін әкімшілік жауапкершілікке тарту үшін құқық бұзушыға материалдық залал келтіру фактісін анықтау қажет емес.

Түсіндірілген бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың объективті жағы әлеуметтік маңызы бар нарық субъектілерінің табиғи монополиялар саласындағы табиғи монополиялар саласындағы уәкілетті орган белгілеген баға белгілеу тәртібіне сәйкес келмейтін заңсыз іс-әрекеттер (әрекетсіздік) жасауы болып табылады.

Қазақстан Республикасы КК-нің 124-10-бабы 2-тармағының 2) тармақшасына сәйкес табиғи монополиялар саласындағы уәкілетті орган баға белгілеу рәсімдерінің сақталуына мемлекеттік бақылауды жүзеге асыру кезінде баға белгілеу рәсімдері мен әлеуметтік мәні бар нарық субъектісінің міндеттемелерін бұзушылықтарды жою туралы бұйрық шығаруға құқылы.

Әлеуметтік маңызы бар нарықтың субъектісі Қазақстан Республикасының КК-нің 124-8-бабының 7) тармақшасының және 124-6-бабының 5-1) тармақшасының талабы бойынша табиғи монополиялар саласындағы уәкілетті органның нұсқаулықтарын уәкілетті орган белгілеген мерзімде орындауға міндетті, оның ішінде баға тәртібін бұзуды жою.

Әлеуметтік мәні бар нарық субъектісінің баға белгілеу бұзушылықтарын жоймауы түсіндірілген бап бойынша айыппұл түріндегі әкімшілік жауапкершілікке әкеп соғады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 167-бабына сәйкес құқық бұзушылық үшін айыппұл мөлшері құқық бұзушының қай санатқа жататынына байланысты сараланады. Осыған байланысты, құқық бұзушыны әкімшілік жауапкершілікке тартатын орган алдымен адамды жауапқа тартуға дейін алдымен оның құқықтық мәртебесін және ол жататын қызмет санатын анықтауы керек.

Құқық бұзушы кәсібінің санатына байланысты айыппұл мөлшері:

- шағын бизнес үшін - 300 АЕК,
- орта бизнес үшін - 400 АЕК,
- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін - 2000 АЕК.

Түсіндірілген бап бойынша әкімшілік жазаны құқық бұзушыға азаматтық авиация саласындағы уәкілетті орган, табиғи монополиялар саласындағы уәкілетті орган немесе сот, егер іс сотта қаралған болса, сот салады.

168-бап. Энергия өндіруші ұйымның инвестициялық бағдарламаны орындамауы

Табиғи монополиялар саласындағы уәкілетті орган энергия өндіруші ұйымның инвестициялық бағдарламаны іске асыру жөніндегі талаптарын сақтамау -

тұтынушылардан алынған және инвестициялық бағдарламаны іске асыру үшін пайдаланылмайтын соманың он пайызы мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсініктеме берілген бап энергия өндіруші ұйымның инвестициялық бағдарламаны орындамағаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 168-бабында көзделген құқық бұзушылықтың жалпы объектісі - Қазақстан Республикасында заңнамамен белгіленген

және мемлекет қорғалатын Қазақстан Республикасында кәсіпкерлік қызметті жүзеге асыру тәртібі.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 168-бабында көзделген бұзушылықтың тікелей объектісі энергия өндіруші ұйымдардың инвестициялық бағдарламаларды іске асыруы және олардың орындалуын бақылау тәртібі Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіп болып табылады.

Түсіндірілген бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың субъектісі энергия өндіретін ұйымдар болып табылады. *Энергия өндіретін ұйым* - электр және (немесе) жылу энергиясын өз қажеттіліктері үшін және (немесе) сату үшін өндіретін ұйым. Түсіндірілген бапта энергиямен жабдықтаушы, энергия беруші ұйымдар мен тұтынушылар әкімшілік жауапкершілікке тартылмайды.

Түсіндірілген бапта көзделген құқық бұзушылықтың субъективті жағы - энергия өндіруші ұйым - заңды тұлғаның кінәсін тек жеке тұлғаларға қатысты ғана әкімшілік жауапкершілікке тартудың шарты ретінде анықтау туралы заңнамалық талаптың болуына байланысты белгіленуі мүмкін емес. Қазақстан Республикасының әкімшілік жауапкершілік туралы заңнамасына сәйкес, заңды тұлғалар өздерінің заңсыз әрекеттері немесе әрекетсіздігі фактілері үшін әкімшілік жауапкершілікке тартылады, олар үшін Әкімшілік кодексте осы әрекетті жасаған заңды тұлғаның лауазымды адамдарының кінәсі ескерілмей әкімшілік жауапкершілік қарастырылған.

Түсіндірілген бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың объективті жағы энергия өндіруші ұйымның инвестициялық бағдарламаны орындамағаны үшін жасалған заңсыз әрекеттерді (әрекетсіздікті) жасауы болып табылады.

"Электр энергетикасы туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 1 және 2-тармақтарына сәйкес жаңарту, кеңейту, реконструкциялау және (немесе) жаңарту жөніндегі инвестициялық келісімдер энергия өндіруші ұйымдардың қолданыстағы (жұмыс істеп тұрған) электр станцияларының негізгі генерациялық жабдықтарына қатысты ғана жасалады. Модернизациялау, кеңейту, реконструкциялау және (немесе) жаңартуды жүзеге асыру үшін қолданыстағы энергия өндіруші ұйымдар тиісті тәуелсіз қаржылық және қаржылық аудит болып табылатын тиісті инвестициялық бағдарламаларды әзірлейді.

"Электр энергетикасы туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 12-бабы 3-тармағының 3) тармақшасы нормасының талабы бойынша энергия өндіруші ұйымдар (жаңартылатын энергия көздерін пайдаланатын энергия өндіруші ұйымдарды қоспағанда) инвестициялық келісім жасасқан кезде инвестициялық бағдарламаны орындауға және жыл сайын уәкілетті органға және оны іске асыратын мемлекеттік органға ұсынуға міндетті. табиғи монополиялар саласындағы басшылық, оның орындалуы туралы есеп.

Энергия өндіруші ұйымның инвестициялық бағдарламаны орындамауы, түсіндірілген бап бойынша айыппұл түріндегі әкімшілік жауапкершілікке әкеп соғады.

Түсіндірілген бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылық материалды болып табылады. Оны жасағандығы үшін әкімшілік жауапкершілікке тарту үшін, құқық бұзушының материалдық шығын келтіргені туралы фактіні анықтау қажет. Тиісінше, түсіндірілген мақала бойынша айыппұлдың мөлшері энергия өндіруші ұйымның тұтынушылардан алған және инвестициялық бағдарламаны жүзеге асыру үшін пайдаланылмайтын сомасына байланысты жасалады.

Энергия өндіруші ұйымның Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 168-бабы бойынша жасаған құқық бұзушылық үшін айыппұл энергия өндіруші ұйым тұтынушылардан алған және инвестициялық бағдарламаны жүзеге асыру үшін пайдаланылмаған соманың 10% құрайды.

Айыппұл мөлшерлемесі бекітіліп, оны енгізген орган өзгертілмейді.

Түсіндірілген бап бойынша әкімшілік жазаны құқық бұзушыға табиғи монополиялар саласындағы уәкілетті орган немесе егер іс сотта қаралған жағдайда сот салады.

169-бап. Қазақстан Республикасының биоотын өндірісі мен айналымын мемлекеттік реттеу туралы заңнамасын бұзу

1. Биоотын өндірушілердің оны кейіннен биоотынға өңдеуге арналған шикізатты сатып алу үшін квота нормаларын асыруы -

шағын бизнес субъектілеріне екі жүз елу, орта кәсіпкерлік субъектілеріне үш жүз қырық, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне бір мың бес жүз жетпіс айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекет -

шағын бизнес субъектілеріне үш жүз, орта кәсіпкерлік субъектілеріне - үш жүз тоқсан, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне - он сегіз жүз жиырма айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға, асып кеткен квоталар мөлшерінде тамақ шикізатынан жасалған өнімдерді тәркілеуге және қызметін тоқтата тұруға әкеп соғады. үш айға дейін биоотын өндірісі.

3. Биоотын өндірісінде 1 және 2 класты бидайды тамақ шикізаты ретінде пайдалану

- шағын кәсіпкерлік субъектілеріне жүз мөлшерінде, орта бизнеске екі жүз, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне жеті жүз елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

4. Құрылымы техникалық регламенттерде белгіленген құрамға сәйкес келмейтін биоотынды сату, -

шағын кәсіпкерлік субъектілеріне екі жүз, орта кәсіпкерлік субъектілеріне үш жүз, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне жеті жүз елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

5. Қанықтырылмаған биоэтанолдың айналымы, оны биоотын өндірісі қондырғысына немесе мұнай өңдеу зауытына биоотынның басқа түрлеріне қайта өңдеу жағдайларына қоспағанда, жасау -

шағын кәсіпкерлік субъектілеріне екі жүз, орта кәсіпкерлік субъектілеріне үш жүз, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне жеті жүз елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

6. Биоотын өндірісін бір зауытта екі немесе одан да көп биоотын өндірушілері жүзеге асыруы -

шағын кәсіпкерлік субъектілеріне елу, орта бизнес субъектілері үшін - жүз, ірі бизнес үшін - жеті жүз елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

7. Биоотын өндірушілердің өндірістік паспорты жоқ, биоотын өндірісінің көлемін есепке алу үшін бақылау аспаптары жоқ немесе олардың істен шығуы кезінде биоотын өндірісі -

осы кезеңде өндірілген өнімдерді тәркілей отырып, шағын бизнес субъектілеріне жүз он, мөлшерділік орта бизнес субъектілеріне екі жүз жиырма, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне жеті жүз отыз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

8. Өндірушілердің генетикалық түрлендірілген көзі (объектісі) немесе құрамында генетикалық түрлендірілген көздері (объектілері) бар биоотын өндірушілердің қауіпсіздігін ғылыми негізделген растамастан және оларды мемлекеттік тіркеуден өткізбей қабылдау, -

шағын кәсіпкерлік субъектілеріне жүз жиырма беске, орта бизнеске екі жүз елу мөлшерінде, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне тоғыз жүз қырық айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

9. Биоотын өндірушілердің биоотындарды шот-фактураларды тіркеусіз сатуы -

шағын бизнес субъектілеріне жүз отыз бес, орта бизнеске екі жүз жетпіс, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне жеті жүз он айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

10. Биоотын өндірушілердің биоотын өндірушілердің биоотын өндірмейтін және (немесе) мұнай өнімдерін құруға лицензиясы жоқ адамдарға сатуы, егер тиісті құжаттар болса, биоотын экспортын қоспағанда, -

сатылған лотқа тең мөлшерде биоотын тәркілене отырып, шағын бизнес субъектілеріне жүз елу, орта бизнес субъектілеріне үш жүз, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне тоғыз жүз тоқсан айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

11. Биоотын өндірушілер шығарған биоотын оны сақтау үшін биоотын нарығына қатыспайтын адамдарға шығару, егер тиісті құжаттар болса, биоотын экспортын қоспағанда, -

сатылған лотқа тең мөлшерде биоотын тәркілене отырып, шағын бизнес субъектілеріне жүз онға, орта бизнеске - үш жүз, ірі бизнеске - алты жүз алпыс айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

12. Биоотын рыногының қатысушысы болып табылмайтын және (немесе) мұнай өнімдерін құруға лицензиясы жоқ тұлғалардың биоотынды сақтауы, егер тиісті құжаттар болса, биоотын экспортын қоспағанда, -

сатылған лотқа тең мөлшерде биоотын тәркілене отырып, шағын бизнес субъектілеріне жүз отыз беске, орта бизнеске - жүз жетпіс, ірі бизнеске - екі жүз алпыс айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

13. Осы баптың жетінші, сегізінші, тоғыз, он бірінші, он бірінші бөліктерінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекеттер -

шағын бизнес субъектілеріне екі жүз, орта бизнес субъектілеріне - төрт жүз, ірі бизнес субъектілеріне - тиісті мөлшерде биоотын тәркілене отырып, бір мың үш жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

14. Осы баптың он екінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекет -

шағын бизнес субъектілеріне жүз жиырма, орта кәсіпкерлікке - екі жүз қырық, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне - төрт жүз отыз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ _____

Түсіндірілген бап Қазақстан Республикасының биоотын өндірісі мен айналымын мемлекеттік реттеу туралы заңнамасын бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

"Биоотын өндірісі мен айналымын мемлекеттік реттеу туралы" Қазақстан Республикасының 2010 жылғы 15 қарашадағы № 351-IV Заңының 2-бабына сәйкес Қазақстан Республикасының биоотын өндірісі мен айналымын мемлекеттік реттеу туралы заңнамасы осы Заңнан және өзге де нормативтік құқықтық актілерден тұрады.

Осы Заңның 11-бабының алдын-алу нормасының талабы бойынша биоотын өндірісі мен айналымы кезінде тыйым салынады

1) биоотын өндірісі саласындағы уәкілетті орган белгілеген квотадан асатын мөлшерде биоотынға қайта өңдеу үшін тамақ шикізатын пайдалануға;

2) 1 және 2 класты бидайды тамақ шикізаты ретінде пайдалануға;

3) құрамы техникалық регламенттерде белгіленген құрамға сәйкес келмейтін биоотын сатуды жүзеге асырады;

4) қанықтырылмаған биоэтанолдың айналымын жасауға, оны биоотын өндірісі қондырғысына немесе мұнай өңдеу зауытына биоотынның басқа түрлеріне қайта өңдеу үшін беру жағдайларын қоспағанда;

5) алкоголь өнімін өндіруге және айналымына;

6) генетикалық түрлендірілген көз (объект) болып табылатын немесе генетикалық түрлендірілген көздерден (объектілерден) тұратын шикізатты олардың қауіпсіздігін және мемлекеттік тіркелуін ғылыми негізделген растамастан өңдеуге қабылдайды;

7) бір биоотын өндіретін зауытта биоотын өндіретін екі немесе одан да көп өндіруші жүзеге асырады;

8) биоотын өндірісін өндірістік паспортсыз, биоотын өндірісінің көлемін есепке алуға арналған бақылау аспаптарымен немесе олардың істен шығуы кезінде өндіруді жүзеге асыруға;

9) биоотын өндірмейтін және (немесе) мұнай өнімдерін құрайтын лицензиясы жоқ адамдарға, егер тиісті құжаттар болса, биоотын экспортын қоспағанда, сатуға;

10) өндірілген биоотынды оны сақтау үшін биоотын нарығына қатыспайтын адамдарға беруге, егер тиісті құжаттар болса, биоотын экспортын қоспағанда;

11) ілеспе шот-фактураларды тіркеусіз биоотын сату.

Биоотын өндірмейтін және (немесе) мұнай өнімдерін қосуға лицензиясы жоқ тұлғаларға, егер тиісті құжаттар болса, биоотын экспортын қоспағанда, сақтауға тыйым салынады.

Сәйкесінше, кәсіпкерлік субъектілерінің жоғарыда аталған заңнамалық тыйымдардың әрқайсысын бұзуы түсіндірілген мақалада қарастырылған әкімшілік құқық бұзушылықтардың тәуелсіз құрамын құрайды және түсіндірілген мақаланың тиісті бөліктерінде белгіленген әкімшілік жауапкершілікке әкеп соғады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 169-бабында көзделген құқық бұзушылықтардың жалпы объектісі - Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген және мемлекетпен қорғалатын Қазақстан Республикасында кәсіпкерлік қызметті жүзеге асыру тәртібі.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 169-бабында көзделген құқық бұзушылықтардың тікелей объектісі болып биоотын өндірісі мен айналымы тәртібі Қазақстан Республикасының заңнамасында және биоотын өндірісі мен айналымында Қазақстан Республикасының заңнамасында тікелей көрсетілген әрекеттерді жүзеге асыруға заңнамалық тыйым салынады.

Түсіндірілген бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың объектісі болып Қазақстан Республикасының биоотын өндірісі мен айналымын мемлекеттік реттеу туралы заңнамасын бұзатын шаруашылық жүргізуші субъектілер табылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 169-бабында көзделген құқыққа қайшы әрекеттердің субъективті жағы құқық бұзушылар-жеке тұлғаларға (жеке кәсіпкерлерге) ниет түрінде кінәлілікпен сипатталады. Адамның кінәсі оның жасаған заңсыз әрекеттері мен олардың зиянды салдарларына деген психикалық қатынасынан көрінеді.

Түсіндірілген бапта қарастырылған заңды тұлғалардың жасаған қылмыстардың субъективтік жағы кінәлілерді жеке тұлғаларға қатысты ғана әкімшілік

жауапкершілікке тарту шарты ретіндегі кінәні анықтау туралы заңнамалық талаптың болуына байланысты анықталмайды. Қазақстан Республикасының әкімшілік жауапкершілік туралы заңнамасына сәйкес, заңды тұлғалар өздерінің заңсыз әрекеттері немесе әрекетсіздігі фактілері үшін әкімшілік жауапкершілікке тартылады, олар үшін Әкімшілік кодексте осы әрекетті жасаған заңды тұлғаның лауазымды адамдарының кінәсі ескерілмей әкімшілік жауапкершілік қарастырылған.

Түсіндірілген бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтар *материалды* болып табылады. Оларды жасағандығы үшін әкімшілік жауапкершілікке тарту үшін құқық бұзушының биоотын өндірісі және айналымы саласында заңмен тыйым салынған кәсіпкерлік әрекеттердің зиянды салдары түрінде материалдық залал келтірген фактісін анықтау қажет.

Түсіндірілген бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттаманы тиісті құқық бұзушылықтың белгілері анықталған кезде, оның ішінде сот қараған істерді қоса алғанда, биоотын өндірісі саласындағы уәкілетті органның және биоотын айналымы саласындағы уәкілетті органның лауазымды адамдары жасауға құқылы.

Түсіндірілген баптың 1-бөлімі биоотын өндірушілерінің оны кейіннен биоотынға қайта өңдеу үшін азық-түлік шикізатын сатып алуы үшін квота нормаларын асырғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсіндірілген баптың 1-тармағында қарастырылған әкімшілік құқық бұзушылықтың объективті жағы - биоотын өндірушісі оны биоотынға қайта өңдеу үшін азық-түлік шикізатын сатып алуға арналған квотадан асуға заңмен тыйым салуды бұзу жолымен жасалған заңсыз әрекеттерді жасау.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 169-бабының 1-бөлігімен құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұлдың мөлшері құқық бұзушының қай санатқа жататынына байланысты сараланады. Осыған байланысты, құқық бұзушыны әкімшілік жауапкершілікке тартатын орган алдымен адамды жауапқа тартуға дейін алдымен оның құқықтық мәртебесін және ол жататын қызмет санатын анықтауы керек.

Құқық бұзушы кәсібінің санатына байланысты айыппұл мөлшері:

- шағын бизнес үшін - 250 АЕК,
- орта кәсіпорындар үшін - 340 АЕК,
- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін - 1,570 АЕК.

Түсіндірілген нормаға сәйкес әкімшілік жазаны құқық бұзушыға биоотын өндірісі саласындағы уәкілетті орган немесе егер іс сотта қаралған болса, сот салады.

Түсіндірілген баптың 2-бөлімі түсіндірілген мақаланың 1-бөлігінде көзделген әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде әрекетті қайталағаны үшін анағұрлым қатаң жазаны белгілейді.

Бұл жағдайда түсіндірілген баптың 2-тармағында көзделген объект, субъективті тарап және құқық бұзушылық субъектілері олардың сипаттамаларында объектімен,

субъективтік жағынан және Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 169-бабының 1-тармағында көзделген құқық бұзушылық субъектілерімен сәйкес келеді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 169-бабының 2-тармағында көзделген құқық бұзушылықтың объективтік жағын сипаттауда, қайталанудың атрибуты түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген әрекетке қосылады.

Егер адам бұрын Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 169-бабының 1-тармағында көзделген әрекетті жасаған болса, ол үшін әкімшілік жаза қолданылған болса және адам әкімшілік жазаға тартылған деп саналатын бір жылдық кезең әлі аяқталмаса, қылмыс бірнеше рет жасалған деп саналады.

Құқық бұзушылықты қайталау - бұл әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 169-бабының 2-бөлігі бойынша заңсыз әрекетті тәуелсіз құқық бұзушылық ретінде саралауға әкеп соқтыратын тәуелсіз біліктілік атрибуты.

Біліктілік атрибуты ретінде қайталану жыл бойына заңсыз әрекеттерді жасаған құқық бұзушының саны мен сипатын анықтау арқылы ғана емес, сонымен бірге заңды түрде - бұл адамды Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 169-бабының 1-тармағында көзделген кез келген құқық бұзушылықты жасағаны үшін әкімшілік жауапкершілікке тарту фактісін анықтау арқылы анықталады. баптың 1-бөлігінде әкімшілік жаза қолдану туралы заңды күш және уәкілетті мемлекеттік органның немесе соттың мәжбүрлі емес шешімі Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 169-бабы , оны жариялау, құқық бұзушыға жолдау немесе жолдау фактісі және орындалған күннен бастап бір жыл мерзімінің өтпеуі.

Егер адам заңсыз әрекетті бірнеше рет жасаған болса немесе оны жасаған сәттен бастап және ол анықталған сәтке дейін оны жасаған болса, бірақ ол осы уақытқа дейін Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 169-бабының 1-бөлігіне сәйкес әкімшілік жауапкершілікке тартылмаса, онда бұл жағдайда 169-баптың 2-бөлігіне сәйкес жауапкершілікке тартылады. САО мүмкін емес, өйткені қайталаудың білікті белгісі жоқ. Бұл жағдайда адам әкімшілік жауапкершілікке тартылуға және Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 169-бабының 1-тармағына сәйкес жазалануы керек , тіпті егер жыл ішінде бірнеше рет бұзушылық белгілері болса және бұзушылықтардың біркелкілігі болса.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 169-бабының 1-тармағында көзделген кез келген құқық бұзушылықты қайталап жасағаны үшін құқық бұзушы асып кеткен квота мөлшерінде азық-түлік шикізатынан жасалған өнімдерді тәркілеу және үш айға дейін биоотын өндірісін тоқтата тұру арқылы айыппұл салады. .

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 169-бабының 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл мөлшері құқық бұзушының қай санатқа жататынына байланысты сараланады. Осыған байланысты, құқық бұзушыны әкімшілік жауапкершілікке тартатын орган алдымен адамды жауапқа тартуға дейін алдымен оның құқықтық мәртебесін және ол жататын қызмет санатын анықтауы керек.

Құқық бұзушы кәсібінің санатына байланысты айыппұл мөлшері:

- шағын бизнес үшін - 300 АЕК,
- орта бизнес үшін - 390 АЕК,
- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін - 1 820 АЕК.

Айыппұлдардың мөлшері белгіленген және оларды енгізетін орган өзгертілмейді.

Сондай-ақ, түсіндірілген баптың 2-бөлігіндегі құқық бұзушылық үшін қосымша жаза ретінде, оның санкциясы асып кеткен квота мөлшерінде азық-түлік шикізатынан жасалған өнімдерді тәркілеуді және биоотын өндірісін үш айға дейін тоқтата тұруды қарастырады.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігіндегі әкімшілік жазаны құқық бұзушыға тек сот ғана тағайындайды, өйткені заңмен жасалуы үшін тәркілеу түріндегі жаза қарастырылған әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс сотта қаралуы керек.

Түсіндірілген баптың 3-бөлімі биоотын өндірісінде 1 және 2 класты бидайды тамақ шикізаты ретінде пайдаланғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсіндірілген баптың 3-бөлігінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың объективті жағы - биоотын өндірушісі биоотын өндірісінде 1 және 2 класты бидайды азық-түлік шикізаты ретінде пайдалануға тыйым салынған кезде заңсыз әрекеттерді жасаған.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 169-бабының 3-бөлігімен құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл мөлшері құқық бұзушының қай санатқа жататынына байланысты сараланады. Осыған байланысты, құқық бұзушыны әкімшілік жауапкершілікке тартатын орган алдымен адамды жауапқа тартуға дейін алдымен оның құқықтық мәртебесін және ол жататын қызмет санатын анықтауы керек.

Құқық бұзушы кәсібінің санатына байланысты айыппұл мөлшері:

- шағын бизнес үшін - 100 АЕК,
- орта кәсіпорындар үшін - 200 АЕК,
- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін - 750 АЕК.

Түсіндірілген нормаға сәйкес әкімшілік жазаны құқық бұзушыға биоотын өндірісі саласындағы уәкілетті орган немесе егер іс сотта қаралған болса, сот салады.

Түсіндірілген баптың 4-бөлімі құрамы техникалық регламенттерде белгіленген құрамға сәйкес келмейтін биоотын сатқаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсіндірілген баптың 4-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың объективті жағы - құрамы техникалық регламенттерде белгіленген құрамға сәйкес келмейтін биоотын сатуға заң жүзінде тыйым салынған заңсыз әрекеттерді жасаған құқық бұзушы.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 169-бабының 4-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл мөлшері құқық бұзушының қай санатқа

жататынына байланысты сараланады. Осыған байланысты, құқық бұзушыны әкімшілік жауапкершілікке тартатын орган алдымен адамды жауапқа тартуға дейін алдымен оның құқықтық мәртебесін және ол жататын қызмет санатын анықтауы керек.

Құқық бұзушы кәсібінің санатына байланысты айыппұл мөлшері:

- шағын бизнес үшін - 200 АЕК,
- орта бизнес үшін - 300 АЕК,
- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін - 750 АЕК.

Түсіндірілген нормаға сәйкес әкімшілік жазаны құқық бұзушыға биоотын айналымы саласындағы уәкілетті орган немесе егер іс сотта қаралған болса, сот салады.

Түсіндірілген баптың 5-бөлімі, егер биоотын өндіретін зауытқа немесе мұнай өңдейтін зауытқа биоотынның басқа түрлеріне қайта өңдеу үшін жеткізілмесе, азоттандырылмаған биоэтанолды өндіру үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсіндірілген баптың 5-тармағында қарастырылған әкімшілік құқық бұзушылықтың *объективті жағы* - бұл заңсыз тыйым салынған қанықтырылмаған биоэтанолды сату кезінде көрсетілген заңсыз әрекеттерді жасаған құқық бұзушы.

Алынбаған биоэтанолды биоотын зауытына немесе биоотынның басқа түрлеріне қайта өңдеу үшін мұнай өңдеу зауытына жеткізу қылмыс емес.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 169-бабының 5-тармағында көзделген құқық бұзушылық үшін айыппұл мөлшері құқық бұзушының қай санатқа жататынына байланысты сараланады. Осыған байланысты, құқық бұзушыны әкімшілік жауапкершілікке тартатын орган алдымен адамды жауапқа тартуға дейін алдымен оның құқықтық мәртебесін және ол жататын қызмет санатын анықтауы керек.

Құқық бұзушы кәсібінің санатына байланысты айыппұл мөлшері:

- шағын бизнес үшін - 200 АЕК,
- орта бизнес үшін - 300 АЕК,
- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін - 750 АЕК.

Түсіндірілген нормаға сәйкес әкімшілік жазаны құқық бұзушыға биоотын айналымы саласындағы уәкілетті орган немесе егер іс сотта қаралған болса, сот салады.

Түсіндірілген баптың 6-бөлімі биоотын өндіретін зауытта екі немесе одан да көп биоотын өндірушілердің биоотын өндірісі үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсіндірілген баптың 6-бөлігінде қарастырылған әкімшілік құқық бұзушылықтың *объективті жағы* - биоотын өндірушілердің биоотын өндіретін зауытта заңмен тыйым салынған биоотын өндірісі кезінде көрсетілген заңсыз әрекеттерді екі немесе одан да көп биоотын өндірушілердің жасауы.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 169-бабының 6-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл мөлшері құқық бұзушының қай санатқа жататынына байланысты сараланады. Осыған байланысты, құқық бұзушыны әкімшілік жауапкершілікке тартатын орган алдымен адамды жауапқа тартуға дейін алдымен оның құқықтық мәртебесін және ол жататын қызмет санатын анықтауы керек.

Құқық бұзушы кәсібінің санатына байланысты айыппұл мөлшері:

- шағын бизнес үшін - 50 АЕК,
- орта кәсіпорындар үшін - 100 АЕК,
- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін - 750 АЕК.

Түсіндірілген нормаға сәйкес әкімшілік жазаны құқық бұзушыға биоотын өндірісі саласындағы уәкілетті орган немесе егер іс сотта қаралған болса, сот салады.

Түсіндірілген баптың 7-бөлімі биоотын өндірушілердің өндірістік паспортысыз, биоотын өндірісінің көлемін есепке алу үшін бақылау құралдарынсыз немесе олардың істен шығуы кезінде биоотын өндіргені үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсіндірілген баптың 7-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың объективті жағы - биоотын өндірушісі заңсыз тыйым салынған биоотын өндірісі кезінде өндірістік паспортсыз, биоотын өндірісінің көлемін есепке алу үшін бақылау құралдарынсыз немесе олардың істен шығуы кезінде жасалған заңсыз әрекеттерді жасағаны.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 169-бабының 7-тармағында көзделген құқық бұзушылық үшін айыппұл мөлшері құқық бұзушының қай санатқа жататынына байланысты сараланады. Осыған байланысты, құқық бұзушыны әкімшілік жауапкершілікке тартатын орган алдымен адамды жауапқа тартуға дейін алдымен оның құқықтық мәртебесін және ол жататын қызмет санатын анықтауы керек.

Құқық бұзушы кәсібінің санатына байланысты айыппұл мөлшері:

- шағын бизнес үшін - 110 АЕК,
- орта кәсіпорындар үшін - 220 АЕК,
- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін - 730 АЕК.

Айыппұлдардың мөлшері белгіленген және оларды енгізетін орган өзгертілмейді.

Сондай-ақ, түсіндірілген баптың 7-бөлігіндегі құқық бұзушылық үшін қосымша жаза ретінде оның санкциясы осы кезеңде өндірілген өнімді тәркілеуді қарастырады.

Түсіндірілген баптың 7-бөлігіндегі әкімшілік жазаны құқық бұзушыға тек сот ғана тағайындайды, өйткені заңмен жасалған тәркілеу түріндегі жаза қарастырылған әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс сотта қаралуы керек.

Түсіндірілетін баптың 8-бөлігі биоотын өндірушілердің генетикалық түрлендірілген көз (объект) болып табылатын немесе құрамында генетикалық түрлендірілген көздер (объектілер) бар тамақ шикізатын олардың қауіпсіздігін ғылыми негізделген растаусыз және оларды мемлекеттік тіркеуді жүргізбей қабылдауы үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсініктеме берілген баптың 8-бөлігінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың объективті жағы биоотын өндірушісінің генетикалық түрлендірілген көз (объект) болып табылатын немесе генетикалық түрлендірілген көздерді (объектілерді) қамтитын

тамақ шикізатын олардың қауіпсіздігін ғылыми негізделген растаусыз және оларды мемлекеттік тіркеуді жүргізбей, заңмен тыйым салынған қабылдаудан көрінген құқыққа қарсы іс-әрекеттер жасауы болып табылады.

ӘҚБТК-нің 169-бабының 8-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл мөлшері құқық бұзушының кәсіпкерлік субъектілерінің қай санатына жататынына байланысты сараланған болып табылады. Аталған байланысты құқық бұзушыны әкімшілік жауапкершілікке тартатын орган адамды жауапқа тартар алдында осы тұлғаның құқықтық жағдайын және ол жататын кәсіпкерлік санатын алдын ала белгілеу қажет.

Құқық бұзушы жататын кәсіпкерлік санатына байланысты айыппұл мөлшері:

- шағын кәсіпкерлік субъектілері үшін-120 АЕК,
- орта кәсіпкерлік субъектілері үшін-250 АЕК,
- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін-940 АЕК.

Түсіндірілетін бап бойынша әкімшілік жаза іс сотта қаралған жағдайда, биоотын өндірісі саласындағы уәкілетті орган немесе сот құқық бұзушыға қолданылады.

9. Биоотын өндірушілердің биоотынды ілеспе жүкқұжаттарын ресімдемей сатқаны үшін әкімшілік жауапкершілік 2020 жылдың 1 қаңтарына дейін белгіленді. ӘҚБТК-нің анықталуына және 2020 жылғы 1 қаңтардан бастап қолданысқа енгізілуіне байланысты 2020 жылғы 1 қаңтардан бастап осындай алып тастау қолданысқа енгізіле отырып, 2017 жылғы 25 желтоқсандағы № 122-VI ҚР Заңымен түсініктеме берілген баптан Алып тасталды. тауарларға ілеспе жүкқұжаттарды ресімдегені үшін, сондай-ақ ілеспе жүкқұжаттарды ресімдемей тауарлардың жекелеген түрлерінің айналымы үшін әкімшілік жауапкершілік туралы жалпы норманың (ӘҚБТК-нің 283-1-бабының 5 және 6 -Б.қараңыз).

Түсіндірілетін баптың 9-бөлігінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың объективті жағы биоотын өндірушінің ілеспе жүкқұжаттарын ресімдемей, биоотынды заңмен тыйым салынған іске асырудан көрінген құқыққа қарсы іс-әрекеттер жасауы болып табылады.

ӘҚБТК-нің 169-бабының 9-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл мөлшері құқық бұзушының кәсіпкерлік субъектілерінің қай санатына жататынына байланысты сараланған болып табылады. Аталған байланысты құқық бұзушыны әкімшілік жауапкершілікке тартатын орган адамды жауапқа тартар алдында осы тұлғаның құқықтық жағдайын және ол жататын кәсіпкерлік санатын алдын ала белгілеу қажет.

Құқық бұзушы жататын кәсіпкерлік санатына байланысты айыппұл мөлшері:

- шағын кәсіпкерлік субъектілері үшін-135 АЕК,
- орта кәсіпкерлік субъектілері үшін-270 АЕК,
- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін-710 АЕК.

Іс сотта қаралған жағдайда, құқық бұзушыға биоотын айналымы саласындағы уәкілетті орган немесе сот түсіндірілетін норма бойынша әкімшілік жаза қолданады.

Түсіндірілетін баптың 10-бөлігі тиісті құжаттары болған кезде биоотынды экспорттауды қоспағанда, биоотын өндірушілердің биоотынды өндіруді жүзеге асырмайтын және (немесе) мұнай өнімдерін компаундирлеуге лицензиясы жоқ тұлғаларға биоотынды сатқаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсіндірілетін баптың 10-бөлігінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың объективті жағы биоотын өндірушінің биоотын өндірісін жүзеге асырмайтын және (немесе) мұнай өнімдерін компаундирлеуге лицензиясы жоқ тұлғаларға биоотынды заңмен тыйым салынған іске асырудан көрінген құқыққа қарсы іс-әрекеттер жасауы болып табылады.

Бұл туралы түсініктеме берілген нормада тікелей көрсетілуіне байланысты тиісті құжаттар болған кезде биоотынның экспорты ӘҚБтК-нің 169-бабының 10-бөлігі бойынша құқық бұзушылық болып табылмайды.

ӘҚБтК-нің 169-бабының 10-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл мөлшері құқық бұзушының кәсіпкерлік субъектілерінің қай санатына жататынына байланысты сараланған болып табылады. Аталған байланысты құқық бұзушыны әкімшілік жауапкершілікке тартатын орган адамды жауапқа тартар алдында осы тұлғаның құқықтық жағдайын және ол жататын кәсіпкерлік санатын алдын ала белгілеу қажет.

Құқық бұзушы жататын кәсіпкерлік санатына байланысты айыппұл мөлшері:

- шағын кәсіпкерлік субъектілері үшін-150 АЕК,
- орта кәсіпкерлік субъектілері үшін-300 АЕК,
- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін-990 АЕК.

Айыппұл мөлшері тіркелген болып табылады және оларды жүктейтін органның өзгертуіне жатпайды.

Сондай-ақ, түсініктеме берілген баптың 10-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін қосымша жаза ретінде оның санкциясымен сатылған партияға тең көлемде биоотынды тәркілеу көзделген.

Түсініктеме берілген баптың 10-бөлігі бойынша әкімшілік жаза құқық бұзушыға тек сот қолданады, өйткені оны жасағаны үшін заңда тәркілеу түріндегі санкция көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс сотта қаралуы тиіс.

Түсіндірілген баптың 11-бөлімі биоотын өндірушілері өндірген биоотынның оны сақтау үшін шығарғаны үшін биоотын нарығына қатыспайтын адамдар үшін шығарады, егер тиісті құжаттар болса, биоотын экспортын қоспағанда, әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсіндірілген баптың 11-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың объективті жағы - биоотын өндірушісі биоотын нарығына қатыспайтын адамдар

сақтауға шығарған биоотынды шығаруға заң жүзінде тыйым салынған заңсыз әрекеттерді жасау.

Түсіндірілген нормада мұны тікелей көрсетудің арқасында, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекстің 169-бабының 11-бөлігі бойынша, егер тиісті құжаттар болса, биоотынды экспорттауға құқық бұзушылық болып табылмайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 169-бабының 11-тармағына сәйкес құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұлдың мөлшері құқық бұзушының қай санатқа жататынына байланысты сараланады. Осыған байланысты, құқық бұзушыны әкімшілік жауапкершілікке тартатын орган алдымен адамды жауапқа тартуға дейін алдымен оның құқықтық мәртебесін және ол жататын қызмет санатын анықтауы керек.

Құқық бұзушы кәсібінің санатына байланысты айыппұл мөлшері:

- шағын бизнес үшін - 110 АЕК,
- орта бизнес үшін - 300 АЕК,
- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін - 600 АЕК.

Айыппұлдардың мөлшері белгіленген және оларды енгізетін орган өзгертілмейді.

Сондай-ақ, түсініктеме берілген баптың 11-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін қосымша жаза ретінде оның санкциясымен сатылған партияға тең көлемде биоотынды тәркілеу көзделген.

Құқық бұзушыға әкімшілік жаза тек сот арқылы қолданылады, өйткені оны жасағаны үшін заңда тәркілеу түріндегі санкция көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс сотта қаралуы тиіс.

Түсіндірілетін баптың 12-бөлігі тиісті құжаттары болған кезде биоотынды экспорттауды қоспағанда, биоотын нарығына қатысушылар болып табылмайтын және (немесе) мұнай өнімдерін компаундирлеуге лицензиясы жоқ тұлғалардың биоотынды сақтағаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсініктеме берілген баптың 12-бөлігінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың объективті жағы биоотын нарығына қатысушылар болып табылмайтын және (немесе) мұнай өнімдерін компаундирлеуге лицензиясы жоқ тұлғалардың биоотынды заңмен тыйым салынған сақтаудан көрінген құқыққа қарсы іс-әрекеттер жасауы болып табылады.

Бұл туралы түсініктеме берілген нормада тікелей көрсетілуіне байланысты, тиісті құжаттар болған кезде биоотынның экспорты ӘҚБТК-нің 169-бабының 12-бөлігі бойынша құқық бұзушылық болып табылмайды.

ӘҚБТК-нің 169-бабының 12-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл мөлшері құқық бұзушының кәсіпкерлік субъектілерінің қай санатына жататынына байланысты сараланған болып табылады. Аталған байланысты құқық бұзушыны әкімшілік жауапкершілікке тартатын орган адамды жауапқа тартар алдында осы тұлғаның құқықтық жағдайын және ол жататын кәсіпкерлік санатын алдын ала белгілеу қажет.

Құқық бұзушы кәсібінің санатына байланысты айыппұл мөлшері:

- шағын бизнес үшін - 130 АЕК,
- орта кәсіпорындар үшін - 170 АЕК,
- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін - 260 АЕК.

Айыппұлдардың мөлшері белгіленген және оларды енгізетін орган өзгертілмейді.

Сондай-ақ, түсіндірілген баптың 12-бөлігіндегі құқық бұзушылық үшін қосымша жаза ретінде, оның санкциясы сатылған лотқа тең мөлшерде биоотын тәркілеуді қарастырады.

Түсіндірілген баптың 12-бөлігіндегі әкімшілік жазаны құқық бұзушыға тек сот қана тағайындайды, өйткені заңмен жасалуы үшін тәркілеу түріндегі жаза қарастырылған әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс сотта қаралуы керек.

Түсіндірілген баптың 13-бөлімі әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде түсіндірілген мақаланың 7, 8, 9, 10 және 11-тармақтарында көзделген әрекеттерді қайталап жасағаны үшін қатаң жазаны белгілейді.

Бұл жағдайда түсіндірілген баптың 13-бөлігінде көзделген объекті, субъективті тарап және құқық бұзушылық субъектілері олардың сипаттамаларында объектімен, субъективтік жағынан және Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 169-бабының 7, 8, 9, 10, 11-бөліктерінде көзделген құқық бұзушылықтың объектілерімен сәйкес келеді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 169-бабының 13-тармағында көзделген құқық бұзушылықтың объективтік жағының сипаттамасында түсіндірілген мақаланың 7, 8, 9, 10 немесе 11-тармақтарында көзделген кез-келген әрекетке қайталау белгісі қосылады.

Егер адам бұрын Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 169-бабының 7, 8, 9, 10 немесе 11-тармақтарында көзделген кез-келген әрекеттерді жасаған болса, ол үшін әкімшілік жаза қолданылған және адам әкімшілік жазаға тартылған бір жылдық кезең әлі аяқталмаған болса, қылмыс бірнеше рет жасалған деп саналады. .

Қайталанған құқық бұзушылық - бұл Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 169-бабының 13-бөлігі бойынша заңсыз әрекетті тәуелсіз құқық бұзушылық ретінде саралауға әкеп соқтыратын тәуелсіз біліктілік белгісі.

Біліктілік атрибуты ретінде қайталану жыл бойына заңсыз әрекеттерді жасаған құқық бұзушының саны мен сипатын анықтау арқылы ғана емес, сонымен бірге заңды түрде де - 7, 8, 9, 10 немесе 10-тармақтарға сәйкес кез-келген құқық бұзушылық жасағаны үшін осы адамды әкімшілік жауапкершілікке тарту фактісін анықтау арқылы белгіленеді. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 169-бабының 11-бөлігі, уәкілетті мемлекеттік органның немесе соттың бір сағатқа әкімшілік жаза қолдану туралы тиімді және мәжбүрлі емес шешімінің болуы Әкімшілік құқық бұзушылық

туралы кодексінің 169-бабының 7, 8, 9, 10 немесе 11-тармағы, оны жариялау, құқық бұзушыға жеткізу немесе тапсыру фактісі және өндіріп алынған күннен бастап бір жыл мерзімінің өтпеуі.

Егер адам заңсыз әрекетті қайталап жасаған болса немесе оны жасаған сәттен бастап және оны анықтағанға дейін оны қайталай берсе, бірақ осы уақытқа дейін ол Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 169-бабының 7, 8, 9, 10 немесе 11-тармақтарына сәйкес әкімшілік жауапкершілікке тартылмаса, онда бұл жағдайда қайталаудың біліктілік белгісі болмағандықтан, ол Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 169-бабының 13-тармағына сәйкес жауап береді. Бұл жағдайда адам әкімшілік жауапкершілікке тартылып, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 169-бабының 7, 8, 9, 10 немесе 11-бөліктері бойынша жазалануы керек, тіпті егер жыл ішінде бірнеше рет бұзушылық белгілері болса және бұзушылықтардың біркелкілігі болса.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 169-бабының 7, 8, 9, 10 немесе 11-тармақтарында көзделген кез келген құқық бұзушылықты қайталап жасағаны үшін құқық бұзушы тиісті мөлшерде биоотын тәркілеумен айыппұл салынады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 169-бабының 13-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық үшін айыппұл мөлшері құқық бұзушының қай санатқа жататынына байланысты сараланады. Осыған байланысты, құқық бұзушыны әкімшілік жауапкершілікке тартатын орган алдымен адамды жауапқа тартуға дейін алдымен оның құқықтық мәртебесін және ол жататын қызмет санатын анықтауы керек.

Құқық бұзушы кәсібінің санатына байланысты айыппұл мөлшері:

- шағын бизнес үшін - 200 АЕК,
- орта бизнес үшін - 400 АЕК,
- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін - 1300 АЕК.

Айыппұлдардың мөлшері белгіленген және оларды енгізетін орган өзгертілмейді.

Сондай-ақ, түсіндірілген баптың 13-бөлігіндегі құқық бұзушылық үшін қосымша жаза ретінде, оның санкциясы тиісті мөлшерде биоотын тәркілеуді қарастырады.

Түсіндірілген баптың 13-бөлігіндегі әкімшілік жазаны құқық бұзушыға тек сот қана тағайындайды, өйткені заңмен жасалуы үшін тәркілеу түріндегі жаза қарастырылған әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс сотта қаралуы керек.

Түсіндірілген баптың 14-бөлімі түсініктеме берілген мақаланың 12-бөлігінде қарастырылған әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап әрекет жасағаны үшін қатаң жазаны белгілейді.

Бұл жағдайда түсіндірілген баптың 14-бөлігінде көзделген объект, субъективті тарап және құқық бұзушылық субъектілері олардың сипаттамаларында объектімен, субъективтік жағынан және Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 169-бабының 12-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық субъектілерімен сәйкес келеді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 169-бабының 14-тармағында көзделген құқық бұзушылықтың объективтік жағының сипаттамасында түсіндірілген баптың 12-бөлігінде көзделген әрекетке қайталану белгісі қосылады.

Егер адам бұрын Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 169-бабының 12-тармағында көзделген әрекетті жасаған болса, ол үшін әкімшілік жаза қолданылса және адам әкімшілік жазаға тартылған деп саналатын бір жылдық кезең әлі аяқталмаса, қылмыс бірнеше рет жасалған деп саналады.

Құқық бұзушылық жасаудың қайталануы ӘҚБтК-нің 169-бабының 14-бөлігі бойынша құқық бұзушылықтың дербес құрамы ретінде құқыққа қарсы әрекетті саралауға әкеп соқтыратын дербес саралау белгісі болып табылады.

Қылмыстың *қайталануы* - бұл әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 169-бабының 14-бөлігі бойынша заңсыз әрекетті тәуелсіз құқық бұзушылық ретінде саралауға әкеп соқтыратын тәуелсіз біліктілік атрибуты.

Біліктілік атрибуты ретінде қайталану жыл бойына заңсыз әрекеттерді жасаған құқық бұзушының саны мен сипатын анықтау арқылы ғана емес, сонымен бірге заңды түрде де - бұл адамды Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 169-бабының 12-бөлігімен құқық бұзушылық үшін әкімшілік жауапкершілікке тарту фактісін анықтау арқылы заңды күшіне енеді. және уәкілетті мемлекеттік органның немесе соттың Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 169-бабының 12-бөлігі бойынша әкімшілік жаза қолдану туралы жарияланбаған шешімі, оны жариялау, құқық бұзушыға жолдау немесе жолдау фактісі және өндіріп алынған күннен бастап бір жыл мерзімінің өтпеуі.

Егер адам заңсыз әрекетті бірнеше рет жасаған болса немесе оны жасаған сәттен бастап және ол анықталғанға дейін оны жасаған болса, бірақ ол осы уақытқа дейін Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 169-бабының 12-тармағына сәйкес әкімшілік жауапкершілікке тартылмаса, онда бұл жағдайда ол 169-баптың 14-тармағына сәйкес жауапқа тартылатын болады. САО мүмкін емес, өйткені қайталаудың білікті белгісі жоқ. Бұл жағдайда адам әкімшілік жауапкершілікке тартылып, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 169-бабының 12-тармағы бойынша жазаланады, тіпті егер жыл ішінде бірнеше рет бұзушылық белгілері болса және бұзушылықтардың біркелкілігі болса.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 169-бабының 12-тармағында көзделген жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде құқық бұзушылықты қайталап жасағаны үшін айыппұл салынады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 169-бабының 14-тармағына сәйкес құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұлдың мөлшері құқық бұзушының қай санатқа жататынына байланысты сараланады. Осыған байланысты, құқық бұзушыны әкімшілік жауапкершілікке тартатын орган алдымен адамды жауапқа тартуға дейін алдымен оның құқықтық мәртебесін және ол жататын қызмет санатын анықтауы керек.

Құқық бұзушы кәсібінің санатына байланысты айыппұл мөлшері:

- шағын бизнес үшін - 120 АЕК,
- орта бизнес үшін - 240 АЕК,
- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін - 430 АЕК.

Айыппұлдардың мөлшері белгіленген және оларды енгізетін орган өзгертілмейді.

Түсіндірілген баптың 14-тармағына сәйкес әкімшілік жазаны құқық бұзушыға сот тағайындайды.

170-бап. Қазақстан Республикасының газ және газбен жабдықтау туралы заңнамасының талаптарын бұзу

1. Газбен жабдықтау жүйелерінің субъектілері тауарлы, сұйытылған мұнай және (немесе) сұйытылған табиғи газды өндіру, тасымалдау (тасымалдау), сақтау, жөнелту және өткізу туралы ақпаратты, сондай-ақ белгіленген мерзімдерді бұза отырып ақпаратты ұсынбау -

ескертуге алып келеді.

1-1. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекеттер -

шағын бизнес субъектілеріне жиырма бес, орта кәсіпкерлік субъектілеріне елу, ірі бизнес субъектілеріне жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Қазақстан Республикасының газ және газбен жабдықтау туралы заңнамасында белгіленген газбен жабдықтау жүйесінің объектілерінің жұмысына шектеулердің сақталмауы, -

шағын бизнес субъектілеріне елу, орта кәсіпкерлік субъектілеріне - жүз, ірі бизнес үшін - үш жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

3. Осы баптың он және он бірінші бөліктерінде көзделген жағдайларды қоспағанда, Қазақстан Республикасының газ және газбен жабдықтау туралы заңнамасында белгіленген тауарларды және (немесе) сұйытылған мұнай газын есепке алуды және (немесе) өткізуді бұзу, -

шағын кәсіпкерлік субъектілеріне жетпіс бес, орта кәсіпкерлікке - жүз елу мөлшерінде, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне жеті жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

4. Жер қойнауын пайдаланушының мемлекеттің шикі және (немесе) сатылатын газды сатып алуға басым құқығын бұзуы -

заңды тұлғаларға мың айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

5. Мемлекеттің газбен жабдықтау жүйелері объектісі иесінің тауарлық газды жеткізудің бірыңғай жүйесінің объектілерін, тауарлық газды жеткізудің бірыңғай

жүйесінің объектілеріне ортақ меншік құқығындағы үлесті және тауарларды жеткізудің бірыңғай жүйесінің объектілерінің иелері болып табылатын заңды тұлғалардың (немесе) акциялардың пакеттерін (қатысу үлестерін) сатып алуға басым құқығын бұзу газ -

заңды тұлғаларға мың айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

6. Тауарлық газды жеткізудің бірыңғай жүйесінің субъектілері тауарлық газды жеткізудің бірыңғай жүйесі объектілерінің белгіленген технологиялық режимін сақтамауы

шағын бизнес субъектілеріне жүз мөлшерінде, орта бизнеске - екі жүз, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне - бір мың бес жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

7. Осы баптың үшінші бөлігінде көзделген, кіріс (кіріс) алуға әкеп соқтыратын іс-әрекет -

заңды тұлғаларға - әкімшілік құқық бұзушылық нәтижесінде алынған кірістің (кірістің) отыз проценті мөлшерінде, аккредиттеу туралы куәлікті тоқтата тұру немесе одан айыру арқылы айыппұл салуға әкеп соғады.

8. Газ желісі ұйымдарын аккредиттеу ережелерін бұзу -

аккредиттеу туралы куәліктің қолданысын тоқтата тұра, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне - жүз, орта бизнес субъектілеріне - екі жүз, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне - бес жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

9. Аккредиттеу туралы куәлікті, сондай-ақ осы баптың жетінші бөлігінде көзделген іс-әрекеттерді (әрекетсіздікті) әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекеттер (әрекетсіздік) туралы, сондай-ақ әкімшілік жауапкершілікке тартуға әкеп соқтырған аккредиттеу ережелерін бұзушылықтарды жою туралы, мерзімі аяқталғаннан кейін жалған мәліметтерді ұсыну аккредиттеу туралы куәліктің қолданылуын тоқтата тұру -

аккредиттеу туралы куәліктен айыра отырып, шағын бизнес субъектілеріне жүз, орташа бизнеске екі жүз, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне бес жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

10. Сұйытылған мұнай газын Қазақстан Республикасынан тыс жерлерге заңсыз сату , егер бұл әрекеттерде қылмыстық құқық бұзушылық белгілері болмаса, -

шағын кәсіпкерлік субъектілеріне әкімшілік құқық бұзушылық нәтижесінде алынған кірістерді тәркілеумен екі жүз, орта кәсіпкерлік субъектілеріне - бес жүз, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне - мың айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

11. Газ желісі ұйымдары арасында сұйытылған мұнай газын көтерме сату -

шағын кәсіпкерлік субъектілеріне әкімшілік құқық бұзушылық нәтижесінде алынған кірістерді тәркілеумен екі жүз, орта кәсіпкерлік субъектілеріне - бес жүз, ірі

кәсіпкерлік субъектілеріне - мың айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

12. Осы баптың он бірінші және он бірінші бөліктерінде көзделген, бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекеттер -

шағын кәсіпкерлік субъектілеріне әкімшілік құқық бұзушылық нәтижесінде алынған кірістерді тәркілеумен және аккредиттеу туралы куәліктің қолданылуын тоқтата тұрумен немесе одан айырумен бірге бес жүз, орта кәсіпкерлік субъектілеріне сегіз жүз, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне бір мың үш жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

Ескерту. Әкімшілік құқық бұзушылық нәтижесінде туындайтын кірістер (кірістер) деп әкімшілік құқық бұзушылық жасаған тұлға алған кірістер (кірістер) мен осы тұлға Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес алуға тиісті кірістер (кірістер) арасындағы айырмашылық түсініледі.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілген бап кәсіпкерлік субъектілерінің Қазақстан Республикасының газ және газбен жабдықтау туралы заңнамасының талаптарын бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

"Газ және газбен жабдықтау туралы" Қазақстан Республикасының 2012 жылғы 9 қаңтардағы № 532-IV Заңының 2-бабына сәйкес, Қазақстан Республикасының газ және газбен жабдықтау туралы заңнамасы аталған Заңнан және өзге де нормативтік құқықтық актілерден тұрады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 170-бабында көзделген құқық бұзушылықтардың жалпы нысаны Қазақстан Республикасында заңнамамен белгіленген және мемлекет қорғалатын Қазақстан Республикасында кәсіпкерлік қызметті жүзеге асыру тәртібі болып табылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 170-бабында көзделген құқық бұзушылықтардың тікелей объектісі - Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген газ саласындағы кәсіпкерліктің тәртібі.

Түсіндірілген бапта көзделген құқық бұзушылықтардың субъектілері газ саласында жұмыс істейтін кәсіпкерлік субъектілері болып табылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 170-бабында көзделген құқыққа қайшы әрекеттердің субъективті жағы - құқық бұзушылар-жеке тұлғаларға (жеке кәсіпкерлерге) ниет түрінде кінәлілік тән. Адамның кінәсі оның жасаған заңсыз әрекеттері мен олардың зиянды салдарларына деген психикалық қатынасынан көрінеді.

Заңды тұлға болып табылатын құқық бұзушылықтың субъективті жағы кінәлі тұлғаларға қатысты ғана әкімшілік жауапкершілікке тартудың шарты ретінде кінәні анықтау туралы заңнамалық талаптың болуына байланысты белгіленуі мүмкін емес. Қазақстан Республикасының әкімшілік жауапкершілік туралы заңнамасына сәйкес, заңды тұлғалар өздерінің заңсыз әрекеттері немесе әрекетсіздігі фактілері үшін

әкімшілік жауапкершілікке тартылады, олар үшін Әкімшілік кодексте осы әрекетті жасаған заңды тұлғаның лауазымды адамдарының кінәсі ескерілмей әкімшілік жауапкершілік қарастырылған.

Түсіндірілген баптың 1, 1-1, 2, 3, 4, 5, 6, 8-тармақтарында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтар *ресми* болып табылады. Оларды жасағаны үшін әкімшілік жауапкершілікке тарту үшін құқық бұзушыға материалдық залал келтіру фактісін анықтау талап етілмейді.

Түсіндірілген баптың 7, 9, 10, 11, 12-тармақтарында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық элементтері *материалды* болып табылады. Оларды жасағандығы үшін әкімшілік жауапкершілікке тарту үшін, құқық бұзушының материалдық шығын келтіргені туралы фактіні анықтау қажет. Айыппұл мөлшерін есептеу үшін сонымен қатар құқық бұзушының әкімшілік құқық бұзушылық нәтижесінде кірістер (кірістер) алған фактісін анықтау қажет.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігі газбен жабдықтау жүйесінің тауарлық, сұйытылған мұнай және (немесе) сұйытылған табиғи газды өндіру, тасымалдау (тасымалдау), сақтау, жөнелту және өткізу, сондай-ақ белгіленген мерзімдерді бұза отырып ақпарат ұсынбағаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсіндірілген баптың 1-тармағында көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы газбен жабдықтау жүйелерінің субъектісі тауарларды, сұйытылған бензинді және (немесе) өндіру, тасымалдау (тасымалдау), сақтау, жөнелту және өткізу туралы ақпарат ұсынбау түріндегі заңсыз (және жеке кәсіпкерлер үшін де кінәлі) әрекетсіздік жасауымен сипатталады.) сұйытылған табиғи газ, сондай-ақ осы үшін белгіленген мерзімдерді бұза отырып көрсетілген ақпаратты ұсыну түріндегі заңсыз әрекеттер.

Көрсетілген ақпаратты көмірсутектер саласындағы уәкілетті органға ұсыну "Газ және газбен жабдықтау туралы" Қазақстан Республикасының Заңымен газбен жабдықтау жүйесінің субъектілеріне жүктелген. Осы міндеттемені орындамау, сондай-ақ оны орындау үшін Қазақстан Республикасының Заңында белгіленген мерзімдерді бұза отырып, түсіндірілген мақаланың 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық болып табылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 170-бабының 1-бөлігімен құқық бұзушылық жасағаны үшін *ескерту* түріндегі әкімшілік жаза тағайындалды.

Бұл жаза құқық бұзушыларға әкімшілік жаза қолдану туралы шешімде және оны міндетті түрде жариялау туралы, сондай-ақ шешім көшірмесін сот орындаушысына тапсыру немесе жіберу арқылы көрсетіледі. Бұл жағдайда құқық бұзушының болашақта біртекті қылмыстар жасаған кездегі одан әрі әрекеттерін саралау үшін, адам шешім шығарылған сәттен бастап әкімшілік жазаға тартылды деп саналады.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігіндегі әкімшілік жазаны құқық бұзушыға көмірсутегі саласындағы уәкілетті орган немесе сот, егер іс сотта қаралған болса, сот салады.

Түсіндірілген баптың 1-1 бөлігі бірінші рет түсіндірілген мақалада Қазақстан Республикасының 2017 жылғы 28 желтоқсандағы № 127-VI Заңына сәйкес енгізілді және әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде түсіндірілген мақаланың 1-бөлігінде көзделген әрекетті қайталап жасағаны үшін неғұрлым қатаң жазаны белгілейді.

Бұл жағдайда түсіндірілген баптың 1-1-тармағында көзделген объект, субъективті тарап және құқық бұзушылық субъектілері олардың сипаттамаларында объектіге, субъективтік жағына және Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 170-бабының 1-тармағында көзделген құқық бұзушылық субъектілеріне сәйкес келеді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 170-бабының 1-1-тармағында көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағын сипаттауда түсіндірілген баптың 1-тармағында көзделген әрекетке қайталану белгісі қосылады.

Егер адам бұрын Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 170 (1) тармақшасында көзделген әрекетті жасаған болса, ол үшін әкімшілік жаза қолданылған болса және адам әкімшілік жазаға тартылған деп саналатын бір жылдық кезең әлі аяқталмаған болса, құқық бұзушылық бірнеше рет жасалған деп саналады.

Қайталанған құқық бұзушылық - бұл әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 170-бабының 1-1-бөлігінде заңсыз әрекетті тәуелсіз құқық бұзушылық ретінде саралауға әкеп соқтыратын тәуелсіз біліктілік белгісі.

Біліктілік атрибуты ретінде қайталану жыл бойына заңсыз әрекеттерді жасаған құқық бұзушының саны мен сипатын анықтау арқылы ғана емес, сонымен бірге заңды түрде де - бұл адамды Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 170-бабының 1-бөлігімен құқық бұзушылық үшін әкімшілік жауапкершілікке тарту фактісін анықтау арқылы заңды күшіне енеді. және уәкілетті мемлекеттік органның немесе соттың Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 170-бабының 1-бөлігінде әкімшілік жаза қолдану туралы дәлелденбеген шешімі оны жариялау, құқық бұзушыға жолдау немесе жолдау актісі және өндіріп алынған күннен бастап бір жыл өтпеуі туралы акт.

Егер адам заңсыз әрекетті бірнеше рет жасаған болса немесе оны жасаған сәттен бастап және ол анықталғанға дейін оны жасаған болса, бірақ ол осы уақытқа дейін Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 170-бабының 1-тармағына сәйкес әкімшілік жауапкершілікке тартылмаса, онда бұл жағдайда ол 1-1-тармаққа сәйкес жауапқа тартылатын болады. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 170-бабы мүмкін емес, өйткені қайталаудың біліктілік белгісі жоқ. Бұл жағдайда адам әкімшілік жауапкершілікке тартылуға және Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 170-бабының 1-тармағына сәйкес жазалануы керек, тіпті егер жыл ішінде бірнеше рет бұзушылық белгілері болса және бұзушылықтардың біркелкілігі болса.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 170-бабының 1-тармағында көзделген жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде құқық бұзушылықты қайталап жасағаны үшін айыппұл салынады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 170-бабының 1-1-тармағында көзделген құқық бұзушылық үшін айыппұл мөлшері құқық бұзушының қай санатқа жататынына байланысты сараланады. Осыған байланысты, құқық бұзушыны әкімшілік жауапкершілікке тартатын орган алдымен адамды жауапқа тартуға дейін алдымен оның құқықтық мәртебесін және ол жататын қызмет санатын анықтауы керек.

Құқық бұзушы кәсібінің санатына байланысты айыппұл мөлшері:

- шағын бизнес үшін - 25 АЕК,
- орта бизнес үшін - 50 АЕК,
- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін - 100 АЕК.

Айыппұлдардың мөлшері белгіленген және оларды енгізетін орган өзгертілмейді.

Түсіндірілген баптың 1-1-бөлігіндегі әкімшілік жазаны құқық бұзушыға көмірсутегі саласындағы уәкілетті орган немесе сот, егер іс сотта қаралған жағдайда тағайындайды.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігі Қазақстан Республикасының газ және газбен жабдықтау туралы заңнамасында белгіленген газбен жабдықтау жүйесі объектілерінің жұмысына шектеулерді сақтамағаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы, кәсіпкерлік субъектісінің Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген газбен жабдықтау жүйелерінің жұмысына қойылған шектеулерді сақтамауынан көрінетін заңсыз (және жеке кәсіпкерлер үшін де кінәлі) іс-әрекеттерді (әрекетсіздікті) жасаумен сипатталады.

Кәсіпорындарға газбен жабдықтау жүйелерін пайдалануға қойылған шектеулерді сақтау міндеттемесі "Газ және газбен жабдықтау туралы" Қазақстан Республикасының Заңымен бекітілген. Бұл міндеттемені орындамау - бұл түсіндірілген баптың 2-бөлігіндегі құқық бұзушылық.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 170-бабының 2-бөлігінде көрсетілген құқық бұзушылық үшін айыппұл салынады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 170-бабының 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл мөлшері құқық бұзушының қай санатқа жататынына байланысты сараланады. Осыған байланысты, құқық бұзушыны әкімшілік жауапкершілікке тартатын орган алдымен адамды жауапқа тартуға дейін алдымен оның құқықтық мәртебесін және ол жататын қызмет санатын анықтауы керек.

Құқық бұзушы кәсібінің санатына байланысты айыппұл мөлшері:

- шағын бизнес үшін - 50 АЕК,
- орта кәсіпорындар үшін - 100 АЕК,
- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін - 300 АЕК.

Айыппұлдардың мөлшері белгіленген және оларды енгізетін орган өзгертілмейді.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігіндегі әкімшілік жазаны құқық бұзушыға көмірсутегі саласындағы уәкілетті орган немесе егер іс сотта қаралған жағдайда сот тағайындайды.

Түсіндірілген баптың 3-бөлігінде, осы баптың он және *он бірінші* бөліктерінде көзделген жағдайларды қоспағанда, Қазақстан Республикасының газ және газбен жабдықтау туралы заңнамасында белгіленген тауарлық және (немесе) сұйытылған мұнай газын есепке алуды және (немесе) сатуды бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілік белгіленеді.

Егер, егер Қазақстан Республикасының газ және газбен жабдықтау туралы заңнамасында белгіленген тауарларды және (немесе) сұйытылған газды есепке алуды және (немесе) өткізуді бұзу кірісті (кірісті) алуға әкеп соқтырса, онда мұндай құқық бұзушылықтың квалификациясы және оны әкімшілік жауапкершілікке тарту ескертудің 7-бөлігінде жүзеге асырылуы керек.

Түсініктеме берілген баптың 3-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы кәсіпкерлік субъектісінің Қазақстан Республикасының Газ және газбен жабдықтау туралы заңнамасында белгіленген тауарлық және (немесе) сұйытылған мұнай газын есепке алу және (немесе) өткізу тәртібін бұзудан көрінген құқыққа қарсы (ал дара кәсіпкерлер үшін кінәлі) іс-әрекеттер (әрекетсіздік) жасауымен сипатталады.

Кәсіпкерлік субъектілерінің Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тауарлық және (немесе) сұйытылған мұнай газын есепке алу және (немесе) өткізу тәртібін сақтауы жөніндегі міндет оларға "газ және газбен жабдықтау туралы"Қазақстан Республикасы Заңының 29-бабында жүктеледі.

Бұл міндетті орындамау құқық бұзушы айыппұл түрінде жазаланатын, түсіндірілетін баптың 3-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық болып табылады.

ӘҚБтК-нің 170-бабының 3-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл мөлшері құқық бұзушының кәсіпкерлік субъектілерінің қай санатына жататынына байланысты сараланған болып табылады. Аталған байланысты құқық бұзушыны әкімшілік жауапкершілікке тартатын орган адамды жауапқа тартар алдында осы тұлғаның құқықтық жағдайын және ол жататын кәсіпкерлік санатын алдын ала белгілеу қажет.

Құқық бұзушы жататын кәсіпкерлік санатына байланысты айыппұл мөлшері:

- шағын кәсіпкерлік субъектілері үшін-75 АЕК,
- орта кәсіпкерлік субъектілері үшін-150 АЕК,
- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін-700 АЕК.

Айыппұл мөлшері тіркелген болып табылады және оларды жүктейтін органның өзгертуіне жатпайды.

Түсіндірілетін баптың 3-бөлігі бойынша әкімшілік жаза құқық бұзушыға Көмірсутегі саласындағы уәкілетті орган немесе сот істі сотта қараған жағдайда қолданады.

Түсіндірілетін баптың 4-бөлігі *жер қойнауын пайдаланушының* шикі және (немесе) тауарлық газды сатып алуға мемлекеттің басым құқығын бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсіндірілген баптың 4-бөлігіндегі қылмыстың объективті жағы жер қойнауын пайдаланушы мемлекетке өндірілген газдың көлемін ұсыну және оны сату жөніндегі Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген міндеттемелерді орындамау арқылы, егер мемлекет оларды сатып алуға келіссе, шикізатты және (немесе) тауарлық газды сатып алуға мемлекеттің артықшылықты құқығын бұзумен көрсетілген заңсыз әрекеттерді (әрекетсіздікті) сипаттайды.

Мемлекеттің шикі және (немесе) сатылатын газды сатып алуға басым құқығы және жер қойнауын пайдаланушының газды мемлекетке алдын-ала сатуы жөніндегі міндеттемесі "Газ және газбен жабдықтау туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 15-бабында қарастырылған. Осы баптың 1 және 2-тармақтарына сәйкес, энергетикалық қауіпсіздікті қамтамасыз ету және тауарлық газға деген ішкі қажеттілікті қанағаттандыру мақсатында Қазақстан Республикасы жер қойнауын пайдаланушыларға тиесілі иеліктен шығарылған шикі газды Қазақстан Республикасының жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану және жер қойнауын пайдалану туралы келісімшарттарына сәйкес алуға құқылы. сонымен бірге олар өндіретін және оларға тиесілі шикі газды өңдеу процесінде жер қойнауын пайдаланушылар өндіретін тауарлық газ Жер қойнауы және жер қойнауы және жер қойнауын пайдалануға арналған келісімшарттар бойынша Қазақстан заңнамасы. Мемлекеттің артықшылықты құқығын жүзеге асыру ұлттық оператор арқылы жүзеге асырылады.

"Газ және газбен жабдықтау туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 9-тармағының талабы бойынша шикі және (немесе) тауарлық газды иеліктен шығаруға ниетті жер қойнауын пайдаланушылар жоспарлау кезеңі басталғанға дейін бес айдан кешіктірмей ұлттық операторға ұлттық ұсынысты жібереді: 1) көлемдері, иеліктен шығарылған шикі және (немесе) сатылатын газ; 2) иеліктен шығарылған шикі және (немесе) тауарлық газдың бағасы; 3) шикі және (немесе) тауарлық газды жеткізу орны.

Егер ұлттық оператор мемлекеттің артықшылықты құқығын пайдаланудан жазбаша түрде бас тартса немесе оны бір ай ішінде жүзеге асыру ниеті туралы жазбаша хабарлама жібермесе, тауарлық газдың иесі, жер қойнауын пайдаланушы шикізатты және (немесе) тауарлық газды басқа тұлғаларға иеліктен шығаруға құқылы.

Жер қойнауын пайдаланушының жоғарыда көрсетілген міндеттемелерді орындамауы түсіндірілген баптың 4-бөліміне сәйкес құқық бұзушылық болып табылады, оны жасағаны үшін жер қойнауын пайдаланушы-заңды тұлға айыппұлмен жазаланады.

Айыппұл 1000 АЕК, ол бекітілген және оны оны енгізген орган өзгерте алмайды.

Түсіндірілген баптың 4-бөлігіндегі әкімшілік жазаны құқық бұзушыға көмірсутегі саласындағы уәкілетті орган немесе сот, егер іс сотта қаралған жағдайда тағайындайды.

Түсініктеме берілген баптың 5-бөлімі газбен жабдықтау жүйелерінің бірыңғай тауарлық газбен жабдықтау жүйесінің объектілерін, заңды тұлғалардың тауарлық газбен жабдықтаудың және (немесе) акциялардың (қатысу үлестерінің) бірыңғай жүйесінің объектілеріне ортақ меншік құқығындағы үлесті сатып алу құқығына мемлекеттің басым құқығын бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді. Біртұтас тауарлық газбен жабдықтау нысандарының иелері.

Түсіндірілген баптың 5-тармағына сәйкес жасалған қылмыстың объективті жағы газбен жабдықтау жүйесінің иесі, біртұтас тауарлық газбен жабдықтау жүйесінің объектілерін сатып алуға мемлекеттің басым құқығын, біртұтас тауарлық газбен жабдықтау жүйесінің объектілеріне ортақ үлесті иемденуді және заңсыз әрекеттерді (әрекетсіздікті) жасаумен сипатталады. (немесе) тауарлық газбен жабдықтаудың бірыңғай жүйесінің объектілерінің иелері - заңды тұлғалардың акциялар пакеттері (қатысу үлестері) (бұдан әрі - объект). Қылмыс иесі, егер мемлекет оларды сатып алуға келіскен болса, мемлекетке жоғарыда аталған объектілерді ұсыну және оларды сату туралы Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген міндеттемелерді орындамаған кезде жасайды.

Жоғарыда аталған қондырғыларды сатып алуға мемлекеттің басым құқығы және осы объектілердің меншік иесінің оларды мемлекетке сату жөніндегі міндеттемесі "Газ және газбен жабдықтау туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 14-бабында қарастырылған.

Аталған Заңның 1-тармағына сәйкес, энергетикалық қауіпсіздікті қамтамасыз ету және тауарлық газға деген ішкі қажеттілікті қанағаттандыру мақсатында Қазақстан Республикасы тауарлық газды жеткізудің бірыңғай жүйесінің біртұтас жүйесінде пайдаланылатын объектілерді, газды және газды жеткізудің бірыңғай жүйесінің объектілеріне ортақ меншіктегі үлесті сатып алу үшін басқа адамдарға қарағанда басымдылыққа ие. бірыңғай тауарлық газбен жабдықтау жүйесінің иелері - заңды тұлғалардың акциялары (қатысу үлестері).

Тиісінше, аталған Қазақстан Республикасы Заңының 14-бабы 4-тармағының талабы бойынша объектіні иеліктен шығаруға ниет білдірген тұлға ұлттық операторға осындай иеліктен шығарудың бағасы мен басқа да шарттары көрсетілген ұлттық ұсынысты жіберуге міндетті. Егер ұлттық оператор мемлекеттің басым құқығынан жазбаша түрде бас тартса немесе оны жүзеге асыру ниеті туралы бір ай ішінде жазбаша хабарлама жібермесе, онда объектінің иесі оны басқа адамдарға иеліктен шығаруға құқылы.

Нысан иесінің жоғарыда көрсетілген міндеттемелерді орындамауы түсіндірілген мақаланың 5-тармағында көзделген құқық бұзушылық болып табылады, ол үшін объектінің иесі айыппұл төлеуге міндетті.

Айыппұл 1000 АЕК, ол бекітілген және оны оны енгізген орган өзгерте алмайды.

Түсіндірілген баптың 5-бөлігіндегі әкімшілік жазаны құқық бұзушыға көмірсутегі саласындағы уәкілетті орган немесе сот, егер іс сотта қаралған жағдайда тағайындайды.

Түсіндірілген баптың 6-бөлімі тауарлық газбен жабдықтаудың бірыңғай жүйесінің субъектілерінің тауарлық газды жеткізудің бірыңғай жүйесі объектілерінің белгіленген технологиялық режимін сақтамағаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсіндірілетін баптың 6-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы газбен жабдықтау жүйелері объектісінің меншік иесінің тауарлық газбен жабдықтаудың бірыңғай жүйесі объектілерін, тауарлық газбен жабдықтаудың бірыңғай жүйесі объектілеріне ортақ меншік құқығындағы үлестерді және (немесе) заңды тұлғалар акцияларының пакеттерін (қатысу үлестерін)-тауарлық газбен жабдықтаудың бірыңғай жүйесі объектілерінің (бұдан әрі – "объектілер") меншік иелерін сатып алуға мемлекеттің басым құқығын бұзудан көрінген құқыққа қарсы әрекеттер (әрекетсіздік) жасауымен сипатталады. Қылмыс иесі, егер мемлекет оларды сатып алуға келіскен болса, мемлекетке жоғарыда аталған объектілерді ұсыну және оларды сату туралы Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген міндеттемелерді орындамаған кезде жасайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 170-бабының 6-тармағына сәйкес құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл салынады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 170-бабының 6-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл мөлшері құқық бұзушының қай санатқа жататынына байланысты сараланады. Осыған байланысты, құқық бұзушыны әкімшілік жауапкершілікке тартатын орган алдымен адамды жауапқа тартуға дейін алдымен оның құқықтық мәртебесін және ол жататын қызмет санатын анықтауы керек.

Құқық бұзушы кәсібінің санатына байланысты айыппұл мөлшері:

- шағын бизнес үшін - 100 АЕК,
- орта кәсіпорындар үшін - 200 АЕК,
- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін - 1500 АЕК.

Айыппұлдардың мөлшері белгіленген және оларды енгізетін орган өзгертілмейді.

Түсіндірілген баптың 6-бөлігі бойынша әкімшілік жазаны құқық бұзушыға көмірсутегі саласындағы уәкілетті орган немесе сот, егер іс сотта қаралған жағдайда тағайындайды.

Түсініктеме берілген баптың 7-бөлімі түсіндірілген баптың 3-бөлігінде көзделген, оның кіріс (кіріс) алуына әкеп соқтырған заңсыз әрекеті үшін шаруашылық жүргізуші субъектінің жасағандығы үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ӘҚТК-нің 170-бабының 7-бөлігінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың объективті жағы кәсіпкерлік субъектісінің түсіндірілетін баптың 3-бөлігінде көзделген құқыққа қарсы іс-әрекеттерді жасауы, егер тек мұндай іс-әрекеттерде түсініктеме берілген баптың 10 және 11-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық белгілері болмаса, нәтижесінде табыс (түсім) алып шығуы болып табылады.

Түсіндірілген баптың 3-бөлігіндегі құқық бұзушылықтың түсіндірілген баптың 7-бөлігіндегі құқық бұзушылықтан ерекшелігі - бұл түсіндірме баптың 3-бөлігінде

қарастырылған заңсыз әрекеттерді жасаудан шаруашылық субъектісінің кірісі жоқ екендігінің белгісі. Егер кәсіпкерлік субъектінің әкімшілік құқық бұзушылық нәтижесінде алынған кірісі (кірісі) болса, ол түсіндірілген баптың 7-тармағына сәйкес әкімшілік жауапкершілікке тартылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 170-бабының 7-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін құқық бұзушы әкімшілік құқық бұзушылық нәтижесінде алынған кірістің (кірістің) 30% мөлшерінде айыппұл төлеумен, аккредиттеу туралы куәліктің қолданылуын тоқтата тұрумен немесе одан айырумен жазаланады.

Түсініктеме берілген бапқа сәйкес, әкімшілік құқық бұзушылықтан туындаған кірістер (кірістер) - бұл әкімшілік құқық бұзушылық жасаған тұлға алған кірістер (кірістер) мен осы тұлға Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес алуы тиіс кірістер (кірістер) арасындағы айырма. .

Түсіндірілген баптың 7-бөлігіндегі айыппұлды есептеу ставкасы бекітілген және оны оны енгізген орган өзгерте алмайды.

Түсіндірілген баптың 7-бөлігіндегі әкімшілік жазаны құқық бұзушыға сот Әкімшілік құқық бұзушылық туралы тиісті кодексте тікелей көрсетуге байланысты тағайындайды.

Түсіндірілген баптың 8-бөлімі газ желісі ұйымдарының аккредиттеу ережелерін бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Газ желісі ұйымы "Газ және газбен жабдықтау туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 1-бабының 13) тармақшасына сәйкес аккредиттеу туралы куәлігі бар және жанар-жағар май құю станциясын, сондай-ақ сұйытылған мұнай газын көтерме және бөлшек саудада өткізуді жүзеге асыратын заңды тұлға болып табылады.

Түсіндірілген баптың 8-тармағында көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы құқық бұзушы газ желісі ұйымдарын аккредиттеу ережелерін бұза отырып, заңсыз әрекеттерді (әрекетсіздікті) жасаумен сипатталады.

"Газ және газбен жабдықтау туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 18-бабы 1 және 2-тармақтарының алдын-алу нормаларының талабы бойынша газ желісі ұйымдарын газ желісі ұйымдарын аккредиттеу ережелеріне сәйкес уәкілетті орган аккредиттеуге жатады. Аккредиттеу аккредиттелген тұлғаның есебінен жүзеге асырылады және аккредиттеу туралы куәлікпен расталады. Аккредиттеу туралы куәлік Қазақстан Республикасының барлық аумағында жарамды, шектеусіз, иеліктен шығарылмайды және басқа жеке немесе заңды тұлғаға берілмейді.

Газ желісі ұйымдарын аккредиттеу ережесін көмірсутектер саласындағы уәкілетті орган бекітеді.

Газ желісі ұйымының жоғарыда көрсетілген ережелерді бұзуы түсіндірілген баптың 8-тармағында қарастырылған құқық бұзушылық болып табылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 170-бабының 8-бөлігінде көрсетілген құқық бұзушылық үшін құқық бұзушы аккредиттеу туралы куәліктің қолданысын тоқтата отырып айыппұлмен жазаланады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 170-бабының 8-тармағында көзделген құқық бұзушылық үшін айыппұл мөлшері құқық бұзушының қай санатқа жататынына байланысты сараланады. Осыған байланысты, құқық бұзушыны әкімшілік жауапкершілікке тартатын орган алдымен адамды жауапқа тартуға дейін алдымен оның құқықтық мәртебесін және ол жататын қызмет санатын анықтауы керек.

Құқық бұзушы кәсібінің санатына байланысты айыппұл мөлшері:

- шағын бизнес үшін - 100 АЕК,
- орта кәсіпорындар үшін - 200 АЕК,
- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін - 500 АЕК.

Айыппұлдардың мөлшері белгіленген және оларды енгізетін орган өзгертілмейді.

Түсіндірілген баптың 8-тармағына сәйкес әкімшілік жазаны құқық бұзушыға көмірсутегі саласындағы уәкілетті орган немесе сот, егер іс сотта қаралған жағдайда тағайындайды.

Түсініктеме берілген баптың 9-бөлімі өтініш берушінің аккредиттеу туралы куәлікті алған кезде көрінеу жалған ақпарат бергені үшін, сондай-ақ әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған, осы баптың жетінші бөлігінде көзделген іс-әрекеттер (әрекетсіздік) үшін, сондай-ақ аккредиттеу ережелерін бұзуды жою үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді. аккредиттеу туралы куәліктің қолданылу мерзімі тоқтағаннан кейін әкімшілік жауапкершілікке тарту.

Түсіндірілген баптың 9-тармағында көзделген қылмыстың объективті жағы құқық бұзушының заңсыз әрекеттерді (әрекетсіздікті) жасағандығымен сипатталады, нәтижесінде аккредиттеу туралы куәлік алғаннан кейін өтініш беруші *көрінеу жалған ақпарат берген*.

Түсіндірілген баптың 9-бөлігіндегі қылмыстың объективті жағы сонымен бірге заңсыз әрекеттерді (әрекетсіздікті), түсіндірілген баптың 7-тармағында көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде *қайталап* жасалған, сондай-ақ аккредиттеу туралы куәліктің қолданылуын тоқтата тұру мерзімі аяқталғаннан кейін әкімшілік жауаптылыққа әкеп соқтырған *аккредиттеу ережелерінің бұзылуын жоймау*.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 170-бабының 9-бөлігінде көрсетілген құқық бұзушылық үшін құқық бұзушы аккредиттеу туралы куәліктен айырумен айыппұлмен жазаланады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 170-бабының 9-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл мөлшері құқық бұзушының қай санатқа жататынына байланысты сараланады. Осыған байланысты, құқық бұзушыны әкімшілік жауапкершілікке тартатын орган алдымен адамды жауапқа тартуға дейін алдымен оның құқықтық мәртебесін және ол жататын қызмет санатын анықтауы керек.

Құқық бұзушы кәсібінің санатына байланысты айыппұл мөлшері:

- шағын бизнес үшін - 100 АЕК,
- орта кәсіпорындар үшін - 200 АЕК,
- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін - 500 АЕК.

Айыппұлдардың мөлшері белгіленген және оларды енгізетін орган өзгертілмейді.

Сондай-ақ, түсіндірілген баптың 10-бөлігіндегі құқық бұзушылық үшін қосымша жаза ретінде оның санкциясы аккредиттеу туралы куәліктен айыруды қарастырады.

Түсіндірілген баптың 9-бөлігіне қатысты әкімшілік жаза құқық бұзушыға тек Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінде тікелей көрсетілуіне байланысты сотпен ғана қолданылады.

Түсіндірілген баптың 10-бөлімі бірінші рет түсіндірілген мақалада Қазақстан Республикасының 2016 жылғы 28 сәуірдегі № 506-V Заңына сәйкес енгізілген және сұйылтылған мұнай газын Қазақстан Республикасынан тыс жерлерге заңсыз сатқаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді, егер бұл әрекеттерде қылмыстық құқық бұзушылық белгілері болмаса.

Осыған байланысты, құқық бұзушы қылмыстық құқық бұзушылықтың белгілерін көрсетпеген жағдайда ғана түсіндірілген баптың 10-бөлігі бойынша әкімшілік жауапкершілікке тартылады. Әйтпесе, құқық бұзушылар - жеке кәсіпкерлер немесе заңды тұлғаның лауазымды тұлғалары Қазақстан Республикасының Қылмыстық кодексінің нормаларына сәйкес қылмыстық құқық бұзушылық жасағандары үшін қылмыстық жауапкершілікке тартылады. Осының салдарынан адамның Қазақстан Республикасынан тыс жерлерде сұйытылған газды заңсыз сату жөніндегі заңсыз әрекетін құқық қорғау органдары қылмыстық құқық бұзушылықтың белгілері бар-жоғын және оны қылмыстық жауаптылыққа тарту негіздерін тексеруі керек.

Түсіндірілген баптың 10-тармағында көзделген қылмыстың объективтік жағы құқық бұзушының сұйытылған мұнай газын Қазақстан Республикасынан тыс жерлерге заңсыз сату кезінде көрсетілген заңсыз әрекеттерді жасауымен сипатталады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 170-бабының 10-тармағында көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін құқық бұзушы әкімшілік құқық бұзушылықтан алынған табысты тәркілеумен айыппұлмен жазаланады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 170-бабының 10-тармағына сәйкес құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл мөлшері құқық бұзушының қай санатқа жататынына байланысты сараланады. Осыған байланысты, құқық бұзушыны әкімшілік жауапкершілікке тартатын орган алдымен адамды жауапқа тартуға дейін алдымен оның құқықтық мәртебесін және ол жататын қызмет санатын анықтауы керек.

Құқық бұзушы кәсібінің санатына байланысты айыппұл мөлшері:

- шағын бизнес үшін - 200 АЕК,
- орта бизнес үшін - 500 АЕК,
- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін - 1000 АЕК.

Айыппұлдардың мөлшері белгіленген және оларды енгізетін орган өзгертілмейді.

Сондай-ақ, түсіндірілген баптың 10-тармағында көзделген құқық бұзушылық үшін қосымша жаза ретінде оның санкциясы әкімшілік құқық бұзушылықтан алынған табысты тәркілеуді қарастырады.

Түсініктеме берілген бапқа сәйкес, әкімшілік құқық бұзушылықтан туындаған кірістер (кірістер) - бұл әкімшілік құқық бұзушылық жасаған тұлға алған кірістер (кірістер) мен осы тұлға Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес алуы тиіс кірістер (кірістер) арасындағы айырма.

Түсіндірілген баптың 10-бөлігіндегі әкімшілік жазаны құқық бұзушыға тек сот қана тағайындайды, өйткені заңмен тәркілеу түріндегі жаза қарастырылған әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс сотта қаралуы керек.

Түсіндірілген баптың 11-бөлімі бірінші рет түсіндірілген мақалада Қазақстан Республикасының 2016 жылғы 28 сәуірдегі № 506-V Заңына сәйкес енгізілді және газ желісі ұйымдары арасында сұйытылған мұнай газын көтерме саудада сату үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсіндірілген баптың 11-тармағында көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы, газ желісі ұйымдары арасында сұйытылған мұнай газын көтерме сатуға заңнамалық тыйым салуды бұзу жолымен көрсетілген заңсыз әрекеттерді жасаған құқық бұзушы ретінде сипатталады.

"Газ және газбен жабдықтау туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 27-бабы 4-тармағының рұқсат етілген нормасына сәйкес, газ желісі ұйымдары арасында сұйытылған мұнай газын көтерме саудада сатуға тыйым салынады.

Газ желісі ұйымы "Газ және газбен жабдықтау туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 1-бабының 13) тармақшасына сәйкес аккредиттеу туралы куәлігі бар және жанар-жағар май құю станциясын, сондай-ақ сұйытылған мұнай газын көтерме және бөлшек саудада өткізуді жүзеге асыратын заңды тұлға болып табылады.

Газ желісі ұйымдарының жоғарыда аталған заңнамалық тыйымды бұзуы әкімшілік құқық бұзушылық болып табылады және түсіндірілген баптың 11-бөлігіне сәйкес оларға қатысты әкімшілік жаза қолдануға әкеп соғады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 170-бабының 11-тармағына сәйкес құқық бұзушылық жасағаны үшін құқық бұзушы әкімшілік құқық бұзушылықтан алынған табысты тәркілеумен айыппұлмен жазаланады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 170-бабының 11-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл мөлшері құқық бұзушының қай санатқа жататынына байланысты сараланады. Осыған байланысты, құқық бұзушыны әкімшілік жауапкершілікке тартатын орган алдымен адамды жауапқа тартуға дейін алдымен оның құқықтық мәртебесін және ол жататын қызмет санатын анықтауы керек.

Құқық бұзушы кәсібінің санатына байланысты айыппұл мөлшері:

- шағын бизнес үшін - 200 АЕК,

- орта бизнес үшін - 500 АЕК,
- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін - 1000 АЕК.

Айыппұлдардың мөлшері белгіленген және оларды енгізетін орган өзгертілмейді.

Сондай-ақ, түсіндірілген баптың 11-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық үшін қосымша жаза ретінде оның санкциясы әкімшілік құқық бұзушылықтан алынған табысты тәркілеуді қарастырады.

Түсіндірілген баптың ескертуіне сәйкес, әкімшілік құқық бұзушылықтан туындаған кірістер (кірістер) - бұл әкімшілік құқық бұзушылық жасаған тұлға алған кірістер (кірістер) мен осы тұлға Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес алуы тиіс кірістер (кірістер) арасындағы айырма.

Түсіндірілген баптың 11-бөлігіндегі әкімшілік жазаны құқық бұзушыға тек сот ғана тағайындайды, өйткені заңмен жасалған тәркілеу түріндегі жаза қарастырылған әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс сотта қаралуы керек.

Түсіндірілген баптың 12-бөлімі бірінші рет түсіндірілген мақалада Қазақстан Республикасының 2016 жылғы 28 сәуірдегі № 506-V Заңына сәйкес енгізілді және түсініктеме берілген мақаланың 10 немесе 11-бөліктерінде көзделген әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде әрекетті қайталау үшін анағұрлым қатаң жазаны белгілейді.

Бұл жағдайда, түсіндірілген баптың 12-тармағында көзделген объект, субъективті тарап және құқық бұзушылық субъектілері олардың сипаттамаларында объектімен, субъективтік жағы және Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 170-бабының 10 немесе 11-тармақтарында көзделген құқық бұзушылық субъектілерімен сәйкес келеді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 170-бабының 12-тармағында көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағын сипаттауда ескертілген баптың 10 немесе 11-тармақтарында көзделген әрекеттерге қайталау белгісі қосылады.

Егер адам бұрын Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 170-бабының 10 немесе 11-тармақтарында көзделген кез-келген әрекеттерді жасаған болса, ол үшін әкімшілік жаза қолданылған және адам әкімшілік жазаға тартылған деп саналатын бір жылдық кезең әлі аяқталмаған болса, қылмыс бірнеше рет жасалған деп саналады.

Қайталанған құқық бұзушылық - бұл әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 170-бабының 12-тармағына сәйкес заңсыз әрекетті тәуелсіз құқық бұзушылық ретінде саралауға әкелетін тәуелсіз біліктілік атрибуты.

Біліктілік атрибуты ретінде қайталану жыл ішінде құқыққа қайшы әрекеттерді жасаған құқық бұзушының саны мен сипатын анықтау арқылы ғана емес, сонымен бірге заңды түрде - Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 170-бабының 10 немесе 11-тармақтарында көзделген кез келген құқық бұзушылық үшін адамды әкімшілік жауапкершілікке тарту фактісін анықтау арқылы анықталады. Заңды күшіне енген және Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 170-бабының 10 немесе 11-

бөлігінде әкімшілік жаза қолдану туралы сот қаулысы, оны жариялау фактісі sheniya немесе құқық бұзушыға жолдау және заңды күшіне енген күннен бастап бір жыл мерзімінің өтпеуі.

Егер адам заңсыз әрекетті бірнеше рет жасаған болса немесе оны жасаған сәттен бастап және ол анықталғанға дейін оны жасаған болса, бірақ ол осы уақытқа дейін Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 170-бабының 10 немесе 11-тармағына сәйкес әкімшілік жауапкершілікке тартылмаса, онда бұл жағдайда ол 12-тармаққа сәйкес жауапқа тартылатын болады. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 170-бабы мүмкін емес, өйткені қайталаудың біліктілік белгісі жоқ. Бұл жағдайда адам әкімшілік жауапкершілікке тартылып, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 170-бабының 10 немесе 11-бөліктері бойынша жазаланады, тіпті егер жыл ішінде бірнеше рет бұзушылық белгілері болса және жасалған бұзушылықтардың біркелкілігі болса.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 170-бабының 10 немесе 11-тармақтарында көзделген кез келген құқық бұзушылықты жаза қолданылғаннан кейінгі бір жыл ішінде бірнеше рет жасағаны үшін, құқық бұзушы әкімшілік құқық бұзушылықтың кірістерін тәркілеумен және аккредиттеу туралы куәлікті тоқтата тұрумен немесе одан айырумен айыппұлмен жазаланады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 170-бабының 12-бөлігімен құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл мөлшері құқық бұзушының қай санатқа жататынына байланысты сараланады. Осыған байланысты, құқық бұзушыны әкімшілік жауапкершілікке тартатын орган алдымен адамды жауапқа тартуға дейін алдымен оның құқықтық мәртебесін және ол жататын қызмет санатын анықтауы керек.

Құқық бұзушы кәсібінің санатына байланысты айыппұл мөлшері:

- шағын бизнес үшін - 500 АЕК,
- орта бизнес үшін - 800 АЕК,
- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін - 1300 АЕК.

Айыппұлдардың мөлшері белгіленген және оларды енгізетін орган өзгертілмейді.

Сондай-ақ, түсіндірілген баптың 12-бөлігіндегі құқық бұзушылық үшін қосымша жаза ретінде оның санкциясы әкімшілік құқық бұзушылықтан алынған табысты тәркілеуді, аккредиттеу туралы куәлікті тоқтата тұруды немесе одан айыруды қарастырады.

Түсіндірілген баптың ескертуіне сәйкес, әкімшілік құқық бұзушылықтан туындаған кірістер (кірістер) - бұл әкімшілік құқық бұзушылық жасаған тұлға алған кірістер (кірістер) мен осы тұлға Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес алуы тиіс кірістер (кірістер) арасындағы айырма.

Түсіндірілген баптың 12-бөлігіндегі әкімшілік жазаны құқық бұзушыға тек сот қана тағайындайды, өйткені заңмен жасалуы үшін тәркілеу түріндегі жаза қарастырылған әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс сотта қаралуы керек.

171-бап. Мемлекеттік бағаны реттеу белгіленген мұнай өнімдерін, сатылатын және сұйытылған мұнай газын сатудың шекті бағасынан асып кету

1. Мұнай өнімдерін бөлшек сауда арқылы таратушылар Қазақстан Республикасының мұнай өнімдерінің жекелеген түрлерін өндіруді және олардың айналымын мемлекеттік реттеу туралы заңнамасына сәйкес белгіленген мұнай өнімдерін бөлшек сауданың шекті бағасынан асып кетуі, -

шағын кәсіпкерлік субъектілеріне жүз мөлшерінде, орта бизнеске екі жүз, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне мың айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Тауарлық немесе сұйытылған мұнай газын сататын тұлғалардың Қазақстан Республикасының ішкі нарығында тауарлық газды көтерме саудада өткізудің бағалық лимиттерінен немесе Қазақстан Республикасының ішкі нарығына сұйытылған мұнай газын жеткізу жоспары шеңберінде сатылатын сұйытылған мұнай газының шекті бағалары электрондық сауда алаңдарынан тыс белгіленгені Қазақстан Республикасының газ және газбен жабдықтау туралы заңнамасына сәйкес -

шағын бизнес субъектілеріне жүз елу, орта бизнес субъектілеріне үш жүз, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне екі мың айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

3. Осы баптың бірінші және екінші бөліктерінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекеттер -

аккредиттеу туралы куәліктің қолданылуын тоқтата тұрумен немесе одан айырумен заңды тұлғаларға әкімшілік құқық бұзушылық нәтижесінде алынған кірістің (кірістің) жүз пайызы мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

Ескерту Әкімшілік құқық бұзушылық нәтижесінде туындайтын кірістер (кірістер) деп әкімшілік құқық бұзушылық жасаған тұлға алған кірістер (кірістер) мен осы тұлға Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес алуға тиісті кірістер (кірістер) арасындағы айырмашылық түсініледі.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілген бап мемлекеттік бағаны реттеу белгіленген мұнай өнімдерін, тауарлық және сұйытылған мұнай газын сатудың шекті бағасынан асқаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 171-бабында көзделген құқық бұзушылықтардың жалпы объектісі - Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген және мемлекет қорғайтын Қазақстан Республикасында кәсіпкерлік қызметті жүзеге асыру тәртібі.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 171-бабында көзделген бұзушылықтардың тікелей объектісі - бұл бөлшек және көтерме саудада бағалық лимиттер белгілеу жолымен мұнай өнімдерінің жекелеген түрлеріне және тауарлық немесе сұйытылған мұнай газына бағаларды мемлекеттік реттеу тәртібі.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 171-бабында көзделген құқыққа қайшы әрекеттердің субъективті жағы құқық бұзушылар-жеке тұлғаларға (жеке кәсіпкерлерге) ниет түрінде кінәлілікпен сипатталады. Адамның кінәсі оның жасаған заңсыз әрекеттері мен олардың зиянды салдарларына деген психикалық қатынасынан көрінеді.

Заңды тұлға болып табылатын құқық бұзушылықтың субъективті жағы кінәлі тұлғаларға қатысты ғана әкімшілік жауапкершілікке тартудың шарты ретінде кінәні анықтау туралы заңнамалық талаптың болуына байланысты белгіленуі мүмкін емес. Қазақстан Республикасының әкімшілік жауапкершілік туралы заңнамасына сәйкес, заңды тұлғалар өздерінің заңсыз әрекеттері немесе әрекетсіздігі фактілері үшін әкімшілік жауапкершілікке тартылады, олар үшін Әкімшілік кодексте осы әрекетті жасаған заңды тұлғаның лауазымды адамдарының кінәсі ескерілмей әкімшілік жауапкершілік қарастырылған.

Түсініктеме берілген бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылық құрамы *формалды* болып табылады. Оларды жасағаны үшін әкімшілік жауапкершілікке тарту үшін құқық бұзушының материалдық залал келтіру фактісін анықтау талап етілмейді.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігі мұнай өнімдерін бөлшек саудада сатушылар үшін Қазақстан Республикасының мұнай өнімдерінің жекелеген түрлерін өндіруді және олардың айналымын мемлекеттік реттеу туралы заңнамасына сәйкес белгіленген мұнай өнімдерін бөлшек сауданың шекті бағасынан асып кетуіне әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсіндірілген баптың 1-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың субъектілері - *мұнай өнімдерін бөлшек саудада сатушылар*.

Түсіндірілген баптың 1-тармағында көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы мұнай өнімдерін бөлшек саудада сатушылардың Қазақстан Республикасының жекелеген өндірістерін және айналымын мемлекеттік реттеу туралы заңнамасына сәйкес белгіленген мұнай өнімдерін бөлшек сауданың шекті бағасынан асып түсуімен жасалған заңсыз (және жеке кәсіпкерлер үшін де кінәлі) әрекеттерімен сипатталады. мұнай өнімдерінің түрлері.

"Мұнай өнімдерінің жекелеген түрлерін өндіруді және олардың айналымын мемлекеттік реттеу туралы" Қазақстан Республикасының 2011 жылғы 20 шілдедегі № 463-IV Заңының 1-бабы 10) тармақшасына сәйкес *мұнай өнімдері* мұнай өнімдерінің жекелеген түрлері болып табылады: бензин, авиация және дизель отыны, мазут.

Жоғарыда аталған Заңның 1-бабының 12) тармақшасына сәйкес *мұнай өнімдерін бөлшек сауда арқылы сату* жеке тұлғаларға және заңды тұлғаларға мұнай өнімдерін жеке қажеттіліктері үшін әрі қарай сату мақсатымен сату жөніндегі кәсіпкерлік қызмет болып табылады.

Жоғарыда аталған Заңның 14-бабының 1-тармағына сәйкес, Қазақстан Республикасында экономикалық қауіпсіздікті қамтамасыз ету мақсатында әлеуметтік

маңызы бар, сондай-ақ Қазақстан Республикасының экономикасына елеулі әсер ететін мұнай өнімдерін бөлшек саудада өткізу бағаларын мемлекеттік реттеу уәкілетті орган бекіткен тәртіппен белгіленуі мүмкін. мұнай өнімдерін өндірудің бағыттары.

Аталған Заңның 14-бабының 2 және 4-тармақтарына сәйкес, мұнай өнімдерін өндіру саласындағы уәкілетті орган табиғи монополиялар саласындағы уәкілетті органмен келісе отырып, мемлекеттік бағаны реттеуге жататын мұнай өнімдерін бөлшек саудада өткізуге баға лимиттерін белгілейді. Мұнай өнімдерін бөлшек саудада өткізу бағасын мемлекеттік реттеу жағдайында шекті бағалар айына бір реттен аспайды.

Мемлекеттік реттеу жағдайында баға белгіленетін мұнай өнімдерінің тізбесін уәкілетті орган бекітеді.

Жоғарыда аталған Заңның 14-бабының 3-тармағына сәйкес, мұнай өнімдерін бөлшек саудада сатумен айналысатын тұлғалардан мемлекеттік бағаны реттеуге жататын мұнай өнімдерін бөлшек саудада өткізу үшін белгіленген шекті бағадан аспауға міндетті.

Мұнай өнімдерін бөлшек саудада сатумен айналысатын тұлғалардың осы міндеттемені бұзуы түсіндірілген мақаланың 1-бөлігіне сәйкес оларға әкімшілік шараларды қолдануға әкеп соғады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 171-бабының 1-бөлігінде көрсетілген құқық бұзушылық үшін айыппұл салынады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 171-бабының 1-бөлігімен құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл мөлшері құқық бұзушының қай санатқа жататынына байланысты сараланады. Осыған байланысты, құқық бұзушыны әкімшілік жауапкершілікке тартатын орган алдымен адамды жауапқа тартуға дейін алдымен оның құқықтық мәртебесін және ол жататын қызмет санатын анықтауы керек.

Құқық бұзушы кәсібінің санатына байланысты айыппұл мөлшері:

- шағын бизнес үшін - 100 АЕК,
- орта кәсіпорындар үшін - 200 АЕК,
- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін - 1000 АЕК.

Айыппұлдардың мөлшері белгіленген және оларды енгізетін орган өзгертілмейді.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігі бойынша әкімшілік айыппұлды құқық бұзушыға сот Әкімшілік құқық бұзушылық туралы тиісті кодексте тікелей көрсетуге байланысты тағайындайды.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігі тауарлық немесе сұйытылған мұнай газын сататын тұлғаларға Қазақстан Республикасының ішкі нарығындағы тауарлық газдың шекті көтерме бағасынан немесе сұйытылған мұнай газын Қазақстан Республикасының ішкі нарығына электронды жеткізілім жоспары бойынша сатылған сұйытылған мұнай

газының шекті бағасынан асып кету үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді. Қазақстан Республикасының газ және газбен жабдықтау туралы заңнамасына сәйкес құрылған сауда алаңдары.

Түсіндірілген баптың 2-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың субъектілері болып шаруашылық субъектілері - *сұйытылған мұнай газын көтерме саудада сататын немесе сататын тұлғалар*, олар Қазақстан Республикасының ішкі нарығына сұйытылған мұнай газын электрондық сауда алаңдарынан тыс жеткізу жоспары аясында жүзеге асырылады.

Түсіндірілген баптың 2-тармағында көзделген қылмыстың объективті жағы газды сататын тұлғалардың Қазақстан Республикасының ішкі нарығында тауарлық газды көтерме сатудың шекті бағасының немесе сұйытылған мұнай газының шекті бағасының асып кетуімен көрсетілген заңсыз (және жеке кәсіпкерлер үшін де кінәлі) әрекеттерді жасаумен сипатталады. газ және газбен жабдықтау туралы заңнамаға сәйкес құрылған.

"Газ және газбен жабдықтау туралы" Қазақстан Республикасының 2012 жылғы 9 қаңтардағы № 532-IV Заңының 2-бабына сәйкес, Қазақстан Республикасының газ және газбен жабдықтау туралы заңнамасы аталған Заңнан және өзге де нормативтік құқықтық актілерден тұрады.

Аталған Заңның 1-бабының 34) тармақшасына сәйкес *тауарлық газ* - бұл газ тәріздес күйде, шикі газды қайта өңдеу өнімі болып табылатын және компоненттердің сапалық және сандық құрамы үшін техникалық регламенттер мен ұлттық стандарттардың талаптарына сәйкес келетін басым метан құрамындағы көмірсутектердің көп компонентті қоспасы.

Сұйытылған мұнай газы, аталған Заңның 1 - бабының 31-тармақшасына сәйкес-тасымалдау және сақтау мақсатында сұйық күйге айналған, компоненттердің сапалық және сандық құрамы бойынша техникалық регламенттер мен ұлттық стандарттар талаптарына жауап беретін жеңіл көмірсутектердің қоспасы (пропан-бутан фракциясы, пропан, бутан).

Аталған Заңның 1-бабының 26) тармақшасына сәйкес *көтерме сату* дегеніміз - ішкі нарықта тауарлық, сұйытылған мұнай және (немесе) сұйытылған табиғи газды одан әрі сату мақсатында немесе Қазақстан Республикасының аумағынан тыс жерлерде, сондай-ақ газ тарату компаниясы жағдайында сату жөніндегі кәсіпкерлік қызмет. нормативтік техникалық шығындар үшін.

Жоғарыда аталған Заңның 20-бабының 1-тармағына сәйкес, Қазақстан Республикасы электронды сауда платформаларынан тыс Қазақстан Республикасының ішкі нарығына сұйытылған мұнай газын жеткізу жоспары бойынша іске асырылатын, Қазақстан Республикасының ішкі нарығында сатылатын газдың көтерме бағаларын және сұйытылған мұнай газының бағаларын мемлекеттік реттеуді жүзеге асырады.

Аталған Заңның 20-бабының 2 және 3-тармақтарына сәйкес, ішкі нарықта тауарлық газды көтерме саудада өткізудің шекті бағалары әр облысқа, республикалық маңызы бар қалаға және астанаға жыл сайын Қазақстан аймақтарын газбен қамтамасыз етудің экономикалық және әлеуметтік жағдайларын ескере отырып бөлек белгіленеді. Уәкілетті орган табиғи монополиялар саласындағы басшылықты жүзеге асыратын уәкілетті органмен келісе отырып, келер жылғы ішкі нарықта тауарлық газды көтерме саудада өткізу бағасының шегін 15 мамырдан кешіктірмей бекітеді.

Аталған Заңның 5 және 6-тармақтарына сәйкес, электронды сауда алаңдарынан тыс жерде жеткізу жоспары аясында сатылатын сұйытылған мұнай газының шекті бағасы тоқсан сайын негізделеді және Қазақстан Республикасының барлық аумағында қолданылады. Уәкілетті орган табиғи монополиялар саласындағы уәкілетті органмен келісе отырып, жоспарланған кезең басталғанға дейін күнтізбелік он бес күннен кешіктірмей, алдағы тоқсан үшін электрондық сауда алаңдарынан тыс жеткізу жоспары шеңберінде сатылатын сұйытылған мұнай газына шекті бағаларды бекітеді.

Тиісінше, "газ және газбен жабдықтау туралы" ҚР Заңының 20-бабы 8-тармағының императивтік нормасының талабы бойынша *тауарлық газды* ҚР ішкі нарығында *Көтерме саудада өткізуді* немесе облыстардың, республикалық маңызы бар қалалардың, астананың аумағындағы электрондық сауда алаңдарынан тыс жеткізу жоспары шеңберінде *сұйытылған мұнай газын өткізуді жүзеге асыратын тұлғалар шекті бағадан аспауға тиіс*.

Бұл міндеттемені тауарлық немесе сұйытылған мұнай газын сататын тұлғалардың бұзуы түсіндірілген баптың 2-бөлігіне сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық деп танылады және оларға әкімшілік шара қолдану керек.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 171-бабының 2-тармағына сәйкес құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл салынады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 171-бабының 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл мөлшері құқық бұзушының қай санатқа жататынына байланысты сараланады. Осыған байланысты, құқық бұзушыны әкімшілік жауапкершілікке тартатын орган алдымен адамды жауапқа тартуға дейін алдымен оның құқықтық мәртебесін және ол жататын қызмет санатын анықтауы керек.

Құқық бұзушы кәсібінің санатына байланысты айыппұл мөлшері:

- шағын бизнес үшін - 150 АЕК,
- орта бизнес үшін - 300 АЕК,
- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін - 2000 АЕК.

Айыппұлдардың мөлшері белгіленген және оларды енгізетін орган өзгертілмейді.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігі бойынша әкімшілік айыппұлды құқық бұзушыға сот Әкімшілік құқық бұзушылық туралы тиісті кодексте тікелей көрсетуге байланысты тағайындайды.

Түсіндірілген баптың 3-бөлімі әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде түсіндірілген баптың бірінші немесе екінші бөліктерінде көзделген әрекеттерді қайталап жасағаны үшін қатаң жазаны белгілейді.

Бұл жағдайда ескертілген баптың 1 немесе 2-тармағында көзделген объекті, субъективтік тарап және құқық бұзушылықтар объектілері, субъективтік жағы және Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 171-бабының 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық субъектілерімен сәйкес келеді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 171-бабының 3-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективтік жағын сипаттауда түсіндірілген мақаланың 1 немесе 2-бөлігінде қарастырылған кез-келген әрекетке қайталау белгісі қосылады.

Егер адам бұрын Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 171-бабының 1 немесе 2-бөлігінде көзделген әрекетті жасаған болса, ол үшін әкімшілік жаза қолданылса және адам әкімшілік жазаға тартылатын бір жылдық кезең әлі аяқталмаған болса, қылмыс бірнеше рет жасалған деп саналады.

Құқықбұзушылықтың *қайталануы* - бұл әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 171-бабының 3-бөлігі бойынша заңсыз әрекетті тәуелсіз құқық бұзушылық ретінде саралауға әкелетін тәуелсіз біліктілік белгісі.

Біліктілік атрибуты ретінде қайталау жыл ішінде заңсыз әрекеттерді жасаған құқық бұзушының саны мен сипатын анықтау арқылы ғана емес, сонымен бірге заңды түрде де - бұл адамды Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 171-бабының 1 немесе 2-бөлігінде көзделген кез келген құқық бұзушылықты әкімшілік жауапкершілікке тарту фактісін анықтау арқылы анықталады, заңды күшіне енген және күші жойылған, әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 171-бабының 1 немесе 2-бөлігіне сәйкес әкімшілік жаза қолданатын сот шешімінің болуы, оны жариялау, жеткізу немесе бағыттау фактісі құқық бұзушы және қолданылған күннен бастап бір жыл өтпеген жағдайда.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 171-бабының 3-тармағында көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұлдың мөлшері құқық бұзушының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 171-бабының 3-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық жасаудан алған табысына байланысты болады. Осыған байланысты, құқық бұзушыны әкімшілік жауапкершілікке тартатын орган, адамды жауапкершілікке тартпас бұрын, алдымен әкімшілік құқық бұзушылық нәтижесінде алынған кірістің (кірістің) фактісі мен мөлшерін анықтауы керек.

Айыппұл мөлшері әкімшілік құқық бұзушылық нәтижесінде алынған кірістің (кірістің) 100% құрайды, аккредиттеу туралы куәлікті тоқтата тұрумен немесе одан айырумен.

Түсініктеме берілген бапқа сәйкес, әкімшілік құқық бұзушылықтан туындаған кірістер (кірістер) - бұл әкімшілік құқық бұзушылық жасаған тұлға алған кірістер (

кірістер) мен осы тұлға Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес алуы тиіс кірістер (кірістер) арасындағы айырма.

Айыппұл мөлшерлемесі бекітіліп, оны енгізген орган өзгертілмейді.

Түсіндірілген баптың 3-бөлігіндегі әкімшілік жаза соттың әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарау құзыретіне қатысты Әкімшілік құқық бұзушылық туралы тиісті кодексіңде тікелей көрсетілуіне байланысты құқық бұзушыға тағайындалады.

172-бап. Қазақстан Республикасының электр энергетикасы туралы заңнамасын бұзу

1. Энергия өндіруші ұйымның Қазақстан Республикасының электр энергетикасы туралы заңнамасында көзделген инвестициялардың көлемі мен бағыттары немесе инвестициялық міндеттемелердің орындалуы туралы ақпаратты бұқаралық ақпарат құралдарында жарияламауы, уақтылы, толық емес немесе толық емес жариялануы, -

орта бизнес субъектілеріне жүз алпыс, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне сегіз жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Энергия өндіруші ұйымның Қазақстан Республикасының электр энергетикасы туралы заңнамасында көзделген электр энергиясын өндіруге және сатуға жұмсалған шығыстары туралы және электр энергиясын өндіру және өткізу көлемі туралы есептерін уақтылы, анық емес немесе толық ұсынбауы, -

орта бизнес субъектілеріне үш жүз жиырма, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне мың алты жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

3. Энергия өндіруші, энергия беруші ұйымдардың Қазақстан Республикасының электр энергетикасы туралы заңнамасында көзделген өкілеттіктерін жүзеге асыру үшін қажетті мемлекеттік органдар сұратқан ақпаратты уақтылы, анық емес немесе толық ұсынбауы, -

шағын бизнес субъектілеріне жүз елу, орта бизнес субъектілеріне үш жүз, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне бір мың алты жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

4. Энергия өндіруші ұйымның Қазақстан Республикасының электр энергетикасы туралы заңнамасында көзделген жағдайларды қоспағанда, шартта айқындалған инвестициялық міндеттемелерін орындамауы, -

орташа кәсіпкерлікке бес, ал ірі кәсіпкерлік субъектілеріне - келісімде көзделген инвестициялық міндеттемелерді орындау үшін пайдаланылмаған соманың он проценті мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

5. Электр және (немесе) жылу энергиясын заңсыз шектеу және (немесе) өшіру -

лауазымды адамдарға, шағын бизнес субъектілеріне жиырма бес, орта кәсіпкерлік субъектілеріне елу, ірі бизнес субъектілеріне жетпіс бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

6. Энергиямен жабдықтаушы ұйымның тұтынушымен энергиямен жабдықтау туралы жеке шарт жасасудан бас тартуы -

шағын бизнес субъектілеріне жиырма бес, орта бизнес үшін - елу, ірі бизнес үшін - жетпіс бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілген бап Қазақстан Республикасының электр энергетикасы туралы заңнамасын бұзғаны үшін әкімшілік жауаптылықты белгілейді.

"Электр энергетикасы туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 2-бабының 1-тармағына сәйкес, Қазақстан Республикасының электр энергетикасы туралы заңнамасы аталған Заңнан және Қазақстан Республикасының өзге де нормативтік құқықтық актілерінен тұрады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 172-бабында көзделген құқық бұзушылықтардың жалпы объектісі - Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген және мемлекет қорғайтын Қазақстан Республикасында кәсіпкерлік қызметті жүзеге асыру тәртібі.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 172-бабында көзделген құқық бұзушылықтардың тікелей объектісі болып Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген электр энергетикасы саласындағы кәсіпкерліктің тәртібі табылады.

Түсіндірілген бапта көзделген құқық бұзушылықтардың субъектісі энергия өндіруші, энергия беруші және энергиямен жабдықтаушы ұйымдар болып табылады.

Энергия беруші ұйым - келісімдер негізінде электр немесе жылу энергиясын беру қызметін ұсынатын ұйым.

Энергиямен жабдықтаушы ұйым - сатып алынған электр және (немесе) жылу энергиясын тұтынушыларға сататын ұйым.

Энергия өндіретін ұйым - электр және (немесе) жылу энергиясын өз қажеттіліктері үшін және (немесе) сату үшін өндіретін ұйым.

Түсіндірілген бап бойынша электр энергиясын тұтынушылар әкімшілік жауапкершілікке тартылмайды.

Түсіндірілген бапта көзделген қылмыстың субъективті тарапын заңды тұлға жасайды және кінәні жеке тұлғаларға қатысты ғана әкімшілік жауапкершілікке тарту шарты ретінде кінәні анықтау туралы заңнамалық талаптың болуымен анықталмайды. Қазақстан Республикасының әкімшілік жауапкершілік туралы заңнамасына сәйкес, заңды тұлғалар өздерінің заңсыз әрекеттері немесе әрекетсіздігі фактілері үшін әкімшілік жауапкершілікке тартылады, олар үшін Әкімшілік кодексте осы әрекетті жасаған заңды тұлғаның лауазымды адамдарының кінәсі ескерілмей әкімшілік жауапкершілік қарастырылған.

Түсіндірілген бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтардың құрамы *формалды* болып табылады (түсіндірілген баптың 4-тармағында қарастырылған құрамды қоспағанда). Оларды жасағаны үшін әкімшілік жауапкершілікке тарту үшін құқық бұзушыға материалдық залал келтіру фактісін анықтау талап етілмейді. Түсіндірілген баптың 4-бөлігінде айыппұлды есептеу құқық бұзушы келісім бойынша

инвестициялық міндеттемелерді орындау үшін пайдаланбаған қаражат түрінде келтірілген материалдық залалдың мөлшеріне байланысты жасалады.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігі энергия өндіруші ұйымның инвестициялардың көлемі мен бағыттары туралы немесе Қазақстан Республикасының электр энергетикасы туралы заңнамасында көзделген инвестициялық міндеттемелердің орындалуы туралы ақпаратты бұқаралық ақпарат құралдарында жарияламағаны, уақтылы, толық емес немесе толық емес жариялағаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігіндегі құқық бұзушылықтың *объективтік жағы* энергия өндіруші ұйымның инвестициялардың көлемі мен бағыттары туралы немесе Қазақстан Республикасының электр энергетикасы туралы заңнамасында көзделген инвестициялық міндеттемелердің орындалуы туралы ақпаратты бұқаралық ақпарат құралдарында жарияламау, уақтылы, нақты емес немесе толық емес жариялау түрінде заңсыз әрекеттерді (әрекетсіздікті) жасаумен сипатталады.

"Электр энергетикасы туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 1-бабының 2) тармағына сәйкес *инвестициялық міндеттеме* жаңа активтер құруды, қолданыстағы активтерді кеңейту, жаңарту, қолдау, қайта құру және техникалық қайта жарақтандыруды көздейтін міндеттеме болып табылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 172-бабының 1-бөлігімен әкімшілік құқық бұзушылық жасағаны үшін энергия өндіруші ұйымға айыппұл түрінде әкімшілік жаза қолданылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 172-бабының 1-бөлігімен құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл мөлшері құқық бұзушының қай санатқа жататынына байланысты сараланады. Осыған байланысты, құқық бұзушыны әкімшілік жауапкершілікке тартатын орган алдымен адамды жауапқа тартуға дейін алдымен оның құқықтық мәртебесін және ол жататын қызмет санатын анықтауы керек. Шағын бизнес энергия өндіруші ұйым бола алмайды, нәтижесінде олар түсіндірілген баптың 1-бөлігінде әкімшілік құқық бұзушылықтың нысаны болмайды.

Құқық бұзушы кәсібінің санатына байланысты айыппұл мөлшері:

- орта кәсіпорындар үшін - 160 АЕК,
- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін - 800 АЕК.

Айыппұлдардың мөлшері белгіленген және оларды енгізетін орган өзгертілмейді.

Түсіндірілетін баптың 1-бөлігі бойынша әкімшілік жаза құқық бұзушыға Мемлекеттік энергетикалық қадағалау және бақылау жөніндегі уәкілетті органдар (барлық қуаттардағы қазандықтарды, жылу желілерін және жылу энергиясын қоспағанда), жергілікті атқарушы органдар (барлық қуаттардағы қазандықтар, жылу желілері мен жылу энергиясы бөлігінде) немесе сот істі сотта қараған жағдайда қолданады.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігі энергия өндіруші ұйымның электр энергиясын өндіру және өткізу шығындары туралы және Қазақстан Республикасының электр энергетикасы

туралы заңнамасында көзделген электр энергиясын өндіру және өткізу көлемдері туралы есептерді уақтылы, анық емес немесе толық ұсынбағаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективтік жағы энергия өндіруші ұйымның электр энергиясын өндіру мен өткізуге жұмсалған шығындар туралы және Қазақстан Республикасының заңнамасында көзделген электр энергиясын өндіру және сату көлемдері туралы уақтылы, анық емес немесе толық емес есептілікті ұсынбау түрінде заңсыз әрекеттерді (әрекетсіздікті) жасауымен сипатталады . электр энергетикасы туралы.

"Электр энергетикасы туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 12-бабы 3-тармағы 4) тармақшасының талабы бойынша энергия өндіретін ұйымдар, жаңартылатын энергия көздерін пайдаланатын энергия өндіруші ұйымдарды қоспағанда, уәкілетті органға электр энергиясын өндіру және сату шығындары туралы жыл сайынғы есептер ұсынуға міндетті, алдыңғы күнтізбелік жыл үшін электр энергиясын өндіру және сату бойынша.

Осы міндеттемені орындамау - түсіндірілген баптың 2-бөлігіндегі құқық бұзушылық, бұл үшін энергия өндіруші ұйым айыппұл түрінде әкімшілік жазаға тартылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 172-бабының 2-бөлігімен құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл мөлшері құқық бұзушының қай санатқа жататынына байланысты сараланады. Осыған байланысты, құқық бұзушыны әкімшілік жауапкершілікке тартатын орган алдымен адамды жауапқа тартуға дейін алдымен оның құқықтық мәртебесін және ол жататын қызмет санатын анықтауы керек. Шағын кәсіпкерлік субъектілері энергия өндіруші ұйым бола алмайды, нәтижесінде олар түсіндірілген баптың 2-бөлігіне сәйкес әкімшілік құқық бұзушылықтың субъектілері болып табылмайды.

Құқық бұзушы кәсібінің санатына байланысты айыппұл мөлшері:

- орта бизнес үшін - 320 АЕК,
- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін - 1600 АЕК.

Айыппұлдардың мөлшері белгіленген және оларды жүктейтін органның өзгертуіне жатпайды.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігі бойынша әкімшілік жазаны құқық бұзушыға мемлекеттік энергетикалық қадағалау және бақылау жөніндегі уәкілетті органдар немесе егер іс сотта қаралған жағдайда сот салады.

Түсіндірілген баптың 3-бөлімі энергия өндіруші, энергия беруші ұйымдардың Қазақстан Республикасының электр энергетикасы туралы заңнамасында көзделген өкілеттіктерін жүзеге асыру үшін қажетті мемлекеттік органдар сұратқан ақпаратты уақтылы, анық емес немесе толық ұсынбағаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсіндірілген баптың 3-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективтік жағы энергия өндіруші немесе энергия беруші ұйымның Қазақстан Республикасының электр энергетикасы туралы заңнамасында көзделген өкілеттіктерін жүзеге асыру үшін қажетті мемлекеттік органдар сұратқан ақпаратты уақтылы, дәл емес немесе толық ұсынбау түрінде заңсыз іс-әрекеттерімен (әрекетсіздігімен) сипатталады.

"Электр энергетикасы туралы" ҚР Заңының 12-бабы 3-тармағы 9) тармақшасының императивтік нормасына орай жаңартылатын энергия көздерін пайдаланатын энергия өндіруші ұйымдарды қоспағанда, энергия өндіруші ұйымдар табиғи монополиялар салаларындағы уәкілетті органның талап етуі бойынша тиісті сұрау салуды алған күннен бастап бес жұмыс күнінен кем болмайтын, олар белгілеген мерзімде қағаз және (немесе) электрондық жеткізгіштерде ақпарат беруге міндетті.

Бұл міндеттемені орындамау түсіндірілген мақаланың 3-бөлігіндегі құқық бұзушылық болып табылады, ол үшін құқық бұзушы - энергия өндіруші немесе энергия беруші ұйым айыппұл түрінде әкімшілік жазаға тартылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 172-бабының 3-бөлігімен құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл мөлшері құқық бұзушының қай санатқа жататынына байланысты сараланады. Осыған байланысты, құқық бұзушыны әкімшілік жауапкершілікке тартатын орган алдымен адамды жауапқа тартуға дейін алдымен оның құқықтық мәртебесін және ол жататын қызмет санатын анықтауы керек.

Құқық бұзушы кәсібінің санатына байланысты айыппұл мөлшері:

- шағын бизнес үшін - 150 АЕК,
- орта бизнес үшін - 300 АЕК,
- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін - 1600 АЕК.

Айыппұлдардың мөлшері белгіленген және оларды енгізетін орган өзгертілмейді.

Түсіндірілетін баптың 3-бөлігі бойынша әкімшілік жаза құқық бұзушыға Мемлекеттік энергетикалық қадағалау және бақылау жөніндегі уәкілетті органдар (барлық қуаттардағы қазандықтарды, жылу желілерін және жылу энергиясын қоспағанда), жергілікті атқарушы органдар (барлық қуаттардағы қазандықтар, жылу желілері мен жылу энергиясы бөлігінде) немесе сот істі сотта қараған жағдайда қолданады.

Түсіндірілген баптың 4-бөлігі энергия өндіруші ұйымның Қазақстан Республикасының электр энергетикасы туралы заңнамасында қарастырылған жағдайларды қоспағанда, шартта айқындалған инвестициялық міндеттемелерді орындамағаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсіндірілген баптың 4-бөлігіндегі құқық бұзушылықтың объективтік жағы, энергия өндіруші ұйым, Қазақстан Республикасының электр энергетикасы туралы заңнамасында қарастырылған жағдайларды қоспағанда, келісімде көрсетілген инвестициялық міндеттемелерді орындамау түрінде заңсыз әрекеттерді (әрекетсіздікті) жасаумен сипатталады.

Шартта қабылданған инвестициялық міндеттемелерге сәйкес энергия өндіруші ұйымдар оларды тиісті түрде орындауға міндетті.

Бұл міндеттемені орындамау - бұл түсіндірілген баптың 4-бөлігіндегі құқық бұзушылық.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 172-бабының 4-бөлігінде көрсетілген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл салынады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 172-бабының 4-бөлігімен құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл мөлшері құқық бұзушының қай санатқа жататынына байланысты сараланады. Осыған байланысты, құқық бұзушыны әкімшілік жауапкершілікке тартатын орган алдымен адамды жауапқа тартуға дейін алдымен оның құқықтық мәртебесін және ол жататын қызмет санатын анықтауы керек. Шағын бизнес энергия өндіруші ұйым бола алмайды, нәтижесінде олар түсіндірілген баптың 4-бөлігіне сәйкес әкімшілік құқық бұзушылыққа ұшырамайды.

Құқық бұзушы кәсібінің санатына байланысты айыппұл мөлшері:

- орта кәсіпорындар үшін - шартта көзделген инвестициялық міндеттемелерді орындау үшін пайдаланылмаған соманың 5%,

- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін - шартта көзделген инвестициялық міндеттемелерді орындау үшін пайдаланылмаған соманың 10% құрайды.

Айыппұлдардың мөлшерлемелері белгіленген және оларды оларды тағайындаған орган өзгертуге жатпайды.

Түсіндірілген баптың 4-бөлігі бойынша әкімшілік жаза құқық бұзушыға мемлекеттік энергетикалық қадағалау және бақылау жөніндегі уәкілетті органдармен (барлық қуаттылықтағы қазандықтарды, жылу желілері мен жылу энергиясын қоспағанда), жергілікті атқарушы органдармен (барлық қуаттылықтағы қазандықтарға, жылу желілері мен жылу энергиясына қатысты) немесе сот, іс сотта болған жағдайда жүктеледі.

Түсіндірілген баптың 5-бөлімі электр және (немесе) жылу энергиясын заңсыз шектеу және (немесе) өшіру үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсіндірілген баптың 5-бөлігіндегі қылмыстың объективті жағы электр және (немесе) жылу энергиясын жеткізушінің электр және (немесе) жылу энергиясын заңсыз шектеулер және (немесе) өшіру түріндегі заңсыз іс-әрекеттерімен (әрекетсіздігімен) сипатталады.

Электр және (немесе) жылу энергиясын жеткізушілер шарт бойынша қабылданған міндеттемелерге сәйкес электр энергиясын және (немесе) жылу энергиясын сатып алушылар мен тұтынушыларға толық, шектеусіз және үзіліссіз, үзіліссіз жеткізуге міндетті.

Бұл міндеттемені орындамау түсініктеме берілген баптың 5-бөлігіндегі құқық бұзушылық болып табылады, оны жасаған адам айыппұлмен жазаланады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 172-бабының 5-бөлігі бойынша құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл мөлшері құқық бұзушының қай санатқа жататындығына байланысты сараланады. Осыған байланысты, құқық бұзушыны әкімшілік жауапкершілікке тартатын орган алдымен адамды жауапқа тартуға дейін алдымен оның құқықтық мәртебесін және ол жататын қызмет санатын анықтауы керек.

Құқық бұзушыға тиесілі заңды мәртебеге және бизнес санатына байланысты айыппұл мөлшері:

- шенеуніктер, шағын бизнес субъектілері үшін - 25 АЕК,
- орта бизнес үшін - 50 АЕК,
- ірі кәсіпорындар үшін - 75 АЕК.

Айыппұлдардың мөлшері белгіленген және оларды жүктейтін органның өзгертуіне жатпайды.

Түсіндірілген баптың 5-бөлігі бойынша әкімшілік жаза құқық бұзушыға мемлекеттік энергетикалық қадағалау және бақылау жөніндегі уәкілетті органдармен (барлық қуаттылықтағы қазандықтарды, жылу желілері мен жылу энергиясын қоспағанда), жергілікті атқарушы органдармен (барлық қуаттылықтағы қазандықтарға, жылу желілері мен жылу энергиясына қатысты) немесе сот, іс сотта болған жағдайда жүктеледі.

Түсініктеме берілген баптың 6-бөлімі энергиямен жабдықтаушы ұйымның тұтынушымен энергиямен жабдықтау туралы жеке шарт жасасудан бас тартуы үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсіндірілген баптың 6-бөлігіндегі құқық бұзушылықтың объективтік жағы энергиямен жабдықтаушы ұйымның тұтынушымен энергиямен жабдықтау туралы жеке шарт жасасудан бас тарту түрінде заңсыз әрекеттерді (әрекетсіздікті) жасаумен сипатталады.

Қазақстан Республикасы Азаматтық кодексінің 387-бабының 1-тармағына сәйкес, энергиямен жабдықтаудың жеке шарты жария келісім болып табылады. Сонымен, осы нормаға сәйкес, ашық келісім-шарт дегеніміз - кәсіпкерлік қызметті жүзеге асыратын және тауарларды сату, жұмыстарды орындау немесе қызметтерді ұсыну бойынша өз міндеттемелерін белгілейтін тұлға, өз іс-әрекетінің сипаты бойынша өзіне жүгінгендердің барлығына қатысты жасауы керек келісімшарт. бөлшек сауда, қоғамдық көлікпен тасымалдау, байланыс, энергиямен жабдықтау, медициналық, қонақ үй қызметтері және т.б. Тиісінше, Қазақстан Республикасы Азаматтық кодексінің 387-бабы 3-тармағының нормасына сәйкес, егер тұтынушыға тиісті тауарлармен (жұмыстармен, қызметтермен) қамтамасыз ету мүмкіндігі болса, кәсіпкерлік қызметті жүзеге асыратын тұлғаның қоғамдық келісім жасасудан бас тартуына жол берілмейді.

Бұл тыйымның бұзылуы түсіндірілген баптың 6-бөлігіне сәйкес құқық бұзушылық болып табылады, оны жасағаны үшін энергиямен жабдықтаушы ұйым айыппұлмен жазаланады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 172-бабының 6-бөлігімен құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл мөлшері құқық бұзушының қай санатқа жататынына байланысты сараланады. Осыған байланысты, құқық бұзушыны әкімшілік жауапкершілікке тартатын орган алдымен адамды жауапқа тартуға дейін алдымен оның құқықтық мәртебесін және ол жататын қызмет санатын анықтауы керек.

Құқық бұзушы кәсібінің санатына байланысты айыппұл мөлшері:

- шағын бизнес үшін - 25 АЕК,
- орта бизнес үшін - 50 АЕК,
- ірі кәсіпорындар үшін - 75 АЕК.

Айыппұл мөлшері белгіленген болып табылады және оларды жүктейтін органның өзгертуіне жатпайды.

Түсіндірілген баптың 6-бөлігі бойынша әкімшілік жазаны құқық бұзушыға мемлекеттік энергетикалық қадағалау және бақылау жөніндегі уәкілетті орган немесе іс сотта қаралған жағдайда сот салады.

173-бап. Лауазымды адамдардың кәсіпкерлік қызметке заңсыз араласуы

Қадағалау және бақылау функцияларын жүзеге асыратын мемлекеттік органдардың, сондай-ақ жергілікті атқарушы органдардың лауазымды адамдарының дара кәсіпкерлердің, заңды тұлғалардың қызметіне олардың кәсіпкерлік қызметіне кедергі келтіретін заңсыз актілер шығару және заңсыз тапсырмалар беру жолымен заңсыз араласуы, -

жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсініктеме бап бақылау және бақылау функцияларын жүзеге асыратын мемлекеттік органдардың лауазымды адамдарының, сондай-ақ жергілікті атқарушы органдардың кәсіпкерлік қызметке заңсыз араласқаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 173-бабында көзделген құқық бұзушылықтың жалпы объектісі - Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген және мемлекет қорғайтын Қазақстан Республикасында кәсіпкерлік қызметті жүзеге асыру тәртібі.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 173-бабына сәйкес құқық бұзушылықтың тікелей объектісі - бұл Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген және мемлекетпен қорғалатын кәсіпкерліктің бостандығы және Қазақстан Республикасында кәсіпкерлік қызметті жүзеге асыру тәртібі, сондай-ақ мемлекеттік және жергілікті атқарушы органдардың лауазымды адамдарының кәсіпкерлерге қатысты қадағалау және бақылау функцияларын жүзеге асыру тәртібі.

Түсіндірілген бапта көзделген құқық бұзушылықтың субъектілері болып қадағалау және бақылау функцияларын жүзеге асыратын мемлекеттік органдардың лауазымды

адамдары, сондай-ақ жергілікті атқарушы органдардың лауазымды адамдары табылады.

Түсініктеме берілген бап бойынша әкімшілік жауапкершілікке ӘҚБтК-нің 30-бабында әкімшілік жауапкершілік мақсатында анықталған барлық лауазымды адамдар емес, тек қадағалау және бақылау функцияларын жүзеге асыратын мемлекеттік органдардың лауазымды адамдары, сондай-ақ жергілікті атқарушы органдардың лауазымды адамдары тартылуы мүмкін.

ӘҚБтК-нің 173-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың субъективті жағы лауазымды адамдардың ой немесе абайсызда жасаған кінәсімен сипатталады. Лауазымды адамның кінәсі оның жасаған құқыққа қарсы әрекеттерге психикалық қатынасы және олардың зиянды салдарлары бойынша анықталады.

Түсініктеме берілген бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылық құрамы *формальды* болып табылады. Лауазымды адамды кәсіпкерлік қызметке заңсыз араласқаны үшін әкімшілік жауапкершілікке тарту үшін құқық бұзушының кәсіпкерге материалдық залал келтіру фактісін анықтау талап етілмейді.

Сонымен бірге, лауазымды адамның заңсыз іс-әрекеттерімен кәсіпкерлік субъектісіне материалдық залал келтірген кезде, құқықтары мен мүдделері бұзылған мүдделі тұлға мұндай залалды толық көлемде өтеуге қоюы мүмкін, өйткені лауазымды адамды түсіндіретін бап бойынша әкімшілік жауапкершілікке тарту осы лауазымды адамды, өзі атынан әрекет еткен мемлекеттік немесе жергілікті атқарушы органды және тұтастай алғанда мемлекет жол берілген бұзушылықтарды жоюдан және Кәсіпкерге келтірілген залалды өтеуден босатпайды.

Түсіндірілген бапта көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы бақылау және бақылау функцияларын жүзеге асыратын мемлекеттік органдардың лауазымды адамдарының, сондай-ақ жергілікті атқарушы органдардың лауазымды адамдарының жеке кәсіпкерлердің, заңды тұлғалардың қызметіне заңсыз әрекеттер жасау және беру жолымен заңсыз араласу түріндегі заңсыз әрекеттерді (әрекетсіздікті) жасауымен сипатталады. олардың кәсіпкерлік қызметіне кедергі келтіретін заңсыз бұйрықтар.

Мемлекеттік органдардың және жергілікті атқарушы органдардың лауазымды адамдарының актілерінің, нұсқаулықтарының және өзге де әрекеттерінің заңсыздығы заң күшіне енген сот актілерімен, жоғары тұрған органдардың немесе лауазымды адамдардың шешімдерімен, сондай-ақ Қазақстан Республикасының заңнамалық актілерінде тікелей қарастырылған жағдайларда белгіленеді.

Түсіндірілген бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылық жасағаны үшін құқық бұзушыға айыппұл түрінде әкімшілік жаза қолданылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 173-бабына сәйкес құқық бұзушылық үшін айыппұл мөлшері 100 АЕК құрайды, оны тағайындаған орган оны өзгерте алмайды.

Түсініктеме берілген бап бойынша әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қаралып, құқық бұзушыға әкімшілік жаза қолданыстағы әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінде көрсетілген.

Түсініктеме берілген бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамаларды мемлекеттік қызмет істері және сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл жөніндегі уәкілетті органның лауазымды адамдары жасауға құқылы. Бұдан басқа, түсініктеме берілген бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғау туралы қаулыны прокурор да шығарады.

Аталған байланысты құқықтары, оның пікірінше, мемлекеттік органдар мен жергілікті атқарушы органдардың лауазымды адамдарының кәсіпкерлік қызметіне заңсыз араласу арқылы бұзылған кәсіпкер мемлекеттік қызмет істері және сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл жөніндегі уәкілетті органға да, сондай-ақ прокурорға да әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғау туралы өзінің өтінішін жібере алады.

174-бап. Кәсіби спорт жарыстарының және коммерциялық ойын-сауық конкурстарының қатысушылары мен ұйымдастырушыларын сатып алу

1. Спортшыларды, спорт төрешілерін, жаттықтырушыларды, команда басшыларын және кәсіби спорт жарыстарының басқа да қатысушыларын немесе ұйымдастырушыларын, сол сияқты коммерциялық ойын-сауық конкурстарының ұйымдастырушыларын немесе қазылар алқасының мүшелерін осы жарыстардың немесе конкурстардың нәтижелеріне ықпал ету мақсатында сатып алу -

екі жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекет, -

екі жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға не он бес тәулікке дейін әкімшілік қамауға әкеп соғады.

3. Спортшылардың жарыс нәтижелеріне ықпал ету мақсатында өздеріне берілген ақшаны, бағалы қағаздарды немесе өзге де мүлікті заңсыз алуы, сол сияқты спортшылардың өздеріне сол мақсаттарда берілген мүліктік сипаттағы қызметтерді заңсыз пайдалануы, -

екі жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

4. Спорт судьяларының, жаттықтырушылардың, команда басшыларының және кәсіби спорт жарыстарының басқа да қатысушыларының немесе ұйымдастырушыларының, сол сияқты коммерциялық ойын-сауық конкурстарын ұйымдастырушылардың немесе қазылар алқасы мүшелерінің осы баптың үшінші бөлігінде көрсетілген мақсаттарда ақшаны, бағалы қағаздарды немесе өзге де мүлікті заңсыз алуы, мүліктік сипаттағы қызметтерді заңсыз пайдалануы, -

екі жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ _____

Түсініктеме бап кәсіби спорттық жарыстар мен керемет коммерциялық жарыстардың қатысушылары мен ұйымдастырушыларына пара бергені үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 174-бабында көзделген құқық бұзушылықтардың жалпы нысаны Қазақстан Республикасында заңнамамен белгіленген және мемлекет қорғалатын Қазақстан Республикасында кәсіпкерлік қызметті жүзеге асыру тәртібі болып табылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 174-бабында көзделген құқық бұзушылықтардың тікелей объектісі - Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген және мемлекет қорғайтын кәсіби спорттық жарыстар мен керемет коммерциялық жарыстарды ұйымдастыру және өткізу тәртібі.

Түсіндірме бапта көзделген қылмыстардың субъектілері - кәсіби спорттық жарыстар мен керемет коммерциялық жарыстардың қатысушылары мен ұйымдастырушыларына пара берген жеке және заңды тұлғалар, сондай-ақ осы жарыстар мен іс-шаралардың қатысушылары мен ұйымдастырушылары пара нәтижесінде ақша, басқа мүліктік немесе мүліктік пайда алған адамдар.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 174-бабына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылықтың субъективтік жағы жеке тұлғалардың қасақана немесе абайсыздық түріндегі кінәсімен сипатталады. Адамның кінәсі оның жасаған заңсыз әрекеттері мен олардың зиянды салдарларына деген психикалық қатынасынан көрінеді.

Заңды тұлға болып табылатын құқық бұзушылықтың субъективтік жағы кінәлі тұлғаларға қатысты ғана әкімшілік жауапкершілікке тартудың шарты ретінде кінәні анықтау туралы заңнамалық талаптың болуына байланысты белгіленуі мүмкін емес. Қазақстан Республикасының әкімшілік жауапкершілік туралы заңнамасына сәйкес, заңды тұлғалар өздерінің заңсыз әрекеттері немесе әрекетсіздігі фактілері үшін әкімшілік жауапкершілікке тартылады, олар үшін Әкімшілік кодексте осы әрекетті жасаған заңды тұлғаның лауазымды адамдарының кінәсі ескерілмей әкімшілік жауапкершілік қарастырылған.

Түсіндірілген бапта көрсетілген әкімшілік құқық бұзушылықтардың құрамы *формальді* болып табылады. Түсіндірілген бап бойынша адамды әкімшілік жауапкершілікке тарту үшін құқық бұзушының материалдық шығын келтіргені туралы фактіні анықтау талап етілмейді.

Сонымен бірге, құқық бұзушының заңсыз әрекеттерімен кәсіпкерлік субъектісіне материалдық залал келтірген кезде, құқықтары мен мүдделері бұзылған мүдделі тұлға мұндай залалды толық көлемде өтеуге қоюы мүмкін, өйткені құқық бұзушыны түсініктеме берілген бап бойынша әкімшілік жауапкершілікке тарту оны жол берілген бұзушылықтарды жоюдан және келтірілген залалды өтеуден босатпайды.

Түсіндірілген баптың 1-бөлімі спортшыларға, спорт төрешілеріне, жаттықтырушыларға, команда жетекшілеріне және басқа қатысушыларға немесе кәсіби

спорттық жарыстарды ұйымдастырушыларға, сондай-ақ осы жарыстардың немесе жарыстардың нәтижелеріне әсер ету үшін керемет коммерциялық жарыстардың ұйымдастырушылары немесе қазылар алқасының мүшелеріне пара бергені үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігіндегі әкімшілік құқық бұзушылықтың субъектілері - спорт төрешілері, жаттықтырушылар, команда жетекшілері және басқа қатысушылар немесе кәсіби спорт жарыстарының ұйымдастырушылары, сондай-ақ керемет коммерциялық жарыстардың ұйымдастырушылары немесе қазылар алқасының мүшелері болып табылатын адамдар.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігіндегі қылмыстың объективті жағы спорт төрешілерін, жаттықтырушыларды, команда жетекшілерін және кәсіби қатысушыларды немесе кәсіби спорттық жарыстарды ұйымдастырушыларды, сондай-ақ керемет коммерциялық жарыстардың қазылар алқасын және пара берудегі заңсыз әрекеттерді жасаумен сипатталады.

Түсініктеме берілген баптың 1-бөлігінде көрсетілген қылмысты жасау *әдісі* - құқық бұзушының ақшаны, бағалы қағаздарды немесе басқа мүлікті заңсыз беруі, мүліктік қызметтерді заңсыз беру.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көрсетілген қылмысты жасаушының *себебі* - тікелей қатысушылар, жарыстар мен жарыстардың нәтижелері тәуелді болатын жарыстар мен жарыстарды ұйымдастырушылар, алдағы кәсіби спорттық жарыстар мен көрнекті коммерциялық жарыстардың нәтижелеріне заңсыз ықпал ету.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігіне сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық жасағаны үшін құқық бұзушыға 200 АЕК мөлшерінде айыппұл түрінде әкімшілік жаза қолданылады, оны тағайындаған орган оны өзгерте алмайды.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігі бойынша әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қаралады және егер іс сотта қаралған болса, мемлекеттік кірістер органы немесе сот құқық бұзушыға әкімшілік жаза қолданады.

Түсіндірілген баптың 2-бөлімі ескертілген баптың 1-бөлігінде қарастырылған кез келген әрекетті әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталағаны үшін неғұрлым қатаң жазаны белгілейді.

Бұл жағдайда түсіндірілген баптың 2-бөлігіндегі құқық бұзушылықтың объектісі, субъективті жағы және субъектілері олардың сипаттамаларында объектіге, субъективтік жағына және Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 174-бабының 1-бөлігіндегі құқық бұзушылық субъектілеріне сәйкес келеді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 174-бабының 2-тармағында көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағын сипаттауда түсіндірілген баптың 1-бөлігінде қарастырылған кез келген әрекетке қайталау белгісі қосылады.

Егер адам бұрын Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 174-бабының 1-тармағында көзделген кез-келген әрекетті жасаған болса, ол үшін әкімшілік жазаға

тартылған және адам әкімшілік жазаға тартылған бір жылдық кезең әлі аяқталмаған болса, қылмыс бірнеше рет жасалған деп саналады.

Қайталанған құқық бұзушылық - бұл әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 174-бабының 2-бөлігіне сәйкес заңсыз әрекетті тәуелсіз құқық бұзушылық ретінде саралауға әкелетін тәуелсіз біліктілік атрибуты.

Қайталану саралау белгісі ретінде құқық бұзушы жасаған құқыққа қарсы әрекеттердің саны мен сипатын анықтау жолымен ғана емес, сонымен қатар заңды түрде белгіленеді – осы адамды ӘҚБтК-нің 174-бабының 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін әкімшілік жауаптылыққа тарту фактісін, ӘҚБтК-нің 174-бабының 1-бөлігі бойынша әкімшілік жаза қолдану туралы заңды күшіне енген және уәкілетті мемлекеттік органның немесе соттың заңды күшіне енген қаулысының болуын, оны жариялау, құқық бұзушыға тапсыру немесе жіберу фактісін және жаза қолданылған кезден бастап бір жылдық мерзімнің кесілмегенін анықтау жолымен жүргізіледі.

Егер адам құқыққа қарсы әрекет бірнеше рет жасаса немесе оны жасау басталғаннан кейін және ол анықталған сәтке дейін жасауды жалғастырса, бірақ осы сәтке дейін ол бұрын ӘҚБтК-нің 174-бабының 1-бөлігі бойынша әкімшілік жауапкершілікке тартылмаса, онда мұндай жағдайда оны ӘҚБтК-нің 174-бабының 2-бөлігі бойынша жауапкершілікке тарту мүмкін емес, өйткені қайталаудың саралау белгісі жоқ. Мұндай жағдайда адам әкімшілік жауаптылыққа тартылуға және егер бір жыл ішінде бұзушылықты бірнеше рет жасау және жасалған бұзушылықтардың біртектілігі белгілері болса да, ӘҚБтК-нің 174-бабының 1-бөлігі бойынша жазалауға тиіс.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 174-бабының 1-бөлігінде көзделген жазаны өтегеннен кейін бір жыл ішінде құқықбұзушылықты қайталап жасағаны үшін құқық бұзушыға 200 АЕК айыппұл салынады немесе он бес күнге дейін әкімшілік қамауға алу түріндегі жаза қолданылады.

Айыппұл мөлшері бекітілген және оны оны енгізген орган өзгерте алмайды.

Әкімшілік айыппұлға балама ретінде, түсіндірілген баптың 2-бөлігіндегі құқық бұзушылық үшін жаза, оның санкциясы құқық бұзушыны 15 тәулікке дейін әкімшілік қамауға алуды көздейді. Жазаны таңдау және оны таңдаған жағдайда әкімшілік қамауға алу мерзімін анықтау, қарастырылып жатқан істің мән-жайына байланысты, соттың қалауы бойынша.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігіндегі әкімшілік жазаны құқық бұзушыға тек сот қана тағайындайды, өйткені заңмен жасалғаны үшін әкімшілік қамауға алу түріндегі жаза қарастырылған әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс сотта қаралуы керек.

Түсіндірілген баптың 3-бөлігі спортшылардың жарыс нәтижелеріне ықпал ету мақсатында оларға ақшаны, бағалы қағаздарды немесе басқа мүлікті заңсыз алғаны үшін, сондай-ақ спортшылардың өздеріне ұсынылған мүліктік қызметтерді заңсыз пайдаланғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсіндірілген баптың 3-бөлігіндегі әкімшілік құқық бұзушылықтың субъектілері - алдағы кәсіби спорт жарыстарына тікелей қатысатын және осы жарыстардың нәтижелері байланысты болатын спортшылар.

Керемет коммерциялық жарыстардың қатысушылары (орындаушылары) түсіндірілген баптың 3-бөліміне сәйкес құқық бұзушылыққа жатпайды. Сондай-ақ, спорттық жарыстар мен коммерциялық жарыстардың басқа да ұйымдастырушылары мен қатысушылары түсініктеме берілген мақаланың 3-бөлігі бойынша құқық бұзушылыққа жатпайды. Мұндай адамдар үшін конкурстың немесе конкурстың нәтижелеріне ықпал ету мақсатында ақшаны немесе басқа мүлікті заңсыз алған жағдайда әкімшілік жауапкершілік қарастырылған баптың 4-бөлігінде қарастырылған.

Түсіндірілген баптың 3-бөлігіндегі қылмыстың объективті жағы құқық бұзушының ақшаны, бағалы қағаздарды немесе басқа мүлікті заңсыз алу, конкурстың нәтижелеріне әсер ету үшін мүліктік қызметтерді заңсыз пайдалану түрінде заңсыз әрекеттерді жасаумен сипатталады. Сонымен қатар, құқық бұзушылықтың объективті жағының маңызды белгілері жарыс алдағы уақытта болуы керек, ал оның нәтижелеріне тікелей жарысқа қатысатын спортшы ретінде болуы керек.

Түсіндірілген баптың 3-бөлігі бойынша спортшының жарысты жеңіп алғаны үшін күтілетін, бірақ болжанбайтын және тәуелді емес, едәуір бөлігінде сыйақы алған спортшының нәтижесі бойынша сыйақы алуы қылмыс емес.

Түсіндірілген баптың 3-бөліміне сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық жасағаны үшін құқық бұзушыға айыппұл түрінде әкімшілік жаза қолданылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 174-бабының 3-бөлігіндегі құқық бұзушылық үшін айыппұл 200 АЕК құрайды, ол оны тағайындаған органмен өзгертілмейді.

Түсіндірілген баптың 3-бөлігі бойынша әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қаралады және егер іс сотта қаралған болса, мемлекеттік кірістер органы немесе сот құқық бұзушыға әкімшілік жаза қолданады.

Түсіндірілетін баптың 4-бөлігі спорттық төрешілердің, жаттықтырушылардың, команда басшыларының және басқа да қатысушылардың немесе кәсіби спорт жарыстарын ұйымдастырушылардың, сол сияқты ойын-сауық коммерциялық конкурстарды ұйымдастырушылардың немесе қазылар алқасының мүшелерінің жарыстардың немесе конкурстардың нәтижелеріне ықпал ету мақсатында ақшаны, бағалы қағаздарды немесе өзге де мүлікті заңсыз алғаны, мүліктік сипаттағы қызметтерді заңсыз пайдаланғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсіндірілген баптың 4-бөлігіндегі әкімшілік құқық бұзушылықтың субъектілері - спорт төрешілері, жаттықтырушылар, команда жетекшілері және басқа қатысушылар немесе кәсіби спорттық жарыстардың ұйымдастырушылары, сондай-ақ керемет коммерциялық жарыстардың ұйымдастырушылары немесе қазылар алқасы.

Ақшаны немесе басқа мүлікті заңсыз алғаны үшін әкімшілік жауаптылық ескертілген баптың 3-бөлігінде белгіленген спортшыларға түсіндірілген баптың 4-бөлігіне сәйкес құқық бұзушылық жасалмайды.

Түсіндірілген баптың 4-бөлігіндегі қылмыстың объективтік жағы құқық бұзушының ақшаны, бағалы қағаздарды немесе басқа мүлікті заңсыз алу, конкурстар мен байқаулардың нәтижелеріне ықпал ету мақсатында мүліктік қызметтерді заңсыз пайдалану түрінде заңсыз әрекеттерді жасаумен сипатталады.

Түсіндірілген баптың 4-бөліміне сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық жасағаны үшін құқық бұзушыға айыппұл түрінде әкімшілік жаза қолданылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 174-бабының 4-бөлігіндегі құқық бұзушылық үшін айыппұл 200 АЕК құрайды, және оны оны тағайындаған орган өзгерте алмайды.

Түсіндірілген баптың 4-бөлігі бойынша әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қаралып, құқық бұзушыға әкімшілік жаза, егер іс сотта қаралса, мемлекеттік кірістер органы немесе сот салады.

175-бап. Жеке кәсіпкерлік субъектілеріне тексеру жүргізу тәртібін бұзу

1. Жеке кәсіпкерлік субъектілерін тексеруді жүргізу тәртібін бұзу, оның ішінде:

1) тексеру жүргізу үшін негіздердің болмауы;

2) бақылау және қадағалау субъектісіне (объектісіне) барумен инспекциялық және профилактикалық бақылау мен қадағалауды тағайындау туралы актінің болмауы;

3) хабарламаның болмауы, сондай-ақ Қазақстан Республикасы Кәсіпкерлік кодексінің 147-бабының 1-тармағында көзделген бақылау және қадағалау субъектісіне (объектісіне) бару кезінде инспекциялық және профилактикалық бақылау мен қадағалау туралы хабарлама беру мерзімдерінің сақталмауы;

4) осы бақылау және қадағалау органының тексеру парақтарында белгіленбеген талаптарға сәйкестігін, сондай-ақ егер мұндай талаптар аталған лауазымды адамдар әрекет ететін мемлекеттік органның құзыретіне кірмейтін болса;

5) егер олар тексеру объектілері болмаса немесе тексеру объектісіне жатпайтын болса, қоршаған орта объектілері мен қоршаған ортаны зерттеу объектілеріне құжаттар, ақпарат, өнім үлгілері, сараптама үлгілерін ұсыну туралы талап;

6) өнімдерді, қоршаған орта объектілері мен өнеркәсіптік қоршаған орта объектілерін зерттеу, сынау, өлшеулер жүргізу үшін осы үлгілерді, үлгілерді белгіленген нысанда және (немесе) ұлттық стандарттарда, селекциялық ережелерде белгіленген нормадан асып кету туралы хаттама жасамай іріктеу үлгілер, үлгілер және оларды зерттеу, сынау, өлшеулер, техникалық регламенттер немесе басқа нормативтік-техникалық құжаттар олар қолданысқа енгізілгенге дейін, ережелер мен ережелер зерттеу, тестілеу, өлшеу әдістері;

7) Қазақстан Республикасының заңдарында көзделген жағдайларды қоспағанда, коммерциялық немесе заңмен қорғалатын өзге де құпия болып табылатын бақылау

және қадағалау субъектісіне (объектісіне) бару арқылы тексеру және алдын-алу және қадағалау нәтижесінде алынған ақпаратты жария ету және (немесе) тарату;

8) Қазақстан Республикасы Кәсіпкерлік кодексінің 148-бабында көзделген бақылау және қадағалау субъектісіне (объектісіне) барумен инспекциялық және профилактикалық бақылау мен қадағалаудың белгіленген мерзімдерінен асып кеткен;

9) бұрын бақылау және қадағалау субъектісіне (объектісіне) барумен инспекциялық немесе профилактикалық бақылау мен қадағалауды оның ата-анасы (төменгі) органы немесе өзге де мемлекеттік орган жүзеге асырған кезде бақылау немесе қадағалау субъектісі (объектісі) барған кезде инспекциялық немесе профилактикалық бақылау мен қадағалау жүргізу. Қазақстан Республикасының Кәсіпкерлік кодексінің 144-бабы 3-тармағының 3), 4), 8), 9) және 10) тармақшаларында көзделген жағдайларды қоспағанда, сол мерзімдегі сол шығарылым;

10) жеке кәсіпорындардың қаражаты есебінен мемлекеттік бақылау мақсатында шығындар сипатындағы қызметті жүзеге асыру;

11) Қазақстан Республикасы Кәсіпкерлік кодексінің 141-бабында көзделген бақылау және қадағалау субъектісіне (объектісіне) барған кезде тексерулер мен профилактикалық бақылау мен қадағалаудың ерекше тәртібіне сәйкес тексерулердің жиілігін бұзу;

12) тексерілетін субъектіге тексеру актісін ұсынбаған жағдайда, -

лауазымды тұлғаға жиырма айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекет -

лауазымды тұлғаға жиырма бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілген бап жеке кәсіпкерлік субъектілерін тексеруді жүргізу тәртібін бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 175-бабында көзделген құқық бұзушылықтың жалпы объектісі - Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген және мемлекет қорғайтын Қазақстан Республикасында кәсіпкерлік қызметті жүзеге асыру тәртібі.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 175-бабында көзделген бұзушылықтың тікелей объектісі - Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген және мемлекетпен қорғалатын кәсіпкерлік бостандығы және Қазақстан Республикасында кәсіпкерлік қызметті жүзеге асыру тәртібі, сондай-ақ мемлекеттік органдар мен олардың лауазымды тұлғаларының жеке кәсіпкерлік субъектілеріне қатысты тексерулер жүргізу тәртібі.

Түсіндірілген бапта көзделген құқық бұзушылықтың субъектілері болып тексеру жүргізуге уәкілеттік берілген мемлекеттік органдардың және жергілікті атқарушы органдардың лауазымды тұлғалары табылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 175-бабына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылықтың субъективті жағы лауазымды адамдардың ниет немесе немқұрайлылық түріндегі кінәсімен сипатталады. Лауазымды адамның кінәсі оның жасаған заңсыз әрекеттері мен олардың зиянды салдарларына деген психикалық қатынасынан көрінеді.

Түсіндірілген бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылық *формальді* болып табылады. Жеке кәсіпкерлік субъектілерін тексеруді жүргізу тәртібін бұзғаны үшін лауазымды тұлғаны әкімшілік жауапкершілікке тарту үшін құқық бұзушының кәсіпкерге материалдық залал келтіргені фактісін анықтау қажет емес.

Сонымен бірге, лауазымды адамның заңсыз іс-әрекеттерімен Қазақстан Республикасының заңнамасын бұза отырып тексеру тағайындау және (немесе) жүргізу нәтижесінде кәсіпкерлік субъектісіне материалдық залал келтірген кезде, мұндай залалды құқықтары мен мүдделері бұзылған мүдделі тұлға толық көлемде өтеуге қоюы мүмкін, өйткені түсіндірілетін бап бойынша лауазымды тұлғаны әкімшілік жауапкершілікке тарту осы лауазымды адамды, оның атынан кәсіпкерлік қызметті жүзеге асырған мемлекеттік немесе жергілікті атқарушы органды босатпайды, жалпы мемлекет жол берілген бұзушылықтарды жою және Кәсіпкерге келтірілген залалды өтеуден бас тартады.

Түсіндірілетін баптың 1-бөлігі жеке кәсіпкерлік субъектілеріне тексеру жүргізу тәртібін бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсіндірілген баптың 1-тармағында көрсетілген қылмыстың объективті жағы мемлекеттік органдардың немесе жергілікті атқарушы органдардың лауазымды адамдарының жеке кәсіпкерлік субъектілерін тексеру тәртібін бұзатын заңсыз әрекеттерді (әрекетсіздікті) жасағанымен сипатталады және мыналармен түсіндіріледі:

- 1) тексеру жүргізу үшін негіздердің болмауы;
- 2) бақылау және қадағалау субъектісіне (объектісіне) барумен инспекциялық және профилактикалық бақылау мен қадағалауды тағайындау туралы актінің болмауы;
- 3) хабарламаның болмауы, сондай-ақ бақылау және қадағалау субъектісіне (объектісіне) бару кезінде инспекциялық және профилактикалық бақылау мен қадағалау туралы хабарлама беру мерзімдері сақталмауы; ҚР ПҚ 147-бабының 1-тармағында көзделген;
- 4) осы бақылау және қадағалау органының тексеру парақтарында белгіленбеген талаптарға сәйкестігін, сондай-ақ егер мұндай талаптар аталған лауазымды адамдар әрекет ететін мемлекеттік органның құзыретіне кірмейтін болса;
- 5) егер олар тексеру объектілері болып табылмайтын немесе тексеру объектісіне жатпайтын болса, құжаттарды, ақпараттарды, өнім үлгілерін, қоршаған орта

объектілері мен қоршаған ортаны зерттеу объектілеріне сараптама үлгілерін ұсыну туралы талап;

6) өнімдерді, қоршаған орта объектілері мен өнеркәсіптік қоршаған орта объектілерін зерттеу, сынау, өлшеулер жүргізу үшін осы үлгілерді, үлгілерді белгіленген нысанда және (немесе) ұлттық стандарттарда, селекциялық ережелерде белгіленген нормадан асып кету туралы хаттама жасамай іріктеу үлгілер, үлгілер және оларды зерттеу, сынау, өлшеулер, техникалық регламенттер немесе өзге де нормативтік техникалық құжаттар, ережелер мен ережелер олар күшіне енгенге дейін қолданылады зерттеу, тестілеу, өлшеу әдістері;

7) Қазақстан Республикасының заңдарында көзделген жағдайларды қоспағанда, коммерциялық немесе заңмен қорғалатын өзге де құпия болып табылатын бақылау және қадағалау субъектісіне (объектісіне) бару арқылы тексеру және алдын-алу және қадағалау нәтижесінде алынған ақпаратты жария ету және (немесе) тарату;

8) Қазақстан Республикасының 148-бабында көзделген бақылау және қадағалау субъектісіне (объектісіне) барумен инспекциялық және профилактикалық бақылау мен қадағалаудың белгіленген мерзімдерінен асып кетуі;

9) бұрын бақылау және қадағалау субъектісіне (объектісіне) барумен инспекциялық немесе профилактикалық бақылау мен қадағалауды оның жоғары (төменгі) органы немесе өзге де мемлекеттік орган жүзеге асырған кезде бақылау және қадағалау субъектісі (объектісі) барған кезде инспекциялық немесе профилактикалық бақылау мен қадағалау жүргізу. сол кезеңдегі сол шығарылым, Қазақстан Республикасы КК-нің 144-бабы 3-тармағының 3), 4), 8), 9) және 10) тармақшаларында көзделген жағдайларды қоспағанда;

10) жеке кәсіпорындардың қаражаты есебінен мемлекеттік бақылау мақсатында шығындар сипатындағы қызметті жүзеге асыру;

11) ҚР ПҚ 141-бабында көзделген бақылау және қадағалау субъектісіне (объектісіне) барумен инспекцияның және профилактикалық бақылаудың және қадағалаудың ерекше тәртібіне сәйкес тексерулердің жиілігін бұзу;

12) тексерілетін субъектіге тексеру актісін ұсынбау.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 175-бабының 1-бөлігінде көрсетілген құқық бұзушылық үшін айыппұл салынады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 175-бабының 1-тармағына сәйкес құқық бұзушылық үшін айыппұл лауазымды адамдар үшін 20 АЕК құрайды, оны тағайындаған орган оны өзгерте алмайды.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігі бойынша әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қаралады және сот оны әкімшілік құқық бұзушылық туралы тиісті Кодексте тікелей көрсетудің арқасында әкімшілік құқық бұзушыға әкімшілік жаза қолданады.

Түсіндірілген баптың 1-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттаманы кәсіпкерліктің уәкілетті органының лауазымды адамдары жасауға құқылы.

Түсініктеме берілген баптың 2-бөлігі әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде түсініктеме берілген баптың 1-бөлігінде көзделген кез келген іс-әрекетті қайталап жасағаны үшін неғұрлым қатаң жаза белгілейді.

Бұл ретте, түсініктеме берілген баптың 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық құрамының объектісі, субъективті жағы және субъектілері өзінің сипаттамасында ӘҚБтК-нің 175-бабының 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық құрамының объектісімен, субъективті тарапымен және субъектілерімен сәйкес келеді.

ӘҚБтК-нің 175-бабының 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағының сипаттамасында түсініктеме берілген баптың 1-бөлігінде көзделген әрекеттердің кез келгеніне қайталану белгісі қосылады.

Егер адам бұрын ӘҚБтК-нің 175-бабының 1-бөлігінде көзделген әрекеттердің кез келгенін жасаса, ол үшін әкімшілік жазаға тартылса және адам әкімшілік жазаға тартылған болып есептелетін бір жылдық мерзім әлі аяқталмаған болса, құқық бұзушылық қайтадан жасалған деп есептеледі.

Құқық бұзушылық жасаудың қайталануы ӘҚБтК-нің 175-бабының 2-бөлігі бойынша құқық бұзушылықтың дербес құрамы ретінде құқыққа қарсы әрекетті саралауға әкеп соғатын дербес саралау белгісі болып табылады.

Қайталану саралау белгісі ретінде құқық бұзушы жасаған құқыққа қарсы әрекеттердің саны мен сипатын анықтау жолымен ғана емес, сонымен қатар заңды түрде белгіленеді – осы адамды ӘҚБтК-нің 175-бабының 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтардың кез келгенін жасағаны үшін әкімшілік жауапкершілікке тарту фактісін, ӘҚБтК-нің 175-бабының 1-бөлігі бойынша әкімшілік жаза қолдану туралы заңды күшіне енген сот қаулысының болуын, оны жариялау, құқық бұзушыға тапсыру немесе жіберу және жаза қолданылған сәттен бастап бір жыл мерзім ішінде орындалмау фактісін анықтау жолымен жүргізіледі.

Егер адам құқыққа қайшы әрекетті бірнеше рет жасаған болса немесе оны жасағаннан кейін және оны анықтау сәтіне дейін жасаған болса, бірақ ол осы уақытқа дейін Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 175-бабының 1-бөлігі бойынша әкімшілік жауапкершілікке тартылмаса, онда бұл жағдайда ол бір бөлігі үшін жауапқа тартылады. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 175-бабының 2-бөлігі мүмкін емес, өйткені қайталаудың біліктілік белгісі жоқ. Бұл жағдайда адам әкімшілік жауапкершілікке тартылып, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 175-бабының 1-бөлігі бойынша жазалануы керек, тіпті егер жыл ішінде бірнеше рет бұзушылық белгілері болса және бұзушылықтардың біркелкілігі болса.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 175-бабының 1-тармағында көзделген кез-келген әрекетті қайталап жасағаны үшін құқық бұзушыға айыппұл салынғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап айыппұл салынады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 175-бабының 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық үшін айыппұлдың мөлшері лауазымды адамдар үшін 25 АЕК болып табылады, оны тағайындаған орган оны өзгерте алмайды.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігі бойынша әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қаралып, құқық бұзушыға сот әкімшілік жаза қолданады, бұл туралы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы тиісті кодексте тікелей көрсетілді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 175-бабының 1-бөлігінде көрсетілген кез-келген әрекетті қайталап жасағаны үшін айыппұл салынғаннан кейін бір жыл ішінде айыппұл салынады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 175-бабының 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық үшін айыппұлдың мөлшері лауазымды адамдар үшін 25 АЕК болып табылады, оны тағайындаған орган оны өзгерте алмайды.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігінде қарастырылған әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қаралып, құқық бұзушыға қатысты әкімшілік жаза сотпен Әкімшілік құқық бұзушылық туралы тиісті кодексте тікелей көрсетілуіне байланысты жүзеге асырылады.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігі бойынша әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамаларды кәсіпкерлік жөніндегі уәкілетті органның лауазымды адамдары жасауға құқылы.

175-1-бөлім. Жеке кәсіпорындарға барумен бақылаудың және қадағалаудың басқа нысандарын негізсіз жүргізу

1. Жеке кәсіпкерлік субъектілеріне барумен бақылаудың және қадағалаудың басқа нысандарын негізсіз жүргізу -

лауазымды адамдарға жиырма айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекет -

лауазымды адамдарға жиырма бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілген бап Қазақстан Республикасының 2015 жылғы 29 қазандағы № 376-V Заңына сәйкес алғаш рет 2016 жылы 1 қаңтарда күшіне енген және жеке кәсіпкерлік субъектілеріне барумен бақылау мен қадағалаудың өзге де нысандарын негізсіз жүзеге асырғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейтін әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекске алғаш рет енгізілді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 175-1-бабында көзделген құқық бұзушылықтың жалпы объектісі - Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген және мемлекетпен қорғалатын Қазақстан Республикасында кәсіпкерлік қызметті жүзеге асыру тәртібі.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 175-1-бабында көзделген бұзушылықтың тікелей объектісі - бұл Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген және мемлекетпен қорғалатын кәсіпкерліктің бостандығы және Қазақстан Республикасында кәсіпкерлік қызметті жүзеге асыру тәртібі, сондай-ақ мемлекеттік органдар мен олардың лауазымды адамдарының жеке кәсіпкерлік субъектілеріне бару кезінде бақылау мен қадағалаудың өзге де нысандарын жүргізу тәртібі.

Түсіндірілген бапта көзделген құқық бұзушылықтың субъектілері жеке кәсіпкерлік субъектілеріне барумен бақылаудың және бақылаудың басқа да нысандарын жүргізуге уәкілеттік берілген мемлекеттік органдардың және жергілікті атқарушы органдардың лауазымды адамдары болып табылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 175-1-бабына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылықтың субъективті жағы лауазымды адамдардың ниет немесе немқұрайлылық түріндегі кінәсімен сипатталады. Лауазымды адамның кінәсі оның жасаған заңсыз әрекеттері мен олардың зиянды салдарларына деген психикалық қатынасынан көрінеді.

Түсіндірілген бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылық *формальді* болып табылады. Жеке кәсіпкерлік субъектілеріне қатысты бақылаудың және қадағалаудың өзге де нысандарын жүзеге асыру тәртібін бұзғаны үшін лауазымды тұлғаны әкімшілік жауапкершілікке тарту үшін, құқық бұзушының кәсіпкерге материалдық залал келтіргені фактісін анықтау қажет емес.

Лауазымды адамның заңсыз әрекеттері кәсіпкерге негізсіз тағайындау және (немесе) бақылау мен қадағалаудың басқа нысандары нәтижесінде кәсіпкерге барған кезде материалдық залал келтірген жағдайда, мұндай залалды құқықтары мен мүдделері толық бұзылған мүдделі тұлға келтіруі мүмкін, өйткені мақалаға сәйкес әкімшілік жауапкершілікке тартылған лауазымды тұлға бұл лауазымды, мемлекеттік немесе жергілікті атқарушы органды босатпайды ол кімнің атымен әрекет еткенін және тұтастай мемлекет заң бұзушылықтарды жою мен кәсіпкерге келтірілген залалды өтеуден бастап.

Лауазымды адамның заңсыз іс-әрекеттерімен кәсіпкерлік субъектісіне кәсіпкерге бару арқылы бақылаудың және қадағалаудың өзге де нысандарын негізсіз тағайындау және (немесе) жүргізу нәтижесінде материалдық залал келтірілген кезде, мұндай залалды құқықтары мен мүдделері бұзылған мүдделі тұлға толық көлемде өтеуге қоюы мүмкін, өйткені түсіндірілетін бап бойынша лауазымды адамды әкімшілік жауапкершілікке тарту осы лауазымды адамды, оның атынан кәсіпкерлік қызметті жүзеге асырған мемлекеттік немесе жергілікті атқарушы органды босатпайды., жалпы мемлекет жол берілген бұзушылықтарды жою және Кәсіпкерге келтірілген залалды өтеуден бас тартады.

Түсіндірілген баптың 1-бөлімі жеке кәсіпорындарға барумен бақылаудың және қадағалаудың басқа нысандарын негізсіз жүргізгені үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсіндірілген баптың 1-тармағында көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы мемлекеттік қызметшілердің жеке кәсіпкерлік субъектілеріне бару кезінде бақылау мен қадағалаудың өзге де нысандары тәртібін бұзатын заңсыз іс-әрекеттерімен (әрекетсіздігімен) сипатталады және: 1) бақылаудың басқа нысандары үшін негіздердің болмауы. кәсіпкерге баруды бақылау; 2) бақылау және қадағалау субъектісіне (объектісіне) барумен бақылаудың және қадағалаудың басқа нысандарын тағайындау туралы актінің болмауы; 3) хабарламаның болмауы, сондай-ақ бақылау мен қадағалаудың басқа нысандарына бару арқылы бақылаудың және қадағалаудың өзге де нысандары туралы хабарлау мерзімдерінің сақталмауы; 4) бақылау мен қадағалауға жатпайтын немесе олардың атынан осы лауазымды адамдар әрекет ететін немесе лауазымды адамдардың өкілеттіктеріне кірмейтін мемлекеттік органның құзыретіне кірмейтін талаптарға сәйкестігін тексеру; 5) бақылау мен қадағалау объектісіне жатпайтын құжаттарды, ақпараттарды және өзге де заттар мен ақпаратты ұсыну туралы талап; 6) бақылау мен қадағалаудың өзге де нысандарын жүргізудің белгіленген мерзімдерінен асып кетуі; 7) бақылау және қадағалау субъектісіне (объектісіне) барумен бақылаудың және қадағалаудың басқа нысандарының кезеңділігі бұзылған; 7) тексерілетін субъектіге олар аяқталғаннан кейін бақылаудың және бақылаудың басқа нысандары туралы актіні ұсынбаған; 8) бақылаудың және қадағалаудың өзге де нысандарын тағайындау, өткізу тәртібін, сондай-ақ олардың нәтижелерін әзірлеу және беру тәртібін бұзушылықтар.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігінде келтірілген Қазақстан Республикасы заңнамасының кәсіпкерге баруымен бақылау мен қадағалаудың басқа нысандары кезінде бұзылған тізбесі толық емес.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 175-1-бабының 1-тармағына сәйкес құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл салынады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 175-1-бабының 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық үшін айыппұлдың мөлшері лауазымды адамдар үшін 20 АЕК болып табылады, оны тағайындаған орган оны өзгерте алмайды.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігі бойынша әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қаралады және сот оны әкімшілік құқық бұзушылық туралы тиісті Кодексте тікелей көрсетудің арқасында әкімшілік құқық бұзушыға әкімшілік жаза қолданады.

Түсіндірілген баптың 1-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттаманы кәсіпкерліктің уәкілетті органының лауазымды адамдары жасауға құқылы.

Түсіндірілген баптың 2-бөлімі ескертілген баптың 1-бөлігінде қарастырылған кез келген әрекетті әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталағаны үшін неғұрлым қатаң жазаны белгілейді.

Бұл жағдайда түсініктеме берілген баптың 2-тармағында көзделген объект, субъективтік тарап және құқық бұзушылық субъектілері олардың сипаттамаларында объектімен, субъективтік жағынан және Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 175-1-бабының 1-тармағында көзделген құқық бұзушылық субъектілерімен сәйкес келеді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 175-1-бабының 2-бөлігіндегі құқық бұзушылықтың объективті жағын сипаттау кезінде түсіндірілген мақаланың 1-бөлігіндегі кез-келген әрекетке қайталау белгісі қосылады.

Егер адам бұрын Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 175-1-бабының 1-тармағында көзделген кез-келген әрекетті жасаған болса, ол үшін әкімшілік жазаға тартылған және адам әкімшілік жазаға тартылған деп саналатын бір жылдық кезең әлі аяқталмаған болса, қылмыс бірнеше рет жасалған деп саналады.

Құқық бұзушылық жасаудың қайталануы ӘҚБтК-нің 175-1-бабының 2-бөлігі бойынша құқық бұзушылықтың дербес құрамы ретінде құқыққа қарсы әрекетті саралауға әкеп соғатын дербес саралау белгісі болып табылады.

Қайталану саралау белгісі ретінде құқық бұзушы жасаған құқыққа қарсы әрекеттердің саны мен сипатын анықтау жолымен ғана емес, сонымен қатар заңды түрде белгіленеді – осы адамды ӘҚБтК-нің 175-1-бабының 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін әкімшілік жауапкершілікке тарту фактісін, ӘҚБтК-нің 175-1-бабының 1-бөлігі бойынша әкімшілік жаза қолдану туралы заңды күшіне енген сот қаулысының болуын, оны жариялау, құқық бұзушыға тапсыру немесе жіберу және жаза қолданылған кезден бастап бір жылдық мерзімнің шектелмеу фактісін анықтау жолымен жүргізіледі.

Егер адам заңсыз әрекетті бірнеше рет жасаған болса немесе оны жасаған сәттен бастап және ол анықталған сәтке дейін оны жасаған болса, бірақ ол осы уақытқа дейін Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 175-1-бабының 1-бөлігіне сәйкес әкімшілік жауапкершілікке тартылмаған болса, онда бұл жағдайда ол 2-бөлімге сәйкес жауапкершілікке тартылады. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 175-1-бабы мүмкін емес, өйткені қайталаудың біліктілік белгісі жоқ. Бұл жағдайда адам әкімшілік жауапкершілікке тартылып, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 175-1-бабының 1-тармағы бойынша жазаланады, тіпті егер жыл ішінде бірнеше рет бұзушылық белгілері болса және бұзушылықтардың біркелкілігі болса.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 175 (1) тармағында қарастырылған кез келген әрекетті қайталап жасағаны үшін айыппұл салынады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 175-1-бабының 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық үшін айыппұлдың мөлшері лауазымды адамдар үшін 25 АЕК құрайды, ол оны тағайындаған органмен өзгертілмейді.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігі бойынша әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қаралып, құқық бұзушыға сот әкімшілік жаза қолданады, бұл туралы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы тиісті кодексте тікелей көрсетілді.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттаманы кәсіпкерліктің уәкілетті органының лауазымды адамдары жасауға құқылы.

176-бап. Оңалту және банкроттық кезіндегі заңсыз іс-әрекеттер

1. Мүлікті немесе мүліктік міндеттемелерді, мүлік, оның мөлшері, орналасқан жері туралы мәліметтерді не мүлік туралы өзге де ақпаратты жасыру, мүлікті өзге иелікке беру, мүлікті иеліктен шығару немесе жою, сол сияқты экономикалық қызметті көрсететін бухгалтерлік және өзге де есепке алу құжаттарын табыс етпеу, жасыру, жою, бұрмалау, оларды қалпына келтіру жөнінде шаралар қолданбау, егер бұл іс-әрекеттер (әрекетсіздік) оңалту немесе банкроттық кезінде немесе банкроттықты алдын ала, -

шағын кәсіпкерлік субъектілеріне - үш жүз, орта кәсіпкерлік субъектілеріне - бес жүз, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне бір мың айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Өзінің іс жүзіндегі дәрменсіздігін (банкроттығын) білетін лауазымды адамның, борышкер мүлкінің меншік иесінің немесе дара кәсіпкердің, сондай-ақ банкроттық рәсімі немесе оңалту рәсімі кезінде дәрменсіз борышкердің мүлкі мен істерін басқару функциялары берілген адамның басқа кредиторларға нұқсан келтіре отырып, жекелеген кредиторлардың мүліктік талаптарын құқыққа сыйымсыз қанағаттандыруы, сол сияқты дәрменсіз борышкердің басқа кредиторларға нұқсан келтіре отырып, өзіне берілген артықшылық туралы білетін кредитордың осындай қанағаттандыруын қабылдауы, егер бұл іс-әрекеттерде қылмыстық жаза қолданылатын әрекет белгілері болмаса, -

жеке тұлғаға - жүз елу, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне - үш жүз елу, орта кәсіпкерлік субъектілеріне - алты жүз, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне екі мың айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілген бап оңалту және банкроттық кезіндегі заңсыз әрекеттер үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

"Оңалту және банкроттық туралы" Қазақстан Республикасының 2014 жылғы 7 наурыздағы № 176-V Заңының 1-бабының 27) тармақшасына сәйкес оңалту рәсімі сот тәртібімен енгізілген, оның аясында қайта құрылымдау, ұйымдастырушылық, экономикалық және әкімшілік дәрменсіз борышкерге қолданылады, оның таратылуын болдырмау мақсатында борышкердің төлем қабілетін қалпына келтіруге бағытталған инвестициялық, техникалық, қаржылық, экономикалық, құқықтық және өзге де шаралар.

Аталған Заңның 1-бабының 6) тармақшасына сәйкес, банкроттық - бұл соттың шешімімен танылған борышкердің төлем қабілетсіздігі, оны жоюға негіз болады.

Түсіндірілген бап бойынша құқық бұзушыны әкімшілік жауапкершілікке тарту, егер құқық бұзушының әрекеті тиісті қылмыстық құқық бұзушылықтың белгілері болмаса ғана жүзеге асырылады. Әйтпесе, құқық бұзушылар - жеке тұлғалар немесе заңды тұлғаның лауазымды тұлғалары Қазақстан Республикасының Қылмыстық кодексінің нормаларына сәйкес оңалту және банкроттық кезіндегі заңсыз әрекеттері үшін қылмыстық жауапқа тартылады. Осыған байланысты, бастапқыда адамның оңалту және банкроттық кезіндегі іс-әрекетін құқық қорғау органдары қылмыстық құқық бұзушылықтың белгілері бар-жоғын және оны жауапқа тарту үшін негіздерді тексеруі керек.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 176-бабында көзделген құқық бұзушылықтардың жалпы объектісі - Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген және мемлекетпен қорғалатын Қазақстан Республикасында кәсіпкерлік қызметті жүзеге асыру тәртібі.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 176-бабында көзделген құқық бұзушылықтың тікелей объектісі болып Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген кәсіпкерлік субъектілерін сауықтыру және банкроттық рәсімдері табылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 176-бабында көзделген құқық бұзушылықтардың субъектілері - оңалту немесе банкроттық процесінде, іс жүзінде төлемге қабілетсіз (банкроттық) немесе банкроттық жағдайында тұрған жеке және заңды тұлғалар - кәсіпкерлік субъектілері.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 176-бабында көзделген құқық бұзушыларға - жеке тұлғаларға (заңды тұлғаның лауазымды тұлғаларына және жеке кәсіпкерлерге) арналған заңсыз әрекеттердің субъективтік жағы кінәлілік немесе немқұрайлылық түрінде сипатталады. Адамның кінәсі оның жасаған заңсыз әрекеттері мен олардың зиянды салдарларына деген психикалық қатынасынан көрінеді.

Заңды тұлға болып табылатын құқық бұзушылықтың субъективті жағы кінәлі тұлғаларға қатысты ғана әкімшілік жауапкершілікке тарту шарты ретінде кінәні анықтау туралы заңнамалық талаптың болуына байланысты белгіленуі мүмкін емес. Қазақстан Республикасының әкімшілік жауапкершілік туралы заңнамасына сәйкес, заңды тұлғалар өздерінің заңсыз әрекеті немесе әрекетсіздігі үшін әкімшілік жауапкершілікке тартылады, ол үшін Әкімшілік кодексте осы әрекетті жасаған заңды тұлғаның лауазымды адамдарының кінәсі ескерілмей әкімшілік жауапкершілік қарастырылған.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 176-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтардың құрамы *материалды*. Оларды жасағандығы үшін әкімшілік жауапкершілікке тарту үшін, құқық бұзушының мүлікті басқа меншікке беру, жасыру, иеліктен шығару, жою, сондай-ақ жекелеген кредиторлардың мүліктік талаптарын заңсыз қанағаттандыру нәтижесінде мемлекетке, ұйымға немесе азаматқа материалдық залал келтірген фактіні анықтау қажет.

Егер құқық бұзушылықтың салдарынан материалдық залал келтірілген болса, онда мұндай залалды құқықтары мен мүдделері бұзылған мүдделі тарап толық көлемде өтей алады, өйткені түсіндірілген бап бойынша құқық бұзушыны әкімшілік жауапкершілікке тарту оны бұзушылықтарды жоюдан және келтірілген залалды өтеуден босатпайды.

Түсіндірілген бапта көрсетілген әкімшілік құқық бұзушылықтар мемлекеттік кірістер органдарының лауазымды адамдарымен жасалуға құқылы.

Түсіндірілген баптың 1-бөлімі мүліктік немесе мүліктік міндеттемелерді, мүлік туралы ақпаратты, оның мөлшері, орналасқан жері немесе мүлік туралы басқа ақпаратты жасырғаны, мүлікті басқа меншікке бергені, мүлікті иеліктен шығарғаны немесе жойғаны, сондай-ақ есепті ұсынбағаны, жасырғаны, жойғаны, жалған болғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді. және экономикалық қызметті көрсететін өзге де бухгалтерлік құжаттар, егер бұл әрекеттер (әрекетсіздік) қалпына келтіру немесе тыйым салу кезінде жасалған болса банкроттықты тежеу немесе күту.

Түсіндірілген баптың 1-тармағында көзделген қылмыстың объективті жағы адамның заңсыз (және жеке тұлғаларға - кінәлі) іс-әрекеттерін (әрекетсіздігін) жасаумен сипатталады:

- 1) мүліктік немесе мүліктік міндеттемелерді жасыру,
- 2) мүлік туралы ақпаратты, оның мөлшері, орналасқан жері немесе мүлік туралы өзге де ақпаратты жасыру;
- 3) мүлікті басқа меншікке беру,
- 4) мүлікті иеліктен шығару,
- 5) мүлікті жою,
- 6) шаруашылық қызметті көрсететін бухгалтерлік және өзге де бухгалтерлік құжаттарды ұсынбау, жасыру, жою, бұрмалау;
- 7) шаруашылық қызметті көрсететін бухгалтерлік және өзге де бухгалтерлік құжаттарды қалпына келтіру жөніндегі шаралар қабылданбаған жағдайда.

Түсіндірілген баптың 1-тармағында көзделген қылмыстың объективтік жағының міндетті белгісі оңалту немесе банкроттық кезінде немесе банкроттықты күту кезінде жоғарыда көрсетілген әрекеттерді (әрекетсіздікті) жасау болып табылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 176-бабының 1-тармағына сәйкес құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл түріндегі әкімшілік жаза белгіленді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 176-бабының 1-тармағына сәйкес құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұлдың мөлшері құқық бұзушының қай санатқа жататынына байланысты сараланады. Осыған байланысты, құқық бұзушыны әкімшілік жауапкершілікке тартатын орган алдымен адамды жауапқа тартуға дейін алдымен оның құқықтық мәртебесін және ол жататын қызмет санатын анықтауы керек.

Құқық бұзушы кәсібінің санатына байланысты айыппұл мөлшері:

- шағын бизнес үшін - 300 АЕК,
- орта кәсіпорындар үшін - 500 АЕК

- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін - 1000 АЕК.

Айыппұлдар әр санаттағы құқық бұзушыларға белгіленеді және оларды тағайындаған орган өзгертуге жатпайды.

Түсіндірілген баптың 1-тармағында қарастырылған әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер қаралады және құқық бұзушыларға оларды жасағандығы үшін әкімшілік жаза қолданады, бұл туралы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы тиісті Кодексте тікелей көрсетілді.

Түсіндірілген баптың 2-бөлімі жеке кредиторлардың мүліктік талаптарын лауазымды тұлға, борышкер мүлкінің меншік иесі немесе өзінің нақты дәрменсіздігін (банкроттық) білетін жеке кәсіпкердің, сондай-ақ банкроттық немесе оңалту рәсімі кезінде дәрменсіз борышкердің мүлкі мен істерін басқару функцияларын жүктейтін тұлғаның мүліктік талаптарын заңсыз қанағаттандырғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді. басқа несие берушілерге зиян келтіретін рәсім, сондай-ақ осындай қанағаттанушылықты қабылдау төлем қабілетсіз борышкердің басқа несие берушілерге зиян тигізетінін білетін борышкер.

Түсіндірілген баптың 2-тармағында көзделген қылмыстың субъектілері:

1) оңалту рәсімі немесе банкроттық рәсімі енгізілгенге дейін, борышкердің нақты төлем қабілетсіздігі (банкроттық) туралы білетін лауазымды адам, борышкер немесе жеке кәсіпкер;

2) оңалту рәсімі немесе банкроттық рәсімі енгізілгеннен кейін, банкроттық рәсімінде немесе оңалту рәсімінде дәрменсіз борышкердің мүлкі мен істерін басқару функциялары берілген тұлға;

3) дәрменсіз борышкерден төлем қабілетсіз борышкерге қатысты оның талаптарын қанағаттандыруды қабылдаған және дәрменсіз борышкердің басқа кредиторларға зиян келтіретінін алдын ала білетін кредитор.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігіндегі қылмыстың объективті жағы құқық бұзушының жекелеген кредиторлардың мүліктік талаптарын заңсыз қанағаттандыруда көрінетін басқа кредиторлардың зиянына әкеп соқтыратын заңсыз (сонымен қатар жеке тұлғаларға да кінәлі) әрекеттерді жасаумен сипатталады.

Кредиторлардың талаптарын қанағаттандыру Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен, сондай-ақ оңалту немесе банкроттық рәсімі енгізілген жағдайда, сондай-ақ Қазақстан Республикасының оңалту және банкроттық туралы заңнамасында белгіленген тәртіп пен басымдықты сақтауға тиіс. Кредиторлардың талаптарын қанағаттандыру кезінде көрсетілген тәртіпті және басымдылықты бұзу басқа кредиторлардың, соның ішінде қанағаттанушылықты алған кредитордың алдында кезекте тұрған адамдардың құқықтарын бұзады. Тиісінше, кредиторлардың талаптарын осындай қанағаттандыру заңсыз болып табылады, олар басқа кредиторлардың мүдделері есебінен біле тұра жасалады.

Сонымен қатар, түсіндірілген баптың 2-тармағында көзделген құқық бұзушылықтың *объективтік жағы* сонымен қатар несие берушінің дәрменсіз борышкерге, оның басқа кредиторларға, оның зиянына қатысты талаптарын қанағаттандыруды қабылдау кезіндегі заңсыз әрекеттерін де қамтиды, егер егер мұндай несие беруші мүлікті беру кезінде өзіне берілген артықшылық туралы білетін болса. басқа несие берушілерге зиян келтіретін борышкер.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 176-бабының 2-тармағына сәйкес құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл түріндегі әкімшілік жаза белгіленді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 176-бабының 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық үшін айыппұлдың мөлшері құқық бұзушының құқықтық мәртебесіне байланысты сараланады, ал егер құқық бұзушы кәсіпкерлік субъект болса, ол сонымен қатар оның қай санатқа жататынына байланысты болады. Осыған байланысты, құқық бұзушыны әкімшілік жауапкершілікке тартатын орган алдымен адамды жауапқа тартуға дейін алдымен оның құқықтық мәртебесін және ол жататын қызмет санатын анықтауы керек.

Құқық бұзушының құқықтық мәртебесіне және ол жататын қызмет санатына байланысты айыппұл мөлшері:

- жеке тұлғалар үшін - 150 АЕК,
- шағын кәсіпкерлік субъектілері - 350 АЕК,
- орта бизнес үшін - 600 АЕК
- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін - 2000 АЕК.

Айыппұлдар әр санаттағы құқық бұзушыларға белгіленеді және оларды тағайындаған орган өзгертуге жатпайды.

Түсіндірілген баптың 2-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қаралады және оны жасағаны үшін құқық бұзушыға әкімшілік жаза тағайындалады, бұл туралы оны Әкімшілік құқық бұзушылық туралы тиісті кодексте тікелей көрсетуге болады.

177-бап. Уақытша басқарушының Қазақстан Республикасының оңалту және банкроттық туралы заңнамасын бұзуы

1. Сотқа борышкердің қаржылық жағдайы туралы қорытынды беру міндеттемесін орындамау немесе тиісінше орындамау -

елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Банкроттыққа жататын мүлікті түгендеу және (немесе) түгендеу туралы есеп беру міндеттемесін орындамау немесе тиісінше орындамау -

елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

3. Оңалту және банкроттық саласындағы уәкілетті органға банкроттық туралы іс жүргізудің басталғаны және оның интернет-ресурсында орналастыру үшін кредиторлардың талап арыз беру тәртібі туралы хабарлама жіберу туралы міндеттемесінің орындалмауы немесе тиісінше орындалмауы -

он бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

4. Сот отырысы барысында құрылтайшылар (қатысушылар) меншік иесінің борышкердің мүлкі мен активтерін алып қоюына кедергі жасау мақсатында борышкердің активтерін бақылауға алмау -

елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

5. Оңалту және банкроттық саласындағы уәкілетті органға белгіленген нысандағы банкроттық рәсімінің барысы туралы ақпарат беру міндеттемесінің орындалмауы немесе тиісінше орындалмауы -

он бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

6. Қазақстан Республикасының оңалту және банкроттық туралы заңнамасына сәйкес мәлімделген шағымдарды қарау нәтижелері бойынша қабылданған шешім туралы кредиторларды уақтылы хабардар етпеу, -

он бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

7. Несие берушілерге кредиторлар жиналысын өткізу күні, уақыты және орны туралы хабарлау туралы міндеттеменің орындалмауы немесе тиісінше орындалмауы -

он бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

8. Қазақстан Республикасының оңалту және банкроттық туралы заңнамасында белгіленген электрондық аукцион туралы ақпараттық хабарлама жіберу тәртібін бұзу -

он бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

9. Борышкердің құрылтай, қаржылық, титулдық құжаттарын және басқа да құжаттарын және пломбаларын оның міндетін уақытша тоқтатылған лауазымды адамдардан қабылдау туралы міндеттемелерін орындамағаны немесе тиісінше орындамағаны, сондай-ақ аталған құжаттарды уақытша тоқтатылған лауазымды тұлғалардың уақытша басқарушыға беруі туралы сот шешімін орындау туралы атқару парағын беру туралы өтінішпен сотқа жүгінуі. және пломбалар -

он бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

10. Егер сот іс жүргізуді тоқтата тұру немесе тоқтату туралы шешім қабылдаса, уақытша басқарушыдан банкроттықты басқарушыға немесе борышкерге өкілеттікті беру кезінде уақытша басқарушыдан банкроттықты басқарушыға немесе борышкерге ауыстыру кезінде борышкердің құрылтай құжаттарын, жазбаларын, пломбаларын, мөртаңбаларын, материалдық және басқа құндылықтарын беру міндеттемесінің орындалмауы немесе тиісінше орындалмауы іс бойынша, борышкерді банкрот деп танудан бас тарту туралы немесе соттың борышкерді банкрот деп тану туралы шешімінің күшін жою туралы шешім, сондай-ақ таратуды сенбестен оңалту және банкроттық саласындағы уәкілетті органның банкроттық туралы іс қозғауы -

он бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

11. Кредитордың және борышкер мүлкінің меншік иесінің жазбаша өтініші негізінде ақпарат беру жөніндегі міндеттемені орындамау немесе тиісінше орындамау -

отыз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

12. Кредиторлар талаптарының тізілімін қалыптастыру жөніндегі міндеттің орындалмауы немесе тиісінше орындалмауы -

елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

13. Кәдімгі коммерциялық операциялардан тыс мәмілелерді мақұлдау туралы борышкердің өтінішін қарау міндеттемесінің орындалмауы немесе тиісінше орындалмауы -

елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

14. Оңалту және банкроттық саласындағы уәкілетті органмен келісусіз банкроттың тез бүлінетін мүлкін сату -

елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

15. Осы баптың он төртінші бөліктерінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекеттер (әрекетсіздік) -

жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ _____

Түсіндірілген бап уақытша басқарушының Қазақстан Республикасының оңалту және банкроттық туралы заңнамасын бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

"Оңалту және банкроттық туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 2-бабының 1-тармағына сәйкес, Қазақстан Республикасының оңалту және банкроттық туралы заңнамасы аталған Заңнан және Қазақстан Республикасының өзге де нормативтік құқықтық актілерінен тұрады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 177-бабында көзделген құқық бұзушылықтардың жалпы объектісі - Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген және мемлекет қорғайтын Қазақстан Республикасында кәсіпкерлік қызметті жүзеге асыру тәртібі.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 177-бабында көзделген құқық бұзушылықтың тікелей объектісі Қазақстан Республикасының оңалту және банкроттық туралы заңнамасында банкроттық туралы сенім білдірілген тұлға тағайындалғанға дейін белгіленген кәсіпкерлік субъектілерінің банкроттығы туралы рәсім болып табылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 177-бабына сәйкес құқық бұзушылық субъектілері уақытша басқарушылар болып табылады.

Уақытша басқарушы, "Оңалту және банкроттық туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 1-бабы 31) тармақшасына сәйкес сот борышкердің қаржылық жағдайы туралы ақпарат жинауға, сондай-ақ банкроттықты басқарушы тағайындалғанға дейін банкроттық туралы іс жүргізуді тағайындаған тұлға. Аталған Заңның 1-бабының 6) тармақшасына сәйкес, **банкроттық** - бұл соттың шешімімен танылған борышкердің төлем қабілетсіздігі, оны жоюға негіз болады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 177-бабында көзделген заңсыз әрекеттердің субъективті жағы ниет немесе немқұрайлылық түріндегі кінәлілікпен сипатталады. Адамның кінәсі оның жасаған заңсыз әрекеттері мен олардың зиянды салдарларына деген психикалық қатынасынан көрінеді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 177-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтар *формальды* болып табылады. Оларды жасағандығы үшін әкімшілік жауапкершілікке тарту үшін құқық бұзушының құқықбұзушылықтың нәтижесінде мемлекетке, ұйымға немесе азаматқа материалдық залал келтіргені фактісін анықтау талап етілмейді.

Егер құқық бұзушылықтың салдарынан материалдық залал келтірілген болса, онда мұндай залалды құқықтары мен мүдделері бұзылған мүдделі тарап толық көлемде өтей алады, өйткені түсіндірілген бап бойынша құқық бұзушыны әкімшілік жауапкершілікке тарту оны бұзушылықтарды жоюдан және келтірілген залалды өтеуден босатпайды.

Түсіндірілген бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер қаралады және құқық бұзушыларға әкімшілік жаза қолдануды мемлекеттік кірістер органдары немесе сот, егер іс сотта қаралса, сот белгілейді.

Түсіндірілген баптың 1-бөлімі уақытша басқарушының сотқа борышкердің қаржылық жағдайы туралы қорытынды беру жөніндегі міндетін орындамағаны немесе тиісінше орындамағаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсіндірілген баптың 1-тармағында көзделген құқық бұзушылықтың объективтік жағы уақытша басқарушыға "Оңалту және банкроттық туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 88-бабы 2-тармағының 2) тармақшасына байланысты өзіне жүктелген жауапкершілікті орындамағаны немесе тиісінше орындамағаны үшін заңсыз әрекеттерді (әрекетсіздікті) сипаттайды және сотқа борышкердің қаржылық жағдайы туралы қорытынды ұсынады.

Көрсетілген заңның нормасына сәйкес, сот оны тағайындаған сәттен бастап және банкроттық туралы іс аяқталғанға дейін уақытша басқарушы сотқа борышкердің қаржылық жағдайы туралы қорытынды беруге міндетті. Уақытша басқарушы осындай қорытынды жасайды және уәкілетті орган бекіткен үлгі нысанына сәйкес сотқа береді.

"Оңалту және банкроттық туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 48-бабы 4-тармағының 1) тармақшасының талабы бойынша уақытша басқарушының банкроттың қаржылық жағдайы туралы сот қорытындысын беру мерзімін сот уақытша басқарушы тағайындау туралы ұйғарымда белгілейді және уақытша басқарушы тағайындалған күннен бастап бір айдан аспауға тиіс.

Аталған Заңның 49-бабының талабы бойынша уақытша басқарушының борышкерден өтініш берушіден басқа кредиторлары жоқ екендігі туралы немесе борышкер уақытша басқарушыға бухгалтерлік есеп жазбаларына қол жеткізуді қамтамасыз етпегендігі туралы қорытындыны уақытша басқарушы жасауы керек. уақытша басқарушы тағайындалған күннен бастап *он жұмыс күнінен кешіктірмей*.

Уақытша басқарушының осы міндеттемені орындамауы немесе тиісінше орындамағаны айыппұл түрінде әкімшілік жаза тағайындалған түсіндірілген баптың 1-тармағында көзделген құқық бұзушылық болып табылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 177-бабының 1-тармағына сәйкес құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұлдың мөлшері 50 АЕК құрайды, оны тағайындаған орган оны өзгерте алмайды.

Түсіндірілген баптың 2-бөлімі уақытша басқарушының банкроттыққа жататын мүлікті түгендеу және (немесе) түгендеу туралы есеп беру міндеттемесін орындамағаны немесе тиісінше орындамағаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсіндірілген баптың 2-тармағында көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы уақытша басқарушыға өзіне жүктелген, оны орындамағаны немесе тиісінше орындамағаны, 88-баптың 3-тармағының б) тармақшасы және "Оңалту туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 97-бабының 1-тармағы себеп болған заңсыз әрекеттерді (әрекетсіздікті) сипаттайды. банкроттық "банкроттық объектісінің тізілімін жүргізу және (немесе) кредиторлардың бірінші жиналысына түгендеу туралы есеп беру міндеттемесі.

Заңның көрсетілген нормаларына сәйкес, борышкерді банкрот деп тану туралы сот шешімі шыққаннан кейін уақытша басқарушы банкроттыққа ұшыраған мүлікті түгендеуді жүргізуі және несие берушілердің бірінші жиналысына түгендеу туралы есеп беруге міндетті. "Оңалту және банкроттық туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 93-бабы 1-тармағының талабы бойынша уақытша басқарушы кредиторлардың бірінші жиналысын борышкер банкрот деп танылған күннен бастап жиырма жұмыс күнінен кешіктірмей өткізеді.

Уақытша басқарушының осы міндеттемені орындамауы немесе тиісінше орындамағаны айыппұл түрінде әкімшілік жаза тағайындалған түсіндірілген баптың 2-тармағында көзделген құқық бұзушылық болып табылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 177-бабының 2-тармағына сәйкес құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұлдың мөлшері 50 АЕК құрайды, және оны тағайындаған орган оны өзгертуі мүмкін емес.

Түсіндірілген баптың 3-бөлімі уақытша басқарушының оңалту және банкроттық саласындағы уәкілетті органға банкроттық туралы іс жүргізуді бастау туралы хабарлама жіберу туралы міндеттемесін орындамағаны немесе тиісінше орындамағаны үшін әкімшілік жауапкершілікті және оның интернет-ресурсында орналастыру үшін кредиторлардың талап арыз беру тәртібін белгілейді.

Түсіндірілген баптың 3-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективтік жағы "Оңалту және банкроттық туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 88-бабы 2-тармағының 3) тармақшасында өзіне жүктелген міндеттерді орындамағаны немесе тиісінше орындамағаны үшін уәкілетті органға жолдау міндеттемесін жүктеген заңсыз

іс-әрекеттерді (әрекетсіздікті) жасаумен сипатталады. оңалту және банкроттық саласындағы, банкроттық туралы іс жүргізудің басталғаны туралы хабарландыру және оның Интернет-ресурсында орналастыру үшін кредиторлардың талап арыз беру тәртібі.

Заңның көрсетілген нормасына сәйкес, сот оны тағайындаған сәттен бастап және банкроттық туралы іс аяқталғанға дейін уақытша басқарушы банкроттық туралы іс қозғау және кредиторлардың талаптарын қазақ тілінде және Уәкілетті органның интернет-ресурсында орналастыру үшін орыс тілінде беру тәртібі туралы хабарлама жіберуге міндетті.

Уақытша басқарушының осы міндеттемені орындамауы немесе тиісінше орындамағаны айыппұл түрінде әкімшілік жаза тағайындалған түсіндірілген баптың 3-тармағында көзделген құқық бұзушылық болып табылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 177-бабының 3-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық үшін айыппұлдың мөлшері 15 АЕК құрайды, оны тағайындаған орган оны өзгерте алмайды.

Түсіндірілген баптың 4-бөлімі сот процесінде құрылтайшылар (қатысушылар) иесінің меншігін және борышкердің мүлкін иемденуіне жол бермеу мақсатында борышкердің активтерін бақыламағаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсіндірілген баптың 4-тармағында көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы уақытша басқарушының борышкердің мүлкі мен активтерінің меншік иесінің, құрылтайшылардың (қатысушылардың) сот талқылауы барысында шығуына жол бермеу мақсатында борышкердің активтерін бақылауды жүзеге асырмауы кезінде көрініс тапқан заңсыз әрекеттерді (әрекетсіздікті) сипаттайды.

"Оңалту және банкроттық туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 88-бабы 3-тармағының 4) тармақшасының талабы бойынша, борышкерді банкрот деп тану туралы сот шешімі шыққаннан кейін уақытша басқарушы банкроттықтың мүлкін қорғауды және бақылауды қамтамасыз етуге міндетті.

Уақытша басқарушының осы міндеттемені орындамауы немесе тиісінше орындамағаны үшін жасалған айыппұл түрінде әкімшілік жаза белгіленген түсініктеме берілген баптың 4-тармағында көзделген құқық бұзушылық болып табылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 177-бабының 4-бөлігіндегі құқық бұзушылық үшін айыппұл 50 АЕК құрайды, ол оны тағайындаған органмен өзгертілмейді.

Түсіндірілген баптың 5-бөлімі уақытша басқарушының оңалту және банкроттық саласындағы уәкілетті органға белгіленген банкроттық рәсімінің барысы туралы ақпарат беру жөніндегі міндеттемелерін орындамағаны немесе тиісінше орындамағаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсіндірілген баптың 5-тармағында көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы уақытша басқарушыға оның "Оңалту және банкроттық туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 21-бабының нормасын орындамағаны немесе тиісінше

орындамағаны, оған оңалту және уәкілеттік беру туралы уәкілетті органға тапсыруымен сипатталған заңсыз әрекеттерді (әрекетсіздікті) сипаттайды. белгіленген банкроттық рәсімнің барысы туралы банкроттық туралы ақпарат.

Уақытша басқарушының осы міндеттемені орындамауы немесе тиісінше орындамағаны үшін жасалған айыппұл түрінде әкімшілік жаза белгіленген түсініктеме берілген баптың 5-тармағында көзделген құқық бұзушылық болып табылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 177-бабының 5-тармағында көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұлдың мөлшері 15 АЕК құрайды және оны тағайындаған орган оны өзгерту мүмкін емес.

Түсіндірілген баптың 6-бөлігінде уақытша басқарушының Қазақстан Республикасының оңалту және банкроттық туралы заңнамасына сәйкес мәлімделген шағымдарды қарау нәтижелері бойынша қабылданған шешім туралы кредиторларды уақтылы хабарламағаны үшін әкімшілік жауапкершілік белгіленеді.

Түсіндірілген баптың 6-тармағында көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы уақытша басқарушының Қазақстан Республикасының оңалту және банкроттық туралы заңнамасына сәйкес мәлімделген шағымдарды қарау нәтижелері бойынша қабылданған шешім туралы кредиторларға уақтылы хабарламауында көрінетін заңсыз іс-әрекеттерді (әрекетсіздікті) сипаттайды.

"Оңалту және банкроттық туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 88-бабы 3-тармағының 10) тармақшасына сәйкес, сот борышкер мен оның кредиторларының мүдделерін қозғайтын акт шығарған жағдайда, уақытша басқарушы талап етуі бойынша банкроттық туралы іс қозғалған кредиторға немесе борышкерге оның көшірмесін ұсынуға міндетті. осы сот актісіне шағымды қарау үшін келіп түскен күннен бастап үш жұмыс күні.

Уақытша басқарушының осы міндеттемені орындамауы немесе тиісінше орындамағаны айыппұл түрінде әкімшілік жаза тағайындалған түсіндірілген баптың 6-тармағында көзделген құқық бұзушылық болып табылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 177-бабының 6-тармағында қарастырылған құқық бұзушылық үшін айыппұлдың мөлшері 15 АЕК құрайды және оны тағайындаған орган оны өзгерте алмайды.

Түсіндірілген баптың 7-бөлімі уақытша басқарушының кредиторларды кредиторлар жиналысының күні, уақыты және орны туралы хабардар ету жөніндегі міндетін орындамағаны немесе тиісінше орындамағаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсіндірілген баптың 7-бөлігіндегі қылмыстың объективті жағы уақытша басқарушының заңсыз әрекеттерді (әрекетсіздікті) жасағандығымен сипатталады, Қазақстан Республикасының оңалту және банкроттық туралы Заңының 88-бабы 3-

тармағының 9) тармақшасына сәйкес өзіне жүктелген міндеттемені орындамағаны немесе тиісінше орындамағаны туралы білдірсе, кредиторларға жиналыстың өтетін күні, уақыты және орны туралы кредиторларға хабарлайды.

Заңның көрсетілген нормасына сәйкес, борышкерді банкрот деп тану туралы сот шешімінен кейін уақытша басқарушы кредиторларға кредиторлар жиналысының өтетін күні, уақыты және орны туралы хабарлауға міндетті.

Уақытша басқарушының осы міндеттемені орындамауы немесе тиісінше орындамағаны айыппұл түрінде әкімшілік жаза тағайындалған түсіндірілген баптың 7-тармағында көзделген құқық бұзушылық болып табылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 177-бабының 7-тармағында көзделген құқық бұзушылық үшін айыппұлдың мөлшері 15 АЕК құрайды, оны тағайындаған орган оны өзгерте алмайды.

Түсініктеме берілген баптың 8-бөлімі уақытша басқарушының электрондық аукцион туралы ақпараттық хабарлама орналастырғаны үшін Қазақстан Республикасының оңалту және банкроттық туралы заңнамасында белгіленген тәртіпті бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсіндірілген баптың 8-тармағында көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы уақытша басқарушының электрондық аукцион туралы ақпараттық хабарлама орналастыру үшін Қазақстан Республикасының оңалту және банкроттық туралы заңнамасында белгіленген тәртіпті бұза отырып жасалынған заңсыз әрекеттерді (әрекетсіздікті) сипаттайды.

"Оңалту және банкроттық туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 99-бабы 1-тармағының талабы бойынша, борышкердің (банкроттың) мүлкін (активтерін) сату бойынша электрондық аукционды өткізу тәртібі мен ұйымдастырушысын уәкілетті орган айқындайды.

Уақытша басқарушының осы тәртіпті бұзуы түсіндірілген мақаланың 8-тармағында көзделген құқық бұзушылық болып табылады, оның жасалғаны үшін айыппұл түрінде әкімшілік жаза белгіленеді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 177-бабының 8-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық үшін айыппұлдың мөлшері 15 АЕК құрайды, ол оны тағайындаған органмен өзгертілмейді.

Түсініктеме берілген баптың 9-бөлімі уақытша басқарушының уақытша тоқтатылған лауазымды адамдардан борышкердің құрылтай, қаржылық, титулдық және басқа құжаттарды және мөрлерді қабылдау жөніндегі міндеттерін орындамағаны немесе тиісінше орындамағаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді, сондай-ақ сот шешімін ішінара орындау үшін атқару парағын беру туралы өтінішпен сотқа жүгінеді. уақытша тоқтатылған лауазымды адамдар көрсетілген құжаттар мен мөрлерді уақытша басқарушыға беру.

Түсіндірілген баптың 9-бөлігінде көзделген қылмыстың объективті жағы уақытша басқарушыға "Оңалту және банкроттық туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 56-бабы 3-тармағының 4) тармақшасына сәйкес өзіне жүктелген міндеттерді орындамағаны немесе тиісінше орындамағаны үшін заңсыз әрекеттерді (әрекетсіздікті) сипаттайды. қаржылық, құқықтық құжаттар және өзге де құжаттар және борышкердің жұмыстан шығарылған лауазымды адамдарының мөрлері, сондай-ақ сотқа орындау туралы анықтама беру туралы өтінішпен жүгіну уақытша тоқтатылған лауазымды адамдардың құжаттар мен мөрлерді уақытша басқарушыға беруі туралы сот шешімінің орындалуы туралы.

Уақытша басқарушының осы міндеттемені орындамауы немесе тиісінше орындамағаны үшін жасалған айыппұл түрінде әкімшілік жаза белгіленген түсініктеме берілген баптың 9-тармағында көзделген құқық бұзушылық болып табылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 177-бабының 9-тармағында көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұлдың мөлшері 15 АЕК болып табылады және оны тағайындаған орган оны өзгерте алмайды.

Түсіндірілген баптың 10-бөлімі уақытша басқарушының құрылтай құжаттарын беру жөніндегі міндеттемелерін орындамағаны немесе тиісінше орындамағаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді, уәкілеттігін уақытша басқарушыдан банкроттықты басқарушыға немесе борышкерге беру кезінде борышкердің жазбалары, мөрлері, мөрлері, материалдық және басқа құндылықтары, егер сот іс жүргізуді тоқтата тұру немесе тоқтату туралы шешім қабылдаса, борышкерді банкрот деп танудан бас тарту туралы немесе соттың борышкерді банкрот деп жариялау туралы шешімінің күшін жойған жағдайда, уақытша сенім білдірілген адамды ауыстыру, сондай-ақ оңалту және банкроттық саласындағы уәкілетті органға банкроттық туралы іс жүргізуді бастамастан таратуды тағайындау.

Түсіндірілген баптың 10-бөлігіндегі қылмыстың объективті жағы уақытша басқарушының заңсыз әрекеттерді (әрекетсіздікті) жасағандығымен сипатталады, Қазақстан Республикасының оңалту және банкроттық туралы заңының 88-бабының 3-тармағының 12) және 13) тармақшаларына сәйкес өзіне жүктелген міндеттемелерді орындамағаны немесе тиісінше орындамағаны туралы, құрылтай құжаттарын, бухгалтерлік жазбаларды, пломбаларды, мөрлерді, материалдық және басқа құндылықтарды беру кезінде борышкерге беру уақытша сенімді басқарушыдан банкроттықты басқарушыға немесе борышкерге берілген өкілеттік, егер сот іс жүргізуді тоқтата тұру немесе тоқтату туралы шешім қабылдаса, борышкерді банкрот деп танудан бас тарту туралы немесе соттың борышкерді банкрот деп жариялау туралы шешімінің күшін жойған жағдайда, уақытша сенім білдірілген адамды ауыстыру, сондай-ақ оңалту және банкроттық саласындағы уәкілетті органға банкроттық туралы іс жүргізуді бастамастан таратуды тағайындау.

Жоғарыда көрсетілген заңның нормаларына сәйкес, борышкерді банкрот деп тану туралы сот шешімі шығарылғаннан кейін уақытша басқарушы банкроттықты басқарушыға (уәкілетті органға) ол тағайындалған (борышкерді банкрот деп тану туралы сот шешімі шығарылған) күннен бастап үш жұмыс күні ішінде құрылтай құжаттарын, есепке алу құжаттамасын, банкроттың мүлкіне құқық белгілейтін құжаттарды, банкротқа тиесілі мөрлерді, мөртабандарды, материалдық және өзге де құндылықтарды беруге міндетті.

Сот іс бойынша іс жүргізуді тоқтата тұру немесе тоқтату туралы ұйғарым, борышкерді банкрот деп танудан бас тарту туралы шешім шығарған не борышкерді банкрот деп тану туралы сот шешімінің күші жойылған жағдайда, уақытша басқарушы соттың тиісті сот актісі қабылданған күннен бастап үш жұмыс күні ішінде құрылтай құжаттарын, есепке алу құжаттамасын, мөрлерді, мөртабандарды, материалдық және өзге де құндылықтарды борышкерге беруге міндетті.

Уақытша басқарушының бұл міндеттерді орындамауы немесе тиісінше орындамауы түсініктеме берілген баптың 10-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық болып табылады, оны жасағаны үшін айыппұл түрінде әкімшілік жаза белгіленген.

ӘҚБтК 177-бабының 10-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл мөлшері 15 АЕК-ті құрайды, тіркелген болып табылады және оны салатын органның өзгертуіне жатпайды.

Түсіндірілетін баптың 11-бөлігі кредитордың және борышкер мүлкінің меншік иесінің жазбаша сұрау салуы негізінде уақытша басқарушының ақпарат беру жөніндегі міндетін орындамағаны не тиісінше орындамағаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсіндірілетін баптың 11-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы уақытша басқарушының "оңалту және банкроттық туралы" ҚР Заңының 88-бабы 3-тармағының 8) тармақшасына орай өзіне жүктелген ақпаратты кредитордың және борышкер мүлкінің меншік иесінің жазбаша сұрау салуы негізінде ұсыну жөніндегі міндеттерді орындамауынан не тиісінше орындамауынан көрінетін құқыққа қарсы әрекеттер (әрекетсіздік) жасауымен сипатталады.

Заңның көрсетілген нормасына сәйкес, борышкерді банкрот деп тану туралы сот шешімі шыққаннан кейін уақытша басқарушы кредитордың және борышкер мүлкінің меншік иесінің жазбаша өтініші негізінде сұрау түскен күннен бастап үш жұмыс күнінен кешіктірмей банкроттық рәсімінің барысы туралы есеп беруге міндетті.

Уақытша басқарушының осы міндеттемені орындамауы немесе тиісінше орындамағаны айыппұл түрінде әкімшілік жаза тағайындалған түсіндірілген баптың 11-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық болып табылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 177-бабының 11-тармағында көзделген құқық бұзушылық үшін айыппұлдың мөлшері 30 АЕК құрайды, және оны тағайындаған орган оны өзгертуі мүмкін емес.

Түсіндірілетін баптың 12-бөлігі уақытша басқарушының кредиторлар талаптарының тізілімін қалыптастыру жөніндегі міндетін орындамағаны не тиісінше орындамағаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсіндірілетін баптың 12-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы уақытша басқарушының ҚР Оңалту және банкроттық туралы Заңының 88-бабы 3-тармағының 5) тармақшасына орай өзіне жүктелген кредиторлар талаптарының тізілімін қалыптастыру бойынша міндеттерді орындамауынан не тиісінше орындамауынан көрінетін құқыққа қарсы әрекеттер (әрекетсіздік) жасауымен сипатталады.

Заңның көрсетілген нормасына сәйкес, борышкерді банкрот деп тану туралы сот шешімінен кейін уақытша басқарушы Қазақстан Республикасының Үкіметі белгілеген тәртіппен, мерзімде және нысанда кредиторлар талаптарының тізілімін құруға міндетті.

Уақытша басқарушының осы міндеттемені орындамауы немесе тиісінше орындамағаны үшін айыппұл түрінде әкімшілік жаза белгіленген түсініктеме берілген баптың 12-тармағында көзделген құқық бұзушылық болып табылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 177-бабының 12-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық үшін айыппұлдың мөлшері 50 АЕК құрайды, оны тағайындаған орган оны өзгерте алмайды.

Түсіндірілген баптың 13-бөлімі уақытша басқарушының борышкердің қалыпты коммерциялық операциялардан тыс мәмілелерді мақұлдау туралы өтінішін қарау міндеттемесін орындамағаны немесе тиісінше орындамағаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсіндірілген баптың 13-бөлігінде көзделген қылмыстың объективті жағы уақытша басқарушыға "оңалту және банкроттық туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 88-бабы 2-тармағының 5) тармақшасына сәйкес өзіне жүктелген жауапкершілікті орындамағаны немесе тиісінше орындамағаны үшін заңсыз әрекеттерді (әрекетсіздікті) сипаттайды. кәдімгі шаруашылық операциялардан тыс операцияларды мақұлдау туралы борышкердің өтініштері.

Заңның көрсетілген нормасына сәйкес, сот оны тағайындаған сәттен бастап және банкроттық туралы іс аяқталғанға дейін уақытша басқарушы бес жұмыс күні ішінде әдеттегі коммерциялық операциялардан тыс мәмілені мақұлдау туралы борышкердің өтінішін қарауға міндетті.

Уақытша басқарушының осы міндеттемені орындамауы немесе тиісінше орындамағаны үшін жасалған айыппұл түрінде әкімшілік жаза белгіленген түсіндірілген баптың 13-тармағында көзделген құқық бұзушылық болып табылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 177-бабының 13-тармағында көзделген құқық бұзушылық үшін айыппұлдың мөлшері 50 АЕК құрайды, оны тағайындаған орган оны өзгерте алмайды.

Түсіндірілген баптың 14-бөлімі оңалту және банкроттық саласындағы уәкілетті органмен келісусіз банкроттың тез бұзылатын мүлкін сатқаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсіндірілген баптың 14-тармағында көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы уақытша басқарушының оңалту және банкроттық саласындағы уәкілетті органмен келісусіз банкроттың тез бұзылатын мүлкін сату кезінде көрінетін заңсыз әрекеттерді (әрекетсіздікті) сипаттайды.

"Оңалту және банкроттық туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 88-бабы 3-тармағы 7) тармақшасының нормасы бойынша сот оны тағайындалған сәттен бастап және банкроттық туралы іс аяқталғанға дейін уақытша басқарушы уәкілетті органмен келісім бойынша банкроттықты басқарушы тағайындалғанға дейін банкроттық мүлкін сатуға міндетті. мұндай мүліктің құны едәуір төмендейді (тез бұзылатын тауарлар, мал және шұғыл сатуды қажет ететін басқа тауарлар).

Уақытша басқарушының осы міндеттемені орындамауы немесе тиісінше орындамауы, түсіндірілген баптың 14-тармағында көзделген құқық бұзушылық болып табылады, оның жасалуына айыппұл түрінде әкімшілік жаза белгіленеді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 177-бабының 1-тармағына сәйкес құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұлдың мөлшері 50 АЕК құрайды, оны тағайындаған орган оны өзгерте алмайды.

Түсініктеме берілген баптың 15-бөлімі ескертілген баптың 1-ден 14-ке дейінгі бөліктерінде көзделген кез-келген әрекетті (әрекетсіздікті) жасаған үшін әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталанғаны үшін неғұрлым қатаң жаза белгілейді.

Бұл жағдайда түсіндірілген баптың 15-бөлігінде көзделген объекті, субъективті тарап және құқық бұзушылық субъектілері олардың сипаттамаларында объектімен, субъективтік жағынан және Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 177-бабының 1-ден 14-ке дейінгі бөліктерінде көзделген кез келген құқық бұзушылықтың субъектілерімен сәйкес келеді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 177-бабының 15-тармағында көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағын сипаттауда түсіндірілген баптың 1-ден 14-ке дейінгі бөліктерінде көзделген кез-келген әрекетке қайталану белгісі қосылады.

Егер адам бұрын Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 177-бабының 1-ден 14-тармақтарында көзделген кез-келген әрекетті жасаған болса, ол үшін әкімшілік жазаға тартылған және адам әкімшілік жазаға тартылған бір жылдық кезең әлі аяқталмаған болса, қылмыс бірнеше рет жасалған деп саналады.

Қайталанған құқық бұзушылық - бұл әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 177-бабының 15-бөлігіне сәйкес заңсыз әрекетті тәуелсіз құқық бұзушылық ретінде саралауға әкеп соқтыратын тәуелсіз біліктілік атрибуты.

Қайталау біліктілік атрибуты ретінде іс жүзінде жыл бойына заңсыз әрекеттерді жасаған құқық бұзушының саны мен сипатын анықтау арқылы ғана анықталады, сонымен бірге заңды түрде - бұл адамды Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 177-бабының 1-ден 14-тармақтарында көзделген кез келген құқық бұзушылық үшін әкімшілік жауапкершілікке тарту фактісін анықтай отырып, уәкілетті органның немесе соттың Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 177-бабының 1-ден 14-ке дейінгі бөліктерінің кез келгеніне әкімшілік жаза қолдану туралы заңды күшіне енген шешімінің болуы, оны жариялау, құқық бұзушыға жолдау немесе жолдау фактісі және өндіріп алынған күннен бастап бір жыл мерзімінің өтпеуі.

Егер адам заңсыз әрекетті бірнеше рет жасаған болса немесе оны жасаған сәттен бастап және оны анықтаған сәтке дейін оны жасай берсе, бірақ ол осы уақытқа дейін Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 177-бабының 1-ден 14-ке дейінгі бөлігінде әкімшілік жауапкершілікке тартылмаған болса, онда бұл жағдайда ол жауапкершілікке тартылады. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 177-бабының 15-бөлімі мүмкін емес, өйткені қайталаудың біліктілік белгісі жоқ. Бұл жағдайда адам әкімшілік жауапкершілікке тартылып, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 177-бабы 1-бөлігінің бірінде, тіпті жыл ішінде бірнеше рет бұзушылық белгілері болса және бұзушылықтардың біркелкілігі болса да жазаланады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 177-бабының 1-ден 14-ке дейінгі бөлімдерінің бірінде көзделген кез-келген әрекеттерді қайталап жасағаны үшін айыппұл салынады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 177-бабының 15-тармағында көзделген құқық бұзушылық үшін айыппұлдың мөлшері 100 АЕК құрайды, ол оны белгілеген органмен өзгертілмейді.

Түсіндірілген баптың 15-бөлігі бойынша әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қаралады және құқық бұзушыға әкімшілік жаза, егер іс сотта қаралған болса, мемлекеттік кірістер органы немесе сот белгілейді.

178-бап. Ашық конкурстарды, аукциондарды және сауда-саттықтарды өткізудің белгіленген тәртібін бұзу

Меншік иесіне, сауда-саттықты немесе аукционды ұйымдастырушыға, сатып алушыға немесе өзге де шаруашылық жүргізуші субъектіге үлкен залал келтірген, ашық конкурстарды, аукциондарды немесе конкурстарды өткізудің белгіленген тәртібін бұзу, -

жүз елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

Ескерту Осы баптағы ірі залал жеке тұлғаға айлық есептік көрсеткіштің жүз еселенген мөлшерінде келтірілген залал немесе ұйымға немесе мемлекетке айлық есептік көрсеткіштің бес жүз еселенген мөлшерінде келтірілген залал деп танылады.

ТҮСІНІКТЕМЕ _____

Түсініктеме берілген бап ашық конкурстарды, аукциондар мен сауда-саттықтарды өткізудің белгіленген тәртібін бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті көздейді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 178-бабында көзделген құқық бұзушылықтың жалпы объектісі - Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген және мемлекет қорғайтын Қазақстан Республикасында кәсіпкерлік қызметті жүзеге асыру тәртібі.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 178-бабында көзделген бұзушылықтың тікелей объектісі Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленеді және мемлекет сауда-саттыққа, аукциондарға және конкурстарға мемлекетпен қорғалады.

Түсіндірілген бапта көзделген құқық бұзушылықтың субъектілері болып ашық сауда-саттық, аукциондар мен конкурстарды өткізетін адамдар табылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 178-бабына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылықтың субъективтік жағы жеке тұлғалардың қасақана немесе абайсыздық түріндегі кінәсімен сипатталады. Жеке адамның кінәсі оның жасаған заңсыз әрекеттері мен олардың зиянды салдарларына деген психикалық қатынасынан көрінеді.

Заңды тұлға болып табылатын құқық бұзушылықтың субъективті жағы кінәлі тұлғаларға қатысты ғана әкімшілік жауапкершілікке тарту шарты ретінде кінәні анықтау туралы заңнамалық талаптың болуына байланысты белгіленуі мүмкін емес. Қазақстан Республикасының әкімшілік жауапкершілік туралы заңнамасына сәйкес, заңды тұлғалар өздерінің заңсыз әрекеті немесе әрекетсіздігі үшін әкімшілік жауапкершілікке тартылады, ол үшін Әкімшілік кодексте осы әрекетті жасаған заңды тұлғаның лауазымды адамдарының кінәсі ескерілмей әкімшілік жауапкершілік қарастырылған.

Түсіндірілген бапта көзделген қылмыстың объективті жағы құқық бұзушының жария сауда-саттықты, аукциондарды немесе сауда-саттықты өткізудің белгіленген тәртібін бұзатын және мүліктің иесіне, сауда-саттықты немесе аукционды ұйымдастырушыға, сатып алушыға немесе басқа да шаруашылық субъектісіне елеулі залал келтіретін заңсыз әрекеттерді (әрекетсіздікті) жасаумен сипатталады.

Түсініктеме берілген бапқа сәйкес жеке тұлғаға айлық есептік көрсеткіштің жүз еселенген мөлшерінде келтірілген *залал* немесе ұйымға немесе мемлекетке айлық есептік көрсеткіштің бес жүз еселенген мөлшерінде келтірілген залал деп танылады.

Түсіндірілген бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылық *материалды* болып табылады. Құқық бұзушыны ашық конкурстарды, аукциондар мен конкурстарды өткізу тәртібін бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілікке тарту үшін жеке тұлғаға, ұйымға немесе мемлекетке үлкен залал келтірген құқық бұзушының фактісін анықтау қажет.

Егер әкімшілік құқық бұзушылық мүліктің иесіне, сауда-саттықты немесе аукционды ұйымдастырушыға, сатып алушыға немесе басқа да шаруашылық жүргізуші субъектіге материалдық залал келтірсе, онда мұндай залалды құқықтары мен мүдделері

толық бұзылған мүдделі тұлға келтіруі мүмкін, өйткені түсіндірілген бап бойынша құқық бұзушыны әкімшілік жауапкершілікке тарту қарастырылмаған. оны бұзушылықтарды жоюдан және келтірілген залалды өтеуден босатады.

Түсіндірілген бап бойынша құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл салынады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 178-бабына сәйкес құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұлдың мөлшері 150 АЕК құрайды және оны тағайындаған орган оны өзгерте алмайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс түсіндірілетін бап бойынша қаралады және құқық бұзушыға әкімшілік жаза Мемлекеттік кіріс органы немесе сот, егер іс сотта ӘҚБтК-нің тиісті нормасында бұл туралы тікелей көрсетілуіне байланысты қаралса, қолданады.

179-бап. Банкроттық басқарушының Қазақстан Республикасының оңалту және банкроттық туралы заңнамасын бұзуы

1. Кадастр жүргізу және (немесе) түгендеу туралы есепті кредиторлар жиналысына ұсыну міндетін орындамағаны немесе тиісінше орындамағаны -

елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Банкроттық мүлікті қорғауды және бақылауды қамтамасыз ету жөніндегі міндеттің орындалмауы немесе тиісінше орындалмауы -

елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

3. Қазақстан Республикасының оңалту және банкроттық туралы заңнамасында белгіленген жағдайларды қоспағанда, банкроттыққа берешегі бар адамдардан қарызды өндіріп алу туралы талаптарды сотқа беру туралы міндеттемелерді орындамау немесе тиісінше орындамау -

он бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

4. Оңалту және банкроттық саласындағы уәкілетті органға банкроттық рәсімінің барысы туралы ағымдағы ақпаратты ұсыну жөніндегі міндеттемелердің орындалмауы немесе тиісінше орындалмауы -

ескертуге алып келеді.

5. Банкроттық туралы іс жүргізудегі кредиторлар жиналысының күні, уақыты және орны туралы кредиторға хабарламау немесе тиісінше хабарламау -

он бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

6. Қазақстан Республикасының оңалту және банкроттық туралы заңнамасында белгіленген электрондық аукцион туралы ақпараттық хабарлама жіберу тәртібін бұзу - он бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

7. Банкроттыққа ұшыраған мүлікті (активтерді) сату жоспарын бұза отырып, борышкердің мүлкін сату немесе сату жоспарын жасау тәртібін бұзу -

он бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

8. Кредиторлар жиналысы кредиторлардың жиналысы есеп айырысуға көшу туралы шешім қабылдағаннан кейін, сондай-ақ кредиторлармен есеп айырысуды

кредиторлардың талаптарын қанағаттандырудың белгіленген тәртібін бұзғаннан кейін кредиторлармен есеп айырысу бойынша міндеттемелерді орындамағаны немесе тиісінше орындамағаны -

он бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

9. Құқық қорғау органдарына қасақана және (немесе) жалған банкроттық белгілері анықталған жағдайда ақпарат бермеу -

елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

10. Борышкер немесе уәкілетті тұлға Қазақстан Республикасының азаматтық заңнамасында және "Оңалту және банкроттық туралы" Қазақстан Республикасының Заңында көзделген талаптарды бұза отырып, мәмілелерді анықтау бойынша міндеттемелерді орындамағаны немесе тиісінше орындамағаны және сотқа мүлікті жарамсыз деп тану немесе қайтарып беру туралы талаптарды бермеуі банкроттыққа -

елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

11. Әкімшілік шығыстар сметасында қарастырылған ақшаны асыра пайдалану немесе асыра пайдалану -

он бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

12. Банкроттықты басқарушы шығарылған (босатылған) немесе борышкерді банкрот деп тану туралы сот шешімі жойылғаннан кейін борышкердің құрылтай құжаттарын, жазбаларын, пломбаларын, мөртабандарын, материалдық және басқа құндылықтарын жаңадан тағайындалған банкроттық басқарушысына немесе борышкерге беру міндеттемесін орындамау немесе тиісінше орындамау -

он бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

13. Қазақстан Республикасының оңалту және банкроттық туралы заңнамасының талаптарына сәйкес келмейтін сотқа қорытынды есепті, уақтылы ұсынбау немесе сотқа ұсынбау -

он бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

14. Оңалту және банкроттық саласындағы уәкілетті органға расталған құжаттарды қолдана отырып, сұратылған ақпаратты беру жөніндегі міндеттің орындалмауы немесе тиісінше орындалмауы -

он бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

15. Оның жазбаша өтініші негізінде банкроттық туралы іс жүргізудің барысы туралы кредиторға есеп бермеу немесе уақтылы хабарламау -

он бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

16. Кредиторлар комитеті шешімінің негізінде талаптарды өтеу туралы кредиторға уақтылы емес өтініш -

он бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

17. Мемлекеттік органдардан, жеке және заңды тұлғалардан банкроттық туралы, оған тиесілі (тиесілі) мүлік туралы мәліметтерді және растайтын құжаттардың

көшірмелерін талап ету жөніндегі міндеттің орындалмауы немесе тиісінше орындалмауы -

ескертуге алып келеді.

18. Борышкердің лауазымды адамдарының кінәсі анықталған жағдайда, келтірілген залалды (субсидиарлық) қалпына келтіру (өтеу) туралы сотқа талап арыздарды бермеу - елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

19. Егер банкроттықты басқарушымен келісімде өзгеше белгіленбесе, кредиторлар комитетіне банкрот пен оның кредиторларының мүдделерін қозғайтын сот актісінің көшірмесін беру міндеттемесін орындамағаны немесе тиісінше орындамағаны - он бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

20. Уақытша басқарушыдан құрылтайшылық, қаржылық және құқық белгілейтін құжаттарды банкроттың мүлкіне, банкроттықтың баспасөзіне және мүлкіне қабылдау жөніндегі міндеттемелерді орындамау немесе тиісінше орындамау - елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

21. Банкроттыққа байланысты банк шотын уақтылы жабу, мемлекеттік кірістер органына салық төлеуші куәлігінің және қосымша құн салығы бойынша тіркеу туралы куәліктің бланкілерін ұсыну (егер бар болса), банкроттың мөрін жою - он бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

22. Әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған, осы баптың төртінші және он жетінші бөліктерінде көзделген жағдайларды қоспағанда, жиырма бірінші бөліктегі көзделген әрекеттер (әрекетсіздік) - жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

23. Осы баптың төртінші және он жетінші бөліктерінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекеттер - он бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілген бап банкроттық туралы басқарушының Қазақстан Республикасының оңалту және банкроттық туралы заңнамасын бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

"Оңалту және банкроттық туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 2-бабының 1-тармағына сәйкес, Қазақстан Республикасының оңалту және банкроттық туралы заңнамасы аталған Заңнан және Қазақстан Республикасының өзге де нормативтік құқықтық актілерінен тұрады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 179-бабында көзделген құқық бұзушылықтардың жалпы объектісі - Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген және мемлекет қорғайтын Қазақстан Республикасында кәсіпкерлік қызметті жүзеге асыру тәртібі.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 179-бабында көзделген құқық бұзушылықтың тікелей объектісі Қазақстан Республикасының оңалту және банкроттық

туралы заңнамасында банкроттықты басқарушының кәсіпкерлік субъектілері үшін банкроттық туралы іс жүргізуге кіруі үшін белгіленген тәртіп болып табылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 179-бабына сәйкес құқық бұзушылық субъектілері банкроттықты басқарушылар болып табылады.

"Оңалту және банкроттық туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 1-бабы 8) тармақшасына сәйкес, банкроттықты басқарушы - оңалту және банкроттық саласындағы уәкілетті орган банкроттық туралы іс жүргізуді тағайындау үшін тағайындайтын тұлға. Аталған Заңның 1-бабының б) тармақшасына сәйкес, банкроттық - бұл соттың шешімімен танылған борышкердің төлем қабілетсіздігі, оны жоюға негіз болады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 179-бабында көзделген заңсыз әрекеттердің субъективті жағы ниет немесе абайсыздық түрінде кінәлілікпен сипатталады. Адамның кінәсі оның жасаған заңсыз әрекеттері мен олардың зиянды салдарларына деген психикалық қатынасынан көрінеді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 179-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтар *формальды* болып табылады. Оларды жасағандығы үшін әкімшілік жауапкершілікке тарту үшін құқық бұзушының құқықбұзушылықтың нәтижесінде мемлекетке, ұйымға немесе азаматқа материалдық залал келтіргені фактісін анықтау талап етілмейді.

Банкроттықты басқарушы құқық бұзушылық жасау нәтижесінде материалдық залал келтірген кезде мұндай залалды құқықтары мен мүдделері бұзылған мүдделі тұлға толық көлемде өтеуге қоюы мүмкін, өйткені құқық бұзушыны түсініктеме берілген бап бойынша әкімшілік жауапкершілікке тарту оны жол берілген бұзушылықтарды жоюдан және келтірілген залалды өтеуден босатпайды .

Түсіндірілген бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер қаралады және құқық бұзушыларға әкімшілік жаза қолдануды мемлекеттік кірістер органдары немесе сот, егер іс сотта қаралса, сот белгілейді.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігінде банкроттықты басқарушының инвентаризация жүргізу және (немесе) түгендеу туралы есепті кредиторлар жиналысына ұсыну міндетін орындамағаны немесе тиісінше орындамағаны үшін әкімшілік жауапкершілік белгіленеді.

Түсіндірілген баптың 1-тармағында көзделген құқық бұзушылықтың объективтік жағы банкроттықты басқарушының "Оңалту және банкроттық туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 97-бабы 2-тармағының 2) тармақшасына және 97-бабының 3-тармағына байланысты өзіне жүктелген жауапкершілікті тиісінше орындамағаны немесе тиісінше орындамағаны үшін заңсыз кінәлі әрекеттерді (әрекетсіздікті) жасаумен сипатталады. "Банкроттыққа жататын мүлікті түгендеу және / немесе түгендеу туралы есеп беру міндеттемесі.

Аталған Заңның 88-бабы 3-тармағының б) тармақшасының жалпы ережесіне сәйкес , банкроттыққа арналған мүлікті түгендеу, кредиторлардың бірінші жиналысына инвентарлық есепті жасау және ұсынуды сот тағайындайтын уақытша басқарушы банкроттықты басқарушы тағайындалғанға дейін жүзеге асырады.

"Оңалту және банкроттық туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 93-бабы 1-тармағының талабы бойынша уақытша басқарушы кредиторлардың бірінші жиналысын борышкер банкрот деп танылған күннен бастап жиырма жұмыс күнінен кешіктірмей өткізеді. Кредиторлар жиналысының құзыретіне түгендеу есебін бекіту кіреді.

Алайда, қандай-да бір себептермен уақытша менеджер түгендеме жасамаған және ол туралы есепті кредиторлар жиналысына ұсынбаған болса немесе кредиторлар жиналысында мұндай есеп мақұлданбаған болса, сондай-ақ инвентарлық есепті нақтылау немесе кредиторлар жиналысының шешімі бойынша банкротты қайтадан алу қажет болса басқарушы аталған Заңның 97-бабы 2-тармағының 2) тармақшасының талабы бойынша осындай түгендеуді жүргізуге және мекемеде бекіту үшін кредиторлар жиналысына тиісті есеп беруге міндетті. 10 жұмыс күнінен аспауы тиіс ерну Ассамблеясы мерзімді кредиторлар.

Сонымен қатар, аталған Заңның 97-бабының 3-тармағының талабы бойынша жаңадан ашылған немесе борышкерге қайтарылған мүлікке (мүлікке) қатысты, банкроттықты басқарушы осы мүлік оның қорғауы мен бақылауына алынған сәттен бастап бес жұмыс күні ішінде кредиторлар комитетіне түгендеу туралы есеп беруге міндетті.

Банкроттықты басқарушының осы міндеттемені орындамауы немесе тиісінше орындамауы, түсіндірілген баптың 1-тармағында көзделген құқық бұзушылық болып табылады, ол үшін айыппұл түрінде әкімшілік жаза белгіленеді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 179-бабының 1-тармағына сәйкес құқық бұзушылық жасағаны үшін салынатын айыппұлдың мөлшері 50 АЕК құрайды, оны тағайындаған орган оны өзгерте алмайды.

Түсіндірілген баптың 2-бөлімі банкроттықты басқарушының банкроттық мүлікті қорғау мен бақылауды қамтамасыз ету жөніндегі өз міндеттемелерін орындамағаны немесе тиісінше орындамағаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсіндірілген баптың 2-тармағында көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы банкроттықты басқарушының банкроттық мүлкін қорғауды және бақылауды қамтамасыз ету жөніндегі өз міндеттемелерін орындамағаны немесе тиісінше орындамағаны үшін заңсыз кінәлі әрекеттерді (әрекетсіздікті) жасаумен сипатталады.

"Оңалту және банкроттық туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 89-бабы 2-тармағының 4) тармақшасының талабы бойынша, банкроттықты басқарушы банкроттықтың, оның ішінде жаңадан анықталған немесе қайтарылған борышкердің мүлкін қорғауды және бақылауды қамтамасыз етуге міндетті.

Банкроттықты басқарушының осы міндеттемені орындамауы немесе тиісінше орындамауы, түсіндірілген баптың 2-тармағында көзделген құқық бұзушылық болып табылады, ол үшін айыппұл түрінде әкімшілік жаза белгіленеді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 179-бабының 2-тармағына сәйкес құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұлдың мөлшері 50 АЕК құрайды, оны тағайындаған орган оны өзгерте алмайды.

Түсіндірілген баптың 3-бөлімі банкроттық туралы басқарушының Қазақстан Республикасының оңалту және банкроттық туралы заңнамасында белгіленген жағдайларды қоспағанда, сотта банкроттыққа ұшыраған адамдардан қарызды өндіріп алу туралы талап қою міндеттемесін орындамағаны немесе тиісінше орындамағаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсіндірілген баптың 3-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы банкроттықты басқарушының "Оңалту және банкроттық туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 89-бабы 2-тармағының 5) тармақшасын ұсыну туралы талап қою туралы міндеттеме жүктелген немесе орындамағаны үшін заңсыз кінәлі әрекеттерді (әрекетсіздікті) жасаумен сипатталады. Банкроттыққа берешегі бар адамдардан сот тәртібімен қарыздарды өндіріп алу.

Жоғарыда көрсетілген заң нормасына сәйкес, банкроттық басқарушы банкрот алдында берешегі бар тұлғалар анықталған сәттен бастап жеті жұмыс күнінен кешіктірмей, кредиторлар комитеті дебиторлық берешекті сату немесе факторинг шартын жасасу туралы шешім қабылдаған жағдайларды қоспағанда, мұндай берешекті сот тәртібімен өндіріп алу туралы талап қоюға міндетті.

Банкроттықты басқарушының осы міндеттемені орындамауы немесе тиісінше орындамауы, түсіндірілген баптың 3-тармағында көзделген құқық бұзушылық болып табылады, ол үшін айыппұл түрінде әкімшілік жаза белгіленеді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 179-бабының 3-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық үшін айыппұлдың мөлшері 15 АЕК құрайды, оны тағайындаған орган оны өзгерте алмайды.

Түсіндірілген баптың 4-бөлімі банкроттықты басқарушының оңалту және банкроттық саласындағы уәкілетті органға банкроттық рәсімінің барысы туралы ағымдағы ақпаратты беру жөніндегі міндеттемелерін орындамағаны немесе тиісінше орындамағаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсіндірілетін баптың 4-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы банкроттықты басқарушының өзіне жүктелген "оңалту және банкроттық туралы" ҚР Заңының 21-бабының нормасымен оңалту және банкроттық саласындағы уәкілетті органға банкроттық рәсімін жүзеге асыру барысы туралы ағымдағы ақпаратты беру жөніндегі міндеттерін орындамауынан не тиісінше орындамауынан көрінетін құқыққа қарсы кінәлі әрекеттер (әрекетсіздік) жасауымен сипатталады.

Уәкілетті органның "Оңалту және банкроттық туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 15-бабының 5) тармақшасында көзделген өз құқығын іске асыруын қамтамасыз ету үшін, банкроттықты басқарушы банкроттық туралы іс жүргізу барысы туралы банкроттық туралы әкімшінің ағымдағы ақпаратын қарау үшін уәкілетті органға осындай ақпаратты ұсынуға міндетті. Сонымен, аталған Заңның 19-бабының 4-тармағына сәйкес, банкроттықты басқарушы ай сайын уәкілетті органға есепті кезеңнен кейінгі айдың 5-нен кешіктірмей ұсынылған ақпаратқа енгізілген ақпаратты растайтын құжаттардың көшірмелері бар рәсімдердің барысы туралы ақпаратты ұсынуға міндетті. Әкімшімен рәсімдердің барысы туралы ақпарат беру күні, оны беру әдісіне байланысты : 1) айқын тәртіппен - уәкілетті орган рәсімдердің барысы туралы ақпарат алған күн; 2) хабарламамен бірге тіркелген почта арқылы - почта немесе басқа байланыс ұйымының қабылдау таңбасының түскен күні.

Банкроттықты басқарушының осы міндеттемені орындамауы немесе тиісінше орындамауы, ескерту түрінде әкімшілік жаза тағайындалған, түсіндірілген баптың 4-тармағында көзделген құқық бұзушылық болып табылады.

Айыппұл ретінде ескерту құқық бұзушыға әкімшілік жаза қолдану туралы шешімде және оны міндетті түрде жариялау туралы, сондай-ақ шешімнің көшірмесін құқық бұзушыға беру немесе жіберу арқылы көрсетіледі. Бұл жағдайда құқық бұзушының болашақта біртектес қылмыстар жасау кезіндегі іс-әрекеттерін саралау үшін адам шешім шығарылған (жіберілген) және ол күшіне енген сәттен бастап әкімшілік жазаға тартылды деп саналады.

Түсіндірілген баптың 5-бөлігінде банкроттық туралы іс жүргізудегі кредиторлар жиналысының күні, уақыты мен орны туралы кредиторға хабарламағаны немесе тиісінше хабарламағаны үшін банкроттық басқарушысының әкімшілік жауаптылығы белгіленеді.

Түсіндірілген баптың 5-тармағында көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы банкроттықты басқарушының кредиторларға банкроттық туралы іс жүргізудегі күні, уақыты және орны туралы кредиторды хабардар етпегені немесе тиісті түрде хабарламағаны үшін заңсыз кінәлі әрекеттерді (әрекетсіздікті) жасаумен сипатталады.

"Оңалту және банкроттық туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 89-бабы 2-тармағы 14) тармақшасы нормасының талабы бойынша, банкроттықты басқарушы кредиторлар комитетіне жиналыс өткізілетін күні, уақыты және орны туралы кредиторларды хабардар етуге міндетті.

Банкроттықты басқарушының осы міндеттемені орындамауы немесе тиісінше орындамауы, түсіндірілген баптың 5-тармағында көзделген құқық бұзушылық болып табылады, оның жасалуына айыппұл түрінде әкімшілік жаза белгіленген.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 179-бабының 5-тармағына сәйкес жасалған құқық бұзушылық үшін айыппұл мөлшері 15 АЕК құрайды, оны тағайындаған орган оны өзгерте алмайды.

Түсіндірілген баптың 6-бөлімі банкроттық туралы басқарушының электрондық аукцион туралы ақпараттық хабарлама орналастырғаны үшін Қазақстан Республикасының оңалту және банкроттық туралы заңнамасында белгіленген тәртіпті бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсіндірілген баптың 6-тармағында көзделген қылмыстың объективті жағы банкроттық менеджері электрондық аукцион туралы ақпараттық хабарлама орналастыру үшін Қазақстан Республикасының оңалту және банкроттық туралы заңнамасында белгіленген тәртіпті бұза отырып, заңсыз кінәлі әрекеттерді (әрекетсіздікті) жасаумен сипатталады. "Оңалту және банкроттық туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 99-бабы 1-тармағының талабы бойынша, борышкердің (банкроттың) мүлкін (активтерін) сату бойынша электрондық аукционды өткізу тәртібі мен ұйымдастырушысын уәкілетті орган айқындайды. Көрсетілген Электрондық аукционды өткізу ережелеріне сәйкес, банкроттықты басқарушы электрондық аукционды өткізу туралы ақпараттық хабарламаны аукцион ұйымдастырушының интернет-ресурсында осы Ережеде белгіленген тәртіппен, мерзімде және нысанда орналастыруға міндетті.

Банкроттықты басқарушының осы бұйрықты бұзуы түсіндірілген баптың 6-тармағында көзделген құқық бұзушылық болып табылады, ол үшін айыппұл түрінде әкімшілік жаза белгіленеді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 179-бабының 6-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық үшін айыппұлдың мөлшері 15 АЕК құрайды, ол оны тағайындаған органмен өзгертілмейді.

Түсіндірілген баптың 7-бөлімі банкроттықты басқарушының банкрот мүлікті (активтерді) сату жоспарын бұза отырып, сату жоспарын құру немесе борышкердің мүлкін сату тәртібін бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсіндірілген баптың 7-тармағында көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы банкроттық менеджері сату жоспарын дайындауды бұзу немесе борышкердің мүлкін сату жоспары бұзылған жағдайда көрсетілген заңсыз кінәлі әрекеттерді (әрекетсіздікті) жасаумен сипатталады.

"Оңалту және банкроттық туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 89-бабы 2-тармағының 8) тармақшасына сәйкес, банкроттықты басқарушы банкроттыққа арналған мүлікті (активтерді) сату жоспарын әзірлеуге және оны іске асыруға міндетті.

Банкроттықты басқарушының осы міндеттемені орындамауы немесе тиісінше орындамауы, түсіндірілген баптың 7-тармағында көзделген құқық бұзушылық болып табылады, оның жасалуына айыппұл түрінде әкімшілік жаза белгіленді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 179-бабының 7-бөлігіндегі құқық бұзушылық үшін айыппұл мөлшері 15 АЕК құрайды, ол оны тағайындаған органмен өзгертілмейді.

Түсіндірілген баптың 8-бөлімі кредиторлар жиналысының есеп айырысуды бастау туралы шешім қабылдағаннан кейін, сондай-ақ кредиторлармен есеп айырысуды кредиторлардың талаптарын қанағаттандырудың белгіленген тәртібін бұзғаннан кейін кредиторлармен есеп айырысу бойынша міндеттемелерін орындамағаны немесе тиісінше орындамағаны үшін банкрот басқарушысының әкімшілік жауапкершілігін белгілейді.

Түсіндірілген баптың 8-бөлігіндегі қылмыстың объективті жағы банкроттықты басқарушының заңсыз кінәлі әрекеттерін (әрекетсіздігін) жасаумен сипатталады, "Оңалту және банкроттық туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 89-бабы 2-тармағының 11) тармақшасына сәйкес өзіне жүктелген міндеттемені орындамағаны немесе тиісінше орындамағаны туралы, кредиторлар жиналысының есеп айырысуды бастау туралы шешімі қабылданғаннан кейін кредиторлармен есеп айырысуды жүргізуге, сондай-ақ кредиторлардың талаптарын қанағаттандырудың белгіленген тәртібін бұза отырып, кредиторлармен есеп айырысуды жүргізу.

Заңның көрсетілген нормасына сәйкес, банкроттықты басқарушы кредиторлар комитетімен есеп айырысуға көшу туралы шешім қабылдағаннан кейін жеті жұмыс күні ішінде кредиторлармен есеп айырысуға міндетті.

Банкроттық басқарушысының осы міндеттемені орындамауы немесе тиісінше орындамауы, түсіндірілген баптың 8-тармағында қарастырылған құқық бұзушылық болып табылады, оның жасалуына айыппұл түрінде әкімшілік жаза белгіленген.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 179-бабының 8-тармағына сәйкес құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұлдың мөлшері 15 АЕК құрайды және оны тағайындаған орган оны өзгерте алмайды.

Түсіндірілген баптың 9-бөлімі банкроттықты әкімшінің қасақана және (немесе) жалған банкроттық белгілері анықталған жағдайда құқық қорғау органдарына ақпарат ұсынбағаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсіндірілген баптың 9-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы банкроттық менеджері құқық қорғау органдарына "Оңалту және банкроттық туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 6-бабының 4-тармағына сәйкес өзіне жүктелген міндеттемелерді орындамағаны немесе тиісті түрде орындамағаны үшін заңсыз кінәлі әрекеттерді (әрекетсіздікті) жасаумен сипатталады. қасақана және (немесе) жалған банкроттық белгілері анықталған жағдайда.

Аталған нормаға сәйкес, банкроттықты басқарушы қасақана немесе жалған банкроттық белгілері анықталған сәттен бастап бір ай ішінде құқық қорғау органдарына Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес тиісті тұлғаларды жауапқа тарту үшін жүгінуге міндетті.

Банкроттықты басқарушының осы міндеттемені орындамауы немесе тиісінше орындамауы, түсіндірілген баптың 9-тармағында көзделген құқық бұзушылық болып табылады, ол үшін айыппұл түрінде әкімшілік жаза белгіленеді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 179-бабының 9-тармағына сәйкес құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұлдың мөлшері 50 АЕК құрайды, және оны тағайындаған орган оны өзгерте алмайды.

Түсіндірілген баптың 10-бөлімі азаматтық заңнамада және "Оңалту және банкроттық туралы" Қазақстан Республикасының Заңында көзделген талаптарды бұза отырып, борышкер немесе оның уәкілетті тұлғасы жасаған мәмілелерді анықтау бойынша міндеттемелерді орындамағаны немесе тиісінше орындамағаны үшін, сондай-ақ мүлікті жарамсыз деп тану немесе қайтару туралы талап арыздарды бермегені үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді. банкроттық туралы сот процесінде.

Түсіндірілген мақаланың 10-тармағына сәйкес қылмыстың объективті жағы банкроттықты басқарушының заңсыз әрекеттерді (әрекетсіздікті), "Оңалту және банкроттық туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 89-бабы 2-тармағының б) тармақшасына сәйкес өзіне жүктелген талаптарды бұза отырып, борышкермен немесе оның уәкілетті тұлғасымен жасалған мәмілелерді айқындау бойынша міндеттемелерін орындамағаны немесе тиісінше орындамағаны үшін, азаматтық заңнамада және "Оңалту және банкроттық туралы" Қазақстан Республикасының Заңында және оларды жарамсыз деп тану туралы талаптарды немесе сотқа мүлікті банкроттыққа қайтарған жағдайда ұсынылады.

Аталған нормаға сәйкес, банкроттықты басқарушы борышкермен жасалған "Міндеттемелерді қалпына келтіру және банкроттық туралы" Қазақстан Республикасы Заңының талаптарын бұза отырып, оны банкрот деп жариялағанға дейін анықтап, оларды жарамсыз деп тану немесе мүлікті сотқа қайтару туралы талап қоюға, оның ішінде кредитордың талабы бойынша, осындай мәмілені ашу.

Банкроттықты басқарушының осы міндеттемені орындамауы немесе тиісінше орындамауы, түсіндірілген баптың 10-тармағында көзделген құқық бұзушылық болып табылады, оның жасалғаны үшін айыппұл түрінде әкімшілік жаза белгіленеді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 179-бабының 10-тармағында көзделген құқық бұзушылық үшін айыппұлдың мөлшері 50 АЕК құрайды, ол оны тағайындаған органмен өзгертілмейді.

Түсініктеме берілген баптың 11-бөлімі банкроттықты басқарушының әкімшілік шығыстар сметасында көзделген шығындарды асыра пайдаланғаны немесе ақшаны мақсатсыз пайдаланғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсіндірілген баптың 11-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы банкроттық менеджері "Оңалту туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 89-бабының 2-тармағында көзделген ақшаны асыра пайдалану немесе мақсатсыз пайдалану кезінде заңсыз кінәлі әрекеттерді (әрекетсіздікті) жасаумен сипатталады. банкроттық "әкімшілік шығындар.

Осы нормаға сәйкес, банкроттықты басқарушы тағайындалған күннен бастап жиырма жұмыс күні ішінде банкроттық рәсімінің әкімшілік шығындарының сметасын жасауға міндетті және кейіннен осы шығыстар шегінде және онда көзделген мақсаттарға сәйкес әкімшілік шығыстарды жасауға міндетті.

Банкроттықты басқарушының осы міндеттемені орындамауы немесе тиісінше орындамауы, түсіндірілген баптың 11-тармағында көзделген құқық бұзушылық болып табылады, оның жасалуына айыппұл түрінде әкімшілік жаза белгіленген.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 179-бабының 11-бөлігіндегі құқық бұзушылық үшін айыппұл мөлшері 15 АЕК құрайды, ол оны тағайындаған органмен өзгертілмейді.

Түсіндірілетін баптың 12-бөлігі банкроттықты басқарушының жаңадан тағайындалған банкроттықты басқарушыға немесе борышкерге құрылтай құжаттарын, есепке алу құжаттамасын, банкроттықты басқарушыны шеттеткен (босатқан) немесе борышкерді банкрот деп тану туралы сот шешімінің күші жойылған кезде борышкердің мөрлерін, мөртабандарын, материалдық және өзге де құндылықтарын беру міндетін орындамағаны не тиісінше орындамағаны үшін әкімшілік жауапкершілігін белгілейді.

Түсіндірілген баптың 12-тармағында көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы, банкроттықты басқарушының "Оңалту және банкроттық туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 89-бабы 2-тармағының 17) тармақшасымен, оған тағайындалған норманы орындамағаны немесе тиісінше орындамағаны үшін, заңсыз кінәлі әрекеттерді (әрекетсіздікті) жасағанымен сипатталады. Жаңадан тағайындалған банкроттық басқарушысына немесе борышкерге құрылтай құжаттарын, бухгалтерлік жазбаларды, пломбаларды, мөрлерді, материалдық және басқа құндылықтарды алып тастау (шығару) кезінде беру міндеттері банкроттықты басқарушы немесе борышкерді банкрот деп тану туралы сот шешімінің күшін жою.

Заңның жоғарыда аталған нормасына сәйкес, банкроттықты басқарушы жұмыстан шығарылған (жұмыстан босатылған) жағдайда, ол жаңадан тағайындалған банкроттық туралы сенім білдірілген басқарушыға құрылтай құжаттарын, бухгалтерлік құжаттарды, банкроттыққа меншік құқығына арналған құжаттарды, пломбаларды, мөрлерді жұмыстан шығару (босату) туралы шешім қабылданған күннен бастап үш жұмыс күні ішінде беруге міндетті. , банкроттыққа жататын материалдық және басқа құндылықтар, сондай-ақ банкроттық банктік шоттардың болуы және саны, осы шоттардағы қалдықтар мен ақша қозғалысы туралы ақпарат.

Банкроттықты басқарушының осы міндеттемені орындамауы немесе тиісінше орындамауы, түсіндірілген баптың 12-тармағында көзделген құқық бұзушылық болып табылады, ол үшін айыппұл түрінде әкімшілік жаза белгіленеді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 179-бабының 12-тармағында көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұлдың мөлшері 15 АЕК құрайды және оны тағайындаған орган оны өзгерте алмайды.

Түсіндірілген баптың 13-бөлімі банкроттық басқарушысының Қазақстан Республикасының оңалту және банкроттық туралы заңнамасының талаптарына сәйкес келмейтін сотқа қорытынды есепті ұсынбағаны, уақтылы ұсынбағаны немесе сотқа ұсынғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсіндірілген баптың 13-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы банкроттық басқарушысының Қазақстан Республикасының оңалту және банкроттық туралы заңнамасының талаптарына сәйкес келмейтін сотқа қорытынды есепті ұсынбау, уақтылы ұсынбау немесе сотқа қорытынды ұсынбауынан көрінетін, заңсыз кінәлі әрекеттерді (әрекетсіздікті) жасаумен сипатталады.

"Оңалту және банкроттық туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 99-1-бабының 5-тармағына және 110-бабының 1-тармағына сәйкес, кредиторлардың талаптарын қанағаттандырғаннан кейін, банкроттықты басқарушы сотқа кредиторлар жиналысымен келісілген өзінің қызметі туралы қорытынды есеп ұсынады.

Банкроттықты басқарушының осы міндеттемені орындамауы немесе тиісінше орындамауы, түсіндірілген баптың 13-тармағында көзделген құқық бұзушылық болып табылады, оған жасалған айыппұл түрінде әкімшілік жаза белгіленген.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 179-бабының 13-тармағына сәйкес құқық бұзушылық жасағаны үшін салынатын айыппұлдың мөлшері 15 АЕК құрайды, оны тағайындаған орган оны өзгерте алмайды.

Түсіндірілген баптың 14-бөлімі банкроттықты басқарушының оңалту және банкроттық саласындағы уәкілетті органға расталған құжаттарды қоса бере отырып, сұратылатын ақпаратты беру жөніндегі міндеттемелерін орындамағаны немесе тиісінше орындамағаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсіндірілген баптың 14-тармағында көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы оңалту және банкроттық саласындағы уәкілетті органға растайтын құжаттармен бірге сұратылатын ақпаратты ұсыну жөніндегі міндеттің орындалмауы немесе тиісінше орындалмауы кезінде көрінетін, заңсыз кінәлі әрекеттерді (әрекетсіздікті) банкроттық басқарушымен сипаттайды.

"Оңалту және банкроттық туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 21-бабының талабы бойынша уәкілетті орган сұратқан және сұратқан банкроттық рәсімінің барысы туралы ақпаратты банкроттықты басқарушы уәкілетті орган белгілеген нысан, тәртіппен және мерзімде уәкілетті органға береді.

Банкроттықты басқарушының осы міндеттемені орындамауы немесе тиісінше орындамағаны айыппұл түрінде әкімшілік жаза тағайындалған түсіндірілген баптың 14-бөліміне сәйкес құқық бұзушылық болып табылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 179-бабының 14-тармағына сәйкес құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұлдың мөлшері 15 АЕК құрайды, ол оны тағайындаған органмен өзгертілмейді.

Түсіндірілген баптың 15-бөлімі банкроттықты басқарушының жазбаша өтініші негізінде банкроттық рәсімінің барысы туралы кредиторға хабарламағаны немесе уақтылы хабарламағаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсіндірілген баптың 15-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы банкроттық басқарушысының "Оңалту және банкроттық туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 89-бабы 2-тармағының 12) тармақшасының нормасын орындамағаны немесе тиісінше орындамағаны үшін заңсыз кінәлі әрекеттерді (әрекетсіздікті) жасаумен сипатталады. кредитордың және борышкер мүлкінің иесінің жазбаша өтініші негізінде ақпарат.

Заңның көрсетілген нормасына сәйкес, банкроттықты басқарушы өзінің жазбаша өтініші негізінде кредиторды сұрау түскен күннен бастап үш жұмыс күнінен кешіктірмей банкроттық рәсімінің барысы, борышкердің қаржылық жағдайы туралы хабардар етуге міндетті.

Банкроттықты басқарушының осы міндеттемені орындамауы немесе тиісінше орындамауы түсіндірілген баптың 15-тармағында көзделген құқық бұзушылық болып табылады, оның жасалғаны үшін айыппұл түрінде әкімшілік жаза белгіленеді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 179-бабының 15-тармағына сәйкес құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұлдың мөлшері 15 АЕК құрайды, ол оны тағайындаған органмен өзгертілмейді.

Түсіндірілген баптың 16-бөлімі банкроттық басқарушысының кредиторлар комитетінің шешімінің негізінде талаптарды өзара есепке алу туралы уақтылы өтініш бермегені үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсіндірілген баптың 16-бөлігіндегі құқық бұзушылықтың объективті жағы банкроттықты басқарушының кредиторлар комитетінің шешімі негізінде талаптарды есепке алу туралы кредиторға уақтылы емес өтініш беруінде көрсетілген заңсыз әрекеттерді (әрекетсіздікті) сипаттайды.

"Оңалту және банкроттық туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 101-бабының 2-тармағына сәйкес, кредиторлар комитетінің шешімі бойынша, ол қабылданған күннен бастап он жұмыс күнінен кешіктірмей, банкроттықты басқарушы, егер талап қоюдың тәртібі кредиторлардың талаптарын қанағаттандыру тәртібін бұзбаса, тікелей, өзара өзара байланысты, кредиторлар комитетінің шешімі туралы кредиторды хабардар етуге міндетті. басқа адамдарды тартпай. Есепшотқа ақша төлеу талаптары бойынша ғана рұқсат етіледі.

Банкроттықты басқарушының осы міндеттемені орындамауы немесе тиісінше орындамауы, түсіндірілген баптың 16-тармағында көзделген құқық бұзушылық болып табылады, оның жасалуына айыппұл түрінде әкімшілік жаза белгіленген.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 179-бабының 16-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық үшін айыппұлдың мөлшері 15 АЕК құрайды, оны тағайындаған орган оны өзгерте алмайды.

Түсіндірілген баптың 17-бөлімі мемлекеттік органдардан, жеке және заңды тұлғалардан банкроттық туралы, оған тиесілі (тиесілі) мүлік туралы және растайтын құжаттардың көшірмелері туралы мәліметтерді талап ету жөніндегі міндеттемелерді орындамағаны немесе тиісінше орындамағаны үшін банкроттықты басқарушының әкімшілік жауапкершілігін белгілейді.

Түсіндірілетін баптың 17-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы банкроттықты басқарушының мемлекеттік органдардан, жеке және заңды тұлғалардан банкроттық туралы, оған тиесілі (тиесілі болған) мүлік туралы ақпаратты және растайтын құжаттардың көшірмелерін талап ету жөніндегі міндеттерді орындамаудан не тиісінше орындамаудан көрінетін құқыққа қарсы кінәлі әрекеттер (әрекетсіздік) жасауымен сипатталады.

"Оңалту және банкроттық туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 89-бабы 2-тармағының 2) тармақшасына сәйкес, банкроттықты басқарушы тағайындалғаннан кейін жеті жұмыс күні ішінде мемлекеттік органдардан, жеке және заңды тұлғалардан банкроттық туралы, өзіне тиесілі (тиесілі) мүлік туралы және қолдаушы құжаттардың көшірмелерін сұратуға міндетті. егер көрсетілген мәліметтер мен құжаттар уақытша басқарушыға берілмеген болса, оған сұрау түскен күннен бастап он жұмыс күнінен кешіктірмей оған ақысыз негізде ұсынылуы тиіс құжаттар.

Банкроттықты басқарушының осы міндеттемені орындамауы немесе тиісінше орындамауы, ескерту түрінде әкімшілік жаза тағайындалған, түсіндірілген баптың 17-тармағында көзделген құқық бұзушылық болып табылады.

Айыппұл ретінде ескерту құқық бұзушыға әкімшілік жаза қолдану туралы шешімде және оны міндетті түрде жариялау туралы, сондай-ақ шешімнің көшірмесін құқық бұзушыға беру немесе жіберу арқылы көрсетіледі. Бұл жағдайда құқық бұзушының болашақта біртекті қылмыстар жасаған кездегі одан әрі әрекеттерін саралау үшін, адам шешім шығарылған сәттен бастап әкімшілік жазаға тартылды деп саналады.

Түсіндірілген баптың 18-бөлімі борышкердің лауазымды тұлғаларының кінәсі анықталған жағдайда зиянды (субсидиарлық) өндіріп алу (өтеу) туралы сотқа талап-арыз бермегені үшін банкроттық әкімшісінің әкімшілік жауапкершілігін белгілейді.

Түсіндірілген баптың 18-тармағында көзделген қылмыстың объективті жағы банкроттықты басқарушының борышкердің лауазымды тұлғалары кінәлі болған жағдайда залалды (субсидиарлық) өндіріп алу (өтеу) туралы сотқа талап арызын ұсынбаған кезде заңсыз кінәлі әрекеттерді (әрекетсіздікті) жасаумен сипатталады.

"Оңалту және банкроттық туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 89-бабы 2-тармағының 10) тармақшасына сәйкес, банкроттықты басқарушы борышкерге залал келтіруге кінәлі лауазымды тұлғаларды анықтауға және оларды субсидиарлық жауапкершілікке тарту туралы талаппен сотқа жүгінуге міндетті.

Банкроттықты басқарушының осы міндеттемені орындамауы немесе тиісінше орындамауы түсіндірілген баптың 18-тармағында көзделген құқық бұзушылық болып табылады, оның жасалғаны үшін айыппұл түрінде әкімшілік жаза белгіленеді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 179-бабының 18-тармағына сәйкес құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұлдың мөлшері 50 АЕК құрайды, және оны тағайындаған орган оны өзгертуі мүмкін емес.

Түсіндірілген баптың 19-бөлімі, егер банкроттықты басқарушымен келісімде өзгеше көзделмесе, кредиторлар комитетіне, егер банкроттықты басқарушының келісімімен өзгеше көзделмесе, кредиторлар комитетіне банкроттың және оның кредиторларының мүдделерін қозғайтын сот актісінің көшірмесін ұсыну жөніндегі міндеттерін орындамағаны немесе тиісінше орындамағаны үшін әкімшілік жауапкершілік белгіленеді.

Түсіндірілген баптың 19-тармағында көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы, егер басқаша жағдай болмаса, банкроттық пен оның кредиторларының мүдделерін қозғайтын сот актісінің көшірмесін кредиторлар комитетіне беру міндеттемесін орындамағаны немесе тиісті түрде орындамағаны үшін, банкроттықты басқарушының заңсыз кінәлі әрекеттерді (әрекетсіздікті) жасаумен сипатталады. банкроттық басқарушысымен шартта белгіленбеген.

"Оңалту және банкроттық туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 89-бабы 2-тармағының 13) тармақшасына сәйкес, банкроттықты басқарушы сот көшірмесін банкрот пен оның кредиторларының мүдделеріне әсер ететін сот алған сәттен бастап бес жұмыс күні ішінде кредиторлар комитетінің қарауына ұсынуға міндетті. егер банкроттық туралы менеджермен жасалған банкроттық туралы шартта өзгеше көзделмесе, осы сот актісіне шағымдану туралы мәселе.

Банкроттықты басқарушының осы міндеттемені орындамауы немесе тиісінше орындамауы, түсіндірілген баптың 19-бөлігіне сәйкес жасалған қылмыс, айыппұл түрінде әкімшілік жаза тағайындалған.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 179-бабының 19-бөлігіндегі құқық бұзушылық үшін айыппұл мөлшері 15 АЕК құрайды, ол оны тағайындаған органмен өзгертілмейді.

Түсініктеме берілген баптың 20-бөлімі банкроттық басқарушысының уақытша басқарушыдан банкроттыққа, пресс және банкроттыққа арналған мүлікке құрылтай, қаржылық және құқық белгілейтін құжаттарды қабылдау жөніндегі міндеттемелерін орындамағаны немесе тиісінше орындамағаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсіндірілген баптың 20-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы банкроттықты басқарушы өзінің "Оңалту және банкроттық туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 89-бабы 2-тармағының 1) тармақшасы нормасын орындамағаны немесе тиісті түрде орындамағаны үшін заңсыз әрекеттерді (

әрекетсіздікті) қабылдаумен сипатталады. банкроттыққа, баспасөзге және банкроттыққа қатысты құрылтайшылық, қаржылық және құрылтай құжаттарының уақытша басқарушысы.

Көрсетілген нормаға сәйкес, банкроттықты басқарушы тағайындалған күннен бастап үш жұмыс күнінен кешіктірмей уақытша басқарушыдан құрылтайшылық құжаттарды, бухгалтерлік құжаттарды, банкроттыққа мүліктік құқық белгілейтін құжаттарды, мөрлерді, мөртаңбаларды, материалдық және басқа құндылықтарды қабылдауға міндетті.

Банкроттықты басқарушының осы міндеттемені орындамауы немесе тиісінше орындамауы, түсіндірілген баптың 20-тармағында көзделген құқық бұзушылық болып табылады, ол үшін айыппұл түрінде әкімшілік жаза белгіленеді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 179-бабының 20-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық үшін айыппұлдың мөлшері 50 АЕК құрайды, ол оны тағайындаған органмен өзгертілмейді.

Түсіндірілген баптың 21-бөлімі банкроттықты басқарушының банкроттық туралы банктік есепшотты уақтылы жаппағаны, салық төлеуші куәлігінің нысандарын мемлекеттік кірістер органына ұсынуы және қосылған құн салығы бойынша тіркеу куәлігі (болған жағдайда), банкроттық мөрін жойғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсіндірілген баптың 21-бөлігіндегі құқық бұзушылықтың объективтік жағы банкроттықты басқарушының заңсыз кінәлі әрекеттерді (әрекетсіздікті) жасаумен сипатталады, олар банкроттықтың банк шотын уақтылы жабылмауында, салық төлеуші куәлігінің бланкілерін және қосылған құн салығы бойынша тіркеу туралы куәлікті мемлекеттік кірістер органына ұсынуында көрінеді (егер болса), банкроттық мөрді жою.

ҚР "Оңалту және банкроттық туралы" Заңының 89-бабы 2-тармағы 15) тармақшасының нормасына сәйкес банкроттық басқарушы сот қорытынды есепті бекіткеннен кейін үш жұмыс күні ішінде банкроттың банк шоттарын жабуға, мемлекеттік кіріс органына салық төлеуші куәлігінің және қосылған құн салығы бойынша есепке қою туралы куәліктің бланкілерін (олар болған жағдайда) тапсыруға, банкроттың мөрін жоюға міндетті.

Банкроттықты басқарушының осы міндеттемені орындамауы немесе тиісінше орындамауы, түсіндірілген баптың 21-тармағында көзделген құқық бұзушылық болып табылады, ол үшін айыппұл түрінде әкімшілік жаза белгіленеді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 179-бабының 21-тармағына сәйкес құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұлдың мөлшері 15 АЕК болып табылады және оны тағайындаған орган оны өзгерте алмайды.

Түсіндірілетін баптың 22-бөлігі әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде банкроттықты басқарушының түсіндірілетін баптың төртінші және Он жетінші

бөліктерінде көзделген жағдайларды қоспағанда, түсіндірілетін баптың бірінші - жиырма бірінші бөліктерінде көзделген әрекеттердің (әрекетсіздіктің) кез келгенін қайталап жасағаны үшін неғұрлым қатаң жаза белгілейді.

Бұл ретте түсініктеме берілген баптың 22 – бөлігінде көзделген құқық бұзушылық құрамының объектісі, субъективті жағы және субъектілері өзінің сипаттамасында түсініктеме берілген баптың төртінші және Он жетінші бөліктерінде көзделген жағдайларды қоспағанда, түсініктеме берілген баптың бірінші-жиырма бірінші бөліктерінде көзделген құқық бұзушылық құрамының кез келген объектімен, субъективті тарапымен және субъектілерімен сәйкес келеді.

ӘҚБтК 179-бабының 22-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағының сипаттамасына қайталану белгісі қосылады.

Егер адам бұрын ӘҚБтК-нің 179-бабының 1-3, 5-16, 18-20-бөліктерінде көзделген әрекеттердің кез келгенін жасаса, ол үшін әкімшілік жазаға тартылса және адам әкімшілік жазаға тартылған деп есептелетін бір жылдық мерзім әлі өтпеген болса, құқық бұзушылық қайтадан жасалған деп есептеледі.

Қылмыстың *қайталануы* - бұл әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 179-бабының 22-бөлігі бойынша заңсыз әрекетті тәуелсіз құқық бұзушылық ретінде саралауға әкеп соқтыратын тәуелсіз біліктілік атрибуты.

Қайталану саралау белгісі ретінде құқық бұзушы жасаған құқыққа қарсы әрекеттердің саны мен сипатын анықтау жолымен ғана емес, сонымен қатар заңды түрде белгіленеді – осы адамды ӘҚБтК-нің 179-бабының 1-3, 5-тен 16-ға дейін, 18-ден 20-ға дейін бөліктерінде көзделген құқық бұзушылықтардың кез келгенін жасағаны үшін әкімшілік жауаптылыққа тарту фактісін, ӘҚБтК-нің 179-бабының көрсетілген бөліктерінің кез келгені бойынша әкімшілік жаза қолдану туралы уәкілетті органның немесе соттың заңды күшіне енген және күші жойылмаған қаулысының болуын, оны жариялау, құқық бұзушыға тапсыру немесе жіберу және жаза қолданылған.

Егер адам заңсыз әрекетті бірнеше рет жасаған болса немесе оны жасаған сәттен бастап және ол анықталған сәтке дейін оны жасаған болса, бірақ ол осы уақытқа дейін Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 179-бабының жоғарыда аталған бөліктерінде әкімшілік жауапкершілікке тартылмаса, онда бұл жағдайда ол жауапкершілікке тартылады. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 179-бабының 22-бөлігі мүмкін емес, өйткені қайталаудың біліктілік белгісі жоқ. Бұл жағдайда адам әкімшілік жауапкершілікке тартылуға және Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 179-бабының жоғарыда аталған тармақтарының біріне сәйкес жазалануы керек, тіпті егер жыл ішінде бірнеше рет бұзушылық белгілері болса және бұзушылықтардың біркелкілігі болса.

Егер адам заңсыз әрекетті бірнеше рет жасаған болса немесе оны жасаған сәттен бастап және ол анықталған сәтке дейін оны жасаған болса, бірақ ол осы уақытқа дейін Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 179-бабының жоғарыда аталған

бөліктерінде әкімшілік жауапкершілікке тартылмаса, онда бұл жағдайда ол жауапкершілікке тартылады. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 179-бабының 22-бөлігі мүмкін емес, өйткені қайталаудың біліктілік белгісі жоқ. Бұл жағдайда адам әкімшілік жауапкершілікке тартылуға және Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 179-бабының жоғарыда аталған тармақтарының біріне сәйкес жазалануы керек, тіпті егер жыл ішінде бірнеше рет бұзушылық белгілері болса және бұзушылықтардың біркелкілігі болса.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 179-бабының жоғарыда аталған бөлімдерінің бірінде қарастырылған кез келген әрекеттерді айыппұл салынғаннан кейінгі бір жыл ішінде қайталап жасағаны үшін айыппұл салынады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 179-бабының 22-тармағында қарастырылған құқық бұзушылық үшін айыппұлдың мөлшері 100 АЕК құрайды, ол оны тағайындаған органмен өзгертілмейді.

Түсіндірілген баптың 23-бөлімі ескертілген мақаланың 4 немесе 17-тармақтарында көзделген кез-келген әрекетті (әрекетсіздікті) әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталағаны үшін неғұрлым қатаң жазаны белгілейді.

Бұл жағдайда түсіндірілген мақаланың 23-бөлігінде көзделген объекті, субъективті тарап және құқық бұзушылық субъектілері олардың сипаттамаларында объектімен, субъективтік жағынан және Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 179-бабының 4 немесе 17-бөліктерінде көзделген кез келген құқық бұзушылықтың субъектілерімен сәйкес келеді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 179-бабының 23-тармағында көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағын сипаттауда ескертілген мақаланың 4 немесе 17-бөліктерінде көзделген кез-келген әрекетке қайталану белгісі қосылады.

Егер адам бұрын Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 179-бабының 4 немесе 17-тармақтарында көзделген кез-келген әрекетті жасаған болса, ол үшін әкімшілік жаза қолданылған және адам әкімшілік жазаға тартылған бір жылдық кезең әлі аяқталмаған болса, қылмыс бірнеше рет жасалған деп саналады.

Қылмыстың *қайталануы* - бұл әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 179-бабының 22-бөлігі бойынша заңсыз әрекетті тәуелсіз құқық бұзушылық ретінде саралауға әкеп соқтыратын тәуелсіз біліктілік атрибуты.

Біліктілік атрибуты ретінде қайталану жыл ішінде құқыққа қайшы әрекеттерді жасаған құқық бұзушының саны мен сипатын анықтау арқылы ғана емес, сонымен бірге заңды түрде - бұл адамды Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 179-бабының 4 немесе 17-тармақтарында көзделген кез келген құқық бұзушылықты жасағаны үшін әкімшілік жауапкершілікке тарту фактісін анықтау арқылы анықталады. заңды күшіне енген және уәкілетті органның немесе соттың баптың 4 немесе 17-

бөлімдерінің біріне әкімшілік жаза қолдану туралы мәжбүрлі емес шешімі. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 179-бабы, оны жариялау, құқық бұзушыға жеткізу немесе жолдау фактісі және орындалған күннен бастап бір жыл мерзімінің өтпеуі.

Егер адам заңсыз әрекетті бірнеше рет жасаған болса немесе оны жасаған сәттен бастап және ол анықталғанға дейін оны жасаған болса, бірақ ол осы уақытқа дейін Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 179-бабының 4 немесе 17-тармағына сәйкес әкімшілік жауапкершілікке тартылмаса, онда бұл жағдайда ол 23-тармаққа сәйкес жауапқа тартылатын болады. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 179-бабы мүмкін емес, өйткені қайталаудың біліктілік белгісі жоқ. Бұл жағдайда адам әкімшілік жауапкершілікке тартылып, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 179-бабының 4 немесе 17-бөліктері бойынша жазалануы керек, тіпті егер жыл ішінде бірнеше рет бұзушылық белгілері болса және жасалған бұзушылықтардың біркелкілігі болса.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 179-бабының 4 немесе 17-тармақтарында көзделген кез келген әрекеттерді қайталап жасағаны үшін айыппұл салынады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 179-бабының 23-бөлігі бойынша құқық бұзушылық үшін жаза 15 АЕК құрайды (алғашқы ескертуден кейін), ол оны тағайындаған органмен өзгертілмейді.

180-бап. Уақытша әкімшінің Қазақстан Республикасының оңалту және банкроттық туралы заңнамасын бұзуы

1. Оңалту және банкроттық саласындағы уәкілетті органға оңалту рәсімін қолдану туралы және оның интернет-ресурсында орналастыру үшін кредиторлардың талап қою тәртібі туралы хабарландыру жіберу міндеттемесінің орындалмауы немесе тиісінше орындалмауы -

он бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Қазақстан Республикасының оңалту және банкроттық туралы заңнамасында белгіленген кредиторлар талаптарының тізілімін қалыптастыру тәртібін бұзу - елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

3. Оңалту жоспарының тиімділігі туралы сотқа қорытынды жіберу міндетін орындамағаны немесе тиісінше орындамағаны -

он бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

4. Бес жұмыс күні ішінде борышкердің қалыпты коммерциялық операциялар шеңберінен тыс мәмілені мақұлдау туралы өтінішін қарау міндеттемесінің орындалмауы немесе тиісінше орындалмауы -

елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

5. Оңалту және банкроттық саласындағы сұратылған ақпаратты растайтын құжаттарды қоса бере отырып, сұратылған ақпаратты ұсыну жөніндегі міндеттің орындалмауы немесе тиісінше орындалмауы -

ескертуге алып келеді.

6. Кредиторлардың талаптарын қарау және оларға қарау нәтижелерін беру жөніндегі міндеттің орындалмауы немесе тиісінше орындалмауы -

он бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

7. Кредиторларға кредиторлар жиналысын өткізу орны мен күні туралы хабарлау туралы міндеттеменің орындалмауы немесе тиісінше орындалмауы -

он бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

8. Егер кредиторлар оңалту жоспары туралы келіспесе және (немесе) оңалту жоспары "Оңалту және банкроттық туралы" Қазақстан Республикасының Заңында белгіленген мерзімде сотқа ұсынылмаса, оңалту рәсімін тоқтату туралы сотқа жүгіну міндеттемесінің орындалмауы немесе тиісінше орындалмауы.

он бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

9. Әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған, осы баптың бесінші бөлігінде көзделген жағдайларды қоспағанда, сегізінші сегізінші бөліктерде көзделген әрекеттер (әрекетсіздік), -

жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

10. Осы баптың бесінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекет -

он бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ _____

Түсіндірілген бап уақытша әкімшінің Қазақстан Республикасының оңалту және банкроттық туралы заңнамасын бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

"Оңалту және банкроттық туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 2-бабының 1-тармағына сәйкес, Қазақстан Республикасының оңалту және банкроттық туралы заңнамасы аталған Заңнан және Қазақстан Республикасының өзге де нормативтік құқықтық актілерінен тұрады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 180-бабында көзделген құқық бұзушылықтардың жалпы объектісі - Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген және мемлекет қорғайтын Қазақстан Республикасында кәсіпкерлік қызметті жүзеге асыру тәртібі.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 180-бабында көзделген құқық бұзушылықтардың тікелей объектісі - оңалту басқарушысы тағайындалғанға дейін Қазақстан Республикасының оңалту және банкроттық туралы заңнамасында белгіленген кәсіпкерлік субъектілерін сауықтыру тәртібі.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 180-бабында көзделген құқық бұзушылықтардың субъектілері уақытша әкімшілер болып табылады.

Уақытша басқарушы, "Оңалту және банкроттық туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 1-бабы 30) тармақшасына сәйкес, сот тағайындайтын тұлға, кредиторлардың

талаптарының тізілімін құру және қалпына келтіру жоспарын жасау кезінде кәдімгі шаруашылық операциялар шеңберінен тыс операцияларды үйлестіру.

"Оңалту және банкроттық туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 1-бабы 27-тармағына сәйкес *оңалту рәсімі* сот тәртібімен енгізілген, оның аясында қайта құру, ұйымдастыру, кәсіпкерлік, басқару, инвестициялық, техникалық, қаржылық-экономикалық, құқықтық және т.б. борышкердің оны таратуға жол бермеу мақсатында төлем қабілеттілігін қалпына келтіруге бағытталған Қазақстан Республикасының заңнамасына қайшы келмейтін өзге де шаралар.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 180-бабында көзделген заңсыз әрекеттердің субъективті жағы ниет немесе немқұрайлылық түріндегі кінәлілікпен сипатталады. Адамның кінәсі оның жасаған заңсыз әрекеттері мен олардың зиянды салдарларына деген психикалық қатынасынан көрінеді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 180-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтар *формальды* болып табылады. Оларды жасағандығы үшін әкімшілік жауапкершілікке тарту үшін құқық бұзушының құқықбұзушылықтың нәтижесінде мемлекетке, ұйымға немесе азаматқа материалдық залал келтіргені фактісін анықтау талап етілмейді.

Егер құқық бұзушылықтың салдарынан материалдық залал келтірілген болса, онда мұндай залалды құқықтары мен мүдделері бұзылған мүдделі тұлға толығымен өтеуге жеткізе алады, өйткені түсіндірілген бап бойынша құқық бұзушыны әкімшілік жауапкершілікке тарту оны бұзушылықтарды жою мен келтірілген залалды өтеуден босатпайды.

Түсіндірілген бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер қаралады және құқық бұзушыларға әкімшілік жаза қолдануды мемлекеттік кірістер органдары немесе сот, егер іс сотта қаралса, сот белгілейді.

Түсіндірілген баптың 1-бөлімі уақытша әкімшінің оңалту және банкроттық саласындағы уәкілетті органға оңалту рәсімін қолдану туралы және оның интернет-ресурсында орналастыру үшін кредиторлардың талап қою тәртібі туралы хабарламаны жолдау міндеттемесін орындамағаны немесе тиісінше орындамағаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсіндірілетін баптың 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы уақытша әкімшінің өзіне заңмен жүктелген оңалту және банкроттық саласындағы уәкілетті органға оңалту рәсімін қолдану және кредиторлардың талаптарын оның интернет-ресурсында орналастыру үшін мәлімдеу міндетін орындамауынан не тиісінше орындамауынан көрінетін құқыққа қарсы іс-әрекеттер (әрекетсіздік) жасауымен сипатталады.

ҚР "Оңалту және банкроттық туралы" Заңының 72-бабы 1-тармағының талабы бойынша уақытша әкімші ол тағайындалған күннен бастап екі жұмыс күні ішінде уәкілетті органға оңалту рәсімін қолдану және кредиторлардың талаптарды мәлімдеу

тәртібі туралы хабарландыруды уәкілетті органның интернет-ресурсында орналастыру үшін қазақ және орыс тілдерінде жібереді.

Уақытша әкімшінің бұл міндеттемені орындамауы немесе тиісінше орындамағаны айыппұл түрінде әкімшілік жаза тағайындалған түсіндірілген баптың 1-тармағында көзделген құқық бұзушылық болып табылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 180-бабының 1-бөлігіндегі құқық бұзушылық үшін айыппұл мөлшері 15 АЕК болып табылады, оны тағайындаған орган оны өзгерте алмайды.

Түсіндірілген баптың 2-бөлімі уақытша әкімшінің Қазақстан Республикасының оңалту және банкроттық туралы заңнамасында белгіленген кредиторлар талаптарының тізілімін қалыптастыру тәртібін бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігінде көзделген қылмыстың объективті жағы уақытша әкімшінің Қазақстан Республикасының оңалту және банкроттық туралы заңнамасында белгіленген кредиторлар талаптарының тізілімін қалыптастыру тәртібін бұза отырып, заңсыз әрекеттерді (әрекетсіздікті) жасаумен сипатталады.

"Оңалту және банкроттық туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 70-бабы 2-тармағының 7) тармақшасына және 72-бабының 7-тармағына сәйкес уақытша әкімші оңалту рәсімін қолдану туралы сот шешімі заңды күшіне енген күннен бастап екі ай ішінде тәртіпте, мерзімдерде және тәртіппен жасалуы керек. Қазақстан Республикасының Үкіметі белгілеген нысан бойынша уәкілетті органға кредиторлардың талаптарының тізілімін, сондай-ақ талаптары танылмаған кредиторлардың тізімін уәкілетті органның веб-сайтына орналастыру үшін жібереді.

Уақытша әкімшінің бұл міндеттемені орындамауы немесе тиісінше орындамағаны айыппұл түрінде әкімшілік жаза тағайындалған түсіндірілген баптың 2-бөлігіндегі құқық бұзушылық болып табылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 180-бабының 2-бөлігіндегі құқық бұзушылық үшін жаза 50 АЕК құрайды, ол оны тағайындаған органмен өзгертілмейді.

Түсіндірілген баптың 3-бөлімі уақытша әкімшінің оңалту жоспарының тиімділігі (тиімсіздігі) туралы сотқа қорытынды жіберу міндеттемесін орындамағаны немесе тиісінше орындамағаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсіндірілген баптың 3-тармағында көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы уақытша әкімшінің өзіне заңмен жүктелген міндеттемені орындамағаны немесе тиісінше орындамағаны үшін, заңсыз іс-әрекеттерді (әрекетсіздікті) жасағаны, қалпына келтіру жоспарының тиімділігі (тиімсіздігі) туралы сотқа қорытынды жіберуі арқылы сипатталады.

"Оңалту және банкроттық туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 70-бабы 2-тармағының 2) тармақшасының және 73-бабының 7-тармағының талабы бойынша уақытша әкімші сотқа оңалту жоспарының тиімділігі (тиімсіздігі) туралы қорытынды ұсынуға міндетті.

Уақытша әкімшінің бұл міндеттемені орындамауы немесе тиісінше орындамағаны үшін жасалған айыппұл түрінде әкімшілік жаза белгіленген түсініктеме берілген баптың 3-тармағында көзделген құқық бұзушылық болып табылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 180-бабының 3-бөлігіндегі құқық бұзушылық үшін айыппұл мөлшері 15 АЕК құрайды, ол оны тағайындаған органмен өзгертілмейді.

Түсіндірілген баптың 4-бөлімі уақытша коммерциялық операциялар шеңберінен тыс мәмілені мақұлдағаннан кейін бес жұмыс күні ішінде борышкердің өтінішін қарау міндеттемесін орындамағаны немесе тиісінше орындамағаны үшін уақытша әкімшінің әкімшілік жауапкершілігін белгілейді.

Түсіндірілген баптың 4-тармағында көзделген құқық бұзушылықтың объективтік жағы, әдеттегі коммерциялық операциялар шеңберінен тыс мәмілені мақұлдағаннан кейін бес жұмыс күні ішінде борышкердің өтінішін заң бойынша жүктеген міндеттемені орындамағаны немесе тиісінше орындамағаны кезінде көрінетін заңсыз әрекеттерді (әрекетсіздікті) уақытша әкімшімен сипатталады.

"Оңалту және банкроттық туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 70-бабы 2-тармағының 1) тармақшасының талабы бойынша уақытша әкімші қалыпты коммерциялық операциялар шеңберінен тыс мәмілені мақұлдау туралы бес жұмыс күні ішінде борышкердің өтінішін қарауға міндетті.

Уақытша әкімшінің бұл міндеттемені орындамауы немесе тиісінше орындамағаны айыппұл түрінде әкімшілік жаза тағайындалған түсіндірілген баптың 4-тармағында көзделген құқық бұзушылық болып табылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 180-бабының 4-бөлігіндегі құқық бұзушылық үшін жаза 50 АЕК құрайды, ол оны тағайындаған органмен өзгертілмейді.

Түсініктеме берілген баптың 5-бөлімі уақытша әкімшінің оңалту және банкроттық саласындағы уәкілетті органға расталған құжаттарды қолдана отырып, сұратылатын ақпаратты ұсыну жөніндегі міндеттемелерін орындамағаны немесе тиісінше орындамағаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсіндірілген баптың 5-тармағында көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы уақытша әкімшінің өзіне заңмен жүктелген міндеттемелерді орындамағаны немесе тиісінше орындамағаны, оңалту және банкроттық саласындағы уәкілетті органға расталған құжаттармен бірге сұратылатын ақпаратты ұсынуымен сипатталған заңсыз әрекеттерді (әрекетсіздікті) сипаттайды.

"Оңалту және банкроттық туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 21-бабына сәйкес уақытша әкімші уәкілетті органға оңалту рәсімін орындау туралы сұратылған ақпаратты (растайтын құжаттарды қоса) уәкілетті орган белгілеген нысан, тәртіппен және мерзімдерде беруге міндетті.

Уақытша әкімшінің бұл міндеттемені орындамауы немесе тиісінше орындамауы, ескерту түрінде әкімшілік жаза тағайындалған, түсіндірілген баптың 5-тармағында көзделген құқық бұзушылық болып табылады.

Айыппұл ретінде ескерту құқық бұзушыға әкімшілік жаза қолдану туралы шешімде және оны міндетті түрде жариялау туралы, сондай-ақ шешімнің көшірмесін құқық бұзушыға беру немесе жіберу арқылы көрсетіледі. Бұл жағдайда құқық бұзушының болашақта біртекті қылмыстар жасаған кездегі одан әрі әрекеттерін саралау үшін, адам шешім шығарылған сәттен бастап әкімшілік жазаға тартылды деп саналады.

Түсіндірілген баптың 6-бөлімі уақытша әкімшінің кредиторлардың талаптарын қарастыру және оларға қарау нәтижелерін беру жөніндегі міндеттемелерін орындамағаны немесе тиісінше орындамағаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсіндірілген мақаланың 6-тармағында көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы уақытша әкімшінің өзіне кредиторлардың талаптарын қарау және оларға қарау нәтижелерін беру туралы заңмен жүктелген міндеттемелерін орындамағаны немесе тиісінше орындамағаны үшін жасалған заңсыз әрекеттерді (әрекетсіздікті) сипаттайды.

"Оңалту және банкроттық туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 70-бабы 2-тармағының 3) және 4) тармақшаларының талабы бойынша уақытша әкімші оларды қарауға және танылған талаптарды кредиторлар сұратқан күннен бастап он жұмыс күні ішінде тізілімге енгізуге міндетті; несие берушіні оның талаптарын қарау нәтижелері туралы (толық немесе ішінара мойындау немесе мойындамау) шешім қабылданған күннен кейінгі келесі күні (мойындамау себептерін көрсете отырып) жазбаша түрде хабардар ету.

"Оңалту және банкроттық туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 72-бабының 6-тармағына сәйкес, уақытша әкімші кредиторлардың талаптарын қарау нәтижелері туралы (талапты мойындау немесе мойындамау немесе себептерін көрсете отырып, шешім қабылданған күннен кейінгі күн) әрбір кредиторды жазбаша түрде хабардар етуге міндетті. Кредитордың талаптарын мойындау туралы хабарламада (толық немесе ішінара) уақытша әкімші сонымен бірге кредиторлардың бірінші жиналысының күнін, уақытын, орнын және күн тәртібін көрсетуі керек.

Уақытша әкімшінің бұл міндеттемені орындамауы немесе тиісінше орындамауы, түсіндірілген баптың 6-тармағында көзделген құқық бұзушылық болып табылады, ол үшін айыппұл түрінде әкімшілік жаза белгіленеді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 180-бабының 6-бөлігіндегі құқық бұзушылық үшін айыппұл 15 АЕК құрайды, ол оны тағайындаған органмен өзгертілмейді.

Түсініктеме берілген баптың 7-бөлімі уақытша әкімшінің кредиторларды жиналыс өткізілетін орны мен күні туралы хабардар ету жөніндегі міндеттемелерін

орындамағаны немесе тиісінше орындамағаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсіндірілген баптың 7-тармағында көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы уақытша әкімшінің өзіне заңмен жүктелген міндеттемелерді орындамағаны немесе тиісінше орындамағанымен, кредиторларды жиналыс өткізілетін орны мен күні туралы хабардар етуі бойынша заңсыз әрекеттерді (әрекетсіздікті) жасаумен сипатталады.

"Оңалту және банкроттық туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 70-бабы 2-тармағының б) тармақшасының талабы бойынша уақытша әкімші барлық кредиторларға оңалту рәсімін қолдану туралы сот шешімі шыққан күннен бастап үш айдан кешіктірілмей өткізілетін кредиторлардың бірінші жиналысы өткізілетін орны мен күні туралы хабарлауға міндетті. заңды күшіне енеді. "Оңалту және банкроттық туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 72-бабының 6-тармағына сәйкес, уақытша әкімші кредиторларға оның талабын мойындағаны туралы хабарламада (толық немесе ішінара) жіберілген хабарламада кредиторлардың бірінші жиналысының күнін, уақытын, орны мен күн тәртібін көрсетуі керек.

Уақытша әкімшінің бұл міндеттемені орындамауы немесе тиісінше орындамағаны үшін айыппұл түрінде әкімшілік жаза белгіленген түсініктеме берілген баптың 7-тармағында көзделген құқық бұзушылық болып табылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 180-бабының 7-бөлігіндегі құқық бұзушылық үшін айыппұл мөлшері 15 АЕК құрайды, ол оны тағайындаған органмен өзгертілмейді.

Түсіндірілген баптың 8-бөлімі, егер кредиторлар оңалту жоспары туралы келіспесе және (немесе) "Оңалту және банкроттық туралы" Қазақстан Республикасының Заңында белгіленген мерзімде сотқа ұсынылмаған болса, оңалту рәсімін тоқтату туралы сотқа жүгіну міндеттемесін орындамағаны немесе тиісінше орындамағаны үшін уақытша әкімшінің әкімшілік жауаптылығы белгіленеді.

Түсіндірілетін баптың 8-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы уақытша әкімшінің өзіне заңмен жүктелген оңалту жоспарын кредиторлар келіспеген және (немесе) "оңалту және банкроттық туралы" ҚР Заңында белгіленген мерзімде оңалту жоспарын сотқа ұсынбаған жағдайда оңалту рәсімін тоқтату туралы сотқа өтініш беру міндетін орындамаудан не тиісінше орындамаудан көрінетін құқыққа қарсы іс-әрекеттер (әрекетсіздік) жасауымен сипатталады.

"Оңалту және банкроттық туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 70-бабы 2-тармағының 5-тармақшасына және 82-бабының 6-тармағына сәйкес, уақытша әкімші негіздердің бірі туындаған күннен бастап үш жұмыс күні ішінде, егер кредиторлар жиналысы қабылданбаған жағдайда, оңалту рәсімін тоқтату туралы сотқа жүгінуге міндетті. оңалту жоспарын келісу немесе борышкер оңалту жоспарын сот белгілеген мерзімде борышкерге оңалту рәсімін қолдану туралы шешімде ұсынбаған жағдайда.

Уақытша әкімшінің бұл міндеттемені орындамауы немесе тиісінше орындамағаны айыппұл түрінде әкімшілік жаза тағайындалған түсіндірілген баптың 8-тармағында көзделген құқық бұзушылық болып табылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 180-бабының 8-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық үшін айыппұлдың мөлшері 15 АЕК құрайды, оны тағайындаған орган оны өзгерте алмайды.

Түсіндірілген баптың 9-бөлімі ескертілген баптың 5-бөлігінде қарастырылған жағдайларды қоспағанда, түсініктеме берілген баптың 1-8-бөліктерінде көзделген кез келген әрекетті (әрекетсіздікті) әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталау үшін неғұрлым қатаң жазаны белгілейді.

Бұл жағдайда, түсіндірілген баптың 9-тармағында көзделген объект, субъективті тарап және құқық бұзушылық субъектілері, сипатталған түсініктеменің 5-бөлігінде қарастырылған жағдайларды қоспағанда, объектінің, субъективтік жағының және Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 180-бабының 8-бөлігінде көзделген кез келген құқық бұзушылықтың субъектілерімен сәйкес келеді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 180-бабының 9-тармағында көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағын сипаттауда ескертілген баптың 1-4, 6-8-бөліктерінде көзделген кез-келген әрекетке қайталану белгісі қосылады.

Егер адам бұрын Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 180-бабының 1-4, 6-8-тармақтарында көзделген кез-келген әрекеттерді жасаған болса, ол үшін әкімшілік жаза қолданылса және адам әкімшілік жазаға тартылатын бір жылдық кезең әлі аяқталмаған болса, қылмыс бірнеше рет жасалған деп саналады.

Қайталанған құқық бұзушылық - бұл Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 180-бабының 9-бөлігінде заңсыз әрекетті тәуелсіз құқық бұзушылық ретінде саралауға әкеп соқтыратын тәуелсіз біліктілік белгісі.

Біліктілік атрибуты ретіндегі қайталау жыл бойына заңсыз әрекеттерді жасаған құқық бұзушының саны мен сипатын анықтау арқылы ғана емес, сонымен бірге заңды түрде де - тұлғаның осы баптың 1-4, 6-8-тармақтарында көзделген кез келген құқық бұзушылықты әкімшілік жауапкершілікке тарту фактісін анықтау арқылы белгіленеді. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекстің 180-бабы, жоғарыда аталған кез келген уақытқа әкімшілік жаза қолдану туралы уәкілетті органның немесе соттың тиімді және мәжбүрлі емес шешімінің болуы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 180-бабы, оны жариялау, құқық бұзушыға жеткізу немесе жолдау фактісі және орындалған күннен бастап бір жыл мерзімінің өтпеуі.

Егер адам заңсыз әрекетті бірнеше рет жасаған болса немесе оны жасаған сәттен бастап оны анықтағанға дейін оны қайталай берсе, бірақ ол осы уақытқа дейін Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 180-бабының жоғарыда аталған бөліктерінің кез-келгені үшін әкімшілік жауапкершілікке тартылмаса, онда бұл жағдайда ол жауапкершілікке тартылады. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы

кодекстің 180-бабының 9-бөлігі, қайталаудың біліктілік белгісі болмағандықтан, мүмкін емес. Бұл жағдайда адам әкімшілік жауапкершілікке тартылып, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 180-бабының жоғарыда көрсетілген бөліктерінің біріне сәйкес жазалануы керек, тіпті жыл ішінде бірнеше рет бұзушылық белгілері болса және бұзушылықтардың біркелкілігі болса да.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 180-бабы 1-4, 6-8-тармақтарында көзделген кез-келген әрекеттерді айыппұл салынғаннан кейінгі бір жыл ішінде қайталап жасағаны үшін айыппұл салынады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 180-бабының 9-тармағына сәйкес құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұлдың мөлшері 100 АЕК құрайды, және оны тағайындаған орган оны өзгерте алмайды.

Түсіндірілген баптың 9-бөлігі бойынша әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қаралады және құқық бұзушыға әкімшілік жаза, егер іс сотта қаралса, мемлекеттік кірістер органы немесе сот белгілейді.

Түсіндірілген баптың 10-бөлімі ескертілген баптың 5-бөлігінде көзделген әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде әрекетті қайталағаны үшін анағұрлым қатаң жазаны белгілейді.

Бұл жағдайда түсініктеме берілген баптың 10-тармағында көзделген объект, субъективті тарап және құқық бұзушылық субъектілері олардың сипаттамаларында объектіге, субъективтік жағына және Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 180-бабының 5-тармағында көзделген құқық бұзушылық субъектілеріне сәйкес келеді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 180-бабының 10-тармағында көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағын сипаттауда ескертілген баптың 5-тармағында көзделген әрекетке қайталану белгісі қосылады.

Егер адам бұрын Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 180-бабының 5-тармағында көзделген әрекетті жасаған болса, ол үшін әкімшілік жаза қолданылса және адам әкімшілік жазаға тартылған деп саналатын бір жылдық кезең әлі аяқталмаған болса, қылмыс бірнеше рет жасалған деп саналады.

Қайталанған құқық бұзушылық - бұл Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 180-бабының 10-бөлігіне сәйкес заңсыз әрекетті тәуелсіз құқық бұзушылық ретінде біліктілікке әкеп соқтыратын тәуелсіз біліктілік атрибуты.

Қайталану біліктілік белгісі ретінде құқық бұзушы жасаған құқыққа қарсы әрекеттердің саны мен сипатын анықтау жолымен ғана емес, сонымен қатар заңды түрде белгіленеді – осы адамды ӘҚБтК-нің 180-бабының 5-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін әкімшілік жауаптылыққа тарту фактісін, ӘҚБтК-нің 180-бабының 5-бөлігі бойынша әкімшілік жаза қолдану туралы уәкілетті органның немесе соттың заңды күшіне енген және күші жойылмаған қаулысының болуын, оны жариялау, құқық бұзушыға тапсыру немесе жіберу фактісін және жаза қолданылған кезден бастап бір жылдық мерзімнің кесілмегенін анықтау жолымен жүргізіледі.

Егер адам заңсыз әрекетті бірнеше рет жасаған болса немесе оны жасаған сәттен бастап және ол анықталған сәтке дейін оны жасай берсе, бірақ ол осы уақытқа дейін Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 180-бабының 5-тармағына сәйкес әкімшілік жауапкершілікке тартылмаса, онда бұл жағдайда 180-баптың 10-тармағына сәйкес жауапкершілікке тартылады. САО мүмкін емес, өйткені қайталаудың білікті белгісі жоқ. Бұл жағдайда адам әкімшілік жауапкершілікке тартылып, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 180-бабының 5-тармағы бойынша жазаланады, тіпті егер жыл ішінде бірнеше рет бұзушылық белгілері болса және бұзушылықтардың біркелкілігі болса.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 180-бабының 5-тармағында көзделген құқық бұзушылық айыппұл өндірілгеннен кейін бір жыл ішінде (ескерту жариялау) қайталап жасалғандығы үшін айыппұл салынады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 180-бабының 10-бөлігіндегі құқық бұзушылық үшін айыппұл мөлшері 15 АЕК құрайды, ол оны тағайындаған органмен өзгертілмейді.

181-бап. Оңалтуды басқарушының Қазақстан Республикасының оңалту және банкроттық туралы заңнамасын бұзуы

1. Қазақстан Республикасының оңалту және банкроттық туралы заңнамасында белгіленген электрондық аукцион туралы ақпараттық хабарлама жіберу тәртібін бұзу - он бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Оңалту рәсімінде кредиторлар комитетімен жасалған шарттың талаптарын орындамау, -

он бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

3. Борышкердің мүлкін басқаруға беру және оны қорғауды қамтамасыз ету жөніндегі міндеттің орындалмауы немесе тиісінше орындалмауы -

он бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

4. Оңалту жоспарының орындалмауы немесе тиісінше орындалмауы - елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

5. Оңалту және банкроттық саласындағы уәкілетті органға оңалту рәсімінің барысы туралы ағымдағы ақпаратты құжаттардың көшірмелерін қоса бере отырып беру немесе тиісінше орындамау -

ескертуге алып келеді.

6. Оңалту рәсімінде кредиторлар жиналысын өткізу күні, уақыты және орны туралы кредиторды хабардар етпеу немесе тиісінше хабарламау -

он бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

7. Оңалту басқарушысы алынып тасталған (босатылған) немесе ауыстырылған кезде тағайындалған оңалту басқарушысына борышкердің құрылтай, қаржылық, құқық белгілеу құжаттарын және өзге де құжаттары мен мөрлерін беру жөніндегі міндеттің орындалмауы немесе тиісінше орындалмауы -

елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

8. Кредиторлар жиналысының келісімінсіз оңалту рәсімінде оңалту жоспарында көзделмеген қарапайым коммерциялық операциялар шеңберінен тыс мәмілелер жасау - елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

9. Сотқа Қазақстан Республикасының оңалту және банкроттық туралы заңнамасының талаптарына сәйкес келмейтін қорытынды есепті, уақтылы ұсынбау немесе ұсынбау -

он бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

10. Борышкерді әдейі төлем қабілетсіздігіне тарту белгілерінің (болмауы) анықтау және процедуралық шешім қабылдауға белгілері болған жағдайда құқық қорғау органдарына жүгіну жөніндегі міндеттің орындалмауы немесе тиісінше орындалмауы - елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

11. Борышкердің кредиторына оның жазбаша өтініші негізінде қызметтің барысы туралы ақпарат беру жөніндегі міндеттің орындалмауы немесе тиісінше орындалмауы - отыз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

12. Оңалту және банкроттық саласындағы уәкілетті органға расталған құжаттарды қолдана отырып, сұратылған ақпаратты беру жөніндегі міндеттің орындалмауы немесе тиісінше орындалмауы -

отыз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

13. Оңалту жоспарына өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы сотқа жүгіну міндеттемесін орындамағаны немесе тиісінше орындамағаны -

отыз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

14. Оңалту рәсімін тоқтата тұру туралы сотқа уақтылы жүгінбеу -

отыз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

15. Қаржылық жағдай туралы, қарапайым коммерциялық операциялар кезінде жасалған мәмілелер туралы кредиторлар комитеті мүшелерінің назарына кредиторлар комитеті мүшелерінің міндеттерін орындамағаны немесе тиісінше орындамағаны -

отыз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

16. Борышкердің немесе оның уәкілетті тұлғасының Қазақстан Республикасының азаматтық заңнамасында және "Оңалту және банкроттық туралы" Қазақстан Республикасының Заңында көзделген талаптарды бұза отырып жасаған мәмілелерді айқындау бойынша міндеттемелерді орындамағаны немесе тиісінше орындамағаны және оларды жарамсыз деп тану немесе мүлікті сотқа қайтару туралы талаптарды бермеу -

елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

17. Оңалту жоспарында көзделмеген әрекеттерді олар орындалғанға дейін кредиторлар жиналысымен келіспеу -

жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

18. Егер оңалту рәсімін қолданғаннан кейін туындаған борышкердің кредиторлық берешегінің жалпы сомасы оңалту рәсімін енгізу сәтінде кредиторлар жиналысының рұқсатынсыз кредиторлық берешек сомасының жиырма пайызынан асатын болса, кредиторлық берешектің ұлғаюымен байланысты операциялар -

жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

19. Осы баптың бесінші бөлігінде көзделген жағдайларды қоспағанда, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекеттерді қоспағанда, он сегізіншіден он сегізінші бөліктерде көзделген әрекеттер (әрекетсіздік),

-

жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

20. Осы баптың бесінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекет -

он бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ _____

Түсіндірілген бап оңалту басқарушысының Қазақстан Республикасының оңалту және банкроттық туралы заңнамасын бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

"Оңалту және банкроттық туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 2-бабының 1-тармағына сәйкес, *Қазақстан Республикасының оңалту және банкроттық туралы заңнамасы* аталған Заңнан және Қазақстан Республикасының өзге де нормативтік құқықтық актілерінен тұрады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 181-бабында көзделген құқық бұзушылықтардың жалпы нысаны Қазақстан Республикасында заңнамамен белгіленген және мемлекет қорғалатын Қазақстан Республикасында кәсіпкерлік қызметті жүзеге асыру тәртібі болып табылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 181-бабында көзделген құқық бұзушылықтардың тікелей объектісі - оңалту басқарушысына заңды тұлғаның - шаруашылық жүргізуші субъектінің оңалту рәсімін жүргізу үшін Қазақстан Республикасының оңалту және банкроттық туралы заңнамасында белгіленген тәртіп.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 181-бабында көзделген құқық бұзушылық субъектілері болып оңалту менеджерлері (оның ішінде "Оңалту және банкроттық туралы" Қазақстан Республикасының Заңына сәйкес шаруашылық жүргізуші субъектіні сауықтыру кезінде оңалту менеджері функцияларын орындайтын тұлғалар) табылады.

"Оңалту және банкроттық туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 1-бабының 28) тармақшасына сәйкес *оңалту басқарушысы* - "Оңалту және банкроттық туралы" Қазақстан Республикасының Заңында белгіленген тәртіппен оңалту рәсімі кезеңінде дәрменсіз борышкердің мүлкі мен істерін басқару жөніндегі өкілеттік берілген тұлға.

Аталған Заңның 1-бабының 27) тармақшасына сәйкес оңалту рәсімі сот тәртібімен енгізілген рәсім болып табылады, оның аясында қайта құру, ұйымдастыру, экономикалық, басқарушылық, инвестициялық, техникалық, қаржылық-экономикалық, құқықтық және басқа да қайшы емес заңдар дәрменсіз борышкерге қолданылады. Борышкердің оны таратуға жол бермеу мақсатында төлем қабілеттілігін қалпына келтіруге бағытталған шаралар.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 181-бабында көзделген заңсыз әрекеттердің субъективті жағы ниет немесе немқұрайлылық түріндегі кінәмен сипатталады. Адамның кінәсі оның жасаған заңсыз әрекеттері мен олардың зиянды салдарларына деген психикалық қатынасынан көрінеді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 181-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтар *формальды* болып табылады. Оларды жасағандығы үшін әкімшілік жауапкершілікке тарту үшін құқықбұзушы құқық бұзушылық нәтижесінде мемлекетке, ұйымға немесе жеке тұлғаға материалдық залал келтірген фактіні анықтау талап етілмейді.

Егер қалпына келтіруші менеджер құқықбұзушылықтың салдарынан материалдық залал келтірсе, онда мұндай залалды құқықтары мен мүдделері бұзылған мүдделі тұлға толығымен өтеуі мүмкін, өйткені түсіндірілген мақалада көрсетілген құқық бұзушыны әкімшілік жауапкершілікке тарту оны жою міндетінен босатпайды. бұзушылықтар мен шығындар.

Түсіндірілген бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер қаралады және құқық бұзушыларға әкімшілік жаза қолдануды мемлекеттік кірістер органдары немесе сот, егер іс сотта қаралса, сот белгілейді.

Түсіндірілген баптың 1-бөлімі оңалту басқарушысының электрондық аукцион туралы ақпараттық хабарламаны орналастырғаны үшін Қазақстан Республикасының оңалту және банкроттық туралы заңнамасында белгіленген тәртіпті бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсіндірілген баптың 1-тармағында көзделген қылмыстың объективті жағы оңалту басқарушысының электрондық аукцион туралы ақпараттық хабарлама орналастыру үшін Қазақстан Республикасының оңалту және банкроттық туралы заңнамасында белгіленген тәртіпті бұза отырып жасалынған заңсыз әрекеттерді (әрекетсіздікті) жасауымен сипатталады.

"Оңалту және банкроттық туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 99-бабы 1-тармағының талабы бойынша, борышкердің (банкроттың) мүлкін (активтерін) сату бойынша электрондық аукционды өткізу тәртібі мен ұйымдастырушысын уәкілетті орган оны бекіткен Ережеде айқындайды. Көрсетілген Электрондық аукционды өткізу ережелеріне сәйкес оңалту басқарушысы электрондық аукционды өткізу туралы ақпараттық хабарламаны аукцион ұйымдастырушының интернет-ресурсында осы Ережеде белгіленген тәртіппен, мерзімде және нысанда орналастыруға міндетті.

Оңалту басқарушысының осы тәртіпті бұзуы түсіндірілген баптың 1-тармағында көзделген құқық бұзушылық болып табылады, оның жасалғаны үшін айыппұл түрінде әкімшілік жаза белгіленеді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 181-бабының 1-тармағында көзделген құқық бұзушылық үшін айыппұлдың мөлшері 15 АЕК құрайды және оны тағайындаған орган оны өзгерте алмайды.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігі оңалту рәсімінде кредиторлар комитетімен жасалған шарт талаптарын орындамағаны үшін оңалту басқарушысының әкімшілік жауапкершілігін белгілейді.

Түсіндірілген баптың 2-тармағында көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы оңалту рәсімінде кредиторлар комитетімен жасалған шарт талаптарын орындамағаны үшін көрсетілген заңсыз әрекеттерді (әрекетсіздікті) оңалту басқарушысының тапсыруымен сипатталады.

"Оңалту және банкроттық туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 71-бабы 2-тармағының 2) тармақшасының талабы бойынша оңалту басқарушысы тағайындалған күннен бастап күнтізбелік отыз күн ішінде кредиторлар комитетімен келісім жасасуға міндетті. Тиісінше, осындай келісім жасалғаннан кейін оңалту менеджері оның барлық шарттарын тиісті түрде орындауға міндетті.

Оңалту басқарушысының осы міндеттемені орындамауы немесе тиісінше орындамағаны үшін жасалған айыппұл түрінде әкімшілік жаза белгіленген түсініктеме берілген баптың 2-тармағында көзделген құқық бұзушылық болып табылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 181-бабының 2-тармағына сәйкес құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұлдың мөлшері 15 АЕК құрайды және оны тағайындаған орган оны өзгерте алмайды.

Түсіндірілген баптың 3-бөлімі оңалту басқарушысының борышкердің мүлкін басқаруға және оны қорғауды қамтамасыз ету жөніндегі міндеттемелерін орындамағаны немесе тиісінше орындамағаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсіндірілген баптың 3-тармағында көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы оңалту басқарушысының борышкердің мүлкін басқаруға қабылдау және оның қорғалуын қамтамасыз ету жөніндегі міндеттемелерін орындамағаны немесе тиісінше орындамағанымен заңсыз әрекеттерді (әрекетсіздікті) жасаумен сипатталады.

"Оңалту және банкроттық туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 71-бабы 2-тармағының 1) тармақшасының талабы бойынша оңалту басқарушысы борышкердің мүлкін иемденуге және борышкердің мүлкін қорғауды және бақылауды қамтамасыз етуге міндетті.

Оңалту басқарушысының осы міндеттемені орындамауы немесе тиісінше орындамағаны үшін жасалған айыппұл түрінде әкімшілік жаза белгіленген түсініктеме берілген баптың 3-тармағында көзделген құқық бұзушылық болып табылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 181-бабының 3-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық үшін айыппұлдың мөлшері 15 АЕК құрайды, оны тағайындаған орган оны өзгерте алмайды.

Түсіндірілген баптың 4-бөлімі оңалту жоспарын орындамағаны немесе тиісінше орындамағаны үшін оңалту басқарушысының әкімшілік жауапкершілігін белгілейді.

Түсіндірілген баптың 4-тармағында көзделген қылмыстың объективті жағы оңалту басқарушысының оңалту жоспарын орындамағаны немесе тиісінше орындамағаны үшін жасалған заңсыз әрекеттерді (әрекетсіздікті) жасаумен сипатталады.

ҚР "Оңалту және банкроттық туралы" Заңының 1 бабы 26 тармақшасына сәйкес *оңалту жоспары* – бұл оңалту рәсімін, жеделдетілген оңалту рәсімін қолдану кезінде борышкерді сауықтыруға бағытталған және жұмыс істеп тұрған заңды тұлғаның төлем қабілеттілігін қалпына келтіру және кредиторлардың талаптарын өтеу кестесін қоса алғанда, іске асыру мерзімдерін, сондай-ақ қол жеткізілетін нәтижелерді, пайдаланылатын ресурстарды және ықтимал тәуекелдерді көрсете отырып, жұмыс орындарын сақтау мақсатында борышкер мен кредиторлар, біртекті кредиторлар тобы арасындағы өзара келісім негізінде жүзеге асырылатын өзара байланысты іс-шаралар кешені.

"Оңалту және банкроттық туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 73-бабы 1, 2, 3, 10-тармақтарының талаптары бойынша оңалту жоспары борышкердің төлем қабілеттілігін қалпына келтіру бойынша нақты шараларды (сауықтыру шараларын) және кредиторлар алдындағы қарызды төлеу кестесін қамтуы керек. Оңалту жоспарын борышкер кредиторлармен бірге оңалту рәсімін қолдану туралы шешім заңды күшіне енген күннен бастап үш ай ішінде жасауы керек. Оңалту жоспарын орындау мерзімі бес жылдан аспауы керек. Кредиторлар жиналысымен келісілген оңалту жоспары оны берген күннен бастап жеті жұмыс күні ішінде сот шешімімен бекітіледі.

"Оңалту және банкроттық туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 71-бабы 2-тармағының 3) тармақшасы нормасының талабы бойынша оңалту басқарушысы оңалту жоспарының орындалуын ұйымдастыруға міндетті.

Оңалту басқарушысының осы міндеттемені орындамауы немесе тиісінше орындамауы, айыппұл түрінде әкімшілік жаза тағайындалған түсіндірілген баптың 4-тармағында көзделген құқық бұзушылық болып табылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 181-бабының 4-тармағында көзделген құқық бұзушылық үшін айыппұлдың мөлшері 50 АЕК құрайды, ол оны тағайындаған органмен өзгертілмейді.

Түсіндірілген баптың 5-бөлімі оңалту басқарушысының оңалту және банкроттық саласындағы уәкілетті органға оңалту рәсімінің барысы туралы ағымдағы ақпаратты қоса берілген құжаттардың көшірмелерін ұсыну жөніндегі міндеттемелерін орындамағаны немесе тиісінше орындамағаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсіндірілген баптың 5-бөлігіндегі қылмыстың объективті жағы оңалту басқарушысының оңалту және банкроттық саласындағы уәкілетті органға оңалту рәсімінің барысы туралы ағымдағы ақпаратты құжаттардың көшірмелерімен қоса жіберу туралы міндетін орындамағаны немесе тиісті түрде орындамағаны үшін жасалған заңсыз әрекеттерді (әрекетсіздікті) тапсыруымен сипатталады.

"Оңалту және банкроттық туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 19-бабының 4-тармағына сәйкес оңалту басқарушысы уәкілетті органға ай сайын есепті кезеңнен кейінгі айдың 5-күнінен кешіктірмей уәкілетті органға процедуралардың барысы туралы ақпаратты ұсынылған ақпаратқа енгізілген ақпаратты растайтын құжаттардың көшірмелерімен ұсынуға міндетті. Рәсімдердің орындалу барысы туралы ақпарат беру күні, оны беру әдісіне байланысты болып табылады: 1) айқын негізде - уәкілетті орган рәсімдердің орындалуы туралы ақпарат алған күн; 2) хабарламамен бірге тіркелген почта арқылы - почта немесе басқа байланыс ұйымының қабылдау таңбасының түскен күні.

Оңалту басқарушысының осы міндеттемені орындамауы немесе тиісінше орындамауы, ескерту түрінде әкімшілік жаза тағайындалған, түсіндірілген баптың 5-тармағында көзделген құқық бұзушылық болып табылады.

Айыппұл ретінде ескерту құқық бұзушыға әкімшілік жаза қолдану туралы шешімде және оны міндетті түрде жариялау туралы, сондай-ақ шешімнің көшірмесін құқық бұзушыға беру немесе жіберу арқылы көрсетіледі. Бұл жағдайда құқық бұзушының болашақта біртекті қылмыстар жасаған кездегі одан әрі әрекеттерін саралау үшін, адам шешім шығарылған сәттен бастап әкімшілік жазаға тартылды деп саналады.

Түсіндірілген баптың 6-бөлігінде оңалту рәсіміндегі кредиторлар жиналысының күні, уақыты және орны туралы кредиторға хабарламағаны немесе тиісінше хабарламағаны үшін оңалту басқарушысының әкімшілік жауаптылығы белгіленеді.

Түсіндірілген баптың 6-тармағында көзделген қылмыстың объективті жағы оңалту басқарушысының оңалту рәсімінде кредиторлар жиналысының күні, уақыты және орны туралы кредиторға хабарламағаны немесе тиісті түрде хабарламағанымен көрінетін, заңсыз әрекеттерді (әрекетсіздікті) жасаумен сипатталады.

"Оңалту және банкроттық туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 71-бабы 2-тармағының б) тармақшасы нормасының талабы бойынша оңалту басқарушысы оңалту рәсімінде кредиторлар жиналысын өткізетін күні, уақыты және орны туралы кредиторларды хабардар етуге міндетті.

Оңалту басқарушысының осы міндеттемені орындамауы немесе тиісінше орындамағаны үшін айыппұл түрінде әкімшілік жаза тағайындалған түсіндірілген мақаланың 6-бөліміне сәйкес құқық бұзушылық болып табылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 181-бабының 6-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық үшін айыппұлдың мөлшері 15 АЕК құрайды, оны тағайындаған орган оны өзгерте алмайды.

Түсіндірілген баптың 7-бөлімі оңалту басқарушысының қызметінен босатылған (босатылған) немесе ауыстырылған кезде тағайындалған оңалту басқарушысына борышкердің құрылтай, қаржылық, заңдық және басқа құжаттар мен мөрлерді беру жөніндегі міндеттемелерін орындамағаны немесе тиісінше орындамағаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсініктеме берілген баптың 7-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы оңалтушы басқарушының оны шеттету (босату) немесе ауыстыру кезінде борышкердің құрылтай, қаржылық, құқық белгілейтін және өзге де құжаттары мен мөрін жаңадан тағайындалған оңалтушы басқарушыға беру міндетін орындамауынан не тиісінше орындамауынан көрінетін құқыққа қарсы әрекеттер (әрекетсіздік) жасауымен сипатталады.

ҚР "Оңалту және банкроттық туралы" Заңының 71-бабы 2-тармағының 14) тармақшасына сәйкес оңалтуды басқарушы шеттетілген (босатылған) жағдайда, шеттету (босату) туралы шешім қабылданған күннен бастап үш жұмыс күні ішінде құрылтай құжаттарын, есепке алу құжаттамасын, борышкердің мүлкіне құқық белгілейтін құжаттарды, борышкерге тиесілі мөрлерді, мөртабандарды, материалдық және өзге де құндылықтарды жаңадан тағайындалған оңалтуды басқарушыға беруге міндетті.

Оңалту басқарушысының осы міндеттемені орындамауы немесе тиісінше орындамағаны үшін айыппұл түрінде әкімшілік жаза белгіленген түсініктеме берілген баптың 7-тармағында көзделген құқық бұзушылық болып табылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 181-бабының 7-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық үшін айыппұлдың мөлшері 50 АЕК құрайды, оны тағайындаған орган оны өзгерте алмайды.

Түсіндірілген баптың 8-бөлімі оңалту жоспарында көзделмеген қалыпты коммерциялық операциялар шеңберінен тыс операцияларды кредиторлар жиналысының келісімінсіз оңалту рәсімінде жасағаны үшін оңалту басқарушысының әкімшілік жауапкершілігін белгілейді.

Түсіндірілген баптың 8-тармағында көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы оңалту жоспарында көзделмеген қалыпты коммерциялық операциялар шеңберінен тыс мәмілелерде көрсетілген заңсыз әрекеттерді (әрекетсіздікті) оңалту басқарушысының кредиторлар жиналысының келісімінсіз оңалту рәсіміне тапсыруымен сипатталады.

"Оңалту және банкроттық туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 71-бабы 1-тармағының 4) тармақшасына сәйкес, оңалту менеджері кәдімгі коммерциялық операциялар шеңберінен тыс операцияларды кредиторлар жиналысының шешімімен ғана (оңалту жоспарында көзделген операцияларды қоспағанда) жасауға құқылы. Тиісінше, оңалту басқарушысы кредиторлар жиналысының келісімінсіз оңалту жоспарында көзделмеген оңалту рәсімдерімен мәмілелер жасауға құқылы емес.

Бұл шектеуді оңалту басқарушысының бұзуы түсіндірілген баптың 8-бөлігі бойынша жасалған қылмыс болып табылады, оған жасалған айыппұл түрінде әкімшілік жаза белгіленген.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 181-бабының 8-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық үшін айыппұлдың мөлшері 50 АЕК құрайды, оны тағайындаған орган оны өзгерте алмайды.

Түсіндірілген баптың 9-бөлімі оңалту басқарушысының Қазақстан Республикасының оңалту және банкроттық туралы заңнамасының талаптарына сәйкес келмейтін сотқа қорытынды есепті ұсынбағаны, уақтылы ұсынбағаны немесе сотқа ұсынғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсіндірілген баптың 9-бөлігіндегі қылмыстың объективті жағы оңалту басқарушысының Қазақстан Республикасының оңалту және банкроттық туралы заңнамасының талаптарына сәйкес келмейтін сотқа қорытынды есепті ұсынбау, уақтылы ұсынбау немесе сотқа ұсыну арқылы көрінетін заңсыз әрекеттерді (әрекетсіздікті) жасауымен сипатталады.

"Оңалту және банкроттық туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 82-бабы 1-тармағының талабы бойынша оңалту басқарушысы кредиторлар жиналысының шешімімен сотқа келесі жағдайларда борышкерге қатысты оңалту рәсімін тоқтату туралы өтінішпен жүгінеді: 1) борышкерге қатысты оңалту рәсімінің мақсатына қол жеткізілді; 2) ол осы мақсатқа жету мүмкін емес екендігіне сенімді болды. Оңалту жөніндегі басқарушының өтініші осы Заңның 15-бабының 6-тармағына сәйкес уәкілетті орган бекіткен нысан бойынша ресімделген оның қорытынды есебімен қоса беріледі.

Оңалту басқарушысының бұл міндеттемені орындамауы немесе тиісінше орындамағаны үшін айыппұл түріндегі әкімшілік жаза белгіленген түсініктеме берілген баптың 9-бөліміне сәйкес құқық бұзушылық болып табылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 181-бабының 9-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық үшін айыппұл мөлшері 15 АЕК құрайды, оны тағайындаған орган оны өзгерте алмайды.

Түсіндірілген баптың 10-бөлімі оңалту басқарушысының борышкерді төлем қабілетсіздігіне қасақана тарту белгілерінің болуын (болмауын) және процедуралық шешім қабылдау үшін белгілер болған жағдайда құқық қорғау органдарына өтініш жолдау бойынша міндеттемелерін орындамағаны немесе тиісінше орындамағаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсіндірілген баптың 10-бөлігіндегі құқық бұзушылықтың объективті жағы оңалту басқарушысының өзіне жүктелген міндеттемелерді орындамағаны немесе тиісінше орындамағаны, борышкерді төлем қабілетсіздігіне қасақана тарту белгілерінің (болмауын) анықтауы және өтінішті құқық қорғау органдарына жіберуі арқылы сипатталады, егер процессуалдық шешімнің белгілері болса.

"Оңалту және банкроттық туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 6-бабы 4-тармағының нормасы бойынша оңалту басқарушысы қасақана банкроттық белгілері анықталған сәттен бастап бір ай ішінде Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес тиісті тұлғаларды жауапқа тарту үшін құқық қорғау органдарына жүгінуге міндетті.

Оңалту басқарушысының бұл міндетін орындамауы немесе тиісінше орындамағаны үшін айыппұл түріндегі әкімшілік жаза белгіленген түсініктеме берілген баптың 10-бөліміне сәйкес құқық бұзушылық болып табылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 181-бабының 10-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық үшін айыппұлдың мөлшері 50 АЕК құрайды, оны тағайындаған орган оны өзгерте алмайды.

Түсіндірілген баптың 11-бөлімі оңалту басқарушысының қызметтің барысы туралы ақпарат алу үшін оның жазбаша өтініші негізінде кредиторға борышкерді беру жөніндегі міндетін орындамағаны немесе тиісінше орындамағаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсіндірілген баптың 11-тармағында көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы оңалту басқарушысының заңмен жүктелген міндеттемесін орындамағаны немесе тиісінше орындамағаны, борышкерге оның жазбаша өтініші негізінде кредиторға іс-әрекеттің барысы туралы ақпарат беруімен сипатталатын заңсыз әрекеттерді (әрекетсіздікті) тапсыруымен сипатталады.

"Оңалту және банкроттық туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 71-бабы 2-тармағының 13) тармақшасының талабы бойынша оңалту басқарушысы өзінің жұмысының барысы туралы, борышкердің қаржылық жағдайы туралы кез келген борышкер кредиторға оның жазбаша өтініші негізінде он жұмыс күнінен кешіктірмей ұсынуға міндетті.

Оңалту басқарушысының осы міндеттемені орындамауы немесе тиісінше орындамағаны үшін айыппұл түрінде әкімшілік жаза белгіленген түсініктеме берілген баптың 11-тармағында көзделген құқық бұзушылық болып табылады.

Көрсетілген құқық бұзушылықты жасағаны үшін айыппұл мөлшері 30 АЕК, белгіленген және оны оны тағайындаған орган өзгерте алмайды.

Түсіндірілген баптың 12-бөлімі оңалту басқарушысының оңалту және банкроттық саласындағы уәкілетті органға расталған құжаттарды қолдана отырып, сұратылған ақпаратты беру жөніндегі міндеттемелерін орындамағаны немесе тиісінше орындамағаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсіндірілген баптың 12-тармағында көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы оңалту және банкроттық саласындағы уәкілетті органға растайтын құжаттарды қолдана отырып, сұратылған ақпарат беру міндетін орындамағаны немесе тиісінше орындамағаны үшін көрсетілген заңсыз әрекеттерді (әрекетсіздікті) оңалту басқарушысының тапсыруымен сипатталады.

"Оңалту және банкроттық туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 21-бабының нормасы бойынша уәкілетті орган сұраған және сұратқан оңалту рәсімін іске асырудың барысы туралы ақпаратты оңалту басқарушысы уәкілетті орган белгілеген нысан, тәртіппен және мерзімде уәкілетті органға береді.

Оңалту басқарушысының осы міндеттемені орындамауы немесе тиісінше орындамауы, түсіндірілген баптың 12-тармағында көзделген құқық бұзушылық болып табылады, ол үшін айыппұл түрінде әкімшілік жаза белгіленеді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 181-бабының 12-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық үшін жаза 30 АЕК құрайды, ол оны тағайындаған органмен өзгертілмейді.

Түсіндірілген баптың 13-бөлімі оңалту басқарушысының оңалту жоспарына өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы сотқа жүгіну туралы өз міндеттемелерін орындамағаны немесе тиісінше орындамағаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсіндірілген баптың 13-тармағында көзделген қылмыстың объективті жағы оңалту жоспарына өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы сотқа жүгіну туралы міндеттемені орындамағаны немесе тиісінше орындамағаны үшін көрсетілген заңсыз іс-әрекеттерді (әрекетсіздікті) оңалту басқарушысының тапсыруымен сипатталады.

"Оңалту және банкроттық туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 71-бабы 2-тармағының 4) тармақшасы нормасының талабы бойынша оңалту басқарушысы сотқа сауықтыру жоспарына өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы өтініш берушілердің жиналысы мақұлдағаннан кейін бес жұмыс күнінен кешіктірмей жіберуге міндетті.

Оңалту басқарушысының осы міндеттемені орындамауы немесе тиісінше орындамағаны үшін жасалған айыппұл түрінде әкімшілік жаза белгіленген түсіндірілген баптың 13-тармағында көзделген құқық бұзушылық болып табылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 181-бабының 13-тармағында көзделген құқық бұзушылық үшін айыппұлдың мөлшері 30 АЕК құрайды, ол оны тағайындаған органмен өзгертілмейді.

Түсіндірілген баптың 14-бөлімі оңалту рәсімін тоқтата тұру туралы сотқа уақтылы жүгінбегені үшін оңалту басқарушысының әкімшілік жауапкершілігін белгілейді.

Түсіндірілген баптың 14-бөлігіндегі қылмыстың объективті жағы оңалту рәсімін тоқтата тұру туралы сотқа уақтылы жүгінбестен көрсетілген заңсыз әрекеттерді (әрекетсіздікті) оңалту басқарушысының жасағандығымен сипатталады.

"Оңалту және банкроттық туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 71-бабы 2-тармағының 9) тармақшасы нормасының талабы бойынша оңалту басқарушысы аталған Заңда көзделген жағдайларда оңалту рәсімін тоқтата тұру туралы сотқа жүгінуге міндетті.

Оңалту басқарушысының осы міндеттемені орындамауы немесе тиісінше орындамауы, түсіндірілген баптың 14-тармағында көзделген құқық бұзушылық болып табылады, ол үшін айыппұл түрінде әкімшілік жаза белгіленеді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 181-бабының 14-тармағында көзделген құқық бұзушылық үшін айыппұлдың мөлшері 30 АЕК құрайды, оны тағайындаған орган оны өзгерте алмайды.

Түсіндірілген баптың 15-бөлімі оңалту басқарушысының кәдімгі коммерциялық операцияларды жүргізу кезінде жасалған мәмілелердің қаржылық жағдайы туралы ақпаратты кредиторлар комитетінің мүшелеріне жеткізу жөніндегі міндеттемелерін орындамағаны немесе тиісінше орындамағаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсіндірілген баптың 15-тармағында көзделген қылмыстың объективті жағы оңалту басқарушысының қаржылық жағдайы, кәдімгі коммерциялық операциялар кезінде жасалған мәмілелер туралы ақпаратты кредиторлар комитеті мүшелерінің назарына жеткізу міндетін орындамағаны немесе тиісінше орындамағаны үшін заңсыз әрекеттерді (әрекетсіздікті) тапсыруымен сипатталады. кредиторлар комитеті сұратқан ақпарат.

"Оңалту және банкроттық туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 71-бабы 2-тармағының 12) тармақшасы нормасының талабы бойынша оңалту менеджері әр айдың он бесінші күнінен кешіктірмей кредиторлар комитетінің мүшелеріне алдыңғы айдағы әдеттегі коммерциялық операциялар барысында жасалған мәмілелердің қаржылық жағдайы туралы кредиторлар комитеті сұраған кез келген ақпаратты ұсынуға міндетті.

Оңалту басқарушысының осы міндеттемені орындамауы немесе тиісінше орындамауы түсіндірілген баптың 15-тармағында көзделген құқық бұзушылық болып табылады, ол үшін айыппұл түрінде әкімшілік жаза қолданылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 181-бабының 15-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық үшін айыппұлдың мөлшері 30 АЕК құрайды, ол оны тағайындаған органмен өзгертілмейді.

Түсіндірілген баптың 16-бөлімі оңалту басқарушысының азаматтық-құқықтық және "Оңалту және банкроттық туралы" Қазақстан Республикасының Заңында көзделген талаптарды бұза отырып, борышкердің немесе оның уәкілетті тұлғасының жасаған мәмілелерді айқындау жөніндегі міндеттемелерін орындамағаны немесе тиісінше орындамағаны үшін әкімшілік жауапкершілікті және оларды қалпына келтіру туралы талаптарды бермегені үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді немесе сот тәртібімен мүлікті қайтарады.

Түсіндірілетін баптың 16-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы оңалтушы басқарушының борышқор немесе ол уәкілеттік берген тұлға азаматтық заңнамада және ҚР "Оңалту және банкроттық туралы" Заңында көзделген талаптарды бұза отырып жасаған мәмілелерді анықтау бойынша өзіне жүктелген міндеттерді

орындамауынан не тиісінше орындамауынан және оларды жарамсыз деп тану не сот тәртібімен мүлікті қайтару туралы талаптарды қоймауынан көрінетін құқыққа қарсы әрекеттер (әрекетсіздік) жасауымен сипатталады.

"Оңалту және банкроттық туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 71-бабы 2-тармағының 8) тармақшасының талабы бойынша оңалту басқарушысы азаматтық заңдарда және "Оңалту және банкроттық туралы" Қазақстан Республикасының Заңында көзделген талаптарды бұза отырып, борышкер немесе оның уәкілетті тұлғасы жасаған мәмілелерді анықтауға міндетті; мүлікті жарамсыз деп тану немесе қайтару туралы талап арызды сот тәртібімен, соның ішінде осындай мәмілені ашқан кредитордың өтініші бойынша беруге.

Оңалту басқарушысының осы міндеттемені орындамауы немесе тиісінше орындамауы түсіндірілген баптың 16-бөлімінде қарастырылған құқық бұзушылық болып табылады, ол үшін құқық бұзушыға айыппұл салынады.

Аталған құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл мөлшері 50 АЕК мөлшерінде белгіленген және оны оны тағайындаған орган өзгерте алмайды.

Түсіндірілген баптың 17-бөлігі оңалту жоспарында көзделмеген әрекеттерді кредиторлар жиналысымен келіспегені үшін, олар орындалғанға дейін оңалту басқарушысының әкімшілік жауапкершілігін белгілейді.

Түсіндірілген баптың 17-тармағында көзделген қылмыстың объективті жағы оңалту жоспарында көзделмеген іс-әрекеттер кредиторлар жиналысымен келіспеген жағдайда, олар жасалғанға дейін оңалту басқарушысының заңсыз әрекеттерді (әрекетсіздікті) тапсыруымен сипатталады.

Оңалту кезеңінде оңалту менеджері өзінің барлық мәмілелерін және басқа әрекеттерін бекітілген оңалту жоспары мен Қазақстан Республикасының оңалту және банкроттық туралы заңнамасына сәйкес қатаң түрде орындауға міндетті. Оңалту жөніндегі басқарушының оңалту жоспарында көзделмеген кез-келген әрекеттерді, кредиторлар жиналысымен алдын ала келісусіз, оған көзделген нысанда, тәртіппен және мерзімде орындауына жол берілмейді.

Оңалту басқарушысының осы міндеттемені орындамауы немесе тиісінше орындамағаны үшін жасалған айыппұл түрінде әкімшілік жаза белгіленген түсініктеме берілген баптың 17-тармағында көзделген құқық бұзушылық болып табылады.

Көрсетілген құқық бұзушылықты жасағаны үшін айыппұл мөлшері 100 АЕК, белгіленген және оны оны тағайындаған орган өзгерте алмайды.

Түсіндірілген баптың 18-бөлімі оңалту рәсімін қолданғаннан кейін туындаған борышкердің кредиторлық берешегінің жалпы сомасы кредиторлар жиналысының келісімінсіз оңалту рәсімін енгізу кезіндегі кредиторлық берешектің жалпы сомасының жиырма пайызынан асатын болса, кредиторлық берешектің ұлғаюына байланысты операциялар үшін оңалту басқарушысының әкімшілік жауапкершілігін белгілейді.

Түсіндірілетін баптың 18-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы оңалтушы басқарушының, егер борышкердің оңалту рәсімін қолданғаннан кейін туындаған кредиторлық берешегінің жалпы сомасы кредиторлар жиналысының мақұлдауынсыз оңалту рәсімін енгізу кезіндегі кредиторлық берешектің жалпы сомасының жиырма пайызынан асса, кредиторлық берешекті ұлғайтуға әкеп соғатын мәмілелер жасасудан көрінетін құқыққа қарсы іс-әрекеттер (әрекетсіздік) жасауымен сипатталады.

"Оңалту және банкроттық туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 71-бабының 3-тармағының талабы бойынша, егер оңалту рәсімі қолданылғаннан кейін туындаған борышкердің ақшалай міндеттемелерінің жалпы сомасы оңалту рәсімі енгізілген кезде берешектің жалпы сомасының жиырма пайызынан асатын болса, борышкердің жаңа ақша міндеттемелерін тудыратын операциялар аяқталады оңалту менеджері кредиторлар комитетінің келісімімен ғана жүзеге асырылады.

Оңалту жөніндегі басқарушының аталған талапты бұзуы түсіндірілген мақаланың 18-тармағында көзделген құқық бұзушылық болып табылады, оның жасалғаны үшін айыппұл түрінде әкімшілік жаза белгіленеді.

Аталған құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл 100 АЕК құрайды, ол оны тағайындаған органмен өзгертілмейді.

Түсіндірілетін баптың 19-бөлігі түсіндірілетін баптың бесінші бөлігінде көзделген жағдайды қоспағанда, оңалтушы басқарушының әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде түсіндірілетін баптың бірінші – он сегізінші бөліктерінде көзделген әрекеттердің (әрекетсіздіктің) кез келгенін қайталап жасағаны үшін неғұрлым қатаң жаза белгілейді.

Бұл ретте, түсініктеме берілген баптың 19 – бөлігінде көзделген құқық бұзушылық құрамының объектісі, субъективті жағы және субъектілері өзінің сипаттамасында түсініктеме берілген баптың бесінші бөлігінде көзделген жағдайды қоспағанда, түсініктеме берілген баптың бірінші-он сегізінші бөліктерінде көзделген құқық бұзушылық құрамының кез келген объектімен, субъективті тарапымен және субъектілерімен сәйкес келеді.

ӘҚБтК 181-бабының 19-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағының сипаттамасына қайталану белгісі қосылады.

Егер адам бұрын ӘҚБтК-нің 181-бабының 1-4, 6-18-бөліктерінде көзделген әрекеттердің кез келгенін жасаса, ол үшін әкімшілік жазаға тартылса және адам әкімшілік жазаға тартылған болып есептелетін бір жылдық мерзім әлі өтпеген болса, құқық бұзушылық қайтадан жасалған деп есептеледі.

Қайталанған құқық бұзушылық - бұл Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 181-бабының 19-бөлігіне сәйкес заңсыз әрекетті тәуелсіз құқық бұзушылық ретінде саралауға әкелетін тәуелсіз біліктілік белгісі.

Біліктілік атрибуты ретінде қайталау іс жүзінде құқық бұзушының жыл ішінде жасаған заңсыз әрекеттерінің саны мен сипатын анықтаумен ғана емес, сонымен бірге заңды түрде де - бұл адамды кез келген құқық бұзушылық жасағаны үшін әкімшілік жауапкершілікке тарту фактісін анықтай отырып, сонымен бірге заңды түрде - осы адамды Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 181-бабының 1-4, 6-18-тармақтарына сәйкес кез келген құқық бұзушылық жасағаны үшін әкімшілік жауапкершілікке тарту фактісін анықтай отырып, уәкілетті органның немесе соттың Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 181-бабының көрсетілген бөліктерінің кез келгеніне әкімшілік жаза қолдану туралы тиімді және мәжбүрлі емес шешімінің болуы, оны жариялау, құқық бұзушыға жолдау немесе жолдау фактісі және өндіріп алынған күннен бастап бір жыл мерзімінің өтпеуі.

Егер адам заңсыз әрекетті бірнеше рет жасаған болса немесе оны жасаған сәттен бастап және оны анықтағанға дейін жалғастырса, бірақ ол осы уақытқа дейін Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 181-бабының жоғарыда аталған бөліктерінің кез келгені үшін әкімшілік жауапкершілікке тартылмаған болса, онда бұл жағдайда ол жауапкершілікке тартылады. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 181-бабының 19-бөлімі мүмкін емес, өйткені қайталаудың біліктілік белгісі жоқ. Бұл жағдайда адам әкімшілік жауапкершілікке тартылып, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 181-бабының жоғарыда көрсетілген бөліктерінің біріне сәйкес жазалануы керек, тіпті егер жыл ішінде бірнеше рет бұзушылық белгілері болса және бұзушылықтардың біркелкілігі болса.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 181-бабының жоғарыда аталған бөлімдерінің бірінде қарастырылған кез келген әрекеттерді айыппұл салынғаннан кейінгі бір жыл ішінде қайталап жасағаны үшін айыппұл салынады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 181-бабының 19-тармағында көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұлдың мөлшері 100 АЕК құрайды, және оны тағайындаған орган оны өзгертуі мүмкін емес.

Түсіндірілген баптың 20-бөлімі әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде түсіндірілген мақаланың 5-бөлігінде көзделген әрекетті қайталап жасағаны үшін қатаң жазаны белгілейді.

Бұл жағдайда ескертілген баптың 20-бөлігінде көзделген объект, субъективтік тарап және құқық бұзушылық субъектілері олардың сипаттамаларында объектіге, субъективтік жағына және Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 181-бабының 5-тармағында көзделген құқық бұзушылық субъектілеріне сәйкес келеді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 181-бабының 20-тармағында көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағын сипаттауда түсіндірілген мақаланың 5-тармағында көзделген әрекетке қайталану белгісі қосылады.

Егер адам бұрын Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 181-бабының 5-тармағында көзделген әрекетті жасаған болса, ол үшін әкімшілік жаза қолданылса және

адам әкімшілік жазаға тартылған деп саналатын бір жылдық кезең әлі аяқталмаған болса, құқық бұзушылық бірнеше рет жасалған деп саналады.

Қайталанған құқық бұзушылық - бұл әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 181-бабының 20-бөлігіне сәйкес заңсыз әрекетті тәуелсіз құқық бұзушылық ретінде саралауға әкеп соқтыратын тәуелсіз біліктілік белгісі.

Қайталану біліктілік белгісі ретінде құқық бұзушы жасаған құқыққа қарсы әрекеттердің саны мен сипатын анықтау жолымен ғана емес, сонымен қатар заңды түрде белгіленеді – осы адамды ӘҚБтК-нің 181-бабының 5-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін әкімшілік жауаптылыққа тарту фактісін, ӘҚБтК-нің 181-бабының 5-бөлігі бойынша әкімшілік жаза қолдану туралы заңды күшіне енген және уәкілетті органның немесе соттың күші жойылмаған қаулысының болуын, оны жариялау, құқық бұзушыға тапсыру немесе жіберу фактісін және жаза қолданылған кезден бастап бір жылдық мерзімнің кесілмегенін анықтау жолымен жүргізіледі.

Егер адам заңсыз әрекетті бірнеше рет жасаған болса немесе оны жасаған сәттен бастап және ол анықталғанға дейін оны жасаған болса, бірақ ол осы уақытқа дейін Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 181-бабының 5-бөлігіне сәйкес әкімшілік жауапкершілікке тартылмаса, онда бұл жағдайда ол баптың 20-бөлігіне сәйкес жауапқа тартылатын болады. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 181-і мүмкін емес, өйткені қайталаудың біліктілік белгісі жоқ. Бұл жағдайда адам әкімшілік жауапкершілікке тартылып, әкімшілік жауапкершілікке бірінші рет тартылғандықтан, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 181-бабының 5-тармағы бойынша жазаланады, тіпті егер жыл ішінде бірнеше рет бұзушылық белгілері болса және бұзушылықтардың біркелкілігі болса.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 181-бабының 5-тармағында көзделген құқық бұзушылық қайталанғаны үшін айыппұл өндірілгеннен кейін бір жыл ішінде (ескерту жариялау) 15 АЕК мөлшерінде айыппұл салынады.

Айыппұл мөлшері бекітілген және оны оны енгізген орган өзгерте алмайды.

182-бөлім. Қасақана банкроттық

Қасақана банкроттық, яғни заңды тұлға құрылтайшысының (қатысушысының), лауазымды адамының, органдарының, сол сияқты дара кәсіпкердің жеке мүддесінде немесе өзге де адамдардың мүддесінде іс-әрекеттері (әрекетсіздігі) нәтижесінде жасалған төлем қабілетсіздігін қасақана жасау немесе ұлғайту, егер бұл әрекетте қылмыстық жаза қолданылатын әрекет белгілері болмаса, -

жеке тұлғаға жүз елу, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне үш жүз, орта бизнес субъектілеріне бес жүз, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне сегіз жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ _____

Түсіндірілген бап қасақана банкроттық үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсіндірілген бап бойынша құқық бұзушыны әкімшілік жауапкершілікке тарту, егер құқық бұзушының әрекеті тиісті қылмыстық құқық бұзушылықтың белгілері болмаса ғана жүзеге асырылады. Әйтпесе, құқық бұзушылар - жеке тұлғалар немесе заңды тұлғаның лауазымды тұлғалары Қазақстан Республикасының Қылмыстық кодексінің нормаларына сәйкес оңалту және банкроттық кезіндегі заңсыз әрекеттері үшін қылмыстық жауапқа тартылады. Осыған байланысты, бастапқыда адамның оңалту және банкроттық кезіндегі іс-әрекетін құқық қорғау органдары қылмыстық құқық бұзушылықтың белгілері бар-жоғын және оны жауапқа тарту үшін негіздерді тексеруі керек.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 182-бабында көзделген құқық бұзушылықтың жалпы объектісі - Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген және мемлекет қорғайтын Қазақстан Республикасында кәсіпкерлік қызметті жүзеге асыру тәртібі.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 182-бабында көзделген құқық бұзушылықтың тікелей объектісі кәсіпкерлік субъектілерді банкрот деп тану және мемлекетпен заңмен белгіленген және мемлекет қорғайтын тәртіп болып табылады, кәсіпкерлерді немесе олардың тәуелді кәсіпкерлерін қасақана банкроттыққа тартуға заңнамалық тыйым бар.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 182-бабында көзделген құқық бұзушылықтың субъектілері - өзіне немесе оларға тәуелді адамдарға (құрылтайшыларға (қатысушыларға), лауазымды адамдарға, заңды тұлғаның органдарына, жеке кәсіпкерлерге) әдейі дәрменсіздік жасаған адамдар.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 182-бабында көзделген құқық бұзушыларға - жеке тұлғаларға (оның ішінде заңды тұлғаның лауазымды тұлғаларына және жеке кәсіпкерлерге) заңға қайшы әрекеттің субъективті жағы кінә түрінде көрінеді. Адамның кінәсі оның жасаған заңсыз әрекеттері мен олардың зиянды салдарларына деген психикалық қатынасынан көрінеді.

Субъектілері заңды тұлғалар болып табылатын қылмыстың субъективтік жағы кінәні жеке тұлғаларға қатысты ғана әкімшілік жауапкершілікке тартудың шарты ретінде кінәні анықтау туралы заңнамалық талаптың болуына байланысты белгіленуі мүмкін емес. Қазақстан Республикасының әкімшілік жауапкершілік туралы заңнамасына сәйкес, заңды тұлғалар өздерінің заңсыз әрекеті немесе әрекетсіздігі үшін әкімшілік жауапкершілікке тартылады, ол үшін Әкімшілік кодексте осы әрекетті жасаған заңды тұлғаның лауазымды адамдарының кінәсі ескерілмей әкімшілік жауапкершілік қарастырылған.

Түсіндірілетін бапта көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы адамның өзіне немесе өзіне тәуелді кәсіпкерлік субъектілеріне қатысты жеке мүддесінде немесе

өзге де тұлғалардың мүддесінде төлем қабілетсіздігін қасақана құрудан немесе ұлғайтудан көрінетін құқыққа қарсы (ал жеке тұлғалар үшін – сондай-ақ кінәлі) іс-әрекеттер жасауымен сипатталады.

ӘҚБтК-нің 182-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық құрамы формальды болып табылады. Оны жасағаны үшін әкімшілік жауаптылыққа тарту үшін құқық бұзушының мемлекетке, ұйымға немесе азаматқа әдейі банкроттық салдарынан материалдық залал келтіру фактісін анықтау талап етілмейді.

Алайда, құқық бұзушылық жасау нәтижесінде материалдық залал келтірілген кезде мұндай залалды құқықтары мен мүдделері бұзылған мүдделі тұлға толық көлемде өтеуге қоюы мүмкін, өйткені құқық бұзушыны түсініктеме берілген бап бойынша әкімшілік жауапкершілікке тарту оны жол берілген бұзушылықтарды жоюдан және келтірілген залалды өтеуден босатпайды.

Айыппұл түріндегі әкімшілік жаза Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 182-бабына сәйкес құқық бұзушылық жасағаны үшін белгіленеді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 182-бабына сәйкес құқық бұзушылық үшін айыппұл мөлшері құқық бұзушының қай санатқа жататынына байланысты сараланады. Осыған байланысты, құқық бұзушыны әкімшілік жауапкершілікке тартатын орган алдымен адамды жауапқа тартуға дейін алдымен оның құқықтық мәртебесін және ол жататын қызмет санатын анықтауы керек.

Құқық бұзушы кәсібінің санатына байланысты айыппұл мөлшері:

- шағын бизнес үшін - 300 АЕК,
- орта кәсіпорындар үшін - 500 АЕК
- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін - 800 АЕК.

Айыппұлдар әр санаттағы құқық бұзушыларға белгіленеді және оларды тағайындаған орган өзгертуге жатпайды.

Түсіндірілген бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер қаралады және құқық бұзушыларға әкімшілік жаза қолдануды мемлекеттік кірістер органдары немесе сот, егер іс сотта қаралса, сот белгілейді.

183-бөлім. Жалған банкроттық

Жалған банкроттық, яғни құрылтайшының (қатысушының), лауазымды тұлғаның, заңды тұлғаның органдарының, сондай-ақ жеке кәсіпкердің несие берушілерді адастыру үшін олардың төлемге қабілетсіздігі туралы қасақана жалған мәлімдемесі несие берушілерге кейінге қалдыру немесе бөліп төлеу немесе несие берушілерге қарыздар бойынша жеңілдіктер, сондай-ақ төлемеу қарыздар, егер бұл актіде қылмыстық құқық бұзушылықтың белгілері болмаса, -

шағын бизнес субъектілеріне үш жүз, орта бизнеске төрт жүз, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне жеті жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ _____

Түсіндірілген бап жалған банкроттық үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсіндірілген бап бойынша құқық бұзушыны әкімшілік жауапкершілікке тарту, егер құқық бұзушының әрекеті тиісті қылмыстық құқық бұзушылықтың белгілері болмаса ғана жүзеге асырылады. Әйтпесе, құқық бұзушылар - жеке тұлғалар немесе заңды тұлғаның лауазымды тұлғалары Қазақстан Республикасының Қылмыстық кодексінің нормаларына сәйкес оңалту және банкроттық кезіндегі заңсыз әрекеттері үшін қылмыстық жауапқа тартылады. Осыған байланысты, бастапқыда адамның оңалту және банкроттық кезіндегі іс-әрекетін құқық қорғау органдары қылмыстық құқық бұзушылықтың белгілері бар-жоғын және оны жауапқа тарту үшін негіздерді тексеруі керек.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 183-бабында көзделген құқық бұзушылықтың жалпы объектісі - Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген және мемлекет қорғайтын Қазақстан Республикасында кәсіпкерлік қызметті жүзеге асыру тәртібі.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 183-бабына сәйкес құқық бұзушылықтың тікелей объектісі Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген және мемлекет қорғалатын кәсіпкерлік субъектілерін банкрот деп тану рәсімі болып табылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 183-бабында көзделген құқық бұзушылықтың субъектілері, егер олар үшін төлем қабілетсіздігінің айқын дәлелдері болмаса, тиісті шешімдер қабылдаған және өзін немесе оларға тәуелді тұлғаларды банкрот деп жариялаған адамдар (құрылтайшылар (қатысушылар), лауазымды тұлғалар , заңды тұлғаның органдары, жеке кәсіпкерлер).

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 183-бабында көзделген құқық бұзушыларға - жеке тұлғаларға (оның ішінде заңды тұлғаның лауазымды тұлғаларына және жеке кәсіпкерлерге) заңға қайшы әрекеттің субъективті жағы кінә түрінде көрінеді. Адамның кінәсі оның жасаған заңсыз әрекеттері мен олардың зиянды салдарларына деген психикалық қатынасынан көрінеді.

Субъектілері заңды тұлғалар болып табылатын қылмыстың субъективтік жағы кінәні жеке тұлғаларға қатысты ғана әкімшілік жауапкершілікке тартудың шарты ретінде кінәні анықтау туралы заңнамалық талаптың болуына байланысты белгіленуі мүмкін емес. Қазақстан Республикасының әкімшілік жауапкершілік туралы заңнамасына сәйкес, заңды тұлғалар өздерінің заңсыз әрекеті немесе әрекетсіздігі үшін әкімшілік жауапкершілікке тартылады, ол үшін Әкімшілік кодексте осы әрекетті жасаған заңды тұлғаның лауазымды адамдарының кінәсі ескерілмей әкімшілік жауапкершілік қарастырылған.

Түсіндірілген бапта көзделген қылмыстың объективті жағы олардың қызметінде банкроттық белгілері болмаған жағдайда, тәуелді тұлғалардың төлем қабілетсіздігі

немесе дәрменсіздігі туралы жалған мәлімдемеде көрсетілген заңсыз әрекеттерді жасаған адаммен сипатталады.

Құқықбұзушылықтың *мақсаты* - несие берушілерге тиесілі төлемдер мерзімін кейінге қалдыру немесе бөліп-бөліп төлеу жоспарын алу немесе несие берушілерге жеңілдік жасау, сондай-ақ қарыздарды төлемеу мақсатында шаруашылық жүргізуші субъектінің төлем қабілетсіздігіне қатысты кредиторларды адастыру.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 183-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық *формальді* болып табылады. Оны жасағандығы үшін әкімшілік жауапкершілікке тарту үшін құқық бұзушының кәсіпкерлік субъектісінің банкрот деп жалған мәлімдемесінің нәтижесінде мемлекетке, ұйымға немесе азаматқа материалдық залал келтірген фактіні анықтау талап етілмейді.

Алайда, құқық бұзушылық жасау нәтижесінде материалдық залал келтірілген кезде мұндай залалды құқықтары мен мүдделері бұзылған мүдделі тұлға толық көлемде өтеуге қоюы мүмкін, өйткені құқық бұзушыны түсініктеме берілген бап бойынша әкімшілік жауапкершілікке тарту оны жол берілген бұзушылықтарды жоюдан және келтірілген залалды өтеуден босатпайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 183-бабына сәйкес құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл түріндегі әкімшілік жаза белгіленді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 183-бабына сәйкес құқық бұзушылық үшін айыппұл мөлшері құқық бұзушының қай санатқа жататынына байланысты сараланады. Осыған байланысты, құқық бұзушыны әкімшілік жауапкершілікке тартатын орган алдымен адамды жауапқа тартуға дейін алдымен оның құқықтық мәртебесін және ол жататын қызмет санатын анықтауы керек.

Құқық бұзушы кәсібінің санатына байланысты айыппұл мөлшері:

- шағын бизнес үшін - 300 АЕК,
- орта бизнес үшін - 400 АЕК
- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін - 700 АЕК.

Айыппұлдар әр санаттағы құқық бұзушыларға белгіленеді және оларды тағайындаған орган өзгертуге жатпайды.

Түсіндірілген бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер қаралады және құқық бұзушыларға әкімшілік жаза қолдануды мемлекеттік кірістер органдары немесе сот, егер іс сотта қаралса, сот белгілейді.

184-бөлім. Қазақстан Республикасының бағалау қызметі туралы заңнамасын бұзу

1. Бағалау қызметі саласындағы уәкілетті орган белгілеген нысан бойынша уақтылы ұсынбау немесе бермеу, сондай-ақ жалған ақпарат беру -

жиырма айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Бағалаушылар палатасының тексеру жүргізу кезінде анықталған Қазақстан Республикасының бағалау қызметі туралы заңнамасын бұзушылықтарды жою саласындағы уәкілетті органның аудитін жүзеге асырмауы.

қырық айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

3. Осы баптың екінші бөлігінде көзделген әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекеттер (әрекетсіздік), сексен айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсініктеме берілген бап Қазақстан Республикасының бағалау қызметі туралы заңнамасын бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Қазақстан Республикасының бағалау қызметі туралы заңнамасы "Бағалау қызметі туралы" 2018 жылғы 10 қаңтардағы Қазақстан Республикасы Заңының 2-бабының 1-тармағына сәйкес Қазақстан Республикасының Конституциясына негізделеді, "Бағалау қызметі туралы" Қазақстан Республикасының Заңынан және Қазақстан Республикасының өзге де нормативтік құқықтық актілерінен тұрады.

Бағалау қызметі - бағалау қызметі субъектілерінің "Бағалау қызметі туралы" Қазақстан Республикасының Заңына, Қазақстан Республикасының өзге де заңдарына және белгілі бір күнге құнды бағалау стандарттарына сәйкес нарықты құруға бағытталған өзге де бағалау қызметі.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 184-бабында көзделген құқық бұзушылықтардың жалпы объектісі - Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген және мемлекетпен қорғалатын Қазақстан Республикасында кәсіпкерлік қызметті жүзеге асыру тәртібі.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 184-бабында көзделген құқық бұзушылықтардың тікелей объектісі Қазақстан Республикасында заңнамалық актілермен белгіленген және мемлекет қорғалатын бағалау қызметін жүргізу тәртібі болып табылады.

Түсіндірілген бапта қарастырылған құқық бұзушылық субъектілері бағалаушылар мен бағалаушылар палаталары болып табылады.

Бағалаушылар палатасы - бұл өз мүшелерінің бағалау қызметінің сапасын бақылау, бағалаушылардың құқықтары мен заңды мүдделерін қорғау мақсатында құрылған кәсіби қызмет саласындағы өзін-өзі реттейтін ұйым. *Бағалаушы* - бағалаушылар палатасы берген "бағалаушы" біліктілік беру туралы куәлік негізінде кәсіби қызметті жүзеге асыратын және бағалаушылар палаталарының бірінің мүшесі. *"Бағалаушы" біліктілік куәлігі* - бұл адамның арнайы теориялық білімге, практикалық дағдыларға және жұмыс тәжірибесіне ие болу талаптарына сәйкестігін растайтын құжат.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 184-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың субъективтік жағы жеке тұлғалардың қасақана немесе абайсыздық түріндегі кінәсімен сипатталады. Жеке адамның кінәсі оның жасаған заңсыз әрекеттері мен олардың зиянды салдарларына деген психикалық қатынасынан көрінеді.

Заңды тұлға болып табылатын құқық бұзушылықтың субъективті жағы кінәлі тұлғаларға қатысты ғана әкімшілік жауапкершілікке тарту шарты ретінде кінәні анықтау туралы заңнамалық талаптың болуына байланысты белгіленуі мүмкін емес. Қазақстан Республикасының әкімшілік жауапкершілік туралы заңнамасына сәйкес, заңды тұлғалар өздерінің заңсыз әрекеті немесе әрекетсіздігі үшін әкімшілік жауапкершілікке тартылады, ол үшін Әкімшілік кодексте осы әрекетті жасаған заңды тұлғаның лауазымды адамдарының кінәсі ескерілмей әкімшілік жауапкершілік қарастырылған.

Түсіндірілген бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтардың құрамы *формальді* болып табылады. Түсіндірілген бап бойынша адамды әкімшілік жауапкершілікке тарту үшін құқық бұзушының мемлекетке, ұйымға немесе жеке тұлғаға материалдық залал келтіргені фактісін анықтау талап етілмейді.

Сонымен бірге, егер адам заңсыз әрекеттер арқылы материалдық залалға ұшыраса, мұндай зиянды құқықтары мен мүдделері толық бұзылған мүдделі тұлға келтіруі мүмкін, өйткені түсіндірілген бап бойынша құқық бұзушыны әкімшілік жауапкершілікке тарту оны бұзушылықтарды жоюдан босатпайды және жәбірленушіге келтірілген залалды өтеу.

Түсіндірілген баптың 1-бөлімі уақтылы ұсынбағаны немесе ұсынбағаны, сондай-ақ бағалау қызметі саласындағы уәкілетті орган белгілеген нысан бойынша жалған ақпарат бергені үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсіндірілген баптың 1-тармағында көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы заңсыз іс-әрекеттерді (әрекетсіздікті) жасаған, оны ұсынбаған немесе ұсынбаған, сондай-ақ бағалау қызметі саласындағы уәкілетті орган белгілеген нысан бойынша жалған ақпарат берген кезде сипатталады.

"Бағалау қызметі туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 17-бабы 2-тармағының 11) тармақшасы нормасының талабы бойынша бағалаушылар палатасы тоқсан сайын есепті тоқсаннан кейінгі айдың 20-нан кешіктірмей бағалау қызметі саласындағы уәкілетті органға оның қызметі және оның мүшелері туралы ақпарат ұсынуға, *бағалау қызметі саласындағы уәкілетті орган бекіткен нысан* және оны бағалаушылар палатасының интернет-ресурсында орналастыруға міндетті. Бағалаушылар палатасының уәкілетті орган алдындағы есебі бағалаушылар палатасына олардың қызметі туралы берген мәліметтер негізінде жасалады, олар толық, сенімді және уақтылы ұсынылуы керек. "Бағалау қызметі туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 15-бабы 1-тармағының 13) тармақшасының талабы бойынша, Қазақстан Республикасының заңнамасында көзделген жағдайларда, бағалаушы немесе еңбек шартын жасасқан заңды тұлға бағалау туралы есептердің немесе ақпараттардың көшірмелерін мемлекеттік органдар мен басқа ұйымдарға ұсынуға міндетті. бағалаушы мүше болып табылатын бағалаушылар палатасы, лауазымды адамдар, олардың өтініші бойынша.

Жоғарыда көрсетілген міндеттерді орындамағаны немесе тиісінше орындамағаны ескертілген баптың 1-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықты тудырады, оның жасалғаны үшін құқық бұзушыларға айыппұл түрінде әкімшілік жаза қолданылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 184-бабының 1-тармағына сәйкес жасалған айыппұлдың мөлшері 20 АЕК құрайды, және оны тағайындаған орган оны өзгерте алмайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді түсініктеме берілген баптың 1-бөлігі бойынша қарайды және құқық бұзушыларға әкімшілік жаза ҚР Қаржы министрлігінің органдарымен немесе сотпен, істерді сотта қараған жағдайда қолданылады.

Түсініктеме берілген баптың 2-бөлімі бағалаушылар палатасының Қазақстан Республикасының бағалау қызметі саласындағы уәкілетті орган тексеру барысында анықтаған бағалау қызметі туралы заңнамасының бұзушылықтарын жоймағаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігінде көзделген қылмыстың объективті жағы бағалаушылар палатасының заңсыз әрекеттерін (әрекетсіздігін) жасаумен сипатталады, нәтижесінде бағалау қызметі саласындағы уәкілетті орган тексеру барысында анықталған бағалау қызметі туралы Қазақстан Республикасының заңнамасын бұзушылықтарды жоюға алып келді.

"Бағалау қызметі туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 29-бабының 4-тармағына сәйкес, Қазақстан Республикасының заңнамасы, Бағалаушылар палатасының жарғысы және ол қабылдаған ережелер мен стандарттар бұзылған жағдайда, бағалау қызметі саласындағы уәкілетті орган анықталған бұзушылықтарды жою туралы ұсыныс жібереді. Егер бұзушылықтар белгіленген мерзімде жойылмаса, бағалау қызметі саласындағы уәкілетті орган Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес шаралар қолданады.

Бағалаушылар палатасы оған қатысты жасалған ұсынысты қарастыруға және уәкілетті органның оған ұсынылған заңды және негізделген талаптарын Қазақстан Республикасының заңнамасын, бағалаушылар палатасының жарғысын, сондай-ақ ол қабылдаған ережелер мен стандарттарды бұзушылықтарды жою арқылы жоюға міндетті.

Палатаның тексеру барысында анықталған бағалау қызметі туралы Қазақстан Республикасының заңнамасын бұзушылықтарды жою жөніндегі міндеттерін орындамауы, түсіндірілген баптың 2-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық болып табылады, оның жасалғаны үшін айыппұл түрінде әкімшілік жаза қолданылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 184-бабының 2-бөлігіндегі құқық бұзушылық үшін айыппұл мөлшері 40 АЕК құрайды, ол оны тағайындаған органмен өзгертілмейді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді түсініктеме берілген баптың 2-бөлігі бойынша қарайды және құқық бұзушыларға әкімшілік жазалар ҚР Қаржы министрлігінің органдарымен немесе сотпен, істерді сотта қараған жағдайда қолданылады.

Түсініктеме берілген баптың 3-бөлігі түсініктеме берілген баптың 2-бөлігінде көзделген әрекетті әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасағаны үшін неғұрлым қатаң жаза белгілейді.

Бұл ретте, түсініктеме берілген баптың 3-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық құрамының объектісі, субъективті жағы және субъектілері өзінің сипаттамасында ӘҚБтК-нің 184-бабының 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық объектісімен, субъективті тарапымен және субъектілерімен сәйкес келеді.

ӘҚБтК-нің 184-бабының 3-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағының сипаттамасында түсініктеме берілген баптың 2-бөлігінде көзделген әрекетке қайталану белгісі қосылады.

Егер адам бұрын ӘҚБтК-нің 184-бабының 2-бөлігінде көзделген әрекетті жасаса, ол үшін әкімшілік жазаға тартылса және адам әкімшілік жазаға тартылған болып есептелетін бір жылдық мерзім әлі аяқталмаған болса, құқық бұзушылық қайтадан жасалған деп есептеледі.

Қылмыстың *қайталануы* - бұл әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 184-бабының 3-бөлігі бойынша заңсыз әрекетті тәуелсіз құқық бұзушылық ретінде саралауға әкеп соқтыратын тәуелсіз біліктілік атрибуты.

Қайталану біліктілік белгісі ретінде құқық бұзушы жасаған құқыққа қарсы әрекеттердің саны мен сипатын анықтау жолымен ғана емес, сонымен қатар заңды түрде белгіленеді – осы адамды ӘҚБтК-нің 184-бабының 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін әкімшілік жауаптылыққа тарту фактісін, ӘҚБтК-нің 184-бабының 2-бөлігі бойынша әкімшілік жаза қолдану туралы заңды күшіне енген және уәкілетті органның немесе соттың күші жойылмаған қаулысының болуын, оны жариялау, құқық бұзушыға тапсыру немесе жіберу фактісін және жаза қолданылған кезден бастап бір жылдық мерзімнің кесілмегенін анықтау жолымен жүргізіледі.

Егер адам заңсыз әрекетті бірнеше рет жасаған болса немесе оны жасаған сәттен бастап және ол анықталған сәтке дейін оны жасаған болса, бірақ ол осы уақытқа дейін Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 184-бабының 2-бөлігіне сәйкес әкімшілік жауапкершілікке тартылмаса, онда бұл жағдайда ол баптың 3-бөлігіне сәйкес жауапқа тартылады. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 184-і мүмкін емес, өйткені қайталаудың біліктілік белгісі жоқ. Бұл жағдайда адам әкімшілік жауапкершілікке тартылып, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 184-бабының 2-бөлігі бойынша жазалануы керек, тіпті жыл ішінде бірнеше рет бұзушылықтардың белгілері және бұзушылықтардың біркелкілігі болса да.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 184-бабының 2-тармағында көзделген кез келген әрекетті қайталап жасағаны үшін құқық бұзушыға айыппұл салынғаннан кейін бір жыл ішінде қайталағаны үшін айыппұл салынады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 184-бабының 3-бөлігіндегі құқық бұзушылық үшін жаза 80 АЕК құрайды, ол оны тағайындаған органмен өзгертілмейді.

Түсіндірілген баптың 3-бөлігінде қарастырылған әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер қаралып, құқық бұзушыларға әкімшілік жазалар сот отырысы болған жағдайда Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігінің немесе соттың органдарымен тағайындалады.

185-бап. Коммерциялық, банктік құпияны, кредиттік есептер туралы мәліметтерді немесе кредиттік бюроның кредиттік тарих дерекқорындағы ақпаратты сақтау жөніндегі міндеттемелерді бұзу

Коммерциялық, банктік құпияны, несиелік есеп мәліметтерін немесе кредиттік бюроның несиелік тарихы дерекқорынан алынған ақпаратты, оның иесінің келісімінсіз кәсіпқой немесе қызметтік іс-әрекетке байланысты білетін адам, егер бұл әрекетте белгілер болмаса, сақтау туралы міндеттемені бұзу қылмыстық құқық бұзушылық, - елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілген бап коммерциялық, банктік құпияны, несиелік есеп мәліметтерін немесе несиелік бюроның несиелік тарихы деректер базасындағы ақпаратты сақтау жөніндегі міндеттемені бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсіндірілген бап бойынша құқық бұзушыны әкімшілік жауапкершілікке тарту, егер құқық бұзушының әрекеті қылмыстық құқық бұзушылықтың белгілері болмаса ғана жүзеге асырылады. Олай болмаған жағдайда, құқық бұзушылар - жеке тұлғалар немесе заңды тұлғаның лауазымды тұлғалары Қазақстан Республикасының Қылмыстық кодексінің нормаларына сәйкес заңсыз кәсіпкерлік үшін қылмыстық жауапқа тартылады. Осыған байланысты, адамның заңсыз іс-әрекетті жасаудағы бастапқы заңсыз әрекетін құқық қорғау органдары қылмыстық құқық бұзушылықтың белгілері бар-жоғын және оны жауапқа тарту үшін негіздерді тексеруі керек.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 185-бабында көзделген құқық бұзушылықтың жалпы объектісі - Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген және мемлекетпен қорғалатын Қазақстан Республикасында кәсіпкерлік қызметті жүзеге асыру тәртібі.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 185-бабында көзделген бұзушылықтың тікелей объектісі - бұл Қазақстан Республикасының заңнамасында және мемлекетпен қорғалатын мемлекетпен және коммерциялық, банктік құпияны, несиелік есептердегі немесе кредиттік бюроның несиелік тарихы дерекқорындағы мәліметтерді қорғаудың құқықтық режимімен белгіленген тәртіп.

Түсіндірілген бапта көзделген құқық бұзушылықтың субъектілері болып өздерінің кәсіби немесе қызметтік қызметіне байланысты коммерциялық, банктік құпияны, несиелік есептері туралы мәліметтерді немесе несиелік бюроның несиелік тарихы дерекқорындағы мәліметтерді білетін адамдар табылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 185-бабына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылықтың субъективтік жағы жеке тұлғалардың қасақана немесе абайсыздық түріндегі кінәсімен сипатталады. Жеке адамның кінәсі оның жасаған заңсыз әрекеттері мен олардың зиянды салдарларына деген психикалық қатынасынан көрінеді.

Заңды тұлға болып табылатын құқық бұзушылықтың субъективтік жағы кінәлі тұлғаларға қатысты ғана әкімшілік жауапкершілікке тарту шарты ретінде кінәні анықтау туралы заңнамалық талаптың болуына байланысты белгіленуі мүмкін емес. Қазақстан Республикасының әкімшілік жауапкершілік туралы заңнамасына сәйкес, заңды тұлғалар өздерінің заңсыз әрекеті немесе әрекетсіздігі үшін әкімшілік жауапкершілікке тартылады, ол үшін Әкімшілік кодексте осы әрекетті жасаған заңды тұлғаның лауазымды адамдарының кінәсі ескерілмей әкімшілік жауапкершілік қарастырылған.

Түсініктемедегі бапта көзделген құқық бұзушылықтың объективтік жағы құқық бұзушының Коммерциялық, банктік құпияны қамтитын мәліметтерді, кредиттік бюроның кредиттік тарихтың деректер базасынан алынған кредиттік есептердің мәліметтерін немесе ақпаратты құпия сақтау міндетін бұзудан және мұндай мәліметтерді олардың иесінің келісімінсіз жария етуден көрінген құқыққа қарсы әрекеттер (әрекетсіздік) жасауымен сипатталады.

"Банктер және банк қызметі туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 50-бабының 1-тармағына сәйкес, банк құпиясына банктердің клиенттері мен корреспонденттері, олардың қызметі және банк қызметтерін алуға байланысты банктермен қарым-қатынасы, оның ішінде шектеусіз ақпарат кіреді: қол жетімділігі туралы ақпарат, банк шоттары мен банк корреспонденттерінің иелері мен нөмірлері, осы шоттардағы және банктік шоттардағы ақша қаражаттарының қозғалысы, аударылған шоттар бойынша шектеулер (мемлекеттік органдардың шығыс операцияларын тоқтата тұру туралы шешімдері және (немесе) бұйрықтары, қамауға алу, кепіл беру), клиенттер мен корреспонденттердің және банктің өзі жүргізетін операциялар (банк операцияларын жүргізудің жалпы жағдайларын қоспағанда), банктің сейфтік қораптарында, шкафтарында және үй-жайларында сақталатын мүліктің болуы, иелері, сипаты және құны, клиенттердің несиелік алуы туралы ақпарат (осы бапта көрсетілгеннен басқа), төлемдер және (немесе) ақша аударымдары бойынша операцияларды жүргізу, оның ішінде банктік шот ашпай жүргізілгендер. Тарату процесінде банк берген несиелер туралы ақпарат банк құпиясына қолданылмайды. Банк құпиясын жария етуге тыйым салынады.

ҚР АҚ 126-бабының 1-тармағына сәйкес, азаматтық заңнамамен қызметтік немесе коммерциялық құпияны құрайтын ақпарат қорғалады, егер ақпарат оның үшінші тұлғаларға белгісіз болуына байланысты нақты немесе әлеуетті коммерциялық құндылығы бар болса, оған заңды негізде еркін қол жетімсіз болса және ақпарат иесі оның құпиялылығын қорғау шараларын қолданады.

Қазақстан Республикасы КК-нің 28-бабының 1, 8 және 9-тармақтарына сәйкес коммерциялық құпияны қорғау ҚР КК-і мен Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес коммерциялық құпияны құрайтын мәліметтерді заңсыз алуға, таратуға немесе пайдалануға тыйым салу болып табылады. Коммерциялық құпияны құрайтын ақпарат, сот шешімі заңды күшіне енген ақпаратты немесе ҚР КК-і белгілеген басқа жағдайларды қоспағанда, кәсіпкерлік субъектінің келісімінсіз жария етілмейді. Қазақстан Республикасының заңдарында көзделген жағдайларды қоспағанда, мемлекеттік органдардың және олардың лауазымды адамдарының кәсіпкерлік құпияны құрайтын қызметтік (қызметтік) міндеттерін орындау нәтижесінде өздеріне белгілі болған ақпаратты таратуға және (немесе) пайдалануға құқығы жоқ.

Қызметтік, коммерциялық құпия, банктік құпия немесе кредиттік бюроның кредиттік тарихтың деректер базасынан алынған кредиттік есептер немесе ақпарат мәліметтерінің құпиясы белгілі тұлғалардың аталған міндеттерді бұзуы және мәліметтерді олардың иесінің келісімінсіз жария етуі олардың кәсіби немесе қызметтік іс-әрекетіне байланысты түсініктеме берілген бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың құрамын құрайды.

Түсініктеме берілген бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылық құрамы формальды болып табылады. Түсініктеме берілген бап бойынша адамды әкімшілік жауапкершілікке тарту үшін құқық бұзушының кәсіпкерге материалдық залал келтіру фактісін анықтау талап етілмейді.

Сонымен бірге, егер адам кәсіпкерлік субъектісіне заңсыз әрекеттер арқылы залал келтірсе, мұндай залалды құқықтары мен мүдделері бұзылған мүдделі тұлға толығымен өтеуге дейін келтіруі мүмкін, өйткені түсіндірілген мақалада құқық бұзушыны әкімшілік жауапкершілікке тарту оны бұзушылықтарды жоюдан босатпайды. және кәсіпкерге келтірілген залалды өтеу.

Түсіндірілген бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылық жасағаны үшін құқық бұзушыға айыппұл түрінде әкімшілік жаза қолданылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 185-бабы бойынша құқық бұзушылық үшін айыппұл 50 АЕК құрайды, ол оны тағайындаған органмен өзгертілмейді.

Түсіндірілген бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жәбірленушінің өтініші бойынша ғана қозғалады және әкімшілік құқық бұзушылық жасаған адаммен татуласқаннан кейін тоқтатылуға жатады.

Түсіндірілген бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтар туралы хаттамаларды Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігінің лауазымды адамдары (егер бұл бұзушылықтарды аудиторлар, аудиторлық ұйымдар, бағалаушылар жасаған болса), сауда қызметін реттеу саласындағы уәкілетті орган (егер мұндай бұзушылықтар биржалық брокерлер және (немесе) биржалар жасаған болса) жасалады. дилерлер, сондай-ақ тауар биржаларының қызметкерлері), Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің уәкілетті қызметкерлері.

Түсініктеме берілген бап бойынша әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қаралып, құқық бұзушыға әкімшілік жаза қолданыстағы әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексіңде көрсетілген.

186-бөлім. Сақтандыру құпиясын немесе Зейнетақы жинақтарын не микрокредит беру құпиясын сақтау міндетін бұзу

Сақтандыру немесе зейнетақы жинақтарының немесе микро немесе несие берудің құпиясын немесе олардың кәсіби немесе қызметтік іс-әрекеттеріне байланысты белгілі болған тұлғаның келісімінсіз оның құпиясын беру туралы ақпаратты сақтау жөніндегі міндеттемелерді бұзу, -

елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ _____

Түсініктеме берілген бапта сақтандыру немесе зейнетақы жинақтарының немесе микрокредиттердің құпиясын сақтау жөніндегі міндеттемелерді бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 186-бабында көзделген құқық бұзушылықтың жалпы объектісі - Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген және мемлекет қорғалатын Қазақстан Республикасында кәсіпкерлік қызметті жүзеге асыру тәртібі.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 186-бабында көзделген бұзушылықтың тікелей объектісі Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген және мемлекет қорғалатын құпия сақтандыру немесе зейнетақы жинақтары немесе микрокредит құпиясы бар ақпаратты пайдалану тәртібі мен құқықтық режимі болып табылады.

Түсіндірілген бапта көзделген қылмыстың субъектілері - өздерінің кәсіби немесе қызметтік қызметіне байланысты сақтандыру немесе зейнетақы жинақтарының құпиясын немесе микрокредит беру құпиясын құрайтын мәліметтерді білетін адамдар.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 186-бабына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылықтың субъективті жағы жеке тұлғалардың қасақана немесе абайсыздық түріндегі кінәсімен сипатталады. Жеке адамның кінәсі оның жасаған заңсыз әрекеттері мен олардың зиянды салдарларына деген психикалық қатынасынан көрінеді.

Заңды тұлға болып табылатын құқық бұзушылықтың субъективті жағы кінәлі тұлғаларға қатысты ғана әкімшілік жауапкершілікке тарту шарты ретінде кінәні

анықтау туралы заңнамалық талаптың болуына байланысты белгіленуі мүмкін емес. Қазақстан Республикасының әкімшілік жауапкершілік туралы заңнамасына сәйкес, заңды тұлғалар өздерінің заңсыз әрекеті немесе әрекетсіздігі үшін әкімшілік жауапкершілікке тартылады, ол үшін Әкімшілік кодексте осы әрекетті жасаған заңды тұлғаның лауазымды адамдарының кінәсі ескерілмей әкімшілік жауапкершілік қарастырылған.

Түсіндірілген бапта көзделген қылмыстың объективті жағы құпия сақтандыру немесе зейнетақы жинақтары бар ақпаратты немесе микрокредит беру құпиясын сақтау жөніндегі міндеттемелерді бұзу түріндегі заңсыз іс-әрекеттерді (әрекетсіздікті) жасаумен сипатталады, және олардың иесінің келісімінсіз оларды ашуға тыйым салынады.

"Зейнетақымен қамсыздандыру туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 57-бабының 1-тармағына сәйкес жинақтаушы зейнетақы құпиясына салымшылардың (алушылардың) жеке зейнетақы шоттарындағы қалдықтар мен ақша қозғалысы туралы ақпарат кіреді. Бірыңғай жинақтаушы зейнетақы қоры, ерікті жинақтаушы зейнетақы қорлары және Мемлекеттік корпорация зейнетақы жинақтарының құпиясына кепілдік береді.

Осы Заңның 57-бабы 2-тармағының талабы бойынша лауазымды адамдар, бірыңғай жинақтаушы зейнетақы қорының, ерікті жинақтаушы зейнетақы қорларының қызметкерлері, Қызметтік және қызметтік міндеттерін орындау нәтижесінде зейнетақы жинақтарының құпиясын құрайтын ақпаратқа қол жеткізген мемлекеттік корпорациялар және басқа адамдар, *жинақтаушы зейнетақы қорының құпиясын құрайтын мәліметтерді жария етуге* құқылы емес және Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес оларды жариялағаны үшін жауап береді, келтірілген баптың 3-5-тармақтарында көзделген жағдайларды қоспағанда.

"Микроқаржы ұйымдары туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 21-бабының 1-тармағына сәйкес, микрокредиттің құпиясы қарыз алушылар туралы ақпаратты, микрокредиттердің мөлшерін, қарыз алушыға қатысты микрокредит беру туралы шарттың басқа талаптарын, сондай-ақ микроқаржы ұйымының қызметі туралы ақпаратты ұсынады (беру ережелерін қоспағанда). микрокредиттер). Тарату процесінде тұрған микроқаржы ұйымының микрокредиттер беру туралы жасасқан келісімдері туралы ақпарат микрокредиттің құпиясы болып табылмайды.

Аталған Заңның 21-бабының 2-тармағының талабы бойынша микроқаржы ұйымдары микрокредиттің құпиясына кепілдік береді.

Қазақстан Республикасының сақтандыру және зейнетақымен қамсыздандыру туралы заңнамасының және Қазақстан Республикасының микроқаржы ұйымдары туралы заңнамасының талабы бойынша өздерінің кәсіби немесе қызметтік қызметіне

байланысты сақтандыру немесе зейнетақы жинақтары немесе микрокредиттер құпиялары туралы ақпарат алған адамдардан олардың иелері туралы белгілі болған мәліметтерді құпия сақтау талап етіледі. ақпарат.

Осы міндеттемені бұзу түсіндірілген бапта қарастырылған тәуелсіз әкімшілік құқық бұзушылық болып табылады.

Түсіндірілген бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылық *формальді* болып табылады. Түсіндірілген мақала бойынша адамды әкімшілік жауапкершілікке тарту үшін құқық бұзушының кәсіпкерге материалдық залал келтіргені фактісін анықтау талап етілмейді.

Сонымен бірге, егер адам кәсіпкерлік субъектісіне заңсыз әрекеттер арқылы залал келтірсе, мұндай залалды құқықтары мен мүдделері бұзылған мүдделі тұлға толығымен өтеуге дейін келтіруі мүмкін, өйткені түсіндірілген мақалада құқық бұзушыны әкімшілік жауапкершілікке тарту оны бұзушылықтарды жоюдан босатпайды. және кәсіпкерге келтірілген залалды өтеу.

Түсіндірілген бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылық жасағаны үшін құқық бұзушыға айыппұл түрінде әкімшілік жаза қолданылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 186-бабына сәйкес құқық бұзушылық үшін айыппұлдың мөлшері 50 АЕК құрайды, ол оны белгілеген органмен өзгертілмейді.

Түсіндірілген бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жәбірленушінің өтініші бойынша ғана қозғалады және әкімшілік құқық бұзушылық жасаған адаммен татуласқаннан кейін тоқтатылуға жатады.

Түсіндірілген бап бойынша әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қаралып, құқық бұзушыға әкімшілік жаза Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкімен жүктеледі.

187-бап. Қазақстан Республикасының туристік қызмет туралы заңнамасын бұзу

1. Туристік қызметті жүзеге асыратын тұлғалардың туристерге саяхаттың ерекшеліктері, туристік қызметтер көрсету ережесінде көрсетілген саяхат жасау кезінде олармен кездесуі мүмкін қауіптер туралы мәліметтерді ұсынбауы, уақтылы немесе толық ұсынбауы не туристердің қауіпсіздігін қамтамасыз етуге бағытталған алдын алу шараларын жүзеге асырмауы, -

шағын кәсіпкерлік субъектілеріне - он жеті, орта кәсіпкерлік субъектілеріне - жиырма бес, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Туристік қызмет көрсетуге жазбаша шарт жасамай, туристік қызметті жүзеге асыратын тұлғалардың туристік қызмет көрсетуі -

лицензияның қолданылуын тоқтата тұрып, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне - он жеті, орта кәсіпкерлік субъектілеріне - жиырма бес, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

3. Осы баптың бірінші және екінші бөліктерінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекеттер (әрекетсіздік), - лицензиядан айыра отырып, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне - отыз бес, орта кәсіпкерлік субъектілеріне - елу, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне бір жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

4. Туристік қызметті жүзеге асыратын тұлғалардың мүдделі мемлекеттік органдарға және туристік отбасыға сапарлар кезінде туристермен төтенше жағдайлар туралы ақпарат ұсынбауы немесе уақтылы бермеуі -

лицензияның қолданылуын тоқтата отырып, шағын бизнес субъектілеріне отыз беске, орта кәсіпкерлік субъектілеріне елу мөлшерінде, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

5. Осы баптың төртінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекет (әрекетсіздік) -

лицензиядан айыра отырып шағын кәсіпкерлік субъектілеріне -жетпіс беске, орта кәсіпкерлікке - жүзге, ірі кәсіпкерлікке - жүз елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілген бап Қазақстан Республикасының туристік қызмет туралы заңнамасын бұзғаны үшін әкімшілік жауаптылықты белгілейді.

Қазақстан Республикасының туристік қызмет туралы заңнамасы, "Қазақстан Республикасындағы туристік қызмет туралы" 2001 жылғы 13 маусымдағы № 211-ІІ Қазақстан Республикасы Заңының 2-бабының 1-тармағына сәйкес, Қазақстан Республикасының Конституциясына негізделеді және Қазақстан Республикасының Азаматтық кодексінен, "Қазақстан Республикасындағы туристік қызмет туралы" Қазақстан Республикасының Заңынан, Қазақстан Республикасының өзге де нормативтік құқықтық актілерінен тұрады.

Туристік қызмет - бұл жеке немесе заңды тұлғалардың туристік қызметтерді көрсету жөніндегі кәсіпкерлік қызметі.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 187-бабында көзделген құқық бұзушылықтардың жалпы объектісі - Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген және мемлекетпен қорғалатын Қазақстан Республикасында кәсіпкерлік қызметті жүзеге асыру тәртібі.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 187-бабында көзделген құқық бұзушылықтардың тікелей объектісі - Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген және мемлекет қорғалатын туристік қызметті жүзеге асыру тәртібі.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 187-бабында көзделген құқық бұзушылық субъектілері туристік қызметті жүзеге асыратын адамдар болып табылады.

Туристік қызметпен айналысатын адамдар туристік агенттер, туроператорлар, туризм нұсқаушылары, сонымен қатар өзін-өзі басқаратын экскурсоводтар (аудармашылар) және экскурсоводтар болып табылады.

Турагент - бұл туристік агенттіктің қызметін (турагенттік қызметті) жүзеге асыратын жеке және (немесе) заңды тұлға, б.а. туроператор құрған туристік өнімді жылжыту және сату бойынша кәсіпкерлік қызмет.

Туроператор - бұл туроператорлық қызметті жүзеге асыруға (туроператорлық қызмет) лицензиясы бар және лицензияланған туроператорлық қызметті жүзеге асыратын жеке және (немесе) заңды тұлға. туристік өнімді қалыптастыру, оны туристік агенттер мен туристерге жылжыту және сату, сондай-ақ Қазақстан Республикасының резиденті емес қалыптастырған туристік өнімді жылжыту және сату жөніндегі кәсіпкерлік қызмет. Туристік өнім - саяхат кезінде туристің қажеттіліктерін қанағаттандыру үшін жеткілікті туристік қызметтердің жиынтығы. *Туристік қызметтер дегеніміз* - туристің саяхаты кезінде және осы сапарға байланысты көрсетілетін қажеттіліктерін қанағаттандыру үшін қызмет көрсету (тұру, тасымалдау, тамақтану, экскурсиялар, туризм нұсқаушыларының, гидтердің (гид-аудармашылардың) қызметтері және келісімшартта қарастырылған басқа қызметтер. сапар мақсатына байланысты көрсетілетін туристік қызметтер.

Туризм бойынша нұсқаушы - бұл тиісті біліктілігі мен туристік маршруттарды өту тәжірибесі бар кәсіби дайындалған жеке тұлға.

Гид (гид-аудармашы) - туристерге уақытша болу еліндегі (орнында) туристік ресурстармен танысу бойынша экскурсиялық-ақпараттық, ұйымдастырушылық қызмет көрсететін кәсіби дайындалған жеке тұлға.

Туристік гид - бұл уақытша тұру еліндегі (жеріндегі) туристік ресурстармен танысатын туристерге экскурсиялық-ақпараттық, ұйымдастырушылық қызмет көрсетуге тиісті біліктілігі бар кәсіби дайындалған жеке тұлға.

"Қазақстан Республикасындағы туристік қызмет туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 23-бабының императивті талабына сәйкес, тек Қазақстан Республикасының азаматы гид (аудармашы), туризм нұсқаушысы және экскурсовод бола алады. Тиісінше, мұндай қызметті Қазақстан Республикасында шетелдіктер мен азаматтығы жоқ адамдар жүзеге асыруы, тыйым салынған адамдардың кәсіпкерлік жауапкершілік үшін, түсіндірілген бап бойынша әкімшілік жауаптылыққа тартылуын көздейтін әкімшілік құқық бұзушылық болып табылады.

Туроператорлық қызметті туроператор тиісті лицензияны алғаннан кейін ғана жүзеге асыра алады. Туристік агенттің, гидтің (гид-аудармашының), экскурсоводтың немесе туристік нұсқаушының қызметі, "Туризм қызметі туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 15-3-бабына және "Рұқсат беру және хабарлама туралы" Қазақстан Республикасының Заңына, қызметтің басталғаны туралы хабарлама берілгеннен кейін жүзеге асырылуы мүмкін. Лицензиясыз немесе ескертусіз қызметті

жүзеге асырған кезде іс жүзінде туристік қызметті жүзеге асыратын адамдар тиісті баптар бойынша рұқсатсыз (лицензиясыз) немесе ескертусіз қызметті жүзеге асырады. Құқық бұзушыны Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің көрсетілген баптары бойынша әкімшілік жауапкершілікке тарту олардың түсіндірілген бап бойынша жасаған құқық бұзушылықтары үшін әкімшілік жауапкершіліктен босатпайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 187-бабына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылықтың субъективті жағы - құқық бұзушыларға - жеке тұлғаларға (оның ішінде жеке кәсіпкерлерге) ниет немесе немқұрайлылық түріндегі кінәлілік тән. Адамның кінәсі оның жасаған заңсыз әрекеттері мен олардың зиянды салдарларына деген психикалық қатынасынан көрінеді.

Субъектілері заңды тұлғалар болып табылатын қылмыстың субъективтік жағы кінәні жеке тұлғаларға қатысты ғана әкімшілік жауапкершілікке тартудың шарты ретінде кінәні анықтау туралы заңнамалық талаптың болуына байланысты белгіленуі мүмкін емес. Қазақстан Республикасының әкімшілік жауапкершілік туралы заңнамасына сәйкес, заңды тұлғалар өздерінің заңсыз әрекеті немесе әрекетсіздігі үшін әкімшілік жауапкершілікке тартылады, ол үшін Әкімшілік кодексте осы әрекетті жасаған заңды тұлғаның лауазымды адамдарының кінәсі ескерілмей әкімшілік жауапкершілік қарастырылған.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 187-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтар *формальды* болып табылады. Оларды жасағандығы үшін әкімшілік жауапкершілікке тарту үшін құқық бұзушының Қазақстан Республикасының туристік қызмет туралы заңнамасын бұзу нәтижесінде мемлекетке, ұйымға немесе азаматқа материалдық залал келтірген фактіні анықтау талап етілмейді.

Алайда, құқық бұзушылық жасау нәтижесінде материалдық залал келтірілген кезде мұндай залалды құқықтары мен мүдделері бұзылған мүдделі тұлға толық көлемде өтеуге қоюы мүмкін, өйткені құқық бұзушыны түсініктеме берілген бап бойынша әкімшілік жауапкершілікке тарту оны жол берілген бұзушылықтарды жоюдан және келтірілген залалды өтеуден босатпайды.

Түсіндірілетін баптың 1-бөлігі туристік қызметті жүзеге асыратын тұлғалардың туристерге саяхаттың ерекшеліктері, туристік қызмет көрсету ережелерінде көрсетілген саяхат жасау кезінде кездесетін қауіптер туралы мәліметтерді ұсынбағаны, уақтылы немесе толық ұсынбағаны не туристердің қауіпсіздігін қамтамасыз етуге бағытталған алдын алу шараларын жүзеге асырмағаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігіндегі қылмыстың объективті жағы заңсыз әрекеттерді жасаған адаммен сипатталады (сонымен бірге жеке тұлғаларға да кінәлі), туристік қызметті жүзеге асыратын тұлғалардың туристік саяхаттың ерекшеліктері, қауіптілігі туралы ақпарат ұсынбауы, уақтылы немесе толық ұсынбауы туралы, туристік

қызметтерді көрсету ережелерінде көрсетілген жол жүру кезінде олармен кездестіруге немесе алдын-алу шараларын қабылдамауға, туристердің қауіпсіздігін қамтамасыз етуге бағытталған.

Турист-бұл уақытша болатын елге (жерге) жиырма төрт сағаттан бір жылға дейінгі кезеңге келетін және ақылы қызметпен айналыспай сауықтыру, танымдық, кәсіби-іскерлік, спорттық, діни және өзге де мақсаттарда кемінде бір түнеуді жүзеге асыратын жеке тұлға .

"Туристік қызмет туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 26-бабы 4-тармағының талабына сәйкес, туристік қызметті жүзеге асыратын адамдар туристерге сапар басталуынан үш күн бұрын жазбаша нысанда туристік сапар туралы ақпарат беруге, оның ішінде уақытша болу еліне (жеріне) кіру, шығу және болу ережелері, заңдар туралы қажетті және сенімді ақпаратты, жергілікті халықтың салт-дәстүрлері, діни жоралғылар, храмдар, табиғи ескерткіштер, тарих, мәдениет және туристік көрнекі басқа заттар туралы, ерекше қорғаумен, қоршаған ортаның жай-күйімен, сонымен қатар қауіп-қатерлермен, саяхат кезінде олармен кездесуге және туристердің қауіпсіздігін қамтамасыз етуге бағытталған алдын-алу шараларын жүзеге асыруға міндетті.

Туристердің қауіпсіздігі жоғарыда аталған Заңның 26-бабы 2-тармағына сәйкес туристердің жеке басының қауіпсіздігін, олардың мүліктік қауіпсіздігі мен саяхат кезінде қоршаған ортаға зиян тигізбеуін, сондай-ақ туризмнің үшінші елдерге транзиті мен транзиті үшін пайдалануды, елде, азаматтардың сексуалдық, еңбек және басқа да қанауды болдырмауға бағытталған шаралар кешенін білдіреді.

Туристік қызметті жүзеге асыратын адамдардың заңмен жүктелген міндеттерін орындамауы немесе тиісінше орындамауы түсіндірілген баптың 1-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықты тудырады, оның жасалғаны үшін айыппұл түрінде әкімшілік жаза белгіленеді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 187-бабының 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл мөлшері құқық бұзушының қай санатқа жататынына байланысты сараланады. Осыған байланысты, құқық бұзушыны әкімшілік жауапкершілікке тартатын орган алдымен адамды жауапқа тартуға дейін алдымен оның құқықтық мәртебесін және ол жататын қызмет санатын анықтауы керек.

Құқық бұзушы кәсібінің санатына байланысты айыппұл мөлшері:

- шағын бизнес үшін - 17 АЕК,
- орта кәсіпорындар үшін - 25 АЕК
- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін - 50 АЕК.

Айыппұлдар әр санаттағы құқық бұзушыларға белгіленеді және оларды тағайындаған орган өзгертуге жатпайды.

Түсіндірілген баптың 1-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтар туралы істер қаралады және құқық бұзушыларға әкімшілік жаза қолдануды туризм саласындағы уәкілетті орган немесе сот, егер іс сотта қаралған болса, сот белгілейді.

Түсіндірілген баптың 2-бөлімі туристік қызметті жүзеге асыратын тұлғалардың туристік қызмет көрсетуге жазбаша келісімшарт жасамастан туристік қызметтерді көрсеткені үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсіндірілген баптың 1-тармағында көзделген қылмыстың объективті жағы туристік қызмет көрсететін тұлғаның туристік қызмет көрсетуге жазбаша келісім жасамай-ақ туристік қызмет көрсетуде көрінетін заңсыз (сонымен бірге жеке тұлғаларға да) іс-әрекеттерін жасаумен сипатталады.

Туристік қызмет көрсету шарты - туристік қызметті жүзеге асыратын тұлға мен турист арасындағы ақылы негізде туристік қызмет көрсетуге арналған келісім.

"Туристік қызмет туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 15-бабының 3-тармағының талабы бойынша туристік қызмет көрсету келісім-шарт негізінде жүзеге асырылады. Туристік қызмет көрсету туралы шарт нұсқаулықпен (гид-аудармашымен) және гидпен жасалған келісімшарттарды қоспағанда, жазбаша нысанда жасалады және Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес келуі керек. Туристік қызмет көрсетуге арналған шарттың маңызды талаптары Қазақстан Республикасының Үкіметі бекіткен типтік келісімшартпен белгіленеді.

Тиісінше, гидтер мен нұсқаулықтар түсіндірілген баптың 2-бөлімі бойынша әкімшілік жауапкершілікке тартылмайды.

"Туристік қызмет туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 15-бабы 3-тармағының талабына сәйкес туристік өнімді туристік агенттің жылжытуы мен сатуы туроператормен жазбаша түрде жасалған туристік өнімді сатуға арналған агенттік келісім негізінде жүзеге асырылады. Туроператор мен турагент арасындағы туристік өнімді сату туралы агенттік келісім міндетті түрде туристік өнімді құрған туроператор туралы ақпаратты қамтуы керек, турагенттің туроператордың атынан туристермен мәмілелер жасау жөніндегі өкілеттіктері, егер туроператор немесе жеке туристік қызмет көрсететін үшінші тарап ұсынған болса, туроператор мен турагенттің өзара әрекеттесу тәртібі, шағымдар, туристік бағыттың сипаттамасы, туристік өнім туралы сенімді ақпарат және туристік өнімнің құрамына кіретін туристік өнім туралы жалған ақпарат ұсынбаған немесе ұсынбаған үшін туристердің әр тарапының жауапкершілігі. Туроператор туристік қызмет көрсету шарты бойынша міндеттемелерді орындамағаны немесе тиісінше орындамағаны үшін (соның ішінде туристерге қызмет көрсетпегені немесе тиісінше көрсетпегені үшін Туристің алдында Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес жауап береді, туристік өнімге енгізілген, осы қызметтерді кім ұсынған немесе ұсынғанына қарамастан).

Осылайша, туроператорлар мен турагенттіктердің туристік қызметтерді көрсетуге жазбаша келісім-шарт жасасу туралы заңмен жүктелген міндеттемелерді орындамауы

түсіндірілген баптың 2-бөліміне сәйкес әкімшілік құқық бұзушылықты тудырады, ол үшін айыппұл түрінде әкімшілік жаза, ал туроператорларға қатысты айыппұл түрінде және айыппұл түрінде жаза тағайындалды. туристік оператор қызметін жүзеге асыруға берілген лицензияның қолданылуын тоқтата тұру.

"Туристік қызмет туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 15-бабының 2-тармағына сәйкес, туроператорлық қызметті жүзеге асыруға лицензияның қолданылуын тоқтата тұру, бұрын жасалған келісімдерден туындайтын міндеттемелерді қоспағанда, туристік қызмет көрсетуге тыйым салуға әкеп соғады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 187-бабының 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл мөлшері құқық бұзушының қай санатқа жататынына байланысты сараланады. Осыған байланысты, құқық бұзушыны әкімшілік жауапкершілікке тартатын орган алдымен адамды жауапқа тартуға дейін алдымен оның құқықтық мәртебесін және ол жататын қызмет санатын анықтауы керек.

Құқық бұзушы кәсібінің санатына байланысты айыппұл мөлшері:

- шағын бизнес үшін - 17 АЕК,
- орта кәсіпорындар үшін - 25 АЕК
- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін - 50 АЕК.

Айыппұлдар әр санаттағы құқық бұзушыларға белгіленеді және оларды тағайындаған орган өзгертуге жатпайды.

Түсіндірілген бапта қарастырылған әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер қаралады және құқық бұзушыларға әкімшілік жаза қолдануды сот Әкімшілік құқық бұзушылық туралы тиісті кодексіңде тікелей көрсете отырып жасайды.

Түсіндірілетін баптың 2-бөлігінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамаларды туристік қызмет саласындағы уәкілетті органның лауазымды адамдары жасауға құқылы.

Лицензияның қолданылуын тоқтата тұру туралы қаулыны орындауды әкімшілік жауаптылыққа тартылған адамның немесе оның өкілінің (заңды өкілінің) жазалау тағайындауға негіз болған мән-жайлардың жойылғаны анықталған жағдайларда, тиісті әкімшілік жаза қолданған судья, уәкілетті орган (лауазымды адам) әкімшілік жауаптылыққа тартылған адамның немесе оның өкілінің (заңды өкілінің) өтініші негізінде мерзімінен бұрын тоқтатылуы мүмкін.

Түсініктеме берілген баптың 3-бөлімі әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде түсіндірілген мақаланың 1 немесе 2-бөліктерінде көзделген кез келген әрекеттерді қайталап жасағаны үшін анағұрлым қатаң жазаны белгілейді.

Бұл жағдайда, түсіндірілген баптың 3-тармағында көзделген объект, субъективті тарап және құқық бұзушылық субъектілері олардың сипаттамаларында объектімен, субъективтік жағынан және Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 187-бабының 1 немесе 2-тармағында көзделген кез келген құқық бұзушылықтың субъектілерімен сәйкес келеді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 187-бабының 3-тармағында көзделген құқық бұзушылықтың объективтік жағының сипаттамасында түсіндірілген баптың 1 немесе 2-тармақтарында көзделген кез-келген әрекетке қайталау белгісі қосылады.

Егер адам бұрын Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 187-бабының 1 немесе 2-тармағында көзделген кез-келген әрекетті жасаған болса, ол үшін әкімшілік жазаға тартылған және адам әкімшілік жазаға тартылған деп саналатын бір жылдық кезең әлі аяқталмаған болса, қылмыс бірнеше рет жасалған деп саналады.

Құқық бұзушылықты қайталау - бұл әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 187-бабының 3-бөлігі бойынша заңсыз әрекетті тәуелсіз құқық бұзушылық ретінде саралауға әкеп соқтыратын тәуелсіз біліктілік атрибуты.

Біліктілік атрибуты ретінде қайталану жыл бойына заңсыз әрекеттерді жасаған құқық бұзушының саны мен сипатын анықтау арқылы ғана емес, сонымен бірге заңды түрде - бұл адамды Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 187-бабының 1 немесе 2-тармағында көзделген кез келген құқық бұзушылықты жасағаны үшін әкімшілік жауапкершілікке тарту фактісін анықтау арқылы анықталады, уәкілетті органның немесе соттың Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 187-бабының 1 немесе 2-бөлігіне сәйкес әкімшілік жаза қолдану туралы тиімді және мәжбүрлі емес шешімінің болуы, оны жариялау, құқық бұзушыға жолдау немесе жолдау фактісі және өндіріп алынған күннен бастап бір жыл мерзімінің өтпеуі.

Егер адам заңсыз әрекетті бірнеше рет жасаған болса немесе оны жасаған сәттен бастап және ол анықталған сәтке дейін оны жасаған болса, бірақ ол осы уақытқа дейін Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 187-бабының 1 немесе 2-тармағына сәйкес әкімшілік жауапкершілікке тартылмаған болса, онда бұл жағдайда ол 3-бөлік бойынша жауапқа тартылады. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 187-бабы мүмкін емес, өйткені қайталаудың біліктілік белгісі жоқ. Бұл жағдайда адам әкімшілік жауапкершілікке тартылып, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 187-бабының 1 немесе 2-тармақтарына сәйкес жазалануы керек, тіпті егер жыл ішінде бірнеше рет бұзушылықтардың белгілері болса және жасалған бұзушылықтардың біркелкілігі болса да.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 187-бабының 1 немесе 2-тармағында көзделген кез келген әрекеттерді қайталап жасағаны үшін құқық бұзушы айыппұлмен, ал туроператор айыппұлмен жазаланады және туроператорлық қызметті жүзеге асыруға лицензиядан айырылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 187-бабының 3-тармағында көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін салынатын айыппұлдың мөлшері құқық бұзушының қай кәсіп түріне жататындығына және келесі мөлшерге байланысты болады:

- шағын бизнес субъектілері үшін - 35 АЕК,

- орта бизнес үшін - 50 АЕК,
- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін - 100 АЕК.

Түсіндірілген баптың 3-бөлігі бойынша әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қаралып, құқық бұзушыға әкімшілік жаза тағайындалады, өйткені лицензиядан айыруға байланысты істер сотта қаралуға жатады. Түсіндірілген баптың 3-бөлігінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамаларды туризм саласындағы уәкілетті органның лауазымды адамдары жасауға құқылы.

Түсіндірілген баптың 4-бөлімі туристік қызметті жүзеге асыратын тұлғалардың мүдделі мемлекеттік органдарға және туристік отбасыға саяхат кезінде туристермен болған төтенше жағдайлар туралы ақпаратты бермеуі немесе уақтылы ұсынбағаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсіндірілген баптың 4-тармағында көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы туристік қызметті жүзеге асыратын тұлғаның туристік қызметті жүзеге асыратын адамдардың өз қаражаты есебінен мүдделі мемлекеттік органдарға және туристердің отбасыларына ауызша және төтенше жағдайлар туралы жазбаша нысанда ұсынбаған немесе уақтылы ұсынбаған кезде жасалған заңсыз әрекеттерді жасаумен сипатталады. саяхат кезінде туристермен болған оқиғалар.

"Туристік қызмет туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 26-бабы 5-тармағының нормасы бойынша туристік қызметті жүзеге асыратын адамдар төтенше жағдай туралы білген немесе білуі керек болған сәттен бастап олар туралы азаматтық қорғау саласындағы уәкілетті органға және уәкілетті органға, сондай-ақ туристік отбасы туралы дереу хабарлауға міндетті. саяхат кезінде туриспен болған оқиға. Егер Қазақстан Республикасының аумағында шетелдік туристермен немесе туристермен - Қазақстан Республикасынан тыс жерлерде Қазақстан Республикасының азаматтарымен төтенше жағдай туындаса, туристік қызметті жүзеге асыратын адамдар бұл туралы дипломатиялық қызмет органдарына да хабарлауға міндетті.

"Туристік қызмет туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 18-бабының 4-тармағының талабы бойынша туристік қызметті жүзеге асыратын тұлға *өз есебімен туристердің жанұясын туристермен болған төтенше оқиға туралы жазбаша түрде хабардар етуге* міндетті.

Туристік қызметті жүзеге асыратын адамдардың заңмен жүктелген міндеттерін орындамауы немесе тиісінше орындамауы түсіндірілген баптың 4-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық болып табылады, оның жасалуы үшін айыппұл түрінде әкімшілік жаза, ал туроператорларға қатысты - айыппұл түрінде және лицензияны тоқтата тұру түрінде жаза қолданылады. туристік оператор қызметі. "Туристік қызмет туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 15-бабының 2-тармағына сәйкес, туроператорлық қызметті жүзеге асыруға лицензияның қолданылуын тоқтата тұру, бұрын жасалған келісімдерден туындайтын міндеттемелерді қоспағанда, туристік қызмет көрсетуге тыйым салуға әкеп соғады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 187-бабының 4-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін салынатын айыппұл мөлшері құқық бұзушының қай санатқа жататынына байланысты сараланады. Осыған байланысты, құқық бұзушыны әкімшілік жауапкершілікке тартатын орган алдымен адамды жауапқа тартуға дейін алдымен оның құқықтық мәртебесін және ол жататын қызмет санатын анықтауы керек.

Құқық бұзушы кәсібінің санатына байланысты айыппұл мөлшері:

- шағын бизнес субъектілері үшін - 35 АЕК,
- орта бизнес үшін - 50 АЕК
- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін - 100 АЕК.

Айыппұлдар әр санаттағы құқық бұзушыларға белгіленеді және оларды тағайындаған орган өзгертуге жатпайды.

Түсініктеме берілген бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді құқық бұзушыларға оларды жасағаны үшін әкімшілік жазалар ӘҚБТК-нің тиісті нормасында бұл туралы тікелей нұсқауға байланысты сот қарайды.

Түсіндірілетін баптың 4-бөлігінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамаларды туристік қызмет саласындағы уәкілетті органның лауазымды адамдары жасауға құқылы.

Лицензияның қолданылуын тоқтата тұру туралы қаулыны орындауды әкімшілік жауаптылыққа тартылған адамның немесе оның өкілінің (заңды өкілінің) жазалау тағайындауға негіз болған мән-жайлардың жойылғаны анықталған жағдайларда, тиісті әкімшілік жаза қолданған судья, уәкілетті орган (лауазымды адам) әкімшілік жауаптылыққа тартылған адамның немесе оның өкілінің (заңды өкілінің) өтініші негізінде мерзімінен бұрын тоқтатылуы мүмкін.

Түсіндірілген баптың 5-бөлімі түсініктеме берілген баптың 4-бөлігінде көзделген әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде әрекетті қайталағаны үшін анағұрлым қатаң жазаны белгілейді.

Бұл жағдайда түсініктеме берілген баптың 5-тармағында көзделген объект, субъективті тарап және құқық бұзушылық субъектілері олардың сипаттамаларында объектіге, субъективтік жағына және Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 187-бабының 4-тармағында көзделген құқық бұзушылық субъектілеріне сәйкес келеді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 187-бабының 5-тармағында көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағын сипаттауда түсіндірілген мақаланың 4-тармағында көзделген әрекетке қайталану белгісі қосылады.

Егер адам бұрын Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 187-бабының 4-тармағында көзделген әрекетті жасаған болса, ол үшін әкімшілік жаза қолданылса және адам әкімшілік жазаға тартылған деп саналатын бір жылдық кезең әлі аяқталмаған болса, қылмыс бірнеше рет жасалған деп саналады.

Қайталанған құқық бұзушылық - бұл әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 187-бабының 5-тармағына сәйкес заңсыз әрекетті тәуелсіз құқық бұзушылық ретінде саралауға әкеп соқтыратын тәуелсіз біліктілік белгісі.

Біліктілік атрибуты ретінде қайталану жыл бойына заңсыз әрекеттерді жасаған құқық бұзушының саны мен сипатын анықтау арқылы ғана емес, сонымен бірге заңды түрде де анықталған - бұл адамды Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 187-бабының 4-бөлігі бойынша құқық бұзушылық үшін әкімшілік жауапкершілікке тарту фактісін анықтау арқылы, заңды күшіне енген. және Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 187-бабының 4-бөлігімен әкімшілік жаза қолдану туралы анықталмаған сот қаулысы, оны жариялау, жеткізу немесе бағыттау фактісі құқық бұзушы және қолданылған күннен бастап бір жыл өтпеген жағдайда.

Егер адам құқыққа қарсы әрекетті бірнеше рет жасаса немесе оны жасау басталғаннан кейін және ол анықталған сәтке дейін жасауды жалғастырса, бірақ осы сәтке дейін ол бұрын ӘҚБтК-нің 187-бабының 4-бөлігі бойынша әкімшілік жауаптылыққа тартылмаса, онда мұндай жағдайда оны ӘҚБтК-нің 187-бабының 5-бөлігі бойынша жауапкершілікке тарту мүмкін емес, себебі саралау белгісі жоқ. Мұндай жағдайда адам әкімшілік жауаптылыққа тартылуға және ӘҚБтК-нің 187-бабының 4-бөлігі бойынша, тіпті егер бір жыл ішінде бірнеше рет бұзушылық жасау және жасалған бұзушылықтардың біртектілігі белгілері болса да жазаға тартылуға тиіс.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 187-бабының 4-тармағында көзделген құқық бұзушылықты жаза қолданылғаннан кейінгі бір жыл ішінде қайталап жасағаны үшін құқық бұзушы айыппұлмен, ал туроператор айыппұлмен және лицензиямен жазаланады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 187-бабының 5-тармағында көзделген құқық бұзушылық үшін айыппұл мөлшері:

- шағын бизнес үшін - 75 АЕК,
- орта кәсіпорындар үшін - 100 АЕК,
- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін - 150 АЕК.

Айыппұлдың мөлшері құқық бұзушылардың әр санаты үшін белгіленеді және оны оны тағайындаған орган өзгерте алмайды.

Түсіндірілген баптың 5-бөлігіндегі әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қаралып, құқық бұзушыға әкімшілік жаза тағайындалады, өйткені лицензиядан айыруға байланысты істер сотта қаралуға жатады.

Түсіндірілген баптың 5-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамаларды туризм саласындағы уәкілетті органның лауазымды адамдары жасауға құқылы.

188-бап. 28.12.17 ж. № 127-VI ҚР Заңымен алып тасталды.

189-бап. Жеке және заңды тұлғалардың өтініштерін қарау тәртібі мен мерзімдерін бұзу

1. *Ірі кәсіпкерлік субъектісінің жеке және заңды тұлғалардың Қазақстан Республикасының жеке және заңды тұлғалардың өтініштерін қарау тәртібі туралы өтініштерін қарау тәртібі мен мерзімдерін бұзуы, -*

заңды тұлғаларға отыз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. *Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған дәл сол әрекет (әрекетсіздік),*

заңды тұлғаларға алпыс айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілген бап жеке және заңды тұлғалардың өтініштерін қарау тәртібі мен мерзімдерін бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 189-бабында көзделген құқық бұзушылықтардың жалпы нысаны Қазақстан Республикасында заңнамамен белгіленген және мемлекет қорғалатын Қазақстан Республикасында кәсіпкерлік қызметті жүзеге асыру тәртібі болып табылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 189-бабында көзделген құқық бұзушылықтардың тікелей объектісі мемлекет белгілейтін және жеке және заңды тұлғалардың өтініштерін қарау үшін мемлекет қорғайтын тәртіп болып табылады.

Түсіндірілген бапта көзделген құқық бұзушылықтардың субъектілері болып Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес жеке және заңды тұлғалардың өтініштерін қарау және оларға белгіленген мерзімде және тәртіппен жауап беру міндеттелген ірі кәсіпкерлік субъектілері болып табылатын заңды тұлғалар табылады.

Заңды тұлға болып табылатын құқық бұзушылықтың субъективті жағы кінәлі тұлғаларға қатысты ғана әкімшілік жауапкершілікке тарту шарты ретінде кінәні анықтау туралы заңнамалық талаптың болуына байланысты белгіленуі мүмкін емес. Қазақстан Республикасының әкімшілік жауапкершілік туралы заңнамасына сәйкес, заңды тұлғалар өздерінің заңсыз әрекеті немесе әрекетсіздігі үшін әкімшілік жауапкершілікке тартылады, ол үшін Әкімшілік кодексте осы әрекетті жасаған заңды тұлғаның лауазымды адамдарының кінәсі ескерілмей әкімшілік жауапкершілік қарастырылған.

Түсіндірілген бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтардың құрамы *формальді* болып табылады. Олар үшін әкімшілік жауапкершілікке тарту үшін құқық бұзушының материалдық залал келтіру фактісін анықтау талап етілмейді.

Түсіндірілген бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғау туралы шешімді прокурор шығарады.

Түсіндірілген баптың 1-бөлімі жеке және заңды тұлғалардың өтініштерін қарау тәртібі туралы Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген жеке және

заңды тұлғалардың өтініштерін қарау тәртібі мен мерзімдерін ірі кәсіпкерлік субъектісінің бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсіндірілген баптың 1-тармағында көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы жеке және заңды тұлғалардың өтініштерін қарау тәртібі туралы Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген жеке және заңды тұлғалардың өтініштерін қарау тәртібі мен мерзімдерін бұзған, ірі кәсіпкерлік субъектісінің - заңды тұлғаның заңсыз әрекеттері сипатталады.

"Жеке және заңды тұлғалардың өтініштерін қарау тәртібі туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 2-бабының 1-тармағына сәйкес жеке және заңды тұлғалардың өтініштерін қарау тәртібі туралы Қазақстан Республикасының заңнамасы Қазақстан Республикасының Конституциясына негізделеді, аталған Заңнан және Қазақстан Республикасының өзге де нормативтік құқықтық актілерінен тұрады.

Аталған Заңның 3-бабы 3-тармағының талабы бойынша мемлекеттік тапсырыс және (немесе) мемлекеттік сатып алу шарттарына сәйкес тауарлар (жұмыстар, қызметтер) ұсынатын заңды тұлғалар аталған Заңға сәйкес осы тауарларды (жұмыстарды, қызметтерді) ұсынуға өтініштерді қарайды; егер Қазақстан Республикасының заңдарында өзгеше көзделмесе.

Аталған Заңның 15-бабы 2-тармағының нормасына сәйкес өтініштерді қарайтын субъектілер мен лауазымды адамдар: 1) жеке және заңды тұлғалардың өтініштерін көрсетілген Заңда белгіленген тәртіппен және мерзімде қабылдауға және қарауға; 2) заңды және негізделген шешімдер қабылдайды; 3) шешімдердің орындалуын бақылауды қамтамасыз етеді; 4) жеке және заңды тұлғаларға қабылданған шешімдер туралы жазбаша нысанда немесе электрондық құжат нысанында хабарлауға міндетті.

Сонымен бірге, аталған Заңның 9-бабы 1-тармағының 1) тармақшасы нормасының талабы бойынша өтініштерді қарайтын субъектілер мен лауазымды адамдар өз құзыреті шегінде жеке және заңды тұлғалардың өтініштерін, қажет болған жағдайда олардың қатысуымен объективті, жан-жақты және уақтылы қарауды қамтамасыз етеді.

Жоғарыда аталған Заңның 8-бабы 1-тармағының жалпы талабына сәйкес, жеке тұлғаның және (немесе) заңды тұлғаның өтініштері қарау үшін басқа тұлғалардан, лауазымды адамдардан ақпарат алуды немесе көшпелі тексеру барысын тексеруді талап етпейді, өтініш келіп түскен күннен бастап күнтізбелік он бес күн ішінде қарастырылады.

Егер шағымды қарау үшін басқа тұлғалардан, лауазымды адамдардан немесе жергілікті жерде тексеру жүргізу қажет болса, онда жоғарыда аталған Заңның 8-бабының 2-тармағына сәйкес жеке және (немесе) заңды тұлғаның өтініштері қаралып, онда шешім қабылданады субъектіні, лауазымды адамды алған күннен бастап күнтізбелік отыз күн ішінде. Қосымша зерттеу немесе тексеру жүргізу қажет болған жағдайда, қарау мерзімі ұзартылған күннен бастап күнтізбелік үш күн ішінде өтініш берушіге хабарланғандай, қарау мерзімі күнтізбелік отыз күннен аспайтын мерзімге

ұзартылады. Өтінішті қарау мерзімін субъектінің басшысы немесе оның орынбасары ұзартады. Бұл жағдайда Қазақстан Республикасының заңдарында өтініштерді қараудың өзге де шарттары белгіленуі мүмкін.

Жеке және заңды тұлғалардың өтініштерін қарау нәтижелері бойынша өтініштерді қарайтын субъектілер өздерінің өтініштеріне жауаптарды Заңда белгіленген мерзімде апелляция субъектілеріне жіберуге міндетті.

Жоғарыда аталған Заңның 10-бабы 1-тармағының талабы бойынша өтініштерге жауаптар мемлекеттік тілде немесе Қазақстан Республикасының заңнамасына сілтеме жасай отырып сілтеме тілінде негізделуі және дәлелденуі, өтініш берушінің дәлелдемелерін жоққа шығаратын немесе растайтын нақты фактілерді, олардың шешімге шағымдануға құқығын түсіндіретін болуы керек. .

Жоғарыда аталған Заңның 9-бабының 3-тармағына сәйкес өтініштерді қарау нәтижелері бойынша келесі шешімдердің бірі қабылданады: 1) өтінішті толық немесе ішінара қанағаттандыру туралы; 2) осындай шешімді қабылдау негіздемесімен шағымды қанағаттандырудан бас тарту туралы; 3) өтініштің мәні бойынша түсіндірме беру туралы; 4) шағымды қарауды тоқтату туралы.

Заңды тұлғаның ірі кәсіпкерлік субъектісі болып табылатын жеке тұлғаның заңды және жеке тұлғалардың өтініштерін қарау жөніндегі өзіне жүктелген міндеттемелерін орындамауы немесе тиісінше орындамауы түсіндірілген баптың 1-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықты тудырады.

Түсіндірілген баптың 1-тармағында көзделген қылмыс, заңмен шағым түскен адам оған жауап бермесе немесе оған жауап бермесе, Қазақстан Республикасының заңнамасында осы үшін белгіленген өтінішке жауап қайтарудың тәртібі, нысаны, мазмұны және мерзімдері бұзылған сәтте жасалған деп саналады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 189-бабының 1-тармағында көзделген әрекетті жасағаны үшін айыппұл салынады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 189-бабының 1-тармағында көзделген құқық бұзушылық үшін айыппұлдың мөлшері 30 АЕК құрайды және оны тағайындаған орган оны өзгерте алмайды.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігі бойынша әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қаралады және сот оны әкімшілік құқық бұзушылық туралы тиісті Кодексте тікелей көрсетудің арқасында әкімшілік құқық бұзушыға әкімшілік жаза қолданады.

Түсіндірілген баптың 2-бөлімі әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде түсіндірілген мақаланың бірінші бөлігінде көзделген әрекетті қайталап жасағаны үшін қатаң жазаны белгілейді.

Бұл жағдайда түсіндірілген мақаланың 2-тармағында көзделген объект, субъективті тарап және құқық бұзушылық субъектілері олардың сипаттамаларында объектімен, субъективтік жағынан және Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 189-бабының 1-тармағында көзделген құқық бұзушылық субъектілерімен сәйкес келеді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 189-бабының 2-тармағында көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағын сипаттау кезінде түсіндірілген мақаланың 1-тармағында көзделген әрекетке қайталану белгісі қосылады.

Егер адам бұрын Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 189-бабының 1-тармағында көзделген әрекетті жасаған болса, ол үшін әкімшілік жазаға тартылған және адам әкімшілік жазаға тартылған деп саналатын бір жылдық кезең әлі аяқталмаған болса, қылмыс бірнеше рет жасалған деп саналады.

Қайталанған құқық бұзушылық - бұл әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 189-бабының 2-бөлігіне сәйкес заңсыз әрекетті тәуелсіз құқық бұзушылық ретінде саралауға әкеп соқтыратын тәуелсіз біліктілік белгісі.

Біліктілік атрибуты ретінде қайталану жыл бойына заңсыз әрекеттерді жасаған құқық бұзушының саны мен сипатын анықтау арқылы ғана емес, сонымен бірге заңды түрде де - бұл тұлғаны Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 189-бабының 1-тармағына сәйкес құқық бұзушылық үшін әкімшілік жауапкершілікке тарту фактісін анықтау арқылы анықталады және әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 189 бабы 1 бөлігінде әкімшілік жаза қолдану туралы уәкілетті органның немесе соттың жарияланбаған шешімі, оны жариялау, құқық бұзушыға жолдау немесе жолдау фактісі және өндіріп алынған күннен бастап бір жыл мерзімінің өтпеуі.

Егер адам заңсыз әрекетті қайталап жасаған болса немесе оны жасаған сәттен бастап және ол анықталғанға дейін оны қайталап жасаған болса, бірақ ол осы уақытқа дейін Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 189-бабының 1-бөлігі бойынша әкімшілік жауапкершілікке тартылмаса, онда бұл жағдайда оны Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекстің 189-бабының 2-бөлігі бойынша жауапкершілікке тарту мүмкін емес, өйткені қайталаудың біліктілік белгісі жоқ. Бұл жағдайда адам әкімшілік жауапкершілікке тартылып, жыл ішінде бірнеше рет бұзушылықтардың белгілері болса және бұзушылықтардың біркелкілігі болса да Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 189-бабының 1-бөлігі бойынша жазалануы керек,

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 189-бабының 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықты жаза қолданылғаннан кейінгі бір жыл ішінде қайталап жасағаны үшін айыппұл салынады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 189-бабының 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық үшін айыппұлдың мөлшері 60 АЕК құрайды, оны тағайындаған орган оны өзгерте алмайды.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігі бойынша әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қаралып, құқық бұзушыға сот әкімшілік жаза қолданады, бұл туралы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы тиісті кодексте тікелей көрсетілді.

15-тарау. САУДА ЖӘНЕ ҚАРЖЫ САЛАСЫНДАҒЫ ӘКІМШІЛІК ҚҰҚЫҚ БҰЗУШЫЛЫҚ

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 15-тарауында сауда және қаржы саласындағы әкімшілік құқық бұзушылықтардың құрамдары және оларды жасағаны үшін ҚР әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсіндірілген тарауда әкімшілік құқық бұзушылықтардың құрамы оларға тән жалпы (рулық) құқық бұзушылық объектісінің белгісі бойынша біріктірілген. ҚР белгіленген және мемлекет қорғайтын *сауда және қаржы саласындағы қызметті жүзеге асыру тәртібі* сауда және қаржы саласындағы әкімшілік құқық бұзушылықтардың ортақ объектісі болып табылады.

Сауда қызметі (сауда) – бұл ішкі және сыртқы сауданы қамтитын қызмет.

Сыртқы сауда (сыртқы сауда қызметі) – сыртқы сауда қызметіне қатысушылардың тауарларды Қазақстан Республикасынан әкетуге және (немесе) Қазақстан Республикасына әкелуге байланысты қызметі.

Ішкі сауда – жеке және заңды тұлғалардың Қазақстан Республикасы аумағында тауарларды сатып алуды-сатуды жүзеге асыруға бағытталған кәсіпкерлік қызметі.

Бұдан басқа, сауда қызметі заманауи цифрлық технологияларды пайдалана отырып жүзеге асырылатын электрондық сауданы да қамтиды.

Электрондық сауда – тауарларды өткізу жөніндегі, ақпараттық-коммуникациялық технологиялар арқылы жүзеге асырылатын кәсіпкерлік қызмет.

Сауда-саттықты көтерме және бөлшек сауда санатына жатқызуға болады.

Көтерме сауда – кейіннен сатуға немесе жеке, отбасылық, үй ішінде және осындай өзгедей пайдаланумен байланысты емес өзге де мақсаттарға арналған тауарларды өткізу жөніндегі кәсіпкерлік қызмет.

Бөлшек сауда – сатып алушыға жеке, отбасылық, үй ішінде немесе кәсіпкерлік қызметпен байланысты емес өзгедей пайдалануға арналған тауарларды сату жөніндегі кәсіпкерлік қызмет.

Түсіндірілген тарау жоғарыда аталған барлық сауда түрлерінде, сондай-ақ мемлекеттік сатып алу мен биржалық сауданы жүзеге асыру кезінде әкімшілік құқық бұзушылықтар жасағаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілеуді және оған құқық бұзушыларды тартуды қамтиды.

Сонымен қатар, түсіндірілген тарау сатушылар (өндірушілер, орындаушылар) өз қызметтерін, жұмыстарын және олардың нәтижелерін сатып алушыларға (тұтынушыларға, тапсырыс берушілерге) сатқан кезде әкімшілік құқы

Сондай-ақ, түсіндірілген тарауда қаржы саласындағы қызметті - қаржы нарығында қаржы ұйымдары қаржылық қызметтер мен қаржы өнімдерін тұтынушыларға өткізген кезде жүзеге асырудың ҚР заңнамасында белгіленген және қорғалатын тәртібіне қол сұғатын әкімшілік құқық бұзушылықтардың құрамы біріктірілген.

Қаржы рыногы - қаржылық қызмет көрсету мен тұтынуға, сондай-ақ қаржы құралдарының шығарылуына және айналысына байланысты қатынастардың жиынтығы

Қаржы рыногындағы кәсіби қызмет - қаржылық қызмет көрсету жөніндегі кәсіпкерлік қызмет.

Қаржылық ұйым – қаржылық көрсетілетін қызметтерді ұсыну жөніндегі кәсіпкерлік қызметті жүзеге асыратын заңды тұлға.

Қаржылық көрсетілетін қызметтер - Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес алынған лицензиялар негізінде жүзеге асырылатын, сақтандыру нарығына, бағалы қағаздар нарығына қатысушылардың, ерікті жинақтаушы зейнетақы қорының қызметі, банк қызметі, банк операцияларының жекелеген түрлерін жүргізу жөніндегі ұйымдардың, микроқаржылық қызметті жүзеге асыратын ұйымдардың қызметі, сондай-ақ: бірыңғай жинақтаушы зейнетақы қорының; орталық депозитарийдің; мемлекеттік мүлікті есепке алу саласындағы бірыңғай оператордың; өзара сақтандыру қоғамдарының лицензиялануға жатпайтын қызметі.

Қаржы өнімі – қаржы ұйымы, Қазақстан Республикасының бейрезидент-банкiнiң филиалы және Қазақстан Республикасының бейрезидент-сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының филиалы қаржы нарығында кәсіби қызметті жүзеге асыру шеңберінде қаржылық көрсетілетін қызметтерді тұтынушыларға ұсынатын қызмет.

Қаржылық көрсетілетін қызметтерді тұтынушы – қаржы ұйымының қызметін пайдаланатын, сондай-ақ өз қаражатын қаржы құралдарына инвестициялайтын жеке немесе заңды тұлға.

Сонымен қатар, түсіндірілген тарау бухгалтерлік есепті ұйымдастыру және жүргізу, қаржылық есептілікті жасау және ұсыну, аудитті ұйымдастыру және жүргізу, валюталық операцияларды, бағалы қағаздармен және қаржы құралдарымен операцияларды жүргізу, қолма-қол және қолма-қол ақшасыз төлемдерді ұйымдастыру және жүргізу саласындағы әкімшілік құқық бұзушылықтардың құрамын белгілейді.

Түсіндірілген тараудың жеке бабымен қылмыстық жолмен алынған кірістерді заңдастыруға (жылыстатуға) және терроризмді қаржыландыруға қарсы іс-қимыл туралы ҚР заңнамасын бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсіндірілген тараудың баптары бойынша субъектілері заңды тұлғалар болып табылатын құқық бұзушылықтардың субъективті жағы кінәні тек жеке тұлғаларға қатысты әкімшілік жауапкершілікке тарту шарты ретінде анықтау туралы заңнамалық талаптың болуына байланысты анықталмайды. ҚР әкімшілік жауапкершілік туралы заңнамасы бойынша заңды тұлғалар осы әрекетті жасаған заңды тұлғаның лауазымды тұлғаларының кінәсін есепке алмай, ӘҚБтК-де әкімшілік жауапкершілік көзделген құқыққа қарсы әрекетті не әрекетсіздікті жасау фактісі үшін бір ғана әкімшілік жауаптылықта болады.

Түсіндірілген тараудың баптарында көзделген санкцияларда құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұлдың сараланған мөлшері құқық бұзушының құқықтық мәртебесіне байланысты, ал егер құқық бұзушы кәсіпкерлік субъектісі болса, онда ол кәсіпкерлік субъектілерінің қай санатына жататынына байланысты белгіленуі мүмкін.

Осыған байланысты құқық бұзушыны әкімшілік жауаптылыққа тартатын орган адамды жауаптылыққа тарту алдында осы адамның құқықтық жағдайын (жеке тұлға, лауазымды адам, заңды тұлға, коммерциялық емес ұйым, кәсіпкерлік субъектісі) және егер ол кәсіпкер болып табылса, ол жататын кәсіпкерлік санатын алдын ала белгілеуі қажет.

ҚР Кәсіпкерлік кодексінің 24 бабына сәйкес заңды тұлға құрмаған дара кәсіпкерлер және жұмыскерлерінің жылдық орташа саны жүз адамнан аспайтын және жылдық орташа табысы республикалық бюджет туралы заңда белгіленген және тиісті қаржы жылының 1 қаңтарында қолданыста болатын айлық есептік көрсеткіштің үш жүз мың еселенген мөлшерінен аспайтын, кәсіпкерлікті жүзеге асыратын заңды тұлғалар шағын кәсіпкерлік субъектілері болып табылады.

Кәсіпкерлікті жүзеге асыратын, шағын және ірі кәсіпкерлік субъектілеріне жатпайтын дара кәсіпкерлер мен заңды тұлғалар орта кәсіпкерлік субъектілері болып табылады.

Кәсіпкерлікті жүзеге асыратын және мынадай өлшемшарттардың біреуіне немесе екеуіне сай келетін: жұмыскерлерінің жылдық орташа саны екі жүз елу адамнан асатын және (немесе) жылдық орташа табысы республикалық бюджет туралы заңда белгіленген және тиісті қаржы жылының 1 қаңтарында қолданыста болатын айлық есептік көрсеткіштің үш миллион еселенген мөлшерінен асатын дара кәсіпкерлер мен заңды тұлғалар ірі кәсіпкерлік субъектілері болып табылады.

Құқық бұзушылықтар жасағаны үшін негізгі немесе қосымша жаза түрі ретінде лицензиядан, арнайы құқықтан айыруды, қызметін тоқтата тұруды немесе тоқтатуды, құқық бұзушылық нысаналарын тәркілеуді көздейтін құрамдарды қоспағанда, сауда және қаржы саласындағы әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді тиісті уәкілетті мемлекеттік органдар қарайды, оларды тек соттар ғана қолдана алады. Бұдан басқа, әкімшілік құқық бұзушылық туралы істердің белгілі бір құрамдары бойынша, оларды жасағаны үшін көзделген әкімшілік жаза түріне қарамастан, ӘҚБтК-нің тиісті нормаларында тікелей көрсетілуіне орай соттар ғана қарауы мүмкін.

190-бөлім. Тұтынушыларды алдау

1. Жеке кәсіпкерлердің немесе сауда қызметін жүзеге асыратын және қызмет көрсететін ұйымдардың тұтынушылық қасиеттеріне немесе тауарлардың (көрсетілетін қызметтердің) сапасына немесе басқа тұтынушылық алаяқтықтарына қатысты өлшеу, өлшеу, есептеу, жаңылыстыру, -

жеке тұлғаларға - он, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне - жиырма, орта кәсіпкерлікке - отыз, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне - елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекеттер -

лицензиядан айыра отырып не қызметін үш жылға дейінгі мерзімге тоқтата тұрып немесе оған тыйым сала отырып, Жеке тұлғаларға - жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде, шағын бизнес үшін - елу, орта бизнес үшін - жетпіс бес, ірі бизнес үшін - айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

3. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, елеулі залал келтіруге әкеп соқтыратын іс-әрекеттер:

Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, елеулі залал келтіруге әкеп соққан іс-әрекеттер, –

лицензиядан айыра отырып не қызметін үш жылға дейінгі мерзімге тоқтата тұрып немесе оған тыйым сала отырып, Жеке тұлғаларға – отыз, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне – елу, орта кәсіпкерлік субъектілеріне – жетпіс бес, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне бір жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

4. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, ірі залал келтіруге әкеп соққан іс-әрекеттер, –

лицензиядан айыра отырып не қызметін үш жылға дейінгі мерзімге тоқтата тұрып немесе оған тыйым сала отырып, Жеке тұлғаларға – елу, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне – жетпіс бес, орта кәсіпкерлік субъектілеріне – бір жүз, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне екі жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

Ескерту. Осы бапқа қатысты залалдың Елеулі мөлшері болып бір айлық есептік көрсеткіштен асатын сома, залалдың ірі мөлшері – кемінде үш айлық есептік көрсеткіш сомасы танылады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілген мақала тұтынушыларды алдау үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ҚР заңнамасында белгіленген және ҚР-да сауданы жүзеге асырудың мемлекетпен қорғалатын тәртібі ӘҚБтК-нің 190-бабында көзделген құқық бұзушылықтардың рулық объектісі болып табылады.

Түсіндірілетін бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтардың тікелей объектісі ҚР заңнамасында белгіленген ҚР сауда жүргізу қағидалары болып табылады.

ӘҚБтК-нің 190-бабында көзделген құқық бұзушылық субъектілері, бұл туралы түсіндірілетін баптың санкцияларында тікелей көрсетілуіне байланысты, шағын, орта және ірі кәсіпкерлік субъектілері, сондай-ақ сауда қызметін жүргізетін және (немесе) қызметтер көрсететін жеке тұлғалар болып табылады.

ӘҚБтК-нің 190-бабында қарастырылған құқық бұзушылықтан зардап шеккен адам ретінде заң шығарушы түсіндірілген мақалада тұтынушыны көрсетеді.

Тұтынушы – жеке, отбасында, үй ішінде және кәсіпкерлік қызметпен байланысты емес өзге де пайдалануға ғана арналған тауарға (жұмысқа, көрсетілетін қызметке)

тапсырыс беру немесе соларды сатып алу ниеті бар не тапсырыс беретін, сатып алатын және (немесе) пайдаланатын жеке тұлға.

ӘҚБтК-нің 745-бабының 1-бөлігіне сәйкес әкімшілік құқық бұзушылықтан дене жарақатын алған, мүліктік немесе моральдық зиян келтірілген жеке немесе заңды тұлға жәбірленуші болып табылады. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жәбірленушінің қатысуымен қаралады. Істің қаралатын орны мен уақыты тиісінше хабарланғаны туралы деректер болған және одан істі қарауды кейінге қалдыру туралы өтініш түспеген жағдайларда ғана іс ол болмаған кезде қаралуы мүмкін.

Тиісінше, түсіндірілген бап бойынша әкімшілік құқық бұзушылық туралы істе тұтынушының жәбірленуші ретінде болуы және қатысуы міндетті болып табылады.

ӘҚБтК-нің 190-бабында көзделген іс-әрекеттердің субъективті жағы оны жасаған жеке тұлғалар үшін (жеке кәсіпкерлерді қоса алғанда) ниет түріндегі кінәсімен сипатталады. Адамның кінәсі оның жасаған заңсыз әрекеттеріне және олардың зиянды салдарына психикалық қатынасы арқылы анықталады.

Түсіндірілген мақалада қарастырылған құқық бұзушылықтардың құрамы *ресми* болып табылады. Құқық бұзушыға түсініктеме берілген бап бойынша жаза қолдану үшін құқық бұзудан үшінші тұлғаларға зиян келтіру фактісі мен мөлшерін анықтау қажет емес.

Сонымен бірге, егер құқық бұзушының заңсыз әрекеттері тұтынушыға физикалық, материалдық немесе моральдық зиян келтірсе, тұтынушы мұндай зиянды толық көлемде өтей алады, өйткені құқық бұзушыны түсіндірілген бап бойынша әкімшілік жауапкершілікке тарту бұл адамды жіберілген бұзушылықтарды жоюдан және тұтынушыға келтірілген залалды өтеуден босатпайды.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігі сауда қызметін және қызмет көрсетуді жүзеге асыратын дара кәсіпкерлердің немесе ұйымдардың тауарлардың (көрсетілетін қызметтердің) тұтынушылық қасиеттеріне немесе сапасына қатысты кем өлшеуі, таразыдан жеуі, есептен жеуі, жаңылыстыру немесе тұтынушыларды өзге де алдау үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ӘҚБтК-нің 190-бабының 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы құқық бұзушының тауарды (көрсетілетін қызметті) сату немесе қызмет көрсету кезінде тұтынушылардың тұтыну қасиеттеріне немесе сапасына қатысты кем өлшеуі, таразыдан жеуі, есептен жеуі, жаңылыстыру немесе өзге де алдау түрінде құқыққа қарсы (ал жеке тұлғалар, дара кәсіпкерлерді қоса алғанда, кінәлі адамдар үшін) әрекеттер (әрекетсіздік) жасауынан тұрады.

Тауар – сатуға немесе айырбастауға арналған, айналымнан алынбаған кез келген еңбек өнімі.

Көрсетілетін қызмет – тұтынушылардың қажеттіліктерін қанағаттандыруға бағытталған, нәтижелері материалдық сипатта болмайтын қызмет.

Түсіндірілген мақалада түсіндірілген баптың 1-бөлімінде қарастырылған заңсыз әрекеттердің түрлері құқық бұзушылықтың объективті жағы ретінде көрсетілген: 1) кем өлшеу, 2) жеу, 3) алдау, 4) тауарлардың (қызметтердің) тұтынушылық қасиеттеріне немесе сапасына қатысты жаңылыстыру және 5) тұтынушыларды басқа алдау. Түсіндірілген мақалада басқа алдаудың заңсыз әрекеті ретінде көрсету түсіндірілген баптың 1-бөлігі бойынша заңсыз әрекеттердің тізімін толық емес етеді.

Жоғарыда көрсетілген әрекеттердің кез келгенін жасау арқылы құқық бұзушы тұтынушыға қажет тауарларды (қызметтерді) өткізу жөніндегі операциядан (мәміледен) негізсіз қосымша кіріс алу мақсатын көздейді.

Тұтынушыны өлшеу арқылы алдау - бұл тұтынушыдан (сатып алушыдан, тапсырыс берушіден, төлеушіден) бұл ретте жасалатын сауда операциясы (мәміле) бойынша қосымша кіріс алу мақсатында өлшенетін тауарлармен (қызметтермен), өлшеу аспаптарымен, шартты өлшемдермен, масса немесе уақыт есептеулерімен манипуляциялар жасау арқылы өткізілетін тауардың (көрсетілетін қызметтің) метрикалық деректері (ұзындығы, биіктігі, ені, алаңы, көлемі, мөлшері, көрсету уақыты) туралы ақпаратты олардың ұлғаю жағына сатушының (орындаушының) әдейі бұрмалауынан көрінетін тұтынушыны (сатып алушыны, тапсырыс берушіні) алдау түрі.

Тұтынушыны жеу арқылы алдау - тұтынушының (сатып алушының, тапсырыс берушінің) тұтынушыдан (сатып алушыдан, тапсырыс берушіден, төлеушіден) бұл ретте жасалатын сауда операциясы (мәміле) бойынша қосымша табыс алу мақсатында таразымен және басқа да бақылау-өлшеу аспаптарымен, оларға керек-жарақтармен, ыдыспен, орамамен, тауардың өзімен манипуляциялар жасау арқылы тұтынушыға өткізілетін (босатылатын) тауардың салмағы (массасы) туралы ақпаратты сатушының оны негізсіз ұлғайту жағына әдейі бұрмалауынан көрінетін алдауының бір түрі.

Тұтынушыны есептен шеу арқылы алдау - тұтынушының (сатып алушының, Тапсырыс берушінің) тұтынушыдан (сатып алушыдан, тапсырыс берушіден, төлеушіден) бұл ретте жасалатын сауда операциясы (мәміле) бойынша қосымша кіріс алу мақсатында бағалар, тарифтер, тауардың (көрсетілетін қызметтердің) саны туралы деректермен және оның құнын есептеумен манипуляциялар жасау арқылы сатушының (орындаушының) өткізуге жататын өткізілген (өткізілетін) тауардың (көрсетілетін қызметтің) құны туралы ақпаратты оны негізсіз ұлғайту жағына әдейі бұрмалауынан көрінетін алдауының бір түрі.

Тұтынушыны адастыру – бұл сатушының (орындаушының) тұтынушыда (сатып алушыда, тапсырыс берушіде) тауардың (көрсетілетін қызметтің) тұтынушылық қасиеттері мен сапасы, оның сипаттамалары туралы, сондай-ақ осы тауарды (көрсетілетін қызметті) өткізу және ол үшін тұтынушыдан (сатып алушыдан, тапсырыс берушіден, төлеушіден) сауда операциясы (мәміле) бойынша негізсіз кіріс алу

мақсатында оның дайындаушысына (өндірушісіне, орындаушысына) қатысты өзінің жалған (шындыққа сәйкес келмейтін) немесе бұрмаланған (шындыққа толық сәйкес келмейтін) түсінігін қалыптастыру үшін шарттар мен алғышарттарды әдейі жасауы.

Тұтынушыны алдау - бұл тауарды (көрсетілетін қызметті) өткізу және ол үшін тұтынушыдан (сатып алушыдан, тапсырыс берушіден, төлеушіден) сауда операциясы (мәміле) бойынша негізсіз кіріс алу мақсатында сатушының тауардың (көрсетілетін қызметтің) тұтынушылық қасиеттері мен сапасына, оның сипаттамаларына, сондай-ақ оны дайындаушыға (өндірушіге, орындаушыға) қатысты жалған (шындыққа сәйкес келмейтін) немесе бұрмаланған ұсынысты әдейі жасауы.

2010 жылғы 4 мамырдағы № 274-IV "Тұтынушылардың құқықтарын қорғау туралы" ҚР Заңының 7-бабының 1), 3), 4), 5) және 6)-тармақшаларына сәйкес тұтынушылардың тауарды (жұмысты, көрсетілетін қызметті) еркін таңдауға және оларды сатып алуға еркін шарттар жасасуға; тауар (жұмыс, көрсетілетін қызмет) туралы, сондай-ақ сатушы (дайындаушы, орындаушы) туралы ақпарат алуға; қауіпсіз тауарды (жұмысты, көрсетілетін қызметті) сатып алуға және тауардың (жұмыстың, көрсетілетін қызметтің) тиісінше сапасына құқығы бар.

Тиісінше, тұтынушылардың құқықтарын іске асыруды қамтамасыз ету мақсатында сатушы (дайындаушы, орындаушы) "Тұтынушылардың құқықтарын қорғау туралы" Заңның 24-бабының талабы бойынша: 1) тауар (жұмыс, көрсетілетін қызмет) туралы, сондай-ақ сатушы (дайындаушы, орындаушы) туралы қазақ және орыс тілдерінде ақпарат беруге; 2) тауардың (жұмыстың, көрсетілетін қызметтің) қауіпсіздігін қамтамасыз етуге; 3) тауарды (жұмысты, көрсетілетін қызметті) еркін таңдауды қамтамасыз етуге; 4) тауардың (жұмыстың, көрсетілетін қызметтің) тиісінше сапасын; 5) тиісті де, тиісті емес те сападағы тауарды алмастыруды немесе қайтаруды қамтамасыз етуге; тауарды сату (жұмысты орындау, қызметті көрсету) кезінде тауарды сатып алу (жұмысты орындау, қызметті көрсету) фактісін растайтын құжатты беруге міндетті. Бұдан басқа, сатушы (дайындаушы) сауда объектісінің ішкі және сыртқы витриналарында қойылған баға жапсырмасымен ресімделген тауардың құнын теңгемен көрсетуге, сондай-ақ тауарды сақтау шарттарын қамтамасыз етуге міндетті. Дайындаушы (Орындаушы) жұмыстар мен көрсетілетін қызметтердің құнын теңгемен жазбаша түрде көрсетуге міндетті. Дайындаушы тауардың жарамдылық мерзімін, сақтау мерзімін белгілеуге міндетті. Сатушы электрондық саудада сатып алу-сату шартын жасасу алдында тұтынушыға тауарға ақы төлеу рәсімі және оның құны туралы ақпарат беруге міндетті. Сатушы (дайындаушы) тауарды сатуға міндетті, ал тұтынушы тауарды сауда объектісінің ішкі және (немесе) сыртқы витриналарына қойылған баға жапсырмасымен ресімделген көрсетілген құнға сәйкес сатып алуға құқылы.

Егер сатушы (дайындаушы, орындаушы) тұтынушылардан (сатып алушылардан, тапсырыс берушілерден) тауарлар (көрсетілетін қызметтер), олардың қасиеттері, сапасы, бағасы, ақы төлеу тәртібі мен шарттары туралы жоғарыда көрсетілген

ақпаратты әдейі жасырса не тауарларға, көрсетілетін қызметтерге, олардың қасиеттері мен сапасына, өндірушіге, орындаушыға қатысты анық емес (жалған) ақпарат ұсынса (алдап кетсе) немесе тұтынушыларды (сатып алушыларды, тапсырыс берушілерді) тауарларға (көрсетілетін қызметтерге), олардың қасиеттері мен сапасына қатысты жаңылыстыратын толық емес немесе, сол сияқты тұтынушыдан негізсіз қосымша табыс алу мақсатында оның құнын айқындау кезінде тауармен (көрсетілетін қызметпен) және оның сипаттамаларымен құқыққа сыйымсыз манипуляциялар жасаса, онда мұндай әрекеттер (әрекетсіздік) түсіндірілетін нормада көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағын құрайды.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық сатушы тауарды (қызметті) тұтынушыға өткізген (берген, көрсеткен), ал тұтынушы оны алдаудың немесе сатылатын тауардың (көрсетілетін қызметтің), оның өндірушісінің (орындаушысының) тұтынушылық қасиеттеріне және (немесе) сапасына қатысты жаңылыстырудың әсерінен сатып алған (алған, қабылдаған) кезде жасалған болып саналады.

Тұтынушы азаматтық-құқықтық тәртіппен сотта мәміленің тараптарын АҚ-тің 159-бабының 9 немесе 8-тармағында көзделген негіздер бойынша алдаудың ықпалымен немесе елеулі мәні бар жаңылысу салдарынан жасалған деп бастапқы қалпына қайтара отырып, мәмілені жарамсыз деп тануды талап етуге құқылы. Мәміленің сипатына, ұқсастығына немесе оның нысанасының оны мақсаты бойынша пайдалану мүмкіндігін едәуір төмендететін осындай қасиеттеріне қатысты жаңылысудың елеулі мәні бар.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін оны жасаған адамдар айыппұл түрінде жазаланады.

Құқық бұзушының құқықтық жағдайына және ол жататын кәсіпкерлік санатына қарай айыппұл мөлшері:

- жеке тұлғалар, лауазымды тұлғалар үшін-10 АЕК,
- шағын кәсіпкерлік субъектілері үшін-20 АЕК,
- орта кәсіпкерлік субъектілері үшін-30 АЕК,
- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін-50 АЕК құрайды.

Құқық бұзушылық субъектілерінің жоғарыда көрсетілген санаттарының әрқайсысы үшін айыппұлдардың мөлшері тіркелген болып табылады және оларды салатын орган өзгертуге жатпайды.

Бұл жазаны құқық бұзушыларға іс сотта қаралған жағдайда ішкі істер органдары немесе сот қолданады.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігі түсініктеменің 1-бөлімінде қарастырылған барлық әрекеттер бойынша кез-келген әрекетті бір жыл ішінде қайта жасаған әкімшілік жаза үшін қатаң жаза белгілейді.

Бұл ретте түсіндірілетін баптың 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық объектісінің, субъективтік жағының және құрамының субъектілері өз сипаттамасында

ӘҚБТК-нің 190-бабының 1-бөлігінде көзделген объектімен, субъективтік тараппен және құқық бұзушылық құрамының субъектілерімен сәйкес келеді.

ӘҚБТК-нің 190-бабының 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағының сипаттамасында түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген әрекеттерге қайталану белгісі қосылады.

Егер адам ӘҚБТК-нің 190-бабының 1-бөлігінде көзделген әрекеттердің кез келгенін бұрын жасаған болса, ол үшін әкімшілік жазаға тартылса және адам әкімшілік жазаға тартылған болып есептелетін бір жылдық мерзім әлі өтпесе, құқық бұзушылық қайталап жасалған болып есептеледі.

Құқық бұзушылықты жасаудың қайталануы ӘҚБТК-нің 190-бабының 2-бөлігі бойынша құқық бұзушылықтың дербес құрамы ретінде құқыққа қарсы әрекеттің саралануына әкеп соғатын дербес саралау белгісі болып табылады.

Саралау белгісі ретінде қайталану құқық бұзушының бір жыл ішінде жасаған құқыққа қарсы әрекеттерінің саны мен сипатын анықтау жолымен ғана емес, сондай-ақ заңды түрде - осы тұлғаны ӘҚБТК-нің 190-бабының 1-бөлігінде көзделген әрекеттерді жасағаны үшін әкімшілік жауаптылыққа тарту фактісін, ішкі істер органының немесе соттың 190-бабының 1-бөлігі бойынша әкімшілік жаза қолдану туралы заңды күшіне енген қаулысының болуын анықтау, оны жариялау, тапсыру немесе құқық бұзушылық субъектісіне жіберу және жаза қолданылған сәттен бастап бір жылдық мерзімді жою фактісі арқылы да белгіленеді.

Түсіндірілген баптың 2-бөлімінде қарастырылған құқық бұзушылықтың құрамы ресми болып табылады. Құқық бұзушыға түсініктеме берілген баптың 2-бөлігі бойынша айыппұл есептеу және салу үшін тұтынушыларға тауардың (көрсетілетін қызметтің) тұтынушылық қасиеттеріне немесе сапасына қатысты кем өлшеуі, таразыдан жеуі, есептен жеуі, жаңылыстыру немесе тұтынушыларды өзге де алдаудан келтірілген залал фактісі мен мөлшерін анықтаудың қажеті жоқ.

Жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде ӘҚБТК-нің 190-бабының 1-бөлігінде көзделген әрекетті қайталап жасағаны үшін құқық бұзушы *лицензиядан айыра отырып және қызметін үш жылға дейінгі мерзімге тоқтата тұрып немесе оған тыйым сала отырып, айыппұл түрінде жазаланады*. Бұл ретте қызметті үш жылға дейінгі мерзімге тоқтата тұру немесе оған тыйым салу істің мән-жайларына қарай соттың қалауы бойынша қолданылатын баламалы жазалар болып табылады. Алайда айыппұл мен лицензиядан айырудан басқа жазаның осы түрлерінің бірін қолдану міндетті болып табылады.

Құқық бұзушының құқықтық жағдайына және ол жататын кәсіпкерлік санатына қарай айыппұл мөлшері:

- жеке тұлғалар, лауазымды тұлғалар үшін-30 АЕК,
- шағын кәсіпкерлік субъектілері үшін-50 АЕК,
- орта кәсіпкерлік субъектілері үшін-75 АЕК,

- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін-100 АЕК құрайды.

Құқық бұзушылық субъектілерінің жоғарыда көрсетілген санаттарының әрқайсысы үшін айыппұлдардың мөлшері тіркелген болып табылады және оларды салатын орган өзгертуге жатпайды.

Бұл жазаны құқық бұзушыларға сот қана қолданады, өйткені оларды жасағаны үшін лицензиядан айыру, қызметін тоқтата тұру немесе оған тыйым салу санкция ретінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер сотта қаралуға жатады.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамаларды ішкі істер органдарының лауазымды адамдары жасауға құқылы.

Түсіндірілген баптың 3-бөлігі түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген әрекеттерді жасағаны үшін, егер олар айтарлықтай зиян келтірсе, қатаң жаза белгілейді.

Бұл ретте түсіндірілетін баптың 3-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық объектісінің, субъективтік жағының және құрамының субъектілері өз сипаттамасында ӘҚБтК-нің 190-бабының 1-бөлігінде көзделген объектімен, субъективтік тараппен және құқық бұзушылық құрамының субъектілерімен сәйкес келеді.

ӘҚБтК-нің 190-бабының 3-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағының сипаттамасында түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген іс-әрекетке сатушының құқық бұзушылық жасау нәтижесінде тұтынушыға айтарлықтай зиян келтіру белгісі қосылады.

Түсіндірілетін бапқа ескертпеге сәйкес бір айлық есептік көрсеткіштен асатын сома елеулі залал мөлшері деп танылады.

Түсіндірілген баптың 3-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың құрамы материалдық болып табылады. Құқық бұзушыға түсініктеме берілген баптың 3-бөлігі бойынша айыппұл есептеу және салу үшін тұтынушыға тауарды (көрсетілетін қызметті) кем өлшеу, таразыдан жеуі, есептен жеуі, тұтыну қасиеттеріне немесе сапасына қатысты жаңылыстыру немесе өзге де алдаудан келтірілген зиянның фактісі мен мөлшерін анықтау қажет.

Егер құқық бұзушылықпен келтірілген залалдың мөлшері 3 АЕК-тен асатын соманы құраса, онда мұндай жағдайда құқық бұзушының әрекеті түсіндірілген баптың 4-бөлігі бойынша саралануы керек. Егер залал 1 АЕК-тен аз болса немесе материалдық тұрғыдан мүлдем болмаса, онда тұтынушыларды алдау бойынша заңсыз әрекетті түсіндірілген баптың 1-бөлігі бойынша саралау керек.

ӘҚБтК-нің 190-бабының 1-бөлігінде көзделген, елеулі залал келтіруге әкеп соққан іс-әрекет жасағаны үшін құқық бұзушы лицензиядан айыра отырып не қызметін үш жылға дейінгі мерзімге тоқтата тұрып немесе оған тыйым сала отырып, айыппұл түрінде жазаланады. Бұл ретте лицензиядан айыру не қызметін үш жылға дейінгі мерзімге тоқтата тұру немесе оған тыйым салу істің мән-жайларына қарай соттың қалауы бойынша қолданылатын баламалы жазалар болып табылады. Алайда жазаның осы түрлерінің бірін қолдану (лицензиядан айыру не қызметін 3 жылға дейін тоқтата

тұру немесе оған тыйым салу) айыппұлдан басқа міндетті болып табылады. Қызметті үш жылға дейінгі мерзімге тоқтата тұру немесе оған тыйым салу да істің мән-жайларына қарай сот өз қалауы бойынша қолданатын қосымша жазаның бір-біріне қатысты баламалы түрлері болып табылады.

Құқық бұзушының құқықтық жағдайына және ол жататын кәсіпкерлік санатына қарай айыппұл мөлшері:

- жеке тұлғалар, лауазымды тұлғалар үшін-30 АЕК,
- шағын кәсіпкерлік субъектілері үшін-50 АЕК,
- орта кәсіпкерлік субъектілері үшін-75 АЕК,
- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін-100 АЕК.

Құқық бұзушылық субъектілерінің жоғарыда көрсетілген санаттарының әрқайсысы үшін айыппұлдардың мөлшері тіркелген болып табылады және оларды салатын орган өзгертуге жатпайды.

Бұл жазаны құқық бұзушыларға ӘҚБтК-нің тиісті нормасында тікелей көрсетілуіне орай сот қана қолданады.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамаларды ішкі істер органдарының лауазымды адамдары жасауға құқылы.

Түсіндірілген баптың 4-бөлігі түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген әрекеттерді жасағаны үшін, егер олар үлкен зиян келтірсе, қатаң жаза белгілейді.

Бұл ретте түсіндірілетін баптың 4-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық объектісінің, субъективті тарапының және құрамының субъектілері өз сипаттамасында ӘҚБтК-нің 190-бабының 1-бөлігінде көзделген объектімен, субъективті тараппен және құқық бұзушылық құрамының субъектілерімен сәйкес келеді.

ӘҚБтК-нің 190-бабының 4-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағының сипаттамасында түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген әрекеттерге сатушының құқық бұзушылық нәтижесінде тұтынушыға үлкен зиян келтіру белгісі қосылады.

Түсіндірілетін баптың ескертпесіне сәйкес үш айлық есептік көрсеткіштен асатын сома залалдың ірі мөлшері деп танылады.

Түсіндірілген баптың 4-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың құрамы материалдық болып табылады. Құқық бұзушыға түсіндірілген баптың 4-бөлігі бойынша айыппұл есептеу және салу үшін тұтынушыға тауардың (көрсетілетін қызметтің) тұтынушылық қасиеттеріне немесе сапасына қатысты кем өлшеу, таразыдан жеуі, есептен жеуі, жаңылыстыру немесе өзге де алдаудан келтірілген зиянның фактісі мен мөлшерін анықтау қажет.

ӘҚБтК-нің 190-бабының 1-бөлігінде көзделген ірі залал келтіруге әкеп соққан іс-әрекет жасағаны үшін құқық бұзушы лицензиядан айыра отырып не қызметін үш жылға дейінгі мерзімге тоқтата тұрып немесе оған тыйым сала отырып, айыппұл түрінде жазаланады. Бұл ретте лицензиядан айыру не қызметін үш жылға дейінгі

мерзімге тоқтата тұру немесе оған тыйым салу істің мән-жайларына қарай соттың қалауы бойынша қолданылатын баламалы жазалар болып табылады. Алайда жазаның осы түрлерінің бірін қолдану (лицензиядан айыру не қызметін 3 жылға дейін тоқтата тұру немесе оған тыйым салу) айыппұлдан басқа міндетті болып табылады. Қызметті үш жылға дейінгі мерзімге тоқтата тұру немесе оған тыйым салу да істің мән-жайларына қарай сот өз қалауы бойынша қолданатын қосымша жазаның бір-біріне қатысты баламалы түрлері болып табылады.

Құқық бұзушының құқықтық жағдайына және ол жататын кәсіпкерлік санатына қарай айыппұл мөлшері:

- жеке тұлғалар, лауазымды тұлғалар үшін-50 АЕК,
- шағын кәсіпкерлік субъектілері үшін-75 АЕК,
- орта кәсіпкерлік субъектілері үшін-100 АЕК,
- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін-200 АЕК құрайды.

Құқық бұзушылық субъектілерінің жоғарыда көрсетілген санаттарының әрқайсысы үшін айыппұлдардың мөлшері тіркелген болып табылады және оларды салатын орган өзгертуге жатпайды.

Бұл жазаны құқық бұзушыларға ӘҚБтК-нің тиісті нормасында тікелей көрсетілуіне орай сот қана қолданады.

Түсіндірілген баптың 4-бөлігінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамаларды ішкі істер органдарының лауазымды адамдары жасауға құқылы.

190-1-бап. Қазақстан Республикасының Бағалы металдар мен асыл тастардан жасалған зергерлік және басқа да бұйымдарды өткізу жөніндегі заңнамасының талаптарын бұзу

1. Бағалы металдар мен асыл тастардан жасалған зергерлік және басқа да бұйымдарды сынамалы таңбасы, сондай-ақ бағалы металдар мен асыл тастардан жасалған зергерлік және басқа да бұйымдарды өндіру субъектісі өздері өндірген бағалы металдар мен асыл тастардан жасалған зергерлік және басқа да бұйымдарда қоятын атаулы бедері жоқ сату түрінде жасалған Қазақстан Республикасы заңнамасының талаптарын бұзу, –

Жеке тұлғаларға – елу, лауазымды адамдарға, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне – сексен, орта кәсіпкерлік субъектілеріне – бір жүз, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне бір жүз елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекет, –

Жеке тұлғаларға – сексен, лауазымды адамдарға, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне – бір жүз, орта кәсіпкерлік субъектілеріне – бір жүз елу, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне екі жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ _____

ӘҚБтК-нің түсіндірілген бабы алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін алты ай өткен соң қолданысқа енгізілген 2016 жылғы 14 қаңтардағы № 445-V ҚР Заңына сәйкес ӘҚБтК-ге енгізілген және бағалы металдар мен асыл тастардан жасалған зергерлік және басқа да бұйымдарды өткізу жөніндегі ҚР заңнамасының талаптарын бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ӘҚБтК-нің 190-1-бабында көзделген құқық бұзушылықтардың тектік объектісі ҚР-да сауданы жүзеге асырудың ҚР заңнамасында белгіленген тәртібі болып табылады.

Түсіндірілетін бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтардың тікелей объектісі ҚР заңнамасында белгіленген және бағалы металдар мен асыл тастардан жасалған зергерлік және басқа да бұйымдарды өткізудің мемлекет қорғайтын тәртібі болып табылады.

ӘҚБтК-нің 190-1, түсіндірілген баптың санкцияларында бұл туралы *тікелей көрсетілуіне байланысты лауазымды адамдар, жеке тұлғалар, шағын, орта және ірі кәсіпкерлік субъектілері* болып табылады.

ӘҚБтК-нің 30-бабына ескертуге сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық жасалған кезде тұрақты, уақытша немесе арнайы өкілеттік бойынша билік өкілінің функцияларын жүзеге асыратын немесе жүзеге асырған не әкімшілік құқық бұзушылық жасалған кезде мемлекеттік мекемелерде, квазимемлекеттік сектор субъектілерінде, жергілікті өзін-өзі басқару органдарында ұйымдастырушылық-өкімдік немесе әкімшілік-шаруашылық функцияларды орындайтын немесе орындаған адамдар ӘҚБтК-де лауазымды адамдар деп танылады.

Бұл ретте, ӘҚБтК-нің 30-бабы нормасының талабы бойынша лауазымды адам қызметтік міндеттерін орындамауына немесе тиісінше орындамауына байланысты әкімшілік құқық бұзушылық жасалған жағдайда әкімшілік жауаптылыққа тартылады. Бұл мән-жай болмаған кезде әкімшілік құқық бұзушылықтың жасалуына кінәлі лауазымды адам жалпы негіздерде жауаптылыққа жатады.

ӘҚБтК-нің 190-1-бабында көзделген іс-әрекеттердің субъективті жағы оны жасаған жеке тұлғалар (жеке кәсіпкерлерді қоса алғанда) мен лауазымды адамдар үшін ниет түріндегі кінәсімен сипатталады. Адамның кінәсі оның жасаған заңсыз әрекеттеріне және олардың зиянды салдарына психикалық қатынасы арқылы анықталады.

Түсіндірілген бапта қарастырылған құқық бұзушылықтардың құрамы *ресми* болып табылады. Құқық бұзушыны түсіндірілген бап бойынша әкімшілік жауапкершілікке тарту үшін құқық бұзушылықтан үшінші тұлғаларға зиян келтіру фактісі мен мөлшерін анықтау қажет емес.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігі бағалы металдар мен асыл тастардан жасалған зергерлік және басқа да бұйымдарды сату кезінде ҚР заңнамасының талаптарын бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ӘҚБтК - нің 190-1-бабының 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы құқық бұзушының сынамалық таңбасы, сондай-ақ бағалы металдар мен асыл тастардан жасалған зергерлік және басқа да бұйымдарды өндіру субъектісі өздері өндірген бағалы металдар мен асыл тастардан жасалған зергерлік және басқа да бұйымдарға қоятын атаулы таңба бедерінсіз бағалы металдар мен асыл тастардан жасалған зергерлік және басқа да бұйымдарды өткізу түрінде құқыққа қарсы әрекеттері болып табылады.

Бағалы металдар мен асыл тастардан жасалған зергерлік және басқа да бұйымдар – бұл бағалы металдардан жасалған монеталарды қоспағанда, асыл тастардан және табиғи немесе жасанды шыққан басқа да материалдардан жасалған ендірмелері бар не оларсыз, әртүрлі әшекейлер, тұрмыстық утилитарлық заттар ретінде және (немесе) ғибадат ету және сәндік мақсаттар үшін қолданылатын, көркем өңдеудің әртүрлі түрлерін пайдалана отырып, асыл тастардан, бағалы металдардан және олардың қорытпаларынан жасалған бұйымдар. Тиісінше, қымбат металдар-бұл кез-келген күйдегі және түрдегі алтын, күміс, платина және платина тобындағы металдар (палладий, иридий, родий, рутений және осмий). Асыл тастар-бұл табиғи Гауһар, Изумруд, рубин, сапфир және александрит, сонымен қатар шикі (табиғи) және өңделген табиғи інжу. Бірегей кәріптас түзілімдері асыл тастарға теңестіріледі.

Сынамалық таңба – зергерлік және басқа да бұйымдарға салынатын, осындай бұйымдардағы бағалы металдың сынамасын куәландыратын белгіленген үлгідегі белгі.

Атаулы таңба – бағалы металдар мен асыл тастардан жасалған зергерлік және басқа да бұйымдарға салынатын және бағалы металдар мен асыл тастардан жасалған зергерлік және басқа да бұйымдарды дайындаушыны куәландыратын арнайы белгі.

"Бағалы металдар мен асыл тастар туралы" 2016 жылғы 14 қаңтардағы № 444-V ҚР Заңының 12-бабы 4-тармағының талабы бойынша ҚР Үкіметі айқындаған зергерлік және басқа да бұйымдарды қоспағанда, Қазақстан Республикасының аумағында өндірілген және (немесе) өткізілетін зергерлік және басқа да бұйымдар уәкілетті ұйымдарда міндетті түрде сынамалануға және таңбалануға жатады.

Аталған Заңның 13-бабының 1-тармағы бойынша, Қазақстан Республикасының аумағында зергерлік және басқа да бұйымдарды сынамалық таңбасы, сондай-ақ зергерлік және басқа да бұйымдарды өндіру субъектісі өзінің барлық зергерлік және басқа да бұйымдарына қоятын атаулы таңба бедерінсіз өткізуге жол берілмейді.

Міндетті тұлғалардың аталған заңнамалық тыйымды бұзуы түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін оны жасаған адамдар *айыппұл* түрінде жазаланады.

Құқық бұзушының құқықтық жағдайына және ол жататын кәсіпкерлік санатына қарай айыппұл мөлшері:

- жеке тұлғалар үшін-50 АЕК,

- лауазымды тұлғалар мен шағын кәсіпкерлік субъектілері үшін-80 АЕК,
- орта кәсіпкерлік субъектілері үшін-100 АЕК,
- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін-150 АЕК.

Құқық бұзушылық субъектілерінің жоғарыда көрсетілген санаттарының әрқайсысы үшін айыппұлдардың мөлшері тіркелген болып табылады және оларды салатын орган өзгертуге жатпайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс сотта қаралған жағдайда, бағалы металдарды өндіруді және бағалы металдар мен асыл тастардың, құрамында бағалы металдар бар шикізат тауарларының, бағалы металдар мен асыл тастардан жасалған зергерлік және басқа да бұйымдардың айналымын реттеу саласындағы уәкілетті орган немесе сот айыппұл салады.

Түсініктеме берілген баптың 2-бөлігі әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде түсініктеме берілген баптың 1-бөлігінде көрсетілген әрекетті жасағаны үшін қатаң жаза белгілейді.

Бұл ретте түсіндірілетін баптың 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық объектісінің, субъективтік жағының және құрамының субъектілері өз сипаттамасында ӘҚБтК-нің 190-1-бабының 1-бөлігінде көзделген объектімен, субъективтік тараппен және құқық бұзушылық құрамының субъектілерімен сәйкес келеді.

ӘҚБтК-нің 190-1-бабының 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағының сипаттамасында түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген әрекетке қайталану белгісі қосылады.

Егер адам ӘҚБтК-нің 190-1-бабының 1-бөлігінде көзделген кез келген әрекетті (әрекетсіздікті) бұрын жасаған болса, ол үшін әкімшілік жазаға тартылса және адам әкімшілік жазаға тартылған болып есептелетін бір жылдық мерзім әлі өтпесе, құқық бұзушылық қайталап жасалған болып есептеледі.

Құқық бұзушылықты жасаудың *қайталануы* ӘҚБтК-нің 190-1-бабының 2-бөлігі бойынша құқық бұзушылықтың дербес құрамы ретінде құқыққа қарсы әрекеттің саралануына әкеп соғатын дербес саралау белгісі болып табылады.

Саралау белгісі ретінде қайталану құқық бұзушының бір жыл ішінде жасаған құқыққа қарсы әрекеттерінің саны мен сипатын анықтау жолымен ғана емес, сондай – ақ заңды түрде-осы тұлғаны ӘҚБтК-нің 190-1-бабының 1-бөлігінде көзделген іс-әрекетті жасағаны үшін әкімшілік жауаптылыққа тарту фактісін, уәкілетті мемлекеттік органның немесе соттың Б. 1-бөлігі бойынша әкімшілік жаза қолдану туралы заңды күшіне енген қаулысының болуын анықтау арқылы да белгіленеді. 190-1 ӘҚБтК, оны жариялау, тапсыру немесе құқық бұзушылық субъектісіне жіберу және жаза қолданылған сәттен бастап бір жылдық мерзімді жою фактісі.

Жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде ӘҚБтК-нің 190-1-бабының 1-бөлігінде көзделген әрекетті қайталап жасағаны үшін құқық бұзушы *айыппұл* түрінде жазаланады.

Құқық бұзушының құқықтық жағдайына және ол жататын кәсіпкерлік санатына қарай айыппұл мөлшері:

- жеке тұлғалар үшін-80 АЕК,
- лауазымды тұлғалар мен шағын кәсіпкерлік субъектілері үшін-100 АЕК,
- орта кәсіпкерлік субъектілері үшін-150 АЕК,
- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін-200 АЕК.

Құқық бұзушылық субъектілерінің жоғарыда көрсетілген санаттарының әрқайсысы үшін айыппұлдардың мөлшері тіркелген болып табылады және оларды салатын орган өзгертуге жатпайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс сотта қаралған жағдайда, бағалы металдарды өндіруді және бағалы металдар мен асыл тастардың, құрамында бағалы металдар бар шикізат тауарларының, бағалы металдар мен асыл тастардан жасалған зергерлік және басқа да бұйымдардың айналымын реттеу саласындағы уәкілетті орган немесе сот айыппұл салады.

191-бап. Азаматтық және қызметтік қаруды және олардың патрондарын алу, сақтау, есепке алу, тасымалдау және сату тәртібін бұзу

1. Тиісті лицензиясы бар заңды тұлғалардың азаматтық және қызметтік қаруды және олардың патрондарын алу, сақтау, есепке алу, тасымалдау және сату тәртібін бұзуы, -

лицензияның қолданылуын тоқтата отырып, елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекет -

сексен айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға, лицензиядан айыруға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілген мақала азаматтық және қызметтік қару мен оның патрондарын сатып алу, сақтау, есепке алу, тасымалдау және сату тәртібін бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ҚР заңнамасында белгіленген және ҚР-да сауданы жүзеге асырудың мемлекетпен қорғалатын тәртібі ӘҚБтК-нің 191-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтардың рулық объектісі болып табылады.

Түсіндірілген бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтардың тікелей объектісі азаматтық және қызметтік қару мен оның патрондарын сатып алу, сақтау, есепке алу, тасымалдау және сату тәртібі болып табылады.

ӘҚБтК-нің 191-бабында көзделген құқық бұзушылықтардың субъектілері, бұл туралы түсініктеме берілетін баптың нормасында тікелей көрсетілуіне байланысты, тиісті лицензиялары бар заңды тұлғалар болып табылады.

"Жекелеген қару түрлерінің айналымына мемлекеттік бақылау жасау туралы" ҚР 1998 жылғы 30 желтоқсандағы № 339-І Заңының 22-бабының 1-тармағына сәйкес Азаматтық және қызметтік қарумен, оның патрондарымен сауда жасауды заңдарда белгіленген тәртіппен осы қызмет түріне лицензия алған ұйымдар жүзеге асырады. Азаматтық және қызметтік қарумен, оның патрондарымен сауда жасауға лицензияны қару айналымына бақылау жасау саласындағы уәкілетті орган осы мақсаттар үшін арнайы құрылған ұйымдарға ғана береді.

Түсіндірілетін бапта көзделген құқық бұзушылық субъектілері жеке тұлғалар болып табылмайды.

Түсіндірілген мақалада қарастырылған құқық бұзушылықтардың құрамы *ресми* болып табылады. Құқық бұзушыға түсініктеме берілген бап бойынша жаза қолдану үшін құқық бұзудан үшінші тұлғаларға зиян келтіру фактісі мен мөлшерін анықтау қажет емес.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігі азаматтық және қызметтік қару мен оның патрондарын сатып алу, сақтау, есепке алу, тасымалдау және сату тәртібін бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ӘҚБтК-нің 191-бабының 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы құқық бұзушының азаматтық және қызметтік қару мен оның патрондарын сатып алу, сақтау, есепке алу, тасымалдау және олармен сауда жасау тәртібін бұзудан көрінетін құқыққа қарсы іс-әрекеттер (әрекетсіздік) жасауынан тұрады.

"Жекелеген қару түрлерінің айналымына мемлекеттік бақылау жасау туралы" ҚР Заңының 5-бабына сәйкес азаматтық қаруға Қазақстан Республикасының азаматтары өзін-өзі қорғау, спортпен шұғылдану және аң аулау мақсатында пайдаланатын қару жатады. Азаматтық атыс қаруы оқты түйдектете атуды болғызбауға тиіс.

Азаматтық қару: 1) *өзін-өзі қорғау қаруы* (тегіс ұңғылы ұзын ұңғылы атыс қаруы; газды қару (газ пистолеттері, револьверлер және олардың патрондары, механикалық шашыратқыштар, аэрозольдық және денсаулық сақтау саласындағы уәкілетті орган қолдануға рұқсат еткен, көзден жас ағызатын немесе тітіркендіргіш заттармен жарақталған басқа да құрылғылар); электрлік қару - зақымдаушы әсері электр энергиясын пайдалануға негізделген, денсаулық сақтау саласындағы уәкілетті орган қолдануға рұқсат еткен қару және өзге де; 2) *спорттық қару* (ойық ұңғылы атыс қаруы; тегіс ұңғылы атыс қаруы; сұқпалы суық қару; лактырғыш; үрлемелі қуаты 3 Дж-дан жоғары пневматикалық қару); 3) *аңшылық қару* (ойық ұңғылы атыс қаруы; тегіс ұңғылы, оның ішінде ойық бөлігінің ұзындығы 140 мм-ден аспайтын атыс қаруы; аралас (ойық және тегіс ұңғылы), оның ішінде алмалы-салмалы және ойық ұңғылы атыс қаруы; үрлемелі қуаты 25 Дж-дан аспайтын пневматикалық қару; 4) *сигналдық қару*.

"Жекелеген қару түрлерінің айналымына мемлекеттік бақылау жасау туралы" ҚР Заңының 6-бабына сәйкес *қызметтік қаруға* жеке басының қауіпсіздігін қамтамасыз ету

мақсатында Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес қызметтік қаруды сатып алуға (алуға) құқығы бар мемлекеттік саяси қызметшілердің, Қазақстан Республикасы Парламенті депутаттарының, сондай-ақ азаматтардың өмірі мен денсаулығын, меншікті қорғау, қоршаған орта объектілерін және табиғи ресурстарды, бағалы және қауіпті жүктерді, арнаулы хат-хабарды күзету бойынша өздеріне заңнамамен жүктелген және өз жарғыларында (ережелерінде) көзделген міндеттерді жүзеге асыру кезінде ұйымдардың пайдалануына арналған қару жатады.

Қызметтік қаруға жарақат салатын патрондармен ату мүмкіндігі бар ұңғысыз атыс қаруы, газды қару, қысқа ұңғылы тегіс ұңғылы және ойық ұңғылы атыс қаруы, сондай-ақ ұзын ұңғылы тегіс ұңғылы және ойық қару жатады. Қызметтік қару кезекті оқ атуды болдырмауы тиіс.

Патрондар (оқ – дәрілер) - конструкциялық жағынан қарудың тиісті түрінен ату үшін және нысананы зақымдауға арналған құрылғылар немесе заттар.

Азаматтық және қызметтік қару мен оның патрондарын сатып алу, сақтау, есепке алу, тасымалдау және олармен сауда жасау тәртібі "Жекелеген қару түрлерінің айналымына мемлекеттік бақылау жасау туралы" ҚР Заңымен айқындалады.

Тиісті лицензиясы бар заңды тұлғалардың көрсетілген тәртіпті, сондай-ақ ҚР заңнамасында белгіленген азаматтық және қызметтік қаруды сатып алуға, сақтауға, есепке алуға, тасымалдауға және сатуға тыйым салулар мен шектеулерді бұзуы түсіндірілетін баптың 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін адам лицензияның қолданылуын тоқтата отырып, айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБтК-нің 191-бабының 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл мөлшері тіркелген болып табылады және 50 АЕК-ті құрайды.

Бұл жазаны құқық бұзушыларға тек сот қолданады, өйткені оларды жасағаны үшін санкция ретінде құқық бұзушылық нысаналарын тәркілеу, лицензияны тоқтата тұру немесе одан айыру, қызметін тоқтата тұру немесе оған тыйым салу көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер сотта қаралуға жатады

Түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамаларды ішкі істер органдарының лауазымды адамдары жасауға құқылы.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігі әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген кез-келген әрекетті (әрекетсіздікті) жасағаны үшін қатаң жаза белгілейді.

Бұл ретте түсіндірілетін баптың 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық объектісінің, субъективтік жағының және құрамының субъектілері өз сипаттамасында ӘҚБтК-нің 191-бабының 1-бөлігінде көзделген объектімен, субъективтік тараппен және құқық бұзушылық құрамының субъектілерімен сәйкес келеді.

ӘҚБтК-нің 191-бабының 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағының сипаттамасында түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген әрекеттерге қайталану белгісі қосылады.

Егер адам ӘҚБтК-нің 191-бабының 1-бөлігінде көзделген кез келген әрекетті (әрекетсіздікті) бұрын жасаған болса, ол үшін әкімшілік жазаға тартылса және адам әкімшілік жазаға тартылған болып есептелетін бір жылдық мерзім әлі өтпесе, құқық бұзушылық қайталап жасалған болып есептеледі.

Құқық бұзушылықты жасаудың қайталануы ӘҚБтК-нің 191-бабының 2-бөлігі бойынша құқық бұзушылықтың дербес құрамы ретінде құқыққа қарсы әрекеттің саралануына әкеп соғатын дербес саралау белгісі болып табылады.

Қайталану саралау белгісі ретінде құқық бұзушының бір жыл ішінде жасаған құқыққа қарсы әрекеттерінің саны мен сипатын анықтау жолымен ғана емес, сонымен қатар заңды жолымен - осы тұлғаны ӘҚБтК-нің 191-бабының 1-бөлігінде көзделген әрекеттерді жасағаны үшін әкімшілік жауаптылыққа тарту фактісін, ӘҚБтК-нің 191-бабының 1-бөлігі бойынша әкімшілік жаза қолдану туралы заңды күшіне енген сот қаулысының болуын, оны жариялау, лауазымды адамға тапсыру немесе жіберу және жаза қолданылған кезден бастап бір жылдық мерзімнің жойылмау фактісін анықтау жолымен орнатылады.

Жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде ӘҚБтК-нің 191-бабының 1-бөлігінде көзделген әрекеттерді қайталап жасағаны үшін құқық бұзушы лицензиясынан айыра отырып, айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБтК-нің 191-бабының 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл мөлшері *80 АЕК-ті* құрайды, тіркелген болып табылады және оны салатын органның өзгертуіне жатпайды.

Бұл жазаны құқық бұзушыларға сот қана қолданады, өйткені оларды жасағаны үшін лицензия беруден айыру, қызметін тоқтата тұру немесе оған тыйым салу санкция ретінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер сотта қаралуға жатады.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамаларды ішкі істер органдарының лауазымды адамдары жасауға құқылы.

192-бап. Арнайы техникалық құралдарды сату тәртібін бұзу

Жедел іздестіру іс-шараларын жүргізуге уәкілетті мемлекеттік органдарды қоспағанда, тиісті рұқсаты жоқ адамдарға арнайы жедел-іздестіру іс-шараларын жүргізуге арналған арнайы техникалық құралдарды сату -

қырық айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ _____

Түсіндірілген мақала арнайы техникалық құралдарды сату тәртібін бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ҚР заңнамасында белгіленген және ҚР-да сауданы жүзеге асырудың мемлекетпен қорғалатын тәртібі ӘҚБтК-нің 192-бабында көзделген құқық бұзушылықтың рулық объектісі болып табылады.

Түсіндірілетін бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың тікелей объектісі арнайы жедел-ізвестіру іс-шараларын жүргізуге арналған арнайы техникалық құралдарды сатудың ҚР заңнамасында белгіленген тәртібі болып табылады.

ӘҚБтК-нің 192-бабында қарастырылған құқық бұзушылықтың субъектілері бұл туралы түсіндірілген баптың диспозициясында тікелей көрсетілуіне байланысты арнайы жедел-ізвестіру іс-шараларын жүргізуге арналған арнайы техникалық құралдарды өткізетін адамдар болып табылады.

ӘҚБтК-нің 192-бабында көзделген іс-әрекеттердің субъективті жағы оны жасаған жеке тұлғалар (жеке кәсіпкерлерді қоса алғанда) мен лауазымды адамдар үшін ниет түріндегі кінәсімен сипатталады. Адамның кінәсі оның жасаған заңсыз әрекеттеріне және олардың зиянды салдарына психикалық қатынасы арқылы анықталады.

ӘҚБтК-нің 192-бабында көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы құқық бұзушының тиісті рұқсаты жоқ адамдарға арнайы жедел-ізвестіру іс-шараларын жүргізуге арналған арнайы техникалық құралдарды сату түрінде құқыққа қарсы іс-әрекеттер жасауы болып табылады.

Арнаулы техникалық құралдар – жедел-ізвестіру іс-шаралары мен жасырын тергеу әрекеттерін жүргізу барысында ақпаратты табу және оны құжаттау үшін арнаулы функциялары, бағдарламалық қамтамасыз етуі мен конструкциялық ерекшеліктері бар құрылғылар, аппаратура, құралдар, жабдық.

Арнайы техникалық құралдарға еркін азаматтық айналымда тыйым салынған, ал оларды әзірлеу, өндіру, жөндеу және өткізу жөніндегі қызмет ұлттық қауіпсіздік саласындағы уәкілетті орган белгілеген өлшемдер бойынша лицензиялауға жатады.

"Рұқсаттар және хабарламалар туралы" 2014 жылғы 16 мамырдағы № 202-V ҚР Заңының 28-бабының 1-тармағының 12)-тармақшасына сәйкес жедел-ізвестіру іс-шараларын жүргізуге арналған арнайы техникалық құралдарды әзірлеу, өндіру, жөндеу және өткізу саласындағы қызметтің немесе әрекеттердің (операциялардың) түрлері лицензиялауға жатады.

Тиісінше, мұндай қызметті жүзеге асыруға, оның ішінде оларды одан әрі өткізу мақсатында арнайы техникалық құралдарды сатып алуға жедел-ізвестіру іс-шараларын жүргізуге арналған арнайы техникалық құралдарды әзірлеу, өндіру, жөндеу және өткізу жөніндегі қызметті жүзеге асыруға тиісті лицензиясы бар адамдардың ғана құқығы бар.

Арнаулы техникалық құралдарды өзге адамдарға (тиісті рұқсаты бар адамдардан және жедел-ізвестіру қызметін жүзеге асыруға уәкілетті мемлекеттік органдардан басқа) сату түсіндірілетін бапта көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Түсіндірілген мақалада қарастырылған құқық бұзушылықтың құрамы ресми болып табылады. Түсініктеме берілген бап бойынша құқық бұзушыға әкімшілік жаза қолдану үшін құқық бұзушылық жасаудан үшінші тұлғаларға зиян келтіру фактісі мен мөлшерін анықтаудың қажеті жоқ.

Түсіндірілген бапта көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін адам айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБтК-нің 192-бабында көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл мөлшері тіркелген болып табылады және 40 АЕК-ті құрайды.

Айыппұл құқық бұзушыларға әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс ұлттық қауіпсіздік органдарымен, ішкі істер органдарымен немесе сотпен қаралған жағдайда сот салады.

193-бап. Қазақстан Республикасының Сауда қызметін реттеу туралы заңнамасын бұзу

1. Сатып алушының өтініші бойынша тауар, оның шыққан жері, дайындаушылары, тұтынушылық қасиеттері, кепілдік міндеттемелері және кінә қою тәртібі туралы қажетті ақпаратты ұсынбау –

ескерту жасауға немесе жеке тұлғаларға – екі, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне – алты, орта кәсіпкерлік субъектілеріне – он, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне отыз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Тауарлардың қауіпсіздік талаптарына сәйкестігін куәландыратын ресми құжатты заңсыз пайдалану, –

тауарлар тәркілене отырып не онсыз, жеке тұлғаларға – жеті, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне – елу бес, орта кәсіпкерлік субъектілеріне – бір жүз, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне бір жүз елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

3. Осы баптың бірінші және екінші бөліктерінде көзделген іс-әрекеттерді (әрекетсіздікті) әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасау –

тауарлар тәркілене отырып не онсыз, жеке тұлғаларға – он, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне – алпыс бес, орта кәсіпкерлік субъектілеріне – жүз жиырма, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне екі жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

4. Жария Шарт талаптарымен Қазақстан Республикасының аумағында өткізілген кезде тауардың бағасын теңгемен көрсету –

орта кәсіпкерлік субъектілеріне – он, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне отыз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

5. Осы баптың төртінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекет, –

шағын кәсіпкерлік субъектілеріне – алпыс бес, орта кәсіпкерлік субъектілеріне – бір жүз жиырма, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне екі жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ _____

Түсіндірілген мақала Қазақстан Республикасының сауда қызметін реттеу туралы заңнамасын бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

"Сауда қызметін реттеу туралы" ҚР Заңының 2-бабына сәйкес, ҚР сауда қызметін реттеу туралы заңнамасы ҚР Конституциясына негізделеді, көрсетілген Заңнан және ҚР өзге де нормативтік құқықтық актілерінен тұрады.

ҚР заңнамасында белгіленген және ҚР-да сауданы жүзеге асырудың мемлекетпен қорғалатын тәртібі ӘҚБтК-нің 193-бабында көзделген құқық бұзушылықтардың рулық объектісі болып табылады.

Түсіндірілетін бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтардың тікелей объектісі ҚР заңнамасында белгіленген және мемлекет қорғайтын сауда қызметін жүзеге асыру тәртібі болып табылады.

Түсіндірілген баптың санкцияларында тікелей көрсетілуіне байланысты, ӘҚБтК-нің 193-бабында көзделген құқық бұзушылықтың субъектілері *жеке тұлғалар, шағын, орта және ірі кәсіпкерлік субъектілері* болып табылады.

ӘҚБтК-нің 193-бабында көзделген іс-әрекеттердің субъективті жағы, оларды жасаған жеке тұлғалар үшін, оның ішінде жеке кәсіпкерлер үшін, заңды тұлғалардың құқық бұзушылықтарын жасаған ниетпен сипатталады.

Түсіндірілген мақалада қарастырылған құқық бұзушылықтардың құрамы *ресми* болып табылады. Адамды әкімшілік жауапкершілікке тарту және түсіндірілген бап бойынша айыппұл есептеу үшін құқық бұзушылықпен келтірілген зиянның фактісі мен мөлшерін анықтаудың қажеті жоқ.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігі сатып алушының өтініші бойынша өнім, оның шыққан жері, өндірушілері, тұтынушылық қасиеттері, кепілдік міндеттемелері және шағым беру тәртібі туралы қажетті ақпаратты ұсынбағаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ӘҚБтК-нің 193-бабының 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы - сатып алушыға тауар, оның шыққан жері, өндірушілері, тұтынушылық қасиеттері, кепілдік міндеттемелері және талап қою тәртібі туралы қажетті ақпарат бермеу арқылы міндетті адамның заңсыз әрекетсіздігі.

"Сауда қызметін реттеу туралы" ҚР Заңының 31-бабының 1-тармағының 3)-тармақшасына сәйкес ішкі сауда субъектілері өз қызметін жүзеге асыру кезінде сатып алушыға тауардың сапасы мен шығарылған жері, тұтынушылық қасиеттері, кепілдік міндеттемелері және наразылықтар білдіру тәртібі туралы қажетті және дұрыс ақпарат беруге міндетті.

Міндетті тұлғалардың аталған талапты орындамауы түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін адам *ескерту немесе айыппұл* түрінде жазаланады. Жазаның көрсетілген түрлері баламалы болып табылады және істің мән-жайларына қарай жаза қолданатын органның қалауы бойынша қолданылады.

Айыппұл қолданылған жағдайда ӘҚБтК-нің 193-бабының 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл мөлшері:

- жеке тұлғалар үшін - 2 АЕК,
- шағын кәсіпкерлік субъектілері үшін - 6 АЕК,
- орта кәсіпкерлік субъектілері үшін - 10 АЕК,
- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін - 30 АЕК құрайды.

Айыппұл мөлшерлемесі тіркелген болып табылады және оларды салатын орган өзгертуге жатпайды.

Бұл жазаны құқық бұзушыға тұтынушылардың құқықтарын қорғау саласындағы уәкілетті орган, техникалық реттеу, өлшем бірлігін қамтамасыз ету және стандарттау саласындағы мемлекеттік бақылауды жүзеге асыратын органдар немесе іс сотта қаралған жағдайда сот қолданады.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігі тауарлардың қауіпсіздік талаптарына сәйкестігін куәландыратын ресми құжатты заңсыз пайдаланғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсіндірілген мақаланың 2-бөлімінде қарастырылған құқық бұзушылықтың объективті жағы құқық бұзушының тауарлардың қауіпсіздік талаптарына сәйкестігін куәландыратын ресми құжатты заңсыз пайдаланудан көрінетін заңсыз әрекеттерді жасауымен сипатталады.

"Сауда қызметін реттеу туралы" ҚР Заңының 32-бабының 1-тармағының және 3-тармағының 4)-тармақшасының талабына бойынша ҚР ішкі нарығында айналымға қауіпсіздік талаптарына жауап беретін тиісті сападағы тауарлар жатады. Сапасы лайықсыз және қауіпсіздік талаптарына сәйкес келмейтін тауарларды сатуды жүзеге асыруға тыйым салынады.

Тиісінше, "Сауда қызметін реттеу туралы" ҚР Заңының 31-бабының 1-тармағының 1) және 8)-тармақшасына сәйкес ішкі сауда субъектілері өз қызметін жүзеге асыру кезінде тиісті сападағы, қауіпсіздік талаптарына сай келетін тауарды сатуға, сондай-ақ айналымнан қауіпсіздік талаптарына және бұл туралы заңнамалық нормаларға сай келмейтін тауарды алып қоюға міндетті.

Тауарлардың қауіпсіздік талаптарына сәйкестігі уәкілетті орган беретін және тауарларды өткізу кезінде міндетті тәртіппен пайдаланылатын ресми құжаттармен куәландырылады.

Сауда субъектісінің сатылатын тауарлардың қауіпсіздік талаптарына сәйкестігін куәландыратын жоғарыда көрсетілген ресми құжаттарды заңсыз пайдалануы түсіндірілген баптың 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Құқық бұзушы ӘҚБтК-нің 193-бабының 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін *тауарлар тәркіленіп не онсыз* айыппұл түрінде жазаланады. Тауарды тәркілеу істің мән-жайларына байланысты соттың қалауы бойынша қолданылады.

ӘҚБтК-нің 193-бабының 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұлдың мөлшері құқық бұзушының құқықтық мәртебесіне қарай, ал егер құқық бұзушы кәсіпкерлік субъектісі болып табылса, онда ол кәсіпкерлік субъектілерінің қандай санатына жататынына қарай сараланған болып табылады. Осыған байланысты құқық бұзушыны әкімшілік жауаптылыққа тартатын орган адамды жауаптылыққа тарту алдында осы адамның құқықтық жағдайын және ол жататын кәсіпкерлік санатын алдын ала белгілеуі қажет.

Құқық бұзушының құқықтық жағдайына және ол жататын кәсіпкерлік санатына қарай айыппұл мөлшері:

- жеке тұлғалар үшін - 7 АЕК,
- шағын кәсіпкерлік субъектілері үшін - 55 АЕК,
- орта кәсіпкерлік субъектілері үшін - 100 АЕК,
- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін - 150 АЕК құрайды.

Айыппұл мөлшерлемесі тіркелген болып табылады және оларды салатын орган өзгертуге жатпайды.

Бұл жазаны құқық бұзушыларға тек сот қолданады, өйткені оларды жасағаны үшін санкция ретінде құқық бұзушылық нысаналарын тәркілеу, лицензиядан айыру, қызметін тоқтата тұру немесе оған тыйым салу көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер сотта қаралуға жатады.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамаларды санитариялық-эпидемиологиялық қадағалау органдарының лауазымды адамдары жасауға құқылы.

Түсіндірілген баптың 3-бөлігі әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде түсіндірілген баптың 1-бөлігінде немесе 2-бөлігінде көзделген кез-келген әрекетті (әрекетсіздікті) жасағаны үшін қатаң жаза белгілейді.

Бұл ретте түсіндірілетін баптың 3-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық объектісінің, субъективтік жағының және құрамының субъектілері ӘҚБтК-нің 193-бабының 1-бөлігінде немесе 2-бөлігінде көзделген объектімен, субъективтік тараппен және құқық бұзушылық құрамының субъектілерімен сәйкес келеді.

ӘҚБтК-нің 193-бабының 3-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағының сипаттамасында түсіндірілген баптың 1-бөлігінде немесе 2-бөлігінде көзделген әрекеттерге қайталану белгісі қосылады.

Егер адам ӘҚБтК-нің 193-бабының 1-бөлігінде немесе 2-бөлігінде көзделген әрекеттердің (әрекетсіздіктің) кез келгенін бұрын жасаған болса, ол үшін әкімшілік жазаға тартылса және адам әкімшілік жазаға тартылған болып есептелетін бір жылдық мерзім әлі өтпесе, құқық бұзушылық қайталап жасалған болып есептеледі.

Құқық бұзушылықты жасаудың қайталануы ӘҚБтК-нің 193-бабының 3-бөлігі бойынша құқық бұзушылықтың дербес құрамы ретінде құқыққа қарсы әрекеттің саралануына әкеп соғатын дербес саралау белгісі болып табылады.

Саралау белгісі ретінде қайталану құқық бұзушының бір жыл ішінде жасаған құқыққа қарсы әрекеттерінің саны мен сипатын анықтау арқылы ғана емес, сондай – ақ заңды түрде-осы тұлғаның баптың 1-бөлігінде, 2-бөлігінде көзделген әрекеттерді (әрекетсіздікті) жасағаны үшін әкімшілік жауаптылыққа тартылу фактісін анықтау ӘҚБтК-нің 193-бабының 1-бөлігі немесе 2-бөлігі бойынша тұтынушылардың құқықтарын қорғау саласындағы уәкілетті органның, техникалық реттеу, өлшем бірлігін қамтамасыз ету және стандарттау саласындағы мемлекеттік бақылауды жүзеге асыратын органның немесе соттың әкімшілік жаза қолдану туралы қаулысының, заңды күшіне енген қаулысының, оны жариялау, лауазымды адамға тапсыру немесе жіберу және жаза қолданылған кезден бастап бір жылдық мерзімнің жойылмау фактісінің болуы арқылы да белгіленеді.

Құқық бұзушы жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде ӘҚБтК-нің 193-бабының 1-бөлігінде немесе 2-бөлігінде көзделген әрекеттерді (әрекетсіздікті) қайталап жасағаны үшін тауар тәркіленіп немесе онсыз айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБтК-нің 193-бабының 3-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұлдың мөлшері:

- жеке тұлғалар үшін - 10 АЕК,
- шағын кәсіпкерлік субъектілері үшін - 65 АЕК,
- орта кәсіпкерлік субъектілері үшін - 120 АЕК,
- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін - 200 АЕК құрайды.

Бұл жазаны құқық бұзушыларға тек сот қолданады, өйткені оларды жасағаны үшін санкция ретінде құқық бұзушылық нысаналарын тәркілеу, лицензиядан айыру, қызметін тоқтата тұру немесе оған тыйым салу көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер сотта қаралуға жатады.

Түсіндірілген баптың 3-бөлігінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамаларды санитариялық-эпидемиологиялық қадағалау органдарының лауазымды адамдары жасауға құқылы.

Түсіндірілген баптың 4-бөлігі Қазақстан Республикасының аумағында тауар бағасын жария шарт талаптарымен өткізу кезінде оны теңгемен көрсетпеу үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсіндірілген баптың 4-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы құқық бұзушының жария шарт талаптарымен Қазақстан Республикасының аумағында

тауар сатылған кезде оның теңгедегі емес бағасын көрсетуінде көрінетін құқыққа қарсы әрекеттер жасауымен сипатталады.

АК 387-бабына сәйкес кәсіпкерлік қызметті жүзеге асыратын тұлғамен жасалған және мұндай тұлға өз қызметінің сипатына қарай оған жүгінетін әркімге қатысты жүзеге асырылуға тиіс тауарларды сату, жұмыстарды орындау немесе қызметтер көрсету (бөлшек сауда, көпшілік пайдаланатын көлікпен тасымалдау, байланыс қызметі, энергиямен жабдықтау, медицина, қонақүй қызметін көрсету және т.б.) жөніндегі оның міндеттемелерін белгілейтін шарт *жария шарт* деп танылады.

"Сауда қызметін реттеу туралы" ҚР 2004 жылғы 12 сәуірдегі № 544 Заңының 9-бабының 1-тармағының нормасының талабы бойынша тауар бағасы Қазақстан Республикасының аумағында жария шарт жағдайларында оны өткізу кезінде теңгемен көрсетіледі. Тиісінше, сатушыларға жария шарт талаптарында ҚР аумағында өткізілетін тауардың бағасын ҚР валютасынан басқа өзге валюталарда, сондай-ақ шет мемлекеттердің басқа валюталарының номиналына сәйкес келетін шартты белгілер мен бірліктерде көрсетуге жол берілмейді.

Міндетті тұлғалардың аталған талапты бұзуы түсіндірілген баптың 4-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Түсіндірілетін баптың 4-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықты жасау сатушы жария шарт талаптарымен Қазақстан Республикасында өзі өткізетін тауарға жария қол жеткізуде (жария офертаның баға белгілеулерінде көрсету) бағаны теңгемен қоймаған кезде аяқталған болып есептеледі.

ӘҚБтК-нің 193-бабының 4-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін құқық бұзушы айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБтК-нің 193-бабының 4-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұлдың мөлшері құқық бұзушының кәсіпкерлік субъектілерінің қай санатына жататынына қарай сараланған болып табылады. Осыған байланысты құқық бұзушыны әкімшілік жауаптылыққа тартатын орган адамды жауаптылыққа тарту алдында адам жататын кәсіпкерлік санатын алдын ала белгілеуі қажет.

Тұлға жататын кәсіпкерлік санатына қарай айыппұл мөлшері:

- шағын кәсіпкерлік субъектілері үшін - 6 АЕК,
- орта кәсіпкерлік субъектілері үшін - 10 АЕК,
- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін - 30 АЕК құрайды.

Айыппұл мөлшерлемесі тіркелген болып табылады және оларды салатын орган өзгертуге жатпайды.

Бұл жазаны құқық бұзушыға облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың, ауданның, облыстық маңызы бар қаланың жергілікті атқарушы органы немесе іс сотта қаралған жағдайда сот қолданады.

Түсіндірілген баптың 5-бөлігі әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде түсіндірілген баптың 4-бөлігінде көзделген әрекетті жасағаны үшін қатаң жаза белгілейді.

Бұл ретте түсіндірілетін баптың 5-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық объектісінің, субъективтік жағының және құрамының субъектілері өз сипаттамасында ӘҚБтК-нің 193-бабының 4-бөлігінде көзделген объектімен, субъективтік тараппен және құқық бұзушылық құрамының субъектілерімен сәйкес келеді.

ӘҚБтК-нің 193-бабының 5-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағының сипаттамасында түсіндірілген баптың 4-бөлігінде көзделген әрекетке қайталану белгісі қосылады.

Егер адам ӘҚБтК-нің 193-бабының 4-бөлігінде көзделген кез келген әрекетті бұрын жасаған болса, ол үшін әкімшілік жазаға тартылса және адам әкімшілік жазаға тартылған болып есептелетін бір жылдық мерзім әлі өтпесе, құқық бұзушылық қайталап жасалған болып есептеледі.

Құқық бұзушылықты жасаудың қайталануы ӘҚБтК-нің 193-бабының 5-бөлігі бойынша құқық бұзушылықтың дербес құрамы ретінде құқыққа қарсы әрекеттің саралануына әкеп соғатын дербес саралау белгісі болып табылады.

Саралау белгісі ретінде қайталану құқық бұзушының бір жыл ішінде жасаған құқыққа қарсы әрекеттерінің саны мен сипатын анықтау жолымен ғана емес, сондай – ақ заңды түрде - осы тұлғаның 193-баптың 4-бөлігінде көзделген әрекеттерді (әрекетсіздікті) жасағаны үшін ӘҚБтК-нің 193-бабының 4-бөлігі бойынша әкімшілік жауаптылыққа тарту фактісін, жергілікті атқарушы органның немесе соттың әкімшілік жаза қолдану туралы қаулысының, заңды күшіне енген қаулысының, оны жариялау, лауазымды адамға тапсыру немесе жіберу және жаза қолданылған кезден бастап бір жылдық мерзімнің жойылмау фактісінің болуы арқылы да белгіленеді.

Жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде ӘҚБтК-нің 193-бабының 4-бөлігінде көзделген әрекетті қайталап жасағаны үшін құқық бұзушы айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБтК-нің 193-бабының 5-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұлдың мөлшері:

- шағын кәсіпкерлік субъектілері үшін - 65 АЕК,
- орта кәсіпкерлік субъектілері үшін - 120 АЕК,
- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін - 200 АЕК құрайды.

Айыппұл мөлшерлемесі тіркелген болып табылады және оларды салатын орган өзгертуге жатпайды.

Бұл жазаны құқық бұзушыға облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың, ауданның, облыстық маңызы бар қаланың жергілікті атқарушы органы немесе іс сотта қаралған жағдайда сот қолданады.

194-бап. Төлем карточкаларын пайдаланып төлемдерді қабылдаудан бас тарту

1. Жеке кәсіпкердің немесе заңды тұлғаның Қазақстан Республикасында сауда қызметін (жұмыс, қызмет) жүзеге асыру кезінде оларды қабылдауға міндетті төлем карточкаларын пайдалана отырып төлемдерді және (немесе) аударымдарды қабылдаудан бас тарту, - ескертуге алып келеді.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекет, - шағын бизнес субъектілеріне қырық, орташа кәсіпкерлікке - алпыс, ірі бизнес үшін - жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ _____

Түсіндірілген мақала төлем карточкаларын қолдана отырып төлемдерді қабылдаудан бас тартқаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді

ҚР заңнамасында белгіленген және ҚР-да сауданы жүзеге асырудың мемлекетпен қорғалатын тәртібі ӘҚБтК-нің 194-бабында көзделген құқық бұзушылықтардың рулық объектісі болып табылады.

Түсіндірілген бапта қарастырылған әкімшілік құқық бұзушылықтардың тікелей объектісі төлем карточкаларын қолдана отырып төлемдер мен аударымдарды жүзеге асыру тәртібі болып табылады.

ҚР аумағында сауда қызметін жүзеге асыру кезінде төлем карточкаларын қабылдауға міндетті жеке кәсіпкерлер мен заңды тұлғалар ӘҚБтК-нің 194-бабында көзделген құқық бұзушылық субъектілері болып табылады.

ӘҚБтК-нің 194-бабында көзделген іс-әрекеттердің субъективті жағы оларды жасаған жеке кәсіпкерлер үшін ниет түрінде кінәмен сипатталады.

Түсіндірілген мақалада қарастырылған құқық бұзушылықтардың құрамы ресми болып табылады. Адамды әкімшілік жауапкершілікке тарту және түсіндірілген бап бойынша айыппұл есептеу үшін құқық бұзушылықпен келтірілген зиянның фактісі мен мөлшерін анықтаудың қажеті жоқ.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігі Қазақстан Республикасының аумағында сауда қызметін жүзеге асыру (жұмыстарды орындау, қызметтерді көрсету) кезінде төлем карточкаларын пайдалана отырып төлемдерді және (немесе) аударымдарды қабылдаудан бас тартқаны үшін жеке кәсіпкердің немесе заңды тұлғаның әкімшілік жауапкершілігін белгілейді.

ӘҚБтК-нің 194-бабының 1-бөлігінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың объективті жағы Қазақстан Республикасының аумағында сауда қызметін жүзеге асыру (жұмыстарды орындау, қызметтер көрсету) кезінде төлем карточкаларын пайдалана отырып, төлемдерді және (немесе) аударымдарды қабылдаудан бас тартудан көрінетін құқыққа қарсы әрекеттер (әрекетсіздік) жасаудан көрінеді.

Төлем карточкасы – ұстаушысына электрондық терминалдар немесе басқа байланыс арналары арқылы төлемдерді және (немесе) ақша аударымдарын жүзеге

асыруға не қолма-қол ақша алуға не валюталарды айырбастауды және төлем карточкасының эмитенті айқындаған және оның шарттарымен басқа да операцияларды жүргізуге мүмкіндік беретін ақпарат қамтылған электрондық төлем құралы.

Төлем карточкасының эмитенті – төлем карточкаларын шығаруды жүзеге асыратын банк немесе Ұлттық пошта операторы.

"Төлемдер және төлем жүйелері туралы" ҚР Заңының 39-бабының 4-тармағының талабы бойынша ҚР Үкіметі бекіткен тізбе бойынша жекелеген қызмет түрлерін жүзеге асыратын және ҚР салық заңнамасына сәйкес бюджетпен есеп айырысудың жалпыға бірдей белгіленген тәртібін қолданатын дара кәсіпкерлер және (немесе) заңды тұлғалар, ортақ пайдаланылатын телекоммуникациялар желісі жоқ жерлердегі бюджеттерді қоспағанда, төлемдерді төлем карточкаларын пайдалана отырып қабылдауға міндетті. ҚР салық заңнамасына сәйкес арнаулы салық режимін қолданатын және ортақ пайдаланылатын телекоммуникациялар желісі жоқ жерлерде орналасқандарды қоспағанда, қызметін астанада, республикалық және облыстық маңызы бар қалаларда жүзеге асыратын дара кәсіпкерлер және (немесе) заңды тұлғалар да төлемдерді төлем карточкаларын пайдалана отырып қабылдауға міндетті.

Жоғарыда көрсетілген талаптар сауда операциялары, жұмыстарды орындау, қызметтерді көрсету кезінде қолма-қол ақшаны пайдаланбай ақшалай есеп айырысуларды жүзеге асыратын дара кәсіпкерге және (немесе) заңды тұлғаға қолданылмайды.

ҚР Үкіметі бекіткен жекелеген қызмет түрлерінің тізбесіне кірмейтін қызметті жүзеге асыратын дара кәсіпкерлер мен заңды тұлғалар төлемдерді төлем карточкаларын пайдалана отырып қабылдауға міндетті емес және тиісінше түсіндірілетін баптың 1-бөлігі бойынша осы міндетті орындамағаны үшін әкімшілік жауаптылықта болмайды.

Егер құқық бұзушыларда қолма-қол ақшасыз төлемдер үшін тиісті жабдық (POS-терминалдар) болса түсіндірілген мақала құқық бұзушыларға төлемдерді немесе төлем карточкаларын қолдана отырып аударымдарды қабылдаудан бас тартқан жағдайда қолданылады. Төлем карточкаларын пайдалана отырып, қолма-қол ақшасыз төлемдерді жүргізуден бас тартқан кезде сатушыларда мұндай төлемдерді жүргізу үшін арнайы жабдықтың болмауы себебінен, олар ҚР заңнамасының талабы бойынша оны орнатуды қамтамасыз етуге міндетті болғанда, сатушылар ӘҚБтК-нің 195-бабы бойынша жауаптылыққа тартылуға жатады.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін оны жасаған адам ескерту түрінде жазаланады.

Бұл жаза құқық бұзушыларға оны әкімшілік жаза қолдану туралы қаулыда көрсету және оны міндетті түрде жариялау, сондай-ақ қаулының көшірмесін құқық бұзушыға тапсыру немесе жіберу арқылы қолданылады. Мұндай жағдайда құқық бұзушы біртекті құқық бұзушылықтар жасаған кезде оның одан арғы әрекеттерін саралау мақсатында

адам оған қаулы тапсырылған (жіберілген) кезден бастап әкімшілік жазаға тартылған болып есептеледі.

Бұл жазаны құқық бұзушыға мемлекеттік кіріс органдары немесе іс сотта қаралған жағдайда сот қолданады.

Түсініктеме берілген баптың 2-бөлігі әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде түсініктеме берілген баптың 1-бөлігінде көрсетілген әрекетті жасағаны үшін қатаң жаза белгілейді.

Бұл ретте түсіндірілетін баптың 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық объектісінің, субъективтік жағының және құрамының субъектілері өз сипаттамасында ӘҚБтК-нің 194-бабының 1-бөлігінде көзделген объектімен, субъективтік тараппен және құқық бұзушылық құрамының субъектілерімен сәйкес келеді.

ӘҚБтК-нің 194-бабының 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағының сипаттамасында түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген әрекеттерге қайталану белгісі қосылады.

Егер адам бұрын ӘҚБтК-нің 194-бабының 1-бөлігінде көзделген іс-әрекетті жасап, ол үшін әкімшілік жазаға тартылса және адам әкімшілік жазаға тартылған болып есептелетін бір жылдық мерзім әлі өтпесе, құқық бұзушылық қайталап жасалған болып есептеледі.

Құқық бұзушылықты жасаудың қайталануы ӘҚБтК-нің 194-бабының 2-бөлігі бойынша құқық бұзушылықтың дербес құрамы ретінде құқыққа қарсы әрекеттің саралануына әкеп соғатын дербес саралау белгісі болып табылады.

Саралау белгісі ретінде қайталану құқық бұзушының бір жыл ішінде жасаған құқыққа қарсы әрекеттерінің саны мен сипатын анықтау жолымен ғана емес, сондай – ақ заңды түрде - осы тұлғаның 194-баптың 1-бөлігінде көзделген әрекеттерді (әрекетсіздікті) жасағаны үшін ӘҚБтК-нің 194-бабының 1-бөлігі бойынша әкімшілік жауаптылыққа тарту фактісін, мемлекеттік кірістер органының немесе соттың әкімшілік жаза қолдану туралы қаулысының, заңды күшіне енген қаулысының, оны жариялау, лауазымды адамға тапсыру немесе жіберу және жаза қолданылған кезден бастап бір жылдық мерзімнің жойылмау фактісінің болуы арқылы да белгіленеді.

Жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде ӘҚБтК-нің 194-бабының 1-бөлігінде көзделген әрекетті қайталап жасағаны үшін құқық бұзушы *айыппұл* түрінде жазаланады.

ӘҚБтК-нің 194-бабының 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұлдың мөлшері:

- шағын кәсіпкерлік субъектілері үшін - 40 АЕК,
- орта кәсіпкерлік субъектілері үшін - 60 АЕК,
- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін - 100 АЕК құрайды.

Бұл жазаны құқық бұзушыға мемлекеттік кіріс органдары немесе іс сотта қаралған жағдайда сот қолданады.

195-бап. Дара кәсіпкерде немесе заңды тұлғада төлем карточкаларын пайдалана отырып, төлемдерді жүзеге асыруға арналған жабдықтың (құрылғының) болмауы

1. Жеке кәсіпкердің немесе заңды тұлғаның Қазақстан Республикасының аумағында сауда қызметін (жұмыстарды орындау, қызметтер көрсету) жүзеге асыру кезінде төлем карточкаларын пайдалана отырып төлемдерді қабылдауға міндетті төлем карталарының көмегімен төлемдер жасауға арналған жабдықтардың (құрылғылардың) болмауы, -

ескертуге алып келеді.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекет, -

шағын кәсіпкерлікке қырық мөлшерінде, орта кәсіпкерлікке алпыс мөлшерде, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне сексен айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілген бап жеке кәсіпкерде немесе заңды тұлғада төлем карточкаларын пайдалана отырып төлемдерді жүзеге асыруға арналған жабдықтың (құрылғының) болмауы үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ҚР заңнамасында белгіленген және ҚР-да сауданы жүзеге асырудың мемлекетпен қорғалатын тәртібі ӘҚБтК-нің 195-бабында көзделген құқық бұзушылықтардың рулық объектісі болып табылады.

Түсіндірілетін бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтардың тікелей объектісі ҚР заңнамасында белгіленген және төлем карточкаларын пайдалана отырып, төлемдерді жүзеге асырудың мемлекет қорғайтын тәртібі болып табылады.

ҚР аумағында сауда қызметін жүзеге асыру кезінде тауарларға (жұмыстарға, қызметтерге) төлем карточкаларын қабылдауға міндетті жеке кәсіпкерлер мен заңды тұлғалар ӘҚБтК-нің 195-бабында көзделген құқық бұзушылық субъектілері болып табылады.

ӘҚБтК-нің 195-бабында көзделген іс-әрекеттердің субъективті жағы оларды жасаған жеке кәсіпкерлер үшін қасақана немесе немқұрайлылық түрінде кінәмен сипатталады.

Түсіндірілген мақалада қарастырылған құқық бұзушылықтардың құрамы ресми болып табылады. Адамды әкімшілік жауапкершілікке тарту және түсіндірілген бап бойынша айыппұл есептеу үшін құқық бұзушылықпен келтірілген зиянның фактісі мен мөлшерін анықтаудың қажеті жоқ.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігі Қазақстан Республикасының аумағында сауда қызметін жүзеге асыру (жұмыстарды орындау, қызметтерді көрсету) кезінде төлем карточкаларын пайдалана отырып, төлемдерді қабылдауға міндетті жеке кәсіпкерде

немесе заңды тұлғада төлем карточкаларын пайдалана отырып, төлемдерді жүзеге асыруға арналған жабдықтың (құрылғының) болмауы үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ӘҚБтК-нің 195-бабының 1-бөлігінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың объективті жағы төлем карточкаларын пайдалана отырып, төлемдерді жүзеге асыруға арналған жабдықты (құрылғыны) сатып алу және пайдалану міндетін орындамау арқылы жасалатын әрекетсіздіктен көрінеді.

Электрондық терминал-бұл төлемдерді және (немесе) ақша аударымдарын не қолма-қол ақшаны қабылдау және (немесе) беру жөніндегі операцияларды жүзеге асыруға не шетел валютасымен айырбастау операцияларын жүзеге асыруға не операциялардың өзге түрлерін жүзеге асыруға, сондай-ақ тиісті растайтын құжаттарды қалыптастыруға арналған электрондық-механикалық құрылғы.

"Қазақстан Республикасындағы төлемдер және төлем жүйелері туралы" ҚР Заңының 39-бабы 4-тармағы нормасының талабы бойынша, Қазақстан Республикасының Үкіметі бекіткен тізбе бойынша жекелеген қызмет түрлерін жүзеге асыратын және Қазақстан Республикасының салық заңнамасына сәйкес бюджетпен есеп айырысудың жалпыға бірдей белгіленген тәртібін қолданатын дара кәсіпкерлер және (немесе) заңды тұлғалар, ортақ пайдаланылатын телекоммуникация желілері жоқ орындардағы орындарды қоспағанда, өз қызметін жүзеге асыратын жерлерде жабдық (құрылғы) орнатуды және, төлем карточкаларын пайдалана отырып төлемдерді қабылдауға, сондай-ақ төлемдерді төлем карточкаларын пайдалана отырып қабылдауға арналған. Қазақстан Республикасының салық заңнамасына сәйкес арнаулы салық режимін қолданатын және ортақ пайдаланылатын телекоммуникациялар желісі жоқ жерлерде орналасқандарды қоспағанда, қызметін Астанада, республикалық және облыстық маңызы бар қалаларда жүзеге асыратын дара кәсіпкерлер және (немесе) заңды тұлғалар да осындай жабдықты (құрылғыны) орнатуды және қолдануды қамтамасыз етуге, сондай-ақ төлем карточкаларын пайдалана отырып, төлемдерді қабылдауға міндетті.

Жоғарыда көрсетілген талаптар сауда операциялары, жұмыстарды орындау, қызметтерді көрсету кезінде қолма-қол ақшаны пайдаланбай ақшалай есеп айырысуларды жүзеге асыратын дара кәсіпкерге және (немесе) заңды тұлғаға қолданылмайды.

ҚР Үкіметі бекіткен тізбеге сәйкес жүзеге асыру кезінде төлем карточкаларын пайдалана отырып, төлемдерді қабылдауға арналған жабдықты (құрылғыны) қолдану қажет қызмет түрлері мыналар болып табылады:

- 1) автомобильдер мен мотоциклдерді көтерме және бөлшек саудада сату, оларды жөндеу және техникалық қызмет көрсету;
- 2) көтерме және бөлшек сауда;
- 3) қонақ үйлердің қызмет көрсетуі;

4) мейрамхана қызметтерін ұсыну, тамақтануды ұйымдастырудың өзге де түрлері мен сусындар беру;

5) әуе және теміржол көлігіне жол жүру құжаттарын (билеттерді), багаж және жүк-багаж түбіртектерін сату;

6) жүктерді көліктік өңдеу, қоймаға жинау және сақтау бойынша көрсетілетін қызметтерді, тасымалдау жөніндегі қосалқы көрсетілетін қызметтерді және жүктерді тасымалдау жөніндегі көрсетілетін қызметтерді ұсыну болып табылады;

7) туризм саласында қызмет көрсететін туроператорлар мен өзге де ұйымдардың (турагенттерден басқа) қызметі;

8) сақтандыру саласындағы қызмет;

9) денсаулық сақтау саласындағы қызмет;

10) білім беру саласындағы қызмет;

11) кинофильмдерді, бейне және телевизиялық бағдарламаларды тарату жөніндегі қызмет, кинофильмдерді көрсету;

12) фитнес-клубтардың, спорт клубтарының, дискотекалардың қызметі;

13) құмар ойындарды және бәс тігуді ұйымдастыру жөніндегі қызмет;

14) боулинг (кегельбан) және бильярд бойынша қызметтер көрсету.

Бұл ретте көрсетілген Тізбеде жасалған ескертпеге орай, көрсетілген қызмет түрлерін жүзеге асыру орындарында төлем карточкаларын пайдалана отырып, төлемдерді қабылдауға арналған жабдықты (құрылғыны) орнатуды және қолдануды қамтамасыз ету, сондай-ақ төлем карточкаларын пайдалана отырып қабылдау өз өндірісінің ауыл шаруашылығы өнімін, өз өндірісінің акваөсіру (балық аулау) өнімін көтерме және бөлшек сауда саласындағы қызметті жүзеге асыратын дара кәсіпкерлерге және (немесе) заңды тұлғаларға қолданылмайды; стационарлық емес сауда объектілері арқылы жүзеге асырылатын қызмет.

Дара кәсіпкерлердің және заңды тұлғалардың өз қызметі орындарында төлем карточкаларын пайдалана отырып төлемдерді қабылдауға арналған жабдықты (құрылғыны) орнату және қолдану жөніндегі міндеттерді орындамауы олар ҚР Үкіметі бекіткен қызмет түрлерін жүзеге асырған кезде түсіндірілетін баптың 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Түсіндірілген бапта көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін оны жасаған адам ескерту түрінде жазаланады.

Бұл жаза құқық бұзушыларға оны әкімшілік жаза қолдану туралы қаулыда көрсету және оны міндетті түрде жариялау, сондай-ақ қаулының көшірмесін құқық бұзушыға тапсыру немесе жіберу арқылы қолданылады. Мұндай жағдайда құқық бұзушы біртекті құқық бұзушылықтар жасаған кезде оның одан арғы әрекеттерін саралау мақсатында адам оған қаулы тапсырылған (жіберілген) кезден бастап әкімшілік жазаға тартылған болып есептеледі.

Бұл жазаны құқық бұзушыға іс сотта қаралған жағдайда Мемлекеттік кіріс органдары немесе сот қолданады.

Түсініктеме берілген баптың 2-бөлігі әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде түсініктеме берілген баптың 1-бөлігінде көрсетілген әрекетті жасағаны үшін қатаң жаза белгілейді.

Бұл ретте түсіндірілетін баптың 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық объектісінің, субъективтік жағының және құрамының субъектілері өз сипаттамасында ӘҚБтК-нің 195-бабының 1-бөлігінде көзделген объектімен, субъективтік тараппен және құқық бұзушылық құрамының субъектілерімен сәйкес келеді.

ӘҚБтК-нің 195-бабының 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағының сипаттамасында түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген әрекетке қайталану белгісі қосылады.

Егер адам ӘҚБтК-нің 195-бабының 1-бөлігінде көзделген кез келген әрекетті (әрекетсіздікті) бұрын жасаған болса, ол үшін әкімшілік жазаға тартылса және адам әкімшілік жазаға тартылған болып есептелетін бір жылдық мерзім әлі өтпесе, құқық бұзушылық қайталап жасалған болып есептеледі.

Құқық бұзушылықты жасаудың қайталануы ӘҚБтК-нің 195-бабының 2-бөлігі бойынша құқық бұзушылықтың дербес құрамы ретінде құқыққа қарсы әрекеттің саралануына әкеп соғатын дербес саралау белгісі болып табылады.

Саралау белгісі ретінде қайталану құқық бұзушының бір жыл ішінде жасаған құқыққа қарсы әрекеттерінің саны мен сипатын анықтау жолымен ғана емес, сондай – ақ заңды түрде-осы тұлғаны ӘҚБтК-нің 195-бабының 1-бөлігінде көзделген әрекеттерді жасағаны үшін әкімшілік жауаптылыққа тарту фактісін, Мемлекеттік кірістер органының немесе соттың осы баптың 1-бөлігі бойынша әкімшілік жаза қолдану туралы заңды күшіне енген қаулысының болуын анықтау арқылы да белгіленеді. ӘҚБтК-нің 195-бабы, оны жариялау, лауазымды адамға тапсыру немесе жіберу және жаза қолданылған сәттен бастап бір жылдық мерзімнің жойылмау фактісі.

Жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде ӘҚБтК-нің 195-бабының 1-бөлігінде көзделген әрекеттерді қайталап жасағаны үшін құқық бұзушы айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБтК-нің 195-бабының 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұлдың мөлшері:

- шағын кәсіпкерлік субъектілері үшін-40 АЕК,
- орта кәсіпкерлік субъектілері үшін-60 АЕК,
- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін-80 АЕК.

Бұл жазаны құқық бұзушыға іс сотта қаралған жағдайда Мемлекеттік кіріс органдары немесе сот қолданады.

196-бап. Тауарларды немесе басқа заттарды заңсыз сату

Еркін саудаға тыйым салынған немесе Қазақстан Республикасының заңнамасымен шектелген тауарлармен және өзге де заттармен сауда жасау, - жиырма бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ _____

Түсіндірілген мақала тауарлар мен басқа заттардың заңсыз саудасы үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ҚР заңнамасында белгіленген және ҚР-да сауданы жүзеге асырудың мемлекетпен қорғалатын тәртібі ӘҚБтК-нің 196-бабында көзделген құқық бұзушылықтың рулық объектісі болып табылады.

Түсіндірілетін бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың тікелей объектісі ҚР заңнамасында белгіленген және ҚР заңнамасында тыйым салынған немесе шектелген тауарлар саудасының мемлекет қорғайтын тәртібі болып табылады.

ӘҚБтК-нің 196-бабында көзделген құқық бұзушылық субъектілері кәсіпкерлік қызмет субъектілері, жеке тұлғалар болып табылады.

ӘҚБтК-нің 196-бабында көзделген іс-әрекеттердің субъективті жағы оларды жасаған жеке тұлғалар үшін (жеке кәсіпкерлерді қоса алғанда) ниет түріндегі кінәсімен сипатталады.

ӘҚБтК-нің 196-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың объективті жағы құқық бұзушының еркін саудаға тыйым салынған немесе ҚР заңнамасымен шектелген тауарлар мен өзге де заттарды өткізуден көрінетін құқыққа қарсы әрекеттер (әрекетсіздік) жасауынан көрінеді.

"Сауда қызметін реттеу туралы" ҚР Заңының 32-бабы 3-тармағының талабы бойынша сатуды жүзеге асыруға тыйым салынады:

1) айналымнан алынған тауарларды;

2) арнайы рұқсат алмай, айналым қабілеті шектеулі тауарларға;

3) белгіленген тәртіппен таңбалауға жататын акцизделетін тауарларға оларда акциздік таңбалар немесе есепке алу-бақылау таңбалары болмаса, тыйым салынады;

4) бақылау (сәйкестендіру) белгілерімен немесе материалдық жеткізгіштермен таңбалануға жататын тауарларға оларда бақылау (сәйкестендіру) белгілері немесе материалдық жеткізгіштер болмаса, тыйым салынады;

5) қауіпсіздік талаптарына сәйкес келмейтін тауарларды;

6) мемлекеттік қорғаныстық тапсырыс шеңберіндегі сатып алуды және "Мемлекеттік сатып алу туралы" ҚР Заңын қоспағанда, мүдделі мемлекеттік органдармен келісу бойынша уәкілетті орган бекітетін тізбеге сәйкес Қарулы Күштер, басқа да әскерлер мен әскери құралымдар әскери қызметшілерінің, құқық қорғау, арнаулы мемлекеттік органдар қызметкерлерінің әскери немесе арнайы нысандағы, нысанды киім, айырым белгілерінің заттарына жататын тауарларды қоспағанда, тыйым салынады;

7) "мемлекеттік сатып алу туралы"ҚР Заңына сәйкес көрсетілген тауарларды сатып алу жағдайларын қоспағанда, мемлекеттік кіріс органдарының нысанды киім заттарына жататын тауарларды;

8) Қазақстан Республикасының заңнамасында қолдануға тыйым салынған балық ресурстарын және басқа да су жануарларын аулау құралдары;

9) Қазақстан Республикасының орман заңнамасына сәйкес мемлекеттік орман иеленушілердің сатуын қоспағанда, мемлекеттік орман қоры учаскелерінде сексеуіл екпелерін кесуге тыйым салудың қолданылуы кезеңінде Сексеуіл сүрегінен жасалған өнім;

10) Қазақстан Республикасының заңнамасында сатуға тыйым салынған өзге де тауарларды сатуға тыйым салынады.

Міндетті тұлғалардың аталған тыйымды бұзуы түсіндірілген бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Түсіндірілген мақалада қарастырылған құқық бұзушылықтың құрамы ресми болып табылады. Түсініктеме берілетін бап бойынша тұлғаны әкімшілік жауапкершілікке тарту және айыппұл есептеу үшін еркін саудаға ҚР заңнамасымен тыйым салынған немесе шектелген тауарлар мен өзге де заттар саудасынан келтірілген залалдың фактісі мен мөлшерін анықтаудың қажеті жоқ.

Түсіндірілген бапта көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін оны жасаған адам айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБтК-нің 196-бабында көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл мөлшері 25 АЕК-ті құрайды, тіркелген болып табылады және оны салатын органның өзгертуіне жатпайды.

Бұл жазаны құқық бұзушыға іс сотта қаралған жағдайда ішкі істер органдары, мемлекеттік кіріс органдары немесе сот қолданады.

197-бап. Темекі бұйымдарының брендін пайдалану

1. Темекі бұйымдарының өзі немесе темекі өнімі сатылатын немесе тасымалданатын кез-келген қорапты қоспағанда, темекі бұйымының бренді бар кез келген тауарларды әдейі тарату, көрме, сату, -

жеке тұлғаларға - он, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне - жиырма бес, орта бизнеске - қырық, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне - елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекеттер -

жеке тұлғаларға он бес, шағын бизнес субъектілері үшін - қырық, орта бизнес үшін - жетпіс, ірі бизнес үшін - жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ _____

Түсіндірілген мақала темекі маркасын пайдалану үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ҚР заңнамасында белгіленген және ҚР-да сауданы жүзеге асырудың мемлекетпен қорғалатын тәртібі ӘҚБтК-нің 197-бабында көзделген құқық бұзушылықтардың рулық объектісі болып табылады.

Түсіндірілетін бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтардың тікелей объектісі Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген және мемлекет қорғайтын темекі өнімдерін өткізу тәртібі болып табылады.

ӘҚБтК-нің 197-бабында қарастырылған құқық бұзушылық субъектілері, бұл туралы түсіндірілген баптың санкцияларында тікелей көрсетілуіне байланысты жеке тұлғалар, шағын, орта және ірі кәсіпкерлік субъектілері болып табылады.

Құқық бұзушылық жасаған жеке тұлғалар мен жеке кәсіпкерлер үшін ӘҚБтК-нің 197-бабында көзделген іс-әрекеттердің субъективті жағы ниет түріндегі кінәсімен сипатталады.

Түсіндірілген мақалада қарастырылған құқық бұзушылықтардың құрамы ресми болып табылады. Адамды әкімшілік жауапкершілікке тарту және түсіндірілген бап бойынша айыппұл есептеу үшін құқық бұзушылықпен келтірілген зиянның фактісі мен мөлшерін анықтаудың қажеті жоқ.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігі темекі өнімдерінің өзінен немесе темекі бұйымы сатылатын немесе тасымалданатын кез келген бумадан, қаптамадан басқа, темекі бұйымының маркасы бар кез келген тауарларды қасақана таратқаны, көрмесі, сатқаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ӘҚБтК-нің 197-бабының 1-бөлігінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың объективті жағы кәсіпкерлік субъектісінің, жеке тұлғаның темекі бұйымының маркасы бар кез келген тауарларды тарату, көрме, сату түрінде құқыққа қарсы әрекеттер жасауынан көрінеді.

Тек темекі өнімдері сатылатын немесе тасымалданатын темекі өнімдері мен қораптардың, қаптамалардың өздері ғана ерекшелік болып табылады.

Темекі өнімдері-бұл темекі жапырағынан темекі шегу, сору, шайнау немесе иіскеу үшін дайындалған шикізат ретінде толығымен немесе ішінара жасалған өнімдер.

Қорап-бұл картоннан немесе қағаздан немесе темекі өнімдерінің белгілі бір мөлшері бар басқа материалдан жасалған тұтыну ыдысының бірлігі. Қаптама-бұл белгілі бір қораптардан тұратын топтық тұтынушы контейнерінің бірлігі.

"Жарнама туралы" ҚР Заңының 13-бабының 1-тармағының талабы бойынша темекі мен темекі бұйымдарын жарнамалауға; сондай-ақ темекі мен темекі бұйымдарына сұраныс пен қызығушылықты ынталандыруға бағытталған түрлі іс-шаралар, оның ішінде жүлделер, лотереялар ойнату нысанындағы жарнамаға тыйым салынады.

Көрсетілген Заңның 13-бабының 1-1-тармағының талабы бойынша темекі мен темекі бұйымын тікелей немесе жанама ұсынатын тауар таңбасының элементтерін

немесе темекі мен темекі бұйымының атауы ретінде белгілі атауды пайдалана отырып, тауарларды (жұмыстарды, көрсетілетін қызметтерді) жарнамалауға тыйым салынады.

Жарнама-бұл кез-келген құралдың көмегімен таратылатын және (немесе) орналастырылатын, белгісіз адамдар тобына арналған және жеке немесе заңды тұлғаға, тауарларға, тауарлық белгілерге, жұмыстарға, қызметтерге қызығушылықты қалыптастыруға немесе қолдауға және оларды сатуға ықпал етуге арналған ақпарат .

Сондай-ақ көрсетілген Заңның 7-бабының 6-тармағының талап етуі бойынша жөнсіз жарнамаға тыйым салынады.

Жөнсіз жарнама-бұл жосықсыз, дәйексіз, әдепке жат емес, көрінеу жалған және жасырын жарнама, онда Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген мазмұнына, уақытына, тарату, орналастыру орны мен тәсіліне қойылатын талаптардың бұзылуына жол берілген.

Сондай-ақ, аталған Заңның 7-бабы 6-тармағының талабы бойынша жөнсіз жарнамаға тыйым салынады.

Жөнсіз жарнама-бұл жосықсыз, дәйексіз, әдепке жат емес, көрінеу жалған және жасырын жарнама, онда Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген мазмұнына, уақытына, тарату, орналастыру орны мен тәсіліне қойылатын талаптардың бұзылуына жол берілген.

ҚР "Жарнама туралы" Заңының 7-бабы 5-тармағына сәйкес, радио, теле, бейне, аудио және кино өнімдерінде, сондай-ақ өзге де өнімдерде, соның ішінде арнаулы бейнеқосылғыларды, қосарланған дыбыс жазбаларын пайдалану арқылы және өзге де тәсілдермен тұтынушының қабылдауына, бейнеқосылғыларына ұғынылмайтын әсер ететін жарнама жасырын жарнама болып табылады.

Тиісінше, темекі өнімдерінің брендті бар кез-келген тауарларды тарату, көрсету, сату жөніндегі іс-шаралар заңмен тыйым салынған жасырын жарнаманың ерекше түрі ретінде қарастырылады.

Темекі бұйымдарында пайдаланылатын және Темекі бұйымдарымен байланысты сауда маркалары оларды тарату, көрме немесе сату мақсатында басқа тауарларда пайдалануға жатпайды. Темекі бұйымының маркасы бар кез келген тауарлармен көрсетілген іс-әрекеттер темекі бұйымдарына қатысты құқық бұзушылықтың дербес құрамына бөлінген. Міндетті тұлғалардың аталған тыйымды бұзуы түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін оны жасаған адам айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБТК-нің 197-бабының 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұлдың мөлшері

- жеке тұлғалар үшін-10 АЕК,
- шағын кәсіпкерлік субъектілері үшін-25 АЕК,

- орта кәсіпкерлік субъектілері үшін-40 АЕК,
- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін-50 АЕК.

Бұл жазаны құқық бұзушыларға іс сотта қаралған жағдайда ішкі істер органдары немесе сот қолданады.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігі әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген кез-келген әрекетті жасағаны үшін қатаң жаза белгілейді.

Бұл ретте түсіндірілетін баптың 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық объектісінің, субъективтік жағының және құрамының субъектілері өз сипаттамасында ӘҚБтК-нің 197-бабының 1-бөлігінде көзделген объектімен, субъективтік тараппен және құқық бұзушылық құрамының субъектілерімен сәйкес келеді.

ӘҚБтК-нің 197-бабының 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағының сипаттамасында түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген әрекеттерге қайталану белгісі қосылады.

Егер адам ӘҚБтК-нің 197-бабының 1-бөлігінде көзделген әрекеттердің кез келгенін бұрын жасаған болса, ол үшін әкімшілік жазаға тартылса және адам әкімшілік жазаға тартылған болып есептелетін бір жылдық мерзім әлі өтпесе, құқық бұзушылық қайталап жасалған болып есептеледі.

Құқық бұзушылықты жасаудың қайталануы ӘҚБтК-нің 197-бабының 2-бөлігі бойынша құқық бұзушылықтың дербес құрамы ретінде құқыққа қарсы әрекеттің саралануына әкеп соғатын дербес саралау белгісі болып табылады.

Саралау белгісі ретінде қайталану құқық бұзушының бір жыл ішінде жасаған құқыққа қарсы әрекеттерінің саны мен сипатын анықтау жолымен ғана емес, сондай – ақ заңды түрде-осы тұлғаны ӘҚБтК-нің 197-бабының 1-бөлігінде көзделген іс-әрекеттерді жасағаны үшін әкімшілік жауаптылыққа тарту фактісін, ішкі істер органының немесе соттың осы баптың 1-бөлігі бойынша әкімшілік жаза қолдану туралы заңды күшіне енген қаулысының болуын анықтау арқылы да белгіленеді. ӘҚБтК-нің 197-бабы, оны жариялау, лауазымды адамға тапсыру немесе жіберу және жаза қолданылған сәттен бастап бір жылдық мерзімнің жойылмау фактісі.

Жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде ӘҚБтК-нің 197-бабының 1-бөлігінде көзделген әрекеттерді қайталап жасағаны үшін құқық бұзушы айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБтК-нің 197-бабының 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұлдың мөлшері:

- жеке тұлғалар үшін-15 АЕК,
- шағын кәсіпкерлік субъектілері үшін-40 АЕК,
- орта кәсіпкерлік субъектілері үшін-70 АЕК,
- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін-100 АЕК.

Бұл жазаны құқық бұзушыға іс сотта қаралған жағдайда ішкі істер органдары немесе сот қолданады.

198-бап. Темекі және темекі бұйымдары туралы ақпарат туралы заңдардың талаптарын бұзу

1. Темекі және темекі бұйымдары туралы ақпарат туралы заңнаманың талаптарын бұзу -

жеке тұлғаларға - он, шағын бизнес субъектілеріне - жиырма бес, орта кәсіпкерлікке - қырық, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне - елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекет -

жеке тұлғаларға - он бес, шағын бизнес субъектілері үшін - қырық, орта бизнес үшін - жетпіс, ірі бизнес үшін - жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілген мақала темекі және темекі туралы ақпарат туралы заңнаманың талаптарын бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ҚР заңнамасында белгіленген және ҚР-да сауданы жүзеге асырудың мемлекетпен қорғалатын тәртібі ӘҚБтК-нің 198-бабында көзделген құқық бұзушылықтардың рулық объектісі болып табылады.

Түсіндірілетін бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың тікелей объектісі Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген және мемлекет қорғайтын темекі және темекі бұйымдары туралы ақпаратты тарату тәртібі болып табылады.

ӘҚБтК-нің 198-бабында көзделген құқық бұзушылықтың субъектілері, бұл туралы түсіндірілген баптың санкцияларында тікелей көрсетілуіне байланысты жеке тұлғалар, шағын, орта және ірі кәсіпкерлік субъектілері болып табылады.

Құқық бұзушылық жасаған жеке тұлғалар мен жеке кәсіпкерлер үшін ӘҚБтК-нің 198-бабында көзделген іс-әрекеттердің субъективті жағы ниет немесе немқұрайлылық түріндегі кінәсімен сипатталады.

Түсіндірілген мақалада қарастырылған құқық бұзушылықтардың құрамы ресми болып табылады. Адамды әкімшілік жауапкершілікке тарту және түсіндірілген бап бойынша айыппұл есептеу үшін құқық бұзушылықпен келтірілген зиянның фактісі мен мөлшерін анықтаудың қажеті жоқ.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігі темекі және темекі туралы ақпарат туралы заңнаманың талаптарын бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ӘҚБтК-нің 198-бабының 1-бөлігінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың объективті жағы кәсіпкерлік субъектісінің, жеке тұлғаның Қазақстан Республикасының темекі және темекі бұйымдары туралы ақпарат туралы заңнамасын бұзудан көрінетін құқыққа қарсы әрекеттер (әрекетсіздік) жасауымен сипатталады.

"Халық денсаулығы және денсаулық сақтау жүйесі туралы" ҚР Кодексінің 159-бабы 13-тармағының талабы бойынша темекі бұйымының қорабында, темекі бұйымының қаптамасында уәкілетті орган бекіткен темекі бұйымдарын тұтынудың зияны туралы ескерту болуы және мынадай талаптарға сәйкес келуі тиіс:

1) темекі бұйымы қорабының, темекі бұйымы орамының ауданы бойынша әрбір үлкен жағының кемінде қырық пайызын иеленуге;

2) мөлдір орауыш үлдірде немесе қандай да бір басқа сыртқы орауыш материалда басылмауы тиіс;

3) сурет (пиктограмма, графика) және жазу түрінде орындалуы тиіс.

Бұдан басқа, жоғарыда көрсетілген Кодекстің 159-бабы 3-тармағының талабы бойынша темекі өнімдерін сату жүзеге асырылатын орындарда көрінетін жерде мынадай мазмұндағы "он сегіз жасқа дейінгі адамдарға темекі өнімдерін сатуға тыйым салынады" деген жазу, сондай-ақ уәкілетті орган бекіткен темекі өнімдерін тұтынудың зияны туралы ескерту орналастырылуға тиіс.

Темекі өнімдерін тұтынуға тыйым салынған орындарда көрсетілген Кодекстің 159-бабының 12-тармағының талабы бойынша темекі өнімдерін тұтынуға тыйым салынғаны туралы белгілер орналастырылуы тиіс.

Тиісінше, міндетті тұлғаның темекі шегудің зияны және темекі бұйымдарын сату мен тұтыну кезіндегі шектеулер туралы сатып алушыларды, тұтынушыларды хабардар етуге қойылатын жоғарыда көрсетілген заңнамалық талаптарды бұзуы түсіндірілетін баптың 1-бөлігінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін оны жасаған адам айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБТК-нің 198-бабының 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұлдың мөлшері:

- жеке тұлғалар үшін-10 АЕК,
- шағын кәсіпкерлік субъектілері үшін-25 АЕК,
- орта кәсіпкерлік субъектілері үшін-40 АЕК,
- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін-50 АЕК.

Бұл жазаны құқық бұзушыға іс сотта қаралған жағдайда ішкі істер органдары немесе сот қолданады.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігі әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген кез-келген әрекетті (әрекетсіздікті) жасағаны үшін қатаң жаза белгілейді.

Бұл ретте түсіндірілетін баптың 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық объектісінің, субъективтік жағының және құрамының субъектілері өз сипаттамасында ӘҚБТК-нің 198-бабының 1-бөлігінде көзделген объектімен, субъективтік тараппен және құқық бұзушылық құрамының субъектілерімен сәйкес келеді.

ӘҚБтК-нің 198-бабының 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағының сипаттамасында түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген әрекеттерге қайталану белгісі қосылады.

Егер адам ӘҚБтК-нің 198-бабының 1-бөлігінде көзделген кез келген әрекетті (әрекетсіздікті) бұрын жасаған болса, ол үшін әкімшілік жазаға тартылса және адам әкімшілік жазаға тартылған болып есептелетін бір жылдық мерзім әлі өтпесе, құқық бұзушылық қайталап жасалған болып есептеледі.

Құқық бұзушылықты жасаудың қайталануы ӘҚБтК-нің 198-бабының 2-бөлігі бойынша құқық бұзушылықтың дербес құрамы ретінде құқыққа қарсы әрекеттің саралануына әкеп соғатын дербес саралау белгісі болып табылады.

Саралау белгісі ретінде қайталану құқық бұзушының бір жыл ішінде жасаған құқыққа қарсы әрекеттерінің саны мен сипатын анықтау жолымен ғана емес, сондай – ақ заңды түрде-осы тұлғаны ӘҚБтК-нің 198-бабының 1-бөлігінде көзделген әрекеттерді жасағаны үшін әкімшілік жауаптылыққа тарту фактісін, ішкі істер органының немесе соттың баптың 1-бөлігі бойынша әкімшілік жаза қолдану туралы заңды күшіне енген қаулысының бар-жоғын анықтау арқылы да белгіленеді. ӘҚБтК-нің 198-бабы, оны жариялау, лауазымды адамға тапсыру немесе жіберу және жаза қолданылған сәттен бастап бір жылдық мерзімнің жойылмау фактісі.

Жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде ӘҚБтК-нің 198-бабының 1-бөлігінде көзделген әрекеттерді қайталап жасағаны үшін құқық бұзушы айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБтК-нің 198-бабының 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұлдың мөлшері:

- жеке тұлғалар үшін-15 АЕК,
- шағын кәсіпкерлік субъектілері үшін-40 АЕК,
- орта кәсіпкерлік субъектілері үшін-70 АЕК,
- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін-100 АЕК.

Бұл жазаны құқық бұзушыға іс сотта қаралған жағдайда ішкі істер органдары немесе сот қолданады.

199-бап. Қазақстан Республикасы заңнамасының темекіні және темекі бұйымдарын, оның ішінде қыздырылатын темекісі бар бұйымдарды, қорқорға арналған темекіні, қорқор қоспасын, темекі қыздыруға арналған жүйелерді, тұтынудың электрондық жүйелерін және оларға арналған сұйықтықтарды сату, темекіге, темекі бұйымдарына демеушілік ету жөніндегі, сондай-ақ темекі бұйымдарын, оның ішінде қыздырылатын темекісі бар бұйымдарды, қорқорға арналған темекіні, қорқор қоспасын, темекі қыздыруға арналған жүйелерді, тұтынудың электрондық жүйелерін және оларға арналған сұйықтықтарды имитациялайтын тауарларды өндіру, сату және тарату жөніндегі талаптарын бұзу

1. Осы Кодекстің 133-бабында көзделген жағдайларды қоспағанда, Қазақстан Республикасының темекі және темекі өнімдерін сату туралы заңнамасының талаптарын бұзу, -

жеке тұлғаларға ескерту жасауға немесе бес, шағын кәсіпкерлік субъектілері үшін - жиырма, орта бизнес үшін - қырық, ірі бизнес үшін - алпыс айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекет -

жеке тұлғаларға - он, шағын кәсіпкерлік субъектілері үшін - қырық, орта бизнес үшін - жетпіс, ірі бизнес үшін - тоқсан айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады немесе немесе жекелеген қызмет түрлерін тоқтата тұруға әкеп соғады.

3. Темекі мен темекі өнімдеріне, сондай-ақ темекі өнімдеріне еліктейтін тауарларды өндіру, өткізу, таратуға демеушілік жасау -

жеке тұлғаларға - үш, шағын бизнес субъектілері үшін - бес, орта бизнес үшін - сегіз, ірі бизнес үшін - жиырма айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

4. Осы баптың үшінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекеттер -

жеке тұлғаларға - бес, шағын бизнес субъектілеріне - он, орта бизнеске - он бес, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне - қырық айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілген мақала темекі және темекі өнімдерін сату, темекіге, темекі өнімдеріне демеушілік ету, сондай-ақ темекі өнімдерін имитациялайтын тауарларды өндіру, сату және тарату бойынша Қазақстан Республикасы заңнамасының талаптарын бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ҚР заңнамасында белгіленген және ҚР-да сауданы жүзеге асырудың мемлекетпен қорғалатын тәртібі ӘҚБтК-нің 199-бабында көзделген құқық бұзушылықтардың рулық объектісі болып табылады.

Түсіндірілетін бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтардың тікелей объектісі Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген және мемлекет қорғайтын темекі, темекі бұйымдарын, сондай-ақ темекі бұйымдарын имитациялайтын тауарларды өндіру, сату, тарату және демеушілік тәртібі болып табылады.

ӘҚБтК-нің 199-бабында көзделген құқық бұзушылық субъектілері жеке тұлғалар, шағын, орта және ірі кәсіпкерлік субъектілері болып табылады.

Құқық бұзушылық жасаған жеке тұлғалар мен жеке кәсіпкерлер үшін ӘҚБтК-нің 199-бабында көзделген әрекеттердің субъективті жағы ниет түріндегі кінәсімен сипатталады.

Түсіндірілген мақалада қарастырылған құқық бұзушылықтардың құрамы ресми болып табылады. Адамды әкімшілік жауапкершілікке тарту және түсіндірілген бап бойынша айыппұл есептеу үшін құқық бұзушылықпен келтірілген зиянның фактісі мен мөлшерін анықтаудың қажеті жоқ.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігі Қазақстан Республикасының темекі және темекі өнімдерін сату жөніндегі заңнамасының талаптарын бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді, ӘҚБтК-нің 133-бабында көзделген жағдайды қоспағанда.

ӘҚБтК-нің 133-бабы әкімшілік құқық бұзушылықтың дербес құрамы ретінде он сегіз жасқа толмаған адамдарға және адамдарға темекі мен темекі бұйымдарын сатқаны үшін әкімшілік жауаптылықты белгілейді.

ӘҚБтК-нің 199-бабының 1-бөлігінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың объективті жағы құқық бұзушының Қазақстан Республикасы заңнамасының темекі және темекі өнімдерін сатуға қойылатын талаптарын бұзудан көрінетін құқыққа қарсы әрекеттер жасауымен сипатталады.

Темекі мен темекі бұйымдарын сатуға қойылатын талаптар Халық денсаулығы және денсаулық сақтау жүйесі туралы заңнамада бар.

ҚР "Халық денсаулығы және денсаулық сақтау жүйесі туралы" Кодексінің 159 бабының 2 тармағына сәйкес, темекі өнімдерін сатуға тыйым салынады:

- 1) адамдарға және Он сегіз жасқа дейінгі адамдарға;
- 2) темекі бұйымының ашық қораптарынан жасалған немесе даналап сату;
- 3) сатушының тікелей қатысуынсыз, сауда автоматтары, өзге де электрондық немесе механикалық құрылғылар арқылы жүзеге асырылады;
- 4) денсаулық сақтау, білім беру, дене шынықтыру және спорт ұйымдарының ғимараттарында және аумақтарында;
- 5) өнімнің сапасын растайтын тиісті құжаттарсыз;
- 6) акциздік таңбалармен немесе есепке алу-бақылау таңбаларымен таңбаланбай;
- 7) егер темекі бұйымының қорабында жиырмадан кем темекі болса;
- 8) темекі бұйымының қорабына, темекі бұйымының қаптамасына шайырлы заттардың, никотиннің құрамы, құрамы деңгейі және кемінде үш зиянды қоспа - жүйелік улар, канцерогенді және мутагенді заттар туралы мәліметтер түсірілмеген жағдайларда жол берілмейді.
- 9) темекі бұйымының қорабына енгізілмей, темекі бұйымдарын тұтынудың зияны туралы ескерту жасалмайды;
- 10) темекі бұйымының қорабына, темекі бұйымының қаптамасына басылған он сегіз жасқа толмаған адамдарға сатуға тыйым салу туралы жазусыз;
- 11) темекі бұйымының қорабында, темекі бұйымының қаптамасында "құрамында шайыры төмен", "жеңіл", "өте жеңіл" немесе "жұмсақ" деген сөздер не өзге де сөз тіркестері бар, оның ішінде шет тілдеріндегі, басқалармен салыстырғанда темекі бұйымының қауіптілігі төмен екендігі туралы жалған әсер туғызатын және

жемістермен, жидектермен, кондитерлік бұйымдармен Ассоциация туғызатын сөздер бар;

12) өзіне-өзі қызмет көрсету сөрелерінен;

13) басқа тауарлармен жиынтықтар құрамында;

14) балалар ассортиментіндегі тауарлар саудасын жүзеге асыратын сауда ұйымдарының үй-жайларында жүргізіледі.

Жоғарыда көрсетілген Кодекстің 159-бабы 4-тармағының талап етуі бойынша, темекі бұйымдарын сату кезінде жасы сыртқы түріне қарай он сегіз жастан төмен азаматтарға темекі бұйымдарын сатуды жүзеге асыратын адамдар: 1) сатып алушының нақты жасын айқындау мақсатында жеке басын куәландыратын құжатты көрсетуді талап етуге; 2) Егер жеке басын куәландыратын құжат ұсынылмаған жағдайда темекі бұйымдарын сатудан бас тартуға міндетті.

Бұдан басқа, аталған Кодекстің 159-бабы 10-тармағы нормасының талабы бойынша халықтың санитариялық-эпидемиологиялық саламаттылығы саласындағы мемлекеттік орган айқындайтын никотин мен шайырлы заттар құрамының шекті рұқсат етілген деңгейінен асатын темекі өнімдерін, сондай-ақ оларға қатысты санитариялық-эпидемиологиялық талаптар белгіленбеген темекі өнімдерін әкелуге, өндіруге, сатуға және таратуға тыйым салынады.

Міндетті тұлғалардың темекі мен темекі бұйымдарын сатуға жоғарыда көрсетілген кез келген заңнамалық тыйымдарды, шектеулер мен талаптарды бұзуы түсіндірілетін баптың 1-бөлігінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Түсіндірілген бапта көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін оны жасаған адам ескерту немесе айыппұл түрінде жазаланады.

Әкімшілік жазаның жоғарыда көрсетілген балама түрлерінің бірін таңдау істің мән-жайларына байланысты жаза қолданатын органның қалауы бойынша жүзеге асырылады.

ӘҚБТК-нің 199-бабының 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұлдың мөлшері:

- жеке тұлғалар үшін-5 АЕК,
- шағын кәсіпкерлік субъектілері үшін-20 АЕК,
- орта кәсіпкерлік субъектілері үшін-40 АЕК,
- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін-60 АЕК.

Бұл жазаны құқық бұзушыға жергілікті атқарушы органдар немесе іс сотта қаралған жағдайда сот қолданады.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігі әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген кез-келген әрекетті (әрекетсіздікті) жасағаны үшін қатаң жаза белгілейді.

Бұл ретте түсіндірілетін баптың 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық объектісінің, субъективтік жағының және құрамының субъектілері өз сипаттамасында ӘҚБтК-нің 199-бабының 1-бөлігінде көзделген объектімен, субъективтік тараппен және құқық бұзушылық құрамының субъектілерімен сәйкес келеді.

ӘҚБтК-нің 199-бабының 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағының сипаттамасында түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген әрекеттерге қайталану белгісі қосылады.

Егер адам ӘҚБтК-нің 199-бабының 1-бөлігінде көзделген кез келген әрекетті (әрекетсіздікті) бұрын жасаған болса, ол үшін әкімшілік жазаға тартылса және адам әкімшілік жазаға тартылған болып есептелетін бір жылдық мерзім әлі өтпесе, құқық бұзушылық қайталап жасалған болып есептеледі.

Құқық бұзушылықты жасаудың қайталануы ӘҚБтК-нің 199-бабының 2-бөлігі бойынша құқық бұзушылықтың дербес құрамы ретінде құқыққа қарсы әрекеттің саралануына әкеп соғатын дербес саралау белгісі болып табылады.

Саралау белгісі ретінде қайталану құқық бұзушының бір жыл ішінде жасаған құқыққа қарсы әрекеттерінің саны мен сипатын анықтау жолымен ғана емес, сондай – ақ заңды түрде-осы тұлғаны ӘҚБтК-нің 199-бабының 1-бөлігінде көзделген әрекеттерді жасағаны үшін әкімшілік жауаптылыққа тарту фактісін, жергілікті атқарушы органның немесе соттың әкімшілік жаза қолдану туралы заңды күшіне енген қаулысының болуын анықтау арқылы да белгіленеді. ӘҚБтК-нің 199-бабы, оны жариялау, лауазымды адамға тапсыру немесе жіберу және жаза қолданылған сәттен бастап бір жылдық мерзімнің жойылмау фактісі.

Жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде ӘҚБтК-нің 199-бабының 1-бөлігінде көзделген әрекеттерді қайталап жасағаны үшін құқық бұзушы қызметін немесе жекелеген қызмет түрлерін тоқтата отырып, айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБтК-нің 199-бабының 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұлдың мөлшері:

- жеке тұлғалар үшін-10 АЕК,
- шағын кәсіпкерлік субъектілері үшін-40 АЕК,
- орта кәсіпкерлік субъектілері үшін-70 АЕК,
- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін-90 АЕК.

Бұл жазаны құқық бұзушыларға тек сот қолданады, өйткені оларды жасағаны үшін санкция ретінде құқық бұзушылық нысаналарын тәркілеу, лицензиядан айыру, қызметін тоқтата тұру немесе оған тыйым салу көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер сотта қаралуға жатады.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамаларды облыстардың, республикалық маңызы бар қалалардың, астананың, аудандардың, облыстық маңызы бар қалалардың жергілікті атқарушы органдарының лауазымды адамдары жасауға құқылы.

Түсіндірілген баптың 3-бөлігі темекіге, темекі өнімдеріне демеушілік, Сондай-ақ темекі өнімдеріне еліктейтін тауарларды өндіру, сату, тарату үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсіндірілген баптың 3-бөлімінде қарастырылған құқық бұзушылықтың объективті жағы құқық бұзушының темекіге, темекі өнімдеріне демеушілік жасау түрінде, сондай-ақ темекі өнімдеріне еліктейтін тауарларды өндіру, сату, тарату түрінде заңсыз әрекеттер жасауымен сипатталады.

Темекіге демеушілік-бұл Қазақстан Республикасының заңнамасында көзделген төлемдер мен жарналарды қоспағанда, темекі бұйымын сатуды немесе темекіні тұтынуды ынталандырудың тікелей немесе жанама мақсаты, нәтижесі немесе ықтимал нәтижесі бар кез келген оқиғаға, іс-шараға немесе жеке тұлғаға кез келген салым түрі.

ҚР "Халық денсаулығы және денсаулық сақтау жүйесі туралы" Кодексінің 159-бабы 15-тармағының заңнамалық талабы бойынша темекіге, темекі бұйымдарына демеушілікке тыйым салынады.

Бұл ретте, темекіні әкелуді, өндіруді, сатуды және таратуды жүзеге асыратын жеке және заңды тұлғаларға Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен қайырымдылық көмек көрсетуге жол беріледі.

Бұдан басқа, жоғарыда көрсетілген Кодекстің 159-бабының 11-тармағының талабы бойынша темекі өнімдеріне ұқсататын тауарларды өндіруге, сатуға және таратуға тыйым салынады.

Темекі бұйымдарын имитациялайтын тауарлар деп сыртқы түрі, қасиеттері мен сапасы бойынша немесе пайдалану тәсілі бойынша функционалдық жағынан темекі бұйымдарына ұқсайтын, оларды сатып алушылар мен тұтынушыларда Темекі бұйымдарымен және (немесе) темекі шегумен байланысты болатын тауарлар түсініледі

Міндетті тұлғалардың темекі және темекі бұйымдарына демеушілік етуді жүзеге асыруға, сондай-ақ темекі бұйымдарын имитациялайтын тауарларды өндіруге, сатуға және таратуға белгіленген заңнамалық тыйымдарды бұзуы түсіндірілетін баптың 3-бөлігінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

ӘҚБтК-нің 199-бабының 3-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін құқық бұзушы айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБтК-нің 199-бабының 3-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұлдың мөлшері құқық бұзушының құқықтық мәртебесіне қарай, ал егер құқық бұзушы кәсіпкерлік субъектісі болып табылса, онда ол кәсіпкерлік субъектілерінің қандай санатына жататынына қарай сараланған болып табылады. Осыған байланысты құқық бұзушыны әкімшілік жауаптылыққа тартатын орган адамды жауаптылыққа тарту алдында осы адамның құқықтық жағдайын және ол жататын кәсіпкерлік санатын алдын ала белгілеуі қажет.

Құқық бұзушының құқықтық жағдайына және ол жататын кәсіпкерлік санатына қарай айыппұл мөлшері:

- жеке тұлғалар үшін-3 АЕК
- шағын кәсіпкерлік субъектілері үшін-5 АЕК,
- орта кәсіпкерлік субъектілері үшін-8 АЕК,
- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін-20 АЕК

Айыппұл ставкалары жоғарыда көрсетілген санаттардың әрқайсысының құқық бұзушылары үшін тіркелген болып табылады және оларды салатын органның өзгертуіне жатпайды.

Бұл жазаны құқық бұзушыға жергілікті атқарушы органдар немесе іс сотта қаралған жағдайда сот қолданады.

Түсіндірілген баптың 4-бөлігі әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде түсіндірілген баптың 3-бөлігінде көзделген әрекеттерді жасағаны үшін қатаң жаза белгілейді.

Бұл ретте түсіндірілетін баптың 4-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық объектісінің, субъективті тарапының және құрамының субъектілері өз сипаттамасында ӘҚБтК-нің 199-бабының 3-бөлігінде көзделген объектімен, субъективті тараппен және құқық бұзушылық құрамының субъектілерімен сәйкес келеді.

ӘҚБтК-нің 199-бабының 4-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағының сипаттамасында түсіндірілген баптың 3-бөлігінде көзделген әрекеттерге қайталану белгісі қосылады.

Егер адам ӘҚБтК-нің 199-бабының 3-бөлігінде көзделген кез келген әрекетті (әрекетсіздікті) бұрын жасаған болса, ол үшін әкімшілік жазаға тартылса және адам әкімшілік жазаға тартылған болып есептелетін бір жылдық мерзім әлі өтпесе, құқық бұзушылық қайталап жасалған болып есептеледі.

Құқық бұзушылықты жасаудың қайталануы ӘҚБтК-нің 199-бабының 4-бөлігі бойынша құқық бұзушылықтың дербес құрамы ретінде құқыққа қарсы әрекеттің саралануына әкеп соғатын дербес саралау белгісі болып табылады.

Саралау белгісі ретінде қайталау құқық бұзушының бір жыл ішінде жасаған құқыққа қарсы әрекеттерінің саны мен сипатын анықтау жолымен ғана емес, сондай – ақ заңды түрде-осы тұлғаны ӘҚБтК-нің 199-бабының 3-бөлігінде көзделген әрекеттерді жасағаны үшін әкімшілік жауаптылыққа тарту фактісін, жергілікті атқарушы органның немесе соттың Б. 3-бөлігі бойынша әкімшілік жаза қолдану туралы заңды күшіне енген қаулысының болуын анықтау жолымен белгіленеді. ӘҚБтК-нің 199-бабы, оны жариялау, лауазымды адамға тапсыру немесе жіберу және жаза қолданылған сәттен бастап бір жылдық мерзімнің жойылмау фактісі.

Жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде ӘҚБтК-нің 199-бабының 3-бөлігінде көзделген әрекеттерді қайталап жасағаны үшін құқық бұзушы айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБТК-нің 199-бабының 4-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұлдың мөлшері:

- жеке тұлғалар үшін-5 АЕК,
- шағын кәсіпкерлік субъектілері үшін-10 АЕК,
- орта кәсіпкерлік субъектілері үшін-15 АЕК,
- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін-40 АЕК.

Бұл жазаны құқық бұзушыға жергілікті атқарушы органдар немесе іс сотта қаралған жағдайда сот қолданады.

200-бап. Қазақстан Республикасының алкоголь өнімін сату туралы заңнамасының талаптарын бұзу

1. Жиырма бір жасқа толмаған адамдарға алкоголь сату -

лицензияның қолданылуын тоқтата отырып, жеке тұлғаларға - он, шағын кәсіпкерлік субъектілері үшін - қырық, орта бизнес үшін - сексен, ірі бизнес үшін - жүз жиырма айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекет,

- лицензиядан айыра отырып, жеке тұлғаларға - жиырма, шағын бизнес субъектілері үшін - сексен, орта бизнес үшін - жүз қырық, ірі бизнес үшін - жүз сексен айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

3. Алкогольді ішімдіктерді бөлшек саудада өткізу, мейрамханаларда, барларда және кафелерде сатуды қоспағанда:

келесі күні сағат 23-тен 8-ге дейін;

көлемінің отыз процентінен асатын этил спиртінің үлесі келесі күні 21-ден 12 сағатқа дейін -

лицензияның қолданылуын тоқтата отырып, жеке тұлғаларға - он, шағын кәсіпкерлік субъектілері үшін - қырық, орта бизнес үшін - сексен, ірі бизнес үшін - жүз жиырма айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

4. Осы баптың үшінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекет -

лицензиядан айыра отырып, жеке тұлғаларға - жиырма, шағын бизнес субъектілері үшін - сексен, орта бизнес үшін - жүз қырық, ірі бизнес үшін - жүз сексен айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілген мақала алкоголь өнімдерін сату бойынша Қазақстан Республикасы заңнамасының талаптарын бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Алкоголь өнімі-бұл Қазақстан Республикасының Денсаулық сақтау саласындағы заңнамасына сәйкес дәрілік зат ретінде тіркелген, құрамында спирті бар медициналық

мақсаттағы өнімді қоспағанда, тамақ шикізатынан және (немесе) құрамында спирті бар тамақ өнімдерінен этил спиртіні пайдалана отырып өндірілген, этил спиртінің көлемдік үлесі бір жарым пайыздан асатын тамақ өнімі.

Алкоголь өнімдерін сату деп оны бөлшек саудада да, көтерме саудада да түсініледі.

Алкоголь өнімін бөлшек саудада сату-бұл алкоголь өнімін одан әрі тұтыну немесе коммерциялық емес пайдалану үшін сауда залымен жабдықталған стационарлық үй-жайларда және мейрамханалар, барлар мен дәмханалар аумақтарында, сондай-ақ жолаушылар тасымалдайтын әуе кемелерінде, жолаушылар тасымалдайтын теңіз көлігі кемелерінде, фискальдық жады бар бақылау-касса машинасымен жарақтандырылған жолаушылар поездарының вагон-мейрамханаларында жүзеге асырылатын сату.

Алкоголь өнімдерін көтерме сату-бұл алкоголь өнімдерін лицензияда көрсетілген мекенжай бойынша қойма үй-жайларынан көлемін шектемей босату.

ҚР заңнамасында белгіленген және ҚР-да сауда қызметін жүзеге асырудың мемлекет қорғайтын тәртібі ӘҚБтК-нің 200-бабында көзделген құқық бұзушылықтардың тектік объектісі болып табылады.

Түсіндірілетін бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтардың тікелей объектісі ҚР заңнамасында белгіленген және ҚР-да алкоголь өнімін өткізудің мемлекет қорғайтын тәртібі болып табылады.

ӘҚБтК-нің 200-бабында көзделген құқық бұзушылық субъектілері жеке тұлғалар, шағын, орта және ірі кәсіпкерлік субъектілері болып табылады.

ӘҚБтК-нің 200-бабында көзделген іс-әрекеттердің субъективті жағы оларды жасаған жеке тұлғалар мен жеке кәсіпкерлер үшін ниет түріндегі кінәмен сипатталады.

Түсіндірілген мақалада қарастырылған құқық бұзушылықтардың құрамы ресми болып табылады. Адамды әкімшілік жауапкершілікке тарту және түсіндірілген бап бойынша айыппұл есептеу үшін құқық бұзушылықпен келтірілген зиянның фактісі мен мөлшерін анықтаудың қажеті жоқ.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігі жиырма бір жасқа дейінгі адамдарға алкоголь өнімдерін сату үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ӘҚБтК-нің 200-бабының 1-бөлігінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың объективті жағы алкоголь өнімін сатуды жүзеге асыратын адамның 21 жасқа толмаған адамға алкоголь өнімін өткізу жөніндегі құқыққа қарсы іс-әрекеттер жасауынан көрінеді.

Пп-ның заңнамалық талабы бойынша.1) "Халық денсаулығы және денсаулық сақтау жүйесі туралы" ҚР Кодексінің 159-бабының 14-тармағы, алкоголь өнімдерін жиырма бір жасқа дейінгі адамдарға бөлшек саудада өткізуге тыйым салынады.

Сатушылардың аталған заңнамалық тыйымды бұзуы түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін оны жасаған адам лицензияның қолданылуын тоқтата отырып, айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБтК-нің 200-бабының 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұлдың мөлшері:

- жеке тұлғалар үшін-10 АЕК,
- шағын кәсіпкерлік субъектілері үшін-40 АЕК,
- орта кәсіпкерлік субъектілері үшін-80 АЕК,
- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін-120 АЕК.

Бұл жазаны құқық бұзушыларға тек сот қолданады, өйткені оларды жасағаны үшін санкция ретінде құқық бұзушылық нысаналарын тәркілеу, лицензияны тоқтата тұру немесе одан айыру, қызметін тоқтата тұру немесе оған тыйым салу көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер сотта қаралуға жатады.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамаларды ішкі істер органдарының лауазымды адамдары жасауға құқылы.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігі әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген кез-келген әрекетті жасағаны үшін қатаң жаза белгілейді.

Бұл ретте түсіндірілетін баптың 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық объектісінің, субъективтік жағының және құрамының субъектілері өз сипаттамасында ӘҚБтК-нің 200-бабының 1-бөлігінде көзделген объектімен, субъективтік тараппен және құқық бұзушылық құрамының субъектілерімен сәйкес келеді.

ӘҚБтК-нің 200-бабының 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағының сипаттамасында түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген әрекеттерге қайталану белгісі қосылады.

Егер адам ӘҚБтК-нің 200-бабының 1-бөлігінде көзделген әрекеттердің кез келгенін бұрын жасаған болса, ол үшін әкімшілік жазаға тартылса және адам әкімшілік жазаға тартылған болып есептелетін бір жылдық мерзім әлі өтпесе, құқық бұзушылық қайталап жасалған болып есептеледі.

Құқық бұзушылықты жасаудың қайталануы ӘҚБтК-нің 200-бабының 2-бөлігі бойынша құқық бұзушылықтың дербес құрамы ретінде құқыққа қарсы әрекеттің саралануына әкеп соғатын дербес саралау белгісі болып табылады.

Саралау белгісі ретінде қайталану құқық бұзушының бір жыл ішінде жасаған құқыққа қарсы әрекеттерінің саны мен сипатын анықтау жолымен ғана емес, сонымен қатар осы тұлғаны ӘҚБтК – нің 200-бабының 1-бөлігінде көзделген іс-әрекеттерді жасағаны үшін әкімшілік жауаптылыққа тарту фактісін, ӘҚБтК-нің 200-бабының 1-бөлігі бойынша әкімшілік жаза қолдану туралы заңды күшіне енген сот қаулысының болуын, оны жариялау, лауазымды адамға тапсыру немесе жіберу және жаза қолданылған кезден бастап бір жылдық мерзімнің жойылмау фактісін

Жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде ӘҚБтК-нің 200-бабының 1-бөлігінде көзделген әрекеттерді қайталап жасағаны үшін құқық бұзушы лицензиядан айыра отырып, айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБтК-нің 200-бабының 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұлдың мөлшері:

- жеке тұлғалар үшін-20 АЕК,
- шағын кәсіпкерлік субъектілері үшін-80 АЕК,
- орта кәсіпкерлік субъектілері үшін-140 АЕК,
- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін-180 АЕК.

Бұл жазаны құқық бұзушыларға тек сот қолданады, өйткені оларды жасағаны үшін санкция ретінде құқық бұзушылық нысаналарын тәркілеу, лицензиядан айыру, қызметін тоқтата тұру немесе оған тыйым салу көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер сотта қаралуға жатады.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамаларды ішкі істер органдарының лауазымды адамдары жасауға құқылы.

Түсіндірілген баптың 3-бөлігі мейрамханаларда, барларда және кафелерде, сондай-ақ жолаушылар тасымалдайтын әуе кемелерінде, жолаушылар тасымалдайтын теңіз көлігі кемелерінде, жолаушылар пойыздарының вагон-мейрамханаларында сатуды қоспағанда, алкоголь өнімдерін бөлшек саудада сату үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсіндірілген баптың 3-бөлігінде қарастырылған құқық бұзушылықтың объективті жағы құқық бұзушының заңсыз әрекеттерді жасауымен сипатталады:

1) кез келген алкоголь өнімін бөлшек саудада өткізу кезінде - келесі күні сағат 23-тен 8-ге дейін және (немесе)

2) этил спиртінің көлемдік үлесі отыз пайыздан асатын алкоголь өнімін бөлшек саудада өткізуде - келесі күні сағат 21-ден 12-ге дейін жүзеге асырады.

Түсіндірілген баптың 3-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағынан ерекшелік-алкоголь өнімдерін мейрамханаларда, барларда және кафелерде, сондай-ақ жолаушылар тасымалдайтын әуе кемелерінде, жолаушылар тасымалдайтын теңіз көлігі кемелерінде, жолаушылар пойыздарының вагон-мейрамханаларында бөлшек саудада сату жағдайлары. Көрсетілген орындарда алкоголь өнімін бөлшек саудада өткізу жөніндегі іс-әрекеттер алкоголь өнімін оларда өткізу уақытына қарамастан құқыққа қайшы болып табылмайды.

Заңнамалық талап бойынша ТП нормалары.2) "Халық денсаулығы және денсаулық сақтау жүйесі туралы" ҚР Кодексінің 159 - бабының 14-тармағы, кез келген алкоголь өнімін (мейрамханаларда, барларда және кафелерде өткізуді қоспағанда) келесі күнгі сағат 23-тен 8-ге дейін; ал этил спиртінің көлемдік үлесі отыз пайыздан асатын алкоголь өнімін-келесі күнгі сағат 21-ден 12-ге дейін бөлшек саудада өткізуге тыйым салынады.

Алкоголь өнімін сатуды жүзеге асыратын тұлғалардың алкоголь өнімін тәуліктің заңмен белгіленген уақытында өткізуге көрсетілген заңнамалық тыйымды бұзуы түсіндірілетін баптың 3-бөлігінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

ӘҚБтК-нің 200-бабының 3-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін құқық бұзушы лицензияның қолданылуын тоқтата тұрып, айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБтК-нің 200-бабының 3-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұлдың мөлшері құқық бұзушының құқықтық мәртебесіне қарай, ал егер құқық бұзушы кәсіпкерлік субъектісі болып табылса, онда ол кәсіпкерлік субъектілерінің қандай санатына жататынына қарай сараланған болып табылады. Осыған байланысты құқық бұзушыны әкімшілік жауаптылыққа тартатын орган адамды жауаптылыққа тарту алдында осы адамның құқықтық жағдайын және ол жататын кәсіпкерлік санатын алдын ала белгілеуі қажет.

Құқық бұзушының құқықтық жағдайына және ол жататын кәсіпкерлік санатына қарай айыппұл мөлшері:

- жеке тұлғалар үшін-10 АЕК
- шағын кәсіпкерлік субъектілері үшін-40 АЕК,
- орта кәсіпкерлік субъектілері үшін -80 АЕК,
- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін-120 АЕК

Жоғарыда көрсетілген тұлғалар санаттарының әрқайсысының құқық бұзушылары үшін айыппұл ставкалары тіркелген болып табылады және оларды салатын органның өзгертуіне жатпайды.

Бұл жазаны құқық бұзушыларға тек сот қолданады, өйткені оларды жасағаны үшін санкция ретінде құқық бұзушылық нысаналарын тәркілеу, лицензиядан айыру, қызметін тоқтата тұру немесе оған тыйым салу көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер сотта қаралуға жатады.

Түсіндірілген баптың 3-бөлігінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамаларды ішкі істер органдарының лауазымды адамдары жасауға құқылы.

Түсіндірілген баптың 4-бөлігі әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде түсіндірілген баптың 3-бөлігінде көзделген әрекеттерді жасағаны үшін қатаң жаза белгілейді.

Бұл ретте түсіндірілетін баптың 4-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық объектісінің, субъективтік жағының және құрамының субъектілері өз сипаттамасында ӘҚБтК-нің 200-бабының 3-бөлігінде көзделген объектімен, субъективтік тараппен және құқық бұзушылық құрамының субъектілерімен сәйкес келеді.

ӘҚБтК-нің 200-бабының 4-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағының сипаттамасында түсіндірілген баптың 3-бөлігінде көзделген әрекеттерге қайталану белгісі қосылады.

Егер адам ӘҚБтК-нің 200-бабының 3-бөлігінде көзделген әрекеттердің кез келгенін бұрын жасаған болса, ол үшін әкімшілік жазаға тартылса және адам әкімшілік жазаға тартылған болып есептелетін бір жылдық мерзім әлі өтпесе, құқық бұзушылық қайталап жасалған болып есептеледі.

Құқық бұзушылықты жасаудың қайталануы ӘҚБтК-нің 200-бабының 4-бөлігі бойынша құқық бұзушылықтың дербес құрамы ретінде құқыққа қарсы әрекеттің саралануына әкеп соғатын дербес саралау белгісі болып табылады.

Саралау белгісі ретінде қайталану құқық бұзушының бір жыл ішінде жасаған құқыққа қарсы әрекеттерінің саны мен сипатын анықтау жолымен ғана емес, сонымен қатар осы тұлғаны ӘҚБтК – нің 200-бабының 3-бөлігінде көзделген іс-әрекеттерді жасағаны үшін әкімшілік жауаптылыққа тарту фактісін, ӘҚБтК-нің 200-бабының 3-бөлігі бойынша әкімшілік жаза қолдану туралы заңды күшіне енген сот қаулысының болуын, оны жариялау, лауазымды адамға тапсыру немесе жіберу және жаза қолданылған кезден бастап бір жылдық мерзімнің жойылмау фактісін

Жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде ӘҚБтК-нің 200-бабының 3-бөлігінде көзделген әрекеттерді қайталап жасағаны үшін құқық бұзушы лицензиядан айыра отырып, айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБтК-нің 200-бабының 4-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұлдың мөлшері:

- жеке тұлғалар үшін-20 АЕК,
- шағын кәсіпкерлік субъектілері үшін-80 АЕК,
- орта кәсіпкерлік субъектілері үшін-140 АЕК,
- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін-180 АЕК.

Бұл жазаны құқық бұзушыларға тек сот қолданады, өйткені оларды жасағаны үшін санкция ретінде құқық бұзушылық нысаналарын тәркілеу, лицензияны тоқтата тұру немесе одан айыру, қызметін тоқтата тұру немесе оған тыйым салу көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер сотта қаралуға жатады.

Түсіндірілген баптың 3-бөлігінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамаларды ішкі істер органдарының лауазымды адамдары жасауға құқылы.

201-бап. Тауарлардың сауда желілеріне немесе ірі сауда объектілеріне кіруін шектеу

1. Сауда желісін немесе ірі сауда объектілерін ұйымдастыру арқылы тауарларды сату жөніндегі қызметті жүзеге асыратын сауда қызметі субъектілерінің тауарларды беру туралы шарт жасасудан негізсіз бас тартудан не көрінеу кемсітушілік сипаттағы шарт жасасудан көрінетін және тауарлар беру туралы талаптарды қамтитын тауарлардың сауда желілеріне немесе ірі сауда объектілеріне қол жеткізуін шектеуі:

1) сауда қызметі субъектісіне ұқсас қызметті жүзеге асыратын басқа сауда қызметінің субъектілерімен, сондай-ақ басқа сауда қызметінің субъектілерімен ұқсас немесе өзге де талаптарда тауарлар беру шарттарын жасасуға тыйым салу;

2) тауарларды беруді жүзеге асыратын сауда қызметі субъектісінің ұқсас қызметті жүзеге асыратын басқа сауда қызметі субъектілерімен жасалатын шарттар туралы мәліметтер беруін талап ету, –

жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекет, –

екі жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілген мақала тауарлардың сауда желілеріне немесе ірі сауда объектілеріне кіруін шектеу үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ҚР заңнамасында белгіленген және ҚР-да сауданы жүзеге асырудың мемлекетпен қорғалатын тәртібі ӘҚБтК-нің 201-бабында көзделген құқық бұзушылықтардың рулық объектісі болып табылады.

Түсіндірілетін бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтардың тікелей объектісі ҚР заңнамасында белгіленген және сауда желісін немесе ірі сауда объектілерін ұйымдастыру арқылы тауарларды сатудың мемлекет қорғайтын тәртібі болып табылады.

ӘҚБтК-нің 201-бабында көзделген құқық бұзушылық субъектілері сауда желісін немесе ірі сауда объектілерін ұйымдастыру арқылы тауарларды сату жөніндегі қызметті жүзеге асыратын сауда қызметінің субъектілері болып табылады.

Сауда желісі-бұл жалпы басқарылатын және сауда базарларын қоспағанда, бірыңғай коммерциялық белгімен және басқа да дараландыру құралдарымен пайдаланылатын екі немесе одан да көп сауда объектілерінің жиынтығы.

Ірі сауда объектісі-сауда алаңы кемінде екі мың шаршы метр болатын сауда объектісі.

ӘҚБтК-нің 201-бабында көзделген іс-әрекеттердің субъективті жағы оларды жасаған жеке тұлғалар мен жеке кәсіпкерлер үшін ниет түріндегі кінәмен сипатталады.

Түсіндірілген мақалада қарастырылған құқық бұзушылықтардың құрамы ресми болып табылады. Құқық бұзушыға түсініктеме берілген бап бойынша жаза қолдану үшін құқық бұзудан үшінші тұлғаларға зиян келтіру фактісі мен мөлшерін анықтау қажет емес.

Сонымен бірге, құқық бұзушыға түсіндірілген бап бойынша құқық бұзушылық жасағаны үшін әкімшілік жаза қолдану оны жіберілген бұзушылықтарды жоюдан және құқық бұзушылық болған жағдайда үшінші тұлғаларға келтірілген залалды өтеуден босатпайды.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігі сауда желісін немесе ірі сауда объектілерін ұйымдастыру арқылы тауарларды сату жөніндегі қызметті жүзеге асыратын сауда қызметі субъектілерінің сауда желілеріне немесе ірі сауда объектілеріне тауарлардың кіруін шектегені үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ӘҚБтК-нің 201-бабының 1-бөлігінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың объективті жағы құқық бұзушының тауарларды жеткізу туралы шарт жасасудан негізсіз бас тарту жолымен не көрінеу кемсітушілік сипаттағы шарт жасасу жолымен тауарлардың сауда желілеріне немесе ірі сауда объектілеріне кіруін шектеу бойынша құқыққа қарсы әрекеттер (әрекетсіздік) жасауымен сипатталады.:

1) сауда қызметі субъектісіне ұқсас қызметті жүзеге асыратын сауда қызметінің басқа субъектілерімен, сондай-ақ сауда қызметінің басқа субъектілерімен ұқсас немесе өзге де шарттарда тауарлар беру шарттарын жасасуға тыйым салу;

2) тауарлар беруді жүзеге асыратын сауда қызметі субъектісінің осындай қызметті жүзеге асыратын басқа сауда қызметі субъектілерімен жасалатын шарттар туралы мәліметтерді ұсынуы талап етілген жағдайларда жүргізіледі.

"Сауда қызметін реттеу туралы" ҚР Заңының 31-бабы 2-тармағының заңнамалық талабы бойынша, сауда желісін немесе ірі сауда объектілерін ұйымдастыру арқылы тауарларды сату жөніндегі қызметті жүзеге асыратын ішкі сауда субъектілеріне тауарларды жеткізу туралы шарт жасасудан негізсіз бас тартудан не көрінеу кемсітушілік сипаттағы шарт жасасудан көрінетін және тауарларды сату жөніндегі қызметті жүзеге асыратын ішкі сауда субъектілеріне тауарлардың сауда желілеріне немесе ірі сауда объектілеріне кіруін шектеуге тыйым салынады.:

1) ішкі сауда субъектісіне ұқсас қызметті жүзеге асыратын басқа ішкі сауда субъектілерімен, сондай-ақ басқа ішкі сауда субъектілерімен ұқсас немесе өзге де талаптармен тауарлар беру шарттарын жасасуға тыйым салу туралы талаптар;

2) тауарлар беруді жүзеге асыратын ішкі сауда субъектісінің осындай қызметті жүзеге асыратын басқа ішкі сауда субъектілерімен жасалатын шарттар туралы мәліметтерді ұсынуы туралы талап.

Жоғарыда көрсетілген заңнамалық тыйымды сауда желісін немесе ірі сауда объектілерін ұйымдастыру арқылы тауарларды сату жөніндегі қызметті жүзеге асыратын ішкі сауда субъектісінің бұзуы түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Түсіндірілген бапта көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін оны жасаған адам айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБтК-нің 201-бабының 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл мөлшері тіркелген болып табылады және 100 АЕК-ті құрайды.

Бұл жазаны құқық бұзушыларға ӘҚБтК-нің тиісті нормасында тікелей көрсетілуіне орай сот қана қолданады.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамаларды ішкі істер органдарының лауазымды адамдары жасауға құқылы.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігі әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген кез-келген әрекетті (әрекетсіздікті) жасағаны үшін қатаң жаза белгілейді.

Бұл ретте түсіндірілетін баптың 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық объектісінің, субъективтік жағының және құрамының субъектілері өз сипаттамасында ӘҚБтК-нің 201-бабының 1-бөлігінде көзделген объектімен, субъективтік тараппен және құқық бұзушылық құрамының субъектілерімен сәйкес келеді.

ӘҚБтК-нің 201-бабының 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағының сипаттамасында түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген әрекеттерге қайталану белгісі қосылады.

Егер адам ӘҚБтК-нің 201-бабының 1-бөлігінде көзделген кез келген әрекетті (әрекетсіздікті) бұрын жасаған болса, ол үшін әкімшілік жазаға тартылса және адам әкімшілік жазаға тартылған болып есептелетін бір жылдық мерзім әлі өтпесе, құқық бұзушылық қайталап жасалған болып есептеледі.

Құқық бұзушылықты жасаудың қайталануы ӘҚБтК-нің 201-бабының 2-бөлігі бойынша құқық бұзушылықтың дербес құрамы ретінде құқыққа қарсы әрекеттің саралануына әкеп соғатын дербес саралау белгісі болып табылады.

Қайталану саралау белгісі ретінде құқық бұзушының бір жыл ішінде жасаған құқыққа қарсы әрекеттерінің саны мен сипатын анықтау жолымен ғана емес, сонымен қатар осы тұлғаны ӘҚБтК – нің 201-бабының 1-бөлігінде көзделген іс-әрекеттерді жасағаны үшін әкімшілік жауаптылыққа тарту фактісін, ӘҚБтК-нің 201-бабының 1-бөлігі бойынша әкімшілік жаза қолдану туралы заңды күшіне енген сот қаулысының болуын, оны жариялау, лауазымды адамға тапсыру немесе жіберу және жаза қолданылған кезден бастап бір жылдық мерзімнің жойылмау фактісін

Жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде ӘҚБтК-нің 201-бабының 1-бөлігінде көзделген әрекеттерді қайталап жасағаны үшін құқық бұзушы айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБтК-нің 201-бабының 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл мөлшері тіркелген болып табылады және 200 АЕК-ті құрайды.

Бұл жазаны құқық бұзушыларға ӘҚБтК-нің тиісті нормасында тікелей көрсетілуіне орай сот қана қолданады.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамаларды ішкі істер органдарының лауазымды адамдары жасауға құқылы.

202-бап. Әлеуметтік маңызы бар азық-түлік тауарларының бөлшек сауда бағаларының шекті рұқсат етілген мөлшерінен асуы

1. Ішкі сауда субъектілерінің Қазақстан Республикасының сауда қызметін реттеу туралы заңнамасына сәйкес әлеуметтік маңызы бар азық-түлік тауарларына жол берілетін шекті бөлшек сауда бағаларын мөлшерінен асыруы –

бір жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға алып келеді.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекет -

екі жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға алып келеді.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілген бап әлеуметтік маңызы бар азық-түлік тауарларына рұқсат етілген шекті бөлшек сауда бағаларының мөлшерінен асып кеткені үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ҚР заңнамасында белгіленген және ҚР-да сауданы жүзеге асырудың мемлекетпен қорғалатын тәртібі ӘҚБтК-нің 202-бабында көзделген құқық бұзушылықтардың рулық объектісі болып табылады.

Түсіндірілетін бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтардың тікелей объектісі Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген және мемлекет қорғайтын әлеуметтік маңызы бар азық-түлік тауарларына баға белгілеу және бөлшек сауда бағаларын белгілеу тәртібі болып табылады.

ӘҚБтК-нің 202-бабында көзделген құқық бұзушылық субъектілері *жеке тұлғалар, шағын, орта және ірі кәсіпкерлік субъектілері болып табылады.*

ӘҚБтК-нің 202-бабында көзделген іс-әрекеттердің субъективті жағы оларды жасаған жеке тұлғалар мен жеке кәсіпкерлер үшін ниет түріндегі кінәмен сипатталады.

Түсіндірілген мақалада қарастырылған құқық бұзушылықтардың құрамы ресми болып табылады. Құқық бұзушыға түсініктеме берілген бап бойынша жаза қолдану үшін құқық бұзудан үшінші тұлғаларға зиян келтіру фактісі мен мөлшерін анықтау қажет емес.

Сонымен бірге, құқық бұзушыға түсіндірілген бап бойынша құқық бұзушылық жасағаны үшін әкімшілік жаза қолдану оны жіберілген бұзушылықтарды жоюдан және құқық бұзушылық болған жағдайда үшінші тұлғаларға келтірілген залалды өтеуден босатпайды.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігі Қазақстан Республикасының Сауда қызметін реттеу туралы заңнамасына сәйкес әлеуметтік маңызы бар азық-түлік тауарларына рұқсат етілген шекті бөлшек сауда бағаларының мөлшерінен асып кеткені үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ӘҚБтК-нің 202-бабының 1-бөлігінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың объективті жағы сатушының Қазақстан Республикасының Сауда қызметін реттеу туралы заңнамасына сәйкес әлеуметтік маңызы бар азық-түлік тауарларына рұқсат етілген шекті бөлшек сауда бағаларының мөлшерінен асып түсуден көрінетін құқыққа қарсы әрекеттер жасауымен сипатталады.

Әлеуметтік маңызы бар азық-түлік тауарларының тізбесін ҚР Үкіметі бекітеді.

Әлеуметтік маңызы бар азық – түлік тауарларына рұқсат етілген шекті бөлшек сауда бағалары-бұл әлеуметтік маңызы бар азық-түлік тауарларына бөлшек сауда бағаларының шекті мәндерінен асқан жағдайда жергілікті атқарушы органдар белгілейтін бөлшек сауда бағаларының деңгейі.

Әлеуметтік маңызы бар азық – түлік тауарларына бөлшек сауда бағаларының шекті мәні-бағаның негізсіз өсуіне жол бермеу, инфляцияны рұқсат етілген шектерде ұстау

және елдегі макроэкономикалық тұрақтылықты қамтамасыз ету мақсатында белгіленетін бөлшек сауда бағаларының жол берілетін деңгейі, оған дейін Ішкі сауда субъектісі әлеуметтік маңызы бар азық-түлік тауарларына бөлшек сауда бағаларын айқындауға құқылы.

Түсіндірілген бапта көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін оны жасаған адам айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБТК-нің 202-бабының 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұлдың мөлшері 100 АЕК-ті құрайды, тіркелген болып табылады және оны салатын органның өзгертуіне жатпайды.

Бұл жазаны құқық бұзушыға жергілікті атқарушы органдар немесе іс сотта қаралған жағдайда сот қолданады.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігі әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген әрекетті жасағаны үшін қатаң жаза белгілейді.

Бұл ретте түсіндірілетін баптың 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық объектісінің, субъективтік жағының және құрамының субъектілері өз сипаттамасында ӘҚБТК-нің 202-бабының 1-бөлігінде көзделген объектімен, субъективтік тараппен және құқық бұзушылық құрамының субъектілерімен сәйкес келеді.

ӘҚБТК-нің 202-бабының 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағының сипаттамасында түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген әрекеттерге қайталану белгісі қосылады.

Егер адам ӘҚБТК-нің 202-бабының 1-бөлігінде көзделген әрекетті бұрын жасаған, ол үшін әкімшілік жазаға тартылған және адам әкімшілік жазаға тартылған болып есептелетін бір жылдық мерзім әлі өтпеген болса, құқық бұзушылық қайтадан жасалған болып есептеледі.

Құқық бұзушылықты жасаудың қайталануы ӘҚБТК-нің 202-бабының 2-бөлігі бойынша құқық бұзушылықтың дербес құрамы ретінде құқыққа қарсы әрекеттің саралануына әкеп соғатын дербес саралау белгісі болып табылады.

Саралау белгісі ретінде қайталану құқық бұзушының бір жыл ішінде жасаған құқыққа қарсы әрекеттерінің саны мен сипатын анықтау жолымен ғана емес, сонымен бірге заңды түрде – осы тұлғаны ӘҚБТК-нің 202-бабының 1-бөлігінде көзделген іс-әрекеттерді жасағаны үшін әкімшілік жауаптылыққа тарту фактісін, жергілікті атқарушы органның немесе соттың Б. 1-бөлігі бойынша әкімшілік жаза қолдану туралы заңды күшіне енген қаулысының болуын анықтау жолымен белгіленеді. 202 ӘҚБТК, оны жариялау, лауазымды адамға тапсыру немесе жіберу және жаза қолданылған сәттен бастап бір жылдық мерзімнің жойылмау фактісі.

Жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде ӘҚБТК-нің 202-бабының 1-бөлігінде көзделген әрекетті қайталап жасағаны үшін құқық бұзушы айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБтК-нің 202-бабының 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл мөлшері 200 АЕК-ті құрайды, тіркелген болып табылады және оны салатын органның өзгертуіне жатпайды.

Бұл жазаны құқық бұзушыға жергілікті атқарушы органдар немесе іс сотта қаралған жағдайда сот қолданады.

203-бап. Тауарларды құжатсыз сату

1. Жеке бапта көзделген жағдайларды қоспағанда, жеке кәсіпкерлер мен коммерциялық қызметті жүзеге асыратын ұйымдардың шығарылған елі, өндірушісі, жеткізушісі немесе сатушысы туралы немесе тауар (қызмет) туралы сенімді және жеткілікті ақпарат бар құжаттарсыз, сатуы Осы Кодекстің 415 және 416,-

шағын бизнес субъектілеріне қырық бес, орта кәсіпкерлік субъектілеріне - жетпіс, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне жүз елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекет , -

шағын бизнес субъектілеріне тоқсан мөлшерінде, орта бизнес үшін бір жүз елу, ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін үш жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілген бап құжаттарсыз тауарларды сату үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ҚР заңнамасында белгіленген және ҚР-да сауданы жүзеге асырудың мемлекетпен қорғалатын тәртібі ӘҚБтК-нің 203-бабында көзделген құқық бұзушылықтардың рулық объектісі болып табылады.

Түсіндірілетін бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтардың тікелей объектісі Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген және сатып алушылар үшін тауарлар (көрсетілетін қызметтер), олардың шығарылған елі, оларды дайындаушылар, өндірушілер, орындаушылар және сатушылар туралы мәліметтерді Құжаттамалық ресімдеудің мемлекет қорғайтын тәртібі болып табылады.

ӘҚБтК 203, бұл туралы түсіндірілген бапта тікелей көрсетілуіне байланысты жеке кәсіпкерлер мен сауда қызметін жүзеге асыратын ұйымдар болып табылады.

ӘҚБтК-нің 203-бабында көзделген іс-әрекеттердің субъективті жағы оларды жасаған жеке кәсіпкерлер үшін қасақана немесе абайсыздық түрінде кінәмен сипатталады.

Түсіндірілген бапта қарастырылған құқық бұзушылықтардың құрамы ресми болып табылады. Құқық бұзушыға түсініктеме берілген бап бойынша жаза қолдану үшін құқық бұзудан үшінші тұлғаларға зиян келтіру фактісі мен мөлшерін анықтау қажет емес.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігі тауарларды шығарылған елі, дайындаушы, беруші немесе сатушы туралы мәліметтерді не тауар (көрсетілетін қызмет) туралы қазақ және орыс тілдеріндегі анық және жеткілікті ақпаратты қамтитын құжаттарсыз сатқаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ӘҚБтК-нің 203-бабының 1-бөлігінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың объективті жағы кәсіпкерлік субъектісінің тауарларды шығарушы ел туралы, дайындаушы, беруші немесе сатушы туралы мәліметтерді не тауар (көрсетілетін қызмет) туралы қазақ және орыс тілдерінде анық және жеткілікті ақпаратты қамтитын құжаттарсыз сатуда көрінетін құқыққа қарсы әрекеттер (әрекетсіздік) жасауымен сипатталады.

"Сауда қызметін реттеу туралы" ҚР Заңының 32 - бабы 2-тармағының талабы бойынша тауарлардың сапасы туралы мәліметтер мынадай ақпаратпен расталады: 1) дайындаушының тауар белгісімен; 2) тауардың шығарылған елімен; 3) тауардың құрамы туралы; 4) Азық-түлік тауарлары үшін-тағамдық құндылығымен; 5) дайындалған күнімен; 6) сақтау және жарамдылық мерзімімен; 7) стандарттау жөніндегі құжатты көрсетумен; 8) стандарттау жөніндегі құжаттарға сәйкес өзге де мәліметтермен.

Тауардың сапасына қойылатын жоғарыда аталған талаптар туралы ақпарат қазақ және орыс тілдерінде затбелгілерде, затбелгілерде, қосымша парақтарда, материалдық жеткізушілерде болуға тиіс.

Жоғарыда көрсетілген заңнамалық талаптарға сәйкес келмейтін тауарларды сатуға бұл туралы пп-да тікелей көрсетілуіне байланысты тыйым салынады.4) көрсетілген Заңның 32-бабының 3-тармағы.

Сатушының оған қойылатын заңнамалық талаптар мен тыйымдарды бұзуы түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Түсіндірілген бапта көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін оны жасаған адам айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБтК-нің 203-бабының 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұлдың мөлшері:

- шағын кәсіпкерлік субъектілері үшін-45 АЕК,
- орта кәсіпкерлік субъектілері үшін-70 АЕК,
- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін-150 АЕК.

Бұл жазаны құқық бұзушыға халықтың санитариялық-эпидемиологиялық саламаттылығы саласындағы уәкілетті орган, Мемлекеттік кіріс органдары, техникалық реттеу, өлшем бірлігін қамтамасыз ету және стандарттау саласындағы мемлекеттік бақылауды жүзеге асыратын органдар немесе іс сотта қаралған жағдайда сот қолданады.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігі әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген кез-келген әрекетті (әрекетсіздікті) жасағаны үшін қатаң жаза белгілейді.

Бұл ретте түсіндірілетін баптың 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық объектісінің, субъективтік жағының және құрамының субъектілері өз сипаттамасында ӘҚБтК-нің 203-бабының 1-бөлігінде көзделген объектімен, субъективтік тараппен және құқық бұзушылық құрамының субъектілерімен сәйкес келеді.

ӘҚБтК-нің 203-бабының 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағының сипаттамасында түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген әрекеттерге қайталану белгісі қосылады.

Егер адам ӘҚБтК-нің 203-бабының 1-бөлігінде көзделген кез келген әрекетті (әрекетсіздікті) бұрын жасаған болса, ол үшін әкімшілік жазаға тартылса және адам әкімшілік жазаға тартылған болып есептелетін бір жылдық мерзім әлі өтпесе, құқық бұзушылық қайталап жасалған болып есептеледі.

Құқық бұзушылықты жасаудың қайталануы ӘҚБтК-нің 203-бабының 2-бөлігі бойынша құқық бұзушылықтың дербес құрамы ретінде құқыққа қарсы әрекеттің саралануына әкеп соғатын дербес саралау белгісі болып табылады.

Саралау белгісі ретінде қайталану құқық бұзушының бір жыл ішінде жасаған құқыққа қарсы әрекеттерінің саны мен сипатын анықтау жолымен ғана емес, сондай – ақ осы тұлғаны ӘҚБтК-нің 203-бабының 1-бөлігінде көзделген іс-әрекеттерді жасағаны үшін әкімшілік жауаптылыққа тарту фактісін, уәкілетті мемлекеттік органның немесе соттың Б. 1-бөлігі бойынша әкімшілік жаза қолдану туралы заңды күшіне енген қаулысының бар-жоғын анықтау арқылы да заңды түрде белгіленеді. 203 ӘҚБтК, оны жариялау, лауазымды адамға тапсыру немесе жіберу және жаза қолданылған сәттен бастап бір жылдық мерзімнің жойылмау фактісі.

Жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде ӘҚБтК-нің 203-бабының 1-бөлігінде көзделген әрекеттерді қайталап жасағаны үшін құқық бұзушы айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБтК-нің 203-бабының 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұлдың мөлшері

- шағын кәсіпкерлік субъектілері үшін-90 АЕК,
- орта кәсіпкерлік субъектілері үшін-150 АЕК,
- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін-300 АЕК.

Бұл жазаны құқық бұзушыға халықтың санитариялық-эпидемиологиялық саламаттылығы саласындағы уәкілетті орган, Мемлекеттік кіріс органдары, техникалық реттеу, өлшем бірлігін қамтамасыз ету және стандарттау саласындағы мемлекеттік бақылауды жүзеге асыратын органдар немесе іс сотта қаралған жағдайда сот қолданады.

204-бөлім. Белгіленбеген орындардағы сауда

1. Жергілікті атқарушы орган белгілеген орындардан тыс жерде сауда жасау - ескерту жасауға немесе бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекет - он айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілген бапта белгіленбеген жерлерде сауда жасау үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ҚР заңнамасында белгіленген және ҚР-да сауданы жүзеге асырудың мемлекетпен қорғалатын тәртібі ӘҚБтК-нің 204-бабында көзделген құқық бұзушылықтардың рулық объектісі болып табылады.

Түсіндірілетін бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың тікелей объектісі Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген және осы үшін арнайы бөлінген орындарда тауарларды бөлшек саудада өткізудің мемлекет қорғайтын тәртібі болып табылады.

ӘҚБтК-нің 204-бабында көзделген құқық бұзушылық субъектілері жеке тұлғалар және кәсіпкерлік субъектілері болып табылады.

ӘҚБтК-нің 204-бабында көзделген іс-әрекеттердің субъективті жағы оларды жасаған жеке тұлғалар мен жеке кәсіпкерлер үшін ниет түріндегі кінәмен сипатталады.

Түсіндірілген мақалада қарастырылған құқық бұзушылықтардың құрамы ресми болып табылады. Құқық бұзушыға түсініктеме берілген бап бойынша жаза қолдану үшін құқық бұзудан үшінші тұлғаларға зиян келтіру фактісі мен мөлшерін анықтау қажет емес.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігі жергілікті атқарушы орган белгілеген орындардан тыс сауда үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ӘҚБтК-нің 204-бабының 1-бөлігінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың объективті жағы кәсіпкерлік субъектісінің жергілікті атқарушы орган белгілеген орындардан тыс жерлерде сауда түрінде заңсыз іс-әрекеттер жасауынан көрінеді.

"Сауда қызметін реттеу туралы" ҚР Заңының 12-бабы 1-тармағының талабы бойынша бөлшек сауда стационарлық, стационарлық емес сауда объектілері және сауда базарлары арқылы жүзеге асырылады. Сауда қызметі субъектілерінің бөлшек сауданы жүзеге асыру орындарын жергілікті атқарушы органдар айқындайды.

Бөлшек сауданы жергілікті атқарушы органдар белгілеген орындардан тыс жүзеге асыруға бұл туралы "Сауда қызметін реттеу туралы" ҚР Заңының 12-бабы 5-тармағында тікелей көрсетілуіне байланысты тыйым салынады.

Бұл ретте, қаралып отырған құқық бұзушылықтың объективті жағына бөлшек сауданы сауда орындарынан тыс желілік маркетинг арқылы, қоғамдық таратушылардың көмегімен, пошта арқылы сату жолымен және басқа да тәсілдермен

жүзеге асыру жағдайлары кірмейді, олар көрсетілген Заңның 12-бабының 4-тармағының талабы бойынша ҚР Үкіметі белгілеген тәртіппен реттеледі.

Осыған ұқсас түсіндірілген бап көтерме сауданы, қоймалардан сауда жасауды, электрондық сауданы, олардың тұрақты тұрған немесе сақталған жерінде жүзеге асырылатын тауарлар саудасын жүзеге асыру жағдайларына қолданылмайды.

Түсіндірілген бапта көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін оны жасаған адам айыппұл немесе ескерту түрінде жазаланады.

Жоғарыда көрсетілген балама жаза түрлерінің бірін таңдау істің мән-жайларына байланысты жаза қолданатын органның қалауы бойынша жүзеге асырылады.

ӘҚБтК-нің 204-бабының 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұлдың мөлшері 5 АЕК-ті құрайды, тіркелген болып табылады және оны салатын органның өзгертуіне жатпайды.

Бұл жазаны құқық бұзушыға жергілікті атқарушы органдар, ішкі істер органдары немесе іс сотта қаралған жағдайда сот қолданады.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігі әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген әрекетті жасағаны үшін қатаң жаза белгілейді.

Бұл ретте түсіндірілетін баптың 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық объектісінің, субъективтік жағының және құрамының субъектілері өз сипаттамасында ӘҚБтК-нің 204-бабының 1-бөлігінде көзделген объектімен, субъективтік тараппен және құқық бұзушылық құрамының субъектілерімен сәйкес келеді.

ӘҚБтК-нің 204-бабының 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағының сипаттамасында түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген іс-әрекетке қайталану белгісі қосылады.

Егер адам бұрын ӘҚБтК-нің 204-бабының 1-бөлігінде көзделген әрекетті жасап, ол үшін әкімшілік жазаға тартылса және адам әкімшілік жазаға тартылған болып есептелетін бір жылдық мерзім әлі өтпесе, құқық бұзушылық қайталап жасалған болып есептеледі.

Құқық бұзушылықты жасаудың қайталануы ӘҚБтК-нің 204-бабының 2-бөлігі бойынша құқық бұзушылықтың дербес құрамы ретінде құқыққа қарсы әрекеттің саралануына әкеп соғатын дербес саралау белгісі болып табылады.

Саралау белгісі ретінде қайталану құқық бұзушының бір жыл ішінде жасаған құқыққа қарсы әрекеттерінің саны мен сипатын анықтау жолымен ғана емес, сондай – ақ осы тұлғаны ӘҚБтК-нің 204-бабының 1-бөлігінде көзделген іс-әрекеттерді жасағаны үшін әкімшілік жауаптылыққа тарту фактісін, жергілікті атқарушы органның, ішкі істер органының немесе соттың Б. 1-бөлігі бойынша әкімшілік жаза қолдану туралы заңды күшіне енген қаулысының бар-жоғын анықтау жолымен де нақты белгіленеді. 204 ӘҚБтК, оны жариялау, лауазымды адамға тапсыру немесе жіберу және жаза қолданылған сәттен бастап бір жылдық мерзімнің жойылмау фактісі.

Жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде ӘҚБтК-нің 204-бабының 1-бөлігінде көзделген әрекеттерді қайталап жасағаны үшін құқық бұзушы айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБтК-нің 204-бабының 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұлдың мөлшері 10 АЕК-ті құрайды, тіркелген болып табылады және оны салатын органның өзгертуіне жатпайды.

Бұл жазаны құқық бұзушыға жергілікті атқарушы органдар, ішкі істер органдары немесе іс сотта қаралған жағдайда сот қолданады.

205-бап. Салықтық емес төлемдер және бюджетке негізгі капиталды сатудан түсетін түсімдер, тиісті гранттардан түсетін түсімдерді қоспағанда, толық емес және (немесе) уақтылы төлемеу

Байланысты гранттардан түсетін түсімдерді қоспағанда, салықтық емес төлемдер мен бюджетке негізгі капиталды сатудан түсетін түсімдердің толық және (немесе) уақтылы төленбеуі, -

жеке тұлғаларға орындалмаған міндеттеме сомасының он проценті мөлшерінде, бірақ бес айлық есептік көрсеткіштен кем емес мөлшерде, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға - орындалмаған міндеттеме сомасының отыз проценті мөлшерінде, бірақ он бес айлық есептік көрсеткіштен кем емес мөлшерде айыппұл салуға әкеп соғады. кәсіпкерлік - ірі кәсіпорындар үшін орындалмаған міндеттеме сомасының елу проценті мөлшерінде, бірақ отыз айлық есептік көрсеткіштен кем емес мөлшерде қабылдау - орындалмаған міндеттеме сомасының жүз пайызы мөлшерінде, бірақ елу айлық есептік көрсеткіштен кем емес.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілген бапта байланысты гранттар қаражатының түсімдерін қоспағанда, салықтық емес төлемдерді және бюджетке Негізгі капиталды сатудан түсетін түсімдерді толық және (немесе) уақтылы төлемегені үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ҚР заңнамасында белгіленген және ҚР-да сауданы жүзеге асырудың мемлекетпен қорғалатын тәртібі ӘҚБтК-нің 205-бабында көзделген құқық бұзушылықтардың рулық объектісі болып табылады.

Түсіндірілетін бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтардың тікелей объектісі ҚР заңнамасында белгіленген және мемлекет қорғайтын салықтық емес төлемдерді төлеу және бюджетке Негізгі капиталды сатудан түсетін түсімдерді төлеу тәртібі болып табылады.

ӘҚБтК-нің 205-бабында көзделген құқық бұзушылық субъектілері жеке тұлғалар, шағын, орта және ірі кәсіпкерлік субъектілері болып табылады.

Құқық бұзушылық жасаған жеке тұлғалар мен жеке кәсіпкерлер үшін ӘҚБтК-нің 205-бабында көзделген іс-әрекеттердің субъективті жағы ниет немесе абайсыздық түріндегі кінәсімен сипатталады.

ӘҚБТК-нің 205-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың объективті жағы міндетті адамның заңсыз әрекеттерді жасауынан көрінеді:

1) ҚР Мемлекеттік бюджетіне салықтық емес төлемдерді және негізгі капиталды сатудан түсетін түсімдерді толық төлемеу;

2) ҚР Мемлекеттік бюджетіне салықтық емес төлемдерді және негізгі капиталды сатудан түсетін түсімдерді уақтылы төлемеген жағдайларда жүргізіледі.

Салықтық емес түсімдер Негізгі капиталды сатудан түсетін түсімдерге жатпайтын, ҚР Салық кодексінде, ЕАЭО және (немесе) ҚР кеден заңнамасында көзделгендерден басқа, ҚР Бюджет кодексінде және ҚР басқа да заңнамалық актілерінде белгіленген бюджетке міндетті, қайтарылмайтын төлемдер, байланысты гранттар, сондай-ақ трансферттерден басқа, бюджетке өтеусіз негізде берілетін ақша болып табылады.

ҚР Мемлекеттік бюджетіне салықтық емес түсімдердің түрлерін уәкілетті орган ҚР Бюджет кодексіне сәйкес өзі бекіткен Бірыңғай бюджеттік сыныптамада (атап айтқанда , бюджет түсімдері сыныптамасында) айқындады.

Бюджет түсімдерінің сыныптамасына сәйкес ҚР Мемлекеттік бюджетіне түсетін салықтық емес түсімдерге мыналар жатады:

1) Мемлекеттік меншіктен түсетін кірістер (мемлекеттік кәсіпорындардың таза кірісі бөлігінің түсімдері, ҚР Ұлттық Банкінің таза кірісі бөлігінің түсімдері, мемлекеттік меншіктегі акциялардың мемлекеттік пакеттеріне дивидендтер, заңды тұлғалардағы мемлекеттік меншіктегі қатысу үлесіне кірістер, мемлекеттік меншіктегі мүлікті жалға беруден түсетін кірістер, бюджет қаражатын банк шоттарына орналастырғаны үшін сыйақылар, мемлекеттік бюджеттен берілген кредиттер бойынша сыйақылар, Мемлекеттік меншіктен түсетін өзге де кірістер (оның ішінде мемлекеттік лотереялардан түсетін кірістер, қару-жарақ пен әскери техниканы сатудан түсетін кірістер, Тәркіленген, иесіз, мұрагерлік мүлікті, олжаларды, қараусыз қалған малды, мемлекет меншігіне өтуден бас тартылған және өтеусіз өткен мүлікті өткізуден түсетін түсімдер, мемлекеттік эмиссиялық бағалы қағаздардан алынатын сыйақылар, жер учаскелері бойынша сервитут үшін төлемдер));

2) мемлекеттік бюджеттен қаржыландырылатын мемлекеттік мекемелердің тауарларды (жұмыстарды, қызметтерді) өткізуінен түсетін түсімдер;

3) мемлекеттік бюджеттен қаржыландырылатын мемлекеттік мекемелер ұйымдастыратын мемлекеттік сатып алуды өткізуден түсетін ақша түсімдері;

4) мемлекеттік бюджеттен қаржыландырылатын, сондай-ақ ҚР Ұлттық Банкінің бюджетінен (шығыстар сметасынан) ұсталатын және қаржыландырылатын мемлекеттік мекемелер салатын айыппұлдар, өсімпұлдар, санкциялар, өндіріп алулар;

5) гранттар (техникалық көмек және қаржылық көмек).

6) басқа да салықтық емес түсімдер (Мемлекеттік мекемелердің дебиторлық, депоненттік берешегінің түсімдері, бұрын республикалық немесе жергілікті бюджеттен алынған пайдаланылмаған қаражатты қайтару, мүлікті жария еткені үшін алым,

жануарға ветеринариялық паспорттың, жануарларды бірдейлендіруге арналған сырғалардың (чиптердің) құнын қайтару, белгіленген мөлшердегі бірліктерді беруден және парниктік газдар шығарындыларына квоталар бөлудің ұлттық жоспарындағы квоталар көлемінің резервін басқарудан алынған түсімдер, жер қойнауын пайдаланушылардың өңірдің әлеуметтік-экономикалық дамуына және оның инфрақұрылымын дамытуға аударымдары, жеке және заңды тұлғалардың ерікті алымдары, ҚР Ұлттық қорынан нысаналы трансферт есебінен республикалық бюджеттен бұрын алынған пайдаланылмаған (толық пайдаланылмаған) қаражатты қайтару, жергілікті өзін-өзі басқарудың қолма-қол ақшаны бақылау шотынан қаражат қалдықтарының түсуі, Жәбірленушілерге өтемақы қорына басқа да салықтық емес түсімдер).

Бюджетке: 1) мемлекеттік мекемелерге бекітілген мемлекеттік мүлікті сатудан; 2) мемлекеттік материалдық резервтен тауарларды сатудан; 3) мемлекеттік меншіктегі жер учаскелерін жеке меншікке сатудан немесе оларды тұрақты немесе уақытша жер пайдалануға беруден не Қазақстан Республикасының заңдарында немесе халықаралық шарттарда көзделген тәртіппен өзге де тәсілмен өткізуден; 4) мемлекетке тиесілі материалдық емес активтерді сатудан түсетін ақша Негізгі капиталды сатудан түсетін түсімдер болып табылады.

Түсіндірілетін бапта көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағына түсініктеме берілетін нормада бұл туралы тікелей көрсетілуіне байланысты міндетті тұлғалардың байланысты гранттар қаражатын бюджетке толық және (немесе) уақтылы төлемеуі бойынша әрекеттері (әрекетсіздігі) енгізілмейді.

Байланысты гранттар-бұл ҚР Үкіметінің грант берген донордан одан әрі қарыз алуын немесе байланысты грантты іске асыруға бағытталған тиісті бюджеттік бағдарлама шеңберінде республикалық және жергілікті бюджеттерден қоса қаржыландыруды көздейтін гранттар.

Түсіндірілген бапта көзделген құқық бұзушылықтың құрамы материалдық болып табылады. Тұлғаны әкімшілік жауапкершілікке тарту және түсініктеме берілген бап бойынша айыппұлды есептеу үшін салықтық емес төлемдерді және бюджетке Негізгі капиталды сатудан түсетін түсімдерді толық және (немесе) уақтылы төлемеуден келтірілген залалдың фактісі мен мөлшерін алдын ала анықтау қажет.

Түсіндірілген бапта көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін оны жасаған адам айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБтК-нің 205-бабында көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұлдың мөлшері:

- жеке тұлғалар үшін - орындалмаған міндеттеме сомасының 10% - ы, бірақ 5 АЕК-тен кем емес,

- шағын кәсіпкерлік субъектілері немесе коммерциялық емес ұйымдар үшін-орындалмаған міндеттеме сомасының 30% - ы, бірақ 15 АЕК-тен кем емес,

- орта кәсіпкерлік субъектілері үшін-орындалмаған міндеттеме сомасының 50% - ы, бірақ 30 АЕК-тен кем емес,

- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін-орындалмаған міндеттеме сомасының 100% - ы, бірақ 50 АЕК-тен кем емес.

Бұл жазаны құқық бұзушыға іс сотта қаралған жағдайда Мемлекеттік кіріс органдары немесе сот қолданады.

206-бап. Ұлттық валюта банкноттары мен монеталарын қабылдаудан бас тарту

1. Заңды төлем құралы болып табылатын Қазақстан Республикасының аумағында айналысқа шығарылған ұлттық валюта банкноттары мен монеталарын номиналды құны бойынша қабылдаудан бас тарту,

ескертуге алып келеді.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекет -

шағын бизнес субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға бес мөлшерінде, орта бизнес үшін - он, ірі бизнес үшін - жиырма бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

3. Банкердің, Ұлттық почта операторының Қазақстан Республикасының аумағында айналыста жүрген және төлемдердің барлық түрлері үшін қабылдануға тиісті ұлттық валютадағы банкноттар мен монеталарды қабылдаудан, айырбастауда және айырбастауынан бас тарту, -

елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

Ескертпелер

1. Қазақстан Республикасының ұлттық валютасының банкноттары мен монеталары келесі жағдайларда заңды төлем құралы болып табылмайды:

1) егер олардың жалған белгілері болса;

2) егер банкноттар мен монеталар төлем жасалмаса.

2. Жеке кәсіпкерлік субъектілері (банкерді, Ұлттық почта операторларын қоспағанда), коммерциялық емес ұйымдар ескірген банкноттарды және ақаулы (бүлінген) монеталарды қабылдаудан бас тартқаны үшін осы бап бойынша жауап бермейді.

3. Ұлттық почта операторы банктер Қазақстан Республикасында айналыстағы заңды төлем құралы болып табылатын банкноттар мен ұлттық валюта монеталарын номиналды құнынан қабылдаудан бас тартқаны үшін осы баптың бірінші және екінші бөліктерінде көзделген әкімшілік жауапкершілікке тартылмайды.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілген мақала ұлттық валюта банкноттары мен монеталарын қабылдаудан бас тартқаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ҚР заңнамасында белгіленген және мемлекетпен қорғалатын ҚР сауда мен төлемдерді жүзеге асыру тәртібі ӘҚБтК-нің 206-бабында көзделген құқық бұзушылықтардың ортақ объектісі болып табылады.

Түсіндірілетін бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтардың тікелей объектісі Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген және Қазақстан Республикасының аумағында айналыстағы банкноттар мен монеталар түріндегі ұлттық валютаның мемлекетпен қорғалатын айналыс тәртібі болып табылады.

Оларды жасаған жеке кәсіпкерлер үшін әрекеттердің субъективті жағы ниет түрінде кінәмен сипатталады.

Түсіндірілген бапта қарастырылған құқық бұзушылықтардың құрамы ресми болып табылады. Адамды әкімшілік жауапкершілікке тарту және түсіндірілген бап бойынша айыппұл есептеу үшін ұлттық валюта банкноттары мен монеталарын номиналды құны бойынша қабылдаудан бас тартудан келтірілген залалдың фактісі мен мөлшерін анықтаудың қажеті жоқ.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігі заңды төлем құралы болып табылатын Қазақстан Республикасының аумағында айналыстағы ұлттық валюта банкноттары мен монеталарын номиналды құны бойынша қабылдаудан бас тартқаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ӘҚБтК-нің 206-бабының 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық субъектілері ҚР аумағында заңды төлем құралы ретінде айналыста жүрген және мұны құқыққа сыйымсыз түрде бас тартатын, төлеушілерден өздерінің ақшалай міндеттемелерін орындау үшін ұлттық валюта банкноттары мен монеталарын қабылдауға міндетті жеке кәсіпкерлік субъектілері, коммерциялық емес ұйымдар болып табылады.

Түсіндірілген баптың 3-ескертуіне сәйкес, банктер, Ұлттық пошта операторы түсіндірілген баптың 1 және 2-бөліктерінде көзделген, заңды төлем құралы болып табылатын ҚР аумағында айналыста жүрген ұлттық валюта банкноттары мен монеталарын белгіленген құны бойынша қабылдаудан бас тартқаны үшін әкімшілік жауапкершілікке тартылмайды. Банктер мен ұлттық пошта операторы үшін ұлттық валюта банкноттары мен монеталарын номиналды құны бойынша қабылдаудан заңсыз бас тартқаны үшін әкімшілік жауапкершілік қарастырылған. 3 түсіндірілген мақала құқық бұзушылықтың дербес құрамы ретінде.

ӘҚБтК-нің 206-бабының 1-бөлігінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың объективті жағы міндетті тұлғаның ҚР аумағында айналыста жүрген және заңды төлем құралы болып табылатын ҚР Ұлттық валютасының банкноттары мен монеталарын белгіленген құны бойынша қабылдаудан бас тарту түрінде құқыққа қарсы әрекетсіздік жасауынан көрінеді.

Қазақстан Республикасының ақша бірлігі (ұлттық валютасы) Қазақстан теңгесі болып табылады. Қазақстан теңгесі 100 тиыннан тұрады. Қазақстан Республикасының айналыстағы ақша белгілері банкноттар мен монеталардан тұрады.

Қазақстан Ұлттық Банкінің банкноттары мен монеталары оның барлық активтерімен қамтамасыз етілетін, бейнелері мен сипаттамалары бұқаралық ақпарат құралдарында жарияланатын, ҚР Ұлттық Банкінің тапсырысы бойынша мамандандырылған банкнот фабрикалары мен монета аулаларында дайындалатын ұлттық валюта банкноттары мен монеталары дизайнының тұжырымдамасына сәйкес әзірленетін Қазақстан Ұлттық Банкінің сөзсіз міндеттемелері болып табылады.

Банкноттар мен монеталардың жалпы құны – бұл әрбір осы түрдегі банкноттар мен монеталарда көрсетілген номиналды құны.

"ҚР Ұлттық Банкі туралы" ҚР Заңының 8-бабы 3) тармақшасына сәйкес, Қазақстан Ұлттық Банкі ҚР Ұлттық валютасының банкноттары мен монеталарының жалғыз эмитенті болып табылады және ҚР аумағында қолма-қол ақша айналымын ұйымдастырады. Банкноттар мен монеталар номиналдарының құрылымын Қазақстан Ұлттық Банкі айқындайды.

"ҚР Ұлттық Банкі туралы" ҚР Заңының 40-бабына сәйкес банкноттар мен монеталарды шығаруды, олардың айналысын ұйымдастыруды және айналыстан алып қоюды тек қана Қазақстан Ұлттық Банкі жүзеге асырады. Банкноттар мен монеталарды айналысқа шығаруды Қазақстан Ұлттық Банкі оларды жеке және заңды тұлғаларға сату арқылы жүзеге асырады.

"ҚР Ұлттық Банкі туралы" ҚР Заңының 39-бабына сәйкес, заңнамалық актілерде, Қазақстан Ұлттық Банкінің нормативтік құқықтық актілерінде көзделген жағдайларды қоспағанда, қазақстандық теңге ҚР-дағы заңды төлем құралы болып табылады.

ҚР Ұлттық валютасының банкноттары мен монеталарының төлемділігі олардың ҚР-да заңды төлем құралы ретінде әрекет ету қабілеті болып табылады.

Төлем банкноттарына заңды төлем құралының күшін жоймаған, айналыстан алынбаған және айналыстан алынатын, ҚР Ұлттық Банкі белгілеген банкноттар мөлшерінің кемінде 70% (жетпіс пайызы) сақтаған түпнұсқа банкноттар және олардың номиналын білдіретін және шамалы бүлінген (егер олар банкноттардың түпнұсқалығын айқындауға кедергі келтірмесе), оның ішінде тозған белгілер (жазбаша немесе цифрлық) жатады.

Төлем монеталарына түпнұсқалық монеталар, оның ішінде заңды төлем құралы болып табылатын, айналыстан алынбаған және айналыстан алынатын, бүліну сипатына қарамастан аверсінде (беткі жағында), реверсінде (сыртқы жағында) немесе табанында (бүйір бетінде) жазбаша және (немесе) цифрлық белгілері, сондай-ақ биколорға жататын монеталардың екі бөлігі (әртүрлі металдардан жасалған екі және одан да көп құрамдас бөліктерден тұратын монета) сақталған ақаулы (бүлінген) монеталар жатады.

Ұлттық Банк айналымға енгізген және жалған болып табылмайтын банкноттар мен монеталар түпнұсқа банкноттар мен монеталар болып табылады.

"ҚР Ұлттық Банкі туралы" 1995 жылғы 30 наурыздағы № 2155 ҚР Заңының 43-бабының талабы бойынша Қазақстан Ұлттық Банкі айналысқа шығарған банкноттар

мен монеталарды төлемдердің барлық түрлері бойынша, сондай-ақ банктік шоттарға есептеу және аудару үшін олардың белгіленген құны бойынша қабылдауға міндетті, барлық банктер мен ұлттық пошта операторы шектеусіз ұсақтайды және айырбастайды. Қазақстан Ұлттық Банкінен басқа ешкім Қазақстан Ұлттық Банкі шығарған банкноттар мен монеталарды жарамсыз деп жариялай алмайды.

"Төлемдер және төлем жүйелері туралы" ҚР Заңының 25-бабы 5 және 6-тармақтарына сәйкес қолма-қол ақшамен төлемдер төлемді жүзеге асыратын тұлғаның заңды төлем құралы болып табылатын банкноттар және (немесе) монеталар түріндегі қолма-қол ақшаны осы тұлғаның ақшалай міндеттемесі бар тұлғаға нақты беруі болып табылады. Қолма-қол ақшамен төлемдер ақшалай міндеттеме орындалатын тұлғаға тікелей не делдал арқылы жүзеге асырылады.

Тиісінше, ақша міндеттемесі орындалатын тұлғаның ҚР аумағында заңды төлем құралдары ретінде айналыста жүрген ҚР Ұлттық валютасының (Қазақстан теңгесінің) банкноттарын және (немесе) монеталарын қабылдаудан бас тартуы түсіндірілетін баптың 1-бөлігінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Заңды төлем құралы болып табылмайтын банкноттар мен монеталарға: 1) заңды төлем құралы Күшін жойған банкноттар мен монеталар (айналыстан алынған, сондай-ақ өтелген банкноттар мен кедір-бұдырланған монеталар); 2) қолдан жасалған банкноттар мен монеталар; 3) төлемге жарамсыз банкноттар мен монеталар; 4) ақаулы банкноттар мен монеталар жатады.

Айналыстан алып қою туралы Ұлттық банктің шешімі негізінде заңды төлем құралы болуды тоқтатқан ескі үлгідегі банкноттар мен монеталар айналыстан алып қойылған банкноттар мен монеталар болып табылады.

Арнайы механикалық өңдеуге (тесуге) ұшыраған банкноттар өтелген банкноттар болып табылады.

Бедерленген монеталар арнайы механикалық өңдеуге (бедерлеуге) ұшыраған монеталар болып табылады.

Қайта жасалған банкноттар, сондай-ақ қолдан жасау белгілері бар банкноттар мен монеталар жалған банкноттар мен монеталар болып табылады.

Ұлттық Банк айналымға енгізген, бірақ банкноттардың номиналын өзгертетін жапсырмалары, сызылған немесе басылған мәтіні немесе цифрлары бар банкноттар қайта жасалған банкноттар болып табылады. Қайта жасалған банкноттың сыртқы түрі басқа номиналдағы түпнұсқа банкноттың түріне ұқсас.

Қолдан жасау белгілері бар банкноттар мен монеталарға түпнұсқа болып табылмайтын және түпнұсқа банкноттар мен монеталардың сыртқы түрін кез келген тәсілмен көрсететін банкноттар мен монеталар, сондай-ақ біреуі жалған болып табылатын бірнеше фрагменттерден тұратын банкноттар жатады.

Басқаша айтқанда, қолдан жасалған банкноттар мен монеталар – бұл түпнұсқа банкноттардан (монеталардан) олардың номиналын ұлғайту жолымен заңсыз қайта жасалатын немесе жалған ақша жасау процесінде толығымен жаңадан дайындалатын ақша белгілері және (немесе) монеталары, көрнекі, машинамен оқылатын және (немесе) өзге де сипатты белгілері бойынша ҚР аумағында айналыста жүрген төлем банкноттарымен және (немесе) монеталармен ұқсастық дәрежесі бар, бұл оларды алушылардың түпнұсқа ретінде қабылдауына мүмкіндік береді.

Жалған банкноттар мен металл ақшалар айырбастауға, клиентке қайтаруға жатпайды және ҚР Құқық қорғау органдарына беріледі.

Ұлттық Банк белгілеген мөлшердің 50% (елу) және одан да көп пайызын жоғалтқан банкноттар, "ҮЛГІ", "SPECIMEN", "МУЛЯЖ" деген жазуы бар банкноттар, сондай-ақ түпнұсқа банкноттардың фрагменттері бар және желімнің және (немесе) жабысқақ лентаның іздері бар кесінділері бар банкноттар төлемге жарамсыз болып табылады. Аверсінде (беткі жағында), реверсінде (сыртқы жағында) немесе гуртасында (бүйір бетінде) жазбаша және (немесе) цифрлық белгілері сақталмаған, сондай-ақ "МУЛЯЖ" деген жазуы бар монеталар төлемге жарамсыз болып табылады.

Жоғарыда көрсетілген жағдайларда, түсіндірілген баптың 1-ескертпесіне сәйкес, ҚР Ұлттық валютасының жалған және төлемге жарамсыз банкноттары мен монеталары заңды төлем құралы болып табылмайды. Тиісінше, мұндай жағдайларда қолма-қол ақшаны қабылдаудан бас тарту түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағын құрмайды.

Сондай-ақ, түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы, кәсіпкерлік субъектісінің немесе коммерциялық емес ұйымның айналымнан алынған, өтелген және гофрленген банкноттар мен монеталарды, сондай-ақ заңды төлем құралы болып табылмайтын қабылдаудан бас тартуы болмайды.

Сонымен қатар, түсіндірілген баптың 2-ескертуіне сәйкес, жеке кәсіпкерлік субъектілері (банктерді, Ұлттық пошта операторын қоспағанда), коммерциялық емес ұйымдар түсіндірілген баптың 1 және 2-бөліктерінде көзделген ескі банкноттар мен ақаулы (бүлінген) монеталарды қабылдаудан бас тартқаны үшін жауап бермейді.

Тозған банкноттар - бұл келесі бүлінген түпнұсқа банкноттар:

1) Бояйтын заттармен толтырылған, оның ішінде жайылатын бояулармен жазылған жазулары бар;

2) бөгде жазбалары бар, оның ішінде: ультракүлгін жарықта көрінетін арнайы химиялық ұнтақпен өңделген; машинамен оқылатын белгілерді жабатын;

3) желімделген немесе желімделмеген бөліктері даусыз сол бір банкнотқа тиесілі және бірге Ұлттық Банк белгілеген банкнот мөлшерінің кемінде 70% - ын (жетпіс пайызын) құрайтын жыртылған банкноттар;

4) бұрышынан немесе шетінен алаңының 1% - дан (бір пайыздан) астамын жоғалтқан, бірақ бұл ретте Ұлттық Банк белгілеген банкнот мөлшерінің кемінде 70% - ын (жетпіс пайызын) сақтаған;

5) мөлдір жабысқақ лентамен желімделген үзіктері бар;

6) банкнотада тесулердің болуы оның өтелгенін куәландыратын жағдайларды қоспағанда, диаметрі 3 (үш) және одан да көп миллиметр болатын тесіктері, тесулері және тесіктері бар;

7) банкноттың бейнесін жоғалтуға әкеп соққан тозған белгілері бар банкноттар;

8) күйдірілген және күйген, бірақ бұл ретте Ұлттық Банк белгілеген банкнот мөлшерінің кемінде 70% (жетпіс пайыз) сақталғандар;

9) банкноттың бейнесі мен жарықтығының төмендеуіне әкеп соққан бет және (немесе) сыртқы жақтарының беті ластанған. Ластану деп банкноттардың жай-күйі түсініледі, ол шаңның, кірдің, майдың және басқа да ластаушы заттардың болуы салдарынан банкнот бетінің қараюымен сипатталады;

10) босатылған және қағаздың қаттылығын жоғалтқан.

Мынадай зақымдары бар түпнұсқа монеталар ақаулы (бүлінген) монеталар болып табылады: 1) тегістелген, тесілген, бүгілген, бастырылған, сынған, тозған (механикалық өңдеуге (бедерлеуге) ұшыраған монеталардан басқа); 2) қандай да бір металдарды іше отырып, қышқылда уланған; 3) жоғары температура әсер еткен кезде зақымданған; 4) өзінің бастапқы түсін өзгерткен, бірақ аверсінде (беткі жағында), реверсінде (сыртқы жағында) немесе табанында (бүйір бетінде) жазбаша және (немесе) цифрлық белгілерін сақтаған.

Тиісінше жеке кәсіпкерлік субъектілері мен коммерциялық емес ұйымдар төлеушілерден тозған банкноттар мен ақаулы (бүлінген) монеталарды қабылдауға міндетті емес. Мұндай банкноттар мен монеталарды тек ҚР Ұлттық Банкі, банктер және Ұлттық пошта операторы қабылдап, айырбастауға міндетті.

Кәсіпкерлік субъектілері мен коммерциялық емес ұйымдар күмәнді банкноттарды және (немесе) монеталарды төлеушілерден қабылдаудан бас тартқан жағдайда, түсіндірілген баптың 1-бөлігі бойынша жауаптылыққа тартылуға жатпайды.

Күмәнді банкноттар мен монеталар – Ұлттық Банк белгілеген банкноттар мөлшерінің 50% - дан (елу пайыздан) астамын сақтаған, бүлінген, банкноттардың түпнұсқалығын айқындауды қиындататын банкноттар және бүлінген, бұрмаланған, монеталардың түпнұсқалығын айқындауды қиындататын монеталар.

Күмәнді банкноттар мен монеталарды Ұлттық банк, банктер және Ұлттық пошта операторы ғана қабылдай алады.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін оны жасаған адам ескерту түрінде жазаланады.

Бұл жаза құқық бұзушыларға оны әкімшілік жаза қолдану туралы қаулыда көрсету және оны міндетті түрде жариялау, сондай-ақ қаулының көшірмесін құқық бұзушыға

тапсыру немесе жіберу арқылы қолданылады. Мұндай жағдайда құқық бұзушы біртекті құқық бұзушылықтар жасаған кезде оның одан арғы әрекеттерін саралау мақсатында адам оған қаулы тапсырылған (жіберілген) кезден бастап әкімшілік жазаға тартылған болып есептеледі.

Бұл жазаны құқық бұзушыға ҚР Ұлттық Банкі немесе іс сотта қаралған жағдайда сот қолданады.

Түсініктеме берілген баптың 2-бөлігі әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде түсініктеме берілген баптың 1-бөлігінде көрсетілген әрекетті жасағаны үшін қатаң жаза белгілейді.

Бұл ретте түсіндірілетін баптың 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық объектісінің, субъективтік жағының және құрамының субъектілері өз сипаттамасында ӘҚБтК-нің 206-бабының 1-бөлігінде көзделген объектімен, субъективтік тараппен және құқық бұзушылық құрамының субъектілерімен сәйкес келеді.

ӘҚБтК-нің 206-бабының 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағының сипаттамасында түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген әрекеттерге қайталану белгісі қосылады.

Егер адам бұрын ӘҚБтК-нің 206-бабының 1-бөлігінде көзделген іс-әрекетті жасап, ол үшін әкімшілік жазаға тартылса және адам әкімшілік жазаға тартылған болып есептелетін бір жылдық мерзім әлі өтпесе, құқық бұзушылық қайталап жасалған болып есептеледі.

Құқық бұзушылықты жасаудың қайталануы ӘҚБтК-нің 206-бабының 2-бөлігі бойынша құқық бұзушылықтың дербес құрамы ретінде құқыққа қарсы әрекеттің саралануына әкеп соғатын дербес саралау белгісі болып табылады.

Саралау белгісі ретінде қайталау құқық бұзушының бір жыл ішінде жасаған құқыққа қарсы әрекеттерінің саны мен сипатын анықтау жолымен ғана емес, сонымен қатар заңды түрде – осы тұлғаны ӘҚБтК-нің 206-бабының 1-бөлігінде көзделген іс-әрекетті жасағаны үшін әкімшілік жауаптылыққа тарту фактісін, ҚР Ұлттық Банкінің немесе соттың Б. 1-бөлігі бойынша әкімшілік жаза қолдану туралы заңды күшіне енген қаулысының болуын анықтау жолымен белгіленеді. 206 ӘҚБтК, оны жариялау, лауазымды адамға тапсыру немесе жіберу және жаза қолданылған сәттен бастап бір жылдық мерзімнің жойылмау фактісі.

Жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде ӘҚБтК-нің 206-бабының 1-бөлігінде көзделген әрекетті қайталап жасағаны үшін құқық бұзушы айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБтК-нің 206-бабының 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұлдың мөлшері:

- шағын кәсіпкерлік субъектілері мен коммерциялық емес ұйымдар үшін - 5 АЕК,
- орта кәсіпкерлік субъектілері үшін-10 АЕК,
- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін-25 АЕК.

Бұл жазаны құқық бұзушыға ҚР Ұлттық Банкі немесе іс сотта қаралған жағдайда сот қолданады.

Түсіндірілген баптың 3-бөлігі банктердің, Ұлттық пошта операторының Қазақстан Республикасының аумағында айналыста жүрген және төлемдердің барлық түрлері бойынша қабылдауға жататын ұлттық валюта банкноттары мен монеталарын қабылдаудан, айырбастаудан және айырбастаудан бас тартқаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсіндірілген баптың 3-бөлігінде қарастырылған құқық бұзушылықтың субъектілері, түсініктеме берілген нормада тікелей көрсетілуіне байланысты, банктер мен ұлттық пошта операторы болып табылады. Тиісінше, түсіндірілетін баптың 3-ескертпесіне сәйкес Банктер мен ұлттық пошта операторы түсіндірілетін баптың 1 және 2-бөліктерінде көзделген құқық бұзушылық субъектілері болып табылмайды.

Түсіндірілген баптың 3-бөлігінде қарастырылған құқық бұзушылықтың объективті жағы құқық бұзушының ұлттық валютаның банкноттары мен монеталарын қабылдаудан, айырбастаудан немесе айырбастаудан бас тартуымен көрінетін заңсыз әрекетсіздікпен сипатталады.

"ҚР Ұлттық Банкі туралы" заңның 43-бабының талабы бойынша банктер мен ұлттық пошта операторы ҚР аумағында айналыстағы ҚР Ұлттық валютасының төлем банкноттары мен монеталарын олардың белгіленген құны бойынша қабылдауға міндетті.

"ҚР Ұлттық Банкі туралы" ҚР Заңының 46-бабына сәйкес тозған банкноттар мен ақаулы (бүлінген) монеталарды Қазақстан Ұлттық Банкі, банктер және Ұлттық пошта операторы шектеусіз айырбастайды.

Күмәнді банкноттар мен монеталарды уәкілетті банктер қабылдайды және түпнұсқалығын және айырбастау мүмкіндігін анықтау үшін Ұлттық Банктің филиалдарына сараптамаға жіберіледі. Сараптама түпнұсқа деп таныған банкноттар мен монеталар айналысқа жарамды банкноттар мен монеталарға айырбасталуға тиіс.

Банктер және Ұлттық пошта операторы айналыстан алынған, өтелген, кедір-бұдырланған, қолдан жасалған және төлемге жарамсыз банкноттарды және (немесе) монеталарды қабылдауға, ұсақтауға және айырбастауға міндетті емес.

Тиісінше, мұндай жағдайларда қолма-қол ақшаны қабылдаудан бас тарту түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағын құрмайды.

Банктердің және Ұлттық пошта операторының ҚР аумағында айналыста жүрген төлем банкноттарын және (немесе) ҚР Ұлттық валютасының (теңгенің) монеталарын төлеушілерден қабылдау жөніндегі міндетті орындамауы түсіндірілетін баптың 3-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

207-бап. Қазақстан Республикасының Мемлекеттік сатып алу туралы заңнамасын бұзу

1. Қазақстан Республикасының Мемлекеттік сатып алу туралы заңнамасының конкурстық құжаттамаға (аукциондық құжаттамаға) не баға ұсыныстарын сұрату тәсілімен мемлекеттік сатып алуды жүзеге асыру кезінде орналастырылатын ақпаратта, әлеуетті өнім берушілерге қойылатын кез келген сандық және (немесе) әкімшілік емес талаптарды белгілеу не сатып алынатын тауарлардың, жұмыстардың, көрсетілетін қызметтердің жекелеген әлеуетті өнім берушілерге тиесілігін айқындайтын сипаттамаларды көрсету жолымен қойылатын талаптарын бұзу, Қазақстан Республикасының Мемлекеттік сатып алу туралы заңнамасында көзделген, –

лауазымды адамдарға елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Конкурстық құжаттама (аукциондық құжаттама) жобасына ескертулерді, конкурстық құжаттама (аукциондық құжаттама) жобасын алдын ала талқылау шеңберінде келіп түскен конкурстық құжаттаманың (аукциондық құжаттаманың) ережелерін түсіндіру туралы өтініштерді, сондай-ақ веб-порталда орналастырмағаны немесе уақтылы жарияламауы конкурстық құжаттама (аукциондық құжаттама) жобасын ескертулер болған кезде алдын ала талқылау және мемлекеттік сатып алу туралы хаттама түсіндірмелерді сұрату, сондай-ақ конкурстық құжаттаманың (аукциондық құжаттаманың) мәтіні, Қазақстан Республикасының мемлекеттік сатып алу туралы заңнамасында көзделген жағдайларды қоспағанда, –

лауазымды адамдарға отыз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

3. Қазақстан Республикасының мемлекеттік сатып алу туралы заңнамасында көзделмеген жағдайларда мемлекеттік сатып алуды жүргізуден бас тарту, –

лауазымды адамдарға жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

4. Конкурстық (аукциондық) комиссияның конкурсқа (аукционға) қатысуға өтінімді жетіспейтін құжаттармен толықтыруға, конкурсқа (аукционға) қатысуға өтінімде ұсынылған құжаттарды ауыстыруға, тиісті түрде рәсімделмеген құжаттарды келтіруге байланысты сұраныстарын және басқа да әрекеттерін жіберу; конкурсқа (аукционға) қатысуға өтінімдерді заңнамада қарастырылған біліктілік талаптарына және конкурстық құжаттаманың (аукциондық құжаттаманың) талаптарына сәйкес келтіру мерзімі аяқталғаннан кейін Қазақстан Республикасының мемлекеттік сатып алу туралы, –

лауазымды адамдарға жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

5. Конкурстық құжаттамада (аукциондық құжаттамада) әлеуетті өнім берушілерге және (немесе) оларға жұмыстарды немесе қызметтерді жүзеге асыратын қосалқы мердігерлерді (мердігерлерді) Қазақстан Республикасының мемлекеттік сатып алу туралы заңнамасында көзделмеген біліктілік талаптарына сәйкестендіру, –

лауазымды адамдарға елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

6. Қазақстан Республикасының мемлекеттік сатып алу туралы заңнамасының конкурстық баға ұсыныстарына әсер ететін өлшемдерді пайдаланбау, сондай-ақ олардың дұрыс есептелмеуі бөлігіндегі талаптарын бұзу -

лауазымды адамдарға елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

7. Өзі тартқан жұмыстардың немесе қызметтердің әлеуетті жеткізушісін және (немесе) қосалқы мердігерлерін (қосалқы мердігерлерін) Қазақстан Республикасының мемлекеттік сатып алу туралы заңнамасында көзделмеген негіздер бойынша біліктілік талаптарына және (немесе) конкурстық құжаттаманың (аукциондық құжаттаманың) талаптарына сәйкес емес деп тану, -

лауазымды адамдарға жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

8. Қазақстан Республикасының мемлекеттік сатып алу туралы заңнамасында көзделген жағдайларды қоспағанда, тауарларды, жұмыстарды, көрсетілетін қызметтерді мемлекеттік сатып алу процесінде олардың біртектес түрлері мен оларды жеткізу (орындау, ұсыну) орны бойынша лоттарға бөлінбеу.

лауазымды адамдарға он айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

9. Сараптама комиссиясының немесе сарапшының көрінеу жалған сараптамалық қорытынды жасауы, оның негізінде конкурстық комиссия (аукцион комиссиясы) заңсыз шешім қабылдаған, -

елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

10. Тапсырыс берушінің келесі жағдайларда мемлекеттік сатып алуға жосықсыз қатысушы деп тану туралы сотқа шағымданбауы немесе уақтылы келмеуі:

1) әлеуетті өнім берушінің немесе өнім берушінің біліктілік талаптары және (немесе) конкурстық баға ұсынысына әсер ететін құжаттар туралы жалған ақпарат ұсынуы;

2) өнім берушінің өзімен жасалған мемлекеттік сатып алу туралы шарт бойынша міндеттемелерді орындамауы;

3) жеткізушінің өзімен жасалған мемлекеттік сатып алу туралы шарт бойынша міндеттемелерін тиісінше орындамауы, Қазақстан Республикасының мемлекеттік сатып алу туралы заңнамасында көзделген жағдайларды қоспағанда, -

лауазымды адамдарға отыз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

11. Қазақстан Республикасының мемлекеттік сатып алу туралы заңнамасында көзделмеген жағдайларда мемлекеттік сатып алу туралы шартты тікелей жасасу арқылы бір көзден алу тәсілімен мемлекеттік сатып алуды жүзеге асыру, сондай-ақ бекітілген мемлекеттік сатып алу жоспарында көзделмеген тауарларды, жұмыстарды,

қызметтерді сатып алу (алдын ала жылдық мемлекеттік сатып алу жоспары) сатып алу), Қазақстан Республикасының мемлекеттік сатып алу туралы заңнамасында көзделген жағдайларды қоспағанда, -

лауазымды адамдарға жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

12. Конкурса (аукционға) алдын-ала рұқсат беру хаттамаларында конкурстың (аукционның) мемлекеттік сатып алу нәтижелері туралы, әлеуетті өнім берушінің конкурса (аукционға) қатысуға өтінімін қабылдамау себептерінің толық сипаттамасы, оның ішінде оның біліктілік талаптарына сәйкес келмейтінін растайтын мәліметтер мен құжаттар көрсетілмейді. конкурстық құжаттаманың талаптары мен талаптары (аукциондық құжаттама), -

лауазымды адамдарға он айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

13. Мемлекеттік сатып алуды құрайтын мәліметтерді қоспағанда, мемлекеттік сатып алудың жылдық жоспарын (алдын-ала жылдық мемлекеттік сатып алу жоспары) немесе мемлекеттік сатып алудың жылдық жоспарына (мемлекеттік сатып алудың жылдық жоспары) енгізілген және (немесе) толықтыруларды мемлекеттік сатып алуды құрайтын ақпаратты қоспағанда, орналастырмау немесе уақтылы жарияламау Қазақстан Республикасының мемлекеттік құпиялар туралы заңнамасына сәйкес және (немесе) шектеулі таратылу туралы ақпараты бар құпияларды, сондай-ақ мемлекеттік сатып алудың жылдық жоспарын бюджетке (даму жоспары) немесе қаржыландырудың жеке жоспарына сәйкес келмейтін мөлшерде мемлекеттік сатып алу туралы шарт жасасуды талап ететін экономикалық сыныптаманың (шығындардың баптары) ерекшеліктеріне сәйкес мөлшерде бекіту (нақтылау), -

лауазымды адамдарға он бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

14. Әлеуетті жеткізушілердің конкурса (аукционға) қатысуға өтінімдерін уақтылы қарау, сондай-ақ алдын-ала қабылдау хаттамасы және (немесе) нәтижелері туралы хаттаманы уақтылы орналастырмау -

лауазымды адамдарға отыз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

15. Осы баптың бірінші және алтыншы бөліктерінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекеттер (әрекетсіздік) -

лауазымды адамдарға жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

16. Осы баптың екінші, он үшінші және он үшінші бөліктерінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекеттер (әрекетсіздік),

лауазымды адамдарға алпыс айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

17. Осы баптың тоғызыншы бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекет -

жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

18. Осы баптың үшінші және он бірінші бөліктерінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекеттер -

лауазымды адамдарға екі жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

Ескертпелер

1. Осы баптағы лауазымды адамдар:

1) бірінші бөлікте - Қазақстан Республикасының Президенті айқындайтын лауазымды адамның бірінші басшысы немесе жауапты хатшысы немесе өзге де жауапты хатшысы, мемлекеттік сатып алуды ұйымдастырушы, мемлекеттік сатып алуды ұйымдастырушы, тапсырыс беруші немесе олардың міндеттерін жүзеге асыратын тұлғалар және (немесе) тікелей қатысатын тұлғалар. конкурстық құжаттаманы (аукциондық құжаттаманы) әзірлеу кезінде;

2) екінші бөлімде - мемлекеттік сатып алуды ұйымдастырушының бірінші басшылары, бірыңғай мемлекеттік сатып алуды ұйымдастырушы, тапсырыс беруші немесе олардың міндеттерін атқаратын, мемлекеттік сатып алуды ұйымдастырудың және өткізудің рәсімдерін іске асыруға жауапты тұлғалар;

3) үшінші, сегізінші, оныншы, он бірінші және он үшінші бөліктерде - бірінші басшының немесе жауапты хатшының немесе Қазақстан Республикасының Президенті айқындайтын лауазымды адамның өзге де жауапты хатшысының, тапсырыс берушінің немесе оның міндеттерін атқаратын адамның;

4) төртінші және он төртінші бөліктерде - конкурстық комиссияның (аукциондық комиссияның) төрағасы, сондай-ақ конкурстық комиссияның (аукциондық комиссияның) мүшелері мен хатшысы;

5) бесінші бөлікте - Қазақстан Республикасының Президенті айқындайтын лауазымды адамның бірінші басшысы немесе жауапты хатшысы немесе өзге де жауапты хатшысы, тапсырыс беруші немесе оның міндетін атқарушы, мемлекеттік сатып алуды бірыңғай ұйымдастырушының бірінші басшысы немесе оның міндеттерін жүзеге асыратын тұлға;

6) алтыншы, жетінші және он екінші бөліктерде - конкурстық комиссияның (аукциондық комиссияның) төрағасы, сондай-ақ конкурстық комиссияның (аукциондық комиссияның) мүшелері.

2. Камералдық бақылау нәтижелері бойынша анықталған бұзушылықтар өздігінен түзетілген жағдайда, лауазымды тұлға камералдық бақылау нәтижелері бойынша анықталған бұзушылықтарды жою үшін бақылау объектісіне хабарлама жіберілген

күннен кейінгі күннен бастап он жұмыс күні ішінде осы бапта көзделген әкімшілік жауапкершілікке тартылмайды.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілген бап Қазақстан Республикасының Мемлекеттік сатып алу туралы заңнамасын бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ҚР заңнамасында белгіленген және ҚР-да сауда қызметін жүзеге асырудың мемлекет қорғайтын тәртібі ӘҚБтК-нің 207-бабында көзделген құқық бұзушылықтардың тектік объектісі болып табылады.

Түсіндірілетін бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтардың тікелей объектісі ҚР заңнамасында белгіленген және Мемлекеттік сатып алуды өткізудің мемлекет қорғайтын тәртібі болып табылады.

Мемлекеттік сатып алу-бұл ҚР бейрезиденттеріне қызметтер көрсетумен байланысты кірістерді қоспағанда, тапсырыс берушілердің тауарларды, жұмыстарды, көрсетілетін қызметтерді бюджет қаражаты және (немесе) өз кірістері есебінен толық немесе ішінара сатып алуы.

Тапсырыс берушілер-Ұлттық басқарушы холдингтерді, ұлттық холдингтерді, ұлттық басқарушы компанияларды, ұлттық компанияларды және олармен үлестес заңды тұлғаларды қоспағанда, мемлекеттік органдар, мемлекеттік мекемелер, сондай-ақ мемлекеттік кәсіпорындар, дауыс беретін акцияларының (жарғылық капиталға қатысу үлестерінің) елу және одан да көп пайызы мемлекетке тиесілі заңды тұлғалар және олармен үлестес заңды тұлғалар; ҚР Ұлттық Банкінің, оның ведомстволарының, ҚР Ұлттық Банкінің құрылымына кіретін ұйымдардың және дауыс беретін акцияларының (жарғылық капиталға қатысу үлестерінің) елу және одан да көп пайызы ҚР Ұлттық Банкіне тиесілі немесе оның сенімгерлік басқаруында тұрған заңды тұлғалардың және олармен үлестес заңды тұлғалардың жарғылық капиталдағы үлестес үлестері; Мемлекеттік кәсіпорындардың, дауыс беретін акцияларының (жарғылық капиталға қатысу үлестерінің) елу және одан да көп пайызы мемлекетке тиесілі заңды тұлғалардың және кейіннен сатып алу құқығымен жеке немесе мемлекеттік емес заңды тұлғаларға сенімгерлік басқаруға берілген, олармен үлестес заңды тұлғалардың мүліктік кешендері ретінде.

ӘҚБтК-нің 207-бабында көзделген құқық бұзушылық субъектілері бұл туралы түсіндірілген баптың санкцияларында тікелей көрсетілуіне байланысты лауазымды адамдар болып табылады.

ӘҚБтК-нің 207-бабында көзделген әрекеттердің субъективті жағы осы әрекеттерді жасаған лауазымды адамдардың ниеті немесе абайсыздығы түрінде кінәсімен сипатталады.

Түсіндірілген мақалада қарастырылған құқық бұзушылықтардың құрамы ресми болып табылады. Құқық бұзушыларға түсініктеме берілген бап бойынша

айыппұлдарды есептеу және салу үшін үшінші тұлғаларға құқық бұзушылық жасаудан зиян келтіру фактісі мен мөлшерін анықтаудың қажеті жоқ.

Түсініктеме берілетін бапта көзделген құқық бұзушылықтарды жасағаны үшін әкімшілік жаза қолдануды іс сотта қаралған жағдайда ҚР Қаржы министрлігі немесе сот жүзеге асырады.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігі әлеуетті өнім берушілерге кез келген өлшенбейтін сандық және (немесе) әкімшілендірілмейтін талаптарды белгілеу жолымен баға ұсыныстарын сұрату тәсілімен мемлекеттік сатып алуды жүзеге асыру кезінде конкурстық құжаттамаға (аукциондық құжаттамаға) не орналастырылатын ақпаратқа ҚР Мемлекеттік сатып алу туралы заңнамасының талаптарын бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді не сатып алынатын тауарлардың, жұмыстардың, көрсетілетін қызметтердің жекелеген әлеуетті өнім берушілерге тиесілігін айқындайтын сипаттамаларға нұсқау береді., ҚР заңнамасында қарастырылған мемлекеттік сатып алу туралы.

ӘҚБтК-нің 207-бабының 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы лауазымды адамның құқыққа қайшы әрекеттерді:

1) әлеуетті өнім берушілерге кез келген өлшенбейтін сандық және (немесе) әкімшілік емес талаптарды белгілеу не

2) сатып алынатын тауарлардың, жұмыстардың, көрсетілетін қызметтердің жекелеген әлеуетті өнім берушілерге тиесілігін айқындайтын сипаттамаларға нұсқау беруге міндетті.

Іп талабы бойынша."Мемлекеттік сатып алу туралы" ҚР Заңының 21-бабы 3-тармағы 1) және 2) тармақшалары бойынша конкурстық құжаттамада көрсетілген заңда көзделмеген жағдайларда әлеуетті өнім берушілердің санын шектеуге әкеп соғатын, оның ішінде әлеуетті өнім берушілерге кез келген өлшенбейтін сандық және (немесе) әкімшілендірілмейтін талаптарды белгілеуге, сатып алынатын тауардың, жұмыстың, көрсетілетін қызметтің жекелеген әлеуетті өнім берушіге тиесілігін айқындайтын сипаттамаларға сілтемелердің мазмұнына қатысты мемлекеттік сатып алу шарттарын белгілеуге тыйым салынады.

Конкурстық құжаттаманың шарттарын айқындайтын лауазымды адамның конкурстық құжаттаманың шарттарын айқындау тәртібіне көрсетілген заңнамалық тыйымдарды бұзуы түсіндірілетін баптың 1-бөлігінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін адам айыппұл түрінде жазаланады.

Лауазымды адамның ӘҚБтК-нің 207-бабының 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл мөлшері 50 АЕК-ті құрайды, тіркелген болып табылады және оны салатын органның өзгертуіне жатпайды.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігі конкурстық құжаттаманың (аукциондық құжаттаманың) жобасын алдын ала талқылау шеңберінде келіп түскен конкурстық құжаттаманың (аукциондық құжаттаманың) жобасына ескертулерді, конкурстық құжаттаманың (аукциондық құжаттаманың) ережелерін түсіндіру туралы сұрауларды қарамағаны не уақтылы қарамағаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді, сондай-ақ, мемлекеттік сатып алу туралы заңнамада көзделген жағдайларды қоспағанда, конкурстық құжаттаманың (аукциондық құжаттаманың) жобасын алдын ала талқылау хаттамасын оларға түсініктемелер туралы ескертулер мен сұрау салулар болған кезде, сондай-ақ конкурстық құжаттаманың (аукциондық құжаттаманың) мәтінін мемлекеттік сатып алу веб-порталында орналастырмау не уақтылы орналастырмау.

Түсіндірілген баптың 2-бөлімінде қарастырылған құқық бұзушылықтың объективті жағы құқық бұзушының құқыққа қарсы әрекеттерді (әрекетсіздікті) келесі түрде жасауымен сипатталады:

1) конкурстық құжаттаманың (аукциондық құжаттаманың) жобасын алдын ала талқылау шеңберінде келіп түскен конкурстық құжаттаманың (аукциондық құжаттаманың) жобасына ескертулерді, конкурстық құжаттаманың (аукциондық құжаттаманың) ережелерін түсіндіру туралы сұрау салуларды қарамау; ,

2) жоғарыда көрсетілген сауалдар мен ескертулерді уақтылы қарамау,

3) мемлекеттік сатып алу веб-порталында түсіндіру туралы ескертулер мен сұрау салулар болған кезде конкурстық құжаттаманың (аукциондық құжаттаманың) жобасын алдын ала талқылау хаттамасын, сондай-ақ конкурстық құжаттаманың (аукциондық құжаттаманың) мәтінін орналастырмау,

4) жоғарыда аталған хаттама мен конкурстық (аукциондық) құжаттаманың мәтіні уақтылы орналастырылмаған жағдайларда жүзеге асырылады.

"Мемлекеттік сатып алу туралы" ҚР Заңының 22-бабы 1 және 2-тармақтарының талабы бойынша конкурстық құжаттаманы бекітудің міндетті шарты әлеуетті өнім берушілердің конкурстық құжаттаманың жобасын алдын ала талқылауы болып табылады. Конкурстық құжаттаманың жобасына ескертулер, сондай-ақ конкурстық құжаттаманың ережелерін түсіндіру туралы сұрау салулар Тапсырыс берушіге, мемлекеттік сатып алуды ұйымдастырушыға, Мемлекеттік сатып алуды бірыңғай ұйымдастырушыға Мемлекеттік сатып алуды жүзеге асыру туралы хабарландыру орналастырылған күннен бастап бес жұмыс күнінен кешіктірілмей жіберілуі мүмкін. Ескертулер мен сұрау салулар болмаған кезде конкурстық құжаттама бекітілді деп есептеледі.

Конкурстық құжаттаманың ережелерін түсіндіру туралы ескертулер, сондай-ақ сұрау салулар болған жағдайда, Тапсырыс беруші, Мемлекеттік сатып алуды ұйымдастырушы конкурстық құжаттаманы алдын ала талқылау мерзімі өткен күннен бастап бес жұмыс күні ішінде мынадай: 1) конкурстық құжаттаманың жобасына өзгеріс және (немесе) толықтыру енгізу туралы; 2) конкурстық құжаттаманың жобасына

ескертпелерді қабылдамау себептерінің негіздемелерін көрсете отырып, оларды қабылдамау туралы; 3) конкурстық құжаттаманың ережелеріне түсіндірме беру туралы шешімдердің бірін қабылдауға міндетті. Көрсетілген шешімдердің бірі қабылданған күннен бастап конкурстық құжаттама бекітілді деп есептеледі.

Тапсырыс беруші бекіткен конкурстық құжаттама танылғаннан кейін, Мемлекеттік сатып алуды ұйымдастырушы жоғарыда көрсетілген шешімдердің бірі қабылданған күннен бастап бір жұмыс күнінен кешіктірмей мемлекеттік сатып алу веб-порталында конкурстық құжаттаманың жобасын алдын ала талқылау хаттамасын, сондай-ақ конкурстық құжаттаманың мәтінін орналастыруға міндетті.

Аталған міндеттерді орындамау, сол сияқты оларды уақтылы орындамау түсіндірілген баптың 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

ӘҚБтК-нің 207-бабының 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін құқық бұзушы айыппұл түрінде жазаланады.

Тапсырыс берушінің немесе Мемлекеттік сатып алуды ұйымдастырушының лауазымды адамының ӘҚБтК-нің 207-бабының 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл мөлшері 30 АЕК-ті құрайды, тіркелген болып табылады және оны салатын органның өзгертуіне жатпайды.

Түсіндірілген баптың 3-бөлігі Қазақстан Республикасының Мемлекеттік сатып алу туралы заңнамасында көзделмеген жағдайларда мемлекеттік сатып алуды жүзеге асырудан бас тартқаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсіндірілген баптың 3-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы құқық бұзушының Қазақстан Республикасының Мемлекеттік сатып алу туралы заңнамасында көзделмеген жағдайларда мемлекеттік сатып алуды жүзеге асырудан бас тартуымен көрінетін құқыққа қарсы әрекеттерді (әрекетсіздікті) жасауымен сипатталады.

"Мемлекеттік сатып алу туралы" ҚР Заңының 5-бабы 13-тармағының нормасына сәйкес, Тапсырыс беруші Мемлекеттік сатып алу туралы шарт жасасқанға дейін мынадай жағдайларда: 1) Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес тиісті бюджетті, бюджет жобасын нақтылау (түзету) кезінде болған мемлекеттік сатып алудың бекітілген (нақтыланған) жылдық жоспарында (мемлекеттік сатып алудың алдын ала жылдық жоспарында) көзделген тауарларды, жұмыстарды, көрсетілетін қызметтерді сатып алуға арналған шығыстар қысқарған; 2) Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес мемлекеттік сатып алудың бекітілген (нақтыланған) жылдық жоспарында (мемлекеттік сатып алудың алдын ала жылдық жоспарында) көзделген тауарларды, жұмыстарды, көрсетілетін қызметтерді сатып алу қажеттілігін болдырмайтын мемлекеттік органның стратегиялық жоспарына, бюджетке (даму жоспарына) немесе Тапсырыс берушіні қаржыландырудың жеке жоспарына өзгерістер мен толықтырулар енгізуді қамтиды.

Қалған жағдайларда өзіне қажетті тауарларды (жұмыстарды, көрсетілетін қызметтерді) мемлекеттік сатып алу арқылы сатып алуға міндетті Тапсырыс берушінің оларды жүзеге асырудан бас тартуға құқығы жоқ.

Аталған заңнамалық талапты бұзу түсіндірілген баптың 3-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

ӘҚБТК-нің 207-бабының 3-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін құқық бұзушы айыппұл түрінде жазаланады.

Тапсырыс берушінің лауазымды адамының ӘҚБТК-нің 207-бабының 3-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл мөлшері 100 АЕК-ті құрайды, тіркелген болып табылады және оны салатын органның өзгертуіне жатпайды.

Түсіндірілген баптың 4-бөлігі конкурсқа (аукционға) қатысуға өтінімді жетіспейтін құжаттармен толықтыруға, конкурсқа (аукционға) қатысуға өтінімде ұсынылған құжаттарды ауыстыруға, тиісті түрде ресімделмеген құжаттарды сәйкес келтіруге, конкурсқа (аукционға) қатысуға өтінімдерді біліктілік талаптарына және конкурстық құжаттаманың (аукциондық құжаттаманың) талаптарына сәйкес келтіру мерзімі өткеннен кейін конкурстық комиссияның (аукциондық комиссияның) сұрау салуы мен өзге де іс-әрекеттері үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді., Қазақстан Республикасының заңнамасында көзделген мемлекеттік сатып алу туралы.

Түсіндірілген баптың 4-бөлігінде қарастырылған құқық бұзушылықтың объективті жағы сұраудың заңсыз бағыты және басқа да заңсыз әрекеттерді жасау арқылы көрінеді :

- 1) конкурсқа (аукционға) қатысуға өтінімді жетіспейтін құжаттармен толықтыруға,
- 2) конкурсқа (аукционға) қатысуға өтінімде ұсынылған құжаттарды ауыстыруға құқылы,
- 3) конкурсқа (аукционға) қатысуға өтінімдерді Қазақстан Республикасының Мемлекеттік сатып алу туралы заңнамасында көзделген біліктілік талаптарына және конкурстық құжаттаманың (аукциондық құжаттаманың) талаптарына сәйкес келтіру мерзімі өткеннен кейін тиісінше ресімделмеген құжаттарды сәйкес келтірумен жүзеге асырылады.

"Мемлекеттік сатып алу туралы" ҚР Заңының 27-бабы 5-тармағына сәйкес, конкурсқа қатысуға өтінімдерді әлеуетті өнім берушілердің біліктілік талаптарына және конкурстық құжаттама талаптарына сәйкестігі тұрғысынан қарау кезінде конкурстық комиссия: 1) конкурсқа қатысуға өтінімдерді қарауды, бағалауды және салыстыруды оңайлату үшін әлеуетті өнім берушілерден олардың өтінімдеріне байланысты материалдар мен түсіндірулерді жазбаша нысанда және (немесе) электрондық құжат нысанында сұратуға құқылы.; 2) конкурсқа қатысуға өтінімдерде қамтылған мәліметтерді нақтылау мақсатында тиісті жеке немесе заңды тұлғалардан, мемлекеттік органдардан қажетті ақпаратты жазбаша нысанда және (немесе) электрондық құжат нысанында сұратуға құқылы.

Бұл ретте, жоғарыда көрсетілген заң нормасында тікелей белгіленген заңнамалық тыйым салу бойынша конкурсқа қатысуға өтінімді жетіспейтін құжаттармен толықтыруға, конкурсқа қатысуға өтінімде ұсынылған құжаттарды ауыстыруға, конкурсқа қатысуға өтінімдерді біліктілік талаптарына және конкурстық құжаттаманың талаптарына сәйкес келтіру мерзімі өткеннен кейін тиісінше ресімделмеген құжаттарды сәйкес келтіруге байланысты конкурстық комиссияның сұрау салуына және өзге де іс-әрекеттеріне жол берілмейді.

Конкурстық комиссияның көрсетілген заңнамалық тыйымды бұзуы түсіндірілетін баптың 4-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

ӘҚБТК-нің 207-бабының 4-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін құқық бұзушы айыппұл түрінде жазаланады.

Тапсырыс берушінің конкурстық комиссиясының (аукциондық комиссиясының) лауазымды адамдарының ӘҚБТК-нің 207-бабының 4-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл мөлшері 100 АЕК-ті құрайды, тіркелген болып табылады және оны салатын органның өзгертуіне жатпайды.

Түсіндірілген баптың 5-бөлігі әлеуетті өнім берушілерге және (немесе) олар тартатын жұмыстардың не көрсетілетін қызметтердің қосалқы мердігерлеріне (бірлесіп орындаушыларына) конкурстық құжаттамада (аукциондық құжаттамада) ҚР Мемлекеттік сатып алу туралы заңнамасында көзделмеген біліктілік талаптарын белгілеу үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсіндірілген баптың 5-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы құқық бұзушының конкурстық құжаттамада (аукциондық құжаттамада) Қазақстан Республикасының Мемлекеттік сатып алу туралы заңнамасында көзделмеген біліктілік талаптарын белгілеуден көрінетін құқыққа қарсы әрекеттер жасауымен сипатталады.

"Мемлекеттік сатып алу туралы" ҚР Заңының 9-бабы 8-тармағының талабы бойынша "Мемлекеттік сатып алу туралы" ҚР Заңының 9-бабы 1-тармағында көзделмеген біліктілік талаптарын белгілеуге жол берілмейді.

Тапсырыс берушінің немесе сауда-саттықты ұйымдастырушының аталған заңнамалық тыйымды бұзуы түсіндірілетін баптың 5-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

ӘҚБТК-нің 207-бабының 5-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін құқық бұзушы айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБТК-нің 207-бабының 5-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл мөлшері лауазымды адам үшін 50 АЕК-ті құрайды, тіркелген болып табылады және оны салатын органның өзгертуіне жатпайды.

Түсіндірілген баптың 6-бөлігі конкурстық баға ұсынысына әсер ететін өлшемшарттарды қолданбау бөлігінде ҚР Мемлекеттік сатып алу туралы заңнамасының талаптарын бұзғаны үшін, сондай-ақ оларды дұрыс есептемегені үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсіндірілген баптың 6-бөлімінде қарастырылған құқық бұзушылықтың объективті жағы құқық бұзушының конкурстық баға ұсынысына әсер ететін өлшемдерді қолданбау түрінде заңсыз әрекет жасауымен, сондай-ақ осы өлшемдерді дұрыс есептемеу түріндегі заңсыз әрекеттермен сипатталады.

Түсіндірілген баптың 7-бөлігі әлеуетті өнім берушіні және (немесе) ол тартатын жұмыстардың не көрсетілетін қызметтердің қосалқы мердігерлерін (бірлесіп орындаушыларын) біліктілік талаптарына және (немесе) конкурстық құжаттаманың (аукциондық құжаттаманың) талаптарына сәйкес емес деп тану үшін Қазақстан Республикасының Мемлекеттік сатып алу туралы заңнамасында көзделмеген негіздер бойынша әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсіндірілген баптың 7-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы құқық бұзушының әлеуетті өнім берушіні және (немесе) ол тартатын жұмыстардың не көрсетілетін қызметтердің қосалқы мердігерлерін (бірлесіп орындаушыларын) біліктілік талаптарына және (немесе) Қазақстан Республикасының Мемлекеттік сатып алу туралы заңнамасында көзделмеген негіздер бойынша конкурстық құжаттаманың (аукциондық құжаттаманың) талаптарына сәйкес келмейді деп тануында көрінетін құқыққа қарсы әрекеттер жасауымен сипатталады.

"Мемлекеттік сатып алу туралы" ҚР Заңының 10-бабы 2-тармағы нормасының талабы бойынша әлеуетті өнім берушіні және (немесе) ол тартатын жұмыстардың не көрсетілетін қызметтердің қосалқы мердігерін (бірлесіп орындаушысын) Қазақстан Республикасының Мемлекеттік сатып алу туралы заңнамасында көзделмеген негіздер бойынша біліктілік талаптарына сәйкес келмейді деп тануға жол берілмейді.

Көрсетілген Заңның 10-бабының 1-тармағына сәйкес әлеуетті өнім беруші мынадай негіздердің бірі бойынша біліктілік талаптарына сәйкес келмейді деп танылады:

1) әлеуетті өнім берушінің және (немесе) ол тартатын жұмыстардың не көрсетілетін қызметтердің қосалқы мердігерінің (бірлесіп орындаушысының) біліктілік талаптарына сәйкестігін растау үшін құжат (құжаттар) ұсынылмаған; ;

2) Әлеуетті өнім беруші өзінің сәйкестігін растау үшін ұсынған құжаттарда қамтылған ақпараттың негізінде біліктілік талаптарына сәйкес келмеу, сондай-ақ ол тартатын жұмыстардың не көрсетілетін қызметтердің қосалқы мердігерінің (бірлесіп орындаушысының) біліктілік талаптарына сәйкес келмеу фактісі анықталған жағдайларда жүзеге асырылады;

3) біліктілік талаптары бойынша анық емес ақпарат беру фактісі анықталғанда біліктілік талаптарына сәйкес келмейді деп танылады.

Тиісінше, әлеуетті өнім берушіні және (немесе) ол тартатын жұмыстардың не көрсетілетін қызметтердің қосалқы мердігерін (бірлесіп орындаушысын) Тапсырыс беруші немесе Мемлекеттік сатып алуды ұйымдастырушы пайдаланған қандай да бір өзге негіздер бойынша біліктілік талаптарына сәйкес келмейді деп тану түсіндірілетін баптың 7-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

ӘҚБтК-нің 207-бабының 7-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін құқық бұзушы айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБтК-нің 207-бабының 7-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұлдың мөлшері лауазымды адамдар үшін 100 АЕК-ті құрайды, тіркелген болып табылады және оны салатын органның өзгертуіне жатпайды.

Түсіндірілген баптың 8-бөлігі Қазақстан Республикасының Мемлекеттік сатып алу туралы заңнамасында көзделген жағдайларды қоспағанда, тауарларды, жұмыстарды, көрсетілетін қызметтерді біртекті түрлері және оларды жеткізу (орындау, көрсету) орны бойынша лоттарға Мемлекеттік сатып алуды жүзеге асыру кезінде бөлмегені үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсіндірілген баптың 8-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы құқық бұзушының тауарларды, жұмыстарды, қызметтерді олардың біртекті түрлері мен оларды жеткізу (орындау, көрсету) орны бойынша лоттарға бөлмеуінен көрінетін заңсыз әрекеттерді жасауымен сипатталады.

"Мемлекеттік сатып алу туралы" ҚР Заңының 5-бабы 3-тармағының талабы бойынша Мемлекеттік сатып алудың жылдық жоспарын (мемлекеттік сатып алудың алдын ала жылдық жоспарын) жасау кезінде Тапсырыс беруші тауарларды, жұмыстарды, көрсетілетін қызметтерді олардың біртекті түрлері және оларды жеткізу (орындау, көрсету) орны бойынша лоттарға бөлуге міндетті.

Осы жалпы ережеден ерекшелік: 1) өзара байланысты жұмыстар, көрсетілетін қызметтер кешенін көздейтін жұмыстарды, көрсетілетін қызметтерді сатып алу; 2) уәкілетті орган бекіткен тізбе бойынша тауарларды, жұмыстарды, көрсетілетін қызметтерді сатып алу жағдайларын құрайды. Бұдан басқа, тауарлар берудің, қызметтер көрсетудің кемінде бес орны болған жағдайда Лотта тауарлар берудің, қызметтер көрсетудің бірнеше орнын көрсетуге жол беріледі.

Міндетті тұлғаның тауарларды, жұмыстарды, көрсетілетін қызметтерді олардың біртекті түрлері және оларды жеткізу (орындау, көрсету) орны бойынша лоттарға бөлуге қойылатын көрсетілген заңнамалық талапты бұзуы түсіндірілетін баптың 8-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

ӘҚБтК-нің 207-бабының 8-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін құқық бұзушы айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБтК-нің 207-бабының 8-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұлдың мөлшері лауазымды адамдар үшін 10 АЕК-ті құрайды, тіркелген болып табылады және оны салатын органның өзгертуіне жатпайды.

Түсіндірілген баптың 9-бөлігі сараптама комиссиясының не сарапшының көрінеу жалған сараптама қорытындысын дайындағаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді, оның негізінде конкурстық комиссияның (аукциондық комиссияның) заңсыз шешімі қабылданды.

ӘҚБтК-нің 207-бабының 9-бөлігі бойынша құқық бұзушылық субъектілері, бұл туралы түсіндірілетін нормада тікелей көрсетілуіне байланысты, сарапшы немесе конкурстық комиссия (аукциондық комиссия) үшін сараптамалық қорытынды дайындайтын сараптама комиссиясының мүшелері болып табылады.

Сараптама комиссиясы-сатып алынатын тауарлардың, жұмыстардың, көрсетілетін қызметтердің техникалық тапсырмасын және (немесе) техникалық өзіндік ерекшелігін әзірлеуге және (немесе) әлеуетті өнім берушілер ұсыныстарының сатып алынатын тауарлардың, жұмыстардың, көрсетілетін қызметтердің техникалық өзіндік ерекшелігіне сәйкестігіне қатысты сараптамалық қорытынды дайындауға қатысу үшін сарапшыларды тарта отырып, Мемлекеттік сатып алуды ұйымдастырушы не Тапсырыс беруші құратын алқалы орган.

Сарапшы – бұл мемлекеттік сатып алуды ұйымдастырушы не Тапсырыс беруші сатып алынатын тауарлардың, жұмыстардың, көрсетілетін қызметтердің техникалық тапсырмасын және (немесе) техникалық ерекшелігін әзірлеуге және (немесе) әлеуетті өнім берушілер ұсыныстарының сатып алынатын тауарлардың, жұмыстардың, көрсетілетін қызметтердің техникалық ерекшелігіне сәйкестігіне қатысты сараптамалық қорытынды дайындауға қатысу үшін тартатын, тиісті құжаттармен (дипломдармен, сертификаттармен, куәліктермен және басқа да құжаттармен) расталатын, өткізілетін Мемлекеттік сатып алу саласында арнайы және (немесе) техникалық танымға, тәжірибеге, қызмет.

Түсіндірілген баптың 9-бөлімінде қарастырылған құқық бұзушылықтың объективті жағы құқық бұзушының көрінеу жалған сараптамалық қорытынды дайындауда көрінетін заңсыз әрекеттерді жасауымен сипатталады, соның негізінде конкурстық комиссияның (аукциондық комиссияның) заңсыз шешімі қабылданды.

"Мемлекеттік сатып алу туралы" ҚР Заңының 27 және 33-баптарына сәйкес конкурсқа (аукционға) қатысуға өтінімдерді қарау кезінде мемлекеттік сатып алуды ұйымдастырушы немесе Тапсырыс беруші әлеуетті өнім берушілер ұсынатын тауарлардың, жұмыстардың, көрсетілетін қызметтердің конкурстық (аукциондық) құжаттаманың ажырамас бөлігі болып табылатын техникалық ерекшелікке сәйкестігіне қатысты сараптамалық қорытынды дайындау үшін сараптау комиссиясын құруға не сарапшыны айқындауға құқылы.

Тағайындалған сарапшы немесе сараптама комиссиясы Тапсырыс берушіге немесе Мемлекеттік сатып алуды ұйымдастырушыға олардан сұралатын пән бойынша дұрыс сараптама қорытындысын дайындауға және ұсынуға міндетті.

Сарапшылардың немесе сараптама комиссиясы мүшелерінің дұрыс сараптама қорытындысын дайындау және ұсыну жөніндегі өздеріне жүктелген міндетті орындамауы және оның орнына көрінеу жалған сараптама қорытындысын ұсынуы

негізінде конкурстық комиссияның (аукциондық комиссияның) заңсыз шешімі қабылданған, түсіндірілетін баптың 9-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

ӘҚБТК-нің 207-бабының 9-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін құқық бұзушы айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБТК-нің 207-бабының 9-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұлдың мөлшері 50 АЕК-ті құрайды, тіркелген болып табылады және оны салатын органның өзгертуіне жатпайды.

Түсіндірілген баптың 10-бөлігі Тапсырыс берушінің әлеуетті өнім берушілерді немесе өнім берушілерді Мемлекеттік сатып алудың жосықсыз қатысушылары деп тану туралы талап-арызбен сотқа жүгінбегені немесе уақтылы жүгінбегені үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді:

1) әлеуетті өнім берушінің немесе өнім берушінің біліктілік талаптары және (немесе) конкурстық баға ұсынысына әсер ететін құжаттар бойынша анық емес ақпарат беруі;

2) Өнім беруші өзімен жасалған мемлекеттік сатып алу туралы шарт бойынша міндеттемелерді орындамаған жағдайларда жүзеге асырылады;

3) Қазақстан Республикасының Мемлекеттік сатып алу туралы заңнамасында көзделген жағдайларды қоспағанда, өнім беруші өзімен жасалған мемлекеттік сатып алу туралы шарт бойынша міндеттемелерін тиісінше орындамаған жағдайларда жүзеге асырады.

Түсіндірілген баптың 10-бөлігінде қарастырылған құқық бұзушылықтың объективті жағы құқық бұзушының түсіндірілген нормада қарастырылған жағдайларда әлеуетті жеткізушілерді немесе жеткізушілерді мемлекеттік сатып алуға жосықсыз қатысушылар деп тану туралы талап қою арқылы тапсырыс берушінің сотқа жүгінбеуі немесе уақтылы жүгінбеуі түрінде заңсыз әрекеттерді (әрекетсіздікті) жасауымен сипатталады.

Талап ету бойынша Б. 4-т. "Мемлекеттік сатып алу туралы" ҚР Заңының 12-бабына сәйкес, егер әлеуетті өнім берушілер немесе өнім берушілер біліктілік талаптары және (немесе) конкурстық баға ұсынысына әсер ететін құжаттар бойынша анық емес ақпарат берген жағдайда, Мемлекеттік сатып алуды ұйымдастырушы, Тапсырыс беруші әлеуетті өнім берушінің немесе өнім берушінің Қазақстан Республикасының Мемлекеттік сатып алу туралы заңнамасын бұзу фактісі туралы өздеріне белгілі болған күннен бастап күнтізбелік отыз күннен кешіктірмей, осындай әлеуетті өнім берушіні немесе өнім берушіні мемлекеттік сатып

Бұдан басқа, егер Өнім берушілер олармен жасалған мемлекеттік сатып алу туралы шарттар бойынша өз міндеттемелерін орындамаған не тиісінше орындамаған жағдайда, Тапсырыс беруші сондай-ақ өнім берушінің Қазақстан Республикасының Мемлекеттік

сатып алу туралы заңнамасын бұзу фактісі туралы өзіне белгілі болған күннен бастап күнтізбелік отыз күннен кешіктірмей, осындай өнім берушіні мемлекеттік сатып алуға жосықсыз қатысушы деп тану туралы талап-арызбен сотқа жүгінуге міндетті.

Бұл ережеден алып тастау жиынтығында мынадай талаптарды қанағаттандыратын жағдайлар болып табылады: 1) Өнім берушінің тұрақсыздық айыбын (айыппұлды, өсімпұлды) төлеуі; 2) шарттық міндеттемелерді толық орындауы; 3) Тапсырыс берушіге келтірілген залалдың болмауы.

Тапсырыс берушінің өнім берушіні мемлекеттік сатып алуға қатысушыларды жосықсыз деп тану туралы талап қоюмен сотқа жүгіну туралы жоғарыда көрсетілген заңнамалық талапты орындамауы немесе уақтылы орындамауы түсіндірілетін баптың 10-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

ӘҚБтК-нің 207-бабының 10-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін құқық бұзушы айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБтК-нің 207-бабының 10-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұлдың мөлшері лауазымды адамдар үшін 30 АЕК-ті құрайды, тіркелген болып табылады және оны салатын органның өзгертуіне жатпайды.

Түсіндірілген баптың 11-бөлігі ҚР Мемлекеттік сатып алу туралы заңнамасында көзделмеген жағдайларда мемлекеттік сатып алу туралы шартты тікелей жасасу жолымен бір көзден алу тәсілімен мемлекеттік сатып алуды жүзеге асыру, сол сияқты ҚР Мемлекеттік сатып алу туралы заңнамасында көзделген жағдайларды қоспағанда, мемлекеттік сатып алудың бекітілген жылдық жоспарында (мемлекеттік сатып алудың алдын ала жылдық жоспарында) көзделмеген тауарларды, жұмыстарды, көрсетілетін қызметтерді сатып алу үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсіндірілген баптың 11-бөлімінде қарастырылған құқық бұзушылықтың объективті жағы құқық бұзушының бір көзден сатып алу арқылы мемлекеттік сатып алуды жүзеге асыру түрінде заңсыз әрекеттер жасауымен сипатталады:

1) Қазақстан Республикасының Мемлекеттік сатып алу туралы заңнамасында көзделмеген жағдайларда мемлекеттік сатып алу туралы шартты тікелей жасасу арқылы жүзеге асырылады,

2) мемлекеттік сатып алудың бекітілген жылдық жоспарында (мемлекеттік сатып алудың алдын ала жылдық жоспарында) көзделмеген тауарларды, жұмыстарды, көрсетілетін қызметтерді сатып алу.

Мемлекеттік сатып алу туралы шартты тікелей жасасу жолымен бір көзден алу тәсілімен мемлекеттік сатып алу "Мемлекеттік сатып алу туралы"ҚР Заңының 39-бабының 3-тармағында көзделген жағдайларда жүзеге асырылады. Өзге жағдайларда Тапсырыс беруші Мемлекеттік сатып алуды заңда көрсетілген өзге тәсілдермен жүргізуге міндетті.

Сондай-ақ, "Мемлекеттік сатып алу туралы" ҚР Заңының 5-бабы 10-тармағының талабы бойынша, заңда тікелей көрсетілген жағдайларда тауарларды, жұмыстарды,

көрсетілетін қызметтерді сатып алуды қоспағанда, мемлекеттік сатып алудың бекітілген (нақтыланған) жылдық жоспарында (мемлекеттік сатып алудың алдын ала жылдық жоспарында) көзделмеген тауарларды, жұмыстарды, көрсетілетін қызметтерді сатып алуға жол берілмейді.

Жоғарыда аталған заңнамалық талаптар мен тыйымдарды бұзу түсіндірілген баптың 11-бөлімінде қарастырылған құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

ӘҚБтК-нің 207-бабының 11-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін құқық бұзушы айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБтК-нің 207-бабының 11-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл мөлшері лауазымды адамдар үшін 100 АЕК-ті құрайды, тіркелген болып табылады және оны салатын органның өзгертуіне жатпайды.

Түсіндірілген баптың 12-бөлігі конкурсқа (аукционға) қатысуға алдын ала рұқсат беру хаттамаларында, конкурс (аукцион) тәсілімен мемлекеттік сатып алу қорытындылары туралы әлеуетті өнім берушінің конкурсқа (аукционға) қатысуға өтінімін қабылдамау себептерінің егжей-тегжейлі сипаттамасын, оның ішінде оның біліктілік талаптарына және конкурстық құжаттаманың (аукциондық құжаттаманың) талаптарына сәйкес еместігін растайтын мәліметтер мен құжаттарды көрсетпегені үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсіндірілген баптың 12-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы құқық бұзушының әлеуетті өнім берушінің конкурсқа (аукционға) қатысуға өтінімінен бас тарту себептерінің егжей-тегжейлі сипаттамасын, оның біліктілік талаптарына және конкурстық құжаттаманың (аукциондық құжаттаманың) талаптарына сәйкес еместігін растайтын мәліметтер мен құжаттарды көрсетпеуден көрінетін құқыққа қарсы әрекеттерді (әрекетсіздікті) жасауымен сипатталады.

"Мемлекеттік сатып алу туралы" ҚР Заңының 27-бабы 3-тармағының талабы бойынша конкурсқа қатысуға алдын ала рұқсат беру хаттамасында конкурсқа қатысуға өтінімдері қабылданбаған әлеуетті өнім берушілер туралы, олардың қабылданбау себептері егжей-тегжейлі сипатталған, оның ішінде олардың біліктілік талаптарына және конкурстық құжаттама талаптарына сәйкес еместігін растайтын мәліметтер мен құжаттар көрсетілген ақпарат қамтылуға тиіс.

Міндетті тұлғаның көрсетілген заңнамалық талапты бұзуы түсіндірілген баптың 12-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

ӘҚБтК-нің 207-бабының 12-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін құқық бұзушы айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБтК-нің 207-бабының 12-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл мөлшері лауазымды адамдар үшін 10 АЕК-ті құрайды, тіркелген болып табылады және оны салатын органның өзгертуіне жатпайды.

Түсіндірілген баптың 13-бөлігі мемлекеттік сатып алудың жылдық жоспарын (мемлекеттік сатып алудың алдын ала жылдық жоспарын) немесе Мемлекеттік сатып алудың жылдық жоспарына (Мемлекеттік сатып алудың алдын ала жылдық жоспарына) енгізілген өзгерістерді және (немесе) толықтыруларды мемлекеттік сатып алу веб-порталына орналастырмағаны немесе уақтылы орналастырмағаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді, сол сияқты мемлекеттік сатып алудың жылдық жоспарын мемлекеттік сатып алу, Мемлекеттік сатып алу туралы шарттар жасасу талап етілетін экономикалық сыныптаманың ерекшеліктері (шығыстар баптары) бойынша жиынтығында бюджетке (даму жоспарына) немесе жеке қаржыландыру жоспарына сәйкес келмейді деп танылады.

Түсіндірілген баптың 13-бөлімінде қарастырылған құқық бұзушылықтың объективті жағы құқық бұзушының құқыққа қарсы әрекеттерді (әрекетсіздікті) келесі түрде жасауымен сипатталады:

1) Мемлекеттік сатып алудың жылдық жоспарын (мемлекеттік сатып алудың алдын ала жылдық жоспарын) немесе Мемлекеттік сатып алудың жылдық жоспарына (Мемлекеттік сатып алудың алдын ала жылдық жоспарына) енгізілген өзгерістерді және (немесе) толықтыруларды мемлекеттік сатып алу веб-порталына орналастырмау;

2) жоғарыда көрсетілген жоспар мен оған өзгерістер (толықтырулар) уақтылы орналастырылмаған жағдайда жүзеге асырылады;

3) мемлекеттік сатып алу туралы шарттар жасасу талап етілетін экономикалық сыныптаманың ерекшеліктері (шығыстар баптары) бойынша жиынтығында бюджетке (даму жоспарына) немесе жеке қаржыландыру жоспарына сәйкес келмейтін көлемде мемлекеттік сатып алудың жылдық жоспарын бекіту (нақтылау) қағидаттарына негізделеді.

ҚР "Мемлекеттік сатып алу туралы" Заңының 5-бабы 6 және 7-тармақтары нормаларының талабы бойынша Тапсырыс беруші Мемлекеттік сатып алудың жылдық жоспары (Мемлекеттік сатып алудың алдын ала жылдық Жоспары) бекітілген күннен бастап бес жұмыс күні ішінде оны мемлекеттік сатып алудың веб-порталында орналастыруға міндетті. Сондай-ақ Тапсырыс беруші Мемлекеттік сатып алудың жылдық жоспарына (Мемлекеттік сатып алудың алдын ала жылдық жоспарына) өзгерістер және (немесе) толықтырулар енгізу туралы шешім қабылданған күннен бастап бес жұмыс күні ішінде енгізілген өзгерістерді және (немесе) толықтыруларды мемлекеттік сатып алу веб-порталында орналастыруға міндетті.

Көрсетілген заңнамалық нормаларда көзделген ерекшеліктер ретінде ҚР Мемлекеттік құпиялар туралы заңнамасына сәйкес мемлекеттік құпияларды құрайтын және (немесе) ҚР Үкіметі айқындаған таратылуы шектелген қызметтік ақпаратты қамтитын мәліметтер жариялануға жатпайды.

Сондай-ақ, "Мемлекеттік сатып алу туралы" ҚР Заңының 5-бабы 4-тармағының талабы бойынша Мемлекеттік сатып алудың жылдық жоспарын экономикалық

сыныптаманың Мемлекеттік сатып алу туралы шарттар жасасу талап етілетін ерекшеліктері (шығыстар баптары) бойынша жиынтықта бюджетке (даму жоспарына) немесе жеке қаржыландыру жоспарына сәйкес келмейтін көлемде бекітуге (нақтылауға) жол берілмейді.

Тапсырыс берушінің жоғарыда көрсетілген заңнамалық талаптар мен тыйымдарды бұзуы түсіндірілген баптың 13-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

ӘҚБтК-нің 207-бабының 13-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін құқық бұзушы айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБтК-нің 207-бабының 13-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұлдың мөлшері лауазымды адамдар үшін 15 АЕК-ті құрайды, тіркелген болып табылады және оны салатын органның өзгертуіне жатпайды.

Түсіндірілген баптың 14-бөлігі әлеуетті өнім берушілердің конкурсқа (аукционға) қатысуға өтінімдерін уақтылы қарамағаны, сондай-ақ алдын ала рұқсат беру хаттамасын және (немесе) қорытындылар хаттамасын уақтылы орналастырмағаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсіндірілген мақаланың 14-бөлімінде қарастырылған құқық бұзушылықтың объективті жағы құқық бұзушының заңсыз әрекеттерді келесі түрде жасауымен сипатталады:

1) әлеуетті өнім берушілердің конкурсқа (аукционға) қатысуға өтінімдерін уақтылы қарамау,

2) Алдын ала жіберу ХАТТАМАСЫ және (немесе) қорытындылар хаттамасы уақтылы орналастырылмаған жағдайларда жол беріледі.

"Мемлекеттік сатып алу туралы" ҚР Заңының 27-бабы 3-тармағының талабы бойынша, әлеуетті өнім берушілердің біліктілік талаптарына және конкурстық құжаттама талаптарына сәйкестігі тұрғысынан конкурсқа қатысуға өтінімдерді қарау нәтижелері бойынша конкурсқа қатысуға алдын ала рұқсат беру хаттамасы ресімделеді, оған конкурстық комиссияның төрағасы және барлық мүшелері, сондай-ақ конкурстық комиссияның хатшысы конкурсқа қатысуға өтінімдерді алдын ала қарау туралы шешім қабылданған күні қол қояды. Конкурстық комиссияның әлеуетті өнім берушілерді конкурсқа қатысуға алдын ала жіберу туралы шешімі конкурсқа қатысуға өтінімдер ашылған күннен бастап он жұмыс күні ішінде қабылданады.

Міндетті тұлғаның өтінімдерді қарау және алдын ала рұқсат беру хаттамасын немесе қорытындылар хаттамасын орналастыру мерзімдеріне қатысты көрсетілген заңнамалық талаптарды бұзуы түсіндірілетін баптың 14-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

ӘҚБтК-нің 207-бабының 14-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін құқық бұзушы айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБтК-нің 207-бабының 14-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұлдың мөлшері лауазымды адамдар үшін 30 АЕК-ті құрайды, тіркелген болып табылады және оны салатын органның өзгертуіне жатпайды.

Түсіндірілген баптың 15-бөлігі түсіндірілген баптың 1-бөлігінде, 6-бөлігінде көзделген әрекеттердің (әрекетсіздіктің) кез келгенін әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасағаны үшін неғұрлым қатаң жаза белгілейді.

Бұл ретте түсіндірілетін баптың 15-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық объектісінің, субъективті тарапының және құрамының субъектілері өз сипаттамасында ӘҚБтК-нің 207-бабының 1-бөлігінде және 6-бөлігінде көзделген кез келген құқық бұзушылық құрамының объектісімен, субъективті тарапымен және субъектілерімен сәйкес келеді.

ӘҚБтК-нің 207-бабының 15-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағының сипаттамасында түсіндірілген баптың 1-бөлігінде немесе 6-бөлігінде көзделген іс-әрекеттерге қайталану белгісі қосылады.

Егер адам ӘҚБтК-нің 207-бабының 1-бөлігінде немесе 6-бөлігінде көзделген әрекеттердің (әрекетсіздіктің) кез келгенін бұрын жасаған болса, ол үшін әкімшілік жазаға тартылса және адам әкімшілік жазаға тартылған болып есептелетін бір жылдық мерзім әлі өтпесе, құқық бұзушылық қайталап жасалған болып есептеледі.

Құқық бұзушылықты жасаудың қайталануы ӘҚБтК-нің 207-бабының 15-бөлігі бойынша құқық бұзушылықтың дербес құрамы ретінде құқыққа қарсы әрекеттің саралануына әкеп соғатын дербес саралау белгісі болып табылады.

Саралау белгісі ретінде қайталану құқық бұзушының бір жыл ішінде жасаған құқыққа қарсы әрекеттерінің саны мен сипатын анықтау жолымен ғана емес, сонымен қатар осы тұлғаны ӘҚБтК – нің 207-бабының 1-бөлігінде, 6-бөлігінде көзделген іс-әрекеттерді жасағаны үшін әкімшілік жауаптылыққа тарту фактісін, ҚР Қаржы министрлігінің немесе соттың әкімшілік жаза қолдану туралы заңды күшіне енген қаулысының бар-жоғын анықтау арқылы заңды түрде белгіленеді. 207 ӘҚБтК, оны жариялау, тапсыру немесе құқық бұзушылық субъектісіне жіберу және жаза қолданылған сәттен бастап бір жылдық мерзімді жою фактісі.

Жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде ӘҚБтК-нің 207-бабының 1-бөлігінде немесе 6-бөлігінде көзделген әрекеттерді қайталап жасағаны үшін құқық бұзушы айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБтК-нің 207-бабының 15-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл мөлшері 100 АЕК-ті құрайды.

Түсіндірілген баптың 16-бөлігі әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде түсіндірілген баптың 2-бөлігінде, 10-бөлігінде, 13-бөлігінде көзделген әрекеттердің (әрекетсіздіктің) кез келгенін жасағаны үшін неғұрлым қатаң жаза белгілейді.

Бұл ретте түсіндірілетін баптың 16-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық объектісінің, субъективтік жағының және құрамының субъектілері ӘҚБтК-нің 207-бабының 2-бөлігінде, 10-бөлігінде немесе 13-бөлігінде көзделген объектімен, субъективтік тараппен және құқық бұзушылық құрамының субъектілерімен сәйкес келеді.

ӘҚБтК-нің 207-бабының 16-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағының сипаттамасында түсіндірілетін баптың 2-бөлігінде, 10-бөлігінде немесе 13-бөлігінде көзделген әрекеттерге (әрекетсіздікке) қайталану белгісі қосылады.

Егер адам ӘҚБтК-нің 207-бабының 2-бөлігінде, 10-бөлігінде немесе 13-бөлігінде көзделген әрекеттердің (әрекетсіздіктің) кез келгенін бұрын жасаған болса, ол үшін әкімшілік жазаға тартылса және адам әкімшілік жазаға тартылған болып есептелетін бір жылдық мерзім әлі өтпесе, құқық бұзушылық қайталап жасалған болып есептеледі.

Құқық бұзушылықты жасаудың қайталануы ӘҚБтК-нің 207-бабының 16-бөлігі бойынша құқық бұзушылықтың дербес құрамы ретінде құқыққа қарсы әрекеттің саралануына әкеп соғатын дербес саралау белгісі болып табылады.

Қайталану саралау белгісі ретінде құқық бұзушының бір жыл ішінде жасаған құқыққа қарсы әрекеттерінің саны мен сипатын анықтау жолымен ғана емес, сондай – ақ ӘҚБтК-нің 207-бабының 2-бөлігінде, 10-бөлігінде, 13-бөлігінде көзделген іс-әрекеттерді (іс-қимылдарды) жасағаны үшін осы тұлғаны әкімшілік жауаптылыққа тарту фактісін, ҚР Қаржы министрлігінің немесе соттың әкімшілік жаза қолдану туралы заңды күшіне енген қаулысының бар-жоғын анықтау жолымен де белгіленеді. 207 ӘҚБтК, оны жариялау, тапсыру немесе құқық бұзушылық субъектісіне жіберу және жаза қолданылған сәттен бастап бір жылдық мерзімді жою фактісі.

Жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде ӘҚБтК-нің 207-бабының 2-бөлігінде, 10-бөлігінде немесе 13-бөлігінде көзделген әрекеттерді (әрекетсіздікті) қайталап жасағаны үшін құқық бұзушы айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБтК-нің 207-бабының 16-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл мөлшері 60 АЕК-ті құрайды.

Түсіндірілген баптың 17-бөлігі әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде түсіндірілген баптың 9-бөлігінде көзделген әрекетті жасағаны үшін қатаң жаза белгілейді.

Бұл ретте түсіндірілетін баптың 17-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық объектісінің, субъективтік жағының және құрамының субъектілері өз сипаттамасында ӘҚБтК-нің 207-бабының 9-бөлігінде көзделген объектімен, субъективтік тарапымен және құқық бұзушылық құрамының субъектілерімен сәйкес келеді.

ӘҚБтК-нің 207-бабының 17-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағының сипаттамасында түсіндірілген баптың 9-бөлігінде көзделген әрекетке қайталану белгісі қосылады.

Егер адам бұрын ӘҚБтК-нің 207-бабының 9-бөлігінде көзделген іс-әрекетті жасап, ол үшін әкімшілік жазаға тартылса және адам әкімшілік жазаға тартылған болып есептелетін бір жылдық мерзім әлі өтпесе, құқық бұзушылық қайталап жасалған болып есептеледі.

Құқық бұзушылықты жасаудың қайталануы ӘҚБтК-нің 207-бабының 17-бөлігі бойынша құқық бұзушылықтың дербес құрамы ретінде құқыққа қарсы әрекеттің саралануына әкеп соғатын дербес саралау белгісі болып табылады.

Саралау белгісі ретінде қайталау құқық бұзушының бір жыл ішінде жасаған құқыққа қарсы әрекеттерінің саны мен сипатын анықтау жолымен ғана емес, сонымен қатар заңды түрде – осы тұлғаны ӘҚБтК-нің 207-бабының 9-бөлігінде көзделген іс-әрекетті жасағаны үшін әкімшілік жауаптылыққа тарту фактісін, ҚР Қаржы министрлігінің немесе соттың Б. 9-бөлігі бойынша әкімшілік жаза қолдану туралы заңды күшіне енген қаулысының болуын анықтау жолымен белгіленеді. 207 ӘҚБтК, оны жариялау, тапсыру немесе құқық бұзушылық субъектісіне жіберу және жаза қолданылған сәттен бастап бір жылдық мерзімді жою фактісі.

Жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде ӘҚБтК-нің 207-бабының 9-бөлігінде көзделген әрекетті қайталап жасағаны үшін құқық бұзушы айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБтК-нің 207-бабының 17-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл мөлшері 100 АЕК-ті құрайды.

Түсіндірілген баптың 18-бөлігі әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде түсіндірілген баптың 3-бөлігінде немесе 11-бөлігінде көзделген әрекеттердің кез-келгенін жасағаны үшін қатаң жаза белгілейді.

Бұл ретте түсіндірілетін баптың 18-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық объектісінің, субъективтік жағының және құрамының субъектілері ӘҚБтК-нің 207-бабының 3-бөлігінде немесе 11-бөлігінде көзделген объектімен, субъективтік тараппен және құқық бұзушылық құрамының субъектілерімен сәйкес келеді.

ӘҚБтК-нің 207-бабының 18-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағының сипаттамасында түсіндірілген баптың 3-бөлігінде немесе 11-бөлігінде көзделген әрекеттерге қайталану белгісі қосылады.

Егер адам ӘҚБтК-нің 207-бабының 3-бөлігінде немесе 11-бөлігінде көзделген әрекеттердің кез келгенін бұрын жасаған болса, ол үшін әкімшілік жазаға тартылса және адам әкімшілік жазаға тартылған болып есептелетін бір жылдық мерзім әлі өтпесе, құқық бұзушылық қайтадан жасалған болып есептеледі.

Құқық бұзушылықты жасаудың қайталануы ӘҚБтК-нің 207-бабының 18-бөлігі бойынша құқық бұзушылықтың дербес құрамы ретінде құқыққа қарсы әрекеттің саралануына әкеп соғатын дербес саралау белгісі болып табылады.

Саралау белгісі ретінде қайталану құқық бұзушының бір жыл ішінде жасаған құқыққа қарсы әрекеттерінің саны мен сипатын анықтау жолымен ғана емес, сонымен

қатар ӘҚБтК – нің 207-бабының 3-бөлігінде немесе 11-бөлігінде көзделген әрекеттерді жасағаны үшін осы тұлғаны әкімшілік жауаптылыққа тарту фактісін, ҚР Қаржы министрлігінің немесе соттың әкімшілік жаза қолдану туралы заңды күшіне енген қаулысының 3-бөлігінде немесе 11-бөлігінде болуын анықтау арқылы да анықталады. 207 ӘҚБтК, оны жариялау, тапсыру немесе құқық бұзушылық субъектісіне жіберу және жаза қолданылған сәттен бастап бір жылдық мерзімді жою фактісі.

Жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде ӘҚБтК-нің 207-бабының 3-бөлігінде немесе 11-бөлігінде көзделген әрекеттерді қайталап жасағаны үшін құқық бұзушы айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБтК-нің 207-бабының 18-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл мөлшері 200 АЕК-ті құрайды.

207-1-бап. Ұлттық басқарушы холдингтердің, ұлттық холдингтердің, ұлттық компаниялардың және дауыс беретін акцияларының (жарғылық капиталға қатысу үлестерінің) елу және одан да көп пайызы тікелей немесе жанама түрде ұлттық басқарушы холдингке, ұлттық холдингке, ұлттық компанияға тиесілі ұйымдардың тауарларды, жұмыстарды, көрсетілетін қызметтерді сатып алуды жүзеге асыру тәртібін бұзу

1. Сатып алуды жүзеге асыру тәртібінде көзделген жағдайларды қоспағанда, тендерлік құжаттамада (аукциондық құжаттамада) әлеуетті өнім берушілерге сатып алуды жүзеге асыру тәртібінде көзделмеген біліктілік талаптарын белгілеу не тендерлік құжаттамада (аукциондық құжаттамада) не баға ұсыныстарын сұрату тәсілімен сатып алуды жүзеге асыру кезінде орналастырылатын ақпаратта сатып алынатын тауарлардың, жұмыстардың, көрсетілетін қызметтердің жекелеген әлеуетті өнім берушілерге тиесілілігін айқындайтын сипаттамаларына нұсқау жасау –

лауазымды адамдарға елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға алып келеді.

2. Сатып алуды жүзеге асыру тәртібінде көзделмеген жағдайларда сатып алуды жүзеге асырудан бас тарту –

лауазымды адамдарға елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға алып келеді.

3. Әлеуетті өнім берушіні және (немесе) ол тартатын, жұмыстардың не көрсетілетін қызметтердің қосалқы мердігерлерін (бірлесіп орындаушыларын) сатып алуды жүзеге асыру тәртібінде көзделмеген негіздер бойынша біліктілік талаптарына және (немесе) тендерлік құжаттаманың (аукциондық құжаттаманың) талаптарына сәйкес келмейді деп тану –

лауазымды адамдарға елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға алып келеді.

4. Сатып алуды жүзеге асыру тәртібінде көзделген жағдайларды қоспағанда, тауарларды, жұмыстарды, көрсетілетін қызметтерді сатып алуды жүзеге асыру кезінде

олардың біртекті түрлері және оларды беру (орындау, көрсету) орны бойынша лоттарға бөлмеу –

лауазымды адамдарға он айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға алып келеді.

5. Негізінде тендерлік комиссияның (аукциондық комиссияның) заңсыз шешімі қабылданған сатып алу жөніндегі сараптама комиссиясының не сатып алу жөніндегі сарапшының көрінеу жалған сараптамалық қорытынды дайындауы –

елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға алып келеді.

6. Сатып алуды жүзеге асыру тәртібінде көзделмеген жағдайларда, сатып алу туралы шартты тікелей жасасу арқылы бір көзден алу тәсілімен сатып алуды жүзеге асыру –

лауазымды адамдарға елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға алып келеді.

Ескертпелер.

1. Осы бапта сатып алуды жүзеге асыру тәртібі деп "Мемлекеттік мүлік туралы" Қазақстан Республикасының Заңында көзделген сатып алуды жүзеге асыру қағидаларын немесе "Ұлттық әл-ауқат қоры туралы" Қазақстан Республикасының Заңында көзделген сатып алуды жүзеге асыру тәртібін түсінген жөн.

2. Осы бапта лауазымды адамдар деп:

1) бірінші бөлікте – сатып алуды ұйымдастырушының, тапсырыс берушінің бірінші басшыларын немесе олардың міндеттерін атқаратын адамдарды және (немесе) тендерлік құжаттаманы (аукциондық құжаттаманы) әзірлеуге тікелей қатысатын адамдарды;

2) екінші, төртінші және алтыншы бөліктерде – сатып алуды ұйымдастырушының, тапсырыс берушінің бірінші басшыларын немесе олардың міндеттерін атқаратын, сатып алуды ұйымдастыру мен өткізу рәсімдерін жүзеге асыруға жауапты адамдарды;

3) үшінші бөлікте – ұлттық басқарушы холдингтердің, ұлттық холдингтердің, ұлттық компаниялардың және дауыс беретін акцияларының (жарғылық капиталға қатысу үлестерінің) елу және одан да көп пайызы тікелей немесе жанама түрде ұлттық басқарушы холдингке, ұлттық холдингке, ұлттық компанияға тиесілі ұйымдардың тауарларды, жұмыстар мен көрсетілетін қызметтерді сатып алуын ұйымдастырушы құрған тендерлік комиссияның (аукциондық комиссияның) төрағасын және оның орынбасарын, сондай-ақ тендерлік комиссияның (аукциондық комиссияның) мүшелерін түсінген жөн.

3. Лауазымды адам Ұлттық әл-ауқат қоры, сатып алуды бақылау жөніндегі орталықтандырылған қызмет жүргізген бақылау нәтижелері бойынша анықталған бұзушылықтарды жою туралы хабарлама бақылау объектісіне табыс етілген күннен кейінгі күннен бастап он жұмыс күні ішінде Ұлттық әл-ауқат қоры, сатып алуды бақылау жөніндегі орталықтандырылған қызмет жүргізген бақылау нәтижелері

бойынша анықталған бұзушылықтарды өзі дербес жойған жағдайда, осы бапта көзделген әкімшілік жауаптылыққа тартылуға жатпайды.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілген бап Ұлттық басқарушы холдингтердің, ұлттық холдингтердің, ұлттық компаниялардың және дауыс беретін акцияларының (жарғылық капиталға қатысу үлестерінің) елу және одан да көп пайызы тікелей немесе жанама түрде Ұлттық басқарушы холдингке, ұлттық холдингке, ұлттық компанияға тиесілі ұйымдардың тауарларды, жұмыстарды, көрсетілетін қызметтерді сатып алуды жүзеге асыру тәртібін бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ӘҚБТК-нің 207-1-бабында көзделген құқық бұзушылықтардың ортақ объектісі ҚР заңнамасында белгіленген және ҚР-да сауда-сатып алу қызметін жүзеге асырудың мемлекетпен қорғалатын тәртібі болып табылады.

Түсіндірілетін бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтардың тікелей объектісі ҚР заңнамасында белгіленген және сатып алуды жүзеге асырудың мемлекет қорғайтын тәртібі болып табылады.

Бұл ретте, түсіндірілетін баптың 1-қосымшасына сәйкес түсіндірілетін бапта *сатып алуды жүзеге асыру тәртібі* деп "Мемлекеттік мүлік туралы" ҚР Заңында көзделген сатып алуды жүзеге асыру қағидаларын немесе "Ұлттық әл-ауқат қоры туралы" ҚР Заңында көзделген сатып алуды жүзеге асыру тәртібін түсіну керек.

"Мемлекеттік мүлік туралы" ҚР Заңының 166-бабының 4-тармағына сәйкес, Ұлттық әл-ауқат қорын қоспағанда, Ұлттық басқарушы холдингтің, ұлттық холдингтердің, ұлттық компаниялардың және дауыс беретін акцияларының (жарғылық капиталға қатысу үлестерінің) елу және одан да көп пайызы ұлттық әл-ауқат қорын қоспағанда, Ұлттық басқарушы холдингке, ұлттық холдингке, ұлттық компанияға тікелей немесе жанама түрде тиесілі ұйымдардың тауарларды, жұмыстарды және көрсетілетін қызметтерді сатып алуы, оның ішінде кепілдік берілген тапсырысты, сондай-ақ әлеуметтік-кәсіпкерлік корпорациялар ҚР Үкіметі бекітетін тауарларды, жұмыстарды және көрсетілетін қызметтерді сатып алудың үлгілік қағидалары (бұдан әрі – "сатып алу қағидалары") негізінде жүзеге асырады.

"Ұлттық әл-ауқат қоры туралы" ҚР Заңының 19-бабының 1 және 2-тармақтарына сәйкес, Қазақстан Республикасының өзге де заңнамалық актілерінде көзделген тауарларды, жұмыстар мен көрсетілетін қызметтерді сатып алудың арнайы тәртібі қор және дауыс беретін акцияларының (қатысу үлестерінің) елу және одан да көп пайызы тікелей немесе жанама түрде Қорға тиесілі ұйымдар жүзеге асыратын тауарларды, жұмыстар мен көрсетілетін қызметтерді сатып алуға қолданылмайды. Қордың және дауыс беретін акцияларының (қатысу үлестерінің) елу және одан да көп пайызын тікелей немесе жанама түрде Қор иеленетін Ұйымдардың тауарларды, жұмыстарды және көрсетілетін қызметтерді сатып алуы Қордың Директорлар кеңесі бекітетін қағидалар (бұдан әрі – "сатып алу қағидалары") негізінде жүргізіледі.

Тапсырыс берушілер – Ұлттық басқарушы холдингтер, ұлттық холдингтер, ұлттық компаниялар және дауыс беретін акцияларының (жарғылық капиталға қатысу үлестерінің) елу және одан да көп пайызы тікелей немесе жанама түрде Ұлттық басқарушы холдингке, ұлттық холдингке, ұлттық компанияға, сондай-ақ әлеуметтік-кәсіпкерлік корпорацияларға тиесілі ұйымдар.

Сатып алуды ұйымдастырушы – бұл сатып алуды ұйымдастыру және өткізу рәсімдерін орындауға жауапты өзінің құрылымдық бөлімшесінің атынан Тапсырыс беруші не сатып алуды ұйымдастыру және өткізу рәсімдерін орындау мақсатында Тапсырыс беруші айқындаған заңды тұлға.

Ұлттық әл-ауқат қорына және оған кіретін ұйымдарға қатысты Тапсырыс беруші деп қордың өзі немесе холдингке кіретін ұйым түсініледі, сатып алуды ұйымдастырушы деп сатып алуды ұйымдастыру және өткізу рәсімдерін орындау мақсатында Тапсырыс беруші (тапсырыс берушілер) айқындаған, оны құрған заңды тұлғаның атынан әрекет ететін заңды тұлға не құрылымдық бөлімше түсініледі.

ӘҚБтК-нің 207-1-бабында көзделген құқық бұзушылық субъектілері бұл туралы санкцияларда және түсіндірілетін бапқа 2-ескертпеде тікелей көрсетілуіне байланысты *тапсырыс берушілердің, сауда-саттықты ұйымдастырушылардың және олар құрған тендерлік комиссиялардың лауазымды адамдары* болып табылады.

ӘҚБтК-нің 207-1-бабында көзделген әрекеттердің субъективті жағы осы әрекеттерді жасаған лауазымды адамдардың ниеті немесе абайсыздығы түрінде кінәсімен сипатталады.

Түсіндірілген бапта қарастырылған құқық бұзушылықтардың құрамы *ресми* болып табылады. Құқық бұзушыларға түсініктеме берілген бап бойынша айыппұлдарды есептеу және салу үшін үшінші тұлғаларға құқық бұзушылық жасаудан зиян келтіру фактісі мен мөлшерін анықтаудың қажеті жоқ.

Түсініктеме берілетін бапта көзделген құқық бұзушылықтарды жасағаны үшін әкімшілік жаза қолдануды іс сотта қаралған жағдайда ҚР Қаржы министрлігі немесе сот жүзеге асырады.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігі әлеуетті өнім берушілерге тендерлік құжаттамада (аукциондық құжаттамада) сатып алуды жүзеге асыру тәртібімен көзделмеген біліктілік талаптарын белгілеу үшін не тендерлік құжаттамада (аукциондық құжаттамада) не орналастырылатын ақпаратта баға ұсыныстарын сұрату тәсілімен сатып алуды жүзеге асыру кезінде Сатып алынатын тауарлардың, жұмыстардың, көрсетілетін қызметтердің жекелеген әлеуетті өнім берушілерге тиесілігін айқындайтын сипаттамаларға сілтеме жасау үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді., сатып алуды жүзеге асыру тәртібінде көзделген.

ӘҚБтК-нің 207-1-бабының 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық субъектілері, бұл туралы түсіндірілетін баптың 2-ескертпесінде тікелей көрсетілуіне байланысты, *лауазымды адамдар-сатып алуды ұйымдастырушының, Тапсырыс берушінің немесе*

олардың міндетін атқаратын адамдардың және (немесе) тендерлік құжаттаманы (аукциондық құжаттаманы) әзірлеуге тікелей қатысатын адамдардың бірінші басшылары болып табылады.

ӘҚБтК-нің 207-1-бабының 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы лауазымды адамның құқыққа қайшы әрекеттерді:

1) тендерлік құжаттамада (аукциондық құжаттамада) әлеуетті өнім берушілерге сатып алуды жүзеге асыру тәртібінде көзделмеген біліктілік талаптарын белгілеу не

2) тендерлік құжаттамада (аукциондық құжаттамада) не сатып алынатын тауарлардың, жұмыстардың, көрсетілетін қызметтердің жекелеген әлеуетті өнім берушілерге тиесілігін айқындайтын сипаттамаларға баға ұсыныстарын сұрату тәсілімен сатып алуды жүзеге асыру кезінде орналастырылатын ақпаратта көрсету.

Конкурстық (аукциондық) құжаттаманың шарттарын айқындайтын лауазымды адамның конкурстық (аукциондық) құжаттаманың шарттарын айқындау тәртібіне тыйым салуды сатып алу қағидаларында белгіленген бұзуы түсіндірілетін баптың 1-бөлігінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін адам айыппұл түрінде жазаланады.

Лауазымды адамның ӘҚБтК-нің 207-1-бабының 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл мөлшері 50 АЕК-ті құрайды, тіркелген болып табылады және оны салатын органның өзгертуіне жатпайды.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігі сатып алуды жүзеге асыру тәртібінде көзделмеген жағдайларда сатып алуды жүзеге асырудан бас тартқаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ӘҚБтК - нің 207-1-бабының 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық субъектілері, бұл туралы түсіндірілетін баптың 2-ескертпесінде тікелей көрсетілуіне байланысты, лауазымды адамдар-сатып алуды ұйымдастырушының, Тапсырыс берушінің бірінші басшылары немесе олардың міндеттерін атқаратын, сатып алуды ұйымдастыру және өткізу рәсімдерін жүзеге асыруға жауапты адамдар болып табылады.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы құқық бұзушының сатып алуды жүзеге асыру тәртібінде көзделмеген жағдайларда сатып алуды жүзеге асырудан бас тартуымен көрінетін заңсыз әрекеттерді (әрекетсіздікті) жасауымен сипатталады.

Сатып алуды жүзеге асыру тәртібіне сәйкес тапсырыс берушілер мен сатып алуды ұйымдастырушылардың лауазымды адамдары тауарларды, жұмыстарды, көрсетілетін қызметтерді сатып алу әдісімен, көрсетілген тәртіппен белгіленген жағдайлардан басқа, сатып алуды жүзеге асыруға міндетті.

Аталған талапты бұзу түсіндірілген баптың 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

ӘҚБтК-нің 207-1-бабының 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін құқық бұзушы айыппұл түрінде жазаланады.

Тапсырыс берушінің лауазымды адамының ӘҚБтК-нің 207-1-бабының 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл мөлшері 50 АЕК-ті құрайды, тіркелген болып табылады және оны салатын органның өзгертуіне жатпайды.

Түсіндірілген баптың 3-бөлігі әлеуетті өнім берушіні және (немесе) ол тартатын жұмыстардың не көрсетілетін қызметтердің қосалқы мердігерлерін (бірлесіп орындаушыларын) сатып алуды жүзеге асыру тәртібінде көзделмеген негіздер бойынша біліктілік талаптарына және (немесе) тендерлік құжаттама (аукциондық құжаттама) талаптарына сәйкес емес деп тану үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

3-бөлікте көзделген құқық бұзушылық субъектілері 207-1 ӘҚБтК, бұл туралы түсіндірілетін баптың 2-ескертпесінде тікелей көрсетілуіне байланысты лауазымды адамдар болып табылады - тендерлік комиссияның (аукциондық комиссияның) төрағасы және оның орынбасары, сондай-ақ тауарларды, жұмыстар мен көрсетілетін қызметтерді сатып алуды ұйымдастырушы Ұлттық басқарушы холдингтер, ұлттық холдингтер, ұлттық компаниялар және дауыс беретін акцияларының (жарғылық капиталға қатысу үлестерінің) елу және одан да көп пайызы тікелей немесе жанама түрде Ұлттық басқарушы холдингке, ұлттық холдингке, ұлттық компанияға тиесілі ұйымдар құрған тендерлік комиссияның (аукциондық комиссияның) мүшелері.

Түсіндірілген баптың 3-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы құқық бұзушының әлеуетті өнім берушіні және (немесе) ол тартатын жұмыстардың не көрсетілетін қызметтердің қосалқы мердігерлерін (бірлесіп орындаушыларын) біліктілік талаптарына және (немесе) тендерлік құжаттаманың (аукциондық құжаттаманың) талаптарына сатып алуды жүзеге асыру тәртібімен көзделмеген негіздер бойынша сәйкес келмейді деп тануында көрінетін құқыққа қарсы әрекеттер жасауымен сипатталады.

Сатып алуды жүзеге асыру тәртібінің талаптары бойынша әлеуетті өнім берушіні және (немесе) ол тартатын жұмыстардың не көрсетілетін қызметтердің қосалқы мердігерін (бірлесіп орындаушысын) сатып алуды жүзеге асыру тәртібінде көзделмеген негіздер бойынша біліктілік талаптарына сәйкес келмейді деп тануға жол берілмейді.

Тиісінше, әлеуетті өнім берушіні және (немесе) ол тартатын жұмыстардың не көрсетілетін қызметтердің қосалқы мердігерін (бірлесіп орындаушысын) Тапсырыс беруші немесе сатып алуды ұйымдастырушы пайдаланған қандай да бір өзге негіздер бойынша біліктілік талаптарына сәйкес келмейді деп тану түсіндірілетін баптың 3-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

ӘҚБтК-нің 207-1-бабының 3-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін құқық бұзушы айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБтК-нің 207-1-бабының 3-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұлдың мөлшері лауазымды адамдар үшін 50 АЕК-ті құрайды, тіркелген болып табылады және оны салатын органның өзгертуіне жатпайды.

Түсіндірілген баптың 4-бөлігі тауарларды, жұмыстарды, көрсетілетін қызметтерді сатып алуды жүзеге асыру кезінде олардың біртекті түрлері және оларды жеткізу (орындау, көрсету) орны бойынша лоттарға бөлмегені үшін, сатып алуды жүзеге асыру тәртібінде көзделген жағдайларды қоспағанда, әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ӘҚБтК - нің 207-1-бабының 4-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық субъектілері, бұл туралы түсіндірілетін баптың 2-ескертпесінде тікелей көрсетілуіне байланысты, лауазымды адамдар-сатып алуды ұйымдастырушының, Тапсырыс берушінің бірінші басшылары немесе олардың міндеттерін атқаратын, сатып алуды ұйымдастыру және өткізу рәсімдерін жүзеге асыруға жауапты адамдар болып табылады.

Түсіндірілген баптың 4-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы, сатып алуды жүзеге асыру тәртібінде көзделген жағдайларды қоспағанда, тауарларды, жұмыстарды, қызметтерді лоттарға олардың біртекті түрлері және оларды жеткізу (орындау, көрсету) орны бойынша сатып алуды жүзеге асыру кезінде бөлінбейтіндіктен көрінетін заңсыз әрекеттерді құқық бұзушының жасауымен сипатталады.

Сатып алуды жүзеге асыру тәртібінің жалпы талаптары бойынша сатып алу жоспарын жасау кезінде Тапсырыс беруші тауарларды, жұмыстарды, көрсетілетін қызметтерді олардың біртекті түрлері және оларды жеткізу (орындау, көрсету) орны бойынша лоттарға бөлуге міндетті.

Осы жалпы ережеден ерекшелікті сатып алу қағидаларында тікелей көзделген жағдайлар құрайды.

Міндетті тұлғаның тауарларды, жұмыстарды, көрсетілетін қызметтерді олардың біртекті түрлері және оларды жеткізу (орындау, көрсету) орны бойынша лоттарға бөлуге қойылатын көрсетілген талапты бұзуы түсіндірілетін баптың 4-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

ӘҚБтК-нің 207-1-бабының 4-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін құқық бұзушы айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБтК-нің 207-1-бабының 4-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұлдың мөлшері лауазымды адамдар үшін 10 АЕК-ті құрайды, тіркелген болып табылады және оны салатын органның өзгертуіне жатпайды.

Түсіндірілген баптың 5-бөлігі сатып алу жөніндегі сараптама комиссиясының не сатып алу жөніндегі сарапшының көрінеу жалған сараптама қорытындысын дайындағаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді, соның негізінде тендерлік комиссияның (аукциондық комиссияның) заңсыз шешімі қабылданды.

ӘҚБтК-нің 207-бабының 5-бөлігі бойынша құқық бұзушылық субъектілері, бұл туралы түсіндірілетін нормада тікелей көрсетілуіне байланысты, сарапшы немесе

тендерлік комиссия (аукциондық комиссия) үшін сараптамалық қорытынды дайындайтын сараптама комиссиясының мүшелері болып табылады.

Түсіндірілген баптың 5-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы құқық бұзушының сатып алу жөніндегі сараптама комиссиясының не сатып алу жөніндегі сарапшының көрінеу жалған сараптама қорытындысын дайындауында көрінетін құқыққа қарсы әрекеттер жасауымен сипатталады, соның негізінде тендерлік комиссияның (аукциондық комиссияның) заңсыз шешімі қабылданды.

Тағайындалған сарапшы немесе сараптама комиссиясы Тапсырыс берушіге немесе сатып алуды ұйымдастырушыға олардан сұратылып отырған сараптама нысанасы бойынша анық сараптама қорытындысын дайындауға және ұсынуға міндетті.

Сарапшылардың немесе сараптама комиссиясы мүшелерінің дұрыс сараптама қорытындысын дайындау және ұсыну жөніндегі өздеріне жүктелген міндетті орындамауы және оның орнына көрінеу жалған сараптама қорытындысын ұсынуы негізінде тендерлік комиссияның (аукциондық комиссияның) заңсыз шешімі қабылданған, түсіндірілетін баптың 5-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

ӘҚБтК-нің 207-1-бабының 5-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін құқық бұзушы айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБтК-нің 207-1-бабының 5-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұлдың мөлшері 50 АЕК-ті құрайды, тіркелген болып табылады және оны салатын органның өзгертуіне жатпайды.

Түсіндірілген баптың 6-бөлігі сатып алуды жүзеге асыру тәртібінде көзделмеген жағдайларда сатып алу туралы шартты тікелей жасасу арқылы бір көзден сатып алу тәсілімен сатып алуды жүзеге асыру үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ӘҚБтК - нің 207-1-бабының 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық субъектілері, бұл туралы түсіндірілетін баптың 2-ескертпесінде тікелей көрсетілуіне байланысты, лауазымды адамдар-сатып алуды ұйымдастырушының, Тапсырыс берушінің бірінші басшылары немесе олардың міндеттерін атқаратын, сатып алуды ұйымдастыру және өткізу рәсімдерін жүзеге асыруға жауапты адамдар болып табылады.

Түсіндірілген баптың 6-бөлігінде қарастырылған құқық бұзушылықтың объективті жағы құқық бұзушының сатып алуды жүзеге асыру тәртібінде көзделмеген жағдайларда сатып алу туралы шартты тікелей жасасу арқылы бір көзден сатып алу тәсілімен сатып алуды жүзеге асыру түрінде заңсыз әрекеттер жасауымен сипатталады,

Сатып алу туралы шартты тікелей жасасу жолымен бір көзден алу тәсілімен сатып алу сатып алу қағидаларында тікелей көзделген жағдайларда жүзеге асырылады. Өзге жағдайларда Тапсырыс беруші сатып алу қағидаларында көрсетілген өзге тәсілдермен сатып алуды жүргізуге міндетті.

Міндетті тұлғаның жоғарыда көрсетілген талаптар мен тыйымдарды бұзуы түсіндірілген баптың 6-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

ӘҚБтК-нің 207-1-бабының 6-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін құқық бұзушы айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБтК-нің 207-1-бабының 6-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұлдың мөлшері лауазымды адамдар үшін 50 АЕК-ті құрайды, тіркелген болып табылады және оны салатын органның өзгертуіне жатпайды.

208-бап. Қазақстан Республикасының кредиттік бюролар және кредиттік тарихты қалыптастыру туралы заңнамасының талаптарын бұзу

1. Кредиттік бюроның Қазақстан Республикасының кредиттік бюролар және кредиттік тарихты қалыптастыру туралы заңнамасын бұзуы -

заңды тұлғаларға екі жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Ақпарат берушіні кредиттік тарихты қалыптастыру үшін кредиттік бюроларға (мемлекеттің қатысуындағы несиелік бюродан басқа) кредиттік тарихтың субъектісі туралы ақпарат беру және (немесе) алушы кредиттік есепті алушының кредиттік есепті ақпарат сұрау салуын, теріс ақпарат беру жағдайларын қоспағанда, ұсыну кредиттік тарих субъектісі туралы және (немесе) кредиттік тарих субъектісі туралы теріс ақпараты бар кредиттік есеп туралы, сондай-ақ оның дұрыс рәсімделмегендігі туралы -

жеке тұлғаларға - жиырма, лауазымды адамдарға - елу, шағын бизнес субъектілеріне - жүз, орта кәсіпкерлікке - жүз елу мөлшерінде, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне екі жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

3. Кредиттік тарих субъектісінен алынған, Қазақстан Республикасының кредиттік бюролар туралы және кредиттік тарихты қалыптастыру туралы заңнамасына сәйкес немесе жалған ақпарат ұсыну талап етілетін ақпараттың ұсынылмауы, сондай-ақ кредиторлық бюроға уақтылы ұсынылмауы -

жеке тұлғаларға - жиырма, лауазымды адамдарға - елу, шағын бизнес субъектілеріне - жүз, орта кәсіпкерлікке - жүз елу мөлшерінде, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне екі жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

Ескерту. Ақпарат дегеніміз кредиттік тарих субъектілері туралы ақпарат электрондық және қағаз түрінде, кредиттік тарихты қалыптастыру жүйесінің қатысушылары беретін және оларды қажет болған жағдайда электрондық цифрлық қолтаңбамен куәландырылған ақпарат деп түсініледі.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілген бап ҚР кредиттік бюролар және кредиттік тарихты қалыптастыру туралы заңнамасының талаптарын бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ҚР заңнамасында белгіленген және мемлекетпен қорғалатын қаржы саласындағы кәсіпкерлік қызметті жүзеге асыру тәртібі ӘҚБтК-нің 208-бабында көзделген құқық бұзушылықтардың ортақ объектісі болып табылады.

Түсіндірілген бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтардың тікелей объектісі несие бюроларының қызметін жүзеге асыру және несие тарихын қалыптастыру тәртібі болып табылады.

ӘҚБтК-нің 208-бабында көзделген құқық бұзушылық субъектілері, бұл туралы түсіндірілген баптың санкцияларында тікелей көрсетілуіне байланысты, жеке тұлғалар, лауазымды адамдар, сондай-ақ кәсіпкерлік субъектілері болып табылады.

ӘҚБтК-нің 208-бабында көзделген іс-әрекеттердің субъективті жағы оларды жасаған жеке және лауазымды адамдар үшін қасақана немесе абайсыздық түрінде кінәмен сипатталады.

Түсіндірілген мақалада қарастырылған құқық бұзушылықтардың құрамы ресми болып табылады. Құқық бұзушыға түсініктеме берілген бап бойынша айыппұл есептеу және салу үшін құқық бұзушылық жасаудан үшінші тұлғаларға зиян келтіру фактісі мен мөлшерін анықтаудың қажеті жоқ.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігі кредиттік бюроның кредиттік бюролар және кредиттік тарихты қалыптастыру туралы ҚР заңнамасын бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ӘҚБтК-нің 208-бабының 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы кредиттік бюроның Қазақстан Республикасының кредиттік бюролар туралы заңнамасын бұзудан және кредиттік тарихты қалыптастырудан көрінетін құқыққа қарсы іс-әрекеттер (әрекетсіздік) жасауынан тұрады.

Кредиттік бюро-бұл кредиттік тарихты қалыптастыруды, кредиттік есептерді ұсынуды және өзге де Қызметтерді көрсетуді жүзеге асыратын ұйым.

"Қазақстан Республикасындағы кредиттік бюролар және кредиттік тарихты қалыптастыру туралы" ҚР Заңының 6 және 7-баптарының талаптары бойынша, мемлекет қатысатын кредиттік бюроны қоспағанда, кредиттік бюролар Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес құрылатын және жұмыс істейтін коммерциялық ұйымдар болып табылады. Дауыс беретін акцияларының жүз пайызы уәкілетті органға тиесілі акционерлік қоғамның ұйымдық-құқықтық нысанында құрылған жалғыз мамандандырылған коммерциялық емес ұйым мемлекет қатысатын кредиттік бюро болып табылады. Кредиттік бюроның атауында "кредиттік бюро" деген сөздер немесе олардан туындайтын сөздер болуға тиіс. Кредиттік бюролар қызметінің негізгі түрлері кредиттік тарихты қалыптастыру және кредиттік есептерді беру болып табылады.

Несие тарихы-бұл несие тарихы субъектісі туралы ақпарат жиынтығы. Несие тарихы субъектісі-бұл несие тарихы қалыптасатын жеке немесе заңды тұлға.

ҚР "ҚР кредиттік бюролар және кредиттік тарихты қалыптастыру туралы" Заңының 2-бабы 1-тармағына сәйкес, ҚР кредиттік бюро және кредиттік тарихты қалыптастыру

туралы заңнамасы МК-дан, келтірілген Заңнан және ҚР басқа да нормативтік құқықтық актілерінен тұрады.

Кредиттік бюролар өз қызметін жүзеге асырған кезде өздеріне заңмен және уәкілетті органмен ұсынылған талаптарды, нұсқамаларды және оларға заңмен жүктелген міндеттерді "кредиттік бюролар және кредиттік тарихты қалыптастыру туралы" ҚР Заңының 8, 11, 17-баптарына сәйкес орындауға міндетті.

Кредиттік бюроның өзіне қойылатын заңнамалық талаптарды орындамауы немесе тиісінше орындамауы түсіндірілетін баптың 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін адам айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБтК-нің 208-бабының 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл мөлшері заңды тұлғалар үшін 200 АЕК-ті құрайды, тіркелген болып табылады және оны салатын органның өзгертуіне жатпайды.

Бұл жазаны құқық бұзушыға ҚР Ұлттық Банкі немесе іс сотта қаралған жағдайда сот қолданады.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігі кредиттік тарих субъектісі туралы теріс ақпаратты және (немесе) кредиттік тарих субъектісі туралы теріс ақпаратты қамтитын кредиттік есепті беру жағдайларын қоспағанда, кредиттік тарихты қалыптастыру үшін кредиттік бюроларға (мемлекет қатысатын кредиттік бюроны қоспағанда) ақпарат берушінің ақпарат бергені және (немесе) кредиттік есепті алушының ақпарат субъектісінің келісімінсіз кредиттік есепті ұсыну туралы сұрау салуды бергені үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді, сондай-ақ несиелік есепті дұрыс ресімдемегені үшін.

Түсіндірілген баптың 2-бөлімінде қарастырылған құқық бұзушылықтың объективті жағы құқық бұзушының заңсыз әрекеттерді келесі түрде жасауымен сипатталады:

1) Ақпарат берушінің кредиттік тарихты қалыптастыру үшін ақпарат субъектісінің келісімінсіз кредиттік тарих субъектісі туралы мәліметтерді кредиттік бюроларға (мемлекет қатысатын кредиттік бюроны қоспағанда) беруі;

2) кредиттік есепті алушы ақпарат субъектісінің келісімінсіз кредиттік есепті ұсыну туралы сұрау салуды берген жағдайларда;

3) кредиттік есеп дұрыс ресімделмеген жағдайларда жүргізіледі.

Түсіндірілетін бапқа ескертпеге сәйкес түсіндірілетін бапқа қатысты мәліметтер деп кредиттік тарихты қалыптастыру және оларды пайдалану жүйесіне қатысушылар беретін, қажет болған жағдайда электрондық цифрлық қолтаңбамен куәландырылатын электрондық және қағаз жеткізгіштердегі кредиттік тарих субъектілеріне қатысты мәліметтер түсініледі.

ҚР "Қазақстан Республикасындағы кредиттік бюролар және кредиттік тарихты қалыптастыру туралы" Заңының 19-бабы 2-тармағының талабы бойынша ақпарат

берушілер кредиттік тарих субъектісінің ол туралы мәліметтерді кредиттік бюроларға ұсынуға келісімін алуға міндетті.

Ақпарат жеткізушісі-бұл несие бюросына ақпарат беретін жеке кәсіпкер немесе заңды тұлға.

"Қазақстан Республикасындағы кредиттік бюролар және кредиттік тарихты қалыптастыру туралы" ҚР Заңының 21-бабы 3-тармағының талабы бойынша кредиттік есепті алушылар кредиттік бюроға кредиттік тарих субъектісінің ол туралы кредиттік есепті алуға келісімін алғаны туралы растауды ұсынуға міндетті.

Кредиттік есепті алушы-кредиттік есепті алуға құқығы бар тұлға.

Кредиттік тарих субъектісінің келісімі-бұл кредиттік тарих субъектісінің ол туралы ақпаратты кредиттік бюроларға (мемлекет қатысатын кредиттік бюроны қоспағанда) беруге не ол туралы кредиттік бюродан басқа тұлғаларға кредиттік есеп беруге Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген талаптарға сәйкес ресімделетін жазбаша рұқсаты.

Жоғарыда көрсетілген Заңның 25-бабы 1-тармағының талабы бойынша кредиттік тарих субъектісінің ол туралы ақпаратты кредиттік бюроларға (мемлекет қатысатын кредиттік бюроны қоспағанда) беруге және (немесе) кредиттік бюродан кредиттік есепті алушыға кредиттік есепті беруге келісімі жазбаша түрде ресімделеді. Ақпарат субъектісінің - жеке тұлғаның келісімін Нотариат туралы ҚР заңнамасына сәйкес ресімделген сенімхат негізінде әрекет ететін сенім білдірілген тұлға да ресімдеуі мүмкін.

Көрсетілген Заңның 25-бабының 4-тармағына сәйкес кредиттік тарих субъектісінің кредиттік бюроларға осы субъект туралы теріс ақпарат беруге және кредиттік тарих субъектісі туралы теріс ақпаратты қамтитын кредиттік есептерді ақпарат берушілерге кредиттік бюролардың беруіне келісім беру талап етілмейді.

Жоғарыда көрсетілген Заңның 29-бабы 7-тармағының талабы бойынша кредиттік есеп Қазақстан Республикасының заңнамасында көзделген негіздерде, шарттар мен тәртіппен қалыптастырылуы, ресімделуі және ұсынылуы тиіс.

Несиелік есеп-бұл несие тарихындағы ақпаратты толық немесе ішінара беру нысаны.

Кредиттік тарих субъектісінің кредиттік тарихты қалыптастыру үшін кредиттік бюроларға (мемлекет қатысатын кредиттік бюроны қоспағанда) ол туралы ақпарат беруге және (немесе) кредиттік бюродан кредиттік есепті беруге келісімінің жоқтығы, сондай-ақ оны дұрыс ресімдемегені үшін ақпарат беруші, кредиттік есепті беру туралы сұрау салған кредиттік есепті алушы не олардың лауазымды адамдары түсіндірілетін баптың 2-бөлігіне сәйкес жауапты болады.

ӘҚБТК-нің 208-бабының 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін құқық бұзушы айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБтК-нің 208-бабының 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұлдың мөлшері:

- жеке тұлғалар үшін-20 АЕК,
- лауазымды тұлғалар үшін 50 АЕК,
- шағын кәсіпкерлік субъектілері үшін-100 АЕК,
- орта кәсіпкерлік субъектілері үшін-150 АЕК,
- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін-200 АЕК.

Бұл жазаны құқық бұзушыға ҚР Ұлттық Банкі немесе іс сотта қаралған жағдайда сот қолданады.

Түсіндірілген баптың 3-бөлігі Қазақстан Республикасының кредиттік бюролар және кредиттік тарихты қалыптастыру туралы заңнамасына сәйкес ұсынылуы талап етілетін кредиттік тарих субъектісінен алынған мәліметтерді ұсынбауы, сол сияқты жеткізушінің кредиттік бюроға ақпаратты уақтылы ұсынбауы не дұрыс емес мәліметтерді ұсынуы үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсіндірілген баптың 3-бөлігінде қарастырылған құқық бұзушылықтың объективті жағы құқық бұзушының құқыққа қарсы әрекеттерді (әрекетсіздікті) келесі түрде жасауымен сипатталады:

- 1) Өнім беруші кредиттік тарих субъектісінен алынған мәліметтерді кредиттік бюроға ұсынбаған жағдайларда жүзеге асырылады;
- 2) Өнім беруші кредиттік тарих субъектісінен алынған мәліметтерді кредиттік бюроға уақтылы ұсынбаған; не
- 3) дұрыс емес мәліметтер ұсынылған жағдайларда тоқтатылады.

"Қазақстан Республикасындағы кредиттік бюролар және кредиттік тарихты қалыптастыру туралы" ҚР Заңының 19-бабы 2-тармағының талабы бойынша ақпарат берушілер ақпаратты кредиттік бюроларға Заңда және ақпарат беру туралы шартта келтірілген талаптарда, көлемде және тәртіппен беруге міндетті.

Ақпаратты ұсынбаудан, уақтылы ұсынбаудан немесе анық емес ақпаратты ұсынудан көрінген аталған міндетті орындамау немесе тиісінше орындамау түсіндірілетін баптың 3-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

ӘҚБтК-нің 208-бабының 3-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін құқық бұзушы айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБтК-нің 208-бабының 3-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұлдың мөлшері:

- жеке тұлғалар үшін-20 АЕК,
- лауазымды тұлғалар үшін-50 АЕК,
- шағын кәсіпкерлік субъектілері үшін-100 АЕК,
- орта кәсіпкерлік субъектілері үшін-150 АЕК,
- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін-200 АЕК.

Жоғарыда көрсетілген санаттардың әрқайсысының құқық бұзушылары үшін айыппұл ставкалары тіркелген болып табылады және оларды салатын органның өзгертуіне жатпайды.

Бұл жазаны құқық бұзушыға ҚР Ұлттық Банкі немесе іс сотта қаралған жағдайда сот қолданады.

Түсіндірілген баптың 3-бөлігі Қазақстан Республикасының кредиттік бюролар және кредиттік тарихты қалыптастыру туралы заңнамасына сәйкес ұсынылуы талап етілетін кредиттік тарих субъектісінен алынған мәліметтерді ұсынбауы, сол сияқты жеткізушінің кредиттік бюроға ақпаратты уақтылы ұсынбауы не дұрыс емес мәліметтерді ұсынуы үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсіндірілген баптың 3-бөлігінде қарастырылған құқық бұзушылықтың объективті жағы құқық бұзушының құқыққа қарсы әрекеттерді (әрекетсіздікті) келесі түрде жасауымен сипатталады:

1) Өнім беруші кредиттік тарих субъектісінен алынған мәліметтерді кредиттік бюроға ұсынбаған жағдайларда жүзеге асырылады;

2) Өнім беруші кредиттік тарих субъектісінен алынған мәліметтерді кредиттік бюроға уақтылы ұсынбаған; не

3) дұрыс емес мәліметтер ұсынылған жағдайларда тоқтатылады.

"Қазақстан Республикасындағы кредиттік бюролар және кредиттік тарихты қалыптастыру туралы" ҚР Заңының 19-бабы 2-тармағының талабы бойынша ақпарат берушілер ақпаратты кредиттік бюроларға Заңда және ақпарат беру туралы шартта келтірілген талаптарда, көлемде және тәртіппен беруге міндетті.

Ақпаратты ұсынбаудан, уақтылы ұсынбаудан немесе анық емес ақпаратты ұсынудан көрінген аталған міндетті орындамау немесе тиісінше орындамау түсіндірілетін баптың 3-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

ӘҚБтК-нің 208-бабының 3-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін құқық бұзушы айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБтК-нің 208-бабының 3-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұлдың мөлшері:

- жеке тұлғалар үшін-20 АЕК,
- лауазымды тұлғалар үшін-50 АЕК,
- шағын кәсіпкерлік субъектілері үшін-100 АЕК,
- орта кәсіпкерлік субъектілері үшін-150 АЕК,
- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін-200 АЕК.

Жоғарыда көрсетілген санаттардың әрқайсысының құқық бұзушылары үшін айыппұл ставкалары тіркелген болып табылады және оларды салатын органның өзгертуіне жатпайды.

Бұл жазаны құқық бұзушыға ҚР Ұлттық Банкі немесе іс сотта қаралған жағдайда сот қолданады.

209-бап. Қазақстан Республикасының концессиялар туралы заңнамасын бұзу

Концессионерді таңдау бойынша конкурстың шарттарына, сондай-ақ конкурс өткізу кезінде концессиялық өтінімнің бастапқы параметрлері мен сипаттамаларына өзгерістер енгізу, концессиялық өтінім ең жақсы деп танылған, концессиялық жобаны және концессия шартының талаптарын түсіндіру бойынша келіссөздер жүргізу -

лауазымды адамдарға жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

Ескерту. Осы баптағы лауазымды адамдар концессиялар конкурсының ұйымдастырушысының бірінші басшылары немесе олардың міндеттерін атқаратын, жарысты ұйымдастыру және өткізу рәсімдерін орындауға жауапты адамдар ретінде түсінілуі керек.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсініктеме берілген бап ҚР концессиялар туралы заңнамасын бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ҚР заңнамасында белгіленген және мемлекетпен қорғалатын ҚР концессиялық қызметті жүзеге асыру тәртібі ӘҚБтК-нің 209-бабында көзделген құқық бұзушылықтың тектік объектісі болып табылады.

Түсініктеме берілген бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың тікелей объектісі ҚР заңнамасында белгіленген және мемлекетпен қорғалатын концессия шартын жасасуға арналған конкурсты өткізудің тәртібі болып табылады.

ӘҚБтК-нің 209-бабында көзделген құқық бұзушылықтың субъектілері лауазымды адамдар болып табылады.

ӘҚБтК-нің 209-бабына ескертпеге сәйкес *лауазымды адамдар* деп концессия жөніндегі конкурсты ұйымдастырушының бірінші басшыларын немесе конкурсты ұйымдастыру және өткізу рәсімдерін жүзеге асыру үшін жауапты, олардың міндеттерін атқаратын адамдарды түсіну керек.

Концессия жөніндегі конкурсты ұйымдастырушы – концессионер таңдау жөніндегі конкурстарды өткізуді жүзеге асыратын мемлекеттік орган.

ӘҚБтК-нің 209-бабында көзделген әрекеттердің субъективті жағы құқық бұзушылық жасаған лауазымды адамдар үшін ниет нысанындағы кінәмен сипатталады.

ӘҚБтК-нің 209-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың объективті жағы тұлғаның Концессионерді таңдау жөніндегі конкурстың талаптарына, сондай-ақ концессиялық өтінімі үздік деп танылған конкурсқа қатысушымен концессиялық жобаны және концессия шартының талаптарын нақтылау бойынша келіссөздер жүргізу барысында концессиялық өтінімнің бастапқы параметрлеріне және сипаттамаларына өзгерістер енгізу түрінде құқыққа қарсы әрекеттер (әрекетсіздік) жасауынан көрінеді.

Концессионер – бұл концессия шартын жасасқан, оның ішінде өз қызметін бірлескен қызмет (жай серіктестік) туралы шарт негізінде жүзеге асыратын, кәсіпкерлік қызметті жүзеге асыратын жеке тұлға және (немесе) мемлекеттік мекемелерді және дауыс беретін акцияларының (жарғылық капиталға қатысу үлестерінің) елу және одан көп пайызы мемлекетке тікелей немесе жанама түрде тиесілі (концессиялық жобаларды қаржыландыру жөніндегі ұйымдардан басқа) болатын квазимемлекеттік сектор субъектілерін қоспағанда, заңды тұлға.

Концессия – бұл концессия объектілерін құруға (реконструкциялауға) және пайдалануға бағытталған, концессионердің қаражаты есебінен немесе концеденттің қоса қаржыландыруы шарттарымен жүзеге асырылатын қызмет.

Концессия шарты – бұл концедент пен концессионер арасында жасалатын, тараптардың құқықтарын, міндеттерін және жауапкершілігін, концессияны іске асыру шарттарын айқындайтын жазбаша келісім.

ҚР "Концессиялар туралы" Заңының 20-бабы 4-тармағы келіссөздер барысында конкурс шарттарына, сондай-ақ концессиялық өтінімнің бастапқы параметрлері мен сипаттамаларына өзгерістер енгізуге жол берілмейді.

Конкурсты өткізу барысында ұлттық валюта бағамы айтарлықтай өзгерген жағдайда ерекше маңызы бар жобалар бойынша конкурстың шарттарына, сондай-ақ концессиялық өтінімнің бастапқы параметрлері мен сипаттамаларына өзгерістер мен толықтырулар енгізуге жол берілетін "Концессиялар туралы" ҚР Заңының 20-бабының 4-1-тармақтарында көзделген жағдайлар ерекшелік болып табылады. Бұл ретте конкурстың шарттарына, оның ішінде құрылыс-монтаждау жұмыстарының құны және мемлекеттің төлемдері бойынша, сондай-ақ концессиялық өтінімнің бастапқы параметрлері мен сипаттамаларына өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы шешім келіссөздер хаттамасының және комиссия шешімінің негізінде жүзеге асырылады және Республикалық бюджет комиссиясының қарауына шығарылады.

Жоғарыда көрсетілген заңнамалық талапты концессия жөніндегі конкурсты ұйымдастырушы лауазымды адамдарының кінәлі бұзуы түсіндірілетін бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Түсіндірілген бапта қарастырылған құқық бұзушылықтың құрамы *формальды* болып табылады. Адамды әкімшілік жауапкершілікке тарту және түсіндірілген бап бойынша айыппұл есептеу үшін құқық бұзушылықпен келтірілген зиянның фактісі мен мөлшерін анықтаудың қажеті жоқ.

Түсіндірілген бапта көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін оны жасаған адам *айыппұл* түрінде жазаланады.

ӘҚБтК-нің 209-бабында көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл мөлшері 100 АЕК-ті құрайды, белгіленген болып табылады және оны салатын органның өзгертуіне жатпайды.

Түсініктеме берілетін бапта көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін әкімшілік жаза қолдануды іс сотта қаралған жағдайда ҚР Қаржы министрлігі немесе сот жүзеге асырады.

210-бап. Қазақстан Республикасының валюталық заңнамасында көзделген тәртіппен валюталық шартты ұсынбай валюталық операциялар бойынша төлемдерді және (немесе) ақша аударымдарын жүргізу

1. Валюталық шартты немесе берілген есептік нөмір бар валюталық шартты ұсыну Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің нормативтік құқықтық актілеріне сәйкес міндетті болып табылған кезде уәкілетті банктің осындай валюталық шартты ұсынбай валюталық операция бойынша төлемді және (немесе) ақша аударымын жүргізуі – ескерту жасауға алып келеді.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекет – елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға алып келеді.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсініктеме берілген бап ҚР валюталық заңнамасында көзделген тәртіппен валюталық шартты ұсынбай валюталық операциялар бойынша төлемдерді және (немесе) ақша аударымдарын жүргізу үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ҚР заңнамасында белгіленген және мемлекетпен қорғалатын валюталық операцияларды жүзеге асыру тәртібі ӘҚБтК-нің 210-бабында көзделген құқық бұзушылықтардың тектік объектісі болып табылады.

Түсіндірілетін бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтардың тікелей объектісі ҚР валюталық заңнамасында белгіленген және мемлекет қорғайтын валюталық операциялар бойынша төлемдер мен аударымдарды жүргізудің тәртібі болып табылады.

ӘҚБтК-нің 210-бабында көзделген құқық бұзушылық субъектілері, бұл туралы түсіндірілетін баптың нормасында тікелей көрсетілуіне байланысты, *уәкілетті банк* – клиенттің тапсырмасы бойынша валюталық операцияларды жүзеге асыратын екінші деңгейдегі банк болып табылады.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігі валюталық шартты немесе берілген есептік нөмір бар валюталық шартты ұсыну Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің нормативтік құқықтық актілеріне сәйкес міндетті болып табылған кезде уәкілетті банктің осындай валюталық шартты ұсынбай валюталық операция бойынша төлемді және (немесе) ақша аударымын жүргізгені үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ӘҚБтК-нің 210-бабының 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы құқық бұзушының:

1) валюталық шартты немесе есептік нөмір берілген валюталық шартты ұсынбай валюталық операция бойынша төлем жүргізу;

2) валюталық шартты немесе есептік нөмір берілген валюталық шартты ұсынбай валюталық операция бойынша ақша аудару түріндегі құқыққа қайшы әрекеттерді жасауында бекітіледі.

"Валюталық реттеу және валюталық бақылау туралы" ҚР Заңының 14-бабы 1 және 2-тармақтарының талабы бойынша, капитал қозғалысы жөніндегі валюталық шартты есептік тіркеу осы шартқа есептік нөмір беруді және капитал қозғалысы жөніндегі валюталық шартқа қатысушы – резиденттің Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкіне есептік нөмірді пайдалана отырып, ол бойынша мәліметтерді және есептерді кейіннен ұсынуын көздейді. Есептік тіркеу талаптары қатысушылары резиденттер (уәкілетті банктерді және шетелдік ұйымдардың филиалдарын (өкілдіктерін) қоспағанда) болып табылатын капитал қозғалысы жөніндегі валюталық шарттарға қолданылады. Капитал қозғалысы жөніндегі валюталық шартқа қатысушы болып табылатын резидент (уәкілетті банкті және шетелдік ұйымның филиалын (өкілдігін) қоспағанда) Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкіне капитал қозғалысы жөніндегі валюталық шартқа есептік нөмір беруі үшін оның тараптарының кез келгені осындай валюталық шарт бойынша міндеттемелерді орындауды бастағанға дейін өтініш жасайды.

Есептік тіркеуге жататын капитал қозғалысы жөніндегі валюталық шарттар бойынша уәкілетті банктердегі банктік шоттар арқылы төлемдерді және (немесе) ақша аударымдарын жүргізу есептік нөмір болған кезде ғана жүзеге асырылады.

Тиісінше, төлеуші уәкілетті банкке төлемдер және (немесе) аударымдар жүзеге асырылатын валюталық шартты немесе валюталық шарттың есептік нөмірін ұсынбастан, уәкілетті банктің аталған төлемдерді және (немесе) аударымдарды жасауға құқығы жоқ.

Уәкілетті банктің жоғарыда көрсетілген тыйымды бұзуы түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігінде қарастырылған құқық бұзушылықтың құрамы *формальды* болып табылады. Құқық бұзушыға түсіндірілген баптың 1-бөлігі бойынша айыппұл есептеу және салу үшін валюталық шартты немесе берілген есептік нөмірі бар валюталық шартты ұсынбай-ақ валюталық операция бойынша төлем және (немесе) ақша аударымын жүргізуден залал келтіру фактісі мен мөлшерін анықтаудың қажеті жоқ.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін уәкілетті банк *ескерту* түрінде жазаланады.

Бұл жаза құқық бұзушыларға оны әкімшілік жаза қолдану туралы қаулыда көрсету және оны міндетті түрде жариялау, сондай-ақ қаулының көшірмесін құқық бұзушыға тапсыру немесе жіберу арқылы қолданылады. Мұндай жағдайда құқық бұзушы біртекті құқық бұзушылықтар жасаған кезде оның одан арғы әрекеттерін саралау мақсатында адам оған қаулы тапсырылған (жіберілген) кезден бастап әкімшілік жазаға тартылған болып есептеледі.

Бұл жазаны құқық бұзушыға ҚР Ұлттық Банкі немесе іс сотта қаралған жағдайда сот қолданады.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігі әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген кез-келген әрекетті (әрекетсіздікті) қайталап жасағаны үшін қатаң жаза белгілейді.

Бұл ретте түсіндірілетін баптың 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық объектісінің, субъективтік жағының және құрамының субъектілері өз сипаттамасында ӘҚБтК-нің 210-бабының 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық құрамының объектісі, субъективтік жағы және субъектілерімен сәйкес келеді.

ӘҚБтК-нің 210-бабының 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағының сипаттамасына түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген әрекеттерге қайталану белгісі қосылады.

Егер тұлға ӘҚБтК-нің 210-бабының 1-бөлігінде көзделген кез келген әрекетті (әрекетсіздікті) бұрын жасаған болса, ол үшін әкімшілік жазаға тартылса және адам әкімшілік жазаға тартылған болып есептелетін бір жылдық мерзім әлі өтпесе, құқық бұзушылық қайталап жасалған болып есептеледі.

Құқық бұзушылықты жасаудың қайталануы ӘҚБтК-нің 210-бабының 2-бөлігі бойынша құқық бұзушылықтың дербес құрамы ретінде құқыққа қарсы әрекеттің саралануына әкеп соғатын дербес саралау белгісі болып табылады.

Саралау белгісі ретінде қайталау құқық бұзушының бір жыл ішінде жасаған құқыққа қарсы әрекеттерінің саны мен сипатын анықтау жолымен ғана емес, сонымен қатар заңды түрде – осы тұлғаны ӘҚБтК-нің 210-бабының 1-бөлігінде көзделген іс-әрекеттерді жасағаны үшін әкімшілік жауаптылыққа тарту фактісін, ҚР Ұлттық Банкінің немесе соттың ӘҚБтК-нің 210-бабының 1-бөлігі бойынша әкімшілік жаза қолдану туралы заңды күшіне енген қаулысының бар-жоғын, жариялау, тапсыру немесе құқық бұзушылық субъектісіне жіберу және жаза қолданылған сәттен бастап бір жылдық мерзімді жою фактісі анықтау жолымен белгіленеді.

Жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде ӘҚБтК-нің 210-бабының 1-бөлігінде көзделген әрекеттерді қайталап жасағаны үшін құқық бұзушы айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБтК-нің 210-бабының 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл мөлшері 50 АЕК-ті құрайды.

Бұл жазаны құқық бұзушыға ҚР Ұлттық Банкі немесе іс сотта қаралған жағдайда сот қолданады.

211-бап. Қазақстан Республикасының микроқаржы ұйымдары туралы заңнамасының талаптарын бұзу

1. Микроқаржы ұйымдарының "Микроқаржы ұйымдары туралы" Қазақстан Республикасының Заңында көзделмеген қызмет түрлерін жүзеге асыруы, - жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Микроқаржы ұйымы, егер бұл әрекеттерде қылмыстық құқық бұзушылықтың белгілері болмаса, жарияланған күні шындыққа сәйкес келмейтін жарнаманы бұқаралық ақпарат құралдарында таратуы немесе орналастыруы, -

жүз елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

3. Микроқаржы ұйымдары Қазақстан Республикасының микроқаржы ұйымдары туралы заңнамасында талап етілетін ақпаратты немесе микроқаржы ұйымдарының Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкіне ақпарат ұсынбағаны, сондай-ақ бірнеше рет (қатарынан күнтізбелік он екі ай ішінде екі және одан да көп рет), уақтылы ұсынбауы. ұсыну Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес талап етілетін ақпараттан тұрады п микроқаржы ұйымдары туралы немесе жалған ақпарат беру туралы -

екі жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

4. Микроқаржы ұйымдарының Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі белгілеген пруденциалдық нормативтерді және (немесе) өзге де міндетті нормалар мен лимиттерді бірнеше рет (қатарынан күнтізбелік он екі ай ішінде екі және одан да көп рет) бұзуы -

үш жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

5. Микроқаржы ұйымдарының, микрокредит шарты бойынша құқығы (талап етілуі) берілген тұлғалар, клиенттермен жасалған микрокредиттік шарттарда Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен есептелген жылдық тиімді сыйақы мөлшерлемесінің мөлшерін, сондай-ақ микроқаржы ұйымының асып кететін мөлшерін көрсетпеуі, микрокредит беру шарты бойынша құқық (талап) берілген тұлға жылдық тиімді сыйақы мөлшерлемесінің ең жоғары мөлшерін анықтайды Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің нормативтік құқықтық актісінде *lennogo* -

заңды тұлғаларға елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

6. Микроқаржы ұйымдары клиенттердің төлем құжаттарын жоғалтуы -

заңды тұлғаларға жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

7. Микроқаржы ұйымы, микрокредиттік шарт бойынша құқығы (талабы) берілген тұлғаға микрокредит шарты бойынша кепілге берілген мүлікке құқық белгілейтін құжаттардың түпнұсқаларын жоғалту -

жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

Ескерту. Осы баптың бесінші және жетінші бөліктерінің мақсаттары үшін микрокредиттік келісім бойынша құқық (талап ету) берілетін тұлға деп жобаны қаржыландыру және секьюритилендіру мәмілесінде секьюритилендіру туралы Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес құрылған инкассаторлық агенттік, микроқаржы ұйымы, арнайы қаржы компаниясы түсініледі.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілген бап Қазақстан Республикасының микроқаржы ұйымдары туралы заңнамасының талаптарын бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ҚР заңнамасында белгіленген және мемлекетпен қорғалатын қаржы саласындағы кәсіпкерлік қызметті жүзеге асыру тәртібі ӘҚБтК-нің 211-бабында көзделген құқық бұзушылықтардың тектік объектісі болып табылады.

Түсіндірілетін бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтардың тікелей объектісі микроқаржы ұйымдарының қаржы операцияларын жүзеге асыру тәртібі болып табылады.

ӘҚБтК-нің 211-бабында көзделген құқық бұзушылық субъектілері бұл туралы түсіндірілетін баптың нормасында тікелей көрсетілуіне байланысты *микроқаржы ұйымдары* болып табылады.

Микроқаржы ұйымы – коммерциялық ұйым болып табылатын, ресми мәртебесі "Азаматтарға арналған үкімет" мемлекеттік корпорациясында мемлекеттік тіркелумен және есептік тіркеуден өтуімен айқындалатын, микрокредиттер беру жөніндегі қызметті, сондай-ақ осы Заңмен рұқсат етілген қосымша қызмет түрлерін жүзеге асыратын заңды тұлға.

Түсіндірілген бапта қарастырылған құқық бұзушылықтардың құрамы *формальды* болып табылады. Құқық бұзушыға түсініктеме берілген бап бойынша айыппұл есептеу және салу үшін құқық бұзушылық жасаудан үшінші тұлғаларға зиян келтіру фактісі мен мөлшерін анықтаудың қажеті жоқ.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігі микроқаржы ұйымдарының "Микроқаржы ұйымдары туралы" Қазақстан Республикасының Заңында көзделмеген қызмет түрлерін жүзеге асырғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ӘҚБтК-нің 211-бабының 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы құқық бұзушының "Микроқаржы ұйымдары туралы" Қазақстан Республикасының Заңында микроқаржы ұйымдары үшін көзделмеген қызмет түрлерін жүзеге асырудан көрінетін құқыққа қарсы әрекеттер жасауынан тұрады.

"Микроқаржы ұйымдары туралы" ҚР Заңының 19-бабының 1-тармағына сәйкес Микроқаржы ұйымдары микрокредиттер беру жөніндегі қызметіне қосымша мынадай қызмет түрлерін:

1) Қазақстан Республикасының резиденттерінен және резидент еместерінен қарыздар (азаматтардан кәсіпкерлік қызмет ретінде қарыз түрінде ақша тартуды қоспағанда) мен гранттар тартуды;

2) уақытша бос активтерді екінші деңгейдегі банктердің депозиттеріне орналастыруды;

3) Қазақстан Республикасының заңдарында көзделген тәртіппен микрокредитті қамтамасыз ету ретінде алынған кепілдегі мүлікті пайдалануды және оған иелік етуді;

4) кредиттік бюролардың, микроқаржы ұйымдарының, банкноттарды, монеталарды және құндылықтарды инкассациялау жөнінде қызметтер көрсететін ұйымдардың және

күзет қызметіне лицензиясы бар ұйымдардың акцияларын немесе жарғылық капиталына қатысу үлестерін сатып алуды;

5) меншікті мүлкін өткізуді;

6) микрокредиттер беру жөніндегі қызметке байланысты мәселелер бойынша консультациялық қызметтер көрсетуді;

7) меншікті мүлкін мүліктік жалға беруді (жалдауды);

8) лизинг қызметін іске асыруды;

9) микроқаржы ұйымдары қызметінің мәселелері жөніндегі арнайы әдебиетті ақпарат тасымалдағыштың кез келген түрінде өткізуді;

10) Қазақстан Республикасының резиденттері – сақтандыру ұйымдарының атынан және тапсырмасы бойынша сақтандыру агенті ретінде сақтандыру шарттарын жасасуды;

11) Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес электрондық ақша эмитентінің агенті функцияларын іске асыруды;

12) хеджирлеу мақсатында жасалатын туынды қаржы құралдарымен мәмілелерді бағалы қағаздардың ұйымдастырылған нарығында жасасуды жүзеге асыруға құқығы бар.

"Микроқаржы ұйымдары туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 19-бабы 2-тармағы нормасының талабы бойынша микроқаржы ұйымдарына көрсетілген заңда көзделмеген өзге кәсіпкерлік қызметті жүзеге асыруға *тыйым салынады*.

Микроқаржы ұйымының шешілмеген қызмет түрлерімен айналысуға Заңмен белгіленген тыйым салуды бұзуы түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін микроқаржы ұйымы *айыппұл* түрінде жазаланады.

ӘҚБТК-нің 211-бабының 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл мөлшері 100 АЕК-ті құрайды.

Бұл жазаны сот құқық бұзушыларға ӘҚБТК-нің тиісті нормасында тікелей көрсетілуіне байланысты қолданады.

Түсіндірілген баптың 3-бөлігінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамаларды ҚР Ұлттық Банкінің уәкілетті қызметкерлері жасауға құқылы.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігі микроқаржы ұйымының бұқаралық ақпарат құралдарында жарияланған күні шындыққа сәйкес келмейтін жарнаманы таратқаны немесе орналастырғаны үшін, егер бұл әрекеттерде қылмыстық іс-әрекет белгілері болмаса әкімшілік жауапкершілікті белгілейді,.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігі бойынша құқық бұзушыны әкімшілік жауапкершілікке тарту, егер құқық бұзушының әрекеттерінде қылмыстық жаза белгілері болмаса ғана жүзеге асырылады. Олай болмаған жағдайда, құқық бұзушылар – заңды тұлғаның лауазымды адамдары ҚК нормаларына сәйкес көрінеу жалған

ақпарат таратқаны үшін қылмыстық жауаптылыққа тартылуға жатады. Осыған байланысты адамның бұқаралық ақпарат құралдарында жарияланған күнгі шындыққа сәйкес келмейтін жарнаманы тарату немесе орналастыру жөніндегі бастапқыда құқыққа қарсы іс-әрекетін құқық қорғау органдары онда қылмыстық құқық бұзушылық белгілерінің болуы немесе болмауы және оны жасаған адамды қылмыстық жауаптылыққа тарту үшін негіздер тұрғысынан тексеруге тиіс.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігінде қарастырылған құқық бұзушылықтың объективті жағы микроқаржы ұйымының бұқаралық ақпарат құралдарында жарияланған күні шындыққа сәйкес келмейтін жарнаманы тарату немесе орналастыру түрінде заңсыз әрекеттер жасауымен сипатталады.

"Микроқаржы ұйымдары туралы" ҚР Заңының 24-бабы 2-тармағының императивті талабы бойынша микроқаржы ұйымдарына жарияланған күні шындыққа сәйкес келмейтін олардың қызметін жарнамалауға тыйым салынады.

Жарнама – кез келген құралдардың көмегімен кез келген нысанда таратылатын және (немесе) орналастырылатын, белгілі бір адамдар тобына арналмаған және жеке немесе заңды тұлғаға, тауарларға, тауар белгілеріне, жұмыстарға, көрсетілетін қызметтерге қызығушылықты қалыптастыруға немесе қолдауға арналған және оларды өткізуге ықпал ететін ақпарат.

ҚР "Жарнама туралы" Заңының 7-бабы 2-тармағына сәйкес:

1) өнімдердің табиғаты, құрамы, дайындау тәсілі мен күні, мақсаты, тұтыну қасиеттері, пайдалану шарттары, сәйкестік сертификатының, сертификат белгілерінің және ұлттық стандарттарға сәйкестік белгілерінің болуы, саны, шығарылған жері сияқты сипаттамаларына;

2) өнімнің нарықта болуына, оны белгілі бір орында сатып алу мүмкіндігіне;

3) жарнама тарату және орналастыру кезіндегі өнімнің құны (бағасы) мен ақы төлеудің қосымша шарттарына;

4) өнімдерді жеткізуге, айырбастауға, қайтаруға, жөндеуге және оларға қызмет көрсетуге;

5) кепілдік міндеттемелерге, қызмет мерзімдеріне, жарамдылық мерзімдеріне;

6) қолданудың болжамды нәтижелеріне;

7) заңды тұлғаның зияткерлік қызметінің және соған теңестірілген даралау құралдарының, өнімнің, орындалған жұмыстардың немесе көрсетілетін қызметтің нәтижелеріне берілетін айрықша құқықтарға;

8) мемлекеттік нышандарды (елтаңба, жалау, гимн), сондай-ақ халықаралық ұйымдардың нышандарын пайдалану құқықтарына;

9) ресми тануға, медальдар, жүлделер, дипломдар және өзге де наградалар алуға;

10) өнімнің толық топтамасын, егер ол топтаманың бір бөлігі болып табылса, сатып алу тәсілдері туралы ақпарат ұсынуға;

11) зерттеулер мен сынақтар нәтижелеріне, ғылыми терминдерге, техникалық, ғылыми және өзге де жарияланымдардан алынатын дәйек-сөздерге;

12) басқа адамдардың өнеркәсіптік немесе сауда қызметінің, жеке немесе заңды тұлғаның беделін түсіретін кәсіпкерлік қызметте жүзеге асырылатын тауарлар (жұмыстар, көрсетілетін қызметтер) туралы ұйғарымдарға;

13) негізділігі асыра көрсетілген түрінде берілмеуге тиіс статистикалық ақпаратқа;

14) тауарлар (жұмыстар, көрсетілетін қызметтер) жасаушының, сатушының немесе оларды жарнамалайтын адамдардың мәртебесіне немесе құзыреттілік деңгейіне қатысты *шындыққа сай келмейтін мәліметтері бар жарнама дәйексіз жарнама* болып табылады.

Тиісінше, микроқаржы ұйымдарының бұқаралық ақпарат құралдарында жалған жарнама таратуға немесе орналастыруға жоғарыда көрсетілген заңнамалық тыйымды бұзуы түсіндірілген баптың 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

ӘҚБТК-нің 211-бабының 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін құқық бұзушы *айыппұл* түрінде жазаланады.

ӘҚБТК-нің 211-бабының 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұлдың мөлшері 150 АЕК-ті құрайды, тіркелген болып табылады және оны салатын органның өзгертуіне жатпайды.

Бұл жазаны құқық бұзушыға ҚР Ұлттық Банкі немесе іс сотта қаралған жағдайда сот қолданады.

Түсіндірілген баптың 3-бөлігі микроқаржы ұйымдарының микроқаржы ұйымдары туралы ҚР заңнамасында талап етілетін ақпаратты ҚР Ұлттық Банкіне ұсынбауы, сол сияқты бірнеше рет (қатарынан күнтізбелік он екі ай ішінде екі және одан да көп) уақтылы ұсынбауы не микроқаржы ұйымдарының микроқаржы ұйымдары туралы ҚР заңнамасына сәйкес ұсынылуы талап етілетін мәліметтерді қамтымайтын ақпаратты ҚР Ұлттық Банкіне ұсынуы үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді, немесе жалған ақпарат беру.

Түсіндірілген баптың 3-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы микроқаржы ұйымының мынадай түрде заңсыз әрекеттер (әрекетсіздік) жасауымен сипатталады:

Түсіндірілген баптың 3-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы микроқаржы ұйымының:

1) микроқаржы ұйымдары туралы ҚР заңнамасында талап етілетін ақпаратты ҚР Ұлттық Банкіне ұсынбау;

2) микроқаржы ұйымдары туралы ҚР заңнамасында талап етілетін ақпаратты ҚР Ұлттық Банкіне бірнеше рет (қатарынан күнтізбелік он екі ай ішінде екі және одан көп рет) уақтылы ұсынбау түрінде құқыққа қарсы әрекеттер (әрекетсіздік) жасауымен сипатталады;

3) ұйымдардың Қазақстан Республикасының микроқаржы ұйымдары туралы заңнамасына сәйкес ұсынылуы талап етілетін мәліметтері жоқ ақпаратты ҚР Ұлттық Банкіне беруі;

4) анық емес ақпаратты ұсынуы арқылы жүзеге асырылады.

"Микроқаржы ұйымдары туралы" ҚР Заңының 7-бабы 2-тармағы 9) тармашасының талабы бойынша микроқаржы ұйымы уәкілетті орган айқындаған мерзімдерде және тәртіппен уәкілетті органға есептілік ұсынуға міндетті.

Жоғарыда көрсетілген заңнамалық талапты осы үшін белгіленген мерзімде және тәртіппен орындамау немесе тиісінше орындамау түсіндірілген баптың 3-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

ӘҚБТК-нің 211-бабының 3-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін құқық бұзушы *айыппұл* түрінде жазаланады.

ӘҚБТК-нің 211-бабының 3-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл мөлшері 200 АЕК-ті құрайды, тіркелген болып табылады және оны салатын органның өзгертуіне жатпайды.

Бұл жазаны құқық бұзушыға ҚР Ұлттық Банкі немесе іс сотта қаралған жағдайда сот қолданады.

Түсіндірілетін баптың 4-бөлігі микроқаржы ұйымдарының ҚР Ұлттық Банкі белгілеген пруденциялық нормативтерді және (немесе) сақталуы міндетті басқа да нормалар мен лимиттерді бірнеше рет (қатарынан күнтізбелік он екі ай ішінде екі және одан да көп рет) бұзғаны үшін әкімшілік жауаптылықты белгілейді.

Түсіндірілген баптың 4-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы құқық бұзушының ҚР Ұлттық Банкі белгілеген пруденциялық нормативтерді және (немесе) сақталуы міндетті басқа да нормалар мен лимиттерді бірнеше рет (қатарынан күнтізбелік он екі ай ішінде екі және одан да көп рет) бұзу түрінде құқыққа қарсы әрекеттер жасауымен сипатталады.

"Микроқаржы ұйымдары туралы" ҚР Заңының 7-бабы 2-тармағы 8) тармақшасының талабы бойынша микроқаржы ұйымы уәкілетті орган белгілеген пруденциялық нормативтерді және сақталуы міндетті өзге де нормалар мен лимиттерді, оларды есептеу әдістемесін сақтауға міндетті.

Уәкілетті орган қаржы ұйымдары үшін олардың қаржылық тұрақтылығын қамтамасыз ету және қаржы қызметтерін тұтынушылардың мүдделерін қорғау мақсатында белгілейтін экономикалық шектеулер *пруденциялық нормативтер* болып табылады.

Аталған талапты сақтамау түсіндірілген баптың 4-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

ӘҚБТК-нің 211-бабының 4-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін құқық бұзушы *айыппұл* түрінде жазаланады.

ӘҚБтК-нің 211-бабының 4-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұлдың мөлшері 300 АЕК-ті құрайды, тіркелген болып табылады және оны салатын органның өзгертуіне жатпайды.

Бұл жазаны құқық бұзушыға ҚР Ұлттық Банкі немесе іс сотта қаралған жағдайда сот қолданады.

Түсіндірілген баптың 5-бөлігі микроқаржы ұйымдарының, сондай-ақ микрокредит беру туралы шарт бойынша құқық (талап ету) берілген тұлғалардың клиенттермен жасалатын микрокредит беру туралы шарттарда ҚР заңнамасында белгіленген тәртіппен есептелген жылдық тиімді сыйақы мөлшерлемесінің мөлшерін көрсетпегені, сол сияқты Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен есептелген, сондай-ақ микроқаржы ұйымының микрокредит беру шарты бойынша құқық (талап) берілген тұлғаның ҚР Ұлттық банкінің нормативтік құқықтық актілерде айқындалған ең жоғары жылдық тиімді сыйақы мөлшерлемесінен асып түскендігі үшін әкімшілік жауапкершілік белгіленген.

Микроқаржы ұйымы, микрокредит беру туралы шарт бойынша құқық (талап ету) берілген тұлға ӘҚБтК-нің 211-бабының 5-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық субъектілері болып табылады.

Түсіндірілетін бапқа ескертпеге сәйкес, *микрокредит беру туралы шарт бойынша құқық (талап ету) берілген тұлға* деп коллекторлық агенттік, микроқаржы ұйымы, секьюритилендіру мәмілесі кезінде ҚР жобалық қаржыландыру және секьюритилендіру туралы заңнамасына сәйкес құрылған арнайы қаржы компаниясы түсініледі.

Түсіндірілген баптың 5-бөлігінде қарастырылған құқық бұзушылықтың объективті жағы құқық бұзушының құқыққа қарсы әрекеттерді (әрекетсіздікті):

1) Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен есептелген жылдық тиімді сыйақы мөлшерлемесінің мөлшерін көрсетпеу,

2) ҚР Ұлттық Банкінің нормативтік құқықтық актісінде айқындалған жылдық тиімді сыйақы мөлшерлемесінің шекті мөлшерінен асыруымен сипатталады.

ӘҚБтК-нің 211-бабының 5-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін құқық бұзушы *айыппұл* түрінде жазаланады.

ӘҚБтК-нің 211-бабының 5-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұлдың мөлшері 50 АЕК-ті құрайды, тіркелген болып табылады және оны салатын органның өзгертуіне жатпайды.

Бұл жазаны құқық бұзушыға ҚР Ұлттық Банкі немесе іс сотта қаралған жағдайда сот қолданады.

Түсіндірілген баптың 6-бөлігі микроқаржы ұйымдарының клиенттердің төлем құжаттарын жоғалтқаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсіндірілген баптың 6-бөлігінде қарастырылған құқық бұзушылықтың *объективті жағы* құқық бұзушының клиенттердің төлем құжаттарын жоғалту түрінде заңсыз әрекеттерді (әрекетсіздікті) жасауымен сипатталады.

ӘҚБтК-нің 211-бабының 6-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін құқық бұзушы *айыппұл* түрінде жазаланады.

ӘҚБтК-нің 211-бабының 6-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұлдың мөлшері 100 АЕК-ті құрайды, тіркелген болып табылады және оны салатын органның өзгертуіне жатпайды.

Бұл жазаны құқық бұзушыға ҚР Ұлттық Банкі немесе іс сотта қаралған жағдайда сот қолданады.

Түсіндірілген баптың 7-бөлігі микрокредит беру туралы шарт бойынша қамтамасыз ету болып табылатын мүлікке құқық белгілейтін құжаттардың түпнұсқаларын жоғалтқаны үшін микроқаржы ұйымы, микрокредит беру туралы шарт бойынша құқық (талап ету) берілген тұлға әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Микроқаржы ұйымы, сондай-ақ микрокредит беру туралы шарт бойынша құқық (талап ету) берілген тұлға ӘҚБтК-нің 211-бабының 7-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық субъектілері болып табылады.

Түсіндірілетін бапқа ескертпеге сәйкес, *микрокредит беру туралы шарт бойынша құқық (талап ету) берілген тұлға* деп коллекторлық агенттік, микроқаржы ұйымы, секьюритилендіру мәмілесі кезінде ҚР жобалық қаржыландыру және секьюритилендіру туралы заңнамасына сәйкес құрылған арнайы қаржы компаниясы түсініледі.

Түсіндірілген баптың 7-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың *объективті жағы* құқық бұзушының микрокредит беру туралы шарт бойынша қамтамасыз ету болып табылатын мүлікке құқық белгілейтін құжаттардың түпнұсқаларын жоғалту түрінде құқыққа қарсы әрекеттер (әрекетсіздік) жасауымен сипатталады.

ӘҚБтК-нің 211-бабының 7-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін құқық бұзушы *айыппұл* түрінде жазаланады.

ӘҚБтК-нің 211-бабының 7-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұлдың мөлшері лауазымды адамдар үшін 100 АЕК-ті құрайды, тіркелген болып табылады және оны салатын органның өзгертуіне жатпайды.

Бұл жазаны құқық бұзушыға ҚР Ұлттық Банкі немесе іс сотта қаралған жағдайда сот қолданады.

211-1-бап. Қазақстан Республикасының коллекторлық қызмет туралы заңнамасының талаптарын бұзу

1. Егер бұл әрекеттерде қылмыстық құқық бұзушылықтың белгілері болмаса, инкассация агенттігі келесі арамдық әрекеттерді жасауы:

1) "Инкассо қызметі туралы" Қазақстан Республикасының Заңында көзделмеген борышкермен және (немесе) оның өкілімен және (немесе) үшінші тараппен өзара іс-қимылдың өзге де тәсілдерін қолдану;

2) борышкерден ақшаны (қолма-қол немесе қолма-қол емес), сондай-ақ тиісті келісім бойынша инкассоциялық қызмет көрсету үшін несие берушіге қызмет көрсету кезінде берешекті өтеу үшін басқа мүлікті қабылдау;

3) несие берушіге тиісті келісім бойынша инкассация қызметтерін көрсету кезінде ақшадан басқа басқа мүлікпен берешекті өтеу туралы талап;

4) Қазақстан Республикасының заңдарында көзделген жағдайларды қоспағанда, кредитордан және (немесе) оның өкілінен және (немесе) үшінші тұлғалардан алған коммерциялық немесе өзге де құпияны жария ету, -

шағын бизнес субъектілеріне жүз мөлшерінде, орта бизнеске екі жүз, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне үш жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. "Инкассалық қызмет туралы" Қазақстан Республикасының Заңында көзделген жосықсыз әрекеттерді қоспағанда, инкассация қызметі ережелерін бұзушылық, -

шағын бизнес субъектілеріне елу, орта кәсіпкерлік субъектілеріне - жүз, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне - жүз елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

3. Коллекторлық агенттіктің Қазақстан Республикасының коллекторлық қызмет туралы заңнамасына сәйкес талап етілетін ақпаратты Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкіне бермеуі, сол сияқты бірнеше рет (қатарынан күнтізбелік он екі ай ішінде екі және одан да көп рет) уақтылы бермеуі не коллекторлық агенттіктің Қазақстан Республикасының коллекторлық қызмет туралы заңнамасына сәйкес берілуі талап етілетін мәліметтері жоқ ақпаратты не өзге де сұратылатын ақпаратты Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкіне беруі, не анық емес ақпарат беру не көрінеу анық емес мәліметтер беру –

шағын кәсіпкерлік субъектілеріне – бір жүз, орта кәсіпкерлік субъектілеріне – бір жүз елу, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне екі жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

4. Инкассоция органдарының Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкіне дәйексіз немесе толық емес есептілікті ұсынуы -

ескертуге алып келеді.

5. Осы баптың төртінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекет -

жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

Ескерту. Осы баптың бесінші бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін жауаптылық нақтыланбаған немесе тең дәрежеде толтырылмаған және есеп беру

нысаны ұсынылған жағдайда туындайды, оны ұсыну Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің нормативтік құқықтық актісінде талап етіледі.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілген бап коллекторлық қызмет туралы ҚР заңнамасының талаптарын бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ҚР заңнамасында белгіленген және мемлекетпен қорғалатын қаржы саласындағы кәсіпкерлік қызметті жүзеге асыру тәртібі ӘҚБтК-нің 211-1-бабында көзделген құқық бұзушылықтардың тектік объектісі болып табылады.

Түсіндірілген бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтардың тікелей объектісі коллекторлық қызметті жүзеге асыру тәртібі болып табылады.

ӘҚБтК-нің 211-1-бабында көзделген құқық бұзушылықтардың субъектілері бұл туралы түсіндірілген баптың диспозициясында тікелей көрсетілуіне байланысты *коллекторлық агенттіктер* болып табылады.

Коллекторлық агенттік – бұл коллекторлық агенттіктердің тізіліміне енгізілген коммерциялық ұйым болып табылатын заңды тұлға.

Түсіндірілген бапта қарастырылған құқық бұзушылықтардың құрамы *ресми* болып табылады. Түсіндірілген бап бойынша құқық бұзушыға айыппұл есептеу және салу үшін құқық бұзушының құқық бұзудан үшінші тұлғаларға зиян келтіру фактісі мен мөлшерін анықтаудың қажеті жоқ.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігі, егер бұл әрекеттерде қылмыстық жазаланатын әрекет белгілері болмаса, коллекторлық агенттіктің жосықсыз әрекеттер жасағаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігі бойынша құқық бұзушыны әкімшілік жауапкершілікке тарту, егер құқық бұзушының әрекеттерінде қылмыстық жаза белгілері болмаса ғана жүзеге асырылады. Олай болмаған жағдайда, құқық бұзушылар - заңды тұлғаның лауазымды адамдары коллекторлық қызмет құпиясын құрайтын мәліметтерді заңсыз алғаны, жария еткені немесе пайдаланғаны үшін ҚК нормаларына сәйкес қылмыстық жауаптылыққа тартылуға жатады. Осыған байланысты, түсіндірілген нормада қарастырылған адамның заңсыз әрекетін құқық қорғау органдары қылмыстық құқық бұзушылық белгілерінің болуы немесе болмауы және оны жасаған адамды қылмыстық жауапкершілікке тарту негіздері үшін тексеруі керек.

ӘҚБтК-нің 211-1-бабының 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы құқық бұзушының теріс пиғылды әрекеттер жасау түрінде:

1) борышкермен және (немесе) оның өкілімен және (немесе) үшінші тұлғамен өзара іс-қимылдың "Коллекторлық қызмет туралы" ҚР Заңында көзделмеген өзге де тәсілдерін пайдалану арқылы жүзеге асырылады;

2) тиісті шарт шеңберінде кредиторға коллекторлық қызмет бойынша қызметтер көрсеткен кезде борышкерден ақша (қолма-қол немесе қолма-қол емес нысанда), сондай-ақ өзге де мүлік берешекті өтеу есебіне қабылданған жағдайларда;

3) тиісті шарт шеңберінде кредиторға коллекторлық қызмет бойынша қызметтер көрсету кезінде берешекті ақшадан басқа өзге мүлікпен өтеу талаптары қамтылуға тиіс;

4) Қазақстан Республикасының заңдарында көзделген жағдайларды қоспағанда, кредитордан және (немесе) оның өкілінен және (немесе) үшінші тұлғалардан алынған коммерциялық немесе Қазақстан Республикасының заңдарымен қорғалатын өзге де құпияны жария еткен жағдайларда тоқтатылады.

"Коллекторлық қызмет туралы" ҚР Заңының 5-бабы 5-тармағының талабы бойынша борышкермен және (немесе) оның өкілімен және (немесе) үшінші тұлғамен өзара іс-қимыл жасау кезінде коллекторлық агенттікке, атап айтқанда, мынадай жосықсыз іс-әрекеттерді жүзеге асыруға тыйым салынады: 1) "коллекторлық қызмет туралы" ҚР Заңында көзделмеген борышкермен және (немесе) оның өкілімен және (немесе) үшінші тұлғамен өзара іс-қимылдың өзге де тәсілдерін пайдалануға; 2) берешекті өтеу есебіне ақшаны (қолма-қол; 4) Қазақстан Республикасының заңдарында көзделген жағдайларды қоспағанда, кредитордан және (немесе) оның өкілінен және (немесе) үшінші тұлғалардан алынған коммерциялық немесе Қазақстан Республикасының заңдарымен қорғалатын өзге де құпияны жария етуге құқылы.

Коллекторлық агенттіктің жоғарыда көрсетілген заңнамалық тыйымды бұзуы түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін коллекторлық агенттік айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБтК-нің 211-1-бабының 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұлдың мөлшері:

- шағын кәсіпкерлік субъектілері үшін-100 АЕК,
- орта кәсіпкерлік субъектілері үшін-200 АЕК,
- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін-300 АЕК.

Бұл жазаны құқық бұзушыға ҚР Ұлттық Банкі немесе іс сотта қаралған жағдайда сот қолданады.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігі "Коллекторлық қызмет туралы"ҚР Заңында көзделген жосықсыз іс-әрекеттерді қоспағанда, коллекторлық агенттіктің коллекторлық қызметті жүзеге асыру қағидаларын бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсіндірілген баптың 2-бөлімінде қарастырылған құқық бұзушылықтың объективті жағы құқық бұзушының коллекторлық қызметті жүзеге асыру ережелерін бұзудан көрінетін заңсыз әрекеттерді жасауымен сипатталады.

Коллекторлық қызметті жүзеге асыру қағидалары "коллекторлық қызмет туралы"ҚР Заңының 5-бабында белгіленген.

Пп талабы бойынша.19) "коллекторлық қызмет туралы" ҚР Заңының 15-бабы 1-тармағы; коллекторлық қызметті жүзеге асыру қағидаларын және ҚР заңнамасында белгіленген өзге де талаптарды сақтауға міндетті.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағынан алынып тасталуы, түсіндірілген баптың нормасында тікелей көрсетілуіне байланысты, "коллекторлық қызмет туралы" ҚР Заңының 5-бабының 5-тармағында көзделген жосықсыз әрекеттерді жасау жағдайлары болып табылады. Мұндай жосықсыз әрекеттер түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың немесе тиісті қылмыстық құқық бұзушылықтардың объективті жағын құрайды.

ӘҚБтК-нің 211-1-бабының 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін құқық бұзушы айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБтК-нің 211-1-бабының 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұлдың мөлшері:

- 1) шағын кәсіпкерлік субъектілері үшін-50 АЕК,
- 2) орта кәсіпкерлік субъектілері үшін-100 АЕК,
- 3) ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін - 150 АЕК.

Бұл жазаны құқық бұзушыға ҚР Ұлттық Банкі немесе іс сотта қаралған жағдайда сот қолданады.

Түсіндірілген баптың 3-бөлігі коллекторлық агенттіктің коллекторлық қызмет туралы ҚР заңнамасына сәйкес талап етілетін ақпаратты ҚР Ұлттық Банкіне ұсынбауы, сол сияқты бірнеше рет (қатарынан күнтізбелік он екі ай ішінде екі және одан да көп рет) уақтылы ұсынбауы не коллекторлық агенттіктің Қазақстан Республикасының коллекторлық қызмет туралы заңнамасына сәйкес ұсынылуы талап етілетін мәліметтерді қамтымайтын ақпаратты ҚР Ұлттық Банкіне беруі үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді, немесе өзге де сұратылған ақпаратты ұсыну не анық емес ақпарат не көрінеу дұрыс емес мәліметтер беру арқылы жүргізіледі.

Түсіндірілген баптың 3-бөлігінде қарастырылған құқық бұзушылықтың объективті жағы құқық бұзушының құқыққа қарсы әрекеттерді (әрекетсіздікті) келесі түрде жасауымен сипатталады:

1) ҚР Ұлттық Банкіне коллекторлық қызмет туралы ҚР заңнамасында талап етілетін ақпаратты бермеу жолымен жүзеге асырылады,

2) Қазақстан Республикасының коллекторлық қызмет туралы заңнамасында талап етілетін ақпаратты ҚР Ұлттық Банкіне бірнеше рет (қатарынан күнтізбелік он екі ай ішінде екі және одан көп рет) уақтылы ұсынбағанда,;

3) ұйымдардың Қазақстан Республикасының коллекторлық қызмет туралы заңнамасына сәйкес ұсынылуы талап етілетін мәліметтері жоқ ақпаратты не өзге де сұратылатын ақпаратты ҚР Ұлттық Банкіне ұсынуы арқылы жүзеге асырылады,

4) анық емес ақпарат не көрінеу дұрыс емес мәліметтер берген жағдайларда тоқтатылады.

"Коллекторлық қызмет туралы" ҚР Заңының 15-бабының 1-тармағы және 2-тармағы бойынша коллекторлық агенттіктер коллекторлық қызметке мемлекеттік

бақылауды қамтамасыз ету мақсатында уәкілетті орган сұратқан өз қызметі туралы ақпарат пен мәліметтерді ұсынуға міндетті.

Қазақстан Республикасының коллекторлық қызмет туралы заңнамасына сәйкес ұсынылуы талап етілетін ақпаратты не өзге де сұратылатын ақпаратты ұсынбау, сол сияқты бірнеше рет (қатарынан күнтізбелік он екі ай ішінде екі және одан да көп рет) уақтылы ұсынбау немесе мәліметтерді қамтымайтын ақпарат беру не анық емес ақпарат беру, сондай-ақ коллекторлық агенттіктің уәкілетті органға ұсынбауы немесе көрінеу анық емес есептер мен мәліметтерді ұсынуы осы Кодексте көзделген құқық бұзушылықтың 3 бап түсіндірілген.

ӘҚБтК-нің 211-1-бабының 3-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін құқық бұзушы айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБтК-нің 211-1-бабының 3-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұлдың мөлшері:

- шағын кәсіпкерлік субъектілері үшін-100 АЕК,
- орта кәсіпкерлік субъектілері үшін-150 АЕК,
- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін-200 АЕК.

Бұл жазаны құқық бұзушыға ҚР Ұлттық Банкі немесе іс сотта қаралған жағдайда сот қолданады.

Түсіндірілген баптың 4-бөлігі коллекторлық агенттіктердің ҚР Ұлттық Банкіне анық емес, сол сияқты толық емес есептілікті ұсынғаны үшін әкімшілік жауаптылықты белгілейді.

Түсіндірілген баптың 4-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы коллекторлық агенттіктің ҚР Ұлттық Банкіне анық емес және (немесе) толық емес есептілік ұсыну түрінде құқыққа қарсы әрекеттер жасауымен сипатталады.

Пп талабы бойынша.11) "коллекторлық қызмет туралы" ҚР Заңының 15-бабының 1-тармағы бойынша коллекторлық агенттіктер есептілікті уәкілетті органға уәкілетті орган белгілеген мерзімде және тәртіппен, сондай-ақ нысан бойынша ұсынуға міндетті.

Коллекторлық агенттіктің жоғарыда көрсетілген міндетті толық емес және (немесе) анық емес есептілікті ұсынбау немесе ҚР Ұлттық Банкіне ұсыну жолымен орындамауы немесе тиісінше орындамауы түсіндірілетін баптың 4-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

ӘҚБтК-нің 211-1-бабының 4-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін құқық бұзушы ескерту түрінде жазаға тартылады.

Бұл жаза құқық бұзушыларға оны әкімшілік жаза қолдану туралы қаулыда көрсету және оны міндетті түрде жариялау, сондай-ақ қаулының көшірмесін құқық бұзушыға тапсыру немесе жіберу арқылы қолданылады. Мұндай жағдайда құқық бұзушы біртекті құқық бұзушылықтар жасаған кезде оның одан арғы әрекеттерін саралау мақсатында адам оған қаулы тапсырылған (жіберілген) кезден бастап әкімшілік жазаға тартылған болып есептеледі.

Бұл жазаны құқық бұзушыға ҚР Ұлттық Банкі немесе іс сотта қаралған жағдайда сот қолданады.

Түсіндірілген баптың 5-бөлігі әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде түсіндірілген баптың 4-бөлігінде көзделген әрекеттерді жасағаны үшін қатаң жаза белгілейді.

Бұл ретте түсіндірілетін баптың 5-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық объектісінің, субъективтік жағының және құрамының субъектілері өз сипаттамасында ӘҚБтК-нің 211-1-бабының 4-бөлігінде көзделген объектімен, субъективтік тараппен және құқық бұзушылық құрамының субъектілерімен сәйкес келеді.

ӘҚБтК-нің 211-1-бабының 5-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағының сипаттамасында түсіндірілген баптың 4-бөлігінде көзделген әрекеттерге қайталану белгісі қосылады.

Түсіндірілетін бапқа ескертпеге сәйкес, түсіндірілетін баптың 5-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін жауаптылық коллекторлық агенттік ҚР Ұлттық Банкінің нормативтік құқықтық актісінде ұсынылуы талап етілетін Есептіліктің дәл емес, сол сияқты толық емес нысанын ұсынған жағдайларда туындайды.

Егер адам ӘҚБтК-нің 211-1-бабының 4-бөлігінде көзделген толық емес немесе анық емес есептілікті ұсыну жөніндегі әрекеттердің кез келгенін бұрын жасаған болса, ол үшін әкімшілік жазаға тартылған және адам әкімшілік жазаға тартылған болып есептелетін бір жылдық мерзім әлі аяқталмаған болса, құқық бұзушылық қайтадан жасалған болып есептеледі.

Құқық бұзушылықты жасаудың қайталануы ӘҚБтК-нің 211-1-бабының 5-бөлігі бойынша құқық бұзушылықтың дербес құрамы ретінде құқыққа қарсы әрекеттің саралануына әкеп соғатын дербес саралау белгісі болып табылады.

Саралау белгісі ретінде қайталану құқық бұзушының бір жыл ішінде жасаған құқыққа қарсы әрекеттерінің саны мен сипатын анықтау жолымен ғана емес, сонымен қатар заңды түрде – осы тұлғаны ӘҚБтК-нің 211-1-бабының 4-бөлігінде көзделген әрекеттерді жасағаны үшін әкімшілік жауаптылыққа тарту фактісін, ҚР Ұлттық Банкінің немесе соттың Б. 4-бөлігі бойынша әкімшілік жаза қолдану туралы заңды күшіне енген қаулысының бар-жоғын анықтау жолымен белгіленеді. 211-1 ӘҚБтК, оны жариялау, тапсыру немесе құқық бұзушылық субъектісіне жіберу және жаза қолданылған сәттен бастап бір жылдық мерзімді жою фактісі.

Жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде ӘҚБтК-нің 211-1-бабының 4-бөлігінде көзделген әрекеттерді қайталап жасағаны үшін құқық бұзушы айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБтК-нің 211-1-бабының 5-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл мөлшері 100 АЕК-ті құрайды.

Бұл жазаны құқық бұзушыға ҚР Ұлттық Банкі немесе іс сотта қаралған жағдайда сот қолданады.

211-2-бап. Банктік қарыз шарты немесе микрокредит беру шарты бойынша құқық (талап ету) берілетін тұлғаның, несие берушінің қарыз алушымен қарым-қатынасы туралы Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген талаптар мен шектеулерді бұзуы

1. Қазақстан Республикасының банктік заңнамасында немесе Қазақстан Республикасының микроқаржы ұйымдары туралы заңнамасында көзделген талаптарды сақтамай банктік қарыз шарты немесе микрокредит беру туралы шарттың талаптарын өзгерту

жүз елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Банктік заем шарты немесе жеке тұлғамен жасалған "Қазақстан Республикасындағы банктер және банк қызметі туралы" және "Микроқаржы ұйымдары туралы" заңдарында көзделмеген басқа тұлғаға құқық (талап ету) берілген тұлғаға беру (талап ету) , -

жүз елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

3. Борышкерден банктік қарыз шартында немесе микрокредит шартында көзделмеген талап ету құқығын басқаға беру туралы келісім бойынша кредитордың құқықтары (талаптары) ауысқан кезде комиссиялар мен төлемдер өндіріп алу, -

жүз елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

Ескертпелер.

1. Осы баптың мақсаттары үшін банктік қарыз шарты бойынша құқық (талап ету) берілетін тұлға деп коллекторлық агент, банк, банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйым, бас банктің, банктің мамандандырылған ұйымының күмәнді және үмітсіз активтерін сатып алатын еншілес банк түсініледі. Қазақстан Республикасының жобалық қаржыландыру туралы заңнамасына сәйкес құрылған екінші деңгейдегі банктердің, арнайы қаржы компаниясының несие портфельдерінің сапасын жақсарту секьюритилендіру мәмілесіне сәйкес секьюритилендіру.

2. Осы баптың мақсаттары үшін микрокредит беру шарты бойынша құқық (талап) берілген тұлға деп инкассаторлық агенттік, микроқаржы ұйымы және секьюритилендіру мәмілесінде жобалық қаржыландыру және секьюритилендіру туралы Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес құрылған арнайы қаржы компаниясы түсініледі.

ТҮСІНІКТЕМЕ _____

Түсіндірілген бап банктік қарыз шарты немесе микрокредит беру туралы шарт бойынша құқық (талап ету) берілген тұлғаның кредитордың қарыз алушымен қарым-қатынасына ҚР заңнамасымен қойылатын талаптар мен шектеулерді бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ҚР заңнамасында белгіленген және мемлекетпен қорғалатын қаржы саласындағы кәсіпкерлік қызметті жүзеге асыру тәртібі ӘҚБтК-нің 211-2-бабында көзделген құқық бұзушылықтардың тектік объектісі болып табылады.

Түсіндірілген бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтардың тікелей объектісі құқықтарды беру кезінде банктер мен микроқаржы ұйымдарының қызметін жүзеге асыру тәртібі болып табылады.

ӘҚБтК-нің 211-2-бабында бұл туралы түсіндірілетін бапта тікелей көрсетілуіне байланысты банктік қарыз шарты бойынша құқық (талап ету) берілген тұлға, сондай-ақ микрокредит беру туралы шарт бойынша құқық (талап ету) берілген тұлға құқық бұзушылық субъектілері болып табылады.

Бұл ретте түсіндірілетін бапқа ескертпеге сәйкес банктік қарыз шарты бойынша құқық (талап ету) берілген тұлға деп коллекторлық агенттік, банк, банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйым, бас банктің күмәнді және үмітсіз активтерін сатып алатын банктің еншілес ұйымы, Екінші деңгейдегі банктердің кредиттік портфельдерінің сапасын жақсартуға маманданатын ұйым, секьюритилендіру мәмілесі кезінде ҚР жобалық қаржыландыру және секьюритилендіру туралы заңнамасына сәйкес құрылған арнайы қаржы компаниясы түсініледі.

Микрокредит беру туралы шарт бойынша құқық (талап ету) берілген тұлға деп коллекторлық агенттік, микроқаржы ұйымы, секьюритилендіру мәмілесі кезінде Қазақстан Республикасының жобалық қаржыландыру және секьюритилендіру туралы заңнамасына сәйкес құрылған арнайы қаржы компаниясы түсініледі.

Түсіндірілген бапта қарастырылған құқық бұзушылықтардың құрамы *ресми* болып табылады. Құқық бұзушыға түсініктеме берілген бап бойынша айыппұл есептеу және салу үшін құқық бұзушылық жасаудан үшінші тұлғаларға зиян келтіру фактісі мен мөлшерін анықтаудың қажеті жоқ.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігі ҚР банк заңнамасында немесе микроқаржы ұйымдары туралы ҚР заңнамасында көзделген талаптарды сақтамай, банктік қарыз шартының немесе микрокредит беру туралы шарттың талаптарын өзгерту үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ӘҚБтК-нің 211-2-бабының 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы құқық бұзушының Қазақстан Республикасының банк заңнамасында не Қазақстан Республикасының микроқаржы ұйымдары туралы заңнамасында көзделген талаптарды сақтамай, банктік қарыз шартының немесе микрокредит беру туралы шарттың талаптарын өзгерту түрінде құқыққа қарсы әрекеттер жасауынан тұрады.

Банк заңнамасына немесе микроқаржы ұйымдары туралы немесе микрокредит беру туралы заңнамаға сәйкес кредитор мен борышкер арасында жасалған банктік қарыз шарттарының бастапқы сипатын ескере отырып, олар бойынша құқықты басқаға беруге карамастан, оларды кейіннен өзгерту қолданылатын банк заңнамасын немесе микроқаржы ұйымдары туралы заңнаманы сақтай отырып қана мүмкін болады.

Тиісінше, шарттардың талаптары өзгерген кезде арнайы заңнаманы сақтамау заңсыз болып табылады және осы бөлімде қарастырылған құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды. 1 түсіндірілген бап.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін адам айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБтК-нің 211-2-бабының 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл мөлшері 150 АЕК-ті құрайды.

Бұл жазаны құқық бұзушыға ҚР Ұлттық Банкі немесе іс сотта қаралған жағдайда сот қолданады.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігі "Қазақстан Республикасындағы банктер және банк қызметі туралы" және "Микроқаржы ұйымдары туралы" Қазақстан Республикасының заңдарында көзделмеген өзге тұлғаларға банктік қарыз шарты немесе жеке тұлғамен жасалған микрокредит беру туралы шарт бойынша құқық (талап ету) берілген тұлғаның қайта беруі үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы құқық бұзушының "Қазақстан Республикасындағы банктер және банк қызметі туралы" және "Микроқаржы ұйымдары туралы" Қазақстан Республикасының заңдарында көзделмеген өзге тұлғаларға беру түрінде құқыққа қарсы әрекеттер жасауымен сипатталады.

Жеке тұлғамен жасалған банктік қарыз шарты немесе микрокредит беру туралы шарт бойынша құқықтар (талаптар) берілуі мүмкін тұлғалардың тізбесі заңмен айқындалған тұлғалармен шектеледі. Тиісінше, мұндай құқықтарды (талаптарды) ҚР заңдарында көзделмеген өзге тұлғаларға беру құқыққа сыйымсыз болып табылады және түсіндірілетін баптың 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін адам айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБтК-нің 211-2-бабының 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл мөлшері 150 АЕК-ті құрайды.

Бұл жазаны құқық бұзушыға ҚР Ұлттық Банкі немесе іс сотта қаралған жағдайда сот қолданады.

Түсіндірілген баптың 3-бөлігі банктік қарыз шартында немесе микрокредит беру шартында көзделмеген талап ету құқығын беру шарты бойынша кредитордың құқықтары (талаптары) ауысқан кезде борышкерден комиссиялар мен төлемдерді өндіріп алу үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсіндірілген баптың 3-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы құқық бұзушының борышкерден талап ету құқығын беру шарты бойынша кредитордың

құқықтары (талаптары) ауысқан кезде банктік қарыз шартында немесе микрокредит беру туралы шартта көзделмеген комиссиялар мен төлемдерді өндіріп алу түрінде заңсыз әрекеттер жасауымен сипатталады.

"Коллекторлық қызмет туралы" ҚР Заңының 15-бабы 1-тармағы, коллекторлық агенттік кредитордың банктік қарыз шарты немесе микрокредит беру туралы шарт бойынша құқықтарын (талаптарын) берген кезде борышкерден осындай шартта көзделмеген өзге комиссиялар мен төлемдерді алуға жол бермеуге міндетті.

Құқық (талап) берілген адамның жоғарыда көрсетілген заңнамалық талапты бұзуы түсіндірілген баптың 3-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

ӘҚБтК-нің 211-2-бабының 3-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін құқық бұзушы айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБтК-нің 211-2-бабының 3-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұлдың мөлшері 150 АЕК-ті құрайды, тіркелген болып табылады және оны салатын органның өзгертуіне жатпайды.

Бұл жазаны құқық бұзушыға ҚР Ұлттық Банкі немесе іс сотта қаралған жағдайда сот қолданады.

212-бап. Қаржы ұйымдарының және өзге де тұлғалардың қаржылық және өзге де есептілікті ұсыну мерзімдерін бұзуы

1. Қаржы ұйымдарының, сақтандыру төлемдерін жүзеге асыруға кепілдік беретін ұйымның, микроқаржы ұйымдарының, коллекторлық агенттіктердің Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкіне қаржылық және өзге де есептілікті уақтылы ұсынбауы –

ескерту жасауға алып келеді.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекет –

шағын кәсіпкерлік субъектілеріне, коммерциялық емес ұйымдарға – жиырма, орта кәсіпкерлік субъектілеріне – елу, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне бір жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға алып келеді.

3. Қаржы ұйымдарының, сақтандыру төлемдерін жүзеге асыруға кепілдік беретін ұйымның, микроқаржы ұйымдарының, коллекторлық агенттіктердің Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкіне қаржылық және өзге де есептілікті ұсынбауы –

шағын кәсіпкерлік субъектілеріне, коммерциялық емес ұйымдарға – қырық, орта кәсіпкерлік субъектілеріне – бір жүз, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне екі жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға алып келеді.

Ескертпе. Осы баптың екінші бөлігінде көзделген құқық бұзушылықты жасағаны үшін жауаптылық Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің нормативтік құқықтық актісінде ұсынылуы талап етілетін мерзімді есептіліктің сол бір нысаны уақтылы ұсынылмаған жағдайларда басталады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсініктеме берілген бап қаржы ұйымдарының және бапта көрсетілген өзге де тұлғалардың қаржылық және өзге де есептілікті ұсыну мерзімдерін бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ҚР заңнамасында белгіленген және мемлекетпен қорғалатын қаржы саласындағы кәсіпкерлік қызметті жүзеге асыру тәртібі ӘҚБтК-нің 212-бабында көзделген құқық бұзушылықтардың тектік объектісі болып табылады.

Түсіндірілетін бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтардың тікелей объектісі қаржы ұйымдарының және өзге де тұлғалардың қаржылық есептілікті ұсыну тәртібі болып табылады.

ӘҚБтК-нің 212-бабында көзделген құқық бұзушылық субъектілері бұл туралы түсіндірілетін бапта тікелей көрсетілуіне байланысты *сақтандыру төлемдерін жүзеге асыруға кепілдік беретін ұйымдар, қаржы және микроқаржы ұйымдары, коллекторлық агенттіктер* болып табылады.

ӘҚБтК-нің 212-бабында көзделген іс-әрекеттердің субъективті жағы түсіндірілетін бап бойынша құқық бұзушылық субъектілері заңды тұлғалар болып табылатындықтан, олардың кінәсі ӘҚБтК бойынша оларды әкімшілік жауапкершілікке тарту үшін белгіленбеуі салдарынан анықталуға жатпайды.

Түсіндірілген баптың 1-бөлімінде қарастырылған құқық бұзушылықтың құрамы *формальды* болып табылады. Құқық бұзушыға түсіндірілетін баптың 1-бөлігі бойынша айыппұл есептеу және салу үшін Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкіне қаржылық және өзге де есептілікті уақтылы ұсынбаудан мемлекетке залал келтіру фактісі мен мөлшерін белгілеудің қажеті жоқ.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігі қаржы ұйымдарының, сақтандыру төлемдерін жүзеге асыруға кепілдік беретін ұйымның, микроқаржы ұйымдарының, коллекторлық агенттіктердің ҚР Ұлттық Банкіне қаржылық және өзге де есептілікті уақтылы ұсынбағаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ӘҚБтК-нің 212-бабының 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы құқық бұзушының ҚР Ұлттық Банкіне қаржылық және өзге де есептілікті уақтылы ұсынбау түріндегі құқыққа қарсы іс-әрекеттер жасауынан тұрады.

ҚР Ұлттық Банкіне қаржылық және өзге де есептілікті *уақтылы ұсынбау* деп оны осы үшін ҚР заңнамасында белгіленген мерзімдерді бұза отырып ұсыну (есептілікті ұсыну бойынша міндеттерді орындау мерзімін кешіктіру) түсініледі.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін адам *ескерту* түрінде жазаланады

Бұл жаза құқық бұзушыларға оны әкімшілік жаза қолдану туралы қаулыда көрсету және оны міндетті түрде жариялау, сондай-ақ қаулының көшірмесін құқық бұзушыға тапсыру немесе жіберу арқылы қолданылады. Мұндай жағдайда құқық бұзушы біртекті құқық бұзушылықтар жасаған кезде оның одан арғы әрекеттерін саралау мақсатында

адам оған қаулы тапсырылған (жіберілген) кезден бастап әкімшілік жазаға тартылған болып есептеледі.

Бұл жазаны құқық бұзушыға ҚР Ұлттық Банкі немесе іс сотта қаралған жағдайда сот қолданады.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігі әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген кез-келген әрекетті (әрекетсіздікті) жасағаны үшін қатаң жаза белгілейді.

Бұл ретте түсіндірілетін баптың 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық құрамының объектісі, субъективтік жағы және субъектілері өз сипаттамасында ӘҚБтК-нің 212-бабының 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық құрамының объектісі, субъективтік жағы және субъектілерімен сәйкес келеді.

ӘҚБтК-нің 212-бабының 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағының сипаттамасында түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген әрекеттерге қайталану белгісі қосылады.

Түсіндірілетін бапқа ескертпеге сәйкес, түсіндірілетін баптың 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықты жасағаны үшін жауаптылық Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің нормативтік құқықтық актісінде ұсынылуы талап етілетін мерзімді есептіліктің сол бір нысанын ұсынудың Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің нормативтік құқықтық актілерінде көзделген мерзімі бұзылған жағдайларда басталады.

Басқаша айтқанда, міндетті тұлғаның мерзімді есептіліктің басқа нысандарын уақтылы ұсынбауы құқық бұзушының әрекеттерінде олардың сол есеп беру нысанына қатысты қайталану белгілерінің болмауына байланысты түсіндірілген баптың 2-бөлігі бойынша құқық бұзушылық құрамын құрамайды.

Егер адам ӘҚБтК-нің 212-бабының 1-бөлігінде көзделген кез келген әрекетті (әрекетсіздікті) бұрын жасаған болса, ол үшін әкімшілік жазаға тартылса және адам әкімшілік жазаға тартылған болып есептелетін бір жылдық мерзім әлі өтпесе, құқық бұзушылық қайталап жасалған болып есептеледі.

Құқық бұзушылықты жасаудың *қайталануы* ӘҚБтК-нің 212-бабының 2-бөлігі бойынша құқық бұзушылықтың дербес құрамы ретінде құқыққа қарсы әрекеттің саралануына әкеп соғатын дербес саралау белгісі болып табылады.

Саралау белгісі ретінде қайталау құқық бұзушының бір жыл ішінде жасаған құқыққа қарсы әрекеттерінің саны мен сипатын анықтау жолымен ғана емес, сонымен қатар заңды түрде – осы тұлғаны ӘҚБтК-нің 212-бабының 1-бөлігінде көзделген әрекеттерді жасағаны үшін әкімшілік жауаптылыққа тарту фактісін, ҚР Ұлттық Банкінің немесе соттың ӘҚБтК-нің 212-бабының 1-бөлігі бойынша әкімшілік жаза қолдану туралы заңды күшіне енген қаулысының бар-жоғын, жариялау, тапсыру немесе құқық бұзушылық субъектісіне жіберу және жаза қолданылған сәттен бастап бір жылдық мерзімді жою фактісі анықтау жолымен белгіленеді.

Жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде ӘҚБтК-нің 212-бабының 1-бөлігінде көзделген әрекеттерді қайталап жасағаны үшін құқық бұзушы *айыппұл* түрінде жазаланады.

ӘҚБтК-нің 212-бабының 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұлдың мөлшері:

коммерциялық емес ұйымдар, шағын кәсіпкерлік субъектілері үшін-20 АЕК,
орта кәсіпкерлік субъектілері үшін-50 АЕК,
ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін-100 АЕК.

Бұл жазаны құқық бұзушыға ҚР Ұлттық Банкі немесе іс сотта қаралған жағдайда сот қолданады.

Түсіндірілген баптың 3-бөлігі қаржы ұйымдарының, сақтандыру төлемдерін жүзеге асыруға кепілдік беретін ұйымның, микроқаржы ұйымдарының, коллекторлық агенттіктердің Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкіне қаржылық және өзге де есептілікті ұсынбауы үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсіндірілген баптың 3-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы құқық бұзушының ҚР Ұлттық Банкіне қаржылық және өзге де есептілікті ұсынбау түрінде құқыққа қарсы әрекетсіздік жасауымен сипатталады.

ҚР Қаржы заңнамасының талабы бойынша қаржы және микроқаржы ұйымдары, сақтандыру төлемдерін жүзеге асыруға кепілдік беретін ұйымдар, коллекторлық агенттіктер ҚР Ұлттық Банкіне қаржылық және өзге де есептілікті ҚР тиісті нормативтік құқықтық актілерінде белгіленген нысан бойынша, тәртіппен және мерзімдерде ұсынуға міндетті.

Міндетті тұлғалардың аталған міндетті орындамауы түсіндірілетін баптың 3-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды. Сонымен бірге, міндетті тұлғалардың мұндай есептілікті ұсыну мерзімін бұзуы түсіндірілген баптың 1-бөлігінде қарастырылған құқық бұзушылықтың тәуелсіз құрамын құрайды және түсіндірілген нормамен қамтылмайды.

ӘҚБтК-нің 212-бабының 3-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін құқық бұзушы *айыппұл* түрінде жазаланады.

ӘҚБтК-нің 212-бабының 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұлдың мөлшері:

- коммерциялық емес ұйымдар, шағын кәсіпкерлік субъектілері үшін-40 АЕК,
- орта кәсіпкерлік субъектілері үшін-100 АЕК,
- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін-200 АЕК.

Бұл жазаны құқық бұзушыға ҚР Ұлттық Банкі немесе іс сотта қаралған жағдайда сот қолданады.

213-бап. Қазақстан Республикасының банк заңнамасының талаптарын бұзу

- 1. Алынып тасталды.*
- 2. Алынып тасталды.*

3. Алынып тасталды.

4. Банктер, банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдар бірдей пруденциалдық нормативтерді және (немесе) Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі белгілеген басқа да міндетті нормалар мен лимиттерді бірнеше рет (қатарынан күнтізбелік он екі ай ішінде екі және одан да көп) бұзған; -

заңды тұлғаларға үш жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

5. Банктердің Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі белгілеген ең төменгі резервтік талаптарды бірнеше рет (қатарынан күнтізбелік үш ай ішінде екі және одан да көп) бұзуы, -

заңды тұлғаларға үш жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

6. Банктердің, банк холдингтерінің, банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдардың, Қазақстан Республикасының банктік заңнамасына сәйкес тыйым салынған немесе Қазақстан Республикасының банктік заңнамасын бұза отырып, сондай-ақ олардың құқық қабілеттілігінің шегінен шығуы -

заңды тұлғаларға мәміле сомасының оннан бір бөлігі мөлшерінде, бірақ екі жүзден және мың айлық есептік көрсеткіштен аспайтын мөлшерде айыппұл салуға әкеп соғады

7. Осы баптың алтыншы бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекет -

заңды тұлғаларға транзакция сомасының бір пайызы мөлшерінде, бірақ төрт жүзден кем емес және екі мың айлық есептік көрсеткіштен аспайтын мөлшерде айыппұл салуға әкеп соғады.

8. Банктердің, банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдардың пруденциалдық нормативтердің және (немесе) Қазақстан Республикасының банк заңнамасында белгіленген басқа да міндетті нормалар мен лимиттердің орындалуы туралы ақпараттың бұрмалануына әкеп соқтырған есептерді жасауы, -

заңды тұлғаларға екі жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

9. Осы баптың сегізінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекет -

заңды тұлғаларға алты жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

10. Банктердің, банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдардың, банктік қарыз шарты бойынша құқығы (талабы) берілген тұлғалар, клиенттермен жасалған шарттарда, сондай-ақ пайыздық мөлшерлемені сенімді, жылдық, тиімді, салыстырылатын мерзімдерде көрсетпеуі. заемдар мен депозиттер

бойынша сыйақы сомасы туралы ақпаратты тарату (банкаралық жағдайларды қоспағанда), оның ішінде -

заңды тұлғаларға елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

11. Банк жариялаған күні шындыққа сәйкес келмейтін жарнаманың бұқаралық ақпарат құралдарында жариялануы немесе жариялануы, -

екі жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

12. Банктер, банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдар, банктік заем шарты бойынша құқық (талап ету) берілген адамдар Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің нормативтік құқықтық актісінде айқындалған жылдық тиімді сыйақы мөлшерлемесінің ең жоғары мөлшерін асырады, -

заңды тұлғаларға елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

13. Банктердің, банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдардың, банктік қарыз шарты бойынша құқық (талап ету) берілетін тұлғалардың, банктік заем шарттары бойынша, оның ішінде жеке тұлғалармен жасалған ипотекалық шарттар бойынша сыйақы мөлшерлемесін есептеу тәртібін, талаптарын бұзуы адамдар

-

заңды тұлғаларға елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

14. Банктік заем шарты бойынша құқық (талап) берілген тұлға банктің, банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымның банктік қарыз шарты бойынша кепілге салынған мүлікке құқық белгілейтін құжаттардың түпнұсқаларын жоғалтуы;

жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

Ескертпелер.

1. Бұрмаланған мәліметтерді түзету нәтижесінде банктің, Қазақстан Республикасының бейрезидент-банкі филиалының, банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдардың Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі белгілеген пруденциялық нормативтерді және (немесе) сақталуы міндетті өзге де нормалар мен лимиттерді бұзғаны анықталған жағдайда, осы баптың сегізінші бөлігінің мақсаттары үшін әкімшілік жауаптылық туындайды.

2. Осы баптың оныншы, он екінші, он үшінші және он төртінші бөліктерінің мақсаттары үшін банктік қарыз шарты бойынша құқық (талап ету) берілген тұлға деп коллекторлық агенттік, банк, банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйым, банктің бас банктің күмәнді және үмітсіз активтерін сатып алатын еншілес ұйымы, екінші деңгейдегі банктердің кредиттік портфельдерінің сапасын

жақсартуға маманданатын ұйым, секьюритилендіру мәмілесі кезінде Қазақстан Республикасының жобалық қаржыландыру және секьюритилендіру туралы заңнамасына сәйкес құрылған арнайы қаржы компаниясы түсініледі."

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсініктеме берілген бап Қазақстан Республикасының банк заңнамасының талаптарын бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ҚР заңнамасында белгіленген және мемлекетпен қорғалатын қаржы саласындағы кәсіпкерлік қызметті жүзеге асыру тәртібі ӘҚБтК-нің 213-бабында көзделген құқық бұзушылықтардың тектік объектісі болып табылады.

Түсіндірілетін бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтардың тікелей объектісі ҚР заңнамасында белгіленген және мемлекет қорғайтын банк қызметін жүзеге асыру тәртібі болып табылады.

ӘҚБтК-нің 213-бабында көзделген құқық бұзушылықтардың субъектілері, бұл туралы түсіндірілген баптың диспозициясында тікелей көрсетілуіне байланысты, *банктер және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдар* болып табылады.

ӘҚБтК-нің 213-бабында көзделген іс-әрекеттердің субъективті жағы құқық бұзушылық субъектілері заңды тұлғалар болып табылатындығы салдарынан анықталуға жатпайды.

Түсіндірілген бапта көзделген жазаларды ҚР Ұлттық Банкі немесе іс сотта қаралған жағдайда сот құқық бұзушыларға қолданады.

Түсіндірілген баптың 4-бөлігі банктердің, банктердің, Қазақстан Республикасының бейрезидент-банктері филиалдарының, банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдардың ҚР Ұлттық Банкі белгілеген сол бір пруденциялық нормативтерді және (немесе) сақталуы міндетті өзге де нормалар мен лимиттерді бірнеше рет (қатарынан күнтізбелік он екі ай ішінде екі және одан да көп) бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсіндірілген баптың 4-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы құқық бұзушының сол пруденциялық нормативтерді және (немесе) ҚР Ұлттық Банкі белгілеген сақталуы міндетті өзге де нормалар мен лимиттерді бірнеше рет бұздан көрінетін құқыққа қарсы әрекеттерді (әрекетсіздікті) жасауымен сипатталады.

Уәкілетті орган қаржы ұйымдары үшін олардың қаржы тұрақтылығын және қаржылық қызмет көрсетуді тұтынушылар мүдделерін қорғауды қамтамасыз ету мақсатында белгілейтін экономикалық шектеулер *пруденциялық нормативтер* болып табылады.

Бұл жағдайда бірнеше рет (қатарынан күнтізбелік он екі ай ішінде екі және одан да көп рет) қаралып отырған құқық бұзушылық құрамының міндетті саралау белгісі болып табылады және оны уәкілетті орган – ҚР Ұлттық Банкі іс жүзінде ғана, яғни құқық бұзушыны алдыңғы 12 ай ішінде осындай іс-әрекет үшін әкімшілік

жауаптылыққа тарту туралы қаулыларда осы фактіні тіркеу қажеттілігінсіз белгілейді. Пруденциалдық нормативтерді, нормалар мен лимиттерді бір рет бұзу осы түсіндірілген баптың 4-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын әлі құрамайды.

Түсіндірілген баптың 4-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықты саралаудағы маңызды белгі банктің немесе банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымның сол пруденциалдық нормативтерді және (немесе) ҚР Ұлттық Банкінің сақталуға міндетті өзге де нормалары мен лимиттерін бұзу фактісін анықтау болып табылады. Міндетті адамның бір жыл ішінде әртүрлі пруденциалдық нормативтерді, нормалар мен лимиттерді бұзуы, күнтізбелік жыл ішінде бірнеше рет жасалса да, түсіндірілетін баптың 4-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрамайды.

ҚР Ұлттық Банкі банктер мен банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдардың сақтауы үшін міндетті пруденциалдық нормативтерді және сақталуы міндетті өзге де нормалар мен лимиттерді белгілейді.

Банктер және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын өзге де ұйымдар көрсетілген нормативтерді, нормалар мен лимиттерді сақтауға міндетті. Оларды сақтамау түсіндірілген баптың 4-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

"Қазақстан Республикасындағы банктер және банк қызметі туралы" ҚР Заңының 42-бабының 1-тармағына сәйкес уәкілетті орган Қазақстан Республикасының банк заңнамасына сәйкес пруденциалдық нормативтерді және (немесе) сақталуы міндетті өзге де нормалар мен лимиттерді Банктің бұзғаны үшін банктерді және (немесе) банк холдингтерін не олардың лауазымды тұлғаларын және (немесе) банктердің ірі қатысушыларын жауапкершілікке тарту бойынша шаралар қолданады.

ӘҚБТК-нің 213-бабының 4-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін құқық бұзушы *айыппұл* түрінде жазаланады.

ӘҚБТК-нің 213-бабының 4-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұлдың мөлшері 300 АЕК-ті құрайды, белгіленген болып табылады және оны салатын органның өзгертуіне жатпайды.

Түсіндірілген баптың 5-бөлігі банктердің ҚР Ұлттық Банкі белгілеген ең төменгі резервтік талаптардың нормативтерін қатарынан күнтізбелік үш ай ішінде бірнеше рет бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсіндірілген баптың 5-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы құқық бұзушының ҚР Ұлттық Банкі белгілеген ең төменгі резервтік талаптардың нормативтерін бірнеше рет (қатарынан күнтізбелік үш ай ішінде екі және одан да көп рет) бұзудан көрінетін құқыққа қарсы әрекеттерді (әрекетсіздікті) жасауымен сипатталады.

Бірнеше рет (қатарынан күнтізбелік үш ай ішінде екі және одан да көп рет) қаралып отырған құқық бұзушылық құрамының міндетті саралау белгісі болып табылады және оны уәкілетті орган – ҚР Ұлттық Банкі іс жүзінде ғана, яғни құқық бұзушыны алдыңғы 3 ай ішінде осындай іс-әрекет үшін әкімшілік жауаптылыққа тарту туралы қаулыларда осы фактіні тіркеу қажеттілігінсіз белгілейді.

Міндетті тұлғаның ҚР Ұлттық Банкі белгілеген ең төменгі резервтік талаптардың нормативтерін бір рет бұзуы құқық бұзушылықтың объективті жағын құрамайды және түсіндірілетін баптың 4-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын әлі құрамайды.

ӘҚБТК-нің 213-бабының 5-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін құқық бұзушы *айыппұл* түрінде жазаланады.

ӘҚБТК-нің 213-бабының 5-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұлдың мөлшері 300 АЕК-ті құрайды, белгіленген болып табылады және оны салатын органның өзгертуіне жатпайды.

Түсіндірілген баптың 6-бөлігі банктердің, банк холдингтерінің, банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдардың ҚР банк заңнамасына сәйкес тыйым салынған не ҚР банк заңнамасын бұза отырып жүргізілген, сол сияқты олардың құқық қабілеттілігі шегінен шығатын операциялар мен мәмілелерді жүзеге асырғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсіндірілген баптың 6-бөлігінде қарастырылған құқық бұзушылықтың объективті жағы құқық бұзушының заңсыз әрекеттерді келесі түрде жасауымен сипатталады

1) Қазақстан Республикасының банк заңнамасында тыйым салынған операциялар мен мәмілелерді жүзеге асыру не

2) ҚР банк заңнамасын бұза отырып тыйым салынбаған операцияларды жүзеге асыру, сол сияқты

3) банктің, банк холдингінің немесе банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымның құқық қабілеттілігі шегінен шығатын жағдайларда жол беріледі.

"ҚР-дағы банктер және банк қызметі туралы" ҚР Заңының 8-бабы 1 және 2-тармақтарының талабы бойынша банктерге кәсіпкерлік қызмет ретінде банк қызметіне жатпайтын не келтірілген Заңның тиісті рұқсат беру нормаларында көзделмеген операциялар мен мәмілелерді жүзеге асыруға тыйым салынады. Оларға сондай-ақ заңды тұлғалардың жарғылық капиталдарындағы қатысу үлестерін немесе акцияларын сатып алуға, ҚР Ұлттық Кәсіпкерлер палатасына мүшелікті, сондай-ақ көрсетілген Заңда белгіленген жағдайларды қоспағанда, коммерциялық емес ұйымдарды құруға және олардың қызметіне қатысуға тыйым салынады.

Банк холдингтеріне кәсіпкерлік қызмет ретінде операциялар мен мәмілелерді жүзеге асыруға, сондай-ақ заңды тұлғалардың жарғылық капиталдарына қатысу үлестерін немесе акцияларын сатып алуға, Қазақстан Республикасының Ұлттық

Кәсіпкерлер палатасына мүшелікті, сондай-ақ жоғарыда көрсетілген Заңда белгіленген жағдайларды қоспағанда, коммерциялық емес ұйымдарды құруға және олардың қызметіне қатысуға тыйым салынады.

Жоғарыда көрсетілген Заңның 11-тармағының талабы бойынша банктер мен банк холдингтеріне де "алтын акция" шығаруға тыйым салынады.

Бұдан басқа, жоғарыда көрсетілген Заңның 8-1-бабының 1, 2 және 4-тармақтарының талабы бойынша банктер тұлғаларға және дәйексөз келтірілген бапта көрсетілген жағдайларда банктік қарыздар мен банктік кепілдіктер беруге құқылы емес, сондай-ақ банктерге құны банктің меншікті капиталының он пайызынан асатын активтерді Банктің Директорлар кеңесі осы мәмілені алдын ала бекітпей-ақ кепілге немесе ауыртпалықтың өзге де нысанына беруге тыйым салынады.

Банктердің және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын өзге де ұйымдардың құқық қабілеттілігі арнайы болып табылады, "Банктер және банк қызметі туралы" ҚР Заңымен белгіленеді, олардың жарғыларымен және оларға банк операцияларын жүргізуге ҚР Ұлттық Банкі беретін лицензиялармен айқындалады.

Аталған адамдардың өздерінің арнайы құқық қабілеттілігі шегінен шығатын операцияларды жүзеге асыруы да түсіндірілетін баптың 6-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағына кіреді.

ӘҚБТК-нің 213-бабының 6-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін құқық бұзушы *айыппұл* түрінде жазаланады.

Құқық бұзушының ӘҚБТК-нің 213-бабының 6-бөлігінде көзделген әрекетті жасағаны үшін айыппұл мөлшері банк заңнамасының талаптарын бұза отырып жасауға тыйым салынған немесе жасалған мәміле сомасының оннан бір пайызын (0,1%) құрайды, бірақ 200 АЕК-тен кем емес және 1000 АЕК-тен аспайды.

Түсіндірілген баптың 7-бөлігі әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде түсіндірілген баптың 6-бөлігінде көзделген кез-келген әрекетті жасағаны үшін қатаң жаза белгілейді.

Бұл ретте түсіндірілген баптың 7-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық құрамының объектісі, субъективті жағы және субъектілері өз сипаттамасында ӘҚБТК-нің 213-бабының 6-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық құрамының объектісі, субъективті жағы және субъектілерімен сәйкес келеді.

ӘҚБТК-нің 213-бабының 7-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағының сипаттамасында түсіндірілген баптың 6-бөлігінде көзделген әрекеттерге қайталану белгісі қосылады.

Егер адам ӘҚБТК-нің 213-бабының 6-бөлігінде көзделген әрекеттердің кез келгенін бұрын жасаған болса, ол үшін әкімшілік жазаға тартылса және адам әкімшілік жазаға тартылған болып есептелетін бір жылдық мерзім әлі өтпесе, құқық бұзушылық қайталап жасалған болып есептеледі.

Құқық бұзушылықты жасаудың қайталануы ӘҚБтК-нің 213-бабының 7-бөлігі бойынша құқық бұзушылықтың дербес құрамы ретінде құқыққа қарсы әрекеттің саралануына әкеп соғатын дербес саралау белгісі болып табылады.

Саралау белгісі ретінде қайталану құқық бұзушының бір жыл ішінде жасаған құқыққа қарсы әрекеттерінің саны мен сипатын анықтау жолымен ғана емес, сонымен қатар осы тұлғаны ӘҚБтК-нің 213-бабының 6-бөлігінде көзделген әрекеттерді жасағаны үшін әкімшілік жауаптылыққа тарту фактісін, ҚР Ұлттық Банкінің немесе соттың ӘҚБтК-нің 213-бабының 6-бөлігі бойынша әкімшілік жаза қолдану туралы заңды күшіне енген қаулысының, оны жариялау, тапсыру немесе құқық бұзушылық субъектісіне жіберу және жаза қолданылған сәттен бастап бір жылдық мерзімнің жойылмау фактісі бар-жоғын анықтау жолымен нақты белгіленеді.

Жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде ӘҚБтК-нің 213-бабының 6-бөлігінде көзделген әрекеттерді қайталап жасағаны үшін құқық бұзушы айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБтК-нің 213-бабының 7-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл мөлшері оны жасауға заңнамалық тыйым салынғанына қарамастан немесе оны жасау үшін ҚР банк заңнамасында белгіленген шектеулерді бұза отырып жасалған мәміле сомасының 1%-ын (бір пайызын) құрайды, бірақ заңды тұлғаларға кемінде 400 АЕК-тен және 2000 АЕК-тен аспайды.

Түсіндірілген баптың 8-бөлігі банктердің, Қазақстан Республикасының бейрезидент-банктері филиалдарының, банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдардың не Қазақстан Республикасының банк заңнамасында айқындалған пруденциялық нормативтердің және (немесе) сақталуы міндетті өзге де нормалар мен лимиттердің орындалуы туралы мәліметтердің бұрмалануына әкеп соққан есептілікті жасауы үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсіндірілген баптың 8-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы құқық бұзушының Қазақстан Республикасының банк заңнамасында айқындалған пруденциалдық нормативтердің және (немесе) сақталуы міндетті өзге де нормалар мен лимиттердің орындалуы туралы мәліметтердің бұрмалануына әкеп соққан есептілікті жасау және ұсыну түрінде құқыққа қарсы әрекеттер жасауымен сипатталады.

Уәкілетті орган қаржы ұйымдары үшін олардың қаржы тұрақтылығын және қаржылық қызмет көрсетуді тұтынушылар мүдделерін қорғауды қамтамасыз ету мақсатында белгілейтін экономикалық шектеулер пруденциялық нормативтер болып табылады.

Түсіндірілетін бапқа 1-ескерпеге сәйкес түсіндірілетін баптың 8-бөлігінің мақсаттары үшін әкімшілік жауапкершілік бұрмаланған мәліметтерді түзету нәтижесінде банктің, банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын

ұйымның ҚР Ұлттық Банкі белгілеген пруденциялық нормативтерді және (немесе) сақталуы міндетті өзге де нормалар мен лимиттерді бұзуы анықталған жағдайда туындайды.

Басқаша айтқанда, міндетті тұлғаның есептілігіндегі мәліметтерді бұрмалау уәкілетті органның пруденциалдық нормативтерді және (немесе) сақталуға міндетті өзге де нормалар мен лимиттерді есептеудің қолданылатын әдістемелеріне сәйкес осы мәліметтерді түзету нәтижелері бойынша да белгіленуі мүмкін.

"ҚР-дағы банктер және банк қызметі туралы" ҚР Заңының 54-бабының 1-тармағына сәйкес шоғырландырылған негіздегі қаржылық және өзге де есептілікті қоса алғанда, қаржылық және өзге де есептіліктің тізбесі, нысандары не нысандарына қойылатын талаптар, сондай-ақ оларды ұсыну мерзімдері мен тәртібі уәкілетті органның нормативтік құқықтық актілерінде белгіленеді. Банктер операциялар мен оқиғаларды есепке алуды Қазақстан Республикасының бухгалтерлік есеп және қаржылық есептілік туралы заңнамасына және қаржылық есептіліктің халықаралық стандарттарына сәйкес жүзеге асырады.

Тиісінше, банктер уәкілетті органдарға Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген нысан бойынша, тәртіппен және мерзімдерде өз қызметі туралы толық және анық есептілікті ұсынуға міндетті.

Бұдан басқа, көрсетілген Заңның 54-бабы 2-тармағының талап етуі бойынша банктер уәкілетті органның сұрау салуы бойынша өздерінің қаражаттары, оның ішінде Қазақстан Республикасы шегінен тысқары жердегі қаражаттары, қабылданған депозиттер мен берілген кредиттердің мөлшері, жасалған және жасалып жатқан банк операциялары туралы кез келген ақпаратты және банк құпиясын құрайтын мәліметтерді қоса алғанда, өзге де мәліметтерді беруге міндетті.

Міндетті адамның жоғарыда көрсетілген міндеттерді орындамауы немесе тиісінше орындамауы түсіндірілетін баптың 8-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

ӘҚБтК-нің 213-бабының 8-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін құқық бұзушы айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБтК-нің 213-бабының 8-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл мөлшері 200 АЕК-ті құрайды, белгіленген болып табылады және оны салатын органның өзгертуіне жатпайды.

Түсіндірілген баптың 9-бөлігі әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде түсіндірілген баптың 8-бөлігінде көзделген әрекеттерді жасағаны үшін қатаң жаза белгілейді.

Бұл ретте түсіндірілетін баптың 9-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық құрамының объектісі, субъективтік жағы және субъектілері өз сипаттамасында ӘҚБтК-нің 213-бабының 8-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық құрамының объектісі, субъективтік жағы және субъектілерімен сәйкес келеді.

ӘҚБтК-нің 213-бабының 9-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағының сипаттамасында түсіндірілген баптың 8-бөлігінде көзделген әрекеттерге қайталану белгісі қосылады.

Егер адам ӘҚБтК-нің 213-бабының 8-бөлігінде көзделген әрекеттерді бұрын жасаған, ол үшін әкімшілік жазаға тартылған және адам әкімшілік жазаға тартылған болып есептелетін бір жылдық мерзім әлі өтпеген болса, құқық бұзушылық қайтадан жасалған болып есептеледі.

Құқық бұзушылықты жасаудың қайталануы ӘҚБтК-нің 213-бабының 9-бөлігі бойынша құқық бұзушылықтың дербес құрамы ретінде құқыққа қарсы әрекеттің саралануына әкеп соғатын дербес саралау белгісі болып табылады.

Саралау белгісі ретінде қайталау құқық бұзушының бір жыл ішінде жасаған құқыққа қарсы әрекеттерінің саны мен сипатын анықтау жолымен ғана емес, сонымен қатар заңды түрде – осы тұлғаны ӘҚБтК-нің 213-бабының 8-бөлігінде көзделген әрекеттерді жасағаны үшін әкімшілік жауаптылыққа тарту фактісін, ҚР Ұлттық Банкінің немесе соттың ӘҚБтК-нің 213-бабының 8-бөлігі бойынша әкімшілік жаза қолдану туралы заңды күшіне енген қаулысының, оны жариялау, тапсыру немесе құқық бұзушылық субъектісіне жіберу және жаза қолданылған сәттен бастап бір жылдық мерзімнің жойылмау фактісі бар-жоғын анықтау жолымен нақты белгіленеді.

Жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде ӘҚБтК-нің 213-бабының 8-бөлігінде көзделген әрекеттерді қайталап жасағаны үшін құқық бұзушы айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБтК-нің 213-бабының 9-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл мөлшері 600 АЕК-ті құрайды.

Түсіндірілген баптың 10-бөлігі банктердің, Қазақстан Республикасының бейрезидент-банктері филиалдарының, банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдардың, банктік қарыз шарты бойынша құқық (талап ету) берілген тұлғалардың клиенттермен жасасылатын шарттарда анық, жылдық, тиімді, салыстырмалы түрде есептелген сыйақы мөлшерлемесін көрсету жөніндегі, сондай-ақ қарыздар мен салымдар (банкаралықты қоспағанда) бойынша сыйақының шамалары туралы ақпаратты тарату, оның ішінде оны жариялау кезінде міндеттерін орындамағыны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсіндірілетін баптың 10-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық субъектілері, бұл туралы түсіндірілетін баптың 10-бөлігінің диспозициясында тікелей көрсетілуіне байланысты, банктер, банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдар және банктік қарыз шарты бойынша құқық (талап ету) берілген тұлғалар болып табылады.

Бұл ретте, түсіндірілетін бапқа 2-ескертпеге сәйкес банктік қарыз шарты бойынша құқық (талап ету) берілген тұлға деп коллекторлық агенттік, банк, банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйым, банктің бас банктің

күмәнді және үмітсіз активтерін сатып алатын еншілес ұйымы, екінші деңгейдегі банктердің кредиттік портфельдерінің сапасын жақсартуға маманданатын ұйым, секьюритилендіру мәмілесі кезінде Қазақстан Республикасының жобалық қаржыландыру және секьюритилендіру туралы заңнамасына сәйкес құрылған арнайы қаржы компаниясы түсініледі.

Түсіндірілген баптың 10-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы құқық бұзушының клиенттермен жасалған шарттарда шынайы, жылдық, тиімді, салыстырмалы түрде есептелетін сыйақы мөлшерлемесін көрсету бойынша міндеттерді орындамау түрінде заңсыз әрекеттерді (әрекетсіздікті) жасауымен, сондай-ақ қарыздар мен салымдар бойынша сыйақы мөлшері туралы ақпаратты таратумен (банкаралық сыйақыны қоспағанда), оның ішінде оны жариялаумен сипатталады.

"Банктер және банк қызметі туралы" ҚР Заңының 39-бабы 7-тармағының талабы бойынша ислам банктерін қоспағанда, банктер, банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдар дәйекті, жылдық, тиімді, салыстырмалы түрде есептелген сыйақы мөлшерлемелерін (нақты құнын) көрсетуге міндетті, оның тәртібін уәкілетті орган клиенттермен жасалатын шарттарда, сондай-ақ қарыздар мен салымдар (банкаралықты қоспағанда) бойынша сыйақы шамасы туралы ақпаратты таратқанда, оның ішінде оны жариялағанда белгілейді.

Жоғарыда аталған заңнамалық талапты міндетті тұлғалардың орындамауы түсіндірілген баптың 10-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

ӘҚБтК-нің 213-бабының 10-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін құқық бұзушы *айыппұл* түрінде жазаланады.

ӘҚБтК-нің 213-бабының 10-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұлдың мөлшері 50 АЕК-ті құрайды, белгіленген болып табылады және оны салатын органның өзгертуіне жатпайды.

Түсіндірілген баптың 11-бөлігі жарияланған күні шындыққа сәйкес келмейтін жарнаманы Банктің бұқаралық ақпарат құралдарында жариялауы немесе жариялауы үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсіндірілген баптың 11-бөлімінде қарастырылған құқық бұзушылықтың объективті жағы банктің, Қазақстан Республикасының бейрезидент-банкі филиалының бұқаралық ақпарат құралдарында ол жарияланған күні шындыққа сәйкес келмейтін жарнаманы хабарлауы немесе жариялауымен сипатталады.

"Банктер және банк қызметі туралы" ҚР Заңының 9-бабы 1-тармағының талабы бойынша банктерге жарияланған күніне шындыққа сәйкес келмейтін олардың қызметін жарнамалауға тыйым салынады.

Жарнама – кез келген құралдардың көмегімен кез келген нысанда таратылатын және (немесе) орналастырылатын, белгілі бір адамдар тобына арналмаған және жеке немесе заңды тұлғаға, тауарларға, тауар белгілеріне, жұмыстарға, көрсетілетін

қызметтерге қызығушылықты қалыптастыруға немесе қолдауға арналған және оларды өткізуге ықпал ететін ақпарат.

Бұқаралық ақпарат құралы – мерзімді баспасөз басылымы, теле-, радиоарна, киноқұжаттама, дыбыс-бейне жазбасы және интернет-ресурстарды қоса алғанда, бұқаралық ақпаратты мерзімді немесе үздіксіз бұқаралық таратудың басқа да нысаны.

ҚР "Жарнама туралы" Заңының 7-бабы 2-тармағына сәйкес:

1) өнімдердің табиғаты, құрамы, дайындау тәсілі мен күні, мақсаты, тұтыну қасиеттері, пайдалану шарттары, сәйкестік сертификатының, сертификат белгілерінің және ұлттық стандарттарға сәйкестік белгілерінің болуы, саны, шығарылған жері сияқты сипаттамаларына;

2) өнімнің нарықта болуына, оны белгілі бір орында сатып алу мүмкіндігіне;

3) жарнама тарату және орналастыру кезіндегі өнімнің құны (бағасы) мен ақы төлеудің қосымша шарттарына;

4) өнімдерді жеткізуге, айырбастауға, қайтаруға, жөндеуге және оларға қызмет көрсетуге;

5) кепілдік міндеттемелерге, қызмет мерзімдеріне, жарамдылық мерзімдеріне;

6) қолданудың болжамды нәтижелеріне;

7) заңды тұлғаның зияткерлік қызметінің және соған теңестірілген даралау құралдарының, өнімнің, орындалған жұмыстардың немесе көрсетілетін қызметтің нәтижелеріне берілетін айрықша құқықтарға;

8) мемлекеттік нышандарды (елтаңба, жалау, гимн), сондай-ақ халықаралық ұйымдардың нышандарын пайдалану құқықтарына;

9) ресми тануға, медальдар, жүлделер, дипломдар және өзге де наградалар алуға;

10) өнімнің толық топтамасын, егер ол топтаманың бір бөлігі болып табылса, сатып алу тәсілдері туралы ақпарат ұсынуға;

11) зерттеулер мен сынақтар нәтижелеріне, ғылыми терминдерге, техникалық, ғылыми және өзге де жарияланымдардан алынатын дәйек-сөздерге;

12) басқа адамдардың өнеркәсіптік немесе сауда қызметінің, жеке немесе заңды тұлғаның беделін түсіретін кәсіпкерлік қызметте жүзеге асырылатын тауарлар (жұмыстар, көрсетілетін қызметтер) туралы ұйғарымдарға;

13) негізділігі асыра көрсетілген түрінде берілмеуге тиіс статистикалық ақпаратқа;

14) тауарлар (жұмыстар, көрсетілетін қызметтер) жасаушының, сатушының немесе оларды жарнамалайтын адамдардың мәртебесіне немесе құзыреттілік деңгейіне қатысты *шындыққа сай келмейтін мәліметтері бар жарнама дәйексіз* жарнама болып табылады.

Тиісінше, банктердің бұқаралық ақпарат құралдарында жалған жарнама таратуға немесе орналастыруға жоғарыда көрсетілген заңнамалық тыйымды бұзуы түсіндірілген баптың 11-бөлімінде қарастырылған құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды

ӘҚБтК-нің 213-бабының 11-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін құқық бұзушы *айыппұл* түрінде жазаланады.

ӘҚБтК-нің 213-бабының 11-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл мөлшері 200 АЕК-ті құрайды, белгіленген болып табылады және оны салатын органның өзгертуіне жатпайды.

Түсіндірілген баптың 12-бөлігі банктердің, банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдардың, банктік қарыз шарты бойынша құқық (талап ету) берілген тұлғалардың ҚР Ұлттық Банкінің нормативтік құқықтық актісінде айқындалған жылдық тиімді сыйақы мөлшерлемесінің шекті мөлшерінен асыруы үшін өкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсіндірілетін баптың 12-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық субъектілері, бұл туралы түсіндірілетін баптың 12-бөлігінің диспозициясында тікелей көрсетілуіне байланысты, банктер, банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдар және банктік қарыз шарты бойынша құқық (талап ету) берілген тұлғалар болып табылады

Бұл ретте, түсіндірілетін бапқа 2-ескертпеге сәйкес *банктік қарыз шарты бойынша құқық (талап ету) берілген тұлға* деп коллекторлық агенттік, банк, банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйым, бас банктің күмәнді және үмітсіз активтерін сатып алатын банктің еншілес ұйымы, екінші деңгейдегі банктердің кредиттік портфельдерінің сапасын жақсартуға маманданатын ұйым, секьюритилендіру мәмілесі кезінде ҚР жобалық қаржыландыру және секьюритилендіру туралы заңнамасына сәйкес құрылған арнайы қаржы компаниясы түсініледі.

Түсіндірілген баптың 12-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы құқық бұзушының ҚР Ұлттық Банкінің нормативтік құқықтық актісінде айқындалған жылдық тиімді сыйақы мөлшерлемесінің шекті мөлшерінен асып кету түрінде құқыққа қарсы әрекеттер жасауымен сипатталады.

Сыйақының жылдық тиімді мөлшерлемесінің мөлшерін банк ҚР Ұлттық Банкінің нормативтік құқықтық актісіне – ҚР Ұлттық Банкі Басқармасының 2012 жылғы 26 наурыздағы № 137 қаулысымен бекітілген қарыздар мен салымдар бойынша шынайы, жылдық, тиімді, салыстырмалы есептелетін сыйақы мөлшерлемелерін (нақты құнын) есептеу қағидаларына сәйкес айқындайды.

Жоғарыда көрсетілген Ережелердің 2-тармағының талабы бойынша банктер жылдық тиімді сыйақы мөлшерлемесін: 1) қызметтер бойынша сыйақы шамалары, оның ішінде оның жариялануы туралы ақпаратты тарату кезінде; 2) клиенттермен жасалатын қызмет көрсету туралы шарттарда көрсетеді.

Тиісінше, таратылатын ақпаратта және клиенттермен жасалған шарттарда банк, банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдар, банктік қарыз шарты бойынша құқық (талап ету) берілген тұлғалар көрсететін жылдық тиімді сыйақы

мөлшерлемесі жоғарыда көрсетілген қағидаларға сәйкес банк есептеген оның шекті мөлшерінен аспауға тиіс.

Міндетті тұлғалардың жылдық тиімді сыйақы мөлшерлемесінің шекті мөлшерін бұзуы түсіндірілетін баптың 12-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

ӘҚБтК-нің 213-бабының 12-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін құқық бұзушы *айыппұл* түрінде жазаланады.

ӘҚБтК-нің 213-бабының 12-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл мөлшері заңды тұлғалар үшін 50 АЕК-ті құрайды.

Айыппұл мөлшерлемелері белгіленген болып табылады және оларды салатын органмен өзгертуге жатпайды.

Түсіндірілген баптың 13-бөлігі банктердің, банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдардың, банктік қарыз шарты бойынша құқық (талап ету) берілген тұлғалардың жеке тұлғалармен жасасылатын банктік қарыз шарттары бойынша, оның ішінде ипотекалық қарыз шарттары бойынша сыйақының құбылмалы мөлшерлемесін есептеу тәртібін, оның қолданылу шарттарын бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсіндірілетін баптың 13-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық субъектілері, бұл туралы түсіндірілетін баптың 13-бөлігінің диспозициясында тікелей көрсетілуіне байланысты, банктер, банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдар және банктік қарыз шарты бойынша құқық (талап ету) берілген тұлғалар болып табылады

Бұл ретте, түсіндірілетін бапқа 2-ескертпеге сәйкес *банктік қарыз шарты бойынша құқық (талап ету) берілген тұлға* деп коллекторлық агенттік, банк, банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйым, бас банктің күмәнді және үмітсіз активтерін сатып алатын банктің еншілес ұйымы, екінші деңгейдегі банктердің кредиттік портфельдерінің сапасын жақсартуға маманданатын ұйым, секьюритилендіру мәмілесі кезінде ҚР жобалық қаржыландыру және секьюритилендіру туралы заңнамасына сәйкес құрылған арнайы қаржы компаниясы түсініледі.

Түсіндірілген баптың 13-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы құқық бұзушының банктік қарыз шарттары бойынша, оның ішінде жеке тұлғалармен жасалған ипотекалық қарыз шарттары бойынша құбылмалы сыйақы мөлшерлемесін есептеу тәртібін, әрекет ету шарттарын бұзу түрінде заңсыз әрекеттер жасауымен сипатталады.

"Банктер және банк қызметі туралы" ҚР Заңының 39-бабының 2-тармағына сәйкес құбылмалы сыйақы мөлшерлемесін есептеу тәртібі, оның қолданылу шарттары уәкілетті органның нормативтік құқықтық актісінде айқындалады.

Көрсетілген заңның талап етуі бойынша банктер, банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдар аталған тәртіпті басшылыққа алуға міндетті және оны бұзуға құқығы жоқ.

Міндетті тұлғалардың уәкілетті орган бекіткен банктік қарыз шарттары бойынша, оның ішінде жеке тұлғалармен жасалатын ипотекалық қарыз шарттары бойынша сыйақының құбылмалы мөлшерлемесін есептеу тәртібін, оның қолданылу шарттарын бұзуы түсіндірілетін баптың 13-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

ӘҚБтК-нің 213-бабының 13-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін құқық бұзушы айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБтК-нің 213-бабының 13-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұлдың мөлшері 50 АЕК-ті құрайды, белгіленген болып табылады және оны салатын органның өзгертуіне жатпайды.

Түсіндірілген баптың 14-бөлігі банктік қарыз шарты бойынша қамтамасыз ету болып табылатын мүлікке құқық белгілейтін құжаттардың түпнұсқаларын жоғалтқаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсіндірілетін баптың 14-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық субъектілері, бұл туралы түсіндірілетін баптың 14-бөлігінің диспозициясында тікелей көрсетілуіне байланысты, банктер, банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдар және банктік қарыз шарты бойынша құқық (талап ету) берілген тұлғалар болып табылады.

Бұл ретте, түсіндірілетін бапқа 2-ескертпеге сәйкес банктік қарыз шарты бойынша құқық (талап ету) берілген тұлға деп коллекторлық агенттік, банк, банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйым, бас банктің күмәнді және үмітсіз активтерін сатып алатын банктің еншілес ұйымы, екінші деңгейдегі банктердің кредиттік портфельдерінің сапасын жақсартуға маманданатын ұйым, секьюритилендіру мәмілесі кезінде ҚР жобалық қаржыландыру және секьюритилендіру туралы заңнамасына сәйкес құрылған арнайы қаржы компаниясы түсініледі.

Түсіндірілген баптың 14-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы банктік қарыз шарты бойынша қамтамасыз ету болып табылатын мүлікке құқық белгілейтін құжаттардың түпнұсқаларын жоғалту түрінде құқық бұзушының құқыққа қарсы әрекеттер (әрекетсіздік) жасауымен сипатталады.

"Банктер және банк қызметі туралы" ҚР Заңының 36-бабы 7-тармағының талабы бойынша қарыз алушыға барлық құқықтар (талаптар) берілген жағдайда банк, банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйым банктік қарыз шарты бойынша құқық (талап ету) берілген тұлғаға өздерінде бар құжаттардың барлық

түпнұсқаларын береді. Тиісінше, банк және құқық (талап ету) берілген тұлға құжаттардың жойылуына, ұрлануына немесе жоғалуына жол бермейтін осындай түпнұсқаларының сақталуын барлық уақытта қамтамасыз етуге міндетті.

Қарыз алушыға құқықтардың (талаптардың) бір бөлігі берілген жағдайда банк, банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйым осындай құқықтарды (талаптарды) куәландыратын құжаттардың түпнұсқаларын сақтауға және банктік қарыз шарты бойынша құқық (талап ету) ішінара берілген тұлғаға көрсетілген құжаттардың нотариат куәландырған көшірмелерін беруге құқылы.

Банктік қарыз шарты бойынша қамтамасыз ету болып табылатын мүлікке құқық белгілейтін құжаттардың түпнұсқаларын жоғалту – бұл құжаттардың түпнұсқаларын оның еркінен тыс (сақтауға және (немесе) пайдалануға жауапты адамдар) уақытша иесінің иелігінен шығару немесе оларды тиісінше сақтау режимін, қауіпсіздігін қамтамасыз етпеу және оларға бөгде адамдардың қол жеткізуіне жол бермеу салдарынан жою.

Банк (банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйым) немесе банктік қарыз шарты бойынша құқық (талап ету) берілген тұлға банктік қарыз шарты бойынша қамтамасыз ету болып табылатын мүлікке құқық белгілейтін құжаттардың түпнұсқаларын жоғалтқанда, түсіндіретін баптың 14-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

ӘҚБтК-нің 213-бабының 14-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін құқық бұзушы айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБтК-нің 213-бабының 14-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұлдың мөлшері 100 АЕК-ті құрайды, белгіленген болып табылады және оны салатын органның өзгертуіне жатпайды.

214-бап. Қазақстан Республикасының қылмыстық жолмен алынған кірістерді заңдастыруға (жылыстатуға) және терроризмді қаржыландыруға қарсы іс-қимыл туралы заңнамасын бұзу

1. Қаржы мониторингі субъектілерінің Қазақстан Республикасының қылмыстық жолмен алынған кірістерді заңдастыруға (жылыстатуға) және терроризмді қаржыландыруға қарсы іс-қимыл туралы заңнамасын қаржылық бақылауға жататын операциялар, олардың клиенттері, клиенттердің (олардың өкілдерінің) тиісті құжаттары бойынша құжаттау, сақтау және ұсыну бөлігінде бұзуы. Ақшамен және (немесе) өзге мүлікпен операцияларды тоқтату, іскерлік қатынастар орнатудан бас тартқан және өткізілетін шаралар қабылдаған бенефициарлар Ақшамен және (немесе) өзге де мүлікті, қаржы мониторингіне операциялар субъектісінің тоқтата тұру, оның қызметі барысында алынған құжаттардың қорғау операциялар -

жеке тұлғаларға - жүз мөлшерінде, лауазымды адамдарға, нотариустарға және адвокаттарға, шағын бизнес субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға -

жүз қырық, орта бизнеске - екі жүз жиырма, ірі бизнес үшін - төрт жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Қаржы мониторингі субъектілерінің ішкі бақылау ережелері мен бағдарламаларын әзірледі, қабылдағанын және (немесе) орындамауын немесе ішкі бақылау ережелерінің Қазақстан Республикасының қылмыстық жолмен алынған кірістерді заңдастыруға (жылыстатуға) және терроризмді қаржыландыруға қарсы іс-қимыл туралы заңнамасының талаптарына сәйкес келмеуі - айыппұл салуға әкеп соғады жеке тұлғалар үшін жүз мөлшерінде, шенеуніктер, нотариустар және адвокаттар үшін, шағын бизнес немесе коммерциялық емес ұйымдар үшін бір жүз алпыс, орта бизнес үшін - екі жүз елу, ірі бизнес үшін - тоғыз жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде.

3. Қаржы мониторингі субъектілерінің өз клиенттерін және басқа тұлғаларды қаржылық мониторинг жөніндегі уәкілетті органға ұсынылған ақпарат туралы хабардар етуі -

жүз елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

4. Осы баптың бірінші, екінші және үшінші бөліктерінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекеттер (әрекетсіздік) -

жеке тұлғаларға - жүз елу мөлшерінде, лауазымды адамдарға, нотариустарға және адвокаттарға, шағын бизнеске немесе коммерциялық емес ұйымдарға - жүз сексенге, орта бизнеске - үш жүз мөлшерінде, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне - бір мың екі жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

5. Осы баптың бірінші, екінші және үшінші бөліктерінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде үш және одан да көп рет жасалған іс-әрекеттер (әрекетсіздік), –

Жеке тұлғаларға – екі жүз, лауазымды адамдарға, адвокаттарға, нотариустарға, дара кәсіпкерлерге-төрт жүз, тауар биржаларына, Бухгалтерлік қызметтер көрсету саласында кәсіпкерлік қызметті жүзеге асыратын заңды тұлғаларға, микроқаржы ұйымдарына, банктер болып табылмайтын электрондық ақша жүйесі операторларына, ойын бизнесі мен лотереяларды ұйымдастырушыларға, почта операторларына, аудиторлық ұйымдарға-екі жүз, лауазымды адамдарға, адвокаттарға, нотариустарға, дара кәсіпкерлерге-төрт жүз, тауар биржаларына, Бухгалтерлік қызметтер көрсету саласында кәсіпкерлік қызметті жүзеге асыратын заңды –лицензияның қолданылуын тоқтата тұрып немесе біліктілік аттестатынан (куәлігінен)алты айға дейін уақытша айыра отырып не олардан айыра отырып немесе үш айға дейінгі мерзімге заңды тұлғаның қызметін тоқтата тұрып, екі мың айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ _____

Түсіндірілген бап Қазақстан Республикасының қылмыстық жолмен алынған кірістерді заңдастыруға (жылыстатуға) және терроризмді қаржыландыруға қарсы іс-қимыл туралы заңнамасын бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ҚР заңнамасында белгіленген және мемлекетпен қорғалатын қаржы саласындағы кәсіпкерлік қызметті жүзеге асыру тәртібі ӘҚБтК-нің 214-бабында көзделген құқық бұзушылықтардың тектік объектісі болып табылады.

Түсіндірілген бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтардың тікелей объектісі қылмыстық жолмен алынған кірістерді заңдастыруға (жылыстатуға) және терроризмді қаржыландыруға қарсы іс-қимыл тәртібі болып табылады.

ӘҚБтК-нің 214-бабында көзделген құқық бұзушылық субъектілері, бұл туралы түсіндірілген баптың санкцияларында тікелей көрсетілуіне байланысты, қаржы мониторингі субъектілері – *жеке тұлғалар, лауазымды адамдар, нотариустар, адвокаттар, кәсіпкерлік субъектілері* болып табылады.

Қаржы мониторингі субъектілері "Қылмыстық жолмен алынған кірістерді заңдастыруға (жылыстатуға) және терроризмді қаржыландыруға қарсы іс-қимыл туралы" 2009 жылғы 28 тамыздағы № 191-IV ҚР Заңының 3-бабының 1-тармағында айқындалады. Аталған Заңның 3-бабының 2-тармағына сәйкес мемлекеттік органдар қаржы мониторингінің субъектілері болып табылмайды.

Жеке тұлғаларды, лауазымды тұлғаларды, жеке кәсіпкерлерді, нотариустар мен адвокаттарды құқық бұзушылық жасағаны үшін ӘҚБтК-нің 214-бабында көзделген іс-әрекеттердің субъективті жағы ниет түріндегі кінәсімен сипатталады.

Түсіндірілген бапта қарастырылған құқық бұзушылықтардың құрамы *формальды* болып табылады. Құқық бұзушыға түсініктеме берілген бап бойынша айыппұлдарды есептеу және салу үшін құқық бұзушылық жасаудан үшінші тұлғаларға зиян келтіру фактісі мен мөлшерін анықтаудың қажеті жоқ.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігі қаржы мониторингі субъектілерінің ҚР қылмыстық жолмен алынған кірістерді заңдастыруға (жылыстатуға) және терроризмді қаржыландыруға қарсы іс-қимыл туралы заңнамасын қаржы мониторингіне жататын операциялар, өздерінің клиенттері туралы ақпаратты құжаттық тіркеу, сақтау және беру, клиенттерді (олардың өкілдерін) және бенефициарлық меншік иелерін тиісінше тексеру, ақшамен және (немесе) өзге де мүлікпен жасалатын операцияларды тоқтатып қою жөнінде шаралар қолдану, іскерлік байланыстар орнатудан және ақшамен және (немесе) өзге де мүлікпен жасалатын операцияларды жүргізуден бас тарту, қаржы мониторингіне жататын операцияларды жүргізуді тоқтата тұру, өз қызметі процесінде алынған құжаттарды қорғау бөлігінде бұзғандығы үшін жауапкершілік жауапкершілік белгілейді.

ӘҚБтК-нің 214-бабының 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы құқық бұзушының Қазақстан Республикасының қылмыстық жолмен алынған кірістерді заңдастыруға (жылыстатуға) және терроризмді қаржыландыруға қарсы

іс-қимыл туралы заңнамасын бұзудан көрінетін құқыққа қарсы әрекеттер жасауынан тұрады:

- 1) қаржы мониторингіне жататын операциялар, олардың клиенттері туралы ақпаратты құжаттық тіркеу, сақтау және беру,
- 2) клиенттерді (олардың өкілдерін) және бенефициарлық меншік иелерін тиісінше тексеру,
- 3) ақшамен және (немесе) өзге мүлікпен жасалатын операцияларды тоқтату жөнінде шаралар қолдану,
- 4) іскерлік қатынастар орнатудан және ақшамен және (немесе) өзге мүлікпен операциялар жүргізуден бас тарту,
- 5) қаржы мониторингіне жататын операцияларды жүргізуді тоқтата тұру,
- 6) өз қызметі процесінде алынған құжаттарды қорғау.

Қылмыстық жолмен алынған кірістерді заңдастыруға (жылыстатуға) және терроризмді қаржыландыруға қарсы іс-қимыл туралы ҚР заңнамасы "Қылмыстық жолмен алынған кірістерді заңдастыруға (жылыстатуға) және терроризмді қаржыландыруға қарсы іс-қимыл туралы" ҚР Заңының 2-бабының 1-тармағына сәйкес көрсетілген Заңнан және өзге де нормативтік құқықтық актілерден тұрады.

Жоғарыда көрсетілген Заңның 10-бабы 2-тармағының талабы бойынша қаржы мониторингіне жататын операциялар туралы, сондай-ақ күдікті операциялар, олардың клиенттері туралы мәліметтер мен ақпарат құжат түрінде тіркеледі және қаржы мониторингі субъектілері уәкілетті органға ұсынады.

Бұл ретте, көрсетілген Заңның 10-бабының 3-тармағына сәйкес қаржы Қаржы мониторингіне жататын операция туралы мәліметтер мен ақпаратты:

1) адвокаттар, заң консультанттары және заң мәселелері бойынша басқа да тәуелсіз мамандар, егер бұл мәліметтер мен ақпарат анықтау, алдын ала тергеу органдарында, соттарда жеке және (немесе) заңды тұлғалардың атынан өкілдік ету және оларды қорғау мәселелері бойынша заң көмегін көрсетуге байланысты, сондай-ақ шешілуі кәсіптік заң білімін, талап арыздар, шағымдар және құқықтық сипаттағы басқа да құжаттар жазуды талап ететін мәселелер бойынша олардың консультациялар, түсіндірулер, кеңестер және жазбаша қорытындылар түріндегі заң көмегін көрсетуі кезінде алынған болса;

2) нотариустар ақшамен және (немесе) өзге мүлікпен байланысты емес нотариаттық әрекеттерді жүзеге асырған кезде, сондай-ақ шешілуі кәсіптік заң білімін талап ететін мәселелер бойынша олардың консультациялар, түсіндірулер түрінде заң көмегін көрсетуі кезінде бермейді.

Тиісінше, мұндай жағдайларда адвокаттар мен нотариустардың ақпарат бермеуі түсіндірілген баптың 1-бөлігінде қарастырылған құқық бұзушылықтың объективті жағын құрамайды.

Жоғарыда көрсетілген Заңның 5-бабы 1-тармағының талабы бойынша қаржы мониторингі субъектілері Қазақстан Республикасының қылмыстық жолмен алынған кірістерді заңдастыруға (жылыстатуға) және терроризмді қаржыландыруға қарсы іс-қимыл туралы заңнамасына сәйкес өз клиенттерін (олардың өкілдерін) және бенефициарлық меншік иелерін тиісінше тексеру жөнінде шаралар қолдануға тиіс.

Қаржы мониторингі субъектілерінің өз клиенттерін (олардың өкілдерін) және бенефициарлық меншік иелерін тиісінше тексеруі көрсетілген Заңның 5-бабының 3-тармағына сәйкес мынадай шаралардың жүзеге асырылуын қамтиды:

1) жеке тұлғаны сәйкестендіру үшін қажетті мәліметтерді: оның жеке басын куәландыратын құжаттың деректерін, жеке сәйкестендіру нөмірін (жеке тұлғаға Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес жеке сәйкестендіру нөмірі берілмеген жағдайларды қоспағанда), сондай-ақ заңды мекенжайын тіркеу;

2) заңды тұлғаны (филиалды, өкілдікті) сәйкестендіру үшін қажетті мәліметтерді: заңды тұлғаны (филиалды, өкілдікті) мемлекеттік (есептік) тіркеу (қайта тіркеу) туралы анықтаманың деректерін, бизнес-сәйкестендіру нөмірін (заңды тұлғаға Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес бизнес-сәйкестендіру нөмірі берілмеген жағдайларды қоспағанда) не резидент емес заңды тұлға шет мемлекетте тіркелген нөмірді, сондай-ақ орналасқан жерінің мекенжайын тіркеу;

3) бенефициарлық меншік иесін анықтау және, заңды мекенжайын қоспағанда, осы тармақтың 1) тармақшасына сәйкес оны сәйкестендіру үшін қажетті мәліметтерді тіркеу.

Көрсетілген Заңның 5-бабының 4-тармағына сәйкес қаржы мониторингі субъектілерінің өз клиенттерін (олардың өкілдерін) және бенефициарлық меншік иелерін тиісінше тексеруі ішкі бақылау қағидаларына сәйкес жүзеге асырылады.

Жоғарыда көрсетілген Заңның 13-бабы 1-тармағының талабы бойынша қаржы мониторингі субъектілері көрсетілген Заңда көзделген шараларды қабылдау мүмкін болмаған жағдайда, жеке немесе заңды тұлғамен іскерлік қатынастарды орнатудан, ақшамен және (немесе) өзге мүлікпен операциялар жүргізуден бас тартуға міндетті.

Жоғарыда көрсетілген Заңның 13-бабы 1-1-тармағының талап етуі бойынша қаржы мониторингі субъектілері терроризмді және экстремизмді қаржыландырумен байланысты ұйымдар мен тұлғалар тізбесіне ұйымның немесе жеке тұлғаның енгізілгені туралы ақпарат уәкілетті органның ресми интернет-ресурсында орналастырылған күннен бастап бір жұмыс күнінен кешіктірмей ақшамен және (немесе) өзге мүлікпен операцияларды тоқтатып қою жөнінде шараларды дереу қолдануға міндетті.

Жоғарыда көрсетілген Заңның 1-бабының 2-1) тармақшасына сәйкес ақшамен және (немесе) өзге мүлікпен жасалатын операцияларды тоқтату – бұл қаржы мониторингінің субъектілері мен мемлекеттік органдар терроризмді және экстремизмді қаржыландырумен байланысты ұйымдар мен тұлғалардың тізбесіне енгізілген ұйымға

және (немесе) жеке тұлғаға не бенефициарлық меншік иесі көрсетілген тізбеге енгізілген жеке тұлға болып табылатын ұйымға тиесілі ақшаның және (немесе) өзге мүліктің берілуін, қайта өзгертілуін, иеліктен шығарылуын немесе орын ауыстыруын тоқтата тұру бойынша қабылдайтын шаралар.

Бұдан басқа, жоғарыда көрсетілген Заңның 13-бабының 3 және 5-1-тармақтарына сәйкес уәкілетті органның қабылданған шешімі бойынша қаржы мониторингі субъектілері қаржы мониторингіне жататын операцияларды жүргізуді тоқтата тұруға міндетті.

Жоғарыда көрсетілген Заңның 11-бабы 4-тармағының талабы бойынша клиенттің дерекнамасын және онымен хат-хабар алмасуды қоса алғанда, клиентті тиісінше тексеру нәтижелері бойынша алынған құжаттар мен мәліметтер қаржы мониторингі субъектілерінің *клиентпен іскерлік қатынастарын тоқтатқан күннен бастап кемінде бес жыл* сақтауына жатады. Қаржы мониторингіне жататын ақшамен және (немесе) өзге мүлікпен операциялар және күдікті операциялар туралы құжаттар мен мәліметтер, сондай-ақ барлық күрделі, ерекше ірі және басқа да ерекше операцияларды зерделеу нәтижелері *операция жасалғаннан кейін қаржы мониторингі субъектілерінің кемінде бес жыл* сақтауына жатады.

Қаржы мониторингі субъектілерінің жоғарыда көрсетілген заңнамалық талаптарды орындамауы немесе тиісінше орындамауы түсіндірілетін баптың 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін адам *айыппұл* түрінде жазаланады.

ӘҚБтК-нің 214-бабының 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұлдың мөлшері:

- жеке тұлғалар үшін-100 АЕК,
- шағын кәсіпкерлік субъектілері, коммерциялық емес ұйымдар, лауазымды тұлғалар, нотариустар, адвокаттар үшін-140 АЕК;
- орта кәсіпкерлік субъектілері үшін-220 АЕК,
- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін-400 АЕК.

Бұл жазаны сот құқық бұзушыларға ӘҚБтК-нің тиісті нормасында тікелей көрсетілуіне байланысты қолданады.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамаларды ойын бизнесі саласындағы уәкілетті органның, лотерея және лотерея қызметі саласындағы уәкілетті органның, ҚР Қаржы министрлігі органдарының (бұл бұзушылықтарды аудиторлар, аудиторлық ұйымдар жасаған кезде), әділет органдарының, сауда қызметін реттеу саласындағы уәкілетті органның лауазымды адамдары, сондай-ақ ҚР Ұлттық Банкінің уәкілетті қызметкерлері жасауға құқылы.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігі қаржы мониторингі субъектілерінің ішкі бақылау қағидаларын және оны жүзеге асыру бағдарламаларын әзірлеу, қабылдау және (немесе)

орындау жөніндегі міндеттерін орындамағаны не ішкі бақылау қағидаларының Қылмыстық жолмен алынған кірістерді заңдастыруға (жылыстатуға) және терроризмді қаржыландыруға қарсы іс-қимыл туралы ҚР заңнамасының талаптарына сәйкес келмеуі үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Сонымен қатар, түсіндірілген баптың 1-бөлігінде қарастырылған әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғау туралы қаулыны прокурор да шығарады.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігі қаржы мониторингі субъектілерінің ішкі бақылау қағидаларын және оны жүзеге асыру бағдарламаларын әзірлеу, қабылдау және (немесе) орындау жөніндегі міндеттерді орындамауы не ішкі бақылау қағидаларының Қазақстан Республикасының қылмыстық жолмен алынған кірістерді заңдастыруға (жылыстатуға) және терроризмді қаржыландыруға қарсы іс-қимыл туралы заңнамасының талаптарына сәйкес келмеуі үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсіндірілген баптың 2-бөлімінде қарастырылған құқық бұзушылықтың объективті жағы құқық бұзушының құқыққа қарсы әрекеттерді (әрекетсіздікті) келесі түрде жасауымен сипатталады:

1) ішкі бақылау қағидаларын және оны жүзеге асыру бағдарламаларын әзірлеу, қабылдау және (немесе) орындау жөніндегі міндеттерді орындамау,

2) ішкі бақылау қағидалары Қылмыстық жолмен алынған кірістерді заңдастыруға (жылыстатуға) және терроризмді қаржыландыруға қарсы іс-қимыл туралы ҚР заңнамасының талаптарына сәйкес келмеуі.

ҚР "Қылмыстық жолмен алынған кірістерді заңдастыруға (жылыстатуға) және терроризмді қаржыландыруға қарсы іс-қимыл туралы" Заңының 11-бабы 2-тармағының талабы бойынша қаржы мониторингінің субъектілері қылмыстық жолмен алынған кірістерді заңдастыруды (жылыстатуды) және терроризмді қаржыландыруды болғызбау мақсатында ішкі бақылау ережелерін және оны жүзеге асыру бағдарламасын әзірлейді, сондай-ақ ережелерді сақтауға және бағдарламаны іске асыруға жауапты болады.

Жоғарыда көрсетілген Заңның 11-бабының 3-тармағына сәйкес, қаржы мониторингі субъектілері ішкі бақылау қағидаларын әзірлейді, қабылдайды әрі орындайды және осы Заңда көзделген ішкі бақылауды жүргізу кезінде қаржы мониторингі субъектісінің қызметіне қойылатын талаптардан басқа, олар мыналарды:

1) қаржы мониторингі субъектілерінің Ішкі бақылау қағидаларын іске асыруға және сақтауға жауапты жұмыскерлеріне қойылатын талаптарды қоса алғанда, қылмыстық жолмен алынған кірістерді заңдастыруға (жылыстатуға) және терроризмді қаржыландыруға қарсы іс-қимыл жасау мақсатында ішкі бақылауды ұйымдастыру бағдарламасын;

2) технологиялық жетістіктерді пайдалану тәуекелін қоса алғанда, клиенттердің тәуекелдерін және көрсетілетін қызметтерді қылмыстық мақсаттарда пайдалану

тәуекелдерін ескеретін, қылмыстық жолмен алынған кірістерді заңдастыру (жылыстату) және терроризмді қаржыландыру тәуекелін басқару бағдарламасын;

3) клиенттерді сәйкестендіру бағдарламасын;

4) клиенттердің күрделі, ерекше ірі және басқа да ерекше операцияларын зерделеуді қоса алғанда, клиенттердің операцияларына мониторинг жүргізу және оларды зерделеу бағдарламасын;

5) қаржы мониторингі субъектілерінің қызметкерлерін қылмыстық жолмен алынған кірістерді заңдастыруға (жылыстатуға) және терроризмді қаржыландыруға қарсы іс-қимыл мәселелері бойынша даярлау және оқыту бағдарламасын;

6) ішкі бақылау қағидаларына сәйкес қаржы мониторингі субъектілері әзірлеуі мүмкін өзге де бағдарламаларды қамтуға тиіс.

Қаржы мониторингі субъектісінің ішкі бақылау ережелерін және оны жүзеге асыру бағдарламаларын әзірлеу, қабылдау және (немесе) орындау кезінде оған қойылатын жоғарыда көрсетілген заңнамалық талаптарды орындамауы немесе тиісінше орындамауы түсіндірілетін баптың 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

ӘҚБТК-нің 214-бабының 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін құқық бұзушы *айыппұл* түрінде жазаланады.

ӘҚБТК-нің 214-бабының 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұлдың мөлшері:

- жеке тұлғалар үшін-100 АЕК,

- шағын кәсіпкерлік субъектілері, коммерциялық емес ұйымдар, лауазымды тұлғалар, нотариустар, адвокаттар үшін-160 АЕК,

- орта кәсіпкерлік субъектілері үшін-250 АЕК,

- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін-900 АЕК.

Құқық бұзушылардың жоғарыда көрсетілген санаттарының әрқайсысы үшін айыппұл мөлшерлемесі белгіленген мөлшерлеме болып табылады және оларды салатын органның өзгертуіне жатпайды.

Бұл жазаны құқық бұзушыларға ӘҚБТК-нің тиісті нормаларында тікелей көрсетілуіне орай сот қана қолданады.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамаларды ойын бизнесі саласындағы уәкілетті органның, лотерея және лотерея қызметі саласындағы уәкілетті органның, ҚР Қаржы министрлігі органдарының (бұл бұзушылықтарды аудиторлар, аудиторлық ұйымдар жасаған кезде), әділет органдарының, сауда қызметін реттеу саласындағы уәкілетті органның лауазымды адамдары, сондай-ақ ҚР Ұлттық Банкінің уәкілетті қызметкерлері жасауға құқылы.

Бұдан басқа, түсіндірілген бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғау туралы қаулыны прокурор да шығарады.

Түсіндірілген баптың 3-бөлігі қаржы мониторингі субъектілерінің өз клиенттері мен өзге де тұлғаларға қаржы мониторингі жөніндегі уәкілетті органға берілген ақпарат туралы хабарлағаны үшін әкімшілік жауаптылықты белгілейді.

Түсіндірілген баптың 3-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы құқық бұзушының қаржы мониторингі субъектілерінің өз клиенттеріне және өзге де тұлғаларға қаржы мониторингі жөніндегі уәкілетті органға берілген ақпарат туралы хабарлама түрінде құқыққа қарсы әрекеттер жасауымен сипатталады.

"Қылмыстық жолмен алынған кірістерді заңдастыруға (жылыстатуға) және терроризмді қаржыландыруға қарсы іс-қимыл туралы" ҚР Заңының 11-бабы 5-тармағының талабы бойынша қаржы мониторингі субъектілері мен олардың жұмыскерлері клиенттер мен өзге де тұлғаларға осы Заңға сәйкес осындай клиенттер туралы және олар жасайтын операциялар туралы ақпаратты, мәліметтер мен құжаттарды уәкілетті органға бергені туралы хабарлауға құқылы емес.

Қаржы мониторингі субъектілерінің өз клиенттеріне олар туралы уәкілетті органға ақпарат бергені туралы хабарлауға жоғарыда көрсетілген заңнамалық тыйымды бұзуы түсіндірілетін баптың 3-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

ӘҚБтК-нің 214-бабының 3-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін құқық бұзушы *айыппұл* түрінде жазаланады.

ӘҚБтК-нің 214-бабының 3-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұлдың мөлшері 150 АЕК-ті құрайды, белгіленген болып табылады және оны салатын органның өзгертуіне жатпайды.

Бұл жазаны құқық бұзушыларға ӘҚБтК-нің тиісті нормаларында тікелей көрсетілуіне орай сот қана қолданады.

Түсіндірілген баптың 3-бөлігінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамаларды ойын бизнесі саласындағы уәкілетті органның, лотерея және лотерея қызметі саласындағы уәкілетті органның, ҚР Қаржы министрлігі органдарының (бұл бұзушылықтарды аудиторлар, аудиторлық ұйымдар жасаған кезде), әділет органдарының, сауда қызметін реттеу саласындағы уәкілетті органның лауазымды адамдары, сондай-ақ ҚР Ұлттық Банкінің уәкілетті қызметкерлері жасауға құқылы.

Сонымен қатар, түсіндірілген баптың 3-бөлігінде қарастырылған әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғау туралы қаулыны прокурор да шығарады.

Түсіндірілген баптың 4-бөлігі әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде түсіндірілген баптың 1-бөлігінде, 2-бөлігінде, 3-бөлігінде көзделген кез-келген әрекетті (әрекетсіздікті) қайталап жасағаны үшін қатаң жаза белгілейді.

Бұл ретте түсіндірілетін баптың 4-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық құрамының объектісі, субъективтік жағы және субъектілері ӘҚБтК-нің 214-бабының 1-бөлігінде, 2-бөлігінде немесе 3-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық құрамының объектісі, субъективтік жағы және субъектілерімен сәйкес келеді.

ӘҚБтК-нің 214-бабының 4-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағының сипаттамасында түсіндірілетін баптың 1-бөлігінде, 2-бөлігінде немесе 3-бөлігінде көзделген әрекеттерге (әрекетсіздікке) қайталану белгісі қосылады.

Егер адам ӘҚБтК-нің 214-бабының 1-бөлігінде, 2-бөлігінде немесе 3-бөлігінде көзделген әрекеттердің кез келгенін бұрын жасаған болса, ол үшін әкімшілік жазаға тартылса және адам әкімшілік жазаға тартылған болып есептелетін бір жылдық мерзім әлі өтпесе, құқық бұзушылық қайталап жасалған болып есептеледі.

Құқық бұзушылықты жасаудың қайталануы ӘҚБтК-нің 213-бабының 4-бөлігі бойынша құқық бұзушылықтың дербес құрамы ретінде құқыққа қарсы әрекеттің саралануына әкеп соғатын дербес саралау белгісі болып табылады.

Саралау белгісі ретінде қайталану құқық бұзушының бір жыл ішінде жасаған құқыққа қарсы әрекеттерінің саны мен сипатын анықтау жолымен ғана емес, сондай – ақ ӘҚБтК-нің 214-бабының 1-бөлігінде, 2-бөлігінде немесе 3-бөлігінде көзделген іс-әрекеттерді жасағаны үшін осы тұлғаны әкімшілік жауаптылыққа тарту фактісін, ӘҚБтК-нің 214-бабының 1-бөлігі, 2-бөлігі немесе 3-бөлігі бойынша әкімшілік жаза қолдану туралы заңды күшіне енген сот қаулысының болуын, оны жариялау, тапсыру немесе құқық бұзушылық субъектісіне жіберу және жаза қолданылған сәттен бастап бір жылдық мерзімнің жойылмау фактісін анықтау арқылы заңды түрде белгіленеді.

Жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде ӘҚБтК-нің 214-бабының 1-бөлігінде, 2-бөлігінде немесе 3-бөлігінде көзделген әрекеттерді (әрекетсіздікті) қайталап жасағаны үшін құқық бұзушы *айыппұл* түрінде жазаланады.

ӘҚБтК-нің 214-бабының 4-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұлдың мөлшері:

- жеке тұлғалар үшін-150 АЕК,
- шағын кәсіпкерлік субъектілері, коммерциялық емес ұйымдар, лауазымды тұлғалар, нотариустар, адвокаттар үшін-180 АЕК,
- орта кәсіпкерлік субъектілері үшін -300 АЕК,
- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін-1200 АЕК.

Бұл жазаны құқық бұзушыларға ӘҚБтК-нің тиісті нормаларында тікелей көрсетілуіне орай сот қана қолданады.

Түсіндірілген баптың 4-бөлігінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамаларды ойын бизнесі саласындағы уәкілетті органның, лотерея және лотерея қызметі саласындағы уәкілетті органның, ҚР Қаржы министрлігі органдарының (бұл бұзушылықтарды аудиторлар, аудиторлық ұйымдар жасаған кезде), әділет органдарының, сауда қызметін реттеу саласындағы уәкілетті органның лауазымды адамдары, сондай-ақ ҚР Ұлттық Банкінің уәкілетті қызметкерлері жасауға құқылы.

Сонымен қатар, түсіндірілген баптың 4-бөлігінде қарастырылған әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғау туралы қаулыны прокурор да шығарады.

Түсіндірілген баптың 5-бөлігі түсіндірілген баптың 1-бөлігінде, 2-бөлігінде немесе 3-бөлігінде көзделген кез-келген әрекетті әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде үш немесе одан да көп рет жасағаны үшін қатаң жаза белгілейді.

Бұл ретте түсіндірілетін баптың 5-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық құрамының объектісі, субъективтік жағы және субъектілері ӘҚБтК-нің 214-бабының 1-бөлігінде, 2-бөлігінде немесе 3-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық құрамының объектісі, субъективтік жағы және субъектілерімен сәйкес келеді.

Тұлға ӘҚБтК-нің 214-бабының 5-бөлігі бойынша, егер ол бұрын ӘҚБтК-нің 214-бабының 1-бөлігінде, 2-бөлігінде немесе 3-бөлігінде көзделген әрекеттердің кез келгенін жасаған болса, ол үшін екі рет әкімшілік жазаға тартылса және адам әкімшілік жазаға тартылған болып есептелетін бір жылдық мерзім әлі өтпесе, жауаптылыққа тартылады.

ӘҚБтК-нің 214-бабының 1-бөлігінде, 2-бөлігінде немесе 3-бөлігінде көзделген кез келген іс-әрекетті жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде үш немесе одан көп жасағаны үшін құқық бұзушы алты айға дейінгі мерзімге лицензияның қолданысын тоқтата тұрып немесе біліктілік аттестатынан (куәлігінен) уақытша айыра отырып не олардан айырып, немесе үш айға дейінгі мерзімге заңды тұлғаның қызметін тоқтата тұрып, айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБтК-нің 214-бабының 5-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұлдың мөлшері:

- жеке тұлғалар үшін-200 АЕК,
- лауазымды тұлғалар, адвокаттар, нотариустар, жеке кәсіпкерлер үшін-400 АЕК,
- тауар биржалары, бухгалтерлік қызметтер көрсету саласында кәсіпкерлік қызметті жүзеге асыратын заңды тұлғалар, микроқаржы ұйымдары, банктер болып табылмайтын электрондық ақша жүйелерінің операторлары, ойын бизнесі мен лотереяларды ұйымдастырушылар, пошта операторлары, аудиторлық ұйымдар үшін – 2000 АЕК.

Бұл жазаны құқық бұзушыларға тек сот қолданады, өйткені оларды жасағаны үшін санкция ретінде құқық бұзушылық нысаналарын тәркілеу, лицензиядан айыру, қызметін тоқтата тұру немесе оған тыйым салу көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер сотта қаралуға жатады.

Түсіндірілген баптың 5-бөлігінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамаларды ойын бизнесі саласындағы уәкілетті органның, лотерея және лотерея қызметі саласындағы уәкілетті органның, ҚР Қаржы министрлігі органдарының (бұл бұзушылықтарды аудиторлар, аудиторлық ұйымдар жасаған кезде), әділет органдарының, сауда қызметін реттеу саласындағы уәкілетті органның лауазымды адамдары жасауға құқылы.

Сонымен қатар, түсіндірілген баптың 5-бөлігінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғау туралы қаулыны прокурор да шығарады.

215-бап. Тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау жүйесін қалыптастыру тәртібін бұзу

1. Қаржы ұйымдары, егер екінші деңгейдегі банктер болып табылмайтын, бағалы қағаздар рыногының кәсіби қатысушыларын қоспағанда, Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің нормативтік құқықтық актісінде белгіленген тәуекелдерді басқару мен ішкі бақылау жүйесін қалыптастыру тәртібін, егер бұзушылықтар қаржы институтымен жойылмаса. Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі белгілеген мерзімде:

заңды тұлғаларға жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Банк конгломератының немесе сақтандыру тобының бас ұйымының Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің нормативтік құқықтық актісінде белгіленген, шоғырландырылған негізде тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау жүйесіне қойылатын талаптарды бұзуы, егер банк конгломератының немесе сақтандыру тобының бас ұйымы анықталған бұзушылықтарды Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі белгілеген мерзімдерде жоймаған жағдайда, –

заңды тұлғаларға жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілген бап тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау жүйесін қалыптастыру тәртібін бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ҚР заңнамасында белгіленген және мемлекетпен қорғалатын қаржы саласындағы кәсіпкерлік қызметті жүзеге асыру тәртібі ӘҚБтК-нің 215-бабында көзделген құқық бұзушылықтардың тектік объектісі болып табылады.

Түсіндірілген бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтардың тікелей объектісі тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау жүйесін қалыптастыру тәртібі болып табылады.

ӘҚБтК-нің 215-бабында көзделген іс-әрекеттердің субъективті жағы заңды тұлғаларға қатысты белгіленбейді.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігі екінші деңгейдегі банктер болып табылмайтын бағалы қағаздар нарығына кәсіби қатысушыларды қоспағанда, қаржы ұйымдарының Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің нормативтік құқықтық актісінде белгіленген тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау жүйесін қалыптастыру тәртібін бұзуы, егер қаржы ұйымы анықталған бұзушылықтарды Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі белгілеген мерзімдерде жоймағандығы үшін әкімшілік жауаптылықты белгілейді.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық субъектілері қаржы ұйымдары болып табылады. Сонымен бірге, түсініктеме берілген нормада тікелей көрсетілуіне байланысты, екінші деңгейдегі банктер болып табылмайтын бағалы қағаздар нарығының кәсіби қатысушылары түсініктеме берілген баптың 1-бөлігі бойынша құқық бұзушылық субъектілері болып табылмайды.

Қаржы ұйым – қаржылық көрсетілетін қызметтерді ұсыну жөніндегі кәсіпкерлік қызметті жүзеге асыратын заңды тұлға. Тиісінше, қаржылық көрсетілетін қызметтер – Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес алынған лицензиялар негізінде жүзеге асырылатын, сақтандыру нарығына, бағалы қағаздар нарығына қатысушылардың, ерікті жинақтаушы зейнетақы қорының қызметі, банк қызметі, банк операцияларының жекелеген түрлерін жүргізу жөніндегі ұйымдардың, микроқаржылық қызметті жүзеге асыратын ұйымдардың қызметі, сондай-ақ бірыңғай жинақтаушы зейнетақы қорының, орталық депозитарийдің, мемлекетке, тізбесін мемлекеттік мүлікті басқару жөніндегі уәкілетті орган бекітетін квазимемлекеттік сектор субъектілеріне тиесілі немесе өздеріне қатысты мемлекеттің, көрсетілген квазимемлекеттік сектор субъектілерінің мүліктік құқықтары бар бағалы қағаздарды номиналды ұстау функцияларын жүзеге асыру бөлігінде мемлекеттік мүлікті есепке алу саласындағы бірыңғай оператордың, өзара сақтандыру қоғамдарының лицензиялауға жатпайтын қызметі.

ӘҚБтК-нің 215-бабының 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы, , құқық бұзушының ҚР Ұлттық Банкінің нормативтік құқықтық актісінде белгіленген тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау жүйесін қалыптастыру тәртібін бұзу, егер анықталған бұзушылықтарды қаржы ұйымы ҚР Ұлттық Банкі белгілеген мерзімде жоймауынан көрінетін құқыққа қарсы іс-әрекеттер жасауынан тұрады.

"Қазақстан Республикасындағы банктер және банк қызметі туралы" ҚР Заңының 40-5-бабының талабы бойынша банктер тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау жүйесін қалыптастырады, ол: 1) банктің директорлар кеңесінің, басқармасының, бөлімшелерінің тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау жөніндегі өкілеттіктері мен функционалдық міндеттерін, олардың жауапкершілігін; 2) тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау жөніндегі ішкі саясат пен рәсімдерді; 3) банк операцияларының жекелеген түрлері бойынша тәуекелдердің жол берілетін мөлшеріне арналған лимиттерді; 4) банк органдарына тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау жөніндегі есептілікті ұсынудың ішкі рәсімдерін; 5) тәуекелдерді басқару жүйесінің тиімділігін бағалаудың ішкі критерийлерін қамтуға тиіс.

Сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымдарына да осындай талап қойылады, олар "Сақтандыру қызметі туралы" ҚР Заңының 52-1-бабының 1-тармағына сәйкес тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау жүйесін қалыптастыруға міндетті. Мұндай жүйе мыналарды: 1) сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымы директорлар кеңесінің, басқармасының, бөлімшелерінің тәуекелдерді басқару мен ішкі бақылау жөніндегі өкілеттіктері мен функционалдық міндеттерін, олардың жауапкершілігін; 2) тәуекелдерді басқару мен ішкі бақылау жөніндегі ішкі саясат пен рәсімдерді; 3) сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымы қызметінің түрлері бойынша тәуекелдердің рұқсат етілетін мөлшеріне жеке-жеке лимиттерді; 4) сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының органдарына тәуекелдерді басқару мен ішкі бақылау жөніндегі есептілікті

ұсынудың ішкі рәсімдерін; 5) тәуекелдерді басқару жүйесінің тиімділігін бағалауды қамтуға тиіс.

Осыған ұқсас талаптар ҚР арнайы заңнамасымен басқа қаржы ұйымдарына да қойылады.

Тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау жүйесін қалыптастыру тәртібі уәкілетті органның нормативтік құқықтық актісінде белгіленеді.

Міндетті тұлғалардың көрсетілген тәртіпті бұзуы, егер бұл бұзушылықтарды міндетті тұлғалар ҚР Ұлттық Банкінің талап етуі бойынша олар белгілеген мерзімде жоймаса ғана түсіндірілетін баптың 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Түсіндірілген баптың 1-бөлімінде қарастырылған құқық бұзушылықтың құрамы *формальды* болып табылады. Құқық бұзушыға түсініктеме берілген баптың 1-бөлігі бойынша айыппұл есептеу және салу үшін үшінші тұлғаларға құқық бұзушылық жасаудан келтірілген залал фактісі мен мөлшерін анықтаудың қажеті жоқ.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін адам *айыппұл* түрінде жазаланады.

ӘҚБТК-нің 215-бабының 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұлдың мөлшері 100 АЕК-ті құрайды, белгіленген болып табылады және оны салатын органның өзгертуіне жатпайды.

Бұл жазаны құқық бұзушыға ҚР Ұлттық Банкі немесе іс сотта қаралған жағдайда сот қолданады.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігі, егер анықталған бұзушылықтарды банк конгломератының немесе сақтандыру тобының бас ұйымының ҚР Ұлттық Банкінің нормативтік құқықтық актісінде белгіленген, шоғырландырылған негізде тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау жүйесіне қойылатын талаптарды бұзуы, егер банк конгломератының немесе сақтандыру тобының бас ұйымы анықталған бұзушылықтарды Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі белгілеген мерзімдерде жоймағандығы үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың субъектілері банк конгломератының немесе сақтандыру тобының бас ұйымдары болып табылады.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы, егер анықталған бұзушылықтарды банк конгломератының немесе сақтандыру тобының бас ұйымы ҚР Ұлттық Банкі белгілеген мерзімде жоймаса, құқық бұзушының ҚР Ұлттық Банкінің нормативтік құқықтық актісімен белгіленген тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау жүйесіне шоғырландырылған негізде қойылатын талаптарды бұзу түрінде құқыққа қарсы әрекеттер жасауымен сипатталады.

"Қазақстан Республикасындағы банктер және банк қызметі туралы" ҚР Заңының 40-5-бабының талабы бойынша банк конгломератының уәкілетті органның нормативтік құқықтық актілерінде белгіленген талаптарға сай келетін тәуекелдерді басқару мен ішкі

бақылау жүйесі болуға тиіс. Бұл ретте банк конгломератының бас ұйымы шоғырландырылған негізде тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау жүйесіне қойылатын талаптардың сақталуын қамтамасыз етеді және банк конгломераты қатысушыларының тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау жүйесіне қойылатын талаптарды сақтауы үшін жауапты болады.

"Сақтандыру қызметі туралы" ҚР Заңының 52-1-бабы 2-тармағының талабы бойынша сақтандыру тобында уәкілетті органның нормативтік құқықтық актісінде белгіленген талаптарға сәйкес келетін тәуекелдерді басқару мен ішкі бақылау жүйесі болуға тиіс. Сақтандыру тобының бас ұйымы шоғырландырылған негізде тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау жүйесіне қойылатын талаптардың сақталуын қамтамасыз етеді және сақтандыру тобына қатысушылардың тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау жүйесіне қойылатын талаптарды сақтауы үшін жауапты болады.

Тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау жүйесін қалыптастыру тәртібі уәкілетті органның нормативтік құқықтық актісінде белгіленеді.

Банк конгломератының немесе сақтандыру тобының бас ұйымының көрсетілген тәртіпті бұзуы, егер бұл бұзушылықтарды банк конгломератының немесе сақтандыру тобының бас ұйымы Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің талап етуі бойынша ол белгілеген мерзімде жоймаса ғана, түсіндірілетін баптың 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Түсіндірілген баптың 2-бөлімінде қарастырылған құқық бұзушылықтың құрамы *формальды* болып табылады. Құқық бұзушыға түсіндірілетін баптың 2-бөлігі бойынша айыппұл есептеу және салу үшін Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің нормативтік құқықтық актісінде белгіленген шоғырландырылған негізде тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау жүйесіне қойылатын талаптарды бұзудан мемлекетке залал келтіру фактісі мен мөлшерін анықтаудың қажеті жоқ.

ӘҚБТК-нің 215-бабының 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін құқық бұзушы *айыппұл* түрінде жазаланады.

ӘҚБТК-нің 215-бабының 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл мөлшері заңды тұлғалар үшін 100 АЕК-ті құрайды.

Айыппұл мөлшерлемесі белгіленген болып табылады және оларды салатын орган өзгертуге жатпайды.

Бұл жазаны құқық бұзушыға ҚР Ұлттық Банкі немесе іс сотта қаралған жағдайда сот қолданады.

216-бап. Квзимемлекеттік сектор субъектілерінің бюджеттік инвестициялардың нәтижелеріне қол жеткізбеуі

1. Қазақстан Республикасының заңнамалық актілеріне сәйкес үлестес болып табылатын еншілес, тәуелді және өзге де заңды тұлғалардың қаржылық-экономикалық негіздемеде көзделген жарғылық капиталына мемлекеттің қатысуы арқылы бюджеттік инвестициялардың нәтижелеріне қол жеткізбеуі, –

лауазымды адамдарға – бірінші басшыларға төрт жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Мемлекеттік кәсіпорындардың, жауапкершілігі шектеулі серіктестіктердің, мемлекет қатысушысы немесе акционері болып табылатын акционерлік қоғамдардың қаржылық-экономикалық негіздемеде көзделген жарғылық капиталына мемлекеттің қатысуы арқылы бюджеттік инвестициялардың нәтижелеріне қол жеткізбеуі, –

лауазымды адамдарға – бірінші басшыларға төрт жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілген мақала квазимемлекеттік сектор субъектілерінің бюджеттік инвестициялар нәтижелеріне қол жеткізбегені үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ҚР заңнамасында белгіленген және мемлекетпен қорғалатын қаржы саласындағы кәсіпкерлік қызметті жүзеге асыру тәртібі ӘҚБтК-нің 216-бабында көзделген құқық бұзушылықтардың ортақ объектісі болып табылады.

Түсіндірілетін бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтардың тікелей объектісі Мемлекеттік кәсіпорындардың, акционерлік қоғамдардың, жауапкершілігі шектеулі серіктестіктердің жарғылық капиталына мемлекеттің қатысуы арқылы бюджеттік инвестициялардың тиімділігін қамтамасыз етудің Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртібі болып табылады.

Лауазымды тұлғалар - үлестес заңды тұлғалардың, мемлекеттік кәсіпорындардың, жауапкершілігі шектеулі серіктестіктердің, мемлекет қатысушысы немесе акционері болып табылатын акционерлік қоғамдардың бірінші басшылары ӘҚБтК-нің 216-бабында көзделген құқық бұзушылық субъектілері болып табылады.

Құқық бұзушылық жасаған лауазымды адамдар үшін ӘҚБтК-нің 216-бабында көзделген әрекеттердің субъективті жағы қасақана немесе абайсыздық түрінде кінәмен сипатталады.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігі еншілес, тәуелді және заңнамалық актілерге сәйкес аффилиирленген басқа заңды тұлғалардың қаржылық-экономикалық негіздемеде қарастырылған жарғылық капиталына мемлекеттің қатысуы арқылы бюджеттік инвестициялардың нәтижелеріне қол жеткізуіне әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ӘҚБтК-нің 216-бабының 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы құқық бұзушының қаржылық-экономикалық негіздемеде көзделген бюджеттік инвестициялардың нәтижелеріне қол жеткізбеуден көрінетін құқыққа қарсы әрекеттер (әрекетсіздік) жасауынан тұрады.

Бюджеттік инвестициялар - бұл әлеуметтік-экономикалық тұрақтылықты қамтамасыз ету үшін жедел шаралар қабылдауға бағытталған активтерді қоспағанда, бюджеттік инвестициялық жобаларды іске асыру арқылы мемлекет активтерін құруға және (немесе) дамытуға, сондай-ақ заңды тұлғалардың жарғылық капиталдарын

қалыптастыруға және (немесе) ұлғайтуға бағытталған республикалық немесе жергілікті бюджеттен қаржыландыру.

ҚР Бюджет Кодексінің 159-бабының 1 және 1-1-тармақтарына сәйкес заңды тұлғалардың жарғылық капиталына мемлекеттің қатысуы арқылы Бюджеттік инвестицияларды Қазақстан Республикасының Үкіметі және жергілікті атқарушы органдар Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен жүзеге асырады. Заңды тұлғалардың жарғылық капиталына мемлекеттің қатысуы арқылы бюджеттік инвестициялар белгіленген тәртіппен бекітілген Қаржылық-экономикалық негіздемелерге сәйкес іске асырылады.

Бюджеттік инвестициялардың қаржылық-экономикалық негіздемесі ҚР Бюджет кодексінің 154-бабының 2-тармағына сәйкес заңды тұлғалардың жарғылық капиталына бюджет қаражатын салудың орындылығы, негізділігі жөніндегі мәліметтерді және нәтижесін бағалауды қамтитын құжатты білдіреді, заңды тұлғаны дамыту мақсатында заңды тұлғаның жарғылық капиталын бюджет қаражаты есебінен ұлғайтуға жол беріледі.

ҚР Бюджет Кодексінің 159-бабының 3 және 4-тармақтарына сәйкес заңды тұлғалардың жарғылық капиталына мемлекеттің қатысуы арқылы бюджеттік инвестициялардың іске асырылуын бағалауды республикалық бюджеттік бағдарламалар әкімшілері мониторингінің қорытындылары бойынша жылдық есеп негізінде мемлекеттік жоспарлау жөніндегі орталық уәкілетті орган жүзеге асырады. Заңды тұлғалардың жарғылық капиталына мемлекеттің қатысуы арқылы бюджеттік инвестициялардың іске асырылуына бағалау жүргізу кезінде мемлекеттік жоспарлау жөніндегі орталық уәкілетті орган ҚР Үкіметі айқындайтын заңды тұлғаны тартады. Заңды тұлғалардың жарғылық капиталына мемлекеттің қатысуы арқылы жергілікті бюджеттік инвестициялардың іске асырылуын мониторингтеуді және бағалауды мемлекеттік жоспарлау жөніндегі жергілікті уәкілетті орган жүзеге асырады.

Заңды тұлғалардың жарғылық капиталына мемлекеттің қатысуы арқылы бюджеттік инвестициялардың іске асырылуын бағалау нәтижелері бойынша бюджеттік инвестициялардың нәтижелеріне қол жеткізу немесе қол жеткізбеу туралы қорытынды жасалады.

Еншілес, тәуелді немесе онымен аффилиирленген өзге заңды тұлғаның жарғылық капиталына мемлекеттің қатысуы арқылы қаржылық-экономикалық негіздемеде көзделген бюджеттік инвестициялардың нәтижелеріне қол жеткізбеу фактісі анықталған жағдайда, бұған кінәлі лауазымды тұлға – осы заңды тұлғаның бірінші басшысы түсіндірілетін баптың 1-бөлігі бойынша әкімшілік жауаптылыққа тартылуға жатады.

Түсіндірілген баптың 1-бөлімінде қарастырылған құқық бұзушылықтың құрамы ресми болып табылады. Құқық бұзушыға түсіндірілген баптың 1-бөлігі бойынша айыппұл есептеу және салу үшін мемлекетке бюджеттік инвестициялардың

нәтижелеріне қол жеткізуге залал келтіру фактісі мен мөлшерін анықтаудың қажеті жоқ.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін кінәлі адам айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБтК - нің 216-бабының 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін лауазымды адамдар-бірінші басшылар үшін айыппұл мөлшері 400 АЕК-ті құрайды.

Бұл жазаны құқық бұзушыларға ӘҚБтК-нің тиісті нормаларында тікелей көрсетілуіне орай сот қана қолданады.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамаларды ҚР Қаржы министрлігі, Республикалық бюджеттің атқарылуын бақылау жөніндегі есеп комитеті және облыстардың, республикалық маңызы бар қалалардың, астананың тексеру комиссиялары органдарының лауазымды адамдары жасауға құқылы

Түсіндірілген баптың 2-бөлігі Мемлекеттік кәсіпорындардың, жауапкершілігі шектеулі серіктестіктердің, қатысушысы немесе Акционері мемлекет болып табылатын акционерлік қоғамдардың қаржылық-экономикалық негіздемеде көзделген жарғылық капиталына мемлекеттің қатысуы арқылы бюджеттік инвестициялардың нәтижелеріне қол жеткізбегені үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсіндірілген баптың 2-бөлімінде қарастырылған құқық бұзушылықтың объективті жағы құқық бұзушының қаржылық-экономикалық негіздемеде қарастырылған бюджеттік инвестициялардың нәтижелеріне қол жеткізбеу түрінде заңсыз кінәлі әрекеттерді (әрекетсіздікті) жасауымен сипатталады.

Түсіндірілген баптың 2-бөлімінде қарастырылған құқық бұзушылықтың құрамы ресми болып табылады. Құқық бұзушыға түсіндірілген баптың 2-бөлігі бойынша айыппұл есептеу және салу үшін мемлекетке бюджеттік инвестициялардың нәтижелеріне қол жеткізбеуден келтірілген залал фактісі мен мөлшерін анықтаудың қажеті жоқ.

Мемлекеттік кәсіпорындардың, жауапкершілігі шектеулі серіктестіктердің, мемлекет қатысушысы немесе акционері болып табылатын акционерлік қоғамдардың жарғылық капиталына мемлекеттің қатысуы арқылы бюджеттік инвестициялардың іске асырылуын бағалау нәтижелері бойынша бюджеттік инвестициялардың нәтижелеріне қол жеткізу немесе қол жеткізбеу туралы қорытынды жасалады.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігінде көрсетілген заңды тұлғалардың жарғылық капиталына мемлекеттің қатысуы арқылы қаржылық – экономикалық негіздемеде көзделген бюджеттік инвестициялар нәтижелеріне қол жеткізбеу фактісі анықталған жағдайда, бұған кінәлі лауазымды тұлға-осы заңды тұлғаның бірінші басшысы түсіндірілген баптың 2-бөлігі бойынша әкімшілік жауапкершілікке тартылуға жатады.

Түсіндірілген баптың 2-бөлімінде қарастырылған құқық бұзушылықтың құрамы ресми болып табылады. Түсіндірілген баптың 2-бөлігі бойынша құқық бұзушыға

айыппұл есептеу және салу үшін мемлекетке бюджеттік инвестициялардың нәтижелеріне қол жеткізуге залал келтіру фактісі мен мөлшерін анықтаудың қажеті жоқ.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін кінәлі адам айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБтК - нің 216-бабының 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін лауазымды адамдар-бірінші басшылар үшін айыппұл мөлшері 400 АЕК-ті құрайды.

Бұл жазаны құқық бұзушыларға ӘҚБтК-нің тиісті нормаларында тікелей көрсетілуіне орай сот қана қолданады.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамаларды ҚР Қаржы министрлігі, Республикалық бюджеттің атқарылуын бақылау жөніндегі есеп комитеті және облыстардың, республикалық маңызы бар қалалардың, астананың тексеру комиссиялары органдарының лауазымды адамдары жасауға құқылы

217-бап. Валюталық бақылау агенттерінің клиенттердің валюталық операциялары бойынша есептерді ұсыну тәртібін бұзуы

1. Валюталық бақылау агентінің Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің нормативтік құқықтық актісінде көзделген, жүргізілген валюталық операциялар туралы хабарлама бойынша есепті ұсыну мерзімін бұзуы – ескерту жасауға алып келеді.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекет – он бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға алып келеді.

3. Валюталық бақылау агентінің Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің нормативтік құқықтық актісінде көзделген, жүргізілген валюталық операциялар туралы хабарлама бойынша толық емес және (немесе) анық емес есепті ұсынуы – ескерту жасауға алып келеді.

4. Осы баптың үшінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекет – он бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға алып келеді.

5. Валюталық бақылау агентінің Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің нормативтік құқықтық актісінде көзделген, экспорт немесе импорт жөніндегі валюталық шарттар бойынша есепті ұсыну мерзімін бұзуы – ескерту жасауға алып келеді.

6. Осы баптың бесінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекет – он бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға алып келеді.

7. Валюталық бақылау агентінің Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің нормативтік құқықтық актісінде көзделген, экспорт немесе импорт жөніндегі валюталық шарттар бойынша толық емес және (немесе) анық емес есепті ұсынуы – ескерту жасауға алып келеді.

8. Осы баптың жетінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекет – он бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға алып келеді.

9. Валюталық бақылау агентінің Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің нормативтік құқықтық актісінде көзделген, өздерінің негізінде және (немесе) өздерін орындау үшін капитал қозғалысының операциялары жүргізілетін валюталық шарттар бойынша есепті ұсыну мерзімін бұзуы – ескерту жасауға алып келеді.

10. Осы баптың тоғызыншы бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекет – он бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға алып келеді.

11. Валюталық бақылау агентінің Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің нормативтік құқықтық актісінде көзделген, өздерінің негізінде және (немесе) өздерін орындау үшін капитал қозғалысының операциялары жүргізілетін валюталық шарттар бойынша толық емес және (немесе) анық емес есепті ұсынуы – ескерту жасауға алып келеді.

12. Осы баптың он бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекет – он бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға алып келеді.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілген мақала валюталық бақылау агенттерінің клиенттердің валюталық операциялары туралы есептерді ұсыну тәртібін бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ҚР заңнамасында белгіленген және мемлекетпен қорғалатын валюталық операцияларды жүзеге асыру тәртібі ӘҚБтК-нің 217-бабында көзделген құқық бұзушылықтардың ортақ объектісі болып табылады.

Түсіндірілетін бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтардың тікелей объектісі ҚР заңнамасында белгіленген клиенттердің валюталық операциялары бойынша есеп беру қағидалары болып табылады.

Валюталық бақылау агенттері ӘҚБтК-нің 217-бабында көзделген құқық бұзушылықтардың субъектілері, бұл туралы түсіндірілетін баптың диспозицияларында тікелей көрсетілуіне байланысты болып табылады.

ҚР валюталық реттеу және валюталық бақылау туралы Заңының 18 бабына сәйкес валюталық бақылау агенттері уәкілетті банктер, уәкілетті ұйымдар, сондай-ақ

клиенттердің тапсырмалары бойынша валюталық операцияларды жүзеге асыратын бағалы қағаздар нарығының кәсіби қатысушылары болып табылады.

ӘҚБТК-нің 217-бабында көзделген әрекеттердің субъективті жағы оны жасаған валюталық бақылау агенттері үшін валюталық бақылау агенттері тек заңды тұлғалар ғана бола алады деген негіз бойынша белгілеуге жатпайды.

Түсіндірілген бап бойынша жаза, егер іс сотта қаралса, құқық бұзушыға ҚР Ұлттық Банкі немесе сот қолданады.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігі валюталық бақылау агентінің ҚР Ұлттық Банкінің нормативтік құқықтық актісінде көзделген валюталық операциялар туралы хабарлама бойынша есепті ұсыну мерзімін бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ӘҚБТК-нің 217-бабының 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы құқық бұзушының ҚР Ұлттық Банкінің нормативтік құқықтық актісінде көзделген валюталық операциялар туралы хабарлама бойынша есеп беру мерзімін бұзу түріндегі құқыққа қарсы әрекеттер (әрекетсіздік) жасауынан тұрады.

Жүргізілген валюталық операциялар туралы хабарлама бойынша есептерді ұсыну тәртібін, мерзімдерін және түрлерін ҚР Ұлттық Банкі белгілейді.

Валюталық операциялар мониторингі Ережесінің 34-тармағының талабы бойынша уәкілетті банк жүргізілген валюталық операциялар туралы, оның ішінде сомасы 50 000 (елу мың) АҚШ долларына тең немесе одан асатын клиенттердің тапсырмасы бойынша ай сайын есепті кезеңнен кейінгі айдың 18 (он сегізінші) күніне (қоса алғанда) дейін Ұлттық Банктің орталық аппаратына Қағидалардың 9-қосымшасына сәйкес нысан бойынша жүргізілген валюталық операциялар туралы есепті ұсынады.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық валюталық бақылау агенті осы үшін белгіленген нысан бойынша және осы үшін көзделген тәртіппен ҚР Ұлттық Банкіне есеп ұсынбаған және оны ұсыну мерзімі өткен сәтте жасалған болып есептеледі.

Түсіндірілген баптың 1-бөлімінде қарастырылған құқық бұзушылықтың құрамы ресми болып табылады. Құқық бұзушыға түсіндірілген баптың 1-бөлігі бойынша айыппұл есептеу және салу үшін валюталық операциялар туралы хабарлама бойынша есепті ұсыну мерзімін бұзудан келтірілген залал фактісі мен мөлшерін анықтау қажет емес.

Валюталық бақылау агентінің өзі үшін белгіленген валюталық операциялар туралы хабарлама бойынша есептерді ҚР Ұлттық Банкіне ұсыну мерзімдерін бұзуы түсіндірілетін баптың 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін оны жасаған адамдар ескерту түрінде жазаланады.

Жаза қолдану құқық бұзушыны өзіне жүктелген міндетті орындаудан және жол берілген бұзушылықты жоюдан босатпайды.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігі бір жыл ішінде белгіленген әкімшілік жазадан кейін, түсініктеменің 1-бөлімінде көрсетілген әрекетті жасағаны үшін қатаң жаза белгілейді.

Бұл ретте түсіндірілетін баптың 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық объектісінің, субъективтік жағының және құрамының субъектілері өз сипаттамасында ӘҚБтК-нің 217-бабының 1-бөлігінде көзделген объектімен, субъективтік тараппен және құқық бұзушылық құрамының субъектілерімен сәйкес келеді.

ӘҚБтК-нің 217-бабының 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағының сипаттамасында түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген әрекеттерге қайталану белгісі қосылады.

Егер адам бұрын ӘҚБтК-нің 217-бабының 1-бөлігінде көзделген іс-әрекетті жасап, ол үшін әкімшілік жазаға тартылса және адам әкімшілік жазаға тартылған болып есептелетін бір жылдық мерзім әлі өтпесе, құқық бұзушылық қайталап жасалған болып есептеледі.

Құқық бұзушылықты жасаудың қайталануы ӘҚБтК-нің 217-бабының 2-бөлігі бойынша құқық бұзушылықтың дербес құрамы ретінде құқыққа қарсы әрекеттің саралануына әкеп соғатын дербес саралау белгісі болып табылады.

Саралау белгісі ретінде қайталау құқық бұзушының бір жыл ішінде жасаған құқыққа қарсы әрекеттерінің саны мен сипатын анықтау жолымен ғана емес, сонымен қатар заңды түрде – осы тұлғаны ӘҚБтК-нің 217-бабының 1-бөлігінде көзделген іс-әрекеттерді жасағаны үшін әкімшілік жауаптылыққа тарту фактісін, ҚР Ұлттық Банкінің немесе соттың Б. 1-бөлігі бойынша әкімшілік жаза қолдану туралы заңды күшіне енген қаулысының бар-жоғын анықтау жолымен белгіленеді. 217 ӘҚБтК, оны жариялау, тапсыру немесе құқық бұзушылық субъектісіне жіберу және жаза қолданылған сәттен бастап бір жылдық мерзімді жою фактісі.

Түсіндірілген баптың 2-бөлімінде қарастырылған құқық бұзушылықтың құрамы ресми болып табылады. Құқық бұзушыға түсіндірілген баптың 2-бөлігі бойынша айыппұл есептеу және салу үшін валюталық операциялар туралы хабарлама бойынша есеп беру мерзімін бұзудан келтірілген залал фактісі мен мөлшерін анықтау қажет емес.

Жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде ӘҚБтК-нің 217-бабының 1-бөлігінде көзделген әрекетті қайталап жасағаны үшін құқық бұзушы айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБтК-нің 217-бабында көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұлдың мөлшері тіркелген болып табылады, 15 АЕК-ті құрайды.

Түсіндірілген баптың 3-бөлігі валюталық бақылау агентінің ҚР Ұлттық Банкінің нормативтік құқықтық актісінде көзделген жүргізілген валюталық операциялар туралы хабарлама бойынша толық емес және (немесе) анық емес есепті ұсынғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ӘҚБТК-нің 217-бабының 3-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы құқық бұзушының Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің нормативтік құқықтық актісінде көзделген, жүргізілген валюталық операциялар туралы хабарлама бойынша толық емес және (немесе) анық емес есеп беру түрінде құқыққа қарсы іс-әрекеттер жасауынан тұрады.

Жүргізілген валюталық операциялар туралы хабарлама бойынша есепті беру нысаны мен тәртібі ҚР Ұлттық Банкінің қаулысымен бекітіледі. Есепте көрсетілуге жататын мәліметтер толық және дұрыс сипатта болуы тиіс.

Валюталық бақылау агентінің оған жүргізілген валюталық операциялар туралы толық және анық мәліметтермен есеп беру жөніндегі өзіне жүктелген міндеттерді орындамауы немесе тиісінше орындамауы түсіндірілетін баптың 3-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Түсіндірілген баптың 3-бөлігінде қарастырылған құқық бұзушылықтың құрамы ресми болып табылады. Құқық бұзушыға түсіндірілетін баптың 3-бөлігі бойынша айыппұл есептеу және салу үшін жүргізілген валюталық операциялар туралы хабарлама бойынша толық емес және (немесе) дұрыс емес есепті ұсынудан келтірілген залал фактісі мен мөлшерін анықтаудың қажеті жоқ.

Түсіндірілетін баптың 3-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық құқық бұзушы ҚР Ұлттық Банкіне клиенттің жүргізілген валюталық операциялары туралы толық емес және (немесе) дұрыс емес ақпаратты көрсете отырып, жүргізілген валюталық операциялар туралы хабарлама бойынша есепті ұсынған сәтте жасалған болып есептеледі.

Түсіндірілген баптың 3-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін оны жасаған адамдар ескерту түрінде жазаланады.

Жаза қолдану құқық бұзушыны өзіне жүктелген міндетті орындаудан және жол берілген бұзушылықты жоюдан босатпайды.

Түсіндірілген баптың 4-бөлігі әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде түсіндірілген баптың 3-бөлігінде көзделген кез-келген әрекетті жасағаны үшін қатаң жаза белгілейді.

Бұл ретте түсіндірілетін баптың 4-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық объектісінің, субъективтік жағының және құрамының субъектілері өз сипаттамасында ӘҚБТК-нің 217-бабының 3-бөлігінде көзделген объектімен, субъективтік тараппен және құқық бұзушылық құрамының субъектілерімен сәйкес келеді.

ӘҚБТК-нің 217-бабының 4-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағының сипаттамасында түсіндірілген баптың 3-бөлігінде көзделген әрекеттерге қайталану белгісі қосылады.

Егер адам ӘҚБТК-нің 217-бабының 3-бөлігінде көзделген әрекеттердің кез келгенін бұрын жасаған болса, ол үшін әкімшілік жазаға тартылса және адам әкімшілік жазаға

тартылған болып есептелетін бір жылдық мерзім әлі өтпесе, құқық бұзушылық қайталап жасалған болып есептеледі.

Құқық бұзушылықты жасаудың қайталануы ӘҚБтК-нің 217-бабының 4-бөлігі бойынша құқық бұзушылықтың дербес құрамы ретінде құқыққа қарсы әрекеттің саралануына әкеп соғатын дербес саралау белгісі болып табылады.

Саралау белгісі ретінде қайталану құқық бұзушының бір жыл ішінде жасаған құқыққа қарсы әрекеттерінің саны мен сипатын анықтау жолымен ғана емес, сонымен қатар заңды түрде – осы тұлғаны ӘҚБтК-нің 217-бабының 3-бөлігінде көзделген әрекеттерді жасағаны үшін әкімшілік жауаптылыққа тарту фактісін, ҚР Ұлттық Банкінің немесе соттың Б. 3-бөлігі бойынша әкімшілік жаза қолдану туралы заңды күшіне енген қаулысының бар-жоғын анықтау жолымен белгіленеді. 217 ӘҚБтК, оны жариялау, тапсыру немесе құқық бұзушылық субъектісіне жіберу және жаза қолданылған сәттен бастап бір жылдық мерзімді жою фактісі.

Түсіндірілген баптың 4-бөлігінде қарастырылған құқық бұзушылықтың құрамы ресми болып табылады. Құқық бұзушыға түсіндірілетін баптың 4-бөлігі бойынша айыппұл есептеу және салу үшін валюталық бақылау агентінің валюталық операциялар туралы хабарлама бойынша толық емес және (немесе) дұрыс емес есепті ұсынадан келтірілген залалдың фактісі мен мөлшерін белгілеудің қажеті жоқ.

Жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде ӘҚБтК-нің 217-бабының 3-бөлігінде көзделген әрекетті қайталап жасағаны үшін құқық бұзушы айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБтК-нің 217-бабының 4-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұлдың мөлшері тіркелген болып табылады, 15 АЕК-ті құрайды.

Түсіндірілген баптың 5-бөлігі ҚР Ұлттық Банкінің нормативтік құқықтық актісінде көзделген валюталық бақылау агентінің экспорт немесе импорт жөніндегі валюталық шарттар бойынша есепті ұсыну мерзімін бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ӘҚБтК-нің 217-бабының 5-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы құқық бұзушының ҚР Ұлттық Банкінің нормативтік құқықтық актісінде көзделген экспорт немесе импорт жөніндегі валюталық шарттар бойынша есеп беру мерзімін бұзу түріндегі құқыққа қарсы әрекеттерді (әрекетсіздікті) жасауынан тұрады.

Экспорт немесе импорт жөніндегі валюталық шарттар бойынша есепті ұсыну тәртібі мен мерзімі ҚР Ұлттық Банкінің қаулысымен белгіленеді.

Түсіндірілген баптың 5-бөлігінде қарастырылған құқық бұзушылықтың құрамы ресми болып табылады. Құқық бұзушыға түсіндірілген баптың 5-бөлігі бойынша айыппұл есептеу және салу үшін экспорт немесе импорт жөніндегі валюталық шарттар бойынша есеп беру мерзімін бұзудан келтірілген залал фактісі мен мөлшерін анықтаудың қажеті жоқ.

Түсіндірілген баптың 5-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін оны жасаған адамдар ескерту түрінде жазаланады.

Жаза қолдану құқық бұзушыны өзіне жүктелген міндетті орындаудан және жол берілген бұзушылықты жоюдан босатпайды.

Түсіндірілген баптың 6-бөлігі әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде түсіндірілген баптың 5-бөлігінде көзделген әрекетті жасағаны үшін қатаң жаза белгілейді.

Бұл ретте түсіндірілетін баптың 6-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық объектісінің, субъективті тарапының және құрамының субъектілері өз сипаттамасында ӘҚБтК-нің 217-бабының 5-бөлігінде көзделген объектімен, субъективті тараппен және құқық бұзушылық құрамының субъектілерімен сәйкес келеді.

ӘҚБтК-нің 217-бабының 6-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағының сипаттамасында түсіндірілген баптың 5-бөлігінде көзделген әрекетке қайталану белгісі қосылады.

Егер адам бұрын ӘҚБтК-нің 217-бабының 5-бөлігінде көзделген іс-әрекетті жасап, ол үшін әкімшілік жазаға тартылса және адам әкімшілік жазаға тартылған болып есептелетін бір жылдық мерзім әлі өтпесе, құқық бұзушылық қайталап жасалған болып есептеледі.

Құқық бұзушылықты жасаудың қайталануы ӘҚБтК-нің 217-бабының 6-бөлігі бойынша құқық бұзушылықтың дербес құрамы ретінде құқыққа қарсы әрекеттің саралануына әкеп соғатын дербес саралау белгісі болып табылады.

Саралау белгісі ретінде қайталау құқық бұзушының бір жыл ішінде жасаған құқыққа қарсы әрекеттерінің саны мен сипатын анықтау жолымен ғана емес, сонымен қатар заңды түрде – осы тұлғаны ӘҚБтК-нің 217-бабының 5-бөлігінде көзделген әрекеттерді жасағаны үшін әкімшілік жауаптылыққа тарту фактісін, ҚР Ұлттық Банкінің немесе соттың 217-бабының 5-бөлігі бойынша әкімшілік жаза қолдану туралы заңды күшіне енген қаулысының болуын анықтау жолымен белгіленеді. 217 ӘҚБтК, оны жариялау, тапсыру немесе құқық бұзушылық субъектісіне жіберу және жаза қолданылған сәттен бастап бір жылдық мерзімді жою фактісі.

Түсіндірілген баптың 6-бөлігінде қарастырылған құқық бұзушылықтың құрамы ресми болып табылады. Құқық бұзушыға түсіндірілген баптың 6-бөлігі бойынша айыппұл есептеу және салу үшін экспорт немесе импорт жөніндегі валюталық шарттар бойынша есеп беру мерзімін бұзудан келтірілген залал фактісі мен мөлшерін анықтаудың қажеті жоқ.

Жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде ӘҚБтК-нің 217-бабының 5-бөлігінде көзделген әрекетті қайталап жасағаны үшін құқық бұзушы айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБтК-нің 217-бабының 6-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұлдың мөлшері тіркелген болып табылады, 15 АЕК-ті құрайды.

Түсіндірілген баптың 7-бөлігі валюталық бақылау агентінің ҚР Ұлттық Банкінің нормативтік құқықтық актісінде көзделген экспорт немесе импорт жөніндегі валюталық шарттар бойынша толық емес және (немесе) дұрыс емес есепті ұсынғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ӘҚБтК-нің 217-бабының 7-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы құқық бұзушының Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің нормативтік құқықтық актісінде көзделген экспорт немесе импорт жөніндегі валюталық шарттар бойынша толық емес және (немесе) анық емес есеп беру түрінде құқыққа қарсы әрекеттер жасауынан тұрады.

Валюталық бақылау агентінің экспорт немесе импорт жөніндегі валюталық шарттар бойынша есепті беру нысаны мен тәртібі ҚР Ұлттық Банкінің қаулысымен белгіленеді.

Түсіндірілген баптың 7-бөлігінде қарастырылған құқық бұзушылықтың құрамы ресми болып табылады. Құқық бұзушыға түсіндірілген баптың 7-бөлігі бойынша айыппұл есептеу және салу үшін экспорт немесе импорт жөніндегі валюталық шарттар бойынша толық емес және (немесе) дұрыс емес есепті ұсынудан келтірілген залал фактісі мен мөлшерін анықтаудың қажеті жоқ.

Түсіндірілген баптың 7-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық құқық бұзушы ҚР Ұлттық Банкіне экспорт немесе импорт жөніндегі валюталық шарттар бойынша толық емес және (немесе) дұрыс емес мәліметтерді көрсете отырып есеп берген сәтте жасалған болып есептеледі.

Түсіндірілген баптың 7-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін эго жасаған адамдар ескерту түрінде жазаланады.

Жаза қолдану құқық бұзушыны өзіне жүктелген міндетті орындаудан және жол берілген бұзушылықты жоюдан босатпайды.

Түсіндірілген баптың 8-бөлімі бір жыл ішінде қайта-қайта белгіленген әкімшілік жаза үшін қатаң жаза белгілейді, 7-бөлімде қарастырылған барлық әрекеттер бойынша кез-келген әрекетті жасайды.

Бұл ретте түсіндірілетін баптың 8-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық объектісінің, субъективті тарапының және құрамының субъектілері өз сипаттамасында ӘҚБтК-нің 217-бабының 7-бөлігінде көзделген объектімен, субъективті тараппен және құқық бұзушылық құрамының субъектілерімен сәйкес келеді.

ӘҚБтК-нің 217-бабының 8-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағының сипаттамасында түсіндірілген баптың 7-бөлігінде көзделген әрекеттерге қайталану белгісі қосылады.

Егер адам ӘҚБтК-нің 217-бабының 7-бөлігінде көзделген әрекеттердің кез келгенін бұрын жасаған болса, ол үшін әкімшілік жазаға тартылса және адам әкімшілік жазаға тартылған болып есептелетін бір жылдық мерзім әлі өтпесе, құқық бұзушылық қайталап жасалған болып есептеледі.

Құқық бұзушылықты жасаудың қайталануы ӘҚБтК-нің 217-бабының 8-бөлігі бойынша құқық бұзушылықтың дербес құрамы ретінде құқыққа қарсы әрекеттің саралануына әкеп соғатын дербес саралау белгісі болып табылады.

Саралау белгісі ретінде қайталау құқық бұзушының бір жыл ішінде жасаған құқыққа қарсы әрекеттерінің саны мен сипатын анықтау жолымен ғана емес, сонымен қатар заңды түрде – осы тұлғаны ӘҚБтК-нің 217-бабының 7-бөлігінде көзделген әрекеттерді жасағаны үшін әкімшілік жауаптылыққа тарту фактісін, ҚР Ұлттық Банкінің немесе соттың Б. 7-бөлігі бойынша әкімшілік жаза қолдану туралы заңды күшіне енген қаулысының болуын анықтау жолымен белгіленеді. 217 ӘҚБтК, оны жариялау, тапсыру немесе құқық бұзушылық субъектісіне жіберу және жаза қолданылған сәттен бастап бір жылдық мерзімді жою фактісі.

Түсіндірілген баптың 8-бөлімінде қарастырылған құқық бұзушылықтың құрамы ресми болып табылады. Құқық бұзушыға түсіндірілетін баптың 8-бөлігі бойынша айыппұл есептеу және салу үшін экспорт немесе импорт жөніндегі валюталық шарттар бойынша толық емес және (немесе) дұрыс емес есепті ұсынудан келтірілген залал фактісі мен мөлшерін анықтаудың қажеті жоқ.

Жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде ӘҚБтК-нің 217-бабының 7-бөлігінде көзделген әрекетті қайталап жасағаны үшін құқық бұзушы айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБтК-нің 217-бабының 8-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұлдың мөлшері тіркелген болып табылады, 15 АЕК-ті құрайды.

Түсіндірілген баптың 9-бөлігі ҚР Ұлттық Банкінің нормативтік құқықтық актісінде көзделген валюталық бақылау агентінің валюталық шарттар бойынша есепті ұсыну мерзімін бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді, олардың негізінде және (немесе) оларды орындау үшін капитал қозғалысы операциялары жүргізіледі.

ӘҚБтК-нің 217-бабының 9-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы құқық бұзушының негізінде және (немесе) оларды орындау үшін капитал қозғалысы операциялары жүргізілетін валюталық шарттар бойынша есеп берудің ҚР Ұлттық Банкінің нормативтік құқықтық актісінде көзделген мерзімін бұзудан көрінетін құқыққа қарсы әрекеттер (әрекетсіздік) жасауынан тұрады.

Валюталық операциялар мониторингі Ережесінің 31-тармағының талабы бойынша уәкілетті банк белгіленген тәртіппен, нысанда және мерзімде капиталдың қозғалысы жөніндегі валюталық шарттар бойынша ақша төлемдері және (немесе) аударымдары туралы және резиденттердің шетелдік банктердегі меншікті шоттарынан (меншікті шоттарына) ақша аударымдары туралы ҚР Ұлттық Банкін хабардар етуге міндетті.

Олардың негізінде және (немесе) оларды орындау үшін капитал қозғалысы операциялары жүргізілетін валюталық шарттар бойынша есепті ұсыну тәртібі мен мерзімі ҚР Ұлттық Банкінің қаулысымен белгіленеді.

Түсіндірілген баптың 9-бөлімінде қарастырылған құқық бұзушылықтың құрамы ресми болып табылады. Құқық бұзушыға түсіндірілген баптың 9-бөлігі бойынша айыппұл есептеу және салу үшін олардың негізінде және (немесе) оларды орындау үшін капитал қозғалысы операциялары жүргізілетін валюталық шарттар бойынша есеп беру мерзімін бұзудан келтірілген залал фактісі мен мөлшерін анықтаудың қажеті жоқ.

Түсіндірілген баптың 9-бөлігінде қарастырылған құқық бұзушылық құқық бұзушы есепті осы мерзімге сәйкес бұзған немесе мүлдем ұсынбаған кезде жасалған деп саналады.

Түсіндірілген баптың 9-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін оны жасаған адамдар ескерту түрінде жазаланады.

Жаза қолдану құқық бұзушыны өзіне жүктелген міндетті орындаудан және жол берілген бұзушылықты жоюдан босатпайды.

Түсіндірілген баптың 10-бөлімі бір жыл ішінде қайтадан әкімшілік жаза тағайындағаны үшін қатаң жаза белгілейді, 9-бөлімде қарастырылған барлық әрекеттер бойынша кез-келген әрекетті жасайды.

Бұл ретте түсіндірілетін баптың 10-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық объектісінің, субъективтік жағының және құрамының субъектілері өз сипаттамасында ӘҚБтК-нің 217-бабының 9-бөлігінде көзделген объектімен, субъективтік тарапымен және құқық бұзушылық құрамының субъектілерімен сәйкес келеді.

ӘҚБтК-нің 217-бабының 10-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағының сипаттамасында түсіндірілген баптың 9-бөлігінде көзделген әрекеттерге қайталану белгісі қосылады.

Егер адам ӘҚБтК-нің 217-бабының 9-бөлігінде көзделген әрекеттердің кез келгенін бұрын жасаған болса, ол үшін әкімшілік жазаға тартылса және адам әкімшілік жазаға тартылған болып есептелетін бір жылдық мерзім әлі өтпесе, құқық бұзушылық қайталап жасалған болып есептеледі.

Құқық бұзушылықты жасаудың қайталануы ӘҚБтК-нің 217-бабының 10-бөлігі бойынша құқық бұзушылықтың дербес құрамы ретінде құқыққа қарсы әрекеттің саралануына әкеп соғатын дербес саралау белгісі болып табылады.

Саралау белгісі ретінде қайталау құқық бұзушының бір жыл ішінде жасаған құқыққа қарсы әрекеттерінің саны мен сипатын анықтау жолымен ғана емес, сонымен қатар заңды түрде – осы тұлғаны ӘҚБтК-нің 217-бабының 9-бөлігінде көзделген әрекеттерді жасағаны үшін әкімшілік жауаптылыққа тарту фактісін, ҚР Ұлттық Банкінің немесе соттың Б. 9-бөлігі бойынша әкімшілік жаза қолдану туралы заңды күшіне енген қаулысының бар-жоғын анықтау жолымен белгіленеді. 217 ӘҚБтК, оны жариялау, тапсыру немесе құқық бұзушылық субъектісіне жіберу және жаза қолданылған сәттен бастап бір жылдық мерзімді жою фактісі.

Түсіндірілген баптың 10-бөлігінде қарастырылған құқық бұзушылықтың құрамы ресми болып табылады. Құқық бұзушыға түсіндірілетін баптың 10-бөлігі бойынша

айыппұл есептеу және салу үшін экспорт немесе импорт жөніндегі валюталық шарттар бойынша толық емес және (немесе) дұрыс емес есепті ұсынудан келтірілген залал фактісі мен мөлшерін анықтаудың қажеті жоқ.

Жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде ӘҚБтК-нің 217-бабының 9-бөлігінде көзделген әрекетті қайталап жасағаны үшін құқық бұзушы айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБтК-нің 217-бабының 10-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл мөлшері тіркелген болып табылады, 15 АЕК-ті құрайды.

Түсіндірілетін баптың 11-бөлігі валюталық бақылау агентінің олардың негізінде және (немесе) оларды орындау үшін ҚР Ұлттық Банкінің нормативтік құқықтық актісінде көзделген капитал қозғалысы операциялары жүргізілетін валюталық шарттар бойынша толық емес және (немесе) анық емес есепті ұсынғаны үшін әкімшілік жауаптылықты белгілейді.

ӘҚБтК-нің 217-бабының 11-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы құқық бұзушының Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің нормативтік құқықтық актісінде көзделген капитал қозғалысының операциялары олардың негізінде және (немесе) оларды орындау үшін жүргізілетін валюталық шарттар бойынша толық емес және (немесе) анық емес есеп беру түріндегі құқыққа қарсы әрекеттер жасауынан тұрады

Валюталық операциялар мониторингі Ережесінің 31-тармағының талабы бойынша уәкілетті банк белгіленген тәртіппен, нысанда және мерзімде капиталдың қозғалысы жөніндегі валюталық шарттар бойынша ақша төлемдері және (немесе) аударымдары туралы және резиденттердің шетелдік банктердегі меншікті шоттарынан (меншікті шоттарына) ақша аударымдары туралы ҚР Ұлттық Банкі хабардар етуге міндетті.

Олардың негізінде және (немесе) оларды орындау үшін капитал қозғалысы операциялары жүргізілетін валюталық шарттар бойынша есепті ұсыну тәртібі мен мерзімі ҚР Ұлттық Банкінің қаулысымен белгіленеді.

Түсіндірілген мақаланың 11-бөлімінде қарастырылған құқық бұзушылықтың құрамы ресми болып табылады. Құқық бұзушыға түсіндірілетін баптың 11-бөлігі бойынша айыппұл есептеу және салу үшін олардың негізінде және (немесе) оларды орындау үшін ҚР Ұлттық Банкінің нормативтік құқықтық актісінде көзделген капитал қозғалысы операциялары жүргізілетін валюталық шарттар бойынша толық емес және (немесе) анық емес есепті ұсынудан келтірілген залалдың фактісі мен мөлшерін белгілеудің қажеті жоқ.

Түсіндірілген баптың 11-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық, құқық бұзушы осы операциялар туралы толық емес немесе дұрыс емес ақпаратты көрсете отырып, олардың негізінде және (немесе) орындалуы үшін капитал қозғалысы операциялары жүргізілетін валюталық шарттар бойынша есеп берген кезде жасалған болып саналады.

Түсіндірілген баптың 11-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін оны жасаған адамдар ескерту түрінде жазаланады.

Түсіндірілген баптың 12-бөлігі әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде түсіндірілген баптың 11-бөлігінде көзделген кез-келген әрекетті жасағаны үшін қатаң жаза белгілейді.

Бұл ретте түсіндірілетін баптың 12-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық объектісінің, субъективтік жағының және құрамының субъектілері өз сипаттамасында ӘҚБтК-нің 217-бабының 11-бөлігінде көзделген объектімен, субъективтік тараппен және құқық бұзушылық құрамының субъектілерімен сәйкес келеді.

ӘҚБтК-нің 217-бабының 12-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағының сипаттамасында түсіндірілген баптың 11-бөлігінде көзделген әрекеттерге қайталану белгісі қосылады.

Егер адам ӘҚБтК-нің 217-бабының 11-бөлігінде көзделген әрекеттердің кез келгенін бұрын жасаған болса, ол үшін әкімшілік жазаға тартылса және адам әкімшілік жазаға тартылған болып есептелетін бір жылдық мерзім әлі өтпесе, құқық бұзушылық қайталап жасалған болып есептеледі.

Құқық бұзушылықты жасаудың қайталануы ӘҚБтК-нің 217-бабының 12-бөлігі бойынша құқық бұзушылықтың дербес құрамы ретінде құқыққа қарсы әрекеттің саралануына әкеп соғатын дербес саралау белгісі болып табылады.

Саралау белгісі ретінде қайталау құқық бұзушының бір жыл ішінде жасаған құқыққа қарсы әрекеттерінің саны мен сипатын анықтау жолымен ғана емес, сонымен қатар заңды түрде – осы тұлғаны ӘҚБтК-нің 217-бабының 11-бөлігінде көзделген әрекеттерді жасағаны үшін әкімшілік жауаптылыққа тарту фактісін, ҚР Ұлттық Банкінің немесе соттың ҚР ӘҚБтК-нің 11-бөлігі бойынша әкімшілік жаза қолдану туралы заңды күшіне енген қаулысының болуын анықтау жолымен белгіленеді. 217 ӘҚБтК, оны жариялау, тапсыру немесе құқық бұзушылық субъектісіне жіберу және жаза қолданылған сәттен бастап бір жылдық мерзімді жою фактісі.

Түсіндірілген мақаланың 12-бөлімінде қарастырылған құқық бұзушылықтың құрамы ресми болып табылады. Құқық бұзушыға түсіндірілетін баптың 12-бөлігі бойынша айыппұл есептеу және салу үшін олардың негізінде және (немесе) оларды орындау үшін Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің нормативтік құқықтық актісінде көзделген капитал қозғалысы операциялары жүргізілетін валюталық шарттар бойынша толық емес және (немесе) анық емес есепті ұсынудан келтірілген залалдың фактісі мен мөлшерін белгілеудің қажеті жоқ.

Жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде ӘҚБтК-нің 217-бабының 11-бөлігінде көзделген әрекетті қайталап жасағаны үшін құқық бұзушы айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБтК-нің 217-бабының 12-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл мөлшері тіркелген болып табылады, 15 АЕК-ті құрайды.

218-бап. Қазақстан Республикасының ішкі валюта нарығындағы сұраныс пен ұсыныс көздерін мониторингтеу мақсаттары үшін есептерді немесе қолма-қол шетел валютасымен айырбастау операцияларын ұйымдастыру жөніндегі қызмет туралы есептерді ұсыну тәртібін бұзу

1. Уәкілетті банктің немесе клиенттердің тапсырмалары бойынша валюталық операцияларды жүзеге асыратын бағалы қағаздар нарығына кәсіби қатысушының Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің нормативтік құқықтық актісінде көзделген, Қазақстан Республикасының ішкі валюта нарығындағы сұраныс пен ұсыныс көздерін мониторингтеу мақсаттары үшін есепті ұсыну мерзімін бұзуы –

ескерту жасауға алып келеді.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекет –

он бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға алып келеді.

3. Уәкілетті банктің немесе клиенттердің тапсырмалары бойынша валюталық операцияларды жүзеге асыратын бағалы қағаздар нарығына кәсіби қатысушының Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің нормативтік құқықтық актісінде көзделген, Қазақстан Республикасының ішкі валюта нарығындағы сұраныс пен ұсыныс көздерін мониторингтеу мақсаттары үшін толық емес және (немесе) анық емес есепті ұсынуы –

ескерту жасауға алып келеді.

4. Осы баптың үшінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекет –

он бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға алып келеді.

5. Уәкілетті банктің немесе уәкілетті ұйымның Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің нормативтік құқықтық актісінде көзделген, қолма-қол шетел валютасымен айырбастау операцияларын ұйымдастыру жөніндегі қызмет туралы есепті ұсыну мерзімін бұзуы –

ескерту жасауға алып келеді.

6. Осы баптың бесінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекет –

он бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға алып келеді.

7. Уәкілетті банктің немесе уәкілетті ұйымның Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің нормативтік құқықтық актісінде көзделген, қолма-қол шетел валютасымен айырбастау операцияларын ұйымдастыру жөніндегі қызмет туралы толық емес және (немесе) анық емес есепті ұсынуы –

ескерту жасауға алып келеді.

8. Осы баптың жетінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекет –

он бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға алып келеді.

ТҮСІНІКТЕМЕ _____

Түсіндірілген мақала ҚР ішкі валюта нарығындағы сұраныс пен ұсыныс көздерінің мониторингі мақсаттары үшін есептерді немесе қолма-қол шетел валютасымен айырбастау операцияларын ұйымдастыру жөніндегі қызмет туралы есептерді ұсыну тәртібін бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ҚР заңнамасында белгіленген және мемлекетпен қорғалатын валюталық операцияларды жүргізу тәртібі ӘҚБтК-нің 218-бабында көзделген құқық бұзушылықтардың рулық объектісі болып табылады.

Түсіндірілетін бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтардың тікелей объектісі ҚР заңнамасында белгіленген валюталық операциялар бойынша есеп беру тәртібі болып табылады.

ӘҚБтК-нің 218-бабында көзделген құқық бұзушылық субъектілері бұл туралы түсіндірілетін баптың диспозицияларында тікелей көрсетілуіне байланысты уәкілетті банк, уәкілетті ұйым, бағалы қағаздар нарығының кәсіби қатысушысы болып табылады.

Валюталық реттеу және валюталық бақылау туралы ҚР Заңының 1– бабына сәйкес уәкілетті банктер-бұл ҚР-да құрылған банктер және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдар (уәкілетті ұйымдарды қоспағанда), сондай-ақ валюталық операцияларды, оның ішінде клиенттердің тапсырмалары бойынша жүргізетін ҚР-да қызметін жүзеге асыратын шетелдік банктердің филиалдары.

Уәкілетті ұйымдар-бұл банктер болып табылмайтын және қолма-қол шетел валютасымен айырбастау операцияларын ұйымдастыруға ҚР Ұлттық Банкінің лицензиясы бар ҚР қаржы ұйымдары.

Бағалы қағаздар нарығының кәсіби қатысушысы-бұл бағалы қағаздар нарығында өз қызметін лицензия негізінде не Қазақстан Республикасының заңнамалық актілеріне сәйкес жүзеге асыратын заңды тұлға.

ӘҚБтК-нің 218-бабында көзделген іс-әрекеттердің субъективті жағы оны жасаған адамдар үшін құқық бұзушылық субъектілері тек заңды тұлғалар болып табылатындықтан анықталуға жатпайды.

Түсіндірілген бөлім бойынша жазаларды құқық бұзушыларға ҚР Ұлттық Банкі немесе сот, егер іс сотта қаралса, қолданады.

ӘҚБтК-нің 218-бабында көзделген іс-әрекеттердің субъективті жағы оны жасаған адамдар үшін құқық бұзушылық субъектілері тек заңды тұлғалар болып табылатындықтан анықталуға жатпайды.

Түсіндірілген бөлім бойынша жазаларды құқық бұзушыларға ҚР Ұлттық Банкі немесе сот, егер іс сотта қаралса, қолданады.

ҚР валюталық реттеу туралы заңнамасына сәйкес ҚР Ұлттық Банкі ҚР ішкі валюта нарығындағы сұраныс пен ұсыныс көздеріне және сатып алынған шетел валютасын пайдалану мақсаттарына мониторингті жүзеге асырады.

"Валюталық реттеу және валюталық бақылау туралы" ҚР Заңының 10-бабы 5-тармағының талабы бойынша уәкілетті банктер ҚР Ұлттық Банкіне ҚР ішкі валюта нарығындағы сұраныс пен ұсыныс көздері және сатып алынған шетел валютасын пайдалану мақсаттары бойынша ақпарат беруге міндетті.

Уәкілетті банктердің есеп беру нысандары мен мерзімдерін қоса алғанда, ҚР ішкі валюта нарығындағы сұраныс пен ұсыныс көздері және сатып алынған шетел валютасын пайдалану мақсаттары бойынша ақпаратты ұсыну тәртібі ҚР ішкі валюта нарығындағы сұраныс пен ұсыныс көздерінің мониторингі қағидаларында айқындалады.

Жоғарыда көрсетілген ережелердің 8-тармағының талабы бойынша банктер, уәкілетті ұйымдар мен кәсіби қатысушылар ай сайын ҚР Ұлттық Банкіне есепті айдан кейінгі айдың он бесінші күніне (қоса алғанда) дейінгі мерзімде есеп береді.

Міндетті тұлғалардың ҚР Ұлттық Банкінің нормативтік құқықтық актісінде белгіленген ҚР ішкі валюта нарығындағы сұраныс пен ұсыныс көздерін мониторингтеу мақсаттары үшін есепті ұсыну мерзімін бұзуы бапқа түсініктеме берілген 1-бөлікте көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Түсіндірілген баптың 1-бөлімінде қарастырылған құқық бұзушылықтың құрамы ресми болып табылады. Құқық бұзушыға түсініктеме берілген баптың 1-бөлігі бойынша айыппұл есептеу және салу үшін құқық бұзушылық жасаудан келтірілген залал фактісі мен мөлшерін анықтаудың қажеті жоқ.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін оны жасаған адамдар ескерту түрінде жазаланады.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігі бір жыл ішінде қайталанған әкімшілік жаза үшін қатаң жаза белгілейді, содан кейін түсініктеменің 1-бөлімінде қарастырылған барлық әрекеттер бойынша кез-келген әрекетті жасайды.

Бұл ретте түсіндірілетін баптың 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық объектісінің, субъективтік жағының және құрамының субъектілері өз сипаттамасында ӘҚБтК-нің 218-бабының 1-бөлігінде көзделген объектімен, субъективтік тараппен және құқық бұзушылық құрамының субъектілерімен сәйкес келеді.

ӘҚБтК-нің 218-бабының 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағының сипаттамасында түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген әрекеттерге қайталану белгісі қосылады.

Егер адам ӘҚБтК-нің 218-бабының 1-бөлігінде көзделген әрекеттердің кез келгенін бұрын жасаған болса, ол үшін әкімшілік жазаға тартылса және адам әкімшілік жазаға тартылған болып есептелетін бір жылдық мерзім әлі өтпесе, құқық бұзушылық қайталап жасалған болып есептеледі.

Құқық бұзушылықты жасаудың қайталануы ӘҚБтК-нің 218-бабының 2-бөлігі бойынша құқық бұзушылықтың дербес құрамы ретінде құқыққа қарсы әрекеттің саралануына әкеп соғатын дербес саралау белгісі болып табылады.

Саралау белгісі ретінде қайталау құқық бұзушының бір жыл ішінде жасаған құқыққа қарсы әрекеттерінің саны мен сипатын анықтау жолымен ғана емес, сонымен қатар заңды түрде – осы тұлғаны ӘҚБтК-нің 218-бабының 1-бөлігінде көзделген іс-әрекеттерді жасағаны үшін әкімшілік жауаптылыққа тарту фактісін, ҚР Ұлттық Банкінің немесе соттың Б. 1-бөлігі бойынша әкімшілік жаза қолдану туралы заңды күшіне енген қаулысының бар-жоғын анықтау жолымен белгіленеді. 218 ӘҚБтК, оны жариялау, тапсыру немесе құқық бұзушылық субъектісіне жолдау фактісі және жаза қолданылған сәттен бастап бір жылдық мерзімнің жойылмауы.

Түсіндірілген баптың 2-бөлімінде қарастырылған құқық бұзушылықтың құрамы ресми болып табылады. Құқық бұзушыға түсініктеме берілген баптың 2-бөлігі бойынша айыппұл есептеу және салу үшін құқық бұзушылық жасаудан келтірілген залал фактісі мен мөлшерін анықтаудың қажеті жоқ.

Жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде ӘҚБтК-нің 218-бабының 1-бөлігінде көзделген әрекетті қайталап жасағаны үшін құқық бұзушы айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБтК-нің 218-бабында көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл мөлшері тіркелген болып табылады, 15 АЕК-ті құрайды.

Түсіндірілген баптың 3-бөлігі уәкілетті банктің немесе клиенттердің тапсырмалары бойынша валюталық операцияларды жүзеге асыратын бағалы қағаздар нарығына кәсіби қатысушының ҚР Ұлттық Банкінің нормативтік құқықтық актісінде көзделген ҚР ішкі валюта нарығындағы сұраныс пен ұсыныс көздерінің мониторингі мақсаттары үшін толық емес және (немесе) анық емес есепті ұсынуы үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ӘҚБтК-нің 218-бабының 3-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы құқық бұзушының ҚР Ұлттық Банкінің нормативтік құқықтық актісінде көзделген ҚР ішкі валюта нарығындағы сұраныс пен ұсыныс көздерін мониторингтеу мақсаттары үшін толық емес және (немесе) анық емес есеп беру түрінде құқыққа қарсы іс-әрекеттер жасауынан тұрады.

Жүргізілген валюталық операциялар туралы хабарлама бойынша есепті ұсыну тәртібі мен мерзімі ҚР Ұлттық Банкінің қаулысымен реттеледі.

Түсіндірілген баптың 3-бөлігінде қарастырылған құқық бұзушылықтың құрамы ресми болып табылады. Құқық бұзушыға түсіндірілетін баптың 1-бөлігі бойынша айыппұл есептеу және салу үшін Қазақстан Республикасының ішкі валюта нарығындағы сұраныс пен ұсыныс көздерінің мониторингі мақсаттары үшін толық емес және (немесе) дұрыс емес есепті ұсынудан келтірілген залал фактісі мен мөлшерін белгілеудің қажеті жоқ.

Түсіндірілген баптың 3-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық құқық бұзушы Қазақстан Республикасының ішкі валюта нарығындағы сұраныс пен ұсыныс көздерін

мониторингтеу мақсатында ҚР Ұлттық Банкіне толық емес және (немесе) дұрыс емес ақпаратты көрсете отырып есеп берген сәтте жасалған болып есептеледі.

Түсіндірілген баптың 3-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін оны жасаған адамдар ескерту түрінде жазаланады.

Түсіндірілген баптың 4-бөлігі әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде түсіндірілген баптың 3-бөлігінде көзделген әрекеттерді жасағаны үшін қатаң жаза белгілейді.

Бұл ретте түсіндірілетін баптың 4-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық объектісінің, субъективтік жағының және құрамының субъектілері өз сипаттамасында ӘҚБтК-нің 218-бабының 3-бөлігінде көзделген объектімен, субъективтік тараппен және құқық бұзушылық құрамының субъектілерімен сәйкес келеді.

ӘҚБтК-нің 218-бабының 4-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағының сипаттамасында түсіндірілген баптың 3-бөлігінде көзделген әрекеттерге қайталану белгісі қосылады.

Егер адам ӘҚБтК-нің 218-бабының 3-бөлігінде көзделген әрекеттерді бұрын жасаған болса, ол үшін әкімшілік жазаға тартылса және адам әкімшілік жазаға тартылған болып есептелетін бір жылдық мерзім әлі өтпесе, құқық бұзушылық қайталап жасалған болып есептеледі.

Құқық бұзушылықты жасаудың қайталануы ӘҚБтК-нің 218-бабының 4-бөлігі бойынша құқық бұзушылықтың дербес құрамы ретінде құқыққа қарсы әрекеттің саралануына әкеп соғатын дербес саралау белгісі болып табылады.

Саралау белгісі ретінде қайталау құқық бұзушының бір жыл ішінде жасаған құқыққа қарсы әрекеттерінің саны мен сипатын анықтау жолымен ғана емес, сонымен қатар заңды түрде – осы тұлғаны ӘҚБтК-нің 218-бабының 3-бөлігінде көзделген әрекеттерді жасағаны үшін әкімшілік жауаптылыққа тарту фактісін, ҚР Ұлттық Банкінің немесе соттың Б. 3-бөлігі бойынша әкімшілік жаза қолдану туралы заңды күшіне енген қаулысының бар-жоғын анықтау жолымен белгіленеді. 218 ӘҚБтК, оны жариялау, тапсыру немесе құқық бұзушылық субъектісіне жолдау фактісі және жаза қолданылған сәттен бастап бір жылдық мерзімнің жойылмауы.

Түсіндірілген баптың 4-бөлігінде қарастырылған құқық бұзушылықтың құрамы ресми болып табылады. Құқық бұзушыға түсініктеме берілген баптың 4-бөлігі бойынша айыппұл есептеу және салу үшін құқық бұзушылық жасаудан келтірілген залал фактісі мен мөлшерін анықтаудың қажеті жоқ.

Жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде ӘҚБтК-нің 218-бабының 3-бөлігінде көзделген әрекетті қайталап жасағаны үшін құқық бұзушы айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБтК-нің 218-бабының 4-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұлдың мөлшері тіркелген болып табылады, 15 АЕК-ті құрайды.

Түсіндірілген баптың 5-бөлігі уәкілетті банктің немесе уәкілетті ұйымның ҚР Ұлттық Банкінің нормативтік құқықтық актісінде көзделген қолма-қол шетел валютасымен айырбастау операцияларын ұйымдастыру жөніндегі қызмет туралы есепті ұсыну мерзімін бұзғаны үшін әкімшілік жауаптылықты белгілейді.

ӘҚБтК-нің 218-бабының 5-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы құқық бұзушының ҚР Ұлттық Банкінің нормативтік құқықтық актісінде көзделген қолма-қол шетел валютасымен айырбастау операцияларын ұйымдастыру жөніндегі қызмет туралы есепті ұсыну мерзімін бұзу түріндегі құқыққа қарсы әрекеттерді (әрекетсіздікті) жасауынан тұрады.

Қолма-қол шетел валютасымен айырбастау операцияларын ұйымдастыру жөніндегі қызмет туралы есепті ұсыну тәртібі мен мерзімі ҚР Ұлттық Банкінің қаулысымен белгіленеді .

Түсіндірілген баптың 5-бөлігінде қарастырылған құқық бұзушылықтың құрамы ресми болып табылады. Құқық бұзушыға түсіндірілген баптың 5-бөлігі бойынша айыппұл есептеу және салу үшін құқық бұзушылық жасаудан келтірілген залал фактісі мен мөлшерін анықтаудың қажеті жоқ.

Түсіндірілген баптың 5-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін оны жасаған адамдар ескерту түрінде жазаланады.

Түсіндірілген баптың 6-бөлігі әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде түсіндірілген баптың 5-бөлігінде көзделген әрекеттерді жасағаны үшін қатаң жаза белгілейді.

Бұл ретте түсіндірілетін баптың 6-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық объектісінің, субъективті тарапының және құрамының субъектілері өз сипаттамасында ӘҚБтК-нің 218-бабының 5-бөлігінде көзделген объектімен, субъективті тараппен және құқық бұзушылық құрамының субъектілерімен сәйкес келеді.

ӘҚБтК-нің 218-бабының 6-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағының сипаттамасында түсіндірілген баптың 5-бөлігінде көзделген әрекеттерге қайталану белгісі қосылады.

Егер адам ӘҚБтК-нің 218-бабының 5-бөлігінде көзделген әрекеттерді бұрын жасаған болса, ол үшін әкімшілік жазаға тартылса және адам әкімшілік жазаға тартылған болып есептелетін бір жылдық мерзім әлі өтпесе, құқық бұзушылық қайталап жасалған болып есептеледі.

Құқық бұзушылықты жасаудың қайталануы ӘҚБтК-нің 218-бабының 6-бөлігі бойынша құқық бұзушылықтың дербес құрамы ретінде құқыққа қарсы әрекеттің саралануына әкеп соғатын дербес саралау белгісі болып табылады.

Саралау белгісі ретінде қайталау құқық бұзушының бір жыл ішінде жасаған құқыққа қарсы әрекеттерінің саны мен сипатын анықтау жолымен ғана емес, сонымен қатар заңды түрде – осы тұлғаны ӘҚБтК-нің 218-бабының 5-бөлігінде көзделген әрекеттерді жасағаны үшін әкімшілік жауаптылыққа тарту фактісін, ҚР Ұлттық

Банкінің немесе соттың Б. 5-бөлігі бойынша әкімшілік жаза қолдану туралы заңды күшіне енген қаулысының болуын анықтау жолымен белгіленеді. 218 ӘҚБтК, оны жариялау, тапсыру немесе құқық бұзушылық субъектісіне жолдау фактісі және жаза қолданылған сәттен бастап бір жылдық мерзімнің жойылмауы.

Жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде ӘҚБтК-нің 218-бабының 5-бөлігінде көзделген әрекетті қайталап жасағаны үшін құқық бұзушы айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБтК-нің 218-бабының 6-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұлдың мөлшері тіркелген болып табылады, 15 АЕК-ті құрайды.

Түсіндірілген баптың 7-бөлігі уәкілетті банктің немесе уәкілетті ұйымның Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің нормативтік құқықтық актісінде көзделген қолма-қол шетел валютасымен айырбастау операцияларын ұйымдастыру жөніндегі қызмет туралы толық емес және (немесе) анық емес есепті ұсынғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ӘҚБтК-нің 218-бабының 7-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы құқық бұзушының Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің нормативтік құқықтық актісінде көзделген қолма-қол шетел валютасымен айырбастау операцияларын ұйымдастыру жөніндегі қызмет туралы толық емес және (немесе) анық емес есеп беру түрінде құқыққа қарсы әрекеттер жасауынан тұрады.

Уәкілетті банктер мен ұйымдар ҚР Ұлттық Банкіне қолма-қол шетел валютасымен айырбастау операцияларын ұйымдастыру жөніндегі қызмет туралы есептерді оларда осы операциялар туралы толық және дұрыс ақпаратты көрсете отырып ұсынуға міндетті.

Қолма-қол шетел валютасымен айырбастау операцияларын ұйымдастыру жөніндегі қызмет туралы есепті ұсыну тәртібі мен мерзімі ҚР Ұлттық Банкінің қаулысымен белгіленеді .

Жоғарыда көрсетілген заңнамалық талапты міндетті тұлғалардың ҚР Ұлттық Банкіне қолма-қол шетел валютасымен айырбастау операцияларын ұйымдастыру жөніндегі қызмет туралы есептерді оларда осы операциялар туралы толық және анық ақпаратты көрсете отырып ұсынуға бұзуы түсіндірілетін баптың 7-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Түсіндірілген баптың 7-бөлігінде қарастырылған құқық бұзушылықтың құрамы ресми болып табылады. Құқық бұзушыға түсініктеме берілген баптың 7-бөлігі бойынша айыппұл есептеу және салу үшін құқық бұзушылық жасаудан келтірілген залал фактісі мен мөлшерін анықтаудың қажеті жоқ.

Түсіндірілген баптың 7-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық құқық бұзушы ҚР Ұлттық Банкіне толық емес және (немесе) дұрыс емес ақпаратты көрсете отырып, қолма-қол шетел валютасымен айырбастау операцияларын ұйымдастыру жөніндегі қызмет туралы есепті ұсынған сәтте жасалған болып есептеледі.

Түсіндірілген баптың 7-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін оны жасаған адамдар ескерту түрінде жазаланады.

Түсіндірілген баптың 8-бөлігі әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде түсіндірілген баптың 7-бөлігінде көзделген әрекеттерді жасағаны үшін қатаң жаза белгілейді.

Бұл ретте түсіндірілетін баптың 8-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық объектісінің, субъективті тарапының және құрамының субъектілері өз сипаттамасында ӘҚБтК-нің 218-бабының 7-бөлігінде көзделген объектімен, субъективті тараппен және құқық бұзушылық құрамының субъектілерімен сәйкес келеді.

ӘҚБтК-нің 218-бабының 8-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағының сипаттамасында түсіндірілген баптың 7-бөлігінде көзделген әрекеттерге қайталану белгісі қосылады.

Егер адам ӘҚБтК-нің 218-бабының 7-бөлігінде көзделген әрекеттерді бұрын жасаған болса, ол үшін әкімшілік жазаға тартылса және адам әкімшілік жазаға тартылған болып есептелетін бір жылдық мерзім әлі өтпесе, құқық бұзушылық қайталап жасалған болып есептеледі.

Құқық бұзушылықты жасаудың қайталануы ӘҚБтК-нің 218-бабының 8-бөлігі бойынша құқық бұзушылықтың дербес құрамы ретінде құқыққа қарсы әрекеттің саралануына әкеп соғатын дербес саралау белгісі болып табылады.

Саралау белгісі ретінде қайталану құқық бұзушының бір жыл ішінде жасаған құқыққа қарсы әрекеттерінің саны мен сипатын анықтау жолымен ғана емес, сондай – ақ заңды түрде-осы тұлғаны ӘҚБтК-нің 218-бабының 7-бөлігінде көзделген іс-әрекеттерді жасағаны үшін әкімшілік жауаптылыққа тарту фактісін, ҚР Ұлттық Банкінің ҚР ҚК-нің 7-бөлігі бойынша әкімшілік жаза қолдану туралы заңды күшіне енген қаулысының болуын анықтау арқылы да белгіленеді. 218 ӘҚБтК, оны жариялау, тапсыру немесе құқық бұзушылық субъектісіне жолдау фактісі және жаза қолданылған сәттен бастап бір жылдық мерзімнің жойылмауы.

Түсіндірілген баптың 8-бөлімінде қарастырылған құқық бұзушылықтың құрамы ресми болып табылады. Құқық бұзушыға түсініктеме берілген баптың 8-бөлігі бойынша айыппұл есептеу және салу үшін құқық бұзушылық жасаудан келтірілген залал фактісі мен мөлшерін анықтаудың қажеті жоқ.

Жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде ӘҚБтК-нің 218-бабының 7-бөлігінде көзделген әрекетті қайталап жасағаны үшін құқық бұзушы айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБтК-нің 218-бабының 8-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұлдың мөлшері тіркелген болып табылады, 15 АЕК-ті құрайды.

219-бап. Әкімшілік шығыстардың заттай нормадан асуы

Мемлекеттің бақылауындағы мемлекеттік кәсіпорындардың, акционерлік қоғамдардың және жауапкершілігі шектеулі серіктестіктердің нормативтік құқықтық актілерде белгіленген әкімшілік шығыстардың табиғи нормаларын асыруы

бірінші басшыларға елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілген мақала әкімшілік шығындардың заттай нормаларын бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ҚР заңнамасында белгіленген және облыста кәсіпкерлікті жүзеге асырудың мемлекет қорғайтын тәртібі ӘҚБтК-нің 219-бабында көзделген құқық бұзушылықтың тектік объектісі болып табылады.

Түсіндірілген бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың тікелей объектісі мемлекеттік кәсіпорындардың, мемлекет бақылайтын акционерлік қоғамдардың және жауапкершілігі шектеулі серіктестіктердің әкімшілік шығыстарды жүзеге асыру тәртібі болып табылады.

ӘҚБтК-нің 219-бабында көзделген құқық бұзушылықтың субъектілері бұл туралы түсіндірілетін баптың санкциясында тікелей көрсетілуіне байланысты мемлекет бақылайтын мемлекеттік кәсіпорындардың, акционерлік қоғамдардың және жауапкершілігі шектеулі серіктестіктердің бірінші басшылары болып табылады.

Құқық бұзушылық жасаған лауазымды адамдар үшін ӘҚБтК-нің 219-бабы бойынша іс-әрекеттің субъективті жағы ниет немесе немқұрайлылық түрінде кінәмен сипатталады.

ӘҚБтК-нің 219-бабының 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы құқық бұзушының нормативтік құқықтық актілерде белгіленген әкімшілік шығыстар бойынша заттай нормалардан асып түсуден көрінетін құқыққа қарсы кінәлі әрекеттер жасауынан тұрады.

Табиғи нормалар - бұл қажетті материалдық немесе материалдық емес тауарларды тұтынудың немесе пайдаланудың табиғи көрсеткіштері.

ҚР Бюджет кодексінің 69-бабының 2-тармағына сәйкес заттай нормаларды бюджеттік жоспарлау жөніндегі орталық уәкілетті органмен келісу бойынша орталық мемлекеттік органдар әзірлейді және бекітеді. Заттай нормаларды әзірлеу тәртібін ҚР Үкіметі бекітеді. Орталық мемлекеттік органдар заттай нормаларды бекіту немесе өзгерту туралы ұсыныстарды республикалық бюджет комиссиясының қарауына енгізеді.

Мемлекеттік кәсіпорындардың, акционерлік қоғамдардың және жауапкершілігі шектеулі серіктестіктердің бірінші басшыларының мемлекет бақылайтын, олар үшін белгіленген әкімшілік шығыстардың заттай нормаларын асыруы түсіндірілетін бапта көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Түсіндірілген мақалада қарастырылған құқық бұзушылықтың құрамы ресми болып табылады. Түсіндірілген бап бойынша құқық бұзушыға айыппұл есептеу және айыппұл салу үшін нормативтік құқықтық актілерде белгіленген әкімшілік шығыстар бойынша заттай нормалардан асып кетуге мемлекетке залал келтіру фактісі мен мөлшерін белгілеудің қажеті жоқ.

Түсіндірілген бапта көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін адам айыппұл түрінде жазаланады.

Мемлекет бақылайтын Мемлекеттік кәсіпорындардың, акционерлік қоғамдардың және жауапкершілігі шектеулі серіктестіктердің бірінші басшылары үшін ӘҚБтК-нің 219-бабында көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұлдың мөлшері 50 АЕК-ті құрайды.

Бұл жазаны құқық бұзушыларға ӘҚБтК-нің тиісті нормаларында тікелей көрсетілуіне орай сот қана қолданады.

Түсіндірілген бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамаларды ҚР Қаржы министрлігі, Республикалық бюджеттің атқарылуын бақылау жөніндегі есеп комитеті органдарының және облыстардың, республикалық маңызы бар қалалардың, астананың тексеру комиссияларының лауазымды адамдары жасауға құқылы.

220-бап. Қазақстан Республикасының төлемдер және төлем жүйелері туралы заңнамасын, банк клиенттеріне қызмет көрсетуге байланысты талаптарды бұзу

1. Банктер, банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдар, төлемдер және (немесе) ақша аударымдары туралы нұсқамаларды, "төлемдер және төлем жүйелері туралы" Қазақстан Республикасының Заңында белгіленген мерзімдерді бұза отырып, оны уақтылы орындамағаны, -

занды тұлғаларға төлемдер және (немесе) ақша аударымдары туралы нұсқаулық мөлшерінің бес проценті мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады, бірақ орта кәсіпкерлік үшін жүз айлық есептік көрсеткіштен және ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін екі жүз айлық есептік көрсеткіштен аспауы керек.

2. Банктердің, банктік операциялардың жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдардың, бұйрықта көрсетілгеннен өзгеше пайда алушының пайдасына жасалған төлемдер және (немесе) ақша аударымдары туралы нұсқамаларды немесе бұйрықта көрсетілгеннен өзгеше мөлшерде орындауы, -

занды тұлғаларға төлемдер және (немесе) ақша аударымдары туралы нұсқаулық мөлшерінің бес проценті мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады, бірақ орта кәсіпкерлік үшін жүз айлық есептік көрсеткіштен және ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін екі жүз айлық есептік көрсеткіштен аспауы керек.

3. Банктердің, банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдардың, клиенттердің төлем құжаттарының жоғалуы -

занды тұлғаларға әр төлем құжаты үшін жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

4. Банктер, банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдар "Төлемдер және төлем жүйелері туралы" Қазақстан Республикасының Заңында белгіленген нұсқаулықтарды орындаудан бас тартуға негіз болмаған жағдайда төлемдер және (немесе) ақша аударымдары туралы нұсқамаларды орындаудан негізсіз бас тартқан, -

заңды тұлғаларға төлемдер және (немесе) ақша аударымдары туралы нұсқаулық мөлшерінің бес проценті мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады, бірақ орта кәсіпкерлік үшін жүз айлық есептік көрсеткіштен және ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін екі жүз айлық есептік көрсеткіштен аспауы керек.

4-1. "Төлемдер және төлем жүйелері туралы" Қазақстан Республикасының Заңында төлемдер және (немесе) ақша аударымдары туралы нұсқамаларды орындаудан бас тарту көзделетін жағдайларда, банктердің, банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдардың, төлемдер және (немесе) ақша аударымдары туралы нұсқаулықтардың орындалуы, -

заңды тұлғаларға төлемдер және (немесе) ақша аударымдары туралы нұсқаулық мөлшерінің бес проценті мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады, бірақ орта кәсіпкерлік үшін жүз айлық есептік көрсеткіштен және ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін екі жүз айлық есептік көрсеткіштен аспауы керек.

5. Банктердің, банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдардың Қазақстан Республикасының Азаматтық кодексінде белгіленген клиенттің банктік шотынан ақша алу тәртібін бұзуы, -

заңды тұлғаларға жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

7. Төлем агенттері және (немесе) төлем субагенттері арқылы төлем қызметтерін көрсету кезінде банктердің, банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдардың, төлем ұйымдарының "Төлемдер және төлем жүйелері туралы" Қазақстан Республикасы Заңының талаптарын орындамауы -

заңды тұлғаларға елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

8. Осы баптың жетінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекет (әрекетсіздік) -

заңды тұлғаларға жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

Ескертпелер

1. Осы баптың талаптары осы Кодекстің 91-бабының сегізінші бөлігінде, 92-бабының төртінші бөлігінде, 92-1-бабының үшінші бөлігінде және 285-бабында көзделген әрекеттерге (әрекетсіздікке) қолданылмайды.

2. Осы баптың бірінші бөлігінің мақсаттары үшін банктер, банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдар, Қазақстан Республикасының Ұлттық

Банкі берген және (немесе) Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкінде ашылған корреспонденттік есеп-қисаптан айырылған әкімшілік жауапкершілікке тартылмайды, шығыс операцияларын жүргізуге кедергі келтіретін ақшаны жоюға қатысты орындалмаған талаптар немесе шектеулер бар.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілген мақала ҚР Төлемдер және төлем жүйелері туралы заңнамасын, клиенттерге банктік қызмет көрсетуге байланысты талаптарды бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ҚР заңнамасында белгіленген және ҚР-да банк қызметін жүзеге асырудың мемлекет қорғайтын тәртібі ӘҚБтК-нің 220-бабында көзделген құқық бұзушылықтардың тектік объектісі болып табылады.

Түсіндірілетін бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтардың тікелей объектісі ҚР заңнамасында белгіленген ҚР төлемдер мен аударымдарды жүзеге асыру қағидалары болып табылады.

ӘҚБтК - нің 220-бабында көзделген құқық бұзушылық субъектілері, бұл туралы түсіндірілген баптың санкцияларында тікелей көрсетілуіне байланысты, заңды тұлғалар-орта және ірі кәсіпкерлік субъектілері: банктер және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдар, төлем ұйымдары болып табылады.

ӘҚБтК-нің 220-бабында заң шығарушы түсіндірілген бапта клиенттерді және ақша төлемі және (немесе) аударымы туралы нұсқау беретін басқа адамдарды көрсетеді.

ӘҚБтК-нің 745-бабының 1-бөлігіне сәйкес әкімшілік құқық бұзушылықпен дене, мүліктік немесе моральдық зиян келтірілген жеке немесе заңды тұлға жәбірленуші болып табылады. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жәбірленушінің қатысуымен қаралады. Істің қаралатын орны мен уақыты тиісінше хабарланғаны туралы деректер болған және одан істі қарауды кейінге қалдыру туралы өтініш түспеген жағдайларда ғана іс ол болмаған кезде қаралуы мүмкін.

ӘҚБтК-нің 220-бабында көзделген іс-әрекеттердің субъективті жағы түсіндірілетін бап бойынша құқық бұзушылық субъектілері тек заңды тұлғалар болып табылатындықтан анықталмайды.

Түсіндірілген бап бойынша жаза, егер іс сотта қаралса, құқық бұзушыға ҚР Ұлттық Банкі немесе сот қолданады.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігі банктердің, банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдардың ақшаны төлеу және (немесе) аудару жөніндегі нұсқауларды уақтылы орындамағаны немесе "төлемдер және төлем жүйелері туралы"Қазақстан Республикасының Заңында белгіленген мерзімдерді бұза отырып, оны орындаудан уақтылы бас тартқаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ӘҚБтК-нің 220-бабының 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы құқық бұзушының құқыққа қарсы әрекеттерді (әрекетсіздікті) мынадай түрде жасауынан тұрады.:

1) "Төлемдер және төлем жүйелері туралы" Қазақстан Республикасының Заңында белгіленген мерзімдерді бұза отырып, ақша төлемі және (немесе) аударымы жөніндегі Нұсқауды уақтылы орындамаған немесе

2) "Төлемдер және төлем жүйелері туралы" Қазақстан Республикасының Заңында белгіленген мерзімдерді бұза отырып, ақша төлемі және (немесе) аударымы жөніндегі Нұсқауды орындаудан уақтылы бас тартпаған жағдайларда жүргізіледі.

"Төлемдер және төлем жүйелері туралы" ҚР Заңының 46-бабы 1-тармағының және 47-бабының талап етуі бойынша банктер және жекелеген банк операцияларын жүзеге асыратын ұйымдар осындай төлемдерге (аударымдарға) қойылатын талаптарды сақтай отырып, төлемдер және (немесе) ақша аударымдары туралы нұсқауларды бұл үшін белгіленген мерзімдерде орындауға міндетті.

Төлемді (аударымды) жүргізуден бас тарту үшін негіздер болған кезде міндетті тұлға осы үшін заңда белгіленген мерзімде төлем (аударым) жасалғаны туралы Нұсқауды ұсынған тұлғаға мұндай бас тартудың негіздемесіне сілтеме жасай отырып, бас тартуға міндетті.

Жоғарыда аталған заңнамалық міндеттерді міндетті адамдардың оларды орындау үшін белгіленген мерзімде орындамауы немесе тиісінше орындамауы түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Түсіндірілетін бапқа 2-ескертпеге сәйкес, Банктер, ҚР Ұлттық Банкі берген рұқсаттан айырылған және (немесе) ҚР Ұлттық Банкінде ашылған корреспонденттік шоты бойынша орындалмаған талаптары немесе шығыс операцияларын жүргізуге кедергі келтіретін ақшаға билік етуге шектеулері бар банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдар әкімшілік жауаптылыққа тартылмайды.

Түсіндірілген баптың 1-бөлімінде қарастырылған құқық бұзушылықтың құрамы ресми болып табылады. Құқық бұзушыға түсіндірілген баптың 1-бөлігі бойынша айыппұл есептеу және салу үшін ақша төлемі және (немесе) аударымы жөніндегі Нұсқауды уақтылы орындамаудан немесе оны орындаудан уақтылы бас тартудан залал келтіру фактісі мен мөлшерін анықтаудың қажеті жоқ.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық құқық бұзушы " төлемдер және төлем жүйелері туралы" Қазақстан Республикасының Заңында белгіленген мерзімдерді бұза отырып ақша төлеу және (немесе) аудару жөніндегі Нұсқауды орындаған кезде не оны орындаудан бас тартқан кезде осы үшін заңда белгіленген мерзімдерді бұза отырып жасалған болып есептеледі.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін оны жасаған адамдар айыппұл түрінде жазаланады.

Құқық бұзушының құқықтық жағдайына және ол жататын кәсіпкерлік санатына қарай айыппұл мөлшері:

- заңды тұлғалар үшін-төлем және (немесе) ақша аударымы бойынша көрсету сомасының 5% - ы, бірақ одан артық емес:

- 100 орта кәсіпкерлік субъектілерінің АЕК;

- Ірі кәсіпкерлік субъектілеріне 200 АЕК.

Құқық бұзушылық субъектілерінің жоғарыда көрсетілген санаттарының әрқайсысы үшін айыппұлдардың мөлшері тіркелген болып табылады және оларды салатын орган өзгертуге жатпайды.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігі банктердің, банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдардың нұсқауда көрсетілгеннен өзгеше бенефициардың пайдасына жасалған ақшаны төлеуді және (немесе) аударуды немесе нұсқауда көрсетілгеннен өзгеше соманы орындағаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ӘҚБтК-нің 220-бабының 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы құқық бұзушының құқыққа қайшы әрекеттерді:

1) нұсқауда қойылғаннан өзгеше бенефициардың пайдасына жасалған ақшаны төлеуге және (немесе) аударуға нұсқауды орындау немесе

2) нұсқауда көрсетілгеннен басқа сомаға жасалған ақшаны төлеуге және (немесе) аударуға нұсқауды орындау арқылы жүзеге асырылады

Төлемді (аударымды) жүргізу туралы нұсқауларды міндетті тұлғалар оларда қамтылған алушының деректемелеріне және төлем (аударым) сомасына дәл сәйкестікте орындауға тиіс.

Жоғарыда аталған талапты міндетті тұлғалардың бұзуы түсіндірілген баптың 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Түсіндірілген баптың 2-бөлімінде қарастырылған құқық бұзушылықтың құрамы ресми болып табылады. Құқық бұзушыға түсініктеме берілген баптың 2-бөлігі бойынша айыппұл есептеу және салу үшін құқық бұзушылық жасаудан келтірілген залал фактісі мен мөлшерін анықтаудың қажеті жоқ.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық құқық бұзушы бенефициардың пайдасына ақша төлемі және (немесе) аударымы жөніндегі Нұсқауды нұсқауда қойылғаннан өзгеше немесе нұсқауда қойылғаннан өзгеше сомаға нақты орындаған сәтте жасалған болып есептеледі

Түсіндірілген баптың 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін оны жасаған адамдар айыппұл түрінде жазаланады.

Құқық бұзушының құқықтық жағдайына және ол жататын кәсіпкерлік санатына қарай айыппұл мөлшері:

- заңды тұлғалар үшін-төлем және (немесе) ақша аударымы бойынша көрсету сомасының 5% - ы, бірақ одан артық емес:

- Орта кәсіпкерлік субъектілеріне 100 АЕК;

- Ірі кәсіпкерлік субъектілеріне 200 АЕК.

Құқық бұзушылық субъектілерінің жоғарыда көрсетілген санаттарының әрқайсысы үшін айыппұлдардың мөлшері тіркелген болып табылады және оларды салатын орган өзгертуге жатпайды.

Түсіндірілген баптың 3-бөлігі банктердің, банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдардың клиенттердің төлем құжаттарын жоғалтқаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ӘҚБтК-нің 220-бабының 3-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы құқық бұзушының клиенттердің төлем құжаттарын жоғалтуынан көрінетін құқыққа қарсы әрекеттер (әрекетсіздік) жасауынан тұрады.

"Төлемдер және төлем жүйелері туралы" ҚР Заңының 1– бабына сәйкес, төлем құжаты-бұл қағаз жеткізгіште жасалған не электрондық нысанда қалыптастырылған, соның негізінде немесе көмегімен төлем және (немесе) ақша аударымы жүзеге асырылатын құжат.

Құжаттардың жоғалуы-бұл тиісті сақтау режимін қамтамасыз етпеу, қауіпсіздікті қамтамасыз ету және оларға бөгде адамдардың кіруіне жол бермеу салдарынан құжаттардың иесінің иелігінен шығуы немесе оның еркінен тыс (оларды сақтауға және (немесе) пайдалануға жауапты адамдардың еркінен тыс) жойылуы.

Түсіндірілген баптың 3-бөлігінде қарастырылған құқық бұзушылықтың құрамы ресми болып табылады. Құқық бұзушыға түсініктеме берілген баптың 3-бөлігі бойынша айыппұл есептеу және салу үшін құқық бұзушылық жасаудан келтірілген залал фактісі мен мөлшерін анықтаудың қажеті жоқ.

Түсіндірілген баптың 3-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық, егер жоғалу уақыты туралы нақты мәліметтер болмаса, құқық бұзушы клиенттердің төлем құжаттарын іс жүзінде жоғалтқан немесе мұндай жоғалуды анықтаған кезде жасалған деп саналады.

Түсіндірілген баптың 3-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін оны жасаған адамдар айыппұл түрінде жазаланады.

220-баптың 3-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұлдың мөлшері әрбір төлем құжатына 100 АЕК-ті құрайды.

Айыппұл мөлшері тіркелген болып табылады және оларды салатын орган өзгертуге жатпайды.

Түсіндірілген баптың 4-бөлігі банктердің, банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдардың "төлемдер және төлем жүйелері туралы" Қазақстан Республикасының Заңында айқындалған нұсқауды орындаудан бас тартуға негіздер болмаған кезде ақша төлемі және (немесе) аударымы жөніндегі Нұсқауды орындаудан негізсіз бас тартқаны үшін әкімшілік жауаптылықты белгілейді.

ӘҚБтК-нің 220-бабының 4-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы "Төлемдер және төлем жүйелері туралы" ҚР Заңында айқындалған нұсқауды

орындаудан бас тарту үшін негіздер болмаған кезде құқық бұзушының ақша төлемі және (немесе) аударымы жөніндегі Нұсқауды орындаудан бас тарту түріндегі құқыққа қарсы әрекеттер (әрекетсіздік) жасауынан тұрады.

"Төлемдер және төлем жүйелері туралы" ҚР Заңының 46-бабы 1-тармағының талабы бойынша банк немесе банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйым нұсқауларды қабылдаған кезде банк немесе банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйым нұсқауды жасау, көрсету тәртібіне қойылатын талаптарға және ҚР заңнамасында және (немесе) шарт талаптарында белгіленген өзге де талаптарға сәйкестігін тексеруге және егер ҚР заңнамасында өзгеше белгіленбесе, онда көрсетілген талаптарды сақтай отырып орындауға не оны орындаудан бас тартуға міндетті.

Жоғарыда көрсетілген Заңның 46-бабының 7-тармағына сәйкес банк немесе банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйым нұсқауды орындаудан бас тарту мынадай негіздер бойынша жүргізіледі:

1) егер шартта төлем қызметтерін берушінің клиентке осы төлемді және (немесе) ақша аударымын жүзеге асыру үшін кредит беру жөнінде қызметтер көрсетуі көзделмесе, ақша жөнелтуші төлемді және (немесе) аударымды жүзеге асыру үшін қажетті ақша сомасын қамтамасыз етпеген кезде;

2) Егер нұсқауда қолдан жасау, түзету, толықтыру және былғау белгілері болса, оның ішінде егер нұсқау жөнелтуші мен ақша жөнелтушінің банкі арасындағы шартта белгіленген санкцияланбаған төлемдерден қорғау іс-қимылдарының тәртібін бұза отырып берілсе;

3) бастамашы нұсқауды жасау және ұсыну тәртібіне қойылатын талаптарды және (немесе) Қазақстан Республикасының заңнамасында және (немесе) шарт талаптарында белгіленген өзге де талаптарды сақтамаған кезде;

4) "Қылмыстық жолмен алынған кірістерді заңдастыруға (жылыстатуға) және терроризмді қаржыландыруға қарсы іс-қимыл туралы" ҚР Заңында немесе ҚР ратификациялаған халықаралық шарттарда көзделген не ҚР резидент емес банктерімен жасалған шартта көзделген жағдайларда;

5) банктік шоттан ақшаны өндіріп алу туралы талап мемлекеттік бюджеттен және (немесе) Мемлекеттік әлеуметтік сақтандыру қорынан төленетін жәрдемақылар мен әлеуметтік төлемдерді, тұрғын үй төлемдерін, нотариус депозиті шарттарында енгізілген ақшаны, тұрғын үй төлемдерін пайдалану есебінен жинақталған тұрғын үй құрылысы жинақ ақшасы түріндегі тұрғын үй құрылысы жинақ банктеріндегі банктік шоттардағы ақшаны есепке жатқызуға арналған банктік шотқа, сондай-ақ білім беру жинақтау салымы туралы шарт бойынша банктік шотқа есепке жатқызуға арналған, ҚР "Мемлекеттік білім беру жинақтау жүйесі туралы" Заңына сәйкес жасалған;

б) қарыз бойынша мерзімі өткен берешекті өндіріп алу үшін төлем талабы алименттерді (кәмелетке толмағандарды және еңбекке жарамсыз кәмелетке толған

балаларды күтіп-бағуға арналған ақша) есепке жатқызуға арналған банктік шотқа қойылған жағдайларда тоқтатылады;

7) санкцияланбаған төлем анықталған кезде, сондай-ақ бенефициардың пайдасына аударылатын ақшаны құқыққа сыйымсыз алудың негізделген фактілері анықталған және расталған жағдайларда жүзеге асырылады;

8) клиенттің банктік шоты бойынша шығыс операцияларын тоқтата тұру туралы уәкілетті мемлекеттік органдардың немесе лауазымды адамдардың шешімдері және (немесе) өкімдері, мүлікке билік етуге уақытша шектеу қою, клиенттің банктік шотындағы ақшаға тыйым салу туралы ақшамен қамтамасыз етілмеген актілер, сондай-ақ Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес бірінші кезекте орындалуға жататын нұсқаулар болған кезде тоқтатылады.

Көрсетілген негіздер болмаған кезде банк төлемді және (немесе) аударымды жүргізуге арналған нұсқауды орындаудан бас тартуға құқылы емес.

Міндетті тұлғаның төлем (аударым) жүргізу туралы Нұсқауды орындаудан негізсіз бас тартуға жоғарыда көрсетілген тыйымды бұзуы түсіндірілетін баптың 4-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Түсіндірілген баптың 4-бөлігінде қарастырылған құқық бұзушылықтың құрамы ресми болып табылады. Құқық бұзушыға түсіндірілген баптың 4-бөлігі бойынша айыппұл есептеу және салу үшін төлем және (немесе) ақша аударымы жөніндегі Нұсқауды орындаудан бас тартудан келтірілген зиянның фактісі мен мөлшерін анықтаудың қажеті жоқ.

Түсіндірілген баптың 4-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық құқық бұзушы " төлемдер және төлем жүйелері туралы" Қазақстан Республикасының Заңында көзделген негіздер болмаған кезде немесе оларды көрсетпей төлем және (немесе) ақша аударымы жөніндегі Нұсқауды орындаудан бас тартқан кезде жасалған болып саналады.

Түсіндірілген баптың 4-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін оны жасаған адамдар айыппұл түрінде жазаланады.

Құқық бұзушының құқықтық жағдайына және ол жататын кәсіпкерлік санатына қарай айыппұл мөлшері:

- заңды тұлғалар үшін-төлем және (немесе) ақша аударымы бойынша көрсету сомасының 5% - ы, бірақ одан артық емес:

- 100 орта кәсіпкерлік субъектілерінің АЕК;

- Ірі кәсіпкерлік субъектілеріне 200 АЕК.

Құқық бұзушылық субъектілерінің жоғарыда көрсетілген санаттарының әрқайсысы үшін айыппұлдардың мөлшері тіркелген болып табылады және оларды салатын орган өзгертуге жатпайды.

Түсіндірілген баптың 4-1-бөлігі банктердің, банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдардың ақша төлемі және (немесе) аударымы жөніндегі

нұсқауларды орындауы үшін "төлемдер және төлем жүйелері туралы" заңда ақша төлемі және (немесе) аударымы жөніндегі Нұсқауды орындаудан бас тарту көзделген жағдайларда әкімшілік жауаптылықты белгілейді.

ӘҚБТК-нің 220-бабының 4-1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы "Төлемдер және төлем жүйелері туралы" заңда ақша төлемі және (немесе) аударымы жөніндегі Нұсқауды орындаудан бас тарту көзделген жағдайларда, құқық бұзушының ақша төлемі және (немесе) аударымы жөніндегі нұсқауды орындау түрінде құқыққа қарсы әрекеттер жасауынан тұрады.

Төлем (аударым) жүргізуден бас тарту үшін негіздемелер тізбесі "төлемдер және төлем жүйелері туралы" ҚР Заңының 46-бабының 7-тармағында айқындалған. Көрсетілген негіздер болған кезде банк клиентке төлем (аударым) жүргізу туралы Нұсқауды орындаудан бас тартуға міндетті.

Міндетті адамның өзіне заңмен жүктелген төлем (аударым) жүргізу туралы Нұсқауды орындаудан бас тарту жөніндегі міндетті орындамауы түсіндірілетін баптың 4-1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Түсіндірілген мақаланың 4-1 бөлігінде қарастырылған құқық бұзушылықтың құрамы ресми болып табылады. Құқық бұзушыға түсіндірілген баптың 4-1-бөлігі бойынша айыппұл есептеу және салу үшін құқық бұзушылық жасаудан келтірілген залал фактісі мен мөлшерін анықтаудың қажеті жоқ.

Түсіндірілген баптың 4-1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық құқық бұзушы төлем және (немесе) аударым жасаудан бас тартуға міндетті болған жағдайларда ақша төлемі және (немесе) аударымы жөніндегі нұсқауларды орындаған кезде жасалған болып есептеледі.

Түсіндірілген баптың 4-1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін оны жасаған адамдар айыппұл түрінде жазаланады.

Құқық бұзушының құқықтық жағдайына және ол жататын кәсіпкерлік санатына қарай айыппұл мөлшері:

- заңды тұлғалар үшін-төлем және (немесе) ақша аударымы бойынша көрсету сомасының 5% - ы, бірақ одан артық емес:

- Орта кәсіпкерлік субъектілеріне 100 АЕК;

- Ірі кәсіпкерлік субъектілеріне 200 АЕК.

Құқық бұзушылық субъектілерінің жоғарыда көрсетілген санаттарының әрқайсысы үшін айыппұлдардың мөлшері тіркелген болып табылады және оларды салатын орган өзгертуге жатпайды.

Түсіндірілген баптың 5-бөлігі банктер, банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдар, ҚР Азаматтық кодексінде белгіленген клиенттің банктік шотынан ақшаны алу кезектілігін бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ӘҚБТК-нің 220-бабының 5-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы құқық бұзушының ҚР Азаматтық кодексінде белгіленген клиенттің банктік

шотынан ақшаны алу кезектілігін бұзу түрінде құқыққа қарсы әрекеттер (әрекетсіздік) жасауынан тұрады.

АК-нің 747-бабына сәйкес банктік шот шарты бойынша бір Тарап (банк, банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйым) екінші Тараптың (клиенттің) пайдасына түсетін ақшаны қабылдауға, клиенттің клиентке немесе үшінші тұлғаларға тиісті ақша сомасын аудару (беру) туралы өкімін орындауға және банктік шот шартында көзделген басқа да қызметтерді көрсетуге міндеттенеді.

АК 742-бабына сәйкес Клиентке қойылған барлық талаптарды қанағаттандыру үшін клиенттің банктегі ақшасы жеткілікті болған кезде, егер заңнамалық актілерде өзгеше көзделмесе, ақшаны алып қою клиенттің немесе өзге тұлғалардың өкімдерінің келіп түсу тәртібімен (күнтізбелік кезектілік) жүзеге асырылады.

Клиентке қойылатын кезекті талапты қанағаттандыру үшін клиенттің банктегі ақшасы жеткіліксіз болған жағдайда, Банк ҚР заңнамалық актілерінде көзделген жағдайларды қоспағанда, сомасы көрсетілген талапты қанағаттандыру үшін жеткілікті болатын клиенттің пайдасына түсетін ақшаны шоғырландырады. Клиентке бірнеше талап қойылған кезде банк Клиенттің ақшасын алып қоюды мынадай кезектілікпен жүргізеді:

1) бірінші кезекте адам өмірі мен денсаулығына келтірілген зиянды өтеу туралы талаптарды, сондай-ақ алименттерді өндіріп алу жөніндегі талаптарды қанағаттандыруды көздейтін атқарушылық құжаттар бойынша ақша алып қою жүзеге асырылады;

2) екінші кезекте еңбек шарты бойынша жұмыс істейтін адамдармен жұмыстан шығу жәрдемақыларын төлеу және еңбекке ақы төлеу, авторлық шарт бойынша сыйақылар төлеу, клиенттің Бірыңғай жинақтаушы зейнетақы қорына міндетті зейнетақы жарналарын, міндетті кәсіптік зейнетақы жарналарын және Мемлекеттік әлеуметтік сақтандыру қорына әлеуметтік аударымдарды аудару жөніндегі міндеттемелері бойынша есеп айырысу үшін ақша алуды көздейтін атқарушылық құжаттар бойынша ақша алып қою жүргізіледі, әлеуметтік медициналық сақтандыру қорына міндетті әлеуметтік медициналық сақтандыруға аударымдар және (немесе) жарналар;

3) үшінші кезекте клиенттің бюджет алдындағы міндеттемелері бойынша ақша алынады;

4) төртінші кезекте басқа да ақшалай талаптарды қанағаттандыруды көздейтін атқарушылық құжаттар бойынша ақша алып қою жүргізіледі;

5) бесінші кезекте клиентке күнтізбелік кезектілік тәртібімен қойылған басқа да талаптарды қанағаттандыру үшін ақша алып қою жүргізіледі.

Бір кезекке қатысты талаптар бойынша борышкердің банктегі шотынан ақша алу тиісті құжаттардың келіп түсуінің уақытына қарай жүргізіледі.

Банк төлемдерді жүргізу кезінде өз клиентінің шотынан АҚ-де белгіленген ақшаны алу кезектілігін сақтауға міндетті. Азаматтық кодексте белгіленген клиенттің шотынан ақша алу кезектілігін сақтамау түсіндірілген баптың 5-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Түсіндірілген баптың 5-бөлігінде қарастырылған құқық бұзушылықтың құрамы ресми болып табылады. Құқық бұзушыға түсіндірілген баптың 5-бөлігі бойынша айыппұл есептеу және салу үшін құқық бұзушылық жасаудан келтірілген залал фактісі мен мөлшерін анықтаудың қажеті жоқ.

Түсіндірілген баптың 5-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін оны жасаған адамдар айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБтК-нің 220-бабының 5-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұлдың мөлшері 100 АЕК-ті құрайды, тіркелген болып табылады және оны салатын органның өзгертуіне жатпайды.

Түсіндірілген баптың 7-бөлігі банктер, банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдар, төлем ұйымдары төлем агенттерінің және (немесе) қосалқы төлем агенттерінің төлем қызметтерін көрсету кезінде "төлемдер және төлем жүйелері туралы" Қазақстан Республикасының Заңында белгіленген талаптарды сақтамағаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

"Төлемдер және төлем жүйелері туралы" ҚР Заңының 1 – бабына сәйкес төлем ұйымы-осы Заңға сәйкес төлем қызметтерін көрсету жөніндегі қызметті жүзеге асыруға құқылы коммерциялық ұйым болып табылатын Қазақстан Республикасының заңды тұлғасы.

Төлем агенті-бұл банкпен немесе банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйыммен немесе төлем ұйымымен төлем қызметтерін көрсету жөніндегі агенттік шарт жасасқан заңды тұлға немесе дара кәсіпкер.

Қосалқы Төлем агенті – төлем агентімен төлем қызметтерін көрсету бойынша агенттік шарт жасасқан заңды тұлға немесе жеке кәсіпкер.

ӘҚБтК-нің 220-бабының 7-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы міндетті тұлғаның төлем агенттерінің және (немесе) қосалқы төлем агенттерінің төлем қызметтерін көрсету кезінде "төлемдер және төлем жүйелері туралы" ҚР Заңында белгіленген талаптарды сақтамауынан көрінетін құқыққа қарсы әрекеттер (әрекетсіздік) жасауынан тұрады.

ҚР "Төлемдер және төлем жүйелері туралы" Заңының 1 – бабына сәйкес, төлем қызметі-бұл төлем қызметін жеткізуші клиентке бірдей мөлшерде көрсететін қызмет. Көрсетілген Заңның 12-сі. Заңның 12-бабы төлем қызметтерінің мынадай түрлерін белгілейді:

1) банктік шотты пайдалана отырып, төлемдерді және (немесе) ақша аударымдарын қабылдау және жүзеге асыру жөніндегі көрсетілетін қызметтер;

2) банк шоттарына, оның ішінде үшінші тұлғаларды есепке алу үшін қолма-қол ақша қабылдау бойынша көрсетілетін қызметтер;

3) ақша жөнелтушінің банктік шотын ашпай төлемді жүзеге асыру үшін қолма-қол ақша қабылдау бойынша көрсетілетін қызметтер;

4) банк шотын ашпай ақша аударымдарын жүзеге асыру жөніндегі қызметтер;

5) электрондық ақшаны шығару және өтеу бойынша көрсетілетін қызметтер;

6) төлем карточкаларын шығару жөніндегі қызметтер;

7) электрондық ақшаны және төлем карточкаларын өткізу (тарату) бойынша көрсетілетін қызметтер;

8) электрондық ақшаны пайдалана отырып жасалатын төлемдерді қабылдау және өңдеу жөніндегі көрсетілетін қызметтер;

9) клиент электрондық нысанда бастамашы болған төлемдерді өңдеу және банкке, банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымға осы төлемдер бойынша төлемді және (немесе) аударымды жүзеге асыру не ақша қабылдау үшін қажетті ақпаратты беру жөніндегі көрсетілетін қызметтерге қолданылмайды.

"Төлемдер және төлем жүйелері туралы" ҚР Заңының 14-бабының 2-тармағына сәйкес, банк клиентке төлем агенттері және (немесе) қосалқы төлем агенттері арқылы төлем қызметтерін көрсеткен кезде мынадай талаптар сақталуы тиіс:

1) банктің немесе банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымның немесе төлем ұйымының атынан төлем қызметін көрсету;

2) Қылмыстық жолмен алынған кірістерді заңдастыруға (жылыстатуға) және терроризмді қаржыландыруға қарсы іс-қимыл туралы ҚР заңнамасына сәйкес клиентті тиісінше тексеруді және сәйкестендіруді жүргізу; төлем және (немесе) ақша аударымы туралы төлем құжатында "Қылмыстық жолмен алынған кірістерді заңдастыруға (жылыстатуға) және терроризмді қаржыландыруға қарсы іс-қимыл туралы" ҚР Заңында көзделген ақша жөнелтуші және бенефициар бойынша төлемге және (немесе) ақша аударымына қатысушының деректемелерінің болуы және; ақша жөнелтушіні және (немесе) бенефициарды сәйкестендіруге мүмкіндік беретін мәліметтерді төлем қызметі көрсетілгеннен не клиенттің банктік шоты жабылғаннан кейін бес жыл ішінде сақтау; клиенттің сәйкестендіру құралдарының үшінші тұлғалардың қол жеткізуінен сақталуы;

3) клиентке төлем қызметін көрсету фактісін растайтын және қажетті деректемелерді қамтитын құжатты ұсыну;

4) төлем агентінің банкпен немесе банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйыммен немесе төлем ұйымымен жасалған шарттың талаптарына сәйкес, ал қосалқы төлем агентінің төлем агентімен жасалған шартқа, сондай-ақ Төлем агенті мен банк, банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйым немесе Төлем ұйымы арасындағы Шартқа сәйкес сыйақы алуы негіз болып табылады;

5) клиентке "төлемдер және төлем жүйелері туралы" ҚР Заңында көзделген ақпаратты беру.

Міндетті тұлғалардың төлем агенттері (қосалқы төлем агенттері) арқылы өз клиенттеріне төлем қызметтерін көрсеткен кезде жоғарыда көрсетілген заңнамалық талаптардың кез келгенін сақтамауы түсіндірілген баптың 7-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Түсіндірілген баптың 7-бөлігінде қарастырылған құқық бұзушылықтың құрамы ресми болып табылады. Түсіндірілген баптың 7-бөлігі бойынша құқық бұзушыға айыппұл есептеу және салу үшін төлем агенттерінің және (немесе) қосалқы төлем агенттерінің төлем қызметтерін көрсету кезінде заң талаптарын сақтамаудан келтірілген залал фактісі мен мөлшерін анықтау қажет емес.

Түсіндірілген баптың 7-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін оны жасаған адамдар айыппұл түрінде жазаланады.

220-баптың 7-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұлдың мөлшері 50 АЕК-ті құрайды, тіркелген болып табылады және оны салатын орган өзгертуге жатпайды.

Түсіндірілген баптың 8-бөлігі әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде түсіндірілген баптың 7-бөлігінде көзделген әрекетті жасағаны үшін қатаң жаза белгілейді.

Бұл ретте түсіндірілетін баптың 8-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық объектісінің, субъективті тарапының және құрамының субъектілері өз сипаттамасында ӘҚБтК-нің 220-бабының 7-бөлігінде көзделген объектімен, субъективті тараппен және құқық бұзушылық құрамының субъектілерімен сәйкес келеді.

ӘҚБтК-нің 220-бабының 8-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағының сипаттамасында түсіндірілген баптың 7-бөлігінде көзделген әрекетке қайталану белгісі қосылады.

Егер адам ӘҚБтК-нің 220-бабының 7-бөлігінде көзделген іс-әрекетті бұрын жасаған болса, ол үшін әкімшілік жазаға тартылса және адам әкімшілік жазаға тартылған болып есептелетін бір жылдық мерзім әлі өтпесе, құқық бұзушылық қайталап жасалған болып есептеледі.

Құқық бұзушылықты жасаудың қайталануы ӘҚБтК-нің 220-бабының 8-бөлігі бойынша құқық бұзушылықтың дербес құрамы ретінде құқыққа қарсы әрекеттің саралануына әкеп соғатын дербес саралау белгісі болып табылады.

Саралау белгісі ретінде қайталау құқық бұзушының бір жыл ішінде жасаған құқыққа қарсы әрекеттерінің саны мен сипатын анықтау жолымен ғана емес, сонымен қатар заңды түрде – осы тұлғаны ӘҚБтК-нің 220-бабының 7-бөлігінде көзделген іс-әрекетті жасағаны үшін әкімшілік жауаптылыққа тарту фактісін, ҚР Ұлттық Банкінің немесе соттың Б. 7-бөлігі бойынша әкімшілік жаза қолдану туралы заңды күшіне енген қаулысының болуын анықтау жолымен белгіленеді. ӘҚБтК-нің 220-сы, оны жариялау, тапсыру немесе құқық бұзушылық субъектісіне жіберу және жаза қолданылған сәттен бастап бір жылдық мерзімді жою фактісі.

Түсіндірілген баптың 8-бөлімінде қарастырылған құқық бұзушылықтың құрамы ресми болып табылады. Құқық бұзушыға түсініктеме берілген баптың 8-бөлігі бойынша айыппұл есептеу және салу үшін құқық бұзушылық жасаудан келтірілген залал фактісі мен мөлшерін анықтаудың қажеті жоқ.

Жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде ӘҚБтК-нің 220-бабының 7-бөлігінде көзделген әрекетті қайталап жасағаны үшін құқық бұзушы айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБтК-нің 220-бабының 8-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұлдың мөлшері 100 АЕК-ті құрайды, тіркелген болып табылады және оны салатын органның өзгертуіне жатпайды.

221-бап. Қазақстан Республикасының аумағында Достық, қола және қаржы вексельдерін шығару

Қазақстан Республикасында достық, қола және қаржы вексельдерін шығару - жеке тұлғаларға - қырық, шағын бизнес субъектілеріне - жүз жиырма, орта кәсіпкерлікке - екі жүз, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне - төрт жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілген мақала Қазақстан Республикасының аумағында Достық, қола және қаржы вексельдерін шығару үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ҚР заңнамасында белгіленген және мемлекетпен қорғалатын қаржы саласындағы кәсіпкерлік қызметті жүзеге асыру тәртібі ӘҚБтК-нің 221-бабында көзделген құқық бұзушылықтың тектік объектісі болып табылады.

Түсіндірілген бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың тікелей объектісі ҚР аумағындағы вексель айналысының тәртібі болып табылады.

ӘҚБтК-нің 221-бабында көзделген құқық бұзушылықтың субъектілері бұл туралы түсіндірілген баптың санкциясында тікелей көрсетілуіне байланысты жеке тұлғалар мен шағын, орта, ірі кәсіпкерлік субъектілері болып табылады.

Құқық бұзушылық жасаған жеке тұлғалар мен жеке кәсіпкерлер үшін ӘҚБтК-нің 221-бабында көзделген әрекеттің субъективті жағы ниет түріндегі кінәсімен сипатталады. Адамның кінәсі оның жасаған заңсыз әрекеттеріне және олардың зиянды салдарына психикалық қатынасы арқылы анықталады.

ӘҚБтК-нің 221-бабында көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы құқық бұзушының Қазақстан Республикасының аумағында Достық, қола және қаржы вексельдерін шығару түрінде құқыққа қарсы кінәлі іс-әрекеттер жасауы болып табылады.

Вексель-бұл қатаң белгіленген нысандағы төлем құжаты, онда біржақты шартсыз ақшалай міндеттеме бар.

"ҚР вексель айналысы туралы" ҚР Заңының 95-бабында белгіленген заңнамалық тыйым бойынша ҚР аумағында Достық, қола және қаржы вексельдерін шығаруға тыйым салынады.

Қола вексель - ойдан шығарылған адамға жасалатын вексель

Достық вексельдер - бұл жеке тұлғалардың бір-біріне төлем жасау ниетінсіз бір-біріне беретін, бірақ екінші деңгейдегі банкте осы вексельдерді өзара есепке алу арқылы ақша табу мақсатында ғана жасалатын вексельдер.

Қаржылық вексель - ақшаны тарту мақсатында шығарылған, сондай-ақ қаржылық қызметтермен жасалатын операцияларға негізделген.

Достық немесе қола вексель бойынша төлем жасамау қаупін достық немесе қола вексельді ұсынған вексель ұстаушы көтереді. Заңды және жеке тұлғалар тиісті құқық қорғау органдарына қола вексельдерді ұсыну фактілері туралы дереу мәлімдеуге міндетті.

Адамның достық, қола және қаржы вексельдерін шығаруға жоғарыда көрсетілген заңнамалық тыйымды бұзуы түсіндірілген бапта көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Түсіндірілген мақалада қарастырылған құқық бұзушылықтың құрамы ресми болып табылады. Құқық бұзушыға түсіндірілген бап бойынша айыппұл есептеу және салу үшін ҚР аумағында Достық, қола және қаржы вексельдерін шығарудан үшінші тұлғаларға залал келтіру фактісі мен мөлшерін белгілеудің қажеті жоқ.

Түсіндірілген бапта көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін кінәлі адам айыппұл түрінде жазаланады.

ӨҚБТК-нің 221-бабында көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұлдың мөлшері

- жеке тұлғалар үшін-40 АЕК,
- шағын кәсіпкерлік субъектілері үшін-120 АЕК,
- орта кәсіпкерлік субъектілері үшін-200 АЕК,
- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін-400 АЕК.

Бұл жазаны құқық бұзушыға іс сотта қаралған жағдайда Мемлекеттік кіріс немесе сот органдары қолданады.

222-бап. Электрондық ақшаны шығару, пайдалану және өтеу талаптарын бұзу

1. Эмитенттің өзіне қабылдаған міндеттемелердің сомасына сәйкес келмейтін сомаға электрондық ақша шығаруы –

ескерту жасауға әкеп соғады.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекет –

орта кәсіпкерлік субъектілеріне – бір жүз, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне екі жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

3. Эмитенттің электрондық ақша иесін сәйкестендірмей, бір жүз айлық есептік көрсеткіштен асатын сомаға электрондық ақша шығаруы, сондай-ақ бір операцияның ең жоғарғы сомасы бойынша белгіленген шектеулерден асатын сомаға операциялар жасаған кезде эмитенттің электрондық ақша жүйесіндегі электрондық ақшаны пайдалануға жол беруі –

ескерту жасауға әкеп соғады.

4. Осы баптың үшінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекеттер –

орта кәсіпкерлік субъектілеріне – бір жүз, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне екі жүз айлық есептік мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

5. Азаматтық-құқықтық мәмілелер бойынша ақы төлеу кезінде дара кәсіпкердің немесе заңды тұлғаның жеке тұлғалардан алған электрондық ақшасын эмитенттің өтемеуі, уақтылы және толық өтемеуі –

ескерту жасауға әкеп соғады.

6. Осы баптың бесінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекеттер –

бір жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ _____

Түсіндірілген мақала электрондық ақшаны шығару, пайдалану және өтеу талаптарын бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ҚР заңнамасында белгіленген және мемлекетпен қорғалатын қаржы саласындағы кәсіпкерлік қызметті жүзеге асыру тәртібі ӘҚБтК-нің 222-бабында көзделген құқық бұзушылықтардың тектік объектісі болып табылады.

Түсіндірілетін бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтардың тікелей объектісі ҚР заңнамасында белгіленген электрондық ақшаны шығару, пайдалану және өтеу тәртібі болып табылады.

ӘҚБтК-нің 222-бабында көзделген құқық бұзушылық субъектілері бұл туралы түсіндірілетін баптың диспозицияларында тікелей көрсетілуіне байланысты электрондық ақша эмитенттері: орта және ірі кәсіпкерлік субъектілері болып табылады.

"Төлемдер және төлем жүйелері туралы" ҚР Заңының 1 – бабына сәйкес электрондық ақша эмитенті-бұл көрсетілген Заңға сәйкес электрондық ақшаны шығаруға және өтеуге құқығы бар төлем қызметтерін жеткізуші.

Электрондық ақша-бұл электрондық нысанда сақталатын және жүйенің басқа қатысушылары электрондық ақша жүйесінде төлем құралы ретінде қабылдайтын электрондық ақша эмитентінің сөзсіз және қайтарып алынбайтын ақшалай міндеттемелері.

ӘҚБтК-нің 222-бабында көзделген әрекеттердің субъективті жағы оны жасаған заңды тұлғалар үшін белгіленбейді, өйткені олар әкімшілік құқық бұзушылық жасағаны үшін әкімшілік жауапкершілікке тартылған кезде ескерілмейді.

Түсіндірілген бапта қарастырылған құқық бұзушылықтар үшін жаза, егер іс сотта қаралса, ҚР Ұлттық Банкі немесе сот құқық бұзушыға қолданылады.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігі Эмитенттің өзіне қабылданған міндеттемелердің сомасына сәйкес келмейтін соманы шығаруы үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ӘҚБТК-нің 222-бабының 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы құқық бұзушының Эмитент өзіне қабылдаған міндеттемелердің сомасына сәйкес келмейтін соманы электрондық денегн шығару түрінде көрінетін құқыққа қарсы әрекеттер жасауынан тұрады.

Электрондық ақшаны шығару-бұл электрондық ақша эмитентінің жеке тұлғаға немесе агентке олардың номиналды құны бойынша тең ақша сомасына айырбастау арқылы электрондық ақшаны беруін көздейтін төлем қызметі.

Электрондық ақшаны шығару, пайдалану және өтеу қағидалары ҚР Ұлттық Банкі Басқармасының қаулысымен бекітіледі.

Жоғарыда көрсетілген Ережелердің 3 және 11-тармақтарының талабы бойынша эмитент электрондық ақшаны шығаруды олармен жасалған шарттарға және электрондық ақша жүйесінің ішкі ережелеріне сәйкес жеке тұлғалардан немесе агенттерден алынған ақша сомасы шегінде жүзеге асырады. Эмитент өзі шығарған электрондық ақшаның жалпы сомасының электрондық ақша иелерінен қабылданған ақшаның жалпы сомасына сәйкестігін қамтамасыз етеді.

Көрсетілген талаптарды Эмитент өзіне қабылдаған міндеттемелердің сомасына сәйкес келмейтін сомаға электрондық ақша шығару түрінде бұзу түсіндірілетін баптың 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Түсіндірілген баптың 1-бөлімінде қарастырылған құқық бұзушылықтың құрамы ресми болып табылады. Құқық бұзушыға түсініктеме берілген баптың 1-бөлігі бойынша айыппұл есептеу және салу үшін электрондық ақшаны шығарудан келтірілген залал фактісі мен мөлшерін, өзіне қабылданған міндеттемелердің сомасына сәйкес келмейтін соманы анықтау қажет емес.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық құқық бұзушы өзіне қабылдаған міндеттемелердің сомасына сәйкес келмейтін сомаға электрондық ақша шығарған кезде жасалған болып саналады.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін оны жасаған адамдар ескерту түрінде жазаланады.

Түсініктеме берілген баптың 2-бөлігі әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде түсініктеме берілген баптың 1-бөлігінде көрсетілген әрекетті жасағаны үшін қатаң жаза белгілейді.

Бұл ретте түсіндірілетін баптың 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық объектісінің, субъективтік жағының және құрамының субъектілері өз сипаттамасында

ӘҚБТК-нің 222-бабының 1-бөлігінде көзделген объектімен, субъективтік тараппен және құқық бұзушылық құрамының субъектілерімен сәйкес келеді.

ӘҚБТК-нің 222-бабының 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағының сипаттамасында түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген әрекетке қайталану белгісі қосылады.

Егер адам ӘҚБТК-нің 222-бабының 1-бөлігінде көзделген іс-әрекетті бұрын жасаған болса, ол үшін әкімшілік жазаға тартылса және адам әкімшілік жазаға тартылған болып есептелетін бір жылдық мерзім әлі өтпесе, құқық бұзушылық қайталап жасалған болып есептеледі.

Құқық бұзушылықты жасаудың қайталануы ӘҚБТК-нің 222-бабының 2-бөлігі бойынша құқық бұзушылықтың дербес құрамы ретінде құқыққа қарсы әрекеттің саралануына әкеп соғатын дербес саралау белгісі болып табылады.

Саралау белгісі ретінде қайталау құқық бұзушының бір жыл ішінде жасаған құқыққа қарсы әрекеттерінің саны мен сипатын анықтау жолымен ғана емес, сонымен қатар заңды түрде – осы тұлғаны ӘҚБТК-нің 222-бабының 1-бөлігінде көзделген іс-әрекеттерді жасағаны үшін әкімшілік жауаптылыққа тарту фактісін, ҚР Ұлттық Банкінің немесе соттың Б. 1-бөлігі бойынша әкімшілік жаза қолдану туралы заңды күшіне енген қаулысының бар-жоғын анықтау жолымен белгіленеді. ӘҚБТК-нің 222-сі, оны жариялау, тапсыру немесе құқық бұзушылық субъектісіне жіберу және жаза қолданылған сәттен бастап бір жылдық мерзімнің жойылмау фактісі.

Түсіндірілген баптың 2-бөлімінде қарастырылған құқық бұзушылықтың құрамы ресми болып табылады. Құқық бұзушыға түсініктеме берілген баптың 2-бөлігі бойынша айыппұл есептеу және салу үшін құқық бұзушылық жасаудан келтірілген залал фактісі мен мөлшерін анықтаудың қажеті жоқ.

Жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде ӘҚБТК-нің 222-бабының 1-бөлігінде көзделген әрекетті қайталап жасағаны үшін құқық бұзушы айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБТК-нің 222-бабында көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұлдың мөлшері:

- орта кәсіпкерлік субъектілері үшін-100 АЕК,
- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін-200 АЕК.

Түсіндірілген баптың 3-бөлігі Эмитенттің электрондық ақшаны жүз айлық есептік көрсеткіштен асатын сомаға шығарғаны, электрондық ақша иесінің сәйкестендірілмегені, сондай-ақ Эмитенттің электрондық ақша жүйесінде операцияларды жасау кезінде ең жоғары суммелі операция бойынша белгіленген шектеулерден асатын сомаға электрондық ақшаны пайдалануға жол бергені үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

"Төлемдер және төлем жүйелері туралы" ҚР Заңының 1 – бабының 68 тармақшасына сәйкес электрондық ақша жүйесі-бұл электрондық ақша жүйесі

операторының электрондық ақша эмитентімен және (немесе) электрондық ақша иелерімен өзара іс-қимылы арқылы электрондық ақшаны пайдалана отырып, төлемдерді және өзге де операцияларды жүзеге асыруды қамтамасыз ететін бағдарламалық-техникалық құралдардың, құжаттаманың және ұйымдастырушылық-техникалық іс-шаралардың жиынтығы.

ӘҚБтК-нің 222-бабының 3-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы құқық бұзушының құқыққа қайшы әрекеттерді:

1) эмитенттің 100 АЕК-тен (бір жүз айлық есептік көрсеткіштен) асатын сомаға электрондық ақша шығарғаны, электрондық ақша иесінің сәйкестендірілмегені не

2) ең жоғары суммеодты операция бойынша белгіленген шектеулерден асатын сомаға операциялар жасау кезінде электрондық ақша жүйесінде электрондық ақшаны пайдалануға жол беру.

"Төлемдер және төлем жүйелері туралы" ҚР Заңының 42-бабы 5-тармағына сәйкес электрондық ақша эмитенті тиісті қаржы жылына арналған республикалық бюджет туралы заңда белгіленген айлық есептік көрсеткіштің жүз еселенген мөлшерінен асатын сомаға электрондық ақша сатып алған жағдайда жеке тұлғаны сәйкестендіруді жүзеге асыруға міндетті. Электрондық ақша эмитенті шарт негізінде "Қылмыстық жолмен алынған кірістерді заңдастыруға (жылыстатуға) және терроризмді қаржыландыруға қарсы іс - қимыл туралы" Қазақстан Республикасының заңына сәйкес қаржы мониторингі субъектісі болып табылатын заңды тұлғаға электрондық ақша эмитентінің атынан және оның тапсырмасы бойынша электрондық ақша иесін-жеке тұлғаны сәйкестендіруді жүзеге асыруға уәкілеттік беруге құқылы.

Электрондық ақша иесін сәйкестендіруді электрондық ақша эмитенті электрондық ақша иесінің жеке қатысуымен және ол жеке басын куәландыратын құжатты ұсынған кезде не банкаралық ақша аударымдары жүйесінің операциялық орталығынан алынған қолжетімді көздерден алынған мәліметтер негізінде қашықтан сәйкестендіру арқылы, сондай-ақ Қазақстан Республикасы заңнамасының талаптарына қайшы келмейтін өзге де тәсілмен жүргізеді.

Жоғарыда аталған Заңның 44 - бабының 4-тармағына сәйкес электрондық ақшаның сәйкестендірілмеген иесі-жеке тұлға жасайтын бір операцияның ең үлкен сомасы республикалық бюджет туралы заңда тиісті қаржы жылына белгіленген айлық есептік көрсеткіштің жүз еселенген мөлшеріне тең сомадан аспауға тиіс.

Электрондық ақша эмитентінің жоғарыда көрсетілген заңнамалық шектеулерді бұзуы түсіндірілген баптың 3-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Түсіндірілген баптың 3-бөлігінде қарастырылған құқық бұзушылықтың құрамы ресми болып табылады. Құқық бұзушыға түсініктеме берілген баптың 1-бөлігі бойынша айыппұл есептеу және салу үшін құқық бұзушылық жасаудан келтірілген залал фактісі мен мөлшерін анықтаудың қажеті жоқ.

Түсіндірілген баптың 3-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін оны жасаған адамдар ескерту түрінде жазаланады.

Түсіндірілген баптың 4-бөлігі әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде түсіндірілген баптың 3-бөлігінде көзделген кез-келген әрекетті жасағаны үшін қатаң жаза белгілейді.

Бұл ретте түсіндірілетін баптың 4-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық объектісінің, субъективтік жағының және құрамының субъектілері өз сипаттамасында ӘҚБтК-нің 222-бабының 3-бөлігінде көзделген объектімен, субъективтік тараппен және құқық бұзушылық құрамының субъектілерімен сәйкес келеді.

ӘҚБтК-нің 222-бабының 4-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағының сипаттамасында түсіндірілген баптың 3-бөлігінде көзделген әрекеттерге қайталану белгісі қосылады.

Егер адам ӘҚБтК-нің 222-бабының 3-бөлігінде көзделген іс-әрекеттерді бұрын жасаған болса, ол үшін әкімшілік жазаға тартылса және адам әкімшілік жазаға тартылған болып есептелетін бір жылдық мерзім әлі өтпесе, құқық бұзушылық қайталап жасалған болып есептеледі.

Құқық бұзушылықты жасаудың қайталануы ӘҚБтК-нің 222-бабының 4-бөлігі бойынша құқық бұзушылықтың дербес құрамы ретінде құқыққа қарсы әрекеттің саралануына әкеп соғатын дербес саралау белгісі болып табылады.

Саралау белгісі ретінде қайталану құқық бұзушының бір жыл ішінде жасаған құқыққа қарсы әрекеттерінің саны мен сипатын анықтау жолымен ғана емес, сонымен қатар заңды түрде – осы тұлғаны ӘҚБтК-нің 222-бабының 3-бөлігінде көзделген әрекеттерді жасағаны үшін әкімшілік жауаптылыққа тарту фактісін, ҚР Ұлттық Банкінің немесе соттың Б. 3-бөлігі бойынша әкімшілік жаза қолдану туралы заңды күшіне енген қаулысының болуын анықтау жолымен белгіленеді. ӘҚБтК-нің 222-сі, оны жариялау, тапсыру немесе құқық бұзушылық субъектісіне жіберу және жаза қолданылған сәттен бастап бір жылдық мерзімнің жойылмау фактісі.

Түсіндірілген баптың 4-бөлігінде қарастырылған құқық бұзушылықтың құрамы ресми болып табылады. Құқық бұзушыға түсініктеме берілген баптың 4-бөлігі бойынша айыппұл есептеу және салу үшін құқық бұзушылық жасаудан келтірілген залал фактісі мен мөлшерін анықтаудың қажеті жоқ.

Жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде ӘҚБтК-нің 222-бабының 3-бөлігінде көзделген әрекетті қайталап жасағаны үшін құқық бұзушы айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБтК-нің 222-бабының 4-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұлдың мөлшері:

- орта кәсіпкерлік субъектілері үшін-100 АЕК,
- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін-200 АЕК.

Түсіндірілген баптың 5-бөлігі эмитенттің жеке кәсіпкер немесе заңды тұлға азаматтық-құқықтық мәмілелер бойынша төлеу кезінде жеке тұлғалардан алған электрондық ақшаны төлемегені, уақтылы және толық төлемегені үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ӘҚБтК-нің 222-бабының 5-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы құқық бұзушының құқыққа қарсы әрекеттерді (әрекетсіздікті) мынадай түрде жасауынан тұрады.:

1) азаматтық-құқықтық мәмілелер бойынша ақы төлеу кезінде дара кәсіпкер немесе заңды тұлға жеке тұлғалардан алған электрондық ақшаны өтемеу,

2) азаматтық-құқықтық мәмілелер бойынша ақы төлеу кезінде дара кәсіпкер немесе заңды тұлға жеке тұлғалардан алған электрондық ақшаны уақтылы өтемеген;

3) азаматтық-құқықтық мәмілелер бойынша ақы төлеу кезінде дара кәсіпкер немесе заңды тұлға жеке тұлғалардан алған электрондық ақшаны толық өтемеген жағдайларда жүргізіледі.

"Төлемдер және төлем жүйелері туралы" ҚР заңының 44-бабы 8-тармағының талабы бойынша, егер электрондық ақша эмитенті мен дара кәсіпкер немесе заңды тұлға арасында жасалған шартта өзгеше мерзім көзделмесе, электрондық ақша эмитенті азаматтық-құқықтық мәмілелер бойынша ақы төлеу кезінде жеке тұлғалардан алған электрондық ақшаны өтеуді электрондық ақша олардың пайдасына түскен күннен бастап үш жұмыс күні ішінде жүзеге асырады.

Дара кәсіпкер немесе заңды тұлға алған электрондық ақша аудару кезінде ақшаны қайтару үшін жоғарыда көрсетілген Заңда көзделген негіздер бойынша немесе жасалған азаматтық - құқықтық мәміле Қазақстан Республикасының заңнамасында көзделген негіздер бойынша бұзылған жағдайда төлеуші жеке тұлғаға қайтарылған кезде өтелмейді.

Егер электрондық ақша эмитентінің немесе электрондық ақша жүйесі операторының өзге комиссиялық сыйақысы электрондық ақша эмитентінің немесе электрондық ақша жүйесі операторының және электрондық ақша иесінің арасында жасалған шартта көзделмесе, иеленушілері дара кәсіпкерлер немесе заңды тұлғалар болып табылатын электрондық ақшаны өтеу олардың номиналды құны бойынша тең ақша сомасын дара кәсіпкердің немесе заңды тұлғаның банк шотына аудару арқылы жүзеге асырылады.

Электрондық ақша эмитентінің өзі шығарған электрондық ақшаны өтеу тәртібіне, мерзімдеріне және (немесе) сомасына қойылатын жоғарыда көрсетілген заңнамалық талаптарды бұзуы түсіндірілетін баптың 5-бөлігінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Түсіндірілген баптың 5-бөлігінде қарастырылған құқық бұзушылықтың құрамы ресми болып табылады. Құқық бұзушыға түсіндірілген баптың 5-бөлігі бойынша

айыппұл есептеу және салу үшін құқық бұзушылық жасаудан келтірілген залал фактісі мен мөлшерін анықтаудың қажеті жоқ.

Алайда, құқық бұзушыға түсіндірілген баптың 5 - бөлігі бойынша әкімшілік жаза қолдану оны өз міндеттерін орындаудан, жіберілген бұзушылықтарды жоюдан және келтірілген залалды өтеуден босатпайды.

Түсіндірілген баптың 5-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін оны жасаған адамдар ескерту түрінде жазаланады.

Түсіндірілген баптың 6-бөлігі 5-бөлімде қарастырылған барлық іс-әрекеттер бойынша бір жылдан кейін белгіленген әкімшілік жаза үшін қатаң жаза белгілейді.

Бұл ретте түсіндірілетін баптың 6-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық объектісінің, субъективті тарапының және құрамының субъектілері өз сипаттамасында ӘҚБтК-нің 222-бабының 5-бөлігінде көзделген объектімен, субъективті тараппен және құқық бұзушылық құрамының субъектілерімен сәйкес келеді.

ӘҚБтК-нің 222-бабының 6-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағының сипаттамасында түсіндірілген баптың 5-бөлігінде көзделген әрекеттерге қайталану белгісі қосылады.

Егер адам ӘҚБтК-нің 222-бабының 5-бөлігінде көзделген әрекеттердің кез келгенін бұрын жасаған болса, ол үшін әкімшілік жазаға тартылса және адам әкімшілік жазаға тартылған болып есептелетін бір жылдық мерзім әлі өтпесе, құқық бұзушылық қайталап жасалған болып есептеледі.

Құқық бұзушылықты жасаудың қайталануы ӘҚБтК-нің 222-бабының 6-бөлігі бойынша құқық бұзушылықтың дербес құрамы ретінде құқыққа қарсы әрекеттің саралануына әкеп соғатын дербес саралау белгісі болып табылады.

Саралау белгісі ретінде қайталану құқық бұзушының бір жыл ішінде жасаған құқыққа қарсы әрекеттерінің саны мен сипатын анықтау жолымен ғана емес, сонымен қатар заңды түрде – осы тұлғаны ӘҚБтК-нің 222-бабының 5-бөлігінде көзделген әрекеттерді жасағаны үшін әкімшілік жауаптылыққа тарту фактісін, ҚР Ұлттық Банкінің немесе соттың Б. 5-бөлігі бойынша әкімшілік жаза қолдану туралы заңды күшіне енген қаулысының болуын анықтау арқылы да белгіленеді. ӘҚБтК-нің 222-сі, оны жариялау, тапсыру немесе құқық бұзушылық субъектісіне жіберу және жаза қолданылған сәттен бастап бір жылдық мерзімнің жойылмау фактісі.

Түсіндірілген баптың 6-бөлігінде қарастырылған құқық бұзушылықтың құрамы ресми болып табылады. Құқық бұзушыға түсініктеме берілген баптың 6-бөлігі бойынша айыппұл есептеу және салу үшін құқық бұзушылық жасаудан келтірілген залал фактісі мен мөлшерін анықтаудың қажеті жоқ.

Жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде ӘҚБтК-нің 222-бабының 5-бөлігінде көзделген әрекетті қайталап жасағаны үшін құқық бұзушы айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБтК-нің 222-бабының 6-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұлдың мөлшері 100 АЕК-ті құрайды, тіркелген болып табылады және оны салатын органның өзгертуіне жатпайды.

223-бап. Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің жазбаша келісімін алмастан қаржы ұйымы акцияларының он немесе одан көп пайызын тікелей немесе жанама түрде құқыққа сыйымсыз иемденуге байланысты бұзушылықтар

Тұлғаның Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің жазбаша келісімінсіз, қаржы ұйымының орналастырылған акцияларының (артықшылықты және сатып алған акциялары шегеріле отырып) он немесе одан көп пайызы мөлшерінде қаржы ұйымы акцияларын тікелей немесе жанама түрде иемденуі, сондай-ақ қаржы ұйымының орналастырылған акцияларының (артықшылықты және сатып алған акциялары шегеріле отырып) он немесе одан көп пайызы мөлшерінде қаржы ұйымы қабылдайтын шешімдерді бақылауды немесе ықпал ету мүмкіндігін иемденуі –

жеке тұлғаларға – екі жүз, заңды тұлғаларға бір мың айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

Ескертпе. Осы бапта қаржы ұйымдары деп банкті, сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымын, инвестициялық портфельді басқарушыны түсіну керек.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілген мақала ҚР Ұлттық Банкінің жазбаша келісімінсіз қаржы ұйымы акцияларының он немесе одан да көп пайызын тікелей немесе жанама түрде заңсыз сатып алуға байланысты бұзушылықтар үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ҚР заңнамасында белгіленген және мемлекетпен қорғалатын қаржы саласындағы кәсіпкерлік қызметті жүзеге асыру тәртібі ӘҚБтК-нің 223-бабында көзделген құқық бұзушылықтың тектік объектісі болып табылады.

Түсіндірілетін бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың тікелей объектісі қаржы ұйымының акцияларын сатып алудың ҚР заңнамасында белгіленген тәртібі болып табылады.

ӘҚБтК-нің 223-бабында көзделген құқық бұзушылықтың субъектілері, бұл туралы түсіндірілген баптың санкцияларында тікелей көрсетілуіне байланысты жеке және заңды тұлғалар болып табылады.

ӘҚБтК-нің 223-бабында көзделген әрекеттің субъективті жағы оны жасаған жеке тұлғалар үшін (жеке кәсіпкерлерді қоса алғанда) ниет түріндегі кінәсімен сипатталады. Жеке тұлғаның кінәсі оның жасаған заңсыз әрекеттеріне және олардың зиянды салдарына психикалық қатынасы арқылы анықталады.

ӘҚБтК-нің 223-бабында көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы құқық бұзушының құқыққа қайшы әрекеттерді:

1) қаржы ұйымының орналастырылған акцияларының (артықшылықты және сатып алынған акцияларды шегергенде) он немесе одан да көп пайызы мөлшерінде ҚР

Ұлттық Банкінің немесе Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің жазбаша келісімінсіз тікелей немесе жанама сатып алу;

2) бақылау құқығына ие болу немесе қаржы ұйымы қабылдайтын шешімдерге қаржы ұйымының орналастырылған акцияларының (артықшылықты және сатып алынғандарын шегере отырып) он немесе одан да көп пайызы мөлшерінде ҚР Ұлттық Банкінің жазбаша келісімінсіз ықпал ету мүмкіндігіне ие болу арқылы жүзеге асырылады.

Түсіндірілетін бапта *қаржы ұйымдары* деп, оған ескертпеге сәйкес, банкті, сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымын, инвестициялық портфельді басқарушыны түсіну керек.

"Қазақстан Республикасындағы банктер және банк қызметі туралы" ҚР Заңының 17-1-бабының 1-тармағының талабына сәйкес, бірде-бір тұлға Банктің орналастырылған (артықшылықты және банк сатып алған акцияларды шегергенде) акцияларының он немесе одан да көп пайызын дербес немесе басқа тұлғамен (тұлғалармен) бірлесіп тікелей немесе жанама иелене алмайды, пайдалана алмайды және (немесе) оларға билік ете алмайды, сондай-ақ уәкілетті органның алдын ала жазбаша келісімін алмастан Банктің орналастырылған (артықшылықты және банк сатып алған акцияларды шегергенде) акцияларының он немесе одан да көп пайызы мөлшерінде Банк қабылдайтын шешімдерге бақылаудың болуы немесе ықпал ету мүмкіндігі болуы тиіс. Бұл талап мемлекетке немесе ұлттық басқарушы холдингке, Екінші деңгейдегі банктердің кредиттік портфельдерінің сапасын жақсартуға маманданатын ұйымға, ҚР Ұлттық Банкінің еншілес ұйымдарына, Бірыңғай жинақтаушы зейнетақы қорына, ол зейнетақы активтері есебінен Банктің орналастырылған акцияларының он немесе одан да көп пайызын (артықшылықты және банк сатып алған акцияларды шегергенде) иеленген жағдайда, инвестициялық портфельді басқарушыға қолданылмайды, Банктің орналастырылған (артықшылықты және банк сатып алған акцияларды шегергенде) акцияларының он немесе одан да көп пайызын зейнетақы активтері есебінен пайдалану және (немесе) оларға билік ету жағдайларына қолданылмайды.

"Сақтандыру қызметі туралы" ҚР Заңының 26-бабының 1-тармағының талабына сәйкес бірде-бір тұлға сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының орналастырылған (артықшылықты және сатып алынған акциялары шегеріле отырып) акцияларының он немесе одан да көп пайызын дербес немесе басқа тұлғамен (тұлғалармен) бірлесіп тікелей немесе жанама иелене алмайды, пайдалана алмайды және (немесе) билік ете алмайды, сондай-ақ сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымы қабылдайтын шешімдерге уәкілетті органның алдын ала жазбаша келісімін алмастан, сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының орналастырылған акцияларының (артықшылықты және сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымы сатып алған акцияларды шегергенде) он немесе

одан да көп пайызы мөлшерінде бақылаудың болуы немесе ықпал ету мүмкіндігі болуы тиіс. Бұл талап мемлекетке немесе ұлттық басқарушы холдингке, сондай-ақ келтірілген Заңда көзделген жағдайларға қолданылмайды.

"Бағалы қағаздар нарығы туралы" ҚР Заңының 72-1-бабына сәйкес, бірде-бір тұлға инвестициялық портфельді басқарушының орналастырылған (артықшылықты және сатып алынғандарды шегере отырып) акцияларының он немесе одан да көп пайызын дербес немесе басқа тұлғамен (тұлғалармен) бірлесіп тікелей немесе жанама иелене алмайды, пайдалана алмайды және (немесе) билік ете алмайды, сондай-ақ уәкілетті органның алдын ала жазбаша келісімін алмастан, инвестициялық портфельді басқарушының орналастырылған акцияларының (артықшылықты және сатып алынғандарын шегере отырып) он немесе одан да көп пайызы мөлшерінде инвестициялық портфельді басқарушы қабылдайтын шешімдерге бақылаудың болуы немесе ықпал ету мүмкіндігі болуы тиіс.

Қаржы ұйымының акцияларын тікелей немесе жанама сатып алуға келісім беру тәртібін ҚР Ұлттық Банкі айқындайды.

Міндетті тұлғалардың қаржы ұйымы акцияларының 10 және одан да көп пайызын сатып алуға немесе оларды көрсетілген мөлшерде бақылауға қойылатын жоғарыда көрсетілген заңнамалық талаптарды бұзуы ҚР Ұлттық Банкінің жазбаша келісімінсіз түсіндірілетін бапта көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Түсіндірілген мақалада қарастырылған құқық бұзушылықтың құрамы ресми болып табылады. Құқық бұзушыға түсініктеме берілген бап бойынша айыппұл есептеу және салу үшін құқық бұзушылық жасаудан келтірілген залал фактісі мен мөлшерін анықтаудың қажеті жоқ.

Түсіндірілген бапта көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін адам айыппұл түрінде жазаланады.

Құқық бұзушының құқықтық жағдайына байланысты айыппұл мөлшері:

- жеке тұлғалар үшін-200 АЕК,
- заңды тұлғалар үшін-1000 АЕК.

Құқық бұзушылық субъектілерінің жоғарыда көрсетілген санаттарының әрқайсысы үшін айыппұлдардың мөлшері тіркелген болып табылады және оларды салатын орган өзгертуге жатпайды.

Бұл жазаны құқық бұзушыға ҚР Ұлттық Банкі немесе іс сотта қаралған жағдайда сот қолданады.

224-бап. Заңды тұлғалардың жарғылық капиталындағы үлестерді немесе банктердің, сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымдарының, банк холдингтерінің, сақтандыру холдингтерінің акцияларын заңсыз иемденуге байланысты бұзушылықтар

1. Осы баптың үшінші бөлігінде көзделген актілерді қоспағанда, заңды тұлғалардың жарғылық капиталына қатысу үлестерін немесе акцияларын банктердің, сақтандыру (

қайта сақтандыру) ұйымдарының Қазақстан Республикасының заңнамалық актілерінің талаптарын бұза отырып сатып алуы, -

заңды тұлғаларға екі мың айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Осы баптың үшінші бөлігінде көзделген актілерді қоспағанда, заңды тұлғалардың жарғылық капиталына қатысу үлестерін немесе акцияларын банк холдингтерінің, сақтандыру холдингтерінің Қазақстан Республикасының заңнамалық актілерінің талаптарын бұза отырып сатып алуы, -

заңды тұлғаларға екі мың айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

3. Банк, сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымын, банк холдингін, еншілес ұйымның сақтандыру холдингін Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің алдын ала рұқсатынсыз құру немесе иемдену -

заңды тұлғаларға екі мың айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ _____

Түсіндірілген бап банктердің, сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымдарының, банк холдингтерінің, сақтандыру холдингтерінің заңды тұлғалардың жарғылық капиталына қатысу үлестерін немесе акцияларын заңсыз сатып алуына байланысты бұзушылықтар үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ҚР заңнамасында белгіленген және мемлекетпен қорғалатын қаржы саласындағы кәсіпкерлік қызметті жүзеге асыру тәртібі ӘҚБтК-нің 224-бабында көзделген құқық бұзушылықтардың ортақ объектісі болып табылады.

Түсіндірілетін бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтардың тікелей объектісі заңды тұлғалардың жарғылық капиталына қатысу үлестерін немесе акцияларды сатып алудың Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртібі болып табылады.

ӘҚБтК-нің 224-бабында көзделген құқық бұзушылық субъектілері бұл туралы түсіндірілетін баптың диспозицияларында тікелей көрсетілуіне байланысты заңды тұлғалар: банктер, сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымдары, банк холдингтері, сақтандыру холдингтері болып табылады.

ӘҚБтК-нің 224-бабында көзделген іс-әрекеттердің субъективті жағы түсіндірілетін бап бойынша құқық бұзушылық субъектілері заңды тұлғалар болып табылатындықтан анықталуға жатпайды.

Түсініктеме берілген бап бойынша жаза құқық бұзушыларға ҚР Ұлттық Банкімен немесе іс сотта қаралған жағдайда сотпен қолданылады.

Түсіндірілетін баптың 1-бөлігі түсіндірілетін баптың үшінші бөлігінде көзделген әрекеттерді қоспағанда, банктердің, сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымдарының Қазақстан Республикасының заңнамалық актілерінің талаптарын бұза отырып, заңды

тұлғалардың жарғылық капиталына қатысу үлестерін немесе акцияларын сатып алуы үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ӘҚБтК-нің 224-бабының 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы құқық бұзушының Қазақстан Республикасының заңнамалық актілерінің талаптарын бұза отырып, заңды тұлғалардың жарғылық капиталына қатысу үлестерін немесе акцияларды сатып алу түріндегі құқыққа қарсы іс-әрекеттер жасауынан тұрады.

ҚР "Банктер және банк қызметі туралы" Заңның 8-баптың 1-тармағының талабы бойынша банктерге заңды тұлғалардың жарғылық капиталына қатысу үлестерін немесе акцияларын сатып алуға, ҚР Ұлттық Кәсіпкерлер палатасына мүшелікті, сондай-ақ заңда белгіленген жағдайларды қоспағанда, коммерциялық емес ұйымдарды құруға және олардың қызметіне қатысуға тыйым салынады.

Көрсетілген тыйым салу банктердің акцияларды немесе жарғылық капиталдардағы қатысу үлестерін құрудың, сондай-ақ сатып алудың мынадай жағдайларына қолданылмайды: 1) қаржы ұйымдары, сондай-ақ банктер, сақтандыру ұйымдары, зейнетақы қорлары мәртебесі бар ҚР бейрезидент заңды тұлғалары, бағалы қағаздар нарығының кәсіби қатысушылары банктік холдинг болған кезде орналастырылған акциялардың (артықшылықты және қоғам сатып алған акцияларды шегергенде) он немесе одан да көп пайызы мөлшерінде. Бұл ретте банк холдингінің болуы жөніндегі талап дауыс беретін акцияларының елу пайызынан астамы мемлекетке немесе ұлттық басқарушы холдингке тиесілі банктерге қолданылмайды; 2) сатып алынатын акциялардың (жарғылық капиталға қатысу үлестерінің) уәкілетті органның нормативтік құқықтық актісінің талаптарына сәйкес келуі шартымен орналастырылған акциялардың (артықшылықты және қоғам сатып алған акцияларды шегергенде) (жарғылық капиталға қатысу үлестерінің) он пайызынан аз мөлшерде заңды тұлғаларға қолданылмайды; 3) банктің кепілдігімен бағалы қағаздар шығару және орналастыру мақсатында құрылған ҚР резидент емес еншілес арнайы қаржы ұйымдары; 4) жобалық қаржыландыру және секьюритилендіру туралы ҚР заңнамасына сәйкес секьюритилендіру мәмілелері үшін құрылған еншілес арнайы қаржы компаниялары; 5) күмәнді және үмітсіз активтерді сатып алатын, екінші деңгейдегі банктердің кредиттік портфельдерінің сапасын жақсартуға маманданатын ұйыммен бірлесіп құрылған (сатып алынған) ҚР резидент ұйымдары; 6) бас банктің күмәнді және үмітсіз активтерін сатып алатын ҚР резиденттері-еншілес ұйымдардың; 7) айрықша қызметі банкноттарды, монеталарды және құндылықтарды инкассациялау болып табылатын еншілес ұйымдардың; 8) электрондық ақша жүйесі операторының қызметтерін көрсететін ұйымдардың; 9) лизингтік қызметті жүзеге асыратын еншілес ұйымдардың; 10) төлем карточкаларымен операциялар бойынша есеп айырысуларды қоса алғанда, банк қызметі бойынша есеп айырысуларға қатысушылар арасында ақпараттық, телекоммуникациялық және технологиялық өзара іс-қимылды қамтамасыз ету; 11) электрондық цифрлық қолтаңбаның ашық кілтінің электрондық цифрлық қолтаңбаның

жабық кілтіне сәйкестігін куәландыру жөніндегі, сондай-ақ тіркеу куәлігінің анықтығын растау жөніндегі қызметті жүзеге асыратын ұйымдардың; 12) банктер қауымдастықтары мен одақтарының; 13) кепіл ретінде қабылданған акциялар немесе осы ұйымдардың жарғылық капиталдарына қатысу үлестері Қазақстан Республикасының азаматтық заңнамасына және шет мемлекеттің заңнамасына сәйкес банктердің меншігіне өтетін заңды тұлғалардың;; 14) Қазақстан Республикасының аумағында қызметін жүзеге асыратын қор биржалары мен Орталық депозитарийдің; 15) бұрын еншілес банктер болып табылған ұйымдардың; 16) кредиттік бюролардың; 17) өзге де заңды тұлғалардың - Ислам банкі келтірген Заңда көзделген банк қызметін жүзеге асырған кезде құқығы бар.

"Сақтандыру қызметі туралы" ҚР Заңының 48-бабы 1-тармағының талабы бойынша сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымына заңды тұлғалардың жарғылық капиталдарындағы қатысу үлестерін немесе акцияларын сатып алуға, ҚР Ұлттық Кәсіпкерлер палатасына мүшелікті, сондай-ақ заңда белгіленген жағдайларды қоспағанда, коммерциялық емес ұйымдарды құруға және олардың қызметіне қатысуға тыйым салынады.

Аталған тыйым салу сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымдарының: 1) Деректер базасын қалыптастыру және жүргізу жөніндегі ұйымдарды; 2) қызметтің ерекше түрі ретінде сақтандыру агентінің қызметін жүзеге асыратын заңды тұлғаларды; 3) сақтандыру ұйымдары мәжбүрлеп таратылған жағдайда сақтанушыларға (сақтандырылушыларға, пайда алушыларға) сақтандыру төлемдерін жүзеге асыруға кепілдік беретін ұйымдарды құрған, сондай-ақ олардың жарғылық капиталдардағы акцияларын немесе қатысу үлестерін сатып алған жағдайларға қолданылмайды; 4) сатып алынатын акциялардың (жарғылық капиталға қатысу үлестерінің) уәкілетті органның нормативтік құқықтық актісінің талаптарына сәйкес келуі шартымен орналастырылған акциялардың (артықшылықты және қоғам сатып алған акцияларды шегергенде) (жарғылық капиталға қатысу үлестерінің) он пайызынан аз мөлшерде заңды тұлғалардың жарғылық капиталына қатысу үлестері қосылады; 5) қаржы ұйымдарының, сондай-ақ банктер, сақтандыру ұйымдары, зейнетақы қорлары мәртебесі бар ҚР бейрезидент заңды тұлғаларының, бағалы қағаздар нарығының кәсіби қатысушыларының орналастырылған акцияларының (артықшылықты және қоғам сатып алған акцияларды шегергенде) он немесе одан да көп пайызы мөлшерінде, егер оларда сақтандыру холдингі бар болса, жарғылық капиталға қатысу үлестерінің) көшірмелерін ұсынады. Бұл ретте сақтандыру холдингінің болуы жөніндегі талап дауыс беретін акцияларының елу пайыздан астамы мемлекетке немесе ұлттық басқарушы холдингке тиесілі сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымдарына қолданылмайды.

Міндетті тұлғалардың аталған тыйымды бұзуы немесе рұқсат етілген жағдайларда заңды тұлғалардың жарғылық капиталдарындағы қатысу үлестерін немесе акцияларын

сатып алу жөніндегі операцияларды жасауы осы үшін ҚР заңнамалық актілерінде белгіленген тәртіпті бұза отырып, түсіндірілетін баптың 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Түсіндірме берілетін баптың 1-бөлігінің объективті жағына түсініктеме берілетін норманың диспозициясында бұл туралы тікелей көрсетілуіне байланысты банктердің немесе сақтандыру ұйымдарының ҚР Ұлттық Банкінің алдын ала рұқсатынсыз еншілес ұйымдардың қатысу үлестерін немесе акцияларын құру немесе сатып алу жағдайлары қосылмайды. Мұндай жағдайлар түсіндірілген баптың 3-бөлімінде қарастырылған құқық бұзушылықтың тәуелсіз құрамына кіреді.

Түсіндірілген баптың 1-бөлімінде қарастырылған құқық бұзушылықтың құрамы ресми болып табылады. Құқық бұзушыға түсініктеме берілген баптың 1-бөлігі бойынша айыппұл есептеу және салу үшін құқық бұзушылық жасаудан келтірілген залал фактісі мен мөлшерін анықтаудың қажеті жоқ.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық құқық бұзушы заңды тұлғалардың жарғылық капиталына қатысу үлестерін немесе ҚР заңнамалық актілерінің талаптарын бұза отырып акцияларды іс жүзінде сатып алған және өзіне ресімдеген (бизнес-сәйкестендіру нөмірлерінің тізілімінде өз құқықтарын тіркеген) кезде жасалған болып есептеледі.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін заңды тұлға айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБТК-нің 224-бабының 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл мөлшері 2000 АЕК-ті құрайды.

Түсіндірілетін баптың 2-бөлігі түсіндірілетін баптың үшінші бөлігінде көзделген әрекеттерді қоспағанда, Қазақстан Республикасының заңнамалық актілерінің талаптарын бұза отырып, банк холдингтерінің, сақтандыру холдингтерінің заңды тұлғалардың жарғылық капиталына қатысу үлестерін немесе акцияларды сатып алуы үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ӘҚБТК-нің 224-бабының 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы құқық бұзушының Қазақстан Республикасының заңнамалық актілерінің талаптарын бұза отырып, заңды тұлғалардың жарғылық капиталына қатысу үлестерін немесе акцияларды сатып алу түріндегі құқыққа қарсы іс-әрекеттер жасауынан тұрады.

"Банктер және банк қызметі туралы" ҚР Заңының 8-бабы 2-тармағының талабы бойынша банк холдингтеріне заңды тұлғалардың жарғылық капиталдарындағы қатысу үлестерін немесе акцияларын сатып алуға, ҚР Ұлттық Кәсіпкерлер палатасына мүшелікті, сондай-ақ заңда белгіленген жағдайларды қоспағанда, коммерциялық емес ұйымдарды құруға және олардың қызметіне қатысуға тыйым салынады.

Көрсетілген тыйым салу банк холдингтерінің: 1) қаржы ұйымдарын; 2) Екінші деңгейдегі банктерді басқару және (немесе) оларды кейіннен өткізу, қайта құрылымдау және (немесе) секьюритизендіру үшін олардың күмәнді және үмітсіз талаптарын сатып

алатын ҚР резидент ұйымдарын; 3) банк холдингінің кепілдігімен бағалы қағаздар шығару және орналастыру мақсатында құрылған ҚР бейрезидент арнайы ұйымдарын құру, сондай-ақ олардың жарғылық капиталдарындағы акцияларын немесе қатысу үлестерін сатып алу жағдайларына; 4) ҚР жобалық қаржыландыру және секьюритилендіру туралы заңнамасына сәйкес секьюритилендіру мәмілелері үшін құрылған арнайы қаржы компанияларының; 5) айрықша қызметі банкноттарды, монеталарды және құндылықтарды инкассациялау, лизингтік қызметті жүзеге асыру болып табылатын ұйымдардың; 6) төлем карточкаларымен операциялар бойынша есеп айырысуларды қоса алғанда, банк қызметі бойынша есеп айырысуларға қатысушылар арасында ақпараттық, телекоммуникациялық және технологиялық өзара іс-қимылды қамтамасыз ету бойынша қызметтер көрсететін ұйымдардың;; 7) банктер, сақтандыру ұйымдары, зейнетақы қорлары, бағалы қағаздар нарығының кәсіби қатысушылары мәртебесі бар ҚР бейрезиденттері-заңды тұлғалар; 8) бұрын еншілес банктер болып табылған ұйымдар қатыса алады.

"Сақтандыру қызметі туралы" ҚР Заңының 48-бабы 2-тармағының талабы бойынша сақтандыру холдингтеріне заңды тұлғалардың жарғылық капиталдарындағы қатысу үлестерін немесе акцияларын сатып алуға, ҚР Ұлттық Кәсіпкерлер палатасына мүшелікті, сондай-ақ заңда белгіленген жағдайларды қоспағанда, коммерциялық емес ұйымдарды құруға және олардың қызметіне қатысуға тыйым салынады.

Аталған тыйым салу сақтандыру холдингтерінің қаржы ұйымдарының; банктер, сақтандыру ұйымдары, зейнетақы қорлары мәртебесі бар ҚР бейрезидент заңды тұлғаларының, бағалы қағаздар нарығының кәсіби қатысушыларының акцияларын немесе қатысу үлестерін құру, сондай-ақ сатып алу жағдайларына қолданылмайды.

Міндетті тұлғалардың аталған тыйымды бұзуы немесе рұқсат етілген жағдайларда заңды тұлғалардың жарғылық капиталдарындағы қатысу үлестерін немесе акцияларын сатып алу жөніндегі операцияларды жасауы осы үшін ҚР заңнамалық актілерінде белгіленген тәртіпті бұза отырып, түсіндірілетін баптың 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Түсіндірілетін баптың 2-бөлігінің объективті жағына түсініктеме берілетін норманың диспозициясында бұл туралы тікелей көрсетілуіне байланысты банк холдингінің немесе сақтандыру холдингінің Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің алдын ала рұқсатынсыз еншілес ұйымдардың қатысу үлестерін немесе акцияларын құру немесе сатып алу жағдайлары қосылмайды. Мұндай жағдайлар түсіндірілген баптың 3-бөлімінде қарастырылған құқық бұзушылықтың тәуелсіз құрамына кіреді.

Түсіндірілген баптың 2-бөлімінде қарастырылған құқық бұзушылықтың құрамы ресми болып табылады. Құқық бұзушыға түсіндірілген баптың 2-бөлігі бойынша айыппұл есептеу және салу үшін заңды тұлғалардың жарғылық капиталына қатысу үлестерін немесе акцияларды ҚР заңнамалық актілерінің талаптарын бұза отырып сатып алудан келтірілген залалдың фактісі мен мөлшерін анықтаудың қажеті жоқ.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық құқық бұзушы заңды тұлғалардың жарғылық капиталына қатысу үлестерін немесе ҚР заңнамалық актілерінің талаптарын бұза отырып акцияларды іс жүзінде сатып алған және өзіне ресімдеген (бизнес-сәйкестендіру нөмірлерінің тізілімінде өз құқықтарын тіркеген) кезде жасалған болып есептеледі.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін заңды тұлға айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБТК-нің 224-бабының 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл мөлшері 2000 АЕК-ті құрайды.

Түсіндірілген баптың 3-бөлігі ҚР Ұлттық Банкінің алдын ала рұқсатынсыз банктің, сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының, банк холдингінің, сақтандыру холдингінің еншілес ұйымды құруы немесе сатып алуы үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ӘҚБТК-нің 224-бабының 3-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы құқық бұзушының құқыққа қайшы әрекеттерді:

1) Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің алдын ала рұқсатынсыз еншілес ұйым құру не

2) Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің алдын ала рұқсатынсыз еншілес ұйымды сатып алу арқылы жүзеге асырылады.

Еншілес ұйым-бұл басқа заңды тұлғаның бақылауы бар заңды тұлға.

Бақылау – бұл мынадай шарттардың бірі болған кезде туындайтын заңды тұлғаның шешімдерін айқындау мүмкіндігі: 1) бір адамның дербес не бір немесе бірнеше адаммен бірлесіп, заңды тұлғаның жарғылық капиталына қатысу үлестерінің не орналастырылған (артықшылықты және қоғам сатып алған акцияларды шегергенде) акцияларының елу процентінен астамын тікелей немесе жанама иеленуі не заңды тұлға акцияларының елу процентінен астамын дербес дауыс беру мүмкіндігінің болуы; 2) бір тұлғада заңды тұлғаның басқару органы немесе атқарушы органы құрамының кемінде жартысын дербес сайлау мүмкіндігінің болуы; 3) Қазақстан Республикасының жобалық қаржыландыру және секьюритилендіру туралы заңнамасына сәйкес құрылған арнайы қаржы компаниясының қаржылық есептілігін қоспағанда, заңды тұлғаның қаржылық есептілігін аудиторлық есепке сәйкес басқа заңды тұлғаның қаржылық есептілігіне енгізу; ; 4) бір тұлғаның шартқа (растайтын құжаттарға) орай немесе уәкілетті органның нормативтік құқықтық актісінде көзделген жағдайларда өзге де түрде заңды тұлғаның шешімдерін дербес не бір немесе бірнеше тұлғалармен бірлесіп айқындау мүмкіндігінің болуы негіз болып табылады.

"Банктер және банк қызметі туралы" ҚР Заңының 11-1-бабы 1-тармағының талабы бойынша банктер және банк холдингтері уәкілетті органның алдын ала рұқсаты болған кезде ғана еншілес ұйым құра алады немесе оны иелене алады.

Еншілес ұйымды құруға немесе сатып алуға уәкілетті органның рұқсатын алу жөніндегі талап осы ұйымның жарғылық капиталындағы акцияларды немесе қатысу

үлестерін тікелей иеленетін (дауыс беру, шешімдерді айқындау және (немесе) шартқа орай немесе өзгеше түрде қабылданатын шешімдерге ықпал ету мүмкіндігі бар) ҚР резидент банкінің акцияларын тікелей иеленетін (дауыс беру мүмкіндігі бар, шешімдерді айқындайтын және (немесе) шартқа орай немесе өзге түрде қабылданатын шешімдерге ықпал ететін) банк холдингтеріне қолданылмайды., көрсетілген ұйымның және уәкілетті органның тиісті рұқсаты бар жарғылық капиталдағы акциялармен немесе қатысу үлестерімен шешімдерді айқындауға және (немесе) қабылданатын шешімдерге Шартқа байланысты немесе өзге де түрде ықпал етуге міндетті).

Еншілес ұйымды құруға немесе сатып алуға уәкілетті органның рұқсатын алу жөніндегі талап сілтеме жасалатын Заңға сәйкес өзіне қатысты қайта құрылымдау жүргізілген басқа банкке бақылауды сатып алуына байланысты банкке қолданылмайды.

"Сақтандыру қызметі туралы" ҚР Заңының 32-бабы 1-тармағының талабы бойынша сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымы және сақтандыру холдингі өз өкілеттіктерін жүзеге асыру мақсатында уәкілетті органның алдын ала рұқсаты болған кезде ғана еншілес ұйым құра алады немесе оны иелене алады.

Еншілес ұйымды құруға немесе сатып алуға уәкілетті органның рұқсатын алу жөніндегі талап осы ұйымның акцияларын немесе жарғылық капиталдағы қатысу үлестерін ҚР резиденті-сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының акцияларын иелену (дауыс беру, шешімдерді айқындау және (немесе) шартқа орай немесе өзгеше түрде қабылданатын шешімдерге ықпал ету мүмкіндігінің болуы) арқылы жанама түрде иеленетін (дауыс беру, шешімдерді айқындау және (немесе) шартқа орай қабылданатын шешімдерге ықпал ету мүмкіндігі бар) сақтандыру холдингтеріне қолданылмайды., көрсетілген ұйымның жарғылық капиталындағы акцияларға немесе қатысу үлестеріне тікелей иелік ететін (дауыс беру, шешімдерді айқындау және (немесе) қабылданатын шешімдерге Шартқа байланысты немесе өзге де түрде ықпал ету мүмкіндігі бар) және уәкілетті органның тиісті рұқсаты бар ұйымдар қатыса алады.

Еншілес ұйымды құруға немесе сатып алуға рұқсат беру тәртібі уәкілетті органның нормативтік құқықтық актісінде айқындалады.

Түсіндірілген баптың 3-бөлігінде қарастырылған құқық бұзушылықтың құрамы ресми болып табылады. Құқық бұзушыға түсініктеме берілген баптың 3-бөлігі бойынша айыппұл есептеу және салу үшін құқық бұзушылық жасаудан келтірілген залал фактісі мен мөлшерін анықтаудың қажеті жоқ.

Түсіндірілген баптың 3-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық құқық бұзушының Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің алдын ала рұқсатынсыз еншілес ұйымды иемденуі немесе құруы және қатысушының (акционердің) тиісті құқықтарын акционерлер тізілімінде немесе бизнес-сәйкестендіру нөмірлерінің ұлттық тізілімінде тіркеместен жасалған болып саналады.

Түсіндірілген бапта көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін адам айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБТК-нің 224-бабының 3-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл мөлшері 2000 АЕК-ті құрайды.

225-бөлім. Зейнетақы активтерін мақсатсыз пайдалану

1. Инвестициялық портфельді басқарушының, сондай-ақ инвестициялық комитет мүшелерінің Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген зейнетақы активтерін инвестициялау шарттары мен тәртібін бұзуы, -

жеке тұлғаға екі жүз, заңды тұлғаларға сегіз жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Кастодиан банктің ерікті жинақтаушы зейнетақы қорының зейнетақы активтерін мақсатты орналастырылуын бақылауды жүзеге асырмауы -

заңды тұлғаларға екі жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

Ескерту. Осы баптың екінші бөлігінің мақсаттары үшін кастодиан-банк екінші деңгейдегі банкті білдіреді.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілген мақала зейнетақы активтерін мақсатсыз пайдаланғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ҚР заңнамасында белгіленген және мемлекетпен қорғалатын қаржы саласындағы кәсіпкерлікті жүзеге асыру тәртібі ӘҚБТК-нің 225-бабында көзделген құқық бұзушылықтардың жалпы объектісі болып табылады.

Түсіндірілген бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтардың тікелей объектісі зейнетақы активтерін инвестициялаудың және мақсатты орналастырудың белгіленген тәртібі болып табылады.

ӘҚБТК-нің 225-бабында көзделген құқық бұзушылық субъектілері бұл туралы түсіндірілетін баптың санкцияларында тікелей көрсетілуіне байланысты жеке және заңды тұлғалар болып табылады.

ӘҚБТК-нің 225-бабында қарастырылған әрекеттердің субъективті жағы құқық бұзушылық жасаған адамдардың ниеті түріндегі кінәмен сипатталады. адамның кінәсі оның жасаған заңсыз әрекеттеріне психикалық қатынасы арқылы анықталады.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігі инвестициялық портфельді басқарушының, сондай-ақ инвестициялық комитет мүшелерінің Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген зейнетақы активтерін инвестициялау шарттары мен тәртібін бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық субъектілері инвестициялық портфельді басқарушы, сондай-ақ инвестициялық комитеттің мүшелері болып табылады.

Инвестициялық портфельді басқарушы-уәкілетті органның лицензиясы негізінде инвестициялық портфельді басқару жөніндегі қызметті жүзеге асыратын бағалы қағаздар нарығының кәсіби қатысушысы не шет мемлекеттің заңнамасына сәйкес қызметтің осындай түрін жүзеге асыратын, Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің нормативтік құқықтық актісінде белгіленген талаптарға сай келетін шетелдік ұйым.

Инвестициялық комитет-бағалы қағаздар нарығына кәсіби қатысушының (трансфер-агентті қоспағанда) бағалы қағаздар нарығына кәсіби қатысушының меншікті активтеріне және (немесе) инвестициялық портфельді басқарушыға инвестициялық басқаруға берілген активтерге қатысты инвестициялық шешімдер қабылдауды жүзеге асыратын алқалы органы.

"Бағалы қағаздар нарығы туралы" ҚР Заңының 72-бабының талабы бойынша инвестициялық портфельді басқарушының инвестициялық комитетінің құрамына кемінде 3 адам кіруі тиіс. Инвестициялық комитет мүшелерінің кемінде жартысы оларды кәсіби қатысушының басшы қызметкерлері етіп тағайындауға (сайлауға) уәкілетті органның келісімін алған бағалы қағаздар нарығына кәсіби қатысушының басшы қызметкерлері болуға тиіс. Инвестициялық комитеттің мүшелерін сайлауды бағалы қағаздар нарығына кәсіби қатысушының атқарушы органы жүзеге асырады. Инвестициялық портфельді басқарушының инвестициялық комитетінің құрамына осы инвестициялық портфельді басқарушының қызметкерлері болып табылмайтын тұлғалар кірмеуге тиіс. Инвестициялық комитеттің шешімдері отырысқа қатысушы мүшелердің көпшілік дауысымен қабылданады және жазбаша түрде ресімделеді. Инвестициялық комитет мүшесі инвестициялық шешімдер қабылдау бөлігінде өзіне жүктелген функцияларды орындауды өзге тұлғаларға беруге құқылы емес.

ӘҚБтК – нің 225-бабының 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы құқық бұзушының Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген зейнетақы активтерін инвестициялау шарттары мен тәртібін бұзудан көрінетін құқыққа қарсы (ал жеке тұлғалар үшін-сондай-ақ кінәлілер үшін) іс-әрекеттер жасауынан тұрады.

Зейнетақы активтері-бұл зейнетақы төлемдерін, аударымдарды қамтамасыз етуге және жүзеге асыруға, сондай-ақ "ҚР зейнетақымен қамсыздандыру туралы" ҚР Заңында көзделген өзге де мақсаттарға арналған ақша, бағалы қағаздар, өзге де қаржы құралдары.

"Қазақстан Республикасында зейнетақымен қамсыздандыру туралы" ҚР заңының 44-бабы 2-тармағының жалпы ережесі бойынша ерікті жинақтаушы зейнетақы қорының зейнетақы активтерін инвестициялау уәкілетті органның нормативтік құқықтық актісіне және инвестициялық декларацияға сәйкес дербес жүзеге асырылады.

Бірыңғай жинақтаушы зейнетақы қорының және (немесе) ерікті жинақтаушы зейнетақы қорларының қызметін жүзеге асыру қағидаларының 9-тармағына сәйкес зейнетақы активтері есебінен мәмілелерді ерікті жинақтаушы зейнетақы қоры ерікті

жинақтаушы зейнетақы қорының инвестициялық декларациясына сәйкес инвестициялық шешімдер қабылдауға уәкілеттік берілген ерікті жинақтаушы зейнетақы қорының инвестициялық комитеті қабылдаған инвестициялық шешім негізінде ерікті жинақтаушы зейнетақы қоры жасайды.

Инвестициялық декларация-инвестициялау объектілерінің тізбесін, зейнетақы активтеріне қатысты инвестициялық қызметтің мақсаттарын, стратегияларын, шарттары мен шектеулерін, зейнетақы активтерін хеджирлеу және әртараптандыру шарттарын айқындайтын құжат.

"ҚР-да зейнетақымен қамсыздандыру туралы" ҚР Заңының 35-бабының 1 және 2-тармақтарына сәйкес Бірыңғай жинақтаушы зейнетақы қорының зейнетақы активтерін сенімгерлік басқаруды ҚР Ұлттық Банкі мен Бірыңғай жинақтаушы зейнетақы қоры арасында жасалатын сенімгерлік басқару туралы шарт негізінде ҚР Ұлттық Банкі жүзеге асырады. ҚР Ұлттық Банкі активтерді инвестициялық басқару шартына және заңмен келтірілетін заңға сәйкес өзіне сеніп тапсырылған зейнетақы активтерін басқару үшін қажетті іс-әрекеттерді жасауды басқа тұлғаға тапсыра алады. Бұл ретте сенімгерлік басқарушы өзі таңдаған Сенім Білдірілген Адамның іс-әрекеті үшін өзінің іс-әрекеті үшін де жауап береді.

Бірыңғай жинақтаушы зейнетақы қорының зейнетақы активтеріне қатысты инвестициялық портфельді басқарушыны таңдау және тағайындау уәкілетті орган айқындаған тәртіппен жүзеге асырылады.

"Бағалы қағаздар нарығы туралы" ҚР Заңының 72-бабы 1-тармағының талабы бойынша бағалы қағаздар нарығына кәсіби қатысушының меншікті активтеріне және (немесе) бағалы қағаздар нарығына кәсіби қатысушы (инвестициялық портфельді басқарушы) инвестициялық басқаруға қабылдаған активтерге қатысты инвестициялық шешімдер қабылдауды құрамында кемінде үш адам болуға тиіс инвестициялық комитет жүзеге асырады. Инвестициялық портфельді басқарушы зейнетақы активтерін өз басқаруына алған кезде уәкілетті орган белгілеген инвестициялау тәртібі мен шарттарын сақтауға міндетті.

Инвестициялық портфельді басқарушының, сондай-ақ инвестициялық комитет мүшелерінің Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген зейнетақы активтерін инвестициялаудың тәртібі мен шарттарын бұзуы түсіндірілетін баптың 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Түсіндірілген баптың 1-бөлімінде қарастырылған құқық бұзушылықтың құрамы ресми болып табылады. Құқық бұзушыға түсіндірілген баптың 1-бөлігі бойынша айыппұл есептеу және салу үшін Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген зейнетақы активтерін инвестициялау шарттары мен тәртібін бұзудан келтірілген залалдың фактісі мен мөлшерін анықтаудың қажеті жоқ.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін адам айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБтК-нің 225-бабының 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұлдың мөлшері:

- жеке тұлғалар үшін-200 АЕК,
- заңды тұлғалар үшін-800 АЕК.

Бұл жазаны құқық бұзушыларға ҚР Ұлттық Банкі немесе іс сотта қаралған жағдайда сот қолданады.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігі ерікті жинақтаушы зейнетақы қорының зейнетақы активтерінің мақсатты орналастырылуын бақылауды кастодиан банктің жүзеге асырмағаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың субъектісі, түсіндірілген норманың диспозициясында бұл туралы тікелей көрсетілуіне байланысты кастодиан банк болып табылады.

ӘҚБтК-нің 225-бабына ескертуге сәйкес кастодиан-банк деп Екінші деңгейдегі банк түсініледі.

Кастодиан-Банк-бұл Бірыңғай жинақтаушы зейнетақы қорына арналған ҚР Ұлттық Банкі немесе қаржы құралдары мен ақшаны есепке алуды, олар бойынша құқықтарды растауды, ҚР заңнамалық актілеріне сәйкес оларды сақтау бойынша міндеттемелерді өзіне қабылдай отырып, Құжаттамалық қаржы құралдарын сақтауды жүзеге асыратын ерікті жинақтаушы зейнетақы қорларына арналған екінші деңгейдегі банк.

"Қазақстан Республикасында зейнетақымен қамсыздандыру туралы" ҚР Заңының 43-бабы 6-тармағының талабы бойынша ерікті жинақтаушы зейнетақы қорында бір кастодиан банк болуы тиіс.

ӘҚБтК-нің 225-бабының 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы ерікті жинақтаушы зейнетақы қорының зейнетақы активтерінің мақсатты орналастырылуына бақылауды жүзеге асырмау жолымен құқық бұзушының әрекетсіздігінде жатыр.

"Қазақстан Республикасында зейнетақымен қамсыздандыру туралы" ҚР Заңының 43-бабы 5-тармағына сәйкес кастодиан-банк зейнетақы активтерін шоғырландыру, оларды орналастыру, инвестициялық кіріс алу жөніндегі барлық операциялардың есебін жүргізеді және ерікті жинақтаушы зейнетақы қорын оның шоттарының жай-күйі туралы ай сайын хабардар етеді.

"Қазақстан Республикасында зейнетақымен қамсыздандыру туралы" ҚР Заңының 43-бабы 4-тармағының талабы бойынша кастодиан банк ерікті жинақтаушы зейнетақы қорының зейнетақы активтерінің мақсатты орналастырылуын бақылауды жүзеге асырады және уәкілетті органды, ерікті жинақтаушы зейнетақы қорын және қор биржасын, егер мәміле оның сауда жүйесінде жасалған болса, жасалған мәміленің Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес келмейтіні туралы дереу хабардар етуге міндетті.

Ерікті жинақтаушы зейнетақы қорының зейнетақы активтерінің нысаналы орналастырылуын бақылауды жүзеге асыру жөніндегі өзіне заңмен жүктелген міндетті кастодиан банктің орындамауы немесе тиісінше орындамауы түсіндірілетін баптың 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Түсіндірілген баптың 2-бөлімінде қарастырылған құқық бұзушылықтың құрамы ресми болып табылады. Құқық бұзушыға түсіндірілген баптың 2-бөлігі бойынша айыппұл есептеу және салу үшін ерікті жинақтаушы зейнетақы қорының зейнетақы активтерінің мақсатты орналастырылуын бақылауды жүзеге асырмаудан мемлекетке залал келтіру фактісі мен мөлшерін анықтаудың қажеті жоқ.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін кастодиан банк-екінші деңгейдегі банк айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБтК-нің 225-бабының 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл мөлшері 200 АЕК-ті құрайды, тіркелген болып табылады және оны салатын органның өзгертуіне жатпайды.

Бұл жазаны құқық бұзушыға ҚР Ұлттық Банкі немесе іс сотта қаралған жағдайда сот қолданады.

226-бап. Банктерді, сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымдарын таратуға байланысты талаптарды бұзу

1. Тарату комиссиясының төрағасы немесе бөлім басшысының Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің тарату комиссиясының қызметіне тексеру жүргізуден немесе оның өткізілуіне кедергі келтіруі

жиырма бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Қазақстан Республикасының банктік заңнамасында, Қазақстан Республикасының сақтандыру және сақтандыру қызметі туралы заңнамасында белгіленген, дәйексіз есептер мен ақпараттарды бірнеше рет (қатарынан күнтізбелік алты ай ішінде екі немесе одан да көп рет) ұсыну, уақтылы ұсынбау, Қазақстан Республикасының банк заңнамасында белгіленген есептер мен қосымша ақпаратты ұсынбау, Қазақстан Республикасының сақтандыру және сақтандыру қызметі туралы заңнамасы, төрағасы, Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкіне тарату комиссиясының бөлімінің басшысы жейді -

елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ _____

Түсіндірілген мақала банктерді, сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымдарын таратуға байланысты талаптарды бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ҚР заңнамасында белгіленген және мемлекетпен қорғалатын қаржы саласындағы кәсіпкерлікті жүзеге асыру тәртібі ӘҚБтК-нің 226-бабында көзделген құқық бұзушылықтардың жалпы объектісі болып табылады.

Түсіндірілетін бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтардың тікелей объектісі банктерді, сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымдарын таратудың белгіленген тәртібі болып табылады.

Банктің немесе сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының тарату комиссиясының төрағасы не осындай тарату комиссиясы бөлімшесінің басшысы ӘҚБТК-нің 226-бабында көзделген құқық бұзушылық субъектілері болып табылады.

Құқық бұзушылық жасаған адамдар үшін ӘҚБТК-нің 226-бабында көзделген әрекеттердің субъективті жағы ниет түріндегі кінәмен сипатталады. Адамның кінәсі оның жасаған заңсыз әрекеттеріне және олардың зиянды салдарына психикалық қатынасы арқылы анықталады.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігі тарату комиссиясы төрағасының немесе бөлімше басшысының тарату комиссиясының қызметіне ҚР Ұлттық Банкінің тексеру жүргізуінен жалтарғаны не оны жүргізуге кедергі келтіргені үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ӘҚБТК-нің 226-бабының 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы құқық бұзушының кінәлі құқыққа қарсы әрекеттерді (әрекетсіздікті) мынадай түрде жасауынан тұрады::

1) ҚР Ұлттық Банкінің тарату комиссиясының қызметіне тексеру жүргізуден жалтаруы;

2) ҚР Ұлттық Банкінің тарату комиссиясының қызметіне тексеру жүргізуіне кедергі келтірген жағдайларда тоқтатылады.

ҚР "Банктер және банк қызметі туралы" Заңының 74-4 бабының 1 тармағының 3) тармақшасына және "Сақтандыру қызметі туралы" ҚР Заңының 73-бабы 1-тармағының 3) тармақшасына сәйкес ерікті және мәжбүрлеп таратылатын банктердің және сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымдарының тарату комиссияларының қызметіне, оның ішінде банкроттық негіз бойынша бақылауды жүзеге асыру мақсатында уәкілетті орган Қазақстан Республикасының заңдарында белгіленген тәртіппен тарату комиссияларының қызметіне тексеру жүргізуге құқылы.

Тиісінше, тарату комиссиясының төрағасы немесе оның бөлімшесінің басшысы уәкілетті органның тексеру объектісіне тексерушілерге рұқсат беру, оларға қажетті құжаттарды, ақпаратты беру арқылы тарату комиссияларының қызметіне тексеру жүргізуін қамтамасыз етуге және мұндай тексеру жүргізуге кедергі жасамауға міндетті.

Міндетті тұлғалардың тексеру жүргізу кезінде оларға қойылатын талаптарды бұзуы түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Түсіндірілген баптың 1-бөлімінде қарастырылған құқық бұзушылықтың құрамы ресми болып табылады. Құқық бұзушыға түсініктеме берілген баптың 1-бөлігі бойынша айыппұл есептеу және салу үшін құқық бұзушылық жасаудан келтірілген залал фактісі мен мөлшерін анықтаудың қажеті жоқ.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін адам айыппұл түрінде жазаланады

ӘҚБтК-нің 226-бабының 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл мөлшері 25 АЕК-ті құрайды.

Бұл жазаны құқық бұзушыға ҚР Ұлттық Банкі немесе іс сотта қаралған жағдайда сот қолданады.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігі ҚР банктік заңнамасында, ҚР сақтандыру және сақтандыру қызметі туралы заңнамасында белгіленген дәйексіз есептілік пен ақпаратты бірнеше рет бергені, ҚР банктік заңнамасында, ҚР сақтандыру және сақтандыру қызметі туралы заңнамасында белгіленген есептілікті және қосымша ақпаратты уақтылы ұсынбағаны, ұсынбағаны үшін ҚР Ұлттық Банкіне тарату комиссиясының төрағасы, бөлімше басшысы әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ӘҚБтК-нің 226-бабының 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы құқық бұзушының құқыққа қайшы әрекеттерді немесе әрекетсіздікті:

1) ҚР банктік немесе сақтандыру заңнамасында белгіленген дәйексіз есептілік пен ақпаратты *бірнеше рет* (қатарынан күнтізбелік алты ай ішінде екі және одан да көп рет) ұсыну.

2) Қазақстан Республикасының банктік немесе сақтандыру заңнамасында белгіленген есептілікті және қосымша ақпаратты уақтылы ұсынбау.

3) Қазақстан Республикасының банктік немесе сақтандыру заңнамасында белгіленген есептілік пен қосымша ақпарат берілмеген жағдайларда жүргізіледі.

ҚР "Банктер және банк қызметі туралы" Заңының 74-4 бабының 1 тармағының 3) тармақшасына және "Сақтандыру қызметі туралы" ҚР Заңының 73-бабы 1-тармағының 3) тармақшасына сәйкес ерікті және мәжбүрлеп таратылатын банктердің және сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымдарының тарату комиссияларының қызметіне, оның ішінде банкроттық негіз бойынша бақылауды жүзеге асыру мақсатында уәкілетті орган тарату комиссияларынан атқарылған жұмыс туралы есептерді, ал қажет болған жағдайда қосымша ақпаратты да алуға құқылы.

Тиісінше, тарату комиссиясының төрағасы немесе оның бөлімшесінің басшысы Ұлттық Банкке атқарылған жұмыс туралы есептерді, ал қажет болған жағдайда ҚР Ұлттық Банкінің сұратуы бойынша қосымша ақпаратты беруге міндетті.

Міндетті тұлғалардың ҚР Ұлттық Банкіне нақты есептер мен қосымша ақпаратты толық және уақтылы ұсыну бойынша оларға қойылатын талаптарды бұзуы ҚР Ұлттық Банкінің сұратуы бойынша түсіндірілетін баптың 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Түсіндірілген баптың 2-бөлімінде қарастырылған құқық бұзушылықтың құрамы ресми болып табылады. Құқық бұзушыға түсініктеме берілген баптың 2-бөлігі бойынша айыппұл есептеу және салу үшін құқық бұзушылық жасаудан келтірілген залал фактісі мен мөлшерін анықтаудың қажеті жоқ.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін адам айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБТК-нің 226-бабының 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұлдың мөлшері 50 АЕК-ті құрайды, тіркелген болып табылады және оны салатын органның өзгертуіне жатпайды.

Бұл жазаны құқық бұзушыға ҚР Ұлттық Банкі немесе іс сотта қаралған жағдайда сот қолданады.

227-бап. Қадағалау шараларын қолдану арқылы жүктелген және (немесе) жүктелген міндеттемелердің шектеулі ықпал ету шаралары орындалмауы, уақтылы орындалмауы

1. *Банктер, банктердің ірі қатысушылары, банк холдингтері, банк конгломератына кіретін ұйымдар, Қазақстан Даму банкі, банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдар, олар қабылдаған және (немесе) Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі өзіне жүктеген міндеттемелерді уақтылы орындамауы жазбаша ұйғарым және (немесе) жазбаша келісім түрінде қадағалау әсер ету шарасын қолдану арқылы -*

жеке тұлғаларға елу, шағын бизнес субъектілеріне екі жүз елу, орта бизнес субъектілеріне үш жүз елу мөлшерінде, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне төрт жүз елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. *Сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымдары, сақтандыру брокерлері, сақтандыру холдингтері, сақтандыру (қайта сақтандыру) серіктестігінің ірі қатысушылары, сақтандыру тобына кіретін заңды тұлғалар, сақтандыру төлемдерін төлеуге кепілдік беретін ұйым, актуарий қызметін жүзеге асыруға лицензия алған актуарийдің өз уақытында орындамауы сақтандыру нарығында бағалы қағаздар нарығының кәсіби қатысушылары, жауапкершілік портфелін басқарушының ірі қатысушылары қабылданды х жазбаша нұсқама және (немесе) жазбаша келісім түрінде қадағалау ықпал ету шараларын қолдану арқылы олар және (немесе) Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі тағайындаған адамдар, -*

жеке тұлғаларға елу мөлшерінде, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға - жүз жиырма, орта бизнеске - жүз тоқсан, ірі бизнес үшін - екі жүз елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

3. *Эмитенттердің, бірыңғай жинақтаушы зейнетақы қорының, ерікті жинақтаушы зейнетақы қорларының, микроқаржы ұйымдарының, төлем жүйесінің операторларының және төлем қызметтерін жеткізушілердің өздеріне қабылдаған және (немесе) Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі өзіне жүктеген міндеттемелерді уақтылы орындамауы -*

шағын кәсіпкерлік субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға - жүз жиырма, орта бизнеске - жүз тоқсан, ірі бизнес үшін - екі жүз елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

4. Тарату комиссиясының төрағасы банкті, сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымын Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі белгілеген мерзімде Қазақстан Республикасының заңнамасын бұзушылықтарды жою туралы жазбаша ұйғарымды орындамаса -

жеке тұлғаларға қырық айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

5. Инкассацияның өзі қабылдаған және (немесе) Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі өзіне жүктелген шектеулі ықпал ету шараларын қолдану арқылы өз міндеттемелерін уақтылы орындамауы, -

жүз елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

Ескерту. Осы баптың үшінші бөлігінің мақсаттары үшін төлем жүйесінің операторлары және төлем қызметтерін жеткізушілер деп банктер және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдар болып табылмайтын төлем жүйесінің операторлары мен төлем қызметтерін жеткізушілер түсініледі.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілген мақала қадағалау шараларын, шектеулі ықпал ету шараларын қолдану арқылы қабылданған және (немесе) жүктелген міндеттерді орындамағаны, уақтылы орындамағаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ҚР заңнамасында белгіленген және мемлекетпен қорғалатын қаржы саласындағы кәсіпкерлік қызметті жүзеге асыру тәртібі ӘҚБтК-нің 227-бабында көзделген құқық бұзушылықтардың ортақ объектісі болып табылады.

Түсіндірілетін бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтардың тікелей объектісі ҚР заңнамасында белгіленген қаржылық құқықтық қатынастарды әкімшілендіру тәртібі болып табылады.

ӘҚБтК-нің 227-бабында көзделген құқық бұзушылық субъектілері бұл туралы түсіндірілетін баптың санкцияларында тікелей көрсетілуіне байланысты жеке тұлғалар, шағын, орта, ірі кәсіпкерлік субъектілері болып табылады.

ӘҚБтК-нің 227-бабында көзделген іс-әрекеттердің субъективті жағы оны жасаған жеке тұлғалар үшін қасақана немесе абайсыздық түрінде кінәмен сипатталады. Жеке тұлғаның кінәсі оның жасаған заңсыз әрекеттеріне және олардың зиянды салдарына психикалық қатынасы арқылы анықталады.

Түсініктеме берілген бап бойынша жаза құқық бұзушыларға ҚР Ұлттық Банкімен немесе іс сотта қаралған жағдайда сотпен қолданылады.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігі банктердің, банктердің ірі қатысушыларының, банк холдингтерінің, банк конгломератының құрамына кіретін ұйымдардың, Қазақстан Даму Банкінің, банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдардың жазбаша нұсқама және (немесе) жазбаша келісім нысанында қадағалап ден қою

шараларын қолдану арқылы өздері қабылдаған және (немесе) оларға ҚР Ұлттық Банкі жүктеген міндеттерді орындамағаны, уақтылы орындамағаны үшін әкімшілік жауаптылықты белгілейді.

Түсіндірілетін баптың 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық субъектілері: 1) банктер, 2) банктердің ірі қатысушылары, 3) банк холдингтері, 4) банк конгломератының құрамына кіретін ұйымдар, 5) Қазақстанның Даму Банкі, 6) банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдар болып табылады.

ӘҚБТК-нің 227-бабының 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы құқық бұзушының құқыққа қарсы әрекеттерді (әрекетсіздікті) мынадай түрде жасауынан тұрады::

1) жазбаша нұсқама және (немесе) жазбаша келісім нысанында қадағалаушылық ден қою шараларын қолдану арқылы ҚР Ұлттық Банкі қабылдаған және (немесе) жүктеген міндеттерді орындамау немесе

2) жазбаша нұсқама және (немесе) жазбаша келісім нысанында қадағалаушылық ден қою шараларын қолдану арқылы ҚР Ұлттық Банкі қабылдаған және (немесе) жүктеген міндеттерді уақтылы орындамаған жағдайларда жүзеге асырады.

Тармағына сәйкес, 1-құжат "Банктер және банк қызметі туралы" ҚР Заңының 45-1-тармағында банк депозиторларының, кредиторларының, клиенттері мен корреспонденттерінің, банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымның заңды мүдделерін қорғау, банктің және (немесе) банк конгломератының, банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымның қаржылық тұрақтылығын қамтамасыз ету, олардың қаржылық жағдайының нашарлауына және банк қызметіне байланысты тәуекелдердің ұлғаюына жол бермеу мақсатында уәкілетті орган банкке, банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымға, банк холдингіне және банк, олардың басшы қызметкерлеріне, банк конгломератының құрамына кіретін ұйымдарға, банктің ірі қатысушыларына, банктің немесе банк холдингінің ірі қатысушысы белгілері бар тұлғаларға қадағалау ден қою шараларын қолдануға құқылы.

Қадағалаушылық ден қою шаралары бұл үшін заңда көзделген негіздер болған кезде қолданылады.

"Банктер және банк қызметі туралы" ҚР Заңының 46-бабының 2-тармағына сәйкес қаржылық жағдайды жақсарту және (немесе) тәуекелдерді азайту жөніндегі шаралар қадағалаушылық ден қою шаралары ретінде жазбаша нұсқама немесе жазбаша келісім нысанында қолданылады.

Банкке, банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымға, банк холдингіне, банк конгломератының құрамына кіретін ұйымдарға, банктің ірі қатысушысына осы баптың 1-тармағында белгіленген орындалуы міндетті шараларды қабылдауға және (немесе) оларды орындау жөніндегі іс-шаралар жоспарын белгіленген мерзімде ұсыну қажеттігіне нұсқау жазбаша нұсқама болып табылады. Іс-шаралар

жоспарында кемшіліктердің, тәуекелдердің немесе бұзушылықтардың, олардың туындауына әкеп соққан себептердің сипаттамасы, жоспарланған іс-шаралардың тізбесі, оларды жүзеге асыру мерзімдері, сондай-ақ жауапты басшы қызметкерлер көрсетіледі.

Уәкілетті орган мен банк немесе банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйым немесе банк холдингі немесе банк конгломератының құрамына кіретін ұйымдар немесе банктің ірі қатысушысы арасында жасалған, анықталған кемшіліктерді, тәуекелдерді немесе бұзушылықтарды жою мерзімдерін және (немесе) анықталған бұзушылықтар және (немесе) кемшіліктер жойылғанға дейін көрсетілген тұлғалар өздеріне қабылдайтын шектеулердің тізбесін көрсете отырып, қадағалаулық ден қою шараларын орындау туралы жазбаша келісім жазбаша келісім болып табылады. Жазбаша келісімге банк немесе банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйым немесе банк холдингі немесе банк конгломератының құрамына кіретін ұйымдар немесе банктің ірі қатысушысы тарапынан міндетті түрде қол қойылуға тиіс.

Қадағалаушылық ден қою шараларын қолдану тәртібі уәкілетті органның нормативтік құқықтық актісінде белгіленеді.

"Банктер және банк қызметі туралы" ҚР Заңының 46-бабы 5-тармағының талабы бойынша банк, банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйым, банк холдингі, банк конгломератының құрамына кіретін ұйым немесе банктің ірі қатысушысы уәкілетті органды жазбаша нұсқамада және жазбаша келісімде көрсетілген шаралардың осы құжаттарда көзделген мерзімдерде орындалғаны туралы хабардар етуге міндетті.

Міндетті адамның ҚР Ұлттық Банкінің жазбаша нұсқамасында немесе жазбаша келісімде көрсетілген қадағалау ден қою шараларын осы құжаттарда көзделген мерзімдерде орындамауы немесе уақтылы орындамауы түсіндірілетін баптың 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Түсіндірілген баптың 1-бөлімінде қарастырылған құқық бұзушылықтың құрамы ресми болып табылады. Құқық бұзушыға түсініктеме берілген баптың 1-бөлігі бойынша айыппұл есептеу және салу үшін құқық бұзушылық жасаудан келтірілген залал фактісі мен мөлшерін анықтаудың қажеті жоқ.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық құқық бұзушы ҚР Ұлттық Банкінің қадағалау ден қою шараларын іске асыруы шеңберінде келісім бойынша өзіне қабылдаған міндеттемені немесе ұйғарым бойынша өзіне жүктелген міндетті орындамаған және оларды орындау мерзімі өткен сәтте жасалған болып есептеледі.

Түсіндірілген бапта көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін адам айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБтК-нің 227-бабында көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұлдың мөлшері:

- жеке тұлғалар үшін-50 АЕК,

- шағын кәсіпкерлік субъектілері үшін-250 АЕК,
- орта кәсіпкерлік субъектілері үшін-350 АЕК,
- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін-450 АЕК.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігі сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымдарының, Сақтандыру брокерлерінің, сақтандыру холдингтерінің, сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының ірі қатысушыларының, сақтандыру тобының құрамына кіретін заңды тұлғалардың, сақтандыру төлемдерін жүзеге асыруға кепілдік беретін ұйымның, сақтандыру нарығында актуарлық қызметті жүзеге асыруға лицензиясы бар актуарийдің, бағалы қағаздар нарығының кәсіби қатысушыларының орындамауы, уақтылы орындамауы үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді, инвестициялық портфельді басқарушының ірі қатысушылары өздері қабылдаған және (немесе) жазбаша нұсқама және (немесе) жазбаша келісім нысанында қадағалаушылық ден қою шараларын қолдану арқылы Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі жүктеген міндеттерді жүзеге асырады.

Түсіндірілетін баптың 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық субъектілері: 1) сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымдары, 2) сақтандыру брокерлері, 3) сақтандыру холдингтері, 4) сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының ірі қатысушылары, 5) сақтандыру тобының құрамына кіретін заңды тұлғалар, 6) сақтандыру төлемдерін жүзеге асыруға кепілдік беретін ұйым, 7) сақтандыру нарығында актуарлық қызметті жүзеге асыруға лицензиясы бар актуарий, 8) бағалы қағаздар нарығының кәсіби қатысушылары, 9) инвестициялық портфельді басқарушының ірі қатысушылары болып табылады.

ӘҚБтК-нің 227-бабының 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы құқық бұзушының құқыққа қарсы әрекеттерді (әрекетсіздікті) мынадай түрде жасауынан тұрады:

1) жазбаша нұсқама және (немесе) жазбаша келісім нысанында қадағалаушылық ден қою шараларын қолдану арқылы ҚР Ұлттық Банкі қабылдаған және (немесе) жүктеген міндеттерді орындамау немесе

2) жазбаша нұсқама және (немесе) жазбаша келісім нысанында қадағалаушылық ден қою шараларын қолдану арқылы ҚР Ұлттық Банкі қабылдаған және (немесе) жүктеген міндеттерді уақтылы орындамаған жағдайларда жүзеге асырады.

"Сақтандыру қызметі туралы" ҚР Заңының 53-1-бабының 1-тармағына сәйкес сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымы сақтанушыларының (пайда алушыларының) заңды мүдделерін қорғау, сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымы мен сақтандыру тобының қаржылық тұрақтылығын қамтамасыз ету, олардың қаржылық жағдайының нашарлауына және сақтандыру қызметіне байланысты тәуекелдердің ұлғаюына жол бермеу мақсатында уәкілетті орган сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымына, сақтандыру брокеріне, сақтандыру холдингіне, сақтандыру төлемдерін жүзеге асыруға кепілдік беретін ұйымға, олардың басшы қызметкерлеріне, ұйымдарына, сақтандыру

тобының құрамына кіретін сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының ірі қатысушыларына, сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының немесе сақтандыру холдингінің ірі қатысушысы белгілерін иеленуші тұлғаларға, сақтандыру нарығында актуарлық қызметті жүзеге асыруға лицензиясы бар актуарийге, қадағалаушылық ден қою шараларына.

Қадағалаушылық ден қою шаралары бұл үшін заңда көзделген негіздер болған кезде қолданылады.

Қаржылық жағдайды жақсарту және (немесе) тәуекелдерді азайту жөніндегі қадағалаушылық ден қою шаралары жазбаша нұсқама немесе жазбаша келісім нысанында қолданылады.

Сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының, сақтандыру брокерінің, сақтандыру төлемдерін жүзеге асыруға кепілдік беретін ұйымның, сақтандыру нарығында актуарлық қызметті жүзеге асыруға лицензиясы бар актуарийдің, сақтандыру тобының құрамына кіретін ұйымдардың, сақтандыру холдингінің, Сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының ірі қатысушысының орындалуы міндетті қадағалаушылық ден қою шараларын қабылдауға және (немесе) оларды орындау жөніндегі іс-шаралар жоспарын белгіленген мерзімде ұсыну қажеттігіне нұсқауы жазбаша нұсқама болып табылады. Іс-шаралар жоспарында кемшіліктердің, тәуекелдердің немесе бұзушылықтардың, олардың туындауына әкеп соққан себептердің сипаттамасы, жоспарланған іс-шаралардың тізбесі, оларды жүзеге асыру мерзімдері, сондай-ақ жауапты басшы қызметкерлер көрсетіледі.

Уәкілетті орган мен сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымы немесе сақтандыру холдингі немесе сақтандыру тобының құрамына кіретін ұйымдар немесе сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының ірі қатысушысы немесе сақтандыру брокері немесе сақтандыру төлемдерін жүзеге асыруға кепілдік беретін ұйым арасында жасалған, анықталған кемшіліктерді, тәуекелдерді немесе бұзушылықтарды жою мерзімдерін және (немесе) шектеулердің тізбесін көрсете отырып, қадағалаушылық ден қою шараларын орындау туралы жазбаша келісім жазбаша келісім болып табылады, анықталған бұзушылықтар және (немесе) кемшіліктер жойылғанға дейін аталған адамдар өздеріне қабылдайды.

Жазбаша келісімге сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымы немесе сақтандыру холдингі немесе сақтандыру тобының құрамына кіретін ұйымдар немесе сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының ірі қатысушысы, сақтандыру брокері, сақтандыру төлемдерін жүзеге асыруға кепілдік беретін ұйым тарапынан міндетті түрде қол қойылуға тиіс.

Қадағалаушылық ден қою шараларын қолдану тәртібі уәкілетті органның нормативтік құқықтық актісінде белгіленеді.

"Сақтандыру қызметі туралы" ҚР Заңының 53-3-бабы 5-тармағының талабы бойынша сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымы, сақтандыру холдингі, сақтандыру

тобының құрамына кіретін ұйым, сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының ірі қатысушысы, сақтандыру брокері, сақтандыру төлемдерін жүзеге асыруға кепілдік беретін ұйым, сақтандыру нарығында актуарлық қызметті жүзеге асыруға лицензиясы бар актуарий уәкілетті органды осы құжаттарда көзделген мерзімдерде жазбаша нұсқамада және жазбаша келісімде көрсетілген шаралардың орындалғаны туралы хабардар етуге міндетті.

Міндетті адамның ҚР Ұлттық Банкінің жазбаша нұсқамасында немесе жазбаша келісімде көрсетілген қадағалау ден қою шараларын осы құжаттарда көзделген мерзімдерде орындамауы немесе уақтылы орындамауы түсіндірілетін баптың 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Түсіндірілген баптың 2-бөлімінде қарастырылған құқық бұзушылықтың құрамы ресми болып табылады. Құқық бұзушыға түсініктеме берілген баптың 1-бөлігі бойынша айыппұл есептеу және салу үшін құқық бұзушылық жасаудан келтірілген залал фактісі мен мөлшерін анықтаудың қажеті жоқ.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық құқық бұзушы ҚР Ұлттық Банкінің қадағалау ден қою шараларын іске асыруы шеңберінде келісім бойынша өзіне қабылдаған міндеттемені немесе ұйғарым бойынша өзіне жүктелген міндетті орындамаған және оларды орындау мерзімі өткен сәтте жасалған болып есептеледі.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін адам айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБтК-нің 227-бабының 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұлдың мөлшері:

- жеке тұлғалар үшін-50 АЕК,
- шағын кәсіпкерлік субъектілері немесе коммерциялық емес ұйымдар үшін-120 АЕК,
- орта кәсіпкерлік субъектілері үшін-190 АЕК,
- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін-250 АЕК.

Түсіндірілген баптың 3-бөлігі эмитенттердің, Бірыңғай жинақтаушы зейнетақы қорының, ерікті жинақтаушы зейнетақы қорларының, микроқаржы ұйымдарының, төлем жүйелері операторларының және көрсетілетін төлем қызметтерін берушілердің шектеулі ықпал ету шараларын қолдану арқылы өздері қабылдаған және (немесе) оларға ҚР Ұлттық Банкі жүктеген міндеттерді орындамағаны, уақтылы орындамағаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсіндірілген баптың 3-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық субъектілері: 1) Эмитенттер, 2) Бірыңғай жинақтаушы зейнетақы қоры, 3) ерікті жинақтаушы зейнетақы қорлары, 4) микроқаржы ұйымдары, 5) төлем жүйелерінің операторлары және көрсетілетін төлем қызметтерін берушілер болып табылады.

Түсіндірілген баптың ескертуіне сәйкес төлем жүйелерінің операторлары мен төлем қызметтерін берушілер деп банктер және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдар болып табылмайтын төлем жүйелерінің операторлары және төлем қызметтерін берушілер түсініледі. Банктер және банк қызметтерінің жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдар қадағалаушылық ден қою шараларын орындамағаны үшін түсіндірілетін баптың 1-бөлігіне сәйкес әкімшілік жауаптылықта болады.

ӘҚБтК-нің 227-бабының 3-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы құқық бұзушының құқыққа қарсы әрекеттерді (әрекетсіздікті) мынадай түрде жасауынан тұрады:

1) міндетті адам өзіне қабылдаған және (немесе) шектеулі ықпал ету шараларын қолдану арқылы оған ҚР Ұлттық Банкі жүктеген міндеттерді орындамаған немесе

2) міндетті адам өзіне қабылдаған және (немесе) шектеулі ықпал ету шараларын қолдану арқылы оған ҚР Ұлттық Банкі жүктеген міндеттерді уақтылы орындамаған жағдайларда жол беріледі.

"Төлемдер және төлем жүйелері туралы" ҚР Заңының 24-бабының 1 және 5-тармақтарына сәйкес ҚР Ұлттық Банкі өз құзыреті шегінде төлем жүйелерінің операторлары мен қатысушыларына, банктер және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдар болып табылмайтын төлем қызметтерін берушілерге мынадай шектеулі ықпал ету шараларының бірін қолдануға құқылы: 1) орындалуы міндетті жазбаша нұсқама беру; 2) жазбаша ескерту шығару; 3) жазбаша келісім жасау.

Көрсетілетін төлем қызметтері нарығының өзге субъектілеріне анықталған бұзушылықтарды және (немесе) себептерді, сондай - ақ оларды жасауға ықпал еткен жағдайларды жоюға бағытталған, орындалуы міндетті түзету шараларын қабылдауға жазбаша нұсқамада белгіленген мерзімде және (немесе) анықталған бұзушылықтарды және (немесе) себептерді жою жөніндегі іс-шаралар Жоспарын, сондай-ақ оларды жасауға ықпал еткен жағдайларды белгіленген мерзімде ұсыну қажеттігіне нұсқау (бұдан әрі-іс-шаралар жоспары) жазбаша нұсқама болып табылады. Жазбаша нұсқамада белгіленген мерзімде ұсынылған іс-шаралар жоспарында бұзушылықтардың, олардың туындауына әкеп соққан себептердің және (немесе) жағдайлардың сипаттамасы, жоспарланған іс-шаралардың тізбесі, оларды жүзеге асыру мерзімдері, сондай-ақ жауапты лауазымды адамдар көрсетіледі .

Жазбаша ескерту ҚР Ұлттық Банкі осы ескерту шығарылғаннан кейін бір жыл ішінде ҚР заңнамасы нормаларының ұқсас бұзушылығын анықтаған жағдайда ҚР Ұлттық Банкінің төлем қызметтері нарығының өзге субъектісіне санкцияны қолдану мүмкіндігі туралы хабарламасы болып табылады .

ҚР Ұлттық Банкі мен көрсетілетін төлем қызметтері нарығының өзге субъектісі арасында жасалған анықталған бұзушылықтарды және (немесе) себептерді, сондай-ақ

оларды жасауға ықпал еткен жағдайларды жою қажеттігі және осы бұзушылықтарды және (немесе) себептерді, сондай-ақ оларды жасауға ықпал еткен жағдайларды жою жөніндегі шаралар тізбесін, оларды жою мерзімдерін көрсете отырып, оларды жасауға ықпал еткен шарттарды және (немесе) анықталған бұзушылықтарды және (немесе) себептерді жойғанға дейін көрсетілетін төлем қызметтері нарығының өзге Жазбаша келісімге көрсетілетін төлем қызметтері нарығының өзге субъектісі тарапынан міндетті түрде қол қойылуға тиіс.

Операторларға, төлем жүйесіне қатысушыларға, көрсетілетін төлем қызметтерін берушілерге қатысты шектеулі ықпал ету шараларын қолдану тәртібі Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің нормативтік құқықтық актісінде айқындалады.

"Төлемдер және төлем жүйелері туралы" ҚР Заңының 24-бабы 9-тармағының талабы бойынша оператор, төлем жүйелерінің қатысушысы, көрсетілетін төлем қызметтерін беруші ҚР Ұлттық Банкі шектеулі ықпал ету шарасын қолдану туралы ҚР Ұлттық Банкінің құжатында көрсетілген мерзімдерде шектеулі ықпал ету шарасының орындалғаны туралы хабардар етуге міндетті.

Уәкілетті орган эмитенттерге, жинақтаушы зейнетақы қорларына және микроқаржы ұйымдарына "Бағалы қағаздар нарығы туралы" ҚР Заңының 3-1-бабына, "Зейнетақымен қамсыздандыру туралы" ҚР Заңының 58-бабына, "Микроқаржы ұйымдары туралы" ҚР Заңының 28-бабына сәйкес осындай шектеулі ықпал ету шараларын қолдануы мүмкін.

Міндетті адамның шектеулі ықпал ету шараларын бұл үшін белгіленген мерзімдерде орындамауы немесе уақтылы орындамауы түсіндірілетін баптың 3-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Түсіндірілген баптың 3-бөлігінде қарастырылған құқық бұзушылықтың құрамы ресми болып табылады. Құқық бұзушыға түсініктеме берілген баптың 3-бөлігі бойынша айыппұл есептеу және салу үшін құқық бұзушылық жасаудан келтірілген залал фактісі мен мөлшерін анықтаудың қажеті жоқ.

Түсіндірілген баптың 3-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық құқық бұзушы ҚР Ұлттық Банкінің оған қатысты шектеулі ықпал ету шараларын іске асыруы шеңберінде өзіне қабылдаған немесе оған ҚР Ұлттық Банкі жүктеген міндетті орындамаған және оларды орындау мерзімі өткен сәтте жасалған болып есептеледі.

Түсіндірілген баптың 3-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін адам айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБТК-нің 227-бабының 3-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұлдың мөлшері:

- шағын кәсіпкерлік субъектілері немесе коммерциялық емес ұйымдар үшін-120 АЕК,
- орта кәсіпкерлік субъектілері үшін-190 АЕК,
- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін-250 АЕК.

Түсіндірілген баптың 4-бөлігі банктің, сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының тарату комиссиясы төрағасының Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі белгілеген мерзімде Қазақстан Республикасының заңнамасын бұзушылықтарды жою туралы жазбаша нұсқаманы орындамағаны үшін әкімшілік жауаптылықты белгілейді.

ӘҚБтК-нің 227-бабының 4-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы құқық бұзушының ҚР Ұлттық Банкі белгілеген мерзімде ҚР заңнамасын бұзушылықтарды жою туралы жазбаша нұсқаманы орындамау түрінде құқыққа қарсы әрекеттер (әрекетсіздік) жасауынан тұрады.

ҚР "Банктер және банк қызметі туралы" Заңының 74-4 бабының 1 тармағының 4) тармақшасына және "Сақтандыру қызметі туралы" ҚР Заңының 73-бабы 1-тармағының 4) тармақшасына сәйкес уәкілетті орган тарату комиссияларының тарату комиссияларының қызметінде анықталған кемшіліктерді және (немесе) тәуекелдерді, бұзушылықтарды және (немесе) олардың жасалуына ықпал еткен себептерді, сондай-ақ шарттарды белгіленген мерзімде жою және (немесе) белгіленген мерзімде іс-шаралар жоспарын ұсыну туралы орындауға міндетті жазбаша нұсқамалар шығаруға құқылы.

Тиісінше, тарату комиссиясының төрағасы немесе оның бөлімшесінің басшысы мұндай нұсқаманы белгіленген мерзімде орындауға міндетті.

Міндетті адамның тарату комиссияларының қызметінде анықталған кемшіліктерді және (немесе) тәуекелдерді, бұзушылықтарды және (немесе) олардың жасалуына ықпал еткен себептерді, сондай-ақ жағдайларды жою туралы ҚР Ұлттық Банкінің жазбаша нұсқамасын орындамауы немесе уақтылы орындамауы түсіндірілетін баптың 4-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Түсіндірілген баптың 4-бөлігінде қарастырылған құқық бұзушылықтың құрамы ресми болып табылады. Құқық бұзушыға түсініктеме берілген баптың 4-бөлігі бойынша айыппұл есептеу және салу үшін құқық бұзушылық жасаудан келтірілген залал фактісі мен мөлшерін анықтаудың қажеті жоқ.

Түсіндірілген баптың 4-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық міндетті тұлға ҚР Ұлттық Банкінің нұсқамасын орындамаған және оны орындау мерзімі өткен сәтте жасалған болып есептеледі.

Түсіндірілген баптың 4-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық үшін адам айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБтК-нің 227-бабының 4-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл мөлшері жеке тұлғалар үшін 40 АЕК-ті құрайды.

Түсіндірілген баптың 5-бөлігі коллекторлық агенттіктің өзі қабылдаған және (немесе) оған шектеулі ықпал ету шараларын қолдану арқылы ҚР Ұлттық Банкі жүктеген міндеттерді орындамағаны, уақтылы орындамағаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ӘҚБтК-нің 227-бабының 5-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы құқық бұзушының құқыққа қарсы әрекеттерді (әрекетсіздікті) мынадай түрде жасауынан тұрады:

1) шектеулі ықпал ету шараларын қолдану арқылы ҚР Ұлттық Банкі қабылдаған және (немесе) жүктеген міндеттерді орындамаған жағдайларда жол беріледі.

2) шектеулі ықпал ету шараларын қолдану арқылы ҚР Ұлттық Банкі қабылдаған және (немесе) жүктеген міндеттерді уақтылы орындамаған жағдайларда жол беріледі.

"Коллекторлық қызмет туралы" ҚР Заңының 18-бабының 2-тармағына сәйкес уәкілетті орган коллекторлық агенттікке мынадай шектеулі ықпал ету шараларын қолдануға құқылы:

1) анықталған бұзушылықтарды және (немесе) себептерді, сондай - ақ оларды жасауға ықпал еткен жағдайларды жоюға бағытталған орындалуы міндетті түзету шараларын қабылдауға коллекторлық агенттікке белгіленген мерзімде және (немесе) анықталған бұзушылықтарды және (немесе) себептерді, сондай-ақ оларды жасауға ықпал еткен жағдайларды жою жөніндегі іс-шаралар жоспарын (бұдан әрі-іс-шаралар жоспары) белгіленген мерзімде ұсыну қажеттігіне орындалуы міндетті жазбаша нұсқама жіберуге міндетті. Жазбаша нұсқамада белгіленген мерзімде ұсынылған іс-шаралар жоспарында бұзушылықтардың сипаттамалары және (немесе) себептері, сондай-ақ оларды жасауға ықпал еткен жағдайлар, жоспарланған іс-шаралардың тізбесі, оларды жүзеге асыру мерзімдері, сондай-ақ жауапты лауазымды адамдар көрсетіледі.

2) осы ескерту шығарылғаннан кейін бір жыл ішінде Қазақстан Республикасының коллекторлық қызмет туралы заңнамасының, Қазақстан Республикасының банк заңнамасының не Қазақстан Республикасының микроқаржы ұйымдары туралы заңнамасының нормаларын жазбаша ескерту шығарылған бұзушылыққа ұқсас қайталап бұзушылықты уәкілетті орган анықтаған жағдайда, коллекторлық агенттікке заңда көзделген санкцияларды қолдану мүмкіндігі туралы жазбаша ескерту шығаруға құқылы;

3) анықталған бұзушылықтарды дереу жою қажеттігі туралы және анықталған бұзушылықтар жойылғанға дейін осы бұзушылықтарды жою мерзімдерін көрсете отырып, оларды жою жөніндегі шаралар тізбесін және (немесе) коллекторлық агенттік өзіне алған шектеулердің тізбесін бекіту туралы уәкілетті орган мен коллекторлық агенттік арасында жазбаша келісім жасауға міндетті. Жазбаша келісімге коллекторлық агенттік тарапынан міндетті түрде қол қойылуға тиіс;

4) борышкермен өзара іс-қимыл жасайтын коллекторлық агенттіктің басшы жұмыскерін не өзге де жұмыскерін шеттету туралы талап қоюға құқылы.

"Коллекторлық қызмет туралы" ҚР Заңының 18-бабы 3-тармағының талабы бойынша коллекторлық агенттік уәкілетті органды жазбаша нұсқамада және жазбаша келісімде көрсетілген шаралардың осы құжаттарда көзделген мерзімдерде орындалғаны туралы хабардар етуге міндетті.

Коллекторлық агенттіктің келісім бойынша өзіне қабылдаған немесе оған ҚР Ұлттық Банкі жүктеген шектеулі ықпал ету шараларын орындамауы немесе уақтылы орындамауы түсіндірілетін баптың 5-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Түсіндірілген баптың 5-бөлігінде қарастырылған құқық бұзушылықтың құрамы ресми болып табылады. Құқық бұзушыға түсіндірілген баптың 5-бөлігі бойынша айыппұл есептеу және салу үшін құқық бұзушылық жасаудан келтірілген залал фактісі мен мөлшерін анықтаудың қажеті жоқ.

Түсіндірілген бапта көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін адам айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБтК-нің 227-бабының 5-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл мөлшері 150 АЕК-ті құрайды.

228-бап. Қазақстан Республикасының сақтандыру және сақтандыру қызметі туралы заңнамасында белгіленген талаптарды бұзу

1. Алып тасталды - ҚР 02.07.2018 № 168-VI Заңымен.

2. Алып тасталды - ҚР 02.07.2018 № 168-VI Заңымен.

3. Өсімдік шаруашылығы саласындағы уәкілетті мемлекеттік органға "Өсімдік шаруашылығындағы міндетті сақтандыру туралы" Қазақстан Республикасының Заңына сәйкес жалған есептер немесе уәкілетті орган сұратқан өзге де ақпаратты уақтылы ұсынбау, ұсынбау немесе өзара сақтандыруды ұсыну -

елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

4. Алып тасталды - ҚР 02.07.2018 № 168-VI Заңымен.

5. Сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымы, сақтандыру тобының бас ұйымы сол пруденциалдық нормативтерді және (немесе) Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі белгілеген басқа да міндетті нормалар мен лимиттерді бірнеше рет (қатарынан күнтізбелік он екі ай ішінде екі және одан да көп) бұзған; -

заңды тұлғаларға үш жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

6. Алып тасталды - ҚР 02.07.2018 № 168-VI Заңымен.

7. Серіктестіктің Қазақстан Республикасының өзара сақтандыру туралы заңнамасын бұза отырып мәмілелер мен операцияларды өзара сақтандыруды жүзеге асыруы - екі жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

8. Алып тасталды - ҚР 02.07.2018 № 168-VI Заңымен (алғашқы ресми жарияланған күнінен бастап күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі).

9. Сақтандыру ұйымының Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен сақтанушыларға олардың тұрақты органының, жеке бөлімшесінің орналасқан жерінің немесе атауының өзгеруі туралы уақтылы хабарламауы -

заңды тұлғаларға елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

10. Сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының, сақтандыру брокерінің Қазақстан Республикасының сақтандыру және сақтандыру қызметі туралы заңнамасында белгіленген тәртіппен, олардың қызметіне байланысты құжаттарды жүргізу, есепке алу және сақтау жөніндегі шарттарды бұзуы, -

заңды тұлғаларға елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

11. Алып тасталды - ҚР 02.07.2018 № 168-VI Заңымен.

12. Сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының пруденциалдық нормативтердің және (немесе) Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі белгілеген басқа да міндетті нормалар мен лимиттердің сақталуы туралы ақпараттың бұрмалануына әкеп соқтырған есептерді дайындауы, -

заңды тұлғаларға екі жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

13. Алып тасталды - ҚР 02.07.2018 № 168-VI Заңымен.

14. Алып тасталды - ҚР 02.07.2018 № 168-VI Заңымен.

15. Алып тасталды - ҚР 02.07.2018 № 168-VI Заңымен.

16. Сақтандыру төлемдеріне кепілдік беру қорына міндетті немесе төтенше жарналарды төлемеу, уақтылы төлемеу немесе төлемеу -

заңды тұлғаларға екі жүз елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

17. Сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының, сақтандыру брокерінің Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес бұқаралық ақпарат құралдарында қаржылық есептілік пен өзге де ақпаратты жариялау талаптарын бұзуы -

заңды тұлғаларға елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

18. Алып тасталды - ҚР 02.07.2018 № 168-VI Заңымен.

19. Сақтандыру ұйымының ақпарат беру және сақтандыру есебін алу туралы шарт жасасу туралы шартты жасасу туралы талапты мемлекет қатысуы және осы ұйымда тіркелуі арқылы сақтандыру туралы мәліметтер базасын қалыптастыру және жүргізу жөніндегі ұйыммен бұзу -

заңды тұлғаларға жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

Ескертпенің осы редакциясы Қазақстан Республикасының 02.07.2018 № 168-VI Заңына сәйкес 16.12.2020 ж. дейін жарамды.

Ескерту. Осы баптың он екінші бөлігінің мақсаттары үшін бұрмаланған ақпаратты түзету нәтижесінде сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымы Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі белгілеген пруденциалдық нормативтерді және (немесе) басқа да міндетті нормалар мен лимиттерді бұзу анықталған жағдайда, әкімшілік жауапкершілік туындайды.

20. 01.01.2012 жылға дейін қолданыста болады - ҚР 11.24.2015 № 422-V Заңына сәйкес.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілген мақала Қазақстан Республикасының сақтандыру және сақтандыру қызметі туралы заңнамасында белгіленген талаптарды бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ҚР заңнамасында белгіленген және мемлекетпен қорғалатын қаржы саласындағы кәсіпкерлік қызметті жүзеге асыру тәртібі ӘҚБтК-нің 228-бабында көзделген құқық бұзушылықтардың ортақ объектісі болып табылады.

Түсіндірілетін бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтардың тікелей объектісі ҚР заңнамасында белгіленген сақтандыру қызметін жүзеге асыру тәртібі болып табылады.

ӘҚБтК-нің 228-бабында қарастырылған құқық бұзушылық субъектілері, бұл туралы түсіндірілген баптың санкцияларында тікелей көрсетілуіне байланысты заңды тұлғалар : өзара сақтандыру қоғамдары, сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымдары, сақтандыру тобының бас ұйымдары, сақтандыру брокерлері болып табылады.

Өзара сақтандыру қоғамы - өз мүшелерінің мүліктік мүдделерін өзара сақтандыруды жүзеге асыру мақсатында тұтыну кооперативі ұйымдық-құқықтық нысанында құрылған заңды тұлға.

Сақтандыру ұйымы - уәкілетті органның тиісті лицензиясы негізінде сақтандыру шарттарын жасасу және орындау жөніндегі қызметті жүзеге асыратын заңды тұлға.

Қайта сақтандыру ұйымы (қайта сақтандырушы) – уәкілетті органның тиісті лицензиясы негізінде қайта сақтандыру шарттарын жасасу және орындау жөніндегі қызметті жүзеге асыратын заңды тұлға.

Сақтандыру брокері - сақтанушының тапсырмасы бойынша сақтандырушымен сақтандыру шарттарын жасасуға және орындауға байланысты қатынастарда сақтанушының атынан өкілдік ететін немесе сақтанушының (цеденттің) тапсырмасы бойынша сақтандыру шарттарын және (немесе) қайта сақтандыру шарттарын жасасу бойынша өз атынан делдалдық қызметті жүзеге асыратын заңды тұлға.

Бас ұйым-бұл басқа заңды тұлғаны басқаратын заңды тұлға.

ӘҚБтК-нің 228-бабында көзделген іс-әрекеттердің субъективті жағы құқық бұзушылық субъектілері заңды тұлғалар болып табылатындығы салдарынан анықталуға жатпайды.

Түсіндірілген баптың 3-бөлігі өзара сақтандыру қоғамының өсімдік шаруашылығы саласындағы уәкілетті мемлекеттік органға "өсімдік шаруашылығындағы міндетті сақтандыру туралы"ҚР Заңына сәйкес есептілікті не уәкілетті орган сұратқан өзге де ақпаратты уақтылы ұсынбағаны, ұсынбағаны не дұрыс ұсынбағаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ӘҚБтК-нің 228-бабының 3-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы құқық бұзушының құқыққа қарсы әрекеттерді (әрекетсіздікті) мынадай түрде жасауынан тұрады.:

1) "Өсімдік шаруашылығындағы міндетті сақтандыру туралы" ҚР Заңына сәйкес есептілікті не уәкілетті орган сұрататын өзге де ақпаратты уақтылы ұсынбау;

2) есептілікті не "өсімдік шаруашылығындағы міндетті сақтандыру туралы" ҚР Заңына сәйкес уәкілетті орган сұрататын өзге де ақпаратты бермеген; не

3) "Өсімдік шаруашылығындағы міндетті сақтандыру туралы" Қазақстан Республикасының Заңына сәйкес есептілікті не уәкілетті орган сұрататын өзге де ақпаратты дұрыс ұсынбаған жағдайларда жүргізіледі.

Өсімдік шаруашылығы саласындағы уәкілетті мемлекеттік орган-Қазақстан Республикасының Үкіметі айқындайтын, өсімдік шаруашылығын дамыту саласында мемлекеттік реттеуді жүзеге асыратын мемлекеттік орган.

Түсіндірілген баптың 3-бөлігінде қарастырылған құқық бұзушылықтың құрамы ресми болып табылады. Құқық бұзушыға түсініктеме берілген баптың 3-бөлігі бойынша айыппұл есептеу және салу үшін уақтылы ұсынбаудан, ұсынбаудан не дұрыс емес есептілікті не уәкілетті орган сұратқан өзге де ақпаратты ұсынадан келтірілген зиянның фактісі мен мөлшерін анықтаудың қажеті жоқ.

Түсіндірілген баптың 3-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін оны жасаған адамдар айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБтК-нің 228-бабының 3-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл мөлшері тіркелген болып табылады және 50 АЕК-ті құрайды.

Бұл жазаны өсімдік шаруашылығы саласындағы уәкілетті мемлекеттік орган немесе іс сотта қаралған жағдайда сот құқық бұзушыларға қолданады.

Түсіндірілген баптың 5-бөлігі сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының, сақтандыру тобының бас ұйымының ҚР Ұлттық Банкі белгілеген бірдей пруденциалдық нормативтерді және (немесе) сақталуы міндетті өзге де нормалар мен лимиттерді бірнеше рет (қатарынан күнтізбелік он екі ай ішінде екі және одан да көп рет) бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ӘҚБтК-нің 228-бабының 5-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы құқық бұзушының сол бір пруденциалдық нормативтерді және (немесе) ҚР Ұлттық Банкі белгілеген сақталуы міндетті өзге де нормалар мен лимиттерді бірнеше рет бұзу түріндегі құқыққа қарсы әрекеттер (әрекетсіздік) жасауынан тұрады.

Сол бір пруденциалдық нормативтерді және (немесе) сақталуға міндетті өзге де нормалар мен лимиттерді бірнеше рет бұзу деп олардың қатарынан күнтізбелік он екі ай ішінде екі және одан да көп рет бұзылуын түсінген жөн.

Пруденциалдық нормативтер және міндетті нормалар мен лимиттер ҚР Ұлттық Банкі Басқармасының қаулысымен белгіленеді.

ҚР "Сақтандыру қызметі туралы" Заңының 3 бабына сәйкес пруденциалдық нормативтер – бұл уәкілетті орган белгілейтін және сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымдары сақтауға міндетті нормативтер.

Көрсетілген Заңның 46-бабының 1-тармағына сәйкес сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының және өздеріне қатысты шоғырландырылған негізде қадағалау жүзеге асырылатын тұлғалардың төлем қабілеттілігі мен қаржылық орнықтылығын бақылау және қадағалау уәкілетті орган белгілеген пруденциалдық нормативтердің және (немесе) сақталуға міндетті өзге де нормалар мен лимиттердің орындалуын немесе сақталуын бақылау және қадағалау арқылы жүргізіледі.

"Сақтандыру қызметі туралы" ҚР Заңының 37-1-бабы 3-тармағының талабы бойынша сақтандыру портфелін қабылдайтын сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымы барлық пруденциалдық нормативтерді және оны қабылдау сәтіндегі, сондай-ақ жаңадан қабылданатын сақтандыру портфелін ескере отырып, сақталуға міндетті өзге де нормалар мен лимиттерді орындауға тиіс.

Жыл ішінде міндетті субъектілердің пруденциалдық нормативтерді және сақталуға міндетті өзге де нормалар мен лимиттерді сақтау туралы заңнамалық талапты бірнеше рет орындамауы түсіндірілетін баптың 5-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Түсіндірілген баптың 5-бөлігінде қарастырылған құқық бұзушылықтың құрамы ресми болып табылады. Құқық бұзушыға түсіндірілетін баптың 5-бөлігі бойынша айыппұл есептеу және салу үшін сол бір пруденциалдық нормативтерді және (немесе) ҚР Ұлттық Банкі белгілеген сақталуы міндетті өзге де нормалар мен лимиттерді бірнеше рет бұзудан келтірілген зиянның фактісі мен мөлшерін анықтаудың қажеті жоқ.

Түсіндірілген баптың 5-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін оны жасаған адамдар айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБтК-нің 228-бабының 5-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұлдың мөлшері тіркелген болып табылады және 300 АЕК-ті құрайды.

Бұл жазаны құқық бұзушыға ҚР Ұлттық Банкі немесе іс сотта қаралған жағдайда сот қолданады.

Түсіндірілген баптың 7-бөлігі өзара сақтандыру қоғамының өзара сақтандыру туралы заңнаманы бұза отырып, мәмілелер мен операцияларды жүзеге асыруы үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ӘҚБтК-нің 228-бабының 7-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы құқық бұзушының өзара сақтандыру туралы ҚР заңнамасын бұза отырып мәмілелер мен операцияларды жүзеге асыру түрінде құқыққа қарсы әрекеттер (әрекетсіздік) жасауынан тұрады.

"Өзара сақтандыру туралы" ҚР Заңының 15-бабы 3 және 4-тармақтарының талабы бойынша өзара сақтандыру қоғамына "Өзара сақтандыру туралы" ҚР Заңында

көзделмеген мәмілелерді жүзеге асыруға және операцияларды жүргізуге тыйым салынады. Қоғамдарды өзара сақтандыру бойынша қауымдастықтарға (одақтарға) біріктіру, сондай-ақ олардың бірлескен шаруашылық қызмет туралы шарт негізінде консорциум құру жағдайларын қоспағанда, Қоғамның басқа заңды тұлғаларға қатысуына жол берілмейді.

Көрсетілген Заңның 16 - бабының талабы бойынша өзара сақтандыру қоғамына қоғам қабылдаған сақтандыру тәуекелдерінің барлығын немесе бір бөлігін уәкілетті органның тиісті лицензиясы бар сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымына немесе ҚР бейрезидент қайта сақтандыру ұйымына қайта сақтандыруға беруге, сондай-ақ делдалдық қызметті немесе қайта сақтандыруға тәуекелдерді қабылдау жөніндегі қызметті жүзеге асыруға тыйым салынады.

Өзара сақтандыру қоғамының көрсетілген талаптар мен тыйымдарды бұзуы, сондай-ақ рұқсат етілген мәмілелер мен операцияларды өзара сақтандыру туралы ҚР заңнамасының нормаларын бұза отырып жасауы түсіндірілетін баптың 7-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Түсіндірілген баптың 7-бөлігінде қарастырылған құқық бұзушылықтың құрамы ресми болып табылады. Құқық бұзушыға түсіндірілген баптың 7-бөлігі бойынша айыппұл есептеу және салу үшін өзара сақтандыру туралы ҚР заңнамасын бұза отырып , мәмілелер мен операцияларды жүзеге асырудан келтірілген залалдың фактісі мен мөлшерін анықтаудың қажеті жоқ.

Түсіндірілген баптың 7-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін оны жасаған адамдар айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБТК-нің 228-бабының 7-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл мөлшері тіркелген болып табылады және 200 АЕК-ті құрайды.

Бұл жазаны өсімдік шаруашылығы саласындағы уәкілетті мемлекеттік орган немесе іс сотта қаралған жағдайда сот құқық бұзушыларға қолданады.

Түсіндірілген баптың 9-бөлігі Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен сақтандыру ұйымы сақтанушыларға өзінің тұрақты жұмыс істейтін органының, оқшауланған бөлімшесінің орналасқан жерінің өзгергені немесе атауының өзгергені туралы уақтылы хабарламағаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ӘҚБТК-нің 228-бабының 9-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы құқық бұзушының сақтанушыларға өзінің тұрақты жұмыс істейтін органының, оқшауланған бөлімшесінің орналасқан жерінің өзгергені немесе атауының өзгергені туралы уақтылы хабарламау түрінде құқыққа қарсы әрекеттер (әрекетсіздік) жасауынан тұрады.

"Сақтандыру қызметі туралы" ҚР Заңының 16-бабы 8-тармағының талабы бойынша өзінің тұрақты жұмыс істейтін органының орналасқан жері өзгерген, атауы өзгерген жағдайда сақтандыру ұйымы, сақтандыру брокері бұл туралы сақтанушыларға

Қазақстан Республикасының бүкіл аумағында таратылатын екі мерзімді баспасөз басылымында қазақ және орыс тілдерінде бір ай мерзімнен кешіктірмей және сақтандырушының интернет-ресурсында он жұмыс күні ішінде хабарландыру жариялау арқылы хабарлауға міндетті. Өзінің оқшауланған бөлімшесінің орналасқан жері өзгерген жағдайда сақтандыру ұйымы, сақтандыру брокері бұл туралы өз сақтанушыларына Қазақстан Республикасының бүкіл аумағында таратылатын екі мерзімді баспасөз басылымында қазақ және орыс тілдерінде бір ай мерзімнен кешіктірмей және өзінің интернет-ресурсында он жұмыс күні ішінде хабарландыру жариялау арқылы хабарлауға міндетті.

Жоғарыда аталған заңнамалық талапты міндетті тұлғалардың орындамауы немесе уақтылы орындамауы түсіндірілген баптың 9-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Түсіндірілген баптың 9-бөлімінде қарастырылған құқық бұзушылықтың құрамы ресми болып табылады. Құқық бұзушыға түсіндірілген баптың 9-бөлігі бойынша айыппұл есептеу және салу үшін сақтанушыларға өзінің тұрақты жұмыс істейтін органының, оқшауланған бөлімшесінің орналасқан жерінің өзгергені немесе атауының өзгергені туралы уақтылы хабарламаудан келтірілген зиянның фактісі мен мөлшерін анықтаудың қажеті жоқ.

Түсіндірілген баптың 9-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық құқық бұзушы сақтанушыларға өз атауының өзгеруі, өзінің тұрақты жұмыс істейтін органының орналасқан жерінің немесе өзінің оқшауланған бөлімшесінің орналасқан жерінің өзгеруі туралы белгіленген тәртіппен хабарламаған және мұндай хабарлау мерзімі аяқталған кезде жасалған болып саналады.

Түсіндірілген баптың 9-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін оны жасаған адамдар айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБТК-нің 228-бабының 9-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл мөлшері тіркелген болып табылады және 50 АЕК-ті құрайды.

Бұл жазаны құқық бұзушыға ҚР Ұлттық Банкі немесе іс сотта қаралған жағдайда сот қолданады.

Түсіндірілген баптың 10-бөлігі сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының, сақтандыру брокерінің Қазақстан Республикасының сақтандыру қызметі туралы заңнамасында олардың қызметіне байланысты құжаттарды тиісінше құжаттау, есепке алу және сақтау бойынша белгіленген шарттарды бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ӘҚБТК-нің 228-бабының 10-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы құқық бұзушының Қазақстан Республикасының сақтандыру қызметі туралы заңнамасында белгіленген, олардың қызметіне байланысты құжаттарды тиісінше құжаттау, есепке алу және сақтау жөніндегі шарттарды бұзу түріндегі құқыққа қарсы әрекеттер (әрекетсіздік) жасауынан тұрады.

"Сақтандыру қызметі туралы" ҚР Заңының 77-бабы 1-тармағының талабы бойынша сақтандыру нарығының кәсіби қатысушылары, кәсіпкерлік қызметті жүзеге асыратын сақтандыру агенттері сақтандыру (қайта сақтандыру), сақтандыру делдалдығы бойынша деректерді қалыптастыруға және ҚР заңнамасында белгіленген тәртіппен олардың қызметіне байланысты құжаттарды есепке алу мен сақтауды қамтамасыз етуге міндетті. Сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымы уәкілетті органның нормативтік құқықтық актісінде белгіленген тәртіппен сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттарының тізілімін жүргізуге міндетті. Сақтандыру (қайта сақтандыру) шарты жасалған кезден бастап бір жұмыс күні ішінде сақтандыру (қайта сақтандыру) шарттарының тізіліміне енгізілуге тиіс.

Міндетті сақталуға жататын құжаттардың тізбесін, оларды сақтандыру нарығының кәсіби қатысушыларының, кәсіпкерлік қызметті жүзеге асыратын сақтандыру агенттерінің сақтау тәртібі мен мерзімдерін уәкілетті орган мұрағаттар мен құжаттаманы басқарудың уәкілетті органымен келісу бойынша белгілейді.

Жоғарыда аталған заңды тұлғалардың өз қызметіне байланысты құжаттарды тиісті құжаттау, есепке алу және сақтау шарттарын сақтауға қатысты талаптарды бұзуы түсіндірілген баптың 10-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Түсіндірілген баптың 10-бөлігінде қарастырылған құқық бұзушылықтың құрамы ресми болып табылады. Құқық бұзушыға түсініктеме берілген баптың 10-бөлігі бойынша айыппұл есептеу және салу үшін Қазақстан Республикасының сақтандыру және сақтандыру қызметі туралы заңнамасында белгіленген олардың қызметіне байланысты құжаттарды тиісті құжаттау, есепке алу және сақтау шарттарын бұзудан келтірілген зиянның фактісі мен мөлшерін анықтау қажет емес.

Түсіндірілген баптың 10-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін оны жасаған адамдар айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБТК-нің 228-бабының 10-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл мөлшері тіркелген болып табылады және 50 АЕК-ті құрайды.

Бұл жазаны құқық бұзушыға ҚР Ұлттық Банкі немесе іс сотта қаралған жағдайда сот қолданады.

Түсіндірілген баптың 12-бөлігі сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының пруденциалдық нормативтерді және (немесе) ҚР Ұлттық Банкі белгілеген сақталуы міндетті өзге де нормалар мен лимиттерді сақтау туралы мәліметтердің бұрмалануына әкеп соққан есептілікті жасауы үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ӘҚБТК-нің 228-бабының 12-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы құқық бұзушының ҚР Ұлттық Банкі белгілеген пруденциалдық нормативтерді және (немесе) сақталуы міндетті өзге де нормалар мен лимиттерді сақтау туралы мәліметтерді бұрмалауға әкеп соғатын есептілікті жасау түрінде құқыққа қарсы әрекеттер жасауынан тұрады.

Түсіндірілген мақаланың 12-бөлімінде қарастырылған құқық бұзушылықтың құрамы ресми болып табылады. Түсіндірілген баптың 12-бөлігі бойынша құқық бұзушыға айыппұл есептеу және салу үшін құқық бұзушылық жасаудан келтірілген залал фактісі мен мөлшерін анықтаудың қажеті жоқ.

Түсіндірілетін бапқа ескертпеге сәйкес, бұрмаланған мәліметтерді түзету нәтижесінде сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының ҚР Ұлттық Банкі белгілеген пруденциалдық нормативтерді және (немесе) сақталуы міндетті өзге де нормалар мен лимиттерді бұзуы анықталған жағдайда 228-баптың 12-бөлігі бойынша әкімшілік жауапкершілік туындайды.

Түсіндірілген баптың 12-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін оны жасаған адамдар айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБТК-нің 228-бабының 12-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл мөлшері тіркелген болып табылады және 200 АЕК-ті құрайды.

Бұл жазаны құқық бұзушыға ҚР Ұлттық Банкі немесе іс сотта қаралған жағдайда сот қолданады.

Түсіндірілген баптың 16-бөлігі сақтандыру төлемдеріне кепілдік беру қорына міндетті немесе төтенше жарналарды төлемегені, уақтылы төлемегені немесе толық көлемде төлемегені үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ӘҚБТК-нің 228-бабының 16-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы құқық бұзушының құқыққа қарсы әрекеттерді (әрекетсіздікті) мынадай түрде жасауынан тұрады.:

1) Сақтандыру төлемдеріне кепілдік беру қорына міндетті немесе төтенше жарналарды төлемеу;

2) Сақтандыру төлемдеріне кепілдік беру қорына міндетті немесе төтенше жарналарды уақтылы төлемеген не

3) Сақтандыру төлемдеріне кепілдік беру қорына міндетті немесе төтенше жарналарды толық емес көлемде төлеу арқылы жүзеге асырылады.

Міндетті жарналар- "Сақтандыру төлемдеріне кепілдік беру қоры туралы" Қазақстан Республикасының Заңында және Қазақстан Республикасының өзге де нормативтік құқықтық актілерінде айқындалған тәртіппен қатысушы сақтандыру ұйымы кепілдік берілетін сақтандыру түрлері бойынша сақтандыру төлемдеріне кепілдік беру қорына төлейтін ақша сомасы.

Төтенше жарналар- бұл аталған Заңда көзделген жағдайларда қатысушы сақтандыру ұйымы сақтандыру төлемдеріне кепілдік беру қорына қосымша төлейтін ақша сомасы.

Жоғарыда көрсетілген Заңның 12-бабының 1-тармағының талабы бойынша қатысушы сақтандыру ұйымы қатысу шартына сәйкес міндетті және төтенше жарналар төлеуге міндетті. Міндетті жарналардың ставкасын Қор жыл сайын айқындайды. Міндетті жарналардың мөлшерлемесін есептеу әдістемесі, оларды төлеу тәртібі мен мерзімдері уәкілетті органның нормативтік құқықтық актілерінде белгіленеді .

Сақтандыру ұйымдарының Сақтандыру төлемдеріне кепілдік беру қорына міндетті және төтенше жарналарды толық және уақтылы төлеу жөніндегі жоғарыда көрсетілген міндетті орындамауы түсіндірілген баптың 16-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Түсіндірілген мақаланың 16-бөлімінде қарастырылған құқық бұзушылықтың құрамы ресми болып табылады. Құқық бұзушыға түсіндірілген баптың 16-бөлігі бойынша айыппұл есептеу және салу үшін сақтандыру төлемдеріне кепілдік беру қорына міндетті немесе төтенше жарналарды төлемеуден, уақтылы төлемеуден немесе толық көлемде төлемеуден келтірілген залал фактісі мен мөлшерін анықтаудың қажеті жоқ.

Түсіндірілген баптың 16-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін оны жасаған адамдар айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБтК-нің 228-бабының 16-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл мөлшері тіркелген болып табылады және 250 АЕК-ті құрайды.

Бұл жазаны құқық бұзушыға ҚР Ұлттық Банкі немесе іс сотта қаралған жағдайда сот қолданады..

Түсіндірілген баптың 17-бөлігі сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының, сақтандыру брокерінің Қазақстан Республикасының заңдарына сәйкес қаржылық есептілікті және өзге де мәліметтерді бұқаралық ақпарат құралдарында жариялау міндеттілігі туралы талапты бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ӘҚБтК-нің 228-бабының 17-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы құқық бұзушының Қазақстан Республикасының заңдарына сәйкес қаржылық есептілікті және өзге де мәліметтерді бұқаралық ақпарат құралдарында жариялау міндеттілігі туралы талапты бұзу түрінде құқыққа қарсы әрекеттер (әрекетсіздік) жасауынан тұрады.

"Сақтандыру қызметі туралы" ҚР Заңының 76 - бабына сәйкес сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымы және сақтандыру брокері шоғырландырылған жылдық қаржылық есептілікті, ал еншілес ұйымы (ұйымдары) болмаған жағдайда-шоғырландырылмаған жылдық қаржылық есептілікті және аудиторлық есепті уәкілетті орган белгілеген тәртіппен және мерзімдерде, оларда ұсынылған мәліметтердің дұрыстығын тәуелсіз аудиторлық растағаннан және сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымы акционерлерінің жылдық жиналысы жылдық қаржылық есептілікті бекіткеннен кейін жариялайды.

Сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымдары тоқсан сайын уәкілетті орган белгілеген тәртіппен және мерзімдерде қаржылық есептіліктің халықаралық стандарттарына сәйкес келетін бухгалтерлік балансты, пайда мен шығындар туралы есепті олардың аудиторлық растауынсыз жариялайды.

Қаржылық есептілікті жариялау қағидалары ҚР Ұлттық Банкі Басқармасының қаулысымен белгіленеді.

Жоғарыда аталған заңнамалық талапты міндетті тұлғалардың орындамауы түсіндірілген баптың 17-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Түсіндірілген мақаланың 17-бөлімінде қарастырылған құқық бұзушылықтың құрамы ресми болып табылады. Құқық бұзушыға түсініктеме берілген баптың 16-бөлігі бойынша айыппұл есептеу және салу үшін құқық бұзушылық жасаудан келтірілген залал фактісі мен мөлшерін анықтаудың қажеті жоқ.

Түсіндірілген баптың 17-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін оны жасаған адамдар айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБтК-нің 228-бабының 17-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл мөлшері тіркелген болып табылады және 50 АЕК-ті құрайды.

Бұл жазаны құқық бұзушыға ҚР Ұлттық Банкі немесе іс сотта қаралған жағдайда сот қолданады.

Түсіндірілген баптың 19-бөлігі сақтандыру ұйымының мемлекет қатысатын сақтандыру дерекқорын қалыптастыру және жүргізу және осы ұйымда тіркеу жөніндегі ұйыммен ақпарат беру және сақтандыру есептерін алу туралы шарттар жасасу міндеттілігі туралы талапты бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ӘҚБтК-нің 228-бабының 19-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы құқық бұзушының ақпарат беру және мемлекет қатысатын сақтандыру жөніндегі дерекқорды қалыптастыру мен жүргізу және осы ұйымда тіркеу жөніндегі ұйыммен сақтандыру есептерін алу туралы шарттар жасасудың міндеттілігі туралы талапты бұздан көрінетін құқыққа қарсы әрекеттер (әрекетсіздік) жасауынан тұрады.

"Сақтандыру қызметі туралы" ҚР Заңының 79-бабының 1-тармағына сәйкес мемлекет қатысатын деректер базасын қалыптастыру және жүргізу жөніндегі ұйым акционерлік қоғамның ұйымдық-құқықтық нысанында құрылған, дауыс беретін акцияларының жүз пайызы уәкілетті органға тиесілі коммерциялық емес ұйым болып табылады. Ұйым көлік құралдары иелерінің азаматтық-құқықтық жауапкершілігін міндетті сақтандыру бойынша деректер базасын қалыптастыруды және жүргізуді көрсетілген Заңның және сақтандырудың міндетті түрлері бойынша ҚР заңнамалық актілерінің негізінде жүзеге асырады. Ұйым сақтандыру агенттерінің бірыңғай тізілімін жүргізуді жүзеге асырады.

"Сақтандыру қызметі туралы" ҚР Заңының 82-бабы 3-тармағының 1) тармақшасына сәйкес ақпаратты жеткізуші-сақтандыру ұйымдары мемлекет қатысатын сақтандыру жөніндегі деректер базасын қалыптастыру және жүргізу жөніндегі ұйыммен ақпарат беру және (немесе) сақтандыру есептерін алу туралы шарт жасасуға міндетті.

Көрсетілген Заңның 84-бабының талабы бойынша ақпаратты сақтандыру ұйымдары - берушілер көрсетілген ұйымда тіркелуге міндетті, ол үшін: 1) ұйымда тіркеу туралы өтінішті; 2) заңды тұлғаны мемлекеттік тіркеу (қайта тіркеу) туралы анықтаманы; 3) ұйым белгілеген тәртіппен дерекқорға сұрау салуды жүзеге асыруға уәкілетті

адамдардың тегі, аты, әкесінің аты (ол болған кезде), лауазымы туралы ақпаратты ұсынуға міндетті.

Жоғарыда аталған заңнамалық талаптарды міндетті тұлғалардың орындамауы түсіндірілген баптың 19-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Түсіндірілген мақаланың 19-бөлімінде қарастырылған құқық бұзушылықтың құрамы ресми болып табылады. Құқық бұзушыға түсініктеме берілген баптың 16-бөлігі бойынша айыппұл есептеу және салу үшін құқық бұзушылық жасаудан келтірілген залал фактісі мен мөлшерін анықтаудың қажеті жоқ.

Түсіндірілген баптың 19-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін оны жасаған адамдар айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБтК-нің 228-бабының 19-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл мөлшері тіркелген болып табылады және 100 АЕК-ті құрайды.

Бұл жазаны құқық бұзушыға ҚР Ұлттық Банкі немесе іс сотта қаралған жағдайда сот қолданады.

229-бап. Сақтандыру ұйымының сақтандыру төлемдеріне қатысты талаптарды бұзуы

1. Сақтандыру төлемін немесе сақтандыру төлемін толық көлемде төлемеу, сонымен қатар уақтылы төлемеу -

заңды тұлғаларға жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Сақтандыру төлемін жүзеге асыру үшін клиент ұсынған құжаттардың жоғалуы - заңды тұлғаларға елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ _____

Түсіндірілген мақала сақтандыру ұйымының сақтандыру төлемін жүзеге асыруға байланысты талаптарды бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ҚР заңнамасында белгіленген және мемлекетпен қорғалатын қаржы саласындағы кәсіпкерлік қызметті жүзеге асыру тәртібі ӘҚБтК-нің 229-бабында көзделген құқық бұзушылықтардың тектік объектісі болып табылады.

Түсіндірілген бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтардың тікелей объектісі сақтандыру қызметі шеңберінде сақтандыру төлемдерін жүзеге асыру тәртібі болып табылады.

ӘҚБтК – нің 229-бабында көзделген құқық бұзушылық субъектілері бұл туралы түсіндірілетін баптың санкцияларында тікелей көрсетілуіне байланысты заңды тұлғалар-сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымдары болып табылады.

ӘҚБтК - нің 229 – бабында түсіндірілген мақалада сақтанушы, сақтандырылған немесе пайда алушы-сақтандыру төлемдерін алушы түсініледі.

ӘҚБтК-нің 745-бабының 1-бөлігіне сәйкес әкімшілік құқық бұзушылықпен дене, мүліктік немесе моральдық зиян келтірілген жеке немесе заңды тұлға жәбірленуші болып табылады. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жәбірленушінің қатысуымен қаралады. Істің қаралатын орны мен уақыты тиісінше хабарланғаны туралы деректер болған және одан істі қарауды кейінге қалдыру туралы өтініш түспеген жағдайларда ғана іс ол болмаған кезде қаралуы мүмкін.

Тиісінше, түсіндірілген бап бойынша Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іске жәбірленуші ретінде сақтандыру төлемдерін алушының болуы және қатысуы міндетті болып табылады.

ӘҚБтК-нің 229-бабында көзделген іс-әрекеттердің субъективті жағы құқық бұзушылық субъектілері заңды тұлғалар болып табылатындығы салдарынан анықталуға жатпайды.

Түсіндірілген мақалада қарастырылған құқық бұзушылықтардың құрамы ресми болып табылады. Құқық бұзушыға түсініктеме берілген бап бойынша айыппұл есептеу және салу үшін құқық бұзушылық жасаудан үшінші тұлғаларға зиян келтіру фактісі мен мөлшерін анықтаудың қажеті жоқ.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігі жүзеге асырылмағаны үшін әкімшілік жауапкершілікті, сондай-ақ сақтандыру төлемін уақтылы жүзеге асырмағаны немесе сақтандыру төлемін толық көлемде жүзеге асырмағаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ӘҚБтК-нің 229-бабының 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы құқық бұзушының құқыққа қарсы әрекеттерді (әрекетсіздікті) мынадай түрде жасауынан тұрады:

- 1) сақтандыру төлемі жүзеге асырылмаған жағдайда,
- 2) сақтандыру төлемі уақтылы жүзеге асырылмаған жағдайларда
- 3) сақтандыру төлемі толық көлемде жүзеге асырылмаған жағдайларда жүргізіледі.

Сақтандыру төлемі-бұл сақтандырушы сақтанушыға (пайда алушыға) сақтандыру жағдайы басталған кезде немесе жинақтаушы сақтандыру шартында белгіленген мерзім басталған кезде сақтандыру сомасы шегінде төлейтін ақша сомасы. Аннуитеттік сақтандыру шарттары бойынша сақтандыру төлемдерін қоспағанда, сақтандыру төлемі біржолғы төлеммен жүзеге асырылады.

АК 820-бабының 2 және 3-тармақтарына сәйкес сақтандыру төлемінің мөлшерін айқындау тәртібі шартпен белгіленеді. Міндетті сақтандыру бойынша сақтандыру төлемінің мөлшерін анықтау тәртібі сақтандырудың міндетті түрін реттейтін ҚР Жеке заңнамалық актісімен белгіленеді. Сақтандыру төлемдерін жүзеге асыру тәртібі мен мерзімдері шартта айқындалады. Міндетті сақтандыру бойынша олар ҚР заңнамалық актілерімен белгіленуі мүмкін.

АК-нің 803-бабының 1-тармағына сәйкес сақтандыру шарты бойынша бір Тарап (сақтанушы) сақтандыру сыйлықақысын төлеуге міндеттенеді, ал екінші Тарап (

сақтандырушы) сақтандыру жағдайы басталған кезде сақтанушыға немесе пайдасына шарт жасалған өзге тұлғаға (пайда алушыға) шартта белгіленген сома (сақтандыру сомасы) шегінде сақтандыру төлемін жүзеге асыруға міндеттенеді.

Азаматтық кодекстің 828-бабының 1-тармағының 1) тармақшасына сәйкес сақтандырушы сақтандыру жағдайы басталған кезде сақтандыру шартында немесе заңнамалық актілерде белгіленген мөлшерде, тәртіппен және мерзімде сақтандыру төлемін жүргізуге міндетті.

Сақтандырушының Қазақстан Республикасының заңнамалық актісінде және (немесе) шартта ол үшін белгіленген сақтандыру төлемін толық көлемде (төлемеу немесе толық төлемеу) және белгіленген мерзімде (уақтылы төлемеу) сақтанушының немесе пайда алушының пайдасына жүзеге асыру жөніндегі міндетті орындамауы немесе тиісінше орындамауы түсіндірілетін баптың 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін адамдар айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБтК-нің 229-бабының 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұлдың мөлшері 100 АЕК-ті құрайды, тіркелген болып табылады және оны салатын орган өзгертуге жатпайды.

Бұл жазаны құқық бұзушыға ҚР Ұлттық Банкі немесе іс сотта қаралған жағдайда сот қолданады.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігі сақтандыру төлемін жүзеге асыру үшін клиент ұсынған құжаттарды жоғалтқаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ӘҚБтК-нің 229-бабының 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы құқық бұзушының сақтандыру төлемін жүзеге асыру үшін клиент ұсынған құжаттардың жоғалуынан көрінетін құқыққа қарсы әрекеттер (әрекетсіздік) жасауынан тұрады.

Сақтандыру төлемін жүзеге асыру үшін клиент ұсынған құжаттардың жоғалуы деп сақтандырушы (жауапты тұлға) олардың сақталу режимін, қауіпсіздігін қамтамасыз етпеу және оларға бөгде адамдардың қол жеткізуін шектеу салдарынан ұрлау белгілерінсіз, оның еркінен тыс сақтандырушының иелігінен (немесе олардың сақталуына өзге де жауапты тұлғаның сақтандырушы тарапынан) құжаттардың іс жүзінде шығып қалуы түсініледі.

Сақтандырушы (ол құжаттарды қабылдауға уәкілеттік берген тұлға) өзіне берілген құжаттардың жоғалу тәуекелі мен қатерін болдырмайтын осындай сақталу, қауіпсіздік және қол жетімсіздік режимін қамтамасыз етуге міндетті.

Міндетті тұлғаның сақтандыру төлемін жүзеге асыруға арналған құжаттардың сақталуын қамтамасыз етуге қойылатын талаптарды бұзуы, олардың жоғалуына әкеліп соқтырса, түсіндірілген баптың 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Құқық бұзушылық сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымы өзіне клиент берген сақтандыру төлемін жүзеге асыру үшін құжаттарды іс жүзінде жоғалтқан кезде немесе мұндай жоғалуды сақтандырушы немесе өзге де мүдделі тұлғалар анықтаған кезде, Егер құжаттардың нақты жоғалу уақытын анықтау мүмкін болмаса, жасалған болып есептеледі.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін адамдар айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБтК-нің 229-бабының 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұлдың мөлшері 50 АЕК-ті құрайды, тіркелген болып табылады және оны салатын органның өзгертуіне жатпайды.

Бұл жазаны құқық бұзушыға ҚР Ұлттық Банкі немесе іс сотта қаралған жағдайда сот қолданады.

230-бап. азақстан Республикасының міндетті сақтандыру туралы заңнамасын бұзу

1. Сақтандыру ұйымының Қазақстан Республикасының заңнамалық актілерінде көзделген міндетті сақтандыру шартын жасасудан жалтаруы –

заңды тұлғаға үш жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Қазақстан Республикасының міндетті сақтандыру туралы заңнамалық актісіне сәйкес міндетті сақтандыру шартын жасасуға міндетті тұлғаның міндетті сақтандыру шартын жасаспауы –

жеке тұлғаларға – он, лауазымды адамдарға, жекеше нотариустарға, жеке сот орындаушыларына, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға – бір жүз алпыс, орта кәсіпкерлік субъектілеріне – төрт жүз, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне бір мың айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

3. Сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының сақтандыру жөніндегі дерекқорға ақпарат беру жөніндегі талаптарды орындамауынан немесе тиісінше орындамауынан көрінген, Қазақстан Республикасының заңнамалық актілерінің талаптарын бұзуы –

заңды тұлғаға үш жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

4. Сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының міндетті сақтандыру шартын Қазақстан Республикасының міндетті сақтандыру түрлері туралы заңдарында айқындалғаннан өзгеше сақтандыру сомаларының мөлшерлерін белгілеуден көрінген, Қазақстан Республикасы заңнамасының талаптарына сәйкес келмейтін шарттарда жасасуы –

заңды тұлғаларға сақтандыру шарттары бойынша сақтандыру сыйлықақылары сомасының бір жүз пайызы мөлшерінде, бірақ бір мың айлық есептік көрсеткіштен аспайтын мөлшерде айыппұл салуға әкеп соғады.

5. Сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының міндетті сақтандыру шартын Қазақстан Республикасының міндетті сақтандыру түрлері туралы заңдарында айқындалғаннан өзгеше сақтандыру сыйлықақыларының мөлшерлерін белгілеуден көрінген, Қазақстан Республикасы заңнамасының талаптарына сәйкес келмейтін шарттарда жасасуы, сол сияқты сақтандыру сыйлықақысын есептеу кезінде коэффициенттерді қате (негізсіз) қолдануы–

заңды тұлғаларға сақтандыру шарттары бойынша сақтандыру сыйлықақылары сомасының бір жүз пайызы мөлшерінде, бірақ бір мың айлық есептік көрсеткіштен аспайтын мөлшерде айыппұл салуға әкеп соғады.

6. Сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының міндетті сақтандыру шартын сақтандыруға жатпайтын объектілерді міндетті сақтандыру түрлері бойынша сақтандырудан көрінген, Қазақстан Республикасы заңнамасының талаптарына сәйкес келмейтін шарттарда жасасуы –

заңды тұлғаларға сақтандыру шарттары бойынша сақтандыру сыйлықақылары сомасының бір жүз пайызы мөлшерінде, бірақ бір мың айлық есептік көрсеткіштен аспайтын мөлшерде айыппұл салуға әкеп соғады.

7. Алып тасталды - ҚР 02.04.2019 № 241-VI Заңымен (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі).

ТҮСІНІКТЕМЕ _____

Түсіндірілген мақала міндетті сақтандыру туралы ҚР заңнамасын бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ҚР заңнамасында белгіленген және мемлекетпен қорғалатын қаржы саласындағы кәсіпкерлік қызметті жүзеге асыру тәртібі ӘҚБтК-нің 230-бабында көзделген құқық бұзушылықтардың тектік объектісі болып табылады.

Түсіндірілетін бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтардың тікелей объектісі Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген міндетті сақтандыруды жүзеге асыру тәртібі болып табылады.

ӘҚБтК-нің 230-бабында қарастырылған құқық бұзушылықтардың субъектілері, бұл туралы түсініктеме берілген баптың санкцияларында тікелей көрсетілуіне байланысты, жеке және заңды тұлғалар, лауазымды тұлғалар, жеке нотариустар, жеке сот орындаушылары, кәсіпкерлік субъектілері, коммерциялық емес ұйымдар болып табылады.

ҚР Сақтандыру қызметі туралы Заңының 3 бабына сәйкес, сақтандыру ұйымы – уәкілетті органның тиісті лицензиясы негізінде сақтандыру шарттарын жасау және орындау бойынша қызметті жүзеге асыратын заңды тұлға. Қайта сақтандыру ұйымы (қайта сақтандырушы) – уәкілетті органның тиісті лицензиясы негізінде қайта сақтандыру шарттарын жасасу және орындау жөніндегі қызметті жүзеге асыратын заңды тұлға.

ӘҚБтК-нің 230-бабында көзделген іс-әрекеттердің субъективті жағы оны жасаған жеке тұлғалар үшін қасақана немесе абайсыздық түрінде кінәмен сипатталады. Жеке тұлғаның кінәсі оның жасаған заңсыз әрекеттеріне және олардың зиянды салдарына психикалық қатынасы арқылы анықталады.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігі сақтандыру ұйымының ҚР заңнамалық актілерінде көзделген міндетті сақтандыру шартын жасасудан жалтарғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ӘҚБтК-нің 230-бабының 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы құқық бұзушының Қазақстан Республикасының заңнамалық актілерінде көзделген міндетті сақтандыру шартын жасасудан жалтару түрінде құқыққа қарсы әрекеттер (әрекетсіздік) жасауынан тұрады.

Сақтандырудың міндетті түрлерінің тізбесі ҚР Премьер-Министрінің өкімімен белгіленеді.

Міндетті сақтандыру шартын жасасу тәртібі АҚ-нің 806-бабында көзделген. Міндетті сақтандыру сақтанушының есебінен жүзеге асырылады.

Міндетті сақтандыру түрлері, шарттары мен тәртібі сақтандырудың міндетті түрін реттейтін ҚР Жеке заңнамалық актісімен белгіленетін міндетті сақтандыру экономикалық негізділік, бұқаралық және әлеуметтік-қоғамдық маңызы болған жағдайда енгізілуі мүмкін.

Сақтандыру міндеті ҚР заңнамалық актісінен туындамайтын, бірақ шартқа негізделген жағдайларда, мұндай сақтандыру міндетті болып табылмайды және АҚ-нің 808-бабында көзделген салдарларға әкеп соқпайды.

Түрлері, талаптары мен тәртібі сақтандырудың міндетті түрін реттейтін ҚР Жеке заңнамалық актісінде белгіленген міндетті сақтандыру шартын жасасқан кезде сақтанушы осы заңнамалық актіде ұйғарылған талаптармен сақтандырушымен шарт жасасуға міндетті.

Жүктелген сақтандыру кезінде сақтандырушымен шарт оны жасасудың ҚР заңнамалық актілерінде белгіленген ең төменгі талаптарын міндетті түрде сақтай отырып, тараптардың келісімімен айқындалған талаптарда жасалады.

Түрлері, талаптары мен тәртібі сақтандырудың міндетті түрін реттейтін ҚР Жеке заңнамалық актісінде белгіленген міндетті сақтандыру шарты сақтандырудың осы түрін жүзеге асыруға лицензиясы бар сақтандырушымен ғана жасалуы мүмкін.

Сақтандырудың осы түрін жүзеге асыруға лицензиясы бар сақтандырушы үшін түрлері, талаптары мен тәртібі сақтандырудың міндетті түрін реттейтін ҚР Жеке заңнамалық актісінде белгіленген міндетті сақтандыру шартын жасасу міндетті болып табылады.

Сақтандырушының міндетті сақтандыру шартын жасасу жөніндегі осы заңнамалық талапты орындамауы түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Түсіндірілген баптың 1-бөлімінде қарастырылған құқық бұзушылықтың құрамы ресми болып табылады. Құқық бұзушыға түсініктеме берілген баптың 1-бөлігі бойынша айыппұл есептеу және салу үшін құқық бұзушылық жасаудан келтірілген залал фактісі мен мөлшерін анықтаудың қажеті жоқ.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін оны жасаған адамдар айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБтК-нің 230-бабының 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұлдың мөлшері тіркелген болып табылады және құқық бұзушылық жасаған заңды тұлғалар үшін 300 АЕК-ті құрайды.

Бұл жазаны құқық бұзушыға ҚР Ұлттық Банкі немесе іс сотта қаралған жағдайда сот қолданады.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігі ҚР міндетті сақтандыру туралы заңнамалық актісіне сәйкес міндетті сақтандыру шартын жасасуға міндетті тұлғаның міндетті сақтандыру шартын жасамағаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ӘҚБтК-нің 230-бабының 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы құқық бұзушының ҚР міндетті сақтандыру туралы заңнамалық актісіне сәйкес міндетті сақтандыру шартын жасасуға міндетті тұлғаның міндетті сақтандыру шартын жасаспауы түріндегі әрекетсіздігінде жасалады.

Міндетті сақтандыру туралы ҚР заңнамалық актісінің талабы бойынша онда көрсетілген тұлға сақтандыру ұйымымен сақтанушы айналысатын немесе жүзеге асыратын қызметті міндетті сақтандыру түрі бойынша сақтандыру шартын жасасуға міндетті.

Түсіндірілген баптың 2-бөлімінде қарастырылған құқық бұзушылықтың құрамы ресми болып табылады. Түсіндірілген баптың 2-бөлігі бойынша құқық бұзушыға айыппұл есептеу және салу үшін міндетті сақтандыру шартын жасаспаудан келтірілген зиянның фактісі мен мөлшерін анықтау қажет емес.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін оны жасаған адамдар айыппұл түрінде жазаланады.

Құқық бұзушының құқықтық жағдайына және ол жататын кәсіпкерлік санатына қарай айыппұл мөлшері:

- жеке тұлғалар үшін-10 АЕК;

- лауазымды тұлғалар, жеке нотариустар, жеке сот орындаушылары, шағын кәсіпкерлік субъектілері немесе коммерциялық емес ұйымдар үшін - 160 АЕК;

- орта кәсіпкерлік субъектілері үшін-400 АЕК;

- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін-1000 АЕК.

Құқық бұзушылық субъектілерінің жоғарыда көрсетілген санаттарының әрқайсысы үшін айыппұлдардың мөлшері тіркелген болып табылады және оларды салатын орган өзгертуге жатпайды.

Бұл жазаны құқық бұзушыларға ішкі істер органдары, көлік және коммуникация саласындағы уәкілетті орган, туристік қызмет саласындағы уәкілетті орган, ҚР еңбек заңнамасы саласындағы мемлекеттік бақылауды жүзеге асыратын органдар, Әділет органдары, қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган, ҚР Қаржы министрлігінің органдары, өнеркәсіптік қауіпсіздік саласындағы уәкілетті орган, өсімдік шаруашылығы саласындағы уәкілетті мемлекеттік орган немесе іс сотта қаралған жағдайда сот қолданады.

Түсіндірілген баптың 3-бөлігі сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының сақтандыру жөніндегі дерекқорға ақпарат беру жөніндегі талаптарды орындамаудан немесе тиісінше орындамаудан көрінетін ҚР заңнамалық актілерінің талаптарын бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ӘҚБтК-нің 230-бабының 3-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы құқық бұзушының Қазақстан Республикасының заңнамалық актілерінің талаптарын:

1) сақтандыру немесе сақтандыру жөніндегі дерекқорға ақпарат беру жөніндегі талаптарды орындамау;

2) сақтандыру жөніндегі дерекқорға ақпарат беру жөніндегі талаптар тиісінше орындалмаған жағдайларда тоқтатылады.

"Сақтандыру қызметі туралы" ҚР Заңының 81 - бабының талабы бойынша ақпарат беруші сақтандыру ұйымдары әрбір жасалған сақтандыру шарты бойынша, сақтандыру сыйлықақыларының көлемі туралы, сақтандыру жағдайлары, сақтандыру агенттері туралы, сондай-ақ сақтандыру төлемдерінің сомалары (мүлік және денсаулық бойынша төлемдер бөлінісінде) туралы ақпаратты ұсыну және (немесе) сақтандыру есептерін алу туралы шартта көзделген тәртіппен, мерзімдерде және көлемде, Заңда және уәкілетті органның нормативтік құқықтық актісінде көзделген талаптарды ескере отырып ұсынады. Уәкілетті органның нормативтік құқықтық актісінде дерекқорға ақпарат берушілер ұсынатын ақпараттың мазмұнына қосымша талаптар белгіленуі мүмкін.

Ақпаратты өнім берушілер уәкілетті органның нормативтік құқықтық актісінде белгіленген мерзімдерде тиісті бағдарламалық қамтылыммен біріктірілген ақпараттық жүйелерді пайдалана отырып, электрондық түрде ұсынады.

"Сақтандыру қызметі туралы" ҚР Заңының 82-бабы 3-тармағының 2), 3), 4) тармақшаларының талабы бойынша сақтандыру ұйымдары ақпарат берушілер ретінде ақпаратты беру және (немесе) сақтандыру есептерін алу туралы шарттарда айқындалған көлемде, тәртіппен және мерзімдерде оны қалыптастыру үшін дерекқорға ақпарат беруге; дерекқор субъектісінің талабы бойынша ұйымға берілген ақпаратқа түзетулер енгізуге; дерекқор субъектісі туралы қолда бар мәліметтерге дәл сәйкестікте ұйымға ақпарат беруге міндетті.

Сақтандыру ұйымдарының сақтандыру жөніндегі деректер базасына ақпарат беру жөніндегі жоғарыда көрсетілген заңнамалық талаптарды орындамауы немесе тиісінше

орындамауы түсіндірілген баптың 3-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Түсіндірілген баптың 3-бөлігінде қарастырылған құқық бұзушылықтың құрамы ресми болып табылады. Құқық бұзушыға түсіндірілген баптың 3-бөлігі бойынша айыппұл есептеу және салу үшін сақтандыру жөніндегі дерекқорға ақпарат беру жөніндегі талаптарды орындамаудан немесе тиісінше орындамаудан келтірілген зиянның фактісі мен мөлшерін анықтаудың қажеті жоқ.

Түсіндірілген баптың 3-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін оны жасаған адамдар айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБтК-нің 230-бабының 3-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұлдың мөлшері тіркелген болып табылады және құқық бұзушылық жасаған заңды тұлғалар үшін 300 АЕК-ті құрайды.

Бұл жазаны құқық бұзушыға ҚР Ұлттық Банкі немесе іс сотта қаралған жағдайда сот қолданады.

Түсіндірілген баптың 4-бөлігі сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының міндетті сақтандыру шартын ҚР заңнамасының талаптарына сәйкес келмейтін талаптармен жасағаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді, бұл сақтандыру сомаларының мөлшерін Қазақстан Республикасының міндетті сақтандыру түрлері туралы заңдарында белгіленгеннен өзгеше етіп белгілеуден көрінеді.

ӘҚБтК-нің 230-бабының 4-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы құқық бұзушының Қазақстан Республикасының міндетті сақтандыру түрлері туралы заңдарында айқындалғаннан өзге сақтандыру сомаларының мөлшерін белгілеу арқылы Қазақстан Республикасы заңнамасының талаптарына сәйкес келмейтін шарттарда міндетті сақтандыру шартын жасасу түрінде құқыққа қарсы әрекеттер жасауынан тұрады.

Міндетті сақтандыру түрлері бойынша сақтандыру шарттарын жасасу кезінде сақтандыру сомаларының мөлшерін шарттың тараптары сақтандырудың міндетті түрлері туралы ҚР заңдарында белгіленген мөлшерге сәйкес айқындауға тиіс.

Сақтандыру ұйымдарының аталған заңнамалық талапты бұзуы түсіндірілген баптың 4-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Түсіндірілген баптың 4-бөлігінде қарастырылған құқық бұзушылықтың құрамы ресми болып табылады. Құқық бұзушыға түсініктеме берілген баптың 4-бөлігі бойынша айыппұл есептеу және салу үшін құқық бұзушылық жасаудан келтірілген залал фактісі мен мөлшерін анықтаудың қажеті жоқ.

Түсіндірілген баптың 4-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық құқық бұзушы міндетті сақтандыру шартын жасасқан кезде жасалған болып саналады, онда сақтандырудың міндетті түрлері туралы ҚР заңнамасында белгіленгеннен басқа сақтандыру сомалары белгіленген.

Түсіндірілген баптың 4-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін оны жасаған адамдар айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБтК-нің 230-бабының 4-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл мөлшері оны жасаған заңды тұлғалар үшін сақтандыру шарттары бойынша сақтандыру сыйлықақылары сомасының 100% - ын құрайды, бірақ 1000 АЕК-тен аспайды.

Бұл жазаны құқық бұзушыға ҚР Ұлттық Банкі немесе іс сотта қаралған жағдайда сот қолданады.

Түсіндірілген баптың 5-бөлігі сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының міндетті сақтандыру шартын ҚР заңнамасының талаптарына сәйкес келмейтін талаптарда жасағаны үшін, сақтандыру сыйлықақыларының мөлшерін сақтандырудың міндетті түрлері туралы ҚР заңдарында айқындалғаннан өзгеше белгілеуден, сондай-ақ сақтандыру сыйлықақысын есептеу кезінде коэффициенттерді дұрыс емес (негізсіз) қолданудан көрінетін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ӘҚБтК-нің 230-бабының 5-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы құқық бұзушының Қазақстан Республикасы заңнамасының талаптарына сәйкес келмейтін талаптармен міндетті сақтандыру шартын жасасу түрінде құқыққа қарсы іс-әрекеттер жасауынан:

- 1) сақтандырудың міндетті түрлері туралы Қазақстан Республикасының заңдарында айқындалғаннан өзге сақтандыру сыйлықақыларының мөлшерін белгілеу, сол сияқты
- 2) сақтандыру сыйлықақысын есептеу кезінде коэффициенттерді дұрыс (негізсіз) қолданбаған жағдайларда жүргізіледі.

Міндетті сақтандыру түрлері бойынша сақтандыру шарттарын жасасу кезінде сақтандыру сыйлықақыларының мөлшерін шарттың тараптары сақтандырудың міндетті түрлері туралы ҚР Заңдарында айқындалған мөлшерлер мен коэффициенттерге сәйкес белгілеуге тиіс.

Сақтандыру ұйымдарының аталған заңнамалық талапты бұзуы түсіндірілген баптың 4-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Түсіндірілген баптың 5-бөлігінде қарастырылған құқық бұзушылықтың құрамы ресми болып табылады. Құқық бұзушыға түсіндірілген баптың 5-бөлігі бойынша айыппұл есептеу және салу үшін құқық бұзушылық жасаудан келтірілген залал фактісі мен мөлшерін анықтаудың қажеті жоқ.

Түсіндірілген баптың 5-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық құқық бұзушы ҚР заңнамасының талаптарына сәйкес келмейтін талаптармен міндетті сақтандыру шартын жасасқан кезде жасалған болып есептеледі.

Түсіндірілген баптың 5-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін оны жасаған адамдар айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБтК-нің 230-бабының 5-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл мөлшері сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымдары үшін сақтандыру

шарттары бойынша сақтандыру сыйлықақылары сомасының 100% - ын құрайды, бірақ 1000 АЕК-тен аспайды.

Бұл жазаны құқық бұзушыға ҚР Ұлттық Банкі немесе іс сотта қаралған жағдайда сот қолданады.

Түсіндірілген баптың 6-бөлігі сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының сақтандыруға жатпайтын міндетті сақтандыру түрлері бойынша объектілерді сақтандыруда көрініс тапқан, ҚР заңнамасының талаптарына сәйкес келмейтін талаптармен міндетті сақтандыру шартын жасасқаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ӘҚБтК-нің 230-бабының 6-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы құқық бұзушының сақтандыруға жатпайтын міндетті сақтандыру түрлері бойынша объектілерді сақтандыру жолымен ҚР заңнамасының талаптарына сәйкес келмейтін талаптармен міндетті сақтандыру шартын жасасу түрінде құқыққа қарсы әрекеттер жасауынан тұрады.

Сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымдары міндетті сақтандыру шарттарын жасасуға және сақтандырудың осы сыныбы бойынша сақтандырудың міндетті түрлері бойынша сақтандыруға жататын объектілерді ғана сақтандыруға міндетті.

Тиісінше, аталған талапты бұзу және міндетті сақтандыруға жатпайтын объектілер бойынша міндетті сақтандыру шартын жасасу түсіндірілген баптың 6-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағын құрайды.

Түсіндірілген баптың 6-бөлігінде қарастырылған құқық бұзушылықтың құрамы ресми болып табылады. Құқық бұзушыға түсіндірілген баптың 6-бөлігі бойынша айыппұл есептеу және салу үшін Қазақстан Республикасы заңнамасының талаптарына сәйкес келмейтін шарттарда міндетті сақтандыру шартын жасасудан келтірілген зиянның фактісі мен мөлшерін анықтаудың қажеті жоқ.

Түсіндірілген баптың 6-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық құқық бұзушы ҚР заңнамасының талаптарына сәйкес келмейтін талаптармен міндетті сақтандыру шартын жасасқан кезде жасалған болып саналады.

Түсіндірілетін баптың 6-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін оны жасаған сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымдары айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБтК-нің 230-бабының 6-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл мөлшері сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымдары үшін сақтандыру шарттары бойынша сақтандыру сыйлықақылары сомасының 100% - ын құрайды, бірақ 1000 АЕК-тен аспайды.

Бұл жазаны құқық бұзушыға ҚР Ұлттық Банкі немесе іс сотта қаралған жағдайда сот қолданады.

Сақтандыру ұйымдарының аталған заңнамалық талапты бұзуы түсіндірілген баптың 4-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Түсіндірілген баптың 5-бөлігінде қарастырылған құқық бұзушылықтың құрамы ресми болып табылады. Құқық бұзушыға түсіндірілген баптың 5-бөлігі бойынша айыппұл есептеу және салу үшін құқық бұзушылық жасаудан келтірілген залал фактісі мен мөлшерін анықтаудың қажеті жоқ.

Түсіндірілген баптың 5-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық құқық бұзушы ҚР заңнамасының талаптарына сәйкес келмейтін талаптармен міндетті сақтандыру шартын жасасқан кезде жасалған болып есептеледі.

Түсіндірілген баптың 5-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін оны жасаған адамдар айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБтК-нің 230-бабының 5-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл мөлшері сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымдары үшін сақтандыру шарттары бойынша сақтандыру сыйлықақылары сомасының 100% - ын құрайды, бірақ 1000 АЕК-тен аспайды.

Бұл жазаны құқық бұзушыға ҚР Ұлттық Банкі немесе іс сотта қаралған жағдайда сот қолданады.

231-бап. Қаржы ұйымдарының, банк және сақтандыру холдингтерінің, Сақтандыру төлемдеріне кепілдік беру қорының басшы қызметкерлерін Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген келісу мерзімдерін бұзу

1. Қаржы ұйымының, банктік және сақтандыру холдингінің, сақтандыру төлемдеріне кепілдік беру қорының қаржы ұйымының, банктің және сақтандыру холдингінің, сақтандыру төлемдеріне кепілдік беру қорының аға қызметкерімен келісу мерзімдерін бұзуы -

заңды тұлғаларға тоқсан айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекет -

заңды тұлғаларға екі жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ _____

Түсіндірілген бап қаржы ұйымдарының, банк және сақтандыру холдингтерінің, Сақтандыру төлемдеріне кепілдік беру қорының басшы қызметкерлерін келісудің ҚР заңнамасында белгіленген мерзімдерін бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ҚР заңнамасында белгіленген және мемлекетпен қорғалатын қаржы саласында кәсіпкерлік қызметті жүргізу тәртібі ӘҚБтК-нің 231-бабында көзделген құқық бұзушылықтардың тектік объектісі болып табылады.

Түсіндірілетін бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтардың тікелей объектісі қаржы ұйымдарының, банк және сақтандыру холдингтерінің, Сақтандыру

төлемдеріне кепілдік беру қорының басшы қызметкерлерін келісудің ҚР заңнамасында белгіленген тәртібі болып табылады.

ӘҚБтК-нің 231-бабында бұл туралы түсіндірілген бапта тікелей көрсетілуіне байланысты заңды тұлғалар: қаржы ұйымдары, банк және сақтандыру холдингтері, Сақтандыру төлемдеріне кепілдік беру қоры құқық бұзушылық субъектілері болып табылады.

ӘҚБтК-нің 231-бабында көзделген іс-әрекеттердің субъективті жағы түсіндірілетін бап бойынша құқық бұзушылық субъектілері заңды тұлғалар болып табылатындықтан анықталуға жатпайды.

Түсіндірілген мақалада қарастырылған құқық бұзушылықтардың құрамы ресми болып табылады. Құқық бұзушыларға түсініктеме берілген бап бойынша айыппұлдарды есептеу және салу үшін үшінші тұлғаларға құқық бұзушылық жасаудан зиян келтіру фактісі мен мөлшерін анықтаудың қажеті жоқ.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігі қаржы ұйымының, банк және сақтандыру холдингінің, Сақтандыру төлемдеріне кепілдік беру қорының қаржы ұйымының, банк және сақтандыру холдингінің, Сақтандыру төлемдеріне кепілдік беру қорының басшы қызметкерінің келісу мерзімдерін бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ӘҚБтК-нің 231-бабының 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы құқық бұзушының қаржы ұйымының, банк және сақтандыру холдингінің, Сақтандыру төлемдеріне кепілдік беру қорының басшы қызметкерінің келісу мерзімдерін бұзу түріндегі құқыққа қарсы әрекеттер (әрекетсіздік) жасауынан тұрады.

Қаржы ұйымы-бұл қаржылық қызметтерді ұсыну бойынша кәсіпкерлік қызметті жүзеге асыратын заңды тұлға. Тиісінше, қаржы қызметтері-сақтандыру нарығына, бағалы қағаздар нарығына, ерікті жинақтаушы зейнетақы қорына қатысушылардың қызметі, банк қызметі, ҚР заңнамасына сәйкес алынған лицензиялар негізінде жүзеге асырылатын банк операцияларының жекелеген түрлерін жүргізу жөніндегі ұйымдардың қызметі, сондай-ақ: Бірыңғай жинақтаушы зейнетақы қорының; Орталық депозитарийдің лицензиялауға жатпайтын қызметі; тізбесін мемлекеттік мүлікті басқару жөніндегі уәкілетті орган бекітетін немесе оларға қатысты мемлекеттің, көрсетілген квазимемлекеттік сектор субъектілерінің мүліктік құқықтары бар мемлекетке, квазимемлекеттік сектор субъектілеріне тиесілі бағалы қағаздарды номиналды ұстау функцияларын жүзеге асыру бөлігінде мемлекеттік мүлікті есепке алу саласындағы бірыңғай оператордың; өзара сақтандыру қоғамдарының функциялары болып табылады.

Жоғарыда көрсетілген барлық қаржы ұйымдары, сондай-ақ банк және сақтандыру холдингтері мен сақтандыру төлемдеріне кепілдік беру қоры тиісті қаржы ұйымдары туралы ҚР заңнамасының талабы бойынша өздерінің басшы қызметкерлерін ҚР заңнамасында белгіленген мерзімде уәкілетті органдармен келісуге міндетті.

Мәселен, "Банктер және банк қызметі туралы" ҚР Заңының 20-бабы 6-тармағының талабы бойынша басшы қызметкер тиісті функцияларды тағайындалған (сайланған, тиісті функциялар берілген) күннен бастап не заңды тұлға банк холдингі мәртебесін алған кезде банк акцияларын сатып алған күннен бастап уәкілетті органның келісімінсіз күнтізбелік алпыс күннен аспайтын мерзім ішінде жүзеге асыруға құқылы. Жоғарыда көрсетілген мерзім өткеннен кейін және құжаттардың толық топтамасы уәкілетті органға келісуге ұсынылмаған не уәкілетті орган келісуден бас тартқан жағдайларда, банк осы адаммен жасалған еңбек шартын бұзуға не еңбек шарты болмаған жағдайда, осы басшы қызметкердің өкілеттіктерін тоқтату жөнінде шаралар қолдануға міндетті. Уәкілетті органның келісімінсіз банктің басшы қызметкерінің міндеттерін жоғарыда көрсетілген мерзімнен артық атқаруға (уақытша болмаған адамды алмастыруға) тыйым салынады.

"Сақтандыру қызметі туралы" ҚР Заңының 34-бабы 6-тармағының талабы бойынша басшы қызметкер тиісті функцияларды оны тағайындаған (сайлаған, тиісті функцияларды берген) күннен бастап не заңды тұлға сақтандыру холдингі мәртебесін алған кезде сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының акцияларын сатып алған күннен бастап күнтізбелік алпыс күннен аспайтын мерзім ішінде уәкілетті органның келісімінсіз жүзеге асыруға құқылы. Көрсетілген мерзім өткеннен кейін және құжаттардың толық топтамасы уәкілетті органға келісуге ұсынылмаған не уәкілетті орган келісуден бас тартқан жағдайларда, сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымы және сақтандыру брокері Осы адаммен жасалған еңбек шартын бұзуға не еңбек шарты болмаған жағдайда осы басшы қызметкердің өкілеттіктерін тоқтату жөнінде шаралар қолдануға міндетті.

"Бағалы қағаздар нарығы туралы" ҚР Заңының 54-бабы 5-тармағының талабы бойынша басшы қызметкер тиісті функцияларды тағайындалған (сайланған, тиісті функциялар берілген) күннен бастап күнтізбелік алпыс күннен аспайтын мерзімде уәкілетті органның келісімінсіз жүзеге асыруға құқылы. Жоғарыда көрсетілген мерзім өткеннен кейін және құжаттардың толық топтамасы уәкілетті органға келісуге ұсынылмаған не уәкілетті орган келісуден бас тартқан жағдайларда, өтініш беруші (лицензиат) осы адаммен жасалған еңбек шартын бұзуға не еңбек шарты болмаған жағдайда, осы басшы қызметкердің өкілеттіктерін тоқтату жөнінде шаралар қолдануға міндетті. Өтініш берушінің (лицензиаттың) басшы қызметкерінің міндеттерін уәкілетті органның келісімінсіз белгіленген алпыс күндік мерзімнен артық атқаруға (уақытша болмаған) тыйым салынады.

"Қазақстан Республикасында зейнетақымен қамсыздандыру туралы" ҚР Заңының 55-бабы 4-тармағының талабы бойынша басшы қызметкер тағайындалған (сайланған, тиісті функциялар берілген) күннен бастап күнтізбелік алпыс күннен аспайтын мерзімде уәкілетті органның келісімінсіз тиісті функцияларды жүзеге асыруға құқылы. Жоғарыда көрсетілген мерзім өткеннен кейін және құжаттардың толық топтамасы

уәкілетті органға келісуге ұсынылмаған не уәкілетті орган келісуден бас тартқан жағдайларда, Бірыңғай жинақтаушы зейнетақы қоры немесе ерікті жинақтаушы зейнетақы қоры осы адаммен жасалған еңбек шартын бұзуға не еңбек шарты болмаған жағдайда, осы басшы қызметкердің өкілеттіктерін тоқтату жөнінде шаралар қолдануға міндетті. Уәкілетті органның келісімінсіз Бірыңғай жинақтаушы зейнетақы қорының немесе ерікті жинақтаушы зейнетақы қорының басшы қызметкерінің міндеттерін заңда белгіленген алпыс күндік мерзімнен артық атқаруға (уақытша болмаған) тыйым салынады.

Осыған ұқсас талаптар ҚР заңнамасымен жоғарыда көрсетілген өзге қаржы ұйымдарына және Сақтандыру төлемдеріне кепілдік беру қорына қойылады.

Тиісінше, міндетті тұлға заңда белгіленген алпыс күндік мерзім ішінде қаржы ұйымының, банк және сақтандыру холдингінің, Сақтандыру төлемдеріне кепілдік беру қорының басшы қызметкерінің келісімі үшін уәкілетті органға жүгінуге тиіс.

Қаржы ұйымының, банк және сақтандыру холдингінің, Сақтандыру төлемдеріне кепілдік беру қорының басшы қызметкерінің міндеттерін уәкілетті органның келісімінсіз жоғарыда көрсетілген мерзімнен артық атқаруға (уақытша болмаған) тыйым салынады.

Жоғарыда аталған заңнамалық тыйымды міндетті тұлғалардың бұзуы, басшы қызметкерді онымен келісу үшін уәкілетті органға жүгіну жөніндегі өзіне заңмен жүктелген міндетті орындамауы осы үшін белгіленген мерзім ішінде түсіндірілетін баптың 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін құқық бұзушылар айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБТК-нің 231-бабының 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұлдың мөлшері 90 АЕК-ті құрайды, тіркелген болып табылады және оны салатын органның өзгертуіне жатпайды.

Бұл жазаны құқық бұзушыға ҚР Ұлттық Банкі немесе іс сотта қаралған жағдайда сот қолданады.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігі бір жыл ішінде белгіленген әкімшілік жазадан кейін, түсініктеменің 1-бөлімінде көрсетілген әрекетті жасағаны үшін қатаң жаза белгілейді.

Бұл ретте түсіндірілетін баптың 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық объектісінің, субъективтік жағының және құрамының субъектілері өз сипаттамасында ӘҚБТК-нің 231-бабының 1-бөлігінде көзделген объектімен, субъективтік тараппен және құқық бұзушылық құрамының субъектілерімен сәйкес келеді.

ӘҚБТК-нің 231-бабының 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағының сипаттамасында түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген әрекетке қайталану белгісі қосылады.

Егер адам ӘҚБТК-нің 231-бабының 1-бөлігінде көзделген іс-әрекетті бұрын жасаған болса, ол үшін әкімшілік жазаға тартылса және адам әкімшілік жазаға тартылған болып

есептелетін бір жылдық мерзім әлі өтпесе, құқық бұзушылық қайталап жасалған болып есептеледі.

Құқық бұзушылықты жасаудың қайталануы ӘҚБтК-нің 231-бабының 2-бөлігі бойынша құқық бұзушылықтың дербес құрамы ретінде құқыққа қарсы әрекеттің саралануына әкеп соғатын дербес саралау белгісі болып табылады.

Саралау белгісі ретінде қайталау құқық бұзушының бір жыл ішінде жасаған құқыққа қарсы әрекеттерінің саны мен сипатын анықтау жолымен ғана емес, сонымен қатар заңды түрде – осы тұлғаны ӘҚБтК-нің 231-бабының 1-бөлігінде көзделген әрекеттерді жасағаны үшін әкімшілік жауаптылыққа тарту фактісін, ҚР Ұлттық Банкінің немесе соттың Б. 1-бөлігі бойынша әкімшілік жаза қолдану туралы заңды күшіне енген қаулысының болуын анықтау жолымен белгіленеді. 231 ӘҚБтК, оны жариялау, тапсыру немесе құқық бұзушылық субъектісіне жіберу және жаза қолданылған сәттен бастап бір жылдық мерзімнің жойылмау фактісі.

Жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде ӘҚБтК-нің 231-бабының 1-бөлігінде көзделген әрекетті қайталап жасағаны үшін құқық бұзушы айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБтК-нің 231-бабының 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл мөлшері 200 АЕК-ті құрайды, тіркелген болып табылады және оны салатын органның өзгертуіне жатпайды.

Бұл жазаны құқық бұзушыға ҚР Ұлттық Банкі немесе іс сотта қаралған жағдайда сот қолданады.

232-бап. Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкін қаржы ұйымдары филиалдарының және (немесе) өкілдіктерінің ашылғаны немесе олардың қызметінің тоқтатылғаны туралы хабардар ету жөніндегі міндетті орындамау, сол сияқты уақтылы хабардар етпеу

Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкін қаржы ұйымдары филиалдарының және (немесе) өкілдіктерінің ашылғаны немесе олардың қызметінің тоқтатылғаны туралы хабардар ету жөніндегі міндетті орындамау, сол сияқты уақтылы хабардар етпеу –

заңды тұлғаларға жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ _____

Түсіндірілген бап хабарлау жөніндегі міндетті орындамағаны, сондай-ақ қаржы ұйымдары филиалдарының және (немесе) өкілдіктерінің ашылғаны немесе олардың қызметінің тоқтатылғаны туралы ҚР Ұлттық Банкін уақтылы хабардар етпегені үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ӘҚБтК-нің 232-бабында көзделген құқық бұзушылықтың тектік объектісі қаржы саласындағы кәсіпкерлік қызметті жүзеге асыру тәртібі болып табылады.

Түсіндірілетін бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтардың тікелей объектісі қаржы ұйымдарының филиалдары мен өкілдіктерінің ашылғаны және олардың қызметін тоқтатқаны туралы уәкілетті органды хабардар етудің мемлекет қорғайтын тәртібі болып табылады.

ӘҚБтК – нің 232-бабында көзделген құқық бұзушылықтың субъектілері, бұл туралы түсіндірілген баптың санкцияларында тікелей көрсетілуіне байланысты заңды тұлғалар-қаржы ұйымдары болып табылады.

Қаржы ұйымдары ұғымы ТП-да айқындалады.4) және 6) "Қаржы нарығы мен қаржы ұйымдарын мемлекеттік реттеу, бақылау және қадағалау туралы" 2003 жылғы 4 шілдедегі № 474-ІІ ҚР Заңының 1-бабы.

ӘҚБтК-нің 232-бабында көзделген іс-әрекеттің субъективті жағы құқық бұзушылық субъектілері тек заңды тұлғалар болып табылатындықтан анықталуға жатпайды.

ӘҚБтК-нің 232-бабында көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы құқық бұзушының құқыққа қарсы әрекеттерді (әрекетсіздікті) мынадай түрде жасауынан тұрады:

1) қаржы ұйымдары филиалдарының және (немесе) өкілдіктерінің ашылғаны немесе олардың қызметінің тоқтатылғаны туралы ҚР Ұлттық Банкін хабардар етпеу;

2) ҚР Ұлттық Банкін қаржы ұйымдары филиалдарының және (немесе) өкілдіктерінің ашылғаны немесе олардың қызметінің тоқтатылғаны туралы уақтылы хабардар етпеу арқылы жүзеге асырылады.

Қаржы ұйымдарының филиалдарын және (немесе) өкілдіктерін ашу немесе тоқтату туралы белгіленген мерзімде ҚР Ұлттық Банкін хабардар ету туралы қаржы ұйымдарына қойылатын талаптар тиісті қаржы ұйымдарының қызметі туралы заңнамалық актілерде белгіленеді.

Банк өзінің филиалы мен өкілдігі корпорацияда есептік тіркелген күннен бастап отыз жұмыс күні ішінде олардың ашылғаны туралы уәкілетті органды жазбаша хабардар етуге міндетті. Банк өзінің филиалын және (немесе) өкілдігін корпорацияда есептік тіркеуден шығарған күннен бастап отыз жұмыс күні ішінде (филиалдың немесе өкілдіктің Қазақстан Республикасынан тыс жерлердегі қызметі тоқтатылған кезде - мемлекеттің тиісті тіркеуші органы) уәкілетті органды олардың қызметі тоқтатылғаны туралы жазбаша хабардар етуге тиіс.

Сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымы, сақтандыру брокері өзінің филиалы мен өкілдігі корпорацияда есептік тіркелген күннен бастап отыз жұмыс күні ішінде олардың ашылғаны туралы уәкілетті органды хабардар етуге міндетті. Сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымы, сақтандыру брокері өз филиалын және (немесе) өкілдігін корпорацияда (филиалдың немесе өкілдіктің Қазақстан Республикасынан тыс жерлердегі қызметі тоқтатылған кезде мемлекеттің тиісті тіркеуші органы) есептік тіркеуден алған күннен бастап отыз жұмыс күні ішінде уәкілетті органға олардың қызметі тоқтатылғаны туралы жазбаша хабарлауға тиіс.

Қаржы ұйымының филиалдардың және (немесе) өкілдіктердің ашылғаны туралы, сондай-ақ олардың қызметінің тоқтатылғаны (жабылғаны) туралы ҚР Ұлттық Банкін хабардар етпеуі немесе уақтылы хабардар етпеуі түсіндірілетін бапта көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Түсіндірілген мақалада қарастырылған құқық бұзушылықтың құрамы ресми болып табылады. Құқық бұзушыға түсініктеме берілген бап бойынша айыппұл есептеу және салу үшін құқық бұзушылық жасаудан келтірілген залал фактісі мен мөлшерін анықтаудың қажеті жоқ.

Түсіндірілген бапта көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін адам айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБтК-нің 232-бабында көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл мөлшері 100 АЕК-ті құрайды, тіркелген болып табылады және оны салатын органның өзгертуіне жатпайды.

Бұл жазаны құқық бұзушыға ҚР Ұлттық Банкі немесе іс сотта қаралған жағдайда сот қолданады.

233-бап. Қазақстан Республикасының заңнамасын бұза отырып қарыз, несие алу немесе пайдалану

1. Жеке кәсіпкердің немесе ұйымның банкке немесе банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымға экономикалық жағдай, қаржылық жай-күйі немесе жеке кәсіпкердің немесе ұйымның қамтамасыз етуі туралы немесе оны алу үшін маңызды басқа жағдайлар туралы көрінеу жалған ақпарат беру арқылы несие немесе несие берудің жеңілдікті шарттарын алуы несие, несиелеудің жеңілдікті шарттары, сондай-ақ банкке немесе басқа несие берушіге оның пайда болуы туралы ақпарат бермеу оуателств бұл іс-әрекеттер ірі зиян келтірмей, егер, кредит беру тоқтату, артықшылықтар немесе несие мөлшерін шектеу жоюға әкелуі мүмкін, ол - елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Бюджеттік қарызды басқа мақсаттарға пайдалану, егер бұл акт жеке тұлғаға, ұйымға немесе мемлекетке үлкен залал келтірмесе, - жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

3. Мемлекет кепілдік берген қаражатты және мемлекеттік кепілдікпен тартылған қарызды қарыз шарттарында көзделмеген және кепілдік шартында көзделмеген мақсаттарға пайдалану, сондай-ақ мемлекеттік органдарға несие беру үшін -

тиісті кепілдікті алған қарыз алушыға, тиісті заңды тұлғаның бірінші басшыларына, олардың орынбасарларына немесе олардың орнын басатын адамдарға тиісті тапсырмалар жүктелген міндеттер орындау үшін жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілген мақала ҚР заңнамасын бұза отырып, несие, қарыз алу немесе пайдалану үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ҚР заңнамасында белгіленген және мемлекетпен қорғалатын қаржы саласындағы кәсіпкерлік қызметті жүзеге асыру тәртібі ӘҚБтК-нің 233-бабында көзделген құқық бұзушылықтардың ортақ объектісі болып табылады.

Түсіндірілетін бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтардың тікелей объектісі ҚР заңнамасында белгіленген кредиттер мен қарыздарды алу және пайдалану тәртібі болып табылады.

ӘҚБтК-нің 233-бабында қарастырылған құқық бұзушылық субъектілері бұл туралы түсіндірілген бапта тікелей көрсетілуіне байланысты жеке кәсіпкерлер, ұйымдар, мемлекеттік кепілдігі бар қарыз алушылар болып табылатын заңды тұлғалардың бірінші басшылары, сондай-ақ тиісті бұйрықтармен міндеттерді орындау жүктелген олардың орынбасарлары немесе оларды алмастыратын тұлғалар болып табылады.

ӘҚБтК - нің 233-бабында заң шығарушы түсіндірілген мақалада жеке тұлғаларды, ұйымдарды немесе мемлекетті көрсетеді.

ӘҚБтК-нің 745-бабының 1-бөлігіне сәйкес әкімшілік құқық бұзушылықпен дене, мүліктік немесе моральдық зиян келтірілген жеке немесе заңды тұлға жәбірленуші болып табылады. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жәбірленушінің немесе оның өкілдерінің қатысуымен қаралады. Істің қаралатын орны мен уақыты тиісінше хабарланғаны туралы деректер болған және одан істі қарауды кейінге қалдыру туралы өтініш түспеген жағдайларда ғана іс ол болмаған кезде қаралуы мүмкін.

ӘҚБтК-нің 233-бабында көзделген іс-әрекеттердің субъективті жағы, оны жасаған жеке тұлғалар үшін, оның ішінде жеке кәсіпкерлер мен лауазымды адамдар үшін, қасақана немесе абайсыздық түрінде кінәмен сипатталады. Жеке тұлғаның кінәсі оның жасаған заңсыз әрекеттеріне және олардың зиянды салдарына психикалық қатынасы арқылы анықталады.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігі банкке немесе банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымға жеке кәсіпкердің немесе ұйымның шаруашылық жағдайы, қаржылық жай-күйі немесе кепіл мүлкі туралы немесе несие алу үшін елеулі маңызы бар өзге де мән-жайлар, кредиттеудің жеңілдікті шарттары туралы көрінеу жалған мәліметтер беру арқылы дара кәсіпкердің немесе ұйымның кредит немесе кредиттеудің жеңілдікті шарттарын алуы үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді, сол сияқты банкке немесе өзге кредиторға, егер бұл әрекеттер ірі залал келтірмесе, кредиттеуді тоқтатуға, жеңілдіктерді жоюға не бөлінген кредит мөлшерін шектеуге әкеп соғуы мүмкін мән-жайлардың туындауы туралы ақпаратты хабарламау.

ӘҚБтК-нің 233-бабының 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы құқық бұзушының кредит алу не кредит берудің жеңілдікті шарттары түрінде құқыққа қарсы (ал дара кәсіпкерлер үшін – сондай-ақ кінәлілер үшін) іс-әрекет (әрекетсіздік) жасауы болып табылады:

1) банкке немесе банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымға өзінің шаруашылық жағдайы, қаржылық жай-күйі немесе кепіл мүлкі туралы көрінеу жалған мәліметтер берген жағдайларда тоқтатылады;

2) банкке немесе банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымға олардың кредит алуы үшін елеулі маңызы бар өзге де мән-жайлар, оларға кредит берудің жеңілдікті шарттары туралы көрінеу жалған мәліметтер берген жағдайларда жүргізіледі,

3) банкке немесе өзге кредиторға кредиттеуді тоқтатуға, жеңілдіктердің күшін жоюға не бөлінген кредиттің мөлшерін шектеуге әкеп соғуы мүмкін мән-жайлардың туындауы туралы ақпарат хабарламаған жағдайларда жүргізіледі.

Жоғарыда көрсетілген әрекеттердің кез-келгенін жасау арқылы құқық бұзушы несие алу және (немесе) несие берудің жеңілдікті шарттарын жеткілікті негіздерсіз пайдалану мақсатын көздейді. Құқық бұзушылықтың негізі несие түрінде ақшаны негізсіз алуға және жеңілдіктерді негізсіз алу және пайдалану арқылы байланысты шығындарды азайтуға бағытталған пайдакүнемдік себеп болып табылады.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың құрамы материалдық болып табылады. Түсіндірілген баптың 1-бөлігі бойынша құқық бұзушыға айыппұл есептеу және салу үшін жәбірленушіге несие немесе жеңілдетілген несие алу шарттарынан келтірілген залал фактісі мен мөлшерін анықтау қажет. Құқық бұзушыны әкімшілік жауапкершілікке тарту үшін мұндай зиянның мөлшері түсіндірілген баптың 1-бөлігі бойынша үлкен мөлшерден аспауы керек.

Түсіндірілген норманы қолдану мақсатында келтірілген зиянның үлкен мөлшері деп азаматқа айлық есептік көрсеткіштен екі жүз есе асатын сомаға келтірілген залал немесе ұйымға немесе мемлекетке айлық есептік көрсеткіштен екі мың есе асатын сомаға келтірілген залал түсініледі.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігі бойынша құқық бұзушыны әкімшілік жауапкершілікке тарту, егер түсіндірілген баптың 1-бөлігінде қарастырылған әрекеттер азаматқа, мемлекетке немесе ұйымға үлкен зиян келтірмесе ғана жүзеге асырылады. Олай болмаған жағдайда, құқық бұзушы – дара кәсіпкерлер немесе заңды тұлғаның лауазымды адамдары ҚК нормаларына сәйкес кредитті не кредиттеудің жеңілдікті шарттарын заңсыз алғаны үшін қылмыстық жауаптылыққа тартылуға жатады. Осыған байланысты адамның заңсыз кредит алу немесе оны жасаудан келтірілген залал мөлшерінің белгісі бойынша кредиттеудің жеңілдікті шарттары түріндегі құқыққа қарсы іс-әрекетін құқық қорғау органдары онда қылмыстық құқық бұзушылық белгілерінің болуы немесе болмауы және оны жасаған адамды қылмыстық жауаптылыққа тарту үшін негіздер тұрғысынан тексеруге тиіс.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігінде қарастырылған құқық бұзушылық құқық бұзушы заңсыз әрекеттер (әрекетсіздік) нәтижесінде жеткілікті нақты негіздерсіз несие немесе

жеңілдетілген несие шарттарын алған немесе оларды сақтау үшін негіздер жоғалған жағдайда сақтаған кезде жасалған деп саналады.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін оны жасаған адамдар айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБтК-нің 233-бабының 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұлдың мөлшері 50 АЕК-ті құрайды, тіркелген болып табылады және оны салатын органның өзгертуіне жатпайды.

Бұл жазаны құқық бұзушыға іс сотта қаралған жағдайда Мемлекеттік кіріс органдары немесе сот қолданады.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігі, егер бұл әрекет жеке тұлғаға, ұйымға немесе мемлекетке үлкен зиян келтірмесе, бюджеттік несиені мақсатты емес пайдалану үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ӘҚБтК - нің 233-бабының 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы құқық бұзушының бюджеттік кредитті нысаналы мақсатсыз пайдалану түрінде құқыққа қарсы (ал дара кәсіпкерлер үшін-сондай-ақ кінәлілер үшін) іс-әрекеттер жасауы болып табылады.

ҚР Бюджеттік кодексінің 171-бабының 1 және 2-тармақтарына сәйкес бюджеттік кредиттеу бюджеттік кредитті беру, пайдалану, оған қызмет көрсету және өтеу туралы шешім қабылдау рәсімдерін қамтитын процесс болып табылады. Бюджеттік кредитті беру, пайдалану, оған қызмет көрсету және оны өтеу кезінде Тараптардың құқықтық қатынастарын белгілейтін кредитор, бюджеттік бағдарламаның әкімшісі және қарыз алушы арасындағы келісім кредиттік шарт болып табылады.

ҚР Бюджет кодексінің 171-бабы 3-тармағының талабы бойынша бюджеттік кредиттер заңды тұлғалардың жарғылық капиталына қатысу, қарыз алушылардың шаруашылық қызметінің залалдарын жабу, сенім білдірілген өкілдердің (агенттердің) қызметтеріне ақы төлеу мақсаттарына берілмейді.

ҚР Бюджет кодексінің 190-бабының талабы бойынша қарыз алушы бюджеттік кредит қаражатын бюджеттік бағдарламада және кредиттік шартта көзделген мақсаттарға ғана пайдаланады. Соңғы қарыз алушы бюджеттік кредит қаражатын бюджеттік бағдарламаға және ҚР бюджеттік заңнамасына сәйкес кредиттік шартта көзделген мақсаттарға ғана пайдаланады.

Бюджеттік кредитті мақсатсыз пайдалану деп бастапқыда кредиттік шартта, кредит беру қағидаларында және (немесе) ҚР заңнамасында бюджеттік кредиттің осы түрі үшін айқындалған, оны пайдалану мақсаттарынан ерекшеленетін мақсаттарда қарыз алушының бюджеттік кредитті толық көлемде немесе ол алған қаражат бөлігінде пайдалануы түсініледі.

Қарыз алушылардың бюджеттік кредитті мақсатты пайдаланудың жоғарыда көрсетілген заңнамалық талаптарын және оларды мақсатсыз пайдалануға заңмен

белгіленген тыйымдарды бұзуы түсіндірілген баптың 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Түсіндірілген баптың 2-бөлімінде қарастырылған құқық бұзушылықтың құрамы материалдық болып табылады. Құқық бұзушыға түсініктеме берілген баптың 2-бөлігі бойынша айыппұл есептеу және салу үшін тұтынушыға бюджеттік несиені мақсатты емес мақсатта пайдаланудан келтірілген залал фактісі мен мөлшерін анықтау қажет. Түсіндірілген баптың 2-бөлігі бойынша құқық бұзушыны тарту үшін құқық бұзушылық жасау арқылы келтірілген зиянның мөлшері үлкен мөлшерден аспауы керек.

Түсіндірілген норманы қолдану мақсатында келтірілген зиянның үлкен мөлшері деп азаматқа айлық есептік көрсеткіштен екі жүз есе асатын сомаға келтірілген залал немесе ұйымға немесе мемлекетке айлық есептік көрсеткіштен екі мың есе асатын сомаға келтірілген залал түсініледі.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігі бойынша құқық бұзушыны әкімшілік жауапкершілікке тарту, егер түсіндірілген баптың 2-бөлігінде қарастырылған әрекеттер азаматқа, мемлекетке немесе ұйымға үлкен зиян келтірмесе ғана жүзеге асырылады. Олай болмаған жағдайда, құқық бұзушылар – жеке тұлғалар немесе лауазымды адамдар ҚК нормаларына сәйкес бюджеттік кредитті мақсатсыз пайдаланғаны үшін қылмыстық жауаптылыққа тартылуға жатады. Осыған байланысты, адамның бюджеттік кредитті мақсатсыз пайдалану түріндегі құқыққа қарсы іс-әрекетін оның жасалуынан келтірілген залал мөлшерінің белгісі бойынша құқық қорғау органдары онда қылмыстық құқық бұзушылық белгілерінің болуы немесе болмауы және оны жасаған адамды қылмыстық жауаптылыққа тарту үшін негіздер тұрғысынан тексеруге тиіс.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық құқық бұзушы бюджеттік кредитті мақсатсыз пайдалануға кіріскен сәтте жасалған болып есептеледі.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін оны жасаған адамдар айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБТК-нің 233-бабының 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл мөлшері 100 АЕК-ті құрайды.

Айыппұл мөлшері тіркелген болып табылады және оны салатын орган өзгертуге жатпайды.

Бұл жазаны құқық бұзушыға іс сотта қаралған жағдайда ҚР Қаржы министрлігінің органдары немесе сот қолданады.

Түсіндірілген баптың 3-бөлігі мемлекет кепілдік берген қарыздар мен мемлекет кепілгерлігімен тартылатын қарыз қаражатын қарыз талаптарында көзделмеген және кепілгерлік шартында көзделмеген мақсаттарға, сондай-ақ мемлекеттік органдарға кредит беруге пайдаланғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ӘҚБТК - нің 233-бабының 3-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы құқық бұзушының мемлекет кепілдік берген қарыздар мен мемлекет

кепілгерлігімен тартылатын қарыз қаражатын қарыз талаптарында және (немесе) кепілгерлік шартында көзделмеген мақсаттарға пайдалану, сондай-ақ мемлекеттік органдарға кредит беру түрінде құқыққа қарсы (ал дара кәсіпкерлер үшін-кінәлі де) іс-әрекеттер жасауы болып табылады.

ҚР Бюджет кодексінің 224 және 235-баптарының талаптары бойынша мемлекет кепілдік берген қарыз қаражатын және мемлекет кепілгерлігімен тартылатын қарыз қаражатын қарыз талаптарында көзделмеген мақсаттарға, сондай-ақ мемлекеттік органдарға кредит беруге пайдалануға тыйым салынады.

Қарыз алушылардың мемлекет кепілдік берген қарыз немесе мемлекет кепілгерлігімен тартылатын қарыз қаражатын қарыз шарттарында көзделмеген мақсаттарға пайдалануға, сондай-ақ мемлекеттік органдарға кредит беруге жоғарыда көрсетілген заңнамалық тыйымдарды бұзуы түсіндірілетін баптың 3-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Түсіндірілген баптың 3-бөлігінде қарастырылған құқық бұзушылықтың құрамы ресми болып табылады. Құқық бұзушыға түсініктеме берілген баптың 3-бөлігі бойынша айыппұл есептеу және салу үшін құқық бұзушылық жасаудан келтірілген залал фактісі мен мөлшерін анықтаудың қажеті жоқ.

Түсіндірілген баптың 3-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық құқық бұзушы мемлекет кепілдік берген қарыздар мен мемлекет кепілгерлігімен тартылатын қарыз қаражатын қарыз талаптарында және (немесе) кепілгерлік шартында көзделмеген мақсаттарға, сондай-ақ мемлекеттік органдарға кредит беруге пайдалануға кіріскен сәтте жасалған болып есептеледі.

Түсіндірілген баптың 3-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін оны жасаған адамдар айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБтК - нің 233-бабының 3-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл мөлшері мемлекеттік кепілдігі бар қарыз бойынша тиісті заңды тұлға-қарыз алушының бірінші басшыларына, олардың орынбасарларына не тиісті бұйрықтармен міндеттерді атқару жүктелген оларды алмастыратын адамдарға 100 АЕК-ті құрайды.

Айыппұл мөлшері тіркелген болып табылады және оны салатын орган өзгертуге жатпайды.

Бұл жазаны сот құқық бұзушыға ӘҚБтК-нің тиісті нормасында тікелей көрсетілуіне байланысты қолданады.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамаларды ҚР Қаржы министрлігі, Республикалық бюджеттің атқарылуын бақылау жөніндегі есеп комитеті және облыстардың, республикалық маңызы бар қалалардың, астананың тексеру комиссиялары органдарының лауазымды адамдары жасауға құқылы

234-бап. Түсімдерді республикалық және жергілікті бюджеттерге уақтылы, толық емес аудару

1. Республикалық және жергілікті бюджетке түскен қаражатты уақтылы, толық емес кредиттеу -

лауазымды адамдарға жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Тиісті банктерде немесе банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдарда бюджеттік қаражат алушылардың шоттарына аударылған қаражаттарды уақтылы, толық емес кредиттеу, -

лауазымды адамдарға жетпіс айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілген мақала республикалық және жергілікті бюджеттерге түсімдердің уақтылы, толық есептелмегені үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ҚР заңнамасында белгіленген және бюджет пен қаржы саласындағы қызметті жүзеге асырудың қорғалатын тәртібі ӘҚБтК-нің 234-бабында көзделген құқық бұзушылықтардың тектік объектісі болып табылады.

Түсіндірілген бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтардың тікелей объектісі бюджетке түсімдерді есепке алу тәртібі болып табылады.

ӘҚБтК-нің 234-бабында көзделген құқық бұзушылық субъектілері бұл туралы түсіндірілген баптың санкцияларында тікелей көрсетілуіне байланысты лауазымды адамдар болып табылады.

Құқық бұзушылық жасаған лауазымды адамдар үшін ӘҚБтК-нің 234-бабында көзделген іс-әрекеттердің субъективті жағы қасақана немесе абайсыздық түріндегі кінәсімен сипатталады.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігі республикалық және жергілікті бюджеттерге түсетін қаражаттың уақтылы, толық есептелмегені үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ӘҚБтК-нің 234-бабының 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы құқық бұзушының құқыққа қарсы әрекеттерді (әрекетсіздікті) мынадай түрде жасауынан тұрады::

1) республикалық және жергілікті бюджеттерге түсетін қаражаттың уақтылы есепке жатқызылмауынан тұрады.

2) республикалық және жергілікті бюджеттерге түсетін қаражаттың толық есепке жатқызылмауы негіздер болып табылады.

ҚР Бюджет Кодексінің 90-бабы 1-тармағының талабы бойынша бюджеттің түсімдер бойынша атқарылуы бюджетті атқару жөніндегі орталық және жергілікті уәкілетті органдардың ҚР заңнамасына сәйкес бюджетке түсетін түсімдердің толық және уақтылы есепке алынуын қамтамасыз ету жөніндегі іс-шаралар кешенін жүргізуі болып табылады. ҚР Бюджет кодексінің 91-бабының 1-тармағына сәйкес бюджетке түсетін

түсімдер ақшалай нысанда жүзеге асырылады және бюджетті атқару жөніндегі орталық уәкілетті орган белгілеген тәртіппен бюджетке түсетін түсімдердің сыныптамасына сәйкес Бірыңғай қазынашылық шотқа толық көлемде есепке алынады.

ҚР Қаржы министрінің 2014 жылғы 4 желтоқсандағы № 540 бұйрығымен бекітілген Бюджеттің атқарылуы және оған кассалық қызмет көрсету Ережесінің 67-тармағына сәйкес бюджеттің атқарылуы бюджеттік түсімдердің барлық түрлерін бюджетке толық және уақтылы төлеумен, оларды бірыңғай қазынашылық шотқа есептеумен және бюджеттік бағдарламалардың мақсаттарына қол жеткізуге бағытталған іс-шараларды іске асыру мақсатында Бірыңғай қазынашылық шоттан төлемдер мен аударымдарды уақтылы жүзеге асырумен қамтамасыз етіледі.

Жоғарыда көрсетілген Ережелердің 139 тармағына сәйкес Бюджет кодексіне, Салық кодексіне, ӘҚБтК, республикалық бюджет туралы Заңға және мәслихаттардың тиісті қаржы жылына арналған жергілікті бюджеттерді бекіту туралы шешімдеріне және ҚР басқа да заңнамалық актілеріне сәйкес бюджетке ұлттық валютамен түсетін түсімдер ҚР ББС түсімдер сыныптамасының кодтары бойынша Бірыңғай қазынашылық шотқа есептеледі.

Жоғарыда көрсетілген Қағидалардың 141-тармағы 3) тармақшасының талабы бойынша бюджетті атқару жөніндегі орталық уәкілетті орган келіп түскен электрондық төлем құжаттарының негізінде түсімдердің жиынтық шотына түсімдерді есепке алуды күн сайын жүргізеді.

Міндетті адамдардың Қазақстан Республикасының заңнамасында өздеріне жүктелген республикалық және жергілікті бюджеттерге түсетін қаражатты толық және уақтылы есептеу жөніндегі міндетті орындамауы немесе тиісінше орындамауы түсіндірілетін баптың 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Түсіндірілген баптың 1-бөлімінде қарастырылған құқық бұзушылықтың құрамы ресми болып табылады. Құқық бұзушыға түсіндірілген баптың 1-бөлігі бойынша айыппұл есептеу және салу үшін мемлекетке республикалық және жергілікті бюджеттерге түсетін қаражаттың уақтылы, толық есептелмеуінен залал келтіру фактісі мен мөлшерін анықтаудың қажеті жоқ.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін адам айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБтК-нің 234-бабының 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін лауазымды адамдар үшін айыппұл мөлшері 100 АЕК-ті құрайды.

Бұл жазаны құқық бұзушыға іс сотта қаралған жағдайда ҚР Қаржы министрлігінің органдары немесе сот қолданады.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігі тиісті банктердегі немесе банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдардағы бюджет қаражатын алушылардың

шоттарына аударылатын қаражаттың уақтылы, толық есептелмегені үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ӘҚБтК-нің 234-бабының 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы құқық бұзушының құқыққа қарсы әрекеттерді (әрекетсіздікті) мынадай түрде жасауынан тұрады.:

1) Бюджет қаражатын алушылардың тиісті банктердегі немесе банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдардағы шоттарына аударылатын қаражат уақтылы есепке жатқызылмаған; ;

2) бюджет қаражатын алушылардың тиісті банктердегі немесе банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдардағы шоттарына аударылатын қаражат толық есепке жатқызылмаған жағдайларда жүргізіледі.

Түсіндірілген баптың 2-бөлімінде қарастырылған құқық бұзушылықтың құрамы ресми болып табылады. Құқық бұзушыға түсініктеме берілген баптың 2-бөлігі бойынша айыппұл есептеу және салу үшін тиісті банктердегі немесе банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдардағы бюджет қаражатын алушылардың шоттарына аударылатын қаражаттың уақтылы, толық есептелмеуінен үшінші тұлғаларға залал келтіру фактісі мен мөлшерін анықтаудың қажеті жоқ.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін кінәлі лауазымды тұлға айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБтК-нің 234-бабының 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін лауазымды адамдар үшін айыппұл мөлшері 70 АЕК-ті құрайды.

Бұл жазаны құқық бұзушыға іс сотта қаралған жағдайда ҚР Қаржы министрлігінің органдары немесе сот қолданады.

235-бап. Бюджеттік есепке алуды, есепті және есептілікті жасау ережелерін бұзу
Бюджеттік есепке алуды, есепті және есептілікті жасау ережелерін бұзу - лауазымды адамдарға екі жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ _____

Түсіндірілген мақала бюджеттік есеп жүргізу, есеп беру және есеп беру ережелерін бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ӘҚБтК-нің 235-бабында көзделген құқық бұзушылықтың тектік объектісі бюджет және қаржы саласындағы қызметті жүзеге асыру тәртібі болып табылады.

Түсіндірілетін бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың тікелей объектісі бюджеттік есепке алуды жүргізу, есептілікті жасау және ұсыну тәртібі болып табылады

ӘҚБтК-нің 235-бабында көзделген құқық бұзушылықтың субъектілері бұл туралы түсіндірілген баптың санкцияларында тікелей көрсетілуіне байланысты лауазымды адамдар болып табылады

Құқық бұзушылық жасаған лауазымды адамдар үшін ӘҚБтК-нің 235-бабында көзделген іс-әрекеттің субъективті жағы қасақана немесе абайсыздық түрінде кінәмен сипатталады.

ӘҚБтК-нің 235-бабында көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы құқық бұзушының бюджеттік есепке алуды жүргізудің, есептілікті жасаудың және ұсынудың ҚР бюджет заңнамасында белгіленген ережелерін бұзудан көрінетін құқыққа қарсы әрекеттер (әрекетсіздік) жасауынан тұрады.

ҚР Бюджеттік кодексінің 121-бабына сәйкес, бюджеттік есепке алу бірыңғай қазынашылық шоттан және Мемлекеттік мекемелердің шоттарынан жасалған операциялар туралы, ҚР Үкіметі мен жергілікті атқарушы органдардың талаптары мен міндеттемелері туралы, ҚР бюджеттік заңнамасымен регламенттелген ақшалай мәндегі ақпаратты жинаудың, тіркеудің және жинақтаудың ретке келтірілген жүйесін білдіреді. Бюджеттік есепке алуды жүргізу тәртібін бюджетті атқару жөніндегі орталық уәкілетті орган айқындайды.

ҚР Бюджет кодексінің 124-бабының 1-тармағына сәйкес, бюджеттік есептілік есептердің мынадай түрлерін қамтиды:

- 1) Мемлекеттік мекемелердің есептері;
- 2) Бюджеттік бағдарламалар әкімшілерінің есептері;
- 3) бюджеттің атқарылуы жөніндегі уәкілетті органдардың және аудандық маңызы бар қалалар, ауылдар, кенттер, ауылдық округтер әкімдері аппараттарының бюджеттік есептілігі;
- 4) Қазақстан Республикасы Үкіметінің, Жергілікті атқарушы органның есептері;

Стратегиялық жоспардың іске асырылуы туралы есепті қоспағанда, мемлекеттік мекемелердің, бюджеттік бағдарламалар әкімшілерінің, бюджетті атқару жөніндегі уәкілетті органдардың және аудандық маңызы бар қалалар, ауылдар, кенттер, ауылдық округтер әкімдері аппараттарының бюджеттік есептілігін жасау және ұсыну тәртібін бюджетті атқару жөніндегі орталық уәкілетті орган белгілейді.

ҚР Бюджет кодексінің 125-бабы 2, 3, 4 және 5-тармақтарының талабы бойынша міндетті тұлғалар бюджеттік есепке алу деректерінің негізінде тиісті бюджеттің атқарылуы туралы есептерді жасайды және ай сайын (тоқсан сайын және (немесе) жыл қорытындылары бойынша) уәкілетті органдарға ұсынады.

Жоғарыда аталған заңнамалық талаптарды міндетті тұлғалардың бюджеттік есепке алуды жүргізуге, бюджеттік есептілікті жасауға және ұсынуға орындамауы түсіндірілген бапта көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Түсіндірілген мақалада қарастырылған құқық бұзушылықтың құрамы ресми болып табылады. Құқық бұзушыға түсініктеме берілген бап бойынша айыппұл есептеу және салу үшін бюджеттік есепке алуды жүргізу, есептілікті жасау және ұсыну ережелерін бұзудан мемлекетке залал келтіру фактісі мен мөлшерін анықтаудың қажеті жоқ.

Түсіндірілген бапта көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін кінәлі лауазымды адам айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБтК-нің 235-бабында көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін лауазымды адамдар үшін айыппұл мөлшері 200 АЕК-ті құрайды, тіркелген болып табылады және оны салатын органның өзгертуіне жатпайды.

Бұл жазаны сот құқық бұзушыға ӘҚБтК-нің тиісті нормасында тікелей көрсетілуіне байланысты қолданады.

Түсіндірілген бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамаларды ҚР Қаржы министрлігі, Республикалық бюджеттің атқарылуын бақылау жөніндегі есеп комитеті органдарының және облыстардың, республикалық маңызы бар қалалардың, астананың тексеру комиссияларының лауазымды адамдары жасауға құқылы.

236-бап. Бюджеттік кредиттерді, мемлекеттік кепілдіктер мен мемлекет кепілгерліктерін беру шарттары мен рәсімдерін бұзу

Бюджеттік кредиттерді, мемлекеттік кепілдіктер мен мемлекет кепілгерліктерін беру шарттары мен рәсімдерін бұзу –

лауазымды адамдарға төрт жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ _____

Түсіндірілген мақала бюджеттік несиелерді, мемлекеттік кепілдіктер мен мемлекет кепілдіктерін беру шарттары мен рәсімдерін бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ӘҚБтК-нің 236-бабында көзделген құқық бұзушылықтардың жалпы объектісі бюджет және қаржы саласындағы қызмет болып табылады.

Түсіндірілген бапта қарастырылған әкімшілік құқық бұзушылықтардың тікелей объектісі бюджеттік несиелер, мемлекеттік кепілдіктер мен кепілдемелер берудің мемлекет қорғайтын тәртібі болып табылады.

ӘҚБтК-нің 236-бабында көзделген құқық бұзушылықтың субъектілері бұл туралы түсіндірілген баптың санкцияларында тікелей көрсетілуіне байланысты лауазымды адамдар болып табылады.

Құқық бұзушылық жасаған лауазымды адамдар үшін ӘҚБтК-нің 236-бабында көзделген іс-әрекеттердің субъективті жағы қасақана немесе абайсыздық түріндегі кінәсімен сипатталады.

ӘҚБтК-нің 236-бабында көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы құқық бұзушының бюджеттік кредиттерді, мемлекеттік кепілдіктер мен мемлекет кепілгерліктерін беру шарттары мен рәсімдерін бұзудан көрінетін құқыққа қарсы әрекеттер (әрекетсіздік) жасауынан тұрады.

ҚР Бюджеттік кодексінің 171-бабына сәйкес бюджеттік кредиттеу бюджеттік кредитті беру, пайдалану, оған қызмет көрсету және өтеу туралы шешім қабылдау рәсімдерін қамтитын процесс болып табылады.

Бюджеттік кредиттер мынадай шарттар сақталған кезде беріледі: 1) салық берешегінің болмауы; 2) Қарыз алушының бюджеттік кредит бойынша міндеттемелерінің орындалуын қамтамасыз етудің болуы; 3) қарыз алушының бұрын берілген бюджеттік кредиттер бойынша мерзімі өткен берешегінің болмауы.

ҚР Бюджеттік Кодексінің 213-бабына сәйкес, ҚР Мемлекеттік (үкіметтік, егеменді) кепілдігі ҚР Үкіметінің қарыз беруші-ҚР резиденті қарыз алушы одан тиесілі соманы белгіленген мерзімде төлемеген жағдайда қарызды толық немесе ішінара өтеу міндеттемесі болып табылады. Мемлекеттік кепілдіктер қарыз берушілерге ҚР резиденттерінің өздері алған мемлекеттік емес қарыздар бойынша міндеттемелерді орындауын қамтамасыз ету ретінде беріледі. Қарыздар бойынша ҚР атынан мемлекеттік кепілдіктер берудің ерекше құқығына ҚР Үкіметі ие. ҚР Үкіметінің тапсырмасы бойынша бюджетті атқару жөніндегі орталық уәкілетті орган бюджетті атқару жөніндегі орталық уәкілетті орган айқындайтын шарттарда және тәртіппен мемлекеттік кепілдіктер беруді жүзеге асырады.

ҚР Бюджет кодексінің 215-бабы нормаларының талабы бойынша мемлекеттік кепілдіктер ҚР Үкіметі қаулыларының негізінде ұсынылады. Мемлекеттік кепілдіктер беру кепілгердің міндеттемелерін орындау кезінде ҚР Үкіметі жұмсайтын бюджет қаражатын қарыз алушының қайтаруы шарттарында жүзеге асырылады. Мемлекеттік кепілдік бергені үшін қарыз алушыдан алдын ала біржолғы төлем (алым) алынады. Мемлекеттік кепілдік беру тиісті келісімді және ҚР Үкіметінің кепілдік бойынша міндеттемелерін орындауға байланысты қаражатты қайтару жөніндегі міндеттемелердің орындалуын қамтамасыз етуді растайтын құжаттарды ресімдегеннен және тіркегеннен кейін жүзеге асырылады.

ҚР Бюджет кодексінің 226-бабына сәйкес, Мемлекет кепілгерлігі Қазақстан Республикасы Үкіметінің қарыз берушінің алдындағы қарыз алушының мемлекеттік-жекешелік әріптестік шарты, оның ішінде концессия шарты шеңберінде тартылған қарыз бойынша борышын толық немесе ішінара өтеу міндеттемесі болып табылады. Кепілгерлік бойынша міндеттемелер қарыздың негізгі сомасын және ол бойынша сыйақыны қамтиды.

ҚР Бюджет кодексінің 228-бабының талаптарына сәйкес, Мемлекет кепілгерлігі ҚР Үкіметінің шешімдері негізінде беріледі. Мемлекет кепілгерлігін беру: 1) қарыз алушының мемлекетке мемлекеттік-жекешелік әріптестік, оның ішінде концессия объектісін беру міндеттілігі; 2) Қарыз алушының арнайы шотта мемлекет кепілгерлігімен тартылатын қарыз бойынша міндеттемелердің уақтылы орындалуын қамтамасыз етуге арналған қаражатты шоғырландыру міндеттемелері шарттарында жүзеге асырылады. Мемлекеттік емес қарыз бойынша мемлекет кепілгерлігін бергені үшін қарыз алушыдан Мемлекет кепілгерлігі сомасының екі пайызы мөлшерінде алдын ала біржолғы төлем (алым) алынады. Мемлекет кепілгерлігін беру Қазақстан Республикасының Үкіметі белгілеген жағдайларды қоспағанда, Мемлекет кепілгерлігі

бойынша міндеттемелерді орындауға оқшауландырылған республикалық бюджет қаражатының қайтарымдылығын қамтамасыз ету талаптарын қанағаттандыратын сақтандыру шарты болған кезде жүзеге асырылады.

Осы тұлғалар қарыз алушы ретінде әрекет ететін қарыздар бойынша мемлекеттік кепілдікті немесе кепілгерлікті алуға үміткер тұлғаларға ҚР Бюджет кодексінің 216-бабының және 229-бабының нормаларымен кепілдікті немесе кепілгерлікті беру алдында орындалуы міндетті болып табылатын талаптар қойылады.

Тиісінше, бюджеттік кредиттерді, мемлекеттік кепілдіктер мен кепілгерліктерді беруге жауапты тұлға оларды ұсынар алдында заң бойынша бұл үшін қажетті барлық рәсімдерді орындауға, қарыз алушыда бұл үшін қажетті барлық шарттардың болуын және оның оған қойылатын барлық заңнамалық талаптарға сәйкестігін тексеруге міндетті.

Лауазымды адамның жоғарыда көрсетілген заңнамалық шарттар мен бюджеттік кредиттерді, мемлекеттік кепілдіктер мен кепілгерліктерді беру рәсімдерін бұзуы түсіндірілген бапта көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Түсіндірілген мақалада қарастырылған құқық бұзушылықтың құрамы ресми болып табылады. Құқық бұзушыға түсіндірілген бап бойынша айыппұл есептеу және салу үшін бюджеттік кредиттерді, мемлекеттік кепілдіктер мен мемлекет кепілгерліктерін беру шарттары мен рәсімдерін бұздан үшінші тұлғаларға залал келтіру фактісі мен мөлшерін белгілеудің қажеті жоқ.

Түсіндірілген бапта көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін лауазымды адам айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБтК-нің 236-бабының 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін лауазымды адамдар үшін айыппұл мөлшері 400 АЕК-ті құрайды, тіркелген болып табылады және оны салатын органның өзгертуіне жатпайды.

Бұл жазаны сот құқық бұзушыға ӘҚБтК-нің тиісті нормасында тікелей көрсетілуіне байланысты қолданады.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамаларды ҚР Қаржы министрлігі, Республикалық бюджеттің атқарылуын бақылау жөніндегі есеп комитеті және облыстардың, республикалық маңызы бар қалалардың, астананың тексеру комиссиялары органдарының лауазымды адамдары жасауға құқылы

237-бөлім. Шығындарды өтеу ережелерін бұзу

1. Бюджеттік бағдарламалар әкімшілерінің тегін медициналық көмектің кепілдік берілген көлемін ұсынуға байланысты шығындарды өтеу ережелерін бұзуы -

лауазымды адамдарға елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған нақ сол әрекет -

лауазымды адамдарға жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілген мақала тегін медициналық көмектің кепілдік берілген көлемін көрсету бойынша шығындарды өтеу ережелерін бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ӘҚБтК-нің 237-бабында көзделген құқық бұзушылықтардың рулық объектісі бюджет және қаржы саласындағы қызмет болып табылады.

Түсіндірілетін бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтардың тікелей объектісі ҚР заңнамасында белгіленген және мемлекет қорғайтын тегін медициналық көмектің кепілдік берілген көлемін көрсету жөніндегі шығындарды өтеу тәртібі болып табылады.

ӘҚБтК-нің 237-бабында көзделген құқық бұзушылықтың субъектілері, бұл туралы түсіндірілген баптың санкцияларында тікелей көрсетілуіне байланысты лауазымды адамдар болып табылады.

Құқық бұзушылық жасаған лауазымды адамдар үшін ӘҚБтК-нің 237-бабында көзделген іс-әрекеттердің субъективті жағы қасақана немесе абайсыздық түріндегі кінәсімен сипатталады.

Түсіндірілген мақалада қарастырылған құқық бұзушылықтардың құрамы ресми болып табылады. Құқық бұзушыға түсіндірілетін бап бойынша айыппұл есептеу және салу үшін лауазымды адамның тегін медициналық көмектің кепілдік берілген көлемін көрсету жөніндегі шығындарды өтеу қағидаларын бұзуынан мемлекетке залал келтіру фактісі мен мөлшерін белгілеудің қажеті жоқ.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігі бюджеттік бағдарламалар әкімшілерінің тегін медициналық көмектің кепілдік берілген көлемін көрсету бойынша шығындарды өтеу ережелерін бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Денсаулық сақтау ұйымдарының шығындарын бюджет қаражаты есебінен өтеу қағидаларына сәйкес бюджеттік бағдарламаның әкімшісі-бұл ҚР Денсаулық сақтау министрлігі немесе облыстардың, Астана және Алматы қалаларының денсаулық сақтауды мемлекеттік басқарудың жергілікті органдары.

ӘҚБтК-нің 237-бабының 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы құқық бұзушының тегін медициналық көмектің кепілдік берілген көлемін көрсету жөніндегі шығындарды өтеу ережелерін бұзудан көрінетін құқыққа қарсы әрекеттер (әрекетсіздік) жасауы болып табылады.

Денсаулық сақтау ұйымдарының шығындарын бюджет қаражаты есебінен өтеу қағидаларын уәкілетті орган бекітеді.

Бюджеттік бағдарламаның әкімшісі көрсетілген қағидаларға сәйкес денсаулық сақтау ұйымдарына олардың азаматтарға тегін медициналық көмектің кепілдік берілген көлемін көрсетуі жөніндегі шығындарын өтеуге міндетті.

Жоғарыда аталған адамның денсаулық сақтау ұйымдарына тегін медициналық көмектің кепілдік берілген көлемін көрсету жөніндегі шығындарды бюджет қаражаты есебінен өтеу ережелерін кез келген бұзуы түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды. Сонымен қатар, түсіндірілген норма мұндай бұзушылықтың сипаты мен салдары қандай болуы керек екенін көрсетпейді.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін бюджеттік бағдарлама әкімшісінің жауапты лауазымды адамы айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБтК-нің 237-бабының 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін лауазымды адамдар үшін айыппұл мөлшері 50 АЕК-ті құрайды, тіркелген болып табылады және оны салатын органның өзгертуіне жатпайды.

Бұл жазаны сот құқық бұзушыға ӘҚБтК-нің тиісті нормасында тікелей көрсетілуіне байланысты қолданады.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамаларды ҚР Қаржы министрлігі, Республикалық бюджеттің атқарылуын бақылау жөніндегі есеп комитеті және облыстардың, республикалық маңызы бар қалалардың, астананың тексеру комиссиялары органдарының лауазымды адамдары жасауға құқылы.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігі әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген әрекеттерді (әрекетсіздікті) жасағаны үшін неғұрлым қатаң жаза белгілейді.

Бұл ретте түсіндірілетін баптың 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық объектісінің, субъективтік жағының және құрамының субъектілері өз сипаттамасында ӘҚБтК-нің 237-бабының 1-бөлігінде көзделген объектімен, субъективтік тараппен және құқық бұзушылық құрамының субъектілерімен сәйкес келеді.

ӘҚБтК-нің 237-бабының 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағының сипаттамасында түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген әрекетке қайталану белгісі қосылады.

Егер адам бұрын ӘҚБтК-нің 237-бабының 1-бөлігінде көзделген іс-әрекетті жасап, ол үшін әкімшілік жазаға тартылса және адам әкімшілік жазаға тартылған болып есептелетін бір жылдық мерзім әлі аяқталмаса, құқық бұзушылық қайталап жасалған болып есептеледі.

Құқық бұзушылықты жасаудың қайталануы ӘҚБтК-нің 237-бабының 2-бөлігі бойынша құқық бұзушылықтың дербес құрамы ретінде құқыққа қарсы әрекеттің саралануына әкеп соғатын дербес саралау белгісі болып табылады.

Қайталану саралау белгісі ретінде құқық бұзушының бір жыл ішінде жасаған заңсыз әрекеттерінің саны мен сипатын анықтау арқылы ғана емес, сонымен бірге заңды түрде – осы тұлғаны осы баптың 1-бөлігінде көзделген әрекеттерді жасағаны

үшін әкімшілік жауапкершілікке тарту фактісін анықтау арқылы анықталады. 237 ӘҚБтК, ҚР Қаржы министрлігі органдарының, Республикалық бюджеттің атқарылуын бақылау жөніндегі есеп комитетінің және облыстардың, республикалық маңызы бар қалалардың, астананың тексеру комиссияларының немесе соттың ӘҚБтК-нің 237-бабының 1-бөлігі бойынша әкімшілік жаза қолдану туралы заңды күшіне енген қаулысының, оны жариялау, құқық бұзушылық субъектісіне тапсыру немесе жіберу және жаза қолданылған кезден бастап бір жылдық мерзімді өтемеу фактісінің болуы.

Жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде ӘҚБтК-нің 237-бабының 1-бөлігінде көзделген әрекетті қайталап жасағаны үшін құқық бұзушы айыппұл түрінде жазланады.

ӘҚБтК-нің 237-бабының 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін бюджеттік бағдарлама әкімшісінің лауазымды адамдары үшін айыппұл мөлшері 100 АЕК-ті құрайды, тіркелген болып табылады және оны салатын органның өзгертуіне жатпайды.

Бұл жазаны сот құқық бұзушыға ӘҚБтК-нің тиісті нормасында тікелей көрсетілуіне байланысты қолданады.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамаларды ҚР Қаржы министрлігі, Республикалық бюджеттің атқарылуын бақылау жөніндегі есеп комитеті және облыстардың, республикалық маңызы бар қалалардың, астананың тексеру комиссиялары органдарының лауазымды адамдары жасауға құқылы

238-бап. Жеке тұлғалардың және лауазымды адамдардың Қазақстан Республикасының бухгалтерлік есеп және қаржылық есептілік туралы заңнамасын бұзуы

1. Жеке тұлғалар мен лауазымды адамдар Қазақстан Республикасының бухгалтерлік есеп және қаржылық есептілік туралы заңнамасында көзделген міндеттемелерді орындамағаны және (немесе) тиісінше орындамағаны:

1) егер бұл әрекетте қылмыстық құқық бұзушылықтың белгілері болмаса, есеп беруден жалтару;

2) бұрмаланған қаржылық есептілікті жасау, бухгалтерлік есепте көрсетілетін деректерді жасыру, сондай-ақ егер егер бұл әрекеттерде қылмыстық құқық бұзушылық белгілері болмаса, бухгалтерлік құжаттаманы жою;

3) кәсіби бухгалтер сертификаты жоқ тұлғаның қоғамдық ұйымның бас есепшісі қызметіне тағайындалуы -

елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекеттер:

екі жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

Ескертпелер

1. Камералдық бақылау нәтижелері бойынша анықталған бұзушылықтар өздігінен түзетілген жағдайда, лауазымды тұлға камералды бақылау нәтижелері бойынша анықталған бұзушылықтарды жою туралы хабарламаны тексерілетін тұлғаға тапсырылған күннен кейінгі он жұмыс күні ішінде, осы бапта көзделген әкімшілік жауапкершілікке тартылмайды. бақылау.

2. Осы баптың мақсаттары үшін қаржылық есептілікті бұрмалау жиырма айлық есептік көрсеткіштен асатын мөлшерде бұрмалау деп танылады.

ТҮСІНІКТЕМЕ _____

Түсіндірілген мақала жеке және лауазымды тұлғалардың бухгалтерлік есеп және қаржылық есептілік туралы ҚР заңнамасын бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ҚР заңнамасында белгіленген және мемлекетпен қорғалатын қаржы және бухгалтерлік есеп саласындағы қызметті жүзеге асыру тәртібі ӘҚБтК-нің 238-бабында көзделген құқық бұзушылықтардың тектік объектісі болып табылады.

Түсіндірілген бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтардың тікелей объектісі жеке және лауазымды тұлғалардың бухгалтерлік есеп жүргізу және қаржылық есептілік жасау тәртібі болып табылады.

ӘҚБтК-нің 238-бабында қарастырылған құқық бұзушылықтардың субъектілері, бұл туралы түсіндірілген баптың диспозициясында тікелей көрсетілуіне байланысты жеке тұлғалар мен лауазымды тұлғалар болып табылады.

ӘҚБтК-нің 238-бабында көзделген құқық бұзушылық жасаған жеке және лауазымды адамдар үшін іс-әрекеттердің субъективті жағы қасақана немесе абайсыздық түрінде кінәмен сипатталады. Адамның кінәсі оның жасаған заңсыз әрекеттеріне психикалық қатынасы арқылы анықталады.

Түсіндірілген мақалада қарастырылған құқық бұзушылықтардың құрамы ресми болып табылады. Құқық бұзушыға түсініктеме берілген бап бойынша айыппұл есептеу және салу үшін ҚР Бухгалтерлік есеп және қаржылық есептілік туралы заңнамасында көзделген міндеттерді орындамаудан және (немесе) тиісінше орындамаудан үшінші тұлғаларға залал келтіру фактісі мен мөлшерін белгілеудің қажеті жоқ.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігі жеке және лауазымды тұлғалардың Қазақстан Республикасының бухгалтерлік есеп пен қаржылық есептілік туралы заңнамасында көзделген міндеттерді орындамағаны және (немесе) тиісінше орындамағаны үшін әкімшілік жауаптылықты белгілейді.

ӘҚБтК-нің 238-бабының 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы жеке немесе лауазымды адамдардың кінәлі құқыққа қарсы әрекеттерді (әрекетсіздікті) ҚР Бухгалтерлік есеп және қаржылық есептілік туралы заңнамасында көзделген міндеттерді орындамау және (немесе) тиісінше орындамау түрінде жасауы болып табылады.:

1) егер бұл әрекетте қылмыстық жазаланатын іс-әрекет белгілері болмаса, бухгалтерлік есепті жүргізуден жалтарған жағдайларда;

2) бұрмаланған қаржылық есептілікті жасау, бухгалтерлік есепте көрсетілуге жататын деректерді жасыру, сол сияқты бухгалтерлік құжаттаманы жою, егер бұл әрекеттерде қылмыстық жазаланатын іс-әрекет белгілері болмаса;

3) Кәсіби бухгалтер сертификаты жоқ адамды жария ұйымның Бас бухгалтері лауазымына тағайындау арқылы жүзеге асырылады.

"Бухгалтерлік есеп және қаржылық есептілік туралы" 2007 жылғы 28 ақпандағы № 234-III ҚР Заңының 3-бабының 1-тармағына сәйкес, бухгалтерлік есеп және қаржылық есептілік туралы ҚР заңнамасы ҚР Конституциясына негізделеді және көрсетілген Заң мен ҚР өзге де нормативтік құқықтық актілерінен тұрады.

Бухгалтерлік есеп ҚР Бухгалтерлік есеп және қаржылық есептілік туралы заңнамасымен, сондай-ақ есеп саясатымен регламенттелген жеке кәсіпкерлер мен ұйымдардың операциялары мен оқиғалары туралы ақпаратты жинаудың, тіркеудің және жинақтаудың реттелген жүйесі болып табылады .

Бухгалтерлік есепті жүргізу тәртібін уәкілетті орган бекітеді.

Қаржылық есептілік дара кәсіпкердің немесе ұйымның қаржылық жағдайы, қызметінің нәтижелері және қаржылық жағдайындағы өзгерістер туралы ақпаратты білдіреді. Мемлекеттік мекемелердің есептілігін қоспағанда, қаржылық есептілік мыналарды қамтиды: 1) бухгалтерлік баланс; 2) кірістер мен шығындар туралы есеп; 3) ақша қаражатының қозғалысы туралы есеп; 4) капиталдағы өзгерістер туралы есеп; 5) түсіндірме жазба.

Қаржылық есептілікті жасау тәртібі және оған қойылатын қосымша талаптар халықаралық стандарттарға, шағын және орта бизнеске арналған халықаралық стандартқа және ҚР Бухгалтерлік есеп пен қаржылық есептілік туралы заңнамасының талаптарына сәйкес белгіленеді.

"Бухгалтерлік есеп және қаржылық есептілік туралы" ҚР Заңының 2 - бабы 1-тармағының талабы бойынша заңды тұлғалар, ҚР заңнамасына сәйкес ҚР аумағында тіркелген шетелдік заңды тұлғалардың филиалдары, өкілдіктері, тұрақты мекемелері (бұдан әрі-ұйымдар) және дара кәсіпкерлер өз қызметін жүзеге асыру кезінде бухгалтерлік есеп жүргізуді және қаржылық есептілік жасауды жүзеге асыруға міндетті .

Жеке кәсіпкерлер үшін көрсетілген Заңның 2-бабы 2-тармағының нормасымен берілген заңнамалық алып тастау бойынша, егер олар бір мезгілде мынадай заңнамалық шарттарға сәйкес келсе: 1) ҚР Салық заңнамасына сәйкес патент, оңайлатылған декларация негізінде арнаулы салық режимдерін қолданса; 2) ҚҚС бойынша тіркеу есебінде тұрмаса; 3) Табиғи монополиялар субъектілері болып табылмаса; 3) Қазақстан Республикасының салық заңнамасында белгіленген тәртіппен салық есептілігін жасауды жүзеге асырмауға құқылы.

Ұйымдар мен жеке кәсіпкерлердің бухгалтерлік есепті жүргізуден жалтаруы түсіндірілетін баптың 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігі бойынша құқық бұзушыны бухгалтерлік есепті жүргізуден жалтарғаны үшін әкімшілік жауапкершілікке тарту, егер құқық бұзушының әрекеттерінде қылмыстық жаза белгілері болмаса ғана жүзеге асырылады. Олай болмаған жағдайда, құқық бұзушы – дара кәсіпкерлер және заңды тұлғаның кінәлі лауазымды адамдары ҚК нормаларына сәйкес бухгалтерлік есеп пен қаржылық есептілік туралы заңнаманы бұзғаны үшін қылмыстық жауаптылыққа тартылуға жатады. Осыған байланысты адамның бухгалтерлік есепті жүргізуден жалтару жөніндегі құқыққа қарсы іс-әрекетін құқық қорғау органдары онда қылмыстық құқық бұзушылық белгілерінің болуы немесе болмауы және оны жасаған адамды қылмыстық жауаптылыққа тарту үшін негіздер тұрғысынан тексеруге тиіс.

Жоғарыда көрсетілген Заңның 4-бабына сәйкес бухгалтерлік есеп пен қаржылық есептіліктің мақсаты мүдделі тұлғаларды жеке кәсіпкерлер мен ұйымдардың қаржылық жағдайы, қызметінің нәтижелері және қаржылық жағдайындағы өзгерістер туралы толық және сенімді ақпаратпен қамтамасыз ету болып табылады.

Осыған байланысты, "бухгалтерлік есеп және қаржылық есептілік туралы" ҚР Заңының 6-бабы 3-тармағының талабы бойынша операциялар мен оқиғалар бухгалтерлік есеп жүйесінде көрсетіледі, бұл ретте: 1) бухгалтерлік жазбаларды бастапқы құжаттардың түпнұсқаларымен барабар бекіту және бухгалтерлік жазбаларда барлық операциялар мен оқиғаларды көрсету; 2) операциялар мен оқиғаларды хронологиялық және уақтылы тіркеу; 3) Синтетикалық (қорытынды) есепке алуды Талдамалық (егжей-тегжейлі) есепке алуға сәйкес келтіру қамтамасыз етілуге тиіс.

Міндетті тұлғалардың бухгалтерлік есеп пен қаржылық есептілікте дара кәсіпкердің және ұйымның операциялары мен оқиғалары туралы ақпаратты толық, уақтылы және дұрыс көрсетуге қойылатын, бұрмаланған қаржылық есептілікті жасау және (немесе) бухгалтерлік есепте көрсетілуге жататын деректерді жасыру түрінде жасалған заңнамалық талаптарды бұзуы түсіндірілетін баптың 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Бұл ретте, түсіндірілетін баптың 2-ескертпесіне сәйкес, түсіндірілетін баптың мақсаттары үшін 20 АЕК-тен астам сомадағы бұрмалау қаржылық есептілікті бұрмалау деп танылады.

"Бухгалтерлік есеп және қаржылық есептілік туралы" ҚР Заңының 11-бабының талабы бойынша жеке кәсіпкерлер мен ұйымдар бастапқы құжаттарды, бухгалтерлік есептің қағаз және (немесе) электрондық жеткізгіштердегі тіркелімдерін, қаржылық есептілікті, есеп саясатын, есептік деректерді электрондық өңдеу бағдарламасын ҚР заңнамасында белгіленген кезең ішінде сақтауға міндетті.

Бастапқы есепке алу құжаттары – бұл бухгалтерлік есепке алуды жүргізуге негіз болатын операцияның немесе оқиғаның жасалу фактісінің және оны жасау құқығының қағаз және электрондық жеткізгіштегі құжаттық куәлігі.

Бухгалтерлік есеп регистрлері-бұл Бухгалтерлік есеп пен қаржылық есептілік жүйесінде көрсету үшін есепке алынған бастапқы құжаттардағы ақпаратты жалпылау, жүйелеу және жинақтау нысандары.

Есеп саясаты ҚР Бухгалтерлік есеп және қаржылық есептілік туралы заңнамасының талаптарына, халықаралық немесе ұлттық стандарттарға, шағын және орта бизнеске арналған халықаралық стандартқа және бухгалтерлік есеп шоттарының үлгі жоспарына сәйкес бухгалтерлік есепті жүргізу және қаржылық есептілікті жасау үшін дара кәсіпкер немесе ұйым қолдануға қабылдаған нақты қағидаттарды, негіздерді, ережелерді, қағидалар мен практиканы білдіреді.

ҚР Салық кодексінің 193-бабы 3-тармағының талабы бойынша салық салу объектілеріне немесе салық салуға байланысты объектілерге жататын есепке алу құжаттамасын салық төлеуші (салық агенті) ҚР Салық кодексінде белгіленген салықтың немесе бюджетке төленетін төлемнің әрбір түрі үшін талап қоюдың ескіру мерзімі өткенге дейін, бірақ кемінде бес жыл сақтайды. Басқа жағдайларда бухгалтерлік және қаржылық құжаттаманың сақталу мерзімі уәкілетті органның нормативтік құқықтық актісінде белгіленеді.

Бухгалтерлік есеп пен қаржылық есептілік құжаттарын тиісінше сақтау олардың жоғалудан және (немесе) жойылудан қорғалуын қамтамасыз етуге тиіс.

Міндетті тұлғалардың бухгалтерлік құжаттаманың сақталуын қамтамасыз етуге жоғарыда көрсетілген заңнамалық талапты орындамауы және оны жою түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігі бойынша тұлғаны осы тұлғаның ұйымның шаруашылық және қаржылық қызметі туралы көрінеу жалған ақпаратты бухгалтерлік құжаттамаға енгізгені үшін әкімшілік жауапкершілікке тарту, сондай-ақ бухгалтерлік құжаттаманы сақтау мерзімі аяқталғанға дейін жою, егер құқық бұзушының әрекеттерінде қылмыстық жазаланатын әрекет белгілері болмаса ғана жүзеге асырылады. Олай болмаған жағдайда, құқық бұзушы – дара кәсіпкерлер және заңды тұлғаның кінәлі лауазымды адамдары ҚК нормаларына сәйкес бухгалтерлік есеп пен қаржылық есептілік туралы заңнаманы бұзғаны үшін қылмыстық жауаптылыққа тартылуға жатады. Осыған байланысты осы адамның бухгалтерлік құжаттамаға шаруашылық және қаржылық қызмет туралы көрінеу жалған ақпарат енгізуі жөніндегі, сол сияқты бухгалтерлік құжаттаманы жою жөніндегі құқыққа қайшы іс-әрекетін оны сақтау мерзімдері өткенге дейін құқық қорғау органдары онда қылмыстық құқық бұзушылық белгілерінің болуы немесе болмауы және оны жасаған адамды қылмыстық жауаптылыққа тарту үшін негіздер тұрғысынан тексеруге тиіс.

Абз нормасының императивті талабы бойынша.ҚР "Бухгалтерлік есеп және қаржылық есептілік туралы" Заңының 9 бабының 2 тармағы, жария мүдделі ұйымның Бас бухгалтері лауазымына Кәсіби бухгалтер тағайындалады.

Жария мүдделі ұйымдар – бұл қаржы ұйымдары (қызметінің айрықша түрі шетел валютасымен айырбастау операцияларын ұйымдастыру болып табылатын заңды тұлғаларды қоспағанда), Акционерлік қоғамдар (коммерциялық емес ұйымдарды қоспағанда), жер қойнауын пайдаланушы ұйымдар (кең таралған пайдалы қазбаларды өндіретін ұйымдардан басқа), астық қабылдау кәсіпорындары және жарғылық капиталдарында мемлекеттің қатысу үлесі бар ұйымдар, сондай-ақ шаруашылық жүргізу құқығына негізделген мемлекеттік кәсіпорындар. Қаржы ұйымдарының, акционерлік қоғамдардың, жер қойнауын пайдаланушы ұйымдардың ұғымдары ҚР заңнамасының тиісті салаларында айқындалады.

Кәсіби бухгалтер-бұл кәсіби ұйымның мүшесі болып табылатын кәсіби бухгалтер сертификаты бар жеке тұлға.

Кәсіби бухгалтер сертификаты-бұл бухгалтердің кәсіби біліктілігін куәландыратын сертификаттау ұйымы берген құжат.

Жоғарыда аталған заң талаптарын міндетті тұлғалардың - ұйымдардың жария ұйымның (жария мүдделі ұйымның) Бас бухгалтері ретінде тек кәсіби бухгалтер ретінде тағайындауы түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Түсініктеме берілген баптың 1-ескертуіне сәйкес, камералдық бақылау нәтижелері бойынша анықталған бұзушылықтар тексерілетін тұлғаға камералдық бақылау нәтижелері бойынша анықталған бұзушылықтарды жою туралы хабарлама тапсырылған күннен кейінгі күннен бастап он жұмыс күні ішінде дербес жойылған жағдайда, лауазымды адам пікір жазылған бапта көзделген әкімшілік жауаптылыққа тартылмайды.

Бұл ереже түсіндірілетін бапта көзделген, жойылатын сипаттағы бухгалтерлік есеп туралы ҚР заңнамасын бұзу жағдайларына қатысты.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін жеке тұлғалар, лауазымды адамдар айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБтК-нің 238-бабының 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұлдың мөлшері 50 АЕК-ті құрайды, тіркелген болып табылады және оны салатын органның өзгертуіне жатпайды.

Бұл жазаны құқық бұзушыларға іс сотта қаралған жағдайда ҚР Қаржы министрлігінің органдары немесе сот қолданады.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігі әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген кез-келген әрекетті (әрекетсіздікті) жасағаны үшін қатаң жаза белгілейді.

Бұл ретте түсіндірілген баптың 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық объектісінің, субъективтік жағының және құрамының субъектілері өз сипаттамасында ӘҚБтК-нің 238-бабының 1-бөлігінде көзделген объектімен, субъективтік тарапымен және құқық бұзушылық құрамының субъектілерімен сәйкес келеді.

ӘҚБтК-нің 238-бабының 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағының сипаттамасында түсіндірілетін баптың 1-бөлігінде көзделген әрекеттерге (әрекетсіздікке) қайталану белгісі қосылады.

Егер адам ӘҚБтК-нің 238-бабының 1-бөлігінде көзделген кез келген әрекетті (әрекетсіздікті) бұрын жасаған болса, ол үшін әкімшілік жазаға тартылса және адам әкімшілік жазаға тартылған болып есептелетін бір жылдық мерзім әлі өтпесе, құқық бұзушылық қайталап жасалған болып есептеледі.

Құқық бұзушылықты жасаудың қайталануы ӘҚБтК-нің 238-бабының 2-бөлігі бойынша құқық бұзушылықтың дербес құрамы ретінде құқыққа қарсы әрекеттің саралануына әкеп соғатын дербес саралау белгісі болып табылады.

Саралау белгісі ретінде қайталау құқық бұзушының бір жыл ішінде жасаған құқыққа қарсы әрекеттерінің саны мен сипатын анықтау жолымен ғана емес, сонымен қатар заңды түрде – осы тұлғаны ӘҚБтК-нің 238-бабының 1-бөлігінде көзделген әрекеттерді жасағаны үшін әкімшілік жауаптылыққа тарту фактісін, ҚР Қаржы министрлігі органдарының немесе соттың Б. 1-бөлігі бойынша әкімшілік жаза қолдану туралы заңды күшіне енген қаулысының болуын анықтау жолымен белгіленеді. ӘҚБтК-нің 238-бабы, оны жариялау, тапсыру немесе құқық бұзушылық субъектісіне жіберу және жаза қолданылған сәттен бастап бір жылдық мерзімді жою фактісі.

Жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде ӘҚБтК-нің 238-бабының 1-бөлігінде көзделген әрекетті қайталап жасағаны үшін құқық бұзушы айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБтК-нің 238-бабының 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл мөлшері 200 АЕК-ті құрайды, тіркелген болып табылады және оны салатын органның өзгертуіне жатпайды.

Бұл жазаны құқық бұзушыларға іс сотта қаралған жағдайда Қаржы министрлігінің органдары немесе сот қолданады.

239-бап. Заңды тұлғаның Қазақстан Республикасының бухгалтерлік есеп және қаржылық есептілік туралы заңнамасын бұзуы

1. Заңды тұлғаның Қазақстан Республикасының бухгалтерлік есеп және қаржылық есептілік туралы заңнамасын мынадай нысанда бұзуы:

1) егер бұл әрекетте қылмыстық құқық бұзушылықтың белгілері болмаса, есеп беруден жалтару;

2) көрінеу дәйексіз қаржылық есептілікті ұсыну, қаржылық есептілікті беруден бас тарту, белгіленген мерзім бұзылған жағдайда ұсыну немесе оны дәлелді себептерсіз ұсыну, құрылтай құжаттарына сәйкес, құрылтай құжаттарына сәйкес ұйымдардың

құрылтайшыларына (қатысушыларына), тіркеу орны бойынша мемлекеттік статистика саласындағы уәкілетті органға, мемлекеттік бақылау органдарына және олардың қаржылық есептілік депозитарийіндегі құзыретіне сәйкес қадағалау;

3) бұрмаланған қаржылық есептілікті жасау, бухгалтерлік есепте көрсетілетін деректерді жасыру, сондай-ақ бухгалтерлік құжаттаманы жою;

4) кәсіби бухгалтер болып табылмайтын қоғамдық мүдделі ұйымның бас бухгалтерінің қаржылық есептілікке қол қоюы, -

шағын бизнес субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға жүз мөлшерінде, орташа кәсіпкерлікке - екі жүз, ірі кәсіпкерлікке - бес жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекет, -

шағын бизнес субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға екі жүз, орта бизнес субъектілеріне төрт жүз, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне мың айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

3. Қаржы ұйымдарының, микроқаржы ұйымдарының бухгалтерлік есепте олардың нәтижелерін тиісті көрсетпестен операциялар жүргізу -

заңды тұлғаларға ескерілмеген соманың жиырма пайызы мөлшерінде, бірақ жүзден кем емес және төрт мың айлық есептік көрсеткіштен аспайтын мөлшерде айыппұл салуға әкеп соғады.

4. Бухгалтерлік есепті Қазақстан Республикасының бухгалтерлік есеп және қаржылық есептілік туралы заңнамасында белгіленген талаптарды және қаржы ұйымдарының, микроқаржы ұйымдарының қаржылық есептілікті бұрмалауға әкеп соқтырған бухгалтерлік есеп әдістері (қағидаттары) бұзылған жағдайда жүргізу -

заңды тұлғаларға дұрыс жазылмаған, бірақ жүзден кем емес және төрт мың айлық есептік көрсеткіштен аспайтын мөлшерде айыппұл салуға әкеп соғады.

5. Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен бухгалтерлердің кәсіптік аттестатталуы үшін бухгалтерлердің және (немесе) ұйымдардың аккредиттелген кәсіби ұйымдары өздерінің қызметі туралы есептерді уәкілетті органға уақтылы ұсынбауы -

заңды тұлғаларға жүз елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

Ескерту. Осы баптың бірінші, екінші және төртінші бөлігінің мақсаттары үшін қаржылық есептіліктің бұрмалануы жүз айлық есептік көрсеткіштің бұрмалануы деп танылады.

ТҮСІНІКТЕМЕ _____

Түсіндірілген мақала заңды тұлғаның бухгалтерлік есеп және қаржылық есептілік туралы ҚР заңнамасын бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ҚР заңнамасында белгіленген және мемлекетпен қорғалатын қаржы және бухгалтерлік есеп саласындағы қызметті жүзеге асыру тәртібі ӘҚБтК-нің 239-бабында көзделген құқық бұзушылықтардың тектік объектісі болып табылады.

Түсіндірілген бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтардың тікелей объектісі ұйымдардың бухгалтерлік есеп жүргізу және қаржылық есептілік жасау тәртібі болып табылады.

ӘҚБтК-нің 239-бабында қарастырылған құқық бұзушылық субъектілері, бұл туралы түсіндірілген баптың санкцияларында тікелей көрсетілуіне байланысты заңды тұлғалар : коммерциялық емес ұйымдар, кәсіпкерлік субъектілері болып табылады.

ӘҚБтК-нің 239-бабында көзделген іс-әрекеттердің субъективті жағы олардың субъектілері заңды тұлғалар болып табылатындығы салдарынан анықталуға жатпайды.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігі заңды тұлғаның бухгалтерлік есеп және қаржылық есептілік туралы ҚР заңнамасын бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ӘҚБтК-нің 239-бабының 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы құқық бұзушының құқыққа қарсы әрекеттерді (әрекетсіздікті) мынадай түрде жасауынан тұрады.:

1) егер бұл әрекетте қылмыстық жазаланатын іс-әрекет белгілері болмаса, бухгалтерлік есепті жүргізуден жалтарған жағдайларда;

2) көрінеу анық емес қаржылық есептілікті ұсынған кезде,

3) қаржылық есептілікті ұсынудан, белгіленген мерзімді бұза отырып ұсынудан бас тартқан;

4) құрылтай құжаттарына сәйкес ұйымдардың құрылтайшыларына (қатысушыларына), тіркелген жері бойынша Мемлекеттік статистика саласындағы уәкілетті органға, өздерінің құзыретіне сәйкес мемлекеттік бақылау және қадағалау органдарына, қаржылық есептілік депозитарийіне дәлелді себепсіз қаржылық есептілікті ұсынбау болып табылады;

5) бұрмаланған қаржылық есептілікті жасау, бухгалтерлік есепте көрсетілуге жататын деректерді жасыру, сол сияқты бухгалтерлік құжаттаманы жою;

б) жария мүдделі ұйымның кәсіби бухгалтер болып табылмайтын бас бухгалтерінің қаржылық есептілікке қол қоюы арқылы жүзеге асырылады.

"Бухгалтерлік есеп және қаржылық есептілік туралы" 2007 жылғы 28 ақпандағы № 234-ІІІ ҚР Заңының 3-бабының 1-тармағына сәйкес, бухгалтерлік есеп және қаржылық есептілік туралы ҚР заңнамасы ҚР Конституциясына негізделеді және көрсетілген Заң мен ҚР өзге де нормативтік құқықтық актілерінен тұрады.

Бухгалтерлік есеп ҚР Бухгалтерлік есеп және қаржылық есептілік туралы заңнамасымен, сондай-ақ есеп саясатымен регламенттелген жеке кәсіпкерлер мен ұйымдардың операциялары мен оқиғалары туралы ақпаратты жинаудың, тіркеудің және жинақтаудың ретке келтірілген жүйесін білдіреді.

Бухгалтерлік есепті жүргізу тәртібін уәкілетті орган бекітеді.

Қаржылық есептілік дара кәсіпкердің немесе ұйымның қаржылық жағдайы, қызметінің нәтижелері және қаржылық жағдайындағы өзгерістер туралы ақпаратты білдіреді. Мемлекеттік мекемелердің есептілігін қоспағанда, қаржылық есептілік мыналарды қамтиды: 1) бухгалтерлік баланс; 2) кірістер мен шығындар туралы есеп; 3) ақша қаражатының қозғалысы туралы есеп; 4) капиталдағы өзгерістер туралы есеп; 5) түсіндірме жазба.

Қаржылық есептілікті жасау тәртібі және оған қойылатын қосымша талаптар халықаралық стандарттарға, шағын және орта бизнеске арналған халықаралық стандартқа және ҚР Бухгалтерлік есеп пен қаржылық есептілік туралы заңнамасының талаптарына сәйкес белгіленеді.

"Бухгалтерлік есеп және қаржылық есептілік туралы" ҚР Заңының 2 - бабы 1-тармағының талабы бойынша заңды тұлғалар, ҚР заңнамасына сәйкес ҚР аумағында тіркелген шетелдік заңды тұлғалардың филиалдары, өкілдіктері, тұрақты мекемелері (бұдан әрі-ұйымдар) өз қызметін жүзеге асыру кезінде бухгалтерлік есеп жүргізуді және қаржылық есептілік жасауды жүзеге асыруға міндетті.

Ұйымдардың бухгалтерлік есепті жүргізуден жалтаруы түсіндірілетін баптың 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігі бойынша құқық бұзушыны бухгалтерлік есепті жүргізуден жалтарғаны үшін әкімшілік жауапкершілікке тарту, егер құқық бұзушының әрекеттерінде қылмыстық жаза белгілері болмаса ғана жүзеге асырылады. Олай болмаған жағдайда, құқық бұзушылар –заңды тұлғаның кінәлі лауазымды адамдары ҚК нормаларына сәйкес бухгалтерлік есеп және қаржылық есептілік туралы заңнаманы бұзғаны үшін қылмыстық жауаптылыққа тартылуға жатады. Осыған байланысты адамның бухгалтерлік есепті жүргізуден жалтару жөніндегі құқыққа қарсы іс-әрекетін құқық қорғау органдары онда қылмыстық құқық бұзушылық белгілерінің болуы немесе болмауы және оны жасаған адамды қылмыстық жауаптылыққа тарту негіздері тұрғысынан тексеруге тиіс.

Жоғарыда көрсетілген Заңның 4-бабына сәйкес бухгалтерлік есеп пен қаржылық есептіліктің мақсаты мүдделі тұлғаларды ұйымдардың қаржылық жағдайы, қызметінің нәтижелері және қаржылық жағдайындағы өзгерістер туралы толық және сенімді ақпаратпен қамтамасыз ету болып табылады.

"Бухгалтерлік есеп және қаржылық есептілік туралы" ҚР Заңының 19-бабы 1-тармағының талабы бойынша ұйымдар қаржылық есептілікті: 1) құрылтай құжаттарына сәйкес құрылтайшыларға (қатысушыларға); 2) мемлекеттік тіркеу орны бойынша Мемлекеттік статистика саласындағы уәкілетті органға; 3) өз құзыретіне сәйкес Қазақстан Республикасының мемлекеттік бақылау және қадағалау органдарына; 4) тізбесін, нысандары мен мерзімдерін қоса алғанда, негізгі ұйым айқындайтын тәртіппен өздеріне қатысты еншілес болып табылатын өзінің негізгі ұйымына ұсынады.

Ұйымдар жылдық қаржылық есептерді есептіден кейінгі жылдың 30 сәуірінен кешіктірмей ұсынады. Құрылтайшылар (қатысушылар) аралық қаржылық есептілікті ұсыну мерзімдерін айқындауға және жылына кемінде бір рет өзге кезеңділікті белгілеуге құқылы.

Қаржы ұйымдары (айрықша қызметі банкноттарды, монеталарды және құндылықтарды инкассациялау болып табылатын заңды тұлғаларды қоспағанда), микроқаржы ұйымдары жылдық қаржылық есептерді Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі белгілеген мерзімдерде ұсынады.

Ұйымдардың құрылтайшыларға (қатысушыларға), негізгі ұйымға, мемлекеттік статистика органдарына, мемлекеттік бақылау және қадағалау органдарына анық емес ақпараты бар қаржылық есептілікті ұсынбауы, уақтылы ұсынбауы не ұсынуы түсіндірілетін баптың 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

"Бухгалтерлік есеп және қаржылық есептілік туралы" ҚР Заңының 6-бабы 3-тармағының талабы бойынша операциялар мен оқиғалар бухгалтерлік есеп жүйесінде көрсетіледі, бұл ретте: 1) бухгалтерлік жазбаларды бастапқы құжаттардың түпнұсқаларымен барабар бекіту және бухгалтерлік жазбаларда барлық операциялар мен оқиғаларды көрсету; 2) операциялар мен оқиғаларды хронологиялық және уақтылы тіркеу; 3) Синтетикалық (қорытынды) есепке алуды Талдамалық (егжей-тегжейлі) есепке алуға сәйкес келтіру қамтамасыз етілуге тиіс.

Міндетті тұлғалардың ұйымның операциялары мен оқиғалары туралы ақпаратты бухгалтерлік есеп пен қаржылық есептілікте толық, уақтылы және дұрыс көрсетуге қойылатын, бұрмаланған қаржылық есептілікті жасау және (немесе) бухгалтерлік есепте көрсетілуге жататын деректерді жасыру түрінде жасалған заңнамалық талаптарды бұзуы түсіндірілетін баптың 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Бұл ретте, түсіндірілетін бапқа ескертпеге сәйкес, жүз айлық есептік көрсеткіштен астам сомаға бұрмалау қаржылық есептілікті бұрмалау деп танылады.

"Бухгалтерлік есеп және қаржылық есептілік туралы" ҚР Заңының 11-бабының талабы бойынша жеке кәсіпкерлер мен ұйымдар бастапқы құжаттарды, бухгалтерлік есептің қағаз және (немесе) электрондық жеткізгіштердегі тіркелімдерін, қаржылық есептілікті, есеп саясатын, есептік деректерді электрондық өңдеу бағдарламасын ҚР заңнамасында белгіленген кезең ішінде сақтауға міндетті.

Бастапқы есепке алу құжаттары – бұл бухгалтерлік есепке алуды жүргізуге негіз болатын операцияның немесе оқиғаның жасалу фактісінің және оны жасау құқығының қағаз және электрондық жеткізгіштегі құжаттық куәлігі.

Бухгалтерлік есеп регистрлері-бұл Бухгалтерлік есеп пен қаржылық есептілік жүйесінде көрсету үшін есепке алынған бастапқы құжаттардағы ақпаратты жалпылау, жүйелеу және жинақтау нысандары.

Есеп саясаты Қазақстан Республикасының бухгалтерлік есеп пен қаржылық есептілік туралы заңнамасының талаптарына, халықаралық немесе ұлттық стандарттарға, шағын және орта бизнеске арналған халықаралық стандартқа және бухгалтерлік есеп шоттарының үлгі жоспарына сәйкес бухгалтерлік есепті жүргізу және қаржылық есептілікті жасау үшін дара кәсіпкер немесе ұйым қолдануға қабылдаған нақты қағидаттарды, негіздерді, ережелерді, қағидалар мен практиканы білдіреді.

ҚР Салық кодексінің 193-бабы 3-тармағының талабы бойынша салық салу объектілеріне немесе салық салуға байланысты объектілерге жататын есепке алу құжаттамасын салық төлеуші (салық агенті) ҚР Салық кодексінде белгіленген салықтың немесе бюджетке төленетін төлемнің әрбір түрі үшін талап қоюдың ескіру мерзімі өткенге дейін, бірақ кемінде бес жыл сақтайды. Басқа жағдайларда бухгалтерлік және қаржылық құжаттаманың сақталу мерзімі уәкілетті органның нормативтік құқықтық актісінде белгіленеді.

Бухгалтерлік есеп пен қаржылық есептілік құжаттарын тиісінше сақтау олардың жоғалудан және (немесе) жойылудан қорғалуын қамтамасыз етуге тиіс.

Міндетті тұлғалардың бухгалтерлік құжаттаманың сақталуын қамтамасыз етуге жоғарыда көрсетілген заңнамалық талапты орындамауы және оны жою түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

"Бухгалтерлік есеп және қаржылық есептілік туралы" ҚР Заңының 15-бабы 4-тармағы нормасының императивті талабы бойынша жария мүдделі ұйымның қаржылық есептілігіне басшылық және кәсіби бухгалтер болып табылатын Бас бухгалтер қол қояды.

Жария мүдделі ұйымдар – бұл қаржы ұйымдары (қызметінің айрықша түрі шетел валютасымен айырбастау операцияларын ұйымдастыру болып табылатын заңды тұлғаларды қоспағанда), Акционерлік қоғамдар (коммерциялық емес ұйымдарды қоспағанда), жер қойнауын пайдаланушы ұйымдар (кең таралған пайдалы қазбаларды өндіретін ұйымдардан басқа), астық қабылдау кәсіпорындары және жарғылық капиталдарында мемлекеттің қатысу үлесі бар ұйымдар, сондай-ақ шаруашылық жүргізу құқығына негізделген мемлекеттік кәсіпорындар. Қаржы ұйымдарының, акционерлік қоғамдардың, жер қойнауын пайдаланушы ұйымдардың ұғымдары ҚР заңнамасының тиісті салаларында айқындалады.

Кәсіби бухгалтер-бұл кәсіби ұйымның мүшесі болып табылатын кәсіби бухгалтер сертификаты бар жеке тұлға.

Кәсіби бухгалтер сертификаты-бұл бухгалтердің кәсіби біліктілігін куәландыратын сертификаттау ұйымы берген құжат.

Жоғарыда аталған заңды тұлғаның - ұйымдардың қаржылық есептілікке қол қою туралы заңды талабын кәсіби бухгалтер болып табылатын бас бухгалтердің

мемлекеттік ұйымның бұзуы түсіндірілген баптың 1-бөлігінде қарастырылған әкімшілік құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Түсіндірілген баптың 1-бөлімінде қарастырылған құқық бұзушылықтың құрамы ресми болып табылады. Түсіндірілген баптың 1-бөлігі бойынша құқық бұзушыға айыппұл есептеу және салу үшін мемлекетке құқық бұзушылық жасаудан келтірілген залал фактісі мен мөлшерін анықтаудың қажеті жоқ.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін кәсіпкерлік субъектілері, жеке тұлғалар айыппұл түрінде жазаланады.

Құқық бұзушының құқықтық жағдайына және ол жататын кәсіпкерлік санатына қарай айыппұл мөлшері:

- шағын кәсіпкерлік субъектілері немесе коммерциялық емес ұйымдар үшін-100 АЕК;

- орта кәсіпкерлік субъектілері үшін-200 АЕК;

- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін-500 АЕК.

Құқық бұзушылық субъектілерінің жоғарыда көрсетілген санаттарының әрқайсысы үшін айыппұлдардың мөлшері тіркелген болып табылады және оларды салатын орган өзгертуге жатпайды.

Бұл жазаны құқық бұзушыларға іс сотта қаралған жағдайда Мемлекеттік кіріс органдары, ҚР Қаржы министрлігінің органдары немесе сот қолданады.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігі әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген әрекеттердің кез-келгенін жасағаны үшін қатаң жаза белгілейді.

Бұл ретте түсіндірілетін баптың 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық объектісінің, субъективтік жағының және құрамының субъектілері өз сипаттамасында ӘҚБтК-нің 239-бабының 1-бөлігінде көзделген объектімен, субъективтік тараппен және құқық бұзушылық құрамының субъектілерімен сәйкес келеді.

ӘҚБтК-нің 239-бабының 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағының сипаттамасында түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген әрекеттерге қайталану белгісі қосылады.

Егер адам ӘҚБтК-нің 239-бабының 1-бөлігінде көзделген әрекеттердің кез келгенін бұрын жасаған болса, ол үшін әкімшілік жазаға тартылса және адам әкімшілік жазаға тартылған болып есептелетін бір жылдық мерзім әлі өтпесе, құқық бұзушылық қайталап жасалған болып есептеледі.

Құқық бұзушылықты жасаудың қайталануы ӘҚБтК-нің 239-бабының 2-бөлігі бойынша құқық бұзушылықтың дербес құрамы ретінде құқыққа қарсы әрекеттің саралануына әкеп соғатын дербес саралау белгісі болып табылады.

Қайталану құқық бұзушының бір жыл ішінде жасаған құқыққа қарсы әрекеттерінің саны мен сипатын анықтау арқылы ғана емес, сондай – ақ заңды түрде-осы тұлғаны ӘҚБтК-нің 239-бабының 1-бөлігінде көзделген әрекеттерді жасағаны үшін әкімшілік

жауаптылыққа тарту фактісін, Мемлекеттік кірістер органдарының, ҚР Қаржы министрлігі органдарының немесе соттың Б. 1-бөлігі бойынша әкімшілік жаза қолдану туралы заңды күшіне енген қаулысының болуын анықтау арқылы да белгіленеді. ӘҚБтК-нің 239-бабы, оны жариялау, тапсыру немесе құқық бұзушылық субъектісіне жіберу және жаза қолданылған сәттен бастап бір жылдық мерзімнің жойылмау фактісі.

Түсіндірілген баптың 2-бөлімінде қарастырылған құқық бұзушылықтың құрамы ресми болып табылады. Құқық бұзушыға түсініктеме берілген баптың 2-бөлігі бойынша айыппұл есептеу және салу үшін құқық бұзушылық жасаудан келтірілген залал фактісі мен мөлшерін анықтаудың қажеті жоқ.

Жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде ӘҚБтК-нің 239-бабының 1-бөлігінде көзделген әрекетті қайталап жасағаны үшін құқық бұзушы айыппұл түрінде жазаланады.

Құқық бұзушының құқықтық жағдайына және ол жататын кәсіпкерлік санатына қарай айыппұл мөлшері:

- шағын кәсіпкерлік субъектілері немесе коммерциялық емес ұйымдар үшін-200 АЕК;

- орта кәсіпкерлік субъектілері үшін-400 АЕК;

- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін-1000 АЕК.

Құқық бұзушылық субъектілерінің жоғарыда көрсетілген санаттарының әрқайсысы үшін айыппұлдардың мөлшері тіркелген болып табылады және оларды салатын орган өзгертуге жатпайды.

Бұл жазаны құқық бұзушыларға іс сотта қаралған жағдайда Мемлекеттік кіріс органдары, ҚР Қаржы министрлігінің органдары немесе сот қолданады.

Түсіндірілген баптың 3-бөлігі қаржы ұйымдарының, микроқаржы ұйымдарының бухгалтерлік есепте олардың нәтижелерін тиісінше көрсетпей операцияларды жүргізгені үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсіндірілетін баптың 3-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық субъектілері қаржы ұйымдары және микроқаржы ұйымдары болып табылады.

Қаржы ұйымдары мен микроқаржы ұйымдары ұғымы тиісінше "қаржы нарығы мен қаржы ұйымдарын мемлекеттік реттеу, бақылау және қадағалау туралы" ҚР Заңында және "микроқаржы ұйымдары туралы" ҚР Заңында айқындалады.

Қаржы ұйымы-бұл қаржылық қызметтерді ұсыну бойынша кәсіпкерлік қызметті жүзеге асыратын заңды тұлға.

Микроқаржы ұйымы-коммерциялық ұйым болып табылатын, ресми мәртебесі " Азаматтарға арналған үкімет" мемлекеттік корпорациясында мемлекеттік тіркеумен және есептік тіркеуден өтумен айқындалатын, микрокредиттер беру жөніндегі қызметті , сондай-ақ "микроқаржы ұйымдары туралы" Қазақстан Республикасының Заңында рұқсат етілген қосымша қызмет түрлерін жүзеге асыратын заңды тұлға.

ӘҚБТК-нің 239-бабының 3-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы құқық бұзушының кінәлі құқыққа қарсы әрекеттерді (әрекетсіздікті) олардың нәтижелерін бухгалтерлік есепте тиісінше көрсетпей операциялар жүргізу түрінде жасауы болып табылады.

Қаржы ұйымдарының жекелеген түрлері туралы және микроқаржы ұйымдары туралы ҚР заңнамалық актілерінің талабы бойынша аталған ұйымдар өздері жасаған барлық операцияларды және олардың нәтижелерін өзінің бухгалтерлік есебінде көрсетуге міндетті.

Міндетті тұлғалардың аталған талапты орындамауы түсіндірілетін баптың 3-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Түсіндірілген баптың 3-бөлігінде қарастырылған құқық бұзушылықтың құрамы ресми болып табылады. Құқық бұзушыға түсініктеме берілген баптың 3-бөлігі бойынша айыппұл есептеу және салу үшін үшінші тұлғаларға құқық бұзушылық жасаудан келтірілген залал фактісі мен мөлшерін анықтаудың қажеті жоқ.

Түсіндірілген баптың 3-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін кәсіпкерлік субъектілері, жеке тұлғалар айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБТК-нің 239-бабының 3-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл мөлшері оны жасаған адамдар үшін есепке алынбаған соманың 20% - ын құрайды, бірақ 100 АЕК-тен кем емес және 4000 АЕК-тен аспайды.

Бұл жазаны құқық бұзушыларға ҚР Ұлттық Банкі немесе іс сотта қаралған жағдайда сот қолданады.

Түсіндірілген баптың 4-бөлігі ҚР Бухгалтерлік есеп және қаржылық есептілік туралы заңнамасында белгіленген талаптарды және қаржы ұйымдарының, микроқаржы ұйымдарының қаржылық есептілікті бұрмалауына әкеп соққан бухгалтерлік есеп әдістерін (қағидаттарын) бұза отырып, бухгалтерлік есепті жүргізгені үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсіндірілген баптың 3-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық субъектілері қаржы ұйымдары мен микроқаржы ұйымдары болып табылады.

Қаржы ұйымдары мен микроқаржы ұйымдары ұғымы тиісінше "қаржы нарығы мен қаржы ұйымдарын мемлекеттік реттеу, бақылау және қадағалау туралы" ҚР Заңында және "микроқаржы ұйымдары туралы" ҚР Заңында айқындалады.

Қаржы ұйымы-бұл қаржылық қызметтерді ұсыну бойынша кәсіпкерлік қызметті жүзеге асыратын заңды тұлға.

Микроқаржы ұйымы-коммерциялық ұйым болып табылатын, ресми мәртебесі " Азаматтарға арналған үкімет" мемлекеттік корпорациясында мемлекеттік тіркеумен және есептік тіркеуден өтумен айқындалатын, микрокредиттер беру жөніндегі қызметті , сондай-ақ "микроқаржы ұйымдары туралы" Қазақстан Республикасының Заңында рұқсат етілген қосымша қызмет түрлерін жүзеге асыратын заңды тұлға.

ӘҚБТК-нің 239-бабының 4-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы құқық бұзушының Қазақстан Республикасының бухгалтерлік есеп пен қаржылық есептілік туралы заңнамасында белгіленген талаптарды бұза отырып, бухгалтерлік есеп жүргізуден көрінетін құқыққа қайшы әрекеттерді (әрекетсіздікті) және қаржылық есептілікті бұрмалауға әкеп соққан бухгалтерлік есеп әдістерін (қағидаттарын) жасауы болып табылады.

Түсіндірілген баптың 4-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың құрамы материалдық болып табылады. Құқық бұзушыға түсініктеме берілген баптың 4-бөлігі бойынша айыппұл есептеу және салу үшін қаржылық есептіліктің бұрмалану фактісін анықтау қажет.

Түсіндірілетін бапқа ескертпеге сәйкес, жүз айлық есептік көрсеткіштен астам сомаға бұрмалау қаржылық есептілікті бұрмалау деп танылады.

Түсіндірілген баптың 4-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін құқық бұзушылар айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБТК-нің 239-бабының 4-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл мөлшері заңды тұлғалар үшін тиісті түрде ескерілмеген соманың 5% - ын құрайды, бірақ 100 АЕК-тен кем емес және 4000 АЕК-тен аспайды. Құқық бұзушыға салынатын айыппұл мөлшері әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарайтын органның қалауы бойынша түсініктеме берілетін норма санкциясында белгіленген шекте айқындалады.

Бұл жазаны құқық бұзушыларға ҚР Ұлттық Банкі немесе іс сотта қаралған жағдайда сот қолданады.

Түсіндірілген баптың 5-бөлігі ҚР заңнамасында белгіленген тәртіппен бухгалтерлердің аккредиттелген кәсіби ұйымдарының және (немесе) бухгалтерлерді кәсіби сертификаттау жөніндегі ұйымдардың өз қызметі туралы есептілікті уәкілетті органға ұсынбауы, уақтылы ұсынбауы үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсіндірілген баптың 5-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық субъектілері:

- 1) бухгалтерлердің аккредиттелген кәсіби ұйымдары және
- 2) бухгалтерлерді кәсіби сертификаттау жөніндегі ұйымдар кіреді.

Бухгалтерлердің аккредиттелген кәсіби ұйымы-бұл бухгалтерлердің және (немесе) бухгалтерлік ұйымдардың бірлестігі болып табылатын, Қазақстан Республикасының Үкіметі белгілеген тәртіппен аккредиттелген коммерциялық емес ұйым.

Бухгалтерлерді кәсіби сертификаттау жөніндегі аккредиттелген ұйым-бұл Қазақстан Республикасының Үкіметі белгілеген тәртіппен аккредиттелген, кәсіби бухгалтерлерге кандидаттарды сертификаттауды жүзеге асыратын заңды тұлға.

ӘҚБТК-нің 239-бабының 5-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы құқық бұзушының кінәлі құқыққа қарсы әрекеттерді (әрекетсіздікті) мынадай түрде жасауынан тұрады:

1) Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен уәкілетті органға өз қызметі туралы есептілікті ұсынбау немесе

2) Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен уәкілетті органға өз қызметі туралы есептілікті уақтылы ұсынбаған жағдайларда жүзеге асырылады.

Пп талабы бойынша.3) 9 Т.және т. б.2) "Бухгалтерлік есеп және қаржылық есептілік туралы" ҚР Заңының 21-бабы 10-тармағы, бухгалтерлердің аккредиттелген кәсіби ұйымы және бухгалтерлерді кәсіби сертификаттау жөніндегі аккредиттелген ұйым уәкілетті органға өз қызметі туралы есептілікті ұсынуға міндетті.

Жоғарыда аталған заңнамалық талаптарды міндетті тұлғалардың орындамауы түсіндірілген баптың 5-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Түсіндірілген баптың 5-бөлігінде қарастырылған құқық бұзушылықтың құрамы ресми болып табылады. Құқық бұзушыға түсіндірілген баптың 5-бөлігі бойынша айыппұл есептеу және салу үшін үшінші тұлғаларға құқық бұзушылық жасаудан келтірілген залал фактісі мен мөлшерін анықтаудың қажеті жоқ.

Түсіндірілген баптың 5-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін кәсіпкерлік субъектілері, жеке тұлғалар айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБТК-нің 239-бабының 5-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұлдың мөлшері 150 АЕК-ті құрайды, тіркелген болып табылады және оны салатын органның өзгертуіне жатпайды.

Бұл жазаны құқық бұзушыларға іс сотта қаралған жағдайда ҚР Қаржы министрлігінің органдары немесе сот қолданады.

239-1-бөлім. Бухгалтерлерді кәсіби сертификаттау жөніндегі ұйымдардың емтихан өткізу тәртібін бұзуы

1. Аккредиттелген ұйымдардың Қазақстан Республикасының бухгалтерлік есеп және қаржылық есептілік туралы заңнамасының талаптарына сәйкес келмейтін емтихан модулдерінде бухгалтерлерді кәсіби сертификаттау үшін емтихандарын өткізуі, - жетпіс бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекет - аккредиттеу туралы куәліктен айыруға әкеледі.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілген бап бухгалтерлерді кәсіби сертификаттау жөніндегі ұйымдардың емтихан тәртібін бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ӘҚБТК-нің 239-1-бабында көзделген құқық бұзушылықтардың жалпы объектісі қаржы және есеп саласындағы қызметті жүзеге асыру тәртібі болып табылады.

Түсіндірілген бапта қарастырылған әкімшілік құқық бұзушылықтардың тікелей объектісі ҚР заңнамасында белгіленген және мемлекет қорғайтын бухгалтерлерді емтихан тапсыру және сертификаттау тәртібі болып табылады.

ӘҚБтК-нің 239-1-бабында қарастырылған құқық бұзушылық субъектілері, бұл туралы түсіндірілген баптың диспозициясында тікелей көрсетілуіне байланысты *бухгалтерлерді кәсіби сертификаттау жөніндегі аккредиттелген ұйымдар* болып табылады.

ҚР "Бухгалтерлік есеп және қаржылық есептілік туралы" Заңының 1 бабына сәйкес, *бухгалтерлерді кәсіби сертификаттау жөніндегі аккредиттелген ұйым* – бұл кәсіби бухгалтерлерге кандидаттарды сертификаттауды жүзеге асыратын, ҚР Үкіметі белгілеген тәртіппен аккредиттелген заңды тұлға.

ӘҚБтК-нің 239-1-бабында көзделген іс-әрекеттердің субъективті жағы түсіндірілетін бапта көзделген құқық бұзушылықтардың субъектілері заңды тұлғалар болып табылатындығына байланысты белгіленбейді.

Түсіндірілген бапта қарастырылған құқық бұзушылықтардың құрамы *ресми* болып табылады. Құқық бұзушыларға түсініктеме берілген бап бойынша айыппұлдарды есептеу және салу үшін ҚР Бухгалтерлік есеп және қаржылық есептілік туралы заңнамасының талаптарына сәйкес келмейтін емтихан модульдері бойынша емтихандар өткізуден үшінші тұлғаларға залал келтіру фактісі мен мөлшерін белгілеудің қажеті жоқ.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігі бухгалтерлерді кәсіби сертификаттау бойынша аккредиттелген ұйымдардың бухгалтерлік есеп және қаржылық есептілік туралы ҚР заңнамасының талаптарына сәйкес келмейтін емтихан модульдері бойынша емтихандарды өткізуі үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ӘҚБтК-нің 239-1-бабының 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы құқық бұзушының Қазақстан Республикасының бухгалтерлік есеп пен қаржылық есептілік туралы заңнамасының талаптарына сәйкес келмейтін емтихан модульдері бойынша емтихандар өткізу түрінде құқыққа қарсы іс-әрекеттер жасауынан тұрады.

"Бухгалтерлік есеп және қаржылық есептілік туралы" ҚР Заңының 22-бабы 3-тармағы 2) тармақшасының нормасымен бухгалтерлерді сертификаттау жөніндегі ұйымға бухгалтерлік есеп және қаржылық есептілік туралы ҚР заңнамасына шолуды және оларды жаңарту жүйесін қамтитын емтихан модульдерінің болуы туралы рұқсат беру талабы қойылады.

Кәсіби бухгалтерлерге кандидаттарды сертификат алу үшін емтихандарға қатысуға жіберу көрсетілген Заңның 22-бабының 4-тармағына сәйкес кәсіби бухгалтерлерге қойылатын біліктілік талаптарына сәйкес жүзеге асырылады. Тиісінше, емтихан тапсырған адамдар уәкілетті органмен келісілген нысан бойынша бірыңғай үлгідегі сертификат алады. Сертификаттың қолданылу мерзімі шектелмеген.

"Бухгалтерлік есеп және қаржылық есептілік туралы" ҚР Заңының 21-бабы 10-тармағының 4) пунктiнiң қосалқы пунктi нормасының талабы бойынша бухгалтерлердi сертификаттау жөнiндегi ұйым бухгалтерлiк есеп және қаржылық есептiлiк туралы ҚР заңнамасына сәйкес емтихан модульдерi бойынша емтихандар өткiзуге мiндеттi.

Бухгалтерлердi сертификаттау жөнiндегi ұйымның емтихандарды өткiзуге қойылатын жоғарыда көрсетiлген заңнамалық талапты бұзуы түсiндiрiлген баптың 1-бөлiгiнде көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Түсiндiрiлген баптың 1-бөлiгiнде көзделген құқық бұзушылық үшiн бухгалтерлердi кәсiби сертификаттау жөнiндегi аккредиттелген ұйым айыппұл түрiнде жазаланады.

ӘҚБТК-нiң 239-1-бабының 1-бөлiгiнде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшiн айыппұл мөлшерi 75 АЕК-тi құрайды.

Түсiндiрiлген баптың 1-бөлiгiнде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшiн әкiмшiлiк жаза сот құқық бұзушыға бұл туралы ӘҚБТК-нiң тиiстi нормасында тiкелей көрсетiлуiне байланысты қолданылады.

Түсiндiрiлген баптың 3-бөлiгiнде көзделген әкiмшiлiк құқық бұзушылық туралы хаттамаларды ҚР Қаржы министрлiгi органдарының лауазымды адамдары жасауға құқылы.

Түсiндiрiлген баптың 2-бөлiгi әкiмшiлiк жаза қолданылғаннан кейiн бiр жыл iшiнде түсiндiрiлген баптың 1-бөлiгiнде көзделген әрекеттердi жасағаны үшiн қатаң жаза белгiлейдi.

Бұл ретте түсiндiрiлетiн баптың 2-бөлiгiнде көзделген құқық бұзушылық объектiсiнiң, субъективтiк жағының және құрамының субъектiлерi өз сипаттамасында ӘҚБТК-нiң 239-1-бабының 1-бөлiгiнде көзделген объектiмен, субъективтiк тараппен және құқық бұзушылық құрамының субъектiлерiмен сәйкес келедi.

ӘҚБТК-нiң 239-1-бабының 2-бөлiгiнде көзделген құқық бұзушылықтың объективтi жағының сипаттамасында түсiндiрiлген баптың 1-бөлiгiнде көзделген әрекеттерге қайталану белгiсi қосылады.

Егер адам ӘҚБТК-нiң 239-1-бабының 1-бөлiгiнде көзделген әрекеттердi бұрын жасаған болса, ол үшiн әкiмшiлiк жазаға тартылса және адам әкiмшiлiк жазаға тартылған болып есептелетiн бiр жылдық мерзiм әлi өтпесе, құқық бұзушылық қайталап жасалған болып есептеледi.

Құқық бұзушылықты жасаудың қайталануы ӘҚБТК-нiң 239-1-бабының 2-бөлiгi бойынша құқық бұзушылықтың дербес құрамы ретiнде құқыққа қарсы әрекеттiң саралануына әкеп соғатын дербес саралау белгiсi болып табылады.

Саралау белгiсi ретiнде қайталау құқық бұзушының бiр жыл iшiнде жасаған құқыққа қарсы әрекеттерiнiң саны мен сипатын анықтау жолымен ғана емес, сондай – ақ заңды түрде-осы тұлғаны ӘҚБТК-нiң 239-1-бабының 1-бөлiгiнде көзделген iс-әрекеттердi жасағаны үшiн әкiмшiлiк жауаптылыққа тарту фактiсiн, ӘҚБТК-нiң 239-1-бабының 1-бөлiгi бойынша әкiмшiлiк жаза қолдану туралы заңды күшiне енген сот

қаулысының болуын, оны жариялау, құқық бұзушылық субъектісіне тапсыру немесе жіберу және жаза қолданылған кезден бастап бір жыл.

Жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде ӘҚБтК-нің 239-1-бабының 1-бөлігінде көзделген әрекеттерді қайталап жасағаны үшін құқық бұзушы аккредиттеу туралы куәліктен айыру түрінде жазаға тартылады.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін әкімшілік жаза сот құқық бұзушыға бұл туралы ӘҚБтК-нің тиісті нормасында тікелей көрсетілуіне байланысты қолданылады.

Түсіндірілген баптың 3-бөлігінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамаларды ҚР Қаржы министрлігі органдарының лауазымды адамдары жасауға құқылы.

240-бап. Бухгалтерлік ақпараттың құпиясын жария ету

Коммерциялық құпия болып табылатын бухгалтерлік ақпаратты оған рұқсаты бар тұлғалардың ірі залал келтірмей жария етуі,

жүз елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ _____

Түсіндірілген мақала бухгалтерлік ақпараттың құпиясын ашқаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ӘҚБтК-нің 240-бабында көзделген құқық бұзушылықтың жалпы объектісі қаржы және есеп саласындағы бухгалтерлік қызмет тәртібі болып табылады.

Түсіндірілетін бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың тікелей объектісі Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген коммерциялық құпияны қамтитын бухгалтерлік ақпаратты қорғау режимі болып табылады.

ӘҚБтК-нің 240-бабында көзделген құқық бұзушылықтың субъектілері бұл туралы түсіндірілетін баптың санкцияларында тікелей көрсетілуіне байланысты коммерциялық құпияны қамтитын бухгалтерлік ақпаратқа рұқсаты бар адамдар болып табылады.

ӘҚБтК - нің 190-бабында түсіндірілген бапта заң шығарушы меншік иесін немесе басқа заңды иесін және коммерциялық құпияны құрайтын бухгалтерлік ақпаратты басқарушыны (жеке кәсіпкер, ұйым) білдіреді.

ӘҚБтК-нің 745-бабының 1-бөлігіне сәйкес әкімшілік құқық бұзушылықпен дене, мүліктік немесе моральдық зиян келтірілген жеке немесе заңды тұлға жәбірленуші болып табылады. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жәбірленушінің қатысуымен қаралады. Істің қаралатын орны мен уақыты тиісінше хабарланғаны туралы деректер болған және одан істі қарауды кейінге қалдыру туралы өтініш түспеген жағдайларда ғана іс ол болмаған кезде қаралуы мүмкін.

Тиісінше, түсіндірілген бап бойынша Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істе жәбірленуші ретінде коммерциялық құпияны құрайтын бухгалтерлік ақпарат иесінің (иеленушінің, билік етушінің) болуы және қатысуы міндетті болып табылады.

ӘҚБтК-нің 240-бабында көзделген әрекеттің субъективті жағы оны жасаған жеке және лауазымды адамдар үшін қасақана немесе абайсыздық түрінде кінәмен сипатталады.

ӘҚБтК-нің 240-бабының 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы құқық бұзушының коммерциялық құпияны құрайтын бухгалтерлік ақпаратты жария ету түрінде құқыққа қарсы әрекеттер (әрекетсіздік) жасауынан тұрады.

"Бухгалтерлік есеп және қаржылық есептілік туралы" ҚР Заңының 12-бабына сәйкес бастапқы құжаттар мен бухгалтерлік есеп тіркелімдерінің мазмұны коммерциялық құпияны құрайтын ақпарат болып табылады, оған қол жеткізу басшылықтың немесе дара кәсіпкердің рұқсаты бар тұлғаларға ғана, сондай-ақ ҚР заңдарына сәйкес мемлекеттік органдардың лауазымды адамдарына беріледі. Аталған құжаттарға қол жеткізе алатын адамдар олардағы ақпаратты олардың иесінің келісімінсіз жария етпеуге міндетті және оны жеке мүдделеріне пайдалануға құқығы жоқ.

Астында жариялаған бухгалтерлік ақпарат коммерциялық құпияны түсініледі жасауға бар тұлғамен қол жеткізу, және осындай ақпаратқа рұқсат етілмеген меншік иесі мұндай ақпаратты іс-әрекеттеріне (әрекетсіздігіне) аңыз бойынша, оны жариялау, хабарлама жоқ тұлғаларға кіру ақпарат және оны алу құқығы, сондай-ақ қалдыру осындай ақпаратты немесе оны жеткізгіштерді қорғалмаған бөгде қол жеткізу орындарында әкеп соққан, оның ағуы.

Коммерциялық құпияны құрайтын бухгалтерлік ақпаратқа қол жеткізе алатын адамдардың оны жария етпеу жөніндегі заңнамалық талаптың жоғарыда көрсетілген талаптарын бұзуы түсіндірілетін бапта көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

ӘҚБтК-нің 240-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың құрамы формальды болып табылады. Оны жасағаны үшін әкімшілік жауаптылыққа тарту үшін құқық бұзушының мемлекетке, ұйымға немесе азаматқа материалдық залал келтіру фактісін және оның мөлшерін анықтау талап етілмейді.

Алайда, құқық бұзушылықтың келтірілу фактісі анықталған жағдайда құқық бұзушылықтың түсіндірілетін бабы бойынша саралануы үшін құқық бұзушылықпен келтірілген залал ірі мөлшерден аспауға тиіс.

Түсіндірілген бапқа қатысты *үлкен залал* деп азаматқа айлық есептік көрсеткіштен екі жүз есе асатын сомаға келтірілген залал немесе ұйымға немесе мемлекетке айлық есептік көрсеткіштен екі мың есе асатын сомаға келтірілген залал түсініледі .

Тиісінше, құқық бұзушылық зиян келтірген жағдайда, құқық бұзушыны түсіндірілген бап бойынша әкімшілік жауапкершілікке тарту, егер құқық бұзушының коммерциялық құпияны құрайтын бухгалтерлік ақпаратты жария ету әрекеттері жәбірленушіге үлкен мөлшерде зиян келтірмесе және, тиісінше, құқық бұзушының әрекеттерінде қылмыстық жаза белгілері болмаса ғана жүзеге асырылады. Олай

болмаған жағдайда, құқық бұзушылар - коммерциялық құпияны құрайтын бухгалтерлік ақпарат қызметі немесе жұмысы бойынша сеніп тапсырылған адамдар ҚК нормаларына сәйкес оны жария еткені үшін қылмыстық жауаптылыққа тартылуға жатады. Осыған байланысты коммерциялық құпияны құрайтын бухгалтерлік ақпаратты жария ету жөніндегі адамның бастапқыда құқыққа қайшы іс-әрекетін құқық қорғау органдары онда қылмыстық құқық бұзушылық белгілерінің болуы немесе болмауы және оны жасаған адамды қылмыстық жауаптылыққа тарту үшін негіздер тұрғысынан тексеруге тиіс.

Түсіндірілген бапта көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін оны жасаған адам айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБтК-нің 240-бабында көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұлдың мөлшері 150 АЕК-ті құрайды, тіркелген болып табылады және оны салатын органның өзгертуіне жатпайды.

Аталған жазаны құқық бұзушыға ҚР Қаржы министрлігінің органдары немесе іс сотта қаралған жағдайда сот қолданады.

Құқық бұзушыға түсініктеме берілген бап бойынша әкімшілік жаза қолдану оны жіберілген бұзушылықтарды жоюдан және құқық бұзушылық нәтижесінде жәбірленушіге келтірілген залалды өтеуден босатпайды.

241-бап. Қазақстан Республикасының бухгалтерлік есеп және қаржылық есептілік туралы заңнамасында белгіленген аккредиттеу ережелерін бұзу

1. Қазақстан Республикасының бухгалтерлік есеп және қаржылық есептілік туралы заңнамасында белгіленген аккредиттеу ережелерін бұзу, - заңды тұлғаға ескерту жасайды.

2. Осы бапта көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекет - заңды тұлғаға екі жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілген мақала Қазақстан Республикасының бухгалтерлік есеп және қаржылық есептілік туралы заңнамасында белгіленген аккредиттеу ережелерін бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ӘҚБтК-нің 241-бабында көзделген құқық бұзушылықтардың жалпы объектісі қаржы және есеп саласындағы қызметті жүзеге асыру тәртібі болып табылады.

Түсіндірілген бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтардың тікелей объектісі ҚР заңнамасында белгіленген және мемлекет қорғайтын кәсіби ұйымдарды, бухгалтерлерді сертификаттау жөніндегі ұйымдарды аккредиттеу тәртібі болып табылады.

ӘҚБтК-нің 241-бабында көзделген құқық бұзушылық субъектілері түсіндірілетін баптың санкцияларында тікелей көрсетілуіне байланысты заңды тұлғалар болып табылады.

ӘҚБтК-нің 241-бабында көзделген іс-әрекеттердің субъективті жағы түсіндірілетін бапта көзделген құқық бұзушылықтардың субъектілері заңды тұлғалар болып табылатындығына байланысты белгіленбейді.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігі Қазақстан Республикасының бухгалтерлік есеп және қаржылық есептілік туралы заңнамасында белгіленген аккредиттеу ережелерін бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ӘҚБтК-нің 241-бабының 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы құқық бұзушының Қазақстан Республикасының бухгалтерлік есеп пен қаржылық есептілік туралы заңнамасында белгіленген аккредиттеу ережелерін бұзудан көрінетін құқыққа қарсы әрекеттер (әрекетсіздік) жасауынан тұрады.

Аккредиттеу-бұл уәкілетті органның "бухгалтерлік есеп және қаржылық есептілік туралы" ҚР Заңында көзделген бухгалтерлердің кәсіби ұйымдарының және бухгалтерлерді кәсіби сертификаттау жөніндегі ұйымдардың ҚР Үкіметі бекіткен нысан бойынша куәлікпен расталған құқықтылығын тануы.

Бухгалтерлердің кәсіби ұйымдары және бухгалтерлерді кәсіби сертификаттау жөніндегі ұйымдар аккредиттеуге жатады.

Бухгалтерлердің аккредиттелген кәсіби ұйымы-бұл бухгалтерлердің және (немесе) бухгалтерлік ұйымдардың бірлестігі болып табылатын, Қазақстан Республикасының Үкіметі белгілеген тәртіппен аккредиттелген коммерциялық емес ұйым.

Бухгалтерлерді кәсіби сертификаттау жөніндегі аккредиттелген ұйым-бұл Қазақстан Республикасының Үкіметі белгілеген тәртіппен аккредиттелген, кәсіби бухгалтерлерге кандидаттарды сертификаттауды жүзеге асыратын заңды тұлға .

Көрсетілген ұйымдарды аккредиттеу тәртібін уәкілетті орган белгілейді. Аккредиттеу туралы куәліктің нысанын ҚР Үкіметі белгілейді.

Пп сәйкес.ҚР "Бухгалтерлік есеп және қаржылық есептілік туралы" Заңының 20-бабы 5-тармағының 10-тармағы және кәсіби ұйымдарды, сертификаттау жөніндегі ұйымдарды аккредиттеу қағидалары, бухгалтерлердің кәсіби ұйымдарын және бухгалтерлерді кәсіби сертификаттау жөніндегі ұйымдарды аккредиттеуді бухгалтерлік есеп және қаржылық есептілік саласындағы қызметті реттеуді жүзеге асыратын орталық мемлекеттік орган (уәкілетті орган) жүзеге асырады.

Белгіленген нормалар бойынша.4) 21-б.5-т. және т. б.4) "бухгалтерлік есеп және қаржылық есептілік туралы" ҚР Заңының 22-бабы 3-тармағы рұқсат беру талаптарына сәйкес бухгалтерлердің кәсіби ұйымы және бухгалтерлерді сертификаттау жөніндегі ұйым оларды аккредиттеу қағидаларына сәйкес келуі тиіс.

Көрсетілген ұйымдардың аккредиттеу ережелеріне сәйкестігі туралы заңда оларға қойылатын талаптарды бұзуы түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Түсіндірілген баптың 1-бөлімінде қарастырылған құқық бұзушылықтың құрамы ресми болып табылады. Құқық бұзушыға түсіндірілген баптың 1-бөлігі бойынша айыппұл есептеу және салу үшін мемлекетке аккредиттеу ережелерін бұзуға залал келтіру фактісі мен мөлшерін анықтаудың қажеті жоқ.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін заңды тұлға *ескерту* түрінде жазаланады.

Бұл жаза құқық бұзушыларға оны әкімшілік жаза қолдану туралы қаулыда көрсету және оны міндетті түрде жариялау, сондай-ақ қаулының көшірмесін құқық бұзушыға тапсыру немесе жіберу арқылы қолданылады. Мұндай жағдайда құқық бұзушы біртекті құқық бұзушылықтар жасаған кезде оның одан арғы әрекеттерін саралау мақсатында адам оған қаулы тапсырылған (жіберілген) кезден бастап әкімшілік жазаға тартылған болып есептеледі.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігінің санкциясымен көзделген әкімшілік жаза құқық бұзушыларға ҚР Қаржы министрлігінің органдарымен немесе іс сотта қаралған жағдайда сотпен қолданылады.

Түсініктеме берілген баптың 2-бөлігі әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде түсініктеме берілген баптың 1-бөлігінде көрсетілген әрекетті жасағаны үшін қатаң жаза белгілейді.

Бұл ретте түсіндірілетін баптың 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық объектісінің, субъективтік жағының және құрамының субъектілері өз сипаттамасында ӘҚБтК-нің 241-бабының 1-бөлігінде көзделген объектімен, субъективтік тараппен және құқық бұзушылық құрамының субъектілерімен сәйкес келеді.

ӘҚБтК-нің 241-бабының 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағының сипаттамасында түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген әрекетке қайталану белгісі қосылады.

Егер адам бұрын ӘҚБтК-нің 241-бабының 1-бөлігінде көзделген іс-әрекетті жасап, ол үшін әкімшілік жазаға тартылса және адам әкімшілік жазаға тартылған болып есептелетін бір жылдық мерзім әлі өтпесе, құқық бұзушылық қайталап жасалған болып есептеледі.

Құқық бұзушылықты жасаудың қайталануы ӘҚБтК-нің 241-бабының 2-бөлігі бойынша құқық бұзушылықтың дербес құрамы ретінде құқыққа қарсы әрекеттің саралануына әкеп соғатын дербес саралау белгісі болып табылады.

Саралау белгісі ретінде қайталау құқық бұзушының бір жыл ішінде жасаған құқыққа қарсы әрекеттерінің саны мен сипатын анықтау жолымен ғана емес, сонымен қатар заңды түрде – осы тұлғаны ӘҚБтК-нің 241-бабының 1-бөлігінде көзделген әрекеттерді жасағаны үшін әкімшілік жауаптылыққа тарту фактісін, ҚР Қаржы

министрлігі органдарының немесе соттың Б. 1-бөлігі бойынша әкімшілік жаза қолдану туралы заңды күшіне енген қаулысының болуын анықтау жолымен белгіленеді. 241 ӘҚБтК, оны жариялау, тапсыру немесе құқық бұзушылық субъектісіне жіберу және жаза қолданылған сәттен бастап бір жылдық мерзімнің жойылмау фактісі.

Жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде ӘҚБтК-нің 241-бабының 1-бөлігінде көзделген әрекеттерді қайталап жасағаны үшін құқық бұзушы айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБтК-нің 241-бабының 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл мөлшері 200 АЕК-ті құрайды, тіркелген болып табылады және оны салатын органның өзгертуіне жатпайды.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігінің санкциясымен көзделген әкімшілік жаза құқық бұзушыларға ҚР Қаржы министрлігінің органдарымен немесе іс сотта қаралған жағдайда сотпен қолданылады.

242-бап ҚР 02.07.2018 № 166-VI Заңымен алып тасталды.

243-бап. Шетелдік қаржылық емес ұйымдар филиалдарының (өкілдіктерінің) валюталық операцияларды мониторингтеу мақсаттары үшін есептерді ұсыну тәртібін бұзуы

1. Шетелдік қаржылық емес ұйым филиалының (өкілдігінің) Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің нормативтік құқықтық актісінде көзделген, Қазақстан Республикасының резиденттерімен және Қазақстан Республикасының бейрезиденттерімен жасалған операциялар туралы есепті ұсыну мерзімін бұзуы – ескерту жасауға алып келеді.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекет – он айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға алып келеді.

3. Шетелдік қаржылық емес ұйым филиалының (өкілдігінің) Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің нормативтік құқықтық актісінде көзделген, Қазақстан Республикасының резиденттерімен және Қазақстан Республикасының бейрезиденттерімен жасалған операциялар туралы толық емес және (немесе) анық емес есепті ұсынуы – ескерту жасауға алып келеді.

4. Осы баптың үшінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекет – он айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға алып келеді.

ТҮСІНІКТЕМЕ _____

Түсіндірілген мақала шетелдік қаржылық емес ұйымдар филиалдарының (өкілдіктерінің) валюталық операцияларды бақылау мақсатында есеп беру тәртібін бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ҚР заңнамасында белгіленген және мемлекетпен қорғалатын қаржы саласындағы қызметті жүзеге асыру тәртібі ӘҚБтК-нің 243-бабында көзделген құқық бұзушылықтардың тектік объектісі болып табылады.

Түсіндірілетін бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтардың тікелей объектісі ҚР заңнамасында белгіленген валюталық операциялар бойынша есептерді ұсыну тәртібі болып табылады.

ӘҚБтК-нің 243-бабында көзделген құқық бұзушылық субъектілері бұл туралы түсіндірілетін баптың диспозицияларында тікелей көрсетілуіне байланысты шетелдік қаржылық емес ұйымдардың филиалдары (өкілдіктері) болып табылады.

ӘҚБтК-нің 243-бабында көзделген іс-әрекеттердің субъективті жағы түсіндірілген бапта көзделген құқық бұзушылықтардың субъектілері шетелдік заңды тұлғалардың филиалдары мен өкілдіктері болып табылатындығына байланысты белгіленбейді.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігі ҚР Ұлттық Банкінің нормативтік құқықтық актісінде көзделген шетелдік қаржылық емес ұйым филиалының (өкілдігінің) ҚР резиденттерімен және ҚР бейрезиденттерімен операциялар туралы есеп беру мерзімін бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ӘҚБтК-нің 243-бабының 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы құқық бұзушының ҚР резиденттерімен және ҚР бейрезиденттерімен операциялар туралы есепті уақтылы ұсынбаудан көрінетін құқыққа қарсы әрекеттер (әрекетсіздік) жасауынан тұрады.

Шетелдік қаржылық емес ұйымдардың филиалдары мен өкілдіктерінің ҚР резиденттерімен және резидент еместерімен операциялар туралы есептер беру тәртібі мен мерзімдері ҚР Ұлттық Банкінің қаулысымен белгіленеді.

Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің 2019 жылғы 30 наурыздағы қаулысымен бекітілген Қазақстан Республикасында қызметін жүзеге асыратын шетелдік қаржылық емес ұйымдар филиалдарының (өкілдіктерінің) ақпарат ұсыну қағидаларының 7-тармағының талабы бойынша филиалдардың (өкілдіктердің) тізіміне енгізілген филиал (өкілдік) Ұлттық Банктің аумақтық филиалына өзінің орналасқан жері бойынша Ережеде айқындалған есептерді бұл үшін белгіленген мерзімдерде ұсынады.

Шетелдік қаржылық емес ұйымдар филиалдарының (өкілдіктерінің) ҚР Ұлттық Банкі олар үшін белгілеген ҚР резиденттерімен және ҚР бейрезиденттерімен операциялар туралы есептерді ұсыну мерзімдерін бұзуы түсіндірілетін баптың 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Түсіндірілген баптың 1-бөлімінде қарастырылған құқық бұзушылықтың құрамы ресми болып табылады. Құқық бұзушыға түсініктеме берілген баптың 1-бөлігі бойынша айыппұл есептеу және салу үшін құқық бұзушылық жасаудан келтірілген залал фактісі мен мөлшерін анықтаудың қажеті жоқ.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық құқық бұзушы белгіленген мерзімде ҚР Ұлттық Банкіне ҚР резиденттерімен және ҚР

бейрезиденттерімен операциялар туралы есепті ұсынбаған немесе оны ұсыну үшін белгіленген мерзім өткеннен кейін осындай есепті ұсынған сәтте жасалған болып есептеледі.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін оны жасаған адамдар ескерту түрінде жазаланады.

Бұл жазаны құқық бұзушыға ҚР Ұлттық Банкі немесе іс сотта қаралған жағдайда сот қолданады.

Түсініктеме берілген баптың 2-бөлігі әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде түсініктеме берілген баптың 1-бөлігінде көрсетілген әрекетті жасағаны үшін қатаң жаза белгілейді.

Бұл ретте түсіндірілетін баптың 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық объектісінің, субъективті тарапының және құрамының субъектілері өз сипаттамасында ӘҚБтК-нің 243-бабының 1-бөлігінде көзделген объектімен, субъективті тараппен және құқық бұзушылық құрамының субъектілерімен сәйкес келеді.

ӘҚБтК-нің 243-бабының 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағының сипаттамасында түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген әрекетке қайталану белгісі қосылады.

Егер адам бұрын ӘҚБтК-нің 243-бабының 1-бөлігінде көзделген іс-әрекетті жасап, ол үшін әкімшілік жазаға тартылса және адам әкімшілік жазаға тартылған болып есептелетін бір жылдық мерзім әлі өтпесе, құқық бұзушылық қайталап жасалған болып есептеледі.

Құқық бұзушылықты жасаудың қайталануы ӘҚБтК-нің 243-бабының 2-бөлігі бойынша құқық бұзушылықтың дербес құрамы ретінде құқыққа қарсы әрекеттің саралануына әкеп соғатын дербес саралау белгісі болып табылады.

Саралау белгісі ретінде қайталау құқық бұзушының бір жыл ішінде жасаған құқыққа қарсы әрекеттерінің саны мен сипатын анықтау жолымен ғана емес, сонымен қатар заңды түрде – осы тұлғаны ӘҚБтК-нің 243-бабының 1-бөлігінде көзделген іс-әрекетті жасағаны үшін әкімшілік жауаптылыққа тарту фактісін, ҚР Ұлттық Банкінің немесе соттың Б. 1-бөлігі бойынша әкімшілік жаза қолдану туралы заңды күшіне енген қаулысының бар-жоғын анықтау жолымен белгіленеді. ӘҚБтК-нің 243-бабы, оны жариялау, тапсыру немесе құқық бұзушылық субъектісіне жіберу және жаза қолданылған сәттен бастап бір жылдық мерзімнің жойылмау фактісі.

Түсіндірілген баптың 2-бөлімінде қарастырылған құқық бұзушылықтың құрамы ресми болып табылады. Құқық бұзушыға түсініктеме берілген баптың 2-бөлігі бойынша айыппұл есептеу және салу үшін құқық бұзушылық жасаудан келтірілген залал фактісі мен мөлшерін анықтаудың қажеті жоқ.

Жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде ӘҚБтК-нің 243-бабының 1-бөлігінде көзделген әрекетті қайталап жасағаны үшін құқық бұзушы айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБтК-нің 243-бабының 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұлдың мөлшері 10 АЕК-ті құрайды, тіркелген болып табылады және оны салатын органның өзгертуіне жатпайды.

Бұл жазаны құқық бұзушыға ҚР Ұлттық Банкі немесе іс сотта қаралған жағдайда сот қолданады.

Түсіндірілген баптың 3-бөлігі шетелдік қаржылық емес ұйым филиалының (өкілдігінің) ҚР Ұлттық Банкінің нормативтік құқықтық актісінде көзделген ҚР резиденттерімен және ҚР бейрезиденттерімен операциялар туралы толық емес және (немесе) анық емес есепті ұсынуы үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ӘҚБтК-нің 243-бабының 3-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы құқық бұзушының ҚР Ұлттық Банкінің нормативтік құқықтық актісінде көзделген ҚР резиденттерімен және ҚР бейрезиденттерімен операциялар туралы толық емес және (немесе) анық емес есеп беру түрінде құқыққа қарсы әрекеттер жасауынан тұрады.

Шетелдік қаржылық емес ұйымдардың филиалдары мен өкілдіктерінің ҚР резиденттерімен және резидент еместерімен операциялар туралы есептер беру тәртібі мен мерзімдері ҚР Ұлттық Банкінің қаулысымен белгіленеді .

Шетелдік қаржылық емес ұйымдардың филиалдары мен өкілдіктері Қазақстан Республикасының резиденттерімен және резидент еместерімен жасалатын операциялар туралы олар ұсынатын, қажет болған жағдайда олардан талап етілетін бастапқы құжаттармен расталатын есептерде толық және дұрыс ақпаратты көрсетуге міндетті.

Жоғарыда көрсетілген талаптарды міндетті тұлғалардың ҚР Ұлттық Банкіне ұсынатын ҚР резиденттерімен және ҚР бейрезиденттерімен жасалатын операциялар туралы есептерінің толықтығы мен дұрыстығына бұзуы түсіндірілетін баптың 3-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Түсіндірілген баптың 3-бөлігінде қарастырылған құқық бұзушылықтың құрамы ресми болып табылады. Құқық бұзушыға түсініктеме берілген баптың 3-бөлігі бойынша айыппұл есептеу және салу үшін құқық бұзушылық жасаудан келтірілген залал фактісі мен мөлшерін анықтаудың қажеті жоқ.

Түсіндірілген баптың 3-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық құқық бұзушы ҚР Ұлттық Банкіне көрсетілген операциялар туралы толық және (немесе) анық емес ақпаратты көрсете отырып, ҚР резиденттерімен және ҚР бейрезиденттерімен операциялар туралы есепті ұсынған сәтте жасалған болып есептеледі.

Түсіндірілген баптың 3-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін оны жасаған адамдар ескерту түрінде жазаланады.

Бұл жазаны құқық бұзушыға ҚР Ұлттық Банкі немесе іс сотта қаралған жағдайда сот қолданады.

Түсіндірілген баптың 4-бөлігі әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде түсіндірілген баптың 3-бөлігінде көзделген әрекетті жасағаны үшін қатаң жаза белгілейді.

Бұл ретте түсіндірілетін баптың 4-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық объектісінің, субъективтік жағының және құрамының субъектілері өз сипаттамасында ӘҚБтК-нің 243-бабының 3-бөлігінде көзделген объектімен, субъективтік тараппен және құқық бұзушылық құрамының субъектілерімен сәйкес келеді.

ӘҚБтК-нің 243-бабының 4-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағының сипаттамасында түсіндірілген баптың 3-бөлігінде көзделген әрекетке қайталану белгісі қосылады.

Егер адам бұрын ӘҚБтК-нің 243-бабының 3-бөлігінде көзделген іс-әрекетті жасап, ол үшін әкімшілік жазаға тартылса және адам әкімшілік жазаға тартылған болып есептелетін бір жылдық мерзім әлі өтпесе, құқық бұзушылық қайталап жасалған болып есептеледі.

Құқық бұзушылықты жасаудың қайталануы ӘҚБтК-нің 243-бабының 4-бөлігі бойынша құқық бұзушылықтың дербес құрамы ретінде құқыққа қарсы әрекеттің саралануына әкеп соғатын дербес саралау белгісі болып табылады.

Саралау белгісі ретінде қайталану құқық бұзушының бір жыл ішінде жасаған құқыққа қарсы әрекеттерінің саны мен сипатын анықтау жолымен ғана емес, сондай – ақ заңды түрде-осы тұлғаны ӘҚБтК-нің 243-бабының 3-бөлігінде көзделген іс-әрекетті жасағаны үшін әкімшілік жауаптылыққа тарту фактісін, ҚР Ұлттық Банкінің немесе соттың Б. 3-бөлігі бойынша әкімшілік жаза қолдану туралы заңды күшіне енген қаулысының болуын анықтау арқылы да белгіленеді. ӘҚБтК-нің 243-бабы, оны жариялау, тапсыру немесе құқық бұзушылық субъектісіне жіберу және жаза қолданылған сәттен бастап бір жылдық мерзімнің жойылмау фактісі.

Түсіндірілген баптың 4-бөлігінде қарастырылған құқық бұзушылықтың құрамы ресми болып табылады. Түсіндірілген баптың 4-бөлігі бойынша құқық бұзушыға айыппұл есептеу және салу үшін тұтынушыларға құқық бұзушылық жасаудан келтірілген залал фактісі мен мөлшерін анықтау қажет емес.

Жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде ӘҚБтК-нің 243-бабының 3-бөлігінде көзделген әрекетті қайталап жасағаны үшін құқық бұзушы айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБтК-нің 243-бабының 4-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұлдың мөлшері 10 АЕК-ті құрайды, тіркелген болып табылады және оны салатын органның өзгертуіне жатпайды.

Бұл жазаны құқық бұзушыға ҚР Ұлттық Банкі немесе іс сотта қаралған жағдайда сот қолданады.

244-бап. Валюталық операциялар туралы хабарлама туралы анықтаманы немесе валюталық операцияларды тіркеу туралы куәлікті алу үшін құжаттарды ұсыну мерзімдерін бұзу

1. Жеке тұлғаның, дара кәсіпкердің немесе заңды тұлғаның Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің нормативтік құқықтық актісінде көзделген валюталық шартқа немесе шетелдік банктегі шотқа есептік нөмір беруге өтініш жасау мерзімін бұзуы –

ескерту жасауға әкеп соғады.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекет, -

жеке тұлғаларға – он, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне, коммерциялық емес ұйымдарға – жиырма, орта кәсіпкерлік субъектілеріне – елу, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне бір жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

3. Дара кәсіпкердің немесе заңды тұлғаның Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің нормативтік құқықтық актісінде көзделген, ұлттық валютаны және (немесе) шетел валютасын репатриациялау мерзімдеріне және (немесе) талаптарына әсер ететін міндеттемелердің және (немесе) мән-жайлардың туындауын, орындалуын және тоқтатылуын растайтын ақпаратты және (немесе) құжаттарды ұсыну мерзімін бұзуы, -

ескерту жасауға әкеп соғады.

4. Осы баптың үшінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекет, -

шағын кәсіпкерлік субъектілеріне – жиырма, орта кәсіпкерлік субъектілеріне – елу, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне бір жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

5. Жеке тұлғаның, дара кәсіпкердің немесе заңды тұлғаның Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің нормативтік құқықтық актісінде көзделген, оның негізінде және (немесе) оны орындау үшін капитал қозғалысының операциялары жүргізілетін валюталық шарт немесе есепке алу нөмірі бар шетелдік банктегі шот бойынша есепті ұсыну мерзімін бұзуы –

ескерту жасауға әкеп соғады.

6. Осы баптың бесінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекет, -

жеке тұлғаларға – бес, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне – он, орта кәсіпкерлік субъектілеріне – жиырма, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне қырық айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

7. Жеке тұлғаның, дара кәсіпкердің немесе заңды тұлғаның оның негізінде және (немесе) оны орындау үшін капитал қозғалысының операциялары жүргізілетін валюталық шарт немесе Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің нормативтік

құқықтық актісінде көзделген есептік нөмірі бар шетелдік банктегі шот бойынша толық емес және (немесе) анық емес есепті ұсынуы, -

ескерту жасауға әкеп соғады.

8. Осы баптың жетінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекет, -

жеке тұлғаларға – бес, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне – он, орта кәсіпкерлік субъектілеріне – жиырма, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне қырық айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілген бап валюталық келісім-шарт немесе шетелдік банктегі шот үшін есептік нөмір алу және олар туралы ақпарат, құжаттар мен есептер беру тәртібін бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ҚР заңнамасында белгіленген және мемлекетпен қорғалатын қаржы саласындағы қызметті жүзеге асыру тәртібі ӘҚБтК-нің 244-бабында көзделген құқық бұзушылықтардың тектік объектісі болып табылады.

Түсіндірілетін бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтардың тікелей объектісі ҚР заңнамасында белгіленген валюталық операцияларды жасау және есепке алу тәртібі болып табылады.

ӘҚБтК-нің 244-бабында көзделген құқық бұзушылық субъектілері бұл туралы түсіндірілетін баптың диспозицияларында тікелей көрсетілуіне байланысты *жеке және заңды тұлғалар, дара кәсіпкерлер* болып табылады.

ӘҚБтК-нің 244-бабында көзделген іс-әрекеттердің субъективті жағы, оны жасаған жеке тұлғалар үшін, оның ішінде жеке кәсіпкерлер үшін, ниет түріндегі кінәсімен сипатталады. Жеке тұлғаның кінәсі оның жасаған заңсыз әрекеттеріне және олардың зиянды салдарына психикалық қатынасы арқылы анықталады.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігі жеке тұлғаның, дара кәсіпкердің немесе заңды тұлғаның ҚР Ұлттық Банкінің нормативтік құқықтық актісінде көзделген валюталық шартқа немесе шетелдік банктегі шотқа есептік нөмір беру үшін жүгіну мерзімін бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ӘҚБтК-нің 244-бабының 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы құқық бұзушының ҚР Ұлттық Банкінің нормативтік құқықтық актісінде көзделген валюталық шартқа немесе шетелдік банктегі шотқа есептік нөмір беруге өтініш жасау мерзімін бұзу түріндегі құқыққа қарсы әрекеттер (әрекетсіздік) жасауынан тұрады.

Валюталық шартқа немесе шетелдік банктегі шотқа есептік нөмір беруге өтініш жасау тәртібі мен мерзімі ҚР Ұлттық Банкінің қаулысымен регламенттеледі.

Міндетті тұлғаның жоғарыда көрсетілген заңнамалық талапты және міндетті тұлғалардың валюталық шартқа немесе шетелдік банктегі шотқа есептік нөмір беру

үшін ҚР Ұлттық Банкіне жүгіну мерзімдерін бұзуы түсіндірілетін баптың 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Түсіндірілген баптың 1-бөлімінде қарастырылған құқық бұзушылықтың құрамы ресми болып табылады. Құқық бұзушыға түсініктеме берілген баптың 1-бөлігі бойынша айыппұл есептеу және салу үшін құқық бұзушылық жасаудан келтірілген залал фактісі мен мөлшерін анықтаудың қажеті жоқ.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін оны жасаған адамдар ескерту түрінде жазаланады.

Бұл жазаны құқық бұзушыға ҚР Ұлттық Банкі немесе сот іс сотта қаралған жағдайда қолданады.

Түсініктеме берілген баптың 2-бөлігі әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде түсініктеме берілген баптың 1-бөлігінде көрсетілген әрекетті жасағаны үшін қатаң жаза белгілейді.

Бұл ретте түсіндірілетін баптың 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық объектісінің, субъективтік жағының және құрамының субъектілері өз сипаттамасында ӘҚБтК-нің 244-бабының 1-бөлігінде көзделген объектімен, субъективтік тараппен және құқық бұзушылық құрамының субъектілерімен сәйкес келеді.

ӘҚБтК-нің 244-бабының 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағының сипаттамасында түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген әрекеттерге қайталану белгісі қосылады.

Егер адам бұрын ӘҚБтК-нің 244-бабының 1-бөлігінде көзделген іс-әрекетті жасап, ол үшін әкімшілік жазаға тартылса және адам әкімшілік жазаға тартылған болып есептелетін бір жылдық мерзім әлі өтпесе, құқық бұзушылық қайталап жасалған болып есептеледі.

Құқық бұзушылықты жасаудың қайталануы ӘҚБтК-нің 244-бабының 2-бөлігі бойынша құқық бұзушылықтың дербес құрамы ретінде құқыққа қарсы әрекеттің саралануына әкеп соғатын дербес саралау белгісі болып табылады.

Қайталану құқық бұзушының бір жыл ішінде жасаған құқыққа қарсы әрекеттерінің саны мен сипатын анықтау жолымен ғана емес, сондай – ақ заңды түрде-осы тұлғаны ӘҚБтК-нің 244-бабының 1-бөлігінде көзделген іс-әрекетті жасағаны үшін әкімшілік жауаптылыққа тарту фактісін, ӘҚБтК-нің 244-бабының 1-бөлігі бойынша әкімшілік жаза қолдану туралы заңды күшіне енген ҚР Ұлттық Банкінің немесе соттың қаулысының болуын, оны жариялау, құқық бұзушылық субъектісіне тапсыру немесе жіберу және жаза қолданылған кезде белгіленеді.

Түсіндірілген баптың 2-бөлімінде қарастырылған құқық бұзушылықтың құрамы ресми болып табылады. Құқық бұзушыға түсініктеме берілген баптың 2-бөлігі бойынша айыппұл есептеу және салу үшін құқық бұзушылық жасаудан келтірілген залал фактісі мен мөлшерін анықтаудың қажеті жоқ.

Жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде ӨҚБТК-нің 244-бабының 1-бөлігінде көзделген әрекетті қайталап жасағаны үшін құқық бұзушы айыппұл түрінде жазаланады.

Құқық бұзушының құқықтық жағдайына және ол жататын кәсіпкерлік санатына қарай айыппұл мөлшері:

- жеке тұлғалар үшін-10 АЕК;
- шағын кәсіпкерлік субъектілері, коммерциялық емес ұйымдар үшін-20 АЕК;
- орта кәсіпкерлік субъектілері үшін-50 АЕК;
- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін-100 АЕК.

Құқық бұзушылық субъектілерінің жоғарыда көрсетілген санаттарының әрқайсысы үшін айыппұлдардың мөлшері тіркелген болып табылады және оларды салатын орган өзгертуге жатпайды.

Бұл жазаны құқық бұзушыға ҚР Ұлттық Банкі немесе сот іс сотта қаралған жағдайда қолданады.

Түсіндірілген баптың 3-бөлігі жеке кәсіпкердің немесе заңды тұлғаның ҚР Ұлттық Банкінің нормативтік құқықтық актісінде көзделген ұлттық валютаны және (немесе) шетел валютасын репатриациялау мерзімдеріне және (немесе) шарттарына әсер ететін міндеттемелердің және (немесе) мән-жайлардың туындауын, орындалуын және тоқтатылуын растайтын ақпаратты және (немесе) құжаттарды ұсыну мерзімін бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ӨҚБТК-нің 244-бабының 3-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы құқық бұзушының Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің нормативтік құқықтық актісінде көзделген ұлттық валютаны және (немесе) шетел валютасын репатриациялау мерзімдеріне және (немесе) шарттарына әсер ететін міндеттемелердің және (немесе) мән-жайлардың туындауын, орындалуын және тоқтатылуын растайтын ақпаратты және (немесе) құжаттарды ұсыну мерзімін бұзу түріндегі құқыққа қарсы әрекеттерді (әрекетсіздікті) жасауынан тұрады.

Міндеттемелердің және (немесе) мән-жайлардың туындауын, орындалуын және тоқтатылуын растайтын ақпаратты және (немесе) құжаттарды ұсыну тәртібі мен мерзімі ҚР Ұлттық Банкінің қаулысымен регламенттеледі .

ҚР Ұлттық Банкі Басқармасының 2019 жылғы 30 наурыздағы № 42 қаулысымен бекітілген ҚР-да экспорттық-импорттық валюталық бақылауды жүзеге асыру қағидаларының 21-тармағының талабы бойынша, егер тараптардың экспорт немесе импорт жөніндегі валюталық шарт бойынша міндеттемелерін орындау мерзімдері мен талаптарына әсер ететін мән-жайлар туындаса, экспорттаушы немесе импорттаушы ақпаратты және растайтын құжаттарды (Бар болса) есептік тіркеу банкіне ұсынады. Ақпарат және (немесе) құжаттар бейрезиденттің экспорттаушы немесе импорттаушы

алдындағы орындалмаған міндеттемелерінің сомасы баламада 50 000 (елу мың) АҚШ долларынан асқан репатриациялау мерзімі аяқталған айдың соңғы күнінен кешіктірілмей ұсынылады.

Жоғарыда көрсетілген ақпаратты және (немесе) құжаттарды ұсыну мерзімін міндетті тұлғалардың ұлттық валютаны және (немесе) шетел валютасын репатриациялау мерзімдеріне және (немесе) шарттарына әсер ететін міндеттемелердің және (немесе) мән-жайлардың туындауын, орындалуын және тоқтатылуын растайтын бұзуы түсіндірілетін баптың 3-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Түсіндірілген баптың 3-бөлігінде қарастырылған құқық бұзушылықтың құрамы ресми болып табылады. Құқық бұзушыға түсініктеме берілген баптың 1-бөлігі бойынша айыппұл есептеу және салу үшін құқық бұзушылық жасаудан келтірілген залал фактісі мен мөлшерін анықтаудың қажеті жоқ.

Түсіндірілген баптың 3-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін оны жасаған адамдар ескерту түрінде жазаланады.

Бұл жазаны құқық бұзушыға ҚР Ұлттық Банкі іс сотта қаралған жағдайда қолданады.

Түсіндірілген баптың 4-бөлігі әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде түсіндірілген баптың 3-бөлігінде көзделген әрекетті жасағаны үшін қатаң жаза белгілейді.

Бұл ретте түсіндірілетін баптың 4-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық объектісінің, субъективтік жағының және құрамының субъектілері өз сипаттамасында ӘҚБтК-нің 244-бабының 3-бөлігінде көзделген объектімен, субъективтік тараппен және құқық бұзушылық құрамының субъектілерімен сәйкес келеді.

ӘҚБтК-нің 244-бабының 4-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағының сипаттамасында түсіндірілген баптың 3-бөлігінде көзделген әрекетке қайталану белгісі қосылады.

Егер адам бұрын ӘҚБтК-нің 244-бабының 3-бөлігінде көзделген іс-әрекетті жасап, ол үшін әкімшілік жазаға тартылса және адам әкімшілік жазаға тартылған болып есептелетін бір жылдық мерзім әлі өтпесе, құқық бұзушылық қайталап жасалған болып есептеледі.

Құқық бұзушылықты жасаудың қайталануы ӘҚБтК-нің 244-бабының 4-бөлігі бойынша құқық бұзушылықтың дербес құрамы ретінде құқыққа қарсы әрекеттің саралануына әкеп соғатын дербес саралау белгісі болып табылады.

Қайталану құқық бұзушының бір жыл ішінде жасаған құқыққа қарсы әрекеттерінің саны мен сипатын анықтау жолымен ғана емес, сондай – ақ заңды түрде-осы тұлғаны ӘҚБтК-нің 244-бабының 3-бөлігінде көзделген іс-әрекетті жасағаны үшін әкімшілік жауаптылыққа тарту фактісін, ӘҚБтК-нің 244-бабының 3-бөлігі бойынша әкімшілік жаза қолдану туралы заңды күшіне енген ҚР Ұлттық Банкінің немесе соттың

қаулысының болуын, оны жариялау, құқық бұзушылық субъектісіне тапсыру немесе жіберу және жаза қолданылған кезден бастап бір жыл мерзім белгіленеді.

Түсіндірілген баптың 4-бөлігінде қарастырылған құқық бұзушылықтың құрамы ресми болып табылады. Құқық бұзушыға түсініктеме берілген баптың 4-бөлігі бойынша айыппұл есептеу және салу үшін ұлттық валютаны және (немесе) шетел валютасын репатриациялау мерзімдеріне және (немесе) шарттарына әсер ететін міндеттемелердің және (немесе) мән-жайлардың туындауын, орындалуын және тоқтатылуын растайтын ақпаратты және (немесе) құжаттарды ұсыну мерзімін бұзудан тұтынушыларға залал келтіру фактісі мен мөлшерін анықтаудың қажеті жоқ.

Жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде ӘҚБтК-нің 244-бабының 3-бөлігінде көзделген әрекетті қайталап жасағаны үшін құқық бұзушы айыппұл түрінде жазаланады.

Құқық бұзушының құқықтық жағдайына және ол жататын кәсіпкерлік санатына қарай айыппұл мөлшері:

- шағын кәсіпкерлік субъектілеріне-20 АЕК;
- орта кәсіпкерлік субъектілеріне – 50 АЕК;
- ірі кәсіпкерлік субъектілеріне-100 АЕК.

Құқық бұзушылық субъектілерінің жоғарыда көрсетілген санаттарының әрқайсысы үшін айыппұлдардың мөлшері тіркелген болып табылады және оларды салатын орган өзгертуге жатпайды.

Түсіндірілген баптың 4-бөлігінде көзделген әкімшілік жаза құқық бұзушыға іс сотта қаралған жағдайда ҚР Ұлттық Банкі немесе сот қолданады.

Түсіндірілген баптың 5-бөлігі жеке тұлғаның, дара кәсіпкердің немесе заңды тұлғаның ҚР Ұлттық Банкінің нормативтік құқықтық актісінде көзделген, оның негізінде және (немесе) оны орындау үшін капитал қозғалысы операциялары жүргізілетін валюталық шарт бойынша есепті немесе есепке алу нөмірі бар шетелдік банктегі шотты ұсыну мерзімін бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ӘҚБтК-нің 244-бабының 5-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы құқық бұзушының негізінде және (немесе) оны орындау үшін капитал қозғалысының операциялары жүргізілетін валюталық шарт бойынша есепті немесе есепке алу нөмірі бар шетелдік банктегі шотты ұсынудың ҚР Ұлттық Банкінің нормативтік құқықтық актісінде көзделген мерзімін бұзу түріндегі құқыққа қарсы әрекеттерді (әрекетсіздікті) жасауынан тұрады.

Негізінде және (немесе) оны орындау үшін капитал қозғалысының операциялары жүргізілетін валюталық шарт немесе есептік нөмірі бар шетелдік банктегі шот бойынша есепті ұсыну тәртібі мен мерзімі ҚР Ұлттық Банкінің қаулысымен белгіленеді.

ҚР Ұлттық Банкі Басқармасының 2019 жылғы 10 сәуірдегі № 64 қаулысымен бекітілген ҚР-дағы валюталық операциялар мониторингі ережесінің 24-тармағының

талабы бойынша резидент тоқсан сайын есепті кезеңнен кейінгі айдың 10 (оныншы) күніне (қоса алғанда) дейін Ұлттық Банктің аумақтық филиалына келтірілген ережелерге сәйкес нысандар бойынша капиталдың қозғалысы немесе шетелдік банктегі шот бойынша валюталық шарт үшін есептік нөмірді алу орны бойынша есептерді ұсынады. Есептерді ұсыну есептік нөмір берілген күнді қамтитын кезең үшін есептен басталады және капиталдың қозғалысы жөніндегі валюталық шарт немесе шетелдік банктегі шот есептік тіркеуден алынған кезең үшін есеппен аяқталады.

Жоғарыда аталған заңды тұлғалардың валюталық шарт бойынша есепті ұсынудың жоғарыда көрсетілген мерзімін бұзуы, оның негізінде және (немесе) оны орындау үшін капитал қозғалысы операциялары немесе есеп нөмірі бар шетелдік банктегі шот түсіндірілген баптың 5-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Түсіндірілген баптың 5-бөлігінде қарастырылған құқық бұзушылықтың құрамы ресми болып табылады. Құқық бұзушыға түсіндірілген баптың 5-бөлігі бойынша айыппұл есептеу және салу үшін оның негізінде және (немесе) оны орындау үшін капитал қозғалысы операциялары жүргізілетін валюталық шарт бойынша есепті немесе есепке алу нөмірі бар шетелдік банктегі шотты ұсыну мерзімін бұзудан келтірілген залал фактісі мен мөлшерін анықтаудың қажеті жоқ.

Түсіндірілген баптың 5-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін оны жасаған адамдар ескерту түрінде жазаланады.

Бұл жазаны құқық бұзушыға ҚР Ұлттық Банкі немесе сот іс сотта қаралған жағдайда қолданады.

Түсіндірілген баптың 6-бөлігі әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде түсіндірілген баптың 5-бөлігінде көзделген әрекетті жасағаны үшін қатаң жаза белгілейді.

Бұл ретте түсіндірілетін баптың 6-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық объектісінің, субъективті тарапының және құрамының субъектілері өз сипаттамасында ӘҚБтК-нің 244-бабының 5-бөлігінде көзделген объектімен, субъективті тараппен және құқық бұзушылық құрамының субъектілерімен сәйкес келеді.

ӘҚБтК-нің 244-бабының 6-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағының сипаттамасында түсіндірілген баптың 5-бөлігінде көзделген әрекетке қайталану белгісі қосылады.

Егер адам бұрын ӘҚБтК-нің 244-бабының 5-бөлігінде көзделген іс-әрекетті жасап, ол үшін әкімшілік жазаға тартылса және адам әкімшілік жазаға тартылған болып есептелетін бір жылдық мерзім әлі өтпесе, құқық бұзушылық қайталап жасалған болып есептеледі.

Құқық бұзушылықты жасаудың қайталануы ӘҚБтК-нің 244-бабының 6-бөлігі бойынша құқық бұзушылықтың дербес құрамы ретінде құқыққа қарсы әрекеттің саралануына әкеп соғатын дербес саралау белгісі болып табылады.

Қайталану құқық бұзушының бір жыл ішінде жасаған құқыққа қарсы әрекеттерінің саны мен сипатын анықтау жолымен ғана емес, сондай – ақ осы тұлғаны ӘҚБтК-нің 244-бабының 5-бөлігінде көзделген іс-әрекеттерді жасағаны үшін әкімшілік жауаптылыққа тарту фактісін, ӘҚБтК-нің 244-бабының 5-бөлігі бойынша әкімшілік жаза қолдану туралы заңды күшіне енген ҚР Ұлттық Банкінің немесе соттың қаулысының болуын, оны жариялау, құқық бұзушылық субъектісіне тапсыру немесе жіберу және жаза қолданылған кезден бастап бір жыл.

Түсіндірілген баптың 6-бөлігінде қарастырылған құқық бұзушылықтың құрамы ресми болып табылады. Құқық бұзушыға түсіндірілген баптың 6-бөлігі бойынша айыппұл есептеу және салу үшін оның негізінде және (немесе) оны орындау үшін капитал қозғалысы операциялары жүргізілетін валюталық шарт бойынша есепті немесе есепке алу нөмірі бар шетелдік банктегі шотты ұсыну мерзімін бұзудан келтірілген залал фактісі мен мөлшерін анықтаудың қажеті жоқ.

Жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде ӘҚБтК-нің 244-бабының 5-бөлігінде көзделген әрекетті қайталап жасағаны үшін құқық бұзушы айыппұл түрінде жазаланады.

Құқық бұзушының құқықтық жағдайына және ол жататын кәсіпкерлік санатына қарай айыппұл мөлшері:

- жеке тұлғалар үшін-5 АЕК;
- шағын кәсіпкерлік субъектілері үшін-10 АЕК;
- орта кәсіпкерлік субъектілері үшін-20 АЕК;
- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін-40 АЕК.

Бұл жазаны құқық бұзушыға ҚР Ұлттық Банкі немесе сот іс сотта қаралған жағдайда қолданады.

Түсіндірілген баптың 7-бөлігі жеке тұлғаның, дара кәсіпкердің немесе заңды тұлғаның негізінде және (немесе) оны орындау үшін капитал қозғалысының операциялары жүргізілетін валюталық шарт бойынша толық емес және (немесе) анық емес есепті немесе ҚР Ұлттық Банкінің нормативтік құқықтық актісінде көзделген есептік нөмірі бар шетелдік банктегі шотты ұсынуы үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ӘҚБтК-нің 244-бабының 7-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы құқық бұзушының негізінде және (немесе) оны орындау үшін капитал қозғалысының операциялары жүргізілетін валюталық шарт немесе Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің нормативтік құқықтық актісінде көзделген есепке алу нөмірі бар шетелдік банктегі шот бойынша толық емес және (немесе) анық емес есеп беру түрінде құқыққа қарсы әрекеттер жасауы болып табылады.

Негізінде және (немесе) оны орындау үшін капитал қозғалысының операциялары жүргізілетін валюталық шарт немесе есептік нөмірі бар шетелдік банктегі шот

бойынша есепті ұсыну тәртібі мен мерзімі ҚР Ұлттық Банкінің қаулысымен белгіленеді

Көрсетілген қағидаларға сәйкес жеке тұлғалар, дара кәсіпкерлер және заңды тұлғалар негізінде және (немесе) оны орындау үшін капитал қозғалысының операциялары жүргізілетін валюталық шарт немесе есептік нөмірі бар шетелдік банктегі шот бойынша толық және дұрыс есептерді ҚР Ұлттық Банкіне ұсынуға міндетті.

Жоғарыда аталған талапты міндетті тұлғалардың бұзуы түсіндірілген баптың 7-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Түсіндірілген баптың 7-бөлігінде қарастырылған құқық бұзушылықтың құрамы ресми болып табылады. Құқық бұзушыға түсініктеме берілген баптың 7-бөлігі бойынша айыппұл есептеу және салу үшін құқық бұзушылық жасаудан келтірілген залал фактісі мен мөлшерін анықтаудың қажеті жоқ.

Түсіндірілген баптың 7-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін оны жасаған адамдар ескерту түрінде жазаланады.

Бұл жазаны құқық бұзушыға ҚР Ұлттық Банкі немесе сот іс сотта қаралған жағдайда қолданады.

Түсіндірілген баптың 8-бөлігі әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде түсіндірілген баптың 7-бөлігінде көзделген әрекетті жасағаны үшін қатаң жаза белгілейді.

Бұл ретте түсіндірілетін баптың 8-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық объектісінің, субъективтік жағының және құрамының субъектілері өз сипаттамасында ӘҚБТК-нің 244-бабының 7-бөлігінде көзделген объектімен, субъективтік тараппен және құқық бұзушылық құрамының субъектілерімен сәйкес келеді.

ӘҚБТК-нің 244-бабының 8-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағының сипаттамасында түсіндірілген баптың 7-бөлігінде көзделген іс-әрекетке қайталану белгісі қосылады.

Егер адам бұрын ӘҚБТК-нің 244-бабының 7-бөлігінде көзделген әрекетті жасап, ол үшін әкімшілік жазаға тартылса және адам әкімшілік жазаға тартылған болып есептелетін бір жылдық мерзім әлі өтпесе, құқық бұзушылық қайталап жасалған болып есептеледі.

Құқық бұзушылықты жасаудың қайталануы ӘҚБТК-нің 244-бабының 8-бөлігі бойынша құқық бұзушылықтың дербес құрамы ретінде құқыққа қарсы әрекеттің саралануына әкеп соғатын дербес саралау белгісі болып табылады.

Қайталану құқық бұзушының бір жыл ішінде жасаған құқыққа қарсы әрекеттерінің саны мен сипатын анықтау жолымен ғана емес, сондай – ақ осы тұлғаны ӘҚБТК-нің 244-бабының 7-бөлігінде көзделген іс-әрекеттерді жасағаны үшін әкімшілік жауаптылыққа тарту фактісін, ӘҚБТК-нің 244-бабының 7-бөлігі бойынша әкімшілік жаза қолдану туралы заңды күшіне енген ҚР Ұлттық Банкінің немесе соттың

қаулысының болуын, оны жариялау, құқық бұзушылық субъектісіне тапсыру немесе жіберу және жаза қолданылған кезден бастап бір жылдық мерзімді

Түсіндірілген баптың 8-бөлімінде қарастырылған құқық бұзушылықтың құрамы ресми болып табылады. Құқық бұзушыға түсініктеме берілген баптың 8-бөлігі бойынша айыппұл есептеу және салу үшін құқық бұзушылық жасаудан келтірілген залал фактісі мен мөлшерін анықтаудың қажеті жоқ.

Жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде ӘҚБтК-нің 244-бабының 7-бөлігінде көзделген әрекетті қайталап жасағаны үшін құқық бұзушы айыппұл түрінде жазаланады.

Құқық бұзушының құқықтық жағдайына және ол жататын кәсіпкерлік санатына қарай айыппұл мөлшері:

- жеке тұлғалар үшін-5 АЕК;
- шағын кәсіпкерлік субъектілері үшін-10 АЕК;
- орта кәсіпкерлік субъектілері үшін-20 АЕК;
- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін-40 АЕК.

Бұл жазаны құқық бұзушыға ҚР Ұлттық Банкі немесе сот іс сотта қаралған жағдайда қолданады.

245-бап. Аудитордың Қазақстан Республикасының бухгалтерлік есеп және қаржылық есептілік туралы заңнамасын аудиттің тапсырыс берушілерінен жасыруы

Аудитордың тексеру жүргізу кезінде анықталған Қазақстан Республикасының бухгалтерлік есеп және қаржылық есептілік туралы заңнамасының бұзылу фактісін аудит жүргізуге тапсырыс берушілерден жасыруы, -

"аудитор"біліктілік куәлігінен айыра отырып, елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілген бап аудитордың аудитті жүргізуге тапсырыс берушілерден бухгалтерлік есеп және қаржылық есептілік туралы ҚР заңнамасының бұзылу фактісін жасырғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ӘҚБтК-нің 245-бабында көзделген құқық бұзушылықтың жалпы объектісі қаржы, есеп және аудит саласындағы кәсіпкерлік қызметті жүзеге асыру тәртібі болып табылады.

Түсіндірілетін бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың тікелей объектісі ҚР заңнамасында белгіленген және мемлекеттік қорғалатын аудиторлық қызметті жүзеге асыру тәртібі болып табылады.

ӘҚБтК-нің 245-бабында қарастырылған құқық бұзушылықтың субъектілері, бұл туралы түсіндірілген баптың диспозициясында тікелей көрсетілуіне байланысты аудиторлар болып табылады.

Аудитор-бұл аудиторлыққа кандидаттарды аттестаттау жөніндегі біліктілік комиссиясы аттестаттаған, "аудитор" біліктілігін беру туралы біліктілік куәлігін алған жеке тұлға.

ӘҚБтК-нің 245-бабында көзделген іс-әрекеттің субъективті жағы құқық бұзушылық жасаған жеке тұлғаның ниеті түріндегі кінәсімен сипатталады.

ӘҚБтК-нің 245-бабында көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы аудитордың аудиторлық тексеру жүргізу кезінде анықталған бухгалтерлік есеп және қаржылық есептілік туралы ҚР заңнамасының бұзылу фактісіне аудит жүргізуге тапсырыс берушілерден жасырып көрінетін құқыққа қарсы кінәлі әрекеттер (әрекетсіздік) жасауынан тұрады.

"Бухгалтерлік есеп және қаржылық есептілік туралы" ҚР Заңының 3-бабы 1-тармағына сәйкес, бухгалтерлік есеп және қаржылық есептілік туралы ҚР заңнамасы ҚР Конституциясына негізделеді және көрсетілген Заң мен ҚР өзге де нормативтік құқықтық актілерінен тұрады.

Аудит (аудиторлық тексеру) – бұл ҚР заңнамасына сәйкес қаржылық есептілік және қаржылық есептілікке байланысты басқа да ақпарат туралы тәуелсіз пікір білдіру мақсатындағы тексеру.

Аудиторлық есеп-бұл аудиттің нәтижесі болып табылатын жазбаша ресми құжат.

"Аудиторлық қызмет туралы" ҚР Заңының 20-бабы 2-тармағының 3) тармақшасының нормасының талабы бойынша аудиторлар аудиттелетін субъектіге бухгалтерлік есеп жүргізуде, қаржылық есептілікте және қаржылық есептілікке байланысты басқа да ақпаратта анықталған бұзушылықтар туралы ақпаратты беруге міндетті.

Аудиттелетін субъект - бұл заңды тұлғаның атынан әрекет ететін заңды тұлға, заңды тұлғаның филиалдары және (немесе) өкілдіктері, өзіне қатысты аудит, салықтар бойынша аудит, өзге де ақпарат аудиті жүргізілетін дара кәсіпкер.

Аудиттелетін субъектілердің өзінен басқа, меншік иелерін, қатысушыларды, акционерлерді, салық, бақылау, қадағалау және құқық қорғау органдарын қоса алғанда, Қазақстан Республикасының заңнамасында тікелей көзделген жағдайларда аудитке тапсырыс берушілер өзге де мүдделі тұлғалар бола алады.

Аудиттің аталған тапсырыс берушілеріне аудиторлар өздері анықтаған бухгалтерлік есеп пен қаржылық есептілік туралы Заңнаманы бұзу фактілері туралы барлық ақпаратты хабарлауға міндетті.

Аудитор аудит тапсырыс берушілеріне аудиторлық тексеру жүргізу кезінде анықталған бухгалтерлік есеп және қаржылық есептілік туралы Заңнаманы бұзу фактілері туралы ақпарат беруге жоғарыда көрсетілген заңнамалық талаптарды (яғни, анықталған бұзушылықтар фактілерін жасыру) түсіндірілген бапта көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Түсіндірілген бапта қарастырылған құқық бұзушылықтың құрамы ресми болып табылады. Түсіндірілген бап бойынша құқық бұзушыға айыппұл есептеу және айыппұл салу үшін мемлекетке құқық бұзушылықтың аяқталуына нұқсан келтіру фактісі мен мөлшерін анықтаудың қажеті жоқ.

Түсіндірілген бапта қарастырылған құқық бұзушылық үшін аудитор " аудитор"біліктілік куәлігінен айырылып, айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБтК-нің 245-бабында көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұлдың мөлшері 50 АЕК-ті құрайды, тіркелген болып табылады және оны салатын органның өзгертуіне жатпайды.

Түсіндірілген бап бойынша әкімшілік жазаны құқық бұзушыларға тек сот қолданады, өйткені санкция ретінде арнайы құқықтан айыру қарастырылған әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер сотта қаралуға жатады.

Түсіндірілген бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамаларды ҚР Қаржы министрлігі органдарының лауазымды адамдары, ҚР Ұлттық Банкінің қызметкерлері жасауға құқылы.

246-бап. Аудитордың және аудиторлық ұйымның сенімсіз аудиторлық есепті, сондай-ақ салықтар бойынша сенімсіз аудиторлық есепті дайындауы

1. Осы Кодекстің 249-бабында көзделген жағдайды қоспағанда, аудитордың және аудиторлық ұйымның анық емес аудиторлық есеп жасауы, -

аудиторлық қызметті жүзеге асыруға арналған лицензияның қолданылуы тоқтатыла тұрып не онсыз, аудиторларға – сексен, аудиторлық ұйымға жүз сексен айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Аудитордың және аудиторлық ұйымның көрінеу дұрыс емес аудиторлық есепті жасауы –

аудиторларға – біліктілік куәлігінен айыра отырып, бір жүз он айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде, аудиторлық қызметті жүзеге асыруға лицензияның қолданылуы тоқтатыла тұрып, аудиторлық ұйымдарға екі жүз жиырма айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

3. Осы баптың бірінші немесе екінші бөліктерінде көзделген, аудитор әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасаған іс-әрекеттер, - біліктілік куәлігінен айыруға әкеп соғады.

4. Осы баптың бірінші немесе екінші бөліктерінде көзделген, аудиторлық ұйым әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасаған іс-әрекеттер, - аудиторлық қызметті жүзеге асыруға арналған лицензиядан айыруға әкеп соғады.

5. Аудиторлық ұйымның салықтар бойынша анық емес аудиторлық қорытынды жасауы –

аудиторлық ұйымға салықтар бойынша аудит жүргізуге арналған шарт сомасының екі жүз пайызы мөлшерінде, бірақ кемінде бес жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

6. Осы баптың бесінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекет, -

аудиторлық ұйымға салықтар бойынша аудит жүргізуге арналған шарт сомасының екі жүз елу пайызы мөлшерінде, бірақ кемінде алты жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілген бап аудитор мен аудиторлық ұйымның дұрыс емес аудиторлық есепті, сондай-ақ салықтар бойынша дұрыс емес аудиторлық қорытынды жасағаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ҚР заңнамасында белгіленген және мемлекетпен қорғалатын қаржы, есеп және аудит саласындағы қызметті жүзеге асыру тәртібі ӘҚБтК-нің 246-бабында көзделген құқық бұзушылықтардың ортақ объектісі болып табылады.

Түсіндірілетін бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтардың тікелей объектісі ҚР заңнамасында белгіленген аудиторлық қызметті жүзеге асыру және аудиторлық есептер мен қорытындылар жасау тәртібі болып табылады.

ӘҚБтК-нің 246-бабында көзделген құқық бұзушылық субъектілері бұл туралы түсіндірілетін баптың диспозицияларында тікелей көрсетілуіне байланысты аудиторлар, аудиторлық ұйымдар, кәсіби аудиторлық ұйымдар, аудиттелетін субъектілер болып табылады.

Аудитор-бұл аудиторлыққа кандидаттарды аттестаттау жөніндегі біліктілік комиссиясы аттестаттаған, "аудитор" біліктілігін беру туралы біліктілік куәлігін алған жеке тұлға.

Аудиторлық ұйым-бұл аудиторлық қызметті жүзеге асыру үшін құрылған коммерциялық ұйым.

Аудиторлық қызмет-бұл қаржылық есептілікке және қаржылық есептілікке байланысты басқа да ақпаратқа аудит жүргізу және қызмет бейіні бойынша қызметтер ұсыну жөніндегі кәсіпкерлік қызмет.

Аккредиттелген кәсіби аудиторлық ұйым-бұл аудиторлар мен аудиторлық ұйымдарды біріктіретін коммерциялық емес ұйым.

Аудиттелетін субъект – бұл заңды тұлғаның атынан әрекет ететін заңды тұлға, заңды тұлғаның филиалдары және (немесе) өкілдіктері, өзіне қатысты аудит, салықтар бойынша аудит, өзге де ақпарат аудиті жүргізілетін дара кәсіпкер.

ӘҚБтК-нің 246-бабында көзделген іс-әрекеттердің субъективті жағы оны жасаған жеке тұлғалар үшін қасақана немесе абайсыздық түрінде кінәмен сипатталады. Жеке тұлғаның кінәсі оның жасаған заңсыз әрекеттеріне және олардың зиянды салдарына психикалық қатынасы арқылы анықталады.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігі, ӘҚБтК-нің 249-бабында көзделген жағдайды қоспағанда, аудитор мен аудиторлық ұйымның дәйексіз аудиторлық есеп дайындағаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ӘҚБтК-нің 246-бабының 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы құқық бұзушының дәйексіз аудиторлық есеп жасау түрінде құқыққа қарсы іс-әрекеттер жасауы болып табылады.

"Аудиторлық қызмет туралы" ҚР Заңының 1– бабының 5) тармақшасына сәйкес аудиторлық есеп-бұл жүргізілген аудиттің нәтижесі болып табылатын жазбаша ресми құжат.

Көрсетілген Заңның 1 – бабының 10-2) тармақшасына сәйкес анық емес аудиторлық есеп-бұл пайдаланушыларды жаңылыстыратын, қаржылық есептілік туралы және аудит стандарттарында көзделген ақпарат туралы анық емес және (немесе) толық емес мәліметтерді қамтитын, аудиторлық қызмет туралы ҚР заңнамасын бұза отырып жасалған аудиторлық есеп.

ӘҚБтК-нің 249-бабы аудиттелетін субъектінің аудиторлық ұйымға аудит жүргізу барысында дұрыс емес аудиторлық есепті жасауға әкеп соққан уақтылы емес, анық емес немесе толық емес ақпарат бергені үшін әкімшілік жауаптылықты көздейді.

Осылайша, егер дұрыс емес есеп жасауға аудиттелетін субъектінің уақтылы емес, дұрыс емес немесе толық емес ақпарат беруі ықпал еткен жағдайда, аудитор немесе аудиторлық ұйым ӘҚБтК-нің 246-бабының 1-бөлігі бойынша жауаптылыққа тартылмайды.

ҚР аудиторлық қызмет туралы заңнамасының талабы бойынша аудиторлар мен аудиторлық ұйымдар аудиттелетін субъектіде аудиторлық тексеру жүргізу нәтижелері бойынша оған толық және дұрыс аудиторлық есеп жасауға және ұсынуға міндетті.

Міндетті тұлғалардың аталған заңнамалық талапты бұзуы және дәйексіз аудиторлық есепті жасауы түсіндірілетін баптың 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Түсіндірілген баптың 1-бөлімінде қарастырылған құқық бұзушылықтың құрамы ресми болып табылады. Құқық бұзушыға түсіндірілген баптың 1-бөлігі бойынша айыппұл есептеу және салу үшін дұрыс емес аудиторлық есепті жасаудан келтірілген залал фактісі мен мөлшерін анықтаудың қажеті жоқ.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық құқық бұзушы дұрыс емес аудиторлық есепті жасаған (қол қойған, мөрмен куәландырған және аудиттелетін субъектіге немесе өзге де уәкілетті тұлғаға ұсынған) кезде жасалған болып саналады.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін оны жасаған адамдар аудиторлық қызметті жүзеге асыруға лицензияның қолданылуын тоқтата тұрып немесе онсыз айыппұл түрінде жазаланады.

Құқық бұзушының құқықтық жағдайына байланысты айыппұл мөлшері:

- аудиторлар үшін-80 АЕК;
- аудиторлық ұйымдар үшін-180 АЕК.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігі бойынша әкімшілік жаза, бұл туралы ӘҚБтК нормасында тікелей көрсетілуіне байланысты, құқық бұзушыға тек сот қолданады,

өйткені заңда аудиторлық қызметті жүзеге асыруға лицензияның қолданылуын тоқтата тұру түріндегі санкция қарастырылған әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс сотта қаралуы керек.

Түсіндірілген бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамаларды ҚР Қаржы министрлігі органдарының лауазымды адамдары жасауға құқылы.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігі аудитор мен аудиторлық ұйымның көрінеу дұрыс емес аудиторлық есеп дайындағаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ӘҚБтК-нің 246-бабының 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы құқық бұзушының көрінеу дұрыс емес аудиторлық есеп жасау түрінде құқыққа қарсы әрекеттер жасауы болып табылады.

Аудиторлық есеп-бұл аудиттің нәтижесі болып табылатын жазбаша ресми құжат.

Көрінеу жалған аудиторлық есеп-бұл аудит жүргізілмей жасалған немесе пайдаланушыларды қасақана жаңылыстыратын пікірі бар аудиторлық есеп.

Аудиторлық есепті, егер оны аудитор аудит жүргізбестен жасаса не аудит жүргізу нәтижелері бойынша жасаса, бірақ онда аудитке ұсынылған құжаттардың мазмұнына анық қайшы келетін және пайдаланушыларды аудиттелетін субъектінің нақты қаржылық нәтижелері мен операцияларының көрсеткіштері, оқиғалары жөнінде қасақана жаңылыстыратын пікір мен тұжырымдар қамтылса, ол көрінеу дұрыс емес болып есептеледі. Құқық бұзушы өзінің анық еместігі туралы білген және білуге тиіс (білмеуге тиіс) болған жағдайда, есеп көрінеу анық емес деп танылады.

Аудитор мен аудиторлық ұйым аудит жүргізбестен жасаған аудиторлық есеп, егер ол сенімді ақпарат пен тұжырымдарды қамтыса да, анық емес деп саналады. Аудиттелетін субъектіге қатысты аудиторлық тексеру жүргізбеу фактілері анықталған кезде мұндай жағдайда жасалған аудиторлық есеп көрінеу дұрыс емес деп танылуға тиіс.

Аудиторлық есептің көрінеу дұрыс еместігі ӘҚБтК-нің 246-бабының 2-бөлігі бойынша құқық бұзушылықтың дербес құрамы ретінде құқыққа қарсы әрекеттің біліктілігіне әкеп соғатын саралау белгісі болып табылады.

Түсіндірілген баптың 2-бөлімінде қарастырылған құқық бұзушылықтың құрамы ресми болып табылады. Түсіндірілген баптың 2-бөлігі бойынша құқық бұзушыға айыппұл есептеу және салу үшін көрінеу дұрыс емес аудиторлық есепті жасаудан келтірілген залал фактісі мен мөлшерін анықтаудың қажеті жоқ.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық құқық бұзушы аудит жүргізбей аудиторлық есепті жасаған (қол қойған, мөрмен куәландырған және пайдаланушыға ұсынған) не онда пайдаланушыны адастыруға арналған көрінеу жалған ақпаратты, тұжырымдар мен пікірлерді көрсете отырып, аудиторлық есепті жасаған кезде жасалған болып саналады.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін оны жасаған адамдар біліктілік куәлігінен айыру/аудиторлық қызметті жүзеге асыруға лицензияның қолданылуын тоқтата тұру арқылы айыппұл түрінде жазаланады.

Құқық бұзушының құқықтық жағдайына байланысты айыппұл мөлшері:

- аудиторлар үшін-110 АЕК біліктілік куәлігінен айырумен;
- аудиторлық ұйымдар үшін-аудиторлық қызметті жүзеге асыруға лицензияның қолданылуын тоқтата тұрып, 220 АЕК.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігі бойынша әкімшілік жаза, бұл туралы ӘҚБтК нормасында тікелей көрсетілуіне байланысты құқық бұзушыға тек сот қолданады, өйткені заңда біліктілік аттестатынан (куәлігінен) айыру немесе лицензияның қолданылуын тоқтата тұру түріндегі санкция қарастырылған әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс сотта қаралуы керек.

Түсіндірілген бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамаларды ҚР Қаржы министрлігі органдарының лауазымды адамдары жасауға құқылы.

Түсіндірілген баптың 3-бөлігі аудитордың түсіндірілген баптың 1-бөлігі мен 2-бөлігінде көзделген әрекеттерді жасағаны үшін әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталанған жаза белгілейді.

Түсіндірілген баптың 3-бөлігінде қарастырылған құқық бұзушылықтың субъектісі аудитор болып табылады.

Бұл ретте түсіндірілген баптың 3-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық құрамының объектісі, субъективтік жағы өз сипаттамасында ӘҚБтК-нің 246-бабының 1-бөлігінде, 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық құрамының объектісімен, субъективтік тарапымен сәйкес келеді.

ӘҚБтК-нің 246-бабының 3-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағының сипаттамасында түсіндірілген баптың 1-бөлігінде, 2-бөлігінде көзделген әрекеттерге қайталану белгісі қосылады.

Егер аудитор ӘҚБтК-нің 246-бабының 1-бөлігінде, 2-бөлігінде көзделген әрекеттерді бұрын жасаған болса, ол үшін әкімшілік жазаға тартылса және адам әкімшілік жазаға тартылған болып есептелетін бір жылдық мерзім әлі өтпесе, құқық бұзушылық қайталап жасалған болып есептеледі.

Құқық бұзушылық жасаудың қайталануы ӘҚБтК-нің 246-бабының 3-бөлігі бойынша құқық бұзушылықтың дербес құрамы ретінде аудитордың құқыққа қарсы іс-әрекетінің саралануына әкеп соғатын дербес саралау белгісі болып табылады.

Қайталану аудитордың бір жыл ішінде жасаған құқыққа қарсы әрекеттерінің саны мен сипатын анықтау жолымен ғана емес, сонымен қатар ӘҚБтК – нің 246-бабының 1-бөлігінде немесе 2-бөлігінде көзделген іс-әрекеттерді жасағаны үшін аудиторды әкімшілік жауаптылыққа тарту фактісін, ӘҚБтК-нің 246-бабының 1-бөлігі, 2-бөлігі

бойынша әкімшілік жаза қолдану туралы заңды күшіне енген сот қаулысының болуын, оны жариялау, аудиторға тапсыру немесе жіберу және жаза қолданылған кезден бастап бір жылдық мерзімді

Жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде ӘҚБтК-нің 246-бабының 1-бөлігінде, 2-бөлігінде көзделген әрекеттерді қайталап жасағаны үшін аудитор біліктілік куәлігінен айыру түрінде жазаға тартылады.

Түсіндірілген баптың 3-бөлігі бойынша әкімшілік жаза, бұл туралы ӘҚБтК нормасында тікелей көрсетілгендіктен, құқық бұзушыға тек сот қолданады, өйткені заңда біліктілік аттестатынан (куәлігінен) айыру түріндегі санкция қарастырылған әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс сотта қаралуы керек.

Түсіндірілген бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамаларды ҚР Қаржы министрлігі органдарының лауазымды адамдары жасауға құқылы.

Түсіндірілген баптың 4-бөлігі әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде аудиторлық ұйымның түсіндірілген баптың 1-бөлігінде немесе 2-бөлігінде көзделген әрекеттерді жасағаны үшін қатаң жаза белгілейді.

Түсіндірілген баптың 4-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың субъектісі аудиторлық ұйым болып табылады.

Бұл ретте түсіндірілген баптың 4-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық құрамының объектісі, субъективтік жағы өз сипаттамасында ӘҚБтК-нің 246-бабының 1-бөлігінде немесе 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық құрамының объектісімен, субъективтік тарапымен сәйкес келеді.

ӘҚБтК-нің 246-бабының 4-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағының сипаттамасында түсіндірілген баптың 1-бөлігінде немесе 2-бөлігінде көзделген әрекеттерге қайталану белгісі қосылады.

Егер адам ӘҚБтК-нің 246-бабының 1-бөлігінде немесе 2-бөлігінде көзделген әрекеттерді бұрын жасаған болса, ол үшін әкімшілік жазаға тартылса және адам әкімшілік жазаға тартылған болып есептелетін бір жылдық мерзім әлі өтпесе, құқық бұзушылық қайталап жасалған болып есептеледі.

Құқық бұзушылықты жасаудың қайталануы ӘҚБтК-нің 246-бабының 4-бөлігі бойынша құқық бұзушылықтың дербес құрамы ретінде құқыққа қарсы әрекеттің саралануына әкеп соғатын дербес саралау белгісі болып табылады.

Қайталану құқық бұзушының бір жыл ішінде жасаған құқыққа қарсы әрекеттерінің саны мен сипатын анықтау жолымен ғана емес, сондай – ақ осы тұлғаны ӘҚБтК-нің 246-бабының 1-бөлігінде немесе 2-бөлігінде көзделген іс-әрекеттерді жасағаны үшін әкімшілік жауаптылыққа тарту фактісін, ӘҚБтК-нің 246-бабының 1-бөлігі немесе 2-бөлігі бойынша әкімшілік жаза қолдану туралы заңды күшіне енген сот қаулысының болуын, оны жариялау, аудиторлық ұйымды тапсыру немесе жіберу және жаза қолданылған кезде белгіленеді.

Жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде ӘҚБтК-нің 246-бабының 1-бөлігінде немесе 2-бөлігінде көзделген әрекеттерді қайталап жасағаны үшін құқық бұзушы аудиторлық қызметті жүзеге асыруға арналған лицензиядан айыру түрінде жазаға тартылады.

Түсіндірілген баптың 4-бөлігі бойынша әкімшілік жаза, бұл туралы ӘҚБтК нормасында тікелей көрсетілгендіктен, құқық бұзушыға тек сот қолданады, өйткені заңда лицензиядан айыру түріндегі санкция қарастырылған әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс сотта қаралуы керек.

Түсіндірілген бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамаларды ҚР Қаржы министрлігі органдарының лауазымды адамдары жасауға құқылы.

Түсіндірілген баптың 5-бөлігі аудиторлық ұйымның салықтар бойынша дұрыс емес аудиторлық қорытынды жасағаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсіндірілген баптың 5-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың субъектісі аудиторлық ұйым болып табылады.

ӘҚБтК-нің 246-бабының 5-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы құқық бұзушының салықтар бойынша дәйексіз аудиторлық қорытынды жасау түрінде құқыққа қарсы іс-әрекеттер жасауы болып табылады.

Салықтар бойынша аудиторлық қорытынды-бұл салықтар бойынша аудит нәтижелері бойынша жасалған қорытынды.

Салықтар бойынша аудиторлық қорытынды Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген салықтар бойынша аудит жағдайларында аудиторлық ұйымның жүргізу нәтижелері бойынша жасалады.

Салықтар бойынша аудит-бұл уәкілетті орган айқындайтын тәртіппен жүргізілетін, салықтардың және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдердің барлық түрлері бойынша есептеу мен төлеудің дұрыстығы, міндетті зейнетақы жарналарын, міндетті кәсіптік зейнетақы жарналарын есептеудің, ұстап қалу мен аударудың толықтығы мен уақтылылығы, әлеуметтік аударымдарды есептеу мен төлеудің толықтығы мен уақтылылығы мәселесі бойынша аудит .

"Аудиторлық қызмет туралы" ҚР Заңының 18-2 бабына сәйкес, салықтар бойынша аудиторлық қорытынды Заңда және өзге де нормативтік құқықтық актілерде белгіленген талаптарға сәйкес келуі тиіс. Салықтар бойынша аудиторлық қорытындыға біліктілік куәлігінің нөмірі мен Берілген күнін көрсете отырып, орындаушы аудитор қол қояды, оның жеке мөрімен куәландырылады, аудиторлық ұйым басшысының қолымен бекітіледі және аудиторлық ұйымның мөрімен расталады.

Егер салықтар бойынша аудиторлық ұйым Қазақстан Республикасының заңнамасын бұза отырып жүргізген салықтар бойынша аудит нәтижелері бойынша жасаған болса, онда салықтар мен бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдерді есептеу мен төлеудің дұрыстығы, міндетті зейнетақы жарналарын, міндетті кәсіптік зейнетақы жарналарын есептеудің, ұстап қалу мен аударудың толықтығы мен уақтылылығы,

әлеуметтік аударымдарды есептеу мен төлеудің толықтығы мен уақтылығы мәселелері бойынша анық емес және (немесе) толық емес мәліметтерді қамтиды, сондай-ақ, егер салықтар бойынша аудиторлық қорытынды салықтар бойынша аудит жүргізілмей жасалған немесе пайдаланушыларды аудит нысанасына қатысты қасақана жаңылыстыратын пікір болса, онда мұндай жағдайда мұндай қорытынды дұрыс емес деп танылады.

Салықтар бойынша дұрыс емес аудиторлық қорытынды – бұл аудиторлық ұйым ҚР заңнамасын бұза отырып жасаған, салықтарды және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдерді есептеу мен төлеудің дұрыстығы, міндетті зейнетақы жарналарын, міндетті кәсіптік зейнетақы жарналарын есептеудің, ұстап қалудың және аударудың толықтығы мен уақтылығы, әлеуметтік аударымдарды есептеу мен төлеудің толықтығы мен уақтылығы мәселелері бойынша анық емес және (немесе) толық емес мәліметтерді қамтитын, сондай-ақ салықтар бойынша аудит жүргізбей жасалған немесе қасақана жаңылыстыратын пікір.

Аудиторлық ұйымның салықтар бойынша аудит жүргізу және оның нәтижелері бойынша салықтар бойынша аудиторлық қорытынды жасау тәртібіне қойылатын, салықтар бойынша жасалған аудиторлық қорытындыны дұрыс емес деп тануға әкеп соққан, оған қойылатын заңнамалық талаптарды бұзуы түсіндірілетін баптың 5-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Түсіндірілген баптың 5-бөлігінде қарастырылған құқық бұзушылықтың құрамы ресми болып табылады. Құқық бұзушыға түсіндірілген баптың 5-бөлігі бойынша айыппұл есептеу және салу үшін салықтар бойынша дұрыс емес аудиторлық қорытынды жасаудан келтірілген зиянның фактісі мен мөлшерін анықтаудың қажеті жоқ.

Түсіндірілген баптың 5-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық құқық бұзушы салықтар бойынша дұрыс емес аудиторлық қорытынды жасаған (қол қойған, мөрмен куәландырған және пайдаланушыға ұсынған) кезде жасалған болып саналады.

Түсіндірілген баптың 5-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін оны жасаған адамдар айыппұл түрінде жазаланады.

Түсіндірілетін баптың 5-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін аудиторлық ұйым үшін айыппұл мөлшері салықтар бойынша аудит жүргізуге арналған шарт сомасының 200% - ын құрайды, бірақ кемінде 500 АЕК-ті құрайды.

Айыппұл мөлшерін оны салатын орган өзгертуге жатпайды.

Сот бұл туралы ӘҚБтК-нің тиісті нормасында тікелей көрсетілуіне орай аудиторлық ұйымға айыппұл салады.

Түсіндірілген баптың 5-бөлігінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамаларды ҚР Қаржы министрлігі органдарының, ҚР Мемлекеттік кіріс органдарының лауазымды адамдары жасауға құқылы .

Түсіндірілген баптың 6-бөлігі әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде аудиторлық ұйымның түсіндірілген баптың 5-бөлігінде көзделген әрекетті жасағаны үшін қатаң жаза белгілейді.

Бұл ретте түсіндірілетін баптың 6-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық объектісінің, субъективтік жағының және құрамының субъектілері өз сипаттамасында ӘҚБтК-нің 246-бабының 5-бөлігінде көзделген объектімен, субъективтік тараппен және құқық бұзушылық құрамының субъектілерімен сәйкес келеді.

ӘҚБтК-нің 246-бабының 6-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағының сипаттамасында түсіндірілген баптың 5-бөлігінде көзделген іс-әрекетке қайталану белгісі қосылады.

Егер адам бұрын ӘҚБтК-нің 246-бабының 5-бөлігінде көзделген әрекетті жасап, ол үшін әкімшілік жазаға тартылса және адам әкімшілік жазаға тартылған болып есептелетін бір жылдық мерзім әлі өтпесе, құқық бұзушылық қайтадан жасалған болып есептеледі.

Құқық бұзушылықты жасаудың қайталануы ӘҚБтК-нің 246-бабының 6-бөлігі бойынша құқық бұзушылықтың дербес құрамы ретінде құқыққа қарсы әрекеттің саралануына әкеп соғатын дербес саралау белгісі болып табылады.

Қайталану құқық бұзушының бір жыл ішінде жасаған құқыққа қарсы әрекеттерінің саны мен сипатын анықтау жолымен ғана емес, сондай – ақ осы тұлғаны ӘҚБтК-нің 246-бабының 5-бөлігінде көзделген іс-әрекеттерді жасағаны үшін әкімшілік жауаптылыққа тарту фактісін, ӘҚБтК-нің 246-бабының 5-бөлігі бойынша әкімшілік жаза қолдану туралы заңды күшіне енген сот қаулысының болуын, оны жариялау, құқық бұзушылық субъектісіне тапсыру немесе жіберу және жаза қолданылған кезден бастап бір жыл

Түсіндірілген баптың 6-бөлігінде қарастырылған құқық бұзушылықтың құрамы ресми болып табылады. Құқық бұзушыға түсіндірілетін баптың 6-бөлігі бойынша айыппұл есептеу және салу үшін салықтар бойынша дәйексіз аудиторлық қорытынды жасаудан келтірілген залалдың фактісі мен мөлшерін анықтаудың қажеті жоқ.

Жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде ӘҚБтК-нің 246-бабының 5-бөлігінде көзделген әрекетті қайталап жасағаны үшін құқық бұзушы айыппұл түрінде жазаланады.

Түсіндірілетін баптың 6-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін аудиторлық ұйымға салынатын айыппұл мөлшері салықтар бойынша аудит жүргізуге арналған шарт сомасының 250% - ын құрайды, бірақ кемінде 600 АЕК-ті құрайды.

Айыппұл мөлшерін оны салатын орган өзгертуге жатпайды.

Түсіндірілген баптың 6-бөлігі бойынша айыппұлды сот бұл туралы ӘҚБтК-нің тиісті нормасында тікелей көрсетілуіне байланысты аудиторлық ұйымға жүктейді.

Түсіндірілген баптың 6-бөлігінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамаларды ҚР Қаржы министрлігі органдарының, ҚР Мемлекеттік кіріс органдарының лауазымды адамдары жасауға құқылы.

246-1-бөлім. Аудиторлық ұйымның квазимемлекеттік сектор субъектілеріне салықтық тексерулерді, арнайы мақсаттағы тексерулер жүргізу тәртібін бұзуы

Салықтар бойынша аудиторлық қорытындыны дұрыс емес деп тануға әкеп соғатын бұзушылықтарды қоспағанда, аудиторлық ұйымның салықтар бойынша аудит, квазимемлекеттік сектор субъектілеріне арнайы мақсаттағы аудит жүргізу тәртібін бұзуы, -

аудиторлық ұйымға жүз елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

Ескертпелер.

1. Осы бапта салықтар бойынша аудит жүргізу тәртібін бұзу деп аудиторлық ұйымның аудиторлық қызмет саласындағы реттеуді жүзеге асыратын уәкілетті мемлекеттік орган айқындайтын салықтар бойынша аудит жүргізу тәртібімен белгіленген міндеттерді аудиторлық ұйымның сақтамауы түсініледі.

2. Осы бапта квазимемлекеттік сектор субъектілеріне арнайы мақсаттағы аудит жүргізу тәртібін бұзу деп Ішкі мемлекеттік аудит жөніндегі уәкілетті органдармен келісу бойынша Республикалық бюджеттің атқарылуын бақылау жөніндегі есеп комитеті айқындайтын квазимемлекеттік сектор субъектілеріне арнайы мақсаттағы аудит жүргізу және квазимемлекеттік сектор субъектілеріне арнайы мақсаттағы аудит бойынша аудиторлық қорытынды беру тәртібімен белгіленген міндеттерді аудиторлық ұйымның сақтамауы түсініледі, мемлекеттік мүлікті басқару және мемлекеттік жоспарлау жөніндегі орталық уәкілетті орган.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілген бап аудиторлық ұйымның салықтар бойынша аудит, квазимемлекеттік сектор субъектілеріне арнайы мақсаттағы аудит жүргізу тәртібін бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ӘҚБтК-нің 246-1-бабында көзделген құқық бұзушылықтың жалпы объектісі Қаржы, Есеп және аудит саласындағы кәсіпкерлік қызметті жүзеге асыру тәртібі болып табылады.

Түсіндірілген бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың тікелей объектісі ҚР заңнамасында белгіленген және мемлекет қорғайтын аудиторлық қызметті жүзеге асыру тәртібі болып табылады.

ӘҚБтК-нің 246-1-бабында көзделген құқық бұзушылықтың субъектілері бұл туралы түсіндірілген баптың санкциясында тікелей көрсетілуіне байланысты аудиторлық ұйымдар болып табылады.

Аудиторлық ұйым – бұл аудиторлық қызметті жүзеге асыру үшін құрылған коммерциялық ұйым.

Аудиторлық қызмет – бұл қаржылық есептілікке және қаржылық есептілікке байланысты басқа да ақпаратқа аудит жүргізу және қызмет бейіні бойынша қызметтер ұсыну жөніндегі кәсіпкерлік қызмет.

ӘҚБТК-нің 246-1-бабында көзделген іс-әрекеттің субъективті жағы құқық бұзушылық субъектілері заңды тұлғалар болып табылатындығы салдарынан анықталуға жатпайды.

ӘҚБТК-нің 246-1-бабында көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы құқық бұзушының салықтар бойынша аудит, квазимемлекеттік сектор субъектілеріне арнайы мақсаттағы аудит жүргізу тәртібін бұзудан көрінетін құқыққа қарсы іс-әрекеттер жасауы болып табылады.

Салықтар бойынша Аудит – бұл уәкілетті мемлекеттік орган айқындайтын тәртіппен жүргізілетін, салықтардың және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдердің барлық түрлері бойынша есептеу мен төлеудің дұрыстығы, міндетті зейнетақы жарналарын, міндетті кәсіптік зейнетақы жарналарын есептеудің, ұстап қалу мен аударудың толықтығы мен уақтылығы, әлеуметтік аударымдарды есептеу мен төлеудің толықтығы мен уақтылығы мәселесі бойынша аудит. *Салықтар бойынша аудиторлық қорытынды* – салықтар бойынша аудит нәтижелері бойынша жасалған қорытынды.

Квазимемлекеттік сектор субъектілерінің арнайы мақсаттағы аудиті – бұл бюджет қаражатын пайдалану мәселесі бойынша аудит.

Түсіндірілетін бапқа 1-ескертпеге сәйкес түсіндірілетін бапта *салықтар бойынша аудит жүргізу тәртібін бұзу* деп аудиторлық ұйымның аудиторлық қызмет саласындағы реттеуді жүзеге асыратын уәкілетті мемлекеттік орган айқындайтын салықтар бойынша аудит жүргізу тәртібімен белгіленген міндеттерді аудиторлық ұйымның сақтамауы түсініледі.

Түсіндірілетін бапқа 2-ескертпеге сәйкес, түсіндірілетін бапта *квазимемлекеттік сектор субъектілеріне арнайы мақсаттағы аудит жүргізу тәртібін бұзу* деп аудиторлық ұйымның квазимемлекеттік сектор субъектілеріне арнайы мақсаттағы аудит жүргізу және квазимемлекеттік сектор субъектілеріне арнайы мақсаттағы аудит бойынша аудиторлық қорытынды беру тәртібімен белгіленген міндеттерді сақтамауы түсініледі, республикалық бюджеттің атқарылуын бақылау жөніндегі есеп комитеті Ішкі мемлекеттік аудит жөніндегі, мемлекеттік мүлікті басқару жөніндегі уәкілетті органдармен және мемлекеттік жоспарлау жөніндегі орталық уәкілетті органмен келісу бойынша айқындайтын заңды тұлға болып табылады.

Түсіндірілген бапта көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағына түсініктеме берілген баптың диспозициясында тікелей көрсетілуіне байланысты салықтар бойынша аудиторлық қорытындыны дұрыс емес деп тануға әкелетін бұзушылықтар кірмейді. Салықтар бойынша дұрыс емес аудиторлық қорытынды – бұл аудиторлық ұйым ҚР заңнамасын бұза отырып жасаған, салықтарды және бюджетке төленетін басқа да

міндетті төлемдерді есептеу мен төлеудің дұрыстығы, міндетті зейнетақы жарналарын, міндетті кәсіптік зейнетақы жарналарын есептеудің, ұстап қалудың және аударудың толықтығы мен уақтылығы, әлеуметтік аударымдарды есептеу мен төлеудің толықтығы мен уақтылығы мәселелері бойынша анық емес және (немесе) толық емес мәліметтерді қамтитын, сондай-ақ салықтар бойынша аудит жүргізбей жасалған немесе қасақана жаңылыстыратын пікір.

Салықтар бойынша аудиторлық қорытындыны жарамсыз деп тануға әкеп соғатын бұзушылықтар ӘҚБтК-нің 246-бабының 5-бөлігінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың дербес құрамын құрайды.

Аудиторлық ұйымдар салықтар бойынша аудитті және квазимемлекеттік сектор субъектілеріне арнайы мақсаттағы аудитті жүргізу кезінде уәкілетті органдар бекітетін аудиттің көрсетілген түрлерін жүргізу қағидаларында белгіленген міндеттерді тиісінше орындауға тиіс.

Аудиторлық ұйымдардың салықтар бойынша аудит және квазимемлекеттік сектор субъектілеріне арнайы мақсаттағы аудит жүргізу қағидаларында белгіленген міндеттерді орындамауы немесе тиісінше орындамауы түсіндірілетін бапта көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Түсіндірілген бапта қарастырылған құқық бұзушылықтың құрамы *ресми* болып табылады. Түсіндірілген бап бойынша құқық бұзушыға айыппұл есептеу және салу үшін мемлекетке құқық бұзушылық жасаудан залал келтіру фактісі мен мөлшерін анықтаудың қажеті жоқ.

Түсіндірілген бапта көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін құқық бұзушылық жасаған адам *айыппұл* түрінде жазаланады.

ӘҚБтК-нің 246-1-бабында көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін аудиторлық ұйым үшін айыппұл мөлшері 150 АЕК-ті құрайды.

Айыппұл мөлшері тіркелген болып табылады және оны салатын орган өзгертуге жатпайды.

Бұл жазаны құқық бұзушыларға іс сотта қаралған жағдайда Мемлекеттік кіріс органдары, ҚР Қаржы министрлігінің органдары немесе сот қолданады.

247-бап. Қазақстан Республикасының аудиторлық қызмет туралы заңнамасын бұзу

1. *Аудиторлық ұйымның Қазақстан Республикасының аудиторлық қызмет туралы заңнамасында көзделмеген қызмет түрлерін жүзеге асыруы, - ескерту жасауға әкеп соғады.*

2. *Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекет, - сексен айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.*

3. *"Аудиторлық қызмет туралы" Қазақстан Республикасының Заңында тыйым салынған жағдайларда аудит жүргізу –*

лицензияның қолданылуы тоқтатыла тұрып, заңды тұлғаларға жүз жиырма айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

4. Аудит жүргізу міндетті аудиттелетін қаржы ұйымдарын осы ұйымдар аудитінің нәтижесінде анықталған қаржы нарығы мен қаржы ұйымдарының қызметін реттейтін Қазақстан Республикасының заңнамасын бұзушылықтар туралы Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкіне хабарламау және хабардар етпеу, -

заңды тұлғаларға бір жүз жиырма айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

5. Аккредиттелген кәсіби аудиторлық ұйымдардың тиісті уәкілетті органдарға Қазақстан Республикасының аудиторлық қызмет туралы заңнамасына сәйкес ұсынылуы талап етілетін ақпаратты уақтылы ұсынбауы немесе ұсынбауы, сол сияқты анық емес мәліметтерді ұсынуы, -

бір жүз жиырма айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

6. Аудиттелетін субъектілердің мемлекеттік мекемелер мен мемлекеттік кәсіпорындар, мемлекет қатысатын заңды тұлғалар атынан, сондай-ақ квазимемлекеттік сектор субъектілерінің мемлекеттік аудит және қаржылық бақылау органдарына бюджет қаражатын, кредиттерді, байланысты гранттарды, мемлекет пен квазимемлекеттік сектор субъектілерінің активтерін, мемлекеттік және мемлекет кепілдік берген қарыздарды, сондай-ақ осы ұйымдардың аудиті нәтижесінде анықталған, мемлекет кепілгерлігімен тартылатын қарыздарды пайдалану кезінде Қазақстан Республикасының заңнамасын бұзушылықтар туралы хабарламауы, сондай-ақ квазимемлекеттік сектор субъектілерінің арнайы мақсаттағы аудитін, -

бірінші басшыларға бір жүз жиырма айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

7. Аудиторлық ұйымдардың біліктілік талаптарына сәйкес уәкілетті органға есептілікті және (немесе) уәкілетті орган бекіткен нысан бойынша өзінің азаматтық-құқықтық жауапкершілігін сақтандыру жөніндегі ақпаратты уақтылы бермеуі немесе бермеуі, -

заңды тұлғаларға жүз жиырма айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

7-1. Осы баптың жетінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекет, -

Аудиторлық қызметті жүзеге асыруға арналған лицензиядан айыруға әкеп соғады.

8. Аудиторлық ұйымдардың Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкіне аудиторлық есепті ұсынбауы –

заңды тұлғаларға жүз жетпіс айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

9. Аккредиттелген кәсіптік аудиторлық ұйымдардың Қазақстан Республикасының аудиторлық қызмет туралы заңнамасын бұзуы:

1) күнтізбелік он екі ай ішінде кәсіптік ұйымға мүше – аудиторлық ұйымның орташа санының он пайызында, бірақ кемінде бес аудиторлық ұйымның осындай кәсіптік ұйым тарапынан қолдаухатсыз аудиторлық қызметті жүзеге асыруға арналған лицензиядан айырылуы болған;;

2) уәкілетті органның ескертуі шығарылған себептер үш ай ішінде жойылмаса;

3) аудиторлыққа кандидаттарды аттестаттаудан өткізу Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіпке сәйкес келмеген;;

4) жыл ішінде аккредиттеу ережелерін жүйелі түрде (қатарынан екі реттен артық) бұзу;

5) аккредиттеуді алған кезден бастап алты ай ішінде аудиторлыққа кандидаттарды аттестаттау жөніндегі біліктілік комиссиясы құрылмаған жағдайларда тоқтатылады, - аккредиттеу туралы куәліктен айыра отырып, бір жүз жиырма айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

9. Міндетті аудит жүргізетін аудиторлық ұйымдарға қойылатын ең төменгі талаптарға сәйкес келмейтін аудиторлық ұйымның міндетті аудит жүргізуі, - жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

10. Аудиторлық ұйымның "аудиторлық қызмет туралы"Қазақстан Республикасының Заңында көзделген мерзімдерде кәсіби аудиторлық ұйымға кірмеуі және (немесе) уақтылы кірмеуі, -

лицензиядан айыра отырып, екі жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілген бапта Қазақстан Республикасының аудиторлық қызмет туралы заңнамасын бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ҚР заңнамасында белгіленген және мемлекетпен қорғалатын Қаржы, Есеп және аудит саласындағы қызметті жүзеге асыру тәртібі ӘҚБтК-нің 247-бабында көзделген құқық бұзушылықтардың ортақ объектісі болып табылады.

Түсіндірілетін бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтардың тікелей объектісі ҚР заңнамасында белгіленген аудиторлық қызметті жүзеге асыру тәртібі болып табылады.

ӘҚБтК-нің 247-бабында көзделген құқық бұзушылық субъектілері бұл туралы түсіндірілетін баптың диспозицияларында тікелей көрсетілуіне байланысты аудиторлық ұйымдар, кәсіби аудиторлық ұйымдар, аудиттелетін субъектілер болып табылады.

Аудиторлық ұйым-бұл аудиторлық қызметті жүзеге асыру үшін құрылған коммерциялық ұйым.

Аудиторлық қызмет-бұл қаржылық есептілікке және қаржылық есептілікке байланысты басқа да ақпаратқа аудит жүргізу және қызмет бейіні бойынша қызметтер ұсыну бойынша кәсіпкерлік қызмет.

Аудиттелетін субъект - бұл заңды тұлғаның атынан әрекет ететін заңды тұлға, заңды тұлғаның филиалдары және (немесе) өкілдіктері, өзіне қатысты аудит, салықтар бойынша аудит, өзге де ақпарат аудиті жүргізілетін дара кәсіпкер.

ӘҚБтК-нің 247-бабында көзделген іс-әрекеттердің субъективті жағы құқық бұзушылық субъектілері заңды тұлғалар болып табылатындығы салдарынан анықталуға жатпайды.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігі ҚР аудиторлық қызмет туралы заңнамасында көзделмеген қызмет түрлерін аудиторлық ұйымның жүзеге асыруы үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ӘҚБтК-нің 247-бабының 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы құқық бұзушының аудиторлық қызмет туралы заңнамада көзделмеген қызмет түрлерін жүзеге асыру түрінде құқыққа қарсы іс-әрекеттер жасауы болып табылады.

Аудиторлық қызмет туралы ҚР Заңының 3-бабына сәйкес аудиторлық ұйымдар аудиттен басқа, өз қызметінің бейіні бойынша мынадай қызметтерді де көрсете алады:

- 1) аудит стандарттарына сәйкес өз қызметінің бейіні бойынша ілеспе қызметтер;
- 2) бухгалтерлік есепті қалпына келтіру және жүргізу, қаржылық есептілікті жасау;
- 3) Ішкі аудит;
- 4) салық және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдер бойынша заңнаманы қолдану және салықтық есепке алуды жүргізу мәселелері бойынша консультация беру;
 - 4-1) салықтар бойынша аудит жүргізу және салықтар бойынша аудиторлық қорытынды жасау;
 - 4-2) квазимемлекеттік сектор субъектілеріне арнайы мақсаттағы аудит жүргізу;
 - 4-3) жер қойнауын пайдаланушының шығыстары туралы мәліметтерге аудит жүргізу;
 - 4-4) өзге ақпарат аудитін жүргізу және өзге ақпарат аудиті бойынша аудиторлық қорытынды жасау;
- 5) алғашқы статистикалық деректерді қалыптастыру;
- 6) Қаржы-шаруашылық қызметті талдау және қаржылық жоспарлау, экономикалық, қаржылық және басқарушылық консультация беру;
- 7) бухгалтерлік есепті жүргізу және қаржылық есептілікті жасау мәселелері бойынша консультация беру;
- 8) бухгалтерлік есепті жүргізу және қаржылық есептілікті жасау, салық салу, аудит және қаржы-шаруашылық қызметті талдау және қаржылық жоспарлау бойынша оқыту;
- 9) бухгалтерлік есепті жүргізуді және қаржылық есептілікті жасауды автоматтандыру жөніндегі ұсынымдар, бухгалтерлік есепті жүргізуді және қаржылық есептілікті жасауды автоматтандыруға үйрету;
- 10) бухгалтерлік есепті жүргізу және қаржылық есептілікті жасау, аудит, Қаржы-шаруашылық қызметті талдау және қаржылық жоспарлау жөнінде, аудит

стандарттарына сәйкес өз қызметінің бейіні бойынша ілеспе қызметтер көрсету жөнінде әдістемелік құралдар мен ұсынымдар әзірлеу;

11) аудиторлық қызметке байланысты заң қызметтерін көрсетуге құқығы бар.

Аудиторлық ұйымдарға аудиттен және жоғарыда көрсетілген қызмет түрлерінен басқа кәсіпкерлік қызметтің өзге түрлерімен айналысуға тыйым салынады.

Жоғарыда көрсетілген заңнамалық тыйымды бұзу түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Түсіндірілген баптың 1-бөлімінде қарастырылған құқық бұзушылықтың құрамы ресми болып табылады.

Құқық бұзушыға түсініктеме берілген баптың 1-бөлігі бойынша айыппұл есептеу және салу үшін аудиторлық ұйымның аудиторлық қызмет туралы заңнамада көзделмеген қызмет түрлерін жүзеге асыруынан келтірілген залалдың фактісі мен мөлшерін анықтаудың қажеті жоқ.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін оны жасаған адамдар ескерту түрінде жазаланады.

Бұл жазаны құқық бұзушыларға іс сотта қаралған жағдайда ҚР Қаржы министрлігінің органдары немесе сот қолданады.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігі әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген әрекетті жасағаны үшін қатаң жаза белгілейді.

Бұл ретте түсіндірілетін баптың 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық объектісінің, субъективтік жағының және құрамының субъектілері өз сипаттамасында ӘҚБтК-нің 247-бабының 1-бөлігінде көзделген объектімен, субъективтік тараппен және құқық бұзушылық құрамының субъектілерімен сәйкес келеді.

ӘҚБтК-нің 247-бабының 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағының сипаттамасында түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген іс-әрекетке қайталану белгісі қосылады.

Егер адам ӘҚБтК-нің 247-бабының 1-бөлігінде көзделген әрекетті бұрын жасаған, ол үшін әкімшілік жазаға тартылған және адам әкімшілік жазаға тартылған болып есептелетін бір жылдық мерзім әлі өтпеген болса, құқық бұзушылық қайтадан жасалған болып есептеледі.

Құқық бұзушылықты жасаудың қайталануы ӘҚБтК-нің 247-бабының 2-бөлігі бойынша құқық бұзушылықтың дербес құрамы ретінде құқыққа қарсы әрекеттің саралануына әкеп соғатын дербес саралау белгісі болып табылады.

Құқық бұзушының бір жыл ішінде жасаған құқыққа қарсы әрекеттерінің саны мен сипатын анықтау жолымен ғана емес, сонымен қатар осы тұлғаны ӘҚБтК – нің 247-бабының 1-бөлігінде көзделген іс-әрекеттерді жасағаны үшін әкімшілік жауаптылыққа тарту фактісін, ҚР Қаржы министрлігі органының немесе соттың ӘҚБтК-нің 247-бабының 1-бөлігі бойынша әкімшілік жаза қолдану туралы заңды күшіне енген

қаулысының болуын, оны жариялау, құқық бұзушылық субъектісіне тапсыру немесе жіберу және жаза қолданылған кезден бастап бір жыл.

Түсіндірілген баптың 2-бөлімінде қарастырылған құқық бұзушылықтың құрамы ресми болып табылады. Құқық бұзушыға түсініктеме берілген баптың 2-бөлігі бойынша айыппұл есептеу және салу үшін аудиторлық ұйымның аудиторлық қызмет туралы заңнамада көзделмеген қызмет түрлерін жүзеге асыруынан келтірілген залалдың фактісі мен мөлшерін анықтаудың қажеті жоқ.

Жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде ӘҚБтК-нің 247-бабының 1-бөлігінде көзделген әрекетті қайталап жасағаны үшін құқық бұзушы айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБтК-нің 247-бабының 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл мөлшері тіркелген болып табылады және 80 АЕК-ті құрайды.

Бұл жазаны құқық бұзушыларға іс сотта қаралған жағдайда ҚР Қаржы министрлігінің органдары немесе сот қолданады.

Түсіндірілген баптың 3-бөлігі "аудиторлық қызмет туралы" Қазақстан Республикасының Заңында тыйым салынған жағдайларда аудит жүргізу үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ӘҚБтК-нің 247-бабының 3-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы құқық бұзушының "аудиторлық қызмет туралы" Қазақстан Республикасының Заңында тыйым салынған жағдайларда аудит жүргізу түрінде құқыққа қарсы әрекеттер жасауынан тұрады.

ҚР "аудиторлық қызмет туралы" Заңының 24 бабы нормасының талабы бойынша аудит, салықтар бойынша аудит, квазимемлекеттік сектор субъектілеріне арнайы мақсаттағы аудит, аудиторлық ұйымның өзге де ақпарат аудитін жүргізуге тыйым салынады:

- осы аудитті, салықтар бойынша аудитті, квазимемлекеттік сектор субъектілерінің арнайы мақсаттағы аудитін, өзге де ақпарат аудитін жүзеге асыратын осы аудиторлық ұйым немесе оның қызметкерлері қатысушысы, кредиторы болып табылатын тапсырыс берушілердің;

- азаматтық-құқықтық жауапкершілікті сақтандыру шарты жасалған ұйымдар;

- соңғы үш жылда бухгалтерлік есепті қалпына келтіру және жүргізу, қаржылық есептілікті жасау қызметтері ұсынылған ұйымдарға;

- орындаушылары аудиттелетін субъектімен еңбек қатынастарында тұратын немесе оның лауазымды адамдарының, сондай-ақ аудиттелетін субъекті акцияларының он және одан да көп пайызына (немесе жарғылық капиталға қатысу үлестеріне) ие акционердің (қатысушының) жақын туыстары немесе жекжаттары болып табылатын тұлғалар;

- аудиттелетін субъектіде жеке мүліктік мүдделері бар орындаушылардың;;

- егер аудит, салықтар бойынша аудит, квазимемлекеттік сектор субъектілерінің арнайы мақсаттағы аудитін, өзге де ақпарат аудитін жүргізу жөніндегі міндеттемелерді қоспағанда, аудиттелетін субъект алдында немесе аудиттелетін субъектіде оның алдында ақшалай міндеттемелері болса;

- жасалған жария шарттардан туындайтын міндеттемелерді қоспағанда, мүдделер қақтығысының туындауына әкеп соғатын немесе осындай жанжалдың туындау қаупін төндіретін жағдайларда жол беріледі.

Аудиторлық ұйымның осы Заңның 24-бабының нормасымен тыйым салынған ұйымдардың міндетті аудитін жүргізуі, егер аудиторлық ұйым міндетті аудит жүргізетін аудиторлық ұйымдарға қойылатын ең төменгі талаптарға сәйкес келмесе, түсіндірілген баптың 10-бөлігінде қарастырылған құқық бұзушылықтың тәуелсіз құрамына кіреді.

Түсіндірілген баптың 3-бөлігінде қарастырылған құқық бұзушылықтың құрамы ресми болып табылады. Құқық бұзушыға түсіндірілген баптың 3-бөлігі бойынша айыппұл есептеу және салу үшін "аудиторлық қызмет туралы" Қазақстан Республикасының Заңында тыйым салынған жағдайларда аудит жүргізуден келтірілген залалдың фактісі мен мөлшерін анықтаудың қажеті жоқ.

Түсіндірілген баптың 3-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық аудиторлық ұйым "аудиторлық қызмет туралы" Қазақстан Республикасының Заңында тыйым салынған жағдайларда аудит жүргізген және оны жүргізу нәтижелері бойынша аудиторлық есеп немесе аудиторлық қорытынды жасаған кезде жасалған болып саналады.

Түсіндірілген баптың 3-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін оны жасаған адамдар лицензияның қолданылуын тоқтата отырып, айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБтК-нің 247-бабының 3-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл мөлшері тіркелген болып табылады және 120 АЕК-ті құрайды.

Бұл жазаны құқық бұзушыларға іс сотта қаралған жағдайда ҚР Қаржы министрлігінің органдары немесе сот қолданады.

Түсіндірілген баптың 4-бөлігі ҚР Ұлттық Банкіне хабарламағаны және аудит жүргізу міндетті аудиттелетін қаржы ұйымдарын осы ұйымдардың аудиті нәтижесінде анықталған қаржы нарығы мен қаржы ұйымдарының қызметін реттейтін ҚР заңнамасын бұзушылықтар туралы хабарламағаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ӘҚБтК-нің 247-бабының 4-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы-құқық бұзушының:

1) осы ұйымдардың аудиті нәтижесінде анықталған қаржы нарығы мен қаржы ұйымдарының қызметін реттейтін ҚР заңнамасын бұзушылықтар туралы ҚР Ұлттық Банкіне хабарламау және

2) аудит жүргізу міндетті аудиттелетін қаржы ұйымдары осы ұйымдар аудитінің нәтижесінде анықталған, қаржы нарығының және қаржы ұйымдарының қызметін реттейтін Қазақстан Республикасының заңнамасын бұзушылықтар туралы хабардар етпеу.

"Аудиторлық қызмет туралы" ҚР Заңының 21-бабы 2-тармағының 7) тармақшасының талабы бойынша аудиторлық ұйымдар аудит жүргізу міндетті болып табылатын қаржы ұйымдарына, банк конгломератының құрамына кіретін ұйымдарға, сақтандыру тобына кіретін ұйымдарға аудит жүргізу нәтижесінде анықталған ҚР заңнамасын бұзушылықтар туралы аудиттелетін субъектілерді хабардар ете отырып, ҚР Ұлттық Банкіне хабарлауға міндетті.

Жоғарыда көрсетілген заңнамалық талапты орындамау түсіндірілген баптың 4-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Түсіндірілген баптың 4-бөлігінде қарастырылған құқық бұзушылықтың құрамы ресми болып табылады. Құқық бұзушыға түсініктеме берілген баптың 4-бөлігі бойынша айыппұл есептеу және салу үшін құқық бұзушылық жасаудан келтірілген залал фактісі мен мөлшерін анықтаудың қажеті жоқ.

Түсіндірілген баптың 4-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін оны жасаған адамдар айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБтК-нің 247-бабының 4-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл мөлшері тіркелген болып табылады және 120 АЕК-ті құрайды.

Түсіндірілген баптың 4-бөлігі бойынша әкімшілік жаза құқық бұзушыларға ҚР Ұлттық Банкі немесе іс сотта қаралған жағдайда сот қолданады.

Түсіндірілген баптың 5-бөлігі аккредиттелген кәсіби аудиторлық ұйымдардың уақтылы ұсынбағаны немесе ұсынбағаны үшін, сол сияқты аудиторлық қызмет туралы ҚР заңнамасына сәйкес ұсынылуы талап етілетін мәліметтер мен ақпаратты тиісті уәкілетті органдарға бергені үшін әкімшілік жауапкершілігін белгілейді.

Түсіндірілген баптың 5-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық субъектілері аккредиттелген кәсіби аудиторлық ұйымдар болып табылады.

Аккредиттелген кәсіби аудиторлық ұйым-аудиторлар мен аудиторлық ұйымдарды біріктіретін коммерциялық емес ұйым.

ӘҚБтК-нің 247-бабының 5-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы құқық бұзушының құқыққа қарсы әрекеттерді (әрекетсіздікті) мынадай түрде жасауынан тұрады.:

1) аудиторлық қызмет туралы Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес ұсынылуы талап етілетін түсініктер мен ақпаратты тиісті уәкілетті органдарға бермеу арқылы жүзеге асырылады;

2) аудиторлық қызмет туралы Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес ұсынылуы талап етілетін мәліметтер мен ақпаратты тиісті уәкілетті органдарға уақтылы ұсынбаған немесе

3) аудиторлық қызмет туралы Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес дұрыс емес мәліметтер мен ақпаратты тиісті уәкілетті органдарға беру талап етіледі.

"Аудиторлық қызмет туралы" ҚР Заңының 11-бабының 2-тармағының 10) тармақшасының нормасының талабы бойынша аккредиттелген кәсіби аудиторлық ұйымдар өз қызметі туралы ақпаратты уәкілетті органға Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен ұсынуға міндетті.

Аталған заңнамалық талапты орындамау түсіндірілген баптың 5-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Түсіндірілген баптың 5-бөлігінде қарастырылған құқық бұзушылықтың құрамы ресми болып табылады. Құқық бұзушыға түсіндірілген баптың 5-бөлігі бойынша айыппұл есептеу және салу үшін құқық бұзушылық жасаудан келтірілген залал фактісі мен мөлшерін анықтаудың қажеті жоқ.

Түсіндірілген баптың 5-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін оны жасаған адамдар айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБтК-нің 247-бабының 5-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл мөлшері тіркелген болып табылады және 120 АЕК-ті құрайды.

Бұл жазаны құқық бұзушыларға іс сотта қаралған жағдайда ҚР Қаржы министрлігінің органдары немесе сот қолданады.

Түсіндірілген баптың 6-бөлігі аудиттелетін субъектілердің мемлекеттік мекемелер мен мемлекеттік кәсіпорындар, мемлекет қатысатын заңды тұлғалар атынан, сондай-ақ квазимемлекеттік сектор субъектілерінің мемлекеттік аудит және қаржылық бақылау органдарына бюджет қаражатын, кредиттерді, байланысты гранттарды, мемлекет пен квазимемлекеттік сектор субъектілерінің активтерін, мемлекеттік және мемлекет кепілдік берген қарыздарды, сондай-ақ мемлекет кепілгерлігімен тартылатын қарыздарды пайдалану кезінде ҚР заңнамасын бұзбағаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді, осы ұйымдардың аудиті, сондай-ақ квазимемлекеттік сектор субъектілерінің арнайы мақсаттағы аудиті нәтижесінде анықталған бұзушылықтар туралы ақпаратты ұсынады.

Түсіндірілетін баптың 6-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық субъектілері болып аудиттелетін субъектілер табылады:

Мемлекеттік мекемелердің,

Мемлекеттік кәсіпорындар,

Мемлекет қатысатын заңды тұлғалардың, сондай-ақ

Квазимемлекеттік сектор субъектілерінің қызметін реттейді.

ӘҚБтК 247 б. 6-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы: 1) бюджет қаражатын, 2) бюджеттік кредиттерді, 3) байланысты гранттарды, 4) мемлекет пен квазимемлекеттік сектор субъектілерінің активтерін, 5) мемлекеттік және мемлекет кепілдік берген қарыздарды, сондай-ақ 6) осы ұйымдардың аудиті, сондай-ақ квазимемлекеттік сектор субъектілерінің арнайы мақсаттағы аудиті нәтижесінде

анықталған, мемлекет кепілгерлігімен тартылатын қарыздарды пайдалану кезінде мемлекеттік аудит және қаржылық бақылау органдарына хабарламау түріндегі құқық бұзушының әрекетсіздігі болып табылады.

"Аудиторлық қызмет туралы" ҚР Заңының 21-бабының 2-тармағының 6) тармақшасының талабы бойынша мемлекеттік мекемелерде, мемлекеттік кәсіпорындарда, мемлекет қатысатын заңды тұлғаларда аудит, квазимемлекеттік сектор субъектілерінің арнайы мақсаттағы аудитін жүргізген жағдайда аудиторлық ұйымдар аудиттелетін субъектілерге бюджет қаражатын, кредиттерді, байланысты гранттарды, мемлекет пен квазимемлекеттік сектор субъектілерінің активтерін, мемлекеттік және мемлекет кепілдік берген қарыздарды, сондай-ақ квазимемлекеттік сектор субъектілерінің қарыздарын пайдалану кезінде анықталған ҚР заңнамасын бұзушылықтар туралы ақпарат беруге міндетті мемлекет кепілгерлігімен тартылған.

Тиісінше, жоғарыда көрсетілген аудиттелетін субъектілер аудиторлық ұйымдар ҚР заңнамасының анықталған бұзушылықтары туралы мәліметтерді хабарлаған жағдайда, өз кезегінде көрсетілген мәліметтерді мемлекеттік аудит және қаржылық бақылау органдарына хабарлауға міндетті.

Мемлекеттік аудит және қаржылық бақылау органдарының жүйесі "Мемлекеттік аудит және қаржылық бақылау туралы" ҚР Заңының 10-бабында айқындалған.

Аудиттелетін субъектілердің көрсетілген міндетті орындамауы түсіндірілетін баптың 6-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Түсіндірілген баптың 6-бөлігінде қарастырылған құқық бұзушылықтың құрамы ресми болып табылады. Құқық бұзушыға айыппұл есептеу және айыппұл салу үшін түсіндірілген баптың 6-бөлігі бойынша құқық бұзушылық жасаудан келтірілген залал фактісі мен мөлшерін анықтаудың қажеті жоқ.

Түсіндірілген баптың 6-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін оны жасаған адамдар айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБТК-нің 6-бабының 247-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл мөлшері тіркелген болып табылады және аудиттелетін субъектілердің бірінші басшылары үшін 120 АЕК-ті құрайды.

Бұл жазаны сот аудиттелетін субъектілердің бірінші басшыларына бұл туралы ӘҚБТК-нің тиісті нормасында тікелей көрсетілуіне орай қолданады.

Түсіндірілген баптың 6-бөлігінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамаларды Республикалық бюджеттің атқарылуын бақылау жөніндегі есеп комитетінің және облыстардың, республикалық маңызы бар қалалардың, астананың тексеру комиссияларының лауазымды адамдары жасауға құқылы.

Түсіндірілген баптың 7-бөлігі аудиторлық ұйымдардың біліктілік талаптарына сәйкес уәкілетті органға уақтылы ұсынбағаны немесе ұсынбағаны үшін әкімшілік жауапкершілікті және (немесе) уәкілетті орган бекіткен нысан бойынша өзінің азаматтық-құқықтық жауапкершілігін сақтандыру жөніндегі ақпаратты белгілейді.

ӘҚБтК-нің 247-бабының 7-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы аудиторлық ұйымдардың құқыққа қарсы әрекеттерді (әрекетсіздікті) мынадай түрде жасауынан тұрады.:

1) біліктілік талаптарына сәйкес уәкілетті органға есептілікті және (немесе) уәкілетті орган бекіткен нысан бойынша өзінің азаматтық-құқықтық жауапкершілігін сақтандыру жөніндегі ақпаратты уақтылы ұсынбау не

2) біліктілік талаптарына сәйкес уәкілетті органға есеп бермеу және (немесе) уәкілетті орган бекіткен нысан бойынша өзінің азаматтық-құқықтық жауапкершілігін сақтандыру жөніндегі ақпаратты бермеу жолымен жүзеге асырылады.

"Аудиторлық қызмет туралы" ҚР Заңының 21-бабы 2-тармағы 8) тармақшасының талабы бойынша аудиторлық ұйымдар лицензиялау кезінде қойылатын біліктілік талаптарына сәйкес уәкілетті органға есептілікті, сондай-ақ уәкілетті орган бекіткен нысан бойынша өзінің азаматтық-құқықтық жауапкершілігін сақтандыру жөніндегі ақпаратты ұсынуға міндетті.

Сақтандыру ұйымдарының жоғарыда заң жүзінде белгіленген міндеттерді орындамауы немесе уақтылы орындамауы түсіндірілген баптың 7-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Түсіндірілген баптың 7-бөлігінде қарастырылған құқық бұзушылықтың құрамы ресми болып табылады. Құқық бұзушыға түсініктеме берілген баптың 7-бөлігі бойынша айыппұл есептеу және салу үшін құқық бұзушылық жасаудан келтірілген залал фактісі мен мөлшерін анықтаудың қажеті жоқ.

Түсіндірілген баптың 7-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін оны жасаған адамдар айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБтК-нің 247-бабының 7-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін аудиторлық ұйымдар үшін айыппұл мөлшері тіркелген болып табылады және 120 АЕК-ті құрайды.

Бұл жазаны құқық бұзушыларға іс сотта қаралған жағдайда ҚР Қаржы министрлігінің органдары немесе сот қолданады.

Түсіндірілген баптың 7-1-бөлігі түсіндірілген баптың 7-бөлігінде көзделген әрекетті әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасағаны үшін қатаң жаза белгілейді.

Бұл ретте түсіндірілетін баптың 7-1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық объектісінің, субъективтік жағының және құрамының субъектілері өз сипаттамасында ӘҚБтК-нің 247-бабының 7-бөлігінде көзделген объектімен, субъективтік тараппен және құқық бұзушылық құрамының субъектілерімен сәйкес келеді.

ӘҚБтК-нің 247-бабының 7-1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағының сипаттамасында түсіндірілген баптың 7-бөлігінде көзделген әрекеттерге қайталану белгісі қосылады.

Егер адам бұрын ӘҚБтК-нің 247-бабының 7-бөлігінде көзделген іс-әрекетті жасап, ол үшін әкімшілік жазаға тартылса және адам әкімшілік жазаға тартылған болып есептелетін бір жылдық мерзім әлі өтпесе, құқық бұзушылық қайталап жасалған болып есептеледі.

Құқық бұзушылықты жасаудың қайталануы ӘҚБтК-нің 247-бабының 7-1-бөлігі бойынша құқық бұзушылықтың дербес құрамы ретінде құқыққа қарсы әрекеттің саралануына әкеп соғатын дербес саралау белгісі болып табылады.

Қайталану құқық бұзушының бір жыл ішінде жасаған құқыққа қарсы әрекеттерінің саны мен сипатын анықтау жолымен ғана емес, сонымен қатар осы тұлғаны ӘҚБтК –нің 247-бабының 7-бөлігінде көзделген іс-әрекеттерді жасағаны үшін әкімшілік жауаптылыққа тарту фактісін, ҚР Қаржы министрлігі органының немесе соттың ӘҚБтК-нің 247-бабының 7-бөлігі бойынша әкімшілік жаза қолдану туралы заңды күшіне енген қаулысының болуын, оны жариялау, құқық бұзушылық субъектісіне тапсыру немесе жіберу және жаза қолданылған кезден бастап бір жыл

Түсіндірілген баптың 7-1 бөлігінде қарастырылған құқық бұзушылықтың құрамы ресми болып табылады. Құқық бұзушыға түсіндірілген баптың 7-1-бөлігі бойынша айыппұл есептеу және салу үшін құқық бұзушылық жасаудан келтірілген залал фактісі мен мөлшерін анықтаудың қажеті жоқ.

Жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде ӘҚБтК-нің 247-бабының 7-бөлігінде көзделген әрекетті қайталап жасағаны үшін құқық бұзушы аудиторлық қызметті жүзеге асыруға лицензиядан айыру түрінде жазаға тартылады.

Түсіндірілген бап бойынша әкімшілік жазаны құқық бұзушыларға тек сот қолданады, өйткені санкция ретінде лицензиядан айыру көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер сотта қаралуға жатады.

Түсіндірілген баптың 7-1-бөлігінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамаларды ҚР Қаржы министрлігі органдарының лауазымды адамдары жасауға құқылы.

Түсіндірілген баптың 8-бөлігі ҚР Ұлттық Банкіне аудиторлық есепті ұсынбағаны үшін аудиторлық ұйымдардың әкімшілік жауапкершілігін белгілейді.

ӘҚБтК-нің 247-бабының 8-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы аудиторлық ұйымның ҚР Ұлттық Банкіне аудиторлық есепті ұсынбау түріндегі әрекетсіздігінде жатыр.

"Аудиторлық қызмет туралы" ҚР Заңының 21-бабы 2-тармағына сәйкес аудиторлық ұйымдар ҚР заңнамасында белгіленген мерзімде Ұлттық банкке банктің, сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымының, бағалы қағаздар нарығына кәсіби қатысушының өзге де ақпаратының аудиті бойынша аудиторлық қорытындыны ұсынуға міндетті.

Аудиторлық ұйымдардың жоғарыда көрсетілген заңнамалық талапты орындамауы түсіндірілген баптың 8-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Түсіндірілген баптың 8-бөлімінде қарастырылған құқық бұзушылықтың құрамы ресми болып табылады. Құқық бұзушыға айыппұл есептеу және айыппұл салу үшін түсіндірілген баптың 8-бөлімі бойынша құқық бұзушылық жасаудан келтірілген залал фактісі мен мөлшерін анықтаудың қажеті жоқ.

Түсіндірілетін баптың 8-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін оны жасаған адамдар айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБтК-нің 247-бабының 8-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін аудиторлық ұйымдар үшін айыппұл мөлшері тіркелген болып табылады және 170 АЕК-ті құрайды.

Бұл жазаны құқық бұзушыларға ҚР Ұлттық Банкі немесе іс сотта қаралған жағдайда сот қолданады.

Түсіндірілген баптың 9-бөлігі аккредиттелген кәсіби аудиторлық ұйымдардың ҚР аудиторлық қызмет туралы заңнамасын бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ӘҚБтК-нің 247-бабының 9-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы-аккредиттелген кәсіби аудиторлық ұйымдардың түсіндірілген нормада нақты көрсетілген құқыққа қарсы әрекеттерді (әрекетсіздікті) мынадай түрде жасауы:

1) күнтізбелік он екі ай ішінде кәсіптік ұйымға мүше – аудиторлық ұйымның орташа санының он пайызында, бірақ кемінде бес аудиторлық ұйымның осындай кәсіптік ұйым тарапынан қолдаухатсыз аудиторлық қызметті жүзеге асыруға арналған лицензиядан айырылуы болған;;

2) уәкілетті органның ескертуі шығарылған себептер үш ай ішінде жойылмаса;

3) аудиторлыққа кандидаттарды аттестаттаудан өткізу Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіпке сәйкес келмеген жағдайларда жүргізіледі;

4) аккредиттеу ережелерін жүйелі түрде (жыл ішінде қатарынан екі реттен артық) бұзған жағдайларда;

5) аккредиттеуді алған кезден бастап алты ай ішінде аудиторлыққа кандидаттарды аттестаттау жөніндегі біліктілік комиссиясы құрылмаған жағдайларда жүргізіледі.

"Аудиторлық қызмет туралы" ҚР Заңының 12-бабының талабы бойынша кәсіби ұйым, егер:

1) күнтізбелік он екі ай ішінде кәсіптік ұйымға мүше – аудиторлық ұйымның орташа санының он пайызы, бірақ кемінде бес аудиторлық ұйымы осындай кәсіптік ұйым тарапынан қолдаухатсыз аудиторлық қызметті жүзеге асыруға арналған лицензиядан айырылған болса;

2) уәкілетті органның ескертуі шығарылған себеп үш ай ішінде жойылмаса.

3) аудиторлыққа кандидаттарды аттестаттауды Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіпке сәйкес жүргізбеген жағдайларда жүргізеді.

4) жыл ішінде жүйелі түрде (қатарынан екі реттен артық) аккредиттеу ережелерін бұзған жағдайларда жүргізіледі;

5) аккредиттеуді алған кезден бастап алты ай ішінде аудиторлыққа кандидаттарды аттестаттау жөніндегі Біліктілік комиссиясын құрмайды; ;

Аккредиттелген кәсіби аудиторлық ұйым жасаған және уәкілетті орган анықтаған жоғарыда көрсетілген бұзушылықтар осы ұйымды аккредиттеу туралы куәліктен айыру үшін заңмен белгіленген негіз болып табылады. Куәліктен айыру құқық бұзушыны түсіндірілген норма бойынша әкімшілік жауаптылыққа тарту шеңберінде жаза ретінде жүргізіледі.

Түсіндірілген баптың 9-бөлімінде қарастырылған құқық бұзушылықтың құрамы ресми болып табылады. Құқық бұзушыға түсіндірілген баптың 9-бөлігі бойынша айыппұл есептеу және салу үшін құқық бұзушылық жасаудан келтірілген залал фактісі мен мөлшерін анықтаудың қажеті жоқ.

Түсіндірілген баптың 9-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін оны жасаған адамдар аккредиттеу туралы куәліктен айыра отырып, айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБТК-нің 247-бабының 9-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл мөлшері тіркелген болып табылады және 120 АЕК-ті құрайды.

Түсіндірілген бап бойынша әкімшілік жазаны құқық бұзушыларға тек сот қолданады, өйткені санкция ретінде арнайы құқықтан айыру қарастырылған әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер сотта қаралуға жатады.

Түсіндірілген баптың 9-бөлігінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамаларды ҚР Қаржы министрлігі органдарының лауазымды адамдары жасауға құқылы.

Түсіндірілген баптың 10-бөлігі міндетті аудит жүргізетін аудиторлық ұйымдарға қойылатын ең төменгі талаптарға сәйкес келмейтін аудиторлық ұйымның міндетті аудит жүргізгені үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ӘҚБТК-нің 247-бабының 10-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы аудиторлық ұйымның міндетті аудит жүргізетін аудиторлық ұйымдарға қойылатын ең төменгі талаптарға сәйкес келмеген жағдайда міндетті аудит жүргізу түрінде құқыққа қарсы іс-әрекеттер жасауынан тұрады.

"Аудиторлық қызмет туралы" ҚР Заңының 24-бабы нормасының императивті талабы бойынша міндетті аудит жүргізетін аудиторлық ұйымдарға ең төменгі талаптарға сәйкес келмейтін аудиторлық ұйымның міндетті аудит жүргізуіне тыйым салынады.

Көрсетілген Заңның 7-бабының 1-2) тармақшасына сәйкес міндетті аудит жүргізетін аудиторлық ұйымдарға қойылатын ең төменгі талаптарды аудиторлық қызмет саласындағы уәкілетті орган белгілейді .

Көрсетілген ең төменгі талаптардың 2, 3 және 4-тармақтарының талабы бойынша ұйымдардың міндетті аудитін жүргізу үшін аудиторлық қызметті жүзеге асыруға лицензиясы бар аудиторлық ұйым мынадай ең төменгі талаптарға сәйкес келуі тиіс:

1) аудиторлық ұйым мүшесі болып табылатын аккредиттелген кәсіби аудиторлық ұйым қорытындысының аудиторлық ұйымның халықаралық аудит стандарттарының және сапаға жүргізілген сыртқы бақылау нәтижелері бойынша Әдеп кодексінің талаптарын сақтауын растайтын болуы;

2) аудиторлық қызмет көрсету шартын жасасу күніне дейін соңғы бір жыл ішінде, аудиторлық ұйымдардың біліктілік талаптарына сәйкес уәкілетті органға есептілікті және (немесе) есепті кезең ішінде өзінің азаматтық-құқықтық жауапкершілігін сақтандыру жөніндегі ақпаратты уақтылы ұсынбағаны немесе ұсынбағаны үшін қолданылатын бір әкімшілік жазаны қоспағанда, ӘҚБтК-нің 257-бабына сәйкес аудиторлық қызмет туралы заңнаманы бұзғаны үшін қолданылатын әкімшілік жазалардың болмауы негіз болып табылады.

Ұлттық компаниялардың, ұлттық холдингтердің және Ұлттық басқарушы холдингтердің міндетті аудитін жүргізу үшін аудиторлық ұйым мынадай ең төменгі талаптарға қосымша сәйкес келуге тиіс:

1) аудиторлық ұйым басшысының аудиторлық қызметпен айналысу мерзімі кемінде 5 (бес) жыл;

2) аудиттелетін субъектілер бойынша кемінде 10 (он) қаржылық есептіліктің халықаралық стандарттарына сәйкестігі бойынша аудиторлық есептердің болуы;

3) Кәсіби бухгалтер сертификаты бар кемінде 2 (екі) маманның болуы.

Қаржы ұйымдары мен "Қазақстанның Даму Банкі" акционерлік қоғамының міндетті аудитін жүргізу үшін жоғарыда көрсетілген ең төменгі талаптарға сәйкес келуден басқа аудиторлық ұйымның өз құрамында болуы тиіс:

1) Соңғы бес жылдың ішінде 3 (үш) жыл ішінде қаржы ұйымдарының аудиті саласында жұмыс тәжірибесі бар "аудитор" біліктілік куәлігі бар топ басшысы тағайындайтын маман; ;

2) Толық емес біліктіліктері бар 2 (екі) маманнан кем емес Certified Public Accountant (CPA), the Association of Chartered Certified Accountants (ACCA), the Chartered Institute of Management Accountants (CIMA), the Institute of Chartered Accountants in England and Wales (ICAEW) бухгалтерлік есеп және аудит саласында немесе соңғы бес жылдың ішінде қаржы ұйымдарының аудиті саласында жұмыс тәжірибесі бар аудитор біліктілігі.

Қаржылық қызметтер көрсететін ұлттық компаниялардың, ұлттық холдингтердің және Ұлттық басқарушы холдингтердің міндетті аудитін жүргізу кезінде ең төменгі талаптардың 3-тармағының талабы қолданылмайды.

Аудиторлық ұйымның міндетті аудит жүргізетін аудиторлық ұйымдарға қойылатын ең төменгі талаптарға уәкілетті орган айқындаған талаптарға сәйкес келмеген кезде ұйымдардың міндетті аудитін жүргізуі түсіндірілетін баптың 10-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Түсіндірілген баптың 10-бөлігінде қарастырылған құқық бұзушылықтың құрамы ресми болып табылады. Құқық бұзушыға түсініктеме берілген баптың 10-бөлігі бойынша айыппұл есептеу және салу үшін құқық бұзушылық жасаудан келтірілген залал фактісі мен мөлшерін анықтаудың қажеті жоқ.

Түсіндірілген баптың 10-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін оны жасаған адамдар айыппұл түрінде жазаланады.

Аудиторлық ұйымдар үшін ӘҚБтК-нің 10-бабының 247-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл мөлшері тіркелген болып табылады және 100 АЕК-ті құрайды.

Бұл жазаны құқық бұзушыларға іс сотта қаралған жағдайда ҚР Қаржы министрлігінің органдары немесе сот қолданады.

Түсіндірілген баптың 11-бөлігі "аудиторлық қызмет туралы"ҚР Заңында көзделген мерзімде аудиторлық ұйымның кәсіби аудиторлық ұйымға кірмегені және (немесе) уақтылы кірмегені үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ӘҚБтК-нің 247-бабының 11-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы аудиторлық ұйымның мынадай түрде құқыққа қарсы іс-әрекеттер (әрекетсіздік) жасауынан тұрады:

1) "аудиторлық қызмет туралы" Қазақстан Республикасының Заңында көзделген мерзімдерде кәсіби аудиторлық ұйымға кірмесе немесе

2) "аудиторлық қызмет туралы"Қазақстан Республикасының Заңында көзделген мерзімдерде кәсіби аудиторлық ұйымға уақтылы кірмеген жағдайларда жүргізіледі.

"Аудиторлық қызмет туралы" ҚР Заңының 21-бабы 2-тармағы нормасының талабы бойынша аудиторлық ұйымдар аудиторлық қызметті жүзеге асыруға лицензия алған немесе кәсіби ұйымнан ерікті түрде шыққан немесе одан шығарылған күннен бастап бір ай ішінде кәсіби ұйымға кіруге міндетті.

Аудиторлық ұйымның аккредиттелген кәсіби аудиторлық ұйымға кіру туралы жоғарыда көрсетілген заңнамалық талапты орындамауы немесе уақтылы орындамауы түсіндірілетін баптың 11-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Түсіндірілген баптың 11-бөлімінде қарастырылған құқық бұзушылықтың құрамы ресми болып табылады. Құқық бұзушыға айыппұл есептеу және айыппұл салу үшін түсіндірілген баптың 11-бөлігі бойынша құқық бұзушылық жасаудан келтірілген залал фактісі мен мөлшерін анықтаудың қажеті жоқ.

Түсіндірілетін баптың 11-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін оны жасаған аудиторлық ұйымдар лицензиядан айыра отырып, айыппұл түрінде жазаланады.

Аудиторлық ұйымдар үшін ӘҚБтК-нің 11-бабының 247-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл мөлшері тіркелген болып табылады және 200 АЕК-ті құрайды.

Түсіндірілген баптың 11-бөлігі бойынша әкімшілік жазаны аудиторлық ұйымдарға тек сот қолданады, өйткені санкция ретінде лицензиядан айыру көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер сотта қаралуға жатады.

Түсіндірілген баптың 11-бөлігінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамаларды ҚР Қаржы министрлігі органдарының лауазымды адамдары жасауға құқылы.

248-бап. Аудитордың жеке мөрін пайдалануға және сақтауға байланысты бұзушылықтар

1. Аудитордың Қазақстан Республикасының аудиторлық қызмет туралы заңнамасында белгіленген жеке мөрді тиісінше сақтау және пайдалану жөніндегі талаптарды бұзуы, -

жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, аудитор әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасаған іс-әрекет, -

екі жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілген бап аудитордың жеке мөрін пайдалануға және сақтауға байланысты бұзушылықтар үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ҚР заңнамасында белгіленген және мемлекетпен қорғалатын Қаржы, Есеп және аудит саласындағы қызметті жүзеге асыру тәртібі ӘҚБтК-нің 248-бабында көзделген құқық бұзушылықтардың ортақ объектісі болып табылады.

Түсіндірілетін бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтардың тікелей объектісі аудитордың жеке мөрін сақтау мен пайдаланудың Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртібі болып табылады.

ӘҚБтК-нің 248-бабында қарастырылған құқық бұзушылықтың субъектілері бұл туралы түсіндірілген баптың санкцияларында тікелей көрсетілуіне байланысты аудиторлар болып табылады.

Аудитор-бұл аудиторлыққа кандидаттарды аттестаттау жөніндегі біліктілік комиссиясы аттестаттаған, "аудитор" біліктілігін беру туралы біліктілік куәлігін алған жеке тұлға.

Құқық бұзушылық жасаған адамдар үшін ӘҚБтК-нің 248-бабында көзделген іс-әрекеттердің субъективті жағы қасақана немесе абайсыздық түрінде кінәмен сипатталады. Жеке тұлғаның кінәсі оның жасаған заңсыз әрекеттеріне және олардың зиянды салдарына психикалық қатынасы арқылы анықталады.

Түсіндірілген баптың 1-бөлімінде қарастырылған құқық бұзушылықтардың құрамы ресми болып табылады. Құқық бұзушыға түсініктеме берілген бап бойынша айыппұл есептеу және салу үшін жеке мөрді тиісінше сақтамаудан және пайдаланудан мемлекетке залал келтіру фактісі мен мөлшерін анықтаудың қажеті жоқ.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігі аудитордың ҚР аудиторлық қызмет туралы заңнамасында белгіленген жеке мөрді тиісінше сақтау және пайдалану жөніндегі талаптарды бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ӘҚБТК-нің 248-бабының 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы аудитордың жеке мөрін тиісінше сақтамау және пайдалану түрінде кінәлі құқыққа қарсы әрекеттер (әрекетсіздік) жасауынан тұрады.

"Аудиторлық қызмет туралы" ҚР Заңының 13 – бабы 2-тармағына сәйкес біліктілік куәлігінің нөмірі, тегі, өз аты, сондай-ақ қалауы бойынша-әкесінің аты көрсетілген аудитордың жеке мөрін "аудитор" біліктілігін беру туралы біліктілік куәлігімен бірге аттестаттаудан өткен адамдар алады.

Аудитордың жеке мөрін аудитор өзі дайындаған және қол қойған аудиторлық есепті, салықтар бойынша аудиторлық қорытындыны және квазимемлекеттік сектор субъектілерінің арнайы мақсаттағы аудиті бойынша аудиторлық қорытындыны куәландыру үшін пайдалануға тиіс.

"Аудиторлық қызмет туралы" ҚР Заңының 18-бабы 2-тармағының талабы бойынша аудитор жоғарыда көрсетілген жағдайларда өзінің жеке мөрін оның мақсаты мен пайдалану ережелеріне сәйкес тиісінше сақтауды және пайдалануды қамтамасыз етуге міндетті.

Жоғарыда көрсетілген заңнамалық талапты бұзу түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды және әкімшілік жауапкершілікке әкеп соғады.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін аудиторлар айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБТК-нің 248-бабының 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұлдың мөлшері 100 АЕК-ті құрайды, тіркелген болып табылады және оны салатын органның өзгертуіне жатпайды.

Бұл жазаны құқық бұзушыларға іс сотта қаралған жағдайда ҚР Қаржы министрлігінің органдары немесе сот қолданады.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігі әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген кез-келген әрекетті (әрекетсіздікті) жасағаны үшін қатаң жаза белгілейді.

Бұл ретте түсіндірілетін баптың 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық объектісінің, субъективтік жағының және құрамының субъектілері өз сипаттамасында ӘҚБТК-нің 248-бабының 1-бөлігінде көзделген объектімен, субъективтік тараппен және құқық бұзушылық құрамының субъектілерімен сәйкес келеді.

ӘҚБТК-нің 248-бабының 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағының сипаттамасында түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген әрекеттерге қайталану белгісі қосылады.

249-бап. Аудиттелетін субъектінің аудиторлық ұйымға уақтылы, дұрыс емес немесе толық емес ақпарат беруі

Аудиттелетін субъектінің аудитті жүргізу барысында дұрыс емес аудиторлық есепті жасауға әкеп соққан уақтылы емес, анық емес немесе толық емес ақпаратты аудиторлық ұйымға беруі, -

Шағын кәсіпкерлік субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға – жиырма, орта кәсіпкерлік субъектілеріне – жиырма бес, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне бір жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілген бап аудиттелетін субъектінің аудиторлық ұйымға уақтылы, дұрыс емес немесе толық емес ақпарат бергені үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ҚР заңнамасында белгіленген және мемлекетпен қорғалатын Қаржы, Есеп және аудит саласындағы қызметті жүзеге асыру тәртібі ӘҚБтК-нің 249-бабында көзделген құқық бұзушылықтың тектік объектісі болып табылады.

Түсіндірілген бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың тікелей объектісі аудит жүргізу барысында ақпарат беру тәртібі болып табылады.

ӘҚБтК – нің 249-бабында бұл туралы түсіндірілген бапта тікелей көрсетілуіне байланысты аудиттелетін субъектілер-кәсіпкерлік субъектілері, коммерциялық емес ұйымдар болып табылады.

Аудиттелетін субъект – бұл заңды тұлғаның атынан әрекет ететін заңды тұлға, заңды тұлғаның филиалдары және (немесе) өкілдіктері, өзіне қатысты аудит, салықтар бойынша аудит, өзге де ақпарат аудиті жүргізілетін дара кәсіпкер.

ӘҚБтК-нің 249-бабында қарастырылған құқық бұзушылықтың құрбаны ретінде заң шығарушы түсіндірілген бапта аудиторлық ұйым немесе аудитор көрсетеді.

ӘҚБтК-нің 745-бабының 1-бөлігіне сәйкес әкімшілік құқық бұзушылықпен дене, мүлдіктік немесе моральдық зиян келтірілген жеке немесе заңды тұлға жәбірленуші болып табылады. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жәбірленушінің қатысуымен қаралады. Істің қаралатын орны мен уақыты тиісінше хабарланғаны туралы деректер болған және одан істі қарауды кейінге қалдыру туралы өтініш түспеген жағдайларда ғана іс ол болмаған кезде қаралуы мүмкін.

Тиісінше, түсіндірілген бап бойынша Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істе аудитордың және (немесе) аудиторлық ұйымның жәбірленуші ретінде болуы және қатысуы міндетті болып табылады.

Құқық бұзушылық жасаған жеке тұлғалар үшін ӘҚБтК-нің 249-бабында көзделген іс-әрекеттің субъективті жағы ниет немесе немқұрайлылық түріндегі кінәмен сипатталады. Жеке тұлғаның кінәсі олардың жасаған заңсыз әрекеттеріне және олардың зиянды салдарына психикалық қатынасы арқылы анықталады.

ӘҚБтК-нің 249-бабында көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы құқық бұзушының құқыққа қайшы әрекеттерді:

- 1) аудит жүргізу барысында аудиторлық ұйымға уақтылы ақпарат бермеу;
- 2) аудит жүргізу барысында аудиторлық ұйымға анық емес ақпарат беру арқылы жүзеге асырылады;
- 3) аудит жүргізу барысында аудиторлық ұйымға толық емес ақпарат беру арқылы жүзеге асырылады.

Сондай-ақ, түсіндірілген бап бойынша құқық бұзушылық біліктілігінің міндетті белгісі аудит жүргізу барысында аудитор мен аудиторлық ұйым уақтылы, дұрыс емес немесе толық емес ақпарат беруі нәтижесінде жасаған дұрыс емес аудиторлық есептің болуы болып табылады.

Түсіндірілген бапта қарастырылған құқық бұзушылықтың құрамы ресми болып табылады. Құқық бұзушыға түсініктеме берілген бап бойынша айыппұл есептеу және салу үшін аудиторлық есепті жасауға әкеп соққан уақтылы емес, дұрыс емес немесе толық емес ақпаратқа аудит жүргізу барысында аудиторлық ұйымды ұсынудан үшінші тұлғаларға залал келтіру фактісі мен мөлшерін анықтаудың қажеті жоқ.

"Аудиторлық қызмет туралы" ҚР Заңының 25-бабы 2-тармағының 1), 3) тармақшаларының талабы бойынша аудиттелетін субъект аудиторға және (немесе) аудиторлық ұйымға қажетті құжаттаманы, оның ішінде коммерциялық құпияны құрайтын мәліметтерді беруге, ауызша немесе жазбаша нысанда түсіндірмелер мен түсініктемелер беруге; аудиторлық ұйымның талабы бойынша қажетті ақпарат алу үшін үшінші тұлғалардың атына өз атынан жазбаша сауал жіберуге міндетті.

Аудиттелетін субъектінің жоғарыда көрсетілген заңнамалық талапты орындамауы немесе тиісінше орындамауы, дұрыс емес аудиторлық есеп жасауға әкеп соғуы, түсіндірілетін бапта көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Түсіндірілген бапта көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін аудиттелетін субъектілер айыппұл түрінде жазаланады.

Құқық бұзушының құқықтық жағдайына және ол жататын кәсіпкерлік санатына қарай айыппұл мөлшері:

- шағын кәсіпкерлік субъектілері, коммерциялық емес ұйымдар үшін-20 АЕК,
- орта кәсіпкерлік субъектілері үшін-25 АЕК,
- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін-100 АЕК.

Құқық бұзушылық субъектілерінің жоғарыда көрсетілген санаттарының әрқайсысы үшін айыппұлдардың мөлшері тіркелген болып табылады және оларды салатын орган өзгертуге жатпайды.

Бұл жазаны құқық бұзушыларға іс сотта қаралған жағдайда ҚР Қаржы министрлігінің органдары немесе сот қолданады.

Құқық бұзушыға құқық бұзушылық жасағаны үшін әкімшілік жаза қолдану оны өзіне жүктелген міндетті орындаудан, ол жол берген бұзушылықтарды жоюдан және құқық бұзушылықпен жәбірленушіге келтірілген залалды өтеуден босатпайды.

250-бап. Міндетті аудит жүргізуден жалтару

Міндетті аудит жүргізуден жалтару не оны жүргізуге кедергі жасау –

Шағын кәсіпкерлік субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға – он бес, орта кәсіпкерлік субъектілеріне – жиырма, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне екі жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ _____

Түсіндірілген бап міндетті аудиттен жалтарғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ҚР заңнамасында белгіленген және мемлекетпен қорғалатын Қаржы, Есеп және аудит саласындағы қызметті жүзеге асыру тәртібі ӘҚБтК-нің 250-бабында көзделген құқық бұзушылықтың тектік объектісі болып табылады.

Түсіндірілетін бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың тікелей объектісі ҚР заңнамасында белгіленген міндетті аудит жүргізу тәртібі болып табылады.

ӘҚБтК-нің 250-бабында көзделген құқық бұзушылық субъектілері бұл туралы түсіндірілген баптың санкцияларында тікелей көрсетілуіне байланысты кәсіпкерлік субъектілері мен коммерциялық емес ұйымдар болып табылады.

Құқық бұзушылық жасаған жеке тұлғалар үшін ӘҚБтК-нің 250-бабында көзделген әрекеттің субъективті жағы ниет түріндегі кінәмен сипатталады. Адамның кінәсі оның жасаған заңсыз әрекеттері мен зиянды салдарына психикалық қатынасы арқылы анықталады.

ӘҚБтК-нің 250-бабында көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы құқық бұзушының құқыққа қарсы әрекеттерді (әрекетсіздікті) мынадай түрде жасауынан тұрады:

- 1) Міндетті аудит жүргізуден жалтарған жағдайларда жүргізіледі;
- 2) міндетті аудит жүргізуге кедергі келтірген жағдайларда жүргізіледі.

ҚР заңнамасында тікелей көзделген жағдайларда ұйымдар өз бастамасы бойынша, мүдделі тұлғалардың талап етуі бойынша немесе сот шешімі бойынша қаржылық есептілік аудитін жүргізуге міндетті.

Мәселен, "Акционерлік қоғамдар туралы" ҚР Заңының 78-бабы 1-тармағының талабы бойынша акционерлік қоғам, сот банкрот деп таныған қоғамды, сондай-ақ уәкілетті орган лицензиясынан айырылған және (немесе) мәжбүрлеп тарату процесіндегі банктерді, сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымдарын қоспағанда, жылдық қаржылық есептілікке аудит жүргізуге міндетті.

"Бағалы қағаздар нарығы туралы" ҚР Заңының 55-1-бабының 1-тармағына сәйкес қаржы жылының қорытындысы бойынша аудит жүргізу акционерлік қоғамның ұйымдық-құқықтық нысанында құрылған бағалы қағаздар нарығының кәсіби қатысушысы, заңды тұлға болып табылатын инвестициялық портфельді басқарушының ірі қатысушысы үшін міндетті.

"Банктер және банк қызметі туралы" ҚР Заңының 57-бабы 1-1-тармағының талабы бойынша қаржы жылының қорытындысы бойынша аудит жүргізу банктер (барлық

банк операцияларын жүргізуге лицензиясынан айырылған немесе мәжбүрлеп тарату процесіндегі банкті қоспағанда), банк холдингтері және банк және (немесе) банк холдингі ірі қатысушылар болып табылатын ұйымдар үшін міндетті.

Бұдан басқа, ҚР аудит туралы заңнамасының талабы бойынша аудиттелетін тұлғалар аудит жүргізуге кедергі келтірмеуге міндетті және аудит жүргізуде аудиторларға жағдай жасауға және көмек көрсетуге міндетті.

"Аудиторлық қызмет туралы" ҚР Заңының 25-бабы 2-тармағы 1), 2), 3), 4) тт. сәйкес аудиттелетін субъект аудитті, салықтар бойынша аудитті, квазимемлекеттік сектор субъектілеріне арнайы мақсаттағы аудитті, өзге де ақпарат аудитін уақтылы және сапалы жүргізу үшін аудиторлық ұйымға жағдай жасауға, қажетті құжаттаманы, оның ішінде коммерциялық құпияны құрайтын мәліметтерді ұсынуға, ауызша немесе жазбаша нысанда түсіндірмелер мен түсініктемелер беруге міндетті; егер шартта өзгеше көзделмесе, аудитке, салықтар бойынша аудитке, квазимемлекеттік сектор субъектілерінің арнайы мақсаттағы аудитіне, өзге де ақпарат аудитіне жататын мәселелер шеңберін шектеу мақсатында аудиторлық ұйымның қызметіне араласпауға; аудиторлық ұйымның талабы бойынша қажетті ақпарат алу үшін үшінші тұлғалардың атына өз атынан жазбаша сауал жіберуге міндетті. Аудиттелетін субъект үшін шарт бойынша міндеттемелерден туындайтын аудиторлық ұйымның талаптарын орындау міндетті.

Аудитті жүргізу жөніндегі жоғарыда көрсетілген заңнамалық талаптардың орындалмауы немесе тиісінше орындалмауы, егер ол міндетті болып табылса, сондай-ақ оны жүргізуге кедергі келтірілмесе, түсіндірілетін бапта көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Түсіндірілген бапта қарастырылған құқық бұзушылықтың құрамы ресми болып табылады. Құқық бұзушыға айыппұл есептеу және айыппұл салу үшін түсініктеме берілген бапта үшінші тұлғаларға құқық бұзушылық жасаудан зиян келтіру фактісі мен мөлшерін анықтау қажет емес.

Түсіндірілген бапта көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін адамдар айыппұл түрінде жазаланады.

Құқық бұзушының құқықтық жағдайына және ол жататын кәсіпкерлік санатына қарай айыппұл мөлшері:

- шағын кәсіпкерлік субъектілері мен коммерциялық емес ұйымдар үшін-15 АЕК,
- орта кәсіпкерлік субъектілері үшін-20 АЕК,
- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін-200 АЕК.

Құқық бұзушылық субъектілерінің жоғарыда көрсетілген санаттарының әрқайсысы үшін айыппұлдардың мөлшері тіркелген болып табылады және оларды салатын орган өзгертуге жатпайды.

Бұл жазаны құқық бұзушыларға ақпараттандыру және байланыс саласындағы уәкілетті орган, Табиғи монополиялар салаларында басшылықты жүзеге асыратын

уәкілетті орган, іс сотта қаралған жағдайда ҚР Қаржы министрлігінің органдары, жергілікті атқарушы органдар немесе сот қолданады.

Құқық бұзушыға құқық бұзушылық жасағаны үшін әкімшілік жаза қолдану оны өзіне жүктелген міндетті орындаудан, ол жол берген бұзушылықтарды жоюдан және құқық бұзушылықпен жәбірленушіге келтірілген залалды өтеуден босатпайды.

251-бап. Ұлттық және шетел валютасын репатриациялау талабын орындамау

Ұлттық және шетел валютасын уәкілетті банктердегі банк шоттарына есептемеу түрінде жасалған ұлттық және шетел валютасын репатриациялау талабын орындамау:

1) тауарлар (жұмыстар, көрсетілетін қызметтер) экспортынан ұлттық және шетел валютасындағы түсім);

2) Резидент еместің тауарды беру (жұмыстарды жүзеге асыру, қызметтер көрсету) жөніндегі міндеттемелерін орындамауына немесе толық орындамауына байланысты қайтаруға жататын тауарлар (жұмыстар, қызметтер көрсету) импорты үшін резидент еместің пайдасына аударған ұлттық және шетел валютасы), –

шағын кәсіпкерлік субъектілеріне, орта кәсіпкерлік субъектілеріне, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне, коммерциялық емес ұйымдарға есепке жатқызылмаған ұлттық және шетел валютасы сомасының жиырма пайызы, бірақ екі мың айлық есептік көрсеткіштен аспайтын мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

Ескерту.

Осы бапта көзделген құқық бұзушылықтарды жасағаны үшін жауаптылық репатриациялау мерзімі өткеннен кейін есептелмеген ұлттық және шетел валютасының сомасы елу мың АҚШ долларына баламалы сомадан асып кеткен және егер бұл іс-әрекеттерде (әрекетсіздікте) қылмыстық жазаланатын әрекет белгілері болмаған жағдайларда туындайды.

Дара кәсіпкерлер болып табылмайтын жеке тұлғалар осы бапта көзделген жауаптылықта болмайды.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілген бап ұлттық валютаны және (немесе) шетел валютасын репатриациялау талабын орындамағаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ӘҚБтК-нің 251-бабында көзделген құқық бұзушылықтың тектік объектісі ҚР заңнамасында белгіленген және мемлекетпен қорғалатын қаржы саласында кәсіпкерлік қызметті жүргізу тәртібі болып табылады.

Түсіндірілген бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың тікелей объектісі экспорт және импорт кезінде валюталық операцияларды жүргізудің ҚР заңнамасында белгіленген тәртібі болып табылады.

ӘҚБтК-нің 251-бабында көзделген құқық бұзушылықтың субъектілері бұл туралы түсіндірілген баптың диспозициясында тікелей көрсетілуіне байланысты жеке кәсіпкерлер мен заңды тұлғалар болып табылады. Жеке тұлғалар құқық бұзушылық субъектілері болып табылмайды.

ӘҚБтК-нің 251-бабында көзделген іс-әрекеттердің субъективті жағы оны жасаған жеке тұлғалар үшін (жеке кәсіпкерлерді қоса алғанда) *ниет* түріндегі кінәсімен сипатталады. Жеке тұлғаның кінәсі оның жасаған заңсыз әрекеттеріне және олардың зиянды салдарына психикалық қатынасы арқылы анықталады.

ӘҚБтК-нің 251-бабында көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы жеке кәсіпкерлердің немесе заңды тұлғалардың ұлттық валютаны және (немесе) шетел валютасын шетелден репатриациялау жөніндегі заңнамалық талапты орындамауынан көрінетін құқыққа қарсы әрекетсіздік жасауынан тұрады.

"Валюталық реттеу және валюталық бақылау туралы" ҚР Заңының 9-бабы 1-тармағына сәйкес *экспорт немесе импорт бойынша ұлттық валютаны және (немесе) шетел валютасын репатриациялау* уәкілетті банктердегі банктік шоттарға:

1) экспорттан түсетін ұлттық валютадағы және (немесе) шетел валютасындағы түсімді;

2) бейрезидент міндеттемелерін орындамаған немесе толық емес орындаған жағдайларда, импорт бойынша есеп айырысуларды жүзеге асыру үшін резидент бейрезиденттің пайдасына аударған ұлттық валютаны және (немесе) шетел валютасын есепке жатқызуды білдіреді.

Тиісінше, міндетті адамның ұлттық валютаны және (немесе) шетел валютасын уәкілетті банктердегі банк шоттарына есептемеуі оны репатриациялау талабын орындамау болып табылады және түсіндірілген бапта көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағын құрайды.

Түсіндірілген бапқа ескертпеге сәйкес, түсіндірілген бапта көзделген құқық бұзушылықтарды жасағаны үшін жауапкершілік репатриациялау мерзімі өткеннен кейін есепке жатқызылмаған ұлттық валютаның және (немесе) шетел валютасының сомасы шекті мәннен асып кеткен, одан жоғары экспорт немесе импорт жөніндегі валюталық шарттар ҚР Ұлттық Банкінің нормативтік құқықтық актісіне сәйкес репатриациялау талабының орындалуын бақылауға жататын және егер бұл әрекеттерде (әрекетсіздікте) қылмыстық жазаланатын іс-әрекет белгілері болмаған жағдайларда туындайды.

"Валюталық реттеу және валюталық бақылау туралы" ҚР Заңының 9-бабы 2-тармағының талабы бойынша *резидент* (шетелдік ұйымның филиалын (өкілдігін) қоспағанда) *ұлттық валютаны және (немесе) шетел валютасын* экспорт немесе импорт жөніндегі валюталық шартта көзделген *мерзімдерде репатриациялауды қамтамасыз етуге міндетті*.

ҚР-да экспорттық-импорттық валюталық бақылауды жүзеге асыру қағидаларының 2-тармағының 4) тармақшасына сәйкес *репатриациялау мерзімі* – экспорттаушы немесе импорттаушы тараптардың экспорт немесе импорт жөніндегі валюталық шарт бойынша міндеттемелерін орындау талаптары негізінде есептейтін: 1) экспорт күні мен экспортты төлеуге валюта келіп түскен күн; 2) импорт бойынша төлем және (немесе)

ақша аударымы күні мен бейрезидент міндеттемелерін орындамаған және (немесе) толық орындамаған жағдайда импорт бойынша пайдаланылмаған аванстық төлем қайтарылған күн; 3) импорт бойынша төлем және (немесе) ақша аударымы күні мен валюталық шартта пайдаланылмаған аванстық төлемді қайтару мерзімі болмаған жағдайда импорт күні арасындағы уақыт кезеңі.

"Валюталық реттеу және валюталық бақылау туралы" ҚР Заңының 9-бабының 6-тармағына сәйкес экспорт немесе импорт бойынша валюталық шарттар болған кезде экспорт немесе импорт бойынша валюталық шарттар репатриациялау талабының орындалуы бақылауға жататын экспорт немесе импорт бойынша валюталық шарт сомасының шекті мәнін қоса алғанда, тәртібі, шарттары мен өлшемдері және репатриациялау талабынан алып тастау *ҚР-да экспорттық-импорттық валюталық бақылауды жүзеге асыру қағидаларында* айқындалады.

Жоғарыда көрсетілген Қағидалардың 22-тармағына сәйкес, егер репатриациялау мерзімі аяқталып, ал бейрезиденттің экспорттаушы немесе импорттаушы алдындағы экспорт немесе импорт жөніндегі валюталық шарт бойынша орындалмаған міндеттемелерінің сомасы *50 000 (елу мың) АҚШ доллары баламасынан* асып кетсе, есептік тіркеу банкі болып табылатын уәкілетті банк (оның филиалы) немесе Ұлттық Банктің аумақтық филиалы репатриациялау мерзімі аяқталғаннан кейінгі айдың 5 (бесінен) кешіктірмей экспорттаушыға немесе импорттаушыға: 1) репатриациялау талаптарын орындауды қамтамасыз етпеу себептері туралы ақпаратты; 2) бейрезиденттің экспорт немесе импорт жөніндегі валюталық шарт бойынша міндеттемелерді орындау мерзімдері мен талаптарына әсер ететін жағдайлардың басталғандығын растайтын құжаттарды ұсыну туралы еркін нысандағы сұратуды жібереді.

ҚР резидентінің 50 000 АҚШ доллары баламасынан асатын сомада валютаны репатриациялау бойынша жоғарыда көрсетілген заңнамалық талаптарды орындамауы түсіндірілген бапта көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Құқық бұзушыны түсіндірілген бап бойынша әкімшілік жауапкершілікке тарту, егер құқық бұзушының әрекеттерінде қылмыстық құқық бұзушылық белгілері болмаса – валютаны *үлкен мөлшерде* қайтару туралы талапты орындамаса ғана жүзеге асырылады.

ҚК-нің 3-бабының 38) тармақшасына сәйкес *ірі мөлшер деп* 45 000 АЕК-тен асатын ұлттық және (немесе) шетел валютасындағы қайтарылмаған қаражат сомасы түсініледі.

Ұлттық валютаны және (немесе) шетел валютасын ірі мөлшерде репатриациялау талабын орындамаған жағдайда, құқық бұзушылар - заңды тұлғаның лауазымды адамдары мен жеке кәсіпкерлер аталған құқық бұзушылықты жасағаны үшін ҚК нормаларына сәйкес қылмыстық жауаптылыққа тартылуға жатады.

Осыған байланысты тұлғаның ұлттық валютаны және (немесе) шетел валютасын репатриациялау талабын орындамау жөніндегі бастапқыда құқыққа қарсы іс-әрекетін

құқық қорғау органдары онда қылмыстық құқық бұзушылық белгілерінің болуы немесе болмауы және оны жасаған адамды қылмыстық жауаптылыққа тарту үшін негіздер тұрғысынан тексеруге тиіс.

Түсіндірілген бапта қарастырылған құқық бұзушылықтың құрамы *ресми* болып табылады. Құқық бұзушыға түсіндірілген бап бойынша айыппұл есептеу және салу үшін ұлттық валютаны және (немесе) шетел валютасын репатриациялау талабын орындамаудан үшінші тұлғаларға залал келтіру фактісі мен мөлшерін белгілеудің қажеті жоқ.

Түсіндірілген бапта көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін жеке кәсіпкерлер, заңды тұлғалар *айыппұл* түрінде жазаланады.

ӘҚБтК-нің 251-бабында көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл мөлшері есепке жатқызылмаған ұлттық валюта және (немесе) шетел валютасы сомасының 20% - ын құрайды, бірақ 2000 АЕК-тен аспайды.

Бұл жазаны сот құқық бұзушыларға ӘҚБтК-нің тиісті нормаларында тікелей көрсетілуіне байланысты қолданады.

Түсіндірілген бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамаларды ҚР Ұлттық Банкінің уәкілетті қызметкерлері жасауға құқылы.

Құқық бұзушыға түсіндірілген бап бойынша құқық бұзушылық жасағаны үшін әкімшілік жаза қолдану оны өзіне жүктелген міндеттерді орындаудан (оны орындау мүмкін болған жағдайда), жол берген бұзушылықтарды жоюдан және құқық бұзушылықпен келтірілген залалды өтеуден босатпайды.

252-бап. Қазақстан Республикасының валюталық заңнамасын бұза отырып валюталық операцияларды жүзеге асыру

1. Қазақстан Республикасының резиденттері арасында тыйым салынған валюталық операцияларды жүргізу, уәкілетті банктердегі банктік шоттар арқылы төлемдер және (немесе) ақша аударымдарын жүзеге асыру, егер мұндай талап Қазақстан Республикасының валюталық заңнамасында белгіленген болса, Қазақстан Республикасында шетел валютасын сатып алу және (немесе) сату тәртібін бұзу - ескертуге әкеледі.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекеттер -

Белгіленген тәртіпті бұза отырып жүргізілген мәміле сомасынан жеке тұлғаларға жиырма мөлшерінде, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне, коммерциялық емес ұйымдарға елу мөлшерінде, орта бизнес үшін жетпіс мөлшерінде, ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін - жүз пайыз мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілген бап ҚР валюталық заңнамасын бұза отырып валюталық операцияларды жүргізу үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ҚР заңнамасында белгіленген және мемлекет қорғайтын қаржы саласындағы қызметті жүзеге асыру тәртібі ӘҚБтК-нің 252-бабында көзделген құқық бұзушылықтардың тектік объектісі болып табылады.

Түсіндірілген бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтардың тікелей объектісі ҚР заңнамасында белгіленген және мемлекет қорғайтын валюталық операцияларды жүргізу, төлемдер мен ақша аударымдары, ҚР-да шетел валютасын сатып алу және сату тәртібі болып табылады.

ӘҚБтК-нің 252-бабында көзделген құқық бұзушылық субъектілері бұл туралы түсіндіретін баптың санкцияларында тікелей көрсетілуіне байланысты жеке тұлғалар мен кәсіпкерлік субъектілері болып табылады.

ӘҚБтК-нің 252-бабында көзделген құқық бұзушылық жасаған жеке тұлғалар мен жеке кәсіпкерлер үшін іс-әрекеттердің субъективті жағы қасақана немесе абайсыздық түрінде кінәмен сипатталады.

Түсіндірілген баптың бірінші бөлігі ҚР резиденттері арасында тыйым салынған валюталық операцияларды жүргізу, төлемдерді және (немесе) уәкілетті банктердегі банктік шоттар арқылы емес ақша аударымдарын жүргізу үшін, мұндай талап ҚР валюталық заңнамасында белгіленген кезде, сондай-ақ ҚР-да шетел валютасын сатып алу және (немесе) сату тәртібін бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ӘҚБтК-нің 252-бабының бірінші бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы құқық бұзушының құқыққа қайшы әрекеттерді:

- 1) ҚР резиденттері арасында тыйым салынған валюталық операциялар жүргізуде,
- 2) төлемдерді және (немесе) ақша аударымдарын ҚР валюталық заңнамасында осындай талап белгіленген кезде уәкілетті банктердегі банктік шоттар арқылы жүргізуде,
- 3) ҚР-да шетел валютасын сатып алу және (немесе) сату тәртібін бұзуда жасалады.

"Валюталық реттеу және валюталық бақылау туралы" ҚР Заңының 6-бабы 1-тармағының жалпы талабы бойынша *ҚР аумағында резиденттер арасындағы валюталық операцияларға тыйым салынған.*

Көрсетілген тыйым салудан алып тастау:

- 1) тараптарының бірі ҚР Ұлттық Банкі, ҚР Қаржы министрлігі, сондай-ақ ҚР шет елдердегі мекемелері болып табылатын операциялар;
- 2) резиденттермен валюталық операциялар жүргізу құқығы ҚР Заңдарымен берілген немесе жоғарыда көрсетілген Заң қолданысқа енгізілгенге дейін қабылданған ҚР Президентінің актілерімен резиденттер болып табылатын операциялар;
- 3) өздеріне ҚР Ұлттық Банкінің берген лицензиясына немесе ҚР заңдарына сәйкес уәкілетті банктер мен уәкілетті ұйымдар жүзеге асыруға құқылы банк операцияларына және өзге де операцияларға жататын валюталық құндылықтармен жасалатын операциялар;
- 4) валюталық операцияларды жүргізу бойынша банк қызметтеріне ақы төлеу;

- 5) номиналды құны шетел валютасымен көрсетілген бағалы қағаздарды сатып алуға, сатуға, сыйақы төлеуге және (немесе) өтеуге байланысты операциялар;
- 6) комитентке валюталық құндылықтарды қайтару жөніндегі операцияларды қоса алғанда, комиссиягерлердің экспорт немесе импорт бойынша бейрезиденттермен шарттар жасасуға және оларды орындауға байланысты қызметтер көрсетуі кезінде комиссиягерлер мен комитенттер арасындағы операциялар жатады;
- 7) тазартылған құйма алтынды ұлттық валютаға сатып алу және (немесе) сату жөніндегі операциялар бойынша жүзеге асырылады;
- 8) ақшалай міндеттемелерді орындау ретінде шетел валютасында көрсетілген вексельдерді беру;
- 9) бажсыз сауда дүкендерінде тауарларды өткізу кезінде, сондай-ақ Халықаралық тасымалдар кезінде жүру жолында жолаушыларға тауарларды өткізу және қызметтер көрсету кезінде есеп айырысуларға байланысты операциялар;
- 10) шетелдік ұйымдардың филиалдары (өкілдіктері) арасындағы операциялар;
- 11) жеке тұлғаның ҚР тыс жерлерге іссапарға шығуына байланысты шығыстарын, оның ішінде өкілдік шығыстарын төлеу кезіндегі операциялар, сондай-ақ ҚР тыс жерлерге іссапарға байланысты берілген жұмсалмаған авансты өтеу кезіндегі операциялар;
- 12) жеке тұлғаларға, сондай-ақ жарғылық қызметі қайырымдылықты жүзеге асыруға бағытталған заңды тұлғаларға жеке тұлғалардың өтеусіз ақша аударымдары немесе валюталық құндылықтарды өтеусіз беруі;
- 13) жеке тұлғалардың банктік салымдарды басқа жеке тұлғалардың пайдасына енгізуі;
- 14) клиенттердің тапсырмалары бойынша валюталық операцияларды жүзеге асыратын бағалы қағаздар нарығының кәсіби қатысушылары мен клиенттерге тиесілі ақша мен қаржы құралдарын есепке алу және сақтау үшін шоттардан (шоттарға) ақша мен қаржы құралдарын беруге байланысты жеке немесе заңды тұлғалар арасындағы брокерлік қызметтер көрсету туралы шарттарды орындау және тоқтату шеңберіндегі операциялар;
- 15) ҚР Салық кодексінде көзделген жағдайларда салықтарды және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдерді төлеуге байланысты операциялар бойынша жүзеге асырылады;
- 16) ҚР Салық кодексіне сәйкес оған жер қойнауын пайдаланушының осындай пайдалы қазбаларды тасымалдауға, сақтауға және өткізуге байланысты салықтық міндеттемені заттай нысанда орындауы есебіне берілетін пайдалы қазбаларды мемлекет атынан алушының операциялары;
- 17) шектері Еуразиялық экономикалық одақтың кедендік шекарасының учаскелеріне толық немесе ішінара сәйкес келетін арнайы экономикалық аймақтың аумағында тауарлар, жұмыстар және көрсетілетін қызметтер үшін жасалатын және

орындалатын мәмілелер бойынша жеке тұлғалардың төлемдері негізінде жүзеге асырылады.

ҚР резиденттері арасында барлық өзге валюталық операцияларды жасауға заңмен тыйым салынған және түсіндірілген баптың бірінші бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

"Валюталық реттеу және валюталық бақылау туралы" ҚР Заңының 7-бабы 1, 3-тармақтарының талабы бойынша резиденттер мен бейрезиденттердің валюталық операциялары бойынша төлемдері және (немесе) ақша аударымдары уәкілетті банктердегі банктік шоттар арқылы Қазақстан Республикасының валюталық заңнамасында белгіленген тәртіппен жүзеге асырылады. Капитал қозғалысы операциялары бойынша төлемдер және (немесе) ақша аударымдары, сондай-ақ осы Заңға сәйкес есептік нөмірді алу қажет болатын валюталық шарттар бойынша төлемдер және (немесе) ақша аударымдары банктік шоттар арқылы ғана жүзеге асырылады. "Валюталық реттеу және валюталық бақылау туралы" ҚР Заңында тікелей көрсетілген жағдайларда уәкілетті банктерде банктік шоттар ашпай және (немесе) пайдаланбай жүргізуге жол беріледі.

Міндетті тұлғалардың төлемдерді және (немесе) ақша аударымдарын жүргізуге қойылатын жоғарыда көрсетілген заңнамалық талаптарды уәкілетті банктердегі банктік шоттар арқылы ғана бұзуы, мұндай талап ҚР валюталық заңнамасында белгіленген кезде түсіндірілетін баптың бірінші бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

"Валюталық реттеу және валюталық бақылау туралы" ҚР Заңының 10-бабы 3-тармағының талабы бойынша заңды тұлғалар және шетелдік ұйымдардың филиалдары (өкілдіктері) (уәкілетті банктерді қоспағанда) ҚР-да валюталық операцияларды жүзеге асыру қағидаларында айқындалған тәртіппен уәкілетті банктердегі банктік шоттар арқылы ҚР-да шетел валютасын қолма-қол ақшасыз сатып алуды және (немесе) сатуды жүзеге асырады. Уәкілетті ұйымдар уәкілетті банктермен өз қызметінің мақсаттары үшін қолма-қол шетел валютасын сатып алу және (немесе) сату жөніндегі операцияларды олармен жасалған шарттар негізінде жүзеге асыруға құқылы.

Жоғарыда көрсетілген Заңның 10-бабы 4-тармағының талабы бойынша жеке тұлғалардың ҚР-да қолма-қол шетел валютасын басқа қолма-қол шетел валютасына немесе қолма-қол ұлттық валютаға сатып алуы және (немесе) сатуы тек қана айырбастау пункттері арқылы жүргізіледі.

Жеке және заңды тұлғалардың ҚР заңнамасында белгіленген шетел валютасын сатып алу және (немесе) сату тәртібін бұзуы түсіндірілетін баптың бірінші бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Түсіндірілген баптың бірінші бөлігінде қарастырылған құқық бұзушылықтың құрамы *ресми* болып табылады. Құқық бұзушыға түсіндірілетін баптың бірінші бөлігі бойынша айыппұл есептеу және салу үшін Қазақстан Республикасының валюталық

заңнамасын бұза отырып, валюталық операцияларды жүргізуден мемлекетке залал келтіру фактісі мен мөлшерін анықтаудың қажеті жоқ.

Түсіндірілген баптың бірінші бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін оны жасаған адам *ескерту* түрінде жазаланады.

Бұл жаза құқық бұзушыларға оны әкімшілік жаза қолдану туралы қаулыда көрсету және оны міндетті түрде жариялау, сондай-ақ қаулының көшірмесін құқық бұзушыға тапсыру немесе жіберу арқылы қолданылады. Мұндай жағдайда құқық бұзушы біртекті құқық бұзушылықтар жасаған кезде оның одан арғы әрекеттерін саралау мақсатында адам оған қаулы тапсырылған (жіберілген) кезден бастап әкімшілік жазаға тартылған болып есептеледі.

Бұл жазаны құқық бұзушыға ҚР Ұлттық Банкі немесе іс сотта қаралған жағдайда сот қолданады.

Түсіндірілген баптың 2 бөлігі әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде түсіндірілген баптың бірінші бөлігінде көзделген кез-келген әрекетті жасағаны үшін қатаң жаза белгілейді.

Бұл ретте түсіндірілетін баптың екінші бөлігінде көзделген құқық бұзушылық объектісінің, субъективтік жағының және құрамының субъектілері өз сипаттамасында ӘҚБтК-нің 252-бабының бірінші бөлігінде көзделген объектімен, субъективтік тараппен және құқық бұзушылық құрамының субъектілерімен сәйкес келеді.

ӘҚБтК-нің 252-бабының екінші бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағының сипаттамасында түсіндірілген баптың бірінші бөлігінде көзделген әрекеттерге қайталану белгісі қосылады.

Егер адам ӘҚБтК-нің 252-бабының бірінші бөлігінде көзделген әрекеттердің кез келгенін бұрын жасаған болса, ол үшін әкімшілік жазаға тартылса және адам әкімшілік жазаға тартылған болып есептелетін бір жылдық мерзім әлі өтпесе, құқық бұзушылық қайталап жасалған болып есептеледі.

Құқық бұзушылықты жасаудың *қайталануы* ӘҚБтК-нің 252-бабының екінші бөлігі бойынша құқық бұзушылықтың дербес құрамы ретінде құқыққа қарсы әрекеттің саралануына әкеп соғатын дербес саралау белгісі болып табылады.

Саралау белгісі ретінде *қайталау* құқық бұзушының бір жыл ішінде жасаған құқыққа қарсы әрекеттерінің саны мен сипатын анықтау жолымен ғана емес, сонымен қатар заңды түрде – осы тұлғаны ӘҚБтК-нің 252-бабының бірінші бөлігінде көзделген әрекеттерді жасағаны үшін әкімшілік жауаптылыққа тарту фактісін, ҚР Ұлттық Банкінің немесе соттың бірінші бөлігі бойынша әкімшілік жаза қолдану туралы заңды күшіне енген қаулысының болуын анықтау жолымен белгіленеді. ӘҚБтК-нің 252-сі, оны жариялау, тапсыру немесе құқық бұзушылық субъектісіне жіберу және жаза қолданылған сәттен бастап бір жылдық мерзімнің жойылмау фактісі.

Жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде ӘҚБтК-нің 252-бабының бірінші бөлігінде көзделген әрекеттерді қайталап жасағаны үшін құқық бұзушы *айыппұл* түрінде жазаланады.

Құқық бұзушының құқықтық жағдайына және ол жататын кәсіпкерлік санатына қарай айыппұл мөлшері:

- жеке тұлғалар үшін - 20 АЕК,
- шағын кәсіпкерлік субъектілері, коммерциялық емес ұйымдар үшін - 50 АЕК,
- орта кәсіпкерлік субъектілері үшін - 70 АЕК,
- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін - 100 АЕК.

Құқық бұзушылық субъектілерінің жоғарыда көрсетілген санаттарының әрқайсысы үшін айыппұлдардың мөлшері тіркелген болып табылады және оларды салатын орган өзгертуге жатпайды.

Бұл жазаны сот құқық бұзушыларға ӘҚБтК-нің тиісті нормаларында тікелей көрсетілуіне байланысты қолданады.

Түсіндірілген баптың екінші бөлігінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамаларды ҚР Ұлттық Банкінің уәкілетті қызметкерлері жасауға құқылы.

253-бап. Арнайы валюталық режимді бұзу

Арнайы валюталық режимді бұзу:

1) *валюталық операцияларды жүргізуге Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің арнайы рұқсатын алу туралы талап орындалмаса;*

2) *резиденттер алған шетел валютасын міндетті сату туралы талапты орындамау;*

3) *шетелдік банктердегі шоттарды пайдалану;*

4) *валюталық операцияларды жүргізу тәртібіне қойылатын талаптарды сақтамаған;*

5) *Қазақстан Республикасының Үкіметі белгілеген басқа уақытша валюталық шектеулерді сақтамау, -*

жеке және заңды тұлғаларға арнайы валюталық режимді бұза отырып жасалған транзакция сомасының жүз проценті мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілген бап арнайы валюталық режимді бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ҚР заңнамасында белгіленген және мемлекетпен қорғалатын қаржы саласындағы қызметті жүзеге асыру тәртібі ӘҚБтК-нің 253-бабында көзделген құқық бұзушылықтың тектік объектісі болып табылады.

Түсіндірілген бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың тікелей объектісі ҚР заңнамасында белгіленген және мемлекет қорғайтын арнайы валюталық режим болып табылады.

ӘҚБтК-нің 253-бабында көзделген құқық бұзушылықтың субъектілері, бұл туралы түсіндірілген баптың санкцияларында тікелей көрсетілуіне байланысты *жеке және заңды тұлғалар* болып табылады.

Құқық бұзушылық жасаған жеке тұлғалар үшін ӘҚБтК-нің 253-бабында көзделген іс-әрекеттердің субъективті жағы қасақана немесе абайсыздық түріндегі кінәсімен сипатталады.

ӘҚБтК-нің 253-бабында көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы-құқық бұзушының:

- 1) валюталық операцияны жүргізуге ҚР Ұлттық Банкінің арнайы рұқсатын алу талабын орындамау;
- 2) резиденттер алған шетел валютасын міндетті түрде сату талабын орындамау;
- 3) шетелдік банктердегі шоттарды пайдалану;
- 4) валюталық операцияларды жүргізу тәртібіне қойылатын талаптарды орындамау;
- 5) ҚР Үкіметі енгізген өзге де уақытша валюталық шектеулерді сақтамау салдарынан туындайды.

Арнайы валюталық режим ҚР экономикалық қауіпсіздігіне және оның қаржы жүйесінің тұрақтылығына төнетін қатерлерді жою үшін жағдайлар жасауға бағытталған валюталық реттеу шараларының кешенін көздейтін және резиденттер мен резидент еместердің валюталық құндылықтарды пайдалануға байланысты операцияларды жүргізуіне жекелеген валюталық шектеулер енгізуге жол беретін валюталық операцияларды жүргізудің ерекше режимін білдіреді.

"Валюталық реттеу және валюталық бақылау туралы" ҚР Заңының 24-бабы 1-тармағына сәйкес, егер жағдайды экономикалық саясаттың басқа шараларымен шешу мүмкін болмаса, төлем балансының тұрақтылығына, ішкі валюта нарығының тұрақтылығына және ҚР экономикалық қауіпсіздігіне елеулі қатер төнген жағдайларда арнайы валюталық режим енгізіледі.

Арнайы валюталық режим ҚР Ұлттық Банкі мен тиісті уәкілетті органдардың бірлескен ұсынуы негізінде ҚР Үкіметінің актісімен енгізіледі. Жоғарыда көрсетілген Заңның 24-бабы 4-тармағының талабы бойынша ҚР Үкіметінің арнайы валюталық режимді енгізу туралы актісінде: 1) валюталық құндылықтарды пайдалануға байланысты операцияларды жүргізуге енгізілетін шаралар мен уақытша шектеулердің тізбесі; 2) арнайы рұқсат беру шарттарын қоса алғанда, арнайы валюталық режим талаптарын орындау тәртібі; 3) арнайы валюталық режимді енгізу уақыты мен қолданылу мерзімі қамтылуға тиіс.

Арнайы валюталық режим шеңберінде валюталық шектеулер енгізіледі, олар уақытша шаралар болып табылады, кемсітпеушілік сипатқа ие және оларды белгілеуді туындатқан мән-жайлардың жойылуына қарай күшін жояды.

Арнайы валюталық режим шеңберінде енгізілуі мүмкін шектеулерге мыналар жатады:

- 1) валюталық операция сомасының пайызы ретінде айқындалатын мөлшерде депозитті сыйақы төлемей, уәкілетті банкте не ҚР Ұлттық банкінде белгіленген мерзімге орналастыру талабы;

2) валюталық операцияларды жүргізуге ҚР Ұлттық Банкінің арнайы рұқсатын алу талабы;

3) резиденттер алған шетел валютасын міндетті түрде сату талабы;

4) шетелдік банктердегі шоттарды пайдалану бойынша шектеулерді, валюталық түсімді қайтару мерзімін және валюталық операциялар бойынша көлеміне, санына және есеп айырысу валютасына лимиттерді белгілеуді қамтиды.

ҚР Үкіметі ҚР Ұлттық Банкі мен тиісті уәкілетті органдардың бірлескен ұсынуы негізінде өзге де уақытша валюталық шектеулерді енгізуі мүмкін.

"Валюталық реттеу және валюталық бақылау туралы" ҚР Заңының 24-бабы 6-тармағының талабы бойынша арнайы валюталық режимнің қолданылу кезеңінде резиденттер мен резидент еместер ҚР Үкіметінің арнайы валюталық режимді енгізу туралы актісінде белгіленген талаптар мен шектеулерді сақтауға міндетті.

Міндетті тұлғалардың арнайы валюталық режим шеңберінде талаптар мен шектеулерді орындамауы түсіндірілген бапта көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Түсіндірілген бапта қарастырылған құқық бұзушылықтың құрамы *ресми* болып табылады. Құқық бұзушыға түсініктеме берілген бап бойынша айыппұл есептеу және салу үшін арнайы валюталық режимді бұзудан үшінші тұлғаларға зиян келтіру фактісі мен мөлшерін анықтаудың қажеті жоқ.

Түсіндірілген бапта көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін адам айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБтК-нің 253-бабында көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл мөлшері арнайы валюталық режимді бұза отырып жүргізілген операция сомасының 100% - ын құрайды.

Бұл жазаны құқық бұзушыға ҚР Ұлттық Банкі немесе іс сотта қаралған жағдайда сот қолданады.

254-бап алынып тасталды - ҚР 02.07.2018 № 166-VI Заңымен.

255-бап. Бағалы қағаздар рыногындағы қызметтің жосықсыз жарнамасы

Жарнама жарияланған кезде дұрыс емес ақпарат ұсыну және тарату арқылы бағалы қағаздар нарығындағы қызметтің жосықсыз жарнамасы -

жеке және заңды тұлғаларға жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілген бап бағалы қағаздар нарығындағы қызметті жосықсыз жарнамалау үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ҚР заңнамасында белгіленген және мемлекетпен қорғалатын қаржы және бағалы қағаздар саласында кәсіпкерлік қызметті жүргізу тәртібі ӘҚБтК-нің 255-бабында көзделген құқық бұзушылықтың тектік объектісі болып табылады.

Түсіндірілетін бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың тікелей объектісі ҚР заңнамасында белгіленген бағалы қағаздар нарығындағы қызметті жарнамалау тәртібі болып табылады.

ӘҚБтК-нің 255-бабында көзделген құқық бұзушылық субъектілері, бұл туралы түсіндірілетін баптың диспозициясы мен санкцияларында тікелей көрсетілуіне байланысты, бағалы қағаздар нарығының субъектілері-жеке және заңды тұлғалар болып табылады.

"Бағалы қағаздар нарығы туралы" ҚР Заңының 5-бабы 1-тармағына сәйкес жеке және институционалдық инвесторлар, эмитенттер, бағалы қағаздар нарығының кәсіби қатысушылары, сауда-саттықты ұйымдастырушылар және кәсіби ұйымдар бағалы қағаздар нарығының субъектілері болып табылады.

Құқық бұзушылық жасаған жеке тұлғалар үшін ӘҚБтК-нің 255-бабы бойынша іс-әрекеттің субъективті жағы ниет түрінде кінәмен сипатталады. Адамның кінәсі оның жасаған заңсыз әрекеттеріне психикалық қатынасы арқылы анықталады.

ӘҚБтК-нің 255-бабында көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы құқық бұзушының жарнама жарияланған кезде бағалы қағаздар нарығы субъектілерінің жалған мәліметтер ұсынуы және таратуы түрінде құқыққа қарсы әрекеттер жасауы болып табылады.

Жарнама – бұл кез-келген құралдың көмегімен таратылатын және (немесе) орналастырылатын, белгісіз адамдар тобына арналған және жеке немесе заңды тұлғаға, тауарларға, тауарлық белгілерге, жұмыстарға, қызметтерге қызығушылықты қалыптастыруға немесе қолдауға және оларды сатуға ықпал етуге арналған ақпарат.

Көрсетілген Заңның 7-бабы 6-тармағының талабы бойынша жөнсіз жарнамаға тыйым салынады.

Жөнсіз жарнама – бұл жосықсыз, дәйексіз, әдепке жат емес, көрінеу жалған және жасырын жарнама, онда Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген мазмұнына, уақытына, тарату, орналастыру орны мен тәсіліне қойылатын талаптардың бұзылуына жол берілген.

"Жарнама туралы" ҚР Заңының 7-бабы 2-тармағына сәйкес жарнамаланатын тауарларға, жұмыстарға, көрсетілетін қызметтерге, олардың қасиеттері мен сапасына, сондай-ақ оларды өндіретін, өткізетін және көрсететін тұлғаларға қатысты шындыққа сәйкес келмейтін мәліметтер бар жарнама *дұрыс емес* болып табылады.

"Бағалы қағаздар нарығы туралы" ҚР Заңының 53-1-бабы 1 және 3-тармақтарының талабы бойынша лицензиатқа (уәкілетті орган берген лицензия негізінде бағалы қағаздар нарығында қызметін жүзеге асыратын заңды тұлғаға) *оның жарияланған күніне шындыққа сәйкес келмейтін қызметін жарнамалауға тыйым салынады*. Сондай-ақ мынадай тұлғаларға: 1) бағалы қағаздар рыногында кәсіби қызметті жүзеге асыруға уәкілетті органның лицензиясы жоқ заңды тұлғаларға бағалы қағаздар рыногының кәсіби қатысушылары көрсететін қызметтерді жарнама беруші ретінде

әрекет етуге тыйым салынады; 2) лицензиаттардың қызметкерлері болып табылмайтын және лицензиаттар уәкілеттік бермеген жеке тұлғаларға беріледі.

Бағалы қағаздар нарығы субъектілерінің бағалы қағаздар нарығындағы қызметті жосықсыз жарнамалауға жоғарыда көрсетілген заңнамалық тыйым салуды бұзуы (жарнама жарияланған кезде анық емес мәліметтер ұсыну және тарату арқылы) түсіндірілетін бапта көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Түсіндірілген бапта қарастырылған құқық бұзушылықтың құрамы ресми болып табылады. Құқық бұзушыға түсініктеме берілген бап бойынша айыппұл есептеу және салу үшін құқық бұзушылық жасаудан үшінші тұлғаларға зиян келтіру фактісі мен мөлшерін анықтаудың қажеті жоқ.

Түсіндірілген бапта көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін жеке және заңды тұлғалар айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБтК-нің 255-бабында көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл мөлшері 100 АЕК-ті құрайды, тіркелген болып табылады және оны салатын органның өзгертуіне жатпайды.

Бұл жазаны құқық бұзушыға ҚР Ұлттық Банкі немесе іс сотта қаралған жағдайда сот қолданады.

256-бап. Бағалы қағаздар рыногына кәсіби қатысушының және өзге де тұлғалардың есептілікке, ақпаратқа, ақпаратқа қойылатын талаптарды бұзуы

1. Бағалы қағаздар нарығына кәсіби қатысушының, оның қатысушыларының (акционерлерінің) және (немесе) аффилиирленген тұлғалардың есептілікті, ақпаратты және (немесе) өзге ақпаратты бірнеше рет (қатарынан күнтізбелік он екі ай ішінде екі және одан да көп) ұсынбауы және (немесе) уәкілетті органға уақтылы ұсынбауы сұралған ақпарат -

жеке тұлғаларға елу мөлшерінде, шағын бизнес субъектілеріне елу мөлшерінде, орта бизнес субъектілеріне жүз пайыз мөлшерінде, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне екі жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Бағалы қағаздар нарығының кәсіби қатысушысы, оның қатысушылары (акционерлері) және (немесе) аффилиирленген тұлғалары анық емес және (немесе) толық емес есептілікті, ақпаратты және (немесе) өзге ақпаратты уәкілетті органға бірнеше рет (қатарынан күнтізбелік он екі ай ішінде екі және одан да көп) ұсынуы. сұратылған ақпарат, оның ішінде бағалы қағаздар нарығы субъектілерінің қызметін тексеру кезінде -

жеке тұлғаларға елу мөлшерінде, шағын бизнес субъектілері үшін елу мөлшерінде, орта бизнес үшін жүздеген мөлшерінде, ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін екі жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

Ескертпелер

1. Осы баптың бірінші бөлігіндегі есептілік дегеніміз: облигацияларды ұстаушылардың өкілі ұсынған есеп, білікті инвесторлар туралы мәліметтер,

инвестициялық портфельді басқарушының ірі қатысушыларының тізімі және инвестициялық портфельді басқарушының ірі қатысушысының есептілігі.

2. Бағалы қағаздар нарығының кәсіби қатысушысы, оның қатысушылары (акционерлері) және (немесе) аффилиирленген тұлғалары, егер есеп беру, ақпарат және (немесе) өзге де сұратылған ақпарат ұсынылған күннен бастап бір күннен кешіктірілмей ұсынылса, осы баптың бірінші бөлігінде көзделген әкімшілік жауапкершілікке тартылмайды. есептілікті, ақпаратты және (немесе) өзге де сұратылған ақпаратты берудің соңғы сәті.

3. Бағалы қағаздар нарығының кәсіби қатысушысы, оның қатысушылары (акционерлері) және (немесе) аффилиирленген тұлғалары жол берілген бұзушылық туралы уәкілетті органның хабарламасын алған күнге дейін жауапкершілігі осы баптың екінші бөлігінде көзделген бұзушылықтар жойылған жағдайда, осы баптың екінші бөлігінде көзделген әкімшілік жауаптылыққа тартылуға жатпайды.

ТҮСІНІКТЕМЕ _____

Түсіндірілген бап бағалы қағаздар нарығының кәсіби қатысушысының және басқа тұлғалардың есеп, ақпарат, ақпарат беру талаптарын бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ҚР заңнамасында белгіленген және мемлекетпен қорғалатын қаржы саласындағы кәсіпкерлік қызметті жүзеге асыру тәртібі ӘҚБтК-нің 256-бабында көзделген құқық бұзушылықтардың ортақ объектісі болып табылады.

Түсіндірілген бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтардың тікелей объектісі ҚР заңнамасында белгіленген бағалы қағаздар нарығына қатысушылардың есептілікті, мәліметтерді және өзге де ақпаратты ұсыну тәртібі болып табылады.

Жеке тұлғалар, кәсіпкерлік субъектілері: *бағалы қағаздар нарығының кәсіби қатысушылары, олардың қатысушылары (акционерлері) және үлестес тұлғалар* ӘҚБтК-нің 256-бабында көзделген құқық бұзушылық субъектілері болып табылады.

Бағалы қағаздар нарығының кәсіби қатысушысы – бұл бағалы қағаздар нарығында өз қызметін лицензия негізінде не ҚР заңнамалық актілеріне сәйкес жүзеге асыратын заңды тұлға. Андеррайтерлер, брокерлер, дилерлер, ерікті жинақтаушы зейнетақы қорлары, инвестициялық портфельді басқарушылар, кастодиандар, трансфер-агенттер бағалы қағаздар нарығының кәсіби қатысушылары болып табылады.

ӘҚБтК-нің 256-бабында көзделген іс-әрекеттердің субъективті жағы оны жасаған жеке тұлғалар үшін *қасақана* немесе *абайсыздық* түрінде кінәмен сипатталады. Жеке тұлғаның кінәсі оның жасаған заңсыз әрекеттеріне және олардың зиянды салдарына психикалық қатынасы арқылы анықталады.

Түсіндірілген бапта қарастырылған құқық бұзушылықтардың құрамы *ресми* болып табылады. Құқық бұзушыға түсініктеме берілген бап бойынша айыппұл есептеу және салу үшін құқық бұзушылық жасаудан келтірілген залал фактісі мен мөлшерін анықтаудың қажеті жоқ.

Түсіндірілген баптың бірінші бөлігі бағалы қағаздар нарығының кәсіби қатысушысының, оның қатысушыларының (акционерлерінің) және (немесе) үлестес тұлғаларының есептілікті, мәліметтерді және (немесе) өзге де сұратылатын ақпаратты бірнеше рет (қатарынан күнтізбелік он екі ай ішінде екі және одан да көп рет) ұсынбауы және (немесе) уәкілетті органға уақтылы ұсынбауы үшін әкімшілік жауаптылықты белгілейді.

ӘҚБтК-нің 256-бабының бірінші бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы құқық бұзушының құқыққа қарсы әрекеттерді (әрекетсіздікті) мынадай түрде жасауынан тұрады:

1) уәкілетті органға есептілікті, мәліметтерді және (немесе) өзге де сұратылатын ақпаратты бірнеше рет ұсынбаған және (немесе)

2) уәкілетті органға есептілікті, мәліметтерді және (немесе) өзге де сұратылатын ақпаратты бірнеше рет уақтылы ұсынбаған жағдайларда жүргізіледі.

Есептілікті, мәліметтерді және өзге де ақпаратты *бірнеше рет* ұсынбау (уақтылы ұсынбау) деп қатарынан күнтізбелік он екі ай ішінде оларды екі және одан да көп рет ұсынбау (уақтылы ұсынбау) деп түсіну керек.

"Бағалы қағаздар нарығы туралы" ҚР Заңының 52-бабы 1-тармағының талабы бойынша бағалы қағаздар нарығының кәсіби қатысушылары уәкілетті органға бағалы қағаздар нарығындағы қызмет туралы дұрыс және толық есептерді уақтылы ұсынуға міндетті.

Түсіндірілген бапқа 1-ескертуге сәйкес *есептілік* деп облигацияларды ұстаушылардың өкілі ұсынатын есептілікті, білікті инвесторлар туралы мәліметтерді қамтитын есептілікті, инвестициялық портфельді басқарушылардың ірі қатысушыларының тізімін, инвестициялық портфельді басқарушының ірі қатысушысының есептілігін түсіну керек.

Жоғарыда аталған заңды тұлғалардың есептілікті, мәліметтерді және өзге де сұратылатын ақпаратты уақтылы беру туралы талабын бірнеше рет бұзуы түсіндірілген баптың бірінші бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Түсіндірілетін бапқа 2-ескертпеге сәйкес бағалы қағаздар нарығының кәсіби қатысушысы, оның қатысушылары (акционерлері) және (немесе) үлестес тұлғалары есептілікті, мәліметтерді және (немесе) өзге де сұратылатын ақпаратты ұсыну мерзімдері аяқталған кезден бастап бір күннен кешіктірмей есептілікті, мәліметтерді және (немесе) өзге де сұратылатын ақпаратты ұсынған жағдайда, бірінші бөлікте көзделген әкімшілік жауаптылыққа тартылуға жатпайды.

Түсіндірілген баптың бірінші бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін оны жасаған адамдар *айыппұл* түрінде жазаланады.

Құқық бұзушының құқықтық жағдайына және ол жататын кәсіпкерлік санатына қарай айыппұл мөлшері:

- жеке тұлғалар үшін-50 АЕК;

- шағын кәсіпкерлік субъектілері үшін-50 АЕК;
- орта кәсіпкерлік субъектілері үшін-100 АЕК;
- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін-200 АЕК.

Құқық бұзушылық субъектілерінің жоғарыда көрсетілген санаттарының әрқайсысы үшін айыппұлдардың мөлшері тіркелген болып табылады және оларды салатын орган өзгертуге жатпайды.

Бұл жазаны құқық бұзушыларға ҚР Ұлттық Банкі немесе іс сотта қаралған жағдайда сот қолданады.

Түсіндірілген баптың екінші бөлігі бағалы қағаздар нарығының кәсіби қатысушысының, оның қатысушыларының (акционерлерінің) және (немесе) үлестес тұлғаларының анық емес және (немесе) толық емес есептілікті, мәліметтерді және (немесе) өзге де сұратылатын ақпаратты, оның ішінде бағалы қағаздар нарығы субъектілерінің қызметіне тексерулер жүргізу барысында уәкілетті органға бірнеше рет (қатарынан күнтізбелік он екі ай ішінде екі және одан да көп рет) бергені үшін әкімшілік жауаптылықты белгілейді.

ӘҚБтК-нің 256-бабының екінші бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы құқық бұзушының уәкілетті органға дәйексіз және (немесе) толық емес есептілікті, мәліметтерді және (немесе) өзге де сұратылатын ақпаратты, оның ішінде бағалы қағаздар нарығы субъектілерінің қызметіне тексерулер жүргізу барысында бірнеше рет ұсыну түрінде құқыққа қарсы әрекеттер жасауынан тұрады.

Дәйексіз және (немесе) толық емес есептілікті, мәліметтерді және өзге де ақпаратты *бірнеше рет* беру деп оларды қатарынан күнтізбелік он екі ай ішінде екі және одан да көп рет беруді түсіну керек.

"Бағалы қағаздар нарығы туралы" ҚР Заңының 52-бабы 1 және 3-тармақтарының талабы бойынша бағалы қағаздар нарығының кәсіби қатысушылары уәкілетті органға бағалы қағаздар нарығындағы қызмет туралы дұрыс және толық есептерді уақтылы ұсынуға міндетті. Бағалы қағаздар нарығының субъектілері уәкілетті органға мемлекеттік статистика саласындағы уәкілетті органмен келісу бойынша уәкілетті орган бекіткен статистикалық әдіснамаға сәйкес алғашқы статистикалық деректерді ұсынуға міндетті.

Лицензиаттардың, орталық депозитарийдің және бірыңғай оператордың бағалы қағаздар нарығындағы қызмет туралы есептерінің тізбесі, нысандары, кезеңділігі, мерзімдері және оларды ұсыну тәртібі уәкілетті органның нормативтік құқықтық актілерінде белгіленеді.

Жоғарыда көрсетілген заңнамалық талапты бірнеше рет бұзу толық және сенімді есеп, ақпарат және басқа да сұралған ақпаратты ұсыну туралы түсіндірілген баптың екінші бөлігінде қарастырылған құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Түсіндірілген бапқа 3-ескертпеге сәйкес бағалы қағаздар нарығының кәсіби қатысушысы, оның қатысушылары (акционерлері) және (немесе) үлестес тұлғалары

жол берілген бұзушылық туралы уәкілетті органның хабарламасын алған күнге дейін екінші бөлікте жауапкершілігі көзделген бұзушылықтар жойылған жағдайда, екінші бөлікте көзделген әкімшілік жауаптылыққа тартылуға жатпайды.

Түсіндірілген баптың екінші бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін оны жасаған адамдар айыппұл түрінде жазаланады.

Құқық бұзушының құқықтық жағдайына және ол жататын кәсіпкерлік санатына қарай айыппұл мөлшері:

- жеке тұлғалар үшін-50 АЕК;
- шағын кәсіпкерлік субъектілері үшін-50 АЕК;
- орта кәсіпкерлік субъектілері үшін-100 АЕК;
- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін-200 АЕК.

Айыппұлдардың мөлшерін оларды салатын орган өзгертуге жатпайды.

Бұл жазаны құқық бұзушыларға ҚР Ұлттық Банкі немесе іс сотта қаралған жағдайда сот қолданады.

257-бап. Бағалы қағаздарды ұстаушылардың құқықтарын бұзу

1. "Акционерлік қоғамдар туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 14-бабында көзделген акционерлердің құқықтарының бұзылуы және (немесе) Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген акционерлердің жалпы жиналысын шақыру және өткізу тәртібін бұзу, -

шағын бизнес субъектілеріне екі жүз, орта бизнес субъектілеріне үш жүз, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне төрт жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген облигациялар бойынша сыйақы төлеудің және (немесе) оларды өтеудің тәртібі мен шарттарын бұзу -

заңды тұлғаларға төрт жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

3. Эмитенттің өзі орналастырған бағалы қағаздарды сатып алу тәртібі мен шарттарын Қазақстан Республикасының заңнамасында және (немесе) осы бағалы қағаздарды шығару проспектісінде белгіленген тәртіппен бұзуы және (немесе) өзі орналастырған бағалы қағаздарды Қазақстан Республикасының заңнамасында және (немесе) Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген жағдайларда сатып алмауы. осы бағалы қағаздарды шығару проспектісі, -

шағын бизнес субъектілеріне екі жүз, орта бизнес субъектілеріне үш жүз, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне төрт жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ _____

Түсіндірілген бап бағалы қағаздарды ұстаушылардың құқықтарын бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ӘҚБтК-нің 257-бабында көзделген құқық бұзушылықтардың ортақ объектісі ҚР заңнамасында белгіленген және мемлекетпен қорғалатын қаржы саласындағы кәсіпкерлік қызметті жүзеге асыру тәртібі болып табылады.

Түсіндірілген бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтардың тікелей объектісі ҚР заңнамасында белгіленген бағалы қағаздар нарығындағы қызметті жүзеге асыру тәртібі болып табылады.

ӘҚБтК-нің түсіндірілген 257-баптың санкцияларында тікелей көрсетілуіне байланысты заңды тұлғалар-кәсіпкерлік субъектілері: *акционерлік қоғамдар, эмиссиялық бағалы қағаздардың эмитенттері* болып табылады.

ӘҚБтК - нің 257-бабында заң шығарушы түсіндірілген бапта акционерлерді, эмиссиялық бағалы қағаздарды *жәбірленуші* ретінде көрсетеді.

ӘҚБтК-нің 745-бабының бірінші бөлігіне сәйкес әкімшілік құқық бұзушылықпен дене, мүліктік немесе моральдық зиян келтірілген жеке немесе заңды тұлға жәбірленуші болып табылады. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жәбірленушінің қатысуымен қаралады. Істің қаралатын орны мен уақыты тиісінше хабарланғаны туралы деректер болған және одан істі қарауды кейінге қалдыру туралы өтініш түспеген жағдайларда ғана іс ол болмаған кезде қаралуы мүмкін.

Тиісінше, түсіндірілген бап бойынша әкімшілік құқық бұзушылық туралы істе акционерлердің, эмиссиялық бағалы қағаздарды ұстаушылардың жәбірленуші ретінде болуы және қатысуы міндетті болып табылады.

ӘҚБтК-нің 257-бабында көзделген іс-әрекеттердің субъективті жағы құқық бұзушылық субъектілері заңды тұлғалар болып табылатындығы салдарынан анықталуға жатпайды.

Түсіндірілген мақалада қарастырылған құқық бұзушылықтардың құрамы *ресми* болып табылады. Құқық бұзушыға түсініктеме берілген бап бойынша айыппұл есептеу және салу үшін құқық бұзушылық жасаудан келтірілген залал фактісі мен мөлшерін анықтаудың қажеті жоқ. Сонымен бірге, құқық бұзушылық жасаудан залал келтіру фактісі анықталған кезде жәбірленуші құқық бұзушының есебінен өтеуге осындай залал келтіруі мүмкін, өйткені оған әкімшілік жаза қолдану оны өз міндеттерін орындаудан, жол берілген бұзушылықтарды жоюдан және келтірілген залалды өтеуден босатпайды.

Түсіндірілген баптың бірінші бөлігі "Акционерлік қоғамдар туралы" ҚР Заңының 14-бабында көзделген акционерлердің құқықтарын бұзғаны және (немесе) ҚР заңнамасында белгіленген акционерлердің жалпы жиналысын шақыру және өткізу тәртібін бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ӘҚБтК-нің 257-бабының бірінші бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы құқық бұзушының құқыққа қарсы әрекеттерді (әрекетсіздікті) мынадай түрде жасауынан тұрады:

1) акционерлердің құқықтары бұзылған және (немесе)

2) акционерлердің жалпы жиналысын шақыру және өткізу тәртібі бұзылған жағдайларда жүргізіледі.

ҚР "Акционерлік қоғамдар туралы" Заңының 14 бабына сәйкес қоғам акционері:

1) осы Заңда және (немесе) қоғамның жарғысында көзделген тәртіппен қоғамды басқаруға қатысуға;

1-1) қоғамның дауыс беретін акцияларының бес және одан да көп пайызын дербес немесе басқа акционерлермен жиынтықта иеленген кезде, осы Заңға сәйкес директорлар кеңесіне акционерлердің жалпы жиналысының күн тәртібіне қосымша мәселелерді енгізуге;

2) дивидендтер алуға;

3) қоғамның қызметі туралы ақпарат алуға, оның ішінде акционерлердің жалпы жиналысында немесе қоғамның жарғысында айқындалған тәртіппен қоғамның қаржылық есептілігімен танысуға;

4) орталық депозитарийден немесе номиналды ұстаушыдан оның бағалы қағаздарға меншік құқығын растайтын үзінді көшірмелер алуға;

5) қоғам акционерлерінің жалпы жиналысына қоғамның директорлар кеңесіне сайлау үшін кандидатуралар ұсынуға;

6) қоғамның органдары қабылдаған шешімге сот тәртібімен дау айтуға;

7) қоғамның дауыс беретін акцияларының бес және одан да көп пайызын дербес немесе басқа акционерлермен жинақтап алғанда иеленген кезде, осы Заңның 63 және 74-баптарында көзделген жағдайларда, өз атынан сот органдарына қоғамның лауазымды адамдарының қоғамға келтірілген залалдарды қоғамға өтеуі және қоғамның лауазымды адамдарының және (немесе) олардың үлестес тұлғаларының ірі мәмілелер және (немесе) мүдделілік болуына орай жасалатын мәмілелер жасасу (жасасуға ұсыныс) туралы шешім қабылдау нәтижесінде алған пайданы (табысты) қоғамға қайтаруы туралы талаппен жүгінуге;

8) қоғамға оның қызметі туралы жазбаша сұрау салуға және қоғамға сұрау салу келіп түскен күннен бастап күнтізбелік отыз күн ішінде дәлелді жауаптар алуға;

9) қоғам таратылған кезде мүліктің бір бөлігіне;

10) Қазақстан Республикасының заңнамалық актілерінде көзделген жағдайларды қоспағанда, осы Заңда белгіленген тәртіппен өз акцияларына айырбасталатын қоғамның акцияларын немесе басқа да бағалы қағаздарын артықшылықпен сатып алуға ;

11) акционерлердің жалпы жиналысының осы Заңда көзделген тәртіппен қоғам акцияларының санын өзгерту туралы немесе олардың түрін өзгерту туралы шешім қабылдауына қатысуға құқылы.

Дербес немесе басқа акционерлермен жиынтықта қоғамның дауыс беретін акцияларының бес және одан да көп пайызын иеленетін акционерлер бір мезгілде мынадай шарттар болған кезде директорлар кеңесінің және (немесе) қоғамның

атқарушы органының жекелеген мүшесінің жыл қорытындысы бойынша сыйақы мөлшері туралы ақпарат алуға құқылы: 1) қоғамның директорлар кеңесінің және (немесе) атқарушы органының осы мүшесінің өзі (өздері) не оның үлестес тұлғалары қоғамның директорлар кеңесінен және (немесе) атқарушы органынан пайда (кіріс) алу мақсатында қоғам акционерлерін; 2) егер қоғамның директорлар кеңесінің және (немесе) атқарушы органының осы мүшесінің жосықсыз әрекеттері және (немесе) әрекетсіздігі қоғам залалдарының туындауына әкеп соққаны дәлелденсе, тоқтатыла тұрады.

Ірі акционердің оған қоса:

1) Директорлар кеңесі акционерлердің жалпы жиналысын шақырудан бас тартқан жағдайда, акционерлердің кезектен тыс жалпы жиналысын шақыруды талап етуге немесе оны шақыру туралы талап-арызбен сотқа жүгінуге құқылы;

2) Директорлар кеңесінің отырысын шақыруды талап етуге құқылы;

3) аудиторлық ұйымның қоғам аудитін өз есебінен жүргізуін талап етуге құқығы бар.

"Акционерлік қоғамдар туралы" ҚР Заңының 14-бабының 1-тармағында көзделген акционерлердің құқықтарынан басқа, қоғамның жарғысында акционерлердің қосымша құқықтары көзделуі мүмкін.

Қоғам акционерлерінің жалпы жиналысын шақыру және өткізу тәртібі "Акционерлік қоғамдар туралы" ҚР Заңының 5-тарауымен реттеледі.

Акционерлік қоғам және басқа да міндетті қатысушылар акционерлермен қарым-қатынастарда акционерлердің құқықтарын сақтауға, акционерлердің жалпы жиналысын шақыру және өткізу тәртібін орындауға міндетті.

Міндетті тұлғалардың акционерлердің құқықтарын және (немесе) акционерлердің жалпы жиналысын шақыру және өткізу тәртібін бұзуы түсіндірілетін баптың бірінші бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Түсіндірілген баптың бірінші бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін оны жасаған адамдар *айыппұл* түрінде жазаланады.

Құқық бұзушының құқықтық жағдайына және ол жататын кәсіпкерлік санатына қарай айыппұл мөлшері:

- шағын кәсіпкерлік субъектілері үшін-200 АЕК;

- орта кәсіпкерлік субъектілері үшін-300 АЕК;

- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін-400 АЕК.

Құқық бұзушылық субъектілерінің жоғарыда көрсетілген санаттарының әрқайсысы үшін айыппұлдардың мөлшері тіркелген болып табылады және оларды салатын орган өзгертуге жатпайды.

Бұл жазаны құқық бұзушыларға ҚР Ұлттық Банкі немесе іс сотта қаралған жағдайда сот қолданады.

Түсіндірілген баптың екінші бөлігі ҚР заңнамасында белгіленген облигациялар бойынша сыйақы төлеу және (немесе) оларды өтеу тәртібі мен шарттарын бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ӘҚБтК-нің 257-бабының екінші бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы құқық бұзушының облигациялар бойынша сыйақы төлеудің және (немесе) оларды өтеудің Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртібі мен шарттарын бұзудан көрінетін құқыққа қарсы әрекеттер (әрекетсіздік) жасауынан тұрады.

Облигация – шығару кезінде айналыс мерзімі алдын ала белгіленген, шығару шарттарына сәйкес облигацияны шығарған тұлғадан ол бойынша сыйақы алу және оның айналыс мерзімі аяқталғаннан кейін облигацияның ақшалай немесе өзге де мүліктік баламадағы номиналды құнын алу құқығын куәландыратын бағалы қағаз.

Облигацияның номиналды құны – бұл облигация шығарылған кезде анықталған облигация құнының ақшалай көрінісі, оған купондық облигация бойынша пайызбен көрсетілген сыйақы, сондай-ақ облигация ұстаушыға оны өтеу кезінде төленетін сома есептеледі.

Облигация бойынша сыйақы – айналысқа шығарылған және орналастырылған купондық облигациялардың номиналдық құнына пайызбен есептелетін және эмитенттің облигациялар шығару проспектісіне сәйкес олардың ұстаушыларына төленетін облигацияларды сатып алғаны және иеленгені үшін олардың айналыс кезеңі үшін ақша сомасы.

Облигацияларды өтеу – эмитенттің орналастырылған облигацияларды сыйақы және облигацияның номиналды құнын (кейіннен сату мақсатынсыз) төлеу немесе оны облигациялар шығару проспектісінде белгіленген тәртіппен сол эмитенттің акциясына (акцияларына) айырбастау арқылы айналыстан алу жөніндегі іс-әрекеті.

"Бағалы қағаздар нарығы туралы" ҚР Заңының 31-бабы 1, 2-тармақтарының талабы бойынша бағалы қағаздардың қайталама нарығында эмиссиялық бағалы қағаздардың айналысы кезеңінде эмитент ҚР заңнамасында және эмиссиялық бағалы қағаздар шығару проспектісінде белгіленген бағалы қағаздар бойынша кірісті төлеу тәртібін сақтауға міндетті.

Облигацияларды өтеу кезінде олардың номиналды құны және (немесе) облигациялар бойынша кіріс осы төлемдер жүзеге асырылатын кезеңнің соңғы күнінің басындағы жағдай бойынша (бағалы қағаздарды ұстаушылар тізілімдерінің жүйесін жүргізуді жүзеге асыратын орталық депозитарий орналасқан жердегі уақыт бойынша) оларды алуға құқығы бар тұлғаларға төленеді.

Жоғарыда көрсетілген Заңның 31-бабының 8-тармағының талабы бойынша эмитенттің кінәсінен эмиссиялық бағалы қағаздар бойынша кіріс және (немесе) облигацияларды өтеу кезінде олардың номиналды құны төленбеген, сондай-ақ толық төленбеген жағдайда эмитент бағалы қағаздарды ұстаушыларға ақшалай міндеттемені

немесе оның тиісті бөлігін орындау күніне уәкілетті органның қайта қаржыландырудың ресми ставкасын негізге ала отырып есептелетін негізгі міндеттеменің сомасын және мерзімі өткен әрбір күн үшін өсімпұл төлеуге міндетті.

Міндетті тұлғалардың облигациялар бойынша сыйақы төлеу жөніндегі жоғарыда көрсетілген заңнамалық талаптарды орындамауы және (немесе) оларды өтеу тәртібі мен шарттарын сақтамауы түсіндірілетін баптың екінші бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Түсіндірілген баптың екінші бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін оны жасаған адамдар *айыппұл* түрінде жазаланады.

Айыппұл мөлшері 400 АЕК құрайды, тіркелген болып табылады және оны салатын орган өзгертуге жатпайды.

Бұл жазаны құқық бұзушыларға ҚР Ұлттық Банкі немесе іс сотта қаралған жағдайда сот қолданады.

Түсіндірілген баптың үшінші бөлігі бағалы қағаздар эмитентінің ҚР заңнамасында және (немесе) осы бағалы қағаздарды шығару проспектісінде белгіленген өзі орналастырған бағалы қағаздарды сатып алу тәртібі мен шарттарын бұзғаны және (немесе) Қазақстан Республикасының заңнамасында және (немесе) осы бағалы қағаздарды шығару проспектісінде белгіленген жағдайларда өзі орналастырған бағалы қағаздарды сатып алуды жүзеге асырмағаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ӘҚБТК-нің 257-бабының үшінші бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы құқық бұзушының құқыққа қарсы әрекеттерді (әрекетсіздікті) мынадай түрде жасауынан тұрады:

1) эмитент орналастырған, ҚР заңнамасында және (немесе) осы бағалы қағаздарды шығару проспектісінде белгіленген бағалы қағаздарды сатып алу тәртібі мен шарттарын бұзу және (немесе)

2) ҚР заңнамасында және (немесе) осы бағалы қағаздарды шығару проспектісінде белгіленген жағдайларда Эмитент орналастырған бағалы қағаздарды сатып алуды жүзеге асырмаған жағдайларда жүргізіледі.

Эмитент – эмиссиялық бағалы қағаздарды шығаратын тұлға.

Эмиссиялық бағалы қағаздар – бұл бір шығарылым шегінде біртекті белгілері мен деректемелері бар, осы шығарылым үшін бірыңғай шарттар негізінде орналастырылатын және айналыста болатын бағалы қағаздар.

ҚР бағалы қағаздар нарығы туралы заңнамасының талабы бойынша және эмиссиялық бағалы қағаздар шығару проспектісінің шарттарына сәйкес олардың эмитенті өзі шығарған бағалы қағаздарды ұстаушылардан сатып алуға және оларға бағалы қағаздар мен проспектіде көрсетілген ақша сомасын төлеуге міндетті.

Эмитенттің өзі шығарған эмиссиялық бағалы қағаздарды сатып алуды жүзеге асырмауы және (немесе) оның Қазақстан Республикасының заңнамасында және

эмиссиялық бағалы қағаздар шығару проспектісінде белгіленген оларды сатып алу тәртібі мен шарттарын бұзуы түсіндірілетін баптың үшінші бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Түсіндірілген баптың үшінші бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы эмитенттің түсіндірілген баптың екінші бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың дербес құрамын құрайтын сыйақы төлеу және (немесе) облигацияларды өтеу тәртібі мен шарттарын бұзуы жөніндегі әрекеттерді қамтымайды.

Түсіндірілген баптың үшінші бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін оны жасаған адамдар айыппұл түрінде жазаланады.

Құқық бұзушының құқықтық жағдайына және ол жататын кәсіпкерлік санатына қарай айыппұл мөлшері:

- шағын кәсіпкерлік субъектілері үшін-200 АЕК
- орта кәсіпкерлік субъектілері үшін-300 АЕК;
- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін-400 АЕК.

Құқық бұзушылық субъектілерінің жоғарыда көрсетілген санаттарының әрқайсысы үшін айыппұлдардың мөлшері тіркелген болып табылады және оларды салатын орган өзгертуге жатпайды.

Бұл жазаны құқық бұзушыға ҚР Ұлттық Банкі немесе іс сотта қаралған жағдайда сот қолданады.

258-бап. Алып тасталды - ҚР 02.07.2018 № 166-VI Заңымен.

259-бап. Бағалы қағаздар рыногын басқару мақсатында мәмілелер жасау

1. Бағалы қағаздар рыногы субъектілерінің қылмыстық құқық бұзушылық белгілері жоқ бағалы қағаздар рыногын айла-шарғы жасау мақсатында жасайтын мәмілелері - жеке тұлғаларға - екі жүз, шағын бизнес субъектілеріне - үш жүз, орта бизнеске - төрт жүз, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне - бес жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Қаржы рыногы субъектілерінің басқа қаржы құралдарының бағаларын (бағамын) айла-шарғы жасау мақсатында, оның ішінде рыноқтық айырбастау бағамдарымен жасалатын операциялар, -

жеке және заңды тұлғаларға айла-шарғы жасау мақсатында жасалған мәмілелер сомасының он проценті мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ _____

Түсіндірілген мақала бағалы қағаздар рыногында айла-шарғы жасау мақсатында мәмілелер жасағаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ҚР заңнамасында белгіленген және мемлекетпен қорғалатын қаржы саласындағы кәсіпкерлік қызметті жүзеге асыру тәртібі ӘҚБтК-нің 259-бабында көзделген құқық бұзушылықтардың ортақ объектісі болып табылады.

Түсіндірілетін бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтардың тікелей объектісі ҚР заңнамасында белгіленген және бағалы қағаздар нарығында және валюта нарығында мәмілелер жасаудың мемлекет қорғайтын тәртібі болып табылады.

ӘҚБтК-нің 259-бабында көзделген құқық бұзушылық субъектілері бұл туралы түсіндірілетін баптың санкцияларында тікелей көрсетілуіне байланысты жеке және заңды тұлғалар, кәсіпкерлік субъектілері болып табылады.

ӘҚБтК-нің 259-бабында көзделген іс-әрекеттердің субъективті жағы оны жасаған жеке тұлғалар үшін (жеке кәсіпкерлерді қоса алғанда) ниет түріндегі кінәсімен сипатталады. Жеке тұлғаның кінәсі оның жасаған заңсыз әрекеттеріне және олардың зиянды салдарына психикалық қатынасы арқылы анықталады.

Түсіндірілген мақалада қарастырылған құқық бұзушылықтардың құрамы *ресми* болып табылады. Құқық бұзушыға түсініктеме берілген бап бойынша айыппұл есептеу және салу үшін құқық бұзушылық жасаудан үшінші тұлғаларға зиян келтіру фактісі мен мөлшерін анықтаудың қажеті жоқ.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігі қылмыстық жазаланатын әрекет белгілері жоқ бағалы қағаздар нарығында айла-шарғы жасау мақсатында Бағалы қағаздар нарығы субъектілерінің мәмілелер жасағаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігі бойынша құқық бұзушыны әкімшілік жауапкершілікке тарту, егер құқық бұзушының әрекеттерінде қылмыстық жаза белгілері болмаса ғана жүзеге асырылады. Олай болмаған жағдайда құқық бұзушылар – жеке тұлғалар және заңды тұлғаның лауазымды адамдары ҚК нормаларына сәйкес бағалы қағаздар рыногында айла-шарғы жасағаны үшін қылмыстық жауаптылыққа тартылуға жатады. Осыған байланысты адамның бағалы қағаздар нарығында айла-шарғы жасау жөніндегі бастапқыда құқыққа қарсы іс-әрекетін құқық қорғау органдары онда қылмыстық құқық бұзушылық белгілерінің болуы немесе болмауы және оны жасаған адамды қылмыстық жауаптылыққа тарту үшін негіздер тұрғысынан тексеруге тиіс.

Құқық бұзушылық жасау нәтижесінде ірі залал келтіру қылмыстық құқық бұзушылықтың әкімшілік құқық бұзушылықтан аражігін ажырату критерийі болып табылады.

ҚК-нің 3-бабы 38) тармақшасына сәйкес *ірі залал деп айлық* есептік көрсеткіштен он мың есе асатын сомадағы залал деп түсініледі.

Тиісінше, ірі залал келтірмеген құқық бұзушылық әкімшілік құқық бұзушылық болып табылады.

ӘҚБтК-нің 259-бабының 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы құқық бұзушының бағалы қағаздар нарығында айла-шарғы жасау мақсатында мәмілелер жасау түрінде құқыққа қарсы іс-әрекеттер жасауы болып табылады.

Бағалы қағаздар нарығында айла – шарғы жасау-қаржы нарығы субъектілерінің ұсыныс пен сұраныстың объективті арақатынасы нәтижесінде бағалы қағаздар мен өзге

де қаржы құралдарының, оның ішінде шетел валюталары мен туынды қаржы құралдарының бағаларын (бағамдарын) белгілеуге және (немесе) ұстап тұруға, бағалы қағазбен немесе өзге де қаржы құралдарымен сауда-саттықтың көрінісін жасауға, инсайдерлік ақпаратты пайдалана отырып мәміле жасауға бағытталған әрекеттері .

Норманың императивті талабы бойынша "Бағалы қағаздар рыногы туралы" ҚР Заңының 56-бабы 1-тармағының 3) тармақшасы, бағалы қағаздар рыногының субъектілеріне бағалы қағаздар рыногында айла-шарғы жасау мақсатында *мәмілелер* жасауға тыйым салынады.

Бағалы қағаздар нарығында айла-шарғы жасау мақсатында жасалған мәмілені сот мүдделі тұлғалардың талап қоюы бойынша жарамсыз деп тануы мүмкін.

Ұйымдастырылған бағалы қағаздар нарығында жасалған мәмілені бағалы қағаздар нарығында айла-шарғы жасау мақсатында жасалған деп тануды уәкілетті орган бағалы қағаздармен және өзге де қаржы құралдарымен мәмілелерді айла-шарғы жасау мақсатында жасалған деп тану мәселелерін қарау мақсатында құрылған сараптама комитетінің қорытындысын қарау қорытындылары бойынша жүзеге асырады.

Ұйымдастырылмаған бағалы қағаздар нарығында жасалған мәмілені бағалы қағаздар нарығында айла-шарғы жасау мақсатында жасалған деп тануды уәкілетті орган бағалы қағаздар және өзге де қаржы құралдары нарығының субъектілері ұсынған құжаттарды талдау не бағалы қағаздар нарығы субъектілерінің қызметін тексеру нәтижелері бойынша жүзеге асырады.

Ұйымдастырылған және ұйымдастырылмаған бағалы қағаздар нарығында бағалы қағаздармен және өзге де қаржы құралдарымен жасалған мәмілелерді айла-шарғы жасау мақсатында жасалған деп танудың тәртібі мен шарттары уәкілетті органның нормативтік құқықтық актісінде және қор биржасының ішкі құжаттарында белгіленеді.

Бағалы қағаздар нарығы субъектілерінің бағалы қағаздар нарығында айла-шарғы жасау мақсатында мәмілелер жасауға жоғарыда көрсетілген заңнамалық тыйым салуды бұзуы түсіндірілетін баптың 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін бағалы қағаздар нарығының субъектілері айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБтК-нің 259-бабының 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұлдың мөлшері құқық бұзушының құқықтық мәртебесіне қарай, ал егер құқық бұзушы кәсіпкерлік субъектісі болып табылса, сондай-ақ ол кәсіпкерлік субъектілерінің қандай санатына жататынына қарай сараланған болып табылады. Осыған байланысты құқық бұзушыны әкімшілік жауаптылыққа тартатын орган адамды жауаптылыққа тарту алдында осы адамның құқықтық жағдайын және ол жататын кәсіпкерлік санатын алдын ала белгілеуі қажет.

Құқық бұзушының құқықтық жағдайына және ол жататын кәсіпкерлік санатына қарай айыппұл мөлшері:

- жеке тұлғалар үшін-200 АЕК
- шағын кәсіпкерлік субъектілері үшін-300 АЕК,
- орта кәсіпкерлік субъектілері үшін-400 АЕК,
- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін-500 АЕК.

Құқық бұзушылық субъектілерінің әрбір санаты үшін айыппұл мөлшерлемелері тіркелген болып табылады және оларды салатын орган өзгертуге жатпайды.

Бұл жазаны құқық бұзушыға ҚР Ұлттық Банкі немесе іс сотта қаралған жағдайда сот қолданады.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігі басқа қаржы құралдарының бағаларын (бағамдарын), оның ішінде валюта айырбастаудың нарықтық бағамын айла-шарғы жасау мақсатында қаржы нарығы субъектілерінің мәмілелер жасағаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық субъектілері қаржы нарығының субъектілері болып табылады.

Қаржы нарығы-бұл қаржылық қызметтерді көрсетуге және тұтынуға, сондай-ақ қаржы құралдарын шығаруға және олардың айналымына байланысты қатынастардың жиынтығы .

ӘҚБтК-нің 259-бабының 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы өзге қаржы құралдарының бағаларын (бағамдарын), оның ішінде валюта айырбастаудың нарықтық бағамын айла-шарғы жасау мақсатында мәмілелер жасау болып табылады.

"Бағалы қағаздар нарығы туралы" ҚР Заңының 1 – бабының 10) тармақшасына сәйкес бағалы қағаздар нарығында айла-шарғы жасау-бұл қаржы нарығы субъектілерінің ұсыныс пен сұраныстың объективті арақатынасы нәтижесінде бағалы қағаздар мен өзге де қаржы құралдарының, оның ішінде шетел валюталары мен туынды қаржы құралдарының бағаларын (бағамдарын) белгілеуге және (немесе) ұстап тұруға, бағалы қағазбен немесе өзге де қаржы құралдарымен сауда-саттықтың көрінісін жасауға, инсайдерлік ақпаратты пайдалана отырып мәміле жасауға бағытталған іс-әрекеттері.

Қаржы құралы - операциялар нәтижесінде бір мезгілде бір тұлғада қаржылық актив және басқа тұлғада қаржылық міндеттеме немесе үлестік құрал туындайтын ақша, туынды бағалы қағаздарды, туынды қаржы құралдарын және басқа қаржы құралдарын қоса алғанда, бағалы қағаздар.

Туынды қаржы құралы-құны болашақта осы шарт бойынша есеп айырысуды жүзеге асыруды көздейтін шарттың базалық активінің шамасына (шаманың ауытқуын қоса алғанда) байланысты болатын шарт. Туынды қаржы құралдарына опциондар, фьючерстер, форвардтар, своптар және осы белгілерге жауап беретін, оның ішінде жоғарыда аталған туынды қаржы құралдарының комбинациясын білдіретін басқа да туынды қаржы құралдары жатады.

Шетел валютасы-шет мемлекеттің (мемлекеттер тобының) аумағында айналыста болатын және заңды төлем құралы болып табылатын, сондай-ақ айналыстан алынған немесе алынатын, бірақ айналыстағы ақша белгілеріне айырбастауға жататын банкноттар, монеталар түріндегі ақша белгілері; шет мемлекеттердің (мемлекеттер тобының) ақша бірліктеріндегі және халықаралық ақша немесе есеп айырысу бірліктеріндегі банк шоттарындағы ақша.

Қаржы нарығының субъектілеріне өзге қаржы құралдарының бағаларын (бағамдарын), оның ішінде валюта айырбастаудың нарықтық бағамын айла-шарғы жасау мақсатында мәмілелер жасауға тыйым салынады.

Қаржы нарығы субъектілерінің өзге қаржы құралдарының бағаларын (бағамдарын), оның ішінде валюта айырбастаудың нарықтық бағамын айла-шарғы жасау мақсатында мәмілелер жасауға заңнамалық тыйым салуды бұзуы түсіндірілетін баптың 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін қаржы нарығының субъектілері *айыппұл* түрінде жазаланады.

Размер штрафа для физических и юридических лиц за совершение правонарушения, предусмотренного частью 2 статьи 259 КоАП, составляет 10% от суммы сделок, совершенных в целях манипулирования.

Айыппұл мөлшері тіркелген болып табылады және оны салатын орган өзгертуге жатпайды.

Бұл жазаны құқық бұзушыға ҚР Ұлттық Банкі немесе іс сотта қаралған жағдайда сот қолданады.

260-бап. Бағалы қағаздар рыногының кәсіби қатысушысының бағалы қағаздармен мәмілелерді тіркеудің тәртібін, шарттары мен мерзімдерін және (немесе) бағалы қағаздарды ұстаушылардың тізілімдер жүйесін, номиналды ұстауды есепке алу жүйесін жүргізу тәртібін және (немесе) бағалы қағаздарға құқықтарды растау тәртібін, шарттары мен мерзімдерін бұзуы

1. Бағалы қағаздар рыногының кәсіби қатысушысының бағалы қағаздармен мәмілелерді тіркеудің тәртібін, шарттары мен мерзімдерін және (немесе) бағалы қағаздарды ұстаушылардың тізілімдер жүйесін немесе номиналды ұстауды есепке алу жүйесін жүргізу тәртібін және (немесе) бағалы қағаздарға құқықтарды растау тәртібі, шарттары мен шарттарын бұзуы, егер бұл әрекеттерде қылмыстық құқық бұзушылық белгілері болмаса, -

орта бизнеске екі жүз, ірі бизнеске үш жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Бағалы қағаздар рыногының кәсіби қатысушысының Қазақстан Республикасының заңдарында белгіленген ұстау жүйесін құрайтын құжаттар мен ақпаратты бағалы қағаздар рыногының басқа кәсіби қатысушысына беру тәртібі мен шарттарын бұзуы -

заңды тұлғаға төрт жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілген бап бағалы қағаздар нарығына кәсіби қатысушының бағалы қағаздармен мәмілелерді тіркеу тәртібін, шарттары мен мерзімдерін және (немесе) бағалы қағаздарды ұстаушылар тізілімдерінің жүйесін, номиналды ұстауды есепке алу жүйесін жүргізу тәртібін бұзғаны және (немесе) бағалы қағаздар бойынша құқықтарды растау тәртібін, шарттары мен мерзімдерін бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ҚР заңнамасында белгіленген және мемлекетпен қорғалатын қаржы саласындағы кәсіпкерлік қызметті жүзеге асыру тәртібі ӘҚБтК-нің 260-бабында көзделген құқық бұзушылықтардың жалпы объектісі болып табылады.

Түсіндірілетін бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтардың тікелей объектісі бағалы қағаздармен мәмілелерді тіркеу, бағалы қағаздарды ұстаушылар тізілімдерінің жүйесін жүргізу, номиналды ұстауды есепке алу жүйесі, бағалы қағаздар бойынша құқықтарды растау тәртібі болып табылады.

ӘҚБтК - нің 260-бабында көзделген құқық бұзушылық субъектілері, бұл туралы түсіндірілетін баптың диспозициялары мен санкцияларында тікелей көрсетілуіне байланысты, бағалы қағаздар нарығының *кәсіби қатысушылары-заңды тұлғалар, орта және ірі кәсіпкерлік субъектілері болып табылады.*

Бағалы қағаздар нарығының кәсіби қатысушысы-бұл бағалы қағаздар нарығында өз қызметін лицензия негізінде не Қазақстан Республикасының заңнамалық актілеріне сәйкес жүзеге асыратын заңды тұлға .

ӘҚБтК-нің 260-бабында көзделген іс-әрекеттердің субъективті жағы құқық бұзушылық субъектілері тек заңды тұлғалар болып табылатындығы салдарынан анықталуға жатпайды.

Түсіндірілген бапта қарастырылған құқық бұзушылықтардың құрамы *формалды* болып табылады. Құқық бұзушыға түсініктеме берілген бап бойынша айыппұл есептеу және салу үшін құқық бұзушылық жасаудан үшінші тұлғаларға зиян келтіру фактісі мен мөлшерін анықтаудың қажеті жоқ.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігі бағалы қағаздар нарығына кәсіби қатысушының бағалы қағаздармен мәмілелерді тіркеу тәртібін, шарттары мен мерзімдерін және (немесе) бағалы қағаздарды ұстаушылар тізілімдерінің жүйесін немесе номиналды ұстауды есепке алу жүйесін жүргізу тәртібін бұзғаны және (немесе) бағалы қағаздар бойынша құқықтарды растау тәртібін, шарттары мен мерзімдерін бұзғаны үшін, егер бұл әрекеттерде қылмыстық жазаланатын іс-әрекет белгілері болмаса, әкімшілік жауаптылықты белгілейді.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігі бойынша құқық бұзушыны әкімшілік жауапкершілікке тарту, егер құқық бұзушының әрекеттерінде қылмыстық жаза

белгілері болмаса ғана жүзеге асырылады. Олай болмаған жағдайда, құқық бұзушылар – заңды тұлғаның лауазымды адамдары ҚК нормаларына сәйкес бағалы қағаздармен операциялар жүргізу ережелерін бұзғаны үшін қылмыстық жауаптылыққа тартылуға жатады. Осыған байланысты адамның бағалы қағаздармен жасалған мәмілелерді тіркеу, бағалы қағаздарды ұстаушылардың тізілімін, номиналды ұстауды есепке алу жүйесін жүргізу және бағалы қағаздар бойынша құқықтарды растау жөніндегі бастапқы құқыққа қарсы іс-әрекеттерін құқық қорғау органдары оларда қылмыстық құқық бұзушылық белгілерінің болуы немесе болмауы және оны жасаған адамды қылмыстық жауаптылыққа тарту үшін негіздер тұрғысынан тексеруге тиіс.

Құқық бұзушылық жасау нәтижесінде ірі залал келтіру қылмыстық құқық бұзушылықтың әкімшілік құқық бұзушылықтан аражігін ажырату критерийі болып табылады.

ҚК-нің 3-бабының 38) тармақшасына сәйкес *ірі залал деп* азаматқа айлық есептік көрсеткіштен екі жүз есе асатын сомаға келтірілген залал не ұйымға немесе мемлекетке айлық есептік көрсеткіштен екі мың есе асатын сомаға келтірілген залал түсініледі.

Тиісінше, ірі залал келтірмеген құқық бұзушылық әкімшілік құқық бұзушылық болып табылады.

ӘҚБТК-нің 260-бабының 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы бағалы қағаздар нарығына кәсіби қатысушының құқыққа қарсы іс-әрекеттер жасауынан тұрады.:

1) бағалы қағаздармен мәмілелерді тіркеу тәртібін, шарттарын және мерзімдерін бұзған жағдайларда;

2) бағалы қағаздарды ұстаушылар тізілімдерінің жүйесін жүргізу тәртібі бұзылған жағдайларда жүргізіледі;

3) номиналды ұстауды есепке алу жүйесін жүргізу тәртібі бұзылған жағдайларда жүргізіледі;

4) бағалы қағаздар бойынша құқықтарды растау тәртібі, шарттары мен мерзімдері бұзылған жағдайларда жүргізіледі.

"Бағалы қағаздар нарығы туралы" ҚР Заңының 36-бабы 1, 2, 6-тармақтарының талаптары бойынша эмиссиялық бағалы қағаздармен мәмілелер, сондай-ақ эмиссиялық бағалы қағаздар бойынша эмитенттердің міндеттемелері бойынша талап ету құқықтарын басқаға беру уәкілетті органның нормативтік құқықтық актілеріне және орталық депозитарийдің қағидалар жиынтығына сәйкес орталық депозитарийдің есепке алу жүйесінде тіркелуге жатады. Бір номиналды ұстаушының клиенттері арасында мәміле жасасу кезінде бағалы қағаздармен мәмілелер мен операцияларды тіркеуді номиналды ұстаушы жүзеге асырады және орталық депозитарийдің есепке алу жүйесінде көрсетіледі. Өртүрлі номиналды ұстаушылардың клиенттері арасында

мәміле жасасу кезінде мәмілелер мен бағалы қағаздармен операцияларды тіркеу кейіннен номиналды ұстаушылардың есепке алу жүйесінде көрсетіле отырып, олардың жеке шоттары бойынша орталық депозитарийде жүзеге асырылады.

Номиналды ұстауға берілген эмиссиялық бағалы қағаздармен мәмілелерді орталық депозитарийдің есепке алу жүйесінде тіркеу депоненттердің немесе сауда-саттықты ұйымдастырушының бағалы қағаздармен мәмілені тіркеуге тиісті бұйрықтары не Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген өзге де құжаттар негізінде жүзеге асырылады.

Жоғарыда көрсетілген Заңның 9, 10-тармақтарының талабы бойынша орталық депозитарий, номиналды ұстаушы Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген негіздер болмаған кезде тіркелген тұлғалардың жеке шоттары (қосалқы шоттары) бойынша жазбаларды өз бетінше енгізуге құқылы емес. Жеке шоттар (қосалқы шоттар) бойынша жазбалар енгізу үшін негіз болып табылатын құжаттар (тіркелген тұлғаны сәйкестендіретін құжаттарды қоспағанда) бес жыл бойы сақталуға тиіс.

Бағалы қағаздармен мәмілелерді тіркеу тәртібін, шарттары мен мерзімдерін, бағалы қағаздарды ұстаушылар тізілімдерінің жүйесін жүргізу тәртібін және номиналды ұстауды есепке алу жүйесін жүргізу тәртібін уәкілетті орган белгілейді.

"Бағалы қағаздар нарығы туралы" ҚР Заңының 38-бабы 1-тармағының талабы бойынша эмиссиялық бағалы қағаздар бойынша құқықтарды растау Орталық депозитарийдің есепке алу жүйесінде және (немесе) номиналды ұстауды есепке алу жүйесінде тіркелген тұлғаның жеке шотынан үзінді көшірме беру арқылы жүзеге асырылады.

Жеке шоттан үзінді-бұл орталық депозитарий немесе номиналды ұстаушы беретін және белгілі бір уақытта қаржы құралдары бойынша тіркелген тұлғаның құқығын растайтын бағалы қағаз болып табылмайтын құжат.

Үзінді-көшірмені беру шарттары мен тәртібі көрсетілген заңда, уәкілетті органның нормативтік құқықтық актілерінде, Орталық депозитарийдің қағидалар жинағында белгіленеді.

Жоғарыда аталған заңнамалық талаптарды міндетті тұлғалардың бұзуы түсіндірілген баптың 1-бөлігінде қарастырылған құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін бағалы қағаздар нарығының кәсіби қатысушысы *айыппұл түрінде* жазаланады.

Құқық бұзушының құқықтық жағдайына және ол жататын кәсіпкерлік санатына қарай айыппұл мөлшері:

- орта кәсіпкерлік субъектілері үшін-200 АЕК,
- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін-300 АЕК.

Құқық бұзушылық субъектілерінің жоғарыда көрсетілген санаттарының әрқайсысы үшін айыппұлдардың мөлшері тіркелген болып табылады және оларды салатын орган өзгертуге жатпайды.

Бұл жазаны құқық бұзушыға ҚР Ұлттық Банкі немесе іс сотта қаралған жағдайда сот қолданады.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігі бағалы қағаздар нарығының кәсіби қатысушысының Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген номиналды ұстау жүйесін құрайтын құжаттар мен мәліметтерді бағалы қағаздар нарығының басқа кәсіби қатысушысына берудің тәртібі мен шарттарын бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы құқық бұзушының бағалы қағаздар нарығының басқа кәсіби қатысушысына номиналды ұстау жүйесін құрайтын құжаттар мен мәліметтерді берудің Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртібі мен шарттарын бұзудан көрінетін заңсыз әрекеттерді (әрекетсіздікті) жасауымен сипатталады.

Эмиссиялық бағалы қағаздармен мәмілелерді тіркеу қағидаларының 58-тармағының талабы бойынша шартты бұзған жағдайда номиналды ұстаушы клиентпен шартты бұзған күннен бастап күнтізбелік жеті күн ішінде Клиенттің жазбаша хабарламасында көрсетілген жаңа номиналды ұстаушыға осы клиенттің номиналды ұстауды есепке алу жүйесін құрайтын құжаттарды береді.

Міндетті тұлғаның көрсетілген талапты бұзуы түсіндірілетін баптың 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

ӘҚБтК-нің 260-бабының 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін құқық бұзушы айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБтК-нің 260-бабының 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін заңды тұлғалар үшін айыппұл мөлшері 400 АЕК-ті құрайды.

Айыппұл мөлшері тіркелген болып табылады және оны салатын орган өзгертуге жатпайды.

Бұл жазаны құқық бұзушыға ҚР Ұлттық Банкі немесе іс сотта қаралған жағдайда сот қолданады.

261-бап. Эмитенттің мемлекеттік емес эмиссиялық бағалы қағаздарды шығару және (немесе) орналастыру шарттары мен тәртібін бұзуы

1. Бағалы қағаздарды ұстаушылардың тізілімдер жүйесіндегі эмитенттің жеке шоттарына өзгерістер және (немесе) толықтырулар енгізу үшін құжаттарды орталық депозитарийге бірнеше рет (қатарынан күнтізбелік он екі ай ішінде екі және одан да көп рет) ұсынбаған және (немесе) уақтылы ұсынбаған -

шағын бизнес субъектілеріне, коммерциялық емес ұйымдарға - жүз, орта бизнеске - екі жүз, ірі бизнес үшін - үш жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Осы баптың үшінші бөлігінде көзделген әрекеттерді қоспағанда, эмитенттің мемлекеттік емес эмиссиялық бағалы қағаздарды орналастыру тәртібін бірнеше рет (қатарынан күнтізбелік он екі ай ішінде екі және одан да көп рет) бұзуы, -

шағын бизнес субъектілеріне, коммерциялық емес ұйымдарға - жүз, орта бизнеске - екі жүз, ірі бизнес үшін - үш жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

3. Эмитенттің Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген мемлекеттік емес бағалы қағаздарды шығарудың және (немесе) орналастырудың шарттары мен тәртібін Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен бұзуы және (немесе) мемлекеттік емес бағалы қағаздарды шет елде жұмыс істейтін қор биржасының бағалы қағаздарының тізіміне енгізу, -

заңды тұлғаларға эмиссиялық бағалы қағаздарды орналастырудан алынған ақша сомасының елу проценті мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

4. Эмитенттің эмиссиялық бағалы қағаздар шығарылымын мемлекеттік тіркеуге қойылатын талаптарды эмитенттің Қазақстан Республикасының бағалы қағаздар рыногы туралы заңнамасында белгіленген корпоративтік облигацияларды шығару шарттарын бірнеше рет (қатарынан күнтізбелік он екі айда екі және одан да көп рет) бұзуы, -

шағын және орта бизнеске төрт жүз, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне айыппұл салуға әкеп соғады -

бес жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде.

Ескерту

Егер бұзушылық анықталған кезде эмитент осы бапта белгіленген әкімшілік жауапкершілікке тартылмаса:

қаржы секторында және қаржы ресурстарын шоғырландырумен байланысты қызметті жүзеге асыру құқығынан айырылған және мәжбүрлеп таратылуға жататын немесе мәжбүрлеп тарату процесінде тұрған;

сот банкрот деп жариялады.

ТҮСІНІКТЕМЕ _____

Түсіндірілген бап эмитенттің мемлекеттік емес эмиссиялық бағалы қағаздарды шығару және (немесе) орналастыру шарттары мен тәртібін бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ҚР заңнамасында белгіленген және мемлекетпен қорғалатын қаржы саласындағы кәсіпкерлік қызметті жүзеге асыру тәртібі ӘҚБтК-нің 261-бабында көзделген құқық бұзушылықтардың ортақ объектісі болып табылады.

Түсіндірілетін бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтардың тікелей объектісі ҚР заңнамасында белгіленген мемлекеттік емес эмиссиялық бағалы қағаздарды шығару және (немесе) орналастыру тәртібі болып табылады.

ӘҚБтК-нің 261-бабында көзделген құқық бұзушылық субъектілері, баптың санкцияларында тікелей көрсетілуіне байланысты заңды тұлғалар, кәсіпкерлік субъектілері, коммерциялық емес ұйымдар – мемлекеттік емес бағалы қағаздардың эмитенттері болып табылады.

Эмитент-эмиссиялық бағалы қағаздарды шығаруды жүзеге асыратын тұлға.

Эмиссиялық бағалы қағаздар-бұл бір шығарылым шегінде біртекті белгілері мен деректемелері бар, осы шығарылым үшін бірыңғай шарттар негізінде орналастырылатын және айналыста болатын бағалы қағаздар.

Түсіндірілген баптың ескертпесіне сәйкес, егер құқық бұзушылық анықталған кезде эмитент қаржы саласындағы қызметті және қаржы ресурстарын шоғырландыруға байланысты қызметті жүзеге асыруға лицензиясынан айырылған және мәжбүрлеп таратуға жататын не мәжбүрлеп тарату процесінде болған жағдайда, түсіндірілген бапта белгіленген әкімшілік жауаптылыққа эмитенттер тартылмайды; сот банкрот деп таниды.

Тиісінше, құқық бұзушылық анықталған кезде қаржы саласындағы қызметті және қаржы ресурстарын шоғырландыруға байланысты қызметті жүзеге асыруға лицензиясынан айырылған, мәжбүрлеп таратылуға жататын не оның процесінде тұрған не сот банкрот деп таныған Эмитенттер пікір білдіретін бап бойынша құқық бұзушылық субъектілері болып табылмайды.

ӘҚБтК-нің 261-бабында көзделген құқық бұзушылықтың құрбаны ретінде заң шығарушы түсіндірілген бапта мемлекеттік емес эмиссиялық бағалы қағаздарды ұстаушыларды көрсетеді.

ӘҚБтК-нің 745-бабының 1-бөлігіне сәйкес әкімшілік құқық бұзушылықпен дене, мүліктік немесе моральдық зиян келтірілген жеке немесе заңды тұлға жәбірленуші болып табылады. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жәбірленушінің қатысуымен қаралады. Істің қаралатын орны мен уақыты тиісінше хабарланғаны туралы деректер болған және одан істі қарауды кейінге қалдыру туралы өтініш түспеген жағдайларда ғана іс ол болмаған кезде қаралуы мүмкін.

Тиісінше, түсіндірілген бап бойынша Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істе бағалы қағаздарды ұстаушының жәбірленуші ретінде болуы және қатысуы міндетті болып табылады.

ӘҚБтК - нің 261-бабында көзделген іс-әрекеттердің субъективті жағы Эмитенттер-заңды тұлғаларға қатысты белгілеуге жатпайды.

Түсіндірілген мақалада қарастырылған құқық бұзушылықтардың құрамы ресми болып табылады. Құқық бұзушыға түсініктеме берілген бап бойынша айыппұл есептеу және салу үшін құқық бұзушылық жасаудан келтірілген залал фактісі мен мөлшерін анықтаудың қажеті жоқ.

Түсіндірілетін баптың 1-бөлігі эмитенттің бағалы қағаздарды ұстаушылар тізілімдерінің жүйесіндегі жеке шоттары бойынша өзгерістер және (немесе)

толықтырулар енгізу үшін құжаттарды орталық депозитарийге бірнеше рет (қатарынан күнтізбелік он екі ай ішінде екі және одан да көп рет) ұсынбауы және (немесе) уақтылы ұсынбауы үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ӘҚБТК-нің 261-бабының 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы құқық бұзушының құқыққа қарсы әрекеттерді (әрекетсіздікті) мынадай түрде жасауынан тұрады:

- қайталама орталық депозитарийге бағалы қағаздарды ұстаушылар тізілімдері жүйесінде эмитенттің жеке шоттарына өзгерістер және (немесе) толықтырулар енгізу үшін құжаттарды ұсынбау;

- эмитенттің бағалы қағаздарды ұстаушылар тізілімдері жүйесіндегі жеке шоттарына өзгерістер және (немесе) толықтырулар енгізу үшін құжаттарды орталық депозитарийге бірнеше рет уақтылы ұсынбағанда.

Құжаттарды бірнеше рет ұсынбау немесе уақтылы ұсынбау деп олардың қатарынан күнтізбелік он екі ай ішінде екі және одан да көп рет ұсынылмауын түсіну керек.

"Бағалы қағаздар нарығы туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 22-бабы 6-тармағы нормасының талабы бойынша эмитент (андеррайтер, эмиссиялық консорциум) орталық депозитарийге (номиналды ұстаушыға) бағалы қағаздарды ұстаушылардың тізілімдері жүйесіндегі инвестордың жеке шотына бағалы қағаздарға ақы төлеу жөніндегі міндеттемені орындаған күннен кейін екі жұмыс күні ішінде, бағалы қағаздарға ақы төлеу орталық депозитарийдің есепке алу жүйесінде "төлемге қарсы жеткізу" қағидаты бойынша жүзеге асырылатын жағдайларды қоспағанда, сатып алынған эмиссиялық бағалы қағаздарды аудару туралы бұйрықты ұсынуға міндетті.

Жоғарыда көрсетілген заңнамалық талапты міндетті тұлғалардың бірнеше рет орындамауы немесе уақтылы орындамауы түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін оны жасаған адамдар айыппұл түрінде жазаланады

Құқық бұзушының құқықтық жағдайына және ол жататын кәсіпкерлік санатына қарай айыппұл мөлшері:

- шағын кәсіпкерлік субъектілері, коммерциялық емес ұйымдар үшін-100 АЕК;
- орта кәсіпкерлік субъектілері үшін-200 АЕК;
- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін-300 АЕК.

Құқық бұзушылық субъектілерінің жоғарыда көрсетілген санаттарының әрқайсысы үшін айыппұлдардың мөлшері тіркелген болып табылады және оларды салатын орган өзгертуге жатпайды.

Бұл жазаны құқық бұзушыларға ҚР Ұлттық Банкі немесе іс сотта қаралған жағдайда сот қолданады.

Түсіндірілетін баптың 2-бөлігі ӘҚБТК-нің 261-бабының 3-бөлігінде көзделген іс-әрекеттерді қоспағанда, эмитенттің мемлекеттік емес эмиссиялық бағалы қағаздарды

орналастыру тәртібін бірнеше рет (қатарынан күнтізбелік он екі ай ішінде екі және одан да көп рет) бұзғаны үшін әкімшілік жауаптылықты белгілейді.

ӘҚБтК-нің 261-бабының 3-бөлігі эмитенттің Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген шет мемлекеттің аумағында мемлекеттік емес эмиссиялық бағалы қағаздарды шығарудың және (немесе) орналастырудың шарттары мен тәртібін бұзғаны және (немесе) мемлекеттік емес эмиссиялық бағалы қағаздарды шет мемлекеттің аумағында қызметін жүзеге асыратын қор биржасының бағалы қағаздар тізіміне енгізгені үшін жауапкершілікті көздейді.

ӘҚБтК-нің 261-бабының 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы құқық бұзушының мемлекеттік емес эмиссиялық бағалы қағаздарды орналастыру тәртібін бірнеше рет бұздан көрінетін құқыққа қарсы әрекеттер (әрекетсіздік) жасауынан тұрады.

Мемлекеттік емес эмиссиялық бағалы қағаздарды орналастыру тәртібін *бірнеше рет* бұзу деп қатарынан күнтізбелік он екі ай ішінде көрсетілген тәртіпті екі және одан да көп рет бұзу деп түсіну керек

Мемлекеттік емес эмиссиялық бағалы қағаздарды орналастыру тәртібі "Бағалы қағаздар нарығы туралы" ҚР Заңының 22-бабында белгіленеді.

Эмитенттің мемлекеттік емес бағалы қағаздарды орналастыру тәртібін бірнеше рет бұзуы түсіндірілетін баптың 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін оны жасаған адамдар айыппұл түрінде жазаланады

Құқық бұзушының құқықтық жағдайына және ол жататын кәсіпкерлік санатына қарай айыппұл мөлшері:

- шағын кәсіпкерлік субъектілері, коммерциялық емес ұйымдар үшін-100 АЕК;
- орта кәсіпкерлік субъектілері үшін-200 АЕК;
- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін-300 АЕК.

Құқық бұзушылық субъектілерінің жоғарыда көрсетілген санаттарының әрқайсысы үшін айыппұлдардың мөлшері тіркелген болып табылады және оларды салатын орган өзгертуге жатпайды.

Бұл жазаны құқық бұзушыларға ҚР Ұлттық Банкі немесе іс сотта қаралған жағдайда сот қолданады.

Түсіндірілген баптың 4-бөлігі эмитенттің мемлекеттік емес эмиссиялық бағалы қағаздар шығарылымын мемлекеттік тіркеуге қойылатын талаптарды бұзғаны, эмитенттің Қазақстан Республикасының Бағалы қағаздар нарығы туралы заңнамасында белгіленген мемлекеттік емес облигациялар шығару шарттарын бірнеше рет (қатарынан күнтізбелік он екі ай ішінде екі және одан да көп рет) бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ӘҚБтК-нің 261-бабының 4-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы құқық бұзушының құқыққа қарсы әрекеттерді (әрекетсіздікті) мынадай түрде жасауынан тұрады:

1) мемлекеттік емес эмиссиялық бағалы қағаздар шығарылымын мемлекеттік тіркеуге қойылатын талаптарды бұзу;

2) Қазақстан Республикасының Бағалы қағаздар нарығы туралы заңнамасында белгіленген мемлекеттік емес облигацияларды шығару шарттары бірнеше рет бұзылған жағдайларда жүргізіледі.

"Бағалы қағаздар нарығы туралы" ҚР Заңының 8-бабының 1-тармағына сәйкес мемлекеттік емес эмиссиялық бағалы қағаздар шығарылымын мемлекеттік тіркеуді уәкілетті орган Заңда және уәкілетті органның нормативтік құқықтық актілерінде белгіленген шарттарда және тәртіппен жүзеге асырады.

Мемлекеттік емес эмиссиялық бағалы қағаздарды мемлекеттік тіркеу үшін олардың эмитентіне түсіндірілетін баптың 4-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайтын талаптар қойылады.

Бұдан басқа, "Бағалы қағаздар нарығы туралы" ҚР Заңының 15-бабында мемлекеттік емес облигацияларды шығару шарттары белгіленеді.

Облигациялар эмитентінің мемлекеттік емес облигациялар шығарудың жоғарыда көрсетілген заңнамалық белгіленген шарттарын бірнеше рет бұзуы түсіндірілген баптың 4-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Мемлекеттік емес облигацияларды шығару шарттарын *бірнеше рет бұзу деп* оларды қатарынан күнтізбелік он екі ай ішінде екі және одан да көп рет бұзу деп түсіну керек.

Түсіндірілген баптың 4-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін оны жасаған адамдар айыппұл түрінде жазаланады

Құқық бұзушының құқықтық жағдайына және ол жататын кәсіпкерлік санатына қарай айыппұл мөлшері:

- шағын және орта кәсіпкерлік субъектілері үшін-400 АЕК;
- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін-500 АЕК.

Құқық бұзушылық субъектілерінің жоғарыда көрсетілген санаттарының әрқайсысы үшін айыппұлдардың мөлшері тіркелген болып табылады және оларды салатын орган өзгертуге жатпайды.

Бұл жазаны құқық бұзушыларға ҚР Ұлттық Банкі немесе іс сотта қаралған жағдайда сот қолданады.

262-бап. Қазақстан Республикасының бағалы қағаздар рыногы және акционерлік қоғамдар туралы заңнамасында белгіленген талаптарды бұзу

1. Бағалы қағаздар рыногы субъектісінің ірі мәміле және (немесе) мүдделі мәміле жасасу кезінде "Акционерлік қоғамдар туралы" Қазақстан Республикасының Заңында белгіленген тәртіп пен (немесе) шарттарды сақтамауы, -

шағын бизнес субъектілеріне екі жүз, орта бизнес субъектілеріне үш жүз, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне төрт жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Бағалы қағаздар рыногының кәсіби қатысушысы, бағалы қағаздар рыногындағы кәсіби қызметі аясында, Қазақстан Республикасының бағалы қағаздар рыногы туралы заңнамасына қайшы келетін қаржы құралдарымен және (немесе) Қазақстан Республикасының бағалы қағаздар рыногы туралы заңнамасына қайшы келмейтін мәміле жасасады. оны жасаудан бас тартуға негіз бар, -

орта бизнеске үш жүз, ірі бизнеске төрт жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

3. Брокер және (немесе) оны жасау кезінде клиенттің тапсырысынсыз мәміле жасайтын дилер -

орта бизнеске үш жүз, ірі бизнеске төрт жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

4. Бағалы қағаздармен және (немесе) туынды қаржы құралдарымен мәмілелер жасау кезінде инсайдерлік ақпаратты пайдалану, инсайдерлік ақпаратты үшінші тұлғаларға заңсыз беру, үшінші тұлғаларға негізделген бағалы қағаздармен және (немесе) туынды қаржы құралдарымен жасалатын мәмілелер бойынша ұсыныстар немесе ұсыныстар беру арқылы инсайдерлік ақпаратты пайдалану бойынша инсайдерлік іс-әрекеттер инсайдерлік ақпарат және (немесе) заңды тұлғалардың эмитенттерге ақпарат беру туралы Қазақстан Республикасы заңнамасының талаптарын орындамағаны туралы және осы іс-әрекеттер ірі залал келтірген болсаңыз, қылмыстық жаза қолданылатын әрекет белгілері жоқ, осы эмитенттерге қатысты Инсайдерлер, -

жеке тұлғаға екі жүз, лауазымды тұлғаға - төрт жүз, шағын бизнес субъектілеріне - үш жүз, орта бизнеске - төрт жүз, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне - бес жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

5. Эмитенттердің эмитент және ол шығарған (ұсынған) бағалы қағаздар (деривативтер) туралы инсайдерлік ақпараттың билік етілуі мен пайдаланылуын бақылауға қатысты Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген талаптарын бұзуы -

шағын бизнес субъектілеріне үш жүз, орта бизнеске - төрт жүз, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне - бес жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

6. Бағалы қағаздар рыногы субъектісінің Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен және шарттарда өз қызметі туралы ақпаратты дәйексіз және (немесе) толық емес және (немесе) ашпауы туралы ақпаратты бірнеше рет (қатарынан күнтізбелік алты ай ішінде екі және одан да көп рет), -

елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

Ескерту

Осы баптың алтыншы бөлігінің мақсаттары үшін олардың қызметі туралы ақпарат Қазақстан Республикасының бағалы қағаздар рыногы туралы заңнамасына сәйкес бағалы қағаздар нарығының субъектісі ашуға жататын ақпаратты білдіреді.

Бағалы қағаздар рыногының субъектілері осы баптың алтыншы бөлігінде көзделген әкімшілік жауапкершілікке тартылмайды:

1) ақпаратты Қазақстан Республикасының заңнамасында айқындалған тәртіппен және шарттарда, ақпаратты ашу үшін Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген мерзімдер өткен күннен бастап бір жұмыс күнінен кешіктірмей ашу;

2) егер құқық бұзушылық анықталған кезде бағалы қағаздар нарығының субъектісі: қаржы секторында және қаржы ресурстарын шоғырландырумен байланысты қызметті жүзеге асыру құқығынан айырылған және мәжбүрлеп таратылуға жататын немесе мәжбүрлеп тарату процесінде тұрған;

сот банкрот деп жариялады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілген бап Қазақстан Республикасының бағалы қағаздар нарығы және Акционерлік қоғамдар туралы заңнамасында белгіленген талаптарды бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ҚР заңнамасында белгіленген және мемлекетпен қорғалатын қаржы саласындағы кәсіпкерлік қызметті жүзеге асыру тәртібі ӘҚБтК-нің 262-бабында көзделген құқық бұзушылықтардың жалпы объектісі болып табылады.

Түсіндірілген бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтардың тікелей объектісі бағалы қағаздар нарығындағы қызметті жүзеге асыру тәртібі болып табылады.

Жеке және лауазымды тұлғалар, кәсіпкерлік субъектілері: Эмитенттер, брокерлер мен дилерлер, кәсіби қатысушылар және бағалы қағаздар нарығының өзге де субъектілері ӘҚБтК-нің 262-бабында көзделген құқық бұзушылық субъектілері болып табылады.

ӘҚБтК-нің 262-бабында көзделген іс-әрекеттердің субъективті жағы оны жасаған жеке тұлғалар, лауазымды адамдар және жеке кәсіпкерлер үшін қасақана немесе абайсыздық түріндегі кінәсімен сипатталады. Жеке тұлғаның кінәсі оның жасаған заңсыз әрекеттеріне және олардың зиянды салдарына психикалық қатынасы арқылы анықталады. Құқық бұзушылық субъектілерінің - заңды тұлғалардың субъективті жағы анықталуға жатпайды.

Түсіндірілген бапта қарастырылған құқық бұзушылықтардың құрамы *формалды* болып табылады. Құқық бұзушыға түсініктеме берілген бап бойынша айыппұл есептеу және салу үшін құқық бұзушылық жасаудан келтірілген залал фактісі мен мөлшерін анықтаудың қажеті жоқ.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігі бағалы қағаздар нарығы субъектісінің ірі мәмілені және (немесе) жасалуына мүдделілік бар мәмілені жасау кезінде "Акционерлік

қоғамдар туралы" Қазақстан Республикасының Заңында белгіленген тәртіпті және (немесе) шарттарды сақтамағаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық субъектілері бағалы қағаздар нарығының субъектілері болып табылады.

"Бағалы қағаздар нарығы туралы" ҚР Заңының 5-бабының 1-тармағына сәйкес жеке және институционалдық инвесторлар, эмитенттер, бағалы қағаздар нарығының кәсіби қатысушылары, сауда-саттықты ұйымдастырушылар және кәсіби ұйымдар бағалы қағаздар нарығының субъектілері болып табылады.

ӘҚБТК-нің 262-бабының 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы құқық бұзушының ірі мәміле және (немесе) мүдделілік болуына орай мәміле жасау кезінде "акционерлік қоғамдар туралы" Қазақстан Республикасының Заңында белгіленген тәртіпті және (немесе) шарттарды сақтамау түрінде құқыққа қарсы әрекеттер (әрекетсіздік) жасауынан тұрады.

"Акционерлік қоғамдар туралы" ҚР Заңының 68-бабына сәйкес ірі мәміле болып танылады:

1) нәтижесінде қоғам серіктестіктің активтерінің баланстық құнының жиырма бес және одан да көп пайызын құрайтын мүлікті сатып алса немесе иеліктен шығарса (иеліктен шығарылуы мүмкін) болса, мәміле немесе өзара байланысты мәмілелер жиынтығы;

2) мәміле немесе өзара байланысты мәмілелер жиынтығы, нәтижесінде қоғам орналастырылған бағалы қағаздарын өтеуге немесе қоғам сатып алған бағалы қағаздарды сол типтегі бағалы қағаздардың жалпы санының жиырма бес және одан да көп пайызы мөлшерінде сата алады;

3) серіктестік жарғысында ірі мәміле ретінде танылған басқа мәміле.

Қоғамның аффилиирленген тұлғалары, егер олар мәміле жасасуға қоғамның мүдделі тұлғалары деп танылады:

1) мәміленің тарапы болып табылса немесе оған өкіл немесе делдал ретінде қатысса ;

2) мәміле тарапы болып табылатын немесе оған өкіл немесе делдал ретінде қатысатын заңды тұлғаның аффилиирленген тұлғалары болып табылады.

Қоғамның жасалуына мүдделілік бар мәміле болып табылмайды:

1) акционердің Қоғамның акцияларын немесе басқа да бағалы қағаздарын сатып алуы, сондай-ақ қоғамның өзінің орналастырылған акцияларын сатып алуы жөніндегі мәміле;

2) банктік, коммерциялық немесе заңмен қорғалатын құпияларды қамтитын мәліметтерді жария етпеу туралы міндеттемелер қабылдау жөніндегі мәміле;

3) қоғамды Заңға сәйкес жүзеге асырылатын қайта ұйымдастыру;

4) қоғамның өзінің үлестес тұлғасымен Мемлекеттік сатып алу және ҚР Ұлттық Банкі, оның ведомстволары, ҚР Ұлттық Банкінің құрылымына кіретін ұйымдар және

дауыс беретін акцияларының (жарғылық капиталға қатысу үлестерінің) елу және одан да көп пайызы ҚР Ұлттық Банкіне тиесілі немесе оның сенімгерлік басқаруындағы заңды тұлғалар және олармен үлестес заңды тұлғалар жүзеге асыратын сатып алу туралы ҚР заңнамасына сәйкес жасалатын мәміле;

5) үлгі нысаны Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген қоғамның өзінің аффилиирленген тұлғасымен шарт жасасуы.

Бағалы қағаздар нарығы субъектілерінің жасалуына мүдделілік бар ірі және өзге де мәмілелер жасасудың заңда белгіленген тәртібі мен шарттарын сақтамауы түсіндірілетін баптың 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін оны жасаған адамдар айыппұл түрінде жазаланады.

Құқық бұзушының құқықтық жағдайына және ол жататын кәсіпкерлік санатына қарай айыппұл мөлшері:

- шағын кәсіпкерлік субъектілері үшін-200 АЕК;
- орта кәсіпкерлік субъектілері үшін-300 АЕК;
- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін-400 АЕК.

Құқық бұзушылық субъектілерінің жоғарыда көрсетілген санаттарының әрқайсысы үшін айыппұлдардың мөлшері тіркелген болып табылады және оларды салатын орган өзгертуге жатпайды.

Бұл жазаны құқық бұзушыларға ҚР Ұлттық Банкі немесе іс сотта қаралған жағдайда сот қолданады .

Түсіндірілген баптың 2-бөлігі бағалы қағаздар нарығына кәсіби қатысушының бағалы қағаздар нарығында жүзеге асыратын кәсіби қызметі шеңберінде талаптары бағалы қағаздар нарығы туралы ҚР заңнамасына қайшы келетін қаржы құралдарымен мәміле және (немесе) Қазақстан Республикасының Бағалы қағаздар нарығы туралы заңнамасында оны жасаудан бас тарту үшін негіздер көзделген мәміле жасағаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық субъектілері бағалы қағаздар нарығының кәсіби қатысушылары болып табылады.

"Бағалы қағаздар нарығы туралы" ҚР Заңының 1-бабының 11) тармағына сәйкес бағалы қағаздар нарығының кәсіби қатысушысы-бұл бағалы қағаздар нарығында өз қызметін лицензия негізінде не ҚР заңнамалық актілеріне сәйкес жүзеге асыратын заңды тұлға.

ӘҚБТК-нің 262-бабының 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы құқық бұзушының құқыққа қайшы әрекеттерді:

1) талаптары Қазақстан Республикасының бағалы қағаздар нарығы туралы заңнамасына қайшы келетін қаржы құралдарымен мәміле жасау және (немесе)

2) Қазақстан Республикасының Бағалы қағаздар нарығы туралы заңнамасында оны жасаудан бас тарту үшін негіздер көзделген мәміле жасалған жағдайларда тоқтатылады .

Түсіндірілген баптың 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін оны жасаған адамдар айыппұл түрінде жазаланады

Құқық бұзушының құқықтық жағдайына және ол жататын кәсіпкерлік санатына қарай айыппұл мөлшері:

- орта кәсіпкерлік субъектілері үшін-300 АЕК;
- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін-400 АЕК.

Құқық бұзушылық субъектілерінің жоғарыда көрсетілген санаттарының әрқайсысы үшін айыппұлдардың мөлшері тіркелген болып табылады және оларды салатын орган өзгертуге жатпайды.

Бұл жазаны құқық бұзушыларға ҚР Ұлттық Банкі немесе іс сотта қаралған жағдайда сот қолданады.

Түсіндірілген баптың 3-бөлігі брокердің және (немесе) дилердің мәмілені жасау кезінде клиенттік тапсырыссыз жасағаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсіндірілген баптың 3-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың субъектілері *брокерлер мен дилерлер* болып табылады.

"Бағалы қағаздар нарығы туралы" ҚР Заңының 1-бабы 16) және 26) тармақшаларына сәйкес, *брокер*-клиенттің тапсырмасы бойынша, оның есебінен және мүддесі үшін эмиссиялық бағалы қағаздармен және өзге де қаржы құралдарымен мәмілелер жасайтын бағалы қағаздар нарығының кәсіби қатысушысы. *Дилер*-эмиссиялық бағалы қағаздармен және өзге де қаржы құралдарымен өз мүддесі үшін және өз есебінен ұйымдастырылмаған бағалы қағаздар нарығында және ұйымдастырылған бағалы қағаздар нарығында оған тікелей қол жеткізу құқығымен мәмілелер жасайтын бағалы қағаздар нарығының кәсіби қатысушысы.

ӘҚБТК-нің 262-бабының 3-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы құқық бұзушының мәміле түрінде оны жасау кезінде клиенттік тапсырыс болмаған кезде құқыққа қарсы әрекеттер жасауынан тұрады.

"Бағалы қағаздар нарығы туралы" ҚР Заңының 64-бабы 1-тармағының талабы бойынша брокер және (немесе) дилер клиенттің бұйрығына сәйкес қаржы құралдарымен мәмілелер жасайды.

Бұйрық-қаржы құралдарын ұстаушы (сатып алушы) бағалы қағаздар нарығының кәсіби қатысушысына өзіне тиесілі қаржы құралдарына немесе қаржы құралдарын сатып алуға арналған ақшаға қатысты белгілі бір іс-әрекетті жүзеге асыруды көрсете отырып ұсынатын құжат .

Клиенттер бұйрықтарының түрлері, олардың мазмұны мен ресімделуі уәкілетті органның нормативтік құқықтық актісінде және брокердің және (немесе) дилердің ішкі құжаттарында белгіленеді.

Брокердің немесе дилердің мәміле жасау кезінде жоғарыда көрсетілген заңнамалық талапты бұзуы, егер оны жасау кезінде клиенттің бұйрығы болса, түсіндірілген баптың 3-бөлігінде қарастырылған құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Түсіндірілген баптың 3-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін оны жасаған адамдар айыппұл түрінде жазаланады

Құқық бұзушының құқықтық жағдайына және ол жататын кәсіпкерлік санатына қарай айыппұл мөлшері:

- орта кәсіпкерлік субъектілері үшін-300 АЕК;
- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін-400 АЕК.

Құқық бұзушылық субъектілерінің жоғарыда көрсетілген санаттарының әрқайсысы үшін айыппұлдардың мөлшері тіркелген болып табылады және оларды салатын орган өзгертуге жатпайды.

Бұл жазаны құқық бұзушыларға ҚР Ұлттық Банкі немесе іс сотта қаралған жағдайда сот қолданады.

Түсіндірілген баптың 4-бөлігі инсайдерлердің бағалы қағаздармен және (немесе) туынды қаржы құралдарымен мәмілелер жасау кезінде инсайдерлік ақпаратты пайдалану, инсайдерлік ақпаратты үшінші тұлғаларға заңсыз беру, инсайдерлік ақпаратқа негізделген бағалы қағаздармен және (немесе) туынды қаржы құралдарымен мәмілелер жасау туралы ұсынымдар немесе ұсыныстар беру жөніндегі әрекеттері үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді және (немесе) эмитенттерге заңды тұлғалардың ақпарат беруі жөніндегі ҚР заңнамасының талаптарын орындамауы, егер бұл әрекеттер ірі залал келтірмесе, қылмыстық жазаланатын іс-әрекет белгілері жоқ осы эмитенттерге қатысты инсайдерлер деп танылған.

Түсіндірілген баптың 4-бөлігінде қарастырылған құқық бұзушылықтың субъектілері түсіндірілген норманың диспозициясында тікелей көрсетілуіне байланысты инсайдерлер болып табылады.

Инсайдер-инсайдерлік ақпаратқа қол жеткізе алатын адам.

Инсайдерлік ақпарат – Бағалы қағаздар (туынды қаржы құралдары), олармен жасалатын мәмілелер туралы, сондай-ақ бағалы қағаздарды (туынды қаржы құралдарын) шығарған (берген) Эмитент, ол жүзеге асыратын қызмет туралы коммерциялық құпияны құрайтын анық ақпарат, сондай-ақ үшінші тұлғаларға белгісіз, ашылуы бағалы қағаздар (туынды қаржы құралдары) құнының өзгеруіне және олардың эмитентінің қызметіне әсер етуі мүмкін өзге де ақпарат .

ӘҚБТК-нің 262-бабының 4-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы құқық бұзушының құқыққа қайшы әрекеттерді:

- 1) бағалы қағаздармен және (немесе) туынды қаржы құралдарымен мәмілелер жасау кезінде инсайдерлік ақпаратты пайдалану кезінде;
- 2) инсайдерлік ақпаратты үшінші тұлғаларға заңсыз беру;

3) үшінші тұлғаларға инсайдерлік ақпарат негізінде бағалы қағаздармен және (немесе) туынды қаржы құралдарымен мәмілелер жасау туралы ұсыныстар немесе ұсыныстар беру кезінде;

4) инсайдерлер таныған заңды тұлғалар эмитенттерге ақпарат беру туралы Қазақстан Республикасы заңнамасының осы эмитенттерге қатысты талаптарын орындамағаны үшін.

"Бағалы қағаздар нарығы туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 56-1-бабының 4-тармағына сәйкес тыйым салынады:

1) бағалы қағаздармен және басқа қаржы құралдарымен мәмілелер жасау кезінде инсайдерлік ақпаратты пайдалануға;

2) Қазақстан Республикасының заңдарында көзделген жағдайларды қоспағанда, үшінші тұлғаларға беру немесе инсайдерлік ақпаратты үшінші тұлғаларға қол жетімді ету;

3) үшінші тұлғаларға инсайдерлік ақпарат негізінде бағалы қағаздармен мәмілелер жасау бойынша ұсыныстар немесе ұсыныстар беру.

Инсайдерлердің инсайдерлік ақпаратпен әрекет етуге жоғарыда аталған заңнамалық тыйымдарды бұзуы түсіндірілген баптың 4-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Сонымен қатар, "Бағалы қағаздар нарығы туралы" ҚР Заңының 56-1-бабы 6-тармағы 3) тармақшасының талабы бойынша эмитенттің дауыс беретін акцияларының (жарғылық капиталға қатысу үлестерінің) он немесе одан да көп пайызын иеленуіне, пайдалануына және (немесе) билік етуіне байланысты инсайдерлер деп танылған заңды тұлғалар; аудиторлық ұйым, бағалаушы, бағалы қағаздар нарығының кәсіби қатысушылары және талаптарында инсайдерлік ақпаратты ашу көзделген, жасалған шартқа (оның ішінде ауызша) сәйкес эмитентке; эмитент шығарған (ұсынған) бағалы қағаздар (туынды қаржы құралдары) тізіміне енгізілген Сауда-саттықты ұйымдастырушы; сондай-ақ мүшелері Эмитенттер болып табылатын қоғамдық бірлестіктер мен кәсіптік ұйымдар және оларға берілген өкілеттіктерге орай инсайдерлік ақпаратқа қол жеткізе алатын жоғарыда аталған ұйымдар осы заңды тұлғалар оларға қатысты инсайдерлер деп танылған эмитенттерді өзінің қызметтік жағдайына және еңбек міндеттеріне қарай эмитенттердің инсайдерлік ақпаратына қол жеткізе алатын өз қызметкерлері туралы ішкі бақылау қағидаларында белгіленген тәртіппен және мерзімдерде хабардар етуге міндетті.

Мұндай инсайдерлердің жоғарыда аталған заңнамалық талапты орындамауы түсіндірілген баптың 4-бөлігінде қарастырылған құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Түсіндірілген баптың 4-бөлігінде қарастырылған құқық бұзушылықтың құрамы ресми болып табылады. Оны жасағаны үшін әкімшілік жауаптылыққа тарту үшін

құқық бұзушының мемлекетке, ұйымға немесе азаматқа материалдық залал келтіру фактісін және оның мөлшерін анықтау талап етілмейді.

Алайда, құқық бұзушылықтың келтірілу фактісі анықталған жағдайда құқық бұзушылықтың түсіндірілетін бабы бойынша саралануы үшін құқық бұзушылықпен келтірілген залал ірі мөлшерден аспауға тиіс.

Түсіндірілген бапқа қатысты үлкен залал деп айлық есептік көрсеткіштен он мың есе асатын залал түсініледі .

Тиісінше, құқық бұзушылық зиян келтірген жағдайда, құқық бұзушыны түсіндірілген бап бойынша әкімшілік жауапкершілікке тарту, егер құқық бұзушының әрекеттері жәбірленушіге үлкен зиян келтірмесе және, тиісінше, құқық бұзушының әрекеттерінде қылмыстық жаза белгілері болмаса ғана жүзеге асырылады . Олай болмаған жағдайда, құқық бұзушылар ҚК нормаларына сәйкес инсайдерлік ақпаратқа қатысты заңсыз әрекеттері үшін қылмыстық жауапкершілікке тартылуға жатады. Осыған байланысты адамның бастапқыда құқыққа қарсы іс-әрекетін құқық қорғау органдары онда қылмыстық құқық бұзушылық белгілерінің болуы немесе болмауы және оны жасаған адамды қылмыстық жауаптылыққа тарту негіздері тұрғысынан тексеруге тиіс.

Түсіндірілген баптың 4-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін оны жасаған адамдар айыппұл түрінде жазаланады

Құқық бұзушының құқықтық жағдайына және ол жататын кәсіпкерлік санатына қарай айыппұл мөлшері:

- жеке тұлғалар үшін-200 АЕК;
- лауазымды тұлғалар үшін-400 АЕК;
- шағын кәсіпкерлік субъектілері үшін-300 АЕК;
- орта кәсіпкерлік субъектілері үшін-400 АЕК;
- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін-500 АЕК.

Құқық бұзушылық субъектілерінің жоғарыда көрсетілген санаттарының әрқайсысы үшін айыппұлдардың мөлшері тіркелген болып табылады және оларды салатын орган өзгертуге жатпайды.

Бұл жазаны құқық бұзушыларға ҚР Ұлттық Банкі немесе іс сотта қаралған жағдайда сот қолданады.

Түсіндірілген баптың 5-бөлігі Эмитент және ол шығарған (берген) бағалы қағаздар (туынды қаржы құралдары) туралы инсайдерлік ақпаратқа билік ету мен пайдалануды бақылауды жүзеге асыру бөлігінде эмитенттердің Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген талаптарды бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсіндірілген баптың 5-бөлігінде қарастырылған құқық бұзушылықтың субъектісі, түсіндірілген норманың диспозициясында бұл туралы тікелей көрсетілуіне байланысты эмитент болып табылады.

Эмитент-эмиссиялық бағалы қағаздарды шығаратын тұлға.

ӘҚБТК-нің 262-бабының 5-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы құқық бұзушының Эмитент және ол шығарған (берген) бағалы қағаздар (туынды қаржы құралдары) туралы инсайдерлік ақпаратқа билік етуге және оны пайдалануға бақылауды жүзеге асыру бөлігінде Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген талаптарды бұзудан көрінетін құқыққа қарсы әрекеттер (әрекетсіздік) жасауынан тұрады.

Инсайдерлік ақпарат – Бағалы қағаздар (туынды қаржы құралдары), олармен жасалатын мәмілелер туралы, сондай-ақ бағалы қағаздарды (туынды қаржы құралдарын) шығарған (берген) Эмитент, ол жүзеге асыратын қызмет туралы коммерциялық құпияны құрайтын анық ақпарат, сондай-ақ үшінші тұлғаларға белгісіз, ашылуы бағалы қағаздар (туынды қаржы құралдары) құнының өзгеруіне және олардың эмитентінің қызметіне әсер етуі мүмкін өзге де ақпарат.

"Бағалы қағаздар нарығы туралы" ҚР Заңының 56-1-бабы 5-тармағы нормасының талабы бойынша эмитент Эмитент және өзі шығарған (берген) бағалы қағаздар (туынды қаржы құралдары) туралы инсайдерлік ақпаратқа билік ету мен оны пайдалануды мынадай іс-шараларды қоса алғанда, бірақ олармен шектелмей жүргізу арқылы бақылауды қамтамасыз етуге міндетті:

1) Егер осы ақпарат Эмитенттің мүліктік және қаржылық жағдайының салдарына байланысты осы эмитент шығарған (ұсынған) бағалы қағаздардың (туынды қаржы құралдарының) құнына әсер ете алатын болса, уәкілетті органның нормативтік құқықтық актісінде белгіленген тәртіппен және шарттарда оның қызметіне қатысты және жалпыға бірдей қолжетімді болып табылмайтын ақпаратты ашу;

2) ішкі бақылау қағидаларын әзірлеу және бекіту, сондай-ақ эмитенттің және оның қызметкерлерінің осы Қағидалар талаптарының орындалуына бақылауды жүзеге асыру ;

3) міндетіне эмитенттің және оның лауазымды адамдары мен қызметкерлерінің Қазақстан Республикасы заңнамасының және ішкі бақылау қағидаларының талаптарын сақтауына бақылауды жүзеге асыру кіретін құрылымдық бөлімше құру не лауазымды адамды тағайындау; ;

4) бағалы қағаздар нарығы туралы заңда көрсетілген Эмитенттің инсайдерлік ақпаратына қолжетімділігі бар тұлғалардың тізімін жүргізу және өзекті жай-күйде ұстау;

5) жоғарыда көрсетілген тізімге енгізілген тұлғаларды тізімге (тізімнен) енгізу (Алып тастау) туралы хабардар ету, аталған тұлғаларды бағалы қағаздар нарығы туралы Заңның және ішкі бақылау қағидаларының инсайдерлік ақпаратқа билік ету және пайдалану бөлігіндегі талаптары туралы хабардар ету;

6) жоғарыда көрсетілген тізімге енгізілген адамдардың тізімін оның талап етуі бойынша уәкілетті органға ұсыну;

7) ішкі бақылау қағидаларында көзделген өзге де іс-шараларды жүзеге асыру.

Эмитенттің Эмитент және ол шығарған (берген) бағалы қағаздар (туынды қаржы құралдары) туралы инсайдерлік ақпаратқа билік етуге және оны пайдалануға бақылауды жүзеге асыруға қойылатын жоғарыда көрсетілген заңнамалық талаптарды орындамауы немесе тиісінше орындамауы түсіндірілетін баптың 5-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Түсіндірілген баптың 5-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін оны жасаған адамдар айыппұл түрінде жазаланады

Құқық бұзушының құқықтық жағдайына және ол жататын кәсіпкерлік санатына қарай айыппұл мөлшері:

- шағын кәсіпкерлік субъектілері үшін-300 АЕК;
- орта кәсіпкерлік субъектілері үшін-400 АЕК;
- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін-500 АЕК.

Құқық бұзушылық субъектілерінің жоғарыда көрсетілген санаттарының әрқайсысы үшін айыппұлдардың мөлшері тіркелген болып табылады және оларды салатын орган өзгертуге жатпайды.

Бұл жазаны құқық бұзушыларға ҚР Ұлттық Банкі немесе іс сотта қаралған жағдайда сот қолданады.

Түсіндірілген баптың 6-бөлігі бағалы қағаздар нарығы субъектісінің Қазақстан Республикасының заңнамасында айқындалатын тәртіппен және шарттарда бағалы қағаздар нарығы субъектісінің бірнеше рет (қатарынан күнтізбелік алты ай ішінде екі және одан да көп рет) анық емес және (немесе) толық емес ақпаратты жария еткені және (немесе) өз қызметі туралы ақпаратты белгіленген мерзімдерде ашпағаны үшін әкімшілік жауаптылықты белгілейді.

Түсіндірілген баптың 6-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық субъектілері бағалы қағаздар нарығының субъектілері болып табылады.

"Бағалы қағаздар нарығы туралы" ҚР Заңының 5-бабы 1-тармағына сәйкес жеке және институционалдық инвесторлар, Эмитенттер, бағалы қағаздар нарығының кәсіби қатысушылары, Сауда-саттықты ұйымдастырушылар және кәсіби ұйымдар бағалы қағаздар нарығының субъектілері болып табылады.

Түсіндірілетін бапқа ескертпеге сәйкес, бағалы қағаздар нарығының субъектілері түсіндірілетін баптың 6-бөлігінде көзделген әкімшілік жауаптылыққа мынадай жағдайларда тартылмайды: 1) осы ақпаратты ашу үшін ҚР заңнамасында белгіленген мерзімдер аяқталған кезден бастап бір жұмыс күнінен кешіктірмей, ҚР заңнамасында айқындалатын тәртіппен және шарттарда ақпаратты ашу; 2) Егер құқық бұзушылық анықталған кезде бағалы қағаздар нарығының субъектісі: қаржы саласындағы қызметті және қаржы ресурстарын шоғырландыруға байланысты қызметті жүзеге асыруға арналған лицензиядан айырылса және мәжбүрлеп таратылуға жатса Не мәжбүрлеп тарату процесінде болса; сот банкрот деп таныса.

Басқаша айтқанда, түсіндірілетін баптың 6-бөлігі бойынша құқық бұзушылық субъектілері осы ақпаратты ашу үшін ҚР заңнамасында белгіленген мерзімдер аяқталған кезден бастап бір жұмыс күнінен кешіктірмей ҚР заңнамасында айқындалатын тәртіппен және шарттарда ақпаратты ашқан бағалы қағаздар нарығының субъектілері болып табылмайды.

Сондай-ақ ӘҚБтК-нің 262-бабының 6-бөлігі түсіндірілетін норма бойынша құқық бұзушылық субъектілері болып табылмайды: 1) құқық бұзушылық анықталған кезде қаржы саласындағы қызметті және қаржы ресурстарын шоғырландыруға байланысты қызметті жүзеге асыруға лицензиясынан айырылған; 2) мәжбүрлеп таратуға жататын не осындай тарату процесінде жүрген; 3) сот банкрот деп таныған бағалы қағаздар нарығының субъектілері болып табылмайды.

ӘҚБтК-нің 262-бабының 6-тармағында көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы құқық бұзушының құқыққа қарсы әрекеттерді (әрекетсіздікті) мынадай түрде жасауынан тұрады:

1) Қазақстан Республикасының заңнамасында айқындалатын тәртіппен және шарттарда өз қызметі туралы анық емес және (немесе) толық емес ақпаратты бірнеше рет ашқан және (немесе)

2) Қазақстан Республикасының заңнамасында айқындалатын тәртіппен және шарттарда өз қызметі туралы ақпаратты белгіленген мерзімдерде ашпау.

ҚР Бағалы қағаздар нарығы туралы заңнамасының талабы бойынша бағалы қағаздар нарығының субъектілері ҚР заңнамасында белгіленген жағдайларда, тәртіппен және мерзімдерде өз қызметі туралы анық және толық ақпаратты уәкілетті органға және заң бойынша өзге де уәкілетті тұлғаларға ашуға міндетті.

Бағалы қағаздар нарығында ақпаратты ашу деп ҚР заңнамалық актілеріне сәйкес осы ақпаратты алу мақсаттарына қарамастан, осы ақпаратты барлық мүдделі тұлғаларға оның қолжетімділігін қамтамасыз ету түсініледі.

Бағалы қағаздар нарығы субъектілерінің өз қызметі туралы толық және анық ақпаратты уақтылы ашуға жоғарыда көрсетілген заңнамалық талаптарды орындамауы түсіндірілетін баптың 6-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Түсіндірілген баптың 6-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін оны жасаған адамдар айыппұл түрінде жазаланады

ӘҚБтК-нің 247-бабының 6-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл мөлшері тіркелген болып табылады және 50 АЕК-ті құрайды.

Айыппұл мөлшерін оны салатын орган өзгертуге жатпайды.

Бұл жазаны құқық бұзушыларға ҚР Ұлттық Банкі немесе іс сотта қаралған жағдайда сот қолданады.

263 бап. ҚР 02.07.18 № 166-VI Заңымен алынып тасталынды.

264-бап. Бірыңғай жинақтаушы зейнетақы қорының, ерікті жинақтаушы зейнетақы қорларының және инвестициялық портфельді басқарушының бағалы қағаздар рыногы туралы заңнамасын бұзуы

1. Бірыңғай жинақтаушы зейнетақы қорының, ерікті жинақтаушы зейнетақы қорларының салымшылардың (алушылардың) жеке шоттарындағы жинақталған зейнетақы қаражаттарын есепке алу тәртібін бұзуы, сондай-ақ инвестициялық портфельді басқарушының бағалы қағаздар нарығында Қазақстан Республикасының кастодиан банкерімен және бірыңғай жинақтаушы зейнетақы қорымен қарым-қатынасы бұзылған; елеулі залал келтірмеген ерікті зейнетақы қорлары, -

заңды тұлғаларға төрт жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Бірыңғай жинақтаушы зейнетақы қорының немесе ерікті жинақтаушы зейнетақы қорының Қазақстан Республикасының бағалы қағаздар рыногы туралы заңнамасын бұза отырып мәмілелер мен операцияларды жасау -

заңды тұлғаларға төрт жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ _____

Түсіндірілген бап Бірыңғай жинақтаушы зейнетақы қорының, ерікті жинақтаушы зейнетақы қорларының және инвестициялық портфельді басқарушының Қазақстан Республикасының Бағалы қағаздар нарығы туралы заңнамасын бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ҚР заңнамасында белгіленген және мемлекетпен қорғалатын қаржы саласындағы кәсіпкерлік қызметті жүзеге асыру тәртібі ӘҚБтК-нің 264-бабында көзделген құқық бұзушылықтардың ортақ объектісі болып табылады.

Түсіндірілген мақалада қарастырылған әкімшілік құқық бұзушылықтардың тікелей объектісі салымшылардың жеке шоттарындағы зейнетақы жинақтарын есепке алу тәртібі және зейнетақы активтерімен мәмілелер мен операциялар жасау тәртібі болып табылады.

ӘҚБтК-нің 264-бабында көзделген құқық бұзушылық субъектілері бұл туралы түсіндірілген баптың санкциясында тікелей көрсетілуіне байланысты заңды тұлғалар: Бірыңғай жинақтаушы зейнетақы қоры, ерікті жинақтаушы зейнетақы қорлары, сондай-ақ инвестициялық портфельді басқарушылар болып табылады.

Бірыңғай жинақтаушы зейнетақы қоры-зейнетақы жарналарын тарту және зейнетақы төлемдері жөніндегі қызметті жүзеге асыратын заңды тұлға.

Ерікті жинақтаушы зейнетақы қоры-уәкілетті органның лицензиясы негізінде ерікті зейнетақы жарналарын тарту құқығымен инвестициялық портфельді басқару жөніндегі қызметті жүзеге асыратын бағалы қағаздар нарығының кәсіби қатысушысы.

Инвестициялық портфельді басқарушы-уәкілетті органның лицензиясы негізінде инвестициялық портфельді басқару жөніндегі қызметті жүзеге асыратын бағалы

қағаздар нарығының кәсіби қатысушысы не шет мемлекеттің заңнамасына сәйкес қызметтің осындай түрін жүзеге асыратын, Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің нормативтік құқықтық актісінде белгіленген талаптарға сай келетін шетелдік ұйым.

ӘҚБтК-нің 264-бабында көзделген іс-әрекеттердің субъективті жағы түсіндірілетін бап бойынша құқық бұзушылық субъектілері заңды тұлғалар болып табылатындықтан анықталуға жатпайды.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігі Бірыңғай жинақтаушы зейнетақы қорының, ерікті жинақтаушы зейнетақы қорларының салымшылардың (алушылардың) дербес шоттарындағы зейнетақы жинақтарын есепке алу тәртібін бұзғаны, сондай-ақ инвестициялық портфельді басқарушының Қазақстан Республикасының Бағалы қағаздар нарығы туралы заңнамасында белгіленген кастодиан банктермен және Бірыңғай жинақтаушы зейнетақы қорымен, ерікті жинақтаушы зейнетақы қорларымен өзара қарым-қатынас тәртібін бұзғаны үшін ірі залал келтірмей әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ӘҚБтК-нің 264-бабының 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы- құқық бұзушының заңсыз әрекеттерді (әрекетсіздікті) жасауынан тұрады:

1) Бірыңғай жинақтаушы зейнетақы қоры, ерікті жинақтаушы зейнетақы қорлары салымшылардың (алушылардың) дербес шоттарындағы зейнетақы жинақтарын есепке алу тәртібін бұзған немесе

2) инвестициялық портфельді басқарушы Қазақстан Республикасының Бағалы қағаздар нарығы туралы заңнамасында белгіленген, ірі залал келтірмеген кастодиан банктермен және Бірыңғай жинақтаушы зейнетақы қорымен, ерікті жинақтаушы зейнетақы қорларымен өзара қарым-қатынас тәртібін бұзған жағдайларда жүзеге асырылады.

Зейнетақы жинақтары-салымшының (зейнетақы төлемдерін алушының) жеке зейнетақы шотында ескерілетін, міндетті зейнетақы жарналарын, міндетті кәсіптік зейнетақы жарналарын және ерікті зейнетақы жарналарын, инвестициялық табысты, өсімпұлды және шарттарға, "зейнетақымен қамсыздандыру туралы" ҚР Заңына, ҚР заңнамасына сәйкес өзге де түсімдерді қамтитын ақшасы .

Жеке зейнетақы шоты-бұл Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес міндетті зейнетақы жарналары не міндетті кәсіптік зейнетақы жарналары не ерікті зейнетақы жарналары, инвестициялық кіріс, өсімпұл және өзге де түсімдер есепке алынатын және зейнетақы төлемдері жүргізілетін салымшының (зейнетақы төлемдерін алушының) жеке атаулы шоты .

"Зейнетақымен қамсыздандыру туралы" ҚР Заңының 51-бабы 1-тармағының талабы бойынша Бірыңғай жинақтаушы зейнетақы қоры және ерікті жинақтаушы зейнетақы қорлары белгіленген тәртіппен салымшылардың (алушылардың) дербес шоттарында зейнетақы жинақтарының есебін жүргізуге міндетті.

Салымшылардың (алушылардың) дербес шоттарындағы зейнетақы жинақтарын есепке алу тәртібін уәкілетті орган белгілейді.

Жоғарыда аталған тұлғалардың салымшылардың (алушылардың) дербес шоттарындағы зейнетақы жинақтарын есепке алу тәртібін бұзуы түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Инвестициялық портфельді басқарушы "зейнетақымен қамсыздандыру туралы" ҚР Заңының 35-бабында, "бағалы қағаздар нарығы туралы" ҚР Заңының 69, 70-баптарында және уәкілетті органның нормативтік құқықтық актілерінде белгіленген тәртіппен кастодиан банкпен және жинақтаушы зейнетақы қорларымен өзара іс-қимылды жүзеге асырады.

Кастодиан Банк-бұл Бірыңғай жинақтаушы зейнетақы қорына арналған Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі немесе қаржы құралдары мен ақшаны есепке алуды, олар бойынша құқықтарды растауды, Қазақстан Республикасының заңнамалық актілеріне сәйкес оларды сақтау жөніндегі міндеттемелерді өзіне қабылдай отырып, Құжаттамалық қаржы құралдарын сақтауды жүзеге асыратын ерікті жинақтаушы зейнетақы қорларына арналған екінші деңгейдегі банк.

Инвестициялық портфельді басқарушының кастодиан банкпен және жинақтаушы зейнетақы қорларымен өзара іс-қимылдың жоғарыда көрсетілген заңнамалық тәртібін бұзуы түсіндірілетін баптың 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Түсіндірілген баптың 1-бөлімінде қарастырылған құқық бұзушылықтың құрамы ресми болып табылады. Оны жасағаны үшін әкімшілік жауаптылыққа тарту үшін құқық бұзушының мемлекетке, ұйымға немесе азаматқа материалдық залал келтіру фактісін және оның мөлшерін анықтау талап етілмейді.

Алайда, құқық бұзушылықтың келтірілу фактісі анықталған жағдайда құқық бұзушылықтың түсіндірілетін бабы бойынша саралануы үшін құқық бұзушылықпен келтірілген залал ірі мөлшерден аспауға тиіс.

Түсіндірілген бапқа қатысты *үлкен залал* деп азаматқа айлық есептік көрсеткіштен екі жүз есе асатын сомаға келтірілген залал немесе ұйымға немесе мемлекетке айлық есептік көрсеткіштен екі мың есе асатын сомаға келтірілген залал түсініледі.

Тиісінше, құқық бұзушылық зиян келтірген жағдайда, құқық бұзушыны түсіндірілген бап бойынша әкімшілік жауапкершілікке тарту, егер құқық бұзушының әрекеттері жәбірленушіге үлкен зиян келтірмесе және, тиісінше, құқық бұзушының әрекеттерінде қылмыстық жаза белгілері болмаса ғана жүзеге асырылады. Олай болмаған жағдайда құқық бұзушылар ҚК нормаларына сәйкес қылмыстық жауаптылыққа тартылуға жатады. Осыған байланысты адамның бастапқыда құқыққа қарсы іс-әрекетін құқық қорғау органдары онда қылмыстық құқық бұзушылық белгілерінің болуы немесе болмауы және оны жасаған адамды қылмыстық жауаптылыққа тарту негіздері тұрғысынан тексеруге тиіс.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін адам айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБТК-нің 264-бабының 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл мөлшері 400 АЕК-ті құрайды.

Айыппұл мөлшері тіркелген болып табылады және оны салатын орган өзгертуге жатпайды.

Бұл жазаны құқық бұзушыға ҚР Ұлттық Банкі немесе іс сотта қаралған жағдайда сот қолданады.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігі Бірыңғай жинақтаушы зейнетақы қорының немесе ерікті жинақтаушы зейнетақы қорының Қазақстан Республикасының Бағалы қағаздар нарығы туралы заңнамасын бұза отырып, мәмілелер мен операцияларды жүзеге асыруы үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсіндірілген баптың 2-бөлімінде қарастырылған құқық бұзушылықтың объективті жағы құқық бұзушының бағалы қағаздар нарығы туралы ҚР заңнамасын бұза отырып мәмілелер мен операциялар жасау түрінде заңсыз әрекеттер жасауымен сипатталады.

"Зейнетақымен қамсыздандыру туралы" ҚР Заңының 50-бабы 4-тармағы 1) тармақшасының талабы бойынша міндетті зейнетақы жарналары, міндетті кәсіптік зейнетақы жарналары және ерікті зейнетақы жарналары есебінен қалыптастырылған зейнетақы активтері, басқалармен қатар, тізбесін уәкілетті орган айқындайтын қаржы құралдарына және инвестициялық декларацияға орналастыруға пайдаланылады. Жинақтаушы зейнетақы қорлары Қазақстан Республикасының Бағалы қағаздар нарығы туралы заңнамасына сәйкес бағалы қағаздармен мәмілелер мен операцияларды жүзеге асыруға міндетті.

Тиісінше, зейнетақы қорларының бағалы қағаздар туралы ҚР заңнамасының талаптарын олар бағалы қағаздармен мәмілелер және операциялар жасаған кезде бұзуы түсіндірілетін баптың 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Түсіндірілген баптың 2-бөлімінде қарастырылған құқық бұзушылықтың құрамы ресми болып табылады. Түсіндірілген баптың 2-бөлігі бойынша құқық бұзушыға айыппұл есептеу және салу үшін үшінші тұлғаларға құқық бұзушылық жасаудан келтірілген залал фактісі мен мөлшерін анықтаудың қажеті жоқ.

ӘҚБТК-нің 264-бабының 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін құқық бұзушы айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБТК-нің 264-бабының 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл мөлшері 400 АЕК-ті құрайды.

Айыппұл мөлшері тіркелген болып табылады және оны салатын орган өзгертуге жатпайды.

Бұл жазаны құқық бұзушыға ҚР Ұлттық Банкі немесе іс сотта қаралған жағдайда сот қолданады.

265-бап. "Инвестициялық және венчурлық қорлар туралы" Қазақстан Республикасы Заңының талаптарын бұзу

1. *Акционерлік инвестициялық қор, инвестициялық қордың басқарушы компаниясы "Инвестициялық және венчурлық қорлар туралы" Қазақстан Республикасы Заңының оның қызметі туралы ақпараттың, инвестициялық қордың таза активтерінің құрамы мен құнын сипаттайтын көрсеткіштердің, сондай-ақ оны жариялау мен таратудың тәртібінің талаптарын бұзуы -*

заңды тұлғаларға төрт жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. *Дәл емес, толық емес немесе жаңылыстыратын ақпаратты акционерлік инвестициялық қордың, инвестициялық қордың басқарушы компаниясының таратуы немесе жариялауы -*

заңды тұлғаларға төрт жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ _____

Түсіндірілген бап Қазақстан Республикасы "Инвестициялық және венчурлік қорлар туралы" Заңның талаптарын бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ӘҚБтК-нің 265-бабында көзделген құқық бұзушылықтардың Қазақстан Республикасы заңнамасында белгіленген және мемлекетпен қорғалатын қаржы саласындағы қызметті жүзеге асырудың тәртібі тектік объектісі болып табылады.

Түсіндірілетін бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтардың Қазақстан Республикасы заңнамасында белгіленген және мемлекетпен қорғайтын инвестициялық қорлар мен инвестициялық қорларды басқарушы компаниялардың қызметін жүзеге асырудың тәртібі тікелей объектісі болып табылады.

ӘҚБтК-нің 265-бабында көзделген заңды тұлғалар: акционерлік инвестициялық қор , инвестициялық қордың басқарушы компаниясы бұл туралы түсіндірілетін баптың диспозициялары мен санкцияларында тікелей көрсетілуіне байланысты құқық бұзушылық субъектілері болып табылады.

Акционерлік инвестициялық қор - қызметінің айрықша түрі Заңда белгіленген талаптарға және өзінің инвестициялық декларациясына сәйкес осы қоғамның акционерлері оның акцияларын, заңды тұлғаның акционерлік инвестициялық қор етіп қайта құрылуы нәтижесінде қабылданған өзге де активтерді төлеу үшін қосқан ақшаны, сондай-ақ осындай инвестициялау нәтижесінде алынған активтерді жинақтау мен инвестициялау болып табылатын акционерлік қоғам.

Басқарушы компания – уәкілетті орган берген лицензия негізінде инвестициялық портфельді басқару жөніндегі қызметті жүзеге асыратын бағалы қағаздар рыногына кәсіби қатысушы..

Түсіндірілетін бап бойынша ӘҚБтК-нің 265-бабында көзделген іс-әрекеттердің заңды тұлғалар құқық бұзушылық субъектілері болып табылатындықтан субъективті жағы анықталуға жатпайды.

Түсіндірілген бапта қарастырылған құқық бұзушылықтардың құрамы ресми болып табылады. Түсіндірілетін бап бойынша құқық бұзушыға айыппұл есептеу және салу үшін мемлекетке құқық бұзушылық жасаудан залал келтіру фактісі мен мөлшерін анықтаудың қажеті жоқ.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігі "Инвестициялық және венчурлік қорлар туралы" ҚР Заңның акционерлік инвестициялық қордың, инвестициялық қордың басқарушы компаниясының өз қызметі, инвестициялық қордың таза активтерінің құрамы мен құнын сипаттайтын көрсеткіштер туралы ақпараттың мазмұнына, сондай-ақ оны жариялау және тарату тәртібіне қойылатын талаптарын бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ӘҚБтК-нің 265-бабының 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы "Инвестициялық және венчурлік қорлар туралы" ҚР Заңының құқық бұзушының өз қызметі, инвестициялық қордың таза активтерінің құрамы мен құнын сипаттайтын көрсеткіштер туралы ақпараттың мазмұнына, сондай-ақ оны жариялау және тарату тәртібіне қатысты талаптарын бұзу түріндегі белсенді әрекеттерді (әрекетсіздікті) жасауынан тұрады.

"Инвестициялық және венчурлік қорлар туралы" ҚР Заңының 45-бабы 1 және 2-тармақтарының талабы бойынша инвестициялық қор туралы ақпарат ҚР заңнамасында, жарғыда, инвестициялық декларацияда, акционерлік инвестициялық қордың акциялар шығарылымы проспектісінде және инвестициялық пай қоры ережелерінде белгіленген талаптарға сәйкес келуі тиіс.

Атап айтқанда, инвестициялық қор туралы ақпарат мыналарды қамтуы тиіс:

- инвестициялық қордың атауы, басқарушы компанияның атауы, берілген күні және лицензиялық нөмірі, инвестициялық пай қорының ережелерін тіркеу нөмірі мен күні;

- инвестициялық қор туралы толық ақпаратты алуға болатын орындар туралы ақпарат (мекен-жайлар мен телефондармен);

- акциялардың немесе акциялар құнының артуы немесе төмендеуі, инвестициялық нәтижелер өткен уақыттағы кірістерді анықтамайтындығы, мемлекет инвестициялық қорларға салынатын инвестициялардың рентабельділігіне кепілдік бермейді, сонымен қатар акционерлік инвестициялық қордың жарғысымен, оның акцияларды шығару проспектісімен танысу қажеттілігі туралы ескерту және инвестициялық декларация, инвестициялық қордың пайларын немесе пайларын сатып алғанға дейін инвестициялық пай қорының ережелері.

Аталған Заңның 45-бабы 5-тармақтың талабы бойынша акционерлер мен пай ұстаушыларды қор қағидаларына өзгерістер және (немесе) толықтырулар енгізу туралы хабардар ету, акционерлік инвестициялық қор акционерлерінің жалпы жиналысын

және жабық инвестициялық пай қоры пай ұстаушыларының жалпы жиналысын шақыру, пайларды орналастыруды тоқтата тұру, акционерлік инвестициялық қорды тарату және инвестициялық пай қорының жұмыс істеуін тоқтату жағдайларын қоспағанда, тәуекелмен инвестициялайтын инвестициялық қор туралы мәліметтер, басқарушы компанияның және осы қордың бағалы қағаздары айналыста болатын қор биржасының интернет-ресурстарын қоспағанда, бұқаралық ақпарат құралдарында орналастырылмайды және сыртқы (көрнекі) жарнама арқылы таратылмайды.

Жоғарыда аталған заңды тұлғалардың өз қызметі туралы ақпараттың мазмұнына, инвестициялық қордың таза активтерінің құрамы мен құнын сипаттайтын көрсеткіштерге, сондай-ақ оны жариялау және тарату тәртібіне қойылатын талаптарды бұзуы түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген аяқталған құқық бұзушылықтың құрамын құрайды.

Тұлға түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл түрінде жазаға тартылады.

ӘҚБТК-нің 265-бабының 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұлдың мөлшері 400 АЕК-ті құрып, тіркелген болып табылады және оны салатын органның өзгертуіне жатпайды.

Бұл жазаны құқық бұзушыға ҚР Ұлттық Банкі немесе іс сотта қаралған жағдайда сот қолданады.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігі инвестициялық қордың, инвестициялық қордың басқарушы компаниясының дұрыс емес, толық емес немесе жаңылыстыратын ақпаратты таратуы немесе жариялауы үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсіндірілген баптың 2-бөлімінде қарастырылған құқық бұзушылықтың объективті жағы құқық бұзушының заңсыз әрекеттерді келесі түрде:

- 1) анық емес, толық емес немесе жаңылыстыратын ақпаратты тарату;
- 2) анық емес, толық емес немесе жаңылыстыратын ақпаратты жариялау кезінде жасауымен сипатталады.

"Инвестициялық және венчурлық қорлар туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 45-бабына сәйкес инвестициялық қор және басқарушы компания туралы ақпарат жалған немесе жаңылыстыратын ақпаратты қамтымауы керек, сонымен қатар:

- 1) басқарушы компанияның инвестициялық қызметінің болашақтағы табыстылығына, оның ішінде оның нақты қызметі туралы ақпаратқа негізделген кепілдіктер;

- 2) үш жылдан астам уақыт өткен басқа оқиғамен немесе уақыт кезеңімен байланысты басқарушы компанияның инвестициялық қызметінің нәтижелеріне айтарлықтай әсер етуі мүмкін факторлар туралы мәлімдемелер;

- 3) инвестициялық қордың таза активтерінің кірістілігі мен құнын нақты есептеуге негізделмеген басқарушы компанияның инвестициялық көрсеткіштерін салыстыру;

4) инвестициялар қауіпсіздігінің кепілдіктері және осы инвестициялармен байланысты мүмкін кірістер немесе шығыстар мөлшерінің тұрақтылығы кепілдіктері бар болашақ инвестициялар туралы есептер;

5) басқарушылық компанияның басқару дағдылары немесе сипаттамалары туралы, сондай-ақ олардың мемлекеттік органдармен, басқа тұлғаларымен қарым-қатынасы туралы асыра немесе расталмаған мәлімдемелер.

Жоғарыда аталған заңды тұлғалардың дұрыс емес, толық емес немесе жаңылыстыратын ақпаратты таратуға немесе жариялауға тыйым салуды бұзуы түсіндірілген баптың 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Құқық бұзушы ӘҚБтК-нің 265-бабының 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл түрінде жазаға тартылады.

ӘҚБтК-нің 265-бабының 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұлдың мөлшері 400 АЕК-ті құрып, тіркелген болып табылады және оны салатын органның өзгертуіне жатпайды.

Бұл жазаны құқық бұзушыға ҚР Ұлттық Банкі немесе іс сотта қаралған жағдайда сот қолданады.

266-бап. Қазақстан Республикасының төлемдер туралы заңдарында белгіленген шектеулерді бұзу

Қосымша құн салығын төлеуші ретінде тіркелген жеке кәсіпкерлердің немесе заңды тұлғалардың азаматтық-құқықтық мәміле бойынша қолма-қол ақшамен мыңнан астам айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде салық төлеуші ретінде тіркелген басқа жеке кәсіпкердің пайдасына жүзеге асыруы қосылған құн немесе заңды тұлға -

төлем жасаған адамдарға төлем сомасынан бес пайыз мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ _____

Түсіндірілген бап төлемдерді қолма-қол тәртіпте жүргізу бойынша ҚР заңдарында белгіленген шектеулерді бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ҚР заңнамасында белгіленген және мемлекетпен қорғалатын қаржы саласындағы қызметті жүзеге асыру тәртібі ӘҚБтК-нің 266-бабында көзделген құқық бұзушылықтың тектік объектісі болып табылады.

Түсіндірілген бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың тікелей объектісі ҚР заңнамасында белгіленген қолма-қол төлемдерді жүзеге асыру тәртібі болып табылады.

ӘҚБтК-нің 266-бабында көзделген құқық бұзушылық субъектілері, бұл туралы түсіндірілген баптың диспозициясында тікелей көрсетілуіне байланысты, қосылған құн салығын төлеуші ретінде тіркеу есебінде тұрған жеке кәсіпкерлер және заңды тұлғалар болып табылады.

Бұл ретте түсіндірілген бап бойынша құқық бұзушы ретінде төлеуші де, ақша алушы да ҚҚС төлеуші ретінде тіркеу есебінде тұрған заңды тұлғалар немесе дара

кәсіпкерлер болып табылатын жағдайларда қолма-қол төлемдердің белгіленген лимитінен тыс қолма-қол тәртіппен төлемдерді жүзеге асыруға заңнамалық тыйым салуды бұза отырып төлемді тікелей жүзеге асыратын төлеуші танылады. Төлем алушы түсіндірілетін бап бойынша құқық бұзушылық субъектісі болып табылмайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық жасаған жеке кәсіпкерлер үшін ӘҚБтК-нің 266-бабында көзделген әрекеттердің субъективті жағы ниет түріндегі кінәсімен сипатталады. Тұлғаның кінәсі оның жасаған заңсыз әрекеттеріне және олардың зиянды салдарына психикалық қатынасы арқылы анықталады.

ӘҚБтК-нің 266-бабында көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы кәсіпкерлік субъектілерінің бір мың айлық есептік көрсеткіштен астам сомаға азаматтық-құқықтық мәміле бойынша өзара қолма-қол тәртіппен төлемді жүзеге асыру түрінде құқыққа қарсы әрекеттер жасауынан тұрады.

"Төлемдер мен төлем жүйелері туралы" Заңның 25-бабы 9-тармағының талабына сәйкес сомасы республикалық бюджет туралы заңда белгіленген және төлем жасалған күнге қолданыста болатын айлық есептік көрсеткіштің бір мың еселенген мөлшерінен асатын мәміле бойынша төлемдерді қосылған құн салығын төлеуші ретінде тіркеу есебінде тұрған дара кәсіпкерлер немесе қосылған құн салығын төлеуші ретінде тіркеу есебінде тұрған басқа дара кәсіпкердің пайдасына заңды тұлғалар немесе заңды тұлғалар *қолма-қол ақшасыз тәртіппен ғана* жүзеге асырады.

Тиісінше, ҚҚС бойынша есепте тұрған жеке кәсіпкерлер мен кез келген заңды тұлғалар арасында қолма-қол төлемдер үшін заңмен белгіленген 1000 АЕК шегінен асатын сомаға ақшалай төлемдерді қолма-қол тәртіпте жүзеге асыруға заңмен тыйым салынған.

Түсіндірілген бап бойынша біреуі ҚҚС бойынша есепте тұрған заңды тұлға немесе дара кәсіпкер болып табылмайтын тұлғалар арасында төлемдерді жүзеге асыруға тыйым салынған және тиісінше құқыққа қайшы болып табылмайды.

Міндетті тұлғалардың өзара төлемдерді 1000 АЕК-тен асатын сомаға қолма-қол тәртіппен жүзеге асыруға көрсетілген заңнамалық тыйымды бұзуы түсіндірілетін бапта көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Түсіндірілген бапта көзделген құқық бұзушылық құрамы *формальды* болып табылады. Құқық бұзушыға түсініктеме берілген бап бойынша айыппұл есептеу және салу үшін мемлекетке азаматтық-құқықтық мәміле бойынша қолма-қол тәртіпте төлем жасаудан 1000 АЕК жоғары сомаға залал келтіру фактісі мен мөлшерін анықтаудың қажеті жоқ. Түсіндірілген бапта көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін заңмен белгіленген лимиттен тыс қолма-қол ақшамен төлем жасайтын тұлғалар айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБтК-нің 266-бабында көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл мөлшері төлем сомасының 5% - ын құрайды.

Бұл жазаны құқық бұзушыларға іс сотта қаралған жағдайда мемлекеттік кіріс органдары немесе сот қолданады.

267-бап. Мемлекеттік мекеме мен мемлекеттік кәсіпорынның лауазымды адамдарының жедел басқару құқығындағы (қазынашылық кәсіпорын) мемлекеттік бюджет есебінен ақша міндеттемелерін қабылдауға заңсыз әрекеттері

1. *Жедел басқару құқығындағы мемлекеттік мекеме немесе мемлекеттік кәсіпорынның (қазынашылық кәсіпорынның) лауазымды адамдарының заңмен белгіленген азаматтық-құқықтық мәмілелерді тіркеусіз және (немесе) уәкілетті орган бекіткен бағалау міндеттемелерінің мөлшерінен асып, мемлекеттік бюджет қаражаты есебінен ақшалай міндеттемелерді қабылдауға заңсыз әрекеттері Мемлекеттік мекеменің міндеттемелері бойынша Қазақстан Республикасының Үкіметі немесе тиісті жергілікті атқарушы орган немесе және басқару құқығындағы мемлекеттік кәсіпорындар (мемлекеттік кәсіпорын), -*

елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. *Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекеттер -*

жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ _____

Түсіндірілген бап мемлекеттік мекеме мен жедел басқару құқығындағы мемлекеттік кәсіпорынның (қазыналық кәсіпорынның) лауазымды тұлғаларының мемлекеттік бюджет қаражаты есебінен ақшалай міндеттемелерді қабылдау жөніндегі заңсыз әрекеттері үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ӘҚБтК-нің 267-бабында көзделген құқық бұзушылықтардың Қазақстан Республикасы заңнамасында белгіленген және мемлекетпен қорғалатын қаржы саласындағы қызметті жүзеге асырудың тәртібі тектік объектісі болып табылады.

Түсіндірілетін бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтардың тікелей объектісі ҚР заңнамасында белгіленген мемлекеттік мекемелер мен қазыналық кәсіпорындардың бюджет есебінен ақшалай міндеттемелерді өзіне қабылдау тәртібі болып табылады.

ӘҚБтК-нің 267-бабында көзделген түсіндірілген баптың диспозициясында тікелей көрсетілуіне байланысты, мемлекеттік мекемелердің немесе қазыналық кәсіпорындардың лауазымды тұлғалары құқық бұзушылықтардың субъектілері болып табылады.

Мемлекеттік мекеме – басқарушылық, әлеуметтік-мәдени немесе коммерциялық емес сипаттағы өзге де функцияларды жүзеге асыру үшін мемлекет құрған және қаржыландырудың қосымша көздері Қазақстан Республикасының заңдарында белгіленбесе, тек қана бюджет немесе Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің бюджеті (шығыстар сметасы) есебінен қамтылатын коммерциялық емес ұйым.

Қазыналық кәсіпорын – мемлекет жедел басқару құқығында бөліп берген мүлкі бар коммерциялық ұйым.

ӘҚБТК-нің 267-бабында көзделген әрекеттердің субъективті жағы оларды жасаған лауазымды тұлғаар үшін қасақана немесе абайсыздық түрінде кінәмен сипатталады. Тұлғаның кінәсі лауазымды тұлғалардың жасаған заңсыз әрекеттеріне және олардың зиянды салдарына психикалық қатынасы арқылы анықталады.

Түсіндірілген бапта көзделген құқық бұзушылықтардың құрамы материалдық болып табылады. Құқық бұзушыға түсініктеме берілген бап бойынша айыппұл есептеу және салу үшін құқық бұзушының мемлекеттік мекемеде немесе қазыналық кәсіпорында олардың лауазымды тұлғалары мемлекеттік бюджет есебінен қабылдаған ақшалай міндеттемелерден туындаған және мемлекеттік мекеменің немесе қазыналық кәсіпорынның осындай ақшалай міндеттемелері бойынша Қазақстан Республикасының Үкіметі немесе тиісті жергілікті атқарушы орган өтеген зиян келтіру фактісін анықтау қажет.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігі мемлекеттік мекеменің немесе жедел басқару құқығындағы мемлекеттік кәсіпорынның (қазыналық кәсіпорынның) лауазымды тұлғаларының заңнамада белгіленген азаматтық-құқықтық мәмілелерді тіркеусіз және (немесе) уәкілетті орган бекіткен сметалар сомасынан артық ақшалай міндеттемелерді мемлекеттік бюджет қаражаты есебінен қабылдау жөніндегі заңсыз әрекеттері үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді, жедел басқару құқығындағы мемлекеттік мекеменің немесе мемлекеттік кәсіпорынның (қазыналық кәсіпорынның) міндеттемелері бойынша Қазақстан Республикасы Үкіметінің немесе тиісті жергілікті атқарушы органның жауаптылығына әкеп соққандар.

ӘҚБТК-нің 267-бабының 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы құқық бұзушының құқыққа қайшы әрекеттерді:

заңнамада белгіленген азаматтық-құқықтық мәмілелерді тіркеусіз мемлекеттік бюджет қаражаты есебінен ақшалай міндеттемелер қабылдау және (немесе):

уәкілетті орган бекіткен сметалар сомасынан тыс мемлекеттік бюджет қаражаты есебінен ақшалай міндеттемелерді қабылдаудан тұрады.

Бюджет кодексінің 96-бабы 5-тармағына сәйкес мемлекеттік мекемелердің азаматтық-құқықтық мәмілелері бюджетті атқару жөніндегі орталық уәкілетті органның аумақтық бөлімшелерінде олар міндетті түрде тіркелгеннен кейін күшіне енеді.

Азаматтық-құқықтық мәмілелер тиісті қаржы жылына арналған міндеттемелер бойынша жеке қаржыландыру жоспарларында бекітілген сомалар және жоспарлы кезеңнің екінші және үшінші қаржы жылдарының базалық шығыстары шегінде олардың бүкіл қолданылу мерзімі ішінде:

1) іске асырылу мерзімі бір жылдан асатын бюджеттік даму бағдарламаларына;

2) технологиялық дайындау мерзімінің ұзақтығы оларды келесі (кейінгі) қаржы жылы (қаржы жылдары) беруді негіздейтін активтерді және басқа да тауарларды сатып алуды көздейтін ағымдағы бюджеттік бағдарламаларға;

3) Қазақстан Республикасының мемлекеттік сатып алу туралы заңнамасында белгіленген жағдайларда бір қаржы жылынан астам мерзіммен қызметтер көрсетуге, сондай-ақ Қазақстан Республикасының заңнамалық актілерінде белгіленген жағдайларда мемлекеттік тапсырмаларды іске асыруға, бір қаржы жылынан астам мерзіммен қызметтер көрсетуге, жұмыстарды ұсынуға;

4) Қазақстан Республикасы Үкіметі резервінің қаражаты есебінен бір қаржы жылынан астам іске асырылу мерзімінде іс-шаралар өткізуге байланысты тіркелуге жатады.

Мерзімі үш жылдан асатын мемлекеттік сатып алу туралы шарттарды тіркеу бюджеттің атқарылуы жөніндегі орталық уәкілетті орган айқындайтын тәртіппен жүзеге асырылады.

Шартты тіркеу туралы хабарлама азаматтық-құқықтық мәміленің тіркелгенін растайтын құжат болып табылады.

Мемлекеттік мекемелердің азаматтық-құқықтық мәмілелерін тіркеуді жүзеге асыру тәртібін бюджетті атқару жөніндегі орталық уәкілетті орган айқындайды.

Бюджет кодексінің 97-бабы 4-тармағына сәйкес жасалған азаматтық-құқықтық мәмілелерді тіркеу міндетті болып табылатын шығыстардың экономикалық сыныптамасының ерекшеліктері бойынша тіркелген азаматтық-құқықтық мәмілесіз төлемдер мен ақша аударымдарын жүргізуге жол берілмейді.

"Мемлекеттік мүлік туралы" Заңның 165-бабы 1-тармағына сәйкес мемлекеттік мекеме өз міндеттемелері бойынша өзінің билігіндегі ақшамен жауап береді. Мемлекеттік мекеменің қалған мүлкін өндіріп алуға жол берілмейді.

Осыған байланысты, "Мемлекеттік мүлік туралы" Заңның 165-бабы 2-тармағына сәйкес мемлекеттік мекемеде ақша жеткіліксіз болған кезде оның міндеттемелері бойынша Қазақстан Республикасы немесе әкімшілік-аумақтық бөлініс тиісті бюджет қаражатымен субсидиарлық жауаптылықта болады.

Жалпы айтқанда, "Мемлекеттік мүлік туралы" Заңның 158-бабы 1-тармағына сәйкес қазыналық кәсіпорын өз міндеттемелері бойынша өзінің билігіндегі ақшамен жауап береді. Қазыналық кәсіпорынды тарату жағдайларын қоспағанда, осы заңды тұлғаның қалған мүлкін өндіріп алуға жол берілмейді.

Тиісінше, қазыналық кәсіпорын өзіне уәкілетті орган бекіткен шығыстар сметасы шеңберінде және өзінің билігіндегі ақша шегінде ғана ақшалай міндеттемелерді қабылдауға міндетті.

Қазыналық кәсіпорынның лауазымды тұлғаларына осы қазыналық кәсіпорынға ол үшін уәкілетті орган бекіткен сметалар мен оның иелігіндегі ақша сомасынан тыс ақшалай міндеттемелер қабылдауға тыйым салынады.

"Мемлекеттік мүлік туралы" Заңның 158-бабы 1-тармағына сәйкес қазыналық кәсіпорынның ақшасы жеткіліксіз болған кезде, оның міндеттемелері бойынша Қазақстан Республикасы немесе әкімшілік-аумақтық бөлініс тиісті бюджет қаражатымен субсидиялық жауаптылықта болады.

Мемлекеттік мекемелер мен мемлекеттік кәсіпорындардың лауазымды тұлғаларының мемлекеттік бюджет есебінен осы мекемелер мен кәсіпорындарға ақшалай міндеттемелер қабылдауы кезінде жоғарыда көрсетілген заңнамалық талаптар мен тыйымдарды бұзуы түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

ӘҚБтК-нің 267-бабының 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін оны жасауға кінәлі лауазымды тұлға айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБтК-нің 267-бабының 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұлдың мөлшері 50 АЕК-ті құрайды, тіркелген болып табылады және оны салатын органның өзгертуіне жатпайды.

Бұл жазаны құқық бұзушыларға іс сотта қаралған жағдайда ҚР Қаржы министрлігінің органдары немесе сот қолданады.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігі әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген кез-келген әрекетті жасағаны үшін қатаң жаза белгілейді.

Бұл ретте түсіндірілетін баптың 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық объектісінің, субъективтік жағының және құрамының субъектілері өз сипаттамасында ӘҚБтК-нің 267-бабының 1-бөлігінде көзделген объектімен, субъективтік тараппен және құқық бұзушылық құрамының субъектілерімен сәйкес келеді.

ӘҚБтК-нің 267-бабының 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағының сипаттамасында түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген әрекеттерге қайталану белгісі қосылады.

Егер тұлға ӘҚБтК-нің 267-бабының 1-бөлігінде көзделген әрекеттердің кез келгенін бұрын жасаған болса, ол үшін әкімшілік жазаға тартылса және тұлға әкімшілік жазаға тартылған болып есептелетін бір жылдық мерзім әлі өтпесе, құқық бұзушылық қайталап жасалған болып есептеледі.

Құқық бұзушылықты жасаудың қайталануы ӘҚБтК-нің 267-бабының 2-бөлігі бойынша құқық бұзушылықтың дербес құрамы ретінде құқыққа қарсы әрекеттің саралануына әкеп соғатын дербес саралау белгісі болып табылады.

Саралау белгісі ретінде қайталау құқық бұзушының бір жыл ішінде жасаған құқыққа қарсы әрекеттерінің саны мен сипатын анықтау жолымен ғана емес, сонымен қатар заңды түрде – осы тұлғаны ӘҚБтК-нің 267-бабының 1-бөлігінде көзделген әрекеттерді жасағаны үшін әкімшілік жауаптылыққа тарту фактісін, ҚР Қаржы министрлігі органының немесе соттың Б. 1-бөлігі бойынша әкімшілік жаза қолдану туралы заңды күшіне енген қаулысының болуын анықтау жолымен белгіленеді. 267

ӘҚБТК, оны жариялау, тапсыру немесе құқық бұзушылық субъектісіне жіберу және жаза қолданылған сәттен бастап бір жылдық мерзімді жою фактісі.

Жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде ӘҚБТК-нің 267-бабының 1-бөлігінде көзделген әрекетті қайталап жасағаны үшін құқық бұзушы айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБТК-нің 267-бабының 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұлдың мөлшері 100 АЕК-ті құрайды, тіркелген болып табылады және оны салатын органның өзгертуіне жатпайды.

Бұл жазаны құқық бұзушыларға іс сотта қаралған жағдайда ҚР Қаржы министрлігінің органдары немесе сот қолданады.

Құқық бұзушыға әкімшілік жаза қолдану оны өзінде бар міндеттерді орындаудан, ол жол берген бұзушылықтарды жоюдан және құқық бұзушылықпен мемлекетке немесе үшінші тұлғаларға келтірілген залалды өтеуден босатпайды.

268-бап. Қазақстан Республикасының тауар биржалары туралы заңнамасын бұзу

1. Биржа қызметкерлерінің биржалық операцияларға қатысуы -

жүз елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Тауар биржасының сауда-саттықты және биржалық сауданы ұйымдастыруға тікелей қатысы жоқ өзге де қызметті жүзеге асыру, -

бес жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

3. Тауар биржаларынан тыс биржалық тауарлар тізіміне енгізілген тауарларды сату

- жеке тұлғаларға жетпіске, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға - жүз, орта бизнеске - жүз қырық, ірі бизнес үшін - төрт жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

4. Биржа брокерлерінің және (немесе) биржалық дилерлердің аяқталған биржалық операциялардың есебін әр клиент үшін бөлек жүргізу және осы мәмілелер туралы ақпаратты операция жасалған күннен бастап бес жыл ішінде сақтау талаптарын сақтамау -

сексен айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

5. Биржалық сауда-саттыққа қатысушылар қосарланған аукционға биржалық тауарлар тізіміне енгізілген тауарлардың тоқсандық жиынтық меншікті айналымының кемінде отыз пайызын өткізуді қамтамасыз ете алмаса -

ескертуге алып келеді.

6. Осы баптың бесінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекет, -

шағын бизнес субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға жетпіс, орта кәсіпкерлікке - жүз қырық, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне - төрт жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

7. Биржаның сауда-саттық нәтижелерін өзінің Интернет-ресурсында тауар биржасының орындамауы, уақтылы орындамауы - ескертуге әкеледі.

8. Осы баптың жетінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекеттер - заңды тұлғаға үш жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

9. Тауар биржасының тауар биржаларының электрондық сауда жүйесіне қойылатын міндетті талаптарды сақтамауы - ескертуге алып келеді.

10. Осы баптың тоғызыншы бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекет, - заңды тұлғаға үш жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

11. Сауда қызметін реттеу саласындағы уәкілетті органға тауар биржаларының күнтізбелік түрдегі жалған есептілік нысандарын, уақтылы ұсынбауы, сондай-ақ ұсынбауы - ескертуге әкеледі.

12. Осы баптың он бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекеттер, - заңды тұлғаға жүз елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

13. Тауар биржасының биржалық сауда режимдерін өткізбеуі - заңды тұлғаға жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

14. Осы бөлімнің он үшінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекет, - заңды тұлғаға үш жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

15. Тауар биржаларының клирингтік орталықтарының клиринг процесін автоматтандыруды қамтамасыз ететін аппараттық-бағдарламалық кешеннің болмауы, - заңды тұлғаға үш жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ _____

Түсіндірілген бап тауар биржалары туралы ҚР заңнамасын бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсіндірілген бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтардың жалпы объектісі ҚР заңнамасында белгіленген және ҚР-да сауда қызметін жүзеге асырудың мемлекет қорғайтын тәртібі болып табылады.

Түсіндірілетін бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтардың тікелей объектісі ҚР заңнамасында белгіленген және ҚР-да мемлекет қорғайтын биржалық сауда тәртібі болып табылады.

Заңды және жеке тұлғалар: тауар биржалары, тауар биржасының қызметкерлері және биржалық сауда-саттыққа қатысушылар түсіндірілетін бапта көзделген құқық бұзушылық субъектілері болып табылады.

Тауар биржасы - акционерлік қоғам түріндегі заңды тұлға, сауда-саттықты ұйымдастыруды және техникалық қолдауды тауар биржасының сауда жүйесін пайдалана отырып жүзеге асырады. Тауар биржасы сауда-саттық жүргізуді биржалық сауданың белгіленген ережелері бойынша қамтамасыз етеді. Тауар биржасы өз қызметін уәкілетті орган беретін лицензия негізінде жүзеге асырады. Тауар биржасының атауында "тауар биржасы" деген сөздер болуға тиіс.

Тауар биржасының қызметкерлері - бұл еңбек шарты аясында тауар биржасымен еңбек қатынастарында тұрған тұлғалар.

Биржалық саудаға қатысушылар - биржалық сауданың белгіленген ережелері бойынша тауар биржасында өзара әрекет ететін клиенттер, брокерлер және дилерлер.

Клиент – биржалық тауармен мәмілелер жасау үшін брокердің көрсетілетін қызметтерін пайдаланатын жеке немесе заңды тұлға.

Биржалық брокер дегеніміз - клиенттің атынан, оның есебінен және оның мүддесі үшін биржалық тауарлармен мәмілелер жасайтын заңды тұлға.

Биржалық дилер - бұл биржалық тауарлармен операцияларды өз мүдделері үшін және өз есебінен, сонымен қатар клиенттің атынан жасайтын заңды тұлға.

Түсіндірілген бапта қарастырылған құқық бұзушылықтардың субъективті жағы оларды жасаған жеке тұлғалар үшін қасақана немесе абайсыздық түрінде кінәмен сипатталады. Жеке тұлғаның кінәсі оның жасаған заңсыз әрекетіне және оның жасалуының нәтижесінде пайда болған зиянды салдарға психикалық қатынасы бойынша анықталады. Заңды тұлғаларға қатысты субъективті тарап белгілеуге жатпайды.

Түсіндірілген бапта қарастырылған әкімшілік жазаларды құқық бұзушыларға сауда қызметін реттеу саласындағы уәкілетті орган немесе іс сотта қаралған жағдайда сот қолданады.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігі тауар биржасы қызметкерлерінің биржалық мәмілелерге қатысуы үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ӘҚБТК-нің 268-бабының 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы құқық бұзушының тауар биржасы қызметкерлерінің биржалық мәмілелерге қатысуы түріндегі құқыққа қарсы іс-әрекеттер жасауынан тұрады.

ҚР "Тауар биржалары туралы" Заңының 12-бабы 2-тармағының талабы бойынша тауар биржасының қызметкерлеріне биржалық мәмілелерге қатысуға, сондай-ақ коммерциялық ақпаратты өз мүдделерінде пайдалануға тыйым салынады.

Тауар биржасы қызметкерлерінің биржалық сауда-саттыққа қатысуға жоғарыда көрсетілген заңнамалық тыйымды бұзуы түсіндірілетін баптың 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Түсіндірілген баптың 1-бөлімінде қарастырылған құқық бұзушылықтың құрамы ресми болып табылады. Құқық бұзушыға түсініктеме берілген баптың 1-бөлігі бойынша айыппұл есептеу және салу үшін тауар биржасы қызметкерлерінің биржалық мәмілелерге қатысуынан келтірілген залал фактісі мен мөлшерін анықтаудың қажеті жоқ.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін оны жасаған тұлғалар айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБТК-нің 268-бабының 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл мөлшері тіркелген болып табылады және 150 АЕК-ті құрайды.

Айыппұл мөлшерін оны салатын орган өзгертуге жатпайды.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігі тауар биржасының биржалық сауданы ұйымдастырумен тікелей байланысты емес сауда және өзге де қызметті жүзеге асыруы үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ӘҚБТК-нің 268-бабының 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы құқық бұзушының биржалық сауданы ұйымдастырумен тікелей байланысты емес сауда және өзге де қызметті жүзеге асыру түрінде құқыққа қарсы әрекеттер жасауынан тұрады.

ҚР "Тауар биржалары туралы" Заңының 13-бабының 1-тармағына сәйкес тауар биржасы қызметінің негізгі түрі биржалық сауда-саттықты ұйымдастыру және өткізу болып табылады.

Жоғарыда көрсетілген Заңның 13-бабы 3-тармағының императивті талабы бойынша тауар биржасының өз қызметін брокерлік, дилерлік және депозитарлық қызметпен, сондай-ақ бағалы қағаздарды басқару жөніндегі қызметпен қоса атқаруға құқығы жоқ.

Тауар биржасының биржалық сауданы ұйымдастырумен тікелей байланысты емес сауда және өзге де қызметті жүзеге асыруға жоғарыда көрсетілген заңнамалық тыйымдарды бұзуы түсіндірілген баптың 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Түсіндірілген баптың 2-бөлімінде қарастырылған құқық бұзушылықтың құрамы ресми болып табылады. Құқық бұзушыға түсініктеме берілген баптың 2-бөлігі бойынша айыппұл есептеу және салу үшін биржалық сауданы ұйымдастырумен тікелей байланысты емес сауда және өзге де қызметті жүзеге асырудан келтірілген залалдың фактісі мен мөлшерін анықтаудың қажеті жоқ.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін оны жасаған тұлғалар айыппұл түрінде жазаланады

ӘҚБТК-нің 268-бабының 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл мөлшері тіркелген болып табылады және 500 АЕК-ті құрайды.

Айыппұл мөлшерін оны салатын орган өзгертуге жатпайды.

Түсіндірілген баптың 3-бөлігі биржалық тауарлар тізіміне енгізілген тауарларды тауар биржаларынан тыс сату үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ӘҚБТК-нің 268-бабының 3-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы құқық бұзушының биржалық тауарлар тізбесіне енгізілген тауарларды тауар биржаларынан тыс сату түрінде құқыққа қарсы әрекеттер жасауынан тұрады.

Биржалық тауар - Еуразиялық экономикалық одақтың сыртқы экономикалық қызметінің бірыңғай тауар номенклатурасына енгізілген стандартталған біртекті тауар, оның бірліктері барлық жағынан да бір-біріне сәйкес келеді, сол бір функцияларды орындауына мүмкіндік беретін ұқсас сипаттамалары болады және ұқсас құрамдастардан тұрады, түрлі өндірушілерден шыққан бірін-бірі толық алмастыратын қасиетке ие партиялар, сондай-ақ *мерзімді келісімшарт*.

Мерзімді келісімшарт – орындау мерзімі кейінге қалдырылған базалық активті шартсыз немесе шартты сатып алу-сатуға арналған келісімшарт, оған фьючерс, опцион жатады.

Биржалық тауарлардың тізбесін уәкілетті орган бекітеді.

ҚР тауар биржалары туралы заңнамасының талабы бойынша биржалық тауарлармен мәмілелер тауар биржаларында жасалуы тиіс.

"Тауар биржалары туралы" Заңның 15-бабының 3-тармағына сәйкес биржалық тауарлар тізбесіне енгізілген тауарлармен тауар биржаларынан тыс жасалған мәмілелер мүдделі тұлғалардың, уәкілетті органның не прокурордың талап қоюы бойынша жарамсыз деп танылады.

Сауда мәмілелеріне қатысушылардың биржалық тауарлар тізбесіне енгізілген тауарларды тауар биржаларынан тыс сатуға жоғарыда көрсетілген заңнамалық тыйымды бұзуы түсіндірілген баптың 3-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Түсіндірілген баптың 3-бөлігінде қарастырылған құқық бұзушылықтың құрамы ресми болып табылады. Құқық бұзушыға түсініктеме берілген баптың 3-бөлігі бойынша айыппұл есептеу және салу үшін биржалық тауарлар тізіміне енгізілген тауарларды тауар биржаларынан тыс сатудан келтірілген залал фактісі мен мөлшерін анықтау қажет емес.

Түсіндірілген баптың 3-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін оны жасаған тұлғалар айыппұл түрінде жазаланады.

Құқық бұзушының құқықтық жағдайына және ол жататын кәсіпкерлік санатына қарай айыппұл мөлшері:

жеке тұлғалар үшін – 70 АЕК;

шағын кәсіпкерлік субъектілері, коммерциялық емес ұйымдар үшін – 100 АЕК;

орта кәсіпкерлік субъектілер үшін – 140 АЕК;

ірі кәсіпкерлік субъектілер үшін – 400 АЕК.

Айыппұл мөлшерін оны салатын орган өзгертуге болмайды.

Түсіндірілген баптың 5-бөлігі биржалық саудаға қатысушылардың биржалық тауарлар тізбесіне енген тауарлардың тоқсан сайынғы жалпы биржалық айналымының кемінде отыз пайызын қосарланған қарсы аукцион режимінде сатуды қамтамасыз ету жөніндегі міндеттерді орындамағаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ӘҚБТК-нің 268-бабы 5-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы құқық бұзушының биржалық тауарлар тізбесіне енген тауарлардың тоқсан сайынғы жалпы биржалық айналымының кемінде отыз пайызын қосарланған қарсы аукцион режимінде өткізуді қамтамасыз ету жөніндегі міндеттерді орындамау түрінде әрекетсіздігінен тұрады.

Қосарланған қарсы аукцион режимі-бұл сауда-саттық режимі, онда биржалық мәмілелер сатушылар мен сатып алушылардың бәсекелестігі нәтижесінде жасырын түрде жасалады, ал биржалық немесе стандартталмаған тауарлардың бағасы сұраныс пен ұсыныстың тепе-теңдігі деңгейінде белгіленеді.

ҚР Ұлттық экономика министрінің м.а. 2015 жылғы 30 наурыздағы № 280 бұйрығымен бекітілген биржалық сауданың үлгілік қағидаларының 46-тармағы нормасының талабы бойынша биржалық саудаға қатысушылар биржалық тауарлар тізбесіне енген тауарлардың тоқсан сайынғы жалпы биржалық айналымының кемінде отыз пайызын қосарланған қарсы аукцион режимінде өткізуді қамтамасыз етеді.

Түсіндірілген баптың 5-бөлігінде көзделген биржалық саудаға қатысушылардың жоғарыда көрсетілген талапты орындамауы құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Түсіндірілген баптың 5-бөлігінде қарастырылған құқық бұзушылықтың құрамы *ресми* болып табылады. Құқық бұзушыға түсіндірілген баптың 5-бөлігі бойынша айыппұл есептеу және салу үшін биржалық тауарлар тізбесіне кіретін тауарлардың тоқсан сайынғы жалпы биржалық айналымының кемінде отыз пайызын қосарланған қарсы аукцион режимінде сатуды қамтамасыз ету жөніндегі міндеттерді орындамаудан келтірілген залал фактісі мен мөлшерін анықтау қажет емес.

Түсіндірілген баптың 5-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін оны жасаған тұлғалар *ескерту* түрінде жазаланады.

Түсіндірілген баптың 6-бөлігі әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде түсіндірілген баптың 5-бөлігінде көзделген әрекетті жасағаны үшін қатаң жаза белгілейді.

Бұл ретте түсіндірілетін баптың 6-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық объектісінің, субъективті тарапының және құрамының субъектілері өз сипаттамасында ӘҚБТК-нің 268-бабының 5-бөлігінде көзделген объектімен, субъективті тараппен және құқық бұзушылық құрамының субъектілерімен сәйкес келеді.

ӘҚБтК-нің 268-бабының 6-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағының сипаттамасында түсіндірілген баптың 5-бөлігінде көзделген әрекеттерге қайталану белгісі қосылады.

Егер тұлға бұрын ӘҚБтК-нің 268-бабының 5-бөлігінде көзделген іс-әрекетті жасап, ол үшін әкімшілік жазаға тартылса және тұлға әкімшілік жазаға тартылған болып есептелетін бір жылдық мерзім әлі өтпесе, құқық бұзушылық қайталап жасалған болып есептеледі.

Құқық бұзушылықты жасаудың қайталануы ӘҚБтК-нің 268-бабының 6-бөлігі бойынша құқық бұзушылықтың дербес құрамы ретінде құқыққа қарсы әрекеттің саралануына әкеп соғатын дербес саралау белгісі болып табылады.

Қайталану құқық бұзушының бір жыл ішінде жасаған құқыққа қарсы әрекеттерінің саны мен сипатын анықтау арқылы ғана емес, сондай – ақ заңды түрде-осы тұлғаны ӘҚБтК-нің 268-бабының 5-бөлігінде көзделген іс-әрекетті жасағаны үшін әкімшілік жауаптылыққа тарту фактісін, сауда қызметін реттеу жөніндегі уәкілетті органның немесе соттың ӘҚБтК-нің 268-бабының 5-бөлігі бойынша әкімшілік жаза қолдану туралы заңды күшіне енген қаулысының болуын анықтау арқылы да белгіленеді. ӘҚБтК-нің 268-бабы, оны жариялау, тапсыру немесе құқық бұзушылық субъектісіне жіберу және жаза қолданылған сәттен бастап бір жылдық мерзімнің жойылмау фактісі.

Түсіндірілген баптың 6-бөлігінде қарастырылған құқық бұзушылықтың құрамы ресми болып табылады. Құқық бұзушыға түсініктеме берілген баптың 6-бөлігі бойынша айыппұл есептеу және салу үшін құқық бұзушылық жасаудан келтірілген залал фактісі мен мөлшерін анықтаудың қажеті жоқ.

Жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде ӘҚБтК-нің 268-бабының 5-бөлігінде көзделген әрекетті қайталап жасағаны үшін құқық бұзушы айыппұл түрінде жазаланады.

Кәсіпкерлік санатына байланысты айыппұл мөлшері:

- шағын кәсіпкерлік субъектілері, коммерциялық емес ұйымдар үшін-70 АЕК;
- орта кәсіпкерлік субъектілері үшін-140 АЕК;
- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін-400 АЕК құрайды.

Түсіндірілген баптың 7-бөлігі тауар биржасының биржалық сауда-саттық нәтижелерін өз интернет-ресурсында орналастыру жөніндегі міндетін орындамағаны, уақтылы орындамағаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ӘҚБтК-нің 268-бабының 7-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы құқық бұзушының құқыққа қарсы әрекеттерді (әрекетсіздікті) мынадай түрде жасауынан тұрады:

1) биржалық сауда-саттық нәтижелерін өз интернет-ресурсында орналастыру жөніндегі міндеттерді орындамаған жағдайларда жүргізіледі;

2) биржалық сауда-саттық нәтижелерін өз интернет-ресурсында орналастыру жөніндегі міндетті уақтылы орындамаған жағдайларда жүргізіледі.

"Тауар биржалары туралы" ҚР Заңының 1-бабы 5)-тт. сәйкес биржалық сауда-саттықтар – биржалық мәмілелер жасасу процесін автоматтандыруды қамтамасыз ететін тауар биржасының электрондық сауда жүйесіне берілген электрондық өтінімдер негізінде биржалық тауарлар, стандартталмаған тауарлар бойынша мәмілелер жасауға бағытталған, биржалық сауда қағидалары шеңберінде жүргізілетін процесс.

"Тауар биржалары туралы" ҚР Заңының 13-2-бабы 2-тармағының 4)-тт. сәйкес тауар биржасы биржалық сауда-саттықтың нәтижелерін сауда-саттық күнінен кейінгі жұмыс күнінен кешіктірмей өз интернет-ресурсында орналастыруға міндетті.

Түсіндірілген баптың 7-бөлігінде көзделген тауар биржасының биржалық сауда-саттық нәтижелерін өзінің интернет-ресурсында орналастыруға жоғарыда көрсетілген заңнамалық талапты орындамауы немесе уақтылы орындамауы құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Түсіндірілген баптың 7-бөлігінде қарастырылған құқық бұзушылықтың құрамы *ресми* болып табылады. Құқық бұзушыға түсініктеме берілген баптың 7-бөлігі бойынша айыппұл есептеу және салу үшін құқық бұзушылық жасаудан келтірілген залал фактісі мен мөлшерін анықтаудың қажеті жоқ.

Түсіндірілген баптың 7-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін оны жасаған тұлғалар *ескерту* түрінде жазаланады.

Түсіндірілген баптың 8-бөлігі әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде түсіндірілген баптың 7-бөлігінде көзделген әрекеттердің кез-келгенін жасағаны үшін қатаң жаза белгілейді.

Бұл ретте түсіндірілетін баптың 8-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық объектісінің, субъективтік жағының және құрамының субъектілері өз сипаттамасында ӘҚБтК-нің 268-бабының 7-бөлігінде көзделген объектімен, субъективтік тараппен және құқық бұзушылық құрамының субъектілерімен сәйкес келеді.

ӘҚБтК-нің 268-бабының 8-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағының сипаттамасында түсіндірілген баптың 7-бөлігінде көзделген әрекеттерге қайталану белгісі қосылады.

Егер тұлға ӘҚБтК-нің 268-бабының 7-бөлігінде көзделген әрекеттердің кез келгенін бұрын жасаған болса, ол үшін әкімшілік жазаға тартылса және әкімшілік жазаға тартылған болып есептелетін бір жылдық мерзім әлі өтпесе, құқық бұзушылық қайталап жасалған болып есептеледі.

Құқық бұзушылықты жасаудың қайталануы ӘҚБтК-нің 268-бабының 8-бөлігі бойынша құқық бұзушылықтың дербес құрамы ретінде құқыққа қарсы әрекеттің саралануына әкеп соғатын дербес саралау белгісі болып табылады.

Қайталану құқық бұзушының бір жыл ішінде жасаған құқыққа қарсы әрекеттерінің саны мен сипатын анықтау арқылы ғана емес, сондай – ақ заңды түрде-осы тұлғаны ӘҚБтК-нің 268-бабының 7-бөлігінде көзделген әрекеттерді жасағаны үшін әкімшілік

жауаптылыққа тарту фактісін, сауда қызметін реттеу жөніндегі уәкілетті органның немесе соттың ӘҚБтК-нің 268-бабы 7-бөлігі бойынша әкімшілік жаза қолдану туралы заңды күшіне енген қаулысының болуын анықтау, оны жариялау, тапсыру немесе құқық бұзушылық субъектісіне жіберу және жаза қолданылған сәттен бастап бір жылдық мерзімнің жойылмау фактісі арқылы да белгіленеді.

Түсіндірілген баптың 8-бөлімінде карастырылған құқық бұзушылықтың құрамы ресми болып табылады. Құқық бұзушыға түсініктеме берілген баптың 8-бөлігі бойынша айыппұл есептеу және салу үшін құқық бұзушылық жасаудан келтірілген залал фактісі мен мөлшерін анықтаудың қажеті жоқ.

Жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде ӘҚБтК-нің 268-бабының 7-бөлігінде көзделген әрекетті қайталап жасағаны үшін құқық бұзушы айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБтК-нің 268-бабының 8-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін тауар биржалары үшін айыппұл мөлшері тіркелген болып табылады және 300 АЕК-ті құрайды.

Түсіндірілген баптың 9-бөлігі тауар биржасының тауар биржаларының электрондық сауда жүйесіне қойылатын міндетті талаптарды сақтамағаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ӘҚБтК-нің 268-бабының 9-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы құқық бұзушының тауар биржаларының электрондық сауда жүйесіне қойылатын міндетті талаптарды сақтамау түрінде құқыққа қарсы әрекеттер (әрекетсіздік) жасауынан тұрады.

"Тауар биржалары туралы" ҚР Заңының 1-бабы 18)-тт. сәйкес тауар биржасының сауда жүйесі – тауар биржасының материалдық-техникалық құралдары, электрондық сауда жүйесі, ішкі құжаттары және өзге де қажетті активтер мен рәсімдер кешені, тауар биржасындағы сауда-саттыққа қатысушылар арасында биржалық тауарлармен мәмілелер жасай отырып, сауда-саттық соларды пайдалану арқылы жүзеге асырылады.

Түсіндірілген баптың 9-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін оны жасаған тұлғалар ескерту түрінде жазаланады.

Түсіндірілген баптың 10-бөлігі әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде түсіндірілген баптың 9-бөлігінде көзделген әрекетті жасағаны үшін қатаң жаза белгілейді.

Бұл ретте түсіндірілетін баптың 10-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық объектісінің, субъективтік жағының және құрамының субъектілері өз сипаттамасында ӘҚБтК-нің 268-бабының 9-бөлігінде көзделген объектімен, субъективтік тарапымен және құқық бұзушылық құрамының субъектілерімен сәйкес келеді.

ӘҚБтК-нің 268-бабының 10-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағының сипаттамасында түсіндірілген баптың 9-бөлігінде көзделген әрекеттерге қайталану белгісі қосылады.

Егер тұлға бұрын ӘҚБтК-нің 268-бабының 9-бөлігінде көзделген іс-әрекетті жасап, ол үшін әкімшілік жазаға тартылса және әкімшілік жазаға тартылған болып есептелетін бір жылдық мерзім әлі өтпесе, құқық бұзушылық қайталап жасалған болып есептеледі.

Құқық бұзушылықты жасаудың қайталануы ӘҚБтК-нің 268-бабының 10-бөлігі бойынша құқық бұзушылықтың дербес құрамы ретінде құқыққа қарсы әрекеттің саралануына әкеп соғатын дербес саралау белгісі болып табылады.

Қайталану құқық бұзушының бір жыл ішінде жасаған құқыққа қарсы әрекеттерінің саны мен сипатын анықтау арқылы ғана емес, сондай – ақ осы тұлғаны ӘҚБтК-нің 268-бабының 9-бөлігінде көзделген іс-әрекеттерді жасағаны үшін әкімшілік жауаптылыққа тарту фактісін, сауда қызметін реттеу саласындағы уәкілетті органның немесе соттың ӘҚБтК-нің 268-бабы 9-бөлігі бойынша әкімшілік жаза қолдану туралы заңды күшіне енген қаулысының бар-жоғын анықтау, оны жариялау, тапсыру немесе құқық бұзушылық субъектісіне жіберу және жаза қолданылған сәттен бастап бір жылдық мерзімнің жойылмау фактісі арқылы да іс жүзінде белгіленеді.

Түсіндірілген баптың 10-бөлігінде қарастырылған құқық бұзушылықтың құрамы ресми болып табылады. Түсіндірілген баптың 10-бөлігі бойынша құқық бұзушыға айыппұл есептеу және салу үшін тауар биржасының тауар биржаларының электрондық сауда жүйесіне қойылатын міндетті талаптарды сақтамауынан келтірілген залал фактісі мен мөлшерін анықтаудың қажеті жоқ.

Жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде ӘҚБтК-нің 268-бабының 9-бөлігінде көзделген әрекетті қайталап жасағаны үшін құқық бұзушы айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБтК-нің 268-бабының 10-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін тауар биржалары үшін айыппұл мөлшері тіркелген болып табылады және 300 АЕК-ті құрайды.

Түсіндірілген баптың 11-бөлігі тауар биржаларының сауда қызметін реттеу саласындағы уәкілетті органға есептілікті ұсынбауы, уақтылы ұсынбауы, сол сияқты көрінеу жалған нысандарын ұсынуы үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ӘҚБтК-нің 268-бабының 11-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы құқық бұзушының құқыққа қарсы әрекеттерді (әрекетсіздікті) мынадай түрде жасауынан тұрады:

- 1) сауда қызметін реттеу саласындағы уәкілетті органға есептілікті ұсынбау;
- 2) сауда қызметін реттеу саласындағы уәкілетті органға есептілікті уақтылы ұсынбаған, сол сияқты;
- 3) сауда қызметін реттеу саласындағы уәкілетті органға көрінеу жалған есептілік нысандарын ұсыну арқылы жүзеге асырылады.

"Тауар биржалары туралы" ҚР Заңының 1-бабы 15)-тт. Тармақшасына сәйкес сауда қызметін реттеу саласындағы уәкілетті орган - сауда қызметі саласындағы мемлекеттік реттеуді және үйлестіруді жүзеге асыратын орталық атқарушы орган.

Тауар биржаларының уәкілетті органға өз қызметі туралы есептерді ұсыну тәртібі мен мерзімдері биржалық сауданың үлгілік қағидаларында белгіленеді.

Биржалық сауданың жоғарыда көрсетілген үлгілік қағидаларының 95 және 96-тармақтарының талабы бойынша тауар биржасы электрондық байланыс арналары арқылы уәкілетті органға осы Үлгілік қағидалардың қосымшасында белгіленген есептілік нысанына сәйкес өткізілген биржалық сауда-саттық бойынша электрондық есепті ұсынады. Есепті тауар биржасы уәкілетті мемлекеттік органға есепті жылдың 1 қаңтарындағы, 1 сәуіріндегі, 1 шілдесіндегі және 1 қазанындағы жағдай бойынша есепті жылдың 31 қаңтарынан, 30 сәуірінен, 31 шілдесінен және 31 қазанынан кешіктірмейтін мерзімде ұсынады.

Тауар биржаларының сауда қызметін реттеу саласындағы уәкілетті органға есептіліктің көрінеу жалған нысандарын ұсынбауы, уақтылы ұсынбауы, сол сияқты ұсынуы түсіндірілетін баптың 11-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Түсіндірілген мақаланың 11-бөлімінде қарастырылған құқық бұзушылықтың құрамы ресми болып табылады. Құқық бұзушыға түсініктеме берілген баптың 11-бөлігі бойынша айыппұл есептеу және салу үшін құқық бұзушылық жасаудан келтірілген залал фактісі мен мөлшерін анықтаудың қажеті жоқ.

Түсіндірілген баптың 11-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін оны жасаған тұлғалар ескерту түрінде жазаланады.

Түсіндірілген баптың 12-бөлігі әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде түсіндірілген баптың 11-бөлігінде көзделген әрекеттердің кез-келгенін жасағаны үшін қатаң жаза белгілейді.

Бұл ретте түсіндірілетін баптың 12-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық объектісінің, субъективтік жағының және құрамының субъектілері өз сипаттамасында ӘҚБтК-нің 268-бабының 11-бөлігінде көзделген объектімен, субъективтік тараппен және құқық бұзушылық құрамының субъектілерімен сәйкес келеді.

ӘҚБтК-нің 268-бабының 12-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағының сипаттамасында түсіндірілген баптың 11-бөлігінде көзделген әрекеттерге қайталану белгісі қосылады.

Егер тұлға ӘҚБтК-нің 268-бабының 11-бөлігінде көзделген әрекеттердің кез келгенін бұрын жасаған болса, ол үшін әкімшілік жазаға тартылса және әкімшілік жазаға тартылған болып есептелетін бір жылдық мерзім әлі өтпесе, құқық бұзушылық қайталап жасалған болып есептеледі.

Құқық бұзушылықты жасаудың қайталануы ӘҚБтК-нің 268-бабының 12-бөлігі бойынша құқық бұзушылықтың дербес құрамы ретінде құқыққа қарсы әрекеттің саралануына әкеп соғатын дербес саралау белгісі болып табылады.

Қайталану құқық бұзушының бір жыл ішінде жасаған құқыққа қарсы әрекеттерінің саны мен сипатын анықтау арқылы ғана емес, сондай-ақ ӘҚБтК-нің 268-бабының 11-

бөлігінде көзделген іс-әрекеттерді жасағаны үшін осы тұлғаны әкімшілік жауаптылыққа тарту фактісін, сауда қызметін реттеу саласындағы уәкілетті органның немесе соттың ӘҚБтК-нің 268-бабы 11-бөлігі бойынша әкімшілік жаза қолдану туралы заңды күшіне енген қаулысының бар-жоғын анықтау, оны жариялау, тапсыру немесе құқық бұзушылық субъектісіне жіберу және жаза қолданылған сәттен бастап бір жылдық мерзімнің жойылмау фактісі арқылы да іс жүзінде белгіленеді.

Түсіндірілген баптың 12-бөлімінде қарастырылған құқық бұзушылықтың құрамы ресми болып табылады. Түсіндірілген баптың 12-бөлігі бойынша құқық бұзушыға айыппұл есептеу және салу үшін құқық бұзушылық жасаудан келтірілген залал фактісі мен мөлшерін анықтаудың қажеті жоқ.

Жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде ӘҚБтК-нің 268-бабының 11-бөлігінде көзделген әрекеттерді қайталап жасағаны үшін құқық бұзушы айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБтК-нің 268-бабының 12-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін тауар биржалары үшін айыппұл мөлшері тіркелген болып табылады және 150 АЕК-ті құрайды.

Түсіндірілген баптың 13-бөлігі тауар биржасының биржалық сауда-саттық жүргізу режимдерін орындамағаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ӘҚБтК-нің 268-бабының 13-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы-құқық бұзушының биржалық сауда-саттық жүргізу режимдерін орындамау түрінде құқыққа қарсы әрекеттер (әрекетсіздік) жасауы болып табылады.

"Тауар биржалары туралы" ҚР Заңының 1-бабы 5)-тт. сәйкес биржалық сауда-саттықтар – биржалық мәмілелер жасасу процесін автоматтандыруды қамтамасыз ететін тауар биржасының электрондық сауда жүйесіне берілген электрондық өтінімдер негізінде биржалық тауарлар, стандартталмаған тауарлар бойынша мәмілелер жасауға бағытталған, биржалық сауда қағидалары шеңберінде жүргізілетін процесс.

"Тауар биржалары туралы" ҚР Заңының 15-1-бабына сәйкес биржалық сауда-саттықтар келесі сауда режимдерінде жүргізіледі:

- 1) стандартты аукцион режимі;
- 2) қосарланған қарсы аукцион режимі.

Стандартты аукцион режимі – стандартталмаған тауарлар бойынша биржалық мәмілелер төмендетуге немесе жоғарылатуға арналған аукцион барысында сатып алушы (сатушы) – аукционның бастамашысы үшін ең үздік баға бойынша жасалатын сауда режимі.

Стандартты аукцион режиміндегі биржалық сауда-саттықтар:

- 1) жалпыға белгілі болып табылатын аукционның бастамашысы туралы ақпаратты қоспағанда, биржалық саудаға қатысушылар туралы ақпаратты немесе оның құпиялығын ашу;

2) аукциондарды бағаның төмендеуіне немесе көтерілуіне қарай жүргізу;

3) стандартталмаған тауарды сатып алушының немесе сатушының тапсырысы бойынша аукцион өткізу;

4) аукционға тапсырыс берушіні қоса алғанда, аукционға кемінде аукционға қатысушының үшеуінің қатысуы;

5) аукцион қорытындылары бойынша стандартталмаған тауардың биржалық мәміле жасалатын бағасын қалыптастыру және оны төмендетуге арналған аукционға қатысушылар ұсынған бағалар арасында ең төмен баға және жоғарылатуға арналған аукционға қатысушылар ұсынған бағалар арасында ең жоғары баға ретінде айқындау;

6) егер биржалық сауда қағидалары бойынша өзгеше көзделмесе, биржалық қамтылымды енгізу ескеріле отырып жүргізіледі..

Қосарланған қарсы аукцион режимі – биржалық мәмілелер сатушылар мен сатып алушылар бәсекелестігі нәтижесінде анонимді түрде жасалатын, ал биржалық немесе стандартталмаған тауарға баға сұраныс пен ұсыныстың тепе-теңдігі деңгейінде белгіленетін сауда режимі.

Қосарланған қарсы аукцион режиміндегі биржалық сауда-саттықтар:

1) биржалық саудаға қатысушылар туралы ақпараттың құпиялығы;

2) кросс-мәміле жасасуға тыйым салу;

3) сатып алушылар, сатушылар ұсыныстары бәсекелестігі процесінде биржалық мәміле жасалатын биржалық тауарға арналған бағаны қалыптастыру және сатып алушы үшін ең жақсы баға (сатушы ұсынған ең төменгі баға) ретінде немесе сатушы үшін ең жақсы баға (сатып алушы ұсынған ең жоғары баға) ретінде оны айқындау;

4) биржалық қамтылымды енгізу ескеріле отырып жүргізіледі.

Сауда режимдерінде биржалық сауда-саттықты өткізу тәртібі сауда қызметін реттеу саласындағы уәкілетті орган бекітетін биржалық сауданың үлгілік қағидаларында айқындалады.

Тауар биржасының биржалық сауда-саттықты өткізудің жоғарыда көрсетілген режимдерін орындамауы түсіндірілген баптың 13-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Түсіндірілген мақаланың 13-бөлімінде қарастырылған құқық бұзушылықтың құрамы ресми болып табылады. Түсіндірілген баптың 13-бөлігі бойынша құқық бұзушыға айыппұл есептеу және салу үшін тауар биржасының биржалық сауда-саттық жүргізу режимдерін орындамауынан келтірілген залал фактісі мен мөлшерін анықтаудың қажеті жоқ.

Түсіндірілген баптың 13-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін оны жасаған тұлғалар айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБтК-нің 268-бабының 13-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін тауар биржалары үшін айыппұл мөлшері тіркелген болып табылады және 100 АЕК-ті құрайды.

Түсіндірілген баптың 14-бөлігі әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде түсіндірілген баптың 13-бөлігінде көзделген әрекетті жасағаны үшін қатаң жаза белгілейді.

Бұл ретте түсіндірілетін баптың 14-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық объектісінің, субъективтік жағының және құрамының субъектілері өз сипаттамасында ӘҚБтК-нің 268-бабының 13-бөлігінде көзделген объектімен, субъективтік тараппен және құқық бұзушылық құрамының субъектілерімен сәйкес келеді.

ӘҚБтК-нің 268-бабының 14-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағының сипаттамасында түсіндірілген баптың 13-бөлігінде көзделген әрекетке қайталану белгісі қосылады.

Егер тұлға бұрын ӘҚБтК-нің 268-бабының 13-бөлігінде көзделген іс-әрекетті жасап, ол үшін әкімшілік жазаға тартылса және әкімшілік жазаға тартылған болып есептелетін бір жылдық мерзім әлі өтпесе, құқық бұзушылық қайталап жасалған болып есептеледі.

Құқық бұзушылықты жасаудың қайталануы ӘҚБтК-нің 268-бабының 14-бөлігі бойынша құқық бұзушылықтың дербес құрамы ретінде құқыққа қарсы әрекеттің саралануына әкеп соғатын дербес саралау белгісі болып табылады.

Қайталану құқық бұзушының бір жыл ішінде жасаған құқыққа қарсы әрекеттерінің саны мен сипатын анықтау арқылы ғана емес, сондай-ақ заңды түрде - осы тұлғаны ӘҚБтК-нің 268-бабының 13-бөлігінде көзделген іс-әрекетті жасағаны үшін әкімшілік жауаптылыққа тарту фактісін, сауда қызметі саласындағы уәкілетті органның немесе соттың ӘҚБтК-нің 268-бабы 13-бөлігі бойынша әкімшілік жаза қолдану туралы заңды күшіне енген қаулысының бар-жоғын, оны жариялау, тапсыру немесе құқық бұзушылық субъектісіне жіберу және жаза қолданылған сәттен бастап бір жылдық мерзімнің жойылмау фактісі анықтау арқылы белгіленеді.

Түсіндірілген мақаланың 14-бөлімінде қарастырылған құқық бұзушылықтың құрамы ресми болып табылады. Түсіндірілген баптың 14-бөлігі бойынша құқық бұзушыға айыппұл есептеу және салу үшін тауар биржасының биржалық сауда-саттық жүргізу режимдерін орындамауынан келтірілген залал фактісі мен мөлшерін анықтаудың қажеті жоқ.

Жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде ӘҚБтК-нің 268-бабының 13-бөлігінде көзделген әрекетті қайталап жасағаны үшін құқық бұзушы айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБтК-нің 268-бабының 14-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін тауар биржалары үшін айыппұл мөлшері тіркелген болып табылады және 300 АЕК-ті құрайды.

Түсіндірілген баптың 15-бөлігі клирингтік орталықтардың клирингтік қызмет процесін автоматтандыруды қамтамасыз ететін аппараттық-бағдарламалық кешеннің

болуы жөніндегі міндеттерін орындамағаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді

ӘҚБтК-нің 268-бабының 15-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы құқық бұзушының клирингтік қызмет процесін автоматтандыруды қамтамасыз ететін аппараттық-бағдарламалық кешеннің болуы жөніндегі міндеттерді орындамау түрінде құқыққа қарсы әрекеттер (әрекетсіздік) жасауынан тұрады.

Тауар биржасының клирингтік орталығы тауар биржасы клирингтік қызмет көрсету туралы шарт жасасқан дербес клирингтік ұйым болып табылады. Бұл ретте шетелдік заңды тұлғаның тауар биржасына оның клирингтік орталығының функцияларын орындай отырып, клирингтік қызмет көрсетуіне жол берілмейді .

"Тауар биржалары туралы" ҚР Заңының 17-бабының 1-тармағына сәйкес тауар биржасының клирингтік орталығы биржалық мәмілелер бойынша клирингтік қызметті жүзеге асырады.

"Тауар биржалары туралы" ҚР Заңының 17-бабы 5-тармағы нормасының талабы бойынша өз қызметін жүзеге асыру үшін тауар биржасының клирингтік орталықтарында клирингтік қызмет процесін автоматтандыруды қамтамасыз ететін және уәкілетті орган белгілеген талаптарға сәйкес келетін аппараттық-бағдарламалық кешен болуы тиіс.

Тауар биржасының клиринг орталығының жоғарыда көрсетілген заңнамалық талапта клиринг қызметінің процесін автоматтандыруды қамтамасыз ететін аппараттық-бағдарламалық кешеннің болуы туралы орындамауы түсіндірілген баптың 15-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Түсіндірілген мақаланың 15-бөлімінде қарастырылған құқық бұзушылықтың құрамы ресми болып табылады. Құқық бұзушыға түсіндірілген баптың 15-бөлігі бойынша айыппұл есептеу және салу үшін тауар биржасының клирингтік орталығында клирингтік қызмет процесін автоматтандыруды қамтамасыз ететін аппараттық-бағдарламалық кешеннің болуы жөніндегі міндеттің орындалмауынан келтірілген залалдың фактісі мен мөлшерін анықтаудың қажеті жоқ.

Түсіндірілген баптың 15-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін оны жасаған тұлға айыппұл түрінде жазаланады.

Тауар биржаларының клирингтік орталықтары үшін олардың ӘҚБтК-нің 268-бабының 15-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл мөлшері 300 АЕК-ті құрайды, тіркелген болып табылады және оны айыппұл салатын орган өзгерте алмайды.

16-тарау. САЛЫҚ САЛУ САЛАСЫНДАҒЫ ӘКІМШІЛІК ҚҰҚЫҚ БҰЗУШЫЛЫҚ

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 16-тарауында қазақстандық заң шығарушы Қазақстан Республикасындағы салық салу және әкімшілік жауапкершілік саласындағы әкімшілік құқық бұзушылықтардың құрамын анықтайды. Түсініктеме тарауда шығармалар әкімшілік құқық бұзушылықтың ортақ (генералдық) объектісі

негізінде біріктіріледі. Салық салу саласындағы әкімшілік құқық бұзушылықтардың жалпы объектісі салық салу, салықтық әкімшілендіру, салық міндеттемелерін орындау және салық төлеушілердің, салық агенттерінің және басқа да міндеттелген тұлғалардың Қазақстан Республикасында белгіленген мемлекет алдындағы міндеттемелерін орындау тәртібі болып табылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексте салық салуға байланысты, сондай-ақ мемлекет белгілейтін салық салу және салықтық әкімшілендіруге қол сұғатын әкімшілік құқық бұзушылықтың басқа элементтері де бар. Алайда, мұндай шығармалар түсіндірме "Салық саласындағы әкімшілік құқық бұзушылықтар" 16 тарауында біріктірілмеген, бірақ "Басқарудың белгіленген тәртібіне қол сұғатын әкімшілік құқық бұзушылықтар" 27 тарауында көрсетілген. Тиісінше, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 16-тарауына енгізілмеген әкімшілік құқық бұзушылықтар салықтық құқық бұзушылық болып табылмайды және салықтық құқық бұзушылықтар үшін құрылған Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің құқықтық нормалары оларға қолданылмайды.

Міндетті тұлғалардың салықтарды есептеу және төлеу және кедендік құқықтық қатынастардағы өзге де міндеттерді орындау ережелерін бұзуы кеден ісі саласындағы әкімшілік құқық бұзушылық санатына кіретін әкімшілік құқық бұзушылықтың дербес элементтерін құрайды. Кеден және әкімшілік жауапкершілік саласындағы әкімшілік құқық бұзушылықтардың құрамын заң шығарушы "Кеден саласындағы әкімшілік құқық бұзушылықтар" Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 29-тарауының жеке бөлімінде белгілейді.

Салық салу саласындағы әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді мемлекеттік кірістер органдары салық салу саласындағы мемлекеттік органдардың уәкілеттіктері бойынша қарайды (281-бапты қоспағанда (4, 5 және 6-бөліктер), 282 (3, 4, 6, 7, 11, 13 бөліктері) , Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 283, 283-1 (5, 6-бөлімдері) құқық бұзушылық үшін жазаның негізгі немесе қосымша түрі ретінде тек соттар ғана қолдануы мүмкін лицензияның қолданылуын тоқтата тұруды немесе одан айыруды немесе құқық бұзушылықтың объектілерін және (немесе) кірістерін тәркілеуді қарастырады. Соттар әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінде нақты қарастырылған істерді қарайды.

Салық салу саласындағы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 16-тарауындағы әкімшілік құқық бұзушылықтың ерекшелігі сонымен қатар оларды жасағандығы үшін әкімшілік жауапкершілікке тарту үшін өсірілген (жалпы белгіленген екі аймен салыстырғанда) ескіру мерзімін белгілеу болып табылады (жеке тұлғалар үшін - бір жылға және заңды тұлғалар мен жеке кәсіпкерлерге - бес жылға) .

Сондай-ақ, салық салу саласындағы әкімшілік құқық бұзушылықтарға қатысты, заң шығарушы әкімшілік іс бойынша шешімнің орындалуы, айыппұл төлеу қажеттілігі туралы бұйрықтың ұзартылған ескіру мерзімін белгіледі. Салық салу саласындағы

әкімшілік құқық бұзушылықтарға қатысты барлық әкімшілік құқық бұзушылықтар үшін белгіленген бір жылдық ескіру мерзімдерінен айырмашылығы, әкімшілік жаза қолдану туралы шешімді орындау үшін бес жылдық ескіру мерзімі белгіленді. Әкімшілік іс бойынша шешімді орындаудың ескіру мерзімі ол заңды күшіне енген күннен бастап есептеледі.

Салық салу саласындағы әкімшілік құқық бұзушылықтардың тағы бір ерекшелігі - оларды жасағаны үшін айыппұл салу туралы шешімдердің орындалуын мемлекеттік кірістер органдары Қазақстан Республикасының салық заңнамасында белгіленген тәртіппен және Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінде белгіленген тәртіппен жүзеге асырмайды.

Құқық қолдану субъектілеріне сондай-ақ салық салу саласында әкімшілік құқық бұзушылық жасаған жағдайда жеке тұлға, лауазымды адам, дара кәсіпкер, жеке нотариус, жеке сот орындаушысы, адвокат немесе кәсіби медиатор мұндай адамдарды әкімшілік жауапкершілікке тарту үшін ӘҚБтК-нің 11-бабының және 25-бабының 1-бөлігінің талаптары бойынша олардың тікелей жасаған құқыққа қарсы әрекеттерге және олардың зиянды салдарларына психикалық көзқарас ретінде олардың кінәсін әрдайым анықтау қажет.

Заңды тұлғалар субъектілері болып табылатын құқық бұзушылықтардың субъективті тарабы жеке тұлғаларға қатысты ғана әкімшілік жауапкершілікке тарту шарты ретінде кінә белгілеу туралы заңнамалық талаптың болуы салдарынан белгілеуге жатпайды.

Қазақстан Республикасының әкімшілік жауапкершілік туралы заңнамасына сәйкес, заңды тұлғалар өздерінің заңсыз әрекеті немесе әрекетсіздігі үшін әкімшілік жауапкершілікке тартылады, ол үшін Әкімшілік кодексте осы әрекетті жасаған заңды тұлғаның лауазымды адамдарының кінәсі ескерілмей әкімшілік жауапкершілік қарастырылған.

269-бап. Мемлекеттік кірістер органында тіркеу есебіне қою мерзімін бұзу

1. Жеке нотариустың, жеке сот орындаушысының, адвокаттың мемлекеттік кірістер органына тіркеу туралы салықтық өтініш беру және жеке кәсіпкерді тіркеу туралы хабарлама, қызметтің жекелеген түрлерін тіркеу үшін Қазақстан Республикасының заңнамалық актілерінде белгіленген мерзімдерді бұзу - ескертуге алып келеді.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекет, -

жеке тұлғаларға сегізге, жеке нотариустарға, жеке сот орындаушыларына, адвокаттарға, шағын бизнеске немесе коммерциялық емес ұйымдарға - он бес, орта бизнес үшін - отыз, ірі бизнес үшін - жетпіс айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады. көрсеткіштері.

3. Салық төлеушінің Қазақстан Республикасының заңнамалық актілерінде белгіленген салықтық өтінішті мемлекеттік кірістер органына қосымша құн салығы бойынша тіркеу туралы өтініш беру үшін бұзу -

елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілген баптың 1-бөлігі жеке және заңды тұлғалардың ҚР Салық кодексінде және ҚР басқа да заңнамалық актілерінде, сондай-ақ заң бойынша жеке айқындалатын мемлекеттік кіріс органдары хабарламаларда беру мерзімдерін бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті көздейді:

- 1) жеке нотариустың, жеке сот орындаушысының, адвокаттың, мемлекеттік кірістер органында тіркеу туралы салықтық өтініш;
- 2) жеке кәсіпкерді тіркеу туралы хабарламалар,
- 3) қызметтің жекелеген түрлерін тіркеу есебіне қою туралы салық төлеушінің хабарламалары.

Салық төлеушіден мемлекеттік кірістер органдарына хабарлама жіберуді талап ететін қызмет түрлерін заң шығарушы Қазақстан Республикасының Салық кодексінде санайды.

Бап бойынша қылмыстың жалпы мәні. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекстің 269 - бұл Қазақстан Республикасының заңнамалық актілерінде белгіленген және мемлекетпен қорғалатын салық қатынастарын салық салу және салықтық әкімшілендіру тәртібі.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 269-бабында көзделген құқық бұзушылықтардың жалпы объектісі салық салу және салықтық қатынастарды Қазақстан Республикасының заңнамалық актілерінде белгіленген және мемлекетпен қорғалатын тәртіп болып табылады.

Түсіндірілген бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың тікелей объектісі салық заңнамасында белгіленген және салық төлеушілердің жекелеген түрлерін мемлекеттік кірістер органдарында тіркеуге және оны мемлекеттік кірістер органдарында одан әрі жүргізуге (*тіркеу және салықтық есепке алу процедуралары*) мемлекетпен қорғалатын тәртіп.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 269-бабында көзделген құқық бұзушылықтардың объективті жағы салық органдарында салық декларацияларын немесе салық хабарламасында және Қазақстан Республикасының өзге де заңнамалық актілерінде белгіленген өтініштер мен хабарламаларды беру мерзімі аяқталғаннан кейін тіркеу туралы хабарламалар беру туралы мемлекеттік кірістер органына тіркеу туралы міндеттеме беруімен сипатталады. Сонымен қатар, құқық бұзушылық салық төлеушілердің жіберіп алуы арқылы жасалуы мүмкін - егер олар құқық бұзушылық анықталған кезде, оларды тіркеу туралы салықтық өтініштерін немесе заңнамада белгіленген мерзімде тіркеу туралы хабарлама бермеген болса және сол уақытта

осындай өтініштер мен хабарламаларды беру үшін. жарамдылық мерзімі өтіп кеткен және оларды заңды себептермен қалпына келтіру енді мүмкін емес.

Қазақстан Республикасының Салық кодексінде және өзге де заң актілерінде көзделген жағдайларда мемлекеттік кірістер органында тіркелу туралы заңды міндет салық төлеушілердің субъективті міндеттемесі болып табылады. Бұл міндеттеме салық төлеушілер үшін Қазақстан Республикасының Салық кодексінде тікелей көрсетілген жағдайларда мемлекетпен ұйымдастырушылық (іс жүргізу) салықтық қатынастар аясында туындайды.

Түсіндірілетін бап тұлғаларды салық төлеушілер ретінде *мемлекеттік тіркеудің* тәртібі мен мерзімдерін бұзу жағдайларына қолданылмайды, өйткені:

біріншіден, тұлғаларды салық төлеуші ретінде мемлекеттік тіркеуді құқықтық субъектілерді (АХАЖ, әділет органдары және т. б.) тіркеумен және есепке алумен айналысатын басқа мемлекеттік органдардың мәліметтері бойынша Мемлекеттік кіріс органдары салық төлеушіге Мемлекеттік кіріс органдарында мемлекеттік тіркеуге бастамашылық жасау бойынша заңды міндет жүктелместен жүзеге асырады;

екіншіден, адамның мемлекеттік органдарда (оның ішінде Мемлекеттік кірістер органдарында) мемлекеттік тіркеудің тәртібі мен мерзімдерін бұзуы, мұндай тіркеуге бастамашылық жасау жөніндегі міндет тіркелетін адамның өзіне жүктелген жағдайларда, басқа да саралау белгілерімен жиынтығында ӘҚБтК-нің басқа баптарында құқық бұзушылық ретінде көзделген жағдайларда (мысалы, кәсіпкерлік немесе өзге қызметпен айналысу, сондай-ақ тиісті тіркеусіз, рұқсатсыз немесе хабарлама жіберусіз іс-әрекеттерді (операцияларды) жүзеге асыру).

Салық төлеушілерді тіркеудің негіздері мен мерзімдері Қазақстан Республикасының Салық кодексінде немесе Қазақстан Республикасының өзге де заң актілерінде белгіленеді және нақты күнтізбелік күндермен немесе белгілі бір әрекет немесе оқиға болған кезден бастап уақыт кезеңдерімен өлшенеді. Кейбір жағдайларда мерзімдерді уәкілетті органдар немесе соттар өздері қабылдаған жеке заң актілерінде қолданыстағы заңнамалық актілердің негізінде және оларға сәйкес белгілей алады.

Түсініктеме мақала келесі жағдайларда қолданылмайды:

1) мемлекеттік кірістер органдарында тіркеуге немесе тіркеуге салық заңнамасында көзделмеген (мысалы, тұрақты мекеме құрмай-ақ қызметті Қазақстан Республикасының аумағында жүзеге асыратын Қазақстан Республикасының резиденті емес);

2) салық заңнамасында тіркеудің нақты мерзімі болмаса немесе уәкілетті органдар салық төлеушіге, егер олар заңмен белгіленуге тиіс болса, салық төлеуші үшін жеке-дара белгіленбеген;

3) мемлекеттік кірістер органдарында тіркеу салық төлеушінің міндетіне жатпайды және оны басқа міндеттемелер жүктелген тұлғалар жүзеге асырады (мысалы, басқа

мемлекеттік органдардың немесе міндеттелген тұлғалардың мәліметтерімен тіркеу) немесе

4) мемлекеттік кірістер органдарында тіркеу үшін тіркеу салық төлеушінің қалауы бойынша өзі анықтаған мерзімде оның құқығы ретінде жүзеге асырылады (мысалы, салық төлеушіні ҚҚС бойынша ерікті тіркеу).

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 269-бабында көзделген құқық бұзушылықтың жасалуы салықтық өтінішті тіркеуге немесе тіркеу туралы хабарлама берудің заңды түрде белгіленген мерзімі өткен және салық төлеуші осы уақыт ішінде салықтық өтініш немесе хабарлама бермеген уақытта аяқталды деп саналады. Алайда, бұл салық төлеушінің түсініктеме берілген бапқа сәйкес әкімшілік жауаптылығы оқиғаға байланысты болады (салық төлеушінің еркіне тәуелді болмайтын кезеңнің аяқталуы). Мұндай тіркеу мерзімі өткен кезде салық төлеушінің тіркеуден өтпеуіне немесе тіркеуге тіркеу үшін белгіленген мерзім өткеннен кейін жасалған заңсыз әрекетке, тұлғаның мемлекеттік кірістер органында тіркеуге тіркеуді кешіктіргені үшін жауаптылық туындайды.

Егер салық төлеушіні мемлекеттік кірістер органында тіркеу туралы салықтық өтініш (тіркеу туралы хабарлама) Қазақстан Республикасының заңнамалық актілерінде белгіленген нысанда және тәсілмен Қазақстан Республикасының заңнамалық актілерінде белгіленген мерзімде Қазақстан Республикасының заңнамалық актілерінде көзделген нысанда және тәсілмен ұсынылса және салық төлеушіде осындай мәлімдеменің (хабарламаның) белгіленген мерзімде ұсынылғанына дәлел болса, салық төлеушінің тіркеуін мемлекеттік кірістер органы немесе оның лауазымды адамы жүргізбесе де, міндеттеменің орындалуы уақытылы деп танылуы керек. Мұндай жағдайларда салық төлеушінің тіркеу мерзімдерін бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілік туындамайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 269-бабының 1-тармағында көзделген құқық бұзушылықтың субъектілері болып заңды тұлғалар (коммерциялық және коммерциялық емес ұйымдар) және құқық бұзушылық жасалған кезде 16 жасқа толған, ақыл-есі кем адамдар мен арнайы тұлғалар (жеке кәсіпкерлер, адвокаттар, жеке нотариустар, жеке сот орындаушылары және т.б.) табылады. Қазақстан Республикасының Салық кодексінде көрсетілген қызметтің жекелеген түрлерін жүзеге асыратын басқа тұлғалар), олар Қазақстан Республикасының Салық кодексінің және басқа да қолданыстағы заңнамалық актілердің талабы бойынша оларды мемлекеттік кірістер органдарында салық төлеуші ретінде тіркеу (тіркеу) туралы салықтық өтініш (хабарлама) ұсынады. Жеке тұлға салық тіркеуден өткен және (немесе) оның салықтардың жекелеген түрлері немесе белгілі бір қызмет түрлері үшін мемлекеттік кірістер органында тіркелген кезден бастап салық төлеуші - салықтық процедуралық

қатынастардың және әлеуеттің қатысушысы ретінде мемлекеттік кірістер органдарымен ұйымдастырушылық (рәсімдік) қатынастарға түседі. болашақта мүмкін болатын салықтық-құқықтық қатынастардың қатысушысы - салық міндеттемелері.

Тиісінше, түсіндірілген норма салықтық құқықтық қатынастардың басқа қатысушыларына, сондай-ақ салықтық өтініш немесе хабарлама жіберу арқылы мемлекеттік кірістер органында тіркеуді бастауға заңды міндеті жоқ салық төлеушілерге қолданылмайды. Мемлекеттік кірістер органдарына салық төлеушілерді мемлекеттік кірістер органдарында тіркеу негіздері туралы хабарлауға заңды міндеті бар, бірақ ол туралы хабарламаған тұлғалар (мемлекеттік органдар, мемлекеттік мекемелер, мемлекеттік кәсіпорындар және салық төлеушілерді уәкілетті органдарда тіркеу негіздері туралы ақпаратпен айналысатын адамдар) мемлекеттік кірістер) сонымен бірге Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 269-бабына сәйкес құқық бұзушылықтың мәні болмайды.

Жеке тұлғалар (резидент заңды тұлғалар, Қазақстан Республикасында филиал, өкілдік, жеке кәсіпкерлер және жеке кәсіпкерлер арқылы жұмыс істейтін заңды тұлғалар) Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 269-бабының 1 және 2-бөлімдері бойынша салық талабы бойынша талап етілетін әкімшілік жауапкершілікке тартылмайды. ҚҚС бойынша тіркелу үшін Қазақстан Республикасының коды. Олар үшін ҚҚС бойынша тіркеу мерзімін бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілік Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 269-бабының 3-бөлігі бойынша жеке және тәуелсіз құқық бұзушылық ретінде бөлінеді.

Егер салық төлеушіге - жеке тұлғаға, оның жеке қабілетсіздігіне байланысты мемлекеттік кірістер органында тіркеу туралы субъективті міндеттемесін орындау заңмен, әкімшілік немесе сот актісімен басқа тұлғаларға (заңды өкілдерге) жүктелген болса, мерзімдерді бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілік Тіркеу үшін салық төлеушіні тіркеу салық төлеушінің өзінде емес, міндеттелген тұлғалар - заңды өкілдерінде жүзеге асырылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекстің 269-бабы бойынша әкімшілік жауапкершілік салық төлеушінің өкілдеріне мемлекеттік кірістер органында тіркеуге жататын тұлға құзыретті, өз бетінше тіркеуге тұру мүмкін болған кезде жүктелмейді, бірақ сонымен бірге уақтылы тіркеу үшін ешқандай әрекет жасамаған. . Міндетті тұлғалардың уәкілетті өкілдері түсіндірілген мақалада көзделген қылмыстың субъектілері болып табылмайды.

Жеке тұлғаларға, адвокаттарға, жеке нотариустарға, жеке сот орындаушыларына және жеке кәсіпкерлерге қатысты Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 269-бабында көзделген актілердің субъективті жағы ниет немесе немқұрайлылық түрінде кінәлілікпен сипатталады. Адамның кінәсі жеке адамның оның жасаған заңсыз әрекеттеріне деген психикалық қатынасынан көрінеді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 269-бабының 1-тармағына сәйкес құқық бұзушылық жасағаны үшін *ескерту* түріндегі әкімшілік жаза белгіленді.

Бұл айыппұлды мемлекеттік кірістер органдары құқық бұзушыларға әкімшілік жаза қолдану туралы шешімде және оны міндетті түрде жариялау туралы шешімде, сондай-ақ шешімнің көшірмесін құқық бұзушыға беру немесе жіберу арқылы көрсетеді. Бұл жағдайда құқық бұзушының болашақта біртекті қылмыстар жасаған кездегі одан әрі әрекеттерін саралау үшін, тұлға шешім шығарылған сәттен бастап әкімшілік жазаға тартылды деп саналады.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігінде әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекстің 269-бабының 1-тармағында көзделген әкімшілік жаза қолданылғаннан кейінгі бір жыл ішінде әрекетті қайталап жасағаны үшін неғұрлым қатаң жаза белгіленген. Бұл жағдайда қылмыстың қайталануы оның сипаттамасындағы ауырлататын жағдай болып табылмайды, бірақ әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 269-бабының 2-бөлігі бойынша құқық бұзушыны тарту үшін қылмыстың тәуелсіз құрамының міндетті квалификациялық белгісі болып табылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекстің 269-бабының 2-тармағына сәйкес салық төлеушіні жауапқа тарту үшін екінші рет бұзушылық жасаған кезде салық төлеушінің қай тіркеу түрін қабылдағаны және тұрмағандығы маңызды емес. Алайда, бұл жағдай құқық бұзушыға жаза тағайындау кезінде маңызды болуы мүмкін.

Бұл жағдайда құқық бұзушының оған әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін тіркеу құқығын бұзуы (заңсыз әрекеттің *жалғасуы*) біртектес құқық бұзушылықты қайталап жасау болып табылмайды. Сайып келгенде, құқық бұзушылық анықталғаннан кейін, салық төлеуші оны мемлекеттік кірістер органының күшімен тіркеп, заңды міндетін орындауға мәжбүр болуы керек. Сондықтан, тіркеу мерзімдерін бірнеше рет бұзғаны үшін Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 269-бабының 2-тармағына сәйкес жауапкершілікке тартылу үшін құқық бұзушы *біртекті қылмысты* жаңа және тәуелсіз эпизод ретінде жасауы керек. Тіркеу жазбаларының ұқсас немесе басқа түрлерін (*мысалы*, алдымен адвокат ретінде, содан кейін жеке кәсіпкер ретінде алып тастағаннан кейін) немесе салықтардың немесе қызметтің басқа түрлерімен жүгіну мерзімін бұзу бірыңғай құқық бұзушылық ретінде танылады.

Мемлекеттік кірістер органында тіркеуден өтуі керек адамдар салық міндеттемелерін өздері де ала алмайды (салық төлеушіге салықты есептеу және төлеу талап етілетін материалдық салық қатынастары), төленетін салық сомасын айтпағанда. Осыған байланысты Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 269-бабының 1 және 2-тармақтарында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтар *формальды* болып табылады. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекстің 269-бабының 1 және 2-тармақтарына сәйкес әкімшілік жауапкершілікке тарту үшін, құқық бұзушының төленбеген салықтар түрінде мемлекетке *материалдық зиян* келтіргені фактісін анықтау қажет емес. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекстің 269-бабының 1 және 2-

тармақтарында көзделген құқық бұзушылықтарды жасаудан мемлекетке келтірілген зиян адамның салық төлеушілерді тіркеу және тіркеу, олар туралы және олардың салықтық объектілері мен салық міндеттемелері туралы мәліметтерді өңдеудің заңнамалық тәртібін бұзуы және сол арқылы мүмкін болмау қаупін тудыруы болып табылады. салық міндеттемелерінің орындалуын тиімді бақылау және мемлекеттің болашақ кірістерінен айрылу. Тиісінше, осы әкімшілік құқық бұзушылық үшін жазалау шарасы орындалмаған салық міндеттемесінің мөлшеріне (мемлекетке келтірілген салық түрінде келтірілген материалдық залал) байланысты болмауы мүмкін.

Егер салық төлеуші өзінің мемлекеттік кірістер органдарында тіркеуден (тіркеуден) жалтару туралы іс-әрекетінде (әрекетсіздігінде) өзінің салық салынатын объектілерін немесе өзі жүргізетін салық салынатын қызметті жасыру *себептерін* басшылыққа алса және нәтижесінде мемлекетке төленбеген салықтар түрінде материалдық залал келтірсе, онда бұл жағдайда мемлекеттік кірістер органдары салық салу объектілері мен салық салынатын қызметтің нақты нәтижелері туралы фактілерді анықтаған кезде салық төлеушіні салық салу объектілерін жасырғаны немесе тіркеусіз қызметті жүзеге асырғаны үшін Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің тиісті баптары бойынша жазалау керек. Мұндай жағдайларда, мемлекеттік кірістер органдарында тіркеуден жалтару (тіркеуден) басқа әкімшілік құқық бұзушылық *жасау әдісі* ретінде басқа көрсеткіштермен бірге басқа белгілермен біріктірілуі керек. Тиісінше, мұндай жағдайда салық төлеуші бұдан былай Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 269-бабының 1-бөлігі немесе 2-бөлігі бойынша әкімшілік жауапкершілікке тартылмауы керек.

Тіркеуге тіркеу мерзімдерін бірнеше рет бұзғаны үшін айыппұл салынғаннан кейін бір жыл ішінде айыппұл салынады. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 269-бабының 2-тармағында көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл мөлшері:

жеке тұлғалар үшін - 8 АЕК,

жеке нотариустарға, жеке сот орындаушыларына, адвокаттарға, шағын бизнеске немесе коммерциялық емес ұйымдарға - 15 АЕК,

орта кәсіпорындар үшін - 30 АЕК,

ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін - 70 АЕК.

Айыппұлды мемлекеттік кіріс органдары немесе сот, әкімшілік іс бойынша сотта болған жағдайда тағайындайды.

Айыппұлдардың мөлшері белгіленген және оларды енгізетін орган өзгертілмейді. Сонымен қатар, айыппұлдардың мөлшері түсіндірілген норма санкциясында көрсетілген құқық бұзушылардың әр санатына байланысты сараланған. Нәтижесінде, құқық бұзушы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 269 (2) тармақшасы

бойынша жазаға тартылған кезде, ол үшін адам жауапқа тартылған құқық бұзушылық жасалған салықтық қатынастарда оның құқықтық мәртебесін, заңды нысанын және құқықтық мәртебесін белгілеу қажет (мысалы, адвокат ретінде немесе жеке кәсіпкер).

Түсініктеме берілген баптың 3-бөлігінде әкімшілік құқық бұзушылықтың дербес құрамы және салық төлеуші қосылған құн салығын (ҚҚС) тіркеу үшін мемлекеттік кірістер органына салықтық өтініш беру үшін Қазақстан Республикасының заңнамалық актілерінде белгіленген мерзімде бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілік белгіленеді.

Бұл норма салық төлеушілер міндетті түрде тіркеуге міндетті салық міндеттемесінің (ҚҚС) өлшеміне сәйкес *салық міндеттемесінің түрі* жеке тәуелсіз құрам ретінде салық декларациясын мемлекеттік салық органына тіркеу үшін салық декларациясын беру мерзімдерінің бұзылуын және оны жасағаны үшін әкімшілік жауапкершілікті анықтайды. Осыған байланысты оларды ҚҚС есебімен тіркеу туралы салықтық өтініш беру мерзімдерін бұзған салық төлеушілер бұдан былай бір мезгілде немесе кездейсоқ түрде Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 269-бабының 1 және 2-бөлігінде жасаған құқық бұзушылық үшін әкімшілік жауапкершілікке тартылуы мүмкін емес. Бұл жағдайда, сондай-ақ Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 269-бабының 3-бөлігі бойынша бұзушыны әкімшілік жауапкершілікке тарту үшін қайталану белгісінің қажеті жоқ.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 269-бабының 3-тармағында көзделген құқық бұзушылықтың субъектілері ҚҚС міндетті тіркеуге жататын салық төлеушілер ғана бола алады:

- 1) Қазақстан Республикасының резидент заңды тұлғалары;
 - 2) Қазақстан Республикасында филиалы, өкілдігі арқылы әрекет ететін Қазақстан Республикасының резидент емес заңды тұлғалары;
 - 3) жеке кәсіпкерлер,
 - 4) жеке тәжірибешілер,
- олар үшін ҚҚС тіркеу міндетті болған жағдайда.

Тиісінше, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 269-бабының 3-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың субъектілері салық қатынастарының басқа қатысушылары бола алмайды (салық жинаушылар, салық агенттері, төлем операторлары, салық өкілдері), сонымен қатар салық төлеушілер - жеке тұлғалар, мемлекеттік органдар, коммерциялық емес ұйымдар және басқа тұлғалар Қазақстан Республикасының Салық кодексінің талабы бойынша оларды тіркеу туралы салықтық өтінішті ҚҚС есебімен беру талап етілмейді.

ҚҚС-қа өз еркімен тіркелгісі келетін, бірақ оған кірмеген адамдар, сонымен қатар ӘҚБТК-нің 269-бабының 3-бөлігі бойынша әкімшілік жауапкершілікке тартылмайды, өйткені олар ҚҚС бойынша тіркеудің мерзімдерін өздері анықтайды, және сәйкесінше, нақты тіркеумен бұл шарттарды бұзуға болмайды. Бұл ретте салық төлеуші оны ҚҚС бойынша тіркеудің есептік мерзімдері және оның ҚҚС төлеушісі деп тану туралы

Қазақстан Республикасының Салық кодексінде көзделген талаптарды сақтамай салықтық өтініш бергені ҚҚС бойынша тіркеу мерзімдерін бұзбайды.

Мемлекеттік кірістер органдарының Қазақстан Республикасының Салық кодексінде белгіленген мерзімде салықтық өтініш бергеннен кейін салық төлеушіні ҚҚС бойынша тіркеу процедуралық мерзімдерін бұзуы салық төлеушіге түсіндірілген норма бойынша құқық бұзушылық ретінде есептелмейді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 269-бабының 3-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық, САМ-ның 2017 жылғы 28 желтоқсандағы № 127-VI Қазақстан Республикасының Заңы қабылданғанға дейін *материалды* болды. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекстің 269-бабының 3-тармағына сәйкес адамды жауапкершілікке тарту үшін, түсіндірілген нормаға өзгерістер енгізілген сәтте салық төлеушінің салық міндеттемесін орындамауы туралы қосымша фактіні анықтау қажет болды (яғни, салық төлеуші есепке алынбаған айналымдар мен төленбеген салықтар түрінде мемлекетке материалдық залал келтірді). Маған ҚҚС-ті тіркеуге тура келді, бірақ мен ол үшін тиісті салық өтінішін берген жоқпын). Тиісінше, материалдық залал келтіру фактісін анықтаған және жаза тағайындаған кезде айыппұл мөлшерін есептеу Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 44-бабы 1-бөлігінің 2) және 6) - тармағының жалпы талабы бойынша орындалмаған немесе тиісінше орындалмаған салық міндеттемесінің сомасынан және есепке алынбаған сомадан есептелуі керек. Қазақстан Республикасының бухгалтерлік есеп және қаржылық есептілік туралы заңнамасының талаптарына сәйкес немесе тиісінше ескерілмейді. Түсіндірілген нормаға өзгертулер енгізілгенге дейін, 2017 жылғы 28 желтоқсандағы № 127-VI ЗРК ҚР Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 269-бабының 3-тармағында көзделген құқық бұзушылықтың жасалуы шағын бизнес субъектілері үшін *10%* мөлшерінде, орта бизнес үшін - *15%* мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соқты. ірі кәсіпкерлік субъектілері - *тіркелмеген кезең үшін салық салынатын айналым сомасының 30%* мөлшерінде. Сонымен бірге, ҚҚС бойынша тіркеуден өтпеу кезеңі ҚҚС салық кезеңдерінің жиынтығымен анықталды, оның барысында адам заңның немесе мемлекеттік кірістер органының талабы бойынша тұруға және ҚҚС-пен тіркелуге міндетті болатын, бірақ ол тіркелмеген.

Түсіндірілген нормаға 2017 жылғы 28 желтоқсандағы № 127-VI ҚРЗ-мен толықтырулар енгізілгеннен кейін және оны алғашқы ресми жарияланған күнінен бастап 10 күн өткен соң қолданысқа енгізілгеннен кейін, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 269-бабының 3-тармағында көзделген құқық бұзушылық үшін *50 АЕК* айыппұл мөлшерін заң шығарушы айқындады. Тиісінше көрсетілген қылмыстың құрамы *формальді* болды. Салық төлеушіні аталған бұзушылық үшін жауапкершілікке тарту үшін айыппұлдың мөлшері туралы түсіндірілген нормаға өзгеріс енгізілген заң күшіне енгеннен кейін айыппұлдың мөлшерін есептеу үшін мемлекетке келтірілген залалдың мөлшерін төленбеген салық түрінде анықтаудың қажеті жоқ.

Сонымен бірге, заң шығарушы Қазақстан Республикасының 2017 жылғы 28 желтоқсандағы № 127-VI ЗРК заңымен Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 275-бабының 5-бөлігін "Салық есептілігінде көрінетін салық салу объектілері мен басқа да мүлікті жасыру" әкімшілік құқық бұзушылықтың жеке құрамы, жаңа қылмыстық құрамның құрамы " ҚҚС төлеуші ретінде тіркеуден өтпеген кезең үшін айналым жасау". Құқық бұзушылықтың бұл құрамы материалдық болып табылады. Оны жасағандығы үшін жазаны заң шығарушы есептен шығарылмаған ҚҚС сомасының пайыздық мөлшерінде айыппұл түрінде - тіркелмеген кезеңдегі айналым сомасының он бес пайызы мөлшерінде айыппұл түрінде белгілейді.

Осылайша, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекске жоғарыда аталған түзетулер күшіне енген сәттен бастап салық төлеуші ҚҚС-пен тіркеу үшін мемлекеттік кірістер органына салық өтінішін бергені үшін Қазақстан Республикасының заңнамалық актілерінде белгіленген мерзімдерді бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілік қарастырылған (ҚҚС төлеуші ретінде тіркелмеген), және ҚҚС төлеуші ретінде тіркеуден өтпеген кезең үшін салық салынатын айналымды жасағаны үшін.

Түсіндірілген норма санкцияларына өзгертулер енгізілген заң қолданысқа енгізілгенге дейін, ескіру мерзімі шегінде бұрын жасалған қылмыстар үшін, өткен санкциялар үшін айыппұлдың нақты мөлшерін және жаңадан жасалған санкцияны есептеу кезінде құқық бұзушының жағдайын белгілеу, жұмсарту немесе ауырлату қажет. ренжіту. Тиісінше, абсолютті есептеу кезінде аз мөлшерде айыппұл салуға мүмкіндік беретін санкция қолданылуы керек.

Айыппұлды мемлекеттік кіріс органдары немесе сот, әкімшілік іс бойынша сотта болған жағдайда тағайындайды.

270-бап. Арнайы салық режимін қолдану кезіндегі қызметті заңсыз жүзеге асыру

1. Қазақстан Республикасының заңнамалық актілерінде осы режим үшін көзделген шарттарды бұза отырып, арнаулы салық режимін қолдану, - ескертуге алып келеді.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекет -

шағын бизнес субъектілеріне он бес, орта бизнес үшін - отыз, ірі бизнес үшін - елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

3. Жеке кәсіпкер патент құнын есептеу немесе салық есептілігін тоқтата тұру (ұзарту, ұзарту) туралы салықтық өтінім беру мерзімдерін бұзу - ескертуге алып келеді.

4. Осы баптың үшінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекет, -

он бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ _____

Түсіндірілген баптың 1-бөлігінде арнайы салық режимін қолданатын *салық төлеушілердің - кәсіпкерлік субъектілерінің* (коммерциялық ұйымдар мен жеке кәсіпкерлердің) Қазақстан Республикасының Салық кодексінде көзделген арнаулы салық режимін осы режим үшін Қазақстан Республикасының заңнамалық актілерінде көзделген шарттарды бұза отырып қолданғаны үшін әкімшілік жауапкершіліктері белгіленеді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 270-бабының 1-тармағында көзделген құқық бұзушылықтың жалпы объектісі салық салу және салықтық қатынастарды Қазақстан Республикасының Салық кодексінде белгіленген және мемлекетпен қорғалатын тәртіп болып табылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 270-бабының 1-тармағында көзделген құқық бұзушылықтың тікелей объектісі мемлекетпен қорғалатын арнайы салық режимі және оларды пайдалануға құқығы бар кәсіпкерлік субъектілері үшін Қазақстан Республикасының Салық кодексінде белгіленген тәртіпте қолдану тәртібі болып табылады.

Құқықбұзушылықтың объективтік жағы деп шаруашылық жүргізуші субъектінің Қазақстан Республикасының Салық кодексінде және Қазақстан Республикасының өзге де заңнамалық актілерінде белгіленген арнаулы салық режимінің жағдайларын бұзатын заңсыз (сонымен қатар жеке тұлғаларға да кінәлі) іс-әрекеттер жасауы сипатталады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 270-бабының 1 және 2-тармақтарында көзделген құқық бұзушылықтың субъектілері салық төлеушілер - кәсіпкерлік субъектілері (коммерциялық ұйымдар және жеке кәсіпкерлер), сондай-ақ Қазақстан Республикасының Салық кодексінде белгіленген арнайы салық режимін қолданатын ауылдық тұтыну кооперативтері болып табылады. Бұл Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекстің 270-бабының 1-тармағына сәйкес салық төлеушілердің жалпы белгіленген салық режимін бұзғаны үшін, сондай-ақ салық төлеушілер жасаған, арнайы салық режимінің субъектілері бола алмайтын іс-әрекеттері болып табылмайды.

Салық төлеушіден басқа, салық қатынастарына қатысушылар (салық агенттері, төлем операторлары, салық жинаушылар, салық төлеушілер мен салық агенттерінің өкілдері), сонымен қатар салық төлеушілер - жеке тұлғалар, коммерциялық емес ұйымдар және жеке практикамен айналысатын адамдар құқық бұзушылықтың объектілері болып табылмайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекстің 270-бабында көзделген актілердің субъективті жағы - құқық бұзушылар - жеке тұлғалар үшін кінәлілік ниет немесе немқұрайлылық түрінде сипатталады. Адамның кінәсі оның жасаған заңсыз әрекеттерге деген психикалық қатынасынан көрінеді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 270-бабының 1 және 2-тармақтарында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтардың құрамы *формалды* болып табылады. Оларды әкімшілік жауапкершілікке тарту үшін құқық бұзушының

төленбеген салық түрінде мемлекетке материалдық зиян келтіргені туралы фактіні анықтау қажет емес.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 270-бабының 1-бөлігімен құқық бұзушылық жасағаны үшін *ескерту* түріндегі әкімшілік жаза белгіленді.

Бұл айыппұлды мемлекеттік кірістер басқармасы құқық бұзушыларға әкімшілік жаза қолдану туралы шешімде көрсетіп, оны құқық бұзушыға хабарлап, оны тапсыру немесе оған қатысты шешімді Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінде белгіленген тәртіппен тағайындайды. Бұл жағдайда шешім қабылданған (жіберілген) сәттен бастап болашақта осыған ұқсас қылмыстар жасау кезіндегі іс-әрекеттерін бағалау үшін тұлға әкімшілік жазаға тартылды деп саналады.

Түсініктеме берілген баптың 2-бөлігінде, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталанған жазаның, ескертілген мақаланың 1-бөлігінде көзделген әрекеттің жасалуы үшін анағұрлым қатаң жаза белгіленген.

Бұл жағдайда түсіндірілген баптың 2-тармағында көзделген объект, субъективті тарап және құқық бұзушылық субъектілері олардың сипаттамаларында объектімен, субъективтік жағынан және Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 270-бабының 1-тармағында көзделген құқық бұзушылық субъектілерімен сәйкес келеді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 270-бабының 2-тармағында көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағын сипаттауда ескертілген баптың 1-тармағында көзделген әрекетке қайталанудың атрибуты қосылады. Бұл жағдайда қылмыстың *қайталануы* - бұл әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 270-бабының 2-тармағына сәйкес жасалған заңсыз әрекетті тәуелсіз құқық бұзушылық ретінде саралауға әкелетін тәуелсіз біліктілік белгі.

Кәсіпкерлік субъектілері үшін арнайы салық режимін қолдану шарттарын бірнеше рет бұзғаны үшін айыппұл салынғаннан кейін бір жыл ішінде *айыппұл* салынады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекстің 270-бабының 2-тармағында көзделген құқық бұзушылық үшін айыппұлдың мөлшері шаруашылық жүргізуші субъекті болып табылатын қызмет санатына қарай сараланады және мынаны құрайды:

- шағын бизнес үшін - *15 АЕК*,
- орта кәсіпорындар үшін - *30 АЕК*,
- ірі кәсіпорындар үшін - *50 АЕК*.

Салық төлеушінің категориясы - жаза қолдану мақсатында Қазақстан Республикасының кәсіпкерлік туралы заңнамасына сәйкес белгіленеді.

Айыппұлды мемлекеттік кіріс органдары немесе сот, әкімшілік іс бойынша сотта болған жағдайда тағайындайды.

Түсіндірілген баптың 3-бөлімі жеке кәсіпкердің патент құнын немесе салық есептілігін тоқтата тұруға (ұзартуға, ұзартуға) салықтық өтінімді есептеу мерзімін бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 270-бабының 3 және 4-тармақтарында көзделген құқық бұзушылықтардың жалпы объектісі - бұл Қазақстан Республикасының Салық кодексінде және Қазақстан Республикасының нормативтік құқықтық актілерінде белгіленген салық қатынастарын салықтық реттеу және салықтық әкімшілендіру тәртібі.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 270-бабының 3 және 4-тармақтарында көзделген құқық бұзушылықтың *тікелей объектісі* салықтық есепке алу, жеке кәсіпкерлердің салықтық өтініштер мен салық есептілігін беру үшін заңмен белгіленген тәртіппен қорғалады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 270-бабының 3-тармағында көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы, құқық бұзушының заңсыз кінәлі әрекеттерін (әрекеттерін немесе әрекетсіздігін) жасағандығы, патент құнын есептеу немесе салық есептілігін тоқтата тұруға (ұзартуға, ұзартуға) салықтық өтінім беру мерзімін бұзу түрінде сипатталады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 270-бабының 3 және 4-тармақтарында көзделген құқық бұзушылықтың субъектілері тек *салық төлеушілер - жеке кәсіпкерлер* болып табылады, өйткені заң шығарушы түсіндірілген нормада тікелей көрсетеді.

Жеке кәсіпкерлерден басқа, салық төлеушілер (жеке кәсіпкерлер болып табылмайтын заңды және жеке тұлғалар) және салық қатынастарының басқа қатысушылары (салық агенттері, салық жинаушылар, салық өкілдері, төлем операторлары) құқық бұзушылықтың субъектілері болып табылмайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 270-бабының 3 және 4-тармақтарында көзделген әрекеттердің субъективті жағы ниет немесе немқұрайлылық түрінде кінәлілікпен сипатталады. Адамның кінәсі салық төлеушінің - жеке кәсіпкердің оның жасаған заңсыз әрекеттеріне деген психикалық қатынасынан көрінеді.

ӘҚБтК-нің 270-бабының 3 және 4-бөліктерінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылық құрамы *формальды* болып табылады. Олар бойынша әкімшілік жауапкершілікке тарту үшін құқық бұзушының мемлекетке төленбеген салық түрінде материалдық зиян келтіру фактісін анықтау талап етілмейді.

ӘҚБтК-нің 270-бабының 3-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін *ескерту* түріндегі әкімшілік жаза белгіленді.

Бұл жазаны құқық бұзушыларға мемлекеттік кіріс органдары оны әкімшілік жаза қолдану туралы қаулыда көрсету және оны жариялау арқылы қолданады. Қаулы ӘҚБтК-де белгіленген тәртіппен құқық бұзушыға міндетті түрде тапсырылуға немесе жолдануға жатады. Мұндай жағдайда оған қаулы тапсырылған (жіберілген) сәттен бастап адам болашақта біртекті құқық бұзушылықтар жасаған кезде оған түсініктеме берілген баптың 4-бөлігі бойынша оның одан әрі әрекеттерін саралау мақсатында әкімшілік жазаға тартылды деп есептеледі.

Түсіндірілген баптың 4-бөлігінде әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде салық төлеуші - жеке кәсіпкердің Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 270-бабының 3-тармағында көзделген әрекетті қайталағаны үшін жаза белгіленген.

Егер адам бұрын Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 270-бабының 3-тармағында көзделген құқық бұзушылықты жасаған (бапта түсіндірме берілген кез-келген тәсілмен), оған жазаны өтеу немесе оны жіберу арқылы әкімшілік жаза қолданылса, шешім бірнеше рет жасалған деп саналады, шешім жойылмаған және бір жылдық мерзім ішінде адам әкімшілік жазаға тартылады, оның мерзімі әлі аяқталған жоқ.

Бұл жағдайда, түсіндірілген баптың 3-тармағында көзделген қылмыстың қайталануы, әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекстің 270-бабының 4-тармағына сәйкес жасалған заңсыз әрекетті тәуелсіз әкімшілік құқық бұзушылық ретінде саралауға әкелетін тәуелсіз біліктілік белгісі болып табылады.

Патент құнын есептеу немесе салық есептілігін тоқтата тұру (ұзарту, ұзарту) туралы салықтық өтінішті беру мерзімін бірнеше рет бұзғаны үшін салық төлеуші - жеке кәсіпкер *айыппұлмен* жазаланады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 270-бабының 4-бөлігіне сәйкес құқық бұзушылық үшін айыппұлдың мөлшері белгіленген және 15 АЕК құрайды. Айыппұлды мемлекеттік кіріс органдары немесе сот, әкімшілік іс бойынша сотта болған жағдайда тағайындайды.

271-бап. Мемлекеттік кірістер органының салық есептілігін тоқтата тұру туралы шешімі қабылданған кезең ішінде қызметті жүзеге асыру

1. Мемлекеттік кірістер органының салық есептілігін табыс етуді тоқтата тұру туралы шешімі кезеңінде тұлғалардың қызметті жүзеге асыруы - ескертуге алып келеді.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекет -

жеке нотариустарға, жеке сот орындаушыларына, адвокаттарға, шағын бизнес субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға қырық мөлшерінде, орта бизнес үшін - қырық беске, ірі бизнес үшін - елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Түсіндірілген бап мемлекеттік кірістер органының салық есептілігін ұсынуды тоқтата тұру туралы шешімі қабылданған кезең ішінде олардың қызметін заңсыз жүзеге асырғаны үшін тұлғалардың әкімшілік жауаптылығын белгілейді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 271-бабында көзделген құқық бұзушылықтардың жалпы объектісі - салық салу және салықтық қатынастарды

Қазақстан Республикасының Салық кодексінде және онда көзделген нормативтік құқықтық актілерде белгіленген тәртіпте реттеу.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 271-бабында көзделген құқық бұзушылықтардың тікелей объектісі - мемлекеттік кірістер органының салық есептілігін ұсынуды тоқтата тұру туралы шешімі қабылданған кезең ішінде салық төлеушілердің және (немесе) салық салынатын басқа да қызметті тоқтата тұру үшін Қазақстан Республикасының Салық кодексінде белгіленген тәртіп.

ӘҚБтК-нің 271-бабында көзделген құқық бұзушылықтардың объективті жағы салық есептілігі табыс етілуге тиіс және салық төлеуші салық есептілігін табыс етуді тоқтата тұру туралы Мемлекеттік кіріс органы шешімінің қолданылу кезеңінде жүзеге асырмауға тиіс өзінің кәсіби, кәсіпкерлік немесе жарғылық қызметін жүзеге асыру (жалғастыру немесе қайта бастау) түріндегі құқыққа қарсы кінәлі әрекеттер жасауымен сипатталады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 271-бабында көзделген құқық бұзушылық құқық бұзушының әрекетсіздігі арқылы жасалуы мүмкін емес, өйткені қорғалатын норманың тыйым салу сипаты оны тек заңды әрекетсіздік арқылы сақтау мүмкіндігін білдіреді. Тиісінше, салық салу қызметін жүзеге асыруға заңнамалық тыйым салу, Мемлекеттік кіріс органы салық төлеушінің өтініші бойынша салық есептілігін табыс етуді тоқтата тұру туралы шешім қабылдаған салық есептілігі табыс етілуге тиіс, мемлекеттік кірістер органының салық есептілігін ұсынуды тоқтата тұру туралы шешімінің қолданылу кезеңінде салық салынатын қызметті жүзеге асыруды жалғастыру үшін белсенді заңсыз әрекеттерді жасаған салық төлеушімен ғана бұзылуы мүмкін.

Өз қызметін жүзеге асыратын тұлғаның құқықтық мәртебесіне және құқықтық мәртебесіне байланысты мемлекеттік кірістер органының салық есептілігін беруді тоқтата тұру туралы шешімі кезеңінде тыйым салынатын қызмет түрлері:

1) *кәсіптік қызмет* - ерекше кәсіптік мәртебесіне байланысты осындай қызметті жүзеге асыратын адамдар үшін (жеке практикамен айналысатын адамдар: жеке нотариустар, жеке сот орындаушылары, кәсіби медиаторлар және адвокаттар);

2) *кәсіпкерлік қызмет* - кәсіпкерлік субъектілері үшін (жеке кәсіпкерлер және коммерциялық ұйымдар, Қазақстан Республикасының резидент еместерінің филиалдары мен өкілдіктері - коммерциялық ұйымдар);

3) *жарғымен тыйым салынбаған және коммерциялық емес жарғымен тыйым салынбаған коммерциялық емес ұйымдар* - коммерциялық емес ұйымдар, коммерциялық емес резидент емес ұйымдардың филиалдары мен өкілдіктері үшін.

Мемлекеттік кірістер органы салық төлеушілердің салық есептілігін табыс етуді тоқтата тұру туралы шешім қабылдағаннан кейін салық төлеушілер өз қызметін тоқтата тұруы қажет, олар бойынша салық есептілігі мемлекеттік кірістер органының шешімі қабылданған мерзімге ұсынылуы керек. Салық төлеушілердің салық есептілігін

мемлекеттік кірістер органдарына табыс етуі мемлекеттік кірістер органының шешімі бойынша, салық есептілігі табыс етілуі тиіс қызметтің өзі тоқтатылған жағдайда тоқтатылады. Салық төлеушілердің салық есептілігін жасауы және ұсынуы тиіс өз қызметін салық қызметі органдарының салық есептілігін беруді тоқтата тұру туралы шешімі кезеңінде жалғастыруы немесе қайта бастауы оны орындауға тыйым салуды бұзу болып табылады. Сонымен бірге, салық төлеушілердің мемлекеттік кіріс органының шешімін жоймай немесе оның әрекет ету мерзімі аяқталғанға дейін салық қызметі кезеңінде салық қызметі кезеңінде салық есептілігін ұсынуы салық есептілігі табыс етілуі тиіс қызметті қалпына келтіруге салынған тыйымды әлі жоймайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 271-бабы бойынша әкімшілік жауапкершілік салық төлеушінің іс-әрекеттерінде Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 16-тарауында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың басқа элементтерінің белгілері болмаса (*мысалы*, салық салу объектісін жасыру белгілері) болмаған жағдайда мүмкін. Мұндай жағдайларда жеке тұлғалардың салық есептілігі табыс етілетін қызметті жүзеге асыру жөніндегі іс-әрекеті оны ұсынуды тоқтата тұру туралы шешім қабылданған кезеңде оны жасау әдісі ретінде тиісті әкімшілік құқық бұзушылықтың объективті тарабына енеді. Демек, адамның басқа құқық бұзушылық белгілері болған кезде қызметті жүзеге асыруға тыйым салуды бұзуы, басқа құқық бұзушылық жасау тәсілі ретінде сипатталуы және Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 271-бабына сәйкес жауапкершілікке тартылмай, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің тиісті бабы бойынша анықталуы керек.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 271-бабында көзделген құқық бұзушылықтардың субъектілері салық есептілігін ұсыну қажет арнайы қызметті жүзеге асыратын жеке нотариустар, жеке сот орындаушылары, адвокаттар, коммерциялық емес ұйымдар және кәсіпкерлік субъектілері (коммерциялық ұйымдар және жеке кәсіпкерлер) болып табылады. Салық есептілігі талап етілетін арнайы кәсіптік немесе кәсіпкерлік қызметті жүзеге асырмайтын жеке тұлғаларға Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 271-бабында көзделген құқық бұзушылықтар қолданылмайды, тіпті егер олар жеке тұлғалар үшін жалпыға бірдей белгіленген салық режимінде салық есептілігін (салық декларацияларын) ұсыну қажет болса.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 271-бабында көзделген қылмыстардың субъективті жағы ниет түріндегі кінәлілікпен сипатталады. Құқық бұзушының кінәсі бухгалтерлік есепке жататын ерекше қызметті жүзеге асыратын және тікелей әрекет жасаған адамның психикалық көзқарасы арқылы анықталады. Адам мемлекеттік кірістер органының салық есептілігін беруді тоқтата тұру туралы шешімі қабылданған кезеңде өзінің негізгі қызметін жалғастырудың заңсыз сипатын біледі, мемлекетке осындай салықтық есеп пен есептіліктен әлеуметтік қауіпті

салдарлардың басталуын болжайды және олардың пайда болуын немесе қаламауын қаламайды, бірақ оларға саналы түрде мүмкіндік береді ренжітеді немесе оларға немқұрайды қарайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 271-бөлімінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтар *формальды* болып табылады. Оларды әкімшілік жауапкершілікке тарту үшін, құқық бұзушының төленбеген салықтар түрінде мемлекетке материалдық залал келтіргені фактісін анықтау қажет емес.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 271-бабының 1-тармағына сәйкес құқық бұзушылық жасағаны үшін *ескерту* түріндегі әкімшілік жаза белгіленді.

Бұл айыппұлды мемлекеттік кірістер органдары құқық бұзушыларға әкімшілік жаза қолдану туралы қаулыда көрсетіп, оны құқық бұзушыға міндетті түрде жариялайды. Сондай-ақ, шешім әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодексте белгіленген тәртіппен құқық бұзушыға тапсырылуы немесе жіберілуі керек. Бұл жағдайда, шешім қабылданған (жіберілген) сәттен бастап, егер ол болашақта күнтізбелік жыл ішінде осыған ұқсас құқық бұзушылықтар жасаса, түсіндірілген баптың 2-тармағына сәйкес оның әрі қарайғы әрекеттерін тәуелсіз құқық бұзушылық ретінде бағалау үшін әкімшілік жазаға тартылды деп саналады.

Түсіндірілген баптың 2-бөлімі әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде түсіндірілген мақаланың бірінші бөлігінде көзделген әрекетті қайталап жасағаны үшін жаза белгілейді. Егер адам бұрын Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 271-бабының 1-тармағында көзделген құқық бұзушылық жасаған болса, оған әкімшілік жаза қолданылса және бір жыл мерзімге жасалған болса, қылмыс бірнеше рет жасалған деп саналады, оның мерзімі әлі аяқталмаса, адам әкімшілік жазаға тартылды.

Құқық бұзушылық жасаудың *қайталануы* ӘҚБтК-нің 271-бабының 2-бөлігі бойынша құқық бұзушылықтың дербес құрамы ретінде құқыққа қарсы әрекетті саралауға әкеп соғатын дербес саралау белгісі болып табылады. Қайталану саралау белгісі ретінде құқық бұзушы жасаған құқыққа қарсы әрекеттердің саны мен сипатын анықтау жолымен ғана емес, сонымен қатар заңды түрде белгіленеді – осы тұлғаны ӘҚБтК-нің 271-бабының 1-бөлігі бойынша құқық бұзушылық үшін әкімшілік жауапкершілікке тарту фактісін, ӘҚБтК-нің 271-бабының 1-бөлігі бойынша әкімшілік жаза қолдану туралы Мемлекеттік кірістер органының немесе соттың заңды күшіне енген қаулысының болуын, оны жариялау, салық төлеушіге тапсыру немесе жіберу және жаза қолданылған сәттен бастап бір жылдық мерзім ішінде орындалмау фактісін анықтау жолымен жүргізіледі.

Егер салық төлеуші құқыққа қарсы әрекет бірнеше рет жасаса немесе оны жасау басталғаннан кейін және ол анықталған сәтке дейін жасауды жалғастырса, бірақ осы сәтке дейін салық төлеуші бұрын ӘҚБтК-нің 271-бабының 1-бөлігі бойынша әкімшілік жауапкершілікке тартылмаса, онда мұндай жағдайда оны ӘҚБтК-нің 271-бабының 2-бөлігі бойынша жауапкершілікке тарту мүмкін емес, себебі саралау белгісі жоқ.

Мұндай жағдайда салық төлеуші әкімшілік жауапкершілікке тартылуы және ӘҚБтК-нің 271-бабының 1-бөлігі бойынша, тіпті егер бір жыл ішінде бірнеше рет бұзушылық жасау және жасалған бұзушылықтардың біртектілігі белгілері болса да жазалануы тиіс. ӘҚБтК-нің 271-бабының 1-бөлігі бойынша жауапкершілік қызметті жүзеге асырғаны, осы қызметтің әрбір анықталған эпизодын немесе осы қызмет шеңберіндегі әрбір жеке іс-әрекетті жеке және дербес құқық бұзушылық ретінде бір уақытта дербес іс жүргізу құжаттарын (хаттама мен қаулыны) ресімдей отырып, жауапкершілікке тартқаны және саралағаны үшін белгіленгенін ескере отырып. Мұндай эпизодтар мен әрекеттер жиынтығында ӘҚБтК-нің 271-бабының 1-бөлігінде көзделген бірыңғай құқық бұзушылықты жасаудың объективті жағы ретінде саралануы және бірден ресімделуі тиіс.

Мемлекеттік кірістер органы салық есептілігін табыс етуді тоқтата тұру туралы шешім қабылдағаннан кейін бір жыл ішінде қызметін қайта жасаған салық төлеушілер үшін - ескертілген мақаланың санкциясында көрсетілген адамдар айыппұлмен жазаланады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 271-бабының 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық үшін айыппұл мөлшері салық төлеушілердің санаттарына байланысты сараланады және мыналарды құрайды:

- 1) жеке нотариустар, жеке сот орындаушылары, адвокаттар, шағын бизнес немесе коммерциялық емес ұйымдар үшін - 40 АЕК,
- 2) орта кәсіпкерлік үшін - 45 АЕК,
- 3) ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін - 50 АЕК.

Айыппұлды мемлекеттік кіріс органдары немесе сот, әкімшілік іс бойынша сотта болған жағдайда тағайындайды.

272-бап. Салық есептілігін, сондай-ақ бақыланатын шетелдік компанияның кірісін айқындау үшін қажетті құжаттарды ұсынбау

1. Салық төлеушінің салық есептілігін мемлекеттік кірістер органына Қазақстан Республикасының заңнамалық актілерінде белгіленген мерзімде ұсынбауы, ескертуге алып келеді.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, осы баптың үшінші бөлігінде көрсетілген әрекетті қоспағанда, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекет, -

жеке тұлғаларға он бес мөлшерінде, жеке нотариустарға, жеке сот орындаушыларына, адвокаттарға, шағын бизнес субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға - отыз мөлшерінде, орта бизнес үшін - қырық беске, ірі бизнес үшін - жетпіс айлық мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады. есептелген көрсеткіштер.

3. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, Қазақстан Республикасының заңдарында белгіленген мерзімде салық тіркелімдерін ұсынбаған, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекет, -

салық мониторингіне жататын салық төлеушілерге бес жүз елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

4. Алып тасталды - ҚР 25.12.2017 № 122-VI Заңымен (01.01.2018 бастап қолданысқа енгізіледі).

5. Салық төлеуші "Салық және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдер туралы" Қазақстан Республикасының Кодексіне (Салық кодексі) сәйкес салық салынуға жататын бақыланатын шетелдік компанияның қаржылық кірісінің мөлшерін немесе қаржылық пайдасының бір бөлігін айқындау үшін қажетті құжаттарды мемлекеттік кірістер органына бермеуі, -

жеке тұлғаларға - жүз, шағын бизнес субъектілеріне - жүз елу, орта бизнес субъектілеріне - екі жүз, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне - бес жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілген баптың 1-бөлігінде салық төлеушілердің салық есептілігін мемлекеттік кірістер органына Қазақстан Республикасының заңнамалық актілерінде белгіленген мерзімде ұсынбағаны үшін әкімшілік жауапкершілік қарастырылған.

2020 жылдың 01 қаңтарынан бастап ӘҚБтК-нің 272-бабының 1-бөлігіне енгізілген өзгерістерге сәйкес жауапкершілік салық төлеушілер үшін ғана емес, сонымен қатар ҚР Салық кодексінің талабы бойынша Мемлекеттік кірістер органдарына салық есептілігін беруге міндетті салық құқық қатынастарының басқа да қатысушылары (салық агенттері, салық өкілдері және т.б.) үшін де, егер олар үшін мұндай жауапкершілік ӘҚБтК-нің басқа баптарында арнайы белгіленбесе, пайда болады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 272-бабына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылықтың жалпы объектісі салық салу және заңмен қорғалатын және салықтық қатынастарды салықтық рәсімдеу болып табылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 272-бабының 1, 2 және 3-тармақтарында көзделген құқық бұзушылықтардың тікелей объектісі - салық есептілігін және салық тіркелімдерін жасау және Қазақстан Республикасының Салық кодексінде және онда көрсетілген нормативтік құқықтық актілерде белгіленген мемлекеттік кірістер органдарына табыс ету тәртібі.

Салық есептілігі ұғымының анықтамасы Қазақстан Республикасының Салық кодексінде берілген. Сонымен, Қазақстан Республикасының 2017 жылғы 25 желтоқсандағы Салық кодексінің 206-бабының 2-тармағына сәйкес, салық есептілігі дегеніміз - салық төлеушінің (салық агентінің), салық төлеуші (салық агенті), салық салу объектілері туралы мәліметтері бар, Қазақстан Республикасының Салық кодексінде белгіленген тәртіппен ұсынылған құжаты. (немесе) салық салуға, активтер мен міндеттемелерге, сондай-ақ салық міндеттемелерін және әлеуметтік төлемдерді есептеуге байланысты объектілер. Салық есебі салық декларацияларын, есептеулерді, олардың қосымшаларын, салық түрі бойынша, бюджетке төленетін төлем, әлеуметтік

төлем, импортталатын тауарларға жанама салық декларациясы, тауарларды әкелуге және жанама салықтарды төлеуге өтініш, жалдау (пайдалану) шарттарының тізілімін қамтиды. Салық есептілігінің нысандары мен оларды жасау ережесін уәкілетті орган бекітеді.

Тиісінше, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 272-бабының 1 және 2-бөлімдерінің түсіндірілген нормасы салық төлеуші мемлекеттік кірістер органдарына салықтың басқа нысандарын ұсынбаған жағдайларға Қазақстан Республикасының Салық кодексінің 204-бабының 1-тармағында көзделген қолданылмауы керек. (салықтық өтініштер мен тізілімдері).

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 272-бабының 1-тармағында көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы салық төлеушінің кінәлі заңсыз әрекетті (*әрекетті немесе әрекетсіздікті*) жасағандығымен сипатталады, ол салық декларацияларын мемлекеттік кірістер органына Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген мерзімде немесе мемлекеттік кірістер органының талабы бойынша жеке-жеке құрылған салық органдарына табыс етпеуінен көрінеді (*салық есептілігін ұсынбау*) немесе осындай есептерді *ұсыну мерзімін бұзған кезде (салық есептілігін кешіктіру)*.

Салық есептілігі оны ұсыну салық төлеушінің субъективті заңды міндеттемесі ретінде Қазақстан Республикасының Салық кодексінде қарастырылған жағдайларда дайындалуы және ұсынылуы керек. Егер салық төлеуші салық есептілігін мемлекеттік кірістер органдарына тапсыруға міндетті болмаса, сәйкесінше, мұндай мерзімде ұсынбаған немесе мерзімінен кейін табыс етілмегені заңсыз акт ретінде анықталмайды. *Мысалы*, салық төлеуші өз қалауы бойынша мемлекеттік кірістер органдарына ескіру мерзімі ішінде салықтар бойынша *қосымша салық есептілігін* ұсынуға құқылы. Алайда, салық төлеушінің өзінің субъективтік құқығын жүзеге асырмауы немесе ол үшін белгіленген мерзімдерді бұзуы (негізгі салық есептілігін ұсыну мерзімі аяқталғанға дейін, ескіру мерзімінен кейін немесе тексеру нәтижелері бойынша шағымданған кезде) оған әкімшілік құқық бұзушылық ретінде қарауға болмайды. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 272-бабының 1-тармағында көзделген. Сондай-ақ, салық төлеушінің өзі белгілеген мерзімде салық міндеттемелерінің жекелеген түрлері бойынша қосымша салық есептілігін ұсынуға оның субъективті құқығы салық төлеушіге оның заңды міндеттемесі ретінде жүктелмейді, оны орындамау жауапкершілікке әкеп соғады.

Егер салық есептілігін ұсыну үшін ҚР салық заңнамасында белгіленген нормативтік немесе Мемлекеттік кірістер органдарының хабарламаларында жеке белгіленген осындай есептілікті ұсыну мерзімдері әлі өтпеген болса, ӘҚБтК-нің 272-бабының 1-бөлігі бойынша әкімшілік жауапкершілікке тартуға жол берілмейді. Мерзімдер салық есептілігін табыс ету үшін есептелуі тиіс белгіленген ҚР Салық кодексінде есептеу осындай мерзімдерін ескере отырып, барлық ұсынған салық төлеушіге кейінге

қалдыруды салық есептілігін беруді (ұзарту, тоқтата тұру мерзімдері). *Мысалы*, салық төлеуші ҚР Салық кодексінде белгіленген мерзімде салық есептілігін ұсынбағаны үшін, егер оған мемлекеттік кірістер органының жеке шешімі бойынша оны табыс ету мерзімі заңды түрде ұзартылған болса, әкімшілік жауапкершілікке тартыла алмайды.

Әдісін таңдау жасау және салық есептілігін ұсыну (қағаз немесе электрондық тасымалдағышта келу тәртібімен, пошта арқылы тапсырыс хатпен немесе электрондық тәсілмен), сондай-ақ салық төлеуші (жағдайларды қоспағанда, ҚР Салық кодексінде). Сондықтан салық төлеуші, егер ол өз міндетін заңмен рұқсат етілген кез келген нысанда немесе заңда көзделген тәсілдердің бірінде орындаса, ал мемлекеттік кіріс органы одан салық есептілігін басқа түрде немесе басқа тәсілмен қосымша немесе балама ұсынуды негізсіз талап етсе, ӘҚБтК-нің 272-бабы бойынша жазалауға болмайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 272-бабының 1 және 2-тармақтарында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың субъектілері, түсіндірілген норманы тікелей көрсете отырып, салық есептілігін құрастыруға және мемлекеттік кірістер органдарына тапсыруға заңды түрде міндеттелген *салық төлеушілер* болып табылады. Тиісінше, олар Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 272-бабының 1 және 2-тармақтарында көзделген құқық бұзушылықтың субъектілері болып табылмайды және салықтық құқықтық қатынастардың басқа қатысушылары (*салық агенттері, салық жинаушылар, төлем операторлары, салық өкілдері*), олар заңды болса да немесе болса да олар үшін әкімшілік жауапкершілікке тартылмайды. басқа заңды негіздер салық органдарына мемлекеттік кірістер органдарына салық есептілігін ұсыну міндеті жүктелген.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 272-бабының 1 және 2-бөліктеріне сәйкес жасалған қылмыстардың субъективті жағы ниет немесе абайсыздық түріндегі кінәлілікпен сипатталады. Егер салық есептілігін табыс етпеу техникалық қателіктің, компьютерлік бағдарламаның немесе деректерді қабылдау мен өңдеу жүйесінің дұрыс жұмыс істемеуінің салдарынан болса, сондай-ақ салық төлеушінің бақылауынан тыс басқа да жағдайларға байланысты болса, салық төлеуші оларға салық есептілігін жіберу үшін барлығын жасаған және оны жіберуге сенімді болған, бірақ Нәтижесінде салық есептілігі мемлекеттік кірістер органына уақтылы ұсынылмаған, салық төлеуші АК-нің 272-бабының 1-бөлігі немесе 2-бөлігі бойынша әкімшілік жауапкершілікке тартылмауы керек.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 272-бөлімінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтар *формальды* болып табылады. Оларды әкімшілік жауапкершілікке тарту үшін салық төлеушіге - құқық бұзушыға мемлекетке төленбеген салықтар түрінде материалдық залал келтіру фактісін анықтау қажет емес. Түсіндірілген бапта көзделген құқық бұзушылықтарды жасаудан мемлекетке келтірілген *зиян* материалдық емес және салық төлеушінің салық есептілігін мемлекеттік кірістер органдарына ұсыну тәртібін

бұзуынан туындайды және сол арқылы салықтық бақылауды тиімді жүзеге асыру мақсатында салық салу объектілері мен салық төлеушілердің салық міндеттемелері туралы толық және қол жетімді ақпараты жоқ мемлекетке қауіп туғызады. салықты толық және уақтылы жинау.

Егер салық төлеуші өзінің мемлекеттік кірістер органдарына салық есептілігін табыс етуден жалтару туралы іс-әрекетінде (әрекетсіздігінде) оның салық салынатын объектілерін жасыру *себептерін* әдейі басшылыққа алса, онда оның салық салынатын қызметі және оның нәтижелері салықтың төленбеуіне әкеліп соқтырған және осылайша материалдық залал келтірген жағдайда, бұл жағдайда мемлекеттік кірістер органдары салық салу объектілерін, мүліктерді және нақты салық нәтижелерін жасыру фактілерін анықтаған кезде Екінші қызметі салық төлеушінің салық салу объектілері жасыруы Әкімшілік Кодекстің тиісті баптарында сәйкес жазалауға немесе тіркеусіз қызметті жүзеге асыруға тиіс. Мұндай жағдайларда салық төлеушінің салық есептілігін жасаудан жалтаруы басқа біліктілік белгілерімен қатар басқа әкімшілік құқық бұзушылық жасау әдісі ретінде анықталуы керек. Тиісінше, мұндай жағдайда салық төлеуші бұдан былай Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 272-бабының 1 және 2-бөліктері бойынша әкімшілік жауапкершілікке тартылмауы керек.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 272-бабының 1-бөлігімен құқық бұзушылық жасағаны үшін *ескерту* түріндегі әкімшілік жаза тағайындалды.

Бұл айыппұлды мемлекеттік кірістер органдары құқық бұзушыларға әкімшілік жаза қолдану туралы шешімде көрсетіп, қол қоюға қарсы құқық бұзушыға міндетті түрде жариялайды. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекстің талабы бойынша ескерту құқық бұзушыға жеткізілген немесе оған жіберілген кезден бастап жарияланған болып саналады. Бұл жағдайда адам келешекте осыған ұқсас қылмыстар жасауда өзінің әрі қарайғы іс-әрекеттерін бағалау үшін әкімшілік жазаға тартылды деп саналады.

Түсініктеме берілген баптың 2-бөлігі әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде түсініктеме берілген баптың 1-бөлігінде көзделген әрекетті қайталап жасағаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді. Егер адам бұрын ӘҚБТК-нің 272-бабының 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықты жасаған болса (ӘҚБТК-нің 272-бабында рұқсат етілген кез келген тәсілмен), ол үшін әкімшілік жазаға тартылса және адам әкімшілік жазаға тартылған болып есептелетін жауапқа тартылған кезден бастап бір жыл мерзім әлі өтпеген болса, құқық бұзушылық қайтадан жасалған болып саналады.

Қайталанған құқық бұзушылық - бұл әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 272-бабының 2-бөлігіне сәйкес заңсыз әрекетті тәуелсіз құқық бұзушылық ретінде саралауға әкеп соқтыратын тәуелсіз біліктілік белгісі. Біліктілік атрибуты ретіндегі қайталану жыл бойына заңсыз әрекеттерді жасаған құқық бұзушының саны мен сипатын анықтау арқылы ғана емес, сонымен бірге заңды түрде - бар екендігі заңды күшіне енген және күшін жоймаған Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 272-бабының 1-бөлігімен адамды құқық бұзушылық үшін әкімшілік жауапкершілікке

тарту фактісін анықтау арқылы белгіленеді. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 272-бабының 1-тармақшасына сәйкес әкімшілік жаза қолдану туралы және бір жыл мерзімге өндіріп алу күнінің қолданылмауы туралы шешімдер.

Егер салық төлеуші құқыққа қарсы әрекет бірнеше рет жасаса немесе оны жасау басталғаннан кейін және ол анықталған сәтке дейін жасауды жалғастырса, бірақ осы сәтке дейін салық төлеуші бұрын ӘҚБтК-нің 272-бабының 1-бөлігі бойынша әкімшілік жауапкершілікке тартылмаса, онда мұндай жағдайда оны ӘҚБтК-нің 272-бабының 2-бөлігі бойынша жауапкершілікке тарту мүмкін емес, өйткені қайталаудың саралау белгісі жоқ. Мұндай жағдайда салық төлеуші, тіпті егер бір жыл ішінде тәртіп бұзушылықты бірнеше рет жасау және жасалған тәртіп бұзушылықтардың біртектілігі белгілері болса да, ӘҚБтК-нің 272-бабының 1-бөлігі бойынша жауапқа тартылуға және жазалауға тиіс.

Өндіріп алғаннан кейін бір жыл ішінде мемлекеттік кіріс органдарына салық есептілігін қайталап бермегені үшін заң шығарушы ӘҚБтК-нің 272-бабының санкциясында көрсетілген тұлғалар *айыппұл* түрінде өндіріп алынады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 272-бабының 2-тармағына сәйкес құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл мөлшері белгіленген және салық төлеушілердің әр санатына қолданылады:

1) жеке тұлғалар үшін - *15 АЕК*,

2) жеке нотариустар, жеке сот орындаушылары, адвокаттар, шағын бизнес және коммерциялық емес ұйымдар үшін - *30 АЕК*,

3) орта кәсіпкерлік үшін - *45 АЕК*,

4) ірі кәсіпорындар үшін - *70 АЕК*.

Әкімшілік айыппұлды есептеу мақсатында АЕК шешім шығарған кезде әкімшілік жаза қолдану кезінде Қазақстан Республикасының республикалық бюджет туралы заңнамасында белгіленген мөлшерде қолданылады.

Айыппұлды мемлекеттік кіріс органдары немесе сот, әкімшілік іс бойынша сотта болған жағдайда тағайындайды.

Түсініктеме берілген баптың 3-бөлігінде *салықтық бақылауға жататын (ірі салық төлеушілердің мониторингі және көлденең бақылау)* салық төлеушілерге Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 272-бабының 1-бөлігінде әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде Қазақстан Республикасының заңдарында белгіленген мерзімде салық тіркелімдерін бірнеше рет ұсынбағаны үшін әкімшілік жауапкершілік белгіленеді. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 272-бабының 3-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық арнайы жауапкершілік субъектісінің критерийлері негізінде алынып тасталады.

Бұл жағдайда 272-баптың 3-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың ерекше субъектісі *салықтық бақылауға жататын салық төлеуші* болып табылады.

Тиісінше, салықтық бақылауға жатпайтын басқа салық төлеушілер Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 272-бабының 3-бөлігі бойынша әкімшілік жауапкершілікке тартылмайды.

Қазақстан Республикасы Салық кодексінің 129-бабының 1 және 2-тармақтарына сәйкес салықтық бақылау салық төлеушілердің нақты салық базасын анықтау, трансферттік баға белгілеуді бақылауды жүзеге асыру мақсатында Қазақстан Республикасының салық заңнамасының және қолданыстағы нарықтық бағалардың сақталуын бақылау мақсатында қаржылық-шаруашылық қызметін талдау арқылы жүзеге асырылады. Салық мониторингі мыналардан тұрады: 1) *ірі салық төлеушілердің мониторингі*; 2) *көлденең бақылау*.

ҚР Салық кодексінің 130-бабы 3-тармағына сәйкес *ірі салық төлеушілердің мониторингіне жататын салық төлеушілердің тізбесі* көрсетілген тізбені қолданысқа енгізу жылының алдындағы жылдың 1 қазанындағы жағдай бойынша берілген салық есептілігі деректерінің негізінде қалыптастырылады және уәкілетті орган аталған тізбені қолданысқа енгізу жылының алдындағы жылдың 31 желтоқсанынан кешіктірмей бекітеді. Ірі салық төлеушілердің мониторингіне жататын салық төлеушілердің бекітілген тізбесі ол бекітілген жылдан кейінгі жылдың 1 қаңтарынан бастап қолданысқа енгізіледі, ол қолданысқа енгізілген күннен бастап екі жыл бойы әрекет етеді және осы кезең ішінде қайта қарауға жатпайды.

Қазақстан Республикасы Салық кодексінің 131-бабының 2-тармағына сәйкес *көлденең бақылау* туралы келісім жасалған жылдан кейінгі жылдың 1 қаңтарынан бастап жүзеге асырылады және оны ұзарту мүмкіндігімен үш жылға жарамды. Бұл жағдайда көлденең мониторинг туралы шартты жасасу және бұзу тәртібін, көлденең мониторинг туралы келісім жасалған салық төлеушілердің санаттарын уәкілетті орган белгілейді. Көлденең бақылау туралы келісім жасалғаннан кейінгі жылдың 1 қаңтарынан бастап көлденең бақылауға жататын салық төлеушілер ірі салық төлеушілердің бақылауына жатпайтын салық төлеушілер болып табылмайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекстің 272-бабының 3-тармағына сәйкес жауапкершілікке тартылу үшін салықтық бақылауға жататын салық төлеуші заңсыз әрекет жасауы керек: салық органына *салық регистрлерін* заңмен белгіленген мерзімде ұсынбаған немесе әрекет етпеген жағдайда, салық тіркелімдерін ұсыну актісінде көрсетілген мерзім бұзылған; заңмен немесе салық органының талабымен белгіленген (кешіктіру).

Қазақстан Республикасының 2017 жылғы 25 желтоқсандағы Салық кодексінің 215-бабының 1-тармағына сәйкес *салық тіркелімі* - салық төлеушінің (салық агентінің) салық салу объектілері және (немесе) салық салуға байланысты объектілері, сондай-ақ алынған ақша және (немесе) мүлік туралы мәліметтері бар құжаты. шет мемлекеттерге, халықаралық және шетелдік ұйымдарға, шетелдіктерге, азаматтығы жоқ адамдарға, сондай-ақ көрсетілген ақшаны және (немесе) өзге мүліктің жұмсалуды. Салық төлеуші (

салық агенті) салық тіркелімдерін арнайы нысандар түрінде жасайды. Салық тіркелімдерінің нысандарын және олардағы салықтық есепке алу деректерін көрсету тәртібін уәкілетті орган белгілеген және салықтық есепке алу саясатында бекітілген салық тіркелімдерінің нысандарын қоспағанда, салық төлеуші (салық агенті) осы баптың ережелерін ескере отырып дербес жасайды. Салық тізілімдерінде шаруашылық операциялардың көрсетілуінің дәлдігі қол қоюшылармен қамтамасыз етіледі.

Қазақстан Республикасы Салық кодексінің 215-бабы 9-тармағының талабы бойынша салық төлеушілер салықтық бақылау шеңберінде салық органдарының немесе олардың лауазымды адамдарының сұранысы бойынша салық тіркелімдерін ұсынады.

Салық мониторингіне жататын салық төлеушілердің ҚР Заңдарымен немесе салық органдарының талаптарымен белгіленген мерзімде салық тіркелімдерін бермеуі, егер бұрын мұндай салық төлеушілер ӘҚБтК-нің 272-бабының 1-бөлігі бойынша әкімшілік жауапкершілікке тартылса және жаза қолданылғаннан кейін бір жыл мерзім өтпеген болса, ӘҚБтК-нің 272-бабының 3-бөлігі бойынша әкімшілік жауапкершілікке әкеп соғады. Бұл ретте түсіндірілетін баптың 1-бөлігі бойынша салық төлеушінің тек салық есептілігін табыс етпеуі құқық бұзушылық деп танылады, ал ӘҚБтК-нің 272-бабының 3-бөлігі бойынша салық тіркелімдерін қайта табыс етпеу құқық бұзушылық болып табылады, олар өз ұйғарымы бойынша салық есептілігі болып табылмайды, ал онымен бірге салық нысандарының әртүрлі түрлерін білдіреді.

Салық бақылауына жататын салық төлеушінің құқық бұзушылықты қайталауы әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 272-бабының 3-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың міндетті біліктілік белгісі болып табылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 272-бабының 3-тармағында көзделген әрекеттердің субъективті жағы ниет немесе абайсыздық түріндегі кінәлілікпен сипатталады. Салық бақылауына жататын адамның кінәсі оны білдіретін тұлғалардың олардың жасаған заңсыз әрекеттеріне және олардың зиянды салдарларына деген психикалық қатынасынан көрінеді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 272-бабының 3-тармағында көзделген әрекет жасау 550 АЕК мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

Айыппұлды мемлекеттік кіріс органдары немесе сот, әкімшілік іс бойынша сотта болған жағдайда тағайындайды.

Түсініктеме берілген баптың 5-бөлігінде *салық төлеушінің* Қазақстан Республикасының Салық кодексіне сәйкес салық салынуға жататын *бақыланатын шетелдік компанияның* қаржылық кірісінің мөлшерін немесе қаржылық пайдасының бір бөлігін айқындау үшін қажетті құжаттарды табыс етпегені үшін әкімшілік жауапкершілік қарастырылған.

Бақыланатын шетелдік компания ұғымын заң шығарушы Қазақстан Республикасының Салық кодексінің 294-бабының 1-тармағында анықтайды. Салық

төлеушінің табыс етпеуі түсіндірілетін нормада көзделген жауапкершілікке әкеп соқтыратын *құжаттар* тізімі Қазақстан Республикасы Салық кодексінің 297-бабының 10-тармағында белгіленген.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 272-бабының 5-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың жалпы объектісі салық салу және салықтық қатынастарды салық заңнамасында белгіленген салықтық қатынастар тәртібі болып табылады.

Бұл құқық бұзушылықтың тікелей объектісі салық заңнамасында белгіленген тәртіппен және мерзімдер салық төлеушіге мемлекеттік кірістер органына жеңілдікті салық салынатын мемлекетте орналасқан және (немесе) тіркелген резидент емес заңды тұлға пайдасының немесе пайдасының бір бөлігін айқындау үшін қажетті құжаттарды табыс ету болып табылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 272-бабының 5-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың объективтік жағы салық төлеуші Қазақстан Республикасының Салық кодексіне сәйкес салық салынуға жататын *бақыланатын шетелдік компанияның* қаржылық пайдасының немесе қаржылық пайдасының бір бөлігін айқындауға қажетті мемлекеттік кірістер органына құжаттарды табыс етпеу түрінде заңсыз әрекет жасағанымен сипатталады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 272-бабының 5-тармағында көзделген құқық бұзушылықтың субъектілері салық төлеушілер болып табылады. Салық қатынастарының басқа қатысушылары (салық агенттері, уәкілетті салық өкілдері, төлем операторлары, салық жинаушылар және басқалар) құқық бұзушылыққа жатпайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 272-бабының 5-бөлігінде көрсетілген құқық бұзушылықтың субъективті жағы ниет немесе абайсыздық түріндегі кінәлілікпен сипатталады. Кінә, егер құқық бұзушы тікелей жеке тұлға немесе жеке кәсіпкер болса, оны жасаған адамның заңсыз әрекетін психикалық тұрғыдан анықтайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 272-бабының 5-тармағында көзделген қылмыс *формальды* болып табылады. Ол үшін әкімшілік жауапкершілікке тарту үшін салық төлеушіге - құқық бұзушыға төленбеген салықтар түрінде мемлекетке *материалдық залал* келтіру фактісін анықтау талап етілмейді. Бұл жағдайда салық төлеушінің мемлекетке келтірген залалы салық салу мақсаттары үшін құжаттарды ұсынудың белгіленген тәртібін бұзумен көрінеді және осылайша салықтың тиімді бақылауы және салықтың толық және уақтылы төленуі үшін мемлекет үшін салық салынатын объектілер мен салық міндеттемелері туралы толық және қол жетімді ақпараттың болмау қаупін тудырады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 272-бабының 5-тармағында көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін әкімшілік жаза осы баптың

санкцияларында көрсетілген адамдардың санаттарына келесі мөлшерде айыппұл түрінде тағайындалды:

- жеке тұлғалар үшін - 100 АЕК,
- шағын бизнес субъектілері үшін - 150 АЕК,
- орта бизнес үшін - 200 АЕК,
- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін - 500 АЕК.

Айыппұлды мемлекеттік кіріс органдары немесе сот, әкімшілік іс бойынша сотта болған жағдайда тағайындайды.

273-бап. Трансферттік баға белгілеу кезінде бақылауды жүзеге асыру үшін қажетті құжаттарды, транзиттік баға туралы есепті, есептілікті ұсынбау, беруден бас тарту

1. Салық төлеушінің Қазақстан Республикасының трансферттік баға белгілеу туралы заңнамасында белгіленген мерзімдерде мәмілелер туралы есептерді салық органдарының табыс етпеуі, сондай-ақ уәкілетті орган белгілеген мерзімде ұсынбауы немесе салық төлеушіге трансферттік баға белгілеу кезінде бақылауды (оның ішінде электрондық түрде) жүзеге асыру үшін қажетті құжаттарды беруден бас тартуы -

шағын кәсіпкерлік субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға - жүз, орта бизнеске - екі жүз, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне - үш жүз елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Республикалық бюджет туралы заңмен тиісті қаржы жылы үшін белгіленген айлық есептік көрсеткіштің жиырма еседен асатын мөлшерінде, транзакциялардың есеп беру мониторингі туралы мәліметтер мен тексеру барысында алынған мәліметтер арасындағы сәйкессіздіктерді анықтау,

шағын бизнес субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға жүз, орта бизнес субъектілеріне екі жүз, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне үш жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

3. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекеттер (әрекетсіздік):

шағын кәсіпкерлік субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға жүз жиырма бес, орташа бизнеске екі жүз елу, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне жеті жүз елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

4. Қазақстан Республикасының трансферттік баға белгілеу туралы заңнамасында белгіленген мерзімде салық төлеуші трансферттік баға туралы есептілікті мемлекеттік кірістер органына табыс етпеуі, толық емес немесе толық ұсынбауы, -

орта бизнеске екі жүз елу, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне бес жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

5. Осы баптың төртінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекеттер (әрекетсіздік):

орта бизнеске бес жүз, ірі бизнеске мың айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Түсіндірілген бап салық төлеушінің бақылау операциялары туралы есептерді ұсыну тәртібін бұзғаны, сондай-ақ уәкілетті орган белгілеген мерзімде ұсынбағаны немесе салық төлеушіге бақылау үшін қажетті құжаттар мен есептерді (оның ішінде электронды нысанда) беруден бас тартқаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді. трансферттік баға белгілеу кезінде.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 273-бабына сәйкес құқық бұзушылықтың жалпы объектісі салық салу және заңмен қорғалатын және салықтық қатынастарды салықтық басқару тәртібі болып табылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 273-бабында көзделген құқық бұзушылықтардың тікелей объектісі болып Қазақстан Республикасының Салық кодексінде және "Трансферттік баға белгілеу туралы" Қазақстан Республикасының Заңында мемлекеттік кірістер органдарына жүргізілген бақылау операциялары туралы есептер, сондай-ақ реттеуші органдардың сұрауы бойынша есептер мен құжаттар жасау үшін белгіленген тәртіп табылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 273-бабының 1-тармағында көзделген құқық бұзушылықтың объективтік жағы салық төлеушінің кінәлі заңсыз *әрекетті (әрекетті немесе әрекетсіздікті)*, Қазақстан Республикасының трансферттік баға белгілеу туралы заңнамасында немесе мемлекеттік кірістер органының талабы бойынша жеке белгіленген мерзімде мемлекеттік кірістер органына мәмілелер мониторингі туралы есептерді уақытында ұсынбағаны үшін (*есеп берілмеген*) немесе осындай *есептерді ұсыну мерзімін бұзумен (есеп беруді кешіктіру)*, сондай-ақ уәкілетті орган белгілеген мерзімде ұсынбаған немесе салық төлеуші трансферттік баға белгілеу кезінде бақылауды жүзеге асыру үшін қажетті құжаттарды (оның ішінде электронды нысанда) ұсынудан бас тартқан жағдайда.

Мәліметтерді міндетті түрде ұсынған жағдайда, "Трансферттік баға белгілеу туралы" Қазақстан Республикасының Заңында көрсетілген салық төлеушілер мәмілелер мониторингі туралы есепті салық төлеушілерге тапсыруы керек. Сонымен қатар, мемлекеттік кірістер органдарының өтініші бойынша трансферттік баға белгілеу туралы заңнамада көзделген жағдайларда салық төлеушілер трансферттік баға белгілеуді бақылауды жүзеге асыру үшін қажетті құжаттарды ұсынуға міндетті.

Егер салық төлеуші заңның талабы бойынша мұндай есептер мен құжаттарды мемлекеттік кірістер органдарына ұсынуға міндетті болмаса, сәйкесінше, мұндай ұсынбау заңсыз акт болып табыла алмайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекстің 273-бабының 1-тармағына сәйкес салық төлеушіні әкімшілік жауапкершілікке тартуға, егер мұндай есептерді немесе құжаттарды ұсыну мерзімі есеп беру мерзімі аяқталмаған болса және Қазақстан Республикасының заңдарында көрсетілсе немесе жеке түрде мемлекеттік кірістер органдарының хабарламаларында жеке-жеке белгіленген болса, жол берілмейді. Есеп

берудің мерзімдері салық төлеушіге ұсынылған барлық есеп беруді кейінге қалдыруды (ұзарту, тоқтата тұру) ескере отырып, Қазақстан Республикасының Салық кодексінде белгіленген осындай кезеңдерді есептеу ережелеріне сәйкес есептелуі керек.

ӘҚБТК-нің 273-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық субъектілері мемлекеттік кіріс органдарының сұрау салуы бойынша мәмілелер мен құжаттар мониторингі бойынша есептілікті жасау және Мемлекеттік кіріс органдарына ұсыну бойынша заң міндеті заңмен жүктелген салық төлеушілер ғана болып табылады. Кодекстің 273-бабында көзделген құқық бұзушылық субъектілері болып табылмайды, тіпті егер оларға заңмен немесе өзге де заңды негіздер бойынша Мемлекеттік кіріс органдарына салық төлеушілер үшін есептілікті немесе құжаттарды табыс ету міндеті жүктелген болса да, салық құқық қатынастарына басқа да қатысушылар (*салық агенттері, салық жинаушылар, төлем операторлары, уәкілетті салық өкілдері*).

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 273-бабының 1 және 2-тармақтарында көзделген құқық бұзушылықтардың субъективті жағы ниет немесе абайсыздық түріндегі кінәлілікпен сипатталады. Салық төлеушінің реттеуші орган сұраған құжаттарды тапсырудан бас тартуы әдейі де, немқұрайлылықпен де мүмкін, өйткені мұндай бас тарту сұралған құжаттардың жоғалуына немесе салдарынан жойылуына байланысты болуы мүмкін.

Егер транзакция мониторингі бойынша есептерді ұсынбау техникалық қателіктің, компьютерлік бағдарламаның немесе деректерді қабылдау мен өңдеу жүйесінің дұрыс жұмыс істемеуінің салдарынан болса, сондай-ақ салық төлеушіге бақылауға жатпайтын басқа да жағдайлардың салдарынан болса, салық төлеуші транзакцияларға бақылау туралы есептерді жіберуге барлығын жасаған және сенімді болған жағдайда оны ұсынған, бірақ есеп беру реттеуші органға уақтылы ұсынылмаған болса, салық Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 273-бабының 1-бөлігі немесе 3-бөлігі үшін әкімшілік жауапкершілікке тартылмауы керек.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 273-бөлімінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтар *формальды* болып табылады. Оларды әкімшілік жауапкершілікке тарту үшін салық төлеушіге - құқық бұзушыға мемлекетке төленбеген салықтар түрінде материалдық залал келтіру фактісін анықтау қажет емес.

Айыппұл түріндегі әкімшілік жаза әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 273-бабының 1-тармағына сәйкес құқық бұзушылық жасағаны үшін белгіленеді.

шағын бизнес немесе коммерциялық емес ұйымдар үшін - *100 АЕК*,
орта бизнес үшін - *200 АЕК*,
ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін - *350 АЕК*.

Түсіндірілген норманың санкцияларында көрсетілген әкімшілік жауапкершіліктің субъектілері салық төлеушілер - жеке тұлғалар мен жеке практиктер түсіндірілген норма бойынша жауапкершілік субъектілері емес екенін көрсетеді.

Айыппұлды мемлекеттік кіріс органдары немесе сот, әкімшілік іс бойынша сотта болған жағдайда тағайындайды.

Түсіндірілген баптың 2-бөлімі тәуелсіз әкімшілік құқық бұзушылық ретінде салық төлеушінің оның мәмілелер мониторингі туралы есептері мен ол анықтаған тексеру деректерінің арасындағы сәйкессіздік үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Бұл құқық бұзушылықтың объективті жағы салық төлеушінің есеп беруінде транзакциялар туралы және олардың бақыланатын параметрлері туралы көрінеу дәл емес ақпаратты ұсынатындығымен сипатталады, оның дәл еместігін салық төлеуші жүргізген тексеру нәтижелері бойынша инспекциялық органдар анықтайды. Бұл ретте Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 273-бабының 2-тармағына сәйкес әкімшілік жауапкершілікке тарту үшін міндетті біліктілік белгісі салық төлеуші туралы мәліметтер мен реттеуші органдар белгілейтін тексеру деректері арасындағы айырмашылықтың мөлшері болып табылады, ол 2000 АЕК-тен аспауы керек. Сәйкессіздік мөлшерін есептеу үшін реттеуші органдар тиісті қаржы жылына арналған Қазақстан Республикасының республикалық бюджет туралы заңнамасында белгіленген АЖ мөлшерін реттеуші органдар тексеріс жүргізген және салыстырылған параметрлер туралы мәліметтер алған кезде қолдануы керек.

Қарастырылып отырған әкімшілік құқық бұзушылық құрамының объективті жағының кемшілігі ретінде, түсіндірілген норма салық төлеушінің мұндай сәйкессіздік туралы қандай параметрлермен анықталуы керектігін көрсетпейтінін атап өту керек: мониторингке жататын барлық немесе жеке операциялардың сомасы, олар қолданылатын бағалар бойынша, есептелген кезде. олармен салықтар.

Сонымен қатар, егер сіз түсіндірілген норманы тура түсіндіруді ұстанатын болсаңыз, онда заңнама сәйкессіздіктерді *анықтайтын* және мәмілелер туралы ақпаратты *жасырмайтын* адамдар үшін жауапкершілікті белгілейді. Түсіндірілген норма гипотезасында, заңсыз жазаланатын әрекет ретінде, *сәйкессіздіктерді анықтау* түрінде әрекет көрсетіледі. Болжам бойынша салық төлеушінің өзі сәйкессіздіктерді анықтай алады, ол үшін ол жазалануы мүмкін, бірақ норма гипотезасы сәйкессіздікті анықтаудың нақты әдісін ұсынады - тексеру. Тексеру кезіндегі сәйкессіздіктерді анықтауды реттеуші органдар мен инспекцияның лауазымды тұлғалары шешуі керек. Тексеру ол ұсынған мәліметтер мен оған қатысты жүргізілген тексеру деректерінің арасындағы сәйкессіздікті (салық төлеуші жасырған) анықтау мақсатында жүргізіледі.

Осылайша, *сәйкессіздіктерді анықтау* заңға қайшы және жазаланатын әрекет бола алмайды, өйткені бұл құқық бұзушылықты ашудың құралы болып табылады, атап айтқанда, салық төлеушіге мәмілелер туралы есептерде көрінеу жалған ақпарат (мәліметтер) ұсыну.

Көрсетілген байланыс комментирүемая нормасы бастапқыда айналады неприменимую іс жүзінде құқықтық нормаға сәйкес, оның буквальным мағынасы бар. Заң техникасының бұл ақауы, ұқсастығы бойынша жауапкершілік туралы заңдарды

қолданудың немесе оларды кеңейтудің мүмкін еместігін ескере отырып, заң шығарушының күш-жігерімен тек ақау нормасын түзеткеннен кейін салық төлеушілер үшін тексеру нәтижелері бойынша анықталған мәмілелер туралы *көрінеу дұрыс емес ақпаратты жасырғаны немесе ұсынғаны үшін* жаңа жауапкершілікті енгізетін Заңның кері күшін нормаға қолдану мүмкіндігінсіз жоюға жатады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 273-бабының 2-тармағында көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін заң шығарушы айыппұл түрінде әкімшілік жаза тағайындады:

- 1) шағын бизнес немесе коммерциялық емес ұйымдар үшін - *100 АЕК*,
- 2) орта кәсіпорындар үшін - *200 АЕК*,
- 3) ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін - *300 АЕК*.

Айыппұлды мемлекеттік кіріс органдары немесе сот, әкімшілік іс бойынша сотта болған жағдайда тағайындайды.

Түсіндірілген баптың 3-бөлімі әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 273-бабының 1-тармағында көзделген әкімшілік жаза қолданылғаннан кейінгі бір жыл ішінде әрекетті қайталап жасағаны үшін жазаны белгілейді. Егер адам бұрын Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 273-бабының 1-тармағында көзделген құқық бұзушылық жасаған болса (түсіндірілген норма бойынша рұқсат етілген кез-келген тәсілмен), ол үшін әкімшілік жаза қолданылса және адам әкімшілік жазаға тартылатын бір жылдық кезең әлі аяқталмаған болса, қылмыс бірнеше рет жасалған деп саналады.

Қайталанған құқық бұзушылық - бұл Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 273-бабының 3-бөлігі бойынша заңсыз әрекетті тәуелсіз құқық бұзушылық ретінде саралауға әкеп соқтыратын біліктілік белгісі. Біліктілік атрибуты ретінде қайталану жыл бойына заңсыз әрекеттерді жасаған құқық бұзушының саны мен сипатын анықтау арқылы ғана емес, сонымен бірге заңды түрде - бұл адамды Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 273-бабының 1-бөлігімен құқық бұзушылық үшін әкімшілік жауапкершілікке тарту фактісін анықтау арқылы анықталады. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 273-бабының 1-тармақшасына сәйкес әкімшілік жаза қолдану және айыппұл салынған күннен бастап бір жыл өтпеуі.

Егер салық төлеуші құқыққа қарсы әрекет бірнеше рет жасаса немесе оны жасау басталғаннан кейін және ол анықталған сәтке дейін жасауды жалғастырса, бірақ осы сәтке дейін салық төлеуші бұрын ӘҚБтК-нің 273-бабының 1-бөлігі бойынша әкімшілік жауапкершілікке тартылмаса, онда мұндай жағдайда оны ӘҚБтК-нің 273-бабының 3-бөлігі бойынша жауапкершілікке тарту мүмкін емес, өйткені қайталаудың саралау белгісі жоқ. Мұндай жағдайда салық төлеуші, егер бір жыл ішінде іс жүзінде бұзушылық жасаудың бірнеше рет жасалуының және жасалған бұзушылықтардың біртектілігінің белгілері болса да, ӘҚБтК-нің 273-бабының 1-бөлігі бойынша жауапқа тартылуға және жазалауға тиіс.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 273-бабының 3-бөлігінде көрсетілген құқық бұзушылықтың субъективті жағы ниет немесе абайсыздық түріндегі кінәлілікпен сипатталады. Кінәлілік заңсыз әрекеттерді жасаған адамның осындай заңсыз әрекеттерге және олардың зиянды салдарларына деген психикалық қатынасы арқылы белгіленеді.

Мониторинг туралы есепті мемлекеттік кірістер органдарына бірнеше рет жарияламағаны үшін айыппұл салғаннан кейін бір жыл ішінде құқық бұзушылар заңға сәйкес немесе реттеуші органдарға *айыппұл* салынады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 273-бабының 3-тармағына сәйкес құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл мөлшері белгіленген және салық төлеушілердің әр санатына қолданылады:

- 1) шағын бизнес немесе коммерциялық емес ұйымдар үшін - *125 АЕК*,
- 2) орта кәсіпорындар үшін - *250 АЕК*,
- 3) ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін - *750 АЕК*.

Айыппұлдың мөлшерін Қазақстан Республикасының ұлттық валютасымен абсолютті түрде есептеу кезінде, тиісті қаржы жылына арналған Қазақстан Республикасының республикалық бюджет туралы заңнамасында белгіленген АЕК өндіріп алу кезінде қолданылады.

Айыппұлды мемлекеттік кіріс органдары немесе сот, әкімшілік іс бойынша сотта болған жағдайда тағайындайды.

Түсініктеме берілген баптың 4-бөлімі салық төлеушінің Қазақстан Республикасының трансферттік баға белгілеу туралы заңнамасында белгіленген мерзімде трансферттік баға туралы есепті мемлекеттік кірістер органына ұсынбағаны, анық емес немесе толық емес ұсынғаны, беруден бас тартқаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Бұл қылмыс құрамы заң шығарушы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекске Қазақстан Республикасының 2017 жылғы 25 желтоқсандағы № 122-V Заңына сәйкес енгізіліп, 2019 жылдың 1 қаңтарынан бастап күшіне енді.

Көрсетілген құрам бойынша қылмыстың субъектісі, түсіндірілген нормада тікелей көрсетілуіне байланысты тек салық төлеуші болып табылады. Сәйкесінше, салықтық құқықтық қатынастардың басқа қатысушылары (салық агенттері, төлем операторлары, салық жинаушылар және салық өкілдері) құқық бұзушылық пен осы құқық бұзушылық бойынша жауапкершілікке жатпайды. Сонымен қатар, түсіндірілген нормаға санкция қарастырылып отырған құқық бұзушылық үшін әкімшілік жауапкершілік субъектілері ретінде тек орта және ірі бизнес субъектілері жазалануы мүмкін.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 273-бабының 4-тармағында белгіленген құқық бұзушылықтың объективті жағы салық төлеушінің түсіндірілген нормада көзделген кез-келген әрекеті немесе әрекетсіздігінде көрініс табуы мүмкін: 1) трансферттік баға белгілеу туралы Қазақстан Республикасының заңнамасында

белгіленген мерзімде трансферттік баға туралы есепті мемлекеттік кірістер органдарына ұсынбау, 2) бас тарту. осы мерзімдерде оны ұсыну, 3) сонымен қатар оның дәл емес немесе толық емес ұсынылуы.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 273-бабының 4-тармағында көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін заң шығарушы салық төлеушілерге - орта және ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін айыппұл түрінде әкімшілік жауапкершілікті белгілейді:

орта кәсіпкерлік субъектілеріне - 250 АЕК мөлшерінде,
ірі кәсіпкерлік субъектілеріне - 500 АЕК мөлшерінде.

Санкциялар сипаты мен көлемінен байқағанымыздай, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 273-бабының 4-бөлігі бойынша қылмыс құрамы *формальді* болып табылады. Салық төлеушіні түсіндірілген нормаға сәйкес жауапкершілікке тарту үшін заң шығарушыға мемлекетке келтірілген зиян мөлшерін төленбеген салық түрінде белгілеудің қажеті жоқ.

Айыппұлдың мөлшерін Қазақстан Республикасының ұлттық валютасымен абсолютті түрде есептеу кезінде, тиісті қаржы жылына арналған Қазақстан Республикасының республикалық бюджет туралы заңнамасында белгіленген АЕК өндіріп алу кезінде қолданылады.

Айыппұлды мемлекеттік кіріс органдары немесе сот, әкімшілік іс бойынша сотта болған жағдайда тағайындайды.

Түсініктеме берілген баптың 5-бөлігінде салық төлеушінің түсініктеме берілген баптың 4-бөлігінде көзделген әрекеттері (әрекетсіздігі) үшін әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталанған салық төлеушінің міндеттемелері бойынша әкімшілік жауаптылығы белгіленеді.

Қайталану дегеніміз - салық төлеушіні түсіндірілген мақаланың 5-бөлігіне жауап беру үшін қажетті біліктілік атрибуты. Тиісінше, көрсетілген құқық бұзушылықты қайталап жасау әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодексте белгіленген әкімшілік құқық бұзушылықтың дербес бөлігі болып табылады, ол үшін өсімпұл белгіленеді.

Бұл құқық бұзушылықтың субъектілері түсіндірілген баптың 4-тармағында көрсетілгендей адамдардың категориялары болып табылады: салық төлеушілер - орта және ірі кәсіпкерлік субъектілері.

Түсіндірілген баптың 5-тармағына сәйкес жасалған қылмыс та ресми сипатқа ие.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 273-бабының 5-тармағында көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін заң шығарушы айыппұл түрінде әкімшілік жауапкершілікті белгіледі:

- 1) орта бизнес үшін - 500 АЕК,
- 2) ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін - 1000 АЕК мөлшерінде.

Айыппұлды мемлекеттік кіріс органдары немесе сот, әкімшілік іс бойынша сотта болған жағдайда тағайындайды.

274-бап. Қаржылық бақылау шараларын бұзу

1. Мемлекеттік лауазым атқаратын адамның, мемлекеттік қызметтен теріс себептермен босатылған адамның, сол сияқты аталған адамдардың жұбайының (зайыбының) Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген мерзімде салық салу объектісі болып табылатын табыстары мен мүлкі туралы декларациялар мен мәліметтерді қасақана табыс етпеуі немесе толық, дұрыс табыс етпеуі, -

елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекет, -

екі жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

Ескерту. Салық салу объектісі болып табылатын табыстар мен мүлік туралы толық емес, дұрыс емес декларацияны және мәліметтерді табыс еткен тұлға бұзушылықтарды қосымша салық есептілігін және (немесе) Қазақстан Республикасының салық заңнамасына сәйкес хабарлама бойынша қосымша салық есептілігін табыс ету жолымен жойған жағдайда, осы бапта көзделген әкімшілік жауаптылыққа жатпайды.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсініктеме берілген баптың 1-бөлігінде Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген мерзімде қасақана тапсырмағаны немесе салық салынуға жататын табыстары мен мүлкі туралы толық емес, дәл емес декларациялар мен жеке тұлғалардың салық салуға жататын мәліметтері үшін әкімшілік жауапкершілік қарастырылған: 1) мемлекеттік лауазымды атқаратын тұлға, 2) тұлға, теріс себептермен мемлекеттік қызметтен босатылған; 3) сондай-ақ осы адамдардың жұбайы.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 274-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтардың жалпы объектісі - бұл Қазақстан Республикасының Салық кодексінде және онда көрсетілген өзге де нормативтік құқықтық актілерде белгіленген салықтық қатынастарды салықтық реттеу және салықтық әкімшілендіру тәртібі.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 274-бабына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылықтың тікелей объектісі - салық салу объектілерінің салықтық есебін жүргізу және мемлекеттік есепті иеленетін (ұстайтын) адамдарға және олардың жұбайларына салық есептілігін ұсыну үшін заңмен белгіленген және қорғалатын тәртіп.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 274-бабының 1-тармағында көзделген құқық бұзушылықтың объективтік жағы құқық бұзушының салық салуға жататын табыс және мүлік туралы декларацияны табыс етпеу түрінде заңсыз заңсыз әрекет жасағанымен, сондай-ақ Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген мерзімнен кейін декларация тапсыру түріндегі іс-әрекеттермен сипатталады (декларацияны тапсырудың кешіктірілуі) немесе салық салынуға жататын табыстар, мүлік туралы декларацияларды және мәліметтерді кез келген уақытта ұсыну.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 274-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың субъективтік жағы ниет түріндегі кінәлілікпен сипатталады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 274-бабының 1 және 2-бөліктеріне сәйкес құқық бұзушының кінәсінің қасақана нысанын анықтау қажеттілігі Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 274-бабының гипотезасында заң шығарушының тікелей нұсқауын қамтиды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 274-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың субъектілері:

- 1) мемлекеттік лауазымды атқаратын адамдар,
- 2) теріс себептермен мемлекеттік қызметтен босатылған адамдар;
- 3) осы адамдардың жұбайлары (салық заңнамасына сәйкес салық салынуға жататын кірістер мен мүліктер туралы декларациялар мен мәліметтерді ұсынуы қажет болғандықтан).

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 274-бабына сәйкес құқық бұзушылық жасағаны үшін, оған қатысқан және жасағанына кінәлі әрбір адамның жеке жауапкершілігі мен жеке жазасы, егер бұл адамдар ерлі-зайыпты болса да және қылмысты бірге жасаған болса да қолданылады.

Сонымен бірге, осы мәселе бойынша, Қазақстан Республикасының Жоғарғы Соты өзінің "Соттардың Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің Ерекше бөлімінің нормаларын қолданудың кейбір мәселелері туралы" 2017 жылғы 6 қазандағы № 7 нормативтік қаулысында ерлі-зайыптылардың бірі декларация мен мәліметтерді ұсыну бойынша міндеттемелерді орындаған жағдайға қатысты. бірлескен меншіктегі кірістер мен мүлік туралы, "салықтар және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдер туралы(Салық кодексі)" Қазақстан Республикасы Кодексінің 404-бабы 3-тармағының ережелерін ескере отырып (2008 ж. 10 желтоқсан - Авт) ортақ бірлескен меншіктегі мүлік туралы мәліметтерді бірлесіп иеленушілердің біреуінің ұсынуы басқа бірлескен меншік иелері үшін бұл құқық бұзушылық құрамын құрмайды".

ӘҚБТК-нің 274-бабының 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықты жасағаны үшін әрбір құқық бұзушыға 50 АЕК мөлшерінде айыппұл салынды. Әрбір құқық бұзушы үшін айыппұл мөлшері тіркелген және жеке болып табылады.

Айыппұлды әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс сотта қаралған жағдайда Мемлекеттік кіріс органдары, мемлекеттік қызмет істері және сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл органдары немесе сот қолданады.

2018 жылғы 02 шілдедегі № 168-VI ҚР Заңымен толықтырылған және 2018 жылғы 1 қаңтардан бастап қолданысқа енгізілген түсініктемеге сәйкес, толық емес, дұрыс емес декларацияны және салық салу объектісі болып табылатын кірістер мен мүлік туралы мәліметтерді ұсынған тұлға қосымша салық есептілігін және (немесе) ҚР Салық заңнамасына сәйкес хабарлама бойынша қосымша салық есептілігін табыс ету жолымен бұзушылықтарды жойған жағдайда, түсініктеме берілген бапта көзделген әкімшілік жауапкершілікке жатпайды.

Басқаша айтқанда, заң шығарушы салық төлеушіге оған заң бұзушылықты ұсынғаннан кейін және оған әкімшілік жауапкершілік шараларын қолданбас бұрын кірістер мен мүлік туралы толық және шынайы ақпаратпен мемлекеттік салық органдарына қосымша салық есептілігін ұсыну арқылы дербес түзетуге мүмкіндік береді.

Бұндай мүмкіндікті бұзушылықты салық төлеушінің өзі емес, мемлекеттік кірістер органы анықтаған жағдайда да жоққа шығаруға болмайды. Бұл жағдайда, Қазақстан Республикасының салық заңнамасына сәйкес салық төлеушіге негізгі салық есептілігін (ұсынбаған жағдайда) немесе қосымша (толық емес немесе дәл емес декларацияны ұсынған жағдайда) салық органдарына белгіленген салық есептілігін ұсыну жолымен салық заңнамасының анықталған бұзушылықтарын жою туралы мемлекеттік хабарлама жіберіледі. ескерту мерзімдері. Егер салық төлеуші хабарламада көрсетілген мерзімде өз бетінше және өз еркімен осындай бұзушылықтарды жойған жағдайда, ол да түсіндірілген бап бойынша жауапқа тартылмайды.

Түсіндірілген баптың 2-бөлімі әкімшілік кодекстің 274-бабының 1-тармағында көзделген әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде әрекетті қайталағаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді. Егер адам бұрын Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 274-бабының 1-тармағында көзделген құқық бұзушылық жасаған болса (әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 274-бабымен рұқсат етілген кез келген тәсілмен), ол үшін әкімшілік жаза қолданылса және адам әкімшілік жазаға тартылған бір жылдық кезең әлі аяқталмаған болса, қылмыс бірнеше рет жасалған деп саналады.

Қайталанған құқық бұзушылық - бұл әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 274-бабының 2-бөлігіне сәйкес заңсыз әрекетті тәуелсіз құқық бұзушылық ретінде саралауға әкеп соқтыратын тәуелсіз біліктілік белгісі. Біліктілік атрибуты ретіндегі қайталану жыл бойына заңсыз әрекеттерді жасаған құқық бұзушының саны мен сипатын анықтау арқылы ғана емес, сонымен бірге заңды түрде де бар - заңды тұлға күшіне енген және жойылмаған Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 274-бабының 1-бөлігімен құқық бұзушылық үшін әкімшілік жауапкершілікке тарту фактісін анықтау арқылы анықталады. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 274-бабының 1-тармағына сәйкес әкімшілік жаза қолдану туралы және бір жыл мерзімге айыппұл салу мерзімінің өтпеуі туралы шешімдер.

Егер салық төлеуші заңсыз әрекетті бірнеше рет жасаған болса немесе оны анықтағанға дейін жасай берсе, бірақ осы уақытқа дейін салық төлеуші бұрын Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 274-бабының 1-тармағына сәйкес әкімшілік жауапкершілікке тартылмаған болса, онда бұл жағдайда Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 274-бабының 2-тармағына сәйкес жауаптылыққа тартылмайды. қайталаудың біліктілік белгісі жоқ. Бұл жағдайда салық төлеуші жауапқа тартылуы керек және Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 274-бабының 1-

тармағына сәйкес, жыл бойына бірнеше рет бұзушылық белгілері болса және бұзушылықтардың біркелкілігі болса да жазаланады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 274-бөлімінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтар *формальды* болып табылады. Оларды әкімшілік жауапкершілікке тарту үшін салық төлеуші-мемлекетке төленбеген салық түрінде мемлекетке материалдық залал келтірген фактіні анықтау талап етілмейді. Бұл жағдайда мемлекетке зиян салық төлеушінің салық есептілігін мемлекеттік кірістер органдарына ұсыну тәртібін бұзуымен көрінеді, осылайша мемлекетке салық төлеушілердің арнайы санаты - мемлекеттік қызметтерді атқаратын адамдар, жұмыстан босатылған адамдар үшін салық салу объектілері мен салық міндеттемелері туралы толық және қол жетімді ақпараттың болмауы мемлекетке қауіп төндіреді. теріс себептермен мемлекеттік қызмет, сондай-ақ осы тұлғалардың жұбайлары салықтық бақылауды тиімді жүзеге асыру мақсатында және х мемлекеттік қызметте болғанға дейін, оның ішінде және одан кейінгі мүліктік жағдайы.

Айыппұл салынғаннан кейін бір жыл ішінде қайталанған құқық бұзушылық үшін, салық салынуға жататын кірістер мен мүлік туралы декларация үшін Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген мерзімде құқық бұзушылар *айыппұлмен* жазаланады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 274-бабының 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық үшін айыппұл мөлшері белгіленген және *200 АЕК* құрайды. Айыппұлды мемлекеттік кірістер органдары, мемлекеттік қызмет және сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл органдары немесе сот әкімшілік іс бойынша сот ісін жүргізген жағдайда тағайындайды.

275-бап. Салық салу объектілері мен салық есептілігінде көрсетілетін өзге де мүлікті жасыру

1. Салық төлеушінің салық салу объектілерін жасыруы -

жеке тұлғаларға, шағын бизнеске немесе коммерциялық емес ұйымдарға, орта бизнеске, ірі бизнеске салықтың жасырын салық салу объектісі бойынша төленетін салықтар мен басқа да міндетті төлемдер сомасының екі жүз пайызы мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекеттер (әрекетсіздік),

жеке тұлғаларға, шағын бизнеске немесе коммерциялық емес ұйымдарға, орта бизнеске, ірі бизнеске салықтың жасырын салық салу объектісіне төленетін салықтар мен басқа да міндетті төлемдер сомасының үш жүз проценті мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

3. Жеке тұлғаның Қазақстан Республикасынан тыс жерде меншік құқығындағы мүліктің, сондай-ақ Қазақстан Республикасынан тыс жерде орналасқан шетелдік банктердегі банктік шоттардағы ақшаның бар екендігі туралы ақпаратты жасыруы

Қазақстан Республикасының салық заңнамасына сәйкес жеке табыс салығы бойынша декларацияда көрсетілуі тиіс. жеке табыс салығы бойынша декларацияда көрсетпеу арқылы, -

жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

4. Осы баптың үшінші бөлігінде белгіленген бұзушылықтар әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде жойылмаса -

екі жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

5. Қосылған құн салығын төлеуші ретінде тіркелмеген кезең үшін айналым жасау - тіркеуден өтпеген кезеңдегі айналым сомасының он бес пайызы мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

Ескертпелер 1. Осы баптың бірінші бөлігінің мақсаттары үшін салық салу объектілерін жасыру салық төлеушінің Қазақстан Республикасына Еуразиялық экономикалық одаққа мүше мемлекеттердің аумағынан әкелінген тауарларды қабылдамауын білдіреді.

2. Осы баптың үшінші және төртінші бөліктерінің мақсаттары үшін әкімшілік жауапкершілік мемлекеттік немесе өзге де тіркеуге (есепке алуға) жататын, құқықтары және (немесе) мәмілелері шет мемлекеттің заңнамасына сәйкес шет мемлекеттің құзыретті органында мемлекеттік немесе өзге де тіркеуге (есепке алуға) жататын мүліктің әрбір объектісі бойынша, сондай-ақ Қазақстан Республикасынан тыс жерлердегі шетелдік банктердегі әрбір банк шоты бойынша жеке-жеке туындайды.

3. Осы баптың үшінші бөлігінің мақсаттары үшін адамның жеке табыс салығы бойынша декларацияны Қазақстан Республикасының салық заңнамасына сәйкес ұсынбауы Қазақстан Республикасынан тыс жерде меншік құқығында мүліктің, сондай-ақ шетелде орналасқан шетелдік банктердегі банктік шоттардағы ақшаның бар екендігі туралы ақпаратты көрсетпеуге балама болып табылады.

4. Осы баптың бесінші бөлігінің мақсаттары үшін айналым жасау Қазақстан Республикасының салық заңнамасына сәйкес айқындалатын салық салынатын айналымды білдіреді.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілген баптың 1-бөлімі салық төлеушілердің салық салу объектілерін жасырғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 275-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың жалпы объектісі салық салу және салықтық қатынастарды Қазақстан Республикасының Салық кодексінде және онда көрсетілген өзге де нормативтік құқықтық актілерде белгіленген тәртіпте жүргізу тәртібі болып табылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 275-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың тікелей объектісі тіркеу және міндетті декларациялауға жататын салық салу объектілерін есепке алу, декларациялау және салық салу тәртібі заңмен белгіленген және қорғалады.

Салық төлеушілердің олардың алдында туындайтын барлық салық міндеттемелерін, олардың тиісті түрде орындалуын, нәтижесінде салықтың толық және уақтылы төленуін мемлекеттік бақылау барлық салық төлеушілер мен олар қамтыған салық салу объектілері мен объектілері қаншалықты толық және жан-жақты есепке алынатындығына байланысты. Сондай-ақ, салық міндеттемелерінің дұрыс орындалуы және салықтардың толық және (немесе) уақтылы төленбеуі жағдайында салықтардың орындалуын салықтық бақылаудың тиімділігі.

Салық салу объектісі - бұл салық төлеушінің салық салынатын қызметіндегі (*мүлікпен жасалатын іс-қимыл немесе іс-қимыл жиынтығы*) мемлекет үшін қызығушылық туғызатын экономикалық тұрғыдан салық төлеушінің мүліктік жағдайын сипаттайтын және заң шығарушы салық төлеушіні салық кезеңі үшін белгілі бір салық түрі үшін салық міндеттемесімен байланыстыратын осындай заңды факт.

Тағы бір құбылыс салық салу объектісімен тығыз байланысты - салық салу объектісі.

Салық салу объектісі болып салық салу құқығында заң шығарушы көрсеткен немесе орындалуы заң шығарушы белгілеген іс-әрекеттер әрбір салық кезеңінен кейін салық төлеушіде салық міндеттемесінің туындауына әкелетін мүліктік құқық (*мүліктік жеңілдіктер мен құқықтар*) табылады.

Әдетте, құқық бұзушылар Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 275-бабына сәйкес құқық бұзушылық жасаған кезде олардың меншікке деген құқықтары мен оларға деген қатынасын ғана емес, сонымен бірге бұл мүліктің өзі, оны алу фактісі, шығыны, шығынның өсуі немесе өндірістің иеліктен шығарылу фактісі бар. жеке қажеттіліктер үшін. Бұл көптеген жағдайларда қылмыскердің өзіне тиесілі мүлікті иемдену, пайдалану және (немесе) оған билік ету негізі заңсыз болып табылатындығына байланысты. Қылмыстық жолмен алынған мүлік (мүліктік қатынастар саласындағы қылмыстар мен құқық бұзушылықтар (ұрлық, заңсыз иемдену, жымқыру, заңсыз сауда, тыйым салынған немесе шектеулі сатылатын заттарды сату немесе сату) немесе мүлікті қылмыс объектісі ретінде пайдалану (пара, пара, заңсыз) алымдар мен сыйақылар, заңсыз жолмен алынған кірістер, заңсыз жолмен заңдастыру немесе заңсыз қолма-қол ақша)) бастапқыда заңсыз негіздер бойынша құқық бұзушылардың иелігінде. Нәтижесінде, құқық бұзушылар әу бастан-ақ осы заңды меншікке иелік ету, пайдалану немесе билік ету мүмкіндігінен айырылады. Тиісінше, құқық бұзушылар өздерінің заңсыз жолмен алынған мүлкін салық салудан жасыруға, оны жасыруға, онымен мәмілелер жасауға және оған салық салу объектілері мен объектілері ретіндегі құқықтарын жасыруға мәжбүр.

Мүлікті, *онымен жасалатын мәмілелерді (әрекеттерді) және оған құқықтарды* қасақана жою жөніндегі мұндай әрекеттер, егер бұл әрекеттер салықтарды төлемеуге

әкеп соқса, бірақ ҚР Қылмыстық кодексінде көзделген салық төлеуден жалтару бойынша тиісті қылмыс белгілері болмаса, ӘҚБтК-нің 275-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтардың объективті жағын құрайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 275-бабының 1-тармағында көзделген құқық бұзушылықтың объективтік жағы, құқық бұзушы салықтың төленбеуіне әкеп соқтырған келесі әрекеттерді сипаттайды:

1) мемлекет пен оның органдарынан жасыру түріндегі *іс-әрекеттер* (құпия сақтау, болмауы немесе болмауы туралы жалған түсінік қалыптастыру, құпия және көрінбейтіндік қасиеттерін беретін) және олар туралы мәліметтер, олармен жасалған мәмілелер және салық төлеушінің жеке салық салуға жататын құқықтары туралы салық түрлері, сондай-ақ

2) егер мұндай әрекеттер Қазақстан Республикасы Салық кодексінің талабы бойынша міндетті болып табылса, тіркеуді тоқтата тұру түріндегі *әрекетсіздік*, салықтық есепке алудың болмауы немесе табыс, мүлік, қызмет және салық міндеттемелері бойынша салықтық нысандардың (салық есептілігі және салық есептілігі) табыс етілмеуі.

Бұл жағдайда салық төлеушінің мемлекеттік кірістер органдарында тіркеуден жалтаруы, салық есебін жүргізуден және салық есептілігін мемлекеттік кірістер органдарына тапсырудан жалтаруы, оның мемлекетке берешегі болып табылады, бұл Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 275-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық жасау *тәсілдері*.

Сонымен қатар, Кодекстің 275 – бабына №1 ескертпеге сәйкес, 275-баптың 1-бөлігінің мақсаттары үшін *салық салу объектілерін жасыру* деп салық төлеушінің кеден одағына мүше мемлекеттердің аумағынан Қазақстан Республикасының аумағына импортталған *тауарларды есепке алмауы* түсініледі.

Өзінің ерекше қоғамдық қауіптілігіне байланысты салық салу объектілерін жасырып тастауды заң шығарушы әкімшілік құқық бұзушылықтың дербес құрамына бөлді және салық салу саласындағы әкімшілік құқық бұзушылықтар үшін қолданылып жүрген барлық жазалардың *ең қатал* екенін көздейді. Кодекстің 275-бабының 1 және 2-бөліктері бойынша салық салу объектілерін жасырғаны үшін айыппұл мөлшері ӘҚБтК 278-бабының 1-бөлігі бойынша салық сомасын төмендеткені үшін ең жоғары айыппұл мөлшерінен бірнеше есе асып түседі. Тиісінше, салық төлеушіні ӘҚБтК-нің 275-бабы бойынша әкімшілік жауапкершілікке тарту Кодекстің басқа баптары бойынша жасырылған салық салу объектілерінен салықтарды төмендетіп, төлемегені үшін оны әкімшілік жауапкершілікке тарту мүмкіндігін жоққа шығарады, өйткені салық салу объектілерін олардан салықтарды төлемеу мақсатында жасыру салық сомасын төмендету жөніндегі одан әрі іс-әрекеттерді қамтиды.

Салық салу объектілерін әкімшілік құқық бұзушылық ретінде жасыру салық салу объектілерін жасырудың нәтижесінде салық заңнамасында белгіленген мерзімде

мемлекетке төленетін салықты есептемеген және төлемеген кезде және осындай салықтардың өзін-өзі есептеу және төлеу мерзімі өткенде өте жақсы деп саналады. Сондықтан, салық төлеушінің салық салу объектілерін жасыру сияқты заңсыз әрекеттері нәтижесінде берешек фактісін анықтау үшін мемлекеттік кірістер органдары оған салықты тексеру актісіне сәйкес есептеп, салықтық тексерудің нәтижелері туралы хабарлама заңды күшіне енген кезде оған төлем жасауды міндеттеу керек.

Салық салу объектілерін әкімшілік құқық бұзушылық құрамы ретінде жасыру жеке тұлғалар мен ұйымдардың салықтан қасақана жалтарғаны туралы Қазақстан Республикасының Қылмыстық кодексінде көзделген қылмыстық құқық бұзушылық жасау әдісі ретінде салық салу объектілерін жасырудан ажыратылуы керек. Әкімшілік құқық бұзушылық пен қылмыстық құқық бұзушылықтың арасындағы айырмашылық критерийі - салық салу объектілерін бюджетке төленбеген салықтардан жасыру кезінде қылмыскер келтірген сома.

Салық салу объектісін әкімшілік құқық бұзушылық ретінде жасыру, сондай-ақ осы баптың 1 және 2-бөлімдеріне сәйкес басқа әкімшілік құқық бұзушылықтан ажыратылуы керек. Кодекстің 276-тармағы, - салық салу объектілерін есепке алу тәртібін бұзу, бұл үшін мемлекет салық салу объектілерін жасырудан айырмашылығы, мемлекеттік бюджетке төленбеген салықтар түрінде материалдық зиян келтірмейді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 275-бабына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылықтың субъективті жағы ниет түріндегі кінәлілікпен сипатталады. Салық төлеуші өзінің әрекетінің заңсыз сипатын біледі, өз әрекетінің зиянды салдарының басталуын болжайды, қаламайды немесе қаламайды, бірақ олардың пайда болуын саналы түрде мойындайды және осы салдарға немқұрайды қарайды.

Бұл жағдайда Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 275-бабына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық жасаудың *мақсаты мен себептері* заңсыз әрекетті салық салу объектілерін жасыру сияқты дәл анықтау үшін қажет. Көптеген жағдайларда құқық бұзушылар мүліктің өзін, онымен жасалатын мәмілелерді және оған құқықтарды өз иелігінде алудың заңсыздығына байланысты мемлекет пен үшінші тұлғалардың көзінен жасыруды мақсат етеді. Тиісінше, мұндай мүлікке ықтимал салық салу, тіпті егер оның иелері үшін ауыр болмаса да, мүліктің өзі туралы және оны сатып алудың шынайы негіздері туралы ақпаратты ашуы мүмкін және құқық бұзушыға мүлікті нақты иелерінің меншігіне немесе оны тәркілеу түрінде өтеусіз қайтару түрінде мүліктен айрылуға әкелуі мүмкін. оны реквизициялау немесе тәркілеу нәтижесінде мемлекеттік меншікке беру. Мәселе мынада, салық төлеуші заңсыз негізде алған және (немесе) ұстаған кірісі мен мүлкі оны салықты есептеу және төлеу қажеттілігінен босатпайды, ал кейіннен табысты немесе мүлікті оның заңды иелерінің пайдасына қайтарып алу немесе тәркілеу (тәркілеу) мемлекет кірісіне құқық бұзушы төлеген салықтарды есепке алусыз (есепке жатқызу немесе қайтару) түседі.

Мәселен, *мысалы*, салық төлеушінің заңсыз кірістеріне салық салуға қатысты, 2017 жылғы 25 желтоқсандағы Қазақстан Республикасы Салық кодексінің 164-бабының 2 және 3-тармақтарында басқа адамдар мен органдар осы кірісті алу заңдылығына дау тудырған жағдайда, табыс салығы салынатын ережелер белгіленген. Егер сот шешімі бойынша Қазақстан Республикасының заңдарында көзделген жағдайларда кірістер бюджетке өндіріп алынуға жататын болса, онда бұл табыс одан төленген салық сомасын шегербей алынады.

Сонымен қатар, құқық бұзушылар мемлекеттік кірістер органдарының меншігінен (тіпті заңды түрде олармен бірге) жасырынған кезде, олармен жасалатын мәмілелер мен олардың құқықтары олар үшін жағымсыз және ауыр болып табылатын *салықтардан тікелей жалтару мақсатына* жетуі мүмкін.

Кез келген жағдайда, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 275-бабына сәйкес құқық бұзушылық жасаған кезде құқық бұзушылар тек өзіміздікке негізделген

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 275-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың субъектілері - бұл Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 275-бабының құқықтық нормаларында заң шығарушы тікелей көрсетілген *салық төлеушілер* - жеке тұлғалар, коммерциялық емес ұйымдар және кәсіпкерлік субъектілері (коммерциялық ұйымдар және жеке кәсіпкерлер). Тиісінше, салықтық құқықтық қатынастардың басқа қатысушылары (*салық агенттері, төлем операторлары, салық жинаушылар, салық өкілдері*), сондай-ақ Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 275-бабының санкцияларында көрсетілмеген өзге де салық төлеушілер өздерінің кәсіби немесе кәсіби қызметін атқарған кезде Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 275-бабына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылыққа ұшырамайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 275-бабының 1, 2 және 5-тармақтарында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтардың құрамы маңызды болып табылады. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 275-бабының 1, 2 және 5-бөлігінде әкімшілік жауапкершілікке тарту үшін, жасыруға байланысты төленбеген салықтар түрінде мемлекетке *материалдық залал* келтіру фактісін анықтау қажет. Салық төлеушілердің өздерінің салық объектілерін жасыруының нәтижесінде мұндай салық салу объектілері үшін мемлекетке төленетін салықтардың төленбеуі және салық төлеушінің берешегі - қосымша және төленбеген, заңмен белгіленген мерзімде немесе салықтың мөлшері туралы хабарлама жіберу арқылы. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 275-бабының 1, 2 және 5-бөліктері бойынша айыппұлдарды есептеу үшін айыппұл санкцияларының мөлшері (барлық салық берешегінің бөлігі), сондай-ақ басқа да құқық бұзушылықтар үшін өсімпұлдар айыппұлдарды есептеу үшін келтірілген материалдық залал сомасын есепке алуға енгізілмейді.

Мемлекеттік бюджетке төленбеген салықтар түрінде материалдық залал болмаған жағдайда, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 275-бабының 1, 2, 5-

тармақтары бойынша айыппұл мөлшерін есептеу мүмкін болмайды, ал заңсыз әрекеттерді және оларды жасағаны үшін жауаптылықты саралау осы Кодекстің басқа тиісті баптарында қарастырылған жағдайда сақталуы керек (тіркеу мерзімдерін бұзу, салық есептілігін ұсынбау, қаржылық бақылау шараларын немесе есеп жүргізу тәртібін бұзу).

Алғаш рет жасалған салық салу объектілерін жасырғаны үшін салық төлеушіге салықтың жасырын объектісіне төленетін салықтар мен басқа да міндетті төлемдер сомасының 200% мөлшерінде айыппұл түрінде әкімшілік жаза қолданылады. Айыппұлды мемлекеттік кіріс органдары немесе сот, әкімшілік іс бойынша сотта болған жағдайда тағайындайды.

Түсіндірілген баптың 2-бөлімі әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекстің 275-бабының 1-тармағында көзделген әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде әрекетті қайталағаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді. Егер адам бұрын Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 275-бабының 1-тармағында көзделген құқық бұзушылық жасаған болса (әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 275-бабында рұқсат етілген кез келген тәсілмен), ол үшін әкімшілік жаза қолданылса және адам әкімшілік жазаға тартылған бір жылдық кезең әлі аяқталмаған болса, қылмыс бірнеше рет жасалған деп саналады.

Қайталанған құқық бұзушылық - бұл әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 275-бабының 2-тармағына сәйкес заңсыз әрекетті тәуелсіз құқық бұзушылық ретінде саралауға әкеп соқтыратын тәуелсіз біліктілік белгісі. Біліктілік атрибуты ретіндегі қайталану жыл бойына заңсыз әрекеттерді жасаған құқық бұзушының саны мен сипатын анықтау арқылы ғана емес, сонымен бірге заңды түрде - бар екендігі заңды күшіне енген және жойылмаған Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 275-бабының 1-бөлігімен адамды құқық бұзушылық үшін әкімшілік жауапкершілікке тарту фактісін анықтау арқылы белгіленеді. Мемлекеттік кірістер органының немесе соттың Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 275-бабының 1-бөлігімен әкімшілік жаза қолдану туралы және оны тағайындаған сәттен бастап қолданылмайтын шешімдері бір жылдық кезеңді жинау.

Егер салық төлеуші заңсыз әрекетті бірнеше рет жасаған болса немесе оны жасауды бастағаннан кейін және оны анықтау сәтіне дейін жасай берсе, бірақ осы уақытқа дейін салық төлеуші Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 275-бабының 1-тармағына сәйкес бір жыл ішінде әкімшілік жауапкершілікке тартылмаса, онда бұл жағдайда ол жауапқа тартылады. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 275-бабының 2-бөлігі мүмкін емес, өйткені қайталаудың біліктілік белгісі жоқ. Бұл жағдайда салық төлеуші ауапқа тартылуы керек және Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 275-бабының 1-тармағына сәйкес, жыл ішінде бірнеше рет бұзушылықтардың белгілері болса және бұзушылықтардың біркелкілігі болса да жазаланады.

Салық салу объектілерін айыппұл салғаннан кейінгі бір жыл ішінде бірнеше рет жасырғаны үшін айыппұлдар одан да үлкен мөлшерде *айыппұл* түрінде жазаланады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 275-бабының 2-тармағында көзделген құқық бұзушылық үшін айыппұл сомасы мерзімі өткен (төленген) салық сомасынан есептеледі және салықтың жасырын объектісіне *төленуге тиісті* салықтар мен басқа да міндетті төлемдер сомасының 300% құрайды. Айыппұлды мемлекеттік кіріс органдары немесе сот, әкімшілік іс бойынша сотта болған жағдайда тағайындайды.

Бұл ретте, жасырын салық салу объектісіне төленетін салық сомасынан есептелген әкімшілік айыппұл салу және өндіріп алу салық төлеушіні жасырын салық салу объектісіне есептелген және төлеуге жататын салықтар мен айыппұлдар сомасын төлеуден босатпайды. Себебі, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 55-бабының 5-бөлігінде қаралып отырған іс бойынша белгіленген әкімшілік жаза тағайындаудың жалпы ережелеріне сәйкес, әкімшілік айыппұл салу адамды жазаны өтеген міндетін орындаудан, бұзушылықтарды жоюдан және келтірілген залалды өтеуден босатпайды.

Түсініктеме берілген баптың 3 және 4 бөліктерін заң шығарушы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекске Қазақстан Республикасының 2015 жылғы 13 қарашадағы № 400-V Заңының 1-бабының 4-тармағына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылықтың дербес құрамдас бөліктері ретінде енгізді және 2017 жылғы 1 қаңтардан бастап күшіне енді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекске 2017 жылдың 1 қаңтарынан бастап жаңадан енгізілген заң шығарушы, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 275-бабының 3 және 4-тармақтарында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтардың құрамы, олардың объективті жағы ретінде *жеке тұлғаның* заңсыз және кінәлі әрекеттерді (әрекетсіздікті) мемлекеттік кірістер органдарынан ақпаратты жасыру кезінде жасағандығы болып табылады. оның Қазақстан Республикасынан тыс жерде меншік құқығындағы мүлкі, сондай-ақ Қазақстан Республикасынан тыс жерде орналасқан шетелдік банктердегі банктік шоттардағы ақшасы бар.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 275-бабының 3 және 4-тармақтарында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтардың құрамы сонымен қатар оларды жасау тәсілін көрсетеді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 275-бабының 3 және 4-тармақтарында көзделген әрекеттерді жасау *әдісі* - жеке тұлғаның жеке табыс салығы бойынша декларацияда декларация тапсырылған кезде Қазақстан Республикасынан тыс жерде меншік құқығында оған тиесілі мүлік туралы және Қазақстан Республикасынан тыс жерде орналасқан банктердегі банктік шоттардағы ақшалар туралы мәліметтерді көрсетпеуі. көрсетілген ақпараттың көрсетілуі жеке тұлғаға Қазақстан Республикасының салық заңнамасының талабы бойынша міндетті болып табылады.

Сонымен қатар, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 275-бабының 3-ескертуіне сәйкес, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 275-бабының 3-бөлігінің мақсаттары үшін адамның Қазақстан Республикасының салық заңнамасына сәйкес ЖТС декларациясын ұсынбауы, Қазақстан Республикасынан тыс жерде меншік құқығында мүліктің бар екендігі туралы мәліметтерді, сондай-ақ банктегі банктік шоттардағы ақшаны көрсетпеуге балама болып табылады. Қазақстан Республикасынан тыс жерде орналасқан шетелдік банктер.

Басқаша айтқанда, салық төлеушінің Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 275-бабының 3-тармағында көзделген құқық бұзушылықты жасау фактісін анықтау үшін салық төлеуші-жеке тұлға Қазақстан Республикасының салық заңнамасының талабы бойынша мұндай декларацияны ұсыну міндетті болған жағдайда салық төлеуші-жеке тұлға ЖТС декларациясын ұсынбаған фактіні анықтау жеткілікті.

Тиісінше, мемлекеттік кірістер органы мұндай жағдайларда салық төлеушінің Қазақстан Республикасынан тыс жерлердегі банктердегі банктік шоттарындағы мүліктің және (немесе) ақшаның бар екендігі туралы ақпаратты көрсетпеуі фактісін анықтауы қажет емес.

Қазақстан Республикасының шегінен тыс банктердегі банктік шоттардағы мүліктің және (немесе) ақшаның болуы туралы мәліметтерді декларацияда көрсетпеу немесе дұрыс көрсетпеу фактісі салық төлеуші ЖТС бойынша декларация тапсырған, бірақ ондағы қажетті ақпаратты көрсетпеген немесе дұрыс көрсетпеген жағдайларда анықталуы керек.

Бұдан басқа, декларацияда мүліктің және (немесе) ақшаның болуы туралы мәліметтердің көрсетілмеу немесе дұрыс көрсетілмеу фактісі мүліктің әрбір объектісі бойынша және (немесе) әрбір банктік шот бойынша ҚР тыс жерлерде салық төлеуші-жеке тұлғаның бірнеше мүлік объектілері немесе ҚР Салық кодексінің талабы бойынша декларациялауға жататын ақша қалдықтары бар бірнеше банктік шоттары болған жағдайларда да белгіленуі тиіс. Мұны істеу қажет, өйткені ҚР Салық кодексінің талабы бойынша декларациялауға жататын әрбір мүлік объектісі және (немесе) ҚР шегінен тыс банктердегі әрбір банк шоты құқық бұзушыға жеке әкімшілік жаза қолдануға әкеп соғатын, ӘҚБтК-нің 275-бабының 3 және 4-бөлігінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылық жасаудың дербес эпизоды болып табылады.

Сонымен, түсіндірілетін бапқа 2-қосымшаға сәйкес, ӘҚБтК-нің 275-бабының 3 және 4-бөлігінің мақсаттары үшін әкімшілік жауапкершілік мемлекеттік немесе өзге тіркеуге (есепке алуға) жататын мүліктің әрбір объектісі бойынша жеке-жеке, шет мемлекеттің заңнамасына сәйкес шет мемлекеттің құзыретті органында мемлекеттік немесе өзге тіркеуге (есепке алуға) жататын құқықтар және (немесе) мәмілелер бойынша, сондай-ақ Қазақстан Республикасынан тыс жерлердегі шетелдік банктердегі әрбір банк шоты бойынша туындайды.

Басқаша айтқанда, декларациялауға жататын және салық төлеуші декларацияламайтын, ҚР салық заңнамасында көрсетілген өзіне меншік құқығында тиесілі мүлік объектісі және ҚР шегінен тыс орналасқан шетелдік банктердегі әрбір банктік шот, онда ҚР салық заңнамасында көзделген ең төменгі декларацияланбайтын шектен асатын ақша болған кезде, Әкімшілік құқық бұзушылықтың дербес эпизоды ретінде (бір екіншісін жұтпай және әр түрлі шоттардағы ақша қалдықтарын қоспай) ӘҚБтК-нің 275-бабы 3 және 4-бөлігінің түсініктеме берілген нормалары бойынша әкімшілік жауапкершілікке және әкімшілік жаза қолдануға әкеп соғады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 275-бабының 3 және 4-бөліктері бойынша әкімшілік құқық бұзушылықтың субъектілері тек салық төлеуші-жеке тұлғалар болып табылады:

1) есепті салық кезеңінің 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша олардың Қазақстан Республикасынан тыс жерде меншік құқығындағы мүлкі, сондай-ақ Қазақстан Республикасынан тыс жерде орналасқан шетелдік банктердегі банктік шоттардағы ақшалары және

2) Қазақстан Республикасының Салық кодексінің талабы бойынша Қазақстан Республикасынан тыс жерлердегі банктік шоттарындағы мүліктері мен ақшалары болған есепті салық кезеңі үшін жеке табыс салығы бойынша декларация тапсыруға міндетті.

Салық төлеушілер - заңды тұлғалар, Қазақстан Республикасының Салық кодексіне сәйкес ПИТ декларациясын беруге міндетті емес жеке тұлғалар, сондай-ақ салықтық құқықтық қатынастардың басқа да қатысушылары (салық салығы) Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 275-бабының 3 және 4-тармақтарында көзделген әкімшілік құқық бұзушылыққа жатпайды. агенттер, салық өкілдері, төлем операторлары және салық жинаушылар) басқа салық төлеуші-жеке тұлғалардың мүліктік және банктік шоттары бойынша.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 275-бабының 3-тармағында көзделген заңды бұзғаны үшін заң шығарушы салық төлеушілерге - жеке тұлғаларға 100 АЕК мөлшерінде *айыппұл* түрінде *әкімшілік жауапкершілік* белгілейді. Аталған айыппұл Қазақстан Республикасының шегінен тыс орналасқан әрбір мүлік үшін және (немесе) Қазақстан Республикасының Салық кодексінің талабы бойынша жойылуға тиісті әр банктік шот үшін алынады. Тиісінше, әкімшілік құқық бұзушылықтың әрбір осындай эпизоды үшін мемлекеттік кірістер органдары Қазақстан Республикасының шегінен тыс орналасқан әрбір мүлікке және (немесе) әр банктік шотқа қатысты мәлімделуге тиісті құқық бұзушылықтың барлық квалификациялық белгілерін сипаттай отырып, тәуелсіз хаттама және айыппұл салу туралы тәуелсіз шешім жасап, рәсімдеуі керек. Қазақстан Республикасының Салық кодексінің талабы (оларды сіңірместен және (немесе) жинақтамай.

Санкциялар сипаты мен көлемінен байқағанымыздай, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 275-бабының 3 және 4-бөліктері бойынша жасалған қылмыстар *формальды* болып табылады. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 275-бабының 3 және 4-тармақтарына сәйкес салық төлеушіні жауапкершілікке тарту үшін заң шығарушы мемлекетке келтірілген залал мөлшерін төленбеген салық түрінде белгілеудің қажеті жоқ. Жеке салық төлеушінің Қазақстан Республикасынан тыс жерде орналасқан мүлкі мен ақшасына салынатын салықтар Қазақстан Республикасының салық заңнамасына сәйкес мүлде төленбеуі мүмкін.

Айыппұлдың мөлшерін Қазақстан Республикасының ұлттық валютасымен абсолютті түрде есептеу кезінде, тиісті қаржы жылына арналған Қазақстан Республикасының республикалық бюджет туралы заңнамасында белгіленген АЕК өндіріп алу кезінде қолданылады.

Айыппұлды мемлекеттік кіріс органдары немесе сот, әкімшілік іс бойынша сотта болған жағдайда тағайындайды.

Түсіндірілген баптың 4-бөлімі салық төлеуші-жеке тұлғаның Әкімшілік кодекстің 275-бабының 3-тармағында көзделген бұзушылықтарды оларды жасағаны үшін әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде жоймағаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 275-бабының 4-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық жаңа құқық бұзушылықты оның квалификациялық белгісі ретінде бірнеше рет жасауды көздемейді, бірақ бұрын жасалған бұзушылықтарды жоюға мүмкіндік береді.

Тиісінше, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 275-бабының 4-тармағында көзделген құқық бұзушылық, егер жеке салық төлеуші болса:

1) бұрын Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 275-бабының 3-тармағында көзделген құқық бұзушылық жасаған болса;

2) әкімшілік жазаға тартылған;

3) ЖКС декларациясын беру және онда Қазақстан Республикасынан тыс жерлердегі банктік шоттардағы мүлік пен ақша туралы мәліметтерді көрсету арқылы жасаған заң бұзушылықты жоймаса және

4) адам әкімшілік жазаға тартылды деп есептелген бір жылдық кезең әлі аяқталмаған болса.

Құқық бұзушының бұзушылықтарды жоймауы ӘҚБтК-нің 275-бабының 4-бөлігі бойынша құқық бұзушылықтың дербес құрамы ретінде құқыққа қарсы әрекетті саралауға әкеп соғатын дербес саралау белгісі болып табылады. Жыл ішінде бұзушылықтарды саралаушы белгі ретінде жоймау салық төлеуші - жеке тұлғаның ЖТС бойынша декларацияны табыс етпеу фактісін тіркеу немесе онда нақты болған жағдайда, жеке тұлғаның мүлкі мен ақшасы туралы мәліметтерді көрсетпей, оны табыс ету жолымен Мемлекеттік кіріс органымен практикада белгіленеді.

Егер салық төлеуші Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 275-бабының 3-тармағында көзделген құқық бұзушылықты бастаса және жасай берсе, ол анықталғанға дейін, бірақ осы уақытқа дейін салық төлеуші Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 275-бабының 3-бөлігі бойынша әкімшілік жауапкершілікке тартылмаған болса, онда бұл жағдайда ол жауапкершілікке тартылады. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 275-бабының 4-бөлігі мүмкін емес, өйткені Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 275-бабының 3-бөлігі бойынша жауапкершілікке тартылғаннан кейін бұзушылықтарды жоюдың белгілері жоқ. Бұл жағдайда салық төлеуші жауапқа тартылуы керек және Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекстің 275-бабының 3-бөлігі бойынша, тіпті бір жыл немесе одан да көп уақыт бойы бұзушылықтың белгілері болса да.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 275-бабының 3-тармағында көрсетілген салық төлеуші-жеке тұлға жасаған бұзушылықтарды жоймағаны үшін оған Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 275-бабының 3-бөлігінде әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде құқық бұзушыға Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 275-бабы 3-бөлігіне қарағанда үлкен мөлшерде *айыппұл* салынады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 275-бабының 4-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық үшін айыппұлдың мөлшері 200 АЕК мөлшерінде белгіленген.

Айыппұлды мемлекеттік кіріс органдары немесе сот, әкімшілік іс бойынша сотта болған жағдайда тағайындайды.

Сонымен қатар, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 275-бабының 4-тармағында көзделген құқық бұзушылық үшін әкімшілік айыппұл салу және өндіріп алу салық төлеушіні Қазақстан Республикасының шегінен тыс жерлерде банктік шоттарда мүлік пен ақшаның бар екендігі, олардан алынатын салықтардың төленгендігі туралы мәліметтерді көрсете отырып, ИТС декларациясын беруден босатпайды. олар Қазақстан Республикасының салық заңнамасына сәйкес есептелуі және төленуі тиіс. Қаралып жатқан іске қатысты белгіленген әкімшілік жаза тағайындаудың жалпы ережелеріне сәйкес, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 55-бабының 5-бөлігінде әкімшілік жаза қолдану адамды айыппұлды орындамағаны үшін міндеттерін орындаудан босатады, бұзушылықтарды жою және келтірілген залалды өтеу.

ӘҚБтК-нің 275-бабының 5-бөлігі заң шығарушы түсіндіретін бапқа ҚР 2017 ж. 28 желтоқсандағы № 127-VI Заңына сәйкес енгізілген, Салық төлеушінің ҚҚС төлеуші ретінде есепке қойылмаған кезеңде айналым жасағаны үшін әкімшілік құқық бұзушылық құрамын айқындайды және аталған құқық бұзушылық жасағаны үшін құқық бұзушы оны есепке қоймаған кезеңде жасаған айналым сомасынан пайыздық айыппұл түрінде әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ӘҚБтК 275-бабының 5-бөлігінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтардың жалпы объектісі ҚР Салық кодексінде және онда көрсетілген өзге де нормативтік құқықтық актілерде белгіленген салық салу және салық қатынастарын салықтық әкімшілендіру тәртібі болып табылады.

ҚР Салық кодексінің талабы бойынша осындай есепке міндетті түрде қоюға жататын тұлғаларды ҚҚС төлеуші ретінде тіркеу есебіне қоюдың заңмен қорғалатын және белгіленген тәртібі, сондай-ақ ҚР Салық кодексінде белгіленген ҚҚС салу объектілері бойынша ҚҚС салу тәртібі ӘҚБтК 275-бабының 5-бөлігінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың тікелей объектісі болып табылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 275-бабының 5-тармағында көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы, құқық бұзушының Қазақстан Республикасының салық заңнамасында айқындалатын салық салынатын айналым түрінде заңсыз заңсыз *әрекеттерді* жасағанымен сипатталады (Қазақстан Республикасының аумағында тауарларды, жұмыстарды, қызметтерді сатуға арналған айналым), тіркеусіз. ҚҚС төлеуші, егер мұндай өтініш Қазақстан Республикасының Салық кодексінің талабы бойынша бұзушы үшін міндетті болса.

Қазақстан Республикасының 2017 жылғы 28 желтоқсандағы Заңымен толықтырылған Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 275-бабының 4-2-ескертуіне сәйкес Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 275-бабының 5-бөлігінің мақсаттары үшін айналымды орындау деп Қазақстан Республикасының салық заңнамасына сәйкес айқындалатын *салық салынатын айналым* түсініледі.

Қазақстан Республикасының салық заңнамасына сәйкес *салық салынатын айналымға мыналар жатпайды: 1) салық салынатын импорт, 2) салық салынбайтын айналым.*

Өз кезегінде салық салынбайтын айналымға мыналар жатады: 1) ҚҚС *босатылған* тауарларды, жұмыстарды, қызметтерді сату бойынша айналым; 2) *сату орны Қазақстан болып табылмайтын* тауарларды, жұмыстарды, қызметтерді сату бойынша айналым; 4) *қалдық тауарлар түріндегі айналым ҚҚС босатылған.*

Егер салық төлеуші Қазақстанда тауарларды, жұмыстарды және қызметтерді сатуға арналған ҚҚС бойынша мәмілелер тіркеуден өтпеген болса, тауар айналымы жетілмеген деп танылады.

Бұл жағдайда салық төлеуші, егер ол ҚҚС бойынша тіркелмеген болса немесе ҚҚС-пен тіркеуге өтініш беру мерзімін бұзған болса) Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 269-бабының 3-тармағына сәйкес құқық бұзушылық жасағаны үшін - тіркеу туралы өтініш беру мерзімін бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілікке тартылуы керек. Қазақстан Республикасының Салық кодексінің талабы бойынша мұндай өтініш міндетті болған кезде ҚҚС төлеуші ретінде тіркеу үшін.

Болуы және құны *салық салынатын айналым* бойынша әрбір жасалған *салық төлеуші мәміле бойынша іске асыру ҚР аумағында тауарларды, жұмыстарды,*

көрсетілетін қызметтерді тиіс анықталған, белгіленген хаттамада (немесе қаулыда) расталған және мемлекеттік кірістер органдарының тиісті бастапқы құжаттармен салық төлеушінің немесе оның контрагенттерінің мәмілелер бойынша сату (шарттармен, жапсырма демалыс тауарлық-материалдық қорларды жағына, тауарлық-көліктік жүкқұжаттармен актілерінде көрсетілген қызметтерді қабылдау-тапсыру және(немесе) орындалған жұмыстардың, шот, фискалдық чектер, түгендеу актілерімен және т. б.).

Түсіндірілген норманың талабы бойынша айыппұлды есептеу және салу мақсатында айналымды анықтауды мемлекеттік кірістер органдары құқық бұзушының ҚҚС төлеуші ретінде тіркеуден өтпеген бүкіл кезеңі ішінде жүргізуі керек, яғни. ол ҚҚС бойынша тіркелуі керек болған сәттен бастап, бірақ Қазақстан Республикасының Салық кодексінің талаптарын бұза алмаса, және ол ҚҚС бойынша тіркелгенге дейін немесе мемлекеттік кірістер органдары құқық бұзушылықты тапқанға дейін, егер мұндай сәт салық төлеушіні тіркеуге дейін болса ҚҚС есебі.

Салық төлеушінің Қазақстан Республикасының аумағында тауарларды, жұмыстарды, көрсетілетін қызметтерді сатуда салық салынатын айналымының ҚҚС тіркелмеген кезеңдегі болуы және құндылығы туралы құжаттық дәлелдемелерсіз, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 275-бабының 5-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық анықталған болып саналады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 275-бабының 5-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың субъективті жағы *"салық салу объектілерін және салық есептілігінде көрінетін басқа да мүлікті жасыру"* ниет түріндегі кінәмен сипатталады. Салық төлеуші ҚҚС (салық салынатын айналым) объектісін жасыру үшін жасаған әрекеттерінің заңсыз сипатын біледі, салық салынатын айналымды есепке алу мен салық салудан ұстау түрінде өзінің іс-әрекеттерінің әлеуметтік қауіпті салдарларының басталуын болжайды және олардың болуын немесе әдейі болуына мүмкіндік беруді қалайды, бірақ оларға мән бермейді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 275-бабының 5-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың субъектілері болып Қазақстан Республикасының Салық кодексінің талабы бойынша ҚҚС төлеуші ретінде тіркелуге міндетті, бірақ оны Қазақстан Республикасының Салық кодексінде белгіленген мерзімде және тәртіппен енгізбеген тұлғалар табылады. Тиісінше, резидент заңды тұлғалар, Қазақстан Республикасында филиалдар немесе өкілдіктер арқылы жұмыс жасайтын резидент емес заңды тұлғалар, жеке кәсіпкерлер және жеке практикамен айналысатын жеке тұлғалар құқық бұзушылықтың субъектілері бола алады.

Әкімшілік айыппұл Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 275-бабының 5-тармағына сәйкес құқық бұзушылық жасағаны үшін тіркеуден өтпеген кезең үшін айналым сомасының 15% мөлшерінде айыппұл түрінде белгіленеді. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 275-бабының 5-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық *материалды* болып табылады. Құқық бұзушыны жасағаны үшін әкімшілік

жаза қолдану үшін, мемлекеттік кірістер органдары есепке алынбаған салық салынатын айналымды салық төлеуші түрінде, ҚҚС төлеуші ретінде тіркеуден өтпеген кезең үшін ҚҚС есептемегенде, мемлекетке материалдық залал келтіру фактісін анықтау қажет. Тиісінше, айыппұл сомасы ҚҚС есептеу мақсатында Қазақстан Республикасының Салық кодексінің талаптарын бұза отырып ескерілмеген салық салынатын айналымның көрсетілген кезеңінде құқық бұзушы жасаған сомадан есептелуі керек.

Айыппұлды мемлекеттік кіріс органдары немесе сот, әкімшілік іс бойынша сотта болған жағдайда тағайындайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 55-бабы 5-бөлігінің жалпы талабына сәйкес, құқық бұзушыдан әкімшілік айыппұл өндірісі құқық бұзушыны Қазақстан Республикасының Салық кодексіне сәйкес тіркеу және кейіннен декларациялау, ҚҚС есептеу және төлеу үшін Қазақстан Республикасының Салық кодексімен бұзушылықты жоюдан және өзіне жүктелген міндеттерді орындаудан босатпайды.

276-бап. Есептік құжаттаманың болмауы және салықтық есепті жүргізуді бұзу

1. Салық төлеушінің бухгалтерлік есеп жазбаларының болмауы және (немесе) Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген бухгалтерлік есеп жазбаларын дайындау және сақтау жөніндегі талаптарды сақтамау, - ескертуге әкеледі.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекеттер - шағын кәсіпкерлік субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға жиырма бес, орта бизнес үшін - елу, ірі бизнес үшін - жетпіс бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

3. Тауарларды (жұмыстарды, қызметтерді) есепке алу және сату жөніндегі операцияларды есепке алу құжаттамасында көрсетпеу - ескертуге алып келеді.

4. Осы баптың үшінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекет - есепке алынбаған тауарлар (жұмыстар, қызметтер) құнының он проценті мөлшерінде шағын бизнеске үш мөлшерде, орта бизнес үшін - бес мөлшерінде, ірі бизнес үшін айыппұл салуға әкеп соғады.

Ескерту Салық төлеушінің есепке алу құжаттарының болмауы салық салу объектілерін және (немесе) салық салуға байланысты объектілерді анықтауға, сондай-ақ салық міндеттемесін есептеуге негіз болатын есеп құжаттарының және (немесе) салық нысандарының, салықтық есепке алу саясатының, өзге де құжаттардың болмауын білдіреді.

ТҮСІНІКТЕМЕ _____

Түсініктеме берілген бап салық төлеушінің бухгалтерлік жазбалардың болмауы және оның салықтық есепке алу ережелерін бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 276-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтардың жалпы объектісі салық салу және салықтық қатынастарды Қазақстан Республикасының Салық кодексінде және онда көрсетілген өзге де нормативтік құқықтық актілерде белгіленген тәртіпте жүргізу болып табылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 276-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың тікелей объектісі - салық төлеушілерге олардың жүргізетін операциялары мен салық салу объектілері бойынша салықтық есепке алуды жүргізу, бухгалтерлік есепті құру және сақтау үшін заңмен белгіленген тәртіп және қорғау.

Түсініктеме берілген баптың 1-бөлігінде салық төлеушінің бухгалтерлік есеп жазбаларының болмауы және (немесе) бухгалтерлік есеп жазбаларын жасау және сақтау тәртібі бойынша Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген талаптардың сақталмағаны үшін әкімшілік жауапкершілік қарастырылған.

Салық төлеушілерден салық есебін жүргізу талаптары қаншалықты дәрежеде олардың мүлкі, міндеттемелері және олармен жасалатын операциялар туралы есепті толығымен жүргізеді, сондай-ақ Қазақстан Республикасының заңнамасының талаптарына сәйкес тиісті бухгалтерлік құжаттарды дұрыс құрастырады және сақтайды, мақсат қою, алу және қалпына келтіру мүмкіндігі салық салу объектілері және салық міндеттемелері туралы ақпарат, мемлекеттік бюджетке салықтарды есептеу мен төлеудің уақтылығы мен дұрыстығы.

Есепке алу құжаттамасы бабының 2-тармағына сәйкес Салық кодексінің 190-ҚР қамтиды:

1) *бухгалтерлік құжаттаманы* – бухгалтерлік есеп пен қаржылық есептілік туралы заңнамалық актіге сәйкес оны жүргізу жөніндегі міндет жүктелген тұлғалар үшін;

2) стандартты тексеру файлы - осы файлды ерікті түрде ұсынатын тұлғалар үшін;

3) бастапқы есепке алу құжаттары;

4) салық нысандары;

5) салықтық есепке алу саясаты;

6) салық салу объектілерін және (немесе) салық салуға байланысты объектілерді айқындау үшін, сондай-ақ салық міндеттемесін есептеу үшін негіз болып табылатын өзге де құжаттар.

Есеп құжаттарын салық төлеуші өзінің қызметін *салықтық есепке алуды* жүргізу кезінде жасайды, бұл өз кезегінде ақпаратты жалпылау және жүйелеу мақсатында салық төлеушіге (салық агентіне) Қазақстан Республикасының Салық кодексінің талаптарына сәйкес жазбаларды жүргізу процесі ретінде Қазақстан Республикасы Салық кодексінің 190-бабының 1-тармағында айқындалады. салық салу объектілері және (немесе) салық салуға байланысты объектілер бойынша, сондай-ақ салықтар мен

бюджетке төлемдер есебі және салық есептілігі. Шоғырландырылған салық есебі - қарапайым серіктестік нысанында бірлескен қызмет туралы келісім тараптарының уәкілетті өкілі осындай қызмет үшін тұтастай алғанда және бірлескен қызмет туралы келісімге әрбір қатысушының үлесі арқылы жүзеге асыратын салықтық есепке алу.

Қазақстан Республикасының заңнамасында бухгалтерлік есеп жазбаларын жасаудың, құрастырудың және сақтаудың бухгалтерлік рәсімдеріне нақты талаптар қойылады. Барлық құжаттар жазбаша түрде, іскери операциямен бірге немесе ол аяқталғаннан кейін болуы керек. Барлық құжаттар адамның іскери операцияларының мәнін және олардың маңызды параметрлерін көрсетуі керек: қатысушылар, тақырыбы, саны, көлемі, құны, мерзімі. Барлық құжаттар (бастапқы да, бухгалтерлік те), бұзылу, жоғалу, ұрлау немесе жоюға мүмкіндік бермейтін тиісті жағдайларда сақтау мерзімі ішінде сақталуы керек.

Тиісінше, салық төлеушінің осы ережелерді бұзуы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 276-бабының 1-тармағына сәйкес құқық бұзушылықтың объективті жағын құрайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 276-бабының 1-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың объективтік жағы салық төлеушінің Қазақстан Республикасының заңнамасында салықтық есепке алуды жүргізу, бухгалтерлік есепті жасау және сақтау тәртібі талаптарын бұзған кінәлі әрекетті (әрекетті немесе әрекетсіздікті) жасағандығымен сипатталады. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 276-бөлімінде көзделген құқық бұзушылық әрекет немесе әрекетсіздік арқылы жасалуы мүмкін.

Салық төлеушінің бастапқы құжаттарды оларды кейінгі есепке алу үшін жасамауы, өзі жасаған операциялар туралы деректерді ішкі есепке алу жүйесіне енгізбеуі, материалдық және электронды тасымалдағыштарда бастапқы және есепке алу құжаттарының сақталуын қамтамасыз етпеуі - салық төлеушінің әрбір мұндай әрекетсіздігі сонымен қатар Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 276-бабының 1-бөлігінде заңсыз акт ретінде анықталуға жатады.

Тиісінше, салық төлеушінің заңсыз әрекеттері оның иелігінде болған бастапқы және (немесе) бухгалтерлік құжаттарды сақтау немесе жою, қолданыстағы бухгалтерлік жүйені жою, бүлдіру немесе жоғалту, бастапқы және (немесе) бухгалтерлік құжаттарды дұрыс жасамау, дұрыс емес жасау сияқты оның әрекеттері ретінде танылады, Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген талаптарды бұза отырып, есепке алуды жүргізеді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 276-бабының ескертуіне сәйкес *салық төлеушінің есепке алу құжаттарының болмауы* бухгалтерлік құжаттардың және (немесе) салық нысандарының (салық есептілігі, салық есептілігі және салық тіркелімдері), салықтық есепке алу саясатының және салық салу объектілерін анықтауға негіз болатын басқа да құжаттардың болмауын білдіреді. салық салуға

байланысты, сондай-ақ салық міндеттемесін есептеу объектілері. Басқаша айтқанда, салық төлеушінің бухгалтерлік есеп жазбаларының жоқтығын заңсыз акт ретінде анықтау үшін салық төлеушінің барлық бухгалтерлік жазбалары болмауы керек. Ескертуде көрсетілген құжаттардың кез келуінің болмауы, егер олардың болуы ӘҚБТК-нің 276-бабының 1-бөлігінде көзделген ҚР заңнамасының талаптарына сәйкес салық төлеушіде міндетті болып табылса, қазірдің өзінде Әкімшілік құқық бұзушылықтың аяқталған құрамы ретінде сараланатын болады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 276-бабының 1 және 2-тармақтарында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың субъективті жағы *ниет немесе абайсыздық* түріндегі кінәлілікпен сипатталады. Тіпті салық төлеушінің өзінің бухгалтерлік жазбаларына немқұрайлы қарауы, оның жойылуына немесе оның еркіне (иелікке) ұрлануына әкеп соқтыруға әкеп соқтырады, егер салық төлеушінің мұндай әрекетке ниеті болмаса (*немқұрайлылық*) Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 276 бабының 1 немесе 2 бөлімі бойынша жауапкершілікке әкеп соғады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 276-бабының 1 және 2-тармақтарында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың субъектілері санкцияда көрсетілген салық төлеушілердің категориялары ғана - кәсіпкерлік субъектілері (коммерциялық ұйымдар және жеке кәсіпкерлер) және коммерциялық емес ұйымдар. Есепке алу және бухгалтерлік жазбаларды жасау талаптары салықтық қатынастардың басқа қатысушыларына да қатысты болуы мүмкін, дегенмен, аталған талаптарды бұзғаны үшін жаза түсіндірілген бапқа сәйкес салық төлеушілердің жоғарыда аталған санаттары үшін ғана қолданылады.

Тиісінше, салық төлеушілердің басқа санаттары (жеке тұлғалар, жеке нотариустар, жеке сот орындаушылары, кәсіби медиаторлар және адвокаттар), сондай-ақ салықтық қатынастардың басқа қатысушылары (салық жинаушылар, салық агенттері) Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 276-бабының 1 және 2-тармақтарында көзделген әкімшілік құқық бұзушылыққа ұшырамайды. төлем операторлары, салық өкілдері).

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 276-бабының 1-бөлігіндегі құқық бұзушылық *формальды* болып табылады.

Салық төлеуші Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 276-бабының 1-бөлігімен құқық бұзушылық жасайды (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 276-бабының 2-бөлігінде қайталану белгілері болмаған жағдайда), оған *ескерту* түрінде әкімшілік жаза қолдануға әкеп соғады.

Бұл айыппұлды мемлекеттік кірістер органдары құқық бұзушыларға әкімшілік жаза қолдану туралы шешімде көрсетіп, қол қоюға қарсы құқық бұзушыға міндетті түрде жариялайды. Атқарушылық бұйрық салық төлеушіге жеткізілуге немесе жіберілуге жатады. Бұл жағдайда, құқық бұзушыға жаза қолдану туралы шешім (нұсқау) берілген сәттен бастап оның біртектес құқық бұзушылықтар жасаудағы өзінің одан әрі іс-әрекеттерін бағалау үшін әкімшілік жаза қолданылды деп саналады.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігінде ӘҚБтК-нің 276-бабының 1-тармағында көзделген әкімшілік жаза қолданылғаннан кейінгі бір жыл ішінде әрекетті қайталап жасағаны үшін неғұрлым қатаң жаза белгіленген.

Егер адам бұрын Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 276-бабының 1-тармағында көзделген құқық бұзушылықты Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 276-бабының 1-бөлігіне кіретін кез келген әрекет (эпизод) түрінде жасаған болса, ол үшін әкімшілік жаза қолданылған және адам әкімшілік жазаға тартылған бір жыл ішінде жасалған болса, қылмыс бірнеше рет жасалған деп саналады. әлі бітпеген.

Бұл жағдайда қылмыстың қайталануы бұл Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 276-бабының 2-бөлігі бойынша құқық бұзушыны тарту үшін құқық бұзушылықтың тәуелсіз біліктілік белгісі болып табылады. Ал Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 276-бабының 2-тармағында көзделген құқық бұзушылықтың өзі дербес құрамды құрайды.

Біліктілік атрибуты ретіндегі қайталану жыл бойына заңсыз әрекеттерді жасаған құқық бұзушының саны мен сипатын анықтау арқылы ғана емес, сонымен бірге заңды түрде - бар екендігі заңды күшіне енген және жойылмаған Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 276-бабының 1-бөлігімен адамды құқық бұзушылық үшін әкімшілік жауапкершілікке тарту фактісін анықтау арқылы белгіленеді. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 276-бабының 1-тармақшасына сәйкес әкімшілік жаза қолдану туралы шешім және бір жыл мерзімге инкассация күнінің қолданылмауы туралы шешімдер.

Егер салық төлеуші заңсыз әрекетті іс жүзінде қайталап жасаған болса немесе оны ашқанға дейін жасай берсе, бірақ осы уақытқа дейін салық төлеуші Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 276-бабының 1-тармағына сәйкес әкімшілік жауапкершілікке тартылмаған болса, онда бұл жағдайда ол Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 276-бабының 2-тармағына сәйкес жауаптылықта бола алмайды, өйткені қайталаудың біліктілік белгісі жоқ (оның заңды құрамдас бөлігі әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 276-бабының 1-бөлігінде көрсетілген құқық бұзушылық үшін жауаптылықты ертерек мерзімде жауапқа тарту). Бұл жағдайда салық төлеуші жауапқа тартылуы керек және Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 276-бабының 1-тармағына сәйкес, жыл бойына қайталанатын бұзушылықтардың нақты белгілері болса және бұзушылықтардың біркелкілігі болса да жазаланады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 276-бабының 2-тармағына сәйкес жауапкершілікке тартылу үшін салық төлеуші екінші рет заңбұзушылық жасаған кезде салықтық есепке алу, есепке алу жазбаларын жасау немесе сақтау ережелерінің қандай түрін бұзғаны маңызды емес.

Сонымен бірге, құқық бұзушының салықтық есепке алудың нақты бұзушылықтарын жою, оған әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бухгалтерлік

жазбаларды жасау немесе сақтау бойынша міндеттемелерді орындамауы (заңсыз әрекеттің жалғасуы) біртектес құқық бұзушылықтың қайталануы емес. Сайып келгенде, құқық бұзушылық анықталғаннан кейін салық төлеуші бұзылған заңдық міндеттемені орындауға және өзі анықтаған нақты бұзушылықтарды жоюға мәжбүр болуы керек. Сондықтан, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 276-бабының 2-бөлігінде салықтық есепке алу, бухгалтерлік жазбаларды жасау және сақтау ережелерін бірнеше рет бұзғаны үшін жауапкершілікке тарту үшін, біртектес қылмысты салық төлеуші кейінірек жасаған және бұрын анықталған бұзушылықтың жалғасы емес жаңа және тәуелсіз эпизод ретінде анықтау қажет.

ӘҚБтК – нің 276 – бабының 2 – бөлігі бойынша салық төлеуші әкімшілік жауапкершілікке тартылғаннан кейін салық есебін жүргізу, жалпы есепке алу құжаттамасын жасау және сақтау ережелерінің жаңа бұзылуы (мысалы, бастапқыда-салық төлеушінің кірістерін салықтық есепке алудың болмауы, содан кейін-салық тіркелімдерін дұрыс жасамау және ресімдеу) немесе салық міндеттемелерінің жекелеген түрлері бойынша (мысалы, алдымен табыс салығы бойынша, ал кейіннен-мүлік салығы бойынша) *біртекті құқық бұзушылық* деп танылады.

Салық есебін жүргізуге және тиісті жазбаларды жинауға және сақтауға міндетті салық төлеушілер үшін мемлекеттік бюджетке төленетін салық міндеттемелері мен салықтар тіпті туындамауы мүмкін. Осыған байланысты Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 276-бабының 1 және 2-тармақтарында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтар формальды болып табылады. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 276-бабының 1 және 2-тармақтарына сәйкес әкімшілік жауапкершілікке тарту үшін, құқық бұзушының төленбеген салықтар немесе басқа да материалдық зардаптар түрінде мемлекетке материалдық зиян келтіргені фактісін анықтау қажет емес.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 276-бабының 1 және 2-тармақтарында көзделген құқық бұзушылықтарды жасаудан келтірілген *залал* салық төлеушілердің салық есебін жүргізу, бухгалтерлік есеп жазбаларын жасау және сақтау тәртібін бұзады және осылайша салық міндеттемелерін орындауды әрі қарай салықтық бақылаудың мүмкін еместігі жағдайына қауіп төндіреді. болашақ мемлекет кірісі.

Тиісінше, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 276-бабының 1 және 2-тармақтарында көзделген құқық бұзушылықтар үшін жаза орындалмаған салық міндеттемесінің сомасына (мемлекетке салық төленбеген материалдық залал немесе басқа да материалдық зардаптар) тәуелді бола алмайды.

Егер салық төлеуші өзінің салық есебін жүргізуден жалтару, есепке алу жазбаларын жасау және сақтау бойынша іс-әрекеттерінде (әрекетсіздігінде) өзінің салық салынатын объектілерін немесе өзі жүргізетін салық салынатын қызметті жасыру *себептерін* басшылыққа алса және нәтижесінде мемлекетке төленбеген салықтар түрінде

материалдық залал келтірсе, онда бұл жағдайда мемлекеттік кірістер органдары жасырын салық салу объектілері туралы фактілерді және салық салынатын қызметтің нақты нәтижелерін анықтаған кезде салық төлеуші міндетті Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекске жататын салық салу объектілері жасыруы Әкімшілік Кодекстің тиісті баптарында сәйкес жазалауға немесе тіркеусіз қызметін жүзеге асырады. Мұндай жағдайларда салықтық есептен жалтару, бухгалтерлік жазбаларды жасау және сақтау басқа белгілермен бірге басқа әкімшілік құқық бұзушылық жасау әдісі ретінде анықталуы керек. Тиісінше, мұндай жағдайда салық төлеуші бұдан былай Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 276-бабының 1 және 2-бөліктері бойынша әкімшілік жауапкершілікке тартылмауы керек және Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің басқа да баптары бойынша жауапқа тартылуы керек.

Есеп айырысу қолданылғаннан кейін және (немесе) бухгалтерлік құжаттаманы дайындау және сақтау жөніндегі Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген талаптарды орындағаннан кейінгі бір жыл ішінде бухгалтерлік құжаттаманың қайталанбағандығы үшін салық төлеушілер айыппұл салынады.

Түсіндірілген баптың 2-тармағында көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл мөлшері белгіленген және салық төлеушілердің әртүрлі санаттарына қолданылады:

- 1) шағын бизнес және коммерциялық емес ұйымдар үшін - 25 АЕК,
- 2) орта кәсіпорындар үшін - 50 АЕК,
- 3) ірі кәсіпорындар үшін - 75 АЕК.

Айыппұлды мемлекеттік кіріс органдары немесе сот, әкімшілік іс бойынша сотта болған жағдайда тағайындайды.

Түсіндірілген баптың 3-бөлімі салық төлеушінің есепке алу құжаттамасында тауарларды (жұмыстарды, қызметтерді) есепке алу және сату жөніндегі операцияларды көрсетпегені үшін әкімшілік жауапкершілік қарастырылған.

Бұл құқық бұзушылық салықтық есепке алудың жалпы ережелерін бұзу жағдайлары үшін Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 276-бабының 1-тармағында көзделген жалпы құқық бұзушылықтан тәуелсіз қылмыс ретінде бөлінді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 276-бабының 3-тармағында көзделген қылмыс құрамы, есепке алу субъектісінің критерийлері - тауарлар (жұмыстар, қызметтер) және салық төлеушілер оларды сатып алу-сату операциялары кезінде оларды есепке алу ережелерін бұзу жағдайы үшін тәуелсіз болып бөлінді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 276-бабының 3 және 4-тармақтарында көзделген құқық бұзушылықтың субъективті жағы, оны жасаған адамға қатысты, ниет немесе абайсыздық түріндегі кінәлілікпен сипатталады. Құқық бұзушылықты қасақана жасаған жеке тұлға жасаған іс-әрекеттерінің заңсыз сипатын мойындайды, олардың зиянды салдары мен тілектерін алдын-ала біледі немесе олардың басталғандығын әдейі мойындайды немесе оларға немқұрайды қарайды.

Құқық бұзушылық, егер оны жасаған жеке тұлға өзінің іс-әрекетінің (әрекетсіздігінің) зиянды салдарының пайда болу мүмкіндігін алдын-ала білсе, бірақ жеткілікті негізсіз, олардың алдын-алуға саналы түрде қараса немесе осындай салдардың басталу мүмкіндігін алдын-ала ескермесе, жасалуы мүмкін, бірақ тиісті күтіммен және оларды алдын-ала көре білу керек еді. Кінә қылмыс жасаған адамдарға, олардың жасаған заңсыз әрекеттеріне және олардың зиянды салдарларына деген психикалық қатынасына сәйкес белгіленеді.

Әкімшілік кодекстің 276-бабының 3-тармағына сәйкес құқық бұзушылық жасағаны үшін *ескерту* түріндегі әкімшілік жаза тағайындалды. Бұл санкция салық төлеушімен алғаш рет жасаған құқық бұзушылық үшін әкімшілік жауаптылықты жеңілдету мақсатында 2017 жылғы 28 желтоқсандағы № 127-VI ҚР Заңына сәйкес түсіндірме нормада белгіленді.

Бұл айыппұлды мемлекеттік кірістер органдары құқық бұзушыларға әкімшілік жаза қолдану туралы шешімде және оны міндетті түрде жариялау туралы шешімде, сондай-ақ шешімнің көшірмесін құқық бұзушыға беру немесе жіберу арқылы көрсетеді. Бұл жағдайда құқық бұзушының болашақта біртекті қылмыстар жасаған кездегі одан әрі әрекеттерін саралау үшін, тұлға шешім шығарылған сәттен бастап әкімшілік жазаға тартылды деп саналады.

Түсіндірілген баптың 4-бөлімі әкімшілік кодекстің 276-бабының 3-бөлігінде көзделген әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде әрекетті қайталағаны үшін анағұрлым қатаң жазаны белгілейді.

Егер адам бұрын Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 276-бабының 3-тармағында көзделген құқық бұзушылықты Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 276-бабының 3-бөлігіне кіретін кез келген әрекет (эпизод) түрінде жасаған болса, ол үшін әкімшілік жаза қолданылған және адам әкімшілік жазаға тартылған бір жыл ішінде жасалған болса, қылмыс бірнеше рет жасалған деп саналады. әлі бітпеген.

Бұл жағдайда құқықбұзушылықты қайталау Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 276-бабының 4-бөлігі бойынша құқық бұзушыны тарту үшін құқық бұзушылықтың тәуелсіз біліктілік белгісі болып табылады. Ал Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 276-бабының 4-тармағында көзделген құқық бұзушылықтың өзі дербес құрамды құрайды.

Егер салық төлеуші заңсыз әрекетті іс жүзінде бірнеше рет жасаған болса немесе оны жасағаннан кейін және ол анықталған сәтке дейін оны жасай берсе, бірақ осы уақытқа дейін салық төлеуші бұрын Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 276-бабының 3-бөлігі бойынша әкімшілік жауапкершілікке тартылмаған болса, онда бұл жағдайда ол баптың 4-бөлігі бойынша жауапқа тартылады. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 276-бабын орындау *мүмкін емес*, өйткені қайталаудың тиісті белгісі жоқ (оның заңды құрамдас бөлігі көрсетілген құқық бұзушылық үшін жауаптылықты өткен жылдың басында жауап беру керек) Әкімшілік құқық бұзушылық

туралы кодексінің 276-бабының 3-бөлігі). Бұл жағдайда салық төлеуші жауапқа тартылуы керек және Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 276-бабының 3-тармағына сәйкес, жыл ішінде бірнеше рет қайталанған бұзушылықтардың нақты белгілері болса және бұзушылықтардың біркелкілігі болса да жазаланады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 276-бабының 4-тармағына сәйкес жауапкершілікке тартылу үшін салық төлеуші екінші рет бұзушылық жасаған тауарларды, жұмыстарды, қызметтерді есепке алу және сату жөніндегі операцияларды өзінің бухгалтерлік құжаттарында қандай жолмен көрсетпегені маңызды емес.

Бұл ретте, тәртіп бұзушының тауарларды (жұмыстарды, көрсетілетін қызметтерді) есепке алу және өткізу жөніндегі операцияларды Құжаттаудың нақты анықталған бұзушылықтарын осы үшін әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін жою жөніндегі міндеттерін орындамауы (құқыққа қарсы мінез-құлықты *жалғастыру*) біртектес құқық бұзушылықтың қайталануы болып табылмайды. Сайып келгенде, құқық бұзушылық анықталғаннан кейін салық төлеуші өзі бұзған заңды міндеттерді орындауға және одан анықталған нақты бұзушылықтарды жоюға мәжбүр етуі тиіс.

Біліктілік атрибуты ретінде қайталану жыл бойына заңсыз әрекеттерді жасаған құқық бұзушының саны мен сипатын анықтау арқылы ғана емес, сонымен бірге заңды түрде де бар - заңды күшіне енген және жойылмаған Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 276-бабының 3-бөлігінде көрсетілген құқық бұзушылық үшін осы адамды әкімшілік жауапкершілікке тарту фактісін анықтау арқылы анықталады. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 276-бабының 3-тармағына сәйкес әкімшілік жаза қолдану туралы шешім және бір жыл мерзімге өндіріп алу күнінің қолданылмауы туралы шешімдер.

Сондықтан тауарларды (жұмыстарды, қызметтерді) есепке алу және өткізу жөніндегі операцияларды құжаттау ережелерін қайталап бұзғаны үшін ӘҚБтК-нің 276-бабының 4-бөлігі бойынша жауапкершілікке тарту үшін құқық бұзушының жаңа және дербес эпизод ретінде жасаған біртектес құқық бұзушылықты анықтау қажет, оны салық төлеуші кейінірек жасаған және бұрын анықталған бұзушылықтың жалғасы болып табылмайтын.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 276-бабының 4-тармағында көзделген құқық бұзушылықтың құрамы, есепке алынбаған тауарлардың (жұмыстардың, қызметтердің) құнына айыппұл салғанымен, маңызды емес. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 276-бабының 4-тармағына сәйкес әкімшілік жауапкершілікке тарту үшін құқықбұзушылықтың төленбеген салық немесе мемлекеттік бюджетке өзге де материалдық залал түрінде материалдық залал келтірген фактісін анықтау қажет емес. Салық төлеушінің есепке алынбаған тауарларды (жұмыстарды, қызметтерді) сәйкестендіруі фактісі келешекте мұндай залалдың жай-күйіне қауіп төндіреді, бұл заң шығарушыға бұзушылықты анықтау сатысында осындай құқық бұзушыларға жазаны салық кезеңінің аяқталуын күтпестен және

төленбеген тауарларға тауарларды тіркеуден өткізбестен қосымша ақы төлеуге мүмкіндік береді. Тиісінше, салық төлеуші есепке алынбаған және құжатталмаған тауарларды (жұмыстарды, қызметтерді) және олардың құнын тек кешенді немесе тақырыптық салықтық тексеру кезінде ғана анықтауға болмайды, сонымен қатар уақыттық тексеру, бақылауды сатып алу және өлшеулер жүргізу кезінде анықтауға болады және көрсетілген құқық бұзушылық үшін айыппұл төленбеген сомандан есептелмейді немесе есепке алынбаған немесе құжатталмаған тауарлардың (жұмыстардың, қызметтердің) өзіндік құнына дереу қосымша есептелген салықтар. Осылайша, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 276-бабының 4-тармағында көзделген қылмыстың құрамы *формалды* болып табылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 276-бабының 4-тармағында көзделген құқық бұзушылық үшін айыппұл сомасы есепке алынбаған тауарлар құнының пайыздық қатынасы ретінде есептеледі (Қазақстан Республикасының бухгалтерлік есеп және қаржылық есептілік туралы заңнамасының талаптарына сәйкес есептелмеген немесе дұрыс есептелмеген) және салық төлеушілердің әр түрлі санаттарына қатысты:

- 1) шағын бизнес үшін - 3%,
- 2) орта кәсіпорындар үшін - 5%,
- 3) ірі кәсіпорындар үшін - 10%.

Айыппұлды мемлекеттік кіріс органдары немесе сот, әкімшілік іс бойынша сотта болған жағдайда тағайындайды.

Құқық бұзушыдан әкімшілік айыппұл салу және өндіріп алу оны Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 55-бабының 5-тармағының талабы бойынша өзі жасаған бұзушылықтарды жоюдан және заңмен жүктелген міндеттерді орындаудан босатпайды. Осыған байланысты, құқық бұзушылықты анықтағаннан және құқық бұзушыны жауапқа тартқаннан кейін ол тауарларды (жұмыстарды, көрсетілетін қызметтерді) есепке алу мен сатуды құжаттау кезінде жіберілген заң бұзушылықтарды жоюға және болашақта өзіне жүктелген міндеттемелерді тиісті түрде орындауға міндетті. тауарларды (жұмыстарды, қызметтерді) есепке алу және өткізу.

277-бап. Салықтың және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдердің есептелген (есептеп шығарылған) сомаларын төлеуден жалтару

Мемлекеттік кірістер органының кассадағы шығыс операцияларын тоқтата тұру туралы бұйрығының қолданылу мерзімі ішінде, егер бұл әрекетте қылмыстық құқық бұзушылықтың белгілері болмаса, үшінші тұлғалармен есеп айырысуды жүзеге асыратын салық төлеуші есептелген (есептеп шығарылған) және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдердің сомаларын төлеуден жалтару , -

жеке тұлғаларға он бес мөлшерінде, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға - он бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде, орта

бизнес үшін - отыз мөлшерінде, ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін - есеп айырысулар сомасының елу проценті мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілген бап салықтардың және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдердің есептелген (есептелген) сомаларын төлеуден жалтарғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді. ӘҚБтК-нің 277-бабында көзделген құрамды *бересіні өтеуден жалтару* деп атау дәлірек болар еді, осы құқық бұзушылықтың объективті жағын негізге ала отырып, мемлекетке тиесілі салықтардың сомасын салық төлеушінің өзі есептейді (немесе оған мемлекеттік кіріс органдары есептеді), оларға дау айтылмайды, оның мемлекет алдындағы нақты борышы болып табылады және төлем мерзімі кешіктірілген (*бересі*).

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 277-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың жалпы объектісі - бұл Қазақстан Республикасының Салық кодексінде белгіленген салықтық қатынастарды салықтық реттеу және салықтық әкімшілендіру тәртібі.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 277-бабына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылықтың тікелей объектісі - мемлекеттің кірістеріне салық төлеушілерден есептелген (есептелген) және мерзімі өткен салықтар түрінде ақша алу құқығы.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 277-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың объективтік жағы салық төлеушінің салықты және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдерді төлеуден жалтаруға бағытталған (заңмен белгіленген) заңсыз әрекеттерін жасаумен сипатталады.

Түсіндірілген бап осы құқық бұзушылықты жасау әдісін бірден анықтайды - салық төлеуші үшінші тұлғалармен есеп айырысу арқылы. Үшінші тараптармен өзара есеп айырысу салық төлеушіге дереу өзінің міндеттемелерін орындауға немесе өзінің қарызын кредиторлар алдындағы қарызын төлеуге дербес дебиторларынан ақша мен мүлік жіберуге, ағымдағы шот пен кассаны айналып өтіп, демек, олардың бағытын айналып өтуге мүмкіндік береді. салықтық қарызды кезектен тыс және басымдықпен өтеу. Осы мақсаттар үшін салық төлеуші азаматтық-құқықтық екіжақты және көпжақты міндеттемелерді тапсыру және берешектерді беру жөніндегі операцияларды, сондай-ақ салық төлеушінің дебиторларымен және кредиторларымен есеп айырысуды есепке алу және салыстыру туралы көпжақты актілерді қолдана алады.

Мұндай жағдайларда, мемлекеттің салық төлеушіден алынатын салықты алу құқығына ешкім күмән келтірмейді, бірақ ағымдағы шоттарда және салық төлеушінің кассасында ақшаның жоқтығына байланысты бұл құқық белгісіз мерзімге кейінге қалдырылады және басқа салық төлеушілердің заңды талаптары қанағаттандырылғаннан кейін жасалуы мүмкін. егер салық төлеушіде ол үшін ақша болмаса немесе болмаса, мемлекет өз талаптарын қанағаттандыруға құқылы ағымдағы шотта және кассада.

Егер мемлекет алдындағы кезектен тыс тәртіппен және Қазақстан Республикасының азаматтық және банктік заңнамасында қарастырылған басымдық бойынша өз талаптарын қанағаттандырудың басым құқығын пайдаланатын кредиторлардың талаптары қанағаттандырылса, онда бұл жағдайда түсіндірілген бап бойынша ешқандай құқық бұзушылық болмайды, өйткені кезектегі несие берушілер кез келген жағдайда қанағаттандырылатын болады олардың мемлекет алдындағы талаптары.

Сонымен бірге, актіні әкімшілік құқық бұзушылық деп тану үшін салық төлеушінің салықтар мен бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдер бойынша берешегі болған кезде осындай есеп айырысулар жасалуы керек және сонымен бірге мемлекеттік кірістер органынан кассадағы шығыстарды тоқтата тұру туралы бұйрық болған кезде жүргізілуі керек. Сәйкесінше, салық төлеуші салық төлеуден және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдерден жалтару ретінде үшінші тұлғалармен есеп айырысуды жүргізбейді, егер оның салықтар және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдер бойынша берешегі болмаса, айыппұлдар мен өсімпұлдар бойынша берешектері бар және (немесе) олар жоқ. кассадағы шығыстарды тоқтата тұру туралы мемлекеттік кірістер органының қолданыстағы бұйрығы.

Сонымен қатар, оны Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 277-бабына сәйкес оны әкімшілік құқық бұзушылық деп тану туралы актіде жеке тұлғалардың және ұйымдардың салық төлеуден жалтаруы ретінде Қазақстан Республикасының Қылмыстық кодексіне сәйкес қылмыстық жауапкершілікке тартылатын және жазаланатын қылмыстық құқық бұзушылық белгілері болмауы керек.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 277-бабына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылықтың субъективті жағы ниет түріндегі кінәлілікпен сипатталады. Салық төлеуші өзінің әрекетінің заңсыз сипатын біледі, әлеуметтік қауіпті салдардың басталуын болжайды, олардың пайда болуын қалайды немесе саналы түрде рұқсат береді, бірақ оларға мән бермейді. Бұл жағдайда қылмыстың *мақсаты мен себептері* кінәнің нысанын белгілеу үшін қажет - салық төлеуші берешек туралы біледі (декларация немесе *есептеу* негізінде есептейді немесе мемлекеттік кірістер органдарымен салықты және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдер туралы хабарлама үшін есептеуді жүзеге асырады, оны төлеу кейінге қалдырылды), мемлекеттік кірістер органы бұйрығының кассадағы шығыстарды тоқтата тұруға әсері туралы біледі және соған қарамастан берешекті төлеуден әдейі жалтарады Мен өз тексеру және есепке кассирдің арқылы өтпестен үшінші тұлғалармен есеп айырысуды жейді. Бұл жағдайда салық төлеуші өзімшілдікке негізделген.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 277-бабына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылықтың субъектілері - бұл Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 277-бабының санкцияларында нақты көрсетілген салық төлеушілердің категориялары: жеке тұлғалар, коммерциялық емес ұйымдар және кәсіпкерлік субъектілері (жеке

кәсіпкерлер мен коммерциялық ұйымдар). Салық төлеушілердің басқа санаттары, сондай-ақ салықтық құқықтық қатынастардың басқа қатысушылары (салық агенттері, төлем операторлары, салық жинаушылар және салық өкілдері) Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 277-бабына сәйкес құқық бұзушылыққа жатпайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 277-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық материалды болып табылады. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 277-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық жасағаны үшін салық төлеушіні әкімшілік жауапкершілікке тарту үшін салық төлеуден жалтару салдарынан төленбеген салықтар түрінде мемлекетке материалдық залал келтіру фактісін анықтау қажет.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 277-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық жеке тұлғаларға және шағын бизнеске немесе коммерциялық емес ұйымдарға *белгіленген мөлшерде айыппұл* салуға әкеп соғады - 15 АЕК, сонымен қатар пайыздық мөлшерлеме - орта бизнеске - 30%, ал ірі бизнеске - соманың 50% есептеулер. Айыппұлды мемлекеттік кіріс органдары немесе сот, әкімшілік іс бойынша сотта болған жағдайда тағайындайды.

Құқық бұзушылық үшін айыппұл салу салық төлеушіні Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 55-бабының 5-тармағына сәйкес өз міндеттерін орындаудан, бұзушылықты жойып, мерзімі өткен берешекті төлеуден босатпайды.

278-бап. Салықтардың және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдердің мөлшерін төмендету

1. Салық және басқа да міндетті төлемдер сомаларын декларацияда, есепте, тауарларды әкелу және жанама салықтардың төленгені туралы өтініште кемітіп көрсету, егер бұл іс-әрекетте қылмыстық жаза қолданылатын әрекет белгілері болмаса, -

Жеке тұлғаларға - он айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде, жекеше нотариустарға, жеке сот орындаушыларына, адвокаттарға, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға - салықтың және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдердің есептелген сомасының жиырма пайызы мөлшерінде, орта кәсіпкерлік субъектілеріне - елу, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне сексен пайызы мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Салық төлеушінің ағымдағы төлемдер сомасын есепте кемітуі, егер бұл іс-әрекетте қылмыстық жазаланатын әрекет белгілері болмаса, -

шағын кәсіпкерлік субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға, орта кәсіпкерлік субъектілеріне - ағымдағы төлемдердің кемітілген сомасының отыз, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне елу пайызы мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

3. Салық кезеңі үшін іс жүзінде есептелген корпоративтік табыс салығы сомасының салық кезеңі ішінде есептелген аванстық төлемдер сомасынан жиырма пайыздан астам мөлшерде асып кетуі, егер бұл іс-әрекетте қылмыстық жаза қолданылатын әрекет белгілері болмаса, -

нақты салықтың асып түсу сомасының жиырма проценті мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

4. Алып тасталды - ҚР 29.12.2014 № 272-V Заңымен (01.01.2015 бастап қолданысқа енгізіледі).

Ескертпелер

1. Осы баптың бірінші бөлігінің мақсаттары үшін қосылған құн салығының есептелген сомасы үшін әкімшілік айыппұлдың мөлшерін айқындау кезінде қосылған құн салығы бойынша артық төленген сома салық кезеңі үшін қосылған құн салығын төлеу мерзімі белгіленген салық төлеушінің жеке шотында ескеріледі.

Бірнеше салық кезеңі бойынша салықтық тексерулер жүргізілген жағдайда, әрбір кейінгі салық кезеңі үшін төленуге тиісті күнде жеке шоттағы артық төлеу сомасы осы салықтық тексеруге енгізілген алдыңғы салық кезеңдері үшін есептелген және (немесе) төмендетілген қосылған құн салығы сомасын ескере отырып айқындалады.

2. Осы баптың бірінші бөлігінің мақсаттары үшін, егер тұлға тауарларды әкелу және жанама салықтарды төлеу туралы өтініште жанама салықтардың сомасын азайту үшін әкімшілік жауапкершілікке тартылса, мұндай тұлға жанама салық декларациясында жанама салықтардың көрсетілген сомаларын әкімшілік жолмен төмендетуге жауапты болмайды. импортталатын тауарлар.

3. Осы баптың үшінші бөлігінің мақсаттары үшін тұлға Қазақстан Республикасының салық заңнамасына сәйкес салық кезеңінде төленуге тиісті корпоративтік табыс салығы бойынша аванстық төлемдерді ұсынбаған жағдайда әкімшілік жауапкершілікке тартылады. Бұл жағдайда аванстық төлемдердің есептелген сомасы нөлге тең болады.

4. Осы баптың үшінші бөлігінің мақсаттары үшін артық мөлшерді анықтау кезінде мыналар ескерілмейді:

"Салық және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдер туралы" Қазақстан Республикасы Кодексінің (Салық кодексі) 742-бабының 3-тармағына сәйкес пайдалы қазбаларды өндіруге салынатын салықты түзетуге байланысты пайда болған асып кету;

"Салық және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдер туралы" Қазақстан Республикасы Кодексінің (Салық кодексі) 297-бабына сәйкес айқындалатын, бақыланатын шетелдік компаниялардың немесе бақыланатын шетелдік компаниялардың тұрақты мекемелерінің жиынтық кірісіне есептелген корпоративтік табыс салығы.

ТҮСІНІКТЕМЕ _____

Түсіндірілген бапта әкімшілік құқық бұзушылықтың тәуелсіз үш элементі бар.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігінде декларацияда, есептеуде, тауарды әкелуге өтініште және жанама салықтарды төлеуде салықтардың және басқа да міндетті төлемдердің мөлшерін азайту үшін әкімшілік жауапкершілік қарастырылған, егер бұл әрекетте қылмыстық құқық бұзушылықтың белгілері болмаса.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 278-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың жалпы объектісі - бұл Қазақстан Республикасының Салық кодексінде белгіленген салықтық қатынастарды салықтық реттеу және салықтық әкімшілендіру тәртібі.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 278-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың тікелей объектісі - салық төлеушінің Қазақстан Республикасының Салық кодексінде белгіленген салықтарды және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдерді (оның ішінде ағымдағы және аванстық төлемдер) декларациялау және төлеу тәртібі, сондай-ақ мемлекеттің салық төлеушілерден өз кірістерінде ақша алу құқығы.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 278-бабының 1-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың объективті жағы, салық төлеуші мемлекетке бюджетке төленетін салықтар мен басқа да міндетті төлемдердің сомасын азайтуға бағытталған (іс жүзінде төленетін салықтармен салыстырғанда) заңсыз әрекеттер немесе әрекетсіздіктермен сипатталады. декларацияда, есепте, есепте, салық есептілігінің мұндай нысандарын ұсыну салық төлеуші үшін міндетті болып табылады салық міндеттемелерінің жекелеген түрлері үшін.

"Салықтар" және *"бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдер"* ұғымдарын заң шығарушы Қазақстан Республикасының Салық кодексінің 1-бабы 1-тармағының 5) және 10) тармақшаларында анықтайды. Осыған байланысты, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 278-бабының 1-бөлігі бойынша салықтар және бюджетке төленетін басқа да төлемдер болып табылмайтын басқа да төлемдерді (оның ішінде бюджетке) ұстап қалу құқық бұзушылық болып табылмайды.

Сонымен бірге, салық төлеушінің Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 278-бабының 1-бөлігіне сәйкес заңсыз деп тану үшін декларация бойынша төленген салықтар шамалы есептелуі керек, салықтар мен бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдер есептелуі керек - олар декларацияда, есептеулерде, салық кезеңі үшін есептік кезеңдерде есептелген, бірақ есептелмеген салық кезеңінде олар бойынша ағымдағы немесе аванстық төлемдер. Салық төлеушінің аванстық немесе ағымдағы төлемдер сомаларын кем санағаны Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 278-бабының 1-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың объективті жағы қарастырылмайды. Салық міндеттемелерінің жекелеген түрлері үшін бюджетке ағымдық және аванстық төлемдердің мөлшерін дұрыс бағаламау үшін, 2 және 3-бөлімдерде түсіндірілген бапта әкімшілік құқық бұзушылықтың дербес құрамы ретінде жеке жауапкершілік қарастырылған.

Мемлекеттік және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдер бойынша салық сомасын декларацияда, есептеуде, есептеуде дұрыс бағаланбау, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 278-бабының 1-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық жасаудың жалғыз мүмкін әдісі болып табылады.

Тауарлардың импорты және жанама салықтарды төлеу туралы декларация, есептеу және қолдану салық төлеушілерге салықты өз бетінше есептеу, декларациялау және төлеу қажет болған жағдайда төленетін салық сомасы туралы ақпаратты дербес ұсынудың бірден-бір мүмкін нысаны болып табылады. Сондықтан, салықтық есептіліктің аталған нысандары әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 278-бабының 1-тармағында көзделген құқық бұзушылық жасаудың жалғыз мүмкін әдісі болып табылады. Әрекетті құқық бұзушылық деп тану үшін салықтарды және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдерді дұрыс есептеу салық төлеушінің ішкі есепке алу құжаттарында, сондай-ақ Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 278-бабының 1-тармағында көзделмеген оның салық есептілігін берудің басқа нысандарында жүзеге асырылуы мүмкін емес.

Салық декларациясы - бұл салық заңнамасында белгіленген жағдайларда, нысанда және нысанда дербес дайындалған және мемлекеттік кірістер органына ұсынылатын және ол үшін салық салу объектілерінің болуы немесе болмауы туралы ресми мәлідемесі бар салық міндеттемелерінің жекелеген түрлері бойынша салық төлеушінің салық есептілігі түрі. салықтардың бұл түрлері, салық базасының мөлшері және нақты өткен салық кезеңінде мемлекетке төленетін салықтың есептелген сомасы.

Салық декларациясын салық төлеуші оны салық заңнамасында тікелей қарастырылған жағдайларда дайындауы және мемлекеттік кірістер органына тапсыруы керек, сонымен қатар ол салық заңнамасында (қосымша салық есептілігі) рұқсат етілген жағдайда ұсынылуы мүмкін. Салық декларациясы табыс салығы, қосылған құн салығы, акциздер, мүлік салығы, көлік құралдары және жер сияқты салық түрлеріне ұсынылады.

Салық декларациясына қосымша ретінде салық есептілігі нысандары ретінде бюджетке салықтардың және басқа да міндетті төлемдердің мөлшері азайтылуы мүмкін, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 278-бабының 1-бөлімі бойынша есеп айырысу қарастырылған (*салық төлеушіні акциз бойынша есептеу - 477-баптың 1 тармағы және Қазақстан Республикасы Салық кодексінің 478-бабы 3-тармағы*) және *өтініш* тауарларды әкелу және жанама салықтарды төлеу туралы. Бюджетке төленген аванстық және ағымдағы салық төлемдері бойынша салық төлеушілердің есептері, сондай-ақ резиденттер мен резидент еместерге кірістерді төлеу көзінде ұсталған табыс салығы бойынша салық агенттерінің есептері құқық бұзушылық жасау нысаны мен әдісі ретінде түсіндірілген мақаланың құрамына кірмейді. Салық төлеуші аванстық және ағымдағы салық төлемдерінің сомасын есептеген кезде салық кезеңінің нәтижелері бойынша бюджетке төленетін салықтың түпкілікті сомасы әлі анықталмайды, бұл мемлекеттік кірістер органдарына оны өндіріп алу құқығын береді. Салық төлеушілердің есептеулеріндегі осы кемшіліктердің түрлері үшін түсініктеме берілген бапта оның басқа бөліктерінде салықтар бойынша бюджетке ағымдағы төлемдердің азайтылғаны үшін дербес құқық бұзушылықтар қарастырылған (Әкімшілік

құқық бұзушылық туралы кодекстің 278-бабының 2-бөлігі) және КТС бойынша бюджетке төленген аванстық төлемдер сомасынан асып кеткен (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 278-бабының 3-бөлігі).

Салық агенттерінің ұсталған салықтарды ұстау және оларды төлеу көздерінен аудармағаны үшін әкімшілік жауапкершілік Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 279-бабында тәуелсіз материалдық және толық құрылым түрінде бөлек белгіленеді, олар салықтардың ұсталмауын немесе өткізілмеуіне әкеп соқтырған құқық бұзушылық жасау әдісі ретінде есептеулерде салық сомаларын кем түсіруді сiңіреді. . Осыған байланысты салық агенттері Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 278-бабының 1-тармағына сәйкес әкімшілік жауапкершілікке тартылмайды.

Салық төлеуші негізгі салық есебіне қосымша (бастапқы, кезекті немесе тарату) қосымша салық есептілігін мемлекеттік кірістер органдарына ұсына алады. Қосымша салық есептілігінде салық төлеуші салықтардың және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдердің мөлшерін елеусіз қалдыруы мүмкін. Бұл жағдайда, салық төлеуші Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 278-бабының 1-тармағына сәйкес құқық бұзушылықты аяқтаған сәті сол салық міндеттемесінің бір түрі бойынша соңғы қосымша салық есептілігін заңды түрде берген сәттен бастап анықталады.

Сонымен қатар, декларацияда немесе бюджетті есептеу кезінде салықтар мен бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдердің сомасын есептеу әдісіне сәйкес салық сомасын бағаланбау салық салу объектісін немесе салық базасын негізсіз бағаламау арқылы, сондай-ақ шығындар, шығындар немесе шегерімдерге жол берілетін немесе шегерілетін соманы негізсіз бағалаумен де жүзеге асырылуы мүмкін. салықтар, сондай-ақ түзетулер мен салық жеңілдіктерін негізсіз қолдану арқылы.

Салық төлеушінің декларацияны, есепті, декларацияны олар табыс етілген кезде ұсынбауы немесе салық төлеуші берілген декларацияда, есептеуде, салық салудың тиісті объектілерін қолдануда көрсетпеуі, бұл оларға салықтың толық төленбеуіне әкеп соқтырды, бұл әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 275-бабында көзделген тәуелсіз қылмыстық құрамды құрайды. Салық салу объектілерінің және салық есептілігінде көрінетін басқа мүліктің жасырылуы. " Бұл жағдайда салық салу объектілерін декларацияда, есептеуде, есепте көрсетілген салық сомасын төмендеткені үшін жауапқа тартпай салық салу объектілерін жасырғаны үшін жауапқа тарту қажет.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 278-бабының 1-тармағында көзделген құқық бұзушылықтың объективтік жағының міндетті квалификациялық белгісі төленбеген салықтар түрінде мемлекетке материалдық залал келтіру болып табылады. Бұл ретте, қылмыспен келтірілген зиянның мөлшері оны әкімшілік жазалануға жатқызу үшін қылмыстық заңнамада қылмысты бұрын жазаланған деп тану үшін белгіленген ең төменгі шегінен аспауы керек. Сондықтан, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 278-бабының 1-тармағында көзделген әрекетті жасағаны үшін әкімшілік жауапкершілікке тарту, егер оның құрамында қылмыстық құқық

бұзушылықтың белгілері болмаса - қылмыстық заңда көзделген салық төлеуден жалтаруынан мемлекетке келтірілген зиянның мөлшері болған кезде ғана жасалуы керек.

Егер декларацияда, есептеуде, қолдануда салық сомасын азайтудан төленбеген салықтар түрінде материалдық залал болмаса, салық салу объектілері мен салық салу объектілері, салық базасы және оны есептеу үшін қажетті басқа көрсеткіштер туралы мәліметтерді беру тәртібі бұзылған болса, онда актіде салықтық есепке алу ережелерін бұзу және бухгалтерлік құжаттарды, оның ішінде салықтық құжаттарды дайындау және сақтау талаптарын сақтамау ретінде Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекстің тиісті бабы бойынша біліктілік пен жауапқа тарту есеп беру.

Егер декларацияны, есеп-қисапты, өтінішті салық төлеуші салық заңының талабы бойынша табыс етілуге тиіс жағдайларда мемлекеттік кіріс органына мүлде табыс етпесе, онда салық төлеушінің мұндай әрекетсіздігі ӘҚБтК-нің 278-бабының 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық құрамының объективті жағын да құрмайды. Мемлекеттік кіріс органына декларацияны, есепті, өтінішті беру, салық және басқа да міндетті төлемдер сомасын төмендету фактісі болмаған кезде Мемлекеттік кіріс органдарында оның салықтарының сомасы туралы салық төлеушінің өзі жасаған және ұсынған қандай да бір бұрмаланған ақпараттың объективті болмауына байланысты анықтау мүмкін емес. Мұндай жағдайларда, салық төлеушінің іс – әрекеттерімен мемлекетке келтірілген материалдық залалдың болуы немесе болмауы фактісінің анықталуына байланысты оның әрекеті салық есептілігін табыс етпеу (келтірілген материалдық зиян болмаған кезде) не салық салу объектілерін жасыру (келтірілген материалдық зиян болған кезде, егер оның сомасы қылмыстық заңда белгіленген қылмыстық жазаланатын әрекеттің ең төменгі мөлшерінен аспаса-салық төлеуден жалтару) ретінде саралануға тиіс.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 278-бабының 2-2-ескертуіне сәйкес , егер адам тауарларды әкелу және жанама салықтарды төлеу туралы өтініште жанама салықтардың сомасын төмендетуге әкімшілік жауапкершілікке тартылса, мұндай тұлға жанама салықтың көрсетілген сомаларын әкімшілік жолмен төмендету үшін жауап бермейді. импортталатын тауарларға жанама салықтарды декларациялау кезінде.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 278-бабының 1-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың субъектілері - салық декларацияларын, тауарлар мен жанама салықтарды мемлекеттік кірістер органдарына салық декларацияларын, есептері мен өтініштерін мемлекеттік кірістер органдарына бұрыннан бар салық міндеттемелері мен салықтық процедуралық құқықтық қатынастар бойынша табыс етуге міндетті *салық төлеушілер* және осындай декларацияларда, есептеулер мен мәлімдемелерде көрсетілген салықтарды өз есебінен және өз атынан төлеуге тікелей міндеттеме бар.

Олар Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 278-бабының 1-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың субъектілері болып табылмайды, басқа салық төлеушілер салық декларацияларын, тауарлар импорты бойынша есептер мен өтініштерді және жанама салықтарды мемлекеттік кірістер органдарына ұсынуға, сонымен қатар салық қатынастарының басқа қатысушылары (салық агенттері, төлем операторлары, салық өкілдері, салық жинаушылар), егер олар заңмен декларацияны және (немесе) есеп айырысуды мемлекеттік кірістер органдарына тапсыруды талап етсе де.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 278-бабының 1-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың субъективті жағы *ниет немесе абайсыздық* түріндегі кінәлілікпен сипатталады. Салық және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдер сомасын қасақана дұрыс бағаламау жағдайында салық төлеуші салықтан жалтару мақсатын көздейді және декларацияда, есептеуде, мәлімдемеде олардың мөлшерін дұрыс бағаламауды өзінің мақсатына жетудің тәсілі ретінде, бұл бұзушылық мемлекеттік кірістер органы анықтамайды және күтеді. ескіру мерзімі аяқталғанға дейін назардан тыс қалады. Салық және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдер сомасын қасақана төмендету кезінде салық төлеуші салық төлеуден жалтару мақсатын көздейді және олардың сомасын декларацияда, есепте, өтініште төмендетуді осы бұзушылықты Мемлекеттік кіріс органы анықтамаса және талап қою мерзімі аяқталғанға дейін белгіленбейді деген есепте өз мақсатына қол жеткізу тәсілі ретінде пайдаланады.

Салық төлеуші өзінің нақты құқықтары мен міндеттерінің сипаты мен мөлшері туралы қателесуі де мүмкін, ол қосымша шегерімдерге (есепке жатқызуға), салықтық жеңілдіктерге немесе салық салудың белгілі бір объектілері бойынша салықты есептеу міндеттемесінің жоқтығына сенеді. Бұл жағдайда салықтар мен бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдердің мөлшерін дұрыс бағаламау салық төлеушінің ұқыпсыздығынан (өзінің немқұрайдылығына немесе болжамына байланысты) орын алады.

Алайда, егер салықтар мен бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдердің мөлшерін дұрыс бағаламау анық және түсінікті техникалық қателіктің, компьютерлік бағдарламаның немесе деректерді қабылдау мен өңдеудің жүйесінің дұрыс жұмыс істемеуінің салдарынан болса және басқа да жағдайларға байланысты болса (компьютерлік бағдарламаны жасаушылардың қателіктері, салық төлеуші декларацияны , есептеуді, анықтаманы дұрыс ресімдеу және ұсыну үшін барлығын жасаған және оның дұрыс екеніне сенімді болған кезде мемлекеттік кірістер органдары ақпаратты қабылдау және өңдеу кезінде) оларды дайындау және ұсыну, бірақ салық есептілігі мазмұны мен есептеулерінде қателіктермен бақылау органына ұсынылды, салық

төлеуші қате ұсынылған салық есептілігіне кінәлі емес деп танылуы керек және Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 278-бабының 1-бөлігі бойынша әкімшілік жауапкершілікке тартылмауы керек.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 278-бабының 1-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық *материалды* болып табылады. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 278-бабының 1-бөлігінде салық төлеушіні жауапкершілікке тарту үшін, салық төлеушінің мемлекет бюджетіне төлеу үшін мемлекеттік кірістер органдарымен тексеру барысында есептелген салықтар түрінде материалдық залал туралы декларацияда салықтарды төмендету нәтижесінде салық төлеушінің мемлекетке келтірген фактісін анықтау қажет.

Мұны Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 278-бабының 1-бөлігіндегі санкциядағы айыппұлды есептеу механизмі де көрсетеді. Айыппұл декларацияда, салықта және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдерде салық төлеуші *кем есептеген* сомаға емес, мемлекеттік кірістер органы салық төлеушіге салық және бюджетке *төленетін* басқа да міндетті төлемдер үшін есептелген сомаға есептелмейді.

Қазақстан Республикасы Салық кодексінің 97-бабының 5-тармағына сәйкес есептелген салықтар, бюджетке төленетін төлемдер және әлеуметтік төлемдер сомасы салық органы анықтаған салықтардың, бюджетке төленетін төлемдердің және әлеуметтік төлемдердің (көбейтілетін немесе төмендетілетін соманы қосқанда) сомасы болып табылады:

- 1) салықтық тексеру нәтижелері бойынша;
- 2) тексеру нәтижелері туралы хабарлама беру туралы салық төлеушінің (салық агентінің) шағымын қарау нәтижелері бойынша;
- 3) көлденең бақылау нәтижелері бойынша;
- 4) қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті мемлекеттік орган мен оның аумақтық органдары ұсынған ақпаратқа сүйене отырып, олардың тексерулерінің нәтижелері бойынша Қазақстан Республикасының экологиялық заңнамасын (мемлекеттік экологиялық бақылау) сақтау.

Бұл ӘҚБтК-нің 278-бабының 1-бөлігі бойынша әкімшілік айыппұлды есептеу кезінде салықтың нақты түрі бойынша салық төлеушінің мемлекетпен өзара есеп айырысуының жай-күйі назарға алынуы тиіс және әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғалған күні барлық тексерілетін кезең үшін салықтың осы түрі бойынша салық төлеушіде артық төлеу сомасының болуы немесе болмауы ескерілуі тиіс дегенді білдіреді.

Тиісінше, айыппұл есептелгенге дейін, мемлекеттік кірістер органдары салық төлеушілерге есептелген салықтың қорытынды сомасын есептеу кезінде салықтың осы түрі үшін артық төленгенін ескере отырып, бүкіл тексерілетін кезең үшін салықтық тексерудің нәтижелері туралы хабарлағаннан кейін төлеуге міндетті. Содан кейін айыппұл барлық тексерілген кезең үшін есептелген және салықтың әр түрі үшін

мемлекеттік бюджетке төленетін салықтың жалпы сомасынан есептелуі керек. Егер *салық тексеруінің нәтижелері туралы хабарлама* алған кезде салық төлеушіге бюджетке салық сомасын төлеу туралы талап қойылмаса, демек, бұл жағдайда да айыппұлдар салынбауы керек.

Осыған байланысты ҚҚС-қа қатысты (мемлекет пен салық төлеуші арасындағы ағымдағы есеп айырысулардың сальдосымен бір салық кезеңінен екіншісіне ауысатын салық түрі ретінде) Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 278-бабының 1-тармағына ескерту Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 278-бабының 1-бөлігінің мақсаттары үшін нақты көрсетілген, есептелген ҚҚС сомасы үшін әкімшілік айыппұл сомасы, салық кезеңі үшін ҚҚС төлеу үшін белгіленген мерзімдегі салық төлеушінің жеке шоты бойынша ҚҚС артық төленген сомасы ескеріледі. Бірнеше салық кезеңі бойынша салықтық тексерулер жүргізілген жағдайда, әрбір кейінгі салық кезеңі үшін төленуге тиісті күні жеке шоттағы артық төлеу сомасы осы салықтық тексеруге енгізілген алдыңғы салық кезеңдері үшін есептелген және (немесе) төмендетілген ҚҚС сомасын ескере отырып айқындалады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 278-бабының 1-тармағында көзделген құқық бұзушылық салық төлеуші салық кезеңі немесе шаруашылық операциялары аяқталғаннан кейін салыққа немесе салық заңнамасында көрсетілген басқа уәкілетті органға салық заңнамасында рұқсат етілген кез келген нысанда декларацияны, есептеуді, анықтаманы тапсырған сәтте *жасалған* болып саналады (қағаз немесе электронды тасымалдағышта) және салық заңнамасында рұқсат етілген кез-келген тәсілмен (жеке, пошта арқылы немесе электронды байланыс арналары арқылы).

Алайда, бұл құқық бұзушылықты анықтау тек салықтық тексеріс түрінде салықтық рәсімдерді бақылау үшін заңнамадан талап етілген мемлекеттік кірістер органдарының талаптарын орындағаннан кейін мүмкін болады. Осыны ескере отырып, салық төлеуші Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 278-бабының 1-тармағына сәйкес, мүмкін болған кезде, салықтық тексерудің негізінде ғана жауапқа тартылуы мүмкін:

салық төлеушінің декларацияда, есептеуде, салықтарда және бюджетке төленетін басқа да міндетті *төлемдерде кеміту фактісін* анықтау

салық тексеруінің нәтижелері туралы хабарламада және / немесе салық төлеушінің салықтар мен мемлекеттік бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдерге шағымын қарау нәтижелері туралы есептеулерді *есептеу*

Салықты және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдерді салық төлеушінің өзі қосымша декларацияны, есептеуді, анықтаманы, оның ішінде камералдық бақылау нәтижелері бойынша бұзушылықтарды жою туралы салық органының хабарламасын орындау нәтижелерін қоса есептегенде *есептеу фактісі* бұзушылықты айқындау болып табылмайды.

Қазақстан Республикасы Салық кодексінің 97-бабының 4-тармағына сәйкес салық және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдердің есептелген сомасы анықталған (көбейтілетін немесе төмендетілген соманы қосқанда) сомасы болып табылады:

- салық есептілігінде салық төлеуші;
- мемлекеттік кірістер органы - уәкілетті мемлекеттік органдардың мәліметтері негізінде;
- уәкілетті мемлекеттік органдар - Қазақстан Республикасының Салық кодексінде көзделген негіздер бойынша.

Салық төлеушінің өзі немесе орган анықтаған мемлекеттік кірістерді салық декларациясында, есептеулерінде, бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдер мөлшеріндегі кемшіліктер түрінде жіберілген қателіктерді тәуелсіз жою мемлекеттік кірістер органдарын әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 278-бабының 1-тармағына сәйкес салық төлеушіні әкімшілік жауапкершілікке тартудың заңды негіздерінен айырады. Егер салық төлеуші салықтық тексеруді тағайындаудан бұрын қосымша салық есептілігін мемлекеттік кірістер органына дербес тапсырса, бюджетке төленетін салық сомасын есептейді және осылайша өзінің салық есептілігінде салықтар мен бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдердің мөлшерін дұрыс бағаламау белгілерін жойса, онда бұл құқық бұзушылық жетілмеген болып саналады. және салық төлеуші жауапкершілікке тартылмайды.

Сондай-ақ, бұл Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 278-бабының 1-тармағында көзделген, салық төлеушіден салық есептілігін мемлекеттік кірістер органдарына ұсыну талап етілмеген жағдайларда уәкілетті мемлекеттік органдардың мәліметтері негізінде мемлекеттік кірістер органымен салықтарды және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдерді *есептеуді* бұзу болып табылмайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 278-бабының 1-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл қарастырылған:

- 1) жеке тұлғалар үшін - *10 АЕК*,
- 2) жеке нотариустар, жеке сот орындаушылары, адвокаттар, шағын бизнес немесе коммерциялық емес ұйымдарының субъектілері үшін - *есептелген салықтардың және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдердің 20% -ы*,
- 3) орта кәсіпорындар субъектілері үшін - *есептелген салықтардың және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдердің 50% -ы*,
- 4) ірі кәсіпорындар субъектілері үшін - *салықтардың және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдердің есептелген сомасының 80%*.

Айыппұлды мемлекеттік кіріс органдары немесе сот, әкімшілік іс бойынша сотта болған жағдайда тағайындайды.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігінде, егер бұл әрекетте қылмыстық құқық бұзушылықтың белгілері болмаса, салық төлеушінің есептеуде ағымдағы төлемдердің мөлшерін төмендеткені үшін әкімшілік жауапкершілік қарастырылған.

Бұл құқық бұзушылықтың объективтік жағы салық төлеушілердің салық міндеттемелерінің жекелеген түрлері (*акциздер, мүлік салығы, көлік салығы, жер салығы*) бойынша бюджетке ағымдағы төлемдердің мөлшерін шамалы есептеу үшін заңсыз әрекеттерді (әрекеттерді немесе әрекетсіздікті) жасағанымен көрінеді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 278-бабының 2-бөлігінде көрсетілген құқық бұзушылықтың субъективтік жағы ниет немесе абайсыздық түріндегі кінәлілікпен сипатталады.

Бұл заң бұзушылықтың субъектілері тек салық заңнамасында талап етілетін салық төлеушілер болып табылады, олар мемлекеттік кірістер органдарына салықтардың жекелеген түрлері үшін бюджетке ағымдағы төлемдер сомаларының есептеулерін ұсынуы керек.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 278-бабының 2-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық *қысқартылады*. Жасалған заңсыз әрекеттің елеулі салдары айыппұлды есептеу кезінде ескерілмейді, ал заңсыз актінің өзі есептеудегі ағымдағы төлемдер сомасын төмендетпеу кезеңінде де жазылады.

Тиісінше, айыппұл сомасы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 278-бабының 2-бөлігі бойынша *төлемдер үшін есептелген* сомадан емес, *өте төмен* төлемдер сомасынан есептеледі (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 278-бабының 1-бөлігімен айыппұлды есептеу жағдайындағыдай). Басқаша айтқанда, өсімпұлды есептеу үшін негіз салық төлеуші салық кезеңінің нәтижелері бойынша нақты төленбеген салық сомасы емес, салық төлеушіде бюджетке артық төленген болса да, ағымдағы салық кезеңіндегі ағымдағы төлемдерді есептеу кезіндегі олардың кеміту сомасы болып табылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 278-бабының 2-тармағында көзделген құқық бұзушылық салық төлеуші мемлекеттік кірістер органына ағымдағы төлемдердің сомасын салық заңнамасымен рұқсат етілген кез келген нысанда (қағаз немесе электронды тасымалдағышта) және салық заңнамасында рұқсат етілген кез-келген тәсілмен (жеке, почта немесе электронды пошта арқылы, байланыс арналары арқылы) есептеуді ұсынған кезде *жасалған* деп саналады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 278-бабының 2-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық жасағаны үшін:

1) шағын және орта кәсіпорындар мен коммерциялық емес ұйымдар үшін - ағымдағы төлемдердің *30% -ы*,

2) ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін - ағымдағы төлемдердің аз мөлшерінің *50% -ы*.

Айыппұлды мемлекеттік кіріс органдары немесе сот, әкімшілік іс бойынша сотта болған жағдайда тағайындайды.

Түсіндірілген баптың 3-бөлігінде салық төлеушінің салық кезеңі үшін нақты есептелген корпорациялық табыс салығы (КТС) сомасының салық кезеңі ішінде есептелген аванстық төлемдер сомасынан *20% -дан* асатын мөлшерде асып кеткені

үшін әкімшілік жауапкершілік қарастырылған, егер бұл әрекетте қылмыстық құқық бұзушылық белгілері болмаса.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 278-бабының 3-тармағында Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 278-бабының 3-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың объективті жағы КТС төлеушісі аванстық төлемдер есебін және табыс салығы бойынша декларацияны ұсыну (ұсынбау) негізінде заңсыз іс-әрекеттерді және / немесе әрекетсіздікті жасағанда көрсетеді, салық кезеңінде салық төлеушімен есептелген аванстық төлемдер сомасы және салық кезеңіндегі КТС сомасы туралы мәліметтер бар, егер бұл мәліметтер салық кезеңіндегі салық сомасының салық кезеңіндегі аванстық төлемдер сомасынан 20% -дан асып кетуіне әкеп соқтырса.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 278-бабының 3-ескертуіне сәйкес, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 278-бабының 3-бөлігінің мақсаттары үшін адам Қазақстан Республикасының салық заңнамасына сәйкес табыс етілетін салық кезеңі ішінде КТС бойынша аванстық төлемдерді *ұсынбаған* жағдайда әкімшілік жауапкершілікке тартылады. Бұл жағдайда аванстық төлемдердің есептелген сомасы болжамды *нөлге* тең болады.

Бұл жағдайда, заң шығарушы, салық төлеуші аванстық төлемдер сомасын есептеуді заңның талабы бойынша (салық төлеушіні заңсыз жіберіп алу) ұсынуы қажет болған кезде *ұсынбаған* жағдайда, алдын-ала төлемдердің болжамды сомасы *нөлге* тең болатын аванстық төлемдердің болжамды сомасын ұсынады.

Сонымен қатар, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 278-бабының 4-2-ескертуіне сәйкес, 278-баптың 3-бөлігінің мақсаттары үшін пайдалы қазбаларды өндіруге салынатын салықты түзетуге байланысты қалыптасқан асып кету, сондай-ақ бақыланатын шетелдік компаниялардың жалпы пайдасынан есептелген корпоративтік табыс салығы артық мөлшерді анықтау кезінде ескерілмейтіні анықталды. Қазақстан Республикасының Салық кодексіне сәйкес айқындалатын бақыланатын шетелдік компаниялардың серіктестіктері немесе тұрақты мекемелері.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 278-бабының 3-бөлігінде көрсетілген құқық бұзушылықтың субъективті жағы ниет немесе абайсыздық түріндегі кінәлілікпен сипатталады.

Бұл құқық бұзушылықтың субъектілері - салық заңнамасына сәйкес КТС бойынша бюджетке аванстық төлемдер бойынша есептеулерді салық органдарына тапсыруды талап ететін КС төлеушілер ғана. Тиісінше, КТС бойынша аванстық төлемдердің есебін мемлекеттік кірістер органдарына ұсынуға міндетті емес басқа салық төлеушілер, сондай-ақ салық қатынастарының басқа қатысушылары (салық жинаушылар, салық агенттері, төлем операторлары, салық өкілдері) бұл құқық бұзушылықтың субъектілері болып табылмайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 278-бабының 3-тармағында көзделген құқық бұзушылық салық кезеңінен кейін салық төлеуші мемлекеттік кірістер

органына салық заңнамасымен рұқсат етілген кез келген нысанда КТС салығын салық төлеушіге табыс еткен сәтте *жасалған* деп саналады және салық заңнамасында рұқсат етілген кез-келген әдістер (жеке, пошта арқылы немесе электронды байланыс арналары арқылы). Тиісінше, мұндай құқық бұзушылықты салық төлеуші өткен салық кезеңінің нәтижелері бойынша КТС бойынша декларацияны тапсырғаннан кейін ғана анықтауға болады. КТС бойынша декларацияны табыс етпейтін салық төлеушісіз Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 278-бабының 3-тармағында көзделген құқық бұзушылық құрамы толық емес деп саналады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 278-бабының 3-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық үшін *нақты салық сомасынан 20%* мөлшерінде айыппұл қарастырылған. Айыппұлды мемлекеттік кіріс органдары немесе сот, әкімшілік іс бойынша сотта болған жағдайда тағайындайды.

279-бап. Салық агентінің салықтарды ұстау және (немесе) аудару жөніндегі міндеттерді орындамауы

1. Салық агентінің Қазақстан Республикасының салық заңнамасында белгіленген мерзімде ұсталатын және (немесе) бюджетке аударылатын салық сомаларын ұстамауы немесе толық бермеуі, -

жеке нотариустарға, жеке сот орындаушыларына, адвокаттарға, шағын бизнеске немесе коммерциялық емес ұйымдарға жиырма мөлшерінде, орта бизнес үшін - отыз мөлшерінде, ірі бизнес үшін - салықтар мен басқа да міндетті төлемдердің төленбеген сомасының елу проценті мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Салық агентінің Қазақстан Республикасының салық заңнамасында белгіленген мерзімде бюджетке аударылуға жататын салық сомаларын аудармауы немесе толық бермеуі, -

жеке нотариустарға, жеке сот орындаушыларына, адвокаттарға, шағын бизнес субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға бес, орташа бизнес үшін - он, ірі бизнес үшін - жиырма айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

Ескерту. Салық агенті дербес анықтаған және қосымша салық есептілігінде көрсетілген салықтардың ұсталған (ұстап қалуға жататын) сомалары бойынша, оларды бюджетке Мемлекеттік кірістер органына қосымша салық есептілігі табыс етілген күннен бастап үш жұмыс күнінен кешіктірмей аударған жағдайда, тұлға осы бапта көзделген әкімшілік жауаптылыққа тартылуға жатпайды.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсініктеме бабы салық агентінің салықтарды ұстау және (немесе) аудару жөніндегі міндеттемелерін орындамағаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді және әкімшілік құқық бұзушылық құрамының екі дербес құрамын қамтиды. Салықтар ұғымы Қазақстан Республикасының Салық кодексінде анықталған.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 279-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтардың жалпы объектісі - бұл Қазақстан Республикасының Салық кодексінде белгіленген салықтық қатынастарды салықтық реттеу және салықтық әкімшілендіру тәртібі.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 279-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың тікелей объектісі - бұл Қазақстан Республикасының Салық кодексінде белгіленген мемлекеттік агенттердің салықтарды есептеу, ұстау және мемлекетке аудару тәртібі, сондай-ақ мемлекеттің өз кірістерінде салықтардан ақша алу құқығы.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 279-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың субъектілері болып тек салық агенттері табылады, олар заңмен декларацияны және салық органдарына мемлекетпен өздерінің қолданыстағы мемлекеттік-құқықтық қатынастарының аясында мемлекеттік кірістер органдарына сомалар есептеулерін тапсыруға міндетті. салық төлеушілерге есептелген және төленген кірістер және олардан ұсталған, салықтарды есептеу, ұстау және төлеу міндеттемелері бар салықтар салық төлеушінің есебінен және оның атынан кіріс төлеу көзіндегі салықтар. Салық агентінің түсінігі Қазақстан Республикасының Салық кодексінде анықталған. *Салық агенті* - салық төлеушіге табыс төлейтін және салық заңнамасына сәйкес оларды төлеу көзінен салық салынатын табыс салығы сомасын есептеп, ұстап қалуға және мемлекеттік бюджетке аударуға міндетті тұлға. Салық агенттері жеке кәсіпкерлер, жеке практикамен айналысатын тұлғалар (жеке нотариустар, жеке сот орындаушылары, адвокаттар, кәсіби медиаторлар), заңды тұлғалар, олардың құрылымдық бөлімшелері, резидент емес заңды тұлғалар бола алады.

Салықтық құқықтық қатынастардың басқа қатысушылары (салық төлеушілер, төлем операторлары, салық өкілдері, салық жинаушылар) Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 279-бабына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылықтың субъектілері болып табылмайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 279-бабына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылықтың субъективті жағы *ниет немесе немқұрайлылық* түрінде кінәлілікпен сипатталады.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігінде салық агентінің Қазақстан Республикасының салық заңнамасында белгіленген мерзімде ұсталатын және (немесе) бюджетке аударылатын салық сомасын ұстағаны немесе толық ұстамағаны үшін әкімшілік жауапкершілік қарастырылған.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 279-бабының 1-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың объективтік жағы салық агентінің Қазақстан

Республикасының Салық кодексінде белгіленген жағдайларда және мерзімде ұсталатын салық сомаларын ұстау немесе толық ұстамау кезінде көрінетін, заңсыз әрекетті (әрекетті немесе әрекетсіздікті) жасағандығымен сипатталады.

Егер салық агентінің салық төлеушіге кіріс төлеу көзінен салықты ұстамауы, егер төленген кірістерге төлем көзінен салық салынуға жатпаса, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекстің 279-бабының 1-тармағына сәйкес құқық бұзушылық болып табылмайды (егер жеке тұлғаның табысы, жеке кәсіпкердің табысы, жеке кәсіпкердің табысы, салық салынбайтын кірістер заңмен қарастырылған болса). салық төлеушілерге салық жеңілдіктері).

Ұсталуға жататын салық сомасының толық немесе ішінара шегерілмеу фактісі салық агентінің салық есептілігінен (декларациялар мен есептеулерден), оның бастапқы және төлем құжаттарынан алушыға есептелген соманы көрсете отырып (келісім-шарт, шот, көрсетілген қызметтерді немесе орындалған жұмыстарды қабылдау актісі) және оған нақты төленген кіріс мөлшері (төлем тапсырмалары, шоттар бойынша тапсырмалар). Егер салық агентінің салық төлеушіге төлеген кірісінің сомасы бастапқы құжаттарға сәйкес оған есептелген кірістің сомасына толығымен сәйкес келсе, онда салық агенті ұсталған салықты салық төлеуші толық төленген кірістен ұстамайды.

Бірақ тіпті салық агентінің салық заңы бойынша ұстауға жататын салық сомасын ішінара ұстамауы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 279-бабының 1-тармағына сәйкес әкімшілік жауапкершілікке әкеп соғады. Бұл жағдайда Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 279-бабының 1-тармағында көзделген құқық бұзушылық үшін айыппұл сомасы салық төлеу көзінен ұсталмаған салықтың бөлігінен есептеледі.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 279-бабының 1-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық маңызды болып табылады. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 279-бабының 1-тармағына сәйкес салық агентін жауапкершілікке тарту үшін салық агентінің салық агентінің салық төлеушінің кірісіне ұстап қалатын салықтар түрінде мемлекетке материалдық залал келтірген фактісін анықтау қажет.

Бұл жағдайда Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 279-бабының 1-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық та қысқартылады. Бұл қылмыс салық агенті салық төлеушіге оған тиесілі кірістің сомасын заңнан ұсталған салық сомасын ұстамай төлеген сәтте жасалған деп саналады. Табыс көзінен салық ұстамай, салық агенті сонымен бірге бюджетке төленбеген салық сомасын төлеуді жалғастыра алмайды, нәтижесінде материалдық залал салық агентінің мемлекетке кіріс көзінен салық ұстап қалу сатысында және оны төлеу сатысында емес деп келтірілген деп есептеледі. Осыған байланысты құқық бұзушылық аяқталды деп танылады және салық агентінің салық сомасын ұстау сатысында әкімшілік жауапкершілікке тартылады.

Салық агентінің кірістерді төлеу көзінде ұсталатын, бірақ салық агентінің салық төлеушінің кірістерінен ұстап қалмайтын салық сомасын өз есебінен төлеуі Қазақстан Республикасының Салық кодексіне сәйкес салық агентін салық төлеушінің салық төлеуіне жол берілген және заңды деп танылған жағдайларда Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 279-бабының 1-тармағына сәйкес әкімшілік жауапкершіліктен босатады.

Салық агентінің декларацияны (жеке табыс салығы және әлеуметтік салық бойынша) немесе есеп айырысуды (резиденттің кірістерінен төлем көзінен ұсталған корпоративті табыс салығы бойынша немесе резидент еместің табысын төлеу көзінен ұсталған корпоративті табыс салығы бойынша) Қазақстан Республикасының Салық кодексінің талабы бойынша орындамауы, уәкілетті орган бекіткен нысандар, сондай-ақ осындай декларацияларды, есептеулерді немесе қосымша декларацияларды немесе оларда төленуге жататын салықтар мөлшерін дұрыс бағаламай есептеулерді ұсыну табыс төлеу және бюджетке аударылған көзінен қара бидай, Әкімшілік кодекстің 279-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық жасағаны тәсілі болып табылады. Тиісінше, мұндай әрекеттер (әрекетсіздік) әлі ұсталынбаған немесе реттелмеген салық сомасы түрінде осындай іс-әрекеттер арқылы материалдық залал келтіру фактісін анықтамастан жауапкершілікке әкелмейді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодексте салық төлеушінің декларацияны, есептеулерді ұсынбағаны немесе толық емес немесе дұрыс емес ақпарат бергені үшін осы мемлекетке залал келтірместен кірістерді төлеу көзінде немесе ұсталмаған салықтардың төленбеген сомалары түрінде салық төлеушінің әкімшілік жауапкершіліктері.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 279-бабының 1-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық жасағаны үшін заң шығарушы салықтар мен басқа да міндетті төлемдердің төленбеген сомасына пайыздық мөлшерде айыппұл салады:

- 1) жеке нотариустар, жеке сот орындаушылары, адвокаттар, шағын бизнес немесе коммерциялық емес ұйымдар үшін - 20%,
- 2) орта кәсіпорындар үшін - 30%,
- 3) ірі бизнес үшін - 50%.

Жеке практик ретінде кәсіби медиаторлар түсіндірілген мақаланың санкциясында әкімшілік жауапкершіліктің субъектілері ретінде тікелей көрсетілмеген, нәтижесінде заң шығарушы түсіндірілген бапқа тиісті өзгертулер мен толықтырулар енгізгенге дейін олар түсіндірілген бап бойынша құқық бұзушылық жасағаны үшін әкімшілік жауапкершілікке тартыла алмайды.

Бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдер түсінігін заң шығарушы Қазақстан Республикасының Салық кодексінде айқындайды. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 279-бабының 1-бөлігінде салық агентінің әкімшілік жауаптылығы салық

төлеушілердің кірістерінен оларды төлеу көзінен ұсталатын салық сомасын ұстағаны үшін белгіленетінін ескере отырып, тиісінше айыппұл мөлшері де ұсталған салық сомасынан есептеледі.

Айыппұлды мемлекеттік кіріс органдары немесе сот, әкімшілік іс бойынша сотта болған жағдайда тағайындайды.

Сонымен бірге, салық агентінен әкімшілік айыппұлды өндіріп алу және өндіріп алынбаған салық сомасынан өндіріп алу салық төлеушіні салық төлеушіге салықты өз есебінен төлеу бойынша өзінің міндеттемелерін орындаудан босатады, салық төлеушісі алынбаған жағдай үшін.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 55-бабының 5-тармағында қарастырылып отырған іс бойынша белгіленген әкімшілік жаза қолданудың жалпы ережелеріне сәйкес, әкімшілік айыппұл салу адамды айыппұл салынған, міндеттерін орындаудан, бұзушылықтарды жоюдан және келтірілген залалды өтеуден босатпайды. Осыған байланысты, табыс салығы көзінен салықты ұстау кезіндегі барлық материалдық залалды (мемлекет таратылған кезде салық төлеушіден салық жинау мүмкін болмаған, белгісіз орналасқан жері, қол жетімсіздігі) мемлекет салық агентіне Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінде немесе тәртіпте салық төлеушіге өтемақы төлеуі мүмкін. осындай өтеуге арналған басқа заңдар.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігінде салық агенттерінің Қазақстан Республикасының салық заңнамасында белгіленген мерзімде бюджетке аударылуға жататын салықтың сомасын *аудармағаны* немесе *толық төлемегені* үшін әкімшілік жауаптылығы қарастырылған.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 279-бабының 2-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың объективті жағы салық агентінің кінәлі заңсыз әрекетін жасағандығымен сипатталады, ол Қазақстан Республикасының Салық кодексінде белгіленген мерзімде бюджетке төленуге тиісті ұсталған салықтардың аударылмауы немесе толық төленбеуі кезінде көрініс табады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 279-бабының 2-бөлігі бойынша салық агентін жауапкершілікке тарту үшін салық агентінің іс-әрекетінің сипаттамаларында келесі шарттар сақталуы керек:

1) салық агентінің салық салынатын салық сомасын салық төлеушінің табысын төлеу көзінен *ұстаған* салық сомасы;

2) ұсталған салық сомасын салық агенті бюджетке *аудармаған* немесе *толығымен аударылмаған* және (немесе)

3) ұсталған салық сомасын салық агенті бұл үшін салық заңнамасында белгіленген мерзімде бюджетке аудармаған немесе салық кезеңі өткеннен кейін салық агенті бюджетке аударған жағдайда.

Ұсталуға жататын салық сомасын толық немесе ішінара ұстау фактісі салық агентінің салық есептілігінен (декларациялар мен кірістерді төлеу көзінде ұсталатын

салықтардың есептеулерінен), оның бастапқы және төлем құжаттарынан алушыға есептелген соманы көрсететін (келісімшарт, шот, қабылдау актісі) анықталады. көрсетілген қызметтер немесе орындалған жұмыстар) және оған нақты төленген кіріс сомасы (төлем тапсырмалары, шығындар туралы бұйрықтар). Егер салық төлеушіге нақты төленген кірістің сомасы бастапқы құжаттарға сәйкес оған есептелген кіріс сомасынан аз болса, демек, салықты салық агенті оны төлеу көзінен салық төлеушінің кірістерінен толық немесе ішінара ұстады, салық агенті оған иелік етеді және бюджетке аударылуы керек күйі. Тиісінше, егер салық агенті салық төлеушіге кірісті төлеу көзінен салықты ұстап қалса, салық агенті бұдан әрі кіріс салығын төлеу көзінде салықты ұстамағаны үшін Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 279-бабының 1-тармағына сәйкес әкімшілік жауапкершілікке тартылмауы керек.

Салық агентінің салықты кішігірім бөлігінде де ұстап қалуы салық заңнамасында оған ұсталған бөлігіндегі салықты мемлекеттік бюджетке аудару міндетін жүктейді. Осы міндеттемені орындамау, тиісінше, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 279-бабының 2-тармағына сәйкес әкімшілік жауапкершілікке, сондай-ақ мемлекетке салық агентінен салық төлеушінің кірістерінен ұсталған салық сомасын өндіріп алуға әкеп соғады.

Тек салық агентінің ұсталған салықтың толық көлемін ұстай алмағаны Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 279-бабының 2-бөлігі бойынша құқық бұзушының жауапқа тартылуын толығымен жоққа шығарады, өйткені бұл әрекетсіздік Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 279-бабының 1-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың балама құрамын құрайды.

Егер салық агенті салық төлеушіге төленген кірістен салықтың кем дегенде бір бөлігін ұстап қалса, онда бұл жағдайда ол Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 279-бабының 1-бөлігінде және 2-бөлігінде, бірақ салық агентінің орындалмаған міндеттерінің тиісті бөліктері мен сомаларында жауапкершілікке тартылуы керек. Мұндай жағдайда ӘҚБТК-нің 279-бабының 1-бөлігі бойынша салық агенті *ұсталмаған* салық бөлігінде тартылады және айыппұл *ұсталмаған салық сомасынан* есептелетін болады, және Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 279-бабының 2-бөлігінде салық агенті ұсталған салықтың мөлшеріне қарамастан, уақтылы *аударылмаған* немесе *уақтылы аударылмаған* салық сомасына қарамастан *белгіленген мөлшерде айыппұл* салынып, ішінара ұсталған салықтың төленбегені немесе уақтылы аударылмағандығы үшін әкімшілік жауапкершілікке тартылады.

Айта кету керек, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 279-бабының ескертуіне сәйкес, тұлға салық агенті өз бетінше анықтаған және *ұсталған (қосымша ұсталатын) салық сомасы* үшін Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 279-бабында көзделген әкімшілік жауапкершілікке тартылмайды. мемлекеттік кірістер органына қосымша салық есептілігі табыс етілген күннен бастап үш жұмыс күнінен кешіктірмей бюджетке аударымдар.

Демек, салық агенті салық сомасын толығымен немесе ішінара ұстамады деп қате сенсе де, оны салық есептілігінде көрсетпесе де, бірақ іс жүзінде мұндай салық ұсталды (немесе таңдау ретінде салық төлеушінің кірісін салық агенті қосымша есептеді салықты ұстап қалуға мүмкіндік беретін сома), бұл жағдайда салық агентінің өзі жасаған салықты ұстау фактісін дербес анықтауға және бұл туралы мемлекеттік кірістер органына хабарлауға мүмкіндігі бар. қосымша салық есептілігі, одан кейін қосымша салық есептілігі ұсынылған күннен бастап үш жұмыс күні ішінде салық аударымы.

Толық немесе ішінара ұсталған салықтың тіпті елеусіз бөлігінің бюджетке аударылмауы, әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекстің 279-бабы 2-бөлігінің санкциясында белгіленген мөлшерде айыппұл салумен, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 279-бабының 2-бөлігі бойынша оны қылмыстық қудалау үшін салық агентінің актісінде түпкілікті құқық бұзушылықты тудырады.

Сол сияқты, салық агентінің Қазақстан Республикасының Салық кодексінде белгіленген мерзім бұзыла отырып жасалған салық шегерімін бюджетке толығымен аударуы (ұсталған салықты аударуды кешіктіру) 279-баптың 2-тармағына сәйкес әкімшілік жаза қолдануға жеткілікті құқық бұзушылықтың дербес эпизоды ретінде танылады. Әкімшілік Кодекс, және де Әкімшілік кодекстің 279-бабының 2-тармағына сәйкес белгіленген мөлшерде айыппұл салынады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 279-бабының 2-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық *формальді* болып табылады. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 279-бабының 2-бөлігіне сәйкес салық агентін жауапкершілікке тарту үшін салық агентінің актісімен салық салынбаған салықтар түрінде мемлекетке келтірілген материалдық залалдың мөлшерін анықтау қажет емес. Салық сомасын салық агентінің салық төлеушінің кірістерінен ұстады деген болжам бар, сондықтан бюджетке төленбеген салықтар түрінде мемлекетке келтірілетін залалдың алдын-алуда, ұсталған салық сомасын мемлекет салық агентінен кез-келген уақытта жинай алады. Салық агентінің салықтан жалтаруын түсіндіруші баптың 1-бөлігінде заң шығарушы салық агентінің жеке салық міндеттемесі бар, тәуелсіз салықтық ұстау сомасына тәуелді дербес балама қылмыс деп таныды.

Құқықбұзушылық салық агенті Қазақстан Республикасының Салық кодексінде белгіленген мерзімде салық төлеушінің кірістерінен ұсталған соманы мемлекеттік бюджетке аудармаған кезде *жасалған* және осындай мерзімдер өткен кезде жасалған деп саналады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 279-бабының 2-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық жасағаны үшін заң шығарушы:

1) жеке нотариустар, жеке сот орындаушылары, адвокаттар, шағын бизнес немесе коммерциялық емес ұйымдар үшін - 5 АЕК,

2) орта кәсіпкерлік үшін - 10 АЕК,

3) ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін - 20 АЕК.

Айыппұл *белгіленген* және айлық есептік көрсеткіштермен көрсетіледі. Оның мөлшері салық агентінің орындамаған салық міндеттемесінің мөлшеріне тәуелді емес, өйткені Қазақстан Республикасы Салық кодексінің 31-бабының 7-тармағына сәйкес, салық төлеушінің өзі салық төлеушінің салық төлеушінің осы жағдайда орындаған салықты төлеу жөніндегі міндеттемесі салық *ұсталған* күннен бастап орындалған болып саналады.

Салық агентінің ұсталмаған салықты уақтылы аудармағаны немесе уақтылы аудармағаны үшін айыппұлдан басқа, оның салықты ұстап қалатын салықтарды Қазақстан Республикасының бюджетіне аудару бойынша өз міндеттемелерін уақтылы орындауын қамтамасыз ету үшін айыппұл түріндегі жағымсыз салдары болады.

Айыппұлды мемлекеттік кіріс органдары немесе сот, әкімшілік іс бойынша сотта болған жағдайда тағайындайды.

280-бап. Жалған шот-фактура беру

Салық төлеушінің жалған шот-фактура туралы анықтамасы - шағын бизнес субъектілеріне жүз мөлшерінде, орта бизнес үшін - екі жүз, ірі бизнес үшін - шот-фактурада көрсетілген қосылған құн салығы сомасының үш жүз проценті мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

Ескерту Жалған шот-фактура - бұл қосылған құн салығы бойынша тіркелмеген төлеуші, сондай-ақ нақты жұмыстарды орындамаған, қызмет көрсеткен, жөнелтілген тауарлар жібермеген және қосылған құн салығының сомасын қосатын тұлға жасаған шот-фактура.

ТҮСІНІКТЕМЕ _____

Түсіндірілген бап салық төлеушіге жалған шот-фактураны бергені үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 280-бабына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылықтың жалпы объектісі - бұл Қазақстан Республикасының Салық кодексінде белгіленген салықтық қатынастарды салықтық реттеу және салықтық әкімшілендіру тәртібі.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 280-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың тікелей объектісі Қазақстан Республикасының Салық кодексінде белгіленген ҚҚС бойынша шот-фактураларды өңдеу, беру және есепке алу тәртібі болып табылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 280-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың объективтік жағы салық төлеушілер өздерінің контрагенттеріне ҚҚС шот-фактураларын *дайындау, ресімдеу және ұсыну* кезінде көрсетілген салық төлеушілер мемлекеттік кірістер органдарында тіркеуден өтпеген жағдайларда заңсыз

құқық бұзушылықтар жасаумен сипатталады. ҚҚС төлеушілер де осылай тіркелген, бірақ іс жүзінде тауарларды жеткізбейді, жұмыстарды жүргізбейді және (немесе) қамтамасыз етпейді ұшыраған, олардың шот-фактуралар бойынша қызметі.

Шот-фактура - салық салынатын сату үшін ҚҚС сомасын қосқанда және салық салынатын сатуға ҚҚС сомасын қоспай, электронды түрде тауарларды, жұмыстарды, қызметтерді сату кезінде сату кезінде, олар ҚҚС төлеушілер үшін міндетті құжат, егер - егер салық салынбайтын (соның ішінде босатылған) айналым. Өзінің контрагенттері іс жүзінде сатқан тауарларға, жұмыстарға және қызметтерге ҚҚС төлеуші ретінде тіркелген және Қазақстан Республикасының Салық кодексінің 412-бабының талаптарына сәйкес келетін төлеуші берген шот-фактура шот-фактураға қосылған ҚҚС-ны есепке жатқызу үшін есептегіштер үшін негіз болып табылады. Қазақстан Республикасының Салық кодексінің 400-бабына сәйкес және бюджетке төленуге тиісті ҚҚС сомасын азайту.

Тиісінше, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 280-бабының ескертуіне сәйкес, *жалған шот-фактура* - бұл ҚҚС бойынша тіркелмеген төлеуші, сондай-ақ нақты жұмыс істемеген, қызмет көрсеткен, жөнелтілген тауарлар, сондай-ақ соманы қамтитын шот-фактура. ҚҚС. Осылайша, бастапқыда ҚҚС қосылмаған шот-фактуралар (салық салынбайтын сатулар үшін, оның ішінде босатылмаған сатулар үшін) Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекстің 280-бабын қолдану мақсатында жалған болып саналмайды.

Салық есебінде және (немесе) ҚҚС немесе табыс салығы туралы есепте жалған шот-фактураларды *алу және пайдалану* бойынша ҚҚС бойынша тіркелген салық төлеушілердің іс-әрекеттері Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 280-бабына сәйкес жазаланбайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 280-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың субъектілері тек салық төлеушілер болып табылады, олар салық төлеушілер болып табылады немесе іс жүзінде болуы мүмкін - жеке кәсіпкерлер мен коммерциялық ұйымдар (шағын, орта және ірі кәсіпорындар).

Бастапқыда ҚҚС төлеушілер бола алмайтын салық төлеушілердің басқа санаттары (жеке тұлғалар, коммерциялық емес ұйымдар, Қазақстан Республикасында филиалдары немесе өкілдіктері жоқ резидент еместер), сондай-ақ салықтық құқықтық қатынастардың басқа қатысушылары (салық жинаушылар) Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 280-бабына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылықтың объектілері болып табылмайды. (салық агенттері, төлем операторлары, салық өкілдері).

Жалған шот-фактураларды *алған* салық төлеушілер Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекстің 280-бабында көзделген құқық бұзушылықтың субъектілері болып табылмайды және түсіндірілген бапта қарастырылған санкциялар оларға қолданыла алмайды.

ӘҚБтК 280-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың субъективті жағы ой түріндегі кінәмен сипатталады. Салық төлеуші мұндай шот-фактураны жазып алуға құқығы жоқ немесе ол тауарларды нақты тиіп-жөнелтуді, жұмыстарды орындауды немесе қызмет көрсетуді жүзеге асырмаған және жүзеге асыруды жоспарламаған кезде, контрагентте төлеуге ҚҚС сомасын төмендету түрінде өзінің іс-әрекеттерінен қоғамға қауіпті зардаптардың туындауын алдын ала болжайды және олардың басталуын қалайды немесе қаламаса, бірақ олардың басталуына саналы түрде жол береді немесе оларға немқұрайлы қарамайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 280-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық *формальді* болып табылады. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекстің 280-бабына сәйкес салық төлеушіні әкімшілік жауапкершілікке тарту үшін мемлекетке төленбеген салықтар түрінде материалдық залал келтіру фактісін анықтау қажет емес. Қылмыс құрамы ретінде жасалған шот-фактуралардың бастапқы жалған сипатын ескере отырып, оларды ұсынған салық төлеушінің олар бойынша салық міндеттемелері болмайды. Тиісінше, мұндай салық төлеуші объективті есептелмейді және ҚҚС сомасын төлеу үшін алынбайды. Сонымен қатар, жалған шот-фактураны қабылдаған және төленген ҚҚС сомасын есептеу кезінде жалған шот-фактурада оған есептелген ҚҚС сомасын негізсіз жатқызған ҚҚС контрагенті үшін мұндай ҚҚС азайтылуы тиіс (есепке жатқызудан шығару).

Алайда, соған қарамастан, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 280-бабына сәйкес жасалған құқық бұзушылықтың ерекше қоғамдық қауіптілігіне байланысты айыппұлдар мөлшері - шағын, орта және ірі кәсіпорындарға есептелген, олар есептеуде жалған шот-фактураға қосылған *ҚҚС сомасына* тәуелді (ол құқық бұзушының салық салу объектілерінің болмауына байланысты есептелуге және бюджетке төлеуге жатпайды), сәйкесінше *100, 200 және 300%* болуы мүмкін.

Қылмыс салық төлеуші жалған шот-фактураны жазып, контрагентіне тапсырған сәтте *жасалған* болып саналады және ол оны салықтық есепке алу мен ҚҚС есебінде көрсетіп, көрсетеді.

Жалған шот-фактураны сәйкестендіру уәкілетті органның электронды шот-фактураларының ақпараттық жүйесінде, сондай-ақ ҚҚС төлеушілер болып табылатын және олар бойынша есептелген ҚҚС сомасы азайтылған кезде оған есептелген ҚҚС-ны шот-фактурада қолданған тұлғалардың салықтық есебінде және салық есептілігінде болады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 280-бабына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық жасағаны үшін заң шығарушы айыппұл салады:

- 1) шағын бизнес үшін - шот-фактурада көрсетілген ҚҚС сомасының *100%*,
- 2) орта кәсіпорындар үшін - шот-фактурада көрсетілген ҚҚС сомасының *200%*,
- 3) ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін - шот-фактурада көрсетілген ҚҚС сомасының *300%*.

Айыппұлды мемлекеттік кіріс органдары немесе сот, әкімшілік іс бойынша сотта болған жағдайда тағайындайды.

280-1-бөлім. Шот-фактураларды беру тәртібін бұзу, сондай-ақ тізімге енгізілген тауарлардың қозғалысын есепке алу жүйесін бұзу

1. Салық төлеуші шот-фактураны электронды түрде төлемегені - ескертуге алып келеді.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекет -

шағын бизнес субъектілеріне қырық, орта кәсіпкерлік субъектілеріне - жүз, ірі бизнес үшін - жүз елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

3. Салық төлеушінің шот-фактураның электрондық нысандағы үзінді көшірмесі - ескертуге алып келеді.

4. Осы баптың үшінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекет -

шағын бизнес субъектілеріне жиырма мөлшерінде, орта кәсіпкерлік субъектілеріне елу мөлшерінде, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

5. Тауарлардың қозғалысын есепке алу жүйесін бұза отырып, тізімге енгізілген тауарлар Қазақстан Республикасының аумағынан тысқары жерлерге әкетілген кезде орындалуы көзделетін, мемлекеттік кірістер органдарының мөрімен куәландырылған тауарларды тасымалдау құжаттарының болмауы

елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

6. Осы баптың бесінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекет -

жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

Ескерту. Тізбеге енгізілген тауарлар деп тауарларды, Еуразиялық экономикалық одақтың сыртқы экономикалық қызметінің бірыңғай тауар номенклатурасының кодын және атауы 2015 жылғы 9 желтоқсандағы Қазақстан Республикасының Заңымен ратификацияланған Еуразиялық экономикалық одақтың кедендік аумағына тауарларды әкелу мен олардың айналымының кейбір мәселелері туралы хаттамаға сәйкес тауарлар тізбесіне енгізілген тауарларды түсіну керек.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілген бапта бекітілген салық төлеушілердің шот-фактураларын ресімдеу тәртібін, сондай-ақ ратификацияланған Еуразиялық экономикалық одақтың кедендік аумағына тауарлардың импорты мен айналымының жекелеген мәселелері туралы хаттамаға сәйкес тауарлар тізіміне енгізілген тауарлардың қозғалысын есепке алу жүйесі бұзылатын әкімшілік құқық бұзушылықтардың құрамы белгіленеді. Қазақстан Республикасының 2015 жылғы 9 желтоқсандағы Заңы.

Түсіндірілген баптың 1-бөлімі салық төлеуші Қазақстан Республикасының Салық кодексінің талабы бойынша өзінің контрагентіне сатқан тауарларға (жұмыстарға, көрсетілетін қызметтерге) электронды шот-фактураны беруі қажет болған жағдайда электрондық шот-фактураны бермегені үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 280-1-бабында көзделген құқық бұзушылықтардың жалпы объектісі - Қазақстан Республикасының заңнамалық актілерінде белгіленген және мемлекетпен қорғалатын салық қатынастарын салық салу және салықтық әкімшілендіру тәртібі.

Түсіндірілген баптың 1, 2, 3 және 4-тармақтарында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың тікелей объектісі - салық төлеушілердің Қазақстан Республикасының Салық кодексінде белгіленген және мемлекет қорғайтын шот-фактураларды электронды түрде беру тәртібі мен шарттары.

ӘҚБТК 280-1-бабының 1 және 2-бөліктерінде көзделген құқық бұзушылықтардың объективті жағы салық төлеушілердің ҚР Салық кодексінде белгіленген электрондық шот-фактураның мерзімінде, мұндай шот-фактураның көшірмесі салық төлеуші үшін ҚР Салық кодексінің талабы бойынша міндетті болып табылған жағдайда, құқыққа қарсы кінәлі *әрекетсіздігін* міндетті тұлғалар ретінде жасауымен сипатталады. Сонымен бірге, салық төлеушіні түсіндірілген норма бойынша жауапқа тарту үшін, салық төлеушінің электронды шот-фактураны беруі үшін Қазақстан Республикасының Салық кодексінде белгіленген мерзімдер бітіп, қалпына келтірілуге жатпайды, салық төлеуші жауапқа тартылған кезде жазылмаған шот-фактуралар болуы керек. Егер салық төлеуші оларды төлеу мерзімін бұзып (электронды шот-фактураны беруді кідірту) электронды шот-фактураны берген жағдайда, салық төлеуші Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 280-1-бабының 1 және 2-бөлімдерінің ережелеріне сәйкес тартылмауы керек, бірақ олар Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 280-1-бабының 3-бөлігіне тартылуы керек.

Электрондық шот-фактураларды беруге міндетті және оларға берілмеген салық төлеушіні әкімшілік жауапкершілікке тарту үшін ол өзі жасаған электрондық шот-фактураны бір рет жасамаған жағдайды анықтау жеткілікті.

Алайда, егер мемлекеттік кірістер органы салық төлеушіге электронды шот-фактураларды бірнеше рет (екі және одан да көп) бермеу жағдайларын анықтаса, мұндай үзінді салық төлеуші үшін міндетті болып табылса, мұндай жағдайларды мемлекеттік кірістер органы түсіндірілген мақаланың 1-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық ретінде анықтауы керек, егер бұдан ертерек, салық төлеуші жыл ішінде Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 280-1-бабының 1-бөлігіне сәйкес әкімшілік жауапкершілікке тартылмаған.

Электрондық шот-фактураларды Қазақстан Республикасының Салық кодексінде нақты қарастырылған жағдайларда беруге заңды міндеттеме салық төлеушілердің Салық кодексінде көрсетілген субъективті міндеттемесі болып табылады. Бұл

міндеттеме салық төлеушілер үшін Қазақстан Республикасының Салық кодексінде тікелей көрсетілген жағдайларда мемлекетпен ұйымдастырушылық (іс жүргізу) салықтық қатынастар аясында туындайды.

Түсіндірілген норма Қазақстан Республикасының Салық кодексіне сәйкес салық төлеушіден электронды шот-фактураны және (немесе) қағаз жүзінде шот-фактураларды ұсыну құқығын талап етпеген кезде шот-фактураларды беру тәртібін бұзу жағдайларына қолданылмайды.

Электрондық шот-фактура Қазақстан Республикасының Салық кодексінде қарастырылған үшін жеткілікті құқықтық негіздер болған кезде ғана толтырылады. Әдетте, электронды шот-фактураны шығарудың құқықтық негізі - салық төлеушінің тауарларды тиіп жөнелтуі, қызметтерді ұсынуы немесе тиісті азаматтық-құқықтық құжаттармен жасалған мәмілелерде ол және оның контрагенттерімен жасалған жұмыстар (олар аяқталғаннан кейін жасалған келісім-шарттар, тауарларды шығаруға шот-фактуралар). жағындағы түгендеу, құжаттамалық құжаттар, мүлікті қабылдау актілері, көрсетілген қызметтер, орындалған жұмыстар және т.б.).

Электрондық шот-фактураларды беру мерзімдері Қазақстан Республикасының Салық кодексінде белгіленеді және электронды шот-фактураны шығаруға негіз болатын нақты әрекет жасалған сәттен бастап уақыт кезеңімен өлшенеді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 280-1-бабының 1, 2, 3 және 4-бөліктерінде көзделген құқық бұзушылықтың субъектілері болып Қазақстан Республикасының Салық кодексінің талабы бойынша электронды шот-фактуралар беруге міндетті шаруашылық жүргізуші субъектілер табылады. Тиісінше, түсіндірілген баптың 1, 2, 3 және 4-тармақтарының нормалары электронды шот-фактураларды беруге заңды міндеттемесі жоқ салық төлеушілерге, сондай-ақ салық төлеуші болып табылмайтын салықтық құқықтық қатынастардың басқа қатысушыларына қолданылмайды.

Электрондық шот-фактураларды шығаруға міндетті жеке кәсіпкерлер үшін Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 280-1-бабында көзделген актілердің субъективті жағы ниет немесе немқұрайлылық түрінде кінәлілікпен сипатталады. Адамның кінәсі жеке тұлғаның олар жасаған заңсыз әрекеттерге деген психикалық қатынасынан көрінеді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 280-1-бабының 1-бөлігі бойынша құқық бұзушылық жасағаны үшін ескерту түріндегі әкімшілік жаза белгіленді.

Бұл айыппұлды мемлекеттік кірістер органдары құқық бұзушыларға әкімшілік жаза қолдану туралы шешімде және оны құқық бұзушыға жариялау туралы шешімде, сондай-ақ шешімнің міндетті көшірмесін беру немесе оған жіберу арқылы көрсетеді. Бұл жағдайда құқық бұзушының болашақта біртекті қылмыстар жасаған кездегі одан әрі әрекеттерін саралау үшін, тұлға шешім шығарылған сәттен бастап әкімшілік жазаға тартылды деп саналады.

Түсіндірілген баптың 2-бөлімі әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекстің 280-1-бабының 1-бөлігінде көзделген әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде әрекетті қайталағаны үшін анағұрлым қатаң жазаны белгілейді.

Бұл жағдайда қылмыстың қайталануы оның сипаттамасындағы ауырлататын жағдай болып табылмайды, бірақ әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 280-1-бабының 2-бөлігіне сәйкес құқық бұзушыны тарту үшін тәуелсіз құқық бұзушылықтың міндетті квалификациялық белгісі болып табылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 280-1-бабының 1-бөлігінде қайталанған құқық бұзушылық Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 280-1-бабының 2-бөлігіне сәйкес электрондық шот-фактураны бермеу туралы заңсыз актіні тәуелсіз құқық бұзушылық ретінде анықтауға әкеп соғады. Біліктілік атрибуты ретінде қайталану жыл ішінде заңсыз әрекеттерді жасаған құқық бұзушының саны мен сипатын анықтау арқылы ғана емес, сонымен бірге заңды түрде - бұл адамды Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 280-1-бабының 1-бөлігінде көрсетілген құқық бұзушылық үшін әкімшілік жауапкершілікке тарту фактісін анықтау және заңды күшіне ену жолымен белгіленеді. және Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 280-1-бабының 1-тармағына сәйкес әкімшілік жаза қолдану туралы дәлелденбеген шешім және айыппұл салу мерзімі бір жыл мерзімге өтпегені туралы.

Егер салық төлеуші заңсыз әрекетті бірнеше рет жасаған болса немесе оны анықтағанға дейін жасай берсе, бірақ осы уақытқа дейін салық төлеуші Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 280-1-бабының 1-бөлігі бойынша әкімшілік жауапкершілікке тартылмаған болса, онда бұл жағдайда ол баптың 2-бөлігі үшін жауапқа тартылады. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 280-1-ті орындау мүмкін емес, өйткені қайталаудың біліктілік белгісі жоқ. Бұл жағдайда салық төлеуші жауапқа тартылуы керек және Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 280-1-бабының 1-бөлігі бойынша жауаптылыққа тартылуы керек, тіпті егер жыл ішінде бірнеше рет бұзушылық белгілері болса және бұзушылықтардың біркелкілігі болса.

Әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін құқық бұзушының белгілі бір шот-фактураны электронды түрде беру жөніндегі міндеттемелерін орындамауы (заңсыз әрекеттің *жалғасуы*) біртекті қылмыстың қайталануы емес. Сайып келгенде, құқық бұзушылық анықталғаннан кейін салық төлеуші өзінің заңды міндеттемелерін орындауға мәжбүр болуы керек. Сондықтан, электронды шот-фактураны қайталап бермегені үшін Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекстің 280-1-бабының 2-бөлігінде жауапкершілікке тартылу үшін құқық бұзушыға бұрынғы шешім бойынша оған жаза қолданылғаннан кейінгі уақыт аралығында жаңа эпизод ретінде жаңа біртектес қылмысты жасау керек. Салық төлеушінің жаңа пайда болған негіздер бойынша жаңа электронды шот-фактураны жаңа мерзімде үзінді көшірмесі *бірыңғай құқық бұзушылық* ретінде танылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 280-1-бабының 1 және 2-тармақтарында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтардың құрамы *формалды* болып табылады. Оларды әкімшілік жауапкершілікке тарту үшін құқық бұзушының төленбеген салық түрінде мемлекетке *материалдық зиян* келтіргені туралы фактіні анықтау қажет емес. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 280-1-бабының 1 және 2-тармақтарында көзделген құқық бұзушылықтарды жасаудан мемлекетке келтірілген зиян адамның электронды шот-фактураларды ресімдеу, тауарларды (жұмыстарды, қызметтерді) сатуды есепке алу және болашақтағы мемлекет кірістерінде болуы мүмкін шығындарды есепке алу үшін заңмен белгіленген тәртіп бұзуы болып табылады. Тиісінше, аталған әкімшілік құқық бұзушылықтар үшін жазалау шарасы орындалмаған салық міндеттемесінің мөлшеріне (мемлекетке төленбеген салық түрінде келтірілген материалдық залал) байланысты болмауы мүмкін.

егер салық төлеуші электрондық шот-фактураларды орындамау бойынша өз іс-әрекеттерінде (әрекетсіздіктерінде) өзінде бар салық салу объектілерін немесе ол жүзеге асыратын салық салу қызметін жасыру себептерін басшылыққа алса және нәтижесінде мемлекетке төленбеген салықтар түрінде материалдық зиян келтірсе, содан кейін бұл жағдайда мемлекеттік кірістер органдары салық салу объектілерінің жасырын объектілері мен салық салынатын қызметтің нақты нәтижелерін анықтаған кезде салық төлеуші салық салу объектілерін жасырғаны үшін Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің тиісті баптары бойынша жазаланады. Мұндай жағдайларда электронды шот-фактураларды бермеу, басқа да бұзушылық белгілерімен бірге, басқа әкімшілік құқық бұзушылық *жасау әдісі* ретінде білікті болуы керек. Тиісінше, мұндай жағдайда салық төлеуші бұдан былай Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 280-1-бабының 1-бөлігі немесе 2-бөлігі бойынша әкімшілік жауапкершілікке тартылмауы керек.

Салық төлеуші айыппұл салғаннан кейін бір жыл ішінде электронды шот-фактураны бірнеше рет бермеуі үшін, салық төлеуші оны Қазақстан Республикасының Салық кодексінің талабы бойынша жазуға мәжбүр болған кезде, құқық бұзушы айыппұлмен жазаланады. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 280-1-бабының 2-тармағында көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл мөлшері:

- шағын бизнес үшін - *40 АЕК*,
- орта кәсіпорындар үшін - *100 АЕК*,
- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін - *150 АЕК*.

Айыппұлдардың мөлшері белгіленген және оларды енгізетін орган өзгертілмейді. Сонымен қатар, айыппұлдардың мөлшері түсіндірілген норма санкциясында көрсетілген құқық бұзушылардың әр санатына байланысты сараланған. Нәтижесінде,

құқық бұзушы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 280-1-бабының 2-бөлігіне сәйкес жазаға тартылған кезде, ол қай кәсіпкерлік субъектілері тобына жататындығын анықтауы керек.

Айыппұлды мемлекеттік кіріс органдары немесе сот, әкімшілік іс бойынша сотта болған жағдайда тағайындайды.

Түсіндірілген баптың 3-бөлімі салық төлеушіге Қазақстан Республикасының Салық кодексінде белгіленген мерзім бұзыла отырып, шот-фактураны электронды түрде бергені үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Электрондық шот-фактураны беруді кейінге қалдыру үшін тарту салық төлеуші Қазақстан Республикасының Салық кодексінің талабы бойынша электрондық шот-фактураны беруге міндетті болған кезде оны есеп беруге дейін жасаған, бірақ сонымен бірге Қазақстан Республикасының Салық кодексінде белгіленген электрондық шот-фактураны беру мерзімдерін бұзған жағдайларда болуы керек.

Түсіндірілген баптың 3-тармағында көзделген қылмыс тәуелсіз құрамды құрайды. Осыған байланысты, мемлекеттік төлеуші немесе сот салық төлеушінің шот-фактураны бермеу фактісінен кейін салық төлеуші жасаған электронды шот-фактураны жазып алу фактісін анықтаған кезде, бірақ салық төлеушіні әкімшілік жауапкершілікке тартпас бұрын, салық төлеушінің әрекеті Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 280-1-бабының 3-бөлігіне сәйкес электронды шот-фактураны беру саралануы керек.

Салық төлеуші Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 280-1-бабының 3-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықты жасайды, оған ескерту түріндегі әкімшілік жаза қолданылады.

Бұл айыппұлды мемлекеттік кірістер органдары құқық бұзушыларға әкімшілік жаза қолдану туралы шешімде және оны құқық бұзушыға жариялау туралы шешімде, сондай-ақ шешімнің міндетті көшірмесін беру немесе оған жіберу арқылы көрсетеді. Бұл жағдайда құқық бұзушының болашақта біртекті қылмыстар жасаған кездегі одан әрі әрекеттерін саралау үшін, тұлға шешім шығарылған сәттен бастап әкімшілік жазаға тартылды деп саналады.

Түсініктеме берілген баптың 4-бөлімі әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде түсіндірілген баптың 3-бөлігінде көзделген әрекетті қайталап орындағаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 280-1-бабының 3-бөлігінде қайталанған құқық бұзушылық Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 280-1-бабының 4-бөлігіне сәйкес электрондық шот-фактураны дер кезінде жасалатын дербес құқық бұзушылық ретінде электронды шот-фактураны беруді кейінге қалдырудың заңсыз актісін анықтауға әкеп соғады. Біліктілік атрибуты ретінде қайталану жыл бойына заңсыз әрекеттерді жасаған құқық бұзушының саны мен сипатын анықтау арқылы ғана емес, сонымен бірге заңды түрде де - бұл адамды Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 280-1-бабының 3 немесе 4-бөлігінде көрсетілген құқық

бұзушылық үшін әкімшілік жауапкершілікке тарту фактісін анықтау арқылы анықталады. заңды күші және Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 280-1-бабының 3 немесе 4-бөлігіне сәйкес әкімшілік жаза қолдану туралы өзгеріссіз шешім және бір жыл мерзімге айыппұл салу күнінің аяқталмауы.

Электрондық шот-фактураны беруді кейінге қалдыру жалғаспайтын құқық бұзушылық бола алмайды, өйткені ол салық төлеушіге шот-фактураны беруді болжайды, бірақ бұл үшін заңда белгіленген мерзім бұзылған. Тиісінше, қылмыс салық төлеуші электрондық шот-фактураны берген кезде, ол үшін белгіленген мерзім бұзылған кезде аяқталған болып саналады. Алайда, салық төлеушінің электронды шот-фактураны ұсыну мерзімін кейінге қалдырудың жаңа эпизоды, егер салық төлеуші бұрын ескертулердің 3-бөлігі үшін әкімшілік жауапкершілікке тартылған болса, заңсыз әрекетті түсіндірілген мақаланың 4-бөлігінде көрсетілген құқық бұзушылық ретінде анықтау мақсатында қайталанған болып саналады. мақалалар және одан кейінгі бір жыл мерзімі аяқталмаса, шешім жойылған жоқ. Қалған барлық жағдайларда, салық төлеушінің электронды шот-фактураны берудегі бірнеше кідірістердің эпизодтары болған жағдайда, мұндай әрекеттер Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 280-1-бабының 3-тармағына сәйкес анықталуға және бір құқық бұзушылық ретінде бір әкімшілік құқық бұзушылық туралы істердің бір бөлігі ретінде ресімделуге тиіс. Басқаша айтқанда, заңды күшіне енген және электронды шот-фактураларды беруді кешіктірудің жаңа фактісі табылғанға дейін бір жыл ішінде шығарылған шешім болмаса, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 280-1-бабының 3-бөлігінде айыппұл салынады, салық төлеушіге электронды шот-фактураны беруді кешіктіргені үшін айыппұл салады, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 280-1-бабының 3-бөлігі бойынша бір хаттама және бір шешім шығаруы керек, ол салық төлеушінің заңсыз әрекетін анықтаған барлық эпизодтар үшін алғашқы анықталған құқық бұзушылық болып табылады.

Салық төлеуші айыппұл салғаннан кейінгі бір жыл ішінде электрондық шот-фактураны бірнеше рет бұзғаны үшін, салық төлеуші оны Қазақстан Республикасының Салық кодексінің талабы бойынша есептен шығаруға мәжбүр болған кезде, құқық бұзушы айыппұлмен жазаланады. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 280-1-бабының 4-бөлігі бойынша құқық бұзушылық үшін айыппұл мөлшері:

- шағын бизнес үшін - *20 АЕК*,
- орта кәсіпорындар үшін - *50 АЕК*,
- ірі бизнес үшін - *100 АЕК*.

Айыппұлдардың мөлшері белгіленген және оларды енгізетін орган өзгертілмейді.

Сонымен қатар, айыппұлдардың мөлшері түсіндірілген норма санкциясында көрсетілген құқық бұзушылардың әр санатына байланысты сараланған. Нәтижесінде,

құқық бұзушы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 280-1-бабының 4-бөлігі бойынша жазаға тартылған кезде, ол қай кәсіпкерлік субъектілері тобына жататынын анықтау қажет.

Айыппұлды мемлекеттік кіріс органдары немесе сот, әкімшілік іс бойынша сотта болған жағдайда тағайындайды.

Түсіндірілген баптың 5-бөлігінде, жобалау осы тауарлар Қазақстан Республикасының аумағынан тысқары жерлерге экспортталған кезде жобалау көзделетін, тасымалдау құжаттарын мемлекеттік кірістер органдарының мөрімен куәландырылған *тізімге енгізілген тауарлардың* жоқтығы үшін әкімшілік жауапкершілік белгіленеді.

Сонымен қатар, түсіндірілген баптың түсіндірмесіне сәйкес, *тізімге енгізілген тауарлар*, Еуразиялық экономикалық одақтың (ЕЭО) Сыртқы экономикалық қызметке арналған бірыңғай тауар номенклатурасының (ЕЭО СЭК) коды және кейбір мәселелер бойынша *хаттамаға* сәйкес атауы тауарлардың тізіміне енетін тауарлар деп түсінілуі керек. Қазақстан Республикасының 2015 жылғы 9 желтоқсандағы Заңымен ратификацияланған, Еуразиялық экономикалық одақтың кедендік аумағына тауарлардың импорты және айналымы.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекстің 280-1-бабының 5-бөлігі бойынша әкімшілік құқық бұзушылықтың объективті жағы - мемлекеттік кірістер органдарының мөрімен куәландырылмаған, тасымалдау құжаттарына сәйкес тізімге енгізілген тауарларды Қазақстан Республикасынан тыс жерлерге әкететін құқық бұзушы. Мұндай қозғалыс ЕЭО мүше-мемлекеттер белгілеген ЕЭО аумағында тауарлардың қозғалысын есепке алу тәртібін бұза отырып жүзеге асырылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 280-1-бабының 5-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін құқық бұзушыға 50 АЕК мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

Түсініктеме берілген баптың 6-бөлігінде, оған әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде түсініктеме берілген баптың 5-бөлігінде көзделген әрекетті қайталап орындағаны үшін Қазақстан Республикасынан тысқары жерлердің тізіміне енгізілген тауарларды экспорттаушы тұлғаның әкімшілік жауаптылығы белгіленеді.

Айыппұл салынғаннан кейін бір жыл ішінде адамның Қазақстан Республикасынан тыс жерлерге бірнеше рет өтуі үшін, тізімге енгізілген тауарлар мемлекеттік кірістер органдарының мөрімен куәландырылмаған тасымалдау құжаттарына сәйкес, құқық бұзушы 100 АЕК мөлшерінде айыппұл салумен әкімшілік жауапкершілікке тартылады.

Айыппұлды мемлекеттік кіріс органдары немесе сот, егер іс сотта қаралған болса, тағайындайды.

281-бап. Биоотын, этил спирті мен алкоголь өнімдерін қоспағанда, мұнай өнімдерінің жекелеген түрлерін және акцизделетін тауарларды өндіруді және олардың айналымын мемлекеттік реттеу саласындағы заңнаманы бұзу

1. Ілеспе-шот-фактураларды, мұнай өнімдеріне, темекі өнімдеріне декларацияны ұсынбау немесе уақтылы ұсынбау, сондай-ақ мониторинг үшін қажетті ақпаратты ұсынбау немесе уақтылы ұсынбау -

жеке тұлғаларға - бес, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға - он, орта бизнес үшін - жиырма, ірі бизнес үшін - отыз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекеттер:

жеке тұлғаларға - он, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға - жиырма мөлшерінде, орта бизнес үшін - қырық, ірі бизнес үшін - алпыс айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2-1. Мұнай өнімдерінің көлемін, ілеспе шот-фактуралардағы темекі өнімдерінің мөлшерін, мұнай өнімдеріне арналған декларацияларда, темекі өнімдері туралы, мониторинг үшін қажетті ақпаратта дұрыс көрсетілмеген, сондай-ақ мұнай өнімдеріне ілеспе шот-фактураларда жеке сәйкестендіру нөмірінің коды дұрыс көрсетілмеген - темекі өнімдері -

жеке тұлғаларға - он, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға - жиырма, орта кәсіпкерлікке - қырық, ірі бизнес үшін - елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2-2. Осы баптың 2-1-тармағында көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекеттер -

жеке тұлғаларға жиырма мөлшерінде, шағын бизнес немесе коммерциялық емес ұйымдар үшін - қырық, орта бизнес үшін - алпыс, ірі бизнес үшін - жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

3. Темекі бұйымдарының өндірісі мен айналымын мемлекеттік реттеу саласындағы Қазақстан Республикасының заңнамасын мынадай нысанда жасау:

1) уәкілетті органға ақпарат немесе темекі өнімдерін өндіру және айналымы саласындағы жалған ақпарат беруден бас тарту, сондай-ақ күнтізбелік отыз күн ішінде өндірістік паспортқа өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы жазбаша ақпарат ұсынбаған;

2) лицензияда көрсетілген мекен-жайы бойынша емес, Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген талаптарға сәйкес келмейтін жабдықта темекі бұйымдарын өндіруге;

3) лицензия берілген күннен бастап бір жыл ішінде темекі бұйымдарын өндіру жөніндегі қызметті жүзеге асырмаса, -

лицензияның қолданылуын тоқтата отырып, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне - жүз мөлшерінде, орта бизнеске - екі жүз, ірі бизнеске - жеті жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

4. Осы баптың үшінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекеттер -

шағын кәсіпкерлік субъектілеріне жүз елу, орта бизнес субъектілеріне үш жүз, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне тоғыз жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

5. Мұнай өнімдерінің және акцизделетін тауарлардың жекелеген түрлерін өндіру және (немесе) айналым жағдайларын, биоотын, этил спирті мен алкоголь өнімдерін қоспағанда, мынадай түрде жасалған:

1) қорғасын бензинінің және (немесе) сапасыз стандартты мұнай өнімдерінің айналымы, сондай-ақ оларды жеке және (немесе) заңды тұлғалар одан әрі өңдеусіз сақтау;

2) мұнай өнімдерінің жекелеген түрлерінің шот-фактураларсыз айналымы;

3) мұнай өнімдерін өндіруші және жеткізуші болып табылмайтын тұлғалардың мұнай өнімдерін базалардан, жанармай құю станцияларынан емес сатуы;

4) бақылау приборларына орнатылатын пломбалардың болмауы;

5) темекі бұйымдарының айналымы (экспорты қоспағанда) Қазақстан Республикасының Үкіметі белгілеген ең төменгі бағалардан төмен;

6) ауылшаруашылық техникасы далада шоғырланған жерлерде ауылшаруашылық жерлерінде емес жылжымалы түрдегі жанармай құю станцияларынан мұнай өнімдерін сату;

7) жеке және (немесе) заңды тұлғалардың мұнай өнімдерінің, оның ішінде құрамында темір бар қоспаларды (темір, марганец, қорғасын және басқалары, дизель отынына антистатикалық қоспаларды қоспағанда) айналымы;

8) мұнай өнімдері базаларынан мұнай өнімдерінің жекелеген түрлерін сату және (немесе) жөнелту жағдайларын қоспағанда, мұнай өнімдерін өндірушілердің, мұнай жеткізушілерінің, мұнай өнімдерін көтерме жеткізушілердің немесе мұнай өнімдерін бөлшек саудадағы сатушылардың бақылау өлшеу құралдарынсыз немесе бақылау құралдарын айналып өтпестен сатуы және (немесе) жөнелтуі;

9) алып тасталды - ҚР 12.25.2017 № 122-VI Заңымен

10) мұнай өнімдерін көтерме жеткізушілердің мұнай өнімдерін өндірушілерден, мұнай жеткізушілерінен, импорттаушылардан, мұнай өнімдерін бөлшек емес таратушылардан немесе түпкілікті емес тұтынушылардан сатып алуы, -

жеке тұлғаларға тікелей, мұнай өнімдерін, темекі өнімдерін тәркілеумен жиырма мөлшерінде, шағын бизнес субъектілері немесе коммерциялық емес ұйымдар үшін - елу мөлшерінде, орта бизнес үшін - жүз, ірі бизнес үшін - үш жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады. әкімшілік құқық бұзушылықтың объектілері және (немесе) құқық бұзушылық нәтижесінде алынған немесе онсыз алынған кірістер.

6. Осы баптың бесінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекеттер -

жеке тұлғаларға қырық мөлшерінде, шағын бизнес субъектілері немесе коммерциялық емес ұйымдар үшін - жүз мөлшерінде, орта бизнес үшін - екі жүз, ірі бизнес үшін - бес жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде, мұнай өнімдерін, темекі өнімдерін тәркілеумен айыппұл салуға әкеп соғады. әкімшілік құқық бұзушылықтың объектілері және (немесе) құқық бұзушылық нәтижесінде алынған кірістер.

7. Мұнай өнімдерін өндірушінің кінәсінен металл құрамды қоспаларды (темір, марганец, қорғасын және басқалары) пайдалану арқылы бензин мен дизель отынын өндіру -

шағын бизнес субъектілері үшін елу, орта бизнес үшін - жүз, ірі бизнес үшін - екі жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

8. Мұнай өнімдерін өндіру үшін пайдаланылатын мұнай өнімдерін өндірушінің кінәсінен технологиялық қондырғылардың тоқтап қалуы, мұнай өнімдерін өндіру саласындағы уәкілетті органмен келісусіз, төтенше жағдайдың алдын алуға жедел жағдайларды қоспағанда, -

шағын бизнес субъектілеріне жүз мөлшерінде, орта бизнеске екі жүз, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне төрт жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

9. Мұнай өнімдерін өндіру саласындағы уәкілетті органға технологиялық қондырғылардың жоспарлы профилактикалық жұмыстарының жылдық кестесін және (немесе) мұнай өнімдерін өндірушінің кінәсіне сәйкес келмеуі -

шағын кәсіпкерлік субъектілеріне - жүз, орта бизнеске - екі жүз, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне - төрт жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

10. Мұнай өнімдерін өндірушінің кінәсінен мұнай өнімдерін өндіру саласындағы уәкілетті орган белгілеген мұнай өнімдерін өндірудің минималды көлемін сақтамау -

шағын бизнес субъектілері үшін елу, орта бизнес үшін - жүз, ірі бизнес үшін - екі жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсініктеме бап биоотын, этил спирті мен алкоголь өнімін қоспағанда, мұнай өнімдерінің жекелеген түрлерін және акцизделетін тауарларды өндіруді және олардың айналымын мемлекеттік реттеу саласындағы Қазақстан Республикасының заңнамасын бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді. Қазақстан Республикасының этил спирті мен алкоголь өнімінің өндірісі мен айналымын мемлекеттік реттеу туралы заңнамасын бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 282-бабының жеке бабымен заң шығарушы белгілейді.

"Мұнай өнімдері" ұғымын заң шығарушы "Мұнай өнімдерінің жекелеген түрлерін өндіруді және олардың айналымын мемлекеттік реттеу туралы" Қазақстан

Республикасының 2011 жылғы 20 шілдедегі № 463-IV Заңының 1-бабы 10) тармақшасында мұнай өнімдерінің жекелеген түрлері ретінде анықтайды: *бензин, авиация және дизель отыны, мазут.*

"*Темекі өнімдері*" ұғымын заң шығарушы "Адамдардың денсаулығы және денсаулық сақтау жүйесі туралы" Қазақстан Республикасының 2009 жылғы 18 қыркүйектегі № 193-IV Кодексінің 1-бабы 1-тармағының 101) тармақшасында және Қазақстан Республикасының 2003 жылғы 12 маусымдағы № 439 Заңының 1-бабының 7) тармақшасында анықтаған. "*Темекі бұйымдарының өндірісі мен айналымын мемлекеттік реттеу туралы*" темекі жапырағынан шикі зат ретінде темекі *шегуге, соруға, шайнауға немесе исілеуге* қолданылатындай етіп дайындалған өнімдер ретінде.

Тиісінше, темекіден өндірілмеген және (немесе) темекі шегуге, соруға, шайнауға немесе исінуге арналмаған өнімдер темекі өнімдері болып табылмайды. Өз кезегінде темекі шегетін темекі шегу дегеніміз - тұтынушының темекі түтінін темекі өнімдерінің жану өнімі ретінде тұтатуымен бірге жану өнімдерін (күл, темекі түтіні және т.б.) тұтыну процесі. Тиісінше, құрамында темекі бар болса да, бірақ оның жануымен, жануымен және шығарылуымен бірге жанбайтын өнімдерді - күл мен темекінің түтінін шығаратын өнімді тұтыну процесі темекі шегуге жатпайды (мысалы, темекі немесе никотині бар сұйық және дем шығаратын темекі буын тұтынушы шығарады).

"Мұнай өнімдерінің жекелеген түрлерін өндіру және олардың айналымын мемлекеттік реттеу туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 1-бабы 16) тармақшасына сәйкес *мұнай өнімдерін өндіру* шикі мұнайды және (немесе) газ конденсатын және (немесе) оларды қайта өңдеу өнімдерін, сондай-ақ қосылыстарды қайта өңдеу жөніндегі жұмыстар кешенін білдіреді. мұнай өнімдерімен қамтамасыз ету.

Жоғарыда аталған заңның 1-бабының 21) тармақшасына сәйкес мұнай өнімдерінің *айналымы* мұнай өнімдерін сатып алуды, сақтауды, көтерме және бөлшек саудада өткізуді, жөнелтуді, тасымалдауды, әкетуді және импорттауды білдіреді.

Тиісінше, *темекі өнімдерін өндіру* "Темекі өнімдерінің өндірісі мен айналымын мемлекеттік реттеу туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 1-бабы 6) тармақшасына сәйкес стандарттау құжаттарына сәйкес келетін темекі бұйымдарын өндіруді қамтамасыз ететін технологиялық процестердің жиынтығын білдіреді. *Темекі бұйымдарының айналымы*, аталған заңның 1-бабы 2) тармақшасына сәйкес темекі бұйымдарының *экспортын, импортын, сақталуын, көтерме және бөлшек саудасын* білдіреді.

Мұнай өнімдерінің және темекі өнімдерінің жекелеген түрлерін өндіру және олардың айналымы, сондай-ақ Қазақстан Республикасындағы нарық субъектілеріне қойылатын тыйым салулар, шектеулер мен талаптар Қазақстан Республикасының арнайы заңнамасымен реттеледі. Тиісінше, түсіндірілген мақала мұнай өнімдері мен темекі өнімдері нарығы субъектілерінің оларды бұзғаны, орындамағаны немесе тиісінше орындамағаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 281-бабында көзделген құқық бұзушылықтардың жалпы объектісі салық салу және салықтық қатынастарды Қазақстан Республикасының Салық кодексінде белгіленген және мемлекетпен қорғалатын тәртіп болып табылады.

Түсіндірілген бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың тікелей объектісі - Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген және мемлекет қорғайтын мұнай өнімдері мен темекі өнімдерінің жекелеген түрлерін өндіру және олардың айналымы тәртібі.

Жеке тұлғаларға және жеке кәсіпкерлерге арналған Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 281-бабында көзделген актілердің субъективті жағы ниет немесе немқұрайлылық түрінде кінәлілікпен сипатталады. Адам өзінің іс-әрекетінің (әрекетсіздігінің) заңсыз сипатын білді, оның зиянды салдарын алдын-ала білді және осы зардаптардың пайда болуын тіледі немесе оған әдейі жол берді немесе оларға немқұрайды қарады, немесе адам өзінің іс-әрекетінің (әрекетсіздігінің) зиянды салдарының ықтималдығын алдын-ала білді, бірақ жеткілікті себепсіз, ұқыпсыз деп санады. олардың алдын-алу мұндай салдарлардың басталу мүмкіндігін алдын-ала қарастырған жоқ, дегенмен, олар сақтықпен және сақтықпен оларды алдын-ала ескертуі керек еді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 281-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтар *формальды* болып табылады. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 281-бабы бойынша әкімшілік жауапкершілікке тарту үшін құқық бұзушының төленбеген салықтар түрінде мемлекетке *материалдық зиян* келтіргені фактісін анықтау қажет емес. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 281-бабында көзделген құқық бұзушылықтарды жасаудан мемлекетке келтірілген зиян салық төлеушінің Қазақстан Республикасының заңнамасында мұнай өнімдері мен темекі өнімдерінің жекелеген түрлерін өндіру және олардың айналымы үшін белгіленген тәртіпті бұзуы және сол арқылы уәкілетті мемлекеттік органдардың тиімді бақылау мүмкін еместігі қаупін тудыруы болып табылады. Тиісінше, аталған әкімшілік құқық бұзушылықтар үшін жазалау шарасы орындалмаған салық міндеттемесінің мөлшеріне (мемлекетке төленбеген салық түрінде келтірілген материалдық залал) байланысты болмауы мүмкін.

Түсіндірілген баптың 1-бөлімі ілеспе шот-фактуралардың, мұнай өнімдеріне, темекі өнімдеріне декларациялардың ұсынылмауы немесе уақтылы ұсынылмағаны, сондай-ақ бақылауға қажетті ақпаратты ұсынбағаны немесе уақтылы ұсынбағаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

"Мұнай өнімдерінің жекелеген түрлерін өндіруді және олардың айналымын мемлекеттік реттеу туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 1-бабының 28) тармақшасына сәйкес, *ілеспе жүкқұжат* - бұл мұнай өнімдерінің айналымын бақылауға арналған және демалыста және қайта өңдеу операцияларын жүргізу үшін қажетті

жөнелтушіден алушыға дейінгі барлық бағыт бойынша мұнай өнімдерімен бірге жүретін құжат. мұнай өнімдерін қабылдау, сондай-ақ мұнай өнімдерін мұнай жеткізушілеріне беру жөніндегі операциялар.

Тиісінше, *темекі өнімдеріне ілеспе шот-фактура* "Темекі бұйымдарының өндірісі мен айналымын мемлекеттік реттеу туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 1-бабы 5-1) тармақшасына сәйкес темекі бұйымдарының қозғалысын бақылауға арналған құжат болып табылады.

"Мұнай өнімдерінің жекелеген түрлерін өндіруді және олардың айналымын мемлекеттік реттеу туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 16-бабы 1-тармағының нормасы бойынша мұнай өнімдерін өндірумен және (немесе) сатумен айналысатын тұлғалар мұнай өнімдерінің айналымы саласындағы уәкілетті органға мұнай өнімдерінің айналымы туралы декларация тапсыруға міндетті.

Жоғарыда аталған заңның 19-бабы 4-тармағының талабына сәйкес, мұнай өнімдерін көтерме және бөлшек саудада өткізу, сондай-ақ мұнай өнімдерінің экспорты мен импорты кезінде ілеспе шот-фактуралар мұнай өнімдерінің айналымы саласындағы уәкілетті орган бекіткен ережелерге сәйкес жасалады. Жанармай құю станциясындағы мұнай өнімдерін бөлшек саудада ілеспе шот-фактуралар берілмейді. Мұнай өнімдерін шот-фактураларсыз сатып алуға және (немесе) сақтауға *тыйым салынады*.

Ұқсас талаптар мен тыйымдар "Темекі бұйымдарының өндірісі мен айналымын мемлекеттік реттеу туралы" Қазақстан Республикасының Заңында темекі өнімдеріне қатысты белгіленген.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 281-бабының 1-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың субъектілері болып жеке тұлғалар, коммерциялық емес ұйымдар және кәсіпкерлік субъектілері болып табылады, олар Қазақстан Республикасының мұнай өнімдері мен темекі өнімдерінің айналымын мемлекеттік бақылау туралы заңнамасында осы өнімдердің ілеспе шот-фактураларын, декларацияларын ұсынуды талап етеді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 281-бабының 1-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың объективті жағы - міндеттелген тұлғаның ілеспе шот-фактураны, мұнай өнімдерінің немесе темекі өнімдерінің жекелеген түрлері туралы декларацияны ұсынбау немесе заңсыз әрекеттерді уақтылы ұсынбау (орындау мерзімін кешіктіру) түрінде жасау.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 281-бабының 1-тармағында көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл мөлшері:

- жеке тұлғалар үшін - 5 АЕК,
- шағын бизнес үшін - 10 АЕК,
- орта бизнес үшін - 20 АЕК,
- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін - 30 АЕК.

Айыппұлдардың мөлшері белгіленген және оларды енгізетін орган өзгертілмейді.

Айыппұлды мемлекеттік кірістер органдары немесе сот әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс сотта қаралған жағдайда тағайындайды.

Түсініктеме берілген баптың 2-бөлімі әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекстің 281-бабының 1-тармағында көзделген әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап әрекет жасағаны үшін анағұрлым қатаң жазаны белгілейді.

Бұл жағдайда қылмыстың қайталануы әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 281-бабының 2-тармағына сәйкес құқық бұзушыны тарту үшін тәуелсіз құқық бұзушылықтың міндетті біліктілік белгісі болып табылады.

Егер адам бұрын Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 281-бабының 1-тармағында көзделген құқық бұзушылықты жасаған болса, оған жазаны өтеу немесе оны жіберу арқылы әкімшілік жазаға тартылған болса, бұл шешім бірнеше рет жасалған деп саналады, бұл шешім жойылмаған және адам әкімшілік жазаға тартылған бір жыл ішінде әлі бітпеген.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекстің 281-бабының 2-бөлігіне сәйкес салық төлеушіні жауапкершілікке тарту үшін, ілеспе шот-фактураларды, мұнай өнімдеріне, темекі өнімдеріне декларацияларды бірнеше рет ұсынбау немесе уақтылы ұсынбау, сондай-ақ бақылауға қажетті ақпаратты ұсынбау немесе уақтылы ұсынбау қажет.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 281 (1) тармақшасында көзделген әрекетті қайталап жасағаны үшін салық төлеуші айыппұл салынғаннан кейін бір жыл ішінде айыппұлмен жазаланады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 281-бабының 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық үшін айыппұлдың мөлшері құқық бұзушының құқықтық мәртебесіне байланысты сараланады, ал егер құқық бұзушы кәсіпкерлік субъект болса, ол сонымен қатар оның қай санатқа жататынына байланысты болады. Осыған байланысты, құқық бұзушыны әкімшілік жауапкершілікке тартатын орган алдымен адамды жауапқа тартуға дейін алдымен оның құқықтық мәртебесін және ол жататын қызмет санатын анықтауы керек.

Құқық бұзушы тиесілі заңды мәртебеге және қызмет санатына байланысты айыппұл мөлшері:

- жеке тұлғалар үшін - 10 АЕК,
- шағын бизнес немесе коммерциялық емес ұйымдар үшін - 20 АЕК,
- орта кәсіпорындар үшін - 40 АЕК,
- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін - 60 АЕК.

Айыппұлдардың мөлшері белгіленген және оларды енгізетін орган өзгертілмейді.

Айыппұлды мемлекеттік кірістер органдары немесе сот әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс сотта қаралған жағдайда тағайындайды.

Түсіндірілген баптың 2-1-бөлімі мұнай өнімдерінің көлемін, ілеспе шот-фактуралардағы темекі өнімдерінің санын, мұнай өнімдеріне, темекі өнімдеріне

арналған декларацияларда, бақылау үшін қажетті ақпаратта, сондай-ақ ілеспе құжатта жеке сәйкестендіру нөмір-кодының дұрыс көрсетілмеуі үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Мұнай өнімдеріне қатысты *"дербес сәйкестендіру нөмірі-коды"* ұғымы "мұнай өнімдерінің жекелеген түрлерін өндіруді және олардың айналымын мемлекеттік реттеу туралы" Қазақстан Республикасының 2011 жылғы 20 шілдедегі № 463-IV Заңы 1-бабының 3) тармақшасында мұнай өнімдерін өндірушілерге, мұнай өнімдерінің импортын жүзеге асыратын мұнай өнімдерін көтерме жеткізушілерге және Қазақстан Республикасында өндірілетін немесе Қазақстан Республикасының аумағына әкелінетін мұнай өнімдерінің әрбір атауына мұнай өнімдерінің түрін көрсету үшін қажетті, ілеспе жүкқұжаттағы және мұнай өнімдерінің айналымы жөніндегі декларациядағы мұнай өнімдерінің маркалары.

Тиісінше, темекі өнімдеріне қатысты *"жеке сәйкестендіру нөмірінің коды"* "Темекі бұйымдарының өндірісі мен айналымын мемлекеттік реттеу туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 1-бабы 1-1) тармақшасында өндірілген және импортталатын темекі өнімдеріне сәйкестендіру нөмірі ретінде анықталады.

Ілеспе шот-фактураларды, мұнай өнімдерінің немесе темекі өнімдерінің жекелеген түрлеріне арналған декларацияларды толтыру кезінде нарық субъектілері оларда мұнай өнімдерінің көлемі, темекі өнімдерінің саны, олардың жеке сәйкестендіру нөмір-коды туралы сенімді ақпаратты, сондай-ақ бақылау үшін қажетті сенімді ақпаратты көрсетуге міндетті.

Осы міндеттемені орындамау ескертілген баптың 2-1-тармағына сәйкес айыппұл түрінде әкімшілік жауапкершілікке әкеп соғады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 281-бабының 2-1-тармағында көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін салынатын айыппұлдың мөлшері құқық бұзушының құқықтық жағдайына байланысты сараланады, ал егер құқық бұзушы кәсіпкерлік субъектісі болса, ол оның қай санатқа жататынына да байланысты болады. Осыған байланысты, құқық бұзушыны әкімшілік жауапкершілікке тартатын орган алдымен адамды жауапқа тартуға дейін алдымен оның құқықтық мәртебесін және ол жататын қызмет санатын анықтауы керек.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 281-бабының 2-1-тармағында көзделген құқық бұзушылық үшін айыппұл мөлшері:

- жеке тұлғалар үшін - 10 АЕК,
- шағын бизнес немесе коммерциялық емес ұйымдар үшін - 20 АЕК,
- орта кәсіпорындар үшін - 40 АЕК,
- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін - 50 АЕК.

Айыппұлдардың мөлшері белгіленген және оларды енгізетін орган өзгертілмейді.

Айыппұлды мемлекеттік кірістер органдары немесе сот әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс сотта қаралған жағдайда тағайындайды.

Түсіндірілген баптың 2-2-бөлігінде ӘҚБтК-нің 281-бабының 2-1-бөлігінде көзделген әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде әрекетті қайталағаны үшін неғұрлым қатаң жаза белгіленген.

Бұл жағдайда қылмыстың қайталануы әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 281-бабының 2-2-тармағына сәйкес құқық бұзушыны тарту үшін тәуелсіз құқық бұзушылықтың міндетті біліктілік белгісі болып табылады.

Егер адам бұрын Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 281-бабының 2-1-тармағында көзделген құқық бұзушылық жасаған болса, оған жазаны өтеу немесе жіберу арқылы оған әкімшілік жаза қолданылған болса, бұл шешім бірнеше рет жасалған деп саналады, бұл шешім жойылмаған және адам ол қаралған бір жылдық кезең ішінде әкімшілік жаза, әлі мерзімі өтпеген.

Салық төлеушіні ӘҚБтК-нің 281-бабының 2-2-бөлігі бойынша жауапқа тарту үшін ілеспе жүкқұжаттарда, мұнай өнімдеріне, темекі өнімдеріне арналған декларацияларда, мониторингті жүзеге асыру үшін қажетті мәліметтерде мұнай өнімдерінің көлемін, темекі өнімдерінің мөлшерін қайта дұрыс көрсетпеу, сондай-ақ мұнай өнімдеріне, темекі өнімдеріне арналған ілеспе жүкқұжаттарда дербес сәйкестендіру нөмір-кодын дұрыс көрсетпеу белгіленуге тиіс.

Салық төлеуші айыппұл салғаннан кейін бір жыл ішінде Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 281-бабының 2-1-бөлігінде көзделген әрекетті қайталап жасағаны үшін айыппұлмен жазаланады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 281-бабының 2-2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін салынатын айыппұл мөлшері құқық бұзушының құқықтық жағдайына байланысты сараланады, ал егер құқық бұзушы кәсіпкерлік субъектісі болса, ол сонымен қатар оның қай санатқа жататынына байланысты болады. Осыған байланысты, құқық бұзушыны әкімшілік жауапкершілікке тартатын орган алдымен адамды жауапқа тартуға дейін алдымен оның құқықтық мәртебесін және ол жататын қызмет санатын анықтауы керек.

Айыппұлдың мөлшері, құқық бұзушының құқықтық мәртебесіне және ол тиесілі бизнес санатына байланысты:

- жеке тұлғалар үшін - 20 АЕК,
- шағын бизнес немесе коммерциялық емес ұйымдар үшін - 40 АЕК,
- орта бизнес үшін - 60 АЕК,
- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін - 100 АЕК.

Айыппұлдардың мөлшері белгіленген және оларды енгізетін орган өзгертілмейді.

Айыппұлды мемлекеттік кірістер органдары немесе сот әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс сотта қаралған жағдайда тағайындайды.

Түсіндірілген баптың 3-бөлімі темекі бұйымдарының өндірісі мен айналымын мемлекеттік реттеу саласындағы Қазақстан Республикасының заңнамасын бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсіндірілген баптың 3-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың объективті жағы міндеттелген тұлғаның заңсыз әрекеттері немесе әрекетсіздігі:

1) уәкілетті органға ақпарат немесе темекі өнімдерін өндіру және айналымы саласындағы жалған ақпарат беруден бас тарту, сондай-ақ күнтізбелік отыз күн ішінде өндірістік паспортқа өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы жазбаша ақпарат ұсынбаған;

2) лицензияда көрсетілген мекен-жайы бойынша емес, Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген талаптарға сәйкес келмейтін жабдықта темекі бұйымдарын өндіруге;

3) лицензия берілген күннен бастап бір жыл ішінде темекі бұйымдарын өндіру жөніндегі қызметті жүзеге асырмаса.

Түсініктеме берілген баптың 3-бөлігінде көзделген әрекетті жасағаны үшін темекі нарығының субъектісі айыппұл салумен және лицензияның қолданылуын тоқтата тұрумен жазаланады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 281-бабының 3-тармағына сәйкес құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл мөлшері құқық бұзушының қай санатқа жататынына байланысты сараланады. Осыған байланысты, құқық бұзушыны әкімшілік жауапкершілікке тартатын орган алдымен адамды жауапқа тартуға дейін алдымен оның құқықтық мәртебесін және ол жататын қызмет санатын анықтауы керек.

Кәсіптің санатына байланысты, айыппұл мөлшері:

- шағын бизнес үшін - 100 АЕК,
- орта кәсіпорындар үшін - 200 АЕК,
- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін - 700 АЕК.

Айыппұлдардың мөлшері белгіленген және оларды енгізетін орган өзгертілмейді.

Сондай-ақ, түсіндірілген баптың 3-бөлігіндегі құқық бұзушылық үшін жаза ретінде оның санкциясы темекі бұйымдарын өндірушінің лицензиясының қолданылуын тоқтата тұруды қарастырады.

Түсіндірілген баптың 3-бөлігіндегі әкімшілік жазаны құқық бұзушыға тек сот ғана тағайындайды, өйткені заңмен жасалуы үшін лицензияның қолданылуын тоқтата тұру түріндегі жаза қарастырылған әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс сотта қаралуы керек.

Түсіндірілген баптың 4-бөлімі әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекстің 281-бабының 3-бөлігінде көзделген әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде әрекетті қайталағаны үшін анағұрлым қатаң жазаны белгілейді.

Бұл жағдайда қылмыстың қайталануы, әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 281-бабының 4-тармағына сәйкес құқық бұзушыны тарту үшін тәуелсіз құқық бұзушылықтың міндетті біліктілік белгісі болып табылады.

Егер адам бұрын Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 281-бабының 3-тармағында көзделген құқық бұзушылықты жасаған болса, оған жазаны өтеу немесе

оны жіберу арқылы әкімшілік жазаға тартылған болса, мұндай шешім бірнеше рет жасалған деп саналады, мұндай шешім жойылмаған және адам әкімшілік жазаға тартылған бір жыл ішінде әлі бітпеген.

Салық төлеуші айыппұл салумен және айыппұл салынғаннан кейін бір жыл ішінде Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 281-бабының 3-бөлігінде көзделген әрекетті қайталап жасағаны үшін лицензиядан айыруға әкеп соғады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 281-бабының 4-тармағында көзделген құқық бұзушылық үшін айыппұлдың мөлшері құқық бұзушының құқықтық жағдайына байланысты сараланады, ал егер құқық бұзушы кәсіпкерлік субъект болса, ол сонымен қатар оның қай санатқа жататынына байланысты болады. Осыған байланысты, құқық бұзушыны әкімшілік жауапкершілікке тартатын орган алдымен адамды жауапқа тартуға дейін алдымен оның құқықтық мәртебесін және ол жататын қызмет санатын анықтауы керек.

Әр түрлі санаттағы құқық бұзушылар үшін айыппұл:

- шағын бизнес үшін - 150 АЕК,
- орта кәсіпорындар үшін - 300 АЕК,
- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін - 900 АЕК.

Айыппұлдардың мөлшері белгіленген және оларды енгізетін орган өзгертілмейді.

Сондай-ақ, түсіндірілген баптың 4-бөлігіндегі құқық бұзушылық үшін жаза ретінде оның санкциясы құқық бұзушының лицензиясынан айыруды қарастырады.

Түсіндірілген баптың 4-бөлігіндегі әкімшілік жазаны құқық бұзушыға тек сот ғана тағайындайды, өйткені заңмен жасалуы үшін лицензиядан айыру түріндегі жаза қарастырылған әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс сотта қаралуы керек.

Түсініктеме берілген баптың 5-бөлімі мұнай өнімдері мен темекі өнімдері нарығының субъектілерінің мұнай өнімдері мен темекі өнімдерінің жекелеген түрлерін өндіру және (немесе) айналымы шарттарын бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсіндірілген баптың 5-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың объективті жағы міндеттелген тұлғаның заңсыз іс-әрекеттерді немесе әрекетсіздікті жасағаны түрінде көрінеді:

1) қорғасын бензинінің және (немесе) сапасыз стандартты мұнай өнімдерінің айналымы, сондай-ақ оларды жеке және (немесе) заңды тұлғалар одан әрі өңдеусіз сақтау;

2) мұнай өнімдерінің жекелеген түрлерінің шот-фактураларсыз айналымы;

3) мұнай өнімдерін өндіруші және жеткізуші болып табылмайтын тұлғалардың мұнай өнімдерін базалардан, жанармай құю станцияларынан емес сатуы;

4) бақылау приборларына орнатылатын пломбалардың болмауы;

5) темекі бұйымдарының айналымы (экспорты қоспағанда) Қазақстан Республикасының Үкіметі белгілеген ең төменгі бағалардан төмен;

6) ауылшаруашылық техникасы далада шоғырланған жерлерде ауылшаруашылық жерлерінде емес жылжымалы түрдегі жанармай құю станцияларынан мұнай өнімдерін сату;

7) жеке және (немесе) заңды тұлғалардың мұнай өнімдерінің, оның ішінде құрамында темір бар қоспаларды (темір, марганец, қорғасын және басқалары, дизель отынына антистатикалық қоспаларды қоспағанда) айналымы;

8) мұнай өнімдері базаларынан мұнай өнімдерінің жекелеген түрлерін сату және (немесе) жөнелту жағдайларын қоспағанда, мұнай өндірушілері, мұнай жеткізушілері, мұнай өнімдерін көтерме жеткізушілер немесе бақылау-өлшеу аспаптары жоқ мұнай өнімдерін бөлшек сатушылармен мұнай өнімдерінің жекелеген түрлерін сату және (немесе) жөнелту;

9) алып тасталды - ҚР 12.25.2017 № 122-VI Заңымен;

10) мұнай өнімдерін көтерме жеткізушілердің, мұнай өнімдерін өндірушілерден, мұнай жеткізушілерінен, импорттаушылардан, мұнай өнімдерін бөлшек емес таратушылардан немесе түпкілікті емес тұтынушылардан сатып алатын мұнай өнімдерін сату.

Түсіндірілген баптың 5-тармағында көзделген әрекетті жасағаны үшін, құқық бұзушы әкімшілік құқық бұзушылықтың тікелей объектілері болып табылатын мұнай өнімдерін, темекі өнімдерін тәркілеумен және (немесе) құқық бұзушылық нәтижесінде алынған немесе *онсыз* алынған айыппұлмен жазаланады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 281-бабының 5-тармағында көзделген құқық бұзушылық үшін айыппұлдың мөлшері құқық бұзушының құқықтық жағдайына байланысты сараланады, ал егер құқық бұзушы кәсіпкерлік субъект болса, ол сонымен қатар оның қай санатқа жататынына байланысты болады. Осыған байланысты, құқық бұзушыны әкімшілік жауапкершілікке тартатын орган алдымен адамды жауапқа тартуға дейін алдымен оның құқықтық мәртебесін және ол жататын қызмет санатын анықтауы керек.

Құқық бұзушының құқықтық мәртебесіне және ол жататын қызмет санатына байланысты айыппұл мөлшері:

- жеке тұлғалар үшін - 20 АЕК,
- шағын бизнес немесе коммерциялық емес ұйымдар үшін - 50 АЕК,
- орта кәсіпорындар үшін - 100 АЕК,
- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін - 300 АЕК.

Айыппұлдардың мөлшері белгіленген және оларды енгізетін орган өзгертілмейді.

Сондай-ақ, түсіндірілген баптың 5-тармағында көзделген құқық бұзушылық үшін қосымша жаза ретінде оның санкциясы әкімшілік құқық бұзушылықтың тікелей субъектілері болып табылатын мұнай өнімдерін, темекі өнімдерін тәркілеуді және (немесе) құқық бұзушылықтан түскен кірістерді алып қоюды көздейді. Тәркілеу істің мән-жайына байланысты соттың қалауы бойынша қолданылады.

Түсіндірілген баптың 5-бөлігіндегі әкімшілік жазаны құқық бұзушыға тек сот ғана тағайындайды, өйткені заңда тәркілеу түріндегі жаза қарастырылған әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс сотта қаралуы керек.

Түсініктеме берілген баптың 6-бөлімі әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 281-бабының 5-тармағында көзделген әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде әрекетті қайталағаны үшін анағұрлым қатаң жазаны белгілейді.

Бұл жағдайда қылмыстың қайталануы әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 281-бабының 6-тармағына сәйкес құқық бұзушыны тарту үшін тәуелсіз құқық бұзушылықтың міндетті біліктілік белгісі болып табылады.

Егер адам бұрын Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 281-бабының 5-тармағында көзделген құқық бұзушылықты жасаған болса, оған жазаны өтеу немесе оны жіберу арқылы әкімшілік жазаға тартылған болса, бұл шешім бірнеше рет жасалған деп саналады, бұл шешім жойылмаған және адам әкімшілік жазаға тартылған бір жыл ішінде әлі бітпеген.

Әкімшілік құқық бұзушылықтың тікелей объектілері болып табылатын мұнай өнімдерін, темекі өнімдерін және (немесе) Әкімшілік кодекстің 281-бабының 5-тармағында көзделген әрекетті қайталап жасағаны үшін құқық бұзушылық нәтижесінде алынған кірісті салық төлеуші айыппұл салуға және тәркілеуге әкеп соғады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 281-бабының 6-тармағында көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін салынатын айыппұлдың мөлшері құқық бұзушының құқықтық жағдайына байланысты сараланады, ал егер құқық бұзушы кәсіпкерлік субъектісі болса, ол сонымен қатар оның қай санатқа жататынына байланысты болады. Осыған байланысты, құқық бұзушыны әкімшілік жауапкершілікке тартатын орган алдымен адамды жауапқа тартуға дейін алдымен оның құқықтық мәртебесін және ол жататын қызмет санатын анықтауы керек.

Әр түрлі санаттағы құқық бұзушылар үшін айыппұл:

- жеке тұлғалар үшін - 40 АЕК,
- шағын бизнес немесе коммерциялық емес ұйымдар үшін - 100 АЕК,
- орта кәсіпорындар үшін - 200 АЕК,
- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін - 500 АЕК.

Айыппұлдардың мөлшері белгіленген және оларды енгізетін орган өзгертілмейді.

Сондай-ақ, түсіндірілген баптың 6-бөлігіндегі құқық бұзушылық үшін қосымша жаза ретінде, оның санкциясы әкімшілік құқық бұзушылықтың тікелей субъектілері болып табылатын мұнай өнімдерін, темекі өнімдерін тәркілеуді және (немесе) құқық бұзушылықтан түскен кірістерді алып қоюды көздейді.

Түсіндірілген баптың 6-бөлігіндегі әкімшілік жазаны құқық бұзушыға тек сот ғана тағайындайды, өйткені заңмен жасалуы үшін тәркілеу түріндегі жаза қарастырылған әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс сотта қаралуы керек.

Түсіндірілген баптың 7-бөлімі мұнай өнімдерін өндірушінің кінәсінен металл құрамды қоспаларды (темір, марганец, қорғасын және басқалары) пайдалану арқылы бензин мен дизель отынын өндіруге әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсіндірілген баптың 7-бөліміне сәйкес әкімшілік құқық бұзушылықтың субъектілері бензин және дизель отыны түріндегі мұнай өнімдерін өндіруші кәсіпкерлік субъектілері болып табылады.

Мұнай өнімдерін өндіруші "Мұнай өнімдерінің жекелеген түрлерінің өндірісі мен айналымын мемлекеттік реттеу туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 1-бабы 20) тармақшасына сәйкес меншік құқығында және (немесе) өзге де заңды негіздерде қайта өңдеу зауыты бар және өндірістік паспортқа сәйкес мұнай өнімдерін шығаратын заңды тұлға болып табылады, сондай-ақ толлингті қайта өңдеу өнімі болып табылатын өз мұнай өнімдерін сату және (немесе) мұнай өнімдерін беру.

Тиісінше, мұнай өнімдері нарығының басқа қатысушылары түсініктеме берілген баптың 7-бөлігінде құқық бұзушылықтың мәні болмайды.

"Мұнай өнімдерінің жекелеген түрлерін өндіруді және олардың айналымын мемлекеттік реттеу туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 12-бабы 3-тармағының 2) тармақшасындағы рұқсат етілген нормаға сәйкес, мұнай өндірушілерге антистатикалық қоспалардан басқа (темір, марганец, қорғасын, дизель отыны және басқалары) металл қоспалары бар бензин мен дизель отынын өндіруге *ТҮЙЫМ салынады*.

Түсіндірілген баптың 7-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың объективті жағы мұнай өнімдерін өндірушінің металл құрамындағы қоспаларды (темір, марганец, қорғасын және басқа дизель отынына антистатикалық қоспалардан) пайдалана отырып, бензин мен дизель отынын өндіру түріндегі заңсыз әрекеттерінен көрінеді.

Мұнай өнімдерін өндірушілердің олар үшін белгіленген заңды бұзуына тыйым салу, түсіндірілген баптың 7-бөлігі үшін айыппұл түрінде әкімшілік жауапкершілікке әкеп соғады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 281-бабының 7-тармағында көзделген құқық бұзушылық үшін айыппұл мөлшері мұнай өнімдерін өндіруші шаруашылық жүргізуші субъектілердің қай санатына жататынына байланысты сараланады. Осыған байланысты, құқық бұзушыны әкімшілік жауапкершілікке тартатын орган алдымен адамды жауапқа тартуға дейін алдымен оның құқықтық мәртебесін және ол жататын қызмет санатын анықтауы керек.

Әкімшілік кодекстің 281-бабының 7-тармағында көзделген құқық бұзушылық үшін айыппұл мөлшері:

- шағын бизнес үшін - 50 АЕК,
- орта кәсіпорындар үшін - 100 АЕК,
- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін - 200 АЕК.

Айыппұлдардың мөлшері белгіленген және оларды енгізетін орган өзгертілмейді.

Айыппұлды мемлекеттік кірістер органдары немесе сот әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс сотта қаралған жағдайда тағайындайды.

Түсіндірілген баптың 8-бөлімі мұнай өнімдерін өндірушілердің мұнай өнімдерін өндіру саласындағы уәкілетті органның келісімінсіз, егер төтенше жағдайдың алдын алуға дереу қажет болмаса, олардың жұмысын тоқтатқаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсіндірілген баптың 8-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың субъектілері - мұнай өнімдерін өндіруші шаруашылық жүргізуші субъектілер.

Мұнай өнімдерін өндіруші "Мұнай өнімдерінің жекелеген түрлерінің өндірісі мен айналымын мемлекеттік реттеу туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 1-бабы 20) тармақшасына сәйкес меншік құқығында және (немесе) өзге де заңды негіздерде қайта өңдеу зауыты бар және өндірістік паспортқа сәйкес мұнай өнімдерін шығаратын заңды тұлға болып табылады, сондай-ақ толлингті қайта өңдеу өнімі болып табылатын өз мұнай өнімдерін сату және (немесе) мұнай өнімдерін беру.

Тиісінше, мұнай өнімдері нарығының басқа қатысушылары түсіндірілген баптың 8-бөлігі бойынша құқық бұзушылықтың субъектісі болмайды.

"Мұнай өнімдерінің жекелеген түрлерін өндіруді және олардың айналымын мемлекеттік реттеу туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 12-бабы 3-тармағы 5) тармақшасы нормасының талапқа сәйкес, мұнай өнімдерін өндірушілерге мұнай өнімдерін өндіру саласындағы уәкілетті органмен келісусіз мұнай өнімдерін өндіру үшін пайдаланылатын технологиялық қондырғылардың жұмысын тоқтата тұруға тыйым салынады.

Түсіндірілген баптың 8-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың объективті жағы мұнай өнімдерін өндіруші уәкілетті органмен келісусіз мұнай өнімдерін өндіру үшін пайдаланылатын технологиялық қондырғылардың жұмысын тоқтату түріндегі заңсыз әрекеттерден көрінеді.

Мұнай өнімдерін өндіру үшін пайдаланылатын технологиялық қондырғылардың жабылуы төтенше жағдайдың алдын алу үшін қажет болған жағдайлар болып табылады.

Мұнай өнімдерін өндірушілердің олар үшін ережені бұзуына тыйым салу, түсіндірілген баптың 8-бөлігі үшін айыппұл түрінде әкімшілік жауапкершілікке әкеп соғады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 281-бабының 8-тармағында көзделген құқық бұзушылық үшін айыппұл мөлшері мұнай өнімдерін өндіруші шаруашылық жүргізуші субъектілердің қай санатына жататынына байланысты сараланады. Осыған байланысты, құқық бұзушыны әкімшілік жауапкершілікке тартатын орган алдымен адамды жауапқа тартуға дейін алдымен оның құқықтық мәртебесін және ол жататын қызмет санатын анықтауы керек.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 281-бабының 8-тармағында көзделген құқық бұзушылық үшін айыппұл мөлшері:

- шағын бизнес үшін - 100 АЕК,
- орта кәсіпорындар үшін - 200 АЕК,
- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін - 400 АЕК.

Айыппұлдардың мөлшері белгіленген және оларды енгізетін орган өзгертілмейді.

Айыппұлды мемлекеттік кірістер органдары немесе сот әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс сотта қаралған жағдайда тағайындайды.

Түсіндірілген баптың 9-бөлігі мұнай өнімдерін өндірушілердің өз кінәсі бойынша технологиялық қондырғылардың жоспарлы профилактикалық жұмыстарының жылдық кестесін және (немесе) оны орындамағаны үшін мұнай өнімдерін өндіру саласындағы уәкілетті органға бекіту үшін ұсынбағаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсіндірілген баптың 9-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың субъектілері - мұнай өнімдерін өндіруші кәсіпкерлік субъектілері.

Мұнай өнімдерін өндіруші "Мұнай өнімдерінің жекелеген түрлерінің өндірісі мен айналымын мемлекеттік реттеу туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 1-бабы 20) тармақшасына сәйкес меншік құқығында және (немесе) өзге де заңды негіздерде қайта өңдеу зауыты бар және өндірістік паспортқа сәйкес мұнай өнімдерін шығаратын заңды тұлға болып табылады, сондай-ақ толлингті қайта өңдеу өнімі болып табылатын өз мұнай өнімдерін сату және (немесе) мұнай өнімдерін беру.

Тиісінше, мұнай өнімдері нарығының басқа қатысушылары түсініктеме берілген баптың 9-бөлігінде құқық бұзушылыққа ұшырамайды.

"Мұнай өнімдерінің жекелеген түрлерін өндіруді және олардың айналымын мемлекеттік реттеу туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 12-бабы 1-тармағының б) тармақшасы нормасының алдын-ала талап етуіне сәйкес, мұнай өнімдерін өндірушілер мұнай өнімдерін өндіру саласындағы уәкілетті органға технологиялық қондырғылардың жоспарлы профилактикалық жұмыстарының *жылдық кестесін* бекітуге ұсынуға және осы кестеге сәйкес келуге міндетті.

Түсіндірілген баптың 9-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың объективтік жағы мұнай өнімдерін өндіруші уәкілетті органға технологиялық қондырғылардың жоспарлы профилактикалық жұмыстарының *жылдық кестесін* ұсыну үшін олардың кінәсі бойынша оларды *ұсынбау* түріндегі мұнай өнімдерін өндірушінің заңсыз әрекеттері және (немесе) әрекетсіздігі немесе *сәйкессіздік* түрінде көрінеді

Мұнай өндірушілердің осы міндеттемелерді орындамауы түсіндірілген баптың 9-тармағына сәйкес айыппұл түрінде әкімшілік жауапкершілікке әкеп соғады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 281-бабының 9-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық үшін айыппұл мөлшері мұнай өнімдерін өндіруші шаруашылық жүргізуші субъектілердің қай санатына жататынына байланысты сараланады. Осыған байланысты, құқық бұзушыны әкімшілік жауапкершілікке тартатын орган алдымен

адамды жауапқа тартуға дейін алдымен оның құқықтық мәртебесін және ол жататын қызмет санатын анықтауы керек.

Әкімшілік кодекстің 281-бабының 9-тармағында көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл мөлшері:

- шағын бизнес үшін - 100 АЕК,
- орта кәсіпорындар үшін - 200 АЕК,
- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін - 400 АЕК.

Айыппұлдардың мөлшері белгіленген және оларды енгізетін орган өзгертілмейді.

Айыппұлды мемлекеттік кірістер органдары немесе сот әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс сотта қаралған жағдайда тағайындайды.

Түсіндірілген баптың 10-бөлімі мұнай өнімдерін өндірушілердің өз кінәсінен мұнай өнімдерін өндіру саласындағы уәкілетті орган белгілеген мұнай өнімдерін өндірудің минималды көлемін орындамағандары үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсіндірілген баптың 10-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың субъектілері - мұнай өнімдерін өндіруші кәсіпкерлік субъектілері.

Мұнай өнімдерін өндіруші "Мұнай өнімдерінің жекелеген түрлерінің өндірісі мен айналымын мемлекеттік реттеу туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 1-бабы 20) тармақшасына сәйкес меншік құқығында және (немесе) өзге де заңды негіздерде қайта өңдеу зауыты бар және өндірістік паспортқа сәйкес мұнай өнімдерін шығаратын заңды тұлға болып табылады, сондай-ақ толлингті қайта өңдеу өнімі болып табылатын өз мұнай өнімдерін сату және (немесе) мұнай өнімдерін беру.

Тиісінше, мұнай өнімдері нарығының басқа қатысушылары түсініктеме берілген баптың 10-бөлігінде құқық бұзушылыққа ұшырамайды.

"Мұнай өнімдерінің жекелеген түрлерін өндіруді және олардың айналымын мемлекеттік реттеу туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 12-бабы 1-тармағының 9) тармақшасы нормасының алдын-ала талап етуіне сәйкес, мұнай өнімдерін өндірушілерден *мұнай өнімдерін өндірудің белгіленген минималды көлемін орындау талап етіледі.*

Қазақстан Республикасы Заңының 1-бабы 17) тармақшасына сәйкес, мұнай өнімдерін өндірудің минималды көлемі - мұнай өнімдерінің көлемі, кемінде күнтізбелік жыл ішінде мұнай өнімдерін өндіруші ай сайын өндіріп отыруы тиіс.

Қазақстан Республикасы Заңының 7-бабы 21) тармақшасына сәйкес мұнай өнімдерін өндірудің ең аз көлемін уәкілетті орган белгілейді.

Түсіндірілген баптың 10-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың объективті жағы мұнай өнімдерін өндіруші мұнай өнімдерін өндіру саласындағы уәкілетті орган белгілеген мұнай өнімдерін өндірудің минималды көлемін орындамау түріндегі заңсыз іс-әрекеттерді және (немесе) әрекетсіздікті жасағанымен көрінеді.

Мұнай өнімдерін өндірушілердің бұл міндеттемені орындамауы түсіндірілген мақаланың 10-бөлігінде айыппұл түрінде әкімшілік жауапкершілікке әкеп соғады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 281-бабының 10-тармағында көзделген құқық бұзушылық үшін айыппұл мөлшері мұнай өнімдерін өндіруші шаруашылық жүргізуші субъектілердің қай санатына жататынына байланысты сараланады. Осыған байланысты, құқық бұзушыны әкімшілік жауапкершілікке тартатын орган алдымен адамды жауапқа тартуға дейін алдымен оның құқықтық мәртебесін және ол жататын қызмет санатын анықтауы керек.

Мұнай өнімдерін өндіруші кәсіпкерлік санатына байланысты Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 281-бабының 10-тармағында көзделген құқық бұзушылық үшін айыппұл мөлшері:

- шағын бизнес үшін - 50 АЕК,
- орта кәсіпорындар үшін - 100 АЕК,
- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін - 200 АЕК.

Айыппұлдардың мөлшері белгіленген және оларды енгізетін орган өзгертілмейді.

Айыппұлды мемлекеттік кірістер органдары немесе сот әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс сотта қаралған жағдайда тағайындайды.

282-бап. Қазақстан Республикасының этил спирті мен алкоголь өнімінің өндірісі мен айналымын мемлекеттік реттеу туралы заңнамасын бұзу

1. Этил спиртіне және (немесе) алкогольдік ішімдіктерге декларацияны, ілеспе жүкқұжатты ұсынбау немесе уақтылы ұсынбау -

жеке тұлғаларға - бес, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне - он, орта бизнес үшін - жиырма, ірі бизнес үшін - отыз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекеттер:

жеке тұлғаларға - он, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне - жиырма, орта кәсіпкерлікке - қырық, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне - алпыс айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2-1. Этил спирті және (немесе) алкоголь өнімінің көлемі ілеспе шот-фактурада, этил спирті және (немесе) алкоголь өніміне арналған декларацияда дұрыс көрсетілмеген, сондай-ақ этил спирті мен (немесе) алкоголь өніміне ілеспе шот-фактурада жеке сәйкестендіру нөмір-кодының дұрыс көрсетілмеуі -

жеке тұлғаларға - он, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне - жиырма, орта кәсіпкерлікке - қырық, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне - елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2-2. Осы баптың 2-1-тармағында көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекеттер -

жеке тұлғаларға - жиырма, шағын бизнес субъектілері үшін - қырық, орта бизнес үшін - алпыс, ірі бизнес үшін - жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

3. Этил спирті мен алкогольді ішімдіктердің айналымы мен қозғалысы шарттарының бұзылуы:

1) алкоголь өнімін Қазақстан Республикасының заңдарында белгіленген орындардан тыс жерде сақтау және сату;

2) алкогольдің аралас полимер контейнерлердегі, оның ішінде полиэтилен жабындысы бар картон қаптамасында және фольгадан жасалған пластик қаптамада, картон қорапқа салынған, сондай-ақ лас, деформацияланған, айқын белгілері бар, зақымдалған бөтелке тығындары бар, сондай-ақ қарапайым бұлдырлық, бөтен заттар, тұнбалар (жинау шараптарын қоспағанда);

3) алкогольді ішімдіктердің қалайы контейнерлеріндегі айналымы (сыра мен күші он екі пайызға жетпейтін төмен деңгейлі алкоголь өнімдерінен басқа), жапсырмасы жоқ бөтелкелерде және пластикалық контейнерлерде (күюдан басқа);

4) Қазақстан Республикасының Үкіметі белгілеген ең төменгі бөлшек сауда бағаларынан төмен арақ пен арнайы, күшті алкогольді алкоголь өнімдерін бөлшек саудада өткізу;

5) алкогольдік ішімдіктерді екі немесе одан да көп лицензиаттардың бір қоймада сақтауы және көтерме саудада ұстауы;

6) бақылау белгілерінің қауіпсіздік белгілерін және (немесе) бақылау маркаларымен белгіленген алкоголь өнімдерінің есепке алу бақылау маркаларынан ақпаратты оқуды анықтайтын құрылғылардың болуынсыз сақтау және сату;

7) ілеспе шот-фактурасы жоқ этил спиртінің және (немесе) алкоголь өнімінің айналымы мен қозғалысы, -

жеке тұлғаларға елу, шағын бизнес субъектілеріне - жетпіс бес, орта кәсіпкерлікке - жүз елу мөлшерінде, ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін - екі жүз, ірі кәсіпкерлік субъектілері болып табылатын заңды тұлғаларға - екі жүзге дейінгі мөлшерде айыппұл салуға әкеп соғады. алты жүз айлық есептік көрсеткіш, құқық бұзушылықтың тікелей мәні болған акцизделетін тауарларды тәркілеу.

4. Осы баптың үшінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекеттер -

Жеке тұлғаларға құқықбұзушылықтың тікелей заты болып табылатын акцизделетін тауарларды тәркілей отырып, сегіз жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде жеке тұлғаларға - жүз, шағын бизнес субъектілеріне - екі жүз, орта бизнес - екі жүз елу, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне - сегіз жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

5. Этил спиртін және (немесе) алкогольдік ішімдіктерді өндіру шарттарын бұзу:

1) өндіруші өндірістік паспортқа өзгерістер мен толықтырулар енгізілген күннен бастап күнтізбелік отыз күнге дейін өндірістік паспортқа енгізілген өзгертулер мен толықтырулар туралы жазбаша түрде ақпарат ұсынбаған;

2) шарап материалдарын, сондай-ақ жылына төрт жүз мың декалитр өндірістік қуаттылықтан тұратын сыраны қоспағанда, технологиялық сызықтарды бақылау есептегіштерімен жабдықтаусыз этил спирті және (немесе) алкоголь өнімін өндіру;

3) шарап материалын, сондай-ақ жылына төрт жүз мың декалитр өндірістік қуаттылықтан тұратын сыраны қоспағанда, этил спирті және (немесе) бақылау-өлшеу аспаптары бар алкоголь өнімін, сондай-ақ бухгалтерлік есепте артық ауытқуларды өндіру;

4) бірдей стационарлық үй-жайлар мен жабдықтарда екі немесе одан да көп лицензиаттардың этил спирті мен алкоголь өнімін өндіруі, -

лицензияның қолданылуын тоқтата отырып, орта бизнеске - екі жүз, ірі бизнеске - жеті жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

6. Осы баптың бесінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекет, -

орта бизнес субъектілеріне үш жүз, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне тоғыз жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға, лицензиядан айыруға әкеп соғады.

7. Этил спиртінің және (немесе) алкоголь өнімінің өндірісі мен айналымы шарттарының бұзылуы:

1) осындай қызмет түріне лицензияның қолданылуы тоқтатыла тұрған кезде қызметті жүзеге асыру;

2) этил спиртінен, тамақ шикізатынан алынбаған алкоголь өнімін өндіру, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне - жүз, орта бизнес субъектілеріне - екі жүз, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне - жеті жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде, лицензиядан айыра отырып айыппұл салуға әкеп соғады.

8. Алып тасталды - ҚР 12.25.2017 № 122-VI Заңымен

9. Алып тасталды - ҚР 12.25.2017 № 122-VI Заңымен

10. Этил спирті (коньяктан басқа), арақ және арнайы арақ өндірісінде өндірістік қуаттылықты пайдаланудың минималды пайыздық мөлшерін және өндірудің минималды көлемін сақтамау -

лицензияның қолданылуын тоқтата отырып, орта бизнеске бес жүз, ірі бизнеске мың айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

11. Осы баптың оныншы бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекет, -

орта бизнес субъектісіне мың мөлшерінде, ірі кәсіпкерлікке - лицензиядан айыра отырып, екі мың айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

12. Денсаулық сақтау ұйымдарының, білім беру, фитнес-орталықтардың, спорттық және спорттық құрылыстардың, жанармай құю станцияларының, сауда базарларының, мәдени және демалыс ұйымдарының ғимараттары мен аумақтарында алкоголь өнімдерін сақтау және сату -

лицензияның қолданылуын тоқтата тұруға әкеп соғады.

13. Осы баптың он екінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекеттер – лицензиядан айыруға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілген бап этил спирті мен алкоголь өнімінің өндірісі мен айналымын мемлекеттік реттеу туралы Қазақстан Республикасының заңнамасын бұзғаны үшін әкімшілік жауаптылықты белгілейді.

"Этил спирті" ұғымын заң шығарушы "этил спирті мен алкоголь өнімінің өндірілуін және айналымын мемлекеттік реттеу туралы" Қазақстан Республикасының 1999 жылғы 16 шілдедегі № 429-І Заңының 1-бабының 23) тармақшасында спирттік ашытқыларды брагоректификациялау немесе астықтан, картоптан, қант қызылшасынан, қант шикізаты мелассасынан және құрамында қанты және крахмал бар басқа да тағамдық Өсімдік шикізатынан, шарап материалынан тікелей немесе қос айдау жолымен және өзге де жолмен алынатын өнім ретінде айқындайды.

"Алкоголь өнімдері" ұғымын заң шығарушы жоғарыда аталған Заңның 1-бабының 2) тармақшасында этил спирті бар, азық-түлік шикізатынан және (немесе) құрамында алкогольі бар тамақ өнімдерінен, құрамында алкогольі бар медициналық өнімдерді қоспағанда, өндірілген бір жарым пайыздан астам этил спирті бар тамақ өнімі ретінде анықталған. Қазақстан Республикасының денсаулық сақтау туралы заңнамасына сәйкес дәрі ретінде тіркелген тағайындаулар.

Қазақстан Республикасының аталған Заңының 1-бабының 1) тармақшасына сәйкес тауар айналымы экспортты, импортты, сатып алуды, сақтауды, көтерме және бөлшек сауданы білдіреді.

Этил спирті мен алкоголь өнімінің өндірісі мен айналымы, сондай-ақ Қазақстан Республикасында белгіленген нарық субъектілері үшін тыйым салулар, шектеулер мен талаптар Қазақстан Республикасының арнайы заңнамасымен реттеледі. Тиісінше, түсіндірілген бап оларды бұзғаны, орындамағаны немесе тиісінше орындамағаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 282-бабында көзделген құқық бұзушылықтардың жалпы объектісі салық салу және салықтық қатынастарды Қазақстан Республикасының Салық кодексінде белгіленген және мемлекетпен қорғалатын тәртіп болып табылады.

Түсіндірілген бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың тікелей объектісі Қазақстан Республикасында этил спирті мен алкоголь өнімін өндіру және олардың айналымы тәртібі Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген және мемлекетпен қорғалады.

Жеке тұлғаларға және жеке кәсіпкерлерге арналған Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 282-бабында көзделген актілердің субъективті жағы ниет немесе немқұрайлылық түрінде кінәлілікпен сипатталады. Адам өзінің іс-әрекетінің (

әрекетсіздігінің) заңсыз сипатын білді, оның зиянды салдарын алдын-ала білді және осы зардаптардың пайда болуын тіледі немесе оған әдейі жол берді немесе оларға немқұрайды қарады, немесе адам өзінің іс-әрекетінің (әрекетсіздігінің) зиянды салдарының ықтималдығын алдын-ала білді, бірақ жеткілікті себепсіз, ұқыпсыз деп санады. олардың алдын-алу мұндай салдарлардың басталу мүмкіндігін алдын-ала қарастырған жоқ, дегенмен, олар сақтықпен және сақтықпен оларды алдын-ала ескертуі керек еді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 282-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтар *формальды* болып табылады. Әкімшілік жауапкершілікке тарту үшін Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 282-бабында құқық бұзушының төленбеген салықтар түрінде мемлекетке *материалдық зиян* келтіргені фактісін анықтау қажет емес. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 282-бабында көзделген құқық бұзушылықтарды жасаудан мемлекетке келтірілген залал адамның этил спирті мен алкоголь өнімін өндіру және айналымы саласындағы Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіп бұзуы болып табылады және сол арқылы уәкілетті мемлекеттік органдар тарапынан тиімді бақылау мүмкін болмау қаупін тудырады. Тиісінше, аталған әкімшілік құқық бұзушылықтар үшін жазалау шарасы орындалмаған салық міндеттемесінің мөлшеріне (мемлекетке төленбеген салық түрінде келтірілген материалдық залал) байланысты болмауы мүмкін.

Түсіндірілген баптың 1-бөлімі ілеспе шот-фактураны, этил спиртіне және (немесе) алкогольді ішімдіктерге декларацияны ұсынбаған немесе уақтылы ұсынбаған үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

"*Ілеспе шот-фактура*" ұғымы "Этил спирті мен алкоголь өнімінің өндірісі мен айналымын мемлекеттік реттеу туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 1-бабының 22) тармақшасында этил спиртінің және (немесе) алкогольді ішімдіктердің қозғалысын бақылауға арналған құжат ретінде анықталған.

"Этил спирті мен алкоголь өнімін өндіруді және олардың айналымын мемлекеттік реттеу туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 12-1-бабының талабы бойынша этил спирті мен алкоголь өнімін сату (тарату) және тасымалдау кезінде ілеспе шот-фактуралар берілуі керек.

Этил спиртіне және (немесе) алкогольдік ішімдіктерге ілеспе шот-фактураларды ресімдеу және пайдалану ережесін уәкілетті орган бекітеді. Аталған Заңның 4-бабы 2-тармағының б) тармақшасына сәйкес уәкілетті орган сонымен қатар этил спирті мен алкоголь өнімінің өндірісі мен айналымы туралы *декларацияларды* ұсыну тәртібін әзірлейді және бекітеді.

"Этил спирті мен алкоголь өнімін өндіруді және олардың айналымын мемлекеттік реттеу туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 9-бабы 5-тармағының нормаларына

сәйкес, ілеспе шот-фактураларсыз этил спирті мен алкоголь өнімінің айналымы мен қозғалысына, сондай-ақ этил спирті үшін ілеспе шот-фактураларды ресімдеу және пайдалану ережелерін бұза отырып *тыйым салынады*.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 282-бабының 1-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың субъектілері болып Қазақстан Республикасының этил спирті мен алкоголь өнімінің айналымын мемлекеттік бақылау туралы заңнамасы осы тауарлардың түрлері бойынша ілеспе шот-фактуралар, декларациялар тапсыруға міндетті жеке және заңды тұлғалар болып табылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 282-бабының 1-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың объективті жағы - міндеттелген тұлғаның ілеспе шот-фактураны, этил спирті және (немесе) алкогольдік ішімдіктер туралы декларацияны, немесе уақтылы ұсынбау (орындау мерзімін ұзарту) түріндегі заңсыз әрекеттерді ұсыну түрінде заңсыз әрекет етуі.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 282-бабының 1-тармағына сәйкес құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл мөлшері:

- жеке тұлғалар үшін - 5 АЕК,
- шағын бизнес үшін - 10 АЕК,
- орта бизнес үшін - 20 АЕК,
- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін - 30 АЕК.

Айыппұлдардың мөлшері белгіленген және оларды енгізетін орган өзгертілмейді.

Айыппұлды мемлекеттік кірістер органдары немесе сот әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс сотта қаралған жағдайда тағайындайды.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігінде әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекстің 282-бабының 1-тармағында көзделген әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде әрекетті қайталап жасағаны үшін неғұрлым қатаң жаза белгіленген.

Бұл жағдайда қылмыстың қайталануы, әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 282-бабының 2-тармағына сәйкес құқық бұзушыны тарту үшін тәуелсіз құқық бұзушылықтың міндетті біліктілік белгісі болып табылады.

Егер адам бұрын Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 282-бабының 1-тармағында көзделген құқық бұзушылықты жасаған болса, оған жазаны өтеу немесе оны бағыттау арқылы әкімшілік жазаға тартылған болса, бұл шешім бірнеше рет жасалған деп саналады, бұл шешім жойылмаған және адам әкімшілік жазаға тартылған бір жыл ішінде әлі бітпеген.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекстің 282-бабының 2-бөлігі бойынша салық төлеушіні жауапқа тарту үшін, ілеспе шот-фактураны бірнеше рет ұсынбау немесе уақтылы ұсынбау, этил спирті және (немесе) алкогольді ішімдіктерге декларацияны құру қажет.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 282-бабының 1-бөлігінде көзделген іс-әрекетті қайталап жасағаны үшін салық төлеуші айыппұл салынғаннан кейін бір жыл ішінде айыппұлмен жазаланады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 282-бабының 2-тармағында көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл мөлшері:

- жеке тұлғалар үшін - 10 АЕК,
- шағын бизнес үшін - 20 АЕК,
- орта кәсіпорындар үшін - 40 АЕК,
- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін - 60 АЕК.

Айыппұлдардың мөлшері белгіленген және оларды енгізетін орган өзгертілмейді.

Айыппұлды мемлекеттік кірістер органдары немесе сот әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс сотта қаралған жағдайда тағайындайды.

Түсіндірілген баптың 2-1-бөлігі этил спирті мен (немесе) алкоголь өнімінің көлемін ілеспе шот-фактурада, этил спирті және (немесе) алкоголь өніміне арналған декларацияда дұрыс көрсетілмегені, сондай-ақ ілеспе шот-фактурада этил спирті және (немесе) алкоголь өнімінің жеке сәйкестендіру нөмірінің коды дұрыс көрсетілмегені үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

"Ілеспе шот-фактура" ұғымы *"Этил спирті мен алкоголь өнімінің өндірісі мен айналымын мемлекеттік реттеу туралы"* Қазақстан Республикасы Заңының 1-бабының 22) тармақшасында этил спиртінің және (немесе) алкогольді ішімдіктердің қозғалысын бақылауға арналған құжат ретінде анықталған.

"Жеке сәйкестендіру нөмірінің коды" ұғымын заң шығарушы аталған Заңның 1-бабының 4-1) -де өндірілген және импортталған этил спирті мен алкогольді ішімдіктерге (сыра мен сырадан басқа) берілген сәйкестендіру нөмірі ретінде анықтайды.

Этил спирті мен (немесе) алкоголь өніміне ілеспе шот-фактураларды толтыру кезінде нарық субъектілері оларда алкоголь өнімінің мөлшері туралы сенімді ақпаратты, сондай-ақ жеке сәйкестендіру нөмір-кодын көрсетуге міндетті.

Осы міндеттемені орындамау ескертілген баптың 2-1-тармағына сәйкес айыппұл түрінде әкімшілік жауапкершілікке әкеп соғады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 282-бабының 2-1-тармағында көзделген құқық бұзушылық үшін айыппұлдың мөлшері құқық бұзушының құқықтық жағдайына байланысты сараланады, ал егер құқық бұзушы кәсіпкерлік субъектісі болса, ол сонымен қатар ол кәсіпкерлік субъектілерінің қай санатына жататындығына байланысты. Осыған байланысты, құқық бұзушыны әкімшілік жауапкершілікке тартатын орган алдымен адамды жауапқа тартуға дейін алдымен оның құқықтық мәртебесін және ол жататын қызмет санатын анықтауы керек.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 282-бабының 2-1-тармағында көзделген құқық бұзушылық үшін айыппұл мөлшері:

- жеке тұлғалар үшін - 10 АЕК,
- шағын бизнес үшін - 20 АЕК,
- орта кәсіпорындар үшін - 40 АЕК,
- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін - 50 АЕК.

Айыппұлдардың мөлшері белгіленген және оларды енгізетін орган өзгертілмейді.

Айыппұлды мемлекеттік кірістер органдары немесе сот әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс сотта қаралған жағдайда тағайындайды.

Түсініктеме берілген баптың 2-2-бөлігінде әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде түсіндірілген мақаланың 2-1-бөлігінде көзделген әрекеттерді қайталап жасағаны үшін әкімшілік жауапкершілік белгіленеді.

Бұл жағдайда қылмыстың қайталануы, әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 282-бабының 2-2-тармағына сәйкес құқық бұзушыны тарту үшін тәуелсіз құқық бұзушылықтың міндетті біліктілік белгісі болып табылады.

Егер адам бұрын Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 282-бабының 2-1-тармағында көзделген құқық бұзушылықты жасаған болса, оған жазаны өтеу немесе жіберу арқылы оған әкімшілік жаза қолданылса және адам әкімшілік жазаға тартылған болса, бір жыл ішінде жасалған қылмыс бірнеше рет жасалған деп саналады. мерзімі аяқталмаған.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 282-бабының 2-2-тармағына сәйкес салық төлеушіні жауапкершілікке тарту үшін кассалық машинаның немесе тауар чегін қайта ресімдеу немесе тауарға немесе қызметке төленген немесе одан аз төленген сомаға кассалық машинаның немесе тауар чегін беру туралы чек беру қажет.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 282-бабының 2-1-тармағында көзделген айыппұлдар бойынша іс-әрекетті қайталап жасағаны үшін салық төлеуші айыппұл салынғаннан кейін бір жыл ішінде айыппұлмен жазаланады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 282-бабының 2-2-тармағында көзделген құқық бұзушылық үшін айыппұл мөлшері:

- жеке тұлғалар үшін - 20 АЕК,
- . шағын бизнес үшін - 40 АЕК,
- орта кәсіпорындар үшін - 60 АЕК,
- . ірі кәсіпорындар үшін - 100 АЕК.

Айыппұлдардың мөлшері белгіленген және оларды енгізетін орган өзгертілмейді.

Айыппұлды мемлекеттік кірістер органдары немесе сот әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс сотта қаралған жағдайда тағайындайды.

Түсіндірілген баптың 3-бөлімі этил спирті мен алкоголь өнімінің айналымы мен қозғалысы шарттарын бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

"Этил спирті мен алкоголь өнімін өндіруді және олардың айналымын мемлекеттік реттеу туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 9-бабы 3-тармағының 3) және 6) тармақшаларының талаптары бойынша *алкоголь өнімін заңда белгіленген орындардан*

тыс жерде және тіркеу және бақылау белгілері үшін сәйкестендіру құрылғыларының қатысуынсыз сақтауға және сатуға тыйым салынады.

"Этил спирті мен алкоголь өнімін өндіруді және олардың айналымын мемлекеттік реттеу туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 9-бабы 2-тармағының 1), 2) 3) тармақшалары нормаларының талапқа сәйкес, алкоголь өнімінің айналымына: 1) *қалайы контейнерлерінде* (сыра, сыра сусындары мен төмен температурадан басқа) ликер-бөтелке өнімдері, он екі пайыздан аз), заттаңбасы жоқ бөтелкеде және пластикалық контейнерде (сыра мен сыра құйылатын сусындардан басқа); 2) *аралас пластик контейнерде*, оның ішінде полиэтилен жабыны бар картон қаптамасында және картон қорапқа салынған фольгадан жасалған пластик қаптамада; 3) *лас, деформацияланған*, сондай-ақ шайқастың айқын белгісімен, бүлінген бөтелке тығынымен, сонымен қатар жалпы бұлдырлық, сыртынан кіру, тұнбамен (жинау шараптарын қоспағанда) тыйым салынады.

Аталған Заңның 12-бабы 4-тармағының талабы бойынша алкоголь өнімін *бір немесе екі лицензиатқа бір қоймада сақтауға және көтерме сатуға тыйым салынады.*

Сонымен қатар, Қазақстан Республикасының келтірілген Заңының 9-бабының 5-тармағына сәйкес, ілеспе шот-фактураларсыз этил спирті мен алкоголь өнімінің айналымы мен қозғалысына, сондай-ақ этил спирті мен (немесе) алкоголь өніміне *ілеспе шот-фактураларды* ресімдеу және пайдалану ережелерін бұза отырып, *тыйым салынады.*

Алкогольді ішімдіктер нарығының субъектілерінің аталған заңнамалық тыйымдарды бұзуы түсіндірілген баптың 3-бөлігіне сәйкес оларға әкімшілік жаза қолдануға әкеп соғады.

Түсініктеме берілген баптың 3-бөлігінде көзделген қылмыстың объективті жағы нарық субъектісі жасаған заңсыз әрекеттерден көрінеді:

1) алкоголь өнімін Қазақстан Республикасының заңдарында белгіленген орындардан тыс жерде сақтау және сату;

2) алкогольдің аралас полимер контейнерлердегі, оның ішінде полиэтилен жабындысы бар картон қаптамасында және фольгадан жасалған пластик қаптамада, картон қорапқа салынған, сондай-ақ лас, деформацияланған, айқын белгілері бар, зақымдалған бөтелке тығындары бар, сондай-ақ қарапайым бұлдырлық, бөтен заттар, тұнбалар (жинау шараптарын қоспағанда);

3) алкогольді ішімдіктердің қалайы контейнерлеріндегі айналымы (сыра мен күші он екі пайызға жетпейтін төмен деңгейлі алкоголь өнімдерінен басқа), жапсырмасы жоқ бөтелкелерде және пластикалық контейнерлерде (құюдан басқа);

4) Қазақстан Республикасының Үкіметі белгілеген ең төменгі бөлшек сауда бағаларынан төмен арақ пен арнайы, күшті алкогольді алкоголь өнімдерін бөлшек саудада өткізу;

5) алкогольдік ішімдіктерді екі немесе одан да көп лицензиаттардың бір қоймада сақтауы және көтерме саудада ұстауы;

6) бақылау белгілерінің қауіпсіздік белгілерін және (немесе) бақылау маркаларымен белгіленген алкоголь өнімдерінің есепке алу бақылау маркаларынан ақпаратты оқуды анықтайтын құрылғылардың болуынсыз сақтау және сату;

7) ілеспе шот-фактураларсыз этил спирті және (немесе) алкоголь өнімінің айналымы мен қозғалысы.

Түсіндірілген баптың 3-тармағында көзделген әрекетті жасағаны үшін алкоголь нарығының субъектісі айыппұл салумен және құқық бұзушылықтың тікелей мәні болған акцизделетін тауарларды тәркілеумен жазаланады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 282-бабының 3-тармағында көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін салынатын айыппұлдың мөлшері құқық бұзушының құқықтық жағдайына байланысты сараланады, ал егер құқық бұзушы кәсіпкерлік субъектісі болса, ол сонымен қатар оның қай санатқа жататынына байланысты болады. Осыған байланысты, құқық бұзушыны әкімшілік жауапкершілікке тартатын орган алдымен адамды жауапқа тартуға дейін алдымен оның құқықтық мәртебесін және ол жататын қызмет санатын анықтауы керек.

Құқық бұзушының құқықтық мәртебесіне және ол жататын қызмет санатына байланысты айыппұл мөлшері:

- жеке тұлғалар үшін - 50 АЕК,
- шағын бизнес үшін - 75 АЕК,
- орта кәсіпорындар үшін - 150 АЕК,
- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін - 600 АЕК.

Айыппұлдардың мөлшері белгіленген және оларды енгізетін орган өзгертілмейді.

Сондай-ақ, түсіндірілген баптың 3-бөлігіндегі құқық бұзушылық үшін қосымша жаза ретінде оның санкциясы құқық бұзушылықтың тікелей заты болған акцизделетін тауарларды тәркілеуді қарастырады.

Түсіндірілген баптың 3-бөлігіндегі әкімшілік жазаны құқық бұзушыға тек сот ғана тағайындайды, өйткені заңда тәркілеу түріндегі жаза қарастырылған әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс сотта қаралуы керек.

Түсіндірілген баптың 4-бөлігінде ӘҚБтК-нің 282-бабының 3-бөлігінде көзделген әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап әрекет жасағаны үшін қатаң жаза белгіленген.

Бұл жағдайда қылмыстың қайталануы әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 282-бабының 4-тармағына сәйкес құқық бұзушыны тарту үшін тәуелсіз құқық бұзушылықтың міндетті біліктілік белгісі болып табылады.

Егер адам бұрын Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 282-бабының 3-тармағында көзделген құқық бұзушылықты жасаған болса, оған жазаны өтеу немесе оны жіберу арқылы әкімшілік жазаға тартылған болса, бұл шешім бірнеше рет

жасалған деп саналады, бұл шешім жойылмаған және адам әкімшілік жазаға тартылған бір жыл ішінде әлі бітпеген.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 282-бабының 3-бөлігінде көзделген әрекетті қайталап жасағаны үшін айыппұл салынғаннан кейін бір жыл ішінде салық төлеуші айыппұл салуға және құқық бұзушылықтың тікелей мәні болған акцизделетін тауарларды тәркілеуге әкеп соғады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 282-бабының 4-тармағында қарастырылған құқық бұзушылық үшін айыппұл мөлшері құқық бұзушының құқықтық мәртебесіне байланысты сараланады, ал егер құқық бұзушы кәсіпкерлік субъект болса, ол сонымен қатар оның қай санатқа жататынына байланысты болады. Осыған байланысты, құқық бұзушыны әкімшілік жауапкершілікке тартатын орган алдымен адамды жауапқа тартуға дейін алдымен оның құқықтық мәртебесін және ол жататын қызмет санатын анықтауы керек.

Әр түрлі санаттағы құқық бұзушылар үшін айыппұл:

- жеке тұлғалар үшін - 100 АЕК,
- шағын бизнес үшін - 200 АЕК,
- орта кәсіпорындар үшін - 250 АЕК,
- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін - 800 АЕК.

Айыппұлдардың мөлшері белгіленген және оларды енгізетін орган өзгертілмейді.

Сондай-ақ, түсіндірілген баптың 4-бөлігіндегі құқық бұзушылық үшін қосымша жаза ретінде оның санкциясы құқық бұзушылықтың тікелей заты болған акцизделетін тауарларды тәркілеуді қарастырады.

Түсіндірілген баптың 4-бөлігіндегі әкімшілік жазаны құқық бұзушыға тек сот қана тағайындайды, өйткені заңмен жасалуы үшін тәркілеу түріндегі жаза қарастырылған әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс сотта қаралуы керек.

Түсініктеме берілген баптың 5-бөлімі алкогольді ішімдіктер үшін нарық субъектілерінің этил спирті және (немесе) алкоголь өнімін *өндіру* шарттарын бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсіндірілген баптың 5-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың субъектілері тек этил спирті және (немесе) алкоголь өнімін өндірушілер - орта немесе ірі кәсіпкерлік субъектілері бола алады. Тиісінше, түсіндірілген норманың санкциясында көрсетілгендерден басқа адамдар түсіндірілген мақаланың 5-бөлігінде әкімшілік жауапкершілікке тартылмайды.

"Этил спирті мен алкоголь өнімін өндіруді және олардың айналымын мемлекеттік реттеу туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 7-бабы 2-тармағының талабы бойынша өндірістік паспортқа өзгертулер мен толықтырулар енгізу кезінде өндіруші уәкілетті органға уәкілетті органға ұсынуға міндетті өндірістік паспортқа енгізілген өзгерістер мен толықтырулар туралы жазбаша ақпарат.

"Этил спирті мен алкоголь өнімін өндіруді және олардың айналымын мемлекеттік реттеу туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 5-тармағының 1), 2) тармақшасына және 7-тармағының 7-тармағына сәйкес этил спирті және (немесе) алкоголь өнімін өндіруге *ТҮЙІМ салынады*. 1) этил спирті мен (және) алкоголь өнімін өндіруге; немесе) өндірістік қуаттылығы жылына төрт жүз мың декалитрден асатын шарап материалдарын, сондай-ақ сыра мен сыра сусындарын қоспағанда, өндірістік желілерді бақылау есептегіш құралдарымен жабдықталмаған алкоголь өнімдері; 2) бақылау-өлшеу аспаптары бар этил спирті және (немесе) алкоголь өнімін өндіру, сондай-ақ өндірістік қуаттылығы жылына төрт жүз мың декалитрден асатын шарап материалын, сондай-ақ сыра мен сыра сусындарын өндіруді қоспағанда, есепке алу кезіндегі шамадан тыс ауытқулар. Екі немесе одан да көп лицензиатқа бірдей тұрақты үй-жайлар мен жабдықтарда этил спирті мен алкоголь өнімін өндіруге *ТҮЙІМ салынады*.

Тиісінше, өндірушілердің өз міндеттемелерін орындамауы және көрсетілген заңнамалық тыйымдарды бұзуы түсіндірілген баптың 5-тармағында көзделген әкімшілік жауапкершілікке әкеп соғады.

Түсіндірілген баптың 5-тармағында көрсетілген қылмыстың объективті жағы нарық субъектілерінің алкоголь өнімін заңсыз әрекетті жасау түрінде жасалады:

1) өндіруші өндірістік паспортқа өзгерістер мен толықтырулар енгізілген күннен бастап күнтізбелік отыз күнге дейін өндірістік паспортқа енгізілген өзгертулер мен толықтырулар туралы жазбаша түрде ақпарат ұсынбаған;

2) шарап материалдарын, сондай-ақ жылына төрт жүз мың декалитр өндірістік қуаттылықтан тұратын сыраны қоспағанда, технологиялық сызықтарды бақылау есептегіштерімен жабдықтаусыз этил спирті және (немесе) алкоголь өнімін өндіру;

3) шарап материалын, сондай-ақ жылына төрт жүз мың декалитр өндірістік қуаттылықтан тұратын сыраны қоспағанда, этил спирті және (немесе) бақылау-өлшеу аспаптары бар алкоголь өнімін, сондай-ақ бухгалтерлік есепте артық ауытқуларды өндіру;

4) бірдей стационарлық үй-жайлар мен жабдықтарда екі немесе одан да көп лицензиаттардың этил спирті мен алкоголь өнімін өндіруі.

Түсініктеме берілген баптың 5-тармағында көзделген әрекетті жасағаны үшін алкоголь нарығының субъектісі айыппұл салумен және лицензияның қолданылуын тоқтата тұрумен жазаланады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 282-бабының 5-тармағында қарастырылған құқық бұзушылық үшін айыппұлдың мөлшері құқық бұзушының құқықтық мәртебесіне байланысты сараланады, ал егер құқық бұзушы кәсіпкерлік субъектісі болса, ол сонымен қатар ол кәсіпкерлік субъектілерінің қай категориясына

жататындығына байланысты. Осыған байланысты, құқық бұзушыны әкімшілік жауапкершілікке тартатын орган алдымен адамды жауапқа тартуға дейін алдымен оның құқықтық мәртебесін және ол жататын қызмет санатын анықтауы керек.

Құқық бұзушының құқықтық мәртебесіне және ол жататын қызмет санатына байланысты айыппұл мөлшері:

- орта кәсіпорындар үшін - 200 АЕК,
- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін - 700 АЕК.

Айыппұлдардың мөлшері белгіленген және оларды енгізетін орган өзгертілмейді.

Сондай-ақ, түсіндірілген баптың 5-бөлігіндегі құқық бұзушылық үшін жаза ретінде оның санкциясы өндіруші лицензиясының қолданылуын тоқтата тұруды қарастырады.

Түсіндірілген баптың 5-бөлігіндегі әкімшілік жазаны құқық бұзушыға тек сот ғана тағайындайды, өйткені заңмен жасалуы үшін лицензияның қолданылуын тоқтата тұру түріндегі жаза қарастырылған әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс сотта қаралуы керек.

Түсініктеме берілген баптың 6-бөлімі әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 282-бабының 5-тармағында көзделген әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде әрекетті қайталағаны үшін анағұрлым қатаң жазаны белгілейді.

Бұл жағдайда қылмыстың қайталануы әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 282-бабының 6-тармағына сәйкес құқық бұзушыны тарту үшін тәуелсіз құқық бұзушылықтың міндетті біліктілік белгісі болып табылады.

Егер адам бұрын Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 282-бабының 5-тармағында көзделген құқық бұзушылықты жасаған болса, оған жазаны өтеу немесе оны жіберу арқылы әкімшілік жазаға тартылған болса, мұндай шешім бірнеше рет жасалған деп саналады, мұндай шешім күшін жоймайды және адам әкімшілік жазаға тартылатын бір жылдық кезең әлі бітпеген.

Түсіндірілген баптың 6-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың субъектісі тек орта немесе ірі кәсіпорындар бола алады. Тиісінше, түсіндірілген норма санкциясында көрсетілгендерді қоспағанда, басқа адамдар түсіндірілген мақаланың 6-бөліміне сәйкес әкімшілік жауапкершілікке тартылмайды.

Салық төлеуші айыппұл салғаннан кейін және айыппұл салынғаннан кейін бір жыл ішінде Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 282-бабының 5-тармағында көзделген әрекетті қайталағаны үшін лицензиядан айырумен жазаланады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 282-бабының 6-бөлігіне сәйкес құқық бұзушылық жасағаны үшін салынатын айыппұлдың мөлшері сараланады және құқық бұзушылық субъектісі қай кәсіп түріне жататынына байланысты. Осыған байланысты, құқық бұзушыны әкімшілік жауапкершілікке тартатын орган алдымен адамды жауапқа тартуға дейін алдымен оның құқықтық мәртебесін және ол жататын қызмет санатын анықтауы керек.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 282-бабының 6-бөлігіне сәйкес құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл мөлшері:

- орта кәсіпорындар үшін - 300 АЕК,
- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін - 900 АЕК.

Айыппұлдардың мөлшері белгіленген және оларды енгізетін орган өзгертілмейді.

Сондай-ақ, түсіндірілген баптың 6-бөлігінде көрсетілген құқық бұзушылық үшін жаза ретінде оның санкциясы лицензиядан айыруды қарастырады.

Түсіндірілген баптың 6-бөлігіндегі әкімшілік жазаны құқық бұзушыға тек сот қана тағайындайды, өйткені заңмен жасалғаны үшін лицензиядан айыру түріндегі жаза қарастырылған әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс сотта қаралуы керек.

Түсіндірілген баптың 7-бөлімі алкоголь өнімінің нарығы субъектілерінің этил спиртін және (немесе) алкоголь өнімін өндіру және айналымы жағдайларын едәуір өрескел бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті қатаң түрде белгілейді.

"Этил спирті мен алкоголь өнімінің өндірісі мен айналымын мемлекеттік реттеу туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 9-бабы 3-тармағының 1) және 4) тармақшалары нормаларының талапқа сәйкес алкоголь өнімін тиісті лицензиясыз немесе лицензияның қолданылуын тоқтата тұру кезінде сақтауға және сатуға тыйым салынады.

Сонымен қатар, "Этил спирті мен алкоголь өнімінің өндірісі мен айналымын мемлекеттік реттеу туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 7-бабы 4-тармағының талабы бойынша алкоголь өнімін өндіру үшін тек тамақ шикізатынан өндірілген этил спирті пайдаланылады.

Тиісінше, алкогольдік ішімдіктер рыногы субъектілерінің аталған заңнамалық тыйымдарды бұзуы және белгіленген міндеттерді орындамауы әкімшілік жауапкершілікке әкеп соғады.

Түсіндірілген баптың 7-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың объективтік жағы алкогольді ішімдіктерді сату субъектілерінің заңсыз іс-әрекеттерінде: 1) осындай қызмет түріне лицензияның қолданылуын тоқтата тұру кезінде қызметті жүзеге асыру немесе 2) тамақ шикізатынан алынбаған этил спиртінен алкоголь өнімін шығару .

Түсіндірілген баптың 7-тармағында көзделген әрекетті жасағаны үшін алкоголь нарығының субъектісі айыппұлмен және лицензиядан айырумен жазаланады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 282-бабының 7-тармағында көзделген құқық бұзушылық үшін айыппұл мөлшері құқық бұзушының қай санатқа жататынына байланысты сараланады. Осыған байланысты, құқық бұзушыны әкімшілік жауапкершілікке тартатын орган алдымен адамды жауапқа тартуға дейін алдымен оның құқықтық мәртебесін және ол жататын қызмет санатын анықтауы керек.

Құқық бұзушының құқықтық мәртебесіне және ол жататын қызмет санатына байланысты айыппұл мөлшері:

- шағын бизнес үшін - 100 АЕК,
- орта кәсіпорындар үшін - 200 АЕК,
- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін - 700 АЕК.

Айыппұлдардың мөлшері белгіленген және оларды енгізетін орган өзгертілмейді.

Сондай-ақ, түсіндірілген баптың 7-бөлігіндегі құқық бұзушылық үшін жаза ретінде оның санкциясы лицензиядан айыруды қарастырады.

Түсіндірілген баптың 7-бөлігіндегі әкімшілік жазаны құқық бұзушыға тек сот ғана тағайындайды, өйткені заңмен жасалғаны үшін лицензиядан айыру түріндегі жаза қарастырылған әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс сотта қаралуы керек.

Түсіндірілген баптың 10-бөлімі этил спирті, арақ және арнайы арақ өндірушілердің этил спирті (коньяктан басқа), арақ пен арнайы арақ өндірісінде өндірістік қуаттылықтың минималды пайыздық мөлшерін және өндіріс минималды көлемін пайдаланбағаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Этил спирті мен (немесе) алкоголь өнімінің өндірісі мен айналымын мемлекеттік реттеу, басқалармен қатар, өндіріс қуатын және минималды өндіріс көлемін пайдаланудың арнайы минималды пайызын құрайтын этил спирті (коньяк спирті қоспағанда) өндірушілер үшін құрылысты қамтиды.

Тиісінше, этил спирті мен алкоголь өнімін өндірушілер олардың өндірістік қуатын пайдаланудың минималды пайызын және уәкілетті орган белгілеген этил спирті, арнайы арақ пен арнайы арақ өндірісінің минималды көлемін қамтамасыз етуге міндетті.

Этил спирті және (немесе) алкогольді ішімдіктерді өндірушілердің бұл міндетті орындамауы түсіндірілген баптың 10-тармағына сәйкес әкімшілік жауапкершілікке әкеп соғады.

Түсіндірілген баптың 10-тармағында көрсетілген қылмыстың объективті жағы нарық субъектілерінің алкоголь өнімін Қазақстан Республикасының заңдарын сақтамау түріндегі заңсыз әрекетін жасағанда білдіреді:

1) этил спирті (коньяк спирті қоспағанда), арнайы арақ пен арақ өндірісінде өндірістік қуатты пайдаланудың минималды пайызы;

2) этил спиртінің (коньяк спиртінен басқа), арнайы арақ пен арақ өндірісінің ең аз мөлшері.

Түсіндірілген баптың 10-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың субъектілері тек этил спирті және (немесе) алкоголь өнімін өндірушілер - орта немесе ірі кәсіпкерлік субъектілері бола алады. Тиісінше, түсіндірілген норма санкциясында көрсетілгендерден басқа адамдар түсіндірілген мақаланың 10-бөлігінде әкімшілік жауапкершілікке тартылмайды.

Түсіндірілген баптың 10-тармағында көзделген әрекетті жасағаны үшін этил спирті және (немесе) алкоголь өнімін өндіруші айыппұл салуға және лицензияның қолданылуын тоқтата тұруға жазаланады.

Түсіндірілген баптың 10-тармағында көзделген әрекетті жасағаны үшін этил спирті және (немесе) алкоголь өнімін өндіруші айыппұл салуға және лицензияның қолданылуын тоқтата тұруға жазаланады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 282-бабының 10-тармағына сәйкес құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұлдың мөлшері құқық бұзушының қай санатқа жататынына байланысты сараланады. Осыған байланысты, құқық бұзушыны әкімшілік жауапкершілікке тартатын орган алдымен адамды жауапқа тартуға дейін алдымен оның құқықтық мәртебесін және ол жататын қызмет санатын анықтауы керек.

Құқық бұзушының құқықтық мәртебесіне және ол жататын қызмет санатына байланысты айыппұл мөлшері:

- орта бизнес үшін - 500 АЕК,
- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін - 1000 АЕК.

Айыппұлдардың мөлшері белгіленген және оларды енгізетін орган өзгертілмейді.

Сондай-ақ, түсіндірілген мақаланың 10-бөлігіндегі құқық бұзушылық үшін жаза ретінде оның санкциясы өндіруші лицензиясының қолданылуын тоқтата тұруды қарастырады.

Түсіндірілген баптың 10-бөлігіндегі әкімшілік жазаны құқық бұзушыға тек сот ғана тағайындайды, өйткені заңмен жасалуы үшін лицензияның қолданылуын тоқтата тұру түріндегі жаза қарастырылған әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс сотта қаралуы керек.

Түсіндірілген баптың 11-бөлімі әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 282-бабының 10-тармағында көзделген әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде әрекетті қайталағаны үшін анағұрлым қатаң жазаны белгілейді.

Бұл жағдайда, қылмыстың қайталануы әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 282-бабының 11-тармағына сәйкес құқық бұзушыны тарту үшін тәуелсіз құқық бұзушылықтың міндетті біліктілік белгісі болып табылады.

Егер адам бұрын Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 282-бабының 10-тармағында көзделген құқық бұзушылықты жасаған болса, оған жазаны өтеу немесе оны жіберу арқылы әкімшілік жазаға тартылған болса, бұл шешім бірнеше рет жасалған деп саналады, бұл шешім жойылмаған және адам әкімшілік жазаға тартылған бір жыл ішінде әлі бітпеген.

Түсіндірілген баптың 11-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың субъектісі тек орта немесе ірі кәсіпорындар бола алады. Тиісінше, түсіндірілген норма санкциясында көрсетілгендерден басқа адамдар түсіндірілген баптың 11-бөлігі бойынша әкімшілік жауапкершілікке тартылмайды.

Салық төлеуші айыппұл салғаннан кейін және айыппұл салынғаннан кейін бір жыл ішінде Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 282-бабының 10-тармағында көзделген әрекетті қайталағаны үшін лицензиядан айырумен жазаланады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 282-бабының 11-тармағында көзделген құқық бұзушылық үшін айыппұл мөлшері құқық бұзушының іскерлік санатына қарай сараланады. Осыған байланысты, құқық бұзушыны Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 282-бабының 11-тармағына сәйкес әкімшілік жауапкершілікке тартатын орган алдымен осы адамның құқықтық мәртебесін және ол тиесілі бизнес санатын анықтауы керек.

Әр түрлі санаттағы құқық бұзушылар үшін айыппұл:

- орта кәсіпорындар үшін - 1000 АЕК,
- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін - 2000 АЕК.

Айыппұлдардың мөлшері белгіленген және оларды енгізетін орган өзгертілмейді.

Сондай-ақ, түсіндірілген баптың 11-бөлігіндегі құқық бұзушылық үшін жаза ретінде оның санкциясы құқық бұзушының лицензиясынан айыруды қарастырады.

Түсіндірілген баптың 11-бөлігіндегі әкімшілік жазаны құқық бұзушыға тек сот ғана тағайындайды, өйткені заңмен жасалғаны үшін лицензиядан айыру түріндегі жаза қарастырылған әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс сотта қаралуы керек.

Түсіндірілген баптың 12-бөлігінде денсаулық сақтау ұйымдарының, білім беру, фитнес-орталықтардың, спорт және спорт құрылыстарының, жанармай құю бекеттерінің, сауда базарларының, мәдени және демалыс ұйымдарының ғимараттары мен аумақтарында алкогольді ішімдіктерді сақтау және сату үшін алкоголь өнімдеріне нарық субъектілерінің әкімшілік жауаптылығы белгіленеді.

"Этил спирті мен алкоголь өнімін өндіруді және олардың айналымын мемлекеттік реттеу туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 9-бабы 3-тармағының 2) тармақшасында денсаулық сақтау, білім беру, спорт және дене шынықтыру, спорт және спорттық-техникалық ұйымдардың ғимараттарында, жанар-жағармай құю станцияларында, сауда базарларында, мәдени және демалыс ұйымдары және аумағында алкоголь өнімін сақтауға және сатуға *тыйым салынады*.

Тиісінше, осы заңнамалық тыйымның бұзылуы түсіндірілген баптың 12-бөлігі бойынша әкімшілік жауапкершілікке әкеп соғады.

Түсіндірілген баптың 12-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың объективті жағы алкоголь өнімдерін нарық субъектілерінің денсаулық сақтау ұйымдарының, білім беру, фитнес-орталықтардың, спорт және спорт объектілерінің, жанармай бекеттерінің ғимараттары мен аумақтарында алкоголь өнімдерін сақтау және сату түріндегі заңсыз әрекеттерінен көрінеді. , сауда базарлары, мәдени және демалыс ұйымдары.

Түсіндірілген баптың 12-бөлігіндегі құқық бұзушылық үшін жалғыз негізгі жаза ретінде, оның санкциясы құқық бұзушының лицензияны тоқтата тұруын қарастырады.

Түсіндірілген баптың 12-бөлігіндегі әкімшілік жазаны құқық бұзушыға тек сот ғана тағайындайды, өйткені заңмен жасалуы үшін лицензияның қолданылуын тоқтата тұру

түріндегі жаза қарастырылған әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс сотта қаралуы керек.

Түсіндірілген баптың 13-бөлімі әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекстің 282-бабының 12-бөлігінде көзделген әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде әрекетті қайталап жасағаны үшін қатаң жазаны белгілейді.

Бұл жағдайда қылмыстың қайталануы, әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 282-бабының 13-тармағына сәйкес құқық бұзушыны тарту үшін тәуелсіз құқық бұзушылықтың міндетті біліктілік белгісі болып табылады.

Егер адам бұрын Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 282-бабының 12-тармағында көзделген құқық бұзушылықты жасаған болса, оған жазаны өтеу немесе оны жіберу арқылы әкімшілік жаза қолданылған болса, бұл шешім бірнеше рет жасалған деп саналады, бұл шешім күшін жойған жоқ және адам әкімшілік жазаға тартылған бір жыл ішінде әлі бітпеген.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 282-бабының 12-тармағында көзделген айыппұл салынғаннан кейін бір жыл ішінде іс-әрекетті қайталап жасағаны үшін салық төлеуші *лицензиядан айырылады.*

Түсіндірілген баптың 13-бөлігіндегі әкімшілік жазаны құқық бұзушыға тек сот ғана тағайындайды, өйткені заңмен жасалғаны үшін лицензиядан айыру түріндегі жаза қарастырылған әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс сотта қаралуы керек.

283-бап. Шарап материалын, сыра мен сыраны, есепке алу-бақылау маркаларын және акциздік маркалары бар темекі өнімдерін қоспағанда, алкоголь өнімін таңбалау (қайта таңбалау) ережелерін бұзу

1. Өндіруші немесе импорттаушы алкоголь өнімін, шарап материалдарын, сыра мен сыра сусындарын қоспағанда, тіркеу және бақылау маркалары мен акциздік маркалары бар темекі өнімдерін таңбалау (қайта таңбалау) ережелерін бұзу -

құқық бұзушылықтың тікелей мәні болған акцизделетін тауарларды тәркілеумен, сондай-ақ лицензиядан айырумен, орта бизнес субъектілеріне екі жүз, ірі бизнеске - бес жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Акцизделетін және (немесе) есепке алу-бақылау маркаларымен таңбалануға жататын, акцизделетін тауарларды акциз және (немесе) есепке алу-бақылау маркаларынсыз сақтау, сату және (немесе) тасымалдау түрінде жасалған, сондай-ақ белгісіз маркалармен және (немесе) анықталмайтын, -

құқық бұзушылықтың тікелей заты болып табылатын акцизделетін тауарларды тәркілей отырып, жеке тұлғаларға елу, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне - жүз елу, орта бизнес - екі жүз, ірі кәсіпкерлік субъектілері - бес жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады. сондай-ақ лицензиядан айырумен байланысты.

ТҮСІНІКТЕМЕ _____

Түсіндірілген бап *алкогольдік өнімдерді* (шарап, сыра мен сыраны қоспағанда) және *темекі өнімдерін* таңбалау (қайта таңбалау) және айналымы ережелерін бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

"*Алкогольді ішімдіктер*" ұғымын заң шығарушы "Этил спирті мен алкоголь өнімінің өндірісі мен айналымын мемлекеттік реттеу туралы" Қазақстан Республикасының 1999 жылғы 16 шілдедегі № 429-І Заңының 1-бабының 2) тармақшасында этил спирті көлемінің бір жарым пайызынан асатын тамақ өнімдері ретінде анықтайды. Тағам шикізатынан және (немесе) құрамында алкоголь бар тамақ өнімдерінен этил спирті пайдалану, дәрі-дәрмек ретінде тіркелген медициналық мақсаттағы бұйымдарды қоспағанда Қазақстан Республикасының денсаулық сақтау туралы заңнамасына сәйкес.

"*Темекі өнімдері*" ұғымын заң шығарушы "Адамдардың денсаулығы және денсаулық сақтау жүйесі туралы" Қазақстан Республикасының 2009 жылғы 18 қыркүйектегі № 193-IV Кодексінің 1-бабы 1-тармағының 101) тармақшасында және Қазақстан Республикасының 2003 жылғы 12 маусымдағы № 439 Заңының 1-бабының 7) тармақшасында анықтаған. "Темекі бұйымдарының өндірісі мен айналымын мемлекеттік реттеу туралы" темекі жапырағынан шикі зат ретінде темекі шегуге, соруға, шайнауға немесе исілеуге қолданылатындай етіп дайындалған өнімдер ретінде.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 283-бабында көзделген құқық бұзушылықтардың *жалпы объектісі* салық салу және салықтық қатынастарды Қазақстан Республикасының Салық кодексінде белгіленген және мемлекетпен қорғалатын тәртіп болып табылады.

Түсіндірілген бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың *тікелей объектісі* болып акцизделетін тауарларды таңбалау (таңбалау) Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген және мемлекетпен қорғалатын, сондай-ақ оларды сақтау, тасымалдау және сату бойынша айналым жасау тәртібі болып табылады.

Жеке тұлғаларға және жеке кәсіпкерлерге арналған Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 283-бабында көзделген актілердің субъективті жағы ниет немесе немқұрайлылық түрінде кінәлілікпен сипатталады. Адам өзінің іс-әрекетінің (әрекетсіздігінің) заңсыз сипатын білді, оның зиянды салдарын алдын-ала білді және осы зардаптардың пайда болуын тіледі немесе оған әдейі жол берді немесе оларға немқұрайды қарады, немесе адам өзінің іс-әрекетінің (әрекетсіздігінің) зиянды салдарының ықтималдығын алдын-ала білді, бірақ жеткілікті себепсіз, ұқыпсыз деп санады. олардың алдын-алу мұндай салдарлардың басталу мүмкіндігін алдын-ала қарастырған жоқ, дегенмен, олар сақтықпен және сақтықпен оларды алдын-ала ескертуі керек еді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 283-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтар *формальды* болып табылады. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 283-бабы бойынша әкімшілік жауапкершілікке тарту үшін құқық

бұзушының төленбеген салықтар түрінде мемлекетке *материалдық зиян* келтіргені фактісін анықтау қажет емес. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 283-бабында көзделген құқық бұзушылықтарды жасаудан мемлекетке келтірілген залал салық төлеушінің Қазақстан Республикасының заңнамасында өзі үшін белгіленген таңбалау (қайта таңбалау) тәртібін, сондай-ақ таңбалануға жататын алкоголь өнімдерін және темекі өнімдерін сақтау, сату және тасымалдау бойынша айналым жасау тәртібін бұзу болып табылады. Тиісінше, аталған әкімшілік құқық бұзушылықтар үшін жазалау шарасы орындалмаған салық міндеттемесінің мөлшеріне (мемлекетке төленбеген салық түрінде келтірілген материалдық залал) байланысты болмауы мүмкін.

Түсіндірілген баптың 1-бөлімі *өндіруші немесе импорттаушы алкогольдік ішімдіктерді (шарап, сыра мен сырадан басқа) тіркеу және бақылау маркалары мен темекі өнімдерін акциздік маркалармен таңбалау (қайта таңбалау) ережелерін бұзғаны үшін* әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 283-бабының 1-тармағында көзделген құқық бұзушылықтың субъектісі Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес таңбалануға (таңбалануға) жататын алкогольді ішімдіктерді (шарап, сыра мен сыраны қоспағанда) және темекі өнімдерін *өндірушілер мен импорттаушылар* болып табылады.

Тиісінше, таңбалануға (қайта таңбалануға) жататын акцизделетін тауарларды өндірушілер немесе импорттаушылар болып табылмайтын басқа тұлғалар Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 281-бабының 1-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың субъектілері болмайды және ол үшін әкімшілік жауапкершілікке тартылмауы керек.

Түсіндірілген баптың 1-тармағында көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы міндеттелген тұлғаның алкоголь өнімдерін тіркеу-бақылау маркаларымен және темекі өнімдерін акциздік маркалармен таңбалау (таңбалау) ережелерін бұзу түріндегі құқыққа қайшы әрекеттерін (әрекетсіздігін) білдіреді.

Қазақстан Республикасындағы алкоголь өнімдерін және темекі өнімдерін олардың өндірушілері мен импортерлерінің таңбалауы (релабеллизациясы) туралы *міндеттеме* Қазақстан Республикасының Салық кодексінің 172-бабының 2 және 3-тармақтарында заңнамамен белгіленген.

"Есептік-бақылау белгісі" ұғымын заң шығарушы "Этил спирті мен алкоголь өнімінің өндірісі мен айналымын мемлекеттік реттеу туралы" Қазақстан Республикасының 1999 жылғы 16 шілдедегі № 429-І Заңының 1-бабы 8) тармақшасында белгіленген нысандағы және қорғаныс элементтері бар арнайы бір реттік жапсырма ретінде анықтайды. алкоголь өнімін (шарап материалдары, сыра және сыра сусындарынан басқа) сәйкестендіруге арналған, оның айналымын есепке алу және бақылау мақсатында (экспортты қоспағанда) арналған ақпарат.

"Акциздік маркалар" ұғымын заң шығарушы "Темекі өнімдерін өндіруді және олардың айналымын мемлекеттік реттеу туралы" Қазақстан Республикасының 2003 жылғы 12 маусымдағы № 439-ІІ Заңының 1-бабының 1) тармақшасында Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес өндіріс бірлігіне қолданылатын қорғаныс элементтері бар белгі ретінде белгілейді.

Салық кодексінің 172-бабы 15-тармағының 1) тармақшасының талабы бойынша алкоголь өнімдерін есепке алу бақылау маркаларымен және темекі өнімдерімен акциздік маркалармен таңбалау (қайта таңбалау) ережелерін уәкілетті орган бекітеді.

Түсіндірілген нормада көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұлдың мөлшері сараланған және санкцияда көрсетілген салық төлеушілер санатына байланысты.

Орта бизнес үшін айыппұл 200 АЕК құрайды. Ірі бизнес үшін - 500 АЕК.

Осыған байланысты, құқық бұзушыны Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 283-бабының 1-тармағына сәйкес әкімшілік жауапкершілікке тартпас бұрын, ол кәсіпкерлердің қай санатына жататынын анықтау қажет (орта немесе ірі бизнес субъектілері).

Айыппұлдардың мөлшері белгіленген және оларды енгізетін орган өзгертілмейді.

Сондай-ақ, түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көрсетілген құқық бұзушылық үшін қосымша жаза ретінде, оның санкциясы құқық бұзушыдан акцизделетін тауарларды тәркілеуді, құқық бұзушылықтың тікелей мәні болған және оны лицензиясынан айыруды қарастырады.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігіндегі әкімшілік жазаны құқық бұзушыға тек сот ғана тағайындайды, өйткені жасалған іс бойынша заңда тәркілеу және (немесе) лицензиядан айыру түріндегі жаза қарастырылған әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс сотта қаралуы керек.

Түсіндірілетін баптың 2-бөлігі Акциздік және (немесе) есепке алу-бақылау таңбаларымен таңбалануға жататын, акцизделетін өнімді Акциздік және (немесе) есепке алу-бақылау таңбаларынсыз, сол сияқты белгіленбеген үлгідегі және (немесе) сәйкестендіруге келмейтін таңбалармен сақтау, өткізу және (немесе) тасымалдау түрінде жасалған акцизделетін тауарлардың айналымы үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 283-бабының 2-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың субъектілері жеке және заңды тұлғалар болып табылады.

Қаралған құқық бұзушылықтың объективті жағы - міндеттелген тұлғаның акцизделетін тауарларды, оларды сақтау, сату және (немесе) тасымалдау түрінде акцизсіз және (немесе) есепке алу-бақылау маркаларымен, сондай-ақ белгісіз маркалармен және (немесе) сәйкестендірілмейтін маркалармен таңбалануға жататын айналымы туралы міндеттемесі.

Қазақстан Республикасы Салық кодексінің 172-бабы 5-тармағының нормасында заң шығарушы акцизделетін және (немесе) бақылау маркалары салынатын акцизделетін тауарлардың акцизделетін тауарларды сақтау, сату және (немесе) тасымалдау түрінде акцизделмеген және (немесе) бақылау белгілері жоқ айналымы түрінде тыйым салуды белгілейді, сондай-ақ белгісіз және (немесе) сәйкестендірілмейтін үлгінің маркаларымен.

Түсіндірілген норма шеңберіндегі *айналым* деп, таңбалануға жататын акцизделетін тауарларда көрсетілген нормада көрсетілген сақтау, сату және (немесе) тасымалдау айналымы түсініледі. Сәйкесінше, Қазақстан Республикасы Салық кодексінің 1-бабы 1-тармағының 50) тармақшасына сәйкес *тауарларды сату*, ауыстыру, өтеусіз беру мақсатында оларды жөнелту және (немесе) беру, сондай-ақ борышкер кепілмен қамтамасыз етілген міндеттемелерді орындамаған жағдайда кепілзат тауарларын кепіл ұстаушыға беру дегенді білдіреді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 283-бабының 2-тармағында көзделген құқық бұзушылық үшін айыппұл мөлшері құқық бұзушының құқықтық мәртебесіне және ол тиесілі қызмет санатына байланысты сараланады.

Жеке тұлғаларға түсіндірілген мақаланың санкциясы 50 АЕК мөлшерінде айыппұл салады. Шағын бизнес үшін - 150 АЕК мөлшерінде. Орта бизнес үшін - 200 АЕК мөлшерінде. Ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін - 500 АЕК мөлшерінде.

Айыппұлдардың мөлшері белгіленген және оларды енгізетін орган өзгертілмейді.

Сондай-ақ, түсіндірілген баптың 2-бөлігінде белгіленген құқық бұзушылық үшін қосымша жаза ретінде оның санкциясы құқық бұзушылықтың тікелей мәні болған акцизделетін тауарларды тәркілеуді және лицензиядан айыруды қарастырады.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігіндегі әкімшілік жазаны құқық бұзушыға тек сот ғана тағайындайды, өйткені заңмен жасалған тәркілеу және (немесе) лицензиядан айыру түріндегі жаза қарастырылған әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс сотта қаралуы керек.

283-1-бөлім. Ілеспе жүкқұжаттарын ұсынбау немесе уақтылы ұсынбау, атауы сәйкес келмеуі, ілеспе тауарлық шот-фактурада тауарлардың саны (көлемі) дұрыс көрсетілмеген, сондай-ақ тауарларға ілеспе шот-фактурада мұнай өнімдеріне, темекі өнімдеріне, этил спирті мен алкогольге жеке сәйкестендіру нөмірінің коды дұрыс көрсетілмеген биоотын

1. Тауарларға ілеспе шот-фактураларды ұсынбау немесе уақтылы ұсынбау - жеке тұлғаларға - бес, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға - он, орта бизнес субъектілеріне - жиырма, ірі бизнес үшін - отыз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекет, -

жеке тұлғаларға - он, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға - жиырма мөлшерінде, орта бизнес үшін - қырық, ірі бизнес үшін - алпыс айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

3. Тауарларға ілеспе шот-фактурада тауарлардың атауының сәйкес келмеуі, тауарлардың саны (көлемі), сондай-ақ мұнай өнімдеріне, темекі өнімдеріне, этил спирті мен алкоголь өнімдеріне, биоотынға жеке сәйкестендіру нөмірі бар тауарларға ілеспе шот-фактурада дәл көрсетілмеуі -

жеке тұлғаларға - он, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға - жиырма, орта кәсіпкерлікке - қырық, ірі бизнес үшін - елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

4. Осы баптың үшінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекеттер -

жеке тұлғаларға жиырма мөлшерінде, шағын бизнес немесе коммерциялық емес ұйымдар үшін - қырық, орта бизнес үшін - алпыс, ірі бизнес үшін - жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

5. Тауарларға ілеспе жүкқұжаттарды ресімдемеу, сол сияқты мұнай өнімдерінің, темекі өнімдерінің, биоотынның жекелеген түрлерінің айналымы, этил спиртінің және (немесе) алкоголь өнімінің тауарларға ілеспе жүкқұжаттарынсыз айналымы және орнын ауыстыру –

әкімшілік құқық бұзушылық жасаудың тікелей нысанасы болып табылатын этил спирті және (немесе) алкоголь өнімі, мұнай өнімдерінің жекелеген түрлері, Темекі бұйымдары, биоотын және (немесе) әкімшілік құқық бұзушылық жасау салдарынан алынған кірістер, ақша тәркілене отырып, Жеке тұлғаларға – жиырма, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне – елу, орта кәсіпкерлік субъектілеріне – бір жүз, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне екі жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

6. Осы баптың бесінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекеттер, –

әкімшілік құқық бұзушылық жасаудың тікелей нысанасы болып табылатын этил спирті және (немесе) алкоголь өнімі, мұнай өнімдерінің жекелеген түрлері, Темекі бұйымдары, биоотын және (немесе) әкімшілік құқық бұзушылық жасау салдарынан алынған кірістер, ақша тәркілене отырып, Жеке тұлғаларға – қырық, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне – бір жүз, орта кәсіпкерлік субъектілеріне – екі жүз, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне төрт жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілген бап 2020 жылдың 1 қаңтарынан бастап күшіне енеді және ілеспе тауарлар шот-фактураларын ұсынбағаны немесе уақтылы ұсынбағаны, атауы сәйкес келмегені, ілеспе тауарлар шот-фактурасында тауарлардың саны (көлемі) дұрыс

көрсетілмегені, сондай-ақ жеке тауарларға ілеспе шот-фактурада *мұнай өнімдеріне, темекі өнімдеріне, этил спирті мен алкоголь өнімдеріне, биоотынға* сәйкестендіру нөмірінің коды дұрыс көрсетілмегені үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 283-1-бабында көзделген құқық бұзушылықтардың жалпы объектісі салық салу және салықтық қатынастарды Қазақстан Республикасының Салық кодексінде белгіленген және мемлекет қорғайтын тәртіп болып табылады.

Түсіндірме бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың тікелей объектісі болып Қазақстан Республикасының Салық кодексінде белгіленген және салық төлеушілердің *ілеспе жүкқұжаттарын* ресімдеуі үшін мемлекет қорғайтын тәртіп болып табылады.

Қазақстан Республикасы Салық кодексінің 1-бабы 1-тармағының 63) тармақшасына сәйкес тауарларға *ілеспе жүкқұжат* - бұл Қазақстан Республикасының Салық кодексінде белгіленген жағдайларда, тәртіппен, нысанда және мерзімде *электронды түрде* жасалған құжат.

Қазақстан Республикасы Салық кодексінің 176-бабына сәйкес, *тауарларға* ілеспе шот-фактураларды беру міндеттелген тауарлардың тізбесін, сондай-ақ тіркеу және олардың құжат айналымы тәртібін уәкілетті орган белгілейді. Бұл өнімдердің түрлері ең көп түсіндірілген бапта қайталанатын. Бұл *мұнай өнімдері, темекі өнімдері, этил спирті, алкоголь өнімдері және биоотын*.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 283-1-бабында көзделген құқық бұзушылықтардың субъектілері болып Қазақстан Республикасының салық заңнамасының талаптарын ескере отырып, Қазақстан Республикасының Салық кодексінде көрсетілген тауарларға ілеспе шот-фактуралар жасауға және ұсынуға міндетті тұлғалар табылады.

Тиісінше, Қазақстан Республикасының Салық кодексінде көрсетілген тауарларға ілеспе шот-фактураларды ресімдеуге міндетті емес басқа тұлғалар Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 283-1-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың субъектілері бола алмайды және ол үшін әкімшілік жауапкершілікке тартылмауы керек.

Жеке тұлғаларға және жеке кәсіпкерлерге арналған Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 283-1-бабында көзделген актілердің субъективті жағы ниет немесе немқұрайлылық түрінде кінәлілікпен сипатталады. Адам өзінің іс-әрекетінің (әрекетсіздігінің) заңсыз сипатын білді, оның зиянды салдарын алдын-ала білді және осы зардаптардың пайда болуын тіледі немесе оған әдейі жол берді немесе оларға немқұрайды қарады, немесе адам өзінің іс-әрекетінің (әрекетсіздігінің) зиянды салдарының ықтималдығын алдын-ала білді, бірақ жеткілікті себепсіз, ұқыпсыз деп

санады. олардың алдын-алу мұндай салдарлардың басталу мүмкіндігін алдын-ала қарастырған жоқ, дегенмен, олар сақтықпен және сақтықпен оларды алдын-ала ескертуі керек еді.

Түсіндірме бапта уәкілетті орган Қазақстан Республикасының Салық кодексіне сәйкес айқындайтын тауарларға тіркеу және ілеспе шот-фактураларды ұсыну саласындағы әкімшілік құқық бұзушылықтардың 6 тәуелсіз құрамын белгілейді. Оның ішінде 3 соттылық дегеніміз - салық төлеушіге әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталанатын сотталғандығы, түсіндірілген мақалада қарастырылған біртектес құқық бұзушылықтар жасалды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 283-1-бабында көзделген барлық әкімшілік құқық бұзушылықтар *формальды* болып табылады. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 283-1 бабы бойынша әкімшілік жауапкершілікке тарту үшін, құқық бұзушының төленбеген салықтар түрінде мемлекетке *материалдық залал* келтірген фактісін анықтау қажет емес. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекстің 283-1-бабында көзделген құқық бұзушылықтарды жасаудан мемлекетке келтірілген залал салық төлеушінің уәкілетті орган айқындайтын тауарларға ілеспе шот-фактураларды дайындауға және ұсынуға, сол арқылы уәкілетті тұлғалармен тиімді салықтық әкімшілендірудің мүмкін еместігі қаупін тудыратын Қазақстан Республикасының Салық кодексінде белгіленген тәртіптің бұзылуы болып табылады. Тиісінше, аталған әкімшілік құқық бұзушылықтар үшін жазалау шарасы орындалмаған салық міндеттемесінің мөлшеріне (мемлекетке төленбеген салық түрінде келтірілген материалдық залал) байланысты болмауы мүмкін.

Түсіндірілген баптың 1-бөлімі ілеспе тауарлардың *шот-фактураларын ұсынбаған немесе уақтылы ұсынбағаны үшін* әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Шот-фактураны қоса беру туралы міндеттемені және оларды орындау мерзімдерін Қазақстан Республикасының Салық кодексінің 176-бабында заң шығарушы белгілейді. Ілеспе шот-фактураларды *бермегені* үшін әкімшілік жауапкершілік салық заңнамасының талабы бойынша міндетті болған кезде Әкімшілік кодекстің 283-1-бабының 5-тармағында көзделген тәуелсіз әкімшілік құқық бұзушылықты тудырады.

Түсіндірілетін баптың 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы міндетті тұлғаның тауарларға ілеспе жүкқұжатты ұсынбауы түрінде құқыққа қарсы әрекетсіздік жасауынан, мұндай жүкқұжат табыс етілуге тиіс кезде, сондай-ақ ілеспе жүкқұжатты ұсыну мерзімін өткізіп алу, яғни ҚР Салық кодексінде белгіленген мерзімдерді бұза отырып, оны ұсыну түрінде құқыққа қарсы әрекет жасауынан көрінеді.

Түсіндірілген нормада көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұлдың мөлшері сараланған және санкцияда көрсетілген салық төлеушілер санатына байланысты.

Жеке тұлғалар үшін айыппұл 5 АЕК құрайды. Шағын бизнес немесе коммерциялық емес ұйымдар үшін - 10 АЕК. Орта бизнес үшін - 20 АЕК. Ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін - 30 АЕК.

Осыған байланысты, құқық бұзушыны Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 283-1-бабының 1-тармағына сәйкес әкімшілік жауапкершілікке тартпас бұрын оның құқықтық мәртебесін белгілеу қажет, егер кәсіпкер тарапынан құқықбұзушылық жасалса, оның кәсіпкерлердің қай санатына (шағын, орта немесе ірі кәсіпорындар) жататынын анықтау қажет.

Айыппұлдардың мөлшері белгіленген және оларды енгізетін орган өзгертілмейді. Айыппұлды мемлекеттік кірістер органдары немесе сот әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс сотта қаралған жағдайда тағайындайды.

Түсіндірілген баптың 2-бөлімі әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде Қазақстан Республикасының Салық кодексінде көрсетілген тауарларға шот-фактураны бірнеше рет ұсынбағаны немесе уақтылы ұсынбағаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Бұл жағдайда қылмыстың қайталануы, әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 283-1-бабының 2-тармағына сәйкес құқық бұзушыны тарту үшін тәуелсіз құқық бұзушылықтың міндетті біліктілік белгісі болып табылады.

Егер адам бұрын Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 283-1-бабының 1-тармағында көзделген құқық бұзушылық жасаған болса, оған жазаны өтеу немесе жіберу арқылы әкімшілік жазаға тартылған болса, бұл шешім жыл ішінде жойылмаған және бір жыл ішінде жасалған болса, қылмыс бірнеше рет жасалған деп саналады. адам әкімшілік жазаға тартылады, оның мерзімі әлі аяқталған жоқ.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 283-1-бабының 1-бөлігіне сәйкес жылдың басында оның әкімшілік жауаптылық фактісін белгілеместен ілеспе шот-фактураларды ұсынбаудың немесе оны кешіктіріп тапсырудың бірнеше эпизодтарын жасаған адам қайталап жасалған қылмыс болып табылмайды. Тиісінше, қылмыскердің іс-әрекетінде ілеспе шот-фактураларды ұсынбаудың немесе ұсынуды кешіктірудің бірнеше эпизодтарының болуы жай ғана түсіндірілген баптың 2-бөлігінде қылмыс болып табылмайды.

Айыппұл салынғаннан кейін бір жыл ішінде тауарларға ілеспе шот-фактураны бірнеше рет ұсынбағаны немесе оны кешіктіргені үшін құқық бұзушы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 283-1-бабының 1-тармағына сәйкес үлкен мөлшерде айыппұл салынады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 283-1-бабының 2-тармағында көзделген құқық бұзушылық үшін айыппұлдың мөлшері сонымен қатар құқық бұзушының құқықтық жағдайына және ол тиесілі қызмет санатына байланысты әр түрлі болады.

Жеке тұлғаларға түсіндірілген баптың санкциясы 10 АЕК мөлшерінде айыппұл салады. Шағын бизнес және коммерциялық емес ұйымдар үшін - 20 АЕК мөлшерінде. Орта бизнес үшін - 40 АЕК мөлшерінде. Ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін - 60 АЕК мөлшерінде.

Айыппұлдардың мөлшері белгіленген және оларды енгізетін орган өзгертілмейді.

Айыппұлды мемлекеттік кірістер органдары немесе сот әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс сотта қаралған жағдайда тағайындайды.

Түсініктеме берілген баптың 3-бөлімі тауарлардың атына сәйкес келмеуі, тауарлардың ілеспе шот-фактурасында тауарлардың саны (көлемі) дұрыс көрсетілмеуі, сондай-ақ мұнай өнімдеріне, темекі өнімдеріне, этил спирті мен алкоголь өнімдеріне жеке сәйкестендіру нөмірлік коды бар тауарларға ілеспе шот-фактурада дұрыс көрсетілмегені үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді. биоотын.

Қарастырылған құқық бұзушылықтың объективті жағы - міндеттелген тұлғаның тауарлардың атауы, саны (көлемі), жеке сәйкестендіру нөмірі-коды туралы дұрыс емес ақпараттың ілеспе жол-жөнелтілімінде шағылысу (көрсетілмеу) түрінде заңсыз әрекеттерді (әрекетсіздікті) жасауы.

"Жеке сәйкестендіру нөмірінің коды" түсінігі мұнай өнімдерінің, темекі өнімдерінің, этил спирті мен алкоголь өнімдерінің жекелеген түрлерін өндіруді және олардың айналымын мемлекеттік реттеу туралы арнайы заңнамалық актілерде айқындалған..

Түсіндірілген нормада көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұлдың мөлшері сараланған және санкцияда көрсетілген салық төлеушілер санатына байланысты.

Жеке тұлғалар үшін айыппұл - 10 АЕК. Шағын бизнес немесе коммерциялық емес ұйымдар үшін - 20 АЕК. Орта бизнес үшін - 40 АЕК. Ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін - 50 АЕК.

Осыған байланысты, құқық бұзушыны Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 283-1-бабының 3-тармағына сәйкес әкімшілік жауапкершілікке тартпас бұрын оның құқықтық мәртебесін белгілеу қажет, ал кәсіпкер құқық бұзушылық жасаған жағдайда кәсіпкерлердің қай санатына жататынын анықтау қажет (шағын, орта немесе ірі кәсіпорындар).

Айыппұл мөлшері бекітілген және оны оны енгізген орган өзгерте алмайды. Айыппұлды мемлекеттік кірістер органдары немесе сот әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс сотта қаралған жағдайда тағайындайды.

Түсіндірілген баптың 4-бөлімі әкімшілік айыппұл салынғаннан кейін бір жыл ішінде барлық қажетті ақпаратты бірнеше рет көрсетпегені немесе тауарлардың атауы, саны (көлемі) және (немесе) тауарлардың жеке сәйкестендіру нөмірі-коды туралы ілеспе тауарлар шотында көрсетілмегені үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді, Қазақстан Республикасының Салық кодексінде көрсетілген.

Бұл жағдайда қылмыстың қайталануы, әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 283-1-бабының 4-тармағына сәйкес құқық бұзушыны тарту үшін тәуелсіз құқық бұзушылықтың міндетті біліктілік белгісі болып табылады.

Егер адам бұрын Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 283-1-бабының 3-тармағында көзделген құқық бұзушылық жасаған болса, оған жазаны өтеу немесе оны жіберу арқылы әкімшілік жазаға тартылған болса, бұл шешім жыл ішінде жойылмаған және бір жыл ішінде жасалған болса, қылмыс бірнеше рет жасалған деп саналады. адам әкімшілік жазаға тартылады, оның мерзімі әлі аяқталған жоқ.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 283-1-бабының 3-бөлігінде жылдың басында барлық қажетті ақпаратты көрсетпеу немесе жалған ақпаратты көрсетудің бірнеше эпизодтарын жасаған адам оны әкімшілік жауапкершілікке тарту фактісін анықтамай қайталанған қылмыс деп тануға болмайды. Тиісінше, құқық бұзушының ісінде бірнеше эпизодтардың болуы фактісі барлық қажетті ақпаратты көрсетпейді немесе ұсынылған шот-фактуралардағы қате ақпаратты көрсетпейді, түсіндірілген баптың 4-бөлігінде қылмыс болып табылмайды.

Айыппұл салынғаннан кейін бір жыл ішінде тауарларға ілеспе шот-фактураны бірнеше рет ұсынбағаны немесе оны кешіктіргені үшін құқық бұзушы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 283-1-бабының 3-тармағына сәйкес үлкен мөлшерде айыппұл салынады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 283-1-бабының 4-тармағында көзделген құқық бұзушылық үшін айыппұлдың мөлшері сонымен қатар құқық бұзушының құқықтық мәртебесіне және ол тиесілі қызмет санатына байланысты әр түрлі болады.

Жеке тұлғаларға түсіндірілген баптың санкциясы 20 АЕК мөлшерінде айыппұл салады. Шағын бизнес және коммерциялық емес ұйымдар үшін - 40 АЕК мөлшерінде. Орта бизнес үшін - 60 АЕК мөлшерінде. Ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін - 100 АЕК мөлшерінде.

Айыппұлдардың мөлшері белгіленген және оларды енгізетін орган өзгертілмейді.

Айыппұлды мемлекеттік кірістер органдары немесе сот әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс сотта қаралған жағдайда тағайындайды.

Түсіндірілген баптың 5-бөлімі міндеттелген тұлғаның тауарларға ілеспе шот-фактураларды бермеуіне, сондай-ақ оның мұнай өнімдерінің, темекі өнімдерінің, биоотынның жекелеген түрлерінің айналымын, этил спирті мен (немесе) алкоголь өнімінің айналымы мен қозғалысын тауарларға ілеспе шоттарсыз тапсырғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Қаралған құқық бұзушылықтың объективті жағы - міндеттелген тұлғаның тауарларға ілеспе шот-фактураларды *ресімдемеу* түріндегі заңсыз әрекет етуі, егер мұндай тіркеу Қазақстан Республикасының салық заңнамасының талабы бойынша міндетті болса, сонымен қатар мұнай өнімдерінің, темекі өнімдерінің, биоотынның,

айналымның және этил спирті және (немесе) алкоголь өнімдері, осы тауарлар үшін шот-фактураларсыз айналымының қозғалысы түріндегі заңсыз әрекеттерді жасау болып табылады.

"Айналым" ұғымы Қазақстан Республикасының мұнай өнімдерінің, темекі өнімдерінің, этил спирті мен алкоголь өнімдерінің жекелеген түрлерін өндіруді және олардың айналымын мемлекеттік реттеу туралы арнайы заңнамалық актілерінде айқындалған. Сәйкесінше, Қазақстан Республикасы Салық кодексінің 1-бабы 1-тармағының 50) тармақшасына сәйкес *тауарларды сату*, ауыстыру, өтеусіз беру мақсатында оларды жөнелту және (немесе) беру, сондай-ақ борышкер кепілмен қамтамасыз етілген міндеттемелерді орындамаған жағдайда кепілзат тауарларын кепіл ұстаушыға беру дегенді білдіреді.

Сонымен қатар, этил спирті мен (немесе) алкогольді ішімдіктерге қатысты түсіндірілген норма міндеттелген тұлғаның кез-келген *қозғалысын* (тіпті оларды сатудың белгілері болмаса да), шот-фактураларды осындай қозғалыс үшін жасау қажет болған кезде ұсынбайды.

1-баптың 5) тармақшасына сәйкес, "Этил спирті мен алкоголь өнімінің өндірісі мен айналымын мемлекеттік реттеу туралы" Заңы стационарлық өндіріс және (немесе) алкоголь өнімінің орналасқан жерінің *өзгеруін* қоспағанда, этил спирті мен (немесе) алкоголь өнімінің бір мекен-жайда орналасқан қоймалар орналасуын өзгертуді білдіреді..

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 283-1-бабының 5-тармағында көзделген құқық бұзушылық үшін айыппұлдың мөлшері сонымен қатар құқық бұзушының құқықтық мәртебесіне және ол тиесілі қызмет санатына байланысты ажыратылады.

Түсіндірілген баптың санкциясындағы адамдар үшін 20 АЕК мөлшерінде айыппұл белгіленеді. Шағын бизнес үшін - 50 АЕК мөлшерінде. Орта бизнес үшін - 100 АЕК мөлшерінде. Ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін - 200 АЕК мөлшерінде. Айыппұлдың мөлшері белгіленген және оны сот өзгерте алмайды.

Сондай-ақ, түсіндірілген баптың 5-бөлігіндегі құқық бұзушылық үшін қосымша жаза ретінде оның санкциялары этанолды және (немесе) алкоголь өнімін, тікелей әкімшілік құқық бұзушылыққа әкеп соқтыратын мұнай өнімдерінің, темекі өнімдерінің, биоотынның жекелеген түрлерін тәркілеуді көздейді. әкімшілік құқық бұзушылық нәтижесінде алынған кірістер, ақша.

Түсіндірілген баптың 5-бөлігіндегі әкімшілік жазаны құқық бұзушыға тек сот ғана тағайындайды, өйткені заңмен жасалған тәркілеу түріндегі жаза қарастырылған әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс сотта ғана қаралуы керек.

Түсіндірілген баптың 6-бөлімі әкімшілік айыппұл салынғаннан кейін бір жыл ішінде тауарларға ілеспе шот-фактураларды бірнеше рет жасамағаны үшін, сондай-ақ мұнай өнімдерінің, темекі өнімдерінің, биоотынның жекелеген түрлерін бірнеше рет

айналымына, этил спирті мен (немесе) алкогольдің айналымы мен қозғалысына әкімшілік жауапкершілікті белгілейді. тауарларға ілеспе шот-фактуралары жоқ өнімдер

Бұл жағдайда қылмыстың қайталануы әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 283-1-бабының 5-тармағына сәйкес құқық бұзушыны тарту үшін тәуелсіз құқық бұзушылықтың міндетті біліктілік белгісі болып табылады.

Егер адам бұрын Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 283-1-бабының 5-тармағында көзделген құқық бұзушылық жасаған болса, оған жазаны өтеу немесе оны жіберу арқылы әкімшілік жазаға тартылған болса, бұл шешім жыл ішінде жойылмаған және бір жыл ішінде қайталанған деп саналады. адам әкімшілік жазаға тартылады, оның мерзімі әлі аяқталған жоқ.

Біліктілік атрибуты ретінде қайталану жыл бойына заңсыз әрекеттерді жасаған құқық бұзушының саны мен сипатын анықтау арқылы ғана емес, сонымен бірге заңды түрде де - Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 283-1-бабының 5-бөлігіне сәйкес құқық бұзушылық үшін адамды әкімшілік жауапкершілікке тарту фактісін анықтау арқылы белгіленеді, ол заңды күшіне енеді. және ӘҚБтК-нің 283-1-бабының 5-тармағына сәйкес әкімшілік жаза қолдану туралы дәлелденбеген шешім және айыппұл салу мерзімі бір жыл мерзімге өтпеген.

Құқық бұзушы ілеспе тауарлық шот-фактураларды жасамаудың бірнеше эпизодтарын, сондай-ақ мұнай өнімдерінің, темекі өнімдерінің, биоотынның жекелеген түрлерінің айналымын, этил спиртінің және (немесе) алкоголь өнімінің айналымы мен қозғалысын осы тауарлар үшін шот-фактураларды қоса бермей-ақ, оның қатысуы фактісін анықтамастан жасайды. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 283-1-бабының 5-тармағына сәйкес әкімшілік жауапкершілікке тартылған жылдар қайталама құқық бұзушылық ретінде таныла алмайды. Тиісінше, құқық бұзушының актіге тауарларға ілеспе шот-фактураларды жасамау актілерінде, сондай-ақ мұнай өнімдерінің, темекі өнімдерінің, биоотынның жекелеген түрлерінің айналымы, этил спирті және (немесе) алкоголь өнімінің айналымы мен қозғалысы осы тауарларға ілеспе шот-фактураларсыз ену фактісі әкелмейді. түсіндірілген баптың 6-тармағында қарастырылған қылмыс құрамын құрайды.

Айыппұл салынғаннан кейін бір жыл ішінде тауарларға ілеспе шот-фактураны бірнеше рет ұсынбағаны немесе оны кешіктіргені үшін құқық бұзушы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 283-1-бабының 5-тармағына қарағанда әлдеқайда көп мөлшерде жазаланады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 283-1-бабының 6-тармағында көзделген құқық бұзушылық үшін айыппұлдың мөлшері сонымен қатар құқық бұзушының құқықтық мәртебесіне және ол тиесілі қызмет санатына байланысты ажыратылады.

Түсіндірілген баптың санкциясындағы жеке тұлғалар үшін 40 АЕК мөлшерінде айыппұл белгіленеді. Шағын бизнес үшін - 100 АЕК мөлшерінде. Орта бизнес үшін - 200 АЕК мөлшерінде. Ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін - 400 АЕК мөлшерінде. Айыппұлдың мөлшері белгіленген және оны сот өзгерте алмайды.

Сондай-ақ, түсініктеме берілген баптың 6 бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін қосымша жаза ретінде оның санкциясымен құқық бұзушыдан әкімшілік құқық бұзушылық жасаудың тікелей нысанасы болып табылатын этил спирті және (немесе) алкоголь өнімін, мұнай өнімдерінің жекелеген түрлерін, темекі бұйымдарын, биоотынды және (немесе) әкімшілік құқық бұзушылық салдарынан алынған кірістерді, ақшаны тәркілеу көзделген.

Түсіндірілген баптың 6-бөлігіндегі әкімшілік жазаны құқық бұзушыға тек сот қана тағайындайды, өйткені оны жасау үшін Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодексте тәркілеу түріндегі жаза қарастырылған әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс сотта ғана қаралуы керек.

284-бап. Бақылау-кассалық машиналарын қолдану тәртібін бұзу

1. Сауда-саттық операциялары, жұмыстарды орындау, қызметтер арқылы қолма-қол ақшаны беру кезінде Қазақстан Республикасының аумағында қолма-қол есеп айырысу жүргізу кезінде бақылау-кассалық машинаны пайдаланбау, сондай-ақ жұмыс істемейтін немесе мемлекеттік кірістер органында тіркелмеген бақылау-касса машинасын пайдалану. пайдалану орны -

ескертуге алып келеді.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекеттер (әрекетсіздік),

жеке нотариустарға, жеке сот орындаушыларына, шағын бизнес субъектілеріне он бес, орта бизнес үшін - отыз, ірі бизнес үшін - елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

3. Кассалық машинаның чегін немесе тауар түбіртегін немесе тауар немесе қызмет үшін төленгеннен көп немесе аз мөлшерде чек түбіртегін немесе чек түбіртегін бермеу

-

ескертуге алып келеді.

4. Осы баптың үшінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекет, -

жеке нотариустарға, жеке сот орындаушыларына, шағын бизнес субъектілеріне жиырма мөлшерінде, орта бизнес үшін - отыз, ірі бизнес үшін - қырық айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

5. Кассалық машинаның тіркеу деректеріне өзгерістер енгізу, кассалық кітапты немесе түбіртек кітапшасын ауыстыру (қалпына келтіру), сондай-ақ бақылау-кассалық машинаның техникалық ақаулығы болған жағдайда, оны жою мемлекеттік органның мөрінің тұтастығын бұзусыз мүмкін емес, салықтық өтінішті беру мерзімін бұзу кіріс -

ескертуге алып келеді.

6. Осы баптың бесінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекет, -

жеке нотариустарға, жеке сот орындаушыларына, шағын бизнес субъектілеріне отыз мөлшерінде, орта бизнес үшін - қырық, ірі бизнес үшін - елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

7. Келесі немесе одан да көп мәліметтерді бақылау-касса машинасының бақылау түбіртегінде көрсетпеу:

1) салық төлеушінің атауы;

2) сәйкестендіру нөмірі;

3) бақылау-касса машинасының реттік нөмірі;

4) мемлекеттік кірістер органында бақылау-касса машинасының тіркеу нөмірі;

5) чектің реттік нөмірі;

6) тауарларды, жұмыстарды, қызметтерді сатып алу күні мен уақыты;

7) тауарлардың, жұмыстардың, көрсетілетін қызметтердің бағасы және (немесе) сатып алу сомасы;

8) осы бөліктің 1) - 7) тармақшаларында белгіленген бір немесе бірнеше деректемелердің фискалдық белгісі немесе бағдарламалық-аппараттық жүйені бақылау тексеруінде (банктер және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдар пайдаланатын аппараттық және бағдарламалық жүйелерден басқа), -

ескертуге алып келеді.

8. Осы баптың жетінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекет, -

жеке нотариустарға, жеке сот орындаушыларына, шағын бизнес субъектілеріне жиырма мөлшерінде, орта бизнес үшін - отыз, ірі бизнес үшін - қырық айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

9. Кассалық машинаны пайдалану кезінде кассалық кітапты толтырмау немесе тиісті күнге кассалық кітаптың деректеріндегі ауысым туралы есептердің көрсетілімдері арасындағы сәйкессіздік немесе кассалық машинада қате енгізілген соманы жою немесе қолма-қол ақшаны қайтару кезінде кассалық кітапқа жазба сатылған тауарларға, орындалған жұмыстарға, көрсетілген қызметтерге ақша -

ескертуге алып келеді.

10. Осы баптың тоғызыншы бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекет, -

жеке нотариустарға, жеке сот орындаушыларына, шағын бизнес субъектілеріне жиырма мөлшерінде, орта бизнес үшін - отыз, ірі бизнес үшін - қырық айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

11. Тапсырыс беру кезінде анықталған тауарларды сатумен, жұмыстарды орындаумен, қызмет көрсетумен байланысты емес қолма-қол ақшаны қабылдау және

беру сомаларын ескере отырып, фискалдық есепті қабылдау кезіндегі кассадағы қолма-қол ақшаның сомасына кассаның ағымдағы жағдайы туралы есеп айғақтарының сәйкес келмеуі салықтық тексеру, -

ескертуге алып келеді.

12. Осы баптың он бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекет, -

жеке нотариустарға, жеке сот орындаушыларына, шағын бизнес субъектілеріне жиырма мөлшерінде, орта бизнес үшін - отыз, ірі бизнес үшін - қырық айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

13. Ауыстыру туралы есепті, кассалық кітабты, кассалық чекті, кассалық машинаның тіркеу карточкасын, жою немесе қайтаруды тексеруді, сондай-ақ жою немесе қайтару операциясын Қазақстан Республикасының салық заңнамасында белгіленген бақылау чегін сақтау мерзімін бұзу;

ескертуге алып келеді.

14. Осы бөлімнің он үшінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекет, -

жеке нотариустарға, жеке сот орындаушыларына, шағын бизнес субъектілеріне жиырма мөлшерінде, орта бизнес үшін - отыз, ірі бизнес үшін - қырық айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

15. Сатылған тауарларға, орындалған жұмыстарға, көрсетілген қызметтерге бақылаудың бастапқы чегі болмаса, сатылған тауарларға, орындалған жұмыстарға, көрсетілген қызметтерге қате енгізілген соманы жою немесе қолма-қол ақшаны қайтару бойынша бақылау-кассалық машинада операцияларды жүргізу -

ескертуге алып келеді.

16. Осы баптың он бесінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекет, -

жеке нотариустарға, жеке сот орындаушыларына, шағын бизнес субъектілеріне отыз мөлшерінде, орта бизнес үшін - қырық, ірі бизнес үшін - елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

17. Кассалық машинаның техникалық ақаулығы жойылғаннан кейін мемлекеттік кірістер органына мөрдің тұтастығын бұзбай жою мүмкін емес болғаннан кейін мөрді орнатуға мемлекеттік кірістер органына бақылау кассалық машинасын ұсыну мерзімін бұзу, -

ескертуге алып келеді.

18. Осы баптың он жетінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекет, -

жеке нотариустарға, жеке сот орындаушыларына, шағын бизнес субъектілеріне отыз мөлшерінде, орта бизнес үшін - қырық, ірі бизнес үшін - елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

19. *Фискалдық оператордың тауарларды сату, жұмыстарды орындау, қызметтерді көрсету, сондай-ақ оларды мемлекеттік кірістер органдарына беру кезінде жүргізілген ақшалай есеп айырысулар туралы мәліметтерді бекіту және (немесе) беру функцияларымен бақылау-касса машиналарынан ақпаратты қабылдау, сақтау тәртібін бұзуы -*

ескертуге алып келеді.

20. *Осы баптың он тоғызыншы бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекет, -*

фискалдық деректер операторына жүз елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілген бап сауда операцияларын жүргізу, жұмыстарды орындау немесе қолма-қол ақшамен қызмет көрсету кезінде Қазақстан Республикасының аумағында қолма-қол есеп айырысуды жүзеге асырған кезде Қазақстан Республикасының Салық кодексінде белгіленген бақылау-кассалық машиналарды қолдану тәртібіне қол сұғатын әкімшілік құқық бұзушылықтардың құрамы белгіленеді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 284-бабында көзделген құқық бұзушылықтардың жалпы объектісі салық салу және салықтық қатынастарды Қазақстан Республикасының Салық кодексінде белгіленген және мемлекетпен қорғалатын тәртіп болып табылады.

Түсіндірілген бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың тікелей объектісі - салық төлеушілер қолма-қол ақшаны төлеу кезінде бақылау-касса машиналарын пайдалану үшін Қазақстан Республикасының Салық кодексінде белгіленген және мемлекетпен қорғалатын тәртіп.

Кодекстің 284-бабында көзделген құқық бұзушылық субъектілері заң шығарушының бұл туралы тікелей нұсқауы бойынша түсініктеме берілген баптың санкцияларында ҚР салық заңнамасының талаптарына орай қолма-қол ақша арқылы өздері өткізетін тауарлар (жұмыстар, қызметтер) үшін ақшалай есеп айырысуды жүзеге асыру кезінде бақылау-кассалық машиналарды қолдануға міндетті *салық төлеушілер ғана (жеке нотариустар, жеке сот орындаушылары, шағын, орта және ірі кәсіпкерлік субъектілері, дара кәсіпкерлерді қоса алғанда)* болып табылады. ҚР Салық кодексінің 12-бабының 1-тармағының 57) тармақшасына сәйкес, *салық төлеуші – тұлға және (немесе) заңды тұлғаның құрылымдық бөлімшесі* болып табылатын, салықтар мен бюджетке төлемдер төлеуші.

Тиісінше, олар сатылатын тауарларға, жұмыстарға, көрсетілетін қызметтерге (*мысалы, жеке тұлғалар, адвокаттар, делдалдар, екінші деңгейдегі банктер*) қолма-қол ақшаны төлеу кезінде бақылау-касса машиналарын қолдануға міндетті емес басқа салық төлеушілер, сондай-ақ салық қатынастарының басқа қатысушылары төлемейді. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 284-бабында көзделген әкімшілік құқық

бұзушылықтың субъектілері болады және олар бойынша әкімшілік жауапкершілікке тартылмауы керек.

Жеке нотариустарға, жеке сот орындаушыларына және жеке кәсіпкерлерге Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 284-бабында көзделген актілердің субъективті жағы ниет немесе абайсыздық түріндегі кінәлілікпен сипатталады. Адам өзінің іс-әрекетінің (әрекетсіздігінің) заңсыз сипатын білді, оның зиянды салдарын алдын-ала білді және осы зардаптардың пайда болуын тіледі немесе оған әдейі жол берді немесе оларға немқұрайды қарады, немесе адам өзінің іс-әрекетінің (әрекетсіздігінің) зиянды салдарының ықтималдығын алдын-ала білді, бірақ жеткілікті себепсіз, ұқыпсыз деп санады. олардың алдын-алу мұндай салдарлардың басталу мүмкіндігін алдын-ала қарастырған жоқ, дегенмен, олар сақтықпен және сақтықпен оларды алдын-ала ескертуі керек еді.

Түсіндірілген бапта бақылау-касса машиналарын қолдану саласындағы әкімшілік құқық бұзушылықтардың 20 тәуелсіз құрамы келтірілген. Оның ішінде 10 сот үкімі - бұл салық төлеушіге әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде түсіндірілген мақалада қарастырылған біртектес қылмыстарды бірнеше рет жасағандығы үшін сотталғандық.

Түсіндірілген баптың 1, 3, 5, 7, 9, 11, 13, 15, 17, 19-тармақтарында көзделген құқық бұзушылықтардың әрқайсысы алғаш рет жасалған кезде, заң шығарушы құқық бұзушыға *ескерту* түрінде әкімшілік жаза қолдануды қарастырды. Бұл жағдайда жоғарыда аталған қылмыстардың кез-келгенін жасау үшін жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде жасалған қылмыс қайталанған қылмыс болып саналмайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 284-бабында көзделген барлық әкімшілік құқық бұзушылықтар *формальды* болып табылады. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 284-бабына сәйкес әкімшілік жауапкершілікке тарту үшін құқық бұзушының төленбеген салықтар түрінде мемлекетке *материалдық зиян* келтіргені фактісін анықтау қажет емес. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 284-бабында көзделген құқық бұзушылықтарды жасаудан мемлекетке келтірілген зиян салық төлеушінің қолма-қол ақшамен сатылатын тауарларға (жұмыстарға, қызметтерге) қолма-қол есеп айырысу жүргізген кезде Қазақстан Республикасының Салық кодексінде оған белгіленген бақылау-кассалық машиналарын пайдалану тәртібін бұзуы болып табылады. мемлекеттік кірістер органдарының тиімді салықтық бақылаудың мүмкін еместігіне қатер. Тиісінше, аталған әкімшілік құқық бұзушылықтар үшін жазалау шарасы орындалмаған салық міндеттемесінің мөлшеріне (мемлекетке төленбеген салық түрінде келтірілген материалдық залал) байланысты болмауы мүмкін.

Түсіндірілген баптың 1-бөлімі әкімшілік жауапкершілікті белгілейді:

1) Қазақстан Республикасының аумағында сауда операциялары, жұмыстарды орындау немесе қызметтер көрсету кезінде қолма-қол ақшамен есеп айырысуды жүзеге

асырған кезде бақылау-кассалық машинаны *пайдаланбаған кезде*, егер мұндай пайдалану Қазақстан Республикасының салық заңнамасының талабы бойынша міндетті болса, немесе

2) жұмыс *істемейтін* немесе пайдалану орны бойынша мемлекеттік кірістер органында *тіркелмеген* бақылау-касса машинасын *пайдаланғаны үшін*.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 284-бабының 1-тармағына сәйкес құқық бұзушылық жасағаны үшін *ескерту* түріндегі әкімшілік жаза белгіленді.

Бұл айыппұлды мемлекеттік кірістер органдары құқық бұзушыларға әкімшілік жаза қолдану туралы шешімде және оны құқық бұзушыға жариялау туралы шешімде, сондай-ақ шешімнің міндетті көшірмесін беру немесе оған жіберу арқылы көрсетеді. Бұл жағдайда құқық бұзушының болашақта біртекті қылмыстар жасаған кездегі одан әрі әрекеттерін саралау үшін, тұлға шешім шығарылған сәттен бастап әкімшілік жазаға тартылды деп саналады.

Түсініктеме берілген баптың 2-бөлімі әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекстің 284-бабының 1-тармағында көзделген әкімшілік жаза қолданылғаннан кейінгі бір жыл ішінде әрекетті қайталап жасағаны үшін анағұрлым қатаң жазаны белгілейді.

Бұл жағдайда қылмыстың қайталануы әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 284-бабының 2-бөлігі бойынша құқық бұзушыны тарту үшін тәуелсіз құқық бұзушылықтың міндетті квалификациялық белгісі болып табылады.

Егер адам бұрын Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 284-бабының 1-тармағында көзделген құқық бұзушылық жасаған болса, оған жазаны өтеу немесе жіберу арқылы әкімшілік жазаға тартылған болса және адам әкімшілік жазаға тартылған деп саналатын бір жылдық кезең әлі аяқталмаған болса, қылмыс бірнеше рет жасалған деп саналады.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігінде әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекстің 284-бабының 1-тармағында көзделген әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде әрекетті қайталап жасағаны үшін неғұрлым қатаң жаза белгіленген.

Бұл жағдайда қылмыстың қайталануы әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 284-бабының 2-бөлігі бойынша құқық бұзушыны тарту үшін тәуелсіз құқық бұзушылықтың міндетті квалификациялық белгісі болып табылады.

Егер адам бұрын Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 284-бабының 1-тармағында көзделген құқық бұзушылық жасаған болса, оған жазаны өтеу немесе жіберу арқылы әкімшілік жазаға тартылған болса және адам әкімшілік жазаға тартылған деп саналатын бір жылдық кезең әлі аяқталмаған болса, қылмыс бірнеше рет жасалған деп саналады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 284-бабының 2-тармағына сәйкес салық төлеушіні жауапкершілікке тарту үшін бақылау-касса машинасын пайдалану кезінде салық төлеуші қандай заңсыз әрекеттерді (әрекетсіздікті) жасаған маңызды. Ол

қолма-қол ақшамен есеп айырысуды жүргізген кезде кассалық машинаны пайдаланбаған түрінде немесе дұрыс жұмыс істемейтін немесе пайдалану орны бойынша мемлекеттік кірістер органында тіркелмеген бақылау-кассалық машинаны қолдану түрінде әрекет етпеуі керек.

Салық төлеуші айыппұл салғаннан кейін бір жыл ішінде Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 284-бабының 1-тармағында көзделген әрекетті қайталап жасағаны үшін айыппұлмен жазаланады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 284-бабының 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық үшін айыппұл мөлшері әкімшілік жауаптылықтың субъектісіне жататын санатына қарай сараланады және мынаны құрайды:

жеке нотариустарға, жеке сот орындаушыларына, шағын бизнес субъектілеріне - 15 АЕК,

орта кәсіпорындар үшін - 30 АЕК,

ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін - 50 АЕК.

Айыппұлдардың мөлшері белгіленген және оларды енгізетін орган өзгертілмейді.

Айыппұлды мемлекеттік кірістер органдары немесе сот әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс сотта қаралған жағдайда тағайындайды.

Түсіндірілген баптың 3-бөлімі бақылау-кассалық машинаның чегін немесе сату түбіртегін бермегені немесе тауарға немесе қызметке төленген немесе одан аз төленген сомаға бақылау кассасы машинасын немесе тауар түбіртегін бергені үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 284-бабының 3-тармағына сәйкес құқық бұзушылық жасағаны үшін ескерту түріндегі әкімшілік жаза белгіленді.

Бұл айыппұлды мемлекеттік кірістер органдары құқық бұзушыларға әкімшілік жаза қолдану туралы шешімде және оны құқық бұзушыға жариялау туралы шешімде, сондай-ақ шешімнің міндетті көшірмесін беру немесе оған жіберу арқылы көрсетеді.. Бұл жағдайда құқық бұзушының болашақта біртекті қылмыстар жасаған кездегі одан әрі әрекеттерін саралау үшін, тұлға шешім шығарылған сәттен бастап әкімшілік жазаға тартылды деп саналады.

Түсіндірілген баптың 4-бөлігінде ӘҚБТК-нің 284-бабының 3-бөлігінде көзделген әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде әрекетті қайталап жасағаны үшін неғұрлым қатаң жаза белгіленген.

Бұл жағдайда қылмыстың қайталануы әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 284-бабының 4-тармағына сәйкес құқық бұзушыны тарту үшін тәуелсіз құқық бұзушылықтың міндетті біліктілік белгісі болып табылады.

Егер адам бұрын Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 284-бабының 3-тармағында көзделген құқық бұзушылықты жасаған болса, оған жазаны өтеу немесе

жіберу арқылы әкімшілік жазаға тартылған болса және адам әкімшілік жазаға тартылған деп саналатын бір жылдық кезең әлі аяқталмаған болса, қылмыс бірнеше рет жасалған деп саналады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 284-бабының 4-тармағына сәйкес салық төлеушіні жауапкершілікке тарту үшін бақылау-кассалық машинаны немесе тауар түбіртегін қайта ресімдеу немесе тауарға немесе қызметке көп немесе аз төленген сомаға кассалық аппарат немесе тауар түбіртекiне чек беру қажет.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 28 (3) -тармағында қарастырылған әрекетті қайталап жасағаны үшін салық төлеуші айыппұл салынғаннан кейін бір жыл ішінде айыппұлмен жазланады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 284-бабының 4-тармағында көзделген құқық бұзушылық үшін айыппұл мөлшері:

жеке нотариустарға, жеке сот орындаушыларына, шағын бизнес субъектілеріне - 20 АЕК,

орта кәсіпорындар үшін - 30 АЕК,

ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін - 40 АЕК.

Айыппұлдардың мөлшері белгіленген және оларды енгізетін орган өзгертілмейді.

Айыппұлды мемлекеттік кірістер органдары немесе сот әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс сотта қаралған жағдайда тағайындайды.

Түсініктеме берілген баптың 5-бөлімі бақылау кассасы машинасының тіркеу деректеріне өзгерістер енгізу үшін, кассалық кітапты немесе сату түбіртектерін ауыстыру (қалпына келтіру) үшін, сондай-ақ бақылау-кассалық машинаның техникалық ақаулығы үшін, оларды жою мүмкін емес болған кезде салықтық өтінішті беру мерзімдерін бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 284-бабының 5-тармағына сәйкес құқық бұзушылық жасағаны үшін *ескерту* түріндегі әкімшілік жаза белгіленді.

Бұл айыппұлды мемлекеттік кірістер органдары құқық бұзушыларға әкімшілік жаза қолдану туралы шешімде және оны құқық бұзушыға жариялау туралы шешімде, сондай-ақ шешімнің міндетті көшірмесін беру немесе оған жіберу арқылы көрсетеді. Бұл жағдайда құқық бұзушының болашақта біртекті қылмыстар жасаған кездегі одан әрі әрекеттерін саралау үшін, тұлға шешім шығарылған сәттен бастап әкімшілік жазаға тартылды деп саналады.

Түсіндірілген баптың 6-бөлігінде ӘҚБтК-нің 284-бабының 5-тармағында көзделген әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде әрекетті қайталап жасағаны үшін неғұрлым қатаң жаза белгіленген.

Бұл жағдайда қылмыстың қайталануы әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 284-бабының 6-тармағына сәйкес құқық бұзушыны тарту үшін тәуелсіз құқық бұзушылықтың міндетті біліктілік белгісі болып табылады.

Егер адам бұрын Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 284-бабының 5-тармағында көзделген құқық бұзушылықты жасаған болса, оған әкімшілік жаза қолдану немесе оған жаза қолдануға бағыттау арқылы әкімшілік жазаға тартылған болса және адам әкімшілік жазаға тартылған деп саналатын бір жылдық кезең әлі аяқталмаған болса, қылмыс бірнеше рет жасалған деп саналады.

Салық төлеуші айыппұл салынғаннан кейін бір жыл ішінде Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 284-бабының 5-тармағында көзделген әрекетті қайталағаны үшін айыппұлмен жазаланады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 284-бабының 6-тармағында көзделген құқық бұзушылық үшін айыппұл мөлшері:

жеке нотариустарға, жеке сот орындаушыларына, шағын бизнес субъектілеріне - 30 АЕК,

орта кәсіпорындар үшін - 40 АЕК,

ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін - 50 АЕК.

Айыппұлдардың мөлшері белгіленген және оларды енгізетін орган өзгертілмейді.

Айыппұлды мемлекеттік кірістер органдары немесе сот әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс сотта қаралған жағдайда тағайындайды.

Түсіндірілген баптың 7-бөлімі бақылау кассалық машинасының келесі түбіртектердің біреуін немесе бірнешеуін бақылау түбіртегінде көрсетпегені үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді:

1) салық төлеушінің атауы;

2) сәйкестендіру нөмірі;

3) бақылау-касса машинасының реттік нөмірі;

4) мемлекеттік кірістер органында бақылау-касса машинасының тіркеу нөмірі;

5) чектің реттік нөмірі;

6) тауарларды, жұмыстарды, қызметтерді сатып алу күні мен уақыты;

7) тауарлардың, жұмыстардың, көрсетілетін қызметтердің бағасы және (немесе) сатып алу сомасы;

8) алдыңғы тармақшаларда көрсетілген бір немесе бірнеше деректемелердің фискалдық белгісі немесе бағдарламалық-бағдарламалық жүйенің (банктер мен банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдар пайдаланатын аппараттық және бағдарламалық жүйелерді қоспағанда) бақылау түбіртегінде көрсетілмеуі.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 284-бабының 7-бөлігімен құқық бұзушылық жасағаны үшін *ескерту* түріндегі әкімшілік жаза тағайындалды.

Бұл айыппұлды мемлекеттік кірістер органдары құқық бұзушыларға әкімшілік жаза қолдану туралы шешімде және оны құқық бұзушыға жариялау туралы шешімде, сондай-ақ шешімнің міндетті көшірмесін тапсыру немесе оған жіберу арқылы көрсетеді. Бұл жағдайда құқық бұзушының болашақта біртекті қылмыстар жасаған кездегі одан

әрі әрекеттерін саралау үшін, тұлға шешім шығарылған сәттен бастап әкімшілік жазаға тартылды деп саналады.

Түсіндірілген баптың 8-бөлімі әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 284-бабының 7-тармағында көзделген әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде әрекетті қайталағаны үшін анағұрлым қатаң жазаны белгілейді.

Бұл жағдайда қылмыстың қайталануы әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 284-бабының 8-тармағына сәйкес құқық бұзушыны тарту үшін тәуелсіз құқық бұзушылықтың міндетті біліктілік белгісі болып табылады.

Егер адам бұрын Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 284-бабының 7-тармағында көзделген құқық бұзушылықты жасаған болса, оған жазаны өтеу немесе жіберу арқылы әкімшілік жазаға тартылған болса және адам әкімшілік жазаға тартылған деп саналатын бір жылдық кезең әлі аяқталмаған болса, қылмыс бірнеше рет жасалған деп саналады.

Салық төлеуші айыппұл салынғаннан кейін бір жыл ішінде Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 284-бабының 7-тармағында көзделген әрекетті қайталап жасағаны үшін айыппұлмен жазаланады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 284-бабының 8-тармағында көзделген құқық бұзушылық үшін айыппұл мөлшері:

жеке нотариустарға, жеке сот орындаушыларына, шағын бизнес субъектілеріне - 20 АЕК,

орта кәсіпорындар үшін - 30 АЕК,

ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін - 40 АЕК.

Айыппұлдардың мөлшері белгіленген және оларды енгізетін орган өзгертілмейді.

Айыппұлды мемлекеттік кірістер органдары немесе сот әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс сотта қаралған жағдайда тағайындайды.

Түсіндірілген баптың 9-бөлімі бақылау кассасы машинасын пайдалану кезінде кассалық кітапты толтырмағаны немесе ауысым туралы есептердің кассалық кітаппен сәйкес келмегені немесе кассалық машинада жою операцияларын жүргізу кезінде кассалық кітапқа жазба жасағаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді, сатылған тауарларға, орындалған жұмыстарға, көрсетілген қызметтерге ақшаның қате енгізілгені немесе қайтарылғандығы.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 284-бабының 9-бөлігі бойынша құқық бұзушылық жасағаны үшін *ескерту* түріндегі әкімшілік жаза белгіленді.

Бұл айыппұлды мемлекеттік кірістер органдары құқық бұзушыларға әкімшілік жаза қолдану туралы шешімде және оны құқық бұзушыға жариялау туралы шешімде, сондай-ақ шешімнің міндетті көшірмесін беру немесе оған жіберу арқылы көрсетеді. Бұл жағдайда құқық бұзушының болашақта біртекті қылмыстар жасаған кездегі одан әрі әрекеттерін саралау үшін, тұлға шешім шығарылған сәттен бастап әкімшілік жазаға тартылды деп саналады.

Түсіндірілген баптың 10-бөлігінде Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 284-бабының 9-тармағында көзделген әкімшілік жаза қолданылғаннан кейінгі бір жыл ішінде әрекетті қайталап жасағаны үшін қатаң жаза белгіленген.

Бұл жағдайда қылмыстың қайталануы, әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 284-бабының 10-тармағына сәйкес құқық бұзушыны тарту үшін тәуелсіз құқық бұзушылықтың міндетті біліктілік белгісі болып табылады.

Егер адам бұрын Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 284-бабының 9-тармағында көзделген құқық бұзушылықты жасаған болса, оған жазаны өтеу немесе жіберу арқылы әкімшілік жазаға тартылған болса және адам әкімшілік жазаға тартылған деп саналатын бір жылдық кезең әлі аяқталмаған болса, қылмыс бірнеше рет жасалған деп саналады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 284-бабының 9-тармағында көзделген әрекетті қайталап жасағаны үшін салық төлеуші айыппұл салынғаннан кейін бір жыл ішінде айыппұлмен жазаланады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 284-бабының 10-тармағында көзделген құқық бұзушылық үшін айыппұл мөлшері:

жеке нотариустарға, жеке сот орындаушыларына, шағын бизнес субъектілеріне - 20 АЕК,

орта кәсіпорындар үшін - 30 АЕК,

ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін - 40 АЕК.

Айыппұлдардың мөлшері белгіленген және оларды енгізетін орган өзгертілмейді.

Айыппұлды мемлекеттік кірістер органдары немесе сот әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс сотта қаралған жағдайда тағайындайды.

Түсіндірілген баптың 11-бөлімі бухгалтерлік есеп кітабында көрсетілген тауарларды сатумен, жұмыстарды орындаумен, қызмет көрсетумен байланысты емес қолма-қол ақшаны алу және беру сомаларын ескере отырып, фискалдық есепті алу кезіндегі қолдағы қолма-қол ақшаның сомасымен кассаның қазіргі жағдайы туралы есеп айғақтарының сәйкес еместігі үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Аталған құқық бұзушылықты түсіндірілген нормада тікелей көрсету арқылы мемлекеттік кірістер органы салық төлеушіге қатысты жүргізілген салықтық тексеру кезінде ғана анықтай алады. Басқа жағдайларда, түсіндірілген баптың 11 және 12-тармақтарының ережелеріне сәйкес салық төлеушіні тарту салық төлеушіге қатысты жүргізілген салықтық тексеруден басқа, салық төлеушінің кассасындағы қолма-қол ақшаның мөлшерін тексеру мүмкін болмағандықтан мүмкін емес.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 284-бабының 11-тармағына сәйкес құқық бұзушылық жасағаны үшін *ескерту* түріндегі әкімшілік жаза белгіленді.

Бұл айыппұлды мемлекеттік кірістер органдары құқық бұзушыларға әкімшілік жаза қолдану туралы шешімде және оны құқық бұзушыға жариялау туралы шешімде, сондай-ақ шешімнің міндетті көшірмесін беру немесе оған жіберу арқылы көрсетеді.

Бұл жағдайда құқық бұзушының болашақта біртекті қылмыстар жасаған кездегі одан әрі әрекеттерін саралау үшін, тұлға шешім шығарылған сәттен бастап әкімшілік жазаға тартылды деп саналады.

Түсіндірілген баптың 12-бөлігінде ӘҚБтК-нің 284-бабының 11-тармағында көзделген әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап әрекет жасағаны үшін қатаң жаза белгіленген.

Бұл жағдайда қылмыстың қайталануы әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 284-бабының 12-тармағына сәйкес құқық бұзушыны тарту үшін тәуелсіз құқық бұзушылықтың міндетті біліктілік белгісі болып табылады.

Егер адам бұрын Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 284-бабының 11-тармағында көзделген құқық бұзушылықты жасаған болса, оған жазаны өтеу немесе жіберу арқылы әкімшілік жазаға тартылған болса және адам әкімшілік жазаға тартылған деп саналатын бір жылдық кезең әлі аяқталмаған болса, қылмыс бірнеше рет жасалған деп саналады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекстің 284-бабының 12-тармағына сәйкес салық төлеушіні жауапкершілікке тарту үшін, салықтық тексеру кезінде кассадағы қолма-қол ақша сомасы мен бақылау кассасының көмегімен жүргізілмеген басқа касса қозғалыстарын ескере отырып, кассадағы ағымдағы жағдай туралы тексерілген фискалдық есеп арасындағы айырмашылықты анықтау қажет. (есеп беруші тұлғалардан қолма-қол ақша беру және қабылдау, жалақы төлеу үшін ағымдағы шоттан ақша алу және басқа тұрмыстық қажеттіліктер және т.б.).

Салық төлеуші айыппұл салынғаннан кейін бір жыл ішінде Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 284-бабының 11-тармағында көзделген әрекетті қайталап жасағаны үшін айыппұлмен жазаланады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 284-бабының 12-тармағында көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл мөлшері:

жеке нотариустарға, жеке сот орындаушыларына, шағын бизнес субъектілеріне - 20 АЕК,

орта кәсіпорындар үшін - 30 АЕК,

ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін - 40 АЕК.

Айыппұлдардың мөлшері белгіленген және оларды енгізетін орган өзгертілмейді.

Айыппұлды мемлекеттік кірістер органдары немесе сот әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс сотта қаралған жағдайда тағайындайды.

Түсіндірілген баптың 13-бөлімі ауысым туралы есептің, кассалық кітаптың, кассалық қолхаттың, кассалық машинаны тіркеу карточкасының, жою немесе қайтаруды тексерудің сақтау мерзімін бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті, сондай-ақ жою немесе қайтару операциясын салық заңнамасымен белгіленген бақылауды белгілейді.

Қазақстан Республикасының салық заңнамасы салық төлеушілерге Қазақстан Республикасының Салық кодексінде белгіленген бес жылдық ескіру мерзімі үшін бастапқы құжаттардың сақталуын қамтамасыз ету туралы жалпы талап қояды. Фискалдық деректер операторының серверінде өңделген қолма-қол ақшамен есеп айырысулар туралы ақпарат бес жыл ішінде фискалдық оператордың серверіндегі фискалды деректер қоймасында сақталады.

Уәкілетті орган бақылау-кассалық машинаның тіркеу карточкасына қатысты Қазақстан Республикасы Қаржы министрінің 2018 жылғы 16 ақпандағы № 208 бұйрығымен бекітілген "Кассалық машиналарды пайдаланудың кейбір мәселелері туралы" бекітілген бақылау-кассалық машиналарды пайдалану ережесінің 9-тармағында салық төлеуші сақтауға міндетті ол кассаның бүкіл өмірінде.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 284-бабының 13-тармағына сәйкес құқық бұзушылық жасағаны үшін *ескерту* түріндегі әкімшілік жаза белгіленді.

Бұл айыппұлды мемлекеттік кірістер органдары құқық бұзушыларға әкімшілік жаза қолдану туралы шешімде және оны құқық бұзушыға жариялау туралы шешімде, сондай-ақ шешімнің міндетті көшірмесін беру немесе оған жіберу арқылы көрсетеді. Бұл жағдайда құқық бұзушының болашақта біртекті қылмыстар жасаған кездегі одан әрі әрекеттерін саралау үшін, тұлға шешім шығарылған сәттен бастап әкімшілік жазаға тартылды деп саналады.

Түсіндірілген баптың 14-бөлімі әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекстің 284-бабының 13-бөлігінде көзделген әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде әрекетті қайталап жасағаны үшін анағұрлым қатаң жазаны белгілейді.

Бұл жағдайда қылмыстың қайталануы әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 284-бабының 14-тармағына сәйкес құқық бұзушыны тарту үшін тәуелсіз құқық бұзушылықтың міндетті біліктілік белгісі болып табылады.

Егер адам бұрын Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 284-бабының 13-тармағында көзделген құқық бұзушылық жасаған болса, оған жазаны өтеу немесе жіберу арқылы әкімшілік жазаға тартылған болса және адам әкімшілік жазаға тартылатын бір жылдық кезең әлі аяқталмаған болса, қылмыс бірнеше рет жасалған деп саналады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекстің 284-бабының 14-тармағына сәйкес салық төлеушіні жауапкершілікке тарту үшін, түсіндірілген мақаланың 13-бөлігінде көрсетілген құжаттардың кез-келгенін сақтау мерзімдері бойынша түсіндірілген мақаланың 13-бөлігінде айыппұл салғаннан кейін бір жыл ішінде салық төлеушінің қайталап бұзушылық фактісін анықтау маңызды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 284-бабының 13-тармағына сәйкес, жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде салық төлеуші әрекетті қайталап жасағаны үшін айыппұлмен жазаланады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 284-бабының 14-тармағына сәйкес құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл мөлшері:

жеке нотариустарға, жеке сот орындаушыларына, шағын бизнес субъектілеріне - 20 АЕК,

орта кәсіпорындар үшін - 30 АЕК,

ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін - 40 АЕК.

Айыппұлдардың мөлшері белгіленген және оларды енгізетін орган өзгертілмейді.

Айыппұлды мемлекеттік кірістер органдары немесе сот әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс сотта қаралған жағдайда тағайындайды.

Түсіндірілген баптың 15-бөлімі сатылған тауарларға, орындалған жұмыстарға, көрсетілген қызметтерге бақылаудың түпнұсқасынсыз сатылған тауарларға, орындалған жұмыстарға, көрсетілген қызметтерге қате енгізілген соманы жою немесе қолма-қол ақшаны қайтару үшін бақылау-касса машинасында операциялар жүргізу үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 284-бабының 15-бөлігі бойынша құқық бұзушылық жасағаны үшін ескерту түріндегі әкімшілік жаза белгіленді.

Бұл айыппұлды мемлекеттік кірістер органдары құқық бұзушыларға әкімшілік жаза қолдану туралы шешімде және оны құқық бұзушыға жариялау туралы шешімде, сондай-ақ шешімнің міндетті көшірмесін беру немесе оған жіберу арқылы көрсетеді. Бұл жағдайда құқық бұзушының болашақта біртекті қылмыстар жасаған кездегі одан әрі әрекеттерін саралау үшін, тұлға шешім шығарылған сәттен бастап әкімшілік жазаға тартылды деп саналады.

Түсіндірілген баптың 16-бөлімі әкімшілік кодекстің 284-бабының 15-бөлігінде көзделген әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде әрекетті қайталағаны үшін анағұрлым қатаң жазаны белгілейді.

Бұл жағдайда қылмыстың қайталануы - бұл Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 284-бабының 16-бөлігі бойынша құқық бұзушыны тарту үшін тәуелсіз құқық бұзушылықтың міндетті біліктілік белгісі.

Егер адам бұрын Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 284-бабының 15-тармағында көзделген құқық бұзушылық жасаған болса, оған жазаны өтеу немесе жіберу арқылы әкімшілік жазаға тартылған болса және адам әкімшілік жазаға тартылған деп саналатын бір жылдық кезең әлі аяқталмаған болса, қылмыс бірнеше рет жасалған деп саналады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 284-бабының 16-тармағына сәйкес салық төлеушіні жауапқа тарту үшін салық төлеушінің түсіндірілген мақаланың 15-тармағында көрсетілген заңсыз әрекеттерді қайталайтындығы анықталуы керек: қате енгізілген соманы алып тастау немесе қолма-қол ақшаны қайтарусыз бақылау кассасы бойынша операциялар жүргізу бақылау чекінің түпнұсқасы.

Салық төлеуші айыппұл салынғаннан кейін бір жыл ішінде Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 284-бабының 15-тармағында көзделген әрекетті қайталап жасағаны үшін айыппұлмен жазаланады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 284-бабының 16-тармағында көзделген құқық бұзушылық үшін айыппұл мөлшері:

жеке нотариустарға, жеке сот орындаушыларына, шағын бизнес субъектілеріне - 30 АЕК,

орта кәсіпорындар үшін - 40 АЕК,

ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін - 50 АЕК.

Айыппұлдың мөлшері бекітілген және оларды белгілейтін орган өзгертілмейді.

Айыппұлды мемлекеттік кірістер органдары немесе сот әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс сотта қаралған жағдайда тағайындайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 284-бабының 17-бөлігі бақылау-кассалық машинаның техникалық ақаулығы жойылғаннан кейін мемлекеттік кірістер органына мөрді орнату үшін бақылау кассалық машинасын беру мерзімін бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді, оны мемлекеттік кірістер органы мөрінің бүтіндігін бұзбай жоюға болмайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 284-бабының 17-бөлігі бойынша құқық бұзушылық жасағаны үшін *ескерту* түріндегі әкімшілік жаза тағайындалды.

Бұл айыппұлды мемлекеттік кірістер органдары құқық бұзушыларға әкімшілік жаза қолдану туралы шешімде және оны құқық бұзушыға жариялау туралы шешімде, сондай-ақ шешімнің міндетті көшірмесін беру немесе оған жіберу арқылы көрсетеді. Бұл жағдайда құқық бұзушының болашақта біртекті қылмыстар жасаған кездегі одан әрі әрекеттерін саралау үшін, тұлға шешім шығарылған сәттен бастап әкімшілік жазаға тартылды деп саналады.

Түсіндірілген баптың 18-бөлімі әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекс 284-бабының 17-бөлігінде көзделген әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде әрекетті қайталағаны үшін анағұрлым қатаң жазаны белгілейді.

Бұл жағдайда қылмыстың қайталануы әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 284-бабының 18-тармағына сәйкес құқық бұзушыны тарту үшін тәуелсіз құқық бұзушылықтың міндетті біліктілік белгісі болып табылады.

Егер адам бұрын Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 284-бабының 17-тармағында көзделген құқық бұзушылықты жасаған болса, оған жазаны өтеу немесе жіберу арқылы әкімшілік жазаға тартылған болса және адам әкімшілік жазаға тартылған деп саналатын бір жылдық кезең әлі аяқталмаған болса, қылмыс бірнеше рет жасалған деп саналады. .

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 284-бабының 18-тармағына сәйкес салық төлеушіні жауапқа тарту үшін салық төлеуші бақылау-касса машинасының техникалық ақаулығын жойғаннан кейін кассалық аппаратты мемлекеттік кірістер

органына пломбаны орнатуға беруді кідіртуге рұқсат етуі керек, оны жою мемлекеттік кірістер органы мөрінің бүтіндігін бұзбай мүмкін емес.

Салық төлеуші айыппұл салынғаннан кейін бір жыл ішінде Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 284-бабының 17-тармағында көзделген әрекетті қайталап жасағаны үшін айыппұлмен жазаланады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 284-бабының 18-тармағында көзделген құқық бұзушылық үшін айыппұл мөлшері:

жеке нотариустарға, жеке сот орындаушыларына, шағын бизнес субъектілеріне - 30 АЕК,

орта кәсіпорындар үшін - 40 АЕК,

ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін - 50 АЕК.

Айыппұлдың мөлшері бекітілген және оларды белгілейтін орган өзгертілмейді.

Айыппұлды мемлекеттік кірістер органдары немесе сот әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс сотта қаралған жағдайда тағайындайды.

Түсіндірілген баптың 19-бөлімі фискалдық деректер операторының тауарларды сату, жұмыстарды орындау, қызметтерді көрсету, сондай-ақ оларды беру кезінде жүргізілген ақшалай есеп айырысулар туралы мәліметтерді бекіту және (немесе) беру функциясы бар бақылау-касса машиналарынан ақпаратты алу, сақтау тәртібін бұзғаны үшін жауапкершілікті белгілейді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 19 және 20-бөлімдерінде қарастырылған әкімшілік құқық бұзушылықтың субъектісі түсіндірме бөлімдерде *фискалдық деректердің операторы* ретінде анықталған ерекше тақырып болып табылады. Басқа адамдар Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 284-бабының 19 және 20-бөліктері бойынша әкімшілік жауапкершілікке тартыла алмайды.

Қазақстан Республикасы Салық кодексінің 165-бабының 16) тармақшасына сәйкес *фискалдық деректер операторы* уәкілетті орган ақпарат саласындағы уәкілетті органмен келісу бойынша айқындалатын, жалпы қолданыстағы телекоммуникация желілері арқылы on-line режимінде қолма-қол төлемдер туралы ақпаратты салық органдарына беруді қамтамасыз ететін заңды тұлға болып табылады.

Фискалдық деректер операторы Қазақстан Республикасы Салық кодексінің 171-бабының талабы бойынша тауарларды сату, жұмыстарды орындау, қызмет көрсету кезінде жүргізілген есеп айырысулар туралы мәліметтерді бекіту және (немесе) беру функциясы бар бақылау-касса машиналарынан ақпаратты алуға, сақтауға және салық органдарына беруге міндетті. қызметтері.

Тауарларды сату, жұмыстарды орындау, қызметтерді көрсету кезінде жүргізілген қолма-қол есеп айырысулар туралы ақпаратты бақылау-кассалық машиналардан алу, сақтау және мемлекеттік кірістер органдарына беру тәртібін уәкілетті орган айқындайды.

Фискалдық оператордың бақылау-касса машиналарын қолдана отырып салық төлеушілердің ақшалай есеп айырысулары туралы ақпаратты алу, сақтау және беру тәртібін бұзушылық түсіндірілген баптың 19-бөлігінде көзделген қылмыстың объективті жағын құрайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 284-бабының 19-бөлігі бойынша құқық бұзушылық жасағаны үшін ескерту түріндегі әкімшілік жаза белгіленді.

Бұл айыппұлды мемлекеттік кірістер органдарының фискалдық деректер операторына әкімшілік жаза қолдану туралы шешімде және оны құқық бұзушыға жариялау туралы шешімінде, сондай-ақ шешімнің міндетті көшірмесін тапсыру немесе оған жіберу арқылы белгілейді. Бұл жағдайда құқық бұзушының болашақта біртекті қылмыстар жасаған кездегі одан әрі әрекеттерін саралау үшін, тұлға шешім шығарылған сәттен бастап әкімшілік жазаға тартылды деп саналады.

Түсініктеме берілген баптың 20-бөлімі түсіндірме баптың 19-бөлігінде көзделген әрекетті қайталап жасағаны үшін *фискалдық деректер операторының* әкімшілік жауапкершілігін белгілейді.

Қайталанған құқық бұзушылық - бұл әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 284-бабының 20-бөліміне сәйкес құқық бұзушыны әкімшілік жауапкершілікке тарту үшін тәуелсіз құқық бұзушылықтың міндетті біліктілік белгісі.

Егер адам бұрын Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 284-бабының 19-тармағында көзделген құқық бұзушылық жасаған болса, оған жазаны өтеу немесе жіберу арқылы әкімшілік жазаға тартылған болса, мұндай шешім жойылмаған және адам әкімшілік жауапкершілікке тартылған деп саналатын бір жылдық мерзім ішінде қылмыс бірнеше рет жасалған деп саналады, өндіріп алынған, әлі бітпеген

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 284-бабының 19-тармағында қарастырылған жаза қолданылғаннан кейінгі бір жыл ішінде іс-әрекетті қайталап жасағаны үшін фискалдық оператор айыппұлмен жазаланады.

Түсіндірілген баптың 2-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық үшін айыппұлдың мөлшері *150 АЕК* құрайды және оны тағайындаған орган оны өзгерте алмайды.

Айыппұлды мемлекеттік кірістер органдары немесе сот әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс сотта қаралған жағдайда тағайындайды.

285-бап. Банктердің және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдардың Қазақстан Республикасының салық заңнамасында белгіленген міндеттерді орындамауы

1. Банктердің және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдардың Қазақстан Республикасының салық заңнамасында белгіленген міндеттерді орындамауы:

1) Мемлекеттік кіріс органдарын бейрезидентті қоса алғанда, салық төлеуші - заңды тұлғаға, оның құрылымдық бөлімшелеріне, дара кәсіпкер, жеке не нотариус, жеке сот

орындаушысы, адвокат ретінде тіркеу есебінде тұрған жеке тұлғаға, шетелдікке және азаматтығы жоқ адамға хабарламаларды олар ашылған күннен кейінгі бір жұмыс күнінен кешіктірмей кепілді жеткізуді қамтамасыз ететін ақпараттық-коммуникациялық желі бойынша беру арқылы не хабарламаны қағаз жеткізгіште жіберген кезде хабардар етпеген; - үш жұмыс күн ішінде;

2) клиенттердің банк шоттары бойынша төлем құжаттарында сәйкестендіру нөмірі жоқ операциялар жүргізу (вексельдерді және банктің қолма-қол ақшаны қабылдауы және беруі негізінде жүргізілетін төлем құжаттарын қоспағанда);

3) Алып тасталды-ҚР 28.12.2017 № 127-VI Заңымен;

4) Мемлекеттік кіріс органдарының өкімі бойынша осы өкімде көрсетілген салық берешегі сомасының шегінде дара кәсіпкер, жекеше нотариус, жеке сот орындаушысы, адвокат, заңды тұлға, заңды тұлғаның құрылымдық бөлімшесі, Қазақстан Республикасында қызметін тұрақты мекеме арқылы жүзеге асыратын резидент емес заңды тұлғаның құрылымдық бөлімшесі ретінде тіркеу есебінде тұрған жеке тұлғаның банк шоттарында (корреспонденттік шоттарды қоспағанда) шығыс операцияларын Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен тоқтата тұру, Қазақстан Республикасының заңдарында белгіленген;

5) уәкілетті орган белгілеген нысан бойынша ақшаның осындай қозғалысы болса, есепті тоқсан ішінде шартты банктік салымға орналастырылған ақшаның қозғалысы туралы есепті Қазақстан Республикасының салық заңнамасында белгіленген мерзімде мемлекеттік кірістер органына ұсынбаған;

6) егер клиент үшін осы банкте ашық банктік шот болса, онда мемлекеттік кірістер органдары салық төлеушінің банктік шоттарындағы шығыс операцияларын тоқтата тұру туралы инкассалық өкімдер немесе бұйрықтар шығарған клиент үшін жаңа банктік шот ашу;

7) әрекет етпейтін салық төлеушіге, салық берешегі, әлеуметтік төлемдер бойынша берешегі бар салық төлеушіге банктік шот ашу, ол туралы ақпарат уәкілетті органның интернет-ресурсында орналастырылған -

банктің Қазақстан Республикасының салық заңнамасында белгіленген міндеттемелерді орындамаған кезеңінде салық төлеушілердің банктік шоттарында жүргізілген шығыстар операциялары сомасының бес проценті мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Банктер мен банктік операциялардың жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдардың банктік салымдар бойынша шартты шарттары бойынша орналастырылған салықтардың бюджетке аударылмауы немесе уақтылы аударылмауы, -

шартты банк салымына орналастырылған салық салынбаған немесе уақтылы аударылмаған салық және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдер сомасының елу проценті мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2-1. Банктердің және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдардың салық төлеушіге салықтарды және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдерді төлеу жөніндегі төлем тапсырмасын, мемлекеттік кірістер органдарының салықтар, басқа да міндетті төлемдер, айыппұлдар мен өсімпұлдарды өндіріп алу туралы инкассолық өкімдерін бірінші кезектегі мәселе бойынша орындамауы - бір жұмыс күнінен кешіктірмей; салық төлеушінің немесе мемлекеттік кірістер органдарының нұсқауын алған күннен кейінгі күн, -

төлем тапсырмасында көрсетілмеген соманың бес пайызы мөлшерінде айыппұл салуға немесе алынбаған инкассалық өкімге әкеп соғады.

3. Банктердің және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдардың салық заңнамасында белгіленген міндеттемелерді мынадай нысанда орындауы:

1) салық төлеушіге - заңды тұлғаға, оның ішінде резидент емеске, оның құрылымдық бөлімшелеріне, жеке кәсіпкер ретінде тіркелген жеке тұлғаға, жеке нотариусқа, жеке сот орындаушысына, адвокатқа, банктік шоттары бар шетелдіктерге және азаматтығы жоқ тұлғаларға жабылу туралы мемлекеттік кірістер органдарына хабарламау хабарламаларды кепілді жеткізуді қамтамасыз ететін ақпараттық-коммуникациялық желі арқылы, олар ашылған күннен кейінгі бір жұмыс күнінен кешіктірмей іа немесе хабарламаны қағазға жібергенде - үш жұмыс күні ішінде ;

2) сәйкестендіру нөмірі дұрыс көрсетілмеген салықтар және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдер, әлеуметтік аударымдар, аударымдар және (немесе) жарналар, міндетті зейнетақы жарналары және міндетті кәсіптік зейнетақы жарналары аударымдары бойынша төлем құжаттарын қабылдау;

3) көлік құралына сәйкестендіру нөмірі дұрыс көрсетілмеген көлік құралына салық төлеу кезінде төлем құжаттарының келіп түскендігі;

4) уәкілетті органға жеке кәсіпкер ретінде тіркелген тұлғаға немесе заңды тұлғаға қарыз (қарыз) бойынша сыйақы түріндегі кірісті тану кезінде сыйақыны есептеу тоқтатыла тұрғандығы туралы хабарламау - есепті салық кезеңінен кейінгі жылдың 31 наурызынан кешіктірмей;

4-1) құқықтарды (талаптарды) инкассация агенттіктеріне беру талаптары бар шарттар туралы ақпаратты мемлекеттік кірістер органдарына тоқсаннан кейінгі айдың 25-нен кешіктірмей ұсыну;

5) салықтардың және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдердің, міндетті зейнетақы жарналары мен міндетті кәсіптік зейнетақы жарналарының, әлеуметтік аударымдардың, міндетті әлеуметтік медициналық сақтандыруға жарналардың және (немесе) жарналардың сомасын аудармауы (аудармауы), уақтылы аударылмауы (аударымы) банктің немесе банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымның кінәсі бойынша банкке немесе қолма-қол ақшамен айналысатын

басқа ұйымға жіберілген кезде төлем құжаты бюджет жүйесін, Салық және бюджет, өсімпұлдар мен айыппұлдарды өтеу үшін басқа да міндетті төлемдер сомасын толықтырады;

6) мемлекеттік кірістер органдарының лауазымды адамының жеке кәсіпкер, жеке нотариус, жеке сот орындаушысы, адвокат немесе заңды тұлға ретінде тіркелген тексерілетін жеке тұлғаның банктік шоттарындағы ақша мен операциялардың болуын тексеруге жол бермеуі;

7) жеке кәсіпкер немесе заңды тұлға ретінде тіркелген қарыз алушыдан берілген қарыздар (қарыздар) бойынша міндеттемелерді есептен шығару күнінен бастап күнтізбелік отыз күн ішінде салық төлеуші-қарыз алушыдан есептен шығарудан түскен кірістердің пайда болуы туралы мемлекеттік кірістер органына хабарламау;

8) мемлекеттік кірістер органына сұрау түскен күннен бастап он жұмыс күні ішінде банктік шоттардың болуы және олардың саны, осы шоттардағы қалдықтар мен ақша қозғалысы туралы ақпарат ұсынбау;

9) осы шоттардағы банктік шоттар мен ақша қалдықтарының болуы, ашылуы, олардың саны, сондай-ақ басқа мүліктің, оның ішінде металл шоттарында орналасқан немесе орналасқан мүліктің бар-жоғы, түрі және құны туралы ақпарат телекоммуникация желісі арқылы уақтылы, толық емес немесе толық ұсынылмаған; резидент емес жеке және заңды тұлғаларды, сондай-ақ пайдалы меншік иелері резидент емес болып табылатын заңды тұлғаларды басқару, сондай-ақ мемлекеттік кірістер органдарының өтініші бойынша -

отыз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ _____

Түсініктеме берілген бап банктердің және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдардың Қазақстан Республикасының салық заңнамасында белгіленген кейбір міндеттемелерді орындамағаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 285-бабының 3-тармағында көрсетілгендерден басқа).

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 285-бабында көзделген құқық бұзушылықтың жалпы объектісі салық салу және салықтық қатынастарды Қазақстан Республикасының салық заңнамасында белгіленген және мемлекетпен қорғалатын тәртіп болып табылады.

Түсіндірілген бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың тікелей объектісі - бұл Қазақстан Республикасының салық заңнамасында белгіленген және банктер салық салу мақсатында мемлекеттік кірістер органдарының алдындағы міндеттемелерін төлем операторлары ретінде орындауы үшін мемлекет қорғайтын тәртіп.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің түсіндірілген бабы бойынша әкімшілік құқық бұзушылықтың субъектісі ерекше. Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес банк немесе банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге

асыратын ұйым (бұдан әрі - банктер) заңды тұлға бола алады. Банктер салықтық құқықтық қатынастарға салық төлеушілерге (салық агенттеріне) өздерінің салық міндеттемелерін орындау кезінде кассалық есеп айырысу қызметін ұсынатын төлем операторлары ретінде қатысады. Төлем операторлары салық төлеушілерден (салық агенттерінен) және олардың өкілдерінен қолма-қол және қолма-қол ақшасыз ақшаны қабылдайды, төлем құжаттарының дұрыстығын тексереді, мемлекеттік кірістер органдарының инкассалық өкімдеріне сәйкес салық төлеушілердің (салық агенттерінің) банктік шоттарынан ақша аударарды, Қаржы министрлігінің Қазынашылық комитетіне ақша аударарды Қазақстан, төлеушілерге өздері жасаған салық төлемдерінің расталуын береді, банктік шоттар бойынша шығыс операцияларын шектейді, орындайды заңмен белгіленген кезектілік тәртібінде төлем құжаттары. Салық төлеушілердің ақшаларын қабылдау және аудару кезінде банктердің төлем тәртібін дәл және қатаң сақтауы олардың мемлекеттік бюджетке толық және уақтылы аударылуына байланысты.

Басқа адамдар, тіпті егер олардың іс-әрекеттерінде осы Әкімшілік құқық бұзушылықтың объективті жағының белгілері формальды болса да, түсініктеме берілген бап бойынша әкімшілік жауапкершілікке тартылмайды.

Банктер мен банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдар ұғымдары, сондай-ақ банк операцияларының түсінігі ҚР банк заңнамасында айқындалады.

"Қазақстан Республикасындағы банктер және банк қызметі туралы" ҚР Заңының 1 – бабының 1-тармағына сәйкес, банк-бұл банктер туралы Заңға сәйкес банктік қызметті жүзеге асыруға құқылы коммерциялық ұйым болып табылатын заңды тұлға.

"Банктер және банк қызметі туралы" ҚР Заңының 5 – бабына сәйкес, банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйым-уәкілетті органның лицензиясы негізінде не Қазақстан Республикасының заңдарына сәйкес Банктер туралы заңда көзделген *банк операцияларының жекелеген түрлерін* жүргізуге құқылы банк болып табылмайтын заңды тұлға.

"Банктер және банк қызметі туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 30-бабының 2-тармағына сәйкес банк операциялары мыналарды қамтиды: 1) заңды тұлғалардың депозиттерін қабылдау, банктік шоттарын ашу және жүргізу; 2) салымдарды қабылдау, жеке тұлғалардың банктік шоттарын ашу және жүргізу; 3) банктердің және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдардың корреспонденттік шоттарын ашу және жүргізу; 4) жеке және заңды тұлғалардың тазартылған қымбат металдардың және осы адамға тиесілі қымбат металдар монеталарының нақты көлемін көрсететін металл шоттарын банктерде ашуы және жүргізуі; 5) кассалық операциялар: банктер мен Ұлттық почта операторының қолма-қол ақшаны қабылдау және беруі, оның ішінде оларды айырбастау, айырбастау, қайта есептеу, сұрыптау, буып-түю және сақтау; 6) аударым операциялары: жеке және заңды тұлғалардың төлемдер мен ақша аударымдары туралы тапсырмаларын орындау; 7) есепке алу операциялары: жеке және

занды тұлғалардың вексельдер мен өзге де борыштық міндеттемелерін есепке алу (дисконт); 8) банктік қарыз: банктің, ипотекалық ұйымның, бағалы қағаздар рыногында брокерлік және (немесе) дилерлік қызметті жүзеге асыратын банк болып табылмайтын ұйымның немесе агроөнеркәсіптік кешен саласындағы ұлттық басқарушы холдингінің еншілес ұйымдарының төлем, мерзімділік шарттарымен ақшалай қарыз беруі және қалпына келтіру мүмкіндігі; 9) қолма-қол шетел валютасымен айырбастау операцияларын ұйымдастыруды қоса алғанда, шетел валютасымен айырбастау операцияларын ұйымдастыру; 10) банкноттарды, монеталарды және құндылықтарды инкассациялау; 11) төлем құжаттарын инкассоға қабылдау (вексельдерден басқа); 12) аккредитив ашу (беру) және растау және ол бойынша міндеттемелерді орындау; 13) банктердің қолма-қол ақшамен орындалуын көздейтін банктік кепілдемелер беру; 14) банктердің қолма-қол ақшамен орындауды көздейтін үшінші тұлғаларға банктік кепілдіктер мен басқа да міндеттемелер беруі.

Құқық бұзушылардың арнайы субъективті құрамын ескере отырып (банктер және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдар) Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 285-бабында көзделген құқық бұзушылықтың субъективтік жағы жеке тұлғаларға қатысты ғана әкімшілік жауапкершілікке тартудың шарты ретінде кінәні анықтау туралы заңнамалық талаптың болуына байланысты белгіленуі мүмкін емес. Занды тұлғалар өздерінің заңсыз әрекеттерін немесе әрекетсіздігін жасау фактісі үшін әкімшілік жауапкершілікке тартылады, ол үшін Әкімшілік кодексте осы әрекетті жасаған заңды тұлғаның лауазымды адамдарының кінәсі ескерілмей әкімшілік жауапкершілік қарастырылған.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 285-бабының 1-тармағында көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы банктің түсіндірме нормасында айқын көрсетілген заңсыз әрекеттерді немесе әрекетсіздікті Қазақстан Республикасының Салық кодексін бұза отырып жасағаны, оған өзіне тиісті міндеттемелер жүктегені немесе белгілі бір әрекеттерді жасаудан бас тартқанымен сипатталады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 285-бабының 1-бөлігіндегі құқық бұзушылық шеңберіндегі заңсыз әрекеттер ретінде, заң шығарушы банктердің Қазақстан Республикасы салық заңнамасының талаптарын бұза отырып жасаған келесі әрекеттерін көрсетеді:

1) төлем құжаттарындағы сәйкестендіру нөмірінсіз (БСН немесе ЖСН) клиенттердің *банктік шоттарындағы операциялар* (қолма-қол ақшаны банк қабылдаған және шығарған төлем құжаттарынан басқа);

2) егер оның клиенті үшін банкте ашық *банктік шот ашылса*, онда мемлекеттік кірістер органдары салық төлеушінің банктік шоттарындағы шығыстарды тоқтата тұру туралы инкассалық өкімдер немесе бұйрықтар шығарған;

3) әрекет етпейтін салық төлеушіге, салық берешегі, әлеуметтік төлемдер бойынша берешегі бар *салық төлеушіге банктік шот ашу*, ол туралы ақпарат уәкілетті органның интернет-ресурсында орналастырылған.

"Белсенді емес салық төлеуші" ұғымы, салық төлеушіні танудың шарттары мен тәртібі, сондай-ақ Қазақстан Республикасында белсенді емес салық төлеушілер туралы ақпаратты жариялау көздері мен тәртібі Қазақстан Республикасының Салық кодексінде айқындалған.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 85-бабының 1-бөлігіндегі құқық бұзушылық шеңберіндегі заңсыз әрекет ретінде заң шығарушы банктердің Қазақстан Республикасы салық заңнамасының талаптарын бұза отырып жасаған әрекетсіздігінің келесі түрлерін көрсетеді:

1) салық төлеуші - заңды тұлға, оның ішінде резидент емес, оның құрылымдық бөлімшелері, жеке кәсіпкер ретінде тіркелген жеке тұлға, жеке нотариус, жеке сот орындаушысы, адвокат, банктік есепшоттары бар шетелдік және азаматтығы жоқ тұлғаның ашылуы туралы мемлекеттік кірістер органдарына *хабарламау*, хабарламаларды кепілді жеткізуді қамтамасыз ететін ақпараттық-коммуникациялық желі арқылы, олар ашылған күннен кейінгі бір жұмыс күнінен кешіктірмей немесе хабарламаны қағазға жібергенде - үш жұмыс күні ішінде;

2) мемлекеттік кірістер органдарының бұйрығымен жеке кәсіпкер, жеке нотариус, жеке сот орындаушысы, адвокат, жеке тұлға ретінде тіркелген жеке тұлғаның банктік шоттарындағы (корреспонденттерден басқа) салықтық қарыз сомасы шегінде шығыстар операцияларын *тоқтата алмау*, заңды тұлға, заңды тұлғаның құрылымдық бөлімшесі, Қазақстан Республикасында жұмыс істейтін резидент емес заңды тұлғаның құрылымдық бөлімшесі Қазақстан Республикасының заңдарында белгіленген тәртіппен тұрақты мекеме арқылы;

3) егер уәкілетті орган белгілеген нысан бойынша ақшаның мұндай қозғалысы болса, есепті тоқсан ішінде шартты банк салымына орналастырылған ақшаның қозғалысы туралы есепті Қазақстан Республикасының салық заңнамасында белгіленген мерзімде мемлекеттік кірістер органына *ұсынбаған* жағдайда.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көрсетілген құқық бұзушылық үшін банк айыппұлмен жазаланады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 285-бабының 1-тармағында көзделген құқық бұзушылық үшін айыппұлдың мөлшері банктің Қазақстан Республикасының салық заңнамасында белгіленген міндеттемелерді орындамаған кезеңдегі салық төлеушілердің банктік шоттарындағы шығыстар операцияларының жалпы сомасының 5% құрайды.

Айыппұлды мемлекеттік кіріс органдары немесе сот, әкімшілік іс бойынша сотта болған жағдайда тағайындайды.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігі банктік операциялардың жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдардың шартты банктік салым шарттары бойынша бюджетке салық сомасын *аудармағаны немесе уақтылы аудармағаны* үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Резидент емес салық төлеушілердің Қазақстандық көздерден алатын табыстарына салық ретінде салық агенттерімен ұсталған және төлем операторында шартты банктік салымға орналастырылған ақшаны шартты банктік салымда төлем операторы ретінде банктің уақытша сақтауы Қазақстан Республикасының салық заңнамасында көзделген міндет болып табылады. Қазақстан Республикасының салық заңнамасында көзделген мерзім аяқталғаннан кейін және заңда көрсетілген фактілер туындаған кезде банк ақшаны өз иесіне қайтаруға міндетті (мемлекеттік кірістер органы салық төлеушінің өтініші бойынша салық төлеушінің өтініші бойынша салық төлеушінің төлем көзінен салық салудан босату туралы оң шешімі қабылданған жағдайда). Немесе бұл ақшаны бюджетке аудару (мемлекеттік кірістер органы салық төлеушіге салық салудан босату туралы конвенцияның ережелерін қолданудан бас тартқан жағдайда) және Қазақстан Республикасындағы төлем көзінен салық салудан түскен кірістер). Екінші жағдайда, ақшаны банк Қазақстан Республикасының салық заңнамасында белгіленген мерзімде бюджетке аударуы керек.

Егер банк шартты банктік салымнан ақшаны мемлекеттік бюджетке аудармаса, егер бұл үшін заңды негіз болса немесе оны белгіленген мерзімге сәйкес мемлекеттік бюджетке аударатын болса (төлемді кешіктіруге рұқсат етіңіз), онда банкке Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 285 бабының 2 бөлігімен әкімшілік жаза қолданылады.

Бұл жағдайда айыппұл мөлшері шартты банктік салымға орналастырылған салық салынбаған немесе уақтылы аударылмаған салық және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлем сомасының 50% құрайды.

Айыппұлды мемлекеттік кірістер органдары немесе сот әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс сотта қаралған жағдайда тағайындайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 285-бабының 2-1-бөлігі банктер мен банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдардың салық төлеушінің салықтарды және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдерді төлеу жөніндегі төлем тапсырмасын, мемлекеттік кірістер органдарының салық жинау туралы инкассалық өкімдерін және басқа да міндетті төлемдерді орындамағаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді, айыппұлдар мен айыппұлдар.

Мұндай міндеттеме банктерге Қазақстан Республикасының салық заңнамасымен жүктелген. Банктер салық төлеушіден немесе мемлекеттік кірістер органдарынан нұсқама алған күннен кейінгі бір жұмыс күнінен кешіктірмей салық төлеушінің банктік шотында ақша сомасын есептен шығарып, оны бюджетке аударуға жеткілікті болған жағдайда оларды орындауға міндетті.

Банктің Қазақстан Республикасының Салық кодексінде белгіленген міндеттемелерді орындамауы, салық төлеушінің немесе мемлекеттік кірістер органының нұсқаулықтарын осы жағдайда қарастырылған бір күндік мерзімде орындамауы, түсіндірілген баптың 2-1-бөлігіне сәйкес банкке әкімшілік айыппұл салуға әкеп соғады.

Түсіндірілген баптың 2-1-тармағында көзделген құқық бұзушылық үшін айыппұлдың мөлшері төлем тапсырмасы немесе төленбеген инкассалық өкім аударылмаған соманың 5% құрайды.

Айыппұлды мемлекеттік кірістер органдары немесе сот әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс сотта қаралған жағдайда тағайындайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 285-бабының 2-1-бөлігінің нормасы Қазақстан Республикасының 2017 жылғы 28 желтоқсандағы Заңына сәйкес Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекске енгізілді және заң алғашқы ресми жарияланғаннан кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізілді. Тиісінше, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 5-бабының 2-бөлігіне сәйкес жаңа жауапкершілікті белгілейтін бұл норма ретроактивті әсер етпейді, яғни ол күшіне енгенге дейін банктер жасаған құқық бұзушылықтарға қолданылмайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 285-бабының 3-бөлігі банктердің және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдардың Қазақстан Республикасының салық заңнамасында белгіленген іс жүргізу міндеттемелерін орындамағаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 285-бабының 1-бөлігінде көрсетілгендерден басқа).

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 285-бабының 3-тармағында көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы банктің түсіндірме нормасында айқын көрсетілген заңсыз әрекеттерді немесе әрекетсіздікті Қазақстан Республикасының Салық кодексін бұза отырып жасағанымен сипаттайды, оған белгілі бір іс-әрекеттерді жасау немесе жасамау үшін тиісті міндеттемелер жүктейді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 285-бабының 1-бөлігіндегі құқық бұзушылық шеңберіндегі заңсыз әрекеттер ретінде, заң шығарушы банктердің Қазақстан Республикасы салық заңнамасының талаптарын бұза отырып жасаған келесі әрекеттерін көрсетеді:

1) салық және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдер, әлеуметтік аударымдар, аударымдар және (немесе) міндетті әлеуметтік медициналық сақтандыруға жарналар, *сәйкестендіру нөмірі дұрыс көрсетілмеген* міндетті зейнетақы жарналарын және міндетті кәсіптік зейнетақы жарналарын аудару бойынша *төлем құжаттарын қабылдау*;

2) көлік құралына сәйкестендіру нөмірі дұрыс көрсетілмеген көлік құралына салық төлеу кезінде *төлем құжаттарын қабылдау*;

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 285-бабының 1-бөлігінде көрсетілген құқық бұзушылық шеңберіндегі заңсыз әрекет, заң шығарушы банктердің Қазақстан Республикасы салық заңнамасының талаптарын бұза отырып жасаған әрекетсіздігінің келесі түрлерін көрсетеді:

1) салық төлеуші - заңды тұлға, оның ішінде резидент емес, оның құрылымдық бөлімшелері, жеке кәсіпкер ретінде тіркелген жеке тұлға, жеке нотариус, жеке сот орындаушысы, адвокат, шетелдік және азаматтығы жоқ тұлғаның *банктік шоттары* жабылғандығы туралы мемлекеттік кірістер органдарына *хабарламау*; хабарламаларды кепілді жеткізуді қамтамасыз ететін ақпараттық-коммуникациялық желі арқылы, олар ашылған күннен кейінгі *бір жұмыс күнінен кешіктірмей* немесе хабарламаны қағазға жібергенде - *үш жұмыс күні ішінде*;

2) уәкілетті органға жеке кәсіпкер ретінде тіркелген жеке тұлғаға немесе заңды тұлғаға несие (қарыз) бойынша *сыйақы түріндегі кірісі* танылған кезде сыйақы есептелуін тоқтата тұру туралы *хабарламау - есепті салық кезеңінен кейінгі жылдың 31 наурызынан кешіктірмей*;

3) коллекторлық агенттіктерге құқықтарды (талаптарды) беру шарттары бар шарттар туралы *ақпаратты* мемлекеттік кірістер органдарына *тоқсаннан кейінгі айдың 25-нен кешіктірмей ұсынбау*;

4) салық және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдер, міндетті зейнетақы жарналары мен міндетті кәсіптік зейнетақы жарналары, әлеуметтік аударымдар, міндетті әлеуметтік медициналық сақтандыруға аударымдар және (немесе) жарналар сомасын *аудармау (есептемеу), уақтылы аудармау (есептемеу) не төлем құжатының деректемелерін толтыру кезінде қателер жіберу-банкке* немесе бюджет жүйесінің кассалық атқарылуын жүзеге асыратын басқа ұйымға аудару кезінде банктің немесе банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымның кінәсінен, салық және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдер, өсімпұлдар, айыппұлдар сомасы;

5) мемлекеттік кірістер органдарының лауазымды адамының жеке кәсіпкер, жеке нотариус, жеке сот орындаушысы, адвокат немесе заңды тұлға ретінде тіркелген тексерілетін *жеке тұлғаның банктік шоттарындағы ақша мен операциялардың болуын тексеруге жол бермеуі*;

6) жеке кәсіпкер немесе заңды тұлға ретінде тіркелген қарыз алушыдан берілген заемдар (қарыздар) бойынша міндеттемелерді есептен шығарған күннен бастап күнтізбелік отыз күн ішінде салық төлеуші-қарыз алушының кірістер туралы *есептен шығарудан түскен кірістер* туралы мемлекеттік кірістер органына *хабарламау*;

7) мемлекеттік кірістер органына сұрау түскен күннен бастап он жұмыс күні ішінде *банктік шоттардың болуы және олардың саны, осы шоттардағы қалдықтар мен ақша қозғалысы туралы ақпарат ұсынбау*;

8) телекоммуникациялар желісінде *осы шоттардағы банктік шоттар мен ақша қалдықтарының саны*, сондай-ақ басқа да мүліктердің, оның ішінде металл шоттарында орналасқан немесе орналасқан мүліктің болуы, түрі және құны туралы ақпараттың телекоммуникация желісіне *уақтылы, толық емес немесе толық ұсынылмауы*, резидент емес жеке және заңды тұлғаларды, сондай-ақ бенефициарлық меншік иелері резидент емес болып табылатын заңды тұлғаларды, сондай-ақ мемлекеттік кірістер органдарының өтініші бойынша басқару.

Түсіндірілген баптың 3-тармағына сәйкес құқық бұзушылық жасағаны үшін банкке айыппұл түрінде әкімшілік жаза қолданылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 285-бабының 3-тармағында көзделген құқық бұзушылық үшін айыппұлдың мөлшері 30 АЕК құрайды.

Айыппұлды мемлекеттік кіріс органдары немесе сот, әкімшілік іс бойынша сотта болған жағдайда тағайындайды.

285-1-бап. Кастодиандардың, бағалы қағаздарды номиналды ұстаушылар ретінде клиенттердің шоттарын жүргізу құқығы бар брокерлердің және (немесе) дилерлердің, инвестициялық портфельді басқарушылардың, сақтандыру ұйымдарының, коллекторлық агенттіктердің Қазақстан Республикасының салық заңнамасында белгіленген міндеттерді орындамауы

1. Бағалы қағаздарды номиналды ұстаушылар ретінде клиенттердің шоттарын жүргізу құқығы бар кастодиандардың, брокерлердің және (немесе) дилерлердің бағалы қағаздарды есепке алуға арналған шоттардың болуы туралы, резидент емес жеке тұлғаларға, резидент емес заңды тұлғаларға, сондай-ақ бенефициарлық меншік иелері резидент емес болып табылатын заңды тұлғаларға ашылған бағалы қағаздарды есепке алуға арналған шоттардың болуы туралы, сондай-ақ осы шоттар бойынша бағалы қағаздардың қалдықтары мен қозғалысы туралы мәліметтерді табыс етпеуі, -

отыз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көрсетілгендерді қоспағанда, кастодиандардың, инвестициялық портфельді басқарушылардың резидент емес жеке тұлғаларға, резидент емес заңды тұлғаларға, сондай-ақ бенефициарлық меншік иелері резидент емес болып табылатын заңды тұлғаларға тиесілі активтердің болуы туралы мәліметтерді табыс етпеуі, уақтылы, дұрыс немесе толық табыс етпеуі, -

отыз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

3. "Өмірді сақтандыру" саласында қызметін жүзеге асыратын сақтандыру ұйымдарының резидент емес жеке тұлғалар пайда алушылар болып табылатын жинақтаушы сақтандыру шарттары туралы мәліметтерді табыс етпеуі, уақтылы, дұрыс немесе толық табыс етпеуі, -

отыз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

4. Коллекторлық агенттіктердің құқықтың (талаптың) коллекторлық агенттікке өту шарттарын қамтитын шарттар бойынша мәліметтерді ұсынбауы, уақтылы, дұрыс немесе толық ұсынбауы, -

отыз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсініктеме берілген бап кастодиандардың, брокерлердің және (немесе) дилерлердің клиенттердің шоттарын жүргізу құқығындағы бағалы қағаздардың номиналды ұстаушысы ретінде, инвестициялық портфельді, сақтандыру ұйымдарын, инкассация агенттіктерін басқаруда, салық салу мақсаттары үшін өзіне жүктелген міндеттерді Қазақстан Республикасының Салық кодексінде сақтау құқығын сақтамағаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 285-1-бабында көзделген құқық бұзушылықтардың жалпы объектісі салық салу және салықтық қатынастарды Қазақстан Республикасының салық заңнамасында белгіленген және мемлекетпен қорғалатын тәртіп болып табылады.

Түсіндірме бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың тікелей объектісі - бұл Қазақстан Республикасының салық заңнамасында белгіленген тәртіппен және мемлекеттік кірістер органдарының алдындағы міндеттемелерге салық салу мақсатында түсіндірілген мақалада көрсетілген адамдардың орындауы үшін мемлекет қорғауы.

Түсіндірілген бап бойынша әкімшілік құқық бұзушылықтың субъектілері болып бағалы қағаздар рыногының, сақтандыру және инкассация қызметінің келесі кәсіби қатысушылары табылады:

1) Қазақстан Республикасының Салық кодексіні талабы бойынша резидент емес жеке тұлғаларға ашылған бағалы қағаздарды есепке алу шоттарының бар екендігі туралы ақпаратты мемлекеттік кірістер органдарына табыс етуге міндетті *бағалы қағаздарды нақтылы ұстаушылар ретінде клиенттердің шоттарын жүргізу құқығы бар кастодиандар, брокерлер және (немесе) дилерлер*; резидент емес заңды тұлғаларға, сондай-ақ бенефициарлық меншік иелері резидент емес болып табылатын заңды тұлғаларға, сондай-ақ осы шоттардағы бағалы қағаздардың қалдықтары мен қозғалысы туралы (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 285-1-бабының 1-бөлігі бойынша);

2) *инвестициялық портфельді басқарушы*, Қазақстан Республикасының Салық кодексінің талабы бойынша мемлекеттік кірістер органдарына резидент емес жеке тұлғаларға, резидент емес заңды тұлғаларға, сондай-ақ бенефициарлық меншік иелері резидент емес заңды тұлғаларға тиесілі активтердің болуы туралы ақпаратты табыс етуге міндетті *кастодиандар*; (ӘҚБтК 285-1 бабының 2 тармағы);

3) *"өмірді сақтандыру" саласында жұмыс істейтін сақтандыру ұйымдары*, Қазақстан Республикасының Салық кодексінің талабы бойынша пайда алушы резидент емес жеке

тұлғалар болып табылатын жасалған жинақтаушы сақтандыру шарттары туралы мәліметтерді табыс ету жөніндегі мемлекеттік органдарға ұсынуға міндетті (285-1-баптың 3-тармағына сәйкес).

4) 4) ҚР Салық кодексінің талабы бойынша Мемлекеттік кіріс органдарына құқықтың (талаптың) коллекторлық агенттікке өту шарттарын қамтитын шарттар бойынша мәліметтерді ұсынуға міндетті *коллекторлық агенттіктер* (ӘҚБтК 285-1-бабының 4-бөлігі бойынша).

Жоғарыда айтылғандардан басқа басқа адамдар, түсіндірілген бапта қарастырылған әкімшілік құқық бұзушылықтың объективтік жағының белгілері болса да, түсіндірілген мақала үшін әкімшілік жауапкершілікке тартылмайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 285-1-бабында көзделген құқық бұзушылықтардың объективті жағы, олардың клиенттерінің шоттары, қалдықтары және олардағы бағалы қағаздар мен олардағы басқа да активтер туралы, жасалған шарттар бойынша *дұрыс емес немесе толық емес ақпаратты ұсынбау, уақтылы ұсынбау немесе ұсынбау түрінде* заңсыз әрекеттерді (әрекетсіздікті) жасаған құқық бұзушылармен сипатталады. және олардың шарттары.

Түсіндірілген бапта көзделген қылмыстардың жасалуы Қазақстан Республикасының Салық кодексінде көрсетілген ақпаратты ұсыну мерзімі аяқталған кезде немесе мемлекеттік кірістер органының талабы бойынша - егер мұндай ақпарат берілмеген жағдайда немесе сұратылған ақпарат осы уақыт үшін белгіленген мерзімде немесе сол уақытта берілген болса, аяқталған болып саналады. мемлекеттік кірістер органының немесе оның лауазымды адамының толық емес және (немесе) анық емес ақпаратты алуы.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 285-1-бабына сәйкес жасалған құқық бұзушылықтың субъективті жағы оны жасаған адамға қатысты, *ниет немесе немқұрайлылық* түрінде кінәлілікпен сипатталады. Қасақана қылмыс жасаған адам жасаған іс-әрекеттерінің заңсыздығын мойындайды, олардың зиянды салдары мен тілектерін алдын-ала біледі немесе оларды ренжітуін әдейі мойындайды немесе оларға немқұрайды қарайды. Құқық бұзушылық, егер оны жасаған жеке тұлға өзінің іс-әрекетінің (әрекетсіздігінің) зиянды салдарының пайда болу мүмкіндігін алдын-ала білсе, бірақ жеткілікті негізсіз, олардың алдын-алуға саналы түрде қараса немесе осындай салдардың басталу мүмкіндігін алдын-ала ескермесе, жасалуы мүмкін, бірақ тиісті күтіммен және оларды алдын-ала көре білу керек еді. Кінә қылмыс жасаған адамдарға, олардың жасаған әрекеттеріне және олардың салдарына деген психикалық қатынасына сәйкес белгіленеді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 285-1-бабында көзделген құқық бұзушылықтың субъективті жағы құқық бұзушыларға - заңды тұлғаларға қатысты анықталуға жатпайды, себебі жеке тұлғаларға қатысты әкімшілік жауапкершілікке тартудың шарты ретінде кінәні анықтау туралы заңнамалық талаптың болуы. Заңды

тұлғалар өздерінің заңсыз әрекеттерін немесе әрекетсіздігін жасау фактісі үшін әкімшілік жауапкершілікке тартылады, ол үшін Әкімшілік кодексте осы әрекетті жасаған заңды тұлғаның лауазымды адамдарының кінәсі ескерілмей әкімшілік жауапкершілік қарастырылған.

Түсіндірілген бапты көрсетілген құқық бұзушылықтар үшін айыппұл салынады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 285-1-бабында көзделген құқық бұзушылықтарды жасағаны үшін айыппұл мөлшері белгіленген және 30 АЕК құрайды.

Айыппұлды мемлекеттік кіріс органдары немесе сот, әкімшілік іс бойынша сотта болған жағдайда тағайындайды.

286-бап. Банк операциялары туралы көрінеу жалған ақпарат беру

Банктер мен банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдардың заңды немесе жеке тұлғалардың банктік шоттарындағы операциялар туралы көрінеу жалған ақпарат ұсынуы, сондай-ақ егер бұл әрекеттер ірі қаржылық жағдайларды тудырмаса, осы банктің нақты қаржылық жағдайында алдын ала көзделмеген кепілдіктер, кепілдіктер және басқа міндеттемелер беру. жеке немесе заңды тұлғаға немесе мемлекетке келтірілген залал, -

елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

Ескерту Жеке тұлғаға келтірілген зиянның үлкен мөлшері екі мыңнан асатын сома, заңды тұлға үшін - қылмыс жасалған кезде жиырма мың айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде танылады.

ТҮСІНІКТЕМЕ _____

Комментируемая-бап белгілейді әкімшілік жауаптылықты жүзеге асыратын банктер мен ұйымдардың банк операцияларының жекелеген түрлерін ұсыну үшін оларға көрінеу жалған мәліметтер беруі банк шоттары бойынша операциялар туралы, заңды немесе жеке тұлғалар, сол сияқты бергені үшін кепілдемелер, кепілдіктер және өзге де міндеттемелер көрінеу қамтамасыз етілмеген іс жүзіндегі қаржы жағдайымен осы банктің, егер бұл әрекеттер ірі залал келтіруге әкеп соқпаса-жеке немесе заңды тұлғаға не мемлекетке.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 286-бабына сәйкес құқық бұзушылықтың жалпы объектісі салық салу және салықтық қатынастарды Қазақстан Республикасының салық заңнамасында белгіленген және мемлекетпен қорғалатын тәртіп болып табылады.

Түсіндірілген бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың тікелей объектісі - бұл Қазақстан Республикасының Салық кодексінде белгіленген және мемлекетпен қорғалатын мемлекеттік кірістер органдарының ақпарат беруі және салық салу мен салықтық әкімшілендіру үшін қажетті қауіпсіздік міндеттемелерін беруі үшін мемлекетпен қорғалатын тәртіп.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің түсіндірілген бабы бойынша әкімшілік құқық бұзушылықтың субъектісі ерекше. Қазақстан Республикасының

заңнамасына сәйкес *банк немесе банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын* ұйым болып табылатын заңды тұлға бола алады. Басқа адамдар, егер олардың іс-әрекеттерінде осы әкімшілік құқық бұзушылықтың объективті жағының белгілері болса да, түсіндірілген бап бойынша әкімшілік жауапкершілікке тартылуға жатпайды.

Банктердің, банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдардың ұғымдары, сондай-ақ *банктік операциялар* ұғымы Қазақстан Республикасының банктік заңнамасында анықталған.

"Қазақстан Республикасындағы банктер және банк қызметі туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 1-бабының 1-тармағына сәйкес, банк коммерциялық ұйым болып табылатын, банктер туралы заңға сәйкес банк қызметін жүзеге асыруға уәкілеттік берілген заңды тұлға болып табылады.

Қазақстан Республикасының "Банктер және банк қызметі туралы" Заңының 5-бабына сәйкес, *банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын* ұйым уәкілетті органның лицензиясы негізінде немесе Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес банк операцияларының жекелеген түрлерін жүргізуге уәкілеттік берілген банк болып табылмайтын заңды тұлға болып табылады, банктер туралы заңда белгіленген.

"Банктер және банк қызметі туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 30-бабының 2-тармағына сәйкес *банк операциялары* мыналарды қамтиды: 1) заңды тұлғалардың депозиттерін қабылдау, банктік шоттарын ашу және жүргізу; 2) салымдарды қабылдау, жеке тұлғалардың банктік шоттарын ашу және жүргізу; 3) банктердің және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдардың корреспонденттік шоттарын ашу және жүргізу; 4) жеке және заңды тұлғалардың тазартылған қымбат металдардың және осы адамға тиесілі қымбат металдар монеталарының нақты көлемін көрсететін металл шоттарын банктерде ашуы және жүргізуі; 5) кассалық операциялар: банктер мен Ұлттық почта операторының қолма-қол ақшаны қабылдау және беруі, оның ішінде оларды айырбастау, айырбастау, қайта есептеу, сұрыптау, буып-түю және сақтау; 6) аударым операциялары: жеке және заңды тұлғалардың төлемдер мен ақша аударымдары туралы тапсырмаларын орындау; 7) есепке алу операциялары: жеке және заңды тұлғалардың вексельдер мен өзге де борыштық міндеттемелерін есепке алу (дисконт); 8) банктік қарыз: банктің, ипотекалық ұйымның, бағалы қағаздар рыногында брокерлік және (немесе) дилерлік қызметті жүзеге асыратын банк болып табылмайтын ұйымның немесе агроөнеркәсіптік кешен саласындағы ұлттық басқарушы холдингтің еншілес ұйымдарының төлем, мерзімділік шарттарымен ақшалай қарыз беруі және қалпына келтіру мүмкіндігі; 9) қолма-қол шетел валютасымен айырбастау операцияларын ұйымдастыруды қоса алғанда, шетел валютасымен айырбастау операцияларын ұйымдастыру; 10) банкноттарды, монеталарды және құндылықтарды инкассациялау; 11) төлем құжаттарын коллекторлар қабылдау (вексельдерден басқа);

12) аккредитив ашу (беру) және растау және ол бойынша міндеттемелерді орындау; 13) банктердің қолма-қол ақшамен орындалуын көздейтін банктік кепілдемелер беру; 14) банктердің қолма-қол ақшамен орындауды көздейтін үшінші тұлғаларға банктік кепілдіктер мен басқа да міндеттемелер беруі.

Түсіндірілген бапта көрсетілген қылмыстың объективті жағы қылмыскерге үлкен залал келтірмеген әрекеттерді жасауымен сипатталады:

1) заңды және жеке тұлғалардың мемлекеттік кірістер органдарындағы және олардың лауазымды адамдарындағы банктік шоттардағы операциялар туралы *көрінеу жалған ақпарат* ұсыну туралы;

2) эмитенттің нақты қаржылық жағдайы *қамтамасыз етілмеген* мемлекеттік кірістер органдарына кепілгерліктер, кепілдіктер және басқа міндеттемелер беру туралы.

Сонымен қатар, түсіндірілген баптың түсіндірмесіне сәйкес, жеке тұлғаға келтірілген *залалдың үлкен мөлшері* қылмыс жасалған кезде 2000 АЕК-тен, заңды тұлғаға 20000 АЕК-тен асады. Бұл ретте мемлекетке келтірілген залалдың көлемін заң шығарушы түсіндірілген мақаланың жазбасында анықтамайды.

Егер қылмыспен келтірілген залалдың мөлшері жазбада көрсетілген мөлшерден асып кетсе, онда түсіндірілген бап жасалған заңсыз әрекеттің қоғамдық қауіптілігінің жоғарылауына және кінәлілерді Қазақстан Республикасының Қылмыстық кодексіне сәйкес жауапкершілікке тарту қажеттілігіне байланысты қолданылуға жатпайды.

Түсініктеме берілген бапқа байланысты, заңды немесе жеке тұлғалардың банктік шоттарындағы операциялар туралы *жалған мәліметтерді* заңды және жеке тұлғалардың банктік шоттарындағы операциялар туралы шындыққа сәйкес келмейтін ақпарат деп түсіну керек, егер оларды ұсынатын тұлғалар бұл операциялардың жалған сипатын бастапқыда білсе (біле алмаса).

Кепілдіктермен, кепілдіктермен және банктің нақты қаржылық жағдайымен *қамтамасыз етілмеген* басқа міндеттемелермен, банк шығаратын тұлғаның нақты жағдайымен қамтамасыз етілмегендіктен банкке оларды толық немесе ішінара орындауға мүмкіндік бермейтін мемлекеттік кірістер органына берген осындай кепілдемелерді, кепілдіктерді және басқа міндеттемелерді түсіну қажет, оларды шығарған адамдар бұл туралы бастапқыда білетін болса (біле алмаса).

Әкімшілік құқық бұзушылық деп мемлекеттік кірістер органы немесе оның лауазымды адамы банктен немесе банктік операциялардың жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымнан біле тұра жалған мәлімет берген немесе біле тұра қамтамасыз етілмеген банктік кепілдіктер, кепілдіктер және басқа да қауіпсіздік міндеттемелерін алған кезде жасалған деп саналады.

Құқық бұзушылардың арнайы субъективті құрамын ескере отырып (банктер және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдар) Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 286-бабында көзделген құқық бұзушылықтың субъективтік жағы тек жеке тұлғаларға қатысты әкімшілік жауапкершілікке тартудың

шарты ретінде кінәні анықтау туралы заңнамалық талаптың болуына байланысты белгіленуі мүмкін емес. Заңды тұлғалар өздерінің заңсыз әрекеттерін немесе әрекетсіздігін жасау фактісі үшін әкімшілік жауапкершілікке тартылады, ол үшін Әкімшілік кодексте осы әрекетті жасаған заңды тұлғаның лауазымды адамдарының кінәсі ескерілмей әкімшілік жауапкершілік қарастырылған.

Түсіндірілген бапта айыппұл түрінде көзделген қылмысты жасағаны үшін санкция белгіленеді.

Түсініктеме берілген бапқа сәйкес, түсіндірілген мақалада көзделген әкімшілік құқық бұзушылық үшін айыппұл 50 АЕК құрайды.

Айыппұл бекітілген және оны енгізген орган өз бетінше өзгертуі мүмкін емес.

Айыппұлды мемлекеттік кірістер органдары немесе сот әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс сотта қаралған жағдайда тағайындайды.

Сонымен бірге, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 55-бабы 5-тармағының жалпы талабына сәйкес, құқық бұзушыдан айыппұл өндіріп алу оны заңмен немесе мемлекеттік кірістер органының заңды талабымен жүктелген міндеттен босатады, жасаған бұзушылықтарды жою және келтірілген зиянның орнын толтыру.

287-бап. Еуразиялық экономикалық одақта тауарларды әкету және әкелу, жұмыстарды орындау, қызметтер көрсету, сондай-ақ жеке тұлғалардың Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген талаптарды орындамауы кезінде салық төлеушілердің Қазақстан Республикасының салық заңнамасында белгіленген міндеттемелерді орындамауы

1. Қазақстан Республикасының салық заңнамасында белгіленген мерзімде жанама салықтарды төлемеу, толық төлемеу немесе уақтылы төлемеу, -

жеке тұлғаларға - он, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға - отыз мөлшерінде, орта бизнес үшін - қырық, ірі бизнес үшін - елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Салық төлеушінің мемлекеттік кірістер органына өңделген өнімді әкелу (әкету) бойынша міндеттемелерін орындамауы және олардың Қазақстан Республикасының салық заңнамасында көзделген тәртіппен орындалмауы;

жеке тұлғаларға - он, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға - жиырма, орта бизнес үшін - отыз, ірі бизнес үшін - елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

3. Келесі жағдайларда мемлекеттік кірістер органдарын хабардар етпеу немесе уақтылы хабарламау:

1) Еуразиялық экономикалық одаққа мүше мемлекеттердің аумағынан Қазақстан Республикасының аумағына уақытша әкелінген, кейіннен олар Қазақстан Республикасының аумағынан импортталатын тауарлардың қасиеттері мен сипаттамаларын өзгертпестен экспортталатын;

2) тауарлар Қазақстан Республикасының аумағынан Еуразиялық экономикалық одаққа мүше мемлекеттердің аумағына уақытша әкетілген кезде, ол кейіннен экспортталатын тауарлардың қасиеттері мен сипаттамаларын өзгертпестен Қазақстан Республикасының аумағына әкелінсе, -

жеке тұлғаларға он, шағын бизнес немесе коммерциялық емес ұйымдар үшін - жиырма, орта бизнес үшін - отыз, ірі бизнес үшін - елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

4. Қазақстан Республикасының аумағынан Еуразиялық экономикалық одаққа мүше мемлекеттің аумағына экспортталатын, сондай-ақ Еуразиялық экономикалық одаққа мүше мемлекеттің аумағынан Қазақстан Республикасының аумағына әкелінетін шикізатты қайта өңдеу бойынша Қазақстан Республикасының салық заңнамасында белгіленген мерзімдерді бұзу, -

шағын бизнес субъектілері үшін - он, орта бизнес үшін - жиырма, ірі бизнес үшін - есептелген салық сомасының отыз проценті мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

5. Көрменің және жәрмеңкенің ұйымдастырушысының осындай сауданың өткізілгені туралы хабардар етпеуі немесе уақтылы хабарламауы -

шағын бизнес субъектілеріне он, ал орта бизнес үшін жиырма, ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

6. Көрмені және жәрмеңкені ұйымдастыруды ұйымдастырушының бұзуы -

шағын бизнес субъектілеріне он, ал орта бизнес үшін жиырма, ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

7. Алып тасталды - ҚР 12.28.2017 № 127-VI Заңымен.

Ескерту Осы баптың бірінші бөлігінің мақсаттары үшін, егер тұлға Қазақстан Республикасының аумағына Еуразиялық экономикалық одаққа мүше мемлекеттердің аумағынан әкелінген тауарларды осы Кодекстің 275-бабында көзделген тіркеуден өтпегені үшін әкімшілік жауапкершілікке тартылса, мұндай тұлға әкімшілік жауапкершілікке тартылмайды, осы баптың бірінші бөлігінде көзделген.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілген бап салық төлеушілердің тауарларды экспорттау және импорттау, жұмыстарды орындау, ЕАЭО-ға қызметтер көрсету кезінде, сондай-ақ басқа тұлғалардың Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген талаптарды орындамағаны үшін Қазақстан Республикасының салық заңнамасында белгіленген міндеттемелерін орындамағаны үшін әкімшілік жауапкершілікті көздейді.

Бұл жағдайда баптың атауы түсіндірілген бапта заңсыз әрекеттермен қарастырылған құқық бұзушылық ретінде анықталуы керек. Мұндай актілер салық төлеушілер тауарларды экспорттау және / немесе импорттау, жұмыстарды орындау және ЕАЭО-да қызметтер көрсету кезінде немесе ЕАЭО мүше мемлекеттердің ішкі

шекараларын кесіп өту кезінде өздерінің міндеттемелерін орындамаған жағдайлармен ғана шектеледі.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 287-бабында көзделген құқық бұзушылықтардың жалпы объектісі салық салу және салықтық қатынастарды Қазақстан Республикасының заңнамалық актілерінде белгіленген және мемлекетпен қорғалатын тәртіп болып табылады.

Түсіндірілген бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың тікелей объектісі - салық төлеушілер мен басқа да міндетті тұлғалардың тауарларды экспорттау және (немесе) импорттау, жұмыстар орындау және қызметтер көрсету кезінде немесе мемлекеттер арасындағы ішкі шекараларды кесіп өту кезінде орындау үшін Қазақстан Республикасының салық заңнамасында белгіленген және мемлекетпен қорғалатын тәртіп. ЕАЭО мүшелері.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 287-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың элементтері (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 287-бабының 4-тармағында көзделген құқық бұзушылықты қоспағанда) *формалды* болып табылады. Оларды әкімшілік жауапкершілікке тарту үшін құқық бұзушының төленбеген салық түрінде мемлекетке *материалдық зиян* келтіргені туралы фактіні анықтау қажет емес. Түсіндірілген бапта көзделген қылмыстарды жасаудан мемлекетке келтірілген залал салық төлеушілердің және басқа да міндеттелген тұлғалардың Қазақстан Республикасының салық заңнамасында ЕАЭО шегінде немесе ЕАЭО елдері арасында тауарларды (жұмыстарды, қызметтерді) мемлекетке жүктеу бойынша өздеріне жүктелген міндеттемелерді орындаудың заңнамалық тәртібін бұзуда. Тиісінше, аталған әкімшілік құқық бұзушылықтар үшін жазалау шарасы орындалмаған салық міндеттемесінің мөлшеріне байланысты (мемлекетке төленбеген салық түрінде келтірілген материалдық залал) байланысты және белгіленген болып табылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 287-бабында көзделген құқық бұзушылықтардың субъектілері, түсіндірілген мақалада заң шығарушының тікелей нұсқауларына сәйкес *салық төлеушілер* болып табылады. Қазақстан Республикасы Салық кодексінің 1-бабы 1-тармағының 57) тармақшасына сәйкес *салық төлеуші* - салық және бюджетке төлемдер төлеуші болып табылатын заңды тұлғаның және (немесе) құрылымдық бөлімшесі. Тиісінше, салықтық құқықтық қатынастардың басқа қатысушылары (салық жинаушылар, төлем операторлары, салық агенттері, салық өкілдері) Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 287-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың субъектілері болмайды және ол үшін әкімшілік жауапкершілікке тартылмауы керек.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 287-бабының 1-бөлігі салық төлеушілердің жанама салықтарды Қазақстан Республикасының салық заңнамасында белгіленген мерзімде төлемегені, толық немесе уақтылы төлемегені үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 287-бабының 1-бөлігінің аясында халықаралық шарттарды *жанама салықтар* бойынша қолдану мақсатында, Қазақстан Республикасы Салық кодексінің 189-бабының 2-тармағына сәйкес *қосылған құн салығы және акциздер* танылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 287-бабының 1-бөлігінің нормасы салық төлеушілердің жанама салықтарды ЕАЭО аумағы бойынша Қазақстан Республикасының шекарасы арқылы әкету немесе әкелу кезінде ғана төлемеу немесе уақтылы немесе толық төлемеуін қамтиды. Тиісінше, түсіндірілген норма Қазақстан Республикасының аумағында немесе ЕАЭО аумағынан тысқары жерлерге тауарлар экспорты кезінде немесе ЕАЭО мүшелері болып табылмайтын елдерден тауарларды Қазақстан Республикасына әкелу кезінде ҚҚС-ны және (немесе) акциздерді төлемеу, уақтылы немесе толық төлемеу құқық бұзушылықтарына қолданылмайды. Бұл құқық бұзушылықтар, тиісінше, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 278-бабының 1-бөлігінде және Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 551, 555-баптарында көзделген тұжырымдармен қамтылған.

Түсіндірілген баптың арнайы ескертпесіне сәйкес, егер адам ЕАЭО-ға мүше мемлекеттердің аумағынан Қазақстан Республикасының аумағына әкелінген тауарларды оның *салық салу объектілерін жасырғаны* үшін есепке алмағаны үшін Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 275-бабына сәйкес әкімшілік жауапкершілікке тартылса, онда аталған тұлға түсіндірілген баптың 1-бөлігінде әкімшілік жауапкершілікке тартылмайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 287-бабының 1-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық жасағаны үшін құқық бұзушыларға айыппұл түрінде әкімшілік жаза қолданылады.

Айыппұл мөлшері әр түрлі санаттағы адамдар үшін олардың мәртебесіне және заңды мәртебесіне қарай сараланады және:

- 1) жеке тұлғалар үшін - 10 АЕК,
- 2) шағын бизнес немесе коммерциялық емес ұйымдар үшін - 30 АЕК,
- 3) орта кәсіпкерлік үшін - 40 АЕК,
- 4) ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін - 50 АЕК.

Осыған байланысты, құқық бұзушыны Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 287-бабының 1-тармағына сәйкес әкімшілік жауапкершілікке тартпас бұрын, ол қандай құқық бұзушылықты жасағанын анықтау керек (жеке тұлға, кәсіпкер немесе коммерциялық емес ұйым ретінде), егер ол құқық бұзушылықты кәсіпкер ретінде жасаған болса, онда кәсіпкерлер қай санатқа жатады. (шағын, орта немесе ірі кәсіпорындарға).

Айыппұлдардың мөлшері белгіленген және оларды енгізетін орган өзгертілмейді.

Айыппұлды мемлекеттік кірістер органдары немесе сот әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс сотта қаралған жағдайда тағайындайды.

Түсіндірілген баптың 2-бөлімі салық төлеушіге мемлекеттік кірістер органына ұсынбаған және (немесе) өңделген өнімді әкелу (әкету) бойынша Қазақстан Республикасының салық заңнамасы бойынша міндеттемелерді орындамағаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Салық төлеушінің қайта өңдеу өнімдерін әкелу (әкету) бойынша міндеттемелерді ұсыну және кейіннен орындау міндеттемесі Қазақстан Республикасының салық заңнамасында белгіленген.

Қазақстан Республикасы Салық кодексінің 465-бабы 3-тармағының нормасы бойынша, өңдеуге шикізатты әкелу (әкету) жағдайында, Қазақстан Республикасының салық төлеушісі қайта өңдеу өнімдерін әкету (әкелу) бойынша міндеттемелерді мемлекеттік кірістер органына тапсыруға, сондай-ақ оны уәкілетті орган белгілеген тәртіппен және мерзімде орындауға міндетті.

Салық төлеушілердің өңделген өнімді әкету (әкелу) бойынша міндеттемелерді ұсыну және орындау тәртібі, нысаны мен мерзімдері Қазақстан Республикасы Қаржы министрінің 2018 жылғы 23 ақпандағы № 263 бұйрығымен бекітілген ережелерде көрсетілген.

Салық төлеушінің бұл міндеттемені орындамауы оған айыппұл түрінде әкімшілік айыппұл салуға әкеп соғады.

Түсіндірілген нормада көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл мөлшері санкцияда көрсетілген салық төлеушінің санатына қарай сараланады.

Жеке тұлғалар үшін айыппұл - 10 АЕК. Шағын бизнес немесе коммерциялық емес ұйымдар үшін - 20 АЕК. Орта бизнес үшін - 30 АЕК. Ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін - 50 АЕК.

Осыған байланысты, құқық бұзушыны Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 287-бабының 2-бөлігі бойынша әкімшілік жауапкершілікке тартпас бұрын, ол қандай құқық бұзушылықты жасағанын анықтау керек (жеке тұлға, кәсіпкер немесе коммерциялық емес ұйым ретінде) және егер ол құқық бұзушылықты кәсіпкер ретінде жасаған болса, онда кәсіпкерлер қай санатқа жатады. ол қолданылады (шағын, орта немесе ірі кәсіпорындарға).

Айыппұлдардың мөлшері белгіленген және оларды енгізетін орган өзгертілмейді.

Айыппұлды мемлекеттік кірістер органдары немесе сот әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс сотта қаралған жағдайда тағайындайды.

Түсіндірілген баптың 3-бөлімі кейіннен экспортталатын (импортталатын) ЕАЭО-ға мүше мемлекеттердің аумағынан (аумағына) Қазақстан Республикасының аумағына (аумағынан) тауарларды уақытша әкелу (әкету) кезінде мемлекеттік кірістер органдарына хабарламау немесе уақтылы хабарламау үшін жауапкершілікті белгілейді. импортталатын (экспортталатын) тауарлардың қасиеттері мен сипаттамаларын өзгертпестен Қазақстан Республикасының аумағына).

Бұл құқық бұзушылықтың жасалуы құқық бұзушыға келесі мөлшерде айыппұл түрінде әкімшілік жаза қолдануға әкеп соғады:

- жеке тұлғалар үшін - 10 АЕК,
- шағын бизнес немесе коммерциялық емес ұйымдар үшін - 20 АЕК,
- орта кәсіпорындар үшін - 30 АЕК,
- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін - 50 АЕК.

Айыппұлдың мөлшері баптың санкциясында көрсетілген жауапкершілік субъектілерінің әрқайсысы үшін белгіленеді және оларды қолданушы орган өзгерте алмайды.

Айыппұлды мемлекеттік кірістер органдары немесе сот әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс сотта қаралған жағдайда тағайындайды.

Түсіндірілген баптың 4-бөлігі Қазақстан Республикасының аумағынан ЕАЭО-ға мүше мемлекеттің аумағына экспортталатын, сондай-ақ Қазақстан Республикасының аумағына ЕАЭО-ға мүше мемлекеттің аумағынан импортталатын шикізатты қайта өңдеу үшін Қазақстан Республикасының салық заңнамасында белгіленген мерзімдерді бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсіндірілген баптың 4-бөлігіндегі қылмыс *материалды* болып табылады. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 287-бабының 4-тармағына сәйкес әкімшілік жауапкершілікке тарту үшін, құқық бұзушының төленбеген салықтар түрінде мемлекетке *материалдық зиян* келтіргені фактісін анықтау қажет. Тиісінше, айыппұл құқық бұзушыға есептелген салық сомасына есептеледі.

Түсіндірілген нормада көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл мөлшері сараланады және Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 287-бабы 4-бөлігінің санкциясында көрсетілген салық төлеушінің санатына байланысты.

Шағын бизнес үшін айыппұл есептелген салық сомасының 10% құрайды. Орта бизнес үшін - есептелген салық сомасының 20%. Ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін - есептелген салық сомасының 30%.

Осыған байланысты, құқық бұзушы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 287-бабының 4-тармағына сәйкес әкімшілік жауапкершілікке тартылмас бұрын, ол кәсіпкерлердің қай санатына жататынын анықтау қажет (шағын, орта немесе ірі кәсіпорындарға).

Айыппұлды мемлекеттік кірістер органдары немесе сот әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс сотта қаралған жағдайда тағайындайды.

Түсініктеме берілген баптың 5-бөлімі көрмені және жәрмеңкелік сауданы ұйымдастырушының мұндай сауданы хабардар етпегені немесе уақтылы хабарламағаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Қазақстан Республикасы Салық кодексінің 454-бабының 4-тармағының талабы бойынша көрме-жәрмеңкелік сауданы ұйымдастыратын Қазақстан Республикасының салық төлеушісі ЕАЭО-ға мүше мемлекеттердің сауда қатысушыларының тізімімен

осындай сауда басталғанға дейін он күн бұрын орналасқан жері бойынша салық органына жазбаша түрде хабарлауға міндетті.

Көрменің және жәрмеңкенің ұйымдастырушысының бұл міндеттемені орындамауы немесе уақтылы орындалмауы оған келесі мөлшерде айыппұл түрінде әкімшілік жаза қолдануға әкеп соғады:

- шағын бизнес үшін - 10 АЕК,
- орта бизнес үшін - 20 АЕК,
- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін - 50 АЕК.

Айыппұлдың мөлшері баптың санкциясында көрсетілген жауапкершілік субъектілерінің әрқайсысы үшін белгіленеді және оларды қолданушы орган өзгерте алмайды.

Айыппұлды мемлекеттік кірістер органдары немесе сот әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс сотта қаралған жағдайда тағайындайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 287-бабының 6-бөлімі көрмені және жәрмеңкелік сауданы ұйымдастырушының оның көрмені және жәрмеңкелік сауданы ұйымдастыру тәртібін бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Салық салу мақсатында көрме мен сауданы ұйымдастырудың тәртібін заң шығарушы Қазақстан Республикасының Салық кодексінің 454-бабында және уәкілетті орган Қазақстан Республикасы Қаржы министрінің 2018 жылғы 13 ақпандағы № 174 бұйрығымен бекітілген Көрме-жәрмеңкелік саудаға ҚҚС төлеуді бақылау ережесінде белгілейді.

Көрме және жәрмеңкелік сауданы ұйымдастырушының Қазақстан Республикасының салық заңнамасында салық салу мақсатында ұйымдастырушыға қойылатын міндетті талаптардың бір бөлігін көрменің және жәрмеңкелік сауданың ұйымдастырушысының бұзуы әкімшілік айыппұлдарды келесі мөлшерде айыппұл түрінде қолдануға әкеп соғады:

- шағын бизнес үшін - 10 АЕК,
- орта бизнес үшін - 20 АЕК,
- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін - 50 АЕК.

Айыппұлдың мөлшері баптың санкциясында көрсетілген жауапкершілік субъектілерінің әрқайсысы үшін белгіленеді және оларды қолданушы орган өзгерте алмайды.

Айыппұлды мемлекеттік кірістер органдары немесе сот әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс сотта қаралған жағдайда тағайындайды.

288-бап. Мемлекеттік кірістер органдары мен олардың лауазымды адамдарының заң талаптарын орындамауы

1. Салық төлеушінің мемлекеттік кірістер органдарының және олардың лауазымды адамдарының заңды талаптарын сақтамауы - ескертуге алып келеді.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекеттер (әрекетсіздік),

он бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

3. Мемлекеттік кірістер органдарының лауазымды адамдарының салықтық тексеру жүргізетін салық төлеуші кәсіпкерлік қызмет үшін пайдаланатын аумаққа немесе үй-жайға кіруіне заңсыз кедергі жасау, -

қырық бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

4. Осы баптың үшінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекеттер (әрекетсіздік) -

алпыс айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілген бап әкімшілік құқық бұзушылықтың құрамын және мемлекеттік кірістер органдарының және олардың лауазымды адамдарының заңды талаптарын орындамағаны үшін, сондай-ақ салықтық тексеруді жүргізетін мемлекеттік кірістер органының салық төлеуші пайдаланатын аумаққа немесе үй-жайға кіруіне заңсыз түрде кедергі келтіргені үшін (тұрғын үй-жайларды қоспағанда) әкімшілік жауапкершіліктің құрамын белгілейді.

Мемлекеттік кірістер органдарының түсінігі Қазақстан Республикасы Салық кодексінің 1-бабы 1-тармағының 44) тармақшасында айқындалған. Көрсетілген нормаға сәйкес, мемлекеттік кірістер органы өз құзыреті шегінде бюджетке салықтар мен төлемдердің түсуін, Қазақстан Республикасындағы кедендік реттеуді, Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылықтың алдын-алу, анықтау, жолын кесу және ашуды қамтамасыз ететін мемлекеттік орган болып табылады және сондай-ақ Қазақстан Республикасының заңнамасында көзделген өзге де өкілеттіктерді жүзеге асыру.

Тиісінше, салық төлеушілер, егер мұндай талаптар заңды болса да, мемлекеттік кірістер органдарынан басқа органдардың талаптарын орындамаған болса, түсіндірілген мақала бойынша жауапкершілікке тартылмауы керек.

Өз кезегінде шенеуніктер ұғымы "Мемлекеттік қызмет туралы" Қазақстан Республикасының Заңында айқындалған. Аталған заңның 1-бабы 8) тармақшасына сәйкес лауазымды тұлға дегеніміз - тұрақты, уақытша немесе арнайы орган уәкілеттік өкілінің функцияларын орындайтын немесе мемлекеттік органдарда ұйымдастырушылық-басқарушылық немесе әкімшілік функцияларды орындайтын тұлға.

Салық төлеушілердің мемлекеттік кірістер органдарының лауазымды тұлғалары болып табылмайтын тұлғалардың талаптарын орындамауы түсіндірілген бап бойынша әкімшілік жауапкершілікке әкеп соқтырмауы керек.

Мемлекеттік кірістер органдарының және олардың лауазымды адамдарының заңды талаптары салық төлеушілерге өздерінің міндеттерін орындау, олардың тыйым

салуларын орындау үшін *заңда белгіленген тәртіп* пен нысанда заңмен берілген өкілеттіктер шегінде мемлекеттік кірістер органдарының басшылары немесе лауазымды тұлғалары жолдаған деп түсініледі, құжаттарды, олардан сұратылған ақпаратты ұсыну және ҚР салық заңнамасында белгіленген басқа әрекеттер (әрекетсіздік) жасау. Мұндай тыйым салулар мен салық төлеуші үшін міндеттемелер заңмен белгіленуі керек.

Тиісінше, салық төлеушінің мемлекеттік кірістер органдары лауазымды адамдарының заңсыз талаптарын орындамауы, түсіндірілген бап бойынша салық төлеушіге әкімшілік жауапкершілік шараларын қолдануға әкеп соқтырмауы керек.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 288-бабында көзделген құқық бұзушылықтардың жалпы объектісі - салық салу және салықтық қатынастарды Қазақстан Республикасының заңнамалық актілерінде белгіленген және мемлекетпен қорғалатын тәртіп.

Түсіндірілген бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың тікелей объектісі салық заңнамасында белгіленген және мемлекет кірістер органдарының және олардың лауазымды адамдарының салықтық әкімшілендіру аясында салық төлеушілермен өзара әрекеттесуі үшін, сондай-ақ мемлекеттік кірістер органдары мен олардың лауазымды адамдарының салық төлеушілермен қарым-қатынастарда өз өкілеттіктерін жүзеге асыру тәртібі болып табылады. қызметтік міндеттерін орындау кезінде.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 288-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтар *формальды* болып табылады. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 288-бабына сәйкес әкімшілік жауапкершілікке тарту үшін құқық бұзушының төленбеген салықтар түрінде мемлекетке *материалдық залал* келтірген фактісін анықтау қажет емес. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекстің 288-бабына сәйкес құқық бұзушылық жасаудың мемлекетке келтіретін зияны, адамның мемлекеттік кірістер органдарының және олардың лауазымды адамдарының қызметтік міндеттерін орындау кезінде заңды талаптарды және басқа да үкіметтік директиваларын орындау үшін заңнамада белгіленген тәртіппен бұзуы және сол арқылы тиімді салықтық әкімшілендірудің мүмкін еместігі қаупін тудыруы. уәкілетті мемлекеттік органдар. Тиісінше, аталған әкімшілік құқық бұзушылықтар үшін жазалау шарасы орындалмаған салық міндеттемесінің мөлшеріне (мемлекетке төленбеген салық түрінде келтірілген материалдық залал) байланысты болмауы мүмкін.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекстің 288-бабына сәйкес құқық бұзушылықтың субъектілері, түсіндірілген бапта заң шығарушының тікелей нұсқауларына сәйкес, тек *салық төлеушілер* болып табылады. Қазақстан Республикасы Салық кодексінің 1-бабы 1-тармағының 57) тармақшасына сәйкес *салық төлеуші* - салық және бюджетке төлемдер төлеуші болып табылатын заңды тұлғаның және (немесе) құрылымдық бөлімшесі. Тиісінше, салықтық құқықтық қатынастардың басқа қатысушылары (салық жинаушылар, төлем операторлары, салық агенттері, салық

өкілдері) Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 288-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың субъектілері болмайды және ол үшін әкімшілік жауапкершілікке тартылмауы керек.

Салық төлеушілерге - жеке тұлғаларға, жеке кәсіпкерлерге және жеке кәсіпкерлерге арналған Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 288-бабында көзделген актілердің субъективті жағы ниет немесе немқұрайлылық түрінде кінәлілікпен сипатталады. Адамның кінәсі жеке адамның оның жасаған заңсыз әрекеттеріне деген психикалық қатынасынан көрінеді.

1-бөлім. Салық төлеушінің мемлекеттік кірістер органдарының және олардың лауазымды адамдарының заңды талаптарын орындамауы, түсіндірілген баптың 1 және 2-бөліктерінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтарды тудырады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 288-бабының 1 және 2-тармақтарында көзделген құқық бұзушылықтардың объективті жағы салық төлеушінің мемлекеттік кірістер органына жүктелген міндеттерін орындаудан бас тарту түрінде әрекет етуімен, өзінен талап етілетін құжаттарды, салық төлеуші ретінде өзіне мәлім болған мәліметтерді немесе өзге де ақпаратты ұсынбауымен, сондай-ақ өзге де әрекеттерді жасамауымен сипатталады. салық заңнамасында немесе мемлекеттік кірістер органдарының және олардың лауазымды адамдарының жеке құқықтық актілерінде белгіленген.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 288-бабының 1 және 2-тармақтарында көзделген құқық бұзушылықтың жасалуы салық төлеушінің мемлекеттік кірістер органының немесе оның лауазымды адамдарының заңды талабын заңмен белгіленген тәртіппен немесе жеке-дара белгілеген уақыты аяқталған сәтте аяқталған болып саналады және салық төлеуші мұндай талапты орындамады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 288-бабының 1-тармағына сәйкес құқық бұзушылық жасағаны үшін *ескерту* түріндегі әкімшілік жаза белгіленді.

Бұл айыппұлды мемлекеттік кірістер органдары құқық бұзушыларға әкімшілік жаза қолдану туралы шешімде және оны құқық бұзушыға жариялау туралы шешімде, сондай-ақ шешімнің міндетті көшірмесін беру немесе оған жіберу арқылы көрсетеді. Бұл жағдайда құқық бұзушының болашақта біртекті қылмыстар жасаған кездегі одан әрі әрекеттерін саралау үшін, тұлға шешім шығарылған сәттен бастап әкімшілік жазаға тартылды деп саналады.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігінде Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 288-бабының 1-тармағында көзделген әкімшілік жаза қолданылғаннан кейінгі бір жыл ішінде әрекетті қайталап жасағаны үшін қатаң жаза белгіленген.

Бұл жағдайда қылмыстың қайталануы оның сипаттамасындағы ауырлататын жағдай болып табылмайды, бірақ Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 288-бабының 2-тармағына сәйкес құқық бұзушыны тарту үшін тәуелсіз құқық бұзушылықтың міндетті біліктілік белгісі болып табылады.

Егер адам бұрын Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 288-бабының 1-тармағында көзделген құқық бұзушылық жасаған болса (бапта түсіндірілген кез-келген әдіспен), оған жазаны өтеу немесе жіберу арқылы оған әкімшілік жаза қолданылған болса және адам есептелген бір жылдық кезең болса, қылмыс бірнеше рет жасалған деп саналады. әкімшілік жазаға тартылған, әлі мерзімі өтпеген.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекстің 288-бабының 2-тармағына сәйкес салық төлеушіні жауапқа тарту үшін, мемлекеттік кірістер органының немесе оның лауазымды тұлғасының салық төлеуші бұрын қандай талабын орындамағаны және қандай заңды талап бірнеше рет орындалмағаны маңызды емес.

Мемлекеттік кірістер органының немесе оның лауазымды адамының заң талаптарын айыппұл салынғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап орындамағаны үшін айыппұл салынады. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 288-бабының 2-тармағында көзделген құқық бұзушылық үшін айыппұлдың мөлшері *15 АЕК* құрайды.

Айыппұл мөлшері бекітілген және оны оны енгізген орган өзгерте алмайды.

Айыппұлды мемлекеттік кіріс органдары немесе сот, әкімшілік іс бойынша сотта болған жағдайда тағайындайды.

Түсіндірілген баптың 3-бөлімі салық төлеуші кәсіпкерлік қызмет үшін пайдаланатын аумаққа немесе үй-жайға (тұрғын үй-жайларды қоспағанда) салықтық тексеруді жүргізетін мемлекеттік кірістер органдарының лауазымды адамының кіруіне заңсыз жол бермеу үшін әкімшілік жауапкершілікті көздейді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 288-бабының 3 және 4-тармақтарында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтардың объективті жағы салық төлеуші салық төлеуші бизнес үшін пайдаланатын аумаққа немесе үй-жайға кіру кезінде мемлекеттік кірістер органының лауазымды тұлғасына салықтық тексеру жүргізетін оның еркіне байланысты кез келген кедергілерді жасау әрекеттерін сипаттайды..

Егер салықтық тексеруді жүргізетін мемлекеттік кірістер органының салық төлеушінің аумағына немесе үй-жайларына кіруіндегі кедергілерді басқа тұлғалар салық төлеушінің білімі мен еркісіз (ұйымдастыру, ынталандыру немесе алдын-ала көмек беру) жасаса, салық төлеуші түсіндірілген норма бойынша жауаптылыққа тартылмауы керек, мұндай кедергілер адамдардың еркіне тәуелсіз табиғи немесе техногендік жағдайлардың нәтижесі болып табылады.

Түсіндірілген норма салық төлеушінің аумағына немесе үй-жайларына қол жеткізгісі келетін мемлекеттік кірістер органының лауазымды адамына қосымша талап қояды. Мұндай лауазымды тұлға салық төлеушіге қатысты *салықтық тексеріс* жүргізуге міндетті, ол тексеру жүргізу туралы тиісті бұйрықпен расталуы керек, онда салық төлеушінің аумағына немесе үй-жайларына кіргісі келетін лауазымды тұлға көрсетіледі.

Егер лауазымды тұлға салық төлеушіге қатысты салықтық тексеріс жүргізбесе (салық төлеушіге тексеру жүргізу туралы бұйрықты көрсетпеген болса, ұсынылған бұйрықта лауазымды тұлға тексеруді жүргізетін тұлға ретінде көрсетілмеген, тексеруді жүргізу уақыты әлі келген жоқ немесе аяқталған болса) мұндай лауазымды тұлғаның олардың аумағына немесе үй-жайларына кіруіне жол бермеу түсіндірілген нормаға сәйкес жауап бермейді.

Салық төлеуші лауазымды тұлғаның кіруіне тек оның аумағында немесе жалға алу негізінде пайдаланылатын үй-жайларға қол жеткізе алады.

Сонымен бірге, түсіндірілген нормаға сәйкес, мемлекеттік кірістер органының салық инспекциясы бойынша лауазымды тұлғасының салық төлеушінің тұрғын үйіне кіруге құқығы жоқ, сондықтан оның салық төлеушінің тұрғын үйге кіруіне жол бермеуі түсіндірілген баптың 3 және 4-тармақтарына сәйкес құқық бұзушылық болып табылмайды.

"Тұрғын үй қатынастары туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 2-бабының 42) тармақшасына сәйкес тұрғын үй (пәтер) - бұл тұрақты тұруға арналған және пайдаланылатын жеке *тұрғын үй*, оның ішінде тұрғын үй және тұрғын емес үй-жайлар.

Салықтық тексеру жүргізетін мемлекеттік салық органының лауазымды адамына салық төлеуші кәсіпкерлік үшін пайдаланатын аумаққа немесе үй-жайға кіруіне жол бермеу үшін салық төлеуші айыппұлмен жазаланады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 288-бабының 4-тармағында көзделген құқық бұзушылық үшін айыппұлдың мөлшері *45 АЕК* құрайды.

Айыппұл мөлшері бекітілген және оны оны енгізген орган өзгерте алмайды.

Айыппұлды мемлекеттік кіріс органдары немесе сот, әкімшілік іс бойынша сотта болған жағдайда тағайындайды.

Түсіндірілген баптың 4-бөлімі әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекстің 288-бабының 3-бөлігінде көзделген әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде әрекетті қайталағаны үшін анағұрлым қатаң жазаны белгілейді.

Бұл жағдайда қылмыстың қайталануы, әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекстің 288-бабының 4-тармағына сәйкес құқық бұзушыны тарту үшін тәуелсіз құқық бұзушылықтың міндетті біліктілік белгісі болып табылады.

Егер адам бұрын Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 288-бабының 3-тармағында көзделген құқық бұзушылық жасаған болса, оған әкімшілік жаза қолданылған болса және адам әкімшілік жазаға тартылатын бір жылдық кезең әлі аяқталмаған болса, қылмыс бірнеше рет жасалған деп саналады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекстің 288-бабының 4-тармағына сәйкес салық төлеушіні жауапкершілікке тарту үшін, салық төлеушінің лауазымды тұлғаға салық төлеушінің аумағына немесе үй-жайына алдын-ала қалай кедергі жасағаны және оны қайтадан қалай жасағаны маңызды емес.

Айыппұл салынғаннан кейін бір жыл ішінде қайталанғаны үшін салық төлеуші салық төлеушінің аумағына немесе үй-жайына кіруге рұқсат етілмеген салық инспекторы түрінде айыппұлмен жазаланады. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 288-бабының 4-тармағында көзделген құқық бұзушылық үшін айыппұл мөлшері 60 АЕК құрайды.

Айыппұлдардың мөлшері белгіленген және оларды енгізетін орган өзгертілмейді.

Айыппұлды мемлекеттік кірістер органдары немесе сот әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс сотта қаралған жағдайда тағайындайды.

17-тарау. ЭНЕРГИЯ ҮНЕМДЕУ ЖӘНЕ ЭНЕРГИЯ ТИІМДІЛІГІН АРТТЫРУ САЛАСЫНДАҒЫ ӘКІМШІЛІК ҚҰҚЫҚ БҰЗУШЫЛЫҚ

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 17-тарауында энергияны үнемдеу және энергия тиімділігі саласындағы әкімшілік құқық бұзушылықтар бар.

Энергияны үнемдеу және энергия тиімділігі саласындағы әкімшілік құқық бұзушылықтың жалпы объектісі энергияны үнемдеу және энергия тиімділігі саласындағы заңнамамен қорғалатын қоғамдық қатынастар болып табылады.

Сонымен, энергия үнемдеу және энергия тиімділігін арттыру шараларын заңнамалық қолдау аясында "Энергияны үнемдеу және энергия тиімділігін арттыру туралы" Қазақстан Республикасының 2012 жылғы 13 қаңтардағы № 541-IV Заңы және оның қосалқы актілері қабылданды.

Энергияны үнемдеу және энергия тиімділігі саласындағы мемлекеттік саясаттың ең тиімді тетігі - өнеркәсіптік кәсіпорындар, сонымен қатар мемлекеттік мекемелер мен мемлекеттік кәсіпорындар болып табылатын Мемлекеттік энергетикалық тізілім құру. Осылайша, GER субъектілері энергияны үнемдеу бойынша іс-шаралар жоспарын құрып, іске асыратын мезгіл-мезгіл энергетикалық зерттеулер жүргізуі керек.

Қазіргі уақытта жүзеге асырылатын саясат мыналарды көздейді:

- өндіріс процесінде энергияны тұтыну саласындағы стандарттар;
- қуат факторларына қойылатын талаптар;
- жобалық құжаттамаға жаңа талаптар;
- көлікте, электр қозғалтқыштарына, әртүрлі типтегі ғимараттар мен құрылыстарға және сәулеттік шешімдерге энергия тиімділігі саласындағы міндетті талаптарды қолдану;
- ірі өнеркәсіптік кәсіпорындарда энергия тиімділігін бағалау үшін энергетикалық аудитке қойылатын талаптар;
- энергетикалық аудиторлар мен энергия менеджерлерін даярлау үшін оқу орталықтарын ұйымдастыру;
- энергетикалық қызметтерді көрсетуге арналған келісімшарттар тетігін енгізу;
- қыздыру лампаларын қолдануға тыйым салынады және энергия тиімділігі класын таңбастан электр өнімдерін сатуға тыйым салынады.

289-бап. Электр желілеріндегі қуат коэффициентінің нормативтік мәндерін сақтамау және энергия тұтыну нормативтерінің асып кетуі

1. Электр желілеріндегі қуат коэффициентінің стандартты мәндеріне сәйкес келмеуі

- шағын кәсіпкерлік субъектілеріне ескерту жасауға, орта бизнес субъектілеріне он, ірі бизнеске екі жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Энергия нормаларынан асып кету -

шағын бизнес субъектілері үшін ескертуге, орта бизнес үшін үш мөлшерде айыппұл салуға, ал ірі бизнес үшін - бұзушылықтар орын алған кезең үшін бекітілген нормалардан асатын, бірақ бір жылдан аспайтын энергия ресурстары құнының он проценті мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

3. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекет, -

шағын бизнес субъектілеріне - он, орта бизнеске - жиырма, ірі бизнеске - төрт жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

4. Осы баптың екінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекет, -

Шағын бизнес субъектілеріне бес мөлшерінде, орта бизнес үшін - он, ірі бизнес субъектілері үшін - бұзушылық орын алған кезең үшін бекітілген нормалардан асатын пайдаланылған энергия көздерінің құнының отыз проценті мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады, бірақ бір жылдан артық емес.

Ескерту Энергетикалық ресурстың құны құқық бұзушылық анықталған сәттегі нарықтық бағаны ескере отырып анықталады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілген баптың 1-бөлігінде жеке және заңды тұлғаларға электр желілеріндегі қуат коэффициентінің нормативтік мәндерін сақтамағаны үшін ескерту және әкімшілік айыппұл түрінде әкімшілік жауапкершілік қарастырылған.

Түсіндірілген баптың 1-тармағында қарастырылған әкімшілік құқық бұзушылықтың тікелей объектісі электр желілерінде қуат коэффициентінің нормативтік мәндерін заңмен белгіленген және мемлекет қорғайтын тәртіп болып табылады.

Түсіндірілген баптың 1-тармағында көзделген құқық бұзушылықтың объективтік жағы субъектінің Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің 2015 жылғы 31 наурыздағы № 393 бұйрығымен бекітілген Мемлекеттік энергетикалық тізілім субъектілерінің электр желілеріндегі қуат коэффициентінің белгіленген нормативтік мәндеріне сәйкес келмеуі (әрекет етпеуі) арқылы сипатталады.

Мемлекеттік энергетикалық тізілімнің субъектілеріне энергия ресурстарын жылына бес жүз және одан да көп тонна отынға балама мөлшерінде тұтынатын жеке

кәсіпкерлер мен заңды тұлғалар, сондай-ақ мемлекеттік органдар, квазимемлекеттік сектордың субъектілері және энергия ресурстарын жүз және одан да көп мөлшерде тұтынатын табиғи монополиялар кіреді. жылына отынның эквиваленті көп.

Түсіндірілген баптың 1-тармағында көзделген құқық бұзушылықтың субъектісі - кәсіпкерлік субъектісі. Санкция әкімшілік айыппұл түріндегі әкімшілік жауапкершілікті көздейді және шаруашылық жүргізуші субъектілер санатына қарай сараланады: шағын, орта және ірі кәсіпорындар.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 289-бабының 1-тармағында көзделген әрекеттердің субъективті жағы ниет немесе немқұрайлылық түрінде кінәлілікпен сипатталады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 289-тармағының 1-тармағына сәйкес әкімшілік жауапкершілікке тарту үшін, құқық бұзушының мемлекетке материалдық зиян келтіргені фактісін анықтау қажет емес. Құқық бұзушылық электр желілеріндегі қуат коэффициентінің нормативтік мәндерін сақтамаған сәттен бастап *аяқталды* деп саналады, сәйкесінше әкімшілік құқық бұзушылық *формальды* болып табылады, яғни құқық бұзушының мемлекетке материалдық залал келтірген фактісін, мысалы, энергияны жоғалту түрінде анықтауды қажет етпейді. Осы әкімшілік құқық бұзушылықты жасаудан келтірілген зиян электр желілерінде электр энергиясын беру тиімділігінің төмендеу қаупінде көрінеді.

Түсіндірілген баптың 2-бөлімінде тәуелсіз әкімшілік құқық бұзушылық пен шағын кәсіпкерлік субъектілері үшін ескерту түріндегі әкімшілік жауапкершілік, орта және ірі бизнес үшін энергияны тұтыну нормасынан асқаны үшін әкімшілік айыппұл қарастырылған.

Әкімшілік айыппұлдың мөлшері бұзушылық орын алған, бірақ бір жылдан аспайтын кезең үшін бекітілген нормалардан асып кеткен энергия ресурстарының құнына пайызбен көрсетіледі. Энергетикалық ресурстың құны құқық бұзушылық анықталған сәттегі нарықтық бағаны ескере отырып анықталады.

Түсіндірілген баптың 2-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың тікелей объектісі - заңда белгіленген және мемлекет қорғайтын энергияны тұтыну нормаларын сақтау тәртібі.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективтік жағы субъектінің Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің 2015 жылғы 31 наурыздағы № 394 бұйрығымен бекітілген энергия тұтынудың белгіленген нормаларын сақтамау (сақтау) бойынша іс-әрекетімен (әрекетсіздігімен) сипатталады.

Энергетика өнеркәсіпте де, көлікте де, үйдегі адамның күнделікті өмірінде де қолданылады. Әдетте, адамзат жыл сайын энергияны, ең алдымен, жанартылмайтын көздерден көбірек пайдаланады. Энергияны тұтынудың салдары табиғи ортаға зиян келтіруі мүмкін. Рационалды тұтыну, энергия үнемдеу арқылы бұл салдарды азайтуға болады.

Сонымен, электр энергиясын тұтыну нормасы, атап айтқанда, ірі кәсіпорындарда келесідей маңызды міндеттерді шешу үшін қолданылады:

- 1) тұтастай немесе жеке цехтың (учаске, өндіріс) кәсіпорынның энергия тұтыну режимдерін болжау, электр баланстарын дайындау;
- 2) белгілі бір технологиялық процесте, жабдықтың бірлігінде және сол сияқты энергияны пайдалану тиімділігін бақылау.

Энергияны тұтыну коэффициенті (энергияны тұтыну коэффициенті) - әдетте директивамен белгіленетін және энергияны тұтынуды болжау немесе талдау үшін, сондай-ақ энергия үнемдеуді ынталандыру үшін пайдаланылатын орташа есептелген мән.

Түсіндірілген баптың 1-тармағында көзделген құқық бұзушылықтың субъектісі - кәсіпкерлік субъектісі. Санкция әкімшілік айыппұл түріндегі әкімшілік жауапкершілікті көздейді және шаруашылық жүргізуші субъектілердің санаттарына байланысты сараланады: шағын, орта және ірі кәсіпорындар.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 289-бабының 1-тармағында көзделген әрекеттердің субъективті жағы ниет немесе немқұрайлылық түрінде кінәлілікпен сипатталады.

Түсіндірілген баптың 3-бөлігінде Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 289-бабының 1-тармағында көзделген әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде әрекетті қайталап жасағаны үшін қатаң жаза белгіленген. Бұл жағдайда қылмыстың қайталануы - бұл әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 289-бабының 3-бөлігі бойынша құқық бұзушыны тарту үшін тәуелсіз құқық бұзушылықтың міндетті квалификациялық белгісі.

Түсіндірілген баптың 4-бөлігінде Әкімшілік кодекстің 289-бабының 2-тармағында көзделген әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде әрекетті қайталағаны үшін неғұрлым қатаң жаза белгіленген. Бұл жағдайда қылмыстың қайталануы - бұл әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 289-бабының 3-бөлігі бойынша құқық бұзушыны тарту үшін тәуелсіз құқық бұзушылықтың міндетті квалификациялық белгісі.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 689-бабының 1-бөлігіне сәйкес энергияны үнемдеу және энергия тиімділігі саласындағы мемлекеттік бақылауды жүзеге асыратын орган Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 289-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды. Сонымен қатар, осы баптың 2-бөлігіне сәйкес энергияны үнемдеу және энергия тиімділігі саласындағы мемлекеттік бақылауды жүзеге асыратын органның аумақтық бөлімшелерінің басшылары әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және әкімшілік жаза қолдануға құқылы.

290-бап. Алып тасталды - ҚР 05.04.2018 № 156-VI Заңымен.

291-бап. Алып тасталды - ҚР 05.04.2018 № 156-VI Заңымен.

292-бап. Мемлекеттік энергетикалық тізілім субъектілерінің Мемлекеттік энергетикалық тізілімге енгізілген ақпаратты, энергия бірлігі үшін су ресурстарын тұтынуды жыл сайынғы міндетті түрде азайту талабын, ғимараттардың, құрылыстар мен құрылыстардың аудандарын энергия аудитінің нәтижелері бойынша анықталған мәндерді бұзу

1. Мемлекеттік энергетикалық тізілім субъектілерінің Мемлекеттік энергетикалық тізілімге енгізілген ақпаратты, өндірістік ресурстар бірлігі үшін энергия ресурстарын және суды тұтынуды, ғимараттар, құрылыстар мен құрылыстардың ауданын, энергия аудитінің нәтижелері бойынша анықталған мәндерге жыл сайынғы міндетті түрде азайту талабын бұзу, мемлекеттік энергетикалық тізілім субъектілерінің бес жыл ішінде бұзуы энергетикалық аудиттен өткеннен кейінгі жылдар -

шағын бизнес субъектілеріне он, ал орта бизнес үшін жиырма, ірі бизнес үшін екі жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекет, -

шағын бизнес субъектілері үшін жиырма, орта бизнес үшін - қырық, ірі бизнес үшін - төрт жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ _____

Түсіндірілген баптың 1-бөлімінде жеке және заңды тұлғалардың Мемлекеттік энергетикалық тізілім субъектілерінің бұзғаны үшін әкімшілік айыппұл түрінде әкімшілік жауаптылығы қарастырылған:

- Мемлекеттік энергетикалық тізілімге енгізілген ақпаратты ұсыну бойынша міндеттемелер;

- энергия аудиті өткеннен кейін бес жыл ішінде энергия ресурстарын және суды өндіріс бірлігіне, ғимараттар, құрылыстар мен құрылыстардың аудандарына жұмсалатын шығындарды міндетті түрде азайтуға қойылатын талаптар.

Құқық бұзушылықтың тікелей объектісі - мемлекеттік энергетикалық тізілімге енгізілген ақпаратты ұсыну және энергия ресурстарын және суды жыл сайын міндетті түрде төмендету тәртібін қамтамасыз ету процесінде пайда болатын қоғамдық қатынастар.

Құқықбұзушылықтың объективті жағы міндеттелген тұлғалардың Мемлекеттік энергетикалық тізілімге енгізілген ақпаратты ұсынуға және өндірістің бірлігіне, ғимараттар, құрылыстар мен құрылыстардың аудандарына энергия ресурстарын және судың жылдық тұтынуын міндетті түрде энергия аудитінің нәтижелері бойынша анықталған мәндерге дейін азайтуға, міндеттемемен сипатталады. энергетикалық аудиттен өту.

Сонымен қатар, құқық бұзушылық субъектілердің әрекетсіздігі арқылы жасалуы мүмкін. Егер жасалған құқық бұзушылық анықталған кезде Мемлекеттік энергетикалық тізілімге енгізілген ақпарат берілмеген болса және мұндай ақпаратты

ұсынудың мерзімі өтіп кеткен болса және оларды заңды негізде қалпына келтіру мүмкін болмай қалған жағдайда және энергия ресурстарын тұтынудың жыл сайынғы міндетті төмендеуі болмаған жағдайда.

Мемлекеттік энергетикалық тізілім субъектілерінің заңды міндеттемесі заңның 21-бабының 3-тармағында қарастырылған, оған келесі ақпаратты ұсыну қажет:

1) мемлекеттік энергетикалық тізілім субъектілерінің атауы, мекен-жайы және негізгі қызметі;

2) бір күнтізбелік жылға арналған энергия көздері мен суды өндіру, өндіру, тұтыну, беру және жоғалту көлемдері;

3) Энергетикалық аудит нәтижелері бойынша Мемлекеттік энергетикалық тізілім субъектісі әзірлеген энергияны үнемдеу және энергия тиімділігін арттыру жөніндегі іс-шаралар жоспары, сондай-ақ энергияны үнемдеу және энергия тиімділігі жөніндегі іс-шаралар жоспарына толықтырулар және (немесе) өзгерістер енгізу;

4) есепті кезеңдегі энергоаудит нәтижелері бойынша Мемлекеттік энергетикалық тізілім субъектісі әзірлеген энергияны үнемдеу және энергия тиімділігі жөніндегі іс-шаралар жоспарын іске асырудың нәтижелері;

5) ғимараттардың, құрылыстардың, құрылыстардың бірлігіне шаққандағы өндіріс бірлігіне нақты энергия шығыны және (немесе) энергия ресурстарын тұтыну;

6) энергетикалық аудит қорытындысының көшірмесі;

7) энергияны есепке алу аспаптары бар жабдықтар туралы ақпарат.

Бұл ақпарат энергия үнемдеу және энергия тиімділігі саласындағы даму институтына жыл сайын 1 сәуірге дейін қағаз және электронды тасымалдағыштарда беріледі.

Сонымен қатар, жоғарыда аталған бапқа сәйкес, Мемлекеттік энергетикалық тізілім субъектілері энергия аудиті нәтижелері бойынша анықталған шамаларға, өндіріс бірлігіне энергия ресурстарын және суды тұтынуды, ғимараттар, құрылыстар мен құрылыстар ауданын энергетикалық аудиттен өткеннен кейін бес жыл ішінде жыл сайын төмендетуді қамтамасыз етуге міндетті.

Уәкілетті орган өзінің энергетикалық ресурстары мен суды тұтынудың жыл сайынғы төмендеуін қамтамасыз етпеген, Мемлекеттік энергетикалық тізілім субъектілерінің тізімін қалыптастырады және өзінің интернет-ресурсында жариялайды. Сонымен, 2017 жылға арналған энергетикалық аудит нәтижелері бойынша энергия ресурстарын, өндіріс бірлігіне суды, құрылыстар мен құрылыстар ғимараттарының ауданын жыл сайын төмендетуді қамтамасыз етпеген ЖЭК субъектілерінің саны 38-ге дейін.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 292-бабына сәйкес құқық бұзушылықтың субъектісі - шағын, орта және ірі кәсіпкерлік субъектілері.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 292-бабына сәйкес жасалған құқық бұзушылықтың субъективті жағы қасақана немесе немқұрайдылық түрінде де көрінеді.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігінде Әкімшілік кодекстің 292-бабының 1-тармағында көзделген әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде әрекетті қайталап жасағаны үшін неғұрлым қатаң жаза белгіленген. Бұл жағдайда қылмыстың қайталануы - бұл Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 289-бабының 2-бөлігі бойынша құқық бұзушыны тарту үшін тәуелсіз құқық бұзушылықтың міндетті критерийлік белгісі.

Құқық бұзушылық мемлекеттік энергетикалық тізілімге енгізілген ақпараттың берілмеген кезінен және өндірістің бірлігіне энергия ресурстарын және суды тұтынуды, ғимараттар, құрылыстар мен құрылыстардың ауданын энергия аудитінің нәтижелерімен анықталған мәндерге жыл сайын азайту міндеттемесін орындамағаны, энергетикалық аудит жүргізілгеннен кейін бес жыл ішінде аяқталған деп саналады. Тиісінше, әкімшілік құқық бұзушылықтың құрамы формалды, яғни құқық бұзушының материалдық зиян келтіргені фактісін анықтау талап етілмейді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 689-бабының 1-бөлігіне сәйкес энергияны үнемдеу және энергия тиімділігі саласындағы мемлекеттік бақылауды жүзеге асыратын орган әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекстің 292-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды. Сонымен қатар, осы баптың 2-бөлігіне сәйкес энергияны үнемдеу және энергия тиімділігі саласындағы мемлекеттік бақылауды жүзеге асыратын органның аумақтық бөлімшелерінің басшылары әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және әкімшілік жаза қолдануға құқылы.

293-бап. Мемлекеттік энергетикалық тізілім субъектінде міндетті энергия аудиті қорытындысының болмауы

1. Мемлекеттік энергетикалық тізілім субъектінде міндетті энергия аудиті қорытындысының болмауы-

шағын бизнес субъектілеріне бес, орташа кәсіпкерлік субъектілеріне - он, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне екі жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекет, -

шағын бизнес субъектілеріне - он, орта бизнеске - жиырма, ірі бизнеске - төрт жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілген баптың 1-бөлігінде жеке және заңды тұлғалардың мемлекеттік энергетикалық тізілім субъектісінен міндетті энергетикалық аудит жүргізбегені үшін әкімшілік айыппұл түрінде әкімшілік жауапкершілік қарастырылған.

Түсіндірілген баптың 1-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың тікелей объектісі мемлекеттік энергетикалық тізілім субъектісінің міндетті

энергетикалық аудиттен өту талаптарын орындау үшін заңмен белгіленген және мемлекет қорғайтын тәртіп болып табылады.

Түсіндірілген мақаланы әкімшілік бұзушылықтың объективті жағы әрекетсіздікпен сипатталады, яғни міндетті энергетикалық аудит қорытындысын ұсынбау арқылы.

"Энергияны үнемдеу және энергия тиімділігін арттыру туралы" 2012 жылғы 13 қаңтардағы Қазақстан Республикасы Заңының (бұдан әрі - Заң) 16-бабына сәйкес, мемлекеттік мекемелерді қоспағанда, Мемлекеттік энергетикалық тізілім субъектілері кемінде бес жылда бір рет міндетті энергетикалық аудиттен өтеді. Энергетикалық аудит нәтижелері бойынша энергияны үнемдеу және энергия тиімділігі туралы қорытынды жасалады. Энергетикалық аудит туралы есеп энергетикалық аудитті жүргізген заңды тұлғаның бланкісінде шығарылады.

Энергетикалық аудиттің есебі үш негізгі бөлімнен тұрады:

1) өтінім берушінің (тапсырыс берушінің), энергетикалық аудиторлық ұйымның, келісімшарт нөмірі мен энергетикалық аудит объектісінің деректері көрсетілген кіріспе бөлік (өндірістік қызмет сипаттамасы және процестің сипаттамасы);

2) энергиямен жабдықтауды, жылумен, ауамен, сумен жабдықтауды, ғимараттарды, құрылыстарды есептей отырып, өндіріс бірлігіне энергия ресурстарын нақты тұтынуды анықтау үшін энергия ресурстарын тұтынуды талдауды қамтамасыз ететін негізгі бөлім ;

3) ұсынымдар мен қорытындыларды қамтитын қорытынды бөлім. Ұсынымдарда өнім бірлігіне энергетикалық ресурстарды тұтынуды азайтуды және (немесе) өтініш берген тұлғаның (Тапсырыс берушінің) қызметіне қолданылатын үйлер, құрылыстар, ғимараттар алаңының бірлігіне жылытуға арналған энергетикалық ресурстарды төмендетуді ескере отырып және оларды орындау мерзімдерін көрсете отырып, объектінің энергия үнемдеу және энергия тиімділігін арттыру жөніндегі іс-шаралар, сондай-ақ ұсынылған іс-шаралардың техникалық-экономикалық есебі мен негіздемесі, энергия үнемдеу және энергия тиімділігін арттыру жөніндегі – энергия үнемдеу және энергия тиімділігін арттыру саласында өтініш берген тұлғаның (Тапсырыс берушінің) қызметін жалпы бағалау, объектінің заттай және пайыздық мәндегі энергия үнемдеудің ықтимал әлеуеті.

Энергетикалық аудит жүргізілгеннен кейін жасалған энергоаудит қорытындысына қойылатын талаптар Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің 2015 жылғы 31 наурыздағы № 400 бұйрығымен бекітілген Энергия аудитінің ережелерімен белгіленеді.

Халықаралық тәжірибе көрсеткендей, Оңтүстік Кореяның энергетикалық компаниялары нарығында өнімділікті арттыру мақсатында Кореяның Энергетикалық Менеджмент Корпорациясы үнемделген кепілдендірілген модельді қолданатын энергия үнемдеу бағдарламалары үшін айтарлықтай жеңілдетілген несиелер, ерікті келісім және *энергия аудитін* бөлді. Корпорацияның негізгі қызметі аудиттің екі түрлі түрі болып

табылады: еркін және терең. Тегін тексерулер, әдетте, орта кәсіпорындар үшін, ал терең тексерулер пайдаланушының өтініші бойынша жүргізіледі. Финивада "Motiva" ұсынған тұжырымдама энергетикалық аудит нәтижелерін одан әрі дамытуға арналған. Аудиторлық есеп негізінде клиент, әдетте, ең үнемді шараларды орындауды жөн көреді .

"Энергияны үнемдеу және энергия тиімділігін арттыру туралы және Ресей Федерациясының кейбір заңнамалық актілеріне өзгерістер енгізу туралы" Федералдық заңның 5 және 3-баптарына сәйкес, 2009 жылғы 23 қарашадағы № 261-ФЗ, энергетикалық инспекцияны жүргізетін адам энергия паспорты мен энергия аудитінің есебін жасайды .

Түсіндірілген баптың әкімшілік құқық бұзушылық субъектісі кәсіпкерлік субъектісі болып табылады. Санкция әкімшілік айыппұл түріндегі әкімшілік жауапкершілікті көздейді және шаруашылық жүргізуші субъектілердің санаттарына байланысты сараланады: шағын, орта және ірі кәсіпорындар.

Тақырып ерекше, өйткені ол мемлекеттік энергетикалық тізілімнің субъектісі болуы керек. Заңның 1-бабының 5) тармақшасына сәйкес Мемлекеттік энергетикалық тізілімнің субъектілеріне жылына бес жүз және одан да көп тонна балама отынға балама мөлшерде энергия ресурстарын тұтынатын жеке кәсіпкерлер мен заңды тұлғалар, сондай-ақ мемлекеттік мекемелер, квазимемлекеттік сектор субъектілері және тұтынатын табиғи монополиялар кіреді. жылына жүз немесе одан да көп тонна стандартты отынға барабар мөлшердегі энергетикалық ресурстар.

Түсіндірілген баптың әкімшілік құқық бұзушылықтың субъективтік жағы кінәлілік ниет түрінде сипатталады.

Түсіндірілген баптың екінші бөлігінде біліктілік атрибуты - қайталау, яғни әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жылдың ішінде бірінші бөлігінде көзделген әрекеттерді орындау бар.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 689-бабының 1-бөлігіне сәйкес энергияны үнемдеу және энергия тиімділігі саласындағы мемлекеттік бақылауды жүзеге асыратын орган әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекстің 293-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды. Сонымен қатар, осы баптың 2-бөлігіне сәйкес энергияны үнемдеу және энергия тиімділігі саласындағы мемлекеттік бақылауды жүзеге асыратын органның аумақтық бөлімшелерінің басшылары әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және әкімшілік жаза қолдануға құқылы.

Мысал ретінде Якутск қалалық сотының 2018 жылғы 27 шілдедегі № 12-1515 / 2018 шешімін қарастырыңыз (Саха Республикасы, (Якутия, РФ)) Істің сюжеті бойынша Мемлекеттік құрылыс және тұрғын үй қадағалау департаментінің қаулысы, лауазымды

тұлға - БК "Каскад" ЖШС-нің бас директоры И. Усинин 9.16-баптың 8-тармағында (*міндетті энергетикалық сараптама мерзімдерін сақтамау*) әкімшілік айыппұл түрінде айыппұл салумен әкімшілік құқық бұзушылық жасағаны үшін кінәлі деп танылды.

Іс материалдарынан мынаны көруге болады: инспекциялық жұмыстар және мемлекеттік құрылыс бақылау департаментінің тұрғын үй қорын бақылау бөлімі инспекциясының нәтижелері бойынша И.К. Усинин "Каскад" ЖШС бас директоры бола отырып, 2-тармақты бұзумен көп қабатты үйлерді басқаруда ұйымдастырушылық-басқару функцияларын иемденгені анықталды. № 261-ФЗ Заңының 16-бабы әр бес жыл сайын көп пәтерлі үйлерге *энергетикалық зерттеулер жүргізбеді немесе өткізбеді, бұл тиісті энергия өткізгіштерінің жоқтығымен дәлелденеді*. Осылайша, У. Усинин басқарушы ұйымның басшысы бола отырып, өзінің қызметтік жағдайына байланысты ұйымдастырушылық және әкімшілік өкілеттіктерге ие бола отырып, міндетті энергетикалық зерттеу шарттарының сақталуын қамтамасыз етуге міндетті болды.

Мұндай жағдайларда "Каскад Асет Менеджмент" ЖШС бас директоры, Усинин мырза Ресей Федерациясының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 9.16-бабының 8-бөлігі бойынша әкімшілік жауапкершілікке тартылды және оған осы баптың санкциясы шегінде әкімшілік жаза тағайындалды. Әкімшілік жауапкершілікке тартудың тәртібі мен мерзімі бұзылмайды.

Ресей Федерациясының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 9.16-бабының 8-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық жалғасып жатқандықтан, соттың әкімшілік жауапкершілікке тарту мерзімінің аяқталғаны туралы қорғаушы дәлелдемелері қабылданбайды, өйткені ЖШС БК "Каскад" бас директоры И.О. Усининаның әрекетсіздігі энергетикалық инспекция уақытына сәйкес келмеуі, көп пәтерлі үйлерде ол ұзақ уақытқа созылады, тұрақты сипатқа ие болады. Ресей Федерациясының Әкімшілік кодексінің 4.5-бабының 2-бөлігіне сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық жалғасуда, осы баптың 1-бөлігінде қарастырылған мерзім әкімшілік құқық бұзушылық анықталған күннен бастап есептеледі. Ресей Федерациясының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 9.16-бабының 8-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықты әкімшілік орган далалық құжаттамалық тексеру кезінде анықтады. Осылайша, осы санаттағы істер үшін Ресей Федерациясының Әкімшілік кодексінің 4.5-бабының 1-бөлігімен белгіленген И.О. Усининді әкімшілік жауапкершілікке тартудың бір жылдық ескіру мерзімі әкімшілік орган әкімшілік істі қараған кезде аяқталған жоқ.

294-бап. Энергияны үнемдеу және энергия тиімділігі саласындағы өнімді сатуға және пайдалануға шектеулерді бұзу

1. Жарықтандыру мақсатында айнымалы ток тізбектерінде қолдануға болатын 25 Вт және одан жоғары электрлік қыздыру лампаларын қолдану,

айнымалы ток тізбектерінде қолдануға болатын 25 Вт және одан жоғары электрлік қыздыру лампаларын тәркілей отырып, шағын бизнес субъектілері үшін жиырма

мөлшерінде, орта бизнес үшін - қырық, ірі бизнес үшін - жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады. жарықтандыру үшін.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекеттер:

шағын бизнес субъектілері үшін айнымалы ток тізбектерінде қолдануға болатын 25 Вт және одан жоғары электрлік қыздыру шамдарын тәркілеумен қырық мөлшерінде, орта бизнес үшін - сексен, ірі бизнес үшін - екі жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады. жарықтандыру үшін.

3. Кеден одағының немесе Еуразиялық экономикалық одақтың техникалық регламенттеріне сәйкес техникалық құжаттамада және этикеткаларда энергия тиімділігі класы мен сипаттамалары туралы ақпарат жоқ энергия тұтынатын құрылғыларды сату және (немесе) пайдалану,-

шағын бизнес субъектілеріне үш мөлшерде, орта бизнес үшін алты, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

4. Осы баптың үшінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекеттер -

шағын бизнес субъектілеріне алты, орта кәсіпкерлік субъектілеріне он екі, ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін екі жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ _____

Түсіндірілген баптың 1-бөлімінде кәсіпкерлік субъектілеріне 25 Вт және одан жоғары электр лампаларын пайдалану үшін электр лампасы бар лампаларды тәркілеу арқылы әкімшілік айыппұл түріндегі әкімшілік жауапкершілік қарастырылған, оны жарықтандыру мақсатында ауыспалы ток тізбектерінде қолдануға болады.

Түсіндірілген баптың 1-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың тікелей объектісі жарықтандыру мақсатында ауыспалы ток тізбектерінде қолдануға болатын 25 Вт және одан жоғары электрлік қыздыру лампаларын қолдануға тыйым салу туралы талапты орындау үшін заңмен белгіленген және мемлекет қорғайтын тәртіп болып табылады.

Түсіндірілген баптың 1-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың объективті жағы нақты көрсетілген, атап айтқанда, қуаты 25 Вт және одан жоғары электрлік лампаларды пайдалану кезінде, олар айнымалы ток тізбектерінде жарықтандыру мақсатында пайдаланылуы мүмкін, бұл Заңның 13-бабы 1-тармағының 1) тармақшасында тыйым салынған. "Энергияны үнемдеу және энергия тиімділігін арттыру туралы" 2012 жылғы 13 қаңтардағы Қазақстан Республикасының Заңы (бұдан әрі - заң).

Осы тармақтың кіріспесінде айтылғандай, электр лампаларын қолдануға тыйым салу энергияны үнемдеу және энергия тиімділігі саласындағы мемлекеттік саясаттың

басым бағыттарының бірі болып табылады. Осылайша, электр лампаларын қолдануға тыйым салумен, энергия үнемдейтін шамдарды кеңінен қолдануға жағдай жасалады.

Сонымен, бүгінгі таңда сынапты (люминесцентті) шамдарды қолданудың едәуір өсуі байқалды. Сонымен бірге, Шолуда көрсетілген Энергетикалық Хартия Хатшылығының және KAZENERGY қауымдастығының пікірі бойынша, оларды қауіпсіз жою мәселесі шешілмеген күйінде қалып отыр, бұл денсаулыққа нақты қауіп төндіреді және экологиялық жағымсыз салдарға әкелуі мүмкін. Осыған байланысты құрамында сынабы бар шамдарды жинау, сақтау және жоюдың бірыңғай республикалық жүйесін ұйымдастыру қажеттілігі туындайды.

Түсіндірілген баптың 1-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың субъектісі болып шаруашылық жүргізуші субъектілер табылады. Санкция әкімшілік айыппұл түріндегі әкімшілік жауапкершілікті көздейді және шаруашылық жүргізуші субъектілер санатына қарай сараланады: шағын, орта және ірі кәсіпорындар. Әкімшілік айыппұлдан басқа тәркілеу қосымша әкімшілік жаза ретінде қолданылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 294-бабының 1-тармағында көзделген әрекеттердің субъективті жағы ниет немесе абайсыздық түріндегі кінәлілікпен сипатталады.

Түсіндірілген бапта қарастырылған әкімшілік құқық бұзушылық құрамы *формалды* болып табылады, яғни бақылау органы құқық бұзушылық фактісін анықтаған сәттен бастап толық болып саналады және материалдық залал келтіру фактісін белгілеуді қажет етпейді.

Түсіндірілген баптың 2-бөлімі әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекстің 294-бабының 1-тармағында көзделген әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде әрекетті қайталап жасағаны үшін анағұрлым қатаң жазаны белгілейді. Бұл жағдайда қылмыстың қайталануы ӘҚБтК-нің 294-бабының 2-бөлігіне сәйкес құқық бұзушыны тарту үшін тәуелсіз құқық бұзушылықтың міндетті біліктілік белгісі болып табылады.

Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 684-бабының 1-тармағына сәйкес мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 294-бабының 1 және 2-бөліктерінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.

Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 804-бабы 1-тармағының 50) тармақшасына сәйкес, Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 294-бабының 1 және 2-бөліктерінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамалар облыстардың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың, аудандардың, облыстық маңызы бар қалалардың жергілікті атқарушы органдарын құруға құқылы.

Мысал ретінде біз Павлодар қаласының мамандандырылған әкімшілік сотының судьясының Қазақстан Республикасының Әкімшілік кодексінің 294-бабының 1-

бөлігіндегі "ПАВЛОДАРЭНЕРГО" акционерлік қоғамына қатысты 2018 жылғы 16 қаңтардағы № 5512-18-00-3 / 248 әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулысын қарастырамыз. Істің сюжеті бойынша, "ПАВЛОДАРЭНЕРГО" АҚ кездейсоқ тексеру барысында заң бұзушылықтар анықталды, атап айтқанда ЖЭО-3, ТЭЦ-2 турбиналық цехтарын жарықтандыру мақсатында ауыспалы ток тізбектерінде 25 Вт және одан жоғары электрлік қыздыру лампаларын пайдалану. Шаруашылық жүргізуші субъект өз кінәсін толығымен мойындағандықтан, судья "ПАВЛОДАРЭНЕРГО" АҚ-ны айыптап, электр лампаларын тәркілеумен әкімшілік айыппұл түрінде әкімшілік жаза тағайындады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 294-бабының 3-бөлігінде Кеден одағының немесе Еуразиялық экономикалық одақтың техникалық регламенттеріне сәйкес техникалық құжаттар мен этикеткалардағы энергия тиімділігі класы мен сипаттамалары туралы ақпарат жоқ энергия тұтынатын құрылғыларды сатқаны және (немесе) пайдаланғаны үшін әкімшілік айыппұл түріндегі әкімшілік жауапкершілік қарастырылған.

Түсіндірілген баптың 3-бөлігінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың тікелей объектісі техникалық регламенттерге сәйкес техникалық құжаттамада және этикеткаларда энергия тиімділігі класы мен сипаттамалары туралы ақпараты жоқ энергия тұтынатын құрылғыларды сатуға және (немесе) пайдалануға тыйым салу туралы талапты орындау үшін заңмен белгіленген тәртіп болып табылады. Кеден одағы немесе Еуразиялық экономикалық одақ.

Түсіндірілген баптың 3-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың объективті жағы іс-әрекетте көрінеді, атап айтқанда:

- Кеден одағының немесе Еуразиялық экономикалық одақтың техникалық регламенттеріне сәйкес техникалық құжаттамада және этикеткаларда энергия тиімділігі класы мен сипаттамалары туралы ақпарат жоқ энергия тұтынатын құрылғыларды сату;

- және (немесе) Кеден одағының немесе Еуразиялық экономикалық одақтың техникалық регламенттеріне сәйкес техникалық құжаттамада және этикеткаларда энергия тиімділігі класы мен сипаттамалары туралы ақпарат жоқ энергияны тұтынатын құрылғыларды пайдалану.

Заңның 13-бабы 1-тармағының 4) тармақшасына сәйкес энергияны үнемдеу және энергия тиімділігін арттыру мақсатында:

"4) Еуразиялық экономикалық одақтың техникалық регламенттеріне сәйкес олардың энергиялық тиімділігі сыныптары мен сипаттамалары туралы ақпарат жоқ электр энергиясын тұтынатын құрылғыларды сату және (немесе) пайдалану."

Заңға сәйкес энергия тиімділігі класы оның энергия тиімділігін көрсететін өнім сипаттамасы ретінде анықталған.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 294-бабының 3-тармағында көзделген әрекеттердің субъективті жағы ниет немесе немқұрайлылық түрінде кінәлілікпен сипатталады.

Түсіндірілген бапта қарастырылған әкімшілік құқық бұзушылық құрамы *формалды* болып табылады, яғни бақылау органы құқық бұзушылық фактісін анықтаған сәттен бастап толық болып саналады және материалдық залал келтіру фактісін белгілеуді қажет етпейді.

Түсіндірілген баптың 4-бөлігінде ӘҚБтК-нің 294-бабының 3-бөлігінде көзделген әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде әрекетті қайталап жасағаны үшін неғұрлым қатаң жаза белгіленген. Бұл жағдайда қылмыстың қайталануы - бұл Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 294-бабының 4-бөлігі бойынша құқық бұзушыны тарту үшін тәуелсіз құқық бұзушылықтың міндетті біліктілік белгісі.

"Кәсіпкерлік қызметті реттеуді жетілдіру мәселелері бойынша Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы" 2018 жылғы 24 мамырдағы № 156-VI ЗРК Заңына Әкімшілік кодекстің 689-бабының 1-бөлігінде мемлекеттік бақылауды жүзеге асыратын органның өкілеттіктерін қоспағанда, түзету енгізілді. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 294-бабының 3,4-тармақтарында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарау үшін энергияны үнемдеу және энергия тиімділігі салалары. Сонымен қатар, жоғарыда аталған заң басқа мемлекеттік органнан (соттан) бұл өкілеттікті көздемейді. Демек, алшақтық әкімшілік құқық бұзушылық құрамы болған кезде туындайды, ал мемлекеттік органның хаттама жасау және әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарау құқығы жоқ. Осыған байланысты Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекске тиісті өзгертулер енгізу қажет.

295-бап алып тасталды - ҚР 2015.01.14 № 279-V Заңымен

296-бап. Қазақстан Республикасының энергия үнемдеу және энергия тиімділігін арттыру туралы заңнамасында белгіленген энергия аудитін жүргізу тәртібін сақтамау

1. Қазақстан Республикасының энергия үнемдеу және энергия тиімділігін арттыру туралы заңнамасында белгіленген энергия аудитін жүргізу тәртібін сақтамау –

шағын кәсіпкерлік субъектілеріне – он, орта кәсіпкерлік субъектілеріне – он бес, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне сексен айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекет –

энергия үнемдеу және энергия тиімділігін арттыру саласындағы қызметті жүзеге асыратын заңды тұлғалар тізілімінен алып тастай отырып, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне – он бес, орта кәсіпкерлік субъектілеріне – отыз, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне бір жүз елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілген баптың 1-бөлігі кәсіпкерлік субъектілерінің Қазақстан Республикасының энергия үнемдеу және энергия тиімділігін арттыру туралы заңнамасында белгіленген энергия аудитін жүргізу тәртібін сақтамағаны үшін әкімшілік айыппұл түріндегі әкімшілік жауапкершілігін көздейді.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың тікелей объектісі заңнамада белгіленген және мемлекетпен қорғалатын Қазақстан Республикасының энергия үнемдеу және энергия тиімділігін арттыру туралы заңнамасында белгіленген энергия аудитін жүргізу тәртібінің талаптарын сақтаудың тәртібі болып табылады.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың объективті жағы әрекетсіздікте, атап айтқанда, Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген энергия аудитін жүргізу тәртібін сақтамауда көрінеді.

Энергия аудитін жүргізу тәртібі "Энергия үнемдеу және энергия тиімділігін арттыру туралы" 2012 жылғы 13 қаңтардағы ҚР Заңымен (*бұдан әрі – заң*) регламенттелген.

Заңның 1-бабы 9) тармақшасына сәйкес энергетикалық аудит (энергия аудиті) - бұл энергия үнемдеудің мүмкіндігі мен әлеуетін бағалау және қорытынды дайындау мақсатында энергетикалық ресурстардың пайдаланылуы туралы деректерді жинау, өңдеу және талдау.

Энергия үнемдеу және энергия тиімділігін арттыру саласындағы қызметті жүзеге асырудың басталғаны туралы заңды тұлғалар уәкілетті органға *хабарлама* жібереді (заңның 16-бабының 1-тармағы).

Энергия аудитін жүргізу тәртібі Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің 2015 жылғы 31 наурыздағы № 400 бұйрығымен бекітілген Энергия аудитін жүргізу қағидаларында (*бұдан әрі - қағидалар*) толығырақ сипатталған.

Қағидаға сәйкес, энергоаудит келесі кезеңдер бойынша жүргізіледі:

- 1) дайындық;
- 2) өлшеу (сынау);
- 3) талдамалық;
- 4) қорытынды.

Дайындық кезеңінде энергия-аудиторлық ұйым энергия аудитін өткізу бағдарламасын жұмысты орындау мерзімдері мен жауапты тұлғаларды көрсете отырып жасайды. Бағдарламаға энергия үнемдеу және энергия тиімділігін арттыру саласындағы қызметті жүзеге асыру үшін қажетті тиісті аспаптық өлшеулердің регламенті, ақпараттық-өлшеу кешендері мен техникалық құралдардың тізбесі, олардың тексерілуін растайтын құжаттар қоса беріледі.

Энергия аудитінің өлшеу кезеңі "Өлшем бірлігін қамтамасыз ету туралы" 2000 жылғы 7 маусымдағы Қазақстан Республикасының Заңына сәйкес сенім білдірілген ақпараттық-өлшеу кешендері мен техникалық құралдарды пайдалануды қамтиды.

Талдамалық кезеңде энергия-аудиторлық ұйым мынадай іс-шараларды жүргізеді:

- 1) өлшеу кезеңінде алынған ақпаратты және өлшеу (сынау) нәтижелерін талдау;
- 2) дайындық кезеңінде алынған бастапқы деректерді талдау;
- 3) үйлердің, жабдықтардың жекелеген түрлерінің және технологиялық процестердің энергия тиімділігінің нақты көрсеткіштерін есептеу;
- 4) нақты көрсеткіштерді нормативтік (нормаланатын) мәндермен (олар бар болған жағдайда) салыстыру;
- 5) нақты энергия тиімділігі көрсеткіштері мен нормативтік (нормаланатын) мәндерінің (олар бар болған жағдайда) сәйкес келмеу себептерін анықтау және талдау;
- 6) әрбір жекелеген көрсеткіш бойынша, үйлер, энергетикалық ресурстардың түрлері бойынша энергия үнемдеу әлеуетінің мәнін есептеу;
- 7) жүгінген тұлғаның (тапсырыс беруші) қызметіне қолданылатын ең үздік әлемдік тәжірибелерді талдау.

Қорытынды кезеңде энергия-аудиторлық ұйым жабдықтар тобы мен энергия тасымалдаушылар түрлері бойынша, технологиялық процестердің, үйлердің, құрылыстардың, ғимараттардың энергетикалық ресурстарды пайдалануын талдау нәтижелерін қорытады.

Энергия аудитінің нәтижелері бойынша энергия үнемдеу және энергия тиімділігін арттыру жөніндегі *қорытынды* жасалады. Энергия аудитінің қорытындысы энергия аудитін жүзеге асырған заңды тұлғаның фирмалық бланкісінде беріледі.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылық субъектісі кәсіпкерлік субъектілері болып табылады. Санкция әкімшілік айыппұл түріндегі әкімшілік жауапкершілікті көздейді және кәсіпкерлік субъектілерінің санатына: шағын, орта және ірі кәсіпкерлік субъектілеріне қарай сараланып қолданылады.

Субъект арнайы болып табылады, өйткені энергия аудитін заңды тұлға болып табылатын және заңның 14-бабының 3-тармағында көрсетілген талаптарға сәйкес келетін энергия-аудиторлық ұйым жүргізеді.

Сонымен, энергия аудитін жүзеге асыратын заңды тұлғалар:

- 1) штатында уәкілетті орган аттестаттаған кемінде төрт энергия аудиторы болуға;
- 2) Қазақстан Республикасының аумағында уәкілетті орган бекіткен ақпараттық-өлшеу кешендері мен техникалық құралдар тізбесіне сәйкес сенім білдірілген ақпараттық-өлшеу кешендері мен техникалық құралдарға меншік құқығы немесе өзге заңды негізде иелік ету талаптарына сәйкес келуі тиіс.

ӘҚБтК-нің 296-бабының 1-бөлігінде көзделген іс-әрекеттердің субъективті жағы ниет немесе абайсыздық түріндегі кінәмен сипатталады.

Түсіндірілген бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың құрамы формальды болып табылады, яғни бақылаушы орган құқық бұзушылық фактісін анықтаған кезден бастап аяқталған болып саналады және материалдық зиян келтіру фактісін анықтау талап етілмейді.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігі әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде ӘҚБтК-нің 296-бабының 1-бөлігінде көзделген әрекетті қайталап жасағаны үшін неғұрлым қатаң жаза белгілейді.

Әкімшілік айыппұлдан басқа, әкімшілік құқық бұзушылық субъектісіне энергия үнемдеу және энергия тиімділігін арттыру саласындағы қызметті жүзеге асыратын заңды тұлғалар тізілімінен алып тастау қолданылуы мүмкін.

ӘҚБтК-нің 689-бабына сәйкес энергия үнемдеу және энергия тиімділігін арттыру саласындағы мемлекеттік бақылауды жүзеге асыратын орган ӘҚБтК-нің 296-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және әкімшілік жазалар қолдануға энергия үнемдеу және энергия тиімділігін арттыру саласындағы мемлекеттік бақылауды жүзеге асыратын органның аумақтық бөлімшелерінің басшылары құқылы.

18-тарау. ӨНЕРКӘСІП, ЖЫЛУ, ЭЛЕКТР ЖӘНЕ АТОМ ЭНЕРГИЯСЫН ПАЙДАЛАНУ САЛАСЫНДАҒЫ ӘКІМШІЛІК ҚҰҚЫҚ БҰЗУШЫЛЫҚ

ӘҚБтК-нің 18-тарауында өнеркәсіп, жылу, электр және атом энергиясын пайдалану саласындағы әкімшілік құқық бұзушылықтардың құрамдары бар.

Өнеркәсіп, жылу, электр және атом энергиясын пайдалану саласындағы әкімшілік құқық бұзушылықтардың тектік объектісі "Азаматтық қорғау туралы" 2014 жылғы 11 сәуірдегі ҚР Заңымен, "Бағалы металдар мен асыл тастар туралы" 2016 жылғы 14 қаңтардағы ҚР Заңымен, "Электр энергетикасы туралы" 2004 жылғы 9 шілдедегі ҚР Заңымен, "Жаңартылатын энергия көздерін пайдалануды қолдау туралы" 2009 жылғы 4 шілдедегі ҚР Заңымен, "Газ және газбен жабдықтау туралы" 2012 жылғы 9 қаңтардағы ҚР Заңымен және т. б. реттелетін қоғамдық қатынастар болып табылады.

Осы тарауда әкімшілік құқық бұзушылықтардың көптеген құрамдары өнеркәсіптік қауіпсіздікке арналған. Өнеркәсіптік қауіпсіздік – жеке және заңды тұлғалардың, қоршаған ортаның қауіпті өндірістік факторлардың зиянды әсерінен қорғалуының жай-күйі. Өнеркәсіптік қауіпсіздіктің негізгі мақсаты қауіпті өндірістік объектілердегі авариялардың салдарларын болдырмау, барынша азайту болып табылады.

Бұдан басқа, бұл тарауда жылу, электр және атом энергиясын пайдалану саласындағы әкімшілік құқық бұзушылықтардың құрамдары бар. Өткен ғасырда энергетиканың қарқынды дамуы экономиканың қарқынды дамуына және адамдардың өмір сүру сапасын жақсартуға негіз болды. Бұдан басқа, соңғы уақытта жаңартылатын энергия көздері есебінен өндірілетін энергияның басымдығын қамтамасыз ету саясаты жүргізілуде.

Электр станциялары мен желілерін техникалық пайдалану, электр станциялары мен жылу желілеріндегі қауіпсіздік техникасы, тұтынушылардың электр қондырғыларын техникалық пайдалану қағидаларын бұзу, сондай-ақ энергия тұтынудың белгіленген режимдерін бұзу энергия тиімділігінің төмендеуіне де, сондай-ақ орны толмас аварияларға да алып келуі мүмкін.

Осы саладағы заңдылық пен құқықтық тәртіпті нығайту мақсатында Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексте тиісті салалардағы құқық бұзушылықтар үшін әкімшілік жауапкершілік көзделген.

297-бап. Жарылғыш материалдарды, радиоактивті және басқа экологиялық қауіпті заттарды өңдеу кезінде қауіпсіздік талаптарын бұзу

1. Жарылыс материалдарын, пиротехникалық заттарды, радиоактивті, бактериологиялық, химиялық және басқа экологиялық қауіпті заттар мен қалдықтарды өндіру, сақтау, көму, жою, пайдалану, жою, тасымалдау немесе өзге де өңдеу кезінде қауіпсіздік талаптарын бұзу өндірістерде және билік орындарында осы Кодекстің 416-бабында көзделген жағдайларды қоспағанда, қадағалау, егер бұл әрекеттерде қылмыстық құқық бұзушылық белгілері болмаса, -

жеке тұлғаларға - он, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға - отыз мөлшерінде, орта бизнеске - елу мөлшерінде, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне - жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Осы Кодекстің 416-бабында көзделген жағдайларды қоспағанда, ядролық материалдарды, радиоактивті заттарды, арнайы ядролық емес материалдарды және ядролық қызметке байланысты қосарланған өнімді өндіру, сақтау, көму, пайдалану, жою, тасымалдау немесе өзге де өңдеудің белгіленген ережелерін бұзу, -

жеке тұлғаларға - жиырма, ал кіші бизнес үшін - алпыс, орта бизнес үшін - жүз, ірі бизнес үшін - екі жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады

ТҮСІНІКТЕМЕ

Құқық бұзушылықтың жалпы объектісі - жарылғыш материалдарды, пиротехникалық заттарды, радиоактивті, бактериологиялық, химиялық және басқа экологиялық қауіпті заттар мен қалдықтарды өндіріс орындарында және бақылаушы органдар бақылайтын объектілерде өндіруді, сақтауды, көмуді, жоюды, пайдалануды және өзге де өңдеуді қамтамасыз ету тәртібі.

Өнеркәсіп, жылу, электр энергиясын пайдалану саласындағы ережелерді, стандарттарды және ережелерді сақтау энергияны пайдаланудың қауіпсіз жағдайларының бірі болып табылады.

Қолданыстағы заңнама энергияны пайдалану саласындағы субъектілердің жұмыс жағдайларын, ережелер, стандарттар, қауіпсіздік стандарттарын белгілеуге құзыретті органдардың тізімін және сәйкесінше қолданыстағы талаптарды бұзғаны үшін жауапкершілікті егжей-тегжейлі анықтайды.

1-бөлім. Актінің объективті жағы қауіпсіздік мәселелерін реттейтін ережелерді бұзу арқылы заңсыз әрекеттерден (әрекетсіздіктен) көрінеді. Қауіпсіздік мәселелері арнайы ережелермен реттеледі, өйткені жарылғыш, пиротехникалық, радиациялық, бактериологиялық, химиялық және басқа да қауіпті заттарды өндіруге, сақтауға, көмуге, жоюға, пайдалануға, жоюға, тасымалдауға байланысты қатынастар лицензиялануға жатады.

Бұл құқық бұзушылықтың субъектілері жеке және заңды тұлғалар болуы мүмкін.

Әрекеттің субъективті жағы - ниет немесе немқұрайлылық.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігінде ядролық материалдарды, арнайы ядролық емес материалдарды және ядролық қызметке байланысты қосарланған өнімді өндіру, сақтау, көму, пайдалану, жою, тасымалдау немесе өзге де өңдеудің белгіленген ережелерін бұзғаны үшін қолданылатын жазалар бар.

Ядролық материалдар мен ядролық қызметке байланысты өнімдерді өндіру, сақтау, жою, пайдалану, жою, тасымалдау немесе өзге де өңдеу ережелерін белгілеу Қазақстан Республикасының нормативтік құқықтық актілерімен реттеледі.

Объективті жағы заңсыз әрекеттерден (әрекетсіздіктен) көрінеді:

- 1) өндіріс ережелерін бұзу;
- 2) сақтау ережелерін бұзу;
- 3) жою, пайдалану, кәдеге жарату ережелерін бұзу;
- 4) тасымалдау немесе өзге де пайдалану ережелерін бұзу.

Түсіндірілген мақаладағы құқық бұзушылықтың субъектілері белгіленген ережелерді бұзған жеке және заңды тұлғалар болуы мүмкін.

Бұл актінің субъективті жағы ниетпен немесе немқұрайлылықпен сипатталады. Дегенмен, біздің ойымызша, тиісті қорғаныс және тыйым салу жазулары мен басқа қауіпсіздік белгілері немқұрайдылықты болдырмауы керек.

297-1-бөлім. Қымбат металдар, асыл тастар, құрамында қымбат металдар бар шикізат, зергерлік бұйымдар және қымбат металдар мен асыл тастардан жасалған өзге де бұйымдар Қазақстан Республикасының аумағына әкеліну және Қазақстан Республикасының аумағынан әкету

1. Қазақстан Республикасының аумағына әкелу және Қазақстан Республикасының аумағынан әкету - қымбат металдар, асыл тастар, құрамында қымбат металдар бар шикізат, зергерлік бұйымдар және қымбат металдар мен асыл тастардан жасалған өзге де бұйымдар Қазақстан Республикасының заңнамасын бұза отырып -

жеке тұлғаларға отыз мөлшерінде, лауазымды адамдарға, шағын бизнес субъектілеріне жүз елу, орта бизнес субъектілеріне төрт жүз, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне мың айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекеттер -

жеке тұлғаларға елу мөлшерінде, лауазымды адамдарға, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне жүз сексенге, орта бизнеске жеті жүз, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне екі мың айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілген баптың 1-бөлігінде Қазақстан Республикасының аумағына әкелу және Қазақстан Республикасының аумағынан әкету үшін қымбат металдар, асыл тастар, құрамында қымбат металдар бар шикізат, зергерлік бұйымдар және бағалы металдардан және асыл тастардан жасалған өзге де бұйымдар республиканың заңнамасын бұза отырып әкімшілік айыппұл түріндегі әкімшілік жауапкершілік көзделеді.

Түсіндірілген баптың 1-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың тікелей объектісі - бұл Қазақстан Республикасына әкелу және қымбат металдардың, асыл тастардың, құрамында қымбат металдар бар шикізаттың, зергерлік бұйымдардың және бағалы металдан жасалған басқа да бұйымдардың Қазақстан Республикасына әкелінуін және Қазақстан Республикасынан әкетілуін қамтамасыз ету процесінде дамитын қоғамдық қатынастар.

Әкімшілік құқық бұзушылықтың мәні болып қымбат металдар, асыл тастар, құрамында қымбат металдар бар тауарлар, зергерлік бұйымдар және қымбат металдар мен асыл тастардан жасалған өзге де бұйымдар табылады.

"Қымбат металдар мен асыл тастар туралы" Қазақстан Республикасының 2016 жылғы 14 қаңтардағы Заңына (*бұдан әрі - заң*) сәйкес *бағалы металдарға* кез-келген жағдайда және кез-келген жағдайда алтын, күміс, платина және платина тобындағы металдар (палладий, иридиум, родий, рутений және осмий) жатады. *Асыл тастарға* табиғи алмаздар, изумрудтар, рубиндер, сапфирлер және александриттер, сондай-ақ шикі (табиғи) және өңделген нысандағы табиғи маржандар жатады. Бірегей кәріптас түзілімдері *асыл тастарға* теңестірілген. Құрамында *қымбат металдар* бар шикізат құрамына тазартылмаған *қымбат металдар* (құймалар түріндегі доре қорытпасын қоса алғанда), мырыштың жауын-шашындары, қымбат металдардың сынықтары мен қалдықтары, бағалы металдардың рудалары мен концентраттары, кендер, түсті металл концентраттары мен күлдері, аралық өнімдер жатады. құрамында бағалы металдар бар түсті металдар. *Асыл металдардан және асыл тастардан жасалған зергерлік бұйымдар мен қымбат металдардан жасалған* монеталарды қоспағанда, әр түрлі көркемдік өңдеуді қолдана отырып, бағалы металдардан жасалған монеталарды, қымбат металдардан және олардың қорытпаларынан, асыл тастардан және табиғи немесе жасанды материалдардан жасалған басқа да материалдардан жасалған бұйымдар жатады немесе оларсыз, түрлі әшекейлер ретінде пайдаланылатын тұрмыстық заттар және (немесе) діни және сәндік мақсаттар үшін.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 297-1-бабының 1-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың объективті жағы іс-қимылмен сипатталады, атап айтқанда:

- Қазақстан Республикасына қымбат металдар, асыл тастар, құрамында қымбат металдар бар шикізат, зергерлік бұйымдар және бағалы металдардан және асыл тастардан жасалған өзге де бұйымдар *Қазақстан Республикасының заңнамасын бұза отырып әкелу*.

- бағалы металдарды, асыл тастарды, құрамында бағалы металдар бар шикізат тауарларын, бағалы металдар мен асыл тастардан жасалған зергерлік және басқа да бұйымдарды *Қазақстан Республикасының заңнамасын бұза отырып*, Қазақстан Республикасының аумағынан әкету.

Заңның 7-бабында Қазақстан Республикасының аумағына Еуразиялық экономикалық одақтан тыс елдерден әкелудің және Қазақстан Республикасының аумағынан осы елдерге қымбат металдар, асыл тастар, құрамында бағалы металдар бар шикізат, зергерлік бұйымдар және басқа да өнімдер экспортталу ерекшеліктері көрсетілген.

Шикі гауһар тастарды Қазақстан Республикасының аумағына әкелу және Қазақстан Республикасының аумағынан шығару Кимберли Процессін сертификаттау сызбасына сәйкес жүзеге асырылады (заңның 7-бабы 5-тармағы).

Кимберлилік технологиялық сертификаты - бұл алмаздың өрескел партиясын сертификаттау схемасының талаптарына сәйкес келетінін анықтайтын белгілі бір форматтағы жалған қорғалған құжат.

Қымбат металдарға және құрамында қымбат металдар бар шикізаттарға мемлекеттік бақылау жүргізу тәртібі Еуразиялық экономикалық одақтан тыс елдерден Қазақстан Республикасының аумағына әкелуге және Қазақстан Республикасының аумағынан бағалы металдар мен құрамында қымбат металдар бар шикізаттың осы елдерге экспорты ережелеріне сәйкес жүзеге асырылады.

Ереженің 6-тармағына сәйкес қымбат металдар мен құрамында қымбат металдар бар шикізат импорты кезінде мемлекеттік бақылау мыналарды қамтиды:

- 1) құрамында қымбат металдар бар тауарлар партиясының, оның ішінде нормативтік-техникалық және (немесе) техникалық құжаттамада көрсетілген мәліметтердің сәйкестігін тексеру;
- 2) құрамында қымбат металдар бар тауарлардың шығу көзін айқындау;
- 3) әлемдік нарықтағы бағаны ескере отырып, қымбат металдардың құнын бағалау;
- 4) құрамында қымбат металдар бар тауарлармен мәмілелер жасау кезінде Қазақстан Республикасы заңнамасының талаптарының сақталуын бақылау;
- 5) құрамында қымбат металдар бар шикізаттағы қымбат металдардың және олармен байланысты алынатын металдардың құрамын бақылау.

Импорт кезіндегі мемлекеттік бақылаудың нәтижелерін уәкілетті орган жасайды:

1) құрамында қымбат металдар бар тауарлар үшін:

импорт кезінде - әр партияға берілетін мемлекеттік бақылау актісі түрінде;

өңдеуге импорт кезінде - әр партияға берілетін мемлекеттік бақылау актісі, сондай-ақ тауарларды қайта өңдеу шарттары туралы құжат түрінде;

2) түсті металдардың кендеріне, концентраттары мен күліне, құрамында қымбат металдар бар түсті металдар өндірісінің аралықтары үшін:

өңдеуге әкелінген кезде - тауарды қайта өңдеу шарттары туралы құжат түрінде.

Экспорт кезіндегі мемлекеттік бақылаудың нәтижелерін уәкілетті орган жасайды:

1) құрамында қымбат металдар бар тауарлар үшін:

экспорт кезінде - тауарлардың әр партиясына, экспорттық лицензияға және Қазақстан Республикасында шикізаттан қымбат металдарды өнеркәсіптік алу мүмкіндігі (мүмкін еместігі) және экономикалық негізділігі (жарамсыздығы) туралы мемлекеттік бақылау актісі түрінде;

қайта өңдеуге әкетілген кезде - әр партияға берілетін мемлекеттік бақылау актісі, тауарларды қайта өңдеу шарттары туралы құжат, экономикалық жарамсыздығы немесе құрамында қымбат металдар бар шикізатты Қазақстан Республикасының аумағында қайта өңдеу мүмкін еместігі туралы қорытынды;

2) түсті металдардың кендеріне, концентраттары мен күліне, құрамында қымбат металдар бар түсті металдар өндірісінің аралықтары үшін:

экспорт кезінде - экспорттық лицензия түрінде, Қазақстан Республикасындағы қымбат металдарды өнеркәсіптік өндірудің мүмкіндігі (мүмкін еместігі) және экономикалық негіздемесі (жарамсыздығы) туралы қорытынды.

қайта өңдеуге экспортталған кезде - тауарларды қайта өңдеу шарттары туралы құжат түрінде, экономикалық жарамсыздығы немесе құрамында қымбат металы бар шикізатты Қазақстан Республикасының аумағында қайта өңдеудің мүмкін еместігі туралы қорытынды.

Асыл тастарды, зергерлік бұйымдарды және басқа да өнімдерді әкелу мен әкетуді мемлекеттік бақылау рәсімі Еуразиялық экономикалық одақтан тыс елдерден Қазақстан Республикасының аумағына әкеліну және Қазақстан Республикасының аумағынан асыл тастарды, зергерлік бұйымдар мен басқа да өнімдерді осы елдерге әкету ережелеріне сәйкес жүзеге асырылады.

Ереженің 3-тармағына сәйкес, одақтан тыс елдерден Қазақстан Республикасының аумағына кедендік декларация мен кедендік ресімдеуге байланысты кедендік операцияларды жасамас бұрын, асыл тастар, зергерлік бұйымдар және басқа да өнімдер импорты кезінде уәкілетті ұйым сараптама жүргізеді.

Мемлекеттік бақылау актісі жасалады және өтініш берушіге құжаттар түскен сәттен бастап бір жұмыс күні ішінде беріледі.

Табиғи табиғи алмаздарды мемлекеттік бақылау рәсімі Кимберли процесінің сертификаттау схемасын ескере отырып, өрескел алмаздарды Қазақстан

Республикасының аумағына әкелу және Қазақстан Республикасынан әкету ережелеріне сәйкес жүзеге асырылады.

Түсіндірілген баптың 1-бөліміне сәйкес әкімшілік құқық бұзушылықтың субъектісі жеке тұлғалар, лауазымды тұлғалар және шаруашылық жүргізуші субъектілер болып табылады. Санкция әкімшілік айыппұл түріндегі әкімшілік жауапкершілікті көздейді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 297-1-бабының 1-тармағында көзделген әрекеттердің субъективті жағы ниет немесе немқұрайлылық түрінде кінәлілікпен сипатталады.

Түсіндірілген бапта қарастырылған әкімшілік құқық бұзушылық құрамы *формалды* болып табылады, яғни бақылау органы құқық бұзушылық фактісін анықтаған сәттен бастап толық болып саналады және материалдық залал келтіру фактісін белгілеуді қажет етпейді.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігінде ӘҚБтК-нің 297-1-бабының 2-бөлігінде көзделген әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде әрекетті қайталап жасағаны үшін неғұрлым қатаң жаза белгіленген.

ӘҚБтК-нің 698-1-бабының 1-бөлігіне сәйкес бағалы металдар өндірісін және бағалы металдар мен асыл тастардың, құрамында бағалы металдар бар шикізат тауарларының, бағалы металдар мен асыл тастардан жасалған зергерлік және басқа да бұйымдардың айналымын реттеу саласындағы уәкілетті орган ӘҚБтК-нің 297-1-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.

298-бап. Жұмысты қауіпсіз жүргізу ережелерін бұзу

1. Өнеркәсіптік қауіпсіздік саласындағы уәкілетті орган және басқа да мемлекеттік бақылау және қадағалау органдары бақылайтын өндірістерде, тау-кен өндірісі және құрылыс жұмыстарында немесе объектілерде жұмыстарды қауіпсіз жүргізу үшін белгіленген талаптарды бұзу, егер бұл абайсызда адам денсаулығына ауыр немесе орташа зиян келтіруге әкеп соқпаса. , -

жеке тұлғаларға - он, лауазымды адамдарға, шағын бизнес субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға - отыз мөлшерінде, орта бизнес үшін - елу мөлшерінде, ірі бизнес үшін - жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Құрылыс жобаларын, қайта құру, жаңғырту, қауіпті өндірістік объектілерді жою кезіндегі өнеркәсіптік қауіпсіздік талаптарын бұзу -

жеке тұлғаларға - жиырма, лауазымды адамдарға, шағын бизнес субъектілеріне - қырық беске, орта бизнеске - жетпіске, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне - жүз елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

3. Қауіпті өндірістік объектідегі жазатайым оқиға, жасырын оқиға -

лауазымды адамдарға, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға - жүзге, орта кәсіпкерлікке - жүз елу мөлшерінде, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне - екі жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

4. Осы баптың үшінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекет (әрекетсіздік):

лауазымды адамдарға, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға екі жүзге, орта кәсіпкерлікке - үш жүзге, ірі кәсіпкерлікке - төрт жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілген баптың 1-бөлімі өнеркәсіптік қауіпсіздік саласындағы уәкілетті орган және басқа мемлекеттік бақылау және қадағалау органдары бақылайтын өнеркәсіптерде, тау-кен өндірісі және құрылыс жұмыстарында немесе объектілерде жұмыстарды қауіпсіз жүргізуге белгіленген талаптарды бұзғаны үшін жауапкершілік, егер бұл абайсыздықпен, ауыр немесе адам денсаулығына орташа зиян.

Өнеркәсіптік қауіпсіздік тұрғысынан бұл құқық бұзушылықтың объектісі өнеркәсіпте, тау-кен өндірісі мен құрылыс жұмыстарында немесе азаматтық қорғаныс саласындағы уәкілетті орган бақылайтын объектілерде жұмыстар жүргізу кезінде өнеркәсіптік қауіпсіздікті қамтамасыз ету тәртібі болып табылады.

Жұмыстың қауіпсіз жүргізілуін қамтамасыз етудің белгіленген тәртібі құқық бұзушылықтың жалпы нысаны болып табылады.

Актінің объективті жағы өнеркәсіптік қауіпсіздік саласындағы уәкілетті орган бақылайтын объектілерде өнеркәсіптерде, тау-кен жұмыстарында және құрылыс жұмыстарын жүргізу кезінде өнеркәсіптік қауіпсіздік талаптарын бұзатын заңсыз әрекеттерден (әрекетсіздіктен) көрінеді.

Өнеркәсіптік қауіпсіздік саласындағы уәкілетті орган бақылайтын объектілерде өндірісте, тау-кен және құрылыс жұмыстарында жұмыс жасайтын жеке және заңды тұлғалар осы құқық бұзушылықтың субъектілері бола алады.

Әрекеттің субъективті жағы ниет немесе немқұрайлылық түрінде болуы мүмкін.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігінде қауіпті өндірістік объектілерді салу, қайта құру, жаңғырту және жою кезінде өнеркәсіптік қауіпсіздік талаптарын бұзғаны үшін жауапкершілік қарастырылған.

Бұл құқық бұзушылықтың нысаны - қауіпті өндірістік объектілерді салу, қайта құру, модернизациялау, жою кезіндегі өнеркәсіптік қауіпсіздікті қамтамасыз ету тәртібі.

Актінің объективті жағы қауіпті өндірістік объектілерді салу, реконструкциялау, модернизациялау және жою кезіндегі өнеркәсіптік қауіпсіздік талаптарын бұзатын заңсыз әрекеттерден (әрекетсіздіктен) көрінеді.

Бұл құқық бұзушылықтың субъектілері қауіпті өндірістік объектілерді салу, реконструкциялау, жаңғырту, жою жобаларын әзірлеумен айналысатын жеке және заңды тұлғалар болуы мүмкін.

Әрекеттің субъективті жағы ниет немесе немқұрайлылық түрінде болуы мүмкін.

Түсіндірілген баптың 3-бөлімі қауіпті өндірістік объектіде болған авария, оқыс оқиғаны жасырғаны үшін жауапкершілікті көздейді.

Бұл құқық бұзушылықтың объектісі - өнеркәсіптік қауіпсіздік саласындағы уәкілетті органға қауіпті өндірістік объектідегі авария, оқыс оқиға туралы хабарлау тәртібі.

Актінің объективті жағы қауіпті өндірістік объектідегі авария, оқыс оқиға туралы өнеркәсіптік қауіпсіздік саласындағы уәкілетті органды хабардар ету тәртібіне сәйкес заңсыз әрекеттерден (әрекетсіздіктен) көрінеді.

Қауіпті өндіріс объектілерінде жұмыс жасайтын заңды тұлғалар осы құқық бұзушылықтың субъектілері бола алады.

Әрекеттің субъективті жағы ниет немесе немқұрайлылық түрінде болуы мүмкін.

Қауіпті өндірістік объектідегі авария немесе оқыс оқиға фактісін жасыру авариялар санының көбеюіне және олардың салдарын жою үшін уақтылы шаралар қабылдамауға әкелуі мүмкін. Сонымен қатар, жасырылған жағдайда олардың пайда болу себептерін анықтау және болашақта олардың алдын-алу шараларын әзірлеу мүмкін болмайды.

Оқиғалар мен жазатайым оқиғаларды жасырудың мысалдары жер асты шахталарында тау жыныстарының бөлінуіне, шахталарда желдету жүйелерінің апаттық тоқтатылуына, құрылыс кезінде мұнара крандарының құлауына, тұрғын үйлердегі лифтілердің құлау жағдайларына, сондай-ақ уран өндіретін кәсіпорындарда күкірт қышқылының төгілуі мен өнімді ерітіндіге қатысты фактілерді жасыруға болады.

Түсіндірілген баптың 4-бөлімі осы баптың үшінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекет (әрекетсіздік) үшін жауапкершілікті белгілейді.

Түсіндірілген баптың үшінші бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтарды бірнеше рет жасаған қауіпті өндірістік объектілерде жұмыс істейтін заңды тұлғалар осы құқық бұзушылықтың субъектілері бола алады.

299-бап. Өнеркәсіптік және бөгет қауіпсіздігі саласындағы сертификатталған жұмыс түрлерін жүргізу кезінде Қазақстан Республикасының заңнамасын бұзу

1. Өнеркәсіптік қауіпсіздік және бөгеттер қауіпсіздігі саласындағы жұмыстардың сертификатталған түрлерін жүргізу кезіндегі Қазақстан Республикасының заңнамасын бұзу:

1) өнеркәсіптік қауіпсіздік саласындағы сараптама нәтижелері бойынша сараптама объектісінің сәйкестігі (сәйкес келмеуі) туралы толық емес және (немесе) нақты емес ақпаратты қамтитын, оның ішінде жарылыс саласындағы сараптамалық қорытындылар беру;

2) өнеркәсіптік қауіпсіздік талаптарына сәйкес келмейтін қауіпті өндірістік объектілердің өнеркәсіптік қауіпсіздік декларацияларын әзірлеу;

3) қауіпті өндірістік объектілердің мамандарын, қызметкерлерін даярлау, қайта даярлау өндірістік қауіпсіздік талаптарына сәйкес келмеген;

4) олардың жай-күйін қамтамасыз етпейтін газ тұтынатын жүйелерге техникалық қызмет көрсету;

5) сараптамалық қорытындылар беру, бөгеттердің қауіпсіздігі туралы декларацияларды әзірлеу, олардың Қазақстан Республикасының су заңнамасында белгіленген талаптарға сәйкестігі (сәйкес келмеуі) туралы толық емес және (немесе) нақты емес мәліметтер -

куәліктің қолданысын тоқтата тұрумен немесе тоқтата тұрусыз шағын кәсіпкерлік субъектілеріне - он, орташа бизнес субъектілеріне - жиырма, ірі бизнес үшін - жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекет, сондай-ақ осы баптың бірінші бөлігінде көзделген бұзушылықтар жойылмаса, -

шағын кәсіпкерлік субъектілері үшін - жиырма, орта бизнес үшін - қырық, ірі бизнес үшін - екі жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде, куәліктен айырумен айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілген баптың 1-бөлімінде өнеркәсіптік қауіпсіздік саласындағы сертификатталған жұмыс түрлерін жүргізу кезінде Қазақстан Республикасының заңнамасын бұзғаны үшін жауапкершілік қарастырылған.

Норманы нақтылау үшін заң шығарушы бұл бұзушылықты келесі түрде білдіруі мүмкін:

1) өнеркәсіптік қауіпсіздік саласындағы сараптама нәтижелері бойынша сараптама объектісінің сәйкестігі (сәйкес келмеуі) туралы толық емес және (немесе) нақты емес ақпаратты қамтитын, оның ішінде жарылыс саласындағы сараптамалық қорытындылар беру;

2) өнеркәсіптік қауіпсіздік талаптарына сәйкес келмейтін қауіпті өндірістік объектілердің өнеркәсіптік қауіпсіздік декларацияларын әзірлеу;

3) қауіпті өндірістік объектілердің мамандарын, қызметкерлерін даярлау, қайта даярлау өндірістік қауіпсіздік талаптарына сәйкес келмеген;

4) олардың жай-күйін қамтамасыз етпейтін газ тұтынатын жүйелерге техникалық қызмет көрсету;

5) сараптамалық қорытындылар беру, бөгеттердің қауіпсіздігі туралы декларацияларды жасау, олардың Қазақстан Республикасының су заңнамасында белгіленген талаптарға сәйкестігі (сәйкес келмеуі) туралы толық емес және (немесе) дұрыс емес мәліметтер.

Бұл құқық бұзушылықтың объектісі өнеркәсіптік қауіпсіздік саласындағы сертификатталған жұмыс түрлерін жүргізу кезінде өнеркәсіптік қауіпсіздік талаптарын сақтау тәртібі болып табылады.

Актінің объективті жағы өнеркәсіптік қауіпсіздік саласында сертификатталған жұмыс түрлерін жүргізу кезінде өнеркәсіптік қауіпсіздік талаптарын бұзатын заңсыз әрекеттерден (әрекетсіздіктен) көрінеді.

Өнеркәсіптік қауіпсіздік саласындағы сертификатталған жұмыс түрлерін жүзеге асыратын заңды тұлғалар осы құқық бұзушылықтың субъектілері бола алады.

Әрекеттің субъективті жағы ниет немесе немқұрайлылық түрінде болуы мүмкін.

Өнеркәсіптік қауіпсіздік саласындағы жұмыс қауіпті өндірістік объектілерде, жеке және заңды тұлғаларға, қоршаған ортаға зиян (залал) келтіретін авариялар мен оқиғалар қауіп бар жерлерде жүзеге асырылады.

Сонымен қатар, өнеркәсіптік қауіпсіздік саласындағы сертификатталған жұмыстың сапасыз орындалуы "Өнеркәсіптік қауіпсіздік декларацияларын тіркеу" мемлекеттік қызмет стандартында қарастырылмаған ақпараттың, сапасыз оқытудың, мамандардың, өнеркәсіптік қауіпсіздік саласындағы жұмысшылардың біліктілігін арттырудың, өндірістік қауіпсіздік саласындағы декларациялардың сапасыз әзірленуінен көрінеді. қауіпті өндірістік нысандардағы жұмысшыларды ресми оқыту және білімін тексеру, сапасыздығы өндірістік қауіпсіздік талаптарын бұза отырып, газ тұтынатын жүйелерге техникалық қызмет көрсету.

Осы бап бойынша әкімшілік жауапкершілік өндірістік қауіпсіздік саласындағы жұмыс сапасын жақсартуға және қауіпті өндірістік объектілердегі авариялар мен оқиғалардың туындау қауіпін азайтуға мүмкіндік береді.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігінде осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекеттер (әрекетсіздік), сондай-ақ осы баптың бірінші бөлігінде көзделген бұзушылықтарды жою ескеріледі.

Түсіндірілген баптың бірінші бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтарды бірнеше рет жасаған, сондай-ақ түсіндірілген баптың бірінші бөлігінде көзделген бұзушылықтарды жоймайтын, өнеркәсіптік қауіпсіздік саласындағы сертификатталған жұмыс түрлерін жүзеге асыратын заңды тұлғалар осы құқық бұзушылықтың субъектілері бола алады.

Актінің субъективті жағы ниет түрінде көрінеді.

300-бап. Электр станциялары мен желілерін техникалық пайдалану ережелерін, электр станциялары мен жылу желілерінің термеханикалық жабдықтарын пайдалану кезіндегі қауіпсіздік, тұтынушылардың электр қондырғыларын техникалық пайдалану, сондай-ақ белгіленген энергия тұтыну режимдерін бұзу

Электр станциялары мен желілерін техникалық пайдалану ережелерін, электр станциялары мен жылу желілерінің термеханикалық жабдықтарын пайдаланудың қауіпсіздік ережелерін, тұтынушылардың электр қондырғыларын техникалық пайдалану, аварияға, қоршаған ортаның ластануына, өрттің немесе өмірге қауіп төндіретін қызмет көрсететін персоналдың жұмысына, сондай-ақ белгіленген режимдерді бұзуға әкелетін жағдайларды бұзу энергияны басқа тұтынушылардың шектелуіне және (немесе) ажыратылуына әкеп соқтыратын энергияны тұтыну, -

жеке тұлғаларға - он бес, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне - елу бес, орта бизнес субъектілеріне - жүз, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне - екі жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ _____

Электр және жылу энергиясын өндіру, пайдалану, беру және тұтыну процесінде туындайтын қоғамдық қатынастар осы құқық бұзушылықтың объектісі болып табылады.

Құқық бұзушылықтың объективті жағы:

- электр станциялары мен желілерін техникалық пайдалану ережелері;
 - электр станциялары мен жылу желілерінің жылу-механикалық жабдықтарын пайдалану кезіндегі қауіпсіздік техникасы ережелері;
 - тұтынушылардың электр қондырғыларын техникалық пайдалану ережелері, аварияға, қоршаған ортаның ластануына, өртке немесе қызмет көрсетуші персоналдың өміріне қауіпті жағдайға әкеп соққан;
 - энергияның басқа тұтынушыларын шектеуге және (немесе) ажыратуға әкеп соққан энергия тұтынудың белгіленген режимдерін бұзудан көрінеді.

"Электр энергетикасы туралы" 2004 жылғы 9 шілдедегі Қазақстан Республикасы Заңының 6-бабына сәйкес электр энергетикасы саласындағы бақылауды мемлекеттік энергетикалық қадағалау мен бақылау жөніндегі мемлекеттік орган және жергілікті атқарушы органдар жүзеге асырады.

Мемлекеттік энергетикалық қадағалау және бақылау жөніндегі орган:

- 1) Қазақстан Республикасының электр энергетикасы саласындағы нормативтік-құқықтық актілері талаптарының сақталуын;
- 2) электр станциялары, электр желілері энергетикалық жабдығының, тұтынушылардың электр қондырғыларының пайдаланылуы мен техникалық жай-күйін;
- 3) электр энергиясын өндіру, беру, жабдықтау және тұтыну сенімділігі мен қауіпсіздігін;
- 4) электр энергетикасы саласындағы техникалық пайдалану қағидаларын және қауіпсіздік техникасы қағидаларын білуіне тексеруден өтпеген персоналдың электр қондырғыларына жіберілмеуін немесе жұмыстан шеттетілуін бақылауды жүзеге асырады.

Жергілікті атқарушы органдар:

- 1) қазандықтардың, жылу желілерінің және тұтынушылардың жылу пайдалану қондырғыларының пайдаланылуы мен техникалық жай-күйін;
- 2) қазандықтар, жылу желілері бойынша жөндеу-қалпына келтіру жұмыстарын дайындау мен жүзеге асыруға және олардың күзгі-қысқы кезеңде жұмыс істеуін бақылауды жүзеге асырады.

Электр энергетикасы саласындағы мемлекеттік энергетикалық бақылау Қазақстан Республикасының Кәсіпкерлік кодексіне және осы Заңға сәйкес тексеру және профилактикалық бақылау нысанында жүзеге асырылады.

Құқық бұзушылықтың субъектісі жеке тұлға да, заңды тұлға да бола алады.

Субъективті жағы ниет пен немқұрайлылық нысанында көрінеді.

ӘҚБТК-нің 300-бабы бойынша барлық қуаттағы қазандықтар, жылу желілері және жылу энергиясын тұтынушылар бөлігінде жергілікті атқарушы органдар (ӘҚБТК-нің 729-бабы) және мемлекеттік энергетикалық қадағалау және бақылау жөніндегі органдар (ӘҚБТК-нің 690-бабы) әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.

300-1-бөлім. Электрмен жабдықтау ұйымдары электрмен жабдықтаудың сенімділік көрсеткіштерінің бекітілген нормативтерінен асып түсуі

Энергия беруші ұйымның электрмен жабдықтау сенімділігінің көрсеткіштерінің стандартты мәндерін асыруы -

энергия беруші ұйымның лауазымды адамына жүз жиырма бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

Ескерту. Осы баптағы энергия беруші ұйымның лауазымды тұлғасы электр беріліс ұйымының бірінші басшысы немесе оның міндеттерін орындаушы тұлға ретінде түсінілуі керек.

ТҮСІНІКТЕМЕ _____

Түсіндірілген баптың 1-бөлігінде лауазымды тұлғалардың энергия беруші ұйым энергиямен қамтамасыз етудің сенімділік көрсеткіштерінің стандартты мәндерін асырғаны үшін әкімшілік айыппұл түрінде әкімшілік жауапкершілік қарастырылған.

Түсіндірілген баптың 1-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың тікелей объектісі электрмен жабдықтаудың сенімділік көрсеткіштерінің нормативті мәндерін заңмен белгіленген және мемлекет қорғайтын тәртіп болып табылады.

Электрмен жабдықтау сенімділігі индикаторларының нормативтік мәндерінің 3-тармағына сәйкес, сондай-ақ оларды анықтау ережелері Қазақстан Республикасы Энергетика министрінің 2016 жылғы 20 мамырдағы № 214 бұйрығымен бекітілген, бір күнтізбелік жылға бір тұтынушыға арналған электр қуатының сөнуінің орташа көрсеткіші және орташа көрсеткіш электрмен жабдықтау сенімділігінің көрсеткіші ретінде қолданылады. бір күнтізбелік жылға бір тұтынушыға қосылу ұзақтығы.

"Электр энергетикасы туралы" Қазақстан Республикасының 2004 жылғы 9 шілдедегі Заңына (*бұдан әрі - заң*) сәйкес энергия беруші ұйым - шарт негізінде электр немесе жылу энергиясын беру қызметін ұсынатын ұйым.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 300-1-бабының 1-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың объективтік жағы іс-қимылмен сипатталады, атап айтқанда энергия беруші ұйымның электрмен жабдықтау сенімділігі көрсеткіштерінің нормативтік мәндерінің *асып кетуі*.

Заңның 12-бабының 7-тармағына сәйкес энергия беруші ұйымдар уәкілетті орган бекіткен электрмен жабдықтаудың сенімділік көрсеткіштерінің нормативті мәндерінен аспауға тиіс.

Түсіндірілген баптың 1-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың субъектісі лауазымды тұлға (арнайы субъект) болып табылады. Осы бапқа ескертпе осы баптағы электр беруші ұйымның *лауазымды тұлғасы* энергия беруші ұйымның бірінші басшысы немесе оның міндеттерін атқаратын тұлға ретінде түсінілуі керек екенін көрсетеді. Санкция әкімшілік айыппұл түріндегі әкімшілік жауапкершілікті көздейді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 300-1-бабының 1-тармағында көзделген әрекеттердің субъективті жағы ниет түріндегі кінәмен сипатталады.

Түсіндірілген бапта қарастырылған әкімшілік құқық бұзушылықтың құрамы *формальды*, яғни құқық бұзушылық фактісі ашылған сәттен бастап аяқталған болып саналады және материалдық залал келтіру фактісі анықталуы қажет емес.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 690-бабының 1-бөлігіне сәйкес мемлекеттік энергетикалық қадағалау және бақылау органдары Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 301-1-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 690-бабының 2-бөлігіне сәйкес мемлекеттік энергетикалық қадағалау және бақылау органдарының аумақтық бөлімшелерінің басшылары әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және әкімшілік жаза қолдануға құқылы.

301-бап. Дайындық паспортын алу мерзімін бұзу

1. Энергия өндіруші, энергия беруші ұйымдардың күзгі-қысқы уақытта жұмыс істеуге дайындығының паспортын алу мерзімдерін бұзуы -

шағын бизнес субъектілеріне елу, орта кәсіпкерлік субъектілеріне жүз елу, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне үш жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекет, -

шағын кәсіпкерлік субъектілеріне - жүз, орта бизнеске - екі жүз, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне - бес жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ _____

Түсіндірілген баптың әкімшілік құқық бұзушылығының тікелей объектісі электрмен жабдықтаудың сенімділік көрсеткіштерінің нормативтік мәндерін сақтаудың заңмен белгіленген және мемлекет қорғайтын тәртібі болып табылады.

Қазақстан Республикасы Энергетика министрінің 2016 жылғы 20 мамырдағы № 214 бұйрығымен бекітілген Электрмен жабдықтаудың сенімділігі көрсеткіштерінің нормативтік мәндерін, сондай-ақ оларды айқындау қағидаларының 3-тармағына сәйкес

электрмен жабдықтау сенімділігінің көрсеткіштері ретінде бір тұтынушыға бір күнтізбелік жылға электр энергиясын өшіру санының орташа көрсеткіші және бір тұтынушыға бір күнтізбелік жылға өшірудің орташа ұзақтығының көрсеткіші пайдаланылады.

Қазақстан Республикасының 2004 жылғы 9 шілдедегі "Электр энергетикасы туралы" Заңына (*бұдан әрі – заң*) сәйкес электр немесе жылу энергиясын беру бойынша шарттар негізінде қызмет көрсететін ұйым энергия беруші ұйым болып табылады.

Әкімшілік құқық бұзушылықтың объективті жағы іс-әрекетпен сипатталады, атап айтқанда, энергия беруші ұйымның электрмен жабдықтаудың сенімділік көрсеткіштерінің нормативтік мәндерінен *асып кетуі*.

Заңның 12-бабының 7-тармағына сәйкес энергия беруші ұйымдар уәкілетті орган бекіткен электрмен жабдықтау сенімділігі көрсеткіштерінің нормативтік мәндерінен *аспауға* міндетті.

Әкімшілік құқық бұзушылық субъектісі лауазымды адам (арнайы субъект) болып табылады. Осы бапқа ескертпеде энергия беруші ұйымның *лауазымды адамы деп* энергия беруші ұйымның бірінші басшысын немесе оның міндетін атқаратын адамды түсіну керек екендігі көрсетілген. Санкция әкімшілік айыппұл түрінде әкімшілік жауапкершілікті көздейді.

Әрекеттердің субъективті жағы ниет түрінде кінәмен сипатталады.

Түсіндірілген бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың құрамы *формальды* болып табылады, яғни құқық бұзушылық фактісі анықталған кезден бастап аяқталған болып саналады және материалдық зиян келтіру фактісін анықтау талап етілмейді.

ӘҚБтК-нің 690-бабына сәйкес ӘҚБтК-нің 301-1-бабы бойынша әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді мемлекеттік энергетикалық қадағалау және бақылау жөніндегі орган қарайды.

301-1-бөлім. Электр және жылу желілеріне қосылуға техникалық шарттар беру талаптарын бұзу

1. Электр және жылу желілеріне қосылуға техникалық шарттар беру тәртібі мен шарттарына қойылатын талаптарды бұзу -

шағын бизнес субъектілеріне жиырма бес, орта кәсіпкерлік субъектілеріне елу, ірі бизнес субъектілеріне жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Электр және жылу желілеріне қосылуға құжаттарды қабылдаудан және (немесе) техникалық шарттар беруден бас тарту -

шағын бизнес субъектілері үшін елу, орта бизнес үшін - жүз, ірі бизнес үшін - екі жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілген баптың 1-бөлігінде электр және жылу желілеріне қосылу үшін техникалық шарттар беру тәртібі мен мерзімдеріне қойылатын талаптарды бұзғаны

үшін шаруашылық жүргізуші субъектілерге әкімшілік айыппұл түріндегі әкімшілік жауапкершілік қарастырылған.

Түсіндірілген баптың 1-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың тікелей объектісі электр және жылу желілеріне қосылуға техникалық шарттар беру процесінде пайда болатын қоғамдық қатынастар болып табылады.

Электр энергиясын пайдалану ережелеріне (*бұдан әрі - Ереже*) сәйкес техникалық шарттар электр желілеріне қосылуға қажетті техникалық талаптар болып табылады.

Түсіндірілген баптың 1-тармағында қарастырылған әкімшілік құқық бұзушылықтың объективті жағы іс-әрекетте көрінеді, атап айтқанда электр және жылу желілеріне қосылу үшін техникалық шарттар беру тәртібі мен мерзімдерін бұзу.

Ереженің 10-тармағына сәйкес, электр желісіне қол жеткізу үшін, көп пәтерлі үйлерде тұратын тұтынушыларды қоспағанда, энергия беруші немесе энергия өндіруші ұйым әр тұтынушыға *техникалық шарттар* береді.

Көппәтерлі үйлерде тұратын тұтынушылардың электр желісіне қол жеткізу үшін энергия беруші (энергия өндіруші) ұйым кондоминиум объектісін басқару органының уәкілетті өкіліне техникалық шарттар береді.

Қағидалардың 12-тармағына сәйкес өзара қосылудың техникалық шарттары энергия беруші немесе энергия өндіруші ұйыммен келесі жағдайларда беріледі:

1) жаңадан пайдалануға берілген немесе қайта құрылған электр қондырғыларын энергия беруші (энергия өндіретін) ұйымның электр желілеріне қосу;

2) тұтынылған электр қуатының бұрын берілген техникалық шарттарда көрсетілген қуаттан артуы;

3) сыртқы электрмен жабдықтау схемасындағы өзгерістер;

4) электр энергиясын тұтынушыларды электрмен жабдықтау сенімділігі санатындағы өзгерістер.

Ереженің 13-тармағы энергия беруші немесе энергия өндіруші ұйым тұтынушыдан өтініш алғаннан кейін жаңадан іске қосылған немесе қайта жаңғыртылған электр қондырғыларын қосудың техникалық шарттарын беретін мерзімдерді анықтайды:

қуаты 200 киловаттқа дейін (*бұдан әрі - кВт*) - *5 жұмыс күні ішінде*;

қуаты 200 ден 1000 кВт-қа дейін - *10 жұмыс күні ішінде*;

қуаттылығы 1000 кВт-тан астам - *15 жұмыс күні ішінде*.

Техникалық шарттарды беру және қайта рәсімдеу үшін төлем алынбайды.

Түсіндірілген баптың әкімшілік құқық бұзушылық субъектісі кәсіпкерлік субъектісі болып табылады. Санкция әкімшілік айыппұл түріндегі әкімшілік жауапкершілікті көздейді және шаруашылық жүргізуші субъектілердің санаттарына байланысты сараланады: шағын, орта және ірі кәсіпорындар.

Түсіндірілген баптың әкімшілік құқықбұзушылықтың субъективті жағы кінәлілік немесе немқұрайлылық түрінде сипатталады.

Түсіндірілген баптың 2-бөлімінде құжаттарды қабылдаудан бас тарту және (немесе) электр және жылу желілеріне қосылуға техникалық шарттар бергені үшін әкімшілік айыппұл түрінде әкімшілік жауапкершілік қарастырылған.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың тікелей объектісі - бұл құжаттарды қабылдау және электр және жылу желілеріне қосылу үшін техникалық шарттар беру процедурасын қамтамасыз ету процесінде дамитын қоғамдық қатынастар.

Түсіндірілген баптың 1-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың объективті жағы іс-қимылмен, атап айтқанда, құжаттарды қабылдаудан бас тарту және (немесе) электр және жылу желілеріне қосылу үшін техникалық шарттар беру болып табылады.

Ереженің 11-тармағына сәйкес электр желілеріне қосылудың техникалық шарттары тұтынушыға белгіленген нысандағы өтініш негізінде беріледі. Орнатылған қуаттылығы 5 мегаватт немесе одан жоғары электр қондырғылары бар тұтынушылар тапсырыс берушіге жобалық қызметті жүзеге асыруға лицензиясы бар мамандандырылған жобалау ұйымы әзірлеген сыртқы электрмен жабдықтау сызбасын қосады.

Техникалық жағдайларда тұтынушының электр беруші немесе электр өндіруші ұйымның электр қондырғыларының электр желілеріне қосылуы:

1) жеке тұлғаның тегі, аты, әкесінің аты (ол болған жағдайда) немесе техникалық жағдайы берілген заңды тұлғаның атауы;

2) электрмен жабдықтау объектісінің атауы;

3) объектінің орналасқан жері (қала, ауыл, көше);

4) рұқсат етілген қуат тұтыну;

5) электр энергиясын тұтыну сипаты (тұрақты, уақытша, маусымдық);

6) электрмен жабдықтау сенімділігі категориясы;

7) рұқсат етілген қуат коэффициенті;

8) қосу нүктелері (қосалқы станция, электр станциясы немесе электр желісі);

9) қосылған электр желілеріне (бұдан әрі - электр беру желілері) және қосалқы станция жабдықтарына қойылатын негізгі техникалық талаптар;

10) жаңа тұтынушының пайда болуына байланысты қолданыстағы электр желісін күшейтуге негізделген талаптар - сымдардың көлденең қималарының көбеюі, трансформаторлардың қуатын арттыру немесе ұлғайту, қосымша таратқыш құрылғылар салу;

11) техникалық шарттардың берілу себебі;

12) техникалық шарттардың жарамдылығы.

Түсіндірілген баптың әкімшілік құқық бұзушылық субъектісі кәсіпкерлік субъектісі болып табылады. Санкция әкімшілік айыппұл түріндегі әкімшілік жауапкершілікті көздейді және шаруашылық жүргізуші субъектілердің санаттарына байланысты сараланады: шағын, орта және ірі кәсіпорындар.

Түсіндірілген баптың әкімшілік құқықбұзушылықтың субъективті жағы кінәлілік немесе немқұрайлылық түрінде сипатталады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 690-бабының 1-бөлігіне сәйкес мемлекеттік энергетикалық қадағалау және бақылау органдары Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 301-1-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 690-бабының 2-бөлігіне сәйкес мемлекеттік энергетикалық қадағалау және бақылау органдарының аумақтық бөлімшелерінің басшылары әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және әкімшілік жаза қолдануға құқылы.

301-2-бап. Технологиялық бұзушылықтар туралы ақпаратты ұсыну талаптарын бұзу

1. Энергия өндіруші, энергия беруші ұйымдардың технологиялық бұзушылықтардың орын алуы туралы ақпаратты уақтылы, дәйексіз беру -

шағын бизнес субъектілеріне жүз мөлшерінде, орта бизнеске екі жүз, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне төрт жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Энергия өндіруші, энергия беруші ұйымдардың технологиялық бұзушылықтар туралы ақпаратты жасыруы -

шағын бизнес субъектілеріне екі жүз, орта бизнес субъектілеріне төрт жүз, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне мың айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ _____

Түсіндірілген баптың 1-бөлігінде энергия өндіруші, энергия беруші ұйымдардың технологиялық бұзушылықтардың орын алуы туралы ақпаратты уақтылы емес және дәйексіз бергені үшін шаруашылық жүргізуші субъектілерге әкімшілік айыппұл салу түрінде әкімшілік жауапкершілік қарастырылған.

Түсіндірілген баптың 1-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың тікелей объектісі - бұл заңмен белгіленген және мемлекет қорғайтын технологиялық бұзушылықтар туралы ақпарат беру тәртібі.

"Электр энергетикасы туралы" Қазақстан Республикасының 2004 жылғы 9 шілдедегі Заңының (бұдан әрі - заң) 1-бабының 24-2) тармақшасына сәйкес, технологиялық бұзушылық - бұл жабдықтардың, электр және (немесе) жылу желілерінің, соның ішінде өрттің немесе жарылыстың салдарынан істен шығуы немесе бүлінуі. электр және (немесе) жылу энергиясын өндіруді, беруді, тұтынуды бұзуға әкеп соқтырған белгіленген режимнен ауытқу, жабдықтың рұқсатсыз өшірілуі немесе шектелуі немесе оның істен шығуы.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 301-2-бабының 1-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың объективті жағы іс-қимылмен сипатталады, атап айтқанда:

- *мерзім бұзыла отырып*, технологиялық бұзушылықтардың орын алуы туралы ақпарат беру;

- немесе технологиялық бұзушылықтар туралы *жалған ақпарат ұсыну*.

Заңның 12-бабы 2-тармағының 7-тармақшасына сәйкес электр энергиясын өндіру және беру (энергия өндіретін, энергия беруші ұйымдар) қатысушылары Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен мемлекеттік энергетикалық қадағалау және бақылау органына олардың жіктелуіне және апаттарға сәйкес болған технологиялық бұзушылықтар туралы хабарлауға міндетті. энергетикалық жабдықтардың жұмысына байланысты.

Ақпаратты ұсыну мерзімдеріне келетін болсақ, біртұтас электр энергетикалық жүйенің, электр станцияларының, аудандық қазандықтардың, электр және жылу желілерінің жұмысындағы технологиялық бұзушылықтарды тергеу және есепке алу ережелерінің 5-тармағына сәйкес, энергетикалық компания технологиялық бұзушылық және өндірістік авариялар туындаған кезден бастап *1 сағат ішінде жедел хабарлама* жібереді. энергетикалық кәсіпорындардың технологиялық авариялар туралы жедел хабарламаларын ұсыну ережесіне сәйкес Қазақстан Республикасының электр торында бұзушылықтар және жазатайым оқиғалар.

Технологиялық бұзушылық пен апат болғаннан кейін *12 сағаттан кешіктірмей* энергетикалық компания мемлекеттік энергетикалық қадағалау және бақылау жөніндегі мемлекеттік органға, жергілікті атқарушы органға (күзирет тұрғысынан) және жүйелік операторға жазбаша хабарлама жібереді.

Хабарламада қамтылған ақпаратқа қатысты, Ереженің 6-тармағына сәйкес, жедел және жазбаша хабарламалар келесі ақпаратты қамтиды:

1) энергетикалық компанияның атауы, технологиялық бұзушылықтың, аварияның басталған күні мен уақыты;

2) технологиялық бұзушылықтың, аварияның болжамды себептері;

3) пайдаланылған қорғаныс, автоматика және құлыптардың тізімі;

4) істен шыққан және пайдалануда қалған жабдықтардың тізімі;

5) технологиялық бұзушылықтың салдары: бүлінген жабдықтың саны, жеткізілімнің болмауы, ажыратылған тұтынушылар саны, технологиялық бұзушылықты жою уақыты;

6) аварияның салдары.

Түсіндірілген баптың 1-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың субъектісі болып шаруашылық жүргізуші субъектілер (арнайы субъект) табылады. Санкция әкімшілік айыппұл түріндегі әкімшілік жауапкершілікті көздейді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 301-2-бабының 1-тармағында көзделген әрекеттердің субъективті жағы ниет түріндегі кінәмен сипатталады.

Түсіндірілген бапта қарастырылған әкімшілік құқық бұзушылықтың құрамы *формальды*, яғни құқық бұзушылық фактісі ашылған сәттен бастап аяқталған болып саналады және материалдық залал келтіру фактісі анықталуы қажет емес.

Түсіндірілген баптың 2-бөлімі кәсіпкерлік субъектілердің (энергия өндіретін, энергия беруші ұйымдар) технологиялық бұзушылықтар туралы ақпаратты жасырғаны үшін әкімшілік айыппұл түрінде әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсіндірілген баптың 2-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың *тікелей объектісі* - бұл заңмен белгіленген және мемлекет қорғайтын технологиялық бұзушылықтар туралы ақпарат беру тәртібі.

1 және 2-бөлімдерде қарастырылған әкімшілік құқық бұзушылық объектісінің сипаттамасы сәйкес келеді, өйткені 1 және 2-бөліктерде туындаған технологиялық бұзушылықтар туралы хабарлау тәртібін бұзады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 301-2-бабының 2-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың объективтік жағы әрекетсіздікпен, атап айтқанда, пайда болатын технологиялық бұзушылықтар туралы мәліметтерді жасырумен сипатталады.

Егер 1-бөлімде субъект ақпарат берсе, бірақ мерзімдер бұзылған немесе жалған болса, 2-бөлімде субъект ешқандай ақпарат бермейді, орын алған технологиялық бұзушылық туралы үндемейді (жасырады).

Түсіндірілген баптың 2-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың субъектісі болып шаруашылық жүргізуші субъектілер (арнайы субъект) табылады. Санкция әкімшілік айыппұл түріндегі әкімшілік жауапкершілікті көздейді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 301-2-бабының 2-тармағында көзделген әрекеттердің субъективтік жағы ниет түріндегі кінәмен сипатталады.

Түсіндірілген бапта қарастырылған әкімшілік құқық бұзушылықтың құрамы *формальды*, яғни құқық бұзушылық фактісі ашылған сәттен бастап аяқталған болып саналады және материалдық залал келтіру фактісі анықталуы қажет емес.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 690-бабының 1-бөлігіне сәйкес мемлекеттік энергетикалық қадағалау және бақылау органдары Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 301-2-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 690-бабының 2-бөлігіне сәйкес мемлекеттік энергетикалық қадағалау және бақылау органдарының аумақтық бөлімшелерінің басшылары әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және әкімшілік жаза қолдануға құқылы.

302-бөлім. Электр желілеріне зақым келтіру

1. *Кернеуі 1000 вольтқа дейінгі электр желілерінің зақымдалуы (электр жеткізу желілері, жерасты және су асты кабель желілері, трансформаторлық және конвертерлік қосалқы станциялары, электр таратқыштар мен ауыстырып қосқыштар) -*

жеке тұлғаларға сегізден, шағын бизнес субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға - он бес мөлшерінде, орта бизнеске жиырма бес, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Кернеуі 1000 вольттан асатын электр желілерінің зақымдануы (электр жеткізу желілері, жерасты және су асты кабель желілері, трансформаторлық және конвертерлік қосалқы станциялары, электр таратқыштар мен ауыстырып қосқыштар) -

жеке тұлғаларға он бес, шағын бизнес немесе коммерциялық емес ұйымдар үшін - отыз, орта бизнес үшін - елу, ірі бизнес үшін - жетпіс бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

3. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, тұтынушыларды электр энергиясымен қамтамасыз етуде үзіліс тудырған және зиян келтірген, сондай-ақ жыл ішінде бірнеше рет жасалған іс-әрекеттер -

жеке тұлғаларға он беске дейінгі мөлшерде, шағын кәсіпкерлік субъектілері немесе коммерциялық емес ұйымдар үшін - отыз мөлшерінде, орта кәсіпкерлік субъектілері үшін - жетпіс бес, ірі бизнес үшін - жүз елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

4. Осы баптың екінші бөлігінде көзделген, тұтынушыларға электр энергиясын жеткізуде үзіліс тудырған және зиян келтірген, сондай-ақ жыл ішінде бірнеше рет жасалған іс-әрекеттер -

жеке тұлғаларға отыз мөлшерінде, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға - тоқсан мөлшерінде, орта кәсіпкерлікке - жүз елу мөлшерінде, ірі кәсіпкерлікке - екі жүз елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Осы бапта көзделген құқық бұзушылықтардың нысаны тұтынушыларды электрмен үздіксіз және сенімді түрде қамтамасыз ете отырып, олардың кернеу класына байланысты электр желілерінің тұтастығы болып табылады.

Бұл актінің объективті жағы - электр желілеріне (электр жеткізу желілері, жерасты және суасты кабель желілері, трансформаторлық және конвертерлік қосалқы станциялары, электр таратқыштар мен коммутациялар) механикалық зақымданумен байланысты заңсыз әрекеттер.

Сонымен қатар, осы баптың 1 және 2 бөліктерінде көзделген актілерге сәйкес, әкімшілік жауапкершілікке тарту үшін желілерде электр энергиясының болуына қарамастан, тиісті кернеу класындағы электр желілеріне зақым келтіру фактісін анықтау жеткілікті.

Түсіндірілген баптың 3 және 4 бөліктерінде көзделген актілердің объективті жағы тұтынушыларды электр энергиясымен қамтамасыз етудегі үзіліс түріндегі салдарлардың басталуына және зиян келтіруге, сондай-ақ сәйкесінше бірінші және екінші бөліктерде көзделген әрекеттерді қайталауға байланысты. Құқық

бұзушылықтың болуы электр энергиясымен қамтамасыз етудегі үзілістің ұзақтығы мен келтірілген залалдың мөлшері үшін маңызды емес, тек осы зардаптардың пайда болуы жеткілікті.

Құқық бұзушылықтың субъективті жағы ниет пен немқұрайлылық түрінде көрінеді.

Бапта көрсетілген құқық бұзушылықтардың субъектілері жеке тұлғалар және кәсіпкерлік субъектілері – дара кәсіпкерлер және заңды тұлғалар болуы мүмкін.

ӘҚБтК-нің 690-бабына сәйкес Мемлекеттік энергетикалық қадағалау және бақылау жөніндегі орган ӘҚБтК-нің 302-бабы бойынша Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.

303-бап. Жаңартылатын энергия көздерін пайдалануды қолдау саласындағы Қазақстан Республикасының заңнамасын бұзу

1. Жаңартылатын энергия көздерін пайдаланатын энергия өндіруші ұйымдар өндіретін электр, жылу энергиясын сатып алу үшін жаңартылатын энергия көздерін пайдалануды қолдау туралы Қазақстан Республикасының заңнамалық актісінде белгіленген міндеттің орындалмауы және (немесе) тиісінше орындалмауы -

шағын кәсіпкерлік субъектілеріне - жүз, орта бизнес - екі жүз, ірі кәсіпкерлік субъектілері - бір мың бес жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Қазақстан Республикасының жаңартылатын энергия көздерін пайдалануды қолдау саласындағы заңнамасын, электр немесе жылу желілеріне және жаңартылатын энергия көздерін пайдалану объектілерін қосудың жақын нүктесін айқындаудың тәртібі мен мерзімдерін бұзу түрінде жасалған, -

шағын бизнес субъектілеріне жүз мөлшерінде, орта бизнеске - екі жүз, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне - мың бес жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

3. Осы баптың бірінші және екінші бөліктерінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекеттер, -

шағын кәсіпкерлік субъектілеріне жүз елу, орта бизнес субъектілеріне үш жүз елу мөлшерінде, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне екі мың айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Құқық бұзушылықтың объектісі жаңартылатын энергия көздерін пайдалануды қолдау саласында туындайтын құқықтық қатынастар болып табылады.

"Жаңартылатын энергия көздерін пайдалануды қолдау туралы" 2009 жылғы 4 шілдедегі Қазақстан Республикасы Заңының (бұдан әрі - Заң) 1-бабы 1-4) тармашасына сәйкес жаңартылатын энергия көздері – бұл табиғи жаратылыс процестері есебінен үздіксіз жаңартылатын энергия көздері, олар мынадай түрлерді қамтиды: күн сәулесінің энергиясы, жел энергиясы, гидродинамикалық су энергиясы; геотермальдық энергия: топырақтың, жерасты суларының, өзендердің, су айдындарының жылуы;

сондай-ақ бастапқы энергия ресурстарының антропогендік көздері: тұтыну қалдықтары, биомасса, биогаз және электр және (немесе) жылу энергиясын өндіру үшін пайдаланылатын тұтыну қалдықтарынан алынатын өзге де отын.

Құқық бұзушылықтың 1-бөлігінің объективті жағын қаржы-есеп айырысу орталығының жаңартылатын энергия көздерін пайдалануды қолдау мақсатында жаңартылатын энергия көздерін пайдаланатын энергия өндіруші ұйымдардан электр және жылу энергиясын сатып алу-сату шартының талаптарын бұзуы түріндегі әрекеттер (әрекетсіздік) құрайды.

Заңның 1-бабына сәйкес жаңартылатын энергия көздерін қолдау жөніндегі есеп айырысу – жүйелік оператор құратын және уәкілетті орган айқындайтын, жаңартылатын энергия көздерін пайдалану объектілері, қалдықтарды энергетикалық кәдеге жарату объектілері өндірген және Қазақстан Республикасының біртұтас электр энергетикалық жүйесінің электр желілеріне берілген электр энергиясын және тасқындық электр энергиясын осы Заңда көзделген тәртіппен орталықтандырылған сатып алуды және сатуды жүзеге асыратын заңды тұлға.

Жаңартылатын энергия көздерін пайдаланатын энергия өндіруші ұйым – жаңартылатын энергия көздерін пайдалана отырып, электр және (немесе) жылу энергиясын өндіруді жүзеге асыратын заңды тұлға.

Заңның 7-1-бабының 3-тармағына сәйкес қаржы-есеп айырысу орталығы:

- жаңартылатын энергия көздерін пайдалану объектілері өндірген және олар Қазақстан Республикасының бірыңғай электр энергетикасы жүйесіне берген электр энергиясын жаңартылатын энергия көздерін пайдаланатын энергия өндіруші ұйымдардан осы Заңның 8-1-бабының 2-тармағында көзделген индекстеуді ескере отырып, қаржы-есеп айырысу орталығы мен жаңартылатын энергия көздерін пайдаланатын энергия өндіруші ұйым арасындағы сатып алу-сату шартын жасасу күні қолданыста болатын тіркелген тариф бойынша осы Заңда белгіленген тәртіппен сатып алуға және шартты тұтынушылар үшін белгіленген ақы төлеу мерзімі аяқталғаннан кейін он бес жұмыс күнінен кешіктірмей оның ақысын төлеуге;

- жаңартылатын энергия көздерін пайдалану объектілері өндірген және олар Қазақстан Республикасының біртұтас электр энергетикалық жүйесіне берген электр энергиясын жаңартылатын энергия көздерін пайдаланатын энергия өндіруші ұйымдардан осы Заңның 8-1-бабының 2-тармағында көзделген индекстеу ескеріле отырып, өткізілген аукциондық сауда-саттықтың қорытындысы бойынша айқындалған аукциондық бағалар бойынша осы Заңда белгіленген тәртіппен сатып алуға және шартты тұтынушылар үшін белгіленген ақы төлеу мерзімі аяқталғаннан кейін он бес жұмыс күнінен кешіктірмей оның ақысын төлеуге міндетті.

Аталған құқық бұзушылықтың субъектілері кәсіпкерлік субъектілері – дара кәсіпкерлер және заңды тұлғалар болып табылады.

Құқық бұзушылықтың субъективті жағы ниет және абайсыздықтың болуымен сипатталады.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы құқық бұзушының электр немесе жылу желілеріне қосудың және жаңартылатын энергия көздерін пайдалану объектілерін қосудың ең жақын нүктесін анықтаудың тәртібі мен мерзімдерін бұзудан көрінетін құқыққа қарсы әрекеттер (әрекетсіздік) жасауынан тұрады.

Заңға сәйкес жаңартылатын энергия көздерін пайдалануды қолдау саласындағы мемлекеттік саясатты іске асыру жөніндегі уәкілетті орган электр немесе жылу желілеріне қосудың және жаңартылатын энергия көздерін пайдалану объектілерін қосудың ең жақын нүктесін айқындаудың тәртібі мен мерзімдерін әзірлейді және бекітеді.

Қағидаларға сәйкес *жылу желілеріне* ең жақын қосу нүктесі – жаңартылатын энергия көздерін пайдалану объектісінен жылумен жабдықтаудың жалпы желісіндегі жылу тасымалдағыштың параметрлеріне сәйкес келетін параметрлері бар елді мекеннің жылумен жабдықтаудың жалпы жүйесіне құбыржолдың қиылысатын ең жақын нүктесі.

Электр желілеріне ең жақын қосу нүктесі – жаңартылатын энергия көздерін немесе қалдықтарды энергетикалық кәдеге жаратуды пайдаланатын энергия өндіруші ұйымның энергетикалық қондырғысын энергия беруші ұйымның кернеу класы бойынша сәйкес келетін электр желісімен физикалық қосудың ең жақын орны.

Жаңартылатын энергия көздерін пайдалану объектісін *электр желілеріне* қосудың ең жақын нүктесін айқындау техникалық-экономикалық есеп негізінде инвестор айқындайтын экономикалық негізделген ток тығыздығын сақтай отырып, жаңартылатын энергия көздерін пайдалану объектісінің белгіленген қуатын беру шарттарына сәйкес келуі қажет.

Тапсырыс беруші (инвестор) энергия беруші ұйымға жаңартылатын энергия көздерін пайдалану объектісін электр немесе жылу желілеріне қосудың ең жақын нүктесін айқындауға өтінім береді.

Энергия беруші ұйым өтінім берушіден (инвестордан) өтінім түскен күннен бастап күнтізбелік 15 күннен кешіктірілмейтін мерзімде *электр желілеріне* қосатын ықтимал ең жақын нүктелерін тиісті жобалау қызметіне лицензиясы бар мамандандырылған жобалау ұйымдары әзірлейтін "Электр станциясының қуат беру схемасында" қарау үшін инвесторға хат түрінде хабарлайды. Жаңартылатын энергия көздерін пайдалану объектісін *жылу желілеріне* қосудың ең жақын нүктесін айқындау туралы шешім өтінім келіп түскен күннен бастап күнтізбелік 10 күннен кешіктірілмейтін мерзімде қабылданады, қорытындысы бойынша еркін нысанда акт жасалады. Акт жаңартылатын энергия көздерін пайдалану объектісін қосудың ең жақын нүктесі туралы ақпаратты, қосу жөніндегі жұмыстардың аяқталу мерзімі туралы ақпаратты қамтиды.

Жаңартылатын энергия көздерін пайдалану объектілерін электр немесе жылу желілеріне қосу үшін инвестор жаңартылатын энергия көздерін пайдалану объектісін қосудың ең жақын нүктесін айқындау туралы шешімді алғаннан кейін жаңартылатын энергия көздерін пайдалану объектісін электр желілеріне қосу схемасын және (немесе) жаңартылатын энергия көздерін пайдалану объектісін жылу желілеріне қосу схемасын қоса бере отырып, техникалық шарттар алуға энергия беруші ұйымға еркін нысанда өтінім береді.

Егер өңірлік электр желісіне жүктемесі немесе қуаты 0,1-ден 10 МВт-қа дейінгі жаңартылатын энергия көздерін пайдалану объектісі қосылған болса, энергия беруші ұйым өтінім келіп түскен күннен бастап күнтізбелік 5 күн ішінде жүйелік операторды хабардар етеді және қосуға арналған өтінімнің көшірмесін жібереді. Қуаты 10 МВт асатын жаңартылатын энергия көздерін пайдалану объектісін қосқан кезде энергия беруші ұйым өтінімді жүйелік оператормен келісуге жібереді.

Жүйелік оператор өтінім түскен күннен бастап 10 күнтізбелік күн ішінде өтінімді келіседі.

Өтінімді қарау нәтижелері бойынша энергия беруші ұйым өтінім келіп түскен күннен бастап 15 жұмыс күнінен кешіктірмей, энергия беруші ұйым айқындаған қосу нүктесін, қосу жөніндегі жұмыстарды аяқтаудың болжамды күнін көрсете отырып, жаңартылатын энергия көздерін пайдалану объектісін электр немесе жылу желісіне қосуға арналған техникалық шарттарды береді.

Қосуға арналған техникалық шарттардың қолданылу мерзімі оларды инвестор қабылдағаннан кейін Тараптардың уағдаластығы бойынша, бірақ қолданыстағы жобалау және құрылыс нормалары негізінде айқындалған жаңартылатын энергия көздерін пайдалану объектілерін жобалау алдындағы зерттеулер, жобалау және салу кезеңі үшін қажетті мерзімнен кем емес және 3 жылдан аспайды.

Жаңартылатын энергия көздерін пайдалану объектілерін энергия беруші ұйымның желілеріне қосу алынған техникалық шарттар негізінде объект пайдалануға берілгеннен кейін жүргізіледі.

Аталған құқық бұзушылықтың субъектілері кәсіпкерлік субъектілері – дара кәсіпкерлер және заңды тұлғалар болып табылады.

Құқық бұзушылықтың субъективті жағы ниет пен немқұрайлылықтың болуымен сипатталады.

Түсіндірілген баптың 3-бөлігі түсіндірілген баптың 1 және 2-бөліктерінде көзделген , әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекеттерді (әрекетсіздікті) ескереді.

Жергілікті атқарушы органдар ӘҚБтК-нің 303-бабы бойынша барлық қуаттағы қазандықтар мен жылу желілері бөлігінде (ӘҚБтК-нің 729-бабы), сондай-ақ мемлекеттік энергетикалық қадағалау және бақылау жөніндегі орган (ӘҚБтК-нің 690-бабы) әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.

304-бап. Жылу желілерінің зақымдануы

Егер бұл әрекет адам денсаулығы мен қоршаған ортаға нақты қауіп төндірмесе, жылу желілеріне (құбырлар мен олардың құрылымдары, каналдар, жылу камералары, сорғы станциялары) зиян келтіру, -

жеке тұлғаларға - он, шағын бизнес субъектілері үшін - он бес, орта бизнес үшін - жиырма, ірі бизнес үшін - жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ _____

Құқық бұзушылықтың нысаны - жылу желісінің тұтастығы, оның қауіпсіздігі мен жұмысын қамтамасыз ету.

"Электр энергетикасы туралы" Қазақстан Республикасының Заңына (бұдан әрі-Заң) сәйкес электр энергетикасы саласында басшылықты жүзеге асыратын уәкілетті орган жылу энергиясын пайдалану қағидаларын әзірлейді және бекітеді. Осылайша, Қазақстан Республикасы Энергетика министрінің 2014 жылғы 18 желтоқсандағы № 211 бұйрығымен бекітілген жылу энергиясын пайдалану қағидаларына сәйкес жылу желісі - бұл жылуды беруге, таратуға арналған құрылғылар жиынтығы.

Актінің объективті жағы, егер бұл акт адам денсаулығы мен қоршаған ортаға нақты қауіп төндірмесе, жылу желілеріне (құбырлар мен олардың құрылымдары, каналдар, жылу камералары, сорғы станциялары) механикалық зақымдану арқылы көрінеді.

Жергілікті атқарушы органдар Заңға сәйкес:

-қазандықтардың, жылу желілерінің және тұтынушылардың жылу пайдалану қондырғыларының пайдаланылуы мен техникалық жай-күйін бақылау;

-қазандықтар мен жылу желілерінің (магистральдық, орамшілік) жұмысындағы технологиялық бұзушылықтарға тергеп-тексерулер;

- қазандықтар мен жылу желілерін (магистральдық, орамшілік) жоспарлы жөндеуді келіседі;

-тұтынушылардың жылу энергиясынан шектелуіне, қазандықтардың энергетикалық жабдығының бүлінуіне әкеп соққан жылу желілерінің жұмысындағы технологиялық бұзушылықтарды тергеп-тексерулердің есебін жүргізеді.

Субъективтік жағы ниет немесе немқұрайлылық түрінде көрінеді.

Бұл құқық бұзушылықтың субъектілері азаматтар, жеке кәсіпкерлер болуы мүмкін.

ӘҚБтК-нің 729-бабына сәйкес ӘҚБтК-нің 304-бабы бойынша әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді жергілікті атқарушы органдар қарайды.

305-бап. Электр және жылу желілерінің, газбен жабдықтау жүйелерінің объектілерінің күзетілетін учаскелеріндегі жұмыс

Ұңғымалар мен шұңқырларды салумен байланысты құрылыс, монтаждау, қазу, тиеу-түсіру, іздестіру жұмыстары, базарларды, автокөліктерге арналған тұрақтарды орналастыру, базарларды, ғимараттарды, құрылыстарды орналастыру, материалдарды сақтау, қоршаулар мен қоршаулар салу, коррозиялық заттарды төгу және төгу. электр

және жылу желілерінің, газбен жабдықтау жүйелерінің объектілерінің күзетілетін учаскелеріндегі жанар-жағармай материалдары электр немесе жылу үшін жауапты ұйыммен келісусіз газбен жабдықтау жүйелері немесе объектілері, -

жеке тұлғаларға - он, шағын бизнес субъектілері үшін - он бес, орта бизнес үшін - жиырма, ірі бизнес үшін - жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Құқық бұзушылықтың жалпы объектісі электр және жылу желілерінің, газбен жабдықтау объектілерінің күзетілетін аймақтарында жұмыстардың орындалуын қамтамасыз етудің белгіленген тәртібі болып табылады.

"Электр энергетикасы туралы" Қазақстан Республикасының Заңының 1-бабаның 8) тармақшасына сәйкес жылу желілерінің күзет аймағы - жылу желілерін сақтауды қамтамасыз ету, пайдаланудың қалыпты жағдайларын жасау, олардың зақымдануының, сондай-ақ осы желілердің күзет аймағында қалған тұрғындар арасында жазатайым оқиғалардың алдын алу мақсатында бөлінген жер учаскелері.

"Газ және газбен жабдықтау туралы" Қазақстан Республикасының Заңының 1-бабаның 8) тармақшасына сәйкес газбен жабдықтау жүйелері объектілерінің күзет аймағы – пайдаланудың қауіпсіз жағдайларын қамтамасыз ету және оларды зақымдау мүмкіндігін болдырмау мақсатында газбен жабдықтау жүйелері объектілерінің айналасына орнатылатын айрықша пайдалану жағдайындағы аумақ.

Әрекеттің объективті жағы құрылыс, монтаждау, жер, тиеу-түсіру жұмыстарын, ұнғымалар мен шурфтарды орнатуға байланысты іздестіру жұмыстарын жүргізу, алаңдарды, автомобиль көлігі тұрақтарын жайластыру, базарларды, құрылыстарды, ғимараттарды орналастыру, материалдарды қоймалау, қоршаулар мен дуалдарды салу, электр және жылу желілері желілерінің, газбен жабдықтау жүйелері объектілерінің күзет аймақтарында күйдіргіш коррозиялық заттар мен жанар-жағармай материалдарын төгу және төгу кезінде белгіленген тәртіпті сақтамаудан көрінеді, оның қарамағында электр немесе жылу желілері не газбен жабдықтау жүйелері объектілерін.

Мұндай жұмыстарды жүргізу энергия - жылумен жабдықтау және тұтынушыларды газбен қамтамасыз ету жүйесінде аварияға әкелуі мүмкін (электр беру желілерінің үзілуі, жылу желілері мен газ құбырларының үзілуі). Апаттың салдары техногендік сипаттағы төтенше жағдайлар мен әлеуметтік шиеленістерге әкелуі мүмкін.

Осыған орай, "Электр энергетикасы туралы" Қазақстан Республикасының Заңының 22-бабаның 2-тармағына және "Газ және газбен жабдықтау туралы" Қазақстан Республикасының Заңының 32-бабаның 3-тармағына сәйкес қарамағында электр немесе жылу желілері бар немесе газбен жабдықтау жүйелерінің объектісін пайдаланатын ұйымның беретін жазбаша рұқсатсыз құрылыс, монтаждау, жер қазу, тиеу-түсіру жұмыстарын, ұнғымалар мен шурфтарды орнатуға байланысты іздестіру жұмыстарын жүргізуге, алаңдарды, автомобиль көлігі тұрақтарын жайластыруға,

базарларды орналастыруға, материалдарды қоймаға жинауға, қоршаулар мен дуалдар соғуға, күйдіргіш коррозиялы заттар мен жанар-жағармай материалдарын шығарып тастауға және төгуге тыйым салынады.

Бұл құқық бұзушылықтың субъектілері жеке және заңды тұлғалар болып табылады. Әрекеттің субъективті жағы ниет немесе немқұрайлылық түрінде болуы мүмкін.

305-бап бойынша әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер:

- жылу желілерінің күзет аймақтарын қоспағанда, мемлекеттік энергетикалық қадағалау және бақылау жөніндегі орган (ӘҚБтК-нің 690-бабы);

- өнеркәсіптік қауіпсіздік саласындағы уәкілетті орган (өнеркәсіптік тұтынушыларды газбен жабдықтау жүйелері объектілерінің күзет аймақтарындағы бұзушылықтар бойынша) (ӘҚБтК-нің 698-бабы);

- жергілікті атқарушы органдар, тұрмыстық және коммуналдық-тұрмыстық тұтынушылардың жылу желілері мен газбен жабдықтау жүйелері объектілерінің күзет аймақтары бөлігінде (729 ӘҚБтК) қаралады.

306-бап. Газды пайдалану, газбен жабдықтау жүйесі объектілерінің жұмыс қауіпсіздігі талаптарын бұзу

1. Қазақстан Республикасының газ және газбен жабдықтау туралы заңнамасында белгіленген тұрмыстық және тұрмыстық тұтынушылар үшін газ тұтыну жүйелері мен газ жабдықтарын қауіпсіз пайдалану жөніндегі талаптарды бұзу, -

жеке тұлғаларға - жеті, шағын бизнес субъектілері үшін - он, орта бизнес үшін - он бес, ірі бизнес үшін - жиырма айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекет -

жеке тұлғаларға - он, шағын бизнес субъектілері үшін - он бес, орта бизнес үшін - жиырма, ірі бизнес үшін - отыз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

3. Газ тұтынатын жүйеге тауарлық немесе сұйытылған мұнай газын жеткізуді рұқсатсыз қайта бастау -

жеке тұлғаларға - он, шағын бизнес субъектілері үшін - жиырма, орта бизнес үшін - отыз, ірі бизнес үшін - жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

4. Қазақстан Республикасының газ және газбен жабдықтау туралы заңнамасында белгіленген тұрмыстық және тұрмыстық тұтынушылар үшін газ тұтынатын жүйелер мен газ жабдықтарын қоспағанда, газбен жабдықтау жүйелерінің объектілерін пайдалану кезінде қауіпсіздік талаптарын бұзу, -

шағын бизнес субъектілеріне жиырма бес, орта кәсіпкерлік субъектілеріне - елу, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне екі жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

5. Осы баптың төртінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекет -

шағын бизнес субъектілеріне елу, орта кәсіпкерлік субъектілеріне - жүз, ірі бизнес үшін - төрт жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Қоғамдық қауіпсіздікті қамтамасыз ету тәртібі құқық бұзушылықтың жалпы нысаны болып табылады.

Заңның 1-бөлігінің объективті жағы Қазақстан Республикасының газ және газбен жабдықтау туралы заңнамасында белгіленген тұрмыстық және коммуналдық-тұрмыстық тұтынушылардың газ тұтыну жүйелері мен газ жабдығын пайдалану қауіпсіздігі жөніндегі талаптардың бұзылуына әкеп соққан құқыққа қарсы әрекеттерден (әрекетсіздіктен) көрінеді.

"Газ және газбен жабдықтау туралы" Қазақстан Республикасының 2012 жылғы 9 қаңтардағы Заңына (бұдан әрі-Заң) сәйкес газ тұтыну жүйесі – газ тарату жүйесінен тауарлық газды немесе топтық резервуарлық қондырғыдан сұйытылған мұнай газын қабылдауға, сондай-ақ оларды отын және (немесе) шикізат ретінде пайдалануға арналған газ құбырлары (желілік бөлік) мен газ жабдығы кешені.

Газ жабдығы – газ құбырларының құрамдас элементтері ретінде пайдаланылатын, толықтай зауытта дайындалатын техникалық бұйымдар (компенсаторлар, конденсат жинақтары, сақтандыру-ығыстыру арматурасы, құбыржолдық бекітпе арматура), сондай-ақ газ пайдаланушы қондырғылар (газ аспаптары, пештері мен плиталары).

Заңның 19-бабына сәйкес газ тұтыну жүйелерінің және газ жабдығының иелері олардың тиісті техникалық жай-күйін және қауіпсіздігін қамтамасыз етуге міндетті.

Өнеркәсіптік тұтынушылар, өнеркәсіптік тұтынушы-инвесторлар және электр станцияларының тізбесіне енгізілген тұтынушылар өздеріне тиесілі газ тұтыну жүйелеріне техникалық қызмет көрсету үшін білікті персонал, сондай-ақ газ тұтыну жүйелерінің қауіпсіз жұмысына жауапты адам ұстауға не газ тұтыну жүйелеріне техникалық қызмет көрсетуді жүзеге асыратын, Қазақстан Республикасының өнеркәсіптік қауіпсіздік саласындағы заңнамасына сәйкес өнеркәсіптік қауіпсіздік саласындағы жұмыстарды жүргізу құқығына аттестатталған мамандандырылған ұйыммен өздеріне тиесілі газ тұтыну жүйелеріне техникалық қызмет көрсетуге арналған шарт жасасуға міндетті.

Коммуналдық-тұрмыстық және тұрмыстық тұтынушылар тауарлық немесе сұйытылған мұнай газын беруді жүзеге асыратын газ тарату немесе газ желісі ұйымымен не газ тұтыну жүйелеріне техникалық қызмет көрсетуді жүзеге асыратын, Қазақстан Республикасының өнеркәсіптік қауіпсіздік саласындағы заңнамасына сәйкес өнеркәсіптік қауіпсіздік саласындағы жұмыстарды жүргізу құқығына аттестатталған, мамандандырылған тәуелсіз ұйыммен өздеріне тиесілі газ тұтыну жүйелеріне техникалық қызмет көрсетуге арналған шарт жасасуға міндетті.

Тұрмыстық баллондардағы сұйытылған мұнай газын пайдаланатын коммуналдық-тұрмыстық және тұрмыстық тұтынушылар тұрмыстық баллондардағы сұйытылған мұнай газын бөлшек саудада өткізуді жүзеге асыратын газ жүйесі ұйымымен немесе газ толтыру пунктінің иесімен өздеріне тиесілі газ жабдығына техникалық қызмет көрсетуге арналған шарт жасасуға міндетті.

Коммуналдық-тұрмыстық және тұрмыстық тұтынушылардың газ тұтыну жүйелеріне және газ жабдығына техникалық қызмет көрсетуге арналған шарт жасаспай, оларды пайдалануға тыйым салынады.

Коммуналдық-тұрмыстық және тұрмыстық тұтынушылардың газ тұтыну жүйелеріне, газ жабдығына техникалық қызмет көрсетуді жүзеге асыратын ұйым олардың техникалық жарамды күйде болуын қамтамасыз етуге міндетті.

Бұл құқық бұзушылықтың субъектілері - Қазақстан Республикасының газ және газбен жабдықтау туралы заңнамасында белгіленген тұрмыстық және тұрмыстық тұтынушылар үшін газ тұтынатын жүйелер мен газ жабдықтарын пайдалану кезінде қауіпсіздік талаптарын бұзатын жеке және заңды тұлғалар.

Әрекеттің субъективті жағы ниет немесе немқұрайлылық түрінде болуы мүмкін.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігінде осы баптың бірінші бөлігінде көзделген әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған нақ сол әрекеттер үшін жауапкершілік қарастырылған.

Газды пайдалану, газбен жабдықтау объектілерін қауіпсіз пайдалану талаптарын бірнеше рет бұзған заңды және жеке тұлғалар бұл құқық бұзушылықтың субъектілері болып табылады.

Субъективті жағы - тікелей ниет немесе немқұрайлылық.

Түсіндірілген баптың 3-бөлігі газ тұтынатын жүйеге сатылатын немесе сұйытылған мұнай газын жеткізуді рұқсатсыз қалпына келтіру үшін жауапкершілікті өз мойнына алады.

Актінің объективті жағы газды тұтынатын жүйеге сатылатын немесе сұйытылған мұнай газын жеткізуді рұқсатсыз қалпына келтіру болып табылады.

Заңның 17-бабына сәйкес қоршаған ортаны және Қазақстан Республикасы халқының денсаулығын қорғау мақсатында шикізат ретінде пайдалану үшін өнеркәсіптік тұтынушыларға шикі газды өткізуді қоспағанда, тұтынушыларға тауарлық және (немесе) сұйытылған мұнай газы ғана беріледі.

Осы Заңның талаптары ескеріле отырып, тауарлық газды тек қана:

- 1) ұлттық оператордың;
- 2) тауарлық газды өндірушілердің;
- 3) өздері өндірген шикі газды өңдеу процесінде өндірілген тауарлық газдың меншік иелері болып табылатын жер қойнауын пайдаланушылардың;

4) Қазақстан Республикасының аумағынан тысқары жерде өндірілген және тұтыну үшін Қазақстан Республикасының аумағына әкелінген тауарлық газдың меншік иелерінің;

5) Қазақстан Республикасының халықаралық шарттары негізінде Қазақстан Республикасында өндірілетін шикі газдан Қазақстан Республикасының аумағынан тысқары жерде өндірілген тауарлық газдың меншік иелерінің;

6) газ тарату ұйымдарының;

7) автогаз толтыру компрессорлық станциялары иелерінің өткізуіне жол беріледі.

Осы Заңның талаптары ескеріле отырып, сұйытылған мұнай газын тек қана:

1) сұйытылған мұнай газын өндірушілердің;

2) өздеріне меншік құқығында немесе өзге де заңды негіздерде тиесілі көмірсутегі шикізатын өңдеу процесінде өндірілген сұйытылған мұнай газының меншік иелерінің;

3) Қазақстан Республикасының аумағынан тысқары жерде өндірілген және тұтыну үшін Қазақстан Республикасының аумағына әкелінген сұйытылған мұнай газының меншік иелерінің;

4) газ желісі ұйымдарының;

5) газ толтыру пункттері және автогаз құю станциялары иелерінің;

6) Қазақстан Республикасы аумағының шегінен тыс жерлерге өткізілген жағдайда – Қазақстан Республикасының ішкі нарығына сұйытылған мұнай газын беру жоспарынан тыс заңды негіздерде 17-тармақтың 1) және 2) тармақшаларында аталған тұлғалардан тікелей сатып алынған сұйытылған мұнай газы меншік иелерінің өткізуіне жол беріледі .

Газ тасымалдау немесе газ тарату немесе газ желісі ұйымы осы Заңда белгіленген шарттарда осындай ұйымның газ тарату жүйесіне немесе топтық резервуарлық қондырғысына қосылған тұтынушыларды тауарлық немесе сұйытылған мұнай газымен іркіліссіз жабдықтауды қамтамасыз етуге міндетті.

Мынадай:

1) тұтынушы газбен жабдықтау жүйелері объектілерінің қауіпсіздік қағидаларын бұзған;

2) газбен жабдықтау жүйелерінің объектілері техникалық жарамсыз болған;

3) тұтынушы газ жабдығын өз бетінше қосқан;

4) газ тасымалдау немесе газ тарату немесе газ желісі ұйымының өкілдері газ құбырларына, газ жабдығына және есепке алу аспаптарына жіберілмеген;

5) тауарлық немесе сұйытылған мұнай газын бөлшек саудада өткізу шартына сәйкес жеткізіліп берілген тауарлық немесе сұйытылған мұнай газы үшін дебиторлық берешек болған жағдайларда, газ тасымалдау немесе газ тарату немесе газ желісі ұйымы бұзушылықтар жойылғанға дейін тұтынушыға тауарлық немесе сұйытылған мұнай газын беруді біржақты тәртіппен тоқтата тұруға құқылы.

Түсіндірілген мақала Заңның 17-бабының 9-тармағының 3) тармақшасын іске асыру жауапкершілігін белгілейді.

Субъективтік жағы тікелей ниет.

Бұл құқық бұзушылықтың субъектісі - заңды және жеке тұлғалар.

Түсіндірілген баптың 4-бөлігінде, газ және газбен жабдықтау туралы Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тұрмыстық және тұрмыстық тұтынушылар үшін газ тұтынатын жүйелер мен газ жабдықтарын қоспағанда, газбен жабдықтау жүйесінің объектілерін пайдалану кезінде қауіпсіздік талаптарын бұзғаны үшін жауапкершілік қарастырылған.

Құқықбұзушылықтың объективті жағы - газбен жабдықтау жүйелері мен тұрмыстық тұтынушыларға арналған газ тұтыну жүйелері мен газ жабдықтарын қоспағанда, газбен жабдықтау жүйесінің объектілерін пайдалану кезінде қауіпсіздік талаптарын бұзу, өйткені соңғысын пайдалану қауіпсіздігі туралы талапты бұзғаны үшін жауапкершілік түсіндірілген баптың 1-бөлігіне сәйкес қарастырылған.

Заңның 30-бабына сәйкес газбен жабдықтау жүйелерінің қауіпсіздігін қамтамасыз ету Қазақстан Республикасының өнеркәсіптік, өрт қауіпсіздігі, табиғи және техногендік сипаттағы төтенше жағдайлар саласындағы заңнамасына және Қазақстан Республикасының экологиялық заңнамасына сәйкес жүзеге асырылады.

Газбен жабдықтау жүйелері объектілерінің иелері олардың қауіпсіз пайдаланылуын және жарамды күйде болуын қамтамасыз етуге, өздеріне тиесілі объектілерге техникалық қызмет көрсету жөніндегі жұмыстарды жүргізуге немесе техникалық қызмет көрсетуге арналған шарт жасасуға міндетті.

Газбен жабдықтау жүйелерінің объектілеріне техникалық қызмет көрсету жөніндегі жұмыстарды жүзеге асыратын жеке және заңды тұлғалар олардың сапасын және уақтылы орындалуын қамтамасыз етуге міндетті.

Заңның 32-бабына сәйкес тұрғындардың қауіпсіздігін қамтамасыз ету, қоршаған ортаға зиян келтіруді болғызбау, сондай-ақ газбен жабдықтау жүйелері объектілерін қауіпсіз пайдалану үшін жағдай жасау мақсатында оларға іргелес жатқан аумақтарда күзет аймақтары белгіленеді. Газбен жабдықтау жүйелері объектілерінің күзет аймақтарының шекаралары техникалық регламенттердің талаптарына сәйкес белгіленеді.

Газбен жабдықтау жүйелері объектісінің күзет аймағында газбен жабдықтау жүйелерінің объектісін пайдаланатын ұйым беретін жазбаша рұқсатсыз құрылыс, монтаждау, жер қазу, тиеу-түсіру жұмыстарын, ұңғымалар мен шурфтарды орнатуға байланысты іздестіру жұмыстарын жүргізуге, алаңдарды, автомобиль көлігі тұрақтарын жайластыруға, базарларды орналастыруға, материалдарды қоймаға жинауға, қоршаулар мен дуалдар соғуға, күйдіргіш коррозиялы заттар мен жанар-жағармай материалдарын шығарып тастауға және төгуге тыйым салынады.

Газбен жабдықтау жүйелері объектісін пайдаланатын ұйымның жазбаша рұқсатынсыз шаруашылық қызметті жүргізетін тұлғалар күзет аймағындағы қауіпсіздік талаптарын бұзғаны үшін жауаптылықта болады.

Осы құқық бұзушылықтың субъектілері жеке және заңды тұлғалар болып табылады.

Субъективтік жағы тікелей ниет немесе абайсыздық.

Түсіндірілген баптың 5-бөлімі осы баптың төртінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекет үшін жауапкершілікті көздейді.

Бұл құқық бұзушылықтың субъектісі - газ және газбен жабдықтау туралы Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тұрмыстық және тұрмыстық тұтынушыларға арналған газ тұтыну жүйелері мен газ жабдықтарын қоспағанда, газбен жабдықтау жүйесінің объектілерін пайдалану кезінде қауіпсіздік талаптарын бірнеше рет бұзатын заңды тұлғалар.

Субъективтік жағы тікелей ниет немесе абайсыздық.

Тұрмыстық газ жабдықтарын пайдалану ережелерін жүйелі түрде бұзу нәтижесінде адам шығыны болатын жазатайым оқиғалардың саны едәуір артты.

307-бап. Отын үнемдеудің резервтік дайындығын қамтамасыз ету шараларын қабылдамау

Өнеркәсіптік және (немесе) тұрмыстық тұтынушыларға арналған резервтік отын үнемдеуге дайындықты немесе өнеркәсіптік және (немесе) үй тұтынушыларының отынның белгіленген резервтік түрлері бойынша жұмыс істеуге арналған газ тұтыну жүйелерінің дайын еместігін қамтамасыз ету шараларын қабылдамау -

ескерту жасауға немесе жиырма айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Құқық бұзушылықтың жалпы объектісі резервтік отын үнемдеуге дайындықты қамтамасыз ету тәртібі болып табылады.

Актінің объективтік жағы заңсыз іс-әрекетте (әрекетсіздікте) келесі түрде көрінеді:

1) өнеркәсіптік және (немесе) тұрмыстық тұтынушылар үшін қамтамасыз етілген отынның резервтік жұмысына дайындықты қамтамасыз ету жөніндегі шаралар қабылданбаған;

2) өнеркәсіптік және (немесе) коммуналдық-тұрмыстық тұтынушылардың газ тұтынатын жүйелерінің белгіленген резервтік отынмен жұмыс істеуге дайын еместігі.

Бұл құқық бұзушылықтың субъектілері жеке кәсіпкерлер, резервтік отын үнемдеуге дайындықты қамтамасыз ету шараларын қабылдамаған заңды тұлғалар болуы мүмкін.

Субъективтік жағы ниеттің немесе немқұрайдылықтың болуымен сипатталады.

Осы бап өнеркәсіптік және (немесе) ішкі тұтынушылар үшін берілген резервтік отынның жұмыс істеуге дайындалғанына немесе өнеркәсіптік және (немесе)

тұрмыстық тұтынушылардың газ тұтыну жүйелері белгіленген резервтік отынмен жұмыс істеуге дайын болмауына жауаптылықты белгілейді.

Отын үнемдеудің резервтік резервін дайындау бойынша шаралар қабылдамау өнеркәсіптік және (немесе) тұрмыстық тұтынушылардың газ тұтынатын жүйелерінің жұмысының бұзылуына және нәтижесінде әлеуметтік шиеленіске әкелуі мүмкін.

Әкімшілік құқық бұзушылықтың бұл түрі үшін жауапкершілікті белгілеу ұйымдарды өнеркәсіптік және (немесе) муниципалды тұтынушылардың газ тұтынатын жүйелерінің үздіксіз жұмысын қамтамасыз етуге ынталандырады.

308-бап. Мұнай құбырларына, газ құбырларына және олардың жабдықтарына зақым келтіру

1. Мұнай құбырлары мен газ құбырлары мен олардың жабдықтарының зақымдалуы немесе заңсыз қондырғы, қозғалыс, құрылғылар желісіне қосылу, сондай-ақ аварияға себеп болуы мүмкін оларды пайдалану ережелерінің бұзылуы, егер бұл әрекеттерде қылмыстық құқық бұзушылық белгілері болмаса,

жеке тұлғаларға - он бес, шағын бизнес субъектілері үшін - жиырма, орта бизнес үшін - қырық, ірі бизнес үшін - елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекеттер, -

жеке тұлғаларға - жиырма бес, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне - отыз бес, орта бизнеске - қырық бес, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне - елу бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ _____

Құқық бұзушылықтың жалпы объектісі қауіпсіздікті қамтамасыз етудің белгіленген тәртібі және мұнай құбырлары мен газ құбырлары мен олардың жабдықтарын пайдалану режимі болып табылады.

Актінің объективті жағы мұнай құбырлары мен газ құбырлары мен олардың жабдықтарына зақым келтіруге, сондай-ақ оларды пайдалану ережелерін (соның ішінде өнеркәсіптік қауіпсіздік тұрғысынан) бұзуға әкеп соқтыратын, егер бұл әрекеттерде қылмыстық белгілер болмаса, жазатайым оқиғаларға әкелуі мүмкін заңсыз әрекеттер (әрекетсіздік) көрінеді.

Бұл құқық бұзушылықтың субъектілері жеке және заңды тұлғалар болуы мүмкін.

Әрекеттің субъективті жағы ниет немесе немқұрайлылық түрінде көрінеді.

Түсіндірілген баптың 2-бөлімі әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде мұнай құбырлары мен газ құбырларына және олардың жабдықтарына бірнеше рет зақымдануды қалпына келтіруді қарастырады.

309-бап. Құрылыс және жөндеу жұмыстары кезінде аумақтарға залал келтіру

Аулалардың, көшелер мен алаңдардың тиісті рұқсатынсыз қазу, оларды құрылыс материалдарымен бітеп тастау, қазу алаңдарын, сондай-ақ құрылыс және жөндеу аяқталғаннан кейін құрылыс алаңдарын тәртіпке келтіру шараларын қабылдамау -

жеке тұлғаларға ескерту жасауға немесе оң, шағын бизнес субъектілеріне - он бес, орта бизнес үшін - жиырма бес, ірі бизнес үшін - жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ _____

Бұл бап екі акті үшін жауапкершілікті қарастырады:

1) аулаларды, көшелер мен алаңдарды тиісті рұқсатынсыз қазу, оларды құрылыс материалдарымен жабу;

2) қазу учаскелерін, сондай-ақ құрылыс және жөндеу аяқталғаннан кейін құрылыс алаңдарын ретке келтіру бойынша шаралар қабылданбаған жағдайда.

Аталған актілердің нысаны аулаларды, көшелер мен алаңдарды қазудың белгіленген тәртібі болып табылады.

Объективті жағы іс-әрекетте де, яғни қазу мен бүлінуде де, әрекетсіздікте де байқалады - құрылыс және жөндеу жұмыстары аяқталғаннан кейін қазу алаңдарын, сондай-ақ құрылыс алаңдарын тазарту бойынша шаралар қабылдамау.

Бұл құқық бұзушылықтың субъектілері жеке тұлғалар және шағын, орта және ірі кәсіпорындар болуы мүмкін.

Субъективтік жағы ниет түрінде жиі кездеседі, бірақ кінәнің абайсыз түрінде көрінуі мүмкін.

Бұл бап осы саладағы қоғамдық қатынастарды реттейтін Қазақстан Республикасының нормативтік құқықтық актілерімен құрылыс пен жөндеу жұмыстарын жүзеге асыруды қамтамасыз етеді. Атап айтқанда, "Қазақстан Республикасындағы сәулет, қала құрылысы және құрылыс қызметі туралы" 2001 жылғы 16 шілдедегі Қазақстан Республикасының Заңы, сондай-ақ осы Заңды іске асыру үшін қабылданған ережелер, мысалы, Астана қаласында абаттандыру, санитарлық күтім, тазалықты және тазалықты ұйымдастыру ережелері. Астана қаласы мәслихатының 2004 жылғы 30 наурыздағы № 28/6-III шешімімен бекітілген.

Сонымен, осы Ереженің 124-тармағына сәйкес құрылыс аяқталғаннан кейін (бұзу) құрылыс салушы құрылыс алаңына іргелес жатқан аумақта, сондай-ақ уақытша өту, жаяу жүргіншілер өткелі, уақытша құрылыстар үшін, материалдарды сақтау, инженерлік желілерді төсеу үшін пайдаланылатын аумақтарда бұзылған көгалдандыруды қалпына келтіруге міндетті.

19-тарау. ҒАРЫШ ҚЫЗМЕТІ САЛАСЫНДАҒЫ ӘКІМШІЛІК ҚҰҚЫҚ БҰЗУШЫЛЫҚ

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 19-тарауында қазақстандық заң шығарушы Қазақстан Республикасындағы ғарыш қызметі мен әкімшілік жауапкершілік

саласындағы әкімшілік құқық бұзушылықтардың құрамын белгілейді. Тарау екі мақаладан тұрады.

Қазақстанның ғарыш қызметі саласындағы заңнамасы Қазақстан Республикасының Конституциясына негізделеді және "Ғарыш қызметі туралы" Қазақстан Республикасының 2012 жылғы 6 қаңтардағы № 528-IV Заңын және Қазақстан Республикасының өзге де нормативтік құқықтық актілерін қамтиды. Мысалы, Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің 2015 жылғы 28 сәуірдегі № 493 "Ғарышкерлерге кандидаттарды іріктеу және ғарышкер, космонавтқа кандидат мәртебесін беру ережесін бекіту туралы" бұйрығы; Ұлттық ғарыш операторының жерді ғарыштан қашықтықтан зондтау деректерін қабылдауды, өңдеуді және таратуды спутниктік кескіндерді жоспарлау қағидаларын бекіту туралы Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің 2016 жылғы 20 маусымдағы № 511 және Қазақстан Республикасы Қорғаныс министрінің 2016 жылғы 27 маусымдағы № 313 бірлескен бұйрығы. Жерді қашықтықтан зондтау жүйелері "; Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің 2015 жылғы 28 сәуірдегі № 506 " Ғарыш объектілері мен техникалық жарақтан шығаруға Қағидаларды бекіту туралы" бұйрығы және басқалары.

Сонымен қатар, халықаралық шарттар Қазақстан Республикасының ғарыш қызметі саласындағы ұлттық заңнамасының ажырамас бөлігі болып табылады.

Ғарыш қызметі саласындағы әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 684-бабына сәйкес соттар қарайды.

310-бап. Қазақстан Республикасының ғарыш қызметі саласындағы заңнамасын бұзу

1. Қазақстан Республикасының ғарыш қызметі саласындағы заңнамасын бұзу:

1) ғарыш қызметі саласындағы салалық сараптаманың оң қорытындысы жоқ ғарыш қызметі саласындағы жобаны іске асыру;

2) ғарыш объектісін Қазақстан Республикасының аумағынан, сондай-ақ одан тыс жерлерде ұшыру, егер оны ғарыш қызметіне қазақстандық қатысушы ғарыш объектісін ұшыру туралы Қазақстан Республикасы Үкіметінің оң шешімінсіз жүзеге асырса;

3) ғарыш объектісін мемлекеттік тіркеуден жалтару;

4) адамдардың өмірі мен денсаулығына тікелей қатер тудыру;

5) қоршаған ортаға теріс әсер ету үшін ғарыш техникасын және (немесе) аспан денелерін пайдалану;

6) ғарыш кеңістігін ластаудың халықаралық нормалары мен стандарттарын бұзу, - жеке тұлғаларға елу, лауазымды адамдарға - жүз, шағын бизнес субъектілеріне - жүз жетпіс бес, орта бизнеске - үш жүз, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне - бес жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады. ғарыш кеңістігін пайдалану саласындағы қызметті алты айға немесе онсыз пайдалану құқығына лицензияның қолданылуын тоқтата тұру.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекет (әрекетсіздік):

лицензиядан айыруға әкеп соғады

ТҮСІНІКТЕМЕ _____

"Ғарыш қызметі туралы" Қазақстан Республикасының Заңының 1-бабының 7) тармақшасына сәйкес ғарыш қызметі – ғылыми, экономикалық, экологиялық, қорғаныс, ақпараттық және коммерциялық мақсаттарға қол жеткізу үшін ғарыш кеңістігін зерттеуге және пайдалануға бағытталған қызмет.

Осы Заңға сәйкес Қазақстан Республикасының аумағында, сондай-ақ ғарыш кеңістігінде ғарыш қызметін жүзеге асыратын жеке және (немесе) заңды тұлғалар ғарыш қызметіне қатысушылар бола алады. Ғарыш қызметіне қатысушылардың мәртебесіне қарай олар басшылыққа алуға тиіс құқықтық нормалардың ауқымы, яғни олардың қызметінің юрисдикциясының шекаралары айқындалатын болады.

Бұл құқық бұзушылықтың объектісі ғарыш қызметі, қоғамдық қауіпсіздік және мемлекеттік басқару саласындағы қоғамдық қатынастар, болып табылады.

1 бөлімінің объективті жағы Қазақстан Республикасының ғарыш қызметі саласындағы заңнамасының бұзылуынан көрінетін әрекетпен сипатталады.

1) ғарыш қызметі саласында салалық сараптаманың оң қорытындысы жоқ ғарыш қызметі саласындағы жоба іске асырылған

Заңға сәйкес ғарыш қызметі саласындағы жоба – ғарыш қызметін жүзеге асыруға бағытталған ғарыш техникасы мен технологияларын жасау, пайдалану және кәдеге жарату жөніндегі іс-шаралар жиынтығы (1-бабының 9) тармақшасы).

Заңның 10-бабына сәйкес ғарыш қызметі саласындағы жобаларға міндетті салалық сараптама жүргізілуге тиіс. Ғарыш қызметі саласындағы салалық сараптаманың оң қорытындысынсыз ғарыш қызметі саласындағы жобаларды іске асыруға тыйым салынады.

Ғарыш қызметі саласындағы жобаларға салалық сараптаманы уәкілетті орган орындылығын, техникалық мүмкіндігін, экономикалық тиімділігін, сондай-ақ Қазақстан Республикасының заңнамасына, ғарыш қызметі саласындағы техникалық регламенттер, халықаралық және ұлттық стандарттарға сәйкестігін айқындау мақсатында жүзеге асыратынын атап өткен жөн. Сараптама жүргізу тәртібі "Ғарыш қызметі саласындағы жобаларға салалық сараптаманы жүзеге асыру қағидаларын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің 2015 жылғы 24 сәуірдегі № 483 бұйрығымен регламенттелген.

Жобалардың салалық сараптамасының нәтижелері бойынша уәкілетті орган өтініш беруші ұсынған материалдарды жан-жақты талдау мен бағалауға негізделген, сондай-ақ бұйрықтың талаптарына сәйкес ресімделген қорытынды береді.

2) ғарыш объектісін Қазақстан Республикасының аумағынан, сондай-ақ одан тыс жерлерде ұшыру, егер оны ғарыш қызметіне қазақстандық қатысушы ғарыш объектісін ұшыру туралы Қазақстан Республикасы Үкіметінің оң шешімінсіз жүзеге асырса.

Заңның 1-бабының 12) тармақшасына сәйкес ғарыш объектісі – ғарыш аппараты және (немесе) оны ғарыш кеңістігіне шығару құралы және олардың құрамдас бөліктері.

Ғарыш зымыран кешендерін қолдану арқылы ғарыш объектілерін ұшыру Қазақстан Республикасының аумағынан ғарыш объектілерін ұшыру, сондай-ақ оны одан тыс жерлерде ғарыш қызметіне қазақстандық қатысушылар жүзеге асыратын жағдайда ұшыру туралы шешімдерді келісу және қабылдау тәртібіне сәйкес қабылданған Қазақстан Республикасы Үкіметінің оң шешімі болған кезде жүзеге асырылады.

Тиісті шешімді алу тәртібі "Қазақстан Республикасының аумағынан ғарыш объектілерін ұшыру, сондай-ақ оларды ғарыш қызметіне қазақстандық қатысушылар жүзеге асырған жағдайда одан тыс жерлерде ғарыш объектілерін ұшыру туралы шешімдерді келісу және қабылдау қағидаларын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2012 жылғы 26 маусымдағы № 838 қаулысымен айқындалған.

Бұл ретте қағидалар 1994 жылғы 10 желтоқсандағы ҚР Үкіметі мен РФ Үкіметі арасындағы "Байқоңыр" кешенін жалға алу шартына және 1999 жылғы 18 қарашадағы "Байқоңыр" ғарыш айлағынан ғарыш аппараттарын ұшырудың және зымырандарды сынақтық ұшырудың жоспарлары бойынша қорытындыны (келісуді) ұсыну және алу тәртібі туралы" ҚР Үкіметі мен РФ Үкіметі арасындағы Келісімге сәйкес РФ "Байқоңыр" ғарыш айлағынан жүзеге асырылатын ғарыш объектілерін ұшыруға қолданылмайды.

3) ғарыш объектісін мемлекеттік тіркеуден жалтару

Атап өтілгендей, ғарыш объектісі – ғарыш аппараты және (немесе) оны ғарыш кеңістігіне шығару құралы және олардың құрамдас бөліктері.

Заңның 11-бабының 1-тармағына сәйкес ғарыш объектілері мемлекеттік тіркеуге жатады:

1) Қазақстан Республикасының жеке немесе заңды тұлғаларына тиесілі, сондай-ақ осы ғарыш объектілеріне құқықтар;

2) Қазақстан Республикасының аумағынан ғарышқа ұшырған шетелдік жеке немесе заңды тұлғаларға тиесілі.

Заңның 11-бабының 1-тармағының 1) тармақшасында көрсетілген ғарыш объектілерін және оларға құқықтарды мемлекеттік тіркеу деп ғарыш объектілерін есепке алу, мемлекеттің Қазақстан Республикасының азаматтық заңнамасына сәйкес ғарыш объектісіне құқықтардың (құқықтар ауыртпалығының) туындауын, өзгеруін немесе тоқтатылуын тану және растау актісі түсініледі.

Заңға сәйкес ғарыш объектісі дегеніміз - ғарыш кемесі және (немесе) оны ғарыш кеңістігіне және олардың компоненттеріне алып тастау құралы.

Мемлекеттік тіркеу уәкілетті органға өтініш келіп түскен күннен бастап бес жұмыс күніне дейінгі мерзімде жүзеге асырылады. Ғарыш объектілеріне құқықтар оларды мемлекеттік тіркеген кезден бастап туындайды және уәкілетті орган берген мемлекеттік тіркеу туралы куәлікпен расталады.

Ғарыш объектілерін және оларға құқықтарды мемлекеттік тіркеу қағидалары және ғарыш объектілері тіркелімінің нысаны Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің 2015 жылғы 24 сәуірдегі № 484 бұйрығымен бекітілген.

4) адамдардың өмірі мен денсаулығына тікелей қатер туғызу

Ғарыш қызметінің қауіпсіздігі мәселелері "Ғарыш қызметі туралы" ҚР Заңының 5-тарауымен реттеледі. Осылай, Заңның 27-бабына сәйкес ғарыш қызметі адамдар денсаулығының сақталуы мен қоршаған ортаның қорғалуы, жеке және заңды тұлғалар мүлкінің қорғалуы қамтамасыз етілген жағдайда жүзеге асырылады. Ғарыш қызметінің қауіпсіздігін уәкілетті орган – белгіленген қауіпсіздік қағидаларына сәйкес, сондай-ақ басқа да мемлекеттік органдар Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген құзырет шегінде қамтамасыз етеді.

Заңның 30-бөліміне сәйкес ғарыш қызметін жүзеге асыру адамның өмірі мен денсаулығына төтенше қауіп тудыруға тыйым салады. Адамның өмірі мен денсаулығына қауіп төндіретін, материалдық шығынға немесе қоршаған ортаға зиян келтірген жағдайда ғарыштық қызмет Қазақстан Республикасының экологиялық заңнамасына сәйкес шектелген немесе тыйым салынған.

Ғарыш қызметін жүзеге асыру салдарынан туындаған жеке тұлғалардың денсаулығына келтірілген зиянды, қоршаған ортаға, жеке және заңды тұлғалардың, мемлекеттің мүлкіне келтірілген залалды өтеу ерікті түрде немесе Қазақстан Республикасының заңдарына сәйкес сот шешімі бойынша жүргізіледі.

Зиян жәбірленушінің еңбекке қабілеттілігінен айырылу дәрежесі, оны емдеуге және денсаулығын қалпына келтіруге жұмсалған шығындар, науқасқа күтім жасау жөніндегі шығындар ескеріле отырып, толық көлемде өтелуге жатады.

5) қоршаған ортаға теріс әсер ету үшін ғарыш техникасын және (немесе) аспан денелерін пайдалану;

Заңның 30-бөліміне сәйкес ғарыш қызметін жүзеге асыру кезінде ғарыш техникасын және (немесе) аспан денелерін қоршаған ортаға теріс әсер ету үшін пайдалануға тыйым салынады.

ҚР Экологиялық кодексінің 1-бабының 44) тармақшасына сәйкес қоршаған орта - атмосфералық ауаны, Жердің озон қабатын, жер бетіндегі және жер астындағы суларды, жерді, жер қойнауын, өсімдіктер мен жануарлар дүниесін, сондай-ақ олардың өзара іс-әрекетінен туындайтын климатты қоса алғанда, табиғи және жасанды объектілердің жиынтығы деп ұғу керек.

Қазақстан Республикасы Конституциясының 31-бабының 1-тармағына сәйкес мемлекет адамның өмірі мен денсаулығына қолайлы қоршаған ортаны қорғауды мақсат етеді.

Қазақстан Республикасы Энергетика министрінің 2015 жылғы 21 қаңтардағы № 27 " Экономикалық және өзге де қызметтің экологиялық қауіпті түрлерінің тізбесін бекіту туралы" бұйрығымен әуе-ғарыш қызметі, оның ішінде ғарыш аппараттарын пайдалану және пайдаланудан шығару экономикалық және басқа да экологиялық қауіпті түрлерге жатқызылды. іс-шаралар.

Осыған байланысты ғарыш қызметі кезінде қауіпсіздік ережелерін бұзу, егер бұл абайсызда адам денсаулығына ауыр немесе орташа ауырлықтағы зиян келтіруге, адамның қайтыс болуына және басқа да ауыр зардаптарға әкеп соқтырса, қылмыстық жауаптылыққа әкеп соғады (Қазақстан Республикасының 2014 жылғы 3 шілдедегі Қылмыстық кодексінің 282-бабы). Сонымен қатар, 324-бап экономикалық немесе басқа қызметке, оның ішінде ғарыш қызметі саласындағы экологиялық талаптарды бұзғаны үшін қылмыстық жаза белгілейді, егер бұл әрекет қоршаған ортаға елеулі залал келтірсе немесе адам денсаулығына зиян келтірсе немесе біліктілік бөлігінде болса, - қоршаған ортаға аса үлкен залал келтіруге немесе адамның қайтыс болуына немесе адамдардың жаппай ауруына әкеп соғады.

Жасалған әрекет пен басталған зиянды зардаптардың арасындағы себептік байланыстарды анықтау мұндай зардаптар өзге факторлардан, оның ішінде жаратылыстық-табиғаттық факторлардан туындады ма, олар жасалған құқық бұзушылыққа қатыссыз басталған, сондай-ақ жаратылыстану-табиғаттық факторлар басталған зиянды салдардың сипаты мен көлеміне қандай дәрежеде әсер етті деген мәселені айқындауды көздейді.

б) ғарыштық ластанудың халықаралық нормалары мен стандарттарының бұзылуы

Заңның 30-бабына сәйкес ғарыш қызметін жүзеге асыру кезінде ғарыш кеңістігінің ластануы жөніндегі халықаралық нормалар мен стандарттарды бұзуға тыйым салынады

Заңның 1-бабының б) тармақшасына сәйкес ғарыш кеңістігі — әуе кеңістігінен тыс жайылған кеңістік түсініледі.

Халықаралық нормалар мен стандарттар деп ғарыш кеңістігінің ластануын болғызбауға бағытталған талаптарды сақтау тәртібін белгілейтін нормалар мен стандарттар кешені түсініледі.

Жалпы, ғарыш саласындағы ынтымақтастықтың құқықтық базасы болып табылатын бес ірі халықаралық құжат туралы атап өткен жөн.

1. 1967 жылғы 27 қаңтардағы мемлекеттердің Айды және басқа да аспан денелерін қоса алғанда, ғарыш кеңістігін зерттеу және пайдалану жөніндегі қызметінің қағидаттары туралы шарт.

Шарт ғарыш кеңістігін бейбіт мақсаттарда пайдаланудың жалпы құқықтық негізін белгілейді және ғарыш құқығын дамыту үшін негіз жасайды. Сонымен бірге, 1967 жылғы Шартта мемлекеттердің ғарыш кеңістігінің зиянды ластануын болдырмау міндеті белгіленген.

2. Ғарышкерлерді құтқару, ғарышкерлерді қайтару және ғарыш кеңістігіне ұшырылған объектілерді қайтару туралы 1968 жылғы 22 сәуірдегі келісім. Осы Шартқа сәйкес тараптар авария, апат немесе мәжбүрлі қону жағдайында ғарышкерлерге көмектесуге, сондай-ақ ғарышкерлер мен ғарыш кеңістігіне жіберілген объектілерді қайтаруға міндеттенеді.

3. 1972 жылғы 29 наурыздағы Ғарыш объектілері келтірген залал үшін халықаралық жауапкершілік туралы Конвенция. Бұл құжат алғаш рет ғарыш объектілері келтірген залал үшін жауапкершілікті және Конвенцияның ережелері негізінде осындай залалдың құрбандарына толық және әділ өтемақы төлеуді қамтамасыз етуді регламенттеді.

4. 1975 жылғы 15 қаңтардағы ғарыш кеңістігіне ұшырылатын объектілерді тіркеу туралы Конвенция, ол қатысушы мемлекеттерді өз аумағынан ұшырылатын барлық ғарыш объектілерін, сондай-ақ осындай қызметпен айналысатын мекемелерді тіркеуге міндеттеді.

5. 1979 жылғы 18 желтоқсандағы мемлекеттердің айдағы және басқа да аспан денелеріндегі қызметі туралы келісім.

Қазақстан осы халықаралық актілерге қосылып, тиісті заңдарды 1997 жылы қабылдады.

Субъективтік жағы 1) -3) тармақтар бойынша ниет түрінде, ал 4) -6) ниет түрінде де , абайсыздық түрінде де көрсетілуі мүмкін екендігін атап өткен жөн.

Құқық бұзушылық субъектісі 16 жасқа толған, ақыл-есі дұрыс жеке тұлға, лауазымды адам, заңды тұлға болып табылады.

2-бөлікте түсіндірілетін баптың бірінші бөлігінен айырмашылығы, саралау белгісі қайталануды, яғни ӘҚБтК-нің 310-бабының бірінші бөлігі бойынша әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде ұқсас құқық бұзушылық жасауды айқындайды. Бұл құқық бұзушының тиісті қорытынды жасамағанын, Қазақстан Республикасының ғарыш қызметі саласындағы заңнамасының сақталуына немқұрайлы қарайтынын, қасақана немесе абайсызда зиян келтіретінін немесе өзінің іс-әрекетімен (әрекетсіздігімен) қоршаған ортаға, адамдардың өмірі мен денсаулығына зиян келтіруге қабілетті екенін айғақтайды. Бұл жағдайда лицензиядан айыру жалғыз баламасыз әкімшілік жаза болып табылады.

Осы құқық бұзушылықтар бойынша істерді ӘҚБтК-нің 684-бабының 1-бөлігіне сәйкес мамандандырылған аудандық және оларға теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары қарайды.

311-бап. Қазақстан Республикасының аумағында, сондай-ақ ғарыш кеңістігінде ғарыш жүйелерін құру және пайдалану (пайдалану) ережелерін бұзу

1. Қазақстан Республикасының аумағында, сондай-ақ ғарыш кеңістігінде ғарыш жүйелерін құру және пайдалану (пайдалану) ережелерін бұзу, оның нәтижелері өндірістік қызметтің қауіпті және зиянды факторларының эксплуатациялық персоналға, халыққа, және т.б. ғарыш жүйесі, бір-бірімен байланысқан объектілер, қоршаған орта және Жерге жақын кеңістік -

жеке тұлғаларға пайдалану саласындағы қызметті жүзеге асыру құқығына лицензияның қолданылуын тоқтата отырып, отыз мөлшерінде, шағын бизнес үшін - қырық, орта бизнес үшін - елу, ірі бизнес үшін - жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады. алты ай ішінде немесе онсыз ғарыш кеңістігінде.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген әкімшілік жауаптылыққа әкеп соқтырған бұзушылықтарды ғарыш кеңістігін пайдалану саласындағы қызметті жүзеге асыру құқығына лицензияның қолданылуы тоқтата тұру мерзімі аяқталғаннан кейін жоймау - лицензиядан айыруға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Бұл құқық бұзушылықтың объектісі-қоғамдық қауіпсіздік, қоршаған орта және жерге жақын кеңістік.

1-бөліктің объективті жағы Қазақстан Республикасының аумағында, сондай-ақ ғарыш кеңістігінде ғарыш жүйелерін құру және пайдалану (қолдану) кезінде көзделген талаптарды бұзудан көрінетін әрекетпен не әрекетсіздікпен сипатталады.

"Ғарыш қызметі туралы" 2012 жылғы 6 қаңтардағы Қазақстан Республикасы Заңының (бұдан әрі - Заң) 1-бабының 4) тармақшасына сәйкес ғарыш жүйесі деп ғарыш кеңістігіндегі міндеттерді шешуге арналған функционалдық-өзара байланысты орбиталық және жерүсті техникалық құралдарының жиынтығы түсініледі.

Ғарыш жүйелерін және ғарыш зымыран кешендерін құру ғылыми зерттеулерді және тәжірибелік-конструкторлық жұмыстарды, ғарыш жүйелерін және ғарыш зымыран кешендерін, олардың құрамдас бөліктерін жобалауды, дайындауды, монтаждауды, салуды, сынауды, сондай-ақ пайдалануға беруді қамтиды.

Қазақстан Республикасының аумағында, сондай-ақ ғарыш кеңістігінде ғарыш жүйелерін құру және пайдалану (қолдану) қағидалары Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің м.а. 2015 жылғы 29 сәуірдегі № 525 бұйрығымен бекітілген.

Сондай-ақ, 2015 жылғы 29 сәуірде № 523 Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің м.а. "Қазақстан Республикасының аумағында ғарыш зымыран кешендерін құру және пайдалану (қолдану) қағидаларын бекіту туралы" бұйрығы қабылданды.

Осы Қағидаларға сәйкес ғарыш жүйелері мен құрамдас бөліктерін құруға және пайдалануға (қолдануға) қатысатын ұйымдар жұмыстарды Экологиялық кодекске, Денсаулық сақтау туралы Кодекске, "өлшем бірлігін қамтамасыз ету туралы" 2000

жылғы 7 маусымдағы, "Техникалық реттеу туралы"2004 жылғы 9 қарашадағы Қазақстан Республикасының заңдарына сәйкес жүзеге асыруға тиіс.

Қағидаларда ғарыш жүйесін қауіпсіз пайдалану белгілі бір жағдайларда және белгіленген уақыт ішінде берілген функцияларды орындау кезінде пайдаланылатын жүйенің пайдаланылатын персоналға, халыққа, ғарыш жүйесіне, ұштасатын объектілерге, қоршаған ортаға және жер маңындағы кеңістікке қауіпті және зиянды өндірістік факторлардың әсері бағаланатын тәуекелдерден аспайтын немесе аспайтын жай-күйді сақтау қасиетін білдіреді.

Осыған байланысты нәтижесінде жоғарыда аталған зиянды салдарлар туындаған Қазақстан Республикасының аумағында, сондай-ақ ғарыш кеңістігінде ғарыш жүйелерін құру және пайдалану (қолдану) қағидаларын бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілік көзделген.

Әрекетті саралау үшін ережелердің қандай тармақтары бұзылғанын анықтау қажет.

Құқық бұзушылық өндірістік қызметтің қауіпті және зиянды факторларының пайдаланушы персоналға, халыққа, ғарыш жүйесіне, ұштасатын объектілерге, қоршаған ортаға және жер маңындағы кеңістікке әсер етуінің шекті жол берілетін мәндерінің артуы басталған кезде аяқталған болып табылады.

Субъективті жағы ниет түрінде де, немқұрайлылық түрінде де көрінуі мүмкін.

Субъект-16 жасқа толған, ақыл-есі дұрыс жеке тұлға және заңды тұлғалар-кәсіпкерлік субъектілері.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігі ғарыш кеңістігін пайдалану саласындағы қызметті жүзеге асыру құқығына лицензияның қолданылуын тоқтата тұру мерзімі аяқталғаннан кейін түсіндірілген баптың бірінші бөлігінде көзделген әкімшілік жауапкершілікке тартуға әкеп соқтырған бұзушылықтарды жоймағаны үшін лицензиядан айыру түрінде жоғары әкімшілік жауапкершілікті белгілейді. Бұл тиісті жеке немесе заңды тұлғаның ғарыш жүйелерін құру және пайдалану ережелерін бұзуды жалғастыруына, сол арқылы қоршаған ортаға теріс әсерді жүзеге асыруына, адамдардың өмірі мен денсаулығына қауіп төндіруіне байланысты. Лицензияның қолданылуын тоқтата тұру сияқты елеулі шарадан кейін бұзушылықтарды жою жөнінде шаралар қолданбау қасақана жасалған әрекетті немесе әрекетсіздікті білдіреді. Сондықтан мұндағы жалғыз әкімшілік жаза-лицензиядан айыру.

20-тарау. СӘУЛЕТ, ҚАЛА ҚҰРЫЛЫСЫ, ҚҰРЫЛЫС ҚЫЗМЕТІ ЖӘНЕ ТҰРҒЫН ҮЙ ҚАТЫНАСТАРЫ САЛАЛАРЫНДАҒЫ ӘКІМШІЛІК ҚҰҚЫҚ БҰЗУШЫЛЫҚ

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 20-тарауында сәулет, қала құрылысы, құрылыс қызметі және тұрғын үй қатынастары саласындағы белгіленген нормалар мен ережелерге қол сұғатын әкімшілік құқық бұзушылықтардың құрамы анықталған.

Әкімшілік құқық бұзушылықтың жоғарыда аталған түрі қала құрылысы тұрғысынан да, құрылыс-монтаж жұмыстарының қауіпсіздігін, қоршаған ортаны

қорғауды қамтамасыз ету тұрғысынан да мемлекеттің мүдделеріне қайшы келеді және жеке тұлғалардың құқықтары мен заңды мүдделеріне әсер етеді.

Санкциялар сәулет, қала құрылысы, құрылыс қызметі және тұрғын үй қатынастары саласындағы заңнаманың талаптарын бұзғаны үшін ғана емес, сонымен қатар мемлекеттік стандарттармен де қарастырылған.

Нормативтік-техникалық құжаттардың (СНиП, СН, СП, РДС, ГОСТ, СТ және т.б.) құрылыс саласындағы ерекше рөлін атап өткен жөн. Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2013 жылғы 31 желтоқсандағы № 1509 қаулысымен бекітілген Қазақстан Республикасы құрылыс саласының нормативтік құқықтық базасын реформалау тұжырымдамасына сәйкес құрылыс саласындағы нормативтік-құқықтық база екі жарым мыңнан астам бірлікті құрайды.

20-тараудың он бес бабының нәтижесінде жеті мақала құрылыс саласындағы заң бұзушылықтарға арналған (312 - 316, 318, 319-баптар), үш бап (317, 317-1, 321-баптар) - сарапшылар мен инжиниринг қызметтеріне және бір баптан:

инженерлік техниканы сертификаттау;

ортақ құрылыс және тұрғын үй;

қайта жабдықтау және қайта құру;

объектілерді пайдалану;

уәкілетті тұлғалардың жүктелген міндеттемелерін орындамауы.

Бастапқы нұсқада 20-тарауға он екі бап енген, бірақ "Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне сәулет, қала құрылысы және құрылыс қызметі мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы" 2015 жылғы 28 қазандағы № 366 -V Заң 317-1, 317-2, 323-1 баптармен толықтырылды.

Құқық бұзушылықтардың негізгі субъектілері жобалау, құрылыс-монтаждау жұмыстарын жүргізетін, құрылыс материалдарын, бұйымдардың конструкцияларын өндіретін, құрылыста тапсырыс беруші немесе мердігер болып табылатын кәсіпкерлік субъектілері болып табылады.

Сондай-ақ, құқық бұзушылықтың нысаны лауазымды тұлға болып табылады, мысалы, 323-1-бапқа сәйкес сәулет, қала құрылысы және құрылыс жөніндегі жергілікті атқарушы органның лауазымды адамдары, сонымен қатар мемлекеттік сәулет-құрылысты бақылау жалғыз субъект болып табылады. Сонымен бірге, 20 тарауға сәйкес құқық бұзушылар тек лауазымды тұлғалар мен шаруашылық субъектілері ғана емес, сонымен бірге жеке тұлғалар да болуы мүмкін.

20 тарауға сәйкес әкімшілік жазаның ең көп таралған түрі - айыппұлдар. Сонымен қатар, 313, 314, 316, 317, 320-баптар рұқсаттар мен жұмыстарды тоқтата тұруды қосымша қарастырады, 312, 313, 314, 317-1, 317-2-баптар - куәліктен айыру, 319-бап - заңсыз салынған объектіні мәжбүрлеп бұзу. Бұл шаралар ең тиімді жаза болып табылады, өйткені олар заң бұзушыларға экономикалық әсер етеді.

Осы тарауға сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді мемлекеттік сәулет-құрылыс бақылауы мен объектілерінің құрылыс сапасына бақылауды жүзеге асыратын органдар (718-бап), сондай-ақ мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары қарайды (684-бап).

Құрылыс экономиканың ең тартымды инвестициялық секторларының бірі болып табылады, бірақ заңнама мен құқық қолдану практикасының жетілмегендігі оған салынатын инвестиция көлемін айтарлықтай төмендетеді.

312-бап. Техникалық регламенттерде белгіленген талаптарды қоспағанда, жобалау алдындағы, іздестіру, жобалау, құрылыс-монтаж жұмыстарын Қазақстан Республикасы заңнамасының және сәулет, қала құрылысы және құрылыс қызметі саласындағы мемлекеттік стандарттардың талаптарын бұза отырып жүзеге асыру

1. Техникалық регламенттерде белгіленген талаптарды қоспағанда, жобалау алдындағы, іздестіру, жобалау, құрылыс-монтаж жұмыстарын Қазақстан Республикасының заңнамасы мен сәулет, қала құрылысы және құрылыс қызметі саласындағы мемлекеттік стандарттардың талаптарын бұза отырып жүзеге асыру, -

лауазымды адамдарға алпыс, ал шағын бизнес субъектілері үшін - екі жүз, орта бизнес үшін - төрт жүз, ірі бизнес үшін - жеті жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекеттер -

Лицензиядан айыра отырып, лауазымды адамдарға жүз жиырма, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне төрт жүз, орта кәсіпкерлік субъектілеріне сегіз жүз, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне мың төрт жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілетін баптың 1-бөлігі жобалау алдындағы, іздестіру, жобалау, құрылыс-монтаждау жұмыстарын орындау кезіндегі техникалық регламенттерді қоспағанда, сәулет, қала құрылысы және құрылыс қызметі саласындағы заңнаманың, сондай-ақ мемлекеттік нормативтердің талаптарын бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті көздейді.

Сәулет, қала құрылысы және құрылыс қызметі саласындағы негізгі қалыптастыратын заңнамалық акт "Қазақстан Республикасындағы сәулет, қала құрылысы және құрылыс қызметі туралы" Қазақстан Республикасының 2001 жылғы 16 шілдедегі № 242 Заңы болып табылады.

Осы Заңның 20-бабының 23-16) тармақшасына сәйкес сәулет, қала құрылысы және құрылыс істері жөніндегі уәкілетті орган сәулет, қала құрылысы және құрылыс саласындағы мемлекеттік нормативтерді әзірлейді, бекітеді, қолданысқа енгізеді және жояды.

"Қазақстан Республикасының аумағында жұмыс істейтін сәулет, қала құрылысы және құрылыс саласындағы нормативтік құқықтық актілердің және нормативтік-техникалық құжаттардың тізімі" сәулет, қала құрылысы және құрылыс каталогы ҚР ИИДМ ҚІЖК және ТҮКШ Ғылыми-техникалық кеңесінің 2019 жылғы 11 қаңтардағы № 30-02 / 3 Хаттамасымен мақұлданған және құрастырылған "Сәулет, қала құрылысы және құрылыс саласындағы мемлекеттік стандарттардың құрылымы" 1-қосымшасына сәйкес әзірлеу, келісу, бекіту, тіркеу және орындау қағидалары Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің 2017 жылғы 22 желтоқсандағы № 890 бұйрығымен бекітілген және Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрінің 19.11 жылғы 2015 № 701 бұйрығымен бекітілген сәулет, қала құрылысы және құрылыс каталогтарын қалыптастыру және жүргізу ережелеріне сәйкес құрылған мемлекеттік стандарттардың күші (тоқтата тұру, күшін жою).

Осы Әкімшілік құқық бұзушылықтың объектісі құрылыс объектісінің сенімділігін қамтамасыз ететін жобалау алдындағы, іздестіру, жобалау, құрылыс-монтаждау жұмыстарын жүргізу тәртібі болып табылады.

Жерді іздестіру жұмыстары үшін, оның ішінде құрылыс мақсаттары үшін пайдалану Жер кодексінің 71-бабымен реттеледі.

Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрінің 2015 жылғы 30 қарашадағы № 750 бұйрығымен бекітілген Құрылыс саласындағы лицензиялау рәсімдерін әзірлеуді және өткізуді ұйымдастыру ережесінің 26-тармағына сәйкес жобалауға дейінгі және жобалық (сметалық) құжаттаманы әзірлеуді тиісті түрлерге лицензиясы бар жеке және заңды тұлғалар жүзеге асырады. жұмыс істейді.

Құрылыс-монтаждау жұмыстарына қойылатын талаптарға қатысты 71-тармақта құрылыс-монтаж жұмыстары басталғанға дейін тапсырыс беруші мемлекеттік сәулет-құрылыс бақылауы мен құрылыс-монтаж жұмыстарының басталуы туралы қадағалауды жүзеге асыратын органдарды хабардар етуі керек. Заңнамада көзделген жағдайларды қоспағанда, объектілерді салу:

авторлық және техникалық қадағалаудың міндетті сүйемелдеуімен;
жобалық (жобалық-сметалық) құжаттаманың сараптамасына сәйкес.

Объективті жағы - қылмыскер міндетті талаптарды бұзады:

1) "Қазақстан Республикасындағы сәулет, қала құрылысы және құрылыс қызметі туралы" Қазақстан Республикасының Заңы, сондай-ақ оны жүзеге асыруда қабылданған нормативтік құқықтық актілер;

2) техникалық регламенттерді қоспағанда, сәулет, қала құрылысы және құрылыс саласындағы мемлекеттік реттеу.

Бұзушылық келесі кезеңдерде болады:

жобалау алдындағы жұмыс - қалалық шешімдерді анықтау үшін жобалау процесі басталғанға дейін орындалатын жұмыс.

зерттеу жобалары - жобалау және құрылыс басталғанға дейін жүргізілген зерттеу жұмыстары, соның ішінде құрылыс жұмыстары жоспарланған жер учаскесінде жүргізілген әртүрлі зерттеулер;

жобалау жұмыстары - ғимараттар мен құрылыстарды салуға арналған жобалық шешімдерді және жобалық құжаттаманы әзірлеу бойынша жұмыс түрлері;

құрылыс-монтаж жұмыстары - жаңа құрылыстар салу, ғимараттар мен құрылыстарды қайта құру және жөндеу бойынша жұмыс түрлері.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 322-бабының ескертуіне сәйкес жобалау жұмыстары жобалау алдындағы (құрылысқа салынған инвестициялардың негіздемесі, техникалық-экономикалық негіздеме) және жоба (жоба, жұмыс жобасы және жобаның басқа түрлері) құрылысқа, кеңейтуге, реконструкциялауға, техникалық қайта жарақтандыруға, капиталды салуға арналған құжаттама бойынша жұмыстарды білдіреді. ғимараттар мен құрылыстарды жөндеу және басқа да жұмыстар түрлері.

Бұл құқық бұзушылық кез келген акт жасалған кезден бастап аяқталған болып саналады, бұл заңның немесе мемлекеттік реттеудің бұзылуы болып табылады. Кейбір жағдайларда бұл құқық бұзушылық әрекетсіздік нәтижесінде де жасалады (мысалы, егер норманың талаптары сақталмаса).

Қылмыстың субъектілері:

шенеуніктер

шағын бизнес;

орта кәсіпкерлік субъектілері;

ірі кәсіпкерлік субъектілері.

Субъективтік жағы кінәнің қасақана немесе абайсыз түрінде көрінеді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 718-бабының 1-бөлігіне сәйкес, бірінші бөлігіндегі істерді мемлекеттік сәулет-құрылыс бақылауы мен объектілердің құрылысының сапасын бақылауды жүзеге асыратын органдар қарайды.

Екінші бөлік, түсіндірілген баптың бірінші бөлігіне қарағанда, қайталануды біліктілік атрибуты ретінде анықтайды, яғни бірінші бөлімге әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде ұқсас құқық бұзушылықтың жасалуы.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 804-бабы 1-бөлігінің 2), 22), 32), 34) тармақтарына сәйкес, бұл құқық бұзушылық туралы хаттаманы келесі органдардың уәкілетті лауазымды адамдары жасайды:

азаматтық қорғау саласындағы уәкілетті орган;

санитарлық-эпидемиологиялық қадағалау органдары;

өнеркәсіптік қауіпсіздік саласындағы уәкілетті орган;

заңнамаға сәйкес лицензия алушы немесе екінші санаттағы рұқсаттар беруге уәкілеттік берілген органдар.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 684-бабының негізінде олар бойынша істерді мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары қарайды.

313-бап. Техникалық регламенттерде белгіленген талаптарды қоспағанда, құрылыс, монтаж және жөндеу жұмыстары кезінде бекітілген құрылыс нормалары мен жобалау құжаттарының талаптарын бұзу

1. Құрылыс, монтаждау және жөндеу жұмыстары кезінде бекітілген құрылыс нормалары мен жобалау құжаттарының талаптарын бұзу, техникалық регламенттерде белгіленген талаптарды қоспағанда, бұл жұмыстардың нашарлауына, ғимараттардың, құрылыстардың, олардың бөліктерінің беріктігінің, тұрақтылығының төмендеуіне алып келеді, -

Лицензияны тоқтата отырып, лауазымды адамдарға қырық, шағын бизнес субъектілері үшін - екі жүз, орта бизнес үшін - төрт жүз, ірі бизнес үшін - жеті жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көрсетілген, ғимараттардың, құрылыстардың, олардың бөліктерінің немесе жекелеген құрылымдық элементтерінің беріктігін, тұрақтылығын жоғалтуға әкеп соқтыратын іс-әрекеттерді орындау -

Лицензиядан айыра отырып, лауазымды адамдарға сексен, шағын бизнес субъектілеріне төрт жүз, орта бизнес субъектілеріне сегіз жүз, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне мың төрт жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Баптың 1-бөлімі техникалық регламенттердің талаптарын қоспағанда, құрылыс нормалары мен жобалау құжаттарының талаптарын бұзғаны үшін жауапкершілікті белгілейді.

"Қазақстан Республикасындағы сәулет, қала құрылысы және құрылыс қызметі туралы" 2001 жылғы 16 шілдедегі № 242 Заңының 28-бабының 2-тармағына сәйкес сәулет, қала құрылысы және құрылыс саласындағы нормативтік құжаттардың мемлекеттік жүйесіне мыналар кіреді:

1) сәулет, қала құрылысы және құрылыс саласындағы қызметті ұйымдастыруға және субъектілердің қатынастарын реттеуге міндетті талаптарды белгілейтін нормативтік құқықтық актілер:

қала құрылысының мемлекеттік стандарттары мен ережелері;

объектілерді жобалауға және салуға арналған техникалық регламенттер (ғимараттар, құрылыстар, олардың кешендері, коммуникациялар);

мемлекеттік сәулет-құрылыс бақылау стандарттары;

құрылыстағы басқа мемлекеттік бақылау органдарының ведомстволық стандарттары;

құрылыстағы нұсқаулық құжаттар;

2) техникалық регламенттердің талаптарына (ғимараттар, құрылыстар, олардың кешендері, коммуникациялар) сәйкес өнімнің жекелеген түрлеріне және (немесе) олардың өмірлік цикл процестеріне міндетті қауіпсіздік талаптарын белгілейтін нормативтік-техникалық құжаттар:

құрылыс кодтары;

құрылыс нормалары мен ережелері (сәулет, қала құрылысы және құрылыс саласындағы уәкілетті орган айқындайтын жарамдылық мерзімімен параллель кезеңге);

технологиялық карталар;

құрылыстағы баға белгілеу бойынша нормативтік құжаттар;

3) ерікті түрде пайдаланылатын нормативтік-техникалық құжаттар:

жобалау және құрылыс кодтары;

нормативтік-техникалық құралдар;

технологиялық жобалау стандарттары;

сәулет, қала құрылысы және құрылыс қызметі, өнеркәсіп саласындағы стандарттау құжаттары;

техникалық регламенттердің және құрылыс нормаларының немесе міндетті стандарттармен реттелмейтін жекелеген тәуелсіз мәселелер бойынша міндетті талаптарды әзірлеу және қамтамасыз ету үшін тәжірибенің дәлелденген ережелерін белгілейтін нұсқаулықтар мен нұсқаулықтар.

Нормативтік құжаттардың мемлекеттік жүйесіне халықаралық шарттарға сәйкес Қазақстан Республикасының аумағында қолданысқа енгізілгендер де кіреді:

1) құрылыстың мемлекетаралық стандарттары;

2) құрылыстағы мемлекетаралық стандарттар;

3) жобалау және салу ережелерінің мемлекетаралық кодтары.

Әкімшілік құқық бұзушылықтың объектісі - құрылыс объектілерінің пайдалану қасиеттерін, беріктігін, тұрақтылығын қамтамасыз ететін құрылыс, монтаж және жөндеу жұмыстарының белгіленген тәртібі.

Объективті жағы - құрылыс, монтаж және жөндеу жұмыстары кезінде қылмыскер міндетті талаптарды бұзуға мүмкіндік береді:

1) техникалық регламенттерді қоспағанда, құрылыс нормалары;

2) жобалық құжаттар.

Сонымен қатар, құрылыс-монтаж жұмыстары - құрылыс жұмыстары, оның ішінде: топырақтардағы жер жұмыстары және арнайы жұмыстар, ғимараттар мен құрылыстардың жүк көтергіш және (немесе) қоршаушы құрылыстарын (көпірлерді, жол өткелдерін, тоннельдер мен метродарды, жер үсті жолдарын, құбырларды және басқа да жасанды құрылыстарды) қоса алғанда, ғимараттар), сызықтық құрылымдарды төсеу бойынша арнайы құрылыс-монтаж жұмыстары; сыртқы инженерлік желілер мен құрылыстарды, сондай-ақ ішкі инженерлік жүйелерді орналастыру; құрылыстар мен жабдықтарды қорғау және безендіру бойынша жұмыстар; автомобильдер мен

теміржолдар салу; технологиялық жабдықты монтаждау (бөлшектеу), іске қосу; Уақытша инженерлік желілерді, жолдарды, қойма алаңдарын орнатумен, сондай-ақ аумақтың тік орналасуымен қолданыстағы ғимараттар мен құрылыстарды бұзуға байланысты дайындық жұмыстары (Қазақстан Республикасы Құрылыс және тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық істері агенттігі төрағасының 2011 жылғы 29 желтоқсандағы № 536 бұйрығы).

Жөндеу-қалпына келтіру жұмыстары - тозған, бұзылған немесе деформацияланған құрылымдарды қалпына келтіру жұмыстары.

Бұл құқық бұзушылық кез-келген әрекет жасалған кезден бастап аяқталған болып саналады, бұл әр түрлі құрылыс нормалары мен жобалау құжаттамаларының (мысалы, нақты ғимараттың жобалық-сметалық құжаттамасының) техникалық шарттарын бұзу болып табылады. Кейбір жағдайларда бұл құқық бұзушылық әрекетсіздік нәтижесінде де жасалады (мысалы, егер SNIP талаптары орындалмаса; жобалық құжаттама сақталмаса).

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекстің 312-бабы құрамының объективтік жағына қарама-қайшы, құрылыс нормалары мен жобалық құжаттар талаптарының бұзылуына байланысты келесі салдар болу керек:

ғимараттардың, құрылыстардың және олардың бөліктерінің жұмысының нашарлауы;

ғимараттардың, құрылыстардың және олардың бөліктерінің беріктігінің, тұрақтылығының төмендеуі.

Қылмыстың субъектілері:

шенеуніктер

шағын бизнес;

орта кәсіпкерлік субъектілері;

ірі кәсіпкерлік субъектілері.

Субъективтік жағы кінәнің тікелей ниетімен, көбінесе абайсызда сипатталады.

2-бөлім қылмыстың жасалуына әкеп соқтыратын салдарлардың бірінші бөлімнен ерекшеленеді. Сонымен, егер құрылыс нормалары мен жобалау құжаттарының талаптарын сақтамау немесе елемей тек төмендеуге ғана емес, ғимараттардың, құрылыстардың, олардың бөліктерінің немесе жеке құрылымдық элементтерінің тұрақтылығының, тұрақтылығының жоғалуына әкелсе, онда 2-бөлімнің санкциясы қолданылады.

Құрылымдардың көтергіштігі, конструкциялардың беріктік параметрлері және т.б. объектінің апатқа ұшырауына алып келеді, өйткені құрылым стандартты жүктемелерге, қысымға немесе температураға төтеп бере алмайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 804-бабы 1-бөлігінің 21), 34) тармақшаларына сәйкес, бұл құқық бұзушылық туралы хаттаманы келесі органдардың уәкілетті лауазымды адамдары жасайды:

мемлекеттік сәулет-құрылыстық бақылау және қадағалау органдары;

заңнамаға сәйкес лицензия алушы немесе екінші санаттағы рұқсаттар беруге уәкілеттік берілген органдар.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 684-бабының негізінде істерді мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары қарайды.

314-бап. Техникалық регламенттерде белгіленген талаптарды қоспағанда, белгіленген тәртіппен бекітілген жобалық құжаттамасыз объектілерді салу және реконструкциялау кезінде құрылыс, құрылыс, монтаж, жөндеу және қалпына келтіру жұмыстарын өндіру

1. Техникалық регламенттерде белгіленген талаптарды қоспағанда, белгіленген тәртіппен бекітілген жобалық құжаттамасыз объектілерді салу және реконструкциялау кезінде құрылыс, құрылыс, монтаж, жөндеу және қалпына келтіру жұмыстарын өндіру

лауазымды адамдарға қырық, шағын кәсіпкерлік субъектілері үшін - екі жүз, орта бизнес үшін - төрт жүз, ірі бизнес үшін - жеті жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекет -

Лицензиядан айырылып және жұмысын тоқтата отырып, лауазымды адамдарға сексен, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне - төрт жүз, орта кәсіпкерлік субъектілеріне - сегіз жүз, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне мың екі жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілген баптың 1-бөлімінде бекітілген жобалық құжаттамасыз объектілерді салу және қайта құру кезінде құрылыс, құрылыс, монтаж, жөндеу және қалпына келтіру жұмыстары үшін әкімшілік жауапкершілік қарастырылған.

"Қазақстан Республикасындағы сәулет, қала құрылысы және құрылыс қызметі туралы" 2001 жылғы 16 шілдедегі № 242-ІІ Қазақстан Республикасы Заңының 64-1-бабының 6-тармағына сәйкес құрылыс жобаларын (ТЭН немесе жобалық-сметалық құжаттаманы) мақұлдау және әрі қарай іске асыру Міндетті кешенді ведомстводан тыс сараптама, оң қорытындысыз жіберілмейді.

Қолданыстағы ғимараттар мен құрылыстарды, олардың кешендерін, инженерлік және көлік коммуникацияларын жаңадан салу, сондай-ақ өзгерістер (қайта құру, кеңейту, техникалық қайта жарақтандыру, жаңғырту және күрделі жөндеу) құрылысының техникалық-экономикалық негіздемесіне және жобалық-сметалық құжаттамасына кешенді ведомстволық емес сараптама жүргізу тәртібі, Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрінің 2015 жылғы 1 сәуірдегі № 299 бұйрығымен бекітілген қаржыландыру көздері.

"Қазақстан Республикасындағы сәулет, қала құрылысы және құрылыс қызметі туралы" Заңның 60-бабына сәйкес жобалық (сметалық) құжаттамасыз немесе эскиздеріне (конструкциялары) сәйкес тапсырыс беруші (иесі) республикалық маңызы бар қалалардың, астананың, аудандардың (қалалардың) жергілікті атқарушы органдарымен келісілген. облыстық маңызы бар) мыналарды орындай алады:

1) сейсмикалық қауіптіліктің жоғарылау аймағында немесе басқа арнайы геологиялық (гидрогеологиялық) және геотехникалық жағдайлары бар, арнайы жобалық шешімдер мен оларды жүзеге асыру жөніндегі шараларды қажет ететін басқа екі қабатты тұрғын үйлерден басқа жеке тұрғын үйлердің құрылысы;

2) жеке учаскелерінде немесе бақша мен бау-бақша серіктестіктерінің учаскелерінде, сондай-ақ маусымдық жұмыстарға және мал өсіруге арналған тұрғын және (немесе) тұрмыстық үй-жайлардың құрылысына;

3) қосымша жер учаскесін (аумақтың учаскесін) бөлуді қажет етпейтін, тірек конструкцияларындағы, инженерлік жүйелер мен коммуникациялардағы өзгерістермен байланысты емес және сәулет-құрылыс жұмыстарын нашарлатпайтын, тұрғын үйлердегі (тұрғын үйлердегі) тұрғын және тұрғын емес үй-жайларды қайта құру (қайта жоспарлау, қайта жабдықтау). пайдалану кезінде қоршаған ортаға зиянды әсер етпейтін эстетикалық, отқа төзімді, жарылысқа қарсы және санитарлық қасиеттер;

4) азаматтардың жеке пайдалануға арналған басқа техникалық күрделі ғимараттардағы өзгерістер.

Бұл әкімшілік құқық бұзушылықтың объектісі - құрылыстарды салу және қайта құру кезінде құрылыс, құрылыс, монтаж, жөндеу және қалпына келтіру жұмыстарын өндіру.

Объективті жағы - объектілерді салу және қайта құру кезінде қылмыскер белгіленген тәртіпте бекітілген жобалық құжаттамасыз құрылыс, құрылыс, монтаж, жөндеу және қалпына келтіру жұмыстарын жүргізеді.

"Қазақстан Республикасындағы сәулет, қала құрылысы және құрылыс қызметі туралы" Заңның 1-бабының 13) тармақшасына сәйкес жобалау құжаттамасына мыналар кіреді:

аумақты абаттандыру, оның сыртқы дизайны, монументалды немесе сәндік өнер туындыларын орналастыру және монтаждау (монтаждау) жобалары;

қала құрылысы жобалары - аумақтарды және елді мекендерді немесе олардың бөліктерін ұйымдастыруға, дамытуға және дамытуға арналған кешенді қала құрылысы тұжырымдамасын қамтитын жобалар (Қазақстан Республикасының аумағын ұйымдастырудың бас схемасы, аймақаралық аумақтық даму схемалары, аумақтарды құрудың кешенді схемалары, елді мекендердің бас жоспарлары, егжей-тегжейлі жоспарлау жобалары, индустриалды аймақты жоспарлау, дамыту жобалары, нысандар мен кешендердің бас жоспарлары, жобалар үйді абаттандыру және көгалдандыру, басқа жоспарлау жобалары);

құрылыс жобасы (құрылыс жобасы) - ғарыштық жоспарлау, құрылымдық, технологиялық, инженерлік, экологиялық, экономикалық және басқа шешімдер, сондай-ақ құрылысты ұйымдастыруға және өткізуге, аумақты инженерлік дайындауға, абаттандыруға арналған бюджеттік сметалардан тұратын жобалық (жобалық-сметалық) құжат. Құрылыс жобаларына сонымен қатар аяқталмаған объектілерді салу және ресурстарын таусылған объектілерді кейіннен пайдалану бойынша консервациялау жобалары кіреді;

Архитектуралық жоспары бар архитектуралық жоба - бұл әлеуметтік, экономикалық ескере отырып, архитектуралық, көркемдік, композициялық және ғарыштық жоспарлау шешімдерін қосқанда, сәулетшінің немесе жобалау (жобалық-сметалық) құжаттаманың бір бөлігі қатысуды қажет ететін құрылым (ескерткіш) құрылысының тәуелсіз жобасы. функционалдық, технологиялық, инженерлік, өртке қарсы, жарылысқа қарсы, санитарлық-гигиеналық, экологиялық және басқа да талаптар құрылыс жобасын немесе объектінің құрылысы бойынша басқа да құжаттаманы әзірлеу үшін қажет болады.

312-баптың және осы баптың тақырыбы сәйкес келетіндігін атап өткен жөн. Осылайша, 312-бап техникалық регламенттерде белгіленген талаптарды қоспағанда, сәулет, қала құрылысы және құрылыс қызметі саласындағы заңнама мен мемлекеттік стандарттардың талаптарын бұза отырып, жобалау алдындағы, іздестіру, жобалау, құрылыс-монтаж жұмыстарын жүргізуге рұқсат беру қарастырылған.

Сонымен қатар, 314-бап, санкция "Қазақстан Республикасындағы сәулет, қала құрылысы және құрылыс қызметі туралы" 2001 жылғы 16 шілдедегі № 242-ІІ Қазақстан Республикасының Заңының 64-1-бабының 6-тармағын бұзғаны үшін, яғни құрылысты жүзеге асыру үшін қарастырылғанына негізделеді. сәулет, қала құрылысы және құрылыс қызметі саласындағы заң талаптарын бұза отырып, монтаж жұмыстары.

Қылмыстың субъектілері:

шенеуніктер

шағын бизнес;

орта кәсіпкерлік субъектілері;

ірі кәсіпкерлік субъектілері.

Субъективтік жағы кінәнің қасақана түрінде көрінеді.

2-бөлім, түсіндірілген баптың бірінші бөлімінен айырмашылығы, қайталануды біліктілік атрибуты ретінде анықтайды, яғни бірінші бөлімге әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде ұқсас құқық бұзушылықтың жасалуы.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 804-бабы 1-бөлігінің 2), 21), 22), 32), 34) тармақтарына сәйкес, бұл құқық бұзушылық туралы хаттаманы келесі органдардың уәкілетті лауазымды адамдары жасайды:

азаматтық қорғау саласындағы уәкілетті орган;

мемлекеттік сәулет-құрылыстық бақылау және қадағалау органдары;

санитарлық-эпидемиологиялық қадағалау органдары;
өнеркәсіптік қауіпсіздік саласындағы уәкілетті орган;
заңнамаға сәйкес лицензия алушы немесе екінші санаттағы рұқсаттар беруге уәкілеттік берілген органдар.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 684-бабының негізінде істерді мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары қарайды.

Санкция айыппұлмен шектелмейді. Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2017 жылғы 6 қазандағы № 7 "Соттардың Қазақстан Республикасы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің Ерекше бөлімінің нормаларын қолданудың кейбір мәселелері туралы" Нормативтік қаулысының 11-тармағына сәйкес, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 314-бабының санкциясы жұмысты тоқтата тұру түріндегі қосымша жазаны қарастырады. Бұл жаза Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 48-бабына сәйкес қолданылуы керек.

2-бөлік бойынша санкция оның ішінде лицензиядан айыруды қамтиды.

315-бап. Техникалық регламенттерде белгіленген талаптарды қоспағанда, құрылыстарды салу және реконструкциялау, құрылыс материалдарын, бұйымдары мен конструкцияларын өндіру бойынша құрылыс, монтаж, жөндеу және қалпына келтіру жұмыстары кезінде нормативтік құжаттарда көзделген атқарушы техникалық құжаттаманы орындау ережелерін бұзу

Техникалық регламенттерде белгіленген талаптарды қоспағанда, құрылыстарды салу және реконструкциялау, құрылыс материалдарын, бұйымдары мен конструкцияларын өндіру бойынша құрылыс, монтаж, жөндеу және қалпына келтіру жұмыстары кезінде нормативтік құжаттарда көзделген атқарушы техникалық құжаттаманы орындау ережелерін бұзу -

лауазымды адамдарға ескерту немесе айыппұл салуға, шағын бизнес субъектілеріне - жиырма беске, орта бизнеске - елу мөлшерінде, ірі бизнес үшін - жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Бапта атқарушы техникалық құжаттаманы ресімдеу ережелерін бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілік қарастырылған.

Қазақстан Республикасы Құрылыс және тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық істері агенттігі төрағасының 2011 жылғы 29 желтоқсандағы № 536 бұйрығына сәйкес атқарушы құжаттама - бұл құрылыстың жұмыс сызбаларының жиынтығы, жұмыс сипаттамасының осы сызбаларға сәйкестігі немесе адамдар енгізген өзгерістер, жұмыстардың орындалуына, сертификаттарға, техникалық паспорттарға және материалдардың сапасын растайтын басқа құжаттарға, жасырын жұмыстарды сараптауға арналған сертификаттарға, журналдарға жауапты Жұмыс, аралық және қорытынды қабылдау актілері, жүйелерді тестілеу және т.б.

Тұтастай алғанда, құжаттаманың бұл түрі құрылыс процесінде және құрылыс-монтаж жұмыстарының процесін, сондай-ақ объектінің техникалық жағдайын белгілеу кезінде жасалады.

Сондай-ақ, Қазақстан Республикасы Құрылыс және тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық істері агенттігі төрағасының 2011 жылғы 29 желтоқсандағы № 536 бұйрығымен құрылыс кезінде берілген атқарушы құжаттардың тізімі бекітілді.

Міндетті құрастыру, нақты техникалық құжаттаманың нысаны мен мазмұны, оны жүргізу ережелері ҚНЖЕ талаптарына және басқа да қолданылатын нормативтік құжаттарға және кейбір жағдайларда құрылыс қатысушыларының нұсқауларына сәйкес келеді. Құрылыс-монтаж жұмыстарының барысы мен құрылыс алаңының техникалық жағдайын белгілейтін атқарушы техникалық құжаттаманың уақтылы және дұрыс орындалуы жұмыс сапасын арттырады.

Сондықтан, құрылыс процесінде жұмыс орындаушылар жобалау шешімдерінің нақты орындалуын және құрылыстың барлық кезеңдеріндегі ғимараттардың, құрылыстар мен олардың элементтерінің нақты жағдайларын көрсететін атқарушы техникалық құжаттаманы жасауы керек, өйткені жұмыстың белгілі бір кезеңдері аяқталады.

Аяқталған құрылыс жобасы пайдалануға берілгеннен кейін оны жөндеу қажеттілігі туындайтынын ескеріңіз. Бұл жағдайда қайта құру немесе модернизациялау туралы нақты шешімдер қабылданатын негізгі құжаттар атқарушы техникалық құжаттама болып табылады. Сондықтан қабылданған дизайнерлік шешімдердің тиімділігі компиляцияның толықтығы мен сапасына байланысты. Яғни, атқарушы құжаттама құрылыс объектісінің нақты күйін неғұрлым дәл көрсетсе, болашақта объектіге қатысты дұрыс шешім қабылдауға болады.

Бұл әкімшілік құқық бұзушылықтың объектісі нормативтік құжаттарда қарастырылған атқарушы техникалық құжаттаманы ресімдеу ережелері болып табылады.

Объективті жағы - объектіні салу, қайта құру, құрылыс материалдарын, бұйымдары мен конструкцияларын өндіру, құрылыс, монтаждау, жөндеу және қалпына келтіру жұмыстарын жүргізу кезінде қылмыскер, техникалық регламенттерде белгіленген талаптарды қоспағанда, нормативтік актілерде көзделген атқарушы техникалық құжаттаманы ресімдеу ережелеріне сәйкес келмеуі.

Бұл құқық бұзушылық кез-келген акт жасалған кезден бастап орындалды деп саналады, бұл атқарушы құжаттаманың орындалуын бұзу болып табылады. Кейбір жағдайларда бұл құқық бұзушылық әрекетсіздік нәтижесінде жасалады (мысалы, егер нормативтік құжаттардың талаптары сақталмаса).

Қылмыстың субъектілері:

шенеуніктер

шағын бизнес;

орта кәсіпкерлік субъектілері;

ірі кәсіпкерлік субъектілері.

Субъективтік жағы кінәнің қасақана немесе абайсыз түрінде көрінеді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 718-бабының 1-бөлігіне сәйкес, осы бап бойынша істерді мемлекеттік сәулет-құрылыс бақылауы мен объектілердің құрылысының сапасын бақылауды жүзеге асыратын органдар қарайды.

316-бап. Белгіленген тәртіппен сараптамадан өтпеген объектілерді және олардың кешендерін жобалау (жобалау-сметалық) құжаттамасынсыз немесе жобалау (жобалау-сметалық) құжаттамасынсыз (қайта құру, қалпына келтіру, кеңейту, техникалық қайта жарақтандыру, жаңғырту, күрделі жөндеу) техникалық регламенттерде белгіленген талаптар

1. Белгіленген сараптамадан өтпеген, жобалық (жобалық-сметалық) құжаттамасыз немесе жобалық (жобалық-сметалық) құжаттамасыз нысандар мен олардың кешендерін салу (қайта құру, қалпына келтіру, кеңейту, техникалық қайта жарақтандыру, модернизациялау, күрделі жөндеу) техникалық регламенттерде белгіленген талаптарды қоспағанда, оны жүзеге асыру -

жеке тұлғаларға - жүз жиырма, лауазымды адамдарға - жүз алпыс мөлшерінде, шағын бизнес немесе коммерциялық емес ұйымдар үшін - екі жүз, орта бизнес үшін - үш жүз сексен мөлшерінде, ірі бизнес үшін - бес жүз сексен мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады. айлық есептік көрсеткіштер.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекет, сондай-ақ осы баптың бірінші бөлігінде көзделген әкімшілік жауаптылыққа әкеп соққан бұзушылық жойылмаса, -

жеке тұлғаларға - жүз алпыс, шенеуніктер - екі жүз, шағын бизнес немесе коммерциялық емес ұйымдар - үш жүз, орта бизнес үшін - алты жүз, ірі бизнес үшін - бір мың айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады. жұмысты тоқтата отырып, көрсеткіштер.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілген баптың 1-бөлімінде ведомстводан тыс оң пікірі жоқ жобалау (жобалау-сметалық) құжаттамасынсыз немесе жобалық (жобалық-сметалық) құжаттамасыз объектілерді және олардың кешендерін қайта құру, қалпына келтіру, кеңейту, техникалық қайта жарақтандыру, модернизациялау, күрделі жөндеу үшін әкімшілік жауапкершілік қарастырылған. техникалық регламенттерде белгіленген талаптарды қоспағанда, егер мұндай сараптама қажет болса, сараптама.

"Қазақстан Республикасындағы сәулет, қала құрылысы және құрылыс қызметі туралы" Заңның 64-1-бабына сәйкес объектілерді салу саласындағы жобаларға кешенді ведомстводан тыс сараптаманы сараптамалық ұйымдар жүргізеді және ТЭН немесе жобалық-сметалық құжаттаманың тиісті бөлімдерінде (бөліктерінде) расталған сарапшылар жүргізеді.

Оң сараптамалық қорытындылар қарастырылған жобаларды мақұлдау үшін негіз болып табылады.

Объектілерді салу саласындағы жобаларға кешенді ведомстводан тыс сараптама қорытындысымен байланысты әкімшілік істерде сот сараптамасы Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінде белгіленген тәртіппен жүргізілуі мүмкін.

Бюджеттік қаражаттың немесе мемлекеттік инвестициялардың басқа нысандарының қатысуынсыз қаржыландырылатын техникалық қарапайым объектілердің құрылысы жобалары келесі объектілерде міндетті сараптамадан өткізілмейді:

1) астананың, республикалық маңызы бар қаланың, аудандардың (облыстық маңызы бар қалалардың) жергілікті атқарушы органдарының сәулет-жоспарлау тапсырмасына сәйкес лицензиясы бар тұлғалар салатын жеке тұрғын үйлер. Бұл талап сейсмикалық қауіптіліктің жоғарылау аймағында немесе басқа арнайы геологиялық (гидрогеологиялық) және геотехникалық жағдайлары бар арнайы жобалық шешімдер мен оларды жүзеге асыру шараларын қажет ететін екі қабаттан жоғары жеке үйлер салуға қолданылмайды;

2) маусымдық жұмыстар мен мал өсіруге арналған уақытша ғимараттар, тұрғын және тұрмыстық үй-жайлар;

3) жеке тұрғын үй учаскелері аумағындағы, сондай-ақ көгалдандыру және көлік серіктестігі (серіктестіктер) аумағындағы тұрғын үйлер;

4) қолданыстағы инженерлік желілерді өзгертуді қажет етпейтін үй учаскелері мен саяжай учаскелерін абаттандыру;

5) құрастырмалы құрылымдардан тұрғызылған және санитарлық-эпидемиологиялық қызметтермен келісуді қажет етпейтін контейнерлер мен блоктардың жылжымалы кешендері, сондай-ақ сауда объектілері, қоғамдық тамақтану және тұрмыстық қызмет көрсету объектілері үшін бір қабатты ғимараттар (құрылыстар);

6) автомобильдер саны елу бірліктен аспайтын ашық типтегі паркингтер, сондай-ақ екі автомобильден аспайтын қораптары бар гараждар;

7) қолданыстағы ғимараттарда жүзеге асырылатын және тірек конструкцияларын өзгертуді қажет етпейтін өндірістік емес үй-жайларды қайта құру (қайта жабдықтау);

8) инженерлік желілерді электрокоррозиядан қорғау;

9) олардың орналасуын, төсеу белгілерін, құбыр диаметрлерін өзгертуді қажет етпейтін желілік инженерлік желілер мен олардағы құрылыстарды күрделі жөндеу;

10) аумақтың шағын сәулеттік нысандары мен қоршаулары;

11) ашық спорт алаңдары, тротуарлар, ғимараттардың (құрылыстардың) айналасын төсеу;

12) технологиялық ресурсы таусылған және кәсіпорынды (цехты) қайта құруды немесе қайта профилдеуді қажет етпейтін технологиялық немесе инженерлік жабдықтардың қондырғыларын жөндеу және ауыстыру;

13) лицензиясы бар тұлғалар жүзеге асыратын және қосымша жер учаскесін (аумақты бөлу) талап етпейтін, құрылымдардың жобалық беріктігін төмендетпейтін, сәулет-эстетикалық, эстетикалық жағдайларды нашарлатпайтын, тұрғын үйлердегі (тұрғын үйлердегі) тұрғын және тұрғын емес үй-жайларды қайта құру (қайта жоспарлау, қайта жабдықтау); жұмыс кезінде қоршаған ортаға зиянды әсер етпейтін, отқа төзімді, жарылысқа қарсы және санитарлық қасиеттер, оларда жоба авторының тиісті жазбасы бар (жобаның бас инженері, бас сәулетші) Жоба төре);

14) меншік иелері жеке пайдалануға арналған басқа да техникалық қарапайым ғимараттар.

Бұл жобалар үшін кешенді ведомстводан тыс сараптама тапсырыс берушінің қалауы бойынша ғана жүргізілуі мүмкін.

Бұл әкімшілік құқық бұзушылықтың объектісі болып объектілер мен олардың кешендерін өзгерту (қайта құру, қалпына келтіру, кеңейту, техникалық қайта жарақтандыру, модернизациялау, күрделі жөндеу).

"Қазақстан Республикасындағы сәулет, қала құрылысы және құрылыс қызметі туралы" Заңның 1-бабының 31) тармақшасына сәйкес құрылыс қызметі дегеніміз - жаңа және (немесе) өзгертулер (кеңейту, модернизациялау, техникалық қайта жарақтандыру, қайта құру, қалпына келтіру) жолымен өндірістік және өндірістік емес мақсаттар үшін негізгі құралдарды құру қызметі. қолданыстағы нысандарды күрделі жөндеу).

Осылайша, құрылыс қызметі екі формада болады, біріншісі - нысандарды құру, екіншісі - бұрынғыларын өзгерту. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 314-бабы жобалық құжаттамасыз жаңа нысандарды салғаны үшін жауапкершілікті, ал Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 316-бабы - құрылыс жобаларына енгізілген өзгерістер үшін жауапкершілікті көздейді.

"Қазақстан Республикасындағы сәулет, қала құрылысы және құрылыс қызметі туралы" Заңның 60-бабының 1-1-тармағына сәйкес объектілерді және олардың кешендерін жобалау (конструкциялаусыз) салу (кеңейту, модернизациялау, техникалық қайта жарақтандыру, қайта құру, қалпына келтіру, күрделі жөндеу) кезінде - сметалық құжаттама немесе тиісті сараптамадан өтпеген жобалық (жобалық-сметалық) құжаттама Қазақстан Республикасының Кодексіне сәйкес тоқтатыла тұрады. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Таң. Құрылыс-монтаж жұмыстарын қайта бастау белгіленген тәртіппен сараптамадан өткен тиісті жобалық (жобалық-сметалық) құжаттар болған жағдайда ғана жүзеге асырылады.

Алайда 314-баптан айырмашылығы, 316-баптың бірінші бөлігі құрылыс-монтаж жұмыстарын тоқтата тұрмайды, бұл заңның объектілерді салуды тоқтата тұру туралы талабына қайшы келеді.

Қылмыстың субъектілері:

жеке тұлғалар

шенеуніктер

шағын бизнес;

коммерциялық емес ұйымдар;

орта кәсіпкерлік субъектілері;

ірі кәсіпкерлік субъектілері.

Субъективтік жағы кінәнің қасақана түрінде көрінеді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 718-бабының 1-бөлігіне сәйкес, бірінші бөлігіндегі істерді мемлекеттік сәулет-құрылыс бақылауы мен объектілердің құрылысының сапасын бақылауды жүзеге асыратын органдар қарайды.

2-бөлім, түсіндірілген баптың бірінші бөлімінен айырмашылығы, қайталануды біліктілік атрибуты ретінде анықтайды, яғни бірінші бөлімге әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде ұқсас құқық бұзушылықтың жасалуы. Қылмыстың қайталануынан басқа, екінші бөлімде бірінші бөлігінде көзделген бұзушылықтың жойылуын қалпына келтіру қарастырылған.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 804-бабы 1-бөлігінің 21), 34) - тармақтарына сәйкес, екінші бөлік бойынша хаттаманы келесі органдардың уәкілетті лауазымды адамдары жасайды:

мемлекеттік сәулет-құрылыстық бақылау және қадағалау органдары

заңға сәйкес лицензия алушы немесе екінші санаттағы рұқсаттар беруге уәкілетті органдар;

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 684-бабының негізінде екінші бөліктегі істерді мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары қарайды.

Объективті жағы - қылмыскер құрылысты (қайта құру, қалпына келтіру, кеңейту, техникалық қайта жарақтау, модернизациялау, күрделі жөндеу) қажетті жобалық (жобалық-сметалық) құжаттамасыз немесе жобаға (жобалық-сметалық құжаттамаға) оң сараптамалық қорытынды бермей жүзеге асырады.

317-бап. Сараптамалық жұмыстар мен инжинирингтік қызметтерді жүзеге асыру кезінде Қазақстан Республикасының заңнамасын бұзу

1. Жобалық бақылауды жүзеге асыратын адамдардың аяқталған (орындалған) құрылыс-монтаж жұмыстары бекітілген жобалық шешімдерге сәйкес келмейді деген болжам -

жеке тұлғаларға жүз сексен айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға, алты ай мерзімге сәулеттік қадағалау жүргізу құқығына сарапшының куәлігін тоқтата тұруға әкеп соғады.

2. Жобалық сараптама жүргізетін тұлғалардың жобалық (жобалық-сметалық) құжаттамаға Қазақстан Республикасы заңнамасының талаптарына сәйкес келмейтін және салынып жатқан немесе салынып жатқан объектілердің тұрақтылығын, сенімділігі мен ұзақтылығын қамтамасыз етпейтін оң сараптамалық қорытынды (бағалау) беруі, -

жеке тұлғаларға алты ай мерзімге жобаларға сараптама жүргізу құқығына сарапшының куәлігін тоқтата отырып, жүз сексен айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

3. Техникалық қадағалауды жүзеге асыратын адамдардың жоба кезеңіндегі бұзушылықтарды, оның ішінде орындалған жұмыстардың сапасы, мерзімі, қабылдануы мен пайдалануға берілуі туралы жорамал, -

жеке тұлғаларға жүз сексен айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға, алты ай мерзімге техникалық қадағалау жүргізу құқығына сарапшы куәлігінің қолданылуын тоқтата тұруға әкеп соғады.

3-1. Ғимараттар мен құрылыстардың сенімділігі мен тұрақтылығына техникалық сараптама жүргізетін, бекітілген құрылыс нормаларының талаптарын бұза отырып жасалған және жұмысының нашарлауына, ғимараттардың, құрылыстардың, олардың бөліктерінің немесе құрылымдық элементтерінің беріктігінің, тұрақтылығының төмендеуіне әкеп соқтыруы мүмкін жалған мәліметтерден тұратын есеп беру, -

жеке тұлғаларға алты ай мерзімге ғимараттар мен құрылыстардың сенімділігі мен тұрақтылығына техникалық байқау жүргізу құқығына сарапшы куәлігін тоқтата отырып, жүз сексен айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

4. Осы баптың бірінші, екінші, үшінші және 3-1-бөліктерінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекеттер (әрекетсіздік),

жеке тұлғаларға екі жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға, тиісті қызмет түріне және мамандандыруға арналған сараптамалық куәлігінен айыруға және үш жылға дейінгі мерзімде сараптамалық жұмыстарды және инженерлік қызметтерді жүргізу құқығына қызметке тыйым салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілген баптың 1-бөлімі аяқталған (орындалған) құрылыс-монтаж жұмыстары мен бекітілген жобалық шешімдер арасындағы сәйкессіздікке бақылауды жүзеге асыратын тұлғалардың қабылдауы үшін әкімшілік жауапкершілік қарастырылған.

"Қазақстан Республикасындағы сәулет, қала құрылысы және құрылыс қызметі туралы" Заңның 34-бабының 2-тармағына сәйкес, жобаны қадағалау құрылыстың бүкіл кезеңінде (қайта құру, қалпына келтіру, кеңейту, техникалық қайта жарақтандыру, жаңғырту, күрделі жөндеу) немесе аяқталмаған объектілердің құрылысын

консервациялауда міндетті болып табылады. қолданыстағы стандарттарға сәйкес объектілерді салу үшін жобалық (жобалық-сметалық) құжаттамада көзделген қаражат есебінен.

Заңға сәйкес, далалық бақылауды жүзеге асыратын адамдарға:

1) мақұлданған жобада қарастырылған жобалық шешімдерді салу кезінде дәл орындалуын қамтамасыз етеді;

2) сәулет қадағалау журналын жүйелі және дұрыс жүргізуді;

3) жасырын жұмыстарды сараптау және сыни құрылымдарды аралық қабылдау туралы куәліктерді ресімдеуге және қол қоюға қатысуға;

4) Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен бекітілген жобалық (жобалық-сметалық) құжаттамаға негізделген өзгерістер енгізу туралы уақтылы шешімдер қабылдауға;

5) мердігер (бас мердігер) нұсқауды орындамаған немесе тиісінше орындамаған жағдайда, оны тапсырыс берушінің назарына жеткізеді, сондай-ақ мемлекеттік сәулет-құрылысты бақылау және қадағалау органының тиісті бөлімшесіне хабарлайды;

6) объектіні пайдалануға қабылдау актісіне қосымшаларды нақты өлшемдермен толтырады.

Әкімшілік құқық бұзушылықтың объектісі объектілерді салу кезінде жүргізіліп жатқан авторлық қадағалаудың сапасы болып табылады.

"Қазақстан Республикасындағы сәулет, қала құрылысы және құрылыс қызметі туралы" Заңның 1-бабы 1) тармақшасына сәйкес авторлық қадағалау автордың бақылауды жүзеге асыру құқығы болып табылады:

сәулет және қала құрылысы жұмыстарының авторлары (авторлары) жүзеге асыратын құрылыс жобасын (құрылыс құжаттамасын) әзірлеу;

сәулет немесе қала құрылысы жұмыстарының авторларын (авторларын) қоса алғанда, оны жасаушылар жүзеге асыратын құрылыс жобасын жүзеге асыру.

Құрылыстың қазіргі жағдайлары құрылыс өнімдерінің сапасына қойылатын талаптарды үнемі арттырып отырады. Мұндай жағдайда өнімнің сапасын қамтамасыз етудің маңызды құралдарының бірі - тапсырыс берушінің құрылыс алаңында жүзеге асырылатын және мердігерлермен байланысының жоғары көлемімен сипатталатын, жобалау ұйымдарының салалық қадағалауының сауатты құрылған және жақсы құрылған жүйесі болуы мүмкін.

Инженерлік қадағалау қызметтері мен техникалық қызметтер арасындағы басты айырмашылық - жобалық жұмыстарды орындауға тікелей қатысу және жобалық шешімдердің нақты құрылыс нәтижесіне сәйкестігін қадағалау, бұл ретте техникалық қадағалау объектінің жеке элементтерінде немесе оның кешендерінде жүзеге асырылады, бірақ техникалық қадағалау сарапшылары тікелей қатыспайды, бұл белгілі бір дәрежеде жоба өзгерістерінің тиімділігінің төмендеуіне әсер етуі мүмкін.

Объективті жағы мынада: қылмыскер қадағалау рәсіміне қойылатын міндетті талаптарды бұзады.

Жаңадан салынатын құрылыстарды, қайта құру, жаңғырту, техникалық қайта жарактандыру, күрделі жөндеу және қалпына келтіру, оның ішінде инженерлік инфрақұрылымдар мен коммуникацияларды (электр, су, газ, жылу, кәріз жүйесі мен желілері) ұйымдастыру және қадағалау автоматика, телекоммуникациялар, өрт дабылы жүйелері, дыбыстық-техникалық жүйелер және т.б.) меншік түріне қарамастан және объектілерді абаттандыру Жобаны әзірлеушілерге ведомстволық бағыныстылық Қазақстан Республикасының "Ғимараттар мен құрылыстардың құрылысына сәулет қадағалауы" / Сәулет, қала құрылысы және құрылыс саласындағы мемлекеттік стандарттармен "бекітілген.

Қылмыстың субъектілері болып қадағалауды жүзеге асыратын адамдар табылады: жобаның авторы (жасаушысы);

осы қызмет түріне сәйкес сертификаты бар және жобаны әзірлеуге қатысқан сарапшы;

жобаны әзірлеуге қатыспаған тиісті сертификатқа ие сарапшы (жоба авторының қадағалауды жүзеге асыруы дәлелденбеген жағдайда).

Субъективтік жағы кінәнің қасақана немесе абайсыз түрінде көрінеді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 718-бабының 1-бөлігіне сәйкес, бірінші бөлігіндегі істерді мемлекеттік сәулет-құрылыс бақылауы мен объектілердің құрылысының сапасын бақылауды жүзеге асыратын органдар қарайды.

2-бөлімде Қазақстан Республикасының заңнамасының талаптарына сәйкес келмейтін және салынып жатқан немесе салынып жатқан объектілердің тұрақтылығын, сенімділігі мен ұзақ мерзімділігін қамтамасыз етпейтін жобалық (жобалық-сметалық) құжаттамаға оң сараптамалық қорытынды (сараптама бағасы) бергені үшін әкімшілік жауапкершілік қарастырылған.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 322-бабына ескерту:

Беріктік дегеніміз - бұл материалдың, құрылымның, өнімнің, олардың интерфейстерінің, ғимарат пен құрылымның негізінің топырағын құлаусыз, жүктемелер мен соққылардың есептелген мәндерін қабылдау қабілеті деп түсінеді.

тұрақтылық деп ғимараттың, құрылымның есептелген әсерлер мен жүктемелер әсерінен тұрақты тепе-теңдік күйін сақтау қабілеті түсініледі.

сенімділік дегеніміз - ғимараттың, құрылыстың, оның инженерлік жүйелерінің, тірек және қоршаушы құрылымдардың нормаланған индикаторлардың мәндерімен анықталған функцияларды орындау қабілеті.

Бұл әкімшілік құқық бұзушылықтың объектісі - сараптамалық жұмыс, яғни жобаларды сараптау және ғимараттар мен құрылыстардың сенімділігі мен тұрақтылығына техникалық зерттеу жүргізу.

Объективті жағы - кінәлілер құрылыс жобаларының тұрақтылығын, сенімділігі мен беріктігін қамтамасыз етуге мүмкіндік бермейтін жобалық-сметалық құжаттаманың жеткіліксіздігіне қарамастан оң сараптамалық қорытынды береді.

Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрінің 2015 жылғы 2 сәуірдегі № 305 бұйрығымен қала құрылысы және құрылыс жобалары (техникалық-экономикалық негіздемесі мен жобалық-сметалық құжаттама) бойынша сараптамалық қорытындыларды беру тәртібі бекітілді.

Құқық бұзушылық субъектісі - жобаларға сараптама жүргізетін адамдар.

Жобаның жеке бөлімінде (бөлімінде) кешенді ведомстволық емес сараптама жүргізу үшін сараптамалық ұйымның штаттан тыс қызметкерлері немесе осы ұйымдар уақытша штаттан тыс сарапшылар ретінде тартылады.

Субъективтік жағы кінәнің қасақана немесе абайсыз түрінде көрінеді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 718-бабының 1-бөлігіне сәйкес, екінші бөліктің істерін мемлекеттік сәулет-құрылыс бақылауы мен объектілердің құрылысының сапасын бақылауды жүзеге асыратын органдар қарайды.

3-бөлімде жобаны іске асыру сатысында техникалық бақылауды жүзеге асыратын тұлғалардың қабылдауы, оның ішінде сапа, мерзім, жұмысты қабылдау және пайдалануға беру бойынша әкімшілік жауапкершілік қарастырылған.

Бұл әкімшілік құқық бұзушылықтың объектісі - бұл сапаны, мерзімдерді, құнын, орындалған жұмыстарды қабылдауды және объектілерді пайдалануға енгізуді қоса алғанда, жобаның барлық кезеңдерінде құрылысты қадағалау болып табылатын техникалық қадағалау.

Бұл жағдайда "сапа" және "мерзімдер" сияқты бағалау категориялары бойынша олар мемлекеттік стандарттарға сәйкестікті және мақұлданған жобаға (жобалық шешімдерге), сондай-ақ құрылыстың нормативтік шарттарына сәйкестігін білдіреді.

Объективті жағы - қылмыскер жобаны іске асыру сатысында бұзушылықтарға жол бермейді, оның ішінде орындалған жұмыстардың сапасы, мерзімі, қабылдау және объектіні пайдалануға беру. Басқаша айтқанда, техникалық қадағалауды жүзеге асыратын тұлға құрылыс жұмыстарының сапасы мен мерзімдерін бақылау бойынша өз міндеттемелерін орындамайды немесе тиісінше орындамайды.

Күнделікті тәжірибеде құрылыс жұмыстарының сапасын бағалайтын техникалық қадағалау өкілдері жеткілікті мөлшерде өлшенбеуі мүмкін. Бұл тапсырыс беруші ұйымда тиісті жабдық немесе қадағалауды жүзеге асыратын мамандар болмауы және өлшеу жұмыстарының белгілі бір түрлерін жүргізуге жеткілікті тәжірибесі болмауы мүмкін.

"Қазақстан Республикасындағы сәулет, қала құрылысы және құрылыс қызметі туралы" Заңның 34-1-бабының 5-тармағының талаптарына сәйкес техникалық қадағалауды жүзеге асыратын адамдарға:

1) мердігердің (бас мердігердің) құрылыс-монтаж жұмыстарының технологиялық процесін айқындайтын ұйымдық-технологиялық құжаттардың талаптарына сәйкестігін бақылауды қамтамасыз етуге;

2) құрылыс-монтаж жұмыстарының сапалы орындалуын қамтамасыз ету;

3) осы Заңның 31-1-бабы 3-тармағының 1), 3), 4), 5) және 6) тармақшаларында көрсетілген объектінің талаптарының сақталуына бақылауды қамтамасыз етеді;

4) техникалық қадағалау журналын үнемі және тиісті түрде жүргізуді жүзеге асырады;

5) жасырын жұмыстарды сараптау және сыни құрылымдарды аралық қабылдау туралы актілерді дайындауға және қол қоюға қатысады;

6) ай сайын мемлекеттік сәулет-құрылыс бақылау және қадағалау органына объектінің жай-күйі мен құрылысының барысы туралы есеп ұсынады;

7) мердігер (бас мердігер) нұсқауды орындамаған немесе тиісінше орындамаған жағдайда, оны тапсырыс берушінің назарына жеткізеді, сондай-ақ мемлекеттік сәулет-құрылысты бақылау және қадағалау органының тиісті бөлімшесіне хабарлайды;

8) техникалық қадағалау журналына енгізілген олардың нұсқаулықтарының орындалуын бақылауды жүзеге асырады.

Техникалық қадағалауды жүзеге асыратын адамдар, яғни тиісті жауапкершілік деңгейіне техникалық қадағалау жүргізу туралы сертификаты бар сарапшылар құқық бұзушылықтың субъектілері болып табылады.

Субъективтік жағы кінәнің қасақана немесе абайсыз түрінде көрінеді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 718-бабының 1-бөлігіне сәйкес, үш бөліктегі істерді мемлекеттік сәулет-құрылыс бақылауын және объектілердің құрылысының сапасын бақылауды жүзеге асыратын органдар қарайды.

3-1-бөлім "Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне сәулет, қала құрылысы және құрылыс қызметі мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы" 2015 жылғы 28 қазандағы № 366-V Заңымен толықтырылды және талаптардың бұзылғанына қарамастан қорытынды бергені үшін әкімшілік жауапкершілікті көздейді, бекітілген құрылыс нормалары және жұмысының нашарлауына, ғимараттардың, құрылыстардың беріктігінің, тұрақтылығының төмендеуіне әкелуі мүмкін дұрыс емес мәліметтер бар, олардың бөліктері немесе жеке құрылымдық элементтер.

Бұл әкімшілік құқық бұзушылықтың объектісі - ғимараттар мен құрылыстар мен олардың элементтерінің нақты жағдайын, сенімділігі мен тұрақтылығын, ғимараттар мен құрылыстардың одан әрі жұмыс істеу мүмкіндігін, нақты көрсеткіштердің сандық бағасын алуды анықтайтын сараптамалық жұмыс түрі болып табылатын ғимараттар мен құрылыстардың сенімділігі мен тұрақтылығына техникалық сараптама. уақыттың өзгеруін ескере отырып, құрылымдардың сапасы және жұмыс көлемін анықтау onta, жөндеу немесе объектіде, сондай-ақ қажетті тағайындалған өзгерістер қалпына келтіру.

Объективті жағы мынада: қылмыскер бекітілген құрылыс нормаларының талаптарын бұза отырып және жұмысының нашарлауына, ғимараттардың, құрылыстардың, олардың бөліктерінің немесе жеке құрылымдық элементтерінің беріктігінің, тұрақтылығының төмендеуіне әкелуі мүмкін дәл емес мәліметтерден тұратын қорытынды шығаруға мүмкіндік береді.

Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрінің 2015 жылғы 19 қарашадағы № 702 бұйрығымен бекітілген Ғимараттар мен құрылыстардың сенімділігі мен тұрақтылығын техникалық тексеру ережелеріне сәйкес сарапшы немесе ұйым ғимараттар мен құрылыстардың сенімділігі мен тұрақтылығына техникалық байқау жүргізу кезінде келесі функцияларды орындайды:

1) Тапсырыс берушіден бастапқы деректерді сұрайды: қолданыстағы жобалық-сметалық құжаттама, сараптамалық қорытынды, инженерлік-геологиялық зерттеулерге қорытынды, пайдалану және техникалық құжаттама, рұқсат құжаттар, пайдалану құжаттары;

2) ақаулардың фотофиксациясымен визуалды тексеру жүргізеді;

3) Тапсырыс берушіге объектіні техникалық сараптамаға дайындау үшін барлық қажетті іс-әрекеттерді ұйымдастыруы және жүзеге асыруы үшін тірек құрылымдарының қажетті саңылаулары орналасқан әрекеттердің бағдарламасын ұсынады;

4) ұсынылған бастапқы деректерді алдын ала зерделеу мен талдауды жүргізеді;

5) іргетастар мен іргетастарды қосқанда негізгі тірек және қоршаушы құрылымдарды егжей-тегжейлі аспаптық зерттеу жүргізеді;

6) егжей-тегжейлі аспаптық зерттеу жүргізу кезінде аккредиттелген мамандандырылған зертхана қатысады;

7) нормативті талаптардан ауытқуларды анықтау үшін зерттелетін барлық объектіге және оның құрылымдық элементтеріне инженерлік-геодезиялық зерттеулер жүргізеді;

8) объектілерде қолданылатын құрылыс материалдарының, конструкциялар мен бұйымдардың сапасын, олардың Қазақстан Республикасында қолданыстағы нормативтерге және басқа да нормативтік-техникалық құжаттарға сәйкес зертханалық зерттеулерін ұйымдастыруын және сапаны растайтын құжаттардың (техникалық паспорттар, сертификаттар, зертханалық зерттеулер нәтижелері және т.б.) болуын тексереді; басқалары);

9) сауалнама нәтижелерін зерделеуді жүргізеді;

10) сараптама нәтижелері мен зертханалық мәліметтерді ескере отырып, ұсынылған бағдарламалық жүйелерде ғимараттың (құрылыстың) салыстырмалы есептеуін жүргізеді;

11) алынған барлық деректерге инженерлік талдау жүргізеді (құрылымдарды пайдалану санатын анықтай отырып, бастапқы деректерді, зерттеу нәтижелерін және салыстырып тексеру нәтижелерін талдау);

12) объектінің нақты деректері (жоспарлар, бөлімдер, тірек құрылымдарының атқарушылық зерттеулері, фотосуреттер, зертханалық протоколдар, тірек материалдары) бойынша объектінің сенімділігі мен тұрақтылығына техникалық сараптама нәтижелері туралы қорытындылары бар қажетті қосымшалармен техникалық байқаудың инженерлік талдауының нәтижелері туралы сараптамалық қорытынды жасайды;

13) жасалған қорытындылардың негізінде қажетті құрылымдарды нығайту (қалпына келтіру) бойынша ұсыныстар әзірлейді;

14) Тапсырыс берушіге қажетті құрылымдарды нығайту (қалпына келтіру) бойынша қорытындылары мен ұсыныстары бар объектіні техникалық тексеру туралы сараптамалық қорытынды береді.

Ғимараттар мен құрылыстардың сенімділігі мен тұрақтылығын техникалық тексеруге сарапшының аттестаты бар адамдар құқық бұзушылық субъектілері болып табылады.

Субъективтік жағы кінәнің қасақана немесе абайсыз түрінде көрінеді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 718-бабының 1-бөлігіне сәйкес, 3-1-бөлігіндегі істерді мемлекеттік сәулет-құрылыс бақылауы мен объектілердің құрылысының сапасын бақылауды жүзеге асыратын органдар қарайды.

4-бөлім қайталануды біліктілік атрибуты ретінде анықтайды, яғни 1 - 3-1 бөліктерінде әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде ұқсас құқық бұзушылықтардың жасалуы.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 804-бабы 1-бөлігінің 21) тармағына сәйкес, бұл құқық бұзушылық туралы хаттаманы мемлекеттік сәулет-құрылысты бақылау және қадағалау органдарының уәкілетті лауазымды адамдары жасайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 684-бабының негізінде төртінші бөліктегі істерді мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары қарайды.

317-1-бөлім. Аккредиттелген заңды тұлғалардың инженерлік қызметтерді (техникалық қадағалау және жобаларды басқару) және сараптамалық жұмыстарды (жобалар мен ғимараттар мен құрылыстардың сенімділігі мен тұрақтылығына техникалық сараптама) енгізу кезінде Қазақстан Республикасының заңнамасын бұзуы

1. Аккредиттелген заңды тұлғалар Қазақстан Республикасы заңнамасының және өзге де нормативті-құқықтық актілердің талаптарын бұза отырып, инжинирингтік қызметтер (техникалық қадағалау және жобаларды басқару) және сараптама жұмыстарын (ғимараттар мен құрылыстардың сенімділігі мен тұрақтылығына техникалық сараптама) ұсынуы. сәулет, қала құрылысы және құрылыс саласында әрекет етеді, соның ішінде:

1) аяқталған (орындалған) құрылыс-монтаж жұмыстарының бекітілген жобалық шешімдермен сәйкес келмеуі;

2) салынып жатқан немесе тұрғызылған объектілердің тұрақтылығын, сенімділігі мен беріктігін қамтамасыз етпейтін жобалау (жобалық-сметалық құжаттама) бойынша сараптаманың (сараптамалық бағаның) оң қорытындысын беру;

3) жобаны іске асыру сатысындағы бұзушылық, оның ішінде сапа, мерзім, орындалған жұмыстарды қабылдау және объектіні пайдалануға енгізу;

4) ғимараттардың, құрылыстардың, олардың бөліктерінің немесе жекелеген құрылымдық элементтерінің жұмысының нашарлауына, беріктігінің төмендеуіне, тұрақтылығының төмендеуіне әкелуі мүмкін және дұрыс емес мәліметтерден тұратын, бекітілген құрылыс нормаларының талаптарын бұза отырып жасалған ғимараттар мен құрылыстардың сенімділігі мен тұрақтылығына техникалық куәландыру туралы қорытындылар беру;

5) аккредиттелген заңды тұлғаларға қойылатын біліктілік талаптарына сәйкес келмеу -

заңды тұлғаларға бес жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекет -

аккредиттеу туралы куәлігінен айыра отырып, заңды тұлғаларға жеті жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ _____

Түсіндірілген баптың 1-бөлігінде құрылыс қызметі саласында инженерлік және сараптамалық қызметтер көрсететін аккредиттелген ұйымдардың заң талаптарын бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілік қарастырылған.

Нарықтық экономиканың бір саласы ретінде инженерия бір жарым ғасыр бұрын Ұлыбританияда пайда болды, сол кезде инженерлер (жаңа инженерлік фирмаларға біріктірілген инженерлер тобы) жаңа зауыттар салу және жұмыс істеп тұрған зауыттарды модернизациялау үшін сұранысқа ие болды, алдымен сатыла бастады, ал инжиниринг идеясы үшін қызмет ретінде. өндірістік объектілер мен инфрақұрылымды салу және пайдалану саласындағы қызметтерді ұсыну.

Инновациялық инвестициялық жобаларды жобалау мен іске асырудың интеграциясы менеджерлердің жаңа түрінің - кәсіби жоба менеджерлерінің - көптеген салаларда өндірісті басқару теориясы мен практикасын дамытуда мүлдем жаңа кезеңнің пайда болуына әкелді.

Инвестициялық және құрылыс қызметін жобалау инжинирингтік компаниялар деп аталатын біріктірілген кәсіптік қызмет түрінде болады. Инженерия осы тұрғыдағы кәсіби қызмет ретінде өндірістік нысандар мен инфрақұрылымды құру, пайдалану және дамыту бойынша инвестициялық және құрылыс жобаларын іске асырумен байланысты қызметтер мен материалдық және зияткерлік өнімдер өндірісі болып табылады.

Сараптамалық жұмыс - бұл жобалау құжаттамасын зерттеудің нақты процедурасы, яғни жоспарланған нысанды қамтитын барлық жүйелердің есептеулерін қосқандағы құжаттар жиынтығы. Жобалық-сметалық құжаттаманы сараптау оны жобалау кезінде жіберілген қателіктерді анықтауға арналған.

"Қазақстан Республикасындағы сәулет, қала құрылысы және құрылыс қызметі туралы" Заңның 17-бабына сәйкес анықталған бұзушылықтар мен сарапшылардың ескертулері тиісті нормативтік құқықтық актілерге, қала құрылысы және техникалық регламенттердің талаптарына, сәулет саласындағы мемлекеттік және мемлекетаралық нормативтік құжаттар нормалары мен ережелеріне сілтемелермен дәлелденіп, негізделуі керек, Қазақстан Республикасындағы қала құрылысы және құрылыс. Ұсынымдық сипаттағы ұсыныстар беруге жол берілмейді.

Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің 280-бабы адам өліміне немесе басқа да ауыр зардаптарға әкеп соқтыратын сараптамалық жұмыстарды немесе инженерлік қызметтерді тиісінше орындамағаны үшін қылмыстық жауапкершілікке тартылғанын атап өтеміз.

Бұл әкімшілік құқық бұзушылықтың объектісі инженерлік қызметтер (техникалық қадағалау және жобаларды басқару) және сараптамалық жұмыстар (жобалар мен ғимараттар мен құрылыстардың сенімділігі мен тұрақтылығына техникалық сараптама) болып табылады.

Объективті жағы - қылмыскер Қазақстан Республикасы заңнамасының және сәулет, қала құрылысы және құрылыс саласындағы басқа да нормативтік-құқықтық актілердің талаптарын бұзады, соның ішінде:

1) аяқталған (орындалған) құрылыс-монтаж жұмыстарының бекітілген жобалық шешімдермен сәйкес келмеуі;

2) салынып жатқан немесе тұрғызылған объектілердің тұрақтылығын, сенімділігі мен беріктігін қамтамасыз етпейтін жобалау (жобалық-сметалық құжаттама) бойынша сараптаманың (сараптамалық бағаның) оң қорытындысын беру;

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 322-бабына ескерту:

Беріктік дегеніміз - бұл материалдың, құрылымның, өнімнің, олардың интерфейстерінің, ғимарат пен құрылымның негізінің топырағын құлаусыз, жүктемелер мен соққылардың есептелген мәндерін қабылдау қабілеті деп түсінеді.

тұрақтылық деп ғимараттың, құрылымның есептелген әсерлер мен жүктемелер әсерінен тұрақты тепе-теңдік күйін сақтау қабілеті түсініледі.

сенімділік дегеніміз - ғимараттың, құрылыстың, оның инженерлік жүйелерінің, тірек және қоршаушы құрылымдардың нормаланған индикаторлардың мәндерімен анықталған функцияларды орындау қабілеті.

3) жобаны іске асыру сатысындағы бұзушылық, оның ішінде сапа, мерзім, орындалған жұмыстарды қабылдау және объектіні пайдалануға енгізу;

"Сапа" және "Мерзімі" сияқты бағалау категориялары бойынша бұл мемлекеттік стандарттарға және бекітілген жобаға (жобалық шешімдерге), сондай-ақ құрылыстың нормативтік шарттарына сәйкестігін білдіреді.

4) ғимараттардың, құрылыстардың, олардың бөліктерінің немесе жекелеген құрылымдық элементтерінің жұмысының нашарлауына, беріктігінің төмендеуіне, тұрақтылығының төмендеуіне әкелуі мүмкін және дұрыс емес мәліметтерден тұратын, бекітілген құрылыс нормаларының талаптарын бұза отырып жасалған ғимараттар мен құрылыстардың сенімділігі мен тұрақтылығына техникалық куәландыру туралы қорытындылар беру;

5) аккредиттелген заңды тұлғаларға қойылатын біліктілік талаптарының сақталмауы.

Бұл құқық бұзушылық кез келген акт жасалған кезден бастап аяқталған болып саналады, бұл заңдарды немесе нормативтік актілерді бұзу болып табылады.

Қылмыстың субъектілері:

құрылыс объектілеріне кешенді ведомстводан тыс сараптама жүргізу құқығы берілген заңды тұлға;

ғимараттар мен құрылыстардың сенімділігі мен тұрақтылығына техникалық қадағалауды және техникалық бақылауды жүзеге асыратын заңды тұлға;

сәулет, қала құрылысы және құрылыс саласындағы жобаларды басқару құқығына ие заңды тұлға.

Субъективтік жағы кінәнің қасақана түрінде көрінеді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 718-бабының 1-бөлігіне сәйкес, бірінші бөлігіндегі істерді мемлекеттік сәулет-құрылыс бақылауы мен объектілердің құрылысының сапасын бақылауды жүзеге асыратын органдар қарайды.

2-бөлім, түсіндірілген баптың бірінші бөлімінен айырмашылығы, қайталануды біліктілік атрибуты ретінде анықтайды, яғни бірінші бөлімге әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде ұқсас құқық бұзушылықтың жасалуы.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 804-бабы 1-бөлігінің 21) тармағына сәйкес, бұл құқық бұзушылық туралы хаттаманы мемлекеттік сәулет-құрылысты бақылау және қадағалау органдарының уәкілетті лауазымды адамдары жасайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 684-бабының негізінде істерді мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары қарайды.

317-2-бап. Қазақстан Республикасы заңнамасының және сәулет, қала құрылысы және құрылыс саласындағы басқа да нормативтік-құқықтық актілердің талаптарын бұза отырып, жобалау және құрылыс процесіне тартылған инженерлік-техникалық жұмысшыларды аттестаттау

1. Жобалау және құрылыс процесіне тартылған инженерлік-техникалық жұмысшыларды Қазақстан Республикасы заңнамасының және сәулет, қала құрылысы

және құрылыс саласындағы өзге де нормативтік құқықтық актілердің талаптарын бұза отырып аттестаттау -

заңды тұлғаларға бес жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекет -

аккредиттеу туралы куәлігінен айыра отырып, заңды тұлғаларға жеті жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілген баптың 1-бөлігінде инженерлік-техникалық жұмысшыларды аттестаттау үшін сәулет, қала құрылысы және құрылыс саласындағы Қазақстан Республикасы заңнамасының және басқа да нормативтік-құқықтық актілердің талаптарын бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілік қарастырылған.

Сертификаттау - бұл жобалау және құрылыс процесіне тартылған инженерлік-техникалық жұмысшылардың өкілеттіктерін сертификаттау орталығы ресми түрде тану процедурасы.

"Қазақстан Республикасындағы сәулет, қала құрылысы және құрылыс қызметі туралы" Заңның 1-бабының 18-2) тармақшасына сәйкес, инженерлік-техникалық жұмыскер - орта кәсіптік немесе жоғары білімі бар, сәулет, қала құрылысы және құрылыс саласындағы өндірістік процесті ұйымдастыратын және басқаратын жеке тұлға.

Сәулет, қала құрылысы және құрылыс саласындағы уәкілетті орган жобалау және құрылыс процесіне қатысатын сертификатталған инженерлік-техникалық жұмысшылардың тізілімін енгізеді.

Қазақстан Республикасы Еңбек және халықты әлеуметтік қорғау министрінің 2012 жылғы 21 мамырдағы № 201-ө-м бұйрығымен менеджерлердің, мамандардың және басқа қызметкерлердің лауазымдарының біліктілік анықтамалығы бекітілді.

Бұл әкімшілік құқық бұзушылықтың объектісі - инженерлік жұмысшыларды аттестаттауға қойылатын рұқсат беру тәртібі мен талаптары.

Жобалау және құрылыс процесіне тартылған инженерлік-техникалық жұмысшыларды аттестаттауға қойылатын ережелер мен рұқсат беру талаптары Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрінің 2015 жылғы 26 қарашадағы № 734 бұйрығымен бекітілген.

Объективті жағы - қылмыскер жобалау және құрылыс процесінде жұмыс істейтін инженерлік-техникалық жұмысшыларды аттестаттауға қойылатын міндетті талаптарды бұзады, соның ішінде жобалау және құрылыс процесінде жұмыс істейтін инженерлік-техникалық қызметкерлерді аттестаттауға рұқсат беру талаптарын елемей арқылы.

Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрінің 2015 жылғы 26 қарашадағы № 734 бұйрығына сәйкес аттестаттау инженерлік-техникалық қызметкерлердің кәсіби дайындығы мен құзыреттілігін, сәулет, қала құрылысы және құрылыс саласындағы мемлекеттік стандарттарды білу, олардың жұмысының сапасын жақсарту, жаңа талаптарды зерделеу мақсатында өткізіледі. құрылыс саласындағы өзгерістерді ескере отырып.

Құқық бұзушылықтың объектілері жобалау және құрылыс процесіне тартылған инженерлік-техникалық жұмысшыларды аттестаттау үшін аккредиттелген мемлекеттік емес сертификаттау орталықтары болып табылады.

Субъективтік жағы кінәнің қасақана немесе абайсыз түрінде көрінеді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 718-бабының 1-бөлігіне сәйкес, бірінші бөлігіндегі істерді мемлекеттік сәулет-құрылыс бақылауы мен объектілердің құрылысының сапасын бақылауды жүзеге асыратын органдар қарайды.

Екінші бөлік, түсіндірілген баптың бірінші бөлігіне қарағанда, қайталануды біліктілік атрибуты ретінде анықтайды, яғни бірінші бөлімге әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде ұқсас құқық бұзушылықтың жасалуы.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 804-бабы 1-тармағының 21) тармақшаларына сәйкес, бұл құқық бұзушылық туралы хаттаманы мемлекеттік сәулет-құрылысты бақылау және қадағалау органдарының уәкілетті лауазымды адамдары жасайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 684-бабының негізінде істерді мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары қарайды.

318-бап. Техникалық регламенттерде белгіленген талаптарды қоспағанда, объектілер мен кешендерді қабылдау мен пайдалануға берудің белгіленген тәртібін бұзу

Техникалық регламенттерде белгіленген талаптарды қоспағанда, сәулет-құрылыс қызметі саласындағы мемлекеттік стандарттардың талаптарын бұзумен объектілер мен кешендерді қабылдау мен пайдалануға берудің белгіленген тәртібін бұзу, -

жеке тұлғаларға, лауазымды адамдарға елу мөлшерінде, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға - жүз жиырма, орта кәсіпкерлікке - екі жүз жиырма, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне - алты жүз елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ _____

Бапта техникалық регламенттерде белгіленген талаптарды қоспағанда, нысандар мен кешендерді қабылдау және пайдалануға беру тәртібін бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілік қарастырылған.

Салынған нысандарды қабылдау:

Қазақстан Республикасының Азаматтық кодексі,

"Қазақстан Республикасындағы сәулет, қала құрылысы және құрылыс қызметі туралы" Заң,

Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрінің 2015 жылғы 30 қарашадағы № 750 бұйрығымен бекітілген құрылыс саласындағы әзірлеуді және лицензиялау рәсімдерін ұйымдастыру ережелері.

Салынған құрылысты меншік иесінің өз бетінше пайдалануға беру ережесі, сондай-ақ Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің 2017 жылғы 13 желтоқсандағы № 867 бұйрығымен бекітілген қабылдау-тапсыру актісінің нысаны;

"Объектіні пайдалануға қабылдау актісінің нысанын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің 2017 жылғы 24 сәуірдегі № 234 бұйрығы.

Азаматтық кодекстің 663-бабына сәйкес мердігерден құрылыс мердігерлігі бойынша орындалған жұмыстарды тапсыруға дайын екендігі туралы хабарлама алатын тапсырыс беруші немесе егер шартта қарастырылған болса, жұмыс сатысы дереу олардың нәтижелерін қабылдауға кірісуге міндетті.

"Қазақстан Республикасындағы сәулет, қала құрылысы және құрылыс қызметі туралы" Заңның 73-бабына сәйкес салынған құрылысты қабылдау және пайдалануға беру тапсырыс беруші мақұлданған жобаға сәйкес толық дайындықпен және сәйкестік туралы декларацияның, құрылыс-монтаж жұмыстарының сапасына және аяқталғанға сәйкестігіне байланысты болады. бекітілген жобалық жұмыстар.

Толық дайындық деп қолданыстағы заңнамаға және мақұлданған жобаға сәйкес кіру есіктері мен терезе блоктары (толтыру) орнатылған, ішкі әрлеу жұмыстары аяқталған, қабырғалар мен төбелер сыланған және тегістелген (ішкі қаптамасыз, сырлаусыз, тұсқағаздармен) салынған объектілердің (кешендердің) жай-күйі түсініледі. жұмыстар), еден жабындарын төсеу үшін қоршау жасалды (таза едендерді орнатпай), электр сымдары мен сымдары тартылды, үйде тарату машиналары орнатылды тұрмыстық қолданысқа арналған электр құрылғыларының, газ немесе электр плиталары), монтаждау орнына клапандары және клапандары бар су және кәріз құбырлары (санитарлық жабдықтар мен аспаптарды орнатпай) орнатылды, коммуналдық есептеу құралдары (жалпы және жеке) орнатылды, егер келісім-шартта немесе қолданыстағы заңнамада өзгеше көзделмесе, жылыту құрылғылары мен терезе төсеніштері, сондай-ақ жоғарыда көрсетілгеннен асатын көлемде орындалған басқа жұмыстар.

Сонымен қатар, мемлекеттік инвестициялардың қатысуымен салынған тұрғын үй нысандарының толық дайындығы деп ішкі әрлеу (сырлау, сырлау, тұсқағаздар) жұмыстары аяқталған, таза едендер жабдықталған, санитарлық жабдықтар мен тұрмыстық электр аспаптары, газ құрылғылары орнатылған құрылыстардың жай-күйі түсініледі. электр плиталары, коммуналдық қызметтерді тұтынуға арналған есептегіштер (жалпы үй және жеке) және үй ішіндегі есік блоктары.

Мұны бекітілген жобада қарастырылған жағдайларда, ішкі қабаты жоқ, сырлау, тұсқағаздар, таза еден, сантехникалық құрылғылар мен құрылғылар, тұрмыстық электр аспаптары, газ және электр плиталары, көппәтерлі тұрғын үйлер толықтай дайын болады. кейіннен клиенттердің мүмкіндіктері мен тілектерін ескере отырып орындалатын есік блоктары.

Сонымен бірге объектідегі (кешендегі) сыртқы әрлеу жұмыстары, сонымен қатар жалпы аумақтарда (ғимараттың бөліктері) ішкі әрлеу-монтаждау жұмыстары осы талаптарға сәйкес толық көлемде жүзеге асырылады (Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрінің 2015 жылғы 30 қарашадағы № 750 бұйрығы).

Салынған нысанды пайдалануға қабылдау актімен ресімделеді. Салынған нысанды пайдалануға қабылдау актісі мақұлдануға жатады.

Кейбір авторлар дұрыс көрсеткендей, пайдалануға беру актісі құрылыстың аяқталуы кезінде заңды мәнге ие болады, өйткені бұл құжат жылжымайтын мүлік объектісінің құрылысы аяқталғандығын және оны мақсатына пайдалануға дайын екендігін растайды.

Қабылдау актісін мақұлдауды тапсырыс беруші жасайды. Нысанды қабылдау-тапсыру актісіне қол қойылған күн оның бекітілген күні және объектіні пайдалануға беру күні болып саналады.

Салынған нысанды пайдалануға қабылдау актісіне тапсырыс беруші, мердігер (бас мердігер), техникалық және сәулеттік қадағалауды жүзеге асыратын адамдар сәйкестік туралы декларация мен орындалған жұмыстардың жобаға сәйкестігі және құрылыс-монтаж жұмыстарының сапасы туралы қорытынды негізінде қол қояды. Жоғарыда аталған құжат жобалық құжаттамаға сәйкес құрылыс фактісін растайды.

Бұл әкімшілік құқық бұзушылықтың объектісі объектіні қабылдау және пайдалануға беру кезінде сақталуға тиісті талаптар болып табылады.

Объективті жағы мынада: қылмыскер объектілерді және кешендерді қабылдау және пайдалануға беру бойынша белгіленген ережелерді бұзады.

Кінәлі адам өзінің кәсіби дайындығында, мамандандырылуында және қызмет сипатында құрылыс нысанын қабылдау және пайдалануға беру талаптарын білетініне және орындауға міндетті екендігіне қарамастан бұзушылықтарды мойындайды. Құқық бұзушылық кез келген бұзушылық жасалған кезден бастап аяқталған болып саналады. Көбінесе ол әрекетсіздік түрінде жасалады (кінәлі тарап белгіленген талаптарды елемейді), бірақ ол әрекет түрінде де жасалуы мүмкін.

Қылмыстың субъектілері:

жеке тұлғалар

шенеуніктер

шағын бизнес;

коммерциялық емес ұйымдар;

орта кәсіпкерлік субъектілері;

ірі кәсіпкерлік субъектілері.

Субъективтік жағы кінәнің қасақана (тікелей және жанама) түрінде көрінеді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 718-бабының 1-бөлігіне сәйкес, осы бап бойынша істерді мемлекеттік сәулет-құрылыс бақылауын және объектілердің құрылысының сапасын бақылауды жүзеге асыратын органдар қарайды.

319-бап. Заңсыз құрылыс

Жерге тиісті құқығынсыз өндірістік, тұрғын, шаруашылық, гидротехникалық (су шаруашылығы) немесе тұрмыстық объектілерді заңсыз салу –

Жеке тұлғаларға – он бес, лауазымды адамдарға, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға – отыз, орта кәсіпкерлік субъектілеріне – елу, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне екі жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Бапта тиісті жер құқығынсыз өндірістік, тұрғын-үй, шаруашылық, гидравликалық (су шаруашылығы) немесе тұрмыстық құрылыстар салу үшін әкімшілік жауапкершілік қарастырылған.

"Қазақстан Республикасындағы сәулет, қала құрылысы және құрылыс қызметі туралы" Заңның 68-бабына сәйкес нысанның құрылысын жүргізуге ниет білдірген тапсырыс берушіге Қазақстан Республикасының жер заңнамасына сәйкес аудандардың (қалалардың) жергілікті атқарушы органдарынан тиісті жер құқығын беру туралы шешім қабылдауға міндетті. Егер тапсырыс берушіде объектінің құрылысына арналған егжей-тегжейлі жобалау жоспарына сәйкес жер учаскесіне және функционалды аймаққа тиісті құқығы болса, аудандардың (қалалардың) жергілікті атқарушы органдарынан қосымша шешім талап етілмейді.

Нысандағы құрылыс-монтаж жұмыстарына Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес жер пайдалану құқығы немесе жеке меншік құқығы берілген жерлерге ғана рұқсат етіледі.

Ғимараттар салу үшін жер учаскелерін беру тәртібі Қазақстан Республикасы Жер кодексінің 44, 44-1 баптарында анықталған.

Өртістің бұйрығымен Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрінің 2015 жылғы 27 наурыздағы № 272 мемлекеттік қызметтер стандарттарын бекітті:

- 1) жер учаскесіне жеке меншік құқығы туралы актілерді дайындау және беру;
- 2) тұрақты жер пайдалану құқығына актілер дайындау және беру;
- 3) уақытша ақылы (ұзақ мерзімді, қысқа мерзімді) жер пайдалану (жалдау) құқығына актілер дайындау және беру;
- 4) уақытша өтеусіз жер пайдалану құқығына актілер дайындау және беру.

Бап атауы мен орналасуында "заңсыз құрылыс" категориясы қолданылады. Сонымен қатар, норманың мәні бұзушылық жер учаскесіне тиісті құқығы жоқ объектілерді салу болып табылады. Яғни, бап ешқандай заңсыз құрылыс үшін

жауапкершілікті көздемейді. "Заңсыз құрылыс" санатын тек 319-бапта қолдану басқа заңдар мен ережелерді бұзумен құрылыстың заңды болатындығын білдіреді. Мәселен, мысалы, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 314-бабында: "Техникалық регламенттерде белгіленген талаптарды қоспағанда, белгіленген тәртіппен бекітілген жобалық құжаттамасыз объектілерді салу және реконструкциялау кезінде құрылыс, құрылыс, монтаж, жөндеу және қалпына келтіру жұмыстарын өндіру". Бұл жағдайда "заңсыз құрылыс жұмыстары" тіркесі бұл құрылыс жұмыстары заңсыз болғанына қарамастан қолданылмайды, өйткені олар бекітілген жобалық құжаттамасыз жүзеге асырылады.

Осыған орай, бапқа түсініктеме беру үшін келесі тақырыпшаны қолданған жөн: "Жер учаскесіне тиісті құқығы жоқ құрылыс".

Бұл әкімшілік құқық бұзушылықтың объектісі жер учаскесіне меншік құқығы болып табылады. Көбінесе мемлекеттік меншік құқығын бұзады.

Объективті жағы мынада: кінәлі адам жерді қасақана иемденіп, өндірістік, тұрғын, шаруашылық, гидравликалық (су) немесе тұрмыстық құрылыстардың құрылыс жұмыстарын жүргізеді. Аталған учаскелерді жер учаскесіне ерекше құқықсыз иелену (пайдалану) рұқсат етілмеген болып саналады.

Рұқсат етілмеген құрылыс жер учаскелеріне меншік қатынастарын реттеумен, құрылыс-монтаж жұмыстарының қауіпсіздігін қамтамасыз етумен байланысты мемлекеттік мүдделерді бұзады, экологиялық нормаларды бұзады, инвестициялық қызметті реттейді және жеке тұлғалардың құқықтары мен заңды мүдделеріне әсер етеді.

Қылмыстың субъектілері:

жеке тұлғалар

шенеуніктер

шағын бизнес;

коммерциялық емес ұйымдар;

орта кәсіпкерлік субъектілері;

ірі кәсіпкерлік субъектілері.

Субъективті жағы тікелей ниетпен сипатталады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 804-бабы 1-бөлігінің 21), 34) тармақшаларына сәйкес, бұл құқық бұзушылық туралы хаттаманы келесі органдардың уәкілетті лауазымды адамдары жасайды:

мемлекеттік сәулет-құрылыстық бақылау және қадағалау органдары;

заңнамаға сәйкес лицензия алушы немесе екінші санаттағы рұқсаттар беруге уәкілеттік берілген органдар.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 684-бабының негізінде олар бойынша істерді мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары қарайды.

320-бап. Қазақстан Республикасының тұрғын үй құрылысына үлестік қатысу туралы және Қазақстан Республикасының тұрғын үй заңнамасы туралы заңнамалық актісінің талаптарын бұзу

1. Серіктестік уәкілеттік берген құрылыс салушының ашылатын ақпараттың мазмұнын қоса алғанда, тұрғын үй құрылысына үлестік қатысу туралы Қазақстан Республикасының заңнамалық актісінің талаптарын, сондай-ақ оны тарату тәртібін немесе серіктестік уәкілеттік берген құрылыс салушының дәл емес, толық емес немесе дәл емес ақпаратты таратуы -

заңды тұлғаларға үш жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Серіктестік уәкілеттік берген әзірлеушінің Қазақстан Республикасының заңдарында көзделген ақпарат пен есептілікті республикалық маңызы бар қаланың, астананың, ауданның, облыстық маңызы бар қаланың жергілікті атқарушы органына ұсынбауы немесе олар дәйексіз ақпарат пен есептілікті ұсынбауы, сондай-ақ құрылыстың барысына бақылау нәтижелері туралы дұрыс емес немесе толық емес есеп беруі. инженерлік компанияның тұрғын үй (тұрғын үй) -

заңды тұлғаларға үш жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

3. Осы баптың бірінші және екінші бөліктерінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекеттер (әрекетсіздік), сондай-ақ әкімшілік жауапкершілікке әкеп соқтыратын, осы баптың бірінші және екінші бөліктерінде көзделген бұзушылықтар жойылмаса, -

үш айға дейінгі мерзімге үлескерлерден ақша тартуға рұқсаттың қолданылуын тоқтата тұруға әкеп соғады.

4. Кондоминиум объектісін басқару органы тұрғын үй заңнамасында көзделген жағдайларда екінші деңгейдегі банктерде кондоминиум объектісі үшін ағымдағы және (немесе) жинақ шоттарын ашу мерзімдерін бұзу, - ескертуге алып келеді.

5. Кондоминиум нысанын басқару органы тоқсан сайынғы есепті ұсыну мерзімдерін бұзу - ескертуге алып келеді.

6. Осы баптың төртінші және бесінші бөліктерінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекеттер (әрекетсіздік), жеке тұлғаларға - он, заңды тұлғаларға - жиырма айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлімде "Тұрғын үй құрылысына үлестік қатысу туралы" Қазақстан Республикасының 2016 жылғы 7 сәуірдегі № 486-V Заңының талаптарын бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілік қарастырылған, оның ішінде ашылатын ақпараттың мазмұны,

сондай-ақ оны тарату немесе салуды уәкілеттік берген құрылыс салушының тарату тәртібі. компания дәл емес, толық емес немесе дұрыс емес ақпарат.

"Тұрғын үй құрылысына үлестік қатысу туралы" Заңның 22-бабына сәйкес уәкілетті компания тұрғын үй құрылысына үлестік қатысу туралы шарт жасасу үшін өтініш берген жеке және заңды тұлғаларға келесі ақпаратты ұсынады:

1) құрылыс салушының және уәкілетті компанияның атауы және заңды мекен-жайы туралы;

2) мемлекеттік тіркеуді (қайта тіркеуді) растайтын анықтаманың болуы туралы;

3) Кепілдік беру қорымен жасалған кепілдік беру туралы келісімнің болуы және кепілдік қорының кепілдігін алу жолымен тұрғын үй құрылысына үлестік қатысу ұйымдастырылған жағдайда оның негізгі шарттары туралы;

4) тұрғын үй құрылысына үлестік қатысуды екінші деңгейдегі банк жобасына қатысу арқылы немесе тұрғын үй (тұрғын үй) негізін салғаннан кейін ақшаны ұстаушыларды тарту арқылы ұйымдастырған жағдайда үлескерлердің ақшасын тартуға жергілікті атқарушы органның рұқсаты туралы;

5) құрылыс салушы жүзеге асыратын тұрғын үйлердің (тұрғын үйлердің) құрылыс жобалары туралы;

6) құрылысқа ұсынылатын тұрғын үй (тұрғын үй) құрылысының объектісі;

7) уәкілетті серіктестіктің жер учаскесіне тиісті құқығын растайтын құжаттың болуы туралы.

Құрылыс жобасы туралы ақпарат мыналарды қамтиды:

1) құрылыс-монтаж жұмыстарының басталғаны туралы хабарлама;

2) жобалық-сметалық құжаттамаға сәйкес объектінің орналасқан жері мен сипаттамасы;

3) оны аяқтау мерзімдері туралы мәліметтер;

4) мердігер (бас мердігер) туралы негізгі мәліметтер, оның ішінде атауы, осы саладағы тәжірибесі, лицензияның болуы, мердігер (бас мердігер) болған жерде пайдалануға берілген құрылыс жобалары туралы мәліметтер.

Уәкілетті компания өзінің интернет-ресурсында:

1) объектінің атауы және оның орналасқан жері;

2) кемінде айына бір рет жаңартылатын фототаспа арқылы расталған құрылыстың барысы;

3) құрылысты аяқтау мерзімдері.

Сонымен қатар, Заңның 23-бабына сәйкес, құрылыс салушы және (немесе) уәкілетті компания тұрғын үй құрылысына (тұрғын үй ғимараты) құрылысын жарнамалауға құқылы, бұл тұрғын үй құрылысына үлестік қатысу туралы келісімдер Кепілдік беру қорымен кепілдік беру туралы келісім жасалғаннан немесе рұқсат берілгеннен кейін жасалады. жергілікті атқарушы органның мүдделі тұлғалардың ақшасын тарту. Жарнамада әзірлеуші және уәкілетті компания туралы ақпарат болуы керек.

Түсіндірілген бап 22 және 23-баптарды ғана емес, "Тұрғын үй құрылысына үлестік қатысу туралы" Заңның кез-келген бұзушылықтары үшін жауаптылықты қарастырады, бірақ тәжірибе көрсеткендей, мақаланың бірінші бөлігінде адамдар ортақ құрылыс нысандарын жарнамалау ережелерін бұзғаны үшін ғана тартылады.

Бұл әкімшілік құқық бұзушылықтың объектісі - тұрғын үй құрылысына үлестік қатысу туралы Қазақстан Республикасының заңнамалық актісінің талаптары, атап айтқанда, үлестік құрылысқа қатысушылардың құқықтарын сақтау талаптары.

Объективті жағы - қылмыскер Қазақстан Республикасының тұрғын үй құрылысына үлестік қатысу туралы заңнамалық актінің міндетті талаптарын бұзуда.

Бұл құқық бұзушылықтар әрекет түрінде де, әрекетсіздік арқылы да жасалуы мүмкін. Олар "Тұрғын үй құрылысына үлестік қатысу туралы" Заңның нормаларын бұзған кез келген әрекет (әрекетсіздік) сәтінен бастап аяқталды деп саналады.

Қазіргі уақытта 320 (1) тармақша бойынша әкімшілік жауапкершілікке тарту туралы жалған құқық қолдану практикасы қалыптасқан, соттар Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексіңде белгіленген маңызды қағидаларды ескермеді. Атап айтқанда, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 10-бабының 3-бөлігінің ережелері ескерілмейді, оған сәйкес кінәлілікке қатысты кез-келген күмән әкімшілік іс қозғалған адамның пайдасына түсіндіріледі.

Мысал ретінде келесілерді келтірейік. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамадан, құрылыс компаниясы көп қабатты тұрғын үй кешеніндегі пәтерлерді сату туралы жарнаманы сайтта толық емес ақпаратты орналастыру арқылы жүзеге асырған, бұл тек сайттардан алынған скриншоттармен расталады.

Сонымен қатар, құрылыс компаниясы мен учаске иесі арасында жарнама материалдарын өндіруге және / немесе орналастыруға (жасалған келісімшарттардың, орындалған жұмыстардың актілері, корреспонденция және т.б.) ешқандай байланыс жоқ.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 10-бабының 3-бөлігіне сүйене отырып, сот әкімшілік құқық бұзушылықтың болмауына байланысты іс жүргізуді тоқтату туралы шешім шығарады.

Өз кезегінде, апелляциялық шағым бойынша бірінші сатыдағы соттың қаулысы жойылып, әкімшілік жаза қолданылды.

Осыған байланысты, кез-келген құрылыс компаниясы кез-келген адам салынып жатқан объектілер туралы ақпаратты жариялаған кезде әкімшілік жауапкершілікке тартылатын практика пайда болды.

Сіз назар аударуыңыз керек тағы бір мәселе - төмендегілер. Сонымен, 320-баптың бірінші бөлігі үшін елеулі теріс салдарларға әкеп соқтыратын және елеулі теріс әсер етпейтін құқық бұзушылықтар болуы мүмкін. Екі оқиғаны салыстырайық, олардың біріншісі - ортақ құрылыс нысандарын жарнамалау ережелерінің бұзылуы (мысалы, жарнама кепілдік қорының кепілдігі алынғаннан кейін үлестік келісімшарттар

жасалады дегенді білдірмейді). Сонымен қатар, акцияларды сатуды білдіретін келісімшарттар жасау іс жүзінде жүзеге асырылмайды. Пәтерлерді сатудың болашақ басталуы туралы жарнама ғана жүзеге асырылады.

Әрекеттің теріс салдарларының әр түрлі деңгейіне қарамастан, әкімшілік айыппұлдың мөлшері екі жағдай үшін де бірдей.

Құқық бұзушылықтың субъектілері тек заңды тұлғалар - құрылыс салушы, уәкілетті компания.

Құрылыс салушы - уәкілетті компанияның жарғылық капиталына қатысу арқылы меншікті және (немесе) қарызға алынған қаражат есебінен тұрғын үйлердің (тұрғын үйлердің) құрылысына үлестік қатысуды ұйымдастыратын заңды тұлға.

Уәкілетті компания деп дауыс беруші акцияларының (жарғылық капиталға қатысу үлестерінің) жүз пайызы тұрғын үй ғимаратының (тұрғын үй ғимаратының) ортақ құрылысын қамтамасыз етуге және тұрғын үй ғимаратындағы (тұрғын үй ғимаратындағы) үлесті сатуға қатысатын заңды тұлға түсініледі, ол кез-келген қызметпен айналысу құқығы жоқ, немесе арнайы экономикалық аймақтардағы қызметті қоспағанда, кез келген басқа коммерциялық қызмет.

Сонымен бірге тұрғын үй құрылысының жобасын жарнамалауға қойылатын талаптар тек құрылыс салушы мен уәкілетті компанияға ғана емес, сонымен бірге басқа заңды тұлғаларға (жарнама беруші, жарнама өндірушісі, жарнама таратушы) қатысты болуы керек.

Атап айтқанда, "Жарнама туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 7-бабының 4-тармағында жарнаманың көрінеу жалған екендігі көрсетілген, сол арқылы жарнама беруші (жарнама өндірушісі, жарнама таратушы) жарнаманы тұтынушыны адастырады.

Сондай-ақ, "Жарнама туралы" Заңның 18-бабында Заңның талаптары орындалмаған жағдайда, жарнама беруші, жарнама өндірушісі және жарнаманы таратушы уәкілетті органдардың сұранысы бойынша жарнамалық ақпараттың құжаттық дәлелдемелерін ұсынуға міндетті.

Сонымен бірге, іс жүзінде, тұрғын үй құрылысының жобасын жарнамалауға қойылатын талаптар тек құрылыс салушы мен уәкілетті компанияға қолданылады, ал басқа адамдар 23-баптың талаптарын бұзғаны үшін жауапкершіліктен жалтарады.

Мысалы, қазіргі уақытта жарнама Заңның 23-бөлімінің талаптарына сәйкес келмеген кезде, ол нақты жарнама беруші, жарнама өндірушісі және дистрибьюторы емес, жауапкершілікке тартылған уәкілетті компания болып табылады. Бұл жағдайда уәкілетті компания құрылыс жобасына арналған жарнаманың тапсырыс берушісі болып табылмайды. Сонымен қатар, әзірлеушіде және уәкілетті компанияда ақпаратты таратуға тыйым салу, соның ішінде құрылыс жобаларын басқа адамдарға жарнамалауға тыйым салу тетіктері жоқ.

Субъективті жағын қасақана да, немқұрайлылықпен де сипаттауға болады (мысалы, кінәлі тарап хабарлау мерзімін байқаусызда жіберіп алған)

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 804-бабы 1-бөлігінің 50) тармағына сәйкес бұл құқық бұзушылық туралы хаттаманы облыстардың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың, аудандардың, облыстық маңызы бар қалалардың жергілікті атқарушы органдарының уәкілетті лауазымды адамдары жасайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 684-бабының негізінде олар бойынша істерді мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары қарайды.

Түсіндірілген баптың 2-бөлімі:

Қазақстан Республикасының заңнамасында көзделген ақпарат пен есептілікті ұсынбағаны үшін,

жалған ақпарат пен есептілікті ұсыну,

тұрғын үй (тұрғын үй) құрылысының барысы мониторингінің нәтижелері туралы сенімсіз немесе толық емес есеп ұсыну.

Баптың сипаттамасына сәйкес, маңызды элемент - мониторинг нәтижелері туралы ақпарат, есептер мен есептер жіберілетін адресат, яғни республикалық маңызы бар қаланың, астананың, ауданның, облыстық маңызы бар қаланың жергілікті атқарушы органы.

"Тұрғын үй құрылысына үлестік қатысу туралы" Заңның 12-бабына сәйкес тұрғын үй құрылысына үлестік қатысу туралы келісім, оған енгізілген өзгертулер және (немесе) толықтырулар, сондай-ақ оған талап ету құқығын беру туралы келісім орналасқан жері бойынша жергілікті атқарушы органда тіркеуге жатады. тұрғын үй құрылысына үлестік қатысудың бірыңғай ақпараттық жүйесін қолданатын уәкілетті компанияның ұсынысы бойынша тұрғын үй (тұрғын үй).

Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрінің 2016 жылғы 30 қыркүйектегі № 434 бұйрығымен жергілікті атқарушы органдардың тұрғын үй құрылысына үлестік қатысу туралы келісімдерін, сондай-ақ олар бойынша талап ету құқықтарын басқаға беру туралы келісімдерді есепке алу ережелері бекітілді.

Өз кезегінде жергілікті атқарушы органға тұрғын үй (тұрғын үй) құрылысының барысы мониторингінің нәтижелері туралы ай сайынғы есеп беру міндеттемесі, инженерлік компанияға "Тұрғын үй құрылысына үлестік қатысу туралы" Заңның 21-бабы жүктелген.

Инженерлік компанияның тұрғын үй құрылысына үлестік қатысу саласындағы тұрғын үй (тұрғын үй) құрылысының барысын бақылау нәтижелері туралы есеп беру нысандары Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрінің 2016 жылғы 28 шілдедегі № 339 бұйрығымен бекітілген.

Екінші бөлімге келер болсақ, екінші бөлігімен диспозициялар қайталанатындығын көрсету керек. Бірінші бөлімге сәйкес, "Тұрғын үй құрылысына үлестік қатысу туралы"

Қазақстан Республикасы Заңының талаптарын бұзғаны үшін, кез-келген шағыммен және міндеттемелерді орындамағаны үшін әкімшілік жауапкершілік туындайды.

Бірінші бөліммен қатар екінші бөлігінде осы заңды бұзғаны үшін жауапкершілік қарастырылған. Осыған байланысты, екінші бөліктің көшірмесі ретінде алынып тасталған жөн.

Бұл әкімшілік құқық бұзушылықтың объектісі жергілікті атқарушы органға тұрғын үй құрылысына үлестік қатысу туралы заңнама туралы ақпарат беру туралы заңнамалық актінің талаптары болып табылады.

Объективті жағы - қылмыскер жергілікті атқарушы органға ақпарат пен есеп беру бөлігінде тұрғын үй құрылысына үлестік қатысу туралы заңнамалық актінің міндетті талаптарын бұзады.

Бұл құқық бұзушылықтар әрекет түрінде де, әрекетсіздік арқылы да жасалуы мүмкін.

Құқық бұзушылықтың субъектілері тек заңды тұлғалар - құрылыс салушы, уәкілетті компания, инжинирингтік компания.

Құрылыс салушы - уәкілетті компанияның жарғылық капиталына қатысу арқылы меншікті және (немесе) қарызға алынған қаражат есебінен тұрғын үйлердің (тұрғын үйлердің) құрылысына үлестік қатысуды ұйымдастыратын заңды тұлға.

Уәкілетті компания деп дауыс беруші акцияларының (жарғылық капиталға қатысу үлестерінің) жүз пайызы тұрғын үй ғимаратының (тұрғын үй ғимаратының) ортақ құрылысын қамтамасыз етуге және тұрғын үй ғимаратындағы (тұрғын үй ғимаратындағы) үлесті сатуға қатысатын заңды тұлға түсініледі, ол кез-келген қызметпен айналысу құқығы жоқ, немесе арнайы экономикалық аймақтардағы қызметті қоспағанда, кез келген басқа коммерциялық қызмет.

Тұрғын үй құрылысына үлестік қатысу саласындағы инжинирингтік компания - Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен аккредиттелген және "Тұрғын үй құрылысына үлестік қатысу туралы" Заңның талаптарын сақтай отырып, сәулет, қала құрылысы және құрылыс саласындағы инженерлік қызметтер көрсететін заңды тұлға.

Субъективті жағы ниетпен де, байқаусызда да сипатталуы мүмкін.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 804-бабы 1-бөлігінің 50) тармағына сәйкес бұл құқық бұзушылық туралы хаттаманы облыстардың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың, аудандардың, облыстық маңызы бар қалалардың жергілікті атқарушы органдарының уәкілетті лауазымды адамдары жасайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 684-бабының негізінде олар бойынша істерді мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары қарайды.

Түсіндірілген баптың 3-бөлімі қайталауды біліктілік атрибуты ретінде анықтайды, яғни бірінші және екінші бөліктерге әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл

ішінде ұқсас құқық бұзушылықты жасау, сондай-ақ әкімшілік жауапкершілікке тартуға әкеп соқтырған бұрын жасалған заң бұзушылықтарды жоймау.

Әкімшілік айыппұл ретінде бапта үлескерлерден ақша тартуға рұқсатты үш айға дейін тоқтата тұру анықталған. Құқықбұзушылық жасалған кезде кәсіпорынның үлескерлерден ақша жинауға рұқсаты болмауы мүмкін. Үлес иелерінен ақша жинауға рұқсатты тоқтата тұру үлескерлердің жағдайына кері әсерін тигізетін жағдайлар да жоққа шығарылмайды, өйткені рұқсатты тоқтата тұру құрылысты тоқтата тұруы мүмкін. Осыған байланысты айыппұлдарды белгілеген жөн.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 804-бабы 1-бөлігінің 50) тармағына сәйкес бұл құқық бұзушылық туралы хаттаманы облыстардың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың, аудандардың, облыстық маңызы бар қалалардың жергілікті атқарушы органдарының уәкілетті лауазымды адамдары жасайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 684-бабының негізінде олар бойынша істерді мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары қарайды.

4-бөлімде кондоминиум объектісін басқару органы тұрғын үй заңнамасында көзделген жағдайларда екінші деңгейдегі банктерде кондоминиум объектісі үшін ағымдағы және (немесе) жинақ шоттарын ашу мерзімдерін бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілік қарастырылған.

Көп пәтерлі үйде тіршілік әрекеті көмекші элементтерсіз (баспалдақтар, лифттер және т.б.) мүмкін емес, сонымен бірге тұрғын және тұрғын емес үй-жайларға меншік құқығын алумен бірге дәліздердің, шатырлардың, үйдің коммуналдық қызметтерінің, жертөлелердің және т.б. ортақ үй иелері пайда болады.), иесі бір уақытта кондоминиум объектісімен қатынастарға түседі.

Азаматтық кодекстің 189-бабында көрсетілгендей, егер заң актілерінде немесе келісімде өзгеше көзделмесе, меншік иесі өз мүлкін күтіп ұстау ауыртпалығын көтереді және мұндай ауыртпалықты үшінші тарапқа біржақты түрде бере алмайды.

Сонымен қатар, кез-келген бөлме уақыт өткеннен кейін әртүрлі элементтердің, соның ішінде тұрғын үйлердің тозуына байланысты күрделі жөндеуді қажет етеді.

Көп пәтерлі үй иелерін ұстау жөніндегі міндеттерді орындау үшін "Тұрғын үй қатынастары туралы" Қазақстан Республикасының 1997 жылғы 16 сәуірдегі № 94-І Заңының 31-бабының 8-тармағында кондоминиумді басқару органының әр кондоминиум мүлкіне екінші деңгейдегі банкте ағымдағы шот ашу міндеттемесі белгіленген. осы кондоминиум объектісінің ортақ мүлкін ұстауға және ағымдағы жөндеуге үй-жайлар (пәтерлер) иелерінің жарналары (төлемдері) көрсетілген. Бұдан басқа, норма міндеттемені орындау мерзімін анықтады - кондоминиум объектісін басқару органы құрылған күннен бастап он бес жұмыс күні ішінде.

"Тұрғын үй қатынастары туралы" Заң осы міндеттемемен "Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне тұрғын үй қатынастары мәселелері

бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы" 2014 жылғы 29 желтоқсандағы № 270-V ЗРК-мен толықтырылды.

Сондай-ақ, кондоминиум объектісін басқару органы жалпы мүлікті күрделі жөндеуден өткізу үшін Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрінің 2015 жылғы 20 наурыздағы № 242 бұйрығымен бекітілген Кондоминиум объектісін басқару туралы шарттың Типтік нысанының 3-тармағына сәйкес кондоминиум объектісін басқару органы екінші деңгейлі банкте әр кондоминиум объектісіне соманы жинақтау үшін жинақ шотын ашады. . Кондоминиум объектісін күрделі жөндеу үшін жинақталған соманы жинақ шотынан алуды кондоминиум объектісін басқару органының басшысы үй-жайлар (пәтерлер) иелерінің жалпы санының кемінде үштен екісінің шешімі бойынша жүзеге асырады.

2017 жылғы 25 желтоқсандағы "Салық және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдер туралы" Кодекстің (Салық кодексі) 394-бабының 9) тармақшасына сәйкес меншік иелері кооперативі шеңберіндегі тауарларды, жұмыстарды және қызметтерді сату бойынша айналым босатылғанын есте ұстаған жөн. кондоминиум объектісінің ортақ мүлкін басқаруға арналған үй-жайлар (пәтерлер) Қазақстан Республикасының тұрғын үй қатынастары туралы заңнамасына сәйкес жүзеге асырылады.

Өз кезегінде үй-жайлар (пәтерлер) меншік иелері кооперативтерінен басқа кондоминиум объектілерін басқаруды басқа нарық субъектілері жүзеге асырады, алайда үй-жайлардың меншік иелері кооперативтері қосымша құн салығынан босатылады.

Осылайша, "Тұрғын үй қатынастары туралы" Заңның 42-1-бабына сәйкес ортақ мүлікті басқару нысанын таңдау құқығын пайдалана отырып, пәтер иелері қосымша құн салығынан салықтан босатуды қажет ететін басқару нысанын таңдай алады.

Бұл әкімшілік құқық бұзушылықтың объектісі пәтер иелерінің жарналарын аудару үшін ағымдағы банктік шот ашу туралы Қазақстан Республикасының тұрғын үй қатынастары туралы заңнамалық актісінің талаптары болып табылады.

Объективті жағы - қылмыскер Қазақстан Республикасының тұрғын үй қатынастары туралы заңнамалық актінің міндетті талаптарын бұзуда. Бұл құқық бұзушылықтар әрекетсіздік түрінде жасалуы мүмкін.

Кондоминиум объектісін басқару органы, яғни кондоминиум объектісін басқару функцияларын орындайтын жеке немесе заңды тұлға құқық бұзушылықтың субъектілері болып табылады.

Субъективті жағы ниетпен де, байқаусызда да сипатталуы мүмкін.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 729-бабының 3-бөлігіне сәйкес төртінші бөліктегі істер облыстық маңызы бар қалалардың, ауылдардың, ауылдардың, ауылдық округтердің әкімдерімен қаралып, әкімшілік жазалармен тағайындалады.

5-бөлімде кондоминиум нысанын басқару органы тоқсан сайынғы есеп беру мерзімдерін кондоминиум объектісін басқару органының бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілік қарастырады.

Тұрғын үй қатынастары туралы заңның 50-2-бабына сәйкес кондоминиум объектісінің ортақ мүлкін ұстауға жұмсалатын шығындар үй-жайдың (пәтердің) меншік иесіне жазбаша түрде немесе электронды құжат түрінде әр тоқсан сайын бекітілген нысанда ұсынылатын кондоминиум объектісін басқару туралы есепте көрсетілуі керек. уәкілетті орган есепті кезеңнен кейінгі айдың оныншы күніне дейін.

Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрінің 2015 жылғы 20 наурыздағы № 242 бұйрығымен бекітілген Кондоминиум активтерін басқару туралы келісімнің Типтік нысаны 7-тармағының 9) тармақшасында кондоминиум активтерін басқару органының тоқсан сайын иесіне айдың оныншы күніне дейін жазбаша түрде немесе электрондық құжат түрінде ұсыну міндеттемесі де қарастырылған. есепті кезеңнен кейінгі жалпы мүлікті пайдалануға байланысты шығындар, сондай-ақ шығыстармен байланысты емес қосымша шығындар көрсетілген есеп кондоминиумның ортақ мүлкін сақтау үшін.

Тоқсан сайынғы есепті алуға тиісті құқық пәтердің иесіне кепілдік береді.

Кондоминиум нысанын басқару туралы есеп нысаны Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрінің 2015 жылғы 20 наурыздағы № 243 бұйрығымен бекітілген.

Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрінің 2015 жылғы 23 желтоқсандағы № 787 бұйрығымен бекітілген, тұрғын үйді басқару саласындағы тәуекел дәрежесін бағалау критерийлері мен бақылау парағына сәйкес, кондоминиумді басқару органының кондоминиум мүлкін басқару туралы тоқсандық есепті ұсыну мерзімдерін сақтамауы елеулі бұзушылық болып табылады. тұрғын үйді басқару.

Кондоминиум нысанын басқару органының пәтер иелеріне тоқсан сайын есеп беру міндеттемесінің енгізілуін түсіндіре отырып, құрылыс салушы орган бұл кондоминиум объектісін басқару органдарының ашықтығын арттыру үшін жасалынғанын айтты.

Бұл әкімшілік құқық бұзушылықтың объектісі - Қазақстан Республикасының тұрғын үй қатынастары туралы заңнамасының кондоминиумды басқару туралы есепті уақтылы ұсыну туралы талаптары.

Объективті жағы - қылмыскер тұрғын үй туралы заңнаманың міндетті түрде есеп беру талаптарын бұзады. Бұл құқық бұзушылықтар әрекетсіздік түрінде жасалуы мүмкін.

Кондоминиум объектісін басқару органы, яғни кондоминиум объектісін басқару функцияларын орындайтын жеке немесе заңды тұлға құқық бұзушылықтың субъектілері болып табылады.

Субъективті жағы ниетпен де, байқаусызда да сипатталуы мүмкін.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 729-бабының 1-бөлігіне сәйкес, бесінші бөліктегі істерді облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың, ауданның, облыстық маңызы бар қаланың жергілікті атқарушы органы қарайды.

Сондай-ақ, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 729-бабының 3-бөлігінде, 5-бөліктегі істер де қарастырылып, облыстық маңызы бар қалалардың, кенттердің, ауылдардың, ауылдық округтердің әкімдеріне әкімшілік жаза қолданылды.

Түсіндірілген баптың 6-бөлігінде қайталауды біліктілік атрибуты ретінде анықтайды, яғни төртінші және бесінші бөліктерде әкімшілік жаза қолданылғаннан кейінгі бір жыл ішінде ұқсас құқық бұзушылықтың жасалуы.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 729-бабының 1-бөлігіне сәйкес, алты бөліктегі істерді облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың, ауданның, облыстық маңызы бар қаланың жергілікті атқарушы органы қарайды.

Сондай-ақ, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 729-бабының 3-бөлігінде, 6-бөліктегі істер де қарастырылып, облыстық маңызы бар қалалардың, кенттердің, ауылдардың, ауылдық округтердің әкімдеріне әкімшілік жаза қолданылды.

Айта кету керек, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 729-бабының 1-тармағына сәйкес облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың, ауданның, облыстық маңызы бар қаланың жергілікті атқарушы органы 320-бапқа сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды (бесінші, алты және жетінші бөліктер). Алайда, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 320-бабының жетінші бөлігіне сілтеме қате, өйткені бөлігі жоқ.

321-бап. Техникалық регламенттерде белгіленген талаптарды қоспағанда, құрылысты техникалық және сәулет қадағалауынсыз қамтамасыз ету

Техникалық регламенттерде белгіленген талаптарды қоспағанда, құрылысты техникалық және сәулеттік бақылаусыз жүзеге асыру -

жеке тұлғаларға - қырық, лауазымды адамдарға - жүз алпыс мөлшерінде, шағын бизнес немесе коммерциялық емес ұйымдар үшін - екі жүз, орта бизнес үшін - үш жүз, ірі бизнес үшін - бес жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Бапта техникалық және сәулеттік бақылаусыз құрылыс үшін жауапкершілік қарастырылған.

Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрінің 2015 жылғы 3 ақпандағы № 71 бұйрығымен сәулет, қала құрылысы және құрылыс қызметі саласындағы инженерлік қызметтер көрсету ережесі бекітілді.

Құрылысқа техникалық қадағалау сапалы, уақытты, құнын, орындалған жұмыстарды қабылдауды және объектілерді пайдалануға беруді қоса алғанда, жобаның барлық кезеңдерінде жүзеге асырылады.

Техникалық қадағалау:

құрылыс-монтаж жұмыстарының аяқталған кезеңдерін жүйелі түрде тексеруді және қабылдауды қамтамасыз ету мақсатында өндірістік және өндірістік емес мақсаттағы ғимараттар мен құрылыстарды салу үшін;

ғимараттар мен құрылыстардың жобалық шешімдерге, сәулет, қала құрылысы және құрылыс саласындағы мемлекеттік стандарттарға сәйкестігі;

қолданылатын материалдар, бұйымдар мен құрылымдардың сапасы;

белгіленген тәртіппен және шартта (келісімшартта) белгіленген мерзімде объектілерді салуға және пайдалануға беруге.

"Қазақстан Республикасындағы сәулет, қала құрылысы және құрылыс қызметі туралы" 2001 жылғы 16 шілдедегі № 242-ІІ Қазақстан Республикасының Заңының 34-1-бабы техникалық қадағалауға арналған.

Сонымен, 34-1-баптың 1-тармағына сәйкес, заңның 33-бабының 6-тармағында және 74-бабының 1-тармағында көрсетілген құрылыстарды қоспағанда, барлық құрылыс объектілерінде техникалық қадағалау міндетті болып табылады.

33-баптың 6-тармағынан ерекшеліктер:

"Мемлекеттік сәулет-құрылыс инспекциясы тексеруге жатпайды:

1) бюджет қаражаты есебінен салынатын объектілерді қоспағанда, азаматтардың жеке пайдалануға арналған жеке тұрғын үйлерді және басқа да техникалық күрделі құрылыстарды және сейсмикалық қауіптіліктің жоғарылау аймағында немесе басқа арнайы геологиялық (гидрогеологиялық) және басқа арнайы геологиялық (гидрогеологиялық) және басқа да қабаттардан тұратын екі қабатты жоғары тұрған жеке тұрғын үйлерді қоспағанда, арнайы жобалау шешімдерін қажет ететін геотехникалық жағдайлар және оларды жүзеге асыру шаралары;

2) жеке учаскелерінде немесе бақша мен бау-бақша серіктестіктерінің учаскелерінде, сондай-ақ маусымдық жұмыстарға және мал өсіруге арналған тұрғын және (немесе) тұрмыстық үй-жайлардың құрылысына;

3) қолда бар және қоршаушы құрылыстардың, инженерлік жүйелер мен жабдықтардың өзгеруімен, сондай-ақ үй-жайлардың функционалдық мақсаттарының өзгеруімен байланысты емес қолданыстағы ғимараттардың үй-жайларын (жеке бөліктерін) қайта құру (қайта құру, қайта жабдықтау).

74-баптың 1-тармағынан ерекшеліктер:

"Меншік иесі (тапсырыс беруші, инвестор, құрылыс салушы) пайдалануға берілген, қарапайым қарапайым объектілердің құрылысын дербес қабылдайды, атап айтқанда:

1) қолданыстағы ғимараттардың жүк көтергіш және қоршаушы құрылымдардың өзгеруімен байланысты емес бөлмелерін (жеке бөліктерін) қайта құру арқылы қайта құру;

2) уақытша ғимараттар, оның ішінде маусымдық жұмыстар мен мал өсіруге арналған үй-жайлар;

3) жеке тұрғын үй учаскелері аумағындағы үй құрылыстары, көгалдандыру және көгалдандыру серіктестіктері (қоғамдар) аумағындағы ғимараттар, жергілікті аумақтардағы немесе жеке учаскелердегі абаттандыру элементтері;

4) құрастырмалы құрылымдардан салынған және санитарлық-эпидемиологиялық қызметтермен келісуді қажет етпейтін, контейнерлік және блоктық құрылыстың жылжымалы кешендері, сондай-ақ сауда, қоғамдық тамақтану және тұрмыстық қызмет көрсету кәсіпорындары үшін бір қабатты ғимараттар (құрылыстар);

5) автомобильдер саны елу бірліктен аспайтын ашық типтегі паркингтер, сонымен қатар екі автомобильден аспайтын қораптары бар гараждар;

6) жеке тұрғын үйлердің, сондай-ақ азаматтардың жеке пайдалануға арналған басқа ғимараттардың құрылысы;

7) шағын сәулеттік нысандар мен аумақтарды қоршау;

8) ашық спорт алаңдары, тротуарлар, ғимараттардың (құрылыстардың) айналасын жабу. "

Осылайша, жоғарыда аталған нысандарда техникалық қадағалау жүргізілмейді, яғни техникалық бақылаусыз құрылысқа есеп беру мүмкін емес.

"Қазақстан Республикасындағы сәулет, қала құрылысы және құрылыс қызметі туралы" Заңның 34-1-бабының 2-тармағы техникалық қадағалауды тапсырыс беруші дербес және (немесе) сәулет, қала құрылысы және құрылыс саласында инженерлік қызметтерді көрсету құқығына тиісті сертификаты бар сарапшылардың қатысуымен жүзеге асыратынын көрсетеді. іс-шаралар.

Сонымен бірге, Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрінің 2014 жылғы 27 қарашадағы № 114 бұйрығымен бекітілген сәулет, қала құрылысы және құрылыс қызметі саласындағы сараптамалық жұмыстарды және инжинирингтік қызметтерді жүзеге асыратын сарапшыларды аттестаттау қағидаларының 6-тармағына сәйкес техникалық қадағалауды жүзеге асыратын сарапшылар келесі мамандандыруларға бөлінеді:

1) жауапкершіліктің бірінші деңгейіндегі объектілер үшін - тіреу және қоршаушы құрылымдар бойынша;

2) жауапкершіліктің бірінші деңгейіндегі объектілер үшін - инженерлік желілерге қатысты;

3) жауапкершіліктің бірінші деңгейіндегі объектілер үшін - технологиялық жабдықтар тұрғысынан;

4) жауапкершіліктің екінші және үшінші деңгейлері объектілері үшін - тіреу және қоршаушы құрылымдар бойынша;

5) жауапкершіліктің екінші және үшінші деңгейлері үшін - инженерлік желілерге;

6) жауапкершіліктің екінші және үшінші деңгейлері объектілері үшін - технологиялық жабдықтар тұрғысынан.

Осыған байланысты сәулет, қала құрылысы және құрылыс қызметі саласында инжинирингтік қызметтерді көрсету құқығына тиісті сертификаты бар сарапшыны тарту үшін құрылымның жауапкершілік деңгейін анықтау қажет. Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрінің 2015 жылғы 28 ақпандағы № 165 бұйрығымен бекітілген ғимараттар мен құрылыстарды техникалық және (немесе) технологиялық тұрғыдан күрделі объектілер деп жіктеудің жалпы тәртібін айқындау ережесінің 10-тармағына сәйкес жауапкершіліктің белгіленген деңгейі жобалық материалдарда жазылады (жалпы түсіндірме жазбада және тиісті бөлімдерде) ғимараттың немесе құрылыстың техникалық сипаттамасы ретінде.

Сәулет, қала құрылысы және құрылыс саласындағы мемлекеттік стандарттарда " Ғимараттар мен құрылыстардың құрылысын техникалық қадағалау" атты әдістемелік құжат бар.

Техникалық қадағалау сияқты, құрылыстың бүкіл кезеңінде далалық бақылау міндетті (қайта құру, қалпына келтіру, кеңейту, техникалық қайта жаратандыру, модернизациялау, күрделі жөндеу).

Ғимараттар мен құрылыстардың құрылысына сәулет бақылауы:

- жобаларда, оның ішінде осы объектілердің жұмыс жобаларында қарастырылған шешімдер мен индикаторларға (пайдалануға берілген) сәулет, құрылыс, технологиялық , басқа техникалық шешімдер мен техникалық-экономикалық көрсеткіштердің сәйкестігін қамтамасыз ету;

- жобалық жасаушылардың, тапсырыс берушілердің және құрылыс-монтаж ұйымдарының мердігерлерінің салынып жатқан немесе қайта жаңғыртылған ғимараттар мен құрылыстардың сапасы, сенімділігі және ұзақ мерзімділігі үшін жауапкершілігін арттыру.

"Қазақстан Республикасындағы сәулет, қала құрылысы және құрылыс қызметі туралы" Қазақстан Республикасының 2001 жылғы 16 шілдедегі № 242-ІІ Заңының 34-бабы бақылауға арналған.

Сәулет, қала құрылысы және құрылыс саласындағы мемлекеттік стандарттарда " Ғимараттар мен құрылыстардың құрылысына сәулеттік қадағалау" әдістемелік құжаты бар.

Мысал ретінде қарар қабылданды, оған сәйкес прокуратураның ұсынысын зерделеу нәтижелері бойынша Мемлекеттік сәулет-құрылысты бақылау департаменті жұмыс қазан айында басталды деп тапты және осы объектіде техникалық қадағалау қызметтерін көрсетуге келісімшарт тек желтоқсанда жасалды. Осылайша, құрылыс техникалық бақылаусыз жүргізілді. Іс материалдарын зерделеп болғаннан кейін судья әкімшілік құқық бұзушылықтың кінәсі іс бойынша зерттелген дәлелдемелердің жиынтығымен дәлелденді, 321-бап бойынша іс-әрекеттер техникалық және

архитектуралық бақылаусыз құрылысты жүзеге асыру дұрыс жүргізілген деп қорытындылады. Осыған байланысты 200 айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде әкімшілік айыппұл салынды.

Бұл әкімшілік құқық бұзушылықтың объектісі техникалық және сәулеттік қадағалаудың сүйемелдеуімен құрылысты жүргізудің белгіленген тәртібі болып табылады.

Объективті жағы - қылмыскер объектілерді салуды техникалық және сәулеттік бақылаусыз жүзеге асырады. Көбінесе қылмыс әрекетсіздік түрінде жасалады, өйткені қылмыскер белгіленген талаптарды елемейді.

Қылмыстың субъектілері:

шенеуніктер

шағын бизнес;

коммерциялық емес ұйымдар;

орта кәсіпкерлік субъектілері;

ірі кәсіпкерлік субъектілері.

Субъективтік жағы кінәнің қасақана түрінде көрінеді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 718-бабының 1-бөлігіне сәйкес, осы бап бойынша істерді мемлекеттік сәулет-құрылыс бақылауын және объектілердің құрылысының сапасын бақылауды жүзеге асыратын органдар қарайды.

322-бап. Техникалық регламенттерде белгіленген талаптарды қоспағанда, үй-жайларды заңсыз қайта жабдықтау және қайта жоспарлау

1. Техникалық регламенттерде белгіленген талаптарды қоспағанда, сәулет, құрылыс жобасын және сәулет, қала құрылысы және құрылыс саласындағы функцияларды жүзеге асыратын жергілікті атқарушы органдардың құрылымдық бөлімшелерінің тиісті шешімінсіз қолданыстағы ғимараттардағы тұрғын және тұрғын емес үй-жайларды заңсыз қайта жабдықтау және қайта салу, -

жеке тұлғаларға - отыз мөлшерінде, лауазымды адамдарға, шағын бизнес субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға - тоқсан мөлшерінде, орта бизнес үшін - жүз елу мөлшерінде, ірі бизнес үшін - үш жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Ғимараттың беріктігі мен тұрақтылығының (бұзылудың) толық жоғалуына әкеп соққан немесе әкелуі мүмкін дәл осындай әрекеттер, -

жеке тұлғаларға сексенге, лауазымды адамдарға, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға - жүз сексенге, орта бизнеске - екі жүз елу мөлшерінде, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне - бес жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

Ескертпелер

1. Құрылыс саласындағы әкімшілік құқық бұзушылық деп техникалық регламенттерді, жобаларды, аумақтарды қала салудағы өзге де нормативтік актілерді,

жобалау, салу, реконструкциялау, қалпына келтіру, жаңғырту, күрделі жөндеулер мен объектілерді және кешендерді абаттандыруды қоспағанда, міндетті талаптарды, құрылыс нормалары мен ережелерін сақтамау түсініледі. ғимараттардың, құрылыстардың, құрылыстардың, олардың бөліктерінің немесе жеке құрылымдық элементтерінің беріктігінің, тұрақтылығының, сенімділігінің төмендеуіне және жоғалуына әкеп соқтыра отырып, салынып жатқан объектілердің пайдалану сапасының нашарлауы, қоршаған ортаға теріс әсер ету, сондай-ақ объектілерді салу мен оларды пайдалануға қабылдаудың белгіленген заңнамалық тәртібін бұзатын әрекеттер.

2. Күш дегеніміз - бұл материалдың, құрылымның, өнімнің, олардың интерфейсінің бірліктері, ғимарат пен құрылым негізінің топырағы, жүктемелер мен соққылардың есептелген мәндерін бұзбай қабылдау қабілеті деп түсініледі.

3. Тұрақтылық деп ғимараттың, құрылыстың есептелген әсерлер мен жүктемелер әсерінен тұрақты тепе-теңдік күйін сақтау қабілеті түсініледі.

4. Сенімділік деп ғимараттың, құрылыстың, оның инженерлік жүйелерінің, тірек және қоршаушы құрылыстардың нормаланған көрсеткіштердің мәндерімен анықталған функцияларды орындау қабілеті түсініледі.

5. Жобалау жұмыстары дегеніміз - құрылысқа, кеңейтуге, реконструкциялауға, техникалық қайта жарақтандыруға, күрделі жөндеуге және ғимараттардың басқа да жұмыстарына жобалау алдындағы (құрылысқа салынған инвестициялардың негіздемесі, техникалық-экономикалық негіздеме) және жобалау (жобалық, жобалық-сметалық құжаттаманың басқа түрлері) бойынша жұмыстар. және нысандар.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілген баптың 1-бөлігінде, техникалық регламенттерде белгіленген талаптарды қоспағанда, сәулет-құрылыс жобасы жоқ ғимараттардағы үй-жайларды қайта жабдықтауға және қайта жоспарлауға әкімшілік жауапкершілік және сәулет, қала құрылысы және құрылыс саласындағы функцияларды жүзеге асыратын жергілікті атқарушы органдардың құрылымдық бөлімшелерінің тиісті шешімі белгіленеді.

Қазіргі уақытта тұрғын үйлерді қайта жарақтандыру және қайта құру мәселелері өте өзекті, бұл бірінші кезекте азаматтардың өздерінің тұрғын үйлерінің сенімділігі мен қауіпсіздігін қамтамасыз етуге, екіншіден, олардың өмір сүру жағдайларын жақсартуға және оларды ыңғайлы етуге ұмтылыстарымен түсіндіріледі.

"Тұрғын үй қатынастары туралы" Қазақстан Республикасының 1997 жылғы 16 сәуірдегі № 94-І Заңында келесі анықтамалар берілген:

қайта жабдықтау - оның функционалдық мақсатының өзгеруіне, өмірді қамтамасыз етуге және пайдалануға қажетті технологиялық және (немесе) инженерлік жабдықтың ішкі жүйесін толық немесе ішінара ауыстырумен байланысты үй-жайлардың (үй-жайлардың) өзгеруі;

қайта құру - бөлменің (ғимараттың) орналасуының өзгеруі, сол бөлменің (ғимараттың) шекарасының өзгеруіне байланысты.

Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрінің міндетін атқарушы 2015 жылғы 27 наурыздағы № 257 бұйрығы:

"Құрылыс және қайта құру жобаларын (қайта құру және қайта жарактандыру) әзірлеу кезінде шикізатпен қамтамасыз ету" мемлекеттік қызмет стандарты;

"қолда бар және қоршаушы құрылыстардың, инженерлік жүйелер мен жабдықтардың өзгеруіне байланысты емес қолданыстағы ғимараттардың үй-жайларын (жекелеген бөліктерін) қайта құру (қайта құру, қайта жабдықтау) туралы шешім беру" мемлекеттік қызмет стандарты.

Азаматтық кодекстің 188-бабының 3-тармағына сәйкес, меншік иесі өз қалауы бойынша өз мүлкіне қатысты кез-келген әрекеттерді жасауға құқылы. Алайда, бұл норма ескертуді қарастырады, оған сәйкес қабылданған әрекеттер басқа адамдардың және заңмен қорғалатын мемлекеттің құқықтары мен мүдделерін бұзбауы керек.

Көптеген иелер қайта құру және (немесе) қайта құру бойынша құрылыс жұмыстарын бастамас бұрын, рұқсат алу керек екенін, сонымен қатар жұмыс аяқталғаннан кейін құжаттамаға өзгерістер енгізу қажет екенін біледі және жиі білмейді, нәтижесінде қайта жоспарлау және (немесе) қайта құру заңсыз болып табылады.

Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрінің 2015 жылғы 30 қарашадағы № 750 бұйрығымен бекітілген құрылыс саласындағы лицензиялау рәсімдерін әзірлеуді және өткізуді ұйымдастыру ережелерінің 22-1-тармағына сәйкес, қолданыстағы ғимараттар мен құрылыстардың үй-жайларын (жекелеген бөліктерін) қайта құру (қайта салу, қайта жарактандыру) жобаларын іске асыру, тірек және қоршаушы құрылыстардың, инженерлік жүйелер мен жабдықтардың өзгеруіне байланысты келесі кезеңдерде жүзеге асырылады:

- 1) қолданыстағы ғимараттардың үй-жайларын (жекелеген бөліктерін) қайта құру (қайта құру, қайта жабдықтау) үшін шикізат алу;
- 2) қайта құру (қайта құру, қайта жабдықтау) жобаларын жобалау және сараптау;
- 3) құрылыс-монтаж жұмыстарының басталуы мен құрылыс-монтаж жұмыстарының басталуы туралы мемлекеттік сәулет-құрылыс бақылауын және қадағалауды жүзеге асыратын органдарды хабардар ету;
- 4) салынған объектіні қабылдау және пайдалануға беру.

Тиісінше, қайта құру жобалары үшін (қайта жабдықтау, қайта құру), тірек конструкцияларға әсер етпейтін жағдайларды қоспағанда, міндетті сараптамадан өтуге болатын жобалық (жобалық-сметалық) құжаттама жасалады. Бұл жағдайларда жобаны іске асыру бойынша құрылыс-монтаж жұмыстары оң сараптамалық қорытынды алғаннан кейін ғана жүзеге асырылады.

Ереже сонымен қатар қолда бар және қоршаушы құрылыстардың, инженерлік жүйелер мен жабдықтардың өзгеруіне байланысты емес қолданыстағы ғимараттар мен құрылыстардың үй-жайларын (жекелеген бөліктерін) қайта құру (қайта салу, қайта

жарақтандыру) лицензиясы бар тұлғалар жүзеге асыратын техникалық жоба негізінде жүзеге асырылады. Техникалық жоба аясында қолданыстағы ғимараттардың (құрылыстардың) үй-жайларын (жекелеген бөліктері) қайта құру, қайта құру, қайта жабдықтау үшін жасалған жобалау алдындағы құжаттаманың түрін түсіну керек.

Осылайша, тіреу және қоршау құрылымдарының өзгеруіне байланысты емес үй-жайларды қайта құру (қайта құру, қайта жабдықтау) кезіндегі жобалау және сараптама жүргізілмейді.

Қолданыстағы бұйрықпен бекітілген "тірек және қоршаушы құрылыстардың, инженерлік жүйелер мен жабдықтардың өзгеруіне байланысты емес қолданыстағы ғимараттардың үй-жайларын (жекелеген бөліктерін) қайта құру (қайта салу, қайта жабдықтау) туралы шешім беру" мемлекеттік қызмет стандартына қарамастан Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрінің 2015 жылғы 27 наурыздағы № 257, Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрінің 2015 жылғы 30 қарашадағы № 750 бұйрығымен бекітілген, құрылыс саласындағы рұқсат беру рәсімдерін әзірлеуді және өткізуді ұйымдастыру қағидаларының 22-1 тармағына сәйкес жергілікті атқарушы органдардың шешімін қабылдауға жатпайды.

Қағидалар 22-1-тармақпен толықтырылды - "Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрінің 2015 жылғы 30 қарашадағы № 750 бұйрығына өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы" Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің 2018 жылғы 9 қазандағы № 701 бұйрығымен және Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің 2017 жылғы 13 желтоқсандағы № 867 бұйрығымен.

Аталған ақпарат "Азаматтарға арналған үкімет" Мемлекеттік корпорациясы "коммерциялық емес акционерлік қоғамының баспасөз қызметіне сілтеме жасап:" Өзгерістер бөлімнің қабырғаларын қалпына келтіруге де әсер етті. Егер бұрын ішкі қабырғаның қалыңдығы бес сантиметрден асатын болса, уәкілетті органды (сәулет, ГАСК) келісу керек еді, онсыз техникалық байқау қызметі көрсетілмесе, енді заңдастыру тек капиталды бөлу қабырғаларын қайта құру жағдайында қажет. "

Осы әкімшілік құқық бұзушылықтың объектісі қолданыстағы ғимараттардағы тұрғын және тұрғын емес үй-жайларды қайта жабдықтау мен қайта құрудың белгіленген тәртібі болып табылады.

Қайта жабдықтау және үй-жайларды қайта құру тек қолданыстағы ғимараттар шеңберінде ғана емес, сонымен қатар құрылыс ғимараттарында да өзекті болып табылады. Сонымен қатар, диспозиция тек қолданыстағы ғимараттарда орындалатын әрекеттерге назар аударады.

Объективті жағы - қылмыскер қолданыстағы ғимараттардағы ғимараттарды сәулет-құрылыс жобасынсыз және жергілікті атқарушы органдардың құрылымдық бөлімшелерінің тиісті шешімінсіз қайта жарақтауды және қайта жоспарлауды жүзеге асырады. Қылмыс әрекетсіздік түрінде жасалады.

Қылмыстың субъектілері:

шенеуніктер

шағын бизнес;

коммерциялық емес ұйымдар;

орта кәсіпкерлік субъектілері;

ірі кәсіпкерлік субъектілері.

Субъективтік жағы кінәнің қасақана түрінде көрінеді.

Біліктілік атрибутымен түсіндірілген баптың 2-бөлімі ғимараттың беріктігі мен тұрақтылығының (бұзылуының) толық жоғалуы сияқты салдарларды анықтайды.

Сонымен қатар, мақаланың жазбасына сәйкес:

беріктік - бұл материалдың, құрылымның, бұйымның, олардың интерфейсінің, ғимарат пен құрылымның негізінің топырағы, құлаусыз жүктемелер мен әсерлердің есептелген мәндерін қабылдау қабілеті;

тұрақтылық деп ғимараттың, құрылымның есептелген әсерлер мен жүктемелер әсерінен тұрақты тепе-теңдік күйін сақтау қабілеті түсініледі.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 718-бабының 1-бөлігіне сәйкес, осы бап бойынша істерді мемлекеттік сәулет-құрылыс бақылауын және объектілердің құрылысының сапасын бақылауды жүзеге асыратын органдар қарайды.

323-бап. Техникалық регламенттерде белгіленген талаптарды қоспағанда, белгіленген тәртіппен пайдалануға берілмеген объектілер мен кешендерді пайдалану

Техникалық регламенттерде белгіленген талаптарды қоспағанда, құрылысты аяқтаған, бірақ белгіленген тәртіпке сәйкес пайдалануға берілмеген пайдалану (орналастыру, қызметтерді ұсыну, өнім өндіру), -

жеке тұлғаларға - он, лауазымды адамдарға, шағын бизнес субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға - отыз мөлшерінде, орта бизнес үшін - елу мөлшерінде, ірі бизнес үшін - жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Бап техникалық регламенттерде белгіленген талаптарды қоспағанда, аяқталған құрылысты пайдалануға беру (орналастыру, қызмет көрсету, тауарлар өндірісі), бірақ белгіленген тәртіппен пайдалануға берілмеген объектілер, кешендер немесе олардың жекелеген бөліктері үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Соңғы жылдары Үкімет кәсіпкерлік қызмет үшін жағдайларды жақсарту бойынша, соның ішінде сәулет, қала құрылысы және құрылыс саласында түбегейлі шаралар қабылдады. Сонымен, нысандарды пайдалануға пайдалануға беруді алып тастау туралы норма Дүниежүзілік банк сарапшыларының ұсынымдары аясында 2014 жылы қабылданды және 2016 жылдың 1 қаңтарынан бастап күшіне енді.

Осы кезеңнен бастап нысандарды оларды салуға тікелей қатысы бар адамдар (тапсырыс берушілер, мердігерлер, техникалық және сәулеттік қадағалау) қабылдайды, бұл объектілерді пайдалануға беру уақытын едәуір қысқартты және объектілерді

пайдалануға беру кезінде сыбайлас жемқорлық тәуекелдерін азайтуға ықпал етті (бұдан басқа, барлығының әкімшілік жауапкершілігі) құрылысқа қатысушылар және қылмыстық жауапкершілік енгізілген). Бұл реформалар Дүниежүзілік банктің "Doing Business" рейтингіндегі Қазақстанның позициясын жақсартуға ықпал етті (бар болғаны 1 жылдың ішінде Қазақстан 51 орыннан 35 орынға көтерілді).

Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрінің 2015 жылғы 19 наурыздағы № 229 бұйрығымен бекітілген қызметті ұйымдастыру және функцияларын іске асыру ережелері, мердігерден (бас мердігерден) объектіні пайдалануға қабылдауға дайын екендігі және атқарушы құжаттаманың жиынтығы туралы жазбаша хабарлама алған тапсырыс беруші жүзеге асырады. нысанды пайдалануға қабылдау.

Сонымен бірге, сәйкестік декларациясының, құрылыс-монтаж жұмыстарының сапасы мен орындалған жұмыстардың жобаға сәйкестігі туралы қорытынды негізінде тапсырыс беруші мердігермен, техникалық және сәулеттік бақылауды жүзеге асыратын тұлғалармен бірге атқарушы техникалық құжаттаманың қол жетімділігі мен толықтығын (соның ішінде инженерлік және геодезиялық) тексереді Инвестициялар және даму министрінің 24 сәуір, 2017 жылғы Қазақстан Республикасы №234 бұйрығымен бекітілген нысанды пайдалануға қабылдау актісі түрінде тексерулер жүргізеді және объектіні пайдалануға қабылдайды.

Салынған нысанды пайдалануға қабылдау актісіне тапсырыс беруші, мердігер (бас мердігер), техникалық және сәулеттік бақылауды жүзеге асыратын адамдар қол қояды.

Қабылдау актісіне қол қойылған күн оның бекітілген күні және объектіні пайдалануға беру күні болып саналады.

Бұл әкімшілік құқық бұзушылықтың объектісі болып жұмыс істеу саласындағы қатынастар (орналастыру, қызмет көрсету, табыс алу мақсатында тауарлар шығару) табылады.

Үйді немесе құрылысты пайдалануға бермей-ақ пайдалану оны үйде және қоршаған орта үшін қауіпсіз пайдалануды қамтамасыз етпейді. Бұл белгісіз адамдардың өмірі мен денсаулығына, мысалы, өрт сияқты қауіпті оқиғалардың болуын болдырмайтындығына байланысты құқығын бұзады.

Осылайша, құрылыс объектісі заңда белгіленген тәртіппен пайдалануға берілгенге дейін тұтынушылық қасиеттер негізінде пайдаланыла алмайды.

Объективті жағы мынада: қылмыскер объектіден оның пайдалы қасиеттерін (мысалы, қойма іс жүзінде пайдаланылады) осы объектіге кіруге рұқсатынсыз алып жатыр (құрылысты, жөндеуді, қайта құруды жүзеге асыру үшін тиісті рұқсатты алу қажет) Бұл қылмыс объект іске қосылған сәттен бастап аяқталған деп саналады. Ол тек іс-қимыл түрінде өтеді.

"Қазақстан Республикасындағы сәулет, қала құрылысы және құрылыс қызметі туралы" Заңның 73-бабының 7-тармағын бұзған жағдайда қаулыны қарастырыңыз, оған сәйкес белгіленген тәртіпте пайдалануға берілмеген объектіні пайдалануға тыйым

салынады. Жарлыққа сәйкес, жауапкер объектіні пайдалануды жүзеге асырды, бірақ объектіде салынған нысанды пайдалануға қабылдау туралы акті бар. Сонымен бірге, объектінің тапсырыс берушісі жауапкер емес, объект пайдалануға берілгеннен кейін оны жауапкердің балансына берген басқа адам болды. Нәтижесінде сот әкімшілік құқық бұзушылықты анықтаған жоқ.

Қылмыстың субъектілері:

шенеуніктер

шағын бизнес;

коммерциялық емес ұйымдар;

орта кәсіпкерлік субъектілері;

ірі кәсіпкерлік субъектілері.

Бұл әкімшілік құқық бұзушылықтың субъектісі - күрделі құрылыс объектісін тікелей басқаратын тұлға. Алайда, норманы түсіндіру субъектіге оператор емес, объектінің иесін анықтауға мүмкіндік береді.

Ресей Федерациясының Жоғарғы Төрелік соты Пленумының "Ресей Федерациясының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің ерекше бөлігін қолданудың кейбір мәселелері туралы" 17, 11, 17 ақпандағы № 11 қаулысында көрсетілген түсіндірулеріне сәйкес, бұл әкімшілік құқық бұзушылықтың мәні күрделі құрылыс объектісін тікелей басқаратын тұлға болып табылады.

Субъективті жағы тікелей ниетпен сипатталады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 718-бабының 1-бөлігіне сәйкес, осы бап бойынша істерді мемлекеттік сәулет-құрылыс бақылауын және объектілердің құрылысының сапасын бақылауды жүзеге асыратын органдар қарайды.

323-1-бап. Техникалық регламенттерде белгіленген талаптарды қоспағанда, Қазақстан Республикасының сәулет, қала құрылысы және құрылыс қызметі туралы заңнамасын бұзу

1. Сәулет, қала құрылысы және құрылыс істері жөніндегі жергілікті атқарушы органдардың, сондай-ақ мемлекеттік сәулет-құрылыс бақылау органдарының оларға Қазақстан Республикасының заңнамасымен жүктелген, техникалық регламенттерде белгіленген талаптарды қоспағанда, қала құрылысы және сәулет-құрылыс құжаттамасына, құрылыс қызметін, оның ішінде құрылыс сапасына әсер ететін талаптарды орындамауы немесе тиісінше орындамауы, –

лауазымды адамдарға жиырма айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекет, –

лауазымды адамдарға қырық айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілген баптың 1-бөлігінде жергілікті атқарушы органдардың сәулет, қала құрылысы және құрылыс саласындағы талаптарды орындамағаны немесе тиісінше орындамағаны үшін әкімшілік жауапкершілік, сондай-ақ қала құрылысына және сәулет-құрылыс құжаттамасына, құрылысты іске асыруға әсер ететін Қазақстан Республикасының заңдарымен оларға қойылатын талаптарды мемлекеттік сәулет-құрылыс бақылауы қамтамасыз етеді. белгіленген қызметтерді қоспағанда, құрылыс сапасы, оның ішінде қызмет түрлері Техникалық регламенттер.

Бап "Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне сәулет, қала құрылысы және құрылыс қызметі мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы" 2015 жылғы 28 қазандағы № 366-V Заңымен толықтырылды.

Айта кету керек, баптың тақырыбын және оның орналасуын салыстыру кезінде сіз сәйкессіздіктерді байқай аласыз. Сонымен, "Техникалық регламенттерде белгіленген талаптарды қоспағанда, сәулет, қала құрылысы және құрылыс қызметі туралы Қазақстан Республикасының заңнамасын бұзу" деген айдар жалпылама тұжырымдаманы ұсынады, оның мағынасынан қылмыстың объектілері мен заттардың көптігі туралы қорытынды жасауға болады.

Өз кезегінде, диспозиция жергілікті атқарушы органдардың өз функцияларын орындамауы және тиісінше орындамауы түрінде оның тар субъектісін көрсете отырып, бұзушылықты нақтылайды.

Бұл әкімшілік құқық бұзушылықтың объектісі сәулет, қала құрылысы және құрылыс, сондай-ақ мемлекеттік сәулет-құрылысты бақылау жөніндегі жергілікті атқарушы органдар туралы заңнамамен жүктелген міндеттерді орындамау немесе тиісінше орындау арқылы бұзылатын құрылыс процесіне қатысушылардың құқықтары болып табылады.

Объективті жағы мынада: қылмыскер өзіне жүктелген міндеттемелерді орындамай, Қазақстан Республикасы заңнамасының талаптарын бұзады. Міндеттерді орындамау немесе тиісінше орындамау салдары қала құрылысына және сәулет-құрылыс құжаттамасына, құрылыс жұмыстарын, оның ішінде құрылыстың сапасына әсер етеді. Бұл әрекет тапсырылған сәттен бастап аяқталды деп саналады.

Көп жағдайда бұзушылық әрекетсіздік арқылы жасалады. Бұл ретте, "орындалмады немесе тиісінше орындалмады" деген сөз шектелмейді. Осыған байланысты бұзушылық іс-әрекет түрінде көрсетілуі мүмкін.

Құқық бұзушылықтың субъектілері - жергілікті атқарушы органдардың сәулет, қала құрылысы және құрылыс, сондай-ақ мемлекеттік сәулет-құрылыс бақылауы лауазымды тұлғалары.

Субъективтік жағы кінәнің қасақана түрінде көрінеді. Кейбір құрылыс салушылар құрылыс жұмыстарын тиісті рұқсатсыз және заңды тіркеусіз жүзеге асырады, сонымен

қатар ғимараттар мен кешендерді салу тәжірибесі бар. Алайда, тәжірибе көрсеткендей, қолданыстағы құрылыс жұмыстарын бақылау, оның ішінде тұрғын үй құрылысына азаматтардың қаражатын тарту тиімді емес.

2-бөлім, түсіндірілген баптың бірінші бөлімінен айырмашылығы, қайталануды біліктілік атрибуты ретінде анықтайды, яғни бірінші бөлімге әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде ұқсас құқық бұзушылықтың жасалуы.

Бапта Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 312-бабына ұқсас басқа біліктілік белгілері қарастырылмаған.

Субъектілер мемлекеттік емес тұлғалар болып табылатын заңнама талаптары бұзылған жағдайда, білікті қызметкерлер бұл қылмысты қайталануға қосымша ретінде:

бұзушылықты шеше алмау;

ғимараттың беріктігі мен тұрақтылығын жоғалту түріндегі ықтимал салдарлар.

Осындай біліктілік құрылымдары жергілікті атқарушы органдардың өкілеттіктерін орындамағаны немесе тиісінше орындамағаны үшін бұзушылықтар үшін қажет.

Тағы бір ескерту қажет, бұзушылықтың объективті жағы. Жоғарыда айтылғандай, бірінші жағынан объективті жағы әрекетсіздік (функцияларды орындамау) және іс-әрекет (функцияларды тиісінше орындамау) түрінде көрінеді.

Екінші бөлік бұзушылықты қайталауды қарастыратындығына байланысты, объективті жағы да тиісті нысанда болуы керек, яғни әрекет пен әрекетсіздік. Алайда, екінші бөлімді тура түсіндіру әрекетсіздік туралы емес, тек іс-қимыл туралы айтады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 718-бабы 1-бөлігінің 1-1) тармақшасына сәйкес, осы бап бойынша істерді сәулет, қала құрылысы және құрылыс саласындағы уәкілетті орган қарайды.

21-тарау. ҚОРШАҒАН ОРТАНЫ ҚОРҒАУ, ТАБИҒИ РЕСУРСТАРДЫ ПАЙДАЛАНУ САЛАСЫНДАҒЫ ӘКІМШІЛІК ҚҰҚЫҚ БҰЗУШЫЛЫҚ

Қазақстан Республикасы Конституциясының 31-бабында мемлекет адамның өмірі мен денсаулығына қолайлы қоршаған ортаны қорғауды мақсат етіп қояды. Шенеуніктердің адамдардың өмірі мен денсаулығына қауіп төндіретін фактілер мен жағдайларды жасыруы заңға сәйкес жауаптылыққа әкеп соғады.

Қазақстан Республикасы Конституциясының 38-бабына сәйкес Қазақстан Республикасының азаматтары табиғатты қорғауға және табиғи ресурстарға қамқорлық жасауға міндетті.

Адамның өмірі мен денсаулығын сақтайтын қоршаған ортаны қорғау саланың қажеттіліктеріне сәйкес келеді. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекс қоршаған ортаны қорғау және табиғи ресурстарды пайдалану саласындағы құқық бұзушылықтар үшін әкімшілік жауапкершілікті реттейтін көлемді тараулардың бірін қамтиды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 21-тарауының мазмұнына енгізілген мақалалар сипатқа ие. Қоршаған ортаны қорғау, табиғи ресурстарды пайдалану саласындағы актілердің дұрыс біліктілігі үшін заң шығарушы көптеген заңнамалық

және заңнамаға сәйкес нормативтік құқықтық актілерге жүгінуі керек: Қазақстан Республикасының 2007 жылғы 9 қаңтардағы № 212 Экологиялық кодексі, Қазақстан Республикасының 2017 жылғы 27 желтоқсандағы № 125-VI САҚ кодексі ". Жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы "Қазақстан Республикасының 2003 жылғы 8 шілдедегі № 477 Орман кодексі, Қазақстан Республикасының 2003 жылғы 9 шілдедегі № 481 Су кодексі," Жануарлар дүниесін қорғау, өсімін молайту және пайдалану туралы "2004 жылғы 9 шілдедегі № 593 Қазақстан Республикасының Заңы, Қазақстан Республикасының Заңы. 16 мамыр 2014 ж. № 202-V САП Рұқсаттар және хабарламалар актерлік бұйрығымен бекітілген мемлекеттік орман қоры "жерлерінде кеспеағаш аймағының жою және салық салу ережелері туралы Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрінің 2015 жылғы 27 ақпандағы № 18-02 / 161, "Ауыл шаруашылығы министрінің 2015 жылғы 31 наурыздағы № 19-4 / 286 бұйрығымен бекітілген" Су шаруашылығы жүйелері мен құрылыстарының қауіпсіздігін қамтамасыз ету ережелері ", " Ұтымды және ұтымды пайдаланудың бірыңғай ережелері. пайдалы қазбаларды барлау және өндіру кезінде минералды ресурстарды кешенді пайдалану ", Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің 2015 жылғы 17 қарашадағы № 1072 және Қазақстан Республикасы Энергетика министрінің 2015 жылғы 30 қарашадағы № 675 және басқаларының бірлескен бұйрығымен бекітілген.

Көбінесе бір қылмыс құрамын анықтау үшін заң шығарушы бірнеше нормативтік құқықтық актілерге жүгінуі керек. Мысалы, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекстің 359-бабы "Су шаруашылығы құрылыстарына, құрылғыларына және өртке қарсы сумен жабдықтау жүйелеріне зақым келтіру, оларды пайдалану ережелерін бұзу" бойынша тиісті біліктілік алу үшін заң шығарушы Су кодексіне "су нысандары" ұғымын, сондай-ақ "Су жүйелерінің қауіпсіздігін қамтамасыз ету ережелерін" сілтеме жасауы керек. су шаруашылығы қауіпсіздігін қамтамасыз ету тәртібін белгілеу мақсатында Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрінің 2015 жылғы 31 наурыздағы № 19-4 / 286 бұйрығымен бекітілген Мемлекеттік жүйелер мен құрылымдар.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 21-тарауында келтірілген құқық бұзушылықтардың ерекшелігі - бұл істер санаттарының юрисдикциясының жеткілікті кең спектрі: мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары, қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган, облыстың жергілікті атқарушы органдарының жерлерін пайдалану мен қорғауды бақылау жөніндегі уәкілетті орган, республикалық маңызы бар қалалар, астана, өнеркәсіптік қауіпсіздік саласындағы уәкілетті орган, өнеркәсіптік қауіпсіздік саласындағы уәкілетті орган жайылым, орман, балық және аңшылық шаруашылығы саласындағы уәкілетті органдар , пайдалы қазбаларды зерттеу жөніндегі уәкілетті орган және т.б.

Құқық қорғаушы "Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша соттың шешімі туралы" Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2018 жылғы 20 сәуірдегі № 5

Нормативтік қаулысының 18-тармағына сәйкес, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің Ерекше бөлімінің кейбір баптарының диспозициясы құқық бұзушылықтың әр түрлі субъектілерінің бірнеше әрекеттері үшін жауапкершілікті көздейтінін ескеруі керек. Бұл жағдайда соттар адамды әкімшілік жауапкершілікке тартуға әкеп соқтырған және іс материалдарымен дәлелденген әрекеттерді ғана көрсетуі керек және баптың диспозициясы көрсетілген барлық әрекеттерді тізімдемеуі керек, сонымен бірге қылмыстың мәнін анықтауы керек.

Кейбір құқық бұзушылықтар үшін заң шығарушы актіні дұрыс сәйкестендіру үшін қоршаған ортаға келтірілген зиянның мөлшерін анықтау керек, оның экономикалық бағасын жүргізу қажет. Сонымен, Қазақстан Республикасының Экологиялық кодексінің 108-бабына сәйкес "қоршаған ортаға келтірілген залалды экономикалық бағалау - бұл қоршаған ортаны қалпына келтіруге және табиғи ресурстардың тұтынушылық қасиеттеріне жұмсалатын шығындардың өзіндік құны". Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2007 жылғы 27 маусымдағы № 535 қаулысымен қоршаған ортаның ластануынан келтірілген залалды экономикалық бағалау ережелері бекітілді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 21-тарауындағы көптеген баптарда әкімшілік құқық бұзушылықтың субъектілері арнайы ретінде сипатталады (жер қойнауын пайдаланушылар, орман пайдаланушылар, су пайдаланушылар, лауазымды адамдар және т.б.).

324-бап. Қоршаған ортаны қорғауға қойылатын санитариялық-эпидемиологиялық және экологиялық талаптарды бұзу

1. Осы Кодекстің 416-бабында көзделген жағдайларды қоспағанда, санитарлық-эпидемиологиялық және экологиялық талаптардың, сондай-ақ қоршаған ортаны қорғаудың гигиеналық нормаларының бұзылуы, -

жеке тұлғаларға ескерту немесе айыппұл салуға, лауазымды адамдарға, шағын бизнес субъектілеріне - он бес, орта бизнес үшін - жиырма айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде, ірі бизнес үшін - қоршаған ортаға келтірілген залал мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Лауазымды адамдарға қоршаған ортаны қорғауға қойылатын санитарлық-эпидемиологиялық және экологиялық талаптардың белгіленген нормаларынан асып кету немесе елеусіз қалдыруға нұсқау немесе рұқсат беру -

жиырма бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Қоршаған ортаны қорғау және табиғи ресурстарды пайдалану саласындағы қоғамдық қатынастар Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 21-тарауына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылықтың жалпы нысаны болып табылады.

Бұл құқық бұзушылықтың объективті жағы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 416-бабында қарастырылған жағдайларды қоспағанда,

санитарлық-эпидемиологиялық және экологиялық талаптарды, сондай-ақ қоршаған ортаны қорғаудың гигиеналық нормаларын бұзумен көрінеді.

Бұл баптың диспозициясы сипатта болады, яғни ол басқа нормативтік құқықтық актілерге жатады.

"Халық денсаулығы және денсаулық сақтау жүйесі туралы" 2009 жылғы 18 қыркүйектегі № 193-IV Қазақстан Республикасы Кодексінің 145-бабына сәйкес (бұдан әрі - "Халық денсаулығы және денсаулық сақтау жүйесі туралы" кодекс). Санитарлық-эпидемиологиялық талаптардың негізі санитарлық ережелер мен мемлекеттік санитарлық-эпидемиологиялық қадағалауға жататын бұйымдар мен бұйымдар үшін белгіленген гигиеналық нормалар болып табылады.

Санитарлық ережелер мемлекеттік санитариялық-эпидемиологиялық қадағалауға жататын объектілерге қойылатын санитарлық-эпидемиологиялық талаптарды белгілейді және оларға:

- 1) объект салу үшін жер таңдау;
- 2) объектілерді жобалау, салу, қайта құру, жөндеу және пайдалануға беру;
- 3) өндірістік, қоғамдық, тұрғын және басқа үй-жайларды, ғимараттарды, құрылыстарды, жабдықтарды, көлік құралдарын күтіп ұстау және пайдалану;
- 4) сумен жабдықтау, санитария, жылумен жабдықтау, жарықтандыру, желдету, ауаны баптау құралдары;
- 5) шикізатты қабылдау, сақтау, өңдеу (өңдеу);
- 6) тамақ өнімдерін өндіру, буып-түю, тасымалдау, сақтау, сату, жою және жою шарттары;
- 7) ас тұзын йодтау және тамақ өнімдерін байыту (байыту);
- 8) иммунологиялық препараттарды (иммунобиологиялық препараттар) өндіру, буып-түю, тасымалдау, сақтау, өткізу, жою және жою шарттары;
- 9) ықтимал қауіпті химиялық және биологиялық заттарды (улы, радиоактивті, биологиялық және химиялық заттарды, улар мен улы заттарды, биологиялық және микробиологиялық организмдер мен олардың токсиндерін, биологиялық агенттер мен материалдарды) пайдалану және пайдалану, жою, тасымалдау, сақтау, көму және олармен жұмыс істеу шарттары;
- 10) адамға әсер ететін физикалық факторлардың көздерімен жұмыс жағдайлары;
- 11) дәрілік заттардың өнеркәсіптік өндірісі үшін жағдайлар;
- 12) өндірістік мақсаттағы бұйымдар;
- 13) тұрмыстық заттар мен гигиена құралдары және оларды өндіру технологиялары;
- 14) халықтың әртүрлі топтары үшін білім беру, оқыту, өмір сүру және жұмыс тәжірибесі, дене дамуы, еңбек, демалыс, тамақ, сумен жабдықтау және медициналық қызмет көрсету жағдайлары;
- 15) оқу жүктемесі және білім беру ұйымдарындағы жұмыс режимі;

16) медициналық мақсаттағы бұйымдарды зарарсыздандыру және зарарсыздандыру шарттары;

17) мамандандырылған (балаларға арналған, емдік-профилактикалық диеталық), емдік-профилактикалық, қоғамдық тамақтандыруды ұйымдастыру;

18) су көздері (тұрмыстық және ішуге арналған су қабылдау орындары), ауыз сумен қамтамасыз ету және мәдени-тұрмыстық су пайдалану орындары және су объектілерінің қауіпсіздігі;

19) өндіріс және тұтыну қалдықтарын жинау, пайдалану, пайдалану, залалсыздандыру, тасымалдау, сақтау және жою;

20) жұмыстарды және қызметтерді, оның ішінде әзірлеуді, сынауды, өндіруді, өндіруді, сақтауды, тасымалдауды, іске асыруды, пайдалануды, зарарсыздандыруды, дезинфекциялауды және дезинфекциялау жабдықтарын, материалдарды пайдалануды, дезинфекциялау қондырғыларына техникалық қызмет көрсетуді және пайдалануды, сондай-ақ жұмыстардың тиімділігі мен қауіпсіздігін бақылауды ұйымдастыру және жүзеге асыру және қызметтер;

21) жолаушыларды тасымалдау шарттары;

22) объектілерді жою, консервациялау және қайта профилдеу;

23) өндірістік бақылауды жүзеге асыру;

24) еңбек жағдайлары, тұтынушыларға қызмет көрсету, медициналық қолдау, мамандандырылған диеталық медициналық және диеталық профилактикалық тамақтану;

25) халықты гигиеналық тәрбиелеу және оқыту;

26) санитарлық-эпидемияға қарсы және санитариялық-профилактикалық іс-шараларды ұйымдастыру және өткізу, оның ішінде Қазақстан Республикасының аумағын санитарлық қорғау, жұқпалы және паразиттік аурулары бар науқастар үшін шектеу шараларын, оның ішінде карантинді енгізу, медициналық тексерулер, халықтың профилактикалық егулерін енгізу;

27) санитарлық-қорғаныш аймақтары және санитарлық-қорғау аймақтары.

Гигиеналық нормалар зиянды заттардың (химиялық, биологиялық) шекті мөлшерінің, физикалық әсер етудің, радиацияның әсер етудің рұқсат етілген деңгейінің нормаларын белгілейді, оларды сақтау адамға қолайлы өмір сүру жағдайларын және денсаулықты сақтаудың қауіпсіз жағдайларын қамтамасыз етеді.

Гигиеналық нормативтер:

1) микроклимат, ауа алмасу, жұмыс аймағының ауасы, өндірістік, тұрғын және басқа үй-жайлардың, тұрғын аудандардың физикалық факторлары;

2) өнімдердің (тауарлардың) және қоршаған ортаның радиациялық, химиялық, микробиологиялық, токсикологиялық, паразитологиялық қауіпсіздігі;

3) қалалық және ауылдық елді мекендердегі, өндірістік ұйымдардың аумағындағы атмосфералық ауа;

4) физикалық факторлар, қоршаған ортаға зиянды заттардың шығарындылары мен шекті шығарындылары;

5) өнімнің, технологиялық жабдықтың, процестің жаңа түрлері.

Іс жүзінде "Халық денсаулығы және денсаулық сақтау жүйесі туралы" Кодекстің 145-бабы тиісті заң актілерімен және нормативтік актілермен бірге қолданылады.

Сонымен, Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрінің 2015 жылғы 21 қаңтардағы № 38 бұйрығымен "Адамға әсер ететін физикалық факторлардың (компьютерлер мен бейне терминалдар) көздерімен жұмыс істеуге қойылатын санитарлық-эпидемиологиялық талаптар" санитарлық ережелері бекітілді.

Мысалы, осы Санитарлық ережелердің 8 және 9-тармақтарында ДК және ВТ орналасқан үй-жайлар қорғаныс жерге тұйықталуымен жабдықталған. Компьютерлердің орналасуы (дербес компьютерлер, планшеттік дербес компьютерлер, ноутбуктар) үш үш опцияның біреуінде қолданылады: периметр, ішкі (2-3 қатар), орталық.

Периметрді орналастырған кезде терезе саңылаулары мен үстелдері бар қабырға арасындағы қашықтық 0,5 метрді (бұдан әрі - м), қабырға мен үстелдерді - 0,4 м құрайды. Сергіштік режимде бір бейнебақылау бетінің артқы жағы мен екіншісінің экраны арасындағы қашықтық кемінде 2 м, арасында болуы керек. бейнекониторлардың бүйір беті кемінде 1,2 м құрайды, компьютерлердің көмегімен екі-үш қатарлы орналасуы бар, әр қатардағы үстелдің бүйір беті арасындағы қашықтық кемінде 0,5 м құрайды.

Орталық жағдайда компьютермен жұмыс үстелдері ортасында, бос орынсыз екі қатарға орналастырылған және бейнекамералардың экрандары бір-біріне қарама-қарсы бағытта, дойбы үлгісінде немесе мониторлардың артқы жағымен бір-біріне қарама-қарсы орналасқан, ал бір бейненің мониториның беткі қабаты мен екіншісінің экраны арасындағы қашықтық жоқ. кемінде 2 м

Мысалы, ДК мен ВТ орналасқан үй-жайларға жоғарыда көрсетілген талаптардың бұзылуы әкімшілік құқық бұзушылықтың объективті жағын құрайды, яғни. нақты санитарлық ережелерді бұзу әрекеттерінде (немесе әрекетсіздікте).

Тағы бір мысалды қарастырайық. Қолданыстағы бұйрықпен бекітілген " Радиациялық қауіпсіздікке қойылатын санитарлық-эпидемиологиялық талаптар" Санитарлық ережелердің 92-тармағында Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрінің 2015 жылғы 27 наурыздағы №261 "герметикалық сәулелену көздерін олардың тығыздығы бұзылған жағдайда, сондай-ақ оның қызмет ету мерзімін ұзартатын құжатсыз жұмыс істегеннен кейін пайдалануға жол берілмейді" деген ереже қабылдады.

Демек, герметикалық сәулелену көздерін олардың тығыздығы бұзылған жағдайда, сондай-ақ көрсетілген қызмет мерзімін оның қызмет мерзімін ұзартуға құжаты жоқ

пайдалану кезінде қолдану жөніндегі іс-шаралар түсіндірілген әкімшілік құқық бұзушылықтың объективті жағы болады.

Қазақстан Республикасының 2007 жылғы 9 қаңтардағы № 212 Экологиялық кодексінің (бұдан әрі - Қазақстан Республикасының Экологиялық кодексі) 1-бабының 101) тармақшасында "экологиялық талаптар" "қоршаған ортаға және халықтың денсаулығына теріс әсер ететін шаруашылық және өзге де қызмет түрлеріне шектеулер мен тыйымдарды" білдіреді. Кодекс, өзге де нормативтік құқықтық актілер және Қазақстан Республикасының нормативтік-техникалық құжаттары. "

Экологиялық кодекстің 194-бабының 2-тармағына сәйкес "экологиялық талаптар келесі түрлерге бөлінеді:

- 1) шаруашылық және өзге де қызметке қойылатын жалпы экологиялық талаптар;
- 2) табиғи ресурстарды пайдалану кезіндегі экологиялық талаптар;
- 3) ерекше қорғалатын табиғи аумақтардағы экологиялық талаптар;
- 4) Каспий теңізінің солтүстік бөлігіндегі мемлекеттік қорық аймағындағы шаруашылық және өзге де қызметке қойылатын экологиялық талаптар;
- 5) радиоактивті материалдарды, атом энергиясын және радиациялық қауіпсіздікті пайдалануға қойылатын экологиялық талаптар;
- 6) ықтимал қауіпті химиялық және биологиялық заттарды, генетикалық түрлендірілген өнімдер мен организмдерді өндіру мен пайдалану кезіндегі экологиялық талаптар;
- 7) өндіріс және тұтыну қалдықтарын өңдеуге қойылатын экологиялық талаптар;
- 8) әскери және қорғаныс объектілеріне, әскери қызметке қойылатын экологиялық талаптар. "

Сонымен, Қазақстан Республикасы Энергетика министрінің 2014 жылғы 13 қазандағы № 57 бұйрығымен "Экологиялық стандарттар және шаруашылық және өзге де қызметке қойылатын экологиялық талаптар" бекітілді.

Жоғарыда аталған "Жерасты қалдықтарын жоюға байланысты экономикалық және өзге де қызметтерге арналған экологиялық нормативтер мен экологиялық талаптар" атты 2-қосымшаның 70-тармағында "кен қазбаларынан және шахталардың бос жерлерінен арнайы ауа өткізбейтін контейнерлер салынады" делінген. құрамында мышьяк бар қалдықтарды мамандандырылған учаскедегі көтеру механизмі бар (жер ауыстырып тиеу қондырғысы) жүк машинасына құю. Мысалы, мұндай талаптардың бұзылуы түсіндірілген мақаланың объективті жағы болуы мүмкін.

Осылайша, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 324-бабының объективтік жағы әр түрлі заң актілері мен нормативтік актілерде нақты сипатталған әрекеттер мен әрекетсіздіктерде көрініс табуы мүмкін. Нормативтік-құқықтық актілердің "ұтқыр сипаты" екенін есте ұстаған жөн, өйткені олар жиі өзгертіліп немесе жаңалары қабылданады. Сондықтан, құқық қорғаушы үшін осы саладағы заңнамадағы барлық өзгерістерді бақылау маңызды.

Сонымен қатар, Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2018 жылғы 20 сәуірдегі № 5 "Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша соттың шешімі туралы" Нормативтік қаулысының 18-тармағына сәйкес, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің Ерекше бөлімінің кейбір баптарының ережелеріне сәйкес құқық бұзушылықтың әр түрлі субъектілері жасаған бірнеше әрекеттері үшін жауапкершілік көзделетінін ескеру қажет. Бұл жағдайда соттар адамды әкімшілік жауапкершілікке тартуға әкеп соқтырған және іс материалдарымен дәлелденген әрекеттерді ғана көрсетуі керек және баптың диспозициясы көрсетілген барлық әрекеттерді тізімдемеуі керек, сонымен бірге қылмыстың мәнін анықтауы керек.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 416-бабында көзделген жағдайлар Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 324-бабының объективті жағы болып табылмайды. Бұл істер Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 324-бабының құрамына ұқсас болғанымен, түсіндірілген бапта қарастырылмайды. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 416-бабында аталған істерге "субъектінің тамақ өнімдерінің, химиялық өнімдердің, машиналар мен жабдықтардың, ойыншықтардың және техникалық регламенттердің қауіпсіздігі туралы заңнамалық актілерде белгіленген қауіпсіздік талаптарын сақтамаған кезден бастап өнімнің өмірлік циклін тоқтатуы" жатады.

Субъективтік жағы ниет немесе немқұрайлылық түрінде болуы мүмкін.

Бұл әкімшілік құқық бұзушылықтың субъектілері жеке тұлғалар, шағын, орта және ірі кәсіпорындар болуы мүмкін.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 324-бабының 1-бөлігіндегі санкция ескерту немесе айыппұл салуды қарастырады, ол кіші және орта кәсіпорындар үшін айлық есептік көрсеткіштерде де, қоршаған ортаға келтірілген залал мөлшерінде - ірі кәсіпорындар үшін есептеледі.

Қоршаған ортаға келтірілген зиян мөлшерін анықтау үшін оны экономикалық бағалау қажет. Қазақстан Республикасының Экологиялық кодексінің 108-бабына сәйкес, "қоршаған ортаға келтірілген залалды экономикалық бағалау - бұл қоршаған ортаны қалпына келтіруге және табиғи ресурстардың тұтынушылық қасиеттерін қалпына келтіруге қажетті шығындардың өзіндік құны. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органның лауазымды адамдары қоршаған ортаға зиян келтіру фактісі анықталған күннен бастап бір ай ішінде қажетті материалдарды жинайды және талдайды, келтірілген залалдың экономикалық бағасын белгілейді. Атмосфералық ауаның ластануы мен судың, жер ресурстарының белгіленген нормативтерден асып кетуі, жер қойнауын заңсыз пайдалану, сондай-ақ өндіріс пен тұтыну қалдықтарын, оның ішінде радиоактивті, белгіленген нормалардан асып кетудің экономикалық бағасы тікелей немесе жанама әдістермен Қазақстан Республикасының Үкіметі бекіткен ережелерге сәйкес анықталады. "

Экологиялық кодекстің 109-бабының 1-тармағына сәйкес "экономикалық залалды бағалаудың тікелей әдісі - ең тиімді инженерлік, ұйымдастырушылық, техникалық және технологиялық шаралар арқылы қоршаған ортаны қалпына келтіруге, тозған табиғи ресурстарды толтыруға және тірі организмді сауықтыруға қажетті нақты шығындарды анықтау".

Экономикалық залалды бағалаудың жанама әдісі экономикалық залалды тікелей бағалау әдісін қолдану мүмкін болмаған жағдайларда қолданылады (Экологиялық кодекстің 109-бабының 2-тармағы).

Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2007 жылғы 27 маусымдағы № 535 қаулысымен қоршаған ортаның ластануынан келтірілген залалды экономикалық бағалау ережелері бекітілді.

2-бөлім. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 324-бабының 2-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың объективті жағы қоршаған ортаны қорғауға қойылатын санитарлық-эпидемиологиялық және экологиялық талаптардың белгіленген нормаларынан асып кету немесе елеусіз қою туралы нұсқамалар немесе рұқсаттар беру әрекеттерінде көрінеді.

Тиісінше, әкімшілік жауапкершілікке тарту үшін қоршаған ортаны қорғаудың белгіленген санитарлық-эпидемиологиялық және экологиялық талаптарын асырып жіберу немесе төмендету фактісін анықтау қажет.

Сонымен, Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау министрінің 2018 жылғы 23 сәуірдегі № 186 бұйрығымен бекітілген "Қоғамдық тамақтану орындарына қойылатын санитарлық-эпидемиологиялық талаптар" санитарлық ережесінің 67-тармағында жер асты қазбаларында жылжымалы тамақтану пункті әр тамақ үшін 0,7 м² мөлшерінде қабылданады деп көрсетілген. Сондықтан, мысалы, лауазымды адам осы санитарлық-эпидемиологиялық нормаларды елеусіз қалдыруға нұсқау немесе рұқсат берген жағдайда, ол түсіндірілген мақаланың 2-бөлігіне сәйкес жауап береді.

Көрсетілген әкімшілік құқық бұзушылық құрамының субъектісі ерекше - бұл лауазымды тұлға.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 697-бабының 1-бөлігіне сәйкес Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 324-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган қарайды.

Экологиялық кодекстің 1-бабының 47) тармақшасына сәйкес қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органға: қоршаған ортаны қорғау және табиғатты пайдалану саласындағы басшылықты және салааралық үйлестіруді жүзеге асыратын орталық атқарушы орган, сондай-ақ оның аумақтық органдары кіреді.

325-бап. Өндірістік экологиялық бақылау талаптарын бұзу

Өнеркәсіптік экологиялық бақылау талаптарын бұзу -

жеке тұлғаларға - жиырма беске, лауазымды адамдарға, шағын бизнес субъектілеріне - алпысқа, орта кәсіпкерлікке - жүзге, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне - екі жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ _____

Бұл әкімшілік құқық бұзушылықтың жалпы нысаны өндірістік экологиялық бақылау нәтижесінде туындайтын қоғамдық қатынастар болып табылады.

Актінің объективті жағы өндірістік бақылаудың талаптарын бұзу арқылы заңсыз әрекеттерді (әрекетсіздікті) жасауда көрінеді.

Қазақстан Республикасының 2007 жылғы 9 қаңтардағы № 212 Экологиялық кодексінің 129-бабына сәйкес, өндірістік экологиялық бақылауды табиғат пайдаланушы табиғат пайдаланушы әзірлеген өндірістік экологиялық бақылау бағдарламасы негізінде жүзеге асырады. Өнеркәсіптік экологиялық бақылау бағдарламасы өндірістік экологиялық бақылау процесінде бақыланатын параметрлердің міндетті тізбесін, оның жиілігін, өлшеу жиілігін және өлшеу жиілігін, қолданылатын аспаптық немесе есептеу әдістерін анықтайды. Өндірістік экологиялық бақылау шеңберіндегі өндірістік процестің тиімділігін экологиялық бағалау өлшеулер негізінде және (немесе) қоршаған ортаға эмиссиялар деңгейін, зиянды өндіріс факторларын, сондай-ақ табиғи, энергетикалық және басқа ресурстарды тұтынудың нақты көлемін есептеулер негізінде жүзеге асырылады.

Қазақстан Республикасының Экологиялық кодексінің 131-бабына сәйкес табиғат пайдаланушы өндірістік экологиялық бақылау бағдарламасын жасайды. Өндірістік экологиялық бақылау бағдарламасы келесі ақпаратты қамтуы керек:

- 1) өндірістік бақылау кезінде бақыланатын міндетті параметрлердің тізбесі;
- 2) өндірістік бақылау мен өлшеулердің кезеңі, ұзақтығы және жиілігі;
- 3) өндірістік мониторинг үшін қолданылатын әдістер туралы мәліметтер;
- 4) іріктеу пункттері мен өлшеу орындары;
- 5) деректерді есепке алу, талдау және есеп беру әдістері мен жиілігі;
- 6) ішкі аудиттер кестесі және Қазақстан Республикасының экологиялық заңнамасының бұзушылықтарын жою тәртібі, оның ішінде сақталмағаны үшін жауап беретін ішкі құралдар;
- 7) аспаптық өлшеулердің сапасын қамтамасыз ету тетіктері;
- 8) төтенше жағдайлар кезіндегі іс-қимыл хаттамасы;
- 9) қызметкерлердің өндірістік экологиялық бақылауды жүзеге асырудағы ішкі жауапкершілігінің ұйымдық-функционалдық құрылымы;
- 10) өндірістік экологиялық бақылауды ұйымдастыруды және жүргізуді көрсететін өзге де мәліметтер.

Қазақстан Республикасы Энергетика министрінің 2018 жылғы 7 қыркүйектегі № 356 бұйрығымен бекітілген Өнеркәсіптік экологиялық бақылау және өндірістік экологиялық бақылау нәтижелері бойынша есептілікке қойылатын талаптар кезінде

қоршаған ортаға эмиссияларға автоматтандырылған мониторинг жүргізу ережесінің 8-14-тармақтары эмиссиялардың автоматтандырылған мониторингін көрсетеді. Өндірістік экологиялық бақылау кезіндегі қоршаған ортаны табиғат пайдаланушы үздіксіз жүргізетін өлшеу құралдарын құру арқылы жүзеге асырады дамыған табиғат пайдаланушы немесе үшінші тарап жоба ұйымдастыру бойынша ластау көздерінде шығарындылары үшін Ерен.

Шығарындыларды тұрақты өлшеуді жүзеге асыратын белгіленген өлшеу құралдарының рұқсат етілген салыстырмалы қателіктерінің шегі паспорттық мәліметтерге сәйкес белгіленеді. Үздіксіз өлшеулер нәтижелері компьютерлік мониторда ағымдық және жинақталған шығарындылардың мәндерін көрсететін кестелер түрінде, сонымен қатар график түрінде көрсетіледі.

Тексеру (калибрлеу), жөндеу, төтенше жағдайларды қоспағанда, қоршаған ортаға эмиссиялардың автоматтандырылған мониторингі үздіксіз жүзеге асырылады. Шығарындыларды үздіксіз өлшеуді жүзеге асыратын өлшеу құралдарынан алынған мәліметтер нақты уақыт режимінде (онлайн) уәкілетті органның ақпараттық жүйесіне жіберіледі.

Табиғат пайдаланушысы шығарындыларды бақылаудың автоматтандырылған жүйесін жұмыстарға санкциясыз кедергілерден қорғайды, бұл өлшеулердің сенімділігі мен ақпаратты жинау, өңдеу, сақтау және беру құралдарының жұмысын бұзады. Шығарындыларды бақылаудың автоматтандырылған жүйесін жоспарлы немесе апаттық түрде тоқтата тұру жағдайында шығарындылардың есебі тоқтату кезеңіндегі аспаптық (немесе қондыру) мониторинг негізінде ұсынылады.

"Өнеркәсіптік экологиялық бақылау және қоршаған ортаға экологиялық бақылау жүргізу нәтижелері бойынша есеп беру талаптары" аталымдарының 15 - 20 тармақтарына сәйкес, өндірістік экологиялық бақылау нәтижелері бойынша есеп беру талаптары арнайы экологиялық басқарумен айналысатын барлық жеке және заңды тұлғаларға қолданылады. Өндірістік экологиялық бақылаудың нәтижелері туралы есеп осы Қағидаларға қосымшаға сәйкес қағаз немесе электронды түрде ұсынылады.

Өндірістік экологиялық бақылаудың нәтижелері туралы есеп үшін табиғат пайдаланушы кез келген нысанда жасаған жұмыстардың орындалуы туралы түсіндірме жазба беріледі. Мерзімді есептерді ұсыну кестесі:

атмосфераға ластаушы заттар шығарындыларының мониторингі туралы есеп тоқсан сайын, есепті тоқсаннан кейінгі 10 жұмыс күні ішінде ұсынылады;

суға төгілудің мониторингі туралы есеп тоқсан сайын, есепті тоқсаннан кейінгі 10 жұмыс күні ішінде ұсынылады;

қалдықтар мониторингі бойынша есеп тоқсан сайын, есепті тоқсаннан кейінгі 10 жұмыс күні ішінде ұсынылады;

жердің ластану деңгейінің мониторингі туралы есеп тоқсан сайын, есепті тоқсаннан кейінгі 10 жұмыс күні ішінде ұсынылады;

радиациялық бақылау туралы есеп тоқсан сайын, есепті тоқсаннан кейінгі 10 жұмыс күні ішінде ұсынылады;

санитарлық қорғау аймағының (атмосфералық ауа, су, топырақ жамылғысы) шекарасына әсер ету мониторингі туралы есеп тоқсан сайын, есепті тоқсаннан кейінгі 10 жұмыс күні ішінде ұсынылады;

Қалдықтарды көму орындарындағы газдың мониторингі есеп тоқсан сайын, есепті тоқсаннан кейінгі 10 жұмыс күні ішінде ұсынылады.

Каспий теңізінің қазақстандық секторында мұнай операцияларын жүргізу кезінде өндірістік экологиялық бақылау бөлігі ретінде мерзімді есептерді ұсыну кестесі:

өндірістік экологиялық мониторинг бойынша тоқсандық және жылдық есептер есепті тоқсан аяқталғаннан кейін 10 жұмыс күні ішінде ұсынылады;

мониторинг бойынша шығарындылар туралы тоқсандық және жылдық есептер есепті кезең аяқталғаннан кейін 10 жұмыс күні ішінде ұсынылады;

жыл сайынғы әсер ету мониторингі бойынша есептерді табиғат пайдаланушы есепті кезең аяқталғаннан кейін 2 ай ішінде ұсынады.

Қылмыстың субъективті жағы ниет немесе немқұрайлылық түрінде көрінуі мүмкін.

Экологиялық кодекстің 128-бабының 1-тармағына сәйкес "арнайы табиғатты пайдаланумен айналысатын жеке және заңды тұлғалар өндірістік экологиялық бақылауды жүзеге асыруға міндетті". Демек, бұл құқық бұзушылықтың субъектісі ерекше - жеке, лауазымды тұлға, арнайы табиғатты пайдаланумен айналысатын шағын, орта немесе ірі кәсіпкерлік субъектісі.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 697-бабының 1-бөлігіне сәйкес, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 325-бабына сәйкес әкімшілік істерді қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган қарайды.

Экологиялық кодекстің 1-бабының 47) тармақшасына сәйкес қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органға: қоршаған ортаны қорғау және табиғатты пайдалану саласындағы басшылықты және салааралық үйлестіруді жүзеге асыратын орталық атқарушы орган, сондай-ақ оның аумақтық органдары кіреді.

326-бап. Экологиялық рұқсатта көрсетілген табиғат пайдалану шарттарын орындамау

1. Экологиялық рұқсатта көрсетілген табиғат пайдалану шарттарының сақталмауы - лауазымды адамдарға он бес, шағын бизнес субъектілері үшін - отыз, орта бизнес үшін - елу, ірі бизнес үшін - екі жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекеттер -

лауазымды адамдарға отыз мөлшерінде, шағын бизнес субъектілері үшін - алпыс, орта бизнес үшін - жүз, ірі бизнес үшін - бес жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

3. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, қоршаған ортаға аса ірі залал келтірумен байланысты, халықтың өмірі мен денсаулығына қауіп төндіретін іс-әрекеттер -

лауазымды адамдарға отыз, ал шағын бизнес субъектілері үшін - алпыс, орта бизнес үшін - жүз, ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін - бес жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде, экологиялық рұқсатты тоқтата тұрумен немесе айыппұл салуға әкеп соғады.

4. Жеке және заңды тұлғалар экологиялық рұқсаттың қолданылуын тоқтата тұрған бұзушылықтарды белгіленген мерзімде жоймаса -

экологиялық рұқсаттан айыруға әкеп соғады.

Ескерту Табиғат пайдаланушыға бірнеше өндірістік объектіге экологиялық рұқсат берілген жағдайда, табиғат пайдаланушының экологиялық басқару шарттарын орындамауға рұқсат берген объектіге экологиялық рұқсаттың күші жоғалады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Әкімшілік құқық бұзушылықтың түсіндірілген құрамының объектісі экологиялық рұқсатта көрсетілген табиғатты пайдалану шарттарын орындауға байланысты қоғамдық-құқықтық қатынастар болып табылады.

Қазақстан Республикасының 2007 жылғы 9 қаңтардағы № 212 Экологиялық кодексінің 1-бабының 98) тармақшасына сәйкес 98) экологиялық рұқсат - жеке және заңды тұлғалардың қоршаған ортаға эмиссияларды жүзеге асыру құқығын куәландыратын құжат. "Қоршаған ортаға эмиссиялар" Қазақстан Республикасының " қоршаған ортаға эмиссиялар, төгінділер, қоршаған ортаға өндірістік және тұтыну қалдықтарын тастау, күкіртті ашық орналастыру және сақтау" дегенді білдіреді (Экологиялық кодекстің 1-бабының 43-тармақшасы).

Қазақстан Республикасы Экологиялық кодексінің 68-бабына сәйкес "Қазақстан Республикасында табиғат пайдаланушыларға мынадай экологиялық рұқсаттар беріледі:

- 1) қоршаған ортаға эмиссияларға рұқсаттар;
- 2) кешенді экологиялық рұқсаттар.

Қоршаған ортаға эмиссияларды барлық тұрақты көздерден экологиялық рұқсатсыз жүзеге асыруға тыйым салынады.

Парниктік газдардың шығарындылары қоршаған ортаны қорғауға рұқсат етілмейді, ластауыш ретінде Қазақстан Республикасының Салық кодексінде көзделген заттардың шығарындыларын қоспағанда.

Қазақстан Республикасының Экологиялық кодексінің 69-бабының 3-тармағында " табиғат пайдаланушылар қоршаған ортаға эмиссияларға рұқсатта көрсетілген шарттарды орындауға міндетті және олардың Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес сақталмағаны үшін жауаптылықта болады" деп нақты белгіленген.

Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2014 жылғы 26 маусымдағы № 702 қаулысымен "II, III және IV санаттағы объектілерге қоршаған ортаға әсерді мемлекеттік бағалаудың қорытындыларын беру" "мемлекеттік қызмет стандарты" бекітілді.

Қазақстан Республикасы Экологиялық кодексінің 70-бабына сәйкес қоршаған ортаға эмиссияларға рұқсат беру стандартты түрдегі құжаттар жиынтығы болып табылады, оның құрамына мыналар кіреді:

- 1) табиғат пайдаланушы және ол жүзеге асыратын шаруашылық және өзге де қызмет туралы ақпарат;
- 2) рұқсаттың қолданылу мерзімі;
- 3) қоршаған ортаны басқару шарттары, оның ішінде олардың барлық көздері үшін шығарындылар нормативтері;
- 4) рұқсат берілген кезеңдегі қоршаған ортаны қорғау жөніндегі іс-шаралар жоспары ;

Қоршаған ортаға эмиссияларға рұқсат бланкілері нысандарын және оларды толтыру тәртібін қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган бекітеді.

Осылайша, түсініктеме берілген қылмыс құрамының объективті жағы экологиялық рұқсатта көрсетілген экологиялық жағдайларды сақтамау әрекеттері (әрекетсіздігі) арқылы көрінеді.

Субъективтік жағы ниет пен немқұрайлылық түрінде де көрініс табуы мүмкін.

Ерекше құқық бұзушылықтың субъектісі лауазымды тұлға, шағын кәсіпкерлік субъектісі, орта бизнес субъектісі немесе ірі кәсіпкерлік субъектісі болып табылады.

2-бөлім. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 325-бабының түсіндірілген бөлігінде, қосымша біліктілік белгілерін қоспағанда, осы баптың бірінші бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың элементтері (объект, объективті жағы, субъективтік жағы, субъектісі) - әкімшілік іс-шаралар қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекеттер жасалады.

3-бөлім. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 326-бабының түсіндірілген бөлігінде қосымша біліктілік белгілерін қоспағанда, осы баптың бірінші бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың элементтері (объект, объективті жағы, субъективтік жағы, субъектісі) болады, егер бұл әрекеттер қоршаған ортаға ерекше қауіпті зиян келтірсе, қауіп төндіреді. өмір қауіпсіздігі және денсаулық сақтау.

Басқаша айтқанда, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 326-бабының бөлігінің шешімі табиғатты сипатта болады, өйткені адамның іс-әрекетін бағалау үшін қоршаған ортаға аса ірі залал келтіру фактісін немесе халықтың өмірі мен денсаулығына қауіп төндіретін фактіні анықтау қажет.

"Қоршаған ортаға ерекше үлкен залал" ұғымын құқықтық реттеудің ерекшелігі - Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекс осындай залалдың белгілерін реттемейді, яғни құқықтық алшақтық бар.

Алайда, бұл заңды тәжірибе келесі ережені қолдану арқылы жойылады. Сонымен, "Құқықтық актілер туралы" ҚРЗ-нің 2016 жылғы 6 сәуірдегі № 480-V Заңының 13-бабының 1, 2, 3-тармақтарында нақты әлеуметтік қатынастарды реттейтін құқық нормалары болмаған кезде заңның ұқсастығын немесе заңның ұқсастығын қолдануға болатындығы көрсетілген. Нақты әлеуметтік қатынастарды реттейтін құқықтық нормалар болмаған жағдайда, заңның ұқсастығы қолданылады.

Заңның ұқсастығын және заңның ұқсастығын қолдану процесінде жаңа міндеттерді белгілеуге немесе жеке немесе заңды тұлғалардың құқықтарын шектеуге жол берілмейді. Заңнаманың жекелеген салаларымен реттелетін қатынастарда заңның ұқсастығы мен заңның ұқсастығын қолдану мүмкіндігі тиісті заңнамалық актілермен анықталады.

Сондықтан, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 326-бабының 3-бөлігіне сәйкес келетін кезде, 2014 жылғы 3 шілдедегі № 226-V ЗРК Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің 3-бабы 3) тармақшасында көрсетілген "қоршаған ортаға аса ірі залал" ұғымын қолдану осы қоғамдық қатынастардың құқықтық сипатына қайшы келмейді. Өздеріңіз білетіндей, заң мен аналогияның ұқсастығы қылмыстық-құқықтық қатынастарда жол берілмейді. Алайда, әкімшілік құқық бұзушылық туралы заңнаманы қолдануға қатысты қатынастарда заңның ұқсастығына жол беріледі.

Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2004 жылғы 18 маусымдағы № 1 Нормативтік қаулысының 18-тармағының үшінші абзацында "Соттардың кейбір экологиялық қылмыстық құқық бұзушылықтар үшін жауапкершілік туралы заңнаманы қолдануы туралы" "қоршаған ортаға өте ауыр зиян келтірген жағдайда" (324-баптың екінші бөлігі, бабының үшінші бөлігі) көрсетілген. 325, 326, 328, 329, 330, 332, 333, 334 -баптардың екінші бөлігі, 337-бабы бесінші бөлігінің 2) тармақшасы және ҚК-нің 343-бабының үшінші бөлігі) зиян келтіреді деп түсіну керек, осылайша қоршаған ортаны қалпына келтіруге қажетті шығындардың өзіндік құны көрсетіледі. Ысқылау табиғи ресурстардың жағымсыз қасиеттері жиырма мың айлық есептік көрсеткіштен асады. "

Қазақстан Республикасы Экологиялық кодексінің 108-бабына сәйкес, қоршаған ортаға келтірілген залалды экономикалық бағалау - қоршаған ортаны және табиғи ресурстардың тұтынушылық қасиеттерін қалпына келтіруге қажет шығындардың көрінісі.

Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органның лауазымды адамдары қоршаған ортаға зиян келтіру фактісі анықталған күннен бастап бір ай ішінде қажетті материалдарды жинайды және талдайды, келтірілген залалдың экономикалық бағасын белгілейді.

Атмосфералық ауаның ластануы мен судың, жер ресурстарының белгіленген нормативтерден асып кетуі, жер қойнауын заңсыз пайдалану, сондай-ақ өндіріс және

тұтыну қалдықтарын, оның ішінде радиоактивті, белгіленген нормалардан асып кетудің экономикалық бағасы Қазақстан Республикасының Үкіметі бекіткен ережелерге сәйкес тікелей немесе жанама әдістермен анықталады.

Қазақстан Республикасының Экологиялық кодексінің 109-бабына сәйкес экономикалық залалды бағалаудың тікелей әдісі ең тиімді инженерлік, ұйымдастырушылық, техникалық және технологиялық шаралар арқылы қоршаған ортаны қалпына келтіруге, тозған табиғи ресурстарды толықтыруға және тірі организмді жақсартуға қажет нақты шығындарды анықтау болып табылады. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органның лауазымды адамдары, ең алдымен, қоршаған ортаға зиян келтірген адамның қоршаған ортаны қалпына келтіру шараларын қабылдау мүмкіндігін қарастырады.

Экологиялық қалпына келтіру іс-шараларын жүргізу бойынша тиісті міндеттемелер қоршаған ортаға залал келтірген адамның нақты іс-әрекеттері мен оларды орындау мерзімдерін көрсететін кепілдік хатында баяндалған.

Залалдың салдарын жою жөніндегі шаралардың құны олардың нарықтық құнымен анықталады. Тікелей әдіспен залалды экономикалық бағалау кезінде қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органның лауазымды адамдары тәуелсіз сарапшыларды тарта алады. Сарапшылар құрамына экологиялық аудиторлар, жобалық, инженерлік және ғылыми ұйымдардың мамандары кіруі мүмкін. Тәуелсіз сарапшылардың жұмысына ақы төлеу міндеті қоршаған ортаға зиян келтірген адамға жүктеледі.

Экологиялық кодекстің 110-бабында экономикалық залалды бағалаудың жанама әдісі залалды экономикалық бағалаудың тікелей әдісі қолданылмайтын жағдайларда қолданылады деп көрсетілген. Жанама әдіспен келтірілген залалды экономикалық бағалау қоршаған ортаға әсер ету түрлеріне байланысты әрбір ингредиентке келтірілген залалды қосып анықталады.

Қазақстан Республикасы Экологиялық кодексінің 4-бабының 1) тармақшасында Қазақстан Республикасының орнықты дамуының экологиялық негіздері "адамның өмірі мен денсаулығы үшін қолайлы ортаны қамтамасыз ету мақсатына қол жеткізу" деп белгіленген.

Қоғамдық денсаулыққа төнетін қауіп дегеніміз қоршаған ортаның ластануымен байланысты денсаулықты қалпына келтіретін қайтымды проблемалар жиілігінің артуын білдіреді (Қазақстан Республикасы Экологиялық кодексінің 173-бабының 3-тармағы).

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекстің 326-бабының 4-бөлімі жеке және заңды тұлғалардың экологиялық рұқсаттың қолданылуын тоқтата тұрған бұзушылықтарды дер кезінде жою жөніндегі іс-әрекетімен (әрекетсіздігімен) сипатталады.

Осылайша, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекстің 326-бабының төртінші бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объектісі экологиялық рұқсаттың

қолданылуын тоқтата тұруға болатын жеке және заңды тұлғалардың бұзушылықтарды жоюдың белгіленген тәртібі болып табылады.

Актінің объективті жағы аталған жеке және заңды тұлғалардың әрекетсіздігінде көрінеді.

Қазақстан Республикасы Экологиялық кодексінің 77-бабының 3-бөлігіне сәйкес қоршаған ортаға эмиссияларға рұқсаттың қолданылуын тоқтата тұру Қазақстан Республикасының әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексіне сәйкес жүзеге асырылады. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 48-бабының 3-тармағына сәйкес қызметті тоқтата тұруды немесе оның жекелеген түрлерін сот үш айға дейінгі мерзімге белгілейді. Сондықтан, егер адам заңда көрсетілген мерзім ішінде бұзушылықты жоймаса, онда бұл акт Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 326-бабының төртінші бөлігі негізінде біліктілікке ие.

Қылмыстың субъективті жағы іс-әрекеттің тікелей қасақана жасалуымен сипатталады.

Ерекше құқық бұзушылықтың субъектісі лауазымды тұлға, шағын кәсіпкерлік субъектісі, орта бизнес субъектісі немесе ірі кәсіпкерлік субъектісі болып табылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 684-бабының 1-бөлігіне сәйкес мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекстің 326-бабында (үшінші және төртінші бөліктері) көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 697-бабының 1-бөлігіне сәйкес қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 326-бабында (бірінші және екінші бөліктері) көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 804-бабы 1-бөлігінің 10) тармақшасында соттар қараған әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерде әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттаманы "қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органның уәкілетті лауазымды тұлғалары Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 326-бабына (үшінші және төртінші бөліктерге) сәйкес жасауға құқылы" деп көрсетілген.

Қазақстан Республикасы Экологиялық кодексінің 1-бабының 47) тармақшасына сәйкес "қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган - қоршаған ортаны қорғау және табиғатты пайдалану саласындағы басшылықты және салааралық үйлестіруді жүзеге асыратын орталық атқарушы орган, сондай-ақ оның аумақтық органдары."

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекстің 326-бабының ескертуіне назар аудару қажет, онда егер табиғат пайдаланушыға бірнеше өндірістік объектілерге экологиялық рұқсат берілсе, онда табиғат пайдаланушы қоршаған ортаны қорғауға рұқсат берген объектіге экологиялық рұқсат жоғалады.

327-бап. Өндірістен тыс шығарындылар мен ластаушы заттар шығарындылары, қалдықтарды кәдеге жарату туралы есепті ұсынбау

Қоршаған ортаны қорғауды мемлекеттік бақылауды және қадағалауды жүзеге асыратын органдарға, өндірістің артық шығарындылары мен ластаушы заттар шығарындылары, қалдықтарды кәдеге жарату және қоршаған ортаға басқа да зиянды әсер туралы экологиялық және санитарлық-эпидемиологиялық заңнаманың сақталуын қамтамасыз етпейтін органдарға есеп бермеу немесе бұрмалаушылық -

жиырма бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Қылмыстың объектісі қоршаған ортаны қорғауды мемлекеттік бақылауды және қадағалауды жүзеге асыратын органдарға ластаушы заттардың шығарындылары мен шығарындылары, қалдықтарды жою және қоршаған ортаға зиянды басқа да зиянды әсерлер туралы экологиялық және санитарлық-эпидемиологиялық заңнаманың орындалуын қамтамасыз етудің белгіленген тәртібі болып табылады.

Сонымен, Қазақстан Республикасы Экологиялық кодексінің 16-бабы 7) тармақшасына және төртінші абзацының 9) тармақшасына сәйкес, қоршаған ортаны қорғау және табиғатты пайдалану саласындағы Қазақстан Республикасының Үкіметі парниктік газдар шығарындыларына квоталар бөлудің Ұлттық жоспарын бекітеді, парниктік газдар шығарындыларына квоталар бөлу және қорларды құру тәртібін белгілейді. парниктік газдар шығарындыларын бөлудің ұлттық жоспарының белгіленген саны мен көлемі;

Қазақстан Республикасының Экологиялық кодексінің 28-4) және 28-5) тармақшаларына сәйкес қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган парниктік газдар шығарындыларына квоталар бөлудің Ұлттық жоспарын әзірлейді, парниктік газдар шығарындыларына квоталар бөлу және Ұлттық тарату жоспарының квоталарының белгіленген саны мен көлеміне резерв қалыптастыру тәртібін әзірлеуде. парниктік газдар шығарындыларына квоталар.

Қазақстан Республикасының Экологиялық кодексінің 94-2-бабында зауыттың парниктік газдар шығарындыларына квоталарсыз зауытты пайдалануға шығарындылары жылына жиырма мың тонна көмірқышқыл газының эквивалентінен асатын зауыттың жұмысына тыйым салынады: мұнай және газ, электр энергиясы, тау-кен металлургиясы, құрылыс материалдарын өндіруде химиялық өңдеу: цемент, әк, гипс және кірпіш.

Парниктік газдар шығарындыларына квота күшіне енген күннен бастап он жұмыс күні ішінде парниктік газдар шығарындыларына квоталарды үлестірудің ұлттық жоспарында көрсетілген көлемдерге сәйкес көміртегі қондырғыларының мемлекеттік тізіліміндегі монтаж операторының есебіне есепке алынады.

Монтаж операторы тиісті кезеңге бекітілген парниктік газдар шығарындыларын бөлудің ұлттық жоспарының қолданылуының бірінші жылының 1 сәуіріне дейін

парниктік газдар шығарындыларын бақылаудың расталған жоспарын және қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органға қондырылған тексерілген паспортты ұсынады.

Парниктік газдар шығарындыларын бақылау жоспары және қондырғы паспорты осы тармақта белгіленген мерзімде ұсынылмаған жағдайда, талап етілетін құжаттар тапсырылғанға дейін монтаж операторының шоты оқшауланады.

Монтаж операторы қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органға өткен жылғы парниктік газдардың түгендеу туралы тексерілген есебін үстіміздегі жылдың 1 сәуіріне дейін ұсынуы немесе шығарындылар көздерінің мемлекеттік кадастрын жүргізу ережелеріне сәйкес парниктік газдар шығарындылары мен шығарып тастау көздерінің мемлекеттік кадастры жүйесінде электрондық есеп нысанын толтыруы керек. парниктік газдарды шығару.

Монтаж операторына тиісті кезеңге бекітілген парниктік газдар шығарындыларын бөлудің ұлттық жоспарында белгіленген, сондай-ақ Экологиялық кодекстің 94-4-бабының 1-тармағында көзделген жағдайларда алынған парниктік газдар шығарындыларының квотасынан асып кетуіне тыйым салынады.

Зауыт операторы тиісті кезеңге бекітілген парниктік газдар шығарындыларын бөлудің ұлттық жоспарына енгізілген қолда бар квоталарды өз зауыттары арасында дербес бөлуге құқылы. Зауыт операторы 94-4-баптың 1-тармағына сәйкес берілген квоталарды қоспағанда, квоталардың бірлігін сатуға немесе сатып алуға құқылы. Экологиялық кодекс.

Қазақстан Республикасының Экологиялық кодексінің 94-2-бабының 1-тармағының сақталуын бақылау тиісті кезеңге бекітілген парниктік газдар шығарындыларын бөлудің ұлттық жоспарына енгізілген қондырғыларға және Ұлттық эмиссияны бөлу жоспарының әрекет ету кезеңінде шығарындылары бар әкімшілік объектілерге қатысты ғана жүзеге асырылады. парниктік газдар жылына жиырма мың тонна көмірқышқыл газының баламасынан асады.

Парниктік газдар шығарындыларын бөлудің ұлттық жоспарының әрекет ету мерзіміне берілген парниктік газдар шығарындыларына квоталар парниктік газдар шығарындыларына квоталарды беру, өзгерту және өтеу ережелеріне сәйкес өтеуге жатады.

Қазақстан Республикасының Экологиялық кодексінің 94-5-бабына сәйкес парниктік газдар шығарындыларына квоталар бөлудің ұлттық жоспары парниктік газдар шығарындыларын азайту бойынша міндеттемелердің сақталуын қамтамасыз етеді.

Парниктік газдар шығарындыларына квоталар бөлудің ұлттық жоспары парниктік газдар шығарындыларына квоталар бөлу және қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган айқындайтын тиісті кезеңге парниктік газдар шығарындыларына квоталар бөлудің Ұлттық жоспарының белгіленген саны мен көлеміне резерв қалыптастыру ережелеріне сәйкес әзірленді.

Парниктік газдар шығарындыларына квоталар бөлудің ұлттық жоспары қызметтің реттелетін бағыттары үшін парниктік газдар шығарындыларына квоталардың жалпы көлемін және парниктік газдар шығарындыларына бөлінген квоталармен қондырғылардың тізбесін белгілейді.

Парниктік газдар шығарындыларын бөлудің ұлттық жоспары келесі мақсаттар үшін квота резервін қамтиды:

- 1) жаңа қондырғылар үшін парниктік газдар шығарындыларына квоталар бөлу;
- 2) Экологиялық кодекстің 94-4-бабының 1-тармағында көзделген жағдайларда қосымша квоталар беру;
- 3) пайдаланылуы Парниктік газдар шығарындыларына квоталар бөлудің Ұлттық жоспары кезеңінде Экологиялық кодекстің 94-2-бабының 1-тармағының талаптарына сәйкес келетін әкімшілік объектілердің қондырғыларына парниктік газдар шығарындыларына квоталар бөлу;
- 4) парниктік газдар шығарындыларын азайту және (немесе) парниктік газдардың сіңуін арттыру жөніндегі ішкі жобалар үшін көміртегі қондырғыларының шығарылуы;
- 5) квоталарды аукционда сату.

Парниктік газдар шығарындыларына квоталар бөлудің және одан шығарулардың квоталарын бөлудің Ұлттық жоспарына қондырғыларды қосу тәртібі парниктік газдар шығарындыларына квоталар бөлу және парниктік газдар шығарындыларын бөлудің Ұлттық жоспарына белгіленген квоталар көлемінің резервтерін қалыптастыру қағидаларына сәйкес жүзеге асырылады.

Квота резервтерін басқаруды қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган жүзеге асырады.

Экологиялық кодекстің 94-5-бабы 3-тармағының 5) тармақшасында көрсетілген квоталар көлемінің резерві сатуды ұйымдастыру үшін қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органның парниктік газдар шығарындыларын реттеу жөніндегі бағынысты ұйымға беріледі.

Парниктік газға квотаны сатудан түскен қаражат мемлекеттік бюджетке түседі.

Қазақстан Республикасының Экологиялық кодексінің 262-бабының 7-тармағына сәйкес атмосфераға шығарындылар Қазақстан Республикасы заңнамасының, мұнай операциялары кезінде қоршаған ортаны қорғау саласындағы халықаралық практикада қабылданған бекітілген қағидаттар мен әдістердің талаптарына сәйкес бақылауға алынатынын есте ұстаған жөн.

Қазақстан Республикасы Энергетика министрінің 2015 жылғы 5 наурыздағы № 176 бұйрығымен бекітілген Парниктік газдар шығарындылары мен шығарып тастау көздерінің мемлекеттік кадастрын жүргізу және жүргізу ережесінің 4, 5, 6-тармақтарына сәйкес, мемлекеттік кадастр парниктік газдар шығарындыларының

көздері, зауыт операторлары және олардың саны туралы ақпаратты қамтиды. парниктік газдардың шығарындылары мен жойылуы. Мемлекеттік кадастрды жүргізу келесі іс-шараларды жүзеге асыруды қамтиды:

1) зауыт операторларының парниктік газдардың шығарындылары туралы есептерді қағаз немесе электронды түрде алу;

2) алынған мәліметтерді өңдеу және деректерді Мемлекеттік кадастрға енгізу;

3) парниктік газдар шығарындыларын және шығарылуын талдау және болжау.

Мемлекеттік кадастр есепті жылдан кейінгі жыл ішінде жүргізіліп отырады.

Құқықбұзушылықтың объективтік жағы қоршаған ортаны қорғауды мемлекеттік бақылауды және қадағалауды жүзеге асыратын органдарға ақпараттың берілмеуі немесе бұрыс шығарындылар мен ластаушы заттардың шығарындылары, экологиялық және санитарлық-эпидемиологиялық заңнаманың сақталуы, қалдықтарды кәдеге жарату кезіндегі әрекеттердің (немесе әрекетсіздіктің) көрінісі болып табылады. және басқа қоршаған ортаға зиянды әсерлер.

Түсіндірілген корпус қылмысының субъективтік жағы оны қасақана да, немқұрайлылықпен де жасауға болатындығымен сипатталады.

Құқық бұзушылықтың ерекше субъектісі болып қоршаған ортаны қорғауды мемлекеттік бақылауды және қадағалауды жүзеге асыратын органдарға, ластаушы заттардың шығарындылары мен шығарындылары, қалдықтарды жою және қоршаған ортаға зиянды басқа да зиянды заттардың шығарындылары туралы экологиялық және санитарлық-эпидемиологиялық заңнаманың орындалуы туралы ақпарат беруге міндетті тұлға табылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 697-бабының 1-бөлігіне сәйкес қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 327-бабына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.

Қазақстан Республикасы Экологиялық кодексінің 1-бабының 47) тармақшасына сәйкес "қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган - қоршаған ортаны қорғау және табиғатты пайдалану саласындағы басшылықты және салааралық үйлестіруді жүзеге асыратын орталық атқарушы орган, сондай-ақ оның аумақтық органдары."

328-бап. Экологиялық рұқсатта белгіленген қоршаған ортаға эмиссиялар нормативтерінің асуы немесе экологиялық рұқсаттың болмауы

Жобалық құжаттамада және (немесе) экологиялық рұқсатта белгіленген қоршаған ортаға эмиссиялар нормативтерінен асып кету немесе экологиялық рұқсаттың болмауы, егер бұл әрекеттерде қылмыстық құқық бұзушылық белгілері болмаса, -

жеке тұлғаларға - он, лауазымды адамдарға, шағын бизнес субъектілеріне - отыз мөлшерінде, орта бизнес үшін - елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде, ірі

кәсіпкерлік субъектілері үшін - қоршаған ортаға эмиссия үшін төлемнің мың проценті мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады. артық шығарындылар үшін.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Құқық бұзушылықтың объектісі экологиялық рұқсатта белгіленген немесе экологиялық рұқсатты пайдалану кезінде қоршаған ортаға эмиссия нормативтерін сақтау кезінде туындайтын қоғамдық-құқықтық қатынастар болып табылады.

Экологиялық кодекстің 25-бабына сәйкес шығарындылар стандарттарына мыналар кіреді:

- шығарындылардың техникалық нормативтері;
- ластаушы заттардың шығарындылары мен төгінділерінің шекті нормативтері;
- өндірістік және тұтыну қалдықтарын жою стандарттары;
- қоршаған ортаға күкіртті ашық нысанда орналастыру стандарттары.

Шығарындылар нормативтері аумақтар мен су алқаптарының табиғи ерекшеліктерін ескере отырып, қоршаған орта сапасының нормативтеріне сәйкестігін қамтамасыз етуі керек және қоршаған орта сапасының рұқсат етілген шоғырлануы немесе нысаналы индикаторлары негізінде есептеледі.

Шығарындылар нормативтерінің мәні экологиялық рұқсаттар беру және экономикалық және басқа қызметтің қоршаған ортаға және халықтың денсаулығына теріс әсерін азайту үшін техникалық шаралар қабылдау қажеттілігі туралы шешім қабылдау үшін негіз болып табылады.

Қазақстан Республикасының Экологиялық кодексінің 71-бабы қоршаған ортаға эмиссияларға рұқсатты талап ететін объектілердің санаттарын реттейді. Табиғат пайдаланушыларға қоршаған ортаға эмиссияларға рұқсат берілген объектілер төрт, санатқа бөлінеді: I, II, III және IV.

I санатқа өндірістік объектілердің санитарлық сыныптамасына сәйкес қауіптіліктің 1 және 2 сыныптары жатады. II санатқа өндірістік объектілердің санитарлық жіктелуіне сәйкес қауіптіліктің 3-класты объектілері кіреді. III санатқа өндірістік объектілердің санитарлық сыныптамасына сәйкес қауіптіліктің 4 класына жататын объектілер кіреді. IV санатқа өндірістік объектілердің санитарлық классификациясына сәйкес қауіптіліктің 5-ші дәрежелі объектілері кіреді. Өндірістік объектілердің санитарлық жіктелуіне сәйкес жіктелмеген қызмет түрлері IV санатқа жатады.

I санаттағы объектілер үшін табиғат пайдаланушылар қоршаған ортаға эмиссияларға рұқсатты қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органнан алады, II санатты облыстардың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың жергілікті атқарушы органдарынан, III санатты облыстардың, республикалық маңызы бар қалалардың, астананың жергілікті атқарушы органдарынан алады. оңайлатылған схема бойынша, IV санат - облыстардың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың жергілікті атқарушы органдарында.

II санаттағы объектілердің аумағында орналасқан II, III және IV санаттағы объектілерге қоршаған ортаға эмиссияларға рұқсатты қоршаған ортаны қорғау саласындағы жергілікті атқарушы орган береді.

Қоршаған ортаға эмиссияларға рұқсат беру үшін I санаттағы объектілерді қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган мен оның аумақтық бөлімшелері арасында бөлуді қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган белгілейді.

Қазақстан Республикасы Энергетика министрінің 2015 жылғы 23 қаңтардағы № 37 бұйрығымен бекітілген "Қоршаған ортаға эмиссияларға рұқсаттың орнына кешенді экологиялық рұқсат алуға болатын өндірістік кешеннің экологиялық кешенді рұқсаттарын беру ережелері және өндірістік объектілердің түрлерінің тізбесі" 2 және 3-тармақтарына сәйкес кешенді экологиялық рұқсат - бұл ең жақсы қол жетімді технологияларды енгізу және техникалық және техникалық талаптарға сәйкес табиғат пайдаланушының қоршаған ортаға эмиссияларды жүзеге асыру құқығын куәландыратын жалғыз құжат. *mativov* шығарындылары.

Қоршаған ортаға эмиссияға рұқсаттың орнына табиғат пайдаланушы қоршаған ортаға эмиссияны азайтуды және табиғи ресурстарды пайдалану тиімділігін арттыруды қамтитын ең жақсы технологияларды шығаруды жоспарлаған жағдайларда беріледі.

Қазақстан Республикасы Энергетика министрінің 2015 жылғы 23 қаңтардағы № 37 бұйрығына 2-қосымшада қоршаған ортаға эмиссияларға рұқсаттың орнына кешенді экологиялық рұқсат алуға болатын өндірістік нысандардың тізімі берілген:

- энергетика саласының өндірістік объектілері;
- металдарды өндіру және қайта өңдеу бойынша өндірістік объектілер;
- минералды шикізатты өңдейтін өнеркәсіптік нысандар;
- химия өнеркәсібінің өндірістік объектілері;
- өндірістік қалдықтарды басқару объектілері;
- өндірістік қызметтің басқа түрлеріндегі өндірістік объектілер.

"Кешенді экологиялық рұқсаттар беру ережелері және қоршаған ортаға эмиссияларға рұқсат берудің орнына кешенді экологиялық рұқсат алуға болатын өндірістік объектілердің түрлерінің тізбесі" 2-бөлімі кешенді экологиялық рұқсаттар беру тәртібін реттейді. Осылайша, кешенді экологиялық рұқсат алу үшін уәкілетті органға табиғат пайдаланушы осы Қағидаларға 1-қосымшаға сәйкес белгіленген нысан бойынша кешенді экологиялық рұқсат алуға өтініш (бұдан әрі - өтініш) уәкілетті органға келесі құжаттарды қоса бере отырып ұсынады:

1) қоршаған ортаға әсерді бағалау бөлімі және техникалық нақты стандарттары бар эмиссиялар стандарттарының жобалары бойынша (ақпараттық жүйеде ақпарат болмаған кезде) жоспарланған іс-шаралар жобасы бойынша мемлекеттік экологиялық және санитарлық-эпидемиологиялық сараптаманың қорытындыларының көшірмелері;

2) қол жетімді ең жақсы технологияларға қол жеткізуге көшу бағдарламасының жобасы;

3) шаруашылық және өзге де қызметтің экологиялық қауіпті түрлерін жүзеге асыратын табиғат пайдаланушылар үшін міндетті экологиялық сақтандыру шартының көшірмесі (түпнұсқалары тексеруге ұсынылмаған жағдайда нотариалды куәландырылған).

Өтінімдерді қоршаған ортаға эмиссияларға рұқсаттың қолданылу мерзімі аяқталғанға дейін немесе жаңа объектіні (жаңа қызмет) пайдалануға беру басталғанға дейін төрт айдан кешіктірмей ең жақсы қол жетімді технологияларды енгізуді жоспарлаушы табиғат пайдаланушылар ұсынады.

Өтініш тіркелген сәттен бастап екі жұмыс күнінен аспайтын мерзім ішінде уәкілетті орган Қағидалардың 7-тармағында көрсетілген ұсынылған құжаттардың толықтығы туралы өтінішті қарайды. Осы мерзімнен кейін өтініш қарауға қабылданады немесе өтініш беруші құжаттардың толық емес топтамасын ұсынған жағдайда, бас тарту себептерінің дәлелді негіздемесі бар бас тарту жіберіледі.

Қабылданған өтінімдерді уәкілетті орган оны тіркеген күннен бастап екі айдан аспайтын мерзімде қарайды. Осы кезеңнен кейін уәкілетті орган Қағидаларға 2-қосымшаға сәйкес нысан бойынша кешенді экологиялық рұқсат береді.

Кешенді экологиялық рұқсат осы рұқсатта көрсетілген қолданылатын технологиялар мен экологиялық менеджмент шарттары өзгергенге дейін жарамды. Кешенді экологиялық рұқсатты қолдану кезеңінде табиғат пайдаланушы уәкілетті органға мемлекеттік экологиялық сараптаманың тиісті қорытындылары бұрын берілген мерзімі аяқталған жағдайда уақтылы ұсынылуын қамтамасыз етеді.

Түсіндірілген құқық бұзушылықтың объективтік жағы заңға қайшы әрекеттерден көрінеді:

- жобалық құжаттамада және (немесе) экологиялық рұқсатта белгіленген қоршаған ортаға эмиссиялар нормативтерін асырған кезде;
- қажет болған жағдайда қызметті экологиялық рұқсатсыз жүзеге асыру.

Қылмыстың субъективтік жағы оның әдейі де, абайсызда да болуы мүмкін екендігімен сипатталады.

Құқық бұзушылықтың субъектісі ерекше - жеке тұлғалар, лауазымды тұлғалар, шағын бизнес субъектілері, орта кәсіпкерлік субъектілері, ірі кәсіпкерлік субъектілері.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекстің 697-бабының 1-бөлігіне сәйкес қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 328-бабына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.

Қазақстан Республикасы Экологиялық кодексінің 1-бабының 47) тармақшасына сәйкес "қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган - қоршаған ортаны қорғау және табиғатты пайдалану саласындағы басшылықты және салааралық үйлестіруді жүзеге асыратын орталық атқарушы орган, сондай-ақ оның аумақтық органдары."

329-бап. Парниктік газдар шығарындыларына квотаның белгіленген және қосымша алынған көлемінің асып кетуі

Парниктік газдар шығарындыларына квотаның белгіленген және қосымша алынған көлемінің асып кетуі –

Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес жобаларды іске асыру нәтижесінде алынған квоталар бірліктерімен және (немесе) көміртегі бірліктерімен өтемеген, белгіленген көлемнен тыс квотаның әрбір бірлігі үшін қондырғы операторына бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілген құқық бұзушылықтың объектісі парниктік газдар шығарындыларына квоталарды қолданудың белгіленген тәртібі болып табылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 94-2-бабына сәйкес шығарындылары жылына жиырма мың тонна көмірқышқыл газының эквивалентінен асатын қондырғы операторымен парниктік газдарға квоталарсыз құрылысты келесі реттелетін салаларда пайдалануға тыйым салынады: мұнай және газ, электр энергетикасы, тау-кен, металлургиялық, химиялық, өндірістік. құрылыс материалдарын өндіруге қатысты: цемент, әк, гипс және кірпіш.

Парниктік газдар шығарындыларына квота күшіне енген күннен бастап он жұмыс күні ішінде парниктік газдар шығарындыларына квоталарды үлестірудің ұлттық жоспарында көрсетілген көлемдерге сәйкес көміртегі қондырғыларының мемлекеттік тізіліміндегі монтаж операторының есебіне есепке алынады.

Монтаж операторы тиісті кезеңге бекітілген парниктік газдар шығарындыларын бөлудің ұлттық жоспарының қолданылуының бірінші жылының 1 сәуіріне дейін парниктік газдар шығарындыларын бақылаудың расталған жоспарын және қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органға қондырылған тексерілген паспортты ұсынады.

Парниктік газдар шығарындыларын бақылау жоспары және қондырғы паспорты осы тармақта белгіленген мерзімде ұсынылмаған жағдайда, талап етілетін құжаттар тапсырылғанға дейін монтаж операторының шоты оқшауланады.

Монтаж операторы қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органға өткен жылғы парниктік газдардың түгендеу туралы тексерілген есебін үстіміздегі жылдың 1 сәуіріне дейін ұсынуы немесе шығарындылар көздерінің мемлекеттік кадастрын жүргізу ережелеріне сәйкес парниктік газдар шығарындылары мен шығарып тастау көздерінің мемлекеттік кадастры жүйесінде электрондық есеп нысанын толтыруы керек. парниктік газдарды шығару.

Парниктік операторға тиісті кезеңге бекітілген парниктік газдар шығарындыларын бөлудің ұлттық жоспарында белгіленген парниктік газдар шығарындыларының

квотасынан асып кетуіне тыйым салынады, сонымен қатар Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 94-4-бабының 1-тармағында көзделген жағдайларда алынған.

Зауыт операторы тиісті кезеңге бекітілген парниктік газдар шығарындыларын бөлудің ұлттық жоспарына енгізілген зауыттар арасында қолда бар квоталарды өз бетінше бөлуге құқылы.

Орнату операторы осы Кодекстің 94-4-бабының 1-тармағына сәйкес берілген квоталарды қоспағанда, квоталардың бірлігін сатуға немесе сатып алуға құқылы.

Парниктік газдар шығарындыларын бөлудің ұлттық жоспарының әрекет ету мерзіміне берілген парниктік газдар шығарындыларына квоталар парниктік газдар шығарындыларына квоталарды беру, өзгерту және өтеу ережелеріне сәйкес өтеуге жатады.

Парниктік газдар шығарындыларына квоталарды беру, өзгерту және өтеу тәртібі Қазақстан Республикасы Энергетика министрінің 2016 жылғы 28 маусымдағы № 292 бұйрығымен бекітілген Парниктік газдар шығарындыларына квоталар беру, өзгерту және өтеу ережелерінде анықталған.

Парниктік газдар шығарындыларына квоталар беру, өзгерту және өтеу ережелерінің 2-тармағының 5) тармақшасында парниктік газдар шығарындыларына квоталар " Ұлттық жоспардың әрекет ету мерзіміне зауыт операторы үшін белгіленген парниктік газдар шығарындыларының сандық мөлшері" деп көрсетілген.

Қазақстан Республикасы Қоршаған ортаны қорғау министрінің 2012 жылғы 14 мамырдағы № 157 бұйрығымен бекітілген Сауда мақсаттары үшін парниктік газдар шығарындыларының көміртегі бірліктері бойынша мониторинг, есепке алу және есеп беру ережесінің 7 және 8-тармақтарына сәйкес Қазақстан Республикасында парниктік газдар шығарындыларының көміртегі бірліктерін есепке алу жүргізіледі. көміртегі бірліктерінің мемлекеттік тізілімі арқылы. Көміртегі бірліктерінің мемлекеттік тізілімінің операторы парниктік газдар шығарындыларының әрбір көміртегі бірлігіне бірегей сәйкестендіру нөмірін береді.

Парниктік газдар шығарындыларының сауда мақсаттары үшін көміртегі қондырғыларын бақылау, есепке алу және есеп беру ережелерінің 11-15-тармақтарына сәйкес көміртегі қондырғыларының мемлекеттік тізілімінің операторы қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органға парниктік газдар шығарындыларының көміртегі бірліктері және тоқсан сайын жүргізілетін жұмыстар туралы есептер ұсынады

Парниктік газдар шығарындыларының көміртегі бірлігі үшін көміртегі бірліктерінің мемлекеттік тізілімінің операторының есептерінде келесі мәліметтер келтірілген:

- 1) шоттардың нөмірлері;
- 2) көміртегі бірліктерінің мемлекеттік тізіліміндегі шот иелерінің аты-жөндері және байланыс деректері;

3) шоттардағы әртүрлі көміртегі бірліктерінің саны;

4) басқа мемлекеттердің көміртегі бірліктерінің тізілімінен және таза ұстаушылар тізілімдерінен және таза ұстаушылар туралы мәліметтерден тұратын таза даму механизмінің тізілімінен көміртегі бірліктерінің мемлекеттік тізіліміне берілген шығарындыларды азайту қондырғыларының және шығарындыларды азайтудың сертификатталған бірліктерінің саны;

5) басқа мемлекеттердің көміртегі бірліктерінің тізіліміне берілген шығарындыларды азайту қондырғыларының тізілімдері және шот иелері туралы мәліметтер;

6) күші жойылған көміртегі бірліктерінің саны;

7) парниктік газдар шығарындыларына квоталардың саны;

8) тауар биржасында сатылған сауда-саттық және квоталар саны;

9) тауар биржасында сатуға жоспарланған сәтсіз сауда-саттық және квоталар саны.

Парниктік газдар шығарындыларына квоталар алған квота бірліктері мен зауыт операторларының есептері үшін есеп келесі қосымша ақпаратты қамтиды:

1) квоталық бірліктердің бірегей сәйкестендіру нөмірі;

2) орнату нөмірі;

3) парниктік газдар шығарындыларына шығарылған квоталар саны;

4) өсімдіктердің парниктік газдар шығарындыларының расталған көлемдері (есепті жылдар үшін);

5) қондырғыларға жойылған квоталар көлемі (есепті жылдар үшін);

6) қондырғылардан шығарындылар туралы мониторинг және есеп беруге байланысты операторлардың талаптарды орындауы туралы ақпарат.

Шығарындыларды азайту және (немесе) парниктік газдардың сіңуін арттыру жөніндегі ішкі жобалар операторларының және Қазақстан Республикасының аумағында іске асырылған бірлескен жобалардың операторларының есептері туралы есепте келесі мәліметтер келтірілген:

1) жобалардың атауы және олардың орналасқан жері, жобаны іске асыру нәтижелері бойынша көміртегі қондырғыларының іске асырылу мерзімі;

2) шығарындыларды азайтудың ішкі блоктары мен шығарындыларды азайту қондырғыларының айналымға енгізілген саны.

Парниктік газдар шығарындыларының көміртегі бірліктерін саудалау жүйесінің ашықтығын қамтамасыз ету мақсатында көміртегі қондырғыларының мемлекеттік тізілімінің операторы тоқсан сайын жаңартылған есептерді өзінің интернет-ресурсында жариялайды.

Құқық бұзушылықтың объективті жағы парниктік газдар шығарындылары квотасының белгіленген және қосымша алынған көлемінен асып кету әрекеттерінде көрінеді.

Түсіндірілген құқық бұзушылықтың субъективті жағы қасақана немесе немқұрайдылық түрінде де көрінуі мүмкін.

Құқық бұзушылықтың субъектісі ерекше - орнату операторы. Экологиялық кодекстің 1-бабының 39) тармақшасына сәйкес, қондырғы операторы "қондырғы меншігінде немесе өзге заңды пайдалануында болатын жеке немесе заңды тұлға" болып табылады.

Экологиялық кодекстің 1-бабының 38) тармақшасында "қондырғы" "парниктік газдар шығарындыларының тұрақты көзі немесе бір технологиялық процеспен өзара байланысты және бір өнеркәсіптік жерде орналасқан парниктік газдар шығарындыларының тұрақты көздерін" білдіреді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 697-бабының 1-тармағына сәйкес қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган осы бапқа сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды. 329 Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекс.

Қазақстан Республикасы Экологиялық кодексінің 1-бабының 47) тармақшасына сәйкес "қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган - қоршаған ортаны қорғау және табиғатты пайдалану саласындағы басшылықты және салааралық үйлестіруді жүзеге асыратын орталық атқарушы орган, сондай-ақ оның аумақтық органдары."

330-бөлім. Тәуелсіз аккредиттелген ұйымдардың, аккредиттелген тексеру және тексеру органдарының қате тексеру және тексеру деректерін ұсынуы

Тексеру және тексеру үшін тәуелсіз аккредиттелген ұйымдардың, аккредиттелген органдардың валидация және тексеру туралы жалған мәліметтерді ұсынуы -

аккредиттеу туралы куәліктің немесе аккредиттеу туралы куәліктің қолданылуын тоқтата отырып, шағын бизнес субъектілеріне жүз елу, орта бизнес субъектілеріне үш жүз, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне бес жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

2013 жылы парниктік газдар шығарындыларын есепке алу және тексеру (растау) бойынша пилоттық бағдарлама іске қосылды. 2014-2015 жылдары 166 кәсіпорын квоталық саудаға қатысты, ал 2016 жылдан бастап квоталық сауда жүйесі 2018 жылға дейін тоқтатылды.

2018 жылы жаңа квота бөлу басталды. Қазақстанда парниктік газдар шығарындыларына квоталар субъектілері болып шығарындылары жылына 20 мың тонна көмірқышқыл газының баламасынан асатын құрылыс материалдары: цемент, әк, гипс және кірпіш өндіретін мұнай-газ, электрэнергетика, тау-кен, металлургия, химия, өңдеу өнеркәсібінің табиғат пайдаланушылары болып табылады.

Бүгінгі таңда Қазақстанда ISO 14065:2013 "Парниктік газдар. Парниктік газдарды түгендеу туралы есептерді растайтын аккредиттеу немесе басқа да тану нысандары

үшін пайдаланылатын парниктік газдарды валидациялау және тексеру органдарына қойылатын талаптар".

Құқық бұзушылықтың объектісі - тәуелсіз аккредиттелген ұйымдар, аккредиттелген органдардың тексеру және тексеру үшін валидация және тексеру туралы мәліметтерді ұсынуынан туындайтын құқықтық қатынастар.

Экологиялық кодекстің 1-бабының 8) тармақшасына сәйкес "валидация" - бұл парниктік газдар шығарындыларын бақылау жоспарының, сондай-ақ парниктік газдардың шығарындыларын азайту және сіңіру жобаларын әзірлеу бөлігіндегі жобалық шешімдер мен құжаттаманың сәйкестігін растау және сәйкестігін растау және белгіленген талаптарға сәйкес келетін парниктік газдардың сіңірілуін растау. Қазақстан Республикасы ратификациялаған халықаралық шарттар және Қазақстан Республикасының заңнамасы. "

Тексеру дегеніміз - "аккредиттелген органның қондырғы паспорттындағы және парниктік газдар шығарындылары туралы есептердегі зауыт операторларының есепті жылдағы парниктік газдардың қорлары туралы есептеріндегі және шығарындыларды азайту және парниктік газдардың сіңуін арттыру жөніндегі жобаларды іске асырудағы операторлардың ақпараттарының дұрыстығын растау және тексеру. Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес "(Қазақстан Республикасы Экологиялық кодексінің 1-бабының 9) тармақшасы).

Қазақстан Республикасының Экологиялық кодексінің 158-4-бабына сәйкес валидация және салыстырып тексеру органдарын аккредиттеу Қазақстан Республикасының сәйкестікті растау саласындағы аккредиттеу туралы заңнамасына сәйкес жүзеге асырылады. Тексеру және тексеру органы валидация мен тексерудің негізділігі үшін жауап береді.

Парниктік газдарды түгендеу туралы жыл сайынғы есеп, парниктік газдар шығарындыларын бақылау жоспары және орнату туралы сертификат қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган бекіткен нысандарда монтаж операторымен ұсынылады.

Тексеру және тексеру объектінің операторы есебінен жүзеге асырылады. Парниктік газдар шығарындыларын және шығарылуын азайту бойынша бір жобаны тексеру және тексеру бірдей тексеру және тексеру органымен жүзеге асырыла алмайды.

Тексеру және тексеру, егер Қазақстан Республикасы ратификациялаған халықаралық шарттарда өзгеше көзделмесе, техникалық реттеу және өлшем бірлігін қамтамасыз ету саласындағы уәкілетті орган бекіткен ұлттық стандарттарға сәйкес жүзеге асырылады.

Қазақстан Республикасы Энергетика министрінің міндетін атқарушы 2015 жылғы 28 шілдедегі № 502 бұйрығымен парниктік газдарды түгендеу туралы есептердің

нысандары бекітілді. Қазақстан Республикасы Экологиялық кодексінің 1-бабының 64) тармақшасына сәйкес "парниктік газдарды түгендеу" "парниктік газдардың шығарындылары мен жойылу көлемін анықтау" болып табылады.

Қазақстан Республикасы Энергетика министрінің 2015 жылғы 19 наурыздағы № 221 бұйрығымен бекітілген Парниктік газдардың түгендеуін бақылау және бақылау қағидаларының 6-8-тармақтарына сәйкес, монтаж операторы квоталар бөлудің Ұлттық жоспарының бірінші жылының 1 сәуіріне дейін бекітілген жоспарын әзірлейді және уәкілетті органға ұсынады. парниктік газдар шығарындылары тиісті кезеңге бекітілді.

Зауыт операторы парниктік газдарды валидация және тексеру үшін аккредиттелген органмен бекітілген жоспарға сәйкес бақылайды.

Мониторинг жоспарынан кез-келген ауытқулар, парниктік газдар шығарындыларын анықтаудағы қателіктерді орнату операторы өзінің ішкі құжаттамасында тіркейді, ол парниктік газды түгендеу есебін тексеретін аккредиттелген және тексеру органына қол жетімді.

Мониторинг жоспары қондырғы операторы тиісті кезең үшін бекітілген Парниктік газдар шығарындыларын бөлудің ұлттық жоспарының әрекет ету мерзімінде қолданылады.

Парниктік газ кадастрларының мониторингі және бақылау ережелерінің 18, 19-тармақтарында зауыт операторларының парниктік газдардың қорлары туралы жылдық есептерін салыстырып тексеру және тексеру үшін аккредиттелген органдар жүргізетіндігі қарастырылған.

Сонымен бірге, әкімшілік субъектілер ұсынған парниктік газдарды түгендеу туралы есептер тексеруге жатпайды. Парниктік газдарды түгендеу туралы жылдық есепті тексеру есепті жылдан кейінгі жылдың 1 қаңтарынан 1 сәуіріне дейінгі мерзімде жүргізіледі.

Қазақстан Республикасы Қоршаған ортаны қорғау министрінің 2012 жылғы 14 мамырдағы № 157-ө бұйрығымен бекітілген сауда мақсаттары үшін парниктік газдар шығарындыларының көміртегі бірліктерін бақылау, есепке алу және есеп беру ережелерінің 6, 10-тармақтарына сәйкес парниктік газдар шығарындыларының көміртегі қондырғыларына сыртқы мониторинг және олармен бірге жүргізу. Іс-шараларды қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган халықаралық сарапшыларды және аккредиттелген органдарды валидация мен тексеру үшін тарта отырып ұйымдастырады.

Жыл сайын зауыт операторлары ұсынған расталған есептер негізінде сатып алынған бірліктерді есепке алуды мемлекеттік тіркеуші жүргізеді.

Құқықбұзушылықтың объективтік жағы валидация және тексеру туралы жалған мәліметтер беру әрекеттерінде көрінеді.

Құқықбұзушылықтың ерекше субъектісі тәуелсіз аккредиттелген ұйымдар, тексеру және тексеру үшін аккредиттелген органдар (шағын бизнес, орта бизнес, ірі бизнес) болып табылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 697-бабының 1-бөлігіне сәйкес қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 330-бабына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.

Қазақстан Республикасы Экологиялық кодексінің 1-бабының 47) тармақшасында " қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган - қоршаған ортаны қорғау және табиғатты пайдалану саласындағы басшылықты және салааралық үйлестіруді жүзеге асыратын орталық атқарушы орган, сондай-ақ оның аумақтық органдары" делінген.

331-бап. Пайдалану ережелерін бұзу, сондай-ақ атмосфералық шығарындылар мен сарқынды суларды тазартуға арналған жабдықты пайдаланбау

Пайдалану ережелерін бұзу, сондай-ақ атмосфераға шығарындыларды тазарту және сарқынды суларды төгуге арналған жабдықты қолданбау -

жеке тұлғаларға - он, лауазымды адамдарға, шағын бизнес субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға - қырық, орта бизнес үшін - жетпіс, ірі бизнес үшін - екі жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ _____

Құқық бұзушылықтың объектісі пайдалану ережелерін сақтау кезінде туындайтын құқықтық қатынастар, сонымен қатар атмосфералық шығарындылар мен ағынды суларды тазарту үшін жабдықты пайдалану болып табылады.

Қазақстан Республикасы Экологиялық кодексінің 7-бабының 1-тармағында "жер, жер қойнауы, жер үсті және жер асты сулары жойылудан, тозудан, бүлінуден, ластанудан және басқа да зиянды әсерлерден қорғалуы керек; атмосфералық ауа; ормандар және басқа өсімдіктер; фауна, тірі организмдердің гендік қоры; табиғи экологиялық жүйелер, климат және Жердің озон қабаты.

Сонымен, Қазақстан Республикасының Экологиялық кодексінің 262-бабының 7-тармағына сәйкес, атмосфераға шығарындылар Қазақстан Республикасы заңнамасының талаптарына, мұнай операциялары кезінде қоршаған ортаны қорғау саласындағы халықаралық практикада қабылданған бекітілген қағидаттар мен әдістерге сәйкес бақылауға алынады. Қазақстан Республикасының Экологиялық кодексінің 300-бабының 6-тармағына сәйкес, "әрбір полигон қоршаған ортаға теріс әсерін болдырмас үшін атмосфералық шығарындылар (қоқыс газы), ағызылатын және сарқынды сулардың мониторингі жүйесімен жабдықталуы керек."

Қазақстан Республикасының Экологиялық кодексінің 225-бабына сәйкес, осы баптың 2-тармағында көзделген жағдайларды қоспағанда, табиғи су объектілерін сарқынды суларды ағызу үшін пайдалануға тыйым салынады.

Сарқынды суларды жер үсті суларына және жер қойнауына төгуге қоршаған ортаға эмиссияға тиісті экологиялық рұқсаттар болған кезде жол беріледі.

Бұл жағдайда сарқынды суларды жер үсті су объектілеріне төгуге су қорын пайдалану және қорғау саласындағы уәкілетті мемлекеттік органның рұқсатымен, сарқынды суларды жер қойнауына төгуге рұқсат беріледі - егер тиісті лицензия немесе жер қойнауын пайдалануға арналған келісімшарт болса.

Табиғи биологиялық тазартуға арналған сарқынды суларды сақтауға арналған резервуарлар және (немесе) жасанды су объектілері бар табиғат пайдаланушылар олардың қоршаған ортаға әсерін болдырмау үшін қажетті шараларды қабылдауға, сондай-ақ пайдалану тоқтатылғаннан кейін жерлерді қалпына келтіруге міндетті.

Ағынды суларды ағызудың немесе өндірісті ысырапсыз өткізудің басқа тәсілдерінің мүмкін еместігін негіздей отырып, жаңа сақтау-буландырғыштарды құруға облыстардың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың жергілікті атқарушы органдарының рұқсатымен жол беріледі.

Өнеркәсіптік сарқынды суларды жобалаушы (жаңадан пайдалануға берілген) сақтау-буландырғыштарға қойылатын талаптар:

1) сүзгіге қарсы экранның болуы;

2) мемлекеттік экологиялық сараптаманың оң қорытындысы бар жобалық шешімдерге сәйкес тазартылған сарқынды суларды орналастыру.

Табиғат пайдаланушы ластаушы заттардың сарқынды суларға шоғырлануының белгіленген нормаларынан асып кете алмайды немесе сарқынды суларға экологиялық рұқсатта көзделмеген жаңа заттар енгізе алмайды. Егер сіз осы талаптарды бұзсаңыз, ағынды суларды төгу тоқтатылуы керек. Жер үсті су объектілеріне ағызылатын су мөлдір болуы керек, бояусыз, иіссіз, құрамында патогендік бактериялар мен гигиена нормаларынан асатын шоғырларда адам мен жануарлар денсаулығына зиянды заттар болмауы керек. Ағызылған судың температурасы 30 градустан аспауы керек.

Ағызылған суда бетон мен металлға агрессивті әсер ететін заттар болмауы керек.

Орталықтандырылған ауыз су көздерінің, курорттардың, шомылуға арналған жерлерде санитарлық қорғау аймақтарында жер үсті су объектілерінде тазарту деңгейіне қарамастан сарқынды суларды төгуге жол берілмейді.

Ағынды суларды су объектілеріне, жер қойнауына, ағынды суларға арналған резервуарларға, жер үстіне төгетін немесе дренажды жабық циклге жіберетін табиғат пайдаланушылар суды есепке алу аспаптарын қолданып, су тұтынуды және сарқынды суларды есепке алу кітабын Қазақстан Республикасының су заңнамасына сәйкес жүргізуі керек.

Сарқынды суды алдын ала тазартусыз су қоймаларына, жер үсті және канализациялық резервуарларға төгуге тыйым салынады, тау-кен және металлургия

кәсіпорындарының шахталы және карьерлік суларын сақтау тоғандарына және (немесе) булану тоғандарына, сондай-ақ су үшін пайдаланылатын суларға ағызуды қоспағанда) жабық (айналымдағы) сумен жабдықтау жүйесінде орналасқан жетектерге салқындату.

Қазақстан Республикасының 2003 жылғы 9 шілдедегі № 481 Су кодексінің 72-бабының 5) тармақшасына сәйкес суды пайдаланушылар "судың жай-күйін қозғайтын су шаруашылығы құрылыстары мен техникалық құрылғыларды ұстап тұруға, олардың жұмысын жақсартуға, су ресурстарын пайдалану есебін жүргізуге, оларды өлшеу құралдарымен және су есептегіштермен жабдықтауға міндетті, су қабылдағыштар, су шаруашылығы құрылғыларының және ағынды сулар мен су бұру құрылғыларының су беру орындары".

Қазақстан Республикасы Су кодексінің 89-бабының 3-тармағында "өнеркәсіптік ластанған ағынды сулардың немесе шахтаның, карьердің ашық суларының аккумуляторлары бар ұйымдар оларды тазарту, жою және кәдеге жарату үшін қажетті шараларды қабылдауға, сондай-ақ осы дискілер басып алған жерлерді қалпына келтіруге міндетті" деп көрсетілген.

Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрінің 2015 жылғы 20 шілдедегі № 546 бұйрығымен бекітілген Елді мекендердің канализация жүйелеріне ақаба суларды жинау ережесінің 4-11 тармақтарында мыналар санитариялық жүйелерге жіберілмейді:

құрамында топырақ, құм, құрылыс және тұрмыстық қалдықтар, май;
жергілікті тазарту қондырғыларынан шыққан тұнбалары, қатты өндіріс қалдықтары;
қайта өңдеу және қайта жабдықтау жүйелерінде пайдаланылатын су (бассейндер мен субұрқақтардан су, бу конденсаты, дренаж және шартты түрде таза ағынды сулар);
өндірістік алаңдардан беткі ағындар;
мұз бен қардың чиптері;
құрамында әртүрлі ыдырау кезеңіндегі радионуклидтер бар сулар.

Ағынды сулар ағынды сулардың жұмысына қауіп төндіретін келесі жағымсыз салдарға әкеп соқтыратын заттар (материалдар) бар: ағынды суларға қабылданбайды:

1) су бұру жүйелері объектілерінің зақымдануы және олардың жұмысының бұзылуы келесі себептер бойынша:

деструктивті коррозия, кәріз желілеріне, басқа құрылымдар мен жабдықтарға абразивті немесе механикалық әсер ету;

Кәріз желілері мен тазарту қондырғыларында өрт қауіпті, жарылғыш және улы газ буының қоспаларын қалыптастыру;

ағынды суларды тазарту қондырғысындағы биологиялық тазарту процесінің бұзылуы, оның ішінде ағынды суларда тазартылуға келмейтін тұрақты, уытты, биоаккумулятивті заттардың болуы;

2) ағынды сулар жүйесінің сенімділігі мен үзіліссіз жұмысының бұзылуы, соның ішінде желілердің жұмыс учаскесінің төмендеуі және су ағынына кедергілердің туындауы;

3) сарқынды су жүйелеріне қызмет көрсететін персоналдың денсаулығына зиян келтіру үшін жағдайлар жасау;

4) сарқынды шламды экологиялық таза әдістерді қолдану арқылы пайдалану мүмкін еместігі.

Суды ішкі тұтыну үшін пайдаланатын тұтынушылардан (жеке тұлғалардан) сарқынды су шектеусіз қабылданады.

Қоғамдық тамақтану саласында жұмыс істейтін тұтынушылардың желілері немесе дренаждық жүйелері дренаждық желілерге қосылмас бұрын майды тұндырғыштармен жабдықталған.

Ағынды су жүйелеріне қосылмаған тұтынушылардан тұрмыстық ағынды сулар мен өнеркәсіптік ағынды суларды қабылдау қызмет жеткізушімен келісім бойынша жабдықталған су төгетін орындарда жүзеге асырылады.

Тұрмыстық және өндірістік ағынды суларды бірлесіп жою және тазарту мүмкіндігі тазарту құрылыстарының қолданыстағы технологиясын ескере отырып, соңғысының құрамымен анықталады.

Ағынды сулардан тазартылатын және тазаланатын өндірістік ағынды сулар кәріз жүйесінің желілері мен құрылыстарының жұмысына кедергі жасамауы, кәріз жүйесінің желілері мен құрылымдарының элементтеріне зиянды әсер етпеуі керек, температурасы 400 ° C-тан асады және құрамында:

жанғыш қоспалар, қышқылдар, улы және еріген газ тәрізді заттар, олар желілер мен құрылымдарда дренаждық жүйелерді, жарылғыш және улы газдар мен қоспаларды құруға қабілетті;

дренаж жүйесінің элементтеріне бітелген немесе жиналған заттар мен заттар;

артық ЕТСКҚЖ бар және сарқынды суларды биологиялық тазартуға кедергі келтіретін зиянды заттар;

сәйкес пайдалану түріндегі су қоймаларындағы шекті рұқсат етілген концентрациялардың мәні анықталмаған заттар;

минералды ластану;

бактериялық қауіпті ластану;

500 мг / л аспайтын және қалқымалы заттар;

ерітілмеген майлар, сондай-ақ шайырлар мен мазут;

оттегінің химиялық шығыны биохимиялық оттегінің тұтынылуынан (бұдан әрі - ОБТ) (жиынтықтан) 1,5 еседен асатын заттар;

қышқылды ерітінділер рН 6,5-9,0-ден жоғары;

өндірістік аймақта және тазарту қондырғыларының аумағында жұмыс аймағының атмосферасын ластауға әкелетін мөлшерде жағымсыз иіс және басқа да ұшпа заттар;

қауіпті бактериалды және вирустық ластану (тастауға санитарлық-эпидемиологиялық талаптар рұқсат етілген заттарды қоспағанда);

ауаны тазарту қалдықтары (шаңды және газ тазартқыш жабдықтар), техникалық су тазарту қондырғыларының, соның ішінде қазандықтарды, жылу электр станцияларын, ион алмастырғыш шайырларды, белсендірілген көмірді, суды тазарту жүйелерін, химиялық реагенттер мен реагенттерді қалпына келтіруге арналған концентрацияланған ерітінділер;

мал сою цехтарынан және ет өңдеуден алынған қатты қалдықтар, кеняң, қан, теріден және теріден шыққан қалдықтар, мал шаруашылығындағы қалдықтар, мал шаруашылығы мен құс өсіру, оның ішінде фекальдар.

Өндірістік сарқынды суларды елді мекендердің кәріз жүйесіне қабылдауға келесі жағдайларда жол беріледі:

кәріз жүйесінің өндірістік ағынды суларды қабылдау үшін жеткілікті сыйымдылығы ;

өндірістік ағынды суларды тазарту технологиясын қамтамасыз ету, рұқсат етілетін ағып кетудің нормативті талаптарына сәйкес келетін ластануды жою (бұдан әрі - ШШБТ);

көрсетілетін қызметті берушінің техникалық шарттарының талаптарына жауап беру ;

тұтынушының өндірістік ағынды суларының құрамының ДКВВ мазмұнына қойылатын талаптарға сәйкестігі.

Түсіндірілген құқық бұзушылықтың объективті жағы акті пайдалану ережелерін бұза отырып көрсетілген әрекеттер (әрекетсіздік), сондай-ақ атмосфераға шығарындыларды тазарту және ағынды суларды ағызу үшін жабдықты пайдаланбаумен сипатталады.

Қылмыстың субъективті жағы ниет немесе немқұрайлылық түрінде көрінеді.

Құқық бұзушылықтың субъектісі ерекше - жеке тұлғалар, лауазымды адамдар, шағын бизнес немесе коммерциялық емес ұйымдар, орта бизнес, ірі бизнес.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 697-бабының 1-бөлігіне сәйкес қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 331-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.

Қазақстан Республикасы Экологиялық кодексінің 1-бабының 47) тармақшасында " қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган - қоршаған ортаны қорғау және табиғатты пайдалану саласындағы басшылықты және салааралық үйлестіруді жүзеге асыратын орталық атқарушы орган, сондай-ақ оның аумақтық органдары" делінген.

332-бап. Мемлекеттік экологиялық сараптаманы міндетті түрде жүргізу туралы заңдардың талаптарын орындамау

Мемлекеттік экологиялық сараптаманы міндетті жүргізу туралы заңнаманың немесе мемлекеттік экологиялық сараптаманың қорытындысындағы талаптардың

орындалмауы, сондай-ақ мемлекеттік экологиялық сараптамадан өтпеген жобалар мен бағдарламаларды қаржыландыру;

жеке тұлғаларға - оң, лауазымды адамдарға, шағын бизнес субъектілеріне - отыз мөлшерінде, орта бизнес үшін - елу, ірі бизнес үшін - үш жүз елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Құқық бұзушылықтың жалпы заты - экологиялық сараптама рәсімін сақтау кезінде туындайтын құқықтық қатынастар.

Қазақстан Республикасы Экологиялық кодексінің 1-бабының 99) тармақшасына сәйкес "қоршаған ортаға әсерді бағалау" "жоспарланған шаруашылық және өзге де қызмет түрлерінің қоршаған орта сапасының стандарттары мен экологиялық талаптарға сәйкестігін белгілеу, сондай-ақ осы қызметтің қоршаған ортаға ықтимал қолайсыз әсерін болдырмау мақсатында қоршаған ортаға әсерді бағалау объектісін жүзеге асырудың орындылығын анықтау" болып табылады. байланысты әлеуметтік салдарлар".

Қазақстан Республикасы Экологиялық кодексінің 45-бабына сәйкес Қазақстан Республикасында қоршаған ортаға әсерді бағалаудың келесі түрлері жүзеге асырылады:

- 1) мемлекеттік экологиялық сараптама;
- 2) қоғамдық экологиялық сараптама;
- 3) жобалардың қоршаған ортаға әсерін бағалау.

Қазақстан Республикасының Экологиялық кодексінің 46-бабында экологиялық бағалауды жүргізу үшін:

1) жоспарланған басқарушылық, экономикалық, инвестициялық, заңнамалық және өзге де іс-шараларды қоршаған ортаға және халықтың денсаулығына әсер етудің мүмкін теріс салдарларын айқындау және шектеу;

2) экономикалық даму мен қоршаған ортаны қорғау мүдделерінің тепе-теңдігін сақтау, сондай-ақ табиғатты пайдалану процесінде үшінші тұлғаларға зиян келтірудің алдын алу.

Қылмыстың объективтік жағы келесі әрекеттерде (әрекетсіздікте) көрінуі мүмкін:

- мемлекеттік экологиялық сараптаманы міндетті жүргізу туралы заңнама талаптарын немесе мемлекеттік экологиялық сараптаманың қорытындысындағы талаптарды орындамау;

- мемлекеттік экологиялық сараптамадан өтпеген жобалар мен бағдарламаларды қаржыландыру.

Қазақстан Республикасы Экологиялық кодексінің 47-бабының 1-тармағында мыналар міндетті мемлекеттік экологиялық сараптамадан өтуге жатады:

- Экологиялық кодекстің 37-бабында көрсетілген кезеңдерге сәйкес қоршаған ортаға әсерді бағалаудың ілеспе материалдарымен бірге қоршаған ортаға әсер ететін жоспарланған іс-әрекеттің жобалау алдындағы және жобалық құжаттамасы;

- қоршаған ортаға эмиссиялар нормативтерінің жобасы;

- іске асырылуы қоршаған ортаға теріс әсерін тигізуі мүмкін Қазақстан Республикасының нормативтік құқықтық актілерінің, нормативтік-техникалық және нұсқаулықтың, құжаттардың жобалары;

- жоюдың кедендік рәсіміне орналастырылған, көму, залалсыздандыру, жою немесе өзге де жою мүмкіндігін көздейтін, сондай-ақ жою әдісі мен орнын көрсете отырып, тауарларды жою нәтижесінде пайда болған қалдықтарды жою мүмкіндігі туралы материалдар;

- ерекше қорғалатын табиғи аумақтарды құру және кеңейту, мемлекеттік табиғи резерваттар мен ұлттық маңызы бар мемлекеттік қорық аймақтарын жою және олардың аумағын қысқарту туралы табиғи-ғылыми және техникалық-экономикалық негіздеме жобалары;

- өсімдіктер мен жануарлар әлемінің ресурстарын өндірудің және пайдаланудың биологиялық негіздемесі;

- осы аумақтарды экологиялық апат немесе экологиялық төтенше жағдай аймақтарына жатқызуды негіздейтін аумақтарды зерттеу материалдары;

- көрші мемлекеттердің қоршаған ортасына әсер етуі мүмкін немесе көрші мемлекеттермен ортақ табиғи объектілерді пайдалануды қажет ететін немесе көрші мемлекеттердің, оның ішінде Қазақстан Республикасының халықаралық шарттарында белгіленген "Байқоңыр" кешенімен байланысты объектілердің мүдделерін қозғайтын экономикалық қызмет жобалары.

Мемлекеттік экологиялық сараптаманың оң қорытындысынсыз банктермен және басқа да қаржылық ұйымдармен мемлекеттік экологиялық сараптама жүргізу міндетті болып табылатын шаруашылық және өзге де қызмет жобаларын іске асыруды қаржыландыруға тыйым салынады (Қазақстан Республикасы Экологиялық кодексінің 51-бабының 4-тармағы).

Қазақстан Республикасы Энергетика министрінің 2015 жылғы 16 ақпандағы № 100 бұйрығымен бекітілген Мемлекеттік экологиялық сараптама жүргізу ережесінің 5-тармағына сәйкес мемлекеттік экологиялық сараптаманың міндеттері:

1) іске асырылуы қоршаған ортаның және табиғи ресурстардың жай-күйіне әсер етуі мүмкін ұсынылатын шешімдердің экологиялық орындылығын анықтау;

2) ықтимал әлеуметтік, экономикалық және экологиялық салдарларды талдауды және экологиялық қауіп-қатер деңгейін айқындауды қоса алғанда, жоспарланған және жүзеге асырылатын басқару, экономикалық, инвестициялық және өзге де қызметтің қоршаған ортаға және халықтың денсаулығына әсерін бағалаудың толықтығы мен дәлдігін айқындау;

3) қоршаған ортаны қорғау, табиғи ресурстарды ұтымды пайдалану және халықтың денсаулығын сақтау саласындағы сараптама объектілерінде ұсынылатын шаралардың тиімділігін, толықтығын және жеткіліктілігін бағалау;

4) қоршаған ортаға әсерді мемлекеттік бағалаудың қорытындыларын дайындау, оларды сараптама объектісін іске асыру туралы шешім қабылдаған мемлекеттік және басқа ұйымдарға уақтылы беру және мүдделі органдар мен қоғамға қажетті ақпаратты ұсыну;

5) Қазақстан Республикасының заңнамасында, Қазақстан Республикасының аумағында қолданылатын стандарттар, нормалар мен ережелерде қамтылған сараптама құжаттамасындағы экологиялық талаптардың сақталуын тексеру.

Мемлекеттік экологиялық сараптама жүргізу ережесінің 14-тармағына сәйкес, мемлекеттік экологиялық сараптама жүргізу кезекті кезеңдерден тұрады, оның барысында сараптамалық органдар материалдарды қарап, сараптама объектісін бағалайды және негізделген және объективті сараптамалық қорытынды жасайды және мыналарды:

1) қоршаған ортаға әсерді мемлекеттік бағалауға өтінімді уәкілетті органда, оның аумақтық бөлімшелерінде және жергілікті атқарушы органдарда тіркеу;

2) сараптамаға берілген материалдардың, бөлшектердің, оның ішінде жоспарланған экономикалық қызметтің ҚОӘБ бар болуын және толықтығын тексеру;

3) сараптаманың қажетті деңгейін, материалдарды бағалау және аналитикалық өңдеуді, жоспарланған немесе жалғасатын қызметтің экологиялық қауіптілік дәрежесін, сараптама объектілерін іске асырудың негіздемесінің жеткіліктілігі мен сенімділігін анықтайтын сараптама;

4) егер мемлекеттік экологиялық сараптамаға ұсынылған жобалар мен оларға қоса берілген материалдар бойынша ескертулер болған жағдайда, "электрондық үкіметтің" www.egov.kz веб-порталы (бұдан әрі - портал) арқылы табиғат пайдаланушылармен ескертулер әзірлеу;

5) жекелеген сараптамалық қорытындылар мен мемлекеттік экологиялық сараптама қорытындылары, материалдарды бекіту немесе олардан бас тарту туралы қорытындылары бар сараптамалық қорытынды дайындау.

Қылмыстың субъективті жағы оны қасақана да, абайсызда да жасауға болатындығымен сипатталады.

Құқық бұзушылықтың ерекше субъектісі - аталған бұзушылықтарды жасаған адам (жеке, лауазымды, шағын бизнес, орта бизнес немесе ірі бизнес).

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 697-бабының 1-бөлігіне сәйкес қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекстің 332-бабына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.

Қазақстан Республикасы Экологиялық кодексінің 1-бабының 47) тармақшасында " қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган - қоршаған ортаны қорғау және табиғатты пайдалану саласындағы басшылықты және салааралық үйлестіруді жүзеге асыратын орталық атқарушы орган, сондай-ақ оның аумақтық органдары" делінген.

333-бап. Көлік құралдарын және басқа да жылжымалы көлік құралдарын ластаушы заттар шығарындыларының нормативтерінен асып кету

1. Автокөліктерді, ұшақтарды, кемелерді және басқа да жылжымалы көлік құралдарын және қондырғыларды пайдалануға беру, олардың құрамындағы шығарындылардағы ластаушы заттар мөлшері, сондай-ақ олар пайдалану кезінде шығаратын шу деңгейі белгіленген нормалардан асып түссе, -

Лауазымды адамдарға, шағын бизнес субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға - жиырма, орта бизнес үшін - қырық, ірі бизнес үшін - жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекет -

лауазымды адамдарға, шағын бизнес субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға қырық мөлшерінде, орта бизнес үшін - сексен мөлшерінде, ірі бизнес үшін - бес жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде, қызметін тоқтата тұрумен немесе тыйым салумен айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Көлік және басқа да жылжымалы құралдарды пайдалануға шығару тәртібін сақтау кезінде туындайтын қоғамдық-құқықтық қатынастар құқық бұзушылық объектісі болып табылады.

Қазақстан Республикасы Экологиялық кодексінің 1 бабы 1) тармақшасына сәйкес " атмосфералық ластағыштардың жылжымалы көзі" дегеніміз - "түрлі жанармаймен жұмыс істейтін ішкі жану қозғалтқыштарымен жабдықталған көлік құралдары, жабдықтар және басқа да жылжымалы құралдар мен қондырғылар".

"Техникалық реттеу туралы" Қазақстан Республикасының 2004 жылғы 9 қарашадағы № 603 Заңының 3-бабының 1 және 2-тармақтарына сәйкес, осы өнім тауарларға, қызметтерге және өмірлік цикл процестеріне міндетті және ерікті талаптарды айқындау, белгілеу, қолдану және орындау жөніндегі қоғамдық қатынастарды реттейді (бұдан әрі - тауарлық қызмет). процестер), техникалық реттеу саласындағы сәйкестікті бағалау, аккредиттеу және мемлекеттік бақылау. Техникалық реттеудің объектілері болып өнім, қызмет, процестер табылады.

Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің міндетін атқарушының 2014 жылғы 26 қарашадағы № 197 бұйрығымен бекітілген "Көлік құралдарының қауіпсіздігіне қойылатын талаптар" Техникалық регламентінің 2-тармағының б) тармақшасында "көлік құралының конструктивті қауіпсіздігі" " сипатталатын" шарт болып табылады. себептердің жол берілмеу қаупін болдырмау мақсатында жасалған көлік құралының дизайны, оны шығарғаннан кейін сәйкес келуі керек. азаматтардың өмірі мен денсаулығына, жеке және заңды тұлғалардың меншігіне, мемлекеттік және коммуналдық меншікке, қоршаған ортаға зиян келтіру."

"Көлік құралдарының қауіпсіздігіне қойылатын талаптар" техникалық регламентінің 4-тармағының 22) және 27) тармақшаларына сәйкес көлік құралдарының құрылымдық қауіпсіздігіне қойылатын талаптар:

- көліктің сыртқы шуы;
- тиімді және экологиялық таза қоқыс шығаруды қамтамасыз ететін көлік құралын және оның материалдарын жасау мүмкіндігі.

"Көлік құралдарының қауіпсіздігіне қойылатын талаптар" техникалық регламентінің 5-тармағында "көлік құралдарын пайдалануға дайындау процестері биологиялық қауіпсіздік, өрт қауіпсіздігі, экологиялық қауіпсіздік, машиналар мен жабдықтарды қауіпсіз пайдалану және жою, ғимараттар, құрылыстарды қауіпсіз пайдалану талаптарына сәйкес келуі керек. қолданыстағы заңдарда және техникалық регламенттерде белгіленген құрылыстар мен оларға іргелес аумақтарды қауіпсіз пайдалану миль "Көлік құралдарының қауіпсіздігіне қойылатын талаптар" техникалық регламентінің 7-тармағына сәйкес көлік құралдарын таңбалауға қойылатын талаптар, сонымен қатар, экологиялық сыныпты қамтиды.

"Автокөлік құралдарының қауіпсіздігіне қойылатын талаптар" техникалық регламентінің 9-тармағында Қазақстан Республикасында шығарылған жаңа көлік құралдары өтініш берушінің таңдауы бойынша, Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2008 жылғы 4 ақпандағы қаулысымен белгіленген, 1-8, 10 схемалардың біріне сәйкес сәйкестікті растауды талап етеді. № 90 жыл "Сәйкестікті растау рәсімдері" техникалық регламентін (бұдан әрі - № 90 қаулы) бекіту туралы ". Доңғалақты көлік құралдарына, доңғалақты көлік құралдарына орнатылатын және / немесе пайдаланылуы мүмкін жабдықтар мен бөлшектерге бірыңғай техникалық талаптарды қабылдау туралы келісім бойынша берілген типті растайтын құжаты бар 3 жылдан кем емес автокөлік құралдары, және Осы талаптардың негізінде қабылданған келісімдерді өзара танудың шарттары (1958 ж. Женева келісімі), 2 немесе 9 схемаға сәйкес сәйкестік растауын алады. тотығу нөмірі 90.

Қызмет ету мерзімі 3 жылдан кем, типтік бекіту құжаттары жоқ және қызмет ету мерзімі 3 жылдан асатын автокөлік құралдарына олардың шығарылған жылына байланысты автомобильдер мен ішкі жану қозғалтқыштарының сәйкестік кестесінің, қоршаған ортаны қорғау жөніндегі техникалық регламенттің талаптарына сәйкестігін растауға рұқсат етіледі. кластар - "Айналымға шығарылатын автокөлік құралдарының зиянды (ластаушы) заттар шығарындыларына қойылатын талаптар туралы" техникалық регламенттің 4-қосымшасында көрсетілген 2, 3, 4 және 5 29 желтоқсан, 2007 жылғы Қазақстан Республикасының қаулысымен бекітілген "Қазақстан Республикасының аумағында (бұдан әрі - Техникалық регламент саны 1372) № 1372 және операциялық қауіпсіздік көрсеткіштері тест өткізу отырып, қаулы саны 90-баптарында белгіленген схемасы 7 сәйкестігін растау үшін сынақтан.

Шығарылуы № 1372 Техникалық регламенттің 4-қосымшасында көзделмеген көліктер үшін техникалық регламенттің талаптарына сәйкестігін растау 7-схеманы қолдана отырып, пайдаланылған газды тазарту жүйесінің міндетті қатысуымен жүзеге асырылады.

Көлік құралының шыққан елі сәйкестікті растау жөніндегі орган өтініш беруші ұсынған VIN кодына сәйкес анықталады.

Пайдалану қауіпсіздігінің индикаторларын тексеру техникалық регламенттердің 6-тармағына сәйкес жүргізіледі.

"Автокөлік құралдарының қауіпсіздігіне қойылатын талаптар" техникалық регламентінің 7-тармағында Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2017 жылғы 30 қаңтардағы № 29 қаулысымен мерзімі өткен Техникалық регламенттің № 1372 4-қосымшасына сілтеме бар.

Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің міндетін атқарушының 2015 жылғы 24 ақпандағы № 153 бұйрығымен бекітілген Азаматтық әуе кемелерін пайдаланушыларға сертификаттауға қойылатын талаптардың 54 және 72-тармақтарында оператор тиісті аумақтың немесе ерекше режимнің экологиялық ерекшеліктеріне байланысты авиациялық жұмыстарды орындауға шектеулер белгілейді осы аймақта көлік құралдары мен адамдардың болуы.

Пайдаланушы әуе кемелерін пайдалану және техникалық қызмет көрсету кезінде экологиялық қауіпсіздік талаптарының Қазақстан Республикасының экологиялық қауіпсіздік саласындағы заңнамасына сәйкес сақталуын қамтамасыз етеді.

Құқықбұзушылықтың объективті жағы автомобильдерді, ұшақтарды, кемелерді және басқа да жылжымалы құралдар мен қондырғыларды пайдалануға беру жөніндегі іс-қимылдарда көрінеді, онда шығарындылардағы ластаушы заттардың мөлшері, сондай-ақ пайдалану кезінде олар шығаратын шу деңгейі белгіленген нормалардан асып түседі.

Қылмыстың субъективті жағы оны қасақана да, абайсызда да жасауға болатындығымен сипатталады.

Құқық бұзушылықтың субъектісі ерекше - лауазымды адамдар, шағын бизнес немесе коммерциялық емес ұйымдар, орта бизнес, ірі бизнес.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 333-бабының 2-бөлігінде қосымша біліктілік белгілері - әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған, осы баптың бірінші бөлігінде көзделген әрекет жасалады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 333-бабының бірінші және екінші бөліктерінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарау келесі органдарға жүктелген.

Сонымен, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 697-бабының 1-бөлігіне сәйкес қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган Әкімшілік құқық

бұзушылық туралы Кодекстің 333-бабы (бірінші бөлігі) бойынша әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 684-бабының 1-бөлігіне сәйкес мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекстің 333 (екінші бөлігі) бойынша әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 804-бабы 1-бөлігінің 10) тармақшасында соттар қараған әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерде әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттаманы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекстің 333-бабы (екінші бөлігі) бойынша қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органның уәкілетті лауазымды адамдары жасауға құқылы.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 812-бабының 1-бөлігінде әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс оның жасалған жерінде, ал осы Кодексте көзделген жағдайларда, әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қарауды өз құзыретіне кіретін уәкілетті органның (лауазымды адамның) орналасқан жері бойынша қарау туралы жалпы ереже бекітілген. Өзіне қатысты әкімшілік іс қозғалып жатқан адамның өтініші бойынша, іс адамның тұрғылықты жері бойынша немесе көлік құралдарын, кемелерді, оның ішінде кішкентайларды тіркеген жерде қаралуы мүмкін.

Алайда, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 812-бабының 2-бөлігінде ерекшеліктер бар. Атап айтқанда, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 333-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер көлік құралдарын, кемелерді, оның ішінде кішігірім объектілерді тіркеу орны бойынша немесе әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қаралған адамның тұрғылықты жері бойынша қаралуы мүмкін делінген.

Ұқсас ерекшелік Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 829-1-бабының 2-бөлігінде келтірілген, бұл Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 333-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер көлік құралдарын, кемелерді, оның ішінде кішігірім объектілерді тіркеу орнында немесе өзіне қатысты адамның тұрғылықты жерінде қаралуы мүмкін. әкімшілік іс.

Сондай-ақ, сіз Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 910-1-бабының 1-бөлігіне сәйкес рұқсатты тоқтата тұру туралы шешімнің орындалуын (оның жеке тармақшаларын), сондай-ақ Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 333 (екінші бөлігі) -де көзделген қызметті немесе оның жекелеген түрлерін тоқтата тұру туралы шешімнің мерзімінен бұрын тоқтатылуы мүмкін екендігіне назар аударуыңыз керек. әкімшілік жауапқа тартылған адамның немесе оның өкілінің (заңды өкілінің) өтініші негізінде тиісті әкімшілік жаза қолданған судья, уәкілетті орган (лауазымды адам) Vitala) айыппұл салуға негіз болған мән-жайлардың жойылғаны анықталған жағдайларда.

Қазақстан Республикасы Экологиялық кодексінің 1-бабының 47) тармақшасында " қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган - қоршаған ортаны қорғау және табиғатты пайдалану саласындағы басшылықты және салааралық үйлестіруді жүзеге асыратын орталық атқарушы орган, сондай-ақ оның аумақтық органдары" делінген.

334-бап. Автокөлік құралдарын және басқа да жылжымалы көлік құралдарын ластаушы заттар шығарындыларының нормативтерінен асып кету

1. Жеке тұлғалардың автокөлік құралдарын және басқа жылжымалы көлік құралдары мен қондырғыларды пайдалануы, олардың құрамындағы ластаушы заттардың мөлшері, сондай-ақ пайдалану кезінде олар шығаратын шу деңгейі белгіленген нормалардан асып кетсе, -

жеке тұлғаларға ескерту жасауға немесе екі айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекеттер -

жеке тұлғаларға бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Қазақстан Республикасының 2007 жылғы 9 қаңтардағы N 212 Экологиялық кодексінің 204-бабының негізінде "Қоршаған ортаға теріс әсер ететін автомобильдер мен басқа да көлік құралдарын пайдаланатын жеке және заңды тұлғалар шығарындылар нормативтерін сақтауға, шу деңгейін төмендетуге және басқа шаралар қабылдауға міндетті. қоршаған ортаға теріс әсер ".

Құқық бұзушылықтың объектісі - қоршаған ортаны қорғау саласындағы қоғамдық қатынастар.

"Жол қозғалысы туралы" МҚБ-ның 2014 жылғы 17 сәуірдегі № 194-V Заңының 49-бабының 7-бөлігіне сәйкес, көлік құралдарын пайдалану кезінде шығаратын қоршаған ортаға эмиссиялар қоршаған ортаны қорғау саласындағы техникалық регламенттерде белгіленген рұқсат етілген деңгейден аспауы керек.

Қылмыстың 1-бөлігінің объективтік жағы екі сипаттамалық сипаттамадан тұрады:

1) жеке тұлғалардың шығарындылардағы ластаушы заттар мөлшері белгіленген нормалардан асатын автокөлік құралдарын және басқа да жылжымалы құралдар мен қондырғыларды пайдалануы

2) жеке тұлғалардың автокөлік құралдарын және басқа да жылжымалы құралдар мен қондырғыларды пайдалану кезінде, олар пайдалану кезінде шығаратын шу деңгейі белгіленген нормалардан асып түседі.

Атмосфералық ластаушы заттардың шығарындылары мен шуды шығарудың жылжымалы көздерінің шығарындыларының техникалық нормативтері техникалық регламенттермен белгіленеді. Қазақстан Республикасының аумағында айналымға шығарылған автокөлік құралдарында шығарылған газдарды залалсыздандыру жүйесі

болуы керек және сәйкестік расталуы керек. Автокөлік құралдарынан және басқа да жылжымалы көліктерден және қондырғылардан шығатын заттар ішкі жану қозғалтқыштарынан шығатын және иінді газ тәрізді газдар және автокөлік құралдарынан отынның булануы түрінде зиянды (ластаушы) заттар.

Ластағыш заттардың шығарындыларын және автокөлік құралдарының шу деңгейін мамандар қолданыстағы бұйрық негізінде анықтайды. "Көлік құралдарының қауіпсіздігіне қойылатын талаптар" техникалық регламентін бекіту туралы "Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің 2014 жылғы 26 қарашадағы № 197 заңы. Сондықтан әкімшілік жауапкершілікке тарту үшін негіз барлық диагностикалық пункттермен жабдықталған құрал-жабдықтардың куәлігі болады. вагондарды техникалық тексеру.

Әкімшілік құқық бұзушылық жасау құралдары:

- 1) автокөлік құралдары;
- 2) жылжымалы құралдар мен қондырғылар.

2014 жылғы 26 қарашадағы "Автокөлік құралдарының қауіпсіздігіне қойылатын талаптар" техникалық регламентіне сәйкес автокөлік құралы автобустардың, шағын автобустардың, автомобильдер мен жүк көліктерінің, троллейбустардың, автомобильдердің тіркемелерін, жүк тракторларына арналған жартылай тіркемелерді, сондай-ақ мамандандырылған автомобильдерді қоса алғанда, автомобильдердің жылжымалы құрамының бірлігі болып табылады. жүктердің жекелеген түрлерін тасымалдауға арналған) және арнайы көлік құралдары (әр түрлі көліктік емес операцияларды жасауға арналған).

Қазақстан Республикасы Экологиялық кодексінің 1-бабының 1-тармағына сәйкес, ластаушы заттардың атмосфераға шығарылуының жылжымалы көзі - әртүрлі жанармаймен жұмыс істейтін ішкі жану қозғалтқыштарымен жабдықталған көліктер, жабдықтар және басқа да жылжымалы құралдар мен қондырғылар. Көріп отырғанымыздай, Қазақстан Республикасының Экологиялық кодексі құқық бұзушылық туралы құралдың толық тұжырымдамасын береді, сондықтан Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 334-бабының 1-бөлігінде "автомобильдер мен басқа да жылжымалы құралдар мен қондырғылар" деген сөздер "мобильді көздер" деген сөздермен ауыстырылып, "мобильді көздер" ұғымын "Жол туралы" Қазақстан Республикасының Заңымен беру қисынды болды. қозғалыс ".

Түсіндірілген баптың 2-бөлігінің объективті жағы осы баптың бірінші бөлігінің ережелерінде көзделген және бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекеттер үшін әкімшілік жауапкершілікті көздейді.

Айта кету керек, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 334-бабының 2-бөлігінде тергеу жүргізіліп жатқан бап бойынша әкімшілік жаза қолдануға уәкілеттік берілген лауазымды адамдар, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 797-бабының 3-бөлігі негізінде, көлік құралын пайдалануға тыйым салу себептері

жойылғанға дейін мемлекеттік тіркеу нөмірлік белгілерін алып қою арқылы көлік құралын пайдалануға тыйым салуға құқылы.

Бұл бұзушылықтың объектілері болып автомобильдер мен басқа қондырғылардың жұмысына рұқсат етілген, ластаушы заттардың шығарындылары мен оларды пайдалану кезінде шу деңгейінің белгіленген нормаларынан асатын адамдар ғана табылады.

Қылмыстың субъективті жағы кінәлілікпен, қасақана да, немқұрайдылықпен де сипатталады.

Айта кету керек, әкімшілік істер қаралуы мүмкін:

1) ІІМ департаменттерінің басшылары, аумақтық ішкі істер органдарының, әкімшілік, көші-қон полициясының, облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың жергілікті полиция қызметінің басшылары, олардың орынбасарлары (685-баптың 1-бөлігінің 1-тармағы)

2) қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган (Әкімшілік кодекстің 697-бабының 1-бөлігі);

3) мемлекеттік кірістер органдарының басшылары және олардың орынбасарлары (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 720-бабының 2-бөлігі).

Мақала санкциясы әкімшілік жазаның екі түрін қарастырады:

1) ескерту;

2) бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салынады.

Бірақ жазаны ерікті түрде таңдау мүмкін емес. Түсіндірілген бапқа әкімшілік жаза қолдану туралы шешім қабылдаған кезде жоғарыда аталған лауазымды адамдар Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 43-бабының 2-бөлігінің талаптарын ескеруі керек, онда: "57-бапта және 366-баптың ескертпесінде көзделген жағдайлар болмаған кезде сот (судья), орган (лауазымды адам) осы Кодекстің Ерекше бөлімінің тиісті бабында көзделген ескертуді қолдану үшін әкімшілік жаза қолдану міндетті. "

Сондай-ақ, осы бап бойынша лауазымды адамдар қысқартылған әкімшілік іс жүргізуді Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 42-тарауына сәйкес қолдана алады.

335-бап. Атмосфералық ауаны қорғау туралы заңнаманы бұзу

1. Атмосфералық ауаны қорғауға қойылатын талаптарға жауап бермейтін жаңа және қайта жаңғыртылған кәсіпорындарды, құрылыстарды және басқа объектілерді пайдалануға жіберуге -

отыз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Атмосфералық ауаны қорғауға қойылатын талаптарға жауап бермейтін жаңа және қайта жаңғыртылған кәсіпорындардың, құрылыстардың және басқа объектілердің жұмысы -

шағын кәсіпкерлік субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға отыз мөлшерінде, орта бизнес үшін алпыс мөлшерінде, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ _____

1-бөлім. Түсіндірілген құқық бұзушылықтың объектісі атмосфералық ауаны қорғауға қойылатын талаптарға жауап беретін жаңа және қайта жаңғыртылған кәсіпорындарды, құрылыстарды және басқа объектілерді пайдалануға беру тәртібін реттейтін әлеуметтік-құқықтық қатынастар болып табылады.

Экологиялық кодекстің 199-бабының 1-бөлігіне сәйкес, "қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органның қатысуымен құрылған қабылдау комиссиясының актісіне сәйкес, кәсіпорындарда, құрылыстарда және басқа объектілерде пайдалануға беру жобада қарастырылған барлық экологиялық талаптардың толық орындалуы шарт"

Экологиялық кодекстің 205-бабының 4-бөлігіне сәйкес "жобаланған және салынған электр станциялары үшін қоршаған ортаға эмиссиялар нормативтерінің сақталуы оларды пайдалануға қабылданған уақытта қамтамасыз етілуі керек."

Экологиялық кодекстің 220-бабы 1-бөлігінің 9) тармақшасында жер қойнауын пайдалану жөніндегі операциялар экологиялық қауіпті экономикалық қызмет болып табылады және келесі талаптарды ескере отырып жүзеге асырылуы керек: "жер қойнауын пайдалану объектілерін пайдалануға беру жобада қарастырылған барлық экологиялық талаптарды толық орындау қажет."

Экологиялық кодекстің 224-1-бабының 12-тармағында "жер асты суларын су реттегіш құрылғыларсыз, су өлшегіш құралдарсыз жабдықтауға, сондай-ақ санитарлық қорғау аймақтарын құрмай және жер асты су объектілерінің жай-күйін бақылау пункттерін орнатуға тыйым салынады" делінген.

Экологиялық кодекстің 224-1-бөлігінің 14-тармағына сәйкес "жер асты суларын пайдаланумен байланысты су қоймаларын орналастыру, жобалау, салу, пайдалануға беру және пайдалану кезінде олардың жер үсті су объектілері мен қоршаған ортаға зиянды әсерін болдырмау үшін шаралар қабылдау қажет (батпақтану, шөлейттену, батпақтану, көшкіндер және шөгінділер) "Объектілерді пайдалануға беруге және оларды жануарларды және олардың тіршілік ету ортасын қорғау құралдарымен қамтамасыз етуді пайдалануға тыйым салынады (Экологиялық кодекстің 237-бабының 2-тармағы).

Экологиялық кодекстің 258-бабы 2-тармағының 1) тармақшасына сәйкес су қорғау аймағында "су объектілері мен су қорғау аймақтары мен белдеулерінің ластануы мен бітелуіне жол бермейтін құрылыстармен және құрылғылармен қамтамасыз етілмеген жаңа және қайта жаңғыртылған құрылыстарды жобалауға, салуға және пайдалануға беруге" тыйым салынады.

Экологиялық кодекстің 261-бабы 2-тармағының 1) тармақшасына сәйкес "су объектілері мен олардың ластануы мен бітелуіне жол бермейтін құрылыстармен және құрылғылармен қамтамасыз етілмеген жаңа және қайта жаңғыртылған объектілерді жобалау, салу және пайдалануға беру" су қорғау аймақтары мен белдеулері".

Құқық бұзушылықтың объективті жағы атмосфералық ауаны қорғауға қойылатын талаптарға жауап бермейтін жаңа және қайта жаңғыртылған кәсіпорындарды, құрылыстарды және басқа объектілерді пайдалануға беру бойынша іс-әрекеттермен сипатталады.

Субъективтік жағы ниет немесе немқұрайлылық түрінде көрінеді.

Құқық бұзушылықтың субъектісі ерекше - атмосфералық ауаны қорғауға қойылатын талаптарға жауап бермейтін жаңа және қайта жаңғыртылған кәсіпорындарды, құрылыстарды және басқа объектілерді пайдалануға берген адам.

2-бөлім. Қылмыстың түсіндірілген құрамының мәні жаңа және қайта жаңғыртылған кәсіпорындардың, құрылыстардың және атмосфералық ауаны қорғауға қойылатын талаптарға жауап беретін басқа объектілердің жұмысын реттейтін қоғамдық-құқықтық қатынастар болып табылады.

Экологиялық кодекстің 199-бабының 2 және 3-тармақтарында экологиялық сапа стандарттарының сақталуын қамтамасыз ететін қауіпті қалдықтарды, шығарындыларды, төгінділерді тазарту, залалсыздандыру және жою жөніндегі қондырғылар мен жабдықтарсыз, сондай-ақ жұмыстарды аяқтамай кәсіпорындар, құрылыстар және басқа объектілерді пайдалануға тыйым салынады. жобада қарастырылған жерді қалпына келтіру, молықтыру және табиғи ресурстарды ұтымды пайдалану.

Шаруашылық және басқа объектілерді пайдаланатын табиғат пайдаланушы:

- 1) бөлінген аумақта экологиялық қауіпсіздік талаптарына сәйкес жұмыстар жүргізу;
- 2) қоршаған ортаны қорғау мәселелері бойынша белгіленген құжаттаманы жүргізу және мемлекеттік органдарға барлық қызмет туралы белгіленген есептілікті ұсыну.

Экологиялық кодекстің 199-1-бабының 4-тармағына сәйкес машиналар мен жабдықтар экологиялық қауіпті деп танылады:

- 1) пайдалану мерзімі аяқталғанда;
- 2) пайдалану осы Кодексте, Қазақстан Республикасының техникалық регламенттерінде немесе халықаралық стандарттарда белгіленген экологиялық талаптарға сәйкес келмесе;

3) оларды пайдалану нәтижесінде Қазақстан Республикасында залалсыздандыру немесе кәдеге жарату технологиялары жоқ немесе жою жоғары экологиялық қауіп-қатерге байланысты немесе экономикалық тұрғыдан мүмкін емес қалдықтар пайда болады.

Экологиялық кодекстің 203-бабының 1-тармағына сәйкес, өндірістік нысандарды, энергетика, көлік және коммуникациялар, ауылшаруашылық нысандары мен жерді

қалпына келтіру жұмыстары белгіленген экологиялық талаптарды ескере отырып және экологиялық таза технологияларды, қоршаған ортаның ластануын болдырмайтын қажетті тазарту қондырғылары мен санитарлық қорғау аймақтарын ескере отырып жүргізілуі керек. Осы объектілерді пайдалану кезінде экологиялық қауіпсіздікті қамтамасыз ету үшін аз қалдықты және қалдықсыз технологиялар енгізілуі керек.

Экологиялық кодекстің 224-бабының 4-тармағында "су объектілерінің жай-күйіне әсер ететін кәсіпорындар мен басқа да құрылыстарды салу, реконструкциялау, пайдалану, консервациялау, жою қоршаған ортаны қорғау, су қорын пайдалану және қорғау саласындағы уәкілетті мемлекеттік органдардың оң пікірлері болған кезде жүзеге асырылады. және санитарлық-эпидемиологиялық қызметтің мемлекеттік органы (жоғары эпидемиялық маңызы бар объектілер үшін) ".

Экологиялық кодекстің 237-бабының 8-тармағына сәйкес "су объектілерінде гидротехникалық құрылыстарды және басқа құрылыстарды пайдалану, су объектілері үшін гидрологиялық режимді орнату және олардан суды пайдалану режимі, сондай-ақ жабайы жануарлардың тіршілік ету жағдайына әсер ететін немесе әсер етуі мүмкін басқа да іс-шаралар жүргізілуі керек. жануарлар дүниесін қорғауға қойылатын талаптарды, балық және аңшылық мүдделерін ескере отырып.

Объективті жағы атмосфералық ауаны қорғауға қойылатын талаптарға жауап бермейтін жаңа және қайта жаңғыртылған кәсіпорындар, құрылыстар және басқа объектілерді пайдалану кезінде көрінеді.

Субъективтік жағы ниет немесе немқұрайлылық түрінде көрінеді.

Құқық бұзушылық субъектісі арнайы-атмосфералық ауаны қорғау жөніндегі талаптарға сәйкес келмейтін жаңа және қайта жаңартылған кәсіпорындарды, құрылыстарды және басқа да объектілерді пайдалануды жүзеге асыратын тұлға.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 697-бабының 1-бөлігіне сәйкес қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган 335 Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.

Қазақстан Республикасы Экологиялық кодексінің 1-бабының 47) тармақшасында " қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган - қоршаған ортаны қорғау және табиғатты пайдалану саласындағы басшылықты және салааралық үйлестіруді жүзеге асыратын орталық атқарушы орган, сондай-ақ оның аумақтық органдары" делінген.

336-бап. Өнеркәсіптік және тұрмыстық қалдықтарды сақтау және өртеу кезінде атмосфералық ауаны және өрт қауіпсіздігін қорғау талаптарын сақтамау

Өнеркәсіптік және тұрмыстық қалдықтарды сақтау ережелерін бұзу, осы қалдықтарды жағу кезінде атмосфералық ауаны қорғау және өрт қауіпсіздігі талаптарын сақтамау -

жеке тұлғаларға ескерту немесе үш, лауазымды тұлғаларға - жиырма, шағын бизнес немесе коммерциялық емес ұйымдар үшін - қырық, орта бизнес үшін - жетпіс, ірі

бизнес үшін - бір жүз жиырма мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады. есептелген көрсеткіштер.

ТҮСІНІКТЕМЕ _____

Әкімшілік құқық бұзушылықтың түсіндірілген бөлігінің объектісі - өндірістік және тұрмыстық қалдықтарды сақтау және жағу кезінде атмосфералық ауаны және өрт қауіпсіздігін қорғау талаптарын сақтау кезінде туындайтын қоғамдық-құқықтық қатынастар.

Экологиялық кодекстің 300-бабына сәйкес, тек қауіпті емес қалдықтар алдын ала өңдеусіз жойылуы мүмкін.

Қауіпті қалдықтарды залалсыздандыруға, тұрақтандыруға және қалдықтардың қауіпті қасиеттерін төмендететін әсер етудің басқа әдістерін қолдану қажет.

Қауіпті қалдықтарды қауіпті емес қоқыс полигонына орналастыруға тыйым салынады. Қатты тұрмыстық қалдықтарды алдын ала өңдеместен көмуге тыйым салынады.

Белгілі бір класстың полигонына қалдықтарды қабылдау өлшемдері мыналармен анықталады:

- 1) қоршаған ортаны қорғау (әсіресе жер асты және жер үсті сулары) және халықтың денсаулығы;
- 2) полигондағы қалдықтарды тұрақтандыру процестерін қамтамасыз ету;
- 3) қалдықтардың сапалы құрамы;
- 4) алынған қалдықтардың мөлшеріне және олардың органикалық компоненттерінің биодеградацияға қабілеттілігіне қойылатын талаптар немесе шектеулер;
- 5) қорғаныс өлшемдеріне сәйкес ықтимал қауіпті компоненттер санына шектеулер;
- 6) қалдықтардың және нәтижесінде пайда болатын сүзгінің экотоксикалық қасиеттері.

Қалдықтарды белгісіз жерлерде сақтауға және табиғи қоқыстардың пайда болуына тыйым салынады.

Әрбір полигон қоршаған ортаға теріс әсерін болдырмау үшін атмосфералық шығарындылар (қоқыс газы), тұндырғыштар мен сарқынды сулардың мониторингісімен жабдықталған болуы керек.

Жаңадан салынған қатты тұрмыстық қалдықтар полигондары сілті мен полигон газын жинау және төгу жүйелерімен жабдықталуы керек. Суды ағызу және төгу газдарын жинау және төгу жүйелерін жобалауға, салуға және пайдалануға қойылатын талаптар Қазақстан Республикасының стандарттарымен белгіленеді. Сулы және полигон газын жинау және төгу жүйелерін жобалау, салу және пайдалану стандарттарының талаптары жеке кәсіпкерлер мен заңды тұлғалар үшін, заңды нысанына қарамастан міндетті болып табылады.

Жаңадан салынған қатты қоқыс полигондары сүзгіге қарсы экранмен жабдықталуы керек. Сүзгіге қарсы экрандарды жобалау мен салуға қойылатын талаптар Қазақстан

Республикасының стандарттарымен белгіленген. Сүзгіге қарсы экрандарды жобалау және салу стандарттарының талаптары жеке кәсіпкерлер мен заңды тұлғалар үшін, формасына қарамастан міндетті болып табылады.

Полигонға арналған қалдықтардың саны мен қауіпті қасиеттерін азайту керек.

Полигонның иесі биологиялық ыдырайтын қалдықтарды көму көлемін азайту және полигон газын бақылау және кәдеге жарату жүйесін енгізу арқылы полигонда метан өндірісін азайту бойынша шаралар қабылдауы керек.

Қоршаған ортаның ластануын болдырмау үшін полигон иесі қалдықтарды жіктеуге негізделген қабылдаудың бірыңғай рәсімін жүргізуі керек.

Қалдықтарды көмуге арналған полигондардың қызметі аумақты қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органмен келісілген мерзімде экологиялық талаптарға сәйкес келтіру жоспары негізінде жүзеге асырылады.

Полигонның иесі полигон жабылғаннан кейін жерді қалпына келтіру және қоршаған ортаға әсерді бақылау үшін тарату қорын жасайды.

Полигонды тарату қорынсыз пайдалануға тыйым салынады.

Жоғарыда келтірілген қауіпті қалдықтарды жою туралы ережелер "Жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы" Қазақстан Республикасының Кодексіне сәйкес жою міндеттемелерін орындау қауіпсіздігін қамтамасыз еткен жер қойнауын пайдаланушыларға қолданылмайды.

Көмуге алынған қалдықтарды қабылдау және сыныптау тәртібін полигон иесі белгілейді және қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органмен келіседі.

Полигондарда қалдықтарды жою және полигондарға техникалық қызмет көрсету талаптарының сақталуын бақылауды қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган жүзеге асырады.

Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау министрінің 2018 жылғы 23 сәуірдегі № 187 бұйрығымен бекітілген "Өндіріс және тұтыну қалдықтарын жинауға, пайдалануға, пайдалануға, жоюға, тасымалдауға, сақтауға және орналастыруға қойылатын санитарлық-эпидемиологиялық талаптар" санитарлық ережесінің 4-тармағына сәйкес өндірістік қалдықтарды жинау және уақытша сақтау жүзеге асырылады. жеке және заңды тұлғалар қызметі нәтижесінде өндірістік қалдықтар пайда болатын объектілерді, ғимараттарды, құрылыстарды, құрылыстарды және өзге де объектілерді пайдалану кезінде кейін әкетумен; жалғыз немесе одан әрі залалсыздандыру, көму, пайдалану немесе кәдеге жарату үшін тиісті келісімдер жасасу арқылы пәндерді мамандандырылған.

Өндіріс объектілерінде өндірістік қалдықтарды жинау және уақытша сақтау қалдықтардың қауіптілік класына сәйкес келетін арнайы орындарда (орындарда) жүзеге асырылады. Жиналған қалдықтар қауіптілік класына сәйкес қалдықтардың әр тобы үшін бөлек жиналады.

"Өндіріс және тұтыну қалдықтарын жинауға, пайдалануға, пайдалануға, жоюға, тасымалдауға, сақтауға және орналастыруға қойылатын санитарлық-эпидемиологиялық талаптар" Санитарлық ережелердің 8-тармағында "адам денсаулығы мен қоршаған ортаға әсер ету деңгейіне сәйкес қалдықтар қауіптіліктің бес класына бөлінеді:

- 1) 1-сынып - өте қауіпті;
- 2) 2-сынып - өте қауіпті;
- 3) 3-сынып - орташа қауіпті;
- 4) 4-сынып - сәл қауіпті;
- 5) 5-сынып - қауіпті емес ".

"Өндіріс және тұтыну қалдықтарын жинауға, пайдалануға, пайдалануға, жоюға, тасымалдауға, сақтауға және көмуге қойылатын санитарлық-эпидемиологиялық талаптар" санитарлық ережесінің 12-16 тармақтарына сәйкес қауіптіліктің 1-ші дәрежелі қалдықтары герметикалық контейнерлерде (болат бөшкелер, контейнерлер) сақталады. Қоқыс толтыру кезінде контейнер болат қақпақпен жабылады, егер қажет болса, қауіпті қасиеттерін көрсететін қауіпті қалдықтары бар электр газымен дәнекерлеу және таңбалау пакеттері.

2-қауіптілік класының өндіріс қалдықтары жинақтау жағдайына сәйкес зиянды заттардың (ингредиенттердің) таралуын болдырмайтын пластикалық пакеттерде, сөмкелерде, бөшкелерде және контейнерлерде сақталады.

3-қауіптілік класының өндіріс қалдықтары жергілікті сақталуды қамтамасыз ететін, тиеуге, түсіруге, тасымалдауға және зиянды заттардың таралуын болдырмауға мүмкіндік беретін контейнерлерде сақталады.

4-қауіптілік класына жататын өндіріс қалдықтары өнеркәсіптік алаңда конус тәрізді үйінді түрінде ашық жерде сақталады, ол жерден олар жүк тиегішпен жүк машинасына тиеліп, жою немесе жою орнына жеткізіледі.

Қатты қалдықтар, соның ішінде сусымалы қалдықтар контейнерлерде, пластмассада, қағаз сөмкелерде немесе сөмкелерде сақталады, олар жинақталған сайын полигонға шығарылады.

Актінің объективті жағы өндірістік және тұрмыстық қалдықтарды сақтау ережелерін бұзатын, атмосфералық ауаны қорғау және осы қалдықтарды жағу кезінде өрт қауіпсіздігі талаптарын сақтамайтын әрекеттерде (әрекетсіздікте) көрінеді.

Әрекеттің субъективті жағы құқық бұзушылықтың әдейі де, немқұрайлылықпен де болуы мүмкін екендігімен сипатталады.

Жеке тұлға, лауазымды тұлға, шағын бизнес немесе коммерциялық емес ұйым, орта бизнес немесе ірі бизнес құқық бұзушылықтың нысаны бола алады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 336-бабына сәйкес балама юрисдикция қарастырылған. Сонымен, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің

686-бабы 1-бөлігінің 1) тармақшасына сәйкес азаматтық қорғаныс саласындағы уәкілетті орган Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 336-бабында көзделген өрт қауіпсіздігі саласындағы әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.

"Азаматтық қорғаныс туралы" Қазақстан Республикасының 2014 жылғы 11 сәуірдегі № 188-V ЗРК Заңының 1-бабы 19) тармақшасына сәйкес, "азаматтық қорғау саласындағы уәкілетті орган" "мемлекетті басқаруды және салааралық үйлестіруді, дамытуды және іске асыруды жүзеге асыратын орталық атқарушы орган болып табылады. табиғи және техногендік сипаттағы төтенше жағдайлардың алдын алу және жою, тұрғындарға шұғыл медициналық және психологиялық көмек көрсету, өрт қауіпсіздігі және оны ұйымдастыру саласындағы азаматтық қорғау саясаты Азаматтық қорғаныс ".

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекстің 697-бабының 1-бөлігіне сәйкес қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган 336 әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.

Қазақстан Республикасы Экологиялық кодексінің 1-бабының 47) тармақшасында " қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган - қоршаған ортаны қорғау және табиғатты пайдалану саласындағы басшылықты және салааралық үйлестіруді жүзеге асыратын орталық атқарушы орган, сондай-ақ оның аумақтық органдары" делінген.

337-бөлім. Жерге зиян келтіру

1. Топырақтың құнарлы қабатын оны сату немесе басқа адамдарға беру мақсатында жою немесе заңсыз алу, егер мұндай жою топырақтың құнарлы қабатын қалпына келтіруге жол бермеу үшін қажет болса, -

жеке тұлғаларға - он, лауазымды адамдарға, шағын бизнес субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға - отыз мөлшерінде, орта бизнес үшін - елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде, ірі бизнес үшін - қоршаған ортаға келтірілген залал мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Пестицидтермен, тыңайтқыштармен, өсімдіктердің өсуіне арналған стимуляторлармен және басқа да қауіпті химиялық, биологиялық және радиоактивті заттармен оларды сақтау, пайдалану немесе тасымалдау кезінде, сондай-ақ бактериялық және паразиттік жұқпалармен жұмыс істеу ережелерін бұзу салдарынан жерді улану, ластану немесе басқа да зиянды заттар. немесе зиянды организмдерге тән, бірақ адам денсаулығына немесе қоршаған ортаға зиян келтірмесе, -

жеке тұлғаларға - он бес мөлшерінде, лауазымды адамдарға, шағын бизнес субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға - жиырма бес, орта бизнес үшін - қырық, ірі бизнес үшін - екі жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Құқық бұзушылықтың жалпы нысаны болып жерді пайдалану ережелерінің сақталуынан туындайтын қоғамдық-құқықтық қатынастар табылады.

Қазақстан Республикасының 2003 жылғы 20 маусымдағы № 442 Жер кодексінің 140-бабына сәйкес жер учаскелерінің меншік иелері мен жер пайдаланушылар мыналарға бағытталған қызметті жүзеге асыруға міндетті:

1) жерлердің сарқылуынан және шөлейттенуінен, су мен жел эрозиясынан, сел, су басу, батпақтану, қайталама тұздану, шөлдену, тығыздалу, өндіріс және тұтыну қалдықтарымен, химиялық, биологиялық, радиоактивті және басқа да зиянды заттармен ластанудан, жоюдың басқа процестерінен қорғау;

2) ауылшаруашылық алқаптарын карантиндік зиянкестермен және өсімдіктер ауруларымен, арамшөптермен, бұталармен және ұсақ ормандармен көбеюден, жердің тозуының басқа түрлерінен қорғауға;

3) бүлінген жерлерді рекультивациялау, олардың құнарлығын және жердің басқа пайдалы қасиеттерін қалпына келтіру және оны шаруашылық айналымға уақтылы тарту;

4) жердің бүлінуіне байланысты жұмыстар кезінде топырақтың құнарлы қабатын алу, сақтау және пайдалану.

Жердің тозуының алдын алу үшін, топырақ пен ластанған аумақтардың құнарлылығын қалпына келтіру үшін, сондай-ақ деградацияға ұшыраған ауылшаруашылық жерлерінің, химиялық, биологиялық, радиоактивті және басқа да зиянды заттармен ластанған жерлердің құнарлылығын қалпына келтіру мүмкін емес жағдайларда, олардың шекті рұқсат етілген концентрациясы мен шекті деңгейі үшін өндіріс және тұтыну қалдықтарының, ағынды сулардың, сондай-ақ карантиндік зиянкестер мен аурулармен ластанған жерлердің әсері өсімдіктерді, жерді сақтау Қазақстан Республикасының Үкіметі белгілеген тәртіппен жүзеге асырылады.

Жер учаскелерінің меншік иелері мен жер пайдаланушылардың жерді ұтымды пайдалану мен қорғауға қызығушылығын арттыру мақсатында жерді қорғау мен пайдалануды экономикалық ынталандыру бюджет заңнамасында және салық заңнамасында белгіленген тәртіппен жүзеге асырылуы мүмкін.

Жер кодексінің 65-бабы 1-тармағының 9) тармақшасына сәйкес, жер учаскелерінің меншік иелері мен жер пайдаланушылар "топырақ құнарлылығының ластануына, қоқыстануына, тозуына және нашарлауына жол бермеуге, сондай-ақ оны сату немесе басқа адамдарға беру мақсатында құнарлы топырақ қабатын алып тастауға" міндетті.

Түсіндірілген құқық бұзушылықтың объективті жағы құнарлы топырақ қабатын жоюға немесе заңсыз алып тастауға бағытталған әрекеттерде, егер мұндай алып тастау құнарлы топырақ қабатын қалпына келтіруге жол бермеу үшін қажет болған жағдайларды қоспағанда.

Қылмыстың субъективті жағы ниет түрінде көрінеді. Бұл құқық бұзушылық үшін квалификацияланған кезде, әрекеттің жасалу себептерін анықтау қажет. Топырақтың құнарлы қабатын жою немесе заңсыз алу оны сату немесе басқаларға беру мақсаты болуы керек.

Құқық бұзушылықтың субъектісі болып табылады - жеке тұлғалар, лауазымды тұлғалар, шағын бизнес немесе коммерциялық емес ұйымдар, орта бизнес, ірі бизнес.

2-бөлім. Құқық бұзушылықтың жалпы нысаны болып жерді пайдалану ережелерінің сақталуына байланысты туындайтын қоғамдық-құқықтық қатынастар табылады.

Жер кодексінің 65-бабы 1-тармағының 9) тармақшасына сәйкес жер иелері мен жер пайдаланушылар "топырақ құнарлылығының ластануына, қоқыстануына, тозуына және нашарлауына жол бермеуге, сондай-ақ оны сату немесе басқа адамдарға беру мақсатында құнарлы топырақ қабатын алып тастауға міндетті. мұндай алып тастау құнарлы қабаттың қалпына келтірілмеуі үшін қажет болғанда".

Жер кодексінің 140-бабы 1-тармағының 1) тармақшасына сәйкес жер иелері мен жер пайдаланушылар жердің сарқылуынан және шөлденуінен, су мен жел эрозиясынан, селден, су басудан, батпақтанудан, екінші рет тұзданудан, шөлденуден, тығыздалудан, өндірістік қалдықтармен ластанудан қорғауға бағытталған іс-шараларды жүргізуге міндетті. басқа жою процестерінен шығатын химиялық, биологиялық, радиоактивті және басқа зиянды заттарды тұтыну.

Құқық бұзушылықтың объективті жағы пестицидтермен, тыңайтқыштармен, өсімдіктердің өсуіне арналған стимуляторлармен және басқа да қауіпті химиялық, биологиялық және радиоактивті заттармен оларды сақтау, пайдалану немесе тасымалдау кезінде, сондай-ақ инфекциямен жұмыс істеу ережелерін бұзу салдарынан улану, ластану немесе жердің басқа да зиянды өнімдерімен көрінеді. бактериалды-паразиттік немесе тән зиянды организмдер, бірақ адам денсаулығына немесе қоршаған ортаға зиян келтірмеген.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 337-бабының 1-бөлігіне сәйкес адамның іс-әрекетін саралау кезінде жерді ластау немесе басқа да зақымдану пестицидтермен, тыңайтқыштармен, өсімдіктердің өсуіне арналған стимуляторлармен және басқа да қауіпті химиялық, биологиялық және радиоактивті заттармен оларды сақтау, пайдалану немесе тасымалдау кезінде оларды пайдалану ережелерін бұзу нәтижесінде пайда болғанын анықтау қажет, яғни себеп-салдарлық байланыс орнату қажет.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 337-бабының 1-бөлігіндегі біліктілік шарттарының бірі адам денсаулығына немесе қоршаған ортаға зиян түрінде салдарлардың болмауы болып табылады. Әйтпесе, жеке тұлғалардың әрекеттері Қазақстан Республикасының 2014 жылғы 3 шілдедегі № 226-V ЗРК Қылмыстық кодексінің нормаларына сәйкес анықталуы мүмкін.

Сонымен, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 337-бабына түсініктеме берген кезде, Қазақстан Республикасының Қылмыстық кодексінде "Жерге зиян келтіру" 332-бап бар екенін ескеру қажет. Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің 332-бабының диспозициясы объективті жағынан, бір қарағанда, Әкімшілік құқық

бұзушылық туралы кодексінің 337-бабының бірінші және екінші бөліктерімен сәйкес келеді.

Сонымен, Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің 332-бабы пестицидтермен, тыңайтқыштармен, өсімдікті өсіру стимуляторларымен немесе басқа да заттармен жұмыс істеу ережелерін бұзу салдарынан шаруашылық немесе өзге де қызметтің зиянды өнімдерімен улану, ластану немесе басқа залал үшін жерді өндірістік, тұрмыстық немесе басқа да шығарындылармен немесе қалдықтармен бітеп тастағаны үшін қылмыстық жауаптылықты көздейді. сақтау, пайдалану, тасымалдау немесе көму кезіндегі қауіпті химиялық, радиоактивті немесе биологиялық заттарды, егер бұл әрекеттер себеп немесе әкелуі мүмкін болса. қоршаған ортаға үлкен зиян келтіру немесе адам денсаулығына зиян келтіру.

Алайда, қоршаған ортаға үлкен залал келтіру немесе адам денсаулығына зиян келтіру салдары субъектіні әкімшілік жауапкершілікке тарту мүмкіндігін жоққа шығарады. Сондықтан бұл жағдайда адам Қазақстан Республикасының Қылмыстық кодексіне сәйкес жауапқа тартылуы керек.

Қылмыстың субъективті жағы ниет немесе немқұрайлылық түрінде көрінеді.

Құқық бұзушылықтың субъектісі болып табылады - жеке тұлғалар, лауазымды тұлғалар, шағын бизнес немесе коммерциялық емес ұйымдар, орта бизнес, ірі бизнес.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 697-бабының 1-бөлігіне сәйкес қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекстің 337-бабына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 709-бабы 2-бөлігінің 1-бөлігі және 4) тармақшасына сәйкес орман, балық және аңшылық шаруашылығы саласындағы уәкілетті органдар, орман, балық және аңшылық шаруашылығы саласындағы уәкілетті органдар әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекстің 337-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.

Орман, балық аулау және аң аулау саласындағы органдардың атынан әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және әкімшілік жаза қолдануға құқылы:

1) Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 337-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтар үшін - Қазақстан Республикасының орман, балық және аңшылық шаруашылығы саласындағы уәкілетті органдардың және олардың аумақтық органдарының лауазымды адамдары;

2) Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 337-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтар үшін - мемлекеттік орман шаруашылығы мекемелері басшыларының, орынбасарларының;

3) Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 337-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтар үшін - облыстық атқарушы органдардың орман және аңшылық шаруашылығы құрылымдық бөлімшелерінің лауазымды адамдары;

4) Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекстің 337-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтар үшін - мемлекеттік мекеме-құқықтық нысанда құрылған ерекше қорғалатын табиғи аумақтардың күзет қызметінің басшылары, бастықтары, орынбасарлары.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 710-бабының 1-бөлігіне сәйкес облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың жергілікті атқарушы органдарының жерлерін пайдалану мен қорғауды бақылау жөніндегі уәкілетті орган Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 337-бабына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 804-бабы 3-бөлігінің 1) және 2) тармақшаларында соттар қараған әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамаларды уәкілетті лауазымды адамдар жасауға құқылы:

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істердің қаралуы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 685-735-баптарында көрсетілген органдардың құзыретіне жатқызылған, құқық бұзушылықтар туралы есептерді осы органдардың уәкілетті лауазымды адамдары жасауға құқылы. Сонымен қатар, әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамалар жасауға құқылы: орман, балық және аңшылық саласындағы уәкілетті органдардың мамандандырылған ұйымдарының лауазымды тұлғалары, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 337-бабы.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 80-бабының 8-тармағына сәйкес Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 337-бабында (бірінші бөлігі) көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтар қоршаған ортаға келтірілген залалдың мөлшерін анықтауды талап етсе, әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама қоршаған ортаға келтірілген зиянның мөлшері белгіленген сәттен бастап 24 сағат ішінде жасалады.

338-бап. Ауыл шаруашылығы мақсатындағы жерлерді ұтымсыз пайдалану немесе пайдаланбау

Ауыл шаруашылығы мақсатындағы жерлерді ұтымсыз пайдалану немесе пайдаланбау -

жеке тұлғаларға ескерту жасауға немесе он, шағын бизнес субъектілері немесе коммерциялық емес ұйымдарға - қырық, орта бизнес үшін - жетпіс, ірі бизнес үшін - екі жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ _____

Құқық бұзушылықтың жалпы нысаны - ауылшаруашылық жерлерін пайдалану тәртібіне сәйкес туындайтын құқықтық қатынастар. Жер кодексінің 4-бабында, Қазақстан Республикасының жер заңнамасына негізделген қағидаттардың бірі "ауыл шаруашылығы алқаптарының басымдығы" көрсетілген.

Жер кодексінің 97-бабының 1 - 5-тармақтарына сәйкес ауылшаруашылық мақсатындағы жерлер ауылшаруашылық мұқтаждары үшін берілген немесе осы мақсаттарға арналған жерлер болып танылады.

Ауылшаруашылық мақсатындағы жерлер, ауылшаруашылық жерлері және шаруашылық ішіндегі жолдар, коммуникациялар, жабық су қоймалары, мелиоративті желі, ауыл шаруашылығының жұмыс істеуі үшін қажет ғимараттар мен құрылыстар, сондай-ақ басқа да жерлер (тұзды батпақтар, құмдар, шұңқырлар және басқа да жерлер) ауылшаруашылық жерлерінің массивтері).

Ауыл шаруашылығы алқаптары ерекше қорғалуға тиіс. Бұл жерлерді ауылшаруашылық өндірісіне байланысты емес мақсаттарға пайдалануға ерекше жағдайларда жол беріледі (Жер кодексінің 90-бабы).

Жеке және заңды тұлғаларға ауыл шаруашылығы өндірісі, шаруа немесе фермер қожалығы үшін берілген жер учаскелеріне, жеке қосалқы учаскелердің жер учаскелеріне, шаруа қожалығымен байланысты емес объектілерді, соның ішінде тұрғын үйлерді (жеке тұлғаларды) салуға жол берілмейді. Сонымен қатар, суармалы егіншілік жердің барлық түрлерін, егістік жерлерді, тыңайған жерлерді және көпжылдық екпелер отырғызатын жерлерді қамтитын құнды ауылшаруашылық алқаптары ауылшаруашылық жерлерінде мал өсіру және маусымдық жұмыстар жүргізу үшін мал шаруашылығы кешендерін, уақытша ғимараттар мен үй құрылыстарын салу үшін пайдаланылмайды.

Ауылшаруашылық жерлерге: егістік, тыңайған жерлер, көпжылдық екпелер, шабындықтар мен жайылымдар жатады.

Егістік жер дегеніміз - жүйелі түрде өсірілетін және ауылшаруашылық дақылдарын егу үшін пайдаланылатын, соның ішінде көпжылдық шөптерді, сонымен қатар таза буларды егу үшін пайдаланылатын жер учаскесі. Егістік жерлерге түбегейлі жақсарту мақсатында жыртып алынған (үш жылдан аспайтын) дәнді дақылдар егілген шабындықтар мен жайылымдардың жер учаскелері, сондай-ақ егін егу үшін пайдаланылатын бау-бақшалар кірмейді.

Кен орны - бұрын егістік жерлердің бөлігі болған және құлағаннан бері бір жылдан асатын жер учаскесі егін егу үшін пайдаланылмайды және буға дайындалмайды.

Көпжылдық екпелер - жеміс-жидек, техникалық және дәрілік заттарды жинауға, сондай-ақ аумақты безендіруге арналған жасанды түрде жасалынған ағашты, бұталы көп жылдық екпелер үшін пайдаланылатын жер.

Табиғи шабындықтар - шабындық дайындау үшін жүйелі түрде пайдаланылатын жер учаскелері.

Жайылымдар - жыл бойына немесе ауылшаруашылық жануарларын мал жаю үшін берілген және пайдаланылатын жер учаскелері. Ауылшаруашылық жануарларын жайылымда жайылымдау кезінде жайылымның өнімділігі жайылымның өнімділігі жайылымдық ауылшаруашылық жануарларының жеміне қажеттіліктен асып кеткен

жағдайда, жайылымның жалпы алаңында рұқсат етілген жүктеме нормативтерін сақтаған кезде шөп шабуға рұқсат етіледі.

Іргелі шабындықтар - қопсыту әдісімен жаңа шөптер тұрғызылған шабындық учаскелері.

Түбегейлі жақсарту жайылымдары - бұл көпжылдық шөптердің жоғары өнімді сорттарын себу арқылы жаңа шөптер пайда болған жайылымдық жерлер.

Батпақтанған жайылымдар - аумағында малдың тиісті сапасын сумен қамтамасыз ете алатын су көздері (көлдер, өзендер, тоғандар, қазу, суару немесе суару каналдары, құбырлы немесе шахталық құдықтар) бар жайылымдар.

Ауылшаруашылық мақсатындағы жерлер суармалы және суарылмайтын болады. Суармалы ауылшаруашылық жерлеріне суару көзімен байланысты тұрақты немесе уақытша суару желісі бар, ауыл шаруашылығы мақсатындағы және суландыруға жарамды жерлер жатады, су көздері осы жерлерді суаруды жобалық немесе қазіргі суару стандарттарына сәйкес оңтайлы мерзімде осы жерлерді суаруды қамтамасыз етеді. қолданыстағы жүйенің тиімділігі.

Суармалы жерлер - бұл су сақтайтын біліктер, су реттегіш бөгеттер және еріген сулар мен көктемгі су тасқындарын ұстап тұру және қайта бөлуді қамтамасыз ететін басқа да гидротехникалық құрылыстар, сондай-ақ осы учаскелерде топырақтың ылғалдылығын қалпына келтіру үшін суару немесе суару арналарынан алынған су.

Жер кодексінің 99-бабының 1 - 4-тармақтарына сәйкес, суармалы инженерлік дайындалған жерлерге дақылдарды өсіру үшін арнайы дайындалған, суландырумен, коллекторлы-дренаждық жүйемен жабдықталған және дақылдарды ғылыми айналымға (ротацияға) ғылыми негізделген схемасы құрылған объектілер инженерлік-жоспарланған жерлер жатады.

Суармалы инженерлік дайындалған жерлерге дақылдарды бұру (ротация) схемасын облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың, ауданның, облыстық маңызы бар қаланың жергілікті атқарушы органы бекітеді. Ауылшаруашылық дақылдарының біркелкі айналу схемасы (айналымы) және ирригациялық коллектор-дренаж жүйесімен байланысты жер учаскелері бөлінбейтін болып танылады. Бұл ереже Жер кодексі күшіне енгенге дейін суармалы инженерлік дайындалған жерлерден бөлінген жер учаскелеріне де қолданылады.

Бұрын бөлінген суармалы инженерлік дайындалған және бөлінбейтін деп танылған жерлерді пайдалану ортақ (ортақ, ортақ) меншік құқығы (ортақ (ортақ, ортақ) жер пайдалану) негізінде жүзеге асырылады, үлесті заттай нысанда бөлуге жол берілмейді. Ортақ ортақ меншіктегі қатысушы мүшеліктен шыққан кезде оған ортақ үлестік меншіктің басқа қатысушылары өз үлесінің құнын төлеуге немесе Жер кодексінің 55-бабының 2-тармағында белгіленген ережелерге сәйкес оны басқа тұлғаға сатуға құқылы.

Суармалы инженерлік дайындалған жерлердегі жер учаскелерінің меншік иелері мен жер пайдаланушылардан ауыспалы егістің белгіленген схемасын сақтауға, мелиоративті-қалпына келтіру жұмыстарын жүргізуге, соның ішінде учаскеде суару және коллекторлық-дренаждық жүйелерді ұстауға міндетті.

Құқықбұзушылықтың объективтік жағы ауыл шаруашылығы алқаптарын ұтымсыз пайдалану немесе пайдаланбау бойынша іс-әрекеттерде (әрекетсіздікте) көрінеді.

Субъективтік жағы ниет немесе немқұрайлылық түрінде көрсетілуі мүмкін.

Құқық бұзушылықтың субъектісі жалпы болып табылады - жеке тұлғалар, шағын бизнес, коммерциялық емес ұйымдар, орта бизнес, ірі бизнес.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 729-бабының 1-тармағына сәйкес облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың, ауданның, облыстық маңызы бар қаланың жергілікті атқарушы органы 338 Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.

339-бап. Жер учаскелерінің меншік иелері мен жер пайдаланушылардың жер пайдалану жөніндегі міндеттемелерін орындамауы

1. Жер учаскелерінің меншік иелері мен жер пайдаланушылардың жер пайдалану жөніндегі міндеттемелерін орындамауы:

1) жер учаскелерін мақсатты емес, бірақ елді мекендердің жерлерінде - функционалдық аймаққа сәйкес емес пайдалану;

2) жер қатынастары саласындағы заңнамалық актіде көзделген жерді қорғау жөніндегі шараларды орындамаса, -

жеке тұлғаларға ескерту немесе бес, шағын бизнес субъектілері үшін - он, орта бизнес үшін - жиырма, ірі бизнес үшін - елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекет (әрекетсіздік):

жеке тұлғаларға - он, шағын бизнес субъектілері үшін - жиырма, орта бизнес үшін - отыз, ірі бизнес үшін - алпыс айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Құқық бұзушылықтың нысаны - жер учаскелерінің меншік иелері мен жер пайдаланушылардың жер учаскелерін пайдалану жөніндегі міндеттемелерін орындаудың белгіленген тәртібі.

Жер кодексінің 4-бабының 5) тармақшасында Қазақстан Республикасының жер заңнамасы негіз болатын принциптердің бірі жерді мақсатты пайдалану қағидасын ұсынады.

Жер кодексінің 25-бабының 2 және 3-тармақтарына сәйкес меншік иесі жер учаскесімен Қазақстан Республикасының заңнамалық актілерінде тыйым салынбаған, нысаналы мақсатын өзгертпестен, кез келген мәміле жасауға құқылы.

Жер учаскесінің меншік иесі жер учаскесін уақытша пайдалануға арналған келісімшарт негізінде нысаналы мақсатын өзгертпестен жалға беруге құқылы. Жер учаскесін уақытша пайдалану туралы шарт жалдау шарты (жалға алушымен) немесе өтеусіз пайдалану шарты (өтеусіз пайдаланушымен) түрінде жасалады.

Жер кодексінің 31-бабының 2-тармағына сәйкес "жер пайдалану құқығын беру, беру және беру жер учаскесінің нысаналы мақсатын ескере отырып жүзеге асырылуы керек".

Жер кодексінің 33-бабының 1-тармағында "жер пайдаланушылар жерді пайдалану құқығын иеліктен шығарған және берген кезде оның нысаналы мақсатын өз бетінше өзгертуге құқығы жоқ" деп айқын көрсетілген.

Жер кодексінің 65-бабында жерді пайдалану меншік иелері мен жер пайдаланушылардың міндеттері белгіленген. Жер иелері мен жер пайдаланушылар:

1) жер учаскелерін мақсатты мақсатына немесе функционалды аймағына сәйкес елді мекендер жерінде уақытша пайдалануға, оның ішінде жалдау шартына (уақытша өтеусіз жер пайдалану шарты) сәйкес пайдалануға;

2) санитарлық және экологиялық талаптарға сәйкес келетін, халық денсаулығы мен қоршаған ортаға зиян келтірудің, санитарлық-эпидемиологиялық, радиациялық және экологиялық жағдайлардың экономикалық және өзге де қызмет нәтижесінде нашарлауының алдын алатын өндірістік технологияларды қолдануға;

3) Жер кодексінің 140-бабында көзделген жерді қорғау жөніндегі шараларды жүзеге асыруға;

4) жер салығын, жерді пайдаланғаны үшін төлемді және Қазақстан Республикасының заңнамасында және шартта көзделген басқа төлемдерді уақтылы төлеуге;

5) жануарлар дүниесін, орман, су және басқа да табиғи ресурстарды пайдалану тәртібін сақтауға, тарихи-мәдени мұра объектілері мен жер учаскесінде орналасқан, мемлекет күзетінде тұрған басқа да объектілерді Қазақстан Республикасының заңдарына сәйкес қорғауды қамтамасыз етуге;

6) жер учаскесінде шаруашылық және өзге де жұмыстарды жүргізу кезінде құрылыс, экологиялық, санитарлық-гигиеналық және өзге де арнайы талаптарды (нормалар, ережелер, стандарттар) сақтауға;

7) Қазақстан Республикасының жер заңнамасында белгіленген мемлекеттік органдарға жердің жай-күйі мен пайдаланылуы туралы ақпаратты уақтылы ұсынуға;

8) басқа меншік иелері мен жер пайдаланушылардың құқықтарын бұзбауға;

9) топырақтың құнарлылығының ластануының, бүлінуінің, деградациясының және нашарлауының алдын алу, сондай-ақ оны сату немесе басқа адамдарға беру мақсатында құнарлы топырақ қабатын алып тастау, құнарлы қабаттың қалпына келтірілмейтін жоғалуының алдын алу үшін қажет болған жағдайларды қоспағанда;

10) осы Кодексте белгіленген тәртіппен сервитуттардың берілуін қамтамасыз етеді;

11) жергілікті атқарушы органдарға олардың меншігі болып табылмайтын өндіріс және тұтыну қалдықтары туралы хабарлауға;

12) орталық уәкілетті орган ауыл шаруашылығын дамыту саласындағы уәкілетті мемлекеттік органмен бірлесіп белгілеген тәртіппен жүргізілетін топыраққа агрохимиялық зерттеу жүргізу үшін жерге қол жеткізуді қамтамасыз етуге міндетті.

Уақытша жер пайдаланушылардың уақытша жер пайдалану туралы шарттарда көзделген өзге де міндеттері болуы мүмкін.

Егер Жер кодексінде өзгеше көзделмесе, жер учаскелерінің меншік иелері және учаскені пайдаланушылар жерді ауыртпалықтау бойынша барлық міндеттемелерді (мақсатты пайдалану, сервитуттар беру, салықтар мен басқа да міндетті төлемдер төлеу және т.б.) өзіне алады.

Нормативтік құқықтық актілер негізінде белгіленген жер учаскесінің мақсаты мен режимін, сервитутты және басқа да пайдалану шарттарын жер учаскесінің меншік иесі немесе жер пайдаланушы өз бетінше өзгертуі мүмкін емес.

Жер кодексінің 140-бабының 1 және 2-тармақтарына сәйкес жер учаскелерінің меншік иелері мен жер пайдаланушыларға бағытталған іс-шараларды жүргізуге міндетті:

1) жерлердің сарқылуынан және шөлейттенуінен, су мен жел эрозиясынан, сел, су басу, батпақтану, қайталама тұздану, шөлдену, тығыздалу, өндіріс және тұтыну қалдықтарымен, химиялық, биологиялық, радиоактивті және басқа да зиянды заттармен ластанудан, жоюдың басқа процестерінен қорғау;

2) ауылшаруашылық алқаптарын карантиндік зиянкестермен және өсімдіктер ауруларымен, арамшөптермен, бұталармен және ұсақ ормандармен көбеюден, жердің тозуының басқа түрлерінен қорғауға;

3) бүлінген жерлерді рекультивациялау, олардың құнарлығын және жердің басқа пайдалы қасиеттерін қалпына келтіру және оны шаруашылық айналымға уақтылы тарту;

4) жердің бүлінуіне байланысты жұмыстар кезінде топырақтың құнарлы қабатын алу, сақтау және пайдалану.

Жердің тозуының алдын алу үшін, топырақ пен ластанған аумақтардың құнарлылығын қалпына келтіру үшін, сондай-ақ деградацияға ұшыраған ауылшаруашылық жерлерінің, химиялық, биологиялық, радиоактивті және басқа да зиянды заттармен ластанған жерлердің құнарлылығын қалпына келтіру мүмкін емес жағдайларда, олардың шекті рұқсат етілген концентрациясы мен шекті деңгейі үшін өндіріс және тұтыну қалдықтарының, ағынды сулардың, сондай-ақ карантиндік зиянкестер мен аурулармен ластанған жерлердің әсері өсімдіктерді, жерді сақтау Қазақстан Республикасының Үкіметі белгілеген тәртіппен жүзеге асырылады.

Осылайша, түсіндірілген қылмыс құрамының объективті жағы жер учаскелерінің меншік иелері мен жер пайдаланушылардың жер учаскелерін пайдаланбауынан көрінеді:

1) жер учаскелерін мақсатты емес, бірақ елді мекендердің жерлерінде - функционалдық аймаққа сәйкес емес пайдалану;

2) жер қатынастары саласындағы заңнамалық актіде көзделген жерді сақтау жөніндегі іс-шаралардың орындалмауы.

Қылмыстың субъективті жағы ниетпен немесе немқұрайдылықпен көрінеді.

Құқық бұзушылықтың субъектісі жеке және заңды тұлғалар болып табылады.

2-бөлім. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 339-бабының түсіндірілген бөлігінде осы баптың бірінші бөлігіндегі әкімшілік құқық бұзушылықтың құрылымдық элементтерінің сипаттамасы (объект, объективтік жағы, субъективтік жағы, субъектісі) болады.

Біліктілік белгісі - бұл әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде бірнеше рет жасалған Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 339-бабының бірінші бөлігінде көзделген әрекеттер (әрекетсіздік).

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 709-бабының 1 және 2-бөліктеріне сәйкес орман, балық және аң аулау саласындағы уәкілетті органдар Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 339-бабына сәйкес әкімшілік істерді қарайды.

Орман, балық аулау және аң аулау саласындағы органдардың атынан әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және әкімшілік жаза қолдануға құқылы:

1) Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 339-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтар үшін - Қазақстан Республикасының орман, балық және аңшылық шаруашылығы саласындағы уәкілетті органдардың және олардың аумақтық органдарының лауазымды адамдары;

2) Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекстің 339-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтар үшін - мемлекеттік орман шаруашылығы мекемелері басшыларының, орынбасарларының;

3) Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 339-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтар үшін - облыстық атқарушы органдардың орман және аңшылық шаруашылығы құрылымдық бөлімшелерінің лауазымды адамдары;

4) Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекстің 339-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтар үшін - мемлекеттік мекеме-құқықтық нысанда құрылған ерекше қорғалатын табиғи аумақтардың күзет қызметінің басшылары, бастықтары, орынбасарлары.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 710-бабы 1-бөлігінің екінші абзацына сәйкес облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың жергілікті

атқарушы органдарының жерді пайдалану мен қорғауды бақылау жөніндегі уәкілетті орган әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 339-бабына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 729-бабының 3-бөлігінде аудандық маңызы бар қалалардың, кенттердің, ауылдардың, ауылдық округтердің әкімдерінің әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 339-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық үшін әкімшілік жаза қолдануға құқығы бар (жеке тұлғалар жасаған құқық бұзушылықтардың бөлігінде (субъектілерді қоспағанда) жеке кәсіпкерлік) кент аумағында) облыстық маңызы бар қалалардың, қалалардың, ауылдардың, ауылдық округтердің аумағында жасалған.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істердің қаралуы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 804-бабы 3-бөлігінің 2) тармақшасына сәйкес, қарастырылуы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 685 - 735-баптарында көрсетілген органдарға жатқызылған, құқық бұзушылықтар туралы есептерді осы органдардың уәкілетті лауазымды адамдары жасауға құқылы.

Сонымен қатар, әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттаманы Орман шаруашылығы, балық аулау және аң аулау саласындағы уәкілетті органдардың мамандандырылған ұйымдарының лауазымды адамдары, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 339-бабы жасайды.

340-бап. Уақытша басып алынған жерлерді нысаналы әрі қарай пайдалануға жарамды күйге келтіру жөніндегі міндеттемелерді орындамау

Уақытша иеленген жер учаскесін әрі қарай пайдалануға жарамды күйге келтіру міндеттемесін орындамау, -

жеке тұлғаларға ескерту жасауға немесе бес, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға - он, орта бизнес субъектілеріне - жиырма, ірі бизнес үшін - жүз он айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілген құқық бұзушылықтың объектісі уақытша басып алынған жерлерді әрі қарай пайдалануға жарамды күйге келтірудің белгіленген тәртібі болып табылады.

Жерге зақым келтірудің алдын алу немесе оның зардаптарын жою Қазақстан Республикасының жер заңнамасы негізделген қағидалардың бірі болып табылады (Жер кодексінің 4-бабының 9) тармақшасы).

Жер кодексінің 71-бабының 4-тармағына сәйкес, барлау үшін пайдаланылатын жер учаскелерін нысаналы мақсаты бойынша пайдалануға жарамды жағдайға келтіру жұмыстың жер учаскелерін пайдалануға берілуін ескере отырып, жеке меншік иесі немесе жер пайдаланушы мен іздеуші арасындағы келісіммен анықталады. жоспарға сәйкес, шартты тексеру кезінде жүргізу керек, егер мүмкін болмаса, мұздату кезеңін қоспағанда, жұмыс аяқталғаннан кейін бір айдан кешіктірмей артық жұмыс уақыты

Жер заңнамасы уақытша алып жатқан жерлерді әрі қарай пайдалануға жарамды күйге келтіру үшін жоғарылатылған талаптарды қояды.

Сонымен, Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрінің міндетін атқарушының 2015 жылғы 27 наурыздағы № 268 бұйрығымен бекітілген Ауыл шаруашылығы алқаптарын ұтымды пайдалану ережесінің 5 - 9-тармақтарында ауылшаруашылық өндірушілері мақұлданған ауыспалы егіс жоспарына сәйкес дақылдарды өсіру кезінде ауыспалы егіске сәйкес келеді деп көрсетілген. жалпы қолдану үшін жарияланған ғылыми ұйымдардың ұсынымдары негізінде.

Ауылшаруашылық дақылдардың ауыспалы егіс жоспары өсірілген дақылдардың ауыспалы жүйесіне байланысты ауылшаруашылық дақылдарының жалпы айналымына сәйкес келетін мерзімге бекітіледі. Бекітілген ауыспалы егіс жоспарының бір данасы жер учаскесінің орналасқан жері бойынша жергілікті атқарушы органға жіберіледі.

Келесі көрсеткіштер бойынша топырақ құнарлылығының айтарлықтай төмендеуіне жол берілмейді:

1) егістік горизонттың (0-20 сантиметр) гумустың жалпы мөлшерінің бес пайыздан астамға азаюы, оңай гидролизденетін азоттың, жылжымалы фосфордың және метаболикалық калийдің жиырма пайыздан астамға төмендеуі;

2) осы Ереженің 2-қосымшасына сәйкес гумус пен аккумуляторлармен қамтамасыз етілуінің өте төмен және төмен көрсеткіштері бар жер учаскесінің көлемінің он пайыздан астамға ұлғаюы;

3) ауылшаруашылық алқаптарын пестицидтермен және минералды тыңайтқыштармен шекті рұқсат етілген концентрациядан жоғары ластау;

4) эрозия салдарынан гумустың жоғарғы қабатының қалыңдығының 5 сантиметрге төмендеуі;

5) топырақ қабатының уытты тұздар мөлшерінің 30 сантиметрге көтерілуі:

хлорид 0,4 пайыздан астам;

сульфат 0,8 пайыздан жоғары;

топырақтың тұздану деңгейі 5 пайыздан асады;

б) арам шөптермен (арамшөптер саны зияндылықтың жол берілетін экономикалық шегінен жоғары) немесе карантиндік өсімдіктермен толып кетуіне байланысты ауылшаруашылық мақсатта пайдаланудан алудан босатылады.

Ауылшаруашылық жерлерінің құнарлылығы мен рекультивациясы туралы ақпарат ауыл шаруашылығы мақсатындағы жер учаскесінің паспортында көрсетіледі, оның нысаны Қазақстан Республикасы Жер кодексінің 14-бабы 1-тармағының 7) тармақшасына сәйкес бекітіледі.

Ауылшаруашылық тауар өндірушісі ауыл шаруашылығы дақылдарының өнімділігін облыстың орташа деңгейінде ұстайды, бірақ орташа аудандық көрсеткіштің сексен бес пайызынан кем емес.

Ауыл шаруашылығы алқаптарын ұтымды пайдалану ережелерінің 11-тармағына сәйкес, ауылшаруашылық жерлердің құнарлылығына және ауылшаруашылық тауар өндірушілердің Қағидалардың 7-тармағында көзделген талаптарды орындауын бақылауды агрохимиялық қызмет және Үкімет Азаматтарға арналған мемлекеттік корпорация топырақ, агрохимиялық, фитосанитария кезінде ауылшаруашылық жерлерді бақылау және жер мониторингінен алынған мәліметтер негізінде жүзеге асырады.

Жердің ұтымды пайдаланылуын қамтамасыз ету мақсатында облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың, аудандардың, облыстық маңызы бар қаланың жергілікті атқарушы органы құқық белгілейтін құжаттар берілгеннен кейін бір ай ішінде жаңадан берілген ауыл шаруашылығы мақсатындағы жер учаскелерінің агрохимиялық қызметіне хабарлайды.

Агрохимиялық қызмет ауылшаруашылық тауар өндірушісіне құқық белгілейтін құжаттарды алғаннан кейінгі бірінші күнтізбелік жыл ішінде топыраққа агрохимиялық зерттеу жүргізеді.

Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрінің міндетін атқарушы міндетін атқарушының 2015 жылғы 27 ақпандағы № 4-1 / 147 бұйрығымен бекітілген Топыраққа агрохимиялық зерттеу жүргізу ережесінің 3 және 4-тармақтарында егістік жерлердің құнарлылығының көрсеткіштерін анықтау үшін топыраққа агрохимиялық зерттеу жүргізілетіндігі көрсетілген.

Топырақ құнарлылығының көрсеткіштеріне мыналар кіреді:

- 1) қарашірік;
- 2) жылжымалы фосфор;
- 3) калий алмасу;
- 4) оңай гидролизденетін, сілтілі гидролизденетін және нитратты азот;
- 5) тұз режимінің рН;
- 6) микроэлементтердің жылжымалы қосылыстары (марганец, мырыш, мыс, кобальт, молибден, күкірт, бор, никель, темір, хром);
- 7) сулы сығындының катиондық аниондық құрамы.

Құқықбұзушылықтың объективтік жағы уақытша иеленген жерлерді мақсатқа сай әрі қарай пайдалануға жарамды күйге келтіру бойынша міндеттемелерді орындамауда көрінетін әрекеттерде (әрекетсіздікте) көрінеді.

Субъективті жағы ниетпен де, байқамай да көрінеді.

Құқық бұзушылықтың субъектісі жеке және заңды тұлғалар бола алады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 710-бабы 1-бөлігінің екінші абзацына сәйкес облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың жергілікті атқарушы органдарының жерді пайдалану мен қорғауды бақылау жөніндегі уәкілетті орган әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 340-бабына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.

341-бап. Тұрғын үй құрылысы үшін жер учаскелерінің, арнайы жер қорының болуы туралы ақпаратты жасыру

Жеке тұрғын үйлер салу үшін арнайы жер қорының болуы, оны бұрмалау, жер бөлуден негізсіз бас тарту туралы ақпаратты жасыру -

жергілікті атқарушы органдардың лауазымды адамдарына он айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Құқық бұзушылықтың жалпы объектісі - жерге құқықты жүзеге асыру тәртібін сақтау кезінде туындайтын әлеуметтік және құқықтық қатынастар.

Осы актіні жасағаны үшін әкімшілік жауапкершіліктің енгізілуі жеке тұрғын үйлер салу үшін жер учаскелері, арнайы жер қоры, оның бұрмалануы, жер бөлуден негізсіз бас тарту туралы сыбайлас жемқорлық тәуекелдерін тудыратындығына байланысты.

Жер кодексінің 43-бабы жер учаскесіне құқық беру тәртібін реттейді. Жер учаскесіне мемлекет меншігінен жер учаскесіне құқық беру, 44-1-бапта көзделген жағдайларды қоспағанда, сондай-ақ Жер кодексінің 48-бабына сәйкес аукционға (конкурстарға, аукциондарға) орналастырылған жерлер келесі тәртіппен жүзеге асырылады:

- 1) жер учаскесіне тиісті құқық беру туралы өтінішті (өтінішті) қарау үшін қабылдау ;
- 2) сұралған жер учаскесін аумақтық аймақтарға сәйкес мәлімделген мақсатта пайдалану мүмкіндігін айқындау;
- 3) жер учаскесін алдын-ала таңдау (елді мекендер шегінде объектілерді салуды қоспағанда, құрылыстар салу үшін жер учаскесін алуға өтініш берген кезде);
- 4) жер комиссиясының қорытынды дайындауы;
- 5) жерге орналастыру жобасын әзірлеу және бекіту;
- 6) облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың, ауданның, облыстық маңызы бар қаланың, облыстық маңызы бар қаланың, кенттің, кенттің, ауылдық округтің жергілікті атқарушы органының жер учаскесіне құқық беру туралы шешімі;
- 7) сатып алу-сату немесе уақытша (қысқа мерзімді, ұзақ мерзімді) ақылы (өтеусіз) жер пайдалану шартын жасасу;
- 8) жер учаскесінің шекараларын белгілеу;
- 9) елді мекен шекарасында объектілерді салуға арналған жер учаскесін қоспағанда, жер учаскесіне сәйкестендіру құжатын дайындау және беру.

Елді мекен шекарасында объектілерді салу үшін жер учаскесін алуға өтініш берген кезде жер учаскесіне құқық беру тәртібі Жер кодексінің 44-1-бабымен реттеледі.

Мақсатына байланысты жер беру ерекшеліктері Жер кодексінің 43-1, 44 және 45-баптарына сәйкес анықталады.

Мемлекет меншігіндегі және жер пайдалану үшін берілмеген жер учаскелері мен жалға беру құқығы Жер кодексінің 48-бабында белгіленген жағдайларды ескере отырып, сауда-саттықта (конкурстарда, аукциондарда) сату объектілері бола алады.

Су объектісінің жағалауынан бес жүз метр қашықтықта орналасқан жерді беру, ерекше қорғалатын табиғи аумақтар мен мемлекеттік орман қорының жерлерін қоспағанда, су қорғау аймақтары мен белдеулерінің шекараларын анықтағаннан кейін, сондай-ақ оларды экономикалық пайдалану режимін белгілегеннен кейін жүзеге асырылады.

Жағалау сызығын анықтау тәртібі су қорын пайдалану және қорғау, сумен жабдықтау және санитария саласындағы уәкілетті орган бекіткен су қорғау аймақтары мен белдеулерін белгілеу ережелерімен анықталады.

Жер учаскелерін меншікке немесе жер пайдалануға беруді облыстардың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың, аудандардың, облыстық маңызы бар қалалардың жергілікті атқарушы органдары, облыстық маңызы бар қалалардың, кенттердің, ауылдардың, ауылдық округтердің әкімдері осы Кодексте белгіленген құзыреті шегінде жүзеге асырады.

Жер учаскесін беру туралы шешім жер комиссиясының оң қорытындысы және жерге орналастыру жобасының негізінде қабылданады. Қорғаныс және ұлттық қауіпсіздік мұқтажы үшін жер сұраған жағдайда жер учаскесін беру туралы шешім жер комиссиясының оң қорытындысының, жерге орналастыру жобасының және Жер кодексінің 120-бабы 1-тармағының екінші бөлігінде көрсетілген мемлекеттік органдардың оң қорытындысының негізінде, күнінен бастап жеті жұмыс күні ішінде қабылданады. соңғы пікірді алу.

Сонымен бірге, әзірленген және бекітілген жерге орналастыру жобасы және облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың жергілікті атқарушы органының қорғаныс және ұлттық қауіпсіздік мұқтажы үшін жер учаскесіне құқық беру туралы шешімінің жобасы жоғарыда аталған шешімнің жобасын дайындаған күннен бастап бес жұмыс күні ішінде үйлестіруші мемлекеттік органдарға жіберілуі тиіс. Шешімнің жобасын бекіту жер комиссиясының оң қорытындысын және жерге орналастыру жобасын бекітуге алған күннен бастап он жұмыс күні ішінде жүзеге асырылады.

Жер учаскесін беруден бас тарту туралы шешім жер комиссиясының теріс пікірі негізінде жер комиссиясының қорытындысы шыққан күннен бастап жеті жұмыс күні ішінде қабылданады.

Жер кодексінің 84-бабына сәйкес жер учаскесін, оның ішінде мемлекет мұқтажы үшін алып қою жағдайларын қоспағанда, жер учаскесіне құқық беруден бас тарту облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың, ауданның, облыстық маңызы бар қаланың, қала әкімінің шешімімен ресімделеді. аудандық маңызы бар, ауыл, ауыл, ауылдық округ және себеп болуы керек.

Жер комиссиясының құрамын облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың, ауданның, облыстық маңызы бар қаланың жергілікті атқарушы органдары құрады және тиісті жергілікті өкілді органның бекітуіне жіберіледі. Жер комиссиясының құрамына:

1) жергілікті өкілді органның депутаттары;

2) облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың, ауданның, облыстық маңызы бар қаланың, сәулет және қала құрылысы, ауыл шаруашылығы саласында функцияларды жүзеге асыратын тиісті жергілікті атқарушы органдардың құрылымдық бөлімшелерінің өкілдері;

3) қоғамдық кеңестердің, ауыл шаруашылығы саласындағы үкіметтік емес ұйымдардың және басқа салалық үкіметтік емес ұйымдардың, сондай-ақ жергілікті өзін-өзі басқару органдарының өкілдері;

4) Қазақстан Республикасы Ұлттық кәсіпкерлер палатасының өкілдері.

Жер кодексінің 43-1-бабына сәйкес жер учаскесі берілген жағдайда аудандық деңгейде, облыстық маңызы бар қалада құрылған жер комиссияларының құрамына сондай-ақ кіреді:

1) аумағында жер учаскесі орналасқан аудандық маңызы бар қаланың, ауылдың, кенттің, ауылдық округтің әкімі;

2) жергілікті қоғамдастықтың жиналысымен жіберілген тиісті аудандық маңызы бар қаланың, ауылдың, ауылдық округтің жергілікті тұрғындарының өкілдері.

Облыстар, республикалық маңызы бар қалалар, астана деңгейінде құрылған жер комиссияларының құрамына сонымен бірге қоршаған ортаны қорғау, ауыл шаруашылығы және орман шаруашылығы, су қорын пайдалану және қорғау, сумен жабдықтау және санитария саласындағы уәкілетті органдардың тиісті аумақтық бөлімшелерінің өкілдері кіреді.

Облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың, ауданның, облыстық маңызы бар қаланың жергілікті атқарушы органының қалауы бойынша жер комиссиясының құрамына басқа адамдар енгізілуі мүмкін.

Жер комиссиясы тұрақты негізде жұмыс істейді. Жер комиссиясының саны тақ болуы керек және кемінде тоғыз адамнан тұруы керек. Бұл ретте, қоғамдық кеңестердің, ауыл шаруашылығы саласындағы үкіметтік емес ұйымдардың және басқа салалық үкіметтік емес ұйымдардың, Қазақстан Республикасының Ұлттық кәсіпкерлер палатасының, сондай-ақ жергілікті өзін-өзі басқару органдарының өкілдерінің саны жер комиссиясы мүшелерінің жалпы санының кем дегенде елу пайызын құрауы керек.

Жер комиссиясының құрамы, жер кодексінің 43-бабы 2-тармағының жетінші бөлігінің 2) және 4) тармақшаларында, 7-бөлігінің 1) тармақшасында және 43-бабы 2-тармағының сегізінші бөлігінде көрсетілген тұлғаларды қоспағанда, жыл сайын күнтізбелік он екі айдан кейін бүкіл құрамды өзгерте отырып бекітіледі.

Жер комиссиясының төрағасы әкімнің жер мәселелері жөніндегі орынбасары болып тағайындалады.

Жер комиссиясының жұмыс органы - облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың, ауданның, облыстық маңызы бар қаланың тиісті уәкілетті органы.

Жер комиссиясының хатшысы жұмыс органының лауазымды адамдарының арасынан анықталады. Жер комиссиясының хатшысы дауыс бермейді.

Жер комиссиясының отырысы, егер оған оның мүшелерінің жалпы санының кемінде үштен екісі қатысса, заңды болып саналады. Бұл ретте, агроөнеркәсіптік кешен саласындағы қоғамдық кеңестердің, үкіметтік емес ұйымдардың және өзге де салалық үкіметтік емес ұйымдардың, Қазақстан Республикасының Ұлттық кәсіпкерлер палатасының, сондай-ақ жергілікті өзін-өзі басқару органдарының өкілдерінің саны қатысып отырған жер комиссиясы мүшелерінің жалпы санының кем дегенде елу пайызын құрауы керек. Жер комиссиясының мүшелері оның отырысына ауыстыру құқығынсыз қатысады.

Жер комиссиясының шешімі ашық дауыс беру арқылы қабылданады.

Дауыс беру нәтижелері жиналысқа қатысқан жер комиссиясы мүшелерінің жалпы санының көпшілік даусымен анықталады және егер жер комиссиясы мүшелерінің көпшілігі дауыс берсе, шешім қабылданды деп есептеледі.

Жер комиссиясының шешімімен келіспеген жағдайда, жер комиссиясының мүшесі жазбаша түрде көрсетіліп, жер комиссиясының шешіміне қоса берілетін арнайы пікір білдіруге құқылы.

Жер комиссиясының отырысы дыбыс, бейне жазба көмегімен жазылуы керек. Жер комиссиясының отырысын аудио және бейне жазбалар арқылы тіркеуді облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың, ауданның, облыстық маңызы бар қаланың жергілікті атқарушы органы жүргізеді. Жер комиссиясы отырысының барысын, аудио, бейне жазбаларды сақтау барысын, сондай-ақ аудио және бейне жазбаларға қол жетімділікті жазатын аудио, бейне жазба құралдарын техникалық пайдалану тәртібін орталық уәкілетті орган айқындайды.

Жер комиссиясының қорытындысы сұратылған жер учаскесін мәлімделген мақсатта пайдалану мүмкіндігі туралы ұсынысты облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың, ауданның, облыстық маңызы бар қаланың тиісті уәкілетті органы жер комиссиясына тапсырған күннен бастап бес жұмыс күні ішінде хаттамалық шешім түрінде үш данада жасалады, аумақтық аймақтарға бөлу немесе жер учаскесін алдын-ала таңдау ережелеріне сәйкес (жер учаскесіне өтініш берген кезде) объектілерді салуға арналған алаң, елді мекен шекарасындағы объектілерді салуды қоспағанда).

Жер комиссиясының хаттамалық шешіміне сотқа шағым жасалуы мүмкін.

Сотқа өтініш беру жер комиссиясының хаттамалық шешімінің орындалуын тоқтата тұрады.

Жер комиссиясының оң қорытындысының бір данасы бес жұмыс күні ішінде өтініш берушіге жерге орналастыру жобасын дайындау үшін тапсырылады.

Жер кодексінің 43-1-бабына сәйкес берілген жерді қоспағанда, жер комиссиясының оң қорытындысының күші қабылданған күннен бастап бір жылды құрайды. Бір жылдық кезеңнің өткізіп жіберілуі жергілікті атқарушы органның жер учаскесіне құқық беруден бас тарту туралы шешімі үшін негіз болып табылады.

Жер учаскелеріне меншік құқығын және (немесе) жер пайдалану құқығын беруге мүдделі жеке және заңды тұлғалар өтінішті облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың, ауданның, облыстық маңызы бар қаланың, аудандық маңызы бар қаланың, ауылдың, ауылдың, ауылдың әкіміне ұсынады. өтініш берушіге өтініш берілгендігін растайтын құжатты беретін жер учаскесінің орналасқан жері бойынша.

Өтініште: жер учаскесін пайдалану мақсаты; оның есептік өлшемдері; орналасуы сұралған пайдалану құқығы; басқа жер учаскесінің болуы (болмауы) (Жер кодексінің 50-бабының 2-тармағында көрсетілген жер учаскелері үшін).

Пайдалы қазбаларды өндіру, жер қойнауын пайдалану немесе пайдалы қазбаларды өндіру үшін жер учаскелері берілген жағдайда, өтінімге жер қойнауын пайдалануға тиісті лицензиялардың немесе жер қойнауын пайдалануға арналған келісім-шарттың көшірмелері қоса беріледі.

Жер учаскесіне құқық беру туралы өтініш үш жұмыс күні ішінде облыстардың, республикалық маңызы бар қалалардың, астананың, аудандардың, облыстық маңызы бар қалалардың уәкілетті органдарына және сәулет және қала құрылысы саласындағы функцияларды жүзеге асыратын тиісті жергілікті атқарушы органдардың құрылымдық бөлімшелеріне беріледі, сұратылған жер учаскесін аумақтық сәйкес сәйкес мақсатқа пайдалану мүмкіндігін анықтау.

Сәулет және қала құрылысы саласындағы функцияларды жүзеге асыратын облыстардың, республикалық маңызы бар қалалардың, астананың, аудандардың, облыстық маңызы бар қалалардың және тиісті жергілікті атқарушы органдардың құрылымдық бөлімшелерінің, жер учаскесінің орналасқан жерінде уәкілетті органдар сұратылған жер учаскесін аумақтық белгілерге сәйкес мәлімделген мақсатта пайдалану мүмкіндігін анықтайды. өтінім түскен сәттен бастап он жұмыс күні ішінде аудандастыру.

Өтініш беруші жер учаскелері мәжбүрлеп алынған адамдардың тізілімінде болған немесе өтініш беруші жер учаскесіне құқық беру немесе беруден бас тарту туралы шешім қабылдау үшін қажетті құжаттардың толық емес пакетін ұсынған жағдайларда, облыстардың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың уәкілетті органдары, жер учаскесі орналасқан аудандар, облыстық маңызы бар қалалар екі жұмыс күні ішінде өтініш берушіге өтінішті қараудан жазбаша бас тартуды ұсынады.

Жер учаскесіне құқық беру туралы өтінішті қараудың жалпы мерзімі, қорғаныс және ұлттық қауіпсіздік мұқтажы үшін жер сұрау салу жағдайларын қоспағанда, ол түскен сәттен бастап екі айға дейін құрайды.

Көрсетілген мерзімге кезеңдер кірмейді:

Жер кодексінің 44-бабының 3-тармағына сәйкес дайындалған жерге орналастыру жобасын жасау;

Жер кодексінің 44-бабының 6-тармағында белгіленген үйлестіру;
жердің шекарасын белгілеу.

Шаруа немесе фермер қожалығын, ауыл шаруашылығы өндірісін жүргізу үшін жер учаскелерін қоспағанда, жер учаскесіне құқық беруден бас тартқан жағдайда, облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың, ауданның, облыстық маңызы бар қаланың жергілікті атқарушы органының, аудандық маңызы бар қала, кент, ауыл, ауылдық округ әкімінің сауда-саттықта (конкурстарда, аукциондарда) осындай беруді жүзеге асыру қажеттілігі себебі бойынша сауда-саттық (конкурс, аукциондар), жер учаскесіне құқық беруден бас тарту туралы шешім қабылданған күннен бастап күнтізбелік тоқсан күннен кешіктірілмей жүргізілуге тиіс.

Облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың, ауданның, облыстық маңызы бар қаланың жергілікті атқарушы органының жер учаскелеріне тиісті құқықты беру немесе беруден бас тарту туралы шешімінің көшірмесі өтініш берушіге шешім қабылданған күннен бастап бес жұмыс күндер мерзімі ішінде тапсырылады (жіберіледі).

Жер учаскелерін беру жоғары тұрған атқарушы органның, облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың, облыстың, облыстық маңызы бар қаланың жергілікті атқарушы органы, облыстық маңызы бар қаланың, кенттің, кенттің, ауылдық округтің әкімшілігі құзыретіне кіретін жағдайларда, жер учаскелерін жоспарлауды өз шешімімен түпкілікті шешім қабылдау құқығы жоғары тұрған органға жібереді.

Облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың, ауданның, облыстық маңызы бар қаланың жергілікті атқарушы органының, аудандық маңызы бар қала, кент, ауыл, ауылдық округ әкімінің жер учаскесіне құқық беру туралы шешімі тиісті жер учаскесін басқару жобасын алғаннан бастап жеті жұмыс күні ішінде қабылданады. облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың, ауданның, облыстық маңызы бар қаланың уәкілетті органы және жер комиссиясының оң қорытындысы.

Сатып алу-сату немесе уақытша (қысқа мерзімді, ұзақ мерзімді) ақысыз (өтеусіз) жер пайдалану шартын жер учаскесіне құқық беру туралы шешім негізінде облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың, ауданның, облыстық маңызы бар қаланың тиісті уәкілетті органы жасаған күннен бастап он жұмыс күнінен кешіктірмей жасайды.

Жер учаскесінің шекараларын жер үстінде белгілеу өтініш берушінің өтініші негізінде Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен жүзеге асырылады.

Жер учаскесіне сәйкестендіру құжатын дайындауды және беруді жетекші мемлекеттік жер кадастры Мемлекеттік корпорация алты жұмыс күні ішінде Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен жүзеге асырады.

Жетекші мемлекеттік жер кадастры Мемлекеттік корпорация берген жер учаскесіне сәйкестендіру құжаттары:

жер учаскесіне жеке меншік құқығында - жер учаскесіне жеке меншік құқығы туралы акт;

тұрақты жер пайдалану кезінде - тұрақты жер пайдалану құқығы туралы акт;

уақытша ақылы жер пайдалану (жалдау) жағдайында - уақытша ақылы (ұзақ мерзімді, қысқа мерзімді) жер пайдалану (жалдау) құқығы туралы акт;

уақытша өтеусіз жер пайдалану кезінде - уақытша өтеусіз жер пайдалану құқығы туралы акт.

Жер учаскесіне құқық берілген кезде жеке басын куәландыратын құжат сатып алушыға немесе басқа авторлық құқық иесіне беріледі. Мемлекеттік жер кадастрын жүргізетін Мемлекеттік корпорация жер учаскесінің сәйкестендіру сипаттамаларында өзгерістер болмаған жағдайда, жаңа сәйкестендіру құжаты берілмейді және Республиканың "Жылжымайтын мүлікке құқықтарды мемлекеттік тіркеу туралы" заңында көзделген құқықтық кадастрдан алынған мәліметтер негізінде жер учаскесіне құқықтарды жер кадастры кітабына және бірыңғай мемлекеттік жер кадастрына ауыстыру туралы ақпарат енгізіледі.

Егер облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың, ауданның, облыстық маңызы бар қаланың, облыстық маңызы бар қаланың, ауылдың, ауылдық округтің әкімінің шешімінде өзгеше көзделмесе, жер учаскелері оның шекаралары заттай түрде (жерде) белгіленіп, құқық белгілейтін құжаттар берілгенге дейін пайдалануға жол берілмейді. ауыл, ауылдық округ жер беру туралы. Осы ережені сақтамау жерді өз бетімен басып алу болып табылады және Қазақстан Республикасының әкімшілік құқық бұзушылық туралы заңнамасына сәйкес әкімшілік жауапкершілікті көздейді.

Құқық құжаттары ресімделмеген жер учаскелеріне қатысты мәмілелерге жол берілмейді.

Осы Кодекс қолданысқа енгізілгенге дейін азаматтарға және заңды тұлғаларға берілген заңды құжаттар мен жеке куәлік құжаттар Қазақстан Республикасының жер заңнамасында белгіленген жер учаскелеріне құқықтар өзгерген кезде заңды күшін сақтайды.

Мұндай құжаттарды осы Кодекске сәйкес меншік құқығын немесе жер пайдалану құқығын растайтын құжаттармен алмастыру авторлық құқық иелерінің өтініші бойынша жүзеге асырылады.

Жер учаскесіне құқық Қазақстан Республикасының азаматтық заңнамасына сәйкес, осы жер учаскелерін мұрагерлікке алған кәмелетке толмағандарға жер учаскелеріне құқықтарды тіркеу жағдайларын қоспағанда, кәмелетке толған адамдарға беріледі. Кәмелетке толмағандардың заңды өкілдері мұрагерлер кәмелетке толғанға дейін жер учаскелерін жалға алуға құқылы.

Мүлікті жария етуге байланысты рақымшылық жасау туралы Қазақстан Республикасының заңнамалық актісіне сәйкес заңдастырылған жер учаскесіне құқық беру тәртібін Қазақстан Республикасының Үкіметі айқындайды.

Жергілікті атқарушы органдар жер учаскесін алған адамдардың тізімін, жер учаскесін ұсынудың негізін, мақсатын, аумағын, орналасқан жерін, құқығын, жалдау мерзімін көрсете отырып, көпшілікке қол жетімді жерлерде арнайы ақпараттық стендтерде орналастыруға, сондай-ақ оларды жариялауға міндетті. оның интернет-ресурсы және облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың, ауданның, облыстық маңызы бар қаланың тиісті уәкілетті органының интернет-ресурсы ай сайын және мерзімді түрде олардың баспа басылымдары тиісті әкімшілік-аумақтық бірліктің аумағында таратылады - тоқсанына кемінде бір рет.

Сонымен, құқық бұзушылықтың объективті жағы жеке тұрғын үйлер салу үшін жер учаскелері бар екендігі туралы ақпаратты, арнайы жер қорын, оны бұрмалауды, жер бөлуден негізсіз бас тартуды жасыру әрекеттерінде (әрекетсіздікте) көрінеді.

Қылмыстың субъективті жағы ниетпен немесе немқұрайдылықпен көрінеді.

Ерекше құқық бұзушылықтың субъектісі - жергілікті атқарушы органдардың лауазымды адамы.

"Қазақстан Республикасындағы жергілікті мемлекеттік басқару және өзін-өзі басқару туралы" 2001 жылғы 23 қаңтардағы № 148 Қазақстан Республикасы Заңының 1-бабының 4) тармақшасына сәйкес, "жергілікті атқарушы орган (әкімдік)" - облыстың, республикалық маңызы бар қаланың және басшылық ететін алқалы атқарушы орган, өз құзыреті шегінде тиісті аумақта жергілікті өзін-өзі басқаруды және өзін-өзі басқаруды жүзеге асыратын астана, аудан (облыстық маңызы бар қала).

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 710-бабы 1-бөлігінің 1-тармағына сәйкес жер ресурстарын басқару жөніндегі орталық уәкілетті орган Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 341-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтарды қарайды.

Жер кодексінің 12-бабының 19) тармақшасында "жерге орналастыру жөніндегі орталық уәкілетті орган" "жер қатынастарын реттейтін мемлекеттік орган (бұдан әрі - орталық уәкілетті орган)" болып табылады.

342-бап. Мемлекеттік тіркеу, есепке алу және жердің құны туралы мәліметтердің бұрмалануы

Мемлекеттік тіркеу, есепке алу және жерді бағалау туралы ақпаратты қасақана бұрмалау -

лауазымды адамдарға жиырма айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Құқық бұзушылықтың объектісі - мемлекеттік тіркеу, есепке алу және жерді бағалау туралы ақпаратты ұсынудың (жариялаудың) белгіленген тәртібі.

Жер кодексінің 154-бабына сәйкес, тіркеу мақсатында жер учаскелерін және олардағы жылжымайтын мүлікті тіркеу мүліктік құқықтар мен басқа да құқықтарды мемлекеттік тіркеуді, сондай-ақ жылжымайтын мүлікке ауыртпалықты қамтамасыз етудің қажетті шарты болып табылады. Тіркеуге жер учаскелерін рәсімдеу тапсырыс берушілердің есебінен жүзеге асырылады. Жер кодексінің 12-бабының 12) тармақшасында "жер кадастры" "жер туралы ақпарат жүйесі, мемлекеттік кадастрлардың құрамдас бөлігі" ретінде анықталған.

Жер кодексінің 147-бабы 1-тармағының 5) тармақшасына сәйкес, орталық уәкілетті орган "жер учаскелерінің меншік иелері мен жер пайдаланушылардың мемлекеттік органдарға жер учаскелерінің болуы, жай-күйі және пайдаланылуы туралы ақпаратты уақтылы ұсынуына" мемлекеттік бақылауды ұйымдастырады және жүргізеді.

Жер кодексінің 152-бабының 1 және 5-тармақтарында мемлекеттік жер кадастры - бұл Қазақстан Республикасы жерінің табиғи-экономикалық жағдайы, орналасқан жері, мақсатты пайдаланылуы, жер учаскелерінің мөлшері мен шекаралары, олардың сапалық сипаттамалары, жер пайдалануды есепке алу және жердің кадастрлық құндылығы туралы ақпарат жүйесі. учаскелер, басқа да қажетті ақпарат. Жер учаскелеріне құқық субъектілері туралы ақпарат мемлекеттік жер кадастрына да енгізілген.

Жер кадастрының ажырамас бөлігі болып суармалы жерлердің мелиоративті кадастры табылады, бұл суармалы жер учаскелерінің мелиоративті жағдайы, олардың табиғи және ирригациялық-экономикалық жағдайларға сәйкес сапалық сипаттамаларын бағалау және оларды пайдалану есебі.

Мемлекеттік жер кадастры туралы ақпараттың қалыптасуы топографиялық-геодезиялық, аэроғарыштық, картографиялық, жерге орналастыру, топырақ, геоботаникалық зерттеулер мен түсірулер, жер мониторингі, жердің сандық және сапалық есебі, нақты жер учаскесіне арналған жер-кадастр істерін жасау және жер кадастрын жасау арқылы қамтамасыз етіледі.

Жер кодексінің 158-бабы мемлекеттік жер кадастрынан ақпарат беруді және кадастр мәліметтерін пайдалануды реттейді. Мемлекеттік жер кадастрының белгілі бір

жер учаскесі туралы ақпараты осы жер учаскесінің тіркелген жері бойынша үзінді түрінде беріледі.

Мемлекеттік жер кадастрының ақпаратын құжаттандыру қағаз және электронды тасымалдағыштарда жүзеге асырылады. Егер Қазақстан Республикасының заңнамасында өзгеше көзделмесе, қағазға жазылған ақпарат пен электронды тасымалдағышта жазылған ақпаратта сәйкессіздіктер болған жағдайда, қағаз жүзінде жазылған ақпарат басымдыққа ие болады. Жер учаскелеріндегі кадастр туралы ақпарат жер кадастрлық карталарымен (жоспарлармен) байланысты.

"Жылжымайтын мүлікке құқықтарды мемлекеттік тіркеу туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 15-бабында Заңның 15-бабының 3-тармағында қарастырылған жағдайды қоспағанда, тіркеу әр жер учаскесінде жүргізілетіндігі және тіркеу құқығына берілген өтінімдерге қоса тіркелген меншік құжаттарының және басқа құжаттардың көшірмелері бар екендігі айтылған. жер учаскесіне жеке басын куәландыратын құжаттың көшірмелері, сондай-ақ осы мүлікке немесе оның иелеріне қатысты тіркеу органының құжаттары және электрондық құжаттардың қағаз көшірмелері.

Кондоминиумға кіретін әрбір екінші мүлік үшін жеке тіркеу жүргізіледі. Қажет болған жағдайда бірнеше бастапқы жылжымайтын мүлік объектілері бар жер учаскесінде тіркеу бірнеше көлемде жүргізіледі.

Объективті жағы мемлекеттік тіркеу, есепке алу және жерді бағалау туралы ақпараттарды бұрмалау әрекеттерінде көрінеді.

Түсіндірілген құқық бұзушылықтың субъективті жағы іс-әрекеттің қасақана жасалуымен сипатталады.

Арнайы құқық бұзушы субъектісі - лауазымды тұлға.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 710-бабы 1-бөлігінің 1-тармағына сәйкес жер ресурстарын басқару жөніндегі орталық уәкілетті орган Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 342-бабына сәйкес әкімшілік істерді қарайды.

Жер кодексінің 12-бабының 19) тармақшасында "жерге орналастыру жөніндегі орталық уәкілетті орган" "жер қатынастарын реттейтін мемлекеттік орган (бұдан әрі - орталық уәкілетті орган)" болып табылады.

Жергілікті атқарушы органдар, сондай-ақ геодезиялық және картографиялық қызмет субъектілері қабылдаған шешімдердің заңдылығын бақылау мақсатында, бұйрықпен бекітілген Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрлігі Жер ресурстарын басқару комитетінің 2018 жылдың бірінші жартыжылдығында жерді пайдалану және қорғау саласындағы рейдтік тексеру жоспарына сәйкес Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрінің 2017 жылғы 11 желтоқсандағы № 486 және жеке және заңды тұлғалардың 2018 жылға өтініштері, 108 тексеру жүргізілді, олардың ішінде 10 кездейсоқ және 98 жоспардан тыс жаңа тексереді. Жалпы алғанда, есепті кезеңде тексерулер республикалық маңызы бар 2 қала (Астана, Алматы), 14 облыстық маңызы бар қала (Жаңаөзен, Ақтау, Қарағанды, Қостанай, Көкшетау,

Қызылорда, Павлодар, Петропавл, Тараз, Түркістан, Орал, Жезқазған, Атырау, Теміртау), сонымен қатар бірқатар облыстық әкімдіктер. Облыстық, аудандық маңызы бар қалалар мен аудандар әкімдіктерінің тексерулерінің нәтижелері жергілікті атқарушы органдар мен оның құрылымдық бөлімшелерінің (жер қатынастары, сәулет және қала құрылысы жөніндегі уәкілетті органдар) жер учаскелерін беру және алып қою кезінде жер заңнамасының нормалары мен талаптарын бұзушылықтардың болуын көрсетеді. Тексерулер нәтижелерін талдау көрсеткендей, құқық бұзушылықтардың негізгі бөлігі жер учаскелеріне құқық беру кезінде заңмен белгіленген мерзімдерді бұзу болып табылады (жеке және заңды тұлғалардың жер учаскелеріне құқық беру туралы өтініштерін қарау мерзімдерін бұзу, жер учаскелерін беру немесе беруден бас тарту туралы шешім қабылдау, қорытынды жасау) сатып алу-сату шарты немесе уақытша ақылы (өтеусіз) жер пайдалану шарты, сондай-ақ жерді беру және мемлекетке опасыздық жасау тәртібі олардың мақсаты көзделген. Тексеру жүргізілген барлық әкімдіктерде жер учаскелерін берудің заңмен белгіленген мерзімдері бұзылған.

Жергілікті атқарушы органдардың жер учаскелеріне өтінімдерді қарау, жерге орналастыру жобаларын бекіту және жер учаскелеріне құқық беру туралы шешімдер қабылдау мерзімдерін сақтамауы әкімдіктер мен олардың уәкілетті органдарының өтініштерін қарау кезінде қызыл лента мен қызыл лентаның нәтижесі болып табылады, бұл тұрғындардың саналы наразылығын туғызады және әкеледі. әкімдік қызметкерлерінің әрекеттеріне қатысты көптеген шағымдарға. Тексерулер нәтижелері бойынша жергілікті атқарушы және уәкілетті органдардың тексерулер жүргізген барлық қызметінде жер заңнамасы нормалары мен талаптарының көп бұзылуы анықталды. Заңнаманы бұзған 69 кінәлі лауазымды тұлғаға жүргізілген тексерістердің нәтижелері бойынша 69 әкімшілік іс қозғалып, әкімшілік жауапкершілікке тарту және әкімдіктер мен олардың уәкілетті органдарының лауазымды адамдарына 3,85 миллион теңге айыппұл салу туралы 40 шешім шығарылды, оның ішінде 3,01 млн. Теңге (78,2%) өндірілді, қалған айыппұлдар үшін барлық айыппұлдар алынды.

Жергілікті атқарушы органдардың тексерулерімен анықталған бұзушылықтар олардың, сондай-ақ жер қатынастары, сәулет және қала құрылысы саласындағы уәкілетті органдардың өз функцияларын тиісінше орындамауы, олардың арасындағы тиісті өзара әрекеттестіктің болмауы, аталған органдардың мамандары заңдарда белгіленген нормалар мен талаптарды білмеуі және орындамауы салдарынан болды. лауазымдық міндеттері, сонымен қатар басшылық тарапынан тиісті бақылаудың болмауы. Іріктелген, жоспардан тыс және өзге де тексерулердің нәтижелері бойынша анықталған бұзушылықтарды, себептері мен жағдайларын жою, соның ішінде жергілікті атқарушы органдардың заңсыз қабылданған шешімдерінің күшін жою және заңнамаға сәйкес келмейтін актілерді қолданыстағы нормаларға сәйкестендіру туралы жергілікті атқарушы органдарға 54 атқарушы өкім жіберілді. Заңнама және одан әрі бұзушылықтардың алдын алу.

Тексерулермен қатар, ведомство мамандары жыл бойына Мемлекеттік қызмет және сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл агенттігінің аумақтық органдарының және Қазақстан Республикасы Бас прокуратурасының осы мемлекеттік органдармен қозғалған қылмыстық істердің материалдары бойынша қорытынды дайындау үшін тексеру жұмыстарына тартылған сарапшылар ретінде қатысты. 2018 жылы менеджмент мамандары 36 қорытынды дайындады.

342-1-бап. Мемлекеттік жер кадастрын жүргізу саласындағы бұзушылық
Мемлекеттік жер кадастрын жүргізу саласындағы бұзушылық:

- 1) жердің кадастрлық істерін қалыптастыру;*
- 2) жердің сапасын, оның ішінде экономикалық бағалауды және жер мониторингін, топырақты, геоботаникалық, агрохимиялық зерттеулер мен топырақты бағалауды ескеру;*
- 3) мемлекеттік тіркеу мақсатында жер көлемін, меншік иелері мен жер пайдаланушыларды, сондай-ақ басқа да жер қатынастарының субъектілерін есепке алу;*
- 4) жер учаскелерінің кадастрлық (бағалау) құнын анықтауды қоса алғанда, жердің мемлекеттік кадастрлық бағасы; жер учаскелері үшін төлемнің базалық ставкаларын түзету коэффициенттерін белгілеумен елді мекендердегі бағалау аймақтарының шекараларының сызбаларын құру; жер учаскелері үшін базалық мөлшерлемелерді есептеу; ауылшаруашылық мақсатындағы жерлерді ауылшаруашылығына байланысты емес мақсаттар үшін алып қою кезіндегі ауылшаруашылық өндірісінің шығынын анықтау;*
- 5) жер учаскелері және олардың субъектілері туралы мәліметтер банкін, сондай-ақ қағаз және электрондық түрдегі өзге де жер кадастрлық ақпараттарды жинақтау, өңдеу және жүргізу;*
- 6) мемлекеттік жер кадастрының автоматтандырылған ақпараттық жүйесін жүргізу;*
- 7) жер-кадастрлық карталарды, оның ішінде цифрлық карталарды жасау және жүргізу;*
- 8) жер кадастрлық кітабын және жерлердің бірыңғай мемлекеттік тізілімін жүргізу;*
- 9) жер учаскесіне сәйкестендіру құжаттарын дайындау және беру;*
- 10) жер кадастрының жоспарын жасау;*
- 11) жер учаскелеріне кадастрлық нөмірлер беру;*
- 12) жер төлқұжаттарын жасау, -*
лауазымды адамдарға жиырма айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ _____

Қылмыстың объектісі мемлекеттік жер кадастрын жүргізудің белгіленген тәртібі болып табылады.

Қазақстан Республикасындағы мемлекеттік жер кадастры мемлекеттік органдарға, жеке және заңды тұлғаларға жер және жеке жер учаскелері туралы ақпарат беру

мақсатында жүргізіліп отырады. Мемлекеттік жер кадастры ақпараттық жүйе ретіндегі мемлекеттік жер кадастрының мазмұнын анықтайтын және қалыптасқан объектілерді мемлекеттік тіркеу және жер кадастрларын тіркеудің қағидаларын белгілейтін Қазақстан Республикасының Жер кодексіне және оны әзірлеу кезінде қабылданған Қазақстан Республикасының орталық уәкілетті органдарының нормативтік құқықтық құжаттарына сәйкес жүргізіледі. учаскелері. Мемлекеттік кадастрлық жазбаларға жер учаскелері меншік нысанына, нысаналы пайдалануға және жер учаскелерін пайдаланудың рұқсат етілген сипатына қарамастан, Қазақстан Республикасының аумағында орналасқан жер учаскелері жатады.

Мемлекеттік жер кадастрын жүргізуді ұйымдастыруды Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрлігінің Жер ресурстарын басқару комитеті жүзеге асырады, ал кадастрды "Азаматтарға арналған үкімет" Мемлекеттік корпорациясы" коммерциялық емес акционерлік қоғамы тікелей бүкіл ел бойынша біртұтас жүйеге сәйкес басқарады және жинау, құжаттау, жинақтау бойынша жүйелі әрекеттерді білдіреді, жер туралы ақпаратты өңдеу, есепке алу және сақтау. Мемлекеттік жер кадастрын жүргізу қызметі мемлекеттік монополияға жатады.

Жер кодексінің 12-бабының 5) тармақшасына сәйкес "Бірыңғай мемлекеттік жер кадастры" "заңды, сәйкестендіру, шаруашылық және басқа да сипаттамалары бар мемлекеттік жер кадастрының бөлігі ретінде жер учаскелерін тіркеудің түпкілікті құжаты" болып табылады.

Жер кодексінің 12-бабының 12) тармақшасына сәйкес "жер кадастры" "жер кадастрының" ажырамас бөлігі болып табылатын "жер туралы ақпарат жүйесі" болып табылады.

Жер кодексінің 12-бабының 25) тармақшасында "жер учаскесіне сәйкестендіру құжаты" "жер, заңды және қала құрылысы кадастрларын жүргізу мақсатында қажет жер учаскесінің сәйкестендіру сипаттамалары бар құжат" деп көрсетілген.

Жер кодексінің 43-бабының 9-тармағына сәйкес жетекші мемлекеттік жер кадастры Мемлекеттік корпорация берген жер учаскесіне сәйкестендіру құжаттары:

жер учаскесіне жеке меншік құқығында - жер учаскесіне жеке меншік құқығы туралы акт;

тұрақты жер пайдалану кезінде - тұрақты жер пайдалану құқығы туралы акт;

уақытша ақылы жер пайдалану (жалдау) жағдайында - уақытша ақылы (ұзақ мерзімді, қысқа мерзімді) жер пайдалану (жалдау) құқығы туралы акт;

уақытша өтеусіз жер пайдалану кезінде - уақытша өтеусіз жер пайдалану құқығы туралы акт.

Жер учаскесіне құқық берілген кезде жеке басын куәландыратын құжат сатып алушыға немесе басқа авторлық құқық иесіне беріледі. Мемлекеттік жер кадастрын жүргізетін Мемлекеттік корпорация жер учаскесінің сәйкестендіру сипаттамаларында өзгерістер болмаған жағдайда, жана сәйкестендіру құжаты берілмейді және Қазақстан

Республикасының "Жылжымайтын мүлікке құқықтарды мемлекеттік тіркеу туралы" заңында көзделген құқықтық кадастрдан алынған мәліметтер негізінде жер учаскесіне құқықтарды жер кадастры кітабына және бірыңғай мемлекеттік жер кадастрына ауыстыру туралы ақпарат енгізіледі.

Жер кодексінің 152-бабында мемлекеттік жер кадастры - бұл Қазақстан Республикасы жерлерінің табиғи-экономикалық жағдайы, орналасқан жері, мақсатты пайдаланылуы, жер учаскелерінің мөлшері мен шекаралары, олардың сапалық сипаттамалары, жерді пайдалану жазбалары және жер учаскелерінің кадастрлық құндылығы, басқа да қажеттігі туралы ақпарат жүйесі. ақпарат. Жер учаскелеріне құқық субъектілері туралы ақпарат мемлекеттік жер кадастрына да енгізілген.

Жер кадастрының ажырамас бөлігі болып суармалы жерлердің мелиоративті кадастры табылады, бұл суармалы жер учаскелерінің мелиоративті жағдайы, олардың табиғи және ирригациялық-экономикалық жағдайларға сәйкес сапалық сипаттамаларын бағалау және оларды пайдалану есебі.

Жер кодексінің 153-бабында заңды міндеттеме қарастырылған, оған сәйкес мемлекеттік жер кадастрын жүргізу келесі қызмет түрлерін қамтиды:

- 1) жердің кадастрлық істерін қалыптастыру;
- 2) жердің сапасын, оның ішінде экономикалық бағалауды және жер мониторингін, топырақты, геоботаникалық, агрохимиялық зерттеулер мен топырақты бағалауды есепке алу;
- 3) мемлекеттік тіркеу мақсатында жер учаскелерінің, жер иелері мен жер пайдаланушылардың, сондай-ақ басқа да жер қатынастарының субъектілерінің есебін жүргізу;
- 4) жер учаскелерінің кадастрлық (бағалау) құнын анықтауды қоса алғанда, жердің мемлекеттік кадастрлық бағасы; жер учаскелері үшін төлемнің базалық ставкаларын түзету коэффициенттерін белгілеумен елді мекендердегі бағалау аймақтарының шекараларының сызбаларын құру; жер учаскелері үшін базалық мөлшерлемелерді есептеу; ауылшаруашылық мақсатындағы жерлерді ауылшаруашылығына байланысты емес мақсаттар үшін алып қою кезіндегі ауылшаруашылық өндірісінің шығынын анықтау;
- 5) жер учаскелері мен олардың объектілері туралы деректер базасын, сондай-ақ өзге де жер кадастрлық ақпараттарды қағаз және электрондық түрде жинақтау, өңдеу және жүргізу;
- 6) мемлекеттік жер кадастрының автоматтандырылған ақпараттық жүйесін жүргізу;
- 7) жер кадастрлық карталарын, оның ішінде цифрлық карталарды жасау және жүргізу;
- 8) жер кадастрлық кітабын және жерлердің бірыңғай мемлекеттік тізілімін жүргізу;
- 9) жер учаскесіне сәйкестендіру құжаттарын дайындау және беру;
- 10) жер кадастрының жоспарын жасау;

11) жер учаскелеріне кадастрлық нөмірлер беру;

12) жер төлқұжаттарын дайындау.

Мемлекеттік жер кадастрын жүргізумен байланысты іс-шараларға:

1) әкімшілік-аумақтық бірліктердің шекаралары аумағында ерекше қорғалатын табиғи аумақтарды, мемлекеттік орман және су қорларының жерлерін құру;

2) жерді пайдалануды қалыптастыру және ретке келтіру, бүлінген жерлерді қалпына келтіру, жер учаскелерінің шекараларын белгілеу жөніндегі жобаларды дайындау;

3) мемлекет меншігіндегі және ауылшаруашылық өндірісі үшін жер пайдалануға берілген жер учаскелерін шаруашылыққа орналастыру жобаларын әзірлеу;

4) жерді түгендеу.

Осылайша, түсіндірілген қылмыстың объективті жағы мыналармен байланысты:

1) жердің кадастрлық істерін қалыптастыру;

2) жердің сапасын, оның ішінде экономикалық бағалауды және жер мониторингін, топырақты, геоботаникалық, агрохимиялық зерттеулер мен топырақты бағалауды ескеру;

3) мемлекеттік тіркеу мақсатында жер көлемін, меншік иелері мен жер пайдаланушыларды, сондай-ақ басқа да жер қатынастарының субъектілерін есепке алу;

4) жер учаскелерінің кадастрлық (бағалау) құнын анықтауды қоса алғанда, жердің мемлекеттік кадастрлық бағасы; жер учаскелері үшін төлемнің базалық ставкаларын түзету коэффициенттерін белгілеумен елді мекендердегі бағалау аймақтарының шекараларының сызбаларын құру; жер учаскелері үшін базалық мөлшерлемелерді есептеу; ауылшаруашылық мақсатындағы жерлерді ауылшаруашылығына байланысты емес мақсаттар үшін алып қою кезіндегі ауылшаруашылық өндірісінің шығынын анықтау;

5) жер учаскелері және олардың субъектілері туралы мәліметтер банкін, сондай-ақ қағаз және электрондық түрдегі өзге де жер кадастрлық ақпараттарды жинақтау, өңдеу және жүргізу;

6) мемлекеттік жер кадастрының автоматтандырылған ақпараттық жүйесін жүргізу;

7) жер-кадастрлық карталарды, оның ішінде цифрлық карталарды жасау және жүргізу;

8) жер кадастрлық кітабын және жерлердің бірыңғай мемлекеттік тізілімін жүргізу;

9) жер учаскесіне сәйкестендіру құжаттарын дайындау және беру;

10) жер кадастрының жоспарын жасау;

11) жер учаскелеріне кадастрлық нөмірлер беру;

12) жер төлқұжаттарын дайындау.

Субъективті жағы актіні қасақана да, абайсызда да жасауға болатындығымен сипатталады.

Арнайы құқық бұзушы субъектісі - лауазымды тұлға.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 710-бабы 1-бөлігінің 1-тармағына сәйкес жер ресурстарын басқару жөніндегі орталық уәкілетті орган Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 342-1-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтарды қарайды.

Жер кодексінің 12-бабының 19) тармақшасында "жерге орналастыру жөніндегі орталық уәкілетті орган" "жер қатынастарын реттейтін мемлекеттік орган (бұдан әрі - орталық уәкілетті орган)" болып табылады.

343-бап. Қазақстан Республикасының геодезия және картография саласындағы заңнамасын бұзу

1. Геодезиялық және картографиялық жұмыстарды орындау:

геодезиялық және (немесе) картографиялық жұмыстарды орындауға мүмкіндік беретін сенімді құралдардың, жабдықтардың және құралдардың жиынтығы немесе сериялық нөмірі бар сенімді құралдар, жабдықтар, құралдар жиынтығы бар ұйыммен қызмет көрсету туралы келісімшарт;

геодезия және (немесе) картография саласындағы жоғары немесе ортадан кейінгі білімі бар маман жағдайында -

жеке тұлғаларға он беске дейінгі мөлшерде, шағын кәсіпкерлік субъектілері немесе коммерциялық емес ұйымдар үшін - қырық, орташа кәсіпкерлік субъектілері үшін - жетпіс, ірі бизнес үшін - жүз қырық айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекет -

жеке тұлғаларға отыз бес, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға - жетпіс, орта бизнеске - жүз, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне - екі жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Қылмыстың объектісі геодезиялық және картографиялық жұмыстарды жүргізудің белгіленген тәртібі болып табылады. Геодезиялық және картографиялық қызмет саласындағы мемлекеттік органдар, жеке және заңды тұлғалар арасындағы қатынастар "Геодезия және картография туралы" Қазақстан Республикасының 2002 жылғы 3 шілдедегі № 332 Заңымен реттеледі.

"Геодезия және картография туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 7-1-бабына сәйкес геодезиялық және (немесе) картографиялық жұмыстарды өндірумен айналысатын субъектілерге:

1) геодезиялық және (немесе) картографиялық жұмыстарды орындауға мүмкіндік беретін тексерілген аспаптардың, жабдықтардың және құралдардың жиынтығы немесе сериялық нөмірі бар тексерілген аспаптар, жабдықтар, құралдар жиынтығы бар ұйыммен қызмет көрсету туралы шарт;

2) геодезия және (немесе) картография саласындағы жоғары немесе орта білімнен кейінгі білімі бар маман штатында болады.

Қазақстан Республикасы Премьер-Министрінің Бірінші орынбасары - Қазақстан Республикасы Өңірлік даму министрінің 2013 жылғы 3 маусымдағы № 01-04-03 / 90 НҚ бұйрығымен "Геодезия және картография саласындағы ұйымдардың басшылары мен мамандары лауазымдарының типтік біліктілік сипаттамалары" бекітілді. Осы ережелерде мамандардың позициялары көрсетілген: әуе маркшейдері, маркшейдер, картограф, карта түзетуші, маркшейдер, карта редакторы.

"Авиациялық түсірілім" біліктілігіне қойылатын талаптар:

Жоғары білікті маман:

жоғары санат: жоғары (немесе жоғары оқу орнынан кейінгі) (авиациялық-геодезиялық) білім және бірінші санаттағы әуе-геодезист ретінде кемінде 3 жыл немесе мамандық бойынша кемінде 5 жыл жұмыс тәжірибесі.

бірінші санат: жоғары (немесе жоғары оқу орнынан кейінгі) (авиациялық-геодезиялық) білім және екінші санаттағы аэро-геодезист ретінде кемінде 2 жыл немесе мамандық бойынша кемінде 4 жыл жұмыс тәжірибесі.

екінші санат: жоғары (немесе жоғары оқу орнынан кейінгі) (аэро-геодезиялық) білім және әуе-геодезист ретінде кемінде 1 жыл немесе мамандық бойынша кемінде 3 жыл жұмыс тәжірибесі.

санаты жоқ: жұмыс тәжірибесіне қойылатын талаптарды ұсынбай жоғары (немесе жоғары оқу орнынан кейінгі) (аэро-геодезиялық) білім.

Орта деңгейлі маман:

жоғары санат: техникалық және кәсіптік (орта арнаулы, орта кәсіптік) (авиациялық-геодезиялық) білім және бірінші санаттағы әуе-геодезист ретінде кемінде 3 жыл немесе мамандық бойынша кемінде 5 жыл жұмыс тәжірибесі.

бірінші санат: техникалық және кәсіптік (орта арнаулы, орта кәсіптік) (авиациялық-геодезиялық) білім және екінші санаттағы аэро-геодезист ретінде кемінде 2 жыл немесе мамандық бойынша кемінде 4 жыл жұмыс тәжірибесі.

екінші санат: техникалық және кәсіптік (орта арнаулы, орта кәсіптік) (авиациялық-геодезиялық) білім және авиациялық-геодезист ретінде кемінде 3 жыл жұмыс тәжірибесі.

санаты жоқ: техникалық және кәсіптік (орта арнаулы, орта кәсіптік) (авиациялық-геодезиялық) білімі, жұмыс тәжірибесіне қойылатын талаптарсыз.

"Маркшейдер" біліктілігіне қойылатын талаптар:

Жоғары білікті маман:

жоғары санат: жоғары (немесе жоғары оқу орнынан кейінгі) (геодезиялық, аэро-геодезиялық) білім және бірінші санаттағы маркшейдер ретінде кемінде 3 жыл немесе жұмыс өтілі 5 жылдан кем емес.

бірінші санат: жоғары (немесе жоғары оқу орнынан кейінгі) (геодезиялық, аэро-геодезиялық) білімі және екінші санаттағы маркшейдер ретінде кемінде 2 жыл немесе мамандық бойынша кемінде 4 жыл жұмыс тәжірибесі.

екінші санат: жоғары (немесе жоғары оқу орнынан кейінгі) (геодезиялық, аэро-геодезиялық) білім және кем дегенде 1 жыл геодезист ретінде жұмыс тәжірибесі немесе мамандық бойынша кемінде 3 жыл жұмыс тәжірибесі.

санаты жоқ: жоғары (немесе жоғары оқу орнынан кейінгі) (геодезиялық, аэро-геодезиялық) білімі, жұмыс тәжірибесіне қойылатын талаптарсыз.

Орта деңгейлі маман:

жоғары санат: техникалық және кәсіптік (орта арнаулы, орта кәсіптік) (геодезиялық, аэро-геодезиялық) білім және бірінші санаттағы маркшейдер ретінде кемінде 3 жыл немесе жұмыс өтілі 5 жылдан кем емес.

бірінші санат: техникалық және кәсіптік (орта арнаулы, орта кәсіптік) (геодезиялық, аэро-геодезиялық) білім және екінші санаттағы маркшейдер ретінде кемінде 2 жыл немесе жұмыс өтілі кемінде 4 жыл.

екінші санат: техникалық және кәсіптік (орта арнаулы, орта кәсіптік) (геодезиялық, аэро-геодезиялық) білімі және геодезист ретінде кемінде 3 жыл жұмыс тәжірибесі.

санаты жоқ: техникалық және кәсіптік (орта арнаулы, орта кәсіптік) (геодезиялық, авиациялық және геодезиялық) білімі, жұмыс тәжірибесіне қойылатын талаптарсыз.

"Картограф" біліктілігіне қойылатын талаптар:

Жоғары білікті маман:

жоғары санат: жоғары (немесе жоғары оқу орнынан кейінгі) (геодезиялық, картографиялық, аэро-геодезиялық) білім және бірінші санаттағы картограф ретінде кемінде 3 жыл немесе 5 жылдан кем емес жұмыс өтілі.

бірінші санат: жоғары (немесе жоғары оқу орнынан кейінгі) (геодезиялық, картографиялық, аэро-геодезиялық) білім және екінші санаттағы картограф ретінде кемінде 2 жыл немесе 4 жылдан кем емес жұмыс өтілі.

екінші санат: жоғары (немесе жоғары оқу орнынан кейінгі) (геодезиялық, картографиялық, аэро-геодезиялық) білім және картограф ретінде кемінде 1 жыл немесе жұмыс өтілі кемінде 3 жыл.

санаты жоқ: жоғары (немесе жоғары оқу орнынан кейінгі) (геодезиялық, картографиялық, аэро-геодезиялық) білімі, жұмыс тәжірибесіне қойылатын талаптарсыз.

Орта деңгейлі маман:

жоғары санат: техникалық және кәсіптік (орта арнаулы, орта кәсіптік) (геодезиялық, картографиялық, аэро-геодезиялық) білім және бірінші санаттағы картограф ретінде кемінде 3 жыл немесе 5 жылдан кем емес жұмыс өтілі.

бірінші санат: техникалық және кәсіптік (орта арнаулы, орта кәсіптік) (геодезиялық, картографиялық, аэро-геодезиялық) білім және екінші санаттағы картограф ретінде кемінде 2 жыл немесе мамандық бойынша кемінде 4 жыл жұмыс тәжірибесі.

екінші санат: техникалық және кәсіптік (орта арнаулы, орта кәсіптік) (геодезиялық, картографиялық, аэро-геодезиялық) білім және картограф ретінде кемінде 3 жыл жұмыс тәжірибесі.

санаты жоқ: техникалық және кәсіптік (орта арнаулы, орта кәсіптік) (геодезиялық, картографиялық, авиациялық және геодезиялық) білімі, жұмыс тәжірибесіне қойылатын талаптарсыз.

"Картаны түзету" біліктілігіне қойылатын талаптар:

Жоғары білікті маман:

жоғары санат: жоғары (немесе жоғары оқу орнынан кейінгі) (геодезиялық, картографиялық, аэро-геодезиялық) білім және бірінші санатты корректор ретінде кемінде 3 жыл немесе 5 жылдан кем емес жұмыс өтілі.

бірінші санат: жоғары (немесе жоғары оқу орнынан кейінгі) (геодезиялық, картографиялық, аэро-геодезиялық) білім және екінші санатты корректор ретінде кемінде 2 жыл немесе мамандық бойынша кемінде 4 жыл жұмыс тәжірибесі.

екінші санат: жоғары (немесе жоғары оқу орнынан кейінгі) (геодезиялық, картографиялық, аэро-геодезиялық) білім және кемінде 1 жыл корректор ретінде жұмыс тәжірибесі немесе мамандық бойынша кемінде 3 жыл жұмыс тәжірибесі.

санаты жоқ: жұмыс тәжірибесіне қойылатын талаптарды ұсынбай жоғары (немесе жоғары оқу орнынан кейінгі) кәсіптік білім.

Орта деңгейлі маман:

Жоғары санат: техникалық және кәсіптік (орта арнаулы, орта кәсіптік) (геодезиялық, картографиялық, аэро-геодезиялық) білім және бірінші санатты корректор ретінде кемінде 3 жыл немесе жұмыс өтілі 5 жылдан кем емес.

бірінші санат: техникалық және кәсіптік (орта арнаулы, орта кәсіптік) (геодезиялық, картографиялық, аэро-геодезиялық) білім және екінші санаттағы корректор ретінде кемінде 2 жыл немесе мамандық бойынша кемінде 4 жыл жұмыс тәжірибесі.

екінші санат: техникалық және кәсіптік (орта арнаулы, орта кәсіптік) (геодезиялық, картографиялық, аэро-геодезиялық) білім және кемінде 3 жыл корректор ретінде жұмыс өтілі.

санаты жоқ: техникалық және кәсіптік (орта арнаулы, орта кәсіптік) (геодезиялық, картографиялық, авиациялық және геодезиялық) білімі, жұмыс тәжірибесіне қойылатын талаптарсыз.

"Маркшейдер" біліктілігіне қойылатын талаптар:

Жоғары білікті маман:

жоғары санат: жоғары (немесе жоғары оқу орнынан кейінгі) (маркшейдерлік, тау-кен ісі) білімі және бірінші санаттағы маркшейдер ретінде кемінде 3 жыл немесе мамандық бойынша кемінде 5 жыл жұмыс тәжірибесі.

бірінші санат: жоғары (немесе жоғары оқу орнынан кейінгі) (маркшейдерлік іс, тау-кен ісі) білімі және екінші санаттағы маркшейдер ретінде кемінде 2 жыл немесе мамандық бойынша кемінде 4 жыл жұмыс тәжірибесі.

екінші санат: жоғары (немесе жоғары оқу орнынан кейінгі) (маркшейдерлік іс, тау-кен ісі) білімі және маркшейдер ретінде кемінде 1 жыл немесе мамандық бойынша кемінде 3 жыл жұмыс тәжірибесі.

санаты жоқ: жұмыс тәжірибесіне қойылатын талаптарсыз жоғары (немесе жоғары оқу орнынан кейінгі) (маркшейдерлік, тау-кен) білім.

Орта деңгейлі маман:

жоғары санат: техникалық және кәсіптік (орта арнаулы, орта кәсіптік) (маркшейдерлік, тау-кен ісі) білімі және бірінші санаттағы маркшейдер ретінде кемінде 3 жыл немесе 5 жылдан кем емес жұмыс өтілі.

бірінші санат: техникалық және кәсіптік (орта арнаулы, орта кәсіптік) (маркшейдерлік іс, тау-кен ісі) білімі және екінші санаттағы маркшейдер ретінде кемінде 2 жыл немесе мамандық бойынша кемінде 4 жыл жұмыс тәжірибесі.

екінші санат: техникалық және кәсіптік (орта арнаулы, орта кәсіптік) (маркшейдерлік іс, тау-кен ісі) білімі және маркшейдер ретінде кемінде 3 жыл жұмыс тәжірибесі.

санаты жоқ: техникалық және кәсіптік (орта арнаулы, орта кәсіптік) (маркшейдерлік іс, тау-кен) білімі жұмыс тәжірибесіне қойылмай.

"Карта редакторы" біліктілігіне қойылатын талаптар:

Жоғары білікті маман:

жоғары санат: жоғары (немесе жоғары оқу орнынан кейінгі) (картографиялық, аэро-геодезиялық) білім және бірінші санаттағы карталар редакторы ретінде кемінде 3 жыл немесе жұмыс өтілі 5 жылдан кем емес.

бірінші санат: жоғары (немесе жоғары оқу орнынан кейінгі) (картографиялық, аэро-геодезиялық) білім және екінші санаттағы карта редакторы ретінде кемінде 2 жыл немесе мамандық бойынша кемінде 4 жыл жұмыс тәжірибесі.

екінші санат: жоғары (немесе жоғары оқу орнынан кейінгі) (картографиялық, аэро-геодезиялық) білімі және карта редакторы ретінде кемінде 1 жыл немесе мамандық бойынша кемінде 3 жыл жұмыс тәжірибесі.

санаты жоқ: жоғары (немесе жоғары оқу орнынан кейінгі) (картографиялық, аэро-геодезиялық) білімі, жұмыс тәжірибесіне қойылатын талаптарсыз.

Орта деңгейлі маман:

жоғары санат: техникалық және кәсіптік (орта арнаулы, орта кәсіптік) (картографиялық, аэро-геодезиялық) білім және бірінші санаттағы карталар редакторы ретінде кемінде 3 жыл немесе 5 жылдан кем емес жұмыс өтілі.

бірінші санат: техникалық және кәсіптік (орта арнаулы, орта кәсіптік) (картографиялық, аэро-геодезиялық) білім және екінші санаттағы карта редакторы ретінде кемінде 2 жыл немесе жұмыс өтілі кемінде 4 жыл.

екінші санат: техникалық және кәсіптік (орта арнаулы, орта кәсіптік) (картографиялық, аэро-геодезиялық) білім және редактор қызметінде кемінде 3 жыл.

санаты жоқ: техникалық және кәсіптік (орта арнаулы, орта кәсіптік) (картографиялық, аэро-геодезиялық) білімі, жұмыс тәжірибесіне қойылатын талаптарсыз.

Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрінің 2015 жылғы 16 наурыздағы № 208 бұйрығымен бекітілген "Геодезия және картография" кәсіби стандарты біліктілік деңгейіне, құзіреттілікке, мазмұнға қойылатын талаптарды анықтайды және мыналарға арналған:

оқу бағдарламаларын әзірлеуге, біліктілігін арттыруға және кәсіптік қайта даярлауға қойылатын талаптарды реттеу;

қызметкерлерді аттестаттау және аттестаттау саласындағы қызметкерлердің құзіреттілігін бағалауға қойылатын талаптарды реттеу.

Құқық бұзушылықтың объективті жағы геодезиялық және картографиялық жұмыстарды жүргізу бойынша іс-әрекеттерден көрінеді:

геодезиялық және (немесе) картографиялық жұмыстарды орындауға мүмкіндік беретін сенімді құралдардың, жабдықтардың және құралдардың жиынтығы немесе сериялық нөмірі бар сенімді құралдар, жабдықтар, құралдар жиынтығы бар ұйыммен қызмет көрсету туралы келісімшарт;

геодезия және (немесе) картография саласындағы жоғары немесе орта білімнен кейінгі білімі бар маман штатында.

Қылмыстың субъективтік жағы тікелей ниет түрінде көрінеді.

Қылмыстың субъектісі жеке немесе заңды тұлға болып табылады.

2-бөлім. Құқық бұзушылық элементтерінің сапалық сипаттамалары (объект, объективтік жағы, субъективтік жағы, субъектісі) бірінші бөлімде көрсетілген құрамға ұқсас.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 343-бабының екінші бөлігінің біліктілік шарты - бұл әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде бірнеше рет жасалған Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 343-бабының бірінші бөлігінде көзделген әрекеттерді орындау.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 712-бабына сәйкес геодезия және картография саласындағы уәкілетті орган Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 343-бабы бойынша әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.

Геодезия және картография саласындағы уәкілетті органның лауазымды адамдары әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және әкімшілік жаза қолдануға құқылы.

344-бап. Өндіріс және тұтыну қалдықтарымен жұмыс істеуге, сарқынды суларды ағызуға қойылатын талаптарды бұзу

Өндіріс және тұтыну қалдықтарын өңдеуге, сондай-ақ сарқынды суларды төгуге қойылатын талаптарды бұзу -

жеке тұлғаларға ескерту немесе айыппұл салуға, лауазымды адамдарға және шағын бизнеске немесе коммерциялық емес ұйымдарға - жиырма мөлшерінде, орта бизнес үшін - отыз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде, ірі бизнес үшін - қоршаған ортаға келтірілген залал мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ _____

Құқық бұзушылықтың объектісі өндіріс және тұтыну қалдықтарын өңдеудің белгіленген тәртібі, сондай-ақ ағынды суларды төгу тәртібі болып табылады.

Экологиялық кодекстің 1-бабының 60) тармақшасында "өндірістік қалдықтар" дегеніміз - "өндіріс процесінде пайда болған және өзінің бастапқы тұтынушылық қасиеттерінің барлығын немесе бір бөлігін жоғалтқан шикізат, материалдар, басқа да өнімдер мен өнімдердің қалдықтары".

Экологиялық кодекстің 1-бабының 79) тармақшасына сәйкес "тұтыну қалдықтары" - оларды тұтыну немесе пайдалану процесінде пайда болған өнімдердің, өнімдердің және басқа заттардың, сондай-ақ өзінің алғашқы тұтынушылық қасиеттерінің барлығын немесе бір бөлігін жоғалтқан тауарлар (өнімдер);

Экологиялық кодекстің 288-бабына сәйкес, экономикалық қызмет барысында қалдықтар пайда болатын жеке және заңды тұлғалар оларды қауіпсіз пайдалану шараларын қамтамасыз етуге, экологиялық және санитарлық-эпидемиологиялық талаптарды сақтауға және оларды жою, кәдеге жарату, залалсыздандыру және қауіпсіз кәдеге жарату бойынша шаралар қабылдауға міндетті. Жеке және заңды тұлғалар өндірістік және тұтыну қалдықтарымен жұмыс жасау кезінде Қазақстан Республикасы заңнамасының талаптарын сақтауға міндетті.

Қалдықтарды кәдеге жарату және жою жергілікті атқарушы органдардың шешімдерімен қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органмен және санитарлық-эпидемиологиялық қызметтің мемлекеттік органымен және өзге де арнайы уәкілетті мемлекеттік органдармен келісім бойынша жүзеге асырылады.

Қалдықтарды сақтау орындары қалдықтарды қалпына келтіруге немесе өңдеуге дейін үш жылдан аспайтын мерзімге немесе олар пайда болғанға дейін бір жылдан аспайтын мерзімге қауіпсіз сақтауға арналған. Уақытша қалдықтарды сақтау - бұл қоқысты тастау емес.

Уақытша қоқыс қоймалары қайта өңдеуге немесе жоюға болмайтын қалдықтарды қайта өңдеумен, өңдеумен және шығарумен айналысатын үшінші тұлғаларға бергенге дейін алты айдан аспайтын мерзімге қауіпсіз жинауға арналған.

Жобалық құжаттамада белгіленген өндірістік және тұтыну қалдықтарын (бірақ алты айдан аспайтын) уақытша сақтау шарттары мен талаптары бұзылған жағдайда, мұндай қалдықтар пайда болған кезден бастап шығарылған деп танылады.

Қазақстан Республикасының аумағына Еуразиялық экономикалық одақтан тыс елдерден әкелу және оларды пайдалану (жою, кәдеге жарату) мақсатында осы елдерге Қазақстан Республикасының аумағынан шығарылатын қалдықтар Қазақстан Республикасының Үкіметі уәкілеттік берген органның лицензиясы негізінде жүзеге асырылады. Жеке пайдалануға арналған қалдықтарды (коммерциялық емес мақсаттарда) әкелуге және әкетуге тыйым салынады. Қалдықтарды жою және жою мақсатында әкелуге тыйым салынады.

Осы Кодексте көзделген жағдайларда, қалдықтардың меншік иесі олардың көлемін біртіндеп азайту мақсатында қалдықтарды басқару бағдарламасын әзірлеуге міндетті. Қалдықтарды залалсыздандыру немесе жою әдісі мен орнын таңдау кезінде, сондай-ақ қалдықтарды өңдейтін, алып тастайтын немесе шығаратын жеке және заңды тұлғаларды анықтаған кезде, қалдықтардың иелері оның қайнар көзінен қалдықтардың минималды қозғалысын қамтамасыз етуге міндетті.

Бір рет пайдаланылатын өнімдерді әкелуге шектеу қойылуы немесе толықтай тыйым салынуы мүмкін, егер оларды жою қоршаған ортаға қауіпті немесе экономикалық тұрғыдан тиімсіз болса. Пайдалану қауіпті қалдықтарды шығаратын, оларды жою немесе жою технологиялары жоқ өнімді Қазақстан Республикасына әкелуге тыйым салынады. Пайдалануға тұрақты органикалық ластағыштар бар қалдықтарды құрайтын өнімдерді өндіруге және импорттауға тыйым салынады, бұл тұрақты органикалық ластаушы заттар туралы Қазақстан Республикасының халықаралық шарттарында көзделген.

Нормативтік-құқықтық актілер өндірістік және тұтыну қалдықтарын басқаруға қойылатын талаптарды егжей-тегжейлі реттейді. Сонымен, қоршаған ортаға зиянды әсерін, құрамында ПХД бар қоршаған ортаны зақымдауға жол бермеу үшін, Қазақстан Республикасы Қоршаған ортаны қорғау министрінің 2012 жылғы 24 ақпандағы № 40-ө бұйрығымен бекітілген "Тұрақты органикалық ластағыштар мен олардың құрамында болатын қалдықтармен жұмыс істеу ережелерінің" 53 - 60 тармақтарында қалдықтарды тасымалдау, өңдеу және сақтау кезінде ағып кету мен зақымданудың алдын алатын контейнерлерге дұрыс жинау керек.

Ыдыстар мен қаптамалар ПХД қатысты инертті материалдардан жасалған. Құрамында ПХД бар қалдықтарды автомобильмен халықаралық тасымалдау туралы келісімге сәйкес жүзеге асырылады.

Құрамында ПХД бар қалдықтардың түріне байланысты үш топтама бөлінеді:

1) Үлкен габаритті трансформаторлар паллетте атмосфералық жауын-шашынның алдын алу үшін және трансформатордағы сұйықтықтың 125% -ын ұстап тұруға қабілетті металл табаққа орнатылған қалыңдығы кемінде 100 мкм пластикалық пленкаға салынған. Адсорбциялық материал науаға жабдықта бар сұйықтықтың кем дегенде 1,1 көлемін сіңіруге жеткілікті мөлшерде орналастырылған.

2) Қатты қалдықтар - құрамында сұйықтық бар және босатылған конденсаторлар және басқа да шағын жабдықтар, сондай-ақ ПХД төгілуінің нәтижесінде пайда болған қалдықтар (бетон плиталарында немесе басқа бітелген беттерде анықталған) сіңіргіш материалдарды қолдана отырып, пластикалық пленкамен қапталған және мөрленген. 100 мм-ден кем емес қалыңдығы бар және сіңіргіш материалмен (кем дегенде 10 см) БҰҰ куәландырған контейнерлерге немесе бөшкелерге салынуы керек. Жабдықтар мен басқа да қалдықтар бір баррельге немесе контейнерге адсорбент жеткілікті мөлшерде болған жағдайда орналастырылады. Қоқыс контейнерде өзгерген кезде олар қозғала алмайтын етіп салынған, оларды бекіту үшін полистирол көбік блоктарын, полиуретанды көбікті қолдану ұсынылады. Қатты қалдықтар үшін келесі орам түрлері қолданылады:

Болаттан жасалған бөшкелер UN1A2Y;

UN1H2Y пластикалық бөшкелер;

UN11A, UN11B, UN11N, UN21A, UN21B және UN21N болат контейнерлері;

UN11H1, UN11H2, UN21H1 және UN21H2 қатаң пластикалық контейнерлер.

3) Трансформаторлар мен конденсаторлардан шығарылған сұйық қалдықтар, сондай-ақ ПХД-мен ластанған басқа сұйықтықтар үшін БҰҰ сертификаттаған контейнерлердің келесі түрлері қолданылады:

сұйық қалдықтарға арналған UN1A1Y болат бөшкелері, бекітілген қақпағы бар, көлемі 200-250 литр;

көлемі шамамен 200 литр болатын UN1H1Y пластикалық бөшкелер;

Көлемі 1000 литрден асатын 31A, 31B, 31H контейнерлері мен цистерналары.

Сұйық қалдықтарды жинау кезінде, сұйықтықтың кеңею коэффициентін ескере отырып, бөшкеге жеткілікті орын қалдырылғанына көз жеткізіңіз.

Дұрыс толтырылған орам материалдары немесе контейнерлер сақтауға және тасымалдауға рұқсат етілмейді. Қаптама материалдары мен контейнерлер тұрақты негізде қалдықтармен толтырылады. Алынбалы қақпағы бар ыдыстың іші жүктеме циклі кезінде көзбен қарап тексеруге болады.

Егер қауіпті қалдықтары бар қаптаманың немесе контейнерлердің тұтастығы бұзылса, екінші орау үлкенірек контейнерлерде жасалады немесе одан әрі сақтау үшін металл табаққа қойылады. Қалдықтар жылу немесе жарық әсеріне ұшырамайды.

Экологиялық кодекстің 225-бабына сәйкес, осы баптың 2-тармағында көзделген жағдайларды қоспағанда, табиғи су объектілерін сарқынды суларды ағызу үшін пайдалануға тыйым салынады.

Сарқынды суларды жер үсті суларына және жер қойнауына төгуге қоршаған ортаға эмиссияға тиісті экологиялық рұқсаттар болған кезде жол беріледі.

Бұл жағдайда сарқынды суларды жер үсті су объектілеріне төгуге су қорын пайдалану және қорғау саласындағы уәкілетті мемлекеттік органның рұқсатымен, сарқынды суларды жер қойнауына төгуге рұқсат беріледі - егер тиісті лицензия немесе жер қойнауын пайдалануға арналған келісімшарт болса.

Табиғи биологиялық тазартуға арналған сарқынды суларды сақтауға арналған резервуарлар және (немесе) жасанды су объектілері бар табиғат пайдаланушылар олардың қоршаған ортаға әсерін болдырмау үшін қажетті шараларды қабылдауға, сондай-ақ пайдалану тоқтатылғаннан кейін жерлерді қалпына келтіруге міндетті.

Ағынды суларды ағызудың немесе өндірісті ысырапсыз өткізудің басқа тәсілдерінің мүмкін еместігін негіздей отырып, жаңа сақтау-буландырғыштарды құруға облыстардың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың жергілікті атқарушы органдарының рұқсатымен жол беріледі.

Өнеркәсіптік сарқынды суларды жобалаушы (жаңадан пайдалануға берілген) сақтау-буландырғыштарға қойылатын талаптар:

1) сүзгіге қарсы экранның болуы;

2) мемлекеттік экологиялық сараптаманың оң қорытындысы бар жобалық шешімдерге сәйкес тазартылған сарқынды суларды орналастыру.

Табиғат пайдаланушы ластаушы заттардың сарқынды суларға шоғырлануының белгіленген нормаларынан асып кете алмайды немесе сарқынды суларға экологиялық рұқсатта көзделмеген жаңа заттар енгізе алмайды. Егер сіз осы талаптарды бұзсаңыз, ағынды суларды төгу тоқтатылуы керек. Жер үсті су объектілеріне ағызылатын су мөлдір болуы керек, бояусыз, иіссіз, құрамында патогендік бактериялар мен гигиена нормаларынан асатын шоғырларда адам мен жануарлар денсаулығына зиянды заттар болмауы керек. Ағызылған судың температурасы 30 градустан аспауы керек.

Ағызылған суда бетон мен металлға агрессивті әсер ететін заттар болмауы керек.

Орталықтандырылған ауыз су көздерінің, курорттардың, шомылуға арналған жерлерде санитарлық қорғау аймақтарында жер үсті су объектілерінде тазарту деңгейіне қарамастан сарқынды суларды төгуге жол берілмейді.

Ағынды суларды су объектілеріне, жер қойнауына, ағынды суларға арналған резервуарларға, жер үстіне төгетін немесе дренажды жабық циклге жіберетін табиғат пайдаланушылар суды есепке алу аспаптарын қолданып, су тұтынуды және сарқынды суларды есепке алу кітабын Қазақстан Республикасының су заңнамасына сәйкес жүргізуі керек.

Сарқынды суды алдын ала тазартусыз су қоймаларына, жер үсті және канализациялық резервуарларға төгуге тыйым салынады, тау-кен және металлургия

кәсіпорындарының шахталы және карьерлік суларын сақтау тоғандарына және (немесе) булану тоғандарына, сондай-ақ су үшін пайдаланылатын суларға ағызуды қоспағанда) жабық (айналымдағы) сумен жабдықтау жүйесінде орналасқан жетектерге салқындату.

Осылайша, құқық бұзушылықтың объективтік жағы өндірістік және тұтыну қалдықтарын өңдеу, сондай-ақ ағынды суларды төгу талаптарын бұзумен көрінетін әрекеттерде (әрекетсіздікте) көрінеді.

Қылмыстың субъективті жағы бұл әрекетті қасақана да, абайсызда да жасауға болатындығымен сипатталады.

Құқық бұзушылықтың субъектісі жеке және заңды тұлғалар бола алады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 697-бабының 1-бөлігіне сәйкес қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 344-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекстің 806-бабының 8-тармағына сәйкес, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 344-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтар қоршаған ортаға келтірілген зиянның мөлшерін анықтауды талап етсе, әкімшілік құқық бұзушылық қоршаған ортаға келтірілген зиянның мөлшері анықталған сәттен бастап 24 сағат ішінде жасалады.

Қазақстан Республикасы Экологиялық кодексінің 1-бабының 47) тармақшасында " қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган - қоршаған ортаны қорғау және табиғатты пайдалану саласындағы басшылықты және салааралық үйлестіруді жүзеге асыратын орталық атқарушы орган, сондай-ақ оның аумақтық органдары" делінген.

344-1-бөлім. Өндірушілердің (импорттаушылардың) кеңейтілген міндеттемелерін орындауға қойылатын талаптарды бұзу

1. Өндірушілердің (импорттаушылардың) кеңейтілген міндеттемелерін орындау жөніндегі талаптарды бұзу -

ескертуге алып келеді.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекет (әрекетсіздік):

жеке тұлғаларға - он, шағын кәсіпкерлік субъектілері үшін - отыз, орта бизнес үшін - елу, ірі бизнес үшін - екі жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ _____

1-бөлім. Құқық бұзушылықтың нысаны өндірушілердің (импорттаушылардың) кеңейтілген міндеттемелерін орындаудың белгіленген тәртібі болып табылады. Экологиялық кодекстің 285-1-бабына сәйкес Қазақстан Республикасының аумағында өндіруді жүзеге асыратын және (немесе) өндірушілердің міндеттемелері (ұзартылған) тауарлар (тауарлар) тізіміне сәйкес өнімдерді (тауарларды) Қазақстан Республикасына импорттаумен айналысатын жеке және заңды тұлғалар. импорттаушылар) тауарлардың

(тауарлардың) тұтынушылық қасиеттерін жоғалтқаннан кейін пайда болған қалдықтарды жинауды, тасымалдауды, өңдеуді, залалсыздандыруды, пайдалануды және (немесе) жоюды қамтамасыз етуге міндетті. ші жетілдірілген өндірушілердің міндеттемелерін (импорттаушылар) және оның (олардың) пакетін, келесі жолдардың бірімен жататын (болып табылады):

1) қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган талаптарын айқындайтын қалдықтарды жинаудың, өңдеудің және жоюдың өзіндік жүйесін пайдалану.

Жеке қалдықтарды жинау, өңдеу және кәдеге жарату жүйесін пайдалану талабы автомобиль көлігін, өзі жүретін ауылшаруашылық техникасын өндірушілер мен импорттаушыларға қолданылмайды;

2) өндірушілердің (импорттаушылардың) кеңейтілген міндеттемелері операторымен өндірушілердің кеңейтілген міндеттемелері қолданылатын (ұзартылған) өнімдердің (тауарлардың) тұтынушылық қасиеттерін жоғалтқаннан кейін пайда болған қалдықтарды жинауды, тасымалдауды, өңдеуді, залалсыздандыруды, пайдалануды және (немесе) көмуді ұйымдастыру туралы шарт жасасу; импорттаушылар) және оны (оларды) буып-түю және жинауды, тасымалдауды, өңдеуді ұйымдастырғаны үшін сыйақы түріндегі өндірушілердің (импорттаушылардың) кеңейтілген міндеттемелерін оператордың банктік шотына енгізу өкше, залалсыздандыру, пайдалану және (немесе) қалдықтарды кәдеге жарату жинау, ұйымдастыру, тасымалдау, қайта өңдеу, кәдеге жарату және пайдалану үшін алымдарды есептеу (немесе) қайта өңдеу әдісі бойынша.

Өндірушілердің (импорттаушылардың) кеңейтілген міндеттемелеріне қойылатын талаптар:

1) өндірілген майлар, полимерлік, шыны, қағаз және (немесе) картон қаптамалары, аккумуляторлық батареяларды өндіру үшін пайдаланылған майлардың, пластмассаның, шынының, қағаз және картон қалдықтарының кемінде отыз процентін, тиісінше Қазақстан Республикасының аумағында өңделген және кәдеге жаратылған аккумуляторлық батареяларды пайдаланған жағдайда, оларды өндіру үшін пайдаланған жағдайда өндірушілер;

2) Қазақстан Республикасының аумағында өндірілген (өндірілген) және (немесе) Қазақстан Республикасының аумағына оның сыртында сатылатын өнімдердің (тауарлардың) бір бөлігін өндірушілер мен импорттаушылар;

3) полимер, шыны, қағаз, картон және (немесе) металл орамалар, орамаларға арналған және (немесе) Қазақстан Республикасының аумағында өндірілген және (немесе) Қазақстан Республикасының аумағына импортталған, аралас материалдардан жасалған қаптаманы өндіруге қатысты өндірушілер мен импорттаушылар. оның шегінен тыс сатылатын (сатылатын) оралған (буып-түйілген) өнімдер (тауарлар);

4) автокөлік құралдарын импорттаушыларды қоспағанда, жеке тауарларды бажсыз әкелу квотасы шегінде тауарларды (тауарларды) әкелу кезінде өндірушілердің (импорттаушылардың) кеңейтілген міндеттемелері қолданылатын тауарларды (

тауарларды) Қазақстан Республикасына әкелетін жеке тұлғалар. қаражат, өздігінен жүретін ауылшаруашылық техникасы;

5) тізбесін Қазақстан Республикасының Үкіметі бекіткен, әлеуметтік маңызы бар азық-түлік тауарлары салынған, полимер, шыны, қағаз, картон және (немесе) металл қаптама, аралас материалдардың орамдары бойынша импорттаушылар;

б) қалдықтарды жинауды, тасымалдауды, өңдеуді, залалсыздандыруды, пайдалануды және (немесе) жоюды ұйымдастырғаны үшін алым төленген преформалардан полимерлі қаптамаларға қатысты өндірушілер;

7) импортталатын (импортталатын) өнімдер (тауарлар) негізгі құрал-жабдықтар, материалдар ретінде пайдаланылатын (пайдаланылатын) тауарлар (тауарлар) оралған, аралас материалдардан оралған, пластиктен, шыныдан, қағаздан, картоннан және (немесе) металл қаптамадан, қаптамадан импортерлер. тауарларды өндіру, жұмыстарды орындау, қызметтер көрсету, жалпы шаруашылық қажеттіліктер үшін және сатуға арналмаған (арналмаған) шикізат, қосалқы бөлшектер (компоненттер);

8) импортерлер шетелден өтеусіз көмек ретінде әкелінетін тауарлар Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен салынған полимер, әйнек, қағаз, картон және (немесе) металл қаптама түрінде.

ҚР Үкіметінің 2016 жылғы 27 қаңтардағы № 28 қаулысымен бекітілген " өндірушілердің (импорттаушылардың) кеңейтілген міндеттемелерін іске асыру қағидалары" 2-тармағының 1) тармақшасына сәйкес) – бұл"Қазақстан Республикасының аумағында өнімді (тауарларды) өндіруді және (немесе) Қазақстан Республикасының аумағына әкелуді жүзеге асыратын жеке және заңды тұлғалардың өндірушілердің (импорттаушылардың) кеңейтілген міндеттемелері қолданылатын өнімнің (тауарлардың) тұтынушылық қасиеттері жойылғаннан кейін пайда болған қалдықтарды жинауды, тасымалдауды, қайта өңдеуді, залалсыздандыруды, пайдалануды және (немесе) кәдеге жаратуды қамтамасыз ету жөніндегі міндеттемелері және оның (немесе) қаптамасы".

Өндірушілердің (импорттаушылардың) кеңейтілген міндеттемелерін орындау ережесінің 4-тармағына сәйкес, өндірушілер (импорттаушылар) қолданылатын өнімдердің (тауарлардың) тұтынушылық қасиеттері жоғалғаннан кейін пайда болған қалдықтарды жинау, тасымалдау, өңдеу, залалсыздандыру, пайдалану және (немесе) жоюды қамтамасыз етеді. өндірушілердің, импорттаушылардың және олардың (олардың) орамдарының кеңейтілген міндеттемелері келесі тәсілдердің бірімен:

1) талаптарды қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган айқындайтын қалдықтарды жинау, өңдеу және жоюдың өзіндік жүйесін (бұдан әрі - жеке жинау жүйесі) пайдалану.

Жеке жинау жүйесін пайдалану талабы автомобильдер өндірушілері мен импорттаушыларына қолданылмайды;

2) оператормен шарт жасасу және комиссия түрінде ақшаны оператордың банктік шотына салу.

Құқықбұзушылықтың объективті жағы өндірушілердің (импорттаушылардың) кеңейтілген міндеттемелерін орындауға қойылатын талаптарды бұза отырып көрінетін әрекеттерде (әрекетсіздіктерде) көрінеді.

Қылмыстың субъективті жағы бұл әрекетті қасақана да, абайсызда да жасауға болатындығымен сипатталады.

Құқық бұзушылықтың субъектісі жеке және заңды тұлғалар бола алады.

2-бөлім. Құқық бұзушылық элементтерінің сапалық сипаттамалары (объект, объективтік жағы, субъективтік жағы, субъектісі) бірінші бөлімде көрсетілген құрамға ұқсас.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 344-1-бабының екінші бөлігінің біліктілік шарты - әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекс 344-1-бабының бірінші бөлігінде көзделген әрекеттерді орындау.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 697-бабының 1-бөлігіне сәйкес қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 344-1-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.

Қазақстан Республикасы Экологиялық кодексінің 1-бабының 47) тармақшасында " қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган - қоршаған ортаны қорғау және табиғатты пайдалану саласындағы басшылықты және салааралық үйлестіруді жүзеге асыратын орталық атқарушы орган, сондай-ақ оның аумақтық органдары" делінген.

344-2-бап. Оператор өндірушілердің (импорттаушылардың) кеңейтілген міндеттері мен функцияларын орындамауы немесе тиісінше орындамауы

Алынған ақша өндірушілердің (импорттаушылардың) кеңейтілген міндеттемелерін оператордың уақтылы немесе тиісінше таратпауы, оператордың өндірушілерінің (импорттаушылардың) кеңейтілген міндеттемелерінің функциялары мен функцияларын орындамауы немесе тиісінше орындамауы

оператордың бірінші басшысына өндірушілердің (импорттаушылардың) кеңейтілген міндеттемелері бес жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ _____

Бұзушылықтың объектісі өндірушілердің (импорттаушылардың) оператордың міндеттері мен функциялары бойынша кеңейтілген міндеттемелерін орындаудың белгіленген тәртібі болып табылады.

Экологиялық кодекстің 1-бабының 21-1) тармақшасына сәйкес "қалдықтарды жинауды, тасымалдауды, өңдеуді, жоюды, пайдалануды және (немесе) шығаруды ұйымдастырғаны үшін төлем" дегеніміз - "өндірушіге (импорттаушыға) өндіруші (

импорттаушы) өндіруші (импорттаушы) жасаған міндеттемелерін операторға төлеу. Міндеттері ұзартылған өнімдердің (тауарлардың) тұтынушылық қасиеттері жоғалғаннан кейін пайда болған қалдықтарды жинауды, тасымалдауды, өңдеуді, залалсыздандыруды, пайдалануды және (немесе) көмуді ұйымдастыру өндірушілердің (импорттаушылардың) және оның (олардың) қаптамалары. "

Экологиялық кодекстің 285-2-бабына сәйкес өндірушілердің (импорттаушылардың) кеңейтілген міндеттемелерінің операторы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекстің талаптарына сәйкес өндірушілер мен импорттаушылардан алынған ақшаны өзінің банктік шотына қайта өңдеу төлемі түрінде жібереді:

- жеке және заңды тұлғаларға өндірушілердің (импорттаушылардың) кеңейтілген міндеттемелері болып табылатын өнімдердің (тауарлардың) тұтынушылық қасиеттерін жоғалтқаннан кейін пайда болған қалдықтарды бөлек жинауға және қайта өңдеуге кеткен шығындарды және оның (олардың) орамасын (кейін пайда болған қалдықтарды қоспағанда) өтеу. өндіріс қалдықтарынан алынған және (немесе) заңды немесе жеке кәсіпкерлерден заңды тұлғаларға немесе жеке кәсіпкерлерге берілген өнімдердің (тауарлардың) және олардың (орауыштардың) тұтынушылық қасиеттерін жоғалту Осы қалдықтар Қазақстан Республикасының аумағында жоюға және (немесе) кәдеге жаратуға берілген жағдайда, осы қалдықтар өндірістік қызмет нәтижесінде пайда болған кәсіпкерлер);

- әлеуметтік маңызы бар тамақ өнімдерін өндірушілерге полимер, шыны, қағаз, картон және (немесе) металл қаптаманы, ораманы өндірушілердің (импорттаушылардың) қалдықтарды жинау, тасымалдау, өңдеу, залалсыздандыру, пайдалану және (немесе) жоюды ұйымдастырғаны үшін алымды төлеуге байланысты шығындарды өтеу. әлеуметтік маңызы бар тамақ өнімдерін буып-түю үшін қолданылатын аралас материалдар;

- Қазақстан Республикасында экологиялық таза автомобиль көлігін (экологиялық класына сәйкес 4 және одан жоғары; электр қозғалтқыштары бар) және олардың компоненттерін, сондай-ақ техникалық регламенттерде белгіленген экологиялық талаптарға жауап беретін өздігінен жүретін ауылшаруашылық техникасын өндіруді ынталандыру:

өндірушілерді келесі бағыттар бойынша қаржыландыру: жұмыс орындарын сақтау; энергия ресурстарын пайдалану; ғылыми-зерттеу және тәжірибелік-конструкторлық жұмыстарды жүзеге асыру; өнімді шығаруға байланысты сынақтар жүргізу; кепілдік қолдау;

жеке және заңды тұлғаларға Қазақстан Республикасында көлік құралын және (немесе) өзі жүретін ауылшаруашылық техникасын сатып алу кезінде өндіруші ұсынған жеңілдіктерді қаржыландыру.

Қазақстан Республикасында экологиялық таза автокөлік құралдарын (экологиялық класына сәйкес 4 және одан жоғары; электр қозғалтқыштары бар) және олардың

компоненттерін, сондай-ақ техникалық регламенттерде белгіленген экологиялық талаптарға сай келетін өздігінен жүретін ауылшаруашылық техникасын өндіруді ынталандыру ережелері мыналарды белгілейді:

қаржыландыру мерзімі мен мөлшерін көрсете отырып, экологиялық таза автомобиль көлігі өндірушілері мен өндірушілердің (импорттаушылардың) кеңейтілген міндеттемелерінің операторы арасындағы үлгілік шарт нысаны;

техникалық регламенттерде белгіленген экологиялық талаптарға жауап беретін өздігінен жүретін ауылшаруашылық техникасын өндірушілер мен өндірушілердің (импорттаушылардың) қаржыландыру мерзімдері мен мөлшерін көрсететін кеңейтілген міндеттемелер операторы арасындағы үлгілік шарт нысаны;

экологиялық таза автомобильдер өндірісінің есептілік нысандары және оларды өндірушілердің (импорттаушылардың) кеңейтілген міндеттемелерін операторға ұсыну мерзімдері;

өздігінен жүретін ауылшаруашылық техникаларын өндіру бойынша есеп беру нысандары және оларды өндірушілердің (импорттаушылардың) кеңейтілген міндеттемелерін операторға ұсыну мерзімдері;

экологиялық таза автомобильдер өндірушілеріне қойылатын талаптар;

өздігінен жүретін ауылшаруашылық техникаларын өндірушілерге қойылатын талаптар;

пайдаланудан шығарылған көлік құралын жеткізуді растайтын құжатты ұсынған кезде өндірушіге Қазақстан Республикасында өндірілген көлік құралын және (немесе) өздігінен жүретін ауылшаруашылық техникасын сатқан кезде өндірушіге жеке және заңды тұлғаларға ұсынған жеңілдік мөлшерін және оны қаржыландыру тәртібін қоса алғанда, шарттар. немесе) көлік құралын және (немесе) өзі жүретін машинаны сатып алуға жеңілдік алу құқығын беретін өздігінен жүретін ауылшаруашылық техникасы Қазақстан Республикасында өндірілген ауылшаруашылық техникасы;

- Қазақстан Республикасында кабельдік және сым өнімдерін өндіруді ынталандыру: экологиялық қауіпсіз (жанбайтын және (немесе) өрт қаупі төмен және түтін мен газ шығарылымы төмен); олардың қалдықтары келесі бағыттар бойынша өндірушілерін қаржыландыру жолымен Қазақстан Республикасының аумағында өңделеді: жұмыс орындарын сақтау; энергия ресурстарын пайдалану; экологиялық қауіпсіз және (немесе) өңделген өнімді өндіру үшін шикізатты сатып алу; ғылыми-зерттеу және тәжірибелік-конструкторлық жұмыстарды жүзеге асыру; өнімді шығаруға байланысты сынақтар жүргізу; өнімді сертификаттау.

Қазақстан Республикасында кабельдік және сым өнімдерін өндіруді ынталандыру ережелері: экологиялық таза (жанбайтын және (немесе) өрт қаупі төмен және түтін мен газ шығарындылары төмен); Қазақстан Республикасының аумағында өңделетін қалдықтар:

кабель және сым өнімдерін өндірушілер мен өндірушілердің (импорттаушылардың) қаржыландыру мерзімдері мен мөлшерін көрсететін кеңейтілген міндеттемелерінің операторы арасындағы типтік шарт нысаны;

кабель және сым өнімдерін өндіруге арналған есептілік нысандары және оларды өндірушілерге (импорттаушыларға) кеңейтілген міндеттемелерді операторға ұсыну мерзімдері;

кабель және сым өнімдерін өндірушілерге қойылатын талаптар;

өнімдер мен процестерге қойылатын талаптар;

қаржыландыру шарттары мен тәртібі.

Кабельдік және өткізгіш өнімдерге (жанбайтын және (немесе) өрт қаупі аз және түтін мен газ шығарындылары аз) экологиялық қауіпсіздік талаптары ұлттық стандарттарға сәйкес, олар болмаған жағдайда - мемлекетаралық стандарттарға сәйкес белгіленеді;

- өндірушілердің (импорттаушылардың) кеңейтілген міндеттемелері болып табылатын өнімдердің (тауарлардың) тұтынушылық қасиеттері жоғалғаннан кейін пайда болған қалдықтарды жинауды, тасымалдауды, өңдеуді, залалсыздандыруды, пайдалануды және (немесе) жоюды ұйымдастыру;

өндірушілердің (импорттаушылардың) міндеттемелері ұзартылған және олардың (олардың) қаптамалары кеңейтілетін өнімдердің (тауарлардың) тұтынушылық қасиеттері жоғалғаннан кейін пайда болған қалдықтарды Қазақстан Республикасынан тыс жерде залалсыздандыру, өңдеу және (немесе) кәдеге жарату үшін жинауды, беруді ұйымдастыру; Қазақстан Республикасының аумағында жою, өңдеу және (немесе) кәдеге жарату объектілері жоқ;

- қалдықтарды жинау, тасымалдау, өңдеу, залалсыздандыру, пайдалану және (немесе) жою жүйесін ұйымдастырушылық, техникалық және ақпараттық қамтамасыз ету, қалдықтар мен қайталама ресурстар саласындағы жарнамалық, білім беру, маркетингтік зерттеулерді қаржыландыру;

- спутниктік навигация жүйелеріне сәйкес қатты тұрмыстық қалдықтарды экспорттайтын көлік құралдарының қозғалысын бақылаудың ақпараттық жүйесін ұйымдастыру және жүргізу;

- қалдықтарды жинау, өңдеу, залалсыздандыру, пайдалану және (немесе) кәдеге жарату саласындағы тәжірибелік, тәжірибелік, жобалық, ғылыми-зерттеу жұмыстарын қаржыландыру;

- қалдықтарды қайталама шикізат ретінде жинау мен пайдаланудың, коммуналдық-тұрмыстық қатты қалдықтарды және (немесе) қайталама ресурстарды сұрыптауға және (немесе) пайдалануға арналған зауыттар (өндіріс) салу, қайталама ресурстарды жинауға және (немесе) пайдалануға тартылған ұйымдардың

материалдық-техникалық базасын жақсарту, жаңа технологияларды енгізу, тұрмыстық қатты қалдықтарды сұрыптау және (немесе) пайдалану, жанармай құю станцияларының желісін құру және дамыту;

- оператордың өз функцияларын өндірушілердің (импорттаушылардың) кеңейтілген міндеттемелерін орындауына байланысты қызметті қаржыландыру;

- қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган және Қазақстан Республикасының заңнамасы айқындайтын өзге де қызмет.

Экологиялық кодекстің 285-3-бабына сәйкес өндірушілердің (импорттаушылардың) Кеңейтілген Міндеттемелерінің Операторы өндірушілердің (импорттаушылардың) кеңейтілген міндеттемелері қолданылатын өнімнің (тауарлардың) тұтынушылық қасиеттері жоғалғаннан кейін пайда болатын қалдықтарды жинауға, тасымалдауға, қайта өңдеуге, залалсыздандыруға, пайдалануға және (немесе) кәдеге жаратуға қатысты өндірушілердің (импорттаушылардың) кеңейтілген міндеттемелері және оның (олардың) қаптамасы қағидатын іске асыру мақсатында Қазақстан Республикасы Үкіметінің шешімімен айқындалған заңды тұлға болып табылады, (импорттаушылардан) қалдықтарды тасымалдау, қайта өңдеу, залалсыздандыру, пайдалану және (немесе) кәдеге жарату және аталған төлемдерді ӘҚБК және Қазақстан Республикасының өзге де заңнамалық актілерінде көзделген тәртіппен басқару.

Өндірушілердің (импорттаушылардың) кеңейтілген міндеттемелерінің операторы қалдықтарды жинауды, тасымалдауды, өңдеуді, кәдеге жаратуды, пайдалануды және (немесе) жоюды ұйымдастырғаны үшін алымдарды алуға айрықша құқылы және бұл төлемдерді Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінде және Қазақстан Республикасының өзге де заңнамалық актілерінде белгіленген тәртіппен басқаруға және басқаруға міндетті.

Экологиялық кодекстің 285-4-бабында өндірушілердің (импорттаушылардың) кеңейтілген міндеттемелері бойынша оператордың өкілеттіктеріне:

- өндірушілермен (импорттаушылармен) өндірушілердің (импорттаушылардың) кеңейтілген міндеттемелері қолданылатын өнімдердің (тауарлардың) тұтынушылық қасиеттері жоғалғаннан кейін пайда болған қалдықтарды жинауды, тасымалдауды, өңдеуді, залалсыздандыруды, пайдалануды және (немесе) жоюды ұйымдастыру туралы шарт жасасу; тұтынушылық қасиеттерін жоғалтқаннан кейін пайда болған қалдықтарды жинауды, тасымалдауды, өңдеуді, залалсыздандыруды, пайдалануды және (немесе) көмуді ұйымдастыруды ұйымдастыру туралы үлгі келісім негізінде оны (оларды) орау өндірушілердің (импорттаушылардың) кеңейтілген міндеттемелері қолданылатын өнім (тауарлар) және оларды (оларды) орау;

- өндірушілер (импорттаушылар) өндірушілердің (импорттаушылардың) кеңейтілген міндеттемелерін жинауды, тасымалдауды, өңдеуді, жоюды, пайдалануды ұйымдастыруды ұйымдастыру туралы шарт негізінде оператордың банктік шотына берген қалдықтарды жинауды, тасымалдауды, өңдеуді, жоюды, пайдалануды және (

немесе) жоюды ұйымдастырғаны үшін алымдарды өндіріп алу. және (немесе) өндірушілердің (импорттың) кеңейтілген міндеттемелері болып табылатын өнімдердің (тауарлардың) тұтынушылық қасиеттері жоғалғаннан кейін пайда болған қалдықтарды жою с) және оның (олардың) буып-түю;

- қалдықтардың жиналуын, тасымалдануын, өңделуін, қолданылуын және (немесе) шығарылуын ұйымдастырғаны үшін өндірушілердің (импорттаушылардың) есептеулерінің дұрыстығына, төлемдердің толықтығы мен уақтылығына мониторинг жүргізу;

артық өндірілген сомаларды растау шартымен өндірушілер мен импорттаушылардың өтінімдері негізінде өндірушілердің (импорттаушылардың) кеңейтілген міндеттемелері операторымен белгіленген тәртіпте жүзеге асырылған артық төленген сомалардың болашақ төлемдерін қайтару және (немесе) есепке жатқызу ;

- әлеуметтік маңызы бар тамақ өнімдерін өндірушілердің полимер, шыны, қағаз, картон өндірушілері (импорттаушылары) қалдықтарды жинау, тасымалдау, қайта өңдеу , жою, пайдалану және (немесе) шығаруды ұйымдастырғаны үшін алымдарды төлеуге байланысты шығындардың бір бөлігін өтеу үшін құжаттардың дұрыс ұсынылуын бақылау. және (немесе) әлеуметтік маңызы бар тамақ өнімдерін буып-түю үшін қолданылатын аралас материалдардан жасалған металл орамалар, қаптамалар;

- қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органға өндірушілердің (импорттаушылардың) кеңейтілген міндеттемелерін орындау туралы есеп беру;

- өндірушілердің (импорттаушылардың) кеңейтілген міндеттемелері қолданылатын және (немесе) олардың өнімдерін (тауарларын) Қазақстан Республикасының аумағында өндіруді және (немесе) Қазақстан Республикасының аумағына әкелуді жүзеге асыратын өндірушілердің (импорттаушылардың) тізілімін қалыптастыру, бекіту, жүргізу. автокөлік құралдарын өндірушілер мен импорттаушыларды қоспағанда, буып-түю;

- өндірушілердің (импорттаушылардың) кеңейтілген міндеттемелері қолданылатын өнімдерді (тауарларды) Қазақстан Республикасының аумағында өндіруді және (немесе) Қазақстан Республикасының аумағына әкелуді жүзеге асыратын өндірушілерді (импорттаушыларды) тіркеу және жүргізу ережелерін және оларды бекіту ережелерін әзірлеу және бекіту, автокөлік құралдарын, өзі жүретін ауылшаруашылық техникаларын өндірушілер мен импорттаушыларды қоспағанда, оларды орау;

- мемлекеттік органдармен, оның ішінде Қазақстан Республикасының кеден және салық заңнамасы саласындағы, өндірушілердің (импорттаушылардың) кеңейтілген міндеттемелеріне байланысты мәселелер бойынша өзара іс-қимыл жасау;

- қалдықтарды қайталама шикізат ретінде пайдаланудың, қалдықтарды және қайталама ресурстарды сұрыптауға, өңдеуге және (немесе) қайта өңдеуге арналған зауыттар (өндіріс) салудың жаңа технологияларын енгізу;

- өндірісі Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органның құзыретіне жатқызылған әкімшілік құқық бұзушылық белгілері бар актілер табылған жағдайда, өндірушілердің (импорттаушылардың) кеңейтілген міндеттемелерінің операторы осындай құқық бұзушылықтар туралы материалдарды қорғау саласындағы уәкілетті органға тапсыруға міндетті. қоршаған ортаның;

- өндірушілердің (импорттаушылардың) кеңейтілген міндеттемелері принципін іске асыру мақсатында өндірушілердің (импорттаушылардың) кеңейтілген міндеттемелерінің операторы қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органнан өндірушілердің (импорттаушылардың) кеңейтілген міндеттемелерімен қамтылған жеке және заңды тұлғалардың қызметі туралы ақпараттан пайдалану төлемін есептеу үшін деректер алуға құқылы);

- пайдаланудан шығарылған көлік құралын және (немесе) өзі жүретін ауылшаруашылық техникасын жоюға жеткізуді растайтын құжаттарды беру, оның ішінде Қазақстан Республикасында жасалған көлік құралын сатып алуға жеңілдік алу құқығын қарастыру;

пайдаланудан тыс көлік құралдарын және (немесе) өздігінен жүретін ауылшаруашылық техникаларын жоюға жеткізуді растайтын құжаттарды берудің ережелері мен шарттарын, оның ішінде Қазақстан Республикасында жасалған көлік құралын сатып алу кезінде жеңілдік алу құқығын әзірлеу және бекіту;

- Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 285-2-бабында көзделген нұсқауларға сәйкес қалдықтарды жинауды, тасымалдауды, өңдеуді, кәдеге жаратуды, пайдалануды және (немесе) көмуді ұйымдастырғаны үшін алым түрінде оның банктік шотына ақша жіберу;

- қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган айқындайтын өзге де өкілеттіктер.

Өндірушілердің (импорттаушылардың) кеңейтілген міндеттемелерінің операторы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 285-2-бабына сәйкес өндірушілердің (импорттаушылардың) кеңейтілген міндеттемелері және оларға (олардың) орамдары қолданылатын тауарларды (тауарларды) өндірушілерге (импорттаушыларға) төлем жасайды, сондай-ақ қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органмен келісілген қызметті өндірушілердің (импорттаушылардың) қаражатын қайтарымсыз болып табылатын мақсаттарға пайдаланудың басымдылығын қамтитын қызметті дамыту стратегиясы қаражат елді мекендерде қатты қалдықтарды жинау тарифтері бойынша жеке және заңды тұлғалардың төленген.

Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2016 жылғы 27 қаңтардағы № 28 қаулысымен бекітілген Өндірушілердің (импорттаушылардың) кеңейтілген міндеттемелерін орындау ережесінің 8-тармағында "өндірушілердің (импорттаушылардың) кеңейтілген міндеттемелері орындалды деп саналады:

1) оператормен шарт жасасқан өндірушілер, импорттаушылар үшін - төлем жасалған сәттен бастап;

2) меншікті жинау жүйесін қолданатын өндірушілерге (импорттаушыларға) - құжаттар операторға тапсырылған және оператор тауарлардың (тауарлардың) тұтынушылық қасиеттерін жоғалтқаннан кейін пайда болған қалдықтардың жиналуын, өңделуін және (немесе) жойылуын растайтын күннен бастап. "

Құқықбұзушылықтың объективті жағы оператордың алған ақшаны өндірушілердің (импорттаушылардың) кеңейтілген міндеттемелерін уақтылы немесе тиісінше таратпауы, операторға жүктелген міндеттемелер мен функцияларды өндірушілердің (импорттаушылардың) кеңейтілген міндеттемелерін орындамауы немесе тиісінше орындамауы әрекеттерімен (әрекетсіздігімен) көрінеді.

Субъективтік жағы құқық бұзушылық қасақана да, абайсызда да жасалуы мүмкін екендігінде көрінеді.

Ерекше құқық бұзушылықтың субъектісі өндірушілердің (импорттаушылардың) кеңейтілген міндеттемелері операторының бірінші басшысы болып табылады. Экологиялық кодекстің 1-бабының 59-4) тармақшасына сәйкес "өндірушілердің (импорттаушылардың) кеңейтілген міндеттемелерінің операторы" - "өндірілген қалдықтарды жинауды, тасымалдауды, өңдеуді, залалсыздандыруды, пайдалануды және (немесе) жоюды ұйымдастыратын Қазақстан Республикасының Үкіметі айқындайтын заңды тұлға. өндірушілердің (импорттаушылардың) кеңейтілген міндеттемелері қолданылатын тауарлардың (тауарлардың) және олардың (орауыштардың) тұтынушылық қасиеттері жоғалғаннан кейін. "

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 697-бабының 1-бөлігіне сәйкес қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 344-2-бабына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.

Қазақстан Республикасы Экологиялық кодексінің 1-бабының 47) тармақшасында " қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган - қоршаған ортаны қорғау және табиғатты пайдалану саласындағы басшылықты және салааралық үйлестіруді жүзеге асыратын орталық атқарушы орган, сондай-ақ оның аумақтық органдары" делінген.

345-бап. Көмірсутектер мен уранға арналған жер қойнауын пайдалануға арналған келісімшарттар бойынша жер қойнауын пайдалану жөніндегі операцияларды жүргізу кезінде жер қойнауын ұтымды және кешенді пайдалану ережелерін бұзу

Көмірсутектер мен уранға арналған жер қойнауын пайдалануға арналған келісімшарттар бойынша жер қойнауын пайдалану жөніндегі операцияларды жүргізу кезінде жер қойнауын ұтымды және кешенді пайдалану ережелерін бұзу, қалған қорлардың сапасының нашарлауына, пайдалы қазбалардың негізсіз жобалануына және артық ысыраптарына әкелді, -

шағын кәсіпкерлікке отыз, орташа кәсіпкерлікке - елу, ірі кәсіпкерлікке - жүз елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Құқық бұзушылықтың объектісі - көмірсутектер мен уранға арналған келісімшарттар бойынша жер қойнауын пайдалану жөніндегі операцияларды жүргізу кезінде жер қойнауын пайдаланудың белгіленген тәртібі.

"Жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы" ҚРЗ 2017 жылғы 27 желтоқсандағы № 125-VI Қазақстан Республикасы Кодексінің 23-бабының 4-тармағына сәйкес "жобалық құжаттар экологиялық және өнеркәсіптік қауіпсіздік талаптарын ескере отырып әзірленді. Жер қойнауын пайдалану жөніндегі операцияларды жүргізу кезінде жер қойнауын пайдаланушылар жобалық құжатта қарастырылған экологиялық және өнеркәсіптік қауіпсіздік параметрлерін сақтауға міндетті".

"Жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы" Қазақстан Республикасы Кодексінің 52-бабының 1-тармағына сәйкес, "жер қойнауын пайдалану жөніндегі операциялар, оның ішінде өндірістік және басқа объектілерді болжау, жоспарлау және жобалауды қоса алғанда, Қазақстан Республикасының экологиялық заңнамасына сәйкес келуі керек.

"Жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы" Қазақстан Республикасы Кодексінің 122-бабының 4-тармағында "жер қойнауын пайдаланушылар көмірсутегі кен орындарын барлау мен игеруді жобалау және жүргізу кезінде осы Кодексте белгіленген жер қойнауын ұтымды және кешенді пайдалану мен қорғауға қойылатын талаптарды орындауға міндетті" делінген.

Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің 2015 жылғы 17 қарашадағы № 1072 және Қазақстан Республикасы Энергетика министрінің 2015 жылғы 30 қарашадағы № 675 бірлескен бұйрығымен бекітілген "Пайдалы қазбаларды барлау және өндіру үшін жер қойнауын ұтымды және кешенді пайдалану ережелерінің" 13-бөлімі. мұнай өндіретін ұңғымалардың жұмысы олардың өнімділігі мен суару дәрежесіне байланысты субұрқақ немесе механикаландырылған әдістермен жүзеге асырылады.

Механикаландырылған әдіс құрылымына сорғылардың әртүрлі модификациялары және газды көтеру тәсілдері кіреді. Мұнай резервуарын игерудің бастапқы (сусыз) кезеңінде ұңғымалар өндірісінің түбінен жер бетіне көтерілуі тек коллекторлық энергия есебінен ғана жүзеге асырылатын бұрқақ әдісі қолданылады.

Ұңғымаларды табиғи суару жоғарылаған сайын, өндірілетін сұйықтықтың орташа тығыздығы жоғарылайды, ұңғымалар өндірісінің құрамындағы бос газдың үлесі азаяды, бұл бірге ағынның төмендеуіне әкеліп соғады, содан кейін резервуардағы қысым бастапқы мәні бойынша сақталса да ұңғымалардың ағуын тоқтатады.

Өндіріс қарқынының төмендеуіне байланысты ұңғымаларды бұрғылау әдісімен пайдалану экономикалық жағынан тиімсіз болады және олар неғұрлым қолайлы

жағдайларда механикаландырылған жұмыс әдісіне көшеді. Кен орнын игеру кезінде пайдалану жүйесін ұйымдастыру және жабдықты жөндеу кезінде өндірістің басым климаттық жағдайларының сипаттамаларына байланысты келесі арнайы сорғы жабдықтары қолданылады:

- сорғыш өзекшелерін орнату;
- орталықтан тепкіш электр сорғыларын орнату.

Егер ұңғымаларды пайдалану шарттары қиын болса (жоғары тұтқыр сұйықтықтарды сорып алу, өндірілетін өнімдегі қатты заттардың мөлшері, ұңғымалардың үлкен тереңдігімен төмен динамикалық сұйықтық деңгейлері), арнайы сорылатын жабдықты пайдалану қажет:

- электрлік бұрандалы сорғыларды орнату;
- диафрагма сорғыларын орнату;
- гидравликалық поршеньді сорғыларды орнату.

Ұңғымаларды газды көтеру әдісімен пайдалану кезінде олардың сипаттамаларына, газ ресурстарына және газды айдау үшін жерасты қондырғыларының болуына байланысты газды көтерудің келесі негізгі схемалары қолданылады:

- компрессорлық газ көтергіш;
- компрессорлы емес газ көтергіш;
- ұңғыма газ көтергіші;
- үздіксіз газ көтергіш;
- мерзімді газ көтергіш.

Өндірістік қондырғылардан сұйықтықты алу деңгейі мен жылдамдығы, өндірілетін ұңғымалардың түбіндегі және аузындағы қысым, максималды ағынды қысым және ұңғымалар топтарының механикаландырылған өндіріске ауысуы, сондай-ақ механикалық өндіріс әдісін таңдау кен орындарын игеруге арналған жобалық құжаттарда негізделген және геологиялық және техникалық жоспарларға сәйкес жер қойнауын пайдаланушылар жүзеге асырады.

Кез-келген әдіспен ұңғымалармен жұмыс тек құбырлар болған жағдайда ғана жүргізілуі керек. Осы құбырлардың ұңғымаға түсу мөлшері, мөлшері және тереңдігі айдалатын сұйықтықтың сипаттамаларына, ұңғымадағы термобариялық жағдайларға, жұмыс әдісіне байланысты және бекітілген әдістер мен ұсыныстармен анықталады.

Ұңғымаларды пайдалану әдісінің бөлігі ретінде ұңғымадағы ұңғыма жабдығының мөлшері мен тереңдігін жер қойнауын пайдаланушылар ұңғымаларды пайдалану мен игерудің нақты жағдайларына бейімделген бекітілген әдістер мен нұсқауларға сәйкес жүргізуі керек.

Өндірістік ұңғымаларды пайдалану үшін жабдықты таңдаған кезде мыналарды қамтамасыз ету қажет:

- ұңғымаларды сенімді және проблемасыз пайдалану;
- ұңғымалардан сұйықтықты алудың алдын-ала белгіленген жылдамдығы;

жабдықтың жоғары тиімділігі мен күрделі жөндеуі;
басқа әдістермен салыстырғанда ең төменгі шығындар;

ұңғымаларды игеру процесі мен жұмыс режимін бақылау және реттеу мүмкіндігі.

Ұңғыманы ағынды пайдалану кезінде резервуар қуатын тиімді пайдалану, ағып кету мерзімін ұзарту және ұңғыманың бірқалыпты (пульсациясыз) жұмыс режимін қамтамасыз ету мақсатында ұңғыма жабдығының мүмкін болатын сызбаларының бірі берілген:

орамның түтікшесінің төменгі бөлігінде люменді бекітетін орауыш немесе майдан босатылған газдың негізгі бөлігін ұстап тұратын және оны түтіктің ішіне бағыттайтын арнайы винт;

апаттық жағдайларда газ құбыры арқылы газ-май қоспасының ағынын кесіп тастайтын (блоктайтын) орауыш кескіш қондырғы;

ұңғымалардың жұмыс режимін реттеуді және жер бетіне көтерілгенде мұнайдан шыққан газдың энергиясын барынша толық пайдалануды қамтамасыз ететін скважиналық фитингті орнату;

газды көтергіш клапандарды орналастыруға арналған бір (немесе бірнеше) ұңғымалық камераларды монтаждау, ағынды басқару немесе газ ұңғымаларын пайдалану кезінде ағынды басқару кезінде немесе бұрғылау аяқталғаннан кейін газ ұңғымаларын пайдалану кезінде газды айналдыруды қамтамасыз етеді.

Табиғи және (немесе) ілеспе газды жұмысшы агент ретінде компрессорсыз газ лифтің қолдана отырып ұңғымаларды пайдалануға тек пайдаланылған газ пайдаланылған жағдайда ғана жол беріледі.

Бұл жағдайда ұңғымалардың дизайны газ ұңғымаларына қойылатын талаптарға сәйкес келуі керек. Ұңғымаларды айдау кезінде сорғы жабдығын газ, құм, механикалық қоспалардан қорғау үшін арнайы қорғаныс құралдарын (газ бөлгіштер, газ және құм якорлары және басқалар) пайдалану қажет.

Ыстыққа ұшырайтын кен орындарында ұңғымаларды пайдалану кезінде, жерасты ұңғымалық жабдық жоғары температура жағдайында және агрессивті коррозиялық компоненттердің (көміртегі диоксиді, күкірт сутегі және басқалары) көп болуы жағдайында оны пайдалану мүмкіндігін ескере отырып таңдалады.

Сонымен бірге екі немесе одан да көп нысанды бір ұңғымамен бөлек пайдалануға тек өндірілген өнімнің жеке есебін және әр объектіде дала жұмыстарын жүргізуді қамтамасыз ететін жер асты және жерасты жабдықтары пайдаланылған жағдайда ғана рұқсат етіледі.

Айдау ұңғымаларын пайдалануға беру және пайдалану тәртібі, технологиялық сұлбалар мен әзірлеу жобаларында анықталған. Мұнай тізбегінде орналасқан айдау ұңғымалары бастапқыда оларды мұнай резервуарларына қосатын ұңғымалар ретінде пайдаланылуы мүмкін.

Мұнай скважиналарын пайдалануға газдың авариялық серпілісі пайда болған немесе айналған кеңістікте жол берілмейді.

Тіркелу арқылы механикаландырылған әдіске берілген фонтандар мен ұнғымаларды пайдалануға рұқсат етілмейді. Газ факторымен жобалық мәннен асатын ұнғыманы пайдалануға рұқсат етілмейді. Егер жобалау құжатында өзгеше көзделмесе, ұнғымалардағы сұйықтықты мәжбүрлеп алуға су астындағы тесіктің рұқсат етілген қысымынан төмен қысым кезінде рұқсат етілмейді.

Осылайша, құқық бұзушылықтың объективтік жағы көмірсутектер мен уранға арналған келісімшарттар бойынша жер қойнауын пайдалану жөніндегі операцияларды жүргізу кезінде жер қойнауын ұтымды және кешенді пайдалану ережелерін бұзу әрекеттерінде (әрекетсіздікте) көрінеді, бұл қалған қорлардың сапасының нашарлауына, пайдалы қазбалардың негізсіз жобалануына және артық шығынына әкелді.

Қылмыстың субъективті жағы қылмыстың әдейі де, немқұрайлылықпен де болуы мүмкіндігімен сипатталады.

Құқық бұзушылықтың субъектісі ерекше - шағын кәсіпкерлік субъектісі, орта бизнес субъектісі, ірі кәсіпкерлік субъектісі.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 688-бабының 1-бөлігіне сәйкес көмірсутек саласындағы уәкілетті орган Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 345-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 688-1-бабының 1-бөлігіне сәйкес уран өндіру саласындағы уәкілетті орган Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 345-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.

346-бап. Жобалық құжатта көзделмеген жұмыстардың түрлерін, әдістері мен әдістерін қолдана отырып, пайдалы қазбаларды барлау және (немесе) өндіру

Жобалық құжатта көзделмеген жұмыстардың түрлері, әдістері мен әдістерін қолдана отырып, қатты пайдалы қазбаларды барлау және (немесе) өндіру жобалық құжаттарға уақытында -

шағын бизнес субъектілеріне отыз мөлшерінде, орта бизнес үшін - елу мөлшерінде, ірі бизнес үшін екі жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ _____

Түсіндірілген құқық бұзушылықтың нысаны - пайдалы қазбаларды барлау және (немесе) өндіруді жүргізудің белгіленген тәртібі.

"Жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы" Қазақстан Республикасының 2017 жылғы 27 желтоқсандағы № 125-VI ЗРК Кодексінің 22-бабына сәйкес "жер қойнауын пайдалану құқығы келесі операциялар үшін берілген:

- 1) жер қойнауын геологиялық зерттеу;
- 2) пайдалы қазбаларды барлау;
- 3) тау-кен өндірісі;

4) жер қойнауын пайдалану;

5) еңбексүйгіштік ".

Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің 2015 жылғы 17 қарашадағы № 1072 және Қазақстан Республикасы Энергетика министрінің 2015 жылғы 30 қарашадағы № 675 бірлескен бұйрығымен бекітілген "Пайдалы қазбаларды барлау және өндіру үшін жер қойнауын ұтымды және кешенді пайдалану ережелерінің" 21-бөлімі. Пайдалы қазбаларды барлау кезінде жер қойнауын пайдаланушы:

оңайлатылған түрде барлауға құқығы берілген жер қойнауын пайдаланушыларды қоспағанда, жобалық құжаттарға және келісімшарттың жұмыс бағдарламасына сәйкес геологиялық барлау;

барлаудың барлық кезеңдерінде келісімшарт аумағындағы барлық негізгі және байланысты пайдалы компоненттерді зерттеудің күрделілігі;

барлау кезеңдерінің бірізділігі;

зерттелетін жер қойнауын пайдалану объектісіне сәйкес барлау әдіснамасына, барлау желісінің тығыздығына, барлаудың таңдалған техникалық құралдарына сәйкестігі;

геофизикалық зерттеулердің, минералды сынаулардың деректері мен олардың жиілігі (бороз, өзек, шлам) сенімділігі;

сынамаларды іріктеу және өңдеу әдістерінің, әдістерінің дұрыстығы, аналитикалық жұмыстың сапасы;

барлау мәліметтерін, сынамаларды іріктеу және өңдеу, аналитикалық жұмыстардың сапасын бақылау нәтижелерінің болуы;

келісімшарттық аумақ бойынша геологиялық барлау және минералдану масштабын анықтау;

негізгі және ілеспе минералдар мен компоненттер кешенін сәйкестендіре отырып, минералдың сапасы мен технологиялық қасиеттерін жан-жақты зерттеу;

геологиялық құжаттаманы ресімдеу (сынақ жоспарлары, геологиялық карталар және оларға бөлімдер, кен денелерінің геологиялық контурларын, аймақтарын, тау-кен жұмыстарының эскиздерін, ұңғымаларды салу);

келісімшарттың талаптарына сәйкес келісімшарт аумағын қайтарудың уақтылығы.

Сынамалар ұйымның тиісті геологиялық құжаттарымен бірге беріледі.

Сынақтың ішкі және сыртқы геологиялық бақылауы тоқсанына кемінде бір рет өткізіледі.

Іздеу және бағалау жұмыстары кезінде минералды-технологиялық және технологиялық үлгілер алынуы мүмкін.

Егер кен орнында бірнеше өнеркәсіптік түрлері болса, технологиялық сынамалар руданың әр түрі үшін бөлек алынады және зерттеледі.

Барлау минералды шикізаттың негізсіз жоғалуын және оның сапасының төмендеуін болдырмайтын әдістер мен әдістермен жүргізіледі. Барлау жұмыстары барысында

аяқталған барлық барлау жұмыстары құжатталған. Геологиялық құжаттама жер қойнауын сенімді зерттеу үшін қажетті барлық мәліметтерді көрсетеді.

Бағалау жұмыстары кезінде бекітілген жобалық құжаттар негізінде кен орнын тәжірибелік-өнеркәсіптік өндіруге рұқсат етіледі.

"Пайдалы қазбаларды барлау және өндіру үшін жер қойнауын ұтымды және кешенді пайдалану жөніндегі бірыңғай ережелердің" 22-бөліміне сәйкес пайдалы қазбалар қорларына мемлекеттік сараптама жүргізілгеннен кейін жер қойнауын пайдалану құқығына ие жер қойнауын пайдаланушы пайдалы қазбаларды өндіруге кіріспейді. Дәлелденген пайдалы қазбалар қорларын игерудің пайдалылығы туралы мемлекеттік сараптаманың қорытындысы оларды мемлекеттік баланста бекіту үшін негіз болып табылады.

Жер қойнауын пайдаланушының жер қойнауын пайдалану жөніндегі операцияларды жүргізу кезінде:

лицензиялық және шарттық талаптардың орындалуы және бекітілген жобалық құжаттардың шешімдерін орындау;

келісімшарт аумағында өңделетін барлық пайдалы қазбалардың жер қойнауынан максималды және экономикалық тұрғыдан мүмкін өндіру;

оқшауланған кен денелерін, өндірістік маңызды формацияларды өндіру мүмкіндігі; кен орнының қорларын қауіпті технологиялық процестердің көріністерінен қорғау, оларды игерудің күрделенуіне, өнеркәсіптік құндылықтардың төмендеуіне, пайдалы қазбаларды өндірудің толықтығы мен сапасына әкеледі;

кен орнын игеру кезінде алынатын және негізгі және қосалқы пайдалы қазбалардың, минералды қайта өңдеу өнімдерінің және өндіріс қалдықтарының қорларының қоймаларында сенімді есепке алу;

жер қойнауының пайдалы қазбаларын пайдалы қазбаларды ұтымды және кешенді пайдалану, кен өндірудің және бастапқы өңдеудің барлық кезеңдерінде;

минералды ресурстарды жер асты қабаттарынан өндірудің толықтығы, іріктеп өндіруге жол бермейді;

ашылған, дайындалған және пайдалы қазбалар қорларын қазуға дайын стандарттардың сақталуы;

өндірістік және тұрмыстық қалдықтардың жиналуының алдын алу мақсатында оларды жинау орындарында және пайдалы қазбалар пайда болатын жерлерде сақтау және жою кезіндегі экологиялық және санитарлық-эпидемиологиялық талаптар;

пайдалы қазбалар қорының мөлшері мен құрылымын сенімді бағалау үшін жер қойнауын тереңдетілген геологиялық зерттеудің толықтығы;

кен орнын игерудің бекітілген стандарттарына сәйкестігі.

Болашақта оларды алу кезінде қиындық туғызатын пайдалы қазбалардың қорларын қалдыруға, осы қорлардың толық немесе ішінара жоғалуына жол берілмейді. Экономикалық тиімділікті ескере отырып, оларды кешенді пайдалануды қамтамасыз

етпей, көп компонентті минералды шикізатты өңдеуге жол берілмейді. Өндірілетін пайдалы қазбалардың саны мен сапасы бойынша геологиялық және маркшейдерлік мәліметтерді түзетуге рұқсат етілмейді.

Таңдалған тәсілдер, асып кету және дайындық жұмыстарының көлемдері мен мерзімдері ашылған, дайындалған және қазба қорларына дайын нормативтерді қамтамасыз етуі керек.

Ілеспе пайдалы қазбалармен, жер қойнауын пайдаланушылармен тау-кен жұмыстарын жүргізуге дайындық жұмыстары кезінде:

аралас минералды, гетерогенді және гетерогенді пайдалы қазбаларды бөлек қазу;
олардың өндірісі мен шығындарының есебін жүргізуге;

өндірілген пайдалы қазбаларды тұтынар алдында бөлек сақтауды және сақтауды қамтамасыз етеді.

Кен орнын (кен орнын) ашу және игеру кезінде пайдалы қазбалардың баланстық және баланстан тыс қорлары бар көршілес бөлімдерге (қабаттарға, кен орындарына) зақым келтіруге жол берілмейді.

Қазбаға дайын минералды қорлардың саны мен сапасы, пайдалану шығындары мен сұйылту нормалары өндіруші қондырғылармен анықталуы керек.

Кен орнын игеруге дайындау кезінде барлық тау-кен қазбалары карьердің жобалық контурларына жақын жерлерде, пайдалы қазбаларды өндірудің қауіпсіздігі мен толықтығын, сондай-ақ тау-кен жұмыстарының қауіпсіздігін қамтамасыз ететін жерлерде жүзеге асырылады.

Кен орнын ашық және жерасты әдістерімен бірлесіп игеру кезінде пайдалы қазбалардың негізсіз жоғалуының алдын алу және тау-кен жұмыстарының қауіпсіздігін қамтамасыз ету үшін жобалық құжаттарда қарастырылған арнайы шаралар әзірленеді.

Тау-кен жұмыстарын жүргізу кезінде жер қойнауын пайдаланушылар:

қазуға дайын пайдалы қазбалар қорларының саны мен сапасын, өндірістік ысыраптар мен өндіруші қондырғылардың сұйылту нормаларын анықтайды;

жұмыс бетінде үнемі геологиялық бақылаулар жүргізу және тау-кен жұмыстарын жедел басқару үшін уақытылы геологиялық болжам жасау;

әр өндіру қондырғысы үшін өндіріс және шығын нормаларын есепке алу;

бекітілген жобалық құжаттарда көзделген ысыраптарды қоспағанда, пайдалы қазбалардың уақытша қорларының пайда болуына жол бермеңіз, негізгі жыныстармен байланыс кезінде және денелердің қуаты аз учаскелерінде (кен орындарында, қабаттарда);

артық шығындар мен сұйылтудың алдын алу жөніндегі шараларды әзірлейді және іске асырады;

жобалық құжаттардың күнтізбелік кестесіне сәйкес жұмыстар жүргізуге;

жедел барлау және сынау жүргізу;

жобаланатын орындарға, шахтада жұмыс жасау бағыттары мен параметрлеріне, қауіпсіздік тіректеріне, технологиялық жүргізу ережелеріне сәйкестігін бақылау;

сынаққа геологиялық бақылау жүргізу (сыртқы және ішкі бақылау), ал сыртқы бақылау тоқсан сайын тестілеудің жалпы көлемінің кемінде 5 пайызы көлемінде жүргізілуі керек;

тау массивінің жай-күйіне, кен орнын игеру кезінде пайда болатын геологиялық және тектоникалық бұзылулар мен басқа да құбылыстарға тұрақты мониторинг жүргізу ;

геологиялық және геотехникалық жағдайлардағы өзгерістерді осы Ереженің қосымшасына сәйкес жасалған актіге минералды ресурстарды зерттеу және пайдалану жөніндегі уәкілетті органдардың аумақтық бөлімшелерінің, өнеркәсіптік қауіпсіздік саласындағы және жобалық құжатты әзірлеген жобалау ұйымдарының өкілдерін тарта отырып тіркейді.

Тау-кен (тазарту) жұмыстарын жүргізу кезінде:

пайдалы қазбалар қорының балансын негізсіз жоғалтуға әкелетін кеннің бай немесе оңай қол жетімді учаскелерін тандап алу;

болашақта шығарылған кезде қиындық туғызатын пайдалы қазбалар қорларының жойылуы, осы қорлардың толық немесе ішінара жоғалуы;

олардың жоғалуына әкелетін пайдалы қазбалар қорларын өндіру;

артық шығындар және сұйылту;

тау-кен өндіру қондырғыларының белгіленген мерзімдерін бұзу.

Ашу, кен орындарын дайындау және тау-кен жұмыстары жобалық құжаттарға сәйкес жүргізілуі керек.

Ереженің 412-тармағында көрсетілген актімен расталған геологиялық және тау-кен жағдайларын өзгерткен кезде, белгіленген тәртіппен 18 ай ішінде жобалық құжаттарға тиісті өзгерістер мен толықтырулар енгізіледі.

Бекітілген жобаларға енгізілген өзгерістер және (немесе) толықтырулар жобалары қатты пайдалы қазбалар үшін бекітілген жобалық индикаторлардың физикалық жағынан жиырма пайыздан кем өзгерген жағдайда жасалмайды.

Кен орнының өнеркәсіптік игеру жобасы бекітілген пайдалы қазбалар қоры және тау-кен бөлу сертификаты бар әзірленуде. Өнеркәсіптік даму жобасы келісімшарттың әрекет ету мерзімінде Қағидалардың талаптарына сәйкес аяқталғандықтан кезең-кезеңмен жасалады.

Кен орнын өнеркәсіптік игеру жобасында:

жер үсті және жерасты құрылыстарын орналастыру; пайдалы қазбалар кен орындарын ашу және игеру әдістері; қорларды игерудің басымдылығы тәртібі; жер қойнауынан неғұрлым толық, жан-жақты өндіруді, негізгі және олармен бірге пайдалы

қазбалар кен орындарының баланстық қорларын ұтымды және тиімді пайдалануды қамтамасыз ететін өндіріс процестерін механикаландыру мен автоматтандыруды пайдалану;

жобалық көрсеткіштер: артық жүктеме көлемі; өндіріс көлемі; тау-кен және капиталды, тау-кен және дайындық, атқыштар, жедел барлау және төсеу жұмыстарының көлемі; өндіріс кезінде көлбеу бұрыштар (әзірлеу кезінде, өтеу кезінде);

Келісімшарттық мерзім ішінде келісімшарт мерзімінің ішінде өндіру көлемі мен пайдалы қазбалардың сапа көрсеткіштері көрсетілген пайдалы қазбаларды өндіру кестесі;

шығындар мен тарату нормаларын негіздеу;

уақытша белсенді емес акциялар туралы, олардың пайда болу себептері және өтеудің жоспарланған мерзімі;

ашылған, дайындалған және пайдалы қазбалар қорларын қазуға дайын нормалардың негіздемесі;

жер қойнауынан минералды алудың толықтығының ұтымды деңгейін қамтамасыз ететін тау-кен қондырғыларының оңтайлы параметрлерін негіздеу;

жер қойнауында сақтау немесе оларды кейінгі өнеркәсіптік дамыту үшін баланстан тыс резервтерді сақтау;

шахталарды құрылыс материалдары немесе құрылыс материалдары өндірісі үшін шикізат ретінде орналастыру үшін қатты өндіріс қалдықтарын пайдалану мүмкіндігі;

Сапасыз өңделген өнімдер мен өнеркәсіптік қалдықтарды әрі қарай пайдалану мақсатында бөлек сақтау;

қалдықтармен минималды шығындарды қамтамасыз ететін негізгі пайдалы компоненттерді оңтайлы өндіру;

концентраттардағы пайдалы компоненттің оңтайлы құрамын анықтау, қалпына келтіру арқылы ең жоғары мөлшерді қамтамасыз ету;

тәуелсіз өнімдерде ілеспе компоненттерді бөлу;

өңдеу технологиясының тиімділігін арттыру және басқару мақсатында минералды шикізатты жүйелі түрде сынау;

жер қойнауын геологиялық зерттеу (егжей-тегжейлі және жедел барлау), техногендік минералды түзілімдер, геологиялық және маркшейдерлік қолдау;

дренажды суларды ұтымды пайдалану;

залалсыздандыру немесе өндіріс қалдықтарын көму;

өндірістік персонал мен тұрғындардың, ғимараттар мен құрылыстардың, қоршаған орта объектілерінің жер қойнауын пайдалануға байланысты жұмыстардың зиянды әсерінен қауіпсіздігін қамтамасыз ету жөніндегі шаралар;

жер қойнауын пайдалану және бүлінген жерлерді қалпына келтіру жөніндегі операциялардың зардаптарын жою жөніндегі шаралар;

пайдалы қазбалардың жоғалуын болдырмау жөніндегі шаралар;
алғашқы өңдеуге байланысты жұмыстардың тізімі;
өндірілетін және өңделген минералды шикізаттың, сондай-ақ олардың жоғалуы мен өндіріс қалдықтарының саны мен сапасын сенімді есепке алу үшін техникалық құралдар мен шаралар;

Техникалық-экономикалық негіздеме келесі негізгі көрсеткіштерді қамтиды:
бастапқы өңдеуден өткен пайдалы қазбалардың өндірілуін көрсететін жұмыс көлемі ;

кен орнын игеруге қажетті инвестицияларды есептеу;
кен орнын пайдалану шығындары;
салықтар және басқа төлемдер;
өндірістік пайдаланудан түскен кірістер мен кірістерді есептеу.

Қабылданған техникалық шешімдер тиісті графикалық құжаттамамен бірге беріледі . Пайдалы қазбаларды жер қойнауын пайдаланушыға лицензияның немесе келісімшарттың шарттарында берілген жер қойнауында қалдыруға жол берілмейді.

Кен орындарының, кен денелері мен кен орындарының бай бөлшектерін және оңай қол жетімді учаскелерін іріктеп алуға мүмкіндік беретін ашудың нұсқалары мен жүйелеріне жол берілмейді, нәтижесінде олар өндірістік құндылығын жоғалтуы немесе толығымен жоғалуы мүмкін.

Егер жоба пайдалы қазбалар кен орындарының қалдықтарымен теңгерімді дамытуды көздемесе, негізгі жобамен бірге пайдалы қазбалар кен орындарын өндіру және оларды болашақта пайдалану үшін арнайы үйінділерде сақтау тәртібі мен шарттарын қарастыратын негізгі жобаны толықтыру туралы келісім жасалуда.

Екі немесе одан да көп жер қойнауын пайдаланушылармен ірі пайдалы қазбалар кен орындарын игеру үшін кен орнын (карьер) кен орындарына ұтымды кесуді, негізгі және кездейсоқ шөгінділердің түбінен неғұрлым толық шығарылуын қамтамасыз ететін шахта (карьер) кен орындарын салу және пайдалануға беру дәйектілігін қарастыратын кен орындарын игерудің кешенді жобасы жасалады. пайдалы қазбалар, сондай-ақ бір уақытта өндірілетін және уақытша пайдаланылмайтын пайдалы қазбаларды есепке алу және консервациялау шаралары.

Пилоттық өндіріс жобасында мыналар болуы керек:

осы аймақтағы минералды құрамы бар кен орны үшін орташа өзектен жоғары емес жұмыс орнын таңдау;

игеру процесін бақылау және тау-кен геологиялық жағдайлары мен минералды шикізат сапасы туралы қосымша мәліметтер алу үшін зерттеулер жиынтығы;

сыналған технологияның тиімділігін бағалау үшін қажетті пилоттық индустриялық дамудың ұзақтығы;

тәжірибелік-конструкторлық технология;

технологиялық жабдықтарға, машиналар мен механизмдерге қажеттілік;

пилоттық игеру кезеңіндегі минералды өндіріс;

тәжірибелік өндірістің есептелген технологиялық және экономикалық тиімділігі.

Пилоттық өндіріс көлемі мен мерзімі жер қойнауын алдын-ала мемлекеттік сараптама нәтижелерімен анықталады.

Әр өндіруші қондырғы үшін жобалық құжаттар негізінде оны әзірлеуге арналған жергілікті жоба жасалады. Жергілікті тау-кен қазбаларын өндіру жобасы пайдалы қазбаларды зерттеу және пайдалану және өнеркәсіптік қауіпсіздік саласындағы уәкілетті органдардың аумақтық бөлімшелерімен келісіледі.

Тау-кен қондырғысының жергілікті дизайнында техникалық-экономикалық есептеулер мыналарды негіздейді:

тау-кен қондырғысының оңтайлы параметрлері, пайдалы қазбалардың жоғалуы мен сұйылту нормативтері, тау-кен қазбаларын өндіру мерзімдері;

қажетті толықтық пен сенімділікті қамтамасыз ететін тау-кен жұмыстарын анықтау және есепке алу әдістері.

Әрбір тау-кен блогы үшін жер қойнауын пайдаланушы пайдалы қазбалар қорларының жай-күйі мен қозғалысын, жоғалу мен разряд көрсеткіштерінің нақты орындалуын және өндірудің жай-күйін көрсететін паспорт жасайды. Өндірісті есепке алу әр алу қондырғысы үшін жүргізіледі.

Әзірлеу жобалары кен орнын қосымша барлауды қамтуы мүмкін, оған мыналар кіреді:

кен орнының немесе оның жекелеген учаскелерінің геологиялық, технологиялық ерекшеліктерін нақтылау және олардың білім деңгейіне сәйкес қорларды жоғары санаттарға ауыстыру;

тапсырманы орындау үшін қажетті геологиялық, гидрогеологиялық және инженерлік-геологиялық жұмыстар мен зерттеулерді жүргізу әдістемесі мен технологиясы;

пайдалы қазбалар қорларының күтілетін өсуі.

Кен орындарын игеру кезінде олардағы деформацияны уақтылы анықтау, параметрлер мен қызмет мерзімін анықтау, пайдалы қазбалардың шығынын азайту, сондай-ақ қауіпсіз тау-кен жұмыстарын қамтамасыз ету мақсатында жер қойнауының, кен қазбаларының, шатырлардың баурайларының, төбелердің, топырақ пен тіректердің жай-күйіне жүйелі түрде мониторинг жүргізіледі.

Тау-кен жұмыстарын геологиялық-барлау қызметі жүргізеді, олар:

толық және сапалы құрылған геологиялық және геодезиялық құжаттаманы жүргізеді;

тазарту жұмыстарын жүргізу кезінде минералды алудың толықтығы мен сапасы көрсеткіштерінің есебін жүргізеді және сенімділігін бағалайды;

пайдалы қазбаларды ұтымды және кешенді пайдалануды, тиімді және қауіпсіз тау-кен жұмыстарын жүргізуді, ғимараттар мен құрылыстарды тау-кен жұмыстарының әсерінен қорғайтын геодезиялық жұмыстарды жүргізеді;

жер бетінің қозғалысын, тау жыныстарының массасын және карьер жақтарының орнықтылығын бақылайды;

қорлардың, ысыраптардың және сұйылтулардың жай-күйі мен қозғалысын, сонымен бірге пайдалы құрамдас бөліктері бар өндірілетін минералдар мен өндіріс қалдықтарының есебін қамтамасыз етеді;

кен қазбаларында атуды және өлшеуді, кен өндіру қуатын, сынған кен массасының көлемі мен мөлшерін есептеуді қамтамасыз етеді;

әрбір тау-кен блогы үшін өндіріс пен шығынды есепке алу кітабын жүргізеді, бастапқы деректерді анықтау үшін геологиялық және маркшейдерлік жұмыстардың барлық түрлерін үйлестіреді және бағалайды;

келісімшарт аумағында пайдалы қазбалар кен орындарын рұқсатсыз игеруге мүмкіндік бермейді.

Бекітілген қорлар мен игеру кезінде алынған нақты мәліметтер арасында сәйкессіздік болған жағдайда барлау мен өндіруді салыстыратын материалдар жер қойнауын мемлекеттік сараптауға ұсынылады.

Әр жылдың 1 қаңтарындағы жағдай бойынша пайдалы қазбалардың қорлары, ысыраптары және сұйылтылған жерлерін бастапқы және шоғырландырылған есепке алу негізінде жер қойнауын пайдаланушы жылдық есеп беру балансын жасайды. Оған материалдар қорлардың өсуі нәтижесінде өзгертінін, сондай-ақ өнеркәсіптік маңыздылығын жоғалтқан немесе кен орнын одан әрі барлау мен игеру кезінде расталмаған есептен шығаруды негіздейтін материалдар қоса беріледі.

Негізгі және сол сияқты пайдалы қазбалар қорлары мен олардың құрамдас бөліктерінің қорларының өсуі мен берілуі білім деңгейіне сәйкес жоғары санаттарға бөлінеді, оларды нақты геологиялық материалдар негізінде есептеуге негізделеді және келісуге жатады.

Барлық техногендік минералды түзілімдер, қалдықтар және өңделген өнімдер (қалдықтар мен шламдар қоймалары, нашар кендердің төгінділері, тау жыныстары, шлактар және т.б.) заңдарда белгіленген тәртіппен сертификаттауға және есепке алуға жатады.

Өңдеуге арналған минералды шикізатты ұтымды және кешенді пайдалануға қойылатын талаптар:

өңдеуге жоспарланған минералды шикізат жүйелі түрде сынақтан өткізіледі. Әр технологиялық үлгі үшін таңдау куәлігі жасалады және төлқұжат толтырылады;

қайта өңдеу кәсіпорнына келетін минералды шикізаттың әр партиясында технологиялық түрлері, маркалары және құрамындағы негізгі және ілеспе

компоненттері бойынша шикізаттың мөлшері мен сапасы туралы анықтама (паспорт) болуы керек;

қайта өңдеу кәсіпорнына минералды шикізатты жеткізудің тәртібі мен ырғағы алдын ала ортаға немесе араластыруға қажетті қорды құруды қарастырады;

Өңдеу зауытына түсетін шикізат мөлшерін анықтау өлшеу арқылы жүзеге асырылады.

Егер жобада көзделмеген болса, көп компонентті минералды шикізатты оларды кешенді пайдалануды қамтамасыз етудің өңдеуге жол берілмейді.

Егер пайдаланылған технология басқа өңдеудің әдістерімен мүмкін болатын алу деңгейін қамтамасыз етпесе, минералды шикізатты, концентраттарды, пайдалы құрамдас бөліктердің (пайдалы компоненттердің) көп мөлшерін құрайтын аралық өнімдерді қайта өңдеуге жол берілмейді.

Пайдалы қазбаларды қайта өңдейтін компания кіріс шикізаттарының есебін жүргізеді, барлық өңделген өнімдер мен қалдықтар үшін шығындар мен компоненттердің таралуын бақылайды. Деректердің сенімділігі технологиялық және тауарлық баланстарды құру арқылы тексеріледі.

Қылмыстың объективтік жағы іс-әрекетте (әрекетсіздікте) көрінеді:

- жобалық құжатта көзделмеген түрлер, әдістер мен жұмыс әдістерін қолдана отырып, пайдалы қазбаларды барлау және (немесе) өндіру;

- сондай-ақ құзыретті органға (келісімшарттың тарабы және (немесе) жер қойнауын пайдалануға лицензия берген мемлекеттік орган) жобалық құжаттарға белгіленген мерзімде өзгерістер енгізу туралы хабарламау.

Қылмыстың субъективті жағы қылмыстың әдейі де, немқұрайлылықпен де болуы мүмкіндігімен сипатталады.

Ерекше құқық бұзушылықтың субъектісі - шағын кәсіпкерлік субъектісі, орта бизнес субъектісі, ірі кәсіпкерлік субъектісі.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 687-1-бабының 1-бөлігіне сәйкес қатты пайдалы қазбалар саласындағы уәкілетті орган Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 346-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.

ӘҚБтК-нің 688-1-бабының 1-бөлігіне сәйкес уран өндіру саласындағы уәкілетті орган ӘҚБтК-нің 346-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.

ӘҚБтК-нің 697-бабының 1-бөлігінде қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган ӘҚБтК-нің 346-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды деп көрсетілген.

347-бап. Тау-кен жұмыстарын жүргізу кезінде экологиялық нормалар мен ережелерді бұзу

1. Жер қойнауын пайдалану жөніндегі операцияларды жүргізу кезінде экологиялық нормалар мен ережелерді бұзу, егер бұл әрекет елеулі залал келтірмесе, - ескертуге алып келеді.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекеттер -

жеке тұлғаларға - он бес, шағын бизнес субъектілері үшін - отыз, орта бизнес үшін - елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде, ірі бизнес үшін - қоршаған ортаға келтірілген залал мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Құқық бұзушылықтың нысаны - жер қойнауын пайдалану жөніндегі операцияларды жүргізудің белгіленген тәртібі.

"Жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы" ҚРЗ 2017 жылғы 27 желтоқсандағы № 125-VI ҚР Кодексінің 17-бабына сәйкес жер қойнауын пайдалану құқығы - осы Кодексте қарастырылған, белгілі бір уақыт ішінде кәсіпкерлік мақсаттар үшін белгіленген аумақта жер қойнауын өтеу негізінде пайдалану мүмкіндігі.

Жер қойнауын пайдалану құқығы - бөлінбейтін меншік құқығы. Осы Кодекстің ережелерін ескере отырып, меншік құқығы туралы ережелер жер қойнауын пайдалану құқығына қолданылады, өйткені бұл меншік құқығының сипатына қайшы келмейді. Жер қойнауын пайдалану осы Кодексте белгіленген тәртіппен, шарттар мен шектерде жүзеге асырылады.

Қазақстан Республикасының 2007 жылғы 9 қаңтардағы № 212 Экологиялық кодексінің 219-бабына сәйкес жер қойнауын пайдалану кезіндегі жалпы экологиялық талаптар:

1) пайдалы қазбаларды Қазақстан Республикасының экологиялық заңнамасының талаптарына сәйкес пайдалану;

2) техникалық, технологиялық, экологиялық және экономикалық орындылығын ескере отырып, жердің тұтастығын сақтау үшін кен орындарын өңдеудің арнайы әдістерін қолдану;

3) жердің өнеркәсіптік шөлейттенуінің алдын алу;

4) тау-кен жұмыстарын жүргізу кезінде қауіпті технологиялық процестердің көріністеріне қарсы алдын-алу шараларын қолдану;

5) жер қойнауын су басудан, өрттен және кен орындарын игеруді қиындататын басқа да табиғи факторлардан қорғау;

6) жер қойнауын, әсіресе мұнай, газ немесе басқа заттар мен материалдарды жер асты сақтау кезінде, зиянды заттар мен қалдықтарды көму кезінде ластанудың алдын алу;

7) жер қойнауын пайдалану жөніндегі операцияларды тоқтата тұрудың, тоқтатудың, кен орнын пайдалану объектілерін консервациялаудың және жоюдың белгіленген тәртібін сақтау;

8) қалдықтарды сақтау және жою кезіндегі экологиялық және санитарлық-эпидемиологиялық талаптарды қамтамасыз ету;

9) жолдың алдындағы жолдарды ұтымды жолмен салу жолымен бүлінген және иеліктен шығарылған жерлердің аумақтарын азайту, сонымен қатар басқа әдістерді пайдалану, соның ішінде ұңғымаларды салу әдісін, ішкі қоқыстармен технологияларды пайдалану, минералды шикізатты өндіру мен өңдеу кезінде қалдықтарды пайдалану;

10) топырақтың жел эрозиясының, артық төгінділер мен өндірістік қалдықтардың, олардың тотығуы мен өздігінен жануының алдын алу;

11) сорғыш және тұщы су горизонттарын олардың ластануын болғызбау үшін оқшаулау;

12) жер асты суларының таусылуы мен ластануының, соның ішінде шайылатын сұйықтықтарды дайындау кезінде улы емес реагенттерді пайдаланудың алдын алу;

13) бұрғылау ерітінділерін тазарту және қайта пайдалану;

14) бұрғылау мен жанар-жағармай материалдарының қалдықтарын экологиялық таза жолмен жою;

15) мұнай кен орындарының жер астындағы қысымын ұстап тұру жүйесіндегі мұнай ағынды суларын тазарту және қайта пайдалану.

Нормалар көрсеткіштерімен өңделмеген ағынды сулардың ішіне ағызуға тыйым салынады, бұл заттардың сапасының стандарттарын белгілеуді қажет етпейтін келесі сарқынды суларды қоспағанда:

1) ағынды суларды жер асты сулары қабатына айдау, жер асты сулары өте минералданған, ауызсу, бальнеологиялық, техникалық қажеттіліктерге, сондай-ақ суару мен мал шаруашылығына пайдаланылмайды;

2) ілеспе шахталар мен карьерлер суларын сақтау тоғандарына және (немесе) булану тоғандарына ағызу.

Ағынды сулардың төгілуі дегеніміз - пайдалы қазбалармен бірге өндірілген суды қайтадан айдау, сонымен қатар жобалар мен технологиялық регламенттерде қарастырылған тау-кен өндірісіне арналған технологиялық ерітінділердің ішіне құю, мемлекеттік экологиялық сараптамадан және Қазақстан Республикасының заңнамалық актілерінде қарастырылған басқа сараптамадан оң қорытынды алған.

Жер қойнауын пайдаланушы міндетті:

1) халықаралық тәжірибеде қабылданған стандарттарға негізделген ең тиімді жұмыс әдістері мен технологияларын таңдайды;

2) жұмыс орындарын, жұмысшылардың, халықтың және қоршаған ортаның қауіпсіздігін қамтамасыз ететін технологиялық схемалар мен жобаларды сақтауға, көмірсутегі шикізатын барлау және өндіру кезінде - сондай-ақ жер қойнауын ұтымды пайдалануды қамтамасыз етуге.

Экологиялық кодекстің 220-бабына сәйкес жер қойнауын пайдалану жөніндегі операциялар экологиялық қауіпті экономикалық қызмет болып табылады және келесі талаптарды ескере отырып жүргізілуі керек:

1) ұңғымалар мен шахта қазбаларын жобалау сенімділігі, жарамдылығы және экологиялық қауіпсіздігі тұрғысынан минералды ресурстар мен қоршаған ортаны қорғауға жағдай жасау керек;

2) дизельдік генераторы бар қондырғыларды қолдана отырып, бұрғылау және жер қойнауын пайдалану жөніндегі өзге де жұмыстар кезінде тазартылмаған шығарынды газдарды осындай қондырғылардан атмосфераға шығару олардың техникалық сипаттамаларына және экологиялық талаптарға сәйкес келуге тиіс;

3) құнарлы жерлерде және ауылшаруашылық жерлерінде жер қойнауын пайдалану құрылыстарын салу кезінде жабдықты орнатуға дайындық жұмыстары кезінде құнарлы қабат алынып, кейіннен жерді қалпына келтіру үшін бөлек сақталады;

4) улы заттардың табиғи объектілерге қоныс аударуына жол бермеу үшін технологиялық алаңдарды гидрооқшаулаумен жер қойнауы қалдықтарын ұйымдасқан түрде жинау және сақтау үшін инженерлік жүйе қамтамасыз етілуі керек;

5) ерекше қорғалатын табиғи аумақтарда ұңғымалар салу кезінде тек сарайсыз технологияны қолдану қажет;

5-1) мұнай операцияларын жүргізу кезінде күкірттің мөлшерін азайту және оның қоршаған ортаға зиянды әсерін азайту жөнінде шаралар қабылдау қажет;

6) жер қойнауын пайдалану жөніндегі операциялар кезінде шламды жою және бұрғылау ерітіндісін, бұрғылау, карьерлер мен шахтадағы сарқынды суларды залалсыздандыру жұмыстары жүргізіліп, бұрғылау процесінде қайта пайдалану, белгіленген талаптарға сәйкес қоршаған ортаға қайтару қажет;

7) көмірсутекті (эк-битум, инверсиялық эмульсия және басқалары) негізіндегі бұрғылау ерітінділерін пайдалану кезінде ауаның газбен ластануын болдырмау шаралары қабылдануы керек;

8) адамдардың күннің күйуі немесе улануының алдын алу мақсатында пирофорлық шөгінділерді, шламдар мен өзектерді көму жоба бойынша және қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органмен, санитарлық-эпидемиологиялық қызметтің мемлекеттік органымен және жергілікті атқарушы органдармен келісе отырып жүзеге асырылуға тиіс;

9) жер қойнауын пайдалану объектілерін пайдалануға беру жобада қарастырылған барлық экологиялық талаптар толықтай орындалған жағдайда;

10) жер қойнауын пайдалану жөніндегі операциялар мен жабдықтарды бөлшектеу аяқталғаннан кейін жобалық шешімдерге сәйкес жерді қалпына келтіру (рекультивациялау) жұмыстары жүргізілуде;

11) ұңғымалар, соның ішінде өздігінен ағып кететіндер, сондай-ақ пайдалануға жарамсыз немесе пайдалану тоқтатылған ұңғымалар жер қойнауын пайдаланушының

Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен реттеу құралдарымен жарақтандырылуына, консервациялануға немесе жойылуға жатады;

12) қызметі жер асты су объектілерінің жағдайына зиянды әсер ететін немесе әсер етуі мүмкін жеке және заңды тұлғалар су объектілерінің ластануы мен сарқылуын болдырмау жөнінде шаралар қабылдауға міндетті;

13) ауызсу және тұрмыстық-ауыз сумен қамтамасыз ету үшін пайдаланылатын немесе пайдаланылуы мүмкін жер асты суларының су жинау учаскелерінде қалдықтарды көмуге, зираттарға, мал қорымдарына (биотермиялық шұңқырларға) және жер асты суларының жағдайына әсер ететін басқа да объектілерге орналастыруға жол берілмейді;

14) ұңғымаларды бұрғылауға қоршаған ортаны қорғау, су қорын, минералды ресурстарды пайдалану және қорғау саласындағы уәкілетті мемлекеттік органдардың, осы ұңғымаларды бұрғылау саласындағы арнайы зерттеулерден кейін шығарылған санитарлық-эпидемиологиялық қызметтің мемлекеттік органының оң пікірлері болған кезде жол беріледі;

15) пайдаланудан кейін өндірістік, дәрілік минералды суларды төгу Қазақстан Республикасының Су кодексіне сәйкес жүзеге асырылуға тиіс;

16) келісімшарттық аумақтардағы ұңғымаларды консервациялау және жою Қазақстан Республикасының жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы заңнамасына сәйкес жүзеге асырылады;

17) сарқынды сулар сіңірілетін ұңғымаларға құятын аймақта су пайдаланушыларды қоршаған ортаны қорғау, суды пайдалану және қорғау саласындағы уәкілетті мемлекеттік органдармен келісілген жоспарға сәйкес су ұңғымаларындағы, бұлақтардағы және құдықтардағы судың сапасына жүйелі зертханалық бақылаулар ұйымдастыруы қажет. Қор және халықтың санитарлық-эпидемиологиялық салауаттылығы саласындағы мемлекеттік орган.

Жер қойнауын пайдалану жөніндегі операцияларды жүргізу кезінде жер қойнауын пайдаланушылар:

1) қоршаған ортаны қорғау, минералды ресурстарды зерттеу саласындағы уәкілетті мемлекеттік органдармен және халықтың санитариялық-эпидемиологиялық салауаттылығы саласындағы мемлекеттік органмен келісім бойынша су қорын пайдалану және қорғау саласындағы уәкілетті мемлекеттік орган белгілеген жер асты сулары объектілеріне жол берілетін зиянды әсердің нормативтерін сақтауға;

2) "Сәйкестікті растау саласындағы аккредиттеу туралы" Қазақстан Республикасының Заңында белгіленген тәртіппен аккредиттелген жеке немесе басқа зертханаларда ағынды сулардың химиялық құрамын анықтауды қамтамасыз етеді;

3) қоршаған ортаны қорғау, су қорын пайдалану және қорғау саласындағы уәкілетті мемлекеттік органдарға ластаушы заттарды төтенше түрде төгу, сондай-ақ жер асты

суларын алудың белгіленген режимін және оларға суды ағызу (айдау) объектілері туралы төтенше ақпаратты жіберуге.

Тыйым салынған:

- 1) жер қойнауын пайдалану объектілерін салу және (немесе) орналастыру үшін бөлінген учаскелерден тыс өсімдіктер мен топырақ жамылғысының бұзылуы;
- 2) өндіріс қалдықтарын жер үсті су объектілері мен жер қойнауына ағызу;
- 3) жер асты сулары объектілерінің жай-күйіне әсер ететін немесе әсер етуі мүмкін жерді ағынды сулармен суландыру;
- 4) ерітінділер мен материалдарды тұрмыстық ауыз су құрамына енгізу;
- 5) егер бұл ұнғымалар сулы қабаттың ластану көзі бола алатын немесе ауыз су немесе дәрілік мақсаттар үшін пайдаланылатын болса, өндірістік, емдік минералды және жылу энергиясының сарқынды суларын төгу үшін ұнғымаларды бұрғылау;
- 6) су көздерінің санитарлық қорғау аймақтарында ұнғымалар мен ұнғымаларды сіңіру құрылғысы;
- 7) құрамында радиоактивті заттар бар ағынды сулардың ұнғымаларына және құдықтарына ағызу.

Ауыз су үшін пайдаланылатын жер асты суларын, сондай-ақ табиғи табиғи емдік қасиеттері бар объектілерді қорғау мақсатында Қазақстан Республикасының Су кодексіне сәйкес санитарлық қорғау аймақтары белгіленеді.

Қылмыстың объективтік жағы жер қойнауын пайдалану жөніндегі операцияларды жүргізу кезінде экологиялық нормалар мен ережелерді бұзу әрекеттерінде (әрекетсіздікте) көрінеді. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 347-бабына сәйкес біліктілік үшін бұл акт айтарлықтай зиян келтірмеуі керек екенін есте ұстаған жөн.

Қылмыстың субъективтік жағы оны ниетпен де, немқұрайдылықпен де білдіруге болатындығымен сипатталады.

Құқық бұзушылықтың субъектісі жеке тұлғалар болуы мүмкін. шағын кәсіпкерлік субъектілері, орта бизнес субъектілері, ірі кәсіпкерлік субъектілері.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 347-бабының 2-бөлігі: құқық бұзушылықтың объектісі, объективтік жағы, субъектісі, субъективтік жағы бірінші бөлімнен өзгеше емес. Біліктілік белгісі - бұл Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 347-бабының бірінші бөлігінде көзделген әрекеттер әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталануы.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 697-бабының 1-бөлігіне сәйкес қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 347-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекстің 806-бабының 8-тармағына сәйкес, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 347-бабында көзделген әкімшілік құқық

бұзушылықтар қоршаған ортаға келтірілген залалдың мөлшерін анықтауды талап етсе, әкімшілік құқық бұзушылық қоршаған ортаға келтірілген зиянның мөлшері белгіленген уақыттан бастап 24 сағат ішінде жасалады.

Қазақстан Республикасы Экологиялық кодексінің 1-бабының 47) тармақшасында " қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган - қоршаған ортаны қорғау және табиғатты пайдалану саласындағы басшылықты және салааралық үйлестіруді жүзеге асыратын орталық атқарушы орган, сондай-ақ оның аумақтық органдары" делінген.

348-бап. Пайдалы қазбалар қорларына мемлекеттік сараптама жүргізбей көмірсутегі шикізатын өндіруді жүзеге асыру

Пайдалы қазбалар қорына мемлекеттік сараптама жүргізбей көмірсутегі өндірісін жүргізу -

жиырма айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ _____

Түсіндірілген құқық бұзушылықтың нысаны - көмірсутекті өндірудің белгіленген тәртібі.

"Жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы" ЗРК-нің 2017 жылғы 27 желтоқсандағы № 125-VI Қазақстан Республикасы Кодексінің 12-бабының 3-тармағында көмірсутектер мұнай, шикі газ және табиғи битум деп танылады деп көрсетілген.

Шикі мұнайды, газ конденсатын, сондай-ақ шикі мұнайды өндеуден және сланецті, мұнай битуминозды жыныстарды немесе құмды құмдарды өндеуден кейін алынған көмірсутектер мұнай болып табылады.

Табиғи конденсация нәтижесінде шикі газдан түзілген көмірсутектер, олардың белгілі бір ауырлық дәрежесіне қарамастан, атмосфералық температурада және қысым кезінде сұйық күйде жер қойнауынан алынады.

Ерекше ауырлық дәрежесіне қарамастан, жер қойнауынан атмосфералық температура мен қысым жағдайында газ тәрізді күйде өндірілген кез келген көмірсутек, соның ішінде тазартылмаған табиғи газ, ілеспе газ, тақтатас газы, көмір қабаты метаны, сондай-ақ олардың құрамындағы көмірсутекті емес газдар шикі газ деп танылады.

Ілеспе газ дегеніміз - көмірсутектер мен көмірсутекті емес газдардың көп компонентті қоспасы, олар мұнайдың құрамында ериді және қысымның төмендеуімен одан босатылады.

Көмір қабаты метаны дегеніміз - көмірсутектер мен көмірсутекті емес газдардың басым атмосфералық температурада және қысым жағдайында газ тәрізді күйде болатын көмір кен орындарынан алынатын көп компонентті қоспасы.

Табиғи битум - табиғи, табиғи жағдайда табиғи ұңғыма әдісімен алу мүмкін емес, көмірсутектердің бастапқы негізі бар органикалық минералдар ретінде танылады, олар қатты, тұтқыр және тұтқыр-пластикалық күйде орналасқан.

Өнер бойынша. "Жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы" Қазақстан Республикасы Кодексінің 141-бабында жер қойнауын мемлекеттік сараптама жер қойнауын ұтымды пайдалану үшін жағдайлар жасау, көмірсутек шикізатының геологиялық қорларын мемлекеттік есепке алу, сондай-ақ көмірсутектердің дәлелденген геологиялық қорларының саны мен сапасы туралы ақпараттың сенімділігін бағалау мақсатында жүргізіледі.

Жер қойнауына мемлекеттік сараптама жобалау ұйымы әзірлеген, тиісті қызмет түріне лицензиясы бар және жер қойнауын пайдаланушы бекіткен геологиялық қорларды есептеу (пайдалану есебі) туралы есепті талдау арқылы жүзеге асырылады.

Геологиялық қорларды есептеу (пайдалану есебі) туралы есеп көмірсутектер саласындағы уәкілетті орган бекіткен нормативтік-техникалық құжаттарға сәйкес жасалады.

Жер қойнауын мемлекеттік сараптауды геология және жер қойнауын пайдалану саласындағы арнайы білімі бар және сараптама нәтижелеріне қызығушылық танытпайтын тәуелсіз сарапшыларды тарта отырып, Қазақстан Республикасының Көмірсутек қорлары жөніндегі орталық комиссия (Қорлар жөніндегі орталық комиссия) жүзеге асырады.

Қорлар жөніндегі орталық комиссияның қызметін ұйымдастыру, оның құрамы, жұмыс кестесі және есепке алу көмірсутектер саласындағы уәкілетті орган бекіткен Қазақстан Республикасының пайдалы қазбалар қорлары жөніндегі орталық комиссиясы туралы ережеде айқындалады.

Жер қойнауын мемлекеттік сараптау геологиялық қорларды есептеу (пайдалану есебі) туралы есеп алынған күннен бастап үш ай ішінде жүзеге асырылады.

Жер қойнауына мемлекеттік сараптама жүргізу мерзімі қорлар жөніндегі орталық комиссияның шешімімен ұзартылуы мүмкін, бірақ үш айдан аспауы керек.

Жер қойнауын мемлекеттік сараптаманың нәтижелері оң немесе теріс болуы мүмкін сараптамалық қорытындымен ресімделеді.

Теріс сараптамалық қорытынды жасауға негіз:

1) көмірсутегі кен орнының геологиялық қорларын есептеу (пайдалану есебі) көмірсутектер саласындағы уәкілетті орган бекіткен нормативтік-техникалық құжаттарда белгіленген талаптарға сәйкес келмеген;

2) көмірсутек шикізатының геологиялық қорларының саны мен сапасы туралы ақпараттың дәл еместігі;

3) ұсынылған мәліметтер негізінде көмірсутек шикізатының геологиялық қорларының саны мен сапасын объективті бағалау мүмкін еместігі.

Жер қойнауын мемлекеттік сараптаманың теріс қорытындысы оны қабылдаудың негіздемесін және есепті аяқтауға арналған ұсынымдарды ұсынады.

Сараптамалық қорытынды жер қойнауын пайдаланушыға қол қойылған күннен бастап бес жұмыс күні ішінде орталық резервтік комиссияның төрағасы мен мүшелеріне жіберіледі.

Жер қойнауын мемлекеттік сараптаманың оң қорытындысы көмірсутегі кен орнының геологиялық қорларын мемлекеттік тіркеуге негіз болып табылады.

Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің 2015 жылғы 17 қарашадағы № 1072 және Қазақстан Республикасы Энергетика министрінің 2015 жылғы 30 қарашадағы № 675 бірлескен бұйрығымен бекітілген "Пайдалы қазбаларды барлау және өндіру үшін жер қойнауын ұтымды және кешенді пайдалану ережелерінің" 401-тармағында "жер қойнауын пайдаланушы Кен өндіру үшін жер қойнауын пайдалану құқығы бар, пайдалы қазбалар қорына мемлекеттік сараптама жүргізгеннен кейін ғана өндіруді бастайды. Дәлелденген пайдалы қазбалар қорларын игерудің пайдалылығы туралы мемлекеттік сараптаманың қорытындысы оларды мемлекеттік балансқа қою үшін негіз болып табылады".

Қазақстан Республикасы Энергетика министрінің 2018 жылғы 15 маусымдағы № 239 бұйрығымен бекітілген "Жер қойнауын ұтымды және кешенді пайдаланудың бірыңғай ережелері" 31-тармағында сынақ жұмыстарын жүргізу үшін жер қойнауын пайдаланушы көмірсутегі қорларын жедел есептеуді жүргізуге және жер қойнауын мемлекеттік сараптамадан оң қорытынды алуға міндетті.

"Жер қойнауын ұтымды және кешенді пайдаланудың бірыңғай ережелерінің" 35-тармағына сәйкес барлау кезеңіндегі геологиялық барлау нәтижелері бойынша қорларды есептеу туралы есеп жасалады және жер қойнауына мемлекеттік сараптама жүргізіледі. Алынған мәліметтер шарттардың сенімді негізделуі, қорларды есептеу, оларды белгіленген тәртіпте бекіту және көмірсутегі кен орындарын жобалау үшін жеткілікті болуы керек.

"Жер қойнауын ұтымды және кешенді пайдаланудың бірыңғай ережелерінің" 144-тармағына сәйкес, кен орнын игеру жобасына мемлекеттік сараптама геология және игеру саласында арнайы білімі бар тәуелсіз сарапшыларды тарта отырып, Қазақстан Республикасының көмірсутек кен орындарын барлау және игеру жөніндегі орталық комиссиямен жүзеге асырылады (орталық комиссия). емтихан нәтижелеріне қызығушылық танытады.

Құқық бұзушылықтың объективті жағы пайдалы қазбалар қорына мемлекеттік сараптама жүргізбей көмірсутегі өндірісін жүргізу жөніндегі іс-әрекеттерде көрінеді.

Қылмыстың субъективті жағы бұл әрекетті қасақана да, абайсызда да жасауға болатындығымен сипатталады.

Қылмыстың субъектісі жалпы болып табылады - жеке немесе заңды тұлғалар.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 688-бабының 1-бөлігіне сәйкес көмірсутек саласындағы уәкілетті орган Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 348-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.

349-бап. Жер қойнауын пайдалану саласындағы есеп беру тәртібін бұзу

Жер қойнауын пайдаланушының "Жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы" Қазақстан Республикасының Кодексінде көзделген есептілікті ұсыну тәртібі мен мерзімдерін бұзуы,

жиырма айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Анықталған құқық бұзушылықтың құрамы "Жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы" Қазақстан Республикасының Кодексінде белгіленген белгіленген тәртіп пен мерзімдер болып табылады.

"Жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы" ҚРЗ 2017 жылғы 27 желтоқсандағы № 125-VI ҚР Кодексінің 76-бабына сәйкес жер қойнауын пайдаланушылар осы Кодексте көзделген жағдайларда жер қойнауын пайдалану жөніндегі операциялар туралы есептер ұсынуға міндетті. Жер қойнауын пайдаланушы ұсынатын есептілік мерзімді немесе бір реттік болуы мүмкін.

Мемлекеттік органға ұсынылатын мерзімді есепте жер қойнауын пайдаланушының белгілі бір кезеңдегі (есепті кезең) қызметінің нәтижелері туралы ақпарат болады.

Бір реттік есепті жер қойнауын пайдаланушы нақты мәселе бойынша жүргізілген жұмыс нәтижесі туралы мемлекеттік органға хабарлау үшін ұсынады. Есептіліктің құрамы және оны ұсыну тәртібі, жер қойнауын пайдалану жөніндегі операциялардың түрлерін ескере отырып, "Жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы" Кодекстің Ерекше бөлімінің ережелерімен анықталады.

Жер қойнауын пайдаланушы уәкілетті органның жазбаша өтініші бойынша орындалған жұмыстарды және жер қойнауын пайдалануға жұмсалған шығындарды растайтын құжаттаманы осындай сұрау түскен күннен бастап жиырма жұмыс күнінен кешіктірмей ұсынуға міндетті.

Пайдалы қазбаларды барлау мен өндірумен айналысатын жер қойнауын пайдаланушылар тау-кен өндірісі мен кең таралған пайдалы қазбаларды өндіру жөніндегі операцияларды қоспағанда, құзырлы органға "Аудиторлық қызмет туралы" Қазақстан Республикасының Заңына сәйкес аудитор болып табылатын тұлға растайтын Өндіруші салалардағы ашықтық бастамасы стандартында қарастырылған есепті ұсынуға міндетті ".

Осы есептіліктің нысаны және оны толтыру жөніндегі нұсқаулықтар Қазақстан Республикасында өндіруші салалар қызметінің ашықтығы бастамасының стандартын іске асыруға уәкілетті мемлекеттік органмен жасалады және бекітіледі.

"Жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы" Қазақстан Республикасы Кодексінің 90-бабына сәйкес жер қойнауын геологиялық барлауға арналған лицензия бойынша жер қойнауын пайдаланушы мерзімді геологиялық есептерді ұсынуға міндетті. Мерзімді геологиялық есептер жыл сайын алдыңғы күнтізбелік жыл үшін әр жылдың отызыншы сәуірінен кешіктірілмей ұсынылады.

Толық емес күнтізбелік жыл есептері жер қойнауын пайдаланудың нақты кезеңі үшін ұсынылады. Жер қойнауы учаскесін пайдалану кезеңінің соңғы толық емес күнтізбелік жылы үшін есептер көрсетілген мерзім аяқталғаннан кейін екі айдан кешіктірілмей ұсынылады.

Лицензияның қолданылуы тоқтатылғаннан кейін оны иеленуші тұлға лицензияның қолданылуы тоқтатылған күннен бастап үш айдан кешіктірмей пайдалы қазбаларды зерттеу жөніндегі уәкілетті органға геологиялық барлау нәтижелері туралы қорытынды есеп беруге міндетті.

Геологиялық есептер бастапқы геологиялық ақпаратқа негізделеді және геология саласындағы ғылыми зерттеулердің, сынаулар мен зерттеулердің, жер асты суларына гидрогеологиялық бұрғылаудың, топырақтың, жер үсті тау жыныстарының және минералды үлгілерді жинау мен сынау жөніндегі іс-шаралардың жай-күйі мен нәтижелері туралы мәліметтерді қамтиды.

"Жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы" Қазақстан Республикасы Кодексінің 90-бабында көзделген есептер жер қойнауын зерттеу жөніндегі уәкілетті органға ол бекіткен нысан бойынша ұсынылады.

"Жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы" Қазақстан Республикасы Кодексінің 132-бабында жер қойнауын пайдаланушы келесі есептерді ұсынуы қажет:

- 1) геологиялық есеп;
- 2) лицензиялық-шарттық талаптардың орындалуы туралы есеп;
- 3) сатып алынған тауарлар, жұмыстар мен қызметтер туралы, сондай-ақ олардағы жергілікті қамтудың мөлшері туралы есеп;
- 4) кадрлардағы жергілікті қамту туралы есеп;
- 5) қазақстандық кадрларды оқытуды қаржыландыру шығындары туралы есеп;
- 6) ғылыми-зерттеу, ғылыми-техникалық және тәжірибелік-конструкторлық жұмыстардың шығындары туралы есеп;
- 7) жер қойнауын пайдаланушыны тікелей немесе жанама бақылайтын адамдар және (немесе) ұйымдардың құрамы туралы есеп.

Қазақстан Республикасының "Жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы" Кодексінің 180-бабына сәйкес уран өндіруге арналған келісімшарт бойынша жер қойнауын пайдаланушы келесі есептерді ұсынуға міндетті:

- 1) геологиялық есеп;
- 2) барлау, пайдалы қазбалар және пайдалы қазбалар қорлары бойынша пайдалы қазбалардың барлау нәтижелері туралы Қазақстандық жария есеп беру кодексіне сәйкес дайындалған қорлар туралы құзыретті тұлғаның есебі;
- 3) шарт талаптарының орындалуы туралы есеп;
- 4) уранның тәжірибелік-өнеркәсіптік өндірісі бойынша жүргізілген операциялар, олардың құны туралы есеп;
- 5) уран өндіру жөніндегі операциялар және олардың құны туралы есеп;

- 6) кадрлардағы жергілікті қамту туралы есеп;
- 7) қазақстандық кадрларды даярлауды қаржыландыру шығындары туралы есеп;
- 8) ғылыми-зерттеу, ғылыми-техникалық және тәжірибелік-конструкторлық жұмыстардың шығындары туралы есеп;
- 9) уран өндірісі туралы есеп;
- 10) сатып алынған тауарлар, жұмыстар мен қызметтер, сондай-ақ олардағы жергілікті қамтудың мөлшері туралы есеп;
- 11) жер қойнауын пайдаланушыны тікелей немесе жанама бақылайтын адамдардың және (немесе) ұйымдардың құрамы туралы есеп.

Қатты пайдалы қазбаларды барлауға арналған лицензия бойынша "Жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы" Қазақстан Республикасы Кодексінің 195-бабына сәйкес жер қойнауын пайдаланушы келесі мерзімді есептерді ұсынуға міндетті:

- 1) лицензиялық міндеттемелердің орындалуы туралы есеп;
- 2) сатып алынған тауарлар, жұмыстар мен қызметтер және олардағы жергілікті қамту үлесі туралы есеп;
- 3) жер қойнауын пайдаланушыны тікелей немесе жанама бақылайтын тұлғалар және (немесе) ұйымдардың құрамы туралы есеп;
- 4) геологиялық есептер.

Мерзімді есептер жыл сайын алдыңғы күнтізбелік жыл үшін әр жылдың отызыншы сәуірінен кешіктірілмей ұсынылады.

"Жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы" Қазақстан Республикасы Кодексінің 215-бабында қатты пайдалы қазбаларды өндіруге арналған лицензия бойынша жер қойнауын пайдаланушы келесі мерзімді есептерді ұсынуға міндетті:

- 1) лицензиялық міндеттемелердің орындалуы туралы есеп;
- 2) сатып алынған тауарлар, жұмыстар мен қызметтер және олардағы жергілікті қамту үлесі туралы есеп;
- 3) жер қойнауын пайдаланушыны тікелей немесе жанама бақылайтын тұлғалар және (немесе) ұйымдардың құрамы туралы есептер;
- 4) геологиялық есептер;
- 5) өндірілген қатты пайдалы қазбалар туралы есеп.

Мерзімді есептер жыл сайын алдыңғы күнтізбелік жыл үшін әр жылдың отызыншы сәуірінен кешіктірілмей ұсынылады.

"Жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы" Қазақстан Республикасы Кодексінің 236-бабына сәйкес кең таралған пайдалы қазбаларды өндіруге арналған лицензия бойынша жер қойнауын пайдаланушы келесі мерзімді есептерді ұсынуға міндетті:

- 1) лицензиялық міндеттемелердің орындалуы туралы есеп;
- 2) геологиялық есептер;
- 3) өндірілген кең таралған пайдалы қазбалар туралы есеп.

"Жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы" Қазақстан Республикасы Кодексінің 272-бабына сәйкес, жер қойнауын пайдаланушы лицензияға сәйкес өндірілген қымбат металдар мен асыл тастар туралы мерзімді есепті пайдалы қазбаларды зерттеу жөніндегі уәкілетті орган айқындаған тәртіппен өндіруге лицензия берген жергілікті атқарушы органға ұсынуға міндетті.

Есептер жыл сайын алдыңғы күнтізбелік жыл үшін әр жылдың 30 қаңтарынан кешіктірілмей ұсынылады. Толық емес күнтізбелік жыл есептері жер қойнауын пайдаланудың нақты кезеңі үшін ұсынылады. Жер қойнауы учаскесін пайдалану кезеңінің соңғы толық емес күнтізбелік жылы үшін есептер көрсетілген мерзім аяқталғаннан кейін екі айдан кешіктірілмей ұсынылады.

Құқықбұзушылықтың объективтік жағы жер қойнауын пайдаланушының "Жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы" Қазақстан Республикасының Кодексінде қарастырылған есеп берудің тәртібі мен мерзімдерін бұзу арқылы көрініс табады.

Қылмыстың субъективтік жағы оны ниетпен де, немқұрайдылықпен де білдіруге болатындығымен сипатталады.

Құқық бұзушылықтың субъектісі ерекше - жер қойнауын пайдаланушы.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 687-бабының 1-бөлігіне сәйкес жер қойнауын зерттеу жөніндегі уәкілетті орган Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 349-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 687-1-бабының 1-бөлігінде қатты пайдалы қазбалар саласындағы уәкілетті орган Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 349-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайтындығы көрсетілген.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 688-бабының 1-бөлігіне сәйкес көмірсутек саласындағы уәкілетті орган Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 349-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 688-1-бабының 1-бөлігінде уран өндірісі саласындағы уәкілетті органның Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 349-бабына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайтындығы көрсетілген.

350-бап. Алынған қатты пайдалы қазбаларды, көмірсутектерді есепке алудың дұрыс жүргізілмеуі

Алынған қатты пайдалы қазбаларды, көмірсутектерді есепке алудың дұрыс жүргізілмеуі -

жиырма бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ _____

Қылмыстың объектісі өндірілген қатты пайдалы қазбалар мен көмірсутектердің есебін қамтамасыз етудің белгіленген тәртібі болып табылады.

"Жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы" ЗРК-нің 2017 жылғы 27 желтоқсандағы № 125-VI Қазақстан Республикасы Кодексінің 12-бабының 3 және 4-тармақтарында көмірсутектер мұнай, шикі газ және табиғи битум деп танылады.

Шикі мұнайды, газ конденсатын, сондай-ақ шикі мұнайды өңдеуден және сланецті, мұнай битуминозды жыныстарды немесе құмды құмдарды өңдеуден кейін алынған көмірсутектер *мұнай* болып табылады.

Қалыпты атмосфералық температура мен қысым кезінде жер қойнауынан сұйық күйінде алынатын, оның ішінде табиғи конденсация жолымен шикі газдан пайда болған кез келген көмірсутектер *шикі мұнай* деп танылады.

Ерекше ауырлық дәрежесіне қарамастан, жер қойнауынан атмосфералық температура мен қысым жағдайында газ тәрізді күйде өндірілген кез келген көмірсутек, соның ішінде тазартылмаған табиғи газ, ілеспе газ, тақтатас газы, көмір қабаты метаны, сондай-ақ олардың құрамындағы көмірсутекті емес газдар *шикі газ* деп танылады.

Ілеспе газ дегеніміз - көмірсутектер мен көмірсутекті емес газдардың көп компонентті қоспасы, олар мұнайдың құрамында ериді және қысымның төмендеуімен одан босатылады.

Көмір қабатының метаны дегеніміз - көмірсутектер мен көмірсутекті емес газдардың басым атмосфералық температурада және қысым жағдайында газ тәрізді күйде болатын көмір кен орындарынан алынатын көп компонентті қоспасы.

Табиғи битум - табиғи, табиғи жағдайда табиғи ұнғыма әдісімен алу мүмкін емес, көмірсутектердің бастапқы негізі бар органикалық минералдар ретінде танылады, олар қатты, тұтқыр және тұтқыр-пластикалық күйде орналасқан.

Қатты пайдалы қазбалар - бұл табиғи минералды түзілімдер, органикалық заттар және олардың қоспалары ішек немесе жер бетінде қатты күйде.

Қатты пайдалы қазбалар кен және металл емес болып бөлінеді. Қатты қатты пайдалы қазбалар табиғи металдар, қара, түсті, сирек, радиоактивті металдардың және сирек кездесетін элементтердің кені болып табылады. Қалған қатты пайдалы қазбалар металл емес деп танылады.

Табиғи күйінде немесе құрылыста және басқа да шаруашылық мақсаттарда аз өңделген және тазартылған және жер қойнауында кеңінен қолданылатын металл емес қатты пайдалы қазбалар кең таралған болып саналады. Кең таралған пайдалы қазбаларға мыналар жатады: мәрмәр, кварцит, кварц-дала шпаттары, граниттер, сиениттер, диориттер, габбро, риолиттер (липариттер), андезиттер, диабазалар, базальттар, вулкандық туфалар, шлактар, пемза, вулкандық шыны және вегетативті жыныстар, қиыршық тастар мен қиыршық тастар қиыршық тастар мен құмдар (құм және қиыршық тастар) қоспасы, құмдар мен құмдақтар, саздар мен саз жыныстары (саздақтар, алқаптар, саздақтар, саз тақталары), ас тұзы, гипс жыныстары, мәрмәр, әктас

, оның ішінде қабықшалар, бор жыныстары, доломиттер, әктас, оломит жыныстары, кремнийлі жыныстар (триполи, колбалар, диатомиттер), табиғи пигменттер, шымтезек, емдік балшық.

"Жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы" Қазақстан Республикасы Кодексінің 89-бабының 2 және 3-тармақтары жер қойнауын геологиялық зерттеуге арналған лицензия бойынша жүргізілетін жұмыстардың құжаттамаға жататындығын көрсетеді. Құжаттама жер қойнауын сенімді зерттеу үшін қажетті барлық ақпаратты көрсетеді.

Жер қойнауын геологиялық зерттеу жүргізу кезінде жер қойнауын пайдаланушы операциялар барысында алынған геологиялық ақпараттың, оның ішінде зертханалық зерттеулер мен талдаудың сенімділігі мен қауіпсіздігін қамтамасыз етуге міндетті.

"Жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы" Қазақстан Республикасы Кодексінің 122-бабы 3-тармағының 4) тармақшасына сәйкес көмірсутектерді барлау және өндіру кезінде жер қойнауын ұтымды және кешенді пайдалану және қорғау саласындағы талаптар - бұл қорлар мен өндірілген көмірсутектер мен ілеспе компоненттердің сенімді есебі.

"Жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы" Қазақстан Республикасы Кодексінің 125-бабы 5-тармағының 3-тармақшасына сәйкес, көмірсутегі өндірісін жүргізу кезінде жер қойнауын пайдаланушы көмірсутегі қорлары мен жер қойнауында қалған өнімдер, олардың өңделген өнімі және өндіріс барысында пайда болған қалдықтар үшін сенімді есеп жүргізуге міндетті.

"Жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы" Қазақстан Республикасы Кодексінің 174-бабы 3-тармағының 3) тармақшасында жер қойнауын ұтымды және кешенді пайдалану және қорғау саласындағы талаптар уран қорлары мен олармен байланысты компоненттерді сенімді есепке алу болып табылады.

Қазақстан Республикасының "Жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы" Кодексінің 176-бабы 3-тармағының 2) тармақшасына сәйкес уран өндіруді жүзеге асырған кезде жер қойнауын пайдаланушы жер қойнауында өндірілген және қалған уран қорларын, олардың өңделген өнімдері мен өндіру барысында пайда болған қалдықтардың сенімді есебін қамтамасыз етуге міндетті.

Қатты пайдалы қазбаларды өндіру кезінде "Жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы" Қазақстан Республикасы Кодексінің 214-бабы 4-тармағының 3) тармақшасына сәйкес жер қойнауын пайдаланушы пайдалы қазбаларды өндіру кезінде өндірілген қатты пайдалы қазбалардың және өндіріс қалдықтарының сенімді есебін қамтамасыз етуге міндетті.

Осы Кодекстің 258-бабы 3-тармағының 3) тармақшасында жер қойнауын пайдалану жөніндегі операцияларды жүргізу кезінде жер қойнауын пайдаланушы қатты, сұйық

және радиоактивті қалдықтарды, зиянды улы заттарды, ағынды суларды төгу (күю), сақтау және (немесе) көмудің сенімді есебін қамтамасыз етуге міндетті. өндірістік және өндірістік сулар.

Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің 2015 жылғы 17 қарашадағы № 1072 және Қазақстан Республикасы Энергетика министрінің 2015 жылғы 30 қарашадағы № 675 бірлескен бұйрығымен бекітілген "Барлау және өндіру үшін жер қойнауын ұтымды және кешенді пайдалану ережелерінің" 402-тармағына сәйкес Жер қойнауын пайдалану жөніндегі операцияларды жүргізу кезінде жер қойнауын пайдаланушы негізгі және бірігіп пайда болатын пайдалы қазбалардың, минералды қайта өңдеу өнімдерінің және өндіріс қалдықтарының жер қойнауында қалпына келтірілетін және қалған жерлерінің сенімді есебін қамтамасыз етеді.

Осы бұйрықтың 424-тармағында тау-кен жұмыстарын жүргізу геологиялық-геодезиялық қызметпен бірге жүретіні көрсетілген, ол өңдеу барысында минералды шикізатты алудың толықтығы мен сапасының сенімділігін есепке алады және бағалайды.

Қылмыстың объективтік жағы іс-әрекетте (әрекетсіздікте) көрінеді. өндірілетін қатты пайдалы қазбалар мен көмірсутектердің сенімді есебінің жоқтығынан көрінеді.

Қылмыстың субъективтік жағы оны тікелей қасақаналық пен немқұрайлылық түрінде де көрсетуге болатындығымен сипатталады.

Қылмыстың субъектісі жалпы болып табылады - жеке немесе заңды тұлға.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 687-бабының 1-бөлігіне сәйкес жер қойнауын зерттеу жөніндегі уәкілетті орган Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 350-бабы бойынша әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 688-бабының 1-бөлігіне сәйкес көмірсутек саласындағы уәкілетті орган Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 350-бабына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 688-1-бабының 1-бөлігінде уран өндіру саласындағы уәкілетті орган Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 350-бабына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайтындығы көрсетілген.

351-бап. Өндіріс және тұтыну қалдықтарын есепке алу, кәдеге жарату және залалсыздандыру ережелерін бұзу

Өндіріс және тұтыну қалдықтарын есепке алу, жою және залалсыздандыру ережелерін бұзу -

шенеуніктер мен шағын бизнес субъектілеріне он, орташа бизнес үшін жиырма, ірі бизнес үшін екі жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ _____

Құқық бұзушылықтың объектісі өндіріс және тұтыну қалдықтарын есепке алудың, қайта өңдеудің және жоюдың белгіленген тәртібі болып табылады.

Қазақстан Республикасының 2007 жылғы 9 қаңтардағы № 212 Экологиялық кодексінің 296-бабына сәйкес, қалдықтардың иесі олардың есебін жүргізуге міндетті (түрі, саны және шығу тегі), сонымен қатар қоршаған ортаға және (немесе) адам денсаулығына қауіпті қалдықтардың қасиеттері туралы ақпаратты жинап, сақтауы қажет.

Қалдықтарды басқарушылардан және қауіпті қалдықтарды өндірушілерден өндіріс барысында пайда болған, жиналған, тасымалданған, жойылған немесе жойылған қалдықтардың тұрақты есебін (түрі, саны, қасиеттері) жүргізу қажет.

Өндіріс және тұтыну қалдықтарын есепке алу ережесін қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган айқындайды.

Қалдықтардың иелері қалдықтардың есебін бес жыл бойы жүргізуі керек.

Қалдықтардың иелері қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органға мемлекеттік қалдықтар кадастрына енгізу үшін олардың қалдықтармен жұмыс жасау саласындағы қызметі туралы жыл сайынғы есеп ұсынады.

Қалдықтар саласындағы алғашқы статистика Қазақстан Республикасының мемлекеттік статистика саласындағы заңнамасына сәйкес ұсынылады.

Экологиялық кодекстің 286-бабының 1-тармағына сәйкес өндіріс және тұтыну қалдықтары қауіптілік деңгейіне қарай қауіпті және қауіпті емес деп жіктеледі.

Экологиялық кодекстің 287-бабына сәйкес қауіпті қалдықтар құрамына келесі заттардың біреуі немесе бірнешеуі кіретін қалдықтар жатады:

- 1) жарылғыш заттар;
- 2) жанғыш сұйықтықтар;
- 3) жанғыш қатты заттар;
- 4) өздігінен жанатын заттар мен қалдықтар;
- 5) тотықтырылатын заттар;
- 6) органикалық пероксидтер;
- 7) улы заттар;
- 8) созылмалы және созылмалы ауруларды тудыратын улы заттар;
- 9) жұқпалы заттар;
- 10) коррозиялық заттар;
- 11) экотоксикалық заттар;
- 12) сумен жанасқанда жанғыш газдар шығаратын заттар немесе қалдықтар;
- 13) ауа немесе сумен байланыста улы газдар шығаратын заттар немесе қалдықтар;
- 14) жоғарыда аталған қасиеттердің біріне ие басқа материалдарды құруға қабілетті заттар мен материалдар.

Тасымалдау, кәдеге жарату, сақтау және жою мақсатында қауіпті қалдықтардың шекарааралық тасымалын және оларды жоюды бақылау туралы Базель конвенциясына сәйкес қалдықтардың қауіптіліктің 3 деңгейі белгіленеді:

- 1) Жасыл - G индексі;

2) кәріптас - А индексі;

3) қызыл - R индексі.

Қалдықтарды кодтау кезінде пайда болу аймағы, сақтау (жою) әдісі, жою немесе қалпына келтіру әдісі, ықтимал қауіпті құраушы элементтер, қауіптілік түрі, қалдықтар пайда болатын экономика саласы ескеріледі.

Экологиялық кодекстің 287-бабының 5-тармағында көзделген жағдайларды қоспағанда, қауіптілік деңгейі және қалдықтарды кодтау қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган бекіткен қалдықтар жіктеуішінің негізінде анықталады.

Экологиялық кодекстің 287-бабының 4-тармағында көрсетілген қалдықтардың жіктеуішінде тиісті қалдықтар болмаған жағдайда, сондай-ақ өндіріс технологиясы немесе басқа шикізатқа ауысу немесе қалдықтардың қауіпті қасиеттері өзгеруі мүмкін болған кезде, қауіптілік деңгейі мен қалдықтарды кодтауды деңгейді анықтау әдіснамасына сәйкес табиғат пайдаланушы анықтайды. қауіптілік пен қалдықтарды кодтау.

Осы бапқа сәйкес қалдықтарды белгілі бір қауіптілік деңгейіне және белгілі бір кодтауға жіктеуді табиғат пайдаланушы дербес немесе қоршаған ортаны қорғау саласында жұмыстарды орындауға және қызметтер көрсетуге лицензиясы бар жеке және (немесе) заңды тұлғаларды тарта отырып жүзеге асырады.

Экологиялық кодекстің 287-бабының 5-тармағына сәйкес табиғат пайдаланушы қауіптілік деңгейі мен қалдықтардың кодталуын анықтаған кезде, қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган табиғат пайдаланушының өтініші бойынша қауіптілік деңгейі мен қалдықтарды кодтау әдістемесіне сәйкес қалдықтар жіктеуішіне өзгерістер мен (немесе) толықтырулар енгізеді.

Қазақстан Республикасы Энергетика министрінің 2016 жылғы 11 шілдедегі № 312 бұйрығымен бекітілген Өндіріс және тұтыну қалдықтарын есепке алу ережесінің 3 - 8 тармақтарына сәйкес, қалдықтарды басқару бойынша менеджерлер мен қауіпті қалдықтарды өндірушілер өндіріс және тұтыну қалдықтарының түрлерін, саны мен мөлшерін есепке алуды жүргізеді. қасиеттері.

Өндіріс және тұтыну қалдықтарының есебі тиісті түрдегі өндіріс және тұтыну қалдықтарының тізілімінде жүргізіледі.

Өндіріс пен тұтыну қалдықтарын есепке алу нақты масса өлшеу негізінде жүзеге асырылады. Қалдықтар көлемінің барлық мәндері тоннадағы қалдықтардың массасымен ескеріледі және ең жақын үш ондыққа дейін дөңгелектенеді (килограммға дәл).

Құрамында ескірген сынап бар люминесцентті лампалар өнімнің салмағына байланысты.

Журналдың әр толтырылған жолында бағандарда қалдықтар мөлшері, ал олар болмаған жағдайда нөл болады.

Қалдықтарды басқарушылар мен қауіпті қалдықтарды өндірушілер өндіріс барысында пайда болған, жиналған, тасымалданған, тасталған немесе жойылған қалдықтарды есепке алудың толықтығын, үздіксіздігі мен сенімділігін қамтамасыз етеді.

Экологиялық кодекстің 288-бабына сәйкес, шаруашылық қызметі барысында қалдықтар шығаратын жеке және заңды тұлғалар оларды қауіпсіз пайдалану шараларын қамтамасыз етуге, экологиялық және санитарлық-эпидемиологиялық талаптарды сақтауға, оларды жою, кәдеге жарату, жою және қауіпсіз кәдеге жарату бойынша шаралар қабылдауға міндетті.

Жеке және заңды тұлғалар өндірістік және тұтыну қалдықтарымен жұмыс жасау кезінде Қазақстан Республикасы заңнамасының талаптарын сақтауға міндетті.

Қалдықтарды кәдеге жарату және жою жергілікті атқарушы органдардың шешімдерімен қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органмен және санитарлық-эпидемиологиялық қызметтің мемлекеттік органымен және өзге де арнайы уәкілетті мемлекеттік органдармен келісім бойынша жүзеге асырылады.

Қалдықтарды сақтау орындары қалдықтарды қалпына келтіруге немесе өңдеуге дейін үш жылдан аспайтын мерзімге немесе олар пайда болғанға дейін бір жылдан аспайтын мерзімге қауіпсіз сақтауға арналған. Уақытша қалдықтарды сақтау - бұл қоқысты тастау емес.

Уақытша қоқыс қоймалары қайта өңдеуге немесе жоюға болмайтын қалдықтарды қайта өңдеумен, өңдеумен және шығарумен айналысатын үшінші тұлғаларға бергенге дейін алты айдан аспайтын мерзімге қауіпсіз жинауға арналған.

Жобалық құжаттамада белгіленген өндірістік және тұтыну қалдықтарын (бірақ алты айдан аспайтын) уақытша сақтау шарттары мен талаптары бұзылған жағдайда, мұндай қалдықтар пайда болған кезден бастап шығарылған деп танылады.

Қазақстан Республикасының аумағына Еуразиялық экономикалық одақтан тыс елдерден әкелу және оларды пайдалану (жою, кәдеге жарату) мақсатында осы елдерге Қазақстан Республикасының аумағынан шығарылатын қалдықтар Қазақстан Республикасының Үкіметі уәкілеттік берген органның лицензиясы негізінде жүзеге асырылады.

Жеке пайдалануға арналған қалдықтарды (коммерциялық емес мақсаттарда) әкелуге және әкетуге тыйым салынады. Қалдықтарды жою және жою мақсатында әкелуге тыйым салынады. Осы Кодексте көзделген жағдайларда, қалдықтардың меншік иесі олардың көлемін біртіндеп азайту мақсатында қалдықтарды басқару бағдарламасын әзірлеуге міндетті.

Қалдықтарды залалсыздандыру немесе жою әдісі мен орнын таңдау кезінде, сондай-ақ қалдықтарды өңдейтін, алып тастайтын немесе шығаратын жеке және заңды тұлғаларды анықтаған кезде, қалдықтардың иелері оның қайнар көзінен қалдықтардың минималды қозғалысын қамтамасыз етуге міндетті.

Бір рет пайдаланылатын өнімдерді әкелуге шектеу қойылуы немесе толықтай тыйым салынуы мүмкін, егер оларды жою қоршаған ортаға қауіпті немесе экономикалық тұрғыдан тиімсіз болса.

Пайдалану қауіпті қалдықтарды шығаратын, оларды жою немесе жою технологиялары жоқ өнімді Қазақстан Республикасына әкелуге тыйым салынады.

Пайдалануға тұрақты органикалық ластағыштар бар қалдықтарды құрайтын өнімдерді өндіруге және импорттауға тыйым салынады, бұл тұрақты органикалық ластаушы заттар туралы Қазақстан Республикасының халықаралық шарттарында көзделген.

Құқық бұзушылықтың объективті жағы өндіріс және тұтыну қалдықтарын есепке алу, жою және жою ережелерін бұзумен көрінетін әрекеттерде (әрекетсіздікте) көрінеді.

Қылмыстың субъективті жағы оны тікелей қасақаналық пен немқұрайлылық түрінде де көрсетуге болатындығымен сипатталады.

Құқық бұзушылықтың субъектісі ерекше - лауазымды тұлға, шағын кәсіпкерлік субъектісі. орта бизнес субъектісі, ірі кәсіпкерлік субъектісі.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 697-бабының 1-бөлігіне сәйкес қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 351-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 698-бабының 1-бөлігіне сәйкес өнеркәсіптік қауіпсіздік саласындағы уәкілетті орган Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 351-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.

352-бап. Тау-кен қазбаларын және ұңғымаларды олардың қауіпсіздігі мен қауіпсіздігін қамтамасыз ететін күйге келтіру жөніндегі талаптарды бұзу

Маркшейдерлік құжаттаманың жоғалуы, жойылған немесе консервіленген шахта қазбалары мен ұңғыларды халықтың қауіпсіздігін қамтамасыз ететін жағдайға келтіру талаптарын бұзу, сондай-ақ консервациялау кезеңінде шахта қазбалары мен ұңғыларды ұстауға қойылатын талаптар -

лауазымды адамдарға, шағын бизнес субъектілеріне жиырма, орта бизнес үшін - отыз, ірі бизнес үшін - жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ _____

Құқықбұзушылықтың объектісі - маркшейдерлік құжаттаманың сақталуын, шахта қазбалары мен ұңғылардың қараусыз қалуы немесе сақталуы жағдайына қойылатын талаптарды сақтау, халықтың қауіпсіздігін қамтамасыз ететін жағдайда сақтау, сонымен қатар консервация кезеңінде шахта қазбалары мен ұңғыларды сақтау талаптарын сақтау кезінде туындайтын қоғамдық-құқықтық қатынастар.

Мақала табиғи сипатта және әртүрлі нормативтік құқықтық актілерге қатысты. Сонымен, Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2010 жылғы 17 шілдедегі № 731 қаулысымен бекітілген "Көмірдің және оларды өндіру, өңдеу, сақтау және тасымалдау кезіндегі өндірістік процестердің қауіпсіздігіне қойылатын талаптар" техникалық регламентінің 50-тармағына сәйкес маркшейдерлік және геологиялық қызметтер уақтылы анықтап, ескеруі және ескеруі керек. геодезиялық құжаттамаға қауіпті аймақтардың шекараларын енгізіңіз.

"Көмірлерді алу, қайта өңдеу, сақтау және тасымалдау кезіндегі өндірістік процестердің қауіпсіздігіне қойылатын талаптар" техникалық регламентінің 54-тармағына сәйкес арнайы бақылау станциялары арқылы тау-кен жұмыстары кезінде тақталар, траншеялар, орындықтар, беткейлер мен үйінділердің жай-күйін геодезиялық бақылаулар жүргізу қажет. тау жыныстарының таралуы мен түрінің шекарасын белгілеу, деформацияның жылдамдығы мен көлемін анықтау, орын ауыстырудың критикалық шамасын анықтау.

Ықтимал жер көшкіні немесе шұңқырдың болуы мүмкін учаскелерде жұмыс істеу кезінде "көмір мен оларды өндіру, өндіру, сақтау және тасымалдау және кезіндегі өндірістік процестердің қауіпсіздігіне қойылатын талаптар" техникалық регламентінің 62-тармағына сәйкес, жерасты жұмыстары немесе карсттардың болуына байланысты шахталардың маркшейдерлік қызметтері және карьерлердің жағдайына аспаптық бақылау жүргізуі керек.

Ықтимал құлау немесе авариялар болуы мүмкін жерлерде жұмыс істеген кезде, жер асты қазбалары немесе барлау жұмыстарын жүргізу кезінде Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің 2014 жылғы 30 желтоқсандағы № 352 бұйрығымен бекітілген "Тау-кен жұмыстарын жүргізу және барлау жұмыстарын жүргізетін қауіпті өндірістік объектілерде өнеркәсіптік қауіпсіздікті қамтамасыз ету ережелерінің" 22-тармағына сәйкес. карсттар; карьердің бүйірлері мен топырағының жай-күйіне маркшейдерлік бақылау жүргізілді. Егер тау жыныстарының қозғалыс белгілері анықталса, жұмыс тоқтайды.

Осы Ереженің 242 және 346-тармақтарына сәйкес, туннельдік жұмыстарды жүргізу кезінде бөшкелердегі барлық өлшемдер туннельге арналған маркшейдерлік құжаттамада көрсетіледі. Қолданыстағы күрделі құрылымдардың жанындағы топырақты мұздату кезінде құрылымдардың ықтимал деформациясын бақылау үшін аспаптық геодезиялық бақылау жүргізіледі.

"Тау-кен жұмыстарын барлау жұмыстарын жүргізетін қауіпті өндірістік объектілерде өнеркәсіптік қауіпсіздікті қамтамасыз ету ережесінің" 14-тармағында вертикальды үстемелерді төңкеру, тереңдету және нығайту үшін маркшейдерлік қызмет магистральдық бөлімде және қолданылатын шаблондардың эскиздерінде маркшейдерлік түсірілім сызбаларының орналасу сызбасын жасайды.

Маркшейдерлік сызықтар мен шаблондардың эскиздері шахтаның бас маркшейдерімен келісіліп, шахтаның техникалық менеджерімен келісіледі. Маркшейдерлік сызықтардың винттері жер үстіне немесе терең горизонтальға айналмалы роликтерді нөлдік жақтауда және басқару деңгейінде орналастырумен орнатылады.

Барлық жазық сызықтар мен винчестерге өздері үшін нөмірлер берілген. Магистральдағы жазық сызықтардың жүктемелерінде оған айқын көрінетін нөмірі бар тег бар, ал олардың винчестерінде көрнекті жерде сандар ақ бояумен жазылған.

Жүктің нысаны жоғарыда және төменде келтірілген. Жүктің массасы және люктің арқанының диаметрі баррельдің тереңдігі мен маркшейдерлердің мақсатына байланысты есептеу арқылы анықталады. Арқанға ілінетін жүктеменің бір бөлігі зауыттық шпалдардың көмегімен орындалады. Жүктің өндірушісінің төлқұжаты және салмағы көрсетілген металл белгісі бар.

Маркшейдерлік сантехниканың шүмектерінде механикалық жетегі бар (электрлік немесе пневматикалық). Тереңдігі 300 метрге дейінгі үстелдер үшін қолмен винттерге рұқсат етіледі. Қаптау сызықтарының жүктері мен арқандары аспалы жабдықтың бөліктеріне, заттарға тиіп кетпеуі керек және олардан кемінде 250 миллиметр болуы керек. Механикалық соққылы дабыл арқаны тірек арқандарынан кемінде 1,5 метр қашықтықта шығарылады.

Қабыршақтардың пайдаланылмайтын кезеңіндегі жүктемелер қатты бекітілген себеттерге орналастырылады. Орнату алаңдары мен кесек себеттерін бекіту әдістері зерттеу жоспарында қарастырылған. Тіктеуіш арқандары керілген күйде болады.

Құбырларды магистральды төсемге бекітетін жерді таңбалау бойынша жұмыстарды жүргізу кезінде барлық жұмыстарға және құбырдың бекітілу деңгейінен төмен адамдардың болуына жол берілмейді.

Бөшкелермен арматураны бақылау үшін қолданылатын жазық сызықтар әрқашан сөремен жоғарғы қабаттың үстінде, бесіктермен жұмыс істегенде 1 метрден аспайтын биіктікте орналасқан - бесік деңгейінен төмен.

Магистральдағы жұмыстарды геодезиялық тіреуіштер жүктемелерінің қозғалысымен байланысты ауыстыру бұйрығымен қарастырылған. Ауысымдық бұйрықта қарастырылмаған жұмыстар орындалған кезде магистральде жұмысты қамтамасыз етуші бақылаушы бұл туралы магистральда жұмыс істейтін барлық адамдарға хабарлайды, ал қандай кесек жұмыстар орындалатыны және жүктің қай қашықтықта қозғалатындығы туралы нұсқау береді.

Маркшейдерлік өлшеулерді, центрлік қондырғыларды, таңбалау тесіктерін және басқа жұмыстарды жүргізу үшін құлайтын жүктерді түсіру және көтеру қауіпті аймақта адамдар болмаған кезде жүзеге асырылады.

Маркшейдерлік жүктің қозғалысы туралы адамдарды хабардар ету үшін, полк немесе бақылаушы тағайындаған адам шартты дабыл шартты сигнал "тоқтату" (сирена)

алады, оған сәйкес бөшкенің қауіпті аймағындағы адамдар жұмыс істеуді тоқтатады (өрік салмағы бойынша), қауіпсіз жерге барыңыз және қызмет көрсетер алдында бар болыңыз.

Сантехникалық винттерге қызмет көрсететін жұмысшылар сантехникалық жүктерді тасымалдау бойынша жұмыстарды магистральда жұмыс істейтін басқарушыдан жеке нұсқаулық алғанға дейін бастамайды.

1692, 1693 және 1694-тармақтарға сәйкес барлық кеніштерде маркшейдерлік құжаттаманың барлық түрлерімен және жоғары сапалы және қауіпсіз тау-кен жұмыстарының бақылауымен шахталарды салу, реконструкциялау және пайдалану кезіндегі жерасты жұмыстарын қамтамасыз ету үшін "Тау-кен жұмыстарын барлау жұмыстарын жүргізетін қауіпті өндірістік объектілердің өнеркәсіптік қауіпсіздігін қамтамасыз ету ережелері". маркшейдерлік және геомеханикалық (геотехникалық) қызметтер ұйымдастырылған.

Әр шахтада геодезиялық құжаттама жинағы (бастапқы, есептеу және графикалық) сақталады. Геодезиялық құжаттаманың негізгі жиынтығын құру, толықтыру, жүргізу, есепке алу, сақтау және стандарттау мерзімдері геодезиялық жұмыстарды өндіруге қойылатын өнеркәсіптік қауіпсіздік талаптарына сәйкес келеді.

Өндірістік қауіпсіздікті қамтамасыз ету үшін геодезиялық қызмет келесі жұмыстарды орындайды:

1) шахталар мен жерасты құрылыстарын салу кезінде жобалар заттай нысанда беріледі, тау-кен жұмыстарының бағыттарын белгілейді және жобаға сәйкес оларды қазу кезінде геодезиялық сүйемелдеу жүргізеді, шахта көтергіш қондырғылардың геометриялық элементтерін, олардың дұрыс орнатылуын және шахталық біліктердің артуын тексереді және тау-кен кәсіпорындары үшін геодезиялық құжаттаманы жасайды; ;

2) кен орындарын пайдалану кезінде жер үсті және шахта жұмыстарына шолу жасайды, шахталарға қажетті жоспарлық материалдарды жасайды, шахтада жұмыс істеу бағыттарын белгілейді және жобалық бағыттардың, қималар мен беткейлердің сақталуын бақылайды және геологиялық қызметпен бірге қауіпті учаскелердің шекараларын белгілеу бойынша жобаларды жасайды. су, улы және жанғыш газдардың серпінділігі, оған сәйкес қауіпті аймақтарды анықтайды, қарастырады және графикалық геодезиялық құжаттамада қолданады, әзірлеуге қатысады қауіпті аудандарда және мониторлар олардың орындалуын операцияларды тау-кен кезінде су серпіліс және газдар алдын алу, яғни іс-шаралар.

"Тау-кен жұмыстарын жүргізу және барлау жұмыстарын жүргізетін қауіпті өндірістік объектілердің өнеркәсіптік қауіпсіздігін қамтамасыз ету қағидаларының" 2447-1, 2447-2 және 2447-3-тармақтарына сәйкес карьердің барлық түрлерімен ашық тау-кен жұмыстарын қамтамасыз ету және тау-кен жұмыстарының сапалы және қауіпсіз жүргізілуін бақылау. маркшейдерлік және геомеханикалық қызмет.

Әрбір ашық тау-кен кәсіпорнында маркшейдерлік құжаттаманың (бастапқы, есептеу және графикалық) жиынтығы сақталады. Геодезиялық құжаттаманың негізгі жинағын дайындау, толықтыру, техникалық қызмет көрсету, есепке алу, сақтау геодезиялық жұмыстарды өндіруге қойылатын өнеркәсіптік қауіпсіздік талаптарына сәйкес келеді.

Маркетинг қызметі мыналарды ұсынады:

1) кен орындарын ашық әдіспен өндіру кезінде жер беті мен шахтада, ұңғымаларда зерттеу жүргізіледі; ашық әдіспен өндіруге қажет жоспарлау құжаттамасын жасайды; шахтадағы жұмыстардың бағыттарын белгілейді және оларды орындау кезінде жобалық бағыттардың сақталуын бақылайды; қималар мен беткейлердің жобалық параметрлерін бақылайды; графикалық маркшейдерлік құжаттамаға қауіпті аудандардың шекараларын сызады.

2) геометриялық параметрлерді өлшеу (иілу және тереңдік бұрышы) және ұңғылар басының орналасуын анықтау;

3) қазылған және тау жынысының массасын анықтау;

4) кен қоймаларындағы пайдалы қазбалар көлемін анықтау;

5) жобадан ауытқып, бұрғыланған және жөнделген ұңғыма массасының орындалған көлемін келісусіз некеге отырғызу.

Ол тау-кен жұмыстарына өндірістік бақылау жүргізеді, тау-кен жұмыстарын жоспарлауға және кен орнын игерудің негізгі мәселелерін шешуге қатысады.

Қылмыстың объективтік жағы келесі іс-әрекеттерді (әрекетсіздікті) жасауда көрінеді:

- маркшейдерлік құжаттаманың жоғалуы;

- жойылған немесе консервіленген шахталар мен ұңғыларды халықтың қауіпсіздігін қамтамасыз ететін күйге келтіру талаптарын бұзу;

- консервациялау кезеңінде шахталар мен ұңғымалардың консервациясына қойылатын талаптардың бұзылуы.

Субъективтік жағы құқық бұзушылықты қасақана немесе немқұрайлылық түрінде де жасауға болатындығымен сипатталады.

Құқық бұзушылықтың субъектісі ерекше - лауазымды тұлға, шағын кәсіпкерлік субъектісі, орта бизнес субъектісі, ірі кәсіпкерлік субъектісі.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 687-бабының 1-бөлігіне сәйкес жер қойнауын зерттеу жөніндегі уәкілетті орган Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 352-бабына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 697-бабының 1-бөлігіне сәйкес қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 352-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 698-бабының 1-бөлігінде өнеркәсіптік қауіпсіздік саласындағы уәкілетті орган Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 352-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайтындығы көрсетілген.

353-бап. Жер қойнауын пайдалану объектілерін жою және консервациялау тәртібін бұзу

Қазақстан Республикасының жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы заңнамасында белгіленген мерзімдерде жер қойнауын пайдалану жөніндегі операцияларды жүргізудің зардаптарын жою жөніндегі міндеттемелерді орындамау, - шағын бизнес субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға отыз мөлшерінде, орта бизнес үшін - елу, ірі бизнес үшін - жүз елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Құқық бұзушылықтың объектісі - Қазақстан Республикасының жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы заңнамасында белгіленген мерзімде жер қойнауын пайдалану жөніндегі операциялардың салдарын жою бойынша міндеттемелерді орындау бойынша әлеуметтік-құқықтық қатынастар.

Сонымен, "Жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы" ЖКР-нің 2017 жылғы 27 желтоқсандағы № 125-VI Қазақстан Республикасы Кодексінің 127-бабында жер қойнауы учаскесін консервациялау бекітілген жер қойнауын пайдаланушыға сәйкес жүзеге асырылады және осы Кодексте және Қазақстан Республикасының басқа да заңдарында көзделген қорғау жобасының оң қорытындысын алады.

Көмірсутектердің жер қойнауы учаскесін консервациялауға қойылатын талаптар көмірсутектер саласындағы уәкілетті орган бекіткен көмірсутектерді барлау және өндіру кезінде консервация және жою ережелерінде белгіленеді.

Жер қойнауы учаскесін сақтау:

1) "Жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы" Қазақстан Республикасы Кодексінің 107-бабы 4-тармағының 2) тармақшасында көзделген жағдайда, жер қойнауын пайдалану құқығы тоқтатылған жер қойнауы учаскесінде;

2) "Жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы" Қазақстан Республикасының Кодексінде көзделген жағдайларда көмірсутек шикізатына арналған жер қойнауын пайдалануға арналған келісімшарттың қолданылуы тоқтатыла тұрған кезде.

Жер қойнауын пайдаланушы (жер қойнауын пайдалану құқығы жер қойнауы учаскесінде тоқтатылған тұлға):

жер қойнауын пайдалану құқығы тоқтатылған немесе көмірсутек шикізатына арналған жер қойнауын пайдалануға арналған келісімшарттың қолданылуы тоқтатылған күннен бастап екі ай ішінде "Жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы" Қазақстан Республикасының Кодексінде және Қазақстан Республикасының

өзге де заңдарында көзделген жер қойнауы учаскесін консервациялау жобасында мақұлданады және сараптамаға жіберіледі;

2) жер қойнауы учаскесін консервациялау жобасында белгіленген мерзімде аяқтау.

Жер қойнауы учаскесін консервациялау актісіне қол қойылған күннен бастап аяқталды деп саналады:

1) жер қойнауын пайдаланушы немесе жер қойнауын пайдалану құқығы жер қойнауы учаскесінде тоқтатылған тұлға немесе тарату операторы;

2) құзыретті органның өкілі;

3) қоршаған ортаны қорғау, халықтың санитарлық-эпидемиологиялық салауаттылығы саласындағы уәкілетті органдардың және облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың жергілікті атқарушы органдарының өкілдері;

4) жеке меншіктегі немесе ұзақ мерзімді жер пайдалануындағы жер учаскесі консервацияланған жағдайда, жер учаскесінің меншік иесі немесе жер пайдаланушы.

Көмірсутектерге арналған жер қойнауының учаскесін консервациялау бойынша міндеттемелер жер қойнауын пайдаланушының немесе жер қойнауын пайдалану құқығы тоқтатылған адамның есебінен жүзеге асырылады, ал "Жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы" Қазақстан Республикасы Кодексінің 107-бабы 4-тармағының 2) тармақшасында көзделген жағдайда, оларды орындағаннан кейін міндеттемелер жер қойнауын пайдаланушының есебіне өтеледі қолдау құралы.

"Жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы" Қазақстан Республикасы Кодексінің 128-бабына сәйкес, көмірсутекті барлау немесе өндіру мерзімі аяқталғанға дейін кез келген уақытта жер қойнауын пайдаланушы жер қойнауын пайдалану жөніндегі операцияларды жүргізу кезінде пайдаланылатын белгілі бір технологиялық құрылыстарды, соның ішінде құрылыстарды, жабдықтарды, құдықтар мен басқа да мүліктерді консервациялауға немесе жоюға құқылы.

Сонымен бірге, барлау мен өндіру немесе көмірсутек шикізатын өндіру туралы келісімшарт бойынша өндіру кезеңінде жер қойнауын пайдаланушы техникалық және (немесе) геологиялық себептерге байланысты жойылуға тиісті және ұңғымаларды игеру жобасына сәйкес басқа мақсаттарда пайдаланылмайтын ұңғымаларды жоюға міндетті.

Технологиялық объектілер бекітілген жер қойнауын пайдаланушыға сәйкес жойылады немесе консервацияланады және бекітілген Кодексте және көмірсутектерді барлау мен өндіру кезінде консервациялау және жою ережелерінде көзделген ұңғымалардың жекелеген санаттарын қоспағанда, технологиялық объектілерді жою немесе консервациялау жобасына сараптама жүргізу үшін осы Кодексте және Қазақстан Республикасының өзге де заңдарында көзделген оң қорытындыларды алады. жою немесе консервациялау көмірсутектер саласындағы уәкілетті орган жою және консервация жоспарына сәйкес болады.

Технологиялық қондырғыларды консервациялауға немесе жоюға қойылатын талаптар көмірсутектер саласындағы уәкілетті орган бекіткен көмірсутектерді барлау және өндіру кезінде консервация және жою ережелерінде белгіленеді.

"Жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы" Қазақстан Республикасы Кодексінің 107-бабы 4-тармағының 2) тармақшасында көзделген жағдайда, жер қойнауын пайдалану құқығы тоқтатылған жер қойнауын пайдаланудан тыс жүзеге асырылатын технологиялық құрылыстарды консервациялауды қаржыландыру жер қойнауын пайдаланушының қаражаты есебінен жүзеге асырылады.

Көмірсутектер үшін жер қойнауын пайдалану салдарын жою шегінен тыс жүзеге асырылатын технологиялық қондырғыларды жоюға қаражат жер қойнауын пайдаланушының қаражаты есебінен жүзеге асырылады.

Қазақстан Республикасының "Жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы" Кодексінің 226-бабына сәйкес қатты пайдалы қазбаларды өндіру учаскесін консервациялау - өндірістік объектілер мен басқа да объектілерді пайдалануға жарамды күйге келтіру үшін жер қойнауындағы тау-кен жұмыстарын уақытша тоқтату кезінде жүргізілетін іс-шаралар жиынтығы. болашақта тау-кен жұмыстарын қайта бастау кезінде, сондай-ақ қауіпті өндірістік факторлардың зиянды әсерін азайту және төтенше жағдайлардың алдын алу кезінде жағдайлар бар.

Жер қойнауы учаскесінің консервациясы жер қойнауын пайдаланушының құзыретті органмен келіскен жұмыс бағдарламасының негізінде жасалынған қорғау жобасына сәйкес жүзеге асырылады. Табиғат қорғау жобасы қоршаған ортаны қорғау және өнеркәсіптік қауіпсіздік саласындағы уәкілетті органдармен келісілген.

Консервациялауды жобалау және жүзеге асыру жер қойнауын пайдаланушының есебінен жүзеге асырылады. Сақтау жұмыстары жер қойнауын пайдаланушының және қоршаған ортаны қорғау және өнеркәсіптік қауіпсіздік саласындағы уәкілетті органдардың өкілдерінен құрылған құзыретті орган құрған комиссияның, сондай-ақ егер меншікті жер учаскесінде сақтау жүргізілсе, жер учаскесінің меншік иесінің немесе жер пайдаланушының жасаған актісі қол қойылғаннан кейін аяқталған болып саналады. немесе ұзақ мерзімді ақылы жер пайдалану.

Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің 2015 жылғы 27 ақпандағы № 200 және Қазақстан Республикасы Энергетика министрінің 2015 жылғы 27 ақпандағы № 155 бірлескен бұйрығымен бекітілген Жер қойнауын пайдалану объектілерін жою және консервациялау ережесінің 5-бөлімі "Жер қойнауын пайдалану объектісін жою және консервациялау тәртібі". жер қойнауын пайдалану құрылысын жою және консервациялау кезінде жер қойнауын пайдаланушы жоспарлы түрде жою немесе консервациялау қажеттілігі туралы жазбаша хабарлама жіберіп, тарату және консервациялау жұмыстарының басталуы мен аяқталу мерзімі көрсетілген. уәкілетті органға және қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органға жер қойнауын пайдалану объектілерін резервтеу.

Хабарламаға мыналар қоса беріледі:

1) пайдалы қазбаларды жою және сақтау қажеттілігін негіздейтін техникалық-экономикалық негіздеме және экономикалық есептеу;

2) пайдалы қазбалардың қалған игерілмеген қорлары, соның ішінде қауіпсіздік мақсатында және өзге де мақсаттар үшін, бір уақытта өндірілетін, уақытша пайдаланылмайтын пайдалы қазбалардың, сондай-ақ құрамында пайдалы құрамы бар және құрамында зиянды компоненттері жоқ өндірістік қалдықтар (қалдықтар, қоқыстарда) бар екендігі туралы мәліметтер. және улы заттар;

3) жер қойнауын пайдаланушы келіскен және бекіткен жер қойнауын пайдалану объектісін жою және консервациялау жобасы.

Бұл құжаттар пайдалы қазбалар қорларының нақты жағдайы, жер қойнауын пайдалану объектісінің жай-күйі және жер бөлумен шектелген жер беті туралы толық ақпаратты қамтуы керек.

Жер қойнауын пайдалану объектілері жұмысты орындауға және экологиялық қызмет көрсетуге, пайдалы қазбаларды зерттеу мен пайдалану, өнеркәсіптік қауіпсіздік, санитарлық-эпидемиологиялық қызмет және басқару үшін тиісті лицензиясы бар жобалау ұйымы әзірлеген жою және консервациялау жобасына сәйкес жойылады және сақталады. жер ресурстары және жер қойнауын пайдаланушы.

Тарату және консервациялау жобасына келесі құжаттар кіреді:

1) жер қойнауын пайдалану объектісін тиісті дайындау және жедел жою және консервациялау туралы сұрақтарды көрсететін түсіндірме жазба;

2) осы жер қойнауын пайдалану объектісінің тау-кен немесе геологиялық бөлу шеңберіндегі жер қойнауының нақты жай-күйін толық көрсететін геологиялық, геодезиялық және графикалық құжаттама;

3) жер бетінің топографиялық жоспарларының, геологиялық карталардың, пайдалы қазбалар кен орындарының учаскелері мен көлденең жоспарларының көшірмелері;

4) таратылатын немесе консервіленген жер қойнауын пайдалану объектілерін, сондай-ақ басқа өндірістік объектілерді орналастыру схемалары.

Тарату және консервациялау жобасы келесі іс-шараларды қамтиды:

1) тұрғындар мен персоналдың қауіпсіздігін, жер қойнауын және қоршаған ортаны, ғимараттар мен құрылыстарды қорғауды, соның ішінде судың, газдардың, жер асты өрті таралуының алдын алу жөніндегі шараларды қамтамасыз ету;

2) жер асты суларының ластануын болдырмауға;

3) персонал мен халықтың радиациялық қауіпсіздігін қамтамасыз етуге;

4) жер қойнауын пайдалану объектісін жою мен консервациялаудың қоршаған ортаға әсерін бағалау;

5) консервациялау кезеңінде жер қойнауын пайдалану объектілерінің санкцияланбаған пайдаланылуын және оларға қол жеткізуді болдырмайтын шаралар;

6) авариялық жағдайда өндірісті тоқтату туралы шешім қабылданған кезде, өндіріс объектілері жойылғанға дейін және консервацияланғанға дейін сақталуын қамтамасыз ету үшін кешенді шаралар қабылдау;

7) тарату кезінде бүлінген жерлерді қалпына келтіру туралы;

8) табиғатты қорғау жобасында қорғалатын объектідегі шаруашылық қызметке кедергі келтіретін шаралар болуы керек.

Тарату жобасы игеру тапсырмасы негізінде жасалып жатыр және жер қойнауын пайдалану объектілері алып жатқан жер учаскелерін осы жер учаскелерін пайдалану ерекшеліктері мен режиміне және жергілікті жағдайларға байланысты оларды әрі қарай пайдалану үшін қолайлы жағдайға келтіру шараларын қамтуы керек.

Консервациялау жобасын, жер қойнауын пайдалану объектілерін консервациялау мерзімдерін әрбір жағдайда жер қойнауын пайдаланушы уәкілетті органның келісімімен, консервациялау жобасында қарастырады.

Қорғалатын объект аумақтың жағалауын қамтамасыз етеді, қоршалған және қоршауларға қоршаудың атауы мен объектінің сақталу күнін көрсететін белгілер қойылған.

Қоршаған ортаны қорғау, жер қойнауын зерттеу және пайдалану, өнеркәсіптік қауіпсіздік, санитарлық-эпидемиологиялық қызмет, жерге орналастыру және жер қойнауын пайдаланушы саласындағы уәкілетті органдар жою немесе консервациялау жобасын күнтізбелік отыз күннен аспайтын мерзімде қарайды, қайта мақұлданған жағдайда; Тарату және консервациялау жобасын уәкілетті органдардың қарау мерзімі - күнтізбелік он бес күн.

Тарату және консервациялау жобасын жобаны әзірлеуді және іске асыруды қаржыландыратын жер қойнауын пайдаланушы мақұлдайды, объектіні жою және консервациялауға байланысты жұмыстарды қаржыландыру қордың қаражаты есебінен жүзеге асырылады.

Егер жер қойнауын пайдалану объектілерін жоюдың нақты шығындары тарату қорының мөлшерінен асып кетсе, онда жер қойнауын пайдаланушы жер қойнауын пайдалану объектілерін жою үшін қосымша қаржыландыруды жүзеге асырады. Егер таратудың нақты құны тарату қорының мөлшерінен аз болса, қалған ақша жер қойнауын пайдаланушының қарауында қалады.

Жер қойнауын пайдалану объектілерін жою және консервациялау бекітілген жобаға сәйкес толық көлемде жүргізілуі керек.

Аяқталғаннан кейін жер қойнауын пайдалану объектісін жою және консервациялау жөніндегі жұмыстарды қабылдауды қоршаған ортаны қорғау, өнеркәсіптік қауіпсіздік, санитарлық-эпидемиологиялық қызмет, минералды ресурстарды зерттеу және пайдалану, жер ресурстарын басқару және облыстың жергілікті атқарушы органдарының өкілдерінен уәкілетті орган құрған комиссия жүзеге асырады, республикалық маңызы бар қалалар, астана.

Комиссия құрамын әрбір жеке іс бойынша уәкілетті орган бекітеді. Шешімдер тарату және консервациялау жобасында қарастырылған жұмыстың толықтығы мен сапасын бағалаудың орнына комиссияның әрбір мүшесі ауыстыру құқығынсыз тікелей тексеру және бағалау негізінде қабылданады.

Тарату және консервация объектісін тікелей қарап шыққан кезден бастап бес жұмыс күні ішінде Ереженің 1-қосымшасына сәйкес нысан бойынша жер қойнауын пайдалану объектісін жою және консервациялауға қабылдау-тапсыру актісі (бұдан әрі - қабылдау актісі) жасалады.

Қабылдау туралы куәлікке:

1) жойылған немесе көпірленген жер қойнауын пайдалану объектілерін және басқа өндірістік объектілерді орналастыру жоспары;

2) тарату және консервациялау жобасында көзделген нақты орындалған жұмыстардың тізімі мен көлемі;

3) жер қойнауын пайдалану объектісін жою мен консервациялауға нақты жұмсалған шығындар туралы анықтама.

Комиссия өз қызметін қабылдау-тапсыру актісіне қол қойылған сәттен бастап тоқтатады.

Жер қойнауын пайдалану объектісін жоюға және консервациялауға қабылдау актісін уәкілетті орган қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган алған күннен бастап он бес жұмыс күні ішінде бекітеді. Оны алғаннан кейін геологиялық, геодезиялық және басқа да құжаттар жер қойнауын пайдаланушыларға толтырылып, қабылдау актісіне қол қойылған күннен бастап күнтізбелік отыз күннен аспайтын, жер қойнауын зерттеу және пайдалану үшін уәкілетті органға ұсынылады.

Бұл құжаттар қорлардың қалдық күйін және пайдалы қазбалар кен орнының пайдалылық дәрежесін, өндіріс орындарының жағдайын және жер бетіндегі рельефті көрсетеді.

Құқықбұзушылықтың объективтік жағы жер қойнауын пайдалану жөніндегі операцияларды жүргізу салдарын жою жөніндегі міндеттемелерді Қазақстан Республикасының жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы заңнамасында белгіленген мерзімде орындамағаны үшін жасалған әрекет (әрекетсіздік) түрінде көрінеді.

Қылмыстың субъективтік жағы оны қасақана да, абайсызда да жасауға болатындығымен сипатталады.

Ерекше құқық бұзушылықтың субъектісі - шағын кәсіпкерлік субъектісі немесе коммерциялық емес ұйым, орта бизнес субъектісі, ірі кәсіпкерлік субъектісі.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 687-бабының 1-бөлігіне сәйкес жер қойнауын зерттеу жөніндегі уәкілетті орган Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 353-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 687-1-бабының 1-бөлігіне сәйкес қатты пайдалы қазбалар саласындағы уәкілетті орган Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 353-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 688-бабының 1-бөлігінде көмірсутегі саласындағы уәкілетті орган Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 353-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайтындығы көрсетілген.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 688-1-бабының 1-бөлігінде уран өндіру саласындағы уәкілетті органның Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 353-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайтындығы көрсетілген.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 697-бабының 1-бөлігіне сәйкес қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 353-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекстің 698-бабының 1-бөлігіне сәйкес өнеркәсіптік қауіпсіздік саласындағы уәкілетті орган Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекстің 353-бабында (техникалық қауіпсіздік тұрғысынан) қарастырылған әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.

354-бап. Мемлекеттік бақылау органдарына жер қойнауын пайдалану, геологиялық ақпарат туралы ақпарат беруден бас тарту немесе жалтару

Мемлекеттік бақылау органдарына жер қойнауын, өндірілген пайдалы қазбаларды, сондай-ақ геологиялық ақпаратты пайдалану туралы уақтылы, толық және сенімді ақпарат беруден бас тарту немесе жалтару -

шағын бизнес субъектілеріне алты, орта бизнес субъектілеріне он, ірі бизнес субъектілеріне қырық айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ _____

Құқық бұзушылықтың нысаны - жер қойнауын, өндірілген пайдалы қазбаларды, сонымен қатар геологиялық ақпаратты пайдалану туралы уақтылы, толық және сенімді ақпарат ұсынумен байланысты қоғамдық-құқықтық қатынастар.

"Жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы" ҚРЗ 2017 жылғы 27 желтоқсандағы № 125-VI ҚР Кодексінің 76-бабына сәйкес жер қойнауын пайдаланушылар осы Кодексте көзделген жағдайларда жер қойнауын пайдалану жөніндегі операциялар туралы есептер ұсынуға міндетті.

Жер қойнауын пайдаланушы ұсынатын есептілік мерзімді немесе бір реттік болуы мүмкін.

Мемлекеттік органға ұсынылатын мерзімді есепте жер қойнауын пайдаланушының белгілі бір кезеңдегі (есепті кезең) қызметінің нәтижелері туралы ақпарат болады.

Бір реттік есепті жер қойнауын пайдаланушы нақты мәселе бойынша жүргізілген жұмыс нәтижесі туралы мемлекеттік органға хабарлау үшін ұсынады.

Жер қойнауын пайдаланушы уәкілетті органның жазбаша өтініші бойынша орындалған жұмыстарды және жер қойнауын пайдалануға жұмсалған шығындарды растайтын құжаттаманы осындай сұрау түскен күннен бастап жиырма жұмыс күнінен кешіктірмей ұсынуға міндетті.

Пайдалы қазбаларды барлау мен өндірумен айналысатын жер қойнауын пайдаланушылар, кең таралған пайдалы қазбаларды өндіруді және барлау жұмыстарын жүргізуді қоспағанда, құзырлы органға "Аудиторлық қызмет туралы" Қазақстан Республикасының Заңына сәйкес аудитор болып табылатын тұлға растаған Өндіруші салалардағы ашықтық бастамасы стандартында талап етілетін есептерді ұсынуға міндетті.

Осы есептіліктің нысаны және оны толтыру жөніндегі нұсқаулықтар Қазақстан Республикасында өндіруші салалар қызметінің ашықтығы бастамасының стандартын іске асыруға уәкілетті мемлекеттік органмен жасалады және бекітіледі.

"Жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы" Қазақстан Республикасы Кодексінің 90-бабына сәйкес жер қойнауын геологиялық барлауға арналған лицензия бойынша жер қойнауын пайдаланушы мерзімді геологиялық есептерді ұсынуға міндетті. Мерзімді геологиялық есептер жыл сайын алдыңғы күнтізбелік жыл үшін әр жылдың отызыншы сәуірінен кешіктірілмей ұсынылады.

Толық емес күнтізбелік жыл есептері жер қойнауын пайдаланудың нақты кезеңі үшін ұсынылады. Жер қойнауы учаскесін пайдалану кезеңінің соңғы толық емес күнтізбелік жылы үшін есептер көрсетілген мерзім аяқталғаннан кейін екі айдан кешіктірілмей ұсынылады.

Лицензияның қолданылуы тоқтатылғаннан кейін оны иеленуші тұлға лицензияның қолданылуы тоқтатылған күннен бастап үш айдан кешіктірмей пайдалы қазбаларды зерттеу жөніндегі уәкілетті органға геологиялық барлау нәтижелері туралы қорытынды есеп беруге міндетті.

Геологиялық есептер бастапқы геологиялық ақпаратқа негізделеді және геология саласындағы ғылыми зерттеулердің, сынаулар мен зерттеулердің, жер асты суларына гидрогеологиялық бұрғылаудың, топырақтың, жер үсті тау жыныстарының және минералды үлгілерді жинау мен сынау жөніндегі іс-шаралардың жай-күйі мен нәтижелері туралы мәліметтерді қамтиды. Жоғарыда аталған есептер минералды ресурстарды зерттеу жөніндегі уәкілетті органға ол бекіткен нысан бойынша ұсынылады.

"Жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы" Қазақстан Республикасы Кодексінің 132-бабында жер қойнауын пайдаланушы көмірсутек шикізатын пайдалануға арналған келісімшарт бойынша келесі есептерді ұсынуға міндетті:

- 1) геологиялық есеп;
- 2) лицензиялық-шарттық талаптардың орындалуы туралы есеп;
- 3) сатып алынған тауарлар, жұмыстар мен қызметтер туралы, сондай-ақ олардағы жергілікті қамтудың мөлшері туралы есеп;
- 4) кадрлардағы жергілікті қамту туралы есеп;
- 5) қазақстандық кадрларды оқытуды қаржыландыру шығындары туралы есеп;
- 6) ғылыми-зерттеу, ғылыми-техникалық және тәжірибелік-конструкторлық жұмыстардың шығындары туралы есеп;
- 7) жер қойнауын пайдаланушыны тікелей немесе жанама бақылайтын адамдар және (немесе) ұйымдардың құрамы туралы есеп.

Қазақстан Республикасының "Жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы" Кодексінің 180-бабына сәйкес уран өндіруге арналған келісімшарт бойынша жер қойнауын пайдаланушы келесі есептерді ұсынуға міндетті:

- 1) геологиялық есеп;
- 2) барлау, пайдалы қазбалар және пайдалы қазбалар қорлары бойынша пайдалы қазбалардың барлау нәтижелері туралы Қазақстандық жария есеп беру кодексіне сәйкес дайындалған қорлар туралы құзыретті тұлғаның есебі;
- 3) шарт талаптарының орындалуы туралы есеп;
- 4) уранның тәжірибелік-өнеркәсіптік өндірісі бойынша жүргізілген операциялар, олардың құны туралы есеп;
- 5) уран өндіру жөніндегі операциялар және олардың құны туралы есеп;
- 6) кадрлардағы жергілікті қамту туралы есеп;
- 7) қазақстандық кадрларды даярлауды қаржыландыру шығындары туралы есеп;
- 8) ғылыми-зерттеу, ғылыми-техникалық және тәжірибелік-конструкторлық жұмыстардың шығындары туралы есеп;
- 9) уран өндірісі туралы есеп;
- 10) сатып алынған тауарлар, жұмыстар мен қызметтер, сондай-ақ олардағы жергілікті қамтудың мөлшері туралы есеп;
- 11) жер қойнауын пайдаланушыны тікелей немесе жанама бақылайтын адамдардың және (немесе) ұйымдардың құрамы туралы есеп.

"Жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы" Қазақстан Республикасы Кодексінің 195-бабында қатты пайдалы қазбаларды барлауға арналған лицензия бойынша жер қойнауын пайдаланушы келесі мерзімді есептерді ұсынуға міндетті:

- 1) лицензиялық міндеттемелердің орындалуы туралы есеп;
- 2) сатып алынған тауарлар, жұмыстар мен қызметтер және олардағы жергілікті қамту үлесі туралы есеп;

3) жер қойнауын пайдаланушыны тікелей немесе жанама бақылайтын тұлғалар және (немесе) ұйымдардың құрамы туралы есеп;

4) геологиялық есептер.

Мерзімді есептер жыл сайын алдыңғы күнтізбелік жыл үшін әр жылдың отызыншы сәуірінен кешіктірілмей ұсынылады.

Толық емес күнтізбелік жыл есептері жер қойнауын пайдаланудың нақты кезеңі үшін ұсынылады.

Жер қойнауы учаскесін пайдалану кезеңінің соңғы толық емес күнтізбелік жылы үшін есептер көрсетілген мерзім аяқталғаннан кейін екі айдан кешіктірілмей ұсынылады.

Лицензиялық міндеттемелердің орындалуы туралы есепте көрсетілген барлау учаскесінің шығындары туралы ақпаратты "Аудиторлық қызмет туралы" Қазақстан Республикасының Заңына сәйкес аудитор растауы керек.

Бұл ақпарат, егер олар аудит жүргізілген қаржылық есептілікте бөлек ашылса (ашылса), аудитор растаған деп танылады.

Лицензияның қолданылуы тоқтатылғаннан кейін оны иеленуші тұлға лицензияның қолданылуы тоқтатылған күннен бастап үш айдан кешіктірмей барлау аймағындағы барлау жұмыстарының нәтижелері туралы қорытынды есеп беруге міндетті.

Геологиялық есептер бастапқы геологиялық ақпаратқа негізделеді және геология, бұрғылау, топырақты, тау жыныстарын, жер асты суларын, минералды үлгілерді жинау және сынау бойынша ғылыми-зерттеу жұмыстары, сынақтар мен зерттеулердің жай-күйі мен нәтижелері туралы мәліметтерді қамтиды.

Қазақстан Республикасының "Жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы" Кодексінің 215-бабына сәйкес қатты пайдалы қазбаларды өндіруге арналған лицензия бойынша жер қойнауын пайдаланушы келесі мерзімді есептерді ұсынуға міндетті:

1) лицензиялық міндеттемелердің орындалуы туралы есеп;

2) сатып алынған тауарлар, жұмыстар мен қызметтер және олардағы жергілікті қамту үлесі туралы есеп;

3) жер қойнауын пайдаланушыны тікелей немесе жанама бақылайтын тұлғалар және (немесе) ұйымдардың құрамы туралы есептер;

4) геологиялық есептер;

5) өндірілген қатты пайдалы қазбалар туралы есеп.

Мерзімді есептер жыл сайын алдыңғы күнтізбелік жыл үшін әр жылдың отызыншы сәуірінен кешіктірілмей ұсынылады.

Толық емес күнтізбелік жыл есептері жер қойнауын пайдаланудың нақты кезеңі үшін ұсынылады.

Жер қойнауы учаскесін пайдалану кезеңінің соңғы толық емес күнтізбелік жылы үшін есептер көрсетілген мерзім аяқталғаннан кейін екі айдан кешіктірілмей ұсынылады.

Лицензиялық міндеттемелердің орындалуы туралы есепте көрсетілген өндіріс алаңындағы шығындар туралы ақпаратты "Аудиторлық қызмет туралы" Қазақстан Республикасының Заңына сәйкес аудитор растауы керек.

Бұл ақпарат, егер олар аудит жүргізілген қаржылық есептілікте бөлек ашылса (ашылса), аудитор растаған деп танылады.

"Жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы" Қазақстан Республикасы Кодексінің 236-бабына сәйкес кең таралған пайдалы қазбаларды өндіруге арналған лицензия бойынша жер қойнауын пайдаланушы келесі мерзімді есептерді ұсынуға міндетті:

- 1) лицензиялық міндеттемелердің орындалуы туралы есеп;
- 2) геологиялық есептер;
- 3) өндірілген кең таралған пайдалы қазбалар туралы есеп.

"Жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы" Қазақстан Республикасы Кодексінің 272-бабы жер қойнауын пайдаланушының пайдалы қазбаларды өндіру кезінде есеп беруін реттейді. Осылайша, жер қойнауын пайдаланушы тау-кен лицензиясы бойынша өндірілген қымбат металдар мен асыл тастар туралы мерзімді есепті пайдалы қазбаларды зерттеу жөніндегі уәкілетті орган айқындаған тәртіппен өндіруге лицензия берген жергілікті атқарушы органға ұсынуға міндетті.

Есептер жыл сайын алдыңғы күнтізбелік жыл үшін әр жылдың 30 қаңтарынан кешіктірілмей ұсынылады. Толық емес күнтізбелік жыл есептері жер қойнауын пайдаланудың нақты кезеңі үшін ұсынылады. Жер қойнауы учаскесін пайдалану кезеңінің соңғы толық емес күнтізбелік жылы үшін есептер көрсетілген мерзім аяқталғаннан кейін екі айдан кешіктірілмей ұсынылады.

Құқықбұзушылықтың объективтік жағы мемлекеттік бақылау органдарына пайдалы қазбаларды, өндірілген пайдалы қазбаларды, сондай-ақ геологиялық ақпаратты пайдалану туралы уақтылы, толық және сенімді ақпарат беруден бас тарту немесе болдырмауда көрінетін іс-әрекеттерде (әрекетсіздікте) көрінеді.

Құқықбұзушылықтың субъективті жағы іс-әрекетті ниет пен немқұрайлылық түрінде де көрсете алатындығымен сипатталады.

Ерекше құқық бұзушылықтың субъектісі - шағын кәсіпкерлік субъектісі, орта бизнес субъектісі, ірі кәсіпкерлік субъектісі.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 687-бабының 1-бөлігіне сәйкес жер қойнауын зерттеу жөніндегі уәкілетті орган Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 354-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.

355-бап. Лауазымды тұлғалардың Қазақстан Республикасының жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы заңнамасын бұзуға әкеп соқтыратын нұсқамалар немесе рұқсаттар беру

Лауазымды тұлғалардың Қазақстан Республикасының жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы заңнамасын бұзуға әкеп соқтыратын нұсқамалар немесе рұқсаттар беруі, -

жиырма бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Құқық бұзушылықтың объектісі - лауазымды адамдар жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану саласында нұсқамалар немесе рұқсаттар берген кезде туындайтын қоғамдық-құқықтық қатынастар.

Лауазымды адамдардың нұсқамалары немесе рұқсаттары Қазақстан Республикасының жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы заңнамасына сәйкес келуі керек. "Жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы" Қазақстан Республикасының 2017 жылғы 27 желтоқсандағы № 125-VI ЗРК Кодексінің 1-бабына сәйкес, Қазақстан Республикасының жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы заңнамасы Қазақстан Республикасының Конституциясына негізделеді және осы Кодекстен және Қазақстан Республикасының өзге де нормативтік құқықтық актілерінен тұрады.

Егер Қазақстан Республикасы ратификациялаған халықаралық шартта осы Кодекстегіден өзгеше ережелер белгіленсе, онда халықаралық шарттың ережелері қолданылады.

Осы Кодекс пен Қазақстан Республикасының жер қойнауын пайдалану саласындағы қатынастарды реттейтін ережелері бар өзге де заңдарының арасындағы қайшылықтар болған жағдайда осы Кодекстің ережелері қолданылады.

Қазақстан Республикасының азаматтық заңнамасы жер қойнауын пайдалану саласындағы қатынастарға, егер олар осы Кодекстің нормаларымен реттелмеген болса, қолданылады.

Сонымен, қылмыстың объективті жағы жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы Қазақстан Республикасының заңнамасын бұзуға әкеп соқтыратын нұсқамалар немесе рұқсаттар беру әрекеттерінде көрінеді.

Мысалы, "Жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 62-бабының 8) және 9) тармақшаларына сәйкес, көмірсутектер саласындағы уәкілетті орган көмірсутектер саласындағы мемлекеттік саясатты:

- теңізде және ішкі суларда көмірсутектерін барлау және (немесе) өндіру үшін пайдаланылатын теңіз нысандарын құруға және орналастыруға рұқсаттар беру;
- шикі газды жағуға рұқсат беру.

Теңізде және ішкі суларда көмірсутегі шикізатын барлауға және (немесе) өндіруге пайдаланылатын теңіз нысандарын құруға және орналастыруға рұқсаттар берілген немесе жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы Әкімшілік құқық

бұзушылық туралы кодексінің 355-бабы бойынша заңнаманы бұзатын алау түрінде шикі газды жағуға рұқсаттар берілген жағдайда, лауазымды тұлға әкімшілік жауапкершілікке тартылады.

Тағы бір мысал. "Жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 65-бабының 1) тармақшасына сәйкес облыстың, республикалық маңызы бар қаланың және астананың жергілікті атқарушы органдары " кең таралған пайдалы қазбалар мен тау-кен жұмыстарын жүргізу үшін жер қойнауын пайдалану құқығын беру" арқылы жер қойнауын пайдалану саласындағы мемлекеттік саясатты іске асыруға қатысады.

Егер әкім кең таралған пайдалы қазбаларды өндіру және барлау жұмыстарын жүргізу үшін жер қойнауын пайдалану құқығын жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы заңнаманы бұза отырып табуға берсе, оның әрекеттері Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекстің 355-бабы негізінде анықталуы керек.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекстің 355-бабы өте кең тұжырымдалған, өйткені іс жүзінде жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы заңнаманы бұзуға әкелетін нұсқаулықтар немесе рұқсаттар әр түрлі болуы мүмкін.

Мысалы, "Жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 45-бабының 2-тармағында рұқсат алуға арналған өтінімде:

1) жер қойнауын пайдалану құқығын (жер қойнауын пайдалану құқығындағы үлесті) немесе жер қойнауын пайдалану құқығымен байланысты объектіні алуға ниеті бар тұлға (ұйым) туралы мәліметтер:

жеке тұлғалар үшін - сатып алушының тегі, аты, әкесінің аты (егер ол жеке басын куәландыратын құжатта көрсетілген болса), тұрғылықты жері, азаматтығы, жеке басын куәландыратын құжаттар туралы мәліметтер;

заңды тұлғалар үшін - сатып алушының атауы, орналасқан жері, оның азаматтығын көрсету, заңды тұлға ретінде мемлекеттік тіркеу туралы ақпарат, басқарушылар және олардың өкілеттіктері туралы мәліметтер, қабылданған шешімдерді тікелей немесе жанама түрде анықтай алатын адамдар, ұйымдар мен мемлекеттер туралы мәліметтер. өтініш беруші;

2) сатып алынған жер қойнауын пайдалану құқығын (жер қойнауын пайдалану құқығындағы үлес) немесе жер қойнауын пайдалану құқығымен байланысты сатып алынған объектілерді көрсету;

3) жер қойнауын пайдалану құқығын (жер қойнауын пайдалану құқығындағы үлестер), жер қойнауын пайдалану құқығымен байланысты объектілерді беру үшін негіз;

4) жер қойнауын пайдалану құқығын (жер қойнауын пайдалану құқығындағы үлесті) сатып алуға ниет білдірген адамның оның жер қойнауын пайдалану құқығын сатып алушылар үшін осы Кодекстің талаптарына сәйкестігін растайтын қаржылық және техникалық мүмкіндіктері туралы мәліметтер;

5) өтініш берушіде өтініште және оған қоса берілген құжаттарда көрсетілген барлық ақпараттың дұрыстығы туралы жазбаша растауы;

б) өтініш берушінің атынан өтінішке қол қойған адамның тегі, аты, әкесінің аты (егер ол жеке басын куәландыратын құжатта көрсетілген болса), жеке басын куәландыратын құжат туралы мәліметтер.

Құзыретті органның лауазымды тұлғасы рұқсатты "Жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 355-бабының 3-тармағын бұзумен шешті, өйткені өтініш беруші құжаттардың толық емес тізімін ұсынды.

Қылмыстың субъективті жағы бұл әрекетті қасақана да, абайсызда да жасауға болатындығымен сипатталады.

Құқық бұзушылық субъектісі арнайы-лауазымды адам. "Қазақстан Республикасының мемлекеттік қызметі туралы" 2015 жылғы 23 қарашадағы № 416-V ҚРЗ 1 – бабының 8) тармақшасына сәйкес "лауазымды адам"-бұл "билік өкілінің функцияларын тұрақты, уақытша немесе арнайы өкілеттік бойынша жүзеге асыратын не мемлекеттік органдарда ұйымдастырушылық-өкімдік немесе өкімшілік-шаруашылық функцияларды орындайтын адам".

"Жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы" Қазақстан Республикасы Кодексінің 9-тарауы (59-65-баптар) жер қойнауын пайдалану саласындағы мемлекеттік органдардың жүйесін және олардың құзыреттерін реттейді.

Бұл мемлекеттік органдардың келесі жүйесі:

- Қазақстан Республикасының Үкіметі;
- орталық атқарушы орган болып табылатын жер қойнауын пайдалану саласындағы мемлекеттік саясатты іске асыратын және Қазақстан Республикасының мүдделерін білдіретін құзыретті орган;

- қатты пайдалы қазбалар саласындағы уәкілетті орган;
- көмірсутектер саласындағы уәкілетті орган;
- уран өндіру саласындағы уәкілетті орган;
- жер қойнауын зерттеу жөніндегі уәкілетті орган;
- облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың жергілікті атқарушы органдары.

Өкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 687-бабының 1-тармағына сәйкес жер қойнауын зерттеу жөніндегі уәкілетті орган Өкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 355-бабына сәйкес өкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.

"Жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы" Қазақстан Республикасы Кодексінің 9-тарауы (59-65-баптар) жер қойнауын пайдалану саласындағы мемлекеттік органдардың жүйесін және олардың құзыреттерін реттейді.

Бұл мемлекеттік органдардың келесі жүйесі:

- Қазақстан Республикасының Үкіметі;

- орталық атқарушы орган болып табылатын жер қойнауын пайдалану саласындағы мемлекеттік саясатты іске асыратын және Қазақстан Республикасының мүдделерін білдіретін құзыретті орган;

- қатты пайдалы қазбалар саласындағы уәкілетті орган;

- көмірсутектер саласындағы уәкілетті орган;

- уран өндіру саласындағы уәкілетті орган;

- жер қойнауын зерттеу жөніндегі уәкілетті орган;

- облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың жергілікті атқарушы органдары.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 687-бабының 1-тармағына сәйкес жер қойнауын зерттеу жөніндегі уәкілетті орган Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 355-бабына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.

356-бап. Жер қойнауын пайдалану жөніндегі операцияларды жүргізу ережелерін бұзу

1. *Жер қойнауын пайдалану жөніндегі операцияларды жүргізу ережелерін бұзу - шағын бизнес субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға алпыс беске дейін, орташа кәсіпкерлікке - жүз мөлшерде, ірі кәсіпкерлікке - жүз елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.*

2. *Жер қойнауын пайдалану кезіндегі экологиялық талаптардың сақталмауы - шағын бизнес субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға алпыс беске дейін, орташа кәсіпкерлікке - жүз мөлшерде, ірі кәсіпкерлікке - жүз елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.*

3. *Қазақстан Республикасының жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы заңнамасында көзделген көмірсутектер саласында жер қойнауын пайдалану жөніндегі операцияларды жүргізу шарттарын бұзу, сондай-ақ көмірсутек шикізатын барлауға және өндіруге арналған жобалық құжаттардың талаптарын бұзу.*

шағын бизнес субъектілеріне жүз елу, орта бизнес субъектілеріне үш жүз, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне мың айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

4. *Жер қойнауын пайдалану саласында белгіленген тәртіппен бекітілген жобалық құжаттарсыз іздестіру, бағалау және тау-кен жұмыстарын жүргізу -*

шағын кәсіпкерлік субъектілеріне екі жүз елу, орта бизнес субъектілеріне бес жүз, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне екі мың айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

5. *"Жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы" Қазақстан Республикасының Кодексінде көзделген жағдайларды қоспағанда, көмірсутектер саласындағы уәкілетті органның келісімінсіз және шикі газды жағу, -*

шағын кәсіпкерлік субъектілеріне екі жүз елу, орта бизнес субъектілеріне бес жүз, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне екі мың айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

6. Жер қойнауын пайдаланушының көмірсутегі шикізатын кәдеге жаратпай және (немесе) өңдеусіз өндіру жөніндегі жұмыстарын жүргізу -

шағын кәсіпкерлік субъектілеріне екі жүз елу, орта бизнес субъектілеріне бес жүз, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне екі мың айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

7. Көмірсутек шикізатын өндіру, дайындау, сақтау және тасымалдау орнынан магистральдық құбырға және (немесе) басқа көлік түріне ауыстыру пунктіне дейін қажетті кен орны объектілерін және басқа да инфрақұрылым объектілерін салу кезінде белгіленген тәртіппен бекітілген жобалық құжаттамадан ауытқу, -

шағын кәсіпкерлік субъектілеріне екі жүз елу, орта бизнес субъектілеріне бес жүз, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне екі мың айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

8. Заңнамада белгіленген талаптарды бұза отырып ұңғымаларды пайдалану -

шағын бизнес субъектілеріне жүз елу, орта бизнес субъектілеріне үш жүз, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне мың айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

9. "Жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы" Қазақстан Республикасының Кодексінде көзделген жағдайларды қоспағанда, теңізде көмірсутегі шикізатын барлау және (немесе) өндіру жөніндегі операцияларды рұқсатсыз жүзеге асыру немесе көмірсутектер саласындағы уәкілетті органның рұқсат талаптарын сақтамай -

шағын кәсіпкерлік субъектілеріне екі жүз елу, орта бизнес субъектілеріне бес жүз, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне екі мың айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

10. Алып тасталды - ҚР 27.12.2017 № 126-VI Заңымен (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін алты ай өткен соң қолданысқа енгізіледі).

11. Теңізде көмірсутектерін барлау және (немесе) өндіру жөніндегі операцияларды жүзеге асыратын жер қойнауын пайдаланушының теңізде мұнай төгілу қаупімен байланысты жеке немесе заңды тұлғадан мұнайдың төгілуін болдырмау және жою жөніндегі жұмыстарды ұйымдастырудың бекітілген жоспарының болмауы

жеке тұлғаларға жүз елу, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне екі жүз, орта бизнес субъектілеріне төрт жүз, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне екі мың айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

12. Теңізде бірінші және екінші деңгейдегі мұнай төгілуінің зардаптарын жою үшін қажетті жеке материалдар мен жабдықсыз немесе мамандандырылған ұйымның

келісімінсіз көмірсутектерін барлау және (немесе) өндіру жөніндегі операцияларды жүргізу -

жеке тұлғаларға жүз елу, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне екі жүз, орта бизнес субъектілеріне төрт жүз, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне екі мың айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

13. Осы баптың сегізінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекет, -

шағын кәсіпкерлік субъектілеріне екі жүз елу, орта бизнес субъектілеріне бес жүз, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне екі мың айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

14. Осы баптың төртінші, бесінші, алты және тоғызыншы бөліктерінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекеттер - қызметтің немесе қызметтің жекелеген түрлерін тоқтата тұруға немесе тыйым салуға әкеледі.

ТҮСІНІКТЕМЕ _____

1-бөлім. Құқық бұзушылықтың түсіндірілген құрамының нысаны жер қойнауын пайдалану жөніндегі операцияларды жүргізудің белгіленген тәртібі болып табылады.

"Жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы" РКЗ-нің 2017 жылғы 27 желтоқсандағы № 125-VI ҚР Кодексінің 17-бабында жер қойнауын пайдалану құқығы осы Кодексте қарастырылған, белгілі бір уақыт ішінде кәсіпкерлік мақсаттар үшін белгіленген аумақта жер қойнауын өтеу негізінде пайдалану мүмкіндігін білдіреді.

Жер қойнауын пайдалану құқығы - бөлінбейтін меншік құқығы. Осы Кодекстің ережелерін ескере отырып, меншік құқығы туралы ережелер жер қойнауын пайдалану құқығына қолданылады, өйткені бұл меншік құқығының сипатына қайшы келмейді.

Жер қойнауын пайдалану осы Кодексте белгіленген тәртіппен, шарттар мен шектерде жүзеге асырылады.

"Жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы" Қазақстан Республикасы Кодексінің 22-бабына сәйкес жер қойнауын пайдалану құқығы келесі операцияларға беріледі:

- 1) жер қойнауын геологиялық зерттеу;
- 2) пайдалы қазбаларды барлау;
- 3) тау-кен өндірісі;
- 4) жер қойнауын пайдалану;
- 5) еңбексүйгіштік.

"Жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы" Қазақстан Республикасы Кодексінің 24-бабына сәйкес, егер осы Кодекстің Ерекше бөлімінің ережелерінде өзгеше көзделмесе, әртүрлі жер қойнауын пайдаланушылар бір аумақта (аралас аумақта) жер қойнауын пайдалану жөніндегі операцияларды жүргізе алады.

Біріккен аумақта жер қойнауын пайдаланушылардың операцияларды жүргізу тәртібі олардың арасындағы келісіммен анықталады. Келісім аралас аумақта барлық немесе белгілі бір жұмыс түрлерін орындау шарттары мен тәртібін анықтайды.

Келісім қарапайым жазбаша нысанда жасалады және жер қойнауын пайдаланушы оны жасаған күннен бастап бес жұмыс күнінен кешіктірмей жер қойнауын пайдалану құқығын берген мемлекеттік органға береді.

Келісімде жер қойнауын пайдаланушылардың біреуі шеккен шығындардың орынды және пропорционалды өтемақысы қарастырылуы мүмкін.

Егер жер қойнауын пайдаланушылар біріккен аумақта жұмыстар жүргізу тәртібі туралы келісімге келмесе, аралас жер учаскесінде жұмыстар жүргізу кезінде бір жер қойнауын пайдаланушының екіншісінен екінші басымдығы белгіленеді. Бұл жағдайда жер қойнауын пайдаланушы бірлескен аумақта жұмыстарды жүргізуге басымдық береді:

- 1) тау-кен жұмыстарын жүргізу;
- 2) егер жер қойнауын пайдаланушылардың екеуі де тау-кен жұмыстарын жүргізсе, бұрын берілген жер қойнауын пайдалану құқығына ие болу;
- 3) егер жер қойнауын пайдаланушылардың екеуі де пайдалы қазбаларды барлау жұмыстарын жүргізсе, бұрын берілген жер қойнауын пайдалану құқығына ие болу;
- 4) егер басқа жер қойнауын пайдаланушы пайдалы қазбаларды барлау жұмыстарын жүргізсе, жер қойнауын пайдалану жөніндегі операцияларды жүргізу.

Біріктірілген аумақта жұмыстарды жүргізуге басымдық бермейтін жер қойнауын пайдаланушы осындай басымдықты жер қойнауын пайдаланушы жүзеге асырған немесе жоспарлаған жұмыстардың уақытын, ұзақтығын, орнын, көлемін және сипатын ескеруге және оларды орындауға кедергі жасамауға міндетті. Жер қойнауын пайдаланушы өзінің басымдықтарын негізсіз пайда алу мақсатын көздемей, адал және парасатты пайдалануға міндетті.

Бірлескен аумақта жұмыстарды жүргізуге басымдық берген жер қойнауын пайдаланушы жазбаша сұрау салуды алған күннен бастап бір ай ішінде олардың жалпы ұзақтығы, орны, көлемі және сипаты туралы басым ақпараты жоқ жер қойнауын пайдаланушыға жазбаша өтініш беруге міндетті. соңғысы. Мұндай ақпарат коммерциялық құпияны құрауы мүмкін.

Бірлескен аумақта жұмыстарды жүргізуге басымдық берілмейтін жер қойнауын пайдаланушыға берілетін жұмыс уақытын, ұзақтығын, көлемін, орны мен сипатын жер қойнауын пайдаланушы осындай басымдықпен үш айда бір реттен артық өзгерте алады. Бұл жағдайда басымдығы бар жер қойнауын пайдаланушы жоспарланған жұмыстардың уақыты, ұзақтығы, көлемі, орны мен сипаты өзгергені туралы басқа жер қойнауын пайдаланушыны жазбаша түрде осындай өзгерістерге дейін бір айдан

кешіктірмей хабарлауға міндетті. Біріктірілген аумақта жұмыс жүргізуге басымдық берілмеген жер қойнауын пайдаланушы мұндай хабарламаны алғанға дейін басталған жұмысты аяқтауға құқылы.

Қылмыстың объективтік жағы жер қойнауын пайдалану жөніндегі операцияларды жүргізу ережелерін бұзатын әрекеттерде (әрекетсіздікте) көрінеді.

Қылмыстың субъективті жағы оны ниетпен де, немқұрайдылықпен де білдіруге болатындығымен сипатталады.

Ерекше құқық бұзушылықтың субъектісі - шағын кәсіпкерлік субъектісі немесе коммерциялық емес ұйым, орта бизнес субъектісі, ірі кәсіпкерлік субъектісі.

2-бөлім. Құқық бұзушылықтың нысаны - жер қойнауын пайдалану кезінде экологиялық талаптардың орындалуынан туындайтын қоғамдық-құқықтық қатынастар.

Қазақстан Республикасының 2007 жылғы 9 қаңтардағы № 212 Экологиялық кодексінің 217-бабының 2-тармағына сәйкес табиғат пайдаланушылар жер қойнауын пайдалану, барлау, құрылыс және басқа жұмыстарды жүргізу кезінде:

- 1) пайдаланылған жер учаскелерін одан әрі пайдалану үшін жарамды күйде болса;
- 2) жердің бүлінуіне байланысты жұмыстар кезінде топырақтың құнарлы қабатын алып тастау, сақтау және пайдалану;
- 3) бүлінген жерлерді қалпына келтіруді жүзеге асырады.

Экологиялық кодекстің 219-бабының 1-тармағында минералды ресурстарды пайдалануға қойылатын жалпы экологиялық талаптар:

1) пайдалы қазбаларды Қазақстан Республикасының экологиялық заңнамасының талаптарына сәйкес пайдалану;

2) техникалық, технологиялық, экологиялық және экономикалық орындылығын ескере отырып, жердің тұтастығын сақтау үшін кен орындарын өңдеудің арнайы әдістерін қолдану;

3) жердің өнеркәсіптік шөлейттенуінің алдын алу;

4) тау-кен жұмыстарын жүргізу кезінде қауіпті технологиялық процестердің көріністеріне қарсы алдын-алу шараларын қолдану;

5) жер қойнауын су басудан, өрттен және кен орындарын игеруді қиындататын басқа да табиғи факторлардан қорғау;

6) жер қойнауын, әсіресе мұнай, газ немесе басқа заттар мен материалдарды жер асты сақтау кезінде, зиянды заттар мен қалдықтарды көму кезінде ластанудың алдын алу;

7) жер қойнауын пайдалану жөніндегі операцияларды тоқтата тұрудың, тоқтатудың, кен орнын пайдалану объектілерін консервациялаудың және жоюдың белгіленген тәртібін сақтау;

8) қалдықтарды сақтау және жою кезіндегі экологиялық және санитарлық-эпидемиологиялық талаптарды қамтамасыз ету;

9) жолдың алдындағы жолдарды ұтымды жолмен салу жолымен бұлінген және иеліктен шығарылған жерлердің аумақтарын азайту, сонымен қатар басқа әдістерді пайдалану, соның ішінде ұңғымаларды салу әдісін, ішкі қоқыстармен технологияларды пайдалану, минералды шикізатты өндіру мен өңдеу кезінде қалдықтарды пайдалану;

10) топырақтың жел эрозиясының, артық төгінділер мен өндірістік қалдықтардың, олардың тотығуы мен өздігінен жануының алдын алу;

11) сорғыш және тұщы су горизонттарын олардың ластануын болғызбау үшін оқшаулау;

12) жер асты суларының таусылуы мен ластануының, соның ішінде шайылатын сұйықтықтарды дайындау кезінде улы емес реагенттерді пайдаланудың алдын алу;

13) бұрғылау ерітінділерін тазарту және қайта пайдалану;

14) бұрғылау мен жанар-жағармай материалдарының қалдықтарын экологиялық таза жолмен жою;

15) мұнай кен орындарының жер астындағы қысымын ұстап тұру жүйесіндегі мұнай ағынды суларын тазарту және қайта пайдалану.

Қазақстан Республикасы Экологиялық кодексінің 220-бабының 1 - 3-тармақтарына сәйкес жер қойнауын пайдалану жөніндегі операциялар экономикалық қызметтің экологиялық қауіпті түрі болып табылады және келесі талаптарды ескере отырып жүргізілуі керек:

1) ұңғымалар мен шахта қазбаларын жобалау сенімділігі, жарамдылығы және экологиялық қауіпсіздігі тұрғысынан минералды ресурстар мен қоршаған ортаны қорғауға жағдай жасау керек;

2) дизельдік генераторы бар қондырғыларды қолдана отырып, бұрғылау және жер қойнауын пайдалану жөніндегі өзге де жұмыстар кезінде тазартылмаған шығарынды газдарды осындай қондырғылардан атмосфераға шығару олардың техникалық сипаттамаларына және экологиялық талаптарға сәйкес келуге тиіс;

3) құнарлы жерлерде және ауылшаруашылық жерлерінде жер қойнауын пайдалану құрылыстарын салу кезінде жабдықты орнатуға дайындық жұмыстары кезінде құнарлы қабат алынып, кейіннен жерді қалпына келтіру үшін бөлек сақталады;

4) улы заттардың табиғи объектілерге қоныс аударуына жол бермеу үшін технологиялық алаңдарды гидрооқшаулаумен жер қойнауы қалдықтарын ұйымдасқан түрде жинау және сақтау үшін инженерлік жүйе қамтамасыз етілуі керек;

5) ерекше қорғалатын табиғи аумақтарда ұңғымалар салу кезінде тек сарайсыз технологияны қолдану қажет;

5-1) мұнай операцияларын жүргізу кезінде күкірттің мөлшерін азайту және оның қоршаған ортаға зиянды әсерін азайту жөнінде шаралар қабылдау қажет;

6) жер қойнауын пайдалану жөніндегі операциялар кезінде шламды жою және бұрғылау ерітіндісін, бұрғылау, карьерлер мен шахтадағы сарқынды суларды

залалсыздандыру жұмыстары жүргізіліп, бұрғылау процесінде қайта пайдалану, белгіленген талаптарға сәйкес қоршаған ортаға қайтару қажет;

7) көмірсутекті (эк-битум, инверсиялық эмульсия және басқалары) негізіндегі бұрғылау ерітінділерін пайдалану кезінде ауаның газбен ластануын болдырмау шаралары қабылдануы керек;

8) адамдардың күннің күйуі немесе улануының алдын алу мақсатында пирофорлық шөгінділерді, шламдар мен өзектерді көму жоба бойынша және қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органмен, санитарлық-эпидемиологиялық қызметтің мемлекеттік органымен және жергілікті атқарушы органдармен келісе отырып жүзеге асырылуға тиіс;

9) жер қойнауын пайдалану объектілерін пайдалануға беру жобада қарастырылған барлық экологиялық талаптар толықтай орындалған жағдайда;

10) жер қойнауын пайдалану жөніндегі операциялар мен жабдықтарды бөлшектеу аяқталғаннан кейін жобалық шешімдерге сәйкес жерді қалпына келтіру (рекультивациялау) жұмыстары жүргізілуде;

11) ұңғымалар, соның ішінде өздігінен ағып кететіндер, сондай-ақ пайдалануға жарамсыз немесе пайдалану тоқтатылған ұңғымалар жер қойнауын пайдаланушының Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен реттеу құралдарымен жарақтандырылуына, консервациялануға немесе жойылуға жатады;

12) қызметі жер асты су объектілерінің жағдайына зиянды әсер ететін немесе әсер етуі мүмкін жеке және заңды тұлғалар су объектілерінің ластануы мен сарқылуын болдырмау жөнінде шаралар қабылдауға міндетті;

13) ауызсу және тұрмыстық-ауыз сумен қамтамасыз ету үшін пайдаланылатын немесе пайдаланылуы мүмкін жер асты суларының су жинау учаскелерінде қалдықтарды көмуге, зираттарға, мал қорымдарына (биотермиялық шұңқырларға) және жер асты суларының жағдайына әсер ететін басқа да объектілерге орналастыруға жол берілмейді;

14) ұңғымаларды бұрғылауға қоршаған ортаны қорғау, су қорын, минералды ресурстарды пайдалану және қорғау саласындағы уәкілетті мемлекеттік органдардың, осы ұңғымаларды бұрғылау саласындағы арнайы зерттеулерден кейін шығарылған санитарлық-эпидемиологиялық қызметтің мемлекеттік органының оң пікірлері болған кезде жол беріледі;

15) пайдаланудан кейін өндірістік, дәрілік минералды суларды төгу Қазақстан Республикасының Су кодексіне сәйкес жүзеге асырылуға тиіс;

16) келісімшарттық аумақтардағы ұңғымаларды консервациялау және жою Қазақстан Республикасының жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы заңнамасына сәйкес жүзеге асырылады;

17) сарқынды сулар сіңірілетін ұңғымаларға құятын аймақта су пайдаланушыларды қоршаған ортаны қорғау, суды пайдалану және қорғау саласындағы уәкілетті

мемлекеттік органдармен келісілген жоспарға сәйкес су ұңғымаларындағы, бұлақтардағы және құдықтардағы судың сапасына жүйелі зертханалық бақылаулар ұйымдастыруы қажет. Қор және халықтың санитарлық-эпидемиологиялық салауаттылығы саласындағы мемлекеттік орган.

Жер қойнауын пайдалану жөніндегі операцияларды жүргізу кезінде жер қойнауын пайдаланушылар:

1) қоршаған ортаны қорғау, минералды ресурстарды зерттеу саласындағы уәкілетті мемлекеттік органдармен және халықтың санитариялық-эпидемиологиялық салауаттылығы саласындағы мемлекеттік органмен келісім бойынша су қорын пайдалану және қорғау саласындағы уәкілетті мемлекеттік орган белгілеген жер асты сулары объектілеріне жол берілетін зиянды әсердің нормативтерін сақтауға;

2) "Сәйкестікті растау саласындағы аккредиттеу туралы" Қазақстан Республикасының Заңында белгіленген тәртіппен аккредиттелген жеке немесе басқа зертханаларда ағынды сулардың химиялық құрамын анықтауды қамтамасыз етеді;

3) қоршаған ортаны қорғау, су қорын пайдалану және қорғау саласындағы уәкілетті мемлекеттік органдарға ластаушы заттарды төтенше түрде төгу, сондай-ақ жер асты суларын алудың белгіленген режимін және оларға суды ағызу (айдау) объектілері туралы төтенше ақпаратты жіберуге.

Тыйым салынған:

1) жер қойнауын пайдалану объектілерін салу және (немесе) орналастыру үшін бөлінген учаскелерден тыс өсімдіктер мен топырақ жамылғысының бұзылуы;

2) өндіріс қалдықтарын жер үсті су объектілері мен жер қойнауына ағызу;

3) жер асты сулары объектілерінің жай-күйіне әсер ететін немесе әсер етуі мүмкін жерді ағынды сулармен суландыру;

4) ерітінділер мен материалдарды тұрмыстық ауыз су құрамына енгізу;

5) егер бұл ұңғымалар сулы қабаттың ластану көзі бола алатын немесе ауыз су немесе дәрілік мақсаттар үшін пайдаланылатын болса, өндірістік, емдік минералды және жылу энергиясының сарқынды суларын төгу үшін ұңғымаларды бұрғылау;

6) су көздерінің санитарлық қорғау аймақтарында ұңғымалар мен ұңғымаларды сіңіру құрылғысы;

7) құрамында радиоактивті заттар бар ағынды сулардың ұңғымаларына және құдықтарына ағызу.

Экологиялық кодекстің 223-бабы сақтандыру аймағында тау-кен жұмыстарын жүргізуге қойылатын экологиялық талаптарды реттейді. Сақтандыру аймағында жер қойнауын пайдалану жөніндегі операцияларды жүзеге асыратын жер қойнауын пайдаланушы оларды су деңгейінің көтерілуі жағдайында теңіз ластануын болдырмайтын немесе азайтуға мүмкіндік беретін етіп жүргізуге міндетті.

Сақтық шаралары шегінде жер қойнауын пайдалану жөніндегі операцияларды жүзеге асыратын жер қойнауын пайдаланушы жер қойнауын пайдаланушының кінәсіне

қарамастан теңіздің келісімшарттық аумағынан ластанған жағдайда қоршаған ортаға келтірілген залал мен залал үшін жеке немесе заңды тұлғаларға жауап береді.

Қылмыстың объективтік жағы жер қойнауын пайдалану кезінде экологиялық талаптарды сақтамау әрекеттерінде (әрекетсіздікте) көрінеді.

Субъективтік жағы акт тікелей қасақаналық пен немқұрайлылық түрінде де жасалуы мүмкіндігімен сипатталады.

Құқық бұзушылықтың субъектісі Ерекше - шағын кәсіпкерлік субъектісі немесе коммерциялық емес ұйым, орта бизнес субъектісі, ірі кәсіпкерлік субъектісі.

3-бөлім. Түсіндірілген құқық бұзушылықтың объектісі - Қазақстан Республикасының жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы заңнамасында, сондай-ақ көмірсутек шикізатын барлау мен өндіруге арналған жобалық құжаттардың талаптарында көзделген көмірсутектер саласында жер қойнауын пайдалану жөніндегі операцияларды жүргізудің белгіленген тәртібі.

"Жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы" Қазақстан Республикасы Кодексінің 52-бабында жер қойнауын пайдалану жөніндегі операциялар, оның ішінде өндірістік және басқа объектілерді болжау, жоспарлау және жобалауды қоса алғанда, Қазақстан Республикасының экологиялық заңнамасына сәйкес келуі керек.

Жер қойнауының экологиялық жағдайы жол берілетін шығарындылардың мөлшерін, жер қойнауын пайдалану қызметін немесе оның жекелеген түрлерін шектеу немесе тыйым салумен реттеледі.

Осы Кодексте көзделген жағдайларда, мемлекеттік экологиялық сараптаманың оң қорытындысынсыз немесе қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органмен келісімсіз жер қойнауын пайдалануға тыйым салынады.

"Жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы" Қазақстан Республикасы Кодексінің 12-бабының 3-тармағына сәйкес көмірсутектер мұнай, шикі газ және табиғи битум ретінде танылады.

Шикі мұнайды, газ конденсатын, сондай-ақ шикі мұнайды өңдеуден және сланецті, мұнай битуминозды жыныстарды немесе құмды құмдарды өңдеуден кейін алынған көмірсутектер *мұнай* болып табылады.

Табиғи конденсация нәтижесінде шикі газдан түзілген көмірсутектер, олардың белгілі бір ауырлық дәрежесіне қарамастан, атмосфералық температурада және қысым кезінде *сұйық мұнай* күйде жер қойнауынан алынады.

Ерекше ауырлық дәрежесіне қарамастан, жер қойнауынан атмосфералық температура мен қысым жағдайында газ тәрізді күйде өндірілген кез келген көмірсутек, соның ішінде тазартылмаған табиғи газ, ілеспе газ, тақтатас газы, көмір қабаты метаны, сондай-ақ олардың құрамындағы көмірсутекті емес газдар *шикі газ* деп танылады.

Ілеспе газ дегеніміз - көмірсутектер мен көмірсутекті емес газдардың көп компонентті қоспасы, олар мұнайдың құрамында ериді және қысымның төмендеуімен одан босатылады.

Көмір қабаты метаны дегеніміз - көмірсутектер мен көмірсутекті емес газдардың басым атмосфералық температурада және қысым жағдайында газ тәрізді күйде болатын көмір кен орындарынан алынатын көп компонентті қоспасы.

Табиғи битум - табиғи, табиғи жағдайда табиғи ұнғыма әдісімен алу мүмкін емес, көмірсутектердің бастапқы негізі бар органикалық минералдар ретінде танылады, олар қатты, тұтқыр және тұтқыр-пластикалық күйде орналасқан.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекстің 356-бабының осы бөлігі бойынша актіні анықтаған кезде, Қазақстан Республикасы Энергетика министрінің 2018 жылғы 15 маусымдағы № 239 бұйрығымен бекітілген "Жер қойнауын ұтымды және кешенді пайдаланудың бірыңғай ережелеріне" назар аудару керек, оның 84-тармағы жер қойнауын пайдаланушының көмірсутекті өндіруге қатысатынын көрсетеді. Көмірсутектерін өндіруді жүргізу кезінде жер қойнауын пайдаланушы қамтамасыз етеді:

- 1) пайдаланылған өндіріс құралдарының оңтайлығы мен қауіпсіздігі;
- 2) көмірсутек кен орнын оларды өндірудің қиындауына, көмірсутегі өндірісінің экономикалық тиімділігінің төмендеуіне әкелетін қауіпті техногендік процестердің көріністерінен қорғау;
- 3) көмірсутектердің қорлары мен оларды қайта өңдеу өнімдерінің және өндірілген және жер қойнауында қалдыру кезінде пайда болған өндірістік қалдықтардың сенімді есебі;
- 4) өндірудің нормалары мен стандарттарының, қолданылатын әдістер мен әдістердің сақталуы;
- 5) өндірістік қалдықтар мен көмірсутекті қайта өңдеу өнімдерін сақтау мен жоюға қойылатын экологиялық және санитарлық-эпидемиологиялық талаптардың сақталуы;
- 6) көмірсутектерді кен орнын игеру жобасында белгіленген тәртіппен қалпына келтіру.

Түсіндірілген құқық бұзушылықтың объективтік жағы Қазақстан Республикасының жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы заңнамасында көзделген көмірсутектер саласында жер қойнауын пайдалану жөніндегі операцияларды жүргізу шарттарын бұзу, сондай-ақ көмірсутегі шикізатын барлауға және өндіруге арналған жобалау құжаттарының талаптарын бұзу әрекеттерінде (әрекетсіздікте) көрінеді.

Субъективтік жағы акт тікелей қасақаналық пен немқұрайлылық түрінде де жасалуы мүмкіндігімен сипатталады.

Құқық бұзушылықтың субъектісі Ерекше - шағын кәсіпкерлік субъектісі, орта бизнес субъектісі, ірі кәсіпкерлік субъектісі.

4-бөлім. Құқық бұзушылықтың объектісі - жер қойнауын пайдалану саласында белгіленген тәртіппен бекітілген жобалау құжаттары негізінде іздеу, бағалау және тау-кен жұмыстарын жүргізу кезінде туындайтын қоғамдық-құқықтық қатынастар.

"Жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы" Қазақстан Республикасы Кодексінің 23-бабына сәйкес, осы Кодексте көзделген жағдайларда, жер қойнауын пайдалану жөніндегі операциялар осындай операцияларды көздейтін жобалық құжат болған кезде ғана жүзеге асырылуы мүмкін.

Жобалық құжаттар - бұл жер қойнауын пайдалану мақсатында жүргізілетін жұмыстардың жоспарлары, әдістері, әдістемесі, техникалық сипаттамалары, технологиялық көрсеткіштері, көлемі, мерзімі және басқа параметрлері бар құжаттар.

Жобалық құжаттар жер қойнауы учаскесінің әрбір блогы үшін оны лицензияда немесе келісімшартта көзделген мерзімге жеке әзірленеді.

Жобалық құжаттар экологиялық және өнеркәсіптік қауіпсіздік талаптарын ескере отырып әзірленеді. Жер қойнауын пайдалану жөніндегі операцияларды жүргізу кезінде жер қойнауын пайдаланушылар жобалық құжатта қарастырылған экологиялық және өнеркәсіптік қауіпсіздік параметрлерін сақтауға міндетті.

Жер қойнауын пайдалану жөніндегі операциялардың түрлерін ескере отырып жобалық құжаттарды әзірлеу ерекшеліктері "Жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы" Кодекстің Ерекше бөлімінің ережелерімен белгіленеді.

Сонымен, "Жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы" Қазақстан Республикасы Кодексінің 88-бабына сәйкес жер қойнауын геологиялық зерттеу жұмыстарын жүргізу үшін жобалық құжаттар:

- 1) геологиялық барлау жоспары;
- 2) жер асты суларын іздеу және бағалау жобасы.

Геологиялық барлау және (немесе) геофизикалық жұмыстар үшін геологиялық барлау жоспары жасалады.

Жер асты суларының кен орындары мен учаскелерін іздеу және бағалау жүргізу үшін жер асты суларын іздеу және бағалау жобасы жасалуда.

Геологиялық зерттеулерге арналған жобалық құжаттарды жер қойнауын пайдаланушы әзірлейді және бекітеді.

Жер асты суларын зерттеу және бағалау жобасында жер асты суларын зерттеу және бағалаудың түрлері, әдістері мен әдістері, бұрғыланған ұңғымалардың саны және олардың сипаттамалары, үш жылдық мерзімдегі жұмыстардың мерзімдері, барлау мен бағалаудың салдарын жою шаралары және олардың құны сипатталған.

Геологиялық барлау жұмыстарының құрамы, түрлері, әдістері мен әдістері, оларды жүзеге асыру көлемі мен мерзімдері жер қойнауын пайдаланушы жобалық құжаттарда пайдалы қазбаларды геологиялық зерттеуге арналған жобалық құжаттарды дайындау жөніндегі нұсқаулыққа сәйкес минералды ресурстарды зерттеу жөніндегі уәкілетті орган әзірлеген және бекіткен уәкілетті органмен келісе отырып дербес белгіленеді. қоршаған ортаны қорғау салалары.

Жобалық құжаттарға пайдалы қазбаларды геологиялық зерттеуге арналған жобалық құжаттарды дайындау жөніндегі нұсқаулықта көзделген жағдайларда қоршаған ортаға әсерді бағалау кіруі керек.

Егер сіз пайдалы қазбаларды геологиялық зерттеу бойынша жоспарланған жұмыстардың түрлерін, әдістерін және (немесе) әдістерін, сондай-ақ олардың көлемдерін өзгерткен жағдайда, жер қойнауын пайдаланушы жобалық құжаттарға тиісті өзгерістер енгізіп, оларды пайдалы қазбаларды зерттеу жөніндегі уәкілетті органға ұсынуға міндетті.

Егер Қазақстан Республикасының экологиялық заңнамасына сәйкес бұл өзгерістер мемлекеттік экологиялық сараптаманы қажет етсе, геологиялық барлауға арналған өзгертілген жобалық құжаттар мемлекеттік экологиялық сараптамадан оң қорытынды алғаннан кейін пайдалы қазбаларды зерттеу жөніндегі уәкілетті органға ұсынылады.

Пайдалы қазбаларды геологиялық барлауға лицензия берілгеннен кейін енгізілген жер асты суларын іздеу және бағалау жобасына енгізілген өзгерістер жер қойнауын зерттеу жөніндегі уәкілетті органмен келісілуі керек. Мұндай үйлестіру өзгертілген жоба ұсынылған күннен бастап жиырма жұмыс күні ішінде жүзеге асырылады.

Егер минералды ресурстарды геологиялық зерттеуге арналған жобалық құжаттарды дайындау жөніндегі нұсқаулыққа сәйкес келмесе, жер қойнауын зерттеу жөніндегі уәкілетті орган жер асты суларын іздеу және бағалау жобасындағы өзгерістер туралы келісуден бас тартады.

Жер асты суларын барлау және бағалау жобасын мақұлдаудан бас тарту жер қойнауын пайдаланушыны келісуге қайта шағымдану құқығынан айырмайды.

Жер асты суларын барлау және бағалау жобасын мақұлдаудан бас тартуға жер қойнауын пайдаланушы Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес шағымдана алады.

"Жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы" Қазақстан Республикасы Кодексінің 134-бабында жер қойнауын пайдалану саласындағы жобалық құжаттар туралы жалпы ережелер реттелген. Сонымен, көмірсутекті жер қойнауын пайдалану жөніндегі жұмыстар келесі жобалық құжаттарға сәйкес жүзеге асырылады:

1) негізгі жобалық құжаттар:

барлау жобасы;

тәжірибелік-конструкторлық жоба;

көмірсутек кен орнын игеру жобасы;

2) тізбесі минералды ресурстарды ұтымды және кешенді пайдалану ережелерінде белгіленген техникалық жобалау құжаттары.

Геологиялық зерттеу жоспары үш жылдық кезеңге геологиялық түсіру және (немесе) геофизикалық жұмыстардың түрлері мен әдістерін, болжалды көлемдерін, аумақтарын және мерзімдерін сипаттайды.

Көмірсутек шикізатына арналған жер қойнауын пайдалану саласындағы жобалық құжаттарды жер қойнауын пайдаланушы тартатын және тиісті қызмет түріне лицензиясы бар жобалау ұйымы жасайды.

Жобалық құжаттар жер қойнауын ұтымды және кешенді пайдаланудың бірыңғай ережелеріне сәйкес жер қойнауын пайдалану саласындағы тәжірибенің негізінде жасалады.

Көмірсутектер үшін жер қойнауын пайдалану саласындағы жобалық құжаттарды жер қойнауын пайдаланушы бекітеді.

Жобалық құжаттарда қарастырылған жер қойнауын пайдалану жөніндегі операциялардың түрлерін, әдістерін, технологияларын, көлемі мен мерзімдерін өзгертуге осындай жобалық құжаттарға тиісті өзгерістер мен толықтырулар енгізілгеннен кейін жол беріледі.

Жер қойнауын ұтымды және кешенді пайдалану жөніндегі бірыңғай ережелер жер қойнауын пайдалану жөніндегі операциялардың түрлері, әдістері, технологиялары, көлемі мен мерзіміндегі өзгерістер жобалық құжаттарға тиісті өзгерістер мен толықтырулар енгізуді қажет етпейтін жағдайларды белгілейді.

Жобалық құжаттарда жер қойнауының (учаскелерінің) шегінен асатын ашылған кен орындарының болжамды контурлары белгіленуі мүмкін.

Жер қойнауын пайдаланушы осы Кодексте және Қазақстан Республикасының өзге де заңдарында көзделген жобалық құжаттарға сараптамалық сараптаманың оң қорытындысын алған адамдардың ережелерін сақтауға міндетті.

Қазақстан Республикасының "Жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы" кодексінің 135-бабына сәйкес барлау жобасы барлау және өндіру келісімшартын тіркеген күннен бастап бір жыл ішінде жасалады. Барлау кезеңінде барлау жобасы әзірленуде.

Геологиялық барлау жобасында:

әр блок үшін көмірсутекті барлаудың түрлері, әдістері, технологиялары, көлемі мен мерзімдерінің сипаттамасы;

жер қойнауын ұтымды пайдалану мен қорғауды қамтамасыз ету шаралары;

көмірсутекті барлаудың салдарын жою жөніндегі жұмыстардың шарттары, шарттары және құны туралы ақпарат.

Барлау жобасы жер қойнауын пайдаланушы жұмыс бағдарламасында мәлімдеген жұмыстардың барлық көлемін және мерзімдерін қамтуы керек. Егер табылған кен орнын (шоғырлар жиынтығы) бағалау қажет болса, мұндай жұмыс барлау жобасында әрбір ашылған кен орнына (шоғырлар жиынтығы) өзгерістер және (немесе) толықтырулар енгізу арқылы қарастырылған.

Сонымен бірге, барлау жобасы табылған кен орындарын (жиынтық депозиттер) бағалау бойынша жұмыстардың түрлерін, әдістерін, технологияларын, көлемін және мерзімдерін сипаттайды.

Бекітілген жер қойнауын пайдаланушыда көрсетілмеген және осы Кодексте және Қазақстан Республикасының өзге де заңдарында барлау жобасына сараптама жүргізу туралы оң қорытынды алған, сондай-ақ мұндай барлау жобасы болмаған жағдайда кен орындарын іздеу, барлау және бағалау бойынша жұмыстар жүргізуге тыйым салынады.

Осылайша, түсіндірілген корпус қылмысының объективті жағы жер қойнауын пайдалану саласында белгіленген тәртіппен бекітілген жобалық құжаттарсыз іздестіру, бағалау және өндірістік жұмыстарды жүргізу кезінде көрінетін іс-әрекеттерде (әрекетсіздікте) көрінеді.

Қылмыстың субъективті жағы тікелей қасақаналық пен немқұрайлылық түрінде де көрініс табуы мүмкін.

Құқық бұзушылықтың субъектісі Ерекше - шағын кәсіпкерлік субъектісі, орта бизнес субъектісі, ірі кәсіпкерлік субъектісі.

5-бөлім. Құқық бұзушылықтың нысаны - рұқсатқа сәйкес шикі газды жағу және көмірсутегі саласындағы уәкілетті органның рұқсат талаптарын сақтау нәтижесінде туындайтын құқықтық қатынастар.

"Жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы" Қазақстан Республикасы Кодексінің 12-бабының 3-тармағына сәйкес, белгілі бір ауырлық дәрежесіне қарамастан, атмосфералық температура мен қысым кезінде газ тәрізді күйде жер қойнауынан алынатын, өңделмеген табиғи, ілеспе газды, тақтатас газды қоса алғанда, кез-келген көмірсутектер шикі газ деп танылады. көмірлі метан, сондай-ақ олардың құрамындағы көмірсутекті емес газдар.

"Жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы" Қазақстан Республикасы Кодексінің 146-бабына сәйкес шикі газды алауда жағуға тыйым салынады, тек келесі жағдайларды қоспағанда:

- 1) төтенше жағдайлар немесе төтенше жағдайлар, қызметкерлерге немесе халықтың денсаулығы мен қоршаған ортаға төнетін қатер;
- 2) ұңғыма объектілерін сынау кезінде;
- 3) кен орнын тәжірибелік пайдалану кезінде;
- 4) шикі газды технологиялық еріксіз жағумен.

Технологиялық жабдықты іске қосу, пайдалану, техникалық қызмет көрсету және жөндеу кезінде көмірсутектерді өндірудің үздіксіз процесін қамтамасыз ету үшін, сондай-ақ технологиялық жабдықты пайдалану кезіндегі технологиялық бұзылыстар, ақаулар және технологиялық жабдықты пайдалану кезіндегі ауытқулар мен ауытқулар шикізатты газдың технологиялық еріксіз күйдіруі деп шикі газды жағу деп танылады. Кодекстің 146-бабының 4-тармағы.

Кодекстің 146-бабы 1-тармағының 1) тармақшасында қарастырылған жағдайларда шикі газды алау ішінде жағуға рұқсат етіледі.

Бұл ретте жер қойнауын пайдаланушы он күн ішінде көмірсутегі және қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органдарды хабардар етуге міндетті.

Мұндай хабарламада шикі газдың жану себептері және күйдірілген шикі газдың көлемі туралы мәліметтер болуы керек.

Кодекстің 146-бабы 1-тармағының 2), 3) және 4) тармақшаларында көзделген жағдайларда, шикі газды жағуға жер қойнауын пайдаланушы жобалық құжаттар мен шикі газды қайта өңдеуді дамыту бағдарламасына лимиттер мен көлемдер сақтаған жағдайда, көмірсутектер саласындағы уәкілетті органның рұқсатымен рұқсат етіледі. көмірсутектер саласындағы уәкілетті орган бекіткен тау-кен жұмыстарын жүргізу кезінде шикі газды жағу нормалары мен көлемдерін есептеу әдістемесімен анықталады.

Шикі газды алауда жағуға рұқсат беру тәртібін көмірсутектер саласындағы уәкілетті орган бекітеді. Ұңғымалар объектілерін сынау кезінде шикі газды жағуға рұқсат етілген жер қойнауын пайдаланушыға сәйкес рұқсат етіледі және "Жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы" Қазақстан Республикасының Кодексінде және Қазақстан Республикасының басқа да заңдарында қарастырылған, негізгі жобалық құжаты бар немесе ұңғыманың объектілерін сынау үшін бекітілген жер қойнауын пайдалану жоспарында қарастырылған кезеңге әзірлемені талдауға сәйкес оң қорытынды алынған; әрбір ұңғыма объектісі үшін тоқсан күннен асатын.

Кен орнын тәжірибелік пайдалану кезінде шикі газды жағуға жалпы үш жылдан аспайтын мерзімге жол берілуі мүмкін.

Технологиялық жабдықты пайдалануға енгізу, техникалық қызмет көрсету және жөндеу жұмыстары кезінде шикі газды жағу көмірсутектер саласындағы уәкілетті орган бекіткен әдістеме бойынша есептелген шектерде және көлемде жүзеге асырылады.

Технологиялық жабдықтардың жұмысында технологиялық бұзылулар, ақаулар және ауытқулар болған жағдайда жер қойнауын пайдаланушы әр тоқсанға өртелген газдың уақыты мен көлемі туралы ақпаратты көрсете отырып, есепті тоқсаннан кейінгі айдың жиырма бесінен кешіктірмей тексеру жүргізуге және тоқсан сайын есептерді көмірсутегі саласындағы уәкілетті органға жіберуге міндетті. технологиялық ақаулар, ақаулар мен ауытқулар, сондай-ақ олардың себептері.

Құқықбұзушылықтың объективті жағы "Жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы" Қазақстан Республикасының Кодексінде қарастырылған жағдайларды қоспағанда, көмірсутектер саласындағы уәкілетті органның рұқсатының шарттарын сақтамай, шикі газды жағу кезіндегі іс-әрекеттерде (әрекетсіздікте) көрінеді .

Қылмыстың субъективті жағы тікелей қасақаналық пен немқұрайлылық түрінде де көрініс табуы мүмкін.

Құқық бұзушылықтың субъектісі ерекше - шағын кәсіпкерлік субъектісі, орта бизнес субъектісі, ірі кәсіпкерлік субъектісі.

6-бөлім. Түсіндірілген құқық бұзушылықтың объектісі - жер қойнауын пайдаланушының шикі газды кәдеге жаратумен және (немесе) өңдеумен

көмірсутектерін өндіру жөніндегі жұмысы кезінде туындайтын әлеуметтік-құқықтық қатынастар.

"Жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы" Қазақстан Республикасы Кодексінің 147-бабына сәйкес шикі газды қайта өңдеу деп құрамдас бөліктердің сапалық және сандық құрамы бойынша техникалық және (немесе) ұлттық стандарттардың талаптарына сәйкес келетін шикі газдан өнім шығарудың технологиялық процесі түсініледі.

Көмірсутегі шикізатын өндірумен айналысатын жер қойнауын пайдаланушы шикі газды жағу көлемін азайтуға бағытталған іс-шараларды жүргізуге міндетті.

Кен орнын игеру жобасында міндетті түрде шикі газды қайта өңдеу (кәдеге жарату) бөлімі болуы керек. Жер қойнауын пайдаланушылар шикі газды ұтымды пайдалану және қоршаған ортаға әсерді азайту үшін көмірсутектер саласындағы уәкілетті орган бекіткен нысан бойынша шикі газды қайта өңдеуді дамыту бағдарламасын әзірлеуге міндетті. Шикі газды қайта өңдеуді дамыту бағдарламалары көмірсутегі саласындағы уәкілетті органмен келісіліп, әр үш жыл сайын жаңартылып отыруы керек.

Шикі газды қайта өңдеуді дамыту бағдарламаларын іске асыру туралы есептерді жер қойнауын пайдаланушы жыл сайын көмірсутектер саласындағы уәкілетті органға олар бекіткен нысан бойынша ұсынады.

Шикі газ көлемін қоспағанда, өндірілген шикі газдың барлық көлемін өңдемей көмірсутек шикізатын өндіруге тыйым салынады:

1) "Жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы" Қазақстан Республикасы Кодексінің 146-бабында белгіленген жағдайларда және шарттарда өртелген;

2) жер қойнауын пайдаланушы өздерінің технологиялық қажеттіліктері үшін бекітілген жер қойнауын пайдаланушы көзделген мөлшерде пайдаланған және осы Кодексте және Қазақстан Республикасының өзге де заңдарында жобалық құжаттаманың сараптамаларында көзделген оң қорытынды алған;

3) жер қойнауын пайдаланушы қайта өңдеу және (немесе) билік ету мақсатында басқа адамдарға сатқан кезде.

Сонымен бірге, шикі газды қайта өңдеу экономикалық тұрғыдан мүмкін емес кен орындарында кен орнын игеру жобасы мен шикі газды қайта өңдеу бағдарламасын әзірлеу және сақтау үшін резервуарға айдау арқылы өз қажеттіліктері үшін пайдаланылатын газды қоспағанда, өндірілген шикі газдың барлық көлемін пайдалану қарастырылуы мүмкін. немесе) резервуардағы қысымды ұстап тұру.

Кен орнын игеру жобасы және шикі газды қайта өңдеудің бағдарламасы өндірілген шикі газды резервуарға қысымын ұстап тұру үшін резервуарға айдау арқылы кәдеге жаратуды қарастыруы мүмкін, егер мұндай кен орнындағы резервуар қысымын ұстап тұрудың басқа әдістері тиімсіз болса және мұндай айдау қоршаған орта мен адам өмірі үшін қауіпсіздіктің жеткілікті деңгейіне ие болса.

Бірлескен игеру жағдайында шикі газды қайта өңдеуді дамытудың жобалық құжаттары мен бағдарламалары бір кеннің өндірілген шикі газын оны сақтау және (немесе) резервуардағы қысымды ұстап тұру үшін оны басқа кен орнының резервуарына (басқа жер қойнауын пайдаланушылардың кен орындарын қоса) айдау арқылы кәдеге жаратуды көздеуі мүмкін.

Кен орнын игеру жобасында көзделмеген, сондай-ақ кен орнын игеру жобасын бұза отырып жүзеге асырылатын резервуарға шикі газды құюға тыйым салынады.

Жер қойнауын пайдаланушылар мен көмірсутектер саласындағы уәкілетті орган шикі газды қайта өңдеу бойынша бірлескен жобаларды жүзеге асыра алады. Егер жер қойнауын пайдалануға арналған келісімшартта өзгеше көзделмесе, өндірілген ілеспе газ мемлекет меншігі болып табылады.

Құқықбұзушылықтың объективтік жағы жер қойнауын пайдаланушының шикі газды пайдаланбай және (немесе) өңдеусіз көмірсутектер өндіру жөніндегі жұмыстарды орындау (әрекетсіздік) арқылы көрінеді.

Қылмыстың субъективті жағы тікелей қасақаналық пен немқұрайлылық түрінде де көрініс табуы мүмкін.

Ерекше құқық бұзушылықтың субъектісі - шағын кәсіпкерлік субъектісі, орта бизнес субъектісі, ірі кәсіпкерлік субъектісі.

7-бөлім. Құқық бұзушылықтың нысаны - көмірсутегі шикізатын өндіру, дайындау, сақтау және тасымалдау орнынан магистральдық құбырға дейін және (және) магистральдық құбырға және (немесе) басқа көлік түріне.

"Жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы" Қазақстан Республикасы Кодексінің 124-бабына сәйкес кен орнын игеру көмірсутегі шикізатын өндіру, дайындау, сақтау және тасымалдау орнынан магистральдық құбырға және (немесе) басқа түрге ауыстыру орнына дейін өндіруге, дайындауға, сақтауға және тасымалдауға қажетті кен орны мен басқа объектілерді салуды қарастырады.

Кен орнын игеру тәжірибелік-конструкторлық жоба және (немесе) кен орнын игеру жобасы негізінде жасалған техникалық жобалау құжаттарына сәйкес жүзеге асырылады.

Көмірсутегі кен орындарының объектілерін жобалау және салу кезінде осы объектілердің қауіпсіз жұмыс істеуін қамтамасыз ету, сондай-ақ ықтимал төтенше жағдайлардың салдарын азайту және азайту бойынша шаралар қабылдануы керек.

Объектілерді салу кезінде жобалық құжаттарда белгіленген оларды пайдалануға беру тәртібі сақталуы керек.

Қазақстан Республикасы Энергетика министрінің 2018 жылғы 15 маусымдағы № 239 бұйрығымен бекітілген "Жер қойнауын ұтымды және кешенді пайдаланудың бірыңғай ережелерінің" 96 - 98 тармақтарына сәйкес, "Жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы" Кодекске сәйкес кен орындарын игерудің техникалық жобасы сынақ жұмыстарының негізінде жасалады. кен орнын игеру жобасы немесе

құрылыс саласындағы тиісті уәкілетті органның талаптарына сәйкес кен орнын игеруді талдау.

Кен орнын игеру көмірсутегі шикізатын өндіру, дайындау, сақтау және тасымалдау орнынан магистральдық құбырға және (немесе) басқа көлік түріне ауыстыру пунктіне дейін кен орындарын және басқа объектілерді салуды қамтиды.

Көмірсутегі кен орындарының объектілерін жобалау және салу кезінде осы объектілердің қауіпсіз жұмыс істеуін қамтамасыз ету, сондай-ақ ықтимал төтенше жағдайлардың салдарын азайту және азайту бойынша шаралар қабылдануы керек.

Осылайша, құқық бұзушылықтың түсіндірілетін құрамының объективті жағы көмірсутектерін өндіру, дайындау, сақтау және өндіру және сақтау орнынан магистральдық құбырға және (немесе) көліктің басқа түріне аудару орнына дейін тасымалдау үшін қажетті кәсіпшілік объектілер мен инфрақұрылымның өзге де объектілерін салу кезінде белгіленген тәртіппен бекітілген жобалау құжаттамасынан ауытқудан көрінетін әрекеттермен (әрекетсіздікпен) сипатталады.

Қылмыстың субъективті жағы тікелей қасақаналық пен немқұрайлылық түрінде де көрініс табуы мүмкін.

Құқық бұзушылықтың субъектісі ерекше - шағын кәсіпкерлік субъектісі, орта бизнес субъектісі, ірі кәсіпкерлік субъектісі.

8-бөлім. Ұңғымаларды пайдаланудың белгіленген тәртібі түсіндірілген құқық бұзушылықтың нысаны болып табылады.

Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің 2014 жылғы 30 желтоқсандағы № 355 бұйрығымен бекітілген Мұнай-газ салаларының қауіпті өндірістік объектілері үшін өнеркәсіптік қауіпсіздікті қамтамасыз ету ережесінің 1 - 6-тармақтары ұңғыманы бұрғылау қондырғысы аяқталып, қабылданған кезде бастауға болатындығын көрсетеді. оның комиссиясы кәсіпорынның бұйрығымен тағайындалған. Комиссияға өнеркәсіптік қауіпсіздік саласындағы уәкілетті органның аумақтық бөлімшесінің өкілі қатысады. Комиссияның жұмыс күні туралы хабарлама комиссияның жұмысынан 5 күн бұрын өнеркәсіптік қауіпсіздік саласындағы аумақтық уәкілетті органға жіберіледі.

Егер өнеркәсіптік қауіпсіздік саласындағы уәкілетті органның аумақтық бөлімшесінің өкілі болмаса, комиссия қондырғыны оның қатысуынсыз қабылдайды.

Бұрғылау қондырғысы бұрғылау басталғанға дейін қашаумен, бұрғылау құбырларымен, кондуктор астындағы шегендеу құбырларымен және бірінші аралық бағанамен (егер оны түсіргенге дейін 30 тәуліктен кем болса), шағын механикаландыру құрылғыларымен, қол аспабының жиынтығымен, БӨАЖА, бұғаттау және сақтандыру құрылғыларымен, ұстап алу құрал-саймандарымен, өртке қарсы Мүкәммалмен, авариялық сигнал берумен, сөйлесу құрылғыларымен, қорғау құралдарымен, сондай-ақ

кондуктор астындағы бұрғылау ерітіндісін дайындауға арналған тез тозатын бөлшектер мен тораптардың, материалдар мен химиялық реагенттердің қорымен жабдықталады. Бұрғылау ерітіндісінің қоры ұңғыманың 2 есе көлемін қамтамасыз етуі тиіс.

Бұрғылау ұйымында ұңғыманы салу жобасы, бұрғылау жұмыстарын жүргізудің геологиялық және техникалық тәртібі, бұрғылау жабдықтарының негізгі техникалық құжаттары, өндірушінің нұсқауларына сәйкес мұнараны орнатқаннан кейін жасалған сынақ есептері, бұрғылау жолының түбінің орналасуының эскизі, бұрғылау қондырғысының диаграммасы болуы керек. жабдықтар, байланыс тізбектері, электр желілері және жерге қосу құрылғылары. Іске қосу дайындығы қондырғыны пайдалануға беру актісімен ресімделеді.

Ұңғыманы бұрғылауға дайындық, бұрғылау және шұңқыр жабдықтарын бұрғылау жұмыстары осы Ережеге сәйкес жүзеге асырылады.

Ұңғыманы бұрғылау ұңғыманы салуға арналған жоба, геологиялық-техникалық тапсырыс және іске қосу конференциясының актісі болған кезде басталады.

Өндірістік қордың жұмыс істемейтін ұңғымаларын қалпына келтіру және жаңа ұңғыманы орнатумен байланысты ұңғымаларды реконструкциялау кезінде дизайн және оның мақсаттары өзгерген кезде ұңғымаларды салу жобасы жасалады.

Ұңғыманы бұрғылау кезінде оның зерттеу геологиялық сипаттамаларын, су, мұнай және газ горизонттарының, коллектор мен кеуек қысымының барлығын стратиграфиялық горизонттардың барлығын нақтылау мақсатында жүргізіледі.

Бұрғылаудың әдістері мен режимдері, биттердің түрлері бұрғылаудың геологиялық және техникалық жағдайларын ескере отырып және бұрғылау аралықтарында және жалпы ұңғымаларда сапа көрсеткіштерін қамтамасыз етумен таңдалуы керек.

Ұңғымаларды бұрғылаудың түрлерін, тәсілдері мен режимдерін таңдау геологиялық және жақын орналасқан ұңғымаларды (учаскелерді) алу кезінде алынған мәліметтер негізінде жүзеге асырылады.

Құрамында сутегі сульфиді бар сұйықтық бар формацияларды ашқанға дейін (50-100 метр үшін) және олардың барлық кезеңінде:

1) геологиялық және технологиялық зерттеулер станциясы (бұдан әрі - ГТЗ) құрылды;

2) бұрғылау қондырғысының айналасында қауіпсіздік белгілері орнатылады (кірме жолдарда, бұрғылау қондырғысы аумағына өту мүмкін жерлерде);

3) жұмыс аймағының ауасындағы күкіртсутегінің құрамын бақылау құрылғыларының жарамдылығы, жеке қорғаныс құралдарының (бұдан әрі - ЖҚК), тыныс алу органдарын жеке қорғау құралдары (бұдан әрі – ТАОЖҚК), ЖҚК;

4) бұрғылау ерітіндісі бейтараптандырғышпен өңделеді;

5) АЖЖ қызметкерлердің білімін тексеру және ЖҚК қолдану дағдылары, нұсқау журналына тіркей отырып, алғашқы көмек көрсету;;

6) бұрғылау орнында бұрғылау ерітіндісін кемінде екі көлемде өңдеуге жеткілікті болатын күкіртті сутекті бейтараптандыратын материалдар мен химиялық реагенттердің қоры құрылады;

7) ТЖК өкілдерінің тәулік бойғы кезекшілігі, қызметкерлерді эвакуациялауға арналған көлік;

8) қондырғыда цементтеу қондырғыларының жұмыс істеуге үнемі дайын болуы қамтамасыз етіледі;

9) жұмысшыларға төтенше жағдайлар кезінде қауіпті аймақтан шығу бағыттары айқындалады;

10) цемент көпірін орнату үшін қондырғыда цемент қоры құрылады. Уақыт пен күшті анықтау үшін цемент сынақтары 10 күнде бір рет өткізіледі.

Өндірістік горизонттарды ашпас бұрын газды және мұнай мен газдың пайда болуын жоюға дайындығы тексеріледі (бұдан әрі - МГПБЖД), ескерту плакаттары мен қауіпсіздік белгілері орнатылады.

Бұрғылаушы және ауысым мүшелері ауысымдық негізде жұмыс орындарының қауіпсіздігін тексереді, ауысым журналына жазбалар жасайды. Топ жетекшісі күнделікті есеп жасайды. Бұрғылаушы аспаптардың оқылуын, техникалық жабдықтардың жағдайын және жұмысшылардың Ережелерді сақтау бойынша әрекеттерін бақылау процесінде. Бұзушылықтар анықталғаннан кейін ол жұмыс жетекшісіне хабарлайды және жұмыс менеджерінің нұсқауы бойынша жабдықтардың, процестердің және персоналдың қауіпсіздігін қамтамасыз ету шараларын қабылдайды.

Төтенше жағдайда сүңгуір қайық іске қосылып, аузы жабылып, қызметкерлер эвакуацияланды. Бұрғылау қондырғысы бұрғылау ерітіндісінің жабық айналым жүйесімен, ағынды сулар мен шламды жинау жүйесімен, қоршаған ортаның ластануын жояды.

Бұрғылау қондырғысының алаңы жердің табиғи көлбеуін ескере отырып және ағынды сулардың тұндырғыштарға қарай жылжуын қамтамасыз ете отырып жоспарланған. Бекітілген немесе жылжымалы жүретін жолдар мен аялдамалары бар тіректер жұмыс орнында орнатылуы керек. Тартпалардың өлшемдері берілген ұңғыманың құбырлары мен шыбықтарын қауіпсіз төсеу жағдайларына байланысты анықталады.

Едендегі қабылдау көпірінің ұзындығы кем дегенде 14,0 метр, ені кемінде 2,0 метр, биіктігі 0,5 метрден аспауы керек. Тегіс металды қолдануға жол берілмейді. Тіректер құбырлар мен шыбықтарды деформациясыз төсеу шартымен орнатылады, жиналмалы металдан жасалған тартпалар болуы керек, олар құбырларды домалатудан қорғайды және әр жағынан қабылдайтын көпірге кемінде екі рельсті баспалдақпен өтуі керек.

Учаске қауіпсіздік белгілерімен, жарықтандыру және қауіпті аймақты қоршаумен қамтамасыз етілген. Қорғасын (жұмыс) құбырының астындағы шұңқырды бұрғылау арнайы құрылғының көмегімен жүзеге асырылады. Шұңқырдың жоғарғы бөлігінің

платформалық палубадан жоғары биіктігі 0,5-0,8 метрді құрайды. Қорғасын құбырын шұңқырға төменгі жағына бағыттауға рұқсат етілмейді. Қорғасын құбырын орнату үшін механикаландыру құрылғылары қолданылады.

Тежегіш тұтқасы құлыппен бекітіледі. Қолмен тамақтандыру үшін бұрғылаушы платформасының еденіне бекітілген қауіпсіздік құралы қолданылады. Бұрғылау процесінде қоршауды алып тастауға, құлыптар мен қауіпсіздік құрылғыларын ажыратуға жол берілмейді.

Бұрғылау кезінде бұрғылау сұйықтығының рұқсат етілген жүктемелерінен және айналым қысымынан асып кетуіне жол берілмейді. Бұрғылауды бастамас бұрын тау жыныстарын кесетін құралдың, ұңғыма моторының техникалық жағдайы, бұрғылау бағанының орналасуы, автоматика және автоматика тексеріледі. Егер ақаулық анықталса, бұрғылауға жол берілмейді.

Технологиялық процесті бақылау бұрғылау режимін және диаграммалардағы бұрғылау ерітіндісіндегі газдардың шоғырлануын тіркеген кезде жүзеге асырылады. Бұрғылау ерітіндісінің параметрлері және өлшеу уақыты бұрғылау ерітіндісінің параметрлерінің журналында көрсетілген.

Егер бұрғылау режимін сақтау, қауіпті жағдайдың белгілерін анықтау және қауіпсіздікті бұзу мүмкін болмаса, бұрғылаушы бақылаушыға хабарлайды. Жұмысшылар оның нұсқауларына сәйкес келесі әрекеттерді орындайды. Жұмыс тоқтатылған кезде жазатайым оқиғалардың алдын алу шаралары қабылданады.

Егер бұрғылау ұзақ уақытқа тоқтатылса, мекеме басшысының нұсқауы бойынша, бұрғылау құралы аузы жабыла отырып, түсірілген корпустың аралықтарында көтеріледі. Ашық скважинада асқынулардың алдын алу үшін, бұрғылау жолдарының өлшеуін журналға тіркеп, мерзімді шаблондау, шөгу және өңдеу жүргізіледі.

Ұңғыманы бұрғылау кезінде ұңғыманың траекториясы бақыланады. Өлшеулердің көлемі мен жиілігі бұрғылаудың геологиялық жағдайымен, ұңғыманы салу жобасымен және ұңғыманың нақты траекториясымен анықталады. Тік ұңғымаларды бұрғылау кезінде тіктен ауытқу 3-5 градустан аспауы керек.

Бағыттаушы және көлденең біліктер телеметриялық бақылау жүйесінің көмегімен бұрғыланады. Өнімді газ резервуарында бұрғылау кезінде механикалық ену жылдамдығы бұрғылау ерітіндісін газсыздандыру қамтамасыз етілген мөндермен шектеледі.

Бұрғылау кезінде ұңғымалардағы авариялық жағдайларда, жою әдістерін қолдану тиімсіз болған кезде екінші және кейінгі біліктер бұрғыланады.

Қабатты күкіртсутегімен қабаттастыру жабдықтың, персоналдың жұмысқа дайындығын тексеріп, анықтағаннан кейін, ГМСБ немесе қауіпті жағдай туындаған кезде газдың мүмкін ластану аймағында персонал мен тұрғындарды қорғау бойынша шаралардың орындалуын тексергеннен кейін жүзеге асырылады.

Тексеру нәтижелері объектінің және персоналдың күкіртсутегі горизонттарын ашуға дайындығы туралы акт жасалады. Құрамында күкіртті сульфид бар бұрғылау кезінде жуу сұйықтығында күкірт сутегі мен сульфидтердің болуы бақыланады. Егер күкіртсутегі анықталса, бұрғылау ерітіндісі бейтараптандырғышпен өңделеді, қауіпсіздік шаралары қабылданады.

Өнімді горизонттарды бұрғылау коррозияға қарсы нұсқада шар клапандарын орналастыруда, қосалқы клапан мен ашылатын құрылғы бар тексеру клапандарының қатысуымен жүзеге асырылады.

Көпірлерде бұрғылау жолының жоғарғы бөлігіне сәйкес келетін диаметрі және беріктік сипаттамалары бар экструдталған құбыр орналасқан. Құбыр ашық күйінде орнатылған шар клапанымен сары түспен боялған.

ГМСБ -ды ерте анықтау үшін тікелей және жанама белгілерді индикаторлар бойынша бақылау керек:

- 1) газ концентрациясы, сульфидтердің болуы және жуу сұйықтығының тығыздығы;
- 2) механикалық бұрғылау жылдамдығы және түсіру сызығындағы қысым;
- 3) циркуляция тоқтаған кезде ұңғымадағы ағынды сұйықтықтың деңгейі;
- 4) қабылдау цистернасындағы сұйықтықтың ағып кету деңгейі;
- 5) ағып кету жылдамдығы және ағып жатқан сұйықтық айналымының көлемі;
- 6) ұңғыманы бұрғылау кезіндегі жүктеменің өзгеруі.

Өнімді көкжиектің ашылуы әмбебап және үш профилактиканың қатысуымен жүзеге асырылады, олардың біреуі кесіліп өледі.

Өнімді қалыптастыру үшін бұрғылау және дамыту кезінде кез-келген тәжірибелік және эксперименттік жұмыстарды АКС-пен келісілген және ұйымның техникалық менеджері бекіткен бағдарламаға сәйкес рұқсат етіледі.

Ұңғыманы сынау кезінде рұқсат етілмеген адамдар мен көлік құралдарының аумаққа кіру мүмкіндігін болдырмайтын өткізу пункті орнатылады. Ядролы қабылдағыштан шығармас бұрын, осы жұмысқа қатысы жоқ қызметкерлер қабылдау көпірінен шығарылады. Негізгі өндіру және өңдеу жұмыстарын жүргізетін персонал оқшаулағыш газ маскаларымен және резеңке қолғаптармен қамтамасыз етілген. Негізгі үлгілер күкіртсутекке төзімді материалдардан жасалған ауа өткізбейтін контейнерлерге орналастырылған. Негізгі қойма стационарлы газды анықтайтын және желдеткіш жүйесімен жабдықталған.

Ұңғыманың дизайны келесілерді қамтуы керек:

- 1) жұмыс кезінде өнімді горизонттың коллекторлық энергиясын максималды пайдалану түбінің оңтайлы дизайны мен өндірістік қатардың диаметріне байланысты;
- 2) тиімді жабдықтарды, оңтайлы әдістер мен жұмыс режимдерін пайдалану, резервуар қысымын ұстап тұру, мұнай мен газды қалпына келтіруді арттыру әдістерінің жылу эффектілері;

3) ұңғыманы салу мен пайдаланудың барлық кезеңдерінде аварияларсыз және асқынуларсыз жұмыстарды қауіпсіз жүргізу шарттары;

4) ашылған учаске үшін тау-кен-геологиялық ақпарат алу;

5) жер қойнауы мен қоршаған ортаны қорғау шарттары, ең алдымен ұңғымаларды төсеу беріктігі мен беріктігі, корпус ішектерінің тығыздалуы және олармен қапталған тірек кеңістіктері, сұйықтық бар горизонттардың бір-бірінен және күн бетінен оқшаулануы;

6) корпустық құбырлар мен ұңғымалар өлшемдерін шекті стандарттау;

7) беріктік пен беріктікке тестілеу

8) күкіртсутегі, зиянды және агрессивті заттары бар кен орындарында корпустық құбырлар, ұнтақтаушы цементтер және коррозияға және сульфидті-коррозиялық крекингке төзімді материалдар қолданылады;

9) ұңғымаларды салу және пайдалану үшін нақты геологиялық және техникалық жағдайлардың сақталуы.

Қабықтың ішек жолдарының оңтайлы саны, олардың түсу тереңдігі бұрғылау жағдайларына сәйкес келмейтін аймақтардың санымен қалыптасады және гидравликалық сыну қысымының градиенттеріне сәйкес (жыныстың беріктігі мен тұрақтылығы, қарқынды сіңетін аймақтар). Табанның астына орнатылған пластикалық деформацияға бейімді, құбылмалы тау жыныстарын жабатын соңғы бағанның аяқ-киімі (өндіріс жолы іске қосылғанға дейін).

Өнімді және қысымды сулы қабаттарды ашпас бұрын, кем дегенде бір аралық бағананы немесе өткізгішті тереңдікке түсіру жоспарлануда, бұл аузын герметизациялау кезінде жыныстың жарылуы мүмкіндігін жоққа шығарады. Скважинаның қабырғалары мен шұңқырлар арасындағы диаметрлердің айырмашылығы ұңғымаларды салу және оларды сапалы цементтеу үшін жобада қарастырылған әрбір корпустың кедергісіз түсуін ұлғайту үшін таңдалады.

Корпустық құбырларды таңдау күтілетін шамадан тыс сыртқы және ішкі қысымдарды, құбырларға осьтік жүктемелерді және сұйықтықтың агрессивтілігін, құрылыс кезеңінде де, ұңғыманы пайдалану кезінде де ескеріледі. Тік ұңғымаларды бұрғылау әдісі бойынша бұрғылау кезінде 50-60 бұрғылау жолынан кейін, бағыттық және көлденең ұңғыларды бұрғылау кезінде 40-50 бұрғылау тізбегі бұрғыланған кезде, оның қызмет ету мерзімін анықтау үшін геофизикалық әдістерді қолдана отырып, корпустың тозуын өлшеңіз.

Сағалық жабдығы және шығарындыға қарсы жабдығы (бұдан әрі – ШҚЖ) бар шегендеу бағаналарының беріктігі:

1) ШҚЖ, шығарылым, ҚҚ жою кезінде ұңғыма басын герметизациялау және ұңғыманы ұсақтау;

2) бұрғылау ерітіндісінің гидростатикалық және динамикалық қысымының әсері, бағандағы ең жоғары тығыздық;

3) GNVP, RP, жұтылу және сұйықтықтың өзгеру аймақтарында максималды ұсатқыш жүктемелердің әсері;

4) тік жүктемелердің созылу және ұсақтауға әсері.

Авариялар мен ШҚЖ -ның алдын алу және жою мақсатында ұңғыма сағасының және бағананың басының дизайны мыналарды қамтиды:

1) ұңғыманы пайдалану кезеңдеріндегі (бағандарда) температура деформацияларының өтемақысын ескере отырып, аралық және өндірістік колонналардың есептелген кернеуі бар суспензия және әуе қорғанысындағы бұрғылау түтігінің суспензиясы;

2) корпус ішектерінің сұйықтық көріністерін бақылау;

3) ұңғымаларды авариялық ұсату мүмкіндігі.

Ұңғымалар мен қораптарды іске қосуға дайындау, бекіту жолдарын іске қосу және цементтеу жұмысты ұйымдастыру жоспарына (бұдан әрі - ЖҰЖ) сәйкес жүзеге асырылады. Бағанды есептеу үшін бастапқы мәліметтер, бағанның қауіпсіздігі факторлары, бағаны есептеу және цементтеу нәтижелері, цемент талдауы, қондырғының бағанды іске қосуға дайын екендігі туралы мәлімет POR-ге қосылады.

Скважинаны скважинадан түсірмес бұрын бекіту процесін жүргізу үшін электрометриялық және зерттеу жұмыстары орындалады. Геофизикалық зерттеулер жүргізуге және ұңғыма скважиналарын ЖҰЖ бар болуына немесе оларды жоюға дейін бұрғылау ерітіндісін сіңіруге дайындауға жол берілмейді.

Беріктік қабаты ГМСБ немесе ОФ кезінде резервуар сұйықтығымен немесе газ-сұйық қоспамен ерітіндіні алмастыру тереңдігін ескере отырып, күтілетін максималды қысым кезінде есептеледі. Басқа ұңғымалар үшін алмастыру тереңдігі ұңғымаларды салу жобасын жасау кезінде ұңғымалардың әр тобы үшін сенімділік дәрежесін ескере отырып белгіленеді.

Ұңғыманы салу жобасы цемент қожын өсіруді қарастырады:

1) өткізгіштің артында - ұңғыма басына;

2) аралық бағандардың артында - кемінде 100 метрге алдыңғы бағанның аяқ киімінің қабаттасуын ескере отырып;

3) өндірістік қаптама үшін;

4) мұнай ұңғымалары - алдыңғы бағанның аяқ киімінің қабаттасуын ескере отырып, кемінде 100 метр;

5) газ және айдау ұңғымалары үшін - ауызға.

Газдалған және айдау ұңғымаларында шұңқырлы металл-металл қосылыстарға арналған герметикалық қондырғы бар құбырларды қолданған кезде цемент алдыңғы жолдың аяқ киіміне кемінде 100 метр көтеріледі. Бағыттағыштар, өткізгіштер, роторлық бағаналар, цементтелген төменгі және аралық сатылар, секциялық бағандардың төменгі және аралық бөліктері толық ұзындығына дейін цементтелген.

Цемент шламдарының минималды биіктігі сұйықтық бар горизонттардан, жер асты газы мен мұнай қоймаларының төбесінен, корпус ішектерінің жоғарғы сатысының (секциясының) сатылы цементтеу құрылғысының (секцияның) үстінен, мұнай үшін 150-300 метрден және газ ұңғымалары үшін 500 метрден жоғары болады.

Колоннаның цементтелмеген жоғарғы бөлігінің максималды ұзындығы ұңғыма бағанасының басымен жабдықталған кезде оның толық төгілуін есептеу кезінде алынады. Қадамдық цементтеу құрылғылары мен қорап секцияларының түйіспелері келесі жерде болуы керек

1) аяқ киімнің үстіндегі алдыңғы бағанның скважинасында 50 метрден кем емес; бұл құпия бағанның "басына" қатысты;

2) ұңғыманың жабылмаған бөлігінде - ұңғыма диаметрі номиналға жақын тұрақты жыныстардың аралықтарында, аралықтың жоғарғы шекарасынан 30-50 метрден кем емес және төменгі шекарадан 50-75 метрден кем емес.

Инъекция кезінде сұйық құрамы бар түзілімдер төбесінен жоғары цемент шламының биіктігі мынадан аспайды:

1) бұрғылау ерітіндісінің композиттік бағанындағы гидростатикалық қысымның және сұйық араластырғыш цементтің резервуардың максималды қысымынан кемінде 2 пайыздан асуы;

2) сату аяқталған кезде бұрғылау ерітіндісінің сынуы немесе қарқынды сіңуі мүмкіндігі алынып тасталады;

3) бағанның беріктігі бағанның басын орнату үшін цемент сақинасына түсіру кезінде қамтамасыз етіледі.

Құдыққа бұрғылау ерітіндісін сіңіруді қиындататын, бұрғылау ерітіндісін құдыққа түсіруге кірісуге жол берілмейді, асқынулар жойылғанша бұрғылау ерітіндісі бір мезгілде дамиды.

Қораптың ішектерін іске қосу және цементтеу алдында супервайзер, бұрғылаушы және мамандар дерриктің (мачтаның), негіздің, лебедканың, ілгек жүйесінің техникалық жағдайын, жүк көтергіш жабдықтар мен құралдардың, электр жетегінің, қабылдау көпірінің жай-күйін, учаскені, нөмірлеу және құбырларды төсеу, едендер, қоршаулар, қоршау және қауіпсіздік құрылғыларының болуы, бұрғылау қондырғысы мен цементтеу станциясы аспаптарының жарамдылығы, цементтеу агрегаттарының дайындығы, цемент және химиялық реагенттердің болуы, жарықтандыру жабдықтарын пайдалану, жабдықтар мен персоналдың орналасуы үшін қауіпсіз аймақтар мен қашықтықтар, қауіпсіздік белгілерін орнату, менеджерлер мен мердігерлерді тағайындау, жұмыс кестесі мен кестесін құру, қызметкерлерді қорғаудың жеке және ұжымдық құралдарының болуы, сайтқа кіруді бақылауды енгізу.

Тексеру нәтижелері бойынша корпусың корпусы іске қосуға және цементтеуге дайын екендігі туралы акт жасалады. Егер жабдықтың ақаулығы анықталса, түсіру және цементтеу жұмыстары басталғанға дейін жойылады. Егер сіз ЖҰЖ-ынан

ауытқсаңыз, жұмыс менеджері, ұйымның техникалық менеджері хабарланады және олардың басшылығымен келесі әрекеттер орындалады, қосымша қауіпсіздік шаралары қабылданады.

Аралық баған мен ауаны қорғаудың ағып кетуі сынағы АСС өкілінің қатысуымен, ал өндірістік штангалар мен субұрқақтардың арматурасы АСС және тапсырыс берушінің қатысуымен, актіні кейін орындаумен жүзеге асырылады. Корпус іске қосылмас бұрын, ұңғыма модулі жасалады және ЖҰЖ сәйкес дайындалады.

Корпус ішектері механикаландыру жабдықтары, өрмекші, лайықты көтергіштер мен кілттердің көмегімен төмендетіледі. Қауіпсіздік сақиналары мен емізіктері кілттермен бұралып, учаскенің жұмыс аймағынан тыс орналасқан. Шығар алдында әр қаптаманың, жіптің және сыртқы беттің жағдайы тексеріледі. Сәйкес келмеген жағдайда құбыр бояумен таңбалау арқылы қабылданбайды. Патерлеу кезінде корпусстың төменгі жағында болуға рұқсат етілмейді.

Ұңғыманы түсіру кезінде бұрғылаушы әр корпусстың жіптерінің толық салмағын, салмақтың индикаторын, құдықтарды қосуды, бұрғыланған сұйықтықтың көлемі мен параметрлерін, бұрғылау ерітіндісіндегі газдың шоғырлануын бақылайды. Құбырларды түсіргеннен кейін, тегістейтін жабдыққа арналған торап пен ауыз дайындалады.

Цементтеу агрегаттарын, цемент араластырғыш машиналарды, цементтеу бақылау бекеттерін қауіпсіз ұстау үшін келесі қашықтықтар белгіленеді:

- 1) ұңғыма сағасынан блоктық көп қабаттарға дейін кемінде 10-12 метр;
- 2) блоктан - көп қабатты цементтеу қондырғысына кемінде 5-10 метр;
- 3) цементтеу қондырғысы мен цемент араластыру машинасы арасында кемінде 1,5 метр.

Мобильді қондырғылардың шкафтары ұңғымадан бағытта орналасқан.

Цементтеу басы бағанға орнатылмастан бұрын қысымды біртіндеп жоғарылату арқылы ұңғыманы цементтеудің максималды жобалық қысымынан асып кетеді, қауіпсіздік коэффициенті 1,5 есе және ысырма 5 минуттан кем емес. Цементтеу қондырғысынан цементтеу басына дейінгі құбырлар мен коллекторлар ұңғымаларды цементтеу процесінде күтілетін максималды қысымға сәйкес келеді, қауіпсіздік коэффициенті 1,5 есе және ысыру жылдамдығы кемінде 5 минут.

Цементтеу агрегаттарын, цемент араластырғыш машиналарды, цементтеу бақылау бекеттерін қауіпсіз ұстау үшін келесі қашықтықтар белгіленеді:

- 1) ұңғыма сағасынан блоктық көп қабаттарға дейін кемінде 10-12 метр;
- 2) блоктан - көп қабатты цементтеу қондырғысына кемінде 5-10 метр;
- 3) цементтеу қондырғысы мен цемент араластыру машинасы арасында кемінде 1,5 метр.

Мобильді қондырғылардың шкафтары ұңғымадан бағытта орналасқан.

Цементтеу басы бағанға орнатылмастан бұрын қысымды біртіндеп жоғарылату арқылы ұңғыманы цементтеудің максималды жобалық қысымынан асып кетеді,

қауіпсіздік коэффициенті 1,5 есе және ысырма 5 минуттан кем емес. Цементтеу қондырғысынан цементтеу басына дейінгі құбырлар мен коллекторлар ұңғымаларды цементтеу процесінде күтілетін максималды қысымға сәйкес келеді, қауіпсіздік коэффициенті 1,5 есе және ысыру жылдамдығы кемінде 5 минут.

Ұңғыма цементтелуі мүмкін қауіпсіздік клапандары және қондырғылардағы қысым өлшегіштер, цементтеу басындағы қысым өлшегіштер. Ұңғымаларды цементтеу күндізгі уақытта жүргізіледі. Кешке және түнде құдықты цементтеу кезінде учаскеде орнатылған қондырғылар жарықтандырылады. Әр цементтеу қондырғысында жеке жарықтандыру бар.

Цементтеудің болжамды ұзақтығы цемент шламын қатайту басталған уақыттың 75 пайызынан аспайтын жағдайда анықталады. Цементтеу алдында ұнтақтағыш қоспаның зертханалық талдауы жасалады және үлгілерде қатайтудың басталуы журналдағы бұрғылау ерітіндісінің параметрлерін есепке ала отырып анықталады. Қабырғаларды түсіру режимі және гидравликалық цементтеу бағдарламасы өнімді горизонтальға мүмкін болатын ең аз репрессиямен және гидравликалық сыну мен сіңірумен байланысты асқынулардың алдын-ала есептеледі және жүзеге асырылады. Цементтеу процесінде параметрлер жазылады, журналда бұрғылау сұйықтығының параметрлері жазылады.

Құбыр жолының жоғарғы бөлігінің биіктігі ұңғыманың жабдығының сызбасына және саңылауларды жою кезіндегі авариялық жұмыстардың мүмкіндіктерін ескере отырып, корпустың басы конструкциясына сәйкес анықталады. Корпустың бағанасын түсіріп, цементтеу, беріктік пен беріктікті сынағаннан кейін корпус бағанасы мен цемент сақинасының күйін геофизикалық зерттеулердің қорытындылары жасалады. Ұңғымаларды бекіту жұмыстары аяқталғаннан кейін нысан мен учаскенің аумағы қауіпсіз күйге келтіріледі.

Ұңғымаларды қайта құру алдында мұнай және газ өндіруші ұйымның, ғылыми-зерттеу және жобалау ұйымдарының өкілдерінің қатысуымен олардың техникалық және қауіпсіз жағдайы белгіленеді.

Ұңғыманы қайта құру туралы шешім қабылдауға негіз болып қайта құру және кейінгі пайдалану кезінде бөшкенің пайдаланылған бөлігінің техникалық жай-күйін, сенімділігі мен қауіпсіздігін алдын-ала зерттеу нәтижелері табылады. Шешімнің нәтижелері комиссияның хаттамасына жазылады.

Апаттық жағдайда, шұңқырлы ұңғымаларда жаңа біліктерді қайта құру және бұрғылау осы Қағидалардың талаптарына сәйкес жүзеге асырылады. Бұрғылау қондырғысын, жабдықты, ауаны қорғауды, приборларды таңдау және орнату жоспарланған жөндеу-қалпына келтіру жұмыстары мен жұмыстардың түрлеріне байланысты, бұл процесстегі қауіпсіздікті ескере отырып орнатылады. Орнату аяқталғаннан кейін оны пайдалануға қабылдауды комиссия жүзеге асырады.

Жаңа біліктерді бұрғылау ЖҰЖ және ұңғымаларды салу жобасына сәйкес үздіксіз бақылау кезінде жүзеге асырылады. Жаңа ұңғыманың кеңістіктік жағдайы ұңғыма профилінің жобаланатын траекториясы аймағында орналасқан кен орнының (қолданыстағы, көпірленген, тасталған) құдықтарына теріс әсер ету мүмкіндігін жоққа шығарады.

Жаңа ұңғыманы бұрғылау бойынша жұмысты бастамас бұрын, саңылаудағы толқындар және ұңғыманы зерттеу кезінде анықталған тірек қысымы жойылады. Корпуста жаңа магистральды тепкілеу үшін сүңгуір бар цемент көпірі орнатылды. Көпірдің болуы мен беріктігі цемент тасына рұқсат етілген жүктеме аспайтын бұрғылау құралын түсіру арқылы тексеріледі. Цемент көпірі ГМСБ пайда болған және жойылған жағдайда максималды қысым кезінде корпустың және орнатылған ауаның қорғанысымен бірге гидравликалық қысқышпен тексеріледі

Сонымен, құқық бұзушылықтың объективтік жағы, акт заңмен белгіленген талаптарды бұза отырып, ұңғымаларды пайдалануға арналған іс-қимылдарда көрініс табатындығымен сипатталады.

Түсіндірілген құқық бұзушылықтың субъективті жағы тікелей қасақаналық пен немқұрайлылық түрінде де көрсетіледі.

Құқық бұзушылықтың субъектісі ерекше - шағын кәсіпкерлік субъектісі, орта бизнес субъектісі, ірі кәсіпкерлік субъектісі.

9-бөлім. Түсіндірілген құқық бұзушылықтың нысаны - рұқсат негізінде немесе көмірсутектер саласындағы уәкілетті органның рұқсаты негізінде теңізде көмірсутектер барлау және (немесе) өндіру нәтижесінде туындайтын әлеуметтік-құқықтық қатынастар.

"Жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы" Қазақстан Республикасы Кодексінің 154-бабында теңіз су бөлігінің беткі қабатын, сондай-ақ Каспий және Арал теңіздерінің төменгі бөлігін қазақстандық бөлігінде таниды деп көрсетілген. Ішкі су қоймалары - Қазақстан Республикасының шекараларында орналасқан жасанды су қоймалары және су айдындары.

Қауіпсіздік аймағы - теңіз жағалауы сызығынан құрлыққа қарай бес шақырымға созылатын, теңізде және ішкі суларда мұнай төгілуі мүмкін немесе теңіз ластануының көзі болуы мүмкін құрлық аймағы.

Теңіз нысандары - жасанды аралдар, бөгеттер, құрылыстар, қондырғылар, құбырлар және теңізде көмірсутектерін барлау және (немесе) өндіру кезінде пайдаланылатын басқа да объектілер.

Теңізде көмірсутектерін барлау және (немесе) өндіруді жүзеге асыратын жер қойнауын пайдаланушылар теңіздегі қоршаған ортаны қорғаудың озық тәжірибелерін ұстануға, теңіз кемелеріне, балық аулауға және әдетте теңіздің белгілі бір учаскесінде жүзеге асырылатын басқа да заңды іс-әрекеттерге кедергі келтірмеуі немесе зиян тигізбеуі керек.

Теңіздегі көмірсутек шикізатына жер қойнауын пайдалану құқығын берудің міндетті шарты ұлттық көмірсутегі компаниясының келісімшарт бойынша жер қойнауын пайдаланушы ретіндегі үлестік қатысу болып табылады, кем дегенде елу пайыз.

Кейін ұлттық компанияның келісімшартқа қатысуының көрсетілген мөлшері, егер келісімшарт бойынша жер қойнауын пайдаланушылардың шешім қабылдауына бақылау жасауды ұлттық компания сақтаған жағдайда азайтылуы мүмкін.

Қоршаған ортаға теріс әсерді азайту мақсатында теңізде көмірсутегі шикізатын барлау және (немесе) өндіруді жүзеге асыратын жер қойнауын пайдаланушылар теңіз нысандарын пайдалану жобаларын бірлесіп жүзеге асыра алады.

Теңізде көмірсутегі шикізатын барлау және (немесе) өндіруді жүзеге асыратын жер қойнауын пайдаланушы теңізде көмірсутек шикізатын пайдалануға байланысты операциялардың нәтижесінде теңізге ластанған жағдайда жеке және (немесе) заңды тұлғаларға қоршаған ортаға келтірілген залал үшін жауап береді. келтірілген залал форс-мажор немесе жәбірленушінің ниеті салдарынан болғандығы дәлелденбеген болса, кінә.

Теңізде көмірсутегі шикізатын барлау және (немесе) өндіруді жүзеге асыратын жер қойнауын пайдаланушы жер қойнауын пайдаланушы иелік ететін теңіз нысандарына Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес тексерулер жүргізуге уәкілетті мемлекеттік органдардың өкілдерін өз қаражаты есебінен жеткізуді қамтамасыз етуге міндетті.

Мемлекеттік органдар өкілдерінің теңіз нысандарындағы тексерістері жер қойнауын пайдаланушының қалыпты жұмысына кедергі келтірмеуі керек.

Теңізде көмірсутегі барлауын жүргізетін жер қойнауын пайдаланушы барлау учаскесін барлық қажетті геофизикалық және сейсмикалық зерттеулер аяқталғаннан кейін, сондай-ақ "Жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы" Қазақстан Республикасы Кодексінің 156-бабының 1-тармағының талаптары орындалғаннан кейін ғана ұңғымаларды бұрғылауға кірісуге құқылы.

Атап айтқанда, кемелерді қоспағанда, мұнай төгілуі қаупі бар объектілерде операциялар жасауға тыйым салынады:

- 1) мұнайдың төгілу қаупін бағалауды жүргізу;
- 2) бекітілген объектінің жоспары;
- 3) келісімшарт негізінде меншікті немесе тартылған ресурстардың болуы;
- 4) Кодексте көзделген шарттардың орындалуы.

Бекітілген жер қойнауын пайдаланушы көзделмеген және бұрғыланған ұңғыманы бұрғылауды қоспағанда, бұрғыланған жобаны сараптамалық бағалау үшін осы Кодексте және Қазақстан Республикасының басқа да заңдарында көзделген оң

қорытындыларды алған іздестіру, барлау, өндіру немесе басқа ұнғыларды бұрғылауға тыйым салынады, егер бұл бұрғыланған ұнғыманы бұрғылауды қоспағанда. мұндай ұнғыманы бақылаудың басқа әдістерін қолдану мүмкін емес немесе тиімді емес.

Бұл ретте жер қойнауын пайдаланушы құдықты бұрғылаудың басталғаны туралы құзырлы органға ақылға қонымды мерзімде осындай ұнғыманы бұрғылауға шешім қабылдауға әсер еткен нақты жағдайлар мен себептерді көрсете отырып жазбаша түрде хабарлауға міндетті.

Сақтандыру аймағында көмірсутегі шикізатын барлау және (немесе) өндіруді жүзеге асыратын жер қойнауын пайдаланушы су деңгейінің жоғарылауы жағдайында теңіз ластануын болдырмау үшін қажетті шараларды қабылдауға міндетті.

Осы Кодекстің теңіздегі көмірсутектерге қатысты жер қойнауын пайдалану жөніндегі операциялар үшін белгіленген ережелері ішкі сулардағы және қауіпсіздік аймағындағы көмірсутектер үшін жер қойнауын пайдалану жөніндегі операцияларға қолданылады.

"Жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы" Қазақстан Республикасы Кодексінің 93-бабы жер қойнауын көмірсутегі шикізатын пайдалану құқығына жүгінетін адамдарға қойылатын талаптарды реттейді. Сонымен, көмірсутек шикізатына жер қойнауын пайдалану құқығын берген кезде жер қойнауын пайдалану құқығын иеленуші тұлға:

1) тарату (занды тұлғалар үшін), қайта ұйымдастыру (занды тұлғалар үшін) немесе банкроттық сатысында болмауы керек;

2) салықтар және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдер бойынша берешегінің болмауы;

3) көмірсутек шикізатын барлауға және өндіруге жер қойнауын пайдалану құқығын алған жағдайда - барлау кезеңінде жер қойнауындағы жұмыстардың көлемі мен түріне қойылатын минималды талаптарды қанағаттандыру үшін жеткілікті қаражат болуға тиіс.

Барлау кезеңінде жер қойнауындағы жұмыстардың көлемі мен түріне қойылатын минималды талаптарды қанағаттандыруға жеткілікті қаржы ресурстарының болуын растау үшін, осы Кодексте көзделген жағдайларда, келесі құжаттардың бірі ұсынылады :

1) өтініш берушінің алдыңғы барлау кезеңіндегі жер қойнауы учаскесіндегі жұмыстардың көлемі мен түріне қойылатын минималды талаптардың орындалуын қаржыландыруға қабілеттілігін растайтын өтініш бергенге дейінгі бір жылдағы баланстың көшірмесі;

2) кезең ішінде жер қойнауы учаскесіндегі жұмыстардың көлемі мен түріне қойылатын минималды талаптарды қанағаттандыру үшін жеткілікті мөлшерде

меншікті қаражаттың (өтініш берушінің шоттарының жағдайы туралы анықтама) немесе тартылған қаражаттың (несие (несие) шарты, басқа келісім) бар екендігі туралы құжаттамалық мәліметтер. ақыл.

Теңізде жер қойнауын пайдалану құқығын алу үшін, жоғарыда көрсетілген талаптардан басқа, адам Қазақстан Республикасының континенттік қайраңында немесе Қазақстан Республикасының ішкі суларында немесе Қазақстан Республикасының аумағынан тыс теңізде жер қойнауын пайдалану жөніндегі операцияларды жүргізудің оң тәжірибесіне ие болуы керек.

Осылайша, құқық бұзушылықтың объективтік жағы "Жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы" Қазақстан Республикасының Кодексінде көзделген жағдайларды қоспағанда, теңізде көмірсутектерді барлау және (немесе) өндіруді рұқсатсыз жүргізуге бағытталған іс-әрекеттерде немесе көмірсутектер саласындағы уәкілетті органның келісім шарттарын сақтамай жасалады.

Қылмыстың субъективтік жағы бұл әрекеттің тікелей қасақаналық пен немқұрайлылық түрінде де жасалуы мүмкіндігімен сипатталады.

Құқық бұзушылықтың субъектісі ерекше - шағын кәсіпкерлік субъектісі, орта бизнес субъектісі, ірі кәсіпкерлік субъектісі.

11-бөлім. Түсіндірілген құқық бұзушылықтың объектісі мұнайдың төгілуін болдырмау және жою жөніндегі жұмысты ұйымдастырудың бекітілген жоспарын пайдалана отырып, теңізде мұнайдың төгілу қаупімен байланысты теңізде көмірсутек шикізатын іздеудің және (немесе) өндірудің белгіленген тәртібі болып табылады.

"Жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы" Қазақстан Республикасы Кодексінің 157-бабында теңізде және ішкі суларда көмірсутектерде жер қойнауын пайдалану жөніндегі операцияларды жүргізу кезінде теңіз нысандарын құруға, орналастыруға және пайдалануға қоршаған ортаны қорғау және жер қойнауын пайдаланушының бекітілген ережелеріне сәйкес сақталуы жағдайында жол берілетіні нақты көрсетілген. негізгі жобалық құжатпен бірге осы Кодексте және Қазақстан Республикасының өзге де заңдарында қарастырылған сараптамалардың оң қорытындылары.

Теңіз нысандарын құруға және орналастыруға көмірсутектер саласындағы уәкілетті органның, су қорын пайдалану және қорғау саласындағы уәкілетті органмен, жануарлар дүниесін қорғау, өсімін молайту және пайдалану саласындағы уәкілетті органмен, Қазақстан Республикасы Ұлттық қауіпсіздік комитетінің Шекара қызметімен, орталық атқарушы органмен келісілген рұқсатымен рұқсат етіледі. мемлекеттік қорғаныс саясатын жүзеге асыру.

Теңіз нысандарының айналасында, олардың сыртқы жиектерінің әр нүктесінен бес жүз метр қашықтықта орналасқан қауіпсіздік аймақтары бар. Теңіз нысандары,

сондай-ақ оларды қоршайтын қауіпсіздік аймақтары халықаралық тасымалдар мен балық аулау үшін маңызды теңіз жолдарында кедергі бола алмайтын жерлерде орналасқан.

Теңіз нысандарын күтіп ұстауға және пайдалануға жауапты тұлғалар олардың қорғалуын, сондай-ақ олардың орналасқан жері туралы Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес ескерту үшін тиісті құралдардың болуын қамтамасыз етуге міндетті.

Теңізде және ішкі суларда көмірсутегі шикізатын барлау және (немесе) өндіру кезінде теңіздегі нысандарды пайдалану аяқталғаннан кейін, егер олар бұдан әрі экономикалық немесе өзге мақсаттар үшін пайдаланылмаса, адамдар мен қоршаған ортаға қауіп төндірмейтіндей етіп бөлшектелуі керек. тасымалдауға немесе балық аулауға кедергі жасамаңыз.

Теңізде және ішкі суларда көмірсутегі шикізатын барлау және (немесе) өндіру кезінде пайдаланылатын теңіз нысандарын құру, орналастыру және пайдалану көмірсутектер саласындағы уәкілетті орган бекіткен тәртіппен жүзеге асырылады.

Құқықбұзушылықтың объективті жағы теңізде мұнайдың төгілу қаупімен байланысты теңіздегі қызметті жүзеге асыратын жеке немесе заңды тұлғаның мұнайдың төгілуін болдырмау және жою жөніндегі жұмысты ұйымдастырудың бекітілген жоспарынсыз теңізде көмірсутегі барлау және / немесе өндіру жұмыстарын жүргізу жөніндегі іс-әрекеттерінде көрінеді.

Субъективті жағы, акт қасақана да, немқұрайлылық түрінде де жасалуы мүмкіндігімен сипатталады.

Құқық бұзушылықтың субъектісі ерекше - теңізде жұмыс жасайтын жеке немесе заңды тұлға (жеке, шағын бизнес, орта бизнес, ірі бизнес).

12-бөлім. Құқық бұзушылықтың нысаны - теңізде бірінші және екінші деңгейдегі мұнай төгілуінің салдарын жоюға қажетті немесе келісімшартсыз өз материалдары мен жабдықтарын қолдана отырып, теңізде көмірсутектерді барлау және (немесе) өндіру жөніндегі операцияларды мамандандырылған ұйыммен. жүргізу кезінде туындайтын қоғамдық-құқықтық қатынастар.

Сонымен, "Жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы" Қазақстан Республикасы Кодексінің 156-бабына сәйкес, кемелерді қоспағанда, мұнай төгілуі қаупі бар объектілерде:

- 1) мұнайдың төгілу қаупін бағалауды жүргізу;
- 2) бекітілген объектінің жоспары;
- 3) келісімшарт негізінде меншікті немесе тартылған ресурстардың болуы;
- 4) осы баптың 2 және 3-тармақтарында көзделген шарттардың орындалуы.

Мұнайдың төгілуі қаупі бар объектілердің иелері, кемелерді қоспағанда, мыналарды талап етеді:

1) теңіздегі бірінші деңгейдегі мұнайдың төгілуін жою үшін - теңіз объектісінде болуы немесе отыз минут ішінде мұнайдың төгілуін толығымен жою үшін қажетті ресурстарға ие болуы;

2) теңізде екінші деңгейдегі мұнайдың төгілуін жою үшін:

теңіз жағалауында немесе жергілікті жағалау қызметтерінің ресурстары келгенге дейін отыз минут ішінде ресурстарға қол жетімді болуға;

қажет болған жағдайда жергілікті жағалау қызметтері ресурстарының келуін қамтамасыз ету.

Бірінші және екінші деңгейдегі мұнайдың төгілуін жою үшін меншікті ресурстар болмаған кезде, кемелерді қоспағанда, мұнайдың төгілуі қаупі бар объектілердің иелері теңіздегі мұнайдың төгілуін жою туралы мамандандырылған ұйымдармен келісім жасасуға міндетті.

Қажет болған жағдайда мұнайдың төгілуі қаупі бар объектілердің иелері ынтымақтастық туралы келісім бойынша ресурстарды тартуға және мұнайдың төгілуіне ден қою кезінде өзара көмек алуға құқылы.

Теңізде, ішкі суларда және қауіпсіздік аймағында мұнайдың төгілуін жою үшін қажетті ресурстарға қойылатын минималды стандарттар мен талаптарды көмірсутектер саласындағы уәкілетті орган белгілейді.

Үшінші деңгейдегі мұнайдың төгілуін жою үшін ресурстармен қамтамасыз ету үшін, мұнай төгілу қаупі бар объектінің иесі, кемелерді қоспағанда, теңізде мұнайдың төгілуін жою жөніндегі мамандандырылған ұйыммен, халықаралық деңгейде танылған, білікті персонал және тиісті жабдықтармен келісім жасасуға міндетті.

Теңізде, ішкі суларда және қауіпсіздік аймағында мұнайдың төгілуі анықталған жағдайда, мұнайдың төгілуі қаупі бар объектілердің иелері қоршаған ортаны қорғау және азаматтық қорғау саласындағы уәкілетті органдардың аумақтық бөлімшелеріне дереу хабарлауға міндетті.

Кемелерге мұнайдың төгілуі туралы есеп беру тәртібі Қазақстан Республикасының сауда жөнелту саласындағы заңнамасымен анықталады.

Теңізде, ішкі суларда және қорғау аймағында мұнайдың төгілуін жою кезінде жалпы экологиялық тиімділікті талдау негізінде адам денсаулығын барынша қорғауға және қоршаған ортаны қорғауға бағытталған әдістерге артықшылық беру керек. Теңізде, ішкі суларда және Қазақстан Республикасының қорғаныс аймағында мұнайдың апатты төгілуін жоюдың ең жақсы әдістерін анықтау ережесін қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган бекітеді.

Мұнайдың төгілу көзін локализациялау және мұнайдың төгілуін жою бойынша шаралар қабылданғаннан кейін, апаттардың, оқыс оқиғалардың себептерін зерттеу, мұнайдың төгілу қаупі бар объектілердің иелері және мұнай төгілуін жою жөніндегі мамандандырылған ұйымдар қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органдарға азаматтық қорғаныс саласында атқарылған жұмыстар туралы есеп ұсынады.

Теңіз нысандарының иелері көмірсутектер саласындағы уәкілетті органға қосымша есеп ұсынады.

Мұнай төгілу қаупін тудыратын объектінің иесі теңізде, ішкі су айдындарында және қауіпсіздік аймағында мұнайдың төгілуі салдарынан қоршаған ортаға және үшінші тұлғаларға келтірілген зиянды, сондай-ақ мұнайдың төгілуін жоюға жұмсалған шығындарды толық көлемде өтеуге міндетті.

Бұл талаптар теңіздегі мұнайдың төгілу қаупімен байланысты қызметті жүзеге асыратын жеке және заңды тұлғаларға, сонымен қатар 1978 жылғы Хаттамамен (MARPOL 73/78) енгізілген 1973 жылғы кемелерден ластанудың алдын алу туралы халықаралық конвенцияға кіретін адамдарды қоспағанда, қолданылады.)

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 356-бабының осы бөлігін анықтаған кезде, Қазақстан Республикасы Энергетика министрінің 2018 жылғы 18 сәуірдегі № 130 бұйрығымен бекітілген "Теңізде, ішкі суларда және қауіпсіздік аймағындағы мұнайдың төгілуін жоюға қажетті ресурстарға қойылатын минималды нормалар мен талаптарды" ескеру қажет.

Мысалы, 1-тарауда *"Теңіз порттары. Көрсетілген ең төменгі стандарттардың бірінші мұнай төгілу деңгейіне"* келесі жабдықтар қойылады: мұнайдың апаттық төгілуіне ден қою үшін жағалаудағы шағын кеме (OSR) -1 қозғалтқышының қуаты 200 ат немесе одан көп; щетка / диск түріндегі май жинағы - 2 дана, қуаттылығы - сағатына 10 тонна немесе одан көп; оларды орналастыруға арналған жабдықтары бар катушкалар (катушкалар, электр қондырғылары, ауа компрессорлары және т.б.) - 300 м / 250 мм және одан көп; жағалаудағы герметикалық бум 50 м - якорь жиынтығы 10 дана ; шлангілері бар су сорғылары, бу камерасының ауа камераларына арналған үрленетін сорғылар - 1 дана; жиналған майға арналған уақытша сақтау цистерналары 2 дана 10 м³ ; газ (газ) детекторы - 2 дана; генератор - 1 бірлік 4 кВА қуат.

3-тарауда *"Теңіз порттары мен құрылыстары. Минималды стандарттардың екінші деңгейінің төгілуі"* келесі талаптарды көрсетеді: теңізде бумаларды орналастыруға болатын кеме (негізгі кеме ЛАРН) - 1 бірлік; бумды орналастыруға арналған қосымша кеме (көмекші кеме) - 1 бірлік; ЛАРН арналған жағалаудағы шағын кеме - 1 дана, қозғалтқышының қуаты 200 ат күші және одан көп; олеофильді (дискілі) май жинағы - сыйымдылығы 12 м³ / с немесе одан көп 2 қондырғы; төгілген мұнай жүйесі - қуаттылығы 20 м³ / с немесе одан көп 1 қондырғы; вакуумды май жинау жүйесі - 2 бірлік, қуаттылығы 12 м³ / с немесе одан көп, қуаты 10 м³ / сағ және одан көп; оларды орналастыруға арналған жабдықтармен (катушкалар, электр қондырғылары, ауа компрессорлары және т.б.) үрленетін бум - 500 м / 1100 мм және одан көп; жағалаудағы көбік бумы немесе оларды орналастыруға арналған жабдықтары бар (катушкалар, электр қондырғылары, ауа компрессорлары және т.б.); Бум катушкаларын жылжыту және штангалық камераларды айдау үшін гидравликалық жетегі бар дизельді электр қондырғылары - 1200 м / 750 мм, 400 м / 450-550 мм; жиналған май үшін уақытша

сақтау цистерналары 4 м 10 м³; генератор 1 блоктың қуаты - 4 кВА; 1 блоктың қуаты - 25 кВА; газ (газ) детекторлары 2 дана.

Осылайша, құқық бұзушылықтың объективтік жағы теңізде бірінші және екінші деңгейдегі мұнай төгілуінің салдарын жоюға қажетті немесе мамандандырылған ұйыммен келісім жасамай-ақ қажетті материалдары мен жабдықтары жоқ теңізде көмірсутегі шикізатын барлау және (немесе) өндіру жөніндегі операцияларды жүргізу кезіндегі іс-әрекеттерде (әрекетсіздікте) көрінеді.

Субъективтік жағы құқық бұзушылық тікелей қасақаналық пен немқұрайлылық түрінде де жасалуы мүмкіндігімен сипатталады.

Құқық бұзушылықтың субъектісі - бұл көмірсутегі шикізатын барлау және (немесе) өндіру жөніндегі операцияларды жүзеге асыратын адамдар (жеке тұлғалар, шағын бизнес, орта бизнес, ірі бизнес субъектілері).

13-бөлім. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 356-бабының түсіндірілген бөлігінің әкімшілік құқық бұзушылық құрамы сегізінші бөлікке ұқсас. Түсіндірілген құқық бұзушылықтың объектісі ұңғымаларды пайдаланудың белгіленген тәртібі болып табылады.

Құқықбұзушылықтың объективтік жағы, акт заңмен белгіленген талаптарды бұза отырып, ұңғымаларды пайдалануға арналған іс-қимылдарда көрініс табатындығымен сипатталады.

Түсіндірілген құқық бұзушылықтың субъективті жағы тікелей қасақаналық пен немқұрайлылық түрінде де көрсетіледі.

Құқық бұзушылықтың субъектісі ерекше - шағын кәсіпкерлік субъектісі, орта бизнес субъектісі, ірі кәсіпкерлік субъектісі.

Біліктілік белгісі - әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған құқық бұзушылық.

14-бөлім. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 356-бабының осы бөлігіне сәйкес біліктілік үшін тұлғаға әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде бірнеше рет осы баптың төртінші, бесінші, алты және тоғыз бөліктерінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтар жасалуы керек.

Басқаша айтқанда, ӘҚБтК-нің 356-бабының төртінші, бесінші, алтыншы және тоғызыншы бөліктерінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылық құрамының элементтері (объект, объективті тарап, субъективті тарап, субъект) он төртінші бөлік үшін бірдей болып табылады. Әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталаудың ғана саралау белгісі қажет.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 684-бабына сәйкес мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 356-бабында (он төртінші бөлігінде) қарастырылған әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 687-бабының 1-бөлігіне сәйкес жер қойнауын зерттеу жөніндегі уәкілетті орган Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 356-бабының бірінші бөлігі бойынша әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 688-бабының 1-бөлігінде, көмірсутек саласындағы уәкілетті органның Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 356-бабында (бірінші, үшінші, төрт, бес, алты, жеті, сегіз, тоғыз және он үшінші бөліктерінде) қарастырылған әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауы қарастырылған.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 697-бабының 1-бөлігіне сәйкес қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 356-бабында (екінші бөлігі) көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 698-бабының 1-бөлігінде өнеркәсіптік қауіпсіздік саласындағы уәкілетті орган Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 356-бабында (он бірінші және он екінші бөліктерінде) көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайтындығы көрсетілген.

Сондай-ақ, Әкімшілік кодекстің 804-бабы 1-бөлігінің 42) тармақшасына сәйкес, соттар қарайтын әкімшілік құқық бұзушылық туралы әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттаманы көмірсутек саласындағы уәкілетті органның уәкілетті лауазымды адамдары жасауға құқылы (356-бап (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің он төртінші бөлігі)).

357-бап. Табиғатты пайдалану бойынша заңсыз мәмілелерді тіркеу

Табиғат пайдалану жөніндегі көрінеу заңсыз мәмілелерді тіркеу, табиғи ресурстардың мемлекеттік есебі мен мемлекеттік кадастрларының деректерін бұрмалау, сол сияқты табиғи ресурстарды пайдаланғаны, қоршаған ортаны ластағаны, табиғи ресурстарды қорғау мен молықтырғаны үшін төлемді лауазымды адамның өз қызмет бабын пайдалана отырып пайдакүнемдік немесе өзге де жеке басының мүдделілігінен қасақана төмендету, егер бұл іс-әрекеттерде қылмыстық жаза қолданылатын әрекет белгілері болмаса, егер бұл іс-әрекеттерде қылмыстық жаза қолданылатын, –

бес жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға не отыз тәулікке дейін әкімшілік қамауға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Қазақстан Республикасы Конституциясының 6-бабы 3-тармағына сәйкес "жер және оның қойнауы, су, өсімдіктер мен жануарлар дүниесі, басқа да табиғи ресурстар мемлекет меншігінде. Жер заңда белгіленген негіздер, шарттар мен шектерде жеке меншікте де болуы мүмкін." Басқаша айтқанда, жер мен жер қойнауы мемлекет ерекше қорғауда.

Түсіндірілген құқық бұзушылықтың нысаны табиғат пайдалану операцияларын, мемлекеттік есепке алу деректерін және мемлекеттік табиғи ресурстар кадастрларын

тіркеудің белгіленген тәртібі, табиғи ресурстарды пайдалану және қоршаған ортаны ластау, табиғи ресурстарды қорғау және молайту үшін төлемақы алу болып табылады.

"Жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы" ЗРК 2017 жылғы 27 желтоқсандағы № 125-VI Қазақстан Республикасы Кодексінің 20-бабы 2-тармағының 2) тармақшасында жер қойнауын пайдалану құқығы "азаматтық-құқықтық мәмілелер негізінде жер қойнауын пайдалану құқығын (жер қойнауын пайдалану құқығындағы үлес) беру" жағдайында алынады деп көрсетілген. "

"Жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы" Қазақстан Республикасы Кодексінің 35-бабына сәйкес жер қойнауын пайдалануға арналған келісімшарт келісімшарт болып табылады, мазмұны, оны жасау, орындау және тоқтату тәртібі Кодекспен анықталады.

Жер қойнауын пайдалануға арналған келісімшарт бойынша бір тарап (Қазақстан Республикасы құзыретті орган ұсынған) жер қойнауын пайдалану құқығын екінші тарапқа (жер қойнауын пайдаланушыға) белгілі бір мерзімге беруге міндеттенеді, ал жер қойнауын пайдаланушы келісімшарттың және Кодекстің шарттарына сәйкес жер қойнауын өз есебінен және өз тәуекелі бойынша пайдалануға міндеттенеді.

Жер қойнауын пайдалануға арналған келісімшарт барлауға және өндіруге немесе көмірсутегі шикізатын өндіруге, сондай-ақ уран өндіруге арналған. Пайдалануға келісім-шарт жасасу кезінде тек бір ғана жер қойнауы учаскесі ұсынылады.

"Жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы" Қазақстан Республикасы Кодексінің Ерекше бөлігінде белгіленген жағдайларда және тәртіппен, көмірсутегі шикізатын барлауға және өндіруге арналған келісімшартқа өзгерістер мен толықтырулар енгізу арқылы бірнеше жер қойнауы учаскелері белгіленуі мүмкін.

Осы Кодексте белгіленген жағдайларды қоспағанда, бір тұлға жер қойнауын пайдалануға келісімшарттардың шектеусіз санын жасай алады. Құзыретті орган жасалған шарттардың тізілімін жүргізеді. Жасалған шарттардың тізілімін жүргізу тәртібін уәкілетті орган белгілейді.

"Жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы" Қазақстан Республикасы Кодексінің 36-бабына сәйкес жер қойнауын пайдалануға арналған келісімшарттардың жобалары уәкілетті орган бекіткен типтік келісімшарттарға сәйкес жасалады. Үлгі шарттан ауытқуға Кодексте көзделген жағдайларда, шектеулер мен тәртіппен жол беріледі.

Жер қойнауын пайдалануға арналған келісім-шартта көрсетілген алғышарттар:

- 1) жер қойнауын пайдалану жөніндегі операциялардың түрі;
- 2) шарттың қолданылу мерзімі;
- 3) жер қойнауы учаскесінің шекаралары;
- 4) барлау кезеңінде жер қойнауын пайдаланушының жұмыс көлемі (түрі) бойынша жұмыс бағдарламасында (қосымша жұмыстар) қарастырылған жер қойнауын пайдаланушының міндеттемелері;

5) жер қойнауын пайдаланушының тау-кен жұмыстары кезеңінде қазақстандық кадрларды оқытуды қаржыландыру бойынша міндеттемелері;

6) жер қойнауын пайдаланушының кадрлардағы жергілікті қамтудың ең аз үлесі бойынша міндеттемелері;

7) жер қойнауын пайдаланушының көмірсутектер саласындағы уәкілетті орган бекіткен басым жұмыстар мен көрсетілетін қызметтердің тізіміне енгізілген жұмыстар мен қызметтердің түрлерін қоса алғанда, осы Кодекстің талаптарына сәйкес келетін жұмыстар мен қызметтердегі жергілікті қамту бойынша міндеттемелері;

8) жер қойнауын пайдаланушының жер қойнауын пайдалану салдарын жою жөніндегі міндеттемелері;

9) жер қойнауын пайдаланушының тау-кен жұмыстарын жүргізу кезеңіндегі Қазақстан Республикасының аумағында ғылыми-зерттеу, ғылыми-техникалық және тәжірибелік-конструкторлық жұмыстардың шығындары бойынша міндеттемелері;

10) жер қойнауын пайдаланушының тау-кен өндірісі кезеңінде аймақтың әлеуметтік-экономикалық дамуына және оның инфрақұрылымын дамытуға арналған шығындары бойынша міндеттемелері;

11) жер қойнауын пайдаланушының көмірсутектер мен уран өндіру саласындағы уәкілетті органдар айқындаған көмірсутегі шикізатын барлау немесе өндіру жөніндегі операцияларды жүргізу кезінде пайдаланылатын тауарларды, жұмыстар мен қызметтерді сатып алу тәртібін сақтау жөніндегі міндеттемелерін;

12) жер қойнауын пайдаланушының келісімшарт міндеттемелерін, оның ішінде Кодексте келісімшарттық міндеттемелерге сілтеме жасалған көмірсутекті барлау мен өндіруге арналған негізгі жобалау құжаттарының индикаторларын бұзғаны үшін, сондай-ақ жер қойнауын пайдаланушының және (немесе) оның мердігерлерінің тауарларды, жұмыстарды және қызметтерді сатып алудың белгіленген тәртібін сақтау міндеттемесін бұзғаны үшін жауаптылығы. көмірсутекті барлау немесе өндіру және уран өндіру жөніндегі операциялар;

13) жер қойнауын пайдалану құқығы берілген өзге де жағдайлар.

Көмірсутек шикізатын барлауға және өндіруге арналған келісім-шарттың мерзімі барлау кезеңімен, дайындық кезеңімен (қажет болған жағдайда) және онымен жүйелі түрде өндірілетін кезеңмен анықталады. Көмірсутек шикізатын өндіруге арналған келісімшарттың қолданылу мерзімі дайындық кезеңімен және онымен дәйектелген өндіру мерзімімен анықталады. Уран өндіруге арналған келісімшарттың қолданылу мерзімі тәжірибелік өндіріс кезеңімен және онда дәйектелген өндіру кезеңімен анықталады.

Барлау мен өндіруге арналған келісімшарттың немесе өндірістік келісімшарттың қолданылу мерзімі құзыретті орган еңсерілмейтін күш жағдайлары кезеңіне, егер жер қойнауын пайдаланушы Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес осындай жағдайлар туралы дәлелдемелер ұсынса, ұзартылады.

Шарт қазақ және орыс тілдерінде жасалды. Шарт тараптарының келісімі бойынша шарттың мәтіні басқа тілге де аударылуы мүмкін. Қазақстан Республикасының заңнамасына жер қойнауын пайдаланушының кәсіпкерлік қызмет нәтижелерін нашарлататын өзгерістер мен толықтырулар жер қойнауын пайдалануға арналған келісімшарттар бойынша жасалған келісімшарттарға қолданылмайды.

"Жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы" Қазақстан Республикасы Кодексінің 40-бабының 1-тармағына сәйкес, "жер қойнауын пайдалану құқығын (жер қойнауын пайдалану құқығындағы үлесті) беру азаматтық-құқықтық мәмілелер негізінде немесе заңдарда көзделген басқа жағдайларда жер қойнауын пайдалану құқығын басқа тұлғаға иеліктен шығарған жағдайда жүзеге асырылады. Қазақстан Республикасы".

1994 жылғы 27 желтоқсандағы № 268-ХІІІ Азаматтық кодексінің 193-бабына сәйкес "жер, оның қойнауы, су, өсімдіктер мен жануарлар әлемі, басқа да табиғи ресурстар мемлекет меншігінде. Жер заң актілерінде белгіленген негіздер, шарттар мен көлемде жеке меншікте де болуы мүмкін."

Қазақстан Республикасы Азаматтық кодексінің 155-бабының 1-тармағында "егер заңнамалық актілерде өзгеше көзделмесе, заңнамалық актілерге сәйкес міндетті мемлекеттік немесе өзге тіркеуге жататын мәмілелер тіркеуден өткен сәттен бастап аяқталған болып саналады".

"Жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы" Қазақстан Республикасы Кодексінің 42-бабы 1-тармағының 1) тармақшасына сәйкес, жер қойнауын пайдалану құқығымен байланысты объектілерді беру "өтелетін немесе өтеусіз азаматтық-құқықтық мәмілелер негізінде, оның ішінде заңды тұлға таратылған жағдайда иеліктен шығару" деп танылады және сондай-ақ оларды заңды тұлғаның немесе басқа ұйымның жарғылық капиталына салым ретінде қосу.

"Жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы" Қазақстан Республикасы Кодексінің 11-бабының 3-тармағында "жеке және заңды тұлғалардың жер қойнауына мемлекеттік меншік құқығын бұзатын әрекеттері Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес жауапкершілікке әкеп соғады. Жер қойнауына мемлекеттік меншікті бұза отырып жасалған мәмілелер жарамсыз болып табылады".

"Жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы" Қазақстан Республикасы Кодексінің 39-бабына сәйкес жер қойнауын пайдалануға арналған келісімшартты жарамсыз деп тану үшін негіз болып табылады:

- 1) жер қойнауын пайдалану құқығына аукцион өткізілмеген деп танылған;
- 2) жер қойнауын пайдалануға арналған келісімшартта осы Кодексте белгіленген міндетті шарттардың болмауы;
- 3) құзыретті органға оның осы тұлғамен жер қойнауын пайдалануға келісім-шарт жасасу туралы шешім қабылдауға әсер еткен көрінеу жалған ақпараттың берілгендігі;
- 4) Қазақстан Республикасының заңдарында көзделген өзге де негіздер.

Жер қойнауын пайдалануға арналған келісімшарт жарамсыз деп танылды, оның жарамсыздығымен байланысты жағдайларды қоспағанда, құқықтық салдарға әкеп соқпайды және ол жасалған күннен бастап жарамсыз болып табылады.

Келісімшартты жарамсыз деп тану жер қойнауын пайдаланушыны жер қойнауын пайдалану салдарын жою жөніндегі міндеттемелерді орындаудан босатпайды.

Сотты жарамсыз деп тану немесе оның негізінде жер қойнауын пайдалану құқығын беру және ұзарту жүзеге асырылған келісімшарттың бұзылуы жер қойнауын пайдалану құқығының осындай берілуіне байланысты жасалған жер қойнауын пайдалану келісімшартына енгізілген өзгерістер мен толықтырулардың жарамсыздығына әкеледі, бірақ келісімшарттың өзі емес.

Жер қойнауын пайдалануға арналған келісімшартты жарамсыз деп тану барлық келісімшарттардың жарамсыздығына әкеледі, оның мәні осындай келісімшарт негізінде берілген жер қойнауын пайдалану құқығы болып табылады.

"Жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы" Қазақстан Республикасы Кодексінің 71-бабы жер қойнауы мемлекеттік қорының жағдайын есепке алуды реттейді. Сонымен, мемлекеттік жер қойнауы қорының жағдайын ескеру үшін:

- 1) жер қойнауы мемлекеттік қорының бірыңғай кадастрын жүргізу;
- 2) жер қойнауының мемлекеттік мониторингі;
- 3) геологиялық ақпаратты жинау, сақтау, жүйелеу, синтездеу және талдау.

Жер қойнауының жай-күйі туралы ақпарат жер қойнауын геологиялық зерттеу нәтижелеріне, сондай-ақ Кодекске сәйкес жер қойнауын пайдаланушылар ұсынған геологиялық ақпаратқа, есептерге және басқа құжаттарға негізделеді.

"Жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы" Қазақстан Республикасы Кодексінің 72-бабы Мемлекеттік жер қойнауы қорының бірыңғай кадастрын реттейді. Мемлекеттік жер қойнауы қорының бірыңғай кадастры мыналарды қамтиды:

1) пайдалы қазбалардың, олардың көріністерінің және жер қойнауының объектілері туралы мемлекеттік есепке алу туралы ақпарат;

2) жер қойнауын геологиялық зерттеу, көмірсутек шикізатын, қатты пайдалы қазбаларды, кең таралған пайдалы қазбаларды барлау және (немесе) өндіру, жер қойнауын пайдалану, сондай-ақ пайдалы қазбаларды өндіру үшін пайдалануға берілген жер қойнауы учаскелері туралы мәліметтер;

3) көмірсутектер мен қатты пайдалы қазбаларды, кең таралған пайдалы қазбаларды өндіруге, пайдалы қазбаларды өндіруге, зиянды заттарды көмуге, радиоактивті қалдықтар мен сарқынды суларды жер қойнауына төгуге арналған таратылатын объектілер туралы мәліметтер;

4) техногендік минералды түзілімдерді орналастырудың қолданыстағы объектілерін мемлекеттік есепке алу туралы мәліметтер.

Пайдалы қазбаларды мемлекеттік есепке алу пайдалы қазбалардың кен орындары, негізгі және олармен бірге жатқан пайдалы қазбалардың саны мен сапасы, ондағы

компоненттер, кен-техникалық, гидрогеологиялық, экологиялық және өнеркәсіптік маңызы бар кен орнының басқа да сипаттамалары, олардың орналасуы, зерттелу дәрежесі, өнеркәсіптік игеру дәрежесі, өндіру, өнеркәсіптің шығындары мен пайдалы қазбалармен қамтамасыз етілуі туралы мәліметтерді қамтиды., пайдалы қазбалардың ресурстарын және (немесе) қорларын қайта бағалау нәтижесінде есепті жылдағы пайдалы қазбалардың ресурстары мен қорларын бағалаудағы өзгерістер туралы хабарлайды.

Пайдалы қазбалардың әрбір көрінісі үшін болжамды (перспективалы) пайдалы қазбалар, гидрогеологиялық және олардың көрінуінің басқа сипаттамалары туралы геологиялық және экономикалық мәліметтер жазылады.

Жер қойнауы кеңістігінің объектілері туралы ақпаратқа жер қойнауының орналасқан жері мен сипаттамаларының координаттары, өнеркәсіптік, шаруашылық және басқа объектілер мен заттарды орналастыру мүмкіндігі және олардағы технологиялық және басқа процестер туралы мәліметтер енеді.

Әрбір жер қойнауы блогы үшін кеңістіктік шекарадағы жер қойнауы блогын, оның мөлшері мен орналасқан жерін, жер қойнауын пайдаланушы туралы мәліметтер, олардың негізінде жер қойнауын пайдалану құқығы берілген құжаттар, жер қойнауын пайдалану құқығының кепілі туралы ақпарат, жер қойнауын пайдаланушы ұсынған есептілік және басқа құжаттар, геологиялық ақпарат жазылады. .

Көмірсутектерге, қатты пайдалы қазбаларға және кең таралған пайдалы қазбаларға арналған таратылатын өндірістік объектілер туралы ақпарат таратылатын өндірістік объектілердің орналасу жоспарларын, тарату актілерін және өндірістің зардаптарын жою туралы басқа мәліметтерді қамтиды.

Мемлекеттік жер қойнауы қорының бірыңғай кадастры туралы ақпараттың қалыптасуы мемлекеттік геологиялық барлауды жүргізу, жер қойнауының мониторингі , Кодекске сәйкес жер қойнауын пайдаланушылар ұсынатын басқа да ақпараттармен қамтамасыз етіледі.

Пайдалы қазбаларды зерттеу жөніндегі уәкілетті орган мемлекеттік органдарға пайдалы қазбалар қорларын мемлекеттік есепке алу туралы ақпаратты өзі белгілеген тәртіппен ұсынады.

Мемлекеттік жер қойнауы қорының бірыңғай кадастрын Қазақстан Республикасының минералды-шикізат базасын есепке алу және жай-күйін бекіту мақсатында жер қойнауын зерттеу жөніндегі уәкілетті орган бекітеді.

Қылмыстың объективтік жағы келесі әрекеттердің (әрекетсіздіктің) біреуін жасау кезінде көрініс табатын әрекеттерде көрінеді:

- заңсыз табиғат пайдалану операцияларын тіркеу;
- мемлекеттік есепке алу мен табиғи ресурстардың мемлекеттік кадастрларындағы мәліметтерді бұрмалау;

- егер бұл әрекеттерде қылмыстық құқық бұзушылықтың белгілері болмаса, қызметтік жағдайын пайдаланып жасалған табиғи ресурстарды пайдаланғаны, қоршаған ортаны ластағаны, табиғи ресурстарды қорғау және молықтырғаны үшін төлемді дұрыс бағаламау.

Қылмыстың субъективтік жағы тікелей қасақаналықтың нысанымен сипатталады, өйткені қылмыс жасаған адам өз әрекетін заңсыз деп біле отырып, әрекет жасайды.

Қылмыстың субъективтік жағының маңызды элементі қылмыстың себептері - өзімшілдік немесе басқа да жеке мүдделер жасау болып табылады.

Құқықбұзушылықтың ерекше субъектісі - табиғи ресурстарды пайдалану, қоршаған ортаны ластау, табиғи ресурстарды қорғау және молықтыру үшін төлемді шамадан тыс төмендету, табиғи ресурстарды мемлекеттік есепке алу мен мемлекеттік кадастрлардың деректерін бұрмалаумен, заңсыз табиғат пайдалану мәмілесін тіркейтін ресми тұлға.

Айта кету керек, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 357-бабының санкциясы балама болып табылады және бес жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға немесе отыз тәулікке дейін әкімшілік қамауға алынады.

Осы құқық бұзушылықты жасағаны үшін әкімшілік қамауға алудың орындылығы келесі себептерге байланысты сұрақтар туғызады. Біріншіден, әкімшілік қамауға алу - әкімшілік жазаның қатаң түрлерінің бірі. Екіншіден, "отыз күнге дейін" деген сөзде сыбайлас жемқорлық қатері бар, өйткені ол судьяға осы ережені өз еркімен қолдануға және кінәлі адамды бір тәулікке де, отыз күндік әкімшілік қамауға алуға да мүмкіндік береді.

Біз "немесе отыз күнге дейінгі әкімшілік қамауға алу" деген сөздерді Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 357-бабының санкцияларынан алып тастауды және осы әкімшілік құқық бұзушылық жасағаны үшін әкімшілік қамауға алудан бас тартуды ұсынамыз.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 684-бабының 1-бөлігіне сәйкес мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 357-бабына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.

Соттар қарайтын әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 804-бабы 1-бөлігінің 31) тармақшасына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамаларды мемлекеттік кірістер органдарының уәкілетті лауазымды адамдары жасауға құқылы (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 357-бабы).

358-бап. Су ресурстарын қорғау ережелерін бұзу

1. Кәсіпорындарды, коммуналдық қызметтерді және басқа да құрылыстарды сулардың ластануы мен бітелуіне немесе олардың зиянды әсеріне жол бермейтін құрылыстарсыз және құрылғыларсыз пайдалануға беру -

жеке тұлғаларға - он, лауазымды адамдарға, шағын бизнес субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға - жиырма, орташа кәсіпкерлікке - отыз бес, ірі кәсіпкерлікке - жетпіс айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Гидравликалық, технологиялық, мелиоративті, санитарлық және басқа да шараларды судың ластанудан, бітелуінен және құлауынан қорғауды, сондай-ақ су режимінің күйін жақсартуды қамтамасыз етпеген жағдайда -

жеке тұлғаларға - он, шенеуніктерден, шағын бизнес субъектілерінен немесе коммерциялық емес ұйымдардан - он жеті, орта бизнес субъектілерінен - елу, ірі кәсіпкерлік субъектілерінен - жетпіс айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Түсіндірілген құқық бұзушылықтың объектісі - судың ластануы мен бітелуіне немесе олардың зиянды әсеріне жол бермейтін құрылыстары мен құрылғылары бар кәсіпорындарды, коммуналдық қызметтерді және басқа объектілерді пайдалануға берудің белгіленген тәртібі.

Қазақстан Республикасының 2003 жылғы 9 шілдедегі № 481 Су кодексінің 88-бабына сәйкес пайдалануға беру:

1) судың зиянды әсерін, ластануын және бітелуін болдырмайтын құрылыстармен және құрылғылармен қамтамасыз етілмеген, сондай-ақ суды пайдалану және сарқынды суларды ағызу үшін есептегіштермен жабдықталмаған жана және қайта жаңғыртылған құрылыстар;

2) балық қорғау құралдарынсыз су алу және ағынды қондырғылар;

3) тазарту қондырғылары мен санитарлық-қорғау аймақтары жоқ мал фермалары және басқа да өндірістік кешендер;

4) су басу, су басу, батпақты жерлер мен тұзданудың алдын алу және топырақ эрозиясының алдын алу жөніндегі жобаларда көзделген іс-шаралар орындалғанға дейін суару, суару және дренаждық жүйелер, резервуарлар, бөгеттер, каналдар және басқа да гидротехникалық құрылыстар;

5) жер асты суларын пайдалануға байланысты су қабылдайтын қондырғылар, оларды суды басқару құрылғыларымен, өлшеу құралдарымен қамтамасыз етусіз;

6) су айдындары мен су шаруашылығы құрылыстарының жай-күйінің индикаторлары үшін санитарлық қорғау аймақтары мен бақылау пункттері белгіленбестен су қабылдайтын және басқа да гидротехникалық құрылыстар;

7) судың ластануын болдырмайтын құрал-жабдықтары жоқ мұнай, химиялық және басқа да өнімдерді тасымалдауға және сақтауға арналған құрылыстар мен құрылғылар.

Ағынды сулармен суару құрылыстарын пайдалануға су объектілерінің жай-күйінің индикаторларын бақылау пункттерін құрмай-ақ жол берілмейді. Су шаруашылығы құрылыстарын қалпына келтіру жұмыстарын аяқтамастан, ал су қоймаларын -

төсектерін су басуға дайындау үшін шаралар қолданбай пайдалануға беруге рұқсат етілмейді.

Су объектілерінің жай-күйіне әсер ететін кәсіпорындар мен басқа құрылыстардың пайдалануға берілуіне тыйым салу туралы шешімдер Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен қабылданады.

Құқықбұзушылықтың объективті жағы - судың ластануы мен бітелуін немесе олардың зиянды әсерін болдырмайтын құрылыстар мен құрылғыларсыз кәсіпорындарды, коммуналдық қызметтерді және басқа объектілерді пайдалануға беру жөніндегі іс-әрекеттерде.

"Мемлекеттік мүлік туралы" Қазақстан Республикасының 2011 жылғы 1 наурыздағы № 413-IV Заңында "шаруашылық жүргізу құқығындағы мемлекеттік кәсіпорын" - "шаруашылық жүргізу құқығымен мемлекеттік меншікке ие және өзінің барлық мүлкін өз міндеттемелеріне сәйкес келтіретін коммерциялық ұйым" деп көрсетілген. "(1-баптың 37) тармақшасы) және" қазынашылық кәсіпорын "-" жедел басқару құқығымен мемлекет меншігіне ие коммерциялық ұйым "(1-баптың 10-тармақшасы).

Қылмыстың субъективті жағы қылмыстың қасақана да, абайсызда да жасалуы мүмкіндігімен сипатталады.

Ерекше құқық бұзушылықтың субъектісі - жеке тұлға, лауазымды тұлға, шағын бизнес немесе коммерциялық емес ұйым, орта бизнес немесе ірі бизнес.

2-бөлім. Түсіндірілген құқық бұзушылықтың объектісі судың ластануынан, бітелуінен және құлауынан қорғауды, сондай-ақ су режимінің жағдайын жақсартуды қамтамасыз ететін гидравликалық, технологиялық, мелиоративті, санитарлық және басқа шараларды жүргізу тәртібі болып табылады.

Су кодексінің 112-бабында су объектілері төмендегілерден қорғалуы керек деп көрсетілген:

1) зиянды қауіпті химиялық және улы заттармен және олардың қосылыстарымен, жылу, бактериялық, радиациялық және басқа да ластанумен табиғи және техногендік ластану;

2) қатты, ерімейтін заттармен, өндірістік, тұрмыстық және басқа да қалдықтармен бітелу;

3) сарқылу.

Су объектілері мыналардың алдын-алу үшін қорғалады:

1) табиғи жүйелердің экологиялық тұрақтылығын бұзу;

2) халықтың өмірі мен денсаулығына зиян;

3) балық ресурстарын және басқа да су жануарларын азайту;

4) сумен жабдықтау жағдайының нашарлауы;

5) су объектілерінің табиғи көбею мен тазарту қабілетін төмендету;

6) су объектілерінің гидрологиялық және гидрогеологиялық режимінің нашарлауы;

7) су объектілерінің физикалық, химиялық және биологиялық қасиеттеріне теріс әсер ететін басқа да қолайсыз жағдайлар.

Су объектілері:

1) су объектілерін қорғаудың жалпы талаптарын оларды пайдаланудың кез келген түрімен айналысатын барлық су пайдаланушыларға ұсыну;

2) экономикалық қызметтің жекелеген түрлеріне ерекше талаптар ұсыну;

3) жаңа жабдықтар мен экологиялық, эпидемиологиялық қауіпсіз технологияларды енгізе отырып, суды қорғау шараларын жетілдіру және қолдану;

4) су қорғау аймақтары, су объектілерінің қорғау аймақтары, ауыз сумен қамтамасыз ету көздерін санитарлық қорғау аймақтарын белгілеу;

5) су объектілерін пайдалану мен қорғауды бақылаудың мемлекеттік және өзге де нысандарын жүргізу;

6) су объектілерін қорғау талаптарын орындамағаны үшін жауапкершілік шараларын қолдану.

Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес облыстардың (республикалық маңызы бар қаланың, астананың) орталық және жергілікті атқарушы органдары су объектілерін сақтау, олардың ластануы, бітелуі мен ескіруін болдырмау, сондай-ақ осы құбылыстардың салдарын жою үшін тұрақты даму қағидатына сәйкес шаралар қабылдайды.

Су объектілерінің жай-күйіне әсер ететін жеке және заңды тұлғалар Қазақстан Республикасының экологиялық заңнамасында белгіленген экологиялық талаптарды сақтауға және су объектілерін ластанудан қорғауды қамтамасыз ететін ұйымдастырушылық, технологиялық, орман, мелиоративті, агротехникалық, гидравликалық, санитарлық-эпидемиологиялық және басқа шараларды орындауға міндетті.

Қазақстан Республикасы Су кодексінің 113-бабына сәйкес су объектілерінің ластануы сапа жағдайын нашарлататын және су объектілерін пайдалануды қиындататын объектілердің немесе ластаушы заттардың су объектілеріне ағуы немесе басқа жолмен түсуі деп танылады

Су объектілері барлық ластанудан, оның ішінде диффузды ластанудан (жер беті мен ауаның ластануы) қорғалған.

Су объектілерін ластанудан қорғау үшін мыналарға тыйым салынады:

1) пестицидтерді, тыңайтқыштарды су айдындарының су жинау аймағында қолдану . Су айдындарының су айдындары мен санитарлық-қорғау аймағында залалсыздандыру , дезинсекция және дератизация шаралары халықтың санитариялық-эпидемиологиялық салауаттылығы саласындағы уәкілетті органмен келісу бойынша жүзеге асырылады;

2) радиоактивті және улы заттарды су объектілеріне тастау және көму;

3) тазарту қондырғылары жоқ және стандарттарға сәйкес тиімді тазартуды қамтамасыз етпейтін өндірістік, тамақ объектілерінің ағынды суларының су объектілеріне төгілуі;

4) ядролық және басқа да технологиялар қолданылатын радиоактивті және улы заттардың шығарылуымен бірге су объектілерінде жарылыс;

5) су объектілері мен су объектілерінде адамдардың денсаулығы мен қоршаған ортаға қауіп төндіретін жабдықтар мен технологияларды пайдалану.

Қазақстан Республикасы Су кодексінің 114-бабына сәйкес қатты, өндірістік, тұрмыстық және басқа да қалдықтар, сондай-ақ тоқтатылған бөлшектер су объектілерінің бітелуі деп танылады, нәтижесінде су объектісінің гидрологиялық жағдайы нашарлайды және суды пайдалану қиындайды. Су объектілеріне төгуге және олардағы қатты, өндірістік, тұрмыстық және басқа қалдықтарды көмуге тыйым салынады.

Су объектілерінің су айдындарын, су айдындарының мұз қабатын, қатты, өндірістік, тұрмыстық және басқа да қалдықтармен мұздықтарды бітеп тастауға жол берілмейді, оларды жуу жер үсті және жер асты су объектілерінің сапасының нашарлауына әкеледі.

Қазақстан Республикасы Су кодексінің 115-бабына сәйкес су объектілерінің сарқылуы ең аз рұқсат етілетін су деңгейінің төмендеуі, жер үсті суларының резервтері немесе жер асты суларының төмендеуі деп танылады.

Су объектілерінің сарқылуын болдырмау үшін су объектілерін пайдаланатын жеке және заңды тұлғалар:

1) су объектілерінен суды қайтарымсыз қайтарып алуға жол бермеуге;

2) су қорғау аймақтары мен жер жырту аймақтарының аумағында мал басын сатып алу және оларды санитарлық тазарту, құрылыстар салу және су объектілерінің таусылуына әкелетін басқа да шаруашылық қызмет түрлерінің алдын алуға;

3) суды үнемдеу шараларын жүргізуге міндетті.

Жеке және заңды тұлғалар су объектілерінің сарқылуын болдырмауға бағытталған су қорғау шаралары уәкілетті органмен, қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті мемлекеттік органмен және жер қойнауын зерттеу жөніндегі уәкілетті органмен алдын ала келісіледі.

Объективті жағы гидравликалық, технологиялық, мелиоративті, санитарлық және басқа да шараларды өткізбеу, судың ластану, бітелу және судың түсуінен қорғауды қамтамасыз ететін, сондай-ақ су режимінің күйін жақсартумен сипатталатын әрекетсіздікпен сипатталады.

Қылмыстың субъективті жағы тікелей қасақана немесе абайсызда көрінеді.

Құқық бұзушылықтың субъектісі ерекше - жеке тұлға, лауазымды тұлға, шағын бизнес немесе коммерциялық емес ұйым, орта бизнес немесе ірі бизнес.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 697-бабының 1-бөлігіне сәйкес қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган Әкімшілік құқық бұзушылық

туралы кодексінің 358-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 708-бабының 1-бөлігіне сәйкес су қорын пайдалану және қорғау саласындағы уәкілетті органдар Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 358-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.

359-бап. Су шаруашылығы құрылыстарына, құрылғыларына және сумен жабдықтау жүйелеріне зақым келтіру, оларды пайдалану ережелерін бұзу

1. Су шаруашылығы қондырғылары мен құрылғыларына, суды тұтыну және төгуге арналған өлшеу құралдарының, сондай-ақ өртке қарсы сумен жабдықтау жүйесінің зақымдалуы -

жеке тұлғаларға - он, лауазымды адамдарға, шағын бизнес субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға - жиырма, орташа кәсіпкерлікке - жиырма беске, ірі кәсіпкерлікке - елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Су шаруашылығы құрылыстары мен құрылғыларын пайдалану ережелерін бұзу - жеке тұлғаларға - он, лауазымды адамдарға, шағын бизнес субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға - жиырма, орташа кәсіпкерлікке - жиырма беске, ірі кәсіпкерлікке - елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Түсіндірілген құқық бұзушылықтың объектісі - су шаруашылығы қондырғылары мен құрылғылары, тұтыну мен суды өлшеуге арналған өлшеу құралдары, сонымен қатар өртке қарсы сумен жабдықтау жүйелері.

Қазақстан Республикасы Су кодексінің 1-бабының 54) тармақшасында "су шаруашылығы құрылыстары" "су ресурстарын пайдалану мен қорғауды, сумен жабдықтауды, кәрізді реттеу мен судың зиянды әсерін жою мақсатында жасанды түрде құрылған гидротехникалық құрылыстар мен құрылғылар" деп қарастырылған.

Қазақстан Республикасы Су кодексінің 24-бабына сәйкес су объектілері мемлекеттік немесе жеке меншікте болуы мүмкін. Жеке меншік су объектілерін пайдалануға, иелік етуге және билік етуге байланысты қатынастар, егер осы Кодексте өзгеше көзделмесе, Қазақстан Республикасының азаматтық заңнамасымен реттеледі.

Су объектілеріне заңнама сәйкес келеді:

- ерекше стратегиялық маңызы бар,
- республиканың меншігінде,
- қоғамға тиесілі;
- ауыз сумен жабдықтау жүйелері;
- ауыл шаруашылығы су пайдаланушыларына қызмет көрсетуге арналған.

Су кодексінің 25-бабына сәйкес, ерекше стратегиялық маңызы бар су объектілері мемлекет меншігінде және оларды жалға беруге, сенімгерлікпен басқаруға болмайды, келесі жағдайларды қоспағанда.

Су қабылдайтын құрылыстар, сорғы станциялары, қалаларды сумен қамтамасыз ететін су тазарту қондырғылары мемлекет меншігінде, иеліктен шығарылмайды және Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес жалға және сенімгерлік басқаруға берілуі мүмкін.

Арнайы стратегиялық маңызы бар су объектілерінің, соның ішінде жалға беріліп, сеніп тапсырылатын объектілердің тізбесін Қазақстан Республикасының Үкіметі айқындайды.

Қазақстан Республикасы Су кодексінің 26-бабына сәйкес Қазақстан Республикасының меншігіндегі су шаруашылығы құрылыстары мемлекеттік су ұйымдарына беріледі. Республикалық меншіктегі су объектілерінің тізбесін уәкілетті органның, сондай-ақ жер қойнауын зерттеу жөніндегі уәкілетті органның ұсынысы бойынша Қазақстан Республикасының Үкіметі айқындайды.

Республикалық меншіктегі су шаруашылығы объектілерін Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес жалға беруге, сенімгерлікпен басқаруға және жекешелендіруге болады.

Қазақстан Республикасы Су кодексінің 27-бабында коммуналдық қызметтер мемлекеттік коммуналдық қызметтерге тағайындалады және Қазақстан Республикасының заңдарына сәйкес белгілі бір стратегиялық маңызы бар су объектілерін қоспағанда, жалға беруге, сенім артуға және тегін пайдалануға болады.

Белгілі бір стратегиялық маңызы бар су шаруашылығы құрылыстары, атап айтқанда су қабылдайтын құрылыстар, сорғы станциялары, мемлекет меншігі бар муниципалитеттерді сумен қамтамасыз ететін су тазарту қондырғылары мемлекеттік коммуналдық мекемелерге бекітілген, иеліктен шығарылмаған және жалға алуға және сенімгерлік басқаруға Қазақстан Республикасының заңнамасымен берілуі мүмкін.

Қазақстан Республикасы Су кодексінің 28-бабына сәйкес ауыз сумен жабдықтау жүйелері республикалық, коммуналдық меншікте, сондай-ақ жеке және заңды тұлғалардың меншігінде болуы мүмкін. Республика меншігіндегі ауыз сумен жабдықтау жүйелерінің жұмысын мемлекеттік ұйымдар жүзеге асырады. Коммуналдық меншікті ауыз сумен жабдықтау жүйелерін мемлекеттік және басқа ұйымдар басқарады. Жеке ауыз су жүйелері тұрғын үй кондоминиумдарының бөлігі болуы мүмкін.

Қазақстан Республикасы Су кодексінің 29-бабына сәйкес ауыл шаруашылығы су пайдаланушыларына қызмет көрсетуге арналған су құрылыстары мемлекеттік немесе жеке меншікте болуы мүмкін. Ауыл шаруашылығы су пайдаланушыларына қызмет көрсетуге арналған мемлекеттік су шаруашылығы құрылыстары жалға берілуі, сеніп тапсырылуы, ақысыз пайдаланылуы, сондай-ақ осы құрылыстарға қызмет көрсететін су пайдаланушыларға немесе олардың қауымдастықтарына Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен және шарттарда сатылуы немесе табысталуы мүмкін.

Құқықбұзушылықтың объективтік жағы су объектілері мен құрылғыларына, суды тұтыну мен ағызуға арналған өлшеу құралдарына, сондай-ақ өртке қарсы сумен жабдықтау жүйелеріне зиян келтіру әрекеттерінде көрінеді.

Қылмыстың субъективті жағы тікелей қасақана немесе немқұрайдылықпен сипатталады.

Құқық бұзушылықтың субъектісі жалпы болып табылады - жеке тұлғалар, лауазымды тұлғалар, шағын бизнес немесе коммерциялық емес ұйымдар, орта бизнес, ірі бизнес.

2 бөлім

Түсіндірілген құқық бұзушылықтың нысаны - су шаруашылығы құрылыстары мен құрылғыларын пайдаланудың белгіленген тәртібі.

Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрінің 2015 жылғы 31 наурыздағы № 19-4 / 286 бұйрығымен бекітілген "Су шаруашылығы жүйелері мен құрылыстарының қауіпсіздігін қамтамасыз ету ережелерінің" 2 бөлімі су шаруашылығы жүйелері мен құрылыстарының қауіпсіздігін қамтамасыз ету тәртібін реттейді.

Осылайша, су шаруашылығы жүйелері мен құрылыстарын жобалауға, салуға, пайдалануға, жөндеуге және қайта құруға қойылатын талаптар негізінде қауіпсіздік қамтамасыз етіледі. Су шаруашылығы жүйелері мен құрылыстарының қауіпсіздігін қамтамасыз ету үшін құрылыс кезінде де, пайдалану, жөндеу және қайта құру кезінде де олардың жұмысына және жай-күйіне бақылау (мониторинг) жүргізіледі. Жобалау сатысында суды басқару жүйелері мен құрылыстарының беріктігі, тұрақтылығы және беріктігі есептеу әдістерімен қамтамасыз етіледі.

Есептеулерде инженерлік іздеулердің нәтижелері, су шаруашылығы жүйелері мен құрылыстарының функционалды мақсаты мен орналасу сипаттамалары, жүк көтергіш құрылыс құрылымдарының бұзылуының күтілетін салдары, сондай-ақ жүктемелер мен әсерлердің қолайсыз үйлесімдері ескеріледі. Жер сілкінісі қаупі бар аудандарда су шаруашылығы жүйелері мен құрылыстарын салу кезінде қауіпті жарақаттар мен төтенше жағдайлардың алдын алу үшін арнайы жобалық шешімдер қолданылады.

Су шаруашылығы жүйелері мен құрылыстарына арналған құрылыс алаңдарында құрылыс процесіне сыртқы араласудың алдын алу үшін, сондай-ақ ықтимал диверсия мен террористік актілерге қарсы тұру үшін қорғаныс шараларын қамтамасыз ету қажет.

Су шаруашылығы жүйелері мен құрылыстарының меншік иесі немесе оператор су шаруашылығы жүйелері мен құрылыстарының белгіленген мақсатта қауіпсіз пайдаланылуын, техникалық жағдайының қауіпсіз деңгейін, сондай-ақ техникалық қызмет көрсетуді, ағымдағы жөндеу мен модернизацияны қамтамасыз етуі керек.

Егер табиғи және техногендік сипаттағы төтенше жағдайлардың туындау қаупі бар болса, су шаруашылығы жүйелері мен құрылыстарының иесі немесе оператор қосымша қауіпсіздік шараларын, сондай-ақ егер су шаруашылығы жүйелері мен

құрылымдарының бақыланатын параметрлері болса, су шаруашылығы жүйелері мен құрылыстарын пайдаланудан шығару шараларын қолданады. белгіленген қауіпсіздік талаптарына сай жабдықтар.

Су шаруашылығы жүйелері мен құрылыстарында табиғи және техногендік сипаттағы төтенше жағдайлардың салдарын жою төтенше жағдайларды жою жоспары мен су шаруашылығы жүйелері мен құрылыстарын қалпына келтірудің жобалық құжаттамасына сәйкес жүзеге асырылады.

Егер су шаруашылығы жүйелері мен құрылыстарында өрттен, жарылудан және басқа да қауіпті жағдайлардан қорғаныс құралдары болса, су шаруашылығы жүйелері мен құрылыстарының меншік иесі немесе оператор су шаруашылығы құрылымдарының паспорттарына сәйкес өзінің жұмыс күйін Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрінің 4 маусымдағы бұйрығымен бекітілген нысандарда сақтайды. 2009 ж. № 326 "Ирригациялық-дренаждық жүйелер мен су шаруашылығы құрылыстарын сертификаттау ережесін және төлқұжат нысанын бекіту туралы" (тіркелген) N санының 5714 Нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізілімінде). Пайдалану кезінде су шаруашылығы жүйелері мен құрылыстарының қауіпсіз күйін сақтауды меншік иесі немесе оператор мезгіл-мезгіл тексеріп отыру, техникалық қызмет көрсету және ағымдағы жөндеу арқылы қамтамасыз етеді.

Су шаруашылығы жүйелері мен құрылыстарын жөндеу және қайта құру бағдарламаларын әзірлеу жүйелер мен құрылыстардың жай-күйін және жұмыс істеп тұрған су жүйелері мен құрылыстарының апат қаупін (қауіпсіздік деңгейін) бағалауға негізделген. Су шаруашылығы жүйелері мен құрылыстарын қайта құру кезінде қауіпсіздік деңгейі су қорын пайдалану және қорғау, сумен жабдықтау және су бұру саласындағы уәкілетті орган бекіткен су шаруашылығы жүйелері мен құрылыстарының қауіпсіздік өлшемдерін сақтау арқылы қамтамасыз етіледі. Су шаруашылығы жүйелері мен құрылыстарының қауіпсіздігі критерийлері Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрінің 2015 жылғы 31 наурыздағы № 19-4 / 289 бұйрығымен бекітілген.

Су шаруашылығы жүйелері мен құрылыстарының иесі немесе оператор адамдарға қауіпті аймақтағы жұмыстарды жүргізу кезінде қауіпті аймаққа кездейсоқ кірудің алдын алу үшін шаралар қолданады.

Су шаруашылығы жүйелері мен құрылыстарының меншік иесі немесе операторы жыл сайын 25 жылдан астам жұмыс істеп тұрған су шаруашылығы жүйелері мен құрылыстарының жағдайына қарамастан, олардың беріктігі, тұрақтылығы және пайдалану сенімділігі бағаланып, әр түрлі тексеруден өтеді. 25 жылға дейін жұмыс істеп тұрған су шаруашылығы жүйелері мен құрылыстары, жай-күйіне қарамастан, 5 жылда бір рет олардың беріктігі, тұрақтылығы және пайдалану сенімділігі бағаланып, көп жақты тексеруден өтеді.

Құқық бұзушылықтың объективтік жағы су шаруашылығы құрылыстары мен құрылғыларын пайдалану ережелерін бұзу әрекеттерінде (әрекетсіздікте) көрінеді.

Субъективтік жағы қылмыстың тікелей қасақана немесе абайсыздық түрінде жасалуы мүмкіндігімен сипатталады.

Құқық бұзушылықтың субъектісі Ерекше - жеке тұлға, лауазымды тұлға, шағын бизнес немесе коммерциялық емес ұйым, орта бизнес немесе ірі бизнес.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 685-бабының бөлігіне сәйкес ішкі істер органдары Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 359-бабына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 685-бабы 1-бөлігінің 2) тармақшасында бөлім, полиция бөлімшелерінің, әкімшілік, көші-қон полициясының және жергілікті полиция қызметінің басшылары әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және ішкі істер органдарының атынан әкімшілік жаза қолдануға құқылы. аудан (қалалық, қаладағы аудан) және олардың орынбасарлары.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 686-бабының 1-тармағына сәйкес азаматтық қорғаныс саласындағы уәкілетті орган Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 359-бабында көзделген өрт қауіпсіздігі саласындағы әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 708-бабының 1-бөлігіне сәйкес су қорын пайдалану және қорғау саласындағы уәкілетті органдар Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 359-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.

360-бап. Су қорғау аймақтары мен су объектілерінің белдеулерін заңсыз салу, сондай-ақ табиғи өзен арнасын заңсыз өзгерту

1. Су қорғау аймақтары мен белдеулерінде ғимараттарды, құрылыстарды және басқа объектілерді заңсыз салу, сондай-ақ табиғи өзен арнасын заңсыз өзгерту -

мәжбүрлеп құлатумен жеке тұлғаларға - жиырма, лауазымды адамдарға, шағын бизнес субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға - қырық беске, орта бизнес үшін - жетпіске, ірі бизнеске - екі жүз елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады. заңсыз салынған немесе салынған құрылым.

2. Құдықтарды заңсыз бұрғылау және жер асты суларын салу -

жеке тұлғаларға - он, лауазымды адамдарға, шағын бизнес субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға - қырық мөлшерінде, орта бизнес үшін - елу бес мөлшерінде, ірі бизнес үшін - жүз елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Түсіндірілген құқық бұзушылықтың объектісі су қорғау аймақтары мен белдеулерінде ғимараттар, құрылыстар және басқа объектілерді салудың белгіленген тәртібі, сондай-ақ табиғи өзен арнасын өзгерту тәртібі болып табылады.

Қазақстан Республикасының 2003 жылғы 9 шілдедегі № 481 Су кодексінің 1-бабының 28) тармақшасына сәйкес "су қорғау аймағы" - "судың ластануын, бітелуін және сарқылуын болдырмау үшін арнайы экономикалық режим орнатылған су объектілеріне жақын орналасқан аймақ".

Қазақстан Республикасы Су кодексінің 116-бабына сәйкес су объектілерін санитарлық-гигиеналық және экологиялық талаптарға сәйкес келетін күйде ұстау, жер үсті суларының ластануын, бітелуін және сарқылуын болдырмау үшін, сондай-ақ флора мен фаунаны сақтау үшін суды қорғау аймақтары мен ерекше пайдалану шарттары бар белдеулер белгіленеді. ерекше қорғалатын табиғи аумақтар мен мемлекеттік орман қоры жерлеріне кіретін су объектілерін қоспағанда.

Суды қорғау аймақтарын, жолақтарын және оларды пайдалану режимін облыстардың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың жергілікті атқарушы органдары уәкілетті органмен, халықтың санитариялық-эпидемиологиялық салауаттылығы саласындағы уәкілетті органмен, қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті мемлекеттік органмен келісілген, бекітілген жобалық құжаттама негізінде белгілейді. жер ресурстарын басқару жөніндегі аумақтық орган, ал сел қауіпті аудандарда - уәкілетті органмен азаматтық қорғау саласында.

Сонымен қатар, жобалық құжаттаманы әзірлеу он айдан аспайтын мерзімде жүзеге асырылады. Жобалық құжаттаманы қарау, келісу және бекіту мерзімі ол облыстардың, республикалық маңызы бар қаланың және астананың жергілікті атқарушы органдарына ұсынылған күннен бастап екі айдан аспауға тиіс. Су қорғау аймақтары мен белдеулерін, сондай-ақ оларды экономикалық пайдалану режимін белгілеу жобалық құжаттама бекітілген күннен бастап бір ай ішінде жүргізілуі керек.

Су объектісінің шекаралары табиғи немесе жасанды түрде өзгерген кезде, су қорғау аймақтары мен белдеулерінің белгіленген шекаралары осы тармақтың бірінші бөлігінде айқындалған тәртіппен және мерзімде көрсетіледі.

Қазақстан Республикасы Су кодексінің 126-бабына сәйкес су объектілерінің жағдайына әсер ететін су объектілерінде немесе су қорғау аймақтарында құрылыс, тереңдету және жару, пайдалы қазбаларды және басқа ресурстарды қазу, кабельдер, құбырлар және басқа коммуникациялар төсеу, каротаж, бұрғылау және басқа да жұмыстар орындалады. уәкілетті органмен, қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті мемлекеттік органмен, халықтың санитарлық-эпидемиологиялық салауаттылығы саласындағы уәкілетті органмен, жергілікті билік органдарымен келісу облыстың (республикалық маңызы бар қаланың, астананың) атқарушы органдары, кеме жүзетіндерге жатқызылған су объектілерінде, сонымен қатар су көлігі органдарымен.

Су объектілерінде және олардың су қорғау аймақтарында жұмыстарды жүргізу тәртібі уәкілетті органмен, қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті мемлекеттік органмен, санитарлық-эпидемиологиялық салауаттылық саласындағы уәкілетті органмен келісе отырып, олардың жағдайын, экологиялық экологиялық тұрақтылықты

сақтау талаптарын ескере отырып, әр су объектілері үшін бөлек белгіленеді. халық, облыстың (республикалық маңызы бар қаланың, астананың) және басқа мүдделі мемлекеттің жергілікті атқарушы органдары мемлекеттік органдар.

Сонымен, қылмыстың объективті жағы келесі әрекеттерге көрінеді:

- су қорғау аймақтары мен белдеулерінде ғимараттарды, құрылыстарды және басқа объектілерді заңсыз салу,

- өзеннің табиғи арнасын заңсыз өзгерту.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 360-бабына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылықтар бұрынғы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекске сәйкес де орын алды. Мәселен, Ақтөбе қаласының прокуратурасы су қорғау аймақтары мен белдеулерін құру мен режиміне қойылатын экологиялық және басқа да заңнама талаптарының сақталуына аудит жүргізді.

Облыс әкімдігінің 09.20.05 ж №330, аймақта су қорғау аймақтары мен жолақтары анықталған. Сонымен қатар, аумағы 2 шаршы км-ден асатын өзендер, арналы су қоймалары мен көлдер үшін су қорғау аймақтарының мөлшері мен шекаралары. белгіленген - 500 м, ал су аумағындағы 2 шаршы км-ге дейінгі көлдер үшін, басқа да кішігірім су қоймалары, көлдер, ақсақалдар, тоғандар және қазу - 300 м. Жағалауды қорғау аймақтарының ені ұзындығы 50 км -20 м болатын өзендер үшін белгіленді; 50-ден 100 км-ге дейін - 50 м; 100-ден 200 км-ге дейін - 100 м.

Уәкілетті органдар тарапынан тиісті бақылау болмағандықтан, 2007 жылға дейін жерді бөлу су қорғау аймақтары мен белдеулеріне қойылатын талаптарды ескерусіз жүргізілді. Су қорғау аймақтары мен белдеулерінде орналасқан ғимараттарды есепке алуды атқарушы органдар жүргізген жоқ. Бекіту актілерін ресімдеу кезінде жер су объектісіне іргелес екендігі көрсетілмейді.

Тағы бір мысал, Түркістан облысының Ордабасы ауданындағы Арыс өзенінде (бұрынғы Оңтүстік Қазақстан) өзен арнасының бойында орналасқан карьерлерге қиыршық тасты өндіру фактісі анықталды. Сонымен бірге кәсіпкер өзінің өндірістік қажеттіліктері үшін өзен арнасын ауыстырып, қолданылған суды қайтадан өзенге ағызды.

Субъективтік жағы ниет немесе немқұрайлылық түрінде көрінеді.

Құқықбұзушылықтың жалпы субъектісі жеке тұлға, лауазымды тұлға, шағын бизнес немесе коммерциялық емес ұйым, орта бизнес немесе ірі бизнес болып табылады.

Айта кету керек, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 360-бабының бірінші бөлімі әкімшілік айыппұлды ғана емес, сонымен бірге заңсыз салынған немесе тұрғызылған құрылысты мәжбүрлі түрде бұзуды қарастырады.

Ғаббасов А.Б. "егер әкімшілік жауапкершілікке тартылған адам заңсыз тұрғызылған немесе тұрғызылған құрылысты өз еркімен бұзбаған болса, онда заңсыз тұрғызылған немесе тұрғызылған құрылысты мәжбүрлеп бұзу түрінде тағайындалған әкімшілік жазаны орындауды сот орындаушылары заң бұзушының есебінен жүзеге асырады (

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 912-бабы). Сонымен бірге, ғимараттарды бұзуға байланысты атқарушы құжаттарға сәйкес, төрт айдан аспайтын мерзімде аяқталуы керек ("Атқарушылық іс жүргізу және сот орындаушыларының мәртебесі туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 39-бабының 2-тармағы) ".

2-бөлім. Құқық бұзушылықтың нысаны су ұңғымаларын бұрғылаудың және жер асты суларының құрылысының белгіленген тәртібі болып табылады.

Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің 2015 жылғы 17 қарашадағы № 1072 және Қазақстан Республикасы Энергетика министрінің 2015 жылғы 30 қарашадағы № 675 бірлескен бұйрығымен бекітілген "Барлау және өндіру үшін жер қойнауын ұтымды және кешенді пайдалану ережелерінің" 98-тармағына сәйкес жобалау ұңғыманы салу келесі ережелерге негізделеді - ұңғыманы бұрғылау ұңғыманы салуға арналған топтық немесе жеке техникалық жобаларға сәйкес жүзеге асырылады.

"Пайдалы қазбаларды барлау және өндіру үшін жер қойнауын ұтымды және кешенді пайдаланудың бірыңғай ережелерінің" 102-106-тармақтарында бұрғылау тәсілдері және олармен байланысты бұрғылау құбырлары, ұңғылар, бұрғылау ерітіндісі , бұрғылау ерітіндісінің түрі мен құрамы техникалық регламенттердің талаптарына сәйкес келуі керек.

Мұнда бұрғылау әдісімен дамыған кен орындарында әртүрлі коллекторлық қысыммен өнімді шөгінділерді бұрғылау әдісі ұсынылған және негізделген. Бұрғылау технологиясының мәселелері алдын-ала индустриялық даму жобасында ұсынылған және ұңғыма құрылысының жеке немесе топтық жобаларында егжей-тегжейлі қарастырылған.

Резервтік бұрғылау ерітіндісінің көлемі техникалық дизайнда анықталады. Мұнай, газ және газ конденсатын ұңғымаларды бұрғылаудың циркуляциялық жүйесі жоғары газ коэффициентімен және резервуарлық қысыммен өте жоғары қысыммен арнайы жабдық көмегімен бұрғылау ерітіндісін үздіксіз газсыздандыру мүмкіндігін қамтамасыз етеді.

"Пайдалы қазбаларды барлау және өндіру кезінде жер қойнауын ұтымды және кешенді пайдаланудың бірыңғай ережелерінің" 113 - 121 тармақтарына сәйкес бұрғылау кезіндегі ұңғымалық профильдер ұңғымалардың мақсатына, геологиялық-техникалық бұрғылаудың нақты мүмкіндіктеріне, жер бетінің жағдайына және қорғалатын табиғи аумақтардың болуына байланысты жасалады.

Тік, қиғаш бағыттағы профильдер резервуардағы магистральдың көлденең қимасымен қолданылады. Бағытталған ұңғымалардың профильдері ұңғымалардың мақсатына және бұрғылаудың нақты геологиялық және техникалық жағдайларына байланысты жасалады.

Бағыттаушы ұңғыманың профилінің таңдалған түрі, бұрғылау жолының түбінің орналасуы, бұрғылау режимінің параметрлері, ұңғыманың тереңдеу жылдамдығы және басқа шаралар мыналарды қамтамасыз етеді:

бұрғылау жабдықтары мен технологиясының қазіргі жағдайында ешқандай қиындықсыз ұңғыманы жобалық тереңдікке жеткізу;

минималды уақыт пен ақшамен жоғары сапалы құдық құрылысы;

рұқсат етілген ауытқу нормалары шегінде берілген бағытта түбінен тік бағытта жобалық ығысуға қол жеткізу;

иілу радиусы рұқсат етілген мәндерден аспайтын магистральды иілудің минималды саны;

бұрғылау бағанасы мен корпусының түбін, сонымен қатар пайдалану және жерасты жөндеу кезінде төмендетілген жерасты жабдықтарының құрал-саймандар элементтерін еркін өту мүмкіндігі;

қорап ішектерін, ойықтарды ысқылаудың алдын алу, құралдар мен геофизикалық құралдардың тығыздалуы мен кептелуіне жол бермеу.

Резервуардағы көлденең ұңғымалық профильдер кен орнын көлденең ұңғымалармен өңдеуге арналған жобалық шешімде негізделеді. Ұңғыманың көлденең қимасы бар көп жақты, бағытты ұңғымаларды бұрғылау бүкіл геофизикалық зерттеу кешенін жүзеге асыруды қамтамасыз ететін жеке техникалық жобаларға сәйкес жүзеге асырылады.

Құрылыс кезіндегі жер үсті құрылыстары мен ұңғымалық жабдық нақты геологиялық және техникалық жағдайдағы бұрғылау жағдайымен тығыз байланысты. Бұрғылау қондырғысының түрін таңдау ауадағы бұрғылау бағанының салмағынан немесе ең ауыр корпус бағанасының және оның бөлігінің салмағынан ілмекке мүмкін болатын ең үлкен жұмыс салмағына негізделген. Ілмекке рұқсат етілетін жүктеме ауадағы ең ауыр бұрғылау бағанының салмағынан кем дегенде 40 пайызға асып кетуі керек. Бұрғылау ерітіндісін механикаландырылған тазартусыз ұңғымаларды бұрғылауға жол берілмейді.

"Пайдалы қазбаларды барлау және өндіру үшін жер қойнауын ұтымды және кешенді пайдаланудың бірыңғай ережелерінің" 127–128-тармақтарына сәйкес бұрғылау кезінде өнімді түзілімдердің ашылуы олардың төменгі шұңқырлары аймағының табиғи күйін барынша сақтауды қамтамасыз етуі керек. Ұңғыманы салуға арналған техникалық жобадағы формацияларды ашуға арналған бұрғылау ерітіндісінің түрі мен параметрлері бұрғылау кезінде жүргізілген зерттеулер мен зерттеу әдістерін ескере отырып, формациялардың геологиялық және физикалық құрылымының, қойма және сүзу сипаттамаларының ерекшеліктеріне сәйкес негізделген. Бұрғылау ерітінділері ретінде резервуардың табиғи өткізгіштігі мен майдың қанығуын, сонымен қатар геофизикалық зерттеулердің қажетті кешенін жүргізуді қамтамасыз ететін жүйелер қолданылады.

"Пайдалы қазбаларды барлау және өндіру үшін жер қойнауын ұтымды және кешенді пайдаланудың бірыңғай ережелері" 174-тармағында су басу жағдайында ұнғымаларды бұрғылау кезінде асқынулардың алдын алу үшін, ұнғымаға айдау тек ұнғымалардың көбісі бұрғыланғаннан кейін басталуы керек деп көрсетілген. әсер ету радиусында орналасқан.

Қазақстан Республикасы Су кодексінің 1 бабы 45) тармақшасына сәйкес "су қабылдайтын құрылым" дегеніміз - "су объектілерінен су алуға арналған құрылыстар мен құрылғылар кешені".

Қазақстан Республикасы Су кодексінің 13-бабына сәйкес жер асты сулары объектілері мыналарды қамтиды:

- 1) жерасты сулары бассейні;
- 2) жер асты суларының шөгінділері мен учаскелері;
- 3) сулы қабаттар мен кешендер;
- 4) жер бетіндегі (бұлақтарда) жер асты суларының табиғи шығуы.

Қазақстан Республикасы Су кодексінің 120-бабы жер асты су объектілерін қорғауды реттейді. Өндірістік қызметі жер асты суларының жағдайына зиянды әсер етуі мүмкін жеке және заңды тұлғалар жер асты суларын бақылауға және су ресурстарының ластануы мен сарқылуын және судың зиянды әсерін болдырмау үшін уақтылы шаралар қабылдауға міндетті.

Ауыз сумен қамтамасыз ету үшін пайдаланылатын немесе пайдаланылуы мүмкін кен орындары мен жер асты сулары учаскелерінде жер қойнауын пайдалану жөніндегі операцияларды жүргізуге, радиоактивті және химиялық қалдықтарды, полигондарды, зираттар, мал қорымдары (биотермиялық шұңқырлар) және жер асты суларының жағдайына әсер ететін басқа да объектілерді көмуге тыйым салынады.

Жерді ағынды сулармен суландыруға тыйым салынады, егер ол жер асты суларының жағдайына әсер етсе немесе әсер етсе. Гидрогеологиялық ұнғымалар, соның ішінде өздігінен ағатын және барлау ұнғымалары, сондай-ақ пайдалануға жарамсыз немесе тоқтатылған ұнғымалар консервациялық құрылғылармен жабдықталуы немесе жойылуы керек.

Гидрогеологиялық ұнғымаларды жою және консервациялауды ұнғылар иелері жүзеге асырады. Өздігінен ағатын гидрогеологиялық ұнғымаларды жоюды және консервациялауды бюджет қаражаты есебінен минералды ресурстарды зерттеу жөніндегі уәкілетті орган жүзеге асырады. Жер қойнауын пайдалану жөніндегі операцияларды жүргізу кезінде жер қойнауын пайдаланушы жер асты суларын қорғау бойынша шаралар қабылдауға міндетті.

Жер асты суларын алу қондырғыларын пайдаланатын жеке және заңды тұлғалар санитарлық қорғау аймақтары мен жер асты суларының мониторингін ұйымдастыруға міндетті. Мелиорацияланған жерге дренаждық жүйелер салу және пайдалану кезінде жер асты суларын алуға арнайы су пайдалануға рұқсатымен жол беріледі.

Жер асты суларын пайдалануға байланысты су қабылдайтын құрылыстарды орналастыру, жобалау, салу, пайдалануға беру кезінде олардың жер үсті су объектілері мен қоршаған ортаға тигізетін зиянды әсерін болдырмау үшін шаралар қабылдау қажет. Пайдалы қазбаларды геологиялық зерттеу, пайдалы қазбаларды барлау және өндіру, тау-кен жұмыстарына байланысты емес жерасты құрылыстарын салу және пайдалану кезінде жер қойнауын пайдаланушылар жер асты суларының ластануы мен сарқылуын болдырмау үшін шаралар қабылдауы қажет.

Түсіндірілген құқық бұзушылықтың объективті жағы су үшін ұңғыларды заңсыз бұрғылау және жер асты суларының құрылыстарына қатысты.

Қылмыстың субъективті жағы бұл әрекеттің тікелей қасақаналық пен немқұрайлылық түрінде де жасалуы мүмкіндігімен сипатталады.

Құқықбұзушылықтың жалпы субъектісі жеке тұлға, лауазымды тұлға, шағын бизнес немесе коммерциялық емес ұйым, орта бизнес немесе ірі бизнес болып табылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 684-бабында мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 360-бабының 1-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайтындығы көрсетілген.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 708-бабына сәйкес су қорын пайдалану және қорғау саласындағы уәкілетті органдар Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 360-бабының 2-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.

Соттар қарайтын әкімшілік құқық бұзушылық туралы Әкімшілік кодекстің 804-бабы 1-бөлігінің 7) тармақшасына сәйкес, әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамаларды су қорын пайдалану және қорғау саласындағы уәкілетті органның уәкілетті лауазымды адамдары жасауға құқылы (360-бап (бірінші бөлім).

361-бап. Суды бастапқы есепке алу және оларды пайдалану ережелерін бұзу

Суларды бастапқы есепке алу және оларды пайдалану ережелерін бұзу -

жеке тұлғаларға - он, лауазымды адамдарға, шағын кәсіпкерлікке немесе коммерциялық емес ұйымдарға - жиырма, орташа кәсіпкерлікке - отыз беске, ірі кәсіпкерлікке - жетпіс айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ _____

Құқық бұзушылықтың жалпы объектісі - қоршаған ортаны қорғауды қамтамасыз ету тәртібі.

Құқық бұзушылықтың жалпы объектісі - су пайдалану тәртібіне сәйкес туындайтын құқықтық қатынастар.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 361-бабының диспозициясы көрнекі сипатқа ие және басқа нормативтік құқықтық актіге жатады.

Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрінің 2015 жылғы 30 наурыздағы № 19 / 1-274 бұйрығымен бекітілген "Суларды бастапқы есепке алу" (бұдан әрі - ПУВ) ережесіндегі 2-тармақтың 1) тармақшасында "көлемдерді өлшеу, өңдеу және есепке алу" түсініледі. арнайы су пайдалануға рұқсаты бар су пайдаланушылар жүзеге асыратын жер үсті және жер асты суларын алу және (немесе) олардың төгінділері (су балансының шығындары мен кіріс бөлігі) ".

Суды бастапқы пайдаланушылар үшін бастапқы суды бастапқы есепке алу ережелерінің 3-тармағына сәйкес:

1) судың алынуы немесе төгілуі, өлшеу, алу және төгу орындарының нөмірленуін көрсететін су шаруашылығы құрылыстары мен техникалық құрылғылардың макетін, сондай-ақ осындай суды екінші рет пайдаланушыларға беруге арналған өлшеу станцияларын жасайды;

2) ПУВ журналдарын сақтау.

Суды бастапқы есепке алу ережесінің 4-тармағына сәйкес суды қабылдау және сарқынды судың әр құрылымында судың шығыны өлшенеді:

1) жиілігі кемінде он күнде бір рет болатын жер үсті және жер асты суларының сынамаларын іріктеп алатын құрылымдар үшін;

2) күніне кемінде бір рет жиіліктегі су өткізгіш құрылыстарға, гидротехникалық құрылғыларға, каналдарға (магистральдық, шаруашылық ішіндегі) ;

3) сарқынды суларды ағызатын объектілер үшін, жиілігі күнтізбелік он күннен кем емес.

"Суды алғашқы есепке алу ережелерінің" 5–11 тармақтары ашық қысымсыз каналдардағы судың ағынын өлшеу үшін стандартты қоқыстар мен науалар, сондай-ақ өлшеу құралдары мен қондырғылары мемлекеттік жүйенің тізіліміне енгізілгенін көрсетеді.

Су бұрғыштары мен науалары орнатылған судың ағып кетуі суды басқару құрылымының түріне байланысты келесі жолдармен анықталады:

1) деңгей өлшеуіштері мен тұтынылатын кестелер бойынша;

2) реттелетін және (немесе) сарқынды суды қабылдау қондырғыларының кестесіне сәйкес.

ПУВ нәтижелері жазылады:

1) белгіленген мөлшерде су өлшеу құралдарымен суды пайдалану (су бұру) тізілімінде жер үсті және жер асты суларын алатын құрылыстар үшін;

2) суды үнемдейтін құрылыстарға, гидротехникалық құрылғыларға, каналдарға (магистральдық, шаруашылық ішіндегі) суды өлшеу қондырғыларымен суды тұтыну (су бұру) тізілімінде;

3) сарқынды суларды ағызатын объектілер үшін белгіленген нысандағы ағынды сулардың сапасына (ағызуға) арналған тізілімге енгізіледі.

ПУВ-ты сақтау журналы тігіліп, нөмірленіп, бірінші басшының қолымен немесе оны ауыстырумен және мөрмен (бар болса) расталуы керек. Журнал өлшеудің басталу күнін көрсетеді. ПУВ нәтижесінде алынған мәліметтер бассейндік су басқармаларына тоқсан сайын, есепті тоқсаннан кейінгі айдың 10-на дейін осы Қағидаларға 4-қосымшаға сәйкес нысан бойынша қағаз немесе электронды түрде (Excel форматында) ұсынылады.

Өлшеу құралдарын және өлшеу құралдары мен қондырғыларын таңдауды су пайдаланушы өлшеу құралдарын орналастыруға арналған үй-жайлардың болуын, судың минималды және максималды жұмыс істеу жылдамдығын және олардың ауытқу кестесін, ағын өлшеуіштері орнатылған құбырлардағы қысым мен вакуумды, сорғыш қондырғыларының типтерін (сорғы станциялары үшін) ескере отырып анықтайды, ағынды сұйықтықтың құрамы, ластану дәрежесі мен судың температурасы.

Мемлекеттік метрологиялық бақылау саласында қолданылатын өлшеу құралдары өндіруден немесе жөндеуден, пайдаланудан және импортталғаннан кейін босатылғаннан кейін олардың түрін немесе метрологиялық аттестаттауды және өлшемдердің біркелкілігін қамтамасыз етудің мемлекеттік жүйесінің тізілімінде тіркелгеннен кейін импорттау кезінде Қазақстан Республикасының 2000 жылғы 7 маусымдағы "Өлшемдердің біркелкілігін қамтамасыз ету туралы" Заңына сәйкес тексеріледі. Су тарту (қалдықтар) қондырғысының өлшеу аспаптары істен шыққан жағдайда, су соңғы куәлік жазылған сәттен бастап, жұмыс күн өлшеу құралы орнатылған күнге дейін соңғы он күнтізбелік күндегі орташа тәуліктік ағынның мөлшеріне есептеледі.

Осылайша, құқық бұзушылықтың объективтік жағы суларды бастапқы есепке алу және оларды пайдалану ережелерін бұзатын әрекеттерден көрінеді.

Қылмыстың субъективті жағы бұл әрекеттің тікелей қасақаналық пен немқұрайлылық түрінде де жасалуы мүмкіндігімен сипатталады.

Қылмыстың субъектісі ерекше - жеке тұлға, лауазымды тұлға, шағын бизнес немесе коммерциялық емес ұйым және орта бизнес.

Қазақстан Республикасының 2003 жылғы 9 шілдедегі № 481 Су кодексінің 53-бабында су қорын пайдалану және қорғау саласындағы өндірістік бақылау бастапқы суларды есепке алу ережелерінің негізінде жүзеге асырылады деп көрсетілген.

Су қорын пайдалану және қорғау саласындағы өндірістік бақылауды арнайы су пайдалану құқығын жүзеге асыратын жеке және заңды тұлғалар қамтамасыз етеді.

Су қорын пайдалану және қорғау саласындағы өндірістік бақылау "Өлшемдердің біртұтастығын қамтамасыз ету туралы" Қазақстан Республикасының Заңында белгіленген тәртіппен типтік бекітуден немесе метрологиялық аттестаттаудан өткен су есептегіштерінің негізінде жүзеге асырылады.

Ауыз судың және тазартылған судың сапасына өндірістік бақылауды сумен жабдықтау және (немесе) санитария бойынша ұйымның сертификатталған

зертханалары, сондай-ақ жасалған келісімдерге сәйкес басқа да сертификатталған зертханалар жүзеге асырады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 708-бабының 1-бөлігіне сәйкес су қорын пайдалану және қорғау саласындағы уәкілетті органдар Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 361-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.

Прокурор Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 805-бабының 1-бөлігіне сәйкес Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 361-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қозғау туралы шешім шығарады.

Қазақстан Республикасы Су кодексінің 1-бабының 30) тармақшасында "су қорын пайдалану және қорғау, сумен жабдықтау, санитария саласындағы уәкілетті орган" - бұл су қорын пайдалану және қорғау, сумен жабдықтау, санитария саласындағы бақылау және бақылау функцияларын жүзеге асыратын мемлекеттік орган болып табылады.

362-бап. Су ресурстарын есепке алу және есептілік деректерін бұрмалау

Су кадастры, су ресурстарын кешенді пайдалану және қорғау схемалары, сондай-ақ оларды Қазақстан Республикасының заңдарында белгіленген мерзімдерде табыс етпеу есебі мен есептілігінің деректерін бұрмалау, -

жеке тұлғаларға - он, лауазымды адамдарға, шағын бизнес субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға - он бес, орта бизнес үшін - жиырма, ірі бизнес үшін - жетпіс айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ _____

Қоршаған ортаны және су ресурстарын қорғауды қамтамасыз ету тәртібі құқық бұзушылықтың жалпы нысаны болып табылады.

Құқық бұзушылықтың жалпы объектісі - су ресурстарын есепке алу және есеп беру ережелерін сақтай отырып туындайтын құқықтық қатынастар.

Қазақстан Республикасының 2003 жылғы 9 шілдедегі № 481 Су кодексінің 58 - 60-баптарында жер үсті және жер асты суларын мемлекеттік тіркеу Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен Қазақстан Республикасының аумағында қол жетімді су ресурстарының сандық және сапалық көрсеткіштерін жүйелі түрде анықтау және бекіту болып табылады деп көрсетілген.

Жер үсті және жер асты суларын мемлекеттік тіркеу деректері жер үсті және жер асты сулары объектілерінің жағдайын сапалық және сандық көрсеткіштер, олардың адам өмірі мен денсаулығы, білімі мен пайдалану үшін өндірістік және экологиялық қауіпсіздігінің дәрежесі бойынша сипаттайды.

Жер үсті және жер асты суларын мемлекеттік тіркеуді уәкілетті орган жер қойнауын зерттеу жөніндегі уәкілетті органмен және қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті мемлекеттік органмен бірлесіп жүзеге асырады.

Мемлекеттік су кадастры - бұл су объектілерінің, олардың су ресурстарының және су пайдаланушылардың жай-күйі мен пайдалануы туралы жүйелі ресми мәліметтер жиынтығы. Мемлекеттік су кадастры біртұтас жүйе бойынша жүргізіліп, мемлекеттік су есебінің мәліметтеріне негізделеді. Мемлекеттік су кадастрына енгізілген су объектісінің физикалық, географиялық, геологиялық және гидрологиялық, техникалық, құқықтық және экономикалық көрсеткіштері бар тіркеу нөмірі, атауы және толық сипаттамасы көрсетілген төлқұжаты болады.

Мемлекеттік су кадастрын уәкілетті орган жер қойнауын зерттеу жөніндегі уәкілетті органмен, қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті мемлекеттік органмен және гидрометеорологиялық қызметтермен бірлесіп жүргізеді. Суды пайдаланушылар уәкілетті органға және минералды ресурстарды зерттеу жөніндегі уәкілетті органға мемлекеттік су кадастрына енгізу үшін барлық қажетті мәліметтерді ұсынуға міндетті.

Уәкілетті орган мүдделі жеке және заңды тұлғалардың мемлекеттік су кадастрындағы ақпаратқа қол жетімділігін қамтамасыз етуге міндетті.

Су объектілерінің мемлекеттік мониторингі Қоршаған орта мен табиғи ресурстардың мемлекеттік мониторингі жүйесінің құрамдас бөлігі болып табылады.

Су объектілерінің мемлекеттік мониторингі олардың жай-күйінің гидрологиялық, гидрогеологиялық, гидрогеохимиялық, санитариялық-химиялық, микробиологиялық, паразитологиялық, радиологиялық және токсикологиялық көрсеткіштерін тұрақты бақылау, теріс процестерді уақтылы анықтау, олардың дамуын бағалау және болжау мақсатында алынған ақпаратты жинау, өңдеу және беру, оның ішінде Жерді ғарыштан қашықтықтан зондтау деректерін пайдалана отырып, алынған ақпаратты жинау, өңдеу және беру жүйесін білдіреді., зиянды зардаптарды болдырмау және жүзеге асырылатын су шаруашылығы іс-шараларының тиімділік дәрежесін анықтау жөнінде ұсынымдар әзірлеу.

Су объектілерінің мемлекеттік мониторингін уәкілетті орган қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті мемлекеттік органмен, халықтың санитариялық-эпидемиологиялық салауаттылығы саласындағы уәкілетті органмен, жер қойнауын зерттеу жөніндегі уәкілетті органмен, ғарыш қызметі саласындағы уәкілетті органмен бірлесіп әзірленген әдістеме бойынша бірлесіп жүзеге асырады.

Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрінің міндетін атқарушының 2015 жылғы 31 шілдедегі № 19-1/718 бұйрығымен бекітілген судың мемлекеттік есебін, мемлекеттік су кадастры мен су объектілерінің мемлекеттік мониторингін жүргізу қағидаларының 10-13 – тармақтарында мемлекеттік су кадастрын (ГВК) жүргізуді қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органмен (жер үсті сулары бойынша) және жер қойнауын зерттеу мен пайдалану жөніндегі уәкілетті органмен (жер асты сулары бойынша) бірлесіп уәкілетті орган жүзеге асырады.

GWC деректері өзен бассейндері, теңіздер, мұздықтар мен көлдер, су шаруашылығы бассейндері мен учаскелері, облыстар және жалпы Қазақстан үшін, сонымен қатар жер асты суларының бөлімі үшін - гидрогеологиялық аудандар мен бассейндер үшін жүйеленіп, жарияланады.

GVK жүргізу кезінде жинақталған мәліметтер:

1) жер үсті суларының ресурстарына, олардың сапасы мен табиғи жағдайлардың өзгеруіне және шаруашылық қызметтің әсеріне - су объектілері мен олардың учаскелеріне, өзендер бассейндеріне, теңіздерге, мемлекеттік және мемлекетаралық маңызы бар мұздықтар мен көлдерге, облыстарға және тұтас алғанда Қазақстан Республикасына;

2) жер асты суларының ресурстары мен қорлары, судың деңгейі мен алынуы, жер асты суларының гидродинамикалық көрсеткіштері мен сапасы, олардың табиғи жағдайдағы өзгерістері және аудандардағы және жер асты сулары кен орындарындағы, сулы-батпақты жерлердегі, гидрогеологиялық аудандардағы және бассейндердегі, су алқаптары мен өзендер бассейндеріндегі шаруашылық қызметтің әсерінен олардың өзгеруі, облыстар және жалпы Қазақстан Республикасы;

3) суды пайдалану бойынша - ішкі теңіздердің бассейндерінде, республикалық маңызы бар өзендерде, су шаруашылығы учаскелерінде, экономикалық аудандардың аумақтарында, облыстарда және жалпы Қазақстан Республикасында, сондай-ақ су пайдалану түрлері мен экономика салалары бойынша.

ҚСА басқару жүйесінің бірлігін қамтамасыз ету үшін (тиісті бөлімдерде) және бірыңғай мемлекеттік су кадастрын жүргізу жөніндегі жұмысты үйлестіру үшін уәкілетті орган үйлестіру және сараптамалық кеңесті құрады, оның құрамына паритетті негізде уәкілетті органның, минералды ресурстарды зерттеу және пайдалану жөніндегі уәкілетті органның және уәкілетті органның өкілдері кіреді. қоршаған ортаны қорғау салалары.

ҚСА жүргізу үшін:

1) ақпаратты жинау, бақылау, өңдеу, сақтау, автоматтандырылған деректер банкінің құру және ақпаратты енгізу;

2) мемлекеттік су кадастрының деректер базасын қалыптастыру және жүргізу әдістері, алгоритмдері мен компьютерлік бағдарламаларды әзірлеу және жетілдіру;

3) басқару, жоспарлау және ҚСА техникалық қызмет көрсету бойынша жұмыстардың орындалуын бақылау;

4) мемлекеттік су кадастрын және басқа да нормативтік-техникалық құжаттарды жүргізу жөніндегі нұсқаулықтарды, нұсқаулықтарды әзірлеу;

5) су ресурстарын (суды пайдалану) ағымдағы және перспективалық бағалау және олардың шаруашылық қызмет әсерінен өзгеруі;

6) мемлекеттік су кадастрын жариялауға және басып шығаруға дайындық;

7) мемлекеттік су кадастрын және автоматтандырылған ақпараттық жүйені жүргізудің ұйымдастырушылық құрылымы мен тәртібінің жалпы принциптері мен ғылыми-әдістемелік негіздерін әзірлеу;

8) мемлекеттік су кадастрын жетілдіру бойынша ғылыми-зерттеу жұмыстары;

9) ведомствоаралық ақпарат алмасу.

Осылайша, құқық бұзушылықтың объективті жағы бухгалтерлік есеп деректері мен су кадастрының есептілігі, су ресурстарын кешенді пайдалану және қорғау схемалары, сондай-ақ оларды Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген мерзімде ұсынбау кезінде көрінетін әрекеттерде (әрекетсіздіктерде) көрінеді.

Қылмыстың субъективті жағы акті тікелей қасақана немесе немқұрайдылық түрінде көрінетіндігімен сипатталады.

Қылмыстың субъектісі ерекше - жеке тұлға, лауазымды тұлға, шағын бизнес немесе коммерциялық емес ұйым және орта бизнес. ірі кәсіпкерліктің субъектісі.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 708-бабының 1-бөлігіне сәйкес су қорын пайдалану және қорғау саласындағы уәкілетті органдар Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 362-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.

Прокурор Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 805-бабының 1-бөлігіне сәйкес Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 362-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қозғау туралы шешім шығарады.

363-бап. Су ресурстарын реттеуге кедергі жасау

Су ресурстарын оларды кешенді пайдалану, экология және су бөлу мүддесінде реттеуге кедергі жасау -

жеке тұлғаларға он, ал лауазымды адамдарға жиырма айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

Түсініктеме _____

Қылмыстың түсіндірілген құрамының объектісі су ресурстарын оларды кешенді пайдалану, экология және су бөлу мүдделерінде реттеу нәтижесінде туындайтын әлеуметтік-құқықтық қатынастар болып табылады.

Қазақстан Республикасының 2003 жылғы 9 шілдедегі № 481 Су кодексінің 6-бабына сәйкес, Қазақстан Республикасының су ресурстары - бұл су объектілерінде шоғырланған жер үсті және жер асты сулары қорлары.

Су кодексінің 6-тарауында мемлекеттік органдардың су қорын пайдалану және қорғау, сумен жабдықтау және канализация саласындағы құзыреті реттелген. Мысалы, Қазақстан Республикасының Үкіметі:

- су қорын пайдалану және қорғау, сумен жабдықтау, су бұру саласындағы мемлекеттік саясаттың негізгі бағыттарын әзірлейді;

- республикалық меншіктегі су объектілерін басқаруды ұйымдастырады;

- республика өңірлері арасындағы су қатынастарын реттеу ережелерін бекітеді;

- трансшекаралық суларды пайдалану және қорғау бойынша Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен шет мемлекеттермен және халықаралық ұйымдармен ынтымақтасады;

- кешенді пайдалану мен қорғаудың жалпы схемасын бекітеді

- тұрғын үй-коммуналдық шаруашылығын жаңғырту және дамыту жөніндегі ұйымды айқындайды;

- өзіне Конституциямен, заңдармен және Қазақстан Республикасы Президентінің актілерімен жүктелген өзге де функцияларды орындайды.

Уәкілетті орган:

- өз құзыреті шегінде су қорын пайдалану және қорғау, сумен жабдықтау, санитария саласындағы мемлекеттік саясатты әзірлеуге және іске асыруға қатысады;

- жергілікті атқарушы органдарға елді мекендер шекарасынан тыс жерлерде су қорын пайдалану, қорғау, сумен жабдықтау және су бұру мәселелерін үйлестіреді және басшылық етеді;

- бүкіл елдегі негізгі өзендердің бассейндерінде және басқа да су объектілерінде су ресурстарын кешенді пайдалану және қорғау схемаларын әзірлейді;

- су шаруашылығы жүйелері мен құрылыстары үшін қауіпсіздік өлшемдерін әзірлейді және бекітеді;

- суды пайдалану мен су бұрудың нақты нормаларын келіседі;

- суды пайдалану мен су бұрудың нақты нормаларын әзірлеу әдістемесін әзірлейді және бекітеді;

- жалпы су пайдаланудың типтік ережелерін әзірлейді және бекітеді;

- арнайы су пайдалануға рұқсат беру өтінімін және арнайы су пайдалануға рұқсат беру нысанын және т.б. әзірлейді және бекітеді;

Коммуналдық шаруашылық саласындағы уәкілетті орган:

- елді мекендерді сумен жабдықтау және су бұру саласындағы мемлекеттік саясатты әзірлеуге және іске асыруға қатысады;

- жергілікті атқарушы органдарға елді мекендер шегінде су ресурстарын пайдалану және қорғау, сумен жабдықтау және канализация саласындағы үйлестіру және әдістемелік басшылықты қамтамасыз етеді;

- өз құзыреті шегінде нормативтік-техникалық құжаттаманы әзірлейді және бекітеді ;

- елді мекендерді сумен жабдықтау және су бұру саласында әдістемелік қамтамасыз етуді ұйымдастырады;

- елді мекендерді сумен жабдықтау және су бұру саласындағы жобалау, іздестіру, қолданбалы ғылыми-зерттеу және тәжірибелік-конструкторлық жұмыстарды ұйымдастырады;

- елді мекендерді сумен жабдықтау және су бұру жүйелерін пайдалану ережелерін әзірлейді және бекітеді;

- елді мекендердің канализация жүйелерінде ағынды суларды жинау ережесін әзірлейді және бекітеді.

Облыстардың (республикалық маңызы бар қаланың, астананың) жергілікті өкілді органдары:

- типтік ережелер негізінде аймақтық жағдайлардың ерекшеліктерін ескере отырып, жалпы су пайдалану ережелерін белгілейді;

- коммуналдық меншіктегі су құрылыстарын пайдалану және алып қою тәртібін белгілейді;

- жер үсті көздерінен су ресурстарын пайдаланғаны үшін төлем мөлшерлемелерін бекітеді;

- Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес азаматтардың құқықтары мен заңды мүдделерін қамтамасыз ету бойынша өзге де өкілеттіктерді жүзеге асыру.

Облыстардың (республикалық маңызы бар қаланың, астананың) жергілікті атқарушы органдары:

- коммуналдық меншіктегі су объектілерін басқарады, оларды қорғау бойынша шаралар қолданады;

- мемлекеттік су объектілерінің есебін жүргізеді, олар иесіз су объектілерін тапқан кезде, Қазақстан Республикасының азаматтық заңнамасында көзделген рәсімдерді орындайды;

- су қорын пайдалану және қорғау, сумен жабдықтау және су бұру саласындағы мемлекеттік саясатты іске асырады;

бассейндік су шаруашылығы басқармаларымен, халықтың санитариялық-эпидемиологиялық салауаттылығы саласындағы уәкілетті органмен келісе отырып, су қорғау аймақтары, белдеулер мен ауыз сумен жабдықтау көздерінің санитарлық қорғау аймақтарын белгілейді;

бассейндік су шаруашылығы басқармаларымен келісе отырып, су қорғау аймақтары мен белдеулерін үнемді пайдалану режимі мен ерекше жағдайларын белгілейді;

- су объектілерін жеке немесе бірлесіп пайдалануға конкурстық негізде Қазақстан Республикасының Үкіметі белгілеген тәртіппен беруге;

бассейндік кеңестердің және бассейндік келісімнің жұмысына қатысады, бассейндік кеңестерге су объектілерін ұтымды пайдалану және қорғау, сумен жабдықтау, елді мекендерді санитарлық тазарту бойынша ұсыныстар енгізеді, бассейндік кеңестердің ұсыныстарын зерделейді және оларды орындау бойынша шаралар қабылдайды;

- су объектілерін ұтымды пайдалану және қорғау, сумен жабдықтау, елді мекендерді санитарлық тазарту, оның ішінде мелиорация, су шаруашылығы жүйелері мен құрылыстарының қауіпсіздігін қамтамасыз ету жөніндегі шаралардың орындалуын қамтамасыз ету.

Қазақстан Республикасы Су кодексінің 39-1-бабына сәйкес ауданның немесе облыстық маңызы бар қаланың жергілікті атқарушы органдары уәкілетті орган

айқындайтын тәртіппен конкурстық негізде ауданның немесе облыстық маңызы бар қаланың аумағында орналасқан су объектілерін жеке немесе бірлесіп пайдалануға конкурстық негізде береді.

Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2004 жылғы 9 қаңтардағы № 21 қаулысымен бекітілген "Қазақстан Республикасы өңірлерінің арасындағы су қатынастарын реттеу ережелері" су объектісінің бассейні екі немесе одан да көп аймақтарда орналасқан жағдайда, Қазақстан Республикасының облыстары арасындағы трансшекаралық суларды қоспағанда су қатынастарын реттеу тәртібін анықтайды.

"Қазақстан Республикасының облыстары арасындағы су қатынастарын реттеу ережелерінің" 2-7 - тармақтарына сәйкес республика облыстары арасындағы су қатынастарын реттеудің мақсаты халықтың, облыс экономикасы салаларының қазіргі және болашағы бар су қажеттіліктерін қанағаттандыру және бассейндегі қоршаған ортаның экологиялық тұрақтылығын сақтау үшін облыстар арасында жер үсті су ресурстарын бөлу жөнінде шаралар қабылдау болып табылады.

Республиканың өңірлері арасындағы су қатынастарын реттеуді су қорын пайдалану және қорғау саласындағы уәкілетті орган (бұдан әрі - уәкілетті орган) және оның бассейндік әкімдіктері су қорлары мен су балансын кешенді пайдалану мен қорғаудың бекітілген жалпы және бассейндік схемалары негізінде, су тұтыну лимиттерін аймақтар арқылы анықтайды. бассейндегі су ресурстарын ұтымды пайдалану және қорғау жөніндегі шараларды әзірлеу және жүзеге асыру, аймақтық ұсыныстарды ескере отырып *олnitelnyh* органдар.

Су объектілерін қалпына келтіру және қорғау жөніндегі іс-шараларды жүзеге асыру , бассейнде су қорын пайдалану мен қорғау кезінде кездесетін проблемаларды шешу мақсатында бассейн әкімшілігі, жергілікті атқарушы органдар және су қоймасының бассейнінде орналасқан басқа да субъектілер арасында бассейндік келісімдер жасалады , оның аясында бассейндік кеңес құрылады. .

Бассейндік келісімдерде тараптардың проблемалық мәселелерді шешуге және оларды қорғау мерзімдерін көрсете отырып, нақты қорғау шараларын жүзеге асыру үшін қажетті күштер мен құралдармен ынтымақтасуға ниеттері бар.

Бассейнде су ресурстарын пайдалану және қорғау саласындағы аймақаралық маңызы бар проблемалық мәселелер туындаған жағдайда, атқарушы атқарушы органдар оларды бассейндік кеңестің қарауына ұсынады.

Ұсынылған проблемалық мәселелерді қарастыра отырып, бассейндік кеңес су қатынастарын реттеу бойынша ұсыныстар әзірлейді, соның негізінде су қорын пайдалану және қорғау саласындағы уәкілетті орган мен жергілікті атқарушы органдар бассейндегі су объектілерін дамыту, қалпына келтіру және қорғаудың жыл сайынғы жоспарланған бағдарламаларында туындайтын мәселелерді шешу бойынша шаралар ұсынады, ғылыми және дизайнерлік әзірлемелер.

Сонымен, құқық бұзушылықтың объективті жағы су ресурстарын оларды кешенді пайдалану, экология және су бөлу мүддесінде реттеуге кедергі келтіретін әрекеттерде (әрекетсіздікте) көрінеді.

Қылмыстың субъективті жағы бұл әрекетті қасақана немесе немқұрайлылық түрінде де жасауға болатындығымен сипатталады.

Қылмыстың субъектісі жалпы болып табылады - жеке адамдар да, лауазымды тұлғалар да.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 708-бабының 1-бөлігіне сәйкес су қорын пайдалану және қорғау саласындағы уәкілетті органдар Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 363-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.

Прокурор Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 805-бабының 1-бөлігіне сәйкес Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 363-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қозғау туралы шешім шығарады.

364-бап. Жалпы су пайдалану ережелерін бұзу

1. Жалпы су пайдалану ережелерін бұзу:

1) шомылу, ауызсу және тұрмыстық қажеттіліктер үшін су алу, мал суару, кішігірім қайықтарға және басқа да қолөнерге тыйым салынған жерлерде міну;

2) жеке және заңды тұлғалардың кедергілерді, күзет пункттерін, тыйым салу белгілерін қою арқылы адамдардың жалпы су пайдалану су объектілеріне қол жетімділігін шектеуі,

жеке және заңды тұлғаларға ескерту жасайды.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекеттер -

жеке тұлғаларға екі мөлшерде, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға жеті мөлшерде, орта кәсіпкерлік субъектілеріне он жетіге, ірі кәсіпкерлікке - қырық екі айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ _____

1-бөлім. Түсіндірілген баптың жалпы нысаны қоршаған ортаны қорғау және табиғи ресурстарды пайдалану саласындағы туындайтын қоғамдық қатынастар болып табылады. Құқықбұзушылықтың ерікті нысаны - қоғамдық қауіпсіздіктің негізгі нысаны ретінде су объектілерінің қауіпсіздігі, атап айтқанда халықтың өмірі, денсаулығы мен мүлкі.

Қазақстан Республикасының 2003 жылғы 9 шілдедегі № 481 Су кодексінің 1-бабының 41-тармағына сәйкес: "су пайдалану - бұл жеке тұлғалардың және заңды тұлғалардың жеке қажеттіліктерін және (немесе) коммерциялық мүдделерін қанағаттандыру үшін Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен су ресурстарын пайдалану".

Жалпы су пайдалану ережелері мен ережелерін облыстардың (республикалық маңызы бар қаланың, астананың) жергілікті өкілді органдары Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрінің 2015 жылғы 20 наурыздағы № 19-1 / 252 бұйрығымен бекітілген Жалпы су пайдаланудың үлгі ережелерінің негізінде белгілейді.

Азаматтардың өмірі мен денсаулығын қорғау мақсатында облыстардың (республикалық маңызы бар қаланың, астананың) жергілікті өкілді органдары жалпы су пайдалану ережелеріндегі аймақтық жағдайлардың ерекшеліктерін ескере отырып, шомылуға тыйым салынған жерлерді, ауызсу және тұрмыстық қажеттіліктерге су қабылдау, мал ішуге, ұсақ мініп жүруге тыйым салады. тиісті аймақтың аумағында орналасқан су объектілеріндегі кемелер мен басқа да кемелер.

Су объектілеріндегі қауіпсіздікті азаматтық қорғау органдары қамтамасыз етеді және Қазақстан Республикасы Ішкі істер министрлігінің 2015 жылғы 19 қаңтардағы № 34 "Су объектілеріндегі қауіпсіздік ережелерін бекіту туралы" бұйрығымен реттеледі.

Жүзу маусымының ұзақтығын, су объектілеріндегі демалыс орындарының жұмыс уақытын жергілікті атқарушы органдар су объектілеріндегі рекреациялық құрылыстардың иелерімен келісе отырып белгілейді. Құқық бұзушылықтың орны - су объектілері - өзендер және оған теңестірілген каналдар, көлдер, су қоймалары, тоғандар және басқа да ішкі су объектілері, аумақтық сулар.

Қазақстан Республикасының су объектілерінде қауіпсіздікті қамтамасыз ету үшін келесі шаралар қолданылады:

Қазақстан Республикасының Ішкі істер министрлігі:

- 1) жергілікті атқарушы органдармен бірлесіп су объектілерінде төтенше жағдайлардың алдын алуға бағытталған профилактикалық жұмыстар ұйымдастырылады және жүргізіледі;
- 2) судан құтқару және сүнгуірлерді іздеу жұмыстары Қазақстан Республикасының су қоймаларында жүзеге асырылады;
- 3) профилактикалық рейдтер және судағы демалыс аймақтарын патрульдеу жүзеге асырылады.

Жергілікті атқарушы органдар:

- 1) қалалық жағажайларда медициналық пункттер мен қоғамдық қауіпсіздік бекеттері құрылады;
- 2) жүзу және демалу үшін пайдаланылатын су объектілерін түгендеу және оларды нақты иелеріне беру;
- 3) құтқарушылар жұмыс істейтін және құтқару құралдары мен жабдықтарымен, кезекші медициналық персоналмен жабдықталған және қажетті құралдармен, дәрі-дәрмектермен және балаларға арналған шомылу алаңдарымен жабдықталған құтқару бекеттерінің қатысуынсыз су объектілерінде демалыс орталықтарын ашуға жол берілмейді;

4) қалалық және қалалық балалар жағажайлары жүзу және балалардың жүзу сабақтарына арналған жабдықталған;

5) аумақтық бөлімшелермен бірге судағы жаппай демалу орындарына ерікті құтқарушылар қатысады.

Түсіндірілген баптың бірінші бөлігінің объективті жағы іс-әрекетпен немесе әрекетсіздіктен:

1) тыйым салынған жерлерде жүзу:

2) ауызсу және тұрмыстық қажеттіліктерге су қабылдау, тыйым салынған жерлерде малды суару;

3) тыйым салынған жерлерде кішігірім қайықтарға және басқа да кемелерге міну;

4) жеке және заңды тұлғалардың кедергілер, күзет пункттері, тыйым салу белгілерін қою арқылы адамдардың жалпы су пайдалану су объектілеріне қол жетімділігін шектеуі.

Қазақстан Республикасы Су кодексінің 65-бабы жалпы су пайдалану тәртібін анықтайды, оған мыналар кіреді:

1. Жалпы су пайдалану халықтың қажеттіліктерін қанағаттандыру үшін жеке немесе заңды тұлғаларға су объектілерін орнатпай және судың жай-күйіне әсер ететін құрылыстарды немесе техникалық құрылғыларды пайдаланбай жүзеге асырылады.

2. Жалпы су пайдалануға арнайы рұқсат талап етілмейді. Осы Кодексте көзделген жағдайларды қоспағанда, жеке және заңды тұлғаларға кедергілерді, күзет пункттерін, тыйым салу белгілерін қою арқылы жалпы су пайдалану су объектілеріне жалпыға қол жетімділікті шектеуге тыйым салынады.

3. Суды жалпы пайдалануға халықтың экологиялық, техникалық және санитарлық-эпидемиологиялық қауіпсіздігі мақсатында тыйым салынуы немесе тыйым салынуы мүмкін.

Қылмыстың субъективті жағы кінәлілікпен, қасақана да, немқұрайдылықпен де сипатталады.

Бұл құқық бұзушылықтың субъектілері жеке тұлғалар және барлық заңды тұлғалар болуы мүмкін. Кәсіпкерлік субъектілерінің категориялары Қазақстан Республикасының 2015 жылғы 29 қазандағы Кәсіпкерлік кодексінің 24-бабымен анықталған.

Қазақстан Республикасының 2003 жылғы 9 шілдедегі № 481 Су кодексінің 1-бабының негізінде: "суды пайдаланушы - Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен өзінің қажеттіліктерін және (немесе) коммерциялық мүдделерін қанағаттандыру үшін су ресурстарын пайдалану құқығы берілген жеке немесе заңды тұлға".

Құқықбұзушылықтың бірінші бөлігінде жасалуы тек әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғауға уәкілеттік берілген ішкі істер органдарының (полицияның) лауазымды адамдарына әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама жасамау құқығын беретін ескертуді ғана білдіреді, егер адам бұл құқық бұзушылықты мойындаған болса,

әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама жасамаңыз (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 803 және 807-баптарын қараңыз).

Түсініктеме берілген баптың 2-бөлігінде әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған баптың бірінші бөлігінің біліктілік белгілері қарастырылған. Әкімшілік жаза қолдануға уәкілеттік берілген АТС лауазымды тұлғалары құқық бұзушының қайталанған әрекеттері тек анықтаушы атрибут ретінде танылатынын ескеруі керек, бірақ Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 364-бабы 2-тармағында (57-баптың 2-бөлігі) көзделген құқық бұзушылық үшін жауапкершілікті ауырлататын жағдай ретінде емес.

Осы бап бойынша әкімшілік жазалар:

1) ПМ комитеттерінің төрағалары мен басқармаларының басшылары, аумақтық ішкі істер органдарының, әкімшілік, көші-қон полициясының, облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың жергілікті полиция қызметі, олардың орынбасарлары, олардың орынбасарлары (685-бап 2-бөлігінің 1-тармағы);

2) арнайы атақтары бар ішкі істер органдарының (полицияның) қызметкерлері (685-бап, 2-бөлігінің 4-тармағы).

365-бөлім. Белгіленген су сервитуттарын бұзу

1. Белгіленген су сервитуттарын бұзу -

жеке және заңды тұлғаларға ескерту жасайды.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекеттер -

жеке тұлғаларға екі мөлшерде, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға жеті мөлшерде, орта кәсіпкерлік субъектілеріне он жетіге, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне қырық екі айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Түсіндірілген құқық бұзушылықтың объектісі - су сервитуттары.

"Сервитут" термині заңнамаға Римнің жеке құқығынан келді, ол былай анықталды: "біреудің затын салт бойынша, заңмен немесе жеке-жеке келісіммен рұқсат етілген затты өзіне зиянын тигізу құқығынсыз пайдалану немесе пайдалану". Ең ежелгі сервитуттар: 1) біреудің сайтынан өту құқығы (мысалы, жалпыға ортақ жолға); 2) біреудің малы арқылы суарылатын жерге және жайылымға өту құқығы; 3) басқа біреудің сайты арқылы арбамен жүру құқығы; 4) басқа біреудің сайты арқылы су жүргізу құқығы.

Азаматтық құқық туралы жұмыстарда сервитут біреудің затын белгілі бір адамның мүддесіне пайдалану құқығын білдіретіні атап өтілген. Сервитутты меншік құқығы ретінде сипаттай отырып, оның меншік нысанына емес, затқа байланысты екенін атап өткен жөн. Яғни, затқа субъективті құқық белгіленеді және бұл құқық мүлік иесінің немесе басқа үшінші тараптың тарапынан қандай-да бір белсенді әрекет жасау

талабымен ешқандай байланысы жоқ. Бірақ бұл субъектілер арасындағы қатынастарға әсер етпейді. Сервитут, абсолютті құқық бола отырып, барлық жерлестердің, соның ішінде меншік иесінің сервитут құқығын бұзудан бас тартуға қатысты пассивті міндеттемесімен байланысты абсолютті құқықтық қатынастардың пайда болуын қамтамасыз етеді.

Қазақстан Республикасы Азаматтық кодексінің 195-бабы 1-тармағының 3-1) тармақшасында меншік құқығынан басқа, мүліктік құқыққа "біреудің жылжымайтын мүлкін шектеулі мақсатты пайдалану құқығы (сервитут)" кіретіндігі көрсетілген.

Қазақстан Республикасының Азаматтық кодексінің 195-бабының 2 және 3-тармақтарына сәйкес, егер заңдарда өзгеше көзделмесе немесе осы меншік құқығының сипатына қайшы келмесе, мүліктік құқықтар ережелері мүліктік құқықтарға қолданылады.

Мүлікке меншік құқығын басқа тұлғаға беру, егер Қазақстан Республикасының заң актілерінде өзгеше көзделмесе, осы мүлікке өзге мүліктік құқықтардың тоқтатылуы үшін негіз болып табылмайды.

Арнайы әдебиеттерде сервитут құқықтарының тізбесі толық емес екендігі айтылған, өйткені егер меншік иесі өз мүлкін басқа нақты тұлғалардың пайдалануына рұқсат беруге міндетті болатын жағдайлар, жағдайлар мен шектеулер туралы заңнамалық актіде болса, басқа біреудің затын пайдалануға кез-келген құқығы бар (егер мұндай құқық болса) меншік иесінің құқықтарынан толықтығы мен тәуелсіздігі, егер бұл құқық объектінің кез-келген табиғи объектісіне пайдалану мақсаты мен мақсаты бойынша шектеулі болса), ол сервитутқа қолданылады кең мағынада.

Қазақстан Республикасының 2003 жылғы 9 шілдедегі № 481 Су кодексінің 1 бабы 44) тармақшасына сәйкес "су сервитуты" - "су объектісін шектеулі пайдалану құқығы".

Сонымен, Қазақстан Республикасы Су кодексінің 23-бабына сәйкес су объектілері үшін су сервитуттары мемлекеттік және жеке нысанда пайда болады. Әркім қоғамдық су объектілерін пайдалана алады, бұл жағдайда жалпыға ортақ су сервитуты су объектісін пайдалану құқығының ажырамас бөлігі болып табылады.

Мемлекеттік су объектісі болып табылмайтын су объектісіндегі қоғамдық су сервитуты Қазақстан Республикасының заңнамасы, облыстың (республикалық маңызы бар қаланың, астананың) жергілікті атқарушы органының актісі негізінде немесе оны қабылдауға алған жеке немесе заңды тұлғалардың су объектісін пайдалану тәртібі туралы хабарландыруы негізінде туындауы мүмкін.

Су объектісін ұзақ мерзімді немесе қысқа мерзімді пайдалану құқығы басқа мүдделі тұлғалардың пайдасына шектелуі мүмкін (жеке су сервитуттары).

Жеке су сервитуты жалпыға ортақ су сервитутымен бірдей негізде орнатылады және сот шешімі негізінде де орнатылуы мүмкін.

Мемлекеттік және жеке су сервитуттары келесі мақсаттарда құрылуы мүмкін:

1) құрылыстарды, техникалық құралдар мен құрылғыларды пайдаланбай суды жинау;

2) малды суару және айдау, балық аулау;

3) су объектілерін паромдар, қайықтар және басқа да шағын кемелер үшін су жолы ретінде пайдалану.

Су сервитуттарын іске асыру үшін арнайы суды пайдалануға рұқсат алу қажет емес.

Құқық бұзушылықтың объективтік жағы белгіленген су сервитуттарын бұзатын әрекеттерде көрінеді.

Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрінің 2015 жылғы 25 желтоқсандағы № 19-2 / 1131 және Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрінің 2015 жылғы 28 желтоқсандағы № 809 бірлескен бұйрығымен бекітілген "Қазақстан Республикасының су қорын пайдалану және қорғау саласындағы қауіптілік деңгейін, бөгеттің қауіпсіздігін бағалау критерийлерінде". елеулі және ұсақ бұзушылықтар жіктеледі.

"Қазақстан Республикасының су қорын пайдалану және қорғау, бөгеттердің қауіпсіздігі саласындағы тәуекелдер дәрежесін бағалау критерийлерінің" 2-тармағының 2) тармақшасына сәйкес "елеусіз бұзушылықтар" деп "Қазақстан Республикасының су қорын пайдалану және қорғау, бөгеттердің қауіпсіздігі саласындағы Қазақстан Республикасы заңнамасының талаптарын бұзу" деп түсініледі. – су ресурстарын реттеуге кедергі жасау, белгіленген су сервитуттарының сақталмауы, Су өлшеу құрылғыларында пломбалардың болмауы, сондай-ақ жұлып алу, Су шаруашылығы құрылысы паспортының болмауы, белгіленген су сервитуттарының бұзылу фактісі бойынша шағымдар мен өтініштердің болуы, мемлекеттік органдардан белгіленген су сервитуттарын бұзу бойынша, оның әкімшілік жауаптылыққа әкеп соғатын салдарының ауырлық дәрежесін ескере отырып, мемлекеттік органдардан ақпарат".

Субъективті жағы, акт қасақана да, немқұрайлылық түрінде де жасалуы мүмкіндігімен сипатталады.

Қылмыстың субъектісі жалпы болып табылады - жеке немесе заңды тұлғалар.

Түсіндірілген баптың 2-бөлімінде қосымша белгілерді қоспағанда, 365-баптың 1-бөлігінде көрсетілген қылмыстың элементтері бар (объект, объективтік жағы, субъективтік жағы, субъект). Бұл әрекет әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталануы керек.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 708-бабының 1-бөлігіне сәйкес су қорын пайдалану және қорғау саласындағы уәкілетті органдар Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 365-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.

Қазақстан Республикасы Су кодексінің 1-бабы 30) тармақшасына сәйкес "су қорын пайдалану және қорғау, сумен жабдықтау, су бұру саласындағы уәкілетті орган" "су

қорын пайдалану, қорғау, сумен жабдықтау және санитария саласындағы басқару және бақылау функцияларын жүзеге асыратын мемлекеттік орган" болып табылады".

366-бап. Орман қоры учаскелерінде заңсыз алып тастау, ғимараттар салу, ағаш өңдеу, қоймалар салу

Заңсыз кесу, ғимараттарды тұрғызу, ағаш өңдеу, орман қоры учаскелерінде қоймалар орнату -

жеке тұлғаларға ескерту немесе бес, лауазымды адамдарға, шағын бизнес субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға - он, орта бизнес үшін - он бес, ірі бизнес үшін - жүз елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

Ескерту. Әкімшілік құқық бұзушылық жасаған адамдар 366, 368, 370, 371, 375, 381, 382, 386, 387 айыппұл түрінде әкімшілік жаза қолданылады, олар айлық есептік көрсеткіштен бес және одан да көп есе асатын залал келтірген жағдайда әкімшілік айыппұл түрінде әкімшілік жазаға тартылады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсініктеме жасалған құқық бұзушылықтың объектісі - ағаштарды кесу, құрылыстар салу, ағаш өңдеу, орман қоры учаскелерінде қоймалар құру кезінде туындайтын қоғамдық-құқықтық қатынастар.

Қазақстан Республикасының 2003 жылғы 8 шілдедегі № 477 Орман кодексінің 6-бабына сәйкес Қазақстан Республикасының аумағында орналасқан барлық ормандар, сондай-ақ орман өсірілмеген, бірақ орман шаруашылығының мұқтаждарына арналған орман қорының жерлері Қазақстан Республикасының орман қорын құрайды (бұдан әрі - орман қоры).

Орман қоры мемлекеттік және жеке орман қорларынан тұрады.

Мемлекеттік орман қорына:

1) ерекше қорғалатын табиғи аумақтардағы табиғи және жасанды шығу ормандары (орман және орман емес жерлерді қоса алғанда);

2) табиғи және жасанды ормандар, сондай-ақ орман шаруашылығының қажеттіліктері үшін мемлекеттік орман қоры учаскелерінде орман өсімдіктерімен жабылмайтын жер учаскелері;

3) ені он метр немесе одан көп, аумағы 0,05 гектардан асатын темір жолдар мен халықаралық және республикалық маңызы бар жалпыға ортақ пайдаланылатын автомобиль жолдарының, каналдардың, магистральдық құбырлардың және басқа да желілік құрылыстардың оң жағындағы қорғаныш екпелері.

Жеке орман қоры Қазақстан Республикасының Жер кодексіне сәйкес орман өсіру мақсатына арналған жеке меншікке немесе ұзақ мерзімді жер пайдалануға берілген жерлерге жеке және мемлекеттік емес заңды тұлғалардың қаражаты есебінен құрылған қорларды қамтиды:

1) жасанды екпелер;

2) тұқымдық және (немесе) вегетативті құралдармен туындайтын табиғи шығу екпелері;

3) жеке орман питомниктері;

4) арнайы мақсаттағы екпелер;

5) агроөнеркәсіптік екпелер;

6) жеке меншіктегі шаруашылық жолдарының учаскесіндегі қорғаныштық екпелер.

Орман қорына жатпайды:

1) мемлекеттік орман қоры жерлерінен тыс орналасқан, ауданы 0,05 га-дан кем жеке ағаштар мен ағаштар топтары, ауылшаруашылық жерлердегі бұталар;

2) қалалық ормандарды қоспағанда, елді мекендер шекараларын көгалдандыру;

3) үй учаскелеріндегі, саяжайлардағы және бақша учаскелеріндегі ағаштар мен бұталар.

Қазақстан Республикасының Орман кодексінің 113-бабының 1-тармағына сәйкес, орман қорын күзету, қорғау, пайдалану, ормандарды молықтыру және орман өсіру саласындағы бұзушылықтар "мемлекеттік орман қорының учаскелерін ағаштарды кесу, тұрғызу, ағаш өңдеу, қоймалар салу және басқа мақсаттарда тиісті рұқсатынсыз заңсыз пайдалану болып табылады".

Құқықбұзушылықтың объективті жағы - заңсыз кесу, ғимараттарды тұрғызу, ағаш өңдеу, орман қоры учаскелерінде қоймалар салу жөніндегі іс-әрекеттерде (әрекетсіздік) көрінеді.

Демек, жоғарыда аталған әрекеттердің заңды сипаты ӘҚБТК-нің 366-бабын қолдану мүмкіндігін жоққа шығарады.

Мысалы, ҚР Ауыл шаруашылығы министрінің 2015 жылғы 30 маусымдағы № 18-02 /596 бұйрығымен бекітілген "мемлекеттік орман қоры учаскелерінде ағаш кесу қағидаларының" 6-8 - тармақтарында мемлекеттік орман қоры учаскелерінде ағаш кесу баурайлардың тіктігі мен экспозициясын ескере отырып жүзеге асырылатыны көрсетілген.

Тау баурайларының көлбеуі жұмсақ (10 градусқа дейін), көлбеу (11-ден 20 градусқа дейін), тік (21-ден 30 градусқа дейін) және өте тік (31 және одан да көп градус) болып бөлінеді.

Солтүстік экспозициялардың беткейлері солтүстік, солтүстік-батыс, солтүстік-шығыс және шығыс; оңтүстік экспозиция - оңтүстік, оңтүстік-батыс, оңтүстік-шығыс және батыс беткейлері.

Беткейлердің көлбеуі, егер көлбеу учаскелердің жекелеген учаскелері 5 градустан асып кетпесе, бөлудің төменгі шекарасынан жоғарғы шекарасына дейін анықталады. Ұзындығы 200 метрден асатын, 5 градустан асатын және көлбеу бөліктердің жекелеген учаскелерінің көлбеуінің айырмашылығымен, кесу тәсілдерінің өзгеруіне әкеліп соқтырады, олардың әрқайсысы үшін өзіндік көлбеудігі анықталады.

Эрозияға төзімділік дәрежесі бойынша тау бөктеріндегі топырақ тұрақсыз болып бөлінеді - сыйымдылығы 70 сантиметрге дейін және тұрақты - сыйымдылығы 70 сантиметрден жоғары.

Нақты ағаш кесу үшін орман алқаптарын алдын ала таңдауды орманшы жасайды. Егер салық салу сипаттамасы мен планшеттерінің мәліметтерінің жеке бөлімдерінде сәйкессіздіктер табылса, олар салоннан шығарылады.

"Мемлекеттік орман қоры учаскелерінде орман кесу ережелерінің" 120-тармағына сәйкес, селективті санитарлық кесу орманды қорғау шараларымен байланысты және орманның аурулары мен зиянкестеріне жұқтырған және жұқтырған ағаштарды жинау арқылы стендтерді жақсартуға бағытталған және хирургиялық араласуды қажет ететін санитарлық жағдайда тағайындалады.

"Мемлекеттік орман қоры учаскелерінде орман кесу ережелерінің" 122 - 123-тармақтарына сәйкес іріктелген санитарлық кесу стендтердің тұтастығы мен тұрақтылығының бұзылуына әкелмеуі керек. Таңдап алынған санитарлық кесу кезінде стендтердің толықтығы 0,3-тен төмендемейді, ал шырша мен шырша үшін - 0,4-тен төмен болмайды.

Табиғи жағдайы төмен плантацияларда (арша, пісте, сексеуіл және басқалары), сондай-ақ Гаузер қабығының қоңызы мен микрофагынан зардап шеккен Шренка шыршасының ландшафты ормандары мен таулы ормандарында селективті санитарлық кесу кезіндегі толықтық 0,3-ке дейін төмендейді.

Селективті санитарлық ағаш кесу орман түгендеу деректері немесе арнайы орман патологиялық зерттеуі негізінде жоспарланады.

"Мемлекеттік орман қоры учаскелерінде орман пайдаланушыларға рекреациялық, рекреациялық, тарихи, мәдени, туристік және спорттық мақсаттар үшін, аңшылық мұқтаждықтары үшін, орманды екінші рет пайдалану үшін орман ресурстары ұзақ мерзімді орман пайдалану үшін ұсынылатын мемлекеттік орман қоры учаскелерінде орман пайдаланушыларға жер учаскелерін беру ережелері" 4 - 8-тармақтарында бекітілген. Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрінің 2015 жылғы 26 қаңтардағы № 18-02 / 39 бұйрығымен мемлекеттік орман қоры учаскелерінде құрылыс объектілері үшін жер учаскелерін беру жүзеге асырылады деп көрсетілген уәкілетті орган Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрінің 2015 жылғы 7 қазандағы № 18-02 / 896 бұйрығымен бекітілген (Нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізілімінде № 12247 тіркелген) мемлекеттік орман қоры учаскелерінде ұзақ мерзімді орман пайдалану үшін орман ресурстарын беруге конкурс өткізу ережелеріне сәйкес орындалады. мемлекеттік учаскелерде орман ресурстарын беруге арналған конкурстың қорытындылары бойынша орман шаруашылығы саласындағы уәкілетті органның немесе облыстың жергілікті атқарушы органының ұзақ мерзімді орман пайдалану үшін орман қоры (бұдан әрі - тендер).

Тендерге қатысуға өтінімі бар құрылыс нысандарының учаскелерін алу үшін "Қазақстан Республикасындағы сәулет, қала құрылысы және құрылыс қызметі туралы" Қазақстан Республикасының 2001 жылғы 16 шілдедегі Заңының 1-бабының 40) тармақшасына сәйкес ұсынылатын объектілердің эскизі (конструкторлық эскизі) ұсынылады.

Эскизді (жоба эскизін) жасау кезінде құрылыс объектілері үшін объектінің іргелес аумағын жақсартуды қамтамасыз ету қажет.

Эскизді (жобасын) жасағаннан кейін орман пайдаланушы оны сәулет және қала құрылысы саласында функцияларды орындайтын жергілікті атқарушы органның құрылымдық бөлімшесімен келіседі және оны бөлімге бекітуге жолдайды.

Эскизді (жобаның жобасын) бөлім алған күннен бастап екі жұмыс күні ішінде бөлім қарайды. Эскиз (жоба эскизі) ескертулер болмаған жағдайда келісіліп, бөлімнің мөрімен расталады. Егер эскизде (жоба эскизінде) ескертулер болса, ол бес жұмыс күнінен аспайтын мерзімге орман пайдаланушыға қайтарылады, содан кейін құжаттар қайтадан агенттікке тапсырылады.

Жұмыстар басталғанға дейін орман пайдаланушы мемлекеттік орман иеленушісіне және агенттіктің аумақтық департаменттеріне құрылыстың басталғаны туралы жазбаша түрде хабарлайды. Нысанды салу мерзімі үш жылдан аспайды.

Мемлекеттік орман қоры учаскелерінде орман ресурстары рекреациялық, рекреациялық, тарихи, мәдени, туристік және спорттық мақсаттар үшін ұзақ мерзімді орман пайдалану үшін, аң аулау, орманды екінші рет пайдалану қажеттіліктері үшін берілген Орман кодексінің 102-2-бабына және 27-бабына сәйкес жүзеге асырылады. "Қазақстан Республикасындағы сәулет, қала құрылысы және құрылыс қызметі туралы" Қазақстан Республикасы Заңының -2.

Қылмыстың субъективті жағы тікелей қасақана немесе немқұрайдылық түрінде көрінеді.

Құқықбұзушылықтың жалпы субъектісі жеке тұлға, лауазымды тұлға, шағын бизнес немесе коммерциялық емес ұйым, орта бизнес немесе ірі бизнес болып табылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 709-бабының 1-бөлігіне сәйкес орман, балық және аңшылық шаруашылығы саласындағы уәкілетті органдар Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 366-бабына сәйкес әкімшілік істерді қарайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 709-бабына сәйкес, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 366-бабына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді орман, балық және аңшылық саласындағы уәкілетті органдар қарайды және енгізеді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 804-бабы 3-бөлігінің 2) тармақшасы, осы Кодекстің 685-бабында көрсетілген органдардың қарауына жатқызылған әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша, құқық бұзушылықтар туралы хаттамаларды осы органдардың уәкілетті лауазымды адамдары

жасауға құқылы. Сонымен қатар, әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамаларды орман, балық және аңшылық шаруашылығы саласындағы уәкілетті органдардың мамандандырылған ұйымдарының лауазымды адамдары жасауға құқылы (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 366-бабы).

Сондай-ақ, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 43-бабының 2-бөлігіне сәйкес, 57-бапта және осы Кодекстің 366-бабында ескертулер болмаған жағдайда, әкімшілік жаза қолданған сот (судья), орган (лауазымды адам) тиісті бапта ескертуді қолдануды талап ететіндігін есте ұстаған жөн. Осы Кодекстің ерекше бөлімі.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 366-бабына ескертуде осы Кодекстің 366, 368, 370, 371, 375, 381, 382, 386, 387 және 388-баптарында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық жасаған адамдарға әкімшілік жаза түріндегі әкімшілік жаза қолданылуы тиіс. айлық есептік көрсеткіштен бес немесе одан көп есе көп зиян келтірсе. Мұндай норманы енгізу осы саладағы құқық бұзушылықтың ерекшелігімен байланысты.

Қазіргі уақытта айлық есептік көрсеткіштің мөлшері "2019-2021 жылдарға арналған республикалық бюджет туралы" Қазақстан Республикасының 2018 жылғы 30 қарашадағы № 197-VI Заңымен белгіленді.

367-бап. Ормандарда өрт қауіпсіздігі талаптары мен санитарлық ережелерді бұзу

1. Ормандардағы өрт қауіпсіздігі мен санитарлық ережелерді бұзу -

жеке тұлғаларға - он, лауазымды адамдарға, шағын бизнес субъектілеріне - отыз мөлшерінде, орта бизнеске - елу мөлшерінде, ірі бизнес үшін - жүз елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Өрт, адам денсаулығына және қоршаған ортаға зиян келтірген дәл сол әрекет, егер бұл әрекет елеулі зиян келтірмесе, -

жеке тұлғаларға - жиырма беске, лауазымды адамдарға, шағын бизнес субъектілеріне - қырық беске, орта бизнеске - жетпіске, ірі кәсіпкерлікке - екі жүз елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

3. Осы баптың бірінші және екінші бөліктерінде көзделген ерекше қорғалатын табиғи аумақтарда жасалған іс-әрекеттер:

жеке тұлғаларға - жүз жүзге, лауазымды адамдарға, шағын бизнес субъектілеріне - екі жүз елу мөлшерінде, орта бизнеске - төрт жүз, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне - бір мың бес жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Құқық бұзушылықтың түсіндірілген нысаны болып ормандардағы өрт қауіпсіздігі мен санитарлық ережелерді сақтау бойынша туындайтын қоғамдық-құқықтық қатынастар табылады.

2003 жылғы 8 шілдедегі № 477 Қазақстан Республикасының Орман кодексінің 62-бабына сәйкес мемлекеттік орман қорын күзету мен қорғаудың негізгі міндеттері:

1) орман өрттерінің алдын алу, оларды уақтылы анықтау және жою;

2) мемлекеттік орман қорының аумағында жұмыс істейтін барлық ұйымдармен, сондай-ақ орманда орналасқан жеке тұлғалармен ормандардағы барлық өрт сөндіру және санитарлық ережелердің сақталуын қамтамасыз ету;

3) ормандарды заңсыз ағаш кесуден, бүлдіруден, ұрлаудан және Қазақстан Республикасының орман заңнамасын өзге де бұзудан, сондай-ақ мемлекеттік орман қорының жерлерін қорғаудан;

4) орман пайдаланушылардың тұрақты өсу, мемлекеттік орман қоры учаскелерінде ағаш кесу ережелерін және орман пайдаланудың өзге де түрлерінің ережелерін сақтауын қамтамасыз ету;

5) орман зиянкестері мен ауруларының ошақтарын уақтылы анықтау, олардың дамуын және олармен күресуді болжау;

6) биотехнологиялық іс-шаралар өткізу;

7) мемлекеттік орман қоры аумағында аң аулау және балық аулау ережелерінің сақталуын қамтамасыз ету;

8) мемлекеттік орман қорын күзетуді, қорғауды, молықтыруды, ормандарды ұтымды пайдалануды және орман өсіруді қамтамасыз ететін өзге де іс-шаралар;

9) Қазақстан Республикасының экологиялық заңнамасында белгіленген экологиялық талаптардың сақталуын қамтамасыз ету.

Құқықбұзушылықтың объективтік жағы ормандардағы өрт қауіпсіздігі талаптары мен санитарлық ережелерді бұзатын әрекеттерде (әрекетсіздікте) көрінеді.

ҚР Ауыл шаруашылығы министрінің 2015 жылғы 23 қазандағы № 18-02/942 бұйрығымен бекітілген "ормандағы өрт қауіпсіздігі қағидаларының" 12-тармағында мемлекеттік орман иеленушілер ормандағы өрт қауіпсіздігі талаптарын орындайды және орман өрттерінің алдын алу (алдын алу) бойынша мынадай іс-шаралардың орындалуын қамтамасыз етеді:

1) орман қоры аумағының өртке қарсы және санитарлық жайластырылуын қамтамасыз етуге, осы Ереженің бұзушылықтарын уақтылы анықтауға және жолын кесуге, орман өрттерін сөндіруге қажетті шараларды қабылдауға;

2) орман пайдаланушыларға өрттің алдын алу жоспарларын жасауға көмек көрсетеді;

3) орман өрттері және олардың салдары туралы есеп жүргізеді.

"Ормандардағы өрт қауіпсіздігі ережелерінің" 14-15 тармақтарына сәйкес орман қоры аумағында өрттің қауіпті кезеңіне жол берілмейді:

1) қылқан жапырақты жас өскіндерде, қылқан жапырақтарда, орманның зақымданған учаскелерінде (жапырақты, үрмелі), ағаштардың кесілген қалдықтары мен жиналған ағаштары бар учаскелерде, кептірілген шөптер бар жерлерде, сондай-ақ ағаштардың басына от жағуға;

2) жанып тұрған сіріңкелерді, темекі тартқыштарын лақтырып, темекі түтіктерінен ыстық күлді шығарып тастауға;

3) жанғыш немесе жағылатын материалдардан жасалған шыбықтарды аулау кезінде пайдалануға;

4) тазартқыш материалдарды жанар-жағармай материалдарына малынған, бұл үшін арнайы қарастырылмаған жерлерде қалдырыңыз;

5) ішкі жану қозғалтқыштары бар жанармай құятын резервуарлар, қозғалтқыштың қуат жүйесі дұрыс емес машиналар қолданыңыз және отынмен жанатын көліктердің жанында түтін шығарыңыз немесе ашық от қолданыңыз.

Өрт қаупін азайту мақсатында орман иелері жүргізетін орман қорында және оған іргелес аумақтарда бақыланатын алдын-ала тазартуды қоспағанда, жердің барлық санаттары бойынша шөпті өсімдіктерді өңдеуге жол берілмейді.

Басқа жерлерде от жағу ені кемінде төрт метр минералданған жолақпен шектесетін жерлерде жасалады. Тозақ жермен мұқият жабылған немесе ыдырағанға дейін суға толып кеткен.

Ормандағы "Ормандардағы өрт қауіпсіздігі ережелерінің" 17-22 тармақтарына сәйкес тұрмыстық қалдықтармен, полигондармен, құрылыс қалдықтарымен және қоқыстармен бітелуге жол берілмейді.

Қоқысты өртеу орманға жақын жерде, келесі шарттар болған жағдайда, арнайы бөлінген жерлерде жүзеге асырылады:

1) өртеу орындары (шұңқырлар немесе учаскелер) қылқан жапырақты ормандардың қабырғаларынан кемінде елу метр қашықтықта немесе жапырақты ормандардың қабырғаларынан жиырма бес метр қашықтықта және бөлек өсетін жапырақты ағаштардан тұрады;

2) қоқыстарды жағатын орындардың айналасы өлі ағаштардан, ағаш кесуден, кесетін қалдықтардан, басқа жанғыш материалдардан жиырма метр радиуста тазартылады және құрғақ топырақта қылқан жапырақты ормандардың жанында ені кемінде бес метр минералданған жолақпен қоршалады;

3) өрт қаупі бар маусымда қоқыстарды өрт тек қауіпті I-II кластармен, тыныш немесе жаңбырлы ауа райында арнайы тағайындалған адамдардың бақылауымен жүзеге асырылады. Құрғақ кезеңдерде қоқыс өртенбейді.

Өрт қаупі бар маусым басталғанға дейін орман қорының аумағында жұмыс істейтін немесе объектілері бар жеке тұлғалар, ұйымдардың басшылары және мәдени іс-шаралар мен басқа да іс-шараларға жауапты адамдар демалушыларды орманға шығар алдында немесе кетпестен бұрын, жұмысшыларға, қызметкерлерге немесе мәдениетке қатысушыларға нұсқау береді. осы Ережелерді сақтау, орман өрттерінің алдын алу, сондай-ақ оларды қалай өшіру керектігі туралы жаппай және басқа да іс-шаралар.

Ағаш кесу алаңдарын тазалауды жүзеге асырған кезде ағаш кесушілер келесі әрекеттерді орындайды:

1) кесу учаскелерін көктемгі тазарту ағаш кесу және қыста кесу учаскелерін тазарту кезінде жүргізіледі;

2) жарылған қалдықтарды шіруге немесе күйдіруге арналған қадаларға немесе біліктерге салады немесе оларды кесілген алаңға орманның қабырғаларынан он метр қашықтықта шашыратады;

3) өрт қаупі маусымы басталғанға дейін күздік егіннен ағаш кесу қалдықтары.

Көктемгі тазарту кезінде жиналған жазғы ағаш жинау және жинау алаңдарынан ағаш қалдықтарын өртеу күзде өрт қауіпті кезең аяқталғаннан кейін жүзеге асырылады.

Ағаш кесу қалдықтарын жағу кезінде кесу алаңдарында ұрықтардың, жапырақтардың және басқа кесілмеген ағаштардың сақталуы, сонымен қатар ағаш кесу қалдықтарының толық жануы қамтамасыз етіледі.

Ағаш қалдықтарын кесу учаскелеріне жағу қатты паллетпен жүргізілмейді.

Тәждермен ағаштарды сырған кезде жоғарғы қоймалардағы қалдықтар (жүктеу пункттері) бүкіл егін жинау кезеңінде жанып кетеді.

Егер өрт қаупі бар маусымға арналған кесілген жерлерде қалдырылған ағаштар бұтақтардан тазартылып, жерге мықтап қойылса.

Өрт қаупі бар маусымға арналған кесілген учаскелерде жиналған орман өнімдері қораларда немесе бөренелерде жиналып, ені кемінде төрт метр минералданған жолақпен шектеледі.

Өрт қаупі бар маусымға қалдырылған жиналған ағаштары бар құрғақ топырақтардағы қылқан жапырақты ормандардағы кесу учаскелері, сондай-ақ шіруге қалдырылған ағаш ені кемінде төрт метр минералданған жолақпен шектеседі. Ауданы жиырма бес гектардан асатын ағаш кесу учаскелері де көрсетілген ені бойынша минералданған жолақтармен бөлімдерге бөлінеді.

Плантациялардың тұрақтылығын сақтау, арттыру, олардың өнімділігін арттыру, дәнді зиянкестердің санын азайту, жұқпалы фонды азайту мақсатында Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрінің 2015 жылғы 17 қарашадағы № 18-02 / 1003 бұйрығымен бекітілген "Ормандардағы санитарлық ережелер" 13-тармағына сәйкес аурулар, сондай-ақ ормандарда, орман иелерінде және орман пайдаланушыларда өрт қауіпсіздігі жағдайын жақсарту:

ағаш кесу кезінде орманды қорғау шаралары;

орманды қоймаларда, тиеу пункттерінде және тасымалдау кезінде сақтау кезінде қорғау шаралары;

ормандарды кесу және кесу, қайың мен үйеңкі шырынын жинау кезіндегі орманды қорғау шаралары;

орманды рекреациялық, тарихи және мәдени мақсаттарда пайдалану кезіндегі орманды қорғау шаралары;

бағаналы зиянкестерден химиялық қорғау;

кесу учаскелерін тазарту және қоқыссыз қоқыстарды тазарту;

аңшылық ағаштарын немесе үйінділерді отырғызу;

қауіпті орман ауруларының таралуында аралық байланыс болып табылатын ағаштардың, бұталардың және басқа да өсімдіктердің қажетсіз түрлерін кесу;

арнайы әдістерді қолдану;

орман зиянкестері мен ауруларының ошақтарын есепке алу және олардың алдын алу мен жою жөніндегі іс-шараларды жоспарлау;

зиянкестер мен орман ауруларының пайда болуы туралы мәліметтер;

орманның аса қауіпті зиянкестеріне және ауруларына патологиялық сараптама ұйымдастыру;

орман зиянкестерімен және ауруларымен күресу шаралары;

ағашты орманда, қоймаларда және тиеу пункттерінде сақтау тәсілдері.

Қылмыстың субъективті жағы бұл әрекет тікелей қасақаналық пен немқұрайлылық түрінде де жасалуы мүмкін екендігінде көрінеді.

Құқық бұзушылықтың субъектісі жалпы болып табылады - жеке тұлғалар, лауазымды тұлғалар, шағын бизнес, орта бизнес, ірі бизнес субъектісі.

Түсіндірілген құқық бұзушылықтың 2-бөлігінде Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 367-бабының екінші бөлігінде квалификацияны қоспағанда, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 367-бабының бірінші бөлігі сияқты элементтер (объект, объективтік жағы, субъективтік жағы, субъектісі) бар:

- өрттің пайда болуы;

- адам денсаулығы мен қоршаған ортаға зиян келтіру, егер бұл әрекет үлкен зиян келтірмесе.

"Азаматтық қорғау туралы" Қазақстан Республикасының 2014 жылғы 11 сәуірдегі № 188-V ЗРК Заңының 1-бабының 54) тармақшасына сәйкес, "өрт" "бақылаусыз өртеу, адамның өмірі мен денсаулығына зиян келтіретін, жеке және заңды тұлғаларға, қоғам мен мемлекет мүдделеріне материалдық залал келтіретін қауіпті туғызуды" білдіреді.

"Халық денсаулығы және денсаулық сақтау жүйесі туралы" 2009 жылғы 18 қыркүйектегі № 193-IV Қазақстан Республикасы Кодексінің 1-бабының 35) тармақшасына сәйкес, "денсаулық" дегеніміз - бұл аурудың және физикалық аурулардың болмауы ғана емес, толық физикалық, рухани (психикалық) және әлеуметтік салауаттылық жағдайы, ақаулар".

Қазақстан Республикасының 2007 жылғы 9 қаңтардағы № 212 Экологиялық кодексінің 1-бабының 41) тармақшасында "қоршаған орта" дегеніміз "табиғи және жасанды нысандардың, соның ішінде атмосфералық ауаны, жердің озон қабатын, жер үсті және жер асты сулары, жер, минералды ресурстар және өсімдіктер жиынтығы" деп көрсетілген. және жабайы табиғат, сондай-ақ олардың өзара әрекеттесуіндегі климат".

Осылайша, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 367-бабының 2-бөлігінің диспозициясы маңызды сипатқа ие, өйткені оны анықтау жоғарыда көрсетілген салдарларды анықтауды талап етеді.

Түсініктеме жасалған құқық бұзушылықтың құрамында Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 367-бабының бірінші бөлігі сияқты элементтер (объект, объективтік жағы, субъективтік жағы, субъектісі) болады, егер бұл әрекеттер ерекше қорғалатын табиғи аумақтарда жасалатын болса.

Экологиялық кодекстің 9-бабына сәйкес ерекше қорғалатын табиғи аумақ болып табиғи кешендер мен мемлекеттік табиғи-қорық қорының объектілері бар жер, су объектілері және олардың үстіндегі әуе кеңістігі, ерекше қорғалатын режим орнатылған.

Ерекше қорғалатын табиғи аумақтардың түрлері, оларды құру тәртібі, режимнің түрі, сондай-ақ ерекше қорғалатын табиғи аумақтардың жекелеген түрлерінің қызметін ұйымдастырудың ерекшеліктері "Ерекше қорғалатын табиғи аумақтар туралы" Қазақстан Республикасының Заңымен белгіленеді.

"Ерекше қорғалатын табиғи аумақтар туралы" Қазақстан Республикасының 2006 жылғы 7 шілдедегі № 175 Заңының 1-бабы 3) тармақшасында "ерекше қорғалатын табиғи аумақтар" дегеніміз "табиғи кешендер мен мемлекеттік объектілері бар жер учаскелері, су объектілері және әуе кеңістігі" деп көрсетілген. ерекше қорғалатын режимі бар табиғи резервтік қор.

Азаматтық қорғаныс саласындағы уәкілетті орган Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 686-бабы 1-бөлігінің 1) тармақшасына сәйкес Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 367-бабында көзделген өрт қауіпсіздігі саласындағы әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.

Сонымен қатар, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 709-бабына сәйкес орман, балық аулау және аң аулау саласындағы уәкілетті органдар әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарастырып, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 367-бабына сәйкес әкімшілік жаза қолдана алады.

Сондай-ақ, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 797-бабының 1-бөлігіне сәйкес Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 367-бабында көрсетілген бұзушылықтарды жасаған кезде, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 797-бабының екінші бөлігінде көрсетілген уәкілетті лауазымды адамның көлік құралдарын, кемелерді, оның ішінде ұсақ көліктерді ұстауға, жеткізуге және пайдалануға тыйым салуға құқығы бар екенін ескеру қажет. кемелер, оларды арнайы сақтау орындарына, тұрақтарға немесе көліктік бақылаудың стационарлық пунктіне жақын жерде, соның ішінде басқа көлік құралын (жүк машинасын), кемені немесе шағын кемені уақытша сақтау үшін жеткізу арқылы Кеме, ұстау себептерін жоюға.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 797-бабының 2-бөлігіне сәйкес көлік құралын, кемені, оның ішінде кішігірім кемені ұстауға, жеткізуге және пайдалануға тыйым салуды ішкі істер органдарының қызметкерлері, Қазақстан Республикасы Мемлекеттік шекарасын күзету және қорғау жөніндегі Ұлттық қауіпсіздік комитетінің Шекара қызметі және әскери полиция қызметкерлері жүзеге

асырады. ұлттық қауіпсіздік органдарының, Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің, басқа да әскерлер мен әскери құрылымдардың көлік құралдарын жүргізуші адамның құқық бұзушылықтары Қазақстан Республикасы, көліктік бақылау органдары, орман және аңшылық шаруашылығы, ерекше қорғалатын табиғи аумақтар, балық қорғау (орман, балық аулау, аң аулау, ерекше қорғалатын табиғи аумақтар саласындағы заңдарды бұза отырып), мемлекеттік кірістер органдарының лауазымды адамдары өз өкілеттіктері шегінде.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 804-бабы 3-бөлігінің 2) тармақшасында қаралған әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 685 - 735-баптарында көрсетілген органдардың құзыретіне жатқызылған, құқық бұзушылықтар туралы хаттамаларды осы органдардың уәкілетті лауазымды адамдары жасауға құқылы. Сонымен қатар, әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамаларды орман, балық және аңшылық шаруашылығы саласындағы уәкілетті органдардың мамандандырылған ұйымдарының лауазымды адамдары жасауға құқылы (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 367-бабы).

368-бап. Кеспеағаш қорын пайдаланудың, сүрек дайындау мен әкетудің, сүрек аулаудың белгіленген тәртібін бұзу

1. Ағаш кесу қорын пайдаланудың, орман жинау мен тасымалдаудың, шайыр мен ағаш шырындарын, орманға қажет емес материалдарды алудың белгіленген тәртібін бұзу -

жеке тұлғаларға - он, лауазымды адамдарға, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне - отыз мөлшерінде, орта бизнес үшін - елу мөлшерінде, ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін - жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Дәл сол әрекет ерекше қорғалатын табиғи аумақтарда жасалса -

жеке тұлғаларға ескерту жасауға немесе лауазымды адамдарға, шағын бизнес субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға - қырық беске, орта бизнес үшін - жетпіске, ірі бизнеске - екі жүз елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Түсіндірілген құқық бұзушылықтың объектісі ағаш кесу қорын пайдалану, орман жинау және тасымалдау, шайыр мен ағаш шырындарын, орманның екінші материалдарын алудың белгіленген тәртібі болып табылады.

Қазақстан Республикасының 2003 жылғы 8 шілдедегі № 477 Орман кодексінің 95-бабына сәйкес, мемлекеттік орман қоры учаскелерінде кесу қоры бастапқы пайдалану үшін ағаш кесуге арналған піскен орман алқаптарының қорынан құралады. Мемлекеттік орман қоры учаскелерінде ағаш кесу қорының мөлшері жыл сайын мемлекеттік орман қорының санаттары үшін қылқан жапырақты, қатты және жұмсақ жапырақты түрлер туралы мәліметтер бөлініп белгіленеді және уәкілетті орган бекітеді.

Қазақстан Республикасының Орман кодексінің 4-бабының 86) тармақшасына сәйкес "шайыр" - "қылқан жапырақты өсімдіктерге зақым келген кезде босатылатын шайырлы зат".

Құқықбұзушылықтың объективтік жағы ағаш кесу қорын пайдаланудың, орман жинау мен тасымалдаудың, шайыр мен ағаш шырындарын, орманның екінші материалдарын өндірудің белгіленген тәртібін бұзатын әрекеттерде (әрекетсіздіктерде) көрінеді.

Осы баптың диспозициясы сипатта болады және басқа нормативтік құқықтық актілерге жатады. Сонымен, Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрінің 2015 жылғы 17 қарашадағы № 18-02 / 1003 бұйрығымен бекітілген "Ормандардағы санитарлық ережелердің" 7 бөлімінде орманды рекреациялық, тарихи және мәдени мақсаттарда пайдалану жөніндегі орманды қорғау шаралары реттелген.

Рекреациялық, тарихи және мәдени мақсаттар үшін пайдаланылатын ормандардың тұрақтылығы мен сапасын сақтау және жақсарту мақсатында олардың орманның патологиялық жағдайына шолу жасалады, ормандардағы рекреациялық жүктемелер аумақты ұйымдастырумен реттеледі, ал санитарлық-сауықтыру жұмыстары ормандардың құрылымы мен пайдаланылу ерекшеліктерін ескере отырып жүргізіледі.

Аумақты жоспарлауға байланысты ағаш кесу, ландшафты кесу, қайта құру және жіңішке кесу, бұрау және өлі ағаштар, тұрақтылығы төмен және сәнділігі жоғары ағаштар кесіледі, ал сирек кездесетін сәндік қасиеттері бар ағаштар қалады, тіпті оларда патологияның белгілері болса да, олардың өміршеңдігін айтарлықтай бұзады.

Ағаштарды механикалық және басқа да зақымданудан қорғауды барынша арттыру үшін қыста ағаштың бағаналы зиянкестерінің көктемгі қосалқы тобында жаңа қоныстанған үлгілерді қоспағанда, ағаш кесудің барлық түрлері жүргізіледі. Ағаштар жолдар желісінің, саңылаулардың, шөгінділердің және басқа да бос жерлердің үстінде жатыр. Бұтақтарды кесу және қамшыларды тіркеу учаскеде жүзеге асырылады, ағашты кесу және шығару негізінен жолдар желісі бойынша және ағаш пен бұталы өсімдіктерден басқа жолдармен жүзеге асырылады.

Саябақтарда, мемориалды екпелерде және ерекше құнды орман алқаптарында осы Ереженің орманды қорғау шараларын жүзеге асырумен қатар, ағаштарды жеке қорғау жүзеге асырылады: жараларды емдеу, бұтақтарын кесу және кесілген бұтақтарды кесу, саңырауқұлақтардың жеміс денелерін алып тастау, шұңқырларды толтыру.

Орманға ағынды сулармен, химикаттармен, өндірістік және тұрмыстық шығарындылармен, қалдықтар мен қалдықтармен, оның кебуіне немесе ауруына немесе ормандардың ластануына әкеп соқтыратын зиян келтірілмейді.

Елді мекендерден әкетілетін қоқыстар тек арнайы бөлінген жерлерде жүзеге асырылады.

Қолданыстағы бұйрықпен бекітілген "Мемлекеттік орман қоры учаскелерінде тұрақты ағаш дайындау ережелері" 15-26-тармақтарында Қазақстан Республикасы

Ауыл шаруашылығы министрінің 2015 жылғы 27 ақпандағы № 18-02 / 178, мемлекеттік орман қорының учаскелеріндегі тұрақты ағаштың жылдық мөлшеріне негізгі кесудің (ағаш кесу қорының), аралық пайдаланудың және басқа ағаш кесудің жылдық көлемдері кіретіндігі көрсетілген. орман орналастыру жобаларымен, ағаш кесу жоспарларымен, құрылыс жобалары үшін орман алқаптарын тазарту жобаларымен, орман кодексінің 93-бабының 2-тармағына сәйкес нақты санитарлық кесуге рұқсаттармен.

Мемлекеттік орман иеленушілер орман пайдаланудың ұзақ мерзімді орман пайдалану құқығына ие орман пайдаланушылардың, оның ішінде негізгі, аралық пайдалануға және басқа да ағаш кесуге арналған өтініштері негізінде жыл сайынғы өсуі үшін жиынтық материалдар жасайды.

Тұрақты ағаштарды өсіру орман орналастыру жоспарына, ағаш кесу жоспарына сәйкес, сондай-ақ ағаш кесуге дейін бір жыл бұрын жергілікті халықтың отын ағашына қажеттіліктерін ескере отырып, мемлекеттік орман иеленушілері кескен учаскелерді алып тастау және салық салу материалдары негізінде жүзеге асырылады.

Кесетін учаскелерді алып тастауды және салық салуды Қазақстан Республикасының Ауыл шаруашылығы министрінің міндетін атқарушы 2015 жылғы 27 ақпандағы № 18-02 / 161 бұйрығымен бекітілген мемлекеттік орман қоры учаскелерінде кесілген учаскелерді алып қою және оларға салық салу ережелеріне сәйкес мемлекеттік орман иелері жүзеге асырады.

Ағаш кесудің тұрақты маусымы ағаш кесуге арналған учаске белгіленген жылдың 1 қаңтарынан 31 желтоқсанына дейін белгіленеді, ал алып тастау мерзімі келесі жылдың 1 мамырына дейін.

Ағаш отырғызылған кезде ағаш кесу үшін тағайындалған аумақтар мен ағаштардың санын ескере отырып, ағаш оны жинауымен бірге тасымалданады. Тұрған ағаштарды жинау кезінде, жиналған ағаш мөлшерін ескере отырып, ағаш кесу билетінде көрсетілген уақытша ағаш қоймаларына апарады. Бұл ағашты алып тастау жиналған ағаш мөлшерін зерттегеннен кейін жүзеге асырылады.

Ағаш таратылған кезде, өрттен зардап шеккен стендтерде жиналған ағаштың мөлшерін ескере отырып, сондай-ақ жел мен желдің дамуына байланысты оны алып тастау осы ағаш есепке алынған жағдайда ғана жүзеге асырылады. Ағаш, егер ол темір жолдар мен тас жолдар маңындағы қоймаларға, өңдеуге арналған өсімдіктер мен құрылғыларға, сондай-ақ мемлекеттік орман иеленушісімен келісілген жерлерде орналастырылған және ағаш кесу билеттерінде көрсетілсе, жыл бойына ағаш кесу жолдарының жанындағы аралық қоймаларға тасымалданған жағдайда ағаш кесу орындарынан әкетілген болып саналады.

Гидроэлектростанциялар, құбырлар, жолдар, байланыс және электр желілері құрылыстарына, карьерлерге және тау-кен жұмыстарына байланысты тазартылатын учаскелерде, сондай-ақ орман алқаптарын орман емес алқаптарға ауыстырумен байланысты басқа да кесу жағдайларында ағаш босатылады. осы жұмыстарды жобалық

құжаттамада орындау. Сонымен қатар ағаш кесу билеттері жыл бойына ағымдағы жылы игеруге берілген ағаш мөлшеріне беріледі.

Піскен орман алқаптарының қорларынан қалыптасатын негізгі кесу кезінде (жинау қоры) орман жеткізу көлемі. Мемлекеттік орман қоры учаскелерінде ағаш кесу тәртібімен ағаш кесу орман пайдалану кезінде анықталған және орман шаруашылығы саласындағы уәкілетті органның (бұдан әрі - агенттік) агенттігі бекіткен болжамды кесу алаңы шегінде жүзеге асырылады.

Мемлекеттік орман қоры учаскелерінде аралық кесу кезінде жиналған ағаш көлемі орман кесу материалдарының негізінде, ағаш кесудің, селективті санитарлық кесудің және төмен бағаны қалпына келтіруге және ағаштардың қорғаныш функцияларын жоғалтуға байланысты ағаш кесудің нормативтері негізінде анықталады.

Мемлекеттік орман қоры учаскелерінде басқа ағаш кесумен ағаш жинау көлемі құрылыс жұмыстары, орман ағаштарын төсеу және басқа да жұмыстар жүргізу үшін орман алқаптарын тазарту, тазарту бойынша жұмыстардың көлемімен анықталады.

Орман орналастыру жобаларына кірмейтін санитарлық кесу табиғи және антропогендік сипаттағы жағдайлар туындаған кезде, орман кесу ережелеріне сәйкес ұсынылған шараларды негіздей отырып тағайындалады.

Орманды төсеу және өрттің бұзылуын жасауға байланысты кесу ормандарды түгендеу материалдары және (немесе) ормандарды өрттен қорғаудың бас жоспарлары негізінде тағайындалады.

Облыстың (республикалық маңызы бар қаланың, астананың) жергілікті атқарушы органдары (бұдан әрі - жергілікті атқарушы органдар) және мемлекеттік орман иелері ағаш кесудің жылдық көлемінің жиынтық материалдарын жинаудың сенімділігін қамтамасыз етеді.

Қолданыстағы бұйрығымен бекітілген "Мемлекеттік орман қоры учаскелерінде кесілген учаскелерді бөлу және оларға салық салу ережелері" 30-тармағында Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрінің 2015 жылғы 27 ақпандағы № 18-02 / 161, кесу тәсілдеріне байланысты тұрақты ағаштарды есепке алу жүргізілетіні көрсетілген:

- 1) аудан бойынша (айқын кесудің барлық түрлері үшін қолданылады);
- 2) ағаш кесуге тағайындалған ағаштардың санына сәйкес.

Ағаш кесуге тағайындалған ағаштардың санын есепке алу келесі жағдайларда қолданылады:

ерікті таңдамалы (бұдан әрі - селективті каротаж), біртіндеп және ұзаққа созылған каротаж (бұдан әрі - біртіндеп жүргізу);

- стендтің орташа диаметрі 8 сантиметр немесе одан да көп кесу арқылы жұқа;
- селективті санитарлық кесу (жас жануарларға өлі ағаш кесуден басқа);
- жалғыз ағаштарды кесу кезінде.

Шығарылған ағаштарды ағаштардың саны бойынша есепке алғанда, ағаш кесуге арналған ағаштар алдын-ала брендтеледі;

3) жиналған сүрек саны бойынша.

Жиналған сүректердің санын есепке алу, егер кесуге болатын ағаш қорын анықтау мүмкін болмаса, жүргізіледі:

нақтылау мен тазалаумен;

жіңішкеру кезінде және кесу кезінде, егер кесілетін тіректердің орташа диаметрі 8 сантиметрден аз болса;

жас өсіп келе жатқан ағаштарды кесу кезінде, үрлеу кезінде, құйындарда, өлі ағаштарды жинау кезінде.

Жергілікті халықты отын ағашымен қамтамасыз ету үшін мемлекеттік орман иеленушісінің белгілеген орындарында қоқыссыз қоқыстарды (ағаш кесу алаңынан тыс жерде жатқан және өндірістік мақсатта жиналмаған) жинау кезінде оның демалысы орманмен бірге көрсетіледі. жиналатын ағаш мөлшеріне билеттер. Бұл жағдайда орман пайдаланушы ағаш билетінде көрсетілген ағаш мөлшерін жинайды.

Қылмыстың субъективті жағы тікелей қасақана немесе немқұрайдылық түрінде көрінеді.

Құқық бұзушылықтың субъектісі жалпы болып табылады - жеке тұлғалар, лауазымды тұлғалар, шағын бизнес, орта бизнес, ірі бизнес субъектісі.

Түсіндірілген құқық бұзушылықтың 2-бөлігінде осы әрекеттер ерекше қорғалатын табиғи аумақтарда жасалатын жағдайларды қоспағанда, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 368-бабының бірінші бөлігі сияқты элементтер (объект, объективтік жағы, субъективтік жағы, субъектісі) бар.

Экологиялық кодекстің 9-бабына сәйкес ерекше қорғалатын табиғи аумақ болып табиғи кешендер мен мемлекеттік табиғи-қорық қорының объектілері бар жер, су объектілері және олардың үстіндегі әуе кеңістігі, ерекше қорғалатын режим орнатылған.

Ерекше қорғалатын табиғи аумақтардың түрлері, оларды құру тәртібі, режимнің түрі, сондай-ақ ерекше қорғалатын табиғи аумақтардың жекелеген түрлерінің қызметін ұйымдастырудың ерекшеліктері "Ерекше қорғалатын табиғи аумақтар туралы" Қазақстан Республикасының Заңымен белгіленеді.

"Ерекше қорғалатын табиғи аумақтар туралы" Қазақстан Республикасының 2006 жылғы 7 шілдедегі № 175 Заңының 1-бабы 3) тармақшасында "ерекше қорғалатын табиғи аумақтар" деп ерекше қорғалатын режимі бар табиғи резервтік қор "табиғи кешендерімен және объектілерімен жер учаскелері, су объектілері және әуе кеңістігі" деп көрсетілген.

Азаматтық қорғаныс саласындағы уәкілетті орган Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 686-бабы 1-бөлігінің 1) тармақшасына сәйкес Әкімшілік құқық

бұзушылық туралы кодекстің 368-бабында көзделген өрт қауіпсіздігі саласындағы әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.

Сонымен қатар, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 709-бабына сәйкес орман, балық аулау және аң аулау саласындағы уәкілетті орган әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 368-бабына сәйкес әкімшілік жаза қолдануға құқылы.

Сондай-ақ, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 797-бабының 1-бөлігіне сәйкес, осы бапта көрсетілген бұзушылықтар жасалған кезде ескеру қажет. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекстің 798-бабының екінші бөлігінде көрсетілген уәкілетті лауазымды адам Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 368-бабын уақытша сақтауға арнайы орындарға, тұрақтарға немесе стационарлық аймақтарға жеткізіп, көлік құралдарын, кемелерді, оның ішінде шағын кемелерді ұстауға, жеткізуге және пайдалануға тыйым салуға құқылы. көліктік бақылау посты, оның ішінде басқа көлік құралын (жүк машинасы), кемені немесе кішігірім кемені ұстау себептері жойылғанға дейін.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 797-бабының 2-бөлігіне сәйкес көлік құралын, кемені, оның ішінде кішігірім кемені ұстауға, жеткізуге және пайдалануға тыйым салуды ішкі істер органдарының қызметкерлері, Қазақстан Республикасы Мемлекеттік шекарасын күзету және қорғау жөніндегі Ұлттық қауіпсіздік комитетінің Шекара қызметі және әскери полиция қызметкерлері жүзеге асырады. ұлттық қауіпсіздік органдарының, Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің, басқа да әскерлер мен әскери құрылымдардың көлік құралдарын жүргізуші адамның құқық бұзушылықтары Қазақстан Республикасы, көліктік бақылау органдары, орман және аңшылық шаруашылығы, ерекше қорғалатын табиғи аумақтар, балық қорғау (орман, балық аулау, аң аулау, ерекше қорғалатын табиғи аумақтар саласындағы заңдарды бұза отырып), мемлекеттік кірістер органдарының лауазымды адамдары өз өкілеттіктері шегінде.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 804-бабы 3-бөлігінің 2) тармақшасында қаралған әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 685 - 735-баптарында көрсетілген органдардың құзыретіне жатқызылған, құқық бұзушылықтар туралы есептерді осы органдардың уәкілетті лауазымды адамдары жасауға құқылы. Сонымен қатар, әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттаманы орман, балық және аңшылық шаруашылығы саласындағы уәкілетті органдардың мамандандырылған ұйымдарының лауазымды адамдары жасауға құқылы (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 368-бабы).

369-бап. Орман қорының уақытша алып жатқан учаскелерін және ерекше қорғалатын табиғи аумақтарды қайтару мерзімдерін бұзу

1. Мемлекеттік орман қорының уақытша бос тұрған учаскелерін қайтару мерзімдерін бұзу немесе оларды мақсатты пайдалануға жарамды күйге келтіру жөніндегі міндеттемелерді орындамау, -

жеке тұлғаларға ескерту немесе үш, лауазымды адамдарға, шағын бизнес субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға - он бес, орта бизнес үшін - жиырма бес, ірі бизнес үшін - жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Дәл сол әрекет ерекше қорғалатын табиғи аумақтарда жасалса -

жеке тұлғаларға - он, лауазымды адамдарға, шағын бизнес субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға - отыз мөлшерінде, орта бизнес үшін - елу мөлшерінде, ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін - екі жүз елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Түсіндірілетін құқық бұзушылық құрамының объектісі мемлекеттік орман қорының уақытша бос тұрған учаскелерін қайтару немесе оларды мақсатты пайдалануға жарамды жағдайға келтіру жөніндегі міндеттемелерді орындау кезінде туындайтын қоғамдық қатынастар болып табылады.

Қазақстан Республикасының 2003 жылғы 8 шілдедегі № 477 Орман кодексінің 6-бабына сәйкес Қазақстан Республикасының аумағында орналасқан барлық ормандар, сондай-ақ орман өсірілмеген, бірақ орман шаруашылығының мұқтаждарына арналған орман қорының жерлері Қазақстан Республикасының орман қорын құрайды (бұдан әрі - орман қоры). Орман қоры мемлекеттік және жеке орман қорларынан тұрады.

Мемлекеттік орман қорына:

1) ерекше қорғалатын табиғи аумақтардағы табиғи және жасанды шығу ормандары (орман және орман емес жерлерді қоса алғанда);

2) табиғи және жасанды ормандар, сондай-ақ орман шаруашылығының қажеттіліктері үшін мемлекеттік орман қоры учаскелерінде орман өсімдіктерімен жабылмайтын жер учаскелері;

3) ені он метр немесе одан көп, аумағы 0,05 гектардан асатын темір жолдар мен халықаралық және республикалық маңызы бар жалпыға ортақ пайдаланылатын автомобиль жолдарының, каналдардың, магистральдық құбырлардың және басқа да желілік құрылыстардың оң жағындағы қорғаныш екпелері.

Жеке орман қоры Қазақстан Республикасының Жер кодексіне сәйкес орман өсіру мақсатына арналған жеке меншікке немесе ұзақ мерзімді жер пайдалануға берілген жерлерге жеке және мемлекеттік емес заңды тұлғалардың қаражаты есебінен құрылған қорларды қамтиды:

1) жасанды екпелер;

2) тұқымдық және (немесе) вегетативті құралдармен туындайтын табиғи шығу екпелері;

3) жеке орман питомниктері;

4) арнайы мақсаттағы екпелер;

5) агроөнеркәсіптік екпелер;

6) жеке меншіктегі шаруашылық жолдарының учаскесіндегі қорғаныштық екпелер.

Орман қорына жатпайды:

1) мемлекеттік орман қоры жерлерінен тыс орналасқан, ауданы 0,05 га-дан кем жеке ағаштар мен ағаштар топтары, ауылшаруашылық жерлердегі бұталар;

2) қалалық ормандарды қоспағанда, елді мекендер шекараларын көгалдандыру;

3) үй учаскелеріндегі, саяжайлардағы және бақша учаскелеріндегі ағаштар мен бұталар.

Қазақстан Республикасы Орман кодексінің 113-бабы 1-тармағының 9) тармақшасында орман қорын күзету, қорғау, пайдалану, ормандарды молықтыру және орман өсіру саласындағы бұзушылықтар "орман қорының уақытша алып жатқан учаскелерін қайтару мерзімдерін бұзу немесе оларды қолайлы жағдайға келтіру жөніндегі міндеттемелерді орындамау" деп көрсетілген. мақсатты пайдалану".

Заңнамамен ұзақ мерзімді және қысқа мерзімді орман пайдалануды ажыратады. Орман кодексінің 31-бабына сәйкес мемлекеттік орман қоры учаскелеріндегі орман ресурстары мемлекеттік орман иеленушісі мен орман пайдаланушының арасындағы келісімді ресімдей отырып, конкурстық хаттама негізінде ұзақ мерзімді орман пайдалануға беріледі. Кодекстің 31-бабының 1-1-тармағында көзделген орман пайдалану түрін қоспағанда.

Аңшылық мұқтаждары үшін мемлекеттік орман қоры учаскелеріндегі орман ресурстары Қазақстан Республикасының жануарлар дүниесін қорғау, өсімін молайту және пайдалану саласындағы заңнамасына сәйкес, кейіннен мемлекеттік орман иеленушісі мен орман пайдаланушының арасындағы келісімшарт негізінде жасалынған аңшылық шаруашылығы туралы шарт негізінде ұзақ мерзімді орман пайдалану үшін беріледі.

Орман ұзақ мерзімді орман пайдаланумен мемлекеттік орман қоры учаскелерінде орман пайдаланудың келесі түрлері жүзеге асырылуы мүмкін:

1) каротаж;

2) шайыр, ағаш шырындарын сатып алу;

3) мемлекеттік орман қорының учаскелерін аңшылық мұқтаждары үшін пайдалану;

4) мемлекеттік орман қоры учаскелерін ғылыми-зерттеу мақсаттары үшін пайдалану;

5) мемлекеттік орман қорының учаскелерін рекреациялық, рекреациялық, тарихи, мәдени, туристік және спорттық мақсаттарда пайдалану;

6) мемлекеттік орман қорының учаскелерін ағаш және бұта түрлері мен арнайы мақсаттағы екпелер отырғызатын материалдарды өсіру үшін пайдалану;

7) екінші орман пайдалану.

Мемлекеттік орман қоры учаскелеріндегі орман ресурстары орман пайдаланудың құралдары мен өндірістік қуаты бар орман пайдаланушыларға және тиісті біліктілігі бар мамандарға 10 жылдан 49 жылға дейінгі мерзімге ұзақ мерзімді орман пайдалануға беріледі.

Ағаш жинау үшін орман ресурстарын ұзақ мерзімді пайдалануды қамтамасыз ету жөніндегі конкурсқа келесі талаптарға сай келетін Қазақстан Республикасының азаматтары мен шетелдік қатысусыз заңды тұлғалар қатыса алады:

1) меншік немесе сенімгерлік негізінде материалдық-техникалық базаның болуы: ағаш кесуге, сүруге, тиеуге және тасымалдауға арналған машиналар мен жабдықтар, учаскелерде ағаш кесу ережелерімен белгіленген ағаш кесу жұмыстарын жүргізу кезінде ағаш кесу және орман шаруашылығы мен экологиялық талаптардың белгіленген көлемінің орындалуын қамтамасыз ету. мемлекеттік орман қоры;

2) ормандарда өрт қауіпсіздігі ережелерінде қарастырылған өрт сөндіру және өрт сөндіру құралдарының болуы;

3) инженерлік-техникалық қызметкердің - мамандығы бойынша жоғары кәсіби білімі бар (ағаш кесу, орман өңдеу, ағаш өңдеу, орман шаруашылығы) немесе тиісті орта кәсіптік білімі және мамандығы бойынша кемінде екі жыл жұмыс істейтін жауапты орындаушының болуы;

4) ағаш кесу, бұтақтарды кесу, ағаш кесу, тиеу және тарту жұмыстары бойынша жұмыс жүргізуге дайындалған персоналдың болуы;

5) еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғауға жауапты маманның болуы;

6) қаржыландыру көздерін көрсете отырып, ағаш жинауды және өңдеуді ұйымдастырудың перспективалық бес жылдық жоспарының болуы.

Орман ресурстарын ұзақ мерзімді орман пайдалануға беру кезінде орман қоры мемлекеттік орман қорының учаскесінде орман пайдаланушыларға орман қорының материалдарына сәйкес орман ресурстарын үздіксіз және орнықты пайдалануға мүмкіндік беретін, бірақ орман алқабының көлемінен аспайтын алаңда беріледі.

Мемлекеттік орман қоры учаскелерінде орман ресурстарын ұзақ мерзімді орман пайдалану үшін беру тиісті аумақта тұратын халықтың мүдделерін ескере отырып, айқын түрде жүргізілуге тиіс. Мемлекеттік орман қоры учаскелерінде ұзақ мерзімді орман пайдалануға берілген пайдаланылмаған орман ресурстары шарт мерзімі аяқталғаннан кейін орман пайдаланушының меншігіне берілмейді.

Қазақстан Республикасының Орман кодексінің 34-бабына сәйкес мемлекеттік орман қоры учаскелеріндегі орман қоры қысқа мерзімді орман пайдалану үшін беріледі :

1) мемлекеттік орман иелері берген орман билеті негізінде бір жылға дейінгі мерзімге;

2) мемлекеттік орман иеленуші мен орман пайдаланушының арасында жасалған қысқа мерзімді орман пайдалану шарты негізінде бір жылдан он жылға дейінгі мерзімге.

Қысқа мерзімді орман пайдалану жағдайында мемлекеттік орман қоры учаскелерінде орман пайдаланудың келесі түрлері жүзеге асырылуы мүмкін:

1) орманды екінші рет пайдалану;

2) мемлекеттік орман қоры учаскелерін ғылыми-зерттеу мақсаттары үшін пайдалану;

3) мемлекеттік орман қорының учаскелерін рекреациялық, рекреациялық, тарихи, мәдени, туристік және спорттық мақсаттарда пайдалану;

4) қайталама ағаш ресурстарын жинау.

Қазақстан Республикасының Орман кодексінің 40-бабы мемлекеттік орман қоры учаскелерінде орман пайдалану құқығын тоқтату негіздерін реттейді. Сонымен, мемлекеттік орман қоры учаскелерінде орман пайдалану құқығы келесі жағдайларда тоқтатылады:

1) орман пайдаланушының орман пайдалану құқығынан ерікті түрде бас тартуы;

2) орман пайдалану мерзімі аяқталған;

3) орман пайдаланушы заңды тұлға таратылған;

4) орман пайдаланушының белгіленген тәртіппен орман пайдалану ережелерін немесе ұзақ мерзімді немесе қысқа мерзімді орман пайдалану шарттарында, ағаш кесу билеті мен орман билеттерінде көзделген шарттарды жүйелі түрде (екі немесе одан да көп) бұзғаны;

5) мемлекеттік орман қорының өзгеруіне әкеп соқтырған табиғи және техногендік сипаттағы төтенше жағдайлардың орман шаруашылығын жүргізуге кедергі келтіруі;

6) орманды пайдаланғаны үшін ақы төлеудің белгіленген мерзімдерін жүйелі түрде (екі және одан да көп рет) бұзу немесе белгіленген мерзімнен кейін үш ай ішінде алымдарды төлемеу;

7) мемлекеттік орман қоры учаскелерін мемлекет мұқтажы үшін алып қою, мемлекеттік орман қоры учаскелерінде орман пайдалануды шектейтін қатаң режим белгілеу.

Мемлекеттік орман қоры учаскелерінде орман пайдалану құқығының тоқтатылуы орман пайдаланушыларды Қазақстан Республикасының орман заңнамасын бұзғаны үшін әкімшілік және өзге де жауапкершіліктен босатпайды.

Осылайша, түсіндірілген құқық бұзушылықтың объективтік жағы іс-әрекеттермен (әрекетсіздікпен) көрінеді:

- мемлекеттік орман қорының уақытша бос тұрған учаскелерін қайтару мерзімдерін бұзу;

- оларды мақсатты пайдалануға жарамды жағдайға келтіру бойынша міндеттемелерді орындамау.

Қылмыстың субъективті жағы бұл әрекеттің тікелей қасақаналық пен немқұрайлылық түрінде де жасалуы мүмкіндігімен сипатталады.

Ерекше құқық бұзушылықтың субъектісі - жеке тұлға, лауазымды тұлға, шағын бизнес немесе коммерциялық емес ұйым, орта бизнес немесе ірі бизнес субъектісі.

Түсініктеме жасалынған корпус қылмыс құрамының 2-бөлігінде, әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 369-бабының бірінші бөлігінде, корпустық қылмыс құрамының элементтеріне (объект, объективтік жағы, субъективтік жағы, субъектісі) бірдей белгілері бар, біліктілік белгісін қоспағанда - ерекше қорғалатын табиғи аумақтарда әрекет жасау.

"Ерекше қорғалатын табиғи аумақтар туралы" Қазақстан Республикасының 2006 жылғы 7 шілдедегі № 175 Заңының 1-бабы 3) тармақшасында "ерекше қорғалатын табиғи аумақтар" дегеніміз "табиғи кешендер мен мемлекеттік объектілері бар жер учаскелері, су объектілері және әуе кеңістігі" деп көрсетілген. ерекше қорғалатын режимі бар табиғи резервтік қор.

"Ерекше қорғалатын табиғи аумақтар туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 14-бабында ерекше қорғалатын табиғи аумақтардың санаттары мен түрлері реттелген. Сонымен, ерекше қорғалатын табиғи аумақтар мемлекеттік табиғи-қорық қоры объектілерінің маңыздылығына байланысты республикалық немесе жергілікті маңызы бар санатқа жатады.

Құру мақсаттары мен қорғау режимінің түріне қарай республикалық маңызы бар ерекше қорғалатын табиғи аумақтардың келесі түрлері бөлінеді:

- 1) мемлекеттік табиғи қорықтар;
- 2) мемлекеттік ұлттық табиғи парктер;
- 3) мемлекеттік табиғи резерваттар;
- 4) мемлекеттік зоологиялық парктер;
- 5) мемлекеттік ботаникалық бақтар;
- 6) мемлекеттік дендрологиялық парктер;
- 7) мемлекеттік табиғи ескерткіштер;
- 8) мемлекеттік табиғи қорықтар;
- 9) мемлекеттік ерекше қорғалатын табиғи аумақтар.

Қорғау режимінің құрылу мақсатына және түріне байланысты жергілікті маңызы бар ерекше қорғалатын табиғи аумақтардың келесі түрлері бөлінеді:

- 1) мемлекеттік өңірлік табиғи парктер;
- 2) мемлекеттік зоологиялық парктер;
- 3) мемлекеттік ботаникалық бақтар;
- 4) мемлекеттік дендрологиялық парктер;
- 5) мемлекеттік табиғи ескерткіштер;

б) мемлекеттік табиғи резерваттар.

Қазақстан Республикасының заң актілерінде ерекше қорғалатын табиғи аумақтардың басқа түрлері де көзделуі мүмкін. Ерекше қорғалатын табиғи аумақтарды республикалық маңызы бар санаттарға жатқызуды уәкілетті органның ұсынысы бойынша Қазақстан Республикасының Үкіметі, жергілікті маңызы бар санатқа - облыстардың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың жергілікті атқарушы органдары уәкілетті органның келісімімен жүзеге асырады.

Ерекше қорғалатын табиғи аумақты заңды тұлға мәртебесімен бір түрден екінші түрге ауыстыру оның мәртебесінің төмендеуіне әкеп соғады, ол табиғи және (немесе) техногендік сипаттағы төтенше жағдай нәтижесінде ерекше құндылығы мен бірегейлігін ішінара немесе толықтай жоғалту арқылы жүзеге асырылады.

Заңды тұлға мәртебесі бар ерекше қорғалатын табиғи аумақты оның мәртебесінің төмендеуіне немесе жоғарылауына әкеп соғу туралы шешім жаратылыстану негізінде мемлекеттік экологиялық сараптаманың оң қорытындысы негізінде қабылданады:

1) республикалық маңызы бар ерекше қорғалатын табиғи аумақта - уәкілетті органның ұсынысы бойынша Қазақстан Республикасының Үкіметі;

2) жергілікті маңызы бар ерекше қорғалатын табиғи аумақта - уәкілетті органмен келісім бойынша облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың жергілікті атқарушы органы.

Республикалық маңызы бар қалалардың шекараларында орналасқан мемлекеттік табиғат ескерткіштерін қоспағанда, ерекше қорғалатын табиғи аумақтарды " республикалық маңызы бар" санатынан "жергілікті маңызы бар" санатына ауыстыруға жол берілмейді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 709-бабына сәйкес әкімшілік істер қаралып, әкімшілік жазалар әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 368-бабы бойынша, орман, балық аулау және аң аулау саласындағы уәкілетті органға қолданылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 804-бабы 3-бөлігінің 2) тармақшасында Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 685 - 735-баптарында аталған органдар қараған әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша құқық бұзушылықтар туралы есептерді осы органдардың уәкілетті лауазымды адамдары жасауға құқылы. Сонымен қатар, әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттаманы орман , балық аулау және аң аулау саласындағы уәкілетті органдардың мамандандырылған ұйымдарының лауазымды адамдары жасауға құқылы (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 369-бабы).

370-бап. Орман қорының жерлерінде шабындықтар мен жайылым жерлерге зиян келтіру, сондай-ақ заңсыз шөп шабу және мал жаю, дәрілік өсімдіктер мен техникалық шикізаттар жинау

1. Орман қоры учаскелеріндегі шабындықтар мен жайылымдық жерлерге зиян келтіру -

ескерту жасауға немесе екі айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Ормандарда және орман қорының жерлерінде заңсыз шөп шабу және мал жаю - ескерту жасауға немесе үш айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

3. Дәрілік өсімдіктер мен техникалық шикізаттарды тыйым салынған немесе орман билеттерімен ғана заңсыз жинау, -

ескерту жасауға немесе үш айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

4. Осы баптың бірінші, екінші және үшінші бөліктерінде көзделген, ерекше қорғалатын табиғи аумақтарда жасалған әрекеттер -

жиырма айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Түсіндірілген құқық бұзушылықтың объектісі орман қоры жерлеріндегі шабындықтар мен жайылымдар. Қазақстан Республикасы Орман кодексінің 113-бабы 1-тармағының 10) тармақшасында "орман қоры учаскелеріндегі шабындықтар мен жайылымдық жерлерге зиян келтіру" орман қорын күзету, қорғау, пайдалану, ормандарды молықтыру және орман өсіру саласындағы заң бұзушылық болып табылады.

"Жайылымдар туралы" Қазақстан Республикасының 2017 жылғы 20 ақпандағы № 47-VI ЗРК Заңының 3-бабына сәйкес жайылымдардың құқықтық режимі олардың жердің белгілі бір санатына жататындығына және Қазақстан Республикасының жер, орман, су заңнамасына сәйкес рұқсат етілген пайдалануға негізделген, ерекше қорғалатын табиғи аумақтар саласындағы Қазақстан Республикасының заңнамасы.

Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрінің 2015 жылғы 12 қазандағы № 18-02 / 909 бұйрығымен бекітілген "Мемлекеттік орман қоры учаскелерінде шөп шабу және мал жаю ережелері" 4-тармағына сәйкес осы мақсатқа жарамды шөп шабу және мал жаю үшін мемлекеттік орман шаруашылығына кіреді. ауыл шаруашылығы алқаптары учаскесінің, сондай-ақ ормандарды табиғи немесе жасанды түрде қалпына келтіру көзделмеген орман өсірілмеген жерлер, оларды жақсартудың басқа шаралары ла пішен, сондай-ақ құндылығы төмен кейбір бөліктері қайта құру үшін арналмаған дақылдар.

Мемлекеттік орман қоры учаскелерінде шөп шабу және мал жаю ережесінің 7-тармағына сәйкес мемлекеттік орман қоры учаскелерінде мал жаю осы Ереженің қосымшасына сәйкес айқындалған учаскелерде жүзеге асырылады, ал мал жаю үшін

учаскелерді таңдау орман жайылымдарының маусымдық пайдаланылуын ескере отырып жүзеге асырылады, жайылымдардың айналуы және оларға рұқсат етілген жүктеме.

Сонымен, құқық бұзушылықтың объективтік жағы орман қоры жерлеріндегі шабындықтар мен жайылымдық жерлерге зиян келтіру әрекеттерінен көрінеді.

Түсініктеме жасалған актінің субъективті жағы қылмысты қасақана немесе немқұрайдылық түрінде де жасауға болатындығында.

Қылмыстың субъектісі жалпы болып табылады - жеке немесе заңды тұлға.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 370-бабының 2-бөлігінің мақсаты - мал ормандары мен орман алқаптарында шөп шабу мен мал жаюдың белгіленген тәртібі.

"Мемлекеттік орман қоры учаскелерінде шөп шабу және мал жаю ережелері" 3 және 9-тармақтарына сәйкес мемлекеттік орман қорының учаскелерін шөп шабу және мал жаю мүмкіндігі бар орман иеленушілер орман орналастыру жобаларына немесе ерекше қорғалатын табиғи аумақтарды басқару жоспарларына сәйкес белгілейді.

Мемлекеттік орман қоры учаскелерінде шөп шабу (өртке қарсы іс-шаралар шеңберінде жүргізілетін шөп шабуынан басқа) және малды жайылымдау жүргізілмейді :

1) мемлекеттік орман қорының санаттарында "мемлекеттік аймақтық табиғи қорықтардың ормандары", "мемлекеттік орман табиғи ескерткіштері", "ғылыми маңызы бар орман алқаптары, оның ішінде орман генетикалық резервтері", "ерекше құнды ормандар", сондай-ақ ерекше қорғалатын және ерекше қорғалатын аймақтарда мемлекеттік ұлттық табиғи парктер мен мемлекеттік өңірлік табиғи парктер режимі, мемлекеттік өңірлік табиғи қорықтардың резервтік өзек аймақтары;

2) мемлекеттік орман қорының санаттарында "мемлекеттік ұлттық табиғи парктер ормандары" және "мемлекеттік табиғи парктер ормандары" рекреациялық пайдалану, субзоналар, әкімшілік және өндірістік мақсаттағы, келушілер мен туристерге қызмет көрсететін жерлерде;

3) бұзылған ландшафттарды қалпына келтіру аймағындағы "мемлекеттік табиғи резерваттар ормандары" мемлекеттік орман қоры санатына;

4) мемлекеттік орман қоры санаты бойынша "ерекше қорғалатын табиғи аумақтардың ормандары" ретке келтірілген режим аймағында;

5) мемлекеттік орман қорының санаттарында "жаңғақ өсетін аймақтар", "жеміс беретін ағаштар", "субальпийлық ормандар", "мемлекеттік орман белдеулері", "эрозияға қарсы ормандар" және "халықаралық және республикалық маңызы бар жалпыға ортақ пайдаланылатын темір жолдарындағы қорғаныш екпелері" , магистральдық құбырлар және басқа да желілік құрылыстар ", " халықаралық және республикалық маңызы бар темір жолдар мен жалпыға ортақ пайдаланылатын автомобиль жолдарының бойындағы орман жолағы " .

"Мемлекеттік орман қоры учаскелерінде шөп шабу және мал жаю ережесінің" 8 - 11 тармақтарына сәйкес жайылымдардың айналу алаңы мыналарды ескере отырып белгіленеді:

- 1) вегетациялық кезеңнің климаттық жағдайы;
- 2) жайылымдардың өнімділігі деңгейі;
- 3) эрозия процестерінің ықтимал және нақты көрінісі;
- 4) жабайы шөптердің ерекше құнды тұқымдарын жинау мүмкіндігі;
- 5) "демалу", яғни жыл бойы шөп пен шабындықты толығымен алып тастаудың орындылығы.

Мал өсіруге рұқсат етілетін учаскелер тізбесін мемлекеттік орман иелері жыл сайын мемлекеттік орман қоры жерлерінің жағдайын, сондай-ақ орман өсіру және орман ресурстарын молайту жөніндегі іс-шаралар жоспарларын ескере отырып жаңартады.

Сексеуіл ормандарын қоспағанда, мемлекеттік орман қоры учаскелерінде ешкілерді жайылымдауға тек арнайы белгіленген қоршалған жерлерде рұқсат етіледі.

Құқықбұзушылықтың объективті жағы ормандарда және орман қорының жерлерінде заңсыз шөп шабу және мал жаю әрекеттерінен көрінеді.

Қылмыстың субъективті жағы бұл әрекетті қасақана да, абайсызда да жасауға болатындығында көрінеді.

Қылмыстың субъектісі жалпы болып табылады - жеке немесе заңды тұлға.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 370-бабының 3-бөлігінің мақсаты - тыйым салынған немесе тек орман билеттері бойынша тыйым салынған жерлерде дәрілік өсімдіктер мен техникалық шикізаттарды жинаудың белгіленген тәртібі.

Қазақстан Республикасының Орман кодексінің 9-бабына сәйкес орман қоры сақталған, жинақталған және сақталатын ағаш, сағыз және ағаш шырындары, ұсақ ағаш ресурстары, жабайы жемістер, жаңғақтар, саңырауқұлақтар, жидектер, дәрілік өсімдіктер мен техникалық шикізаттар, басқа да өсімдіктер мен жануарлардан алынатын өнімдерден тұрады. орман қорында өндірілген.

Орманның пайдалы қасиеттеріне оның өсіп келе жатқан күйінде өзіне тән экологиялық және әлеуметтік маңызы бар функциялары кіреді (оттегінің эволюциясы, көмірқышқыл газының сіңуі, топырақтың су мен жел эрозиясынан қорғалуы, беткі қабаттың ағып кетуін ішкі қабатқа, бальнеологиялық және климатты реттейтін қасиеттері).

Қазақстан Республикасының Орман кодексінің 88-бабының 4) тармақшасына сәйкес мемлекеттік орман қорында орман пайдаланудың келесі түрлері жүзеге асырылуы мүмкін: орманды екінші рет пайдалану (шөп шабу, мал жаю, марал өсіру, аң өсіру, ара шаруашылығы мен омарта өсіру, бау-бақша өсіру, бақша өсіру, бақша өсіру, басқа ауылшаруашылық дақылдарын өсіру және жинау дәрілік өсімдіктер мен

техникалық шикізаттарды, жабайы жемістерді, жаңғақтарды, саңырауқұлақтарды, жидектерді және басқа да тамақ өнімдерін, мүк, орман қоқысы мен құлаған жапырақтар, қамыс) жинау.

Қазақстан Республикасының Орман кодексінің 98-бабында мемлекеттік орман алқаптарында жабайы жемістерді, жаңғақтарды, саңырауқұлақтарды, жидектерді, дәрілік өсімдіктер мен техникалық шикізаттарды жинау және жинау, бұғы өсіру, аң терісін өсіру, ара шаруашылығы мен омарта өсіру, бау-бақша өсіру, бақша өсіру, бақша өсіру және басқа дақылдарды өсіру қарастырылған. Қор уәкілетті орган бекіткен Қазақстан Республикасында орманды екінші рет пайдалану ережелерінде белгіленген тәртіппен орманға зиян келтірместен жүзеге асырылуы керек.

Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрінің 2015 жылғы 30 сәуірдегі № 18-02 / 405 бұйрығымен бекітілген "Мемлекеттік орман қоры аумағында орманды екінші рет пайдалану ережелерінің" 6 тарауы дәрілік өсімдіктерді, техникалық шикізаттарды сатып алу және жинау тәртібін реттейді. Осылайша, мемлекеттік орман қоры аумағында орман пайдаланушылар дәрілік заттарды (жапырақтары, гүлдері, жемістері, бүршіктері, тамырлары, тамырлары, шөпті өсімдіктердің түйнектері және бұталардың кейбір түрлері) және техникалық шикізаттарды жинайды.

Дәрілік және техникалық шикізатты сатып алу (жинау) өсімдіктердің уақтылы қалпына келуін және олардың қорларының молайуын қамтамасыз ететін көлемде жүзеге асырылады. Дәрілік және техникалық шикізатты коммерциялық сатып алу (жинау) арнайы бөлінген жерлерде жүзеге асырылады.

Дәрілік шөптерді жеке тұтыну үшін сатып алу (жинау) арнайы бөлінген учаскелерде де жүзеге асырылады, ал жинау шекаралары орман билеттерінде (орман шаруашылығы, трактат, квартал, бөлу) көрсетілген.

Сонымен, қылмыстың объективті жағы дәрілік өсімдіктер мен техникалық шикізатты тыйым салынған немесе тек орман билеттерімен рұқсат етілген жерлерде заңсыз жинау әрекеттерінде көрінеді.

Қылмыстың субъективті жағы акті тікелей қасақана немесе немқұрайдылық түрінде де жасалуы мүмкін екендігінде көрінеді.

Қылмыстың субъектісі жалпы болып табылады - жеке немесе заңды тұлға.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 370-бабының 4-бөлігі оның құрамы түсіндірме баптың алғашқы үш бөлігінің (объект, объективтік жағы, субъективтік жағы, тақырыбы) бір біліктілік атрибутының қатысуымен сәйкес келуі мүмкіндігімен сипатталады. Бұл әрекеттер ерекше қорғалатын табиғи аумақтарда жасалуы керек.

"Ерекше қорғалатын табиғи аумақтар туралы" Қазақстан Республикасының 2006 жылғы 7 шілдедегі № 175 Заңының 1-бабы 3) тармақшасында "ерекше қорғалатын табиғи аумақтар" деп "табиғи кешендерімен және объектілерімен жер учаскелері, су объектілері және әуе кеңістігі" деп көрсетілген.

"Ерекше қорғалатын табиғи аумақтар туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 14-бабында ерекше қорғалатын табиғи аумақтардың санаттары мен түрлері реттелген. Сонымен, ерекше қорғалатын табиғи аумақтар мемлекеттік табиғи-қорық қоры объектілерінің маңыздылығына байланысты республикалық немесе жергілікті маңызы бар санатқа жатады.

Құру мақсаттары мен қорғау режимінің түріне қарай республикалық маңызы бар ерекше қорғалатын табиғи аумақтардың келесі түрлері бөлінеді:

- 1) мемлекеттік табиғи қорықтар;
- 2) мемлекеттік ұлттық табиғи парктер;
- 3) мемлекеттік табиғи резерваттар;
- 4) мемлекеттік зоологиялық парктер;
- 5) мемлекеттік ботаникалық бақтар;
- 6) мемлекеттік дендрологиялық парктер;
- 7) мемлекеттік табиғи ескерткіштер;
- 8) мемлекеттік табиғи қорықтар;
- 9) мемлекеттік ерекше қорғалатын табиғи аумақтар.

Қорғау режимінің құрылу мақсатына және түріне байланысты жергілікті маңызы бар ерекше қорғалатын табиғи аумақтардың келесі түрлері бөлінеді:

- 1) мемлекеттік өңірлік табиғи парктер;
- 2) мемлекеттік зоологиялық парктер;
- 3) мемлекеттік ботаникалық бақтар;
- 4) мемлекеттік дендрологиялық парктер;
- 5) мемлекеттік табиғи ескерткіштер;
- 6) мемлекеттік табиғи резерваттар.

Қазақстан Республикасының заң актілерінде ерекше қорғалатын табиғи аумақтардың басқа түрлері де көзделуі мүмкін. Ерекше қорғалатын табиғи аумақтарды республикалық маңызы бар санаттарға жатқызуды уәкілетті органның ұсынысы бойынша Қазақстан Республикасының Үкіметі, жергілікті маңызы бар санатқа - облыстардың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың жергілікті атқарушы органдары уәкілетті органның келісімімен жүзеге асырады.

Ерекше қорғалатын табиғи аумақты заңды тұлға мәртебесімен бір түрден екінші түрге ауыстыру оның мәртебесінің төмендеуіне әкеп соғады, ол табиғи және (немесе) техногендік сипаттағы төтенше жағдай нәтижесінде ерекше құндылығы мен бірегейлігін ішінара немесе толықтай жоғалту арқылы жүзеге асырылады.

Заңды тұлға мәртебесі бар ерекше қорғалатын табиғи аумақты оның мәртебесінің төмендеуіне немесе жоғарылауына әкеп соғу туралы шешім жаратылыстану негізінде мемлекеттік экологиялық сараптаманың оң қорытындысы негізінде қабылданады:

1) республикалық маңызы бар ерекше қорғалатын табиғи аумақта - уәкілетті органның ұсынысы бойынша Қазақстан Республикасының Үкіметі;

2) жергілікті маңызы бар ерекше қорғалатын табиғи аумақта - уәкілетті органмен келісім бойынша облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың жергілікті атқарушы органы.

Республикалық маңызы бар қалалардың шекараларында орналасқан мемлекеттік табиғат ескерткіштерін қоспағанда, ерекше қорғалатын табиғи аумақтарды " республикалық маңызы бар" санатынан "жергілікті маңызы бар" санатына ауыстыруға жол берілмейді.

Орман шаруашылығы, балық аулау және аң аулау саласындағы уәкілетті орган Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 709-бабына сәйкес әкімшілік істер қаралады және Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 370-бабына сәйкес әкімшілік жазалар қолданылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 797-бабының 1-бөлігінің 1) тармақшасына сәйкес Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 370-бабында көрсетілген бұзушылықтарды жасаған кезде, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекс 797-бабының екінші бөлігінде көрсетілген уәкілетті лауазымды адам көлік құралдарын, кемелерді, оның ішінде шағын кемелерді ұстауға, жеткізуге және пайдалануға тыйым салуға құқылы. оларды арнайы сақтау орындарына, автотұрақтарға немесе көліктік бақылаудың стационарлық пунктіне жақын орналасқан учаскелерге уақытша сақтау үшін, соның ішінде басқа көлік құралын (жүк машинасын), кемені немесе шағын кемені пайдалану арқылы, ұстау себептерін жою;

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 797-бабының 2-бөлігіне сәйкес көлік құралын, кемені, оның ішінде кішігірім кемені ұстауға, жеткізуге және пайдалануға тыйым салуды адам әкімшілік құқық бұзушылық жасаған кезде ішкі істер органдарының, Ұлттық қауіпсіздік комитетінің Шекара қызметі және әскери полиция қызметкерлері жүзеге асырады, ұлттық қауіпсіздік органдарының, Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің, басқа да әскерлер мен әскери бөлімдердің көлігін жүргізу Қазақстан, көліктік бақылау органдары, орман және аңшылық шаруашылығы, ерекше қорғалатын табиғи аумақтар, балық қорғау (орман, балық аулау, аң аулау, ерекше қорғалатын табиғи аумақтар саласындағы заңдарды бұза отырып), өз кірістеріндегі мемлекеттік кірістер органдарының лауазымды адамдары.

Арнайы учаскелерде немесе тұрақтарда уақытша сақтау үшін көлік құралын жеткізуді (эвакуациялауды) жергілікті атқарушы органдар жүзеге асыра алады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 804-бабы 3-бөлігінің 2) тармақшасында Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 685 - 735-баптарында аталған органдармен қаралған әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша құқық бұзушылықтар туралы есептерді осы органдардың уәкілетті лауазымды адамдары жасауға құқылы. Сонымен қатар, әкімшілік құқық бұзушылық туралы

хаттаманы орман, балық аулау және аң аулау саласындағы уәкілетті органдардың мамандандырылған ұйымдарының лауазымды адамдары жасауға құқылы (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 370-бабы).

371-бап. Ормандарды молықтыру тәртібі мен мерзімдерін бұзу және орман қоры учаскелерінде ормандарды молықтыру мен орман өсіруге арналған өзге де санаттар

Ормандарды молықтыру және орман өсіруге арналған ағаш кесу және басқа санаттардағы ағаш кесу тәртібі мен мерзімдерін бұзу, -

лауазымды адамдарға ескерту жасауға немесе он айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Қылмыстың объектісі - ормандарды молықтыру мен орман өсіруге арналған ағаш кесу және басқа да санаттағы ағаш кесу белгілерін қоюдың белгіленген тәртібі мен шарттары.

Қазақстан Республикасының 2003 жылғы 8 шілдедегі № 477 Орман кодексінің 4-бабының 62) тармақшасына сәйкес "орман өсіру" - "жасанды орман салу немесе орманға жатпайтын жерлерге табиғи орман өсіру".

Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрінің 2014 жылғы 22 желтоқсандағы № 18-02 / 681 бұйрығымен бекітілген "Ормандарды молықтыру және орман өсіру және олардың сапасын бақылау ережелері" 6 - 11-тармақтарында ормандарды молықтыру және орман өсіру келесі әдістермен жүзеге асырылады:

- 1) орманды табиғи қалпына келтіру;
- 2) орманның табиғи қалпына келтірілуі жөніндегі шаралар;
- 3) орман дақылдарын құру.

Тау ормандарының тік беткейлерінде орманды молықтыру орманды табиғи қалпына келтіру немесе орманның табиғи қалпына келуіне ықпал ету шаралары арқылы жүзеге асырылады.

Орманды табиғи қалпына келтіру және экономиканың қарқындылығына байланысты орманды табиғи қалпына келтіру және орман дақылдарын құруға ықпал ететін ойпатты аймақтарда.

Ормансыз жерлерде, орман дақылдарының экономикалық тұрғыдан құнды түрлерімен табиғи қалпына келуінің мүмкін болатын шекті мерзімінде орман дақылдары құрылады.

Орман дақылдары ағаш кесу алаңдары кесілгеннен кейін дереу құрылуы керек орман алқаптары орман орналастыру жобаларында айқындалады.

Мемлекеттік орман қоры учаскелерінде орман өсіру мен орман өсіруді орман иелері жүзеге асырады.

Ағаш кесу жұмыстарын жүргізер алдында "Ормандарды молықтыру және орман өсіру және олардың сапасын бақылау ережелерінің" 12-15 тармақтарына сәйкес, орман

түгендеу материалдарына сәйкес, кесіліп жатқан учаскеде ормандарды молайту әдісі анықталады.

Егер орман пайдалану жоспары орманның табиғи қалпына келуін көздейтін болса, ағаш кесу бұталы өсімдіктер мен көшеттерді сақтайтын тәсілдермен жүзеге асырылады. Бұл жағдайда ағаш кесу басталғанға дейін астық өсіру жазылады.

Орманның табиғи қалпына келуі немесе орманның табиғи қалпына келуіне ықпал ететін шаралар ормандарды қалпына келтіру қорын құрайды.

Орманды табиғи қалпына келтіру (өсіру):

1) экономикалық тұрғыдан құнды тұқымдардың өсіп-өнуінің болуы;

2) егер тұқымдарды қалпына келтіру мүмкін болмаса, ал вегетациялық жаңарту үй шаруашылығының мақсаттарына сәйкес келсе, тамырлы немесе тамырлы ұрықтардан өсінділер қалыптастыру арқылы вегетативті қалпына келтіруге қабілетті ағаш түрлерінің екпелерін кесу.

Орманның вегетативті қалпына келуі жағдайында (тамырдан шыққан өсінділер, тамыр тұқымдары), еменнің өсіп-өнуі екі ұрпақтан, қайың, көктеректен - үш ұрпақтан аспауы керек.

"Ормандарды молықтыру және орман өсіру және олардың сапасын бақылау ережелерінің" 16–24 тармақтары ормандарды табиғи қалпына келтіруді ынталандыру шаралары табиғи қалпына келтіру ойдағыдай ормандарда жүзеге асырылатындығын көрсетеді.

Орманның табиғи қалпына келуіне ықпал ету шаралары:

1) экономикалық тұрғыдан құнды түрлерді жинау кезінде өміршең өсімдіктің сақталуы;

2) ағаш кесу және ағаш егу аяқталғаннан кейін өздігінен себуге күтім жасау;

3) топырақ бетінің жартылай минералдануы;

4) қоршауларды кесу;

5) экономикалық тұрғыдан құнды түрлердің өсіп-өну және өздігінен өсетін өсімдіктердің жеткіліксіз немесе біркелкі таралмаған учаскелерінде орманның табиғи қалпына келуін жақсарту үшін негізгі түрлердің көшеттерін немесе көшеттерін отырғызу.

Тұқым себу машиналарын (ағаштар мен бұтақтарды) қараусыз қалдыру - жаңаруды қамтамасыз етудің маңызды шарты ретінде алып тастау және ағаш кесу кезінде міндетті түрде суландыру мәдениеті болып табылады. Сонымен бірге, дербес шара түрі ретінде орманның табиғи қалпына келуіне ықпал ететін шаралар кірмейді.

Егін жинау кезінде экономикалық құнды түрлердің өміршең өсуін сақтауды орман иелері мен орман пайдаланушылар тиісті кесу технологиясын қолдану арқылы қамтамасыз етеді.

Ағаштарды ағаш кесу аяқталғаннан кейін күтіп ұстау қалған өсімдіктің қалдықтарын кесіп тастауға және топырақпен жабуға, ағаштар мен бұталарды көлеңкеден өткізуге және өте тығыз топтарды жіңішке етуге бағытталған.

Топырақ бетінің минералдануы тұқымның өсіп-өнуіне және көшеттердің өмір сүруіне қолайлы жағдай туғызу үшін, ағаштардың түсуіне кіретін стендтердің астынан алты-оннан оннан аспайтын алқаптарда және шөгінділерде жүзеге асырылады.

Топырақтың минералдануы учаскенің жалпы алаңының кемінде отыз пайызын құрайтын жерде және көшеттерден бес метрден немесе сақталған өсімдіктер топтарынан үш метрден аспайтын жерде жүзеге асырылады.

Егер үй ағаштары мен жабайы жануарлардың жас ағаштарға зақым келу қаупі бар болса, орманның табиғи жаңаруы бар жерлер барлық жағынан немесе мал айдалатын жерлерде қоршалады.

Орманды табиғи қалпына келтіруге арналған учаскелер орман өсіру қорын құрайды.

Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрінің 2012 жылғы 9 қарашадағы № 17-02 / 566 бұйрығымен бекітілген "Орманды пайдалану жөніндегі нұсқаулық" 318-тармақта орман жағдайлары түрлері бойынша ормансыз орман алқаптары (қабаттар) шартты түрде нысаналы түрлерге жатады, олар кейіннен пайда болады. орман өсіру жүзеге асырылады.

Құқықбұзушылықтың объективтік жағы ағаш кесу және орман қорын молықтыру мен орман өсіруге арналған басқа да санаттағы ағаш кесу тәртібі мен шарттарын бұзу әрекеттерінен көрінеді.

Қылмыстың субъективті жағы бұл әрекетті қасақана немесе немқұрайлылық түрінде де жасауға болатындығымен сипатталады.

Арнайы құқық бұзушы субъектісі - лауазымды тұлға.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 709-бабына сәйкес олар әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды және Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 371-бабына сәйкес әкімшілік жаза қолданады, орман, балық аулау және аң аулау саласындағы уәкілетті орган.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 804-бабы 3-бөлігінің 2) тармақшасында қарастыру әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 685 - 735-баптарында көрсетілген органдардың құзыретіне жатқызылған кезде, құқық бұзушылықтар туралы хаттамаларды осы органдардың уәкілетті лауазымды адамдары жасауға құқылы. Сонымен қатар, әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамаларды орман, балық және аңшылық шаруашылығы саласындағы уәкілетті органдардың мамандандырылған ұйымдарының лауазымды адамдары жасауға құқылы (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 371-бабы).

372-бап. Орман фаунасының жойылуы немесе бүлінуі, сондай-ақ ормандардың қалдықтармен, химикаттармен және орман қорының жерлеріне басқа да зақымдалуымен жабылуы

1. Орман фаунасының жойылуы немесе бүлінуі -

жеке тұлғаларға - бес, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға - он, орташа кәсіпкерлік субъектілеріне - жиырма, ірі бизнес үшін - екі жүз елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Орманға ағынды сулармен, химикаттармен, өнеркәсіптік және тұрмыстық шығарындылармен, қалдықтармен және қоқыстармен, оның кебуіне, ауруына немесе орманның бітелуіне әкеліп соқтыруы, -

жеке тұлғаларға - бес, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға - отыз бес, орта бизнеске - жетпіс, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне - төрт жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

3. Орман қорының жерлеріндегі орманды ағызу арықтарының, дренаждық жүйелер мен жолдардың жойылуы немесе бүлінуі -

жеке тұлғаларға бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

4. Осы баптың бірінші, екінші және үшінші бөліктерінде көзделген, ерекше қорғалатын табиғи аумақтарда жасалған әрекеттер -

жеке тұлғаларға - он, шағын бизнес субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға - елу бес, орта бизнеске - жүз, ірі бизнес үшін - бес жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Түсіндірілген құқық бұзушылықтың объектісі - орман фаунасы. Қазақстан Республикасының 2003 жылғы 8 шілдедегі № 477 Орман кодексінің 113-бабының 14) тармақшасында орман қорын күзету, қорғау, пайдалану, ормандарды молықтыру және орман өсіру саласындағы бұзушылықтар орманға пайдалы фаунаның жойылуына алып келеді.

Қазақстан Республикасының Орман кодексінің 9-бабына сәйкес орман қоры құрамына кіретін, жинақталған және өндірілген ағаш, сағыз және ағаш шырындары, ұсақ ағаш ресурстары, жабайы жемістер, жаңғақтар, саңырауқұлақтар, жидектер, дәрілік өсімдіктер мен техникалық шикізаттар, басқа да өсімдіктер мен жануарлардан алынған өнімдер жатады.

Орманның пайдалы қасиеттеріне оның өсіп келе жатқан күйінде өзіне тән экологиялық және әлеуметтік маңызы бар функциялары кіреді (оттегінің эволюциясы, көмірқышқыл газының сіңуі, топырақтың су мен жел эрозиясынан қорғалуы, беткі қабаттың ағып кетуін ішкі қабатқа, бальнеологиялық және климатты реттейтін қасиеттері).

Қазақстан Республикасының Орман кодексінің 62-бабына сәйкес мемлекеттік орман қорын күзету мен қорғаудың негізгі міндеттері:

- 1) орман өрттерінің алдын алу, оларды уақтылы анықтау және жою;
- 2) мемлекеттік орман қорының аумағында жұмыс істейтін барлық ұйымдармен, сондай-ақ орманда орналасқан жеке тұлғалармен ормандардағы барлық өрт сөндіру және санитарлық ережелердің сақталуын қамтамасыз ету;
- 3) ормандарды заңсыз ағаш кесуден, бүлдіруден, ұрлаудан және Қазақстан Республикасының орман заңнамасын өзге де бұзудан, сондай-ақ мемлекеттік орман қорының жерлерін қорғаудан;
- 4) орман пайдаланушылардың тұрақты өсу, мемлекеттік орман қоры учаскелерінде ағаш кесу ережелерін және орман пайдаланудың өзге де түрлерінің ережелерін сақтауын қамтамасыз ету;
- 5) орман зиянкестері мен ауруларының ошақтарын уақтылы анықтау, олардың дамуын және олармен күресуді болжау;
- 6) биотехнологиялық іс-шаралар өткізу;
- 7) мемлекеттік орман қоры аумағында аң аулау және балық аулау ережелерінің сақталуын қамтамасыз ету;
- 8) мемлекеттік орман қорын күзетуді, қорғауды, молықтыруды, ормандарды ұтымды пайдалануды және орман өсіруді қамтамасыз ететін өзге де іс-шаралар;
- 9) Қазақстан Республикасының экологиялық заңнамасында белгіленген экологиялық талаптардың сақталуын қамтамасыз ету.

Қазақстан Республикасы Орман кодексінің 75-бабында орман биоценоздарындағы өсімдіктер мен жануарлардың түрлері мен формаларын қалпына келтіру және молықтыру жергілікті байырғы флора мен фаунаның ең жақсы өкілдерін қайта жаңғыртумен жүзеге асырылады. Өсімдіктің негізгі жергілікті түрлеріне зиянды өсімдіктерді енгізуге тыйым салынады.

Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрінің 2012 жылғы 9 қарашадағы № 17-02 / 566 бұйрығымен бекітілген Орманды басқару құралының 377-тармағына сәйкес аңшылық шаруашылығы жұмыстарын орман шаруашылығымен бір уақытта жүргізу кезінде (немесе егер бұрын аңшылық шаруашылығынан материалдар болған жағдайда) осы бөлім әзірленбеген, бірақ Орман орналастыру жобасы аңшылық шаруашылығы құжаттарына тиісті сілтеме жасайды. Аңшылықты басқару құжаттары болмаған кезде орман орналастыру жобасы объектінің аумағында өмір сүретін фауналар саны туралы ақпарат береді (орман иесінің айтуы бойынша) және жануарлар мен құстардың санын көбейтуге, жердің жемшөп, ұя және қорғаныш қасиеттерін жақсартуға, қыс мезгілінде жануарларды тамақтандыруға, биотехнологиялық шараларды әзірлеуге; жыртқыштар санының азаюы, адам қызметінің зиянды әсерінің әлсіреуі.

Түсіндірілген құқық бұзушылықтың объективті жағы орман фаунасын жою немесе бүлдіру бойынша іс-әрекетте көрінеді.

Қылмыстың субъективті жағы бұл әрекетті қасақана немесе немқұрайлылық түрінде де жасауға болатындығымен сипатталады.

Құқық бұзушылықтың субъектісі жалпы болып табылады - жеке тұлға, шағын бизнес немесе коммерциялық емес ұйым, орта бизнес, ірі бизнес субъектісі.

2-бөлім. Түсіндірілген қылмыстың объектісі - орман. Қазақстан Республикасы Орман кодексінің 4-бабының 32) тармағына сәйкес "орман" - бұл орманды және бұталы өсімдіктер мен жабайы табиғаттың басқа компоненттерінің үйлесуі негізінде, қоршаған ортамен өзара әрекеттесетін және маңызды экологиялық, экономикалық және әлеуметтік маңызы бар табиғи кешен".

Қазақстан Республикасының Орман кодексінің 6-бабында Қазақстан Республикасының аумағында орналасқан барлық ормандар, сондай-ақ орман өсірілмеген, бірақ орман шаруашылығының қажеттіліктері үшін орман қорының жерлері Қазақстан Республикасының орман қорын (бұдан әрі - орман қоры) құрайды. Орман қоры мемлекеттік және жеке орман қорларынан тұрады.

Мемлекеттік орман қорына:

1) ерекше қорғалатын табиғи аумақтардағы табиғи және жасанды шығу ормандары (орман және орман емес жерлерді қоса алғанда);

2) табиғи және жасанды ормандар, сондай-ақ орман шаруашылығының қажеттіліктері үшін мемлекеттік орман қоры учаскелерінде орман өсімдіктерімен жабылмайтын жер учаскелері;

3) ені он метр немесе одан көп, аумағы 0,05 гектардан асатын темір жолдар мен халықаралық және республикалық маңызы бар жалпыға ортақ пайдаланылатын автомобиль жолдарының, каналдардың, магистральдық құбырлардың және басқа да желілік құрылыстардың оң жағындағы қорғаныш екпелері.

Жекеше орман қоры Қазақстан Республикасының Жер кодексіне сәйкес орман өсіруге арналған жер учаскесіне жеке меншікке немесе ұзақ мерзімді жер пайдалануға берілген жеке және мемлекеттік емес заңды тұлғалардың қаражаты есебінен құрылған жерлерді қамтиды:

1) жасанды екпелер;

2) тұқымдық және (немесе) вегетативті құралдармен туындайтын табиғи шығу екпелері;

3) жеке орман питомниктері;

4) арнайы мақсаттағы екпелер;

5) агроөнеркәсіптік екпелер;

6) жеке меншіктегі шаруашылық жолдарының учаскесіндегі қорғаныштық екпелер.

Орман қорына жатпайды:

- 1) мемлекеттік орман қоры жерлерінен тыс орналасқан, ауданы 0,05 га-дан кем жеке ағаштар мен ағаштар топтары, ауылшаруашылық жерлердегі бұталар;
- 2) қалалық ормандарды қоспағанда, елді мекендер шекараларын көгалдандыру;
- 3) үй учаскелеріндегі, саяжайлардағы және бақша учаскелеріндегі ағаштар мен бұталар.

Қазақстан Республикасы Орман кодексінің 113-бабы 1-тармағының 15) тармақшасында орман қорын сақтау, қорғау, пайдалану, ормандарды молықтыру және орман өсіру саласындағы заң бұзушылықтар орманға ағынды сулармен, химиялық заттармен, өнеркәсіптік және тұрмыстық қалдықтармен, қалдықтар мен қалдықтармен зақымдалады, бұл оның кебуіне әкеледі. немесе ауру немесе орманның бітелуі.

Сонымен, құқық бұзушылықтың объективті жағы орманды ағынды сулармен, химиялық заттармен, өнеркәсіптік және тұрмыстық шығарындылармен, қалдықтармен және қоқыстармен бүлдіруге, оның кебуіне немесе ауруына немесе орманның бітелуіне әкеп соқтыратын әрекеттерден көрінеді.

Қазақстан Республикасының 2007 жылғы 9 қаңтардағы № 212 Экологиялық кодексінің 1-бабының 68) тармақшасына сәйкес "ағынды сулар" - бұл "өндірістік немесе тұрмыстық қажеттіліктер үшін пайдаланылатын, осылайша олардың бастапқы құрамын немесе физикалық қасиеттерін өзгерткен қосымша қоспалар (ластану)". "Елді мекендер мен өнеркәсіптік кәсіпорындар аумағынан жауын-шашын кезінде, көше суару кезінде немесе одан кейін тау-кен жұмыстары кезінде пайда болған су ағынды сулар болып саналады".

Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрінің 2015 жылғы 17 қарашадағы № 18-02 / 1003 бұйрығымен бекітілген "Ормандардағы санитарлық ережелердің" 44-тармағына сәйкес орманға ағынды сулармен, химиялық заттармен, өнеркәсіптік және тұрмыстық қалдықтармен, қалдықтардың және қалдықтардың кептірілуіне әкеп соқтыратын зиян. немесе орманның ауруы немесе ластануы орындалмайды. Елді мекендерден әкетілетін қоқыстар тек арнайы бөлінген жерлерде жүзеге асырылады.

Түсіндірілген корпус қылмысының субъективтік жағы акт тікелей қасақана немесе немқұрайдылық түрінде де жасалуы мүмкін екендігінде көрінеді.

Құқық бұзушылықтың жалпы субъектісі - жеке тұлғалар, шағын бизнес немесе коммерциялық емес ұйым, орта бизнес немесе ірі бизнес субъектісі.

3-бөлім. Орман қорының жерлеріндегі орманды ағызу арықтары, дренаждық жүйелер мен жолдар құқық бұзушылықтың объектілері болып табылады.

Қазақстан Республикасының Орман кодексінің 113-бабы 1-тармағының 16) тармақшасына сәйкес, орман қорын күзету, қорғау, пайдалану, ормандарды молықтыру және орман өсіру саласындағы бұзушылықтар орман қорының жерлеріндегі орманды дренаждарды, дренаждық жүйелер мен жолдарды жою немесе бүлдіру болып табылады.

Қазақстан Республикасының Орман кодексінің 8-бабына сәйкес орман қорының жерлері мемлекеттік және жеке орман қоры жерлеріне бөлінеді.

Мемлекеттік орман қорының жерлеріне табиғи ормандармен жабылған жерлер, бюджеттік қаражат есебінен құрылған жасанды ормандар және мемлекеттік орман шаруашылығы ұйымдарына тұрақты пайдалануға берілген ормандармен (орман және ормансыз жерлер) жатады.

Жеке орман қорының жерлеріне Қазақстан Республикасының Жер кодексіне сәйкес жеке меншіктегі немесе ұзақ мерзімді жер пайдалануындағы жеке және мемлекеттік емес заңды тұлғаларға берілген, орман өсіру үшін белгіленген мақсатпен:

- 1) жасанды екпелер;
- 2) тұқымдық және (немесе) вегетативті жолмен туындайтын табиғи шығу екпелері;
- 3) жеке орман питомниктері;
- 4) арнайы мақсаттағы екпелер;
- 5) агроөнеркәсіптік екпелер;
- 6) жеке меншіктегі шаруашылық жолдарының учаскесіндегі қорғаныштық екпелер.

Мемлекеттік орман қорының жер шекаралары орман түгендеу материалдары негізінде жерге орналастыру жұмыстарын жүргізу кезінде белгіленеді және нақтыланады.

Мемлекеттік орман қоры учаскелерін сату, кепіл және басқа да мәмілелер арқылы иеліктен шығаруға жол берілмейді. Орман алқаптарын беру, алып қою және пайдалану тәртібі осы Кодексте, Қазақстан Республикасының Жер және Азаматтық кодексінде айқындалады.

Түсіндірілген құқық бұзушылықтың объективті жағы орман қорының жерлеріндегі орманның дренаждық арықтарын, дренаждық жүйелері мен жолдарын жою немесе бүлдіру жөніндегі іс-әрекеттерде көрінеді.

Түсіндірілген корпус қылмысының субъективтік жағы акт тікелей қасақана немесе немқұрайдылық түрінде де жасалуы мүмкін екендігінде көрінеді.

Қылмыстың субъектісі жалпы - жеке тұлғалар.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 372-бабының төртінші бөлігі оның құрамы түсіндірме баптың алғашқы үш бөлігінің (объект, объективтік жағы, субъективтік жағы, тақырыбы) бір біліктілік атрибуты болған кезде сәйкес келуімен сипатталады. Бұл әрекеттер ерекше қорғалатын табиғи аумақтарда жасалуы керек.

"Ерекше қорғалатын табиғи аумақтар туралы" Қазақстан Республикасының 2006 жылғы 7 шілдедегі № 175 Заңының 1-бабы 3) тармақшасында "ерекше қорғалатын табиғи аумақтар" дегеніміз "табиғи кешендер мен мемлекеттік объектілері бар жер учаскелері, су объектілері және әуе кеңістігі" деп көрсетілген. ерекше қорғалатын режимі бар табиғи резервтік қор.

"Ерекше қорғалатын табиғи аумақтар туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 14-бабында ерекше қорғалатын табиғи аумақтардың санаттары мен түрлері реттелген.

Сонымен, ерекше қорғалатын табиғи аумақтар мемлекеттік табиғи-қорық қоры объектілерінің маңыздылығына байланысты республикалық немесе жергілікті маңызы бар санатқа жатады.

Құру мақсаттары мен қорғау режимінің түріне қарай республикалық маңызы бар ерекше қорғалатын табиғи аумақтардың келесі түрлері бөлінеді:

- 1) мемлекеттік табиғи қорықтар;
- 2) мемлекеттік ұлттық табиғи парктер;
- 3) мемлекеттік табиғи резерваттар;
- 4) мемлекеттік зоологиялық парктер;
- 5) мемлекеттік ботаникалық бақтар;
- 6) мемлекеттік дендрологиялық парктер;
- 7) мемлекеттік табиғи ескерткіштер;
- 8) мемлекеттік табиғи қорықтар;
- 9) мемлекеттік ерекше қорғалатын табиғи аумақтар.

Қорғау режимінің құрылу мақсатына және түріне байланысты жергілікті маңызы бар ерекше қорғалатын табиғи аумақтардың келесі түрлері бөлінеді:

- 1) мемлекеттік өңірлік табиғи парктер;
- 2) мемлекеттік зоологиялық парктер;
- 3) мемлекеттік ботаникалық бақтар;
- 4) мемлекеттік дендрологиялық парктер;
- 5) мемлекеттік табиғи ескерткіштер;
- 6) мемлекеттік табиғи резерваттар.

Қазақстан Республикасының заң актілерінде ерекше қорғалатын табиғи аумақтардың басқа түрлері де көзделуі мүмкін. Ерекше қорғалатын табиғи аумақтарды республикалық маңызы бар санаттарға жатқызуды уәкілетті органның ұсынысы бойынша Қазақстан Республикасының Үкіметі, жергілікті маңызы бар санатқа - облыстардың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың жергілікті атқарушы органдары уәкілетті органның келісімімен жүзеге асырады.

Ерекше қорғалатын табиғи аумақты заңды тұлға мәртебесімен бір түрден екінші түрге ауыстыру оның мәртебесінің төмендеуіне әкеп соғады, ол табиғи және (немесе) техногендік сипаттағы төтенше жағдай нәтижесінде ерекше құндылығы мен бірегейлігін ішінара немесе толықтай жоғалту арқылы жүзеге асырылады.

Заңды тұлға мәртебесі бар ерекше қорғалатын табиғи аумақты оның мәртебесінің төмендеуіне немесе жоғарылауына әкеп соғу туралы шешім жаратылыстану негізінде мемлекеттік экологиялық сараптаманың оң қорытындысы негізінде қабылданады:

1) республикалық маңызы бар ерекше қорғалатын табиғи аумақта - уәкілетті органның ұсынысы бойынша Қазақстан Республикасының Үкіметі;

2) жергілікті маңызы бар ерекше қорғалатын табиғи аумақта - уәкілетті органмен келісім бойынша облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың жергілікті атқарушы органы.

Республикалық маңызы бар қалалардың шекараларында орналасқан мемлекеттік табиғат ескерткіштерін қоспағанда, ерекше қорғалатын табиғи аумақтарды " республикалық маңызы бар" санатынан "жергілікті маңызы бар" санатына ауыстыруға жол берілмейді.

Орман шаруашылығы, балық аулау және аң аулау саласындағы уәкілетті орган Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 709-бабына сәйкес әкімшілік істер қаралып, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 372-бабына сәйкес әкімшілік жазалар қолданылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 792-бабы 1-бөлігінің 1) тармақшасына сәйкес Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 372-бабында көрсетілген бұзушылықтар жасалған кезде, осы баптың екінші бөлігінде көрсетілген уәкілетті лауазымды адам көлік құралдарын, кемелерді, оның ішінде ұсақ кемелерді, оларды арнайы сақтау орындарына, тұрақтарға немесе көліктік бақылаудың стационарлық пунктіне жақын жерде, соның ішінде басқа көлік құралын (жүк машинасын), кемені немесе кішігірім қайықты пайдалану арқылы уақытша сақтау үшін жеткізу арқылы ұстау себептерін жоюға, бойынша.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 797-бабының 2-бөлігі көлік құралын , кемені, оның ішінде кішігірім кемені ұстауға, жеткізуге және пайдалануға тыйым салуды ішкі істер органдарының қызметкерлері, Қазақстан Республикасы Мемлекеттік шекарасын күзету және қорғау жөніндегі Ұлттық қауіпсіздік комитетінің Шекара қызметі және әскери полиция қызметкерлері жүзеге асыратынын көрсетеді. ұлттық қауіпсіздік органдарының, Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің, басқа да әскерлер мен әскери құрылымдардың көлік құралын жүргізуші адамның әкімшілік құқық бұзушылық Қазақстан Республикасының көліктік бақылау органдары, өз өкілеттіктері шегінде орман және аңшылық шаруашылығы, ерекше қорғалатын табиғи аумақтар, балық қорғау (орман, балық аулау, аң аулау, ерекше қорғалатын табиғи аумақтар саласындағы заңнаманы бұза отырып), өз кірісіне кіретін мемлекеттік кірістер органдарының лауазымды адамдары.

Арнайы учаскелерде немесе тұрақтарда уақытша сақтау үшін көлік құралын жеткізуді (эвакуациялауды) жергілікті атқарушы органдар жүзеге асыра алады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істердің қаралуы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 804-бабы 3-бөлігінің 2) тармақшасына сәйкес, қарастырылуы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 685 - 735-баптарында көрсетілген органдарға жатқызылған, құқық бұзушылықтар туралы есептерді осы органдардың уәкілетті лауазымды адамдары жасауға құқылы. Сонымен қатар, әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттаманы орман, балық және аңшылық саласындағы уәкілетті

органдардың мамандандырылған ұйымдарының лауазымды адамдары жасауға құқылы (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 372-бабы).

373-бап. Орман пайдалануды рұқсат беру құжаттарында көзделген мақсаттарға немесе талаптарға сәйкес емес жүзеге асыру

1. Орман пайдалануды рұқсат беру құжаттарында көзделген мақсаттарға немесе талаптарға сәйкес емес жүзеге асыру, –

Жеке тұлғаларға – үш, лауазымды адамдарға, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне – бес, орта кәсіпкерлік субъектілеріне – он, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне қырық айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Ерекше қорғалатын табиғи аумақтарда жасалған дәл сол іс-әрекет, –

Жеке тұлғаларға – он, лауазымды адамдарға, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне – жиырма, орта кәсіпкерлік субъектілеріне – отыз, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне бір жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Қылмыстың түсіндірілген құрамы объекті болып рұқсатта көзделген мақсаттарға немесе талаптарға сәйкес орман пайдалануды жүзеге асыру нәтижесінде туындайтын қоғамдық-құқықтық қатынастар болып табылады.

Қазақстан Республикасының 2003 жылғы 8 шілдедегі № 477 Орман кодексінің 4-бабының 42), 47), 48) тармақшаларында концептуалды аппарат бекітілді:

- орман қорын пайдалану - жеке және заңды тұлғалардың Қазақстан Республикасының заң актілерінде белгіленген орман пайдалану құқығы, сондай-ақ орман қоры аумағында жер, су және кең таралған пайдалы қазбаларды шаруашылық және өзге де мақсаттарда пайдалану құқығы;

- орман орналастыру - орман ресурстары мен орманның пайдалы қасиеттерін пайдалану жөніндегі заңды және экономикалық реттелген іс-шаралар;

- орман пайдаланушы - осы Кодексте белгіленген тәртіппен уақытша орман пайдалану құқығы берілген жеке немесе заңды тұлға.

Қазақстан Республикасының Орман кодексінің 29-бабына сәйкес мемлекеттік орман қоры учаскелерінде ұзақ мерзімді орман пайдалану құқығы конкурс нәтижелері туралы хаттама және оның негізінде жасалған келісім негізінде туындайды. Тендерге Қазақстан Республикасының азаматтары және шетелдік қатысусыз Қазақстан Республикасының заңды тұлғалары қатысуға құқылы.

Мемлекеттік орман қоры учаскелерінде қысқа мерзімді орман пайдалану құқығы қысқа мерзімді орман пайдалану туралы келісімнің және (немесе) орман билеті негізінде туындайды.

Жеке тұлға - орман пайдаланушы қайтыс болған жағдайда оған тиесілі орман пайдалану құқығы Қазақстан Республикасының азаматтық заңнамасында белгіленген тәртіппен басқа тұлғаға ауысады. Орман пайдаланушының заңды тұлғасы қайта құрылған кезде оны пайдалану құқығы Қазақстан Республикасының заңнамасында

белгіленген тәртіппен қайта ұйымдастырылған заңды тұлғаның құқықтық мұрагері болып табылатын заңды тұлғаға тиесілі.

Орман пайдалану құқығы орман пайдалану түрін сақтау жағдайында, егер цессионердің орман пайдалану үшін қажетті құралдары мен өндірістік қуаттылығы және облыстық атқарушы органдар айқындайтын тиісті біліктілік мамандары болған жағдайда ғана берілуі мүмкін. Орман пайдалану құқығын беру ұзақ мерзімді және қысқа мерзімді орман пайдалану шарттарына, ағаш кесу билеттеріне, орман билеттеріне өзгерістер енгізу арқылы жүзеге асырылады.

Қазақстан Республикасының Орман кодексінің 30-бабына сәйкес жеке орман қоры учаскелерінде орман пайдалану құқығы Қазақстан Республикасының заңдарына сәйкес жеке орман иеленушісі айқындаған тәртіппен туындайды.

Қазақстан Республикасының Орман кодексінің 31-бабында мемлекеттік орман қоры учаскелеріндегі орман ресурстары ұзақ мерзімге орман пайдалану үшін, орман кодексінің 31-бабының 1-1-тармағында көзделген орман пайдалану түрін қоспағанда, мемлекеттік орман иеленуші мен орман пайдаланушының арасындағы шартты одан әрі ресімдей отырып, конкурстық хаттама негізінде беріледі. Аңшылық мұқтаждары үшін мемлекеттік орман қоры учаскелеріндегі орман ресурстары Қазақстан Республикасының жануарлар дүниесін қорғау, өсімін молайту және пайдалану саласындағы заңнамасына сәйкес, кейіннен мемлекеттік орман иеленушісі мен орман пайдаланушының арасындағы келісімшарт негізінде жасалынған аңшылық шаруашылығы туралы шарт негізінде ұзақ мерзімді орман пайдалану үшін беріледі.

Орман ұзақ мерзімді орман пайдаланумен мемлекеттік орман қоры учаскелерінде орман пайдаланудың келесі түрлері жүзеге асырылуы мүмкін:

- 1) каротаж;
- 2) шайыр, ағаш шырындарын сатып алу;
- 3) мемлекеттік орман қорының учаскелерін аңшылық мұқтаждары үшін пайдалану;
- 4) мемлекеттік орман қоры учаскелерін ғылыми-зерттеу мақсаттары үшін пайдалану;
- 5) мемлекеттік орман қорының учаскелерін рекреациялық, рекреациялық, тарихи, мәдени, туристік және спорттық мақсаттарда пайдалану;
- 6) мемлекеттік орман қорының учаскелерін ағаш және бұта түрлері мен арнайы мақсаттағы екпелер отырғызатын материалдарды өсіру үшін пайдалану;
- 7) екінші орман пайдалану.

Мемлекеттік орман қоры учаскелеріндегі орман ресурстары орман пайдаланудың құралдары мен өндірістік қуаты бар орман пайдаланушыларға және тиісті біліктілігі бар мамандарға 10 жылдан 49 жылға дейінгі мерзімге ұзақ мерзімді орман пайдалануға беріледі.

Ағаш жинау үшін орман ресурстарын ұзақ мерзімді пайдалануды қамтамасыз ету жөніндегі конкурсқа келесі талаптарға сай келетін Қазақстан Республикасының азаматтары мен шетелдік қатысусыз заңды тұлғалар қатыса алады:

1) меншік немесе сенімгерлік негізінде материалдық-техникалық базаның болуы: ағаш кесуге, сүруге, тиеуге және тасымалдауға арналған машиналар мен жабдықтар, учаскелерде ағаш кесу ережелерімен белгіленген ағаш кесу жұмыстарын жүргізу кезінде ағаш кесу және орман шаруашылығы мен экологиялық талаптардың белгіленген көлемінің орындалуын қамтамасыз ету. мемлекеттік орман қоры;

2) ормандарда өрт қауіпсіздігі ережелерінде қарастырылған өрт сөндіру және өрт сөндіру құралдарының болуы;

3) инженерлік-техникалық қызметкердің - мамандығы бойынша жоғары кәсіби білімі бар (ағаш кесу, орман өңдеу, ағаш өңдеу, орман шаруашылығы) немесе тиісті орта кәсіптік білімі және мамандығы бойынша кемінде екі жыл жұмыс істейтін жауапты орындаушының болуы;

4) ағаш кесу, бұтақтарды кесу, ағаш кесу, тиеу және тарту жұмыстары бойынша жұмыс жүргізуге дайындалған персоналдың болуы;

5) еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғауға жауапты маманның болуы;

б) қаржыландыру көздерін көрсете отырып, ағаш жинауды және өңдеуді ұйымдастырудың перспективалық бес жылдық жоспарының болуы.

Орман ресурстарын ұзақ мерзімді орман пайдалануға беру кезінде орман қоры мемлекеттік орман қорының учаскесінде орман пайдаланушыларға орман қорының материалдарына сәйкес орман ресурстарын үздіксіз және орнықты пайдалануға мүмкіндік беретін, бірақ орман алқабының көлемінен аспайтын алаңда беріледі.

Мемлекеттік орман қоры учаскелерінде орман ресурстарын ұзақ мерзімді орман пайдалану үшін беру тиісті аумақта тұратын халықтың мүдделерін ескере отырып, айқын түрде жүргізілуге тиіс. Мемлекеттік орман қоры учаскелерінде ұзақ мерзімді орман пайдалануға берілген пайдаланылмаған орман ресурстары шарт мерзімі аяқталғаннан кейін орман пайдаланушының меншігіне берілмейді.

Қазақстан Республикасының Орман кодексінің 32-бабына сәйкес мемлекеттік орман қоры учаскелерінде ұзақ мерзімді орман пайдалану шартында келесі жағдайлар көрсетілген:

- орман пайдалану жүзеге асырылатын мемлекеттік орман қоры учаскесінің шекаралары, орман қорғанысы мен орман учаскелерінің саны көрсетілген орман шаруашылығына арналған картографиялық материалдардың көшірмесі түрінде;

- мемлекеттік орман қоры учаскесінің ауданы мен салық салу көрсеткіштері;

- орман пайдалану түрлері;

- орман пайдалану көлемі (мөлшері);

- орман пайдалану шарттары;

- орман ресурстарын дамыту және ұтымды пайдалану, конкурс жеңімпазының конкурстық өтінімінде көрсетілген ормандарды сақтау, қорғау және өсімін молайту, орман ресурстарын өңдеу бойынша іс-шаралар;

- орманды пайдаланғаны үшін төлем мөлшері және оны жасау тәртібі;
- тараптардың орман ресурстарын қорғау, қорғау және өсімін молайту жөніндегі міндеттемелері;
- келісімшарт талаптарын бұзғаны үшін тараптардың жауапкершілігі;
- сәйкестендіру нөмірі;
- Қазақстан Республикасының орман заңнамасында көзделген және тараптардың қалауы бойынша айқындалатын өзге де жағдайлар.

Қазақстан Республикасының Орман кодексінің 34-бабына сәйкес мемлекеттік орман қоры учаскелеріндегі орман қоры қысқа мерзімді орман пайдалану үшін беріледі :

1) мемлекеттік орман иелері берген орман билеті негізінде бір жылға дейінгі мерзімге;

2) мемлекеттік орман иеленуші мен орман пайдаланушының арасында жасалған қысқа мерзімді орман пайдалану шарты негізінде бір жылдан он жылға дейінгі мерзімге.

Қысқа мерзімді орман пайдалану жағдайында мемлекеттік орман қоры учаскелерінде орман пайдаланудың келесі түрлері жүзеге асырылуы мүмкін:

- 1) орманды екінші рет пайдалану;
- 2) мемлекеттік орман қоры учаскелерін ғылыми-зерттеу мақсаттары үшін пайдалану;
- 3) мемлекеттік орман қорының учаскелерін рекреациялық, тарихи, мәдени, туристік және спорттық мақсаттарда пайдалану;
- 4) қайталама ағаш ресурстарын жинау.

Қазақстан Республикасының Орман кодексінің 36-бабында мемлекеттік орман қоры учаскелерінде орман пайдалануды тек рұқсаттар негізінде жүзеге асырылады: ағаш кесу билеті және орман билеті.

Ағаш билетін беру үшін:

1) мемлекеттік орман иелері үшін - уәкілетті орган бекіткен мемлекеттік орман қоры аумағында ағаш кесудің жылдық көлемі;

2) ұзақ мерзімді орман пайдалану шартымен орман пайдаланушылар үшін, орман мекемесі бекіткен мемлекеттік орман қоры аумағында орман кесудің жылдық мөлшері.

Ағаш кесу билеті - орман пайдаланушыларға және орман иеленушілерге ағаштарды, камшыларды немесе сортименттерді (ағаш қабығындағы іскерлік және отын), кесу қалдықтарымен (тәж ағашымен), шайырмен, ағаш шырындарымен және қосалқы ағаш ресурстарымен ағаш кесуге және жинауға арналған аумақты кесіп тастауды жүзеге асыру құқығын беретін құжат.

Орман билетінде орман ресурстарының сандық және сапалық сипаттамалары, орманды пайдаланғаны үшін төлем мөлшері, жұмыс уақыты, орманды молықтыру және ағаш кесу алаңдарын тазарту шарттары, орман жинау технологиясына қойылатын талаптар және ағаш кесу билетін тоқтату шарттары туралы ақпарат бар.

Ағашты кесу билеті орман пайдаланушыларға жыл сайын оны орман пайдалану түрлеріне, оны беруге негіз болатын құжаттарда көрсетілген, мемлекеттік орман қорының белгілі бір бөлігінде ғана беріледі.

Орман пайдаланушыларға шайыр мен ағаш шырындарын сатып алуға арналған билет билеті барлық тыңдау мерзіміне беріледі. Мемлекеттік орман иеленуші орман пайдалануды, аралық ағаш кесуді және өзге де ағаш кесуді, кездейсоқ орман пайдалануды жүзеге асырған кезде ағаш кесу билеті және (немесе) орман билеті оны орман шаруашылығының басшысына, ал орман шаруашылығы болмаған жағдайда - осы ағаш кесу және орман шаруашылығын жүргізуге жауапты лауазымды тұлғаға береді.

Орман билеті - орманның қайталама пайдаланылуын, екінші орман ресурстарын жинауды және мемлекеттік орман қорының учаскелерін ғылыми-зерттеу, сауықтыру, рекреациялық, тарихи, мәдени, туристік және спорттық мақсаттарда пайдалану құқығын беретін құжат.

Ағаш кесу билетінің және орман билеттерінің нысанын, оларды есепке алу, сақтау, толтыру және беру тәртібін уәкілетті орган белгілейді. Мемлекеттік орман қоры учаскелерінде жануарлар дүниесін пайдалануға рұқсат беру Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен беріледі.

Сонымен, құқық бұзушылықтың объективтік жағы рұқсатта көзделген мақсаттарға немесе талаптарға сәйкес келмейтін орман пайдалану бойынша іс-әрекеттерде көрінеді.

Қылмыстың субъективтік жағы тікелей қасақаналық пен немқұрайлылық түрінде де көрінеді.

Құқықбұзушылықтың субъектісі жалпы болып табылады - жеке тұлға, лауазымды тұлға, шағын кәсіпкерліктің субъектісі, орта бизнес субъектісі, ірі кәсіпкерлік субъектісі.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 373-бабының 2-бөлігі оның құрамы түсіндірме мақаланың бірінші бөлігіне сәйкес келуімен сипатталады (объект, объективтік жағы, субъективтік жағы, тақырыбы) бір біліктілік белгілері болған кезде. Бұл әрекеттер ерекше қорғалатын табиғи аумақтарда жасалуы керек.

"Ерекше қорғалатын табиғи аумақтар туралы" Қазақстан Республикасының 2006 жылғы 7 шілдедегі № 175 Заңының 1-бабы 3) тармақшасында "ерекше қорғалатын табиғи аумақтар" деп "табиғи кешендерімен және объектілерімен жер учаскелері, су объектілері және әуе кеңістігі" деп көрсетілген. ерекше қорғалатын режимі бар табиғи резервтік қор.

"Ерекше қорғалатын табиғи аумақтар туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 14-бабында ерекше қорғалатын табиғи аумақтардың санаттары мен түрлері реттелген. Сонымен, ерекше қорғалатын табиғи аумақтар мемлекеттік табиғи-қорық қоры объектілерінің маңыздылығына байланысты республикалық немесе жергілікті маңызы бар санатқа жатады.

Құру мақсаттары мен қорғау режимінің түріне қарай республикалық маңызы бар ерекше қорғалатын табиғи аумақтардың келесі түрлері бөлінеді:

- 1) мемлекеттік табиғи қорықтар;
- 2) мемлекеттік ұлттық табиғи парктер;
- 3) мемлекеттік табиғи резерваттар;
- 4) мемлекеттік зоологиялық парктер;
- 5) мемлекеттік ботаникалық бақтар;
- 6) мемлекеттік дендрологиялық парктер;
- 7) мемлекеттік табиғи ескерткіштер;
- 8) мемлекеттік табиғи қорықтар;
- 9) мемлекеттік ерекше қорғалатын табиғи аумақтар.

Қорғау режимінің құрылу мақсатына және түріне байланысты жергілікті маңызы бар ерекше қорғалатын табиғи аумақтардың келесі түрлері бөлінеді:

- 1) мемлекеттік өңірлік табиғи парктер;
- 2) мемлекеттік зоологиялық парктер;
- 3) мемлекеттік ботаникалық бақтар;
- 4) мемлекеттік дендрологиялық парктер;
- 5) мемлекеттік табиғи ескерткіштер;
- 6) мемлекеттік табиғи резерваттар.

Қазақстан Республикасының заң актілерінде ерекше қорғалатын табиғи аумақтардың басқа түрлері де көзделуі мүмкін. Ерекше қорғалатын табиғи аумақтарды республикалық маңызы бар санаттарға жатқызуды уәкілетті органның ұсынысы бойынша Қазақстан Республикасының Үкіметі, жергілікті маңызы бар санатқа - облыстардың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың жергілікті атқарушы органдары уәкілетті органның келісімімен жүзеге асырады.

Ерекше қорғалатын табиғи аумақты заңды тұлға мәртебесімен бір түрден екінші түрге ауыстыру оның мәртебесінің төмендеуіне әкеп соғады, ол табиғи және (немесе) техногендік сипаттағы төтенше жағдай нәтижесінде ерекше құндылығы мен бірегейлігін ішінара немесе толықтай жоғалту арқылы жүзеге асырылады.

Заңды тұлға мәртебесі бар ерекше қорғалатын табиғи аумақты оның мәртебесінің төмендеуіне немесе жоғарылауына әкеп соғу туралы шешім жаратылыстану негізінде мемлекеттік экологиялық сараптаманың оң қорытындысы негізінде қабылданады:

1) республикалық маңызы бар ерекше қорғалатын табиғи аумақта - уәкілетті органның ұсынысы бойынша Қазақстан Республикасының Үкіметі;

2) жергілікті маңызы бар ерекше қорғалатын табиғи аумақта - уәкілетті органмен келісім бойынша облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың жергілікті атқарушы органы.

Республикалық маңызы бар қалалардың шекараларында орналасқан мемлекеттік табиғат ескерткіштерін қоспағанда, ерекше қорғалатын табиғи аумақтарды " республикалық маңызы бар" санатынан "жергілікті маңызы бар" санатына ауыстыруға жол берілмейді.

Орман шаруашылығы, балық аулау және аң аулау саласындағы уәкілетті орган Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 709-бабына сәйкес әкімшілік істер қаралып, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 373-бабына сәйкес әкімшілік жазалар қолданылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істердің қаралуы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 804-бабы 3-бөлігінің 2) тармақшасына сәйкес, қарастырылуы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 685 - 735-баптарында көрсетілген органдарға жатқызылған, құқық бұзушылықтар туралы есептерді осы органдардың уәкілетті лауазымды адамдары жасауға құқылы. Сонымен қатар, әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттаманы орман, балық және аңшылық саласындағы уәкілетті органдардың мамандандырылған ұйымдарының лауазымды адамдары жасауға құқылы (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 373-бабы).

374-бап. Ормандардың жай-күйі мен өсуіне зиянды әсер ететін объектілерді салу және пайдалану

1. Ормандардың жай-күйі мен өсуіне зиянды әсер ететін объектілерді салу және пайдалану, -

жеке тұлғаларға - бес, лауазымды адамдарға, шағын бизнес субъектілеріне - он, орта бизнес үшін - он бес, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне - жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Ерекше қорғалатын табиғи аумақтарда жасалған дәл сол әрекеттер -

жеке тұлғаларға - жиырма, лауазымды адамдарға, шағын бизнеске - отыз беске, орта бизнеске - елу мөлшерінде, ірі бизнеске - төрт жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Түсіндірілген құқық бұзушылықтың объектісі - ормандардың жай-күйі мен өсімін молайту. Қазақстан Республикасының 2003 жылғы 8 шілдедегі № 477 Орман кодексінің 113-бабы 1-тармағының 18) тармақшасында орман қорын күзету, қорғау, пайдалану, ормандарды молықтыру және орман өсіру саласындағы заң бұзушылықтар мемлекетке және молықтыруға зиянды әсер ететін объектілерді салу және пайдалану болып табылады. ормандар.

Қазақстан Республикасының Орман кодексінің 53-бабына сәйкес ормандардың жай-күйі мен өсуіне әсер ететін объектілердің құрылыстары уәкілетті органмен

міндетті түрде мемлекеттік экологиялық және санитарлық-эпидемиологиялық сараптама жүргізумен келісіледі.

Кәсіпорындарды, құрылыстарды және басқа объектілерді орналастыру, жобалау, салу және пайдалануға беру, сондай-ақ ормандардың жай-күйіне әсер ететін жаңа технологиялық процестерді енгізу кезінде ормандарды сарқынды сулардың, өнеркәсіптік және коммуналдық шаруашылықтың теріс әсерінен қорғау жөніндегі іс-шаралар көзделуі және іске асырылуы керек. - тұрмыстық қалдықтар, қоқыс пен қоқыс.

Кәсіпорындарды, шеберханаларды, көлік бағыттарын және ормандардың жай-күйіне зиянды әсер етуді болдырмайтын құрылғылармен жабдықталмаған басқа объектілерді пайдалануға беруге тыйым салынады.

Қазақстан Республикасы Орман кодексінің 4-бабының 67) тармақшасында "орманды молықтыру" дегеніміз - "орман дақылдарын құру немесе бұрын ормандар алып жатқан учаскелерде табиғи қалпына келтіруге ықпал ететін шараларды, оның ішінде орманды күтіп-баптау мен жақсарту".

Қазақстан Республикасының Орман кодексінің 68-бабына сәйкес жеке тұлғалар мен қоғамдық бірлестіктер Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес орман қорын күзетуді, қорғауды, пайдалануды, ормандарды молықтыруды және орман өсіруді қамтамасыз етуге қатысады.

Халық жергілікті басқару арқылы орман қорын қорғауға, қорғауға, пайдалануға, ормандарды молықтыруға және орман өсіруге қатысады. Мемлекеттік органдар мен ұйымдар жергілікті басқару органдарына орман қорын қорғауға, қорғауға, пайдалануға, ормандарды молықтыруға және орман өсіруге байланысты мәселелерді шешуде көмектеседі.

Орман қорын күзету, қорғау, пайдалану, ормандарды молықтыру және орман өсіру мақсатында құрылған қоғамдық бірлестіктер өз қызметін ормандардың, мемлекеттік табиғи-қорық қорының объектілерін, мәдени және табиғи мұралардың биологиялық әртүрлілігін сақтау, орман ресурстарын ұтымды пайдалануды қамтамасыз ету және мектеп орман шаруашылығын дамыту мақсатында жүзеге асырады. ерікті өрт сөндіру топтарын құру және орман қорын күзету, қорғау, пайдалану, ормандарды молықтыру және орман шаруашылығы саласындағы өзге де қызмет орман органына бірлесіп sorazvedeniya.

Қазақстан Республикасының Орман кодексінің 12-тарауында орманды молықтыру мен орман өсіруді реттейді. Осылайша, ормандарды молықтырудың мақсаты - мемлекеттік орман қорының орманды алқаптарындағы, өртенген жерлердегі және басқа аумақтардағы ормандарды уақтылы қалпына келтіру, ормандардың түрлер құрамын жақсарту, олардың өнімділігін арттыру, мемлекеттік орман қоры жерлерінің ұтымды пайдаланылуын қамтамасыз ету. Орман өсірудің мақсаты - бұрын орман алмаған аумақтарда екпелер отырғызу.

Мемлекеттік орман қоры учаскелерінде орман пайдалану ормандардың ресурстық және экологиялық әлеуетін арттыруды қамтамасыз етуі керек. Мемлекеттік орман қоры учаскелеріндегі ормандардың ресурстық және экологиялық әлеуетін арттыру ғылыми негізделген кесу, ормандарды молықтыру, олардың түрлер құрамын жақсарту, селекциялық-генетикалық негізде тұрақты тұқымдық-тұқымдық базаны құру және тиімді пайдалану, орман өсіру, орман өсіру, оның ішінде жіңішке отырғызу жүйесін енгізу нәтижесінде жүзеге асырылады. санитарлық кесу, орман шаруашылығы жолдарының құрылысы және басқа да орман шаруашылығы іс-шаралары.

Мемлекеттік орман қоры учаскелеріндегі ормандардың ресурстық және экологиялық әлеуетін арттыру жөніндегі іс-шараларды орман шаруашылығы жобаларына сәйкес орман мекемелері мен орман пайдаланушылар жүзеге асырады.

Мемлекеттік орман қоры учаскелерінде ормандарды молықтыру шаралары экологиялық және санитарлық-эпидемиологиялық талаптарға сәйкес орман жағдайлары мен экономикалық орындылығын ескере отырып, қысқа мерзімде жоғары өнімді және тұрақты стөндтер құруды қамтамасыз ететін тәсілдермен жүргізілуі керек.

Мемлекеттік орман қорында орман өсіру және орман өсіру жұмыстарының көлемі орман орналастыру ұйымдары және осы салада мамандандырылған басқа да жобалау-ізвестіру ұйымдары әзірлеген және мемлекеттік экологиялық сараптамадан өткен жобалармен анықталады.

Мемлекеттік орман қоры учаскелерінде ормандарды молықтыру, орман өсіру және олардың сапасын бақылау жөніндегі қызметті жүзеге асыру тәртібін уәкілетті орган белгілейді. Мемлекеттік орман қоры учаскелерінде табиғи орман өсіруге жәрдемдесу және табиғи өсу жағдайында қалған орман дақылдарын, питомниктерді, учаскелерді түгендеу уәкілетті орган бекіткен тәртіппен жүргізіледі. Жеке орман қоры учаскелерінде орман өсіру іс-шаралары меншік иесінің есебінен жүзеге асырылады.

Республика аумағының оңтайлы орман жамылғысын қамтамасыз ету, өзен жағалауларын, су қоймаларын орман өсіру және басқа қажет жағдайларда орман шаруашылығы мемлекеттік орман қорының жерлеріне, ең алдымен ауыл шаруашылығында пайдалануға жарамсыз жерлерге (жартастар, бөренелер, құмдар және басқа да тозған жерлер) берілуі мүмкін. жер), сондай-ақ жер учаскесі.

Орман биоценоздарындағы өсімдіктер мен жануарлардың түрлері мен формаларын қалпына келтіру және молықтыру жергілікті байырғы флора мен фаунаның ең жақсы өкілдерін қалпына келтіру арқылы жүзеге асырылады. Өсімдіктің негізгі жергілікті түрлеріне зиянды өсімдіктерді енгізуге тыйым салынады.

Сонымен, құқық бұзушылықтың объективті жағы ормандардың жай-күйі мен өсуіне зиянды әсер ететін объектілерді салу және пайдалану жөніндегі іс-әрекеттерден көрінеді.

Қылмыстың субъективтік жағы тікелей қасақаналық пен немқұрайлылық түрінде де көрінеді.

Құқық бұзушылықтың субъектісі жалпы болып табылады - жеке тұлғалар, лауазымды тұлғалар, шағын бизнес, орта бизнес, ірі бизнес.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 374-бабының 2-бөлігі оның құрамы түсіндірме мақаланың бірінші бөлімімен (объект, объективтік жағы, субъективтік жағы, субъектісі) бір біліктілік атрибутының қатысуымен сәйкес келуі мүмкіндігімен сипатталады. Бұл әрекеттер ерекше қорғалатын табиғи аумақтарда жасалуы керек.

"Ерекше қорғалатын табиғи аумақтар туралы" Қазақстан Республикасының 2006 жылғы 7 шілдедегі № 175 Заңының 1-бабы 3) тармақшасында "ерекше қорғалатын табиғи аумақтар" деп "табиғи кешендерімен және объектілерімен жер учаскелері, су объектілері және әуе кеңістігі" ерекше қорғалатын режимі бар табиғи резервтік қор деп көрсетілген.

"Ерекше қорғалатын табиғи аумақтар туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 14-бабында ерекше қорғалатын табиғи аумақтардың санаттары мен түрлері реттелген. Сонымен, ерекше қорғалатын табиғи аумақтар мемлекеттік табиғи-қорық қоры объектілерінің маңыздылығына байланысты республикалық немесе жергілікті маңызы бар санатқа жатады.

Құру мақсаттары мен қорғау режимінің түріне қарай республикалық маңызы бар ерекше қорғалатын табиғи аумақтардың келесі түрлері бөлінеді:

- 1) мемлекеттік табиғи қорықтар;
- 2) мемлекеттік ұлттық табиғи парктер;
- 3) мемлекеттік табиғи резерваттар;
- 4) мемлекеттік зоологиялық парктер;
- 5) мемлекеттік ботаникалық бақтар;
- 6) мемлекеттік дендрологиялық парктер;
- 7) мемлекеттік табиғи ескерткіштер;
- 8) мемлекеттік табиғи қорықтар;
- 9) мемлекеттік ерекше қорғалатын табиғи аумақтар.

Қорғау режимінің құрылу мақсатына және түріне байланысты жергілікті маңызы бар ерекше қорғалатын табиғи аумақтардың келесі түрлері бөлінеді:

- 1) мемлекеттік өңірлік табиғи парктер;
- 2) мемлекеттік зоологиялық парктер;
- 3) мемлекеттік ботаникалық бақтар;
- 4) мемлекеттік дендрологиялық парктер;
- 5) мемлекеттік табиғи ескерткіштер;
- 6) мемлекеттік табиғи резерваттар.

Қазақстан Республикасының заң актілерінде ерекше қорғалатын табиғи аумақтардың басқа түрлері де көзделуі мүмкін.

Ерекше қорғалатын табиғи аумақтарды республикалық маңызы бар санаттарға жатқызуды уәкілетті органның ұсынысы бойынша Қазақстан Республикасының

Үкіметі, жергілікті маңызы бар санатқа - облыстардың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың жергілікті атқарушы органдары уәкілетті органның келісімімен жүзеге асырады.

Ерекше қорғалатын табиғи аумақты заңды тұлға мәртебесімен бір түрден екінші түрге ауыстыру оның мәртебесінің төмендеуіне әкеп соғады, ол табиғи және (немесе) техногендік сипаттағы төтенше жағдай нәтижесінде ерекше құндылығы мен бірегейлігін ішінара немесе толықтай жоғалту арқылы жүзеге асырылады.

Заңды тұлға мәртебесі бар ерекше қорғалатын табиғи аумақты оның мәртебесінің төмендеуіне немесе жоғарылауына әкеп соғу туралы шешім жаратылыстану негізінде мемлекеттік экологиялық сараптаманың оң қорытындысы негізінде қабылданады:

1) республикалық маңызы бар ерекше қорғалатын табиғи аумақта - уәкілетті органның ұсынысы бойынша Қазақстан Республикасының Үкіметі;

2) жергілікті маңызы бар ерекше қорғалатын табиғи аумақта - уәкілетті органмен келісім бойынша облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың жергілікті атқарушы органы.

Республикалық маңызы бар қалалардың шекараларында орналасқан мемлекеттік табиғат ескерткіштерін қоспағанда, ерекше қорғалатын табиғи аумақтарды " республикалық маңызы бар" санатынан "жергілікті маңызы бар" санатына ауыстыруға жол берілмейді.

Орман шаруашылығы, балық аулау және аң аулау саласындағы уәкілетті орган Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 709-бабына сәйкес әкімшілік істер қаралып, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 374-бабына сәйкес әкімшілік жазалар қолданылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істердің қаралуы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 804-бабы 3-бөлігінің 2) тармақшасына сәйкес, қарастырылуы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 685 - 735-баптарында көрсетілген органдарға жатқызылған, құқық бұзушылықтар туралы есептерді осы органдардың уәкілетті лауазымды адамдары жасауға құқылы. Сонымен қатар, әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттаманы орман, балық және аңшылық шаруашылығы саласындағы уәкілетті органдардың мамандандырылған ұйымдарының лауазымды адамдары жасауға құқылы (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 374-бабы).

375-бап. Кеспеағаштарды бөліп беру мен таксациялаудың белгіленген тәртібін бұзу
*Кеспеағаштарды бөліп беру мен таксациялаудың белгіленген тәртібін бұзу,-
лауазымды адамдарға ескерту жасауға немесе он айлық есептік көрсеткіш
мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.*

ТҮСІНІКТЕМЕ _____

Қылмыстың жалпы объектісі қоршаған ортаны қорғау және табиғи ресурстарды пайдалану саласындағы қоғамдық қатынастар болып табылады.

Құқық бұзушылықтың белгіленген нысаны - Кеспеағаштарды бөліп беру мен таксациялаудың белгіленген тәртібі.

Қазақстан Республикасының 2003 жылғы 8 шілдедегі № 477 Орман кодексінің 4-бабының 21), 22) және 68) тармақшаларында концептуалды аппарат бекітілді:

- кесу алаңы - барлық түрлерін кесуге арналған немесе кесу сатысында тұрған орман учаскесі;

- кесу учаскелерін алып тастау - кесу учаскелеріне шекараны белгілеу және кесу учаскелеріне салық салу, кесілетін ағаштарды белгілеу, кесу алаңына жазылған ағаштың материалдық және ақшалай бағасы;

- орманға салық салу (кесу алаңы) - орман ресурстарын, оның ішінде ағаш кесуге арналған плантацияларды анықтауға, есепке алуға, бағалауға және бағалауға арналған оқиға.

Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрінің міндетін атқарушысының 2015 жылғы 27 ақпандағы № 18-02 / 161 бұйрығымен бекітілген "Мемлекеттік орман қоры учаскелерінде кесілген учаскелерді бөлу және оларға салық салу ережелері" 3 - 9-тармақтарында мемлекеттік орман қорының учаскелерін дайындау кезінде мемлекеттік орман қоры учаскелерін дайындау кезінде ескерілген негізгі пайдалану, аралық пайдалану және басқа да кесу, шайырларды, ағаш шырындары мен екінші реттік ресурстарды сатып алу, келесі жұмыстар орындалады:

1) кесу учаскелерін бөлу, оның ішінде кесу учаскелерінің шекарасын заттай нысанда анықтау, кесілетін ағаштарды белгілеу, кесу учаскелерін материалдық және ақшалай бағалау;

2) жинауға арналған орман ресурстарының сапасын, санын айқындауды қамтитын кесу учаскелеріне салық салу.

Мемлекеттік орман қоры учаскелерінде кесу учаскелерін бөлу мен оларға салық салуды мемлекеттік орман иелері жүзеге асырады.

Мемлекеттік орман иелері мемлекеттік орман қоры аумағында кесілген учаскелерді бөлу және салық салу үшін материалдардың сенімділігі мен сапасы үшін жауап береді.

Кесетін учаскелерді алып тастау және салық салу 25 мамырдан 25 қазанға дейін қарсыз кезеңде жүзеге асырылады:

1) негізгі ағаш кесу үшін - ағаш кесуден 2 жыл бұрын;

2) аралық кесу үшін - ағаш кесуден 1 жыл бұрын;

3) басқа ағаш кесу үшін - нақты қажеттілік үшін.

Шайырлы және ағаш шырындарын, екінші реттік ағаш ресурстарын, сондай-ақ тіректерді кесу аймағын жинауға арналған кесу алаңдарын алып тастау және салық салу жүргізілмейді.

Бір ағаштарды кесу, ғимараттар мен құрылыстар үшін бөлінген учаскелерде жеке ағаштарды кесу кезінде, сондай-ақ шекаралары осы учаскелерді алып тастау кезінде

шектері анықталған орман бағандарын қалпына келтіруге арналған алаңдарды тазарту кезінде кесу учаскелерін алып тастау және салық салу жүргізілмейді.

Кесу учаскелерін алып тастау мен салық салудың барлық әдістерімен 1 га үшін құрамы, орташа биіктігі, жасы және мөлшері ескеріліп экономикалық тұрғыдан құнды түрлердің өміршең өсуі жазылады.

Қылмыстың объективтік жағы кесу учаскелерін алып тастау мен салық салудың белгіленген тәртібін бұзатын әрекеттерде (әрекетсіздікте) көрінеді.

"Мемлекеттік орман қоры учаскелерінде кесілген учаскелерді бөлу және оларға салық салу ережелерінің" 2-бөлімі мемлекеттік орман қоры учаскелерінде ағаш кесу учаскелерін бөлу тәртібін реттейді. Сонымен, мемлекеттік орман иеленушілердің мемлекеттік орман қоры учаскелеріндегі кесу учаскелерін алып тастау жұмыстары басталғанға дейін келесі дайындық жұмыстары жүргізіледі:

- 1) талданған және нақтыланған орман материалдары:
негізгі пайдалану кезінде кесуге арналған учаскелер туралы өтініш;
аралық және басқа да ағаш кесуді бекіту;
қайта құруға арналған учаскелер;

санау аймағында орналасқан және мемлекеттік орман қорын есепке алу және сипаттау материалдары бойынша есептелген плантациялар;

- 2) жұмыс көлемі белгіленіп, каротаж қорына енгізілетін бағыттар анықталды;

3) қылқанның түрлері бойынша: қылқан жапырақты, жұмсақ жапырақты, қатты жапырақты, сексеуіл ормандары, бұталар үшін кесу учаскелерін алып тастау жоспары жасалады: негізгі ағаш кесу, аралық кесу (түрі бойынша), әрбір мемлекеттік орман иеленушіге, орман шаруашылығына немесе учаскелер үшін басқа кесу (жоспарланғандай). Мемлекеттік орман қоры осы Ереженің 1-қосымшасына сәйкес нысан бойынша ағаш дайындау үшін ұзақ мерзімді орман пайдалануға берілді.

Нақты ағаш кесу үшін орман алқаптарын алдын ала таңдауды орманшы жасайды. Алып тастау жоспарланған орман алқаптары арасында салық салу сипаттамалары мен планшеттердің деректері сәйкес келмеген жағдайда, олар кесуге бөлінбейді.

Кесу учаскелерін бөлу бойынша жұмыстарға мыналар кіреді:

- 1) көрнекті жерлерді кесу, нақты ширек сызықтармен, шекаралық сызықтармен, салық төлеушілерімен және орманмен көмкерілмеген жерлерден басқа;

2) кесу учаскелерінің бұрыштарында орман шаруашылығы белгілерін (тіректерін) орнату;

3) өлшеу сызықтары, олардың арасындағы бұрыштар мен көлбеу бұрышты өлшеу, сондай-ақ ширек сызықтарға, салық төлеушілеріне немесе тұрақты жерлерге геодезиялық сілтеме.

Жазық ормандардағы кесу учаскелері тікбұрышты пішінді, ал таулы ормандарда олардың шекаралары рельефтің сипатына қарай белгіленеді. Егер ағаш кесу ережелерінде белгіленген кесу алаңдарының ең көп мөлшерінен аспайтын болса, ағаш

кесуге бөлінеді. Тоқсанда, егер олардың жалпы ауданы Қағидаларға 2-қосымшаның 1 және 2-схемаларында көрсетілген кесу алаңының белгіленген мөлшерінен аспаса, бір уақытта бірнеше шашыраңқы салық стандарттарын қысқартуға рұқсат етіледі.

Кесу алаңында тазарту үшін бөлінген барлық жұқа ағаштар (диаметрі 16 сантиметрден кем) кесу алаңына қарай кесіліп кесіледі. Визерге жапсарлас ағаштар бұтақтармен жасалады.

Біртіндеп және селективті кесуге бөлінген учаскелерде, сондай-ақ орманды күтіп-баптау кезінде ағаштар кесілмейді, ал бұтақтар бұтақтар мен бұтақтарды кесіп тазаланады.

Кесу учаскелерін шекараға түсіру және жапсыру компас, гониометр немесе басқа да геодезиялық құралдардың көмегімен жүзеге асырылады, ал сызықтық өлшеу таспасы немесе болат таспаның өлшемі 20 метр және одан жоғары өлшеуіштер көмегімен жасалады.

Кесу учаскелерін бөлудегі қателіктерден асып кетуге жол берілмейді:

- 1) өлшеу сызықтары кезінде - 200 метрге 1 метр;
- 2) бұрыштарды өлшеу кезінде - 1 градустан аспайды.

Кесу учаскелері келесі жағдайларда учаскелерге бөлінеді:

- 1) ағаш кесуді бір кесу аймағынан әртүрлі ағаш кесушілер жүргізеді;
- 2) таулы жағдайда, кесу учаскесінің жекелеген бөліктері көлбеу беткейлердің 10 градустан асып кетуімен ерекшеленсе, учаскенің биіктігі үшін бөлінген ең аз алаң кемінде 1 гектарға рұқсат етіледі.

Әрбір кесу аймағында учаскелерді нөмірлеу бөлек жүргізіледі.

Салық салудың нақтылығын арттыру үшін кесу учаскелері (учаскелері) салық салу учаскелеріне стендтердің біртектілігі дәрежесіне сәйкес бөлінеді. Кесу учаскелерін (учаскелерін) салық салу учаскелеріне бөлу:

1) егер кесу учаскесінің (учаскелерінің) әр түрлі бөліктерінде бір немесе бірнеше түрлердің биіктігі кемінде екі құрамның құрамымен ұсынылса, олар бір немесе одан көп санат бойынша ерекшеленеді;

2) кесу учаскесінің (учаскелерінің) жекелеген бөліктерінің салық салу сипаттамаларында айырмашылықпен: қоймасы бойынша - 15% -дан астам, құрамы - 2 дана.

Салық салу учаскесінің минималды ауданы - 10 га кесу алаңы 0,5 га, ал кесу алаңы - 10 га немесе одан көп 2,0 га. Кесу аймағындағы салық салу учаскелері (учаскелері) құрылымда нөмірленеді. Олардың шекаралары натуралды түрде анықталмайды, тек тектермен белгіленеді.

Кесу учаскелерінің бұрыштарында (учаскелерде) диаметрі 12-16 сантиметр болатын тіректер орналастырылған. Тіректер жерге 0,7 метр тереңдікке көмілген. Бағана жер үстінен 1,3 метр биіктікке орнатылды. Жолдардың жанында тіректер крестпен нығайтылған.

Ағаш (каротаж) тіректерінің жоғарғы жағы екі беткейге орнатылады. Тарақтың астында тиісті "жоңқа" жазуы бар тегіс ойық жасалады. Екі немесе бірнеше аралас кеспеағаштар (мөлдектер) бұрыштарының бір нүктесінде сәйкес келген кезде, оларды кесу жылына қарамастан, Қағидаларға 3 - қосымшаға сәйкес жазулар үшін тиісті ойықтар саны - "жоңқасы" бар бір мөлдектік баған орнатылады.

Полюстерде тек кесу аймағының (учаскелердің) жұмыс аймағы көрсетілген. Үздіксіз кесу учаскелерінің жұмыс аймағы мыналарды қамтымайды:

- 1) олардың көлеміне қарамастан орманмен жабылмайтын учаскелер (батпақтар, шөгінділер, шөп шабындықтары және басқалар);
- 2) ағаш кесу ережелеріне сәйкес бөлінген тұқымдық түйіндер;
- 3) қылқан жапырақты және қатты жапырақты түрлердің піскен орман алқаптарында, орта жастағы және пісетін ормандарында орналасқан жас өсу учаскелері. Жұмыс істемейтін учаскелер шекаралас ағаштардың сыртынан қабығымен жеңіл қылшықтары бар визерлермен бөлінеді.

Пайдаланылмайтын учаскенің ауданы учаскенің шекаралық сызықтарын өлшеу негізінде анықталады. Қажет болған жағдайда геодезиялық түсіру жүргізіледі.

Кесу алаңы біртіндеп және іріктеп кесу үшін, сондай-ақ орманды күтіп-ұстау үшін бөлінген кезде, орманмен жабылмаған учаскелер кесу алаңына кірмейді.

Ашық кесу үшін кесу учаскелерін алып тастағанда бір уақытта, Кесу ережелеріне сәйкес ұрықтарды кесу, іріктеу және қайта санау, тұқым топтары мен кесектерін бөлу жүзеге асырылады.

Топтар мен жалғыз ұрықтар түріндегі тұқымдықтар қабықтарды қабықтың жеңіл қырқуымен ерекшеленеді және бояумен нөмірленеді. Тұқымдық бумаларды бөлу шекаралас ағаштардың сыртынан қабықтағы жеңіл қалталармен жасалады.

Кесу учаскесін алған кезде өріс сызбасы жасалады, онда:

- 1) ішкі көрікті жерлердің орналасуы мен олардың арасындағы қашықтық;
- 2) кесу алаңын кварталға немесе мақсатты желіге байлау, шекаралық және ішкі көрнекі жерлерді өлшеу;
- 3) румба сызықтары;
- 4) геодезиялық түсіру кезінде сызықтық өлшеулерді көрсететін кесу учаскесінің ішінде бөлінетін жұмыс істемейтін учаскелер;
- 5) салық салу объектілерінің шекаралары;
- 6) учаскелер саны, салық салу бірліктері;
- 7) ленталардың орналасқан жері;
- 8) әр учаскедегі салық салу учаскесінің ауданы;
- 9) тұқым топтарының, перделердің, өсіп-өну, жас өсу учаскелерінің орналасуы және олардың ауданы.

Өрістердің сызбаларына сәйкес кесу учаскесінің сызбасы Ереженің 2 қосымшасының 1 және 2 сызбаларына сәйкес жасалады. Кесу учаскелерінің (

учаскелерінің) аудандарын есептеу кезінде олар Ереженің 4-қосымшасына сәйкес кесу учаскелерінің (учаскелерінің) аудандарын есептеу әдістемесін басшылыққа алады, ал таулы жағдайлар үшін - сызықтардың көлбеуіне түзетулер кестесі, осы Қағидаларға 5-қосымшаға сәйкес.

Ағаш кесуге арналған учаскелерді бөліп болғаннан кейін, ағаштар кесіледі.

Ағаштарды кесу үшін алдын-ала іріктеу барлық біртіндеп және іріктеп кесу үшін, сонымен қатар ағаш кесу үшін (нақтылауды, жіңішкеруді және ағаш кесуді қоспағанда, орташа диаметрі 8 сантиметрден кем орман алқаптарын және селективті санитарлық кесуді қоспағанда) (жас ағаштардың кесілуінен, жел соққылардың пайда болуынан басқа) жүзеге асырылады. Ағаштарды кесу үшін таңдалған ағаштар 1,3 метр биіктікте терең қатаумен белгіленеді, ал диаметрі 8 сантиметрден және одан жоғары, сонымен қатар олар тамыр мойнына таңбаланған.

Ағаштар түрлеріне, техникалық жарамдылық санатына (сапасына) және қалыңдығына қарай: 4 сантиметр - тіректің орташа диаметрі 16 сантиметрден жоғары және 2 сантиметрден - тіректің орташа диаметрі 16 сантиметрге дейін.

Диаметрі 1,3 метр биіктікте өлшенеді. Таулы жағдайда (беткейлерде) ағаштың жанынан (көлбеу көлбеу) жақындағанда жер бетінен 1,3 метр биіктік орнатылады. Кескін нүктелеріне қатысты диаметрді өлшеу бағыты мен көлбеу бағыт кездейсоқ болады.

Қалыңдығы 8 сантиметр болатын ағаштар түрлендіруге жатады.

Сапалық бағалауға сәйкес ағаштар үш категорияға бөлінеді:

1) іскерлік ағаштар - қажет болған жағдайда магистральдың бөксесіндегі бизнес ассортиментінің жалпы ұзындығы 6,5 метр немесе одан көп, ал биіктігі 20 метрден асатын ағаштар үшін - олардың биіктігінің кемінде үштен бірі;

2) жартылай бизнес - магистральдың бүйір бөлігіндегі бизнес ассортиментінің ұзындығы 2-ден 6,5 метрге дейін, ал биіктігі 20 метрден асатын ағаштарда - олардың биіктігінің 2-ден үштен біріне дейін. Қажет болса, іскери ассортименттің ең аз ұзындығын кемінде 3 метрден тазартыңыз;

3) ағаш - магистральдың бүйір бөлігінде 2 метрден аз немесе магистральдың төменгі жартысында 3 метрден асатын бизнес ассортименті бар ағаштар (қажетті пиллингті ескере отырып).

Үздіксіз және ленталық санау материалдарын өңдеу ерекшеліктері:

1) кесуге арналған ағаштарды кесу учаскесіндегі түрлердің, қалыңдығының деңгейі мен техникалық жарамдылық санаттары бойынша кесу аймағындағы ағаштар саны (кесу учаскесі) Қағидаларға 9-қосымшаға сәйкес кесу алаңын үздіксіз, ленталық конверсиялау түрінде кесу алаңын материалдық және ақшалай бағалау ведомосіне беріледі. Сонымен қатар, жартылай бизнес ағаштарының саны іскерлік пен ағаш арасында бірдей бөлінеді;

2) конверсиялық парақта келтірілген ағаш биіктігін өлшеудің негізінде, басым тұқым үшін қалыңдықтың әр деңгейі үшін орташа арифметикалық биіктіктер есептелінеді, соған сәйкес өлшеулер жасалды, ал қалған түрлер үшін - қалыңдықтың орташа деңгейі үшін.

Биіктіктің разряд кестелерін қолдана отырып, биіктіктер мен диаметрлердің арақатынасы өлшенген қалыңдықтың әрбір сатысының биіктігінен түсуді анықтайды. Тұқым үшін орташа разряд қалыңдығының қадамдарындағы разрядтардың орташа арифметикалық мәні ретінде белгіленеді.

Күрделі стендтерде ағаштар деңгейлерде есептелгенде, биіктіктердің санаттары деңгейлермен, қажет болған жағдайда жас ұрпақтары бойынша анықталады;

3) сұрыптар мен ассортименттер бойынша санаттағы өнеркәсіптік ағаштың жалпы шығыны, технологиялық отын, отын ағаштары, қалдықтар, тәжден шыққан сұйықтық әр учаске мен түрлер үшін тиісті биіктік санатындағы сұрыпталған кестелердің мәліметтерін ағаштардың санына көбейту арқылы анықталады;

4) таспаларды санау материалдарын өңдеу кезінде ағашты материалдық бағалау үздіксіз санаумен бірдей жүргізіледі. Айналдыру аймағынан кесу алаңының (учаскенің) ауданына ауысу үшін конверсия коэффициенті (0,01 коэффициентіне дейін) есептеледі, ол кесу алаңының (учаскенің) жұмыс аймағын (тұқым перделері мен жолақтарының ауданынсыз) конверсия алаңына бөлу арқылы анықталады. Әр тұқымның нәтижелері конверсия коэффициентіне көбейтіледі, осылайша көлемдер кесу алаңының (учаскесінің) барлық көрсеткіштері бойынша тұтастай есептеледі. Ақшалай бағалау жүргізілгенге дейін тұқым топтарындағы қараусыз қалған тұқымдық өсімдіктер мен ағаштардың қоры учаскенің көлемінен алынып тасталады;

5) учаскедегі қамшының орташа көлемі бағаналы ағаштың сұйық қорын сандық санына бөлу коэффициенті ретінде есептеледі;

6) жалпы пайдалану үшін толық емес кесу үшін бөлінген кесу учаскелерінде (учаскелерде), нақты кесу және таңдамалы санитарлық тазарту кезінде, кесілген (салық салу учаскесіндегі) ағаштың таңдалған қоры осы Қағидалардың 6-тарауына сәйкес кесуге арналған ағаштарды конверсиялау деректерінен анықталады. Материалдарды одан әрі өңдеу үздіксіз және ленталық санау бойынша жүргізіледі;

7) ұзақ мерзімді каротажды каротаж учаскелерінде, бастапқы қордың жиынтығы және оның ассортиментінің құрылымы нақты ағаш кесу үшін белдікті есептегендегідей қалыңдығымен анықталады. Жалпы кесуге және кесудің қарқындылығына сәйкес, кесілетін ағаштың мөлшері есептеледі, оған қалыңдығы ең жоғары ағаштар кіреді. Стендтің қалған бөлігі (төменгі сатылар) кесуге жатпайды.

Мемлекеттік орман қоры учаскелерінде ағаш кесу учаскелерін бөлу және оларға салық салу ережелерінің 3-тарауында кесілген учаскелерге салық салу тәртібі реттелген. Сонымен, салық салу әдісі есепке алу түріне және кесу алаңына байланысты болады. Ағаштарды кесу тәсілдеріне байланысты есепке алу жүргізіледі:

1) аудан бойынша (айқын кесудің барлық түрлері үшін қолданылады);

2) ағаш кесуге тағайындалған ағаштардың санына сәйкес.

Ағаш кесуге тағайындалған ағаштардың санын есепке алу келесі жағдайларда қолданылады:

ерікті таңдамалы (бұдан әрі - селективті каротаж), біртіндеп және ұзаққа созылған каротаж (бұдан әрі - біртіндеп жүргізу);

стендтің орташа диаметрі 8 сантиметр немесе одан да көп кесу арқылы жұқа;

селективті санитарлық кесу (жас жануарларға өлі ағаш кесуден басқа);

жалғыз ағаштарды кесу кезінде.

Шығарылған ағаштарды ағаштардың саны бойынша есепке алғанда, ағаш кесуге арналған ағаштар алдын-ала брендтеледі;

3) жиналған сүрек саны бойынша.

Жиналған сүректердің санын есепке алу, егер кесуге болатын ағаш қорын анықтау мүмкін болмаса, жүргізіледі:

нақтылау мен тазалаумен;

жіңішкеру кезінде және кесу кезінде, егер кесілетін тіректердің орташа диаметрі 8 сантиметрден аз болса;

жас өсіп келе жатқан ағаштарды кесу кезінде, үрлеу кезінде, құйындарда, өлі ағаштарды жинау кезінде.

Жергілікті халықты отын ағашымен қамтамасыз ету үшін мемлекеттік орман иеленушісінің белгілеген орындарында қоқыссыз қоқыстарды (ағаш кесу алаңынан тыс жерде жатқан және өндірістік мақсатта жиналмаған) жинау кезінде оның демалысы орманмен бірге көрсетіледі. жиналатын ағаш мөлшеріне билеттер. Бұл жағдайда орман пайдаланушы ағаш билетінде көрсетілген ағаш мөлшерін жинайды.

Кесудің нақты әдісі үшін кесу учаскелеріне салық салу әдісін таңдау кесу алаңының (учаскенің), жер бедерінің ауданына байланысты және Ереженің 6-қосымшасында көрсетілген кесу учаскелеріне салық салу әдісін таңдау шарттары бойынша жасалады.

Үздіксіз санау өндірісінің ерекшеліктері:

1) диаметрлерді өлшеу шанышқымен ағаштарға тиісті белгілері бар конусы бар биіктігі 1,3 метр болатын ағаштар штампталмаған кезде санау жүргізіледі;

2) салық салу алаңы, учаске немесе кесу алаңы шегінде, тұқымның әр компоненті үшін өсетін ағаштардың биіктігі өлшенеді - қалыңдығы орташа үш сатыдағы үш ағаш. Егер стендтердегі түрлер саны үш бірліктен аспаса, онда осы тұқымның бес ағашы қалыңдығының орташа деңгейінен өлшенеді;

3) биіктікті өлшеуге арналған ағаштар салық салу учаскесінің алаңына (кесу алаңына) біркелкі таңдалады. Әр таңдалған ағаштың диаметрі 1,3 метр биіктікте өлшеніп, 1 сантиметрге дейін және биіктігі 0,5 метрге жетеді. Өлшеу үшін, егер олар диаметрі мен биіктігі бойынша орташа деңгейге жақын болса, вазирлерге кесілген ағаштарды пайдалануға рұқсат етіледі;

4) санау нәтижелері, ағаштардың биіктігін өлшеу, таңдалған тұқымдық өсімдіктер, өсіп тұрған және жас өскен өсімдіктерді санау нәтижелері Қағидаларға 7-қосымшаға сәйкес нысан бойынша ағаш кесуге тағайындалған ағаштарды санау тізімінде жазылады.

Таспаларды санау Қағидаларға 2-қосымшаның 2-схемасының мысалын қолдана отырып, кесу алаңының ұзын жағына параллель салынған шекара сызықтары мен ішкі көрнекі сызықтарда, ал егер онда екі немесе одан да көп учаскелер болса, әр учаскенің ұзын жағына параллель жүргізіледі. Кесу аймағының пішініне, рельефтің топографиялық жағдайына және стендтің сипаттамаларына байланысты, олар кесу аймағын (учаскесін) жауып, сипаттайтын жағдайда таспаларды тағы бір рет орналастыруға рұқсат етіледі.

Ленталық қайта есептеу өндірісінің ерекшеліктері:

1) ленталар саны және ленталар ені Қағидаларға 8-қосымшада көрсетілген шарттарға сәйкес оның еніне байланысты кесу алаңы (учаске) үшін тұтастай белгіленеді;

2) лентаны санаудың жалпы ауданы кесу алаңының (учаскелерінің) жалпы ауданының кемінде 10% -ы үшін қарастырылған;

3) егер шекаралық сызықтар орман жиектерімен, ескі тазартулармен, кең тазартқыштармен немесе жапсарлас төсеніштермен жүрсе, салық салу сипаттамасы учаскедегіден (салық салу стендінен) ерекшеленсе, онда олар таспаларды төсеу үшін пайдаланылмайды және сәйкесінше олардың саны немесе ені артады. ішкі визерлердегі таспалар;

4) ішкі көрініс іздегіштер шекаралық сызықтардан тең қашықтықта орналасады. Визерлер арасындағы қашықтықтар арасындағы айырмашылықты олардың арасындағы орташа қашықтықтан 20% -дан артық пайдаланбаңыз. Ішкі көрікті жерлерді іліп қою, ағаштарға секіру және өлшеу арқылы анық көрсетеді;

5) таспа санау аймағының дұрыс анықталуы осы әдіспен кесу учаскелерін салық салу дәлдігін арттырудың негізгі шарттарының бірі болып табылады. Таспалардың енін анықтауға визуалды жол берілмейді;

6) орман стендінің көрінуіне байланысты конверсиялық таспаның енін бақылау әр 20-40 метр сайын жасалады. Таспалардың шекаралары ағаштарға қауіпті немесе таспаның бүкіл ұзындығы бойынша таяқшалармен белгіленеді. Таспалардың ені ұзындығы 2,5 метр болатын тірекпен өлшенеді;

7) ленталардың бұрыштарында салық салу бөлімінің нөмірі мен лентаның ұзындығы көрсетілген бағаналар орналастырылады;

8) ленталардағы ағаштардың диаметрі мен биіктігін өлшеу және өсу сипаттамалары үздіксіз санаумен бірдей жүргізіледі. Ағаштарды кесуге арналған ағаштарды есепке алудың тізімі әрбір учаске үшін жасалады, егер ол салық салу бөлімшелеріне бөлінсе, онда Ереженің 7-қосымшасына сәйкес нысан бойынша әр салық бөлімі үшін жасалады.

Ағашты босату үшін ағаш кесу үшін тағайындалған ағаштардың санын ескере отырып, жалпы пайдалану үшін біртіндеп және селективті кесуге арналған кесу учаскелерінде, сондай-ақ ағаш кесу және селективті санитарлық кесу үшін, жүргізушілердің алдын-ала таңбасы жасалады (технологиялық дәліздер), олардың шекаралары көрсетілген кесілетін ағаштарға көзілдірік арқылы.

Белгіленген ені бар арықтарда (технологиялық дәліздер) ағаштар әрдайым саналып, олардың техникалық жарамдылық түрлері мен санаттары бойынша бөлінеді. Одан кейін ағаштарды омартаға кесу үшін олардың мойынына стигмасы және терең түйін 1,3 метр биіктікте бірдей тәртіппен есептеледі. Ағаш кесуге арналған барлық ағаштарды конверсиялау және үлгілік ағаштардың биіктігін өлшеу туралы мәліметтер Қағидаларға 7-қосымшаға сәйкес нысан бойынша кесуге арналған ағаштарды конверсиялау туралы есепте көрсетіледі.

Тығыздау қарқындылығы ағаш кесу ережелеріне сәйкес орнатылады және ағаш кесуге арналған ағаштар санының (сызбаларда (технологиялық дәліздерде) және омарталарда) орман түгендеуіне сәйкес кесілгенге дейінгі жалпы отырғызу қорына қатынасы арқылы анықталады.

Тазарту, тазарту, жіңішкею және кесу кезінде кесілетін ағаштардың санын алдын-ала анықтау үшін, сондай-ақ сексеуіл стендтерінде негізгі кесу үшін сынақ учаскелері салынады, олардың мөлшері стендтердің біркелкілік дәрежесіне байланысты кесу алаңының 1-ден 3% құрайды (стенд неғұрлым біркелкі болса, сынамааның пайызы азаяды). 5 гектарға дейін кесу алаңының (учаскесінің) көлемімен кемінде екі сынақ учаскесі төселеді, ал кесу алаңының (учаскесінің) ауданы - 6-10 гектар - кемінде үш сынақ учаскесі және одан көп - 10 гектар - әр 10 гектарға бір сынақ учаскесі, олардың біркелкі таралуы кесу аймағында (учаскеде). Сынақ алаңдары сынақ алаңының бұрыштарында орнатылған биіктігі 0,5 метр шұңқырлармен көрсетілген. "СА" (сынақ аймағы) жазуы ілгектерде жазылған.

Сынақ учаскесінде ағаш таңдау, ағаш кесу және ассортимент үшін жиналған ағашты өңдеу жұмыстары жүргізілуде. Сынақ алаңын құру туралы мәліметтер кесу аймағының бүкіл учаскесіне (учаскелеріне) беріледі.

Сол сияқты, кесілетін жұқа ағаштардың қоры кесудің басқа әдістерін қолдана отырып анықталады, сонымен қатар біртіндеп, іріктеп кесу және жіңішкеуге арналған алаңдарды кесу кезінде, диаметрі 8 сантиметрден аз ағаштар кесуге тағайындалған кезде.

Жиналған сүректердің санымен қамтамасыз етілген ағашты есепке алу кезінде жиналатын ағаш қоры алдын-ала көзбен анықталады. Егер жиналған ағаштың санымен қамтамасыз етілген ағашты анықтау мүмкін болмаса, кесу алаңының (учаскелерінің) 3-5% -ын қамтитын сынақ учаскелері төселеді. Сынақ учаскелерінің деректері кейіннен кесу аймағының бүкіл учаскесіне (учаскелеріне) беріледі.

Жиналған сүректердің түпкілікті есебі нақты жинауға сәйкес жүргізіледі (кесу учаскелерінде немесе төменгі қоймаларда).

Қылмыстың субъективтік жағы тікелей қасақаналық пен немқұрайлылық түрінде де көрінеді.

Арнайы құқық бұзушы субъектісі - лауазымды тұлға.

Орман шаруашылығы, балық аулау және аң аулау саласындағы уәкілетті орган Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 709-бабына сәйкес әкімшілік істер қаралып, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 375-бабына сәйкес әкімшілік жазалар қолданылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істердің қаралуы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 804-бабы 3-бөлігінің 2) тармақшасына сәйкес, қарастырылуы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 685 - 735-баптарында көрсетілген органдарға жатқызылған, құқық бұзушылықтар туралы есептерді осы органдардың уәкілетті лауазымды адамдары жасауға құқылы. Сонымен қатар, әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамаларды орман, балық және аңшылық шаруашылығы саласындағы уәкілетті органдардың мамандандырылған ұйымдарының лауазымды адамдары жасауға құқылы (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 375-бабы).

376-бап. Ағаш дайындауға болжамды кесу алаңынан асатын мөлшерде рұқсат беру
*Ағаш жинау болжамды кесу алаңынан асатын мөлшерде болады
лауазымды адамдарға үш жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға
әкеп соғады.*

ТҮСІНІКТЕМЕ _____

Құқық бұзушылықтың жалпы нысаны - қоршаған ортаны қорғауды қамтамасыз ету тәртібі.

Құқық бұзушылықтың тікелей объектісі - орман пайдалану ережелерін сақтай отырып туындайтын әлеуметтік-құқықтық қатынастар.

Қазақстан Республикасының 2003 жылғы 8 шілдедегі № 477 Орман кодексінің 113-бабының 20) тармақшасына сәйкес, орман қорын сақтау, қорғау, пайдалану, ормандарды молықтыру және орман өсіру саласындағы заң бұзушылықтар - мемлекеттік орман қоры учаскелерінде кесу алаңының шегінен асып кету.

Қазақстан Республикасының Орман кодексінің 4-бабының 4) тармақшасында " заңсыз ағаш кесу" дегеніміз - "Қазақстан Республикасының орман қорындағы ағаштар мен бұталарды кесу, оның ішінде табиғи, антропогендік және техногендік факторлардың салдарынан бүлінген және жоғалған ағаштар: ағаш кесу билеті жоқ; мемлекеттік орман қоры учаскелерінде ағаш кесу ережелерін бұза отырып, ағаш кесу билетінде белгіленген мерзімдерді бұза отырып жасалған ағаш кесу билетінде; кесу алаңынан асатын мөлшерде кесу.

Қазақстан Республикасының Орман кодексінің 56-бабы 4-тармағының 5) тармақшасына сәйкес, тексеру кезеңі аяқталған және мемлекеттік орман иелігі

аумағында жаңа орман орналастыру құжаттамасы күшіне енгенге дейін негізгі ағаш кесу уәкілетті орган бекіткен жылдық кесу алаңы көлемінде орман пайдалану жобасында белгіленген кесу алаңының шегінде жүзеге асырылады. Жыл ішінде осы Кодексте белгіленген тәртіппен кесу учаскесіне өзгерістер енгізіледі.

Құқықбұзушылықтың объективтік жағы ағаш кесуді болжалды кесу алаңынан асатын мөлшерде жинауға мүмкіндік беретін әрекетте (әрекетсіздікте) көрінеді.

Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрінің 2015 жылғы 30 маусымдағы № 18-02 / 596 бұйрығымен бекітілген "Мемлекеттік орман қоры учаскелерінде орман кесу ережелері" 3-тармағында мемлекеттік орман қоры учаскелерінде ағаш жинау келесі ағаш кесу түрлеріне сәйкес жүзеге асырылады деп көрсетілген:

- 1) піскен және шамадан тыс стендтерде қолданылатын негізгі пайдалану;
- 2) аралық пайдалану (орман күтімі, құндылығы төмен орман екпелерін қалпына келтіруге байланысты селекциялық кесу мен кесу, сондай-ақ қорғаныс, су қорғау және басқа функцияларын жоғалтатын екпелер, жас ағаштарда жалғыз ағаштарды кесу);
- 3) басқа ағаш кесу (ағаш кесу; гидроэлектростанциялар, құбырлар, жолдар салуға байланысты орман алқаптарын тазарту; төсеу, тазарту және өрт сөндіру; сұйық қоқысты тазарту; басқа мақсаттар үшін ағаш кесу).

Осылайша, "Мемлекеттік орман қоры учаскелерінде ормандарды кесу ережесінің" 22-тармағына сәйкес, басты мақсатта пайдалану ағаш кесу "орманды сақтау және сақтау ормандары" мемлекеттік орман қоры санатының піскен және өскінделген стендтерінде және мемлекеттік орман қоры санатының "өзен жағасындағы тыйым салынған орман жолақтарында" жүзеге асырылады. көлдер, су қоймалары, каналдар және басқа да су нысандары "

Мемлекеттік орман қорының санаттарына, орналасу жағдайларына, ағаш түрлерінің биологиялық сипаттамаларына, жас құрылымына, отырғызулардың толықтығына, баурайлардың беткейлері мен әсеріне, топырақтың эрозияға тұрақтылығына, негізгі түрлердің өсіп-өну жағдайына және жағдайына байланысты осы Ережеге сәйкес жеке тұлғалардың мақсатына шектеулер қойылады. негізгі кесетін тіректер.

"Мемлекеттік орман қоры учаскелерінде орман кесу ережелерінің" 59-тармағына сәйкес аралық кесудің мақсаты мен мақсатына байланысты олар келесі түрлерге бөлінеді:

- 1) орманды күтіп ұстау;
- 2) селективті санитарлық кесу;
- 3) орман бағасының төмен бағаларын, сондай-ақ қорғаныс, су қорғау және басқа функцияларын жоғалтатын стендтерді қалпына келтірумен байланысты ағаш кесу;
- 4) жас ағаштарда жалғыз ағаштарды кесу.

"Мемлекеттік орман қоры учаскелерінде орман кесу ережелерінің" 148-тармағында басқа ағаш кесу жұмыстары (ағаш кесу; гидроэлектростанциялар, құбырлар, жолдар

салуға байланысты орман алқаптарын тазарту; ағаш кесу және өрт сөндіру; басқа мақсаттар үшін кесу) жүзеге асырылады. өзге де ағаш кесу жүргізілетін Орман кодексінің 44-бабы 2-тармағының 1), 2), 3), 4), 5) және 6) тармақшаларында аталған санаттардан басқа, мемлекеттік орман қорының барлық санаттарында осы Қағидаларға сәйкес. мемлекеттік экологиялық сараптаманың оң қорытындысы болған кезде ғана Орман кодексінің 93-бабының 2-тармағына сәйкес уәкілетті органның рұқсатымен.

Сұйық қоқыстар мен өлі ағаштарды тазарту, орман пайдалануды шектеу режимі бар мемлекеттік орман қорының санаттарын қоспағанда, мемлекеттік орман қорының барлық санаттарында жүргізіледі.

"Мемлекеттік орман қоры учаскелерінде орман кесу ережелерінің" 4-тармағына сәйкес, ағаш кесудің жылдық мөлшері мен жоспарлануы, кейінгі өзгерістерге байланысты, орман түгендеу материалдары негізінде анықталады.

"Мемлекеттік орман қоры учаскелерінде орман кесу ережелерінің" 85-тармағына сәйкес, ағаш кесу жүзеге асырылады:

1) нақтылау және тазарту кезінде барлық ағаш кесектерінің көлемі сынақ учаскелерінде немесе лента үлгілерінде жиналған оның мөлшерімен анықталады, ол өз кезегінде осы аймаққа бекітілген шағын сандықтардың көлемдерінің кестелеріне сәйкес белгіленеді немесе текше метрге жиналып, кейін текше метрге ауыстырылады, осы Қағидаларға 10-қосымшаға сәйкес ұсақ масштабтағы орман өнімдері мен отынның толық ағаш коэффициентіне сәйкес метрлер;

2) жіңішке кезінде және кесу кезінде кесілген ағаштың қоры кесуге арналған ағаштарды конверсиялау туралы мәліметтерге сәйкес анықталады. Сонымен қатар, диаметрі 1,3 метрден 8 сантиметрге жетпейтін ағаштар үшін қор арнайы орналастырылған сынақ алаңдарында текше метрге жиналып, учаскенің барлық аймағына ауысады. Мұндай аудандардың көлемі ауданның 2-3 пайызын құрайды, бірақ кемінде 0,5 гектар.

Диаметрі 8 сантиметрден асатын (1,3 метр биіктікте) ағаштар үшін ассортименттің мөлшері және шығымдылығы әр аймақ үшін осы аймаққа бекітілген биіктік графигіне және ассортимент кестесіне сәйкес белгіленген биіктік санаттары бойынша есептеледі.

Ағаш кесу үшін ағаш кесу қарастырылған жерлердің жіңішке аудандарында кесілген бөренелер осы ағаш кесу кезінде жиналған ағаш көлеміне қосылады;

3) жіңішке және тікенек кесуге арналған билет билеттері бұтақтардың санын ("кесектерге" сәйкес), ал нақтылау мен тазартуға - ағаштың санына сәйкес беріледі.

Қылмыстың субъективті жағы қылмыстың қасақана да, абайсызда да жасалуы мүмкіндігімен сипатталады.

Арнайы құқық бұзушы субъектісі - лауазымды тұлға.

Орман шаруашылығы, балық аулау және аң аулау саласындағы уәкілетті орган Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 709-бабына сәйкес әкімшілік істер

қаралады және Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 376-бабына сәйкес әкімшілік жазалар қолданылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істердің қаралуы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 804-бабы 3-бөлігінің 2) тармақшасына сәйкес, қарастырылуы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 685 - 735-баптарында көрсетілген органдарға жатқызылған, құқық бұзушылықтар туралы есептерді осы органдардың уәкілетті лауазымды адамдары жасауға құқылы. Сонымен қатар, әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамаларды орман, балық және аңшылық шаруашылығы саласындағы уәкілетті органдардың мамандандырылған ұйымдарының лауазымды адамдары жасауға құқылы (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 376-бабы).

377-бап. Пестицидтер (пестицидтер) мен басқа да препараттарды заңсыз тасымалдау, сақтау және пайдалану

1. Осы Кодекстің 416-бабында көзделген жағдайларды қоспағанда, қоршаған ортаны ластайтын немесе жануарлар әлеміне зиян келтіретін немесе әкелуі мүмкін пестицидтер (пестицидтер) мен басқа да препараттарды заңсыз тасымалдау, сақтау және пайдалану -

жеке тұлғаларға ескерту немесе бес, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға - жиырма бес, орта бизнес үшін - елу, ірі бизнес үшін - жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Ерекше қорғалатын табиғи аумақтарда жасалған дәл сол әрекеттер - жеке тұлғаларға он бес мөлшерінде, шағын бизнес субъектілері мен коммерциялық емес ұйымдарға - елу мөлшерінде, орта бизнес үшін - жүз, ірі бизнес үшін - екі жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Құқық бұзушылықтың жалпы нысаны қоршаған ортаны қорғау және табиғи ресурстарды пайдалану саласындағы қоғамдық қатынастар болып табылады.

Түсіндірілген құқық бұзушылықтың тікелей объектісі - пестицидтерді (улы химикаттарды) және басқа да препараттарды, сондай-ақ қоршаған орта мен жануарлар дүниесін тасымалдаудың, сақтаудың және пайдаланудың белгіленген тәртібі.

Сонымен, Қазақстан Республикасының 2007 жылғы 9 қаңтардағы № 212 Экологиялық кодексінің 239-бабына сәйкес жеке және заңды тұлғалар өсімдіктерді қорғау құралдарын, минералды тыңайтқыштарды және шаруашылық және өзге де қызметте қолданылатын басқа да препараттарды тасымалдау, сақтау және пайдалану кезіндегі тасымалдау ережелерін сақтауға, жаңа дәрілерді құруға, осы препараттарды сақтау және қолдану және жануарлардың ауруы мен өлімінің алдын алу шараларын қабылдау.

Жаңа препараттарды жасау кезінде оларды қоршаған ортаға қолдану стандарттарын жасау керек. Жануарлардың өлімін және олардың тіршілік ету ортасының нашарлауын болдырмау мақсатында жануарлар әлемін қорғау, өсімін молайту және пайдалану

саласындағы уәкілетті мемлекеттік органның ұсынысы бойынша қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган пестицидтерді (улы химикаттарды) пайдалануға тыйым салынған немесе тыйым салынған жекелеген аумақтарды айқындауы мүмкін.

Өсімдікті қорғау және карантин саласындағы уәкілетті мемлекеттік орган қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органмен және халықтың санитариялық-эпидемиологиялық салауаттылығы саласындағы мемлекеттік органмен келісе отырып бекіткен пестицидтер (пестицидтер) тізіміне енгізілген пестицидтерді (пестицидтерді) пайдалануға рұқсат етіледі.

Құрамында Қазақстан Республикасының халықаралық шарттарында көзделген тұрақты органикалық ластағыштар бар пестицидтер (пестицидтер) өндіруге және пайдалануға тыйым салынады. Осы заттардың экспорты мен импорты оларды жою мақсатында ғана рұқсат етіледі.

Пестицидтер (пестицидтер) тізіміне токсикологиялық зерттеулер жүргізілгеннен кейін, оларды өңдеуді гигиеналық реттеу, гигиеналық және экологиялық нормалар белгіленіп, осы пестицидтер (пестицидтер) мемлекеттік тіркелуден кейін жол беріледі.

Пестицидтерді (пестицидтерді) мемлекеттік тіркеу өсімдіктерді қорғау және карантин саласындағы уәкілетті мемлекеттік орган белгілеген тәртіппен, қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органмен және халықтың санитариялық-эпидемиологиялық салауаттылығы саласындағы мемлекеттік органмен келісім бойынша жүзеге асырылады.

Өсімдіктерді қорғау және карантин саласындағы уәкілетті мемлекеттік орган минералды тыңайтқыштар мен басқа да препараттарда ықтимал қауіпті химиялық және биологиялық заттар болған кезде, жануарлар әлемін қорғау, өсімін молайту және пайдалану саласындағы уәкілетті мемлекеттік органның немесе қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органның ұсынысы бойынша токсикологиялық зерттеулер жүргізеді, осы минералды тыңайтқыштар мен басқа да препараттар үшін экологиялық стандарттар негізінде жасалады.

Тыйым салынған:

1) жануарлар әлемін қорғау, өсімін молайту және пайдалану саласындағы уәкілетті мемлекеттік органмен келісу бойынша пестицидтерді дала кеміргіштерін жою кезінде, сондай-ақ құтыру мен жануарлардың басқа да ауруларының жаппай эпизоотикасы жағдайында жануарларды қорғау құралдарын қолдану арқылы жануарлар әлемі объектілерін алу;

2) пестицидтерді (пестицидтерді), минералды тыңайтқыштарды және басқа да препараттарды қолдану:

ерекше қорғалатын табиғи аумақтардағы ерекше қорғалатын табиғи аумақтарда;

қоныс аудару және көбею кезеңінде, сондай-ақ жабайы жануарлардың тіршілік ету ортасы ретінде ерекше маңызы бар аудандарда, жануарлардың жаппай жиналу орындарында белгіленген демалыс аймақтарында;

жануарлардың сирек кездесетін және құрып кету қаупі төнген түрлерінің белгіленген мекендеу орындарында және жасанды өсіру кезінде;

3) ауылшаруашылық және басқа жерлерге топыраққа отырғызылмаған және жабайы жануарлар жеуге болатын тұқымдарды жер бетінде қалдыруға;

Балық ресурстарын және басқа да су жануарларын тіршілік ету ортасын пестицидтермен (пестицидтермен) ластанудан қорғау үшін қолданыстағы балық аулау тоғандарынан және (немесе) учаскелерінен екі шақырым жерде мыналарға тыйым салынады:

1) зиянкестермен, өсімдіктер мен арамшөптермен күресте аэрозолизация әдісін қолдану;

2) пестицидтер (пестицидтер), минералды тыңайтқыштар мен мұнай өнімдерін сақтайтын қоймалар салу, авиациялық химия жұмыстарына арналған ұшу-қону жолақтарының құрылғысы, сондай-ақ жер жабдықтарын пестицидтермен (пестицидтермен) және қойларға арналған ванналармен толтыру алаңдары.

Осылайша, құқық бұзушылықтың объективтік жағы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 416-бабында қарастырылған жағдайларды қоспағанда, қоршаған ортаны ластауға немесе жануарлар әлеміне әкелетін немесе әкелуі мүмкін пестицидтерді (пестицидтер) және басқа да препараттарды заңсыз тасымалдау, сақтау және пайдалану болып табылады.

Осы баптың негізінде біліктілік алған кезде, осы актінің қоршаған ортаның ластануымен және болуы мүмкін орыны бар жабайы табиғатқа тигізетін зиянмен байланысын анықтау қажет.

Қазақстан Республикасы Экологиялық кодексінің 1-бабының 41-тармақшасына сәйкес "қоршаған орта" дегеніміз "табиғи және жасанды нысандардың, оның ішінде атмосфералық ауаның, жердің озон қабатын, жер үсті және жер асты сулары, жер, жер қойнауы, флора мен фауна, сондай-ақ олардағы климат жиынтығы. өзара әрекеттесу".

Бұл актілер Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 416-бабында қарастырылған жағдайларға жатпайды, атап айтқанда: кәсіпорын азық-түлік өнімдерінің, химиялық өнімдердің, машиналар мен жабдықтардың, ойыншықтар мен техникалық регламенттерде белгіленген қауіпсіздік талаптарының сақталмағаны анықталған кезден бастап өнімнің өмірлік циклін жүргізуді тоқтатады.

Қылмыстың субъективтік жағы ниет немесе немқұрайлылық түрінде көрінеді.

Құқық бұзушылықтың субъектісі жалпы болып табылады - жеке тұлғалар, шағын бизнес немесе коммерциялық емес ұйымдар, орта бизнес, ірі бизнес.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 377-бабының 2-бөлігі оның құрамы түсіндірме мақаланың бірінші бөлігіне сәйкес келуімен сипатталады (объект, объективтік жағы, субъективтік жағы, тақырыбы) бір біліктілік белгілері болған кезде. Бұл әрекеттер ерекше қорғалатын табиғи аумақтарда жасалуы керек.

"Ерекше қорғалатын табиғи аумақтар туралы" Қазақстан Республикасының 2006 жылғы 7 шілдедегі № 175 Заңының 1-бабы 3) тармақшасында "ерекше қорғалатын табиғи аумақтар" дегеніміз "табиғи кешендер мен мемлекеттік объектілері бар жер учаскелері, су объектілері және әуе кеңістігі" деп көрсетілген. ерекше қорғалатын режимі бар табиғи резервтік қор.

"Ерекше қорғалатын табиғи аумақтар туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 14-бабында ерекше қорғалатын табиғи аумақтардың санаттары мен түрлері реттелген. Сонымен, ерекше қорғалатын табиғи аумақтар мемлекеттік табиғи-қорық қоры объектілерінің маңыздылығына байланысты республикалық немесе жергілікті маңызы бар санатқа жатады.

Құру мақсаттары мен қорғау режимінің түріне қарай республикалық маңызы бар ерекше қорғалатын табиғи аумақтардың келесі түрлері бөлінеді:

- 1) мемлекеттік табиғи қорықтар;
- 2) мемлекеттік ұлттық табиғи парктер;
- 3) мемлекеттік табиғи резерваттар;
- 4) мемлекеттік зоологиялық парктер;
- 5) мемлекеттік ботаникалық бақтар;
- 6) мемлекеттік дендрологиялық парктер;
- 7) мемлекеттік табиғи ескерткіштер;
- 8) мемлекеттік табиғи қорықтар;
- 9) мемлекеттік ерекше қорғалатын табиғи аумақтар.

Қорғау режимінің құрылу мақсатына және түріне байланысты жергілікті маңызы бар ерекше қорғалатын табиғи аумақтардың келесі түрлері бөлінеді:

- 1) мемлекеттік өңірлік табиғи парктер;
- 2) мемлекеттік зоологиялық парктер;
- 3) мемлекеттік ботаникалық бақтар;
- 4) мемлекеттік дендрологиялық парктер;
- 5) мемлекеттік табиғи ескерткіштер;
- 6) мемлекеттік табиғи резерваттар.

Қазақстан Республикасының заң актілерінде ерекше қорғалатын табиғи аумақтардың басқа түрлері де көзделуі мүмкін. Ерекше қорғалатын табиғи аумақтарды республикалық маңызы бар санаттарға жатқызуды уәкілетті органның ұсынысы бойынша Қазақстан Республикасының Үкіметі, жергілікті маңызы бар санатқа - облыстардың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың жергілікті атқарушы органдары уәкілетті органның келісімімен жүзеге асырады.

Ерекше қорғалатын табиғи аумақты заңды тұлға мәртебесімен бір түрден екінші түрге ауыстыру оның мәртебесінің төмендеуіне әкеп соғады, ол табиғи және (немесе) техногендік сипаттағы төтенше жағдай нәтижесінде ерекше құндылығы мен бірегейлігін ішінара немесе толықтай жоғалту арқылы жүзеге асырылады.

Заңды тұлға мәртебесі бар ерекше қорғалатын табиғи аумақты оның мәртебесінің төмендеуіне немесе жоғарылауына әкеп соғу туралы шешім жаратылыстану негізінде мемлекеттік экологиялық сараптаманың оң қорытындысы негізінде қабылданады:

1) республикалық маңызы бар ерекше қорғалатын табиғи аумақта - уәкілетті органның ұсынысы бойынша Қазақстан Республикасының Үкіметі;

2) жергілікті маңызы бар ерекше қорғалатын табиғи аумақта - уәкілетті органмен келісім бойынша облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың жергілікті атқарушы органы.

Республикалық маңызы бар қалалардың шекараларында орналасқан мемлекеттік табиғат ескерткіштерін қоспағанда, ерекше қорғалатын табиғи аумақтарды " республикалық маңызы бар" санатынан "жергілікті маңызы бар" санатына ауыстыруға жол берілмейді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 697-бабының 1-бөлігіне сәйкес қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 377-бабында (бірінші бөлігі) көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 707-бабының 1-бөлігіне сәйкес, өсімдіктерді қорғау саласындағы уәкілетті орган және оның аумақтық бөлімшелері Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 377-бабына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 709-бабының 1-бөлігіне сәйкес, орман, балық және аңшылық шаруашылығы саласындағы уәкілетті органдар Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 377-бабына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылықтарды қарайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 709-бабына сәйкес әкімшілік істер қаралып, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 377-бабына сәйкес әкімшілік жазалар қолданылады, сондай-ақ орман, балық аулау және аң аулау саласындағы уәкілетті орган.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 720-бабының 2-бөлігінде, мемлекеттік кірістер органдары әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекстің 377-бабында (бірінші бөлігі) қарастырылған, бұл әкімшілік құқық бұзушылық автомобиль, теңіз өткізу пункттерінде және тауарлардың Қазақстан Республикасының мемлекеттік шекарасы арқылы өтетін басқа орындарында жасалған кезде де қарастырылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істердің қаралуы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 804-бабы 3-бөлігінің 2) тармақшасына сәйкес, қарастырылуы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 685 - 735-баптарында көрсетілген органдарға жатқызылған, құқық бұзушылықтар туралы есептерді осы органдардың уәкілетті лауазымды адамдары жасауға құқылы. Сонымен қатар, әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттаманы орман, балық аулау және аң аулау саласындағы

уәкілетті органдардың мамандандырылған ұйымдарының лауазымды адамдары жасауға құқылы (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 377-бабы).

378-бап. Өсімдіктер өсетін жерлер мен жануарлар дүниесін қорғау ережелерін, зоологиялық коллекцияларды жасау, сақтау, есепке алу және пайдалану ережелерін, сондай-ақ жануарлар түрлерін заңсыз көшіру, енгізу, қайта молайту және будандастыру ережелерін бұзу

1. Өсімдіктер мен жануарлардың тіршілік ортасын, өсіру жағдайларын, көші-қон жолдарын және жануарлар шоғырланған жерлерді қорғау ережелерін, зоологиялық және ботаникалық коллекцияларды жасау, сақтау, есепке алу және пайдалану ережелерін, сондай-ақ жануарлар түрлерін заңсыз көшіру, енгізу, қайта енгізу және будандастыру ережелерін бұзу -

жеке тұлғаларға ескерту жасауға немесе сегізге, лауазымды адамдарға, шағын бизнес субъектілеріне - он төрт, орта бизнес үшін - жиырма, ірі бизнес үшін - алпыс айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Ерекше қорғалатын табиғи аумақтарда жасалған дәл сол әрекеттер -

жеке тұлғаларға ескерту жасауға немесе он беске, лауазымды адамдарға, шағын бизнес субъектілеріне - отыз мөлшерінде, орта бизнес үшін - елу, ірі бизнес үшін - жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Түсіндірілген құқық бұзушылықтың объектілері:

- өсімдіктердің өсуі мен жануарлар дүниесін, өсіру жағдайларын, көші-қон жолдары мен жануарлардың шоғырлануын қорғаудың белгіленген тәртібі, зоологиялық және ботаникалық коллекцияларды жасау, сақтау, есепке алу және пайдалану ережелері;

- жануарлар түрлерін көшіру, енгізу, қайта молайту және будандастырудан туындайтын әлеуметтік-құқықтық қатынастар.

"Жануарлар дүниесін қорғау, өсімін молайту және пайдалану туралы" Қазақстан Республикасының 2004 жылғы 9 шілдедегі № 593 Заңының 1-бабының 41) және 52) тармақшаларында концептуалды аппарат бекітілген:

- "жануарлар әлемін қорғау" - бұл жануарлар әлемін, оның тіршілік ортасын және биологиялық әртүрлілігін сақтауға, жануарлар әлемі объектілерін орнықты пайдалану мен өсіруге, сондай-ақ жануарларды қорғау, өсімін молайту және пайдалану саласындағы құқық бұзушылықтардың алдын алу мен онымен күресуге бағытталған іс-шаралар";

- "жануарлар әлемінің тіршілік ету ортасын қорғау" дегеніміз - "табиғи бостандық жағдайында жануарлар әлемі объектілерінің тұрақты өмір сүруі мен көбеюі үшін жағдайларды сақтауға немесе қалпына келтіруге бағытталған қызмет".

"Жануарлар дүниесін қорғау, өсімін молайту және пайдалану туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 3-бабына сәйкес жануарлар әлемі мақсатына қарай келесі категорияларға бөлінеді:

- 1) сирек кездесетін және құрып кету қаупі төнген жануарлар түрлері;
- 2) аң аулау объектілері болып табылатын жануарлардың түрлері;
- 3) балық аулау объектілері болып табылатын жануарлардың түрлері;
- 4) басқа шаруашылық мақсаттарда пайдаланылатын жануарлардың түрлері (аң аулау мен балық аулауды қоспағанда);
- 5) шаруашылық мақсатта пайдаланылмайтын, бірақ экологиялық, мәдени және өзге де құндылығы бар жануарлар түрлері;
- 6) халықтың денсаулығын сақтау, ауылшаруашылық және басқа үй жануарларының ауруларынан қорғау, қоршаған ортаға зиян келтірудің алдын алу және ауылшаруашылық қызметіне айтарлықтай зиян келтіру қаупінің алдын алу мақсатында саны реттелетін жануарлар түрлері.

Жануарлар түрлерін санаттарға бөлу және оларды бір категориядан екінші санатқа ауыстыру жануарлар әлемінің түрлерінің әртүрлілігін сақтау, оларды қорғау, өсімін молайту және тұрақты пайдалану мақсатында биологиялық негіздеу негізінде ведомствоаралық зоологиялық комиссияның ұсынысы бойынша жүзеге асырылады.

Қазақстан Республикасының "Жануарлар дүниесін қорғау, өсімін молайту және пайдалану туралы" Заңының 12-бабына сәйкес жануарлар әлемінің жағдайына, тіршілік ету ортасына, өсіру жағдайларына және жануарлардың көші-қон бағыттарына әсер ететін немесе әсер етуі мүмкін іс-шаралар экологиялық талаптарға сәйкес жүзеге асырылуы керек; жануарлар әлемін, оның қоршаған ортасын сақтауды және өсіруді және келтірілген және келтірілген зиянның орнын толтыруды, оның ішінде сөзсіз болуын қамтамасыз ету.

Жануарлар әлеміне және оның тіршілік ету ортасына әсер ететін немесе әсер етуі мүмкін қызметті жүзеге асыру кезінде келесі негізгі талаптарды сақтау қажет:

- 1) табиғи бостандық жағдайында биологиялық әртүрлілікті және жануарлар қауымдастығының тұтастығын сақтау;
- 2) тіршілік ету ортасын, өсіру жағдайларын, көші-қон жолдары мен жануарлар әлемі объектілерінің шоғырланатын жерлерін сақтау;
- 3) жануарлар әлемі объектілерін ғылыми негізделген, ұтымды пайдалану және молайту;
- 4) табиғатта биологиялық тепе-теңдікті сақтау мақсатында жануарлар әлемі объектілерінің санын реттеу;
- 5) жануарлар дүниесін, оның ішінде бағалы, сирек кездесетін және құрып кету қаупі төнген түрлерді жасанды түрде өсіру, оларды кейіннен тіршілік ету ортасына шығару.

Қазақстан Республикасының 2007 жылғы 9 қаңтардағы № 212 Экологиялық кодексінің 240-бабында Қазақстан Республикасында жануарлар түрлерін енгізуге, қайта өсіруге және будандастыруға жануарлар дүниесін қорғау, өсімін молайту және

пайдалану саласындағы уәкілетті мемлекеттік органның рұқсатымен ғылыми-зерттеу және экономикалық мақсаттар үшін рұқсат етіледі. мемлекеттік экологиялық сараптаманың оң қорытындысы бар биологиялық негіздемеге негізделеді.

Гибридті жануарларды табиғи ортаға енгізуге тыйым салынады. Жеке және заңды тұлғаларға жануарлар түрлерін рұқсатсыз енгізуге, қайта енгізуге және будандастыруға тыйым салынады.

Жабайы жануарларды тұтқындау және / немесе жартылай бос күйінде ұстайтын немесе өсіретін жеке және заңды тұлғалар, сондай-ақ жабайы жануарлармен араласатын немесе зиян келтіретін үй жануарлары осы жануарлардың табиғи ортаға енуіне жол бермеу үшін шаралар қабылдауға міндетті.

Құқықбұзушылықтың объективтік жағы өсімдіктердің өсуі мен жануарлардың тіршілік ету ортасын, өсіру жағдайларын, көші-қон маршруттарын және жануарлар шоғырланған жерлерді қорғау ережелерін, зоологиялық және ботаникалық коллекцияларды құру, сақтау, есепке алу және пайдалану ережелерін, сондай-ақ заңсыз қоныс аудару, енгізу ережелерін бұзу әрекеттерінде (әрекетсіздік) көрінеді, жануарлардың түрлерін қайта өсіру және будандастыру.

Түсіндірілген құқық бұзушылықтың субъективті жағы сол әрекет өрескел ниетпен де, немқұрайлылық түрінде де жасалуы мүмкін екендігімен сипатталады.

Құқық бұзушылықтың субъектісі жалпы болып табылады - жеке тұлғалар, лауазымды тұлғалар, шағын бизнес, орта бизнес, ірі бизнес.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 378-бабының 2-бөлігі оның құрамы түсіндірме мақаланың бірінші бөлігіне сәйкес келуімен сипатталады (объект, объективтік жағы, субъективтік жағы, тақырыбы) бір біліктілік белгілері болған кезде. Бұл әрекеттер ерекше қорғалатын табиғи аумақтарда жасалуы керек.

"Ерекше қорғалатын табиғи аумақтар туралы" Қазақстан Республикасының 2006 жылғы 7 шілдедегі № 175 Заңының 1-бабы 3) тармақшасында "ерекше қорғалатын табиғи аумақтар" деп "табиғи кешендерімен және объектілерімен жер учаскелері, су объектілері және әуе кеңістігі" деп көрсетілген, ерекше қорғалатын режимі бар табиғи резервтік қор.

"Ерекше қорғалатын табиғи аумақтар туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 14-бабында ерекше қорғалатын табиғи аумақтардың санаттары мен түрлері реттелген. Сонымен, ерекше қорғалатын табиғи аумақтар мемлекеттік табиғи-қорық қоры объектілерінің маңыздылығына байланысты республикалық немесе жергілікті маңызы бар санатқа жатады.

Құру мақсаттары мен қорғау режимінің түріне қарай республикалық маңызы бар ерекше қорғалатын табиғи аумақтардың келесі түрлері бөлінеді:

- 1) мемлекеттік табиғи қорықтар;
- 2) мемлекеттік ұлттық табиғи парктер;
- 3) мемлекеттік табиғи резерваттар;

- 4) мемлекеттік зоологиялық парктер;
- 5) мемлекеттік ботаникалық бақтар;
- 6) мемлекеттік дендрологиялық парктер;
- 7) мемлекеттік табиғи ескерткіштер;
- 8) мемлекеттік табиғи қорықтар;
- 9) мемлекеттік ерекше қорғалатын табиғи аумақтар.

Қорғау режимінің құрылу мақсатына және түріне байланысты жергілікті маңызы бар ерекше қорғалатын табиғи аумақтардың келесі түрлері бөлінеді:

- 1) мемлекеттік өңірлік табиғи парктер;
- 2) мемлекеттік зоологиялық парктер;
- 3) мемлекеттік ботаникалық бақтар;
- 4) мемлекеттік дендрологиялық парктер;
- 5) мемлекеттік табиғи ескерткіштер;
- 6) мемлекеттік табиғи резерваттар.

Қазақстан Республикасының заң актілерінде ерекше қорғалатын табиғи аумақтардың басқа түрлері де көзделуі мүмкін. Ерекше қорғалатын табиғи аумақтарды республикалық маңызы бар санаттарға жатқызуды уәкілетті органның ұсынысы бойынша Қазақстан Республикасының Үкіметі, жергілікті маңызы бар санатқа - облыстардың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың жергілікті атқарушы органдары уәкілетті органның келісімімен жүзеге асырады.

Ерекше қорғалатын табиғи аумақты заңды тұлға мәртебесімен бір түрден екінші түрге ауыстыру оның мәртебесінің төмендеуіне әкеп соғады, ол табиғи және (немесе) техногендік сипаттағы төтенше жағдай нәтижесінде ерекше құндылығы мен бірегейлігін ішінара немесе толықтай жоғалту арқылы жүзеге асырылады.

Заңды тұлға мәртебесі бар ерекше қорғалатын табиғи аумақты оның мәртебесінің төмендеуіне немесе жоғарылауына әкеп соғу туралы шешім жаратылыстану негізінде мемлекеттік экологиялық сараптаманың оң қорытындысы негізінде қабылданады:

1) республикалық маңызы бар ерекше қорғалатын табиғи аумақта - уәкілетті органның ұсынысы бойынша Қазақстан Республикасының Үкіметі;

2) жергілікті маңызы бар ерекше қорғалатын табиғи аумақта - уәкілетті органмен келісім бойынша облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың жергілікті атқарушы органы.

Республикалық маңызы бар қалалардың шекараларында орналасқан мемлекеттік табиғат ескерткіштерін қоспағанда, ерекше қорғалатын табиғи аумақтарды " республикалық маңызы бар" санатынан "жергілікті маңызы бар" санатына ауыстыруға жол берілмейді.

Орман шаруашылығы, балық аулау және аң аулау саласындағы уәкілетті орган Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 709-бабына сәйкес әкімшілік істер

қаралады және Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 378-бабына сәйкес әкімшілік жазалар қолданылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істердің қаралуы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 804-бабы 3-бөлігінің 2) тармақшасына сәйкес, қарастырылуы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 685 - 735-баптарында көрсетілген органдарға жатқызылған, құқық бұзушылықтар туралы есептерді осы органдардың уәкілетті лауазымды адамдары жасауға құқылы. Сонымен қатар, әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттаманы орман, балық және аңшылық саласындағы уәкілетті органдардың мамандандырылған ұйымдарының лауазымды адамдары жасауға құқылы (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 378-бабы).

379-бап. Елді мекендерді, кәсіпорындарды және басқа объектілерді орналастыру, жобалау және салу, өндіріс процестері мен көлік құралдарын пайдалану, өсімдіктерді қорғау құралдарын, басқа да препараттардың минералды тыңайтқыштарын пайдалану кезінде өсімдіктер мен жануарларды қорғау жөніндегі шараларды бұзу

Осы Кодекстің 416-бабында көзделген жағдайларды қоспағанда, елді мекендерді, кәсіпорындарды және басқа объектілерді орналастыру, жобалау және салу, өндірістік процестер мен көлік құралдарын пайдалану, өсімдіктерді қорғау құралдарын, тыңайтқыштар мен басқа да препараттарды пайдалану кезінде өсімдіктер мен жануарларды қорғау жөніндегі шараларды бұзу, -

жеке тұлғаларға ескерту жасауға немесе сегізге, лауазымды адамдарға, шағын бизнес субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға - он төрт, орта бизнес үшін - жиырма, ірі бизнес үшін - жетпіс айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілген құқық бұзушылықтың объектісі - елді мекендерді, кәсіпорындарды және басқа объектілерді орналастыру, жобалау және салу, өндіріс процестері мен көлік құралдарын пайдалану, өсімдіктерді қорғау құралдарын, минералды тыңайтқыштар мен басқа да препараттарды қолдану кезінде өсімдіктер мен жануарларды қорғаудың белгіленген тәртібі. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 416-бабында көзделген.

"Жануарлар дүниесін қорғау, өсімін молайту және пайдалану туралы" Қазақстан Республикасының 2004 жылғы 9 шілдедегі № 593 Заңының 17-бабының 1-тармағында елді мекендерді, кәсіпорындарды, құрылыстарды және басқа объектілерді орналастыру, жобалау және салу, өндіріс процестері мен жұмыс істейтін көлік құралдарын жетілдіру, қолданыстағы объектілерді жақсарту. жаңа технологиялық процестерді енгізу, пайдаланылмайтын, жағалау, батпақты, бұталы аумақтарды экономикалық айналымға енгізу, мелиорация, орман ресурстары мен су пайдалану Геологиялық барлау, тау-кен жұмыстарын жүргізу, ауылшаруашылық жануарларын жайылымдау мен айдаудың орнын анықтау, туристік маршруттарды әзірлеу және демалу үшін қоғамдық орындар

ұйымдастыру арқылы тіршілік ету ортасын, көші-қон жолдары мен орындардың тіршілік ету жағдайларын және өсіру жағдайларын сақтау бойынша шаралар қабылдануы керек. жануарлардың шоғырлануы, сондай-ақ жабайы жануарлардың тіршілік ету ортасы ретінде ерекше құнды жерлердің тұтастығын қамтамасыз ету.

Темір жолдарды, автомобиль жолдарын, құбырлар мен басқа да көлік магистральдарын, электр желілері мен коммуникацияларды, каналдарды, бөгеттер мен басқа да су құрылыстарын пайдалану, орналастыру, жобалау және салу кезінде тіршілік ету ортасын, өсіру жағдайларын, көші-қон жолдары мен жануарлар шоғырланған жерлерді сақтауды қамтамасыз ететін шаралар әзірленуі және жүзеге асырылуы керек.

Қазақстан Республикасының 2002 жылғы 3 шілдедегі № 331 "өсімдіктерді қорғау туралы" Заңының 1 бабының 8) тармақшасына сәйкес "өсімдіктерді қорғау" - бұл " өсімдік шаруашылығы өнімдерінің зиянды және аса қауіпті зиянды организмдерден ысыраптарын болдырмау мақсатында Фитосанитарлық мониторинг әдістерін, фитосанитариялық іс-шараларды әзірлеуге және практикалық қолдануға бағытталған қызмет саласы".

"Өсімдіктерді қорғау туралы" ҚР Заңының 11-бабына сәйкес қолайлы фитосанитариялық жағдайды қамтамасыз ету мақсатында қызметі мемлекеттік фитосанитариялық бақылау объектілерімен байланысты жеке және заңды тұлғалар өз аумақтарында фитосанитариялық мониторингті жүзеге асыруға және зиянды және аса қауіпті зиянды организмдер анықталған жағдайда зияндылықтың экономикалық шегінен жоғары болған жағдайда фитосанитариялық іс-шаралар жүргізуге тиіс.

Қазақстан Республикасының "Өсімдікті қорғау туралы" Заңының 12-бабына сәйкес пестицидтерді (улы химикаттарды) сақтау, тасымалдау және пайдалану пестицидтердің (улы химикаттардың) адам денсаулығы мен қоршаған ортаға зиянды әсерінің алдын алуды қамтамасыз ететін жағдайларда жүзеге асырылуы керек. Пестицидтерді (пестицидтерді) сақтауға, тасымалдауға және пайдалануға қойылатын міндетті талаптар пестицидтердің (пестицидтердің) айналымы саласындағы техникалық регламенттермен белгіленеді. Тіркеу, өндірістік сынақтар мен ғылыми зерттеулер жүргізу үшін әкелінген пестицидтердің (пестицидтердің) мөлшерін уәкілетті орган айқындайды.

Құқықбұзушылықтың объективті жағы елді мекендерді, кәсіпорындарды және басқа объектілерді орналастыру, жобалау және салу, өндіріс процестері мен көлік құралдарын пайдалану, өсімдіктерді қорғау құралдарын, минералды тыңайтқыштар мен басқа да препараттарды қолдану кезінде өсімдіктер мен жануарларды қорғау шараларын бұзу әрекеттерінде (әрекетсіздікте) көрінеді, осы Кодекстің 416-бабында көзделген жағдайларды қоспағанда.

Қылмыстың субъективті жағы ниет немесе немқұрайлылық түрінде көрінеді.

Құқық бұзушылықтың субъектісі жалпы болып табылады - жеке тұлғалар, лауазымды тұлғалар, шағын бизнес немесе коммерциялық емес ұйымдар, орта бизнес, ірі бизнес.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 416-бабында азық-түлік өнімдерінің, химиялық өнімдердің, машиналар мен жабдықтардың, ойыншықтардың және техникалық регламенттердің қауіпсіздігі туралы заңнамалық актілерде белгіленген қауіпсіздік талаптарының сақталмағаны анықталған сәттен бастап өнімнің өмірлік циклын тоқтататын субъект үшін жауапкершілік қарастырылған.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 709-бабының 1-бөлігіне сәйкес орман, балық және аңшылық шаруашылығы саласындағы уәкілетті органдар Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 379-бабына сәйкес әкімшілік істерді қарайды.

Орман шаруашылығы, балық аулау және аң аулау саласындағы уәкілетті орган Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 709-бабына сәйкес әкімшілік істер қаралады және Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 377-бабына сәйкес әкімшілік жазалар қолданылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істердің қаралуы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 804-бабы 3-бөлігінің 2) тармақшасына сәйкес, қарастырылуы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 685 - 735-баптарында көрсетілген органдарға жатқызылған, құқық бұзушылықтар туралы есептерді осы органдардың уәкілетті лауазымды адамдары жасауға құқылы. Сонымен қатар, әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттаманы орман, балық және аңшылық шаруашылығы саласындағы уәкілетті органдардың мамандандырылған ұйымдарының лауазымды адамдары жасауға құқылы (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 379-бабы).

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 812-бабының 3-бөлігіне сәйкес Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 379-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер олардың жасалған жерінде немесе оған қатысты әкімшілік іс қозғалып жатқан адамның тұрғылықты жерінде қаралатындығын ескеру қажет.

380-бап. Жеке тұлғалардың ерекше қорғалатын табиғи аумақтардың жекелеген түрлерінде болу тәртібін бұзу

Мемлекеттік табиғи қорықтардың, мемлекеттік ұлттық табиғи парктердің, мемлекеттік табиғи қорықтардың, мемлекеттік табиғи парктердің аумағында болуға арнайы рұқсатынсыз және белгіленген орындардан тыс жерде болуға тыйым салу -

ескерту жасауға немесе екі айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсініктеме жасалған құқық бұзушылықтың объектісі жеке тұлғалардың арнайы рұқсатсыз және мемлекеттік табиғи қорықтардың аумақтарына, мемлекеттік ұлттық табиғи парктерге, мемлекеттік табиғи қорықтарға, мемлекеттік табиғи парктерге бару үшін белгіленген аумақтардан тыс жерде болуына белгіленген құқықтық режим болып табылады.

"Ерекше қорғалатын табиғи аумақтар туралы" Қазақстан Республикасының 2006 жылғы 7 шілдедегі № 175 Заңының 1 – бабының 3) тармақшасында "ерекше қорғалатын табиғи аумақ"-бұл "ерекше қорғау режимі белгіленген табиғи кешендермен және мемлекеттік табиғи-қорық қорының объектілерімен жер, су объектілері және олардың үстіндегі әуе кеңістігінің учаскелері"деп көрсетілген.

"Ерекше қорғалатын табиғи аумақтар туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 14-бабында ерекше қорғалатын табиғи аумақтардың санаттары мен түрлері реттелген. Сонымен, ерекше қорғалатын табиғи аумақтар мемлекеттік табиғи-қорық қоры объектілерінің маңыздылығына байланысты республикалық немесе жергілікті маңызы бар санатқа жатады.

Құру мақсаттары мен қорғау режимінің түріне қарай республикалық маңызы бар ерекше қорғалатын табиғи аумақтардың келесі түрлері бөлінеді:

- 1) мемлекеттік табиғи қорықтар;
- 2) мемлекеттік ұлттық табиғи парктер;
- 3) мемлекеттік табиғи резерваттар;
- 4) мемлекеттік зоологиялық парктер;
- 5) мемлекеттік ботаникалық бақтар;
- 6) мемлекеттік дендрологиялық парктер;
- 7) мемлекеттік табиғи ескерткіштер;
- 8) мемлекеттік табиғи қорықтар;
- 9) мемлекеттік ерекше қорғалатын табиғи аумақтар.

Қорғау режимінің құрылу мақсатына және түріне байланысты жергілікті маңызы бар ерекше қорғалатын табиғи аумақтардың келесі түрлері бөлінеді:

- 1) мемлекеттік өңірлік табиғи парктер;
- 2) мемлекеттік зоологиялық парктер;
- 3) мемлекеттік ботаникалық бақтар;
- 4) мемлекеттік дендрологиялық парктер;
- 5) мемлекеттік табиғи ескерткіштер;
- 6) мемлекеттік табиғи резерваттар.

Қазақстан Республикасының заң актілерінде ерекше қорғалатын табиғи аумақтардың басқа түрлері де көзделуі мүмкін. Ерекше қорғалатын табиғи аумақтарды республикалық маңызы бар санаттарға жатқызуды уәкілетті органның ұсынысы бойынша Қазақстан Республикасының Үкіметі, жергілікті маңызы бар санатқа - облыстардың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың жергілікті атқарушы органдары уәкілетті органның келісімімен жүзеге асырады.

Ерекше қорғалатын табиғи аумақты заңды тұлға мәртебесімен бір түрден екінші түрге ауыстыру оның мәртебесінің төмендеуіне әкеп соғады, ол табиғи және (немесе) техногендік сипаттағы төтенше жағдай нәтижесінде ерекше құндылығы мен бірегейлігін ішінара немесе толықтай жоғалту арқылы жүзеге асырылады.

Заңды тұлға мәртебесі бар ерекше қорғалатын табиғи аумақты оның мәртебесінің төмендеуіне немесе жоғарылауына әкеп соғу туралы шешім жаратылыстану негізінде мемлекеттік экологиялық сараптаманың оң қорытындысы негізінде қабылданады:

- 1) республикалық маңызы бар ерекше қорғалатын табиғи аумақта - уәкілетті органның ұсынысы бойынша Қазақстан Республикасының Үкіметі;
- 2) жергілікті маңызы бар ерекше қорғалатын табиғи аумақта - уәкілетті органмен келісім бойынша облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың жергілікті атқарушы органы.

Республикалық маңызы бар қалалардың шекараларында орналасқан мемлекеттік табиғат ескерткіштерін қоспағанда, ерекше қорғалатын табиғи аумақтарды " республикалық маңызы бар" санатынан "жергілікті маңызы бар" санатына ауыстыруға жол берілмейді.

"Ерекше қорғалатын табиғи аумақтар туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 12-бабына сәйкес жеке тұлғаларға:

- 1) уәкілетті орган белгілеген тәртіппен ерекше қорғалатын табиғи аумақтарды пайдалануға;
- 2) уәкілетті органға ерекше қорғалатын табиғи аумақтар мәселелері бойынша ұсыныстар енгізуге;
- 3) табиғат қорғау ұйымдарымен бірлесіп, мемлекеттік табиғи-қорық қорының объектілерін күзету, қорғау, қалпына келтіру және пайдалану жөніндегі іс-шараларға қатысуға;
- 4) қызметі ерекше қорғалатын табиғи аумақтарды дамытуға бағытталған қорлар құруға және Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес олардың қызметіне қатысуға;
- 5) тиісті мемлекеттік органдардан ерекше қорғалатын табиғи аумақтар мен экологиялық желілердің жай-күйі мен жұмыс істеуі туралы қажетті ақпаратты сұратуға және алуға құқылы.

Жеке тұлғалар Қазақстан Республикасының ерекше қорғалатын табиғи аумақтар саласындағы заңнамасын сақтауға міндетті.

Сонымен, құқық бұзушылықтың объективті жағы арнайы рұқсатсыз болу және мемлекеттік табиғи қорықтардың аумақтарына, мемлекеттік ұлттық табиғи парктерге, мемлекеттік табиғи парктерге бару үшін белгіленген орындардан тыс жерде болу әрекеттерінде көрінеді.

Қабылдау бұйрығымен бекітілген "Жеке тұлғалардың ерекше қорғалатын табиғи аумақтарға келу ережелері" 2 бөлімінде Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрінің 2010 жылғы 1 қыркүйектегі № 555 бұйрығымен қоршаған ортаны қорғау мекемелеріне жеке тұлғалардың баруы реттелді. Сонымен, жеке тұлғаларға (бұдан әрі -

келушілер) экологиялық мекеменің аумағына барған кезде ерекше қорғалатын табиғи аумақтың (бұдан әрі - ЕҚТА) түріне және белгіленген құқықтық қорғау режиміне байланысты рұқсат етіледі:

1) қорғалатын режимі бар учаскелерді қоспағанда, жалпыға ортақ пайдаланылатын автомобиль жолдары мен экскурсиялық маршруттардың арнайы жолдары, ластанған орман және қорғалатын табиғи аумақтардың далалық жолдарымен, арнайы жабдықталған жерлерде тұрақтармен қозғалыс;

2) экологиялық мекеме әкімшілігімен алдын-ала келісілген туристік маршруттар мен жолдарда ұйымдастырылған экскурсиялар мен экскурсиялық сапарларды, ерекше қорғалатын табиғи аумақтардың гид-инспекторларының сүйемелдеуімен;

3) су объектілерінде табиғат қорғау мекемесінің әкімшілігімен келісілген қозғалтқышсыз жүзбелі жабдықта ғана қозғалыс;

4) әуесқойлық (спорттық) балық аулау.

Мемлекеттік табиғи қорықтарда рекреациялық балық аулау Заңның 43-1-бөліміне сәйкес жүзеге асырылады;

5) қорғалатын күзет режимі бар учаскелерді қоспағанда, арнайы бөлінген жерлерде жабайы өсетін жемістерді, жидектерді, саңырауқұлақтарды, дәрілік шөптерді, шөп шабуды, ағаш жинауды және дәстүрлі табиғат пайдаланудың басқа түрлерін әуесқой жинау;

6) экологиялық мекеме әкімшілігімен келісу бойынша спорттық және экологиялық ағарту іс-шараларын, туристік жиындарды өткізу;

7) кәсіби және әуесқой фото-видео түсіру;

8) оқу практикасын өткізу;

9) гербарий жинау, қорғалатын режимі бар учаскелерді қоспағанда, білім беру мақсаттары үшін топырақ үлгілерін іріктеу;

10) ерекше қорғалатын табиғи аумақтардың паспортында көзделген өзге де қызметтер.

Табиғат қорғау мекемесінің аумағында ерекше қорғалатын табиғи аумақтардың түріне және белгіленген құқықтық қорғау режиміне байланысты:

1) ерекше қорғалатын табиғи аумақтарда ерекше қорғалатын табиғи аумақтарды пайдаланғаны үшін төлем туралы растайтын құжатсыз болуға;

2) конгресс және жалпыға ортақ пайдаланылатын автомобиль жолдарынан немесе арнайы экскурсиялық жолдардан және туристік маршруттардан, ерекше қорғалатын табиғи аумақтардағы орман және далалық жолдардан тыс жерлерде жүру;

3) көлік құралдары мен басқа да механикалық құралдардың белгіленген орындардан тыс жерде тұруы;

4) су айдындарының жағасындағы көлік құралдарын және басқа да механикалық құралдарын, ыдыс-аяқтарды, кір жуатын машиналарды, шомылатын үй жануарларын;

5) мемлекеттік инспекцияның қорғалатын табиғи аумақтарды қорғау үшін пайдаланатын моторлы жүзу құралдарын қоспағанда, яхталардың, қайықтардың, моторлы қайықтардың, мотороллерлердің, тоғандарында болуы;

6) каминдер жасау, барбекю, тамақ пісіру орталықтарын орнату, арнайы бөлінген және жабдықталған орындардан тыс жерлерге жазу;

7) тұрақтарды орналастыру, шатырларды осы мақсаттарға арналған орындардан тыс жерлерде орнату;

8) торлармен және басқа тыйым салынған құралдармен және құралдармен балық аулауға;

9) жабайы жануарларды тиісті рұқсатынсыз алып қою;

10) жабайы жануарларды қорқыту және тамақтандыру;

11) ұялардың, үйінділердің, жатақханалардың және құмырсқалардың қирауы;

12) ағаштар мен бұталарды кесу, бұзу және бүлдіру, сыпырғыштар мен сыпырғыштарды ішкі қажеттіліктерге дайындау;

13) табиғат, тарих, мәдениет және археология ескерткіштерін жою және бүлдіру;

14) рұқсат етілген жинау алаңдарынан тыс жерде жабайы өсетін ағаш, бұталы, шөпті өсімдіктер мен дәрілік шикізаттарды жинау және қазу;

15) арнайы белгіленген орындардан тыс жерлерде жабайы жемістерді, саңырауқұлақтар мен жидектерді жинау;

16) көрнекі үгіт құралдарын (стендтер, панельдер, тұрғын үйлер және басқалары), орман орналастыру, орман шаруашылығы және жерге орналастыру белгілерін бұзу және бүлдіру;

17) ғимараттарға, ағаштарға, тастар мен жартастарға жазулар мен суреттер салу;

18) өз бетімен мал жаю, шөп шабу, орман жинау және өзге де заңсыз орман пайдалану;

19) тұрмыстық қоқыс пен топырақ жамылғысының қалдықтарымен бітелу;

20) шу және басқа да акустикалық әсерлерді қоршаған ортаға шу мен басқа да акустикалық әсерлерді пайдалану "Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрінің 2015 жылғы 7 қазандағы № 18-02 / 899 бұйрығымен бекітілген" Жасанды шудың және басқа да акустикалық эффектілерді бекіту туралы "Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрінің бұйрығымен бекітілген. шығу тегі "(Нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізілімінде № 12387 тіркелген);

21) мемлекеттік табиғи-қорық қоры мен табиғи кешендердің табиғи дамуы мен сақталуын бұзатын өзге де қызмет.

Экологиялық мекеменің аумағына келу себебі Қазақстан Республикасының салық заңнамасына сәйкес қорғалатын табиғи аумақтарды ғылыми, экологиялық, білім беру, туристік, рекреациялық және шектеулі экономикалық мақсаттар үшін пайдаланғаны үшін төлемақы туралы растайтын құжаттың болуы болып табылады.

Ерекше қорғалатын табиғи аумақтарды пайдаланғаны үшін төлемді растайтын құжат келуші тоқтағанға дейін сақталады.

Қазақстан Республикасының Салық кодексіне сәйкес елді мекендерде тұрақты тұратын және (немесе) жазғы коттеждері бар жеке тұлғалар Қазақстан Республикасының Салық кодексіне сәйкес алым төлеушілер болып табылмайды.

Рекреациялық жүктеменің рұқсат етілген нормаларына байланысты келушілер ағынын реттеу мақсатында экологиялық мекеме әкімшілігі Қағидаларға қосымшаға сәйкес нысан бойынша келушілерді тіркеу журналын (бұдан әрі - Журнал) жүргізеді. Журнал нөмірленеді, орналастырылады және экологиялық мекеменің мөрімен басылады.

Түсіндірілген құқық бұзушылықтың субъективті жағы сол әрекет өрескел ниетпен де, немқұрайлылық түрінде де жасалуы мүмкін екендігімен сипатталады.

Қылмыстың субъектісі жалпы - жеке тұлғалар.

Орман шаруашылығы, балық аулау және аң аулау саласындағы уәкілетті орган Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 709-бабына сәйкес әкімшілік істер қаралып, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 380-бабы бойынша әкімшілік жаза қолданылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істердің қаралуы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 804-бабы 3-бөлігінің 2) тармақшасына сәйкес, қарастырылуы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 685 - 735-баптарында көрсетілген органдарға жатқызылған, құқық бұзушылықтар туралы есептерді осы органдардың уәкілетті лауазымды адамдары жасауға құқылы. Сонымен қатар, әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттаманы орман, балық және аңшылық шаруашылығы саласындағы уәкілетті органдардың мамандандырылған ұйымдарының лауазымды адамдары жасауға құқылы (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 380-бабы).

381-бап. Селекциялық-генетикалық мақсаттағы объектілерді бүлдіру немесе жою

Асыл тұқымды және генетикалық мақсаттағы объектілерді бүлдіру немесе жою: плюс ағаштар, плюс ағаштардың мұрағаттық клондары, географиялық дақылдар, популяциялар мен будандардың сынамалық дақылдары, орман тұқым плантациясындағы ағаштар мен бұталар, тұрақты орман тұқымдары учаскелеріндегі ағаштар мен бұталар, плюс екпелердегі ағаштар мен бұталар -

жеке тұлғаларға ескерту немесе айыппұл салуға, лауазымды адамдарға, шағын бизнес субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға - қырық, орта бизнес үшін - жетпіс, ірі бизнес үшін - үш жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілген құқық бұзушылықтың объектісі селекциялық-генетикалық объектілер : плюс ағаштар, плюс ағаштардың мұрағаттық клондары, географиялық дақылдар, популяциялар мен будандардың сынамалық дақылдары, орман тұқым

плантациясындағы ағаштар мен бұталар, тұрақты орман тұқымдары учаскелеріндегі ағаштар мен бұталар, плюс екпелердегі ағаштар мен бұталар.

Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрінің 2015 жылғы 7 қазандағы № 18-02 бұйрығымен бекітілген "Мемлекеттік орман қоры учаскелерінде асыл тұқымды және генетикалық мақсаттарды сертификаттау және тіркеу ережелері" 2-тармағының 1), 2), 4), 6) және 10) тармақшаларында. / 898, тұжырымдамалық аппарат бар:

- "плюс ағаш" - бұл бір немесе бірнеше экономикалық құнды белгілері мен қасиеттерінен едәуір асатын, сол жастағы және фенологиялық формадағы ағаштар, олармен бірдей орман жағдайында өсетін ағаш;

- "плюс ағаштардың клондарының мұрағаты" - бұл "плюс ағаштардың вегетативті ұрпақтарын пайдалану арқылы олардың генофондты сақтау және тұқым қуалаушылық қасиеттерін зерттеу мақсатында құрылған екпелер";

- "географиялық мәдениеттер" - жаңа экожүйелерде (климатиптер) бірнеше экотиптердің (климатиптердің) ең көп таралған популяцияларының тұқымдары арқылы арнайы әдістермен құрылған тәжірибелік мәдениеттер";

- "клон" - бұл тұқымның вегетативті көбеюі немесе аномикалық түзілуі нәтижесінде алынған және бір генотипке ие бір көзден алынған жеке адамның барлық ұрпақтарының жиынтығы;

- "сынау дақылдары" - "арнайы генетикалық бағалау мақсатында өсетін ағаштардың тұқымдық ұрпақтарымен, сондай-ақ ормандармен, бірінші реттік орман тұқымдық екпелерімен және тұрақты орман тұқымдық учаскелерімен құрылған арнайы орман дақылдары".

"Мемлекеттік орман қоры учаскелерінде асыл тұқымды және генетикалық объектілерді аттестаттау және тіркеу ережелерінің" 2 тармағы плюс ағаштардың клондарының мұрағаттарын реттейді. Сонымен, плюс ағаштардың клондарының мұрағаты гендік қорын сақтау және тұқым қуалау қасиеттерін зерттеу мақсатында плюс ағаштардың вегетативті ұрпақтарын қолдану арқылы құрылады.

Іріктеу мақсаттарына сүйене отырып, плюс ағаш клондарының мұрағаттарын құру кезінде бір немесе бірнеше таңдалған (таңдалған) таңбаларға сәйкес таңдалған плюс ағаштардың ұрпақтары топтастырылады. Орман тұқымдарын аудандастыруды кеңейту мақсатында табиғи аумақтан тыс жерлерде ОТП құру үшін клондар (отбасылар) табиғи өсімдіктен тыс жерге көшеді, егер бұл жемістердің өсуіне және тұқымның пісіп жетілуіне ықпал етеді. Мұндай ОТП тұқымдары түпнұсқа плюс ағаштардың шыққан жері үшін орман тұқымдарын аудандастыруға сәйкес қолданылады.

Таулы жағдайда позитивті ағаштардың клондарының мұрағаты биік белдеулерде немесе популяцияларда орналастырылған. Клондардың мұрағаттарын плюс

ағаштардың тіршілік ету ортасынан төменірек биіктікте орналастыру клондардың (отбасылардың) географиялық, биіктіктегі және орман-типологиялық қозғалыстарында жүзеге асырылады.

Плюс ағаштарының клондарының (отбасыларының) мұрағаты табиғи популяциялардың генотиптік әртүрлілігін сақтауды қамтамасыз етеді, интресципальдық кросстарды азайтады және таңдалатын (ерекшеленген) белгілердің ең үлкен көрінісін береді. Бұл үшін плюс ағаштар клондарының мұрағатында кемінде 20-25 плюс ағаштардың ұрпағы ұсынылған. Бірнеше өсіп келе жатқан кезеңдерде блоктарда (өрістерде) клон мұрағаттарын құру кезінде осы тармақта көрсетілген плюс ағаштарының саны үш көршілес блоктардан (өрістерден) аспауы керек.

Клон санын таңдалған плюс ағаштар санымен шектеу шегіне дейін азайту белгілі бір үйлесімділік қабілеті бар плюс ағаштар өкілдерінен клондардың мұрағатын құру кезінде, сондай-ақ арнайы үй шаруашылығына арналған екпелерді өсіру үшін тұқым өсіру үшін жасалады.

Плюс ағаштарының клондарының мұрағаттарындағы плюс ағаштардың тұқымдары өзін-өзі тозаңдануды шектеу үшін бір клонның (отбасының) өсімдіктерін кеңістіктік оқшаулауды қамтамасыз ететін үнемі қайталанатын (жүйелі) немесе рандомизацияланған (кездейсоқ) араластыру принциптеріне негізделген арнайы схемаларға сәйкес орналастырылған.

Бірінші жағдайда белгілі бір плюс ағаштың ұрпақтарын білдіретін өсімдіктер бір-бірінен кемінде 30 м қашықтықта немесе барлық бағыттағы басқа клондардың (отбасылардың) 3 өсімдіктері арқылы орналастырылады. Клондық мұрағаттың әр блогына (өрісіне) отырғызудың (себудің) соңында клондарды нақты орналастыру схемасы жасалады.

Оң ағаштардың клондарының мұрағаттарын құру үшін орман өсіру жағдайларына сәйкес өнімділігі бонитеттің 1-2 класынан кем емес 1-2 типтегі орман өсімдіктерінің белгілі бір түрлерін өсіру үшін, машиналар мен кіреберіс жолдар үшін қол жетімді жерлерде салыстырмалы түрде өсірілетін орман алқаптары таңдалды. жолдары. Бұл учаскелерде топографиялық-геодезиялық жұмыстар, орман патологиясы, топырақты зерттеу және топырақтың агрохимиялық анализі жүргізіледі.

Қажетсіз тозаңдардың енгізілуін шектеу үшін плюс ағаш клондарының мұрағаттарын жасау кезінде клон архивін жасау орны басқа стендтердің арасында орналасады, әйтпесе оның периметрі бойынша басқа түрлердің тығыз тәжі бар тез өсетін ағаштардың 5-10 қатарынан сүзгі жолақтары жасалады.

Аумақты және өңдеуге дайындық әдісін таңдау орман жағдайларының жиынтығымен анықталады. Позитивті ағаштардың клондарының мұрағаты толықтай өңделген жерге қойылды. Бір себептермен немесе басқа себептермен топырақты үздіксіз өсіру мүмкін емес немесе жарамсыз жерлерде ол жолақтарда немесе алаңдарда жүзеге асырылады.

Тамыр дақылдары көшет (көшет) отырғызу немесе тұқым себу арқылы (ірі жемісті түрлер, сексеуіл) құрылады. Шөп өсіру үшін орман тұқымдары аймағында өсетін ағаштардан алынған тұқым ретінде сол және фенологиялық формадағы жетілдірілген тұқымдар пайдаланылады.

Клондық архивтер құрылған жерлерде жатырдың плантациялары төселген. Жатыр плантацияларын құру бір уақытта басталады немесе клон мұрағаттарының алғашқы өрістерін (блоктарын) салуға дейін.

Жатыр плантациясының ауданы және оның жұмыс уақыты кесу қажеттілігі мен плюс ағаштардың қажетті санына байланысты анықталады. Жатыр шламы плантациясындағы клондарды араластыру отбасына шламды жинауды қиындататындығын ескере отырып, клондарды жеке қатарларға немесе отбасылық блоктарға шоғырландыру керек. Отырғызу аяқталғаннан кейін әрбір жатыр плантациясы үшін клондардың нақты таралу схемасы жасалады. Оларға орақ кесу төрт жастан бес жасқа дейін басталады.

Клондардың мұрағатын салғанда, қатарлар мен қатарлардағы өсімдіктер арасындағы қашықтық, учаскелердің орталықтары арасындағы аралықта әйелдің репродуктивті деңгейінің жақсы дамуы, топырақ пен ағаштарды күтуге арналған машиналар мен механизмдердің еркін өтуі, конустардың (жемістер, тұқымдар) жиналуы қамтамасыз етіледі. Орман жағдайларына, орман өсімдіктерінің биологиялық сипаттамаларына және төсеу әдісіне байланысты, жолдардағы орындар арасындағы қашықтық 3 метрден 8 метрге дейін, жолдар арасындағы - 3 метрден 10 метрге дейін. Клондық архивтің бір бөлімінде 48 отырғызылды, бір плюс ағаштың екі егілген 96 көшетінде.

Клондық мұрағат үшін ең құнды элиталық ағаштарды іріктеу тұқымдық және вегетативті ұрпақтарды, соның ішінде өсіру (ерекшеленген) белгілері бойынша комбинациялық қабілеттілік пен клондардың репродуктивтік қабілетін кешенді бағалау нәтижелері бойынша жүзеге асырылады.

"Мемлекеттік орман қоры учаскелерінде асыл тұқымды және генетикалық мақсаттарды сертификаттау және тіркеу ережелерінің" 3 тармағы географиялық мәдениеттерді реттейді. Географиялық мәдениеттерді орналастыру кезінде:

1) эксперименттің үш мәрте қайталануы қамтамасыз етіліп, әр климат түрінің учаскесінің мөлшері пісетін жасқа қарай кем дегенде 100 ағаш өсіру арқылы қамтамасыз етіледі;

2) тұқым жинайтын станциялар бүкіл табиғи аумақта немесе оның бір бөлігінде орман өсімдігінің белгілі бір түрінің орман шаруашылығының және биологиялық қасиеттерінің өзгергіштігін көрсететіндігі ескеріледі, ал егілетін дақылдардың кестелері оның өсірілетін аудандарындағы орман жағдайларының өзгергіштігін

көрсетеді. Географиялық дақылдарды құруға арналған тұқымдар әр климаттық типтегі орманның ең көп кездесетін пісетін және пісетін стендтерінде жиналады. Бақылау ретінде жергілікті климат тұқымдары қолданылады.

Климатиптердің (эдафотиптердің) алдын-ала генетикалық бағасы географиялық (популяциялық-экологиялық) дақылдарды екінші жасқа жеткенде, ал қорытындысы - пісетін жасқа жеткенде зерттеу нәтижелерін талдау негізінде жүзеге асырылады.

Географиялық (популяциялық-экологиялық) дақылдарды зерттеу сақталу көрсеткіштеріне, биіктігі мен диаметріндегі өсу қарқындылығына, магистральдың көлемі мен сапасына, ағашпен қамтамасыз етілуіне, қолайсыз экологиялық факторларға, саңырауқұлақ, бактериальды, рак, тамырлы, шірік ауруларына, сондай-ақ көрсеткіштерге сәйкес жүргізіледі. орман зиянкестерінің зақымдануы.

Мұрағат құру кезінде мұрағаттың жаңа өсімдік үлгілерімен жүйелі түрде толықтырылуы үшін резервтік аймақ қарастырылған.

"Мемлекеттік орман қоры учаскелерінде асыл тұқымды және генетикалық объектілерді аттестаттау және тіркеу ережелерінің" 3 тармағына сәйкес плюс стендтер, клондар, бірінші реттік отбасылық ОТП және ТОТУ ұрпақтарының генетикалық бағалауға арналған сынақ дақылдары плюс ағаштар таңдалатын сипаттамаларға сәйкес таңдалады. Сынақ дақылдарын құру кезінде әр учаскеде кем дегенде 300 тұқым отырғызылады (плюс ағаштың отбасылық ұрпақтары).

Вегетативті ОТП -де ұсынылған клондардың бос тозандануынан алынған тұқымдар әр клон үшін және тұтас алғанда барлық клондардан бөлек жиналады. Жекелеген егін жинау кезінде ОТП генетикалық бағасы ондағы өсімдіктердің плюс ағаштарын генетикалық бағалаумен бір уақытта жүзеге асырылады. Бұл жағдайда ОТП генетикалық құндылығы жеке клондар ұрпағының селекциялық (жасырын) белгілері арқылы бақылаудан орташа өлшенген асып кетуі ретінде анықталады.

Ұрпақтарға тұрақты орман тұқымдық базасы объектілерін генетикалық бағалау үшін үш ұрпақтан құралған орман дақылдары қолданылады. ОТП -ны генетикалық бағалау үшін сынақ дақылдарын жасау үшін тұқым қоспасын дайындаған кезде әр клоннан (тұқымдастан) алынған тұқымның үлесі олардың ОТП -дағы пропорциясына сәйкес келеді.

Позитивті отырғызуды генетикалық бағалау үшін сынақ дақылдарын жасау үшін тұқым қоспасын жинап, ОТП олар кездейсоқ таңдалған кемінде елу ағаштан жүзеге асырылады. Плюстің, ТОТУ және ОТП сынама дақылдарын төсеу кезінде сол дақылдың тұқымдары пайдаланылады.

Тесттік дақылдардағы бақылау ретінде эдафотипі және сол фенологиялық формадағы жергілікті халықтың тұқымдарының қоспасынан өсірілетін материал оң стендтердің, ОТП және ТОТУ ұрпақтарын бағалау үшін қолданылады. Позитивті

стендтерді, ОТП және ТОТУ -сі алдын-ала генетикалық бағалау олардың 2-ші кластағы ұрпақтарына жеткенде жүргізіледі. Қорытынды бағалау белгілі бір орман аймағында өсімдіктердің белгілі бір түрі үшін пісіп-жетілген жасқа жеткенде жүргізіледі.

Сонымен, құқық бұзушылықтың объективті жағы селективті генетикалық мақсаттағы объектілерді бүлдіруге немесе жоюға бағытталған іс-әрекеттерде көрініс табады: плюс ағаштар, плюс ағаштардың мұрағаттық клондары, географиялық дақылдар, популяциялар мен будандардың сынақ дақылдары, орман тұқымдары екпелеріндегі ағаштар мен бұталар, тұрақты орман тұқым учаскелеріндегі ағаштар мен бұталар, плюс стендтердегі ағаштар мен бұталар.

Түсіндірілген құқық бұзушылықтың субъективті жағы сол әрекет өрескел ниетпен де, немқұрайлылық түрінде де жасалуы мүмкін екендігімен сипатталады.

Құқық бұзушылықтың субъектісі жалпы болып табылады - жеке тұлғалар, лауазымды тұлғалар, шағын бизнес немесе коммерциялық емес ұйымдар, орта бизнес, ірі бизнес субъектілері.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 709-бабына сәйкес әкімшілік істер қаралып, әкімшілік жазалар әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 381-бабы бойынша, орман, балық аулау және аң аулау саласындағы уәкілетті органға қолданылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекстің 381-бабында көрсетілген бұзушылықтарды жасаған кезде Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 797-бабының 1-бөлігіне сәйкес, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 381-бабының екінші бөлігінде көрсетілген уәкілетті лауазымды адам көлік құралдарын, кемелерді, оның ішінде ұсақ кемелерді жеткізу арқылы кешіктіруге, жеткізуге және тыйым салуға құқылы. оларды арнайы орындарда, автотұрақтарда немесе көліктік бақылаудың стационарлық бекетіне жақын жерлерде, оның ішінде басқа көлік құралын (жүк машинасын), кемеңі немесе шағын кемеңі қолдана отырып, жойылғанға дейін уақытша сақтау үшін себептері.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 797-бабының 2-бөлігіне сәйкес көлік құралын, кемеңі, оның ішінде кішігірім кемеңі ұстауға, жеткізуге және пайдалануға тыйым салуды адам әкімшілік құқық бұзушылық жасаған кезде ішкі істер органдарының, Ұлттық қауіпсіздік комитетінің Шекара қызметі және әскери полиция қызметкерлері жүзеге асырады. , ұлттық қауіпсіздік органдарының, Қазақстан Республикасының Қарулы Күштерінің, республиканың басқа да әскерлері мен әскери құрылымдарының көлік құралдарын жүргізу Қазақстан, көліктік бақылау органдары, орман және аңшылық шаруашылығы, ерекше қорғалатын табиғи аумақтар, балық қорғау (орман, балық аулау, аң аулау, ерекше қорғалатын табиғи аумақтар саласындағы заңдарды бұза отырып), өз кірістеріндегі мемлекеттік кірістер органдарының лауазымды адамдары.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істердің қаралуы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 804-бабы 3-бөлігінің 2) тармақшасына сәйкес, қарастырылуы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 685 - 735-баптарында көрсетілген органдарға жатқызылған, құқық бұзушылықтар туралы есептерді осы органдардың уәкілетті лауазымды адамдары жасауға құқылы. Сонымен қатар, әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамаларды орман, балық және аңшылық шаруашылығы саласындағы уәкілетті органдардың мамандандырылған ұйымдарының лауазымды адамдары жасауға құқылы (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 381-бабы).

382-бап. Жануарлар дүниесін пайдалану және аң аулау ережелерін бұзу

1. Жануарлар дүниесін және (немесе) аң аулау ережелерін пайдалану талаптарын қылмыстық құқық бұзушылық белгілері жоқ талаптарды бұзу, -

жеке тұлғаларға ескерту немесе бес, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне - жиырма бес, орта бизнеске - елу, ірі бизнес үшін - жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген дәл сол бұзушылық, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған, -

жеке тұлғаларға - он бес, шағын бизнес субъектілеріне - алпыс бес, орташа бизнеске - жүз, ірі бизнес үшін - екі жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға немесе екі жылға дейін аң аулау құқығынан айыруға әкеп соғады. көрсетілген бұзушылықты жасаушы құрал болған жануарларды, көлік құралдарын және басқа заттарды алу құралдарын тәркілеу.

3. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген ерекше қорғалатын табиғи аумақтарда жасалған іс-әрекеттер:

жеке тұлғаларға жетпіс, шағын бизнес субъектілері үшін - жүз он, мөлшерінде, орта бизнес үшін - жүз елу, ірі бизнес үшін - мың айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға немесе екі жылға дейін аң аулау құқығынан айыруға әкеп соғады. әкімшілік құқық бұзушылық объектілері және (немесе) құралдарын тәркілей отырып.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Құқық бұзушылықтың жалпы нысаны - Қазақстан Республикасының экологиялық қауіпсіздігі, ол жабайы табиғатты қорғаумен және ұтымды пайдаланумен және қажетті санын қамтамасыз етумен қамтамасыз етіледі.

Қылмыстың тікелей объектісі жануарлар әлемін пайдалану тәртібі және (немесе) аң аулау ережелері болып табылады.

Қаралып отырған құқық бұзушылықтың 1-бөлігінің объективті жағы екі квалификациялық сипаттамамен сипатталады және заңсыз әрекеттерде (әрекетсіздікте) келесі түрінде көрінеді:

- 1) жануарлар дүниесін пайдалануға қойылатын талаптар бұзылған;
- 2) аң аулау ережелерін бұзу.

Жоғарыда көрсетілген заңға қайшы әрекеттерде қылмыстық құқық бұзушылықтың белгілері болмауы керек. Осыған байланысты экологиялық заңнама саласындағы әкімшілікті қылмыстық құқық бұзушылықтан ажыратудың өлшемдерін анықтау қажет.

Қазақстан Республикасының Қылмыстық кодексінің 337-бабы "Заңсыз аң аулау" және 338-бап. Егер заңсыз аң аулау жарылғыш құрылғыларды немесе жануарларды жаппай жоюдың басқа құралдарын қолдана отырып, сондай-ақ әуе кемелерін, автомобильдерді, автомобильдерді, соның ішінде қар құралын пайдаланатын құралдарды немесе ұсақ кәсіптік құралдарды қолданумен жасалса, онда мұндай әрекеттер қылмыстық құқық бұзушылық болып табылады.

Жануарлар дүниесін қорғау ережелерін бұзу, егер:

1) өндіріс процестерін немесе көлік құралдарын пайдалану кезінде, жануарлар әлемінің жаппай қырылуына немесе өліміне әкеп соқтырған өсімдіктерді қорғау құралдарын, минералды тыңайтқыштарды немесе басқа да препараттарды қолдану;

2) үлкен залал келтірген аңшылық алқаптарын, балық аулау объектілерін пайдалану немесе қорғау тәртібін бұзу.

Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің 3-бабының 38-тармағына сәйкес, қоршаған орта мен табиғи ресурстардың тұтынушылық қасиеттерін қалпына келтіруге қажетті шығындардың мың айлық есептік көрсеткіштен асатын мөлшердегі шығындық көрсетілімі болған кезде елеулі залал танылады. Яғни, зерттелетін саладағы қылмыстық құқық бұзушылықтар маңызды құқықтық нормалар болып табылады, ал әкімшілік құқық бұзушылық жануарлар әлеміне материалдық залал келтірместен немесе Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің нормаларына жатпайтын шамалы залалсыз танылуы мүмкін.

"Жануарлар дүниесін қорғау, өсімін молайту және пайдалану туралы" Қазақстан Республикасының 2004 жылғы 9 шілдедегі № 593 Заңына сәйкес, түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көрсетілген көрнекі түсініктер түсіндіріледі:

- жануарлар дүниесін қорғау - жануарлар дүниесін, оның тіршілік ортасын және биологиялық әртүрлілігін сақтауға, жануарлар дүниесін орнықты пайдалану мен молықтыруға бағытталған іс-шаралар, сондай-ақ жануарлар дүниесін сақтау, өсімін молайту және пайдалану саласындағы құқық бұзушылықтардың алдын алу және онымен күресу жөніндегі іс-шаралар;

- фауна - Қазақстан Республикасының аумағында тұрақты немесе уақытша тұратын, сондай-ақ континенттік қайраңның табиғи ресурстарымен және Қазақстан Республикасының айрықша экономикалық аймағымен байланысты жануарлардың жиынтығы;

- аң аулау - аң аулау объектісі болып табылатын жануарлардың тіршілік ету ортасынан шығарылатын жануарлар әлемінің ерекше қолданылу түрі.

Қазақстан Республикасының аумағында жануарлар әлемін пайдаланудың келесі түрлеріне жол беріледі:

- 1) аң аулау;
- 2) балық өсіру, оның ішінде су омыртқасыз жануарлар мен теңіз сүтқоректілері;
- 3) аңшылық және балық аулау объектілерімен байланысты емес жануарларды шаруашылық мақсатта пайдалану;
- 4) жануарларды ғылыми, мәдени, ағартушылық, ағартушылық, эстетикалық мақсаттарда, сондай-ақ эпизоотияға жол бермеу мақсатында пайдалану;
- 5) жануарлардың пайдалы қасиеттері мен қалдықтарын пайдалану;
- 6) жануарлар түрлерін репродуктивті мақсаттарда пайдалану.

Аң аулау келесі түрлерге бөлінеді:

- 1) коммерциялық аң аулау - аңшылық объектісі болып табылатын жануарлар түрлерін кәсіпкерлік мақсатта алу;
- 2) әуесқойлық (спорттық) аң аулау, оның ішінде ұлттық аң аулау:
 - әуесқойлық (спорттық) аң аулау - спорттық, эстетикалық қажеттіліктерді қанағаттандыру және өнімді жеке тұтыну үшін аң аулау объектісі болып табылатын жануарлардың түрлерін алу;
 - ұлттық аңшылық - әуесқой (спорттық) аң аулау объектісі болып табылатын аңдардың жыртқыш құстар мен аңшылық иттердің ұлттық тұқымдарын қолдана отырып алу.

"Жануарлар дүниесін қорғау, өсімін молайту және пайдалану туралы" Қазақстан Республикасының 2004 жылғы 9 шілдедегі Заңымен аң аулауға тыйым салынады:

- 1) аңшы куәлігінсіз. Аңшылық куәлігін беру ережесі және нысаны Қазақстан Республикасы Премьер-Министрінің орынбасары - Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрінің 2018 жылғы 2 ақпандағы бұйрығымен бекітілді;
- 2) оны сақтау және пайдалану құқығына ішкі істер органдарының рұқсатынсыз атыс қаруларымен;
- 3) жыртқыш құстарды Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен тіркеусіз аң аулауға;
- 4) пайдалану ережелерінде көзделмеген өндірістік құралдар;
- 5) аңшылық шаруашылығымен келісімсіз балық аулау мақсатында;
- 6) егер уәкілетті орган өзгеше белгілемесе, аңшылық алқаптардың резервтік қорына ;
- 7) елді мекендердің жерлерінде, сондай-ақ оларға іргелес аумақтарда, аң аулау ережелеріне сәйкес аң аулау атыс қаруын қолданудың қауіпсіздігін қамтамасыз етпейтін қашықтықта;
- 8) уәкілетті органның рұқсатынсыз өнеркәсіп, көлік, байланыс, қорғаныс жерлерінде;
- 9) күйзеліске және дәрменсіздікке душар болған жануарларға (дауылдан, су тасқынынан, өрттен, су объектілерін кесіп өткен кезде, мұзда, саябақтан таусылғанда, суда жүзетін құстардың жусанында отырғанда);

10) әуе кемесін, автомобильдерді, автокөлік құралдарын, қар машиналарын (аң аулау қасқырларын қоспағанда), қозғалтқышы қосылған шағын кемелерді, түнгі көру құрылғыларын, лазерлік нысаналы индикаторларды, жарық және дыбыстық құрылғыларды қолданумен әуесқойлық (спорттық) мақсаттар үшін;

11) алкогольдік немесе есірткілік масаңдық немесе басқа түрдегі мас күйінде;

12) егін орағы аяқталғанға дейін ауыл шаруашылығы дақылдары алып жатқан жерлерге;

13) ерекше қорғалатын табиғи аумақтарда, Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен табиғат пайдаланудың жекелеген түрлері рұқсат етілетін аумақты қоспағанда;

14) өзендегі кеме, отта, мүк, мускратта атыс қаруын қолдана отырып;

15) аң аулайтын иттерді құтқару үшін шұңқырлар қазуды қоспағанда, жануарлар үйлерінің қирауы мен бүлінуімен;

16) кеме салған бөгеттің бұзылуымен;

17) пневматикалық, лақтыру қаруын қолдана отырып (жануарлар әлемі объектілерін имобилизациялау мен айдау бойынша ғылыми-профилактикалық жұмыстар үшін садақтар мен кросстарды пайдалануды қоспағанда);

18) оқтауланған, оқ ататын немесе жарылғыш әрекеті бар оқтармен патрондарды қолдана отырып, ауырлық орталығы ауыстырылған;

19) үйде жасалған аңшылық мылтықтарда үй мылтықтарының қосымша сандықтарын (кірпіштерін) қолдана отырып;

20) шөлейт жерлерді, өсімдік жамылғыларын өртеп, басқа өсімдіктерді жояды және бұзады;

21) өздігінен жебелермен, қысқыштармен, қысқыштармен, ілгектермен, қолтықтармен; тұзақтардың, аң аулау шұңқырларының құрылғысы; Анықталмайтын белгілер, шатырлар, артық салмақ, ілмектер, шыңдар, құстардың желімінсіз үлкен қақпақтарды орнату арқылы; темекі шегу, тегіс мұз үстіндегі жайылым, қыртыс, терең қар және тұтқыр тұзды батпақтар, шабылған қамыс; қоңыр аюларды, тұяқтыларды және құстарды шығаруда тұзақтарды пайдалану; аң аулайтын қазан, жылқы;

22) желілерді пайдалану; шұңқырларды төгу (уәкілетті органның келісімімен жануарларды енгізу, қайта енгізу, будандастыру немесе тұтқында ұстауды қоспағанда);

23) тінтуірдің кеміргіштерін жою кезінде пестицидтерді қолдануды қоспағанда, жарылғыш құрылғыларды, химиялық заттарды және улы заттарды қолдана отырып (жер астындағы шыбындар, сұр егеуқұйрықтар, хомяктар), сондай-ақ құтыру және жануарлардың басқа да аурулары кезінде;

24) жануарлар әлемін пайдалануға арналған рұқсатта немесе пакеттік рұқсатта көрсетілген жануарлардың санынан асып кеткен;

25) жануарлар әлемін немесе қаптамасын пайдалануға рұқсатта көрсетілмеген жануарлардың басқа түрлері;

26) аңшылық шаруашылығы субъектісіне билетсіз;

27) аң аулау объектілері болып табылатын жануарлардың түрлеріне басқа елдерден әкелінетін аң аулаудағы жыртқыш құстарды пайдалану;

28) үйрек бұзылмай немесе үйрек үйрекіне арналған көктемгі аң аулауға салынбайды;

29) аңшы немесе жануарлар дүниесін қорғау, өсімін молайту және пайдалану жөніндегі мемлекеттік инспектордың сүйемелдеуімен тұяқтылар мен қоңыр аюларда;

30) әуесқойлық (спорттық) мақсаттар үшін, бес калибрлі алты нүктелі винтовкамен, бүйірдегі (сақиналы) картридждің астынан миллиметр қашықтықта орналасқан сүңгуірге арналған;

31) тыныш және репродуктивті жерлерде.

Қазақстан Республикасында аң аулау тәртібі мен мерзімдері Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрінің міндетін атқарушы "Аң аулау ережелерін бекіту туралы" 2015 жылғы 27 ақпандағы № 18-03 / 157 бұйрығымен реттеледі.

Жануарлар дүниесін мемлекеттік қорғаудың міндеттері мен функциялары, сондай-ақ ұйымдастырушылық құрылымы әрекет етушінің "Жануарлар дүниесін мемлекеттік қорғау туралы ережені бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрінің 2015 жылғы 27 ақпандағы № 18-03 / 146 бұйрығымен бекітіледі.

Жануарлар дүниесін мемлекеттік қорғаудың негізгі міндеттері:

1) жануарлар дүниесін қорғау, өсімін молайту және пайдалану саласындағы құқық бұзушылықтардың алдын алу және жолын кесу;

2) уәкілетті, құқық қорғау және сот органдарына Қазақстан Республикасының жануарлар дүниесін қорғау, өсімін молайту және пайдалану саласындағы заңнамасын бұзу фактілері туралы ақпарат, шағымдар мен өзге де материалдарды жолдау.

Жануарлар дүниесін қорғауды, өсімін молайтуды және тұрақты пайдалануды, сондай-ақ Қазақстан Республикасындағы биологиялық әртүрлілікті және жануарлар дүниесін сақтауды мемлекеттік басқару мақсатында жануарлар дүниесінің мемлекеттік есебі, кадастры және мониторингі бекітіліп, онда жануарлар түрлерінің жай-күйі мен географиялық таралуы, олардың саны туралы мәліметтер жиынтығы бар. , тұрақты бақылаулардың нәтижелері, оларды экономикалық пайдалану көлемі және басқа да қажетті мәліметтер.

Жануарлар дүниесі саласындағы мемлекеттік қызметтер стандарттармен анықталады және қолданыстағы бұйрықпен бекітіледі Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрінің 2015 жылғы 30 сәуірдегі № 18-03 / 390 [9]. Жануарлар дүниесін пайдалануға қойылатын талаптар келесі мемлекеттік қызметтер стандарттарымен реттеледі:

1) әкімшілік органның жойылып кету қаупі төнген жабайы фауна мен флора түрлерімен халықаралық сауда туралы конвенцияның ережелері қолданылатын жануарлар түрлерін Қазақстан Республикасының аумағына әкелуге және Қазақстан Республикасының аумағынан әкетуге рұқсат беру ";

2) жануарларды енгізу, қайта молайту және будандастыру өндірісін жүргізуге рұқсат беру;

3) облыстың жергілікті атқарушы органдарының аңшылық алқаптарын және балық шаруашылығы тоғандарын және (немесе) учаскелерін жануарлар әлемінің пайдаланушыларына белгілеу және аңшылық және балық аулау қажеттіліктері үшін сервитуттар белгілеу туралы шешім қабылдау;

4) жануарлар әлемін пайдалануға рұқсат беру;

5) саны реттелуге жататын жануарлар түрлерін алып тастауға рұқсат беру.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 382-бабы 2-бөлігінің объективті жағы осы баптың бірінші бөлігінде көзделген құқық бұзушылық үшін әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалғандығы үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді. Сонымен қатар, қайталанған құқық бұзушылық әкімшілік жауапкершілікті ауырлататын жағдайларға қолданылмайды, өйткені қайталанған құқық бұзушылық үшін әкімшілік жауапкершілік баптың өзінде квалификациялық сипаттама ретінде белгіленеді және неғұрлым қатаң жазаны көздейді.

Осы баптың 3-бөлігінің объективті жағы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 382-бабының 1-бөлігінде көрсетілген барлық біліктілік белгілерімен сипатталады. Ерекше қорғалатын табиғи аумақтар құқық бұзушылықтың орыны болып табылады және осы аумақтардағы қоғамдық қатынастар "Ерекше қорғалатын табиғи аумақтар туралы" 2006 жылғы 7 шілдедегі Қазақстан Республикасының Заңымен реттеледі. Осы Заң ерекше қорғалатын табиғи аумақтарды және экологиялық, ғылыми, тарихи, мәдени және рекреациялық маңызы бар, сондай-ақ ұлттық, аймақтық құрамдас бөлігі болып табылатын мемлекеттік табиғи-қорық қорының объектілерін құру, кеңейту, қорғау, қалпына келтіру, орнықты пайдалану және басқару жөніндегі қоғамдық қатынастарды реттейді. және ғаламдық экологиялық желі.

Ерекше қорғалатын табиғи аумақтар - ерекше қорғалатын режимі бар табиғи кешендер мен мемлекеттік табиғи-қорық қорының объектілері бар жер учаскелері, су объектілері және олардың үстіндегі әуе кеңістігі. Ерекше қорғалатын табиғи аумақтарды қорғау (бұдан әрі - қорғау) - ерекше қорғалатын табиғи аумақта Қазақстан Республикасының ерекше қорғалатын табиғи аумақтар саласындағы заңнамасының бұзушылықтарын анықтау және жолын кесу, өрттің алдын алу, анықтау және жою жөніндегі іс-шаралар жиынтығы.

16 жасқа толған адамдар және осы ережелерді бұзған заңды тұлғалар қаралған әкімшілік құқық бұзушылықтың субъектілері бола алады.

Қазақстан Республикасының "Жануарлар дүниесін қорғау, өсімін молайту және пайдалану туралы" Заңының 33-бабына сәйкес жеке тұлғалар аң аулауға құқылы:

1) егер аң аулау атыс қаруын қолдана отырып жүргізілсе, азаматтық қаруды және оның патрондарын сақтауға, сақтауға және алып жүруге жеке тұлғаларға 02.27.2015 ж. Аңшылық ережелерімен бекітілген нысан бойынша рұқсаты болған кезде он сегіз жасқа толғанда;

2) егер аң аулау басқа аңшылық құралдарды және осы Ережеде рұқсат етілген аңшылық жабдықтардың басқа түрлерін қолдана отырып, аңшылық иттер мен аңшылық жыртқыш құстардың көмегімен жүргізілсе, он төрт жасқа толғанға дейін.

Кәмелетке толмағандардың әкімшілік жауаптылығы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 65-67-баптарында көрсетілген тәртіпте болады.

Түсіндірілген қылмыстың субъективтік жағы ниет немесе немқұрайлылық түрінде болуы мүмкін.

Әкімшілік айыппұлдар Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 382-бабының санкцияларында мыналар түрінде қарастырылған:

1) ескерту (1 бөлім);

2) әкімшілік айыппұл (1-3 бөліктер);

3) әкімшілік құқық бұзушылық объектілері мен (немесе) құралдарын тәркілеумен екі жылға дейін аң аулау құқығынан айыру (3-бөлім).

Айта кету керек, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 366-бабына ескертудің негізінде Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 382-бабының 1-бөлігі бойынша әкімшілік айыппұл, егер құқық бұзушы жануарлар әлеміне айлық есептік көрсеткіштен бес немесе одан да көп есе көп зиян келтірсе ғана қолданылады. Егер қылмыс құрамы ресми болса, заңсыз әрекет бірінші рет жасалған болса, жаза ескерту түрінде ғана қолданылады.

Келесі адамдар әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғауға және Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 382-бабының 1-бөлігімен әкімшілік жаза қолдануға құқылы:

1) ПМ комитеттерінің төрағалары мен басқармаларының басшылары, аумақтық ішкі істер органдарының, әкімшілік, көші-қон полициясының, облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың жергілікті полиция қызметі басшылары, олардың орынбасарлары

2) арнайы атақтары бар ішкі істер органдарының (полицияның) қызметкерлері (Әкімшілік кодекстің 685-бабы 2-бөлігінің 4-тармағы)

3) орман, балық және аңшылық шаруашылығы саласындағы уәкілетті органдар (709-баптың 1-бөлігі), атап айтқанда:

- Қазақстан Республикасының орман, балық және аңшылық шаруашылығы саласындағы уәкілетті органдардың және олардың аумақтық органдарының лауазымды адамдары (709-бап, 1-тармақтың 2-бөлігі);

- мемлекеттік орман шаруашылығы мекемелері басшыларының орынбасарлары (709-бап, 2-тармақтың 2-бөлігі);

- облыстық атқарушы органдардың орман және аңшылық құрылымдық бөлімшелерінің лауазымды тұлғалары (709-баптың 3-тармағы, 2-бөлігі);

- мемлекеттік мекеме заңды түрде құрылған ерекше қорғалатын табиғи аумақтардың күзет қызметінің басшылары, орынбасарлары, күзет қызметінің басшылары (709-баптың 4-тармағы, 2-бөлігі).

4) Қазақстан Республикасы Ұлттық қауіпсіздік комитетінің шекара қызметі (726-баптың 3-бөлігі)

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 382-бабының 2 және 3-тармақтарында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары қарайды (1-бөлімнің 684-бабы) және Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 804-бабына сүйене отырып, олар баптың осы бөліктерінде әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғауға құқылы:

1) ішкі істер органдары (полиция);

2) орман, балық және аңшылық шаруашылығы саласындағы органдар;

3) Қазақстан Республикасы Ұлттық қауіпсіздік комитетінің Шекара қызметі;

4) облыстардың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың, аудандардың, облыстық маңызы бар қалалардың жергілікті атқарушы органдары;

5) орман, балық және аңшылық шаруашылығы саласындағы уәкілетті органдардың мамандандырылған ұйымдарының лауазымды адамдары;

б) аңшылар, аңшылық және балық шаруашылықтарының директорлары, жануарлар дүниесін қорғау мәселелері бойынша.

Көлік құралын, кемеңі, оның ішінде кішігірім кемеңі қолдана отырып жасалған түсіндірме құқық бұзушылық анықталған жағдайда, қауіпсіздік шараларын қолдануға юрисдикциялық өкілеттіктері бар адамдар бұл қаражаттарды жеткізуге және пайдалануға тыйым салуға құқылы (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 797-бабының 1-бөлігі).

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 812-бабының 3-бөлігіне сәйкес Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 382-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер олар жасалған жерде немесе әкімшілік іс қозғалып жатқан адамның тұрғылықты жерінде қаралады. Осыған ұқсас ереже Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 829-1-бабында соттың әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарау кезінде қарастырылған.

383-бап. Балық аулау және балық ресурстарын және басқа да су жануарларын қорғау ережелерін бұзу

1. Қылмыстық құқық бұзушылық белгілері жоқ балық аулау ережелерін, сондай-ақ балық ресурстарын және басқа да су жануарларын өзге де пайдалану ережелерін бұзу, -

жеке тұлғаларға - он, шағын кәсіпкерлік субъектілері үшін - отыз, орта бизнес үшін - елу, ірі бизнес үшін - жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекет -

жеке тұлғаларға айлық есептік көрсеткіштің жиырма, шағын кәсіпкерлік субъектілері үшін - елу, орта бизнес үшін - жетпіс, ірі бизнес үшін - жүз елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

3. Әуесқойлық (спорттық) балық аулауды қоспағанда, тыйым салынған кезеңдерде тыйым салынған құралдармен немесе әдістермен, тыйым салынған жерлерде балық аулау ережелерін, сондай-ақ қылмыстық құқық бұзушылық белгілері жоқ балық ресурстарын және басқа да су жануарларын өзге де пайдалану ережелерін өрескел бұзу,

жеке тұлғаларға - жиырма, шағын бизнес субъектілері үшін - алпыс, орта бизнес субъектілері үшін - жүз, ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін - екі жүз елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады, әкімшілік құқық бұзушылықтың объектілері және (немесе) құралдары тәркіленеді. немесе онсыз.

4. Осы баптың үшінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекет -

жеке тұлғаларға - қырық, шағын бизнес субъектілері үшін - сексен, орта бизнес үшін - жүз жиырма, ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін - үш жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады, әкімшілік құқық бұзушылықтың объектілері және (немесе) құралдары тәркіленеді. немесе онсыз.

5. Балықтардың су алу қондырғыларына балықтардың кіруіне жол бермейтін арнайы қондырғыларсыз балық аулау су қоймаларынан су алу -

жеке тұлғаларға - он, шағын бизнес субъектілері үшін - отыз, орта бизнес үшін - жетпіс, ірі бизнес үшін - жүз елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Балық ресурстарын және басқа да су жануарларын заңсыз аулаудың қоғамдық қауіптілігі оларға зиян келтіріп, Қазақстан Республикасының экологиялық қауіпсіздігіне нұқсан келтіреді. Балық ресурстары және басқа да су жануарлары су ортасында өмір сүретін барлық жануарлардың жалпы жиынтығы ретінде әрекет етеді.

Түсіндірілген әкімшілік құқық бұзушылықтың жалпы объектісі қоршаған ортаны қорғау және табиғи ресурстарды пайдалану саласында туындайтын әлеуметтік-құқықтық қатынастар болып табылады.

Құқық бұзушылықтың тікелей объектісі - балық аулау тәртібі, сонымен бірге балық ресурстарын және басқа да су жануарларын өзге де пайдалану.

Осы баптың 1-бөлігінің объективті жағы екі біліктілік сипаттамасымен сипатталады және заңсыз әрекеттер немесе әрекетсіздік түрінде көрінеді:

- 1) балық аулау ережелерін бұзу;
- 2) балық ресурстарын және басқа да су жануарларын өзге де пайдалану ережелерін бұзу.

Баптың 1-бөлігінің диспозициясы жоғарыда аталған заңсыз әрекеттер, егер оларда қылмыстық құқық бұзушылықтың белгілері болмаса, әкімшілік болатындығын тікелей көрсетеді. Қазақстан Республикасының 2014 жылғы 3 шілдедегі № 226 Қылмыстық кодексіндегі бәсекелес нормалар:

- 1) 335-бап. Балық ресурстарын, басқа да су жануарлары мен өсімдіктерін заңсыз алу ;
- 2) 336-бап. Балық қорларын қорғау ережелерін бұзу.

Жоғарыда аталған баптар қылмыстық құқық бұзушылық мәртебесіне ие.

Балық аулау ережелерін бұзу қылмыстық құқық бұзушылықтан (су ресурстары мен басқа да су жануарларын заңсыз алу), жарылғыш немесе химиялық заттарды, электр тогын немесе балық ресурстарын және басқа да су жануарларын жаппай жоюдың басқа әдістерін қолдану арқылы елеулі залал келтірілген болса, өзгеше болады.

Балық ресурстарын және басқа да су жануарларын басқа мақсатта пайдалану ережелерін бұзу қылмыстық іс-әрекеттен (балық қорын қорғау ережелерін бұзу) өзгеше , егер бұл әрекет көпірлерді, бөгеттерді салу, жару немесе басқа жұмыстарды жүргізу, су алуды пайдалану кезінде балықтардың немесе басқа да су жануарларының жаппай қырылуына әкеп соқтыруы мүмкін болса. құрылымдар немесе сорғы механизмдері.

3-баптың негізінде, Қылмыстық кодекстің 335-бабы жасалған кезде, айтарлықтай залал келтіріліп, едәуір сома жүз айлық есептік көрсеткіштен асатын мөлшерде қоршаған ортаны және табиғи ресурстардың тұтынушылық қасиеттерін қалпына келтіру үшін қажет шығындардың көрінісі болып табылады.

Заңсыз балық аулау және су жануарларын аулаудың және қоршаған ортаға елеулі залал келтірудің басқа жағдайлары әкімшілік жауапкершілікке әкеп соғады.

"Жануарлар дүниесін қорғау, өсімін молайту және пайдалану туралы" Қазақстан Республикасының 2004 жылғы 9 шілдедегі № 593 Заңының негізінде балық аулау дегеніміз - балық ресурстарын және басқа да су жануарларын аулау. Балық аулау келесі түрлерге бөлінеді:

- 1) коммерциялық балық аулау;
- 2) әуесқойлық (спорттық) балық аулау;
- 3) ғылыми-зерттеу балық аулау;
- 4) балық аулауды бақылау;
- 5) мелиоративті балық аулау;
- 6) ұрпақты болу мақсатында балық аулау.

"Жануарлар дүниесін қорғау, өсімін молайту және пайдалану туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 39-бабының 5-тармағына сәйкес, балық аулауға және басқа да су жануарларын өндіруге рұқсат етілмеген орындар мен әдістер тізімге енгізілген, оларды Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 383-бабының 1 және 3-бөліктеріне жатқызуға болады, сондай-ақ Қазақстан Республикасының Қылмыстық кодексінің бәсекелес нормалары.

Осыған байланысты, балық аулау және балық ресурстарын және басқа да су жануарларын қоғамдық қаупі аз және әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 383-бабының 3-бөлігіне кірмейтін басқа да пайдалану саласындағы заңсыз әрекеттер осы баптың 1-бөлігіне сәйкес деп танылды.

Заңды тұлға мәртебесі бар ерекше қорғалатын табиғи аумақтардың бөлігі болып табылатын су объектілерінде балық аулау "Ерекше қорғалатын табиғи аумақтар туралы" Қазақстан Республикасының 2006 жылғы 7 шілдедегі Заңымен реттеледі. Осы Заң ерекше қорғалатын табиғи аумақтарды және экологиялық, ғылыми, тарихи, мәдени және рекреациялық маңызы бар, сондай-ақ ұлттық, аймақтық құрамдас бөлігі болып табылатын мемлекеттік табиғи-қорық қорының объектілерін құру, кеңейту, қорғау, қалпына келтіру, орнықты пайдалану және басқару жөніндегі қоғамдық қатынастарды реттейді.

Балық ресурстарын және басқа да су жануарларын өзге де пайдалану ережелері қолданыстағы тәртіппен реттеледі. Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрлігі Орман шаруашылығы және жануарлар дүниесі комитетінің Төрағасы 2015 жылғы 24 шілдедегі № 190 "Жануарлар дүниесін, олардың бөліктері мен дериваттарын пайдалануға шектеулер мен тыйымдар енгізу, оларды пайдалану орны мен мерзімдерін белгілеу туралы". Бұл бұйрық балық аулауға тыйым салуды енгізді:

1) пирсингтік балық аулау құралдарын (гарпун, шың, тұзақ), өздігінен жүретін балық аулау құралдарын (самолов, жүк, теңіз), жарылғыш және улы заттарды, сондай-ақ атыс қаруын қолдану;

2) пайдалану ережелері көзделмеген және пайдалануға рұқсат етілген балық аулауға арналған және балық аулауға жатпайтын балық аулау құралдарының тізіміне енгізілмеген балық аулау тәсілдері мен тәсілдері, Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрінің 2015 жылғы 16 қаңтардағы № 18-04 /17 бұйрығымен бекітілген;

3) балық аулау ережелерінде және жабайы жануарлар дүниесін пайдалануға рұқсаттарда қарастырылған аз мөлшердегі тормен балық аулау құралдарын пайдалану, Жануарлар дүниесін пайдалануға рұқсат беру қағидаларына сәйкес нысан бойынша Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрінің міндетін атқарушының 2014 жылғы 19 желтоқсандағы № 18-04/675 бұйрығымен бекітілген;

4) қыстағы қыстауларда, уылдырық шашу кезіндегі уылдырық шашатын жерлерде және басқа аудандарда, осы шектеулер мен тыйымдарда белгіленген мерзімдер мен жерлерде;

5) балық ресурстарының және басқа да су жануарларының шоғырлану орындарында және көбею жолдарында осы шектеулер мен тыйымдарда белгіленген өсіру кезеңінде;

6) қопсыту және ботанизация әдісімен қаптау, жүргізу тәсілі;

7) балық аулау ережелерінде белгіленген балық аулау шараларын шегергенде балық ресурстарын және басқа да су жануарларын алып тастағанда.

Түсініктеме берілген баптың 2-бөлігінің объективті жағы әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде жасалған Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 383-бабының 1-бөлігінде көзделген қайталанған әрекеттермен сипатталады. Сонымен қатар, мұндағы қайталану белгілі бір атрибут болып табылады және әкімшілік жауапкершілікті ауырлататын жағдай емес, және іс-әрекеттер осы баптың 3-бөлігінде келтірілген "дөрекі" санатына жатпауы керек.

3-бөлімнің объективтік жағы, түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көрсетілген заңсыз әрекеттермен толық сәйкес келеді, тек мұндай әрекеттер дөрекі және екі біліктілік белгілерімен сипатталуы керек:

1) әуесқойлық (спорттық) балық аулауды қоспағанда, тыйым салынған кезеңдерде тыйым салынған құралдармен немесе тәсілдермен тыйым салынған жерлерде балық аулау ережелерін өрескел бұзу;

2) балық ресурстарын және басқа да су жануарларын өзге де пайдалану ережелерін өрескел бұзу.

Баптың 3-бөлігінің диспозициясы жоғарыда аталған заңсыз әрекеттер, егер оларда қылмыстық құқық бұзушылықтың белгілері болмаса, әкімшілік болатындығын тікелей көрсетеді. Тергеу жүргізіліп жатқан баптың 3-бөлігінде қарастырылған қылмыстарды қылмыстық заңның бәсекелес ережелерінен бөлу тәртібі Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 383-бабының 1-бөлігінде көрсетілген ескертулермен сәйкес келеді.

Қарастырылған баптың 1-бөлігі бойынша қылмыстарды саралау және олардың баптың 3-бөлімінде көрсетілген өрескел заңсыз әрекеттерден айырмашылығы құқық қолдану практикасында көбірек қиындықтар туындауы мүмкін.

Өкінішке орай, кодификацияланған заңнамада, экологиялық қауіпсіздік саласындағы мамандандырылған заңдарда және заң шығарушы деңгейде "өрескел бұзушылық" түсінігі мен мазмұны ашылмаған. Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2004 жылғы 18 маусымдағы № 1 "Соттардың кейбір экологиялық қылмыстар үшін жауаптылық туралы заңнаманы қолдану туралы" Нормативтік қаулысы жағдайды түсіндірмейді, өйткені 2011 жылдан бері ол өзгертілмеген және толықтырылмаған және өмір сүру фактісін ескермейді. 2015 жылғы 1 қаңтардан бастап жаңа кодификацияланған заңнама қабылданды.

Сондықтан, құқық қорғау органдары түсіндірілген мақаланың 3-бөлігінің мазмұнына сүйенуі керек, онда балық аулау балық аулау ережелерін өрескел бұзу деп танылады:

- 1) тыйым салынған мерзімдерде;
- 2) тыйым салынған құралдар немесе әдістер;
- 3) тыйым салынған жерлерде;
- 4) қылмыстық құқық бұзушылық белгілері жоқ балық ресурстарын және басқа да су жануарларын өзге де пайдалану ережелерін бұза отырып.

"Жануарлар дүниесін қорғау, өсімін молайту және пайдалану туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 39-бабының 5-тармағында белгіленген тыйым салуларды ескере отырып, өрескел балық аулауға тыйым салынады: балық аулауға тыйым салынған орындар мен әдістер келтірілген:

1) бөгеттерде, құлыптар мен көпірлерде, көлдерді бір-бірімен және негізгі өзенмен жалғайтын каналдарда, кіріс каналдары мен дренажды канализация жүйелерінде, олардың қосылуының екі жағындағы өзендер мен каналдардың аузының алдында 500 метрден жақын және тереңдіктен 500 метрге жақын қашықтықта. резервуар, сондай-ақ өзен мен арнадан 1500 метр қашықтықта;

2) қолданылуы әрекет етушінің Балық аулау ережелерінде көзделмеген балық аулау жабдықтары Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрінің 2015 жылғы 27 ақпандағы № 18-04 / 148 бұйрығымен бекітілген;

3) мемлекеттік экологиялық сараптамадан өтуге тиісті ғылыми ұйымдар берген биологиялық негіздеме негізінде уәкілетті орган белгілеген мерзімде және жерде уылдырық шашатын жерлерде және уылдырық шашу кезіндегі уылдырық шашатын жерлерде;

4) "Ішкі су көлігі туралы" Қазақстан Республикасының 2004 жылғы 6 шілдедегі Заңында белгіленген тәртіппен тіркелмеген және тіркеу нөмірімен көрсетілмеген жүзетін жабдық;

5) жануарлар дүниесін пайдалануға рұқсатқа сәйкес ұйым атауы мен балық аулау құралдарының параметрлері көрсетілген тегтерсіз балық аулау құралдары;

6) теңізде және өзендерде бекіре тұқымдас балықтарды аулауға арналған бекітілген құрал;

7) алкогольдік немесе есірткілік масаңдық немесе басқа түрдегі мас күйінде;

8) 2-тармақта көрсетілген осы балық аулау ережелерімен рұқсат етілмеген тәсілдермен;

9) өзеннің немесе каналдың енінің үштен екі бөлігінен асатын балық аулау құралдарымен;

10) өзендер мен ағын сулардың, ағынды сулардың сағасынан бес жүз метр радиуста тақтайша үлгісінде, саңылаулар мен құпияларға бекітілген балық аулау құралдарын орнатумен;

11) коммерциялық балық аулау кезінде бөгеттерден, құлыптар мен көпірлерден бес жүз метр қашықтықта;

12) балық ресурстарын және басқа да су жануарларын өсіру кезеңінде, шоғырлану орындарында және уәкілетті орган мемлекеттік экологиялық сараптамадан өткізуге тиісті ғылыми ұйымдар берген биологиялық негіздеме негізінде белгіленген жерлерде және мерзімде;

13) жарылғыш құрылғыларды, химиялық және улы заттарды, сондай-ақ атыс қаруын қолдана отырып;

14) уәкілетті органның рұқсатынсыз тізімге енгізілмеген құралдар мен балық аулау тәсілдерін қолдана отырып.

Түсіндірілген баптың 4-бөлігінің объективті жағы әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде жасалған Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 383-бабының 3-бөлігінде көзделген қайталанған әрекеттермен сипатталады.

Зерттеліп жатқан баптың 5-бөлігінің объективті жағы балықтарды су алу нысандарына кіруіне жол бермейтін арнайы құрылғылар орнатпай, балық шаруашылығы су қоймаларынан суды алу түрінде сипатталады.

Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің 366-бабы су алу қондырғыларын пайдалану ережелерін бұзғаны үшін қылмыстық жауаптылықты қарастырады және әкімшілік құқық бұзушылықтан балықтардың немесе басқа да су жануарларының жаппай қырылу салдарларымен ерекшеленеді, бірақ балықты қорғау құралдарының жоқтығынан емес.

"Жануарлар дүниесін қорғау, өсімін молайту және пайдалану туралы" 2004 жылғы 9 шілдедегі Қазақстан Республикасының Заңына сәйкес балық ресурстарының және басқа да су жануарларының жаппай қырылуы өлтіру деп аталады. 1-баптың 20-тармағында "өлтіру - резервуардың және (немесе) учаскенің гидрохимиялық және басқа режимдерін бұзу салдарынан балық ресурстарын және басқа да су жануарларын жаппай қыру.

Қазақстан Республикасының "Жануарлар дүниесін қорғау, өсімін молайту және пайдалану туралы" Заңы негізінде арнайы құрал - балықты қорғау құралы - балық ресурстарын және басқа да су жануарларын су қабылдау және қоқыстарға түсіруінің алдын алатын құрылғы. 9-баптың 20-тармағына сүйене отырып, жануарлар дүниесін қорғау, өсімін молайту және пайдалану саласындағы қызметті жүзеге асыратын уәкілетті орган, оның аумақтық бөлімшелері және Қазақстан Республикасының өзге де мемлекеттік органдары бар ведомстволары су қабылдайтын және қоқыс шығаратын құрылыстардың балық қорғау құралдарына қойылатын талаптарды әзірлейді және бекітеді және оларды орнатуды бекітеді.

Қазақстан Республикасының 2007 жылғы 9 қаңтардағы № 212 Экологиялық кодексінің 261-бабының негізінде суды теңізден алуға, егер су қабылдау қондырғылары балық қорғау құралдарымен жабдықталған болса ғана жол беріледі. Суды қабылдау

қондырғыларында балық қорғау құралдарының жұмысының тиімділігін үнемі бақылау үшін техникалық құрылғылар орнатылуы керек.

Субъективті жағынан қарастырылып отырған баптың барлық бөліктерінде қарастырылған әкімшілік құқық бұзушылықтар тек қасақана жасалуы мүмкін, кінәлілер заңсыз әрекеттер балық ресурстарына зиян келтіретінін әрқашан мойындайды және бұған жол береді.

Түсіндірілген баптың барлық бөлігіндегі қылмыстың субъектісі жеке тұлғалар және заңды тұлғалардың барлық түрлері болуы мүмкін.

Түсіндірілген бап үшін келесі адамдар әкімшілік жаза қолдануға құқылы:

1) 3 және 4 бөліктер үшін - мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 684-бабының 1-бөлігі);

2) 1 және 2-бөлімдер үшін - ІІМ комитеттерінің төрағалары мен департаменттерінің басшылары, аумақтық ішкі істер органдарының, әкімшілік, көші-қон полициясының, облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың жергілікті полиция қызметі, олардың орынбасарлары, олардың орынбасарлары (ӘҚБтК-нің 685-бабы 2-бөлігінің 1-тармағы).);

3) 1 және 2 бөліктер үшін - арнайы атақтары бар ішкі істер органдарының (полицияның) қызметкерлері (ӘҚБтК-нің 685-бабы 2-бөлігінің 4-тармағы);

4) 1, 2 және 5-бөліктер үшін - Қазақстан Республикасының орман, балық және аңшылық шаруашылығы саласындағы уәкілетті органдардың және олардың аумақтық органдарының лауазымды адамдары (ӘҚБтК 709-бабы 2-бөлігінің 1-тармағы);

5) 1 және 2-бөліктер үшін - мемлекеттік орман шаруашылығы мекемелері басшыларының орынбасарлары (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 709-бабы 2-бөлігінің 2-тармағы);

6) 1, 2 және 5-бөліктерде - мемлекеттік мекеме-құқықтық нысанда құрылған ерекше қорғалатын табиғи аумақтардың басшылары, орынбасарлары, күзет қызметінің басшылары (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 709-бабы 2-бөлігінің 4-тармағы);

7) 1 және 2-бөліктер үшін - Қазақстан Республикасы Ұлттық қауіпсіздік комитетінің Шекара қызметі (Әкімшілік кодекстің 726-бабының 3-бөлігі);

Егер көлік осы құқық бұзушылықты жасау кезінде пайдаланылса, онда Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 797-бабы негізінде көлік құралын, кемені, оның ішінде шағын кемені ұстауға, жеткізуге және пайдалануға тыйым салынады.

Менің Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 383-бабы бойынша әкімшілік іс қозғауға құқығым бар:

1) барлық бөліктерде - ішкі істер органдары (полиция) (ӘҚБтК 804-бабының 1-бөлігі);

2) барлық бөліктерде - орман, балық және аңшылық шаруашылығы органдары (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 804-бабының 9-бөлігі);

3) 1-4-бөлікте - Қазақстан Республикасы Ұлттық қауіпсіздік комитетінің Шекара қызметі (ӘҚБТК 804-бабының 44-тармағы);

4) 3 және 4-бөліктер үшін - облыстардың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың, аудандардың, облыстық маңызы бар қалалардың жергілікті атқарушы органдары (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 804-бабының 50-тармағы);

5) барлық бөліктерде - орман, балық және аңшылық шаруашылығы саласындағы уәкілетті органдардың мамандандырылған ұйымдарының лауазымды адамдары (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 804-бабы 3-бөлігінің 2-тармағы);

6) 1-4 бөліктер үшін - аңшылар, аңшылық және балық шаруашылығы директорлары, жануарлар дүниесін қорғау мәселелерімен айналысады (ӘҚБТК 804 бабы 3 бөлігінің 3 тармағы)

Егер көлік осы бұзушылықты жасау кезінде қолданылса, онда Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 797-бабы негізінде көлік құралын, кемені, оның ішінде шағын кемені ұстауға, жеткізуге және пайдалануға тыйым салынады.

384-бап. Балық ресурстарын және басқа да су жануарларын қорғау, өсімін молайту және пайдалану саласындағы заң талаптарын бұзу

Балық ресурстарын және басқа да су жануарларын қорғау, өсімін молайту және пайдалану саласындағы заңнаманың талаптарын бұзу, егер бұл әрекетте қылмыстық сипаттағы белгілер болмаса:

1) белгіленген нормалардан асатын зиянды заттардың шығарындылары туралы болжамдар;

2) жаңа және қайта жаңғыртылған құрылыстарды зиянды әсерлердің, ластанудың және судың бітелуіне жол бермейтін құрылыстармен және құрылғылармен қамтамасыз етпеу;

3) тазарту қондырғылары мен санитарлық-қорғау аймақтары жоқ мал фермалары мен басқа да өндірістік кешендерді пайдалануға;

4) судың ластануын болдырмау үшін олардың құралдарымен жабдықталмай мұнай, химиялық және басқа да өнімдерді тасымалдауға және сақтауға арналған құрылыстар мен құрылғыларды пайдалану;

5) пестицидтерді, тыңайтқыштарды су объектілерінің су жинау аймағында қолдану;

6) радиоактивті және улы заттарды су объектілеріне тастау және көму;

7) тазарту қондырғылары жоқ және стандарттарға сәйкес тиімді тазартуды қамтамасыз етпейтін өндірістік, тамақ объектілерінің сарқынды суларының су объектілеріне ағызылуы;

8) қоршаған ортаға қауіп төндіретін су объектілері мен су объектілерінде жабдықтар мен технологияларды қолдану;

9) су объектілеріне тастау және олардағы қатты, өндірістік, тұрмыстық және басқа қалдықтарды көму;

10) су объектілерінің су айдындарының, су объектілерінің мұз жамылғыларының, қатты, өнеркәсіптік, тұрмыстық және басқа да қалдықтармен мұздықтардың бітеліп қалуы, жер үсті су объектілерінің сапасының нашарлауына алып келеді, -

жеке тұлғаларға - он, лауазымды адамдарға, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне - отыз мөлшерінде, орта бизнес үшін - елу мөлшерінде, ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін - жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілген құқық бұзушылықтың объектісі балық ресурстарын және басқа да су жануарларын қорғау, өсімін молайту және пайдалану саласындағы заңнаманың талаптарын орындау нәтижесінде туындайтын әлеуметтік-құқықтық қатынастар болып табылады.

Қылмыстың объективтік жағы балық ресурстарын және басқа да су жануарларын қорғау, өсімін молайту және пайдалану саласындағы заңның талаптарын бұзатын әрекеттерде (әрекетсіздіктерде) көрінеді, егер бұл әрекетте қылмыс құрамының белгілері болмаса:

1) белгіленген нормалардан асатын зиянды заттардың шығарындылары туралы болжамдар;

2) жаңа және қайта жаңғыртылған құрылыстарды зиянды әсерлердің, ластанудың және судың бітелуіне жол бермейтін құрылыстармен және құрылғылармен қамтамасыз етпеу;

3) тазарту қондырғылары мен санитарлық-қорғау аймақтары жоқ мал фермалары мен басқа да өндірістік кешендерді пайдалануға;

4) судың ластануын болдырмау үшін олардың құралдарымен жабдықталмай мұнай, химиялық және басқа да өнімдерді тасымалдауға және сақтауға арналған құрылыстар мен құрылғыларды пайдалану;

5) пестицидтерді, тыңайтқыштарды су объектілерінің су жинау аймағында қолдану;

6) радиоактивті және улы заттарды су объектілеріне тастау және көму;

7) тазарту қондырғылары жоқ және стандарттарға сәйкес тиімді тазартуды қамтамасыз етпейтін өндірістік, тамақ объектілерінің сарқынды суларының су объектілеріне ағызылуы;

8) қоршаған ортаға қауіп төндіретін су объектілері мен су объектілерінде жабдықтар мен технологияларды қолдану;

9) су объектілеріне тастау және олардағы қатты, өндірістік, тұрмыстық және басқа қалдықтарды көму;

10) су объектілерінің су айдындарының, су объектілерінің мұз жамылғысының, қатты, өндірістік, тұрмыстық және басқа да қалдықтармен мұздықтардың бітелуі, олардың жууы жер үсті су объектілерінің сапасының нашарлауына әкеледі.

Қазақстан Республикасының 2003 жылғы 9 шілдедегі № 481 Су кодексінің 1-бабының 13-1) тармақшасында "зиянды заттардың рұқсат етілген концентрациясы" "кәріз жүйесіне төгілген су тұтынушының ағынды суларындағы зиянды заттардың рұқсат етілген мөлшерінің мәні" дегенді білдіреді.

84-баптың 1-бөлігіне сәйкес, жер үсті және жерасты суларын экологиялық және санитарлық-эпидемиологиялық талаптарға сәйкес келетін күйде ұстау уәкілетті орган қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті мемлекеттік органмен келісім бойынша уәкілетті орган белгілеген су объектілеріне жол берілетін зиянды әсердің нормативтерін сақтау арқылы қамтамасыз етіледі. жер қойнауын зерттеу жөніндегі орган, халықтың санитариялық-эпидемиологиялық салауаттылығы саласындағы уәкілетті орган және уәкілетті орган азаматтық қорғаныс саласындағы уәкілетті орган.

Су объектілеріне жол берілетін зиянды әсердің нормативтері мыналардың негізінде белгіленеді:

1) ұзақ мерзімді әсері су объектісінің экологиялық жүйесінің өзгеруіне әкелмейтін антропогендік жүктің шекті рұқсат етілетін мәні;

2) су объектісіне және оның жиналу аймағына түсуі мүмкін зиянды заттардың шекті рұқсат етілген массасы мен концентрациясы.

Су объектілеріне жол берілетін зиянды әсердің нормативтерін әзірлеу және бекіту тәртібін уәкілетті орган белгілейді.

Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрінің 2015 жылғы 15 мамырдағы № 19-1 / 441 бұйрығымен бекітілген "Су объектілеріне жол берілетін зиянды әсер етудің нормативтерін әзірлеу және бекіту ережелерінің" 4-тармағында су объектілеріне жол берілетін зиянды әсердің шекті нормативтері негізінде белгіленгені көрсетілген:

1) ұзақ мерзімді әсері су объектісінің экологиялық жүйесінің өзгеруіне әкелмейтін антропогендік жүктің шекті рұқсат етілетін мәні;

2) су объектісіне және оның жиналу аймағына түсуі мүмкін зиянды заттардың шекті рұқсат етілген массасы мен концентрациясы.

Осы талаптарды ескере отырып, жұмыс барысында су объектілері үшін ШРШ стандарттары келесідей анықталады:

1) су ресурстарын шекті жолмен алу - экожүйеге зиян тигізбестен антропогендік әсер кезінде су объектісінен ағынды сулардың судың шекті рұқсат етілген шамасының шамасымен көрсетілген мән;

2) су объектісіне химиялық заттардың рұқсат етілген ең көп мөлшері - судың бірлігіне шаққандағы шекті рұқсат етілген массасы мен зиянды химикаттардың шоғырлануымен көрсетілген шама.

Қазақстан Республикасы Су кодексінің 1-бабы 33) тармақшасына сәйкес "судың зиянды әсерлері" "табиғи және техногендік сипаттағы төтенше жағдайлардың

басталуын немесе төну қаупін тудыратын су басу, су басу, су басу және басқа сулардың жағымсыз әсерлерін" білдіреді.

Қазақстан Республикасы Су кодексінің 88-бабында пайдалануға беру:

1) судың зиянды әсерін, ластануын және бітелуін болдырмайтын құрылыстармен және құрылғылармен қамтамасыз етілмеген, сондай-ақ суды пайдалану және сарқынды суларды ағызу үшін есептегіштермен жабдықталмаған жана және қайта жаңғыртылған құрылыстар;

2) балық қорғау құралдарынсыз су алу және ағынды қондырғылар;

3) тазарту қондырғылары мен санитарлық-қорғау аймақтары жоқ мал фермалары және басқа да өндірістік кешендер;

4) су басу, су басу, батпақты жерлер мен тұзданудың алдын алу және топырақ эрозиясының алдын алу жөніндегі жобаларда көзделген іс-шаралар орындалғанға дейін суару, суару және дренаждық жүйелер, резервуарлар, бөгеттер, каналдар және басқа да гидротехникалық құрылыстар;

5) жер асты суларын пайдалануға байланысты су қабылдайтын қондырғылар, оларды суды басқару құрылғыларымен, өлшеу құралдарымен қамтамасыз етуді;

6) су айдындары мен су шаруашылығы құрылыстарының жай-күйінің индикаторлары үшін санитарлық қорғау аймақтары мен бақылау пункттері белгіленбестен су қабылдайтын және басқа да гидротехникалық құрылыстар;

7) судың ластануын болдырмайтын құрал-жабдықтары жоқ мұнай, химиялық және басқа да өнімдерді тасымалдауға және сақтауға арналған құрылыстар мен құрылғылар.

Ағынды сулармен суару құрылыстарын пайдалануға су объектілерінің жай-күйінің индикаторларын бақылау пункттерін құрмай-ақ жол берілмейді. Су шаруашылығы құрылыстарын қалпына келтіру жұмыстарын аяқтамастан, ал су қоймаларын - төсектерін су басуға дайындау үшін шаралар қолданбай пайдалануға беруге рұқсат етілмейді.

Су объектілерінің жай-күйіне әсер ететін кәсіпорындар мен басқа құрылыстардың пайдалануға берілуіне тыйым салу туралы шешімдер Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен қабылданады.

Қазақстан Республикасы Су кодексінің 113-бабына сәйкес су объектілерінің ластануы сапа жағдайын нашарлататын және су объектілерін пайдалануды қиындататын объектілердің немесе ластаушы заттардың су объектілеріне ағуы немесе басқа жолмен түсуі деп танылады.

Су объектілері барлық ластанудан, оның ішінде диффузды ластанудан (жер беті мен ауаның ластануы) қорғалған.

Су объектілерін ластанудан қорғау үшін мыналарға тыйым салынады:

1) пестицидтерді, тыңайтқыштарды су айдындарының су жинау аймағында қолдану . Су айдындарының су айдындары мен санитарлық-қорғау аймағында залалсыздандыру

, дезинсекция және дератизация шаралары халықтың санитариялық-эпидемиологиялық салауаттылығы саласындағы уәкілетті органмен келісу бойынша жүзеге асырылады;

2) радиоактивті және улы заттарды су объектілеріне тастау және көму;

3) тазарту қондырғылары жоқ және стандарттарға сәйкес тиімді тазартуды қамтамасыз етпейтін өндірістік, тамақ объектілерінің ағынды суларының су объектілеріне төгілуі;

4) ядролық және басқа да технологиялар қолданылатын радиоактивті және улы заттардың шығарылуымен бірге су объектілерінде жарылыс;

5) су объектілері мен су объектілерінде адамдардың денсаулығы мен қоршаған ортаға қауіп төндіретін жабдықтар мен технологияларды пайдалану.

Қазақстан Республикасының Су кодексінің 125-бабына сәйкес су қорғау аймағында мыналарға тыйым салынады:

1) су объектілерінің сапасы мен гидрологиялық жағдайын (ластануы, ластануы, таусылуы) нашарлататын шаруашылық және өзге де қызмет;

2) су шаруашылығы және су тарту құрылыстары мен олардың коммуникацияларын, көпірлерді, көпір құрылыстарын, айлақтарды, порттарды, тіреулерді және су көлігінің қызметіне байланысты басқа да көлік инфрақұрылымының объектілерін, жаңартылатын энергия көздерін (гидродинамикалық энергияны) пайдалану объектілерін қоспағанда, ғимараттар мен құрылыстарды салу және пайдалану су), сондай-ақ су айдынындағы рекреациялық аймақтар;

3) көгалдандыру және коттедж салу үшін жер учаскелерін беру;

4) су объектілері мен олардың су қорғау аймақтары мен белдеулерінің ластануын болдырмайтын құрылыстармен және құрылғылармен қамтамасыз етілмеген қолданыстағы объектілерді пайдалану;

5) жекелеген учаскелерді егу, орман егу және отырғызу үшін жер өңдеуді қоспағанда, топырақ пен шөп жамылғысын бұзатын жұмыстарды (жер жырту, жайылымдау, өндіру) қоса алғанда;

6) шатырлы қалашықтар, көліктерге арналған тұрақты тұрақтар, малдарға арналған жазғы лагерлер салу;

7) тыңайтқыштардың барлық түрлерін қолдану.

Суды қорғау аймағында:

1) су объектілері мен су қорғау аймақтары мен белдеулерінің ластануы мен бітелуіне жол бермейтін құрылыстармен және құрылғылармен қамтамасыз етілмеген жаңа және қайта жаңғыртылған объектілерді пайдалануға енгізу;

2) ғимараттарды, құрылыстарды, коммуникацияларды және басқа объектілерді қайта құру, сондай-ақ құрылыс, тереңдету және жару жұмыстары, тау-кен жұмыстарын жүргізу, кабельдер, құбырлар және басқа коммуникациялар, бұрғылау, жер жұмыстары және басқа жұмыстарды белгіленген тәртіппен жергілікті келісілген жобаларсыз жүзеге асыру. атқарушы органдар, уәкілетті орган, қоршаған ортаны қорғау саласындағы

уәкілетті мемлекеттік орган, жерге орналастыру жөніндегі орталық уәкілетті орган энергиямен жабдықтау және халықтың санитарлық-эпидемиологиялық салауаттылығы саласындағы менің органдарым және басқа да мүдделі органдар;

3) тыңайтқыштарды, пестицидтерді, пестицидтер мен мұнай өнімдерін сақтайтын қоймаларды, техникалық қызмет көрсету пункттерін, кір жуатын машиналар мен ауылшаруашылық техникаларын, механикалық шеберханаларды, тұрмыстық және өндірістік қалдықтар үшін полигондарды, пестицидтермен және пестицидтермен жабдықтайтын қондырғыларды, ұшу-қону жолақтарын орналастыру және салу. авиациялық-химиялық жұмыстарды жүргізу, сондай-ақ су сапасына теріс әсер ететін басқа объектілерді орналастыру;

4) мал шаруашылығы фермалары мен кешендерінің, ағынды суларды сақтайтын резервуарлардың, ағынды сулардың суландыру алаңдарының, зираттардың, мал қорымдарының (биотермиялық шұңқырлар), сондай-ақ жер үсті және жер асты суларының микробтық ластану қаупін тудыратын басқа да объектілердің орналасуы;

5) артық салмақпен мал жаю, малдарды шомылу және санитарлық тазарту және су объектілерінің режимін нашарлататын өзге де шаруашылық қызмет;

6) су көзіндегі су жиегінен екі мың метрден кем қашықтықта пестицидтермен және ауылшаруашылық дақылдарының минералды тыңайтқыштарымен ауамен байыту әдісін қолдану;

7) шекті рұқсат етілген концентрациясы белгіленбеген пестицидтерді, қар жамылғысына тыңайтқыштарды қолдану, ластанбаған көң және сарқынды суларды және тұрақты органохлорлы пестицидтерді тыңайтқыш ретінде пайдалану.

Егер су қорғау аймағында мәжбүрлеп санитарлық тазарту жүргізу қажет болса, төмен және орташа токсикалық тұрақсыз пестицидтерді қолдануға рұқсат етіледі.

Су объектілерінде және (немесе) су қорғау аймақтарында (су қорғау аймақтарынан басқа) жаңа объектілерді (ғимараттарды, құрылыстарды, олардың кешендерін және коммуникацияларын) жобалау, салу және орналастыру, сондай-ақ бұрын салынған объектілерді қайта құру (кеңейту, жаңарту, техникалық қайта жарақтандыру, қайта профилдеу) Өздері алып жатқан жер учаскелерін су қорғау аймақтары мен белдеулеріне немесе өзге де ерекше қорғалатын табиғи аумақтарға беру уәкілетті органмен, қорғау саласындағы уәкілетті мемлекеттік органмен келісіледі. қоршаған ортаны қорғау, жер қойнауын зерттеу жөніндегі уәкілетті орган, жер ресурстарын басқару жөніндегі орталық уәкілетті орган, халықтың санитарлық-эпидемиологиялық салауаттылығы саласындағы уәкілетті орган, ветеринария саласындағы уәкілетті органның, облыстың жергілікті атқарушы органдары (республикалық маңызы бар қаланың, астананың).

Үйлестіру тәртібі Қазақстан Республикасының сәулет, қала құрылысы және құрылыс қызметі туралы заңнамасына сәйкес бекітілген құрылыс саласындағы

лицензиялау рәсімдерін әзірлеуді және өткізуді ұйымдастыру ережелерімен айқындалады.

Ықтимал сел қаупі бар су объектілеріндегі жұмыстар азаматтық қорғаныс саласындағы уәкілетті органмен және кеме жүзетін су жолдарымен - су көлігі саласындағы уәкілетті органмен келісіледі.

Пайдалану су объектілерінің жағдайына теріс әсер етуі мүмкін жаңа объектілерді салу немесе қайта құру (кеңейту, модернизациялау, техникалық қайта жарақтандыру, қайта профилдеу) жобаларында техникалық сумен жабдықтаудың жабық (дренажсыз) жүйелері көзделуі керек.

Су объектілерінің жай-күйіне теріс әсер етуі мүмкін қолданыстағы (салынып жатқан) объектілерді консервациялау және жою (кейіннен кәдеге жарату) уәкілетті органмен, қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті мемлекеттік органмен, халықтың санитариялық-эпидемиологиялық салауаттылығы саласындағы уәкілетті органмен, уәкілетті органмен келісу бойынша жүзеге асырылады. Қазақстан Республикасының заңдарында белгіленген тәртіппен жер қойнауын және өзге де мемлекеттік органдарды зерттеу туралы.

Су объектілерінің аумағы арқылы көліктік немесе инженерлік коммуникациялар салу жобаларында тасқын сулардың өтуін, су объектілерінің жұмыс режимін, ластанудың, судың бітеліп қалуын және таусылуын болдырмау, олардың зиянды әсерінің алдын алу шараларын іске асыруды қамтамасыз ету қажет.

Бұл жобалар уәкілетті органмен, қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті мемлекеттік органмен, минералды-шикізат ресурстарын зерттеу жөніндегі уәкілетті органмен, халықтың санитарлық-эпидемиологиялық салауаттылығы саласындағы уәкілетті органмен, энергиямен жабдықтау саласындағы уәкілетті органмен келісілуге жатады.

Су қорғау аймақтары мен белдеулерінде Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен келісілген және құрылыс объектілерін кешенді ведомстволық емес сараптамадан оң қорытынды алған (техникалық-экономикалық негіздеме, жобалау және жобалау) кәсіпорындарды, ғимараттарды, құрылыстар мен коммуникацияларды салуға (қайта құруға, күрделі жөндеуге) тыйым салынады.

Қазақстан Республикасы Су кодексінің 114-бабында су объектілерінің ластануы қатты, өндірістік, тұрмыстық және басқа да қалдықтарды, сондай-ақ тоқтатылған бөлшектерді енгізуге әкеп соқтырады, нәтижесінде су объектісінің гидрологиялық жағдайы нашарлайды және суды пайдалану қиындайды.

Су объектілеріне төгуге және олардағы қатты, өндірістік, тұрмыстық және басқа қалдықтарды көмуге тыйым салынады. Су объектілерінің су айдындарын, су айдындарының мұз қабатын, қатты, өндірістік, тұрмыстық және басқа да қалдықтармен мұздықтарды бітеп тастауға жол берілмейді, оларды жуу жер үсті және жер асты су объектілерінің сапасының нашарлауына әкеледі.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 384-бабы бойынша біліктілік шарты бұл әрекеттерде қылмыстық құқық бұзушылықтың белгілері болмайтындығын ескеру қажет.

Түсіндірілген құқық бұзушылықтың субъективті жағы сол әрекет өрескел ниетпен де, немқұрайлылық түрінде де жасалуы мүмкін екендігімен сипатталады.

Құқық бұзушылықтың субъектісі жалпы болып табылады - жеке тұлғалар, лауазымды тұлғалар, шағын бизнес, орта бизнес, ірі бизнес.

Орман шаруашылығы, балық аулау және аң аулау саласындағы уәкілетті орган Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 709-бабына сәйкес әкімшілік істер қаралып, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 384-бабына сәйкес әкімшілік жазалар қолданылады.

385-бап. Аң аулауды басқару ережелерін бұзу

1. Аңшылық шаруашылығы ережелерін бұзу, егер бұл іс-қимылда қылмыстық құқық бұзушылық белгілері болмаса:

- 1) аңшылық алқаптарына баруға заңсыз шектеулер;*
- 2) тыйым салынған түрлерді, аң аулау әдістері мен мерзімдерін қолдану;*
- 3) бекітілген аңшылық алқаптарында және балық аулау тоғандарында жануарлар әлемін қорғауды, өсімін молайтуды және пайдалануды ұйымдастыруды қамтамасыз етпесе, -*

жеке тұлғаларға - үш, лауазымды адамдарға, шағын бизнес субъектілеріне - он, орта бизнес үшін - жиырма, ірі бизнес үшін - елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде үш немесе одан да көп рет жасалған әрекет, егер бұл әрекетте қылмыстық құқық бұзушылық белгілері болмаса, -

жеке тұлғаларға - бес, лауазымды адамдарға, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне - жиырма мөлшерінде, орта бизнес үшін - қырық, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне - жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға немесе аң аулауды жүргізу құқығынан айыруға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Аңшылық шаруашылығын жүргізудің белгіленген тәртібі құқық бұзушылық объектісі болып табылады.

"Аңшылық шаруашылығы" арқылы "Жануарлар дүниесін қорғау, өсімін молайту және пайдалану туралы" 2004 жылғы 9 шілдедегі № 593 Қазақстан Республикасы Заңының 1-бабының 9) тармақшасында "аңшылық алқаптарда жануарлар дүниесін орнықты пайдалану, жануарлар дүниесін сақтау бойынша экономикалық қызмет түрі" оларды қорғау және молайту түсініледі.

"Жануарлар дүниесін қорғау, өсімін молайту және пайдалану туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 39-бабының 1 - 3-тармақтарына сәйкес, балық шаруашылығы

су айдындары және (немесе) учаскелері - су қоймалары немесе олардың бөліктері (өзендер мен оларға теңестірілген арналар, көлдер, сулы-батпақты алқаптар, су қоймалары, тоғандар және т.б.) басқа ішкі сулар, аумақтық сулар), сондай-ақ балық ресурстарын және басқа да су жануарларын аулау, өсіру және өсіру үшін пайдаланылатын немесе пайдаланылуы мүмкін немесе олардың қорларын молайту үшін маңызы бар теңіз сулары.

Заңды тұлға мәртебесі бар ерекше қорғалатын табиғи аумақтардың бөлігі болып табылатын су объектілерінде балық аулау "Ерекше қорғалатын табиғи аумақтар туралы" Қазақстан Республикасының Заңымен реттеледі.

Балық аулайтын тоғандар және (немесе) учаскелер құндылығы бойынша халықаралық, республикалық және жергілікті болып бөлінеді. Балық аулау тоғандарына және (немесе) халықаралық маңызы бар учаскелерге Қазақстан Республикасының аумағында және көршілес мемлекеттерде орналасқан тоғандар жатады.

Балық аулауға арналған тоғандар және (немесе) республикалық маңызы бар учаскелер екі немесе одан да көп аймақтың аумағында орналасқан балық аулау тоғандарын және (немесе) учаскелерін қамтиды.

Облыстық атқарушы орган бекіткен тізімге енгізілген барлық балық шаруашылығы су объектілері және (немесе) учаскелері балық шаруашылығы су объектілеріне және (немесе) жергілікті жерлерге жатады.

Қолданыстағы бұйрығымен бекітілген "Аңшылықты басқару ережелерінің" 11 тармағында Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрінің 2015 жылғы 29 мамырдағы № 18-2 / 501 бұйрығымен бекітілген аңшылық шаруашылықтарда жануарлар дүниесін қорғауды:

- 1) жануарлар әлемі объектілерін қорғау, өсімін молайту және пайдалану ережелері, нормалары мен стандарттарын белгілеу және сақтау;
- 2) жануарлар әлемін пайдалануға шектеулер мен тыйымдар белгілеу;
- 3) жануарлардың құнды, сирек кездесетін және құрып кету қаупі төнген түрлерін қорғауды;
- 4) жануарлар дүниесін пайдаланудың белгіленген ережелерін бұзудың алдын алу;
- 5) тіршілік ету ортасын, өсіру жағдайларын, көші-қон жолдары мен жануарлар шоғырланатын жерлерді қорғауды ұйымдастыру;
- 6) жануарлар әлемі объектілерін қорғау жөніндегі міндеттер жүктей отырып, жануарлар дүниесін пайдаланушыларға аумақтарды, су алқаптарын шоғырландыру;
- 7) ерекше қорғалатын табиғи аумақтар құру;
- 8) жануарлар түрлерін жасанды өсіру;
- 9) жануарларға ауру, табиғи апаттар кезінде және басқа себептер бойынша өлім қаупі туындаған кезде көмек көрсету;

10) жануарлар әлемін қорғау, өсімін молайту және пайдалану саласындағы ғылыми зерттеулерді ұйымдастыру;

11) жануарлар дүниесін қорғау және орнықты пайдалану идеяларын насихаттау;

12) жеке және заңды тұлғалардың жануарлар дүниесін қорғау жөніндегі қызметін ынталандыру;

13) азаматтарды жануарлар әлеміне ізгілік пен сыйластық рухында тәрбиелеу.

"Аң аулауды басқару ережелерінің" 13-16 тармақтарына сәйкес жануарлар әлемін тұрақты аңшылық шаруашылықтарда молайтуды аңшылық ұйымы жүзеге асырады және оңтайлы санын көбейту мен ұстап тұруға бағытталған шаралар кешенін қамтиды.

Тіркелген аңшылық шаруашылықтарда жануарлар дүниесін молайту аңшылық алқаптардың өнімділігін арттыру мақсатында жүзеге асырылады және оған қол жеткізіледі:

1) үстіңгі киіну, үстіңгі киім кешендерін және үстіңгі киіну алаңдарын құру;

2) жасанды тоғандар мен суару орындарын құру;

3) қорғаныс үйінділерін отырғызу, жасанды ұялар салу арқылы аңшылық алқаптардың кіретін аумағын ұлғайту;

4) жыртқыш аңдардың санын реттеу;

5) жануарлар әлемін қорғау және өсімін молайту саласындағы ғылыми зерттеулерді ұйымдастыру;

6) белгілі бір аумақта және белгілі бір уақытта аңшылық ұйымының шаруашылық қызметіне шектеулер;

7) жануарлар ауруларының профилактикасы жөніндегі шаралар;

8) асыл тұқымды жануарларды тұтқында және жартылай еркін жағдайда ұстау;

9) жануарлар әлемі объектілерімен таныстыру;

10) жыныстық және жас құрамын реттеу.

Бекітілген аңшылық шаруашылықтарда жануарлар әлемін көбейту бойынша жұмыстардың тізімі шаруашылық ішінде аң аулауға арналған.

Тіркелген аңшылық шаруашылықтарда жануарлар дүниесін молайту жөніндегі іс-шараларды аңшылық ұйымдары өз қаражаттары есебінен жүзеге асырады.

Сонымен, қылмыстың объективті жағы аңшылық шаруашылығы ережелерін бұзатын әрекеттермен (әрекетсіздіктермен) көрінеді, егер бұл әрекетте қылмыстық құқық бұзушылық белгілері болмаса:

1) аңшылық алқаптарына баруға заңсыз шектеулер;

2) тыйым салынған түрлерді, аң аулау әдістері мен мерзімдерін қолдану;

3) бекітілген аңшылық алқаптарында және балық аулау тоғандарында жануарлар әлемін қорғауды, өсімін молайтуды және пайдалануды ұйымдастыруды қамтамасыз етпеу.

Түсіндірілген құқық бұзушылықтың субъективті жағы сол әрекет өрескел ниетпен де, немқұрайлылық түрінде де жасалуы мүмкін екендігімен сипатталады.

Құқық бұзушылықтың субъектісі жалпы болып табылады - жеке тұлғалар, лауазымды тұлғалар, шағын бизнес, орта бизнес, ірі бизнес.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 385-бабының 2-бөлігінің диспозициясы қосымша біліктілік белгілерін қоспағанда, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 385-бабының бірінші бөлігінде қарастырылған элементтерден тұрады (объект, объективтік жағы, субъективтік жағы, субъектісі). Бұл Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 385-бабының бірінші бөлігінде көзделген әрекеттерді әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде үш немесе одан да көп рет, егер бұл әрекетте қылмыстық құқық бұзушылықтың белгілері болмаса.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 385-бабы екінші бөлігінің диспозициясының ерекшелігі, бұл бөлік үшін әкімшілік жауапкершілікке тарту үшін, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 385-бабының 1-бөлігінде көзделгендей, үш немесе одан көп рет құқық бұзушылық қажет. "Бір жыл ішінде қайталауды" біліктілік атрибуты ретінде көрсеткен дұрыс болар еді деп санаймыз, өйткені 385-бабы екінші бөлігінің қазіргі нұсқасы құқық бұзушыға Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 385-бабының 1-тармағында көзделген әрекеттерді жылына екі рет жасауға мүмкіндік береді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 684-бабының 1-бөлігіне сәйкес мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 684-бабының үшінші бөлігінде көзделген жағдайларды қоспағанда, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 385-бабының екінші бөлігінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.

Орман шаруашылығы, балық аулау және аң аулау саласындағы уәкілетті орган Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 709-бабына сәйкес әкімшілік істер қаралып, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 385-бабы бойынша әкімшілік жаза қолданылады.

Соттар қарайтын әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 804-бабы 1-бөлігінің 9) тармақшасында әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамаларды орман, балық аулау және аң аулау саласындағы уәкілетті органдардың лауазымды адамдары жасауға құқылы (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 385-бабы (екінші бөлігі)).

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істердің қаралуы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 804-бабы 3-бөлігінің 2) тармақшасына сәйкес, қарастырылуы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 685 - 735-баптарында көрсетілген органдарға жатқызылған, құқық бұзушылықтар туралы есептерді осы органдардың уәкілетті лауазымды адамдары жасауға құқылы.

Сонымен қатар, әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамаларды орман, балық аулау және аң аулау саласындағы уәкілетті органдардың мамандандырылған

ұйымдарының лауазымды адамдары жасауға құқылы (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 385-бабы, бірінші бөлігі).

386-бап. Жасыл алаңдарды күтіп ұстау және қорғау ережелерін бұзу

Облыстардың, республикалық маңызы бар қаланың және астананың жергілікті өкілді органдары белгілеген жасыл алаңдарды күтіп ұстау және қорғау ережелерін бұзу

жеке тұлғаларға ескерту жасауға немесе он беске, шағын кәсіпкерлік субъектілері мен коммерциялық емес ұйымдарға - отыз, орта бизнес үшін - елу, ірі бизнес үшін - жүз елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Қазақстан Республикасының Экологиялық кодексінің талаптарына сәйкес орман және бұталы өсімдіктердің жай-күйін, қорғалуын, өсімін молайтуды және пайдаланылуын бақылауды орман шаруашылығы саласындағы уәкілетті мемлекеттік орган жүзеге асырады. Осы кодта жасыл кеңістіктер мен басқа өсімдіктер үшін экологиялық талаптар бекітілген.

Құқық бұзушылықтың жалпы объектісі қоршаған ортаны қорғау және табиғи ресурстарды пайдалану саласында туындайтын әлеуметтік - құқықтық қатынастар болып табылады.

Құқық бұзушылықтың тікелей объектісі - жасыл алаңдарды күтіп ұстауға және қорғауға байланысты қоғамдық қатынастар.

Түсініктеме жасалған құқық бұзушылықтың объективтік жағы табиғатты көрнекі сипаттайтын және жергілікті өкілді органдар бекіткен жасыл алаңдарды күтіп ұстау және қорғау ережелеріне қатысты бір анықтамалық атрибутпен көрінеді. Бұл құқық бұзушылық жасыл алаңдарды күтіп ұстау және қорғау ережелерінің талаптары мен шектеулерін бұзатын заңсыз әрекеттермен (әрекетсіздікпен) көрінеді. Айта кету керек, қылмыстың құрамы формалды және материалдық залал мен адам денсаулығына зиян келтіру түрінде ешқандай салдарларды көздемейді. Егер жасыл аумақтарды қорғау ережелерінің бұзылуы қалалар мен елді мекендердің жасыл алаңдарының жойылуы және бүлінуі түріндегі зардаптарға әкеп соқтырса, мұндай әрекеттер Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 505-бабы бойынша анықталады.

Облыстардың, республикалық маңызы бар қаланың және астананың мәслихаттарының шешімдерімен Қазақстан Республикасының 2007 жылғы 9 қаңтардағы N 212 Экологиялық кодексінің 34-тарауына, "Қазақстан Республикасындағы жергілікті мемлекеттік басқару туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 6-бабына сәйкес әзірленген жасыл алаңдарды күтіп ұстау және қорғау ережелері бекітілді. "Қазақстан Республикасындағы жергілікті мемлекеттік басқару және өзін-өзі басқару туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 6-бабының 4-2-тармағының негізінде сәулет саласындағы уәкілетті орган бекіткен үлгілік ережелер негізінде жасыл алаңдарды күтіп ұстау және қорғау ережелерін, қалалар мен елді

мекендердің аумақтарын абаттандыру ережелерін бекіту туралы, қала құрылысы және құрылыс.

Мәселен, Астана қаласының полиция қызметкерлері бұл құқық бұзушылықты анықтаған кезде Астана қаласы Мәслихатының 2017 жылғы 12 желтоқсандағы № 219/25 "Астана қаласының жасыл алаңдарын сақтау және қорғау ережелері туралы" шешімін басшылыққа алуы керек. Осыған ұқсас нормативтік актілер Қазақстанның барлық аймақтарында әзірленіп, бекітілген. Барлық өсімдіктер, шығу тегі мен мәдениетіне қарамастан, қорғауға жатады.

Жасыл кеңістік түсінігі Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрінің 2015 жылғы 20 наурыздағы № 235 "Жасыл алаңдарды күтіп ұстау мен қорғаудың, қалалар мен елді мекендердің аумақтарын абаттандырудың типтік ережелерін бекіту туралы" бұйрығымен сипатталған. Жоғарыда аталған бұйрықтың 3-тармағының 4-тармақшасында жасыл кеңістіктер табиғи заңдылыққа сәйкес жасанды түрде отырғызылған ағаш-бұталы және шөпті өсімдіктер болып табылады, олар азаматтық заңнамаға сәйкес жылжымайтын мүлік болып табылады және бірыңғай қалалық жасыл қорды құрайды.

Сондай-ақ, Қазақстан Республикасының Орман кодексінің 4-бабында жасыл кеңістіктер туралы белгілі бір ұғымдар келтірілген: агроорман шаруашылығы, плантация, плюс, минус, қалыпты, орман тұқымдық екпелер, орман питомниктері, орман питомниктері, орман алқаптары, тұрақты орман тұқым базалары, әсіресе құнды ормандар және т.б.

Жасыл кеңістікті күтіп ұстау және қорғау - жасыл алаңдарды құруға, ұстап тұруға және көбейтуге (жойылған немесе бүлінген жерлердің орнына жасыл кеңістікті қалпына келтіруді қосқанда), жасыл алаңдар мен жасыл алаңдарды құруға, қолдауға және ұйымдастыруға бағытталған құқықтық, әкімшілік, ұйымдастырушылық және экономикалық шаралар жүйесі.

Қылмыстың субъектілері:

- 1) жеке тұлғалар;
 - 2) шағын, орта және ірі кәсіпкерлік субъектілері болып табылатын заңды тұлғалар;
- Түсіндірілген қылмыстың субъективті жағы тікелей ниетпен сипатталады.

Жасыл аймақтардағы іс-әрекеттерге нақты тыйым жергілікті мәслихаттардың шешімдерінде көрсетілген, олар шамамен келесі мазмұнды қамтуы керек:

- 1) жасыл кеңістікті бүлдіру немесе жою;
- 2) от жағу, құлаған жапырақтар мен құрғақ шөптерді жағу;

3) тұрмыстық және өндірістік қалдықтардың, ағынды сулардың бітелуі және ластануы;

4) ағаштардан шырынды алу, кесу, жазулар жасау, ағаштарға жарнама, жарнама, белгілер, белгілердің барлық түрлерін, сымдар мен жүргізуші ілмектер мен тырнақтарды ағаштарға орналастыру;

5) осы аумақтарды пайдалануға байланысты және жасыл алаңдарды ұстауға байланысты жабдықтардан басқа көлік құралдарының, құрылыс және басқа да жабдықтардың өтуі және тұруы;

6) автомобиль жуу;

7) көгалдарға көлік құралдарын қою;

8) мал жаю;

9) әр түрлі жүктерді, соның ішінде құрылыс материалдарын сақтау;

10) ағаштар мен бұталардың қауіпсіздігін қамтамасыз ету шараларын қолданбай шатырлардан қарды жасыл желектер алып жатқан жерлерге лақтыру;

11) жасыл кеңістікке зиян келтіруі мүмкін өзге де әрекеттер мен әрекетсіздіктер жасау.

Мақаланың санкциясы ескерту және айыппұл түрінде әкімшілік жазаны қарастырады, сондықтан жаза туралы шешім қабылдаған кезде Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 366-бабы басшылыққа алынуы керек, баптың ескертпесінде Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 386-бабына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық жасаған адамдарға әкімшілік айыппұл түрінде әкімшілік жаза қолданылуы керек деп жазылған, айлық есептік көрсеткіштен бес немесе одан көп есе көп.

Келесі адамдар түсініктеме берілген бап бойынша іс қозғауға және әкімшілік жаза қолдануға құқылы:

1) ПМ комитеттерінің төрағалары мен басқармаларының басшылары, аумақтық ішкі істер органдарының, әкімшілік, көші-қон полиция бөлімшелерінің басшылары, облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың жергілікті полиция қызметі, олардың орынбасарлары (Әкімшілік кодекстің 685-бабы 2-бөлігінің 1-тармағы);

2) арнайы атақтары бар ішкі істер органдарының (полицияның) қызметкерлері (Әкімшілік кодекстің 685-бабы 2-бөлігінің 4-тармағы);

3) Қазақстан Республикасының орман, балық және аңшылық шаруашылығы саласындағы уәкілетті органдарының және олардың аумақтық органдарының лауазымды адамдары (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 709-бабы 2-бөлігінің 1-тармағы);

4) жергілікті атқарушы органдар, атап айтқанда: аудандық маңызы бар қалалардың, кенттердің, ауылдардың, ауылдық округтердің әкімдері (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 729-бабының 3-бөлігі).

387-бап. Ағаш кесу алаңдарын ағаштардың қалдықтарынан, тазартулар мен кесу учаскелеріне іргелес аумақтардан уақтылы тазарту

1. Ағаш кесу учаскелерін ағаш кесу қалдықтарынан уақтылы тазартпау, кесу учаскелеріне іргелес аумақтарды тазарту -

жеке тұлғаларға ескерту немесе бес, лауазымды адамдарға, шағын бизнес субъектілеріне - он екі, орта бизнес үшін - жиырма, ірі бизнес үшін - елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Ерекше қорғалатын табиғи аумақтарда жасалған дәл сол әрекеттер - жеке тұлғаларға - он бес, шенеуніктерден, шағын бизнес субъектілерінен - жиырма бес, орта кәсіпкерліктен - қырықтан, ірі кәсіпкерліктен - сексен айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Түсіндірілген құқық бұзушылықтың объектісі ағаш кесу, тазарту және кесу учаскелеріне жақын орналасқан аумақ болып табылады.

Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрінің 2015 жылғы 23 қазандағы № 18-02 / 942 бұйрығымен бекітілген "Ормандардағы өрт қауіпсіздігі ережелерінің" 20-тармағында ағаш кесу учаскелерін тазарту кезінде ағаш кесушілер келесі іс-шараларды орындауы қажет:

1) кесу учаскелерін көктемгі тазарту ағаш кесу және қыста кесу учаскелерін тазарту кезінде жүргізіледі;

2) жарылған қалдықтарды шіруге немесе күйдіруге арналған қадаларға немесе біліктерге салады немесе оларды кесілген алаңға орманның қабырғаларынан он метр қашықтықта шашыратады;

3) өрт қаупі маусымы басталғанға дейін күздік егіннен ағаш кесу қалдықтары.

Көктемгі тазарту кезінде жиналған жазғы ағаш жинау және жинау алаңдарынан ағаш қалдықтарын өртеу күзде өрт қауіпті кезең аяқталғаннан кейін жүзеге асырылады.

Ағаш кесу қалдықтарын жағу кезінде кесу алаңдарында ұрықтардың, жапырақтардың және басқа кесілмеген ағаштардың сақталуы, сонымен қатар ағаш кесу қалдықтарының толық жануы қамтамасыз етіледі. Ағаш қалдықтарын кесу учаскелеріне жағу қатты паллетпен жүргізілмейді.

Тәждермен ағаштарды сырған кезде жоғарғы қоймалардағы қалдықтар (жүктеу пункттері) бүкіл егін жинау кезеңінде жанып кетеді.

"Ормандардағы өрт қауіпсіздігі ережелерінің" 21-28 тармақтарына сәйкес, егер ағаштар өрт қауіпті маусымға кесілген жерлерде қалдырылса, ағаштар бұтақтардан тазартылып, жерге тығыз жабыстырылады.

Өрт қаупі бар маусымға арналған кесілген учаскелерде жиналған орман өнімдері қораларда немесе бөренелерде жиналып, ені кемінде төрт метр минералданған жолақпен шектеледі.

Өрт қаупі бар маусымға қалдырылған жиналған ағаштары бар құрғақ топырақтардағы қылқан жапырақты ормандардағы кесу учаскелері, сондай-ақ шіруге қалдырылған ағаш ені кемінде төрт метр минералданған жолақпен шектеседі. Ауданы жиырма бес гектардан асатын ағаш кесу учаскелері де көрсетілген ені бойынша минералданған жолақтармен бөлімдерге бөлінеді.

Ағаштарды сақтау MSN 2.02-02-2004 "Орман материалдарын сақтау қоймалары" талаптарына сәйкес жүзеге асырылады. Өрт қауіпсіздігі стандарттары "2004 жылғы 20 қыркүйекте стандарттау, техникалық реттеу және құрылыстағы сертификаттау жөніндегі мемлекетаралық ғылыми-техникалық комиссиямен қабылданды.

Сақтау алаңдары мен олардың айналасындағы өрт сөндіргіштері жанғыш материалдардан тазартылады және минералданған жолақпен кемінде төрт метр, ал құрғақ топырақтардағы қылқан жапырақты стендтерде - бір-бірінен он метр қашықтықта осындай екі жолақ болады.

Екінші рет орман пайдалану, ағаш шырындары мен екінші орман ресурстарын жинауды жүзеге асыратын орман пайдаланушылар

1) өндірістік объектілерді орман қабырғаларынан елу метрден кем емес қашықтықта мемлекеттік орман иеленушімен келісілген жерлерде орналастыру;

2) өрт қаупі бар маусымда, демалыс уақытында, өндірістік объектілерді шоғырланған жерлерде күзетуді;

3) жанғыш материалдардан тазартылған өндірістік объектілерден елу метр радиуста аумақты күту;

4) осы аумақтардың шекарасы бойынша ені кемінде төрт метр минералданған жолақтарды, ал құрғақ топырақтарға қылқан жапырақты стендтерде - бір-бірінен он метр қашықтықта бірдей ені бар екі минералданған жолақ.

Іздеу, геодезиялық, геологиялық, орман түгендеуі және басқа экспедициялар, партиялар мен отрядтар жұмыс басталғанға дейін орман қоры учаскелерінің иелерімен жұмыс орнын, негізгі базалардың орналасуын, ормандағы маршруттарды және өрттің алдын алу мен жолын кесу жөніндегі іс-шаралар тізбесін келіседі. Сонымен бірге жұмыстың барлық қатысушылары осы Ережелермен танысады.

Орман аймағындағы барлау, геодезиялық, геологиялық, орман түгендеу және басқа экспедициялар, партиялар мен отрядтар базаларының орналасқан жерлерінің шекараларында әр түрлі жанғыш қалдықтардан үнемі тазартылып тұратын өрт қауіптілігі кезеңінде ені кемінде төрт метр минералданған жолақ төселген.

Құқықбұзушылықтың объективтік жағы ағаш кесетін жерлерді қалдықтарды кесуден, тазартулар мен кесу учаскелеріне іргелес аумақтарды уақтылы тазартпау бойынша іс-әрекеттерде (әрекетсіздік) көрінеді.

Бұл құқық бұзушылықтың субъективтік жағы оны адам қасақана да, абайсызда да жасай алатындығында.

Түсіндірілген қылмыс құрамының субъектісі жалпы болып табылады - жеке тұлға, лауазымды тұлға, шағын бизнес, орта бизнес немесе ірі бизнес.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 387-бабының 2-бөлігі оның құрамы түсіндірме баптың бірінші бөлігіне сәйкес келуімен сипатталады (объект, объективтік жағы, субъективтік жағы, тақырыбы) бір біліктілік белгілері болған кезде. Бұл әрекеттер ерекше қорғалатын табиғи аумақтарда жасалуы керек.

"Ерекше қорғалатын табиғи аумақтар туралы" Қазақстан Республикасының 2006 жылғы 7 шілдедегі № 175 Заңының 1-бабы 3) тармақшасында "ерекше қорғалатын табиғи аумақтар" деп "табиғи кешендерімен және объектілерімен жер учаскелері, су объектілері және әуе кеңістігі" деп көрсетілген.

"Ерекше қорғалатын табиғи аумақтар туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 14-бабында ерекше қорғалатын табиғи аумақтардың санаттары мен түрлері реттелген. Сонымен, ерекше қорғалатын табиғи аумақтар мемлекеттік табиғи-қорық қоры объектілерінің маңыздылығына байланысты республикалық немесе жергілікті маңызы бар санатқа жатады.

Құру мақсаттары мен қорғау режимінің түріне қарай республикалық маңызы бар ерекше қорғалатын табиғи аумақтардың келесі түрлері бөлінеді:

- 1) мемлекеттік табиғи қорықтар;
- 2) мемлекеттік ұлттық табиғи парктер;
- 3) мемлекеттік табиғи резерваттар;
- 4) мемлекеттік зоологиялық парктер;
- 5) мемлекеттік ботаникалық бақтар;
- 6) мемлекеттік дендрологиялық парктер;
- 7) мемлекеттік табиғи ескерткіштер;
- 8) мемлекеттік табиғи қорықтар;
- 9) мемлекеттік ерекше қорғалатын табиғи аумақтар.

Қорғау режимінің құрылу мақсатына және түріне байланысты жергілікті маңызы бар ерекше қорғалатын табиғи аумақтардың келесі түрлері бөлінеді:

- 1) мемлекеттік өңірлік табиғи парктер;
- 2) мемлекеттік зоологиялық парктер;
- 3) мемлекеттік ботаникалық бақтар;
- 4) мемлекеттік дендрологиялық парктер;
- 5) мемлекеттік табиғи ескерткіштер;
- 6) мемлекеттік табиғи резерваттар.

Қазақстан Республикасының заң актілерінде ерекше қорғалатын табиғи аумақтардың басқа түрлері де көзделуі мүмкін. Ерекше қорғалатын табиғи аумақтарды республикалық маңызы бар санаттарға жатқызуды уәкілетті органның ұсынысы бойынша Қазақстан Республикасының Үкіметі, жергілікті маңызы бар санатқа - облыстардың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың жергілікті атқарушы органдары уәкілетті органның келісімімен жүзеге асырады.

Ерекше қорғалатын табиғи аумақты заңды тұлға мәртебесімен бір түрден екінші түрге ауыстыру оның мәртебесінің төмендеуіне әкеп соғады, ол табиғи және (немесе) техногендік сипаттағы төтенше жағдай нәтижесінде ерекше құндылығы мен бірегейлігін ішінара немесе толықтай жоғалту арқылы жүзеге асырылады.

Заңды тұлға мәртебесі бар ерекше қорғалатын табиғи аумақты оның мәртебесінің төмендеуіне немесе жоғарылауына әкеп соғу туралы шешім жаратылыстану негізінде мемлекеттік экологиялық сараптаманың оң қорытындысы негізінде қабылданады:

1) республикалық маңызы бар ерекше қорғалатын табиғи аумақта - уәкілетті органның ұсынысы бойынша Қазақстан Республикасының Үкіметі;

2) жергілікті маңызы бар ерекше қорғалатын табиғи аумақта - уәкілетті органмен келісім бойынша облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың жергілікті атқарушы органы.

Республикалық маңызы бар қалалардың шекараларында орналасқан мемлекеттік табиғат ескерткіштерін қоспағанда, ерекше қорғалатын табиғи аумақтарды " республикалық маңызы бар" санатынан "жергілікті маңызы бар" санатына ауыстыруға жол берілмейді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 709-бабының 1-бөлігіне сәйкес орман, балық және аңшылық шаруашылығы саласындағы уәкілетті органдар Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 387-бабына сәйкес әкімшілік істерді қарайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 709-бабының 2-бөлігіне сәйкес, әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және орман, балық аулау және аң аулау саласындағы органдардың атынан әкімшілік жаза қолдануға құқылы:

- Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 387-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтар үшін - Қазақстан Республикасының орман, балық және аңшылық шаруашылығы саласындағы уәкілетті органдардың және олардың аумақтық органдарының лауазымды адамдары;

- Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 387-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтар үшін - мемлекеттік орман шаруашылығы мекемелері басшыларының, орынбасарларының;

- Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 387-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтар үшін - облыстық атқарушы органдардың орман және аңшылық шаруашылығы құрылымдық бөлімшелерінің лауазымды тұлғалары;

- Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 387-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтар үшін - мемлекеттік мекеме-құқықтық нысанда құрылған ерекше қорғалатын табиғи аумақтардың күзет қызметінің басшылары, бастықтары, орынбасарлары.

388-бап. Кесу учаскелерін әзірлеу тәртібі мен мерзімдерін бұзу

1. Кесу учаскелерін игеру тәртібі мен мерзімдерін бұзу -

жеке тұлғаларға ескерту немесе бес, лауазымды адамдарға, шағын бизнес субъектілеріне - он екі, орта бизнес үшін - жиырма бес, ірі бизнес үшін - елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Ерекше қорғалатын табиғи аумақтарда жасалған дәл сол әрекеттер -

жеке тұлғаларға - жиырма, лауазымды адамдарға, шағын бизнес субъектілеріне - отыз беске, орта бизнеске - елу, ірі бизнес үшін - жүз елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ _____

1-бөлім. Түсіндірілген құқық бұзушылықтың объектісі кесу учаскесін дамытудың белгіленген тәртібі мен шарттары болып табылады.

Қазақстан Республикасының 2003 жылғы 8 шілдедегі № 477 Орман кодексінің 4-бабының 22) тармақшасында "кесу алаңы" термині "орманның барлық түрлерін кесуге арналған немесе кесу сатысында тұрған учаскені" білдіреді.

Қолданыстағы бұйрығымен бекітілген "Мемлекеттік орман қоры учаскелерінде кесілген учаскелерді бөлу және салық салу ережелері" 4 - 9 тармақтарына сәйкес Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрінің 2015 жылғы 27 ақпандағы № 18-02 / 161, мемлекеттік орман қоры учаскелерінде кесілген учаскелерді алып тастау мен салық салуды мемлекеттік орман иелері жүзеге асырады.

Мемлекеттік орман иелері мемлекеттік орман қоры аумағында кесілген учаскелерді бөлу және салық салу үшін материалдардың сенімділігі мен сапасы үшін жауап береді.

Кесетін учаскелерді алып тастау және салық салу 25 мамырдан 25 қазанға дейін қарсыз кезеңде жүзеге асырылады:

- 1) негізгі ағаш кесу үшін - ағаш кесуден 2 жыл бұрын;
- 2) аралық кесу үшін - ағаш кесуден 1 жыл бұрын;
- 3) басқа ағаш кесу үшін - нақты қажеттілік үшін.

Шайырлы және ағаш шырындарын, екінші реттік ағаш ресурстарын, сондай-ақ тіректерді кесу аймағын жинауға арналған кесу алаңдарын алып тастау және салық салу жүргізілмейді.

Бір ағаштарды кесу, ғимараттар мен құрылыстар үшін бөлінген учаскелерде жеке ағаштарды кесу кезінде, сондай-ақ шекаралары осы учаскелерді алып тастау кезінде шектері анықталған орман бағандарын қалпына келтіруге арналған алаңдарды тазарту кезінде кесу учаскелерін алып тастау және салық салу жүргізілмейді.

Кесу учаскелерін алып тастау мен салық салудың барлық әдістерімен 1 га үшін құрамы, орташа биіктігі, жасы және мөлшері ескеріліп экономикалық тұрғыдан құнды түрлердің өміршең өсуі жазылады.

"Мемлекеттік орман қоры учаскелерінде кесілген учаскелерді алып тастау және оларға салық салу ережелерінің" 10 - 11-тармақтары мемлекеттік орман қоры учаскелерінде мемлекеттік орман қоры учаскелерінде кесу учаскелерін бөлу басталғанға дейін мемлекеттік орман иелері келесі дайындық жұмыстарын жүргізетіндігін анықтайды.

- 1) талданған және нақтыланған орман материалдары:
негізгі пайдалану кезінде кесуге арналған учаскелер туралы өтініш;
аралық және басқа да ағаш кесуді бекіту;

қайта құруға арналған учаскелер;

санау аймағында орналасқан және мемлекеттік орман қорын есепке алу және сипаттау материалдары бойынша есептелген плантациялар;

2) жұмыс көлемі белгіленіп, каротаж қорына енгізілетін бағыттар анықталды;

3) қылқанның түрлері бойынша: қылқан жапырақты, жұмсақ жапырақты, қатты жапырақты, сексеуіл ормандары, бұталар үшін кесу учаскелерін алып тастау жоспары жасалады: негізгі ағаш кесу, аралық кесу (түрі бойынша), әрбір мемлекеттік орман иеленушіге, орман шаруашылығына немесе учаскелер үшін басқа кесу (жоспарланғандай). Мемлекеттік орман қоры осы Ереженің 1-қосымшасына сәйкес нысан бойынша ағаш дайындау үшін ұзақ мерзімді орман пайдалануға берілді.

Кесетін учаскелерді алып тастау жоспары орман инспекторы Қазақстан Республикасының Ауыл шаруашылығы министрінің 2015 жылғы 30 маусымдағы № 18-02 / 596 бұйрығымен бекітілген Мемлекеттік орман қорына кіру ережесіне (бұдан әрі - ағаш кесу ережесі) сәйкес орман инвентаризациясының материалдары негізінде жасалады.

Нақты ағаш кесу үшін орман алқаптарын алдын ала таңдауды орманшы жасайды. Алып тастау жоспарланған орман алқаптары арасында салық салу сипаттамалары мен планшеттердің деректері сәйкес келмеген жағдайда, олар кесуге бөлінбейді.

"Мемлекеттік орман қоры учаскелерінде кесу учаскелерін бөлу және оларға салық салу ережелерінің" 2-тармағы кесу учаскелерінің шекараларын заттай нысанда анықтау жөніндегі іс-шаралардың орындалуын реттейді. Сонымен, кесу учаскелерін бөлу бойынша жұмыстарға мыналар кіреді:

1) көрнекті жерлерді кесу, нақты ширек сызықтармен, шекаралық сызықтармен, салық төлеушілерімен және орманмен көмкерілмеген жерлерден басқа;

2) кесу учаскелерінің бұрыштарында орман шаруашылығы белгілерін (тіректерін) орнату;

3) өлшеу сызықтары, олардың арасындағы бұрыштар мен көлбеу бұрышты өлшеу, сондай-ақ ширек сызықтарға, салық төлеушілеріне немесе тұрақты жерлерге геодезиялық сілтеме.

Жазық ормандардағы кесу учаскелері тікбұрышты пішінді, ал таулы ормандарда олардың шекаралары рельефтің сипатына қарай белгіленеді. Егер ағаш кесу ережелерінде белгіленген кесу алаңдарының ең көп мөлшерінен аспайтын болса, ағаш кесуге бөлінеді. Тоқсанда, егер олардың жалпы ауданы Қағидаларға 2-қосымшаның 1 және 2-схемаларында көрсетілген кесу алаңының белгіленген мөлшерінен аспаса, бір уақытта бірнеше шашыраңқы салық стандарттарын қысқартуға рұқсат етіледі.

Кесу алаңында тазарту үшін бөлінген барлық жұқа ағаштар (диаметрі 16 сантиметрден кем) кесу алаңына қарай кесіліп кесіледі. Визерге жапсарлас ағаштар бұтақтармен жасалады.

Біртіндеп және селективті кесуге бөлінген учаскелерде, сондай-ақ орманды күтіп-баптау кезінде ағаштар кесілмейді, ал бұтақтар бұтақтар мен бұтақтарды кесіп тазаланады.

Кесу учаскелерін шекараға түсіру және жапсыру компас, гониометр немесе басқа да геодезиялық құралдардың көмегімен жүзеге асырылады, ал сызықтық өлшеу таспасы немесе болат таспаның өлшемі 20 метр және одан жоғары өлшеуіштер көмегімен жасалады.

Кесу учаскелерін бөлудегі қателіктерден асып кетуге жол берілмейді:

- 1) өлшеу сызықтары кезінде - 200 метрге 1 метр;
- 2) бұрыштарды өлшеу кезінде - 1 градустан аспайды.

Кесу учаскелері келесі жағдайларда учаскелерге бөлінеді:

- 1) ағаш кесуді бір кесу аймағынан әртүрлі ағаш кесушілер жүргізеді;
- 2) таулы жағдайда, кесу учаскесінің жекелеген бөліктері көлбеу беткейлердің 10 градустан асып кетуімен ерекшеленсе, учаскенің биіктігі үшін бөлінген ең аз алаң кемінде 1 гектарға рұқсат етіледі.

Әрбір кесу аймағында учаскелерді нөмірлеу бөлек жүргізіледі.

Салық салудың нақтылығын арттыру үшін кесу учаскелері (учаскелері) салық салу учаскелеріне стендтердің біртектілігі дәрежесіне сәйкес бөлінеді. Кесу учаскелерін (учаскелерін) салық салу учаскелеріне бөлу:

1) егер кесу учаскесінің (учаскелерінің) әр түрлі бөліктерінде бір немесе бірнеше түрлердің биіктігі кемінде екі құрамның құрамымен ұсынылса, олар бір немесе одан көп санат бойынша ерекшеленеді;

2) кесу учаскесінің (учаскелерінің) жекелеген бөліктерінің салық салу сипаттамаларында айырмашылықпен: қоймасы бойынша - 15% -дан астам, құрамы - 2 дана.

Салық салу учаскесінің минималды ауданы - 10 га кесу алаңы 0,5 га, ал кесу алаңы - 10 га немесе одан көп 2,0 га.

Кесу аймағындағы салық салу учаскелері (учаскелері) құрылымда нөмірленеді. Олардың шекаралары натуралды түрде анықталмайды, тек тектермен белгіленеді.

Кесу учаскелерінің бұрыштарында (учаскелерде) диаметрі 12-16 сантиметр болатын тіректер орналастырылған. Тіректер жерге 0,7 метр тереңдікке көмілген. Бағана жер үстінен 1,3 метр биіктікке орнатылды. Жолдардың жанында тіректер крестпен нығайтылған.

Ағаш (каротаж) тіректерінің жоғарғы жағы екі беткейге орнатылады. Тегінің астына тегістеу - тиісті жазуы бар "щек". Егер екі немесе бірнеше іргелес кесу учаскелерінің (учаскелерінің) бұрыштары, олардың кесілген жылына қарамастан, бір нүктеде сәйкес келсе, онда Ереженің 3-қосымшасына сәйкес жазуларға сәйкес келетін "щек" белгілерімен бір учаске орналастырылады.

Полюстерде тек кесу аймағының (учаскелердің) жұмыс аймағы көрсетілген. Үздіксіз кесу учаскелерінің жұмыс аймағы мыналарды қамтымайды:

- 1) олардың көлеміне қарамастан орманмен жабылмайтын учаскелер (батпақтар, шөгінділер, шөп шабындықтары және басқалар);
- 2) ағаш кесу ережелеріне сәйкес бөлінген тұқымдық түйіндер;
- 3) қылқан жапырақты және қатты жапырақты түрлердің піскен орман алқаптарында, орта жастағы және пісетін ормандарында орналасқан жас өсу учаскелері.

Жұмыс істемейтін учаскелер шекаралас ағаштардың сыртынан қабығымен жеңіл қылшықтары бар визерлермен бөлінеді.

Пайдаланылмайтын учаскенің ауданы учаскенің шекаралық сызықтарын өлшеу негізінде анықталады. Қажет болған жағдайда геодезиялық түсіру жүргізіледі.

Кесу алаңы біртіндеп және іріктеп кесу үшін, сондай-ақ орманды күтіп-ұстау үшін бөлінген кезде, орманмен жабылмаған учаскелер кесу алаңына кірмейді.

Ашық кесу үшін кесу учаскелерін алып тастағанда бір уақытта, Кесу ережелеріне сәйкес ұрықтарды кесу, іріктеу және қайта санау, тұқым топтары мен кесектерін бөлу жүзеге асырылады.

Топтар мен жалғыз ұрықтар түріндегі тұқымдықтар қабықтарды қабықтың жеңіл қырқуымен ерекшеленеді және бояумен нөмірленеді. Тұқымдық бумаларды бөлу шекаралас ағаштардың сыртынан қабықтағы жеңіл қалталармен жасалады.

Кесу учаскесін алған кезде өріс сызбасы жасалады, онда:

- 1) ішкі көрікті жерлердің орналасуы мен олардың арасындағы қашықтық;
- 2) кесу алаңын кварталға немесе мақсатты желіге байлау, шекаралық және ішкі көрнекі жерлерді өлшеу;
- 3) румба сызықтары;
- 4) геодезиялық түсіру кезінде сызықтық өлшеулерді көрсететін кесу учаскесінің ішінде бөлінетін жұмыс істемейтін учаскелер;
- 5) салық салу объектілерінің шекаралары;
- 6) учаскелер саны, салық салу бірліктері;
- 7) ленталардың орналасқан жері;
- 8) әр учаскедегі салық салу учаскесінің ауданы;
- 9) тұқым топтарының, перделердің, өсіп-өну, жас өсу учаскелерінің орналасуы және олардың ауданы.

Өрістердің сызбаларына сәйкес кесу учаскесінің сызбасы Ереженің 2 қосымшасының 1 және 2 сызбаларына сәйкес жасалады. Кесу учаскелерінің (учаскелерінің) аудандарын есептеу кезінде олар Ереженің 4-қосымшасына сәйкес кесу учаскелерінің (учаскелерінің) аудандарын есептеу әдістемесін басшылыққа алады, ал таулы жағдайлар үшін - сызықтардың көлбеуіне түзетулер кестесі, осы Қағидаларға 5-қосымшаға сәйкес. Ағаш кесуге арналған учаскелерді бөліп болғаннан кейін, ағаштар кесіледі.

"Мемлекеттік орман қоры учаскелерінде кесілген учаскелерді бөлу және оларға салық салу ережелерінің" 3-тармағы кесілетін ағаштарды белгілеу бойынша іс-шараларды жүргізу тәртібін анықтайды. Ағаштарды кесу үшін алдын-ала іріктеу барлық біртіндеп және іріктеп кесу үшін, сонымен қатар ағаш кесу үшін (нақтылауды, жіңішкеруді және ағаш кесуді қоспағанда, орташа диаметрі 8 сантиметрден кем орман алқаптарын және селективті санитарлық кесуді қоспағанда) (жас ағаштардың кесілуінен, жел соққылардың пайда болуынан басқа) жүзеге асырылады. Ағаштарды кесу үшін таңдалған ағаштар 1,3 метр биіктікте терең қатаумен белгіленеді, ал диаметрі 8 сантиметрден және одан жоғары, сонымен қатар олар тамыр мойнына таңбаланған.

Ағаштар түрлеріне, техникалық жарамдылық санатына (сапасына) және қалыңдығына қарай: 4 сантиметр - тіректің орташа диаметрі 16 сантиметрден жоғары және 2 сантиметрден - тіректің орташа диаметрі 16 сантиметрге дейін.

Диаметрі 1,3 метр биіктікте өлшенеді. Таулы жағдайда (беткейлерде) ағаштың жанынан (көлбеу көлбеу) жақындағанда жер бетінен 1,3 метр биіктік орнатылады. Кескін нүктелеріне қатысты диаметрді өлшеу бағыты мен көлбеу бағыт кездейсоқ болады. Қалыңдығы 8 сантиметр болатын ағаштар түрлендіруге жатады.

Сапалық бағалауға сәйкес ағаштар үш категорияға бөлінеді:

1) іскерлік ағаштар - қажет болған жағдайда магистральдың бөксесіндегі бизнес ассортиментінің жалпы ұзындығы 6,5 метр немесе одан көп, ал биіктігі 20 метрден асатын ағаштар үшін - олардың биіктігінің кемінде үштен бірі;

2) жартылай бизнес - магистральдың бүйір бөлігіндегі бизнес ассортиментінің ұзындығы 2-ден 6,5 метрге дейін, ал биіктігі 20 метрден асатын ағаштарда - олардың биіктігінің 2-ден үштен біріне дейін. Қажет болса, іскери ассортименттің ең аз ұзындығын кемінде 3 метрден тазартыңыз;

3) ағаш - магистральдың бүйір бөлігінде 2 метрден аз немесе магистральдың төменгі жартысында 3 метрден асатын бизнес ассортименті бар ағаштар (қажетті пиллингті ескере отырып).

Осылайша, қылмыстың объективті жағы кесу учаскелерін дамытудың тәртібі мен мерзімдерін бұзатын әрекеттерде (әрекетсіздік) көрінеді.

Бұл құқық бұзушылықтың субъективті жағы оны адам қасақана да, абайсызда да жасай алатындығында.

Түсіндірілген қылмыс құрамының субъектісі жалпы болып табылады - жеке тұлғалар, лауазымды тұлғалар, шағын бизнес, орта бизнес, ірі бизнес.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 388-бабының 2-бөлігі оның құрамы түсіндірме мақаланың бірінші бөлігіне сәйкес келуімен сипатталады (объект, объективтік жағы, субъективтік жағы, тақырыбы) бір біліктілік белгілері болған кезде. Бұл әрекеттер ерекше қорғалатын табиғи аумақтарда жасалуы керек.

"Ерекше қорғалатын табиғи аумақтар туралы" Қазақстан Республикасының 2006 жылғы 7 шілдедегі № 175 Заңының 1-бабы 3) тармақшасында "ерекше қорғалатын

табиғи аумақтар" дегеніміз "табиғи кешендер мен мемлекеттік объектілері бар жер учаскелері, су объектілері және әуе кеңістігі" деп көрсетілген, ерекше қорғалатын режимі бар табиғи резервтік қор.

"Ерекше қорғалатын табиғи аумақтар туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 14-бабында ерекше қорғалатын табиғи аумақтардың санаттары мен түрлері реттелген. Сонымен, ерекше қорғалатын табиғи аумақтар мемлекеттік табиғи-қорық қоры объектілерінің маңыздылығына байланысты республикалық немесе жергілікті маңызы бар санатқа жатады.

Құру мақсаттары мен қорғау режимінің түріне қарай республикалық маңызы бар ерекше қорғалатын табиғи аумақтардың келесі түрлері бөлінеді:

- 1) мемлекеттік табиғи қорықтар;
- 2) мемлекеттік ұлттық табиғи парктер;
- 3) мемлекеттік табиғи резерваттар;
- 4) мемлекеттік зоологиялық парктер;
- 5) мемлекеттік ботаникалық бақтар;
- 6) мемлекеттік дендрологиялық парктер;
- 7) мемлекеттік табиғи ескерткіштер;
- 8) мемлекеттік табиғи қорықтар;
- 9) мемлекеттік ерекше қорғалатын табиғи аумақтар.

Қорғау режимінің құрылу мақсатына және түріне байланысты жергілікті маңызы бар ерекше қорғалатын табиғи аумақтардың келесі түрлері бөлінеді:

- 1) мемлекеттік өңірлік табиғи парктер;
- 2) мемлекеттік зоологиялық парктер;
- 3) мемлекеттік ботаникалық бақтар;
- 4) мемлекеттік дендрологиялық парктер;
- 5) мемлекеттік табиғи ескерткіштер;
- 6) мемлекеттік табиғи резерваттар.

Қазақстан Республикасының заң актілерінде ерекше қорғалатын табиғи аумақтардың басқа түрлері де көзделуі мүмкін. Ерекше қорғалатын табиғи аумақтарды республикалық маңызы бар санаттарға жатқызуды уәкілетті органның ұсынысы бойынша Қазақстан Республикасының Үкіметі, жергілікті маңызы бар санатқа - облыстардың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың жергілікті атқарушы органдары уәкілетті органның келісімімен жүзеге асырады.

Ерекше қорғалатын табиғи аумақты заңды тұлға мәртебесімен бір түрден екінші түрге ауыстыру оның мәртебесінің төмендеуіне әкеп соғады, ол табиғи және (немесе) техногендік сипаттағы төтенше жағдай нәтижесінде ерекше құндылығы мен бірегейлігін ішінара немесе толықтай жоғалту арқылы жүзеге асырылады.

Заңды тұлға мәртебесі бар ерекше қорғалатын табиғи аумақты оның мәртебесінің төмендеуіне немесе жоғарылауына әкеп соғу туралы шешім жаратылыстану негізінде мемлекеттік экологиялық сараптаманың оң қорытындысы негізінде қабылданады:

1) республикалық маңызы бар ерекше қорғалатын табиғи аумақта - уәкілетті органның ұсынысы бойынша Қазақстан Республикасының Үкіметі;

2) жергілікті маңызы бар ерекше қорғалатын табиғи аумақта - уәкілетті органмен келісім бойынша облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың жергілікті атқарушы органы.

Республикалық маңызы бар қалалардың шекараларында орналасқан мемлекеттік табиғат ескерткіштерін қоспағанда, ерекше қорғалатын табиғи аумақтарды " республикалық маңызы бар" санатынан "жергілікті маңызы бар" санатына ауыстыруға жол берілмейді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 709-бабының 1-бөлігіне сәйкес, орман, балық және аңшылық шаруашылығы саласындағы уәкілетті органдар Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 388-бабына сәйкес әкімшілік істерді қарайды.

Орман шаруашылығы, балық аулау және аң аулау саласындағы уәкілетті орган Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 709-бабына сәйкес әкімшілік істер қаралып, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 388-бабына сәйкес әкімшілік жазалар қолданылады.

389-бап. Жабайы жануарлар мен өсімдіктер түрлерін, олардың бөліктерін немесе туындыларын заңсыз алу, сату, тасымалдау, әкелу, әкету, сақтау (күту)

1. Жабайы жануарлар мен өсімдіктердің түрлерін, олардың бөліктерін немесе туындыларын заңсыз алу, сату, тасымалдау, әкелу, әкету, сақтау (күту) -

жеке тұлғаларға жабайы жануарлар мен өсімдіктердің түрлері мен олардың өнімдерін тәркілей отырып, онға, шағын бизнес субъектілеріне - отыз мөлшерінде, орта бизнес үшін - елу, ірі бизнес үшін - жетпіс айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекеттер, -

жеке тұлғаларға жабайы жануарлар мен өсімдіктер мен олардың өнімдерін тәркілей отырып, жиырма, ал кіші бизнес үшін - алпыс, орта бизнес үшін - жүз, ірі бизнес үшін - жүз қырық айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Қылмыстың объектісі жабайы жануарлар мен өсімдіктердің түрлерін, олардың бөліктері немесе туындыларын сатып алудың, сатудың, тасымалдаудың, әкелудің, әкетудің, сақтаудың (күтудің) белгіленген тәртібі болып табылады.

Қазақстан Республикасы жабайы жануарлар мен өсімдіктерді қорғауға ерекше мән береді. Қазақстан 1999 жылғы 6 сәуірдегі № 372-1 заңымен 1973 жылы 3 наурызда

Вашингтонда құрып кету қаупі төнген жабайы фауна мен флора түрлерімен халықаралық сауда туралы конвенцияға қосылды.

"Жануарлар дүниесін қорғау, өсімін молайту және пайдалану туралы" 2004 жылғы 9 шілдедегі № 593 Қазақстан Республикасы Заңының 1-бабының 35) тармақшасында "жануарлар" "жабайы жануарлар (сүтқоректілер, құстар, бауырымен жорғалаушылар, қосмекенділер, балықтар, моллюскалар, жәндіктер) деп қарастырылған. және басқалар) құрлықта, суда, атмосферада және топырақта табиғи еркіндік жағдайында".

Қазақстан Республикасының "Жануарлар дүниесін қорғау, өсімін молайту және пайдалану туралы" Заңының 1-бабының 33) тармақшасында "туынды" "жануардың туындысы және одан жасалған бұйымдар мен оның туындылары" дегенді білдіреді.

Қазақстан Республикасының 2003 жылғы 8 шілдедегі № 477 Орман кодексінің 4-бабының 18) тармақшасына сәйкес "туынды" дегеніміз "өсімдіктер мен одан жасалған бұйымдар және оның туындысы".

"Жануарлар дүниесін қорғау, өсімін молайту және пайдалану туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 9-бабы 1-тармағының 68) тармақшасына сәйкес уәкілетті орган : жануарлар әлемін қорғау, өсімін молайту және пайдалану саласындағы уәкілетті мемлекеттік орган туынды құралдардың тізбесін әзірлейді және бекітеді. Қазақстан Республикасы Орман кодексінің 13-бабының 18-14) тармақшасы орман шаруашылығы саласындағы уәкілетті органның туынды құралдардың тізбесін әзірлейтінін және бекітетіндігін көрсетеді.

Сонымен, Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрінің 2015 жылғы 16 ақпандағы № 18-03 / 105 бұйрығымен туындылардың тізімі бекітілді. Оларға мыналар жатады:

- өсімдіктердің туындылары: қабықтар, баданалар, бүршіктер, жемістер, екіншілік орман ресурстары (материалдар), қашу, саңырауқұлақтар, тамырлар, тамырлар, тұқымдар, түйнектер, шайыр және ағаш шырындары;

- өсімдіктерден жасалған бұйымдар және олардың туындылары: көмір, ағаш, гербарий, жабайы өсімдіктердің майлары, жиһаз бөлшектері, қашудың кесектері, кәдесый өнімдері;

- жануарлардың туындылары: майлар, уылдырық, тері, қан, аю өт, балықтың сүті (гонадалар), мүйіздер мен тұяқтар, су омыртқасыздарының кисталары, жұмыртқалар;

- жануарлардан жасалған бұйымдар және олардың туындылары: галантерея, дәрі-дәрмектер, сувенирлер, толтырылған жануарлар, зергерлік бұйымдар.

Құқықбұзушылықтың объективтік жағы жабайы жануарлар мен өсімдіктердің түрлерін, олардың бөліктері немесе туындыларын заңсыз алу, сату, тасымалдау, әкелу, әкету, сақтау (күту) әрекеттерінде (әрекетсіздікте) көрінеді.

"Жануарлар дүниесін қорғау, өсімін молайту және пайдалану туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 3-бабына сәйкес жануарлар әлемі мақсатына қарай келесі категорияларға бөлінеді:

- 1) сирек кездесетін және құрып кету қаупі төнген жануарлар түрлері;
- 2) аң аулау объектілері болып табылатын жануарлардың түрлері;
- 3) балық аулау объектілері болып табылатын жануарлардың түрлері;
- 4) басқа шаруашылық мақсаттарда пайдаланылатын жануарлардың түрлері (аң аулау мен балық аулауды қоспағанда);
- 5) шаруашылық мақсатта пайдаланылмайтын, бірақ экологиялық, мәдени және өзге де құндылығы бар жануарлар түрлері;
- 6) халықтың денсаулығын сақтау, ауылшаруашылық және басқа үй жануарларының ауруларынан қорғау, қоршаған ортаға зиян келтірудің алдын алу және ауылшаруашылық қызметіне айтарлықтай зиян келтіру қаупінің алдын алу мақсатында саны реттелетін жануарлар түрлері.

Жануарлар түрлерін санаттарға бөлу және оларды бір категориядан екінші санатқа ауыстыру жануарлар әлемінің түрлерінің әртүрлілігін сақтау, оларды қорғау, өсімін молайту және тұрақты пайдалану мақсатында биологиялық негіздеу негізінде ведомствоаралық зоологиялық комиссияның ұсынысы бойынша жүзеге асырылады.

"Рұқсаттар және хабарламалар туралы" Қазақстан Республикасының 2014 жылғы 16 мамырдағы № 202-V ЗРК Заңының кіріспесінде бұл заң жеке тұлғаларға және осы Заңда көзделген өзге де тұлғаларға рұқсаттар немесе хабарлама рәсімдерін енгізуге және іске асыруға байланысты қоғамдық қатынастарды реттейді деп көрсетілген. жеке іс-әрекет немесе қызмет.

Сонымен, бірінші санаттағы рұқсаттардың (лицензиялар) тізбесі ("Рұқсаттар және хабарламалар туралы" Қазақстан Республикасының Заңына 1-қосымша әкімшілік органның Қазақстан Республикасына әкелуге және Қазақстан Республикасынан Түрлермен халықаралық сауда туралы конвенцияға сәйкес жануарлардың түрлерін әкетуге рұқсат беруін қарастырады. жойылып кету қаупі төніп тұрған жануарлар дүниесі, жануарлар әлемін пайдалануға рұқсат беру, саны реттелуге жататын жануарлар түрлерін жоюға рұқсаттар беру, жануарлар өндірістік енгізу, қайта жерсіндіру және будандастыруды беру.

Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2006 жылғы 31 қазандағы № 1034 қаулысымен "сирек кездесетін және құрып кету қаупі төнген өсімдіктер мен жануарлар түрлерінің тізімі" бекітілді.

Бұл құқық бұзушылықтың субъективті жағы оны адам қасақана да, абайсызда да жасай алатындығында.

Түсіндірілген құқық бұзушылықтың субъектісі жалпы кездеседі - жеке тұлғалар, шағын бизнес, орта бизнес, ірі бизнес.

Түсініктеме берілген баптың 2-бөлігінде әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталанған әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін, әкімшілік құқық

бұзушылық туралы кодекстің 389-бабының 1-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың элементтері (объект, объективтік жағы, субъективтік жағы, субъектісі) бар.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 684-бабының 1-бөлігіне сәйкес мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 389-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.

Соттар қарайтын әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 804-бабы 1-бөлігінің 9) тармақшасына сәйкес, әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамаларды орман, балық аулау және аң аулау саласындағы уәкілетті органдардың лауазымды адамдары жасауға құқылы (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 389-бабы).

Қазақстан Республикасының Орман кодексінің 4-бабының 58) тармақшасында " орман шаруашылығы саласындағы уәкілетті орган" "басқару, күзету, қорғау, орман қорын пайдалану, ормандарды молықтыру және орман өсіру саласындағы функцияларды жүзеге асыратын мемлекеттік орган" болып табылады.

390-бап. Жануарлар дүниесін пайдалануға берілген рұқсаттарды беру және пайдалану тәртібін бұзу

1. Жануарлар дүниесін пайдалануға рұқсат беру тәртібін бұзу -

лауазымды адамдарға жиырма бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Жануарлар әлемін пайдалануға берілген рұқсаттардың жас және жыныстық құрамын заңсыз алып тастау кезінде (егер көрсетілген болса), алып қою шарттары, болжанатын алу аймағының аумағы мен шекаралары, жануарлар әлемін тіршілік ету ортасынан алу (түсіру, ату, жинау) тәсілдері бұзылған, егер бұл әрекет қылмыстық құқық бұзушылық белгілері болмаса, -

жеке тұлғаларға - бес, шағын кәсіпкерлік субъектілері үшін - он екі, орта бизнес үшін - жиырма, ірі бизнес үшін - елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Түсіндірілген құқық бұзушылықтың объектісі жануарлар дүниесін пайдалануға рұқсат берудің белгіленген тәртібі болып табылады.

Қылмыстың объективтік жағы жануарлар дүниесін пайдалануға рұқсат беру тәртібін бұзатын әрекеттерде көрінеді.

Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрінің міндетін атқарушының 2014 жылғы 19 желтоқсандағы № 18-04 / 675 бұйрығымен бекітілген "Жануарлар дүниесін пайдалануға рұқсаттар беру ережелерінің" 2 - 3-тармақтары, жануарлар әлемін пайдалануға рұқсат келесі арнайы түрлерге берілетіндігі туралы хабарлайды. фауна:

1) аң аулау;

2) балық аулау (коммерциялық, әуесқойлық (спорттық), ғылыми балық аулау, тәжірибелік балық аулау, мелиоративті балық аулау, репродуктивті мақсаттағы балық аулау);

3) жануарларды ғылыми, мәдени, ағартушылық, тәрбиелік және эстетикалық мақсаттарда пайдалану;

4) жануарлар түрлерін репродуктивті мақсаттарда пайдалану.

Рұқсаттар бекітілген лимиттерге сәйкес және босатуға белгіленген квоталар шегінде беріледі, мыналарды қоспағанда:

1) бұрын жануарлар әлемінің жағдайын бағалау жүргізілмеген су объектілерінде балық аулауды зерттеу;

2) аулауға қарсы іс-шара ретінде жүргізілетін мелиоративті балық аулау.

"Жануарлар дүниесін пайдалануға рұқсат беру ережелерінің" 2-бөлімі рұқсат берудің шарттары мен тәртібін реттейді. Екі немесе одан да көп өңірлерде орналасқан балық аулау тоғандарында ғылыми балық аулауды қоспағанда, жануарлар әлемін пайдалануға рұқсаттарды жергілікті атқарушы органдар жануарларды алып тастауға белгіленген лимиттер мен квоталар шегінде береді.

Екі немесе одан да көп аудандарда орналасқан балық аулау тоғандарында ғылыми зерттеулер жүргізу үшін жануарлар дүниесін пайдалануға рұқсатты кафедра береді.

Жануарлар дүниесін пайдалану түріне байланысты өтініш электронды түрде " электрондық үкімет" веб-порталы (бұдан әрі - портал) арқылы немесе қағаз түрінде осы Қағидаларға 5 және 6-қосымшаларға сәйкес нысандар бойынша агенттікке немесе жергілікті атқарушы органға беріледі.

Өтінішке келесі құжаттар қоса беріледі:

1) жануарлар дүниесін пайдаланғаны үшін төлем туралы төлем құжаты;

2) аңшылықты қоспағанда, жануарлар әлемі объектілерін алып қоюға қатысатын адамдардың өтініш беруші қол қойған қолдарының тізбесі.

Жануарлар дүниесін пайдалану түріне байланысты осы құжаттарға қосымша өтінішке қосымша келесі құжаттар қоса беріледі:

1) аң аулау үшін (алғашқы өңдеу кезінде):

акпарат түрінде аңшылық шаруашылығын жүргізу туралы келісім;

егер жануарлар әлемі объектілерін алып қою шетелдіктердің қатысуымен жүргізілсе - аң аулауды ұйымдастыруға шетелдіктермен аңшылық кәсіпорнының келісімшартының көшірмелері;

2) ғылыми-зерттеу балық аулау үшін:

ірі ғылыми ұйымның ғылыми кеңесі бекіткен ғылыми жұмысты жүргізу негіздемесі мен ғылыми-зерттеу жұмысының бағдарламасы;

жануарлар әлемі нысандарын алудың болжамды мөлшерін негіздейтін есептеулер;

бұрын берілген рұқсаттарды пайдалану нәтижелері туралы есеп (берілген рұқсаттар болған жағдайда);

3) репродуктивті мақсатта балық аулау:

балық ресурстарын молайту жөніндегі мемлекеттік тапсырысты орындау мақсатында аулау жағдайларын қоспағанда, негізгі ғылыми ұйымның ғылыми кеңесі бекіткен биологиялық негіздеме;

4) тәжірибелік балық аулау үшін:

ірі ғылыми ұйымның ғылыми кеңесінде мақұлданған биологиялық негіздеме;

5) жануарларды ғылыми, мәдени, ағартушылық және эстетикалық мақсаттарда пайдалану үшін:

негізгі ғылыми ұйымның ғылыми кеңесі және ғылыми-зерттеу жұмысының бағдарламасы мақұлдаған ғылыми-тақырыптық жоспардан үзінді көшірмелері;

жануарлар әлемі объектілерін басып алу материалдарын негіздеу (мемлекеттік экологиялық сараптаманың оң қорытындысымен биологиялық негіздеу);

б) жануарлар түрлерін репродуктивті мақсаттарда пайдалану үшін:

жануарлар әлемі объектілерін басып алу материалдарын негіздеу (мемлекеттік экологиялық сараптаманың оң қорытындысымен биологиялық негіздеу).

Өтініш беруші қағаз жеткізгіштегі рұқсатқа жүгінген кезде рұқсат электронды түрде беріледі, басып шығарылады және жергілікті атқарушы органның немесе бөлімнің мөрімен және жергілікті атқарушы орган немесе бөлім басшысының қолымен расталады.

Балық аулау тоғандарының және (немесе) учаскелерінің резервтік қорында әуесқойлық (спорттық) балық аулау бір сапарға бір балықшыға бес килограмға дейін алып қойылады.

Ведомство немесе жергілікті атқарушы органдар өтінімді және оған қоса берілетін құжаттарды қарайды және өтінім тіркелген сәттен бастап бес жұмыс күні ішінде рұқсаттар беруді жүргізеді не "жануарлар дүниесін қорғау, өсімін молайту және пайдалану туралы" Қазақстан Республикасының 2004 жылғы 9 шілдедегі Заңының 26-бабының 1-2-тармағында көзделген жағдайларда дәлелді жазбаша бас тарту жібереді.

Кеңсе немесе жергілікті атқарушы органдар рұқсат алу үшін өтініш берушінің құжаттарын алған сәттен бастап екі жұмыс күні ішінде ұсынылған құжаттардың толықтығын тексереді.

Егер өтініш беруші құжаттардың толық емес пакетін ұсынса, агенттік немесе жергілікті атқарушы органдар өтінішті көрсетілген мерзімде одан әрі қараудан дәлелді жазбаша бас тарту жібереді.

Қағаз түріндегі рұқсаттар өтініш берушіге немесе өтініш берушінің сенімхатымен басқа адамға осы Қағидаларға 7-қосымшаға сәйкес нысан бойынша жануарлар дүниесін пайдалануға рұқсат беру тізіліміне қол қою арқылы беріледі.

Егер өтініш рұқсаттар мен хабарламалардың мемлекеттік ақпараттық жүйесі арқылы электронды түрде берілсе, бөлімді немесе жергілікті атқарушы органды тіркеу бір жұмыс күні ішінде жүзеге асырылады (егер өтініш 18 сағаттан кейін немесе сенбіде келіп түскен болса, өтініш берушіге арналған мерзімдерді есептеу келесі жұмыс күнінен басталады).

Егер балық аулау туралы келісімнің шарттары бойынша балық аулау бірнеше балық шаруашылығы су қоймаларында және (немесе) учаскелерде, сондай-ақ бірнеше кемелерде, командаларда немесе сілтемелерде жүзеге асырылса, өтініш беруші әр бөлім, кеме, бригада немесе "жеке кабинет" арқылы сілтеме үшін рұқсат қағазын басып шығарады.

Рұқсат беру аяқталғаннан кейін күнтізбелік отыз күн ішінде өтініш беруші жануарлар дүниесін пайдалануға берілген рұқсаттарды тіркеу туралы есепті осы Регламенттің 8 қосымшасына сәйкес нысан бойынша уәкілетті органға ұсынады.

Әр айдың 10-күніне дейін жергілікті атқарушы орган уәкілетті органның аумақтық бөлімшесінде балық шаруашылығы бассейндері мен учаскелеріне жануарлар әлемін пайдаланушылардың берген рұқсаттарын пайдалану туралы жиынтық ақпаратты ұсынады.

Бөлімнің немесе жергілікті атқарушы органдардың рұқсат беруден бас тарту туралы шешімдеріне жоғары тұрған уәкілетті органға немесе сотқа Қазақстан Республикасының заңдарында белгіленген тәртіппен шағымдануға болады.

Егер агенттік немесе жергілікті атқарушы орган осы Қағидаларға сәйкес белгіленген мерзімде өтініш берушіге рұқсат бермеген болса немесе оны беруден дәлелді бас тарту ұсынбаса, онда олар берілген мерзімі аяқталған күннен бастап рұқсат берілген деп есептеледі және бір уақытта бөлімге немесе жергілікті атқарушы органға қосылады. рұқсаттар мен хабарламалар саласындағы заңнамаға сәйкес рұқсаттар мен хабарламалардың мемлекеттік электрондық тізілімі.

Бұл құқық бұзушылықтың субъективті жағы оны адам қасақана да, абайсызда да жасай алатындығында.

Түсіндірілген қылмыстың субъектісі ерекше - лауазымды тұлға.

2-бөлім. Қылмыстың түсіндірілген құрамы объекті болып жануарлар дүниесін пайдалануға берілген рұқсаттарға сәйкес туындайтын қоғамдық-құқықтық қатынастар табылады.

"Жануарлар дүниесін қорғау, өсімін молайту және пайдалану туралы" Қазақстан Республикасының 2004 жылғы 9 шілдедегі № 593 Заңының 1-бабының 46), 47) және 48) тармақшаларында концептуалды аппарат бекітілген:

- "жануарлар әлемін пайдалану" - жануарлар әлемінің объектілерін, олардың бөліктерін, туындылары мен пайдалы қасиеттерін тіршілік ету ортасынан алып немесе шығармай пайдалану;

- "жануарлар әлемін пайдалануға рұқсат" - жеке және заңды тұлғаларға жануарлар әлемін пайдалануға, сондай-ақ жануарлар әлемінің өндірілген объектілерін, олардың бөліктері мен туындыларын, оның ішінде аңшылық және балық аулау олжаларын алуға, экспорттауға және сатуға құқық беретін белгіленген үлгідегі құжат;

- "жануарлар әлемін пайдаланушылар" - осы Заңға сәйкес жануарлар әлемін пайдалану құқығы берілген жеке және заңды тұлғалар.

Актінің объективті жағы жас және жыныстық құрамын заңсыз басып алу кезінде көрсетілген жануарлар әлемін пайдалануға берілген рұқсаттардың бұзылуымен сипатталады (егер көрсетілген болса), басып алу шарттары, болжанған басып алу орны орналасқан аумақ пен шекаралар, жануарлар әлемін тіршілік ету ортасынан алу (аулау, ату, жинау) тәсілдері. бұл әрекетте қылмыстық құқық бұзушылық туралы дәлел жоқ.

"Жануарлар дүниесін пайдалануға рұқсат беру ережелеріне" қосымша келесі нысандарды қамтиды:

- жануарлар әлемін пайдалануға рұқсаттар (коммерциялық балық аулау, әуесқойлық (спорттық) балық аулау, ғылыми балық аулау, тәжірибелік балық аулау, мелиоративті балық аулау, репродуктивті мақсаттағы балық аулау);

- жануарларды ғылыми, мәдени, ағартушылық, тәрбиелік және эстетикалық мақсаттарда пайдалануға рұқсаттар;

- жануарлар әлемін репродуктивті мақсаттарда пайдалануға рұқсат.

Бұл құқық бұзушылықтың субъективті жағы оны адам қасақана да, абайсызда да жасай алатындығында.

Түсіндірілген құқық бұзушылықтың субъектісі арнайы - жануарлар дүниесін пайдалануға рұқсат алған адам, яғни жеке тұлға, шағын бизнес, орта бизнес немесе ірі бизнес.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 709-бабының 1-бөлігіне сәйкес орман, балық және аңшылық шаруашылығы саласындағы уәкілетті органдар Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 390-бабына сәйкес әкімшілік істерді қарайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 709-бабы 2-бөлігінің 1) тармақшасына сәйкес орман, балық және аң аулау саласындағы органдардың атынан әкімшілік істер Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 390-бабында көзделген әкімшілік жазаларға - орман шаруашылығы, балық аулау және орман шаруашылығы саласындағы уәкілетті органдардың лауазымды адамдарына қолданылады. Қазақстан Республикасының аңшылық шаруашылығы және олардың аумақтық органдары.

391-бап. Берілген лицензия шарттарын заңсыз өзгерту, сондай-ақ теңізде мұнай операцияларын жүргізудің бекітілген тәртібін бұзу

Берілген лицензия шарттарын заңсыз өзгерту, сондай-ақ теңізде мұнай операцияларын жүргізудің бекітілген тәртібін бұзу -

шағын бизнес субъектілеріне елу мөлшерінде, орта бизнес үшін - жүз мөлшерінде, ірі бизнес үшін - жүз елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ _____

Қылмыстың жалпы объектісі - қоршаған ортаны қорғауды қамтамасыз етудің ерекше тәртібі.

Құқық бұзушылықтың рулық объектісі- жер қойнауын пайдалану (теңіздегі мұнай операциялары) тәртібін сақтау кезінде туындайтын құқықтық қатынастар. Түсіндірілген бапта әкімшілік құқық бұзушылықтың екі элементі бар. Біреуі берілген лицензия шарттарының заңсыз өзгеруімен сипатталады, екіншісі теңізде мұнай операцияларын жүргізу тәртібімен. Қалай болғанда да, бір композициядағы осындай заңсыздықтың тіркесімі заңды, өйткені бұл белгіленген тәртіптің бұзылуын көрсетеді.

Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің 2014 жылғы 30 желтоқсандағы № 356 бұйрығымен бекітілген "Теңізде мұнай операцияларын жүргізетін қауіпті өндірістік объектілерде өнеркәсіптік қауіпсіздікті қамтамасыз ету ережелерінің" 2-тармағының 10) тармақшасында "мұнай операциялары" "іздеу-барлау жұмыстарын" білдіреді, мұнай өндіру, қажетті технологиялық және байланысты объектілерді салу және пайдалану".

"Жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы" ҚЖК-нің 2017 жылғы 27 желтоқсандағы № 125-VI Қазақстан Республикасы Кодексінің 154-бабына сәйкес, теңіз су бөлігінің беткі қабатын, сондай-ақ Каспий және Арал теңіздерінің түбін қазақстандық бөлігінде таниды.

Ішкі су қоймалары - Қазақстан Республикасының шекараларында орналасқан жасанды су қоймалары және су айдындары. Қауіпсіздік аймағы - теңіз жағалауы сызығынан құрлыққа қарай бес шақырымға созылатын, теңізде және ішкі суларда мұнай төгілуі мүмкін немесе теңіз ластануының көзі болуы мүмкін құрлық аймағы.

Теңіз нысандары - жасанды аралдар, бөгеттер, құрылыстар, қондырғылар, құбырлар және теңізде көмірсутектерін барлау және (немесе) өндіру кезінде пайдаланылатын басқа да объектілер.

Теңізде көмірсутектерін барлау және (немесе) өндіруді жүзеге асыратын жер қойнауын пайдаланушылар теңіздегі қоршаған ортаны қорғаудың озық тәжірибелерін ұстануға, теңіз кемелеріне, балық аулауға және әдетте теңіздің белгілі бір учаскесінде жүзеге асырылатын басқа да заңды іс-әрекеттерге кедергі келтірмеуі немесе зиян тигізбеуі керек.

Теңіздегі көмірсутек шикізатына жер қойнауын пайдалану құқығын берудің міндетті шарты ұлттық көмірсутегі компаниясының келісімшарт бойынша жер қойнауын пайдаланушы ретіндегі үлестік қатысу болып табылады, кем дегенде елу пайыз.

Кейін ұлттық компанияның келісімшартқа қатысуының көрсетілген мөлшері, егер келісімшарт бойынша жер қойнауын пайдаланушылардың шешім қабылдауына бақылау жасауды ұлттық компания сақтаған жағдайда азайтылуы мүмкін.

Қоршаған ортаға теріс әсерді азайту мақсатында теңізде көмірсутегі шикізатын барлау және (немесе) өндіруді жүзеге асыратын жер қойнауын пайдаланушылар теңіз нысандарын пайдалану жобаларын бірлесіп жүзеге асыра алады.

Теңізде көмірсутегі шикізатын барлау және (немесе) өндіруді жүзеге асыратын жер қойнауын пайдаланушы теңізде көмірсутек шикізатын пайдалануға байланысты операциялардың нәтижесінде теңізге ластанған жағдайда жеке және (немесе) заңды тұлғаларға қоршаған ортаға келтірілген залал үшін жауап береді. келтірілген залал форс-мажор немесе жәбірленушінің ниеті салдарынан болғандығы дәлелденбеген болса , кінә.

Теңізде көмірсутегі шикізатын барлау және (немесе) өндіруді жүзеге асыратын жер қойнауын пайдаланушы жер қойнауын пайдаланушы иелік ететін теңіз нысандарына Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес тексерулер жүргізуге уәкілетті мемлекеттік органдардың өкілдерін өз қаражаты есебінен жеткізуді қамтамасыз етуге міндетті.

Мемлекеттік органдар өкілдерінің теңіз нысандарындағы тексерістері жер қойнауын пайдаланушының қалыпты жұмысына кедергі келтірмеуі керек.

Теңізде көмірсутегі барлауын жүргізетін жер қойнауын пайдаланушы барлау учаскесін барлық қажетті геофизикалық және сейсмикалық зерттеулер аяқталғаннан кейін, сондай-ақ "Жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы" Қазақстан Республикасы Кодексінің 156-бабының 1-тармағының талаптары орындалғаннан кейін ғана ұңғымаларды бұрғылауға кірісуге құқылы.

Бекітілген жер қойнауын пайдаланушы көзделмеген және бұрғыланған ұңғыманы бұрғылауды қоспағанда, бұрғыланған жобаны сараптамалық бағалау үшін осы Кодексте және Қазақстан Республикасының басқа да заңдарында көзделген оң қорытындыларды алған іздестіру, барлау, өндіру немесе басқа ұңғыларды бұрғылауға тыйым салынады, егер бұл бұрғыланған ұңғыманы бұрғылауды қоспағанда. мұндай ұңғыманы бақылаудың басқа әдістерін қолдану мүмкін емес немесе тиімді емес.

Бұл ретте жер қойнауын пайдаланушы құдықты бұрғылаудың басталғаны туралы құзырлы органға ақылға қонымды мерзімде осындай ұңғыманы бұрғылауға шешім қабылдауға әсер еткен нақты жағдайлар мен себептерді көрсете отырып жазбаша түрде хабарлауға міндетті.

Сақтандыру аймағында көмірсутегі шикізатын барлау және (немесе) өндіруді жүзеге асыратын жер қойнауын пайдаланушы су деңгейінің жоғарылауы жағдайында теңіз ластануын болдырмау үшін қажетті шараларды қабылдауға міндетті.

Осы Кодекстің теңіздегі көмірсутектерге қатысты жер қойнауын пайдалану жөніндегі операциялар үшін белгіленген ережелері ішкі сулардағы және қауіпсіздік

аймағындағы көмірсутектер үшін жер қойнауын пайдалану жөніндегі операцияларға қолданылады.

Құқықбұзушылықтың объективті жағы берілген лицензияның шарттарын заңсыз өзгерту жөніндегі іс-әрекеттерде, сондай-ақ теңізге мұнай операцияларын жүргізудің бекітілген тәртібін бұзуда көрінеді.

"Жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы" Қазақстан Республикасы Кодексінің 4 тарауының 1-тармағында жер қойнауын пайдалануға лицензия беру режимі реттеледі. Осылайша, жер қойнауын пайдалануға арналған лицензия - бұл мемлекеттік орган беретін және оның иесіне оған көрсетілген жер қойнауы учаскесінде жер қойнауын пайдалану жөніндегі операцияларды жүргізу мақсатында жер қойнауын пайдалану құқығын беретін құжат. Жер қойнауын пайдалануға арналған лицензия Қазақстан Республикасының рұқсаттар мен хабарламалар туралы заңнамасына сәйкес реттелетін рұқсаттарға қолданылмайды.

Жер қойнауын пайдалануға арналған лицензия бір ғана жер қойнауын пайдалануға арналған. Кодексте белгіленген жағдайларды қоспағанда, бір адамға жер қойнауын пайдалануға арналған лицензиялардың шектеусіз саны берілуі мүмкін. Лицензия тиісті тұлғаның өтініші бойынша беріледі. Лицензиялық өтінімнің нысанын уәкілетті орган бекітеді. Берілген лицензия лицензия берілген мемлекеттік органның интернет-ресурсында жариялауға жатады. Жер қойнауын пайдалануға лицензия беретін мемлекеттік орган берілген лицензиялардың тізілімін жүргізеді.

Лицензиядағы ақпараттан басқа, бұл тізілімде ақпарат бар:

- 1) жер қойнауын пайдаланушы жеке тұлғаның тұратын жері;
- 2) жер қойнауын пайдалану құқығына қатысты тіркелген ауыртпалықтар туралы;
- 3) бухгалтерлік есеп жүргізу үшін қажетті өзге де ақпарат.

Берілген лицензиялардың тізілімін жүргізу тәртібін уәкілетті орган белгілейді.

Жер қойнауын пайдалану жөніндегі операциялардың түріне сәйкес жер қойнауын пайдалануға келесі лицензиялар беріледі:

- 1) пайдалы қазбаларды геологиялық зерттеуге лицензия;
- 2) қатты пайдалы қазбаларды барлауға арналған лицензия;
- 3) қатты пайдалы қазбаларды өндіруге лицензия;
- 4) кең таралған пайдалы қазбаларды өндіруге лицензия;
- 5) жер қойнауы кеңістігін пайдалануға лицензия;
- 6) сынақ мерзімі туралы анықтама.

Жер қойнауын пайдалануға лицензия құзыретті орган бекіткен нысан бойынша беріледі. Жер қойнауын пайдалануға арналған лицензия оның түрін ескере отырып:

- 1) жер қойнауын пайдалануға арналған лицензия түрі;
- 2) лицензия берген мемлекеттік органның атауы;
- 3) лицензия берілген тұлға туралы мәліметтер:

жеке тұлғалар үшін - тегі, аты, әкесінің аты (егер ол жеке басын куәландыратын құжатта көрсетілген болса) және азаматтығы;

заңды тұлғалар үшін - атауы, орналасқан жері;

4) лицензия нөмірі мен күні;

5) лицензия шарттары: лицензияның қолданылу мерзімі, жер қойнауы учаскесінің шекарасы және Кодексте көзделген жер қойнауын пайдаланудың өзге де шарттары.

Лицензияның мерзімі лицензияда көрсетілген күннен бастап есептеледі. Егер екі немесе одан да көп тұлға жер қойнауын пайдалану құқығына ие болса, лицензияда жер қойнауын пайдалану құқығының қарапайым меншік иелері болып табылатын тұлғалардың үлестерінің мөлшері көрсетілуі керек. Лицензия қазақ және орыс тілдерінде беріледі. Жер қойнауын пайдалануға арналған лицензияның шарттары осы Кодексте белгіленген талаптарға сәйкес келуі керек.

Егер жер қойнауын пайдалануға лицензия бергеннен кейін, Қазақстан Республикасының жер қойнауын пайдалану саласындағы қатынастарды реттейтін заңнамасында жер қойнауын пайдалануға арналған лицензияның басқа шарттары белгіленбесе, бұл шарттар бұрын берілген лицензияға қолданылмайды.

Жер қойнауын пайдалануға арналған лицензияға өзгерістерді қайта ресімдеу арқылы лицензия берген мемлекеттік орган енгізеді. Жаңартылған лицензия қайта ресімделген күні лицензия берген мемлекеттік органның интернет-ресурсында жариялауға жатады. Лицензия келесі жағдайларда қайта ресімделеді:

1) жер қойнауын пайдаланушы туралы ақпараттың өзгеруі:

жеке тұлғалар үшін - тегі, аты, әкесінің аты (егер ол жеке басын куәландыратын құжатта көрсетілген болса) және (немесе) азаматтығы өзгерген;

заңды тұлғалар үшін - атауының немесе орналасқан жерінің өзгеруі;

2) жер қойнауын пайдалану құқығын және (немесе) жер қойнауын пайдалану құқығындағы үлесті беру;

3) лицензияны қайта ресімдеу;

4) жер қойнауы учаскесінің шекараларының өзгеруі.

Лицензияны қайта ресімдеу жер қойнауын пайдаланушының құзыретті орган бекіткен нысан бойынша берген өтініші бойынша жүзеге асырылады. Өтінішке оларда көрсетілген ақпаратты растайтын құжаттардың түпнұсқалары немесе нотариалды куәландырылған көшірмелері қоса беріледі.

Өтініш және оған қоса берілетін құжаттар қазақ және орыс тілдерінде жасалуы керек. Егер өтінішті шетелдік немесе шетелдік заңды тұлға берсе, оған қоса берілген құжаттар басқа тілде, қазақ және орыс тілдеріне аударылған әр құжатқа міндетті қосымшамен ресімделуі мүмкін, оның дәлдігі нотариуспен куәландырылған.

Лицензия берген мемлекеттік орган, егер өтініш осы Кодекстің талаптарына сәйкес келмесе, лицензияны қайта беруден бас тартады. Лицензия берген мемлекеттік орган

өтінішті алған күннен бастап жеті жұмыс күні ішінде оны қайта рәсімдейді немесе оны қайта ресімдеуден бас тарту туралы хабарлайды.

Лицензияны қайта ресімдеуден бас тартуға жер қойнауын пайдаланушы Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес бас тарту туралы хабарлама алған күннен бастап он жұмыс күні ішінде шағымдана алады.

Жер қойнауын пайдалануға лицензия келесі жағдайларда тоқтатылады:

- 1) егер осы Кодексте өзгеше көзделмесе, ол берілген мерзім өткен;
- 2) егер лицензия негізінде туындайтын жер қойнауын пайдалану құқығы Қазақстан Республикасының азаматтық заңнамасына сәйкес жылжымайтын мүлік деп танылса, оның жалғыз иесінің қайтыс болуы (оның ішінде оны қайтыс болды деп жариялау);
- 3) лицензияны қайтарып алу немесе оның жарамсыз деп танылуы;
- 4) жер қойнауын пайдаланушының лицензия берілген жер қойнауы учаскесінен бас тартуы.

"Теңізде мұнай операцияларын жүргізетін қауіпті өндірістік объектілерде өнеркәсіптік қауіпсіздікті қамтамасыз ету ережелерінің" 30-тармағына сәйкес ұйымның қызметкерлері өндірістік бақылауды жүзеге асыруы керек, оның барысында ол тексеріледі:

- 1) мұнай операцияларын қауіпсіз жүргізу;
- 2) объектілерді салу, пайдалану, консервациялау және жоюдың сапасы;
- 3) белгіленген құжаттаманы жүргізу.

"Теңізде мұнай операцияларын жүргізетін қауіпті өндірістік объектілердің өнеркәсіптік қауіпсіздігін қамтамасыз ету ережелерінің" 234 - 235 тармақтарына сәйкес , тиеу алдында, жеке ағызу және құю құрылғыларының дұрыс ашылуы, клапандары және қызметке жарамдылығы, шлангілердің немесе телескопиялық құбырлардың қосылыстарының тығыздығы тексеріледі.

Парта және май құю танкінің құрамы жүктемелердің барысы мен жабдықтың күйін үнемі бақылап отырады. Мұнай ағып кетсе, ол дереу жойылады. Егер ағып кетуді жою мүмкін болмаса, май құю жұмысы ақаулық жойылғанға дейін тоқтатылады.

Кемелер кемеде айлақпен жүріп жатқанда, оған жақындауға және мұнайды құю операцияларына қатысы жоқ кемелер мен жүзу жабдықтарының айлақтарына жол берілмейді.

Бұл құқық бұзушылықтың субъективті жағы оны адам қасақана да, абайсызда да жасай алатындығында.

Түсіндірілген қылмыс құрамының мәні ерекше - шағын кәсіпкерлік субъектілері, орта бизнес, ірі бизнес.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 687-бабының 1-бөлігіне сәйкес жер қойнауын зерттеу жөніндегі уәкілетті орган Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 391-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.

392-бап. Теңізде жүзуге, балық аулауға кедергі келтіретін және зиян келтіретін теңіздегі мұнай операцияларын жүргізу

1. Теңізде жүзуге, балық аулауға кедергі келтіретін және зиян келтіретін мұнай операцияларын жүргізу -

шағын бизнес субъектілеріне елу, орта кәсіпкерлік субъектілеріне - жүз, ірі бизнес субъектілеріне - жүз елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Алып тасталды - ҚР 05.24.2018 № 156-VI Заңымен

3. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекеттер, -

кеме мен құқық бұзушылық құралдарын тәркілей отырып немесе алып тастамай-ақ, шағын бизнес субъектілеріне жетпіс бес, орта бизнеске - жүз елу, ірі бизнеске - екі жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Түсіндірілген құқық бұзушылықтың нысаны - бұл теңіздегі мұнай операцияларын жүзеге асырудан туындайтын, кедергілер жасамайтын және теңіз жүзуіне, балық аулауға зиян келтірмейтін әлеуметтік-құқықтық қатынастар.

ҚР Инвестициялар және даму министрінің 2014 жылғы 30 желтоқсандағы № 356 бұйрығымен бекітілген "теңізде мұнай операцияларын жүргізуді жүзеге асыратын қауіпті өндірістік объектілер үшін өнеркәсіптік қауіпсіздікті қамтамасыз ету қағидаларының" 2-тармағының 10) тармақшасында "мұнай операциялары" деп "мұнайды барлау, өндіру, қажетті технологиялық және ілеспе объектілерді салу және пайдалану жөніндегі жұмыстар" түсініледі.

"Жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы" МҚК-нің 2017 жылғы 27 желтоқсандағы № 125-VI Қазақстан Республикасы Кодексінің 12-бабының 3-тармағына сәйкес, мұнай, шикі газ және табиғи битум көмірсутектерге жатады.

Шикі мұнайды, газ конденсатын, сондай-ақ шикі мұнайды өңдеуден және сланецті, мұнай битуминозды жыныстарды немесе құмды құмдарды өңдеуден кейін алынған көмірсутектер мұнай болып табылады.

Табиғи конденсация нәтижесінде шикі газдан түзілген көмірсутектер, олардың белгілі бір ауырлық дәрежесіне қарамастан, атмосфералық температурада және қысым кезінде сұйық күйде жер қойнауынан алынады.

"Жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы" Қазақстан Республикасы Кодексінің 154-бабына сәйкес теңіз су бөлігінің беткі қабатын, сондай-ақ Каспий және Арал теңіздерінің төменгі бөлігін қазақстандық бөлігінде таниды. Ішкі су қоймалары - Қазақстан Республикасының шекараларында орналасқан жасанды су қоймалары және су айдындары.

Қауіпсіздік аймағы - теңіз жағалауы сызығынан құрлыққа қарай бес шақырымға созылатын, теңізде және ішкі суларда мұнай төгілуі мүмкін немесе теңіз ластануының

көзі болуы мүмкін құрлық аймағы. Теңіз нысандары - жасанды аралдар, бөгеттер, құрылыстар, қондырғылар, құбырлар және теңізде көмірсутектерін барлау және (немесе) өндіру кезінде пайдаланылатын басқа да объектілер.

Теңізде көмірсутектерін барлау және (немесе) өндіруді жүзеге асыратын жер қойнауын пайдаланушылар теңіздегі қоршаған ортаны қорғаудың озық тәжірибелерін ұстануға, теңіз кемелеріне, балық аулауға және әдетте теңіздің белгілі бір учаскесінде жүзеге асырылатын басқа да заңды іс-әрекеттерге кедергі келтірмеуі немесе зиян тигізбеуі керек.

Теңіздегі көмірсутек шикізатына жер қойнауын пайдалану құқығын берудің міндетті шарты ұлттық көмірсутегі компаниясының келісімшарт бойынша жер қойнауын пайдаланушы ретіндегі үлестік қатысу болып табылады, кем дегенде елу пайыз.

Кейін ұлттық компанияның келісімшартқа қатысуының көрсетілген мөлшері, егер келісімшарт бойынша жер қойнауын пайдаланушылардың шешім қабылдауына бақылау жасауды ұлттық компания сақтаған жағдайда азайтылуы мүмкін.

Қоршаған ортаға теріс әсерді азайту мақсатында теңізде көмірсутегі шикізатын барлау және (немесе) өндіруді жүзеге асыратын жер қойнауын пайдаланушылар теңіз нысандарын пайдалану жобаларын бірлесіп жүзеге асыра алады.

Теңізде көмірсутегі шикізатын барлау және (немесе) өндіруді жүзеге асыратын жер қойнауын пайдаланушы теңізде көмірсутек шикізатын пайдалануға байланысты операциялардың нәтижесінде теңізге ластанған жағдайда жеке және (немесе) заңды тұлғаларға қоршаған ортаға келтірілген залал үшін жауап береді. келтірілген залал форс-мажор немесе жәбірленушінің ниеті салдарынан болғандығы дәлелденбеген болса, кінә.

Теңізде көмірсутегі шикізатын барлау және (немесе) өндіруді жүзеге асыратын жер қойнауын пайдаланушы жер қойнауын пайдаланушы иелік ететін теңіз нысандарына Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес тексерулер жүргізуге уәкілетті мемлекеттік органдардың өкілдерін өз қаражаты есебінен жеткізуді қамтамасыз етуге міндетті.

Мемлекеттік органдар өкілдерінің теңіз нысандарындағы тексерістері жер қойнауын пайдаланушының қалыпты жұмысына кедергі келтірмеуі керек.

Теңізде көмірсутегі барлауын жүргізетін жер қойнауын пайдаланушы барлау учаскесінде барлық қажетті геофизикалық және сейсмикалық зерттеулер жүргізілгеннен кейін, сондай-ақ осы Кодекстің 156-бабы 1-тармағының талаптары орындалғаннан кейін ғана ұңғымаларды бұрғылауға кірісуге құқылы.

Бекітілген жер қойнауын пайдаланушы көзделмеген және бұрғыланған ұңғыманы бұрғылауды қоспағанда, бұрғыланған жобаны сараптамалық бағалау үшін осы Кодексте және Қазақстан Республикасының басқа да заңдарында көзделген оң қорытындыларды алған іздестіру, барлау, өндіру немесе басқа ұңғыларды бұрғылауға

тыйым салынады, егер бұл бұрғыланған ұңғыманы бұрғылауды қоспағанда. мұндай ұңғыманы бақылаудың басқа әдістерін қолдану мүмкін емес немесе тиімді емес.

Бұл ретте жер қойнауын пайдаланушы құдықты бұрғылаудың басталғаны туралы құзырлы органға ақылға қонымды мерзімде осындай ұңғыманы бұрғылауға шешім қабылдауға әсер еткен нақты жағдайлар мен себептерді көрсете отырып жазбаша түрде хабарлауға міндетті.

Сақтандыру аймағында көмірсутегі шикізатын барлау және (немесе) өндіруді жүзеге асыратын жер қойнауын пайдаланушы су деңгейінің жоғарылауы жағдайында теңіз ластануын болдырмау үшін қажетті шараларды қабылдауға міндетті.

Осы Кодекстің теңіздегі көмірсутектерге қатысты жер қойнауын пайдалану жөніндегі операциялар үшін белгіленген ережелері ішкі сулардағы және қауіпсіздік аймағындағы көмірсутектер үшін жер қойнауын пайдалану жөніндегі операцияларға қолданылады.

Мұнай операцияларын жүргізетін қауіпті өндірістік объектілердің өнеркәсіптік қауіпсіздігін қамтамасыз ету ережесінің 191-бабына сәйкес, су асты қондырғылары техникалық жобалау тапсырмасын ала отырып, жағдайларды ескере отырып, теңіз түбіне (өзен, канал) тереңірек қойылады. Таяу суда, су астындағы нысандар кеме жүзудің қауіпсіздігін, балық аулаудың тиімділігін және тіршілік ету мен балықтардың табиғи экологиялық жағдайын қамтамасыз ететін белгіге дейін тереңдейді.

Түсіндірілген құқық бұзушылықтың объективтік жағы теңіздегі кеме қатынасына, балық аулауға кедергі келтіретін және зиян келтіретін, теңізде мұнай операцияларын жүргізуге бағытталған.

Бұл құқық бұзушылықтың субъективтік жағы оны адам қасақана да, абайсызда да жасай алатындығында.

Түсіндірілген құқық бұзушылықтың субъектісі арнайы - шағын кәсіпкерлік субъектісі, орта бизнес субъектісі, ірі кәсіпкерлік субъектісі.

Түсініктеме берілген баптың 3-бөлімінде Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 392-бабының 1-тармағында көзделген құқық бұзушылықтың элементтері (объект, объективтік жағы, субъективтік жағы, субъектісі), қосымша белгіні қоспағанда - осы әрекеттерді әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде бірнеше рет орындау.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 684-бабының 1-бөлігіне сәйкес мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 392-бабының үшінші бөлігі бойынша әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекстің 392-бабында көрсетілген бұзушылықтарды жасаған кезде Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 797-бабы 1-бөлігінің 1) тармақшасына сәйкес, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 797-бабының екінші бөлігінде көрсетілген уәкілетті лауазымды адам көлік

құралдарын, кемелерді, оның ішінде шағын кемелерді ұстауға, жеткізуге және пайдалануға тыйым салуға құқылы. оларды арнайы сақтау орындарына, тұрақтарға немесе көліктік бақылау бекетінің жанындағы учаскелерге уақытша сақтау үшін, соның ішінде басқа көлік құралын (жүк машинасын), кемені немесе шағын кемені пайдалану арқылы ұстау себептерін жою үшін.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 392-бабының 2-бөлігі көлік құралын , кемені, оның ішінде кішігірім кемені ұстауға, жеткізуге және пайдалануға тыйым салуды ішкі істер органдарының, Қазақстан Республикасы Мемлекеттік шекарасын күзету және қорғау жөніндегі Ұлттық қауіпсіздік комитетінің Шекара қызметі және әскери полиция қызметкерлері жүзеге асыратынын көрсетеді. ұлттық қауіпсіздік органдарының, Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің, басқа да әскерлер мен әскери құрылымдардың көлік құралын жүргізуші адамның әкімшілік құқық бұзушылық Қазақстан Республикасының көліктік бақылау органдары, өз өкілеттіктері шегінде орман және аңшылық шаруашылығы, ерекше қорғалатын табиғи аумақтар, балық қорғау (орман, балық аулау, аң аулау, ерекше қорғалатын табиғи аумақтар саласындағы заңнаманы бұза отырып), өз кірісіне кіретін мемлекеттік кірістер органдарының лауазымды адамдары.

Арнайы учаскелерде немесе тұрақтарда уақытша сақтау үшін көлік құралын жеткізуді (эвакуациялауды) жергілікті атқарушы органдар жүзеге асыра алады.

Соттар қарайтын әкімшілік құқық бұзушылық туралы ӘҚБтК-нің 804-бабы 1-бөлігінің 9) және 34) тармақшаларына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттаманы уәкілетті лауазымды адамдар жасауға құқылы:

- орман, балық және аңшылық шаруашылығы саласындағы органдар (ӘҚБтК-нің 392-бабы, үшінші бөлігі);

- заңнамаға сәйкес лицензия алушылар немесе екінші санаттағы рұқсаттар беруге уәкілеттік берілген органдар (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 392-бабы (үшінші бөлігі)).

393-бап. Қазақстан Республикасының құрлықтық қайраңында теңізде ғылыми зерттеулер жүргізу ережелерін бұзу

1. Қазақстан Республикасының континенттік қайраңында заңды іс-әрекеттерді жасайтын немесе кедергі келтіретін, Қазақстан Республикасының континенттік қайраңында теңіздік ғылыми зерттеулер бағдарламасын заңсыз өзгертуге жол берген немесе рұқсатнамада немесе Қазақстан Республикасының халықаралық шарттарында көзделген теңіздегі ғылыми зерттеулерді жүргізу ережелерін бұзу -

жеке тұлғаларға - он, шағын бизнес субъектілеріне - қырық бес, орта бизнеске - жетпіс бес, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне - жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекет -

жеке тұлғаларға он бес, шағын бизнес субъектілеріне - жетпіс, орта кәсіпкерлік субъектілеріне - жүз елу мөлшерінде, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне екі жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ _____

1 бөлім. Қоршаған ортаны қорғауды қамтамасыз ету тәртібі құқық бұзушылықтың жалпы объектісі болып табылады.

Құқық бұзушылықтың жалпы объектінің бір бөлігі - құрлықтық қайраңда жер қойнауын пайдалану ережелерін сақтау кезінде туындайтын құқықтық қатынастар.

"Жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы" ҚРЗ 2017 жылғы 27 желтоқсандағы № 125-VI Қазақстан Республикасы Кодексінің 17-бабының 1-тармағында жер қойнауын пайдалану құқығы осы Кодексте көзделген жер қойнауын белгілі бір уақыт ішінде кәсіпкерлік мақсаттар үшін белгіленген аумақта өтелетін негізде пайдалану мүмкіндігі деп көрсетілген.

"Жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы" Қазақстан Республикасы Кодексінің 16-бабының 1-тармағына сәйкес, жер қойнауы - бұл геотехникалық, геологиялық, экономикалық және экологиялық факторларды ескере отырып, өндірістік, ғылыми немесе өзге де қызметті орналастыруға арналған жер қойнауының үш өлшемді кеңістіктік меншігі.

"Жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы" Қазақстан Республикасы Кодексінің 26-бабының 1 және 2-тармақтарына сәйкес ерекше қорғалатын табиғи аумақтарда және ерекше экологиялық, ғылыми, тарихи, мәдени және рекреациялық құндылықтағы жер қойнауы учаскелерінде жер қойнауын пайдалану жөніндегі операцияларды жүргізуге шектеулер республиканың заңнамасында белгіленеді. Қазақстан ерекше қорғалатын табиғи аумақтар саласындағы.

Ерекше қорғалатын табиғи аумақтар саласындағы Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес ерекше экологиялық, ғылыми, тарихи, мәдени және рекреациялық маңызы бар геологиялық, геоморфологиялық және гидрогеологиялық объектілер табылған жағдайда жер қойнауын пайдаланушылар тиісті аумақтағы жұмысты дереу тоқтатуға және уәкілетті органға жазбаша түрде хабарлауға міндетті. пайдалы қазбаларды зерттеу үшін және қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган.

Құқықбұзушылықтың объективті жағы Қазақстан Республикасының континенттік қайраңындағы заңды іс-әрекеттерді құрған немесе кедергі келтіретін, немесе Қазақстан Республикасының континенттік қайраңындағы теңіз ғылыми зерттеулерінің бағдарламасына заңсыз өзгеріс енгізген немесе рұқсат етілген немесе Қазақстан Республикасының халықаралық шарттарында көзделген теңіздегі ғылыми зерттеулерді жүргізу ережелерін бұзу әрекеттерінде көрінеді.

"Ғылым туралы" Қазақстан Республикасының 2011 жылғы 18 ақпандағы № 407-IV Заңының 1-бабының 12) тармақшасына сәйкес "ғылыми зерттеулер" "ғылыми және (немесе) ғылыми-техникалық қызмет субъектілері жүзеге асыратын қолданбалы, іргелі,

стратегиялық ғылыми зерттеулерді білдіреді. "Ғылыми-зерттеу, тәжірибелік-конструкторлық және технологиялық жұмыстар аясында ғылыми және (немесе) ғылыми-техникалық қызметтің нәтижелеріне қол жеткізу үшін тиісті ғылыми әдістер мен құралдармен қамтамасыз етіледі."

Қазақстан Республикасының 2019 жылғы 8 ақпандағы № 222-VI ЗРК Заңымен ратификацияланған, 2018 жылғы 12 тамызда Ақтау қаласында аяқталған Каспий теңізінің құқықтық мәртебесі туралы конвенцияның 3-бабының 15) және 17) тармақшаларында Тараптардың қызметі Каспий теңізіндегі іс-қимыл қағидаттары негізінде жүзеге асырылады.

- Каспий теңізінің экологиясы, биологиялық ресурстарын сақтау және пайдалану саласындағы зерттеулерді ілгерілету;

- жағалаудағы мемлекеттердің егеменді және айрықша құқықтарына, сондай-ақ белгілі бір зерттеулер түрлеріне қатысты олар белгілеген ережелерге сәйкес Тараптардың келіскен құқықтық нормаларына сәйкес әр Тараптың аумақтық суларынан тыс теңізде ғылыми зерттеулер жүргізу.

Каспий теңізінің құқықтық мәртебесі туралы конвенцияның 13-бабына сәйкес әр тарап өзінің егемендігін жүзеге асыру кезінде өзінің аумақтық суларында теңіздегі ғылыми зерттеулерді реттеуге, рұқсат беруге және жүргізуге айрықша құқығына ие. Тараптардың жалауларындағы кемелер екінші Тараптың аумақтық суларында теңіз туралы ғылыми зерттеулерді оның жазбаша рұқсатымен және ол белгілеген шарттармен ғана жүргізе алады.

Әрбір Тарап өз юрисдикциясын жүзеге асыруда теңіз биологиялық ресурстарымен байланысты оның балық аулау аймағында және оның түбінде және жер қойнауы ресурстарын барлау мен игерумен байланысты теңізде ғылыми зерттеулерді реттеуге, рұқсат беруге және жүргізуге айрықша құқығына ие. Тараптардың жалауларындағы кемелер мұндай зерттеулерді екінші Тараптың балық аулау аймағында және секторында оның жазбаша рұқсаты негізінде және ол белгілеген шарттарда ғана жүргізе алады.

Рұқсат берудің тәртібі мен шарттарын әр Тарап өзінің ұлттық заңнамасына сәйкес белгілейді және басқа Тараптардың назарына жеткізеді.

Конвенцияның 13-бабының 1, 2-тармақтарына сәйкес теңіздегі ғылыми зерттеулерді жүргізуге рұқсат беру туралы шешім қабылдаған кезде негізсіз кідірістер немесе ақаулар болмауы керек.

Осы бапта айтылған теңіздегі ғылыми-зерттеу қызметі Тараптардың осы Конвенцияда көзделген өздерінің егеменді және айрықша құқықтарын жүзеге асырудағы қызметіне кедергі келтірмеуі керек.

Теңіздегі ғылыми зерттеулерді жүргізетін Тарап Конвенцияның 13-бабының 1, 2-тармақтарына сәйкес теңіздегі ғылыми зерттеулерді жүргізуге уәкілеттік берген Тарапқа мұндай зерттеулерге, әсіресе ғылыми-зерттеу кемелерінде, мүмкін болған

кезде, бірақ ақысыз қатысуға немесе қатысуға құқығын қамтамасыз етеді. авторластырушы Тараптың ғалымдарына және ғылыми-зерттеу шығындарын төлеуге қатысу міндеттемесінсіз кез келген сыйақы.

Конвенцияның 13-бабының 1, 2-тармақтарына сәйкес теңізде ғылыми зерттеулер жүргізетін Тарап осындай зерттеулерге рұқсат берген Тарапқа теңіздегі ғылыми зерттеулер аяқталғаннан кейін нәтижелер мен қорытындыларды, сондай-ақ осындай зерттеу аясында алынған барлық мәліметтер мен үлгілерге қол жеткізуді қамтамасыз етеді.

Тарап өзінің аумақтық суларында жүргізіліп жатқан теңіздегі ғылыми-зерттеу жұмыстарын тоқтата тұруды немесе тоқтатуды талап етуге құқылы.

Осы баптың 2-тармағына сәйкес жүргізілген теңіздегі ғылыми зерттеулерді жүргізуге уәкілеттік берген тарап келесі жағдайлардың бірінде олардың тоқтата тұруын немесе тоқтатылуын талап етуге құқылы:

а) ғылыми-зерттеу қызметі оның рұқсаты негізінде мәлімделген мәліметке сәйкес жүзеге асырылмаса;

б) зерттеу өзі белгілеген шарттарды бұза отырып жүргізіледі;

в) ғылыми-зерттеу жобасын іске асыру кезінде осы баптың кез келген ережелері сақталмаған;

г) оның тоқтауы немесе тоқтатылуы оның қауіпсіздігін қамтамасыз ету үшін қажет.

Тараптардың жалаулары астындағы кемелер Конвенцияның 13-бабының 2, 3-тармақтарын ескере отырып, аумақтық сулардан тыс теңізде ғылыми зерттеулер жүргізуге құқылы. Теңіздегі екіжақты және көпжақты ғылыми зерттеулер мүдделі Тараптардың келісімі бойынша жүзеге асырылады.

Бұл құқық бұзушылықтың субъективті жағы оны адам қасақана да, абайсызда да жасай алатындығында.

Түсіндірілген құқық бұзушылықтың субъектілері - жеке тұлғалар, шағын бизнес, орта бизнес, ірі бизнес.

Түсініктеме берілген баптың 2-бөлігінде Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 393-бабының 1-тармағында көзделген құқық бұзушылықтың элементтері бар (объект, объективті жағы, субъективтік жағы, субъектісі), қосымша белгіні қоспағанда - бұл әрекеттерді әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде бірнеше рет орындау.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 726-бабының 3-бөлігіне сәйкес, ҚР ҰҚК Шекара қызметі Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 393-бабында (шекара кеңістігінде жасалған) әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.

ӘҚБтК 797-бабы 1-тармағының 1) тармақшасына сәйкес ӘҚБтК 393-бабында көрсетілген бұзушылықтарды жасаған кезде ӘҚБтК 797-бабының екінші бөлігінде көрсетілген уәкілетті лауазымды адам, Көлік құралдарын, Кемелерді ұстауға, жеткізуге және пайдалануға тыйым салуға құқылы, арнайы алаңдарға, тұрақтарға немесе

алаңдарға уақытша сақтау үшін жеткізу жолымен шағын көлемді кемелерді, стационарлық көліктік бақылау бекетіне іргелес жатқан, оның ішінде басқа көлік құралын (эвакуаторды) пайдалана отырып, кемені немесе шағын көлемді кемені ұстау себептері жойылғанға дейін.

ӘҚБТК-нің 797-бабының 2-бөлігіне сәйкес көлік құралын, кемені, оның ішінде шағын көлемді кемені ұстауды, жеткізуді және пайдалануға тыйым салуды Қазақстан Республикасының Мемлекеттік шекарасын күзету және қорғау кезінде ішкі істер органдары, Ұлттық қауіпсіздік комитеті Шекара қызметінің, Қазақстан Республикасының Ұлттық қауіпсіздік органдарының, Қарулы Күштерінің, Қазақстан Республикасының басқа да әскерлері мен әскери құралымдарының көлік құралын басқаратын адам әкімшілік құқық бұзушылық жасаған кезде әскери полиция, орман және аңшылық шаруашылығы, ерекше қорғалатын табиғи аумақтар, балық қорғау органдары (орман, балық, аңшылық шаруашылығы, ерекше қорғалатын табиғи аумақтар саласындағы заңдар бұзылған кезде), Мемлекеттік кіріс органдарының лауазымды адамдары өз өкілеттіктері шегінде жүзеге асырады.

Арнайы учаскелерде немесе тұрақтарда уақытша сақтау үшін көлік құралын жеткізуді (эвакуациялауды) жергілікті атқарушы органдар жүзеге асыра алады.

394-бап. Қалдықтарды және басқа материалдарды кәдеге жарату ережелерін, сондай-ақ Қазақстан Республикасының континенттік қайраңында консервациялау және бөлшектеу ережелерін бұзу

1. Пайдалы қазбалар кен орындарының бүлінуіне әкелуі мүмкін кемелер мен басқа да жүзетін жабдықтарды, әуе кемелерін, жасанды аралдарды, қондырғылар мен құрылыстарды, қалдықтарды және басқа материалдарды жою ережелерін, сондай-ақ Қазақстан Республикасы ратификациялаған халықаралық шарттарда қарастырылған консервациялау және бөлшектеу ережелерін бұзу; адамдардың өміріне немесе денсаулығына зиян келтіру, биологиялық ресурстарға, теңіз өміріне зиян келтіру немесе континенттік қайраңдағы басқа заңды іс-әрекеттерге араласу R ҚР -

жеке тұлғаларға - бес, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне - қырық бес, орта бизнеске - жетпіс бес, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне - жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекет -

жеке тұлғаларға - он, шағын бизнес субъектілері үшін - тоқсан, орта бизнес үшін - жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде, ірі бизнес үшін - қоршаған ортаға келтірілген залал мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Түсіндірілген әкімшілік құқық бұзушылықтың объектісі болып кемелер мен басқа да жүзетін жабдықтарды, әуе кемелерін, жасанды аралдарды, қондырғылар мен құрылыстарды, қалдықтар мен басқа материалдарды көмудің, сондай-ақ Қазақстан

Республикасы ратификациялаған халықаралық шарттарда көзделген сақтау мен бөлшектеу ережелерінің белгіленген тәртібі табылады. пайдалы қазбалар кен орындарының бұзылуына, адамдардың өмірі мен денсаулығына зиян келтіруге, биологиялық ресурстарға, теңіз флорасына зиян келтіреді фауна немесе Қазақстан Республикасының құрлықтық қайраңындағы өзге де заңды қызметке араласу.

Мысалы, 2005 жылғы 13 желтоқсандағы № 97 ҚР Заңымен бекітілген 2003 жылғы 4 қарашада Тегеранда жасалған "Каспий теңізінің теңіз ортасын қорғау жөніндегі негіздемелік Конвенцияның" 1 - бабында "төгінділер" - бұл "Каспий теңізінде кемелерден, ұшу аппараттарынан, платформалардан немесе басқа да жасанды салынған құрылымдардан қалдықтарды немесе басқа материалдарды теңіз ортасына әдейі жою не Каспий теңізінде Кемелерді, ұшу аппараттарын, платформаларды немесе басқа да жасанды салынған құрылымдарды әдейі көму" деп айқындалады.

"Каспий теңізінің теңіз ортасын қорғау жөніндегі негіздемелік Конвенцияның" 10-бабына сәйкес Уағдаласушы Тараптар Каспий теңізінің ластануын болдырмау, төмендету және бақылау үшін барлық қажетті шараларды қабылдайды.

Уағдаласушы Тараптар осы нәтижеге қол жеткізу үшін келісілген шараларды, рәсімдер мен стандарттарды ұйғаратын осы Конвенцияның хаттамаларын әзірлеуде ынтымақтасады.

Конвенцияның 10-бабы 1 және 2-тармақтарының ережелері кеме немесе әуе кемесі теңізде толық қирау немесе толық жоғалту қаупіне ұшырағанда немесе адамдар мен теңіз организмдерінің өміріне қауіп төнген кез келген жағдайда, егер төгу осындай қауіпті болдырмау үшін жалғыз тәсіл болып табылса және егер тастаумен келтірілген залал кері жағдайда келтірілетіннен аз болады деп пайымдаудың барлық негіздері болса қолданылмайды.

Мұндай разряд адамдар мен теңіз ағзаларының өміріне мүмкін болатын қатерді азайтуға немесе қолданыстағы халықаралық, оның ішінде аймақтық, құқықтық құжаттарға сәйкес теңізді заңды пайдалануға кедергі келтіретін етіп жүзеге асырылады. Уағдаласушы тараптар шығарылым туралы хабарлайды.

ҚР Энергетика министрінің 2018 жылғы 28 сәуірдегі № 151 бұйрығымен бекітілген "теңізде және ішкі су айдындарында көмірсутектерін барлауды және (немесе) өндіруді жүргізу кезінде пайдаланылатын теңіз объектілерін құру, орналастыру және пайдалану Қағидалары" 2-тармағының 5) тармақшасында "теңіз объектілері" деп "теңізде көмірсутектерін барлауды және (немесе) өндіруді жүргізу кезінде пайдаланылатын жасанды аралдар, дамбалар, құрылыстар, қондырғылар, құбыржолдар және өзге де объектілер" түсініледі.

"Теңізде және ішкі су айдындарында көмірсутектерін барлауды және (немесе) өндіруді жүргізу кезінде пайдаланылатын теңіз объектілерін құру, орналастыру және пайдалану қағидаларының" 38-39 – тармақтарына сәйкес теңізде және ішкі су айдындарында көмірсутектерін барлауды және (немесе) өндіруді жүргізу кезінде теңіз

объектілерін пайдалану аяқталғаннан кейін мұндай объектілер, егер олар бұдан әрі шаруашылық немесе өзге де мақсаттарда пайдаланыла алмайтын болса, адамдардың қауіпсіздігіне және қоршаған ортаға қауіп төндірмейтіндей және кеме қатынасы немесе балық

Бөлшектелген теңіз объектілері балық ресурстары мен басқа да су жануарларына зиян келтірмеуі тиіс. Осы Қағидалардың 35-тармағында көрсетілген жүзбелі жабдықтар мен объектілерді қоспағанда, теңіз объектілерін консервациялау және (немесе) жою Қазақстан Республикасының Жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы заңнамасына сәйкес жүзеге асырылады. Ереженің 35-тармағында көрсетілгендей, теңіз кемелері, оның ішінде жүзбелі бұрғылау қондырғыларына арналған барлау мен өндіру мұнай және газ құрылады және пайдаланылады талаптарына сәйкес теңізде жүзу қауіпсіздігін куәландыру кезінде және техникалық бақылау бірі Үкіметі таныған біліктілік қоғамдарының, Қазақстан Республикасы.

"Жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы" ЗРК 2017 жылғы 27 желтоқсандағы № 125-VI Қазақстан Республикасы Кодексінің 128-бабының 1-3-тармақтарына сәйкес, көмірсутекті барлау немесе өндіру мерзімі аяқталғанға дейін кез келген уақытта жер қойнауын пайдаланушы операцияларда пайдаланылатын белгілі бір технологиялық объектілерді консервациялауға немесе жоюға құқылы. құрылыстарды, жабдықтарды, құдықтар мен басқа да мүліктерді қоса жер қойнауын пайдалану.

Сонымен бірге, барлау мен өндіру немесе көмірсутек шикізатын өндіру туралы келісімшарт бойынша өндіру кезеңінде жер қойнауын пайдаланушы техникалық және (немесе) геологиялық себептерге байланысты жойылуға тиісті және ұңғымаларды игеру жобасына сәйкес басқа мақсаттарда пайдаланылмайтын ұңғымаларды жоюға міндетті.

Технологиялық объектілер Жер қойнауын пайдаланушы бекіткен және осы Кодексте және Қазақстан Республикасының өзге де заңдарында көзделген сараптамалардың оң қорытындыларын алған, жойылуы немесе консервациялау жою және консервациялау жоспарына сәйкес жүзеге асырылатын көмірсутектер саласындағы уәкілетті орган бекітетін көмірсутектерді барлау және өндіруді жүргізу кезінде консервациялау және жою қағидаларында көзделген ұңғымалардың жекелеген санаттарын қоспағанда, технологиялық объектілерді жою немесе консервациялау жобасына сәйкес жойылады немесе консервацияланады.

Технологиялық қондырғыларды консервациялауға немесе жоюға қойылатын талаптар көмірсутектер саласындағы уәкілетті орган бекіткен көмірсутектерді барлау және өндіру кезінде консервация және жою ережелерінде белгіленеді.

"Қазақстан Республикасының Мемлекеттік шекарасы туралы" 2013 жылғы 16 қаңтардағы № 70-V Қазақстан Республикасы Заңының 2-бабының 6) тармақшасында "Қазақстан Республикасының құрлықтық қайраңы" "Мемлекеттік шекарадан өлшенетін

теңіз түбінің және жер қойнауының учаскесін (аумақтық сулардың (теңіз) сыртқы шекарасы) білдіреді.) Қазақстан Республикасы ратификациялаған халықаралық шарттарда белгіленген көлемде. "

Құқықбұзушылықтың объективтік жағы кемелер мен басқа да жүзетін жабдықтарды, әуе кемелерін, жасанды аралдарды, қондырғылар мен құрылыстарды, қалдықтарды және басқа материалдарды жою ережелерін бұзатын, сонымен қатар Қазақстан Республикасы ратификациялаған халықаралық шарттарда қарастырылған сақтау және бөлшектеу ережелерін бұзатын әрекеттерден көрінеді, пайдалы қазбалар кен орындарына зиян келтіруі, адамның өміріне немесе денсаулығына зиян келтіруі, биологиялық ресурстарға, теңіз тіршілігіне зиян келтіруі немесе басқаларына кедергі келтіруі мүмкін Қазақстан Республикасының құрлықтық қайраңындағы өзге де заңды қызмет.

Бұл құқық бұзушылықтың субъективті жағы оны адам қасақана да, абайсызда да жасай алатындығында.

Түсіндірілген құқық бұзушылықтың субъектілері - жеке тұлғалар, шағын бизнес, орта бизнес, ірі бизнес субъектілері.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігінде қосымша белгіні қоспағанда, әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекстің 394-бабының 1-тармағында көзделген құқық бұзушылықтың элементтері (объект, объективті жағы, субъективтік жағы, субъектісі) бар - әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекеттер.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 709-бабына сәйкес орман, балық және аңшылық шаруашылығы саласындағы уәкілетті органдар Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 394-бабының бірінші бөлігінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтарды қарайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 394-бабы 2-бөлігінің 1) тармақшасына сәйкес орман, балық және аң аулау саласындағы органдардың атынан әкімшілік істер Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 394-бабы 1-бөлігінде көзделген әкімшілік жауапкершілікке тартылады - уәкілетті органдардың лауазымды адамдары. Қазақстан Республикасының орман, балық және аңшылық шаруашылығы және олардың аумақтық органдары.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 726-бабының 3-бөлігі Қазақстан Республикасы Ұлттық қауіпсіздік комитетінің шекара қызметі Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 394-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайтындығын көрсетеді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 797-бабы 1-бөлігінің 1) тармақшасына сәйкес Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 394-бабында көрсетілген бұзушылықтарды жасаған кезде осы баптың екінші бөлігінде көрсетілген уәкілетті лауазымды адам көлік құралдарын, кемелерді, оның ішінде ұсақ кемелерді

ұстауға, жеткізуге және пайдалануға тыйым салуға құқылы. оларды арнайы сақтау орындарына, автотұрақтарға немесе көліктік бақылаудың стационарлық пунктіне жақын орналасқан учаскелерге уақытша сақтау үшін жеткізу, соның ішінде басқа көлік құралын (жүк машинасын), кемені немесе шағын қайықты пайдалану арқылы ұстау себептерін жоюға ұна.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істердің қаралуы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 804-бабы 3-бөлігінің 2) тармақшасына сәйкес, қарастырылуы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 685 - 735-баптарында көрсетілген органдарға жатқызылған, құқық бұзушылықтар туралы хаттамаларды осы органдардың уәкілетті лауазымды адамдары жасауға құқылы. Сонымен қатар, әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттаманы 394 (бірінші және екінші бөліктер) орман, балық және аңшылық саласындағы уәкілетті органдардың мамандандырылған ұйымдарының лауазымды адамдары жасауға құқылы.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 806-бабының 8-бөлігінде Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 394-бабында (екінші бөлігі) көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтар қоршаған ортаға келтірілген зиянның мөлшерін белгілеуді талап етсе, әкімшілік құқық бұзушылық қоршаған ортаға келтірілген залал мөлшері анықталған сәттен бастап 24 сағат ішінде жасалады.

395-бап. Қазақстан Республикасының құрлықтық қайраңын қорғау органдары лауазымды адамдарының заң талаптарын орындамауы

1. Қазақстан Республикасының құрлықтық қайраңын қорғау органдарының лауазымды адамдарының кемені тоқтату туралы заңды талаптарын орындамау, сондай-ақ осы лауазымды тұлғалардың өзіне жүктелген өкілеттіктерді, соның ішінде кемені тексеруді жүзеге асыруына кедергі жасау, -

жетпіс айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекеттер -

кемені және құқық бұзушылық жасайтын құралдарды тәркілеумен, сондай-ақ алынған зерттеу нәтижелерімен немесе онсыз жүз елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1 бөлім. Қоршаған ортаны қорғауды қамтамасыз ету тәртібі құқық бұзушылықтың жалпы объектісі болып табылады.

Құқық бұзушылықтың жалпы объектінің бір бөлігі - континенттік қайраңды қорғау органдарының заңды талаптарын орындау ережелеріне сәйкес туындайтын құқықтық қатынастар.

"Қазақстан Республикасының Мемлекеттік шекарасы туралы" 2013 жылғы 16 қаңтардағы № 70-V Қазақстан Республикасы Заңының 7-бабына сәйкес Мемлекеттік шекараны күзетудің ажырамас бөлігі ретінде Мемлекеттік шекараны өту уәкілетті

органдардың Мемлекеттік шекарадан өтуін болдырмауға бағытталған іс-шаралар кешенін, сонымен қатар анықтау және анықтау болып табылады. өткізу пункттеріндегі мемлекеттік шекара режимі мен режимін бұзудың алғышарттарын, белгілері мен фактілерін болдырмау.

Мемлекеттік шекараны құрлықта, аумақтық суларда (теңізде) және ішкі суларда (оның ішінде су астындағы ортада) қорғауды Қазақстан Республикасы Ұлттық қауіпсіздік комитетінің Шекара қызметі жүзеге асырады. Әуе кеңістігінде Мемлекеттік шекараны күзетуді Қазақстан Республикасының Қарулы Күштері жүзеге асырады.

"Қазақстан Республикасының Мемлекеттік шекарасы туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 23-бабына сәйкес өткізу пункттеріндегі шекаралық бақылау Қазақстан Республикасы Ұлттық қауіпсіздік комитеті Шекара қызметінің шекара қызметінің бір түрі болып табылады. Өткізу пункттеріндегі адамдарға, көлік құралдарына, тауарларға және тауарларға қатысты шекаралық бақылауға мыналар кіреді:

1) Мемлекеттік шекараны кесіп өтуге ниет білдірген адамдарға қатысты ақпаратты алдын-ала тексеру, оның ішінде көлік ұйымдарының ақпараттық базасын пайдалану;

1-1) құжаттарды және тұлғаларды, оның ішінде биометриялық дербес деректерді өңдеу арқылы тексеру, сондай-ақ Мемлекеттік шекарадан өту заңдылығын анықтау мақсатында сұхбаттасу, Мемлекеттік шекарадан өту тәртібін бұзушыларды анықтау, сондай-ақ оларға қатысты Қазақстан Республикасының заңдарында белгіленген тұлғаларды анықтау. Қазақстан Республикасына кіруге және Қазақстан Республикасынан кетуге қойылған шектеулер;

2) мемлекеттік шекара арқылы көлік құралдарының, тауарлар мен тауарлардың қозғалысының заңдылығын анықтау, мемлекеттік шекарадан өту тәртібінің бұзылуын анықтау және болдырмау мақсатында барлық реттеуші органдардың рұқсат етуші белгілерінің болуын тексеру;

3) мемлекеттік шекараны кесіп өту тәртібін бұзушыларды анықтау және ұстау үшін, қажет болған жағдайда - арнайы (терең) көлік құралдарын, тауарларды және тауарларды тексеру;

4) Мемлекеттік шекарадан өту тәртібінің бұзылу белгілері болған кезде адамдарды іздестіру;

5) көлік құралдарын Мемлекеттік шекараның өткізу пункттерінен өткізу пункттеріне немесе өткізу пункттерінен Мемлекеттік шекараның өткізу пункттеріне дейін алып жүру.

Осы Заңның 19-бабының 1-тармағында және 22 және 22-1-баптарында көзделген жағдайларды қоспағанда, өткізу пункттерінен тыс шекаралық бақылауға жол берілмейді.

"Қазақстан Республикасының Мемлекеттік шекарасы туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 33-бабында Қазақстан Республикасы Ұлттық қауіпсіздік

комитетінің шекара қызметі мемлекеттік кірістер органдарымен және өзге де органдармен, сондай-ақ бақылау-өткізу пунктінде қызметті жүзеге асыратын көлік ұйымдарымен келісе отырып:

1) бақылау-өткізу пунктінде адамдар мен көлік құралдарының қозғалысының, тауарлар мен тауарлардың қозғалысының, сондай-ақ қызметтік көліктердің тұрағы мен тұру тәртібін айқындайды;

2) шекаралық және бақылаудың өзге де түрлері жүзеге асырылатын үй-жайларға және басқа орындарға, сондай-ақ шетелдік өту құралдарына кіру тәртібін белгілейді;

3) бақылау-өткізу пунктінде белгіленген режимнің орындалуын бақылауды қамтамасыз етеді және шараларды әзірлейді.

Шетелден өтетін көлік құралдарының өткізу пункттерінде (автомобильдерден басқа) тұру орны мен ұзақтығын көлік ұйымдарының әкімшілігі Қазақстан Республикасы Ұлттық қауіпсіздік комитетінің Шекара қызметімен келісе отырып анықтайды.

Шетелдік көліктер бақылау-өткізу пунктінің аумағынан шығу үшін қозғала бастайды және тұрақ орнын тең дәрежеде тек ҚР ҰҚК Шекара қызметінің рұқсатымен өзгертеді.

Шекараны және бақылаудың басқа түрлерін жүзеге асыру кезінде көлік құралдарына, оның ішінде шетелдік транзитке, өткізу пункттерінде өткізілетін тауарлар мен тауарларға адамдардың кіруіне тыйым салынады.

Шетелден өтетін көлік құралдарына жолаушыларды отырғызу (қондыру) олар жөнелтілгенде немесе бақылау-өткізу пунктіне келген кезде Қазақстан Республикасы Ұлттық қауіпсіздік комитеті Шекара қызметінің рұқсатымен жүзеге асырылады, ал тауарлар мен тауарларды тиеу (түсіру) Шекара қызметімен келісу бойынша Қазақстан Республикасының мемлекеттік кірістер органдарының рұқсатымен жүзеге асырылады. Қазақстан Республикасы Ұлттық қауіпсіздік комитеті.

"Қазақстан Республикасының Мемлекеттік шекарасы туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 34-бабына сәйкес көлік құралдарын, жүктерді және тауарларды қарау арнайы және арнайы жабдықталған орындарда (қажет болған жағдайда, көлік ұйымы белгілеген көлік құралының шығу уақытына, оның ішінде бірнеше рет) тәуліктің кез келген уақытында жүзеге асырылады. Қазақстан Республикасы Ұлттық қауіпсіздік комитетінің Шекара қызметі Қазақстан Республикасының мемлекеттік кірістер органдарымен бірлесіп.

Еуразиялық экономикалық одаққа мүше мемлекеттермен мемлекеттік шекарада көлік құралдарын, жүктерді және тауарларды тексеруді Қазақстан Республикасы Ұлттық қауіпсіздік комитетінің Шекара қызметі жүзеге асырады.

Жабық (пломбаланған) вагондар, контейнерлер, автомобильдер, көлік құралдары және басқа да үй-жайлар, сондай-ақ арнайы рұқсаттар берілген тауарлар мен тауарлар Қазақстан Республикасы Ұлттық қауіпсіздік комитетінің Шекара қызметінің сұранысы бойынша Қазақстан Республикасының мемлекеттік кірістер органдарымен бірлесіп,

істерді қарау үшін ашылады, егер ораманың, пломбалардың, пломбалардың тұтастығы бұзылса, сондай-ақ оларда рұқсат етілмеген адамдардың баспана белгілері болса.

Құқықбұзушылықтың объективтік жағы кеме жұмысын тоқтату туралы Қазақстан Республикасының құрлықтық қайраңындағы күзет органдары лауазымды адамдарының заңды талаптарын орындамағанымен (әрекетсіздігімен), сондай-ақ осы лауазымды тұлғалардың өз өкілеттіктерін жүзеге асыруына, соның ішінде кемеңі тексеруге жол бермеуінде көрінеді.

"Қазақстан Республикасының Мемлекеттік шекарасы туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 66-бабына сәйкес, Мемлекеттік шекараны күзету және күзету кезінде Қазақстан Республикасы Ұлттық қауіпсіздік комитетінің Шекара қызметі:

1) мемлекеттік шекараны өзгертуге, Қазақстан Республикасы аумағын дамытуға бағытталған кез келген әрекеттерді болдырмауға;

2) өз құзыреті шегінде Қазақстан Республикасының қорғаныс міндеттерін шешуге, сондай-ақ төтенше немесе әскери режимді қамтамасыз етуге қатысуға;

3) Қазақстан Республикасының аумағына қарулы басып кіруді болдырмауға, Мемлекеттік шекарада қарулы және өзге де арандатушылықтарды болдырмауға, халықты, мемлекет пен жеке меншікті осы қылмыстық шабуылдардан қорғауға;

4) белгіленген шекара пункттерінен немесе бақылау-өткізу пункті Мемлекеттік шекара арқылы өтетін басқа жерлерден тыс жерлерде адамдар мен көлік құралдарының Мемлекеттік шекарадан өту әрекеттерінің алдын алу және жолын кесу, сондай-ақ өткізу пункттерінде немесе өткізу пункті Мемлекеттік шекара арқылы өтетін басқа жерлерде заң бұзушыларды анықтау және ұстау. Мемлекеттік шекара және шекара кеңістігіндегі басқа да құқық бұзушылар;

5) белгіленген тәртіппен тиісті түрде ресімделген құжаттармен және белгіленген бақылау түрлерінен өтіп, адамдардың, көлік құралдарының, тауарлардың және тауарлардың өтуін жүзеге асыруға;

6) мемлекеттік шекара режимі мен өткізу пункттеріндегі режимнің орындалуын қамтамасыз етеді;

7) дербес немесе уәкілетті органдармен бірлесіп, шекара режимінің, аумақтық сулардың (теңіз) және ішкі сулар режимінің, континенттік қайраң режимінің сақталуын бақылайды, шекара аймағына кіретін жерлерде бақылау посттарының қызметін ұйымдастырады;

8) өз құзыреті шегінде құқық бұзушылықтардың алдын алуды жүзеге асыру;

9) мемлекеттік шекарадан өткен адамдардан Қазақстан Республикасына кіру және Қазақстан Республикасынан кету құқығын тексереді, оларда тиісті жазба жасайды, мұндай құжаттарды уақытша алып қояды, сондай-ақ жарамсыз құжаттарды алып қояды

;

10) Қазақстан Республикасының заңдарына сәйкес Қазақстан Республикасына кіруге тыйым салынған шетелдіктер мен азаматтығы жоқ адамдардың, сондай-ақ

Қазақстан Республикасының заңнамалық актілерінде белгіленген мерзімде айыппұл салу туралы уәкілетті органдардың сот шешімдері мен шешімдерін орындамаған шетелдіктер мен азаматтығы жоқ адамдардың кіруін шектейді;

11) Қазақстан Республикасының азаматтарына және шетелде немесе Қазақстан Республикасында болу кезінде жеке басын қуәландыратын құжаттарын жоғалтқан адамдарға жеке куәліктерін өткізу пункттерінде және Мемлекеттік шекарадан өтетін басқа жерлерде қалдыруға жол бермейді;

12) Қазақстан Республикасының заңдарына сәйкес адамдарды ұстауды және жеке іздеуді жүзеге асырады;

13) шекара кеңістігінде белгіленген режимді бұзған көлік құралдарын тоқтатуға, тексеруге және ұстауға, құқық бұзушылықтың мән-жайын түсіндіру үшін оларды Қазақстан Республикасы Ұлттық қауіпсіздік комитетінің Шекара қызметі бөлімшелерінің орналасқан жеріне жеткізуге (алып жүруге);

14) дербес немесе уәкілетті органдармен бірлесіп жарылғыш, улы, радиоактивті, есірткі заттарын, қару-жаракты, оқ-дәрілерді, Қазақстан Республикасына әкелуге немесе әкетуге тыйым салынған, мемлекеттік шекара арқылы өткізуге тыйым салынған басқа да жүктер мен тауарларды белгіленген тәртіппен ұстауға және алуға, сондай-ақ контрабандалық тауарлар мен тауарлар;

15) Қазақстан Республикасының Қарулы Күштеріне әуе кеңістігінде Мемлекеттік шекараны қорғауға көмек көрсетеді;

16) Қазақстан Республикасының құқық қорғау және табиғат қорғау органдарына азаматтарды, табиғи ресурстарды және қоршаған ортаны шекара кеңістігінде қорғауға жәрдемдеседі;

17) жануарлар дүниесін қорғау, өсімін молайту және пайдалану саласындағы уәкілетті мемлекеттік органның ұсынысы бойынша жабайы жануарлардың көші-қонын ескере отырып, Қазақстан Республикасы Ұлттық қауіпсіздік комитетінің Шекара қызметінің инженерлік-техникалық құралдарын, құрылыстары мен тосқауылдарын салуға;

18) су асты ортасында Мемлекеттік шекараны кесіп өтуін бақылауға;

19) мемлекеттік шекараны заңсыз кесіп өту немесе заңсыз кесіп өту қаупі туындаған кезде аумақтық сулардағы (теңіздегі) және ішкі сулардағы, сондай-ақ олардан тыс жерлерде су асты объектілерін анықтау (жіктеу) үшін қол жетімді құралдарды пайдалануға;

20) Мемлекеттік шекараны қорғау мүддесінде су астындағы ортада сүңгуір қайықтарға және диверсияға қарсы шараларды жүзеге асырады;

21) Қазақстан Республикасының әкімшілік құқық бұзушылық туралы заңнамасына сәйкес өз құзыретіне жатқызылған әкімшілік құқық бұзушылықтар туралы хаттамалар жасайды және іс жүргізуді жүзеге асырады;

22) Қазақстан Республикасының қылмыстық іс жүргізу заңнамасына сәйкес өз құзыретіне жатқызылған істер бойынша тергеу жүргізеді;

23) ұйымдастырылуы мен іске асырылуы Қазақстан Республикасы Сыртқы істер министрлігімен және сыртқы барлау саласындағы уәкілетті органмен келісім бойынша Қазақстан Республикасы Ұлттық қауіпсіздік комитетінің Төрағасы айқындайтын шетелдік мекемелерді физикалық қорғауды жүзеге асырады. Шетелдегі мекемелерді физикалық қорғауды Қазақстан Республикасы Сыртқы істер министрлігіне жіберілген ҚР ҰҚК Шекара қызметінің әскери қызметшілері жүзеге асырады. Физикалық қорғаныс қамтамасыз етілетін Қазақстан Республикасының шетелдік мекемелерінің тізбесін Қазақстан Республикасының Үкіметі айқындайды;

24) осы Заңда, Қазақстан Республикасының өзге де заңдарында және Қазақстан Республикасы Президентінің актілерінде көзделген өзге де міндеттерді орындау.

Қылмыстың субъективті жағы тікелей ниетпен сипатталады.

Қылмыстың субъектісі жалпы болып табылады - жеке тұлғалар да, заңды тұлғалар да.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігінде қосымша белгіні қоспағанда, әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекстің 395-бабының 1-тармағында көзделген құқық бұзушылықтың элементтері (объект, объективті жағы, субъективтік жағы, субъектісі) бар - әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекеттер.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 684-бабының 1-бөлігіне сәйкес мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 395- бабының (екінші бөлігі) -те көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 685-бабының 1-бөлігіне сәйкес ішкі істер органдары Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 395-бабында (бірінші бөлігі) көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 685-бабы 2-бөлігінің 2) және 5) тармақшаларына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және ішкі істер органдарының атынан әкімшілік жаза қолдануға құқылы:

- Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 395-бабының бірінші бөлігінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтар үшін - бөлімдердің, полиция бөлімшелерінің, әкімшілік, көші-қон полициясының, жергілікті полиция округінің (қаланың, қаладағы ауданның) басшылары және олардың орынбасарлары;

- Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 395-бабының бірінші бөлігінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтар үшін - балық қорына қылмыстық қол сұғушылықпен күресу үшін ішкі істер органдарының мамандандырылған полиция бөлімшелерінің бастықтары мен олардың орынбасарлары.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 709-бабының 1-бөлігінде орман, балық аулау және аң аулау саласындағы уәкілетті органдар Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 395-бабында (бірінші бөлігі) көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтарды қарайтындығы көрсетілген.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 709-бабы 2-бөлігінің 1) тармақшасына сәйкес, орман, балық аулау және аң аулау саласындағы органдардың атынан әкімшілік істер Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 395-бабының бірінші бөлігінде - әкімшілік жауапкершілікке тартылады - уәкілетті органдардың лауазымды адамдары. Қазақстан Республикасының және олардың аумақтық органдарының орман, балық және аңшылық шаруашылығы саласында.

Әкімшілік кодекстің 726-бабының 3-бөлігіне сәйкес, ҚР ҰҚК Шекара қызметі ӘҚБтК-нің 395-бабында (бірінші бөлігі) көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 797-бабы 1-бөлігінің 1) тармақшасында Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 395-бабында көрсетілген бұзушылықтар анықталған жағдайда, осы баптың екінші бөлігінде көрсетілген уәкілетті лауазымды адам көлік құралдарын, кемелерді, оның ішінде кішігірім кемелерді қоса, кідіртуге, жеткізуге және пайдалануға тыйым салуға құқылы деп көрсетілген. оларды арнайы сақтау орындарына, тұрақтарға немесе көліктік бақылау бекетінің жанындағы учаскелерге уақытша сақтау үшін жеткізу арқылы, соның ішінде басқа көлік құралын (жүк машинасын), кемені немесе шағын сотты пайдалану арқылы және ұстау себептерін жоюға.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 797-бабының 2-бөлігіне сәйкес көлік құралын, кемені, оның ішінде кішігірім кемені ұстауға, жеткізуге және пайдалануға тыйым салуды адам әкімшілік құқық бұзушылық жасаған кезде ішкі істер органдарының, Ұлттық қауіпсіздік комитетінің Шекара қызметі және әскери полиция қызметкерлері жүзеге асырады, ұлттық қауіпсіздік органдарының, Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің, басқа да әскерлер мен әскери бөлімдердің көлігін жүргізу Қазақстан, көліктік бақылау органдары, орман және аңшылық шаруашылығы, ерекше қорғалатын табиғи аумақтар, балық қорғау (орман, балық аулау, аң аулау, ерекше қорғалатын табиғи аумақтар саласындағы заңдарды бұза отырып), өз кірістеріндегі мемлекеттік кірістер органдарының лауазымды адамдары.

Арнайы учаскелерде немесе тұрақтарда уақытша сақтау үшін көлік құралын жеткізуді (эвакуациялауды) жергілікті атқарушы органдар жүзеге асыра алады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 804-бабы 1-бөлігінің 1), 9), 44) тармақшаларында, соттар қараған әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерде, әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамаларды уәкілетті лауазымды адамдар жасауға құқылы:

- ішкі істер органдары (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 395-бабы, екінші бөлігі);

- орман, балық және аң аулау саласындағы органдар (Әкімшілік кодекстің 395-бабы, екінші бөлігі);

- Қазақстан Республикасы Ұлттық қауіпсіздік комитетінің Шекара қызметі (Әкімшілік кодекстің 395-бабы, екінші бөлігі);

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істердің қаралуы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 804-бабы 3-бөлігінің 2) тармақшасына сәйкес, қарастырылуы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 685 - 735-баптарында көрсетілген органдарға жатқызылған, құқық бұзушылықтар туралы есептерді осы органдардың уәкілетті лауазымды адамдары жасауға құқылы. Сонымен қатар, әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамаларды орман, балық және аңшылық шаруашылығы саласындағы уәкілетті органдардың мамандандырылған ұйымдарының лауазымды адамдары жасауға құқылы (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 395-бабы, бірінші бөлігі).

396-бап. Қазақстан Республикасының құрлықтық қайраңының, аумақтық суларының (теңізінің) және ішкі суларының минералды және биологиялық ресурстарын заңсыз беру

1. Қазақстан Республикасының құрлықтық қайраңының, аумақтық суларының (теңізінің) және ішкі суларының минералды және биологиялық ресурстарын шетелдіктердің, басқа мемлекеттің заңнамасына сәйкес құрылған заңды тұлғаларға немесе шет мемлекеттерге заңсыз беру -

жеке тұлғаларға заңсыз берілген минералды және биологиялық ресурстар құнының жүз проценті мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады - шағын бизнес субъектілері үшін - жиырма, орта бизнес үшін - қырық, ірі бизнес үшін - жүз пайыз мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекет -

жеке тұлғаларға кеме тәркілене отырып, заңсыз берілген минералды және биологиялық ресурстар құнының екі жүз проценті мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады, шағын бизнес үшін - жиырма бес, орта бизнес үшін - елу, ірі бизнес үшін - қылмыс жасау, сондай-ақ алынған немесе онсыз алынған зерттеулер нәтижелері.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Түсіндірілген құқық бұзушылықтың объектісі Қазақстан Республикасының континенттік қайраңының, аумақтық суларының (теңіз) және ішкі суларының минералды және биологиялық ресурстарын шетелдіктерге, басқа мемлекеттің заңнамасына сәйкес құрылған заңды тұлғаларға немесе заңды тұлғаларға беру нәтижесінде туындайтын әлеуметтік-құқықтық қатынастар болып табылады.

Түсіндірілген құқық бұзушылықтың объективтік жағы континенттік қайраңның, аумақтық сулардың (теңіздің) және ішкі суларының минералды және биологиялық ресурстарын шетелдіктердің, басқа мемлекеттің немесе шет мемлекеттердің заңнамасына сәйкес құрылған заңды тұлғаларға заңсыз беру кезінде көрінеді.

"Жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы" ЗРК-нің 2017 жылғы 27 желтоқсандағы № 125-VI Қазақстан Республикасы Кодексінің 12-бабының 1 және 4-тармақтарына сәйкес табиғи минералдар мен құрамында пайдалы компоненттері бар минералды заттар химиялық құрамы мен физикалық қасиеттері оларды пайдалануға мүмкіндік беретін минералдар деп танылады. тікелей немесе өңдеуден кейін материалды өндіру және тұтыну облыстары.

Қатты пайдалы қазбалар - бұл табиғи минералды түзілімдер, органикалық заттар және олардың қоспалары ішек немесе жер бетінде қатты күйде. Қатты пайдалы қазбалар кен және металл емес болып бөлінеді. Қатты қатты пайдалы қазбалар табиғи металдар, кара, түсті, сирек, радиоактивті металдардың және сирек кездесетін элементтердің кені болып табылады. Қалған қатты пайдалы қазбалар металл емес деп танылады.

Табиғи күйінде немесе құрылыста және басқа да шаруашылық мақсаттарда аз өңделген және тазартылған және жер қойнауында кеңінен қолданылатын металл емес қатты пайдалы қазбалар кең таралған болып саналады. Кең таралған пайдалы қазбаларға мыналар жатады: мәрмәр, кварцит, кварц-дала шпаттары, граниттер, сиениттер, диориттер, габбро, риолиттер (липариттер), андезиттер, диабазалар, базальттар, вулкандық туфалар, шлактар, пемза, вулкандық шыны және вегетативті жыныстар, қиыршық тастар мен қиыршық тастар қиыршық тастар мен құмдар (құм және қиыршық тастар) қоспасы, құмдар мен құмдақтар, саздар мен саз жыныстары (саздақтар, алқаптар, саздақтар, саз тақталары), ас тұзы, гипс жыныстары, мәрмәр, әктас, оның ішінде қабықшалар, бор жыныстары, доломиттер, әктас, оломит жыныстары, кремнийлі жыныстар (триполи, колбалар, диатомиттер), табиғи пигменттер, шымтезек, емдік балшық.

"Жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы" Қазақстан Республикасы Кодексінің 13-бабына сәйкес техногендік минералды түзілімдер пайдалы қазбалар мен (немесе) минералдардан тұратын тау-кен, тау-кен және энергетика салаларындағы қалдықтардың жиналуын мойындайды.

Тау-кен өндірісінің техногендік минералды түзілімдеріне қатты пайдалы қазбаларды тау жыныстарынан шығару кезінде пайда болатын қатты пайдалы қазбалардың қалдықтары жатады (құрамында тау жынысы, шаң, сапасыз кен орны).

Тау-кен өндірісі және қайта өңдеу өндірістерінің техногендік минералды түзілімдеріне тау-кен өндіру және қайта өңдеу өндірістерінің (байыту қалдықтары мен

тұнбалары) және (немесе) химиялық және металлургиялық өндірістердің (қож, торт, клинкер және басқа ұқсас металлургиялық қалдықтар) өндірісі нәтижесінде пайда болған қайта өңдеу қалдықтары жатады.

Энергия өндірісінің техногендік минералды түзілімдеріне электр және (немесе) жылу энергиясын генерациялау қондырғылары (күл мен күл және қож) өндірісі кезінде жану нәтижесінде пайда болатын қатты қалдықтар жатады.

Жер қойнауы аумағында орналасқан техногендік минералды түзілімдер мұндай учаскенің меншігі болып табылады. Пайдаланылатын жер қойнауының аумағынан тыс орналасқан химиялық-металлургиялық немесе энергетикалық салалар қызметінен туындайтын техногендік минералды түзілімдер осы салалардың меншігі болып табылады. Мұндай техногендік минералды түзілімдерге меншік құқығын өндіріс иесі Қазақстан Республикасының экологиялық заңнамасына сәйкес осы техногендік минералды құралымдарды орналастыру үшін полигон (полигонның бөлігі) жабылғанға дейін сақтайды.

Жер қойнауын пайдаланушы пайдаланатын жер қойнауы учаскесінде жер қойнауын пайдаланушының қызметі нәтижесінде пайда болған техногендік минералды түзілімдерге меншік құқығы оған жер қойнауын пайдалану құқығының бүкіл мерзімінде сақталады.

Техногендік минералды түзілімдердің меншік иелері болып табылатын жер қойнауын пайдаланушылар осы баптың ережелерін ескере отырып, пайдалану үшін берілген жер қойнауы учаскесінде жүргізілген іс-шаралар нәтижесінде пайда болған техногендік минералды түзілімдерге иелік етуге, пайдалануға және билік етуге, сондай-ақ оларды үшінші тұлғаларға иеліктен шығаруға құқылы. Кодекстің 13-бабының 2-тармағында көзделген жер қойнауын пайдалану құқығы немесе, тиісінше, өндіріске меншік құқығы берілген жағдайларды қоспағанда, көрсетілген техногендік минералды түзілімдерді жер қойнауы учаскесінен немесе полигоннан шығармай үшінші тараптарға иеліктен шығаруға жол берілмейді.

Пайдаланылатын жер қойнауы учаскесінде орналасқан техногендік минералды түзілімдердің үшінші тұлғаларына иеліктен шығарылған жағдайда, оларды алып қою жер қойнауын пайдалану құқығының әрекет ету мерзімі ішінде жүзеге асырылуы керек.

Тау-кен байыту және байыту (байыту) өндірістерінің техногендік минералды түзілімдерін орналастыру қатты пайдалы қазбаларды барлауға немесе өндіруге арналған лицензия бойынша немесе жер қойнауының кеңістігін пайдалануға арналған лицензия бойынша пайдаланылатын жер қойнауы учаскелері шегінде, Кодекстің Ерекше бөлігінде көзделген шектеулер болған жағдайда ғана жүзеге асырылады.

Жер қойнауы учаскесінде жер қойнауын пайдалану құқығы тоқтатылғаннан кейін немесе, тиісінше, полигон жабылғаннан кейін (полигонның бір бөлігі) қалған техногендік минералды түзілімдер жер қойнауына қосылады. Осы Кодекстің

мақсаттары үшін қатты пайдалы қазбалардың құқықтық режимі жер қойнауына кіретін техногендік минералды түзілімдерге қолданылады.

Қазақстан Республикасының 2007 жылғы 9 қаңтардағы № 212 Экологиялық кодексінің 6) тармақшасында "биологиялық ресурстар" "генетикалық ресурстарды, организмдерді немесе олардың бөліктерін, популяцияларын немесе адамзат үшін нақты немесе әлеуетті пайдалы немесе құндылығы бар экологиялық жүйелердің кез-келген басқа биотикалық компоненттерін" білдіреді.

"Қазақстан Республикасының Мемлекеттік шекарасы туралы" 2013 жылғы 16 қаңтардағы № 70-V Қазақстан Республикасы Заңының 2-бабының 6) тармақшасына сәйкес, "Қазақстан Республикасының континенттік қайраңы" - "Мемлекеттік шекарадан өлшенетін теңіз түбінің және жер қойнауының учаскесі (аумақтық сулардың (теңіз) сыртқы шегі).) Қазақстан Республикасы ратификациялаған халықаралық шарттарда белгіленген көлемде ".

Қылмыстың субъективті жағы тікелей ниетпен сипатталады.

Құқық бұзушылықтың субъектісі жеке тұлғалар, шағын бизнес, орта бизнес, ірі бизнес субъектілері болуы мүмкін.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігінде қосымша белгіні қоспағанда, әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекстің 395-бабының 1-тармағында көзделген құқық бұзушылықтың элементтері (объект, объективті жағы, субъективтік жағы, субъектісі) бар - әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекеттер.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 684-бабының 1-бөлігіне сәйкес мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 396 (екінші бөлігі) -те көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 685-бабының 1-бөлігіне сәйкес ішкі істер органдары Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 396-бабында (бірінші бөлігі) көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 685-бабы 2-тармағының 2) және 5) тармақшаларына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және ішкі істер органдарының атынан әкімшілік жаза қолдануға құқылы:

- Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 396-бабының бірінші бөлігінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтар үшін - бөлімдердің, полиция бөлімшелерінің, әкімшілік, көші-қон полициясының, жергілікті полиция округінің (қаланың, қаладағы ауданның) басшылары және олардың орынбасарлары;

- Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 396-бабының бірінші бөлігінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтар үшін - ішкі істер органдарының балық қорларына қылмыстық шабуылдарға қарсы күрес жөніндегі мамандандырылған полиция бөлімшелерінің бастықтары мен олардың орынбасарлары.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 709-бабының 1-бөлігінде орман, балық аулау және аң аулау саласындағы уәкілетті органдар Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 396-бабында (бірінші бөлігі) көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтарды қарайтындығы көрсетілген.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 709-бабы 2-бөлігінің 1) тармақшасына сәйкес орман, балық аулау және аң аулау саласындағы органдардың атынан әкімшілік істер Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 396-бабының бірінші бөлігінде көзделген әкімшілік жазаларға - уәкілетті органдардың лауазымды адамдарына жатады. Қазақстан Республикасының және олардың аумақтық органдарының орман, балық және аңшылық шаруашылығы саласында.

Әкімшілік кодекстің 726-бабының 3-бөлігіне сәйкес, ҚР ҰҚК Шекара қызметі ӘҚБтК-нің 396-бабында (бірінші бөлігі) көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 797-бабы 1-бөлігінің 1) тармақшасында Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекстің 396-бабы бұзылған жағдайда, осы баптың екінші бөлігінде көрсетілген уәкілетті лауазымды адам көлік құралдарын, кемелерді, оның ішінде кішігірім кемелерді қоса, кідіртуге, жеткізуге және тыйым салуға құқылы. оларды арнайы сақтау орындарына, автотұрақтарға немесе көліктік бақылаудың стационарлық пунктіне жақын орналасқан учаскелерге уақытша сақтау үшін жеткізу, соның ішінде басқа көлік құралын (жүк машинасын), кемені немесе шағын қайықты пайдалану арқылы ұстау себептерін жоюға, бойынша.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 797-бабының 2-бөлігіне сәйкес көлік құралын, кемені, оның ішінде кішігірім кемені ұстауға, жеткізуге және пайдалануға тыйым салуды адам әкімшілік құқық бұзушылық жасаған кезде ішкі істер органдарының, Ұлттық қауіпсіздік комитетінің Шекара қызметі және әскери полиция қызметкерлері жүзеге асырады, ұлттық қауіпсіздік органдарының, Қазақстан Республикасының Қарулы Күштерінің, республиканың басқа да әскерлері мен әскери құрылымдарының көлік құралдарын жүргізу Қазақстан, көліктік бақылау органдары, орман және аңшылық шаруашылығы, ерекше қорғалатын табиғи аумақтар, балық қорғау (орман, балық аулау, аң аулау, ерекше қорғалатын табиғи аумақтар саласындағы заңдарды бұза отырып), өз кірістеріндегі мемлекеттік кірістер органдарының лауазымды адамдары.

Арнайы учаскелерде немесе тұрақтарда уақытша сақтау үшін көлік құралын жеткізуді (эвакуациялауды) жергілікті атқарушы органдар жүзеге асыра алады.

Соттар қарайтын әкімшілік құқық бұзушылық туралы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 804-бабы 1-бөлігінің 9) және 44) тармақшаларына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттаманы уәкілетті лауазымды адамдар жасауға құқылы:

- орман, балық және аңшылық шаруашылығы саласындағы органдар (Әкімшілік кодекстің 396-бабы, екінші бөлігі);

- Қазақстан Республикасы Ұлттық қауіпсіздік комитетінің Шекара қызметі (ӨҚБТК-нің 396-бабы, екінші бөлігі);

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Әкімшілік кодекстің 396-бабының 3-бөлігіне сәйкес, қарау осы Кодекстің 685 - 735-баптарында көрсетілген өкілеттіктерге жатқызылған, құқық бұзушылықтар туралы есептерді осы органдардың уәкілетті лауазымды адамдары жасауға құқылы. Сонымен қатар, әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамаларды орман, балық және аңшылық шаруашылығы саласындағы уәкілетті органдардың мамандандырылған ұйымдарының лауазымды адамдары жасауға құқылы (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 396-бабы, бірінші бөлігі).

397-бап. Экологиялық аудит туралы заңнаманы бұзу

1. Міндетті экологиялық аудит жүргізу туралы заңнаманың талаптарын сақтамау - жеке тұлғаларға - үш, шағын бизнес субъектілері үшін - он бес, орта бизнес үшін - жиырма бес, ірі бизнес үшін - жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Экологиялық аудиторлардың (экологиялық аудиторлық ұйымдардың) көрінеу жалған экологиялық аудиторлық есеп жасауы -

жеке тұлғаларға жетпіс, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне жүз алпыс, орта бизнес субъектілеріне екі жүз елу, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне үш жүз елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

3. Экологиялық аудит жүргізу кезінде тексерілетін тұлғаның экологиялық аудиторлық есепті дайындауға әкеп соқтырған көрінеу жалған немесе толық емес ақпарат ұсынуы, -

шағын кәсіпкерлік субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға екі жүз елу, орта бизнес субъектілеріне үш жүз елу мөлшерінде, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне төрт жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

4. Осы баптың екінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекет -

экологиялық аудиторлық қызметпен айналысу құқығына лицензиясынан айырыла отырып, жеке тұлғаларға - жүз мөлшерінде, орта бизнес үшін - төрт жүз, ірі бизнес үшін - бес жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

Түсініктеме _____

1-бөлім. Міндетті экологиялық аудит жүргізу туралы заңнаманың талаптарын орындаудың белгіленген тәртібі ескертілген құқық бұзушылықтың нысаны болып табылады.

Құқық бұзушылықтың объективті жағы міндетті экологиялық аудитті өткізу туралы заңнама талаптарын орындамағаны үшін іс-әрекеттерде (әрекетсіздікте) көрінеді.

Қазақстан Республикасының 2007 жылғы 9 қаңтардағы № 212 Экологиялық кодексінің 1-бабының 86) тармақшасында "экологиялық аудит" "аудиттелетін

субъектілердің экологиялық тәуекелдерді анықтауға және бағалауға және олардың қызметінің экологиялық қауіпсіздігін жақсарту бойынша ұсыныстар жасауға бағытталған шаруашылық және өзге де қызметтерін тәуелсіз тексеруді" білдіреді. .

Қазақстан Республикасы Экологиялық кодексінің 80-бабына сәйкес, аудиттелетін субъект экологиялық аудитормен немесе экологиялық аудиторлық ұйыммен экологиялық аудиторлық келісім жасасқан жеке немесе заңды тұлға болып табылады. Экологиялық аудит аудиттелетін субъектілердің қоршаған ортаға әсері туралы есебін талдау арқылы жүзеге асырылады. Парниктік газдардың шығарындылары экологиялық аудит кезінде талдауға жатпайды.

Экологиялық аудитті жүргізу кезінде арнайы зерттеулер мен өлшемдер мыналарға жүргізілуі мүмкін:

- 1) ұсынылған қоршаған ортаға әсер туралы есептердің дұрыстығын тексеру;
- 2) өндірістік және технологиялық процестің экологиялық талаптарға сәйкестігін бағалау;
- 3) өндірістік бақылау мен бақылау жүйесінің экологиялық талаптарға сәйкестігін бағалау;
- 4) қызметкерлердің біліктілігін бағалау.

Экологиялық аудиторлар, экологиялық аудиторлық ұйымдар және аудиттелетін субъектілер арасындағы қатынастар Қазақстан Республикасының азаматтық заңнамасына сәйкес экологиялық аудит туралы келісім негізінде туындайды.

Қазақстан Республикасының Экологиялық кодексінің 81-бабына сәйкес экологиялық аудиттің түрлері міндетті тексерулер мен проактивті тексерулер болып табылады. Жеке және заңды тұлғалардың міндетті экологиялық аудитін жүргізу үшін:

- 1) құжатталған жеке және заңды тұлғалардың шаруашылық және өзге де қызметі салдарынан қоршаған ортаға айтарлықтай залал келтірілген;
- 2) шаруашылық және өзге де қызметтің экологиялық қауіпті түрлерін жүзеге асыратын табиғат пайдаланушы заңды тұлға - қосылу, бөліну және бөліну нысанында қайта ұйымдастырылуы;
- 3) шаруашылық және өзге де қызметтің экологиялық қауіпті түрлерін жүзеге асыратын табиғат пайдаланушы заңды тұлғалардың банкроттығы.

Проактивті экологиялық аудит бастамашылық етуші мен экологиялық аудитор немесе экологиялық аудиторлық ұйым арасындағы экологиялық аудит туралы келісімде көзделген экологиялық аудиттің нақты міндеттерін, мерзімдері мен көлемін ескере отырып, тексерілетін субъектінің немесе оның қатысушысының бастамасы бойынша жүзеге асырылады.

Мүдделі жеке және (немесе) заңды тұлғалар, сақтандыру ұйымдары, инвесторлар, қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган және өзге де мемлекеттік органдар экологиялық аудиттің тапсырыс берушілері бола алады.

Қазақстан Республикасы Экологиялық кодексінің 82-бабында экологиялық аудит экологиялық аудиттің жоспарына сәйкес жүргізіледі, оны экологиялық аудитор Кодекстің 82-бабының 2-тармағының талаптарын ескере отырып жасайды және тапсырыс берушімен және тексерілетін субъектімен келіседі. Экологиялық аудитті жоспарлау кезінде тараптар экологиялық аудиторлар палатасы бекіткен экологиялық аудит жоспарының типтік нысанын басшылыққа алады, ол кеңесші сипатта болады.

Экологиялық аудиттің кезеңдері:

- 1) аудиттелетін субъектімен алдын ала танысу;
- 2) аудит жоспарын әзірлеу;
- 3) қажетті ақпаратты жинау және жүйелеу;
- 4) тексерілетін субъектіні тексеру және оның қызметкерлерін тексеру;
- 5) арнайы зерттеулердің көлемін айқындау;
- 6) арнайы зерттеулер жүргізу;
- 7) экологиялық тәуекелдерді айқындау;
- 8) экологиялық қауіпсіздік деңгейін арттыру жөніндегі ұсыныстарды әзірлеу;
- 9) экологиялық аудиторлық есепті дайындау.

Экологиялық аудит жоспарын жасау үшін экологиялық аудитор алдымен аудиттелетін субъектінің ерекшеліктерімен танысады.

Қажетті ақпаратты жинау және жүйелеу аудиттелетін тақырып бойынша және басқа ұйымдарда жүзеге асырылады. Ақпаратқа мыналар кіреді:

- 1) қоршаған ортаны қорғау саласындағы нормативтік құқықтық актілердің аудиттелетін субъектінің қызметіне қатысты талаптары;
- 2) орналасқан жерінің картасы және тексерілетін субъектінің картасы;
- 3) бар болған кезде аэрофототүсірілім нәтижелері;
- 4) аудиттелетін субъектінің әкімшілік құрылымы;
- 5) егер бар болса, аудиттелетін субъектінің қоршаған ортаны қорғау қызметі туралы ереже;
- 6) экологиялық рұқсат;
- 7) аудиттелетін субъектінің қоршаған ортаны қорғау жөніндегі соңғы бес жылдағы есебі;
- 8) өндірістік экологиялық бақылау туралы есеп;
- 9) қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органның соңғы үш жылдағы тексерулері туралы хаттамалардың көшірмелері;
- 10) егер бар болса, қоршаған ортаны қорғау саласындағы аудиттелетін субъектінің бағдарламасы;
- 11) төтенше жағдайлардың алдын алу және олардың салдарын жою жөніндегі іс-шаралар жоспары;
- 12) қабылданған түзетулермен аудиттелетін субъектінің қоршаған ортаға әсерін бағалау;

- 13) ағымдағы кезеңдегі шығарындылар мен төгінділерді түгендеу туралы есеп;
- 14) ағымдағы кезеңдегі қолданыстағы шығарындылар мен төгінділердің, қалдықтарды кәдеге жаратудың нормативтері;
- 15) субъектінің экологиялық және экономикалық аспектілері туралы мәліметтер;
- 16) алдыңғы экологиялық аудиторлық есептердің көшірмелері;
- 17) аудиттелетін субъектінің ықпал ету саласындағы мемлекеттік экологиялық бақылау деректері;
- 18) тексерілетін субъектінің қызметіне қатысты азаматтардың және қоғамдық бірлестіктердің өтініштері туралы мәліметтер.

Тексерілетін субъектіні тексеру және қызметкерлердің сауалнамасы құжаттаманың тексерілетін субъектінің нақты жағдайына сәйкестігін бағалау, тексерілетін субъектінің мамандарының біліктілігін анықтау және тексерілетін субъектінің тиімділігін арттыру бойынша ұсыныстар әзірлеу мақсатында жүргізіледі.

Тексеру кезінде мыналарды анықтау керек:

- 1) аудиттелетін субъектінің жоспар-схемаға және жалпы технологиялық сипаттамаға сәйкестігі;
- 2) тексерілетін субъектінің құжаттамасына қоршаған ортаға әсер ету көздерін көрсетудің толықтығы;
- 3) аудиттелетін субъектінің ықтимал әсер ету аумағының жағдайы;
- 4) қоршаған ортаға ықтимал құжатсыз әсер ету туралы мән-жайлардың болуы;
- 5) өндірістік объектілерде бухгалтерлік және басқа да қажетті құжаттардың болуы және толықтығы;
- 6) объектіні пайдалану кезінде қоршаған ортаны қорғауға қойылатын техникалық талаптардың сақталуы;
- 7) өндірістік экологиялық бақылау талаптарының сақталуы.

Тексерілетін субъектінің қызметкерлерін тексеру барысында мыналарды анықтау қажет:

- 1) қоршаған ортаны қорғауға байланысты мәселелер бойынша қызметкерлердің біліктілік деңгейі;
- 2) есепке алу құжаттамасын жүргізудің объективтілігін растау үшін қажетті мәліметтер;
- 3) қоршаған ортаны қорғау саласындағы нормативтік құқықтық актілердің талаптарын бұзу жағдайлары және олардың алдын-алу шаралары туралы мәліметтер;
- 4) болашақта тексерілетін субъектінің шаруашылық және өзге де қызметін одан әрі жүзеге асыру кезінде экологиялық талаптардың бұзылу ықтималдығы;
- 5) қоршаған ортаны қорғауды жақсарту жөніндегі инженерлік бастамалардың болуы.

Арнайы зерттеулерді экологиялық аудиторлар және экологиялық аудиторлық ұйымдар келесі жағдайларда жүргізеді:

- 1) өндірістік экологиялық бақылау есептілігін растау қажеттілігі;
- 2) қоршаған ортаға әсер етудің құжатсыз көздерін анықтау;
- 3) тексерілетін субъектінің қоршаған ортаға және халықтың денсаулық жағдайына теріс салдары туралы мән-жайлардың болуы.

Қажет болған жағдайда зерттеуге мыналар кіруі мүмкін:

1) шығарындылар (төгінділер) көздеріндегі өлшеулер, қалдықтардың сынамаларын зерттеу;

2) аудиттелетін субъектінің ықтимал әсер ету аймағында қоршаған ортаның ластануын өлшеу;

3) аудиттелетін субъектінің ықтимал әсер ету аймағындағы өсімдіктер, жануарлар дүниесі, экожүйелер мен адам денсаулығының жай-күйін зерттеу.

Арнайы зерттеулер жүргізу үшін қоршаған ортаның жағдайын анықтау үшін аккредиттелген зертханалар тартылуы керек.

Аудиттелетін субъектінің экологиялық қауіп-қатері мыналармен анықталады:

1) құжаттаманың және есептердің ағымдағы жағдайға сәйкестігін талдау;

2) аудиттелетін субъектінің өсімдіктер, жануарлар дүниесі, экожүйелерге және денсаулық жағдайына тигізетін ықтимал зардаптарын, оның ішінде қоршаған орта сапасының бұзылуынан болатын аурулар мен өлім жағдайларын талдауды бағалау;

3) қоршаған ортаға теріс салдарларға әкелуі мүмкін авариялардың немесе тексерілетін субъектідегі технологиялық регламенттерден өзге ауытқулардың ықтималдығын анықтау.

Аудиттелетін субъектінің экологиялық қауіпсіздігін жақсарту жөніндегі ұсыныстарды әзірлеу мыналарды зерделеуге негізделеді:

1) ұқсас объектілер үшін қолданылатын ең жақсы қол жетімді технологиялар;

2) экологиялық менеджмент жүйесін жетілдіру жөніндегі мүмкін шаралар;

3) өндірістік экологиялық бақылауды жетілдіру жолдары;

4) экологиялық нормативтер мен талаптарды өзгерту туралы ұсыныстар.

Өнер бойынша. Қазақстан Республикасының Экологиялық кодексінің 83-бабында міндетті экологиялық аудит жүргізу туралы шешімді қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган Кодекстің 81-бабының 2-тармағында көрсетілген жағдайлар анықталған кезден бастап бір ай ішінде қабылдайды. Міндетті аудитті өткізу туралы шешім міндетті экологиялық аудит туралы қорытынды түрінде шығарылады.

Міндетті экологиялық аудиттің қорытынды нысанын қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган бекітеді. Қорытындыда:

1) тексерілетін субъектінің тегі, аты, әкесінің аты немесе толық атауы;

2) аудиттелетін субъектінің орналасқан жері;

3) аудиттелетін субъектінің шаруашылық және өзге де қызметіне байланысты мүмкін экологиялық тәуекелдердің сипаты;

4) міндетті экологиялық аудит жүргізу үшін негіз;

5) міндетті экологиялық аудиттің қорытындысын қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органға ұсыну мерзімі.

Міндетті экологиялық аудит туралы қорытынды аудиттелетін субъектінің басшысына жіберіледі.

Қазақстан Республикасының Экологиялық кодексінің 84-бабына сәйкес міндетті экологиялық аудит аудиттелетін субъект міндетті экологиялық аудит туралы қорытынды алған сәттен бастап алты айдан аспайтын мерзімде жүзеге асырылады. Аудит жоспарын жасау үшін экологиялық аудитор немесе экологиялық аудиторлық ұйым міндетті экологиялық аудит туралы қорытындымен, аудиттің негізімен, аудиттелетін субъектіге тән экологиялық мәселелермен және басқа аспектілермен танысады.

Қылмыстың субъективті жағы бұл әрекеттің тікелей қасақаналық пен немқұрайлылық түрінде де жасалуы мүмкіндігімен сипатталады.

Құқық бұзушылықтың субъектісі жеке тұлғалар, шағын бизнес, орта бизнес, ірі бизнес болуы мүмкін.

2-бөлім. Қылмыстың түсіндірілген құрамының объектісі экологиялық аудиторлар (экологиялық аудиторлық ұйымдар) экологиялық аудиторлық есепті жасағаны туралы қоғамдық қатынастар болып табылады.

Қазақстан Республикасы Экологиялық кодексінің 85-бабына сәйкес міндетті экологиялық аудиттің нәтижелері бойынша экологиялық аудиторлық есеп:

1) экологиялық аудитордың және экологиялық аудиторлық ұйымның құқығын растайтын мәліметтер;

2) аудиттелетін субъект туралы жалпы мәліметтер;

3) экологиялық аудиттің негізі;

4) экологиялық аудиттің жоспары;

5) жиналған ақпараттың тізімі мен шолуы;

6) тексерілетін субъектіні тексерудің және оның қызметкерлерінің сауалнамасының нәтижелері;

7) арнайы зерттеулер нәтижелері;

8) экологиялық қауіптерді бағалау (сандық және сапалық жағынан);

9) экологиялық қауіпсіздікті жақсарту жөніндегі ұсыныстар тізбесі;

10) тексерілетін субъектінің қоршаған ортаға қауіпсіздігі, анықталған бұзушылықтар, құжаттаманың және қоршаған ортаны қорғау жөніндегі есептіліктің дұрыстығы туралы қорытындылар.

Бастапқы экологиялық аудиттің нысаны экологиялық аудит туралы келісіммен белгіленеді. Экологиялық аудиттің алдын ала есебі құпия болып табылады. Бастапқы экологиялық аудиторлық есепте қамтылған ақпаратты тек тексерілетін субъект ашуға құқылы.

Қазақстан Республикасы Экологиялық кодексінің 86-бабына сәйкес экологиялық аудиторлық есеп міндетті экологиялық аудиттің нәтижелері бойынша экологиялық аудиторды немесе экологиялық аудиторлық ұйымды қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органға және тексерілетін субъектінің басшысына жібереді.

Міндетті экологиялық аудиттің нәтижелерін аудиттелетін субъект Қазақстан Республикасының экологиялық заңнамасының талаптарын сақтау, іс-әрекеттің қоршаған ортаға теріс әсерін азайту және қоршаған ортаға залал келтіруді болдырмау, экологиялық есептіліктің дұрыстығын қамтамасыз ету үшін шаралар қолданады.

Міндетті экологиялық аудит жүргізу кезінде тексерілетін субъектілердің экологиялық есептілігінде дәлсіздіктер анықталған жағдайда, аудиттелетін субъект экологиялық аудиторлық есепті алған күннен бастап бір ай ішінде өзінің есебін экологиялық аудиттің ұсыныстарына сәйкес келтіреді, Қазақстан Республикасының экологиялық заңнамасын сақтау бойынша басқа шараларды қабылдайды және бұл туралы хабарлайды. Бұл қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган.

Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган міндетті экологиялық аудиттің нәтижелері туралы экологиялық аудиторлық есепті оны алған күннен бастап бір ай ішінде қарауға міндетті. Міндетті экологиялық аудиттің нәтижелерін қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган тексерілетін субъектінің экологиялық талаптар мен экологиялық сапа стандарттарына сәйкестігі туралы сенімді ақпарат алу үшін пайдаланады.

Міндетті экологиялық аудиттің экологиялық аудиторлық есебін қарау нәтижелері бойынша қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органның құқығы бар:

1) тексерілетін субъектінің қызметін тоқтата тұру туралы сотқа талап арызбен жүгінуге;

2) экологиялық рұқсаттың шарттарын өзгерту немесе арнайы уәкілетті мемлекеттік органдарға табиғи ресурстарды пайдалануға және алып қоюға арналған шарттардың (келісімшарттардың), қоршаған ортаға эмиссияларға рұқсаттардың және табиғатты пайдалануға арналған өзге де рұқсаттардың талаптарын өзгерту туралы ұсыныспен жүгінуге;

3) өндірістік экологиялық бақылау бағдарламасына өзгерістер енгізуді ұсынады.

Міндетті экологиялық аудиттің экологиялық аудиторлық есебінен туындайтын даулар Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен шешіледі.

Құқықбұзушылықтың объективтік жағы экологиялық аудиттің сенімді емес есебін жасау әрекеттерінде көрінеді. Басқаша айтқанда, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 397-бабының екінші бөлігінің диспозициясы табиғатты сипатта болады, өйткені экологиялық аудит қорытындысының дәл еместігін анықтау қажет.

Құқықбұзушылықтың субъективтік жағы тікелей ниет түрінде ғана көрсетіледі, өйткені Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 397-бабының 2-бөлігі экологиялық аудиттің қасақана сенімді емес есебіне жатады.

Қылмыстың субъектісі арнайы - экологиялық аудитор немесе экологиялық аудиторлық ұйым.

Қазақстан Республикасының Экологиялық кодексінің 87-бабына сәйкес экологиялық аудитор - экологиялық тәуекелдерді анықтауға, бағалауға және олардың қызметінің экологиялық қауіпсіздігін жақсартуға арналған ұсыныстар әзірлеуге бағытталған, тексерілетін субъектілердің шаруашылық және өзге де қызметіне тәуелсіз тексеріс жүргізетін жеке тұлға. Экологиялық кодекстің 40-бабына сәйкес I санаттағы аудиттелетін субъектілердің шаруашылық және өзге де қызметтерін тексеру қоршаған ортаны қорғау саласында жұмыстарды орындауға және қызметтер көрсетуге берілген лицензия негізінде жүзеге асырылады.

Экологиялық аудитор экологиялық аудиторлық қызметті жеке кәсіпкер немесе экологиялық аудиторлық ұйымның қызметкері ретінде жүзеге асыруға құқылы.

Қазақстан Республикасының Экологиялық кодексінің 88-бабына сәйкес экологиялық аудиторлық ұйым - бұл өз қызметінің экологиялық қауіпсіздігін анықтауға және бағалауға бағытталған, тексерілетін субъектілердің шаруашылық және өзге де қызметіне тәуелсіз тексеріс жүргізетін, жауапкершілігі шектеулі серіктестіктің құқықтық нысанында құрылған коммерциялық ұйым. Қазақстан Республикасының Экологиялық кодексінің 40-бабына сәйкес I санаттағы аудиттелетін субъектілердің шаруашылық және өзге де қызметіне аудит қоршаған ортаны қорғау саласындағы жұмыстарды орындауға және қызметтер көрсетуге берілген лицензия негізінде жүзеге асырылады.

Шетелдік экологиялық аудиторлық ұйымдар Қазақстан Республикасында экологиялық аудиторлық қызметті Қазақстан Республикасында тұратын экологиялық аудиторлық ұйымдарды құрған жағдайда ғана жүзеге асыра алады. Экологиялық аудиторлық ұйымдағы экологиялық аудиторлардың саны кемінде үш адам болуы керек

3-бөлім. Қылмыстың түсіндірілген құрамының объектісі экологиялық тексеріс кезінде тексерілетін тұлғаның ақпаратты ұсынуы кезінде туындайтын қоғамдық-құқықтық қатынастар болып табылады.

Қазақстан Республикасының Экологиялық кодексінің 93-бабында аудиттелетін субъектінің:

1) экологиялық аудиторды немесе экологиялық аудиторлық ұйымды таңдау туралы дербес шешім қабылдауға;

2) экологиялық аудитордан немесе экологиялық аудиторлық ұйымнан Қазақстан Республикасының экологиялық аудитті жүргізу туралы заңнамасының талаптары туралы толық ақпарат алуға;

3) экологиялық аудитордың немесе экологиялық аудиторлық ұйымның ескертпелері мен тұжырымдары негізделген нормативтік құқықтық актілермен танысуға;

4) экологиялық аудитордан немесе экологиялық аудиторлық ұйымнан экологиялық есептіліктің және өзге де құжаттардың Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес келмейтіндігі туралы ұсыныстар, ақпарат алуға;

5) экологиялық аудитордың немесе экологиялық аудиторлық ұйымның экологиялық аудиторлық қызмет туралы шарт талаптарын бұзған жағдайда қызметтерінен бас тартуға құқылы.

Аудиттелетін субъект міндетті:

1) міндетті экологиялық аудитті ұйымдастыруға;

2) экологиялық аудиторға немесе экологиялық аудиторлық ұйымға экологиялық аудитті уақтылы және сапалы жүргізу үшін жағдай жасайды;

3) экологиялық аудиторды немесе экологиялық аудиторлық ұйымды экологиялық аудитті жүргізуге, ауызша немесе жазбаша түрде түсініктемелер беруге қажетті толық және сенімді құжаттаманы және өзге де ақпаратты беруге;

4) қоршаған ортаға әсер ету туралы дұрыс есептілікті және экологиялық аудит үшін қажетті басқа құжаттарды табыс етуге;

5) егер экологиялық аудит туралы шартта өзгеше көзделмесе, экологиялық аудитордың немесе экологиялық аудиторлық ұйымның қызметін шектемеуге;

6) экологиялық аудитордың немесе экологиялық аудиторлық ұйымның талабы бойынша қажетті ақпаратты алу үшін үшінші тұлғаларға оның атынан жазбаша сұрау салуға;

7) экологиялық аудиторлардың немесе экологиялық аудиторлық ұйымның қызметтеріне ақы төлеуді қамтамасыз етеді;

8) экологиялық аудит шарты бойынша міндеттемелерден туындайтын өзге де талаптарды орындауға міндетті.

Түсіндірілген құқық бұзушылықтың объективтік жағы экологиялық аудит жүргізу кезінде жалған немесе толық емес ақпарат беру әрекеттерінде көрінеді. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 397-бабының 3-бөлігінің шешімі маңызды болып табылады, өйткені жалған немесе толық емес ақпарат беру жалған экологиялық аудиторлық есепті дайындауға әкелуі мүмкін.

Құқықбұзушылықтың субъективті жағы тікелей ниет түрінде ғана көрсетіледі, өйткені Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 397-бабының 3-бөлігі көрінеу жалған немесе толық емес ақпарат ұсынуға қатысты.

Қылмыстың субъектісі арнайы - тексерілетін тұлға (шағын бизнес немесе коммерциялық емес ұйым, орта бизнес, ірі бизнес).

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 397-бабының 4-бөлігінің диспозициясы әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталанатын іс-әрекеттің жасалуы - әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде

қайталанатын әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 397-бабының алғашқы үш бөлігінің бірінде көзделген құқық бұзушылық элементтерінің (объект, объективтік жағы, субъективтік жағы, субъектісі) болуымен сипатталады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 684-бабының 1-бөлігіне сәйкес мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 397-бабында (төртінші бөлігі) көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 697-бабының 1-бөлігіне сәйкес, қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган 397-бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің бірінші, екінші және үшінші бөліктері).

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 804-бабы 1-бөлігінің 10) тармақшасында соттар қараған әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерде қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органның уәкілетті лауазымды адамдары әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамалар жасауға құқылы (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 397-бабы төртінші бөлігі).

Қазақстан Республикасы Экологиялық кодексінің 1-бабының 47) тармақшасында " қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган" "қоршаған ортаны қорғау және табиғатты пайдалану саласындағы басшылықты және салааралық үйлестіруді жүзеге асыратын орталық атқарушы орган, сондай-ақ оның аумақтық органдары" түсініледі.

398-бап. Таңбалау тәртібімен таңбаланған уылдырықты немесе бекіре тұқымдас түрлерінің белгісіз уылдырығын сату

1. Таңбалау тәртібі бұзылған немесе бекіре тұқымдас балықтар түрлерінің белгілері жоқ уылдырық сату -

жеке тұлғаларға отыз беске, шағын бизнес субъектілеріне - алпысқа, орта кәсіпкерлікке - тоқсанға, ірі бизнеске - жүз жиырма айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға, таңбалау тәртібін бұзумен уылдырық тәркілеуге әкеп соғады. немесе таңбасыз сатылатын уылдырық.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекет -

жеке тұлғаларға - жетпіске, шағын бизнес субъектілеріне - жүз он беске, орта бизнеске - жүз алпыс мөлшерінде, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне - екі жүз жиырма айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде, тәртіппен белгіленген уылдырық тәркіленіп айыппұл салуға әкеп соғады. таңбалау немесе уылдырық таңбасыз сатылады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Түсіндірілген құқық бұзушылықтың объектісі - бекіре балықтарының уылдырығын сату тәртібі.

Құқық бұзушылықтың объективтік жағы таңбалау тәртібін бұзумен белгіленген жұмыртқаны немесе бекіре тұқымдас түрлерінің таңбаланбаған жұмыртқаларын сату бойынша іс-әрекеттерде көрінеді.

Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрінің 2015 жылғы 14 қаңтардағы № 18-04 / 14 бұйрығымен бекітілген "Ішкі және сыртқы нарықтарда саудаға арналған бекіре тұқымдас уылдырықтарды таңбалау ережелері" 1-тармағының 3) тармақшасында "уылдырық" "өңделмеген өңделмеген жұмыртқаны (бекіре тұқымдас балықтардың жұмыртқалары ".

Ішкі және сыртқы нарықтарда саудаға арналған бекіре балықтарының уылдырығын таңбалау ережесінің 3-7-тармақтарында Қазақстан Республикасының ішкі және сыртқы нарықтарда сауда жасау үшін бекіре тұқымдас уылдырықтарын таңбалаудың бірыңғай жүйесі құрылады деп көрсетілген.

Бекіре тұқымдас уылдырықтың ішкі және сыртқы нарықтарда сатылымына таңбалануы оны жасауды және ішкі нарықта бекіре тұқымдас уылдырық сату үшін мөртаңба шығаруды қамтиды.

Жапсырмаларды ішкі және сыртқы нарықтарда уылдырық сататын адамдар ұсынады.

Тауарлардың транзитінің кедендік режимінде Қазақстан Республикасының аумағы арқылы тасымалданатындарды қоспағанда, бекіре тұқымдас балық түрлерінің уылдырықтарының барлық түрлері таңбалануға жатады.

Ішкі және сыртқы нарықтарда сату үшін бекіре тұқымдас балықтардың уылдырығын белгілеу үшін келесі сорттар қолданылады:

1) ішкі нарықта бекіре тұқымдас балықтардың уылдырықтарын өткізуге арналған сауда маркасы (бұдан әрі - ішкі нарыққа арналған бренд) осы Қағидаларға 1-қосымшаға сәйкес нысан бойынша;

2) осы Ереженің 2-қосымшасына сәйкес нысан бойынша бекіре тұқымдас балықтардың уылдырығын сыртқы нарықта сатуға арналған бренд (бұдан әрі - сыртқы нарықтағы бренд).

Ішкі және сыртқы нарықтарда саудаға арналған бекіре тұқымдас балықтардың уылдырығын таңбалау ережесінің 2-бөлімі ішкі және сыртқы нарықтарда сату үшін бекіре тұқымдас балықтардың уылдырығын таңбалау тәртібін реттейді. Осылайша, ішкі нарық үшін маркаларды дайындауды әкімшілік орган қамтамасыз етеді.

Таңбаны сыртқы нарыққа шығаруды осы Ережеге 2-қосымшаға сәйкес нысан бойынша уылдырық сататын адамдар Қазақстан Республикасының аумағына әкелуге және Қазақстан Республикасының аумағынан әкетуге жататын жануарлардың түрлерінің экспорты үшін рұқсатта көрсетілген уылдырықтың көлемін белгілеу үшін қажетті мөлшерде қамтамасыз етеді, 9-баптың 1-тармағының 10) тармақшасына сәйкес

әкімшілік орган шығарған жабайы фауна мен флораның жойылу қаупі бар түрлерімен халықаралық сауда туралы конвенция 2004 Жылғы 9 шілдедегі № 593 "Жануарлар дүниесін қорғау, өсімін молайту және пайдалану туралы" заңымен.

Штамптарды жапсыру кезінде брендті өнімнен шығаруға мүмкіндік бермейтін, жоғары және төмен температураға, әр түрлі ылғалдылық деңгейіне төзімді, өнімнің кебуіне және қабығынан сақтап, брендті қайта пайдалануға мүмкіндік бермейтін желім қолданылады.

Бренд әр контейнерге көзбен тексеруді қамтамасыз ететін етіп желімделген. Ішкі нарыққа мөрлер беруді әкімшілік орган жүзеге асырады. Ішкі нарықтағы белгілердің құны өндіріс құнын ескере отырып анықталады.

Ішкі нарыққа мөрлерді сатып алу үшін өтініш беруші өтінішті қағаз түрінде немесе "электрондық үкіметтің" www.e.gov.kz, "Е-лицензиялау" www.elicense.kz веб-порталдары арқылы әкімшілік органға сәйкес нысан бойынша ұсынады. Осы Қағидаларға 3-қосымшаға келесі мәліметтер мен құжаттар қоса беріледі:

1) егер мәлімделген уылдырық:

табиғи - табиғи су қоймаларынан (жабайы) ауланған балықтардан алынған, "Жануарлар дүниесін қорғау, өсімін молайту және пайдалану туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 26-бабының 1-3-тармақтарына сәйкес уәкілетті органның аумақтық бөлімшелері берген аулаудың шығу сертификаты нөмірі мен күнін көрсету қажет. мәлімделген уылдырық дайындалған бекіре тұқымдас балық түрлерінің аулануының заңдылығын растайтын (бұдан әрі - сертификат) осы Қағидаларға 3-қосымшаға сәйкес нысан бойынша өтініште немесе тіркемесі бар сату шарты авкалар;

жасанды - жануарлардың жасанды өсірілуін жүзеге асыратын жеке және заңды тұлғалардың әкімшілік органында тіркеу куәлігінің нөмірі мен күнін көрсету қажет, олардың түрлері жабайы фауна мен флораның жойылып кету қаупі төнген түрлерімен халықаралық сауда туралы конвенцияның I және II қосымшаларына енгізілген, оларды тіркеу ережесінде қарастырылған. түрлері туралы Халықаралық конвенцияның I және II қосымшаларына енгізілген жануарларды жасанды өсірумен айналысатын жеке және заңды тұлғалардың әкімшілік органы жабық фауна мен флораның жойылып кету қаупі төнген түрлерімен "Жануарлар дүниесін қорғау, өсімін молайту және пайдалану туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 9-бабы 1-тармағының 42) тармақшасына сәйкес осы Қағидаларға 3-қосымшаға сәйкес нысан бойынша мәлімдеме, сондай-ақ олар туралы мәліметтер осы Ереженің 4-қосымшасына сәйкес нысан бойынша уылдырық алу;

импортталған - әкімшілік органның "Жануарлар дүниесін қорғау, өсімін молайту және пайдалану туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 9-бабы 1-тармағының 10) тармақшасына сәйкес әкімшілік орган берген уылдырықты Қазақстан Республикасына әкелуге рұқсаттың нөмірі мен күнін қосымшаға сәйкес нысан бойынша өтініште көрсету қажет. Осы Қағидаларға 3;

тәркіленген кезде бекіре тұқымдас балықтар түрлерін табиғи ортадан шығаруды, олардың жұмыртқаларын және басқа да өнімдерін сатып алу, қайта өңдеу және әкетуді жүзеге асыратын ұйымнан мемлекеттік монополия алғандығын растайтын құжатты, сондай-ақ сот тәркілеу туралы актінің көшірмесін ұсыну қажет;

2) маркаларға төлем жасау туралы төлем тапсырмасы.

Әкімшілік орган ішкі нарық үшін мөрлерді сатып алуға өтінімді және оған қоса берілген құжаттарды олар берілген күннен бастап 5 жұмыс күні ішінде қарайды, содан кейін ішкі нарыққа мөрлерді шығарады.

Ішкі нарыққа арналған мөрлер өтініш берушіге немесе өтініш берушінің сенімхатымен басқа тұлғаға осы Қағидаларға 5-қосымшаға сәйкес нысан бойынша ішкі нарықта бекіре тұқымдас уылдырық саудасына арналған мөртабандар реестріндегі қолтаңбамен беріледі және әкімшілік органға қайтарылған жағдайларды қоспағанда, қайта сатуға, беруге және иеліктен шығаруға жатпайды.

Сыртқы нарық үшін белгілер осы Ереженің 6-қосымшасына сәйкес нысан бойынша бекіре тұқымдас уылдырықтарды сыртқы нарықта сату тізілімінде сақталады, олар әкімшілік органға берілуді қоспағанда, қайта сатылуға, иеліктен шығаруға жатпайды.

Әкімшілік орган ішкі нарық үшін таңбаларды есепке алу, сақтау, беру және есеп беру үшін жауапты лауазымды адамды тағайындайды.

Ішкі нарық үшін маркалар шығарған кезде әкімшілік органның лауазымды адамы екі данада шот-фактураны береді. Шот-фактураның бір данасы өтініш берушіге тапсырылады.

Шот-фактурада келесі мәліметтер көрсетіледі:

- 1) маркалардың түрі, саны және нөмірі;
- 2) уылдырықтың жалпы көлемі және бір ыдыстың көлемі;
- 3) маркалардың шыққан күні;
- 4) жеке тұлғаны куәландыратын құжаттың деректері;

5) өтініш берушінің уәкілетті өкілінің ішкі нарықтағы мөрлеріне жеке басын куәландыратын құжаттың мәліметтері (сенімхат нөмірі мен күні);

6) заңды тұлғаның атауы;

7) өтінім берушінің қолы ішкі нарық үшін белгіленеді.

Өтініш берушілерге ішкі нарық үшін мөрлер беру өтінімде көрсетілген саны мен түрлеріне сәйкес жүзеге асырылады.

Қылмыстың субъективті жағы бұл әрекеттің тікелей қасақаналық пен немқұрайлылық түрінде де жасалуы мүмкіндігімен сипатталады.

Жеке тұлға, шағын кәсіпкерлік субъектісі, орта кәсіпкерлік субъектісі құқық бұзушылықтың субъектісі бола алады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 398-бабының 2-бөлігінің диспозициясы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 398-бабының 1-тармағында көзделген құқық бұзушылықтың элементтерін қамтиды (объект,

объективтік жағы, субъективтік жағы, субъектісі), қосымша белгіні қоспағанда - көрсетілген әрекет әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталануы керек.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 684-бабының 1-бөлігіне сәйкес мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 398-бабына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 804-бабы 1-бөлігінің 1), 9) және 31) тармақшаларына сәйкес соттар қарайтын әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамаларды уәкілетті лауазымды адамдар дайындауға құқылы:

- ішкі істер органдары (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 398-бабы);
- орман, балық және аң аулау саласындағы органдар (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 398-бабы);
- мемлекеттік кірістер органдары (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 398-бабы).

399-бап. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы жұмыстарды орындайтын және қызметтер көрсететін жеке және заңды тұлғалар берген мәліметтер дұрыс емес

1. Қоршаған ортаны қорғау саласында жұмыс істейтін және қызмет көрсететін жеке және заңды тұлғалардың эмиссиялар нормативтерін, қоршаған ортаны қорғау жөніндегі іс-шараларды, өндірістік экологиялық бақылау бағдарламаларын және олар бойынша есептерді әзірлеу кезінде дәйексіз мәліметтерді ұсынуы -

шағын кәсіпкерлік субъектілеріне алпыс бес мөлшерінде, орта бизнес үшін - жүз мөлшерінде, ірі бизнес үшін - екі жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде, лицензияның қолданылуын тоқтата тұрумен немесе онсыз айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекет -

шағын кәсіпкерлік субъектілеріне лицензия алпыс бес, орта бизнеске - екі жүз елу, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне - үш жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде, лицензияның қолданылуын тоқтата тұрумен немесе онан шығармай айыппұл салуға әкеп соғады.

3. Осы баптың бірінші және екінші бөліктерінде көзделген, қоршаған ортаға ауыр зиян келтіруге әкеп соққан немесе үш реттен көп жасалған, егер бұл әрекеттерде қылмыстық құқық бұзушылық белгілері болмаса, -

шағын кәсіпкерлік субъектілеріне лицензиядан айыра отырып, екі жүз алпыс, орта бизнес субъектілеріне үш жүз, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне үш жүз елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ _____

1-бөлім. Қылмыстың түсіндірілген құрамының объектісі қоршаған ортаны қорғау саласындағы жұмыстарды орындау және қызметтер көрсету нәтижесінде туындайтын қоғамдық-құқықтық қатынастар болып табылады.

Қазақстан Республикасының 2007 жылғы 9 қаңтардағы № 212 Экологиялық кодексінің 20-бабының б) тармақшасына сәйкес облыстардың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың жергілікті атқарушы органдары (бұдан әрі - жергілікті атқарушы органдар) қоршаған ортаны қорғау саласындағы сарапшыларды (жеке және заңды тұлғаларды) сараптамалық жұмыстарға тартуға шақырады. қоршаған ортаны қорғау саласындағы жұмыстарды орындау және қызметтер көрсету.

Қазақстан Республикасының Экологиялық кодексінің 21-бабында жеке және заңды тұлғалардың Экологиялық кодекстің 40-бабына сәйкес экономикалық және өзге де қызмет түрлерінің 1-санаты үшін экологиялық жобалау, реттеу және экологиялық аудит жүргізу жөніндегі қызметі жұмыстарды орындауға және қоршаған ортаны қорғау қызметтерін көрсетуге арналған лицензия негізінде жүзеге асырылады.

Қоршаған ортаны қорғау саласындағы жұмыстарды орындау және қызметтер көрсету жөніндегі қызметті лицензиялауды қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган Қазақстан Республикасының рұқсаттар мен хабарламалар туралы заңнамасына сәйкес жүзеге асырады. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы қызметтің лицензияланатын түріне қойылатын біліктілік талаптарын қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган бекітеді.

"Рұқсаттар және хабарламалар туралы" Қазақстан Республикасының 2014 жылғы 16 мамырдағы № 202-V Заңына қосымша қоршаған ортаны қорғау саласында жұмыстарды орындауға және қызметтер көрсетуге лицензия беретін бірінші санаттағы рұқсаттардың (лицензиялардың) тізбесін қамтиды:

1. Экологиялық жобалау, шаруашылық және басқа қызмет түрлерінің I санаты үшін реттеу.

2. I санаттағы шаруашылық және өзге қызмет бойынша экологиялық аудит.

Түсіндірілген құқық бұзушылықтың объективті жағы қоршаған ортаны қорғау саласында жұмыс істейтін және қызмет көрсететін жеке және заңды тұлғалардың іс-әрекеттері, эмиссиялар нормативтерін, қоршаған ортаны қорғау жөніндегі іс-шараларды, қоршаған ортаны қорғау жөніндегі іс-шараларды, қоршаған ортаны қорғауды бақылау бағдарламаларын және олар туралы есептерді жасау кезіндегі жалған мәліметтер көрсетеді.

Қазақстан Республикасының Экологиялық кодексінің 28-бабына сәйкес қоршаған ортаға эмиссиялар нормативтері жоспарланған шаруашылық және өзге де қызметтің қоршаған ортаға әсерін бағалау бөлігі ретінде немесе жұмыс істеп тұрған кәсіпорындар үшін бөлек құжаттар түрінде (шығарындылар нормативтерінің жобалары) негізделеді.

Қазақстан Республикасының Экологиялық кодексінің 40-бабына сәйкес шаруашылық және өзге де қызметтердің I санаты үшін эмиссиялар нормативтерін

әзірлеуді қоршаған ортаны қорғау саласында жұмыстарды орындауға және қызметтер көрсетуге лицензиясы бар жеке және заңды тұлғалар жүзеге асырады.

Жеке көздер үшін шығарындылар нормативтері шығарындылардың техникалық нормаларына тең немесе санитарлық-қорғаныс аймағының шекарасында және жақын орналасқан елді мекендерде қоршаған орта сапасының нормативтеріне қол жеткізу мақсаттарына негізделген есептеу және (немесе) аспаптық құралдармен анықталады.

Шығарындылар нормативтерін есептеу арқылы анықтау әдістемесін қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган бекітеді.

Шығарындылар нормативтерін белгілеу кезінде шығарындылардың сандық және (немесе) сапалық сипаттамалары, қоршаған ортаның ластануы ескеріледі. Қоршаған орта сапасының параметрлерінің фондық шоғырлануы туралы мәліметтерді Ұлттық гидрометеорологиялық қызмет жобаның тапсырыс берушісімен немесе жобалау ұйымымен келісім бойынша ұсынады. Қоршаған орта сапасының параметрлерінің фондық шоғырлануы туралы деректерді ұсыну экологиялық бақылауға байланысты іс-шараларға қатысты.

Атмосфераға ластаушы заттардың шығарындыларының жылжымалы көздерінен шығарындылар нормативтері белгіленбеген. Шығарылатын газдардағы негізгі ластаушы заттардың шекті концентрациясы Қазақстан Республикасының техникалық реттеу саласындағы заңнамасымен анықталады.

Өнер бойынша. Қазақстан Республикасының Экологиялық кодексінің 38-бабына сәйкес, I санаттағы экономикалық және өзге де қызмет түрлеріне қоршаған ортаға әсерді бағалау, осы бапқа сәйкес. Қазақстан Республикасының Экологиялық кодексінің 40-тарауын қоршаған ортаны қорғау саласында жұмыстарды орындауға және қызметтер көрсетуге лицензия алған жеке және заңды тұлғалар жүзеге асырады.

Қоршаған ортаға әсерді бағалау бойынша жұмыстарды ұйымдастыру мен қаржыландыруды жоспарланған іс-әрекеттің тапсырыс берушісі (бастамашы) қамтамасыз етеді.

Қоршаған ортаға әсерді бағалауды әзірлеуді жүзеге асыратын жеке және заңды тұлғалар тапсырыс беруші алдында қоршаған ортаға әсерді бағалау нәтижелерінің дәлдігі, толықтығы және сапасы үшін келісімге сәйкес жауап береді.

Тапсырыс беруші Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес мемлекеттік экологиялық сараптамаға ұсынылған қоршаған ортаға әсерді бағалау материалдарының дұрыстығына жауап береді.

Қоршаған ортаға әсерді бағалау рәсімін жүргізу кезінде Қазақстан Республикасының экологиялық заңнамасы талаптарының сақталуын бақылауды қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган жүзеге асырады.

Субъективтік жағы акт тікелей қасақаналық пен немқұрайлылық түрінде де жасалуы мүмкіндігімен сипатталады.

Құқық бұзушы субъектісі арнайы - қоршаған ортаны қорғау саласында жұмыс жасайтын және қызмет көрсететін жеке немесе заңды тұлға (шағын бизнес, орта бизнес, ірі бизнес).

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 399-бабының 2-бөлігінің диспозициясында Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 399-бабының 1-тармағында көзделген құқық бұзушылықтың элементтері (объект, объективті жағы, субъективтік жағы, субъектісі) бар, қосымша белгіні қоспағанда - көрсетілген әрекетті әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде бірнеше рет орындау.

Түсіндірілген баптың 3-бөлімінде қосымша белгіні қоспағанда, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 399-бабының 1 және 2-тармақтарында көзделген құқық бұзушылықтың элементтері (объект, объективті жағы, субъективтік жағы, субъектісі) бар - бұл қоршаған ортаға елеулі залал келтіреді немесе егер бұл әрекеттер жасалмаса, үш реттен көп жасалады. қылмыстық құқық бұзушылық белгілері бар. Басқаша айтқанда, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 399-бабының диспозициясы маңызды сипатқа ие.

Қазақстан Республикасы Экологиялық кодексінің 1-бабының 42) тармақшасында " қоршаған ортаға залал" "қоршаған ортаның ластануы немесе табиғи ресурстарды белгіленген нормалардан тыс алып қою немесе табиғи ресурстардың тозуы мен сарқылуына немесе тірі организмдердің өліміне әкеп соқтыратын".

Қазақстан Республикасы Экологиялық кодексінің 108-бабында қоршаған ортаға келтірілген залалды экономикалық бағалау дегеніміз қоршаған ортаны қалпына келтіруге және табиғи ресурстардың тұтынушылық қасиеттерін қалпына келтіруге қажет шығындардың көрінісі болып табылады. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органның лауазымды адамдары қоршаған ортаға зиян келтіру фактісі анықталған күннен бастап бір ай ішінде қажетті материалдарды жинайды және талдайды, келтірілген залалдың экономикалық бағасын белгілейді.

Атмосфералық ауаның ластануы мен судың, жер ресурстарының белгіленген нормативтерден асып кетуі, жер қойнауын заңсыз пайдалану, сондай-ақ өндіріс және тұтыну қалдықтарын, оның ішінде радиоактивті, белгіленген нормалардан асып кетудің экономикалық бағасы Қазақстан Республикасының Үкіметі бекіткен ережелерге сәйкес тікелей немесе жанама әдістермен анықталады.

Қазақстан Республикасы Экологиялық кодексінің 109-бабына сәйкес экономикалық залалды бағалаудың тікелей әдісі ең тиімді инженерлік, ұйымдастырушылық, техникалық және технологиялық шаралар арқылы қоршаған ортаны қалпына келтіруге, тозған табиғи ресурстарды толықтыруға және тірі организмдерді сауықтыруға қажетті нақты шығындарды анықтау болып табылады.

Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органның лауазымды адамдары, ең алдымен, қоршаған ортаға зиян келтірген адамның қоршаған ортаны қалпына келтіру шараларын қабылдау мүмкіндігін қарастырады.

Экологиялық қалпына келтіру іс-шараларын жүргізу бойынша тиісті міндеттемелер қоршаған ортаға залал келтірген адамның нақты іс-әрекеттері мен оларды орындау мерзімдерін көрсететін кепілдік хатында баяндалған. Залалдың салдарын жою жөніндегі шаралардың құны олардың нарықтық құнымен анықталады.

Тікелей әдіспен залалды экономикалық бағалау кезінде қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органның лауазымды адамдары тәуелсіз сарапшыларды тарта алады. Сарапшылар құрамына экологиялық аудиторлар, жобалық, инженерлік және ғылыми ұйымдардың мамандары кіруі мүмкін. Тәуелсіз сарапшылардың жұмысына ақы төлеу міндеті қоршаған ортаға зиян келтірген адамға жүктеледі.

Қазақстан Республикасы Экологиялық кодексінің 110-бабына сәйкес экономикалық залалды бағалаудың жанама әдісі экономикалық залалды бағалаудың тікелей әдісі қолданылмайтын жағдайларда қолданылады. Жанама әдіспен келтірілген залалды экономикалық бағалау қоршаған ортаға әсер ету түрлеріне байланысты әрбір ингредиентке келтірілген залалды қосып анықталады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 684-бабының 1-бөлігінде мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 399-бабында (екінші және үшінші бөліктері) көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды деп көрсетілген.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 697-бабының 1-бөлігіне сәйкес қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 399-бабында (бірінші бөлігі) көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.

Соттар қарайтын әкімшілік құқық бұзушылық туралы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 804-бабы 1-бөлігінің 10) тармақшасына сәйкес, әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамаларды қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органның уәкілетті лауазымды адамдары жасауға құқылы (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 399-бабы (екінші және үшінші бөліктері)).

Қазақстан Республикасы Экологиялық кодексінің 1-бабының 47) тармақшасында " қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган" "қоршаған ортаны қорғау және табиғатты пайдалану саласындағы басшылықты және салааралық үйлестіруді жүзеге асыратын орталық атқарушы орган, сондай-ақ оның аумақтық органдары" түсініледі.

22-тарау. ӨСІМДІКТЕРДІ ҚОРҒАУ ЖӘНЕ КАРАНТИН, АСТЫҚ НАРЫҒЫ ЖӘНЕ АСТЫҚТЫ САҚТАУ, МАҚТА САЛАСЫ, ТҰҚЫМ ШАРУАШЫЛЫҒЫ ЖӘНЕ МЕМЛЕКЕТТІК ВЕТЕРИНАРИЯЛЫҚ-САНИТАРИЯЛЫҚ БАҚЫЛАУ ЖӘНЕ ҚАДАҒАЛАУ, АСЫЛ ТҰҚЫМДЫ МАЛ ШАРУАШЫЛЫҒЫ, ОРГАНИКАЛЫҚ ӨНІМ ӨНДІРУ, СОНДАЙ-АҚ ӘЛЕУМЕТТІК МАҢЫЗЫ БАР АЗЫҚ-ТҮЛІК ТАУАРЛАРЫНА БАҒАЛАРДЫ ТҰРАҚТАНДЫРУ ТЕТІКТЕРІН ІСКЕ АСЫРУ САЛАСЫНДАҒЫ ӘКІМШІЛІК ҚҰҚЫҚ БҰЗУШЫЛЫҚ

Агроөнеркәсіптік кешен және ауыл шаруашылығы елдегі маңыздылардың қатарында болып табылады. Мемлекет өсімдіктерді қорғауға, астық нарығына және астықты сақтауға, мақта саласына, тұқым шаруашылығына және мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық бақылау мен қадағалауға, асыл тұқымды мал шаруашылығына, органикалық өнім өндіруге, сондай-ақ әлеуметтік маңызы бар азық-түлік тауарларына бағаларды тұрақтандыру тетіктерін іске асыруға ерекше талаптар қояды.

ӘҚБтК-нің 22-тарауында қамтылған құқық бұзушылықтар құрамының диспозициясы бланкеттік сипатта және басқа нормативтік құқықтық актілерге сілтеме жасайды, олардың ішінде:

- "Өсімдіктер карантині туралы" 1999 жылғы 11 ақпандағы № 344 ҚР Заңы;

- "Астық туралы" 2001 жылғы 19 қаңтардағы № 143 ҚР Заңы;

- "Асыл тұқымды мал шаруашылығы туралы" 1998 жылғы 9 шілдедегі № 278 ҚР Заңы;

- "Мақта саласын дамыту туралы" 2007 жылғы 21 шілдедегі № 298 ҚР Заңы және т. б.

Алайда, ӘҚБтК-нің 22-тарауында қамтылған баптарды қолдану тек заң актілерімен ғана шектелмейді. Сондай-ақ, құқық қолданушыға ережелер мен рәсімдер егжей-тегжейлі реттелетін заңға тәуелді нормативтік құқықтық актілерді зерделеу қажет. Мысалы, ҚР Ауыл шаруашылығы министрінің 2015 жылғы 30 қаңтардағы № 4-4/66 бұйрығымен бекітілген "Әкелінетін карантинге жатқызылған өнімге қойылатын фитосанитариялық талаптар", ҚР Ауыл шаруашылығы министрінің 2015 жылғы 30 наурыздағы № 4-4/282 бұйрығымен бекітілген "Өздеріне қатысты өсімдіктер карантині жөніндегі іс-шаралар белгіленетін және жүзеге асырылатын карантинді объектілер мен бөтен текті түрлердің тізбесін және аса қауіпті зиянды организмдер тізбесі", ҚР Ауыл шаруашылығы министрінің 2015 жылғы 23 сәуірдегі № 4-1/364 бұйрығымен бекітілген "Астық сапасына сараптама жүргізу тәртібіне және астық сапасы паспортын беруге қойылатын талаптар", ҚР Ауыл шаруашылығы министрінің 2016 жылғы 23 мамырдағы № 230 бұйрығымен бекітілген "Органикалық өнім өндіру мен оның айналымы қағидалары", ҚР Ауыл шаруашылығы министрінің 2015 жылғы 28 қазандағы № 4-6/955 бұйрығымен бекітілген "Мақтаны сандық-сапалық есепке алуды жүргізу қағидаларын бекіту туралы" және т. б.

Сондай-ақ, ӘҚБтК-нің 408-бабы "Ауыл шаруашылығы жануарларын жаю қағидаларын, иттер мен мысықтарды асырау және серуендету қағидаларын, қанғыбас иттер мен мысықтарды аулау және жою қағидаларын бұзу" бойынша жауаптылыққа тарту үшін құқық қолданушыға осы құқық бұзушылық жасалған аумақтағы мәслихат қабылдаған нормативтік құқықтық актіні қолдану қажет.

"Қазақстан Республикасындағы жергілікті мемлекеттік басқару және өзін-өзі басқару туралы" Қазақстан Республикасының 2001 жылғы 23 қаңтардағы № 148

Заңының 6-бабының 2-2-тармағына сәйкес облыстардың, республикалық маңызы бар қалалардың, астананың мәслихаттарының құзыретіне жануарларды асырау қағидаларын, елді мекендерде ауыл шаруашылығы жануарларын асырау қағидаларын, ауыл шаруашылығы жануарларын жаю қағидаларын, иттер мен мысықтарды асырау және серуендету қағидаларын, қаңғыбас иттер мен мысықтарды аулау және жою қағидаларын бекіту жатады.

Көбінесе құқық қорғаушы тиісті есептеулер жүргізуі керек. Мысалы, ӘҚБтК-нің 405-бабы "Әлеуметтік маңызы бар азық-түлік тауарларына бағаларды тұрақтандыру тетіктерін іске асыру кезінде шекті сауда үстемесін сақтамау" бойынша тұлғаны әкімшілік жауаптылыққа тарту үшін әлеуметтік маңызы бар азық-түлік тауарларына бөлшек сауда бағаларының шекті мәндерін белгіленген формула бойынша есептеуді жүргізу қажет.

Мәселен, ҚР Ұлттық экономика министрінің м.а. 2015 жылғы 30 наурыздағы № 282 бұйрығымен бекітілген "Әлеуметтік маңызы бар азық-түлік тауарларына бөлшек сауда бағаларының шекті мәндерін және оларға бөлшек сауда бағаларының шекті рұқсат етілген мөлшерін белгілеу қағидаларының" 3 және 4-тармақтарына сәйкес әлеуметтік маңызы бар азық-түлік тауарларына бөлшек сауда бағаларының шекті мәні облыстық және республикалық маңызы бар қала, астана аумағында әрбір тоқсан үшін әлеуметтік маңызы бар азық-түлік тауарының әрқайсысы бойынша бөлек айқындалады. Әлеуметтік маңызы бар азық-түлік тауарларына бөлшек сауда бағаларының шекті мәндерін есептеу үшін Статистикалық жұмыс жоспарына сәйкес мемлекеттік статистика органдары қалыптастыратын ресми статистикалық ақпарат пайдаланылады. Әлеуметтік маңызы бар азық-түлік тауарлары бағаларының деңгейі мен өзгеруі бойынша жарияланған ресми деректер ақпарат көзі болып табылады.

ӘҚБтК-нің 22-тарауында қамтылған әкімшілік құқық бұзушылық құрамдарының айрықша ерекшелігі баптардың көпшілігі ауқымды сипатта болады және көптеген бөліктерден тұрады және объективті жағын сипаттайтын іс-әрекеттер көптік сипатта болады.

Мысалы, ӘҚБтК-нің 400-бабында көзделген әкелінетін карантинге жатқызылған өнімге және фитосанитариялық іс-шараларды жүргізуге қойылатын фитосанитариялық талаптарды бұзу он алты іс-қимыл түрінде жасалуы мүмкін.

ӘҚБтК-нің 401-бабы "Қазақстан Республикасының астық туралы заңнамасын бұзу" он бір бөліктен, 404-бабы "Қазақстан Республикасының мақта саласын дамыту туралы заңнамасын бұзу" тоғыз бөліктен, 406-бабы "Қазақстан Республикасының ветеринария саласындағы заңнамасын бұзу" он алты бөлімнен тұрады және т.с.с.

Кейбір құқық бұзушылықтар тиісті мемлекеттік органның, басқалары соттардың ведомствоалық бағыныстылығында. Егер кейбір әкімшілік құқық бұзушылықтар бойынша сот практикасы жинақталған болса (мысалы, ӘҚБтК-нің 400, 401-баптары), бұл істер соттарға ведомстволық бағынысты және ҚР Жоғарғы сотының сайтында

қолжетімді болғандықтан, онда мемлекеттік органдарға ведомстволық бағынысты басқа да істер бойынша кінәлі тұлғаларды әкімшілік жауапкершілікке тарту практикасы соңына дейін әзірленбеген.

400-бап. Қазақстан Республикасының өсімдіктер карантині саласындағы заңнамасын бұзу

1. Импортталатын реттелетін өнімге және фитосанитариялық шараларға қойылатын фитосанитариялық талаптарды бұзу:

1) импортталатын реттелетін өнімге фитосанитариялық талаптарға сәйкес келмейтін реттелетін өнімдерді Қазақстан Республикасына әкелу;

2) экспорттаушы елдің ұлттық карантиндік қызметінің фитосанитариялық сертификатынсыз жоғары фитосанитариялық қауіпті реттелетін өнімдердің Қазақстан Республикасына импорты;

3) экспорттаушы елдің ұлттық карантиндік қызметінің фитосанитариялық сертификатынсыз фитосанитариялық қауіп жоғары реттелетін өнімдердің Қазақстан Республикасына импорты;

4) импортталатын реттелетін өнімді Қазақстан Республикасының фитосанитариялық талаптарын бұза отырып, Қазақстан Республикасының аумағына тасымалдау;

5) реттелетін өнімдерді тексеруге ұсынбаған;

6) жыл сайын реттелетін өнімді сақтау немесе өңдеу жүзеге асырылатын қоймаларда профилактикалық дезинфекция жүргізілмеген;

7) зертханалық зерттеу нәтижелері алынғанға дейін отырғызу немесе тұқым материалдарын пайдалану;

8) зертханалық сараптама нәтижелері алынғанға дейін импортталған отырғызу немесе тұқым материалдарын сақтау шарттарын сақтамау;

9) Қазақстан Республикасының аумағына импортталатын астық, бұршақ тұқымдас, майлы тұқымдарды тұқымдық мақсаттарда тамақ, жем және техникалық мақсаттарда пайдалану;

10) импортталатын реттелетін өнімді, сондай-ақ карантиндік аймақтардан міндетті түрде шығарылатын карантиндік аймақтардан тасымалдағаннан кейін көлік құралдарын тазаламау;

11) уәкілетті органның рұқсатынсыз реттелетін өнімді маршрут немесе бағыт бойынша жөнелту;

12) импортталған карантиндік өнімдерді жеткізу пунктінде екінші рет карантиндік тексеру жүргізу үшін ұсынбаған;

13) тұқым себуге немесе карантиндік арамшөптермен себілген отырғызу материалдарын пайдалануға;

14) карантиндік объектілерді тарату аймағында карантиндік объектілер жоқ аймақта сатып алынған карантиндік өнімдерден алынған карантиндік өнімдерді сақтау немесе тазарту;

15) қызметі реттелетін өнімді өндірумен, дайындаумен, өңдеумен, сақтаумен, тасымалдаумен және өткізумен байланысты дақылдарды, аумақтарды, қоймаларды жүйелі түрде зерттеу жүргізуі;

16) карантиндік сертификаты жоқ реттелетін өнімді өңіраралық тасымалдауды жүзеге асыру,

жеке тұлғаларға - жиырма мөлшерінде, лауазымды адамдарға, шағын бизнес субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға - отыз мөлшерінде, орта бизнес үшін - қырық, ірі бизнес үшін - жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Реттелетін өнімді әкелу, ішкі тасымалдау және өткізу кезінде өсімдіктер карантині саласындағы Қазақстан Республикасының заңнамасын мынадай нысанда бұзу:

1) Қазақстан Республикасының аумағына және ішкі тасымалдау кезінде реттелетін өнімді, сондай-ақ карантиндік объектілермен және бөтен түрлермен жұқтырылған көлік құралдарын әкелуге;

2) реттелетін өнімді Қазақстан Республикасына әкелуге тыйым салу немесе шектеулерді бұзу;

3) карантиндік объектілермен ластанған реттелетін өнімді өткізу;

4) маршрут бойынша Қазақстан Республикасының карантиндік аймағынан әкетілетін карантинге жатқызылған өнімді жөнелту;

5) ғылыми-зерттеу мақсаттары үшін әкелінген кенелерді, нематодтарды және тірі жәндіктерді дәнді дақылдармен, бұршақ дақылдарымен, жемшөптермен, майлы дақылдармен, өнеркәсіптік дақылдармен және олармен өңделген өнімдермен, жемістермен, көкөністермен, жемістермен және картоптармен, отырғызу немесе тұқымдық материалдармен, жаңа піскен гүлдермен және кесектермен тасымалдау қопсытылған өсімдіктер, ағаш, орауыш және бекіту материалдары;

6) карантиндік фитосанитариялық аймақтан карантиндік объектілермен ластанған реттелетін өнімдерді әкетуге тыйым салу немесе шектеулерді бұзу,

жеке тұлғаларға - лауазымды адамдарға, шағын бизнес субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға - отыз мөлшерінде, орта бизнес үшін - қырық, ірі бизнес үшін - жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады. оны залалсыздандыру және өңдеу мүмкін еместігі.

3. Карантиндік объектілердің таралуын уақтылы немесе тиісінше есепке алу немесе өсімдіктер карантині саласындағы мемлекеттік бақылау және қадағалау объектілерінде өсімдіктер карантині жөніндегі іс-шараларды уақтылы немесе тиісінше ұйымдастырмау -

лауазымды адамдарға отыз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

4. Осы баптың үшінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекет (әрекетсіздік):

лауазымды адамдарға алпыс айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Аталған құқық бұзушылықтың объектісі импортталатын реттелетін өнімге және фитосанитариялық шараларға белгіленген фитосанитариялық талаптар болып табылады.

"Өсімдіктер карантині туралы" Қазақстан Республикасының 1999 жылғы 11 ақпандағы № 344 Заңының 13-бабының 1 және 2-тармақтарында реттелетін өнімді жеткізуге немесе оның транзитіне келісім-шарттар жасасқан кезде өнім беруші уәкілетті органнан карантиндік шаралар туралы қажетті ақпарат алуға және оларды қамтамасыз ететін жағдайларды қамтамасыз етуге міндетті. Карантиндік объектілерді әкелудің алдын алу.

Құпия ақпараты бар жасалған келісім-шарт жеткізушінің жазбаша келісімінсіз ашылмауы керек. Реттелетін өнімді Қазақстан Республикасына әкелуге Қазақстан Республикасының Мемлекеттік шекарасы арқылы фитосанитариялық бақылау посттары мен автомобиль өткізу пункттері арқылы ғана рұқсат етіледі, ол Еуразиялық экономикалық одақтың кедендік шекарасына сәйкес келеді.

Реттелетін өнімдерге кедендік құжаттар мемлекеттік карантиндік фитосанитариялық бақылау мен қадағалау аяқталғаннан кейін беріледі. Жеткізілетін реттелетін өнімге кедендік құжаттарды белгіленген жерге тіркеу екінші карантиндік фитосанитариялық бақылау мен қадағалаудан кейін жүзеге асырылады.

Басқа мемлекеттердің карантиндік шаралары, егер олар Қазақстан Республикасында қолданылатын фитосанитариялық қорғаудың тиісті деңгейін қамтамасыз етсе, танылады.

Импорттық және транзиттік реттелетін өнімдер Қазақстан Республикасының аумағы арқылы жабық немесе оқшауланған, қызмет көрсетілетін және пломбаланған контейнерлерде, пломбаланған пакеттерде, вагондарда, фургондарда, тоназытылған жүк машиналарында және басқа да көлік құралдарында тасымалданады.

Реттелетін өнімдерді шетелдік дипломатиялық өкілдіктер, консулдық мекемелер, Қазақстан Республикасында орналасқан халықаралық ұйымдардың өкілдіктері, сондай-ақ артықшылықтары мен иммунитетін пайдаланатын адамдар импорты Қазақстан Республикасының заңнамасына және (немесе) Қазақстан Республикасы ратификациялаған халықаралық шарттарға сәйкес жүзеге асырылады.

Түсіндірілген құқық бұзушылықтың объективтік жағы келесі іс-әрекеттердің біреуінде көрінеді:

- 1) импортталатын реттелетін өнімге фитосанитариялық талаптарға сәйкес келмейтін реттелетін өнімдерді Қазақстан Республикасына әкелу;
- 2) экспорттаушы елдің ұлттық карантиндік қызметінің фитосанитариялық сертификатынсыз жоғары фитосанитариялық қауіпті реттелетін өнімдердің Қазақстан Республикасына импорты;
- 3) экспорттаушы елдің ұлттық карантиндік қызметінің фитосанитариялық сертификатынсыз фитосанитариялық қауіп жоғары реттелетін өнімдердің Қазақстан Республикасына импорты;
- 4) импортталатын реттелетін өнімді Қазақстан Республикасының фитосанитариялық талаптарын бұза отырып, Қазақстан Республикасының аумағына тасымалдау;
- 5) реттелетін өнімдерді тексеруге ұсынбаған;
- 6) жыл сайын реттелетін өнімді сақтау немесе өңдеу жүзеге асырылатын қоймаларда профилактикалық дезинфекция жүргізілмеген;
- 7) зертханалық зерттеу нәтижелері алынғанға дейін отырғызу немесе тұқым материалдарын пайдалану;
- 8) зертханалық сараптама нәтижелері алынғанға дейін импортталған отырғызу немесе тұқым материалдарын сақтау шарттарын сақтамау;
- 9) Қазақстан Республикасының аумағына импортталатын астық, бұршақ тұқымдас, майлы тұқымдарды тұқымдық мақсаттарда тамақ, жем және техникалық мақсаттарда пайдалану;
- 10) импортталатын реттелетін өнімді, сондай-ақ карантиндік аймақтардан міндетті түрде шығарылатын карантиндік аймақтардан тасымалдағаннан кейін көлік құралдарын тазаламау;
- 11) уәкілетті органның рұқсатынсыз реттелетін өнімді маршрут немесе бағыт бойынша жөнелту;
- 12) импортталған карантиндік өнімдерді жеткізу пунктінде екінші рет карантиндік тексеру жүргізу үшін ұсынбаған;
- 13) тұқым себуге немесе карантиндік арамшөптермен себілген отырғызу материалдарын пайдалануға;
- 14) карантиндік объектілерді тарату аймағында карантиндік объектілер жоқ аймақта сатып алынған карантиндік өнімдерден алынған карантиндік өнімдерді сақтау немесе тазарту;
- 15) қызметі реттелетін өнімді өндірумен, дайындаумен, өңдеумен, сақтаумен, тасымалдаумен және өткізумен байланысты дақылдарды, аумақтарды, қоймаларды жүйелі түрде зерттеу жүргізбеу;
- 16) карантиндік сертификаты жоқ реттелетін өнімді өңіраралық тасымалдауды жүзеге асыру.

Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрінің 2015 жылғы 30 қаңтардағы № 4-4 / 66 бұйрығымен импортталатын реттелетін өнімге қойылатын талаптарды айқындайтын "Импортталатын реттелетін өнімге фитосанитариялық талаптар" (бұдан әрі - импортталатын реттелетін өнімге фитосанитариялық талаптар) бекітілді (дәнді дақылдар, бұршақ тұқымдас дақылдар, майлы дақылдар, жемшөп, өнеркәсіптік дақылдар және оларды қайта өңдеу өнімдері, отырғызу немесе тұқым материалдары, жемістер, көкөністер, жемістер, азық-түлік және (немесе) техникалық мақсаттарға арналған картоп, жаңа піскен гүлдердің кесектері, тағы басқалар өсімдіктер карантинін қамтамасыз ету үшін ұсақ өсімдіктер, кенелер, нематодтар, тірі жәндіктер, ағаш, орау және бекіту материалдары), оның ішінде буып-түю, дезинфекциялау және тасымалдау.

Мысалы, "импортталатын реттелетін өнімге фитосанитариялық талаптар" 14 тармағына сәйкес отырғызу немесе тұқым материалдары:

1) экспорттаушы елдердің ұлттық карантиндік қызметтерінің фитосанитариялық сертификаты;

2) тауардың атауы, шығарылған елі, экспортеры және (немесе) реэкспортшысы, орны және (немесе) өндіріс алаңы туралы ақпаратпен таңбалау;

3) өсімдіктер карантинін мемлекеттік бақылау мен қадағалау аяқталғанға дейін түпнұсқалық қаптама.

"Импортталатын реттелетін өнімге фитосанитариялық талаптар" 26-бабына сәйкес жемістер, көкөністер, жемістер мен картоптар:

1) тауардың атауы, шығарылған ел, экспорттаушы және (немесе) реэкспортшы, орналасқан орны және (немесе) өндіріс орны туралы ақпаратпен таңбалау;

2) өсімдіктер карантинін мемлекеттік бақылау мен қадағалау аяқталғанға дейін түпнұсқалық қаптама.

"Импортталатын реттелетін өнімге қойылатын фитосанитариялық талаптар" 31-тармағында жаңа гүлдер мен қопсытылған өсімдіктердің кесілуі болуы керек:

1) тауардың атауы, шығарылған ел, экспорттаушы және (немесе) реэкспортшы, орналасқан орны және (немесе) өндіріс орны туралы ақпаратпен таңбалау;

2) өсімдіктер карантинін мемлекеттік бақылау мен қадағалау аяқталғанға дейін түпнұсқалық қаптама.

"Импортталатын реттелетін өнімге қойылатын фитосанитариялық талаптар" 37-тармағында Қазақстан Республикасына импортталатын ағаш, орауыш және бекіту материалы, оның ішінде жөнделген ағаштың, орауыштың және бекітетін материалдың бөліктері болуы керек:

1) дезинфекцияланған;

2) белгіленген;

3) қабығынан аршылған.

Құқық қорғаушы Еуразиялық экономикалық комиссия Кеңесінің 2012 жылғы 16 шілдедегі № 54 шешімімен "Еуразиялық экономикалық одақтың сыртқы экономикалық қызметіне арналған бірыңғай тауар номенклатурасын және Еуразиялық экономикалық одақтың бірыңғай кедендік тарифін" бекіткенін есте ұстауы керек.

ҚР Ауыл шаруашылығы министрінің 2015 жылғы 30 наурыздағы № 4-4/282 бұйрығымен "өсімдіктер карантині бойынша іс-шаралар белгіленетін және жүзеге асырылатын карантиндік объектілер мен бөтен текті түрлердің тізбесі және аса қауіпті зиянды организмдердің тізбесі" бекітілді. Мысалы, өсімдіктер карантині бойынша іс-шаралар белгіленетін және жүзеге асырылатын карантиндік объектілер мен бөтен текті түрлердің арасында мыналар көрсетілген: шығыс черноғолды жапырақ бұрау, қола қайың қабығы, хризантемді жапырақ минері, Қытай усачы, Азия усачы, африкалық қауын шыбыны, бидай ұны, *Callosobruchus* тұқымының дәндері, кең жүнді камба долгоносигі, інжір балауыздық жалған қалқалау, американдық шырша жапырағы, Батыс шырша жапырағы. листовертка, жасыл бау-бақша қалайы, жеміс-жидек. Дәнді дақылдар ауруларының арасында-тот, септориоз көрсетіледі.

Бұл ағзалардың көлік құралында болуы мүмкіндігіне байланысты, заң шығарушы импортталған реттелетін өнімді, сондай-ақ карантиндік аймақтардан реттелетін өнімдерді міндетті түрде қоқыс шығарумен тасымалдағаннан кейін көлік құралдарын тазаламағаны үшін жауапкершілікті белгіледі.

Сот актілері Банкінің сайтында орналастырылған г. Нұрсұлтан мамандандырылған ауданаралық әкімшілік сотының сот тәжірибесінен мысал қарастырайық. Сонымен, 2019 жылғы 14 Наурызда 17 сағат 30 минутқа жуық карантиндік өнім ретінде "Петуния көшеті" 1 м-11 кг-559 дана, Ресей Федерациясынан экспорттаушы елдің фитосанитарлық сертификаты жоқ авиарейспен жеке кәсіпкер Василина Сергеевнаға (бұдан әрі - "Чикризова" ЖК) келіп түскен.

Осыған байланысты, "Чикризова" ЖК-нің іс-әрекеттерінде Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 400-бабының 1-2-бөлігі) әкімшілік құқық бұзушылықтың белгілері бар. "Чикризова" ЖК сот отырысында кінәсін мойындамады және 10 жылдан астам уақыттан бері өсімдік шаруашылығымен айналысқанын, Интернеттен Ресейден делдал сатушы И.П. Зотованы тапты, ол барлық құжаттар реттелген, сертификаттар бар екеніне сендірді, барлық ТМД елдеріне өсімдіктер импортын жасады.

Сондықтан ол онымен келісім жасап, банктік карта арқылы тапсырысты төледі, бірақ ол экспорттаушы елдерден сертификат қажет екенін білмеген. Бұл ЖК сатушысы О. В. Зотованың фитосанитарлық сертификатты жіберу міндеті деп санайды. Сонымен қатар, ол өсіру және сату үшін емес, жеке үй жанындағы учаскені жақсарту үшін көшетке тапсырыс берді. Ол оны жауапкершілікке тартпауды сұрады. "Чикризова" ЖК қорғаушысы-А. А. Чикризов өз зайыбының дәлелдерін қолдап, көшетті жеке тұлға жеке қажеттіліктер үшін сатып алғанын түсіндірді.

Сонымен қатар, олар О. В. Зотова ЖК, оның міндеттері кірген, осы сертификатты ұсынбайды, ал тасымалдаушы тиісті құжаттарсыз тасымалдайды. Сондай-ақ В. С. Чикризова жеке тұлға ретінде тапсырыс ресімдегенін, ал хаттама ЖК-де жасалғанын көрсетеді. Құқық бұзушы В. С. Чикризованың іс-әрекетінде құқық бұзушылық құрамының болмауына байланысты іс жүргізуді тоқтатуды сұраған.

Уәкілетті органның өкілдері Р. С. Алиев пен А. Кодебаева "Чикризова" ЖК жауапкершілікке тартуды сұрады, өйткені ол жеке кәсіпкер Қазақстан аумағына Тапсырыс келген Ресейдің фитосанитарлық сертификатынсыз салмағы 11 кг Петуния көшетіне тапсырыс берді.

Ол көшеттерге тапсырыс беріп, ақы төлеп, кеден шекарасынан өткен кезде кез-келген мәміле жасауға және тауарға билік етуге құқылы өнімнің иесі болады. Іс материалдарын зерделеп, процеске қатысушыларды тыңдап болғаннан кейін, сот Ф.Е.Чикризованың қылмыс жасағаны үшін дәлелденген кінәсін анықтады. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 400-бабының 1-2) тармағын алып тастау, импортталатын реттелетін өнімге фитосанитариялық талаптарды және экспорттаушы елдің ұлттық карантиндік қызметінің фитосанитариялық сертификатынсыз жоғары фитосанитариялық қауіпті реттелетін өнімдер партиясының Қазақстан Республикасына импорты түрінде жасалған фитосанитариялық шараларды бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті көздейді.

Еуразиялық экономикалық комиссия Кеңесінің 2016 жылғы 30 қарашадағы № 157 шешімімен бекітілген "Кеден шекарасында және Еуразиялық экономикалық одақтың кедендік аумағында карантинге жатқызылған өнімдерге және карантинге жатқызылған объектілерге бірыңғай карантиндік фитосанитариялық талаптар" 9, 10 тармақшасына сәйкес кеденге әкелу осы Талаптардың 10-тармағында көзделген жағдайларды қоспағанда, салмағы 5 килограмнан аспайтын, жоғары фитосанитариялық қауіпті реттелетін өнімдер одағының аумағы, сондай-ақ олардағы түстер т ол көп жүгі, еріп және кемелер жолаушылар алып жүрмейтін багада одағының кедендік шекарасы арқылы өткізілетін 3 букет, қарағанда, ұшақ, жеңіл автомобильдер, көлік құралдары, экипаж мүшелері, әуе, темір жол экипаждары мен автокөлік құралдарын жүргізушілер фитосанитариялық сертификатымен еріп жүрмеген жол беріледі етілмейді.

Одақтың кедендік аумағына әкелінетін және Одақтың кедендік аумағы арқылы тасымалданатын, оның ішінде кемелер, ұшақтар, жеңіл автомобильдер, автокөлік құралдары, экипаж мүшелерінің, әуе кемелерінің және мейрамхана вагондарының, тұқымдардың және поштаның жолаушыларының почта, қол жүгі, еріп жүретін және алып жүрмейтін багажы. отырғызу материалы (оның ішінде картоп тұқымдары мен ыдыс-аяқ пен тұқымдық және ғылыми-зерттеу мақсатындағы материалдар) бірге жүруі керек

экспорттаушы елдің және (немесе) кері экспорттаушы елдің өсімдіктер карантині саласындағы уәкілетті органы берген фитосанитариялық сертификат. Іс

материалдарынан 1 м-11 кг-559 дана "петуния көшеттерін" отырғызу материалы Ресей Федерациясынан И.Е.Чикризованың мекен-жайына экспорттаушы елдің ұлттық карантиндік қызметінің фитосанитариялық сертификатынсыз ұшу арқылы келгені байқалады. Бұл карантиндік өнім үшін Ресей Федерациясының Россельхознадзор федералды қызметі шығарған карантиндік фитосанитариялық бақылау (қадағалау) актісімен расталған, өндірілген елден алынған фитосанитариялық сертификаты болды.

Алайда, С.П.Зотова О.В. Қазақстанға жөнелтілген кезде Ресей Федерациясының ұлттық карантиндік қызметінің фитосанитариялық сертификатын алған жоқ. Сонымен қатар, Чикризова И.Е, салмағы 5 кг-нан асатын, сатушыда Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес барлық қажетті құжаттардың бар екеніне көз жеткізуге міндеттелді . И.П.Чикризованың Ресей Федерациясының ұлттық карантиндік қызметінің фитосанитариялық сертификатын ұсынуы И.П. Зотова О.В. ал сатып алушы ретінде ол сатушының әрекеті үшін жауап бермеуі керек, оны ескеру мүмкін емес.

Кеден заңнамасының ережелеріне сәйкес тауардың иесі - реттелетін өнімнің иесі немесе Еуразиялық экономикалық одақтың кедендік шекарасы арқылы өтуіне байланысты реттелетін өнім иесінің атынан мәмілелер және (немесе) өзге де әрекеттер жасауға уәкілеттік берілген басқа тұлға. ЖК Чикризова, отырғызу қорына тапсырыс беріп, төлегеннен кейін, өнімнің қожайыны, мәміле жасауға және сатып алынған өнімді одан әрі пайдалануға уәкілеттік берілген тұлға. И.Е.Чикризованың кінәсі оның әкімшілік іс қозғау кезінде берген айғақтарымен, реттелетін өнімді қайтару актісімен, бұйрықпен, процеске қатысушыларға түсіндірме және басқа да материалдармен расталады. Ф.Чикризованың әрекеттері Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 400-бабының 1-2) бөліктерінде дұрыс көрсетілген. Чикризова В.С. дәлелдері. жеке пайдалану үшін сатып алынған көшеттер төлем қабілетсіз болып табылады.

Сонымен, Чикризова В.С. жеке кәсіпкер ретінде тіркелген және негізгі қызметі - мамандандырылған дүкендерде гүлдерді бөлшек сату, яғни өсімдік шаруашылығы саласында кәсіпкерлік қызметпен айналысады. Сонымен қатар, инспектор А.Көдебаеваның айтуынша, бұйрық "Чикризова" ЖК-не келіп түскен және құжаттама толтырылған кезде В.Чикризова жеке кәсіпкер екенін растады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 829-11-бабының 2-бөлігіне сәйкес, жауапкершілікті жеңілдететін мән-жайлар анықталған кезде судья өзіне қатысты әкімшілік іс қозғалған адамға тартылған әкімшілік айыппұл мөлшерін азайтуға құқылы, бірақ айыппұлдың жалпы сомасының отыз пайызынан аспайды. Осыған байланысты, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 56-бабының негізінде сот Ч.Ф.Чикризовтың әкімшілік құқық бұзушылық жасағанын бірінші рет мойындайды, мүлктік жағдай жауапкершілікті жеңілдетеді және әкімшілік айыппұл мөлшерін жалпы айыппұлдың отыз пайызға дейін төмендетуге болады деп санайды (75 750-50% = 53,025 тенге)) лицензияның қолданылуын тоқтата тұру арқылы.

Мамандандырылған ауданаралық әкімшілік соты 2019 жылғы 03 мамырдағы қаулысымен жеке кәсіпкер Василина Сергеевна Чикризова ЖК "Чикризова" ӘҚБТК-нің 400-бабының 1-2-бөлігі бойынша 30 (отыз) айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл түрінде әкімшілік жауапкершілікке тартылды және жалпы сомасы 53 025 (елу үш мың жиырма бес) теңге айыппұл мемлекеттік бюджетке өндіріліп тағайындалсын.

Қылмыстың субъективті жағы бұл әрекетті қасақана немесе немқұрайлылық түрінде де жасауға болатындығымен сипатталады.

Құқық бұзушылықтың субъектісі жеке тұлғалар, лауазымды тұлғалар, шағын бизнес немесе коммерциялық емес ұйымдар, орта бизнес, ірі кәсіпкерлік субъектілері болуы мүмкін.

2-бөлім. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 400-бабының түсіндірілген бөлігінің объектісі импорт, ішкі тасымалдау және реттелетін өнімді сату кезінде өсімдіктер карантині саласындағы заңнаманы сақтау кезінде туындайтын құқықтық қатынастар болып табылады.

"Өсімдіктер карантині туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 13-бабының 2-1-тармағына сәйкес Қазақстан Республикасының аумағына әкелуге тыйым салынады:

1) экспорттаушы елдердің ұлттық карантиндік қызметтерінің фитосанитариялық сертификаттары жоқ реттелетін өнімдер;

2) карантиндік объектілермен және бөтен түрлермен жұқтырылған реттелетін өнімдер;

3) топырақ, топырақпен тірі тамырланған өсімдіктер;

4) өсімдіктердің қоздырғышы - зерттеу мақсатында уәкілетті органмен келісім бойынша әкелінген үлгілерді қоспағанда, тірі саңырауқұлақтардың, бактериялардың, вирустардың, сондай-ақ жәндіктер, кенелер, нематодтар, өсімдіктерге зиян келтіретін карантиндік арамшөптердің дақылдары.

Құқықбұзушылықтың объективтік жағы: импортталатын, ішкі тасымалданатын және реттелетін өнімді сату әрекеті, мына түрде жасалады:

1) Қазақстан Республикасының аумағына және ішкі тасымалдау кезінде реттелетін өнімді, сондай-ақ карантиндік объектілермен және бөтен түрлермен жұқтырылған көлік құралдарын әкелуге;

2) реттелетін өнімді Қазақстан Республикасына әкелуге тыйым салу немесе шектеулерді бұзу;

3) карантиндік объектілермен ластанған реттелетін өнімді өткізу;

4) маршрут бойынша Қазақстан Республикасының карантиндік аймағынан әкетілетін карантинге жатқызылған өнімді жөнелту;

5) ғылыми-зерттеу мақсаттары үшін әкелінген кенелерді, нематодтарды және тірі жәндіктерді дәнді дақылдармен, бұршақ дақылдарымен, жемшөптермен, майлы дақылдармен, өнеркәсіптік дақылдармен және олармен өңделген өнімдермен, жемістермен, көкөністермен, жемістермен және картоптармен, отырғызу немесе

тұқымдық материалдармен, жаңа піскен гүлдермен және кесектермен тасымалдау қопсытылған өсімдіктер, ағаш, орауыш және бекіту материалдары;

б) карантиндік фитосанитариялық аймақтан карантиндік объектілермен ластанған реттелетін өнімдерді әкетуге тыйым салулар мен шектеулердің бұзылуы.

Түсіндірілген құқық бұзушылықтың объективті жағын құрайтын актілер өте алуан түрлі және диспозитивті сипатта болады, өйткені әртүрлі нормативтік құқықтық актілерге сілтеме жасайды.

Сонымен, Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрінің 2015 жылғы 30 наурыздағы № 4-4/282 бұйрығымен "өсімдіктер карантині жөніндегі іс-шаралар белгіленетін және жүзеге асырылатын карантиндік объектілер мен бөтен текті түрлердің тізбесі және аса қауіпті зиянды организмдердің тізбесі" бекітілгенін, оның 6 параграфында мынадай өсімдіктер санамаланғанын ескеру қажет: тіс сүтін, калифорниялық күнбағыс, кірпік күнбағыс, плющевидті Ибимея, ямчатая Ибий, пазушный Бузинник, пасленень, паслень, пазинник, паслень, паслень және т. б. Каролина, Паслен линейн жапырақты, Стриги, үш бөлікті Амброзия, ұзын бұрышты Ценхрус, тікенекті Паслен, үш түсті Паслен. Демек, Қазақстан аумағына осы ағзалар жинаған өнімдерді әкелу ӘҚБТК-нің 400-бабының екінші бөлігі бойынша саралануы мүмкін.

"Өсімдіктер карантині туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 13-бабының 5 және 6-тармақтарына сәйкес, реттелетін өнімдер мен көлік құралдарын тексеру және дезинфекциялау, зертханалық сараптама, карантиндік құжаттарды беру өсімдіктер карантині саласындағы Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен олардың иелері есебінен жүзеге асырылады. Карантинге жатқызылған тауарлар тасымалданатын Қазақстан Республикасының аумағына карантинге жатқызылған өнімдер өсімдіктер карантині саласындағы мемлекеттік бақылауға алынады, қажет болған жағдайда фитосанитариялық бақылау посттарында карантиндік тексеруден өтуге, сондай-ақ тиісті актілерді орындау арқылы реттелетін өнімнің тағайындалған жеріне карантиндік тексеруге жіберіледі.

Өсімдіктер карантині жөніндегі мемлекеттік инспектор реттелетін өнімдердің иелеріне Қазақстан Республикасының өсімдіктер карантині саласындағы заңнамасын түсіндіреді, экспорттаушы елдің ұлттық карантиндік қызметінің фитосанитариялық сертификатының болуын анықтайды, көлікке, реттелетін өнімге сыртқы тексеріс жүргізеді, реттелетін өнімдерден сынамалар алады, анықтау үшін оларды сол жерде тексереді. зиянкестер, өсімдік аурулары және арамшөптер. Қажет болған жағдайда үлгілер мен заттар уәкілетті ұйымға объектілердің карантиндік түрлерге жататынын растау үшін беріледі.

Егер тасымалдаушы мемлекеттік карантиндік фитосанитариялық бақылау мен қадағалау үшін реттелетін өнімдерді ұсынудан бас тартса, онда ол экспорттаушы елге оның иесінің есебінен қайтарылуы керек, бұл туралы мемлекеттік өсімдіктер карантині

инспекторы уәкілетті органның аумақтық бөлімшесіне, шекара органдары мен органдарына хабарлайды. Қазақстан Республикасының мемлекеттік кірістері.

Карантиндік объектілер табылған карантиндік өнімдер қайтарылуға, дезинфекциялануға, карантиндік арамшөптерді жоюға немесе техникалық өңдеуге жатады. Реттелетін өнімді залалсыздандыруға, тазартуға немесе өңдеуге байланысты шығындарды оның иелері төлейді. Ғылыми немесе өзге де құндылығы бар карантиндік объектілерге жұқтырған егу және отырғызу материалдары, олардың иелері олармен байланысқан кезде уәкілетті ұйымға зерттеуге жіберіледі. Карантиндік объектілермен инфекция жойылғаннан кейін тұқымдар мен отырғызу материалдары иелеріне қайтарылады. Реттелетін өнімдерді (оның ішінде почта, қол жүгі мен багаждан) шығаруды өсімдіктер карантині жөніндегі мемлекеттік инспектор жүзеге асырады, алып қою туралы акт жасалады.

Реттелетін өнімдерді карантиндік тексеруден өткізіп, өсімдіктер карантині бойынша қажетті шараларды жүзеге асырғаннан кейін, өсімдіктер карантині жөніндегі мемлекеттік инспектор ілеспе тауарлар мен көлік құжаттарына мемлекеттік карантиндік фитосанитариялық бақылау мен қадағалаудың өтуі туралы тиісті мөр қояды және иесіне карантиндік фитосанитариялық бақылау мен қадағалау сертификатын береді. Фитосанитариялық бақылау бекеттеріндегі реттелетін өнімдермен жүк операцияларын (басқа көлік құралдарына ауыстырып тиеу) оның иесі мемлекеттік карантиндік фитосанитариялық бақылауды және қадағалауды және міндетті карантиндік тексеруді жүргізгеннен кейін өсімдіктер карантині жөніндегі мемлекеттік инспектордың рұқсатымен жүзеге асырады.

Импортталатын реттелетін өнімдер, сондай-ақ фитосанитариялық бақылау бекеттерінде карантинге қойылған көліктер реттелетін өнімнің соңғы тағайындалған жерінде карантиндік тексеруден өтеді. Реттелетін өнімдер мен көлік құралдарын тексеруді, реттелетін өнімнің тағайындалған жеріне талдау және сараптама жүргізу үшін үлгілерді іріктеуді уәкілетті органның аумақтық бөлімшесінің өсімдіктер карантині жөніндегі мемлекеттік инспекторлары кейіннен зиянкестердің, өсімдіктер аурулары мен арамшөптердің түрлер құрамын анықтау үшін сараптама жүргізіп, оның негізінде тексеру актісі жазба жасалады. осы өнімді пайдалану шарттары туралы.

Карантиндік объектілермен ластанған көлік құралдары мен реттелетін өнімдер, дезинфекциясы қамтамасыз етілген өнімдер, сондай-ақ карантинде болуы мүмкін қауіпті көлік құралдары мен реттелетін өнімдер Қазақстан Республикасының өсімдіктер карантині жөніндегі бас мемлекеттік инспекторы белгілегендей залалсыздандырылуға жатады. Өсімдіктер карантині жөніндегі мемлекеттік инспекторлардың нұсқауымен қарастырылған, карантиндік тексеру нәтижелері бойынша реттелетін өнімдерді залалсыздандыруды реттелетін өнімнің иелері фумигациялық топтармен келісім-шарт негізінде жүзеге асырады.

Фитосанитариялық бақылау посттарында реттелетін өнімдерде карантиндік объектілер табылған кезде, дезинфекциялау жұмыстары Еуразиялық экономикалық одақтың кедендік шекарасына сәйкес келетін Қазақстан Республикасының Мемлекеттік шекарасы арқылы өткізу пункттерінде, фумигация камераларында, сөрелерде, кемелер мен баржаларда, вагондарда, контейнерлерде және басқа да түрлерде жүргізіледі. көлік. Тасымалданатын көлік құралдарының барлық түрлері, сондай-ақ Қазақстан Республикасының карантиндік аймақтарынан шығарылған өнімдер қалдықтармен бірге міндетті түрде өңделуге және қажет болған жағдайда өсімдіктер карантині жөніндегі мемлекеттік инспектор белгілеген орындарда фумигациялауға жатады.

Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрінің 2015 жылғы 29 маусымдағы № 15-08 / 590 бұйрығымен бекітілген "Қазақстан Республикасының аумағын карантиндік объектілерден және бөтен түрлерден қорғау ережелерінің" 9-тармағына сәйкес, импортталатын реттелетін өнімдер жабық немесе оқшауланған түрде Қазақстан Республикасының аумағы арқылы тасымалданады. қызмет көрсетуге болатын және мөрленген контейнерлер, герметикалық қаптама, вагондар, фургондар, тоңазытқыштар және басқа да көлік құралдары.

Реттелетін өнімнің иесі уәкілетті органның департаментінің облыстың (республикалық маңызы бар қаланың, астананың) аумақтық бөлімшесіне кез-келген тәсілмен реттелетін өнімдердің келгендігі туралы хабарлайды және белгіленген жерге карантиндік фитосанитариялық бақылау мен қадағалау үшін реттелетін өнімдерді белгіленген жерге, жеткізілген күннен кейінгі бір жұмыс күнінен кешіктірмей ұсынады.

"Қазақстан Республикасын карантиндік объектілерден және бөтен түрлерден қорғау ережелерінің" 10-тармағына сәйкес карантиндік объектілермен және бөтен түрлермен жасырын инфекцияның карантиндік өнімдері енгізу-карантиндік питомниктерде міндетті түрде тексерілу шартымен әкелінеді:

тұқымдық және отырғызылатын материалдардың, оның ішінде ғылыми селекциялық және сорттық сынақтарға арналған үлгілер;

ғылыми-зерттеу институттары мен ботаникалық бақтар арасындағы алмасу ретіндегі тұқым және отырғызу материалдарының үлгілері.

Осы өнімдерді енгізу-карантиндік питомниктерде міндетті тексеруге қойылған шектеулерді бұзу Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 400-бабының екінші бөлігінде де анықталуы мүмкін.

Сот актілері банкінің сайтында жарияланған Қарағанды қаласының мамандандырылған ауданаралық әкімшілік сотының сот тәжірибесінен мысалды қарастырайық. Сонымен, "AIST Green" ЖШС-нің реттелетін өнімдердің 2019 жылғы 20 ақпанда келуі туралы хабарламасына сәйкес, реттелетін өнімдердің Словакия Республикасынан жеткізілгені анықталды - 65 748 дана көлемінде түрлі гүлдердің және 33030 дана мөлшерінде гүлдер кесілгені анықталды. Тасымалдау ілеспе құжаттармен (2019 жылғы 18 ақпандағы ЕС / СК / 009337 / У фитосанитарлық сертификаты және

2019 жылғы 19 ақпандағы № 580-19004296 әуе жүкқұжаты) әуе арқылы жүзеге асырылды. Сары-Арқа әуежайына кіру орнында карантиндік фитосанитарлық бақылау (қадағалау) кезінде 1 картон қорапта 200 дана көлемінде Лизиантус гүлдерінің кесектерінен таңдалған үлгілерде израильдіктер карантиндік объект болып табылды: батыс гүлдері (тірі ересектер), бұл карантиннің қорытындысымен расталады 2019 жылғы 25 ақпандағы № 7 фитосанитарлық сараптама. Серіктестіктің өкілі І. хаттамада көрсетілген мән-жайларды тыңдап, дауласпады, тағылған әкімшілік құқық бұзушылықпен келіседі.

Сот отырысында өсімдіктер карантині жөніндегі мемлекеттік инспектор С. тәркіленген өнімді жоюға, дезинфекциялауға және қайта өңдеуге болмайды деп түсіндірді. Іс материалдарын зерделеп, ұсынылған дәлелдерді өзектілігі, сенімділігі және рұқсат етілгендігі тұрғысынан бағалағаннан кейін, сот іске қатысушы адамдардың түсініктемелерін тыңдап, келесі қорытындыға келеді.

Заңды тұлғаның әрекеттері Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 400-бабы 2-бөлігінің 1) тармақшасы бойынша дұрыс анықталған, яғни реттелетін өнімдерді импорттағанда Қазақстан Республикасының өсімдіктер карантині саласындағы заңнамасын бұзу: карантиндік объектілермен жұқтырылған реттелетін өнімдерді және бөтен түрлерді Қазақстан Республикасының аумағына әкелу. серіктестік осы құқық бұзушылық үшін әкімшілік жауапкершілікке тартылатын байланыс.

Сонымен, "Өсімдіктер карантині туралы" Заңның 13-бабы 2-1-тармағының 2) тармақшасына сәйкес карантиндік объектілермен және бөтен түрлермен ластанған реттелетін өнімдерді Қазақстан Республикасының аумағына әкелуге тыйым салынады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 25-бабының 1-тармағына сәйкес, осы Кодексте әкімшілік жауапкершілік қарастырылған заңды тұлғаның заңсыз әрекеті немесе әрекетсіздігі әкімшілік құқық бұзушылық деп танылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 40-бабының 2-бөлігіне, 55-бабының 2-бөлігіне сәйкес, құқық бұзушылық жасаған адамды заңның талаптарын сақтау және заңдылықты құрметтеу рухында тәрбиелеу, сондай-ақ құқық бұзушының да, басқа адамдардың да жаңа құқық бұзушылықтардың алдын алу мақсатында тәрбиелеу мақсатында әкімшілік жаза қолданылады. Әкімшілік жаза әділ, құқық бұзушылықтың сипатына, оны жасау жағдайларына сәйкес болуы керек.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 400-бабы 2-бөлігіндегі санкция реттелетін өнімдерді залалсыздандыру және қайта өңдеу мүмкін болмаған жағдайда тәркілеу түріндегі қосымша өндіріп алуды қарастырады. *Реттелетін өнімді тәркілеу актісінен 2019 жылғы 26 ақпанда бұдан шығатыны, өнімдер батыс гүлдерімен жұқтырылған және оларды күйдіру арқылы жою керек. Сот жасалған әкімшілік құқық бұзушылықтың сипатын, жауапкершілікті жеңілдететін мән-жайларды - келтірілген әкімшілік құқық бұзушылық туралы келісім, жағымсыз салдарлардың болмауы, болмауы: балама санкция, жауапкершілікті ауырлататын мән-жайларды ескере отырып,*

субъектінің осы түрі үшін 30 АЕК мөлшерінде айыппұл салуды қажет деп санайды, карантиндік объектіге жұқтырылған карантинге жатқызылған өнімді тәркілей отырып. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 829-11-бабының 2-тармағының талаптарына сәйкес жауапкершілікті жеңілдететін мән-жайлардың болуына байланысты сот әкімшілік айыппұлдың мөлшерін 30% төмендетуге болады деп санайды. 30 АЕК мөлшеріндегі айыппұл сомасы 75,750 теңгені құрайды, ал 30% төмендеп - 53 025 теңгені құрайды.

2019 жылғы 26 наурыздағы қаулысымен Қарағанды қаласының мамандандырылған ауданаралық әкімшілік соты "АИСТ ГРИН" ЖШС-ны ӘҚБтК-нің 400-бабы 2-бөлігінің 1-тармақшасы бойынша әкімшілік жауапкершілікке тартты және 53 025 (елу үш мың жиырма бес) теңге мөлшерінде айыппұл салынды. карантиндік объектіге жұқтырылған карантинге жатқызылған өнімді тәркілеу.

Алматы қаласының мамандандырылған ауданаралық әкімшілік сотының тәжірибесінен тағы бір мысал. Сонымен, 2019 жылғы 18 ақпанда "Өсімдіктер карантині туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 7-бабы 1-тармағының 24-тармақшасына сәйкес, өсімдіктер карантині және өсімдіктерді қорғау саласындағы мемлекеттік инспекция және фитосанитариялық бақылау постының бас маманы А., 02.11.2019 жылғы № 344, 3-тармақтың 2-тармақшасына сәйкес Қазақстан Республикасының Кәсіпкерлік кодексінің 2019 жылғы 15 қазандағы № 375-V ЗРК-нің 2019 жылғы 15 ақпандағы № 375-V ЗРК карантиндік өнімдердің соңғы тағайындалған жерінде карантиндік тексеру жүргізу кезінде "Алматы Тұқым Агрофирмасы" ЖШС Алматыға жоңышқа тұқымын әкелгені анықталды. саны 2000 кг-да карантиндік арамшөппен ауырған - ОҚО / Сайрам ауданы, Ақсукеңт ауылдық округі, Ақсу ауылы, Иманалиев көшесі, 7/7 / "Өсімдіктер карантині туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 13 бабы 2-1 тармағының 2 тармақшасын бұзып, "Әкімшілік құқық бұзушылық туралы" Қазақстан Республикасы Кодексінің 400-бабы 2-бөлігінің 1-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық фактісі. 2000 кг мөлшеріндегі карантиндік өнімдердің ластанған партиясы мөрленеді және оқшауланған салқын бөлмеде жою туралы комиссия қажетті карантиндік шаралар туралы шешім қабылданғанға дейін орналастырылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық фактісі бойынша, жұқтырған адамды сату түрінде жасалған, карантинге жатқызылған өнімді әкелу, ішкі тасымалдау және сату кезінде өсімдіктер карантині саласындағы Қазақстан Республикасының заңнамасын бұзғаны үшін "Әкімшілік құқық бұзушылық туралы" Қазақстан Республикасы Кодексінің 400-бабы 1-тармағының 2-бөлігімен әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама жасалды. карантинге жатқызылған өнімнің карантиндік объектілері.

Сот отырысында Өсімдіктер карантині және фитосанитарлық бақылау жөніндегі мемлекеттік инспекциясының бас маманы Ә. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамада көрсетілген фактілерді растады, сот отырысында "Алматы Агрофирма

Алматы Тұқымдары" ЖШС өкілі әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамадағы фактілерді растап, кінәсін толық мойындады. . Іс материалдарын зерделей келе, сот Алматы қаласы Агроөнеркәсіптік кешендегі мемлекеттік инспекция комитетінің аумақтық инспекциясының "Алматы Тұқым Агрофирмасы" ЖШС-нің іс-әрекеті Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 400-бабы, 1-тармағы, 1-тармағына сәйкес Қазақстан Республикасының карантин саласындағы заңнамасын бұзуға жарамды деп санайды. карантинге жатқызылған объектілерді карантинге жатқызылған өнімдерді сату түрінде жасалған карантиндік өнімдерді әкелу, ішкі тасымалдау кезінде және сатқан кездегі өсімдіктер.

Өсімдіктер карантині және өсімдіктерді қорғау жөніндегі мемлекеттік инспекцияның және А. фитосанитариялық бақылау постының бас маманы карантинге ұшыраған жұқпалы өнімдердің 1 сынамасын / 1 кг / іріктеп алып, анықталған энтомологиялық объектінің карантиндік түрге жататындығын растау үшін оларды Алматы зоналық карантиндік зертхананың уәкілетті ұйымына жіберді. 02.15.2018 жылғы № 1018 карантиндік сараптама актісіне сәйкес, карантиндік объектіге өнімдерді жұқтыру фактісі расталды.

"Алматы Тұқымы Агрофирмасы" ЖШС-нің шараптары әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама, іріктеу актісі, фитосанитарлық карантиндік сараптаманың қорытындысы, карантиндік өнімдерден босату туралы актімен және басқа да материалдармен расталады. Әкімшілік ықпал ету шарасын белгілеу кезінде сот жеңілдететін, ауырлататын мән-жайларды ескерді, кінәлі соттың жеке басын анықтау " Алматы Агрофирма Алматы Тұқымдары" ЖШС-ні 30 АЕК мөлшерінде әкімшілік айыппұл түрінде әкімшілік жазаға тартуға болады деп санайды.

Алматы қаласының мамандандырылған ауданаралық әкімшілік соты 2019 жылғы 01 наурыздағы қаулысымен "Алматы семена "Агрофирма" ЖШС ӘҚБТК-нің 400-бабының 2-бөлігінде, 1-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықты жасағаны үшін кінәлі деп танып, 75,750 (жетпіс бес мың жеті жүз елу) теңге сомасына 30 (отыз) айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде әкімшілік айыппұл салынды.

Қылмыстың субъективті жағы бұл әрекеттің тікелей қасақаналық түрінде де, абайсызда да жасалуы мүмкіндігімен сипатталады.

Түсіндірілген құқық бұзушылықтың субъектісі - жеке тұлғалар, лауазымды тұлғалар, шағын бизнес немесе коммерциялық емес ұйымдар, орта бизнес, ірі бизнес.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 400-бабының 3-тармағында көзделген құқық бұзушылықтың объектісі карантиндік объектілерді бөлу есебін жүргізудің белгіленген тәртібі, сондай-ақ өсімдіктер карантині саласындағы мемлекеттік бақылау және қадағалау объектілерінде өсімдіктер карантині шараларын ұйымдастыру тәртібі болып табылады.

"Өсімдіктер карантині туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 12-бабына сәйкес мемлекеттік карантиндік фитосанитариялық бақылау мен қадағалау объектілері болып табылады:

1) ауылшаруашылық, орман және сәндік дақылдардың, өсімдіктер мен олардың бөліктерінің егу және отырғызу материалдары (кесектер, баданалар, түйнектер, жемістер), сондай-ақ карантиндік объектілердің тасымалдаушысы бола алатын кез келген басқа өсімдік өнімдері;

2) өсімдіктердің қоздырғыштары - тірі саңырауқұлақтар, вирустар, бактериялар, сондай-ақ нематодтар, кенелер мен жәндіктер;

3) жәндіктер, өсімдіктердің қоздырғыштары, гербариялар және тұқымдар коллекциясы;

4) карантиндік объектілердің тасымалдаушылары бола алатын ауылшаруашылық техникасы мен өңдеуге арналған қондырғылар, автокөлік құралдары, контейнерлердің барлық түрлері, орам материалдары, өсімдік материалдарынан жасалған өнеркәсіптік тауарлар мен бұйымдар, монолиттер мен топырақ үлгілері;

5) ұйымдардың, шаруа немесе фермер қожалықтарының, шаруашылық учаскелері мен саяжай учаскелерінің, өсімдік тектес, ауылшаруашылық, орман, су және өзге де мақсаттағы өнімді өсіру, дайындау, сақтау, қайта өңдеу және өткізу аумағы мен үй-жайлары;

6) ішкі сауда объектілері, теміржол станциялары, автостанциялар, өзен порттары, теңіз айлағы, почта операторларының өндірістік объектілері;

7) жергілікті атқарушы органдардың Қазақстан Республикасының өсімдіктер карантині саласындағы заңнамасын сақтауын.

Қылмыстың объективтік жағы келесі әрекеттердің бірін жасауда көрінеді:

- карантиндік объектілердің таралуын уақтылы немесе тиісінше есепке алмау;

- өсімдіктер карантині саласындағы мемлекеттік бақылау және қадағалау объектілерінде өсімдіктер карантині жөніндегі іс-шараларды уақтылы немесе тиісінше ұйымдастырмау.

Сонымен, "Өсімдіктер карантині туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 13-1-бабына сәйкес, карантиндік объектілерді уақтылы анықтау және олардың тарату орталықтарының, жер және орман алқаптарының, ауылшаруашылық, сәндік, дәрілік және басқа дақылдардың, құрылыстардың дақылдары мен отырғызу учаскелерінің шекараларын анықтау мақсатында; құрылыстарды, контейнерлерді, қоймаларды, реттелетін өнімді өндіруге, өңдеуге, сақтауға, тасымалдауға және сатуға байланысты ұйымдардың басқа объектілері мен аумақтарына және басқа да объектілерге; инфекцияның көзі және карантиндік объектілердің таралуы. Бұл жұмыстардың орындалуын жеке және заңды тұлғалар өсімдіктер карантині жөніндегі мемлекеттік инспекторлардың, сондай-ақ Республикалық фитосанитарлық диагностика және болжау әдістемелік орталығының нұсқауларына сәйкес қамтамасыз етеді.

Зерттеу нәтижелері, сондай-ақ осы жағдайда анықталған зиянкестер, өсімдіктердің қоздырғыштары және арамшөптер осы объектілердің карантиндік түрлерге жататынын анықтау және растау үшін өсімдіктер карантині жөніндегі мемлекеттік инспекторларға жіберіледі. Объектілерді анықтау мүмкін болмаған жағдайда, өсімдіктер карантині жөніндегі мемлекеттік инспекторлар оларды уәкілетті ұйымға олардың карантиндік түрлерге жататындығын растау үшін жібереді.

Уәкілетті органның аумақтық бөлімшелерінің өсімдіктер карантині жөніндегі мемлекеттік инспекторлары аталған объектілерге бақылау тексерулерін жүргізеді. Зерттеу нәтижелері карантиндік фитосанитариялық бақылау мен қадағалауды жүргізу туралы актіде ресімделеді.

Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрінің 2015 жылғы 29 маусымдағы № 15-08 / 590 бұйрығымен бекітілген "Қазақстан Республикасын карантиндік объектілерден және бөтен түрлерден қорғау ережелерінің" 48-тармағында карантиндік объектілерді анықтау және олардың тарату орталықтарының шекараларын анықтау мақсатында көрсетілген. Орман және орман алқаптары, ауылшаруашылық, декоративті, дәрілік және басқа дақылдардың дақылдары мен екпелері, ғимараттар, құрылыстар, контейнерлер, қоймалар, өндіріске байланысты ұйымдардың басқа объектілері мен аумақтары жүйелі түрде тексерілуге жатады, карантиндік объектілерді жұқтыру және тарату көзі болуы мүмкін реттелетін өнімді және басқа да объектілерді өңдеу, сақтау, тасымалдау және сату.

Бұл жұмыстардың орындалуын жеке және заңды тұлғалар өсімдіктер карантині жөніндегі мемлекеттік инспекторлардың, сондай-ақ Республикалық фитосанитарлық диагностика және болжау әдістемелік орталығының нұсқауларына сәйкес қамтамасыз етеді.

Уәкілетті органның аумақтық бөлімшелерінің өсімдіктер карантині жөніндегі мемлекеттік инспекторлары осы объектілерге бақылау тексерулерін жүргізеді. Бақылау сараптамасының нәтижелері белгіленген үлгідегі өсімдіктер карантинін бақылау актісінде ресімделеді.

"Қазақстан Республикасын карантиндік объектілерден және бөтен түрлерден қорғау ережелерінің" 49-тармағына сәйкес, карантиндік объектілерді сәйкестендіру кезінде карантиндік аймақтар олардың таралу шекараларын көрсете отырып, карантиндік объектінің түрімен белгіленеді. Облыста, астананың республикалық маңызы бар қаласында карантиндік аймақ құру туралы шешімді уәкілетті органның аумақтық бөлімшесінің ұсынысы бойынша тиісті жергілікті атқарушы орган қабылдайды.

Қылмыстың субъективті жағы бұл әрекетті қасақана немесе немқұрайлылық түрінде де жасауға болатындығымен сипатталады.

Құқық бұзушы субъектісі арнайы - лауазымды тұлға.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 400-бабының 4-бөлігінде, қосымша белгіні қоспағанда, түсініктеме берілген мақаланың үшінші бөлігінде көрсетілген

Әкімшілік құқық бұзушылықтың элементтері (объект, объективтік жағы, субъективтік жағы, субъектісі) бар - бұл жаза әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 684-бабының 1-бөлігіне сәйкес мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 400-бабының екінші бөлігінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 705-бабына сәйкес өсімдіктер карантині саласындағы уәкілетті орган және оның жергілікті органдары 400-бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің бірінші, үшінші және төртінші бөліктері). Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және әкімшілік жаза қолдануға құқылы:

1) Қазақстан Республикасының өсімдіктер карантині жөніндегі бас мемлекеттік инспекторы және оның орынбасары;

2) тиісті облыстардың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың өсімдіктер карантинінің бас мемлекеттік инспекторлары;

3) Қазақстан Республикасының тиісті әкімшілік-аумақтық бірліктерінің және фитосанитариялық бақылау бекеттерінің өсімдіктер карантині жөніндегі мемлекеттік инспекторлары.

Сондай-ақ, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 720-бабының 2-бөлігіне сәйкес, мемлекеттік кірістер органдары 400-бапта (бірінші бөлігінде) қарастырылған әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды, бұл әкімшілік құқық бұзушылықтар автомобиль, теңіз өткізу пункттерінде және тауарлардың Қазақстан Республикасының мемлекеттік шекарасы арқылы өтетін басқа орындарында жасалған кезде.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 804-бабы 1-бөлігінің 15) және 31) тармақшаларына сәйкес соттар қараған әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттаманы уәкілетті лауазымды адамдар жасауға құқылы:

- карантин және өсімдіктерді қорғау органдары (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 400-бабы, екінші бөлігі);

- мемлекеттік кірістер органдарының, сондай-ақ Қазақстан Республикасының Мемлекеттік шекарасы арқылы автомобиль өткізу пункттерінде әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекстің 400-бабының екінші бөлігінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтар үшін.

401-бап. Қазақстан Республикасының астық туралы заңнамасын бұзу

1. Астықты экспорттау және импорттау кезінде тиісті астық сапасының паспорттарынсыз сату -

жеке тұлғаларға - бес, шағын бизнес субъектілері үшін - он, орта бизнес үшін - он бес, ірі бизнес үшін - жүз елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Алып тасталды - ҚР 04.12.2015 № 435-V Заңымен

3. Астық қабылдау кәсіпорны астықтың сандық және сапалық есебін жүргізу ережелерін, астық қолхаттарын беру, айналымы және өтеу ережелерін, астық қолхаттарын ұстаушылардың мемлекеттік электрондық тізілімін қалыптастыру және жүргізу ережелерін:

1) астық қабылдау кәсіпорнына келіп түскен астықтың дұрыс тіркелмегендігі;

2) астықты дұрыс тазаламау, кептіру;

3) астықты тиеп жөнелту;

4) астықтың сандық және сапалық есебі кітабының талапқа сай болмауы;

5) астықтың есептелген физикалық салмағын анықтау тәртібін сақтамау;

6) астық қолхатын беру және өтеу мерзімдерін сақтамау;

7) астық қолхаттарын ұстаушылардың мемлекеттік электрондық тізіліміне жалған мәліметтер енгізу;

8) алып тасталды - ҚР 09.04.2016 № 502-V Заңымен (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз).

9) алып тасталды - ҚР 09.04.2016 № 502-V Заңымен (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз).

10) алып тасталды - ҚР 09.04.2016 № 502-V Заңымен (қолданысқа енгізілу тәртібін 2-баптан қараңыз).

орта бизнеске екі жүз, ірі бизнеске үш жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

4. "Астық туралы" Қазақстан Республикасының Заңымен рұқсат етілген қызметті қоспағанда, қабылдаушы кәсіпорынның астық қолхаттарын беру арқылы қойма қызметі бойынша қызметтер көрсетумен байланысты емес қызметті жүзеге асыруы, -

орта бизнеске жүз жиырма, ал ірі бизнеске үш жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

4-1. Нан пісіру кәсіпорны кепілдіктер беру және (немесе) оның мүлкін үшінші тұлғалардың міндеттемелеріне кепіл ретінде беру -

лицензияның қолданылуын тоқтата отырып, орта бизнеске жүз жиырма, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне үш жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

5. Астық қабылдау кәсіпорны астықтың саны мен сапасының көрсеткіштерін жүйелі түрде (қатарынан күнтізбелік алты айда екі және одан да көп рет) бұрмалау, егер олар құжатталған болса -

орта бизнеске екі жүз, ірі бизнеске бес жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

6. Қабылдаушы кәсіпорынның астық қолхаттарын бере отырып, қойма қызметі бойынша қызметтер көрсету жөніндегі қызметті жүзеге асыру мүлдем мүмкін болмайтын немесе айтарлықтай нашарлататын негізгі құралдарды иеліктен шығаруы, - лицензияның қолданылуын тоқтата отырып, орта бизнеске жүз, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне екі жүз сексен айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

7. Осы баптың төртінші, бесінші, алтыншы бөліктерінде көзделген әкімшілік жауаптылыққа әкеп соқтырған бұзушылықтарды жоймау, лицензияның қолданылуын тоқтата тұру мерзімі аяқталғаннан кейін -

орта кәсіпкерлік субъектілеріне екі жүз елу, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне - лицензиядан айыра отырып, бес жүз елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

8. Алып тасталды - ҚР 04.12.2015 № 435-V (01.01.2016 бастап қолданысқа енгізіледі) Заңымен.

9. Алып тасталды - ҚР 04.12.2015 № 435-V Заңымен (01.01.2016 бастап қолданысқа енгізіледі).

10. Астық қабылдау кәсіпорнын уақытша басқару кезінде уақытша басқару комиссиясының немесе уақытша әкімшіліктің мүшелерінің Қазақстан Республикасының астық туралы заңнамасын бұзуы -

жеке тұлғаларға, шағын бизнес субъектілеріне елу мөлшерінде, орта бизнес үшін - жүз, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне бес жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

11. Астық қабылдау кәсіпорндарының астықты сақтау тәртібін, сондай-ақ олардың сандық және сапалық сақталуын қамтамасыз ететін шараларды сақтамауы, белгіленген тәртіппен оның иесінің астық сынамаларын алуына жол бермеуі -

орта кәсіпкерлік субъектілеріне - жүз, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне - жүз елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Түсіндірілген құқық бұзушылықтың нысаны тиісті сапа сертификаттарымен астықты экспорт және импорт кезінде сатудың белгіленген тәртібі болып табылады.

Құқықбұзушылықтың объективті жағы астықтың тиісті сапалық паспорты жоқ экспорт пен импорт кезінде астықты сату бойынша іс-әрекеттерде көрінеді.

"Астық туралы" Қазақстан Республикасының 2001 жылғы 19 қаңтардағы № 143 Заңының 1-бабының 13-2) тармақшасында "астық сапасының паспорты" "астық сапасының нақты көрсеткіштерін және олардың стандарттау құжаттарының және (немесе) келісімшарт талаптарына сәйкес келуін куәландыратын құжат" білдіреді.

"Астық туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 8-бабына сәйкес астық сапасына сараптама Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен

аккредиттелген зертханаларда жүзеге асырылады. Астық экспорты мен импорты кезінде астық сапасының паспортынсыз, сондай-ақ Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес талап етілетін басқа құжаттарсыз сатуға жол берілмейді.

Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрінің 2015 жылғы 23 сәуірдегі № 4-1 / 364 бұйрығымен бекітілген "Астық сапасын тексеру және астық сапасының паспортын беру тәртібіне қойылатын талаптар" 16 тармағына сәйкес астық сапасының паспорты мыналарды қамтиды:

1) сыртқы экономикалық қызметтің тауар номенклатурасының коды (бұдан әрі - СЭҚ ТН);

2) шығарылған күні, айы, жылы - ай сөзбен көрсетіледі;

3) қолданылу мерзімі;

4) жөнелтуші - жөнелтушінің аты көрсетіледі;

5) жөнелту пункті - жөнелту станциясының атауы көрсетіледі;

6) астық қабылдау кәсіпорнының атауы;

7) көлік құралы (қойма) № - көлік құралының, вагонның, кемеңің немесе қойманың нөмірі көрсетіледі;

8) масса - пакеттің массасы килограммен көрсетіледі;

9) орындар саны - қаптамаланатын тауарларға арналған немесе "үймелі түрде" жазылған - сусымалы жүктерге;

10) алушы - алушының аты мен елі көрсетіледі;

11) тағайындалған пункт - тағайындалған станцияның атауы көрсетіледі;

12) стандарттау жөніндегі нормативтік құжаттар және (немесе) келісімшарт - стандарттау жөніндегі нормативтік құжаттың нөмірі және (немесе) келісімшарттың нөмірі мен күні көрсетіледі;

13) дақылдың атауы - астықтың осы түрі бойынша стандарттау жөніндегі нормативтік құжатқа сәйкес дақылдың атауы, жүгеріге "дәнде" немесе "шоқтағы" деген сөздер қосылады, қоспаның құрамы астық қоспасында процентпен көрсетіледі;

14) тип - стандартқа сәйкес типтік нөмір рим цифрларымен бекітіледі. Бөлме түрлері мен олардың құрамының қоспасы таралу ретімен орналастырылуы керек;

15) кіші түрі - кіші түрі араб цифрларымен жазылады. Қосалқы қосылыстардың таралуы және олардың құрамы бойынша кіші түрлерінің нөмірлері көрсетіледі;

16) сынып - стандарттау жөніндегі нормативтік құжатқа сәйкес сынып нөмірі араб цифрларымен бекітіледі. Стандарттау нормативті құжатындағы төменгі класс нормаларына сәйкес келмейтін астық сыныпқа жатпайтын белгіні көрсетумен "класс емес" болып анықталады. Дәнді астық үшін - "стандартты" немесе "стандартты емес", егер ол стандарттау нормативті құжатының талаптарына сәйкес келмесе, көрсетілуі керек;

17) түс - стандарттау нормативті құжатына сәйкес түс сипаттамалары беріледі. Ағартылған бидай түссіздену дәрежесімен сипатталады, мысалы: "ағартылған II

дәрежелі", қара дән "қараңғы" немесе "қараңғы" деп анықталған; ұнтақты дәндердің қосылуына байланысты түс ауытқуы бар "бидай" - "түсті атиптік емес";

18) иіс - стандарттау нормативтік құжатының талаптарына сәйкес көрсетіледі. Егер өтінімнің талаптары ерекше иістің болуына мүмкіндік берсе, иістің атауы көрсетілуі керек;

19) ластану - астық қорының зиянкестерімен астықтың ластануының бар екендігін және ластану дәрежесін көрсетеді. Егер инфекция болмаса, "анықталмағанын" көрсетіңіз;

20) табиғат - граммен жақын 1 грамға дейін бекітіледі;

21) ылғалдылық - нақты ылғалдылық стандарттау нормативті құжатында көрсетілген дәлдікпен көрсетіледі.

Жүгері астындағы шөпте болған кезде дәннің ылғалдылығы фракция түрінде көрсетіледі, мұнда дәннің ылғалдығы алымда, ал шыбықтың ылғалдығы деноминаторда көрсетілуі керек;

22) шыныға ұқсас - бидай мен күрішті дәлдігі 1% көрсетеді;

23) глютеннің массалық үлесі - бидай дәніне салынады

1% дәлдікпен шикі глютен мөлшері; жуылмайтын глютені бар бидайға - "кір жуылмайтын" жазылуы керек;

24) глютен индексі - бүтін санмен бекітілген;

25) глютен сапасы - шартты бірліктердің саны (бүтін) көрсетіледі;

26) топ - сөздермен жазылады (бірінші, екінші, үшінші), "жуылмай" қойылады - бағанға сызықша қойылады;

27) арамшөп қоспасы - арамшөп қоспасының фракцияларының қосындысы 0,1% дәлдікпен бекітіледі;

28) астық (майлы дақыл) қоспасы - астық (майлы дақыл) қоспаларының қосындысы 0,1% дәлдікпен бекітіледі.

Егер ластану немесе астық (май) қоспасы табылмаған жағдайда "0.0%" көрсетілуі керек, ал егер қоспасы 0,05% -дан аз болса, нақты соманы енгізу керек, мысалы: "0.04% " немесе "0,01" % ;

29) тамшы саны - секундтағы тамшылар санының көрсеткіші мен сынақ әдісі көрсетіледі;

30) ақуыз - сынақ әдісін көрсете отырып, толығымен құрғақ заттағы ақуыздың (белоктың) құрамын білдіреді;

31) арнайы белгілер - қажет болған жағдайда:

егер астық кептірілген болса - "кептірілген";

аэрация және газсыздандыру күні, фумиганттың атауы (егер дән фумитацияланған болса);

егер астықта металл-магниттік қоспалар анықталса, оның массасы 1 кг дән үшін 1 миллиграмм дәлдігімен көрсетіледі;

бидай қателіктермен зақымданған кезде, осы зиянкестермен зақымданған дәндер 0,1% дәлдікпен жазылады;

бидай мен тарыдағы балқытылған дәндер болған кезде - олардың мөлшері 0,1% дәлдікпен;

кемшілік дәрежесі (уыт, көгерген, қыша иісі бар астық үшін);

32) қосымша индикаторлар - көрсетіледі:

стандарттау жөніндегі нормативтік құжатта көзделмеген, бірақ шартта қарастырылған сапа көрсеткіштері, оларды тестілеу әдістемесі және нәтижелері осы тестілеу рәсімінде көрсетілген дәлдікпен;

астық сапасының сертификаты түрінде бағандар жоқ стандарттау жөніндегі нормативтік құжатта көрсетілген сапа көрсеткіштері:

уыттану және алкоголь өнеркәсібі үшін жеткізілетін арпа және басқа дақылдар - 1% дәлдікпен өну қабілеті (5-ші күні) немесе өміршеңдігі (арпа) көрсетіледі;

қарақұмық, тары, күріш және жарма сұлы - пленка 0,1% дәлдікпен көрсетілген;

жарма өндіру үшін жіберілген сұлы, тары мен қарақұмық - 0,1% дәлдікпен ядро құрамын көрсетеді;

қарасора мен зығырдың майлы дақылдары - тазалығы 0,1% дәлдікпен көрсетілген;

жасымық, бұршақ, бұршақ дәндер мен жапырақтар зақымданған кезде - 0,01% дәлдікпен бүлінген дәндер саны атап өтілді;

жиналған сұлы мен жемшөп - стандартталған нормативті құжаттың талаптарына байланысты, өсірілген өсімдіктердің тұқымдары мен дәндерінің құрамын жиынтықта немесе бөлек көрсетеді, сонымен қатар, сұлы жемшөпінде - 1 килограмға 1 миллиграмм дәлдігінде және бөлшектердің мөлшерінде металломагниттік қоспалардың болуы;

дәнді дақылдар - 1% дәлдікпен бекітілген астық шығымдылығы;

күріш - қызыл, сарғыш және глютинді дәндердің болуын көрсетеді, дәлдігі 0,1%;

қарақұмық және жарма сұлы - астық қорларының өлі зиянкестерінің үлгілері көрсетіледі;

тары - 0,1% дәлдікпен сұр, қою қоңыр және қара түсті гүлді қабықшалары бар дәндердің құрамын көрсетеді;

балалар тағамы үшін тары, сұлы және қарақұмық - сәйкестік сертификатының нөмірі көрсетіледі;

күнбағыс тұқымы - майдың қышқылдық мөлшері 0,1 миллиграмм калий гидроксиді дәлдігімен көрсетілген;

жем люпині - 0,1% дәлдікпен лупиннің алкалоид тұқымдарының болуын көрсетеді;

жарма сұлы - 0,1% дәлдікпен бидайдың, себілген, қара бидай мен арпаның жалпы құрамын көрсетеді;

жиналған сұлы мен жарма, қарақұмық, күріш, балалар тамағына арналған - қышқылдық 1 градус дәлдікпен көрсетілген;

мақта тұқымдары - 0,1% дәлдікпен тұқымдардың толысқандығын көрсетеді;

33) астық сапасына сертификат берген зертхананың атауы - зертхананың толық атауы көрсетіледі;

34) сертификат нөмірі - зертхананы аккредиттеу туралы куәлік нөмірі көрсетіледі;

35) қолы - зертхана маманының қолы қойылады;

36) басып шығару орны (бар болса) - мөрмен басылған зертханалар (бар болса).

Қылмыстың субъективті жағы бұл әрекетті қасақана да, абайсызда да жасауға болатындығымен сипатталады.

Құқық бұзушылықтың субъектісі жалпы болып табылады - жеке тұлға да, шағын, орта немесе ірі кәсіпкерлік субъектісі.

3-бөлім. Түсіндірілген құқық бұзушылықтың нысаны астықтың сандық және сапалық есебінің белгіленген ережелері, астық қолхаттарын беру, айналымы және өтеу ережелері, астық қолхаттарын ұстаушылардың мемлекеттік электрондық тізілімін қалыптастыру және жүргізу ережелері болып табылады.

Қазақстан Республикасында:

- Астық қолхаттарын беру, айналымға беру және өтеу ережелері, астық қолхаттарының үлгілері мен астық қолхаты берілген нысандарға қойылатын талаптар, Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрінің 2015 жылғы 9 шілдедегі № 4- бұйрығымен бекітілген Астық қолхаттарының бланкілерін шығару, алу, сақтау және жою ережелері. 1/620;

- Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрінің 2015 жылғы 19 маусымдағы № 4-1 / 546 бұйрығымен бекітілген астықты сандық және сапалық есепке алу ережесі;

- қолданыстағы бұйрықпен бекітілген астық қолхаттарын ұстаушылардың мемлекеттік электрондық тізілімін қалыптастыру және жүргізу ережелері Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрінің 2015 жылғы 28 шілдедегі № 4-1 / 699;

- Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрінің 2015 жылғы 19 маусымдағы № 4-1 / 546 бұйрығымен бекітілген астықты сандық және сапалық есепке алу ережелері.

Әкімшілік құқық бұзушылықтың объективті жағы астықтың сандық және сапалық есебін жүргізу ережелерін, астық қолхаттарын беру, айналымы және сатып алу ережелері, астық қолхаттарын ұстаушылардың мемлекеттік электрондық тізілімін қалыптастыру және жүргізу ережелерін бұзатын әрекеттермен көрінеді:

- астық қабылдау кәсіпорнына келіп түскен астықты дұрыс рәсімдемеу;
- астықты тазарту, кептіру;
- астықты тиеп жөнелту;
- астықты сандық және сапалық есепке алу кітабын тиісті түрде жүргізбеу;
- астықтың есептелген физикалық салмағын анықтау тәртібін сақтамау;
- астық қолхатын беру және өтеу мерзімінің сақталмауы.

Астық қабылдау кәсіпорнына түсетін астықтың жеткіліксіз тазалануы

"Астық қолхаттарын беру, айналымы және сатып алу ережелері, астық қолхаттарының үлгілері мен астық қолхаттарын беру нысандарына қойылатын талаптар, астық қолхаттарының бланкілерін беру, алу, сақтау және жою ережелері" 4 және 5-тармақтарына сәйкес біркелкі сапаның әр партиясына астық қолхаты беріледі. астық. Берілген астықтың барлық көлеміне берілген астық қолхаттарының санын оның иесі оның өтініші бойынша анықтайды.

Нан жинаушы серіктестік астық қолхаттарын өтініш берген күннен бастап үш күнтізбелік күннен кешіктірмей береді. Өтінімді астық иесі астық партиясы құрылғаннан кейін береді. Партияның құрылу мерзімін астық иесі анықтайды.

Астық қолхаты астықтың сандық және сапалық есебі кітабында астық иесінің жеке шотында болуынан аспайтын астық мөлшеріне беріледі. Астық қолхаттарын беру астық қолхаттарының сериялары мен түрлерінің хронологиялық тәртібімен жүзеге асырылады.

Астық қолхатын қабылдаушы ұйым астық қолхатының тиісті бөліктерінің (қойма және кепілдік куәліктердің) алдыңғы жағын толтыру арқылы жасайды. Астық қолхаты нысаны қолмен, қара, көк немесе баспа түрінде шармен немесе фонтанмен толтырылады. Астық қолхатын толтыру кезінде түзетуге жол берілмейді.

Дәнді дұрыс тазалау, кептіру

"Астықты сандық және сапалық есепке алу ережелерінің" 18-тармағына сәйкес астықты тазарту, кептіру сақтау орындарында (иелеріне бөлінбестен) жүзеге асырылады. Астықты тазарту, кептіру астықты тазарту, кептіру туралы бұйрық негізінде жүзеге асырылады, оған астық қабылдау кәсіпорнының басшысы және ӨТЗ басшысының қолы осы Қағидаларға 8-қосымшаға сәйкес нысан бойынша беріледі. Астықты тазалауға, кептіруге дейін және олар өткізілгеннен кейін астықтың талдауы карталарын тіркеумен астықтың сапасы (астық қалдықтары) анықталады. Астық кептіргіштің жұмысын жедел бақылау үшін астық кептіргіштің жұмысын есепке алу кітабы, ал таразылармен жабдықталған астық кептіргіштерде, сонымен қатар шикі және кептірілген дәнді өлшеуге арналған өлшеу журналдары жүргізіледі.

Астықты тиеп жөнелтудің жеткіліксіздігі

"Астықтың сандық және сапалық есебін жүргізу ережелерінің" 30 - 40-тармақтарына сәйкес, астықты материалдық жауапты тұлға астық қабылдау кәсіпорнының басшысы, астық қабылдау кәсіпорнының есепшісі және астық қабылдау кәсіпорнының басшысы қол қойған бұйрық негізінде осы Қағидаларға 12-қосымшаға сәйкес нысан бойынша жөнелтеді. Астықты жөнелту туралы бұйрықтар астықты жөнелтуге келіп түскен тапсырыстар тізілімін жүргізетін астық қабылдау кәсіпорнының есепшісіне тапсырылады.

Астық тиеу басталғанға дейін нан қабылдау кәсіпорнының мамандары көліктің техникалық жағдайын оның астықты тасымалдауға жарамдылығын тексереді.

Теміржол теміржолмен жүк жөнелтілімдері және сапа құжаттары негізінде (астық талдауы карталары және астық иесінің өтініші бойынша, астық сапасы туралы сертификаттар) астықты темір жолмен тиеп-жөнелтудің тізілімі осы Қағидаларға 13-қосымшаға сәйкес нысан бойынша жасалады. Жөнелтілген астыққа теміржол жүкқұжаты және сапа құжаты (астық талдауы картасы және астық иесінің өтініші бойынша, астық сапасы туралы сертификат) қоса беріледі. Астықты экспортқа жөнелту кезінде астық сапасына сертификат беріледі.

Материалдық жауапты тұлға теміржол жүкқұжаттарының толтырылуын және темір жолмен астықты жөнелту тізілімінің дұрыстығын тексереді. Астықты жолмен жөнелткен кезде, бұйрықта астық кімге тиелгені және сенімхаттың нөмірі көрсетіледі. Автомобиль жолымен астықты тиеу жүкқұжаттармен және сапа құжаттарымен (астық талдау карталары және астық иесінің өтініші бойынша, астық сапасы туралы сертификаттар) ресімделеді, оның негізінде автомобиль жолымен жөнелтілген астыққа шот-фактуралардың тізілімі осы Регламентке 14-қосымшаға сәйкес нысан бойынша жасалады.

Жөнелтуге тапсырыс, жүкқұжаттар, тиелген астық регистрлері, астық талдау карталары, астық сапасы туралы сертификаттардың көшірмелері наубайхана бухгалтериясына жіберіледі. Осы құжаттарға сәйкес астық шығыс ретінде есептен шығарылады. Астық иесіне астық қолхатында көрсетілген мөлшерде және сапада жіберіледі.

Астықты ылғал, арамшөптер мен астық қоспаларына арналған астық сапасының индикаторларымен тиеу кезінде сақтау шартында көрсетілгендерден басқа, нақты сапаны ескере отырып, тараптардың келісімі бойынша физикалық жеңілдік немесе есептелген физикалық салмаққа рұқсат етілуі мүмкін. Егер тараптар келіспесе, дау сотта шешіледі.

Нақты сапа ылғалдылық, арамшөптер мен астық қоспаларының келісімшарттық нормалардан ауытқуы кезінде тиелген астық мөлшерін есептеу келесі тәртіппен жүргізіледі:

1) ылғалға жеңілдіктер мен табиғи жеңілдіктердің пайызы мына формула бойынша есептеледі:

$$U_B = \frac{100 \times (a - б)}{100 - б},$$

мұндағы U_B - бұл табиғи жеңілдіктер немесе ылғалға берілетін пайыздардың пайызы ;

a - сақтау шарты бойынша астықтың ылғалдылығы, %;

$б$ - тиеу кезіндегі астықтың нақты ылғалдылығы, %;

2) табиғи қоспалар бойынша жеңілдіктер немесе сыйлықақылардың пайызы мына формула бойынша есептеледі:

$$(в - г) \times (100 - Ув)$$

$$Ус = \frac{\quad}{100 - г},$$

мұндағы $Ус$ - арамшөп қоспалары бойынша заттай жеңілдіктер немесе сыйлықақылардың пайызы;

$в$ - сақтау шарты бойынша арамшөп қоспаларының құрамы,%;

$г$ - жөнелту кезіндегі нақты арамшөп қоспаларының мөлшері,%;

$Ув$ - табиғи жеңілдіктер немесе ылғалға берілетін сыйақы мөлшері,%;

3) астық қоспалары бойынша табиғи жеңілдіктер немесе сыйлықақылардың пайызы мына формула бойынша есептеледі:

$$(д - е) \times (100 - Ув)$$

$$Уз = \frac{\quad}{100 - е},$$

мұндағы $Уз$ - астық қоспалары бойынша заттай жеңілдіктер немесе сыйлықақылардың пайызы;

$д$ - сақтау шарты бойынша астық қоспаларының мөлшері,%;

$е$ - тиеу кезіндегі нақты астық қоспасының мөлшері,%;

$Ув$ - табиғи жеңілдіктер немесе ылғалға берілетін сыйақы мөлшері,%;

4) табиғи жеңілдіктердің немесе ылғалдың, арамшөптердің және астық қоспаларының жалпы массасы мына формула бойынша есептеледі:

$$Пз \times (Ув + Ус + Уз)$$

$$У = \frac{\quad}{100},$$

мұндағы $Пз$ - есептелген физикалық салмақ;

5) тиелген астық көлемі = $Пз + (-) У$.

Формулалар бойынша заттай жеңілдіктер мен жеңілдіктер 0,01% дәлдікпен анықталады.

Ылғалдың, арамшөптің және астық қоспаларының астық жоғалтуының дұрыстығын әр меншік иесі үшін есептеу осы Қағидаларға 15-қосымшаға сәйкес нысан бойынша акт-есептеу арқылы жүзеге асырылады. Есептеу актісі астықтың қабылданған (қабылданғаннан кейін) және тұтынылған кездегі жеткізілім кезіндегі нақты сапасын ескере отырып, тұтынылған астық партиясына жасалады. Есептеу актісін астық қабылдау кәсіпорнының жауапты қызметкері есептеп, рәсімдейді, оған астық қабылдау кәсіпорнының бас есепшісі, ӨТЗ бастығы, материалдық жауапты тұлға қол қояды және астық қабылдау кәсіпорнының басшысы мақұлдағаннан кейін астық иесіне беріледі.

Астықтың астық қоймасы аумағындағы қозғалысы бұйрық негізінде жүзеге асырылады және астық қоймасы аумағында астықтың қозғалысы үшін осы Ереженің 16

-қосымшасына сәйкес нысан бойынша шот-фактура жазылады. Астықты қоймадан қоймаға ауыстырған кезде, партияның массасы мен сапасы астық талдау картасын тіркеген материалдық жауапты тұлғалардың қатысуымен бір рет анықталады.

Жөнелтілген тұқымның әр партиясына келесі құжаттар қоса берілуі керек:

1) барлық мәдениеттердің элиталық және суперэлитті тұқымдары, сондай-ақ өздігінен тозаңданатын линиялардың және жүгері будандарының тұқымдары - Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрінің 2004 жылғы 23 тамыздағы № 453 бұйрығымен бекітілген нысан бойынша ауылшаруашылық өсімдіктерінің тұқымына арналған сертификат;

2) барлық басқа репродукциялардың тұқымдары - бұйрықпен бекітілген нысан бойынша ауылшаруашылық өсімдіктерінің тұқымына сертификат.

Астықты сандық және сапалық есепке алу кітабы жеткіліксіз

"Астықтың сандық-сапалық есебін жүргізу қағидаларының" 41-52-тармақтарында астық қабылдау кәсіпорнының бухгалтерия осы Қағидаларға 17-қосымшаға сәйкес нысан бойынша астықтың сандық-сапалық есебі Кітабын және осы Қағидаларға 18-қосымшаға сәйкес нысан бойынша собықтағы жүгерінің сандық-сапалық есебі Кітабын жүргізетіні бекітілген.

Астық, жанама өнімдер, I, II және III санаттағы қалдықтар масса, ылғалдылық, арамшөптер мен астық қоспаларын көрсете отырып, сандық және сапалық есепке алу кітабында ескеріледі; жүгеріде - шыбықтардың салмағы мен орташа ылғалдылығы.

Сандық және сапалық есепке алу кітабында әр меншік иесі үшін, ал иелері үшін - әр дақыл, астық сыныбы және егін жылы, тұқым үшін - дақылдар, сорттар, репродукциялар, санаттар мен сыныптар бойынша жеке есептер сақталады. Жаңа егіннің дәндері мен өткен жылдардағы егіннің жеке шоттарын біріктіруге жол берілмейді. Әр түрлі дәрежедегі қабылданған ақаулы дәндер сау дәндерден бөлек қарастырылады.

Сандық және сапалық есепке алу кітабын астық қабылдау кәсіпорнының басшысы айқындайтын лауазымды адам жүргізеді, ол үшін жауап береді:

1) күнделікті сандық және сапалық есепке алу кітабындағы мәліметтерді материалдық-жауапты тұлғалардың қойма есептері мен тауарлардың таразылар тізілімінің деректерімен салыстырып отыру;

2) мәліметтерді уақтылы және сенімді түрде көрсету;

3) қоса берілген бастапқы құжаттармен бірге есептердің сақталуы үшін жауапкершілік.

Жеке шоттардағы барлық жазбалар кірістер мен шығыстар туралы операцияларды көрсететін дұрыс ресімделген және қол қойылған құжаттар, сонымен қатар сапалық құжаттар (астық сапасының сертификаттары немесе астық талдау карталары) негізінде

жасалады. Кірістер мен шығыстарды сандық және сапалық есепке алу кітабына жазбаларды бір күндегі жиынтық негізінде, келесі құжаттар негізінде жүргізуге рұқсат етіледі:

1) орташа тәуліктік үлгі бойынша сапа анықталған автомобиль көлігімен қабылданған астыққа арналған шот-фактуралардың тізімдері және автомобильмен жөнелтілген астықтың шот-фактураларының тізімдері;

2) темір жолмен қабылданған астыққа арналған шот-фактуралар және темір жолмен астықты тиеу регистрлері.

Астық тиеу және жүк алушылардың талаптары бойынша шамадан тыс жүктемелер туралы жазбалар сандық және сапалық есепке алу кітабының шығыс бөлігінде жасалады. Шамадан тыс жүктеме кезінде ағынның жоғарылауы туралы жазба қара (көк) түспен, ал шамадан тыс жүктеме кезінде ағынның төмендеуінің рекорды қызыл болып табылады. Сандық және сапалық есепке алу кітабына жазбалар күн сайын, жұмыс күнінен кейінгі күннен кешіктірілмей жасалады. Ылғалдылық, арамшөптер мен астық қоспалары 0,1% дәлдікпен сандық және сапалық есепке алу кітабына жазылады.

Орташа пайыздар дән партиясының массасын оның ылғалдылығына, арамшөптер мен астық қоспаларына көбейту арқылы есептеледі және бүтін бірліктермен бекітіледі. 0,5-тен кем акциялар алынып тасталады және бір данадан 0,5 және одан көп акция қабылданады. Орташа пайыз белгілі бір уақыт кезеңіндегі ылғалдылық, арамшөптер мен дән қоспаларының орташа өлшенген сапасын астықтың салмағына пайыздық қосындыға бөлу арқылы есептеледі және 0,01% дәлдікпен көрсетіледі. Кірістер мен шығыстардың нәтижелері, орталық пайыздар күн сайын және бір айда көрсетілуі керек. Қалғаны алдыңғы қалдықты түбіртекпен қосып, одан шығыстарды шегеру арқылы алынады. Қалдық күн сайын кіріс немесе шығыс операциялары болған кезде көрсетіледі.

Материалдық жауапты тұлға күн сайын өз қолымен алынған қалдықтардың дұрыстығын растайды. Астық қабылдау кәсіпорнының бас есепшісі және ӨТЗ басшысы ай сайын сандық және сапалық есепке алу кітабындағы жазбалардың дұрыстығын тексереді: біріншісі - орталық пайызбен, екіншісі - сапа көрсеткіштері бойынша. Жеке шоттарда жүргізілген тексеру туралы жазба жасалады.

Қосалқы өнімдер мен қалдықтар тізілімге сәйкес сандық және сапалық есепке алу кітабында астық шотынан алдын-ала алынады және оларды сақтау орны бойынша есепке алынады. Ылғалдылық, арамшөптер және астық қоспаларымен салмақ жоғалтуды түпкілікті есептен шығару астықты тиеу кезінде оның нақты сапасын есептеу актісін дайындау кезінде жүзеге асырылады. Жүгеріні сандық және сапалық есепке алуды материалдық жауапты адамдар жүргізуге рұқсат етіледі: тауарлық жүгері үшін - сақтау үшін бөлімдері жоқ, сұрыпты және гибридті жүгері үшін - бөлек құрылған сорттар мен будандар партиялары үшін.

Сандық және сапалық есепке алу кітабында басқа астық қабылдау кәсіпорнынан алынған астық сапасы төмендегідей жазылады:

1) егер талдау кезінде сападағы айырмашылықтар рұқсат етілген ауытқу нормаларынан аспаса, астық сапасының сертификаты немесе жөнелтушінің астық талдауы картасы;

2) сападағы айырмашылықтар рұқсат етілген ауытқулар нормаларынан асқан жағдайда, жаңадан берілген астық сапасының паспорты және жөнелтушіге сападағы айырмашылықтар туралы шағым актісі жіберілгенде;

3) шағым актілерінде рұқсат етілген ауытқулардан асатын сәйкессіздіктер болмаса, астық сапасының паспорты немесе жөнелтушінің астық талдау картасы;

4) ауыл шаруашылығы өсімдіктерінің тұқымына сертификат немесе сертификат.

Сандық және сапалық есепке алу кітабында астық иелерінің дербес шоттарын есептеу актісіне сәйкес астық қабылдау кәсіпорнының лауазымды адамы жабады. Сандық және сапалық есепке алу кітабын электронды түрде жүргізуге болады.

Күннің соңында, жеке шоттағы астықтың қозғалысы жағдайында, астық қоймасына астық пен контейнерлердің қозғалысы туралы есептермен бірге нәтиже тексеріледі. Тәулігіне астықтың қозғалысын көрсететін парақтар басылып, бухгалтер мен материалдық жауапты тұлға қол қояды және нөмірленеді. Әрбір астық партиясы бойынша жұмыстар аяқталғаннан кейін және есептеу актісін дайындағаннан кейін жеке шоттар бір-бірімен біріктіріліп, алушы компаниямен жалпы негізде сақталады.

Сандық және сапалық есепке алу кітабының мұқабасында мыналар көрсетілуі керек : астық қабылдау кәсіпорнының атауы, кітаптың инвентарлық нөмірі, сақтау орнының түрі мен нөмірі, кітап тіркелген астық иесінің аты-жөні (аты-жөні, әкесінің аты), материалдың атауы мен әкесінің аты-жөні. жауапты адам.

Дәннің есептелген физикалық салмағын анықтау мүмкін болмады

"Астықтың сандық және сапалық есебін жүргізу ережелерінің" 14-17-тармақтары есептелген физикалық салмақ ылғалдылық, арамшөптер мен дән қоспаларының келісімшарттық нормаларын ескере отырып, дәннің физикалық салмағынан ылғалға, арамшөптер мен дән қоспаларына табиғи жеңілдіктердің пайыздық мөлшерін анықтау арқылы анықталады деп көрсетеді:

1) ылғалға табиғи жеңілдіктер пайызы мына формула бойынша есептеледі:

$$100 \times (a - б)$$

$$Ув = \frac{\text{-----}}{100 - б},$$

$$100 - б$$

мұнда Ув - ылғалдылыққа табиғи жеңілдіктердің пайызы;

а - келу кезіндегі астықтың ылғалдылығы,%;

б- сақтау шарты бойынша астықтың ылғалдылығы,%;

2) аз мөлшердегі қоспаларға табиғи жеңілдіктер пайызы мына формула бойынша есептеледі:

$$(в - г) \times (100 - Ув)$$

$$Ус = \frac{\text{-----}}{100 - г},$$

мұндағы $Ус$ - қоқысқа табиғи жеңілдіктердің пайызы;

$в$ - келу кезіндегі арамшөптердің құрамы,%;

$г$ - сақтау шарты бойынша арамшөп қоспаларының құрамы,%;

$Ув$ - ылғалдылыққа табиғи жеңілдіктің пайызы,%;

3) астық қоспаларына табиғи жеңілдіктер пайызы мына формула бойынша есептеледі:

$$(д - е) \times (100 - Ув)$$

$$Уз = \frac{\text{-----}}{100 - е},$$

мұндағы $Уз$ - астық қоспаларына табиғи жеңілдіктердің пайызы;

$д$ - келу кезіндегі астық қоспаларының мөлшері,%;

$е$ - сақтау шарты бойынша астық қоспасының мөлшері,%;

$Ув$ - ылғалдылыққа табиғи жеңілдіктің пайызы,%;

4) ылғалға, арамшөптерге және дәнді қоспаларға табиғи жеңілдіктердің жалпы салмағы (килограммен) мына формула бойынша есептеледі:

$$П \times (Ув + Ус + Уз)$$

$$У = \frac{\text{-----}}{100},$$

мұндағы $П$ - түсетін астықтың физикалық салмағы;

5) есептелген физикалық салмақ = $П - У$.

Формулалар бойынша табиғи жеңілдіктер 0,01% дәлдікпен анықталады.

Кептірілмеген дәннің есептелген физикалық салмағы мына формула бойынша анықталады:

$$(в - г) (д - е)$$

$$\text{Берілген физикалық салмақ} = П - П \times \left(\frac{\text{-----}}{100 - г} + \frac{\text{-----}}{100 - е} \right)$$

Егер алынған астықтың ылғал, арамшөптер және астық қоспалары бойынша сапасы сақтау шартында көрсетілген нормаларға сәйкес келсе немесе одан жақсы болса, нақты сапа ГЭРДЗР -ден алынған астық қолхатында көрсетіледі, ал есептелген физикалық салмақ физикалық салмаққа тең болады.

Жүгері мен мақта тұқымдарының есептелген физикалық салмағын анықтау кезінде тек ылғалдылық пен арамшөп қоспалары ескеріледі.

Астық қолхатын беру және өтеу мерзімінің сақталмауы

"Астық қолхаттарын беру, айналымы және өтеу қағидаларының, астық қолхаттарының үлгісіне және астық қолхаты жазылатын бланкілерге қойылатын талаптардың, астық қолхаттарының бланкілерін шығару, сатып алу, сақтау және жою

қағидаларының" 12-26 және 27-33 – тармақтарында тиісінше "астық қолхатының айналымы" және "астық қолхаттарын өтеу"регламенттелген.

Сот актілері банкінде жарияланған жағдайларды қарастырыңыз. Осылайша, "Даксин Қазақстан" (Daxin Kazakhstan) ЖШС-нің үндеуі негізінде "Ақмола облысының ауыл шаруашылығы басқармасы" мемлекеттік мекемесі 2016 жылғы 26 желтоқсанда аудит өткізді, оның нәтижелері бойынша 2016 жылғы 1 қыркүйектен 4 қыркүйекке дейінгі кезеңде "Жасылское ХПП" ЖШС "806 074 кг мөлшеріндегі астық (арпа) сақтау үшін "Даксин Қазақстан" ЖШС-нің иесінен берілді.

"Астық туралы" Қазақстан Республикасының 2001 жылғы 19 қаңтардағы Заңының 39-1-бабының 2-тармағына сәйкес астық қабылдау кәсіпорны астық қолхатын астықты алған күннен бастап күнтізбелік үш күннен кешіктірмей береді. 2016 жылғы 26 желтоқсандағы жағдай бойынша "Жасылское ХПП" ЖШС астық қабылдау кәсіпорны астықтың жоғары мөлшері үшін астық қолхаттарын бермеген.

Осылайша, "жасыл АҚК" ЖШС-нің іс-әрекетін уәкілетті орган ҚР ӘҚБтК 401-бабы 3-бөлігінің 6-тармағы бойынша бағалады. Сот отырысында "Жасылское ХПП" ЖШС директоры А. В. Мальков кінәсін мойындамады және "Даксин Қазақстан" ЖШС (Daxin Kazakhstan) кәсіпорынға сақтау үшін қызмет ақысын төлемегендіктен астық қолхатын жазбағанын түсіндірді, сондай-ақ астық қолхаттарының ақпараттық жүйесінде ЖШС тіркелген жоқ және жеке шот ашуға электрондық бұйрыққа қол қою үшін электрондық цифрлық қолтаңба (бұдан әрі-ЭЦҚ) болмаған, ол астық қолхаттары берілген заңды тұлғалардың тізіміне енгізуге мүмкіндік берді, сондықтан олар астық қолхатын жазбаған және "Daxin Kazakhstan" ЖШС-нің астықты қайтарып алуын күткен.

Сонымен бірге, "Ақмола облысының ауыл шаруашылығы басқармасы" мемлекеттік мекемесінің нұсқауын енгізу нәтижесінде астық қолхаты берілді. Сотта куәгер ретінде жауап алынған Сүлейменов К.С. Ол құқық бұзушылықтың мән-жайын растады және "Жасыл жылу электр станциясы" ЖШС астық алғаннан кейін 3 күн ішінде астық қолхатын беруге міндетті және электрондық қолтаңбаның болуын және астықты сақтау үшін төлемнің болуын қарастыруы керек деп қосты.

Іс материалдарын зерделей келе, судья құқық бұзушының әрекеттері Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 401-бабы 3-бөлігінің 4-тармағына сәйкес дұрыс бағаланған - астық қабылдау кәсіпорны астықтың сандық және сапалық есебін жүргізу ережелерін бұзған деп тұжырымдайды; астық қолхаттарын беру, айналымы және сатып алу, астық қолхаттарын беру мерзімдерін сақтамау түрінде жасалған.

Құқық бұзушылық жағдайлары әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамамен, түсіндірмелермен, ҚР астық туралы заңнамасының бұзылуын жою туралы 2016 жылғы 26 желтоқсандағы нұсқамамен, тексеру актісімен, орташа тәуліктік талдау журналының көшірмесімен, автомобиль таразыларында (жұп және тақ) астықты өлшеуді тіркеу журналының көшірмесімен, автокөлікпен Астықты қабылдау жүкқұжаттарының

тізілімдерімен, астықты талдау карточкаларының көшірмесімен, тауар-көлік жүкқұжаттарымен, 01.09.2016 жылғы №7 жария Шартпен, 01.09.2016 жылғы №9 қосымша келісіммен расталады, "Даксин Қазақстан" ЖШС-нің (Daxin Kazakhstan) "Жамбыл ХПП" ЖШС-не қатысты шаралар қабылдау туралы өтінішімен, өзара тексеру және есеп айырысу актісімен, "Ақпараттық-есептеу орталығы" АҚ-ның хатымен, "Даксин Қазақстан" ЖШС (Daxin Kazakhstan) жеке шот ашуға электрондық бұйрыққа ЭЦҚ-мен және істің басқа да материалдарымен қол қою арқылы 06.09.2016 жылы астық қолхаттарының ақпараттық жүйесінде тіркелді.

Осылайша, сот астық сақтау туралы міндеттемені қабылдаған және оны қабылдаған "Жасылское ХПП" ЖШС астық қолхатын 3 күн ішінде беруге міндеттелген деп санайды, олар оны орындамады және уәкілетті органның бұйрығы шыққаннан кейін ғана астық қолхаттары шығарылды.

"Даксин Қазақстан" ЖШС (Daxin Kazakhstan) сақтау бойынша қызметтер үшін төлем жасамағаны және астық қолхаттарының ақпараттық жүйесінде тіркелмегені, сондай-ақ ЭЦҚ болмағандығы туралы дәлелдер астық қолхаттарын жазып беру мерзімдерін бұзу үшін негіз болып табылмайды, себебі "Жасыл АҚК" ЖШС деректері алдын ала төлем жасауды және ЭЦҚ болуын және астық қолхаттарының ақпараттық жүйесінде тіркеуді көздеуі тиіс. Судья құқық бұзушының жауаптылығын жеңілдететін және ауырлататын мән-жайларды таппайды. Құқық бұзушылық жасаған қоғамға қауіпті әрекет дәрежесін ескере отырып, судья "Жасылское ХПП" ЖШС-не айыппұл түрінде әкімшілік жаза қолдану қажет деп есептейді.

Ақмола облысы Бұрабай аудандық сотының 2017 жылғы 14 ақпандағы қаулысымен "Жасылское ХПП" ЖШС ҚР ӘҚБтК 401-бабының 3-бөлігінің 6-тармағы бойынша құқық бұзушылық жасағаны үшін кінәлі деп танылды және ол бойынша мемлекет табысы 424 200 (төрт жүз жиырма төрт мың екі жүз) теңге сомасында 200 (екі жүз) айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл түрінде әкімшілік жаза қолданылды.

Басқа мысал қарастырайық. "Ақмола облысының Ауыл шаруашылығы басқармасы" ММ "Жолдас 2017" ЖШС-нің өтініші негізінде 26.04.2018 жылы тексеру жүргізілді, оның нәтижелері бойынша 2017 жылғы 29 қазан мен 04 қараша аралығында "Кенесары Астық" ЖШС астық қабылдау кәсіпорнына 504 720, 00 кг көлемінде күнбағыс "Жолдас 2017" ЖШС иесінен сақтауға тапсырылғаны анықталды.

2018 жылғы 26 сәуірдегі жағдай бойынша "Кенесары Астық" ЖШС астық қабылдау кәсіпорнында сақтауда "Жолдас 2017" ЖШС тиесілі 413 226, 00 кг есептік салмақта күнбағыс бар. "Астық туралы" Қазақстан Республикасының 2001 жылғы 19 қаңтардағы Заңының 39-1-бабының 2-тармағына сәйкес астық қабылдау кәсіпорны астық қабылданған күннен бастап үш күнтізбелік күннен кешіктірілмейтін мерзімде астық қолхаттарын шығарады. 26.04.2018 жылғы жағдай бойынша "Жасыл АҚК" ЖШС астық қабылдау кәсіпорны жоғарыда көрсетілген астық көлеміне астық қолхаттарын шығармады.

Осылайша, "Кенесары Астық" ЖШС-нің іс-әрекеттерін ҚР ӘҚБК 401-бабы 3-бөлігінің 6-тармағы бойынша уәкілетті орган білікті. Сот отырысында "Кенесары Астық" ЖШС өкілі кінәсін мойындамады және "жолдас 2017" ЖШС-нен күнбағыс "Кенесары Астық" ЖШС-не қабылданғанына дәлел жоқ, себебі шарт жоқ. "Ақмола облысының Ауыл шаруашылығы басқармасы" ММ өкілдері А. М. Ысқақ пен Қ. С. Сүлейменов құқық бұзушылық жағдайын растап, "Кенесары Астық" ЖШС астық қолхатын астық түскеннен кейін 3 күн ішінде шығаруға міндетті болғанын айтты.

Іс материалдарын зерделеп, судья келесі тұжырымға келеді, құқық бұзушының әрекеті ҚР ӘҚБтК 401 - бабы 3-бөлігінің 4-тармағы бойынша-астық қабылдау кәсіпорындарының Астықтың сандық-сапалық есебін жүргізу ережелерін бұзуы; астық қолхаттарын беру, айналымы және өтеу, астық қолхатын беру мерзімін сақтамау түрінде жасалған.

Азаматтық және саяси құқықтар туралы халықаралық пактінің 14-бабының 1-тармағында Әркімнің құзыретті, тәуелсіз және әділ соттың істі әділ және жария талқылауына құқығы бар екендігі көзделген. Құқық бұзушылықтың мән-жайы әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамамен, түсініктеме куәларымен, ҚР астық туралы заңнамасының бұзылуын жою туралы нұсқамамен, тексеру актісімен, жүкқұжаттар тізілімдерінің көшірмелерімен, "Жолдас 2017" ЖШС-не қатысты шаралар қабылдау туралы өтінішпен және "Жолдас 2017" ЖШС басшысының сот отырысы барысында берген мәліметтерімен, ол туралы аудио бейне жазба бар, сондай-ақ істің басқа да материалдарымен расталады.

Осылайша, сот "Кенесары Астық" ЖШС күнбағыс сақтау жөнінде өзіне міндеттеме алып, оны қабылдап, 3 күн ішінде астық қолхатын жазып беруге міндетті деп санайды, олар жасалмады және уәкілетті органның ұйғарымы енгізілгеннен кейін ғана астық қолхаттарын жазып берді. "Кенесары Астық" ЖШС өкілінің күнбағыс жоқ екендігі және қабылдамағаны туралы дәлелдері "Кенесары Астық" ЖШС жұмыс істейтін Макаренко Л.И. куәгерлердің іс материалдарымен және айғақтармен теріске шығарылады.

Осы көлемнен 56 940, 00 кг жалпы көлемге 2 астық қолхаты шығарылды. 2018 жылғы 26 сәуірдегі жағдай бойынша "Кенесары Астық" ЖШС астық қабылдау кәсіпорнында сақтауда "Жолдас 2017" ЖШС тиесілі 413 226, 00 кг есептік салмақта күнбағыс бар. Астық қолхаттары шығарылған жоқ, себебі оларға "Кенесары Астық" ЖШС бұрынғы басшысы тыйым салды.

Қалған куәлар Шегиров А. Г., Грязнов В. Г. және Каиргожина Л. И. ұқсас айғақтар берді. Судья құқық бұзушының жауаптылығын жеңілдететін және ауырлататын мән-жайларды таппайды. Құқық бұзушылық жасаған қоғамға қауіпті әрекет дәрежесін ескере отырып, судья "Кенесары Астық" ЖШС-не айыппұл түрінде әкімшілік жаза қолдану қажет деп есептейді.

Ақмола облысы Бурабай аудандық сотының 2018 жылғы 26 маусымдағы қаулысымен "Кенесары Астық" жауапкершілігі шектеулі серіктестігі ҚР ӘҚБтК 401-бабының 3-бөлігінің 6-тармағы бойынша құқық бұзушылық жасағаны үшін кінәлі деп танылды және ол бойынша мемлекет табысы 481000 (төрт жүз сексен бір мың) теңге сомасында 200 (екі жүз) айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл түрінде әкімшілік жаза қолданылды.

Астық қолхаттарын ұстаушылардың мемлекеттік электрондық тізіліміне дұрыс емес ақпаратты енгізу

"Астық қолхаттарын ұстаушылардың мемлекеттік электрондық тізілімін қалыптастыру және жүргізу қағидаларының" 2 – тармағының 3) тармақшасына сәйкес " астық қолхаттарын ұстаушылардың мемлекеттік электрондық тізілімі (бұдан әрі-тізілім)" "астық қолхаттары мен олардың ұстаушылары туралы мәліметтердің жиынтығы, белгілі бір уақыт кезеңінде астық қолхаттарын ұстаушыларды сәйкестендіруді, астық қолхаттарымен жасалатын мәмілелерді тіркеуді, сондай-ақ олар бойынша құқықтарды айналымға немесе жүзеге асыруға тіркелген шектеулердің сипаты және ақпараттық жүйеде көрсетілген өзге де мәліметтер"болып табылады.

"Астық қолхаттарын ұстаушылардың мемлекеттік электрондық тізілімін қалыптастыру және жүргізу ережелерінің" 3 - 6 тармақтарына сәйкес тізілім тіркеуші заңды және жер кадастрларының мәліметтері, рұқсаттар мен хабарламалар саласындағы орталық атқарушы органдардың мәліметтері, жеке және заңды тұлғаларды тіркеу, есепке алу деректері негізінде қалыптастырылады және жүргізіледі, қаржылық есеп беру, басқа орталық және жергілікті атқарушы органдар, сондай-ақ " Азаматтарға арналған үкімет" Мемлекеттік корпорациясы қол жеткізуді ұйымдастыру арқылы ақпараттық жүйемен интеграциялауға арналған ведомстволық ақпараттық жүйелер, атап айтқанда:

1) рұқсаттар мен хабарламалар саласындағы басшылықты және салааралық үйлестіруді қамтамасыз ететін мемлекеттік орган - астық қолхаттарын бере отырып, қойма қызметі бойынша қызметтер көрсетуге байланысты қызметті жүзеге асыруға лицензиясы бар заңды тұлғаларға (бұдан әрі - лицензия) қатысты;

2) есепке алу және қаржылық есептілік саласындағы қызметті реттейтін мемлекеттік орган - астық қабылдау кәсіпорндарының қаржылық есептілік депозитарийіне берген ақпаратына қатысты;

3) астық қабылдау кәсіпорнында тіркелген жылжымайтын мүлікке қатысты - мемлекеттік саясатты және жылжымайтын мүлікті мемлекеттік техникалық байқау саласындағы қызметті мемлекеттік реттеуді жүзеге асыратын мемлекеттік орган;

4) жер қатынастарын реттейтін мемлекеттік орган - астық қабылдау кәсіпорнында тіркелген жер учаскелеріне қатысты;

5) заңды тұлғаларды мемлекеттік тіркеуді және филиалдар мен өкілдіктерді есептік тіркеуді жүзеге асыратын мемлекеттік орган - тізілімде тіркелген заңды тұлғаларға, филиалдар мен өкілдіктерге қатысты;

6) мемлекеттік меншікті басқару жөніндегі мемлекеттік орган - астық қабылдау кәсіпорнының лицензия берушілеріне және олардың кеңістіктік (географиялық) мәліметтеріне қатысты;

7) салықтық әкімшілендіруді жүзеге асыратын мемлекеттік орган - астық қабылдау кәсіпорндары мен астық қолхаттарын ұстаушылар берген электрондық шот-фактуралар туралы мәліметтерге қатысты;

8) Ұлттық теміржол компаниясы - астықты ішкі нарықта және экспортқа тасымалдау туралы ақпаратқа қатысты;

9) сәйкестендіру нөмірлерін қалыптастыруға және сәйкестендіру нөмірлерінің ұлттық тізілімін жүргізуге жауапты мемлекеттік орган - тізілімде тіркелген адамдарға қатысты.

Тіркеушінің тіркеу деректерін жаңарту астық қабылдайтын кәсіпорындар мен тұтынушылар туралы тізілімдегі объективті ақпаратты көрсетуге мүмкіндік беретін жаңарту, толықтыру, өзгерту және басқа да әрекеттер арқылы жүзеге асырылады. Тіркеуші уәкілетті органға тізілімнің жұмысында жоспарланған техникалық үзілістер туралы үш жұмыс күнінен кешіктірмей, осындай ақпаратты веб-порталда орналастырумен хабарлайды.

Тіркеушінің жазбаша өтініші бойынша орталық және жергілікті атқарушы органдар сұратылған деректерді тіркеу деректерін жаңарту және жаңарту үшін ақысыз түрде ұсынады.

Астық қолхаттары иелерінің мемлекеттік электрондық тізілімін қалыптастыру және жүргізу ережесінің 7-тармағы тізілімде келесі операция түрлері тіркелгенін көрсетеді:

- 1) ғаламдық операциялар;
- 2) дербес шоттағы операциялар;
- 3) астық қолхаттарымен жасалатын операциялар;
- 4) ақпараттық операциялар.

Қылмыстың субъективті жағы бұл әрекетті қасақана немесе немқұрайлылық түрінде де жасауға болатындығымен сипатталады.

Құқық бұзушылықтың субъектісі арнайы - астық қабылдау кәсіпорны. "Астық туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 1-бабы 6) тармақшасында "астық қабылдау кәсіпорны" "астық сақталған (элеватор, астық қабылдау пункті) заңды тұлға" дегенді білдіреді. Әкімшілік айыппұл астық қабылдау кәсіпорнының орташа немесе ірі кәсіпорын болуына байланысты.

4-бөлім.Түсініктеме жасалған құқық бұзушылықтың объектісі астық қабылдау кәсіпорнының қызметін жүзеге асырудан туындайтын қоғамдық-құқықтық қатынастар болып табылады.

"Астық туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 1-бабы 6) тармақшасындағы " астық қабылдау кәсіпорны" ұғымының анықтамасынан оның негізгі қызметі астықты сақтау болып табылады.

Сонымен, қылмыстың объективті жағы "Астық туралы" Қазақстан Республикасының Заңымен рұқсат етілген қызметтерді қоспағанда, астық қолхаттарын беру арқылы қойма қызметін көрсетумен байланысты емес қызметтерді қабылдаушы кәсіпорынның әрекеттерінде көрінеді.

"Астық туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 19-бабының 1-тармағына сәйкес астық қабылдау кәсіпорны астық қолхаттарын беру арқылы сақтау қызметтерін көрсетумен байланысты емес қызметті, оның ішінде үшінші тұлғалардың міндеттемелері бойынша кепілдіктер мен мүлік кепілін беруге, мыналарды қоспағанда, қызметті жүзеге асыруға құқылы емес:

- 1) ұн өнімдерін, мал азығын, наубайхана мен макарон өнімдерін өндіру және сату;
- 2) жанар-жағармай материалдарын, қатты отынды сақтау бойынша қызметтер көрсету;
- 3) телекоммуникация құралдарын орнату үшін астық қабылдау кәсіпорнының өндірістік емес учаскелерін ұсыну бойынша қызметтер көрсету;
- 4) мұнай өнімдерінің базасын және жанар-жағар май материалдарын сақтауға арналған резервуарларды жалға беру бойынша қызметтер көрсету.

Сонымен бірге, жоғарыда аталған қызмет түрлеріне байланысты жұмыс істейтін нысандар технологиялық тұрғыдан астық қоймасына (элеватор, астық қабылдау пункті) және (немесе) бір немесе оған іргелес орналасқан жерде орналасқан болуы керек. Нан қабылдайтын кәсіпорындар астық қолхаттарын және қойма қызметіне байланысты емес астық қолхаттарын беру қызметтерін көрсетуге байланысты операцияларды бөлек есепке алуды қамтамасыз етуге міндетті.

Қылмыстың субъективті жағы бұл әрекетті қасақана немесе немқұрайлылық түрінде де жасауға болатындығымен сипатталады.

Құқық бұзушылықтың субъектісі арнайы - астық қабылдау кәсіпорны (орта кәсіпорын, ірі кәсіпорын субъектісі).

4-1 бөлім.Түсіндірме құрамының нысаны астық қабылдау кәсіпорнына түсетін міндетті құқықтық қатынастар болып табылады.

"Астық туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 19-бабының 1-тармағы астық қабылдау кәсіпорнына астық қолхаттарын беру арқылы сақтау қызметтерін көрсетуге байланысты емес қызметпен айналысуға, соның ішінде кепілдіктер мен мүліктік міндеттемелерді үшінші тұлғаларға кепілге беруге тыйым салады.

Осылайша, әкімшілік құқық бұзушылықтың объективтік жағы нан пісіру кәсіпорны кепілдіктер беру және (немесе) оның мүлкін үшінші тұлғалардың міндеттемелерін қамтамасыз ету ретінде ұсыну әрекеттерінде көрінеді.

Қазақстан Республикасының 1994 жылғы 27 желтоқсандағы № 268-ХІІІ Азаматтық кодексінің 329-бабына сәйкес кепілгер басқа адамның несие берушісіне (борышкерге) осы тұлғаның міндеттемесін толық немесе ішінара, борышкермен бірлесіп және қатаң түрде орындауға жауап береді, заң актілерінде қарастырылған жағдайларды қоспағанда . Бірге кепілдік берген тұлғалар, егер кепілдік шартында өзгеше көзделмесе, кредитор алдында бірлескен және қатаң жауапкершілікте болады. Болашақта туындайтын міндеттемені қамтамасыз ету үшін кепілдік шарты жасалуы мүмкін.

Қазақстан Республикасының Азаматтық кодексінің 299-бабына сәйкес кепіл деп міндеттеменің орындалуын қамтамасыз етудің осындай әдісі танылады, оған сәйкес несие беруші (кепіл ұстаушы), егер борышкер кепілмен қамтамасыз етілген міндеттемелерді орындамаған жағдайда, кепіл мүлкінің құнынан негізінен осы мүлікті иеленген адамның басқа кредиторларына қанағаттануға құқылы. осы Кодексте белгіленген жеңілдіктер үшін (кепіл беруші). Кепіл ұстаушы кепілдікке қойылған мүліктің жоғалуы немесе бүлінгендігі үшін сақтандыру төлемінен қанағаттандыруды, оның пайдасы қандай екеніне қарамастан, егер кепіл немесе кепіл ұстаушы жауап беретін себептер бойынша туындамаса, кепілдік алуға құқылы.

Қылмыстың субъективті жағы бұл әрекетті қасақана немесе немқұрайлылық түрінде де жасауға болатындығымен сипатталады.

Құқық бұзушылықтың субъектісі арнайы - астық қабылдау кәсіпорны (орта кәсіпорын, ірі кәсіпорын).

5-бөлім. Түсіндірілген құқық бұзушылықтың объектісі астықтың саны мен сапалық көрсеткіштері болып табылады. "Астық туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 9-3-бабында астықтың қауіпсіздігі мен сапасына қатысты тұтынушыларды адастыратын әрекеттердің алдын алу үшін астық нарығының қатысушылары сатып алушыларға және (немесе) тұтынушыларға астық қауіпсіздігі мен сапа көрсеткіштері туралы толық және шынайы ақпарат ұсынуға міндетті. .

"Астық туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 1-бабы 17) тармақшасына сәйкес , "астық сапасы" - "стандартты құжаттар, санитарлық, ветеринарлық және фитосанитарлық ережелер мен нормалардың, гигиеналық нормативтердің талаптарына сәйкестігін анықтайтын астықтың тұтынушылық қасиеттерінің жиынтығы".

Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрінің 2015 жылғы 19 маусымдағы № 4-1 / 546 бұйрығымен бекітілген "Астықтың сандық және сапалық есебін жүргізу ережелерінің" 2-тармағының 3) тармақшасына сәйкес "астықты сандық және сапалық есепке алу" бұл "есепке алу және тіркеу жүйесі" болып табылады. астық қабылдау кәсіпорнында астықты қабылдау, тазарту, кептіру, сақтау, жылжыту және жөнелту кезіндегі барлық операциялар.

Құқықбұзушылықтың объективті жағы астық қабылдау кәсіпорндарының астықтың саны мен сапасының көрсеткіштерін олар құжатталған жағдайда жүйелі түрде (күнтізбелік алты ай ішінде екі және одан да көп рет) бұрмалау әрекеттерінде көрінеді.

Басқаша айтқанда, астықтың саны мен сапасының көрсеткіштерінің бұрмалануы белгілі бір уақыт кезеңінде (қатарынан күнтізбелік алты ай ішінде) сәйкестік белгісін (екі немесе одан да көп есе) қамтуы керек.

"Астық туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 7-бабының 3-тармағында астық сапасына мемлекеттік бақылау кіреді:

1) астық қабылдау кәсіпорнына қабылдау және тиеу кезінде астық сапасының көрсеткіштерін айқындауды бақылау;

2) астықтың сандық және сапалық жағдайын бақылау.

Астық сапасының бұрмалануын анықтау үшін тиісті тексеру қажет. "Астық туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 8-бабының 1-тармағына сәйкес, астық сапасына сараптама Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен аккредиттелген зертханаларда жүзеге асырылады.

Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрінің 2015 жылғы 23 сәуірдегі № 4-1 / 364 бұйрығымен бекітілген "Астық сапасын тексеру және астық сапасының паспортын беру тәртібіне қойылатын талаптар" 8-тармағына сәйкес астық сапасына сараптама мыналарды қамтиды:

1) көлікті (қойманы) қарау;

2) сынама алу және сынау;

3) астық сапасының паспортын беру.

Қылмыстың субъективті жағы бұл әрекетті қасақана да, абайсызда да жасауға болатындығымен сипатталады.

Құқық бұзушылықтың субъектісі арнайы - астық қабылдау кәсіпорны (орта кәсіпорын, ірі кәсіпорын).

6-бөлім. Қылмыстың түсіндірілген құрамы объект болып негізгі қорларды алушы кәсіпорынның иеліктен шығару процесінде пайда болатын қоғамдық-құқықтық қатынастар табылады.

"Астық туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 13-бабының 1 және 2-тармақтарына сәйкес астық қабылдау кәсіпорындары жалпы қойма болып табылады. Олармен жасалған астықты сақтау туралы шарттар (бұдан әрі - келісімшарт) қоғамдық келісімшарттар болып табылады. Астық қолхаттарын беру арқылы қойма қызметтерін лицензия негізінде астық қабылдау кәсіпорны көрсетеді.

Заңды тұлға рұқсаттар мен хабарламалар туралы Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен бір немесе бірнеше астық қоймаларында (элеваторлар, астық қабылдау пункттері) астық қолхаттарын бере отырып, сақтау қызметін жүзеге асыруға лицензия алуға құқылы.

Нан қабылдайтын кәсіпорындарға негізгі құралдарды иеліктен шығаруға тыйым салынады, онсыз бұл қызмет түріне қойылатын біліктілік талаптарына сәйкес астық қолхаттарын беру арқылы қойма қызметін ұсынумен байланысты қызметті жүзеге асыру мүлдем мүмкін болмайды. Астық қабылдау кәсіпорнының негізгі құралдарын

иеліктен шығару оның жұмысының тоқтап қалуына немесе нашарлауына әкелуі мүмкін

Құқықбұзушылықтың объективтік жағы қабылдаушы кәсіпорынның негізгі құралдарды иеліктен шығаруға бағытталған әрекеттерінде көрінеді, онсыз астық қолхаттарын беру арқылы қойма қызметін ұсынумен байланысты іс-шараларды жүзеге асыру мүлдем мүмкін болмайды немесе айтарлықтай нашарлайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 401-бабының алтыншы бөлігіне сәйкес әкімшілік жауапкершілікке тартудың шарты оның астық қолхаттарын беруімен немесе оның қызметінде айтарлықтай нашарлауымен қойма қызметін көрсетумен байланысты қызметті жүзеге асырудың мүмкін еместігі түріндегі салдары екенін ескеру қажет. Мақаланың диспозициясы табиғатта маңызды.

Бұл салдарлар астық қабылдау кәсіпорнына аудит жүргізу арқылы анықталады. Өнер бойынша. Астық қабылдау кәсіпорнының жылдық қаржылық есептілігінің дұрыстығын, сондай-ақ оның ағымдағы жағдайын тексеру және растау үшін "Астық туралы" Қазақстан Республикасының Заңының 20-сына сәйкес астық қабылдау кәсіпорны міндетті түрде жыл сайынғы аудиттер жүргізеді.

Егер кәсіпорынның басқару органы нан қабылдаушы кәсіпорынның жылдық қаржылық есептілігіне, сондай-ақ оның ағымдағы жағдайына аудит жүргізуден бас тартса, тексеру кез келген мүдделі тұлғаның өтініші бойынша қабылданған сот шешімімен тағайындалуы мүмкін. Астық қабылдау кәсіпорнының басқару органы қызметін тексеру комиссиясының (ревизордың) тексеруі астық қабылдау кәсіпорнын тексеру жүргізу міндетінен босатпайды.

Қылмыстың субъективті жағы бұл әрекетті қасақана да, абайсызда да жасауға болатындығымен сипатталады.

Құқық бұзушылықтың субъектісі арнайы - астық қабылдау кәсіпорны (орта кәсіпорын субъектісі, ірі кәсіпорын субъектісі).

7-бөлім.Түсініктеме жасалған құқық бұзушылықтың объектісі лицензияның қолданылуын тоқтата тұру мерзімі аяқталғаннан кейін Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 401-бабының төртінші, бесінші және алтыншы тармақтарында көзделген әкімшілік жауаптылыққа әкеп соқтырған бұзушылықтарды жою нәтижесінде туындайтын қоғамдық-құқықтық қатынастар болып табылады.

Құқық бұзушылықтың объективтік жағы лицензияның қолданылуын тоқтата тұру мерзімі аяқталғаннан кейін Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 401-бабының төртінші, бесінші және алтыншы абзацтарында көзделген әкімшілік жауапкершілікке тартуға әкелетін бұзушылықтарды жою бойынша әрекетсіздікпен көрінеді.

"Астық туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 26-бабына сәйкес астық қолхаттарын беру арқылы қойма қызметін ұсыну бойынша қызмет көрсету құқығына лицензияның қолданылуын тоқтата тұру, одан айыру Қазақстан Республикасының

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы заңнамасында белгіленген тәртіппен жүзеге асырылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 401-бабының жетінші бөлігін алып тастау мақсатында көрсетілген әрекетсіздік лицензияның қолданылуын тоқтата тұру мерзімі аяқталғаннан кейін жасалуы керек. Алайда төртінші және бесінші бөлімдердің санкцияларында лицензияның қолданылуын тоқтата тұру ретінде әкімшілік жазаның бұл түрі жоқ. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 401-бабының алты бөлігінде лицензияның қолданылуын тоқтата тұрумен айыппұл түрінде айыппұл бар.

Демек, іс жүзінде Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 401-бабының алтыншы бөлігінде көзделген әкімшілік жауаптылыққа әкеп соқтырған бұзушылықтарды жою, лицензияның қолданылуын тоқтата тұру мерзімі аяқталғаннан кейін Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 401-бабының жетінші бөлігінің негізінде әкімшілік жауапкершілікке тарту мүмкіндігі бар.

"Астық туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 6-1-бабының 10) тармақшасына сәйкес облыстың жергілікті атқарушы органының құзыретіне "астық қолхаттарын шығарумен немесе белгілі бір операцияларға ішінара астық қолхаттарын беру арқылы қойма қызметін ұсыну жөніндегі қызметке лицензияның қолданылуын тоқтата тұру" кіреді. Қазақстан Республикасының әкімшілік құқық бұзушылық туралы заңнамасында белгіленген тәртіппен алты айға дейін".

Қылмыстың субъективті жағы бұл әрекетті қасақана да, абайсызда да жасауға болатындығымен сипатталады.

Құқық бұзушылықтың субъектісі арнайы - астық қабылдау кәсіпорны (орта кәсіпорын субъектісі, ірі кәсіпорын субъектісі).

10-бөлім. Түсініктеме жасалған құқық бұзушылықтың нысаны астық қабылдау кәсіпорнын уақытша басқару кезінде уақытша басқару комиссиясының немесе уақытша әкімшіліктің мүшелерінің астық туралы заңнаманы сақтауының белгіленген тәртібі болып табылады.

"Астық туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 30-бабының 1 және 2-тармақтарына сәйкес, уақытша басқару комиссиясының құрамына уәкілетті органның, облыстың жергілікті атқарушы органының, астық қабылдау кәсіпорнының өкілдері, осы астық қабылдау кәсіпорны шығарған астық қолхаттарының иелері, астық қолхаттары бойынша міндеттемелердің орындалуына кепілдік беретін қор (қаражат) кіреді. онымен наубайхана қатысу туралы келісім алды.

Уақытша басқаруды енгізу туралы шешім қабылданғанға дейін жергілікті атқарушы органның құрылымдық бөлімшесі наубайханаға, наубайхана қатысу шартын қабылдаған астық қолхаттары бойынша міндеттемелердің орындалуына кепілдік беретін қорға (қаражатқа) және осы наубайхана шығарған астық қолхаттарының барлық иелеріне, ұсынуға ұсыныс жібереді. уақытша басқару комитетіне ұсыну үшін үш күндік мерзім. Кандидаттарды ұсынбаған немесе ұсынудан бас тартқан жағдайда

жергілікті атқарушы органның құрылымдық бөлімшесі уақытша басқару комиссиясын дербес құруға құқылы.

"Астық туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 31-бабының 1 және 2-тармақтарына сәйкес уақытша басқаруды уақытша басқару комиссиясы тағайындайды. Астық қабылдау кәсіпорнын уақытша басқару кезеңінде:

1) астық қабылдау кәсіпорнын басқару жөніндегі барлық өкілеттіктер уақытша әкімшілікке беріледі;

2) құрылтайшылардың (акционерлердің) астық қабылдау кәсіпорнын басқару құқығы тоқтатылады;

3) астық қабылдау кәсіпорнының басқару органдарының және оның басшы қызметкерлерінің өкілеттіктері тоқтатылған;

4) қабылдаушы кәсіпорынның атынан және оның есебінен уақытша әкімшіліктің хабардарлығынсыз және жазбаша келісімінсіз жасалған барлық мәмілелер жарамсыз болып табылады.

Қылмыстың объективтік жағы уақытша қабылдау комиссиясының немесе қабылдаушы кәсіпорынды уақытша басқару кезінде уақытша әкімшіліктің мүшелерінің Қазақстан Республикасының астық туралы заңнамасын бұзатын әрекеттерінде көрінеді.

"Астық туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 30-бабының 3-тармағына сәйкес уақытша басқару комиссиясының құзыретіне мыналар кіреді:

1) уақытша әкімшіліктің мүшелерін тағайындау (босату);

2) уақытша әкімшіліктің қызмет нәтижелері туралы есебін бекіту;

3) уақытша әкімшіліктің қызметін бақылау.

"Астық туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 31-бабының 3-тармағына сәйкес Уақытша әкімшілік:

1) "Астық туралы" Қазақстан Республикасының Заңында белгіленген құзырет шегінде астық қабылдау кәсіпорнының қызметінің барлық мәселелері бойынша дербес шешім қабылдауға;

2) уақытша басқару кезеңінде астық қолхаттарынан туындайтын барлық талаптардың оларда көрсетілген астық мөлшерінің жиырма процентіне дейінгі мөлшерінде қанағаттандырылуын тоқтата тұруға;

3) астық қолхаттарына сәйкес астық қабылдау кәсіпорнының міндеттемелерін қалпына келтіруге бағытталған шарттар жасасуға және құжаттарға қол қоюға;

4) астық қабылдау кәсіпорнының атынан және оның мүдделері үшін, оның ішінде сотта өкілдік етуге;

5) астық қабылдау кәсіпорны астық қолхаттарының орындалуын қамтамасыз ету қорына қатысқан жағдайда, аталған қорға бірінші кезектегі мәселе ретінде осы астық қабылдау кәсіпорны шығарған астық қолхаттарынан туындайтын қарыздарды өтеу туралы талап қоюға;

б) астықты сақтауға байланысты өндірістік мәселелерді бағалау үшін тәуелсіз сарапшыларды тартады;

7) Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес өз құзыреті шегінде нан қабылдайтын кәсіпорынды уақытша басқару кезеңіне бұйрықтар шығаруға құқылы.

Қылмыстың субъективті жағы бұл әрекетті қасақана да, абайсызда да жасауға болатындығымен сипатталады.

Құқық бұзушылықтың субъектісі арнайы - уақытша басқару комиссиясының мүшелері немесе уақытша әкімшіліктің мүшелері (жеке тұлғалар, шағын бизнес, орта бизнес, ірі бизнес өкілдері).

11-бөлім. Түсіндірілген құқық бұзушылықтың нысаны:

- астықты сақтау тәртібі,

астықтың сандық және сапалық сақталуын қамтамасыз ететін шараларды жүргізу тәртібі;

- меншік иесінің астық сынамаларын алуын қамтамасыз ету тәртібі.

"Астық туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 1-бабының 13-5) тармақшасына сәйкес, "астықты сақтау" дегеніміз - астықты қабылдау, өлшеу, кептіру, тазарту, сақтау және жөнелтуді қоса алғанда, астықты сақтау (элеватор, астық қабылдау пункті) қызмет көрсетудің технологиялық жиынтығы.

"Астық туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 9-6-бабында астық экологиялық қауіпсіз, құрылыс, өрт, санитарлық-эпидемиологиялық және фитосанитарлық талаптарға сәйкес келетін астық қоймаларында сақтау көзделеді. Астықтың қауіпті түрлері бойынша сақталуына қойылатын талаптар техникалық регламенттермен белгіленеді.

Қылмыстың объективтік жағы іс-әрекетте (әрекетсіздікте):

- астықты сақтау тәртібін сақтамау,

- астықтың сандық және сапалық сақталуын қамтамасыз ететін іс-шаралар тәртібін сақтамау,

- белгіленген тәртіппен оның иесінен астықтың сынамасын алу ұсынылмаған.

Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрінің 2015 жылғы 26 маусымдағы № 4-1 / 573 бұйрығымен бекітілген "Астықты сақтау ережелерінің" 48 - 79 -тармақтарында әр түрлі дақылдардың дәндерін сақтауға орналастыру кезінде, сондай-ақ тазалаудан, кептіруден, белсенді желдетуден және тазалаудан кейін. Жөнелту алдында оның толық техникалық талдауы және фитосанитарлық бақылау жүргізіледі. Сақтау кезінде біртекті партиядан алынған орташа сынама бойынша айына бір рет толық техникалық талдау жасалады.

Металл силосынан сынама алу:

1) жағалаудың жоғарғы қабатынан (қауіпсіздік ережелеріне сәйкес люк пен ішкі баспалдақ болған кезде);

2) төменгі гильзалардан;

3) астықтың бір бөлігін бос силосқа ауыстырған кезде.

Астық қоймасында (элеватор, астық қабылдау пункті) элеватор мұнарасының силосы мен силосының суреті бар "сило тақтасы" болуы керек. Әр силос, спротетка және хоппер белгіленген тәртіппен нөмірленеді және силос жапсырмасы болуы керек. Силос жапсырмасында дақылдың атауы, салмағы, тиелген күні, сақталған астық партиясының сапасы, бақылау күні және оның нәтижелері көрсетілген.

Лифтілердің сыртқы силосында жаңадан жиналған партияларды өңдеуге дейін орналастыруды, сондай-ақ бірінші кезекте жөнелтуге арналған партияларды қамтамасыз ету қажет. Өңделген астықты ұзақ мерзімді сақтау элеватордың ішкі силосында жүзеге асырылады. Дәннің сапасы мен күйін бақылау үшін, қажет болған жағдайда, астықты бос силосқа ауыстыру керек. Бос сыйымдылықтың болмауына байланысты, силосқа бірдей силосқа ауысатын астықтың 10% аспайтын мөлшерде шығаруға рұқсат етіледі. Қозғалыс кезінде астықтың температурасы, ылғалдылығы, иісі, түсі және ластануы тексеріледі. Жылыту астығын бірдей силосқа жылжытуға жол берілмейді.

Бидай, арпа, жүгері және күріш дәндерін құрғақ, қабығы тазартылған және салқындатылған күйде сақтау үшін металл қоймалары қолданылады. Металл силостарда сақталатын бидайдың, арпаның, жүгерінің және күріштің максималды ылғалдылығы 14% -дан аспауы керек, ал арамшөп қоспалары орташа тазалық дәндері үшін белгіленген нормалардан аспауы керек. Металл қоймаларында астықты сақтаудың рұқсат етілген ең көп мерзімі осы Ереженің 11-қосымшасында көрсетілген.

Металл силостарда бидай, арпа, жүгері дәндерінің құрғақ күйде + 10 ° С жоғары температурада температурасын бақылау үш күнде бір рет, астық температурасы + 10 ° С және одан төмен температурада - жеті күнде бір рет жүргізіледі. Бақылау мерзімі астықтың жекелеген қабаттарында кездесетін ең жоғары температураға байланысты белгіленеді. Қоймаларда сақтау кезінде астықтың температурасын бақылау үшін оның беті шартты түрде әрқайсысы шамамен 200 шаршы метрден тұрады. Әр бөлімге нөмір беріледі, ол қойманың қабырғасында, қойманың кіре берісінде көрінетін көп мөлшерде көрсетіледі.

Астық температурасын өлшеу температураны қашықтықтан басқаруға арналған электртермометрлік қондырғылардың көмегімен жүзеге асырылады. Қоймалардағы астықтың температурасын өлшеу үшін техникалық термометрлері бар жылу шыбықтары қолданылады. Егер қоймадағы астық қоймасында өздігінен жылыту байқалса (асфальт алаңында), жылу аймағының шекаралары жылу шыбықтың көмегімен анықталады. Қыздыру дәнінің массасының қозғалысы сау топтамада қалмайтындай етіп жүзеге асырылады. Дәнді сау ұяларға жайып салуға жол берілмейді.

Сақталған астықта көгерудің иісі пайда болған кезде (астықтың температурасын көтерместен), астық 100-110 ° С құрғату температурасында кептіріледі. Күзгі салқындаудың басталуымен астық барлық техникалық құралдарды қолдана отырып,

қысқы сақтау жағдайларына ауыстырылады. Астық партияларын салқындату кезегі ылғалдылық, температура және ластану жағдайларына байланысты орнатылады.

Астықты салқындату:

- 1) белсенді желдетудің стационарлық немесе портативті қондырғыларында;
- 2) астықты астық тазарту машиналары, астық кептіргіштер арқылы өткізу арқылы;
- 3) үй-жайларды эфирге шығару арқылы.

Көктемнің жылынуы басталған кезде астықтың төменгі температурасын ұзақ уақыт сақтау үшін:

1) қоймалар, лифтілердің суб-силос және супер-силос едендерінің терезелері мен есіктерін ұстауға;

2) таңертең сақталған астықтың жай-күйін бақылауға;

3) астық қоймаларын (элеватор, астық қабылдау пункті) тек құрғақ, салқын ауа-райында, сыртқы температура сақтау температурасынан 5°C -тан төмен болған кезде желдетуге.

Сақталған астықтың температурасы көтерілгенде, бұл өзін-өзі жылытуға мүмкіндік береді, оны тазарту, кептіру және белсенді желдету жабдықтарын, сондай-ақ түнгі ауа температурасын төмендету арқылы дереу салқындату немесе кептіру бойынша шаралар қабылданады. Қыздыру астығын салқындату сыртқы ауа температурасына жақын температураға жеткенге дейін метеорологиялық жағдайларға қарамастан жүзеге асырылады. Белсенді желдету қондырғыларында астықты салқындату кезінде астықты тазартқыш машиналар, кептіргіштер арқылы өткізу кезінде астықты салқындатқанға дейін және одан кейінгі температураны, ылғалдылық пен ластануды анықтаңыз - қосымша қоспалар мен табиғат. Нәтижелер жинақталған астықты бақылау журналдарында және этикеткаларында жазылады.

Белсенді желдету дәннің нақты ылғалдылығы осы Регламенттің 12-қосымшасында көрсетілген тепе-теңдік ылғалынан көп болған жағдайда жүзеге асырылады. Егер дәннің тепе-теңдік ылғалдылығын анықтау мүмкін болмаса, ауа температурасы астық температурасынан $4-5^{\circ}\text{C}$ немесе одан төмен болса, жаңбырлы және тұманды ауа-райында температура айырмашылығы 8°C -тан кем болмауы керек.

Жылыту дәні ауа райына қарамастан, күннің кез келген уақытында, түнде сыртқы температураға дейін салқындағанша үздіксіз желдетіледі. Егер қыздыру дәнін 6-8 сағаттан кейін желдету кезінде жағалаудың жоғарғы қабаттарының температурасы төмендемесе, қуатты желдеткіштерді орнату немесе екі желдеткішті қатарлап қосу арқылы ауа беруді көбейтіңіз. Егер бұл мүмкін болмаса, жағалаудың биіктігін азайту керек. Желдету алдында арамшөптер дәнді тазалау машиналарында алдын ала тазартылады.

Желдетудің басталуын тездету үшін астық тиеу қойманың шеткі қабырғасынан басталады. Желдету бір бөлікті қажетті биіктікке толтырғаннан кейін, қойманың толық

жүктелуін күтпей-ақ басталады. Желдетпестен бұрын, астықтың жағасын оның барлық аудандарындағы биіктігі мүмкіндігінше біркелкі болатындай етіп тегістеу керек.

Астықты желдету бір уақытта кемінде екі іргелес ауамен жабдықтау арналарында, егер жеткізу құбырлары қойманың бір жағында орналасқан болса, және жеткізу құбырлары қойманың екі жағында орналасқан болса, кемінде төрт (әр жағынан екі карама-қарсы каналда) жүзеге асырылады.

Дәнді желдету кезінде қойманың есіктері мен терезелері ашық болуы керек. Желдетудің соңында ауа беру арналарының есіктері, терезелері және кіріс құбырлары жабылады. Қоймалардағы астықты құрғақ желдету (салқындату, мұздату үшін) қойма астық толығымен толтырылған кезде жүзеге асырылады. Жасанды салқындатылған ауамен желдету дымқыл және шикі дәнді кептіру алдында уақытша сақтау үшін, сондай-ақ дәнді дәнді сақтау үшін қолданылады. Кептіру қабілетінің жетіспеуі және ылғалдылығы 21% дейін күріш қоймаларына, күнбағыс - 11% дейін және кастор майы - 13% дейін, олар 5 ° C аспайтын температураға дейін салқындатылады және кептіру үшін 3-5 күннен аспайды.

Ластануды жою үшін астықты салқындату белсенді желдету қондырғыларымен жабдықталған силостар мен қоймаларда астықты астық тазарту машиналары арқылы, астық кептіргіштердің салқындату немесе кептіру камералары арқылы бір мезгілде салқын ауамен үрлеу арқылы жүзеге асырылады. Астықты салқындату кезінде осы Ереженің 13-қосымшасында келтірілген дәнді дақылдардың зиянды заттарының төмен температураларға төзімділігі ескеріледі.

Астық кептіргіштерде жоғары температурада дезинфекция тек тамақ, жем немесе техникалық мақсаттарға арналған астық үшін қолданылады. Бұл ретте астық қоры зиянкестерінің жоғары температураға төзімділігі осы Ереженің 13-қосымшасында көрсетілген. Кептіргіште астықты дезинфекциялаудың жоғары нәтижелеріне қол жеткізу үшін:

- 1) жұқтырған дәнді кептірер алдында тазартыңыз;
- 2) астықты кептіру осы дақылды жылытуға рұқсат етілген температурада жүзеге асырылады;
- 3) астықты қыздырудың рұқсат етілген температурасына жеткенде, кептіргішті беруді тоқтатыңыз (қыздырылған дәнді кептіру агентінің әсер ету аймағында 25-30 минутқа қалдырыңыз);
- 4) қыздырудың біркелкілігін және дәнді инфекцияға талдау жасау үшін әр сағат сайын сынамалар алуға;
- 5) белгіленген тәртіпте кептіру сапасын бақылайды;
- 6) зарарсыздандырылған және тазартылған дәнді зарарсыздандырылған силостарды тазартуға жіберу.

Дәнді силоста желдетуге кез-келген салыстырмалы ылғалдылық жағдайында рұқсат етіледі, ал астық пен атмосфералық ауа арасындағы температура айырмашылығы кем

дегенде 10 ° С болуы керек. Көлденең ауаны тарататын өсімдіктермен жабдықталған силостардағы астықты белсенді желдету тек толығымен толтырылған силостың көмегімен жүзеге асырылуы керек. Астықты салқындату үшін оны белсенді желдету 1,5-2,0 метр биіктіктегі силосты салғаннан кейін басталуы керек. Желдету кезінде ауаның біркелкі таралуын қамтамасыз ету үшін силосты жүктегеннен кейін астықтың бір бөлігі (10-15%) екі орталық вентиляциядан "өзіне" ауысуы керек.

Астықты сақтаудың ең көп мерзімі:

1) бидай мен қара бидай үшін - 4 жыл;

2) сұлы, қарақұмық, арпа үшін - 3 жыл;

3) дәндегі күріш, бұршақ, бұршақ, жүгері үшін (оның ішінде сақтау мерзімі) - 2 жыл

;

4) тары, соя және жүгері үшін - 1 жыл.

Егер астық қабылдау кәсіпорнында астықтың рұқсат етілген сақтау мерзімінен асып кетуіне байланысты сандық және сапалық сақталуын қамтамасыз ету мүмкін болса, астық қабылдау кәсіпорны астық иесіне тиісті хабарлама жібере отырып, бір немесе одан да көп жыл бойы астықты сақтау қызметін ұсынады.

Егер наубайхана астықты одан әрі сақтаудың рұқсат етілген мерзімінен асатын мерзімде өткізе алмаса, наубайхана астық иесіне астықты сақтаудың рұқсат етілген мерзімінен алты ай бұрын экспорттау немесе сату қажеттілігі туралы хабарлайды. Бұл жағдайда, астық қабылдау кәсіпорны көрсетілген мерзімде техникалық немесе басқа себептермен астықты өткізе алмайтын (жөнелтетін) болса, астықты экспорттау немесе сату мерзімі астық қабылдауды тоқтату мерзіміне ұзартылады, оның барысында астық қабылдау кәсіпорны астықтың сандық және сапалық сақталуын қамтамасыз етеді.

"Астықты сақтау ережелерінің" 7 тарауы астықтың сақталуын қамтамасыз ететін ұйымдастырушылық шараларды реттейді. Осылайша, "Астықты сақтау ережелерінің" 85 - 87 тармақтарына сәйкес барлық категориядағы жанама өнімдер мен қалдықтар астық қоймасынан оқшауланған бөлек контейнерлерде сақталуы керек.

Астық қоймасы (элеватор, астық жинау пункті) мен аумақты тазарту кезінде алынған және астықпен жұмыс істеген кезде алынған үшінші санаттағы қалдықтар астық қоймасы аумағынан тыс жерде (элеватор, астық қабылдау пункті) алынып тасталады және кейіннен жағу немесе полигонмен жойылады.

Астық қабылдаудың жаңа кезеңіне астық қабылдаудың технологиялық желілерін дайындауға байланысты астықты қабылдауды және жөнелтуді тоқтату мерзімі күнтізбелік отыз күннен аспауы керек - күрделі жөндеу үшін, күнтізбелік он бес күн - ағымдық жөндеу үшін, аэрация кезеңінде.

Қылмыстың субъективті жағы бұл әрекетті қасақана да, абайсызда да жасауға болатындығымен сипатталады.

Құқық бұзушылықтың субъектісі арнайы - астық қабылдау кәсіпорны (орта кәсіпорындар субъектісі немесе ірі кәсіпорындар субъектісі).

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 684-бабының 1-бөлігіне сәйкес мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді КК-ге сәйкес қарайды. (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 401-бабы (алтыншы және жетінші бөліктері).

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 706-бабының бірінші және екінші бөліктерінде астық пен тұқым өндірісін реттеу саласындағы уәкілетті органның және оның аумақтық органдарының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 401-бабында (бірінші бөлігі) көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайтындығы көрсетілген. Аумақтық органдардың басшылары мен олардың орынбасарлары әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және әкімшілік жаза қолдануға құқылы.

ӘҚБтК-нің 729-бабының бірінші және екінші бөліктеріне сәйкес облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың, ауданның, облыстық маңызы бар қаланың жергілікті атқарушы органы ӘҚБтК-нің 401-бабында (үшінші, төртінші, 4-1, бесінші, жетінші, оныншы және он бірінші бөліктерінде) көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды. Облыстың, республикалық маңызы бар қаланың және астананың, ауданның (республикалық, облыстық маңызы бар қаланың және Астананың) әкімі мен оның орынбасарлары әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және әкімшілік жазалар қолдануға құқылы.

Соттар қарайтын әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша ӘҚБтК 804-бабы 1-бөлігінің 50) тармақшасына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамаларды облыстардың, республикалық маңызы бар қалалардың, астананың, аудандардың, облыстық маңызы бар қалалардың жергілікті атқарушы органдарының осыған уәкілеттік берілген лауазымды адамдарының жасауға құқығы бар (ӘҚБтК 401-бабы (алтыншы және жетінші бөліктері).

402-бап. Кәсіпкерлік қызметті жүзеге асыру және тұқым шаруашылығы саласындағы қызметтер көрсету саласындағы бұзушылықтар

1. Қазақстан Республикасының тұқым шаруашылығы саласындағы заңнамасын бұза отырып, тұқымдарды өндіру, сату, сақтау, тасымалдау және пайдалану жөніндегі қызметті мыналар түрінде жүзеге асыру:

1) карантиндік объектілерді жұқтырған ауылшаруашылық өсімдіктерінің тұқымын себу (отырғызу) үшін пайдалануға;

2) алып тасталды - ҚР 11.27.2015 № 424-V Заңымен

3) алып тасталды - ҚР 11.27.2015 № 424-V Заңымен

4) сертификатталған элиталық тұқым және тұқым шаруашылықтарында сұрыптық және егу сапаларына сәйкес келмейтін тұқымдарды егу (отырғызу) үшін пайдалануға;

5) тұқым себу сапасына сараптамадан өтпеген тұқымдарды себу (отырғызу) үшін пайдалануға;

6) техникалық регламенттер талаптарына сәйкес келмейтін тұқымдарды сату және пайдалану;

7) сұрыптық жаңартудың және сұрыптық өзгерудің тәртібі мен мерзімдерін бұзу;

8) элиталық тұқымдарды кейіннен сату мақсатында өндіруді қамтамасыз ету үшін түпнұсқа сорттары мен будандардың тұқымдық түрлерін сатып алмау;

9) өз қажеттіліктері үшін сатылатын және пайдаланылатын тұқымдардың саны, шығу тегі, олардың сорттық және егу сапаларын есепке алмау;

10) өз қаражаты есебінен ауылшаруашылық өсімдіктерінің тұқымдарын сақтандыру және өткізу қорларын құрмаса, -

жеке тұлғаларға ескерту жасауға немесе он, шағын бизнес субъектілері үшін - он жеті, орта бизнес үшін - жиырма бес, ірі бизнес үшін - елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Ауылшаруашылық өсімдіктерінің сорттық дақылдарын сынау, тұқымдардың сорттық және тұқымдық сапаларын сараптау жөніндегі қызметтерді ұсынатын сарапшылардың, тұқым сарапшыларының және сертификатталған заңды тұлғалардың бұзуы -

жеке тұлғаларға ескерту жасауға немесе он, заңды тұлғалар үшін екі жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

3. Куәландырылған жеке және заңды тұлғалардың, сондай-ақ тұқым өндірушілері мен сарапшыларының тұқым шаруашылығы саласындағы қызметке қойылатын біліктілік талаптарын бұзуы, -

жеке тұлғаларға ескерту немесе жиырма, шағын бизнес субъектілері үшін - отыз бес, орта бизнес үшін - елу, ірі бизнес үшін - екі жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

4. Осы баптың үшінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекеттер -

жеке тұлғаларға елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде, куәландырылған адамдар үшін - субъектілердің тұқым шаруашылығы саласындағы қызметті жүзеге асыру құқығын куәландыратын куәліктен айыруға әкеп соғады.

5. Тұқым шаруашылығы субъектілерін уақтылы сертификаттау, қайта сертификаттау -

лауазымды адамдарға жиырма айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ _____

1-бөлім. Қылмыстың түсіндірілген құрамының объектісі Қазақстан Республикасының тұқым шаруашылығы саласындағы заңнамасына сәйкес тұқымдарды өндіру, сату, сақтау, тасымалдау және пайдалану кезінде туындайтын қоғамдық-құқықтық қатынастар болып табылады.

"Тұқым шаруашылығы туралы" Қазақстан Республикасының 2003 жылғы 8 ақпандағы №385 Заңының 13-бабының 1, 2, 2-1-тармақтарында ауылшаруашылық өсімдіктерінің тұқымын сатуға және пайдалануға тыйым салынады:

- 1) карантиндік объектілерді жұқтырған;
- 2) осы Заңда белгіленген тәртіппен тұқым себу сапасына сараптамадан өтпеген;
- 3) гендік инженерия негізінде алынған (генетикалық түрлендірілген).

Сұрыптау және егу сапалары бойынша Қазақстан Республикасы заңнамасының талаптарына сәйкес келмейтін тұқымдарды себу (отырғызу) үшін сатуға және пайдалануға тыйым салынады. Техникалық регламенттердің талаптарына сәйкес келмейтін тұқымдарды сатуға және егуге (отырғызуға) пайдалануға жол берілмейді.

Әкімшілік құқық бұзушылықтың объективті жағы Қазақстан Республикасының тұқым шаруашылығы саласындағы заңнамасын бұза отырып, тұқымдарды өндіру, өткізу, сақтау, тасымалдау және пайдалану жөніндегі іс-шараларды жүзеге асыру кезінде жасалады:

- карантиндік объектілерді жұқтырған ауылшаруашылық өсімдіктерінің тұқымын себу (отырғызу) үшін пайдалану;

сертификатталған элиталық және тұқым өсіретін шаруашылықтарда сұрыптық және егу сапаларына сәйкес келмейтін тұқымдарды егу (отырғызу) үшін пайдалануға;

- тұқымдарды егу сапасына сараптамадан өтпеген тұқымдарды егу (отырғызу) үшін пайдалануға;

- техникалық регламенттер талаптарына сәйкес келмейтін тұқымдарды себу (отырғызу) үшін сату және пайдалану;

- сорттық жанарудың және сұрыптық өзгерудің тәртібі мен мерзімдерін бұзу;

- элиталық тұқымдарды әрі қарай сату мақсатында өндіруді қамтамасыз ету үшін түпнұсқа сорттарын және будандардың ата-аналық формаларын сатып алмау;

- өз қажеттіліктері үшін сатылатын және пайдаланылатын тұқымдардың саны, шығу тегі, олардың сорттық және егу сапаларын есепке алуды білмеу;

- өз қаражаты есебінен ауылшаруашылық өсімдіктерінің тұқымдарын сақтандыру және өткізу қорларын жасамау.

"Тұқым шаруашылығы туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 14-бабының 2-тармағында тұқым өндірушілерден:

- уәкілетті орган бекіткен технологиялық талаптарды, өндірістік сызбаларды, тұқымдарды сақтау және сату ережелерін сақтауға, олардың сандық және сапалық сақталуын қамтамасыз етуге;

- элиталық тұқымдарды одан әрі сату мақсатында, оның ішінде мемлекет шегінен тыс жерлерде де тұқымдарды және будандардың ата-аналық формаларын алу;

- тұқым сатқан кезде олардың сорттық және егу қасиеттерін, сондай-ақ сорттың сипаттамасын (сипаттамасын) растайтын құжаттарды ұсынуға;

- уәкілетті орган белгілеген тәртіппен сорттық дақылдарға сынақ жүргізу;

- сатуға, егуге пайдалануға және сақтандыру мен өткізу қорларын құруға арналған тұқымдардың егу сапасына сараптама жүргізу;

дақылдарды (екпелерді), аумақтарды, тұқым тазартқыш машиналар мен механизмдерді, карантиндік объектілерді анықтау үшін қоймаларды жүйелі түрде тексеруді қамтамасыз етеді және олармен күресу шараларын қабылдайды;

- өз қаражаты есебінен ауылшаруашылық өсімдіктерінің тұқымдарын сақтандыру және өткізу қорларын құруға;

- уәкілетті орган белгілеген тәртіп пен мерзімде сұрыптық жаңаруды және сұрыптық өзгерісті жүзеге асырады;

- сатылатын тұқымның тұқымға арналған құжатта көрсетілген сұрыптық және егу сапасына сәйкестігін қамтамасыз ету;

- өз қажеттіліктері үшін сатылатын және пайдаланылатын тұқымдардың саны, шығу тегі, олардың сорттық және егу сапалары туралы есеп жүргізеді.

"Өсімдіктер карантині туралы" Қазақстан Республикасының 1999 жылғы 11 ақпандағы № 344 Заңының 1-бабының б) тармақшасында "карантиндік объект" " бекітілген карантиндік түрлердің тізіміне сәйкес өсімдіктер мен өсімдік өнімдеріне айтарлықтай зиян келтіруі мүмкін зиянкестер, қоздырғыштар немесе арамшөптер; Қазақстан Республикасының аумағында жоқ немесе шектеулі. "

"Тұқым шаруашылығы туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 1-бабының 14) тармақшасында "сорттық жаңарту" "өндірісте сол сорттың жақсырақ тұқымымен пайдаланған кезде сұрыптық және биологиялық қасиеттері нашарлаған тұқымдарды алмастыруды" білдіреді.

"Тұқым шаруашылығы туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 17-бабының 3 және 4-тармақтарына сәйкес тұқымдық сақтандыру қорлары ауылшаруашылық өсімдіктерінің тұқымдарының қорларын білдіреді және егін шықпай қалған жағдайда егуді қамтамасыз ету үшін ауылшаруашылық тауар өндірушілермен құрылады. Берілетін тұқымдық қорлар күздік ауылшаруашылық өсімдіктерінің тұқымдарының қорын білдіреді және оларды ауылшаруашылық тауар өндірушілері дербес қалыптастырады.

Қылмыстың субъективті жағы бұл әрекетті қасақана немесе немқұрайлылық түрінде де жасауға болатындығымен сипатталады.

Құқықбұзушылық субъектісі - жеке тұлғалар, шағын бизнес, орта бизнес, ірі бизнес субъектілері.

2-бөлім. Түсіндірілген құқық бұзушылықтың объектісі - тұқымның сорттық және тұқымдық қасиеттерін сарапшылар, тұқым сарапшылары және ауылшаруашылық өсімдіктерінің сорттық дақылдарын сынау бойынша қызметтер көрсететін сертификатталған заңды тұлғалардың сараптамасынан туындайтын әлеуметтік-құқықтық қатынастар.

Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрінің 2015 жылғы 8 шілдедегі № 4-2 / 616 бұйрығымен бекітілген "Тұқымдардың, оның ішінде отандық ауылшаруашылық өндірушілердің егуге арналған тұқымдарының сорттық және егу сапасын сараптамадан өткізу ережелерінің" 3 тармағына сәйкес, тұқымдардың сорттық және егу сапасына сараптама (бұдан әрі - тұқым сапасына сараптама) ауыл шаруашылығы тауар өндірушілері, мемлекеттік сорт сынау станциялары мен станциялары, сондай-ақ түпнұсқа және элиталық тұқымдар, бірінші, екінші тұқым өндірушілер үшін өткізіледі Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрінің міндетін атқарушы 2015 жылғы 27 наурыздағы № 4-2/266 бұйрығымен бекітілген түпнұсқа және элиталық тұқымдарды, бірінші, екінші және үшінші репродукциялардың тұқымдарын, тұқым таратушыларды сертификаттау ережелеріне сәйкес сертификатталған үшінші репродукциялар.

Құқық бұзушылықтың объективті жағы тұқымның сорттық және егістік қасиеттерін тексеруді бұзу әрекеттерінде көрінеді. "Тұқымдардың сорттық және егу сапасын, оның ішінде отандық ауыл шаруашылығы өндірушілері егуге арналған тұқымдарды сараптау қағидаларының" 5-тармағына сәйкес тұқымдардың сапасына сараптама өнгіштігі және (немесе) өміршеңдігінің көрсеткіштері бойынша қолданылатын ұлттық стандарттарға (бұдан әрі - стандарт) сәйкес жүзеге асырылады, ылғалдылық, 1000 тұқымның массасы, тазалығы, аурулармен инфекция, зиянкестер популяциясы (толық талдау) немесе осы көрсеткіштердің біреуі немесе бірнешеуі (толық емес талдау). Мақта тұқымдарының сапасын тексеру келесі көрсеткіштер бойынша жүргізіледі: өну, ылғал, пісіп-жетілу, механикалық зақымдану, 1000 тұқымның салмағы, арамшөптер, сарғыш зиянкестермен жұқтыру, күйдіру, қалдық талшықтығы, қалдықтың балғындығы.

Қылмыстың субъективті жағы бұл әрекетті қасақана немесе немқұрайлылық түрінде де жасауға болатындығымен сипатталады.

Ерекше құқық бұзушылықтың субъектісі болып ауылшаруашылық өсімдіктерінің сорттық дақылдарын сынау бойынша қызмет көрсететін (жеке және заңды тұлғалар) бақылаушылар, тұқым сарапшылары және сертификатталған заңды тұлғалар табылады.

"Тұқым шаруашылығы туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 1-бабы 5) және 32) тармақшаларына сәйкес:

- "апробация" - "ауылшаруашылық өсімдіктерінің сорттық дақылдарын сынау жөніндегі іс-шаралардың басталғаны туралы ауданның, облыстық маңызы бар қаланың, облыстың, республикалық маңызы бар қаланың және астананың тиісті жергілікті атқарушы органына хабарлаған тұлға";

- "тұқым сарапшысы" - бұл тұқымның сорттық және егістік сапасына сараптама жүргізу жөніндегі жұмыстардың басталғаны туралы ауданның, облыстық маңызы бар қаланың, облыстың, республикалық маңызы бар қаланың және астананың тиісті жергілікті атқарушы органын хабардар ететін, тұқым сапасын тексеретін зертхана маманы".

3-бөлім. Қылмыстың түсіндірілген құрамының объектісі тұқым шаруашылығы саласындағы қызметке қойылатын біліктілік талаптарына сәйкес туындайтын қоғамдық-құқықтық қатынастар болып табылады.

Құқықбұзушылықтың объективтік жағы тұқым шаруашылығы саласындағы қызметке қойылатын біліктілік талаптарын бұзатын әрекеттерде көрінеді.

"Тұқым шаруашылығы туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 14-1-бабына сәйкес жеке тұлғалар ауылшаруашылық өсімдіктерінің сорттық дақылдарын мақұлдау және тұқымдардың сорттық және егу сапасын зерттеу мақсатында мыналарды растайтын құжаттардың көшірмелерін ұсынады:

1) ауылшаруашылық мамандықтары бойынша немесе өсімдік шаруашылығы өнімдерін сақтау және өңдеу саласындағы жоғары немесе орта білімнен кейінгі білімнің болуы;

2) арнайы дайындық (апробаторлық курстар - апробаторлар үшін);

3) тұқым сапасын сараптау зертханасында (тұқым сарапшылары үшін) жұмыс немесе тағылымдама туралы (кемінде екі ай) мәліметтер.

Аппаратологтар және (немесе) тұқым сарапшылары келесі талаптарға сай болуы керек:

1) бақылаушылардың болуы үшін:

ауылшаруашылық мамандықтары бойынша жоғары немесе орта білімнен кейінгі білім;

арнайы дайындық туралы құжат (апробация курстары);

2) тұқым сарапшыларының болуы үшін:

ауылшаруашылық мамандықтары бойынша жоғары немесе орта білімнен кейінгі білім;

зертханада тұқымдардың және отырғызу материалдарының сапасын тексеру үшін жұмыс немесе тағылымдамадан өту туралы құжат (кемінде екі ай).

Қолданыстағы бұйрықпен бекітілген "Бірегей және элиталық тұқымдарды, бірінші, екінші және үшінші репродукциялардың тұқымдарын, дистрибьюторларын өндірушілерді сертификаттау ережелері" 8 тармағында Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрінің 2015 жылғы 27 наурыздағы № 4-2/266, сертификаттаудан өту және сертификаттау сертификатын алу үшін өтініш беруші келесі құжаттарды тапсыратындығы көрсетілген.

1) осы Қағидаларға 3-қосымшаға сәйкес нысан бойынша сертификаттау (қайта сертификаттау) туралы өтініш (бұдан әрі - өтініш);

2) осы Қағидаларға 4,5,6 және 7-қосымшаларға сәйкес сәйкесінше бастапқы тұқым өндірушілерге, элиталық тұқым өсіретін шаруашылықтарға, тұқым өсіру шаруашылықтарына, тұқым сатушыларға қойылатын талаптардың сақталуы туралы ақпарат нысаны.

Электрондық цифрлық қолтаңба болса, өтініш беруші құжаттарды "электрондық үкіметтің" веб-порталы арқылы электронды түрде ұсына алады.

Түпнұсқа және элиталық тұқымдарды, бірінші, екінші және үшінші репродукциялардың тұқымдарын, герметиктерді өндірушілерді аттестаттау ережесінің 18-тармағына сәйкес атауы, тегі, аты, әкесінің аты (ол болған жағдайда) немесе заңды нысаны өзгерген жағдайда, түпнұсқа тұқым өндірушісі, элиталық тұқым өндірісі сертификаттау туралы куәлікті қайта ресімдеуге негіз болған өзгерістер туындаған кезден бастап күнтізбелік отыз күн ішінде жұмыс органына ферма, тұқым шаруашылығы, тұқым сатушы ұсынады келесі құжаттар:

1) осы Қағидаларға 9-қосымшаға сәйкес нысан бойынша сертификаттық куәлікті қайта беру туралы өтініш;

2) мемлекеттік ақпараттық жүйелерде ақпараты бар құжаттарды қоспағанда, сертификаттау куәлігін қайта ресімдеу үшін негіз болған өзгерістер туралы мәліметтер бар құжаттардың көшірмелері;

3) сертификаттау туралы куәліктің түпнұсқасы.

Қылмыстың субъективті жағы бұл әрекетті қасақана да, абайсызда да жасауға болатындығында көрінеді.

Құқықбұзушылықтың субъектісі - арнайы сертификатталған жеке және заңды тұлғалар, тұқым қуалайтын сарапшылар және сарапшылар (жеке тұлғалар, шағын бизнес, орта бизнес, ірі бизнес өкілдері).

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 402-бабының 4-бөлігінде, қосымша белгіні қоспағанда, ескертілген мақаланың үшінші бөлігінде көрсетілген құқық бұзушылықтың элементтері (объект, объективті жағы, субъективтік жағы, субъектісі) бар - бұл жаза әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде бірнеше рет жасалған.

5-болім. Аталған құқық бұзушылықтың объектісі - тұқым шаруашылығы субъектілерін сертификаттау, қайта аттестаттау мерзімдері.

Объективті жағы тұқым субъектілерін сертификаттаудың, қайта сертификаттаудың мерзімінен кеш өткізілуіне байланысты.

Түпнұсқа және элиталық тұқымдарды, бірінші, екінші және үшінші репродукциялардың тұқымдарын, герметиктерді, тұқым өндірушілерді сертификаттау ережесінің 9-14-тармақтарына сәйкес комиссия өтініш берушінің осы Қағидалардың 8-тармағында көрсетілген құжаттарды алған күнінен бастап екі жұмыс күні ішінде ұсынылған құжаттардың толықтығын тексереді. Егер өтініш беруші құжаттардың толық емес пакетін ұсынса, жұмыс органы екі жұмыс күні ішінде өтінішті одан әрі қараудан дәлелді бас тартуды береді.

Осы Қағидалардың 8-тармағында көрсетілген құжаттардың толық пакетін ұсынған кезде, комиссия өтініш берушіге осы жерге барғаннан кейін сегіз жұмыс күнінен

аспайтын мерзімде осы Ереженің 2-қосымшасында көрсетілген талаптарға сәйкестігін тексереді (өтініш беруші көрсеткен қызмет түріне сәйкес). мәлімдеме).

Өтініш берушінің сараптамасының нәтижелері бойынша комиссия бір жұмыс күні ішінде түпнұсқа тұқым өндірушілерге, элиталық тұқым шаруашылықтарына, тұқым фермаларына, тұқым сатушыларға (бұдан әрі - тексеру актісі) қойылатын талаптарға сәйкестігін тексеру актісін осы Қағидаларға 8-қосымшаға сәйкес нысан бойынша жасайды. екі дана. Бір данасы комиссияда қалады, екіншісі өтініш берушіге беріледі.

Осы Ереженің 8-тармағында көрсетілген құжаттарды, сондай-ақ тексеру актісін қарау нәтижелері бойынша комиссия екі жұмыс күні ішінде аттестаттау туралы куәлік беруді немесе сертификатты беруден бас тарту туралы шешім қабылдайды, оған протокол жасалады және оған комиссияның барлық мүшелері қол қояды.

Сертификаттау сертификатын беру туралы комиссияның шешімінің негізінде жұмыс органы бес жұмыс күні ішінде жергілікті атқарушы органның тиісті қаулысының жобасын дайындайды, ол мақұлданғаннан кейін жұмыс органы өтініш берушіге сертификаттау сертификатын береді. Өтінішті қараудың жалпы мерзімі өтініш беруші осы Қағидалардың 8-тармағында көрсетілген құжаттарды тапсырған күннен бастап он сегіз жұмыс күнін құрайды.

Түпнұсқа және элиталық тұқымдарды, бірінші, екінші және үшінші репродукциялардың тұқымдарын, герметиктерді өндірушілерді сертификаттау ережесінің 23-тармағына сәйкес тұқым өндіруші субъектілерді қайта сертификаттау сертификаттау мерзімі аяқталғаннан кейін осы Ережеде белгіленген талаптарға сәйкес жүзеге асырылады:

- бірегей тұқым өндірушілер үшін - бес жылда бір рет;
- элиталық тұқым шаруашылығы үшін - үш жылда бір рет;
- тұқым шаруашылығы үшін - үш жылда бір рет;
- тұқым сатушылар үшін - екі жылда бір рет.

Қылмыстың субъективті жағы бұл әрекетті қасақана да, абайсызда да жасауға болатындығында көрінеді.

Құқық бұзушы субъектісі арнайы - лауазымды тұлға.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 684-бабының 1-бөлігіне сәйкес мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 402-бабында (төртінші бөлігі) көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 706-бабының бірінші және екінші бөліктеріне сәйкес астық және тұқым өндірісін реттеу саласындағы уәкілетті орган және оның аумақтық органдары Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 402-бабында (бес бөлігі) көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды. Аумақтық органдардың басшылары мен олардың орынбасарлары әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және әкімшілік жаза қолдануға құқылы.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 729-бабының 1 және 2-бөліктерінде облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың, ауданның, облыстық маңызы бар қаланың жергілікті атқарушы органының әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 402-бабында (бірінші, екінші және үшінші бөліктері) көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайтындығы көрсетілген. Облыс, республикалық маңызы бар қала және астана, аудан (республикалық, облыстық маңызы бар қала және астана) әкімі және оның орынбасарлары әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және әкімшілік жаза қолдануға құқылы.

Сот қарайтын әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша ӘҚБтК 804-бабы 1-бөлігінің 50) тармақшасына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамаларды облыстардың, республикалық маңызы бар қалалардың, астананың, аудандардың, облыстық маңызы бар қалалардың жергілікті атқарушы органдарының осыған уәкілеттік берілген лауазымды адамдарының жасауға құқығы бар (ӘҚБтК 402-бабы (төртінші бөлігі)).

403-бап. Қазақстан Республикасының өсімдіктерді қорғау туралы заңнамасын бұзу

1. Фитосанитариялық есептілікті ұсынбау, сондай-ақ уақтылы ұсынбау -

жеке тұлғаларға - бес, лауазымды адамдарға, шағын бизнес субъектілеріне - он, орта бизнес үшін - он бес, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне - елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Фитосанитариялық бақылау объектілерінде фитосанитариялық бақылауды және фитосанитариялық іс-шараларды жүргізбеу, зияндылықтың экономикалық шегінен асатын саны бар зиянкестердің дамуы мен таралуына әкеліп соқтырса, -

жеке тұлғаларға - бес, лауазымды адамдарға, шағын бизнес субъектілеріне - он, орта бизнес үшін - он бес, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне - елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

3. Пестицидтерді (пестицидтерді) залалсыздандыру және арнайы сақтау қоймаларын (көму алаңдарын) нашар жағдайда ұстау, мыналар түрінде жасалған:

1) пестицидтер (пестицидтер) мен олардың астындағы контейнерлерді жою үшін арнайы сақтау орындарының (қорымдардың) болмауы;

2) пайдалануға жарамсыз болып қалған пестицидтерді (улы химикаттарды) жою әдістері мен технологияларының жоқтығы және олардан контейнерлер пестицидтерді (улы химикаттарды) жеткізушілер (өндірушілер, импорттаушылар, сатушылар) әзірлеген және ұсынған;

3) қауіптіліктің бірінші класындағы пестицидтерді (пестицидтерді) әрі қарай пайдалану үшін жарамсыз болып қалған, тығыздығын қамтамасыз етпейтін және қоршаған ортаны пестицидтермен (пестицидтермен) ластау мүмкіндігін болдырмайтын контейнерлерде сақтау;

4) екінші қауіптілік санатындағы пестицидтерді (пестицидтерді), егер қажет болса, арнайы кірістірусіз полимерлі материалдардан жасалған көп қабатты контейнерге (пестицидтің (пестицидтердің) ерекшелігіне байланысты) орау;

5) пестицидтерді (пестицидтерді) бүлінген қаптаманың бүтіндігімен қайта орау;

6) жанғыш қосылыстардың улы емес (қауіпті емес) заттарға ыдырауын қамтамасыз ететін жоғары температуралы қондырғылардың жоқтығы заңнамаға сәйкес экологиялық бақылау және халықтың санитарлық-эпидемиологиялық салауаттылығы жөніндегі мемлекеттік органдармен қағаз немесе ағаш контейнерлерін пестицидтерден (улы химикаттардан) жағу арқылы жою үшін анықталған жерлерде;

7) тыйым салынған, тозған пестицидтер (пестицидтер) мен олардың астынан ыдыстарды тиеу, тасымалдау және түсіру кезінде механикаландыру құралдарының болмауы, -

жеке тұлғаларға - бес, лауазымды адамдарға, шағын бизнес субъектілеріне - он, орта бизнес үшін - он бес, ірі бизнес үшін - елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

4. Арнайы сақтау қоймаларын (қорымдарды) салу бойынша шаралар қабылдамау - лауазымды адамдарға он айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

5. Осы баптың бірінші, екінші, үшінші және төртінші бөліктерінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекеттер (әрекетсіздік),

жеке тұлғаларға - он, лауазымды адамдарға, шағын бизнес субъектілеріне - жиырма, орта бизнес үшін - отыз, ірі бизнес үшін - жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Түсіндірілген әкімшілік құқық бұзушылықтың объектісі болып фитосанитариялық есепті ұсынудың белгіленген тәртібі табылады. "Өсімдіктерді қорғау туралы" Қазақстан Республикасының 2002 жылғы 3 шілдедегі № 331 Заңының 13-бабына сәйкес қызметі мемлекеттік фитосанитариялық бақылау объектілерімен байланысты жеке және заңды тұлғалар фитосанитариялық есеп жүргізеді және уәкілетті органға фитосанитариялық есептер ұсынады. Фитосанитариялық есептіліктің түрлерін, оларды ұсыну нысандары мен мерзімдерін уәкілетті орган айқындайды.

Құқық бұзушылықтың объективті жағы фитосанитариялық есепті уақтылы ұсынбағаны, әрекет етпеуі (әрекетсіздік) арқылы көрінеді. Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрінің 2015 жылғы 29 маусымдағы № 15-02 / 584 бұйрығымен "Фитосанитариялық нормалар, фитосанитариялық есепке алу нысандары, сондай-ақ оларды ұсыну ережелері" бекітілді.

Сонымен, "Фитосанитариялық есеп нысандарын ұсыну ережелерінің" 5 - 9-тармақтарына сәйкес фитосанитариялық есепке алу нысандарын фитосанитариялық

есепке алу субъектілері учаскелік инспекцияларға есептердің келесі түрлері үшін және уақтылы ұсынады:

1) пестицидтерді (улы химикаттарды), биологиялық өнімдерді және энтомофагтарды, пестицидтерді (улы химикаттарды), биологиялық өнімдерді өндіруге (сатып алуға) және сатуға қатысатын фитосанитариялық объектілердің өндірісі және (немесе) сатылуы, жылына екі рет, энтомофагтарды өсіру және сату туралы есеп. бір рет 20 шілдеге дейін және 20 қаңтарға дейін бір рет;

2) пестицидтер (пестицидтер), биологиялық өнімдер мен энтомофагтардың қозғалысы туралы есеп, жылына екі рет, 20 шілдеге дейін және 20 қаңтарға дейін бір рет;

3) пестицидтерді (пестицидтерді), биологиялық өнімдерді және энтомофагтарды сақтау туралы жыл сайын 20 қаңтарға дейін есеп;

4) бүрку және жинау қондырғыларының, бүрку және жинау жабдықтары (фитосанитариялық есепке алу) объектілерінің (ауылшаруашылық авиация, аэрозоль генераторлары, атомизатор, бум, желдеткіш шашыратқыштар, бүрку мен жинау құралдарының басқа түрлері) жыл сайын 20 қаңтарға дейін болуы туралы есеп. ;

5) ай сайын, наурыздан қыркүйекке дейін әр айдың 20-шы күніне дейін пестицидтер (пестицидтер), биологиялық өнімдер мен энтомофагтарды қолданумен фитосанитариялық субъектілер жүргізетін химиялық емдеу туралы есеп;

6) химиялық өңдеу бойынша қызметтерді ай сайын, наурыздан қыркүйекке дейін, әр айдың 20-сына дейін ұсынатын фитосанитариялық есепке алу субъектілерінің химиялық өңдеу бойынша қызметтерді ұсынуы туралы есеп;

7) тыйым салынған және жарамсыз пестицидтерді (пестицидтерді) және олардың астындағы ыдыстарды жыл сайын 20 қаңтарға дейін тыйым салынған және жарамсыз пестицидтерді (пестицидтер) және олардан контейнерлерді залалсыздандыруды жүзеге асыратын фитосанитариялық есепке алу субъектілері залалсыздандыру туралы есеп;

8) жыл сайын 20 қаңтарға дейін пестицидтерді (пестицидтерді), биологиялық өнімдерді және энтомофагтарды сақтайтын фитосанитариялық есепке алу объектілерінің сақтау орындарының болуы туралы есеп.

Аудандық инспекция фитосанитариялық есепке алуды фитосанитария субъектілері берген фитосанитариялық есептердің негізінде жүргізеді, содан кейін өсімдіктерді қорғау саласындағы уәкілетті органның облыстық, республикалық маңызы бар қаланың, астананың аумақтық департаменттеріне (бұдан әрі - облыстық инспекция) Республика Ауыл шаруашылығы министрінің бұйрығымен бекітілген нысандарда ұсынады.

Фитосанитариялық есепке алу нысандарын учаскелік инспекцияның мемлекеттік инспекторы аймақтық инспекцияларға есептердің келесі түрлері үшін және уақтылы ұсынады:

1) жылына екі рет, 25 шілдеге дейін және 25 қаңтарға дейін бір рет пестицидтер (пестицидтер), биологиялық өнімдер мен энтомофагтарды өндіру және өткізу туралы есеп;

2) пестицидтердің (пестицидтердің), биологиялық өнімдер мен энтомофагтардың қозғалысы туралы есеп, жылына екі рет, 25 шілдеге дейін және бір рет 25 қаңтарға дейін;

3) пестицидтерді (пестицидтерді), биологиялық өнімдерді және энтомофагтарды сақтау туралы жыл сайын, 25 қаңтарға дейін;

4) жыл сайын 25 қаңтарға дейін бүрку және жинау жабдықтарының болуы туралы есеп;

5) химиялық өңдеу туралы ай сайын, наурыздан қыркүйекке дейін, әр айдың 25-не дейін;

6) химиялық өңдеу бойынша қызметтер көрсету туралы ай сайын, наурыздан қыркүйекке дейін, әр айдың 25-не дейін;

7) жыл сайын 25 қаңтарға дейін тыйым салынған және жарамсыз пестицидтер (пестицидтер) мен олардың астындағы контейнерлерді жою туралы есеп;

8) жыл сайын 25 қаңтарға дейін сақтау қоймаларының болуы туралы есеп.

Ұсынылған фитосанитариялық есептердің негізінде өңірлік инспекцияның өсімдіктерді қорғау жөніндегі мемлекеттік инспекторы фитосанитариялық есеп жүргізеді, содан кейін өсімдіктерді қорғау саласындағы уәкілетті органның бөліміне тапсырады.

Фитосанитариялық есепке алу нысандарын өңірлік инспекцияның мемлекеттік инспекторы өсімдіктерді қорғау саласындағы уәкілетті органның бөліміне келесі есептердің түрлері бойынша және уақытылы ұсынады:

1) жылына екі рет, 30 шілдеге дейін және 30 қаңтарға дейін бір рет пестицидтерді (пестицидтерді), биологиялық және энтомофагтарды өндіру және (немесе) сату туралы есеп;

2) пестицидтердің (пестицидтердің), биологиялық өнімдер мен энтомофагтардың қозғалысы туралы есеп, жылына екі рет, 30 шілдеге дейін және бір рет 30 қаңтарға дейін;

3) пестицидтерді (пестицидтерді), биологиялық өнімдерді және энтомофагтарды сақтау туралы жыл сайын 30 қаңтарға дейін есеп;

4) жыл сайын 30 қаңтарға дейін бүрку және жинау жабдықтарының болуы туралы есеп;

5) химиялық өңдеу туралы ай сайын, наурыздан қыркүйекке дейін, әр айдың 30-күніне дейін есеп;

6) химиялық өңдеу бойынша қызметтер көрсету туралы ай сайын, наурыздан қыркүйекке дейін, әр айдың 30-күніне дейін есеп;

7) жыл сайын 30 қаңтарға дейін тыйым салынған және жарамсыз пестицидтерді (пестицидтерді) және олардың астындағы ыдыстарды залалсыздандыру туралы есеп;

8) жыл сайын 30 қаңтарға дейін сақтау қоймаларының болуы туралы есеп.

Қылмыстың субъективті жағы бұл әрекетті қасақана немесе немқұрайлылық түрінде де жасауға болатындығымен сипатталады.

Ерекше құқық бұзушылықтың субъектісі қызметіне мемлекеттік фитосанитариялық бақылау объектілерімен байланысты жеке және заңды тұлғалар (жеке тұлғалар, лауазымды тұлғалар, шағын бизнес, орта бизнес, ірі бизнес субъектілері) жатады.

2-бөлім. Түсіндірілген құқық бұзушылықтың объектісі - фитосанитариялық бақылау және фитосанитариялық бақылау объектілеріндегі фитосанитарлық шаралар нәтижесінде туындайтын әлеуметтік-құқықтық қатынастар.

Қазақстан Республикасының "Өсімдіктерді қорғау туралы" Заңының 1-бабының 20) тармақшасына сәйкес "фитосанитариялық мониторинг" дегеніміз - "зиянды және ерекше қауіпті зиянкестердің зерттелуін, мониторингін, есебін, сондай-ақ олардың негізінде фитосанитариялық болжам жасауды" қамтитын шаралар жүйесі.

"Өсімдіктерді қорғау туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 1-бабы 22) тармақшасында "фитосанитариялық шаралар" "зиянды және ерекше қауіпті зиянды организмдердің саны мен зияндылығын азайту жөніндегі іс-шаралар жиынтығын" білдіреді.

"Өсімдіктерді қорғау туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 11-бабына сәйкес, қолайлы фитосанитариялық ахуалды қамтамасыз ету үшін, іс-әрекеті мемлекеттік фитосанитариялық бақылау объектілерімен байланысты жеке және заңды тұлғалар зиянды және аса қауіпті зиянды организмдер анықталса да, өз аумақтарында фитосанитариялық бақылау жүргізуге міндетті. Зияндылықтың экономикалық шегінен жоғары, фитосанитарлық шараларды жүргізіңіз.

"Өсімдіктерді қорғау туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 14-5-бабының 1) тармақшасында, қызметі мемлекеттік фитосанитариялық бақылауды жүзеге асырумен байланысты жеке және заңды тұлғалар фитосанитариялық бақылау және фитосанитарлық шаралар жүргізіп, зиянкестердің көбеюі мен таралуына жол бермеуі керек. зияндылықтың экономикалық шегі.

Құқықбұзушылықтың объективтік жағы фитосанитариялық бақылау объектілерінде фитосанитариялық бақылау және фитосанитариялық іс-шараларды жүргізбеу, зияндылықтың экономикалық шегінен асатын саны бар зиянкестердің дамуы мен таралуына әкелетін әрекетсіздікпен көрінеді.

Бұл құқық бұзушылықтың диспозициясы маңызды сипатқа ие, өйткені жасалған зиянның экономикалық зиян шегінен асатын саны бар зиянды организмдердің дамуы мен таралуы түрінде олардың салдарын анықтау қажет.

Қазақстан Республикасының "Өсімдіктерді қорғау туралы" Заңының 1-бабының 6) тармақшасына сәйкес "зияндылықтың экономикалық шегі" - бұл "фитосанитариялық

шараларды қажет ететін өсімдік өнімдерінің жоғалуына әкелетін зиянды және ерекше қауіпті зиянкестердің саны".

Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрінің 2015 жылғы 28 желтоқсандағы № 15-05 / 1135 және Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрінің 2015 жылғы 29 желтоқсандағы № 821 бірлескен бұйрығымен бекітілген " Өсімдіктерді қорғау саласындағы қауіптер мен бақылау парақтарын бағалау өлшемдері " 2-тармағының төртінші абзацында. "Қауіп" дегеніміз "зиянды және экономикалық қауіптіліктің экономикалық шегінен асатын саны бар зиянды және (немесе) аса қауіпті зиянды организмдердің дамуы мен таралуы түрінде көрінетін адам өміріне немесе денсаулығына, қоршаған ортаға зиян келтіру ықтималдығы" адамдар мен жануарлардың жаңа улануы, ауылшаруашылық дақылдарының пестицидтермен (пестицидтермен) химиялық өңдеу кезінде дақылдардың өлуі, пестицидтерді (пестицидтерді) сақтау немесе пайдалану кезіндегі жазатайым оқиғалар нәтижесінде топырақтың, судың және өсімдіктердің ластануы, жануарлар әлемінің объектілері санының азаюы және олардың тіршілік ету ортасының бұзылуы.

"Өсімдіктерді қорғау саласындағы қауіптер мен бақылау парақтарын бағалау критерийлері" 11-тармағына сәйкес бақылау субъектісін тәуекел ретінде жіктеу үшін тәуекел дәрежесі индикаторын есептеудің келесі тәртібі қолданылады.

Егер бір өрескел бұзушылық анықталса, бақылау нысаны тәуекелдің 100 көрсеткішіне теңестіріледі және оған қатысты бақылау субъектісіне (объектісіне) бару кезінде профилактикалық бақылау жүргізіледі.

Егер өрескел бұзушылықтар анықталмаса, елеулі және шамалы дәрежедегі бұзушылықтардың жиынтық көрсеткіші тәуекел дәрежесін анықтау үшін есептеледі.

Елеулі бұзушылықтар индикаторын анықтау кезінде 0,7 коэффициенті қолданылады және бұл көрсеткіш келесі формула бойынша есептеледі:

$$SP_3 = (SP_2 \times 100 / SP_1) \times 0,7$$

қайда:

SR₃ - елеулі бұзушылықтардың көрсеткіші;

SP₁ - елеулі бұзушылықтардың жалпы саны;

SP₂ - анықталған елеулі бұзушылықтардың саны;

Кішігірім бұзушылықтар индикаторын анықтау кезінде 0,3 коэффициенті қолданылады және бұл көрсеткіш келесі формула бойынша есептеледі:

$$SP_n = (SP_2 \times 100 / SP_1) \times 0,3$$

қайда:

SP_n - ұсақ бұзушылықтардың көрсеткіші;

SP₁ - ұсақ бұзушылықтардың жалпы саны;

SP₂ - анықталған ұсақ бұзушылықтардың саны;

Тәуекелдің жалпы көрсеткіші (SP) 0-ден 100-ге дейінгі шкала бойынша есептеледі және келесі формула бойынша елеулі және ұсақ бұзушылықтардың индикаторларын жинақтау арқылы анықталады:

$$SP = SP_3 + SP_n$$

қайда:

SP - тәуекел дәрежесінің жалпы көрсеткіші;

SP₃ - елеулі бұзушылықтардың көрсеткіші;

SP_n - ұсақ бұзушылықтардың көрсеткіші.

Құқық бұзушылықтың субъективті жағы әрекет ой түрінде де, абайсызда да жасалуы мүмкін.

Құқық бұзушылық субъектісі арнаулы - қызметі мемлекеттік фитосанитариялық бақылау объектілерімен байланысты жеке және заңды тұлғалар (жеке тұлғалар, лауазымды тұлғалар, шағын кәсіпкерлік субъектілері, орта кәсіпкерлік субъектілері, ірі кәсіпкерлік субъектілері).

3-бөлім. Түсіндірілген құқық бұзушылықтың объектісі пестицидтерді (пестицидтерді) залалсыздандыру және арнайы сақтау қоймаларын (көму алаңдарын) жақсы жағдайда ұстау және күтіп ұстау нәтижесінде туындайтын әлеуметтік-құқықтық қатынастар болып табылады.

"Өсімдіктерді қорғау туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 1-бабы 1), 10), 11) тармақшаларына сәйкес:

- "арнайы қоймалар (жерлеу орындары)" "тыйым салынған немесе тозған пестицидтерді (улы химикаттарды), сондай-ақ олардан контейнерлерді жоюға немесе жоюға арналған қауіпсіз сақтау үшін арналған қоймаларды" білдіреді;

- "пестицидтер (пестицидтер)" - "зиянды және ерекше қауіпті зиянды организмдерге қарсы қолданылатын, сондай-ақ кептіру, жапырақтарды жою және өсімдіктердің өсуін реттеу үшін қолданылатын химиялық, биологиялық және басқа заттар";

- "пестицидтерді (пестицидтерді) залалсыздандыру" "тыйым салынған немесе ескірген пестицидтерді (пестицидтерді), сондай-ақ олардан контейнерлерді Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес жоюға, жоюға бағытталған шараларды" білдіреді.

Қылмыстың объективтік жағы пестицидтерді (пестицидтерді) залалсыздандыруды жүргізбеу және арнайы сақтау қоймаларын (көму орындары) нашар жағдайда ұстау, ұстау төмендегідей нысанда жасалған:

1) пестицидтер (пестицидтер) мен олардың астындағы контейнерлерді жою үшін арнайы сақтау орындарының (қорымдардың) болмауы;

2) пайдалануға жарамсыз болып қалған пестицидтерді (улы химикаттарды) жою әдістері мен технологияларының жоқтығы және олардан контейнерлер пестицидтерді (улы химикаттарды) жеткізушілер (өндірушілер, импорттаушылар, сатушылар) әзірлеген және ұсынған;

3) қауіптіліктің бірінші класындағы пестицидтерді (пестицидтерді) әрі қарай пайдалану үшін жарамсыз болып қалған, тығыздығын қамтамасыз етпейтін және қоршаған ортаны пестицидтермен (пестицидтермен) ластау мүмкіндігін болдырмайтын контейнерлерде сақтау;

4) екінші қауіптілік санатындағы пестицидтерді (пестицидтерді), егер қажет болса, арнайы кірістірусіз полимерлі материалдардан жасалған көп қабатты контейнерге (пестицидтің (пестицидтердің) ерекшелігіне байланысты) орау;

5) пестицидтерді (пестицидтерді) бүлінген қаптаманың бүтіндігімен қайта орау;

6) жанғыш қосылыстардың улы емес (қауіпті емес) заттарға ыдырауын қамтамасыз ететін жоғары температуралы қондырғылардың жоқтығы заңнамаға сәйкес экологиялық бақылау және халықтың санитарлық-эпидемиологиялық салауаттылығы жөніндегі мемлекеттік органдармен қағаз немесе ағаш контейнерлерін пестицидтерден (улы химикаттардан) жағу арқылы жою үшін анықталған жерлерде;

7) тыйым салынған, пайдалануға жарамсыз пестицидтер (пестицидтер) мен олардың астынан ыдыстарды тиеу, тасымалдау және түсіру кезінде механикаландыру құралдарының болмауы.

Түсіндірілген құқық бұзушылықтың объективті жағын сипаттау үшін басқа нормативтік құқықтық актіге жүгіну қажет.

Мысалы, "Өсімдіктерді қорғау туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 14-1-бабында тыйым салынған пестицидтер (пестицидтер) және пайдалануға жарамсыз пестицидтерден (пестицидтерден) алынған контейнерлер залалсыздандырылуға жатады. Пестицидтерді (пестицидтерді) залалсыздандыру тәртібін уәкілетті орган қоршаған орта және су ресурстары және денсаулық сақтау саласындағы уәкілетті мемлекеттік органдармен келісім бойынша айқындайды. Пестицидтерді (пестицидтерді) залалсыздандыру үшін арнайы қоймалар (қорымдар) қолданылады.

Арнайы сақтау қоймаларын (қорымдарды) салуға, сондай-ақ пестицидтерді (улы химикаттарды) жоюға рұқсатты қоршаған орта және су ресурстары саласындағы уәкілетті мемлекеттік орган береді.

Арнайы қоймаларды (қорымдарды) аймақтарға орналастырудың орындылығын және олардың санын облыстардың, республикалық маңызы бар қаланың және астананың жергілікті атқарушы органдары қоршаған орта және су ресурстары және денсаулық сақтау саласындағы уәкілетті мемлекеттік органдармен келісім бойынша анықтайды.

Кейінгі пайдалану үшін жарамсыз болып қалған бірінші қауіптілік санатындағы пестицидтерді (пестицидтерді) сақтау белгісімен біліктілігін арттыру үшін тығыздығын қамтамасыз етпейтін және қоршаған ортаны пестицидтермен (пестицидтермен) ластау мүмкіндігін жоққа шығармайтын контейнерлерде сақтау белгісі бойынша оларды сақтау талаптарының бұзылуын анықтау қажет.

Сонымен, Қазақстан Республикасының "Өсімдіктерді қорғау туралы" Заңының 19-9-бабына сәйкес пестицидтер (пестицидтер) құрылыс нормаларына, экологиялық талаптарға, санитарлық ережелер мен гигиеналық нормалардың талаптарына сәйкес келетін арнайы жобаланған қоймаларда сақталуы керек. Қоймалар жабдықтау және сору желдетуімен жабдықталған. Сорғышты желдету құрғақ сүзгі элементтерімен жабдықталған болуы керек.

Қоймада пестицидтерді (пестицидтерді) сақтауға үй-жайлар санитарлық-эпидемиологиялық және өртке қарсы қызмет органдарымен тексерілгеннен кейін және пестицидтерді (пестицидтерді) алу және сақтау құқығына санитариялық паспорт жасалынғаннан кейін ғана рұқсат етіледі. Сақталған пестицидтер (пестицидтер) мөлшері қойма үшін жобалық құжаттамада қарастырылған сақтау көлемінен аспауы керек. Пестицидтерді (пестицидтерді) сақтау шарттары мен тәртібіне қойылатын талаптарды, сондай-ақ осы талаптардың сақталуын бақылауды мемлекеттік санитарлық-эпидемиологиялық бақылау органдары жүзеге асырады.

"Өсімдіктерді қорғау туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 19-8-бабы пестицидтерді (пестицидтерді) таңбалауға қойылатын талаптарды реттейді. Сонымен, пестицидтерге (пестицидтерге) арналған орауыш таңбалауға мыналар кіреді

1) өтініш берушінің (жеткізушінің, өндірушінің, дистрибьютордың немесе импорттаушының) атауы және толық мекен-жайы, оның ішінде телефон, факс, телекс және электрондық пошта мекенжайы;

2) пестицидтің (пестицидтің) атауы және оның мақсаты;

3) пестицидтің (пестицидтің) атаулы мөлшері (массасы немесе көлемі);

4) эмиссиялық партияның нөмірін белгілеу;

5) шығарылған (шығарылған) күні;

6) қауіптілік қасиеттерінің белгілері (пиктограммалар) және адамдарға, қоршаған ортаға және мүлікке әсер ету сыныптары;

7) өнімді қауіпсіз сақтау, тасымалдау, өткізу, пайдалану және жою туралы ұсыныстар.

Пакеттің таңбалануы анық өшірілмейтін әріптермен немесе таңбалармен қолданылады.

Тыйым салынған пестицидтерді (пестицидтер) және олардың астындағы контейнерлерді тиеу, тасымалдау және түсіру үшін механизациялау құралдарының жетіспеушілік белгілері негізінде адамның әрекетін анықтаған кезде, пестицидтерді (пестицидтерді) тасымалдау кезінде қауіпсіздік талаптарына назар аудару қажет. Сонымен, "Өсімдіктерді қорғау туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 19-10-бабына сәйкес, пестицидтерді (улы химикаттарды) тасымалдау қауіпті жүктерді көлік құралдарымен тасымалдауға қатысты нормативтік құқықтық актілерде белгіленген тәртіппен жүзеге асырылады.

Пестицидтермен (пестицидтермен) бірге немесе бұрын пестицидтермен (пестицидтермен), азық-түлікпен, жемшөппен және ауыз су тасымалдаумен айналысатын көліктермен бірге тасымалдауға қатаң тыйым салынады. Пестицидтерді (пестицидтерді) тасымалдауға пайдаланылған көлік құралдарын басқа азық-түлікке жатпайтын тауарларды тасымалдауға алдын-ала тазартусыз және дезинфекциясыз пайдалануға болмайды.

Қылмыстың субъективті жағы бұл әрекетті қасақана немесе немқұрайлылық түрінде де жасауға болатындығымен сипатталады.

Ерекше құқық бұзушылықтың субъектісі қызметіне мемлекеттік фитосанитариялық бақылау объектілерімен байланысты жеке және заңды тұлғалар (жеке тұлғалар, лауазымды тұлғалар, шағын бизнес, орта бизнес, ірі бизнес субъектілері) жатады.

4-бөлім. Әкімшілік құқық бұзушылықтың объектісі - арнайы сақтау қоймаларын (қорымдарды) салу шараларын қабылдау кезінде туындайтын қоғамдық-құқықтық қатынастар.

Құқықбұзушылықтың объективтік жағы арнайы сақтау қоймаларын (қорымдарды) салу бойынша шаралар қабылдамауынан көрінеді.

"Өсімдіктерді қорғау туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 9-бабының 4) тармақшасына сәйкес, облыстардың (республикалық маңызы бар қаланың, астананың) жергілікті атқарушы органдарының өсімдіктерді қорғау саласындағы құзыретіне арнайы сақтау қоймаларын (қорымдары) салу, күтіп ұстау және күтіп ұстау жатады.

"Өсімдіктерді қорғау туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 20-бабы 1-тармағының 7) тармақшасына сәйкес арнайы сақтау қоймаларын (жерлеу орындарын) күтіп ұстау, салу және жөндеу бюджет қаражаты есебінен жүзеге асырылатын шаралардың бірі болып саналатынын атап өткен жөн.

Қылмыстың субъективті жағы бұл әрекетті қасақана немесе немқұрайлылық түрінде де жасауға болатындығымен сипатталады.

Құқық бұзушы субъектісі арнаулы - шенеуніктер.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 403-бабының 5-бөлігінің диспозициясында ескертілген мақаланың бірінші, екінші, үшінші және төртінші бөліктерінде қарастырылған әкімшілік құқық бұзушылықтың элементтері бар (объект, объективтік жағы, субъективтік жағы, субъектісі), қосымша белгіні қоспағанда - осы актіні әкімшіліктен кейін бір жыл ішінде бірнеше рет жасау. айыппұлдар.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 707-бабына сәйкес, өсімдіктерді қорғау саласындағы уәкілетті орган және оның аумақтық бөлімшелері Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 403-бабына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және әкімшілік жаза қолдануға құқылы:

1) Қазақстан Республикасының өсімдіктерді қорғау жөніндегі бас мемлекеттік инспекторы;

2) Қазақстан Республикасының тиісті әкімшілік-аумақтық бірліктерінің өсімдіктерді қорғау жөніндегі негізгі мемлекеттік инспекторлары;

3) өсімдіктерді қорғау жөніндегі мемлекеттік инспекторлар.

404-бап. Қазақстан Республикасының мақта саласын дамыту туралы заңнамасын бұзу

1. Мақта өңдеу ұйымдарының мақта операцияларын көрсететін құжаттарды есепке алу мен сақтаудың белгіленген тәртібін бұзуы, -

шағын бизнес субъектілеріне он, ал орта бизнес субъектілеріне он бес, ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін жетпіс айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Сараптама жасау ұйымына қойылатын біліктілік талаптарын, мақта талшығының, мақта талшығының сапасына сараптама жүргізу және мақта талшығына сапа сертификатын, мақта талшығының сапасына сертификат беру ережесі бұзылған:

1) өрт және санитарлық-эпидемиологиялық қауіпсіздік талаптарына сәйкес келетін мақта талшығын сыныптау үшін тиісті үй-жайлардың меншік құқығында немесе мүліктік жалдауда болмауы;

2) жоғары сапалы мақта-талшықты өлшеу жүйесін (HVI типті) тиісті арнайы білімі бар және өнімділігі жоғары мақта-талшықты өлшеу жүйесін (HVI типті) сынақтан өткізуге кемінде бір жылдық тәжірибесі бар функционалды-техникалық қамтамасыз ету үшін білікті мамандардың жетіспеуі; ;

3) мақта талшығының сапасын сыныпта бағалау кезінде тиісті арнайы білімі бар және кемінде екі жылдық тәжірибесі бар білікті мақта мамандары (грейдерлер) жетіспеуі;

4) техникалық регламенттер мен стандарттау құжаттарының болмауы;

5) мақта талшығының үлгілерін қазіргі заманғы зауыттарға жеткізуге арналған арнайы көлік құралдарының болмауы;

6) мақта талшығының сынамаларын сақтау қоймаларына қойылатын талаптардың сақталмауы;

7) Қазақстан Республикасында қолдануға мақұлданған немесе мақұлданған мақта талшығының сыртқы түрінің стандартты үлгілерінің жиынтығымен, калибрлеу стандарттарымен және микроэлемент индикаторын анықтауға арналған қондырғымен, толық емес жабдықталуы;

8) актінің және мақта талшығының сынамаларын тіркеу журналының тиісінше ресімделмеуі;

9) мақта талшығын іріктеу тәртібін бұзу;

10) мақта талшығын сынау тәртібін бұзу;

11) мақта талшығының сапасыз паспорты дұрыс ресімделмеген және уақтылы берілмеген;

12) мақта талшығының сапа паспорты уәкілетті орган бекіткен нысан бойынша дұрыс ресімделмеген;

13) сынақтан өткеннен кейін сараптама ұйымының зертханасында мақта талшығының иесі партиясын жөнелтілгенге дейін сақтау мерзімін бұзу;

14) сынама алу актісінің және мақта үлгілерін тіркеу журналының дұрыс емес және толық орындалмауы;

15) мақта шикізатын іріктеу тәртібін бұзу;

16) мақта шикізатын сынау тәртібін бұзу;

17) мақта шикізатының сапасы туралы сертификатты дұрыс ресімдемеу және уақтылы бермеу;

18) мақта шикізаты үлгілерін сақтау қоймаларына қойылатын талаптарды сақтамау,

-

жеке тұлғаларға - бес, шағын бизнес субъектілері үшін - он, орта бизнес үшін - он бес, ірі бизнес үшін - жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

3. Мақта қолхаттары бойынша міндеттемелердің орындалуына кепілдік беру жүйесіне қатысудан жалтару -

лицензияның қолданылуын тоқтата отырып, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне жиырма беске, орта бизнеске - елу мөлшерінде, ірі бизнес үшін - жүз жиырма айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

4. Облыстардың, республикалық маңызы бар қаланың және астананың жергілікті атқарушы органдарының Қазақстан Республикасының мақта саласын дамыту туралы заңнамасын анықталған бұзушылықтарды жою туралы белгіленген тәртіппен белгіленген мерзімде орындамауы немесе тиісінше орындамауы.

жеке тұлғаларға - жиырма, орташа кәсіпкерлікке - жиырма бес, орта бизнеске - елу, ірі бизнес үшін - жүз жиырма айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

5. "Мақта саласын дамыту туралы" Қазақстан Республикасы Заңының талаптарын бұза отырып, үшінші тұлғалардың міндеттемелері бойынша кепілдік беру және (немесе) оның мүлкін кепіл ретінде беру, сондай-ақ мақта өңдеу ұйымының негізгі құралдарды иеліктен шығаруы, онсыз берумен қойма қызметін ұсынумен байланысты қызметті жүзеге асыру. мақта қолхаттары мүлдем мүмкін болмайды немесе айтарлықтай нашарлайды, -

лицензияның қолданылуын тоқтата отырып, шағын бизнес субъектілеріне алпыс, орта бизнес үшін - жүз жиырма, ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін - үш жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

6. Мақта қолхаттарын ұстаушылардың мәліметтері бойынша мақта саны мен сапасының көрсеткіштерін жүйелі түрде (қатарынан күнтізбелік алты айда екі және одан да көп рет) бұрмалау, егер олар құжатталған болса –

шағын кәсіпкерлік субъектілеріне лицензияның қолданылуын тоқтата отырып, қырық, орта кәсіпкерлік субъектілеріне сексен, ірі бизнес үшін жүз елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

7. Лицензиат лицензия алған кезде көрінеу жалған ақпарат беруі -

шағын кәсіпкерлік субъектілеріне лицензияның қолданылуын тоқтата отырып, он бес, орта бизнес үшін - отыз, ірі бизнес үшін - жетпіс айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

8. Мақта өңдеу ұйымын уақытша басқару кезінде уақытша басқару комиссиясының немесе уақытша әкімшіліктің мүшелерінің мақта саласын дамыту туралы Қазақстан Республикасының заңнамасын бұзуы -

жеке тұлғаларға елу, шағын бизнес субъектілеріне сексен, орта бизнес субъектілеріне жүз жүз, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне екі жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

9. Осы баптың бес, алтыншы, жеті және сегізінші абзацтарында көзделген әкімшілік жауаптылыққа әкеп соқтырған бұзушылықтарды жоймау, лицензияның қолданылуын тоқтата тұру мерзімі аяқталғаннан кейін -

лицензиядан айыруға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ _____

1-бөлім. Түсініктеме жасалған құқық бұзушылықтың нысаны мақта операцияларын көрсететін құжаттарды есепке алу мен сақтаудың белгіленген тәртібі болып табылады.

"Мақта саласын дамыту туралы" Қазақстан Республикасының 2007 жылғы 21 шілдедегі № 298 Заңының 12-1-бабының 3-тармағына сәйкес мақта сатып алушы ұйым уәкілетті орган бекіткен мақтаны сандық және сапалық есепке алу ережелерінде белгіленген тізбеге сәйкес құжаттардың есепке алынуын және сақталуын қамтамасыз етуге міндетті.

"Мақта саласын дамыту туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 16-бабында мақта өңдеу ұйымы оның мақта операцияларын көрсететін құжаттарды қатаң есепке алуды және сақтауды қамтамасыз етуге міндетті. Есеп құжаттарының тізбесі мен нысандары, мақта қолхаттарын беру, мақта нарығын бақылау қызметі арқылы қоймаға қызмет көрсету жөніндегі қызметтерге қойылатын талаптардың сақталуы туралы есеп беру мерзімдерін уәкілетті орган бекітеді.

Ведомстволық статистикалық байқауларды уәкілетті орган мемлекеттік статистика саласындағы уәкілетті орган бекіткен статистикалық әдістемеге сәйкес жүзеге асырады. Сақталатын құжаттардың тізімі, оларды сақтау мерзімдері мақтаның сандық және сапалық есебін жүргізу ережелерімен белгіленеді.

Мақта өңдеу ұйымы мақта қолхаттарын беру арқылы қойма қызметі бойынша қызметтер көрсетуге байланысты операцияларды, сондай-ақ мақта қолхаттарын бере отырып, қойма қызметі бойынша қызметтер көрсетуге байланысты емес операцияларды бөлек есепке алуды қамтамасыз етуге міндетті.

Мақта өңдеу ұйымы облыстың, республикалық маңызы бар қаланың және астананың жергілікті атқарушы органының жазбаша өтініші бойынша мақта нарығын бақылау үшін оның қызметіне байланысты ақпаратты ұсынуға міндетті.

Құқықбұзушылықтың объективтік жағы мақта операцияларын көрсететін құжаттарды тіркеу мен сақтаудың белгіленген тәртібін бұзатын әрекеттерде көрінеді.

Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрінің 2015 жылғы 28 қазандағы № 4-6 / 955 бұйрығымен бекітілген "Мақтаның сандық және сапалық есебін жүргізу ережелерінің" 2-тармағының б) тармақшасына сәйкес, "мақтаны сандық және сапалық есепке алу" бұл "есепке алу және тіркеу жүйесі" болып табылады. мақта талшығына алғашқы шикізатты қайта өңдеу кезіндегі барлық мақта операциялары "

"Мақтаның сандық және сапалық есебін жүргізу ережесінің" 68-бабында мақта сатып алу ұйымы сақтайтын құжаттардың тізімі және оларды сақтау мерзімі көрсетілген:

- 1) мақта қабылдау пунктінде шикі мақтаны қабылдауға арналған салмақты журнал - 25 жыл;
- 2) мақта шикізатын талдау картасы - 25 жыл;
- 3) мақта шикізатының ылғалдылығын және арамдығын талдау нәтижелерінің тізілімі - 10 жыл;
- 4) мақта шикізатын қабылдағаны туралы қолхат - 25 жыл;
- 5) мақта шикізатын сандық және сапалық есепке алу кітабы - 25 жыл;
- 6) шитті мақтаны мақта қабылдау пунктінен тазарту зауытына жөнелту және жөнелту актісі - 5 жыл;
- 7) өңдеуге арналған шикі мақтаны шығару, шикі мақтаны пайдалану, физикалық қалдықтардың қалдығы - 10-15 жыл;
- 8) өндіруге қабылданған мақта тұқымдары туралы есеп - 5-10 жыл;
- 9) өңделген өнімдердің өндірістен түскенін есепке алу журналы - 5-10 жыл;
- 10) дайын өнімді өңдеу және қабылдау туралы есеп - 10-15 жыл;
- 11) алғашқы мақта өңдеу өнімдерін жөнелтуге тапсырыс - 5-10 жыл;
- 12) мақта талшығын теміржол арқылы жөнелту тізілімі - 5-10 жыл;
- 13) жолмен жөнелтілген мақта тұқымдары, талшықтар мен талшықтар қалдықтарына арналған шот-фактуралардың тізілімі - 5-10 жыл.

Қылмыстың субъективті жағы бұл әрекетті қасақана да, абайсызда да жасауға болатындығымен сипатталады.

Құқық бұзушылықтың субъектісі арнаулы - мақта өңдеу ұйымы (шағын кәсіпкерлік субъектісі, орта кәсіпкерлік субъектісі, ірі кәсіпкерлік субъектісі).

"Мақта саласын дамыту туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 1-бабы 14) тармақшасына сәйкес, "мақта өңдеу ұйымы" - "мақта өңдеу пункттері бар, мақта өңдеу бойынша алғашқы қызметтер көрсететін және мақта қолхаттарын берумен қоймаға орналастыратын заңды тұлға".

2-бөлім. Әкімшілік құқық бұзушылықтың объектісі сараптама ұйымына қойылатын біліктілік талаптары, мақта талшығының, мақта талшығының сапасына сараптама жүргізу және мақта талшығына сапа сертификатын, мақта талшығының сапасына сертификат беру ережелері болып табылады.

"Мақта саласын дамыту туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 1-бабы 19), 20), 26) және 29) тармақшаларында мынадай ұғымдар айқындалады:

- "мақта талшығының сапасына сараптама" - "мақта талшығының сапасының нақты сертификатын беруді, сынаманы алу мен сынақтан өткізуді қоса алғанда, нақты мақта талшығының сапа көрсеткіштерін белгілеуге және растауға бағытталған шаралар кешені;"

- "мақта талшығы сапасының паспорты" - "мақта талшығының сапалық көрсеткіштерін және олардың стандарттау жөніндегі құжаттар мен (немесе) келісімшарттардың талаптарына сәйкестігін растайтын құжат";

- "сараптама ұйымы" - "мақта талшығының сапасын тексеретін және Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген талаптарға сәйкес мақта талшығының сапасына паспорт беретін заңды тұлға";

- "мақта шикізатының сапасына сараптама" - бұл "мақта шикізатының сапа сертификатын бере отырып, сынамаларды іріктеу мен сынақтауды қоса алғанда, мақта шикізатының нақты сапалық көрсеткіштерін анықтауға және бекітуге бағытталған іс-шаралар кешені".

Құқық бұзушылықтың объективті жағы сараптама ұйымына қойылатын біліктілік талаптарын, мақта-талшықты, мақта шикізатының сапасына сараптама жүргізу және мақта-талшық сапасына сертификат беру, мақта талшығының сапа сертификатын беру ережелерін бұзатын әрекеттерде (әрекетсіздіктерде) көрінеді:

1) өрт және санитарлық-эпидемиологиялық қауіпсіздік талаптарына сәйкес келетін мақта талшығын сыныптау үшін тиісті үй-жайлардың меншік құқығында немесе мүліктік жалдауда болмауы;

2) жоғары сапалы мақта-талшықты өлшеу жүйесін (HVI типті) тиісті арнайы білімі бар және өнімділігі жоғары мақта-талшықты өлшеу жүйесін (HVI типті) сынақтан өткізуге кемінде бір жылдық тәжірибесі бар функционалды-техникалық қамтамасыз ету үшін білікті мамандардың жетіспеуі; ;

3) мақта талшығының сапасын сыныпта бағалау кезінде тиісті арнайы білімі бар және кемінде екі жылдық тәжірибесі бар білікті мақта мамандары (грейдерлер) жетіспеуі;

4) техникалық регламенттер мен стандарттау құжаттарының болмауы;

5) мақта талшығының үлгілерін қазіргі заманғы зауыттарға жеткізуге арналған арнайы көлік құралдарының болмауы;

6) мақта талшығының сынамаларын сақтау қоймаларына қойылатын талаптардың сақталмауы;

7) Қазақстан Республикасында қолдануға мақұлданған немесе мақұлданған мақта талшығының сыртқы түрінің стандартты үлгілерінің жиынтығымен, калибрлеу стандарттарымен және микроэлемент индикаторын анықтауға арналған қондырғымен, толық емес жабдықталуы;

8) актінің және мақта талшығының сынамаларын тіркеу журналының тиісінше ресімделмеуі;

9) мақта талшығын іріктеу тәртібін бұзу;

10) мақта талшығын сынау тәртібін бұзу;

11) мақта талшығының сапасыз паспорты дұрыс ресімделмеген және уақтылы берілмеген;

12) мақта талшығының сапа паспорты уәкілетті орган бекіткен нысан бойынша дұрыс ресімделмеген;

13) сынақтан өткеннен кейін сараптама ұйымының зертханасында мақта талшығының иесі партиясын жөнелтілгенге дейін сақтау мерзімін бұзу;

14) сынама алу актісінің және мақта үлгілерін тіркеу журналының дұрыс емес және толық орындалмауы;

15) мақта шикізатын іріктеу тәртібін бұзу;

16) мақта шикізатын сынау тәртібін бұзу;

17) мақта шикізатының сапасы туралы сертификатты дұрыс ресімдемеу және уақтылы бермеу;

18) мақта шикізатының сынамаларын сақтау қоймаларына қойылатын талаптардың сақталмауы.

"Мақта саласын дамыту туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 10-бабына сәйкес, мақта шикізатын сапалы сынауды Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен аккредиттелген сынақ зертханалары (орталықтары) жүзеге асырады. Егер мақта иесі мен мақта және (немесе) мақта өңдеу ұйымдары арасында мақта шикізатының сапасын айқындауда келіспеушіліктер болса, мақта шикізатының сапасын растайтын құжат тиісті сынақ зертханасы (орталығы) берген шикі мақта сапасының сертификаты болып табылады.

Мақта нарығына қатысушы келісім-шарт негізінде мақта шикізатының сапасын сараптау үшін аккредиттелген сынақ зертханасына (орталығына) жүгінуге құқылы. Мақта нарығына қатысушылардың мүдделерін қорғау мақсатында мақта шикізатының сапасын тексеру және мақта шикізатына сапа сертификатын беру тәртібін сақтау

жөніндегі аккредиттелген сынақ зертханаларының (орталықтарының) қызметі облыстың, республикалық маңызы бар қаланың және астананың жергілікті атқарушы органымен бірлесіп уәкілетті мемлекеттік органмен бірлесіп жүзеге асырылады.

"Мақта саласын дамыту туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 11-бабына сәйкес мақта талшығының сапасына сараптама міндетті болып табылады және мақта талшығының әр таңбасына (бал-бит бойынша) өткізіледі. Мақта талшығының сапасына сараптама біліктілік талаптарына сәйкес Қазақстан Республикасының Үкіметі айқындайтын сараптамалық ұйым бюджет қаражаты есебінен жүзеге асырылады. Қажет болған жағдайда мақта талшығының иесі өз сараптамалық ұйымында мақта талшығының сапасын басқа сараптамалық ұйымда қайта тексеруге құқылы.

Мақта талшығының сапасын сараптау және мақта талшығының сапасына паспорт беру ережелерін сараптама ұйымының қадағалауын жыл сайын облыстың, республикалық маңызы бар қаланың және астананың жергілікті атқарушы органы жүзеге асырады. Мақта талшығын сатуға мақта талшығының сапа сертификатынсыз рұқсат етілмейді.

Осы баптың екінші бөлігіне сәйкес біліктілік талаптарын орындау кезінде, Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрінің 2015 жылғы 30 қаңтардағы № 4-1 / 55 бұйрығымен "Сараптама жасау ұйымына қойылатын біліктілік талаптары және оларға сәйкестігін растайтын құжаттардың тізбесі" бекітілгені ескерілуі керек.

Біліктілікке қойылатын талаптар:

өртке қарсы және санитарлық-эпидемиологиялық қауіпсіздік талаптарына жауап беретін, мыналармен жабдықталған үй-жайларға меншік құқығында немесе басқа заңды негізде:

- ауа баптау жүйесі (салыстырмалы ылғалдылық 65% + 2%, ауа температурасы 21 о С + 1 о С)

- стандартты климаттық жағдайдағы мақта талшығының үлгілерін тез салыстырмалы қондырғы (салыстырмалы ылғалдылық 65% + 2%, ауа температурасы 21 о С + 1 о С)

- жоғары сапалы мақта-талшықты (HVI типті) керамикалық түс үлгілері, калибрлеу стандарттары жиынтығы бар, типті бекіту немесе метрологиялық аттестаттау үшін сынақтан өткізілген, Қазақстан Республикасының өлшем бірлігін қамтамасыз ететін мемлекеттік жүйенің тізіліміне енгізілген және белгіленген тәртіппен сенім білдірілген өлшеу автоматтандырылған жүйесі.

- мақта талшығының үлгілерін сақтауға арналған сөрелер;

өртке қарсы және санитарлық-эпидемиологиялық қауіпсіздік талаптарына және келесі параметрлерге сәйкес келетін мақта талшығын сыныптық бағалау үшін меншік құқығында немесе басқа заңды негізде:

- терезе саңылауларының болмауы

- флуоресцентті лампалардың биіктігі сынып үстелдерінен 2,5-3,0 метр

- сынып үстелінің жұмыс бетін жарықтандыру 500-1200 люкс

- Қазақстан Республикасында қолдануға мақұлданған немесе мақұлданған мақта талшығының сыртқы түрінің стандартты үлгілерінің жиынтығымен және типті бекітуге немесе метрологиялық аттестаттауға сынақтан өткен микроэлемент индикаторын анықтауға арналған құрылғы, Қазақстан Республикасының өлшем бірлігін қамтамасыз ететін мемлекеттік жүйенің тізіліміне енгізілген және белгіленген тәртіппен адвокатпен жабдықталған. ;

Тиісті мамандандырылған білімі бар және өнімділігі жоғары мақта-талшықты өлшеу жүйесін (HVI типті) сынақтан өткізуге кемінде бір жылдық тәжірибесі бар жоғары өнімді мақта-талшықты өлшеу жүйесін (HVI типі) жұмыс істеуге және ұстауға арналған білікті мамандар;

Тиісті мамандандырылған білімі бар және мақта талшығының сапасын сыныпта екі жылдан кем емес тәжірибеге ие білікті мақта мамандары (грейдерлер);

Техникалық регламенттер және стандарттау жөніндегі нормативтік құжаттар;

Мақта талшығының үлгілерін тазарту зауыттарынан алуға арналған көлік.

Ауыл шаруашылығы министрінің 2015 жылғы 8 шілдедегі № 4-1 / 618 бұйрығымен бекітілген "Мақта талшығының сапасын сараптау және мақта талшығының сапасына паспорт беру ережесінің" 4-18-тармақтарында мақта талшығының сапасына сараптама мыналарды қамтиды:

- 1) сынама алу;
- 2) үлгілерді сынау;
- 3) мақта талшығының сапасына паспорт беру.

Мақта талшығының әр таңбасынан (100-150 грамм) сынаманы сараптама ұйымының селекторы тазалық зауытында таңба басылғаннан кейін шығарады. Сәйкестендіру мақсатында сараптама ұйымының селекторы осы регламенттің 1-қосымшасына сәйкес үлгіге сәйкес таңдалған мақта талшығының әр сынамасына таңбалы нөмірдің штрих-кодын көрсете отырып, жапсырылған талонды салады. Купон жыртылған тег сынаманың алынған бөлігіне қойылады. Сараптамалық ұйымның селекторы мақта талшығының үлгілерін жыртылған талондармен бірге полиэтилен пакеттерге салып, оларды қапшыққа мықтап жабыстырады. Сөмке осы Қағидаларға 2-қосымшаға сәйкес нысан бойынша жапсырмамен жабылады.

Бір өнеркәсіптік және селекциялық сорт пен сыныптағы мақта талшығынан сынама алу осы Қағидаларға 3-қосымшаға сәйкес нысан бойынша іріктеу актісімен ресімделеді, оған сараптама ұйымының селекторы мен мақта зауытының өкілі қол қояды, екі данасы, біреуі жіберіледі. екіншісі - сынамаларды сараптамалық ұйымның зертханасына тасымалдайтын сараптама ұйымының өкілі. Сараптамалық ұйымның селекторы осы Қағидаларға 4-қосымшаға сәйкес нысан бойынша аралас мақта-талшықты іріктеудің тізілімін жүргізеді. Үлгілері бар мөрленген сөмкелерді сараптама ұйымының өкілі сараптама ұйымының зертханасына тасымалдайды.

Сараптамалық ұйымның зертханасына жеткізілген сынамалық қапшықтар осы Қағидаларға 5-қосымшаға сәйкес нысан бойынша, тазарту зауыттарында алынған мақта талшығының сынамаларын қабылдау үшін сараптама ұйымының маманы тіркеу журналында қабылданады және тіркеледі. Мақта талшығы сынамаларын сараптама ұйымының сарапшылары қолданыстағы стандарттарға сәйкес сараптама ұйымының зертханасында өткізеді.

Мақта талшықтарының сынамалары алдын-ала тез сіңіргіш қондырғыда болады немесе стандартты климаттық жағдайдағы бөлмеде тәулік бойы дайындалады: ауаның салыстырмалы ылғалдылығы $65\% + 2\%$, ауа температурасы $21\text{оС} + 1\text{оС}$.

Мақта талшығын тексеру екі кезеңде өткізіледі:

1) өнімділігі жоғары мақта талшықты (HVI түрі) автоматтандырылған сынау жүйесі арқылы;

2) сабақ әдісі.

Мақта-талшықты тестілеу басталғанға дейін, өнімділігі жоғары (HVI типті) мақта талшығын сынау жүйесі автоматтандырылған.

Жоғары тиімділігі бар мақта-талшықты өлшеу сынағы жүйесін (HVI типі) қолдана отырып, мақта талшығының келесі көрсеткіштері өлшенеді:

1) микронаин индексі;

2) түс индикаторлары (шағылысу коэффициенті, сарғыштық дәрежесі);

3) бітелу көрсеткіштері (қоқыс коды, арамшөптердің ауданы, арамшөп қоспаларының саны);

4) ұзындық көрсеткіштері (жоғарғы орташа ұзындық, ұзындық бойынша біркелкілік индексі, қысқа талшық индексі);

5) беріктік көрсеткіштері (нақты сыну жүктемесі, үзіліс кезіндегі ұзарту).

Сабақ әдісі:

мақта талшығының сыртқы түрінің стандартты үлгілерімен салыстыру арқылы мақта талшығының сұрыптары мен сыныптары бойынша органолептикалық бағалау; қапсырманы қолмен төсеу арқылы қапсырма ұзындығын анықтау.

Сонымен қатар, микронур индексі (инструментальды), мақта талшығының үлгілерінде басқа қоспалардың болуы (мақта тұқымдары, талшықтар, алғашқы мақта қалдықтары, майланған мақта талшығы, шірік иісі) және жабысқақтық анықталады. Әр мақта талшығы үшін мақта талшығының сапасын балластық тексерудің нәтижелері бойынша мақта талшығының сапасына паспорт бекітілген үлгіде (үлгіде) беріледі. Мақта талшығының иесінің өтініші бойынша, оның есебінен мақта талшығының сапасының бланкілік паспорты, біркелкі мақта талшығына мақта талшығының сапасының жиынтық паспорты берілуі мүмкін.

Мақта талшығының сапа сертификаты бланкке немесе субұрқақ қаламына қолмен кара немесе көк түспен немесе жазба түрінде толтырылады. Мақта талшығының сапасына төлқұжат нысанын толтырған кезде түзетуге жол берілмейді. Сараптама

ұйымының уәкілетті өкілі мақта талшығының сапасына төлқұжат нысанын толтырады, оған қол қояды және сараптамалық ұйымның зертханасына мөрмен бекітеді.

"Мақта талшығының сапасын сараптау және мақта талшығы сапасына сертификат беру ережесінің" 19-22-тармақтарына сәйкес мақта талшығының сапасы туралы сертификатты мақта өңдеу ұйымының сараптама ұйымы мақта талшығын сынамадан өткізгеннен кейін жеті жұмыс күнінен кешіктірмей беруі керек.

Мақта-талшықты үлгілерді сынау нәтижелері бойынша мақта өңдеу ұйымы біртекті түрге, өндірістік және селекциялық сұрыптарға сәйкес келеді, рұқсат етілген үш классқа дейін, мақта-талшық партиясы, мақта-талшық партиясының шартты массасын анықтайды. Мақта талшығын жөнелту кезінде мақта өңдеу ұйымы мақта талшығының сапа сертификатын жөнелтілім құжаттарына енгізеді.

Мақта талшығының сапа сертификаты берілген күннен бастап күшіне енеді және мақта талшығын сақтау шарттары болған жағдайда сегіз ай бойы жарамды. Мақта талшығының сынамалары сараптамалық ұйымның зертханасында мақта талшығын тиіп жөнелтілгенге дейін иесіне жөнелтілгенге дейін сақталады, бірақ мақта талшығының сапасы туралы сертификаттың жарамдылық мерзімінен аспайды, содан кейін олар мақта өңдеу ұйымына қайтарылады.

Қылмыстың субъективті жағы бұл әрекеттің тікелей қасақаналық пен немқұрайлылық түрінде де жасалуы мүмкіндігімен сипатталады.

Құқық бұзушылықтың субъектісі арнаулы - жеке тұлғалар, шағын бизнес, орта бизнес, ірі бизнес.

3-бөлім. Қылмыстың түсіндірілген объектісі мақта қолхаттары бойынша міндеттемелердің орындалуын қамтамасыз ету жүйесіне қатысудан туындайтын қоғамдық-құқықтық қатынастар болып табылады.

Қылмыстың объективті жағы мақта қолхаттары бойынша міндеттемелердің орындалуына кепілдік беру жүйесіне қатысудан жалтару болып табылады.

Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрінің 2015 жылғы 2 шілдедегі № 4-5 / 603 бұйрығымен бекітілген "Мақта өңдеу ұйымдарының мақта қолхаттары бойынша міндеттемелердің орындалуына кепілдік беру жүйесіне қатысу ережелері" 3-тармағына сәйкес мақта өңдеу ұйымы мақтаны сақтау қызметтерін көрсетуге лицензиясы бар қорға (қорларға) қатысуға түсетін түсімдер қорға (қорларға) кез келген нысанда өтініш береді және келесі құжаттарды қоса тіркейді:

1) жылжымайтын мүлікке тіркелген құқықтар (ауыртпалықтар) және оның техникалық сипаттамасы туралы куәлік;

2) мақта өңдеу ұйымы жарғысының көшірмесі (түпнұсқасы салыстыру үшін ұсынылады);

3) құрылтайшылар құрамы туралы құрылтай шартынан үзінді көшірме немесе тіркеуші қорға өтініш берген күнге дейін он күн бұрын тіркеуші шығарған бағалы

қағаздарды ұстаушылар тізілімдері жүйесіндегі бағалы қағаздарды ұстаушылардың дербес шотынан үзінді көшірме;

4) мақта қолхаттарын бере отырып, қойма қызметін көрсетуге лицензияның көшірмесі (түпнұсқасы салыстыру үшін ұсынылады);

5) облыстың жергілікті атқарушы органының мақта өңдеу ұйымын жыл сайынғы біліктілік талаптарына сәйкестігі және жаңа дақылға шитті мақтаны қабылдауға дайындығы туралы актісінің көшірмесі (түпнұсқасы салыстыру үшін ұсынылады);

6) өткен жылдағы және соңғы есеп беру күніндегі мақта өңдеу ұйымының мөрімен куәландырылған бухгалтерлік баланстың және қаржы-шаруашылық қызметі туралы есептің көшірмелері;

7) өткен есепті жыл үшін мақта өңдеу ұйымының жылдық қаржылық есептілігінің дұрыстығын растайтын аудиторлық есептің көшірмесі (салыстыру үшін түпнұсқа ұсынылады);

8) мақта өңдеу ұйымының банкке мерзімі өткен берешегінің жоқтығы туралы өтініш берілген күнге дейін үш айдан астам мерзімге банктің бірінші басшысының немесе қол қоюға уәкілеттік берілген адамның және бас есепшінің қолы қойылған банктің мөрімен расталған анықтама. Егер мақта өңдеу ұйымы бірнеше екінші деңгейдегі банктердің немесе филиалдардың, сондай-ақ шетелдік банктің клиенті болса, онда осы куәлік осы банктердің әрқайсысынан ұсынылады;

9) салық берешегінің және міндетті зейнетақы жарналары, міндетті кәсіптік зейнетақы жарналары мен әлеуметтік аударымдар бойынша берешегінің жоқ екендігі туралы (төлеу мерзімі Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес ұзартылған жағдайларды қоспағанда) не Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігінің Салық комитеті (бұдан әрі-көрсетілетін қызметті беруші) не Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігінің Салық комитеті (бұдан әрі-көрсетілетін қызметті беруші) не Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігінің Салық комитеті (бұдан әрі-көрсетілетін қызметті беруші), Қазақстан Республикасы Қаржы министрінің 2008 жылғы 29 желтоқсандағы N 622 бұйрығымен бекітілген;

10) қатысу шартының көшірмесі және кепілдендірілген мақтаның көлемі туралы ақпарат (егер мақта өңдеу ұйымы мақта қолхаттары бойынша міндеттемелердің орындалуына кепілдік беретін басқа қорлардың мүшесі болса);

11) кепілдендірілген мақта көлемінің мөлшерін анықтау үшін қордан талап етілетін басқа құжаттар.

"Мақта қолхаттары бойынша міндеттемелердің орындалуына кепілдік беру жүйесіне мақта өңдеу ұйымдарының қатысуы туралы ереженің" 5 - 9-тармақтарына сәйкес мақта өңдеу ұйымының мақта қолхаттары бойынша міндеттемелердің орындалуына кепілдік беру жүйесіне қатысуы қордың шешімдеріне сәйкес мақта өңдеу ұйымын қатысушылардың құрамына енгізу туралы жасалған келісімдер негізінде жүзеге асырылады.

Қатысушымен қорға қатысу туралы шарт жасасу мерзімі қордың мақта өңдеу ұйымын қор қатысушылары қатарына қосу туралы шешім қабылдағаннан кейін күнтізбелік жеті күннен аспауы керек. Мақта өңдеу ұйымы қорға қатысушылар санына кірген кезде, қор мақта өңдеу ұйымының паспорттық сыйымдылығын, нақты жүктемесін, басқа қор (лар) кепілдендірген мақта көлемі туралы ақпаратты (егер мақта өңдеу ұйымы басқа қорларға қатысатын болса) ескере отырып айқындалатын кепілдендірілген мақтаның көлемін белгілейді.

Мақта өңдеу ұйымының қорға қатысуы қатысушының қормен берілген сертификатымен расталады. Мақта қолхаттары бойынша міндеттемелердің орындалуына кепілдік беру жүйесіне қатысу сертификаты қатысушының атауы өзгертілген жағдайда ауыстырылады, қатысушыдан лицензияны қайта тіркеуді және қайта ресімдеуді растайтын құжаттарды алған сәттен бастап он жұмыс күні ішінде.

Егер мақта өңдеу ұйымы қордың құрамынан шығарылса, мақта өңдеу ұйымы қорға ол берген анықтаманы үш жұмыс күні ішінде қайтарады.

Қатысу қатысу шартында айқындалған мақта қолхаттары бойынша міндеттемелердің орындалуына кепілдік беру жүйесіне қатысу үшін қорға жыл сайынғы міндетті жарналарды аударарды. Қор өз қатысушыларының тізілімін жүргізеді және кепілдендірілген мақтаның көлемін көрсете отырып, жыл сайын республикалық мерзімді басылымдарда мемлекеттік және орыс тілдерінде қатысушылар туралы ақпараттың жариялануын қамтамасыз етеді.

Құқықбұзушылықтың субъективті жағы мақта қолхаттары бойынша міндеттемелердің орындалуын қамтамасыз ету жүйесіне қатысудан жалтару қасақана жасалуы мүмкіндігімен сипатталады.

Құқықбұзушылықтың субъектісі арнаулы - қатысушы - мақта қолхаттарын беру арқылы қоймаға қызмет көрсетуге лицензиясы бар мақта өңдеу ұйымы, олармен қатысу туралы келісім жасалып, жұмыс істейді (шағын бизнес, орта бизнес, ірі бизнес).

4-бөлім. Түсіндірме құрамының объектісі облыстардың, республикалық маңызы бар қаланың және астананың жергілікті атқарушы органдарының Қазақстан Республикасының мақта саласын заңнамамен белгіленген тәртіппен белгіленген мерзімде анықталған бұзушылықтарды жою туралы жазбаша нұсқамаларын орындаумен байланысты қоғамдық-құқықтық қатынастар болып табылады.

"Мақта саласын дамыту туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 8-бабының 11) тармақшасына сәйкес облыстардың, республикалық маңызы бар қаланың және астананың жергілікті атқарушы органдарының құзыретіне "белгіленген тәртіппен белгіленген мерзімде Қазақстан Республикасының мақта саласын дамыту туралы анықталған бұзушылықтарды жою туралы міндетті жазбаша нұсқама беру" кіреді.

Құқықбұзушылықтың объективтік жағы облыстардың, республикалық маңызы бар қаланың және астананың жергілікті атқарушы органдарының Қазақстан Республикасының мақта саласын заңнамамен белгіленген тәртіппен белгіленген

мерзімде жою туралы анықталған бұзушылықтарын жою туралы жазбаша нұсқамаларының орындалмауы немесе тиісінше орындалмауы болып табылады.

"Мақта саласын дамыту туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 30-бабының 1) тармақшасына сәйкес, егер облыстың, республикалық маңызы бар қаланың немесе астананың жергілікті атқарушы органында мақта немесе мақта өңдеу ұйымын тексеру нәтижелері бойынша бұзушылықтар анықталса, мақта немесе мақта өңдеу ұйымына келесі шаралар қолданылуы мүмкін. Республика заңнамасының анықталған бұзушылықтарын жою туралы міндетті жазбаша нұсқамалар беру тәртіппен белгіленген мерзімде мақта саласын дамыту туралы azakhstan.

Қылмыстың субъективті жағы, әрекеттің тікелей қасақана немесе абайсыздық түрінде жасалуы мүмкіндігімен сипатталады.

Ерекше құқық бұзушылықтың субъектісі - жеке тұлғалар, орта бизнес, ірі бизнес.

5-бөлім. Қылмыстың түсіндірілген құрамының объектісі кепілдіктер берумен және (немесе) үшінші тұлғалардың міндеттемелері бойынша оның мүлкін кепіл ретінде беруге, сондай-ақ мақта өңдеу ұйымының негізгі құралдарды иеліктен шығарумен байланысты белгіленген шектеулер болып табылады.

"Мақта саласын дамыту туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 30-бабының 2-тармағына сәйкес мақта өңдеу ұйымының негізгі құралдарды иеліктен шығаруына тыйым салынады, онсыз мақта қолхаттарын беру арқылы сақтау қызметі бойынша қызмет көрсету мүлдем мүмкін болмайды немесе айтарлықтай нашарлайды, сондай-ақ кепілдіктер беру және (немесе) өз мүлкін үшінші тұлғалардың міндеттемелеріне кепіл ретінде беру.

Қылмыстың объективтік жағы келесі әрекеттерде көрінеді:

- "Мақта саласын дамыту туралы" Қазақстан Республикасы Заңының талаптарын бұза отырып, үшінші тұлғалардың міндеттемелеріне кепіл ретінде кепілдік беру және (немесе) оның мүлкін ұсыну;

- мақта өңдеуші ұйымның негізгі құралдарды иеліктен шығаруы, онсыз мақта қолхаттарын беру арқылы қойма қызметі бойынша қызметті жүзеге асыру мүлдем мүмкін болмайды немесе айтарлықтай нашарлайды.

Осылайша, ӘҚБК 404-бабы бесінші бөлігінің диспозициясы басталғаннан кейін әртүрлі екі іс-әрекеттерден тұрады. ҚР мақта саласын дамыту туралы Заңының талаптарын бұза отырып, үшінші тұлғалардың міндеттемелері бойынша кепілдіктер берілген және (немесе) өз мүлкін кепілге берген жағдайда, әрекет формальды сипатта болады, яғни әрекетті саралау үшін заңның бұзылуын анықтаумен жеткілікті.

Мақта өңдеу ұйымы негізгі құралдарды иеліктен шығарған жағдайда, осы негізгі құралдарсыз мақта қолхаттарын беру арқылы қойма қызметін ұсыну мүлдем мүмкін еместігі немесе айтарлықтай нашарлайтындығы, яғни бұл қылмыс құрамы маңызды болып табылатындығын дәлелдеу қажет.

Қылмыстың субъективті жағы бұл әрекетті қасақана немесе немқұрайлылық түрінде де жасауға болатындығымен сипатталады.

Құқық бұзушылықтың субъектісі арнаулы - шағын бизнес, орта бизнес, ірі бизнес субъектілері.

6-бөлім. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 404-бабының алты бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объектісі мақта қолхаттары иелерінің мәлімдемесі бойынша мақтаның саны мен сапасының көрсеткіштерін ұсынудан туындайтын қоғамдық-құқықтық қатынастар болып табылады.

"Мақта саласын дамыту туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 20-бабының 1-тармағына сәйкес, мақта өңдеу ұйымы мақта қабылдауды және (немесе) қайта өңдеу туралы келісімнің негізінде мақта қабылдауды растайтын қолхат береді.

"Мақта саласын дамыту туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 13-бабының 4-тармағына сәйкес мақта өңдеу ұйымы:

1) мақтаны қабылдау және сақтау шарттарын сақтауға және нормативтік құқықтық актілерде, техникалық регламенттерде және стандарттау құжаттарында белгіленген талаптарға сәйкес мақта қолхаттарын бере отырып, қойма қызметі бойынша қызметтер көрсетуді қамтамасыз етуге;

2) берілген мақта қолхаттарына сәйкес сақтауға және (немесе) өңдеуге қабылданған мақтаның сандық және сапалық сақталуын қамтамасыз етеді;

3) мақта қолхаты иесінің өтініші бойынша мақта қолхаты орнына, көрсетілген қызмет үшін берешек болмаған жағдайда, сақталатын мақтаны сақтау және (немесе) қайта өңдеу туралы шарттың талаптарына сәйкес босатуға;

4) мақта иесінің өтініші бойынша оның сапасын тексеру үшін мақта сынамаларын алуды қамтамасыз етуге;

5) мақта иелері алдындағы сақтау шартында және (немесе) қайта өңдеу шартында көзделген міндеттемелерді орындауға міндетті.

Құқықбұзушылықтың объективті жағы мақта қолхаттарын ұстаушылардың мәліметтері бойынша мақта саны мен сапасы көрсеткіштерін жүйелі түрде (қатарынан күнтізбелік алты айда екі немесе одан да көп рет) бұрмалау бойынша іс-әрекеттерде көрінеді, егер олар құжатталған болса.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 404-бабының алты бөлігінің негізінде адамның әрекетін саралаудың міндетті шарты мақтаның саны мен сапасының көрсеткіштерін бұрмалауда дәйектіліктің болуы (қатарынан күнтізбелік алты айда екі немесе одан да көп рет) болып табылады.

Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрінің 2015 жылғы 28 қазандағы № 4-6 / 955 бұйрығымен бекітілген "Мақтаға сандық және сапалық есеп жүргізу" ережесінің 2-тармағының б) тармақшасында "барлық операцияларды есепке алу және есепке алу жүйесі" түсініледі. мақта талшығына алғашқы шикізатты өңдеуде мақта бар "

Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрінің 2015 жылғы 26 маусымдағы № 4-5 / 576 бұйрығымен бекітілген "Мақта қолхаттары бойынша міндеттемелердің орындалуына кепілдік беру үшін қаражатпен міндеттемелерді өтеу ережелерінің" 2-тармағының б) тармақшасына сәйкес "мақта қолхатын ұстаушы" "мақта өңдеуін өткізген мақтаның иесі" болып табылады. шикі мақтаны сақтау және (немесе) бастапқы өңдеу үшін ұйымдастыру; "мақта талшығы мен мақта тұқымы - сақтау үшін, мақта қолхатында расталған жағдайда - индоссант".

Қылмыстың субъективті жағы бұл әрекетті қасақана немесе немқұрайлылық түрінде де жасауға болатындығымен сипатталады.

Ерекше құқық бұзушылықтың субъектісі - шағын кәсіпкерлік субъектісі, орта бизнес субъектісі, ірі кәсіпкерлік субъектісі.

7-бөлім. Аталған құқық бұзушылықтың объектісі мақта қолхаттарын беру арқылы қойма қызметі бойынша қызметті көрсетуге лицензия алған кезде ақпарат берудің белгіленген тәртібі болып табылады.

"Мақта саласын дамыту туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 13-бабының 1-тармағына сәйкес, мақта өңдеу ұйымы лицензия негізінде мақта қолхаттарын беру арқылы сақтау қызметтерін ұсынады.

Мақта қолхаттарын беру кезінде сақтау қызметтерін көрсетуге лицензиясы жоқ заңды тұлға (мақта жинау ұйымын қоспағанда) "мақта өңдеу ұйымы", "мақта өз атауында, тауарлық белгілері, құжаттар, хабарландырулар мен жарнама" сөздерін қолдануға құқылы емес "тазарту зауыты", "мақта жинау пункті" немесе олардан алынған сөздер.

"Рұқсаттар және хабарламалар туралы" Қазақстан Республикасының 2014 жылғы 16 мамырдағы № 202-V ЗРК Заңына 1-қосымшаның 74-тармағына сәйкес мақта қолхаттарын бере отырып, қойма қызметін көрсетуге лицензия бірінші санаттағы рұқсаттар тізіміне (лицензиялар) жатады.

Құқықбұзушылықтың объективтік жағы лицензиаттың лицензия алу кезінде көрінеу жалған ақпарат беруінде көрінеді.

Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрінің 2015 жылғы 18 маусымдағы № 4-5 / 545 бұйрығымен бекітілген "Мақта қолхаттарын беру арқылы қоймаға қызметтерді көрсетуге лицензия беру" Мемлекеттік қызмет стандартының 9-тармағына сәйкес мемлекеттік қызметтерді көрсету үшін қажетті құжаттардың келесі тізбесі қажет: көрсетілетін қызметті алушыға (немесе сенімхат бойынша оның өкіліне) жүгінген кезде:

көрсетілетін қызметті берушіге:

лицензия алу үшін:

осы мемлекеттік көрсетілетін қызмет стандартына 1-қосымшаға сәйкес нысан бойынша өтініш;

жеке басын куәландыратын құжат және өкілдің өкілеттілігін растайтын құжат (жеке басын куәландыру үшін);

осы мемлекеттік көрсетілетін қызмет стандартына 2-қосымшаға сәйкес нысан бойынша ақпараттық нысан;

қызметтің жекелеген түрлерімен айналысу құқығы үшін бюджетке лицензиялық алымның төленгенін растайтын құжат.

Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрінің 2015 жылғы 17 наурыздағы № 4-5 / 223 бұйрығымен "мақта қолхаттарын беру арқылы қойма қызметі бойынша қызметтер көрсетуге қойылатын біліктілік талаптары және оларға сәйкестігін растайтын құжаттардың тізімі" бекітілді. Бұл келесі біліктіліктер:

1) мақта қолхаттары бойынша міндеттемелердің орындалуына кепілдік беру жүйесіне қатысу;

2) мақта қолхаттарының берілуін есепке алу;

3) меншік құқығында мақта зауытының болуы;

4) мақта зауытында болуы:

- кемінде бір мақта жинау пункті;

- мақта талшығына шитті мақтаны алғашқы өңдеудің технологиялық операцияларын жүзеге асыруға арналған жабдық;

- өлшеу жабдықтары;

- желдету жабдықтары;

- тиеу-түсіру механизмдері;

- сөндіру құралдары; мақта сапасын анықтауға арналған өндірістік-технологиялық зертхана;

- мақта үшін арнайы бөлінген сақтау орны

5) мақта жинау пунктінде мақта өңдеу зауытының орналасқан жерінен тыс жерде болуы:

мақта шикізатын сақтау және сақтау үшін ашық (жабық) алаң;

өлшеу жабдықтары;

желдету жабдықтары;

сөндіру құралдары;

мақта шикізатын іріктеуге және сапасын анықтауға арналған зертханалық жабдық;

тиеу-түсіру механизмдері

6) мақта өңдеу зауытында, сондай-ақ мақта жинау пунктінде мақта жинау пунктінде қол жеткізуді басқарудың болуы;

7) техникалық менеджерлер мен тиісті білімі бар мамандардың білікті құрамының болуы (менеджерлер үшін - жоғары техникалық немесе технологиялық білім, мамандар үшін - орта білімнен кейінгі (техникалық немесе технологиялық) білім).

Құқықбұзушылықтың субъективті жағы бұл әрекет тек қасақана жасалуы мүмкіндігімен сипатталады, өйткені лицензиар лицензия алу кезінде көрінеу жалған ақпарат береді.

Құқық бұзушылықтың ерекше субъектісі - лицензиар (шағын кәсіпкерлік субъектісі, орта кәсіпкерлік субъектісі, ірі кәсіпкерлік субъектісі).

8-бөлім. Түсініктеме жасалған құқық бұзушылықтың объектісі мақта өңдеу ұйымын уақытша басқару кезінде уақытша басқару комиссиясының немесе уақытша әкімшіліктің мүшелерінің өкілеттіктерін жүзеге асырумен байланысты қоғамдық-құқықтық қатынастар болып табылады.

"Мақта саласын дамыту туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 34-бабының 1-тармағына сәйкес, уақытша басқару комитетін облыстың, республикалық маңызы бар қаланың және астананың жергілікті атқарушы органы уәкілетті органның немесе оның аумақтық бөлімшесінің, облыстың, республикалық маңызы бар қаланың және астананың, мақта иелерінің өкілдерінен құрады. мақта өңдеу ұйымы келісім жасасқан мақта қолхаттары бойынша міндеттемелердің орындалуына кепілдік беретін түсімдер мен қор мен де. Уақытша басқару комитеті мүшелерінің жалпы саны тақ сан болуы керек және кемінде жеті адамнан тұруы керек.

"Мақта саласын дамыту туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 35-бабының 1-тармағына сәйкес, уақытша әкімшілік алқалық орган болып табылады, оның құрамына мақта қолхаттарын ұстаушылардың, уәкілетті органның немесе оның аумақтық бөлімшесінің, облыстың, республикалық маңызы бар қаланың және астананың жергілікті атқарушы органы, мақта өңдеу ұйымы және кепілдік беру қоры кіреді. мақта өңдеу ұйымы қатысу туралы шарт жасасқан мақта қолхаттары бойынша міндеттемелерді орындау.

Уақытша басқаруды уақытша басқару комиссиясы тағайындайды. Уақытша әкімшілік кезеңінде уақытша әкімшілік мүшелері бір уақытта уақытша басқару комиссиясының мүшелері бола алмайды.

Құқықбұзушылықтың объективтік жағы уақытша басқару комиссиясының немесе мақта өңдеу ұйымын уақытша басқару кезінде уақытша әкімшіліктің мүшелерінің мақта саласын дамыту туралы Қазақстан Республикасының заңнамасын бұзу әрекеттерінде көрінеді.

"Мақта саласын дамыту туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 34-бабының 2-тармағында уақытша басқару комитетінің құзыретіне мыналар кіреді:

- 1) уақытша әкімшіліктің құрамын бекіту;
- 2) уақытша әкімшіліктің қызмет нәтижелері туралы есебін бекіту;
- 3) уақытша әкімшіліктің қызметін бақылау;
- 4) осы Заңның 35-бөліміне сәйкес уақытша әкімшілік функцияларын оның құрамы бекітілгенге дейін жүзеге асырады.

"Мақта саласын дамыту туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 34-бабының 5-тармағына сәйкес уақытша басқару комиссиясы құқылы:

1) уақытша әкімшілікке мақта өңдеу ұйымын уақытша басқару кезінде оның қызметінің негізгі бағыттары туралы ұсыныстар беруге;

2) уақытша әкімшіліктен Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес оның қызметі мен мақта өңдеу ұйымының қызметі туралы ақпарат ұсынуды талап етуге;

3) облыстың, республикалық маңызы бар қаланың және астананың жергілікті атқарушы органына мақта өңдеу ұйымын уақытша басқаруды мерзімінен бұрын тоқтату немесе мақта өңдеу ұйымын уақытша басқаруды ұзарту туралы ұсыныстар енгізуге құқылы.

"Мақта саласын дамыту туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 35-бабының 6-тармағында уақытша әкімшіліктің:

1) мақта өңдеу ұйымы қызметінің барлық мәселелері бойынша, оның ішінде осы Заңда белгіленген құзырет шегінде тиісті актілер қабылдау туралы дербес шешім қабылдауға;

2) уақытша басқару кезеңінде мақта қолхаттарынан туындайтын барлық талаптарды оларда көрсетілген мақта көлемінің елу процентіне дейінгі мөлшерде қанағаттандыруды тоқтата тұруға;

3) мақта өңдеу ұйымының мақтаның қабылданған мөлшері бойынша міндеттемелерін қалпына келтіруге бағытталған келісімдер жасасады және құжаттарға қол қояды;

4) мақта өңдеу ұйымының атынан және оның мүдделерінде, оның ішінде сотта өкілдік етуге;

5) осы Заңның 17-бабының 4-тармағында белгіленген тәртіппен және шарттарда осы мақта өңдеу ұйымы шығарған мақта қолхаттарынан туындайтын қарыздарды өтеу үшін мақта қолхаттары ұстаушыларының атынан мақта қолхаттары бойынша міндеттемелердің орындалуына кепілдік беру туралы талап қоюға;

6) мақта өңдеу ұйымының қаржылық-шаруашылық қызметін бағалау үшін тәуелсіз сарапшыларды тартуға құқылы.

"Мақта саласын дамыту туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 35-бабының 7-тармағына сәйкес, уақытша әкімшілік, бірінші кезекте, мыналарға:

- мақта өңдеу ұйымының қаржылық жағдайын келесі бағыттар бойынша талдау: капитал жеткіліктілігі, активтерді талдау, кірістер мен шығыстарды талдау;

- мақта өңдеу ұйымының мүлкіне және оның міндеттемелеріне, сондай-ақ мақта жинау пунктінде (мақта жинау пунктінде) сақталатын мақта өңдеу ұйымына түгендеу жүргізуге;

- мақта өңдеуші ұйымның кредиторлық берешегін, оның ішінде мақта қолхаттарының иелері алдындағы берешегін анықтайды;

- мерзімі өткен дебиторлық берешекті өндіріп алу, соның ішінде сот ісін жүргізу және сотқа беру шараларын қабылдау;

- мақта өңдеу ұйымын басқару құрылымы мен штат санын анықтау;

- облыстың, республикалық маңызы бар қаланың және астананың жергілікті атқарушы органына мақта қолхаттарына қол қоюға уәкілеттік берілген тұлғалардың тегі, аты, әкесінің аты (бар болса) бар карточканы, олардың қолдарының үлгілерін ұсынады;

- уақытша басқару комиссиясына мақта өңдеу ұйымының нақты жағдайы туралы ақпарат беру және осы мақта өңдеу ұйымының экономикалық қызметін жақсарту бойынша ұсыныстар енгізу.

"Мақта саласын дамыту туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 35-бабының 8-тармағына сәйкес, уақытша әкімшіліктің мақта өңдеу ұйымының мүлкін иеліктен шығаруы, соның ішінде мүлікті кепілге беру, мүліктік жалға беру туралы шешім қабылдауға жол берілмейді.

Қылмыстың субъективті жағы бұл әрекетті қасақана да, абайсызда да жасауға болатындығымен сипатталады.

Құқық бұзушылықтың субъектісі арнаулы - уақытша басқару комиссиясының мүшелері және мақта өңдеу ұйымын уақытша басқару кезінде уақытша әкімшіліктің мүшелері (жеке тұлғалар, шағын бизнес, орта бизнес, ірі бизнес өкілдері).

9-бөлім. Қылмыстың түсіндірілген құрамының объектісі Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 404-бабының бес, алты, жеті және сегізінші бөліктерінде көзделген әкімшілік жауаптылыққа әкеп соқтырған бұзушылықтарды жою нәтижесінде туындайтын қоғамдық-құқықтық қатынастар болып табылады.

Құқық бұзушылықтың объективтік жағы іс-әрекеттерде (әрекетсіздікте) көрінеді, нәтижесінде ӘҚБтК-нің 404-бабының бес, алты, жеті және сегізінші бөліктерінде көзделген бұзушылықтар жойылмайды, атап айтқанда:

- кепілдіктер беру және (немесе) "Мақта саласын дамыту туралы" Қазақстан Республикасы Заңының талаптарын бұза отырып, үшінші тұлғалардың міндеттемелері бойынша кепілге беру, сондай-ақ мақта өңдеу ұйымының негізгі құралдарды иеліктен шығаруы, оларсыз қойма қызметін ұсынумен байланысты қызметті жүзеге асыру арқылы мақта қолхаттары мүлдем мүмкін болмайды немесе айтарлықтай нашарлайды;

- мақта қолхаттарын ұстаушылардың мәліметтері бойынша мақта саны мен сапасының көрсеткіштерін жүйелі түрде (қатарынан күнтізбелік алты айда екі немесе одан да көп рет) бұрмалау, егер олар құжатталған болса;

- лицензия алған кезде лицензиаттың көрінеу жалған ақпарат ұсынуы;

- мақта өңдеу ұйымын уақытша басқару кезінде уақытша басқару комиссиясының немесе уақытша әкімшіліктің мүшелерінің мақта саласын дамыту туралы Қазақстан Республикасының заңнамасын бұзуы.

Қылмыстың субъективті жағы бұл әрекетті қасақана да, абайсызда да жасауға болатындығымен сипатталады.

Құқық бұзушылықтың субъектісі арнаулы - санкциялар санкцияларында Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 404-бабының бес, алты, жеті және сегізінші бөліктерінде аталған субъектілер.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 684-бабының 1-бөлігіне сәйкес мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 404-бабында (тоғыз бөлігі) көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 729-бабының 1-бөлігіне сәйкес облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың, ауданның немесе облыстық маңызы бар қаланың жергілікті атқарушы органы 404-бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің бірінші, екі, үш, төрт, бес, алты, жеті және сегізінші бөліктері).

ӘҚБтК-нің 804-бабы 1-бөлігінің 50) тармақшасында соттар қарайтын әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша Әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамаларды ӘҚБтК 404-бабы (тоғызыншы бөлігі) бойынша облыстардың, республикалық маңызы бар қалалардың, астананың, аудандардың, облыстық маңызы бар қалалардың жергілікті атқарушы органдарының "осыған уәкілеттік берілген лауазымды адамдары жасауға құқығы бар деп көрсетілген.

405-бап. Әлеуметтік маңызы бар азық-түлік тауарларына бағаны тұрақтандыру тетіктерін іске асыру кезінде шекті сауда үстемесінің сақталмауы

Әлеуметтік маңызы бар азық-түлік тауарларына бағаны тұрақтандыру тетіктерін іске асыру кезінде шекті сауда үстемесінің сақталмауы –

заңды тұлғаларға екі жүз елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Құқық бұзушылықтың түсіндірілген құрамының объектісі әлеуметтік маңызы бар азық-түлік тауарларының бағаларын тұрақтандыру тетіктерін енгізу кезінде сауда маржасының сақталуы кезінде туындайтын құқықтық қатынастар болып табылады.

"Сауда қызметін реттеу туралы" Қазақстан Республикасының 2004 жылғы 12 сәуірдегі № 544 Заңының 1-бабының б) тармақшасында "әлеуметтік маңызы бар азық-түлік тауарларына шекті рұқсат етілген бөлшек сауда бағалары" "бөлшек сауда бағаларының шекті мәндерінен асқан жағдайда жергілікті атқарушы органдар белгілейтін бөлшек сауда бағаларының деңгейі" дегенді білдіреді. әлеуметтік маңызы бар тамақ өнімдері туралы ".

"Сауда қызметін реттеу туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 8-бабына сәйкес облыстың, республикалық маңызы бар қаланың және астананың жергілікті атқарушы органдары:

1) әлеуметтік маңызы бар азық-түлік тауарларына бөлшек сауда бағаларының шекті мәні;

2) әлеуметтік маңызы бар азық-түлік тауарларына шекті рұқсат етілген бөлшек сауда бағаларының мөлшері.

"Сауда қызметін реттеу туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 9-бабының 2-тармағына сәйкес облыста, республикалық маңызы бар қалада, астанада, жергілікті атқарушы орган әлеуметтік маңызы бар азық-түлік тауарларына бөлшек сауда бағаларының шекті мәнінен асып кеткен жағдайда ішкі сауда субъектілерімен кеңескеннен кейін максималды рұқсат етілген бөлшек сауда орнын құруға құқылы. облыста, республикалық маңызы бар қалада, астанада тоқсан күнтізбелік күннен аспайтын мерзімге оларға бағалар.

Егер осы тармақтың бірінші бөлігіне сәйкес белгіленген әлеуметтік маңызы бар азық-түлік тауарларына бөлшек сауда бағаларының шекті рұқсат етілген мөлшерінен асып кетсе, ішкі сауда субъектісі Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес жауап береді.

Құқықбұзушылықтың объективті жағы әлеуметтік маңызы бар азық-түлік тауарларына бағаны тұрақтандыру тетіктерін енгізу үшін максималды мөлшерлемені сақтамау әрекеттерінде (әрекетсіздікте) көрінеді.

Қолданыстағы бұйрықпен бекітілген "Әлеуметтік маңызы бар азық-түлік тауарларына бөлшек сауда бағаларының шекті мәндерін және оларға рұқсат етілген бөлшек сауда бағаларының мөлшерін белгілеу ережелері" 3 және 4-тармақтарына сәйкес Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрінің 2015 жылғы 30 наурыздағы № 282, әлеуметтік маңызы бар азық-түлік тауарларына бөлшек сауда бағаларының шекті мәні әр тоқсан сайын облыстық және республикалық маңызы бар қалада, астанада әлеуметтік маңызы бар азық-түлік тауарларына жеке-жеке белгіленеді.

Әлеуметтік маңызы бар азық-түлік тауарларына бөлшек сауда бағаларының шекті мәнін есептеу үшін статистикалық жұмыс жоспарына сәйкес мемлекеттік статистика органдары жасайтын ресми статистикалық ақпарат пайдаланылады.

Ақпарат көзі - әлеуметтік маңызы бар азық-түлік тауарларының деңгейі мен өзгеруінің ресми мәліметтері.

Әлеуметтік маңызы бар азық-түлік тауарларына бөлшек сауда бағаларының шекті мәндерін есептеу келесі формула бойынша жүзеге асырылады:

$$p_i = p_{base} * r_{av}, i,$$

қайда:

p_i - I тоқсандағы әлеуметтік маңызы бар азық-түлік тауарларына бөлшек сауда бағаларының шекті мәні, теңгемен;

p_{base} - тауардың негізгі бөлшек сауда бағасы, теңгемен;

r_{av}, i - соңғы үш жылдың I-тоқсанындағы өнімге баға индексінің орташа өзгерісі, пайызбен;

i - тоқсанның реттік нөмірі.

Өнімнің базалық бөлшек сауда бағасы - ағымдағы жылдың 20 қарашасындағы астанадағы, республикалық және облыстық маңызы бар қалалардағы әлеуметтік маңызы бар азық-түлік тауарларының бөлшек сауда бағасы.

Соңғы үш жылдың тоқсанындағы өнім бағасы индексінің орташа өзгерісі келесі формула бойынша есептеледі:

$$\Gamma_{av,i} = \frac{(\Gamma_{n,i} + \Gamma_{n-1,i} + \Gamma_{n-2,i})}{3},$$

қайда:

$\Gamma_{n,i}$ - I-тоқсандағы тауар бағаларының индексі, пайызбен;

$\Gamma_{n-1,i}$ - 1-ші тоқсандағы тауарлардың бағалар индексі, пайызбен;

$\Gamma_{n-2,i}$ - n-2-ші тоқсандағы тауарлардың бағалар индексі, пайызбен;

n - бөлшек сауда бағаларының шегі белгіленген жылдың алдындағы жыл.

Бұл ретте, әлеуметтік маңызы бар азық-түлік тауарларына бөлшек сауда бағаларының шекті мәні алдағы жылдың төртінші тоқсанындағы тауарлар бағаларының индексі ескеріліп, алдыңғы екі жылдың төртінші тоқсаны мен үшінші жылдың қазан айы үшін белгіленген және жоғарыда аталған формула негізінде түзетілген, мәліметтер жарияланғаннан кейін. төртінші тоқсан.

"Әлеуметтік маңызы бар азық-түлік тауарларына бөлшек сауда бағаларының шекті мәндерін және олар үшін шекті рұқсат етілген бөлшек сауда бағаларын белгілеу ережелерінің" 5–9-тармақтары облыстардың, республикалық маңызы бар қаланың және астананың жергілікті атқарушы органдарының (бұдан әрі - жергілікті атқарушы органдар) жүргізетінін көрсетеді. мемлекеттік статистика органдарының мәліметтері, әлеуметтік маңызы бар азық-түлік тауарларының шекті мәндерімен ағымдағы бөлшек сауда бағаларын салыстырмалы талдау және тоқсан сайын есептен кейінгі айдың 5-күніне НҰМ мерзімі, қызметін реттейтін (бұдан әрі - уәкілетті орган) сауда-саттық бойынша уәкілетті орган болып табылады.

Жергілікті атқарушы органдар уәкілетті органға:

1) жыл сайын ағымдағы жылдың 5 желтоқсанына дейін әлеуметтік маңызы бар азық-түлік тауарларына келесі жылдың тоқсанындағы бөлшек сауда бағаларының шекті мәндерін бекіту туралы ұсыныстар;

2) жыл сайын ағымдағы жылдың 20 ақпанына дейін ағымдағы жылдың төртінші тоқсанындағы әлеуметтік маңызы бар азық-түлік тауарларына бөлшек сауда бағаларының шекті мәндерін бекіту туралы түзетілген ұсыныстар.

Әлеуметтік маңызы бар азық-түлік тауарларына бөлшек сауда бағаларының шекті мәндерін анықтау мақсатында уәкілетті орган жергілікті атқарушы органдардың

ұсыныстарын енгізген күннен бастап он жұмыс күні ішінде макроэкономикалық талдау жүргізеді.

Макроэкономикалық талдау негізінде уәкілетті органның тиісті шешімін алғаннан кейін жергілікті атқарушы органдар әлеуметтік маңызы бар азық-түлік тауарларына бөлшек сауда бағаларының шекті мәндерін белгілеудің алдындағы жылдың 31 қаңтарына дейін және ағымдағы жылдың 25 наурызына дейін төртінші деңгей бойынша түзетілген мәліметтер бекітеді. ағымдағы жылдың ширегі.

Жергілікті атқарушы органдар облыста, республикалық маңызы бар қалада, астанада әлеуметтік маңызы бар азық-түлік тауарларына шекті рұқсат етілген бөлшек сауда бағаларын күнтізбелік тоқсан күннен аспайтын мерзімге, оны 15 күнтізбелік күннен ерте қарауға мүмкіндік береді:

1) әлеуметтік маңызы бар азық-түлік тауарларына бөлшек сауда бағаларының шекті мәндері 15% -дан асқан кезде;

2) әлеуметтік маңызы бар азық-түлік тауарларының бөлшек сауда бағасының шекті мәнінен асып, 30 күн ішінде бөлшек сауда бағасының 30% -ға өсуімен.

Ақпарат көзі - әлеуметтік маңызы бар азық-түлік тауарларының деңгейі мен өзгерісі туралы ресми статистикалық мәліметтер.

Ереженің 10 - 12-тармақтарына сәйкес әлеуметтік маңызы бар азық-түлік тауарларына бөлшек сауда бағаларының шекті мәндерін және олар үшін рұқсат етілген бөлшек сауда бағаларының мөлшерін, әлеуметтік мәні бар азық-түлік тауарларына рұқсат етілген бөлшек сауда бағаларының мөлшері келесі формула бойынша анықталады:

$$pp = \frac{(p_{n-1} + p_n)}{2},$$

қайда:

pp - рұқсат етілген бөлшек сауда бағаларының мөлшері;

pn-1 - бір апта бұрын әлеуметтік маңызы бар азық-түлік тауарларының бөлшек сауда бағасы;

pn - әлеуметтік маңызы бар азық-түлік тауарларының ағымдағы бөлшек сауда бағасы.

Әлеуметтік маңызы бар азық-түлік тауарларына шекті рұқсат етілген бөлшек сауда бағаларының мөлшері Комиссияның әлеуметтік маңызы бар азық-түлік тауарларына (бұдан әрі - Комиссия) рұқсат етілген бөлшек сауда бағаларының мөлшерін бекіту туралы ұсынымының негізінде облыс, республикалық маңызы бар қала, астана әкімінің шешімімен бекітіледі.

Комиссия құрамы облыс, республикалық маңызы бар қала, астана әкімінің бұйрығымен бекітіледі. Комиссияның жұмыс органы жергілікті атқарушы орган болып табылады.

Комиссия төрағасы - облыс, республикалық маңызы бар қала, астана әкімінің орынбасары. Комиссияның хатшысы мүше болып табылмайды және Комиссия ұсыныстар қабылдаған кезде дауыс беруге құқылы емес. Комиссия құрамына жергілікті өкілді және атқарушы органдардың өкілдері, сауда ұйымдарының өкілдері кіреді. Комиссия мүшелерінің саны тақ және 7 адамнан тұрады, оның ішінде төраға. Сауда ұйымдарының өкілдері Комиссия мүшелерінің жалпы санының кем дегенде 40% құрайды.

Облыстардың, республикалық маңызы бар қаланың және астананың кәсіпкерлер палаталары Комиссия отырысында мәселенің сипатына қарай коммерциялық қызмет субъектілерінің қатысуын қамтамасыз етеді.

Қылмыстың субъективті жағы бұл әрекетті қасақана немесе немқұрайлылық түрінде де жасауға болатындығымен сипатталады.

Қылмыстың субъектісі арнаулы - заңды тұлғалар.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 729-бабының бірінші және екінші бөліктеріне сәйкес облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың, ауданның, облыстық маңызы бар қаланың жергілікті атқарушы органы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 405-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.

Облыс, республикалық маңызы бар қала және астана, аудан (республикалық, облыстық маңызы бар қала және астана) әкімі және оның орынбасарлары әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және әкімшілік жаза қолдануға құқылы.

406-бап. Қазақстан Республикасының ветеринария саласындағы заңнамасын бұзу

1. Қазақстан Республикасының ветеринария саласындағы заңнамасын мынадай нысанда жасау:

1) карантин және шектеу шараларының шарттары мен талаптарын сақтамау;

2) ветеринариялық (ветеринариялық-санитариялық) ережелер, талаптар мен ветеринариялық нормативтердің сақталмауы:

мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық бақылау мен қадағалау объектілеріне техникалық қызмет көрсету, өсіру, пайдалану, өндіру, жинау (сою), сақтау, өңдеу және іске асырумен байланысты мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық бақылау мен қадағалау объектілерін орналастыру, салу, реконструкциялау және пайдалануға беру кезінде тасымалданатын (тасымалданатын)) нысандар;

жануарларды, оның ішінде хайуанаттар бағында, цирктерде, омарталарда, аквариумдарда жануарларды ұстау, өсіру және пайдалану кезінде;

ішкі сауда объектілерінде қызметті жүзеге асыру кезінде; жануарларды өсіру, жинау (сою), сақтау, өңдеу және сатумен айналысатын өндірістік объектілерде,

жануарлардан алынатын өнімдер мен шикізат; ветеринариялық препараттарды, жемшөп пен жемшөп қоспаларын өндіру, сақтау және сату жөніндегі ұйымдарда;

мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық бақылау мен бақылаудағы объектілерді тасымалдау (жылжыту) кезінде Қазақстан Республикасының аумағына өткізу (тасымалдау) объектілері бойынша;

3) Қазақстан Республикасының аумағын жануарлардың жұқпалы және экзотикалық ауруларының басқа мемлекеттерден енуінен және таралуынан қорғау жөніндегі нормативтік құқықтық актілердің талаптарын сақтамау;

4) кейіннен сатуға арналған ауылшаруашылық жануарларын сою шарттары мен талаптарының сақталмауы;

5) ветеринариялық препараттарды, жемшөп қоспаларын мемлекеттік тіркеусіз өндіру, әкелу (импорттау), сату және пайдалану (пайдалану), оларды тіркеу сынақтарына қажетті мөлшерде өндіру, әкелу (әкелу) жағдайларын қоспағанда, - физикалық айыппұл салуға әкеп соғады ірі бизнес субъектілері үшін - жиырмаға дейін, лауазымды адамдарға, шағын бизнес субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға - елу мөлшерінде, орта бизнес үшін - жүз мөлшерінде Несиелеу - екі жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекеттер (әрекетсіздік) жеке тұлғаларға - қырық мөлшерінде, лауазымды адамдарға, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға - жүзге, объектілерге айыппұл салуға әкеп соғады. орта кәсіпорындар үшін - екі жүз, ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін - төрт жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде.

3. Ветеринариялық іс-шараларды өткізбеу немесе тиісінше жүргізбеу, сондай-ақ олардың мерзімдерін бұзу жеке тұлғаларға жиырма бес, лауазымды адамдарға, шағын бизнес субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға - жүз жиырма бес, орта бизнес субъектілеріне - жүз жиырма бес, орташа кәсіпкерлік субъектілеріне - жүз жиырма бес мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады. екі жүз елу, ірі бизнес үшін - бес жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде.

4. Осы баптың үшінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекеттер (әрекетсіздік) жеке тұлғаларға елу, ал лауазымды адамдарға, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға - екі жүз елу жүзге дейінгі мөлшерде айыппұл салуға әкеп соғады. орта кәсіпкерлік субъектілері үшін - бес жүз, ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін - мың айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде.

5. Ауылшаруашылық жануарларын анықтау мүмкін болмауы -

лауазымды адамдарға жиырма бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

6. Осы баптың бесінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекет (әрекетсіздік) лауазымды адамдарға елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

7. Жергілікті атқарушы органдардың Қазақстан Республикасының ветеринария саласындағы заңнамасында жүктелген функцияларды орындамауы - жергілікті атқарушы органдардың лауазымды адамдарына ескерту жасауға әкеп соғады.

8. Осы баптың жетінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекет (әрекетсіздік) жергілікті атқарушы органдардың лауазымды адамдарына жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

9. Ветеринария саласындағы қызметті жүзеге асыратын жергілікті атқарушы органдардың бөлімшелеріне, жергілікті атқарушы органдар құрған мемлекеттік ветеринариялық ұйымдарға, мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық бақылау және қадағалау органдарына:

1) жаңадан сатып алынған (сатып алынған) жануарлар (-лар), ұрпақтары, оларды (оларды) сою және сату;

2) өлім жағдайлары, бірнеше жануарлардың бір мезгілде ауруы немесе олардың ерекше мінез-құлқы және ветеринария саласындағы мамандардың, мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық инспекторлардың келуіне дейін, ауруға күдік туындаған жағдайда оқшауланған жануарларға шара қолданбаған жағдайда, адамдарға ескерту немесе бес мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады. шағын бизнес немесе коммерциялық емес ұйымдар үшін - жиырма беске, орта бизнес үшін - елу, ірі субъектілерге айыппұл кәсіпкерліктің - жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде.

10. Осы баптың тоғызыншы бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекет (әрекетсіздік) жеке тұлғаларға отыз мөлшерінде, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға елу мөлшерінде, орта бизнес субъектілеріне айыппұл салуға әкеп соғады. жүзден, ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін - екі жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде.

11. Ветеринариялық құжаттарды беру тәртібін және олардың нысандарына қойылатын талаптарды бұзу -

лауазымды адамдарға, шағын бизнес субъектілеріне - жиырма беске, орта бизнеске - елу мөлшерінде, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне - жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

12. Осы баптың он бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекет (әрекетсіздік):

лауазымды адамдарға, шағын кәсіпкерлікке елу мөлшерінде, орта кәсіпкерлікке - жүз, ірі кәсіпкерлікке - екі жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

13. Ветеринария саласындағы мамандарға ветеринариялық іс-шараларды жүргізу жөніндегі қызметтік міндеттерін орындау кезінде көмек көрсетпеу - жеке тұлғаларға бес, лауазымды адамдарға, шағын бизнес субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға - жиырма беске, орта бизнеске - жиырма бес мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады. елу, ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін - жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде.

14. Жануарлардың карантині ережелерін бұзу - жеке тұлғаларға бес, лауазымды адамдарға, шағын бизнес субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға - жиырма бес, орта кәсіпкерлікке - елу, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне - жүз мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады. айлық есептік көрсеткіштер.

15. Эпизоотикаға қарсы іс-қимыл туралы нормативтік құқықтық актілерді, сондай-ақ ветеринария саласындағы өзге де нормативтік құқықтық актілерді эпизоотиканың таралуына немесе басқа ауыр зардаптарға әкеп соқпаған бұзушылықтар жеке тұлғаларға он шақты мөлшерде айыппұл салуға, лауазымды адамдарға, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға айыппұл салуға әкеп соғады. - жиырма бес, орта бизнес үшін - елу, ірі бизнес үшін - жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде.

16. . Осы баптың он үшінші, он төртінші және он бесінші бөліктерінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс – әрекеттер (әрекетсіздік) – Жеке тұлғаларға – жиырма, лауазымды адамдарға, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға-елу, орта кәсіпкерлік субъектілеріне-жүз, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне екі жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Қылмыстың түсіндірілген құрамының объектісі - Қазақстан Республикасының ветеринария саласындағы заңнамасын сақтау процесінде туындайтын қоғамдық-құқықтық қатынастар.

Қылмыстың объективтік жағы Қазақстан Республикасының ветеринария саласындағы заңнамасын бұзатын әрекеттер түрінде жасалады:

- 1) карантин және шектеу шараларының шарттары мен талаптарын сақтамау;
- 2) ветеринариялық (ветеринариялық-санитариялық) ережелер, талаптар мен ветеринариялық нормативтердің сақталмауы:

мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық бақылау мен қадағалау объектілеріне техникалық қызмет көрсету, өсіру, пайдалану, өндіру, жинау (сою), сақтау, өңдеу және іске асырумен байланысты мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық бақылау мен қадағалау объектілерін орналастыру, салу, реконструкциялау және пайдалануға беру кезінде тасымалданатын (тасымалданатын)) нысандар;

жануарларды, оның ішінде хайуанаттар бағында, цирктерде, омарталарда, аквариумдарда жануарларды ұстау, өсіру және пайдалану кезінде;

ішкі сауда объектілерінде қызметті жүзеге асыру кезінде; жануарларды өсіру, жинау (сою), сақтау, өңдеу және сатумен айналысатын өндірістік объектілерде, жануарлардан алынатын өнімдер мен шикізат; ветеринариялық препараттарды, жемшөп пен жемшөп қоспаларын өндіру, сақтау және сату жөніндегі ұйымдарда;

мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық бақылау мен бақылаудағы объектілерді тасымалдау (жылжыту) кезінде Қазақстан Республикасының аумағына өткізу (тасымалдау) объектілері бойынша;

3) Қазақстан Республикасының аумағын жануарлардың жұқпалы және экзотикалық ауруларының басқа мемлекеттерден енуінен және таралуынан қорғау жөніндегі нормативтік құқықтық актілердің талаптарын сақтамау;

4) кейіннен сатуға арналған ауылшаруашылық жануарларын сою шарттары мен талаптарының сақталмауы;

5) ветеринариялық препараттарды, жемшөп қоспаларын мемлекеттік тіркеусіз өндіру, әкелу (импорттау), сату және пайдалану (пайдалану), оларды тіркеу сынақтарын жүргізу үшін қажетті көлемде өндіру, әкелу (әкелу) жағдайларын қоспағанда.

1) карантин және шектеу шараларының шарттары мен талаптарын сақтамау

"Ветеринариялық медицина туралы" Қазақстан Республикасының 2002 жылғы 10 шілдедегі № 339 Заңының 1-бабының 36) тармақшасында "карантин" "экономикалық қатынастарды шектеуге немесе тоқтатуға және тасымалдауды (ауыстыруды) тоқтата тұруға бағытталған ветеринариялық және әкімшілік шаралар жүйесін көздейтін құқықтық режимді" білдіреді. эпизоотиялық фокусты, дисфункционалды пунктті және ветеринариялық-санитариялық салауатты жағдайды эпизоотиялық фокусты жою және аурудың таралуын болдырмау үшін ауыстырылатын (тасымалданатын) объектілер .

"Ветеринариялық медицина туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 27-бабының 2-тармағына сәйкес шектеу шаралары немесе карантин белгіленген жануарлардың жұқпалы ауруларының тізбесін уәкілетті орган бекітеді.

Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрінің 2012 жылғы 28 наурыздағы № 18-03 / 128 бұйрығымен "Шектеу шаралары немесе карантин белгіленген жануарлардың жұқпалы ауруларының тізімі" бекітілді.

Карантин белгіленген жануарлардың жұқпалы аурулары:

- жануарлардың әр түрлі түрлеріне тән аурулар: күйдіргі, аяқ-ауыз аурулары, шешек (сиырдың, жылқының, шошқаның шешекінен басқа), Ауески ауруы, риккетсиоздар және экзотикалық аурулар;

- қоздырғыш аурулары: ірі қара мал обасы, жұқпалы ірі қара плевропневмониясы, эмфизематоздық карбункул, ірі қара малдың дерматиті, ірі қара мүйізді энцефалопатия, түйе обасы, ешкі жұқпалы плевропневмония, жұқпалы катаральды безгегі (қоңыр безгегі) , висна-маади, аденоматоз), ұсақ мүйізді ірі қара малдарының обасы;

- ат аурулары: бездер, эпизоотиялық лимфангит, тұмау, африкалық аталық оба, инфекциялық энцефаломиелит, инфекциялық анемия;

- шошқа аурулары: классикалық оба, Африка обасы, тұмау, везикулярлы ауру, шошқалардағы энзоотиялық энцефаломиелит (Тесчен ауруы);

- құс аурулары: шешек, тұмау, Ньюкасл ауруы, вирустық гепатит үйректері, тыныс алу микоплазмозы;

- аң терісі бар жануарлар мен қояндардың аурулары: жыртқыш оба, қоян миксоматозы;

- балық аурулары: көктемгі вирустық ауру, аэромоноз;

- Ара аурулары: американдық фреброб, еуропалық фреброта, қабық өсіру.

Шектеу шаралары белгіленген жануарлардың жұқпалы ауруларына. қамтиды:

- жануарлардың әртүрлі түрлеріне тән аурулар: құтыру, лептоспироз, листериоз, пастереллез, некробактериоз, дерматомикоз (трихофитоз, микроспория, қышыма) қатерлі ісік, везикулярлы стоматит, лейкопения, тұяқ шірігі, бруцеллез, туберкулез, шешек (қойдың жұқпасынан басқа) түйелер, құстар);

- қоздырғыш аурулары: паратуберкулез, кампилобактериоз, жұқпалы ринотрахеит, ірі қара малдың вирустық диареясы, қойдың инфекциялық энтеротоксемиясы, браздот, ірі қара малдың паринфлюозы, қой мен ешкінің жұқпалы агалакциясы, жұқпалы эктима, инфекциялық эпидидимит, хламидиалды аналық без. мастит қойлары;

- шошқалардың аурулары: энзоотиялық пневмония, тұмау, инфекциялық атрофиялық ринит, дизентерия, вирустық гастроэнтерит, гемифилді аурулар, рипиттер;

- аттың аурулары: жуу, ринопневмония;

- құс аурулары: инфекциялық ларинготрахеит, инфекциялық бронхит, үйрек синуситі, тұмау, Марек ауруы, тыныс алу микоплазмозы, инфекциялық бурсит, құс сальмонеллезі, орнитоз;

- аңдар мен қояндардың аурулары: алейялық қақырық ауруы, инфекциялық гепатит, инфекциялық стоматит, инфекциялық ринит;

- балық аурулары: тұқы тұқы, тұқы геморрагиялық сепсисі;

- Си аурулары: гафниоз, варроатоз, аскофероз.

2) ветеринариялық (ветеринариялық-санитариялық) ережелерді, талаптарды және ветеринариялық стандарттарды сақтамау

Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрінің 2015 жылғы 29 маусымдағы №7-1/587 бұйрығымен бекітілген "Ветеринариялық (ветеринариялық-санитариялық ережелер)" 18-тармағының 5) тармақшасына сәйкес жеке және заңды тұлғалар жануарлардың ауруларын, оның ішінде жануарлар мен жануарларға тән аурулардың алдын алу үшін. тұлға "мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық бақылау мен қадағалау объектілерін орналастыру, салу, қайта салу және пайдалануға беру, өсіру, өсірумен байланысты зоогигиеналық және ветеринариялық (ветеринариялық-санитариялық) талаптардың сақталуын" қамтамасыз

етеді м, пайдалану, өндіру (сою), сақтау, қайта өңдеу және сату, сондай-ақ тасымалдау кезінде (қадам) (тасымалданатын) объектілерді жеткізді.

Мәселен, Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрінің міндетін атқарушы 2015 жылғы 29 мамырдағы № 7-1/498 бұйрығымен бекітілген Мал өсіру, сатуды жүзеге асыратын өндірістік объектілерге арналған ветеринариялық (ветеринариялық-санитариялық) талаптардың 11-тармағына сәйкес мал шаруашылығы ғимараттарына қойылатын талаптар. Жануарларды ұстау келесі объектілерді қамтиды:

- 1) жануарларды ұстауға арналған ғимараттар (жас жануарлар мен ересек малдар);
- 2) жануарлардың серуендеуін ұйымдастыруға арналған қаламдар, тамақтандырғыштар, ішетін ыдыстар, сплиттер, баспалдақтар мен таразы;
- 3) периметрдің айналасында қоршалған және қопсытылған, көңді және шламды сақтауға арналған платформа, бір кіру және шығу.

Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрінің 2015 жылғы 20 наурыздағы № 237 бұйрығымен бекітілген "Өндірістік объектілердің санитарлық қорғау аймағын құруға қойылатын санитарлық-эпидемиологиялық талаптар" санитарлық ережесінің 3-тармағында өндірістік объектілер үшін СҚА құруға қойылатын санитарлық-эпидемиологиялық талаптарды қамтиды. :

- 1) санитарлық қорғау аймақтарының (СҚА) және санитариялық ажыраулардың (СА) мөлшерін белгілеуге қойылатын талаптар;
- 2) СҚА және СА жобалау талаптары;
- 3) СҚА мен СА аумақ режиміне және көгалдандыруға қойылатын талаптар.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 406-бабының 1-бөлігінің негізінде акт жасағанда, мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық бақылау және қадағалау объектілерін орналастыруға, салуға, реконструкциялауға және пайдалануға беруге қойылатын талаптар, оларды күтіп-баптауға, өсіруге, пайдалануға, өндіруге, жинауға (союға), талаптарды ескеру қажет. орналастырылатын (тасымалданатын) объектілерді мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық бақылау және қадағалау бақылайтын объектілерді сақтау, өңдеу және сату айтарлықтай көлемді.

Сонымен, Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрінің міндетін атқарушы 2015 жылғы 29 мамырдағы № 7-1/498 бұйрығымен бекітілген "Жануарларды өсіретін, сататын өндіріс орындарына қойылатын ветеринариялық (ветеринариялық-санитариялық) талаптар" 47-тармағында карантиндік ғимарат біріктірілгені көрсетілген. Өлшемдері малдың алынуы мен қозғалу циклограммасына сәйкес анықталатын жас жануарларды өсірудің бір кезеңінің үй-жайлары бар, оған мыналар кіреді:

- 1) жас жануарларды қабылдау және ветеринариялық-санитариялық өңдеу бөлімі (құс фабрикаларын қоспағанда);
- 2) ветеринария саласындағы маманға арналған бөлмеден тұратын амбулатория;
- 3) ветеринариялық дәріхана;

- 4) дезинфекциялық және жуғыш заттар қоймасы;
- 5) ингаляция;
- 6) ашылу;
- 7) жануарларды өңдеуге арналған қондырғылар (құс фабрикаларын қоспағанда);
- 8) жануарларды өңдеуге дейін және одан кейінгі сақтау қаламы (құс фабрикаларын қоспағанда);
- 9) жануарларды ветеринарлық өңдеуге арналған бөлу және бекіту машиналары (құс фабрикаларын қоспағанда);
- 10) коммуналдық бөлмелер;
- 11) инфекциялық емес аурулары бар жануарларды емдеуге арналған аурухана (құс фабрикаларын қоспағанда);
- 12) дезинфекциялық қондырғы;
- 13) жұмыртқа контейнерлерін зарарсыздандыру пункті (құс фабрикалары үшін).

Жануарларды, оның ішінде хайуанаттар бағындағы, цирктердегі, омартадағы және аквариумдардағы жануарларды ұстау, өсіру және пайдалану кезінде ветеринариялық (ветеринариялық-санитариялық) ережелер, талаптар мен ветеринариялық стандарттардың сақталмағаны жөніндегі іс-шаралар да әртүрлі.

Мысалы, Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрінің 2015 жылғы 29 маусымдағы № 7-1/587 бұйрығымен бекітілген "Ветеринариялық (ветеринариялық-санитариялық ережелер)" 546-тармағында диикроциоздың алдын алу үшін келесі іс-шаралар қарастырылған:

1) эпизоотологиялық бағалау мақсатында жануарлар жыл сайын көктемгі-жазғы кезеңдерде дикроцелиозға, жайылымдарға копроовоскопиялық әдіспен, жер үсті моллюскаларымен және құмырсқалармен олардың колонизациясының болуы және тығыздығы, олардың ауру анықталған кезде, дроцелия личинкалары арқылы жұқпалы ауруы анықталған кезде, ауруға шалдығу кезінде және жалпы допроскопиялық тексеруден өткізіледі;

2) ашық құрғақ жерлерге мал жаю және таза су көздерінен суаруды қамтамасыз ету, сыртқы ортадағы қоздырғыштың дамуын ескере отырып, жайылымдардың уақтылы өзгеруін қамтамасыз ету.

Ішкі сауда объектілерінде қызметті жүзеге асыру кезінде ветеринариялық (ветеринариялық-санитариялық) ережелерді, талаптарды және ветеринариялық стандарттарды сақтамағаны үшін әрекеттер; жануарларды өсіру, жинау (сою), сақтау, өңдеу және сатумен айналысатын өндірістік объектілерде, жануарлардан алынатын өнімдер мен шикізат; ветеринариялық препараттарды, жемшөп пен жемшөп қоспаларын өндіру, сақтау және сату жөніндегі ұйымдарда да әртүрлі.

Сонымен, Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрінің 2015 жылғы 29 маусымдағы № 7-1/587 бұйрығымен бекітілген "Ветеринариялық (ветеринариялық-санитариялық) ережелердің" 33-тармағына сәйкес ішкі сауданы

мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық бақылау және қадағалау мыналарды қамтиды:

1) тасымалданатын (тасымалданатын) объектілердің ілеспе ветеринариялық құжаттарға сәйкестігін тексеру;

2) жануарларды, жануарлардан алынатын өнімдер мен шикізаттарды ветеринариялық сараптама;

3) жеке және заңды тұлғалардың ветеринария саласындағы заңнама талаптарының сақталуын тексеру;

4) Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес жануарлар мен адамдардың денсаулығына ерекше қауіп төндіретін жануарларды, жануарлардан алынатын өнімдер мен шикізаттарды алып қою және жою;

5) ветеринария саласындағы заңнама талаптарына сәйкес келмейтін тасымалданатын (тасымалданатын) объектілерді залалсыздандыру (зарарсыздандыру), өңдеу.

"Ветеринариялық (ветеринариялық-санитариялық) ережелердің" 35-тармағына сәйкес, ветеринариялық-санитариялық сараптама жүргізбей жануарлардан алынатын өнімдер мен шикізаттарды сатуға жол берілмейді.

Мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық бақылау және бақылау кезінде Қазақстан Республикасының аумағында тасымалданатын (тасымалданатын) объектілерді тасымалдау (жылжыту) кезінде ветеринариялық (ветеринариялық-санитариялық) ережелерді, талаптарды және ветеринариялық нормативтерді сақтамау жөніндегі іс-шаралар әртүрлі сипатқа ие және әртүрлі нормативтік құқықтық актілерге сілтеме жасауды талап етеді.

Мысалы, Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрінің міндетін атқарушы 2015 жылғы 29 мамырдағы № 7-1/498 бұйрығымен бекітілген "Жануарларды өсіруді, сатуды жүзеге асыратын өндірістік объектілерге қойылатын ветеринариялық (ветеринариялық-санитариялық) талаптар" 113-тармағында "жынысы" көрсетілген, автомобильдер корпусы су өткізбейтін және материалды жуу және дезинфекциялау кезінде ластанудан оңай тазартылған. Бұзауларды жүктемес бұрын, дененің едені сабанмен немесе басқа қоқыспен жабылған, бұл жануарлардың тайып кетуіне және жарақаттануына жол бермейді. Үгінділер сабанмен қоспада қоқыс ретінде қолданылады. Тасымалдау кезінде жануарларға зақым келтірмеу үшін шығыңқы болттар мен басқа да өткір заттарды көлік құралының корпусының ішінен алып тастау керек".

3) *Қазақстан Республикасының аумағын жануарлардың жұқпалы және экзотикалық ауруларының басқа мемлекеттерден енуінен және таралуынан қорғау жөніндегі нормативтік құқықтық актілердің талаптарын сақтамау*

Қазақстан Республикасының "Ветеринариялық медицина туралы" Заңының 3-бабы 4) тармақшасында ветеринария саласындағы негізгі міндеттердің бірі "басқа

мемлекеттерден жануарлардың жұқпалы және экзотикалық ауруларының енуінен және таралуынан Қазақстан Республикасының аумағын қорғау" болып табылады.

Қазақстан Республикасының "Ветеринарлық медицина туралы" Заңының 20-бабының 1-5-тармақтарына сәйкес, Еуразиялық экономикалық одақтың кедендік шекарасымен сәйкес келетін, Қазақстан Республикасының Мемлекеттік шекарасы арқылы өтетін жылжымалы (тасымалданатын) объектілер міндетті мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық бақылау мен қадағалауға жатады.

Қазақстан Республикасының аумағына эпизоотиялық қатынаста қауіпсіз басқа мемлекеттерден берілетін (тасымалданатын) объектілерді әкелуге және транзитпен тасымалдауға уәкілетті орган белгілеген ветеринариялық (ветеринариялық-санитариялық) ережелер сақтала отырып жол беріледі. Көшірілетін (тасымалданатын) объектілердің импорты, экспорты және транзиті тиісті аумақтардың эпизоотиялық жағдайын бағалауға сәйкес жүзеге асырылады.

Уәкілетті орган шекарада және кеден бекеттерінде, сондай-ақ тауарларды Еуразиялық экономикалық одақтың кедендік шекарасы арқылы өтетін басқа жерлерде Қазақстан Республикасының аумағына жануарлардың жұқпалы және экзотикалық ауруларының басқа мемлекеттерден енуіне және таралуына жол бермеу мақсатында мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық бақылауды және қадағалауды жүзеге асыру үшін. Қазақстан Республикасының аумағында автомобиль байланысы шегінде (Қазақстан Республикасының Мемлекеттік шекарасы арқылы өткізу пункттері) Автомобиль өткізу пункттерінің қоспағанда, Еуразиялық экономикалық одақтың кедендік шекарасы сәйкес келетін уәкілетті орган белгілеген тәртіппен ветеринариялық өткізу бекеттерін ұйымдастырды.

Жануарлардың аса қауіпті аурулары туындаған, көрші елдердің шекаралас аумағынан Қазақстан Республикасының аумағына кіретін көлік құралдары Қазақстан Республикасының ветеринария саласындағы заңнамасында белгіленген мерзімде және тәртіппен міндетті түрде зарарсыздандырылуға жатады.

Мысалы, 40-тарауда "Еуразиялық экономикалық одақтың кедендік аумағына әкелуге және (немесе) зоопарк пен цирк жануарларына мүше мемлекеттер арасында қозғалуға қойылатын ветеринариялық талаптар" Кеден одағы комиссиясының 2010 жылғы 18 маусымдағы № 317 "Кеден одағында ветеринариялық-санитариялық шараларды қолдану туралы" шешімдері. альянс "жануарларға жылына бір рет вакцинация жасалады:

- барлық ет жейтіндер - құтыру ауруына қарсы;
- иттер, түлкілер, арктикалық түлкілер, қасқырлар, шыбындар - жыртқыш обаларға, вирустық энтеритке, гепатитке, лептоспирозға қарсы;
- құймалар, паромдар - вирустық энтеритке, жыртқыш обаға қарсы;
- нутрия - пастереллезге қарсы;
- ақау - құтыру, панлюкопения, калицивирус және вирустық ринотрахеитке қарсы;

- кеміргіштер (қоян) - миксоматозға және вирустық геморрагиялық ауруға қарсы;
- құстар (тауыққа тапсырыс беру) - Ньюкасл ауруына қарсы.

Егер жануарлар соңғы 12 айда вакцинацияланбаған болса, онда вакцинация жөнелтілгенге дейін 20 күн бұрын жасалуы керек.

4) кейіннен сатуға арналған ауылшаруашылық жануарларын сою шарттары мен талаптарының сақталмауы

Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрінің 2015 жылғы 29 маусымдағы №7-1/587 бұйрығымен бекітілген "Ветеринариялық (ветеринариялық-санитариялық) ережелердің" 1222-1225 тармақтарында сойылған жануарлардың санатына мыналар жатады: ірі қара мал (оның ішінде топоздар мен морфтар), шошқа, қой, ешкі, бұғы, қоян, жылқы, есек, қашыр, түйе, барлық түрдегі құс. Ет үшін союға сау сойылған жануарлар жіберіледі.

Жануарлардың етін союға тыйым салынады:

1) "Нормативтік құқықтық актілерді бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрінің бұйрығымен бекітілген жануарлар мен адамдар денсаулығына қауіп төндіретін жануарларды, жануарлардан алынатын өнімдер мен шикізатты мәжбүрлеп алып қою және жою кезінде жануарлардың аса қауіпті аурулары тізіміне енгізілген ауру және күдікті; ветеринария саласындағы "2014 жылғы 30 қазандағы № 7-1 / 559, сонымен қатар сіреспе, ботулизм браздот, қойдың энтеретоксемиясы, ірі қара мен қойдың катаральды безгегі;

2) жануарлар азап шегу жағдайында;

3) егілгеннен (емделгеннен) кейін 14 (он төрт) күнтізбелік күн ішінде сібір жарасына қарсы емдеуге ұшыраған, аусылға қарсы инактивацияланған вакцинамен егілген, сондай-ақ емдеу және алдын алу мақсатында антибиотиктер қолданған Жануарлар;

4) бездер үшін мелинизацияға ұшырамайтын жылқылар;

5) күнтізбелік 14 (он төрт) жасқа толмаған жануарлар, клиникалық ауруға шалдыққан жануарлар, ауруы белгісіз диагнозы бар жануарлар; дене қызуы көтерілген немесе төмендеген жұқпалы емес аурулары бар науқастар;

6) союға дейінгі тексеру жүргізбестен;

7) ветеринариялық препараттармен өңделген жануарлардың еті мен сою күндерінің ең төменгі рұқсат етілетін деңгейіне (ТРЕД) сәйкес келмеуі.

Жануарлар сонымен қатар жануарлар мен құстар сатылатын ішкі сауда орындарында сатылған кезде ветеринариялық тексеруден өтеді.

5) ветеринариялық препараттарды, жемшөп қоспаларын мемлекеттік тіркеусіз өндіру, әкелу (импорттау), сату және пайдалану (пайдалану), оларды тіркеу, сынақтан өткізу үшін қажетті мөлшерде өндіру, әкелу (әкелу) жағдайларын қоспағанда.

Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрінің 2015 жылғы 23 қыркүйектегі № 7-1/848 бұйрығымен бекітілген "Ветеринариялық препараттарды,

жемшөп пен жемшөп қоспаларын өндіру, сақтау және сату жөніндегі ұйымдарға қойылатын ветеринариялық (ветеринариялық-санитариялық) талаптар" 7-тармағына сәйкес ұйымдар міндетті болу:

1) пайдалануға беру кезінде, сондай-ақ технологиялық жабдықты немесе желілерді орнату және / немесе жем және жем қоспаларының жаңа түрлерін шығару - ветеринариялық-санитариялық қорытынды;

2) "халықтың санитариялық – эпидемиологиялық салауаттылығы саласындағы есептік құжаттаманы бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрінің 2015 жылғы 30 мамырдағы № 415 бұйрығына сәйкес берілген санитариялық - эпидемиологиялық қорытынды (бұдан әрі-санитариялық - эпидемиологиялық қорытынды);

3) өндірістік қондырғылар және өндіріс профилі мен көлеміне сәйкес келетін технологиялық жабдықтардың толық жиынтығы;

4) ветеринариялық препараттарды, жемшөп қоспаларын мемлекеттік тіркеуді жүргізу қағидаларын бекіту туралы "Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрінің 2015 жылғы 23 қаңтардағы № 7-1/31 бұйрығына (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізілімінде № 10505 болып тіркелген) сәйкес ветеринария саласындағы уәкілетті органның ведомствосы жүргізетін жемшөп қоспалары);

5) жергілікті атқарушы органдардың бөлімшелері беретін жануарлар өсіруді, жануарларды, жануарлардан алынатын өнімдер мен шикізатты дайындауды (союды), сақтауды, қайта өңдеуді және өткізуді жүзеге асыратын өндіріс объектілеріне, сондай-ақ ветеринариялық препараттарды, жемшөп пен жемшөп қоспаларын өндіру, сақтау және өткізу жөніндегі ұйымдарға есептік нөмір беру туралы растау;

б) аккредиттеу органы берген, аккредиттеу субъектілерінің сәйкестікті растаудың белгілі бір саласында жұмыстарды орындау құзіретін куәландыратын, өндірушінің өндірістік бақылау бөлімшесін аккредиттеу туралы куәлік.

Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрінің 2015 жылғы 23 қаңтардағы № 7-1/31 бұйрығымен бекітілген "Ветеринариялық препараттарды, жемшөп қоспаларын мемлекеттік тіркеу ережелерінің" 5-тармағына сәйкес, ведомство ветеринариялық препараттарды, жемшөп қоспаларын мемлекеттік тіркеуді жүзеге асырады:

егер Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрінің 2014 жылғы 28 қарашадағы № 7-1/625 бұйрығымен бекітілген жаңа, жетілдірілген ветеринариялық препараттарға, жемшөп қоспаларына арналған нормативтік-техникалық құжаттаманы келісу ережесіне сәйкес келісілген нормативтік-техникалық құжаттама болса (Нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізілімінде тіркелген № 10298);

Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрінің 2014 жылғы 24 қарашадағы № 7-1 / 611 бұйрығымен (Нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізілімінде № 10287 тіркелген) бекітілген немесе ветеринариялық препараттар

мен жемшөп қоспаларын сынау ережелеріне сәйкес жүргізілген тестілеу нәтижелері бойынша немесе тіркеу нәтижелері бойынша Заңның 11-бабы 1-тармағының 3) тармақшасына сәйкес құрылған мемлекеттік ветеринариялық ұйым өткізетін ветеринариялық препараттарға, жемшөп қоспаларына сынақ.

Қылмыстың субъективті жағы бұл әрекетті қасақана немесе немқұрайлылық түрінде де жасауға болатындығымен сипатталады.

Құқық бұзушылықтың субъектісі арнаулы - жеке тұлғалар, лауазымды адамдар, шағын бизнес немесе коммерциялық емес ұйымдар, орта бизнес, ірі бизнес субъектілері.

Түсініктеме берілген баптың 2-бөлігінде Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 406-бабының бірінші бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың элементтері (объект, объективті жағы, субъективтік жағы, субъектісі), қосымша белгіні қоспағанда - әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталанған әрекет жасалады.

3-бөлім. Түсіндірілген құқық бұзушылықтың объектісі - ветеринариялық іс-шаралардың белгіленген тәртібі мен мерзімі.

Құқық бұзушылықтың объективті жағы ветеринариялық іс-шараларды өткізбеу немесе тиісінше жүргізбеу, сондай-ақ оларды жүргізу мерзімдерін бұзу әрекеттері (әрекетсіздігі) арқылы көрінеді.

"Ветеринариялық медицина туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 26-бабы 1-тармағының 1) тармақшасына сәйкес ветеринариялық іс-шаралар мыналарға бөлінеді:

1) жануарлардың, соның ішінде жануарлар мен адамдарға тән аурулардың пайда болуын және жануарлардың тамақтан улануын болдырмау, жануарлардың, жануарлардан алынатын өнімдер мен шикізаттардың, ветеринариялық препараттардың, жемшөп пен жемшөп қоспаларының Ветеринариялық медицина саласындағы Қазақстан Республикасы заңнама талаптарына сәйкестігін қамтамасыз ету мақсатында ветеринариялық-санитариялық қорғау аумағында қабылданған шаралар.

2) эпизоотиялық індеттің және дисфункционалды пункттің аумағында, оның ішінде бақылау аймағын, буферлік аймақты, жануарлардың аса қауіпті және энзоотиялық ауруларының, оның ішінде шектеу шараларын немесе карантиннің таралуын болдырмауға және олардың алдын алуға бағытталған іс-шаралар.

Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрінің 2015 жылғы 29 маусымдағы №7-1/587 бұйрығымен бекітілген "Ветеринариялық (ветеринариялық-санитариялық) ережелердің" 38-тармағына сәйкес ветеринариялық іс-шаралар мыналарға бөлінеді:

1) жануарлардың, соның ішінде жануарлар мен адамдарға тән аурулардың пайда болуын және жануарлардың тамақтан улануын болдырмау, жануарлардың, жануарлардан алынатын өнімдер мен шикізаттардың, ветеринариялық препараттардың,

жемшөп пен жемшөп қоспаларының заңнама талаптарына сәйкестігін қамтамасыз ету мақсатында ветеринариялық-санитариялық қорғау аумағында қабылданған шаралар. Ветеринарлық медицина саласындағы Қазақстан Республикасы;

2) эпизоотиялық індеттің және дисфункционалды пункттің аумағында, оның ішінде бақылау аймағын, буферлік аймақты, жануарлардың аса қауіпті және энзоотиялық ауруларының, оның ішінде шектеу шараларын немесе карантиннің таралуын болдырмауға және олардың алдын алуға бағытталған іс-шаралар.

Ветеринариялық іс-шаралардың тәртібі мен мерзімдерін бұзу туралы актілер әр түрлі.

Мәселен, "Ветеринариялық (ветеринариялық-санитариялық) ережелер" 79 - 80 тармақтарына сәйкес, қоңыр құрттың алдын-алу шаралары жазда жүргізіледі. Мал ғимараттарын профилактикалық дезинфекциялау арқылы көң зарарсыздандырылады.

Жануарларды қорада ұстауға бермес бұрын, олар бүкіл малды клиникалық тексеруден өткізеді. Егер күдіктілер немесе науқастар анықталса, диагноз нақтыланады және емдеу жүргізіледі. Тоқтату кезеңінде жануарлар зарарсыздандырылады. Жаңа туылған жануарлар таза, құрғақ бөлмелерде, төсек-орындары көп.

Басқа шаруашылық субъектілерінің жаңа жануарларына карантин қойылды. Осы кезеңде жануарлар тері ауруларына тексеріледі. Жоғарыда көрсетілген ветеринариялық іс-шараларды жаз мезгілінде өткізбеу сонымен қатар құқық бұзушылықтың объективті жағы болады.

Тағы бір мысал. "Ветеринариялық (ветеринариялық-санитариялық) ережелердің" 14 -6-тармағында вакцинациядан өткен жануарлар вакцинациядан кейін 14 күнтізбелік күн ішінде бақыланады және жануарлар ет пен теріні алдыңғы кезеңде өлген жануарлар үшін сойылмайды. вакцинациядан кейін 14 күнтізбелік күн өткен соң. Осы ережелерді бұзу және он төрт күндік мерзім де қылмыстың объективті жағын құрайды.

Қылмыстың субъективті жағы бұл әрекетті қасақана да, абайсызда да жасауға болатындығымен сипатталады.

Құқық бұзушылықтың субъектісі арнаулы - жеке тұлғалар, лауазымды тұлғалар, шағын бизнес немесе коммерциялық емес ұйымдар. орта кәсіпкерлік субъектілері, ірі кәсіпкерлік субъектілері.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 406-бабының төртінші бөлігінде көзделген әрекетте, қосымша белгіні қоспағанда, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған - ескертілген мақаланың үшінші бөлігіне тән әкімшілік құқық бұзушылықтың элементтері (объект, объективтік жағы, субъективтік жағы, субъектісі) бар. .

5-бөлім. Түсіндірілген құқық бұзушылықтың объектісі ауыл шаруашылығы жануарларын бірдейлендіруді қамтамасыз етудің белгіленген тәртібі болып табылады.

"Ветеринариялық медицина туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 1-бабы 3-1) тармақшасында "ауылшаруашылық жануарларын бірдейлендіру" "жануарларды

тіркеуді, оның ішінде ауыл шаруашылығы жануарлары туралы мәліметтерді дерекқорға енгізе отырып, сәйкестендіру үшін өнімдерді (құралдарды) пайдалана отырып, жануарларға жеке нөмір беруді" білдіреді. ауыл шаруашылығы жануарларын бірдейлендіру және ветеринарлық паспорт беру туралы мәліметтер".

Құқықбұзушылықтың объективтік жағы ауылшаруашылық жануарларын бірдейлендіруді қамтамасыз ететін әрекеттерде (әрекетсіздікте) көрінеді.

Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрінің 2015 жылғы 30 қаңтардағы № 7-1 / 68 бұйрығымен бекітілген "Ауылшаруашылық жануарларын бірдейлендіру ережелерінің" 7-тармағына сәйкес ауыл шаруашылығы жануарларын бірдейлендіру тәртібі мыналарды қамтиды:

1) осы Қағидалардың 8-тармағында көрсетілген тәсілдердің бірімен ауыл шаруашылығы жануарларына жеке нөмір беру;

2) "Ауыл шаруашылығы жануарларын бірдейлендіру үшін деректер базасын қалыптастыру және жүргізу және үзінді көшірме беру ережесін бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрінің 2010 жылғы 2 маусымдағы № 367 бұйрығымен бекітілген тәртіппен ауыл шаруашылығы жануарларын бірдейлендіру үшін мәліметтер базасына (бұдан әрі - деректер базасы) ақпарат енгізу"(Нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізілімінде № 6321 тіркелген);

3) осы Қағидаларға 2-қосымшаға сәйкес нысан бойынша ветеринариялық паспорт беру.

"Ауылшаруашылық жануарларын бірдейлендіру ережелерінің" 8-тармағында жеке нөмір беру ауылшаруашылық жануарларының түріне байланысты келесі тәсілдердің бірімен жүзеге асырылады деп көрсетілген.

1) таңбалау (тоғыз айға дейін сойылмаған ірі қара, ұсақ мал, түйе, бұғы, шошқа және шошқа еттері ауылшаруашылық кәсіпорындарында, фермаларда және өнеркәсіптік өсіру мен бордақылауға арналған фермаларда ұсталады);

2) брендтеу (төрт айдан бастап) немесе чиптеу (туған күннен бастап жеті күн өткеннен кейін) (жылқы мен бір тұяқты жануарлар үшін);

3) татуировка (ауылшаруашылық кәсіпорындарда, шаруа және фермер қожалықтарында ұсталатын және өнеркәсіптік өсіруге, бордатуға арналған, кейін тоғыз айға толғанға дейін союға арналған шошқалар үшін).

"Ауылшаруашылық жануарларын бірдейлендіру ережелерінің" 9-тармағына сәйкес, ауылшаруашылық жануарларының барлық түрлерінен басқа келесідей тәсілдермен жеке нөмір беруге рұқсат етіледі:

электронды сәйкестендіру әдісі ауыл шаруашылығы жануарларын бірдейлендіруді жүргізу үшін пайдаланылатын басқа да бұйымдар (құралдар);

татуировка;

таңба басу.

Сонымен бірге, ауыл шаруашылығы кәсіпорындарында, шаруа және фермер қожалықтарында ауыл шаруашылығы жануарларына жеке нөмір беруге осы тармақта көрсетілген тәсілдермен жол беріледі:

жануарларды шаруашылық ішінде түгендеу;

осы Қағидалардың 8-тармағында көрсетілген тәсілдермен жануарға уақытша нөмір беру кезінде оны жануарға уақытша беру.

Ауылшаруашылық жануарларына жеке нөмірді уақытша беру осы Ереженің 6-тармағына сәйкес жүзеге асырылатын жеке нөмірлер берілген кезде дәйекті түрде жүзеге асырылады.

Осы тармақта көрсетілген тәсілдермен ауыл шаруашылығы жануарларына жеке нөмір беруді жануарлардың иелері жүзеге асырады

Қылмыстың субъективті жағы бұл әрекетті қасақана да, абайсызда да жасауға болатындығымен сипатталады.

Құқық бұзушы субъектісі арнаулы - шенеуніктер.

6-бөлім. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 406-бабының алтыншы бөлігінде көзделген актіде қосымша атрибутты қоспағанда, түсініктеме берілген баптың бесінші бөлігіне тән әкімшілік құқық бұзушылық элементтері бар - әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған.

7-бөлім. Түсініктеме жасалған құқық бұзушылықтың нысаны жергілікті атқарушы органдардың Қазақстан Республикасының ветеринария саласындағы заңнамасын орындауына байланысты туындайтын қоғамдық-құқықтық қатынастар болып табылады

Құқықбұзушылықтың объективті жағы жергілікті атқарушы органдардың Қазақстан Республикасының ветеринария саласындағы заңнамасында өзіне жүктелген функцияларды орындамағаны үшін жасалған әрекетінде (әрекетсіздігінде) көрінеді.

"Ветеринариялық медицина туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 10-бабына сәйкес облыстардың жергілікті атқарушы органдарының құзыретіне мыналар кіреді:

денсаулық сақтау және өзара ақпарат алмасу саласындағы уәкілетті мемлекеттік органмен бірлесе отырып, жануарлар мен адамдар үшін жалпыға ортақ аурулардан қоғамдық денсаулықты қорғауды ұйымдастыру;

- ветеринария саласындағы мемлекеттік саясатты іске асыру;

- облыста орналасқан екі немесе одан да көп аудандарда жануарлардың жұқпалы аурулары пайда болған жағдайда тиісті аумақтың бас мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық инспекторының ұсынысы бойынша карантиндік немесе шектеу шараларын белгілеу туралы шешім қабылдау;

- облыста орналасқан екі немесе одан да көп аудандарда туындаған жануарлардың жұқпалы ауруларының ошақтарын жою жөніндегі ветеринариялық шаралар кешенінен

кейін тиісті аумақтың бас мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық инспекторының ұсынысы бойынша шектеу шараларын немесе карантинді алып тастау туралы шешім қабылдау;

- Қазақстан Республикасының рұқсаттар мен хабарламалар туралы заңнамасына сәйкес жануарлардан алынатын өнімдер мен шикізаттарды ветеринариялық-санитариялық сараптауға лицензия беру;

- уәкілетті орган белгілеген тәртіппен аумақты аймақтарға бөлу туралы шешім қабылдау;

- уәкілетті органмен келісу бойынша тиісті әкімшілік-аумақтық бірліктің аумағында ветеринариялық-санитариялық қауіпсіздікті қамтамасыз ету бойынша ветеринариялық іс-шаралар жоспарын бекіту;

- тиісті әкімшілік-аумақтық бірліктің аумағында ветеринариялық-санитариялық қауіпсіздікті қамтамасыз ету үшін ветеринариялық іс-шараларды ұйымдастыру;

- ветеринариялық препараттардың республикалық қорын қоспағанда, жануарлардың аса қауіпті ауруларының алдын-алуға арналған ветеринариялық препараттарды аудандардың (облыстық маңызы бар қалалардың) жергілікті атқарушы органдарына сақтауды, тасымалдауды (жеткізуді) ұйымдастыруды;

- ауылшаруашылық жануарларын бірдейлендіруге арналған өнімдерді (қорларды) және атрибуттарын тасымалдау (жеткізу), ветеринариялық паспортты дайындау бойынша қызметтерді мемлекеттік сатып алуды жүзеге асыру;

- ауылшаруашылық жануарларын сәйкестендіру және ақпаратты өңдеу орталығына беру үшін өнімдерге (құралдарға) және атрибуттарға қажеттілікті анықтау;

- ауылшаруашылық жануарларын бірдейлендіру үшін мәліметтер базасын жүргізуді ұйымдастыру;

- жануарларды өсіру, жинау (сою), сақтау, өңдеу және сатумен айналысатын өндіріс орындарына, сондай-ақ ветеринариялық препараттарды, жемшөп пен жемшөп қоспаларын өндіру, сақтау және сату жөніндегі ұйымдарға есептік нөмірлер беру;

- тиісті әкімшілік-аумақтық бірлік шегінде жеке және заңды тұлғалардың Қазақстан Республикасының ветеринария саласындағы заңнамасын сақтауын мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық бақылауды және қадағалауды ұйымдастыру және жүзеге асыру;

- эпизоотиялық ошақтар пайда болған жағдайда оларды тексеру;

- тиісті әкімшілік-аумақтық бірлік шегінде Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен техникалық регламенттерде белгіленген талаптардың орындалуын мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық бақылауды және қадағалауды ұйымдастыру және жүзеге асыру;

- эпизоотологиялық сараптама актісін беру;

- Қазақстан Республикасының ветеринария саласындағы заңнамасының талаптарының сақталуына мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық бақылауды және қадағалауды жүзеге асыру:

ішкі сауда объектілерінде;

жануарларды өсірумен, қоймалжыту (сою), сақтау, өңдеу және сатумен айналысатын өндірістік объектілерде, сондай-ақ ветеринариялық препараттарды, жемшөп пен жемшөп қоспаларын (импортына және экспортына байланысты қоспағанда) сақтау және сату жөніндегі ұйымдарда ;

ветеринариялық препараттарды өндіруді қоспағанда, ветеринария саласындағы кәсіпкерлік қызметті жүзеге асыратын адамдар;

әкету (импорт) және транзитті қоспағанда, тиісті әкімшілік-аумақтық бірлік шегінде тасымалданатын (тасымалданатын) объектілерді тасымалдау (жылжыту), тиеу, түсіру кезінде;

экспорт (импорт) және транзитті қоспағанда, көлік құралдарының барлық түрлеріне , контейнерлердің барлық түрлеріне, жануарлардың қоздырғыштарының берілу факторы болуы мүмкін орауыш материалдар;

мал жүретін маршруттарда, маршруттарда, тасымалдау (қозғалыс) бағыттары өтетін жануарлардың жайылымдық және суару учаскелерінде;

экспорт (импорт) және транзитті қоспағанда, жылжымалы (тасымалданатын) объектілерді өсіретін, сақтайтын, өңдейтін, сататын немесе пайдаланатын жеке және заңды тұлғалардың аумағында, өндірістік үй-жайларда және олардың қызметі үшін;

- мал қорымдарын (биотермиялық шұңқырлар), күтіп ұстауға, өсіруге байланысты мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық бақылау мен қадағалау объектілерін орналастыру, салу, қайта салу және пайдалануға беру кезінде зоогигиеналық және ветеринариялық (ветеринариялық-санитариялық) талаптардың сақталуына мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық бақылауды және қадағалауды жүзеге асыру. пайдалану, өндіру, дайындау (сою), сақтау, өңдеу және сату, сондай-ақ тасымалданатын (тасымалданатын) объектілерді тасымалдау (жылжыту) кезінде с;

- жеке және заңды тұлғаларға қатысты мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық бақылау және қадағалау актісін жасау;

- ветеринариялық есепке алу мен есептіліктің жиынтығы, талдау және оларды уәкілетті органға ұсыну;

- жануарлардың энзоотиялық ауруларының профилактикасы мен диагностикасы үшін ветеринариялық препараттарды, олардың профилактикасы мен диагностикасы бойынша қызметтер, оларды сақтауды және аудандардың (облыстық маңызы бар қалалардың) жергілікті атқарушы органдарына жеткізуді (жеткізуді) ұйымдастыруды мемлекеттік сатып алу;

- уәкілетті орган бекіткен тізімге сәйкес жануарлардың аса қауіпті ауруларының диагностикасы үшін биологиялық материалдарды іріктеп алу және олардың алдын-алу,

сондай-ақ жануарлардың энзоотиялық және басқа да ауруларына арналған ветеринариялық іс-шаралардың орындалуын қамтамасыз ету;

- ветеринария мәселелері бойынша халық арасында ағарту жұмыстарын ұйымдастыру және өткізу;

- ауыл шаруашылығы жануарларын бірдейлендіру бойынша іс-шараларды ұйымдастыру;

- жануарларды өсіру, жинау (сою), сақтау, қайта өңдеу және сатуды жүзеге асыратын өндірістік объектілерді пайдалануға беру жөніндегі мемлекеттік комиссияларға, сондай-ақ ветеринариялық препараттарды, жемшөп пен жемшөп қоспаларын өндіру, сақтау және сату жөніндегі ұйымдарға қатысу. ;

- профилактикасы және диагностикасы бюджет қаражаты есебінен жүзеге асырылатын жануарлардың энзоотиялық ауруларының тізбесін бекіту;

- жергілікті өзін-өзі басқару мүддесінде Қазақстан Республикасының заңнамасымен жергілікті атқарушы органдарға жүктелетін өзге де өкілеттіктерді жүзеге асыру.

Республикалық маңызы бар қалалардың, астананың жергілікті атқарушы органдарының құзыретіне:

денсаулық сақтау және өзара ақпарат алмасу саласындағы уәкілетті мемлекеттік органмен бірлесе отырып, жануарлар мен адамдар үшін жалпыға ортақ аурулардан қоғамдық денсаулықты қорғауды ұйымдастыру;

- ветеринария саласындағы мемлекеттік саясатты іске асыру;

- республикалық маңызы бар қала, астана аумағында жануарлардың жұқпалы аурулары туындаған кезде бас мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық инспектордың ұсынысы бойынша карантиндік немесе шектеу шараларын белгілеу туралы шешім қабылдау;

- республикалық маңызы бар қала, астана аумағында пайда болған жануарлардың жұқпалы ауруларының ошақтарын жою жөніндегі ветеринариялық іс-шаралар кешенінен кейін бас мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық инспектордың ұсынысы бойынша шектеу шараларын немесе карантинді алып тастау туралы шешім қабылдау;

- Қазақстан Республикасының рұқсаттар мен хабарламалар туралы заңнамасына сәйкес жануарлардан алынатын өнімдер мен шикізаттарды ветеринариялық-санитариялық сараптауға лицензия беру;

- жеке және заңды тұлғалардан ветеринария саласындағы кәсіпкерліктің басталуы немесе тоқтатылуы туралы хабарламалар алу, сондай-ақ "Рұқсаттар және хабарламалар туралы" Қазақстан Республикасының Заңына сәйкес рұқсаттар мен хабарламалардың мемлекеттік электрондық тізілімін жүргізу;

- уәкілетті орган белгілеген тәртіппен аумақты аймақтарға бөлу туралы шешім қабылдау;

- уәкілетті органмен келісу бойынша тиісті әкімшілік-аумақтық бірліктің аумағында ветеринариялық-санитариялық қауіпсіздікті қамтамасыз ету бойынша ветеринариялық іс-шаралар жоспарын бекіту;

- тиісті әкімшілік-аумақтық бірліктің аумағында ветеринариялық-санитариялық қауіпсіздікті қамтамасыз ету үшін ветеринариялық іс-шараларды ұйымдастыру;

- ветеринариялық препараттардың республикалық қорын қоспағанда, жануарлардың аса қауіпті ауруларының алдын-алу үшін ветеринариялық препараттарды сақтауды, тасымалдауды (жеткізуді) ұйымдастыру;

- ауылшаруашылық жануарларын бірдейлендіруге арналған өнімдерді (қорларды) және атрибуттарын тасымалдау (жеткізу), ветеринариялық паспортты дайындау бойынша қызметтерді мемлекеттік сатып алуды жүзеге асыру;

- ауылшаруашылық жануарларын бірдейлендіру үшін мәліметтер базасын жүргізуді ұйымдастыру;

- жануарларды өсіру, жинау (сою), сақтау, өңдеу және сатумен айналысатын өндіріс орындарына, сондай-ақ ветеринариялық препараттарды, жемшөп пен жемшөп қоспаларын өндіру, сақтау және сату жөніндегі ұйымдарға есептік нөмірлер беру;

- мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық бақылау мен қадағалау объектілері бойынша ветеринариялық-санитариялық қорытынды беруге уәкілетті мемлекеттік ветеринарлардың тізімін бекіту;

- тиісті әкімшілік-аумақтық бірлік шегінде жеке және заңды тұлғалардың Қазақстан Республикасының ветеринария саласындағы заңнамасын сақтауын мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық бақылауды және қадағалауды ұйымдастыру және жүзеге асыру;

- эпизоотиялық ошақтар пайда болған жағдайда оларды тексеру;

- тиісті әкімшілік-аумақтық бірлік шегінде Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен техникалық регламенттерде белгіленген талаптардың орындалуын мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық бақылауды және қадағалауды ұйымдастыру және жүзеге асыру;

- эпизоотологиялық сараптама актісін беру;

- Қазақстан Республикасының ветеринария саласындағы заңнамасының талаптарының сақталуына мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық бақылауды және қадағалауды жүзеге асыру;

ішкі сауда объектілерінде;

жануарларды өсірумен, қоймалжыту (сою), сақтау, өңдеу және сатумен айналысатын өндірістік объектілерде, сондай-ақ ветеринариялық препараттарды, жемшөп пен жемшөп қоспаларын (импортына және экспортына байланысты қоспағанда) сақтау және сату жөніндегі ұйымдарда ;

ветеринариялық препараттарды өндіруді қоспағанда, ветеринария саласындағы кәсіпкерлік қызметті жүзеге асыратын адамдар;

әкету (импорт) және транзитті қоспағанда, тиісті әкімшілік-аумақтық бірлік шегінде тасымалданатын (тасымалданатын) объектілерді тасымалдау (жылжыту), тиеу, түсіру кезінде;

экспорт (импорт) және транзитті қоспағанда, көлік құралдарының барлық түрлеріне, контейнерлердің барлық түрлеріне, жануарлардың қоздырғыштарының берілу факторы болуы мүмкін орауыш материалдар;

мал жүретін маршруттарда, маршруттарда, тасымалдау (қозғалыс) бағыттары өтетін жануарлардың жайылымдық және суару учаскелерінде;

экспорт (импорт) және транзитті қоспағанда, жылжымалы (тасымалданатын) объектілерді өсіретін, сақтайтын, өңдейтін, сататын немесе пайдаланатын жеке және заңды тұлғалардың аумағында, өндірістік үй-жайларда және олардың қызметі үшін;

- мал қорымдарын (биотермиялық шұңқырлар), күтіп ұстауға, өсіруге байланысты мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық бақылау мен қадағалау объектілерін орналастыру, салу, қайта салу және пайдалануға беру кезінде зоогигиеналық және ветеринариялық (ветеринариялық-санитариялық) талаптардың сақталуына мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық бақылауды және қадағалауды жүзеге асыру. пайдалану, өндіру, дайындау (сою), сақтау, өңдеу және сату, сондай-ақ тасымалданатын (тасымалданатын) объектілерді тасымалдау (жылжыту) кезінде ;

- жеке және заңды тұлғаларға қатысты мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық бақылау және қадағалау актісін жасау;

- ветеринариялық есепке алу мен есептіліктің жиынтығы, талдау және оларды уәкілетті органға ұсыну;

- жануарлардың энзоотиялық ауруларының алдын алу және диагностикасы үшін ветеринариялық препараттарды мемлекеттік сатып алуды жүзеге асыру;

- ветеринариялық препараттарды сақтауды және тасымалдауды (жеткізуді) ұйымдастыру, жануарлардың энзоотиялық ауруларының алдын алу және диагноз қою үшін ветеринариялық іс-шараларды жүргізу;

- уәкілетті орган бекіткен тізімге сәйкес жануарлардың аса қауіпті ауруларының диагностикасы үшін биологиялық материалдарды іріктеп алу және олардың алдын-алу, сондай-ақ жануарлардың энзоотиялық және басқа да ауруларына арналған ветеринариялық іс-шаралардың орындалуын қамтамасыз ету;

- ветеринария мәселелері бойынша халық арасында ағарту жұмыстарын ұйымдастыру және өткізу;

- ауылшаруашылық жануарларын сәйкестендіру және ақпаратты өңдеу орталығына беру үшін өнімдерге (құралдарға) және атрибуттарға қажеттілікті анықтау;

- ауыл шаруашылығы жануарларын бірдейлендіру бойынша іс-шараларды ұйымдастыру;

- қаңғыбас иттер мен мысықтарды ұстау мен жоюды ұйымдастыру;

- Ірі қара зираттарының (биотермиялық шұңқырлар) құрылысын ұйымдастыру және олардың ветеринариялық (ветеринариялық-санитариялық) талаптарға сәйкес болуын қамтамасыз ету;

- жануарларды ұстау ережелерін, иттер мен мысықтарды ұстау және жүру ережелерін, қаңғыбас иттер мен мысықтарды аулау және жою ережелерін, жануарларды ұстау үшін санитарлық аймақтардың шекараларын белгілеу туралы ұсыныстарды бекіту үшін республикалық маңызы бар қалалардың, астананың жергілікті өкілді органына ұсыну;

- жүргізіліп жатқан ветеринариялық іс-шаралар туралы мүдделі тұлғаларға ақпарат беруді ұйымдастыру және қамтамасыз ету;

- малды өсіру, жануарларды жинау (сою), сақтау, қайта өңдеу және сатумен айналысатын өндірістік объектілерді, сондай-ақ ветеринариялық препараттарды, жемшөп пен жемшөп қоспаларын өндіру, сақтау және сату жөніндегі ұйымдарды іске қосу үшін мемлекеттік комиссияларды ұйымдастыру;

- жануарлар мен адамдардың денсаулығына қауіп төндіретін жануарларды, жануарлардан алынатын өнімдер мен шикізатты алмастан залалсыздандыру (зарарсыздандыру) және қайта өңдеу;

- жануарлар мен адамдардың денсаулығына қауіп төндіретін жануарларды, жануарлардан алынатын өнімдер мен шикізатты тартып алмай, залалсыздандырылған (зарарсыздандырылған) және өңделген өнімнің құнын иелеріне өтеу;

- жануарларды өсіру, жинау (сою), сақтау, қайта өңдеу және сатуды жүзеге асыратын өндірістік объектілерді пайдалануға беру жөніндегі мемлекеттік комиссияларға, сондай-ақ ветеринариялық препараттарды, жемшөп пен жемшөп қоспаларын өндіру, сақтау және сату жөніндегі ұйымдарға қатысу. ;

- профилактикасы және диагностикасы бюджет қаражаты есебінен жүзеге асырылатын жануарлардың энзоотиялық ауруларының тізбесін бекіту;

- ауру малдарды санитарлық союды ұйымдастыру;

- жергілікті өзін-өзі басқару мүддесінде Қазақстан Республикасының заңнамасымен жергілікті атқарушы органдарға жүктелетін өзге де өкілеттіктерді жүзеге асыру.

Ауданның, облыстық маңызы бар қаланың жергілікті атқарушы органының құзыретіне:

- жануарларды ұстау ережелерін, иттер мен мысықтарды ұстау және жүру ережелерін, қаңғыбас иттер мен мысықтарды аулау және жою ережелерін, жануарларды ұстау үшін санитарлық аймақтардың шекараларын белгілеу бойынша ұсыныстарды облыстың жергілікті өкілді органына ұсыну;

- қаңғыбас иттер мен мысықтарды ұстау мен жоюды ұйымдастыру;

- Ірі қара зираттарының (биотермиялық шұңқырлар) құрылысын ұйымдастыру және олардың ветеринариялық (ветеринариялық-санитариялық) талаптарға сәйкес болуын қамтамасыз ету;

- жүргізіліп жатқан ветеринариялық іс-шаралар туралы мүдделі тұлғаларға ақпарат беруді ұйымдастыру және қамтамасыз ету;

- ветеринария мәселелері бойынша халық арасында ағарту жұмыстарын ұйымдастыру және өткізу;

- малды өсіру, жануарларды жинау (сою), сақтау, қайта өңдеу және сатумен айналысатын өндірістік объектілерді, сондай-ақ ветеринариялық препараттарды, жемшөп пен жемшөп қоспаларын өндіру, сақтау және сату жөніндегі ұйымдарды іске қосу үшін мемлекеттік комиссияларды ұйымдастыру;

- жануарлар мен адамдардың денсаулығына қауіп төндіретін жануарларды, жануарлардан алынатын өнімдер мен шикізатты алмастан залалсыздандыру (зарарсыздандыру) және қайта өңдеу;

- жануарлар мен адамдардың денсаулығына қауіп төндіретін жануарларды, жануарлардан алынатын өнімдер мен шикізатты тартып алмай, залалсыздандырылған (зарарсыздандырылған) және өңделген өнімнің құнын иелеріне өтеу;

- ауданның (облыстық маңызы бар қаланың) аумағында жануарлардың жұқпалы аурулары болған жағдайда тиісті аумақтың бас мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық инспекторының ұсынысы бойынша карантиндік немесе шектеу шараларын белгілеу туралы шешім қабылдау;

- ауданда (облыстық маңызы бар қалада) жануарлардың жұқпалы ауруларының ошақтарын жою жөніндегі ветеринариялық шаралар кешенінен кейін тиісті аумақтың бас мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық инспекторының ұсынысы бойынша шектеу шараларын немесе карантинді алып тастау туралы шешім қабылдау;

- мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық бақылау мен қадағалау объектілері бойынша ветеринариялық-санитариялық қорытынды беруге уәкілетті мемлекеттік ветеринарлардың тізімін бекіту;

- тиісті әкімшілік-аумақтық бірлік шегінде жеке және заңды тұлғалардың Қазақстан Республикасының ветеринария саласындағы заңнамасын сақтауын мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық бақылауды және қадағалауды ұйымдастыру және жүзеге асыру;

- эпизоотиялық ошақтар пайда болған жағдайда оларды тексеру;

- эпизоотологиялық сараптама актісін беру;

- Қазақстан Республикасының ветеринария саласындағы заңнамасының талаптарының сақталуына мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық бақылауды және қадағалауды жүзеге асыру:

ішкі сауда объектілерінде;

жануарларды өсірумен, қоймалжыту (сою), сақтау, өңдеу және сатумен айналысатын өндірістік объектілерде, сондай-ақ ветеринариялық препараттарды, жемшөп пен жемшөп қоспаларын (импортына және экспортына байланысты қоспағанда) сақтау және сату жөніндегі ұйымдарда ;

ветеринариялық препараттарды өндіруді қоспағанда, ветеринария саласындағы кәсіпкерлік қызметті жүзеге асыратын адамдар;

экету (импорт) және транзитті қоспағанда, тиісті әкімшілік-аумақтық бірлік шегінде тасымалданатын (тасымалданатын) объектілерді тасымалдау (жылжыту), тиеу, түсіру кезінде;

экспорт (импорт) және транзитті қоспағанда, көлік құралдарының барлық түрлеріне, контейнерлердің барлық түрлеріне, жануарлардың қоздырғыштарының берілу факторы болуы мүмкін орауыш материалдар;

мал жүретін маршруттарда, маршруттарда, тасымалдау (қозғалыс) бағыттары өтетін жануарлардың жайылымдық және суару учаскелерінде;

экспорт (импорт) және транзитті қоспағанда, жылжымалы (тасымалданатын) объектілерді өсіретін, сақтайтын, өңдейтін, сататын немесе пайдаланатын жеке және заңды тұлғалардың аумағында, өндірістік үй-жайларда және олардың қызметі үшін;

- мал қорымдарын (биотермиялық шұңқырлар), күтіп ұстауға, өсіруге байланысты мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық бақылау мен қадағалау объектілерін орналастыру, салу, қайта салу және пайдалануға беру кезінде зоогигиеналық және ветеринариялық (ветеринариялық-санитариялық) талаптардың сақталуына мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық бақылауды және қадағалауды жүзеге асыру. пайдалану, өндіру, дайындау (сою), сақтау, өңдеу және сату, сондай-ақ тасымалданатын (тасымалданатын) объектілерді тасымалдау (жылжыту) кезінде с;

- жеке және заңды тұлғаларға қатысты мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық бақылау және қадағалау актісін жасау;

- тиісті әкімшілік-аумақтық бірліктің аумағында жануарлардың энзоотиялық аурулары бойынша ветеринариялық іс-шаралар ұйымдастыру;

- уәкілетті орган бекіткен тізімге сәйкес жануарлардың аса қауіпті ауруларының диагностикасы үшін, сонымен қатар жануарлардың басқа да ауруларының алдын-алу, биологиялық материалдарды іріктеу және оларды жеткізу бойынша ветеринариялық іс-шараларды ұйымдастыру;

- ауылшаруашылық жануарларын бірдейлендіру бойынша шараларды ұйымдастыру, ауыл шаруашылығы жануарларын бірдейлендіру үшін мәліметтер базасын жүргізу;

- ауыл шаруашылығы жануарларын бірдейлендіруге арналған өнімдерге (құралдарға) және атрибуттарға қажеттілікті анықтау және ақпаратты облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың жергілікті атқарушы органына беру;

- ветеринариялық есепке алу мен есептіліктің жиынтығы, талдау және оларды облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың жергілікті атқарушы органына ұсыну;

- облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың жергілікті атқарушы органына жануарлардың жұқпалы және жұқпалы емес ауруларының алдын алу бойынша ветеринариялық шаралар туралы ұсыныстар енгізу;

- профилактикасы мен диагностикасы бюджет қаражаты есебінен жүзеге асырылатын жануарлардың энзоотиялық ауруларының тізбесі бойынша облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың жергілікті атқарушы органына ұсыныстар енгізу;

- ветеринариялық препараттардың республикалық қорын қоспағанда, бюджет қаражаты есебінен сатып алынған ветеринариялық препараттарды сақтауды ұйымдастыру;

- облыстың жергілікті атқарушы органына тиісті әкімшілік-аумақтық бірліктің аумағында ветеринариялық-санитариялық қауіпсіздікті қамтамасыз ету бойынша ветеринариялық шаралар туралы ұсыныстар енгізу;

- ауру малдарды санитарлық союды ұйымдастыру;

- жеке және заңды тұлғалардан ветеринария саласындағы кәсіпкерліктің басталуы немесе тоқтатылуы туралы хабарламалар алу, сондай-ақ "Рұқсаттар және хабарламалар туралы" Қазақстан Республикасының Заңына сәйкес рұқсаттар мен хабарламалардың мемлекеттік электрондық тізілімін жүргізу;

- жергілікті өзін-өзі басқару мүддесінде Қазақстан Республикасының заңнамасымен жергілікті атқарушы органдарға жүктелетін өзге де өкілеттіктерді жүзеге асыру.

"Ветеринариялық медицина туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 10-1-бабына сәйкес аудандық маңызы бар қала, ауыл, кент, ауылдық округ әкімінің құзыретіне мыналар кіреді:

- елді мекендердің жерінде мал жаюдың орнын анықтау;

- елді мекендер аумағын санитарлық тазалауды ұйымдастыру;

- тиісті аумақта жануарлардың жұқпалы аурулары туындаған кезде бас мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық инспектордың ұсынысы бойынша карантиндік немесе шектеу шараларын белгілеу туралы шешім қабылдау;

- тиісті аумақтағы жануарлардың жұқпалы ауруларының ошақтарын жою жөніндегі ветеринариялық шаралар кешенінен кейін бас мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық инспектордың ұсынысы бойынша шектеу шараларын немесе карантинді алып тастау туралы шешім қабылдау;

- Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен ветеринариялық пункттерді қызметтік үй-жайлармен қамтамасыз ету.

Құқықбұзушылықтың субъективті жағы іс-әрекетті қасақана да, абайсызда да жасауға болатындығында көрінеді.

Құқық бұзушылықтың субъектісі арнайы - жергілікті атқарушы органдардың лауазымды тұлғалары.

8-бөлім. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 406-бабының сегізінші бөлігінде көзделген актіде қосымша атрибутты қоспағанда, әкімшілік жаза

қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған, түсіндірілген мақаланың жетінші бөлігіне тән әкімшілік құқық бұзушылықтың элементтері (объект, объективтік жағы, субъективтік жағы, субъектісі) бар.

9-бөлім. Құқық бұзушылықтың түсіндірілетін құрамының объектісі ветеринария саласындағы қызметті жүзеге асыратын жергілікті атқарушы органдардың бөлімшелерін, жергілікті атқарушы органдар құрған мемлекеттік ветеринариялық ұйымдарды, мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық бақылау және қадағалау органдарын жаңадан сатып алынған (сатып алынған) жануарлар (жануарлар), алынған төл, оның (олардың) сойылғаны және сатылғаны туралы, бірнеше жануарлар өлген, бір мезгілде ауырған немесе олар әдеттен тыс мінез-құлқы туралы хабарлау процесінде туындайтын қоғамдық-құқықтық қатынастар болып табылады.

Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрінің 2015 жылғы 29 маусымдағы №7-1/587 бұйрығымен бекітілген "Ветеринариялық (ветеринариялық-санитариялық) ережелер" 18-тармағының 7) тармақшасына сәйкес жеке және заңды тұлғалар жануарлардың ауруларын, оның ішінде жануарлар мен жануарларға тән аурулардың алдын алу үшін жеке тұлғаға ветеринария саласындағы қызметті жүзеге асыратын жергілікті атқарушы органдардың бөлімшелері, жергілікті атқарушы органдар, мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық бақылау органдары құрған мемлекеттік ветеринариялық ұйымдар туралы хабарлама жіберіледі. және қадағалау:

жаңадан сатып алынған (сатып алынған) жануарлар (лар), ұрпақтар, оларды (оларды) сою және сату;

өлім жағдайлары, бірнеше жануарлардың бір мезгілде ауруы немесе олардың ерекше мінез-құлқы, және ветеринария саласындағы мамандардың, мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық инспекторлардың және мемлекеттік ветеринарлардың келуіне дейін ауруға күдік туындаған жағдайда жануарларды оқшаулау шараларын қабылдау;

Сонымен, қылмыстың объективті жағы ветеринария саласындағы қызметті жүзеге асыратын жергілікті атқарушы органдардың бөлімшелеріне, жергілікті атқарушы органдар құрған мемлекеттік ветеринариялық ұйымдарға, мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық бақылау және қадағалау органдарына:

1) жаңадан сатып алынған (сатып алынған) жануарлар (-лар), ұрпақтары, оларды (оларды) сою және сату;

2) өлім жағдайлары, бірнеше жануарлардың бір мезгілде ауруы немесе олардың ерекше мінез-құлқы және ветеринария саласындағы мамандардың, мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық инспекторлардың келуіне дейін, ауру күдік туындаған жағдайда оқшауланған жануарларға шара қолданбау.

"Ветеринариялық (ветеринариялық-санитариялық) ережелердің" 145-3-тармақшасында жеке және заңды тұлғалар жануарлардың ауруларының алдын алу үшін

ветеринария саласындағы жұмыс істейтін Ветеринария Министрлігінің департаменттеріне, Ветеринария министрлігі құрған мемлекеттік ветеринариялық ұйымдарға және мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық бақылау органдарына хабарлауға міндетті:

жаңадан сатып алынған (сатып алынған) жануарлар (лар), ұрпақтар, оларды (оларды) сою және сату;

өлім жағдайлары, екі немесе одан да көп жануарлардың бір мезгілде ауруы немесе олардың ерекше мінез-құлқы туралы, сондай-ақ ветеринария саласындағы мамандар келгенге дейін ауруға күдік туындаған жағдайда жануарларды оқшаулап ұстау шараларын қабылдаңыз.

Ветеринарлық (ветеринариялық-санитариялық) ережелердегі 212-тармақтың 2), 3) және 4) тармақшаларына сәйкес, нодулярлық дерматитпен жануарлар ауруларының алдын-алу туралы ветеринария саласында жұмыс істейтін жергілікті атқарушы органдардың бөлімшелеріне, жергілікті атқарушы органдар құрған мемлекеттік ветеринариялық ұйымдарға хабарлау қажет. мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық бақылау және қадағалау:

жаңадан сатып алынған (сатып алынған) жануарлар (лар), ұрпақтар, оларды (оларды) сою және сату;

өлген, бір мезгілде бірнеше жануарлардың ауруы немесе олардың ерекше мінез-құлқы болған жағдайда және ветеринария саласындағы мамандардың, мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық инспекторлардың келуіне дейін ауруға күдік туындаған жағдайда жануарларды оқшаулау үшін шаралар қолданады.

"Ветеринариялық (ветеринариялық-санитариялық) ережелердің" 264-тармағында жануарлар ауруларының алдын алу үшін шаруашылық субъектілері ветеринария саласындағы қызметті жүзеге асыратын жергілікті атқарушы органдардың бөлімшелеріне, жергілікті атқарушы органдар құрған мемлекеттік ветеринариялық ұйымдарға және мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық бақылау органдарына хабарлануы керек. және қадағалау:

жаңадан сатып алынған (сатып алынған) жануарлар (лар), ұрпақтар, оларды (оларды) сою және сату;

өлген, бір мезгілде бірнеше жануарлардың ауруы немесе олардың ерекше мінез-құлқы болған жағдайда және ветеринария саласындағы мамандардың, мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық инспекторлардың келуіне дейін ауруға күдік туындаған жағдайда жануарларды оқшаулау үшін шаралар қолданады.

"Ветеринариялық (ветеринариялық-санитариялық ережелер)" 282-тармағының 2) тармақшасына сәйкес, шаруашылық субъектілері энтеротоксемиясы бар жануарлардың ауруларының алдын алу үшін ветеринария саласындағы қызметті жүзеге асыратын

жергілікті атқарушы органдардың бөлімшелеріне, жергілікті атқарушы органдар, мемлекеттік ветеринария органдары құрған мемлекеттік ветеринариялық ұйымдар туралы хабарлауға міндетті. -Санитарлық бақылау және қадағалау:

жаңадан сатып алынған (сатып алынған) жануарлар (лар), ұрпақтар, оларды (оларды) сою және сату;

өлген, бір мезгілде бірнеше жануарлардың ауруы немесе олардың ерекше мінез-құлқы болған жағдайда және ветеринария саласындағы мамандардың, мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық инспекторлардың келуіне дейін ауруға күдік туындаған жағдайда жануарларды оқшаулау үшін шаралар қолданады.

"Ветеринариялық (ветеринариялық-санитариялық) ережелер" 305-тармағына сәйкес шаруашылық жүргізуші субъектілерді оларға жұқпалы қой мен ешкінің жұқпалы эктимасын енгізуден қорғау үшін жануарлардың иелері мен ветеринария саласындағы мамандар ветеринария саласындағы қызметті жүзеге асыратын жергілікті атқарушы органдарға, мемлекеттік ветеринариялық ұйымдарға хабарлауға міндетті. жергілікті атқарушы органдар, мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық бақылау және қадағалау органдары:

жаңадан сатып алынған (сатып алынған) жануарлар (лар), ұрпақтар, оларды (оларды) сою және сату;

өлген, бір мезгілде бірнеше жануарлардың ауруы немесе олардың ерекше мінез-құлқы болған жағдайда және ветеринария саласындағы мамандардың, мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық инспекторлардың келуіне дейін ауруға күдік туындаған жағдайда жануарларды оқшаулау үшін шаралар қолданады.

"Ветеринариялық (ветеринариялық-санитариялық) ережелер" 328-тармағының 7) тармақшасында қой мен ешкі иелерінің баяу инфекциялардың алдын-алу үшін қолданатын ветеринариялық-санитариялық шараларына жергілікті атқарушы органдар құрған ветеринария саласындағы қызметті жүзеге асыратын жергілікті атқарушы органдардың бөлімшелері, мемлекеттік ветеринариялық ұйымдар туралы хабарламалар кіреді. мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық бақылау және қадағалау органдары:

жаңадан сатып алынған (сатып алынған) жануарлар (лар), ұрпақтар, оларды (оларды) сою және сату;

өлген, бір мезгілде бірнеше жануарлардың ауруы немесе олардың ерекше мінез-құлқы болған жағдайда және ветеринария саласындағы мамандардың, мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық инспекторлардың келуіне дейін ауруға күдік туындаған жағдайда жануарларды оқшаулау үшін шаралар қолданады.

"Ветеринариялық (ветеринариялық-санитариялық) ережелер" 330-тармағының 1) тармақшасына сәйкес жануарлардың иелері ветеринария саласындағы қызметті жүзеге асыратын жергілікті атқарушы органдарға, жергілікті атқарушы органдар құрған мемлекеттік ветеринариялық ұйымдарға, мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық бақылау және қадағалау органдарына:

жаңадан сатып алынған (сатып алынған) жануарлар (лар), ұрпақтар, оларды (оларды) сою және сату;

өлген, бір мезгілде бірнеше жануарлардың ауруы немесе олардың ерекше мінез-құлқы болған жағдайда және ветеринария саласындағы мамандардың, мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық инспекторлардың келуіне дейін ауруға күдік туындаған жағдайда жануарларды оқшаулау үшін шаралар қолданады.

Қылмыстың субъективті жағы бұл әрекетті қасақана да, абайсызда да жасауға болатындығымен сипатталады.

Құқық бұзушылықтың субъектісі арнайы - жеке тұлғалар, шағын бизнес немесе коммерциялық емес ұйымдар, орта бизнес, ірі бизнес субъектілері.

10-бөлім. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекс 406-бабының оныншы бөлігінде көзделген актіде ескертілген баптың тоғызыншы бөлігіне тән әкімшілік құқық бұзушылықтың элементтері (объект, объективтік жағы, субъективтік жағы, субъектісі), қосымша белгілерді қоспағанда - әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған.

11-бөлім. Аталған құқық бұзушылықтың объектісі ветеринариялық құжаттарды берудің белгіленген тәртібі және олардың нысандарына қойылатын талаптар болып табылады.

Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрінің 2015 жылғы 21 мамырдағы №7-1/453 бұйрығымен бекітілген "Ветеринариялық құжаттарды беру ережелері және олардың нысандарына қойылатын талаптар" 3-тармағына сәйкес ветеринариялық анықтаманың, ветеринариялық-санитариялық сертификаттардың бланкілері, сондай-ақ ветеринариялық анықтама бланкілерге немесе мемлекетке беріледі. Орыс, ветеринариялық анықтама - қажет болса, ағылшын тілінде беріледі.

Қылмыстың объективтік жағы ветеринариялық құжаттарды беру тәртібін және олардың нысандарына қойылатын талаптарды бұзатын әрекеттерде (әрекетсіздікте) көрінеді.

"Ветеринариялық құжаттарды беру ережелері және олардың бланкілеріне қойылатын талаптар" 10-тармағына сәйкес өтініш беруші ветеринариялық сертификатты алу үшін тасымалдау басталғанға дейін кемінде үш жұмыс күні ішінде тиісті аумақтық бөлімшеге немесе "электрондық үкімет" веб-порталы арқылы құжаттарды береді: www.egov.kz, www.elicense.kz (бұдан әрі – портал) арқылы жүзеге асырылады.

Ветеринариялық анықтама алу үшін келесі құжаттар қажет:

- 1) осы Қағидаларға 3-қосымшаға сәйкес нысан бойынша өтініш;
- 2) жануарларды тасымалдау (тасымалдау) кезінде - Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрінің 2015 жылғы 30 қаңтардағы № 7-1 / 68 бұйрығымен бекітілген (Нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізілімінде тіркелген) ауыл шаруашылығы жануарларын бірдейлендіру ережесіне сәйкес ауылшаруашылық

жануарына берілген ветеринариялық паспорт. № 11127) немесе иттер мен мысықтарды көшіру (тасымалдау) кезінде ветеринариялық паспорттың көшірмесі, Бірыңғай ветеринария (ветеринария) бекіткен нысан бойынша ветеринариялық паспорт (Полярлық) талаптар немесе халықаралық төлқұжат;

3) асыл тұқымды малды әр жануардың және асыл тұқымды өнімнің (материалдың) басына көшіру (тасымалдау) кезінде қосымша - асыл тұқымдық куәлік немесе Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрінің 2015 жылғы 14 сәуірдегі № 3-2/330 бұйрығына сәйкес берілген балама құжат, асыл тұқымды өнімнің (материалдың) барлық түрлеріне арналған асыл тұқымды сертификаттарының нысандарын және оларды беру ережелерін бекіту туралы"(нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізілімінде № 11196 тіркелген);

4) "Кеден одағында ветеринариялық-санитариялық шараларды қолдану туралы" Кеден одағы Комиссиясының 2010 жылғы 18 маусымдағы № 317 шешімімен бекітілген ветеринариялық бақылауға (қадағалауға) жататын тауарлардың бірыңғай тізбесіндегі символмен белгіленген өнімдерді қоспағанда) тасымалдау кезінде, ол бойынша тек эпизоотиялық салауаттылық расталады) – Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрінің 2015 жылғы 16 қаңтардағы № 7-1/19 бұйрығымен бекітілген сараптама актісін (Сынақ хаттамасын) беру қағидаларына (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізілімінде № 10410 болып тіркелген) сәйкес мемлекеттік ветеринариялық зертхана берген сараптама актісі (сынақ хаттамасы), 2014 жылғы 29 мамырдағы Еуразиялық экономикалық одақ туралы Шартқа сәйкес Еуразиялық экономикалық одаққа мүше мемлекеттің зертханасымен Ұлттық аккредиттеу жүйелерінде аккредиттелген және Еуразиялық экономикалық одақтың сәйкестігін бағалау жөніндегі органдардың бірыңғай тізіліміне енгізілген зертханалары.

Сараптама актісін (сынақ хаттамасын) жануарларды өндіретін өндіріс орнынан салқындатылған етті, тамақ жұмыртқаларын экспорттауға (әкетуге) берілген сәттен бастап 1 (бір) ай ішінде пайдалануға, жануарларды, өнімдерді жинау (сою), сақтау, өңдеу және сату үшін пайдалануға рұқсат етіледі және жануарлардан алынатын шикізат :

өндірісті мақұлдаған және тиісті әкімшілік-аумақтық бірліктің ветеринария саласындағы уәкілетті органның аумақтық бөлімімен келісілген өнімді зерттеу бойынша мониторинг жоспарының (бұдан әрі - мониторинг жоспары) болуы;

Мониторинг жоспары бойынша зерттелетін өнімнің шығарылған күннен бастап 1 (бір) ай ішінде сараптама сертификатын (сынақ хаттамасы) пайдалану кезінде зерттелген қауіпсіздік көрсеткіштеріне сәйкестігі;

5) балық және басқа да су жануарларын (тірі, жас, салқындатылған, мұздатылған балық, сондай - ақ шаяндар, гаммарус, салина артемиясы (цисталар)) бес килограмнан астам тасымалдау кезінде-"балықтың қайдан ауланғаны туралы анықтама нысанын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Қоршаған орта және су ресурстары

министрінің 2014 жылғы 5 маусымдағы № 204-Ө бұйрығына (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізілімінде № 9570 болып тіркелген) сәйкес жануарлар дүниесін қорғау, өсімін молайту және пайдалану саласындағы уәкілетті - орны ауыстырылатын (тасымалданатын) балық және басқа да су жануарларының (тірі, жас, салқындалатын, мұздатылған балық, сондай-ақ шаяндар, гаммарус, артемия салина (цисталар) көлемі;

6) объектіні үшінші елдерге (Еуразиялық экономикалық одаққа кірмейтін мемлекеттер) ауыстыру (тасымалдау) кезінде - тиісті аумақтағы эпизоотиялық жағдайды бағалауды ескере отырып, тасымалданатын (тасымалданатын) объектілерді экспорттауға рұқсат;

7) республиканың бір әкімшілік-аумақтық бірлігінен республиканың әкімшілік-аумақтық бірлігіне ауыстырылған (тасымалданатын) объектілерді ауыстыру (тасымалдау) және (немесе) республиканың бір әкімшілік-аумақтық бірлігі шегінде жылжытылатын (тасымалданатын) объектінің меншік иесі өзгерген кезде. үшінші елдерге (Еуразиялық экономикалық одаққа кірмейтін мемлекеттер), Еуразиялық экономикалық одаққа мүше мемлекеттерге - ветеринариялық анықтама;

8) нысан бойынша төлем туралы түбіртек.

Егер осы құжаттардағы ақпаратты мемлекеттік ақпараттық жүйелерден алу мүмкін болса, жоғарыда көрсетілген құжаттарды ұсыну талап етілмейді.

Егер мемлекеттік ақпараттық жүйелерден ақпарат алу мүмкін болмаса, өтініш беруші қажетті құжаттардың көшірмелерін ұсынады.

Электрондық сұрау салу кезінде, егер оларды мемлекеттік ақпараттық жүйелерден алу мүмкін болмаса, қажетті құжаттардың электронды көшірмелері ұсынылады.

"Ветеринариялық құжаттарды беру ережелері және олардың нысандарына қойылатын талаптар" 19-тармағына сәйкес өтініш беруші құжаттарды республикалық маңызы бар қаланың, астананың, ауданның, облыстық маңызы бар қаланың ветеринария саласындағы қызметті жүзеге асыратын кеңсесіне ветеринариялық-санитариялық анықтаманы немесе алу үшін ұсынады. портал.

Ветеринариялық қорытынды алу үшін келесі құжаттар қажет:

1) осы Қағидаларға 6-қосымшаға сәйкес нысан бойынша өтініш;

2) меншік құқығындағы тиісті үй-жайлардың немесе жалдау негізінде тиісті үй-жайлардың болуын растайтын құқық белгілейтін құжат;

3) нысан бойынша төлем туралы түбіртек.

"Ветеринариялық құжаттарды беру ережелері және олардың нысандарына қойылатын талаптар" 24-тармағының бірінші абзацына сәйкес, ветеринариялық паспорт және жеке жануарлар нөмірі, ветеринариялық сараптама нәтижелері, тиісті әкімшілік-аумақтық аумақтағы эпизоотиялық жағдайдың негізінде жануарға, жануарлардан алынатын өнімдер мен шикізатқа ветеринариялық анықтама беріледі. бірліктер, жануарлар туралы мәліметтер, ауылшаруашылық жануарларын

бірдейлендіруге арналған мәліметтер базасы немесе олардан алынған үзінді, аулаудың шыққан жері туралы анықтама тасымалданатын (тасымалданатын) көлемге (балықты және басқа да су жануарларын (тірі, жаңа піскен, салқындатылған, мұздатылған балықтар, сондай-ақ бесік, гаммарус, артемия тұздығы (киста)) бес килограмнан асатын), ветеринариялық құжат (ветеринария (ветеринария объектілерін жылжытқанда) - санитарлық) республика аумағында Еуразиялық экономикалық одаққа мүше мемлекеттерден және үшінші елдерден (Еуразиялық экономикалық одаққа кірмейтін мемлекеттер) әкелінетін бақылау және өтініш беруші өтініш берген күні беріледі.

Қылмыстың субъективті жағы бұл әрекетті қасақана да, абайсызда да жасауға болатындығымен сипатталады.

Құқық бұзушылықтың субъектісі арнайы - лауазымды тұлғалар, шағын бизнес, орта бизнес, ірі бизнес.

12-бөлім. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекс 406-бабының 12-тармағында көзделген актіде ескертілген баптың он бірінші бөлігіне тән әкімшілік құқық бұзушылықтың элементтері (объект, объективтік жағы, субъективтік жағы, субъектісі), қосымша белгілерді қоспағанда - әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған.

13-бөлім. Қылмыстың түсіндірілген құрамының объектісі ветеринарлық медицина саласындағы мамандарға ветеринариялық іс-шараларды жүргізу бойынша қызметтік міндеттерін орындау кезінде көмек көрсету кезінде туындайтын қоғамдық-құқықтық қатынастар болып табылады.

Қазақстан Республикасының "Ветеринариялық медицина туралы" Заңының 1-бабының 19-1-тармақшасына сәйкес "ветеринария саласындағы маман" "ветеринария саласындағы қызметті жүзеге асыратын мемлекеттік органдардың, ветеринария саласындағы жоғары, орта білімнен кейінгі немесе техникалық және кәсіптік білімі бар мемлекеттік ветеринариялық ұйымдардың қызметкері" болып табылады.

"Ветеринариялық медицина туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 25-бабының 12-тармақшасына сәйкес жеке және заңды тұлғалар ветеринария саласындағы мамандарға ветеринариялық іс-шараларды жүргізу жөніндегі қызметтік міндеттерін орындауда көмек көрсетуге міндетті.

Қылмыстың объективті жағы ветеринарлық медицина саласындағы мамандарға ветеринариялық іс-шараларды жүргізу бойынша қызметтік міндеттерін орындау кезінде көмек көрсете алмауында көрінеді.

Нормативтік құқықтық актілерде ветеринария саласындағы мамандарға ветеринариялық іс-шараларды жүргізу бойынша қызметтік міндеттерін орындау кезінде көмек көрсету қажеттілігі туралы нормалар бар.

Сонымен, Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрінің 2015 жылғы 29 маусымдағы № 7-1 / 587 бұйрығымен бекітілген "Ветеринариялық (ветеринариялық-санитариялық) ережелер" 145-3-тармағының 3) тармақшасына сәйкес

жеке және заңды тұлғаларға ветеринариялық іс-шараларды жүргізу кезінде ветеринария саласындағы мамандар көмек көрсетілуі керек.

"Ветеринариялық (ветеринариялық-санитариялық) ережелер" 212-тармағының 5) тармақшасында жануарлар ауруларының алдын-алу үшін, түйіндік дерматиттер ветеринария саласындағы мамандарға олардың сұранысы бойынша диагностикалық зерттеулер мен вакцинацияларды жүргізуге ұсынылуы керек екендігі көрсетілген.

"Ветеринариялық (ветеринариялық-санитариялық) ережелер" 264-тармағының 3) тармақшасына сәйкес шаруашылық жүргізуші субъектілер жануарлардың ауруларының алдын алу үшін олардың сұранысы бойынша ветеринария саласындағы мамандармен, диагностикалық зерттеулер мен вакцинациялар үшін жануарлармен қамтамасыз етілуі керек.

"Ветеринариялық (ветеринариялық-санитариялық) ережелер" 282-тармағының 3) тармақшасында шаруашылық жүргізуші субъектілерге диагностикалық зерттеулер мен вакцинацияларды жүргізу үшін жануарлардың өтініші бойынша жануарлардың энтеротоксемияға шалдығуының алдын-алу үшін ветеринариялық мамандармен қамтамасыз етілуі керек екендігі айқын көрсетілген.

"Ветеринариялық (ветеринариялық-санитариялық ережелер)" 305-тармағының 3) тармақшасына сәйкес шаруашылық жүргізуші субъектілерге қой мен ешкінің жұқпалы эктимасын енгізуден қорғау үшін, жануарлардың иелері мен ветеринария саласындағы мамандар ветеринариялық мамандардан олардың сұранысы бойынша жануарларға диагностика жүргізуге міндетті.

Қылмыстың субъективті жағы актінің тікелей қасақана түрінде жасалуымен сипатталады.

Құқық бұзушылықтың субъектісі арнайы - жеке тұлғалар, лауазымды адамдар, шағын бизнес немесе коммерциялық емес ұйымдар, орта бизнес, ірі бизнес субъектілері.

14-бөлім. Жануарларды карантинге қоюдың белгіленген ережелері әкімшілік құқық бұзушылықтың объектісі болып табылады.

"Ветеринариялық медицина туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 1-бабының 29-1) тармақшасында "жануарлар карантині" "диагностикалық зерттеулер мен ветеринариялық емдеу жүргізу үшін жаңадан әкелінген, импортталған, сатып алынған, әкетілген, тасымалданатын жануарлардың оқшауланған құрамын" білдіреді.

"Ветеринариялық медицина туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 25-бабының 12-1) тармақшасына сәйкес жеке және заңды тұлғалар жануарларды карантинге енгізуге міндетті.

Қылмыстың объективтік жағы жануарлар карантині ережелерін бұзатын әрекеттерде көрінеді.

Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрінің 2014 жылғы 30 желтоқсандағы № 7-1 / 700 бұйрығымен бекітілген "Жануарлардың карантині

ережелері" 9-дан 15-тармақтарына сәйкес жеке және заңды тұлғалар жоспарланған келу, әкелу, сатып алу, әкету, жылжыту алдында жазбаша түрде ескертіледі. ветеринария саласындағы қызметті жүзеге асыратын жергілікті атқарушы органдардың (бұдан әрі - ветеринариялық бөлімшелер) бөлімшелері, ветеринария саласындағы уәкілетті органның аумақтық бөлімшесі, бірақ күнтізбелік отыздан кешіктірмей жоспарланған келу, әкелу, сатып алу, экспорттау, жануарлардың қозғалуы.

Ветеринарлық бөлім жеке және заңды тұлғалардан алынған мәліметтер негізінде жеті жұмыс күнінен аспайтын мерзімде жануарлардың карантиндік жоспарын жасайды, оны тиісті әкімшілік-аумақтық бірліктің бас мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық инспекторымен келісе отырып, ветеринария бөлімінің бастығы бекітеді. Ветеринариялық бөлім жануарлардың карантиндік жоспарының бекітілген және келісілген жоспарының көшірмесін бекітілген күннен бастап үш жұмыс күні ішінде тиісті ақпаратты алған жеке және заңды тұлғаға жібереді.

Жануарлардың карантині жоспарында импортталатын жануарлардың карантинінің мерзімі мен шарттары, диагностикалық сынақтарға жататын жануарлардың ауруларының тізбесі, олардың өткізілген күнін көрсете отырып, ветеринариялық емдеу, ветеринариялық іс-шараларды, оның ішінде күдікті жануарларды немесе ауру жануарларды анықтау жөніндегі іс-шараларды жүзеге асыру үшін жауапты тұлғалар көрсетіледі.

Диагностикалық зерттеулерді жоспарлау кезінде диагностикалық зерттеулердің, аумақтарды аймақтарға бөлудің және бруцеллез бен туберкулезге, ұсақ мүйізді ірі қара, түйелерге және ірі қара малды міндетті диагностикалық зерттеулерге диагностикалық сынақтардың сенімсіз нәтижелерін болдыртпау үшін бұрын жүргізілген ветеринариялық емдеу, жануарларды вакцинациялау туралы мәліметтер ескеріледі. бруцеллезге арналған шошқалар, бездер үшін жылқылар, кездейсоқ аурулар, бездер үшін есектер мен молдалар, сонымен қатар қосымша зерттеулер бұқаларға, хламидиозға, лептоспирозға паротит туберкулезіне, трихомониазға (*Trichomonas fetus*), кампилобактериозға (*Campylobacter fetus venerealis*) арналған жануарлар (егер олар дегидрострептомицин немесе эквивалентті әсер беретін затпен вакцинацияланбаған немесе емделмеген болса) және ринит пен ринит кезінде жануарларға алдын-ала егілмеген). Үшінші елдерден немесе Кеден одағына мүше елден және Еуразиялық экономикалық кеңістіктен әкелінген жануарлардың карантиндік кезеңінде диагностикалық сынақтарды жоспарлау кезінде Шмалленберг ауруының мониторингтік диагностикалық сынақтары тағайындалған жерде ескеріледі.

Жануарлардың басқа аурулары бойынша зерттеулер алушының аумағында осы аурулардың алдын алу және / немесе жою бағдарламалары жүргізілген жағдайда ғана жүргізіледі.

Үшінші елдерден әкелінген немесе Кеден одағы мен Еуразиялық экономикалық кеңістікке мүше елдер арасында тасымалданған кезде карантин кезеңінде жүргізілетін

ветеринариялық шаралар ветеринариялық бақылауға (қадағалауға) жататын тауарларға Бірыңғай ветеринарлық (ветеринариялық-санитариялық) талаптарға сәйкес жүзеге асырылады. Кеден одағы комиссиясының 2010 жылғы 18 маусымдағы №317 шешімімен және объектілерге бірлескен тексерулер жүргізудің және тауарлардың (өнімдердің) сынамаларын іріктеудің бірыңғай тәртібі туралы ереже. Кеден одағы Комиссиясының 2014 жылғы 9 қазандағы № 94 шешімімен бекітілген ветеринариялық бақылауға (қадағалауға) жатады. Жануарларға диагностикалық сынақтар мен ветеринариялық емдеу карантинге енгізілген жануарлармен және осы Ереженің 10-тармағында көрсетілген ветеринариялық сертификатта көрсетілген ауруларға қарсы жүргізіледі.

Жануарларды республика ішінде эпизоотиялық жағынан қолайлы әкімшілік-аумақтық бірліктен (у) аймақтарға(бақылау аймағынан қолайлы аймаққа немесе қолайлы аймақтан бақылау аймағына немесе буферлік аймақтан бақылау аймағына немесе бақылау аймағынан буферлік аймаққа немесе вакцинацияланбаған қолайлы аймақтан қолайлы аймаққа вакцинацияланбаған қолайлы аймақтан вакцинацияланбаған қолайлы аймаққа) ауыстырған кезде карантиндеу кезеңінде жүргізілетін ветеринариялық іс-шараларды тиісті әкімшілік-аумақтық бірліктің ветеринариялық бөлімшесі анықтайды., эпизоотиялық жағдайға және нақты нозологиялық бірлік бойынша жүргізілетін ветеринариялық іс-шараларға байланысты жануарлар келген (әкелінген) жерде және осы Ереженің 10-тармағына байланысты аумағына жануарларды әкелуді (орнын ауыстыруды) жүзеге асыру жоспарланып отыр.

Қосымша диагностикалық сынақтар мен ветеринариялық емдеу (оның ішінде вакцинация) қабылдаушы елдің немесе реципиенттің шаруашылық жүргізуші субъектісінің өтініші бойынша немесе жануарлардың карантині кезінде клиникалық белгілері болған жағдайда жануарлардың аса қауіпті аурулары бар деген күдік туындаған жағдайда рұқсат етіледі.

Жануарлар карантині кезеңінде жүргізілетін ветеринариялық іс-шаралар жануарлардың карантині жоспарына сәйкес жүргізіледі. Жануарлардың карантині кезеңінде:

- 1) жануарларды ветеринариялық тексеру, жануарлардың термометриясы;
- 2) жануарлардың карантиндік жоспарында айқындалған жануарлардың ауруларына қарсы ветеринариялық емдеу және диагностикалық зерттеулер.

Карантинге жатқызылған жануарлар туралы мәліметтер "Ветеринариялық тіркеу нысандарын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрінің 2014 жылғы 25 ақпандағы № 16-07/114 бұйрығымен бекітілген нысандарға ветеринариялық-профилактикалық іс-шараларды есепке алу журналына және жануарлардың ауруларын тіркеу журналына (ауру тіркелген жағдайда) енгізіледі. және есеп беру "(нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізілімінде № 9342 тіркелген).

Карантинделетін жануарлар туралы ақпарат "ветеринариялық есепке алу және есептілік нысандарын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрінің 2014 жылғы 25 ақпандағы № 16-07/114 Бұйрығымен (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізілімінде № 9342 тіркелген) бекітілген нысандар бойынша ветеринариялық-профилактикалық іс-шараларды жазуға арналған журналға және жануарлар ауруларын тіркеу журналына (ауру тіркелген жағдайда) енгізіледі.

Диагностикалық сынақтарды мемлекеттік монополияға жүктелген функцияларды орындайтын мемлекеттік ветеринариялық ұйым жүзеге асырады. Жануарларды ветеринариялық емдеуді тиісті әкімшілік-аумақтық бірліктің жергілікті атқарушы органы құрған мемлекеттік ветеринариялық ұйым жүзеге асырады. Жануарлардың карантині кезіндегі диагностикалық зерттеулер мен ветеринариялық емдеу объектілері иелерінің қаражаты есебінен Мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық бақылау және қадағалау туралы Заңның 35-бабы 2-тармағының 7) тармақшасына сәйкес жүзеге асырылады.

Егер диагностикалық сынақтардың оң немесе күмәнді нәтижелері жіберуші елдің немесе жөнелтушінің шаруашылық жүргізуші субъектісінің аумағында зерттеу кезінде алынған болса, онда реципиенттің ветеринария саласындағы уәкілетті органы немесе алушының шаруашылық жүргізуші субъекті орналасқан жердегі ветеринариялық бөлімшелер дереу хабарланады. Егер диагностикалық сынақтардың оң немесе күмәнді нәтижелері тағайындалған елдің аумағында немесе алушының шаруашылық жүргізуші субъектісі аумағында алынған болса, жіберуші елдің шаруашылық жүргізуші субъектінің орналасқан жері бойынша жөнелтуші елдің ветеринария саласындағы уәкілетті органы немесе ветеринариялық бөлімшелер дереу хабарланады.

Қылмыстың субъективті жағы бұл әрекеттің тікелей қасақаналық пен немқұрайлылық түрінде де жасалуы мүмкіндігімен сипатталады.

Ерекше құқық бұзушылықтың субъектісі - жеке тұлғалар, лауазымды тұлғалар, шағын бизнес немесе коммерциялық емес ұйымдар, орта бизнес, ірі бизнес.

15-бөлім. Түсініктеме жасалынған қылмыс құрамының объектісі эпизоотияға қарсы іс-қимыл жөніндегі нормативтік құқықтық актілерге, сондай-ақ ветеринария саласындағы басқа да нормативтік құқықтық актілерге сәйкес туындайтын қоғамдық-құқықтық қатынастар болып табылады.

Қазақстан Республикасының "Ветеринариялық медицина туралы" Заңының 1-бабының 45) тармақшасында "эпизоотия" "жануарлардың аса қауіпті және басқа да жұқпалы ауруларының тиісті әкімшілік-аумақтық бірліктің аумағында жаппай таралуын" білдіреді.

Қылмыстың объективті жағы эпизоотияға қарсы күрес туралы нормативтік құқықтық актілерді, сондай-ақ ветеринария саласындағы басқа да нормативтік құқықтық актілерді бұзатын, эпизоотиканың таралуына немесе басқа да ауыр

зардаптарға әкеп соқпайтын әрекеттерде (әрекетсіздіктерде) көрінеді. Нормативтік құқықтық актілерді бұлай бұзу эпизоотиканың таралуына немесе басқа ауыр зардаптарға әкелмеуі керек.

Эпизоотикаға қарсы күрес туралы нормативтік құқықтық актілерді, сондай-ақ ветеринария саласындағы басқа да нормативтік құқықтық актілерді бұзу әрекеттері әртүрлі.

Мысалы, Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрінің 2015 жылғы 29 маусымдағы №7-1/587 бұйрығымен бекітілген "Ветеринариялық (ветеринариялық-санитариялық) ережелердің" 68-тармағында эпизоотиялық фокусты тоқтату және ауруды жою үшін келесі шаралар қабылданатындығы көрсетілген:

1) ауруға шалдыққан топтағы жануарлардың термометриясы және клиникалық тексеруден өтуі керек. Ауру және күдікті жануарлар бөлек бөлмелерде оқшауланады және емделеді;

2) шаруашылықтың қалған жануарларына, орналасқан жеріне қарамастан, екпе жасалады;

3) науқастармен байланысқан барлық жастағы жануарлар бұрынғыдай бөлмеде қалады, ал жазда шектеулі шаралар алынып тасталғанға дейін қораларын ұйымдастырады.

"Ветеринариялық (ветеринариялық-санитариялық) ережелердің" 85-тармағына сәйкес риккетсиоздардың эпизоотиялық жағдайын бақылау мақсатында ветеринариялық мамандар мен халықтың санитарлық-эпидемиологиялық салауаттылығы саласындағы мамандар кеміргіштерді аулауды, кенелерді жинауды және риккетсиоз қоздырғыштарын тасымалдау бойынша зерттеулер жүргізеді; аурудың табиғи ошақтарын қатаң есепке алу.

Параграфтарға сәйкес. 1) "Әкімшілік-аумақтық бірліктің тиісті ветеринариялық (ветеринариялық-санитариялық) ережелерінің" 145-1-тармағында күйдіргі ауруының алдын алу бойынша ветеринариялық-санитариялық іс-шаралар жүргізіліп, күйдіргі ошағының эпизоотиялық ошақтарын анықтауға және тіркеуге бағытталған, эпизоотияға қарсы іс-шараларды ұйымдастыру және олардың орындалуын бақылау (қадағалау).

Ветеринариялық (ветеринариялық-санитариялық) ережелердің 145-31-тармақтарында құтыру эпизоотиялық ауруы бар жерлерде ауылшаруашылық жануарларының (ірі қара, ұсақ мал, жылқы, түйе), иттер мен мысықтардың құтыру ауруына диагноз қою және жоспарлы профилактикалық егу жүргізілетіндігі көрсетілген.

"Ветеринариялық (ветеринариялық-санитариялық) ережелер" 14-64-тармағына сәйкес лептоспироздың қауіпсіз аймақтарында лептоспироздың алдын алу үшін эпизоотияға қарсы іс-шараларды ұйымдастыруға және өткізуге қойылатын талаптар:

1) түсіктердің санын есепке ала отырып, жануарлардың клиникалық жағдайын бақылау;

2) лептоспирозда табысты болған шаруашылықтардан асыл тұқымды фермаларды, кәсіпорындарды, жасанды ұрықтандыру станцияларын сатып алу;

3) жаңадан келген жануарларға карантин;

4) малды бордақылау фермаларын клиникалық сау малды сатып алу;

5) жануарлардың лептоспироздың дисфункционалды фермаларында (фермаларында), елді мекендерде, жайылымдарда, суару орындарында және жануарлармен лептоспироздың табиғи ошақтарының территориясында мал жаюына жол бермеу;

6) жануарлар үшін жазғы лагерьлердің ашық су объектілерінің жағалауына орнатылуына жол бермеу;

7) мал шаруашылығы ғимараттарында, фермалар аумағында, азық-түлік сақтау орындарында кеміргіштердің жүйелі түрде жойылуын бақылау.

Қылмыстың субъективті жағы қылмыстың тікелей қасақана немесе немқұрайлылық түрінде де жасалуы мүмкіндігімен сипатталады.

Құқық бұзушылықтың субъектісі арнайы - жеке тұлғалар, лауазымды адамдар, шағын бизнес немесе коммерциялық емес ұйымдар, орта бизнес, ірі бизнес субъектілері.

16-бөлім. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 406-бабының он алтыншы бөлігінде көзделген актіде ескертілген баптың он үшінші, он төртінші және он бесінші бөліктеріне тән әкімшілік құқық бұзушылықтың элементтері (объект, объективтік жағы, субъективтік жағы, субъектісі), қосымша белгілерді қоспағанда, жыл ішінде қайталанатын әрекеттер жасалады. Әкімшілік жаза қолданғаннан кейін.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 703-бабына сәйкес, ветеринария саласындағы уәкілетті органның лауазымды адамдары әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекстің 406-бабына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекстің 406-бабына сәйкес әкімшілік жаза қолдануға құқылы:

1) Қазақстан Республикасының Бас мемлекеттік ветеринариялық инспекторы және оның орынбасарлары;

2) ветеринариялық бақылау бекеттеріндегі мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық инспекторлар;

3) облыстардың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың бас мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық инспекторлары және олардың орынбасарлары;

4) облыстардың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық инспекторлары;

5) бас мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық инспекторлар, олардың орынбасарлары, аудандардың, облыстық маңызы бар қалалардың мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық инспекторлары.

Ветеринария саласындағы уәкілетті органның лауазымды адамдарына айыппұл салынуы мүмкін:

1) сауда орындарында - жануарларды, жануарлардан алынатын өнімдер мен шикізаттарды сату кезінде ветеринариялық (ветеринариялық-санитариялық) ережелерді бұзғаны үшін;

2) темір жол, су және әуе көлігінде, автомобиль жолдары мен мал өтпелерінде - Қазақстан Республикасына мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық бақылау және қадағалау бақылауындағы объектілерді тасымалдау (жылжыту) кезінде ветеринариялық (ветеринариялық-санитариялық) ережелерді бұзғаны үшін және; малды жүргізу кезінде;

3) мемлекеттік шекарада - Қазақстан Республикасының аумағын басқа мемлекеттерден жануарлардың жұқпалы және экзотикалық ауруларының енуінен және таралуынан қорғауға қатысты ветеринариялық (ветеринариялық-санитариялық) ережелерді бұзғаны үшін.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 720-бабының 2-бөлігіне сәйкес, мемлекеттік кірістер органдары, сондай-ақ осы бөлімде келтірілген әкімшілік құқық бұзушылықтар автомобиль, теңіз өткізу пункттерінде және тауарлардың өзге де орындарында жасалған кезде, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 406-бабында (бірінші және екінші бөліктері) көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды. Қазақстан Республикасының мемлекеттік шекарасы. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 720-бабының 3-бөлігіне сәйкес, әкімшілік құқық бұзушылықтар және мемлекеттік кірістер органдарының атынан әкімшілік жаза қолдану мемлекеттік кірістер органдарының басшыларына және олардың орынбасарларына мемлекеттік кірістер органдарының құзыретіне жататын Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің барлық баптары бойынша беріледі.

ӘҚБтК-нің 729-бабының бірінші және екінші бөліктерінде облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың, ауданның, облыстық маңызы бар қаланың жергілікті атқарушы органы ӘҚБтК-нің 406-бабында (ветеринариялық препараттар мен жемшөп қоспаларын өндіру жөніндегі ұйымдарда жасалған құқық бұзушылықтар бөлігінде), бірінші бөлігінің 3) және 5) тармақшаларын, жетінші және сегізінші бөліктерінде) көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды деп бекітілген. Облыстың, республикалық маңызы бар қаланың және астананың, ауданның (республикалық, облыстық маңызы бар қаланың және Астананың) әкімі мен оның орынбасарлары әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және әкімшілік жазалар қолдануға құқылы.

407-бап. Қазақстан Республикасының асыл тұқымды мал шаруашылығы туралы заңнамасын бұзу

1. Қазақстан Республикасының асыл тұқымды мал шаруашылығы туралы заңнамасын бұзу:

1) асыл тұқымды мал шаруашылығы саласындағы субъектілердің скорингтен өтпеген асыл тұқымды өнімдерді (материалдарды) сатуы;

2) асыл тұқымды өнімі (материалы) асыл тұқымды өнімін (асыл тұқымды) асыл тұқымды мал шаруашылығы саласындағы субъектілердің асыл тұқымдық куәлік берусіз сатуы;

3) асыл тұқымды мал шаруашылығы саласындағы субъектілердің деректерді есепке алудан және есеп беруден бас тартуы;

4) асыл тұқымды мал шаруашылығы саласындағы субъектілердің асыл тұқымды мал өсіру жөніндегі мемлекеттік инспекторларының актілері болмауы;

5) асыл тұқымды мал шаруашылығы саласындағы субъектілердің Қазақстан Республикасының асыл тұқымды мал шаруашылығы туралы заңнамасында белгіленген тәртіппен тіркелмеген, асыл тұқымды малдан алынған тұқым мен эмбриондарды пайдалану;

6) бағалаудан өтпеген асыл тұқымды малдарды көбейту мақсатында мал шаруашылығы саласындағы субъектілердің пайдалануы;

8) алып тасталды - ҚР 11.27.2015 № 424-V Заңымен;

9) алып тасталды - ҚР 11.27.2015 № 424-V Заңымен;

9) жеке және заңды тұлғалардың асыл тұқымды мал шаруашылығын дамыту бағдарламалары аясында бюджет қаражаты есебінен асылдандыру үшін сатып алынған асыл тұқымды малды пайдалану тәртібін бұзуы, -

жеке тұлғаларға - он, шағын кәсіпкерлік субъектілері үшін - отыз, орта бизнес үшін - елу, ірі бизнес үшін - жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Жеке және заңды тұлғалардың асыл тұқымды асыл тұқымды мал шаруашылығы саласындағы қызметті ескертуге байланысты "Асыл тұқымды мал шаруашылығы туралы" Қазақстан Республикасының Заңында белгіленген міндеттемелерді орындамауы, -

асыл тұқымды мал шаруашылығы саласындағы жеке тұлғаларға - он, шағын кәсіпкерлік субъектілері үшін - отыз, орта бизнес үшін - елу, ірі бизнес үшін - жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады. осындай.

3. Осы баптың бірінші және екінші бөліктерінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекеттер (әрекетсіздік), сондай-ақ әкімшілік жауапкершілікке әкеп соқтыратын, осы баптың бірінші және екінші бөліктерінде көзделген бұзушылықтар жойылмаса, осы саладағы қызметке тыйым салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ _____

1-бөлім. Түсіндірілген құқық бұзушылықтың объектісі жеке және заңды тұлғалар асыл тұқымды өнімді (материалды), есепке алу деректері мен есептілігін, мал шаруашылығы саласындағы субъектілердің атқаратын қызметін жүзеге асырған кезде

Қазақстан Республикасының асыл тұқымды мал туралы заңнамасын сақтау процесінде туындайтын әлеуметтік-құқықтық қатынастар болып табылады. және бюджеттік субсидиялар алған заңды тұлғалар, мал өсіру, пайдалану жөніндегі мемлекеттік инспекторлардың актілері асыл тұқымды малдардан алынған тұқымдар мен эмбриондарды асыл тұқымды малды өсіру мақсатында жеке және заңды тұлғалардың пайдалануы, жеке және заңды тұлғалардың асыл тұқымды малды бағалау (бағалау) нәтижелерін ұсынуы.

"Асыл тұқымды мал шаруашылығы туралы" Қазақстан Республикасының 1998 жылғы 9 шілдедегі № 278 Заңының 3-бабына сәйкес Қазақстан Республикасының асыл тұқымды мал шаруашылығы туралы заңнамасы Қазақстан Республикасының Конституциясына негізделеді және осы Заңнан және Қазақстан Республикасының өзге де нормативтік құқықтық актілерінен тұрады. Егер Қазақстан Республикасы ратификациялаған халықаралық шартта осы Заңдағыдан өзгеше ережелер белгіленсе, онда халықаралық шарттың ережелері қолданылады.

Құқықбұзушылықтың объективтік жағы Қазақстан Республикасының асыл тұқымды мал шаруашылығы туралы заңнамасын бұзатын әрекеттер түрінде көрінеді, олар:

- 1) жеке және заңды тұлғалар бағадан (бағалаудан) өтпеген асыл тұқымды өнімді (материалды) сатуы;
- 2) жеке және заңды тұлғалар асыл тұқымды өнімдерді (материалдарды) рулық куәлік бермей сатуы;
- 3) асыл тұқымды мал шаруашылығы саласындағы субъектілердің деректерді есепке алудан және есеп беруден бас тартуы;
- 4) асыл тұқымды мал шаруашылығы саласындағы субъектілердің, субсидиялар алған жеке және заңды тұлғалардың, асыл тұқымды мал шаруашылығы мемлекеттік инспекторларының актілерін орындамауы;
- 5) асыл тұқымды мал шаруашылығы саласындағы субъектілердің Қазақстан Республикасының асыл тұқымды мал шаруашылығы туралы заңнамасында белгіленген тәртіппен тіркелмеген, асыл тұқымды малдан алынған тұқым мен эмбриондарды пайдалану;
- 6) жеке және заңды тұлғалар бағадан (бағалаудан) өтпеген асыл тұқымды малдарды көбейту мақсатында пайдалану;
- 7) жеке және заңды тұлғалардың асыл тұқымды малды бағалау (бағалау) нәтижелерін бұрмалау.

Жеке және заңды тұлғалар бағалаудан (бағалаудан) өтпеген асыл тұқымды өнімді (материалды) сатуы.

"Асыл тұқымды мал шаруашылығы туралы" Қазақстан Республикасының 1998 жылғы 9 шілдедегі № 278 Заңының 1-бабының 23-2) тармақшасында "бағалау (бағалау) " деп "тиісті сынып немесе индекс бере отырып, шаруашылық пайдалы белгілер кешені

(тұқымдылығы, өнімділік сапасы, экстерьерлік-Конституциялық ерекшеліктері) бойынша жануарлардың асыл тұқымдық құндылығының деңгейін анықтау"түсініледі.

Қазақстан Республикасының "Асыл тұқымды мал шаруашылығы туралы" Заңының 16-2-бабы 4-тармағының 3) тармақшасына сәйкес, уәкілетті органға асыл тұқымды мал ретінде қызмет етудің басталғаны туралы хабарлама берген заңды тұлға асыл тұқымды малдарға бонустық бағалау (бағалау) жүргізуге міндетті.

"Асыл тұқымды мал шаруашылығы туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 19-бабына сәйкес уәкілетті орган бекіткен нұсқаулыққа сәйкес республикалық палатада тіркелген асыл тұқымды жануарлар тексеруден (бағаланудан) өтеді. Бағалаудан (бағалаудан) өтпеген асыл тұқымды жануарларды асылдандыру мақсатында сатуға жол берілмейді. Бағалауды (бағалауды) кредиторлар (жіктеушілер) жүзеге асырады.

Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрінің 2014 жылғы 10 қазандағы № 3-3 / 517 бұйрығымен асыл тұқымдық құндылықты бағалау және жануарлардың көбеюі жөніндегі нұсқаулық бекітілді:

- сүт және сүт-ет бағытындағы ірі қара малы;
 - сиыр еті;
 - ұсақ жүнді қойлар;
 - жіңішке қой;
 - майлы құйрықты қойлар;
 - қаракөл қойы;
 - төмен, сүт және жүнді ешкі;
 - шошқа;
 - жергілікті және зауыттық жылқылар;
 - түйелер;
 - құстар;
 - түйеқұстар;
- отандық-ұлттық иттердің тұқымдары (құмыра, табет);
бұғы мен сика бұғы;
аралар;
жасушалық тұқым қуалайтын аңдар;
қояндар.

Жеке және заңды тұлғалардың асыл тұқымды өнімі (материалы) селекциялық куәлігін бермей сатуы

Қазақстан Республикасының "Асыл тұқымды мал шаруашылығы туралы" Заңының 1-бабы 4) тармақшасында "асыл тұқымдық куәлік" "уәкілетті орган бекіткен тәртіппен республикалық палата беретін асыл тұқымды өнімнің (материалдың) асыл тұқымды, өнімді және басқа да қасиеттерін растайтын құжат" дегенді білдіреді.

"Асыл тұқымды мал шаруашылығы туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 6-бабының екінші абзацында асыл тұқымды өнімге (материалға) меншік құқығын

иеліктен шығаруға немесе беруге осы Заңның ережелеріне сәйкес берілген асыл тұқымды куәлік болған кезде жол беріледі деп нақты айтылған.

"Асыл тұқымды мал шаруашылығы туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 9-бабының екінші және үшінші абзацтарына сәйкес асыл тұқымды өнімдерді (материалдарды) әкету уәкілетті орган берген асыл тұқымдық куәлік және ветеринариялық сертификат болған кезде жүзеге асырылады. Асыл тұқымды өнімнің (материалдың) импорты белгіленген тәртіппен танылған ветеринариялық сертификат және рулық куәлік немесе экспорттаушы елдің құзыретті органдары берген балама құжат болған кезде жүзеге асырылады.

Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрінің 2015 жылғы 11 желтоқсандағы №3-2/1078 бұйрығымен бекітілген "Экспорттаушы елдердің құзыретті органдары экспортқа шығарылатын асыл тұқымды өнімге (материалға) берілген асыл тұқымдық куәлікті немесе оған теңестірілген құжатты тану туралы ереженің" 3-4 тармақтарына сәйкес, асыл тұқымды өнімдерді (материалдарды) шетелден алғашқы әкелу кезінде осы елден бірінші рет әкелінген асыл тұқымды өнімнің (материалдың) осы түріне және тұқымына арналған үлгіні бекіту тәртібі жүзеге асырылады.

Импорттық асыл тұқымды өнімге (материалға) экспорттаушы елдердің құзыретті органдары берген асыл тұқымдық куәлікті немесе оған балама құжатты тану келесі қадамдарды қамтиды:

- 1) өтініштерді қарау және рулық куәліктің көшірмелерін (түпнұсқа) келісілген үлгісімен салыстыру;
- 2) рулық куәлікті тану туралы шешім қабылдау.

Асыл тұқымды мал шаруашылығы саласындағы субъектілерді деректерді есепке алудан және есеп беруден бас тарту

Қазақстан Республикасының "Асыл тұқымды мал шаруашылығы туралы" Заңының 16-3-бабына сәйкес бюджеттік субсидия алған жеке және заңды тұлғаларға тиесілі асыл тұқымды өнімдер (материал) мемлекеттік есепке алынады. Асыл тұқымды малдардың саны, сапасы және өнімділігі туралы мәліметтер жануарлардың түрлері мен тұқымдары бойынша асыл тұқымды малдардың мемлекеттік тізіліміне енгізіледі. Асыл тұқымды жануарлардың шығу тегі, өнімділігі және басқа да қасиеттері туралы мәліметтер оқу кітапшасына енгізіледі. Арнайы кітапқа және асыл тұқымды малдардың мемлекеттік тізіліміне енгізілген мәліметтер мүдделі адамдар үшін қол жетімді.

Жеке және заңды тұлғалар жануарлардың шығу тегін, өнімді және басқа да қасиеттерін растау үшін уәкілетті орган бекіткен тәртіппен және нысанда жеке асыл тұқымды мал карточкасы немесе ру куәлігі беріледі.

"Асыл тұқымды мал шаруашылығы туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 22-бабының үшінші абзацына сәйкес, асыл тұқымды мал шаруашылығы саласындағы

субъектілер деректердің есебін жүргізеді және уәкілетті орган бекіткен нысан бойынша облыстардың, республикалық маңызы бар қаланың, аудандардың, облыстық маңызы бар қалалардың жергілікті атқарушы органдарына есеп береді.

Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрінің 2015 жылғы 30 сәуірдегі № 3-3 / 397 бұйрығымен:

- сүтті мал шаруашылығындағы асыл тұқымды өнімдерді (материалдарды) есепке алу нысандары;
- сиыр мал шаруашылығындағы асыл тұқымды өнімдерді (материалдарды) есепке алу нысандары;
- қаракөл шаруашылығындағы асыл тұқымды өнімдерді (материалдарды) есепке алу нысандары;
- жүнді, жартылай жүнді және ет-майлы бағыттағы қой шаруашылығында асыл тұқымды өнімдерді (материалдарды) есепке алу нысандары;
- ешкі өсіру, асыл тұқымды және сүт бағытындағы асыл тұқымды өнімдерді (материалдарды) есепке алу нысандары;
- жылқы шаруашылығындағы асыл тұқымды өнімдерді (материалдарды) есепке алу нысандары;
- шошқа өндірісіндегі асыл тұқымды өнімдерді (материалдарды) есепке алу нысандары;
- түйе шаруашылығындағы асыл тұқымды өнімдерді (материалдарды) есепке алу нысандары;
- бұғылардағы (бұғы өсіру) асыл тұқымды өнімдерді (материалдарды) есепке алу нысандары;
- құс шаруашылығындағы асыл тұқымды өнімдерді (материалдарды) есепке алу нысандары;
- ара шаруашылығындағы асыл тұқымды өнімдерді (материалдарды) есепке алу нысандары;
- балық шаруашылығындағы асыл тұқымды өнімдерді (материалдарды) есепке алу нысандары;
- ұлттық тұқымды иттердің асыл тұқымды өнімдерін (материалдарын) тіркеу нысандары;
- асыл тұқымды өнімді (материалды) асыл тұқымды малдардың тұқымын сататын асыл тұқымды орталықтар мен тарату орталықтарында тіркеу нысандары.

Асыл тұқымды мал шаруашылығы саласындағы субъектілердің, субсидия алған жеке және заңды тұлғалардың, мал шаруашылығы бойынша мемлекеттік инспекторлардың актілерінің орындалмауы

"Асыл тұқымды мал шаруашылығы туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 16-бабының 4-тармағына сәйкес асыл тұқымды мал өсіру жөніндегі мемлекеттік инспекторлардың актілері, өз құзыреті шегінде, асыл тұқымды мал шаруашылығы

саласындағы субъектілер, бюджеттік субсидия алған жеке және заңды тұлғалар үшін міндетті болып табылады.

Қазақстан Республикасы Премьер-Министрінің орынбасары - Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрінің 2016 жылғы 27 қазандағы № 453 бұйрығымен бекітілген "Асыл тұқымды мал шаруашылығы жөніндегі мемлекеттік инспектор актілерін жасау және беру ережелерінің" 2-тармағына сәйкес, асыл тұқымды мал шаруашылығы саласындағы мемлекеттік бақылауды асыл тұқымды мал шаруашылығы жөніндегі мемлекеттік инспектор жүзеге асырады. (бұдан әрі - мемлекеттік инспектор) тексеру нысанында және өзге де нысандарда. Тексеру Қазақстан Республикасының 2015 жылғы 29 қазандағы Кәсіпкерлік кодексіне сәйкес жүргізіледі және оның нәтижелері бойынша келесі актілер шығарылады:

1) тексеру нәтижелері туралы акт (бұдан әрі - акт);

2) анықталған Қазақстан Республикасының асыл тұқымды мал шаруашылығы саласындағы заңнамасын бұзушылықтарды жою туралы бұйрық (бұдан әрі - бұйрық).

"Асыл тұқымды мал шаруашылығы жөніндегі мемлекеттік инспектордың актілерін жасау және беру қағидалары" 3-тармағында актіні мемлекеттік инспектор екі бағытта, асыл тұқымды мал шаруашылығы саласындағы тексеру нәтижелері бойынша жасайды, онда 2015 жылғы 29 қазандағы Қазақстан Республикасының Кәсіпкерлік кодексінің 152-бабында көрсетілген мәліметтер бар:

1) актіні жасау күні, уақыты және орны;

2) бақылау органының атауы;

3) тексеруді тағайындау туралы актінің күні мен нөмірі, оның негізінде аудит жүргізілді;

4) тексеру жүргізген адамның (адамдардың) тегі, аты, әкесінің аты (егер ол жеке басын куәландыратын құжатта көрсетілген болса) және лауазымы;

5) тексерілетін субъектінің атауы немесе тегі, аты, әкесінің аты (егер ол жеке басын куәландыратын құжатта көрсетілген болса), тексеру жүргізу кезінде болған жеке немесе заңды тұлғаның өкілі;

6) тексеру жүргізу күні, орны және кезеңі;

7) тексеру нәтижелері туралы, оның ішінде анықталған бұзушылықтар, олардың сипаты туралы ақпарат;

8) бұзушылықтар анықталған бақылау парағының атауы және талаптары;

9) тексерілетін субъект өкілінің, сондай-ақ тексеру барысында болған адамдардың актісімен танысу немесе танысудан бас тарту туралы мәліметтер, олардың қолдары немесе қол қоюдан бас тарту туралы мәліметтер;

10) тексеруді жүргізген лауазымды адамның (адамдардың) қолы.

Егер бар болса, өнімдердің үлгілерін (үлгілерін) іріктеу, қоршаған орта объектілерін сараптау туралы актілер, зерттеулердің (сынақтардың) және емтихандардың

хаттамалары (қорытындылары) және тексеру нәтижелерімен байланысты басқа құжаттар немесе олардың көшірмелері тексеру нәтижелері туралы актіге қоса беріледі.

Асыл тұқымды мал шаруашылығы саласындағы субъектілердің Қазақстан Республикасының асыл тұқымды мал шаруашылығы туралы заңнамасында белгіленген тәртіппен тіркелмеген асыл тұқымды малдан алынған тұқым мен эмбриондарды пайдалану

"Асыл тұқымды мал шаруашылығы туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 18-бабына сәйкес асыл тұқымды малдардың тұқымдары мен эмбриондары келесі жағдайларда қолданылады:

- 1) асыл тұқымды мал шаруашылығы саласындағы субъектілерден алынған;
- 2) Қазақстан Республикасының асыл тұқымды мал шаруашылығы туралы заңнамасында белгіленген тәртіппен тіркелген асыл тұқымды малдан алынған;
- 3) оларды сәйкестендіруге мүмкіндік беретін жеке таңба болуы;
- 4) рулық куәліктерге ие.

Жеке таңбаланбаған тұқым мен эмбриондарды сатуға жол берілмейді.

Тұқымды көбейту үшін уәкілетті орган бекіткен тәртіп бойынша рейтингтен (бағалаудан) өткен жануарларды өндірушілер ғана пайдаланылады.

Асыл тұқымды малдар алынған фермалар туралы мәліметтерді сақтау үшін селекционерлер туралы мәліметтер асыл тұқымдық куәліктерде көрсетілген.

"Мал шаруашылығы туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 1-бабының 42) тармақшасында "эмбрион" "ұрықтанған жұмыртқадан дамитын эмбрион" дегенді білдіреді.

Қолданыстағы бұйрығымен бекітілген "Асыл тұқымды малдардың мемлекеттік тізілімін жүргізу ережелерінің" 2 және 3 тармақтарына сәйкес Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрінің 2008 жылғы 29 желтоқсандағы № 792, асыл тұқымды малдардың саны, сапасы мен өнімділігі туралы асыл тұқымды мал шаруашылығы саласындағы субъектілердің деректері мемлекеттік түрлерге және жануарлардың тұқымдарына мемлекеттік тізілімге енгізілді.

Жеке және заңды тұлғалар асыл тұқымды малды бюджет қаражаты есебінен сатып алған жағдайда, қолданыстағы асыл тұқымды жануарларды мемлекеттік тізілімге енгізу туралы ауданның, облыстық маңызы бар қаланың жергілікті атқарушы органына есеп ұсынады.

Жеке және заңды тұлғалардың бағалаудан (бағалаудан) өткен асыл тұқымды малдарды көбейту мақсатында пайдалану

"Асыл тұқымды мал өсіру туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 20-бабына сәйкес асылдандыру үшін іріктелген асыл тұқымды мал өндірушілер тексеріліп, бағаланады. Асыл тұқымды мал өсірушілерді тексеру және бағалау уәкілетті орган бекіткен тәртіппен жүзеге асырылады.

Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрінің 2014 жылғы 10 қазандағы № 3-3/517 бұйрығымен бекітілген малдың асыл тұқымдық құндылығын бағалау (бағалау) және өсімін молайту жөніндегі Нұсқаулық "асыл тұқымды мал шаруашылығы туралы" Қазақстан Республикасының 1998 жылғы 9 шілдедегі Заңының 13-бабының 4) тармақшасына сәйкес әзірленді және сүтті және сүтті-етті бағыттағы ірі қара малды бағалау жүргізуді нақтылайды.

Жеке және заңды тұлғалардың асыл тұқымды малды бағалау (бағалау) нәтижелерін бұрмалауы

Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрінің 2014 жылғы 10 қазандағы № 3-3 / 517 бұйрығымен бекітілген Асыл тұқымдылықты бағалау (бағалау) және жануарлардың көбеюі жөніндегі нұсқаулықта асыл тұқымды малды бағалау (бағалау) және оның нәтижелерін есепке алу тәртібі егжей-тегжейлі реттелген.

Мысалы, "Сүт және сүт бағытындағы ірі қара малдың асыл тұқымдық құндылығын бағалау және көбейту жөніндегі нұсқаулыққа" 1-қосымшада сүт және сүт және ет бағытындағы ірі қара малының асыл тұқымын анықтау тәртібі реттелген. Сондықтан, қылмыстың объективті жағы ананың және әкенің ірі қара малының асыл тұқымының жасалуымен және таза тұқымның өсуімен көрінеді.

Сондай-ақ, "Асыл тұқымды малдың құнын бағалау және бағалау, сүт және ет сүтін өсіру жөніндегі нұсқаулыққа" 2-қосымшаға сәйкес емес, асыл тұқымды малды бағалаудың (бағалаудың) нәтижелері сүтті және сүтті ірі қара малының физикалық кемшіліктерін көрсетпеуі мүмкін, ол үшін сыртқы және конституция бойынша балл азаяды. Осылайша, асыл тұқымды малды бағалау (бағалау) нәтижелерін бұрмалау жөніндегі іс-шаралар өте әртүрлі.

Қылмыстың субъективті жағы бұл әрекеттің тікелей қасақаналық пен немқұрайлылық түрінде де жасалуы мүмкін екендігінде көрінеді.

Ерекше құқық бұзушылықтың субъектісі - жеке тұлға, шағын кәсіпкерліктің субъектісі, орта бизнес субъектісі, ірі кәсіпкерлік субъектісі.

2-бөлім. Түсіндірілген құқық бұзушылықтың объектісі - бұл асыл тұқымды мал шаруашылығы саласындағы қызметті жүзеге асыратын жеке және заңды тұлғалардың "Асыл тұқымды мал шаруашылығы туралы" Қазақстан Республикасының Заңында белгіленген міндеттер туралы ескертілуге жататын әлеуметтік-құқықтық қатынастар.

Қазақстан Республикасының "Асыл тұқымды мал шаруашылығы туралы" Заңының 23-бабына сәйкес асыл тұқымды мал шаруашылығы саласындағы субъектілерге мыналар жатады:

- 1) рулық орталықтар;
- 2) тарату орталықтары;
- 3) кредиторлар (жіктеушілер);
- 4) ұрықтандыру әдістері;
- 5) эмбриондарды трансплантациялау (трансплантациялау) жөніндегі мамандар;

б) республикалық палаталар.

Құқықбұзушылықтың объективті жағы, асыл тұқымды мал шаруашылығы саласындағы қызметті жүзеге асыратын жеке және заңды тұлғалардың "Асыл тұқымды мал шаруашылығы туралы" Қазақстан Республикасының Заңында белгіленген міндеттемелерді ескермеуге жататын әрекеттерінде (әрекетсіздігінде) көрінеді.

Сонымен, Қазақстан Республикасының "Асыл тұқымды мал шаруашылығы туралы" Заңының 26-бабының 1-тармағына сәйкес, асыл тұқымды орталықтардың негізгі қызмет түрлері:

1) өндіруші асыл тұқымды малдардың тұқымын қабылдау, жинақтау және сақтау және оларды асылдандыру мен өсірудің ақпараттық деректер базасында тіркеу;

2) уәкілетті орган белгілеген тәртіппен асыл тұқымды мал өсірушілердің асыл тұқымдық құнын айқындау;

3) бағаланатын асыл тұқымды мал тұқымдарын сату;

4) эмбриондарды алу, алу, сақтау және сату;

5) тұқымдарды және эмбриондарды пайдалану нәтижелерін есепке алу, олардың деректер базасын жүргізу;

б) генофондымен алмасуды жүзеге асыру.

Қазақстан Республикасының "Асыл тұқымды мал шаруашылығы туралы" Заңының 27-бабына сәйкес, бағаланатын асыл тұқымды мал өндірушілердің тұқымдарын сатып алу, сақтау және сату, оларды асылдандыру мен өсірудің ақпараттық деректер базасында тарату орталықтарының қызметінің негізгі бағыттары болып табылады.

"Мал шаруашылығы туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 28-бабында бониттерлердің (жіктеушілердің) негізгі қызметі жануарларды бағалау (бағалау) жүргізу болып табылады.

Ұрықтандыру техниктерінің негізгі қызметі - ауылшаруашылық жануарларын қолдан ұрықтандыру.

Эмбриондарды трансплантациялау (трансплантациялау) бойынша мамандардың негізгі қызметі асыл тұқымды жануарлардың эмбриондарын алу және трансплантациялау (трансплантациялау) болып табылады.

28-2-баптың 1-тармағына сәйкес. "Мал шаруашылығы туралы" Қазақстан Республикасының Заңы Республикалық палата - бұл асыл тұқымды малды өсіру және (немесе) өсірумен айналысатын жеке және заңды тұлғалардың мүдделерін іске асыру және қорғау үшін құрылған және жұмыс жасайтын коммерциялық емес, өзін-өзі қаржыландыратын ұйым.

Қылмыстың субъективті жағы бұл әрекеттің тікелей қасақаналық пен немқұрайлылық түрінде де жасалуы мүмкіндігімен сипатталады.

Ерекше құқық бұзушылықтың субъектісі - асыл тұқымды мал шаруашылығы саласында жұмыс жасайтын жеке және заңды тұлғалар (жеке тұлғалар, шағын бизнес, орта бизнес, ірі бизнес субъектілері).

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 407-бабының 3-бөлігінде қосымша белгілердің (немесе белгілер жиынтығының) біреуін қоспағанда, бірінші және екінші түсіндірілген мақалалардың бөліктеріне тән әкімшілік құқық бұзушылықтың элементтері бар (объект, объективтік жағы, субъективтік жағы, субъектісі): осы әрекеттерді жыл ішінде бірнеше рет жасау. әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін, сондай-ақ осы баптың бірінші және екінші бөліктерінде көзделген, әкімшілік жауаптылыққа әкеп соқтырған бұзушылықтар жойылмаса.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 684-бабының 1-бөлігіне сәйкес мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 407-бабында (екінші және үшінші бөліктері) көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 704-бабына сәйкес мал шаруашылығы саласындағы уәкілетті органның лауазымды адамдары Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 407-бабында (бірінші бөлігі) көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және әкімшілік жаза қолдануға құқылы:

- 1) Қазақстан Республикасының асыл тұқымды мал шаруашылығы жөніндегі бас мемлекеттік инспекторы;
- 2) Қазақстан Республикасының асыл тұқымды мал бас мемлекеттік инспекторының орынбасары;
- 3) облыстардың, республикалық маңызы бар қалалардың, астананың асыл тұқымды мал басын мемлекеттік инспекторлары және олардың орынбасарлары;
- 4) облыстардың, аудандардың, облыстық маңызы бар қалалардың мал өсіру жөніндегі мемлекеттік инспекторлары.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 804-бабының 19) тармақшасында соттар қараған әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерде, асыл тұқымды мал шаруашылығы саласындағы уәкілетті органның лауазымды адамдары әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамаларды жасауға құқылы (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 407-бабы (екінші және үшінші бөліктері)).

408-бөлім. Иттер мен мысықтарды ұстау және жүру ережелерін, қаңғыбас иттер мен мысықтарды аулау және жою ережелерін бұзу

1. Облыстардың, республикалық маңызы бар қаланың және астананың жергілікті өкілді органдары белгілеген иттер мен мысықтарды ұстау және жүру ережелерін, қаңғыбас иттер мен мысықтарды қалаларда және басқа елді мекендерде ұстау және жою ережелерін бұзу.

- ескерту жасауға немесе үш айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Адамдардың денсаулығына немесе мүлкіне зиян келтірген дәл сол әрекеттер,

- он айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Құқық бұзушылықтың жалпы нысаны - Қазақстан Республикасының әкімшілік аумақтарының ветеринариялық-санитариялық жағдайы саласындағы қалыптасқан қоғамдық қатынастар. Мұндағы қосымша нысан азаматтардың денсаулығы немесе қоғамдық қауіпсіздік болуы мүмкін, сондықтан мақаланың үшінші бөлігі жеке тұлғалардың денсаулығы мен материалдық саулығын қорғау мен қорғау объектісін тікелей анықтайды.

Объективті жағы келесі біліктілік белгілерімен сипатталады:

1) қалаларда және басқа елді мекендерде иттер мен мысықтарды ұстау және жүру ережелерін бұзу;

2) қалаларда және басқа елді мекендерде қаңғыбас иттер мен мысықтарды аулау және жою ережелерін бұзу;

3) мысықтар мен иттерді ұстау және жүру ережелерін, сондай-ақ қалаларда және басқа елді мекендерде қаңғыбас иттер мен мысықтарды аулау және жою ережелерін бұзу, егер бұл бұзушылықтар жеке адамдардың денсаулығы мен мүліктеріне зиян келтірсе.

Мысықтар мен иттерді ұстау ережелерін қалалық және ауылдық жерлерде жергілікті атқарушы органдар бекітуі керек. Құқық бұзушылық құралы жеке тұлғаларға тиесілі мысықтар мен иттер болғандықтан, Ережеде қаңғыбас мысықтар мен иттерге қарсы күрес шаралары қарастырылуы керек.

Иттер мен мысықтардың иесі - иттер мен мысықтарды иеленетін немесе басқаша иелік ететін жеке немесе заңды тұлға.

Ит сүтқоректілер, иттер тұқымдасына жатады.

Мысық - алпысты отбасының сүтқоректісі.

Иттер мен мысықтарды күтіп ұстау - иттер мен мысықтардың иелері ветеринариялық-санитариялық нормаларды сақтауды ескере отырып, иттер мен мысықтардың өмірін, олардың физикалық денсаулығын сақтау бойынша іс-шаралар.

Адасқан иттер мен мысықтар - иесі ретінде анықталмайтын, иесінің артында немесе қашып бара жатқан, иесінің немесе оның қарамағындағы адамның бақылауында болмайтын тіркелмеген иттер мен мысықтар.

Қоғамдық орындар - адамдар көп шоғырланатын немесе адамдар шоғырлануы мүмкін орындар, соның ішінде алаңдар, саябақтар және азаматтардың демалу үшін басқа орындары, жағажайлар, стадиондар

Иттер мен мысықтарды серуендеу - иттер мен мысықтарды ашық жерде, сондай-ақ белгіленген жерлерде сақтау.

Иттер мен мысықтарды сатып алуға және сатуға, оларды басқа адамға беруге, сондай-ақ барлық көлік құралдарымен қала ішінде, қаладан тыс жерде, бау-бақша серіктестіктерінің аумағында, онда құтыру мен жұқпалы ауруларға қарсы егу күні

көрсетілген жануарға ветеринариялық паспорт болған жағдайда ғана рұқсат етіледі. Қаладан әкету және басқа аймақтардан қалаға әкелу кезінде иттер мен мысықтардың иелері денсаулығының жай-күйі және вакцинация белгілері бар ветеринариялық анықтаманы 12 айдан аспайтын және импортталғанға дейін кемінде 30 күн болуы керек. Азаматтарға, кәсіпорындарға, мекемелерге және ұйымдарға тиесілі иттер, үш айдан бастап, тұқымына қарамастан, лептоспирозға, микроспорияға қарсы құтыру мен эпизоотиялық белгілерге, сондай-ақ гельминтикалық сынақтарға немесе дегельминтизацияға қарсы міндетті вакцинациялауға жатады.

Мысықтар екі айдан бастап микроспорияға қарсы эпизоотиялық көрсеткіштерге сәйкес жануарлар мен адамдарға таралған жұқпалы ауруларға қарсы вакцинациядан өтеді және гельминт инфекцияларына зерттеу жүргізеді.

Иттің иесі (иесінің ерекше жауапкершілігін талап ететін иттерді қоспағанда) 14 жасқа толған және ата-анасынан жазбаша рұқсат алған адам (иттің өз атына тіркелуі үшін) болуы мүмкін. Егер жануардың иесі заңды тұлға болса, онда оны ұстауға жауапты адамды тағайындауға міндетті.

Пәтерлерде иттер мен мысықтардың барлық түрлеріне баспана және питомник ұйымдастыруға тыйым салынады. Ерекше жағдайларда, санитарлық жағдайларға сәйкес, жергілікті атқарушы органдарға, пәтер иелері кооперативтеріне тиісті қызметтер мен ұйымдарды тарта отырып, үй жануарларының көбірек болуына рұқсат беру, азаматтарға иттер, мысықтар және басқа да зоологиялық түрлерін пәтерлерде және басқа да коммуналдық жерлерде ұстауға тыйым салу немесе толығымен тыйым салу құқығы беріледі. нысандар.

Қоғамдық жерлерде (ас үйде, дәліздерде, баспалдақтарда, жертөлелерде, шатырларда, лоджияларда, балкондарда және басқа да коммуналдық бөлмелерде), жергілікті жерлерде (жеке тұрғын үй қорларының аумағынан басқа), қонақүйлерде және жатақхананың дәліздерінде иттер мен мысықтарды пайдалануға тыйым салынады.

Иттер мен мысықтарды жеке тұрғын үй қорының үйлерінде, ғимаратта және іргелес аумақта осы аумақтың иесінің рұқсатымен немесе басқа уәкілетті тұлғаның келісімімен ғана ұстауға рұқсат етіледі. Иттерді жақсы қоршалған жерде ұстау керек, қоршау жануардың қашып кетуіне, адамдарға немесе басқа жануарларға шабуыл жасамауға, өтіп бара жатқан адамдарды тістеуге жол бермеуі керек. Көліктің кіреберіс аймағында өлшемі кемінде 20 x 30 сантиметр болатын иттің бейнесі және ит қорғайтын "Ол қызетті" деген жазуы бар иттің болуы туралы ескерту белгісі қойылуы керек.

Қала аумағында иттердің жекпе-жегін және жануарларға қатыгездікке жол беретін басқа да іс-шараларды ұйымдастыруға және өткізуге тыйым салынады (ерекшелік жануарлардың жарақаттануын болдырмайтын және асыл тұқымды күзетші иттер үшін дұрыс өсіруге мүмкіндік беретін арнайы ережелерге сәйкес иттердің жұмыс сапасын тексеруден тұрады).

Иттерді серуендеу кезінде иелер келесі талаптарға сай болуы керек:

1) иттерді ұстау орындарынан шығарып, оларды серуендеуге және қысқа серуендеуге (1,5 метрге дейін) басқаларға алаңдамай және кедергі жасамай-ақ қоюға болады. Үш айлық жасқа дейінгі иттердің күшіктері және анатомиялық ерекшеліктері сізге тұмар киюге мүмкіндік бермейтін, сәнді тұқымдық иттер және адамдар мен жануарлардың айналасында адамдардың қауіпсіздігі қамтамасыз етілген жағдайда, сіз тұмсықсыз жүре аласыз;

2) иттерді қоршалмаған жерлерде, жергілікті атқарушы органдар, пәтер иелері кооперативтері ұсынатын қоршалған жерлерде, жаттығу алаңдарында және еркін жүру орындарында ғана рұқсат етіледі;

3) иттің иесінде иттің аты, тұқымы, мекен-жайы және телефон нөмірі көрсетілген нөмірлік белгісі бар иттердің мойны әрқашан болуы керек. Иеленушінің өтініші бойынша, идентификатордың нөмірінде ит туралы басқа мәліметтер де көрсетілуі мүмкін;

4) көшелер мен автомобиль жолдарының маңында, иттердің иелері жол-көлік оқиғалары мен иттердің өліміне жол бермеу үшін оларды қысқа жолға апаруы керек;

5) егер ит немесе мысық адамды шағып алып немесе сызып жүрген болса, олар тиісті медициналық көмекке жүгіну шараларын қабылдауға;

6) иттер мен мысықтарды тұрғын үйлердің жанында серуендеу кезінде 23.00-ден бастап тыныштық қамтамасыз етілуі керек. сағат 07.00-ге дейін;

7) қоғамдық орындардың иттермен және (немесе) мысықтармен ластануы жағдайында олар дереу дәрілерді және тіршілік әрекетінің басқа өнімдерін алып тастауға міндетті.

Үй жануарларын иелері ғимарат ішінде болған кезде, егер басқаларға қауіп төндірмесе, қоғамдық тәртіпті, иттің қозғалысы мен денсаулығын бұзатын болса, иттерді мылжыңда және қысқа серпілістерде қалдыруға болады. Бұл жағдайда иттер адамдардың өтуіне және көлік құралдарының өтуіне кедергі жасамауы керек.

Рұқсат етілмейді:

1) құтыру ауруына қарсы вакцинацияланбаған иттер мен мысықтарды серуендеуге және паразиттік аурулар туралы зерттеулер (эхинококкоз және токсоплазмоз);

2) иттер мен мысықтарды балалар ойын алаңдарында, спорт алаңдарында, балабақшалар мен білім беру мекемелерінің аумақтарында, медициналық мекемелерде, саябақтарда және азаматтар үшін басқа да жаппай демалу орындарында, тыйым салынған белгілер орнатылған жерлерде, рұқсат етілген немесе арнайы бөлінген жерлерді қоспағанда, жүруге;

3) иттермен және мысықтармен (көру қабілеті бұзылған адамдармен бірге жүретін жетекші иттерден басқа) дүкендерге, тамақтану, медициналық, мәдени, спорт және

білім беру мекемелеріне баруға (арнайы ұйымдастырылған іс-шараларға барудан немесе мамандандырылған мекемелерге (ұйымдарға) барудан басқа) иттермен, мысықтармен;

4) үш айға дейінгі иттердің щенкалары мен иттердің сәндік тұқымдарын қоспағанда, 12 жастан асқан адамдарға ересектердің сүйемелдеуімен иттерді серуендеуге;

5) мас болған адамдарға иттерді серуендеуге;

6) иттер мен мысықтарды жағажайларда серуендеуге, оларды шомылуға және жууға, қоғамдық шомылуға болатын жерлерде, тоғандарда, субұрқақтарда, тоғандарда және су қабылдайтын жерлерде;

7) адамдар мен адамдарға, сонымен қатар қылмыспен күресуге, қоғамдық тәртіпті қорғауға және көру қабілеті бұзылған адамдарға иттерді бағыттауға қызмет ететін иттерді қоспағанда, адамдар көп жиналатын жерлерде және қоғамдық шараларда иттер мен мысықтардың жанында болуға.

Адасқан мысықтар мен иттерді аулау және жою ережелерін жергілікті өкілді органдар "Қазақстан Республикасындағы жергілікті мемлекеттік басқару және өзін-өзі басқару туралы" 2001 жылғы 23 қаңтардағы Қазақстан Республикасы Заңының 6-бабы 2-2-тармағының негізінде бекітті. Мысалы, мұндай құқық бұзушылықтар анықталған кезде, Алматы облысының полиция қызметкерлері Алматы облысы мәслихатының "Алматы облысында иттер мен мысықтарды ұстау және жүру, қаңғыбас иттер мен мысықтарды аулау және жою ережелерін бекіту туралы" 2015 жылғы 27 наурыздағы № 43-249 шешімін басшылыққа алуы керек.

Түсіндірілген баптың екінші бөлігінің объективті жағы мысықтарды немесе иттерді дұрыс ұстамау салдарынан адамдардың денсаулығына немесе мүлкіне зиян келтіруді қарастырады. Егер заңды тұлғаға тиесілі мүлік осы заңсыз әрекеттердің салдарынан зардап шегетін болса, онда бұл жағдайда Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 408-бабы қолданыла алмайды. Заң шығарушы бұл істерді елемегендіктен, заңды тұлғаға келтірілген мүліктік залалдың орнын толтыру азаматтық сот ісін жүргізуде ғана мүмкін.

Қылмыстың субъектісі 16 жасқа толған, ит немесе мысықтың сауатты және сау иесі немесе оларды күтуге жауапты тұлға болады.

Түсіндірілген баптың субъективті жағы тікелей ниет түрінде және немқұрайлылықпен көрсетілуі мүмкін.

Келесі адамдар түсіндірілген бап бойынша іс қозғауға және әкімшілік жаза қолдануға құқылы:

1) ПМ комитеттерінің төрағалары мен басқармаларының басшылары, аумақтық ішкі істер органдарының, әкімшілік, көші-қон полициясының, облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың жергілікті полиция қызметі, олардың орынбасарлары, олардың орынбасарлары (Әкімшілік кодекстің 685-бабы 2-бөлігінің 1-тармағы);

2) арнайы атақтары бар ішкі істер органдарының (полицияның) қызметкерлері (Әкімшілік кодекстің 685-бабы 2-бөлігінің 4-тармағы)

3) жергілікті атқарушы органдар, атап айтқанда: аудандық маңызы бар қалалардың, кенттердің, ауылдардың, ауылдық округтердің әкімдері (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 729-бабының 3-бөлігі).

Түсіндірілген баптың 1-бөлігінің санкциясы әкімшілік жазаның екі түрін қарастырады:

1) ескерту;

2) үш айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салынады.

Бірақ жазаны ерікті түрде таңдау мүмкін емес. Түсіндірілген бапқа әкімшілік жаза қолдану туралы шешім қабылдаған кезде жоғарыда аталған лауазымды адамдар Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 43-бабының 2-бөлігінің талаптарын ескеруі керек, онда: "57-бапта және 366-баптың ескертпесінде көзделген жағдайлар болмаған кезде сот (судья), орган (лауазымды адам) осы Кодекстің Ерекше бөлімінің тиісті бабында көзделген ескертуді қолдану үшін әкімшілік жаза қолдану міндетті".

Яғни, егер құқық бұзушының әрекетінде әкімшілік құқық бұзушылық үшін жауапкершілікті ауырлататын жағдайлар болмаса, лауазымды тұлға ескерту түрінде әкімшілік жаза қолдану туралы шешім шығаруы керек.

408-1-бөлім. Қазақстан Республикасының органикалық өндіріс саласындағы заңнамасын бұзу

1. Қазақстан Республикасының органикалық өнімдер өндірісі саласындағы заңнамасының талаптарына сәйкес келмейтін органикалық өнімді өндіру және өткізу түрінде жасалған органикалық өнімді өндіру саласындағы Қазақстан Республикасының заңнамасын бұзу, -

жеке тұлғаларға отыз мөлшерінде, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға - алпыс бес, орташа кәсіпкерлік субъектілеріне - жүз, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне - екі жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекет (әрекетсіздік):

жеке тұлғаларға қырық бес, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға - жүз жиырма, орта бизнеске - екі жүз, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне - төрт жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ _____

Құқық бұзушылықтың түсіндірілген құрамының объектісі - Қазақстан Республикасының органикалық өндіріс саласындағы заңнамасының талаптарына сәйкес келетін органикалық өнімді өндіру және сату кезінде туындайтын құқықтық қатынастар.

"Органикалық өнімдер" бойынша "Органикалық өнімдер өндірісі туралы" Қазақстан Республикасының 2015 жылғы 27 қарашадағы № 423-V ЗРК Заңының 1-бабы 1-тармағының 1) тармақшасында "ауылшаруашылық өнімдері, аквакультура (балық өсіру) өнімдері, жабайы өсімдіктерден алынған өнімдер және олардың өңделген өнімдері" түсініледі. осы Заңның талаптарына сәйкес өндірілген тамақ өнімдері.

"Органикалық өнімді өндіру туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 9-бабының 1-тармағына сәйкес органикалық өнімді өндірушілер және оның айналымымен айналысатын адамдар органикалық өнімдер мен органикалық өнімдер өндірісінің қауіпсіздігін қамтамасыз етуге және органикалық өнімдер өндірісі саласындағы Қазақстан Республикасының заңнамасын сақтауға міндетті.

Құқықбұзушылықтың объективтік жағы Қазақстан Республикасының органикалық өндіріс саласындағы заңнамасының талаптарына сәйкес келмейтін органикалық өнімді өндіру және өткізу түрінде жасалған, органикалық өндіріс саласындағы Қазақстан Республикасының заңнамасын бұзатын әрекеттерде көрінеді.

"Органикалық өнімдер өндірісі туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 11-бабының 1-тармағына сәйкес органикалық өнімдерді өндіруде келесі шарттар сақталуы керек:

1) сау жануарлар мен өсімдіктерді, қауіпсіз өнімдер мен жануарлар мен өсімдік тектес шикізаттарды пайдалану;

2) органикалық өнімді өндіру және олардың айналымы ережелерінде көзделген жағдайларды қоспағанда, синтетикалық заттарды, пестицидтерді (пестицидтер), гормондарды, антибиотиктер мен тағамдық қоспаларды пайдалануды болдырмауға;

3) генетикалық түрлендірілген объектілерді пайдалануға тыйым салу;

4) топырақ пайдаланбай өсімдік шаруашылығы дақылдарын өндіру әдістерін қолдануды болдырмауға;

5) иондаушы сәулеленуді пайдалануды болдырмауға;

6) топырақ құнарлылығын сақтау және молықтыру;

7) жаңартылмайтын табиғи ресурстарды пайдалануды азайтуға;

8) жабайы өсімдіктерді өңдеудің химиялық әдістерін алып тастау;

9) өсімдіктер мен жануарлардан алынатын қалдықтар мен жанама өнімдерді екінші рет пайдалану, егер олар органикалық өндіріс жағдайында алынған болса;

10) өндіріс үшін органикалық өнімнің нақты түрін таңдаған кезде экологиялық жүйелерді сақтау;

11) өсімдіктердің зиянкестеріне, арамшөптер мен ауруларға төзімді тиісті ауыспалы егістерін, өсімдік түрлері мен сорттарын іріктеуді қоса алғанда, профилактикалық іс-шаралар арқылы өсімдіктерді қорғау;

12) өсімдіктерді зиянкестерден, арамшөптерден және өсімдіктер ауруларынан қорғаудың механикалық, биологиялық және физикалық әдістерін қолдану;

13) табиғи иммунитетті ынталандыратын табиғи мінез-құлықтарын ескере отырып, тиісті жайлар мен жайылым жағдайларын қамтамасыз ету арқылы жануарлардың денсаулығына қамқорлық жасау;

14) жергілікті жағдайларға бейімделген тұрақты түрлерді, өсімдік сорттары мен жануарлар тұқымдарын іріктеу;

15) органикалық өнімдерді өндіруден, сондай-ақ табиғи жолмен алынған заттардан тұратын жануарлардан алынған жемшөп пен жемшөп қоспаларын пайдалану.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекс 408-бабының бірінші бөлігінің диспозициясы көрнекі сипатқа ие және басқа нормативтік құқықтық актіге жатады. Құқық бұзушылықтың осы түрінің объективті жағын құрайтын әрекеттер айтарлықтай әр түрлі.

Мысалы, Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрінің 2016 жылғы 23 мамырдағы № 230 бұйрығымен бекітілген "Органикалық өнімді өндіру және айналымы ережелерін" 12-тармағына сәйкес, органикалық өсіру топырақтағы органикалық материалдардың мөлшерін қолдайтын немесе көбейтетін топырақты өсіру және өсіру әдістерін қолданады. топырақтың тұрақтылығы мен биологиялық әртүрлілігін арттыру, топырақтың тығыздалуы мен эрозияға ұшырауы, деградация процестерінің дамуына жол бермейді.

"Органикалық өнімді өндіру және айналымы ережелерінің" 19-тармағында " топырақтың құнарлылығы мен биологиялық белсенділігі органикалық ауылшаруашылық жүйесінде алынған және компостинг немесе анаэробты ашыту кезеңінен өткен, топырақтың жақсартқыш заттары мен жануарлар мен өсімдіктерден алынатын заттарды қолдану арқылы жоғарылатылады:

1) органикалық өнім өндіретін шаруашылықтардан алынған қоқыс, құстардың жиналуы - жинауға дейін 120 күнтізбелік күн бұрын топыраққа қолданған кезде биотермиялық өңдеуден кейін;

2) органикалық өнім өндіретін шаруашылықтардан алынған қоқыссыз, қоқыссыз қалдықтар зарарсыздандырудан және залалсыздандырудан кейін қолданылады;

3) тұрмыстық тамақ қалдықтары - фракциядан және биотермиялық өңдеуден кейін;

4) шымтезек - синтетикалық қоспалар қосылған шымтезектен басқа.

"Органикалық өнімді өндіру және айналымы ережелерінің" 26-33-тармақтарына сәйкес, жануарлардың селекциясы олардың тұқымдары мен түрлерінің белгілі бір ауданда өсіру үшін жарамдылығын және органикалық өндіріс жүйесінде ескеріледі. Органикалық өндіріске арналған өндіріс бөлігіндегі жануарлар, сондай-ақ осындай жануарлардың өнімдері өтпелі кезеңнен кейін органикалық өндіріс санатына ауыстырылады.

Жануарларға жайылымдарға, жайылымдық жерлерге немесе жаяу жүргіншілерге, соның ішінде ішінара жабылған қаламдармен және оларды барлық жағдайларда қолдануға мүмкіндік беріледі. Органикалық өндіріс үшін өсірілетін малдарды жаю кем

дегенде алты ай бойы органикалық өндірісте пайдаланылмайтын заттармен өңделмеген жерлерде жүзеге асырылады.

Дәстүрлі әдіспен өсірілген жануарлар, олар нақты бөлінген жағдайда, бір үй ауласында органикалық өндіріс үшін өсірілген жануарлармен бірге табылады. Дәстүрлі тәсілмен өсірілетін жануарлар органикалық өндіріс үшін өсірілетін жануарлардан бөлек жайылады.

Бір жайылымдық аймақтан екінші жайылымға жаңа жайылымға барғанда жануарларды жайылымдарда органикалық өндіріс талаптарына сай келмейтін жайылымдарға жіберуге болады. Шөп өсірушілер үшін жемнің кемінде 50% -ы өз өндірісінен дайындалады немесе сол аймақтағы органикалық өндіріспен айналысатын басқа шаруашылықтар өндіреді.

"Органикалық өнімдерді өндіру және олардың айналымы ережелерінің" 53-тармағында құстардың органикалық өндіріс үшін өндірістік бөлмеде ұсталуы көрсетілген:

1) жарықтары жоқ еденмен, төсек материалымен (сабан, ағаш үгіндісі, құм немесе шымтезек);

2) құстардың саны мен салмағына сәйкес алқаптармен жабдықталған;

3) құстардың көлеміне сәйкес келетін, кіретін және шығатын саңылаулары бар, құстың еркін серуендеу аймақтарына еркін кіруін қамтамасыз етеді.

"Азық-түлік қауіпсіздігі туралы" Қазақстан Республикасының 2007 жылғы 21 шілдедегі № 301 Заңының 26-1-бабының 1-тармағына сәйкес, органикалық тамақ өнімдерін өндіру Қазақстан Республикасының органикалық өнімдер өндірісі саласындағы заңнамасының талаптарына сәйкес жүзеге асырылады.

"Азық-түлік қауіпсіздігі туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 1-бабы 22-1) тармақшасында "органикалық тамақ өнімдері" "органикалық өнімдерді өндіру ережелеріне сәйкес алынған, азық-түлік ингредиенттерінің кемінде тоқсан бес пайызын құрайтын өңделген тамақ өнімдерін білдіреді. "соңғы өнімдегі қалған ингредиенттердің ең көп мөлшері барлық ингредиенттердің (жеуге болатын тұз бен судан басқа) массасының бес пайызынан аспайды."

Қылмыстың субъективті жағы бұл әрекетті қасақана немесе немқұрайлылық түрінде де жасауға болатындығымен сипатталады.

Құқықбұзушылықтың субъектісі арнайы - органикалық өнімді өндіруші - органикалық өнімді өндірумен (кұрумен), өндірумен айналысатын жеке немесе заңды тұлға (жеке тұлғалар, шағын бизнес немесе коммерциялық емес ұйымдар, орта бизнес, ірі бизнес).

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 408-бабының 2-бөлігінде қосымша белгіні қоспағанда, түсіндірілген мақаланың бірінші бөлігіне тән құқық бұзушылықтың элементтері (объект, объективтік жағы, субъективтік жағы, субъектісі) бар - әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде осы әрекетті жасау.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 701-бабына сәйкес халықтың санитарлық-эпидемиологиялық салауаттылығы саласындағы бақылауды және қадағалауды жүзеге асыратын органдар Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 408-1-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды. Халықтың санитарлық-эпидемиологиялық салауаттылығы саласындағы мемлекеттік органның басшысы, оның орынбасарлары, аумақтық бөлімшелердің басшылары және олардың орынбасарлары әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және әкімшілік жаза қолдануға құқылы.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 729-бабының бірінші және екінші бөліктеріне сәйкес облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың, ауданның, облыстық маңызы бар қаланың жергілікті атқарушы органы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 408-1-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды. Облыс, республикалық маңызы бар қала және астана, аудан (республикалық, облыстық маңызы бар қала және астана) әкімі және оның орынбасарлары әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және әкімшілік жаза қолдануға құқылы.

Соттар қарайтын әкімшілік құқық бұзушылық туралы ӘҚБтК 804-бабы бірінші бөлігінің 22) және 50) тармақшаларында әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамаларды уәкілетті лауазымды адамдар жасауға құқылы:

- санитарлық-эпидемиологиялық қадағалау органдары (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 408-1 бабы);

- облыстардың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың, аудандардың, облыстық маңызы бар қалалардың жергілікті атқарушы органдары (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 408-1 бабы).

23-тарау. БІЛІМ БЕРУ, ДЕНЕ ШЫНЫҚТЫРУ ЖӘНЕ СПОРТ САЛАСЫНДАҒЫ ӘКІМШІЛІК ҚҰҚЫҚ БҰЗУШЫЛЫҚ

Қазақстан Республикасы Конституциясының 30-бабында азаматтарға мемлекеттік оқу орындарында тегін орта білім алуға кепілдік берілген. Орта білім міндетті болып табылады. Азамат мемлекеттік жоғары оқу орнында конкурстық негізде ақысыз жоғары білім алуға құқылы.

Жеке меншік оқу орындарында ақылы оқу заңнамада белгіленген негіздер мен тәртіпте жүзеге асырылады. Мемлекет міндетті білім беру стандарттарын белгілейді. Кез келген оқу орнының қызметі осы стандарттарға сәйкес келуі керек.

Қазақстан Республикасы Конституциясының 37-бабына сәйкес, Қазақстан Республикасының азаматтары тарихи-мәдени мұраны сақтау, тарихи және мәдени ескерткіштерді сақтау туралы қамқорлық жасауға міндетті.

Көрсетілген конституциялық құқықтар мен құндылықтар салалық заңнамада олардың құқықтық қорғалуын табады, олардың бірі әкімшілік құқық бұзушылық туралы заңнама.

Тек бір ғана 409-баптан тұратын Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 23-тарауында бірден екі салада әкімшілік жауапкершілік қарастырылған: білім беру және дене шынықтыру, спорт.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 409-бабында әкімшілік құқық бұзушылықтың 14 элементі бар. Әкімшілік құқық бұзушылықтың алғашқы 10 құрамы - білім беру саласындағы, қалған 4 құрылым - дене тәрбиесі және спорт саласындағы актілер.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 23-тарауының 409-бабының диспозициясы сипатқа ие және актіні дұрыс саралау үшін басқа нормативтік құқықтық актілерге сілтеме жасайды: Қазақстан Республикасының 2007 жылғы 27 шілдедегі № 319-III Заңы "Білім туралы", "Педагогикалық этиканың ережелері", қолданыстағы бұйрықпен бекітілген. Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2016 жылғы 8 қаңтардағы № 9, "Тиісті типтегі білім беру ұйымдары қызметінің үлгілік қағидалары", Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2016 жылғы 14 қаңтардағы № 26 бұйрығымен бекітілген "Орта білім беру ұйымдарына міндетті мектеп формасына қойылатын талаптар", Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2018 жылғы 30 қазандағы № 595 бұйрығымен бекітілген, "Техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім беру ұйымдарының түрлері қызметінің үлгілік қағидалары", Білім және ғылым министрінің бұйрығымен бекітілген Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2013 жылғы 16 қазандағы № 420 бұйрығымен бекітілген "Балаларға арналған үздіксіз білім беру ұйымдары қызметінің типтік ережелері", 2013 жылғы 11 қыркүйектегі № 369, "Жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдары қызметінің үлгілік қағидалары", Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2013 жылғы 14 маусымдағы № 228 бұйрығымен бекітілген "Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2013 жылғы 14 ақпандағы № 66 бұйрығымен бекітілген" Арнайы білім беру ұйымдарының түрлері қызметінің үлгілік ережелері " мамандандырылған білім беру ұйымдарының түрлері туралы "Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2013 жылғы 19 шілдедегі № 289 бұйрығымен бекітілген және т.б.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 23-тарауының 409-бабында көзделген құқық бұзушылар актілерінің біліктілік деңгейінің күрделілігі білім беру, дене шынықтыру және спорт саласы көптеген заңнамалық актілермен реттелетіндігімен анықталады.

Мысалы, Қазақстан Республикасы Конституциясының 30-бабының 4-тармағын орындау кезінде "мемлекет жалпыға бірдей міндетті білім стандарттарын белгілейді. Кез-келген оқу орнының қызметі осы стандарттарға сәйкес келуі керек ". Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2018 жылғы 31 қазандағы № 604 бұйрығымен сегіз стандарт бекітілді:

1) мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың мемлекеттік жалпыға міндетті стандарты;

- 2) бастауыш білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарты;
- 3) негізгі орта білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарты;
- 4) орта білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарты;
- 5) техникалық және кәсіптік білімнің жалпыға бірдей міндетті мемлекеттік стандарты;
- 6) орта білімнен кейінгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарты;
- 7) жоғары білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарты;
- 8) жоғары оқу орнынан кейінгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарты.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 23-тарауының ерекшелігі сол, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 409-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істердің қарауының көп салалы болуы.

Сонымен, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 684-бабының 1-бөлігіне сәйкес мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 409-бабында (жеті және 7-1-бөліктерінде) қарастырылған әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 685-бабының 1-бөлігіне сәйкес ішкі істер органдары Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 409-бабында (3-1-бөлігінде) қарастырылған әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды. Сонымен бірге, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 685-бабының 2-бөлігінде ішкі істер органдарының атынан әкімшілік істердің әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға құқығы бар және Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 409-бабында (3-1-бөлігінде) көзделген әкімшілік жазалар - бөлім бастықтары, полиция бөлімшелері, әкімшілік бөлімдерінің басшылары қарастырылған, көші-қон полициясы, ауданның жергілікті полиция қызметі (қалалық, қаладағы аудан) және олардың орынбасарлары.

Облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың, ауданның, облыстық маңызы бар қаланың жергілікті атқарушы органы 409-бапта (сегізінші, тоғыз, он бірінші және он бірінші бөліктерінде) (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 729-бабының бірінші бөлігі) көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды. Аудандық маңызы бар қалалардың, қалалардың, ауылдардың, ауылдық округтердің әкімдері әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 409-бабында (сегізінші, тоғызыншы, оныншы және он бірінші бөліктерінде) (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 729-бабының 3-бөлігі) көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтар үшін әкімшілік жаза қолдануға құқылы.

Сонымен қатар, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 730-бабының 1-бөлігіне сәйкес білім беру саласындағы уәкілетті орган 409-бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы

кодекстің бірінші, екі, үш, төрт, бес және алты бөліктері). Білім беру саласындағы уәкілетті органның басшысы және оның орынбасарлары, білім саласындағы уәкілетті органның аумақтық органдарының басшылары және олардың орынбасарлары әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және әкімшілік жаза қолдануға құқылы (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 730-бабының 2-бөлігі).

409-бап. Қазақстан Республикасының білім беру, дене шынықтыру және спорт саласындағы заңнамасын бұзу

1. Педагог қызметкердің міндеттері мен педагогикалық этика нормаларын орындамауы немесе тиісінше орындамауы -

жеке тұлғаларға ескерту жасауға немесе бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Ата-аналарының немесе өзге де заңды өкілдерінің Қазақстан Республикасының білім саласындағы заңнамасында көзделген міндеттерді орындамауы немесе тиісінше орындамауы -

ескерту жасауға немесе бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

3. Егер білім беру ұйымының басшысы немесе басқа лауазымды адамы өзіне жүктелген немесе ұқыпсыз қарым-қатынас салдарынан өз міндеттерін орындамаса немесе тиісінше орындамаса, егер бұл оқу-тәрбие процесінде оқушылардың, студенттердің және білім беру ұйымдарының қызметкерлерінің денсаулығына шамалы зиян келтірсе, -

елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

3-1. Баспана, сондай-ақ білім беру ұйымдарының қызметкерлері (субъектілері) білім беру ұйымдарындағы заңсыз іс-әрекеттер (әрекетсіздік) фактілері туралы құқық қорғау органдарына хабарламауы, сондай-ақ оқушылардың олар туралы білуі немесе оларға қарсы білім беру ұйымынан тыс заңсыз әрекеттері (әрекетсіздігі) туралы фактілер. актілерде жазаланатын қылмыстық әрекеттің белгілері болмаса, -

жеке тұлғаларға - бес, лауазымды адамдарға - он айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

4. Білім беру ұйымдарының төмендегідей талаптарды бұзуы:

1) білім беру ұйымдары қызметінің стандартты ережелерін сақтамау;

2) білім беру ұйымына қабылдаудың стандартты ережелерін сақтамау;

3) білім беру ұйымдарының типі бойынша студенттерді ауыстыру және қалпына келтірудің типтік ережелерін сақтамау;

4) білім беру ұйымдарында білім алушыларға академиялық демалыс берудің типтік ережелеріне сәйкес келмеуі;

5) жоғары оқу орындарының профессорлық-оқытушылық құрамы мен ғылыми қызметкерлерінің лауазымдарын конкурстық түрде алмастырудың үлгілік ережелеріне сәйкес келмеуі -

Лицензияның қолданылуын тоқтата отырып, лауазымды адамдарға он мөлшерінде, шағын бизнес субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға он бес, орта бизнес үшін жиырма, ірі бизнес үшін жиырма бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

5. Білім беру ұйымдарында саяси партиялардың ұйымдық құрылымдарының құрылуы және қызметі -

лауазымды адамдарға, шағын бизнес субъектілеріне он, ал орта бизнеске он бес, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне жиырма айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

6. Көрсетілетін білім беру қызметтерінің мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандартының талаптарына сәйкес келмеуі, сондай-ақ мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандарттарының талаптарын өзге де бұзушылықтар -

лауазымды адамдарға, шағын бизнес субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға лицензияның қолданылуын тоқтата отырып, он бес, орта бизнес үшін жиырма, ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін отыз есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

7. Осы баптың алтыдан алты бөліктерінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекеттер (әрекетсіздік) -

жеке тұлғаларға - жиырма, лауазымды адамдарға - отыз, шағын бизнес субъектілері немесе коммерциялық емес ұйымдар үшін - қырық, орта бизнес үшін - елу, ірі бизнес үшін - алпыс айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады. рұқсаттан айыру.

7-1. Осы баптың төртінші бөлігінде көзделген, хабарлама түрінде қызметті жүзеге асыратын білім беру ұйымы әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекет -

лауазымды адамдарға қызметін тоқтата тұра, отыз мөлшерінде, шағын кәсіпкерлік субъектілері немесе коммерциялық емес ұйымдар үшін - қырық, орташа кәсіпкерлік субъектілері үшін - елу, ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін - алпыс айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

7-2. Білім беру ұйымдарының балалардың денсаулығы мен дамуына зиян тигізетін ақпаратқа қол жетімділігін шектеуге арналған байланыс операторларының қызметін пайдалана отырып, студенттер мен оқушылардың Интернетке қол жеткізуін қамтамасыз ету жөніндегі талаптарын сақтамауы -

лауазымды адамдарға он айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

8. Сабақтар мен жарыстар өтетін орындарды спорттық жабдықтармен және жабдықтармен қамтамасыз ету жөніндегі талаптарды сақтамау -

заңды тұлғаларға жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

9. Дене шынықтыру-сауықтыру, мемлекет меншігіндегі спорт объектілерін баламалы спорттық-сауықтыру, спорттық ғимараттар құрмай жою, олардың мақсаты мен функционалдық мақсатын өзгерту -

лауазымды адамдарға бес жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

10. Спорттық іс-шараларға қатысушыларға медициналық көмек көрсету жөніндегі талаптардың сақталмауы және нормативтік талаптарға сәйкес медициналық тексеруден өтпеген спортшылардың оларға жіберілуі -

заңды тұлғаларға бес жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

11. Осы баптың оныншы бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекет, -

мың айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. "Білім туралы" Қазақстан Республикасының 2007 жылғы 27 шілдедегі № 319-III Заңының 50-бабының 2-тармағына сәйкес "мемлекет мұғалімдердің қоғамдағы ерекше мәртебесін мойындайды және кәсіби қызметке жағдай жасайды".

"Білім туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 51-бабының 1-тармағына сәйкес тиісті профильдегі арнайы педагогикалық немесе кәсіптік білімі бар адамдарға педагогикалық қызметпен айналысуға рұқсат етіледі.

Білім беру ұйымдарында жұмыс істеуге рұқсат етілмейді:

- 1) медициналық қарсы көрсетілімдері бар;
- 2) психиатриялық және (немесе) наркологиялық диспансерде тіркелген;
- 3) Қазақстан Республикасының Еңбек кодексінде көзделген шектеулер негізінде.

Қазақстан Республикасының 2015 жылғы 23 қарашадағы № 414-V ЗРК Еңбек кодексінің 26-бабы 2-тармағының 3) тармақшасында "білім беру, тәрбиелеу және дамыту, демалу мен сауықтыруды ұйымдастыру, дене шынықтыру және спорт, медициналық қолдау, әлеуметтік қызмет саласындағы ұйымдарда кәмелетке толмағандардың қатысуымен қызметтерге, мәдениетке және өнерге соттылығы бар немесе қылмыстық қудалаудан өткен адамдарға жол берілмейді (қылмыстық қудалау 1) және 2) тармақшалардың негізінде тоқтатылған адамдарды қоспағанда). Қазақстан Республикасының Қылмыстық іс жүргізу кодексінің 35-бабы) қылмыстық құқық бұзушылықтар үшін: кісі өлтіру, денсаулыққа қасақана денсаулыққа және адамгершілікке, сексуалдық тұтастыққа, экстремистік немесе террористік қылмыстарға, адам саудасына қасақана зиян келтіру".

"Білім туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 51-бабының 3 және 5-тармақтарында мұғалім:

1) өзінің кәсіби құзыреті саласында тиісті теориялық және практикалық білім мен оқытушылық дағдыларға ие болуы;

2) мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандарттарының талаптарына сәйкес көрсетілетін білім беру қызметтерінің сапасын қамтамасыз етуге;

3) студенттерді жоғары адамгершілікке, ата-ананы құрметтеуге, этномәдени құндылықтарға, айналадағы әлемге құрмет рухында тәрбиелеу;

4) оқушылардың өмірлік дағдыларын, құзіреттілігін, дербестігін, шығармашылық қабілеттерін дамыту;

5) өзінің кәсіби шеберлігін, зияткерлік, шығармашылық және жалпы ғылыми деңгейін үнемі жетілдіруге;

6) кемінде бес жылда бір рет аттестаттаудан өтуге;

7) педагогикалық этика нормаларын сақтауға;

8) студенттердің, оқушылар мен олардың ата-аналарының немесе басқа заңды өкілдерінің ар-намысы мен қадір-қасиетін құрметтеуге;

9) студенттердің, оның ішінде студенттерге қатысты жасаған немесе құқық бұзушылық жасау фактілері туралы білім беру ұйымының шегінен тыс болған құқық бұзушылықтар туралы құқық қорғау органдарына дереу хабарлауға;

10) қиын өмірлік жағдайдағы баланы анықтаған сәттен бастап бір жұмыс күні ішінде кәмелетке толмағандар арасындағы құқық бұзушылықтың, қараусыздықтың және панасыздықтың алдын алу жүйесі туралы билік органдарына хабарлайды.

Мұғалім міндеттерін бұзғаны және мұғалімнің беделіне нұқсан келтіретін құқық бұзушылық жасағаны үшін Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес жауапкершілікке тартылуы мүмкін.

Оқытушыларға оқу процесін саяси үгіт-насихат, діни насихаттау мақсатында пайдалануға немесе студенттерді Қазақстан Республикасының Конституциясы мен Қазақстан Республикасының заңнамасына қайшы келетін әрекеттерді жасауға шақыруға тыйым салынады.

Әрекет етуші бұйрықпен бекітілген Педагогикалық этика ережелерінің 5-7 тармақтарында Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2016 жылғы 8 қаңтардағы № 9 бұйрығымен педагогикалық этиканың негізгі қағидаттары:

1) адал ниет:

мұғалімнің ар-ожданы оның оқыту мен тәрбие нәтижесіне деген жауапкершілігін, оның іс-әрекетіне түзетулер енгізе алу қабілеттілігін, сыни және ойлау қабілетінің дамыған қабілетін, оқушылардың, ата-аналардың, әріптестердің кез-келген пікіріне ашықтықты білдіреді;

2) адалдық:

мұғалімнің адалдығы оның бағалау қызметінің ашықтығын, өзі құрған білім беру ортасының ашықтығын білдіреді. Адалдық мұғалімге оқушының, оның ата-анасының (заңды өкілдерінің), әріптестерінің құқықтарын бұзуға тыйым салады;

3) жеке адамның ар-намысы мен қадір-қасиетін құрметтеу:

Мұғалім оқушының, ата-ананың, оның кәсіби назарының объектісіне айналған адамдармен, олармен қарым-қатынаста әдепті және құрметпен құрметтейді. Ол баланың дамуына шын жүректен тілек айтады, әрдайым оның көмегіне жүгінуге дайын, оқушының жетістіктерін (сәтсіздіктерін) бағалауда нәзіктік танытады.

Оқу процесінің қатысушыларына қатысты физикалық, моральдық және психикалық зорлық-зомбылық әдістерін қолдануға жол берілмейді;

4) жалпыадамзаттық құндылықтарды құрметтеу:

Жалпыға ортақ құндылықтардың басымдығын мойындай отырып, мұғалім әр ұлттық мәдениеттің ерекшеліктерін, құндылықтары мен қадір-қасиеттерін құрметтейді.

Оқытушы ұлтаралық қатынастар мәдениетін қалыптастырады, студенттерден жасына, жынысына, тіліне, ұлтына, дініне, азаматтығына, шығу тегіне, әлеуметтік, лауазымдық немесе мүліктік жағдайына немесе кез-келген басқа жағдайға қарамастан барлық ұлттардың және барлық адамдардың құқықтары мен қадір-қасиеттерін құрметтеу сезімін оятады;

Мұғалім мектеп ұжымында сенім мен сыйластық ахуалын құруға өз үлесін қосады;

5) кәсіби ынтымақтастық:

мұғалім мамандықтың беделіне қамқорлық жасайды, әріптестерінің ар-намысы мен қадір-қасиетін құрметтейді, мұғалімнің беделіне нұқсан келтіретін әрекеттерге жол бермейді.

Әріптестерінің сеніміне қиянат жасауға, кәсіптік міндеттерін орындауға кедергі келтіруге, зиян келтіруге қандай-да бір жолмен жол берілмейді. Мұғалім әріптестеріне теориялық және әдістемелік дағдыларды жоғарылатуда, шығармашылық қабілеттерін дамытуда көмектеседі, қиын жағдайда әріптестерінің көмегіне жүгінеді. Кәсіби ынтымақтастық әділетсіздік пен әділетсіздікті ақтай алмайды;

6) кәсіби дамудың үздіксіздігі.

Оқытушы өзінің кәсіби шеберлігін, зияткерлік, шығармашылық және жалпы ғылыми деңгейін жетілдіреді.

Өз қызметінде профессор-оқытушылар құрамы:

1) студенттер мен оқушыларды жоғары адамгершілік рухында, ата-анаға, этномәдени құндылықтарға, сыртқы әлемге құрмет рухында тәрбиелеуге ықпал ету;

2) Қазақстан Республикасының педагог қызметкерінің жоғары атақ-дәрежесін түсіретін іс-әрекеттер жасауға жол бермейді;

3) өз қызметтік міндеттерін адал және тиімді орындауға;

4) өзінің кәсіби шеберлігін үнемі жетілдіріп отырады, өзін-өзі тәрбиелеумен және өзін-өзі жетілдірумен белсенді айналысады;

5) еңбек тәртібін қатаң сақтауға;

6) білім беру ұйымының меншігіне қамқорлық жасайды және оны жеке мақсаттар үшін пайдаланбайды;

7) сыбайлас жемқорлықтың алдын-алу үшін жеке басының мінез-құлқымен адалдық, бейтараптық және әділеттіліктің үлгісін көрсетеді;

8) қызметтік ақпаратты жеке және өзге де жеке мақсаттар үшін пайдалануға жол бермейді;

9) жеке мысалмен, ұжымда тұрақты және жағымды моральдық-психологиялық ахуалдың қалыптасуына ықпал етуге;

10) қызметтік міндеттерін орындау кезінде киімнің іскерлік стилін ұстануға міндетті.

Оқу процесінің қатысушыларымен, оқытушылар құрамымен қарым-қатынаста:

1) адамның жасына, жынысына, ұлтына, дініне, азаматтығына, шығу тегіне, әлеуметтік, лауазымдық және мүліктік жағдайына немесе кез келген басқа жағдайларға қарамастан адамның құқықтарын, ар-намысы мен қадір-қасиетін құрметтеуге;

2) білім беру процесіне қатысушыларға қатысты қаржылық және өзге де бопсалау фактілеріне жол бермеуге, олардың әріптестері тарапынан мұндай әрекеттерді жасыруға күш салуға;

3) өз іс-әрекеттері арқылы олар қоғам тарапынан ақылға қонымды сын тудырмайды, оған шыдамдылық танытады, кемшіліктерді жою және кәсіби қызметін жетілдіру үшін сындарлы сынды пайдаланады;

4) оқу процесіне қатысушыларға кәсіби қолдау көрсетуге міндетті.

Әріптестермен, оқытушылар құрамымен қарым-қатынаста:

1) жалпы қабылданған моральдық-этикалық нормаларды сақтауға, сыпайы және дұрыс болуға;

2) басқа мұғалімнің кәсіби біліктілігіне көпшілік алдында күмән келтірмеңіз.

Сонымен, құқық бұзушылықтың объективтік жағы педагогикалық этиканың міндеттері мен нормаларын орындамағаны немесе тиісінше орындамағаны үшін іс-әрекетте (әрекетсіздікте) көрінеді.

Әкімшілік құқық бұзушылықтың түсіндірілген құрамының объектісі - бұл өз міндеттерін орындау барысында және педагогикалық қызметкердің этика нормаларын сақтауда туындайтын құқықтық қатынастар.

Әкімшілік құқық бұзушылықтың субъектісі арнайы - ол мұғалім. "Білім туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 50-бабының 1-тармағына сәйкес "мұғалімдер құрамына білім беру ұйымдарында, сондай-ақ білім беру бағдарламаларын іске асыратын басқа ұйымдарда студенттер мен тәрбиеленушілерді оқыту мен тәрбиелеумен байланысты білім беру қызметімен айналысатын адамдар кіреді. Мемлекеттік мекемелер мен мемлекеттік кәсіпорындардың құқықтық нысанында құрылған мемлекеттік білім беру ұйымдарының оқытушылары мемлекеттік қызметшілер болып табылады (әскери, арнаулы атағы, сыныптық шені бар әскери, арнаулы оқу орындарының қызметкерлері мен әскери қызметкерлерін қоспағанда).

Түсіндірілген қылмыстың субъективтік жағы ниет түрінде көрінеді.

2-бөлім. Құқық бұзушылықтың объектісі - ата-аналардың немесе өзге де заңды өкілдерінің Қазақстан Республикасының білім беру саласындағы заңнамасында көзделген міндеттемелерді орындауы нәтижесінде туындайтын қоғамдық-құқықтық қатынастар.

Құқықбұзушылықтың объективтік жағы ата-аналары немесе өзге де заңды өкілдері Қазақстан Республикасының білім саласындағы заңнамасында көзделген міндеттемелерді орындамауы немесе тиісінше орындамағанымен көрінеді.

"Білім туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 49-бабының 2-тармағына сәйкес " ата-аналар мен басқа заңды өкілдер:

1) балалардың өмір сүруі және оқуы үшін салауатты және қауіпсіз жағдайлар жасау, олардың зияткерлік және дене күштерінің дамуын, адамгершілік қалыптасуын қамтамасыз ету;

2) жалпы білім беретін мектепте балаларды одан әрі сәйкестендірумен мектепке дейінгі білім беруді қамтамасыз етеді;

3) білім беру ұйымының жарғысында айқындалған ережелерді сақтауға;

4) балалардың оқу орнындағы сабаққа қатысуын қамтамасыз ету;

5) білім беру ұйымдары қызметкерлерінің ар-намысы мен қадір-қасиетін құрметтеуге;

6) білім беру саласындағы уәкілетті орган белгілейтін міндетті мектеп формасына қойылатын талаптарды сақтауға;

7) білім беру ұйымы белгілеген киім үлгісін сақтауға".

Сонымен, Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2016 жылғы 14 қаңтардағы №26 бұйрығымен бекітілген "Орта білім беру ұйымдарына арналған міндетті мектеп формасына қойылатын талаптар" -ның 21-тармағына сәйкес " ата-аналар және басқа да заңды өкілдер оқушылардың орта білім беру ұйымдарында бекітілген мектеп формаларын киюін қамтамасыз етеді".

Қылмыстың субъективтік жағы ниет немесе немқұрайлылық түрінде көрінеді.

Қылмыстың субъектісі арнайы - ата-аналар немесе басқа заңды өкілдер.

3-бөлім. Құқық бұзушылықтың екі объектісі-бұл:

- оқу-тәрбие процесі кезінде білім беру ұйымының басшысы немесе басқа лауазымды адамы өз міндеттерін орындау кезінде туындайтын әлеуметтік-құқықтық қатынастар;

- оқушылардың, студенттердің және білім беру ұйымдарының қызметкерлерінің денсаулығы.

Түсіндірілген корпус қылмысының объективтік жағы оқу және тәрбие процесі кезінде білім беру ұйымының басшысы немесе басқа лауазымды адамының міндеттерін орындамауы немесе тиісінше орындамағанымен көрінеді.

Сонымен, "Білім туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 45-бабының 3-тармағына сәйкес, "білім беру ұйымының басшысы Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен:

1) білім алушылардың, оқушылардың, білім беру ұйымдарының қызметкерлерінің құқықтары мен бостандықтарының бұзылуы;

2) өз құзыретіне жүктелген функциялардың орындалмауы;

3) мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандартының талаптарын бұзу;

4) білім беру процесінде студенттердің, оқушылардың және білім беру ұйымдарының қызметкерлерінің өмірі мен денсаулығы;

5) қаржылық-экономикалық қызметтің, оның ішінде материалдық және ақшалай қаражаттарды мақсатсыз пайдалану;

б) нормативтік құқықтық актілерде және еңбек шартының талаптарында көзделген өзге де бұзушылықтар. "

Қазақстан Республикасының "Білім туралы" Заңының 48-бабының 6-тармағына сәйкес "білім беру ұйымдарында оқыту, тәрбиелеу, жұмыс және демалу үшін салауатты және қауіпсіз жағдайлар жасау үшін жауапкершілік олардың жетекшілеріне жүктеледі"

Бұл қылмыстың құрамы заттық сипатқа ие, яғни. Білім беру ұйымының басшысы немесе басқа лауазымды адамының міндеттерін орындамауы немесе тиісінше орындамауы оқу-тәрбие процесі кезінде оқушылардың, студенттердің және білім беру ұйымдарының қызметкерлерінің денсаулығына шамалы зиян келтіруі керек.

Қазақстан Республикасы Әділет министрінің 2017 жылғы 27 сәуірдегі № 484 бұйрығымен бекітілген "Сот сараптамалары мен сот-сараптамалық зерттеулерді ұйымдастыру және өткізу ережелерінің" 383-тармағына сәйкес "денсаулыққа зиян дегеніміз - бұл органдардың (тіндердің) анатомиялық тұтастығын немесе олардың физиологиялық функцияларын бұзу (дене жарақаты).) немесе қоршаған ортаның әртүрлі факторларының әсерінен туындаған аурулар немесе патологиялық жағдайлар: механикалық, физикалық, химиялық, биологиялық, психогендік, сонымен бірге туындаған салдарлар е денсаулығына немесе өлімге әкелетін медициналық көмек көрсетудегі ақаулардың салдарынан".

Осы Ереженің 390 және 391-тармақтарына сәйкес денсаулыққа келтірілген зиянның ауырлығына сот-медициналық сараптаманы сарапшы медициналық куәландыру арқылы жүзеге асырады. Денсаулыққа келтірілген зиянның ауырлығын тексеру медициналық құжаттарға сәйкес (стационарлық карта, амбулаториялық науқастың картасы (пациент) картасы және басқа да медициналық құжаттар) зақымданудың сипаты мен оның клиникалық барысы туралы толық мәліметтерді қамтитын құжаттардың толық пакеті болған кезде де жүргізілуі мүмкін.

Субъективтік жағы құқық бұзушылық абайсыздықпен жасалатындығында, денсаулыққа аздап зиян келтіру басшының немесе басқа лауазымды адамның өз

міндеттерін орындауға немқұрайлы немесе немқұрайлы қарауы нәтижесінде келтірілген.

Құқық бұзушылықтың субъектісі арнайы - білім беру ұйымының басшысы немесе басқа лауазымды тұлғасы.

3-1 бөлім. Құқық бұзушылықтың объектісі - білім беру ұйымдарындағы заңсыз іс-әрекеттер (әрекетсіздік) фактілері туралы, сондай-ақ студенттердің олар туралы білгені немесе оларға қарсы білім беру ұйымынан тыс заңсыз әрекеттері (әрекетсіздігі) туралы құқық қорғау органдарына хабарлау міндеттемесінен туындайтын қоғамдық-құқықтық қатынастар.

Сонымен, "Білім туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 51-бабы 3-тармағының 9) тармақшасына сәйкес мұғалім "студенттерге, оның ішінде студенттерге қатысты жасалған немесе ұйымнан тыс жерлерде осындай құқық бұзушылықтардың жасалғаны туралы оларға белгілі болған қылмыстық құқық бұзушылық фактілері туралы құқық қорғау органдарына дереу хабарлауы керек".

Құқықбұзушылықтың объективті жағы - білім беру ұйымдарындағы заңсыз әрекеттер (әрекетсіздік) туралы, қылмыстық құқық бұзушылықтың белгілері, сондай-ақ студенттер білім беру ұйымынан тыс жерлерде заңсыз әрекеттер (әрекетсіздік) туралы білетін немесе оларға қатысты болған фактілер туралы, егер бұл актілер болмаса, құқық қорғау органдарына баспана беру немесе хабарламау.

Әкімшілік жауапкершілікке тартудың шарты, егер бұл актілерде қылмыстық жазаланатын әрекеттің белгілері болмаса, заңсыз әрекеттер (әрекетсіздік) фактілері туралы нақты хабарламау.

2014 жылғы 3 шілдедегі № 226-V ЗРК Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің 10-бабының 1, 2, 3-бөліктеріне сәйкес, қоғамдық қауіптілік пен жазаланушылық дәрежесіне байланысты қылмыстық құқық бұзушылықтар қылмыстар мен қылмыстық құқық бұзушылықтарға бөлінеді. Қылмыс - айыппұл, түзету жұмыстары, қоғамдық қызметке тарту, бас бостандығын шектеу, бас бостандығынан айыру немесе өлім жазасы түріндегі жаза қолдану қаупі бар осы Кодексте тыйым салынған кінәлі әлеуметтік қауіпті әрекет (әрекет немесе әрекетсіздік).

Қылмыстық құқық бұзушылық дегеніміз - үлкен қоғамдық қауіпті тудырмайтын, адамға, ұйымға, қоғамға немесе мемлекетке елеулі зиян келтіретін немесе зиян келтіру қаупін туғызатын кінәлі әрекет (әрекет немесе әрекетсіздік), жасалуы айыппұлмен, түзеу жұмыстарымен, қоғамдық қызметке тартылуымен жазаланады, шетелдік немесе азаматтығы жоқ адамды тұтқындау, Қазақстан Республикасынан шығару.

Субъективтік жағы ниетпен немесе ессіздіктен көрінеді.

Құқық бұзушылықтың субъектісі арнайы - білім беру ұйымының қызметкері (субъектісі).

4-бөлім. Құқық бұзушылықтың нысаны - білім беру ұйымдарының қызметіне белгіленген тәртіп, білім беру ұйымына қабылдау, білім беру ұйымының түрі бойынша

студенттерді ауыстыру және қалпына келтіру, білім беру ұйымдарында студенттерге академиялық демалыс беру, жоғары оқу орындарының профессорлық-оқытушылық құрамы мен ғылыми қызметкерлерінің лауазымдарын конкурстық түрде алмастыру.

Білім беру ұйымдарының қызметі әртүрлі нормативтік құқықтық актілермен реттеледі, олардың ішінде:

- Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2018 жылғы 30 қазандағы № 595 бұйрығымен бекітілген тиісті типтегі білім беру ұйымдары қызметінің үлгілік қағидалары;

- Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2013 жылғы 11 қыркүйектегі № 369 бұйрығымен бекітілген Техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім беру ұйымдары қызметінің типтік ережелері;

- Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2013 жылғы 16 қазандағы № 420 бұйрығымен бекітілген жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдары қызметінің үлгілік қағидалары;

- Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2013 жылғы 14 маусымдағы № 228 бұйрығымен бекітілген балаларға арналған қосымша білім беру ұйымдарының түрлері қызметінің үлгілік ережелері;

- Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2017 жылғы 14 ақпандағы № 66 бұйрығымен бекітілген арнайы білім беру ұйымдары түрлері қызметінің үлгілік қағидалары;

- Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2013 жылғы 19 шілдедегі № 289 бұйрығымен бекітілген, мамандандырылған білім беру ұйымдары түрлері қызметінің типтік ережелері және т.б.

Білім беруді ұйымдастырудағы қабылдау мәселелері әр түрлі нормативтік құқықтық актілермен реттеледі, олардың ішінде: Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2018 жылғы 9 қазандағы № 553 бұйрығымен бекітілген, орта білімнен кейінгі білім берудің білім беру бағдарламаларын іске асыратын білім беру ұйымдарына оқуға қабылдаудың типтік ережелері, білім беру ұйымдарына оқуға түсудің типтік ережелері. Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2018 жылғы 31 қазандағы № 600 бұйрығымен бекітілген жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білімнің білім беру бағдарламаларын іске асыратын білім беру ұйымдары және т.б.

Меншік түріне және ведомстволық бағыныстылығына қарамастан техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім беру ұйымдарына студенттерді ауыстыру және қалпына келтіру тәртібі Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2015 жылғы 20 қаңтардағы № 19 бұйрығымен бекітілген "Білім алушыларды білім беру ұйымдарының түрлері бойынша ауыстыру және қалпына келтіру ережелерінде" анықталған.

Академиялық демалыстың берілуі әр түрлі нормативтік құқықтық актілермен реттеледі, олардың ішінде: Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2014 жылғы 4 желтоқсандағы № 506 бұйрығымен бекітілген, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім беру ұйымдарында студенттерге академиялық демалыс беру ережелері, бекітілген типтегі білім беру ұйымдары қызметінің үлгілік ережелері. Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2018 жылғы 30 қазандағы № 595 бұйрығымен және т.б.

Мемлекеттік кәсіпорындардағы, мемлекеттік мекемелердегі жоғары оқу орындарының профессорлық-оқытушылық құрамы мен ғылыми қызметкерлерінің лауазымдарын ауыстыру Қазақстан Республикасының Денсаулық сақтау және әлеуметтік даму министрінің 2015 жылғы 25 желтоқсандағы № 1017 бұйрығымен бекітілген Мемлекеттік қызметке қабылдау және мемлекеттік қызметшінің бос лауазымына орналасуға конкурс өткізу ережелерімен реттеледі.

Осылайша, түсіндірілген әкімшілік құқық бұзушылықтың объективтік жағы сәйкессіздікпен көрінетін әрекеттерде (әрекетсіздікте) көрінеді:

- .білім беру ұйымдары қызметінің типтік ережелері;
- .оқу орындарына қабылдаудың типтік ережелері;
- .оқу ұйымдарының типі бойынша студенттерді ауыстыру мен қалпына келтірудің типтік ережелері;
- .білім беру ұйымдарында студенттерге академиялық демалыс берудің типтік ережелері;
- .жоғары оқу орындарының профессорлық-оқытушылық құрамы мен ғылыми қызметкерлерінің лауазымдарын конкурстық түрде алмастырудың типтік ережелері

Субъективтік жағы ниет немесе немқұрайлылық түрінде көрінеді.

Құқық бұзушылықтың субъектісі арнайы - лауазымды тұлға, шағын кәсіпкерлік субъектісі, коммерциялық емес ұйым, орта бизнес субъектісі немесе ірі кәсіпкерлік субъектісі.

5-бөлім. Қылмыстың түсіндірілген құрамы объектісі білім беру ұйымдары қызметінің тәртібіне сәйкес туындайтын қоғамдық-құқықтық қатынастар болып табылады. Қазақстан Республикасының "Білім туралы" Заңының 3-бабының 2-тармағына сәйкес "білім беру ұйымдарында саяси партиялар мен діни ұйымдардың (бірлестіктердің) ұйымдық құрылымдарын құруға және олардың қызметіне тыйым салынады". Мұндай тыйым Қазақстан Республикасының өзін зайырлы мемлекет ретінде бекітетіндігімен байланысты (Қазақстан Республикасы Конституциясының 1-бабы 1-тармағы), бұл дінді мемлекеттен ғана емес, зайырлы оқу орындарынан бөлуді де көздейді.

"Саяси партиялар туралы" Қазақстан Республикасының 2002 жылғы 15 шілдедегі № 344 Заңының 1-бабының 1-тармағына сәйкес, "Қазақстан Республикасы азаматтарының ерікті бірлестігі мемлекеттік биліктің өкілді және атқарушы органдарында өздерінің

мүдделерін білдіру үшін азаматтардың, түрлі әлеуметтік топтардың саяси ерік-жігерін білдіретін саяси партия ретінде танылады. , жергілікті басқару және олардың қалыптасуына қатысу " .

"Саяси партиялар туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 8-бабының 1-тармағында "он сегіз жасқа толған Қазақстан Республикасының азаматы саяси партияның мүшесі бола алады" деп нақты жазылған. Балалар арасында саяси насихат қабылданбайды, өйткені бұл олардың психикалық денсаулығына кері әсер етуі мүмкін.

Құқықбұзушылықтың объективтік жағы білім беру ұйымдарында саяси партиялардың ұйымдық құрылымдарын құру және басқару жөніндегі іс-әрекеттерде көрінеді.

Субъективтік жағы ниет немесе немқұрайлылық түрінде көрінеді.

Құқықбұзушылықтың ерекше субъектісі лауазымды тұлға, шағын кәсіпкерліктің субъектісі, орта бизнес субъектісі немесе ірі кәсіпкерлік субъектісі болып табылады.

6-бөлім. Түсіндірілген құқық бұзушылықтың объектісі мемлекеттік жалпыға міндетті білім стандартының қазіргі талаптары болып табылады

Қазақстан Республикасы Конституциясының 30-бабының 4-тармағына сәйкес " мемлекет жалпыға бірдей міндетті білім стандарттарын белгілейді. Кез келген оқу орнының қызметі осы стандарттарға сәйкес келуі керек".

Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2018 жылғы 31 қазандағы № 604 бұйрығымен:

- 1) мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың мемлекеттік жалпыға міндетті стандарты;
- 2) бастауыш білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарты;
- 3) негізгі орта білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарты;
- 4) орта білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарты;
- 5) техникалық және кәсіптік білімнің жалпыға бірдей міндетті мемлекеттік стандарты;
- 6) орта білімнен кейінгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарты;
- 7) жоғары білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарты;
- 8) жоғары оқу орнынан кейінгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарты.

Құқықбұзушылықтың объективтік жағы мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандартының талаптарына сәйкес келетін білім беру қызметтерінің сәйкес келмеуімен, сондай-ақ мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандарттарының талаптарын басқа бұзушылықтармен сипатталатын әрекеттермен сипатталады.

Субъективтік жағы ниет немесе немқұрайлылық түрінде көрінеді.

Құқық бұзушылықтың субъектісі арнайы - лауазымды тұлға, шағын кәсіпкерлік субъектісі, коммерциялық емес ұйым, орта бизнес субъектісі немесе ірі кәсіпкерлік субъектісі.

7-бөлім. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 409-бабының осы бөлігінде Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекс 409-бабының бірінші-алты бөліктерінде көзделген әрекетке (әрекетсіздікке) әкімшілік жаза қолданылған бір жыл ішінде қайталап орындау біліктілік белгісі ретінде қарастырылады.

7-1 бөлім. Айта кету керек, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 409-бабының төртінші бөлігінде көзделген әрекеттер үшін әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап орындау әкімшілік жазаның неғұрлым қатаң түрін көздейді.

Мына бұзушылықтар:

- 1) білім беру ұйымдары қызметінің стандартты ережелерін сақтамау;
- 2) білім беру ұйымына қабылдаудың стандартты ережелерін сақтамау;
- 3) білім беру ұйымдарының типі бойынша студенттерді ауыстыру және қалпына келтірудің типтік ережелерін сақтамау;
- 4) білім беру ұйымдарында білім алушыларға академиялық демалыс берудің типтік ережелеріне сәйкес келмеуі;
- 5) жоғары оқу орындарының профессорлық-оқытушылық құрамы мен ғылыми қызметкерлерінің лауазымдарын конкурстық толтырудың үлгілік ережелеріне сәйкес келмеуі.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 409-бабының 7-1-тармағына сәйкес біліктіліктің бір ерекшелігі - бұл қызметті бір жыл ішінде хабарлама түрінде жүзеге асыратын білім беру ұйымы қайталайды.

7-2 бөлім. Әкімшілік құқық бұзушылықтың объектісі балалардың денсаулығы мен дамуына зиян келтіретін ақпаратқа қол жетімділігін шектеуге арналған байланыс операторларының қызметін пайдалана отырып, студенттер мен оқушылардың Интернетке қол жетімділігін қамтамасыз етуге қойылатын талаптардың сақталуына байланысты қоғамдық қатынастар.

"Қазақстан Республикасындағы баланың құқықтары туралы" Қазақстан Республикасының 2002 жылғы 8 тамыздағы № 345 Заңының 39-бабы балалардың денсаулығы мен дамуына зиян келтіретін ақпараттан қорғауға кепілдік береді. Осылайша, балаларға конституциялық құрылымды күшпен өзгертуге шақыратын және сыныптық эксклюзивті, соғыс, терроризмді насихаттайтын, нәсілдік, ұлттық, әлеуметтік және діни араздықты қоздыруға бағытталған ойыншықтар мен ақпараттық өнімдерді көрсетуге, сатуға, сыйға тартуға, көбейтуге, жалға беруге және таратуға тыйым салынады. Қазақстан Республикасының аумақтық тұтастығын бұзу, балалардың денсаулығы мен дамуына зиян келтіретін, сондай-ақ рухани және адамгершілікке нұқсан келтіретін порнография баланың дамуы.

Құқықбұзушылықтың объективті жағы білім беру ұйымдарының балалардың денсаулығы мен дамуына зиян келтіретін ақпаратқа қол жетімділігін шектеуге арналған байланыс операторларының қызметтерін пайдалана отырып, студенттер мен

оқушылардың Интернетке қол жетімділігін қамтамасыз ету жөніндегі талаптарды сақтамауында көрінеді.

Субъективті жағы ниет пен немқұрайлылық түрінде де көрініс табуы мүмкін.

Құқық бұзушы субъектісі арнайы - лауазымды тұлға.

8-бөлім. Қазақстан Республикасының 2014 жылғы 3 шілдедегі № 228-V ЗРК "Дене шынықтыру және спорт туралы" Заңының 57-бабына сәйкес "дене шынықтыру және спорт саласындағы Қазақстан Республикасының заңнамасын бұзу Қазақстан Республикасының заңдарында белгіленген жауаптылыққа әкеп соғады".

Түсіндірілген құқық бұзушылықтың объектісі сыныптар мен жарыстар өткізу орындарын спорттық жабдықтармен және жабдықтармен қамтамасыз етуге қойылатын талаптарды сақтау кезінде туындайтын әлеуметтік және құқықтық қатынастар болып табылады.

"Дене шынықтыру және спорт туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 10-бабының 2-тармағына сәйкес, "спорттық және спорттық ұйымдар әртүрлі халық топтары арасында дене шынықтыру мен спортты дамыту жұмыстарын ұйымдастыруға қатысады, спортшылар мен спорттық-ағарту жұмыстарына қатысатын спортшылардың және басқа спортшылардың денсаулығын сақтау және жақсарту үшін жағдайлар жасайды. - жеке тұлғалардың жаттығу қызметі, спортшыларды, жаттықтырушыларды және дене шынықтыру және спорт саласындағы мамандарды жаттығулар үшін қажетті жағдайлармен қамтамасыз ету.

"Дене шынықтыру және спорт туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 30-бабы 2-тармағының 4) және 5) тармақшаларына сәйкес "кәсіби спорт клубы: кәсіпқой спортшы, кәсіби жаттықтырушы және дене шынықтыру және спорт саласындағы басқа маманға қажетті спорт киімдерімен, жабдықтармен, медициналық құралдармен қамтамасыз етуге; спорттық қызмет туралы шарт бойынша өз міндеттерін орындау үшін қажетті техникалық қызмет көрсету және басқа құралдар, соның ішінде жұмысшылар үшін жеке қорғаныс құралдары; спорттық жарыстар мен оқу-жаттығу жиындарын өткізу үшін қауіпсіздік техникасы мен гигиенаның талаптарына сәйкес келетін тиісті техникалық құрал-жабдықтар жасау және кәсіби спортшы мен дене шынықтыру және спорт саласындағы басқа маманның қауіпсіздігін қамтамасыз ету.

Құқықбұзушылықтың объективтік жағы сыныптар мен жарыстар өткізілетін жерлерді спорттық жабдықтармен және жабдықтармен қамтамасыз ету жөніндегі талаптардың сақталмауынан көрінеді.

Түсіндірілген құқық бұзушылықтың субъективтік жағы ниет пен немқұрайлылық түрінде де көрініс табуы мүмкін.

Қылмыстың субъектісі арнайы - заңды тұлға.

9-бөлім. Құқық бұзушылықтың нысаны - дене шынықтыру, спорттық ғимараттар, мемлекет меншігі.

"Дене шынықтыру және спорт туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 51-бабының 4-тармағына сәйкес "спорттық және рекреациялық, спорттық-спорттық және спорттық-техникалық баламаларын жасамай-ақ, мемлекеттік спорттық құрылыстарды таратуға, мақсаты мен функционалдық мақсаттарын өзгертуге, спорттық және спорттық объектілерді құруға жол берілмейді".

Құқықбұзушылықтың объективтік жағы дене шынықтыру-сауықтыру ғимараттарының, мемлекеттік спорт нысандарының баламалы спорттық-сауықтыру кешенін, спорттық құрылыстарын құрмай жою, мақсатты және функционалды мақсатын өзгерту жөніндегі іс-әрекеттерде көрінеді.

Субъективтік жағы ниет түрінде көрінеді.

Құқық бұзушы субъектісі арнайы - лауазымды тұлға.

10-бөлім. "Дене шынықтыру және спорт туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 43-бабының 1-тармағына сәйкес дене шынықтыру және спортпен шұғылданатын адамдарды медициналық қамтамасыз ету мыналарды қамтиды:

- 1) олардың денсаулығына жүйелі бақылау;
- 2) денсаулығына байланысты дене шынықтырудың дұрыстығын бағалау;
- 3) аурулардың, жарақаттардың алдын алу және емдеу, медициналық оңалту, фортификация және нормативтерге сәйкес дәрі-дәрмектермен қамтамасыз ету;
- 4) денсаулықты дене шынықтыру мен спортта қолданылатын әдістер мен әдістермен қалпына келтіру.

Спортшыларды медициналық қолдау, спорттық іс-шаралар кезінде медициналық қызметтерді ұйымдастыру, спорттық медицина ұйымдарын құру тәртібі Қазақстан Республикасының денсаулық сақтау саласындағы заңнамасына сәйкес жүзеге асырылады.

"Халық денсаулығы және денсаулық сақтау жүйесі туралы" Қазақстан Республикасының 2009 жылғы 18 қыркүйектегі № 193-IV Кодексінің 138-1-бабына сәйкес спортшылар мен жаттықтырушыларға медициналық қолдау және медициналық көмек дене шынықтыру және спорт саласындағы уәкілетті орган бекіткен тәртіпке сәйкес жүзеге асырылады. уәкілетті органмен келісу. Дене шынықтыру және спорт саласындағы уәкілетті орган уәкілетті органмен келісе отырып, белгіленген тәртіппен медициналық тексеруден өтпеген спортшылар спорт жарыстарына қатысуға жіберілмейді.

Құқық бұзушылықтың нысаны - спорттық іс-шараларға қатысушыларға медициналық көмек көрсету және спортшылардың оларға қол жетімділігі туралы талаптардың сақталуына байланысты қоғамдық-құқықтық қатынастар.

Қылмыстың объективтік жағы іс-әрекеттің (әрекетсіздіктің) көрініс табуымен сипатталады:

- спорттық іс-шараларға қатысушыларды медициналық көмекпен қамтамасыз ету талаптарының сақталмауы;

- нормативтік талаптарға сәйкес медициналық тексеруден өтпеген спортшылардың спорттық іс-шараларына жіберілуі.

Түсіндірілген құқық бұзушылықтың субъективтік жағы ниет пен немқұрайлылық түрінде де көрініс табуы мүмкін.

Қылмыстың субъектісі арнайы - заңды тұлға.

11-бөлім. Түсіндірілген қылмыстық құрамның құрамы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 409-бабының 10-тармағында көзделген әрекет әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде бірнеше рет жасалатындығымен сипатталады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 684-бабының 1-бөлігіне сәйкес мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 409-бабына (жеті және 7-1-бөліктер) сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 685-бабының 1-бөлігіне сәйкес ішкі істер органдары Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 409-бабында (3-1-бөлігінде) қарастырылған әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды. Сонымен бірге, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 685-бабының 2-бөлігінде ішкі істер органдарының атынан әкімшілік істердің әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға құқығы бар және Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 409-бабында (3-1-бөлігінде) көзделген әкімшілік жазалар - бөлім бастықтары, полиция бөлімшелері, әкімшілік бөлімдерінің басшылары қарастырылған. , көші-қон полициясы, ауданның жергілікті полиция қызметі (қалалық, қаладағы аудан) және олардың орынбасарлары.

Облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың, ауданның, облыстық маңызы бар қаланың жергілікті атқарушы органы 409-бапта (сегізінші, тоғыз, он бірінші және он бірінші бөліктерінде) (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 729-бабының бірінші бөлігі) көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды. Аудандық маңызы бар қалалардың, қалалардың, ауылдардың, ауылдық округтердің әкімдері әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 409-бабында (сегізінші, тоғызыншы, оныншы және он бірінші бөліктерінде) (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 729-бабының 3-бөлігі) көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтар үшін әкімшілік жаза қолдануға құқылы.

Сонымен қатар, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 730-бабының 1-бөлігіне сәйкес білім беру саласындағы уәкілетті орган 409-бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің бірінші, екі, үш, төрт, бес және алты бөліктері). Білім беру саласындағы уәкілетті органның басшысы және оның орынбасарлары, білім саласындағы уәкілетті

органның аумақтық органдарының басшылары және олардың орынбасарлары әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және әкімшілік жаза қолдануға құқылы (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 730-бабының 2-бөлігі).

Соттар қарайтын әкімшілік құқық бұзушылық туралы ӘҚБтК 804-бабы 1-бөлігінің 49) тармақшасына, 52) тармақшасына сәйкес, әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттаманы уәкілетті лауазымды адамдар жасауға құқылы:

- білім беру саласындағы уәкілетті орган - Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 409-бабы (жеті, 7-1-бөлігі);

- медициналық қызмет көрсету саласындағы бақылау органдары, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 409-бабы (жетінші бөлім).

24-тарау. ҚОҒАМДЫҚ ҚАУІПСІЗДІККЕ ЖӘНЕ ХАЛЫҚТЫҢ ДЕНСАУЛЫҒЫНА ҚОЛ СҰҒАТЫН ӘКІМШІЛІК ҚҰҚЫҚ БҰЗУШЫЛЫҚ

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 24-тарауына сәйкес құқық бұзушылықтардың жалпы объектісі қоғамдық қауіпсіздік және денсаулық сақтау болып табылады.

24 тараудың баптарына түсінік беру кезінде ескерілуі қажет қоғамдық қауіпсіздік түсінігі "Қазақстан Республикасының ұлттық қауіпсіздігі туралы" 2012 жылғы 6 қаңтардағы Қазақстан Республикасының Заңында келтірілген. Қоғамдық қауіпсіздік, осы заңдағы ұлттық қауіпсіздіктің бір түрі ретінде азаматтардың өмірі, денсаулығы мен әл-ауқатының, қазақ қоғамының рухани-адамгершілік құндылықтарының және әлеуметтік қауіпсіздік жүйесінің қоғамның тұтастығы мен тұрақтылығын қамтамасыз ететін нақты және ықтимал қауіп-қатерлерден қорғайды. (4-бап)

Халық денсаулығы, ол қоғамдық қауіпсіздікпен қамтылғанына қарамастан, 24-тарауда көрсетілген қылмыстардың тәуелсіз рулық нысаны болып табылады. "Қоғамдық денсаулық сақтау және денсаулық сақтау жүйесі туралы" 18 қыркүйектегі Қазақстан Республикасының Кодексінде қоғамдық денсаулық ұғымы бар - психикалық, психикалық, қоғамның азаматтарды салауатты өмір салтына, оның ішінде дұрыс тамақтануға, аурулар мен жарақаттардың алдын алуға бағытталған күш-жігерін көрсететін халықтың физикалық және әлеуметтік әл-ауқаты; экологиялық қолайсыз факторлардың әсерін болдырмау туралы (1-баптың 1-тармағының 63) тармақшасы). Бұл тұжырымдама 24 тарауымен қорғалатын қоғамдық денсаулық сақтау тұжырымдамасына сәйкес келеді.

Қоғамдық қауіпсіздік пен денсаулық сақтауды қамтамасыз ету үшін мемлекет өмірдің әртүрлі салаларында көптеген ережелер мен талаптарды белгілейді. Атап айтқанда, 24-тарауда өрт, санитарлық-эпидемиологиялық, радиациялық қауіпсіздік, су объектілеріндегі қауіпсіздік және кейбір өнім түрлерінің қауіпсіздігі туралы; техникалық реттеу, сәйкестікті бағалау және өлшем біркелкілігі; есірткі құралдарының, психотроптық заттар мен прекурсорлардың айналымы мен жарнамасы, құрамында есірткі бар дақылдарды сақтау; медициналық және фармацевтикалық қызмет. 24

тарауда көрсетілгенге ұқсас объектілерге ұқсас кейбір құқық бұзушылықтар Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің Ерекше бөлімінің басқа тарауларында (жұмыстарды қауіпсіз жүргізу ережелерін бұзу (298-бап), ормандарда өрт қауіпсіздігі және санитарлық ережелерді бұзу) болуы мүмкін екенін ескеру қажет (мақала). 367) Әділдікпен айта кету керек, 24-тарауда осы тарауда оларды орналастыру тұрғысынан сұрақтар туындайтын шығармалар бар: Қазақстан Республикасының және мемлекеттердің Мемлекеттік Туы орнатылатын ұлттық стандарттардың бұзылуы. Қазақстан Республикасының Мемлекеттік Елтаңбасы (418-бап), өлшем бірлігін қамтамасыз ету туралы заңның бұзылуы (419-бап).

24 тарауда көрсетілген құқық бұзушылықтардың тікелей объектісі әр түрлі салалардағы және денсаулық сақтау саласындағы қоғамдық қауіпсіздік, сондай-ақ мемлекет белгілеген әртүрлі ережелер мен рәсімдер болуы мүмкін. Бірақ осы ережелер мен ережелерді сақтамау қоғамдық қауіпсіздікке және халықтың денсаулығына қауіп төндіруі мүмкін, сондықтан олар қандай-да бір түрде жалпы объектімен байланысты.

410-бап. Техникалық регламенттерде белгіленген талаптарды қоспағанда, өрт қауіпсіздігі талаптарын бұзу немесе орындамау

1. Техникалық регламенттерде белгіленген талаптарды қоспағанда, ұйымдардағы, ғимараттардағы, құрылыстардағы, құрылыстардағы, тұрғын үйлердегі, қоғамдық орындардағы, ауылшаруашылық мақсаттағы жерлердегі, технологиялық қондырғылардың, жабдықтардың, қондырғылардың және басқа да мүліктің өрт қауіпсіздігі талаптарына сәйкес келмеуі немесе сақталмауы; -

жеке тұлғаларға ескерту немесе бес, лауазымды адамдарға, шағын бизнес субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға - он бес, орта бизнес үшін - жиырма бес, ірі бизнес үшін - елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекет (әрекетсіздік):

жеке тұлғаларға - он, лауазымды адамдарға, шағын бизнес субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға - жиырма, орта бизнес үшін - отыз, ірі бизнес үшін - жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

3. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, адамның денсаулығына зиян келтіретін немесе елеулі залал келтіретін өрттің туындауына, қылмыстық құқық бұзушылық болмаған жағдайда - әрекет (әрекетсіздік):

жеке тұлғаларға - он, лауазымды адамдарға, шағын бизнес субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға - жиырма, орташа кәсіпкерлікке - отыз, ірі кәсіпкерлікке - елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

Ескерту Осы бапқа қатысты келтірілген зиянның үлкен мөлшері әкімшілік құқық бұзушылық жасалған кезде елу айлық есептік көрсеткіштен асатын сома ретінде танылады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

410-бап бойынша құқық бұзушылықтың нысаны - өрт қауіпсіздігі (қоғамдық қауіпсіздік түрлерінің бірі ретінде), ережелері әртүрлі нормативтік құқықтық актілерде көрсетілген.

"Азаматтық қорғау туралы" Қазақстан Республикасының 2014 жылғы 11 сәуірдегі Заңының 61-бабына сәйкес өрт қауіпсіздігінің міндетті талаптары техникалық регламенттерде, өрт қауіпсіздігі ережелерінде, нұсқаулықтарда және Қазақстан Республикасының өзге де нормативтік құқықтық актілерінде қамтылған.

Мәселен, Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2014 жылғы 9 қазандағы № 1077 қаулысымен өрт қауіпсіздігі ережелері бекітілді. Қазақстан Республикасы Ішкі істер министрінің 2017 жылғы 23 маусымдағы № 438 және № 439 бұйрығымен сәйкесінше "Объектілерді күзетуге арналған өрт сөндіру техникасының қауіпсіздігіне қойылатын талаптар" және "Өрт қауіпсіздігіне қойылатын жалпы талаптар" техникалық регламенттері бекітілді.

Техникалық регламенттерде қарастырылған өрт қауіпсіздігі талаптарының бұзылуы осы бапта, оның ішінде өрт қауіпсіздігі талаптары техникалық регламенттерде және басқа да нормативтік құқықтық актілерде бір уақытта қамтылған жағдайларда да қарастырылмайтынын ескеру қажет.

Объективті жағы - техникалық регламенттерді қоспағанда, әртүрлі нормативтік құқықтық актілерде көзделген талаптарды бұзумен байланысты заңсыз әрекеттер (әрекетсіздік). Орын объективті жақтың қосымша элементі болып табылады: ұйымдар, қоғамдық орындар, қоймалар, ауылшаруашылық жерлер, жатақханалар, тұрғын үйлер. Қазақстан Республикасы Бас Прокурорының 2014 жылғы 19 қыркүйектегі № 89 "Қылмыстық құқық бұзушылық туралы арыздар мен хабарламаларды қабылдау және тіркеу, сондай-ақ Сотқа дейінгі тергеулердің бірыңғай тізілімін жүргізу ережесін бекіту туралы" бұйрығына сәйкес, қоғамдық орындарда арнайы жабдықталған жалпы аумақтар бар. немесе тұрғындар пайдалануға арналған қалалар мен аудандардан тыс жерлерде, сондай-ақ бұқаралық шаралар, қызметтер мен азаматтар үшін демалыс.

Қоғамдық орындарға мыналар кіреді:

- 1) білім беру мен демалысты ұйымдастыру;
- 2) денсаулық сақтау ұйымдары;
- 3) тамақтану пункттері;
- 4) кинотеатрлар, театрлар, цирктер, концерттер, көру және көрме залдары, спорттық ареналар және жаппай демалуға арналған басқа жабық ғимараттар, соның ішінде түнгі клубтар мен дискотекалар;
- 5) мұражайлар, кітапханалар және дәрісханалар;
- 6) жергілікті және қалааралық пойыздар, әуе, теңіз және өзен көлігі кемелері, қалалық салондар, қалааралық автобустар, тұрақты жүретін таксилер және қалалық электромобильдер;

7) әуежайлар, теміржол, автомобиль және су станциялары, теміржол вокзалдарының және метрополитендердің ғимараттары;

8) қол жеткізуді басқаруды пайдаланбайтын мемлекеттік органдар мен ұйымдардың үй-жайлары;

9) жұмыс ұжымдары бұзақылық жағдайында жұмыс жасау үшін пайдаланатын, қол жетімділігі бар объектілердегі жұмыс орындары;

10) үйге кіре берістер.

Субъективтік жағы ниет немесе немқұрайлылық түрінде көрінеді.

Құқық бұзушылық жасаған немесе өрт қауіпсіздігі ережелерін сақтамаған жеке тұлғалар, жеке кәсіпкерлер, лауазымды адамдар немесе заңды тұлғалар құқық бұзушылықтың субъектілері бола алады.

2-бөлімде осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекет (әрекетсіздік) үшін жауапкершіліктің қатаңдығы көзделеді.

3-бөлім 410-баптың бірінші бөлігінде көзделген өрт қауіпсіздігі ережелерін бұзғаны үшін неғұрлым қатаң әкімшілік жауапкершілік қарастырылған, егер бұл адам денсаулығына зиян келтірсе немесе елеулі залал келтірген өрттің туындауына әкеп соқса, қылмыстық құқық бұзушылық болмаған жағдайда.

Осылайша, іс-әрекеттен (әрекетсіздіктен) басқа, бұл жағдайда құқық бұзушылықтың объективтік жағы (3-бөлім бойынша біліктілігі бар) адам денсаулығына зиян келтіру немесе елеулі залал келтіру кезінде көрсетілген салдарларды, сондай-ақ әрекет (әрекетсіздік) пен әлеуметтік қауіпті салдар арасындағы себепті байланысты камтиды. .

Әкімшілік құқық бұзушылық жасалған кезде елу айлық есептік көрсеткіштен асатын залалдың елеулі мөлшері танылады.

410-бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамаларды азаматтық қорғаныс саласындағы уәкілетті органның уәкілетті лауазымды адамдары жасауға құқылы (804-баптың 3-бөлігі).

410-бапқа сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді азаматтық қорғаныс саласындағы уәкілетті орган қарайды (686-баптың 1-бөлігі).

410-1-бөлім. Өрт қауіпсіздігі саласындағы тексеру кезінде Қазақстан Республикасының заңнамасын бұзу

1. Сараптамалық ұйымның азаматтық қорғаныс саласындағы уәкілетті органның аумақтық бөлімшесіне өрт қауіпсіздігі саласындағы аудит нәтижелері бойынша қорытынды көшірмесін ұсынбауы немесе уақтылы ұсынбауы -

сараптама жасау ұйымына отыз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Сараптама жасау ұйымының өрт қауіпсіздігі саласындағы аудит нәтижелері бойынша объектінің өрт қауіпсіздігі талаптарына сәйкестігі (сәйкес келмеуі) туралы дұрыс емес ақпараты бар қорытынды ұсынуы, -

сараптама жасау ұйымына елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

3. Осы баптың бірінші және екінші бөліктерінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекеттер (әрекетсіздік), сондай-ақ сараптама ұйымы өрт қауіпсіздігі саласындағы тексеру нәтижелері туралы көрінеу жалған пікір ұсынған жағдайда -

аккредиттеу туралы куәлігінен айыра отырып, сараптама ұйымдарына жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

410-1-бапта көзделген құқық бұзушылықтардың объектісі тексеру нәтижелері бойынша өрт қауіпсіздігі саласындағы тұжырымдарды азаматтық қорғау саласындағы мемлекеттік органға ұсынудың белгіленген тәртібі болып табылады.

Сараптама жасау ұйымдарының өрт қауіпсіздігі саласындағы аудитті өткізу тәртібі Қазақстан Республикасы Ішкі істер министрінің 2017 жылғы 3 сәуірдегі № 240 бұйрығымен бекітілген Өрт қауіпсіздігі саласындағы аудитті өткізу ережесімен анықталады. Осы Қағидалардың 9-тармағына сәйкес қорытынды бекітілгеннен кейін бес жұмыс күні ішінде, , сараптама жасау ұйымы қорытынды көшірмесін азаматтық қорғаныс саласындағы уәкілетті органның аумақтық бөлімшесіне ұсынады.

410-1-баптың 1-тармағында көзделген актінің объективті жағы, тексеру нәтижелері туралы есептің көшірмесін ұсынбаған кезде немесе тиісті есепті тиісті мемлекеттік органға уақтылы ұсынбаған кезде де көрсетілген заңсыз іс-әрекетте (әрекетсіздікте) көрінеді.

Субъективтік жағы ниет немесе немқұрайлылық түрінде болуы мүмкін.

Бұл бұзушылықтың субъектілері заңды тұлғалар - сараптамалық ұйымдар болуы мүмкін. "Азаматтық қорғаныс туралы" Қазақстан Республикасының 2014 жылғы 11 сәуірдегі Заңының 1-бабының 61-1-тармақшасына сәйкес сараптама ұйымдары - бұл өрт қауіпсіздігі саласындағы аудиторлық қызметті жүзеге асыру үшін белгіленген тәртіппен аккредиттелген ұйымдар. Аккредиттеуді ҚР ІІМ Төтенше жағдайлар комитеті жүзеге асырады.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективтік жағы іс-әрекетте көрінеді - сараптамалық ұйымның өрт қауіпсіздігі саласындағы тексерудің нәтижелері бойынша объектінің өрт қауіпсіздігі талаптарына сәйкестігі (сақталмауы) туралы дұрыс емес ақпаратты қамтитын қорытынды ұсынуы.

Өрт қауіпсіздігі саласындағы аудитті жүргізу үшін жоғарыда аталған ережелерге сәйкес аудиттің нәтижелері бойынша Ережеде белгіленген нысан бойынша аудит жасалады.

Қорытындыда келтірілген барлық ақпарат объектінің өрт қауіпсіздігі талаптарына сәйкестігі немесе сақталмағаны үшін шынымен және объективті түрде бағаланады деп болжанады.

Субъективтік жағы ниет немесе немқұрайлылық түрінде болуы мүмкін.

Құқық бұзушылықтың субъектілері заңды тұлғалар болуы мүмкін - сараптама ұйымдары.

3-бөлімде осы баптың бірінші және екінші бөліктерінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекет (әрекетсіздік) үшін жауапкершіліктің қатаңдығы көзделеді.

Сонымен қатар, үшінші бөлімде тәуелсіз қылмыстық құрам құрылды, оның объективті жағы сараптама ұйымының өрт қауіпсіздігі саласындағы тексерудің нәтижелері бойынша көрінеу жалған қорытынды ұсынуы болып табылады.

Бұл жағдайда субъективті жағы тек ниет түрінде көрсетіледі.

Субъектісі, басқа бөліктердегідей, сараптамалық ұйым.

410-1-бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамаларды азаматтық қорғаныс саласындағы уәкілетті органның уәкілетті лауазымды адамдары жасауға құқылы (804-бап 1-бөлігінің 2-тармақшасы).

410-1-бап бойынша әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары қарайды (684-баптың 1-бөлігі).

411-бап. Өрт қауіпсіздігі талаптарына сай келмейтін жарылыс қаупі бар және өрт қауіпті және жанғыш заттарды өндіру және сату

Техникалық регламенттерде белгіленген талаптарды қоспағанда, өрт қауіпсіздігі талаптарына сәйкес келмейтін жарылыс қаупі бар және өрт қаупі бар және тез тұтанатын өнімдерді шығару және сату, егер ол жеке немесе заңды тұлғаға немесе мемлекетке денсаулығына елеулі немесе орташа зиян келтіру және (немесе) елеулі залал келтірмесе, -

лауазымды адамдарға, шағын бизнес субъектілеріне отыз, орта бизнес субъектілеріне елу, ірі бизнес субъектілеріне жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

Ескерту Осы Кодекстің осы бабына қатысты әкімшілік құқық бұзушылық жасалған кезде жүз айлық есептік көрсеткіштен асатын мөлшерде үлкен залал танылады.

ТҮСІНІКТЕМЕ _____

411-бап бойынша қылмыстың объектісі жарылыс және өрт қауіпті және жанғыш өнімдерді өндіру және сату кезіндегі өрт қауіпсіздігі болып табылады.

"Азаматтық қорғаныс туралы" Қазақстан Республикасының 2014 жылғы 11 сәуірдегі Заңының 61-бабының 3-тармағына сәйкес өнімдерге және (немесе) оның

өмірлік цикліне қатысты өрт қауіпсіздігі талаптары техникалық регламенттерде белгіленген. Алайда, техникалық регламенттерде көзделген өрт қауіпсіздігі талаптарының бұзылуы осы бапта қарастырылмаған.

Құқықбұзушылықтың объективтік жағы өрт қауіпсіздігі талаптарын қанағаттандырмайтын жарылғыш және өрт қауіпті және жанғыш өнімдерді өндіру және сату кезіндегі өрт қауіпсіздігі талаптарын бұзатын әрекеттерден көрінеді, мысалы, өндіріс кезінде қорғаныс қабатын оны қолданбаған кезде, тиісті нормативтік талаптарға сәйкес келмейтін тауарлармен сату.

Жауапкершілікке тартылу үшін, әлеуметтік қауіпті салдарлардың басталуын дәлелдеудің қажеті жоқ, дегенмен, қылмыс нәтижесінде денсаулыққа шамалы зиян келуі немесе онша үлкен емес зиян келуі мүмкін деп болжанады. Ірі залал әкімшілік құқық бұзушылық жасалған кезде жүз айлық есептік көрсеткіштен асатын сома ретінде танылады. Қылмыс салдарынан жеке немесе заңды тұлғаға немесе мемлекетке денсаулығына ауыр немесе орташа ауырлықтағы зиян келтіру және (немесе) ірі залал келтіру қылмыстық жауаптылыққа әкеп соғады.

Субъективті жағы немқұрайлылықпен сипатталады.

Бұл құқық бұзушылықтың субъектілері лауазымды адамдар, жеке кәсіпкерлер немесе заңды тұлғалар (кәсіпкерлік субъектілері) болуы мүмкін.

411-бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамаларды азаматтық қорғаныс саласындағы уәкілетті органның лауазымды адамдары жасауға құқылы (804-баптың 3-бөлігі).

411-бап бойынша әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді азаматтық қорғаныс саласындағы уәкілетті орган қарайды (686-баптың 1-бөлігі).

412-бап. Су объектілеріндегі қауіпсіздік ережелерін бұзу немесе сақтамау

Су объектілерінде қауіпсіздік ережелерін бұзу немесе оларды орындамағаны үшін жауапкершілікті адам қылмыстық құқық бұзушылықтың белгілері болмаған кезде жасаған, -

жеке тұлғаларға - жеті, лауазымды тұлғаларға, шағын бизнес субъектілеріне - он, орта бизнес үшін - жиырма, ірі бизнес үшін - алпыс айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

412-бапта көзделген қылмыстың объектісі - су объектілеріндегі қауіпсіздік және азаматтардың денсаулығы.

Су объектілеріндегі қауіпсіздік ережелері Ішкі істер министрінің 2015 жылғы 19 қаңтардағы № 34 бұйрығымен бекітілген.

Объективті жағы жоғарыда көрсетілген Ережелерді бұзатын әрекеттер мен әрекетсіздікке жатады, мысалы, құтқару бекеттері жоқ жағажайларды ашу, жүзуге арналған орындарды белгілемеу, қорғаныс құралдарымен және құтқару құралдарымен белгіленген стандарттарға сәйкес келмеу және т.б.

Көрсетілген әрекеттер мен әрекетсіздіктерде қылмыстық құқық бұзушылық белгілерінің болмауы әкімшілік жауапкершілікке тартудың шарты болып табылады. Кодекс қоғамдық салдардың туындауын талап етпейді, сондықтан су объектілерінде қауіпсіздік ережелерін бұзу фактісін жауапкершілікке тарту жеткілікті.

Субъективті жағы ниетпен немесе ұқыпсыздықпен сипатталады.

Құқық бұзушылықтың субъектісі - жеке тұлға, лауазымды тұлға, жеке кәсіпкер немесе су объектілеріндегі қауіпсіздік ережелерін сақтауға жауапты заңды тұлға (шаруашылық субъектісі).

412-бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамаларды азаматтық қорғаныс саласындағы уәкілетті органның лауазымды адамдары жасауға құқылы (804-баптың 3-бөлігі).

412-бапқа сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді азаматтық қорғаныс саласындағы уәкілетті орган қарайды (686-баптың 1-бөлігі).

413-бап. Атом энергиясын пайдалану кезіндегі радиациялық қауіпсіздік талаптарын бұзу

1. Уәкілетті мемлекеттік органдар белгілеген деңгейден асатын мөлшерде радиоактивті заттардың атмосфераға, сулы ортаға және жер қойнауына негізсіз немесе әдейі шығарылуы; радиоактивті заттарды және иондаушы сәуле шығару көздерін есепке алуды және бақылауды қамтамасыз ету жөніндегі талаптарды бұзу, егер бұл әрекеттерде қылмыстық құқық бұзушылық белгілері болмаса, -

жеке тұлғаларға - жиырма, лауазымды адамдарға, шағын бизнес субъектілеріне - қырық беске, орта бизнеске - жетпіске, ірі бизнеске - екі жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға немесе атом энергиясын пайдалану саласындағы лицензияның қолданылуын тоқтата тұруға әкеп соғады.

2. Уәкілетті мемлекеттік органдардың рұқсатынсыз, радиацияға ұшыраған немесе құрамында радиоактивті заттар бар өнімдер мен материалдарды халықтың пайдалану және тұтыну мақсатында экономикалық айналымға тарту, тиісті даярлықтан өтпеген немесе құжаты жоқ адамдардың атом энергиясын пайдалану объектісіне жұмысқа кіру, олардың біліктілігін растайтын, сондай-ақ он сегіз жасқа толмаған немесе медициналық қарсы көрсетілімдері бар адамдар, егер бұл әрекеттерде қылмыстық құқық бұзушылық белгілері болмаса әрекет -

жеке тұлғаларға - жиырма, лауазымды адамдарға, шағын бизнес субъектілеріне - қырық беске, орта бизнес үшін - жетпіске, ірі бизнеске - екі жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға немесе атом энергиясын пайдалану саласындағы лицензиядан айыруға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ _____

413-бапта көзделген қылмыстардың объектісі - қоғамдық қауіпсіздіктің бір түрі ретінде радиациялық қауіпсіздік.

Атом энергиясын пайдалану және радиациялық қауіпсіздік мәселелері "Атом энергиясын пайдалану туралы" Қазақстан Республикасының 2016 жылғы 12 қаңтардағы Заңымен және "Халықтың радиациялық қауіпсіздігі туралы" 1998 жылғы 23 сәуірдегі Қазақстан Республикасының Заңымен реттеледі.

Атом энергиясын пайдалану туралы заңның 1-бабының 21-тармақшасына сәйкес радиациялық қауіпсіздік деп Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген нормаларға сәйкес персоналға, халыққа және қоршаған ортаға радиациялық әсерді шектейтін шаралар кешенімен қарастырылған атом энергиясын пайдалану объектісінің қасиеттері мен сипаттамаларының жай-күйі түсініледі.

Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрінің міндетін атқарушы 2015 жылғы 27 ақпандағы № 155 бұйрығымен заңды және жеке тұлғаларға, меншік түріне, ведомстволық тиістілігіне қарамастан, сонымен қатар жеке тұлғаларға арналған "Радиациялық қауіпсіздікті қамтамасыз етудің санитарлық-эпидемиологиялық талаптары" гигиеналық нормативтері бекітілді. жергілікті атқарушы органдар, Қазақстан Республикасының азаматтары, Қазақстан Республикасында тұратын шетелдіктер мен азаматтығы жоқ адамдар үшін Қызметі иондаушы сәулелену көздерін өңдеумен байланысты Қазақстан радиациялық қауіпсіздікті қамтамасыз етеді.

Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрінің 2015 жылғы 27 наурыздағы № 261 бекітілген жер учаскесін таңдау кезінде, радиациялық объектілерді жобалау, пайдалануға беру және күтіп-ұстау, радиациялық объектілерді пайдаланудан шығару, иондаушы сәулелену көздерімен (жабық және ашық радионуклидтік көздермен, радиоактивті заттармен, радиоизотоптық аспаптармен, Иондаушы сәулеленуді генерациялайтын құрылғылармен) жұмыс істеу кезінде радиациялық қауіпсіздікті қамтамасыз етуге қойылатын санитариялық-эпидемиологиялық талаптарды белгілейтін "радиациялық қауіпсіздікті қамтамасыз етуге қойылатын санитариялық-эпидемиологиялық талаптар" санитариялық қағидалары), радиоактивті қалдықтармен жұмыс істеу, ластанған немесе құрамында радионуклидтер бар материалдар мен бұйымдарды қолдану, объектілерде өндірістік радиациялық бақылауды жүзеге асыру, оның ішінде мұнай-газ кешені мен металл сынығы, жеке қорғану және жеке гигиена құралдарын қолдану, медициналық сәулелену, табиғи сәулелену көздерінің әсері және радиациялық авариялар кезінде.

Уәкілетті органдар радиациялық қауіпсіздікті қамтамасыз ету мәселелері бойынша көптеген нормативтік құқықтық актілерді қабылдады (ережелер, техникалық регламенттер)

413-баптың 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы мынадай іс-әрекеттерді қамтиды:

- уәкілетті мемлекеттік органдар белгілеген деңгейден асатын мөлшерде радиоактивті заттардың атмосфераға, сулы ортаға және жер қойнауына негізсіз немесе әдейі шығарылуы.

Тиісті деңгейлер жоғарыда аталған гигиеналық нормалар мен санитарлық ережелерде белгіленген;

- радиоактивті заттарды және иондаушы сәулелену көздерін есепке алу мен бақылауды қамтамасыз етуге қойылатын талаптарды бұзу.

Радиоактивті материалдарды есепке алу және бақылау туралы жекелеген ережелер Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрінің міндетін атқарушы 2015 жылғы 27 наурыздағы № 261 бұйрығымен бекітілген "Радиациялық қауіпсіздікті қамтамасыз етуге қойылатын санитарлық-эпидемиологиялық талаптар" санитарлық ережелерінде бар. Сонымен қатар, Қазақстанда ядролық материалдарды мемлекеттік есепке алу ережелері бар. материалдар Қазақстан Республикасы Энергетика министрінің 2016 жылғы 9 ақпандағы № 44 бұйрығымен бекітілген. Бірақ қауіпсіздік ережелерін бұзу Ядролық материалдарды есепке алу және бақылау Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 414-бабына сәйкес біліктілікке ие.

Иондаушы сәулелену көздерін мемлекеттік есепке алу ережелері Қазақстан Республикасы Энергетика министрінің міндетін атқарушы 2016 жылғы 12 ақпандағы № 59 бұйрығымен бекітілген.

Көрсетілген әрекеттерде қылмыстық құқық бұзушылық белгілерінің болмауы әкімшілік жауапкершілікке тартудың шарты болып табылады (ҚК-нің 276, 283, 285-баптарын қараңыз).

Субъективті жағы ниетпен (қасақана босату) немесе немқұрайлылықпен сипатталады.

Құқықбұзушылық субъектісі - жеке тұлғалар, жеке кәсіпкерлер, лауазымды адамдар немесе заңды тұлғалар (кәсіпкерлік субъектілері).

413-баптың 2-тармағында көзделген қылмыстың объективтік жағы:

- уәкілетті мемлекеттік органдардың рұқсатынсыз сәулелендірілген немесе құрамында радиоактивті заттар бар өнімдер мен материалдарды халықтың пайдалану және тұтыну мақсатында экономикалық айналымға қатысу;

- тиісті даярлықтан өтпеген немесе біліктілігін растайтын құжаты жоқ, сондай-ақ он сегіз жасқа толмаған немесе медициналық қарсы көрсетілімдері бар адамдардың атом энергиясын пайдалану объектісіндегі жұмысқа рұқсаты.

Атом энергиясын пайдалану туралы заңның 20-бабының 4-тармағына сәйкес атом энергиясын пайдалану саласындағы қызметті жүзеге асыратын жеке және заңды тұлғаларға біліктілік талаптарына сәйкес келмейтін және (немесе) медициналық қарама-қайшылықтары бар жұмысшыларға атом объектілерінде жұмыс істеуге рұқсат етуге тыйым салынады. мәлімделген жұмыс түрі.

Әкімшілік жауапкершілікке тарту шарты, сондай-ақ бірінші бөлімде көрсетілгендей , көрсетілген әрекеттерде қылмыстық құқық бұзушылық белгілерінің болмауы болып табылады.

Субъективті жағы ниетпен немесе ұқыпсыздықпен сипатталады.

Құқықбұзушылық субъектісі - жеке тұлғалар, жеке кәсіпкерлер, лауазымды адамдар немесе заңды тұлғалар (кәсіпкерлік субъектілері).

413-бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтар туралы хаттамаларды санитарлық-эпидемиологиялық қадағалау органдарының лауазымды адамдары (804-баптың 1-тармағының 22) тармақшасы) және атом энергиясын пайдалану саласындағы уәкілетті органның (804-бабы 1-бөлігінің 43-тармақшасы) лауазымдық тұлғалары жасауға құқылы.

413-бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары қарайды (684-баптың 1-бөлігі).

413-1-бап. Заңды тұлғалардың атом энергиясын пайдалану саласындағы техникалық регламенттердің талаптарын бұзуы

1. Заңды тұлғалардың атом энергиясын пайдалану саласындағы техникалық регламенттердің талаптарын бұзуы -

қызметтің жекелеген түрлерін тоқтата тұрумен немесе тоқтата тұрумен алпыс айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекет -

жекелеген қызмет түрлеріне тыйым салумен немесе онсыз жүз елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

Ескерту

Осы баптағы заңды тұлғаларға ықтимал радиациялық қауіптіліктің I және II санаттарындағы ядролық қондырғылармен және объектілермен атом энергиясын пайдаланатын ұйымдар түсініледі.

ТҮСІНІКТЕМЕ

413-1-бапта көзделген құқық бұзушылықтың нысаны - техникалық регламенттердің талаптарына сәйкес атом энергиясын пайдаланудың белгіленген тәртібі.

Қазақстан Республикасының Энергетика министрлігі келесі техникалық регламенттерді бекітті:

- "Ядролық және радиациялық қауіпсіздік" (2017 жылғы 20 ақпандағы № 58 бұйрық);

- "Зерттелетін ядролық қондырғылардың ядролық және радиациялық қауіпсіздігі" (2017 жылғы 20 ақпандағы № 59 бұйрық);

- "Атом электр станцияларының ядролық және радиациялық қауіпсіздігі" (2017 жылғы 20 ақпандағы № 60 бұйрық).

413-1-бапта көзделген қылмыстың объективтік жағы техникалық регламенттердің талаптарын бұзатын әрекеттер немесе әрекетсіздіктерден тұрады. Сонымен, жоғарыда

аталған ережелерде ядролық, радиациялық және электрофизикалық қондырғыларды, ілеспе материалдар мен жабдықтарды жобалауға, пайдалануға беруге, пайдалануға, өндеуге, пайдаланудан шығаруға қойылатын көптеген талаптар бар.

Субъективті жағы ниетпен немесе ұқыпсыздықпен сипатталады.

Қылмыстың субъектісі тек заңды тұлғалар, және атом энергиясын пайдалану саласындағы қызметті ядролық қондырғылармен және радиациялық қауіптің I және II санатындағы объектілерімен жүзеге асыратын адамдар ғана жүзеге асырады. Объектілердің радиациялық қауіптілік санаттары "Атом энергиясын пайдалану туралы" Қазақстан Республикасының 2016 жылғы 12 қаңтардағы Заңының 10-бабында қарастырылған.

2-бөлімде осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекет үшін жауапкершіліктің қатаңдығы көзделеді.

413-бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамаларды атом энергиясын пайдалану саласындағы уәкілетті органның лауазымды адамдары жасауға құқылы (804-баптың 1-бөлігінің 43-тармақшасы).

413-1-бапқа сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары қарайды (684-баптың 1-бөлігі).

414-бап. Ядролық қаруды таратпау режимінің талаптарын бұзу

Ядролық экспорт пен импорттың белгіленген тәртібін бұзу; ядролық материалдарды, ядролық қондырғыларды, иондаушы сәулелену көздерін және сақтау қондырғыларын физикалық қорғауға қойылатын талаптарды бұзу; егер бұл әрекеттерде қылмыстық құқық бұзушылық белгілері болмаса, ядролық материалдарды немесе иондаушы сәуле шығару көздерін есепке алу мен бақылауды қамтамасыз ету жөніндегі талаптарды бұзу

жеке тұлғаларға - он, лауазымды адамдарға, шағын бизнес субъектілеріне - қырық мөлшерінде, орта бизнес үшін - жетпіс, ірі бизнес үшін - екі жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға немесе лицензиядан, арнайы рұқсаттардан айыруға әкеп соғады. атом энергиясын пайдалану.

ТҮСІНІКТЕМЕ

414-бапта көзделген қылмыстың объектісі ядролық қаруды таратпау режимі, ядролық материалдар мен қондырғылардың айналымы, есепке алынуы және бақылауы, иондаушы сәулеленудің көздері, сақталмауы қоғамдық қауіпсіздік пен денсаулыққа елеулі түрде қауіп төндіруі мүмкін.

Қазақстан Республикасы Жоғарғы Кеңесінің 1993 жылғы 13 желтоқсандағы қаулысымен бекітілген Ядролық қаруды таратпау туралы шарттың (1968 ж.) Қатысушысы ретінде Қазақстан Республикасы аталған шартта бекітілген бірқатар міндеттемелер қабылдады. Ұлттық заңнамада "Атом энергиясын пайдалану туралы"

2016 жылғы 12 қаңтардағы Қазақстан Республикасының Заңы (бұдан әрі - "Атом энергиясын пайдалану туралы" Заң) ядролық қаруды таратпау режимін қамтамасыз етуге бағытталған.

Қылмыстық құрамның қылмыс құрамының объективті жағы келесідей әрекеттер мен жіберулерді қамтиды:

- ядролық экспорт пен импорттың белгіленген тәртібін бұзу.

Атом энергиясын пайдалану туралы заңның 15-бабы атом энергиясын пайдалану саласындағы экспорт пен импортты жүзеге асыруға арналған. Атап айтқанда, мұндай экспорт пен импорт экспорттық бақылау саласындағы мемлекеттік реттеуді уәкілетті органның келісімімен жүзеге асырылатын уәкілетті мемлекеттік органның лицензиясы негізінде жүзеге асырылады. Егер экспорттаушы мұндай өнімдер ядролық қаруды немесе оның компоненттерін әзірлеу, жасау, сынау және жеткізу кезінде қолданылатындығын сенімді білсе, өнімді экспорттауға тыйым салынады;

- ядролық материалдарды, ядролық қондырғыларды, иондаушы сәулелену көздерін және сақтау қондырғыларын физикалық қорғауға қойылатын талаптарды бұзу.

Тиісті талаптар Қазақстан Республикасы Энергетика министрінің 2016 жылғы 8 ақпандағы № 40 бұйрығымен бекітілген және Ережеде ядролық материалдарды және ядролық қондырғыларды физикалық қорғау ережелерінде көрсетілген.

иондаушы сәулелену көздерін физикалық қорғау

және Қазақстан Республикасы Энергетика министрінің 2016 жылғы 9 ақпандағы № 52 бұйрығымен бекітілген қоймалар;

- ядролық материалдарды немесе иондаушы сәулелену көздерін есепке алу мен бақылауға қойылатын талаптарды бұзу.

Талаптар Қазақстан Республикасы Энергетика министрінің 2016 жылғы 9 ақпандағы №44 бұйрығымен бекітілген Ядролық материалдарды мемлекеттік есепке алу ережесінде және әрекет ету бұйрығымен бекітілген иондаушы сәуле шығару көздерін мемлекеттік есепке алу ережелерінде көрсетілген. Қазақстан Республикасы Энергетика министрінің 2016 жылғы 12 ақпандағы № 59.

Көрсетілген әрекеттерде қылмыстық құқық бұзушылық белгілерінің болмауы әкімшілік жауапкершілікке тартудың шарты болып табылады (ҚК 162, 276, 283, 285-баптарын қараңыз).

Субъективті жағы ниетпен немесе ұқыпсыздықпен сипатталады.

Құқықбұзушылық субъектісі - жеке тұлғалар, жеке кәсіпкерлер, лауазымды адамдар немесе заңды тұлғалар (кәсіпкерлік субъектілері).

413-бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамаларды атом энергиясын пайдалану саласындағы уәкілетті органның лауазымды адамдары жасауға құқылы (804-баптың 1-бөлігінің 43-тармақшасы).

414-бап бойынша әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары қарайды (684-баптың 1-бөлігі).

415-бап. Қазақстан Республикасының техникалық реттеу саласындағы заңнамасын бұзу

1. Қазақстан Республикасының техникалық реттеу саласындағы заңнамасын мынадай нысанда жасау:

1) техникалық регламенттерде және нормативтік құқықтық актілерде белгіленген талаптарға сәйкес келмейтін өнімді айналымға шығару;

2) техникалық регламенттерде және нормативтік құқықтық актілерде белгіленген талаптарға сәйкес растау және (немесе) сәйкестікті растау құжаттарынсыз өнімді айналымға шығару, -

жеке тұлғаларға тоқсан мөлшерінде, лауазымды адамдарға, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға - жүз тоқсан бес, орта бизнес үшін - үш жүз он, ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін алты жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекет (әрекетсіздік):

жеке тұлғаларға - жүз отыз беске, лауазымды адамдарға, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға - үш жүз алпыс мөлшерінде, орта бизнеске - алты жүз, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне - бір мың екі жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады. қызметті тоқтата тұру немесе онсыз, өнімді тәркілеумен немесе онсыз.

ТҮСІНІКТЕМЕ

415-бапқа сәйкес құқық бұзушылықтың объектісі өнімнің қауіпсіздігі, қауіпсіз өнімді шығару мен сатуды қамтамасыз ететін техникалық реттеу тәртібі болып табылады.

"Техникалық реттеу туралы" Қазақстан Республикасының 2004 жылғы 9 қарашадағы Заңына (бұдан әрі - "Техникалық реттеу туралы" Заң) сәйкес техникалық реттеудің мақсаты өнімнің, адамның өмірі мен денсаулығы мен қоршаған ортаның, оның ішінде өсімдіктердің және қоршаған ортаның қауіпсіздігін қамтамасыз ету болып табылады. фауна; ұлттық қауіпсіздік; тұтынушыларды өнімнің, қызметтердің қауіпсіздігі мен сапасына қатысты алдау әрекеттерін болдырмау; саудадағы техникалық кедергілерді жою; отандық өнімнің бәсекеге қабілеттілігін арттыру; табиғи және энергетикалық ресурстарды үнемдеу. Мұндай мақсаттар мемлекеттің техникалық реттеу мәселелеріне неге үлкен мән беретінін түсіндіреді.

Қылмыстық құрамның объективті жағы келесі әрекеттерді қамтиды:

- техникалық регламенттерде және нормативтік құқықтық актілерде белгіленген талаптарға сәйкес келмейтін өнімді айналымға шығару.

Техникалық реттеу туралы заңның 1-бабы 18-1) тармақшасына сәйкес, өнім шығару - кәсіпкерлік қызметті жүзеге асыру кезінде Қазақстан Республикасының аумағына ақысыз негізде тарату мақсатында өнімді (оның ішінде өндірушінің қоймасынан жөнелту немесе қоймасыз жөнелту) өнімді жеткізу немесе әкелу дегенді білдіреді.

Өнімдердің немесе процестердің қауіпсіздігін қамтамасыз ететін талаптар техникалық регламенттерде белгіленген (Техникалық реттеу туралы заңның 18 бабы 7 тармағы). Бұл талаптар міндетті болып табылады және Қазақстан Республикасының бүкіл аумағында тікелей қолданылады (Техникалық реттеу туралы заңның 17-бабының 2-тармағы).

Мақаланың мағынасы бойынша, өнімдерге қойылатын талаптар тек техникалық регламенттермен ғана емес, сонымен бірге басқа да нормативтік құқықтық актілермен де белгіленуі мүмкін және егер мұндай талаптарды бұзатын арнайы құрылымдар болмаса (мысалы, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 169-бабын қараңыз) "Биоотын өндірісін және айналымын мемлекеттік реттеу туралы Қазақстан Республикасының заңнамасын бұзу"), Содан кейін 415-бап қолданылады;

- техникалық регламенттерде және нормативтік құқықтық актілерде белгіленген талаптарға сәйкес растау және (немесе) сәйкестікті растау құжаттарынсыз өнімді шығару.

Техникалық реттеу туралы заңға сәйкес Қазақстан Республикасының аумағында өнімнің сәйкестігін растау міндетті немесе ерікті болып табылады (26-баптың 5-тармағы). 415-бап сәйкестікті ерікті түрде растау жағдайларына қолданылмайды. Сәйкестік міндетті расталуға жататын өнімдер техникалық регламенттермен анықталады ("Техникалық реттеу туралы" Заңның 27-бабының 1-тармағы). Өнімнің сәйкестігін міндетті растау техникалық регламенттерде белгіленген талаптарға сәйкестігі үшін жүзеге асырылады (27-баптың 3-тармағы). Сәйкестікті растау саласындағы құжаттар сәйкестікті растау үшін аккредиттелген орган немесе өнімді өндіруші, өнім беруші қабылдаған сәйкестік туралы декларация берген сәйкестік сертификаты болып табылады (1-баптың 34-тармақшасы). Аталған заңның 28-бабы 2-тармағының 2) тармақшасына сәйкес сәйкестігі міндетті расталуға жататын өнімді өндірушілер (орындаушылар), сатушылар өнімнің сәйкестігін растауды қамтамасыз етуге міндетті, ал 28-баптың 2-тармағының 6-тармақшасына сәйкес сертификат туралы ақпаратты ілеспе құжаттамада көрсетуге міндетті. сәйкестік немесе декларация. Сәйкестікті растау сәйкестікті растау жөніндегі қызмет түрлерінің бірі болып табылады, оған тестілеу, зерттеу, өлшеу, тексеру, калибрлеу және басқа да әрекеттер мен сертификаттау кіруі мүмкін ("Бағалау саласындағы аккредиттеу туралы" 2008 жылғы 5 шілдедегі Қазақстан Республикасы Заңының 1-бабының 21-тармақшасы)".

Субъективті жағы ниетпен немесе ұқыпсыздықпен сипатталады.

Қылмыстың субъектісі жеке тұлғалар, жеке кәсіпкерлер, лауазымды адамдар немесе заңды тұлғалар болып табылады.

2-бөлім әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталанған әрекеттер үшін жауапкершілікті жоғарылатуды көздейді. Жауапкершіліктің артуы тек ірі айыппұлдар түрінде ғана емес, сонымен бірге өнімді тоқтату немесе тәркілеу кезінде де мүмкін.

415-бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамаларды техникалық реттеу және өлшем бірлігін қамтамасыз ету саласындағы органдардың лауазымды адамдары және олардың аумақтық органдары (804-баптың 1-бөлігінің 37-тармақшасы, 804-бабы 3-бөлігі), сондай-ақ тұтынушылардың құқықтарын қорғау саласындағы уәкілетті орган мен оның жасасуға құқылы. аумақтық органдар (804-баптың 1-бөлігінің 64-тармақшасы, 3-бөлігі).

415-баптың 1-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді техникалық реттеу, өлшемдердің біркелкілігін және стандарттау саласын қамтамасыз етуді жүзеге асыратын органдар қарайды (715-баптың 1-бөлігі), сондай-ақ тұтынушылардың құқықтарын қорғау саласындағы уәкілетті орган (715-баптың 1-бөлігі). 1) және 415-баптың 2-тармағында көзделген - мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары (684-баптың 1-бөлігі).

415-1-бап. Техникалық регламенттерде, нормативтік құқықтық актілерде және стандарттау құжаттарында белгіленген өлшем құралдарын салыстырып тексеру, тексеру рәсімдері және (немесе) сәйкестікті растау, сәйкестікті растау кезінде сәйкестікті растау саласындағы аккредиттеу туралы Қазақстан Республикасының заңнамасын бұзу

1. Аккредиттеу, сәйкестікті растау рәсімдері және (немесе) сәйкестігін растау, техникалық регламенттерде, нормативтік құқықтық актілерде және стандарттау құжаттарында белгіленген өлшем құралдарын салыстырып тексеру кезінде сәйкестікті растау саласындағы аккредиттеу туралы Қазақстан Республикасының заңнамасын бұзу:

1) өлшем құралдарын сәйкестікті растау және (немесе) бағалау, калибрлеу рәсімдері ережелерінің бұзылуы;

2) сәйкестікті растау және (немесе) сәйкестікті бағалау, өлшеу құралдарын калибрлеу кезінде сынақ нәтижелерінің сенімсіздігі;

3) сәйкестігін растайтын құжаттарды ресімдеу және міндетті рәсімдерді жүргізбестен өлшем құралдарын салыстырып тексеру туралы куәлік беру;

4) өлшем құралдарын салыстырып тексеру, аккредиттеместен заңды тұлғалар өлшеу рәсімдерін метрологиялық аттестаттау;

5) аккредиттеу субъектілерінің калибрлеуден немесе тексеруден өтпеген шама бірліктерінің эталондарын қолдануы;

б) аккредиттеу тәртібін бұзған кезде -

жеке тұлғаларға тоқсан мөлшерінде, лауазымды адамдарға, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға - жүз тоқсан беске, орта кәсіпкерлікке - үш жүз онға, ірі бизнеске - алты жүз айлық есептік көрсеткіш

мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады. аккредиттеу туралы куәлік және сәйкестікті растау жөніндегі сарапшы-аудитордың сертификаты, алты айға өлшеу құралдарын салыстырып тексеру сертификаты.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекет (әрекетсіздік):

жеке тұлғаларға - жүз отыз беске, лауазымды адамдарға, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға - үш жүз алпыс мөлшерінде, орта бизнеске - алты жүз, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне - бір мың екі жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады. аккредиттеу сертификатынан және сәйкестікті растау үшін сарапшы-аудитордың сертификатынан, өлшеу құралдарын калибраторының сертификатынан айыру.

ТҮСІНІКТЕМЕ

415-1-бапта көзделген құқық бұзушылықтың объектісі - сәйкестікті растау және техникалық реттеу саласындағы әр түрлі нормативтік құқықтық актілермен және құжаттармен белгіленген өлшем құралдарын аккредиттеу, растау және (немесе) сәйкестікті растау және тексеру әдістері. Осы бұйрықты сақтау өнімнің, процестердің, қызметтердің қауіпсіздігі мен сапасын қамтамасыз етуге көмектеседі. Тиісті стандарттар "Сәйкестікті бағалау саласындағы аккредиттеу туралы" 2008 жылғы 5 шілдедегі Қазақстан Республикасының Заңында (бұдан әрі - "Сәйкестікті бағалау саласындағы аккредиттеу туралы" Заң), "Техникалық реттеу туралы" 2004 жылғы 9 қарашадағы Қазақстан Республикасының Заңында (бұдан әрі -) бар. "Техникалық реттеу туралы" Заң, "Өлшемдердің біртұтастығын қамтамасыз ету туралы" 2000 жылғы 7 маусымдағы Қазақстан Республикасының Заңы (бұдан әрі - "Өлшемдердің біртұтастығын қамтамасыз ету туралы" Заң), техникалық регламенттер және басқа да нормативтік құқықтық актілер мен құжаттар.

Қылмыстық құрамның объективті жағы келесі әрекеттерді (әрекетсіздікті) қамтиды:

- сәйкестікті растау және (немесе) бағалау, өлшеу құралдарын тексеру ережелерін бұзу.

Сәйкестікті растау ережелері Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің 2018 жылғы 12 қазандағы № 710 бұйрығымен бекітілген. Өлшеу құралдарын салыстырып тексеру ережесі, өлшеу құралдарын салыстыру жиілігін белгілеу ережелері және өлшеу құралдарын салыстырып тексеру сертификаты нысаны Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің 2018 жылғы 27 желтоқсандағы № 934 бұйрығымен бекітілген;

растау және (немесе) сәйкестікті растау, өлшеу құралдарын калибрлеу кезінде сынақ нәтижелерінің сенімсіздігі;

"Техникалық реттеу туралы" Заңның 12-бабының 2-тармағына сәйкес сәйкестікті растау жөніндегі органдар сәйкестікті міндетті растау мақсатында аккредиттелген

зертханалардың сынақ нәтижелерін қолдануы керек, бұл өз кезегінде сынақ нәтижелерінің сенімділігін қамтамасыз етеді (13-баптың 3-тармағының 2 тармақшасы);

- сәйкестігін растайтын құжаттарды беру және міндетті рәсімдерді жүргізбестен өлшеу құралдарын салыстырып тексеру туралы анықтама беру.

Сәйкестікті растау саласындағы құжаттар "Техникалық реттеу туралы" Заңның 1-бабының 34-тармағына сәйкес сәйкестікті растау үшін аккредиттелген орган берген сәйкестік сертификаты немесе өндіруші немесе өнім беруші қабылдаған сәйкестік туралы декларация болып табылады.

Техникалық реттеу туралы Заңның 29-бабының 1-тармағына сәйкес, сәйкестік сертификатын өнімнің сәйкестігін растау жөніндегі орган барлық рәсімдерді тандап алынған сәйкестікті растау схемасына сәйкес орындаудың оң нәтижелері болған жағдайда өтініш берушіге береді. Сәйкестік декларациясына қойылатын талаптар осы Заңның 31-бабында белгіленген. Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің 2018 жылғы 12 қазандағы № 710 Бұйрығымен бекітілген сәйкестікті растау қағидаларында сипатталған. Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің 2018 жылғы 27 желтоқсандағы № 934 бұйрығымен бекітілген өлшем құралдарын салыстырып тексеру туралы сертификатты беруге қатысты рәсімдер;

- өлшеу құралдарын салыстырып тексеру, аккредиттеусіз заңды тұлғалармен өлшеу рәсімдерін метрологиялық аттестаттау.

Өлшемдердің біркелкілігін қамтамасыз ету туралы Қазақстан Республикасы Заңының 18-бабына сәйкес өлшем құралдарын тексеру құқығына аккредиттеу және өлшеу рәсімдерін метрологиялық аттестаттау міндетті болып табылады.

- калибрлеуден немесе тексеруден өтпеген бірлік стандарттарының аккредиттеу субъектілерін пайдалану.

Өлшемдердің біркелкілігін қамтамасыз ету туралы Заңның 20-бабының 1-тармағына сәйкес өлшем бірліктерінің мемлекеттік эталондары мен өлшем бірліктерінің эталондары салыстырылады. Осы заңның 19-бабының 2-тармағына сәйкес аккредиттеу субъектілері пайдаланатын бірліктердің эталондары тексерілуге жатпайды. Сондықтан жауапкершілік тек калибрлеу талаптарын бұзғаны үшін туындауы мүмкін.

- аккредиттеу рәсімін бұзу.

Аккредиттеу тәртібі сәйкестікті бағалау саласындағы Аккредиттеу туралы заңмен белгіленеді.

Субъективті жағы ниетпен немесе ұқыпсыздықпен сипатталады.

Қылмыстың субъектісі жеке тұлғалар, жеке кәсіпкерлер, лауазымды адамдар немесе заңды тұлғалар болып табылады.

2-бөлім әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталанған әрекеттер үшін жауапкершілікті жоғарылатуды көздейді.

415-1-бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамаларды техникалық реттеу және өлшемдердің біркелкілігін қамтамасыз ету саласындағы

органдардың лауазымды адамдары және олардың аумақтық органдары құруға құқылы (804-баптың 1-бөлігінің 37-тармақшасы, 3-бөлігі).

415-1-баптың 1-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді техникалық реттеу саласындағы, өлшемдердің біркелкілігін және стандарттау саласын қамтамасыз етуді жүзеге асыратын органдар (715-баптың 1-бөлігі), мамандандырылған ауданның судьялары және оларға теңестірілген әкімшілік соттар (684-баптың 1-бөлігі).

416-бап. Өнімнің жекелеген түрлерінің қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласындағы заңнаманы бұзу

Азық-түлік өнімдерінің, химиялық өнімдердің, машиналар мен жабдықтардың, ойыншықтардың және техникалық регламенттердің қауіпсіздігі туралы заңнамалық актілерде белгіленген қауіпсіздік талаптарының сақталмағаны анықталған сәттен бастап өнімнің өмірлік циклінің процестерін субъектінің тоқтатпауы, -

жеке тұлғаларға - жүз алпыс мөлшерінде, кіші бизнеске немесе коммерциялық емес ұйымдарға - екі жүз отыз мөлшерінде, орта бизнеске - үш жүз он, мөлшерінде, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне - бір мың алты жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соқтырады. өнімді тәркілеместен немесе онсыз.

Ескерту Осы бапқа қатысты субъектілер - тамақ өнімдерінің, химиялық өнімдердің, машиналар мен жабдықтардың, ойыншықтардың қауіпсіздігі туралы заңнамалық актілерге сәйкес өнімнің қауіпсіздігіне жауап беретін тұлғалар.

ТҮСІНІКТЕМЕ

416-бапқа сәйкес құқық бұзушылықтың объектісі өнімнің жекелеген түрлерінің қауіпсіздігі болып табылады.

Тұтынушыларға белгілі бір қауіп төндіретін кейбір өнім түрлерінің қауіпсіздігіне сәйкес келмейтінін анықтау осындай өнімдермен байланысты барлық операцияларды немесе процестерді тоқтатуы керек.

"Техникалық реттеу туралы" 2004 жылғы 9 қарашадағы Қазақстан Республикасының Заңына сәйкес (бұдан әрі - Техникалық реттеу туралы заң) өнімнің өмірлік циклі өнімді жобалау, өндіру, пайдалану, сақтау, тасымалдау, сату, жою және жою процестеріне жатады (21 тармақша) , 1-бап).

Қазақстанда өнімнің әр түрлі түрлерінің қауіпсіздігі туралы заңдар және соған сәйкес техникалық регламенттер қабылданды. Сонымен, осы бапқа қатысты 2007 жылдың 21 шілдесінде қабылданған "Ойыншықтардың қауіпсіздігі туралы", "Азық-түлік өнімдерінің қауіпсіздігі туралы", "Химиялық өнімдердің қауіпсіздігі туралы", "Машиналар мен жабдықтардың қауіпсіздігі туралы" заңдарды атап өткен жөн.

Құқық бұзушылықтың объективті жағы әрекетсіздіктен (өмірлік цикл үдерістерін тоқтатпау) көрінеді. ӘҚТК барлық өнімдер туралы емес, өнімнің жекелеген түрлері: тамақ, химия, машиналар мен жабдықтар, ойыншықтар туралы айтады.

Субъективті жағы ниетпен немесе ұқыпсыздықпен сипатталады.

Қылмыстың субъектісі жеке тұлғалар, жеке кәсіпкерлер, лауазымды адамдар немесе заңды тұлғалар болып табылады.

Сонымен бірге, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекс азық-түлік өнімдерінің, химиялық өнімдердің, машиналар мен жабдықтардың, ойыншықтардың қауіпсіздігі туралы заңнамалық актілерге сәйкес өнімнің қауіпсіздігіне жауап беретін субъектілер ретінде танылуы мүмкін екенін анықтайды.

Сонымен, "Ойыншықтардың қауіпсіздігі туралы" заңға сәйкес мұндай адам Қазақстан нарығында ойыншықтарды орналастыратын тұлға ретінде танылуы керек (1-баптың 3-тармақшасы).

Азық-түлік қауіпсіздігі туралы заңға сәйкес мұндай тұлға тамақ өнімдерін әзірлеу (жасау), өндіру (дайындау), айналымы, кәдеге жарату және жою объектісі болып табылады - әзірлеуді (жасауды), өндіруді (өндіруді), айналымды жүзеге асыратын жеке немесе заңды тұлға, тамақ өнімдерін кәдеге жарату және жою (1-баптың 30-тармақшасы).

Химиялық өнімдердің қауіпсіздігі туралы заңға сәйкес өтініш беруші (өндіруші, жеткізуші, импорттаушы) осындай тұлға - химиялық өнімдерді тіркеуді жүзеге асыратын және белгіленген тәртіппен сәйкестігін растайтын жеке немесе заңды тұлға болып табылады (1-баптың 5-тармақшасы).

Сонымен, машиналар мен жабдықтардың қауіпсіздігі туралы заңға сәйкес мұндай адамдар машиналар мен жабдықтардың қауіпсіздігі үшін жауапты тұлғалар болып табылады - жобалаушы, өндіруші, уәкілетті өкіл, импорттаушы, персонал (операторлар), машиналар мен жабдықтарды пайдаланушы (1-баптың 11-тармақшасы).

416-бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтар туралы хаттамаларды лауазымды адамдар жасауға құқылы:

- ішкі істер органдары (азаматтық және қызметтік қарулар мен олардың оқ-дәрілеріне, есірткі құралдарының, психотроптық заттар мен прекурсорлардың айналымына байланысты химиялық өнімдерге, азаматтық пиротехникалық заттар мен олар қолданылған өнімдерге қатысты қауіпсіздік талаптарын бұзғаны үшін) - 804-баптың 1-бөлігінің 1) тармақшасы.

- азаматтық қорғау саласындағы уәкілетті орган (өрт және жарылыс қаупі тұрғысынан машиналар мен жабдықтарға, химиялық өнімдерге қауіпсіздік талаптарын бұзғаны үшін) - 804-баптың 1-бөлігінің 2-тармақшасы;

- ветеринария саласындағы уәкілетті орган (ветеринариялық-санитариялық бақылау мен қадағалауға жататын тамақ өнімдеріне қойылатын қауіпсіздік талаптарын бұзғаны үшін) - 804-бап 1-бөлігінің 8-тармақшасы;

- қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган (химиялық өнімдерге қойылатын қауіпсіздік талаптарын бұзғаны үшін) 804-бап 1-бөлігінің 10 тармақшасы;

- пайдалы қазбаларды зерттеу саласындағы мемлекеттік бақылау органдары (804-бап 1-тармағының 11) тармақшасы);

- карантин және өсімдіктерді қорғау жөніндегі органдар (химиялық өнімдерге қойылатын қауіпсіздік талаптарын бұзғаны үшін) - 804-баптың 1-бөлігінің 15 тармақшасы;

- ауыл шаруашылығы саласындағы уәкілетті орган (машиналар мен жабдықтарға, химиялық өнімдерге қауіпсіздік талаптарын бұзғаны үшін) - 804-баптың 1-бөлігінің 20 тармақшасы;

- санитарлық-эпидемиологиялық қадағалау органдары (тамақ өнімдеріне, ойыншықтарға, химиялық өнімдерге қауіпсіздік талаптарын бұзғаны үшін) - 804-баптың 1-бөлігінің 22 тармақшасы;

- ақпараттандыру саласындағы уәкілетті орган (байланыс үшін қауіпсіздік талаптарын бұзғаны үшін) - 804-баптың 1-бөлігінің 23 тармақшасы;

- көлік және коммуникация саласындағы уәкілетті орган (машиналар мен жабдықтарға, химиялық өнімдерге қауіпсіздік талаптарын бұзғаны үшін) - 804-баптың 1-бөлігінің 25 тармақшасы;

- өнеркәсіптік қауіпсіздік саласындағы уәкілетті орган (өрт және жарылыс қаупі тұрғысынан машиналар мен жабдықтарға, химиялық өнімдерге қауіпсіздік талаптарын бұзғаны үшін) - 804-баптың 1-бөлігінің 32 тармақшасы;

- индустриялық саясатты реттеу саласындағы уәкілетті орган (машиналар мен жабдықтарға, химиялық өнімдерге, ойыншықтарға қауіпсіздік талаптарын бұзғаны үшін) - 804-баптың 1-бөлігінің 39 тармақшасы;

- атом энергиясын пайдалану саласындағы уәкілетті орган (машиналар мен жабдықтарға, техникалық регламенттердің радиациялық қауіпсіздігі талаптарын бұзғаны үшін) - 804-баптың 1-бөлігінің 43-тармақшасы;

- мемлекеттік еңбек инспекциясы органдары (химиялық өнімдерге қауіпсіздік талаптарын бұзғаны үшін) - 804-бап 1-бөлігінің 48-тармақшасы.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 416-бабына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары қарайды (684-баптың 1-бөлігі).

417-бап. Еуразиялық экономикалық одақтың немесе шетелдік тауарлардың шығу тегі туралы сертификат беру және тауарлар нысандарын шығару тәртібін бұзу

1. Сарапшылар мен аудиторлардың ішкі айналым үшін тауарлардың шығарылған елін, Еуразиялық экономикалық одақ тауарларының немесе шетелдік тауарлардың мәртебесін айқындау туралы және сараптама ұйымы ішкі айналымға тауарлардың шығу тегі туралы, Еуразиялық экономикалық одақ тауарларының немесе олардағы шетелдік тауарлардың мәртебесін айқындау туралы сараптама актілерін беруі туралы қорытынды дайындау. тауар туралы мәліметтер жалған және (немесе) жалған болса, -

ішкі айналымға арналған тауарлардың шығарылған елін, Еуразиялық экономикалық одақ тауарларының немесе шетелдік тауарлардың мәртебесін ішкі айналымға, Еуразиялық экономикалық одақ тауарларының мәртебесін немесе ішкі айналымға

шығаратын елін анықтау үшін сарапшы-аудиторлардың куәліктерін тоқтата отырып, он айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады. алты ай мерзімге шетелдік тауарларға, сараптама ұйымдарына - тоқтата тұрумен отыз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде дейін үш айға қызметі.

2. Техникалық реттеу саласындағы уәкілетті орган бекіткен тізбеге сәйкес ішкі айналымға арналған тауарлардың шығу тегі туралы тиісті түрде ресімделген сараптама сертификатын, ішкі айналымға тауардың шығарылғанын растайтын құжаттарды ұсынған немесе тауардың нысандары туралы қорытынды беруден бас тартқан жағдайда тауардың шығу сертификатын беруден бас тарту Еуразиялық экономикалық одақтың немесе шетелдік тауардың Еуразиялық экономикалық одақ тауарларының мәртебесін анықтауға тиісті түрде ресімделген сараптама сертификаты ұсынылған жағдайда экономикалық одағы тауарының немесе шетел тауарлары мен ақпараттық, Еуразиялық экономикалық одақ немесе шетел тауарының мәртебесін растайтын құжаттар -

тауарлардың шығу тегі туралы сертификат беруге уәкілетті ұйымға, ішкі айналымға тауардың шығу тегі туралы сертификат беруге, Еуразиялық экономикалық одақ тауарларының немесе шетелдік тауарлардың нысандарын ресімдеуге уәкілетті органдарға (ұйымдарға) елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

3. Уәкілетті ұйымның тауарлардың шығу тегі туралы сертификатты, ішкі айналымға тауардың шығу сертификатын, Еуразиялық экономикалық одақтың немесе шетелдік тауарлардың нысандарын, ішкі айналым үшін тауардың шығу сертификатын, Еуразиялық экономикалық одақ тауарларының формаларын ресімдеуіне уәкілетті органның (ұйымның) берілуі немесе тауар туралы мәліметтер жалған және (немесе) сенімсіз болып табылатын шетелдік тауар, -

тауарлардың шығу тегі туралы сертификатты беруге уәкілетті ұйымға, ішкі айналымға тауардың шығу сертификатын беруге, Еуразиялық экономикалық одақ тауарларының немесе шетелдік тауарлардың нысандарын ресімдеуге уәкілетті органдарға (ұйымдарға) отыз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

4. Уәкілетті ұйымның, тауарлардың шығу тегі туралы сертификатты, ішкі айналымға тауардың шығу тегі туралы сертификатты, Еуразиялық экономикалық одақ тауарларының немесе шетелдік тауарлардың нысандарын ресімдеуді, тауарлардың шығу тегі туралы сертификатты, отандық тауарлардың шығарылу сертификатын берудің мерзімдерін бұзуы айналым, Еуразиялық экономикалық одақ тауарларының немесе шетелдік тауарлардың нысандарын жасау, сондай-ақ оларды беруден бас тарту туралы жазбаша дәлелді шешім -

тауарлардың шығу тегі туралы сертификатты беруге уәкілетті ұйымға, ішкі айналымға тауардың шығу сертификатын беруге, Еуразиялық экономикалық одақ тауарларының немесе шетелдік тауарлардың нысандарын ресімдеуге уәкілетті

органдарға (ұйымдарға) отыз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

5. Техникалық реттеу саласындағы уәкілетті орган бекіткен тізбеге сәйкес тауардың шығарылғанын растайтын жалған және (немесе) дәйексіз құжаттарды ұсыну, тауардың шығу тегі туралы сертификатты, ішкі айналым үшін тауардың шығу тегін растайтын құжаттарды алу, ішкі айналым үшін тауардың шығу тегі туралы сертификат алу. сондай-ақ қорытынды алу үшін Еуразиялық экономикалық одақ тауарларының немесе шетелдік тауарлардың мәртебесін растайтын мәліметтер, құжаттар I Еуразиялық экономикалық одақ тауарларының немесе шетелдік тауарлардың түрлері -

шағын кәсіпкерлікке он екі мөлшерінде, орта кәсіпкерлікке жиырма мөлшерде, ірі кәсіпкерлікке отыз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

6. Осы бөлімнің бірінші, екінші, үшінші және төртінші бөліктерінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекеттер (әрекетсіздік), -

тауарлардың шығарылған елін, Еуразиялық экономикалық одақ тауарларының немесе шетелдік тауарлардың мәртебесін айқындау үшін сарапшы-аудиторларға қырық айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады, ол тауардың шыққан елін, Еуразиялық экономикалық одақ тауарларының мәртебесін немесе шетелдік тауарлардың мәртебесін анықтау үшін сарапшы-аудиторлардың куәліктерінен айырылады. сертификат беруге уәкілетті, ішкі айналымға, қорытындыға шығу сертификатын беруге уәкілетті органдар (ұйымдар) Еуразиялық экономикалық одақ тауарларының немесе шетелдік тауарлардың түрлері - жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде, сараптамалық ұйымдар үшін - алпыс айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде , үш айға дейінгі мерзімге қызметін тоқтата тұру.

ТҮСІНІКТЕМЕ

417-бапта көзделген құқық бұзушылықтың объектісі тауарлардың шыққан жерін растау және Еуразиялық экономикалық одақтың немесе шетелдік тауарлардың нысандарына қорытынды беру үшін заңдарда белгіленген тәртіп болып табылады . Осы бұйрықты сақтау тауарлардың қауіпсіздігі мен сапасын қамтамасыз етуге көмектеседі.

Мақсатты тарап ретінде 417-баптың 1-бөлігі ішкі айналым үшін тауарлардың шығарылған елін, Еуразиялық экономикалық одақ (ЕАЭО) тауарларының немесе шетелдік тауарлардың мәртебесін айқындау туралы және ЕАЭО тауарларының немесе шетелдік тауарлардың мәртебесін айқындау туралы ішкі айналымға тауарлардың шыққан жеріне сараптама сертификаттарын беруді қамтамасыз етеді. жалған немесе жалған мәліметтермен.

Қорытынды уәкілетті ұйымның уәкілетті тұлғасымен (сарапшы-аудитормен) шығу сертификатын немесе ЕАЭО тауарларының немесе шетелдік тауарлардың мәртебесін растайтын құжатты бергенге дейін жасалады. Қорытынды дайындау барысында өтініш беруші ұсынған құжаттарға талдау жасалады, оның ішінде ішкі айналым үшін

тауардың шығарылған елін анықтау туралы сараптама актісі жасалады (Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің міндетін атқарушы міндетін атқарушының 2015 жылғы 24 ақпандағы № 155 бұйрығының 24-тармағын және 52 тармағын "Ережелерді бекіту туралы" тауардың шыққан елін айқындау, тауардың шыққан жері туралы сертификат беру және оның жарамдылығын жою").

"Техникалық реттеу туралы" Қазақстан Республикасының 2004 жылғы 9 қарашадағы Заңының (бұдан әрі - Техникалық реттеу туралы) 16-1-бабының 5-тармағына сәйкес, сарапшы-аудиторларға тауарлардың шыққан елін, Еуразиялық экономикалық одақ тауарларының немесе шетелдік тауарлардың мәртебесін анықтауға тыйым салынады. егер тауар туралы мәліметтер жалған болса және (немесе) сенімсіз болса, тауардың шығу тегі, Еуразиялық экономикалық одақ тауарларының немесе шетелдік тауарлардың мәртебесін айқындау туралы сараптама актілерін жасайды.

Корпус қылмысының субъективті жағы ниетпен сипатталады.

Құқық бұзушылықтың субъектісі болып эксперт-аудиторлар (жеке тұлғалар) және сараптамалық ұйымдар табылады.

2-бөлім объективті жағы ретінде әрекетсіздікті қарастырады:

- техникалық реттеу саласындағы уәкілетті орган бекіткен тізбеге сәйкес, ішкі айналымға тауардың шығу тегі туралы сараптама сертификатын, ішкі айналымға тауардың шығарылғанын растайтын құжаттарды тиісті түрде ресімделген жағдайда тауардың шығу сертификатын беруден бас тарту.

Құжаттар тізбесі "Тауарлардың шыққан елін айқындау, тауардың шығу тегі туралы сертификат беру және оның қолданылу мерзімін жою ережесін бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің міндетін атқарушы 2015 жылғы 24 ақпандағы № 155 бұйрығымен бекітілген;

- ЕАЭО тауарларының немесе шетелдік тауарлардың мәртебесін анықтауға тиісті түрде ресімделген сараптама сертификаты және мәліметтер, ЕАЭО тауарларының немесе шетелдік тауарлардың мәртебесін растайтын құжаттар ұсынылған жағдайда, ЕАЭО тауарларының немесе шетелдік тауарлардың нысандары туралы қорытынды беруден бас тарту.

Шығу сертификатын Қазақстанның Ұлттық кәсіпкерлер палатасы ("Қазақстан Республикасының Ұлттық кәсіпкерлер палатасы туралы" Қазақстан Республикасының 2013 жылғы 4 шілдедегі Заңының 14-бабының 7-тармағы) өзінің аймақтық палаталары арқылы береді. Палата сонымен қатар Еуразиялық экономикалық одақ тауарларының және (немесе) шетелдік тауарлардың мәртебесін анықтайды (14-баптың 15 тармақшасы).

Корпус қылмысының субъективті жағы ниетпен сипатталады.

Ұлттық кәсіпкерлер палатасының аймақтық палаталары болып табылатын тауарлардың шығу тегі туралы сертификаттар беруге, ЕАЭО тауарларының және

шетелдік тауарлардың нысандарын ресімдеуге уәкілетті органдар (ұйымдар) құқық бұзушылықтың субъектісі болып табылады.

5-бөлім. Объективті тарап ретінде уәкілетті ұйымның (Ұлттық кәсіпкерлер палатасы) тауарлардың шығу тегі туралы анықтаманы, ЕАЭО тауарларының немесе шетелдік тауарлардың нысандарын ресімдеуді, тауарлар туралы мәліметтер жалған және (немесе) жалған болған ішкі айналым үшін тауарлардың шығу сертификатын беруді қарастырады.

Куәліктер мен тауарлар түрлеріне қорытындылар беру тәртібі сәйкесінше әрекет етуші бұйрықпен бекітілген тауарлардың шыққан елін айқындау, тауардың шыққан жері туралы сертификат беру және оның жарамдылығын жою ережелерімен реттеледі. Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің 2015 жылғы 24 ақпандағы № 155, Кеден одағы Комиссиясының 2010 жылғы 17 тамыздағы № 437 "Шетелдік тауарларды пайдалана отырып өндірілген (алынған) тауарларды тану туралы қорытындыларды толтыру, беру және қолдану туралы" қорытынды, еркін кедендік аймақтың кедендік рәсімімен немесе еркін қойманың кедендік рәсімімен, Еуразиялық экономикалық одақ тауарларымен орналастырылған және шетелдік тауарларды пайдалана отырып дайындалған (алынған) тауарларды тану туралы еркін кедендік аймақтың кедендік рәсімімен немесе Еуразиялық экономикалық одақтың өнімі болып табылмайтын еркін қойманың кедендік рәсімімен (Мәскеу). " Бұл құжаттарда құжаттарды беру шарттары, тексеру және тауарлар туралы ақпараттың бұрмалануы мен сенімсіздігін болдырмауға бағытталған басқа да әрекеттер қарастырылған. " Техникалық реттеу туралы" Заңның 7-бабының 14-1 тармақшасына сәйкес уәкілетті орган (Индустрия және инфрақұрылымды дамыту министрлігі) тауардың шығу тегі туралы сертификаттарды берудің дұрыстығын, олардағы ақпараттың дұрыстығын, сондай-ақ өндірушілердің елді анықтау өлшемдеріне сәйкес келетіндігін тексереді. тауарлардың импорты елінің уәкілетті органдарының өтінімдері негізінде тауарлардың шығу тегі.

Корпус қылмысының субъективті жағы ниетпен сипатталады.

Ұлттық кәсіпкерлер палатасының аймақтық палаталары болып табылатын тауарлардың шығу тегі туралы сертификаттар беруге, ЕАЭО тауарларының және шетелдік тауарлардың нысандарын ресімдеуге уәкілетті органдар (ұйымдар) құқық бұзушылықтың субъектісі болып табылады.

Объективті тарап ретінде 4-бөлім уәкілетті ұйымның (Ұлттық кәсіпкерлер палатасы) тауарлардың шығу сертификатын, ішкі айналымға шығу сертификатын, ЕАЭО немесе шетелдік тауарлардың нысандарын ресімдеу мерзімдерін, сондай-ақ оларды беруден бас тарту туралы жазбаша дәлелді шешімді бұзуды қарастырады.

Тауардың шыққан жері туралы сертификатты немесе оны беруден бас тарту туралы жазбаша дәлелді шешімді берудің соңғы мерзімі 2015 жылғы 24 ақпандағы Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің міндетін атқарушы бұйрығымен

бекітілген Тауардың шығарылған елін анықтау, тауардың шыққан жері туралы сертификат беру және оның жарамдылығын жою ережесінің 72-тармағында қарастырылған. № 155. Бұл мерзім өтініш уәкілетті ұйымда тіркелген күннен бастап бір немесе екі жұмыс күнінен аспауы керек.

Корпус қылмысының субъективті жағы ниетпен немесе немқұрайлылықпен сипатталады.

Құқық бұзушылықтың субъектісі - Ұлттық кәсіпкерлер палатасының өңірлік палатасы болып табылатын тауарлардың шығу тегі туралы сертификаттар беруге, ЕАЭО тауарларының нысандарын және шетелдік тауарларды шығаруға уәкілетті ұйым.

Объективті жағы ретінде 5-бөлім тауарлардың шығу тегі туралы сертификаттарды және ЕАЭО тауарларының немесе шетелдік тауарлардың нысандары туралы қорытынды алу үшін жалған және (немесе) дұрыс емес құжаттарды ұсыну түріндегі әрекетті көздейді.

Бұл туралы:

- тауардың шығу тегі туралы сертификат алу үшін тауардың шыққан жерін растайтын құжаттар. Тауардың шыққан жерін растайтын құжаттардың тізбесі Қазақстан Республикасы Премьер-Министрінің орынбасары - Индустрия және жаңа технологиялар министрінің 2014 жылғы 8 шілдедегі № 257 бұйрығымен (тауардың шыққан жері туралы сертификат алған жағдайда);

- ішкі айналым үшін тауардың шығу тегі туралы сертификатты алу үшін ішкі айналымға тауардың шыққан жерін растайтын құжаттар. Құжаттар Қағидалардың 45-тармағында көрсетілген, Тауардың шыққан елін айқындау, тауардың шығу тегі туралы сертификатты беру және әрекет ету бұйрығымен бекітілген Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің 2015 жылғы 24 ақпандағы № 155;

- ЕАЭО тауарларының немесе шетелдік тауарлардың нысандары туралы қорытынды алу үшін ЕАЭО тауарларының немесе шетелдік тауарлардың мәртебесін растайтын мәліметтер мен құжаттар.

Корпус қылмысының субъективті жағы ниетпен сипатталады.

Құқық бұзушылықтың субъектісі жеке кәсіпкерлер және заңды тұлғалар (кәсіпкерлік субъектілері) болып табылады.

6-бөлім түсіндірілген баптың 1-5-тармақтарында көзделген қылмыстарды қайталап жасағаны үшін жауапкершілікті жоғарылатуды көздейді.

417-бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамаларды техникалық реттеу және өлшем бірлігін қамтамасыз ету саласындағы органдардың лауазымды адамдары және олардың аумақтық органдары құруға құқылы (804-баптың 1-бөлігінің 37-тармақшасы, 3-бөлігі).

417-баптың 1 және 6-тармақтарында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары қарайды (684-баптың 1-бөлігі), ал 2-5-бөлімдерде техникалық реттеу

саласында, мемлекеттік бақылауды жүзеге асыратын, өлшемдер мен стандарттаудың біркелкілігін қамтамасыз ететін органдар қарайды.

418-бап. Қазақстан Республикасының Мемлекеттік Туы мен Қазақстан Республикасының Мемлекеттік Елтаңбасының ұлттық стандарттарын бұзу

1. Ұлттық стандарттың талаптарына сәйкес келмейтін Қазақстан Республикасының Мемлекеттік Туы мен Қазақстан Республикасының Мемлекеттік Елтаңбасын жасау -

жеке тұлғаларға - жиырма беске, лауазымды адамдарға, шағын бизнеске немесе коммерциялық емес ұйымдарға - елу мөлшерінде, орта бизнеске - жетпіс бес мөлшерінде, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне екі жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

1-1. Қазақстан Республикасының Мемлекеттік рәміздері туралы заңнамасын бұза отырып, Қазақстан Республикасының Мемлекеттік Туы мен Қазақстан Республикасының Мемлекеттік Елтаңбасын қолдану (орнату, орналастыру) -

жеке тұлғаларға ескерту немесе бес, лауазымды адамдарға, шағын бизнеске немесе коммерциялық емес ұйымдарға - он, орта бизнес үшін - жиырма, ірі бизнес үшін - отыз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекет (әрекетсіздік):

жеке тұлғаларға елу мөлшерінде, лауазымды адамдарға, шағын бизнес субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға - жүз, орта бизнес субъектілеріне - жүз елу мөлшерінде, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне екі жүз елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

418-бапта көзделген қылмыстың объектісі мемлекеттік рәміздерді: Мемлекеттік Ту мен Мемлекеттік Елтаңбаның айналымын жүргізу тәртібі болып табылады. Мемлекеттік рәміздердің айналымын реттейтін негізгі нормативтік акт - "Мемлекеттік рәміздер туралы" 2007 жылғы 4 маусымдағы Қазақстан Республикасының Конституциялық заңы (бұдан әрі - "Мемлекеттік рәміздер туралы конституциялық заң").

Осы баптың контекстінде біз мемлекеттік рәміздерді жасауда ұлттық стандарттардың талаптарын бұзу туралы, сондай-ақ оларды қолдану (белгілеу, орналастыру) бойынша жеке іс-әрекеттер туралы айтып отырмыз. Тиісінше, қоғамдық бірлестіктердің жалаушаларының геральдикалық негізі ретінде Мемлекеттік Ту бейнесі, үкіметтік емес ұйымдардың нысандарында, мөрлерінде және басқа да бөліктерінде Мемлекеттік Елтаңбаның бейнесі, оларды пайдалану міндетті болған жағдайда мемлекеттік рәміздерді пайдаланбау сияқты басқа да әрекеттер мен әрекетсіздік объективті сипатта болмайды. осы құқық бұзушылықтың тарапы болып табылады және Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 458-бабы бойынша әрекет етеді.

418-баптың 1-бөлігінде объективті жағы ретінде ұлттық стандарттың талаптарына сәйкес келмейтін Мемлекеттік Туды және Мемлекеттік Елтаңбаны шығаруды қарастырады.

Мемлекеттік рәміздер туралы конституциялық заңға сәйкес, Мемлекеттік Ту және Мемлекеттік Елтаңба, олардың мөлшеріне қарамастан, ұлттық стандартқа сәйкес келуі керек (4-баптың 3-тармағы, 6-баптың 3-тармағы).

Мемлекеттік Туға қойылатын талаптар Қазақстан Республикасының "Қазақстан Республикасының Мемлекеттік Туы. Жалпы сипаттамалары. ҚР СТ 988-2008" Қазақстан Республикасы Индустрия және сауда министрлігі Техникалық реттеу және метрология комитеті төрағасының 2007 жылғы 19 қазандағы № 578 бұйрығымен бекітілген және орындалған.

Мемлекеттік Елтаңбаға қойылатын талаптар "Қазақстан Республикасының Мемлекеттік Елтаңбасы. Техникалық шарттар. ҚР СТ 989-2014" Қазақстан Республикасы Индустрия және жаңа технологиялар министрлігі Техникалық реттеу және метрология комитеті Төрағасының 2015 жылғы 14 тамыздағы № 158-ө бұйрығымен бекітілген және орындалған.

Корпус қылмысының субъективті жағы ниетпен сипатталады.

Қылмыстың субъектісі жеке тұлғалар, лауазымды адамдар, жеке кәсіпкерлер немесе заңды тұлғалар болып табылады.

418-баптың 1-1-бөлігінің объективті жағы Мемлекеттік Туды және Мемлекеттік Елтаңбаны пайдалану бойынша әртүрлі іс-әрекеттермен сипатталады. Мақаланың осы бөлігінде қолдану осы мемлекеттік рәміздерді белгілеу мен орналастыруды білдіреді.

Мемлекеттік Туды және Мемлекеттік Елтаңбаны пайдалану тәртібі тиісінше Мемлекеттік рәміздер туралы Конституциялық заңның 4 және 6-баптарында белгіленген.

Сонымен қатар, Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2007 жылғы 2 қазандағы № 873 қаулысымен Мемлекеттік Туды, Қазақстан Республикасының Мемлекеттік Елтаңбасын және олардың суреттерін, сондай-ақ Қазақстан Республикасының Мемлекеттік Гимнінің мәтінін пайдалану (орнату, орналастыру) ережелері бекітілді.

Корпус қылмысының субъективті жағы ниетпен сипатталады.

Қылмыстың субъектісі жеке тұлғалар, лауазымды адамдар, жеке кәсіпкерлер немесе заңды тұлғалар болып табылады.

Айта кету керек, 418-баптың 1-1-бөлігі көбінесе Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 458-бабының 1-бөлігін қайталайды. Бұл әсіресе Мемлекеттік ту мен Мемлекеттік Елтаңбаны орнату және орналастыру тәртібін бұзған жағдайда айқын көрінеді. 418-бапта көзделген құқық бұзушылықтар, әдетте, олардың объектісіндегі 24-тарауға қатысы жоқ екенін ескере отырып, оларды Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 458-бабының тиісті түзетулерімен осы тараудан алып тастау мағынасы бар.

2-бөлім түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылыққа әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасағаны үшін жауапкершілікті жоғарылатуды көздейді.

418-бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтар туралы хаттамаларды техникалық реттеу, өлшемдердің біркелкілігін және стандарттау саласындағы мемлекеттік бақылауды жүзеге асыратын органдардың лауазымды адамдары (аумақтық органдар (804-баптың 3-бөлігі) және жергілікті атқарушы органдар (804-баптың 3-бөлігі) жасауға құқылы. .

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 418-бабының 1-бөлігінде және екінші бөлігінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді техникалық реттеу, өлшемдердің біркелкілігін және стандарттау саласын қамтамасыз етуді жүзеге асыратын органдар (715-баптың 1-бөлігі) және жергілікті атқарушы орган 418-баптың 1-1-бөлігінде қарастырады. облыстық, республикалық маңызы бар қала, астана, аудан, облыстық маңызы бар қала (729-баптың 1-бөлігі) және аудандық маңызы бар қалалардың, кенттердің, ауылдардың, ауылдық округтердің әкімдері (729-баптың 3-бөлігі).

419-бап. Қазақстан Республикасының өлшем бірлігін қамтамасыз ету туралы заңнамасын бұзу

1. Өлшемдердің біркелкілігін қамтамасыз ету туралы Қазақстан Республикасының заңнамасын мынадай нысанда жасау:

1) мемлекеттік реттеумен байланысты өлшемдердің тізімдерінде және нормативтік құқықтық актілерде белгіленген өлшемдерге, өлшем құралдарына, стандартты үлгілерге, өлшеу рәсімдеріне міндетті метрологиялық талаптардың бұзылуы;

2) мемлекеттік метрологиялық бақылауға жататын, түрін бекітуге немесе метрологиялық аттестаттауға сынақтан өткізілмеген, сондай-ақ салыстырып тексеруге және (немесе) өлшемдердің біркелкілігін қамтамасыз ететін мемлекеттік жүйенің тізіліміне енгізілмеген өлшеу құралдарын шығару, пайдалану;

3) мемлекеттік метрологиялық бақылауға жататын және метрологиялық аттестаттаудан өтпеген және өлшемдердің біркелкілігін қамтамасыз ететін мемлекеттік жүйенің тіркелімінде тіркелмеген өлшеу рәсімдерін қолдану -

жеке тұлғаларға отыз мөлшерінде, лауазымды адамдарға, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға - екі жүз отыз мөлшерінде, орта бизнеске - үш жүз он, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне бір мың алты жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекет (әрекетсіздік):

жеке тұлғаларға тоқсан мөлшерінде, лауазымды адамдарға, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға - төрт жүз алпыс мөлшерінде,

орта бизнеске алты жүз жиырма, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне екі мың айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

419-бапта көзделген қылмыстың объектісі өлшемдердің біркелкілігін қамтамасыз ету тәртібі болып табылады.

"Өлшемдердің біртектілігін қамтамасыз ету туралы" Қазақстан Республикасының 2010 жылғы 7 маусымдағы Заңына (бұдан әрі - "Өлшемдердің біртектілігін қамтамасыз ету туралы" Заңға) сәйкес өлшемдердің біртектілігін қамтамасыз ету мақсаттары, басқаларымен қатар, жеке және заңды тұлғалардың мүдделерін сенімді емес өлшеу нәтижелерінен қорғауды қамтиды. 4-бөлім).

1-бөлімде қылмыстың объективті жағын сипаттайтын әрекеттер келтірілген:

- мемлекеттік реттеумен байланысты өлшемдердің тізімдерінде және нормативтік құқықтық актілерде белгіленген өлшемдерге, өлшем құралдарына, стандартты үлгілерге, өлшеу рәсімдеріне міндетті метрологиялық талаптардың бұзылуы.

Өлшем тізбелері Министрліктер басшыларының бұйрықтарымен бекітіледі (мысалы: "мемлекеттік реттеуге жататын өлшемдердің тізбесін бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Әділет министрінің 2019 жылғы 14 наурыздағы № 122 және Қазақстан Республикасы Индустрия және инфрақұрылымдық даму министрінің 2019 жылғы 18 наурыздағы № 150 бірлескен бұйрығы; "мемлекеттік реттеуге жататын өлшемдердің тізбесін бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау министрінің 2019 жылғы 3 сәуірдегі № ҚР ДСМ-18 және Қазақстан Республикасы Индустрия және Мемлекеттік реттеуге жататын өлшемдердің тізбесін бекіту туралы");

- мемлекеттік метрологиялық бақылауға жататын, түрін бекітуге немесе метрологиялық аттестаттауға сынақтан өткізілмеген, сондай-ақ салыстырып тексеруге және (немесе) өлшемдердің біркелкілігін қамтамасыз ететін мемлекеттік жүйенің тізіліміне енгізілмеген өлшеу құралдарын шығару, пайдалану.

Өлшемдердің біркелкілігін қамтамасыз ету туралы Заңның 17-бабының 1-тармағына сәйкес, мемлекеттік метрологиялық бақылау объектілері болып табылатын өлшеу құралдары айналымға шығарылғанға дейін типтік бекітуге жатады. Өлшеу құралдарының түрін бекіту туралы шешімді уәкілетті орган оң сынақ нәтижелері негізінде қабылдайды. 17-баптың 2-тармағына сәйкес, мемлекеттік метрологиялық бақылау объектілері болып табылатын бір данада тиражға шығарылған өлшеу құралдарына метрологиялық аттестаттауға рұқсат етіледі.

Осы заңның 19-бабының 1-тармағына сәйкес көрсетілген өлшеу құралдары олардың түрін немесе метрологиялық аттестаттаудан өткеннен кейін және айналымға шығарылғанға дейін, жөндеуден кейін, пайдалану кезінде өлшемдердің біркелкілігін қамтамасыз ету үшін мемлекеттік жүйенің тізілімінде тіркелгеннен кейін бекітіледі;

- мемлекеттік метрологиялық бақылауға жататын және метрологиялық аттестаттаудан өтпеген және өлшемдердің біркелкілігін қамтамасыз ету үшін мемлекеттік жүйенің тіркелімінде тіркеуден өткен өлшеу рәсімдерін қолдану.

Өлшемдердің біркелкілігін қамтамасыз ету туралы Заңның 12-бабына сәйкес, мемлекеттік реттеумен және нормативтік құқықтық актілермен байланысты өлшемдердің тізімдерінде метрологиялық талаптар белгіленген өлшемдерде қолданылатын өлшеу рәсімдері өлшем бірлігін қамтамасыз ету үшін мемлекеттік жүйенің тізілімінде тіркелуге жатады. Әдістемелер сонымен қатар метрологиялық аттестациядан өтуі керек. Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің 2018 жылғы 27 желтоқсандағы № 932 бұйрығымен өлшеу процедуралары мен эталондық өлшеу процедураларының біркелкілігін қамтамасыз етуді әзірлеу, метрологиялық аттестаттау, бекіту және мемлекеттік жүйенің тізілімінде тіркеу ережелері бекітілді.

Субъективтік жағынан қылмыс ниетпен немесе немқұрайлылықпен сипатталады.

Қылмыстың субъектісі жеке тұлғалар, лауазымды тұлғалар, жеке кәсіпкерлер және заңды тұлғалар болып табылады.

2-бөлім түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылыққа әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасағаны үшін жауапкершілікті жоғарылатуды көздейді.

419-бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамаларды техникалық реттеу және өлшем бірлігін қамтамасыз ету саласындағы органдардың лауазымды адамдары және олардың аумақтық органдары құруға құқылы (804-баптың 1-бөлігінің 37-тармақшасы, 3-бөлігі).

419-баптың 1-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтардың істерін өлшеулер мен стандарттаудың біркелкілігін қамтамасыз ететін техникалық реттеу саласындағы мемлекеттік бақылауды жүзеге асыратын органдар қарайды (715-баптың 1-бөлігі), ал екінші бөлігінде - мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары (1 бөлім) 684-бөлім).

420-бап. Жабайы өсетін сораны жоюға шаралар қолданбау

Өсімдіктерде, бақтарда, жүзімдіктерде, питомниктерде және саябақтарда, жол жиектеріндегі, ирригациялық және ирригациялық-дренаждық желілерде, автомобиль жолдары мен теміржолдарды алып тастау жолдарында, ұйымдар аумағында, қалалар мен елді мекендер тұрғындарының жер учаскелерінде жабайы өсетін қарасораны жою шараларын қабылдамау және басқа елді мекендерде, сондай-ақ мемлекеттік орман және су қорларының жерлерінде, мемлекеттік резерваттарда және ұйымдарға тапсырыс бойынша берілген -

жеке тұлғаларға - он, шағын кәсіпкерлік субъектілері мен коммерциялық емес ұйымдарға - қырық, орта бизнес үшін - жетпіс, ірі бизнес үшін - жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

420-бап бойынша қылмыстың объектісі - халықтың денсаулығы. Қарасора (лат. *Каннабис*) "Есірткі, психотроптық заттар, прекурсорлар және олардың заңсыз айналымына және оларды асыра пайдаланумен күрес жөніндегі шаралар туралы" 1998 жылғы 10 шілдедегі Қазақстан Республикасының Заңына сәйкес (бұдан әрі - "Есірткі құралдары туралы заң") есірткі және есірткі болып табылады. медициналық мақсатта пайдалануға тыйым салынған есірткі және психотроптық заттар тізіміне енгізілген (көрсетілген заңға қосымша).

Жабайы каннабисті жою шараларын қабылдамау оның дақылдарының көбеюіне әкелуі мүмкін, нәтижесінде тұрғындардың денсаулығына қауіп төндіреді. Есірткі құралдары туралы заңның 21-бабының 3-тармағына сәйкес құрамында есірткі және психотроптық заттар бар өсімдіктерді өсіруге және жинауға лицензиясы жоқ заңды тұлғалар, осы өсімдіктер өсетін жер учаскелерінің меншік иелері немесе пайдаланушылары болып табылатын азаматтар оларды жоюға міндетті. .

Объективті жағы әрекетсіздікте көрінеді - жабайы қарасораны жою бойынша шаралар қабылдамау. Мақалада қылмыстың орны көрсетілген. Осы бапта көрсетілмеген жерлерде әрекетсіздік әкімшілік жауапкершілікке әкеп соқпайды.

Прокуратура алдында мемлекеттік органның бұйрығы болуы керек. Есірткі құралдары туралы заңға сәйкес, Қазақстан Республикасының уәкілетті органдары Қазақстан Республикасында бақылауға алынатын есірткі, психотроптық заттар мен прекурсорлардың тізіміне енгізілген құрамында есірткі заттары бар өсімдіктер өсірілетін жер учаскелерін тексеруге құқылы (6-баптың 2-тармағының тармақшасы). заңнамаға сәйкес есірткі, психотроптық заттар мен прекурсорлардың айналымы саласындағы анықталған кемшіліктерді жою туралы нұсқаулар береді; Қазақстан Республикасы, 6-бабының 6-тармағының 2). Есірткі құралдарының, психотроптық заттардың, олардың аналогтары мен прекурсорларының айналымы саласындағы негізгі мемлекеттік орган - Ішкі істер министрлігі, оның құрамында есірткі қылмысына қарсы күрес басқармасы бар.

Субъективтік жағынан композиция ниетпен сипатталады.

Құқықбұзушылықтың субъектісі - жеке тұлға, оның ішінде жеке кәсіпкер немесе жердің меншік иесі болып табылатын немесе басқа заңды негіздер бойынша иелік ететін заңды тұлға.

419-бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамаларды ішкі істер органдарының лауазымды адамдары жасауға құқылы (804-баптың 3-бөлігі).

420-бап бойынша әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді ішкі істер органдары қарайды (685-баптың 1-бөлігі).

421-бап. Есірткі дақылдарының қорғалуын қамтамасыз ету шараларын қабылдамау

Қарасора, көкнәр немесе есірткі заттары бар басқа да өсімдіктердің дақылдарын, осы дақылдардың дақылдарын сақтау және қайта өңдеу орындарын қорғаудың

белгіленген режимін қамтамасыз ету жөніндегі шаралар қабылданбаған, сондай-ақ құрамында есірткі бар өсімдік қалдықтары мен өндірістік қалдықтарды жою бойынша шаралар қабылданбаған, -

шағын бизнес субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға алпыс, орташа бизнес үшін - жүз, ірі бизнес үшін - екі жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

421-бапта көзделген құқық бұзушылықтың нысаны құрамында есірткі бар дақылдарды, құрамында есірткі бар дақылдардың дақылдарын сақтау және өңдеу орындарын, қалдықтар мен қалдықтарды жоюды және халықтың денсаулығын сақтау үшін заңмен белгіленген тәртіп.

Осы бұйрықты сақтамау есірткі бар өсімдіктердің дақылдарының бақылаусыз өсуіне, есірткі заттарының жиналуына және олардың кейіннен таралуына әкелуі мүмкін, бұл азаматтардың өмірі мен денсаулығына айтарлықтай қауіп төндіреді.

Құрамында есірткі заттары бар өсімдіктер "Есірткі, психотроптық заттар, прекурсорлар және олардың заңсыз айналымы мен теріс пайдаланылуына қарсы күрес туралы" 1998 жылғы 10 шілдедегі Қазақстан Республикасының Заңында (бұдан әрі - Есірткі құралдары туралы заң) және оның қосымшаларында көрсетілген. Атап айтқанда, мыналар: апиын көкнәрі, қарасора, эфедра шөптері.

Объективті жағы әрекетсіздік түрлерін қамтуы мүмкін:

- қарасора, көкнәр немесе құрамында есірткі заттары бар басқа да өсімдіктерді қорғаудың белгіленген режимін қамтамасыз ету шараларын қабылдамау;

құрамында есірткі заттары бар өсімдіктердің дақылдарын сақтау және өңдеу орындарын қорғаудың белгіленген режимін қамтамасыз ету бойынша шаралар қабылданбаған;

- құрамында есірткі заттары бар өсімдік қалдықтары мен өндіріс қалдықтарын жою бойынша шаралар қабылданбаған.

Осы баптың аясында есірткі бар өсімдіктердің айналымы саласындағы заңды іс-әрекеттер туралы айтылады. "Есірткі құралдары туралы" Заңның 22-бабының 1-тармағына сәйкес құрамында есірткі, психотроптық заттар мен прекурсорлар бар өсімдіктерді өсіру және жинау, сондай-ақ оларды өндірістік, медициналық, білім беру және ғылыми мақсаттар үшін пайдалануға осы қызмет түріне лицензиясы бар заңды тұлғаларға рұқсат етіледі. Қазақстан Республикасының Үкіметі белгілеген мемлекеттік квотадан аспайтын сома.

Бірақ осы заңды қызмет процесінде нормативтік құқықтық актілерде қамтылған өнімді қорғауға, сақтауға немесе жоюға қатысты белгілі бір талаптар сақталуы керек.

Сонымен, Есірткі құралдары туралы заңның 14-бабының 1-тармағына сәйкес есірткі құралдарын, психотроптық заттарды және прекурсорларды сақтау Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен берілген қызметтің осы түріне

лицензия негізінде арнайы жабдықталған үй-жайларда жүзеге асырылады. Сақтау талаптары, сондай-ақ есірткі, психотроптық заттар мен олардың прекурсорларының айналымы саласындағы объектілерді және үй-жайларды пайдалану ережесінде бекітілген, Қазақстан Республикасы Ішкі істер министрінің 2015 жылғы 11 сәуірдегі № 334 бұйрығымен бекітілген. Ереже есірткі өсімдіктерін өсіру және сатып алу объектілеріне қолданылады.

Субъективтік жағынан композиция қасақана немесе ессіздікте сипатталады.

Құқық бұзушылықтың субъектісі жеке кәсіпкер немесе заңды тұлға болып табылады.

421-бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамаларды ішкі істер органдарының лауазымды адамдары жасауға құқылы (804-баптың 3-бөлігі).

421-бапқа сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді ішкі істер органдары қарайды (685-баптың 1-бөлігі).

422-бап. Есірткі құралдарын, психотроптық заттарды және прекурсорларды өткізу және (немесе) медициналық емес тұтынуды болдырмау

1. Көңіл көтеру мекемесінің, сондай-ақ білім беру ұйымының иесінің есірткі, психотроптық заттар мен прекурсорларды сатуды және (немесе) медициналық емес тұтынуды болдырмауы, -

шағын кәсіпкерлік субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға жүз елу, орта бизнес субъектілеріне үш жүз, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне мың айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекеттер (әрекетсіздік),

шағын бизнес субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға екі жүз, орта бизнес субъектілеріне төрт жүз, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне екі мың айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

Ескерту Осы Кодексте көрсетілген ойын-сауық мекемелері ойын ойын-сауық мекемелері, түнгі клубтар, кафе-барлар, мейрамханалар, интернет-кафелер, компьютер, бильярд, боулинг клубтары мен кинотеатрлар, театр және ойын-сауық объектілері және басқа да ғимараттар, үй-жайлар, құрылыстар және т.б. ойын-сауық, театр және ойын-сауық, спорт, мәдени және демалыс қызметтерін ұсынады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

422-бап бойынша қылмыстың объектісі қоғамдық қауіпсіздік және денсаулық сақтау болып табылады.

Қылмыстың объективтік жағы әрекетсіздікпен - есірткі құралдарын, психотроптық заттарды және прекурсорларды сатуды немесе медициналық емес тұтынуды болдырмау шараларын қабылдамауынан көрінеді.

Бапта кез-келген есірткі, психотроптық заттар және прекурсорлар туралы айтылады, олар бақылауға жатпайды. Олардың тізбесі "Есірткі, психотроптық заттар,

прекурсорлар және олардың заңсыз айналымы мен теріс пайдаланылуына қарсы тұру жөніндегі шаралар туралы" 1998 жылғы 10 шілдедегі Қазақстан Республикасының Заңында көрсетілген.

Объективті жағын сипаттау үшін бұл жағдайда қылмыстың орны маңызды - ойын-сауық немесе білім беру мекемелері. Ойын-сауық мекемесі туралы түсінік осы мақаланың ескертпесінде келтірілген.

"Білім туралы" Қазақстан Республикасының 2007 жылғы 27 шілдедегі Заңының 40-бабының 1-тармағына сәйкес білім беру ұйымдары заңды тұлғалар, сондай-ақ халықаралық мектептер мәртебесіне ие, бір немесе бірнеше білім беру бағдарламаларын іске асыратын және (немесе) мазмұнын ұсынатын заңды тұлғалардың филиалдары болып табылады. меншік нысанына және ұйымдық-құқықтық нысанына қарамастан студенттерге, оқушыларға, заңды тұлға құрмай жеке кәсіпкерлерге жалпы білім беру оқу бағдарламаларын іске асыратын білім беру мектептегі тәрбие және оқыту.

Субъективтік жағынан композиция қасақана немесе ессіздікте сипатталады.

Осы баптың ескертпесінде көрсетілген қызметтер көрсетілген ғимаратқа, үй-жайға немесе құрылысқа (меншік құқығы, жалдау және т.б. негізінде) ие жеке кәсіпкер немесе заңды тұлға құқық бұзушылықтың субъектісі болып табылады. Мақала санкцияда сәтсіз жазылғанына қарамастан, білім беру ұйымы ретінде қарастырылуы керек (сөзбе-сөз, білім беру ұйымының иесі жауап беруі керек).

2-бөлім түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылыққа әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасағаны үшін жауапкершілікті жоғарылатуды көздейді.

422-бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамаларды ішкі істер органдарының лауазымды адамдары жасауға құқылы (804-баптың 1-бөлігінің 1-тармақшасы).

422-бап бойынша әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары қарайды (684-баптың 1-бөлігі).

423-бап. Есірткі, психотроптық заттар мен прекурсорларды насихаттау және заңсыз жарнамалау

1. Есірткі, психотроптық заттар мен прекурсорларды насихаттау және заңсыз жарнамалау -

шағын бизнес субъектілеріне жүз елу, орта бизнес субъектілеріне үш жүз, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне бес жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Қазақстан Республикасында бақылауға жататын есірткі, психотроптық заттар және прекурсорлар тізіміне енгізілген есірткі құралдары мен психотроптық заттарды медициналық және фармацевтикалық қызметкерлерге арналған мамандандырылмаған

баспа басылымдарында жарнамалау, сондай-ақ құрамында құрамында есірткі бар дәрілік заттардың жарнамалық үлгілері. құралдар мен психотроптық заттар, -

шағын кәсіпкерлік субъектілеріне екі жүз, орта бизнес субъектілеріне төрт жүз, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне жеті жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

Ескертпелер

1. Осы бапта есірткі құралдарын, психотроптық заттарды және прекурсорларды насихаттау жеке және заңды тұлғалардың әдістері, әдістері, әдістері, өндірісі және қолданылуы, есірткі құралдарын, психотроптық заттарды және прекурсорларды сатып алу орындары, сондай-ақ өндіру және өндіру туралы ақпаратты таратуға бағытталған қызметі деп түсінілуі керек. кітап өнімдерін, бұқаралық ақпарат құралдарын тарату, көрсетілген ақпаратты телекоммуникация желілерінде тарату немесе осы мақсаттағы басқа да әрекеттер .

2. Осы баптағы есірткі құралдарын, психотроптық заттарды және прекурсорларды заңсыз жарнамалау деп жеке және заңды тұлғалардың тұлғаны қабылдау мен инстинктіне, формасын немесе қолдауына бейсаналық әсер ететін кез келген нысанда, кез-келген тәсілмен тарату және орналастыру жөніндегі қызметі түсінілуі керек. есірткіге, психотроптық заттар мен прекурсорларға деген қызығушылығы.

ТҮСІНІКТЕМЕ

423-бапта көзделген қылмыстардың объектісі есірткі құралдары, психотроптық заттар және прекурсорлар туралы ақпарат таратудың, бақылауға жатпайтын және бақыланбайтын белгілері болып табылады.

423-баптың 1-тармағында көрсетілген қылмыстың объективті жағы іс-әрекетте - насихаттаумен және заңсыз жарнамамен көрінеді. Насихат және заңсыз жарнама ұғымы мақаланың ескертпелерінде келтірілген. Сонымен қатар, ескертпелердегі насихат ұғымы іс жүзінде "Есірткі, психотроптық заттар, прекурсорлар және олардың заңсыз айналымына және нашақорлыққа қарсы іс-қимыл туралы" Қазақстан Республикасының 1998 жылғы 10 шілдедегі Заңының 24-бабы 1-тармағының мазмұнына сәйкес келеді (бұдан әрі - "Есірткі құралдары туралы заң").) Объективті жағына кіретін нақты іс-әрекеттерді тиісті ақпаратты тікелей тарату, кітап өнімдерін шығару және тарату, жарнамалық материалдарды бұқаралық ақпарат құралдарында орналастыру және т.б.

"Есірткі құралдары туралы" Заңның 24-бабының 1-тармағына сәйкес, есірткі құралдарын насихаттауға, кітаптарды, бұқаралық ақпарат құралдарын өндіруге және таратуға, компьютерлік желілерде ақпарат таратуға немесе осы мақсаттағы өзге де әрекеттерге тыйым салынады (Заң 423-баптың ескертпелерінен өзгеше). ОА насихат пен басқа әрекеттерді ажыратады).

Субъективтік жағынан композиция қасақана немесе ессіздікте сипатталады.

Құқықбұзушылықтың субъектісі - жеке кәсіпкер немесе заңды тұлға (шаруашылық субъектісі).

423-баптың 2-тармағында аталған қылмыстың объективті жағы келесі әрекеттерде көрінеді:

- есірткі құралдарын, психотроптық заттарды және прекурсорларды Қазақстан Республикасында бақылауға жататын есірткі құралдарының, психотроптық заттар мен прекурсорлардың медициналық және фармацевтикалық қызметкерлерге арналған мамандандырылмаған баспа басылымдарында жарнамалау;

- құрамында есірткі және психотроптық заттар бар дәрілердің үлгілерін жарнамалау мақсатында тарату.

2-тармағына сәйкес Заңның 24-бабының және Қазақстан Республикасының " есірткі құралдары, жарнама есірткі құралдары мен психотроптық заттар Тізіміне енгізілген (II, III кестелер) жүзеге асырылуы мүмкін арнайы баспасөз басылымдарында ғана есептелген медицина және фармацевтика қызметкерлеріне арналған. Осы тармақта құрамында есірткі құралдары немесе психотроптық заттар бар дәрілік препараттардың үлгілерін жарнамалау мақсатында таратуға тыйым салынады.

Субъективтік жағынан композиция қасақана немесе ессіздікте сипатталады.

Құқықбұзушылықтың субъектісі - жеке кәсіпкер немесе заңды тұлға (шаруашылық субъектісі).

423-бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамаларды ішкі істер органдарының лауазымды адамдары жасауға құқылы (804-баптың 3-бөлігі 1-тармағының 1) тармақшасы).

423-баптың 1-бөлігінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді ішкі істер органдары қарайды (685-баптың 1-бөлігі), ал 423-баптың 2-бөлігін мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары қарайды (684-баптың 1-бөлігі).

424-бап. Заңсыз медициналық және (немесе) фармацевтикалық қызмет

1. *Қызметтің осы түріне лицензиясы және (немесе) лицензиясы жоқ адамның медициналық және (немесе) фармацевтикалық қызметті заңсыз жүзеге асыруы, -*

жеке тұлғаларға бес, лауазымды адамдарға он бес, шағын бизнес субъектілері үшін жиырма, орта бизнес үшін елу, ірі бизнес үшін жетпіс айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. *Оны ұсынатын денсаулық сақтау ұйымдарында ақысыз негізде тегін медициналық көмектің кепілдік берілген көлемін ұсыну, -*

жеке тұлғаларға - он, лауазымды адамдарға, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне - отыз мөлшерінде, орта бизнес үшін - елу мөлшерінде, ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін - төрт жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

3. *Осы баптың екінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекеттер -*

жеке тұлғаларға маман сертификатынан айырылумен, отыз мөлшерінде айыппұл салуға, лауазымды адамдарға, шағын бизнес субъектілеріне - алпыс бес мөлшерінде, орта кәсіпорындарға - жүз мөлшерінде, ірі кәсіпорындарға - жеті жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде, табыстарын тәркілеумен айыппұл салуға әкеп соғады. әкімшілік құқық бұзушылықтың нәтижесінде алынған.

4. Жаппай сауықтыру сессияларын өткізу (екі немесе одан көп адам), соның ішінде бұқаралық ақпарат құралдарында -

жүз елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

5. Заңда талап етілмеген жағдайларды қоспағанда, дәрі-дәрмектерді жарнамалауға, медицина қызметкерлерінің жұмыс орнында дәрі-дәрмектерді сатуға, сондай-ақ белгілі бір дәріханаға немесе ұйымдардың басқа түрлеріне жолдама беруге және олармен ынтымақтастықтың өзге де нысандарына уәкілеттік берілген медициналық персоналдың қатысуы сыйақы алу -

маман куәлігінен айырыла отырып, жеке тұлғаларға сексен айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға, лауазымды адамдарға, шағын бизнес субъектілеріне - жүз мөлшерінде, орта бизнес үшін - екі жүз мөлшерінде, ірі бизнес үшін - үш жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ _____

424-баптың 1-тармағында көзделген қылмыстың объектісі азаматтардың денсаулықты сақтау саласындағы құқықтарына әсер ететін медициналық немесе фармацевтикалық қызметті жүзеге асырудың белгіленген тәртібі болып табылады.

Объективті жағы - медициналық немесе фармацевтикалық қызметпен сертификат немесе лицензиясыз айналысу.

"Халық денсаулығы және денсаулық сақтау жүйесі туралы" Қазақстан Республикасының 2009 жылғы 18 қыркүйектегі кодексінің ("Халық денсаулығы туралы кодекс") 13-бабына сәйкес, медициналық және фармацевтикалық қызметке рұқсаттар мен хабарламалар туралы Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен лицензиялауға жатады. Осы Кодекстің 176-бабының 3-тармағына сәйкес жеке тұлғаның тиісті маман сертификатынсыз, сондай-ақ жарамдылық мерзімі өткен клиникалық практикамен айналысуына тыйым салынады.

Медициналық және фармацевтикалық қызметті лицензиялау / сертификаттау " Рұқсаттар және хабарламалар туралы" Қазақстан Республикасының 2014 жылғы 16 мамырдағы Заңында да көрсетілген. Бұл заң (№1 қосымша) лицензиялауды қажет ететін қызмет түрлерін анықтайды. Заңға сәйкес мамандарға клиникалық тәжірибеге жіберілуге біліктілік санатын бермей сертификаттар беріледі (№ 2 қосымша).

Субъективтік жағынан қылмыс ниетпен сипатталады.

Құқықбұзушылықтың субъектісі жеке тұлға, жеке кәсіпкер, лауазымды немесе заңды тұлға (шаруашылық субъектісі).

424-баптың 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық объектісі тегін медициналық көмектің кепілдік берілген көлемін көрсетудің белгіленген тәртібі болып табылады.

Қазақстан Республикасы Конституциясының 29-бабының 2-тармағына сәйкес Республика азаматтары заңда белгіленген медициналық көмектің кепілдік берілген көлемін ақысыз алуға құқылы.

Халық денсаулығы туралы кодекстің 4-бабына сәйкес ақысыз медициналық көмектің кепілдік берілген көлемін қамтамасыз ету денсаулық сақтау саясатының қағидаттарының бірі болып табылады (4-тармақша). Халық денсаулығы кодексінің 88-бабы 1-тармағының 1-тармақшасына сәйкес азаматтар Қазақстан Республикасының Үкіметі бекіткен тізімге сәйкес тегін медициналық көмектің кепілдік берілген көлемін (ТМККК) алуға құқылы. Тегін медициналық көмектің кепілдік берілген көлемдерінің тізімі Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2009 жылғы 15 желтоқсандағы № 2136 қаулысымен бекітілген.

Объективті жағы іс-қимылда көрсетілген - медициналық көмектің кепілдендірілген көлемінің тізімінде көрсетілген медициналық қызметтерді ақылы негізде ұсыну.

Субъективтік жағынан қылмыс ниетпен сипатталады.

Құқықбұзушылықтың субъектісі жеке тұлға, жеке кәсіпкер, лауазымды немесе заңды тұлға (шаруашылық субъектісі).

3-бөлім ескертілген баптың 1 және 2-бөліктерінде көзделген әрекеттерге әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасағаны үшін жауапкершіліктің жоғарылауын көздейді.

424-баптың 4-тармағында көзделген қылмыстың объектісі дәстүрлі медицина саласындағы қызметтің белгіленген тәртібі болып табылады.

Халық денсаулығы туралы кодекстің 54-бабына сәйкес дәстүрлі медицина (емдік) - бұл емдік заттар, медициналық-гигиеналық әдістер мен дағдылар туралы эмпирикалық ақпараттар жинағы, оларды денсаулықты сақтау, аурудың алдын-алу және емдеу үшін практикалық қолдану (3-тармақ).

Объективті жағы - жаппай сауықтыру сессияларын өткізу.

Қоғамдық денсаулық сақтау кодексінің 54-бабының 5-тармағына сәйкес жаппай сауықтыру сессияларын, оның ішінде бұқаралық ақпарат құралдарын пайдалануға тыйым салынады.

Жаппай дегеніміз - сессиялар кем дегенде екі адамға арналған. Композицияның қосымша элементі ретінде әдіс болуы мүмкін: бұқаралық ақпарат құралдарын пайдалану (теледидар, радио, интернет-ресурстар және т.б.).

Субъективтік жағынан қылмыс ниетпен сипатталады.

Қылмыстың субъектісі жеке тұлға.

424-баптың 5-тармағында көзделген қылмыстың объектісі дәрі-дәрмектерді жарнамалау мен сатудың белгіленген тәртібі болып табылады.

Объективті жағы келесі әрекеттерді орындау болып табылады:

- дәрілік заттарды тағайындауға уәкілеттік берілген медициналық персоналдың дәрі-дәрмек жарнамасына қатысуы.

Халық денсаулығы туралы кодекстің 86-3-бабының 4-тармағына сәйкес дәрілік заттарды тағайындауға дәрілік заттар мен медициналық мақсаттағы бұйымдарды жарнамалауға қатысуға тыйым салынады;

- заңда көзделген жағдайларды қоспағанда, медициналық қызметкерлердің жұмыс орнында дәрі-дәрмектерді сатуы.

Дәрілік заттарды бөлшек саудада өткізу мәселелері денсаулық сақтау кодексінің 69-бабымен реттеледі. Осы баптың 4-тармағына сәйкес медициналық ұйымдардың медициналық қызметкерлерінің дәрі-дәрмектерді көтерме және бөлшек сатуына тыйым салынады (5-тармақша). Осы баптың 6-тармағында ерекшеліктер бар: дәріханалар жоқ аудан орталығынан шалғай орналасқан елді мекендерде дәрі-дәрмектер мен медициналық мақсаттағы бұйымдарды алғашқы медициналық-санитарлық көмек, консультативтік-диагностикалық көмек көрсететін медициналық ұйымдардағы дәріханалар арқылы жеке және заңды тұлғалар сата алады. , мобильді дәріханалар. Дәріханалар болмаған жағдайда дәрі-дәрмектер мен медициналық мақсаттағы бұйымдарды бөлшек сауда арқылы алғашқы медициналық-санитариялық көмек, консультативтік-диагностикалық көмек көрсететін денсаулық сақтау ұйымдары арқылы жүзеге асырылуы мүмкін. Фармацевтикалық білімі бар мамандар болмаған кезде, оларды сатуға дайындалған медициналық білімі бар мамандарға дәрі-дәрмектер мен медициналық мақсаттағы бұйымдарды бөлшек саудада өткізуге рұқсат етіледі;

- сыйақы алу үшін белгілі бір дәріханаға немесе ұйымдардың басқа түрлеріне және олармен ынтымақтастықтың басқа нысандарына жолдама.

Қоғамдық денсаулық сақтау кодексінің 86-3-бабының 4-тармағына сәйкес, дәрі-дәрмектерді тағайындауға пациенттерге дәрі-дәрмектер мен медициналық мақсаттағы бұйымдарды сату үшін олардың қызметтері үшін сыйақы алуға жеке қызығушылықтары үшін кеңес беруге тыйым салынады.

Субъективтік жағынан қылмыс ниетпен сипатталады. Белгілі бір дәріханаға немесе ұйымдардың басқа түрлеріне жүгінген жағдайда ынтымақтастықтың басқа нысандары мақсатқа ие болуы керек - олардың қызметтері үшін сыйақы алу.

Құқықбұзушылықтың субъектісі жеке тұлға, жеке кәсіпкер, лауазымды немесе заңды тұлға (шаруашылық субъектісі).

424-бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамаларды медициналық қызметтер саласындағы бақылау органдарының лауазымды адамдары (804-баптың 1-бөлігінің 52-тармақшасы) немесе денсаулық сақтаудың басқа органдары (804-баптың 3-бөлігі) жасауға құқылы.

424-баптың 1, 2, 4-бөліктерінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді денсаулық сақтау органдары қарайды (700-бап), ал 424-баптың 3 және 5-

бөлімдерін мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары қарайды (684-баптың 1-бөлігі).

425-бап. Халықтың санитарлық-эпидемиологиялық салауаттылығы саласындағы заңдардың талаптарын, сондай-ақ гигиена нормаларын бұзу

1. Халықтың санитарлық-эпидемиологиялық салауаттылығы саласындағы нормативтік құқықтық актілерді, сондай-ақ гигиеналық нормативтерді, техникалық регламенттерді, олар байқаусызда жаппай ауруға немесе адамдардың улануына әкеп соқтырмаса, -

жеке тұлғаларға отыз мөлшерінде, лауазымды адамдарға, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға - екі жүз отыз мөлшерінде, орта бизнеске - үш жүз он, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне бір мың алты жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, адам денсаулығына зиян келтіретін іс-әрекет (әрекетсіздік), егер бұл әрекет (әрекетсіздік) құрамында қылмыстық құқық бұзушылық белгілері болмаса, -

жеке тұлғаларға - екі жүзге, лауазымды адамдарға, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға - төрт жүз алпыс мөлшерінде, орта бизнес үшін - алты жүз жиырма, ірі бизнес үшін - екі мың айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады. онсыз, немесе тәркіленбейтін қызмет.

ТҮСІНІКТЕМЕ

425-бапта көзделген қылмыстардың объектісі халықтың денсаулығының маңызды құрамдас бөлігі ретінде халықтың санитарлық-эпидемиологиялық салауаттылығы болып табылады.

Халықтың санитарлық-эпидемиологиялық салауаттылығын қамтамасыз ету - "Халық денсаулығы және денсаулық сақтау жүйесі туралы" Қазақстан Республикасының 2009 жылғы 18 қыркүйектегі Кодексінің (бұдан әрі - Халық денсаулығы туралы кодекс) 4-бабында бекітілген денсаулық сақтау саласындағы мемлекеттік саясаттың қағидаттарының бірі.

Халықтың санитарлық-эпидемиологиялық салауаттылығы саласындағы нормативтік құқықтық актілер, гигиеналық нормалар Қазақстан Республикасында орналасқан барлық жеке және заңды тұлғалар үшін міндетті болып табылады (Қоғамдық денсаулық сақтау кодексінің 144-бабы 6-тармағы).

Бұл құқық бұзушылықтың объективтік жағы гигиена нормаларын, санитарлық-эпидемиологиялық талаптарды, санитарлық-гигиеналық және эпидемияға қарсы шаралардың кейбір ережелерін, бұзушылықтарды (бұзушылықтарды) бұзумен (іс-қимылсыздықпен) және әрекетсіздіктен де көрінеді.

Халық денсаулығы туралы кодекске сәйкес, санитарлық ережелер дегеніміз - сақталмайтын санитарлық-эпидемиологиялық талаптарды (оның ішінде қоршаған орта

факторларының қауіпсіздігі және (немесе) қоршаған орта факторларының, кәсіпкерлік және өзге де қызметтердің, өнімдердің, жұмыстардың және қызметтердің қауіпсіздігі өлшемдерін) белгілейтін нормативтік құқықтық актілер. адамның өміріне немесе денсаулығына қауіп төндіреді, сондай-ақ аурулардың пайда болуы мен таралуына қауіп төндіреді (144-баптың 4-тармағы).

Гигиеналық норма дегеніміз - белгілі бір экологиялық факторды оның қауіпсіздігі және (немесе) адамдарға зиянсыздығы тұрғысынан сипаттайтын зерттеулермен белгіленген көрсеткіштің рұқсат етілген максималды немесе минималды сандық және (немесе) сапалық мәні (144-баптың 5-тармағы).

Мемлекеттік санитарлық-эпидемиологиялық реттеу жүйесіне техникалық регламенттер де кіреді (Қоғамдық денсаулық сақтау кодексінің 144-бабының 2-тармағы). "Техникалық реттеу туралы" Қазақстан Республикасының 2004 жылғы 9 қарашадағы Заңының 1-бабының 45-тармақшасына сәйкес техникалық регламентке сәйкес әзірленетін және қолданылатын өнімдерге және (немесе) олардың өмірлік цикл процестеріне міндетті талаптарды белгілейтін нормативтік құқықтық акт жатады. техникалық реттеу саласындағы Қазақстан Республикасының заңнамасы.

Санитарлық ережелермен және гигиеналық нормативтермен талап етілетін объектілер, процестер, өнімдер Халық денсаулығы кодексінің 145-бабында қарастырылған.

Халықтың санитарлық-эпидемиологиялық салауаттылығы саласындағы нормативтік құқықтық актілерді, гигиеналық нормативтерді Қоғамдық денсаулық сақтау туралы кодекстің 144-бабының 6-тармағына сәйкес санитарлық-эпидемиологиялық салауаттылық саласындағы мемлекеттік орган бекітеді. Бірақ бұл сала әр жылдары әр түрлі мемлекеттік басқару органдарының енуінде болғандықтан, іс жүзінде әр түрлі органдар актілерді қабылдады. Мәселен, қазіргі уақытта Ұлттық экономика министрінің немесе денсаулық сақтау министрінің бұйрықтарымен бекітілген әр түрлі салалардағы санитарлық ережелер мен гигиеналық стандарттар қолданыста. Техникалық регламенттерді әртүрлі министрліктер үкіметтің тиісті салаларында қабылдайды.

Бұл құқық бұзушылық құрамының объективті жағын анықтаған кезде, құқықбұзушылық фактісін әрекеттің әлеуметтік қауіпті салдары туындағанына немесе болмауына қарамастан анықтау жеткілікті. Салдарлардың түрі Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің немесе Қылмыстық кодекстің ережелеріне сәйкес біліктілікке әсер етуі мүмкін. Сала ережелерінің немесе гигиеналық нормалардың бұзылуы салдарынан абайсызда жасалған адамдардың жаппай ауруы немесе улануы Қылмыстық кодекстің 304-бабы бойынша анықталады.

Субъективтік жағынан қылмыс ниетпен немесе немқұрайлылықпен сипатталады.

Құқық бұзушылықтың субъектісі - жеке тұлға, жеке кәсіпкер, лауазымды немесе заңды тұлға (шаруашылық субъектісі).

2-бөлімде халықтың санитариялық-эпидемиологиялық салауаттылығы саласындағы нормативтік құқықтық актілерді, сондай-ақ адам денсаулығына зиян келтіретін гигиена нормаларын, техникалық регламенттерді бұзғаны үшін жауапкершіліктің жоғарылауы қарастырылған, егер бұл әрекет (әрекетсіздік) құрамында қылмыстық құқық бұзушылық белгілері болмаса.

Осылайша, құқық бұзушылықты 425-баптың 2-бөлігі бойынша саралау үшін объективті Тараптың элементі ретінде денсаулыққа зиян келтіру фактісін анықтау қажет. Бұл ретте зиян Қылмыстық кодекстің ережелерімен қамтылмауға тиіс. Жоғарыда көрсетілгендей, ҚК-нің 304-бабында қылмыс ретінде сараланады және қылмыстық-құқықтық санкциялармен адамдардың абайсызда жаппай ауруына, жұқтыруына, сәулеленуіне немесе улануына әкеп соққан санитарлық ережелерді немесе гигиеналық нормативтерді бұзу, не абайсызда адам өліміне әкеп соққан әрекеттер қылмыстық-құқықтық санкциялармен жазаланады.

Субъективтік жағынан қылмыс ниетпен немесе немқұрайлылықпен сипатталады.

Қылмыстың субъектісі жеке тұлға, жеке кәсіпкер, лауазымды немесе заңды тұлға.

425-бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтар туралы хаттамаларды санитарлық-эпидемиологиялық қадағалау органдарының лауазымды адамдары (804-бабы 1-бөлігінің 22-тармақшасы), мемлекеттік кірістер органдары (804-бабы 1-бөлігінің 31-тармақшасы), қорғаныс шаралары кезінде Мемлекеттік күзет қызметі құруға құқылы (46-тармақша) 804-баптың 1-бөлігі) мемлекеттік санитарлық-эпидемиологиялық бақылау мен қадағалауды жүзеге асыратын ішкі істер органдарының, Ұлттық қауіпсіздік комитетінің және Қорғаныс министрлігінің құрылымдық бөлімшелері р (804-баптың 3-бөлігі).

425-баптың 1-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді халықтың санитариялық-эпидемиологиялық салауаттылығы саласындағы уәкілетті орган (701-бап), ішкі істер органдарының құрылымдық бөлімшелері, Қазақстан Республикасының Ұлттық қауіпсіздік комитеті және Қазақстан Республикасының Қорғаныс министрлігі мемлекеттік санитариялық-эпидемиологиялық бақылауды және қадағалауды жүзеге асырады. (702-баптың 1-бөлігі), мемлекеттік кірістер органдары (720-баптың 2-бөлігі) және 425-баптың 2-бөлігі - мамандандырылған облыстық соттардың судьялары және оған теңестірілген әкімшілік соттар (684-баптың 1-бөлігі).

426-бап. Фармацевтикалық қызмет ережелерін және дәрілік заттар мен медициналық мақсаттағы бұйымдардың айналысы саласын бұзу

1. Тіркеу және қайта тіркеу, өндіру, дайындау және сапасын бақылау, сынау (зерттеу), импорт, сатып алу, тасымалдау, сақтау, этикетка, сату, оның ішінде дәрі-дәрмектердің белгіленген бағалар шегінен асып кету, сондай-ақ пайдалану (пайдалану), сақтау ережелерін бұзу дәрілік заттарды, медициналық мақсаттағы бұйымдарды, егер олар адам денсаулығына зиян келтірмесе, қамтамасыз ету, жою, жарнамалау, -

жеке тұлғаларға - жетпіске, лауазымды адамдарға - жүз, шағын бизнес субъектілеріне - жүз отызға, орта бизнеске - екі жүз, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне - мың айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекет, -

фармацевтикалық лицензияны алты айға дейінгі мерзімге тоқтата тұруға әкеп соғады.

3. Егер олар адам денсаулығына зиян келтірмесе, тіркелмеген, рұқсат етілмеген дәрілік заттар мен медициналық мақсаттағы бұйымдарды өндіру, сатып алу, тасымалдау, сақтау, сату, пайдалану (пайдалану), жарнама жасау -

жеке тұлғаларға - жүз елу, лауазымды адамдарға - жүз елу, шағын бизнес субъектілеріне - екі жүз, орта бизнеске - үш жүз, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне - бір мың бес жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады. дәрі-дәрмектер мен оларға теңестірілген өнімдерді, емдік және профилактикалық тамақ өнімдері мен тағамдық қоспалар, сондай-ақ косметика өнімдерін тәркілеумен қызметтің тоқтатылуы Е әкімшілік құқық бұзушылық және табыс әкімшілік құқық бұзушылық салдарынан алынған.

4. Осы баптың бірінші және үшінші бөліктерінде көзделген, адам денсаулығына зиян келтіретін іс-әрекеттер, егер бұл әрекеттерде қылмыстық құқық бұзушылық белгілері болмаса, -

жеке тұлғаларға - екі жүз, лауазымды адамдарға - үш жүз, шағын бизнес субъектілеріне - үш жүз елу мөлшерінде, орта бизнеске - төрт жүз, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне - екі мың айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады. әкімшінің тікелей тапсырмасы болып табылатын дәрі-дәрмектер мен медициналық мақсаттағы бұйымдарды, денсаулыққа арналған тамақ өнімдері мен тағамдық қоспаларды, сондай-ақ косметиканы тәркілеу белсенді құқық бұзушылық және әкімшілік құқық бұзушылықтан алынған кірістер, сондай-ақ олардың қызметіне тыйым салу.

ТҮСІНІКТЕМЕ

426-баптың 1-тармағында көзделген қылмыстың объектісі - дәрі-дәрмектерді, медициналық мақсаттағы бұйымдар мен медициналық техниканы тіркеу және қайта тіркеу, айналымы, жарнамасы үшін белгіленген тәртіп. Бұл бұйрықты сақтау денсаулық сақтау мәселелерімен тікелей байланысты.

"Халық денсаулығы және денсаулық сақтау жүйесі туралы" Қазақстан Республикасы Кодексінің (бұдан әрі - Халық денсаулығы туралы кодексі) 4-бабының 17-тармағына сәйкес медициналық мақсаттағы бұйымдардың қауіпсіздігі, тиімділігі мен сапасы ұлттық қауіпсіздікті қамтамасыз ететін факторлар ретінде жіктеледі.

Қоғамдық денсаулық сақтау кодексінің 4 бөлімі (13, 14, 15 тараулар) фармацевтикалық қызмет және дәрі-дәрмектердің, медициналық мақсаттағы бұйымдар

мен медициналық техниканың айналымына арналған. Бұл бөлімде осындай әрекеттерге және қолдануға қатысты көптеген ережелер бар.

Бұл құқық бұзушылықтың объективті жағы дәрілік заттарды, өнімдерді тіркеу және қайта тіркеу, өндіру, дайындау және сапасын бақылау, сынау (зерттеу), импорт, сатып алу, тасымалдау, сақтау, этикетка, сату, пайдалану (пайдалану), қамтамасыз ету, жою, жарнамалау ережелерінің бұзылуынан көрінеді. медициналық мақсаттағы бұйымдар мен медициналық жабдықтар.

Мұндай бұзушылықтар іс-әрекетпен де, әрекетсіздікпен де көрсетілуі мүмкін. Құқық бұзушылықты анықтаған кезде адам денсаулығына зиянын дәлелдеу қажет емес.

Бұзушылықтары Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 426-бабының 1-бөлігімен жазаланатын ережелер мына актілерде бар:

- Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2009 жылғы 30 қазандағы № 1729 "Тегін медициналық көмектің кепілдік берілген көлемін ұсыну үшін дәрі-дәрмектерді, профилактикалық (иммунобиологиялық, диагностикалық, дезинфекциялық) препараттарды, медициналық мақсаттағы бұйымдар мен медициналық техниканы, фармацевтикалық қызметтерді ұйымдастыру және сатып алу ережесін бекіту туралы" қаулысы. Міндетті әлеуметтік медициналық сақтандыру жүйесіндегі медициналық көмек".

- "Дәрілік заттар мен медициналық мақсаттағы бұйымдарды өндіру ережесін бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2012 жылғы 16 қаңтардағы № 60 қаулысы.

- "Дәрілік заттың, медициналық мақсаттағы бұйымдар мен медициналық техниканың мемлекеттік тіркеу, қайта тіркеу және тіркеу деректеріне өзгерістер енгізу ережесін бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау министрінің 2009 жылғы 18 қарашадағы № 735 бұйрығы.

- "Қазақстан Республикасында тіркелген дәрілік заттар мен медициналық мақсаттағы бұйымдардың қауіпсіздігі мен сапасын бағалау ережесін бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау және әлеуметтік даму министрінің 2014 жылғы 26 қарашадағы № 269 бұйрығы.

- "Дәрілік заттардың, медициналық мақсаттағы бұйымдар мен медициналық техниканың айналымына тыйым салу, тоқтата тұру, алып қою немесе олардың айналымын шектеу ережесін бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау және әлеуметтік даму министрінің 2015 жылғы 27 ақпандағы № 106 бұйрығы.

- "Дәрілік заттарды, медициналық мақсаттағы бұйымдар мен медициналық техниканы сақтау және тасымалдау ережелерін бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау және әлеуметтік даму министрінің 2015 жылғы 24 сәуірдегі № 262 бұйрығы.

- "Дәрілік заттарды рецепт бойынша демалыс санатына жатқызу ережесін бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау және әлеуметтік даму министрінің 2015 жылғы 28 сәуірдегі № 288 бұйрығы.

- "Өндірілетін дәрілерге фармацевтикалық бақылауды жүргізу ережесін бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау және әлеуметтік даму министрінің 2015 жылғы 28 мамырдағы № 405 бұйрығы.

- "Дәрілік заттарды, медициналық мақсаттағы бұйымдар мен медициналық техниканы Қазақстан Республикасына әкелу және дәрілік заттарды, медициналық мақсаттағы бұйымдар мен медициналық техниканы Қазақстан Республикасынан әкету ережесін бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау және әлеуметтік даму министрінің 2015 жылғы 17 тамыздағы № 665 бұйрығы. "

- Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау және әлеуметтік даму министрінің 2015 жылғы 25 тамыздағы № 680 "Өндіріс пен сапаны бақылау, сондай-ақ тұрақтылық сынақтарын жүргізу және сақтау мерзімін белгілеу және дәрі-дәрмектерді, медициналық мақсаттағы бұйымдар мен медициналық техниканы қайта бақылау ережесін бекіту туралы" бұйрығы.

- Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау және әлеуметтік даму министрінің 2015 жылғы 26 тамыздағы № 687 "Жарамсыздыққа ұшыраған, қолдан жасалған, жарамдылық мерзімі аяқталған дәрілік заттарды, медициналық мақсаттағы бұйымдар мен медициналық техниканы жою ережесін бекіту туралы" бұйрығы.

- "Дәрілік заттарды, медициналық мақсаттағы бұйымдар мен медициналық техниканы көтерме және бөлшек саудада өткізу ережесін бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау және әлеуметтік даму министрінің 2015 жылғы 14 қыркүйектегі № 713 бұйрығы.

- "Азаматтарды дәрі-дәрмекпен қамтамасыз ету ережесін бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау және әлеуметтік даму министрінің 2015 жылғы 30 қыркүйектегі № 766 бұйрығы.

- Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау министрінің 2018 жылғы 16 наурыздағы № 112 "Тегін медициналық көмектің және міндетті әлеуметтік медициналық сақтандырудың кепілдендірілген көлемі шеңберінде дәрі-дәрмектер мен медициналық мақсаттағы бұйымдарға бағалар лимиттерін бекіту туралы" бұйрығы.

- "Биомедициналық эксперименттерді, клиникаға дейінгі (клиникалық емес) және клиникалық зерттеулерді жүргізу ережесін, сондай-ақ клиникаға дейінгі және клиникалық базаларға қойылатын талаптарды бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау министрінің 2018 жылғы 2 сәуірдегі № 142 бұйрығы.

Субъективтік жағынан қылмыс ниетпен немесе немқұрайлылықпен сипатталады.

Құқық бұзушылықтың субъектісі - жеке тұлға, жеке кәсіпкер, лауазымды немесе заңды тұлға (шаруашылық субъектісі).

2-бөлім ескертілген баптың 1-бөлігінде көзделген әрекеттер үшін әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасағаны үшін жауапкершілікті жоғарылатуды көздейді.

426-баптың 3-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық объектісі дәрілік заттар, медициналық мақсаттағы бұйымдар мен медициналық техника айналымының белгіленген тәртібі де болып табылады. Алайда бұл жағдайда тіркелмеген, қолдануға рұқсат етілмеген құралдар мен бұйымдардың айналымы туралы сөз болып отыр.

Құқықбұзушылықтың объективтік жағы дәрі-дәрмектер мен медициналық мақсаттағы бұйымдардың айналымы саласындағы әр түрлі іс-әрекеттерді жасаумен (өндіріс, сатып алу, тасымалдау, сақтау, өткізу, сату, пайдалану (пайдалану) көрінеді.

Қоғамдық денсаулық сақтау кодексінің 71-бабының 1-тармағына сәйкес дәрілік заттың немесе медициналық мақсаттағы бұйымның мемлекеттік тіркелуі - оның фармацевтикалық нарықта болуының заңдылығын анықтау, дәрілік заттың немесе медициналық мақсаттағы бұйымның қауіпсіздігін, сапасы мен тиімділігін бағалау және белгілі бір уақыт кезеңінде дәрілік зат немесе медициналық мақсаттағы бұйымды енгізу тәртібі. Дәрілік заттардың және медициналық мақсаттағы бұйымдардың мемлекеттік тізілімі уәкілетті орган айқындайтын тәртіппен жүргізіледі.

Қазақстан Республикасында медициналық мақсаттағы бұйымдарды, медициналық мақсаттағы бұйымдар мен медициналық техниканы тіркеуді және медициналық мақсатта пайдалануға рұқсатты растайтын құжат тіркеу куәлігі болып табылады (Халық денсаулығы кодексінің 71-бабының 16-тармағы, мемлекеттік тіркеу, қайта тіркеу және тіркеу деректеріне өзгерістер енгізу ережесінің 4-тармағының 6-тармағы) дәрі-дәрмектер, медициналық мақсаттағы бұйымдар мен медициналық техника Қазақстан Республикасы Үкіметінің қаулысымен бекітілген п 2009 жылғы 18 қарашадағы № 735).

Халық денсаулығы туралы кодекстің әртүрлі баптарында тіркелмеген объектілердің айналымының жекелеген түрлеріне тыйым салынады (18-баптың 3-тармағының 1-тармақшасы, 67-баптың 4-тармағының 1-тармақшасы, 69-баптың 4-тармағының 1-тармақшасы, 80-баптың 2-тармағы).

Құқық бұзушылықты анықтаған кезде адам денсаулығына зиянын дәлелдеудің қажеті жоқ.

Субъективтік жағынан қылмыс ниетпен немесе немқұрайлылықпен сипатталады.

Құқық бұзушылықтың субъектісі - жеке тұлға, жеке кәсіпкер, лауазымды немесе заңды тұлға (шаруашылық субъектісі).

4-бөлімде, егер бұл әрекеттерде қылмыстық құқық бұзушылықтың белгілері болмаса, адамның денсаулығына зиян келтіретін *1 және 3-бөлімдерде* көзделген әрекеттерді жасағаны үшін жауапкершіліктің жоғарылауы қарастырылған (мысалы, ҚК 317, 323-баптарын қараңыз). Сонымен, қылмыстың объективті жағы осы жағдайда іс-әрекетке немесе әрекетсіздікке қосымша, адам денсаулығына зиян түрінде әлеуметтік қауіпті салдарлардың басталуын және әрекет пен салдар арасындағы себеп байланысын қамтиды.

Субъективтік жағынан қылмыс ниетпен немесе немқұрайлылықпен сипатталады.

Құқық бұзушылықтың субъектісі - жеке тұлға, жеке кәсіпкер, лауазымды немесе заңды тұлға (шаруашылық субъектісі).

426-бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамаларды санитарлық-эпидемиологиялық қадағалау органдарының лауазымды адамдары (804-баптың 1-бөлігінің 22-тармақшасы), дәрілік заттар мен медициналық мақсаттағы бұйымдар айналысы саласындағы органдар (804-баптың 1-бөлігінің 53-тармағы) жасауға құқылы.

426 - баптың 1-бөлігінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді дәрілік заттардың, медициналық мақсаттағы бұйымдар мен медициналық техниканың айналысы саласындағы мемлекеттік орган мен оның аумақтық бөлімшелері (700-баптың 1-бөлігі); ал 426-баптың 2,3 және 4-бөліктерінде-мамандандырылған аудандық және оларға теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары (684-баптың 1-бөлігі) қарайды.

427-бап. Есірткі, психотроптық заттар, прекурсорлар айналымы саласындағы объектілер мен үй-жайлардың техникалық күші талаптарын бұзу

1. Есірткі, психотроптық заттар, прекурсорлар айналымы саласындағы объектілер мен үй-жайлардың техникалық күші талаптарын бұзу -

лауазымды адамдарға жиырма бес, орта бизнес субъектілеріне елу, ірі бизнес субъектілеріне жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекет (әрекетсіздік):

лауазымды адамдарға заңды тұлғаның қызметіне тыйым салумен жүз жетпіс бес, орта бизнес субъектілеріне үш жүз елу мөлшерінде, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне екі мың айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

427-баптың 1-тармағында көзделген қылмыстың объектісі есірткі құралдарының, психотроптық заттардың және прекурсорлардың айналымымен байланысты объектілер мен үй-жайларды техникалық нығайту саласындағы қоғамдық қауіпсіздік болып табылады.

Есірткі құралдарының, психотроптық заттардың және прекурсорлардың айналымы саласындағы объектілер мен үй-жайларды техникалық нығайтуға қатысты кейбір талаптар Қазақстан Республикасы Ішкі істер министрінің 2015 жылғы 11 сәуірдегі № 334 "Есірткі құралдарының айналымы саласындағы объектілерді және құрылыстарды пайдалану ережелерін бекіту туралы" бұйрығында берілген. психотроптық заттар және олардың прекурсорлары ".

Есірткі құралдарының, психотроптық заттардың, прекурсорлардың айналымы саласындағы заттар мен үй-жайлар үш топқа бөлінеді:

1) бірінші топ - есірткі құралдарын, психотроптық заттарды, дәріханаларды, сынақ зертханаларын, ғылыми-зерттеу институттарын, көтерме саудагерлерді, есірткі

құралдарын, психотроптық заттарды сату саласындағы қызметті жүзеге асыратын денсаулық сақтау субъектілері;

2) екінші топ - құрамында құрамында құрамында құрамында дәрі-дәрмек бар өсімдіктер өсіру және сатып алу объектілері;

3) үшінші топ - прекурсорлармен көтерме сауданы өндіретін және / немесе жүзеге асыратын, сондай-ақ оларды өндірістік қызметінде пайдаланатын кәсіпорындар.

Бұған дейін, Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2011 жылғы 9 қарашадағы № 1312 "Есірткі, психотроптық заттар мен прекурсорлардың айналымы саласындағы ғимараттар мен үй-жайларды пайдалану қағидаларын бекіту туралы" қаулысының 3-тармағында (бұдан әрі күшіне енген шешім) ғимараттар мен үй-жайлар туралы ереже бар. есірткі құралдарының, психотроптық заттардың, прекурсорлардың айналымы саласында, егер олар техникалық беріктік талаптарына сай болса, пайдалануға рұқсат етіледі. Осы қаулының қосымшасында барлық үш топтың объектілеріне ұсынылатын техникалық күшке қойылатын талаптар көрсетілген. Талаптар қабырғалардың қалыңдығына, терезе саңылаулары мен есіктердің орналасуына, аумақтардың қоршалуына және басқа да көптеген мәселелерге қатысты болды.

Қазіргі уақытта мұндай талаптар нормативті түрде бекітілмеген. Қазақстан Республикасы Ішкі істер министрінің түсініктемелеріне сәйкес есірткі құралдарын, психотроптық заттарды және прекурсорларды сақтау үшін пайдаланылатын объектілер мен үй-жайлардың техникалық күштілігіне қойылатын талаптарды күзет ұйымымен келісе отырып, нысан немесе үй-жайдың меншік иесі дербес нысанда белгілейді.

Бұл құқық бұзушылықтың объективті жағы есірткі, психотроптық заттар мен прекурсорлардың айналымы саласындағы объектілер мен үй-жайларды нығайтудың нормативті талаптарын бұзатын іс-әрекет немесе әрекетсіздікпен көрінеді (мысалы, қайта жабдықтау немесе қайта құру, ғимараттың тірек конструкцияларының бұзылуына немесе бұзылуына, қауіпсіздіктің нашарлауына әкеледі). қасбеттердің пайда болуы, өрт қауіпсіздігі нормаларын бұзу).

Субъективтік жағынан қылмыс ниетпен немесе немқұрайлылықпен сипатталады.

Құқық бұзушылықтың субъектісі лауазымды тұлға, жеке кәсіпкер немесе заңды тұлға (шаруашылық субъектісі) болып табылады.

2-бөлімде әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталанған жоғарыда көрсетілген талаптарды бұзғаны үшін жауапкершіліктің жоғарылауы қарастырылған.

427-бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамаларды ішкі істер органдарының лауазымды адамдары жасауға құқылы (804-баптың 1-бөлігінің 1-тармақшасы).

427-бап бойынша әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары қарайды (684-баптың 1-бөлігі).

428-бөлім. Денсаулық сақтау саласындағы сенімсіз жарнама

Жарнама берушінің жарнаманы медициналық қызметтің жарнамасын, алдын-алу, диагностикалау, емдеу және медициналық оңалту құралдары, тиісті қызмет түрін жүзеге асыруға лицензиясы жоқ, мемлекеттік тіркеусіз биологиялық белсенді қоспаларды, егер бұл әрекетте қылмыстық құқық бұзушылық белгілері болмаса, -

жеке тұлғаларға - он, лауазымды адамдарға - жиырма бес, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне - жүз, орта бизнеске - жүз елу мөлшерінде, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне - екі жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

428-бап бойынша қылмыстың объектісі медициналық қызметті, медициналық қызметтерді және тағамдық қоспаларды жарнамалаудың белгіленген тәртібі болып табылады. Мұны істемеу халықтың денсаулығына кері әсер етуі мүмкін.

Денсаулық сақтау саласындағы жарнама мәселелері "Халық денсаулығы және денсаулық сақтау жүйесі туралы" Қазақстан Республикасының 2009 жылғы 18 қыркүйектегі Кодексінің (бұдан әрі - "Халық денсаулығы туралы кодекс") 18-бабымен реттеледі.

Бұл қылмыстың объективті жағы келесі әрекеттерде көрінеді:

- жарнама берушінің тиісті қызмет түрін жүзеге асыруға лицензиясы жоқ медициналық қызметтерді, алдын-алу, диагностика, емдеу және медициналық оңалтудың әдістері мен құралдарын жарнамалау.

Халық денсаулығы туралы кодекстің 18-бабы 3-тармағының 7-1) тармақшасына сәйкес тиісті қызмет түрін жүзеге асыруға лицензиясы болмаған кезде қызметтерді жарнамалауға тыйым салынады, ал 18-баптың 3-тармағының 8) тармақшасына сәйкес қызметті жүзеге асыруға лицензиясы жоқ адамдар көрсеткен қызметтерді жарнамалауға тыйым салынады. медициналық қызмет. Лицензия талап етілетін медициналық қызметтің кіші түрлері "Рұқсаттар және хабарламалар туралы" Қазақстан Республикасының 2014 жылғы 16 мамырдағы Заңына 1-қосымшада көрсетілген;

- мемлекеттік тіркеусіз биологиялық белсенді қоспаларға жарнамалар тарату.

Қоғамдық денсаулық сақтау кодексінің 18-бабы 3-тармағының 1-тармақшасына сәйкес Қазақстан Республикасында тіркелмеген тағамдық қоспаларды жарнамалауға тыйым салынады.

Субъективтік жағынан қылмыс ниетпен сипатталады.

Құқық бұзушылықтың субъектісі - жеке тұлға, жеке кәсіпкер, лауазымды немесе заңды тұлға (шаруашылық субъектісі). Мақаланың мағынасында тақырып жарнама беруші болып табылады. Жарнама беруші ұғымы "Жарнама туралы" Қазақстан Республикасының 2003 жылғы 19 желтоқсандағы Заңында бекітілген: жеке немесе заңды тұлға жарнаманы дайындау, тарату және орналастыру үшін жарнамалық ақпарат көзі болып табылады (3-баптың 3-тармақшасы). Жарнама берушіні жарнама өндірушісі

мен жарнама таратушыдан ажырату керек, олардың тұжырымдамасы Жарнама туралы заңда бекітілген.

428-бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамаларды медициналық қызмет көрсету саласындағы органның лауазымды адамдары және оның аумақтық бөлімшелері және халықтың санитариялық-эпидемиологиялық салауаттылығы саласындағы бақылауды және қадағалауды жүзеге асыратын органдар құруға құқылы (804-баптың 3-бөлігі).

428-бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді медициналық қызметтер саласындағы мемлекеттік орган және оның аумақтық бөлімшелері (700-баптың 2-бөлігі), сондай-ақ халықтың санитариялық-эпидемиологиялық салауаттылығы саласындағы бақылау мен қадағалауды жүзеге асыратын органдар қарайды (701-бап).

429-бап. ЖИТС-жұқпасы бар жыныстық жолмен берілетін аурулары, туберкулезбен ауыратын адамдармен, сондай-ақ есірткі немесе психотроптық заттарды дәрігердің нұсқауынсыз пайдаланатын адамдармен медициналық тексеруден және емдеуден жалтару

1. Денсаулық сақтау мекемесінің жазбаша ескертуінен кейін жалғасатын жыныстық жолмен берілетін аурулары, туберкулезі бар АҚТҚ-жұқпасы бар адамдармен медициналық тексеруден және емдеуден жалтару -

бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Маскүнемдік, нашакорлық және есірткіге тәуелді пациенттер деп танылған немесе олардың есірткі немесе психотроптық заттарды дәрігердің рецептісіз пайдаланғаны туралы жеткілікті дәлелдері бар адамдарды медициналық тексеруден және емдеуден жалтару, -

он айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

429-баптың 1-тармағында көзделген құқық бұзушылықтың объектісі - ЖИТС жұқтырған адамдармен, жыныстық жолмен берілетін аурулары, туберкулезбен ауыратын адамдарға медициналық тексеру мен емдеудің белгіленген тәртібі. Мұны істемеу қоғамдық денсаулыққа қауіп төндіруі мүмкін.

"Халық денсаулығы және денсаулық сақтау жүйесі туралы" 2009 жылғы 18 қыркүйектегі Қазақстан Республикасы Кодексінің (бұдан әрі - "Халық денсаулығы туралы кодекс") 90-бабы 1-тармағының 4 және 5-тармақтарына сәйкес азаматтар жеке және қоғамдық денсаулық сақтау қызметкерлерінің нұсқауларын орындауға міндетті. денсаулық сақтау органдары мен ұйымдары; өз денсаулығын және басқалардың денсаулығын сақтау үшін сақтық шараларын сақтауға, медициналық ұйымдардың өтініші бойынша тексеруден және емделуден өтуге.

Халық денсаулығы кодексінде адамдардың жекелеген санаттарын міндетті қарау, қарау және мәжбүрлеп емдеу жағдайлары қарастырылған.

429-баптың 1-тармағында көзделген қылмыстың объективті жағы ЖИТС жұқпалы жыныстық жолмен берілетін, туберкулезбен ауыратын науқастармен байланыста болатын адамдардың әрекетсіздігінде (медициналық тексеруден және емдеуден жалтару) көрінеді.

Қоғамдық денсаулық сақтау кодексінің 148-бабының 3-тармағына сәйкес жұқпалы (ЖИТС, туберкулез, жыныстық жолмен берілетін аурулар) және паразиттік аурулары бар пациенттер, жұқпалы және паразитарлық аурулары бар деп күдіктенген адамдар, бактерия тасымалдаушылар оқшаулануы және емделуі, сондай-ақ олармен байланыста болатын адамдар болуы керек. олардың жүздері - медициналық бақылауға және қажет болған жағдайда оқшаулануға және емделуге.

Кодекстің 115-бабының 2-тармағына сәйкес, ЖИТС -жұқпасына міндетті құпия медициналық тексеруден өтуге міндетті адамдар уәкілетті орган бекіткен ережелерге сәйкес клиникалық-эпидемиологиялық көрсетілімдерге жатады (Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау және әлеуметтік даму министрінің 2015 жылғы 23 маусымдағы № 508 бұйрығы). "Клиникалық және эпидемиологиялық көрсеткіштері үшін ЖИТС -инфекциясын жұқтырған адамдарға міндетті құпия медициналық куәландыру ережесін бекіту туралы". Жоғарыда көрсетілген Бұйрыққа сәйкес міндетті түрде тексерілуге жататын адамдар саны жеткілікті болғанымен, тек ЖИТС -жұқпасы бар науқастарға әкімшілік жауапкершілік жүктеледі.

Адам медициналық мекеме жазбаша ескерту жасағаннан кейін ғана әкімшілік жауапкершілікке тартылуы мүмкін.

Субъективтік жағынан қылмыс ниетпен сипатталады.

Құқықбұзушылықтың мәні - ЖИТС жұқтырған адамдармен, ЖИТС -мен, жыныстық жолмен берілетін аурулармен, туберкулезбен ауыратын адам. Мақаланың мәні ауру адамдар туралы емес, олармен байланыста болатын адамдар туралы.

429-баптың 2-тармағында көзделген қылмыстың объектісі алкоголизм, нашақорлық және есірткіге тәуелді науқастар деп танылған адамдарды, сондай-ақ оларда есірткі немесе психотроптық заттарды пайдаланғаны туралы жеткілікті дәлелдері бар адамдарды медициналық куәландыру мен емдеудің белгіленген тәртібі болып табылады. . Мұны істемеу денсаулыққа қауіп төндіруі мүмкін. Қазақстан Республикасының 1995 жылғы 7 сәуірдегі "Алкоголизммен, нашақорлықпен және есірткі заттарымен ауыратын науқастарды мәжбүрлеп емдеу туралы" Заңының (бұдан әрі - "Мәжбүрлі емдеу туралы" Заңы) 1-бабының 1-тармағына сәйкес, алкоголизм, нашақорлық пен есірткі - азаматтардың денсаулығына зиян келтіретін аурулар, елдің генофонды және қылмыстың өсуіне ықпал етеді.

Бұл құқық бұзушылықтың объективтік жағы әрекетсіздікпен (медициналық тексеруден және емдеуден жалтару) көрінеді.

Халық денсаулығы туралы кодекстің 132-бабына сәйкес адамды алкоголизм, нашақорлық және есірткіге тәуелді деп тануды уәкілетті орган белгілеген тәртіппен

тиісті *медициналық тексеруден* өткеннен кейін мемлекеттік денсаулық сақтау ұйымдары жүзеге асырады. Адамды алкогольизммен, нашақорлықпен және нашақорлықпен ауыратын науқас ретінде тану ережелері Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау министрінің 2009 жылғы 1 желтоқсандағы № 808 бұйрығымен бекітілген.

"Міндетті емдеу туралы" Заңның 1-бөліміне сәйкес алкогольизм, нашақорлық және есірткіге тәуелді, ерікті емдеуден жалтарған науқастар денсаулық сақтау жүйесін мәжбүрлеп емдеу үшін есірткі емдеу ұйымдарында міндетті стационарлық емделуге жатады. Осы заңның 3-бабына сәйкес, *медициналық тексеруден жалтарған* адамдарды мәжбүрлеп емдеуге жіберу туралы шешім қабылдаған кезде оларды ішкі істер органдары міндетті емделу үшін есірткіні емдеу ұйымына жеткізеді.

"Есірткі, психотроптық заттар, прекурсорлар және олардың заңсыз айналымы мен теріс пайдаланылуына қарсы іс-қимыл туралы" 1998 жылғы 10 шілдедегі Қазақстан Республикасы Заңының 32-бабының 1-тармағына сәйкес, оған қарсы ішкі істер органдарына және басқа да уәкілетті мемлекеттік органдарға жіберілген адам. немесе Қазақстан Республикасының денсаулық сақтау органдарынан ұйымдардан немесе жекелеген азаматтардан есірткі, психотроптық заттарды, олардың аналогтарын заңсыз тұтынатындығы немесе оның күйінде екендігі туралы ақпарат алған; мас болу, *медициналық тексеруден* өтуге жатады.

Мақаланың мағынасында есірткі құралдарын немесе психотроптық заттарды дәрігердің рецептісіз пайдаланғаны туралы жеткілікті дәлелдемелері бар адамдар *медициналық тексеруден (қараудан)* бас тартқаны үшін ғана жауап береді, өйткені олар науқастар деп танылғаннан кейін ғана міндетті емделуге жатады. алкогольизм, нашақорлық, нашақорлық.

Осы тармақтың шеңберіндегі медициналық тексеру медициналық тексеруді де қамтиды.

Субъективтік жағынан қылмыс ниетпен сипатталады.

Қылмыстың субъектісі - алкогольизммен, нашақорлықпен және есірткіге тәуелділікпен ауыратын науқас немесе дәрігердің рецептісіз есірткі немесе психотроптық заттарды пайдаланғаны туралы жеткілікті дәлелдері бар адам.

429-бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамаларды медициналық қызмет көрсетуді бақылау органының және оның аумақтық бөлімшелерінің лауазымды адамдары жасауға құқылы (804-баптың 3-бөлігі).

429-бапқа сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді медициналық қызметтер саласындағы мемлекеттік бақылау органы және оның аумақтық бөлімшелері қарайды (700-баптың 2-бөлігі).

430-бап. Адамдарға басқаларға қауіп төндіретін ауруларды емдеуден жалтару

1. *Дәрілік заттарды қабылдаудан бас тарту және басқаларға қауіп төндіретін аурулары бар адамдарды емдеуден жалтару, олардың тізбесін Қазақстан*

Республикасының Үкіметі айқындайды, сондай-ақ олармен байланыста болған және профилактикалық емге мұқтаж адамдар мекеме жазбаша ескерту жасағаннан кейін де жалғасады. денсаулық, -

бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Ата-аналарының немесе олардың орнын басатын адамдардың кәмелетке толмаған балаларды басқаларға қауіп төндіретін ауруларды емдеуден жалтаруы, олардың тізбесін Қазақстан Республикасының Үкіметі айқындайды, -

жеке тұлғаларға он айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

430-бап бойынша қылмыстардың объектісі - басқаларға қауіпті аурулары бар адамдардың емделу талаптарын сақтамау қауіпі бар халықтың денсаулығы.

Әлеуметтік мәні бар аурулардың және басқаларға қауіпті аурулардың тізімі Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау және әлеуметтік даму министрінің 2015 жылғы 21 мамырдағы № 367 бұйрығымен бекітілген.

"Халық денсаулығы және денсаулық сақтау жүйесі туралы" 2009 жылғы 18 қыркүйектегі Қазақстан Республикасы Кодексінің (бұдан әрі - "Денсаулық сақтау туралы кодекс") 90-бабы 1-тармағының 4 және 5-тармақшаларына сәйкес азаматтар жеке және қоғамдық денсаулық сақтау қызметкерлерінің талаптарын орындауға міндетті, денсаулық сақтау органдары мен ұйымдары. Азаматтар сонымен қатар өз денсаулығын және басқалардың денсаулығын сақтау үшін сақтық шараларын сақтауға, медициналық ұйымдардың өтініші бойынша тексеруден және емделуден өтуге міндетті. Қарау мен емдеуден жалтарған жағдайда, басқаларға қауіпті аурулармен ауыратын азаматтар денсаулық сақтау кодексіне және Қазақстан Республикасының басқа да заңдарына сәйкес мәжбүрлеп тәртіпте тексеруден өтіп, емделуге жатады.

1-бөлім бойынша қылмыстың объективті жағы әрекетсіздікпен көрінеді (мысалы, есірткіні қабылдаудан бас тарту, кейбір препараттарды басқаларымен алмастыру арқылы емделуден бас тарту).

Қоғамдық денсаулық сақтау кодексінің 148-бабының 3-тармағына сәйкес жұқпалы және паразитарлық аурулары бар адамдар, жұқпалы және паразиттік аурулары бар деп күдіктенген адамдар, бактериялардың тасымалдаушылары оқшауланып, емделуі керек, олармен байланыста болған адамдар медициналық бақылауға алынып, қажет болған жағдайда оқшаулануы және емделуі керек. Жұқпалы аурулар басқаларға қауіп төндіретін аурулар тізіміне енгізілген.

Әкімшілік жауапкершілікке тарту тек денсаулық сақтау мекемесінің жазбаша ескертуінен кейін әрекетсіздік жалғаса береді.

Субъективтік жағынан қылмыс ниетпен сипатталады.

Қылмыстың субъектісі:

- басқаларға қауіп төндіретін ауруы бар адам;

- басқаларға қауіп төндіретін және профилактикалық емдеуді қажет ететін аурумен ауыратын адаммен байланысқан адам.

Бұл жағдайда ЖИТС -жұқпасы бар жыныстық жолмен берілетін аурулары бар туберкулезбен ауыратын адамдармен емдеуден жалтару (олар басқа адамдар үшін қауіпті аурулар тізіміне кіреді) Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 429-бабының 1-тармағына сәйкес білікті болуы керек.

Қылмыстың 2-бөлігі бойынша объективті жағы, сондай-ақ 430-баптың 1-бөлігі жағдайында, әрекетсіздікте көрінеді (дәрі-дәрмектерді қабылдаудан бас тарту, кейбір дәрі-дәрмектерді басқаларына ауыстыру).

Субъективтік жағынан қылмыс ниетпен сипатталады.

Кәмелетке толмағандардың ата-аналары немесе оларды алмастыратын адамдар, кәмелетке толмаған балаларға басқаларға қауіп төндіретін ауруларды емдеуден жалтарған қылмыс субъектісі болып табылады.

430-бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамаларды санитарлық-эпидемиологиялық қадағалау органдарының лауазымды адамдары жасауға құқылы (804-баптың 1-бөлігінің 22 тармақшасы, 804-баптың 3-бөлігі).

430-баптың 1-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді халықтың санитариялық-эпидемиологиялық салауаттылығы саласындағы бақылау мен қадағалауды жүзеге асыратын орган қарайды (701-бап), ал 430-баптың 2-бөлігін кәмелетке толмағандардың істері жөніндегі мамандандырылған ауданаралық соттардың судьялары қарайды (684-баптың 2-бөлігі).

431-бап. Басқа адамдарға, жұқтыру көзіне қауіп төндіретін аурулары бар адамдардың және олармен байланыста болған адамдарды жасыруы

Басқа адамдарға, инфекция көзі мен олармен байланыста болатын адамдарға қауіп төндіретін ауруларды жасыру, басқа адамдарға осы аурулармен жұқтыру қаупін туғызу

бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

431-бапқа сәйкес қылмыстың объектісі - басқаларға қауіп төндіретін аурулары бар адамдардың ақпаратты ашу талаптарын сақтамау қаупі бар халықтың денсаулығы.

Басқаларға қауіп төндіретін аурулардың тізімі Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау және әлеуметтік даму министрінің 2015 жылғы 21 мамырдағы № 367 бұйрығымен бекітілген.

Бұл құқық бұзушылықтың объективті жағы инфекцияның көзі немесе басқаларға қауіп төндіретін аурулары бар адамдармен байланыста болған адамдар туралы ақпаратты жасыруға бағытталған іс-әрекет немесе әрекетсіздікпен көрінеді (құжаттарды жою, хабардар етпеу).

"Халық денсаулығы және денсаулық сақтау жүйесі туралы" Қазақстан Республикасының 2009 жылғы 18 қыркүйектегі Кодексінің 90-бабы 1-тармағының 5-

тармақшасына сәйкес азаматтар өз денсаулығын және басқалардың денсаулығын сақтау үшін қауіпсіздік шараларын сақтауға, медициналық ұйымдардың өтініші бойынша тексеруден және емделуге, *медициналық персоналды инфекциялық аурулар және басқаларға қауіп төндіретін аурулар болған кезде олардың аурулары туралы хабардар ету.*

Субъективтік жағынан қылмыс ниетпен сипатталады. Адам тиісті деректерді жасыру басқалардың ауруын жұқтыру қаупін туғызатынын білуі керек.

Құқық бұзушылықтың субъектісі - бұл басқаларға қауіп төндіретін ауруы бар адам.

431-бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамаларды халықтың санитариялық-эпидемиологиялық салауаттылығы саласындағы бақылау мен қадағалауды жүзеге асыратын мемлекеттік органның лауазымды адамдары жасауға құқылы (804-баптың 3-бөлігі).

431-бапқа сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді халықтың санитариялық-эпидемиологиялық салауаттылығы саласындағы бақылауды және қадағалауды жүзеге асыратын мемлекеттік орган қарайды (701-бап).

432-бап. Медициналық, фармацевтикалық қызметті жүзеге асыруға рұқсат алған кезде көрінеу жалған мәліметтер мен мәліметтер беру

1. Медициналық, фармацевтикалық қызметті жүзеге асыруға рұқсат алған кезде көрінеу жалған ақпарат пен мәліметтерді ұсыну, оның ішінде құжаттарды қолдан жасау, егер бұл әрекетте қылмыстық құқық бұзушылық белгілері болмаса, -

жеке тұлғаларға - он, лауазымды адамдарға, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне - он бес, орта бизнес үшін - жиырма, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне - отыз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған нақ сол әрекет -

жеке тұлғаларға - жиырма, лауазымды адамдарға, шағын бизнес субъектілеріне - отыз, орта бизнес үшін - қырық, ірі бизнес үшін - алпыс айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

432-бап бойынша қылмыстың объектісі медициналық және фармацевтикалық қызметпен айналысуға рұқсат алудың белгіленген тәртібі болып табылады. Осы бұйрықты орындамау денсаулыққа кері әсерін тигізуі мүмкін.

Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес денсаулық сақтау саласындағы қызметтің әртүрлі түрлері рұқсат алу қажеттілігімен байланысты.

Мәселен, мысалы, "Халық денсаулығы және денсаулық сақтау жүйесі туралы" Қазақстан Республикасының 2009 жылғы 18 қыркүйектегі кодексінің ("Халық денсаулығы туралы кодекс") 13-бабына сәйкес, медициналық және фармацевтикалық қызмет Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен лицензиялауға жатады. рұқсаттар мен хабарландырулар.

Қазіргі уақытта лицензиялар мәртебесі "Рұқсаттар және хабарламалар туралы" Қазақстан Республикасының 2014 жылғы 16 мамырдағы Заңымен реттелетін рұқсаттардың түріне жатады. Осы Заңның 1-бабының 15-тармағына сәйкес рұқсат жеке немесе заңды тұлғаның лицензиялау немесе рұқсат беру рәсімдері арқылы лицензиялау органдары жүзеге асыратын қызметті немесе әрекеттерді (операцияларды) жүзеге асыру құқығын растау болып табылады.

Лицензиялауға қосымша, Денсаулық сақтау кодексінде басқа рұқсаттар туралы ережелер бар.

Сонымен, Кодекстің 80-бабының 3-тармағына сәйкес, жекелеген жағдайларда уәкілетті орган берген қорытынды (рұқсат беру құжаты) негізінде Қазақстан Республикасында тіркелмеген дәрілік заттар мен медициналық мақсаттағы бұйымдарды Қазақстан Республикасына әкелуге рұқсат етіледі.

Кодекстің 172-бабының 4-тармағына сәйкес, адамның сүйек кемігіндегі гемопоэтикалық бағаналы жасушаларын байланыссыз трансплантациялау мақсатымен қозғалатын жағдайда оларды Қазақстан Республикасының аумағына әкелу және Қазақстан Республикасының аумағынан әкету уәкілетті орган берген қорытынды (рұқсат беру құжаты) негізінде жүзеге асырылады.

Биологиялық белсенді заттарды клиникалық емес (клиникалық емес) зерттеулерге, медициналық технологиялардың клиникалық сынақтарына, фармакологиялық немесе дәрілік заттың, медициналық мақсаттағы бұйымдардың немесе медициналық техниканың клиникалық сынақтарына және т.б. рұқсаттар талап етіледі.

Рұқсат алу тиісті нормативтік құқықтық актілермен реттеледі. Мысалы:

- "Медициналық және фармацевтикалық қызметке қойылатын біліктілік талаптарын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау және әлеуметтік даму министрінің 2015 жылғы 23 қаңтардағы № 27 бұйрығы.

- фармацевтикалық қызмет саласындағы мемлекеттік қызметтер стандарттарын бекіткен Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау және әлеуметтік даму министрінің 2015 жылғы 28 сәуірдегі № 293 бұйрығы: "Республикада тіркелген және тіркелмеген тауарларды әкелуге (әкетуге) келісім беру және (немесе) қорытынды (рұқсат) беру. Дәрілік заттардың, медициналық мақсаттағы бұйымдар мен медициналық техниканың Қазақстан", " Фармацевтикалық қызметке лицензия беру", "Дәрілік заттардың айналымы саласындағы қызметті жүзеге асыруға лицензия беру" денсаулық сақтау саласындағы есірткі, психотроптық заттар мен прекурсорлар", "Фармакологиялық және дәрілік заттарды, медициналық мақсаттағы бұйымдар мен медициналық техниканы клиникалық зерттеуге және (немесе) сынақтар жүргізуге рұқсат беру "және т.б.

- Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау және әлеуметтік даму министрінің 2015 жылғы 28 сәуірдегі № 294 бұйрығы, медициналық қызмет саласындағы мемлекеттік қызметтер стандарттары бекітілген: "Медициналық қызметке лицензия беру", "Қазақстан Республикасына әкелуге және (немесе) экспорттауға лицензия беру".

Қазақстан Республикасының аумағынан ағзалардың (ағзалардың бөліктері) және (немесе) адамның тіндерін, қан мен оның компоненттерін ", Қазақстан Республикасының аумағына әкелуге және Қазақстан Республикасының аумағынан әкетуге келісім (рұқсат) беру. гемопоэтикалық бағаналы жасушалар, олардың өзара байланысы жоқ трансплантациялау мақсатында қозғалған жағдайда сүйек кемігі, сондай-ақ диагноз қоюға арналған жасушалардың, тіндердің, биологиялық сұйықтықтар мен құпиялардың, соның ішінде адамның өмірлік маңызды өнімдері, физиологиялық және патологиялық секрециялар, жағындылар, тырнақтар, жағындылар . мақсаттар немесе биомедициналық зерттеу процесінде алынған", "Медициналық технологиялардың клиникалық сынақтарын өткізуге рұқсат беру"және т.б.

Бұл актілер сенімді болуы керек тиісті құжаттар мен ақпараттарды ұсынуды қарастырады.

Бұл құқық бұзушылықтың объективті жағы рұқсатты алған кезде көрінеу жалған ақпарат беруінде (персоналдың білімі туралы дұрыс емес ақпарат немесе медициналық техниканың қол жетімділігінің индикаторлары және т.б.) көрсетілген. Құқықбұзушылық жасау әдістерінің бірі - құжаттарды қолдан жасау (күнді өзгерту, құжаттағы түзетулер және т.б.).

432-бапқа сәйкес біліктілік үшін адамның әрекеті қылмыстық құқық бұзушылықтың белгілерін көрсетпеуі керек. Мысалы, Қылмыстық кодекстің 385-бабына сәйкес, куәлікті немесе құқық беретін басқа да ресми құжатты жасанды түрде жасыру немесе өзін-өзі босату, жалған мөрлер, пломбалар, бланктер жасау жазаланады; қасақана жалған құжатты пайдалану.

Субъективтік жағынан қылмыс ниетпен сипатталады. Адам өзінің жалған ақпарат пен ақпарат беретіндігін біледі.

Құқық бұзушылықтың субъектісі - жеке тұлға, жеке кәсіпкер, лауазымды немесе заңды тұлға (шаруашылық субъектісі).

2-бөлім әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде бірнеше рет көрінеу жалған ақпарат бергені үшін жауапкершілікті күшейтуді көздейді.

432-бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамаларды дәрі-дәрмектер мен медициналық мақсаттағы бұйымдардың айналысы саласындағы мемлекеттік органның және оның аумақтық бөлімшелерінің лауазымды адамдары және медициналық қызметтер көрсетуді бақылау жөніндегі мемлекеттік орган мен оның аумақтық бөлімшелері (804-баптың 3-бөлігі) жасауға құқылы.

432-бап бойынша әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді ішкі істер органдары қарайды (685-баптың 1-бөлігі); дәрілік заттардың және медициналық мақсаттағы бұйымдардың айналымы саласындағы мемлекеттік орган және оның аумақтық бөлімшелері (700-баптың 2-бөлігі); медициналық қызмет көрсетуді бақылау жөніндегі мемлекеттік орган және оның аумақтық бөлімшелері (700-баптың 3-бөлігі).

433-бап. Денсаулық сақтау субъектілерінің уәкілетті органдарға хабарлау жөніндегі міндеттерін бұзуы

1. Денсаулық сақтау субъектілерінің денсаулық сақтау саласындағы уәкілетті органға басқаларға қауіп төндіретін жұқпалы аурулар, улану, психикалық және мінез-құлық бұзылулары (аурулары) туралы, төтенше жағдайлар органдарына денсаулық сақтау салдарларының туындауы және (немесе) пайда болу қаупі туралы хабарлау міндеттемесін бұзуы төтенше жағдайлар, ішкі істер органдары - жаңа жарақаттарға, жарақаттарға, қылмыстық түсік түсіруге, өкілдік ететін ауру жағдайларына келген адамдар туралы. басқаларға pasnost -

жеке тұлғаларға - бес, лауазымды адамдарға - он айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған нақ сол әрекет (әрекетсіздік) -

жеке тұлғаларға куәліктен айырумен он айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде, лауазымды адамдарға жиырма айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

433-бапта көзделген құқық бұзушылықтың объектісі ауруларды және басқа да денсаулық жағдайлары туралы мемлекеттік органдарды хабардар етудің белгіленген тәртібі болып табылады.

Бұл құқық бұзушылықтың объективті жағы денсаулық сақтау субъектілерінің мемлекеттік органдарға заңнамада қарастырылған ақпаратты бермейтін әрекетсіздігінде көрінеді.

"Халық денсаулығы және денсаулық сақтау жүйесі туралы" 2009 жылғы 18 қыркүйектегі Қазақстан Республикасы Кодексінің (бұдан әрі - "Денсаулық сақтау кодексі") 33-бабы 2-тармағының 10-тармақшасына сәйкес, денсаулық сақтау субъектілері уәкілетті органға жұқпалы аурулар, улану, улану жағдайлары туралы хабарлама жіберуге міндетті. басқаларға, азаматтық қорғаныс саласындағы уәкілетті органға қауіп төндіретін психикалық және мінез-құлық бұзылулары (аурулары) - төтенше жағдайдың қауіптілігі және (немесе) пайда болу қаупі туралы ауру жағдайлар, ішкі істер органдары - жаңа піскен жарақат астам қолданылған тұлғалар туралы ақпарат, жарақат, заңсыз түсік, басқаларға қауіп төндіретін аурулардың жағдайлары.

Субъективтік жағынан қылмыс ниетпен немесе немқұрайлылықпен сипатталады.

Құқық бұзушылықтың субъектісі - жеке тұлғалар (денсаулық сақтау субъектілері) немесе лауазымды адамдар (денсаулық сақтау ұйымдарының өкілдері). Халық денсаулығы туралы Кодекстің 32-бабының 1-тармағына сәйкес денсаулық сақтау ұйымдары, сондай-ақ жеке медициналық практика және фармацевтикалық қызметті жүзеге асыратын адамдар денсаулық сақтау субъектілері болып табылады.

2-бөлімде әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде уәкілетті органдарға бірнеше мәрте хабарлау міндеттемесін бұзғаны үшін жауапкершіліктің артуы қарастырылған.

433-бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамаларды ішкі істер органдарының лауазымды адамдары жасауға құқылы (804-баптың 2-бөлігінің 1-тармағы, 804-баптың 3-бөлігі).

433-баптың 1-бөлігі тармақшада көрсетілген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді ішкі істер органдары қарайды (685-баптың 1-бөлігі), ал мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары (684-баптың 1-бөлігі) ішкі істер органдарымен қаралады (433-бөлім).

25-тарау. ҚОҒАМДЫҚ ТӘРТІПKE ЖӘНЕ ИМАНДЫЛЫҚҚА ҚОЛ СҰҒАТЫН ӘКІМШІЛІК ҚҰҚЫҚ БҰЗУШЫЛЫҚТАР

Қазақстан Республикасы өзін демократиялық, құқықтық мемлекет ретінде таниды, оның ең жоғары құндылықтары адам мен азаматтың оларды тану, сақтау және қорғау міндетін өзіне алған құқықтары мен бостандықтары болып табылады. Әкімшілік құқық бұзушылық заңсыз әрекеттердің ең кең тараған түрі болып қала берді және солай болып қала бермек. Тәжірибе көрсеткендей, қоғамдық тәртіп пен моральға нұқсан келтіретін әкімшілік құқық бұзушылық жасау қоғамның наразылығын тудырады, сол арқылы полиция қызметкерлерінен мемлекет тарапынан жедел және барабар әрекет етуді талап етеді. Яғни, қоғамдық тәртіп саласын реттеу қажеттілігі айқын, бұл сала мемлекет тарапынан тұрақтылық пен қорғауды күшейтуді қажет етеді.

Қазіргі әкімшілік заңнамаға сәйкес, қоғамдық тәртіп пен моральға қол сұғатын әкімшілік құқық бұзушылықтар - бұл Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің Ерекше бөлімінің 25-тарауындағы "Қоғамдық тәртіп пен моральға қол сұғатын әкімшілік құқық бұзушылықтар" бөлімінде көрініс табатын әкімшілік құқық бұзушылықтардың ерекше, нақты тобы. Бұл тарауда 20 әкімшілік құқық бұзушылық бар.

Қоғамдық тәртіп пен адамгершілікке қол сұғатын әкімшілік құқық бұзушылықтар әлеуметтік жауапкершілікті, азаматтардың қоғамдық және жеке тыныштығы атмосферасын, олардың ар-намысы мен қадір-қасиетін қорғайтын қоғамдық тәртіпті және моральды бұзатын қоғамдық зиянды, заңсыз, кінәлі әрекеттер болып табылады. Жоғарыда келтірілген анықтамада, басты мән - қарастырылып жатқан аумақтағы құқық бұзушылық қоғамдық орындарда қоғамдық қатынастардың белгіленген тәртібіне қол сұғатын адамдардың іс-әрекеттерін тудырады, басқаша айтқанда, бұл құқық бұзушылық қоғамдық өмірді бұзады.

Құқық бұзушыларды әкімшілік жауапкершілікке тарту арқылы қоғамдық тәртіп пен мораль саласындағы құқықтық қатынастарды мемлекеттік реттеу тек әкімшілік құқық бұзушылықтан қорғау ғана емес, сонымен бірге қылмыстық құқық бұзушылықтың алдын-алу болып табылады.

434-бап. Ұсақ бұзақылық

1. Ұсақ бұзақылық, яғни қоғамдық орындарда әдепсіз қылық жасау, жеке тұлғаларды қорлау, тұрғын үй-жайларды қорлау, жалпы аумақтарды, саябақтарды, алаңдарды ластау, оның ішінде коммуналдық қалдықтарды белгісіз жерлерде шығару және басқа да осыған ұқсас әрекеттер қоғамдық тәртіпті және жеке адамдардың тыныштығын бұзатын басқаларға, -

бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға немесе он тәулікке дейін әкімшілік қамауға әкеп соғады.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекеттер -

он бес тәулікке дейін әкімшілік қамауға әкеп соғады.

3. Осы баптың екінші бөлігінде көзделген, осы Кодекстің 50-бабының екінші бөлігіне сәйкес әкімшілік қамауға алынатын адамдар жасаған іс-әрекеттер, -

жиырма айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Қазақстан Республикасының 2017 жылғы 28 желтоқсандағы № 127 Заңымен әкімшілік заңнаманы ізгілендіру бойынша қабылданған шаралар аясында осы баптың 1-бөлігінің әкімшілік айыппұл түріндегі санкциясы 50% төмендетілді. Ғалымдардың пікірлері мен заң жобаларын зерделей отырып, тұжырым қазіргі мақаланың түпкілікті нұсқасы емес екендігі дәлелденді.

Қарастырылып отырған бұзушылықтың жалпы объектісі - қоғамдық тәртіп пен мораль. Қоғамдық тәртіп дегеніміз - қоғамдық орындарда адамдар арасындағы дамиды қатынастар жүйесі. Әдетте, бұл қатынастар тек заңмен ғана емес, сонымен қатар кедендік және моральдық нормалармен де реттеледі.

Бапта жалпы аумақтарды, саябақтарды, алаңдарды ластау, оның ішінде коммуналдық қалдықтарды шығару түріндегі квалификациялық ерекшеліктер болғандықтан, құқық бұзушылықтың міндетті емес нысаны қоршаған ортаны қорғау саласындағы қатынастар және осы саладағы басқару процедуралары болып табылады.

Қазақстандық заңнамада қоғамдық тәртіпті және әсіресе моральдық нормативті анықтамалар жоқ. "Қоғамдық тәртіп" категориясы "қоғамдық қауіпсіздік" ұғымымен тығыз байланысты. Қоғамдық тәртіпті құқықтық категория ретінде сипаттайтын қазіргі заманғы зерттеушілердің кейбірі бұл ұғымдарды синоним ретінде қолдана отырып, оны қоғамдық қауіпсіздік деп бөлмейді. Көбіне бұл бағалау тұжырымдамалары, бұл құқық қолдану практикасында қосымша қиындықтар туғызады, өйткені қандай әрекеттер мен заңсыздықтар шынымен қоғамдық тәртіп пен моральға қауіп төндіретінін анықтауда тым кең түсінік беру мүмкіндігі бар.

Қоғамдық тәртіп дегеніміз - әлеуметтік нормалардың: құқықтық нормалардың, моральдық нормалардың, қоғамдық ұйымдардың нормаларының, әдет-ғұрыптардың, салт-дәстүрлердің орындалуының нәтижесінде пайда болатын әлеуметтік

қатынастардың барлық жиынтық жүйесі. Құқықтық мемлекетте қоғамдық тәртіптің барлық элементтері бір-бірімен өзара әрекеттеседі және оның қорғауында болады. Алайда арнайы мемлекеттік және құқықтық шаралармен заңның үстемдігі ғана қорғалған. Қоғамдық тәртіптің басқа элементтері өздерінің әсер ету құралдарымен қамтамасыз етілген: моральдық, корпоративті әдеттер, нақты әлеуметтік, табиғи дағдылар мен әдеттер, дәстүрдің күші.

Қоғамдық тәртіптің негізі қоғамдық орындарда, яғни адамдардың материалдық, рухани қажеттіліктерін қанағаттандыру кезінде, демалу кезінде қарым-қатынас орындарында қалыптасатын қатынастардан тұрады. Кодификацияланған және заңнамалық деңгейде қоғамдық орын туралы нақты анықтама жоқ.

Қазақстан Республикасы Бас Прокурорының 2014 жылғы 19 қыркүйектегі № 89 "Қылмыстық құқық бұзушылық туралы арыздар мен хабарламаларды қабылдау және тіркеу, сондай-ақ Сотқа дейінгі тергеулердің Бірыңғай тізілімін жүргізу ережесін бекіту туралы" бұйрығының 27-тармағының негізінде қоғамдық орын - арнайы жабдықталған қоғамдық орындардың ішінде немесе сыртында тұрғындар пайдалануға арналған қалалар мен елді мекендер, сондай-ақ бұқаралық іс-шаралар, азаматтар үшін демалыс және демалыс.

Қоғамдық орындарға мыналар кіреді:

- 1) білім беру мен демалысты ұйымдастыру;
- 2) денсаулық сақтау ұйымдары;
- 3) тамақтану пункттері;
- 4) кинотеатрлар, театрлар, цирктер, концерттер, көру және көрме залдары, спорттық ареналар және жаппай демалуға арналған басқа жабық ғимараттар, соның ішінде түнгі клубтар мен дискотекалар;
- 5) мұражайлар, кітапханалар және дәрісханалар;
- 6) жергілікті және қалааралық пойыздар, әуе, теңіз және өзен көлігі кемелері, қалалық салондар, қалааралық автобустар, тұрақты жүретін таксилер және қалалық электромобильдер;
- 7) әуежайлар, теміржол, автомобиль және су станциялары, теміржол вокзалдарының және метрополитендердің ғимараттары;
- 8) қол жеткізуді басқаруды пайдаланбайтын мемлекеттік органдар мен ұйымдардың үй-жайлары;
- 9) жұмыс ұжымдары бұзақылық жағдайында жұмыс жасау үшін пайдаланатын, қол жетімділігі бар объектілердегі жұмыс орындары;
- 10) үйге кіре берістер.

Қоғамдық орындар бөлінеді:

- 1) тұрақты (қол жетімді кез-келген уақытта: көшелер, аллеялар, алаңдар, бульварлар, жағалау, алаңдар, станция, аулалар (жеке үйлердің аулаларын қоспағанда));

2) мерзімді (белгілі бір уақытта қоғамдық қызмет көрсетуге және демалуға арналған үй-жайлар: базарлар, білім беру және сауықтыру мекемелері, демалыс аймақтары, мәдени, ойын-сауық, спорттық ғимараттар, қоғамдық көлік, сауда кәсіпорындары, жолаушылар пойыздарының вагондары (кіреберістерден басқа) және) мейрамхана көлігі, түнде жолаушылар салоны және дәретхана).

Қоғамдық орындарда жасалған деп жіктелген құқық бұзушылықтардың жалпы санынан көше ерекшеленеді, яғни әлеуметтік жабдықталған орындарда: көшелерде, алаңдарда, бульверлерде, жағалауларда, көпірлерде, аллеяларда, қоршалмаған аулаларда (жеке меншіктерді қоспағанда), тұрғын үйлерде, массивтер, орман саябақ аймақтары, қалалардың (елді мекендердің) шекаралары, алаңдар, жағажайлар, демалыс аймақтары, базарлар, стадиондар оларды пайдалану кезінде.

Қоғамдық жерлерде және көшелерде жасалған тіркеуге жатпайтын құқық бұзушылықтар:

1) құқық бұзушылық жасалған кезде өз функцияларын орындамайтын қоғамдық объектілерде;

2) жұмысшылар тобы жұмыс жасайтын және күзетілетін тұрақтар үшін пайдаланылатын қол жетімділігі бар объектілерде;

3) қызметтік бөлмелерде, ұйымдардың, мекемелердің, сауда және ойын-сауық орындарының шкафтарында, оның ішінде білім беру және басқа да мекемелердің спорт залдарының шешінетін бөлмелерінде жасалған құқық бұзушылықтар;

4) таксиде жасалған құқық бұзушылықтар;

5) қаңырап тұрған құрылыстардың аумағында, жерасты инженерлік желілерінде, игерілмеген жерде - бос жерлер, өзен жағалары, жағалауларды, көшелер мен жағажайларды, автожол учаскесін, инфрақұрылымсыз учаскені қоспағанда, қаңырап тұрған ғимараттардың аумағында жасалған құқық бұзушылықтар;

б) жатақханалардың, қонақ үйлердің, демалыс үйлерінің, жолаушылар пойыздарының вагондарының тұрғын үйлерінде ұрлау және басқа да құқық бұзушылықтар, жолаушылар болмаған кезде, сапарға шыққанда, тұйықтағыштарда және шламдар паркінде;

7) қоғамдық пәтерлерде, шатырларда, жертөлелерде, элеваторларда қоғамдық бұзушылықтарды қоспағанда, бұзушылықтар;

8) жалғасатын құқық бұзушылықтар;

9) жол қозғалысы ережелерін бұзу.

Қазақстан Республикасы Бас Прокурорының жоғарыда аталған бұйрығымен көрсетілген қоғамдық орын түсінігі құқық бұзушылықтарды квалификациялау процесіне емес, статистикалық есепке алу тәртібіне қатысты болатындығын ескеру қажет.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 434-бабында жауапкершілікке тартылған ұсақ бұзақылық, егер белгілі бір әрекеттерді заңсыз деп тану қажет болса,

құқық қолдану тәжірибесінде кездесетін қиындықтардың айқын мысалы болып табылады. Мысалы, қудалауға қатысты анықтамалық белгі, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 434-бабына қосымша 73-бабы "Отбасылық және тұрмыстық қатынастар саласындағы заңсыз әрекеттер" және 449-бап "Қоғамдық орындарда қудалау".

Түсіндірілген баптың 1-бөлігінің объективті жағы келесі біліктілік белгілерімен сипатталады:

- 1) қоғамдық орындарда ант беру;
- 2) жеке тұлғаларды қорлау;
- 3) тұрғын үй-жайлардың бүлінуі;

4) жалпы аумақтарды, саябақтарды, алаңдарды ластау, соның ішінде белгісіз жерлерде коммуналдық қалдықтарды шығару;

5) басқаларға құрметтемеушілік білдіретін, қоғамдық тәртіпті және жеке адамдардың тыныштығын бұзатын басқа да осыған ұқсас әрекеттер.

Кішігірім бұзақылықты сипаттайтын әрекеттер тізімі толық емес екенін атап өткен жөн, өйткені осы баптың диспозициясы *"қоғамдық тәртіпті және жеке адамдардың тыныштығын бұзатын, басқаларға құрметсіздік білдіретін басқа да осыған ұқсас әрекеттер"* деген сөзді қамтиды.

Құқықбұзушылықтың объективтік жағы толық бағалау тұжырымдамаларымен сипатталады, олар орындау процесінде түсіндіруде кейбір қиындықтар тудыруы мүмкін, өйткені бірыңғай тәсіл жоқ. Құқық бұзушылықты анықтаған кезде жоғарыда аталған заңсыз әрекеттер дербес болуы мүмкін және олар бір-бірімен біріктірілуі мүмкін. Жоғарыда құқық бұзушылық белгілерінің қысқаша сипаттамалары келтірілген.

1. Қазақстан Республикасының заңнамасы *былапыт сөйлеудің* нақты түсінігін бермейді және оны қарапайым баладан қалай ажыратуға болады.

Егер ант қабылдау, егер оны қоршаған адамдар қабылдаса, ұятсыз деп танылу керек. Белгілі бір сөзді ұятсыз деп дұрыс білу үшін, белгілі мағынасында оның белгілі мағынасын және осындай көпшілік алдында айтылған сөзге қоғамдық айыптаудың принципін қолдану жеткілікті. Сот тәжірибесінен мысал ретінде біз Павлодар облысы Баянауыл аудандық сотының шешімін аламыз. *Осы Жарлықтан туындайтыны, 2018 жылдың 10 шілдесінде сағат 19.30-да азамат Ф., қоғамдық жерде, Ұзынбұлақ ауылындағы "Рауан" дүкенінде, азаматша К.-ға ұнамсыздық білдіріп, сол арқылы басқаларға құрметсіздік білдіріп, бұзушылық жасаған. қоғамдық тәртіп. Судья ұсақ бұзақылықтың құрамын ашатын уәждеу бөлімінде мынаны түсіндірді. Ожеговтың түсіндірме сөздігінде келтірілген "ұятсыз" сөзінің анықтамасына сәйкес ол ұятсыз, ұятсыз дегенді білдіреді. Арамдық - дөрекілік, ұятсыз тіл, жазылмайтын қиянат, ұятсыз, арам, дөрекі сөздер деп танылады. Бұл жағдайда, құқық бұзушы Ф.-ны жәбірленуші К.-ны "қорқытып", оны қорлады және қоғамдық орындарда, басқа адамдармен сөйлесуге жол берді, яғни ол қоғамға деген құрметсіздікті және қоғамдық тәртіпті бұзды. Сот*

қаулысымен азамат Ф-ға 5 АЕК көлемінде айыппұл түрінде әкімшілік жаза қолданылды.

Құқық қолдану практикасынан тағы бір мысал. Сот азамат К.-ны азамат Ш.-ны ант етумен қорлаған кезде әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қарады, бірақ қорлау неміс тілінде шықты. Бұл іс бойынша бірден төрт куәгер болды, олар жәбірленушінің эмоцияларына сәйкес, сөздерді ант ретінде қабылдады, бірақ олар неміс тілін білмеді және сотта ант сөздерінің мазмұнын қайталай және түсіндіре алмады. Жәбірленуші бұл сөздерді жаман сөздер деп мәлімдеді, ал құқық бұзушы бұл сөздерді басқаша шығарды, бұл судья теріс тілді танымады және қылмыстық құрамның болмауына байланысты іс тоқтатылды. Яғни, бұл жағдайда әкімшілік құқық бұзушылықтың объективті жағы жоқ.

Осы саладағы көптеген ғалымдар мен филологтар да жалған тіл туралы жалпы түсінікке келе алмайды. Осы саладағы әртүрлі дерек көздерін зерттей отырып, жағымсыз сөздер әр түрлі бағытта анықталуы мүмкін.

Мысалы, теріс сипаттамалары бар адамдардың есімдері, мысалы:

- 1) ақымақ, тұңғыш адам;
- 2) жасырын, төмен адам;
- 3) шамалы адам, елеусіздік;
- 3) жезөкше, жемқор әйел.

Және де:

- 1) "әдепсіз" атаулар, әдепсіз дене мүшелерінің атаулары - "ұят сөздер";
- 2) жыныстық қатынас процесінің атауы;
- 3) физиологиялық функциялардың (функциялардың) атаулары және т.б.

2. Қиянат жасауды түсіну үшін, оны қиянат жасауды қашан анықтау керек. Оның басқа нысаны, жоғарыда айтылғандай, *тітіркендіргіш қысым* болуы мүмкін, ол Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 449-бабына сәйкес "Қоғамдық орындардағы қудалау" деп анықталады. Обсессивті және интрузивтік қастандық, адамды қорлауынан айырмашылығы, оны қорлау туралы емес, кез-келген өтініштермен (қайыршылық, бақытсыздық және т.б.) қорлау кезінде көрінеді. Жәбірлеу жәбірленушіні қорлау мақсатын көздейді. Қарастырылып отырған ұсақ бұзақылықтың кез келген қудалау түрі бола бермейді, оларды жасауға *себеп* те маңызды емес. Қоғамдық орындарда қорлауды тағайындау кезінде құқық бұзушы белсенді ерікті зиянды әрекеттермен, өнегесіз мінез-құлықпен және айналадағы азаматтарға деген дөрекілікпен сипатталуы керек. Зұлымдықтың азғындығы адамды қорлау, қорлау немесе сол зиянды әсерге тіл тигізу немесе жаргон қолдану арқылы қол жеткізгісі келеді.

Жәбірленушінің қарсылығына қарамастан, қорлауды қылмыскердің қайталанған, интрузивтік әрекеттері сипаттап, моральдық, эмоционалды немесе психологиялық зиян келтіруі мүмкін. Бұзушылық жәбірленушіні қорлауға бағытталған, жәбірленушінің адамгершілік қағидаларына сәйкес келмейтін, мұндай әрекеттері қорлайтын және

қорлайтын заңсыз көріністермен сипатталады. Сондықтан, әкімшілік құқық бұзушылық туралы жазбаларда тек қудалау фактісін ғана емес, сонымен бірге қорлаудың бар-жоғын анықтау, істің барлық жағдайларын көрсету өте маңызды.

3. *Тұрғын үй-жайлардың қиратылуы* Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің 294-бабында көзделген вандализмнен ажыратылуы керек. Вандализм жағдайында қоғамдық тәртіпті бұзу әрдайым көрнекі бола бермейді және қоғамға деген құрметсіздікті білдіреді, өйткені қоғамдық тәртіпті бұзу оның салдары ашылғанға дейін белгісіз болып қалады. Егер вандализм ғимараттарды, басқа құрылыстарды, тарихи және мәдени ескерткіштерді, мемлекет қорғайтын табиғи нысандарды, сондай-ақ көліктегі немесе басқа да қоғамдық орындардағы мүлікке қасақана зиян келтіруді көздейтін болса, онда ұсақ бұзақылық көп пәтерлі ғимараттар, кіреберістер, тұрғын үй-жайларды құртуды білдіреді. тұрғын үйлер.

4. *Жалпы аумақтарды, саябақтарды, алаңдарды ластау, соның ішінде белгісіз жерлерде коммуналдық қалдықтарды шығару*

Саябақтарды, алаңдарды ластау және белгісіз жерлерде коммуналдық қалдықтарды шығару үшін ұлттық заңнамада алғаш рет "Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне тұрғын үй қатынастары мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы" 2011 жылғы 22 шілдедегі Қазақстан Республикасының Заңымен әкімшілік жауапкершілік қарастырылған.

2015 жылғы 1 қаңтардан бастап күшіне енген жаңа кодталған заңдар, әр түрлі нөмірлеуді қоспағанда, Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінде және Қазақстан Республикасының Қылмыстық кодексіндегі " бұзақылық" бәсекелес нормасында ұсақ бұзақылық ұғымына көзқарасты өзгертпеді.

Бірақ бұл норманы дұрыс қолдану үшін оны мұқият талдау керек, яғни екі сұраққа жауап беру керек:

1. Коммуналдық қалдықтар дегеніміз не?

2. Азаматтарға қоқыс тастауға тыйым салынған "белгісіз орындар" деген нені түсіну керек?

Коммуналдық қалдықтар көбінесе қатты тұрмыстық қалдықтар (тұрмыстық қалдықтар) - тұтынушылық қасиеттерін жоғалтқан заттар немесе тауарлар деп аталады. Тұрмыстық қатты қалдықтар сонымен бірге биологиялық және тұрмыстық қалдықтар болып бөлінеді (жасанды немесе табиғи жолмен алынған биологиялық емес қатты қалдықтар), ал оларды тұрмыстық деңгейде қоқыс деп атайды.

Қазақстан Республикасы Энергетика министрінің 2014 жылғы 25 қарашадағы № 145 "Коммуналдық қалдықтарды қалыптастыру және жинақтау нормаларын есептеудің үлгі ережелерін бекіту туралы" бұйрығына сәйкес, коммуналдық қалдықтар құрамына елді мекендерде, соның ішінде адам қызметінің нәтижесінде пайда болатын тұрмыстық қатты қалдықтар мен тұтыну қалдықтары, құрамы мен қалыптасу сипаты бойынша оларға жақын өндірістік қалдықтар.

Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрінің 2015 жылғы 20 наурыздағы № 235 "Жасыл алаңдарды күтіп ұстау мен қорғаудың, қалалар мен елді мекендердің аумақтарын абаттандыру ережелерін бекіту туралы" бұйрығы коммуналдық қалдықтарды арнайы бөлінген жерлерде жинауды реттейді. Арнайы белгіленген орындарға контейнерлер, арнайы контейнерлер, сондай-ақ құрамында сынабы бар шамдар мен құрылғылар жинауға арналған контейнерлер және т.б. кіруі мүмкін.

Сонымен қатар, Қалдықтарды жіктеуіш қалдықтардың 20 түрін қарастырады, оларға сәйкес коммуналдық қалдықтар "тұрмыстық қалдықтар" деп аталады, мұнда 60-тан астам тармақтарда тұрмыстық қалдықтармен байланысты жүзден астам ерекше заттар мен заттар бар.

Барлық деңгейдегі мәслихаттар, Қазақстан Республикасы Энергетика министрінің 2014 жылғы 25 қарашадағы № 145 "Коммуналдық қалдықтарды қалыптастыру және жинақтау нормаларын есептеудің үлгілік ережелерін бекіту туралы" бұйрығының негізінде қоқысты уақытша сақтау орындары белгіленген әкімшілік аумақтарды жақсарту ережесін шығарады. Олар коммуналдық қалдықтарды уақытша сақтауға арналған орындарға анықтама береді - бұл қалдықтар жинақталған және олар жойылғанға дейін қысқа уақытқа сақталатын орындар. Мәселен, Алматы қаласының мәслихаты "... үй шаруашылығының аумағында оларды түсіруге және түсіруге арналған құрылғылармен жабдықталған контейнерлерді орналастыруға, мамандандырылған көліктерге кіруге ыңғайлы арнайы бөлімдер бөлінген. Жеке тұрғын үйлердің иелері коммуналдық қатты қалдықтарды жинауға арналған шағын көлемді контейнерлерге ие бола алады. Қатты тұрмыстық қалдықтарды көшелердің жүріс бөлігінде, сондай-ақ жеке тұрғын үйлердің іргелес аумақтарында сақтауға және орналастыруға жол берілмейді ...".

Яғни, жергілікті атқарушы органдар қоқысты уақытша сақтауды қамтамасыз етпеген кез-келген жер коммуналдық қоқыстарды төгуге және сақтауға арналған белгісіз орындар ретінде қарастырылуы керек. Қоқыстың шығарылуына байланысты қоғамдық тәртіпті және жеке адамдардың тыныштығын бұзу орын алуы қажет емес. *Сот тәжірибесінен мысал ретінде біз Ақтөбе қаласының мамандандырылған әкімшілік сотының әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша шешімін Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің түсіндірілген бабының 1-бөліміне сәйкес аламыз. Қаулыдан азамат Ш. 2018 жылғы 9 қаңтарда жергілікті уақыт бойынша 13 сағат 20 минут шамасында, Ақтөбе қаласында А.Молдағұлова даңғылында "Батыс-2" дүкеніне қарама-қарсы, яғни қоғамдық жерде темекі шегіп, темекінің бөксесін лақтырып жіберген. жалпы аумақтарды ластап, басқаларды құрметтемей, қоғамдық тәртіпті бұзып, сол арқылы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 434-бабының 1-тармағында көзделген құқық бұзушылық жасады және әкімшілік жауапкершілікке тартылды.*

Осылайша, егер коммуналдық қалдықтардың шығарылуы белгісіз жерде коммуналдық қалдықтарды шығару және сақтау үшін, оның ішінде адам тұрмайтын жерде (өзен жағасы, орман, саябақ, жол жиегі және т.б.) орын алса, онда ол Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің түсіндірілген бабының 1-бөлігіне сәйкес болуы керек. Бірақ мұнда талданатын біліктілік белгілері бойынша қылмыс объектісін анықтаудың дұрыстығы күмән тудырады.

Көптеген шет елдерде қоғамдық орындардың, саябақтардың, алаңдардың ластануы, оның ішінде коммуналдық қалдықтар шығарылуы әкімшілік құқық бұзушылық ретінде белгіленеді, қоғамдық тәртіпке қол сұғушылық емес, қоршаған ортаны қорғау саласындағы құқық бұзушылық ретінде қарастырылады.

5. Қоғамдық тәртіпті және жеке адамдардың тыныштығын бұзатын, басқаларға құрметтемеушілік білдіретін осыған ұқсас басқа да іс-әрекеттерді қоғамда жалпыға бірдей қабылданған моральдық нормаларды көрнекі түрде елемеуге әкеп соқтыратын әрекеттер деп түсіну керек. Мұндай әрекеттердің ауқымы өте кең болуы мүмкін, ал криминализация комиссияның нақты жағдайларына, жүріс-тұрысына, орнына, әдістері мен уақытына, сондай-ақ қатысушыларға байланысты. Мұндай іс-қимылдардың мысалдары: жалған сөйлеу элементтері бар киімдерді көпшілік алдында көрсету, зиратта әндерді қатты дауыстау, ашық кафелер мен мейрамханалардағы қатты музыка, бұл үшін арналмаған жерлерде физиологиялық қажеттіліктерді қанағаттандыру, шуыл деңгейі жоғары көлік құралдарын қозғалту, бөтелкелерді лақтыру, темекі тартқыштары және т.б.

Тәжірибе үлгісі. Азаматша К.-ға қатысты әкімшілік іс Астана қаласының мамандандырылған әкімшілік сотында қаралды. Істің материалдарына сәйкес азамат К., азамат С.-мен бірге 2018 жылдың 20 тамызында жолдың жүру бөлігінде және жаяу жүргіншілер аймағында болған. Су басу алаңы, осылайша, соттың пікірінше, оның әрекеті көпшіліктің жағымсыз наразылығына әкеліп соқты, ол үрленетін қайықты тікелей пайдалану орнынан тыс жерде, ойын-сауық және суретке түсіру мақсатында қолданды. "Тәртіп бұзушылар" әрекеттерінде полиция Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 434-бабының 1-бөлігінде құқық бұзушылық белгілерін көрді, нәтижесінде хаттама жасалды. Сот отырысында жастар хаттамада көрсетілген мән-жайлармен дауласпады және су тасқынынан машинада өтіп бара жатқандықтарын түсіндірді, ал позитивті және әзіл-сықақ мақсатта олар қайықта балық аулау таяқшасымен суретке түскілері келді, көліктен түсіп, қайыққа мініп, жүзіп кетті. Олар бұл әрекет қоғамдық наразылық пен жеке тұлғаларға құрметсіздік тудыруы мүмкін екенін білмеді, олар кешірім сұрады және қатаң жазаламаған, яғни қамауға алуды қолданбайды. Айыппұл төлеуге дайын екендіктерін білдірді. Сот қаулысымен азамат К. 5 АЕК көлемінде айыппұл түрінде әкімшілік жазаға тартылды.

Осылайша, сот ісі бойынша сот азамат К.-нің іс-әрекетінде Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің түсіндірілген бабының 1-бөлігінің талаптары бұзылған деген қорытындыға келді.

Сонымен бірге, апелляциялық сот шешімнің күшін жойып, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 43 (1) тармағында қарастырылған қылмыстың құрамы болмаған кезде іс жүргізуді тоқтатты. Оның шешіміне Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 434-бабы - ұсақ бұзақылық, қоғамдық тәртіп пен моральға нұқсан келтіретін құқық бұзушылықтар үшін жауапкершілікті және ұсақ бұзақылық үшін жауапкершілікті, яғни қоғамдық орындарда өрескел қиянат жасауды, жеке тұлғаларды қорлауды, тұрғын үйді қорлауды қарастыратын бөлімді жатқызады. үй-жайларды, жалпы аумақтарды, саябақтарды, алаңдарды ластау, соның ішінде белгісіз жерлерде коммуналдық қалдықтарды шығару және құрметсіздік білдіретін басқа да осыған ұқсас әрекеттер е қоғамдық тәртіпті және жеке адамдардың тыныштығын бұзатын басқаларға . Қаралып жатқан жағдайда, аталған квалификациялық сипаттамалардың ешқайсысы хаттамада және судьяның ұсақ бұзақылық білдірген ұйғарымында көрсетілмеген, бұл ұйғарымнан көрінбейді. Осылайша, азаматша К.-ның Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 434-бабының 1-тармағында көзделген құқық бұзушылықты жасағаны үшін кінәсі іс материалдарымен расталмайды және сот отырысы кезінде расталмады. Сонымен қатар, азамат К.-нің әрекеттері қоғамдық тәртіпті және жеке тұлғалардың тыныштығын бұзуға әкеп соқтырған куәгерлер анықталмады немесе сұралмады, қылмыстың объективті жағы анықталмады, егер міндетті белгі қоғамдық тәртіпті және жеке тұлғалардың тыныштығын бұзуда басқаларға құрметсіздік білдіретін болса, ол жоқ. және қылмыстың субъективті жағы, яғни оның жасалған әрекетке психикалық қатынасы, дәлірек айтсақ, ұсақ бұзақылық жасауға ниеті болмаған, ол туралы Мырза және сот отырысында хабарлады. Мұндай жағдайларда апелляциялық сот шағымның және апелляцияның дәлелдерімен келісіп, азамат К.-нің Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 434-бабының 1-тармағының талаптарын бұза отырып, кінәлі екендігі туралы соттың тұжырымдары заңға негізделмеген және оның іс-әрекеттерінде қылмыс құрамы жоқ.

Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2009 жылғы 12 қаңтардағы № 3 " Бұзақылық жағдайындағы сот тәжірибесі туралы" нормативтік қаулысы қоғамға айқын құрметтемеушіліктің өзін басқалармен салыстыруға, немқұрайдылық таныту ниетімен туындаған жалпы қабылданған нормалар мен мінез-құлық ережелерін бұзушылық деп түсіну керек деп атап өтті. оған. Қоғамдық орындарда әдепсіз қиянат жасау, жеке тұлғаларды қорлау, тұрғын үй-жайларды, қоғамдық орындарды құрметтеу және басқаларға құрметтемеуді білдіретін, қоғамдық тәртіпті және жеке адамдардың тыныштығын бұзатын зорлық-зомбылық немесе оны пайдалану қаупі бар болған

жағдайда; біреудің мүлкін жоюға немесе бүлдіруге тең болса, мұндай әрекеттер әкімшілік құқық бұзушылық шеңберінен шығып, қылмыстық бұзақылық құрамын құрайды.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігінің объективті жағы әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап баптың бірінші бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың белгілерін қарастырады.

Айта кету керек, зерттеліп жатқан баптың бірінші бөлігінің ережесі ұсақ бұзақылық үшін жауапкершілікке әкеп соқтыратын бұзушылықтардың толық тізімін береді, бұл норманың кеңейтілген түсіндірілуін болдырмайды.

Қаралып отырған баптың 2-бөлігінің санкциясы әкімшілік жаза түріндегі баламалы емес әкімшілік жазаның біреуін ғана қарастыратындықтан, осы баптың 3-бөлігінің болуы негізді.

Талданатын баптың 3-бөлігінің объективті жағы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 50-бабының екінші бөлігіне сәйкес әкімшілік қамауға алынған тұлғалардың әкімшілік жауаптылығын көздейді.

Қылмыстың 1 және 2-тармақтарының субъектісі - әкімшілік құқық бұзушылық аяқталғанға немесе жолын кескенге дейін он алты жасқа толған, ақыл-есі сау адам (Әкімшілік кодекстің 28-бабы). Түсіндірілген мақаланың 3-тармағында көзделген құқық бұзушылықтың субъектілері болып әкімшілік қамауға алу санкцияларына жатпайтын адамдар табылады. Мұндай адамдар:

- 1) жүкті әйелдер;
- 2) он төрт жасқа дейінгі балалары бар әйелдер;
- 3) он сегіз жасқа толмаған адамдар;
- 4) 1 және 2 топтағы мүгедектер;
- 5) елу сегіз жастан асқан әйелдер;
- 6) алпыс үш жастан асқан ер адамдар.
- 7) он төрт жасқа толмаған балаларды жалғыз тәрбиелейтін ер адамдар (50-бап)

8) Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 32-бабында аталған адамдар, сондай-ақ әкімшілік жауапкершілікке иммунитет берілген басқа адамдар.

Тергеу жүргізілген әкімшілік құқық бұзушылықтың субъективтік жағы тікелей немесе жанама ниет түрінде кінәнің қасақана жасалуымен сипатталады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 434-бабына сәйкес біліктілік үшін қылмыскер өзінің әлеуметтік қауіпті әрекеттері нәтижесінде қоғамдық орындарда басқа адамдардың қалыпты өмірі бұзылатынын, осындай әлеуметтік қауіпті салдарлардың болуы немесе мүмкін еместігін алдын-ала болжап, оларға тілек немесе саналы түрде жол бергенін (тікелей ниеті) немесе байланысты екенін түсінуі қажет. оларға немқұрайлы қарау (жанама ниет).

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарау кезінде әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізуге қатысушылардың және (немесе) ішкі істер органдарының өтініші

бойынша сот Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 434-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық жасаған адамның іс-әрекетіне ерекше талаптар белгілей алады.

Айта кету керек, құқық бұзушы жәбірленуші тараппен татуласуына байланысты жауапкершіліктен жалтара алмайды, бірақ құқық бұзушыға арнайы талаптар қою арқылы оны әкімшілік жауапкершіліктен босатуға болады. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекстің 52-бабының 2-бөлігіне сәйкес, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 54-бабы әкімшілік жаза қолданумен қатар қолданылуы мүмкін және оның орнына әкімшілік құқық бұзушылық жасаған адамды Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 64-1-бабында көзделген негіздер бойынша әкімшілік жауапкершіліктен босату кезінде (құқық бұзушылықтың елеусіздігі) қолданылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 434-бабының барлық бөліктерінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары қарайды (1-бөліктің 684-бабы).

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 80-бабының 1-бөлігінің негізінде олар осы бап бойынша әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғауға құқылы:

1) ішкі істер органдары (1-тармақ);

2) Қазақстан Республикасының Қарулы Күштері әскери полиция органдарының әскери қызметке тартылатын, жаттығуға шақырылған әскери қызметшілердің, Қазақстан Республикасының басқа да әскерлері мен әскери құрылымдарының жасаған құқық бұзушылықтары туралы (4-тармақ).

434-1-бап. Жеке тұлғалардың спорттық және спорттық іс-шаралардағы, мәдени-көпшілік іс-шаралардағы тәртіп ережелерін бұзуы

1. Жеке тұлғалардың спорттық және спорттық іс-шаралардағы, мәдени-көпшілік іс-шаралардағы тәртіп ережелерін бұзуы:

1) алкоголь өнімін, бұйымдарды металлдан, шыны ыдыстардан, пиротехникалық бұйымдардан және басқа заттарды спорттық және спорттық іс-шаралардан, мәдени-көпшілік іс-шаралар өтетін орындардан алып жүру, олардың қолданылуы адамның өмірі мен денсаулығына қауіп төндіруі немесе жеке және заңды тұлғаларға материалдық залал келтіруі мүмкін. ;

2) әлеуметтік, нәсілдік, ұлттық, діни, таптық және тайпалық араздықты қоздыруға бағытталған плакаттар, эмблемалар, баннерлер және басқа да көрнекі заттарды пайдалану, сондай-ақ спорттық және спорттық іс-шаралар, жеке мәдени іс-шаралар кезінде жеке тұлғалардың құқықтарын бұзу; егер бұл әрекеттерде қылмыстық құқық бұзушылық белгілері болмаса, -

жеке тұлғаларға жиырма айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекет -

жеке тұлғаларға қырық айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Бұл бап алғаш рет "Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне спорт және спорт, спектакльдік және мәдени іс-шаралар кезінде қауіпсіздік мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы" 2016 жылғы 22 қаңтардағы Қазақстан Республикасының Заңына сәйкес кодталған әкімшілік заңнамада пайда болды.

"Мәдениет туралы" Қазақстан Республикасының 2006 жылғы 15 желтоқсандағы Заңының 1-бабында аталған мақалада пайдаланылған анықтамалар берілген:

1) мәдени мәдени шаралар - халықтың музыкалық және эстетикалық білім алуына, олардың рухани және эстетикалық қажеттіліктерін қанағаттандыруға бағытталған, мәдени мәдени шаралар өткізілетін орындарда бір уақытта екі жүз немесе одан да көп көрермендердің қатысуымен өткізілетін іс-шаралар (13- тармақ) 3);

2) мәдени-көпшілік іс-шараларды өткізуге арналған орындар - мәдени-көпшілік шараларды өткізуге бейімделген нысандар мен құрылыстар, сондай-ақ осы мақсаттарға арнайы арналмаған (стадиондар, спорт сарайлары, ипподромдар, демалыс аймағы, саябақтар, аландар, аландар, көшелер), (13-4 тармақ).

"Дене шынықтыру және спорт туралы" 2014 жылғы 3 шілдедегі Қазақстан Республикасының Заңы келесі тұжырымдамаларды бекітті:

1) бұқаралық спорттық іс-шаралар - адамның физикалық және интеллектуалдық қабілеттерін дамытуға, салауатты өмір салтын насихаттауға бағытталған, спорттық ғимараттар мен нысандарда, сондай-ақ спорттық іс-шаралар өткізуге арналған, ашық аландарда, осы іс-шараларға бір уақытта екі жүз адам қатысатын шаралар. немесе одан көп көрермен (40-1-тармақ);

2) спорттық іс-шара - спорттық іс-шара, дене шынықтыру және спорт саласындағы спортшылардың, жаттықтырушылар мен мамандардың қатысуымен оқу-жаттығу жиындары (44-тармақ);

3) спорттық жарыс - оның ұйымдастырушысы бекіткен ережеге (ережеге) сәйкес (42-тармақ) сәйкес өткізілетін жарыстың ең жақсы қатысушысын анықтау мақсатында спорт түрлері немесе түрлері бойынша командалар арасындағы жарыс;

4) халықаралық спорт жарыстары - шетелдік спортшылар (командалар) қатысатын спортшылар (командалар) арасындағы спорттық жарыстар (57-тармақ).

Қарастырылып отырған бұзушылықтың жалпы нысаны - қоғамдық тәртіп пен мораль. Қылмыстың тікелей объектісі мәдениетті дамыту, тарату және пайдалану саласындағы, сондай-ақ дене шынықтыру және спорт саласындағы қоғамдық қатынастар болып табылады.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігінің объективті жағы спорттық және спорттық іс-шаралар, мәдени-көпшілік іс-шаралар өткізілетін жерлерде мінез-құлық ережелерін бұзу түріндегі заңға қайшы әрекеттер ретінде көрінеді және келесі сипаттамалық белгілер түрінде сипатталады:

1) алкогольдік ішімдіктерді, бұйымдарды металлға, шыны ыдыстарға тасымалдау;
2) пайдаланылуы адамдардың өмірі мен денсаулығына қауіп төндіретін немесе жеке және заңды тұлғаларға материалдық залал келтіруі мүмкін пиротехникалық бұйымдар мен өзге де заттарды алып жүру;

3) әлеуметтік, нәсілдік, ұлттық, діни, таптық және тайпалық араздықты қоздыруға бағытталған, сондай-ақ жеке тұлғалардың құқықтарын бұзуға бағытталған плакаттарды, эмблемаларды, баннерлерді және басқа да көрнекі заттарды пайдалану.

Сонымен қатар, 3-тармақта көрсетілген әрекеттерде қылмыстық құқық бұзушылықтың белгілері болмауы керек. Қазақстан Республикасының Қылмыстық кодексіндегі бәсекелес норма 174-бап "Әлеуметтік, ұлттық, рулық, нәсілдік, мүліктік немесе діни алауыздықты тудыру" болып табылады, мұнда заңсыз әрекеттер танылады:

- әлеуметтік, ұлттық, рулық, нәсілдік, таптық немесе діни араздықты қоздыруға, азаматтардың ұлттық ар-намысы мен қадір-қасиетін немесе діни сезімдерін қорлауға бағытталған қасақана әрекеттер;

- азаматтардың дінге, меншікке, ұлттық, рулық немесе нәсілдік көзқарастарына, егер бұл әрекеттер көпшілік алдында жасалған болса, олардың эксклюзивтілігін, артықшылығы мен кемшілігін насихаттау;

- әлеуметтік, ұлттық, рулық, нәсілдік, таптық немесе діни алауыздықты насихаттайтын әдебиеттерді немесе басқа бұқаралық ақпарат құралдарын шығару немесе тарату.

Тамаша мәдени шараларды ұйымдастыру тәртібі "Мәдениет туралы" Қазақстан Республикасының 2006 жылғы 15 желтоқсандағы Заңының 9-1-бабында сипатталған. Тамаша мәдени іс-шараларды ұйымдастырушылардан көрермендердің жүріс-тұрыс ережелерін мәдени шаралар өткізілетін орындарға қоюы талап етіледі. Осы Заңның 11-бабының 3-тармағына сәйкес жеке тұлғаларға:

1) алкоголь өнімдерін, бұйымдарды металлдан, шыны ыдыстардан, пиротехникалық бұйымдардан және басқа заттардан, оларды пайдалану адамдардың өмірі мен денсаулығына қауіп төндіретін немесе жеке және заңды тұлғаларға материалдық залал келтіруі мүмкін мәдени шаралар өтетін орынға әкелуге;

2) сахналарда, ареналарда, сахналарда, оркестрлік шұңқырларда, сондай-ақ мәдени шаралар кезінде көрермендер орналасқан жерде адамдардың өмірі мен денсаулығына қауіп төндіретін кез келген заттарды лақтыруға;

3) керемет мәдени іс-шаралар кезінде қоршаулар мен арқан, турникеттердің шегінен өз бетімен шығуға;

4) әлеуметтік, нәсілдік, ұлттық, діни, таптық және рулық араздықты қоздыруға бағытталған, сондай-ақ мәдени мәдени шаралар кезінде жеке тұлғалардың құқықтарын бұзуға бағытталған плакаттарды, эмблемаларды, баннерлерді және басқа да көрнекі заттарды пайдалануға.

"Дене шынықтыру және спорт туралы" 2014 жылғы 3 шілдедегі Қазақстан Республикасы Заңының 5-бабының 3-тармағына сәйкес жеке тұлғаларға:

1) алкоголь өнімдерін, бұйымдарды металл және шыны ыдыстардағы, пиротехникалық бұйымдар мен басқа да заттарды спорт және спорттық іс-шаралар өткізу орындарына әкелу, олардың қолданылуы адамдардың өмірі мен денсаулығына қауіп төндіруі немесе жеке және заңды тұлғаларға материалдық залал келтіруі мүмкін;

2) спорттық және спорттық іс-шаралар кезінде адам өміріне және денсаулығына қауіп төндіретін заттарды легиондарға, футбол алаңдарына, хоккей және басқа да спорт алаңдарына тастауға;

3) спорттық және спорттық іс-шаралар кезінде қоршаулар мен қоршау, турнирлердің шегінен өз еркімен шығуға;

4) әлеуметтік, нәсілдік, ұлттық, діни, таптық және тайпалық араздықты қоздыруға бағытталған, сондай-ақ спорттық және спорттық іс-шаралар кезінде жеке тұлғалардың құқықтарын бұзуға бағытталған плакаттарды, эмблемаларды, баннерлерді және басқа да көрнекі заттарды пайдалануға.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 434-1-бабына сәйкес құқық бұзушылықтарды анықтау және алдын-алу тетігі Қазақстан Республикасы Ішкі істер министрінің 2017 жылғы 1 қаңтардағы № 1 және Қазақстан Республикасы Мәдениет және спорт министрінің 2017 жылғы 17 қаңтардағы № 9 "Қауіпсіздікті қамтамасыз ету жөніндегі нұсқаулықты бекіту туралы" бірлескен бұйрығымен бекітілген. спорт және спорт, керемет мәдени шаралар. "

Маңыздылығы бойынша бұқаралық іс-шаралар халықаралық, республикалық және жергілікті деңгейлерге бөлінеді. Ішкі істер департаментінің қызметкерлері жеке күзет құрылымдарының қызметкерлерімен, еріктілермен, бақылаушылармен, ұйымдастырушылармен бірге мыналарды қамтамасыз етеді:

1) көрермендердің ұйымдастырылған өтуі;

2) көрермендерді стендтерге, залға, секторларға орналастыру;

3) азаматтардың, сондай-ақ мас күйіндегі адамдардың жол жүру билеттерімен жүруіне тыйым салу;

4) техникалық құралдар мен қызметтік иттерді қолдана отырып, тыйым салынған заттарды (алкоголь, жарылғыш заттар, қару-жарақтар, шыны ыдыстардағы сусындар) тасымалдауға арналған жеке тұлғаларды, олардың заттарын, көлік құралдарын және тасымалданатын тауарларды іздестіру;

5) құрылыс алаңында алкогольді және алкогольді сусындарды сату, құрылыс объектісінде адамдардың өмірі мен денсаулығына қауіп төндіретін немесе жеке және

заңды тұлғаларға материалдық залал келтіретін басқа да заттарды сату фактілерін болдырмауға бағытталған шаралар.

Әлеуметтік, нәсілдік, ұлттық, діни, мүліктік және тайпалық араздықты қоздыруға бағытталған плакаттарды, эмблемаларды, баннерлерді және басқа да көрнекі заттарды пайдалануда көрсетілген заңсыз іс-әрекетке түсінік бере отырып, "әлеуметтік, нәсілдік, ұлттық, діни, мүліктік және діни араздықты қоздыру" нені білдіретінін анықтау қажет".

Қазақстан Республикасы Конституциясының 14-бабына сәйкес мемлекет адам мен азаматтың құқықтары мен бостандықтарының теңдігіне кепілдік береді, ешкім шығу тегіне, әлеуметтік, лауазымдық және мүліктік жағдайына, жынысына, нәсіліне, ұлтына, тіліне, дінге көзқарасына, нанымына байланысты кемсітушілікке ұшырамайды, тұрғылықты жері немесе кез келген басқа жағдайлар үшін.

Конституциялық құрылымдағы күшті өзгерістерді насихаттауға немесе үгіттеуге, республиканың тұтастығын бұзуға, мемлекеттің қауіпсіздігін, соғыс, әлеуметтік, нәсілдік, ұлттық, діни, мүліктік және рулық үстемдікке, сондай-ақ қатыгездік пен зорлық-зомбылыққа табынушылыққа нұқсан келтіруге жол берілмейді (Қазақстан Республикасы Конституциясының 20-бабының 3-тармағы).

Осылайша, түсіндірілген бап жеккөрушілік пен араздықты қоздыруға бағытталған заңсыз әрекетке жол бермеу туралы конституциялық принциптің орындалуын білдіреді.

Сонымен бірге, заңнама "әлеуметтік араздық" түсінігі неде және "әлеуметтік алауыздықты қоздыру" деген не екендігіне заңды сенімділік бермейді.

Қазақстан Республикасы Конституциясының құқықтық түсіндірмесінде, ред. Г.Сапарғалиев "әлеуметтік, нәсілдік, ұлттық, діни, таптық және тайпалық араздықты қоздыру" идеяларды, көзқарастарды, ұрандарды таратуға және қоғамдық келісімді, сенім мен құрметке нұқсан келтіретін басқа да әрекеттер жасауға бағытталған қоғамдық бірлестіктердің бағдарламалары мен іс-әрекеттерін білдіреді. басқа әлеуметтік топтарға жататын адамдарға, олардың өмір салтына, өмір салтына, отбасылық өмірге, мәдениетке, әдет-ғұрыптарға, салт-дәстүрлерге және басқаларға дұшпандық сезімін тудыратын басқа ұлт, нәсіл, дін, мүлік, адамдар".

Әлеуметтік алауыздықты анықтаған кезде әлеуметтік топтарды кез келген әлеуметтік маңызды белгілермен - жынысы, жасы, білімі, тұратын жері, кәсіптік бейімділігі және т.б. айыра алатындығын ескеру қажет. Нәтижесінде, мұндай топтың немесе оның жекелеген өкілдерінің кез-келген сын-пікірі әлеуметтік араздықты қоздыруға бағытталған болуы мүмкін.

Нәсілдік кемсітушілік нәсіліне, түсіне, шығу тегіне, ұлттық, этникалық шығу тегіне негізделген кез келген айырмашылықты, алып тастауды, шектеуді немесе артықшылықты білдіреді, олардың мақсаты немесе нәтижесі адам құқықтары мен саяси

бостандықтарындағы негізгі құқықтары мен құқықтарын тануды, пайдалануды немесе жүзеге асыруды жою немесе төмендету болып табылады. экономикалық, әлеуметтік, мәдени немесе қоғамдық өмірдің кез келген басқа салалары.

1948 жылғы 10 желтоқсандағы "Адам құқықтарының жалпыға бірдей декларациясы", 1966 жылғы 16 желтоқсандағы "Азаматтық және саяси құқықтар туралы халықаралық пакт", 1969 жылғы 4 қаңтардағы "Нәсілдік кемсітудің барлық нысандарын жою туралы халықаралық конвенция" - негізгі халықаралық-құқықтық нормалар. ұлттық, нәсілдік, діни ерекшелігіне қарамастан адамдардың тең құқықтары мен бостандықтары. Олар ұлттық, нәсілдік, діни негіздегі кез-келген топтың жеккөрушілік, артықшылық және кемсітушілік идеяларын тарату үшін кез-келген ұйымдастырушылық және насихаттық әрекеттерді қылмыстық және қылмыстық жазаланатын деп жариялайды.

Сонымен бірге, әкімшілік құқық бұзушылықты дұрыс анықтау үшін, сөз бостандығы мен дұшпандыққа бағытталған іс-әрекеттер арасындағы тар шеңберді бұзбай, оларды нақты ажырату керек. Мысал ретінде, біз Ресей Федерациясы Жоғарғы Соты Пленумының 2011 жылғы 28 маусымдағы N 11 Мәскеу "Экстремистік қылмыстардың қылмыстық істеріндегі сот практикасы туралы" қаулысын аламыз, онда "өшпенділікті немесе араздықты қоздыруға бағытталған іс-әрекеттер кезінде" бұл, атап айтқанда, геноцидтің, жаппай қуғын-сүргіннің, депортацияның және басқа да заңсыз әрекеттердің жасалу қажеттілігін негіздейтін және (немесе) растайтын мәлімдемелер болуы керек. Саяси ұйымдардың, идеологиялық және діни бірлестіктердің, саяси, идеологиялық немесе діни сенімдердің, ұлттық немесе діни әдет-ғұрыптарды *сынау* жеккөрушілік пен араздықты қоздыруға бағытталған әрекет ретінде қаралмауы керек.

Ғылыми немесе саяси пікірталастар мен мәтіндерде этникааралық, конфессияаралық немесе басқа да әлеуметтік қатынастардың фактілерін пайдаланатын және жеккөрушілік пен араздықты қоздыруға, сондай-ақ жынысы, нәсіліне, ұлтына, адамның немесе топтың беделіне нұқсан келтіруге бағытталған емес тұжырымдар мен тұжырымдар жасау қылмыс емес. тілі, шығу тегі, кез-келген әлеуметтік топқа жататын дінге қатынасы.

Тәртіпсіздіктерді, жаппай оқиғаларды тоқтатуды және кедергісіз өту мен кетуге қауіп төндіретін азаматтар Қазақстан Республикасының әкімшілік және қылмыстық заңнамасына сәйкес шаралар қолданады.

Әкімшілік құқық бұзушылықтың субъектісі - қылмыс жасалғанға дейін он алты жасқа толған адам.

Субъективті жағы ниетпен сипатталады. Адам өз іс-әрекеттерінің заңсыздығын біледі, олардың тапсырмасы нәтижесінде не болатынын болжайды және мұны қалайды. Кейбір жағдайларда құқық бұзушы мұндай нәтижеге қол жеткізгісі келмейді, бірақ оған

саналы түрде мүмкіндік береді. Бұл жағдайда, жанама ниетпен жасалған адамдарда спорттық және спорттық іс-шараларда, мәдени-көпшілік шараларда мінез-құлық ережелерін бұзу орын алады.

Зерттеліп жатқан баптың 2-бөлігінің объективті жағы осы баптың бірінші бөлігінің ережелерінде көзделген және бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекеттер үшін әкімшілік жауапкершілікті көздейді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және қаралып жатқан баптың екі бөлігіне әкімшілік жаза қолдануға ішкі істер органдарының атынан:

1) ПМ комитеттерінің төрағалары мен басқармаларының басшылары, аумақтық ішкі істер органдарының, әкімшілік, көші-қон полициясының, облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың жергілікті полиция қызметі, олардың орынбасарлары, олардың орынбасарлары (Әкімшілік кодекстің 685-бабы 2-бөлігінің 1-тармағы);

2) бөлімдердің, полиция бөлімдерінің, әкімшілік, көші-қон полициясының басшылары, аудандық полиция (аудан, қаладағы аудан) және олардың орынбасарлары (ӘҚБТК-нің 685-бабы 2-бөлігінің 1-тармағы).

435-бап. Кәмелетке толмаған адам жасаған бұзақылық

Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің 293-бабының бірінші бөлігінде көзделген ұсақ бұзақылық немесе бұзақылық, он төрт жастан он алты жасқа дейінгі кәмелетке толмаған адам жасаған әрекеттер -

ата-аналарына немесе оларды алмастыратын адамдарға жеті айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Кәмелетке толмаған құқық бұзушының көптеген жағдайларда құқық бұзушылық жасағандығы кәмелетке толмағанның заңды өкіліне қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғауға, сонымен бірге оны әкімшілік жауапкершілікке тартуға негіз болып табылады.

Түсініктеме бап Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 434-бабында қарастырылған ұсақ бұзақылық тұжырымдамасына негізделген. Бұл құқық бұзушылықтың басты белгісі - қоғамға деген құрметсіздікті білдіретін қоғамдық тәртіпті бұзу. Бұл белгі болмаса, ұсақ бұзақылық туралы айту мүмкін емес. Бұл қылмыстың жасалуы кәмелетке толмаған құқық бұзушының мәдениеті төмендігін, оның өзімшілдігін, қоғамның, басқа адамдардың мүдделерін ескермейтіндігін, әдептілік пен әдептілік ережелерін елемейтіндігін көрсетеді.

Құқық бұзушылықтың нысаны - қоғамдық тәртіп саласындағы қоғамдық қатынастар, яғни қоғамда қалыптасқан адамдар арасындағы қоғамдық қатынастар жүйесі, нормативтік актілермен, әдет-ғұрыптармен, салт-дәстүрлермен және моральдық нормалармен анықталған қоғамдық орындардағы мінез-құлық ережелері. Тергеу жүргізілген әкімшілік құқық бұзушылықтың квалификациялық белгілері қылмыстық құқық бұзушылық түріндегі заңсыз әрекеттер болуы мүмкін болғандықтан, адамдардың

өмірі, денсаулығы және материалдық әл-ауқаты қылмыстың қосымша объектісі болуы мүмкін.

Қылмыстың объективтік жағы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 434-бабында және Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің 293-бабында көзделген заңсыз қасақана әрекеттерден туындайды.

Ұсақ бұзақылық келесі заңға қайшы әрекеттермен көрінеді:

- 1) қоғамдық орындарда ант беру;
- 2) жеке тұлғаларды қорлау;
- 3) тұрғын үй-жайлардың бүлінуі;
- 4) жалпы аумақтарды, саябақтарды, алаңдарды ластау, соның ішінде белгісіз жерлерде коммуналдық қалдықтарды шығару;
- 5) басқаларға құрметтемеушілік білдіретін, қоғамдық тәртіпті және жеке адамдардың тыныштығын бұзатын басқа да осыған ұқсас әрекеттер.

Құқық бұзушылықты анықтаған кезде жоғарыда аталған заңсыз әрекеттер дербес болуы мүмкін және олар бір-бірімен біріктірілуі мүмкін. Жоғарыда көрсетілген құқық бұзушылық белгілерінің қысқаша сипаттамасы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 434-бабына ескертулерде келтірілген.

Қазақстан Республикасының Қылмыстық кодексінің 293-бабының бірінші бөлігінде көзделген заңсыз әрекеттер қылмыстық бұзақылықтың белгілері болып табылады, атап айтқанда:

- 1) азаматтарға зорлық-зомбылық жасау немесе оны қолдану қаупі бар қоғамға деген құрметсіздік сезімін білдіретін, қоғамдық тәртіпті ерекше өрескел бұзу;
- 2) біреудің мүлкін жоюға немесе бүлдіруге байланысты әрекеттер;
- 3) ерекше цинизммен сипатталатын әдепсіз әрекеттер жасау.

Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2009 жылғы 12 қаңтардағы № 3 "Бұзақылық жағдайындағы сот тәжірибесі туралы" нормативтік қаулысы қылмыстық бұзақылықтың белгілеріне түсінік берді. Кішігірім бұзақылықпен салыстырғанда қылмыстық жазаланатын бұзақылықтың қоғамдық қауіптілігін көрсететін айрықша белгі - бұл қоғамға деген құрметсіздікті білдіретін қоғамдық тәртіпті бұзудың ерекше батылдығы.

Қоғамдық орындарда әдепсіз қиянат жасау, жеке тұлғаларды қорлау, тұрғын үй-жайларды, қоғамдық орындарды құрметтеу және басқаларға құрметтемеуді білдіретін, қоғамдық тәртіпті және жеке адамдардың тыныштығын бұзатын зорлық-зомбылық немесе оны пайдалану қаупі бар болған жағдайда; біреудің мүлкін жоюға немесе бүлдіруге тең болса, мұндай әрекеттер әкімшілік құқық бұзушылық шеңберінен шығып, қылмыстық бұзақылық құрамын құрайды.

Қоғамдық тәртіпті ерекше өрескел бұзушылық ретінде азаматтарға қатысты зорлық-зомбылық немесе оны пайдалану қаупі, бөтеннің мүлкін жою немесе бүлдіру немесе ерекше цинизммен сипатталатын әдепсіз әрекеттер жасаумен қатар жүретін

қоғамға деген құрметсіздікті білдіретін мұндай қоғамдық тәртіпті қылмыстық бұзушылық деп тануға болады. Мұндай әрекеттерге қоғамдық тәртіпті ұзақ мерзімді және тұрақты түрде бұзу, жаппай оқиғаның үзілуі, кәсіпорынның, мекеменің, ұйымның немесе қоғамдық көліктің қалыпты қызметін уақытша тоқтату да кіруі мүмкін.

Қоғамға айқын құрметтемеушілік ретінде кінәлінің өзін басқалармен салыстырып, оларға немқұрайдылық таныту ниетінен туындаған жалпыға бірдей танылған мінез-құлық нормалары мен ережелерін көрнекі бұзу деп түсіну керек.

Ерекше цинизмді жалпы қабылданған моральдық нормаларды, мысалы, ұятсыздықты көрсету, науқастарды, қарттарды, дәрменсіз жандарды мазақтау және басқаларды көрсететін елеусіздікпен қатар жүретін іс-әрекеттер деп түсіну керек.

Айыптау үкімі мен үкім міндетті түрде қоғамдық тәртіпті ерекше өрескел бұзушылықты білдіретін сөздерді көрсетуі керек, ал бұзақылық әрекеттердің дәрежелігі көрінді. Үкімде адамға қылмыстық айыптау органдары айыпталмаған бұзақылықтың білік белгілерін көрсетуге жол берілмейді.

ӘҚБтК 28-бабының негізінде Әкімшілік құқық бұзушылық субъектілері әкімшілік құқық бұзушылық аяқталған немесе жолын кесу кезінде он алты жасқа толған дене бітімі жағынан есі дұрыс азаматтар болып табылады. Бірақ ӘҚБтК 435-бабы бойынша он төрт жастан он алты жасқа дейінгі кәмелетке толмағандар ғана құқық бұзушылық субъектісі бола алады, бірақ ата-аналар немесе оларды алмастыратын адамдар әкімшілік жауапкершілік субъектілері болып табылады. Егер "ата-аналар" субъектісімен түсінікті болса, онда "оларды алмастыратын адамдармен" кейбір айқындық талап етіледі.

"Неке (ерлі-зайыптылық) және отбасы туралы" Қазақстан Республикасының 2011 жылғы 26 желтоқсандағы Кодексінің 1-бабы 1-тармағының 12) тармақшасына сәйкес "заңды өкілдер" ұғымында "деген ұғым және Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес баланың қамқорлығын, білім алуын, тәрбиесін, құқықтары мен мүдделерін қорғауды жүзеге асыратын оларды алмастыратын басқа да адамдар" ұғымында пайдаланылады. Бұл ретте ата-аналардан басқа заңды өкілдерге бала асырап алушылар, қорғаншы немесе қамқоршы, асырап алушы ата-ана (асырап алушы ата-аналар), патронат тәрбиеші жатады.

Сонымен бірге, заң шығарушы ата-аналар мен оларды алмастыратын адамдар ұғымымен шектелсе де, ӘҚБтК 435-бабының әкімшілік құқық бұзушылық субъектісін айқындау кезінде осы контексте субъект ата-аналарды да, асырап алушыларды да, қамқоршыларды да, асырап алушы ата-аналарын, патронат тәрбиешілерін де түсінген жөн, өйткені бұл адамдар баланың қамқорлығын, білімін, тәрбиесін, құқықтары мен мүдделерін қорғауды жүзеге асыра отырып, ата-аналарды алмастырады.

Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2016 жылғы 22 желтоқсандағы № 12 " соттардың Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодексінің жалпы бөлігінің нормаларын қолдануының кейбір мәселелері туралы"

нормативтік қаулысымен ӘҚБТК 435-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қозғау тәртібі түсіндірілді. 14 жастан 16 жасқа дейінгі адам жасаған әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама ӘҚБТК нормаларында ата-аналардың немесе оларды алмастыратын адамдардың жауапкершілігі көзделген жағдайларда осы адамдарға қатысты жасалады. Мұндай адамдарға қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша шығарылған қаулыда олардың жасаған құқық бұзудағы кінәсінің немен білдірілетіні көрсетілуге тиіс.

Тергеу жүргізілген әкімшілік құқық бұзушылықтың субъективтік жағы тікелей немесе жанама ниет түрінде кінәнің қасақана жасалуымен сипатталады.

Түсіндірілген бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтар туралы істер бойынша ішкі істер органдарының уәкілетті лауазымды адамдары әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамаларды жасауға құқылы (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 804-бабы).

Кәмелетке толмағандардың істері жөніндегі мамандандырылған ауданаралық соттардың судьялары Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 435-бабына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға құқылы.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 812-бабының 4-тармағына сәйкес, кәмелетке толмағандардың, олардың ата-аналарының немесе оларды алмастыратын адамдардың әкімшілік құқық бұзушылық туралы істері әкімшілік іс жүргізіліп жатқан адамның тұрғылықты жері бойынша қаралады. Сондықтан тұрғылықты жерінде ювеналды соттар болмаса, істерді қарау мамандандырылған әкімшілік соттарда жүргізілуі мүмкін.

Құқық бұзушы іс жүзінде кәмелетке толмағанымен, оған тәрбиелік шаралар қолданыла алмайды, өйткені олар тек әкімшілік құқық бұзушылық жасаған кезде 16 жасқа толған, бірақ он сегіз жасқа толмаған адамдарға ғана қолданыла алады (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 65-бабының 1-бөлігі). .

Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2016 жылғы 22 желтоқсандағы № 12 Нормативтік қаулысының 22-тармағында кәмелетке толмаған адамның мінез-құлқына ерекше талаптар қою мүмкіндігі қарастырылған. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 54-бабы бірінші бөлігінің 3) тармақшасында көрсетілген кәмелетке толмағандардың құқықтарын қорғау жөніндегі комиссияның рұқсатынсыз белгілі бір жерлерге баруға, басқа жерлерге баруға тыйым салуды сот үш айдан бір жылға дейінгі мерзімге әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуге қатысушылардың немесе органдардың өтініші бойынша ғана тағайындай алады. Істі қарау кезіндегі ішкі істер. Мұндай тыйым салу Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 435-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық жасаған адамның іс-әрекетіне қойылатын ерекше талап ретінде белгіленеді және қалпына келтіру мақсатына қарамастан қолданылады және қайтадан әкімшілік жауапкершілікке тартылған кәмелетке толмағандарға қолданылады.

Бірақ біздің жағдайда әкімшілік жауапкершілікке кәмелеттік жасқа толмаған кәмелетке толмаған емес, оның ата-анасы және оларды алмастыратын адамдар ғана жүріс-тұрысқа тек ересек адамдарға ғана қойылуы мүмкін. Ата-аналары мен оларды алмастыратын адамдардың өздері Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 435-бабында көзделген бұзақылық әрекеттерді жасамайды, сондықтан 435-бабы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 54-бабында көрсетілген баптар тізімінен шығады.

436-бап. Қару, газ, пневматикалық, лақтыру және электр қаруларынан ату, елді мекендерде пиротехникалық бұйымдарды пайдалану

1. Елді мекендерде және бұл үшін арналмаған жерлерде атыс қаруынан, газдан, электрден (өзін-өзі қорғау жағдайларын қоспағанда), пневматикалық және лақтыратын қарудан ату -

қаруды тәркілеумен жиырма айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Пиротехникалық бұйымдарды елді мекендерде және ол үшін арналмаған жерлерде пайдалану, жеке тұлғалардың тыныштығын бұзатын, белгіленген тәртіппен және елеулі материалдық залал келтірмеу, -

пиротехникалық бұйымдарды тәркілеумен жиырма айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

3. Осы баптың бірінші және екінші бөліктерінде көзделген, он алты жасқа толмаған кәмелетке толмағандар жасаған іс-әрекеттер -

ата-аналарға немесе оларды алмастыратын адамдарға ескерту жасауға немесе пиротехникалық бұйымдарды тәркілей отырып, жиырма айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

4. Осы баптың бірінші және екінші бөліктерінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекеттер, сондай-ақ осы Кодекстің 437-бабында көзделген құқық бұзушылық үшін бір жыл ішінде әкімшілік жауапкершілікке тартылған адам, -

құрал немесе әкімшілік құқық бұзушылықтың заты болған затты тәркілей отырып, отыз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

Ескерту. Осы Кодекстің 436 және 482-баптарына сәйкес тәркіленген, одан әрі пайдалануға жарамсыз, сондай-ақ Қазақстан Республикасының аумағында азаматтық және қызметтік қару ретінде айналымына тыйым салынған қару осы Кодекстің 795-бабында көзделген тәртіппен жойылады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Қарастырылып отырған бұзушылықтың жалпы нысаны - қоғамдық тәртіп пен мораль. Қазақстан Республикасындағы азаматтық, қызметтік, әскери қару мен қару мен суық қару мен пиротехникалық жабдықтардың айналымынан туындайтын қоғамдық-құқықтық қатынастар қылмыстың қосымша нысаны болады.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігінің объективті жағы елді мекендерде және осы мақсатқа арналмаған жерлерде заңсыз ату түріндегі бір заңсыз актімен сипатталады. Бұл қылмыстың құралы - атыс қаруы, газ, электр, пневматикалық және лақтыратын қару.

Сонымен қатар, атыс қаруынан, газдан немесе электр қарудан оқ атуға, егер мұндай әрекеттер өзін-өзі қорғау мақсатында жасалса, елді мекендерде және оған арналмаған жерлерде рұқсат етіледі.

Айта кету керек, әкімшілік құқықта сирек кездесетін "өзін-өзі қорғау" сөзі Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексте бір рет айтылады және заң шығарушының нені ойлағаны түсініксіз. Мүмкін, бұл қару төтенше жағдайларда немесе қорғаныс қажет болған жағдайда қолданылуы мүмкін. Біздің ойымызша, құқық қорғау органдарының бұл тұжырымдаманы өз еркімен түсіндіру мүмкіндігін болдырмайтын осы тұжырымдаманы нақтылау қажет.

"Қарудың жекелеген түрлерінің айналымын мемлекеттік бақылау туралы" Қазақстан Республикасының 1998 жылғы 30 желтоқсандағы N 339 Заңы зерттеліп жатқан затты орналастыруда қолданылады:

1) атыс қаруы - бөшкеден оқ, снаряд, гранатаның шығуы ұнтақ немесе басқа зарядтың әсерінен болатын қару (1-тармақ);

2) газ қаруы - пайдалану көз жасына немесе тітіркендіргіш заттарды қолдануға негізделген қару (3-тармақ);

3) электр қаруы - оны пайдалану электр разрядының әсеріне негізделген арнайы құрал (16-тармақ).

4) пистолет - нысанды жою құралы сығылған, сұйытылған немесе қатайтылған газдың энергиясы есебінен бағытталған қозғалысты алатын қару (14-тармақ);

5) қаруды лақтыру - нысанды тікелей жою құралы адамның немесе механикалық құрылғының көмегімен бұлшықет күшімен бағыт пен қозғалыс алатын қару (12-тармақ).

Осы баптың 1-тармағында көзделген қылмыстың субъектісі 16 жасқа толған адам бола алады. Құқық бұзушы атыс қаруын иесі, сондай-ақ заңсыз қолданушы болуы мүмкін.

"Қару-жарақтың жекелеген түрлерінің айналымын мемлекеттік бақылау туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 15-бабы азаматтардың қару алуға құқығы бар жасын анықтайды. 18 жасқа толған Қазақстан Республикасының азаматтары тұрғылықты жері бойынша ішкі істер органдарында қарудың белгілі бір түрін алуға рұқсат алғаннан кейін азаматтық қаруды алуға құқылы. Лақтыратын қаруды (садақтар мен лақтырғыштарды) спорттық мақсатта сатып алу, сақтау, алып жүру және пайдалану құқығын Қазақстан Республикасының 16 жасқа толған азаматтары иеленеді.

Осындай құқық бұзушылықтар туралы істерді қарау кезінде кәмелетке толмағандардың құқық бұзушылық жасау құралының заңсыз иесі атанғаны туралы

мәселе анықталуы керек. Табылған қару жағдайын қоспағанда, қарудың иесін анықтап, қаруды сақтау тәртібін бұзғаны үшін тиісті бап бойынша әкімшілік жауапкершілікке тарту керек, атап айтқанда ӘҚБТК-нің 482-484-баптары.

Осы баптың 2-бөлігінің объективті жағы елді мекендерде және осы мақсатқа арналмаған жерлерде пиротехникалық бұйымдарды пайдалану түріндегі заңсыз әрекеттермен түсіндіріледі. Қалып нормасы болып табылады және қылмысты саралау үшін келесідей салдар болуы керек:

- 1) жеке тұлғалардың демалуының бұзылуы;
- 2) көрсетілген орындарда белгіленген тәртіп бұзылған;
- 3) материалдық залал келтіру, бірақ одан үлкен емес.

Әкімшілік құқық бұзушылықтың құралы, зерттелетін құқық бұзушылық, арнайы пиротехникалық құралдар, соның ішінде қолмен жасалатын әдістер. Қазақстан Республикасы Ішкі істер министрінің 2015 жылғы 8 сәуірдегі № 319 бұйрығына сәйкес азаматтық мақсаттағы пиротехникалық заттар мен бұйымдар пиротехникалық заттар мен тұрмыстық заттар (I-III кластар) және пиротехникалық заттар мен техникалық мақсаттағы бұйымдар (IV-V сыныптар) болып бөлінеді. Ішкі істер министрлігінің бұл бұйрығымен пиротехникалық жабдықты сақтау, есепке алу, пайдалану, тасымалдау, жою, әкелу, әкету тәртібі белгіленген. Яғни, осы нормативтік актінің мазмұны пиротехникалық бұйымдардың, оның ішінде оларды пайдалануға тыйым салынатын жерлердің айналымы тәртібін анықтайды. Мәселен, Қазақстан Республикасы Ішкі істер министрінің 2015 жылғы 8 сәуірдегі № 319 бұйрығымен бекітілген "Азаматтық пиротехникалық заттар мен оларды пайдаланумен жасалған бұйымдарды сақтау, есепке алу, пайдалану, тасымалдау, жою, әкелу, әкету ережелері" 41-тармағы отшашуды көрсетуге тыйым салынған орындарға қамтиды:

Әкімшілік құқық бұзушылық, зерттелетін құқық бұзушылық құралы арнайы пиротехникалық құрылғылар, оның ішінде бұта тәсілімен жасалған құрылғылар болып табылады. Қазақстан Республикасы Ішкі істер министрінің 2015 жылғы 8 сәуірдегі № 319 бұйрығы негізінде тағайындау бойынша азаматтық пиротехникалық заттар мен бұйымдар пиротехникалық заттар мен тұрмыстық мақсаттағы бұйымдар (I-III сыныптар) және пиротехникалық заттар мен техникалық мақсаттағы бұйымдар (IV-V сыныптар) болып бөлінеді. ПМ-нің осы бұйрығымен пиротехникалық құралдарды сақтау, есепке алу, пайдалану, тасымалдау, жою, әкелу, әкету тәртібі белгіленеді. Яғни осы нормативтік актінің мазмұны пиротехникалық құралдар айналымының тәртібін, оның ішінде оларды қолдануға тыйым салынған орындарды анықтайды. Мысалы, Қазақстан Республикасы Ішкі істер министрінің 2015 жылғы 8 сәуірдегі № 319 бұйрығымен бекітілген "Азаматтық пиротехникалық заттар мен олар қолданылып жасалған бұйымдарды сақтау, есепке алу, пайдалану, тасымалдау, жою, әкелу, әкету Қағидаларының" 41-тармағы:

1) азаматтардың қауіпсіздігін қамтамасыз етпейтін аумақтар, ғимараттар, құрылыстар, құрылыстар;

2) қауіпті және қауіпті өндірістер мен объектілердің жанында орналасқан аумақтар, сондай-ақ көлік тораптары (көпірлер, видуктар, автомобиль жолдары, теміржолдардың, мұнай және газ құбырлары мен жоғары вольтты электр желілері, өрт және жарылыс объектілері);

3) ауруханалар мен балалар мекемелерінің ғимараттарына тікелей іргелес жатқан аумақтар;

4) маңызды моральдық-мәдени маңызы бар объектілердің, тарихи және мәдени ескерткіштердің, зираттар мен ғибадат ету орындарының, қорықтардың, жабайы табиғат ескерткіштері мен ұлттық парктердің, қажылық орындарының аумағы.

Пиротехникалық құралдар түсінігі Кеден одағының "Пиротехникалық құралдардың қауіпсіздігі туралы" техникалық регламенттерінде келтірілген:

1) пиротехникалық өнім - пиротехникалық құрамның жануын (жарылысын) қолдана отырып, қажетті әсер алуға арналған өнім. Пиротехникалық композициялардың қасиеттеріне және олардың химиялық түрлену процесінде жүретін процестердің сипатына байланысты пиротехникалық бұйымдар өрт қауіпті және жарылғыш болып бөлінеді. Мақсаты бойынша пиротехникалық бұйымдар техникалық мақсаттар үшін пиротехникалық тұрмыстық бұйымдар және пиротехникалық бұйымдар болып бөлінеді. Пиротехникалық бұйымдар сақтау кезінде техникалық қызмет көрсетуді қажет етпейді және жұмыс кезінде энергияны тұтыну;

2) үй пиротехникалық өнімі - көпшілік пайдалануға арналған, пайдалану жөніндегі нұсқаулыққа сәйкес адамдардың, мүліктің және қоршаған ортаның қауіпсіздігін қамтамасыз ететін пиротехникалық өнім;

3) техникалық пайдалануға арналған пиротехникалық өнім - пайдалану үшін арнайы білім мен құрылғылар (құрылғылар) қажет пиротехникалық өнім.

Елді мекендерде және оған арналмаған жерлерде арнайы және қолмен жасалатын пиротехникалық құрылғылардың жарылуы жеке адамдардың тыныштығы мен белгіленген тәртіп бұзылмаған жағдайда дербес қылмыс болып табылмайды. Яғни, қылмыскердің кінәсін дәлелдеу үшін сонымен қатар пиротехникалық құрылғының шуымен немесе жеңіл отшашуымен тікелей пропорцияда олардың тыныштығы бұзылғанын тікелей куәландыратын нақты құрбандарды (жеке тұлғаларды) анықтау қажет.

Өкінішке орай, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекс ірі залал туралы түсінік бермеді, сондықтан материалдық залал келтірумен қылмысты анықтаған кезде Қазақстан Республикасының Қылмыстық кодексіндегі анықтамаларды қолдану қажет. Жәбірленушіге үлкен залал келген-келмегені туралы шешім қабылдаған кезде жойылған мүліктің құнын немесе зақымдалған мүлікті қалпына келтіру құнын ескеру қажет.

Осы баптың 2-бөлігіндегі қылмыстың субъектісі 16 жасқа толған адам бола алады.

Зерттелетін баптың 3-бөлігінің объективті жағы осы баптың бірінші және екінші бөліктерінде көзделген заңсыз әрекеттерден көрінеді, атап айтқанда:

1) елді мекендерде және осы мақсатқа арналмаған жерлерде атыс қаруынан, газдан (өзін-өзі қорғау жағдайларын қоспағанда), пневматикалық қарудан ату;

2) елді мекендерде және бұл үшін арналмаған жерлерде жеке тұлғалардың тыныштығын, белгіленген тәртіпті бұзатын және үлкен материалдық залал келтірмейтін пиротехникалық құрылғылардың арнайы және жасанды өндірісінің жарылуы.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекстің 436-бабының 3-бөлігінің санкцияларының жетілмегендігін атап өту керек, бұл ескерту немесе ата-аналарға немесе оларды алмастыратын адамдарға пиротехникалық құрылғыларды тәркілеумен он айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуды қарастырады. Яғни, пиротехникалық құралдарды тәркілеу құқық бұзушылық үшін қарастырылған, ал атыс қаруы, газ және пневматикалық қаруды тәркілеуге болмайды, бұл қайталанған қылмысқа әкелуі мүмкін.

3-бөлім бойынша құқық бұзушылықтың субъектісі - он алты жасқа толмаған адам, бірақ ата-аналары немесе оларды алмастыратын адамдар әкімшілік жауапкершілікке тартылады.

Түсіндірілген баптың 4-бөлігінің объективті жағы заңға қайшы әрекеттермен көрінеді:

1) осы баптың бірінші және екінші бөліктерінде көзделген;

2) әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған;

3) Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 437-бабында көзделген құқық бұзушылық үшін бір жыл ішінде әкімшілік жауапкершілікке тартылған адам жасаған.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 437-бабы қоғамдық тәртіпті және азаматтардың тыныштығын бұзатын келесі заңсыз әрекеттермен сипатталады:

1) таңертең 23-тен 6-ға дейін түнде кез-келген қимылмен (музыкалық аспаптарда ойнау, тұрмыстық техниканы пайдалану, ән айту, қатты сөйлесу және т.б.) тыныштықты бұзу, азаматтардың қалыпты демалуы мен тыныштығын бұзу;

2) азаматтардың қалыпты релаксациясы мен тыныштығына кедергі келтіретін шуылмен бірге жұмыстарды орындау.

Яғни, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 437-бабы бойынша әкімшілік жауапкершілікке тарту фактісі осы ережеде көзделген әкімшілік құқық бұзушылықты қайталаудың біліктілік белгісі болып табылады.

Осы бапқа ескертпе тәркіленген мүлік туралы шешім қабылдағаннан кейін құқық бұзушыны (тұлғаларды) әкімшілік жауапкершілікке тарту туралы сот шешімі қабылдау

тәртібін реттейді. Ескертудің құқықтық ережелерінің мазмұны тек 436-бапқа ғана емес, сонымен қатар Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекстің 482-бабы "Жеке және заңды тұлғалардың қаруды заңсыз алу, беру, сату, сақтау, алып жүру, тасымалдау".

Әрі қарай пайдалануға жарамсыз, сондай-ақ Қазақстан Республикасының аумағында азаматтық және қызметтік қару ретінде айналымына тыйым салынған тәркіленген қару Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 795-бабында көзделген тәртіппен жойылады. Осы баптың 6-бөлігінің негізінде тәркіленген атыс қаруы және басқа да қарулар, сондай-ақ оқ-дәрілер Қазақстан Республикасының Ішкі істер министрлігі айқындайтын тәртіппен сақталады немесе жойылады. Ішкі істер органдарында тәркіленген қаруды, оқ-дәрілерді және жарылғыш материалдарды қабылдау, есепке алу, сақтау және сақтау ережелері Қазақстан Республикасы Ішкі істер министрінің 2015 жылғы 24 ақпандағы № 150 бұйрығының талаптарын ескере отырып жүзеге асырылады.

Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2018 жылғы 20 сәуірдегі № 5 " Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша сот шешімі туралы" Нормативтік қаулысының 27-бабы тәркілеу туралы шешім шығарудың тәртібі түсіндіріледі. Сот әкімшілік іс бойынша шешім қабылдаған кезде, адамның әкімшілік жауапкершілікке тартылуына, оның ішінде іс жүргізуді тоқтату туралы шешім қабылдағанына қарамастан, осы объектілердің тағдырын шешуі керек. Мүлікті тәркілеу түрінде қосымша жаза тағайындау туралы сот шешімнің жедел бөлігінде тәркіленуге жататын мүліктің мөлшерін көрсетеді және тәркіленуге жататын заттардың тізімін береді.

Уәкілетті лауазымды адамдар Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 436-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама жасауға құқылы:

1) ішкі істер органдары (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 804-бабы 1-бөлігінің 1-тармағы);

2) Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің әскери полиция органдарының әскери қызметке жауапты, әскери қызметке шақырылған әскери қызметшілердің және Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің, басқа да әскерлері мен әскери құрылымдарының көлік құралдарын жүргізетін адамдар жасаған құқық бұзушылықтар туралы (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 804-бабы 1-бөлігінің 4-тармағы);

3) қауіпсіздік шараларын жүргізу кезінде Қазақстан Республикасының Мемлекеттік күзет қызметі (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 804-бабы 1-бөлігінің 46-тармағы).

Келесі адамдар әкімшілік жаза қолдануға құқылы:

1) баптың барлық бөліктерінде - мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 684-бабының 1-бөлігі);

2) баптың 3-бөлігі үшін - кәмелетке толмағандарға арналған мамандандырылған ауданаралық соттардың судьялары (ӘҚБТК-нің 684-бабының 1-бөлігі).

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 436-бабына сәйкес әкімшілік жауапкершілік қарастырылған заңсыз әрекеттерді жасағаны үшін сот 16 жасқа толғанға дейін құқық бұзушыға келесі түрде әкімшілік жаза қолдана алады:

1) азаматтық және қызметтік қаруды иелері мен пайдаланушыларына қаруды қауіпсіз пайдалану ережелерін тексеру (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 53-1-бабы);

2) құқық бұзушының мінез-құлқына ерекше талаптар белгілеу (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 53-1-бабы).

437-бап. Тыныштықты бұзу

1. Түнде тыныштықты бұзу (таңертеңгі сағат 23-тен 6-ға дейін), оның ішінде тұрғын үй-жайлардағы және олардың сыртындағы жұмыстар шұғыл қажеттілікке жатпайтын, адамдардың қалыпты демалуы мен тыныштығына кедергі келтіретін шуылмен жүреді, - жеке тұлғаларға - бес, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға - он, орташа бизнес субъектілеріне - он бес, ірі бизнес үшін - елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған нақ сол әрекет -

жеке тұлғаларға - он, шағын бизнес субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға - жиырма, орта бизнес үшін - отыз, ірі бизнес үшін - тоқсан айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ _____

Құқық бұзушылықтың нысаны - қоғамдық тәртіп. Қоғамдық тәртіп тұжырымдамасына азаматтардың қол сұғылмауын қамтамасыз ету, олардың құқықтары мен бостандықтарын қорғау, қоғамдық игілікті қорғау, бейбітшілікті қамтамасыз ету және адамдардың әртүрлі өмірлік қажеттіліктерін қанағаттандыру процесінде қарым-қатынас жасау үшін қажетті жағдайлар жасау мақсатында қоғамда қалыптасып, құқықтық және моральдық нормалармен реттелетін қатынастар кіреді. Қоғамдық тәртіпті нормативті-реттеушілік құқықтық, моральдық, сондай-ақ әдет-ғұрып, жатақхана ережелерінің әртүрлі әлеуметтік нормаларымен жүзеге асырылады. Қоғамдық тәртіпті нормативті реттеу механизмінде орталық орынды құқықтық нормалар алады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 437-бабының 1-бөлігінің объективті жағы келесі біліктілік белгілерімен сипатталады:

1) түнгі сағат 23-тен 6-ға дейін түнде кез-келген қимылмен (музыкалық аспаптарда ойнау, тұрмыстық техниканы пайдалану, ән айту, қатты сөйлесу және т.б.) тыныштықты бұзу, азаматтардың қалыпты демалуы мен тыныштығына кедергі келтіреді;

2) азаматтардың қалыпты релаксациясы мен тыныштығына кедергі келтіретін шуылмен бірге жұмыстарды орындау.

Құқықбұзушылықтың объективтік жағы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 434-бабының: "басқаларға құрметсіздік білдіретін, қоғамдық тәртіпті және азаматтардың тыныштығын бұзатын басқа да осыған ұқсас іс-қимылдар" толығымен сіңірілгенін мойындау керек. Яғни, жатақхана ережесін бұзатын құқық бұзушылық субъектісінің кез-келген белсенді әрекеттері, соның ішінде таңертеңгі сағат 23-тен кешкі 6-ға дейін, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекстің 434-бабына сәйкес анықталуы мүмкін. Қызилов М.А., Корнечук С.В., Савицкая О.С. заңның бұл ережесін қылмысыздандыруға болады деп ұсынды. Мәселен, Ресей Федерациясының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінде "үнсіздікті бұзу" ұғымы "кішігірім бұзақылық" 20.1-бабымен сіңірілген, сондықтан санкциялар сәйкес келеді.

Егер тыныштықты бұзу атыс қаруын, газды, пневматикалық қаруды ату, пиротехникалық заттар мен олар қолданылған өнімдерді елді мекендерде іске қосу нәтижесінде орын алса, онда бұл құқық бұзушылық Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 436-бабына сәйкес анықталуға тиіс. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекстің 437-бабы бойынша әкімшілік жауапкершілікке тарту фактісі - Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекстің 436-бабының төртінші бөлігінде "атыс қаруынан, газдан, пневматикалық қарудан оқ ату, пиротехникалық заттар мен олар қолданатын бұйымдарды елді мекендерде іске қосу" бірнеше рет қарастырылған әкімшілік құқық бұзушылықтың біліктілік белгісі.

436-баптың 4-бөлігінде: "Осы баптың бірінші және екінші бөліктерінде көзделген іс-әрекеттер әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған, сондай-ақ осы Кодекстің 437-бабында көзделген құқық бұзушылық үшін әкімшілік жауаптылыққа тартылған адам жыл ішінде жасаған".

Түсіндірілген баптың 2-бөлігінің объективтік жағы әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап баптың бірінші бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың белгілерін қарастырады. Айта кету керек, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 437-бабына сәйкес әкімшілік жаза қолдануға және әкімшілік іс қозғауға құқылы ІІБ лауазымды тұлғалары құқық бұзушының қайталанған әрекеттерін ауырлататын мән-жай емес, біліктілік белгілері ретінде ғана ескеруі керек.

Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2017 жылғы 6 қазандағы № 7 нормативтік қаулысында "Егер адам бұрын жасалған құқық бұзушылық үшін заңда белгіленген негіздер бойынша әкімшілік жауапкершіліктен және әкімшілік жазадан босатылса, құқық бұзушылық қайталанған деп танылмайды" деп көрсетілген.

Қылмыстың субъектісі:

- 1) 16 жасқа толған дені сау және сау адамдар;
- 2) шағын, орта және ірі кәсіпкерлік субъектілері болып табылатын заңды тұлғалар.

Егер "тыныштықты" әкімшілік жауапкершілік жасына толмаған адамдар бұзса, онда Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 72-бабының 2-бөлігіне сәйкес, оларға Қазақстан Республикасы Әкімшілік кодексінің тоғызыншы тарауында көзделген мәжбүрлеу және тәрбиелеу шаралары қолданылуы керек.

Түсіндірілген баптың субъективті жағы тікелей ниет түрінде ғана білдірілуі мүмкін.

Келесі адамдар түсініктеме берілген бап бойынша іс қозғауға және әкімшілік жаза қолдануға құқылы:

1) ІІМ комитеттерінің төрағалары мен басқармаларының басшылары, аумақтық ішкі істер органдарының, әкімшілік, көші-қон полициясының, облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың жергілікті полиция қызметі, олардың орынбасарлары, олардың орынбасарлары (Әкімшілік кодекстің 685-бабы 2-бөлігінің 1-тармағы);

2) бөлімдердің, полиция бөлімдерінің, әкімшілік, көші-қон полициясының, жергілікті полиция округінің (қаланың, қаладағы ауданның) басшылары және олардың орынбасарлары (ӘҚБтК-нің 685-бабы 2-бөлігі, 2-бөлігі);

3) әкімшілік жаза қолданады, тек Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 437-бабының 1-тармағына сәйкес - арнайы атақтары бар ішкі істер органдарының қызметкерлері (полиция) (Әкімшілік кодекстің 685-бабы 2-бөлігінің 4-тармағы)

Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің әскери полициясының лауазымды тұлғалары әскери қызметшілерге және Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің қызметкерлеріне қатысты бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама жасауға құқылы (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 804-бабы 3-бөлігінің 5 тармағы).

Әкімшілік жаза қолдану туралы шешім қабылдаған кезде құқық бұзушыны құқық бұзушылықтың маңыздылығына байланысты әкімшілік жауаптылықтан босатып, ӘҚБтК-нің 64-1-бабын қолдану мүмкін екендігін атап өткен жөн. Құқық бұзушылықтың құрамы ресми және үлкен қоғамдық қауіп төндірмейді. Адамды әкімшілік жауаптылықтан босату туралы мәселені шешу кезінде ӘҚБтК - нің 64-1-бабында көрсетілген негіз бойынша Әкімшілік құқық бұзушылық жасаудың нақты мән-жайлары, оның ішінде құқық бұзушының жеке басы, сондай-ақ қол сұғушылық объектісі, ал зиян болған жағдайда-оның мөлшері ескеріледі.

438-бөлім. Арнайы қызметтерге қасақана жалған қоңырау

1. Мемлекеттік өртке қарсы қызмет, полиция, жедел жәрдем, жедел қызмет органдарының көрінеу жалған шақыруы -

жеке тұлғаларға отыз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған немесе аварияны, өрттерді, табиғи апаттардың салдарын жою кезінде жасалған іс-әрекеттер, -

жеке тұлғаларға алпыс айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

3. Осы баптың бірінші және екінші бөліктерінде көзделген, он төрт жастан он алты жасқа дейінгі кәмелетке толмағандар жасаған іс-әрекеттер -

ата-аналарына немесе оларды алмастыратын адамдарға ескерту жасауға немесе он бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Құқық бұзушылықтың нысаны - қоғамдық тәртіпті қамтамасыз ету саласындағы қоғамдық қатынастар. Құқық бұзушылықтың жалпы нысаны арнайы қызметтердің жұмыс істеуінің белгіленген тәртібі болып табылады.

Шынайы қажеттілікке сәйкес келмейтін жалған қоңыраулар арнайы қызметтердің жұмысына кедергі келтіреді, негізсіз шығындарға алып келеді және бұл қызметтерді дәстүрлі міндеттерді орындаудан алшақтатады.

Түсіндірілген баптың 1-тармағында қарастырылған қылмыстың объективті жағы арнайы қызметтерге қасақана жалған қоңыраулар түріндегі қасақана әрекеттер арқылы көрінеді. Мұндай қызметтердің тізімі осы баптың бір бөлігінде көрсетілген:

- 1) мемлекеттік өртке қарсы қызмет;
- 2) полиция;
- 3) жедел медициналық көмек;
- 4) төтенше жағдайлар қызметі.

Бұл тізім толық болып табылады және тергеу жүргізілген әкімшілік құқық бұзушылықтың дәрежесінде кеңейтілген түсінік берілмейді.

Кінәлі өзіне немесе басқаларға телефон, факс, ұялы телефон немесе мәтіндік хабарлама (SMS) арқылы көрінеу жалған қоңырау шалуы мүмкін. Сонымен қатар, оларға берілген ақпарат шындыққа сәйкес келмеуі керек.

Қасақана жалған қоңырау деп, ол ұсынған ақпараттың шындыққа жатпайтындығын түсініп, тиісті мемлекеттік органдарды адастырғысы келетін, осылайша олардың жұмысына кедергі келтіретін адамның қасақана әрекеттері түсінілуі керек. Бұл жағдайда дұрыс емес шақыру, дұрыс емес баға беру себептері ескертілген мақалада қарастырылған әкімшілік құқық бұзушылық болып табылмауы мүмкін. Құқық қолдану практикасында мұндай жағдайлар істің барлық қол жетімді жағдайлары негізінде қаралады.

Қаралып отырған баптың 1-бөлігіндегі қылмыстың объективті жағы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 438-бабының бірінші бөлігінде көрсетілген құқыққа қайшы әрекеттермен жасалады:

- 1) әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде бірнеше рет;
- 2) аварияны, өрттерді, табиғи апаттардың салдарын жою кезеңінде.

Мамандандырылған қызметтердің жалған шақыруы азаматтардың өмірі мен денсаулығын, олардың меншігін, меншіктің кез-келген нысанын, әкімшілік құқық

бұзушылықтар мен қылмыстарға қарсы күрес жөніндегі жедел шараларды қабылдаумен байланысты олардың қызметіне іс жүзінде кедергі келтіреді. Өрт апаттары мен табиғи апаттарды жою кезіндегі арнайы қызметтердің жалған шақыруы қоғамға одан да көп зиян келтіреді, өйткені бұл қызметтерді авариялық-құтқару жұмыстарынан алшақтатады. Осыған байланысты, бұл норма Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 438-бабының 1-бөлігіндегі санкцияларға қарағанда қатаң жазаны (100%) көздейді.

Талданатын баптың 1 және 2-тармақтарында көзделген құқық бұзушылықтың субъектісі - әкімшілік құқық бұзушылық аяқталғанға немесе жолын кесілгенге дейін он алты жасқа толған физикалық сау адам.

Зерттелетін баптың 3-бөлігінде көзделген қылмыстың объективті жағы, осы баптың бірінші және екінші бөліктерінде көзделген, он төрт жастан он алты жасқа дейінгі кәмелетке толмағандар жасаған құқыққа қайшы әрекеттерден көрінеді.

Осы баптың 3-тармағында көзделген қылмыстың субъектісі он төрт жастан он алты жасқа дейінгі кәмелетке толмағандар болып табылады. Әкімшілік жауаптылықтың субъектілері ата-аналар немесе оларды алмастыратын адамдар болып табылады және осы адамдар үшін әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама жасалады.

Бұл Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының "Соттардың Қазақстан Республикасы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің Жалпы бөлімінің нормаларын қолданудың кейбір мәселелері туралы" 2016 жылғы 22 желтоқсандағы № 12 Нормативтік қаулысымен түсіндірілген рәсім. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодексте ата-аналардың немесе оларды алмастыратын адамдардың жауаптылығы көзделетін жағдайларда 14 жастан 16 жасқа дейінгі адамның жасаған әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама жасалады. Мұндай адамдарға қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қабылданған шешімде олардың бұл кінәлі неден көрінетіні көрсетілуі керек.

Түсіндірілген баптың барлық бөлімдеріндегі субъективті жағы тікелей ниетпен көрінеді. Адам арнайы қызметтерге қоңырау шалудың жалған екенін және қоңырау шалуға ешқандай себеп жоқ екенін біледі. Арнайы қызметтерге қоңырау шалу қажеттілігі туралы түсінбеушілік туындаған жағдайда әкімшілік жауапкершілік туындамайды.

Мәселен, Алматыда жыл сайын жедел жәрдемге үй жануарларына немесе басқа сұрауларға көмектесуді сұрайтын 30 мыңға дейін қоңырау шалынады. Егер мұндай хабарламалар тез арада жойылып кетсе, онда қала тұрғындары өздерін жайсыз сезінетіндеріне шағымданып, дәрігерлер келгеннен кейін бұл жай ғана әзіл екендігі белгілі болды, бұған байланысты мәселелер бар. Мәселен, алматылық бір әйел төрт айда 400 рет жедел жәрдем шақырды! Мұндай қоңыраулар үшін салық төлеушілер жыл сайын қазынадан 132 миллион теңгеден астам қаражат жұмсайды.

Айта кету керек, арнайы қызметтердің жалған шақыруымен қылмыстық жауапкершілік туындауы мүмкін. Азаматтарға арнайы қызметтерге бомба отырғызу туралы немесе ғимарат (объект) тауып алу туралы хабарламамен қоңырау шалу сирек емес, сол кезде мұндай әрекеттер Қазақстан Республикасының Қылмыстық кодексінің "Терроризм актісі туралы көрінеу жалған есеп беру" сәйкес анықталады.

Уәкілетті лауазымды адамдар әкімшілік құқық бұзушылық туралы есептер шығаруға құқылы:

1) ішкі істер органдарының 3-бөлігінде (Әкімшілік кодекстің 804-бабы 1-бөлігінің 1-тармағы);

2) 1 және 2-бөлімдерде - осы бап бойынша әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға уәкілетті органдардың (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 804-бабының 3-бөлігі).

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 438-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді келесі адамдар қарауға құқылы:

1) 3-бөлімде - кәмелетке толмағандарға арналған мамандандырылған ауданаралық соттардың судьялары (ӘҚБтК-нің 685-бабының 2-бөлігі);

2) 1 және 2-бөлімдерде - ПМ комитеттерінің төрағалары мен департаменттерінің басшылары, аумақтық ішкі істер органдарының, әкімшілік, көші-қон полициясының, облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың жергілікті полиция қызметі басшылары, олардың орынбасарлары;

3) 1 және 2-бөлімдерде - бөлімдердің, полиция бөлімдерінің, әкімшілік, көші-қон полициясының, жергілікті полиция округінің (қалалық, қаладағы аудан) басшылары және олардың орынбасарлары;

4) 1 және 2-бөлімдерде - облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың, ауданның, облыстық маңызы бар қаланың, қаладағы ауданның өрт қауіпсіздігі саласындағы мемлекеттік бақылау жөніндегі инспекторы (Әкімшілік кодекстің 686-бабы 2-бөлігінің 1-тармағы);

5) 1 және 2-бөлімдерде - Қазақстан Республикасының өрт қауіпсіздігі саласындағы мемлекеттік бақылау жөніндегі мемлекеттік инспекторы, облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың өрт қауіпсіздігі саласындағы мемлекеттік бақылау жөніндегі бас мемлекеттік инспекторы және оның орынбасары (Әкімшілік кодекстің 686-бабы 2-бөлігінің 2-тармағы);

6) 1 және 2 бөліктер үшін - Қазақстан Республикасының өрт қауіпсіздігі саласындағы мемлекеттік бақылау жөніндегі бас мемлекеттік инспекторы және оның орынбасары (Әкімшілік кодекстің 686-бабы 2-бөлігінің 3-тармағы).

439-бап. Сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылық фактісі туралы көрінеу жалған ақпарат

1. Сыбайлас жемқорлыққа қарсы органға сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылық фактісі туралы көрінеу жалған ақпарат беру -

жеке тұлғаларға ескерту жасауға немесе жиырма айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекет -

жеке тұлғаларға қырық айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Бұл мақала іс жүзінде өте сирек қолданылады, сондықтан көбінесе кодталған азаптау туралы заңнама бойынша сарапшылар және құқық қорғау органдарының қызметкерлері бұл ереже Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстен алынып тасталған деген пікір білдірді. Сыбайлас жемқорлық фактілерін заңсыз әрекеттерді арнайы тіркеусіз дәлелдеу қиын, сондықтан олар туралы ақпаратты қасақана жалған ақпарат деп санауға болады, сондықтан азаматтар мемлекеттік органдарға сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылық фактілері туралы есеп беруде белсенділік танытпайды.

Сонымен қатар, Қылмыстық кодекстің 419-бабында қылмыстық құқық бұзушылықты көрінеу жалған түрде бұзғаны үшін жауаптылық қарастырылған, ол сыбайлас жемқорлық, ауыр немесе аса ауыр қылмыс жасады деген айыппен жалған бас тарту үшін жазаны көздейді.

"Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексіне өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы" 2017 жылғы 28 желтоқсандағы № 127 Қазақстан Республикасының Заңымен азаптау заңнамасын ізгілендіру аясында түсіндірме мақалада маңызды өзгерістер мен толықтырулар болды. Сонымен, талданатын баптың 1-бөлігі үшін айыппұл мөлшері 10 есе азайтылды, ал мақала екінші бөлікке ұқсас қылмысты қайталаудың біліктілік белгісімен толықтырылды.

Қарастырылып отырған бұзушылықтың жалпы нысаны - қоғамдық тәртіп пен мораль. Қазақстанда сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл және сыбайлас жемқорлыққа қарсы саясатты жүзеге асыру саласындағы қоғамдық қатынастар құқықбұзушылықтың міндетті емес нысаны болуы мүмкін.

Біздің елімізде қазіргі заманғы сыбайлас жемқорлыққа қарсы заңнама бар, оның негізі "Сыбайлас жемқорлыққа қарсы күрес туралы" және "Мемлекеттік қызмет туралы" заңдар, бірқатар бағдарламалық құжаттар жүзеге асырылуда, мемлекеттік қызмет және сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл саласындағы функцияларды жан-жақты іске асыру үшін арнайы уәкілетті орган құрылды, халықаралық ынтымақтастық белсенді түрде жүргізілуде. сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл саласындағы. Қазіргі кезеңде Қазақстан Республикасының 2015-2025 жылдарға арналған сыбайлас жемқорлыққа қарсы стратегиясы іске асырылуда.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігінің объективті жағы сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл жүргізетін органға сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылық фактісі туралы көрінеу жалған ақпарат беру түріндегі бір заңсыз әрекет арқылы көрінеді.

"Сыбайлас жемқорлыққа қарсы күрес туралы" Қазақстан Республикасының 2015 жылғы 18 қарашадағы № 410 Заңы сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылық туралы түсінік берді, сыбайлас жемқорлыққа қарсы күрес субъектілері болып табылатын органдар мен олардың өкілеттіктерін анықтайды.

Сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылық - сыбайлас жемқорлық белгілері бар заңсыз кінәлі әрекет (әрекет немесе әрекетсіздік), заң бойынша әкімшілік немесе қылмыстық жауапкершілік белгілейді.

Тәртіптік тәртіпте және Қазақстан Республикасының мемлекеттік қызметшілерінің Әдеп кодексінде көзделген тыйым салулар негізінде жазаланатын басқа да сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтардың болғанына қарамастан, әкімшілік жауапкершілік қылмыстық және әкімшілік кодексті заңнамада көзделген құқық бұзушылықтар үшін ғана туындайды.

Әкімшілік сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтар Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 34-тарауының нормалары болып табылады:

- 1) жеке тұлғалардың заңсыз материалдық өтемақы беруі (676-бап);
- 2) мемлекеттік функцияларды орындауға уәкілеттік берілген адам немесе оған теңестірілген адам заңсыз материалдық өтемақы алуы (677-бап);
- 3) заңды тұлғалардың заңсыз материалдық өтемақы беруі (678-бап);
- 4) заңсыз кәсіпкерлік қызметті жүзеге асыру және мемлекеттік органдар мен жергілікті билік органдарының заңсыз кіріс алуы (679-бап);
- 5) мемлекеттік органдар басшыларының сыбайлас жемқорлыққа қарсы күрес шараларын қабылдамауы (680-бап);
- 6) бұрын сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылық жасаған адамдарды жұмысқа қабылдау (681-бап) [4].

Қылмыстық сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтар келесі түрдегі заңсыз әрекеттер болып табылады: билікті теріс пайдалану (361-бап); беделін немесе өкілеттіктерін теріс пайдалану (362-бап); лауазымды адамның өкілеттіктерін иемдену (363-бап); кәсіпкерлік қызметке заңсыз қатысу (364-бап); заңды кәсіпкерлік қызметке кедергі жасау (365-бап); пара алғандығы (366-бап); пара беру (367-бап); пара алу кезінде делдалдық (368-бап); қызметтік жалғандық (369-бап); қызметке әрекетсіздік (370-бап); немқұрайлылық (371-бап).

"Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл туралы" 2015 жылғы 18 қарашадағы Қазақстан Республикасы Заңының 24-бабының 3-тармағына сәйкес, 2015 жылы сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылық туралы немесе сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимылға басқаша түрде көмектесетін тұлғаларды жылжытудың жаңа ережелері әзірленді. Сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылық туралы хабарлаған немесе сыбайлас жемқорлыққа қарсы күресте басқаша түрде көмектескен адамдар үшін көтермелеу бір реттік ақшалай сыйақы түрінде белгіленеді.

"Сыбайлас жемқорлыққа қарсы күрес туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 24-бабына сәйкес, сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылық туралы ақпараты бар адам өзі қызметкер болып табылатын мемлекеттік органның немесе ұйымның басшылығына немесе сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл туралы уәкілетті органға хабарлайды.

Сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылық туралы хабарлаған немесе сыбайлас жемқорлыққа қарсы күресте басқаша түрде көмектескен адам Қазақстан Республикасының Үкіметі белгілеген тәртіппен мемлекетпен қорғалады және көтермеленеді. Жарнама ережелері сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылық туралы жалған ақпарат берген адамдарға қолданылмайды.

Зерттеліп жатқан баптың екінші бөлігінің объективті жағы осы баптың бірінші бөлігінің ережелерінде көзделген және бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекеттер үшін әкімшілік жауапкершілікті көздейді.

Талданатын баптың 1 және 2-тармақтарында көзделген құқық бұзушылықтың субъектісі - әкімшілік құқық бұзушылық аяқталғанға немесе жолын кесілгенге дейін он алты жасқа толған физикалық сау адам.

Түсіндірілген баптың барлық бөлімдеріндегі субъективті жағы тікелей ниетпен көрінеді. Кінәлі адам біле тұра жалған ақпаратты таратқаны және сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылық туралы жалған фактілердің мәнін құрайтын өзге де әрекеттерді толығымен саналы түрде жүзеге асыратынын біледі. Бұл жағдайда қылмыс субъектісі өзіне немесе басқа адамдарға қандай-да бір артықшылықтар алу мақсатын көздеуі мүмкін. Мысалы, қылмыскер мансаптық өсуді көздейді және өзіне немесе басқа адамдарға жоғарылатуды қамтамасыз ету үшін қарсылас туралы жалған ақпарат таратады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 439-бабының барлық бөліктерінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары қарайды (684-бап, 1-бөлім).

Прокурор Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 805-бабының 1-бөлігінің негізінде іс қозғау арқылы зерттелетін бап бойынша әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғауға құқылы.

Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл субъектілері жалған ақпарат алғандықтан, олар бұл туралы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 439-бабына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғау үшін прокуратураға есеп беруі керек.

1) сыбайлас жемқорлыққа қарсы уәкілетті орган;

2) сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимылдың басқа субъектілері - мемлекеттік органдар, квазимемлекеттік сектор субъектілері, қоғамдық бірлестіктер, сондай-ақ басқа да жеке және заңды тұлғалар.

440-бап. Алкогольді ішімдіктерді ішу немесе мас күйінде қоғамдық орындарға шығу

1. Алкогольді ішімдіктерді сатуға жергілікті атқарушы орган рұқсат берген сауда орындарында немесе қоғамдық тамақтану ұйымдарын қоспағанда, көшеде және басқа да қоғамдық орындарда алкогольдік ішімдіктерді ішу, мас күйінде, адамның қадір-қасиеті мен қоғамдық моральға нұқсан келтіретін жерлерде болу, - бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Он сегіз жасқа толмаған мас күйінде адамдарға көріну, сондай-ақ олар алкогольдік ішімдіктерді ішу - ата-аналарына немесе оларды алмастыратын адамдарға бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

3. Осы баптың бірінші және екінші бөліктерінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекеттер - он айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

4. Осы баптың бірінші және екінші бөліктерінде көзделген, алкогольді ішімдік ішкені немесе мас күйінде қоғамдық орындарда көрінгені үшін әкімшілік жазаға тартылған адам бір жыл ішінде:

бес тәулікке дейін әкімшілік қамауға әкеп соғады.

5. Осы баптың төртінші бөлігінде көзделген, осы Кодекстің 50-бабының екінші бөлігіне сәйкес әкімшілік қамауға алынған адамдар жасаған іс-әрекеттер - он бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ _____

Құқық бұзушылықтың нысаны - қоғамдық тәртіп пен мораль. Қылмыстың міндетті нысаны денсаулық, тіпті адамдардың өмірі болады. Мысалы, іс жүзінде қатты аязда аязды мас адамдар мас адамдармен кездеседі немесе олардың денсаулығына және айналасындағыларға әртүрлі қауіп төндіреді.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігінің объективті жағы екі біліктілік белгілерімен сипатталады:

1) алкогольді ішімдіктерді сатуға жергілікті атқарушы орган рұқсат берген сауда және қоғамдық тамақтандыру ұйымдарын қоспағанда, көшелерде және басқа да қоғамдық орындарда алкогольді ішімдік ішу;

2) алкогольді ішуге байланысты қоғамдық орында адамның қадір-қасиеті мен қоғамдық имандылыққа қорлау.

Бұрын жазаланатындар алкогольді емес, алкогольді ішу деп саналған. Алкогольді ішімдіктер - құрамында этанол бар сусындар (этил спирті, алкоголь).

Қарастырылып отырған құқық бұзушылықтың объективті жағының ерекшелігі - адамның қоғамдық жерде мас болу емес, адамның қадір-қасиеті мен қоғамдық моральды қорлау, әсіресе мас күйінде адамның мінез-құлқы жалпы қабылданған нормаларды бұзса (әдепсіз сөздер немесе ым-ишараттар, дөрекі айқайлар). , тазаланбаған көрініс, бағыттау мүмкін емес және т.б.).

"Этил спирті мен алкоголь өнімін өндіруді және олардың айналымын мемлекеттік реттеу туралы" 1999 жылғы 16 шілдедегі Қазақстан Республикасының № 429 Заңына

сәйкес алкоголь өнімін тамақ шикізатынан этил спиртінің көмегімен өндірілген және бір жарым пайыздан асатын этил спирті бар тағамдық өнімдер деп түсіну керек. немесе) құрамында заңға сәйкес дәрі ретінде тіркелген медициналық мақсаттағы бұйымдарды қоспағанда, құрамында алкоголь бар тамақ өнімдері Денсаулық сақтау саласындағы Қазақстан Республикасының Үкіметі.

Алкогольді ішімдіктер туралы түсінік алкогольді ішімдіктерге қарағанда анағұрлым кең және сыра, арақ, коньяк, ликер және басқа да шарап материалдарынан басқа:

1) жануарлардан алынатын тамақ өнімдері (қымыз, айран, айран, шұбатты), сондай-ақ алкогольдендірілген инфузия, шөптер мен шарап материалдарымен дайындалған алкогольді ашыту және алкогольсіз сусындардан алынған квас;

2) құрамында алкоголь бар азық-түлікке жатпайтын өнімдер (дәрі-дәрмектер, жуғыш және дезинфекциялық құралдар, бояулар, парфюмерия және косметика, басқа тауарлар).

Яғни, қоғамдық орындарда алкогольді пайдалану алкогольдік ішімдіктер болған жағдайда ғана қылмыс болып табылады. Қоғамдық орындарда алкогольсіз сыра немесе шампан пайдалану да құқық бұзушылық болып табылмайды, дегенмен басқаларға оны алкогольдік ішімдік ретінде қабылдауға болады.

Қоғамдық орынды анықтау кезінде Қазақстан Республикасы Бас Прокурорының 2014 жылғы 19 қыркүйектегі № 89 "Қылмыстық құқық бұзушылық туралы арыздар мен хабарламаларды қабылдау және тіркеу, сондай-ақ сотқа дейінгі тергеулердің бірыңғай тізілімін жүргізу ережесін бекіту туралы" бұйрығын басшылыққа алу керек, онда қоғамдық орын туралы түсінік берілген.

Қоғамдық орын - тұрғындар пайдалануға, сондай-ақ бұқаралық іс-шараларға, қызмет көрсетуге және азаматтарға демалуға арналған қалалар мен елді мекендердің ішінде немесе одан тыс жерлерде арнайы жабдықталған жалпы аумақтар.

Бұдан әрі Ережеде қоғамдық орындардың тізімі берілген:

- 1) білім беру мен демалысты ұйымдастыру;
- 2) денсаулық сақтау ұйымдары;
- 3) тамақтану пункттері;
- 4) кинотеатрлар, театрлар, цирктер, концерттер, көру және көрме залдары, спорттық ареналар және жаппай демалуға арналған басқа жабық ғимараттар, соның ішінде түнгі клубтар мен дискотекалар;
- 5) мұражайлар, кітапханалар және дәрісханалар;
- 6) жергілікті және қалааралық пойыздар, әуе, теңіз және өзен көлігі кемелері, қалалық салондар, қалааралық автобустар, тұрақты жүретін таксилер және қалалық электромобильдер;
- 7) әуежайлар, теміржол, автомобиль және су станциялары, теміржол вокзалдарының және метрополитендердің ғимараттары;

8) қол жеткізуді басқаруды пайдаланбайтын мемлекеттік органдар мен ұйымдардың үй-жайлары;

9) жұмыс ұжымдары бұзақылық жағдайында жұмыс жасау үшін пайдаланатын, қол жетімділігі бар объектілердегі жұмыс орындары;

10) үйге кіре берістер.

Яғни, егер алкогольдік ішімдіктерді ішу арнайы жабдықталған қоғамдық орындардан тыс жерде жүргізілсе, онда бұл жерде бейтаныс адамдар болғанына қарамастан, мұндай әрекеттер қоғамдық орындарда жасалған қылмыс деп танылмауы керек.

Жоғарыда аталған Ережелер қоғамдық орындарда жасалған құқық бұзушылық ретінде қарастырылмайтын орындардың тізімін береді:

1) құқық бұзушылық жасалған кезде өз функцияларын орындамайтын қоғамдық объектілер;

2) жұмысшылар тобы жұмыс жасайтын және күзетілетін тұрақтар үшін пайдаланылатын қол жетімділікті басқару объектілері;

3) ұйымдардың, мекемелердің, сауда және ойын-сауық орындарының шкафтары үшін, соның ішінде білім беру және басқа мекемелердің гимназияларының шешінетін бөлмелері үшін коммуналдық бөлмелер;

4) такси;

5) қоршаудың, жер асты инженерлік желілерінің, игерілмеген жерлердің - бос жерлердің, өзендердің жағалауларының болуына қарамастан, қаңырап тұрған ғимараттардың аумағы, жағажайларды, көшелер мен жағажайларды, жол учаскелерін ешқандай инфрақұрылымсыз;

6) бұзақылықты қоспағанда, коммуналдық пәтерлердегі, шатырлардағы, жертөлелердегі, элеваторлардағы жалпы аумақтар.

Құқық қорғау практикасында құқық бұзушылардың кінәсін дәлелдеу проблемасы бар. Заңды сұрақ туындайды: "Осы бапқа сәйкес медициналық тексеру жүргізуім керек пе?" "Алкогольді ішімдік ішу" негізінде қылмыскердің кінәсін анықтау үшін, қоғамдық жерде алкогольдік немесе басқа да мас ететін заттарды қолдануға ашық дайындық кезеңі жеткілікті. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 440-бабының 1-бөлігіне сәйкес біліктілік кезінде құқық бұзушының (адамдардың) мас болу дәрежесі маңызды емес. Сондықтан, бірінші квалификациялық негізде құқық бұзушыларды медициналық тексеруден өткізу мағынасы жоқ.

Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2017 жылғы 6 қазандағы № 7 Нормативтік қаулысының 13-тармағының негізінде "... мас күйінде қоғамдық орындарда болғаны үшін әкімшілік жауапкершілік, адамның қадір-қасиеті мен қоғамдық имандылыққа нұқсан келтіру алкогольдік, есірткілік немесе уытқұмарлық жағдайында да орын алады".

Түсіндірілген баптың 1-бөлігінің субъективті жағы әкімшілік құқық бұзушылықтың кінәсі, мотиві және мақсатымен сипатталады. Квалификациялық негізде кінәлі болу, мас күйінде қоғамдық орынға шығу, адамның қадір-қасиеті мен қоғамдық имандылықты қорлау, қылмыскердің мінез-құлқымен анықталады, адамның қадір-қасиеті мен қоғамдық имандылыққа нұқсан келтіретін белгілі бір іс-әрекеттерде көрініс табады, ал қылмыскер мас болу керек (алкоголь немесе есірткі). Яғни, екі факт бір уақытта дәлелденуге жатады: құқыққа қайшы (орынсыз) мінез-құлық және құқық бұзушының физикалық жағдайы. Куәгерлердің немесе куәгерлердің айғақтары құқық бұзушының бейресми іс-әрекетін, адамның ар-намысы мен қоғамдық моральды қорлайтын іс-әрекетін анықтауға жеткілікті, бұл міндетті түрде алкогольдік ішімдіктерді немесе есірткі және басқа да мас заттарды пайдалану нәтижесі болуы керек.

Қызилов М.А., Корнечук С.В., Савицкая О.С. Түсініктеме берілген мақаланың ережесінде құқықбұзушының қоғамдық тәртіпті қамтамасыз ететін адамдарға осы құқықты беру арқылы адамның қадір-қасиеті мен қоғамдық моральға нұқсан келтіретін құқыққа қайшы (этикалық емес) әрекеттері туралы нақты тұжырымдамасы жоқ. Қазақстанда алкогольдік ішімдіктерді пайдалануға және қоғамдық орындарда мас болып көрінуге тыйым салатын "құрғақ заң" жоқ. Заңнамада адамның қадір-қасиеті мен қоғамдық имандылыққа нұқсан келтіретін азаматтардың мінез-құлқын құрайтын заңсыз әрекеттердің түсінігі мен нақты тізімі берілмеген.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 440-бабының 1-бөлігіндегі құқық бұзушылықтың субъектісі тек құқық бұзушылық жасалған кезде 18 жасқа толған адамдар ғана болады. Егер кәмелетке толмаған адам құқыққа қайшы әрекеттерді жасаса, онда мұндай әрекеттерді Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 440-бабының 2-бөлігіне сәйкес саралау қажет

Екінші 2-баптың объективті жағы екі саралау белгісін қамтиды:

- 1) он сегіз жасқа толмаған адамдар мас болған кезде қоғамдық орындарда болу;
- 2) алкоголь ішімдіктерін ішетін кәмелетке толмағандар.

Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2017 жылғы 6 қазандағы № 7 Нормативтік қаулысының 13-тармағының негізінде "... он сегіз жасқа толмаған адамдардың алкогольдік ішімдік ішкені үшін әкімшілік жауапкершілік осындай әрекеттерді көпшілік алдында да, кез келген басқа жерде де жасағаны үшін жүктеледі".

Құқық бұзушылықтың алғашқы белгілерін анықтаған кезде келесі сұрақтар нақтыланады:

- 1) кәмелетке толмаған адам алкогольді қайдан алған?
- 2) кәмелетке толмағанды мас күйінде жеткізген кім?

Осындай фактілер анықталғаннан кейін 128-бабы "Кәмелетке толмаған адамды әкімшілік құқық бұзушылыққа тарту", 131 "Кәмелетке толмаған адамды мас күйінде ұстау", 200 "Қазақстан Республикасының алкоголь өнімін сату туралы заңнамасының

талаптарын бұзу" бойынша әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша іс қозғау туралы шешім қабылдау қажет.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 440-бабы 2-бөлігінің бірінші біліктілік атрибуты кәмелетке толмаған адамның мас болу кез-келген түрі мен дәрежесін қамтиды. Мاستық - алкоголь немесе есірткіні қолдану салдарынан жүйке жүйесінің ерекше жағдайы.

Егер кәмелетке толмаған адамның алкогольдік, есірткілік немесе психотроптық заттарды тұтынуы фактісі дәлелсіз себептерсіз кәмелетке толмаған баланы тәрбиелеу жөніндегі міндеттерді ата-анасының немесе оны алмастыратын адамның орындауы салдарынан болса, онда мұндай құқық бұзушылықтар Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің 140-бабы "Кәмелетке толмағанды тәрбиелеу жөніндегі міндеттерді орындамау" бойынша анықталуы керек. Яғни, егер кәмелетке толмаған адам үйде алкоголь немесе есірткіні тұтынған болса, бұл қылмыстық іс болып табылады, ал егер кәмелетке толмаған адам осыдан кейін қоғамдық жерде кетсе, онда ата-аналар да Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 440-бабына сәйкес әкімшілік жауапкершілікке тартылуы керек.

2-бөлім бойынша қылмыстың субъектісі - он сегіз жасқа толмаған адам, бірақ әкімшілік жаза ата-аналарына немесе оларды алмастыратын адамдарға қолданылуы керек.

Түсіндірілген құқық бұзушылық құрамының 2-бөлігінің субъективті жағы тікелей немесе жанама ниет түрінде кәмелетке толмағанның ата-анасының немесе басқа заңды өкілдерінің кінәсі болып табылады. Оның үстіне бұл "шетелдік" кінә емес, яғни кәмелетке толмаған және алкогольдік ішімдік ішкен кәмелетке толмағандардың іс-әрекеттерін тиісті түрде қадағалау жөніндегі міндеттерін орындамағаны үшін оның ата-анасының немесе басқа заңды өкілдерінің кінәсі және әкімшілік жауапкершілік.

Үшінші 3 бапта "қайталанудың" бір анықталатын симптомы бар, ол түсіндірілген мақаланың 1 және 2-бөліктерінде аталған, соңғы әкімшілік жазадан кейін бір жыл ішінде жасалған барлық заңсыз әрекеттерді қамтиды.

Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2017 жылғы 6 қазандағы № 7 Нормативтік қаулысының 13-тармағына сәйкес "Осы баптың үшінші бөлігінде белгіленген бір жылдық мерзім Әкімшілік кодекстің 440-бабының бірінші немесе екінші бөлігіне әкімшілік жаза қолдану туралы алдыңғы шешім заңды күшіне енген күннен бастап есептеледі. Осы баптың төртінші бөлігіне қатысты бірдей әрекеттерді орындау үшін адам жыл ішінде екі рет осы бап үшін әкімшілік жауапкершілікке тартылуы керек және Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 61-бабында белгіленген мерзім екі шешімнің де аяқталмауы қажет.

Осы баптың 4-бөлігінің объективті жағы осы баптың бірінші және екінші бөліктерінде қарастырылған жүйелі (екі немесе одан да көп рет) әрекеттерді қарастырады. Құқық бұзушылықтың объективті жағының міндетті шарты - алкогольді

ішімдік ішкені үшін немесе қоғамдық орындарда мас күйінде болғаны, адамның қадір-қасиеті мен қоғамдық имандылыққа нұқсан келтіргені үшін әкімшілік жаза қолданатын екі қаулының болуы.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 440-бабының 3 және 4-бөлігіндегі құқық бұзушылықтың субъектілері осы баптың алғашқы екі бөлігінде көрсетілген құқық бұзушыларға ұқсас.

3 және 4 бөліктердің субъективті жағы тікелей және жанама ниеттермен сипатталады.

Талданатын баптың 5-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 440-бабының 4-бөлігіне толығымен сәйкес келеді, бірақ баптың 4-бөлігінің санкциясында әкімшілік қамауға алудың балама жазасы жоқ болғандықтан, 5-бөлімде осы бапқа сәйкес әкімшілік қамауға алынған адамдарды жауапқа тарту ерекшелігі қарастырылған. осы Кодекстің 50-бабының екінші тармағы қолданылмайды. Мұндай адамдар:

- 1) жүкті әйелдер;
- 2) он төрт жасқа дейінгі балалары бар әйелдер;
- 3) он сегіз жасқа толмаған адамдар;
- 4) 1 және 2 топтағы мүгедектер;
- 5) елу сегіз жастан асқан әйелдер;
- 6) алпыс үш жастан асқан ер адамдар;
- 7) он төрт жасқа толмаған балаларды жалғыз өзі тәрбиелейтін ер адамдар (50-бап);
- 8) Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 32-бабында аталған адамдар, сондай-ақ әкімшілік жауапкершілікке иммунитет берілген басқа адамдар.

Келесі адамдар түсініктеме берілген бап бойынша іс қозғауға және әкімшілік жаза қолдануға құқылы:

1) баптың 1,2 және 3-бөліктері үшін - ІІМ комитеттерінің төрағалары мен департаменттерінің басшылары, аумақтық ішкі істер органдарының, әкімшілік, көші-қон полициясының бөлімшелері, облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың жергілікті полиция қызметі, олардың орынбасарлары (2-бөліктің 1-тармағы) Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 685-бабы);

2) баптың 1,2 және 3 бөліктері үшін арнайы атақтары бар ішкі істер органдарының қызметкерлері (полиция) Әкімшілік кодекстің 685-бабы 2-бөлігінің 4-тармағы)

Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің әскери қызметшілері мен қызметкерлеріне қатысты ішкі істер органдарының және әскери полиция органдарының лауазымды тұлғалары, сондай-ақ Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 440-бабының барлық бөліктерінде іс қозғауға құқылы (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 804-бабының бесінші бөлігі).

Менің Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 440-бабының 4 және 5-бөліктері бойынша әкімшілік жаза қолдануға құқығым бар:

Мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 684-бабының 1-бөлігі);

Кәмелетке толмағандардың істері жөніндегі мамандандырылған ауданаралық соттардың судьялары (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 684-бабы 2-бөлігінің 1-тармағы).

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 812-бабының 3-бөлігінің негізінде Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 440-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер олар жасалған жерде немесе өзіне қатысты әкімшілік іс қозғалып жатқан адамның тұрғылықты жерінде қаралады.

Қазақстан Республикасының 2004 жылғы 9 шілдедегі N 591 Заңына сәйкес алкогольдік ішімдіктерді, есірткі құралдарын, психотроптық және психикалық және физикалық функциялары мен адамның мінез-құлқына теріс әсер ететін басқа да күшті заттарды теріс пайдаланатын кәмелетке толмағандар полиция бөлімінде және денсаулық сақтау органдарында тіркеуден өтуі керек. Мұндай кәмелетке толмағандарға қатысты құқық бұзушылықтың алдын-алу туралы заңнамада көзделген жеке алдын-алу шараларын қолдану қажет.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 440 және 4-баптарында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қаралған кезде, әкімшілік құқық бұзушылық туралы іске қатысушылардың және (немесе) ішкі істер органдарының өтініші бойынша сот түсініктеме берілген бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылық жасаған адамның мінез-құлқына ерекше талаптар белгілей алады. (Қараңыз: Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 54-бабына ескертулер).

441-бап. Белгілі бір қоғамдық орындарда темекі бұйымдарын тұтынуға тыйым салуды бұзу

1. Осы Кодекстің 564-бабының бесінші бөлігінде көзделген жағдайларды қоспағанда, темекі бұйымдарын Қазақстан Республикасының заңнамасында темекі бұйымдарын тұтынуға тыйым салынған белгілі бір қоғамдық орындарда темекі бұйымдарын тұтыну, -

жеке тұлғаларға үш айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекет -

жеке тұлғаларға алты айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

3. Жұмыс берушінің темекі бұйымдарын тұтыну үшін арнайы орындар бөлуді көздейтін Қазақстан Республикасының заңнамасын бұзуы, сондай-ақ темекі өнімдерін осыған арналмаған арнайы орындарда тұтынатын адамдарға шара қолданбау, -

лауазымды адамдарға, шағын бизнес субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға - он, орта бизнес үшін - жиырма бес, ірі бизнес үшін - қырық айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ _____

Жеке әкімшілік құқық бұзушылық ретінде ол алдымен Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексіне "Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексіне өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы" 2003 жылғы 5 желтоқсандағы № 506 Заңымен бекітілген.

Темекі өнімдерін қолданудың адам ағзасына тигізетін зияны олардың ауыр жүйелік аурулардың дамуын ынталандыру қабілетіне байланысты. Олардың көпшілігі өлімге әкеледі. Медициналық статистикаға сәйкес темекі шегудің ағзаға тигізетін зияны туралы қысқаша және анық айтып беріңіз. Мысалы, әлемде жыл сайын темекіден 5 миллионға жуық адам қайтыс болады.

Құқық бұзушылықтың ортақ нысаны - қоғамдық тәртіп пен мораль. Темекіні пайдалану басқаларға зиян тигізуі мүмкін болғандықтан, адамдардың өмірі мен денсаулығы қылмыстың міндетті емес нысаны болып табылады.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігінің объективті жағы Қазақстан Республикасының заңнамасында темекі өнімдерін тұтынуға тыйым салынған белгілі бір қоғамдық орындарда темекі өнімдерін тұтыну түріндегі іс-әрекеттер жасауда көрінеді.

Темекіні тұтыну - адам денесінің никотинге тәуелділігін тудыратын, оның денсаулығына теріс әсер ететін темекі бұйымын тұтыну процесі, сонымен қатар темекі өнімдерін тұтынбайтын адамдардың денсаулығы мен қоршаған ортаны ластау.

Қазақстан Республикасының 2003 жылғы 12 маусымдағы № 439 "Темекі бұйымдарының өндірісі мен айналымын мемлекеттік реттеу туралы" Заңына сәйкес " темекі бұйымдары - темекі парағынан темекі шегу, сору, ішу үшін пайдаланылатындай етіп дайындалған шикізат ретінде. шайнау немесе ішу ".

Қазақстан Республикасының заңнамалық актілерінде темекі бұйымдарының нақты анықтамалары берілмеген. Темекі өнімдерін әр түрлі заңдық емес көздерден алуға болады:

1) темекі шегуге арналған бұйымдар: темекі (фильтрі бар және жоқ), папиростар, сигаралар, сигариллалар, темекі шегетін түтік темекі, кальянға арналған темекі және темекі шегетін махорка;

2) темекі шегуге арналмаған бұйымдар (түтінсіз темекі): насвай, снафф, снюс, шайнайтын және иіскейтін темекі.

Электрондық темекінің дизайны атомизаторға негізделген, оның ішінде никотин спирті бар, ол қыздырғанда темекі түтініне ұқсайтын никотин немесе никотинсіз сұйықтықты буландырады. Егер темекі парағы электронды темекі өндірісінде пайдаланылмаса, онда мұндай өнім темекі болып саналмайды.

Жеке қоғамдық орындарда "Халық денсаулығы және денсаулық сақтау жүйесі туралы" 2009 жылғы 18 қыркүйектегі Қазақстан Республикасы Кодексінің 159-бабының 5-тармағында көрсетілген орындар ғана қарастырылуы керек.

Темекі өнімдеріне тыйым салынады:

1) білім беру ұйымдары, сондай-ақ кәмелетке толмағандардың демалысы жөніндегі ұйымдар;

2) денсаулық сақтау ұйымдары;

3) тамақтану пункттері;

4) кинотеатрлар, театрлар, цирктер, концерттер, көру және көрме залдарында, спорттық аренадарда және жаппай демалуға арналған басқа жабық орындарда, соның ішінде түнгі клубтар мен дискотекаларда;

5) мұражайлар, кітапханалар және дәрісханалар;

6) белгісіз жерлерде поездарда және теңіз және өзен көлігі кемелерінде;

7) әуе кемесінің бортында, автобустардың, микроавтобустардың салондарында жолаушыларды, троллейбустарды, таксилерді және қалалық теміржол көлігін тасымалдау кезінде;

8) әуежайлар, теміржол, автомобиль және су станциялары ғимараттары;

9) мемлекеттік органдар мен ұйымдар;

10) жұмыс орны болып табылатын үй-жайлар;

11) үйлердің кіреберістері.

Жоғарыда аталған орындардан темекі өнімдерін тұтынуға қоғамдық тамақтану орындарында, пойыздарда, теңіз және өзен көлігінің кемелерінде, әуежай ғимараттарында, теміржол, автомобиль және су станцияларында тек арнайы жабдықталған жерлерде рұқсат етіледі. Яғни, "Халық денсаулығы және денсаулық сақтау жүйесі туралы" Қазақстан Республикасы Кодексінің 159-бабының 5-тармағында көрсетілген басқа жерлерде темекі шегетін орындарды темекі шегуге арналған толық және арнайы жабдықталған орындарда пайдалануға тыйым салынады. Темекі бұйымдарын тұтынуға тыйым салынған жерлерде темекі бұйымдарын пайдалануға тыйым салатын белгілер орналастырылуы керек.

Құқық қолдану практикасындағы проблемалар білім беру ұйымдарының, денсаулық сақтау мекемелерінің, қоғамдық тамақтану объектілерінің, мереке күндеріне арналған жабық құрылыстардың, мемлекеттік органдардың және темекі өнімдерін пайдалануға тыйым салатын ұйымдардың нақты шекараларын дұрыс түсіндірмеу салдарынан туындауы мүмкін. Сонымен, қалалық прокуратура "Адамдардың денсаулығы және денсаулық сақтау жүйесі туралы" Қазақстан Республикасы Кодексінің 159-бабының 5-тармағында темекіні тұтынуға тыйым салынатын объектілер (үй-жайлар) қарастырылғанын ескере отырып, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 441-

бабы бойынша 25 әкімшілік материалға қатысты хабарлама жіберді. Яғни, прокуратура ғимараттың кіреберісінде (подъезде) темекі шегуді әкімшілік құқық бұзушылық деп есептемейді.

Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрінің 2015 жылғы 3 наурыздағы "Коммуналдық шаруашылыққа қойылатын санитарлық-эпидемиологиялық талаптар " санитарлық ережелерін бекіту туралы" бұйрығына сәйкес жұмыс орны бар үй-жайларда темекі шегуге тыйым салынады. Темекі шегуге тыйым салынған жерлерде темекі шегуге тыйым салу туралы белгілер қойылады.

Яғни, үй-жайлардан басқа, "Халық денсаулығы және денсаулық сақтау жүйесі туралы" Қазақстан Республикасы Кодексінің 159-бабының 5-тармағында көрсетілген органдар қорапта осы органдарға тиесілі ғимараттар мен аумақтарға жақын жерлерде темекі өнімдерін пайдалануға тыйым салатын белгілер қоюы керек.

Әуе кемесінде жолаушылардың темекі бұйымдарын пайдалануы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 564-бабының 5-тармағына сәйкес "Ұшу қауіпсіздігіне қауіп төндіретін жағдай туғызады" деген атрибуты бар біліктілікке ие екендігін атап өткен жөн. "Ұшу қауіпсіздігіне қауіп төндіретін жағдай" ұғымы "Қазақстан Республикасының әуе кеңістігін пайдалану және авиациялық қызмет туралы" Қазақстан Республикасының 2010 жылғы 15 шілдедегі № 339 Заңының 89-бабымен реттеледі, мұнда жолаушылардың аталған заңсыз әрекеттерінің бірі әуе кемесінде темекі бұйымдарын пайдалану фактісі болып табылады.

Мұндай әрекеттер Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 564-бабының 5-бөлігімен толық қамтылған және Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 441-бабына сәйкес қосымша біліктілік талап етілмейді.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігінің объективті жағы кейбір қоғамдық орындарда темекіні тұтыну түрінде әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталанатын іс-әрекеттермен көрінеді, онда Қазақстан Республикасының заңнамасында темекі өнімдерін тұтынуға тыйым салынады. Сонымен қатар, баптың санкциясында неғұрлым қатаң әкімшілік жаза қарастырылған.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 441-бабының субъективті жағы 1 және 2 бөлігі кінәнің қасақана да, ескерусіз де сипатталады. Абайсыздық өрескелдік (құқық бұзушы құқық бұзушылыққа ешкім жауап бермейді деп санайды) немесе немқұрайдылық (темекі өнімдерін пайдалануға тыйым салатын белгілерді байқамады) түрінде мүмкін.

1 және 2-бөлімдердегі қылмыстың субъектілері тек 16 жасқа толған адамдар бола алады. Егер қылмыстың мәні кәмелетке толмаған болса, онда сіз кәмелетке толмаған адамның темекі өнімдерін қайдан алғанын білуіңіз керек. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 133-бабына сәйкес "Темекі мен темекі бұйымдарын адамдарға және он сегіз жасқа толмаған адамдарға сатуға тыйым салынады".

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 441-бабының 3-бөлігінің объективті жағы әрекетсіздікте көрінеді және екі біліктілік сипаттамасымен сипатталады:

1) жұмыс берушінің темекі өнімдерін тұтыну үшін арнайы орындар бөлуді көздейтін Қазақстан Республикасының заңнамасын бұзуы;

2) жұмыс берушінің темекі бұйымдарын осы мақсатта көрсетілмеген арнайы орындарда тұтынатын адамдарға шара қолдану туралы міндеттемені көздейтін Қазақстан Республикасының заңнамасын бұзуы.

Темекі өнімдерін пайдалануға арналған орындарды жабдықтауға қойылатын талаптар "Темекі өнімдерін тұтынуға арналған орындарға қойылатын санитарлық-эпидемиологиялық талаптар" санитарлық ережесін бекіту туралы "Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрінің міндетін атқарушы 2015 жылғы 24 ақпандағы № 122 бұйрығымен бекітілген.

Темекі өнімдерін тұтыну үшін арнайы бөлінген орындар темекі түтінінің темекі шегуіне жол бермеу үшін санитарлық объектілерден оқшауланған. Темекі бұйымдарын тұтыну үшін арнайы белгіленген орындарда көрнекті орындарда темекі өнімдерін тұтынудың қауіптілігі, жазулар және (немесе) пиктограммалар түріндегі сусындар мен тамақ өнімдерін тұтынуға тыйым салу туралы ақпарат орналастырылады, темекі өнімдерін тұтынудың зияны туралы ақпарат көрсетіледі.

3-бөлім бойынша қылмыстың мәні - жұмыс беруші немесе оның өкілдері. Қазақстан Республикасының 2015 жылғы 23 қарашадағы № 414 Еңбек кодексінің 39 және 40 тармақшалары негізінде келесі ұғымдар келтірілген:

- жұмыс беруші - қызметкер еңбек қатынастарында тұрған жеке немесе заңды тұлға;
- жұмыс берушілердің өкілдері - құрылтай құжаттары және (немесе) жұмыс берушінің немесе жұмыс берушілер тобының мүдделерін білдіруге сенімхат негізінде уәкілеттік берілген жеке және (немесе) заңды тұлғалар.

Қаралған құқық бұзушылықтың 3-бөлігінің субъективті жағы тек тікелей ниетпен жасалады, яғни құқық бұзушы темекі өнімдерін тұтыну үшін арнайы орындарды жабдықтауға, сондай-ақ темекіні пайдалану фактілеріне осы мақсатта көрсетілмеген жерлерде жауап беруге міндетті екенін түсінеді. Кінәнің міндетті шарты - қылмыскердің темекіге қарсы заңнаманы білуі.

Келесі адамдар түсініктеме берілген мақала бойынша іс қозғауға және әкімшілік жаза қолдануға құқылы:

1) ПМ комитеттерінің төрағалары мен басқармаларының басшылары, аумақтық ішкі істер органдарының, әкімшілік, көші-қон полиция бөлімшелерінің басшылары, облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың жергілікті полиция қызметі, олардың орынбасарлары (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 685-бабының 1-бөлігі);

2) арнайы атақтары бар ішкі істер органдарының (полицияның) қызметкерлері (Әкімшілік кодекстің 685-бабы 2-бөлігінің 4-тармағы);

3) Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 441-бабының 1 және 2-бөлімдері бойынша көліктік бақылау органдарының уәкілетті лауазымды адамдары (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 691-бабы 2-бөлігі).

Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің әскери қызметшілері мен қызметкерлеріне қатысты Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 441-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтар Қазақстан Республикасы Қарулы Күштері әскери полициясының лауазымды адамдарына жүктеледі (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 804-бабы 3-бөлігінің 5-тармағы).

442-бап. Кәмелетке толмағандардың заңды өкілдерінің еріп жүруінсіз түнгі уақытта ойын-сауық мекемелерінде немесе тұрғын жайдан тыс жерлерде болуы

1. *Кәмелетке толмағандардың демалу орындарында түнгі уақытта ересектердің заңды өкілдерінсіз таңғы 22-ден таңғы 6-ға дейін болуы -*

заңды өкілдерге үш айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. *Таңертең 23-тен 6-ға дейін үйінің жанында еріп жүрмеген кәмелетке толмағандарды табу -*

заңды өкілдерге ескерту жасайды.

3. *Осы баптың бірінші және екінші бөліктерінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекеттер -*

заңды өкілдерге жеті айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Кодификацияланған әкімшілік заңнамада алғаш рет 2009 жылғы 10 шілдедегі "Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне балалардың қадағалаусыз қалуының алдын алу және кәмелетке толмағандар арасындағы құқық бұзушылықтардың алдын алу мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы" Қазақстан Республикасының № 176 Заңымен норма талданды.

Қаралып отырған құқық бұзушылықтың объектісі кәмелетке толмағандардың қоғамдық орындарда және ойын-сауық мекемелерінде қоғамдық тәртіпті сақтау және қоғамдық қауіпсіздік саласындағы қатынастар болып табылады.

Қаралатын баптың 1-бөлігінің объективті жағы кәмелетке толмаған ойын-сауық мекемесінде заңды өкілдерінің еріп жүруінсіз сағат 22-ден таңғы 6-ға дейін болу фактісімен сипатталады.

Кодекстің 422-бабына "осы Кодексте көрсетілген ойын-сауық орындарына ойын мекемелері, Түнгі клубтар, кафе-барлар, мейрамханалар, интернет-кафелер, компьютерлік, бильярд, боулинг-клубтар мен кинотеатрлар, театр-ойын-сауық мақсатындағы объектілер және ойын-сауық-сауық, театр-ойын-сауық, спорттық, мәдени-демалыс мақсатындағы қызметтер көрсетілетін өзге де ғимараттар, үй-жайлар, құрылыстар жатады".

Уақыт сонымен қатар объективті жағының қосымша элементі болып табылады. Осы мақалада көрсетілген әрекеттерді тек таңертең 22-ден 6-ға дейін ойын-сауық орындарында болған жағдайда ғана анықтай аласыз.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 442-бабының 2-бөлігінің объективті жағы кәмелетке толмағандардың таңертеңгі сағат 23-тен 6-ға дейін үйлерінің сыртында заңды өкілдерінің еріп жүруімен сипатталады. Құқық бұзушылық орны тек қоғамдық орындар мен көше ғана емес, сонымен бірге адамның еркін тұруына арналмаған үй-жайлар болып табылады.

Қылмыстың объективтік жағының қосымша элементі - заңсыз әрекеттің жасалған уақыты, ол сағат 23-тен 6-ға дейін анықталады.

Түсініктеме берілген баптың 3-бөлігінің объективті жағы әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде жасалған Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 442-бабының 1 және 2-бөліктерінде көзделген қайталанған әрекеттермен сипатталады. Мұнда қайталау әкімшілік жауапкершілікті ауырлататын жағдай емес, біліктілік сипаттамасы болып табылады.

Қылмыстың субъективті жағы кінәнің тікелей қасақанасымен де, абайсызда да сипатталады.

Қылмыстың субъектілері кәмелетке толмағандар болып табылады, бірақ заңды өкілдер олардың әрекеттері үшін әкімшілік жауапкершілікке тартылады.

Құқық қолдану практикасында кейде проблемалық сұрақ туындайды: "Кәмелетке толмағанның заңды өкілі кім болуы керек?". Ішкі істер органдарының (полицияның) қызметкерлері мен ата-аналар арасында әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекстің 442-бабына сәйкес кәмелетке толмағандардың ойын-сауық орындарында немесе үйлерінің сыртында заңды өкілдерсіз түнегендері үшін әкімшілік жауапкершілікке тартылған жағдайларда ерекше дау туындайды.

Мәселен, анасы ұлына өзінің 17 жасын 20 жасында үлкен ұлының бақылауымен түнгі клубта тойлауға рұқсат етті. Шамамен 23 сағат 30 минутта учаскелік полиция қызметкерлері кәмелетке толмаған баланы полиция бөлімшесіне апарып, анасына қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 442-бабы бойынша, кәмелетке толмаған ұлын түнгі уақытта ойын-сауық мекемесінен түнгі 22-ден 6-ға дейін заңды өкілдерінің еркісіз табу үшін әкімшілік іс қозғады. Сот отырысы кезінде учаскелік полиция инспекторы үлкен ағаны кіші інісінің заңды өкілі ретінде танымады және 17 жастағы анасына әкімшілік жаза қолдану туралы шешім шығарды.

ҚР Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексі кәмелетке толмағанның заңды өкіліне тікелей түсінік бермейді. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 746-бабы жеке тұлғаның заңды өкіліне ұғымын береді, ол оның түрі ретінде кәмелетке толмаған болуы да мүмкін. Жоғарыда аталған баптың 2-бөлімінде "Ата-аналар, асырап алушылар, қамқоршылар, қамқоршылар және қамқоршылыққа немесе тәуелділікте болатын тұлғаның заңды өкілдері деп танылған басқа адамдар" деп көрсетілген. Бірақ

бұл жерде тұжырым құқық бұзушы ретінде анықталмаған, бірақ құқық бұзушы ретінде кәмелетке толмаған адамның заңды мүдделерін білдіретін және қорғайтын әкімшілік процеске қатысушы ретінде заңды өкілге беріледі.

"Қазақстан Республикасындағы баланың құқықтары туралы" Қазақстан Республикасының 2002 жылғы 8 тамыздағы № 345 Заңы баланың заңды өкіліне тұжырымдама береді, ол: ата-аналар, асырап алушылар (қамқоршылар), қамқоршы, қамқоршы, патронат, қамқоршы, басқа орынбасар адамдар болуы мүмкін. баланың күту, тәрбиелеу, оқыту, баланың құқықтары мен мүдделерін қорғау туралы заңнамасы. Бұл анықтамада қорғалу мен қорғаудың мәні кәмелетке толмаған емес бала болып табылады, дегенмен бұл адамдар арасында тең белгі қоюға болады. "Неке (ерлі-зайыптылық) және отбасы туралы" Қазақстан Республикасының 2011 жылғы 26 желтоқсандағы № 518 Кодексінің 1-бабының негізінде бала (балалар) - он сегіз жасқа толмаған адам (көпшілік).

"Қазақстан Республикасындағы баланың құқықтары туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 43-бабына сәйкес баланың заңды өкілдері барлық мемлекеттік органдар мен ұйымдардағы, соның ішінде соттардағы кез-келген адамдармен қарым-қатынаста балалардың мүдделерін қорғайды және олардың құқықтары мен заңмен қорғалатын мүдделерін қорғайды. баланың туу туралы куәлігі (немесе бала асырап алу), ата-анасының төлқұжаты, қорғаншының жеке куәлігі негізінде.

Осылайша, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 442-бабына сәйкес әкімшілік жауапкершілік субъектілері тек алты санаттағы адамдар бола алады:

1) биологиялық ата-аналар - бала туып, оны дүниеге әкелген ата-аналар, сондай-ақ асырап алушылар - баланы тәрбиелейтін, бірақ оның биологиялық ата-анасы болып табылмайтын ата-аналар;

2) асырап алушылар (асырап алушылар) - ата-аналарымен тең құқықтық мәртебеге ие тұлғалар ("Неке (ерлі-зайыптылық) және отбасы туралы" Қазақстан Республикасы Кодексінің 1-бабының 2-бөлігі). Бала асырап алу (асырап алу) - сот шешімі негізінде баланы (ларды) отбасына берудің заңды нысаны, нәтижесінде жеке мүліктік емес және мүліктік құқықтар мен міндеттемелер туыстарының құқықтары мен міндеттеріне тең болады.

3) қорғаншы - 14 жасқа дейінгі балалардың құқықтары мен мүдделерін қорғау функцияларын орындау үшін тағайындалған адам;

4) қорғаншы - 14 жастан 18 жасқа дейінгі балалардың құқықтары мен мүдделерін қорғау функцияларын жүзеге асыру үшін тағайындалған тұлға;

5) патронат тәрбиеші - уәкілетті мемлекеттік органның келісімі бойынша (қорғаншылық және қамқоршылық органдары), ата-анасының қамқорлығынсыз қалған бала патронаттық тәрбиеге берілген тұлға; ("Неке (ерлі-зайыптылық) және отбасы туралы" Қазақстан Республикасы Кодексінің 135-бабы);

б) Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес баланы күту, тәрбиелеу, оқыту, баланың құқықтары мен мүдделерін қорғауды жүзеге асыратын басқа да орынбасарлар.

Тұлғалардың соңғы санатында Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 442-бабына сәйкес құқық бұзушылықтың субъектісі болуы мүмкін кәмелетке толмағандардың заңды өкілдерінің кеңейтілген түсіндірмелері бар.

Мысалы, Қазақстан Республикасының 2016 жылғы 9 сәуірдегі № 501 "Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне баланың құқықтарын қорғау мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы" Заңында жаңа ұғымдар енгізілді:

1) қонақ отбасы - оқу процесіне қатысы жоқ кезеңдерде (демалыс, демалыс және мереке күндері) барлық типтегі ұйымдарда (білім беру, медициналық және басқалар) болатын жетім балаларды, ата-анасының қамқорлығынсыз қалған балаларды уақытша асырап алған отбасы.);

2) патронаттық отбасы - жетім, ата-анасының қамқорлығынсыз қалған, жетім балалар үшін оқу орындарында тұрған, ата-анасының қамқорлығынсыз қалған балаларды кемінде төрт және оннан асырап алған отбасында орналастыру нысаны.

Кәмелетке толмағандардың қонақтардағы және патронаттық отбасылардағы мінез-құлқына жауапты адамдар қамқоршы және қамқоршы мәртебесіне ие. ("Неке (ерлі-зайыптылық) және отбасы туралы" кодекстің 137-1-бабы)

Баланың заңды өкілі ретінде танылуы үшін баланың қамқорлығын, білімін, құқықтары мен мүдделерін қорғауды кім қолдана алады деген сұрақ шешілмеген күйінде қалып отыр. Заң әдебиеттерінде және нормативтік актілерде балаларға немесе кәмелетке толмағандарға қамқорлық жасау туралы түсінік жоқ, бірақ біздің ойымызша жақын туыстарға қамқорлық балаларға қамқорлық жасау процесін де өзіне сіңіреді.

Мысалы, "Неке (ерлі-зайыптылық) және отбасы туралы" Кодекстің 21-тарауында отбасы мүшелерінің алименттік міндеттемелері қарастырылған, атап айтқанда:

1) еңбекке қабілетті бауырластар мен олардың сіңлілерінің күтіміндегі міндеттері (151-бап);

2) немерелерді күту бойынша ата-әжелер міндеттері (152-бап).

Яғни, ата-анадан басқа, атасы, әжесі, ересек және еңбекке қабілетті бауырлары мен әпкелері кәмелетке толмағандардың заңды өкілдері ретінде танылуы керек. Демек, полиция қызметкерлері ата-аналарға қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғаған кезде дұрыс әрекет етпейді, егер кәмелетке толмаған балалар түнгі уақытта ойын-сауық мекемелерінде немесе үйінен тыс жерде болса, басқа ересек туыстарының ағалары мен апалары еріп, бақылап отырады.

Отбасылық қатынастар баланың туу туралы куәлігімен расталады. Қорғаншының (қамқоршының) өкілеттігі тиісті куәлікпен расталады.

Қатынастар баланың туу туралы куәлігімен және "Жеке басты куәландыратын құжаттар туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 6-бабының 1-тармағына сәйкес

ата-анасының жеке басын куәландыратын құжаттармен расталады, келесі жеке басын куәландыратын құжаттар:

- 1) Қазақстан Республикасы азаматының паспорты;
- 2) Қазақстан Республикасы азаматының жеке куәлігі;
- 3) шетелдіктің Қазақстан Республикасында тұруға ықтиярхаты;
- 4) азаматтығы жоқ адамның куәлігі;
- 5) Қазақстан Республикасының дипломатиялық паспорты;
- 6) Қазақстан Республикасының қызметтік паспорты;
- 7) босқын куәлігі;
- 8) Қазақстан Республикасы теңізшісінің жеке куәлігі;
- 9) шетелдік төлқұжат;
- 10) қайтару туралы куәлік;
- 11) туу туралы куәлік.

Қазақстан Республикасының Қылмыстық іс жүргізу кодексінде көзделген жағдайларда жүргізуші куәлігі, әскери билет және туу туралы куәлік жеке басын куәландыратын құжат болып танылуы мүмкін.

Қорытынды: басқа ешкім заңды өкіл ретінде танылмауы керек. Тиісінше, кәмелетке толмаған адамның ойын-сауық мекемесінде басқа ересектердің қатысуымен болуы (мысалы, жас адаммен, компаниямен), бірақ заңды өкілдерсіз болуы заңсыз болады.

Бірақ кәмелетке толмағандардың заңды өкілдері балалардың туыстары болып табылмайтын адамдар болуы мүмкін, оларға бақылау жасалуы керек. Мәселен, Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2011 жылғы 1 желтоқсандағы "Әуе көлігімен жолаушыларды, багажды және жүкті тасымалдау ережелерін бекіту туралы" қаулысының 26-тармағының негізінде, ата-аналарының (асырап алушыларының, қамқоршыларының) немесе қамқоршыларының жазбаша өтініші бойынша балаларды туыстарының қарауынсыз ұшақта тасымалдауға болады. .

Ересектердің балалары ретінде балалар 6 жастан 16 жасқа дейінгі халықаралық рейстерде, 6 жастан 15 жасқа дейінгі ішкі рейстерде тасымалданады, олар ата-анасыз жүреді және жолаушылардың ешқайсысына сенбейді. 6 жасқа дейінгі балалар ересек жолаушының сүйемелдеуімен ғана тасымалданады.

Осыған ұқсас ережелер жолаушыларды теміржол көлігімен тасымалдау ережелерінде көрсетілген. Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2011 жылғы 14 шілдедегі қаулысының 77-тармағына сәйкес "баланың заңды өкілі болып табылмайтын жолаушы пойызға отырғанда баланы еріп жүру құқығы туралы құжат (сенімхат) ұсынады. 15 жастан асқан балаларға саяхатқа эскортсыз баруға болады".

Осылайша, біз Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 442-бабына ескерту жасау керек деп санаймыз, онда кәмелетке толмаған балалардың заңды өкілдері деп танылуы мүмкін адамдарға нақты анықтама немесе тізім беріледі.

Кәмелетке толмағандардың істері жөніндегі мамандандырылған ауданаралық соттардың судьялары зерттеліп отырған баптың 3 бөлігі үшін әкімшілік жаза қарауға және қолдануға құқылы (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 684-бабы 2-бөлігінің 1-тармағы).

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарау кезінде әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізуге қатысушылардың және (немесе) ішкі істер органдарының өтініші бойынша сот түсініктеме берілген баптың 3-бөлігінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылық жасаған адамның мінез-құлқына ерекше талаптар белгілей алады. (Қараңыз : Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 54-бабына ескертулер)

ІІБ (полиция) баптың барлық бөліктерінде іс қозғауға құқылы. Түсіндірілген баптың 1 және 2-бөлігінде келесі адамдар әкімшілік жаза қолдануға құқылы:

1) ІІМ комитеттерінің төрағалары мен басқармаларының басшылары, аумақтық ішкі істер органдарының, әкімшілік, көші-қон полициясының, облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың жергілікті полиция қызметі, олардың орынбасарлары, олардың орынбасарлары (Әкімшілік кодекстің 685-бабы 2-бөлігінің 1-тармағы);

2) арнайы атақтары бар ішкі істер органдарының (полицияның) қызметкерлері (ӘҚБТК-нің 685-бабы 2-бөлігінің 4-тармағы).

443-бап. Қоғамдық тәртіпті сақтауға қатысатын адамның заңды талабына бағынбау

1. Қоғамдық тәртіпті сақтауға қатысатын адамның заңды талабына бағынбау, - бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекет (әрекетсіздік):

он айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға немесе бес тәулікке дейін әкімшілік қамауға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

"Азаматтардың қоғамдық тәртіпті қамтамасыз етуге қатысуы туралы" Қазақстан Республикасының 2004 жылғы 9 шілдедегі № 590 Заңы Қазақстан Республикасы азаматтарының қоғамдық тәртіпті қамтамасыз етуге ерікті түрде қатысуына байланысты туындайтын әлеуметтік қатынастарды реттейді.

Бұл құқық бұзушылықтың объектісі қоғамдық тәртіпті және қоғамдық қауіпсіздікті қамтамасыз ету саласындағы қоғамдық қатынастар болып табылады. Қоғамдық тәртіпті қамтамасыз етуге қатысатын адамның заңды бұйрығына немесе талабына бағынбау "Азаматтардың қоғамдық тәртіпті қамтамасыз етуге қатысуы туралы" 2004 жылғы 9 шілдедегі Қазақстан Республикасы Заңының 7-бабына сәйкес құқық қорғау органдарына заңдылық пен тәртіпті сақтау және өз өкілеттіктерін жүзеге асыруда ерікті түрде көмек көрсету процесін қиындатады. атап айтқанда:

1) ішкі істер органдарына бақылау және қадағалау функцияларымен байланысты емес қоғамдық тәртіпті қамтамасыз ету шараларында көмек көрсету;

2) қылмыстық және әкімшілік құқық бұзушылықтардың алдын алуға және жолын кесуге;

3) егер осы мақсаттарға басқа тәсілдермен жету мүмкін болмаса, құқық бұзушылықтың алдын-алу және құқық бұзушыларды ұстау үшін физикалық күш пен басқа құралдарды қолдануға. Бұл жағдайда қажетті шараларды асырмауға болмайды. Қарулы немесе топтық шабуыл (зорлық-зомбылық) жағдайларын қоспағанда, әйелдерге, мүгедектіктің айқын белгілері бар адамдарға, кәмелетке толмағандарға қарсы күш қолдану және басқа құралдарды қолдануға тыйым салынады;

4) Қазақстан Республикасының заңдарында көзделген жағдайларда қылмыстық немесе әкімшілік құқық бұзушылық жасаған адамдарды ұстауға және құқық қорғау органдарына немесе өзге де мемлекеттік билік органдарына беруге құқылы. Қажет болған жағдайда, ұсталған адамның жанында адам немесе басқа қауіпті заттар немесе маңызы бар заттар табылды деп айтуға негіз болған кезде, ұсталған адамның киімдерін қарап, оларды аталған органдарға тапсыру үшін ұстаңыз;

5) заңсыз шабуылдардан, жол-көлік оқиғаларынан, табиғи апаттардан және басқа да төтенше жағдайлардан зардап шеккен азаматтарға медициналық және өзге де көмек көрсетуге қатысуға;

6) құқық бұзушылықтың, алкоголизмнің, нашақорлықтың және нашақорлықтың профилактикасы бойынша түсіндіру және құқықтық жұмыстар жүргізеді;

7) азаматтардан қоғамдық тәртіпті сақтауды талап етеді.

Қаралып отырған құқық бұзушылықтың 1-бөлігінің объективті жағы қоғамдық тәртіпті қамтамасыз етуге қатысатын адамның заңды талабына бағынбау түрінде іс-әрекет (әрекетсіздік) арқылы көрінетін бір біліктілік белгімен сипатталады.

Аталған әрекет қылмыс құрамының құрамын құрметтемейді, тек қана қоғамдық тәртіпті сақтауға қатысатын адамның мәжбүрлі, қайталанған бұйрықтарынан немесе талаптарынан бас тартуда ғана көрінетін жағдайда, қоғамдағы азаматтардың белгіленген тәртібіне айқын құрметтемеуді көрсетеді.

Құқық бұзушының кінәсін мойындаудың міндетті шарты қоғамдық тәртіпті қамтамасыз етуге қатысатын тұлғаның заңды талаптары, яғни заңнаманың және нормативтік құқықтық актілердің құқықтық нормаларына негізделген талаптар болуы керек.

Қоғамдық тәртіпті қамтамасыз етуге қатысатын адамдарға 18 жасқа толған және Қазақстан Республикасы Ішкі істер министрлігінің 2015 жылғы 19 мамырдағы № 461 "Азаматтарды қамтамасыз етуге арналған іс-шараларға тартудың тәртібі, нысандары мен түрлері туралы ережені бекіту туралы" бұйрығының талаптарына сәйкес келетін азаматтар кіруі керек. қоғамдық тәртіп ". Ереженің 15-тармағының негізінде "кәмелетке толмаған және сотқа дейінгі тергеп-тексеруден өткен немесе заңмен белгіленген тәртіппен жойылмаған немесе алынып тасталмаған азаматтар қоғамдық тәртіпті қамтамасыз етуге қатыса алмайды, сонымен қатар тіркелгендер де "наркологиялық,

психоневрологиялық диспансерлер немесе сот шешімі бойынша іс-әрекетке қабілетсіз немесе әрекет қабілеті шектеулі деп танылған."

"Азаматтардың қоғамдық тәртіпті қамтамасыз етуге қатысуы туралы" Қазақстан Республикасының 2004 жылғы 9 шілдедегі Заңының 6-бабына сәйкес, қоғамдық тәртіпті қамтамасыз етуге қатысатын азаматтарға тыйым салынады:

1) Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес құқық қорғау және өзге де мемлекеттік органдардың ерекше құзыретіне жатқызылған іс жүргізу және өзге де қызметті жүзеге асыру;

2) құқық қорғау органдары қызметкерлерінің өкілеттіктерін тағайындау;

3) құқық қорғау органдарының лауазымды адамдарының заңды қызметіне кедергі келтіреді;

4) қоғамдық тәртіпті қамтамасыз ету шараларына қатысқан кезде куәгер ретінде әрекет етуге;

5) адамның және азаматтың ар-намысы мен қадір-қасиетіне нұқсан келтіретін немесе азаматтардың құқықтары мен бостандықтарын заңсыз шектейтін іс-әрекеттер жасауға;

6) қоғамдық тәртіпті қамтамасыз ету шараларына қатысу кезінде құқық қорғау органдарының арсеналында болатын арнайы құралдарды пайдалануға.

Қоғамдық тәртіпті сақтауға қатысатын адамның болуы, ораманың, анықтаманың және белгіленген үлгідегі айырым белгісінің болуы керек. Қоғамдық полиция көмекшісінің куәлігі азаматтардың өтініші бойынша ұсынылуы керек.

Көбінесе қоғамдық тәртіпті сақтауға қатысатын адамға бағынбаудың алдында басқа қоғамдық тәртіпті бұзушылықтар болады. Мысалы, ұсақ бұзақылық немесе алкогольдік ішімдіктерді осы мақсатқа арналмаған жерлерде ішу. Мұндай құқық бұзушылықтар бағынбауға сәйкес анықталуы керек және әр әрекеті үшін құқық бұзушы дербес жауап береді.

Егер бағынбау кезінде құқық бұзушы Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің 293-бабының 1-бөлігінде көрсетілген құқыққа қайшы әрекеттерге байланысты белсенді әрекеттерді жасаса, онда мұндай әрекеттер қоғамдық тәртіпті қорғауға немесе қоғамдық тәртіпті бұзуға жол берген адамға, яғни 2-бөліктің 2-тармағына сәйкес қарсылық ретінде анықталуы керек. ҚР ҚК 293-бабы.

Тергеу жүргізілген әкімшілік құқық бұзушылық, ол полиция қызметкері болып табылатын тұлғаның құқықбұзушылықты жасыру құқығын жүзеге асыруына кедергі келтіре алмағанына қарамастан, адам оған мойынсұнбаған кезден бастап аяқталды деп танылады.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігінің объективті жағы әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап баптың бірінші бөлігінде көзделген құқық

бұзушылықтың белгілерін қарастырады. Бұл жерде қылмыскердің қайталанған әрекеттерін ауырлататын жағдай ретінде емес, біліктілік белгісі ретінде ғана ескеру қажет.

Құқық бұзушылықтың 1-ші және 2-ші бөлігінің субъектісі - әкімшілік құқық бұзушылық аяқталғанға немесе жолын кескенге дейін он алты жасқа толған, дені сау адам (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 28-бабы).

Қаралып жатқан қылмыстың 1 және 2-бөлімдерінің субъективті жағы тікелей ниетпен сипатталады.

Мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары 443-баптың 2-бөлігінде (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 684-бабы 1-бөлігі),

Түсіндірілген баптың барлық бөлігінде іс қозғау құқығы және Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 443-бабының 1-бөлігіне өз бетінше әкімшілік жаза қолдану құқығы:

1) ПМ комитеттерінің төрағалары мен басқармаларының басшылары, аумақтық ішкі істер органдарының, әкімшілік, көші-қон полициясының, облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың жергілікті полиция қызметі, олардың орынбасарлары, олардың орынбасарлары (Әкімшілік кодекстің 685-бабы 2-бөлігінің 1-тармағы);

2) арнайы атақтары бар ішкі істер органдарының (полицияның) қызметкерлері (ӘҚБТК-нің 685-бабы 2-бөлігінің 4-тармағы).

444-бап. Құмар ойындарға қатысу, қатысу немесе оған қатысу

1. Осыны белгіленбеген жерлерде құмар ойындарға (ақша, заттар мен басқа да құндылықтар үшін) қатысу, сондай-ақ арнайы рұқсаты жоқ адамдардың спорттық және басқа жарыстарға ставкалар қабылдау,

жеке тұлғаларға екі жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соқтырады, оған аксессуарлар, ақша, заттар мен басқа да құнды заттар алынды.

2. Қазақстан Республикасының жиырма бір жасқа толмаған азаматтарын құмар ойындарға және (немесе) ақшаға, заттарға және басқа да құндылықтарға бәс тігуге тарту және жіберу -

жеке тұлғаларға екі жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ _____

Ежелгі уақыттан бастап қазіргі уақытқа дейін құмар ойындар өз уақыттарын байыту мен өткізудің белгілі бір тәсілі ретінде әрекет ете отырып, өзінің дамуында үлкен жолдан өтті. Ойындарға деген құмарлықтың проблемасы - әлемдегі көптеген адамдардың үшінші мыңжылдығының проблемасы. Кейбір мемлекеттер құмар ойынға тәуелділіктің мөлшерін бағалай отырып, оны қылмыстық заңнамаға тыйым салған, ал басқа мемлекеттер мұндай әуестенуден алынған миллиондаған долларлық кірісті қарастырған.

Қазақстан Республикасында ойын бизнесін реттейтін арнайы заң 2007 жылы пайда болды. Казино мен ойын автоматтарының екі ойын аймағы анықталды: Қапшағай су қоймасы жағалауындағы Алматы облысы және Ақмола облысының Щучинск ауданы жергілікті атқарушы органдар анықтаған аумақтарда. Әкімшілік жауапкершілік алғашқы кодификацияланған заңнама қабылданған сәттен бастап бар. Қазақ КСР-нің Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 182-бабында ақшаға, заттарға және басқа да құндылықтарға құмар ойындарға (карточкалар, рулеткалар, тимбалар және басқалар) қатысу, сонымен қатар спорт және басқа жарыстарда жеке тұлғалардың ставкаларын қабылдағаны үшін жауапкершілік қарастырылған.

Құқық бұзушылықтың нысаны - қоғамдық тәртіп пен мораль саласында пайда болатын қоғамдық қатынастар. Мұндағы қосымша нысан азаматтардың денсаулығы мен материалдық әл-ауқаты болуы мүмкін.

Осы баптың 1-бөлігінің объективті жағы: заңсыз әрекеттер:

1) белгіленбеген жерлерде құмар ойындарға қатысу (ақша, заттар мен басқа да құндылықтар үшін);

2) бұған арнайы рұқсаты жоқ адамдардың спорттық және басқа жарыстарға ставкаларды қабылдауы.

Қазақстан Республикасының 2007 жылғы 12 қаңтардағы № 219 "Ойын бизнесі туралы" Заңы осы нормада қолданылатын заңды ұғымдарды береді:

1) құмар ойындары - қатысушылар өздері немесе құмар ойын мекемесінің өкілімен олар қатысатын жеңіске байланысты оқиғаның нәтижесі бойынша жасайтын тәуекелге негізделген келісім (7-тармақ);

2) ставка - құмар ойынын ұйымдастырушы белгілеген ережелерге сәйкес ойын бизнесі және (немесе) ставкаға қатысудың негізгі шарты болып табылатын ойын бизнесі қатысушысының және (немесе) ставканың ақша аударымдары (17-2-тармақ);

3) ставка - қатысушылар арасында өздері немесе ойын бизнесінің ұйымдастырушысымен, олар қатыспайтын жеңіске байланысты оқиғаның нәтижесі туралы жасалған тәуекелге негізделген келісім.

Қазақстан Республикасының 2007 жылғы 12 қаңтардағы № 219 Заңының 6-бабында құмар ойындарының келесі түрлері қарастырылған:

1) казино;

2) ойын автоматтары бөлмесі;

3) букмекерлік кеңсе;

4) лотереялар.

Қазақстан Республикасының аумағында мыналарға тыйым салынады:

1) құмар ойындар саласындағы жоғарыда аталған қызмет түрлеріне қосымша;

2) электрондық казинолар мен онлайн-казино қызметтері;

3) ойын-сауық және (немесе) бәс тігу, ұтыстарды қабылдауды және (немесе) ақшаны қоспағанда, басқа мүлік түрінде ұтыстарды беруді көздейтін, казино қызметін

қоспағанда, басқа мүлік түрінде ұтыстарды беруге жол берілетін, ұйымдастыру және жүргізу;

4) Алматы облысын қоспағанда, Қапшағай су қоймасы жағалауында және Ақмола облысының Щучинск ауданында жергілікті атқарушы органдар айқындайтын аумақтарда ойын бизнесінің жабдықтарын орнату және пайдалану;

5) ставка жасау, ставкаларды қабылдау (есепке алу), ойын мекемелерінен тыс ұтыстарды төлеу (лотереялардың немесе букмекерлердің кассалары);

6) ставкалар, ставкаларды қабылдау (есепке алу), ойын бизнесінің ұйымдастырушысы болып табылмайтын, лотерея немесе букмекер ретінде жұмыс жасайтын тұлғалардың ұтысын төлеуі.

Құмар ойындар саласындағы қызмет өтініш берушіге әр құмар ойын мекемесіне он жыл мерзімге берілген лицензия негізінде жүзеге асырылады. Құмар ойындар саласындағы қызметті лицензиялау "Рұқсаттар және хабарламалар туралы" Қазақстан Республикасының 2014 жылғы 16 мамырдағы № 202 Заңына сәйкес жүзеге асырылады. Бұл заңдарда лицензиялардың 4 түрі қарастырылған:

- 1) ойын автоматтары залының қызметімен айналысуға;
- 2) казино қызметімен айналысуға;
- 3) тотализатордың қызметімен айналысуға;
- 4) букмекерлік қызметпен айналысу.

Сонымен қатар, жоғарыда аталған барлық лицензия түрлері ажыратылмайды, 3 класс және 10 жылға жарамды.

Қаралып отырған құқық бұзушылықтың 1-бөлігінің субъектісі - әкімшілік құқық бұзушылық аяқталғанға немесе жолын кескенге дейін он алты жасқа толған, дені сау адамдар болады.

Түсіндірілген құқық бұзушылықтың 2-бөлігінің объективті жағы 21 жасқа дейінгі Қазақстан Республикасының азаматтарын құмар ойындарға және (немесе) ақшаға, заттарға және басқа да құндылықтарға бәс тігуге тарту және тарту түріндегі екі заңсыз әрекеттен тұрады.

Мағынасы мен біліктілігі кезеңінде әр түрлі болатын әрекеттерді қатыстырыңыз және рұқсат етіңіз (рұқсат етіңіз) бір-бірінен тәуелсіз болуы керек. Осыған байланысты "қатысу" және "рұқсат беру" деген сөздер арасында "немесе" предлогы қосылуы керек.

"Құмар ойындар туралы" 2007 жылғы 12 қаңтардағы № 219 Қазақстан Республикасы Заңының 15-бабында жиырма бір жасқа толмаған Қазақстан Республикасы азаматтарының құмар ойындарға және (немесе) бәс тігуге қатысуына тыйым салу қарастырылған. Құмар ойындар мекемесінің жұмыс істеу ережелері, ставкаларды қабылдау және жалғасатын құмар ойындары және (немесе) ставкалар қазақ және орыс тілдерінде құмар ойындарына және (немесе) ставкаларға қатысушылардың танысуы үшін қиналатын жерде ойын мекемелерінде белгіленуі керек.

Тергеу қылмысының 2-бөлігінің субъектісі 21 жасқа толмаған адамдарға құмар ойындарға қатысуға рұқсат беру және тарту бойынша шаралар қабылдаған тұлға болады.

Түсіндірілген қылмыстың барлық бөлімдеріндегі субъективтік жағы тікелей ниетпен де, кінәнің абайсыз түрінде де көрсетілуі мүмкін.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 444-бабына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама жасауға келесі адамдар құқылы:

1) 1-бөлім бойынша - ішкі істер органдарының уәкілетті лауазымды адамдары (ӘҚБтК 804-бабы 1-бөлігінің 1-тармағы);

2) 1-бөлімде - Қазақстан Республикасы Қарулы Күштері әскери полициясының уәкілеттік берілген офицерлері әскери қызметшілердің, оқуға шақырылған әскери қызметшілердің және Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің, Қазақстан Республикасының басқа да әскерлері мен әскери бөлімдерінің көлік құралдарын жүргізетін тұлғалардың жасаған қылмыстары туралы (тармақша). Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 804-бабының 1-бөлігі);

3) 1-бөлімде - ойын бизнесі саласындағы уәкілетті органдардың лауазымды адамдары (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 804-бабы 1-бөлігінің 14-тармағы);

4) 2-бөлімде - Қазақстан Республикасы Қарулы Күштері әскери полициясының әскери қызметшілеріне және Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің қызметкерлеріне қатысты (Әкімшілік кодекстің 804-бабы 5-тармағының 3-бөлігі).

Мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 444-бабының 1-тармағында (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 684-бабының 1-бөлігінде) көрсетілген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.

Келесі адамдар әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және ішкі істер органдарының атынан әкімшілік жаза қолдануға құқылы:

1) екінші бөлік бойынша - ПМ комитеттерінің төрағалары мен департаменттерінің басшылары, аумақтық ішкі істер органдарының, әкімшілік, көші-қон полициясының, облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың жергілікті полиция қызметі басшылары, олардың орынбасарлары;

2) 2-бөлім үшін - бөлімдердің, полиция бөлімдерінің, әкімшілік, көші-қон полициясының, жергілікті полиция округінің (қаланың, қаладағы ауданның) басшылары және олардың орынбасарлары (ӘҚБтК-нің 685-бабы 2-бөлігінің 2-тармағы);

3) екінші бөлік үшін - ішкі істер органдарының желілік басқармаларының, департаменттерінің, полиция бөлімшелерінің басшылары және олардың орынбасарлары (ӘҚБтК-нің 685-бабы 2-бөлігінің 3-тармағы)

Түсіндірілген мақаланың бірінші бөлігінің санкциясы әкімшілік құқық бұзушылық туралы материалды толтырған кезде ойын аксессуарларын, ақшаны, заттарды және басқа құндылықтарды тәркілеуге байланысты санкцияны қарастыратын болғандықтан, ол осы заттарды Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 795-бабында көзделген тәртіппен тартып алуы керек.

Мүлікті тәркілеу түрінде қосымша жаза тағайындау туралы сот шешімнің жедел бөлігінде тәркіленуге жататын мүліктің мөлшерін көрсетеді және тәркіленуге жататын заттардың тізімін береді.

Әкімшілік құқық бұзушылық жасау құралы немесе заты болған затты, сондай-ақ әкімшілік құқық бұзушылық нәтижесінде алынған мүлікті тәркілеу туралы сот қаулысының орындалуы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 899-бабында белгіленген тәртіппен жүзеге асырылады.

445-бап. Қазақстан Республикасының ойын бизнесі туралы заңнамасын бұзу

1. Ойын мекемелері, кассалық кассалар немесе ставкалар дүкені, тұрғын емес үй-жайларда орналасуға қойылатын талаптарды сақтамау және оларды тұрғын емес үй-жайларға (тұрғын үйлер), өндірістік кәсіпорындар мен олардың кешендерінің және басқа да өндірістік, коммуналдық және қойма ғимараттарының, діни ғимараттардың (тұрғын үйлердің) тұрғын емес үй-жайларына орналастыруға тыйым салу. құрылыстар), мемлекеттік органдар мен мекемелердің ғимараттары, білім беру, денсаулық сақтау, мәдениет ұйымдары, әуежайлар, теміржол станциялары, қоғамдық көліктің барлық түрлерінің станциялары мен аялдамалары, қалалық Жазбалар ігородного -

лицензияның қолданылуын тоқтата отырып, орта бизнеске үш жүз, ірі бизнеске мың айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Ставка жасау, ставкаларды қабылдау (есепке алу), құмар ойын мекемелерінен тыс (тотализаторлар немесе ставкалар дүкені), немесе ставкаларды қабылдауды және (немесе) ұтыстарды басқа мүлік түрінде беруді көздейтін ойындар және (немесе) ставкаларды ұйымдастыру және өткізу заңмен белгіленген жағдайды қоспағанда, ойын бизнесін ұйымдастырушының ақшасы, -

лицензияның қолданылуын тоқтата отырып, орта бизнеске үш жүз, ірі бизнеске мың айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

3. Ойын автоматтарына ендірілген ұтыстардың пайыздық мөлшеріне қойылатын талаптарды орындамау -

әкімшілік құқық бұзушылық нәтижесінде алынған кірістерді тәркілеумен және лицензияның қолданылуын тоқтата отырып, орта кәсіпкерлік субъектілеріне - үш жүз, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне - мың айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

4. Ойын бизнесін ұйымдастырушының міндетті резервтерді тұрақты негізде Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен және жағдайларда қалыптастыруға, пайдалануға және орналастыруды қамтамасыз етпеуі;

лицензияның қолданылуын тоқтата отырып, орта бизнеске үш жүз, ірі бизнеске мың айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

5. Ойын автоматтарын немесе олардың бөліктерін қабырғаға, терезе мен есіктерге казинолар мен ойын автоматтары залдарында орнату -

лицензияның қолданылуын тоқтата отырып, орта бизнеске үш жүз, ірі бизнеске мың айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

6. Ойын бизнесін ұйымдастырушының бақылау-касса машиналары мен ойын автоматтарын ойнау орындарының бейне жазу жүйелерімен жарақтандыруға қойылатын талаптарды сақтамауы немесе тіркелген ақпаратты сақтау шарттарын бұзу немесе ставкаларды ұйымдастыруға және өткізуге арналған жабдықты орнату бойынша міндеттемелерді орындамау -

лицензияның қолданылуын тоқтата отырып, орта бизнеске үш жүз, ірі бизнеске мың айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

7. Бір казиноға кемінде отыз ойын үстелін, ойын автоматтары залында алпыс ойын автоматтарын орнатуға қойылатын талаптарды орындамау -

лицензияның қолданылуын тоқтата отырып, орта бизнеске үш жүз, ірі бизнеске мың айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

8. Ойын автоматтарын ойын бизнесін ұйымдастырушының Қазақстан Республикасының техникалық реттеу саласындағы заңнамасының талаптарын бұза отырып пайдалануы -

лицензияның қолданылуын тоқтата отырып, орта бизнеске үш жүз, ірі бизнеске мың айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

9. Қабылданған ставкаларды ескере отырып, ставкалар нәтижелері бойынша ұтыстарды есептеу, ставкалар нәтижелері бойынша ұтыстарды есептеу, ұтыстарды есепке алу және олар бойынша төлеу үшін бағдарламалық-бағдарламалық кешен көмегімен сервердің фискалдық режимін аппараттық-бағдарламалық кешенмен қамтамасыз ету жөніндегі міндеттің орындалмауы -

лицензияның қолданылуын тоқтата отырып, орта бизнеске үш жүз, ірі бизнеске мың айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

10. Букмекерлік контораларды аппараттық-бағдарламалық кешенмен жабдықтау кезінде немесе ойын мекемесінде басқарушылық лауазымға тағайындауға тыйым салынғанда немесе аппаратуралық-бағдарламалық кешенмен есептелген коэффициенттер негізінде ставкаларды қабылдау талаптарын сақтамау, немесе өтелмеген немесе өтелмеген соттылығы бар адам. экономикалық қызмет саласындағы жасалған қылмыс немесе қасақана орташа ауырлықтағы қылмыс, ауыр қылмыс, аса ауыр қылмыс үшін, -

лицензияның қолданылуын тоқтата отырып, орта бизнеске үш жүз, ірі бизнеске мың айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

11. Осы баптың бірінші, екінші, төртінші, бесінші, алты, жеті, тоғыз және оныншы бөліктерінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекеттер (әрекетсіздік),

орта бизнеске - төрт жүз, ірі бизнеске - лицензиядан айыра отырып, екі мың айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

12. Осы баптың үшінші және сегізінші бөліктерінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекеттер, -

әкімшілік құқық бұзушылық нәтижесінде алынған кірістерді тәркілеумен және лицензиядан айырумен, орта кәсіпкерлік субъектілеріне төрт жүз, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне екі мың айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Құқық бұзушылықтың жалпы объектісі - қоғамдық тәртіп пен мораль саласында пайда болатын қоғамдық қатынастар. Қосымша объект - бұл құмар ойындар саласында пайда болатын қоғамдық қатынастар.

Осы баптың 1-бөлігінің объективті жағы: заңсыз әрекеттер:

1) ойын бөлмелері, кассалық аппараттар немесе букмекерлік дүкендердің тұрғын емес үй-жайларда орналасуы туралы талаптардың сақталмауы;

2) тұрғын үйлердің (тұрғын үйлердің) тұрғын емес үй-жайларына, өнеркәсіптік кәсіпорындардың ғимараттары мен олардың кешендеріне және басқа өндірістік, коммуналдық және қойма ғимараттарына, діни ғимараттарға (құрылыстарға), мемлекеттік органдар мен мекемелердің ғимараттарына, білім беру ұйымдарына, денсаулық сақтау, мәдениет салуға тыйым салуды сақтамау, әуежайлар, теміржол вокзалдарында, қалалық және қала маңындағы көліктің барлық қоғамдық көлік түрлерінің станциялары мен аялдамаларында.

Бұл норма көрпе болып табылады және ойын бизнесі объектілерін орналастыру және орналастыру тәртібі "Ойын бизнесі туралы" 2007 жылғы 12 қаңтардағы № 219 Қазақстан Республикасының Заңының 11-бабында айқындалған. Казино және ойын автоматтары залы Алматы облысында, Қапшағай су қоймасының жағасында және Ақмола облысының Щучинск ауданында жергілікті атқарушы органдар айқындайтын аумақтарда орналасуы керек.

Ойын автоматтарын орналастыру туралы шешім қабылдау кезінде жергілікті атқарушы органдар "Қазақстан Республикасындағы жергілікті мемлекеттік басқару және өзін-өзі басқару туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 27-бабын басшылыққа алды. Құқық бұзушылықты анықтаған кезде келесі құқықтық актілердің құқықтық ережелерін басшылыққа алу керек:

1) Алматы облысы әкімдігінің 2009 жылғы 14 желтоқсандағы N 223 "Қапшағай су қоймасы жағалауын казинолар мен ойын автоматтарын орналастыру аймағы ретінде анықтау туралы" қаулысы.

2) Ақмола облысы Бурабай ауданында казино мен ойын автоматтарын орналастыратын аумақты анықтау туралы Ақмола облысы әкімдігінің 2009 жылғы 26 наурыздағы N А-4/129 қаулысы.

Құмар ойын-сауық мекемелері, лоттар немесе букмекерлік кеңсе тұрғын емес үй-жайларда орналасуы керек. Оларды тұрғын емес үй-жайлардың (тұрғын үйлердің), өндірістік кәсіпорындардың ғимараттары мен олардың кешендерінің және басқа өндірістік, коммуналдық және қойма ғимараттарының, діни ғимараттардың (құрылыстардың), мемлекеттік органдар мен мекемелердің, білім беру ұйымдарының, денсаулық сақтау, мәдениет, әуежай, станциялардың тұрғын емес үй-жайларына орналастыруға тыйым салынады, қалалық және қала маңындағы көліктің барлық қоғамдық көліктерінің станциялары мен аялдамаларында. Қасақана заңсыз ойын бизнесін ашуға немесе ойын бизнесін ұйымдастыруға ғимарат, үй-жай немесе құрылым беруге, сондай-ақ ойын ойындарын ұйымдастыруға және ұйымдастыруға арналған ставкаларды ұйымдастыруға және өткізуге арналған жабдықтармен, жабдықтармен қамтамасыз етуге тыйым салынады.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігінің объективті жағы:

- 1) ставка жасау;
- 2) қабылдау (есепке алу) тарифтері;
- 3) ойын мекемелерінен тыс ұтыстарды төлеу (кассирлер немесе букмекерлер);
- 4) ставкаларды қабылдауды көздейтін ойындар және (немесе) ставкалар ұйымдастыру және жүргізу;
- 5) ойын бизнесін ұйымдастырушының ақшадан басқа мүлік түрінде ұтыстарды беруі.

Бұл қылмысты квалификациялау кезінде жоғарыда көрсетілген әрекеттерді бір-біріне тәуелсіз және жиынтықта ескеруге болатындығын ескеру қажет. Бұл норма "Ойын бизнесі туралы" Қазақстан Республикасының 2007 жылғы 12 қаңтардағы № 219 Заңымен (бұдан әрі - Заң) бекітілген тұжырымдамаларды қолданады:

1) ойын бизнесі мекемесі - ұтыс алуды көздейтін Заңда белгіленген талаптарға сәйкес ойын және (немесе) стейкингтер қамтамасыз етілетін ғимарат, үй-жай, құрылым (1-баптың 15-тармағы);

2) ставка - құмар ойынын ұйымдастырушы белгілеген ережелерге сәйкес құмар ойынына және (немесе) ставкаға қатысудың негізгі шарты болып табылатын ойын бизнесі қатысушысының және (немесе) ставканың ойыншыға берген ақша сомасы (1-баптың 17-2-тармағы);

3) ставка - қатысушылар арасында өздері немесе ойын бизнесінің ұйымдастырушысымен олар қатыспайтын жеңіске байланысты оқиғаның нәтижесі туралы жасалған тәуекелге негізделген келісім (1-баптың 2-тармағы).

Қазақстан Республикасының аумағында мыналарға тыйым салынады:

1) казино, ойын автоматтары, букмекерлік кеңселер, лотереяларды қоспағанда, ойын бизнесі саласындағы тыйым салынған қызметті жүзеге асыру;

2) электрондық казинолар мен онлайн-казино қызметтері;

3) ойын-сауық және (немесе) бәс тігу, ұтыстарды қабылдауды және (немесе) ақшаны қоспағанда, басқа мүлік түрінде ұтыстарды беруді көздейтін, казино қызметін қоспағанда, басқа мүлік түрінде ұтыстарды беруге жол берілетін, ұйымдастыру және жүргізу;

4) заңда белгіленген жерлерді қоспағанда, ойын мақсатындағы ойын жабдықтарын орнату және пайдалану;

5) ставка жасау, ставкаларды қабылдау (есепке алу), ойын мекемелерінен тыс ұтыстарды төлеу (лотереялардың немесе букмекерлердің кассалары);

6) ставкалар, ставкаларды қабылдау (есепке алу), ойын бизнесінің ұйымдастырушысы болып табылмайтын, лотерея немесе букмекер ретінде жұмыс жасайтын тұлғалардың ұтысын төлеуі.

Зерттеліп жатқан баптың 3-бөлігінің объективті жағы ойын автоматтарына енгізілген ұтыстардың пайыздық мөлшеріне қойылатын талаптардың айқын бұзылуында бір заңсыз актімен көрінеді.

Заңның 12-бабының 6-тармағына сәйкес ойын машинасына технологиялық ендірілген ұтыстар пайызы тоқсан бес пайыздан кем болмауы керек.

Осы баптың 4-бөлігінің объективті жағы міндетті резервтерді қалыптастыру, пайдалану және орналастыруды тұрақты негізде Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен және шарттарда тұрақты түрде жүзеге асыруды қамтамасыз ету түрінде заңсыз іс-әрекет (әрекетсіздік) түрінде көрінеді.

Міндетті резервтерді тұрақты негізде қалыптастыру, пайдалану және орналастыруды қамтамасыз ету қажеттілігі ойын бизнесімен айналысуға лицензия алу үшін өтініш берушілерге қойылатын біліктілік талаптарымен анықталады. Лицензия алу үшін Заңның 13-бабының негізінде өтініш берушінің "2019-2021 жылдарға арналған республикалық бюджет туралы" Қазақстан Республикасының 2018 жылғы 30 қарашадағы № 197 Заңымен белгіленген айлық есептік көрсеткіштерде айқындалатын, міндетті резервтер түрінде әрбір ойын мекемесі үшін кепілзат болуы керек. Мәселен, 2019 жылға арналған айлық есептік көрсеткіш 2525 теңгені құрайды.

Құмар ойындар саласындағы келесі қызметті жүзеге асыру үшін айлық есептік көрсеткіштің келесі саны анықталды:

1) казино және ойын автоматтары үшін - 60 000 мөлшерінде;

2) букмекерлік кеңселер үшін - 40 000 мөлшерінде;

3) лотереялар үшін – 10000 .

Талданатын баптың бесінші бөлігінің объективті жағы ойын автоматтары немесе олардың бөліктері, ойыншықтар мен ойын автоматтары залдарында қабырғаға, терезе мен есіктерге орнату түрінде заңсыз әрекет ретінде көрінеді.

Заңның 12-бабының 5-тармағына сүйене отырып, ойын бизнесі саласындағы қызметті жүзеге асыруға жалпы талаптар белгіленеді. Ойын бизнесін ұйымдастырушыларға ойын автоматтары немесе олардың бөліктерін қабырғаға, терезе мен есіктерге ойыншықтар мен ойын автоматтары залдарына орнатуға тыйым салынады.

Түсіндірілген баптың 6-бөлігінің объективті жағы келесідей заңсыз әрекеттермен (әрекетсіздікпен) көрінеді:

- 1) бақылау-касса машиналары мен ойын мекемелері ойын орындарының бейнежазба жүйелерімен жабдықталуы туралы талаптардың сақталмауы;
- 2) бейнежазба жүйелерімен жазылған ақпаратты сақтау мерзімін бұзу;
- 3) бейнежазба жүйелерімен бекіту шарттарының бұзылуы;
- 4) ставканы ұйымдастыруға және өткізуге арналған жабдықты орнату бойынша міндеттемелердің орындалмауы.

Заңның 12-бабына сәйкес, зерттелетін норманың біліктілік белгілерін сипаттайтын ойын бизнесі саласындағы қызметті жүзеге асыруға жалпы талаптар белгіленеді, атап айтқанда:

1) кассалар мен ойын мекемелері ойнайтын орындар жазбаша ақпаратты кемінде жеті күн бойы сақтауды және ойын ойынына және (немесе) ставкаға қатысушылардың барлық әрекеттерін тіркеуді қамтамасыз ететін бейне жазба жүйелерімен жабдықталуы керек (7-тармақ);

2) бокс кассасында немесе құмар ойын мекемесін ұйымдастырушының шотында құмар ойынына қатысушыға және (немесе) ставка төлеуге ақша жеткіліксіз болса, ойын мекемесінің ұйымдастырушысы Заңның 14-бөлімінде белгіленген ережелерді ескере отырып, жетіспейтін сомаға қажетті резервтерді пайдалануға міндетті (8-тармақ). Егер талап етілетін резервтердің мөлшері мөлшерден аз болса, ойын бизнесін ұйымдастырушы қажетті резервтерді осындай азайтылған күннен бастап үш жұмыс күні ішінде лицензияланатын қызметтің әрбір түрі үшін заңмен белгіленген мөлшерге дейін толықтыруы керек;

3) букмекерлік шеберхананы немесе лотерея ойындарын жүргізетін ойын бизнесінің ұйымдастырушысы ставкаларды ұйымдастыруға және өткізуге арналған бағдарламалық-бағдарламалық кешен мен жабдықтар арқылы жасалған ставкалардың, бәске қатысушылардың ставкаларын өңдеудің және ұтыстарды төлеудің бірыңғай есебін алуға, ұсынуға міндетті (9-тармақ);

4) букмекерлік кеңсені басқаратын ойын бизнесінің ұйымдастырушысы, нәтижесі бойынша ставка жасалатын оқиғаларды дербес анықтайды (10-тармақ);

5) тотализатор қызметін жүзеге асыратын ойын мекемесінің ұйымдастырушысы ставкаларды ұйымдастыруға және өткізуге арналған жабдықты орнатуға міндетті (11-тармақ).

Зерттеліп жатқан баптың 7-бөлігінің объективті жағы ойын үстелдері мен ойын автоматтарының қажетті санын белгілеу талаптарын сақтамау түріндегі заңсыз әрекеттермен (әрекетсіздікпен) көрінеді. Бір казинода кемінде отыз ойын үстелдері, ойын автоматтары залында - алпыс ойын автоматтары болуы керек.

Заңның 1-бабының 16-тармағына сәйкес ойын үстелі дегеніміз ойыншы (лар) мен казиноның бір өкілінің қатысуымен құмар ойындарға арналған жабдық. Ойын үстелдері мен машиналарының саны Заңның 12-бабының 1 және 2-тармақтарымен және талданатын баптың орналасуымен анықталады.

Осы баптың 8-бөлігінің объективті жағы ойын автоматтарын пайдалану жөніндегі техникалық реттеу саласындағы Қазақстан Республикасы заңнамасының талаптарын бұзатын заңсыз әрекеттермен (әрекетсіздікпен) көрінеді.

"Техникалық реттеу туралы" Қазақстан Республикасының 2004 жылғы 9 қарашадағы N 603 Заңының 4-бабының негізінде ойын автоматтарын пайдалануға қатысты техникалық реттеудің негізгі мақсаттары мен принциптері мыналарды қамтуы керек:

1) өнімнің, адамның өмірі мен денсаулығы мен қоршаған ортаның қауіпсіздігін қамтамасыз ету;

2) ұлттық қауіпсіздікті қамтамасыз ету;

3) өнімнің, көрсетілетін қызметтердің қауіпсіздігі мен сапасына қатысты тұтынушыларды адастыратын әрекеттердің алдын алу;

4) саудадағы техникалық кедергілерді жою.

Техникалық регламенттер зияндылық дәрежесін ескере отырып, өнімдер мен процестердің қауіпсіздігін қамтамасыз ететін ең аз қажетті талаптарды белгілейді.

Зерттеліп жатқан баптың 9-бөлігінің объективті жағы аппараттық-бағдарламалық кешеннің серверінің фискалдық режимін қамтамасыз ету жөніндегі міндеттемелерді орындамау түріндегі заңсыз әрекеттермен (әрекетсіздікпен) көрінеді.

1) ставка нәтижесі бойынша ұтыс коэффициенттерін есептеудің аппараттық-бағдарламалық кешені арқылы жүзеге асыру;

2) қабылданған мөлшерлемелерді есепке алу;

3) ставкалар нәтижелері бойынша ұтыстарды есептеу;

4) ұтыстар мен олар бойынша төлемдерді есепке алу.

Заңның 1-бабының 1-тармағына сәйкес аппараттық-бағдарламалық кешен дегеніміз - аппараттық процестерді қамтамасыз ететін бағдарламалық және аппараттық құралдардың жиынтығы. Аппараттық-бағдарламалық кешеннің сервері "Салық және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдер туралы" Қазақстан Республикасының Кодексіне сәйкес бақылау-касса машиналарының мемлекеттік тізіліміне енгізілген компьютерлік жүйе болып табылатын бақылау-касса машинасының фискалдық режимімен қамтамасыз етілуі керек. Аппараттық-бағдарламалық кешеннің сервері Қазақстан Республикасының аумағында орналасуы керек (Заңның 12-1 тармағы).

2017 жылғы 25 желтоқсандағы № 120 "Салық және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдер туралы" Қазақстан Республикасы Кодексінің (Салық кодексі) 1-бабының 19-тармағына сәйкес фискалдық режим тұжырымдамасы мақұлданды. Фискалдық режим - фискалдық жадта немесе фискалдық деректерді сақтау құрылғысында түзетілмейтін тіркеуді және өзгермейтін ұзақ мерзімді сақтауды қамтамасыз ететін бақылау-кассалық машинаның жұмыс режимі, салық органдарына ақшалай есеп айырысулар туралы ақпаратты фискалдық деректер операторы арқылы салық органдарына беру кезінде. Фискалдық деректерді сақтау құрылғысы - деректерді бекіту және беру функциясы бар кассалық кассада жүргізілген есеп айырысулар туралы ақпараттарды түзетілмейтін тіркеуді және өзгермейтін ұзақ мерзімді сақтауды қамтамасыз ететін бағдарламалық-техникалық құралдар кешені.

Түсіндірілген баптың 10-бөлігінің объективті жағы талаптарға сәйкес келмеу түріндегі келесі заңсыз әрекеттермен (әрекетсіздікпен) көрінеді:

1) аппараттық-бағдарламалық кешен есептейтін коэффициенттерге негізделген және алдағы нақты оқиғаларға ғана ставка қабылдау туралы

2) букмекерлік кеңсені аппараттық-бағдарламалық кешенмен жабдықтау үшін

3) экономикалық қызмет саласындағы қылмысы үшін немесе орташа ауырлықтағы, ауыр қылмыс, ерекше ауыр қылмыс үшін қасақана алынбаған немесе өтелмеген соттылығы бар адамды құмар ойын мекемесінде басқарушы лауазымға тағайындауға тыйым салу туралы.

Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің 79-бабына сәйкес адамның соттылығы бар-жоғын анықтау тәртібі анықталған. Қылмысы үшін сотталған адам сот үкімі заңды күшіне енген күннен бастап соттылығы алынып тасталғанға дейін немесе алынып тасталғанға дейін сотталған деп саналады. Қазақстан Республикасының Қылмыстық кодексіне сәйкес соттылық қылмыстардың қайталануын, қылмыстардың қауіпті қайталануын және үкім шығаруды айқындау кезінде ескеріледі.

Орташа ауырлықтағы қылмыстар қасақана жасалған әрекеттер болып табылады, олардың жасалуы үшін осы Кодексте көзделген ең жоғары жаза бес жылдан бас бостандығынан айыру түрінен, сондай-ақ ұқыпсыз әрекеттерден, бес жылдан астам мерзімге бас бостандығынан айыруға жазаланады (Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің 11-бабының 3-бөлігі).

Ауыр қылмыстар деп осы Кодексте көзделген ең жоғары жаза он екі жылдан бас бостандығынан аспайтын қасақана жасалған іс-әрекеттер деп танылады (Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің 11-бабының 4-бөлігі).

Ерекше ауыр қылмыстар деп атайды, бұл қылмыс жасау үшін он екі жылдан асатын мерзімге бас бостандығынан айыру, өмір бойына бас бостандығынан айыру немесе өлім жазасы қарастырылған (Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің 11-бабының 5-бөлігі).

Заңның 16-бабының негізінде ойын бизнесінің ұйымдастырушысы (заңды тұлғаның акцияларын (жарғылық капиталға қатысу үлестерін) тікелей және (немесе) жанама түрде иелену, пайдалану, билік ету және (немесе) басқару мүмкін емес:

1) құрылтайшысы немесе қатысушысы экономикалық қызмет саласындағы қылмысы немесе қасақана орташа ауырлықтағы, ауыр қылмыс, аса ауыр қылмысы үшін алынбаған немесе өтелмеген соттылығы бар заңды тұлға;

2) құрылтайшысы немесе қатысушысы салық берешегі бар немесе банкрот деп танылған заңды тұлғаның құрылтайшысы немесе қатысушысы болып табылатын заңды тұлға.

Талданатын баптың 11-бөлігінің объективті жағы әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған, осы баптың бірінші, екінші, төртінші, бесінші, алтыншы, жетінші, тоғызыншы және оныншы бөліктерінде көзделген бірнеше заңсыз әрекеттер (әрекетсіздіктер) арқылы көрінеді.

Тергеу жүргізіліп жатқан баптың осы бөлігінде көзделген қылмыстың қайталанған фактілері үшін жазаның неғұрлым қатаң түрлері карастырылған. Егер бірінші рет жасалған құқық бұзушылық үшін лицензияның қолданылуын тоқтата тұру түріндегі қосымша санкция берілсе, онда қайталанған ұқсас құқық бұзушылықтар үшін лицензиядан айыру түріндегі әкімшілік жаза қолданылады.

Қаралып отырған баптың 12-бөлігінің объективті жағы әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған, осы баптың үшінші және сегізінші бөліктерінде көзделген бірнеше рет заңсыз әрекеттермен (әрекетсіздіктермен) сипатталады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 445-бабының 12-тармағында көзделген құқық бұзушылықтардың қайталануы мен осы баптың 1-11-тармақтарында көзделген құқық бұзушылықтардың арасындағы айырмашылық әкімшілік құқық бұзушылықтың кірістерін тәркілеумен және лицензиядан айырумен айыппұл түріндегі санкциялар қолдану болып табылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 445-бабының барлық бөлігіндегі құқық бұзушылықтың субъектілері - орта және ірі кәсіпкерлік нысанындағы заңды тұлғалар. 2, 4, 6, 8-бөліктердің ережесінде ойын бизнесінің ұйымдастырушысы құқық бұзушы болуы мүмкін екендігі анық көрсетілген.

Түсіндірілген баптың барлық бөлімдеріндегі субъективті жағы тікелей ниет түрінде және немқұрайлылықпен көрсетілуі мүмкін.

Түсіндірілген баптың барлық баптарына әкімшілік жаза қолдану өкілеттіктері мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьяларына жүктелген (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 684-бабының 1-бөлігі)

Осы бапқа сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамалар жасауға құқылы:

1) 1 және 11 бөліктер үшін - ішкі істер органдарының уәкілетті лауазымды адамдары (ӘҚБтК 804-бабы 1-бөлігінің 1-тармағы);

2) барлық бөліктерде - ойын бизнесі саласындағы уәкілетті органның лауазымды адамдары.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 910-1 бабы негізінде лицензияның қолданылуын тоқтата тұру түріндегі әкімшілік жазаны мерзімінен бұрын тоқтатудың тәртібі қарастырылған. 445-бап бойынша (бірінші, екі, үш, төрт, бес, алты, жеті, сегіз, тоғыз және он бөліктері) құқық бұзушылық үшін лицензияның қолданылуын тоқтата тұру туралы шешімнің орындалуын судья әкімшілік жауапкершілікке тартылған адамның өтініші негізінде мерзімінен бұрын тоқтатуы мүмкін. немесе оның өкілі (заңды өкілі) айыппұл салуға негіз болған мән-жайлардың жойылғаны анықталған жағдайда.

445-1-бап. Лотереялар және лотерея қызметі туралы Қазақстан Республикасының заңнамасын бұзу

1. Лотерея операторының Қазақстан Республикасының барлық аумағында таратылатын мерзімді басылымдарда жариялау немесе лотерея операторының интернет-ресурсында әр ұтыс нәтижелері мен лотерея билеттеріндегі ұтыстар, лотерея ұтысының басқа да құжаттарындағы ұтыстар, сондай-ақ жариялау шарттарын бұзу немесе лотерея ұстаушының интернет-ресурсында орналастыру талаптарын сақтамауы. тұру -

қызметін тоқтата тұра, орта бизнеске бес жүз, ірі бизнеске мың айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Лотерея операторына бекітілген лотерея шарттарының көшірмесін лотерея және лотерея қызметі саласындағы уәкілетті органға жіберу және лотерея шарттарын оның интернет-ресурсында орналастыру, сондай-ақ оны жіберу және орналастыру мерзімдерін бұзу - лотерея операторына қойылатын талаптардың сақталмауы.

қызметін тоқтата тұра, орта бизнеске бес жүз, ірі бизнеске мың айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

3. Лотерея операторының жалпы лотерея билеттері, түбіртектері немесе басқа құжаттары, лотерея ұтыстарына тіркелген құжаттар, лотерея билеттерінің кірістері, ұтыстар бойынша төленген түбіртектер немесе басқа құжаттар туралы ақпаратты жинау, құрастыру, сақтау және есепке алу талаптарын бұзуы, сондай-ақ оны ұсынбау, уақтылы ұсынбау немесе уәкілетті органға жалған ақпарат беру -

қызметін тоқтата тұра, орта бизнеске бес жүз, ірі бизнеске мың айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

4. Лотерея операторының жүлде қорын қалыптастыруға қойылатын талаптарды бұзуы -

орта бизнеске бес жүз, ірі кәсіпкерлікке - мың айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде, қызметін тоқтата тұра айыппұл салуға әкеп соғады.

5. Осы баптың бірінші, екінші, үшінші және төртінші бөліктерінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекеттер - орта бизнеске мың мөлшерінде, ірі кәсіпкерлікке - екі мың айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде, қызметке тыйым салумен айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Бұл мақала алғаш рет "Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне лотерея және лотерея мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы" 2016 жылғы 9 сәуірдегі № 496 Заңымен қолданысқа енгізілді.

Құқық бұзушылықтың жалпы нысаны - Қазақстан Республикасындағы лотерея және лотерея қызметі саласындағы қоғамдық қатынастар.

Қаралып отырған баптың 1-бөлігінің объективті жағы үш түрлі заңсыз әрекеттермен көрінеді:

1) оператор Қазақстан Республикасының барлық аумағында таратылатын мерзімді басылымдарда жариялауға қойылатын талаптарды сақтамаса;

2) лотерея операторының интернет-ресурсында әр ұтыс нәтижелерін және лотерея билеттеріндегі, түбіртектердегі немесе лотерея ұтысының басқа құжаттарындағы ұтыстарды орналастыру;

3) лотерея билеттерінде, түбіртектерде немесе лотерея ұтыс ойынының басқа құжаттарында ұтыс ойындарының нәтижелері мен ұтыс нәтижелерін жариялау немесе орналастыру мерзімдерін бұзу.

"Лотереялар және лотерея қызметі туралы" Қазақстан Республикасының 2016 жылғы 9 сәуірдегі № 495 Заңына сәйкес осы нормада қолданылатын ұғымдар тұжырымдалады:

1) лотерея билеті, түбіртек немесе басқа құжат - лотерея шарттарында, оның ішінде электронды түрде лотереяға қатысу құқығын растайтын құжат;

2) лотерея операторы - лотереяларды өткізу жөніндегі қызметті жүзеге асыратын Қазақстан Республикасының Үкіметі айқындайтын заңды тұлға.

Лотерея операторы "лотерея операторын және оған лотерея өткізу құқығын беру мерзімін айқындау туралы" Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2017 жылғы 10 ақпандағы № 48 қаулысы негізінде айқындалған. Қазақстандағы лотерея операторы оған 15 жыл мерзімге лотерея өткізу құқығын бере отырып, "Сәтті Жұлдыз" акционерлік қоғамы болып табылады.

Ұтыстарды төлеу тиісті ұтыс ойынынан кейін отыз күннен кешіктірмей басталып, осы ұтыс ойынының нәтижелері жарияланғаннан бастап (жүлде қоры) кем дегенде алты ай бойы жалғасуы керек. Осы мерзімнен кейін талап етілмеген ұтыстар туралы талаптар лотерея шарттарында белгіленген тәртіппен қабылданады. Лотерея шарттарында белгіленген мерзімде талап етілмеген ұтыстар лотерея операторы тиісті ұтыс ойынының (жүлде қорының) нәтижелері жарияланған күннен бастап үш жыл бойы сақталады, содан кейін олар салықтық емес төлем түрінде бюджетке аударылады.

Түсініктеме берілген баптың 2-бөлігінің объективті жағы келесі талаптарға сәйкес келмеу түріндегі заңсыз әрекеттерден көрінеді:

- 1) лотерея операторы лотерея және лотерея қызметі саласындағы уәкілетті органға лотерея шарттарының көшірмелерін жолдау;
- 2) лотерея шарттарын оның интернет-ресурсында орналастыру;
- 3) лотерея шарттарын Интернет-ресурсында жіберу және орналастыру мерзімдерін бұзу.

"Лотереялар және лотерея қызметі туралы" Қазақстан Республикасының 2016 жылғы 9 сәуірдегі Заңының 10-бабының 3-тармағына сәйкес, лотерея операторы өзі мақұлдаған лотерея шарттарының түпнұсқасын ол басталғанға дейін күнтізбелік он күннен кешіктірмей уәкілетті органға жіберуі керек. лотереяны Интернет-ресурсында оны өткізу басталғанға дейін бір күнтізбелік күннен кешіктірмей өткізу.

Зерттеліп жатқан баптың 3-бөлігінің объективті жағы лотерея операторының келесі талаптарды сақтамау түріндегі заңсыз әрекеттермен түсіндіріледі:

- 1) жалпы лотерея билеттері, түбіртектер немесе басқа құжаттар, тіркелген лотерея ұтыстары, өткізілген лотерея билеттерінен түскен қаражат, ұтысқа төленген түбіртектер немесе басқа құжаттар туралы ақпаратты жинау, құру, сақтау және есепке алу туралы;
- 2) уәкілетті органға осы ақпаратты ұсынбаған;
- 3) уәкілетті органға бұл ақпаратты уақтылы ұсынбау;
- 4) уәкілетті органға жалған ақпарат ұсыну.

"Лотереялар және лотереялық қызмет туралы" Қазақстан Республикасының 2016 жылғы 9 сәуірдегі Заңының 8-бабының 3-тармағына сәйкес, лотерея операторы лотерея туралы есеп беру орталығының уәкілетті органға орналастырылуын қамтамасыз етуі керек. Лотерея операторы лотерея туралы ақпаратты өңдеу орталығы арқылы жалпы лотерея билеттері, түбіртектері немесе басқа құжаттары, лотерея ұтыстарын тіркеу туралы ақпарат, лотерея билеттерінен, сатылған түбіртектер немесе басқа құжаттардан түсетін кірістер, ұтыстар туралы және оны лотерея орталығына жіберуді қамтамасыз етуі керек айына кемінде бір рет есеп беру.

Осы баптың 4-бөлігінің объективті жағы лотерея операторы түріндегі ұтыстық қорды қалыптастыру талаптарына сәйкес келмейтін заңсыз әрекеттермен (әрекетсіздікпен) көрінеді.

"Лотереялар және лотереялық қызмет туралы" Қазақстан Республикасының 2016 жылғы 9 сәуірдегі Заңының 11-бабына сәйкес жұлде қорын қалыптастыру және бөлу тәртібі белгіленді. Лотерея операторы лотерея билеттерін, түбіртектерді немесе басқа құжаттарды сатудан, белгілі бір лотереяның тіркелген лотерея ставкаларынан түскен түсімнің кем дегенде елу проценті мөлшерінде жұлде қорын қалыптастыруды қамтамасыз етуге міндетті. Жұлде қоры осы бапқа және лотерея шарттарына сәйкес жасалады. Ұтыс лотереясының жұлде қоры ұтыс ойыны басталғанға дейін қалыптасады

. Лотерея операторына лотерея қатысушыларының ұтыстарды төлеу жөніндегі міндеттемелерін қоспағанда, сондай-ақ ұтыс қорының қаражатын ұтыстарды төлеуден басқа қаражаттарды пайдалануға тыйым салынады. Лотерея лотереясының ұтыс қоры бірнеше айналымда (супер жүлде) ұтыстық қорды жинақтау қағидатын қолданатын лотерея лотереясын қоспағанда, өзіне тиесілі айналым шегінде толығымен ойнатылуы керек.

Лотерея шарттарында белгіленген мерзімде талап етілмеген ұтыстар лотерея операторы тиісті ұтыс ойынының (жүлде қорының) нәтижелері жарияланған күннен бастап үш жыл бойы сақталады, содан кейін олар салықтық емес төлем түрінде бюджетке аударылады.

Түсініктеме берілген баптың 5-бөлігінің квалификациялық белгілері осы баптың бірінші, екінші, үшінші және төртінші бөліктерінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған заңсыз әрекеттермен (әрекетсіздіктермен) сипатталады.

Тергеу жүргізіліп жатқан баптың осы бөлігінде көзделген қылмыстың қайталанған фактілері үшін жазаның неғұрлым қатаң түрлері қарастырылған. Егер бірінші рет жасалған құқық бұзушылық үшін лицензияның қолданылуын тоқтата тұру түріндегі қосымша санкция берілсе, онда қайталанған ұқсас құқық бұзушылықтар үшін айыппұлға қосымша ретінде заңды тұлғаның қызметіне тыйым салу түрінде әкімшілік жаза қолданылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 445-1-бабының барлық бөлігіндегі құқық бұзушылықтың субъектілері лотерея операторлары - орта және ірі кәсіпорындар түріндегі заңды тұлғалар болып табылады.

Түсіндірілген баптың барлық бөлімдеріндегі субъективті жағы тікелей ниет түрінде және немқұрайлылықпен көрсетілуі мүмкін.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 445-1-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға тек мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары құқылы.

Лотерея және лотерея қызметі саласындағы уәкілетті органның лауазымды адамдары ескертілген мақалада көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама жасауға құқылы. Уәкілетті орган Мәдениет және спорт министрлігі және оның аумақтық органдары болып табылады.

ӘҚБтК-нің 910-1-бабының негізінде лицензияның қолданылуын тоқтата тұру түрінде әкімшілік жазаны мерзімінен бұрын тоқтату тәртібі көзделген. 445-1-бапта (бірінші, екінші, үшінші, төртінші бөліктері) көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін лицензияның қолданылуын тоқтата тұру туралы қаулыны орындауды судья әкімшілік жауаптылыққа тартылған адамның немесе оның өкілінің (заңды өкілінің) жазалау тағайындауға негіз болған мән-жайлардың жойылғаны анықталған жағдайларда өтініші негізінде мерзімінен бұрын тоқтатуы мүмкін.

446-бап. Эротикалық мазмұндағы бұйымдардың жарнамасы

Эротикалық мазмұндағы өнімдерді осы мақсаттарға арналмаған жерлерде сату, тарату немесе жарнамалау -

эротикалық өнімдер тәркілене отырып, жеке тұлғаларға жиырма айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Құқық бұзушылықтың нысаны - қоғамдық мораль мен қоғамдық тәртіп саласындағы қоғамдық қатынастар. Қосымша құқық бұзушылық - бұл сауда, ақпарат тарату және жарнама саласындағы қоғамдық қатынастар. Қылмыстың мәні - айналымы Қазақстан Республикасының заңнамасымен реттелетін эротикалық мазмұндағы өнімдер.

Түсіндірілген баптың объективті жағы эротикалық мазмұндағы өнімдерді сату, тарату және жарнамалау түріндегі үш заңсыз әрекеттермен сипатталады. Құқықбұзушылықтың объективтік жағының міндетті элементі - заңсыз әрекеттерді жасау орны. Яғни, Қазақстан Республикасында эротикалық мазмұндағы өнімдердің айналымына осы мақсаттар үшін белгіленген жерлерде ғана рұқсат етіледі.

Сату және жарнама заңсыз әрекеттерге қарамастан, "Сауда қызметін реттеу туралы" және "Жарнама туралы" мамандандырылған заңдарда эротикалық мазмұндағы өнімдердің айналымына ешқандай шектеулер жоқ. "Жарнама туралы" Қазақстан Республикасының 2003 жылғы 19 желтоқсандағы № 508 Заңының 13-бабында өнімдердің (жұмыстар мен қызметтердің) жекелеген түрлерін жарнамалау ерекшеліктері көрсетілген, бірақ эротикалық мазмұндағы өнімдерді жарнамалауға тыйым салу туралы сөз жоқ.

"Сауда қызметін реттеу туралы" Қазақстан Республикасының 2004 жылғы 12 сәуірдегі № 544 Заңының 32-бабының 3-тармағында тауарларды сатуға тыйым салулар келтірілген, онда 5-тармақта Қазақстан Республикасының заңнамасында сатуға тыйым салынған басқа тауарларды сатуға тыйым салатын көрпе құқықтық ереже қарастырылған.

Біздің ойымызша, заңнамадағы мұндай олқылықты Қазақстан Республикасының жоғарыда аталған заңдарына өзгерістер мен толықтырулар енгізу арқылы жою керек. Эротикалық мазмұндағы өнімдерді жарнамалау және сату тәртібі Қазақстан Республикасының заңнамасымен және нормативтік құқықтық актілермен реттелуі керек.

Эротикалық өнімдер туралы түсінік "Бұқаралық ақпарат құралдары туралы" Қазақстан Республикасының 1999 жылғы 23 шілдедегі № 451-І Заңының 1-бабының 20-тармағында келтірілген. Эротикалық сипаттағы өнімдер - жыныстық мүшелерден басқа, адамдардың жыныстық қатынастарын, адам денесінің интимдік бөліктерін көрсететін баспа басылымы немесе теледидар немесе радио бағдарламасы, және порнография элементтері жоқ.

Құқық бұзушылықты анықтаған кезде эротикалық мазмұндағы өнімдер мен Қазақстан Республикасында айналымына толық тыйым салынған порнографиялық және ерекше сексуалдық-эротикалық сипаттағы өнімдерді ажырату керек. "Бұқаралық ақпарат құралдары туралы" Қазақстан Республикасының 1999 жылғы 23 шілдедегі № 451-І Заңының 1-бабының 12-тармағында "порнографиялық және арнайы сексуалдық-эротикалық сипаттағы фильмдер, бейнежазбалар - бұл натуралистік, егжей-тегжейлі фиксациялау немесе жалаңаш жыныс мүшелерін көрсету. жыныстық қатынас, адамның ар-намысы мен қадір-қасиетін қорлайтын, моральдық құндылықтарға сәйкес келмейтін жыныстық қажеттілікті немесе жыныстық қажеттіліктерді қанағаттандыруға ықпал етеді. Осы Заңның 451-бабына сәйкес. "

Ақпараттық агенттіктің және желілік басылымның бұқаралық ақпарат құралдарындағы өнімдерін, хабарламалары мен материалдарын тіркеусіз тарату немесе олардың қолданылуын тоқтата тұру, тоқтату туралы шешім қабылдағаннан кейін немесе тіркеу куәлігін жарамсыз деп тану туралы шешім қабылданғаннан кейін тарату. Эротикалық материалдарды шығаратын мерзімді басылымдарды бөлшек саудада сатуға тыйым салынады:

- 1) тұрақты емес үй-жайларда;
- 2) мөрленген мөлдір пакеттерде болмауы керек;
- 3) білім беру ұйымдарының, балалар мекемелерінің, діни ғимараттардың (құрылыстардың) үй-жайлары мен аумақтарында;
- 4) он сегіз жасқа толмаған адамдар.

Порнографиялық материалдарды немесе заттарды тарату немесе жарнамалау, тарату, жарнамалау, сондай-ақ баспа құралдарын, кино немесе видео материалдарды, кескіндерді немесе порнографиялық сипаттағы өзге де объектілерді заңсыз жылжыту немесе сату мақсатында Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің 311-бабына сәйкес жауапқа тартылады.

Эротикалық материалдар орналастырылған мерзімді баспа басылымдарын немесе интернет-ресурстарды таратуды бастамас бұрын субъектілер "Рұқсаттар және хабарламалар туралы" Қазақстан Республикасының 2014 жылғы 16 мамырдағы № 202 Заңына сәйкес уәкілетті органды хабардар етуге міндетті.

Қазақстан Республикасының ақпарат және коммуникациялар саласындағы уәкілетті орган бұйрықпен бекітілген "Мерзімді баспа басылымдарын, ақпараттық агенттіктер мен желілік басылымдарды тіркеу немесе қайта санау" мемлекеттік қызмет стандарты негізінде эротикалық материалдарды орналастыратын мерзімді баспасөз басылымдарын немесе интернет-ресурстарды тарататын субъектілердің тізілімін жүргізеді. Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің 28.04.2015 № 505.

Веб-порталда, бұқаралық ақпарат құралдарында және Интернет-ресурстарда ақпаратты орналастыру тәртібі "Ақпаратқа қол жеткізу туралы" Қазақстан

Республикасының 2015 жылғы 16 қарашадағы № 401 Заңының 15-17-баптарымен реттеледі.

Айта кету керек, кәмелетке толмаған адамды эротикалық мазмұндағы өнімдерді жарнамалау және сату процесіне тарту қылмыстық құқық бұзушылық болып табылады, ал қылмыстың квалификациясы кәмелетке толмағандарды эротикалық мазмұндағы өнімдерді таратуға, жарнамалауға және сатуға қатыстырғаны үшін ҚР Қылмыстық кодексінің 144-бабына сәйкес келеді.

Берілген баптың қылмыстың субъективтік жағы тікелей ниет түрінде де, абайсызда да көрінуі мүмкін.

Қаралған әкімшілік құқық бұзушылықтың субъектілері - 16 жасқа толған және эротикалық мазмұндағы өнімдердің заңсыз айналымына кінәлі адамдар.

Баптың санкциясына сәйкес, кінәлі адамға әкімшілік айыппұл салынғанда, эротикалық мазмұнды тәркілеу түрінде қосымша әкімшілік жаза қолданылуы керек. Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2018 жылғы 20 сәуірдегі № 5 "Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша сот шешімі туралы" Нормативтік қаулысының 27-тармағына сәйкес, мүлікті тәркілеуді тағайындау тәртібі нақтыланды. Мүлікті тәркілеу түрінде қосымша жаза тағайындау туралы сот шешімнің жедел бөлігінде тәркіленуге жататын мүліктің мөлшерін көрсетеді және тәркіленуге жататын заттардың тізімін береді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 446-бабының барлық бөліктерінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары қарайды (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 1-бөлігінің 684-бабы).

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 1-бөлігінің 804-бабына сәйкес ішкі істер органдарының уәкілетті лауазымды адамдары осы бап бойынша әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғауға құқылы.

447-бап. Тарих және мәдени ескерткіштерді қорғау және пайдалану ережелерін бұзу

Мемлекет күзететін тарихи-мәдени ескерткіштерді қорғау және пайдалану ережелерін бұзу, -

жеке тұлғаларға бес, лауазымды адамдарға - он айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсініктеме берілген бап тек тарихи және мәдени ескерткіштерді қорғауға қойылатын талаптардың бұзылуына ғана емес, сонымен қатар оларды пайдалану және жақсы жағдайда ұстауға қойылатын талаптар туралы да ашады. Айта кету керек, қорғау мен қорғау объектісі тек мемлекет қорғайтын тарихи және мәдени ескерткіштер.

Талданған құқық бұзушылықтың жалпы объектісі - қоғамдық тәртіп пен қоғамдық мораль. Түсіндірілген мақалада көзделген құқық бұзушылықтың тікелей объектісі - бұл

Қазақстан Республикасы халықтарының мәдени мұрасының сақталуын қамтамасыз ету саласында қалыптасатын қоғамдық қатынастар.

Құқық бұзушылықтардың объективті жағы - мәдени мұра объектілерін қорғау мен пайдалануды реттейтін нормативтік құқықтық актілердегі талаптардың орындалмауы немесе бұзылуы.

Қазақстан Республикасы халықтарының мәдени мұра объектілерін сақтау, пайдалану және мемлекеттік қорғау саласындағы қатынастарды реттейтін негізгі заңнамалық акт - "Тарихи-мәдени мұра объектілерін қорғау және пайдалану туралы" 1992 жылғы 2 шілдедегі № 1488 Қазақстан Республикасының Заңы (бұдан әрі - Заң).

Осы Заңның 4-бабының негізінде тарихи және мәдени ескерткіштер мынадай түрлерге бөлінеді:

1) қала құрылысы және сәулет ескерткіштері - сәулеттік ансамбльдер мен кешендер, тарихи орталықтар, кварталдар, алаңдар, көшелер, ежелгі орналасудың қалдықтары және қалалар мен басқа да елді мекендердің дамуы; азаматтық, тұрғын үй, өнеркәсіптік, әскери, діни сәулет, халықтық сәулет құрылыстары, сондай-ақ монументалды, сәндік-қолданбалы және ландшафтты көгалдандыру өнерінің, табиғи ландшафттардың ілеспе жұмыстары;

2) археологиялық ескерткіштер - ежелгі қоныстардың қалдықтары, бекіністер, қорғандар, қорғандар, қорғандар, қорғандар, жолдар, ежелгі жерлеу орындары, тас мүсіндер, жартастағы суреттер мен жазулар, ежелгі елді мекендердің тарихи мәдени қабатының бөліктері және өмір мен іздері бар басқа да орындар. ежелгі адамның қызметі;

3) ансамбльдер - оқшауланған немесе біріктірілген ескерткіштер, бекіністердің ғимараттары мен құрылыстары, сарай, тұрғын, қоғамдық, әкімшілік, коммерциялық, өндірістік, ғылыми, білім беру мақсаттары, сондай-ақ діни мақсаттағы ескерткіштер мен құрылыстар, тарихи жоспарлар мен елді мекендер ғимараттарының бөліктері, тарихи дамыған территорияларда оқшауланған.

Тарихи және мәдени ескерткіштерді есепке алуды және қорғауды тиімді ұйымдастыру мақсатында ескерткіштер келесі санаттарға бөлінеді:

1) ЮНЕСКО-ның Бүкіләлемдік мәдени және табиғи мұралар тізіміне енген, тарихи, ғылыми, сәулет, көркемдік және мемориалдық құндылықты білдіретін халықаралық маңызы бар тарихи және мәдени ескерткіштер;

2) бүкіл елдің тарихы мен мәдениеті үшін ерекше маңызы бар, тарихи, ғылыми, сәулет, көркемдік және мемориалдық құндылықты білдіретін республикалық маңызы бар тарих пен мәдениеттің ескерткіштері;

3) өңірлердің, республикалық маңызы бар қаланың, астананың, аудандардың (облыстық маңызы бар қалалардың) тарихы мен мәдениеті үшін ерекше маңызы бар тарихи, ғылыми, сәулет, көркемдік және мемориалдық құндылықты білдіретін жергілікті маңызы бар тарихи және мәдени ескерткіштер.

Тарихи-мәдени ескерткіштерді қорғау және пайдалану мыналарға бағытталған шаралар жүйесін қамтиды:

- 1) тарихи және мәдени мұра объектілерін анықтау, зерттеу және насихаттау;
- 2) тарихи және мәдени ескерткіштердің мәртебесін тарихи және мәдени мұра объектілеріне беру;
- 3) жойылудан, вандализм актісінен, фальсификациядан, мистификациядан, бұрмалаудан, негізсіз өзгерістер енгізуден, тарихи контекстен алып тастаудан қорғауды қамтамасыз ету;
- 4) археологиялық және ғылыми қалпына келтіру жұмыстарын жүргізу арқылы жандандыру және сақтау;
- 5) олардың сақталуын қамтамасыз ететін стандарттарға сәйкес мазмұн;
- 6) этномәдени ортаны жаңғырту процесінде, сондай-ақ ғылыми және білім беру мақсаттарында пайдалану.

Көрнекті әмбебап тарихи, археологиялық, сәулет, көркемдік, ғылыми, эстетикалық, этнологиялық немесе антропологиялық құндылығы бар мәдени мұра объектілері Дүниежүзілік мәдени және табиғи мұраны қорғау туралы конвенцияда белгіленген және ратификацияланған тәртіппен әлемдік мәдени және табиғи мұра ретінде жіктелуі мүмкін. Қазақстан Республикасының 2011 жылғы 21 желтоқсандағы № 514 Заңымен.

Тарихи-мәдени ескерткіштерді қорғау және күтіп ұстау тәртібі Қазақстан Республикасы Мәдениет және спорт министрінің 2014 жылғы 29 желтоқсандағы № 157 бұйрығымен реттелген. Ескерткіштердің меншік иелері мен пайдаланушылары олардың сақталуын қамтамасыз ету мақсатында:

- 1) бұлінуден және (немесе) жойылудан, вандализм актісінен, жалған ақпараттан, жала жабудан, бұрмалаудан, негізсіз өзгерістер енгізуден, тарихи контекстен алып тастаудан қорғауды жүзеге асыруға;
- 2) меншік құқығындағы болжамды немесе аяқталған өзгерістер туралы облыстардың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың, аудандардың (облыстық маңызы бар қалалардың) жергілікті атқарушы органдарына хабарлайды;
- 3) ғылыми қалпына келтіру жұмыстарын жүргізуге міндетті. Халықаралық және республикалық маңызы бар тарихи және мәдени ескерткіштерде ғылыми-қалпына келтіру жұмыстарын жүргізуді тарихи-мәдени мұра объектілерін қорғау және пайдалану жөніндегі уәкілетті органмен келіседі;
- 4) "Рұқсаттар және хабарламалар туралы" Қазақстан Республикасының 2014 жылғы 16 мамырдағы Заңында белгіленген тәртіппен жергілікті маңызы бар тарихи және мәдени ескерткіштерде ғылыми-қалпына келтіру жұмыстарының басталғаны туралы хабарламаны облыстардың, республикалық маңызы бар қалалардың, астананың жергілікті атқарушы органдарына жібереді;
- 5) ескерткіштерге ғылыми, мәдени және өзге де мақсаттар үшін қол жетімділікті облыстардың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың, аудандардың (

облыстық маңызы бар қалалардың) жергілікті атқарушы органдарымен арнайы келісімдерде белгіленген тәртіппен және шекте қамтамасыз етеді;

5) ескерткіштер олардың сақталуын қамтамасыз ететін нормативтерге сәйкес болуға тиіс.

Облыстардың, республикалық маңызы бар қалалардың, астананың жергілікті атқарушы органдары ескерткіштердің иелері мен пайдаланушыларына "Тарих және мәдени ескерткіштерге күзет міндеттемелерін беру ережесін бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Мәдениет және спорт министрінің 2015 жылғы 27 ақпандағы № 74 бұйрығымен белгіленген тәртіппен қауіпсіздік міндеттемесін береді. Қауіпсіздік міндеттемесі - бұл құжат жасалу кезіндегі ескерткіштің жай-күйін және иесінің немесе пайдаланушының тарих және мәдениет ескерткішін сақтау шарттары туралы құжат.

Тарихи-мәдени ескерткіштерді пайдалануға беру тәртібі Қазақстан Республикасы Мәдениет және спорт министрінің 2015 жылғы 30 қарашадағы № 369 бұйрығымен бекітілген. Халықаралық және республикалық маңызы бар ұлттық және республикалық маңызы бар ескерткіштерді мемлекеттік және жеке немесе заңды мүлік жөніндегі уәкілетті орган арасында келісімшарт жасалады. уәкілетті органмен келісім бойынша адам.

Коммуналдық меншік болып табылатын халықаралық және республикалық маңызы бар ескерткіштерді пайдалануға беру туралы шарт облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың жергілікті атқарушы органы және жеке немесе заңды тұлға арасында уәкілетті органмен келісім бойынша жасалады.

Республикалық меншік болып табылатын жергілікті маңызы бар ескерткіштерді пайдалануға беру туралы келісім уәкілетті органмен келісу бойынша мемлекеттік мүлік жөніндегі уәкілетті орган мен жеке немесе заңды тұлға арасында жасалады.

Коммуналдық меншік болып табылатын жергілікті маңызы бар ескерткіштерді пайдалануға беру туралы шарт облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың жергілікті атқарушы органы мен жеке немесе заңды тұлға арасында жасалады. Келісім үш жылдан аспайтын мерзімге жасалады.

Мәдени мұра объектілерін қорғау және пайдалану ережелерін қасақана сақтамағаны немесе бұзғаны үшін азаматтар мен лауазымды адамдар әкімшілік жауапкершіліктің субъектілері болып табылады. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 30-бабына сәйкес лауазымды адам өзінің қызметтік міндеттерін орындамағаны немесе тиісінше орындамағаны үшін әкімшілік жауапкершілікке тартылады. Бұл жағдай болмаған кезде әкімшілік құқық бұзушылық үшін кінәлі лауазымды адам жалпы негізде жауап береді.

Осы баптың субъективті жағы кінәнің қасақана нысанымен сипатталады. Алайда, қылмыс абайсызда жасалған жерде мүмкін

Келесі адамдар түсініктеме берілген мақала бойынша іс қозғауға және әкімшілік жаза қолдануға құқылы:

1) ІІМ комитеттерінің төрағалары мен басқармаларының басшылары, аумақтық ішкі істер органдарының, әкімшілік, көші-қон полициясының, облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың жергілікті полиция қызметі, олардың орынбасарлары, олардың орынбасарлары (Әкімшілік кодекстің 685-бабы 2-бөлігінің 1-тармағы);

2) арнайы атақтары бар ішкі істер органдарының (полицияның) қызметкерлері (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 685-бабы 2-бөлігінің 4-тармағы).

448-бап. Кәмелетке толмағандарға қатысты дерекілік

Вандализм, яғни ғимараттарды, басқа құрылыстарды, тарихи және мәдени ескерткіштерді, мемлекетпен қорғалатын табиғи объектілерді, жазулары немесе суреттері бар адамдарды жерлеу орындары немесе қоғамдық моральға нұқсан келтіретін басқа да әрекеттер, сондай-ақ көліктегі немесе басқа да қоғамдық орындардағы мүлікке қасақана залал келтіру он алты жасқа толмағандар, -

ата-аналарына немесе оларды алмастыратын адамдарға он бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Вандализм, қоғамға қарсы құбылыс ретінде мәдени және материалдық құндылықтардың мағынасыз жойылуын, варваризмді білдіреді.

Осы бапта көзделген қылмыстың объектісі қоғамдық тәртіпті және имандылықты, сондай-ақ халықтың материалдық әл-ауқатын қамтамасыз ету саласындағы қоғамдық қатынастар болып табылады.

Құқық бұзушылықтың объективтік жағы: қасақана заңсыз іс-әрекеттер арқылы жасалады:

1) ғимараттар, өзге де құрылыстар, тарихи және мәдени ескерткіштер, мемлекет қорғалатын табиғи объектілер, адамдардың жерленген орындары жазулары немесе суреттері бар қиратулар;

2) қоғамдық моральды бұзатын өзге де әрекеттер;

3) көліктегі немесе басқа қоғамдық орындардағы мүлікке қасақана залал келтіру.

Тарих және мәдениет ескерткіштері - тарихи ескерткіштердің мемлекеттік тізіміне енгізілген, адамдар жасаған немесе адамның және табиғаттың бірлескен жаратылысы ретінде жаратқан жеке ғимараттар, ғимараттар, құрылыстар мен ансамбльдер, тарихи-мәдени ландшафттар және басқа да қызығушылық орындары және мәдениет.

"Тарихи-мәдени мұра объектілерін қорғау және пайдалану туралы" Қазақстан Республикасының 1992 жылғы 2 шілдедегі № 1488 Заңының 4-бабында тарихи және мәдени ескерткіштердің түрлері, оларды қорғау және пайдалану анықталған. Тарих және мәдениет ескерткіштері келесі түрлерге бөлінеді:

1) қала құрылысы және сәулет ескерткіштері;

2) археология ескерткіштері;

3) ансамбльдер.

Қазақстан Республикасының 2007 жылғы 9 қаңтардағы № 212 Экологиялық кодексінің 1-бабының 72-тармағына сәйкес табиғи объектілер - шекарасы, тіршілік ету аумағы мен режимі бар табиғи объектілер. Жер, жер қойнауы, беткі қабаттар жойылу, деградация, бүліну, ластанудан және басқа да зиянды әсерлерден мемлекет қорғауында болады. және жер асты сулары; атмосфералық ауа; ормандар және басқа өсімдіктер; фауна, тірі организмдердің гендік қоры; табиғи экологиялық жүйелер, климат және Жердің озон қабаты.

Кодификацияланған заңнама көбінесе басқа біреудің мүлкін бүлдіру және жою ұғымын қолданады, ал вандализм туралы сөз болғанда мүліктік залал түсінігі қолданылады. Зақым - бұл жалпы түсінік. Оның артында бүліну мен бүліну жатыр. Яғни, кез-келген мөлшерде мүлікке келтірілген залал (ішінара немесе толық жою).

Яғни, егер көліктегі мүлік толығымен немесе ішінара жойылса және қалпына келтірілмесе, онда бұл залал. Егер көлік құралындағы мүлік бүлінген болса, содан кейін мүлікті пайдалану мүмкін емес, өйткені оның функциялары бұзылған, бірақ олар қалпына келтірілуі керек, содан кейін бұл залал ретінде анықталуы керек. Мысалы, қоғамдық көліктерге және олардың ішкі жабдықтарына зақым келтіру вандализм деп танылмауы керек, бірақ Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 562-бабына сәйкес.

Құқық бұзушылықтардың ұқсас квалификациясы басқа қоғамдық орындарда мүлікке қасақана зиян келтірумен жасалуы керек.

Айта кету керек, вандализм Қазақстан Республикасының Қылмыстық кодексінің 294-бабы бойынша әкімшілік жауаптылықты Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 488-бабындағыдай біліктілік белгілерімен қамтамасыз етеді. Бірақ вандализмді қылмыстық құқық бұзушылық деп тану, егер қылмыстың мәні он немесе он алты жасқа толған болса ғана мүмкін.

Егер арамдық әрекеттер басқаларға құрметсіздік білдірсе, қоғамдық тәртіпті және жеке адамдардың тыныштығын бұзса, онда мұндай әрекеттер Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 435-бабына сәйкес анықталуы керек. Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2009 жылғы 12 қаңтардағы "Бұзақылық жағдайындағы сот практикасы туралы" Нормативтік қаулысына сәйкес, бұзақылық вандализмнен, яғни ғимараттарды немесе басқа құрылыстарды бүлдіруге, қоғамдық көліктің немесе мүлікке зиян келтіруге бағытталған әрекеттер жасау керек. басқа да қоғамдық орындар. Вандализм жағдайында қоғамдық тәртіпті бұзу әрдайым көрнекі бола бермейді және қоғамға деген құрметсіздікті білдіреді, өйткені қоғамдық тәртіпті бұзу оның салдары ашылғанға дейін белгісіз болып қалады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 28-бабының негізінде әкімшілік құқық бұзушылықтың субъектілері болып әкімшілік құқық бұзушылықтың аяқталу немесе жолын кесу уақытына он алты жасқа толған физикалық тұрғыдан сау азаматтар табылады. Бірақ Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 448-бабына сәйкес, он

алты жасқа толмаған кәмелетке толмағандар ғана құқық бұзушылықтың нысаны бола алады, бірақ ата-аналары немесе оларды алмастыратын адамдар әкімшілік жауапкершілікке тартылады. Сонымен қатар, кәмелетке толмаған құқық бұзушының жас мөлшерінің төменгі деңгейі заңмен шектелмейді.

Тергеу жүргізілген әкімшілік құқық бұзушылықтың субъективтік жағы тікелей қасақана кінәнің қасақана жасалуымен сипатталады. Кінәлі адам қоғамдық тәртіпті және қоғамдық мораль нормаларын бұзатынын түсінеді және мұны қалайды.

Ішкі істер органдарының уәкілетті лауазымды адамдары Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 448-бабында (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 804-бабының 1-бөлігі) көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама жасауға құқылы.

Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2016 жылғы 22 желтоқсандағы № 12 " Соттардың Қазақстан Республикасы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің Жалпы бөлімінің нормаларын қолданудың кейбір мәселелері туралы" нормативтік қаулысында Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 435-бабына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қозғау тәртібі түсіндірілді. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодексте ата-аналардың немесе оларды алмастыратын адамдардың жауаптылығы көзделетін жағдайларда 14 жастан 16 жасқа дейінгі адамның жасаған әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама жасалады. Мұндай адамдарға қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қабылданған шешімде олардың бұл кінәлі неден көрінетіні көрсетілуі керек.

Тергеудегі бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша әкімшілік жаза қолдану туралы шешімді кәмелетке толмағандардың істері жөніндегі мамандандырылған ауданаралық соттардың судьялары қабылдайды (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 684-бабының 2-бөлігі).

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 812-бабының 4-тармағына сәйкес, кәмелетке толмағандардың, олардың ата-аналарының немесе оларды алмастыратын адамдардың әкімшілік құқық бұзушылық туралы істері әкімшілік іс жүргізіліп жатқан адамның тұрғылықты жері бойынша қаралады. Сондықтан тұрғылықты жерінде ювеналды соттар болмаса, істерді қарау мамандандырылған әкімшілік соттарда жүргізілуі мүмкін.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қарауға қатысушылардың және (немесе) ішкі істер органдарының өтініші бойынша әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қарау кезінде сот Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 448-бабында (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 54-бабы) көзделген әкімшілік құқық бұзушылық жасаған тұлғаның іс-әрекетіне ерекше талаптар белгілей алады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 448-бабы бойынша құқық бұзушы - бұл 16 жасқа толмаған адам, содан кейін оған тәрбиелік шаралар қолданыла алмайды, өйткені олар тек әкімшілік құқық бұзушылық жасаған кезде 16 жасқа толған, бірақ он

сегіз жасқа толмаған адамдарға ғана қолданыла алады (1 бөлім) Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 65-бабы).

Бірақ Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2016 жылғы 22 желтоқсандағы № 12 нормативтік қаулысының 22-тармағында кәмелетке толмаған адамның мінез-құлқына ерекше талаптар қою мүмкіндігі қарастырылған. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 54-бабы бірінші бөлігінің 3) тармақшасында көрсетілген кәмелетке толмағандардың құқықтарын қорғау жөніндегі комиссияның рұқсатынсыз белгілі бір жерлерге баруға, басқа жерлерге баруға тыйым салуды сот үш айдан бір жылға дейінгі мерзімге әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуге қатысушылардың немесе органдардың өтініші бойынша ғана тағайындай алады. Істі қарау кезіндегі ішкі істер. Мұндай тыйым Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 448-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық жасаған адамның іс-әрекетіне қойылатын ерекше талап ретінде белгіленеді және қалпына келтіру мақсатына қарамастан қолданылады және қайтадан әкімшілік жауапкершілікке тартылған кәмелетке толмағандарға қолданылады.

Бірақ біздің жағдайда әкімшілік жауапкершілікке кәмелеттік жасқа толмаған кәмелетке толмаған емес, оның ата-анасы және оларды алмастыратын адамдар ғана жүріс-тұрысқа тек ересек адамдарға ғана қойылуы мүмкін. Ата-аналары мен оларды алмастыратын адамдардың өздері Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 448-бабында көзделген бұзақылық әрекеттерді жасамайды, сондықтан бұл бап Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 54-бабында көрсетілген мақалалар тізімінен алынып тасталуы керек.

449-бап. Қоғамдық жерлерде қудалау

1. Қоғамдық орындарда заттарды сатып алу, сату, айырбастау немесе басқа жолмен иемдену, шаруашылық жүргізуші тұлға болып табылмайтын адам жасаған, сондай-ақ қастық, қайыршылық, сексуалдық қызмет көрсету немесе басқа қызметтерді тағайындау мақсатында қудалау, яғни тітіркендіретін режим;

жеке тұлғаларға ескерту жасауға немесе бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекеттер -

он айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға немесе бес тәулікке дейін әкімшілік қамауға әкеп соғады.

3. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, шетелдік немесе азаматтығы жоқ адам жасаған іс-әрекеттер -

бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға немесе бес тәулікке дейін әкімшілік қамауға немесе Қазақстан Республикасынан әкімшілік қуғынға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ _____

Бұл норма Қазақстанда алғаш рет 2015 жылдың 1 қаңтарынан бастап жаңа кодификацияланған заңнаманың қабылдануына байланысты пайда болды. Жаңа Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекс күшіне енгенге дейін "Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексіне өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы" 2014 жылғы 29 желтоқсандағы Қазақстан Республикасының Заңы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 449-бабының 2-бөлігінің құқықтық жабдықтарының бұзылуына байланысты, толықтырулар мен толықтырулар енгізді. құқық бұзушылықтың білікті симптомын тіркеу.

"Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексіне өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы" 2017 жылғы 28 желтоқсандағы № 127 Қазақстан Республикасының Заңында ұлттық заңнаманы ізгілендіруге байланысты ескертілген мақаланың 2 және 3-бөлімдерінің санкциялары өзгертілді (төмендетілді).

Қоғамдық орындарда "қиянат жасау" әрдайым кодталған әкімшілік заңнаманың әкімшілік құқық бұзушылық құрамына кіреді және Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 434-бабына сәйкес "ұсақ бұзақылық" ретінде бағаланады. Осыған байланысты тергеу объектісі бойынша іс қозғау құқығы бар шенеуніктер қоғамдық орындарда азаматтарды "қудалау" мен "қорлайтын қысым" арасындағы айырмашылықты нақты ажыратуы керек.

Қорлауды тағайындау кезінде құқық бұзушы белсенді ерікті зиянды әрекеттермен, мінез-құлықтың өнегесіздігімен және жәбірленушіге дәрекілікпен сипатталуы керек. Кішкентай қорқақтың азғындығы құрбандықты қорлау, оны қорлау және сол зиянды әсерге тіл тигізу немесе жаргон қолдану арқылы қол жеткізгісі келеді. Қорлау мен қарапайым қудалаудың айырмашылығы неде? Іс жүзінде полиция қызметкерлерінің осы тұжырымдамаларды еркін түсінуі және заңсыз әрекеттердің қате біліктілігі нәтиже бере ала ма? Жаңа норманы зерттеу 1-баптың 1-тармағындағы қылмыстың объективтік жағы:

1) кәсіпкерлік субъектісі болып табылмайтын адам жасаған заттарды басқа жолмен сатып алу, сату, айырбастау немесе сатып алу;

2) сәттілік;

3) қайыр сұрау;

4) жыныстық қызмет көрсету;

5) өзге қызметтерге ақы төлеу.

Құқық бұзушының заңсыз әрекеттерін сипаттайтын жоғарыда аталған барлық етістіктер кодталған заңнамада нақты анықтамаға ие емес, бұл ішкі істер органдарының тәжірибесінде мұндай ұғымдарды заңға қайшы көздерді, атап айтқанда әр түрлі сөздіктерді пайдалана отырып түсіндіруге құқық береді.

"Қудалау" түріндегі заңсыз әрекеттерді: тітіркендіретін, сөйлейтін, ұратын, тітіркендіретін, жалбарынатын және т.б. Бірақ зерттелетін норманың диспозициясы,

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 449-бабында қарастырылған, белгілі бір мақсат үшін ыңғайсыз іс-әрекет түріндегі мұндай емдеуді нақты анықтайды.

Интрузивтілік - бұл адамның ашуланшақтық, ұсақ-түйек сұраныстарына қиянат жасау, бос идеяларына бой алдыру сияқты көрінетін адамның жағымсыз моральдық-этикалық сапасы.

Бал ашу (дивинация) - бұл әр түрлі әдістерді қолдана отырып, болашақты болжай алатын өнер. Адамдардың болашақты болжандыратын құдайдың күші арқылы болжай алатындығына және ақыл-ойдың қарапайым құралдарын пайдаланбай құдайлардың еркін тануға қабілеттілігіне деген сенім ежелгі әлемнің барлық діндерінде кездеседі. Атап айтқанда, гректер мен римдіктер арасында сәттілікке деген сенім осы халықтардың бүкіл өмірімен тығыз байланыста болатын көптеген ерекше рәсімдер мен институттардың пайда болуына себеп болды. Бұл сенім құдайларға өзінің үнемі ұқыптылығы мен қамқорлығы арқылы адамдарға өз еріктерін ашқысы келетіндігіне негізделген.

Қайыршылық - бұл жеке адамдарға немесе ұйымдарға ақысыз көмек сұрау арқылы қаржылық және материалдық мәселелерді шешудің тәсілі. Қайыршылық - әлеуметтік-экономикалық құбылыс: қоғамдағы кедейліктің өсуі қайыршылардың, қайыршылардың санының өсуіне әкеледі. Сонымен бірге, кейбір қайыршылар кедейшілікке және бос жүріске түсіп, "кәсіпқой" қайыршыларға айналады және оны өзгертуді қаламай, өз еріктерімен сақтайды. Кейде қайыр сұрау байыту әдісіне айналады - қымбат заттарды алуға қаражат жинау. Қайыршылықтың барлық түрлерінде сыртқы көріністердің формалары бірдей - өтініш беру, қайыр сұрау, қабілетіне қарай амортизация, шағымдар, өтініштер, көмекке жүгіну т.б. Қайыршылық өмірге бейімделу тәсілі ретінде бала кезінен қызғаныш немесе жалқаулық негізінде көрінуі мүмкін.

2018 жылға дейін қайыршылық жасағаны үшін әкімшілік жауапкершілік тиімсіз болды, өйткені құқық бұзушының қаржылық ресурстарының болмауына байланысты бес минималды есептік көрсеткіш түріндегі балама санкциялар қолданылмады. Сондықтан, Қазақстан Республикасының 2017 жылғы 28 желтоқсандағы № 127 Заңымен, санкция ескерту түрінде әкімшілік жазамен толықтырылды, қайталанған құқық бұзушылықтар үшін сотқа 5 тәулікке дейін әкімшілік жаза қолданылуы мүмкін.

Сексуалдық сипаттағы қызметтерді ұсыну түріндегі әрекеттер әртүрлі нысандардағы жыныстық қажеттіліктерді қанағаттандыру мақсатында қызметтерді (оның ішінде ақылы қызметтерді) ұсынумен сипатталады. Сонымен қатар, қылмыстың мәні тек сексуалдық сипаттағы қызметтерді орындаушы ғана емес, сонымен қатар медиацияны жүзеге асыратын үшінші тұлғалар болуы мүмкін. Бұл қылмыс жыныстық қызмет көрсету туралы келісім жасалған кезде аяқталған болып саналады. Секс қызметтері үшін сыйақы беру туралы келісімнің болмауы құқық бұзушылықтың дәрежесіне әсер етпейді.

Басқа қызметтерді таңу арқылы қудалау кез-келген тәсілмен жәбірленушімен қалаусыз байланысқа түсуге әрекет жасайтын құқық бұзушының кез-келген әрекетінде көрінеді. Мысалы, бірдеңе сатып алуды, жәбірленушінің (тердің) келмеуіне қарамастан, онымен алкогольді ішуді, оны үйіне алып баруды немесе оны көлікпен алып келуді және т.б. ұсынады.

Соңғы біліктілік белгісі Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің "Ұсақ бұзақылық" 434-бабына сәйкес қорлайтын қорлаудан мүлдем өзгеше. Қарапайым қудалау құрбанның адамның қадір-қасиетін қорлайтын іс-әрекеттерді қамтымауы керек.

Ол түсініктемесі Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексте белгіленбеген қоғамдық жерде кез-келген талданған қудалау түріндегі құқық бұзушылықтарды біріктіреді. Қазақстан Республикасы Бас Прокурорының 2014 жылғы 19 қыркүйектегі № 89 "Қылмыстық құқық бұзушылық туралы арыздар мен хабарламаларды қабылдау және тіркеу, сондай-ақ Сотқа дейінгі тергеп-тексерулердің бірыңғай тізілімін жүргізу ережесін бекіту туралы" бұйрығымен қоғамдық орын туралы түсінік берілді.

Қоғамдық орын - тұрғындар пайдалануға, сондай-ақ бұқаралық іс-шараларға, қызмет көрсетуге және азаматтарға демалуға арналған қалалар мен елді мекендердің ішінде немесе одан тыс жерлерде арнайы жабдықталған жалпы аумақтар.

Бұдан әрі Ережеде қоғамдық орындардың тізімі берілген:

- 1) білім беру мен демалысты ұйымдастыру;
- 2) денсаулық сақтау ұйымдары;
- 3) тамақтану пункттері;
- 4) кинотеатрлар, театрлар, цирктер, концерттер, көру және көрме залдары, спорттық ареналар және жаппай демалуға арналған басқа жабық ғимараттар, соның ішінде түнгі клубтар мен дискотекалар;
- 5) мұражайлар, кітапханалар және дәрісханалар;
- 6) жергілікті және қалааралық пойыздар, әуе, теңіз және өзен көлігі кемелері, қалалық салондар, қалааралық автобустар, тұрақты жүретін таксилер және қалалық электромобильдер;
- 7) әуежайлар, теміржол, автомобиль және су станциялары, теміржол вокзалдарының және метрополитендердің ғимараттары;
- 8) қол жеткізуді басқаруды пайдаланбайтын мемлекеттік органдар мен ұйымдардың үй-жайлары;
- 9) жұмыс ұжымдары бұзақылық жағдайында жұмыс жасау үшін пайдаланатын, қол жетімділігі бар объектілердегі жұмыс орындары;
- 10) үйге кіре берістер.

Яғни, егер қудалау арнайы жабдықталған қоғамдық орындардан тыс жерде жүргізілсе, онда осы жерде тұрған бейтаныс адамдардың қалғанына алаңдаушылық

болса да, мұндай әрекеттер қоғамдық орындарда жасалған қылмыс деп танылмауы керек.

Жоғарыда аталған Ережелер қоғамдық орындарда жасалған құқық бұзушылық ретінде қарастырылмайтын орындардың тізімін береді:

1) құқық бұзушылық жасалған кезде өз функцияларын орындамайтын қоғамдық объектілер;

2) жұмысшылар тобы жұмыс жасайтын және күзетілетін тұрақтар үшін пайдаланылатын қол жетімділікті басқару объектілері;

3) ұйымдардың, мекемелердің, сауда және ойын-сауық орындарының шкафтары үшін, соның ішінде білім беру және басқа мекемелердің гимназияларының шешінетін бөлмелері үшін коммуналдық бөлмелер;

4) такси;

5) қоршаудың, жер асты инженерлік желілерінің, игерілмеген жерлердің - бос жерлердің, өзендердің жағалауларының болуына қарамастан, қаңырап тұрған ғимараттардың аумағы, жағажайларды, көшелер мен жағажайларды, жол учаскелерін ешқандай инфрақұрылымсыз;

6) бұзақылықты қоспағанда, коммуналдық пәтерлердегі, шатырлардағы, жертөлелердегі, элеваторлардағы жалпы аумақтар.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 449-бабы 2-бөлігінің объективті жағы осы баптың бірінші бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтар үшін әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталанған міндеттемелер үшін жауапкершілікті белгілейді. Сонымен қатар, екінші құқық бұзушылық әкімшілік жауапкершілікті ауырлататын жағдайға қолданылмайды, өйткені қайталанған құқық бұзушылық үшін әкімшілік жауапкершілік баптың өзінде квалификациялық сипаттама ретінде белгіленеді және анағұрлым репрессивті жазаны қарастырады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 449-бабының 1 және 2-тармақтарына сәйкес құқық бұзушылықтың субъектісі болып қылмыс жасалған кезде 16 жасқа толған ақылды адамдар табылады.

Талданатын баптың 3-бөлігінің объективті жағы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 449-бабының бірінші бөлігінде көрсетілген, бірақ шетелдік немесе азаматтығы жоқ адам жасаған бірдей біліктілік сипаттамасымен сипатталады. Яғни, шетелдік азамат әкімшілік құқық бұзушылықтың ерекше субъектісі болып табылады және оны жауапкершілікке тарту механизмінің өзіндік ерекшеліктері бар.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 449-бабының 3-тармағында көзделген құқық бұзушылықтың субъектісі нақты анықталған:

1) Қазақстан Республикасының шетелдік азаматтары - Қазақстан Республикасының азаматтары болып табылмайтын және олардың басқа мемлекеттің азаматтығына кіретіндігі туралы дәлелдері бар адамдар;

2) Қазақстан Республикасының азаматтығы жоқ адамдар - Қазақстан Республикасының азаматтары болып табылмайтын және олардың басқа мемлекеттің азаматтығына жататындығы туралы дәлелдемелері жоқ адамдар.

Қазақстан Республикасынан шығарып жіберу түрінде әкімшілік жаза қолданылуы мүмкін әкімшілік құқық бұзушылықтың субъектілері шетелдіктер мен азаматтығы жоқ адамдар болып табылады, олардың тұжырымдамалары "Шетелдіктердің құқықтық мәртебесі туралы" 1995 жылғы 19 маусымдағы Қазақстан Республикасы Заңының 2-бабында келтірілген.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 34-бабына сәйкес "Қазақстан Республикасының аумағында, сондай-ақ Қазақстан Республикасының құрлықтық қайраңында әкімшілік құқық бұзушылық жасаған шетелдіктер, шетелдік заңды тұлғалар, олардың филиалдары мен өкілдіктері және азаматтығы жоқ адамдар жалпы негізде әкімшілік жауапкершілікке тартылады".

Субъективті жағынан қоғамдық орындарда қысым көрсету тікелей ниетпен сипатталады. Бірақ оны жанама ниетпен беру жағдайлары болуы мүмкін. Қоғамдық орындарда қудалаудың субъективті жағының маңызды элементі - бұл басқа адамдардың қалауын елемей, олардың жеке, материалдық қажеттіліктерін қанағаттандыру.

Бап санкциясында әкімшілік жазаның келесі түрлері қарастырылған:

- 1) ескерту (43-бап);
- 2) әкімшілік айыппұл (44-бап);
- 3) әкімшілік қамауға алу (50-бап);
- 4) шетелдіктер мен азаматтығы жоқ адамдарды Қазақстан Республикасынан әкету (51-бап).

Жоғарыда аталған әкімшілік жазаларды қолдану тетігі Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің тиісті баптарына арналған ескертулерде көрсетілген. Қазақстан Республикасынан әкету туралы шешімді сот қабылдайды және Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 917-бабының 2-тармағының негізінде Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 449-бабының 3-бөлігінде шығаруды орындағаны үшін жауапкершілік ІІБ-қа жүктелген.

Түсіндірілген баптың 2 және 3 бөліктеріне әкімшілік жаза қолдану туралы шешімді сот қабылдайды (684-баптың бөлігі). Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 449-бабының 1-бөлігін ІІБ шешеді, атап айтқанда:

1) ІІМ департаменттерінің басшылары, аумақтық ішкі істер органдарының, әкімшілік, көші-қон полициясының, облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың жергілікті полиция қызметінің басшылары, олардың орынбасарлары (685-бап 1-тармағының 2-бөлігі);

2) арнайы атақтары бар ішкі істер органдарының (полицияның) қызметкерлері (685-баптың 4-тармағының 2-бөлігі).

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 449-бабының барлық бөліктерінде полицияның (полицияның) қызметкерлері әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғауға құқылы.

Бұл жағдайда Қазақстан Республикасынан шығарып жіберу туралы сот шешімінің орындалуы шығарылған адамның бақылаусыз тәуелсіз кетуі немесе Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 916-бабында көзделген тәртіппен адамды Қазақстан Республикасынан мәжбүрлеп шығару арқылы жүзеге асырылады. Шығару тетігі Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2017 жылғы 6 сәуірдегі № 175 қаулысымен егжей-тегжейлі бекітілді, мемлекеттік шекара арқылы өткізу пунктінде ішкі істер органдарының және Шекара қызметінің лауазымды адамдары шетелдік адамды немесе азаматтығы жоқ адамды Қазақстан Республикасынан шығарып жіберу туралы акт жасайды, олар депортациядан өткеннен кейін мемлекеттік шекара иммигранты қол қояды.

450-бап. Жезөкшелікпен айналысуға немесе жезөкшелікпен айналысуға белгілі үй-жайларды беру

1. Жезөкшелікпен немесе парақорлықпен айналысатыны белгілі үй-жайларды беру - жеке тұлғаларға және лауазымды адамдарға олардың қызметіне тоқтата отырып, жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне жүз елу мөлшерінде, орта бизнес субъектілеріне үш жүз мөлшерінде, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне мың айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады. немесе үш айға дейінгі жеке қызмет.

2. Әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған нақ сол әрекет -

жеке тұлғаларға және лауазымды адамдарға жүз елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде, кіші бизнес субъектілері үшін екі жүз, орта бизнес субъектілері үшін төрт жүз мөлшерінде, ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін екі мың айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады, олардың қызметіне тыйым салынады. немесе әкімшілік құқық бұзушылық нәтижесінде алынған кірістерді тәркілеумен үш жылға дейінгі мерзімге белгілі бір қызмет түрлері.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Құқық бұзушылықтың нысаны - қоғамдық мораль мен қоғамдық тәртіп саласындағы қоғамдық қатынастар. Міндетті емес құқық бұзушылық қоғамдық денсаулық болуы мүмкін. Қылмыстың мәні - жезөкшелік пен жазаны өтеу үшін берілген үй-жайлар.

Көптеген дамыған елдерде интимдік қызмет көрсету - бұл заңдастырылған деңгейде мемлекет реттейтін және қоғамдық қатынастардың осы саласына қатысатын азаматтардың құқықтарын қорғайтын заңдастырылған кәсіпкерлік қызмет. Біздің елде жезөкшелік - бұл жақсы ұйымдастырылған көлеңкелі бизнес, жезөкшелік заңдастырылмаған, сондықтан жезөкшелік пен жезөкшеліктің ресми құқықтық

анықтамасы жоқ. Жезөкшелікпен айналысуға тыйым салынбайды, дегенмен онымен байланысты заңсыз әрекеттері үшін (жауапкершілікке тарту, адамдарды сату, жезөкшелікпен айналысуға тарту) ұлттық кодификацияланған заңнамамен қарастырылған. Әр түрлі сөздіктердің анықтамаларын талдай отырып, мынаны ескеру қажет:

1) *жезөкшелік* - бұл жеке бастың емес өзімшілдік жыныстық қатынас. Бұл қатынастардың негізі өзара тартымдылық, жанашырлық, сүйіспеншілік емес, бірақ олар үшін жезөкшелікпен айналысатын адамның негізгі немесе тіпті жалғыз материалдық көзі болып табылатын тиісті материалдық сыйақы алғысы келеді. Жыныстық ақылы қызметтерді гетеросексуалдық және гомосексуалдық қатынастардағы әйелдер мен ер адамдар ұсына алады;

2) *парақорлық* - адамдардан тыс жыныстық қатынасқа жәрдемдесу немесе басқа түрдегі сексуалдық құмарлықты қанағаттандыру үшін жалдамалы (немесе еріксіз) кәсіби делдалдық.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігінің объективті жағы жезөкшелікпен немесе паракорлықпен айналысатыны белгілі үй-жайларды беру түріндегі заңсыз қасақана әрекеттермен түсіндіріледі.

Жезөкшелік немесе жезөкшелікпен айналысуға арналған үй-жаймен қамтамасыз ету, жезөкшелікпен айналысуға және жезөкшелікпен айналысуға арналған притондар ұйымдастыру немесе ұстау түріндегі заңсыз әрекеттермен көрінетін қылмыстық құқық бұзушылықтан ажыратылуы керек (ҚР ҚК 309-бабы).

Жезөкшелік пен жезөкшелікпен айналысуға арналған үйдің құқықтық тұжырымдамасы заңда көзделмеген. Бірақ Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 1998 жылғы 14 мамырдағы № 3 "Есірткі құралдарын, психотроптық заттарды, олардың аналогтары мен прекурсорларының заңсыз айналымымен байланысты істерде заңнаманы қолдану туралы" Нормативтік қаулысы есірткі немесе психотроптық заттарды тұтыну үшін қарастырылған орамның түсінігін нақтылайды. аналогтары. Есірткі немесе психотроптық заттарды, олардың аналогтарын тұтыну үшін бейімделген және ұсынылатын тұрғын немесе тұрғын емес үй-жайлар деп танылуы мүмкін.

Шын мәнінде бұл жезөкшелік немесе жезөкшелік үшін бейімделген және ұсынылған бөлме (тұрғын немесе тұрғын емес). Сонымен, мұндай үй-жайларды ұйымдастыру және күтіп ұстау қылмыстық жауаптылыққа әкеп соғады, тек оларды жезөкшелікпен айналысуға немесе жезөкшелікпен айналысуға беру әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 450-бабы бойынша әкімшілік құқық бұзушылық болып табылады.

Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2012 жылғы 29 желтоқсандағы № 7 "Адам саудасы үшін жауаптылықты белгілейтін заңнаманы қолдану практикасы туралы" нормативтік қаулысында жезөкшелікпен байланысты қылмыстарды саралау тәртібі түсіндірілген. Соттар Қылмыстық кодекстің 309-бабында қарастырылған

жезөкшелікпен айналысу, жезөкшелікпен қамтамасыз ету және пайдакүнемдік мақсатта сатып алу тәуелсіз іс-қимылдар болып табылатындығын және қылмыс құрамының құрамын құрайтынын есте ұстауы керек. Жезөкшелікпен айналысу үшін, оның қамқорлығынсыз немесе жезөкшелікпен айналыспастан немесе пайдакүнемдік мақсатпен жезөкшелікпен айналысуға арналған жезөкшені ұйымдастыруға болады.

Іс жүзінде жезөкшелікпен айналысуға арналған үй-жайлар, моншалар, қонақүйлер, массаж бөлмелері және т.б. бар, онда осы үй-жайлардың дәстүрлі функцияларынан басқа, олар түсіндірілген мақалада қарастырылған заңсыз қызметтерді ұсынады.

Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің 309-бабына сәйкес, пайдакүнемдік мақсатта кастинг жасау қылмыстық құқық бұзушылық болып табылады, яғни пайдакүнемдік мақсатсыз кастинг жасау үшін үй-жай беру әкімшілік құқық бұзушылық болады.

Мәселен, 49 жастағы сауна әкімшісі интимдік қызмет көрсететін 19 жастағы қызбен саунаға тапсырыс берушіні алып келді. Бұл үшін әйел әкімші сыйақы алмады. Клиент өзінің ескі досы болғандықтан, ол өз қызметін мүлтіксіз көрсетті.

Кезекті саунаны бұзақылық жасағаны үшін тексеру кезінде 25 жастағы әкімші ұсталды, ол клиентке қызымен бірге интимдік қызмет көрсету үшін алып келді, ол үшін 3 мың теңге алды.

Бірінші жағдайда, саунаның әкімшісі Әкімшілік кодекстің 450-бабына сәйкес ресми (жеке) тұлға ретінде тартылуы керек. Екінші факт бойынша, әкімшілік құқық бұзушылық жасағаны үшін Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің 309-бабы бойынша жауапқа тартылуы керек.

Зерттеліп жатқан баптың 2-бөлігінің объективті жағы осы баптың бірінші бөлігінің ережелерінде көзделген және бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекеттер үшін әкімшілік жауапкершілікті көздейді.

Баптың екі бөлігіндегі қылмыстың субъективті жағы кінәнің қасақана нысанымен ғана көрінеді. Кінәлі адам жезөкшелік пен паракорлыққа орын беретінін түсінеді.

Қаралған әкімшілік құқық бұзушылықтың екі бөлігінің субъектілері:

- 1) жеке тұлғалар;
- 2) лауазымды адамдар;
- 3) шағын, орта және ірі кәсіпорындар түріндегі заңды тұлғалар.

Баптың санкциясына сәйкес, заңды тұлғаға әкімшілік айыппұл салынған кезде оның қызметі немесе оның жекелеген түрлері үш айға дейінгі мерзімге тоқтатылуы керек.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 48-бабының 4-тармағына сәйкес, іс сотта қаралғанға дейін, қауіпсіздік шарасы заңды тұлғаға осы Кодекстің 801-бабында белгіленген тәртіппен қызметті немесе оның жекелеген түрлерін тоқтата тұру немесе тыйым салу түрінде қолданылуы мүмкін. Бұл жағдайда қызметті немесе оның

жекелеген түрлерін тоқтата тұру немесе тыйым салу кезеңі, егер бұл әкімшілік жаза сот қолданған болса, қызметті немесе оның жекелеген түрлерін тоқтата тұру немесе тыйым салу кезеңіне қосылады.

26-тарау. БАСПАСӨЗ ЖӘНЕ АҚПАРАТ САЛАСЫНДАҒЫ ӘКІМШІЛІК ҚҰҚЫҚ БҰЗУШЫЛЫҚ

Сөз, шығармашылық, баспа сөзінде және өз көзқарастары мен сенімдерінің басқа нысандарында, заңмен тыйым салынбаған кез-келген тәсілмен ақпарат алу және тарату бостандығына Қазақстан Республикасының Конституциясы кепілдік береді.

Қазіргі демократиялық қоғамдағы тұрақтылық пен мемлекеттік басқарудың тиімділігінің маңызды кепілі - саяси оқиғаларды объективті түрде көрсететін бұқаралық ақпарат құралдарының болуы. Сондықтан бұқаралық ақпарат құралдары саяси ықпалдан да аулақ болып, азаматтарға сөз бостандығы мен сөз бостандығына нақты мүмкіндіктер беруі керек.

Қазіргі қоғамда баспасөз, радио және теледидар өмірдің ажырамас атрибуттарына айналды. Қазақстан Республикасының "Бұқаралық ақпарат құралдары туралы" 1999 жылғы 23 шілдедегі Заңы, "Ақпаратқа қол жеткізу туралы" Қазақстан Республикасының 2015 жылғы 16 қарашадағы Заңы, "Ақпараттандыру туралы" 2015 жылғы 24 қарашадағы Қазақстан Республикасының Заңы және Қазақстан Республикасының Заңы сияқты заң актілері. "Телерадио хабарларын тарату туралы" 2012 жылғы 18 қаңтардағы № 545-IV, Қазақстан Республикасының 2003 жылғы 19 желтоқсандағы № 508-II "Жарнама туралы" Заңы бұқаралық ақпарат құралдарының қызметін реттейді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 26-тарауында жоғарыда аталған заң актілерімен қорғалатын қоғамдық қатынастар болып табылатын, ата-аналық нысаны болып табылатын баспасөз және ақпарат саласындағы әкімшілік құқық бұзушылықтар бар.

451-бап. Қазақстан Республикасының бұқаралық ақпарат құралдары туралы заңнамасын бұзу

1. Бұқаралық ақпарат құралдарының өнімдерін, ақпараттық агенттіктің хабарламалары мен материалдарын және желілік жариялауды тіркеусіз тарату немесе олардың қолданылуын тоқтата тұру, таратуды (таратуды) немесе тіркеу куәлігін жарамсыз деп тану туралы шешім қабылданғаннан кейін тарату -

бұқаралық ақпарат құралдарын тәркілей отырып, лауазымды адамдарға - он, шағын бизнес субъектілері үшін - жиырма, орта бизнес үшін - елу, ірі бизнес субъектілеріне - үш жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Меншік нысаны немесе оның заңды нысаны, атауы, сондай-ақ бұқаралық ақпарат құралдарының атауы, жариялау тілінің өзгеруі жағдайында қайта есептеместен бұқаралық ақпарат құралдарының өнімдерін, ақпараттық агенттіктің хабарламалары мен материалдарын, желілік басылымдарды өндіру, өндіру, көбейту және (немесе)

тарату немесе хабар тарату, тарату аймағы, негізгі тақырыптық фокус, шығарылым жиілігі -

лауазымды адамдарға бұқаралық ақпарат құралдарының шығарылуын (эфирін) тоқтата отырып, қырық, шағын бизнес субъектілері үшін - жүз, орта бизнес үшін - екі жүз, ірі бизнес үшін - мың айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады. үш айға дейін ақпарат.

3. Осы баптың екінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекеттер, -

бұқаралық ақпарат құралдарын шығаруға (эфирге) тыйым салуға әкеп соғады.

4. Қазақстан Республикасы заңнамасының талаптарын бұза отырып, бұқаралық ақпарат құралдарында немесе телекоммуникация желілері арқылы жеке және биометриялық мәліметтерді, заңсыз әрекеттердің (әрекетсіздіктің) салдарынан кәмелетке толмаған адамды анықтауға мүмкіндік беретін басқа ақпаратты, сондай-ақ сезіктіні және (немесе) әкімшілік жауапкершілікке тартылған адамдарды тарату. және (немесе) ауыр немесе ерекше ауыр қылмыстар бойынша сот тағайындаған кәмелетке толмағандарды қоспағанда, қылмыстық құқық бұзушылық олардың ата-аналары мен өзге де заңды өкілдеріне, соның ішінде D, -

жеке тұлғаларға - бес, лауазымды адамдарға, шағын бизнес субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға - жиырма бес, орта бизнеске - елу, ірі бизнес үшін - жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

5. Осы баптың төртінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекет -

жеке тұлғаларға және лауазымды адамдарға, шағын бизнес субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға елу мөлшерінде, орта бизнес үшін - жүз, ірі бизнес үшін - екі жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілген баптың 1-бөлімінде лауазымды адамдар мен шаруашылық жүргізуші субъектілердің әкімшілік айыппұл түріндегі әкімшілік жазасы, бұқаралық ақпарат құралдарының өнімдерін, ақпараттық агенттіктің хабарламалары мен материалдарын және интернет-жарияланымдарын тіркеусіз немесе тіркеусіз немесе шығаруды тоқтата тұру, тоқтату туралы шешім қабылданғаннан кейін тарату үшін тәркіленумен тәркіленеді. тарату) немесе тіркеу туралы куәлікті жарамсыз деп тану.

Түсіндірілген баптың 1-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың тікелей объектісі - заңмен белгіленген және мемлекет қорғайтын бұқаралық ақпарат құралдарын таратуға қойылатын талаптарды сақтау тәртібі.

"Бұқаралық ақпарат құралдары туралы" 1999 жылғы 23 шілдедегі Қазақстан Республикасының Заңына (бұдан әрі - Заң) сәйкес, бұқаралық ақпарат құралдарының

өнімдерін тарату мерзімді басылымдарды сатуды (жазылуды, жеткізуді, таратуды), радио және теледидарлық бағдарламалардың эфирге шығуын, сондай-ақ жаңалықтардың көрсетілуін білдіреді. Интернеттегі ресурстарға ақпарат орналастыру.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 451-бабының 1-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың объективті жағы іс-қимылмен сипатталады, атап айтқанда:

- бұқаралық ақпарат құралдарының өнімдерін, ақпараттық агенттіктің хабарламалары мен материалдарын және желілік басылымдарды тіркеусіз *тарату*;
- немесе бұқаралық ақпарат құралдарының өнімдерін, ақпараттық агенттіктің және желілік басылымның материалдарын таратуды тоқтата тұру, олардың шығарылуын (эфирін) тоқтату немесе тіркеу куәлігін жарамсыз деп тану туралы шешім қабылданғаннан кейін *тарату*.

Заңның 10-бабының талаптарына сәйкес Қазақстан Республикасының аумағында жұмыс істейтін мерзімді басылымдар, ақпараттық агенттіктер *міндетті түрде тіркеуге* жатады.

Бұл ережеден ерекше жағдайлар бар, атап айтқанда, заңның 12-бабы таралымы жүз данадан кем мерзімді басылымдарды, ресми, нормативтік-құқықтық актілер мен сот практикасының бюллетеньдерін тіркеуден босатуды қарастырады.

Заңның 13-бабының 1-тармағына сәйкес, уәкілетті органда тіркелген бұқаралық ақпарат құралдарының шығарылуын немесе таратылуын тоқтата тұру немесе тоқтату иесінің немесе соттың шешімі бойынша мүмкін.

Тоқтата тұру дегеніміз - басылымның бір немесе бірнеше шығарылымының, теледидар, радио бағдарламалары, телерадио арналарының эфирге шығуын уақытша тоқтату, желілік басылымның қызметін уақытша тоқтата тұру, сондай-ақ тоқтата тұру себептері жойылғанға дейін медиа-өнімдерді тарату. Бұқаралық ақпарат құралдарының шығарылуын тоқтата тұруға немесе бұқаралық ақпарат құралдарының өнімдерін таратуға *үш айдан аспайтын* мерзімге рұқсат етіледі.

13-баптың 3-тармағында бұқаралық ақпарат құралдарының шығарылуын тоқтата тұру немесе бұқаралық ақпарат құралдарының өнімдерін тарату үшін мынадай негіздер бар:

- қатыгездік пен зорлық-зомбылық, әлеуметтік, нәсілдік, ұлттық, діни, мүліктік және тайпалық үстемдік табынушылықты насихаттау немесе үгіттеу;

- мемлекеттік құпияны немесе заңмен қорғалатын өзге де құпияны құрайтын мәліметтерді жария ету;

- өзін-өзі өлтіруге ықпал ететін ақпарат тарату;

- олардың кезеңіндегі терроризмге қарсы операциялардың техникалық әдістері мен тактикасын ашу;

- есірткі құралдарын, психотроптық заттарды, олардың аналогтары мен прекурсорларын насихаттау;

- теледидар, радио бағдарламаларын, телерадио арналарын тарату, сондай-ақ порнографиялық және арнайы сексуалдық-эротикалық сипаттағы фильмдер мен бейнероликтерді көрсету;

- сайлау науқанының мерзімдерін бұзу үшін бұқаралық ақпарат құралдарын пайдалану;

- шетелдіктер, азаматтығы жоқ адамдар, шетелдік заңды тұлғалар және халықаралық ұйымдар кандидаттардың, партиялық тізімді ұсынған саяси партиялардың ұсынылуына және сайлануына кедергі келтіретін және / немесе сайлауға, белгілі бір сайлау нәтижесіне қол жеткізуге, сондай-ақ оған тыйым салу кезінде үгіт-насихат жүргізуге кедергі келтіретін және / немесе ықпал ететін қызметті жүзеге асыруы;

- ереуілге қатысуға мәжбүрлеу немесе ереуілге қатысудан бас тарту, Қазақстан Республикасының бейбіт жиналыстар, митингілер, шерулер, пикеттер және демонстрациялар ұйымдастыру және өткізу тәртібі туралы заңнамасын бұзу;

- Интернеттегі авторлық және сабақтас құқықтар туралы;

- сонымен қатар Заңның 10-бабының 6-тармағында, атап айтқанда мерзімді, ақпараттық агенттіктерде және интернет-жарияланымдарда меншік құқығының өзгеруі немесе оның атауының өзгеруі жағдайында қайта тіркеуге жататын, сондай-ақ жарияланымның атауы, тілі немесе материалдары мен хабарламалары қайта тіркеуге жататын талаптар бұзылған жағдайда, таралу аймағы, негізгі тақырыптық фокус және шығарылу жиілігі.

Заңның 13-бабының 4-тармағына сәйкес бұқаралық ақпарат құралдарының шығарылуын тоқтатуға немесе бұқаралық ақпарат құралдарының өнімдерін таратуға негіз болып табылады:

- конституциялық құрылымдағы күшті өзгерістерді насихаттау немесе үгіттеу, Қазақстан Республикасының тұтастығын бұзу, мемлекеттің қауіпсіздігіне нұқсан келтіретін соғыс;

- экстремизм немесе терроризмді насихаттау;

- этникалық және діни араздықты қоздыруға бағытталған материалдар жариялау және ақпарат тарату;

- сондай-ақ бұқаралық ақпарат құралдарының шығарылуын тоқтата тұру немесе бұқаралық ақпарат құралдарының өнімдерін таратуды белгіленген мерзімде жою себептері жойылған жағдайда.

Бұқаралық ақпарат құралдарында *насихаттау* дегеніміз - Қазақстан Республикасының заңнамасында тыйым салынған ақпарат туралы оң қоғамдық пікір қалыптастыру және (немесе) адамдардың шектеусіз тобының заңсыз әрекетін немесе әрекетсіздігін тудыру үшін көзқарастарды, фактілерді, дәлелдерді және өзге де ақпаратты, соның ішінде қасақана бұрмаланған ақпаратты тарату.

Бұқаралық ақпарат құралдарының шығарылуын тоқтату немесе бұқаралық ақпарат құралдарының өнімдерін тарату тіркеу туралы куәліктің күшін жоюға әкеледі.

Соттың заңды күшіне енген шешімі бойынша бұқаралық ақпарат құралдарының немесе бұқаралық ақпарат құралдарының қызметін *тоқтата тұру* немесе тоқтату жағдайында, егер бұқаралық ақпарат құралы интернет-ресурс болса, уәкілетті мемлекеттік органдар, интернет-ресурстардың иелері бұқаралық ақпарат құралдарының таратылуын немесе *таратылуын тоқтата тұруға немесе тоқтатуға міндетті*. Қазақстан Республикасының аумағы; бұқаралық ақпарат құралдары.

Түсіндірілген баптың 1-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың субъектісі лауазымды адамдар мен шаруашылық субъектілері (арнайы субъект) болып табылады. Санкция БАҚ өнімдерін тәркілей отырып, әкімшілік айыппұл түріндегі әкімшілік жауапкершілікті көздейді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 451-бабының 1-тармағында көзделген әрекеттердің субъективті жағы ниет немесе абайсыздық түріндегі кінәлілікпен сипатталады.

Түсіндірілген бапта қарастырылған әкімшілік құқық бұзушылық құрамы *формалды*, яғни бақылау органы құқық бұзушылық фактісін анықтаған сәттен бастап аяқталған болып саналады және материалдық залал келтіру фактісін белгілеуді қажет етпейді.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігінде лауазымды тұлғалар мен шаруашылық жүргізуші субъектілердің меншік нысаны немесе оның заңды нысаны, атауы өзгерген жағдайда *қайта есептелместен*, ақпараттық агенттіктің және желілік жарияланымның медиа-өнімдерін, хабарламаларын және материалдарын өндіруге, өндіруге, көбейтуге және (немесе) таратуға әкімшілік жауапкершілік қарастырылған, сондай-ақ БАҚ атауы, жариялау немесе эфирге шығу тіліндегі өзгерістер, тарату аумағы, негізгі тақырыптық бағытталған кезеңділікпен.

Түсіндірілген баптың 2-бөлімінде қарастырылған әкімшілік құқық бұзушылықтың тікелей объектісі - бұл заңмен белгіленген және мемлекет қорғалатын мерзімді баспа басылымының, ақпараттық агенттіктің және желілік басылымның талаптарын орындау тәртібі.

Түсіндірілген баптың 2-тармағында қарастырылған әкімшілік құқық бұзушылықтың объективті жағы іс-әрекетте көрінеді, дәлірек айтсақ

- заңның 10-бабының 6-тармағында көрсетілген жағдайларда *қайта есептелместен* бұқаралық ақпарат құралдарының өнімдерін, ақпараттық агенттіктің хабарламалары мен материалдарын, желілік басылымдарды өндіру, өндіру, көбейту және (немесе) тарату. Осы нормаға сәйкес мерзімді баспа басылымы, ақпараттық агенттік және желілік басылым меншік құқығы өзгерген немесе атауы өзгерген жағдайда, сондай-ақ атауы, жариялау тілі немесе материалдар мен хабарламалар, тарату аймағы, негізгі тақырыптық фокусы және шығарылу жиілігі қайта тіркеуге жатады.

Түсіндірілген баптың 2-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың субъектісі лауазымды адамдар мен шаруашылық субъектілері (арнайы субъект) болып табылады. Санкция бұқаралық ақпарат құралдарының шығарылуын (эфирін) үш айға

дейін тоқтата отырып, әкімшілік айыппұл түріндегі әкімшілік жауапкершілікті көздейді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 451-бабының 2-тармағында көзделген әрекеттердің субъективті жағы ниет немесе абайсыздық түріндегі кінәлілікпен сипатталады.

Түсіндірілген бапта қарастырылған әкімшілік құқық бұзушылық құрамы формалды, яғни бақылау органы құқық бұзушылық фактісін анықтаған сәттен бастап аяқталған болып саналады және материалдық залал келтіру фактісін белгілеуді қажет етпейді.

Түсініктеме берілген баптың 3-бөлімі ӘҚБтК-нің 451-бабының 2-тармағында көзделген әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде әрекетті қайталап жасағаны үшін анағұрлым қатаң жазаны белгілейді.

Санкция бұқаралық ақпарат құралдарының шығуына тыйым салуды қарастырады.

Түсіндірілген баптың 4-бөлімі Қазақстан Республикасы заңнамасының талаптарын бұза отырып, бұқаралық ақпарат құралдарында немесе телекоммуникация желілері арқылы жеке және биометриялық мәліметтерді, заңсыз әрекеттер (әрекетсіздік) салдарынан кәмелетке толмаған адамды анықтайтын өзге де ақпаратты таратқаны үшін әкімшілік айыппұл түрінде әкімшілік жауапкершілікті көздейді. әкімшілік және (немесе) қылмыстық құқық бұзушылық жасады деп күдіктелген және (немесе) айыпталушы сот, кәмелетке толмағандарды қоспағанда, ауыр немесе аса ауыр қылмыстар үшін, олардың ата-аналары және басқа да заңды өкілдері туралы ақпаратты қосқанда.

Түсіндірілген баптың 4-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың тікелей объектісі - бұқаралық ақпарат құралдарында немесе телекоммуникация желілерінде жеке және биометриялық мәліметтерді, кәмелетке толмағандар, ата-аналар және басқа да заңды өкілдер туралы өзге де ақпаратты таратуға қойылатын талаптардың сақталуы үшін заңмен белгіленген тәртіп.

Түсіндірілген баптың 4-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың объективті жағы іс-әрекетте, атап айтқанда жеке және биометриялық мәліметтерді таратуда, заңсыз әрекеттер (әрекетсіздік) салдарынан зардап шеккен кәмелетке толмағандар туралы, сондай-ақ күдікті және (немесе) әкімшілік құқық бұзушылық жасады деп айыпталған және (немесе) айыпталған адамдар туралы басқа ақпаратты таратуда көрсетілген. немесе) ауыр немесе аса ауыр қылмыс жасағаны үшін сот тағайындаған кәмелетке толмағандарды қоспағанда, қылмыстық құқық бұзушылық, оның ішінде олар туралы мәліметтер олардың ата-аналары мен өзге де заңды өкілдері.

Заңның 1-бабының 1), 2) тармақшаларына сәйкес *биометриялық деректер* - бұл жеке деректер субъектісінің физиологиялық және биологиялық сипаттамаларын сипаттайтын, оның негізінде оның жеке басын құруға болатын жеке деректер; *дербес деректер* - бұл нақты немесе солардың негізінде электрондық, қағаз және (немесе) басқа материалдық тасымалдағыштарда жазылған жеке мәліметтер тақырыбына қатысты ақпарат.

Заңның 14-бабының 3-4-тармағына сәйкес бұқаралық ақпарат құралдарында немесе телекоммуникация желілерінде адамның жеке және биометриялық мәліметтерін, оның ішінде ата-анасы және басқа заңды өкілдері туралы мәліметтерді, оның жеке басын анықтауға мүмкіндік беретін басқа ақпаратты таратуға тыйым салынады.

1) заңсыз әрекеттер (әрекетсіздік) нәтижесінде зардап шеккен бала;

2) кәмелетке толмағандарға, әкімшілік және (немесе) қылмыстық құқық бұзушылық жасады деп айыпталған және (немесе) айыпталушыларға қатысты.

3-4-тармақтың 2) тармақшасында көрсетілген әрекет, ауыр және (немесе) аса ауыр қылмыс жасағаны үшін сот тағайындаған кәмелетке толмағандарға, оның ішінде олардың ата-аналары мен басқа да заңды өкілдері туралы мәліметтерді қамтымайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 451-бабының 4-тармағында көзделген әрекеттердің субъективті жағы ниет немесе абайсыздық түріндегі кінәлілікпен сипатталады.

Түсіндірілген бапта қарастырылған әкімшілік құқық бұзушылық құрамы *формалды*, яғни бақылау органы құқық бұзушылық фактісін анықтаған сәттен бастап аяқталған болып саналады және материалдық залал келтіру фактісін белгілеуді қажет етпейді.

Субъект жеке тұлғалар, лауазымды тұлғалар, сондай-ақ кәсіпкерлік субъектілері болып табылады.

Мысал ретінде Орынбор облыстық судьясының (Ресей Федерациясы) шығарған 2018 жылғы 8 қазандағы № 4а-610/2018 қаулысын келтіруге болады.

Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің ұқсас ережесі заңсыз әрекеттер (әрекетсіздік) салдарынан кәмелетке толмаған зардап шеккендер туралы ақпаратты заңсыз тарату немесе федерация заңдарында қарастырылған мұндай ақпаратты таратуға қойылатын талаптарды бұзу, егер бұл әрекеттер (әрекетсіздік) құрамында қылмыстық құқық бұзушылық болмаса, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 13.15-бабының 3-бөлігінде келтірілген. .

"Бұқаралық ақпарат құралдары туралы" Ресей Федерациясының 1991 жылғы 27 желтоқсандағы № 2124-1 Заңының 4-бабының 6-бөлігіне сәйкес, бұқаралық ақпарат құралдарында, сондай-ақ ақпараттық және телекоммуникациялық желілерде, заңсыз әрекеттер (әрекетсіздік) салдарынан зардап шеккен кәмелетке толмаған адам туралы ақпаратты таратуға тыйым салынады. оның ішінде кәмелетке толмаған адамның тегі, аты, әкесінің аты, фотосуреті мен бейнесі, кәмелетке толмаған баланың туған күні, оның дауысы, тұрғылықты жері уақытша болу орны немесе орны, оқу немесе жұмыс орны, осындай кәмелетке толмағанның жеке басын анықтауға мүмкіндік беретін басқа да мәліметтер.

Жарлықтың талдауы бойынша " _____ " БАҚ-қа жоспардан тыс жүйелі байқау жүргізу кезінде (2018 жылғы 22 қаңтардағы № __ бұйрық, 2018 жылғы 25 қаңтардағы

№ ____ меморандум) Орынбор облысындағы Роскомнадзор кеңсесі Ресей Федерациясының бұқаралық ақпарат құралдары туралы заңнамасының бұзылғаны анықталды. ақпарат.

2018 жылғы 17 қаңтардан 2018 жылғы 19 қаңтарға дейін ____ БАҚ Интернетте мақалалар жариялады: "СК: Орынборда кәсіпкер мен оның жеті жасар баласы Land Cruiser көлігінде қаза тапты"; "Шығыстағы қос кісі өлтіру: RIA56 оқиға орнынан суретті жариялайды"; "Орынборда кәсіпкердің өліміне қатысты жағдайлар жарияланды"; "Өлтірілген кәсіпкердің толық аты-жөні әйелі және екі жасар қызы"; "Бір күннен кейін: Орынборда кәсіпкер мен баланы өлтіргендерді іздеу жалғасуда" "Өлтірілген есімдер мен оның 7 жасар ұлы үшін Орынборда жерлеу рәсімі өтті". Мақалалардың мазмұнын талдау көрсеткендей, оларда заңсыз әрекеттердің салдарынан кәмелетке толмаған зардап шеккендер туралы мәліметтер бар: тегі, аты, баланың жасы және тегі, аты, жасы, жұмыс орны және әкесінің фотосуреті. Яғни, кәмелетке толмаған баланың жеке басын тікелей немесе жанама түрде анықтауға мүмкіндік беретін ақпарат.

"БАҚ туралы" Заңның 41 (4) тармақшасына сәйкес редакция осы Заңның 6 (4) тармақшасында көрсетілген ақпаратты таратылған хабарламалар мен материалдарда, егер мұндай ақпарат кәмелетке толмаған адамның құқықтары мен заңды мүдделерін қорғау мақсатында таратылмаса, жария етуге құқылы емес. заңсыз әрекеттер (әрекетсіздік) нәтижесінде жәбірленушіге. Мұндай жағдайларда бұндай ақпарат бұқаралық ақпарат құралдарында, сондай-ақ ақпараттық және телекоммуникациялық желілерде, атап айтқанда, он төрт жасқа толмаған және заңсыз әрекеттердің (әрекетсіздіктің) салдарынан зардап шеккен кәмелетке толмаған адамның заңды өкілінің келісімімен таратылуы мүмкін.

Бірден мұнда біз Қазақстаннан айырмашылығы Ресей заңнамасының ерекшелігін атап өтеміз, бұл ақпарат таратуға екі шарттың рұқсат етілгендігінде: ол заңсыз әрекеттердің (әрекетсіздіктің) салдарынан зардап шеккен кәмелетке толмағанның құқықтары мен заңды мүдделерін қорғау мақсатында таратылады және заңды келісім бар.

Сонымен қатар кәмелетке толмаған кәмелетке толмаған адамның заңды өкілінің ол туралы кез-келген ақпаратты таратуға заңсыз әрекеттері нәтижесінде жазбаша келісімінің болмауы.

Сонымен қатар, Ресей Федерациясының Тергеу комитетінің ресми сайттарынан алынған скриншоттар кәмелетке толмаған бала мен оның әкесінің жеке деректері Ресей Федерациясының Тергеу комитетінің сайтында жарияланған мақалаларда жоқ екенін растайды. Құқық қорғау органдарының редакцияға ресми үндеуі түскеннен кейін заңсыз әрекеттердің салдарынан кәмелетке толмаған зардап шеккендер туралы ақпарат бар материалдарды ____ бұқаралық ақпарат құралдарында жариялау фактісі іс материалдарымен расталмады.

Қылмыскерлерді ұстау және заңдылықты қорғау үшін заңсыз әрекеттердің салдарынан зардап шеккен кәмелетке толмаған адамның жеке мәліметтерін жариялау қажет емес. Бұл мәліметтер қоғамдық қауіпсіздікке қатерді анықтау және ашу мақсатында қызмет етпейді. Жоғарыда аталған жағдайларды ескере отырып, мұндай баланың жеке басын тікелей немесе жанама түрде анықтайтын заңсыз әрекеттер нәтижесінде зардап шеккен кәмелетке толмаған бала туралы ақпарат тарату кәмелетке толмағанның заңды өкілінің келісімі талап етілмеген жағдайларға жатпайды.

Осылайша, Ресей Федерациясының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 13.15-бабының 3-бөлігінің қолданылуы жоғарыда көрсетілген қаулыда көрсетілген.

Түсіндірілген баптың 5-бөлімі әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекс 451-бабының 4-тармағында көзделген әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде әрекетті қайталағаны үшін неғұрлым қатаң жаза белгілейді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 684-бабының 1-бөлігіне сәйкес, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 451-бабының 1, 2, 3-бөліктерінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары қарайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 692-1-бабының 1-бөлігіне сәйкес ақпарат саласындағы уәкілетті орган Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 451-бабының 4,5-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 804-бабы 1-бөлігінің 62) тармақшасына сәйкес, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 451-бабының 1,2,3-бөліктерінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамаларды ақпарат саласындағы уәкілетті органның уәкілетті лауазымды адамдары құруға құқылы

452-бап. Қазақстан Республикасының телерадио хабарларын тарату туралы заңнамасын бұзу

1. Қазақстан Республикасының телерадио компаниялары тарату туралы заңнамасын мынадай нысанда бұзу:

1) отандық теледидарлар мен радиоарналар арқылы отандық теледидар мен радио бағдарламаларының пайыздық мөлшерін белгіленген мөлшерден аз бөлу;

2) жаңалықтар бағдарламаларын ым тілінде немесе субтитр түрінде аудармасыз қамтамасыз ету арқылы теледидар арналарында тарату;

3) телеарнада кадр аумағының он бес пайызынан асатын қосымша ақпаратты тарату ;

4) телерадио хабарларын тарату операторларының желілеріне техникалық тарату жабдықтарын қосу ережелерін, хабар тарату жүйелерін техникалық пайдалану

ережелерін және ұлттық эфирлік стандарттардың талаптарын сақтай отырып, теледидарлар мен радиоарналарды теледидарлар мен радиоарналармен қамтамасыз ету сапасы -

лауазымды адамдарға елу, шағын бизнес субъектілері мен коммерциялық емес ұйымдар үшін - жүз, орта бизнес үшін - жүз елу, ірі бизнес үшін - үш жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекеттер:

Лауазымды адамдарға - жүз мөлшерінде, шағын бизнес субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға - жүз елу мөлшерінде, орта бизнеске - екі жүз, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне - төрт жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

3. Телеарналар мен радио хабарларын тарататын арналардағы бағдарламаларды жергілікті уақыттың нөлдік сағатынан есептелген, әр алты сағаттан тұратын уақыт интервалында басқа тілдегі бағдарламалардың жалпы көлемінен аз қазақ тілінде тарату,

лауазымды адамдарға ескерту немесе айыппұл салуға, шағын бизнес субъектілері үшін - жиырма, орта бизнес үшін - елу, ірі бизнес үшін - үш жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

4. Осы баптың үшінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекет -

лауазымды адамдарға елу мөлшерінде, шағын бизнес субъектілеріне жүз елу мөлшерінде, орта бизнес субъектілеріне екі жүз елу мөлшерінде, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне мың айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады, теледидар ұйымдастыруға лицензиясынан айырады. және (немесе) эфирге шығару және бұқаралық ақпарат құралдарының шығарылуын (эфирін) үш айға дейін тоқтата тұру.

5. Шетелдік телерадио және радиоарналардың эфирлік теледидар және радио бағдарламаларын отандық теледидар және радиоарналармен апта сайынғы көлемде теледидарлық және радиобағдарламалар жиынтығының жиырма пайызынан асатын мөлшерде эфирге шығару, -

лауазымды адамдарға елу, заңды тұлғаларға жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

6. Осы баптың бесінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекет -

лауазымды адамдарға жүз, заңды тұлғаларға екі жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

7. Телерадио хабарларын тарату операторларының Қазақстан Республикасының эфир туралы заңнамасын мынадай нысанда бұзуы:

1) телерадио хабарларын тарату операторларының міндетті телерадио арналарын таратпауы;

2) телерадио хабарларын тарату операторларының телерадио арналарын тарату шарттарын бұзуы, -

лауазымды адамдарға елу, шағын бизнес субъектілері мен коммерциялық емес ұйымдар үшін - жүз, орта бизнес үшін - жүз елу, ірі бизнес үшін - үш жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

8. Осы баптың жетінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекеттер -

Лауазымды адамдарға - жүз мөлшерінде, шағын бизнес субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға - жүз елу мөлшерінде, орта бизнеске - екі жүз, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне - төрт жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

9. Қазақстан Республикасының телерадио компаниялары мен телерадио операторларының эфир туралы заңнамасын мынадай нысанда бұзу:

1) ғимарат және (немесе) ғимараттар иелерінің жазбаша келісімінсіз коммерциялық мақсатты көздемейтін ұжымдық қабылдау жүйесін ұйымдастыру;

3) табиғи және техногендік сипаттағы төтенше жағдайлар кезінде, сондай-ақ қорғаныс, ұлттық қауіпсіздік және құқық қорғау мүдделері үшін халықты өмірге, адамның денсаулығына қауіп пен қауіп-қатер туралы ескерту туралы сигналды телерадио хабар тарату операторлары мен телерадио компаниялары уақытылы таратпауы;

4) сәйкестікті растау рәсімінен өтпеген техникалық хабар тарату жабдығын пайдалану;

5) жер бетіндегі жекелеген жерсеріктік қабылдау құрылғылары арқылы радиохабарлаушы және (немесе) радиобайланыс құралдарына кедергі жасау;

6) телерадио хабарларын тарату операторларының тіркелмеген, телерадио арналарын қайта таратуы, уәкілетті орган қайта тіркегені,

лауазымды адамдарға елу, шағын бизнес субъектілері мен коммерциялық емес ұйымдар үшін - жүз, орта бизнес үшін - жүз елу, ірі бизнес үшін - үш жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

10. Осы баптың тоғызыншы бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекеттер -

Лауазымды адамдарға - жүз мөлшерінде, шағын бизнес субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға - жүз елу мөлшерінде, орта бизнеске - екі жүз, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне - төрт жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ _____

Түсіндірілген баптың 1-бөлімінде лауазымды тұлғалардың, коммерциялық емес ұйымдардың және шаруашылық жүргізуші субъектілердің Қазақстан Республикасының телерадио компаниялары Қазақстан Республикасының эфир туралы заңнамасын бұзғаны үшін әкімшілік айыппұл түрінде әкімшілік жауапкершілік қарастырылған.

Түсіндірілген баптың 1-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың тікелей объектісі Қазақстан Республикасының телерадио хабарларын тарату туралы заңнамасында белгіленген және мемлекет қорғайтын талаптарын сақтау тәртібі болып табылады.

Телерадио саласындағы қоғамдық қатынастар, телерадио хабарларын тарату субъектілерінің құқықтары мен міндеттері Қазақстан Республикасының 2012 жылғы 18 қаңтардағы "Телерадио хабарлары туралы" Заңымен (*бұдан әрі - заң*) реттеледі.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 452-бабының 1-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың объективті жағы келесі әрекеттермен, әрекетсіздікпен сипатталады, атап айтқанда:

- отандық теледидарлар мен радиоарналар арқылы отандық телерадио бағдарламалардың пайыздық мөлшерін белгіленген мөлшерден аз *тарату*;

Сонымен, заңның 28-бабына сәйкес, отандық телеарналардың апта сайынғы хабар тарату көлемінде жарнаманы қоспағанда, отандық теледидар бағдарламаларының саны кем дегенде елу пайызды құрауы керек. Отандық радиоарналардың апта сайынғы хабар тарату көлемінде жарнаманы қоспағанда, қазақстандық авторлардың немесе орындаушылардың музыкалық туындылары мен отандық радио бағдарламалардың саны: 2018 жылғы 1 қаңтардан бастап - кем дегенде қырық бес пайыз; 2020 жылғы 1 қаңтардан бастап - кем дегенде елу пайыз.

- жаңалықтар бағдарламаларын ым тілінде немесе субтитр түріндегі аудармасынсыз теледидар арнасында тарату;

Мүмкіндігі шектеулі тұлғалардың телебағдарламаларды таратудағы құқықтарын қорғау мақсатында Заңның 30-бөліміне сәйкес жергілікті уақытпен он алтыдан жиырма екі сағатқа дейінгі аралықта жаңалықтар сипатындағы кем дегенде бір теледидарлық бағдарлама ым тілінде немесе субтитр түрінде аударма арқылы қамтамасыз етіледі. Телеарналарда жарияланған міндетті хабарламалар ым тілі немесе субтитр аудармасы арқылы қамтамасыз етіледі.

Заңның 1-бабы 10) тармақшасына сәйкес субтитрлер деп телевидение бағдарламасындағы ақпаратты түпнұсқа телебағдарламаның дыбыстық сүйемелдеуінің мәтіндік көшірмесі арқылы таратудың тәсілі ретінде түсініледі.

- телеарнада кадр аймағының он бес пайызынан асатын қосымша ақпаратты *тарату*;

Заңның 32-бабының 1-тармағына сәйкес мазмұны эфирлік сигналдың бөлігі ретінде берілетін негізгі теледидарлық бағдарламаның мазмұнына қатысы жоқ бір жиіліктегі және (немесе) эфирлік уақытты қолдана отырып, негізгі теледидарлық бағдарламамен бір мезгілде алфавиттік, цифрлық, графикалық ақпарат тарату болып табылады.

Сонымен қатар, заңның сол бабының 2-тармағында қосымша ақпараттың мөлшері белгіленеді, олар кадр аумағының *жиырма бес пайызынан* аспауы керек және телебағдарламалардағы мәтіндік немесе ақпараттық материалдарды бұзады. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің ережесі мен заңның үстемдігі арасында туындаған қақтығысқа байланысты оны сәйкестікке келтіру керек.

- телерадио хабарларын таратудың техникалық құралдарын телерадио хабарларын тарату операторларының желілеріне қосу ережелеріне, телерадио хабарларын тарату жүйелерін техникалық пайдалану ережелеріне және ұлттық эфирлік стандарттардың талаптарына сәйкес теледидарлар мен радиоарналармен теледидарлық және радиобағдарламалармен қамтамасыз ету сапасының *қамтамасыз етілмеуі*.

Заңның 23-бабы 2-тармағының 3) тармақшасына сәйкес, телерадиокомпанияның жауапкершілігі - телерадио хабарларын тарату операторларының желілеріне техникалық тарату құралдарын, хабар тарату жүйелерінің техникалық эксплуатациясын және ұлттық хабар тарату стандарттарының талаптарына сәйкес телевизиялық және радиоарналармен теледидарлық және радио бағдарламаларын жеткізу сапасын қамтамасыз ету, сонымен қатар хабар тарату сапасының техникалық параметрлері.

Түсіндірілген баптың 1-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың субъектісі лауазымды адамдар, коммерциялық емес ұйымдар және кәсіпкерлік субъектілері (арнайы субъект) болып табылады. Санкция әкімшілік айыппұл түріндегі әкімшілік жауапкершілікті көздейді.

Бұл жағдайда телерадио компаниялары ерекше тақырып ретінде әрекет етеді. Заңның 1-бабы 17) тармақшасына сәйкес, телерадиокомпания дегеніміз - теледидар және радиоарнаның иесі болып табылатын және теледидар мен радиоарнаны тіркеу туралы куәлік алған жеке немесе заңды тұлға.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 452-бабының 1-тармағында көзделген әрекеттердің субъективті жағы ниет немесе абайсыздық түріндегі кінәлілікпен сипатталады.

Түсіндірілген бапта қарастырылған әкімшілік құқық бұзушылық құрамы *формалды*, яғни бақылау органы құқық бұзушылық фактісін анықтаған сәттен бастап аяқталған болып саналады және материалдық залал келтіру фактісін белгілеуді қажет етпейді.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігінде ӘҚБтК-нің 452-бабының 1-тармағында көзделген әкімшілік жаза қолданылғаннан кейінгі бір жыл ішінде әрекетті қайталап жасағаны үшін неғұрлым қатаң жаза белгіленген.

Түсініктеме берілген баптың 3-бөлімінде қазақ тіліндегі телерадио хабарларын тарату арналарында хабар тарату ережелерін бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілік қарастырылған.

Түсініктеме берілген баптың 3-бөлігінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың тікелей объектісі - заңда белгіленген тәртіппен және мемлекеттік тілде хабар таратылатын арналарда қазақ тілінде хабар тарату талаптарын сақтау. Хабарламаларды

қазақ тілінде таратуға қойылатын талаптар заңның 10-бабында көрсетілген. Сонымен, 10-баптың 2-тармағына сәйкес, қазақ тіліндегі телерадио бағдарламаларының апта сайынғы көлемі басқа тілдердегі телевидение мен радио бағдарламаларының жалпы көлемінен кем болмауы керек. Жергілікті уақыттың нөлдік сағатынан есептелген, әрқайсысы алты сағаттан тұратын уақыт аралығындағы қазақ тіліндегі теледидар мен радио бағдарламаларының көлемі басқа тілдердегі телевидение мен радио бағдарламаларының жалпы көлемінен кем болмауы керек.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 452-бабының 3-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың объективтік жағы әсерімен сипатталады, атап айтқанда, жергілікті уақыттың нөлдік сағатынан есептелетін уақыт интервалы бойынша әр тілде алты сағат уақыт интервалында қазақ тілінде теледидар және радио хабар тарату арналарында хабарлардың *таратылуы*.

Заңның 1-бабының 14) тармақшасына сәйкес, теледидарлық және радиоарналарды тарату дегеніміз - телекоммуникациялық жабдықты пайдалана отырып, тұтынушыға теледидар мен радио бағдарламаларын тарату.

Түсіндірілген баптың 3-бөліміне сәйкес әкімшілік құқық бұзушылықтың субъектісі лауазымды тұлғалар мен кәсіпкерлік субъектілері (арнайы субъект) болып табылады. Санкция ескерту немесе лауазымды тұлғаларға әкімшілік айыппұл түрінде және әкімшілік жауапкершілікке тартылған кезде әкімшілік жауапкершілікке тартылады.

452 Баптың 3-тармағында көзделген актілердің субъективті жағы ниет немесе немқұрайлылық түріндегі кінәлілікпен сипатталады.

Түсіндірілген бапта қарастырылған әкімшілік құқық бұзушылықтың құрамы ресми, яғни құқық бұзушылық фактісі ашылған сәттен бастап аяқталған болып саналады және материалдық залал келтіру фактісі анықталуы қажет емес.

Түсіндірілген баптың 4-бөлігінде ӘҚБтК-нің 452-бабының 3-бөлігінде көзделген әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде әрекетті қайталап жасағаны үшін неғұрлым қатаң жаза белгіленген.

Түсіндірілген баптың 5-бөлімі шетелдік телерадио арналарының телерадио бағдарламаларының эфир көлемін бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті көздейді.

Түсіндірілген баптың 5-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың тікелей объектісі - заңмен белгіленген және мемлекет қорғайтын шетелдік теледидар мен радиоарналардың эфирге қойылатын талаптарын орындау тәртібі. Шетелдік теледидар мен радиоарналардың эфиріне қойылатын талаптар Заңның 34-бөлімінде көрсетілген. 34-баптың 5-тармағына сәйкес, отандық теледидар мен радиоарналардың апта сайынғы эфирге шығуы, шетелдік телерадио арналарының телерадио бағдарламаларының эфирге шығуы теледидар мен радио бағдарламаларының жалпы көлемінің жиырма пайызынан аспауы керек.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 452-бабының 5-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың объективтік жағы іс-қимылмен сипатталады

, атап айтқанда апта сайынғы теледидар және радио бағдарламаларының жалпы көлемінің жиырма пайызынан асатын шетелдік телерадио бағдарламаларының отандық телерадио және радиорелейлік арналарының эфирге шығуы.

Заңның 1-бабы 18) тармақшасына сәйкес, *хабар тарату* деп тұтынушының ашық немесе кодталған түрде көпшілік алдында қабылдауы үшін телекоммуникациялық жабдықты пайдаланатын және телекоммуникация желілерінде телевидение мен радиоарналарды қалыптастыру және (немесе) тарату жатады.

Заңның 1-бабының 9) тармақшасына сәйкес реле деп телекоммуникацияның және телекоммуникацияның техникалық құралдарын немесе жазбаларында да қолдана отырып, теледидарларды, радио бағдарламаларын, теледидарлар мен радиоарналарды қабылдау және бір мезгілде тарату түсініледі.

Түсіндірілген баптың 5-тармағына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылықтың субъектісі лауазымды тұлғалар мен заңды тұлғалар (арнайы субъект) болып табылады. Санкция әкімшілік айыппұл түріндегі әкімшілік жауапкершілікті көздейді.

ӘҚБтК-нің 452-бабының 5-бөлігінде көзделген әрекеттердің субъективті жағы қасақана не абайсызда кінәмен сипатталады.

Түсіндірілген бапта қарастырылған әкімшілік құқық бұзушылықтың құрамы *формальды*, яғни құқық бұзушылық фактісі ашылған сәттен бастап аяқталған болып саналады және материалдық залал келтіру фактісі анықталуы қажет емес.

Түсініктеме берілген баптың 6-бөлімі әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекстің 452-бабының 5-тармағында көзделген әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде әрекетті қайталап жасағаны үшін анағұрлым қатаң жазаны белгілейді.

Түсіндірілген баптың 7-бөлігінде Қазақстан Республикасының телерадио хабарларын тарату операторларының эфир туралы заңнамасын бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілік қарастырылған.

Түсіндірілген баптың 7-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың тікелей объектісі - заңмен белгіленген және мемлекет қорғайтын телерадио хабарларын таратушы операторлардың Қазақстан Республикасының эфир туралы заңнамасының талаптарын сақтау тәртібі.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 452-бабының 7-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың объективті жағы іс-әрекеттің әрекетсіздігімен сипатталады, атап айтқанда:

- міндетті телерадио арналарының хабар *тарату* операторларын таратпау;

Заңның 1-бабының 6) тармақшасына сәйкес, міндетті телерадио арналары - бұл уәкілетті орган бекіткен тиісті тізімге енгізілген, Қазақстан Республикасының көп арналы эфирі арқылы тарату үшін міндетті болып табылатын телевизиялық және радиоарналар.

25-баптың 2-тармағының б) тармақшасына сәйкес міндетті телерадио, радиоарналар мен теледидарларды, еркін қол жетімді теледидарлық арналарды тарату міндеті ұлттық хабар тарату операторы болып табылады.

Ұлттық телерадио хабарларын тарату операторы - Қазақстан Республикасының Үкіметі айқындайтын заңды тұлға, оның иесі мемлекет атынан ұлттық телерадио хабарларын тарату желісін қолдау және дамыту міндеттері жүктелген.

Ал, телерадио хабарларын тарату операторы болып теледидар мен радио арналарын таратуға лицензия алған жеке немесе заңды тұлғалар табылады.

Міндетті түрде теледидар, радиоарналар мен теледидар мен радиоарналарды тарату міндеті ұлттық хабар тарату операторына жүктелген, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекске сәйкес хабар таратушы операторға жүктеледі. Бұл екі пән әртүрлі мәртебеге ие. Жанжалға байланысты біз телерадио хабарларын тарату туралы заңнаманы және Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекске сәйкес келтіру керек деп санаймыз.

- телерадио хабарларын тарату операторларының телерадио арналарын тарату шарттарын бұзуы.

Жоғарыда айтылғандай, эстафета - бұл телекоммуникацияның және телекоммуникацияның техникалық құралдарын немесе жазбаларда да телевидение, радио бағдарламаларын, теледидар мен радиоарналарды қабылдау және бір уақытта тарату.

Заңның 34-бабына сәйкес, теледидарды, радиоарнаны, теледидарды, радиобағдарламаны трансляциялауға тек хабар тарату операторы мен телерадиокомпания немесе шетелдік заңды тұлғаның филиалы (өкілі) арасында жасалған келісім негізінде рұқсат етіледі.

Телерадио, радиоарналарды, телерадио бағдарламаларды трансляциялауға байланысты құқықтық қатынастар Қазақстан Республикасының авторлық және сабақтас құқықтар туралы заңнамасына сәйкес жүзеге асырылады.

34-баптың 1-тармағына сәйкес, теледидарды, радиоарнаны, теледидарды, радиобағдарламаны трансляциялау, егер теледидар және радио хабарларын тарату операторлары мен телерадио компаниясы - авторлық құқық иесі арасындағы келісімде өзгеше көзделмесе, сондай-ақ осы бапта қарастырылған жағдайларды қоспағанда, мазмұнға өзгерістер енгізбестен жүзеге асырылады.

Сәйкесінше, келісім бойынша телевидение немесе радиоарнаны тарату шарттары өзгертілуі мүмкін.

Түсіндірілген баптың 7-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың субъектісі лауазымды адамдар, коммерциялық емес ұйымдар және кәсіпкерлік субъектілері (арнайы субъект) болып табылады. Санкция әкімшілік айыппұл түріндегі әкімшілік жауапкершілікті көздейді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 452-бабының 7-тармағында көзделген әрекеттердің субъективті жағы ниет немесе абайсыздық түріндегі кінәлілікпен сипатталады.

Түсіндірілген бапта қарастырылған әкімшілік құқық бұзушылықтың құрамы *формальды*, яғни құқық бұзушылық фактісі ашылған сәттен бастап аяқталған болып саналады және материалдық залал келтіру фактісі анықталуы қажет емес.

Түсіндірілген баптың 8-бөлімінде Әкімшілік кодекстің 452-бабының 7-тармағында көзделген әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде әрекетті қайталағаны үшін неғұрлым қатаң жаза белгіленген.

Түсіндірілген баптың 9-бөлігінде Қазақстан Республикасының телерадио хабарларын тарату туралы заңнамасын бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілік қарастырылған.

Түсіндірілген баптың 9-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың тікелей объектісі - Қазақстан Республикасының телерадио хабарларын тарату туралы заңнамасының талаптарын, заңмен белгіленген және мемлекет қорғалатын тәртібі.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 452-бабының 9-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың объективті жағы келесі әрекеттермен (әрекетсіздікпен) сипатталады, атап айтқанда:

- ғимарат және (немесе) ғимараттар иелерінің жазбаша келісімсіз коммерциялық мақсатты көздемейтін ұжымдық қабылдау жүйесін ұйымдастыру;

Заңның 40-бабының 1-тармағына сәйкес, теледидарлық және радиоарналарды ұжымдық қабылдау жүйесі ғимараттың және (немесе) бірнеше ғимараттың шегінде теледидар және радиоарналарды қабылдау мүмкіндігін қамтамасыз ететін техникалық құралдардың кешені болып табылады.

Заңның 40-бабының 3-тармағына сәйкес, коммерциялық мақсаттарды көздемейтін ғимарат ішінде ұжымдық қабылдау жүйесі ғимарат иелерінің жазбаша келісімімен *ғана* құрылуы мүмкін.

- телерадио хабар тарату операторлары мен телерадиокомпаниялардың табиғи және техногендік сипаттағы төтенше жағдайлар кезінде, сондай-ақ қорғаныс, ұлттық қауіпсіздік және құқық қорғау мүдделері үшін тұрғындарға өмірге, адам денсаулығына қауіп-қатер туралы және қазіргі кездегі іс-қимыл барысы туралы ескерту сигналын уақтылы таратпау;

Заңның 27-бабының 5-тармағына сәйкес, төтенше және табиғи сипаттағы төтенше жағдайлар кезіндегі, сондай-ақ қорғаныс, ұлттық қауіпсіздік және құқық қорғау мүдделері үшін халықтың өміріне, адам денсаулығына қауіп-қатер туралы және әрекеттің барысы туралы халықты хабардар ету телерадио компаниялары мен операторлары үшін *міндетті болып табылады*. Меншік нысанына қарамастан хабар тарату.

Осы мақсаттар үшін хабар тарату желілерін пайдалану тәртібін заңның 27-бабының 4-тармағына сәйкес азаматтық қорғау саласындағы уәкілетті орган белгілейді.

- сәйкестікті растау рәсімінен өтпеген техникалық хабар тарату жабдығын пайдалану;

Заңның 31-бабының 1-тармағына сәйкес, телерадио арналарын құрудың, эфирдің, реленің және (немесе) алудың техникалық құралдары "Техникалық реттеу туралы" Қазақстан Республикасының Заңына сәйкес сәйкестігін растауға жатады.

- жердегі спутниктік қабылдаудың жеке құрылғылары арқылы радиохабарлаушы және (немесе) радио қабылдау байланыс құралдарына кедергілер жасау;

Заңның 31-бабының 2-тармақшасына сәйкес, басқа радиожиилік және (немесе) радио қабылдау байланыс құралдарына кедергі келтіретін және мәлімделген техникалық параметрлерге сәйкес келмейтін хабар тарату сигналын қабылдауға және берудің электронды құралдарын пайдалануға тыйым салынады.

- телерадио хабарларын тарату операторлары уәкілетті орган тіркеуден өткізбеген телерадио арналарын таратуы

17-бапқа сәйкес Қазақстан Республикасының аумағында жұмыс істейтін теледидар және радиоарналар уәкілетті органда міндетті тіркеуге жатады. Теледидар мен радиоарнасы меншігі өзгерген немесе заңды нысаны, атауы, сондай-ақ телерадио арнасының атауы өзгерген жағдайда қайта есептелуге жатады.

Түсіндірілген баптың 9-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың субъектісі лауазымды адамдар, коммерциялық емес ұйымдар және кәсіпкерлік субъектілері (арнайы субъект) болып табылады. Санкция әкімшілік айыппұл түріндегі әкімшілік жауапкершілікті көздейді.

ӘҚБтК-нің 452-бабының 9-бөлігінде көзделген әрекеттердің субъективті жағы қасақана не абайсызда кінәмен сипатталады.

Түсіндірілген бапта қарастырылған әкімшілік құқық бұзушылықтың құрамы ресми, яғни құқық бұзушылық фактісі ашылған сәттен бастап аяқталған болып саналады және материалдық залал келтіру фактісі анықталуы қажет емес.

Түсініктеме берілген баптың 10-бөлімі әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекстің 452-бабының 9-тармағында көзделген әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде әрекетті қайталап жасағаны үшін анағұрлым қатаң жазаны белгілейді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 684-бабының 1-бөлігіне сәйкес, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 452-бабының 3-бөлігінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары қарайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 692-1-бабының 1-бөлігіне сәйкес, ақпарат саласындағы уәкілетті орган Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 452-бабының бірінші, екінші, бес, алты, жеті, сегіз, тоғыз және оныншы бөліктерінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 804-бабы 1-бөлігінің 62) тармақшасына сәйкес, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 452-бабының 3.4 -бөлігінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамаларды ақпарат саласындағы уәкілетті органның уәкілетті лауазымды адамдары жасауға құқылы.

453-бап. Бұқаралық ақпарат құралдарының өнімдерін, сондай-ақ өзге де өнімдерді өндіру, сақтау, әкелу, тасымалдау, тарату

1. Қазақстан Республикасының тұтастығын бұзатын, мемлекеттік қауіпсіздікті, соғыс, әлеуметтік, нәсілдік, ұлттық араздықты бұзатын, конституциялық құрылысты мәжбүрлеп өзгертуді насихаттауға немесе үгіттеуге бағытталған ақпарат пен материалдарды қамтитын бұқаралық ақпарат құралдарының өнімдерін Қазақстан Республикасының аумағында өндіру, сақтау, әкелу, тасымалдау. діни, таптық және рулық жеккөрушілік, қатыгездік, зорлық-зомбылық және порнография,

медиа өнімдерді тәркілеп және жеке тұлғаларға - жиырма, лауазымды адамдарға - жиырма бес, шағын бизнес немесе коммерциялық емес ұйымдар үшін - елу, орта бизнес үшін - жүз, ірі бизнес үшін - екі жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады..

2. Қазақстан Республикасының тұтастығын бұзатын, мемлекеттің қауіпсіздігін бұзатын, соғыс, әлеуметтік, нәсілдік, ұлттық, діни, таптық және кландық әрекеттерді қоздыратын, конституциялық құрылысты мәжбүрлеп өзгертуді насихаттауға немесе үгіттеуге бағытталған ақпарат пен материалдарды қамтитын бұқаралық ақпарат құралдарын Қазақстан Республикасының аумағында тарату. жеккөрушілік, экстремизмді немесе терроризмді насихаттау және негіздеу, сондай-ақ оларды жүргізу кезінде терроризмге қарсы операциялардың техникалық әдістері мен тактикасын ашу егер бұл әрекеттерде қылмыстық құқық бұзушылық белгілері болмаса, -

жеке тұлғаларға - жиырма, лауазымды адамдарға - жиырма бес, шағын бизнес немесе коммерциялық емес ұйымдар үшін - елу мөлшерінде, орта бизнес үшін - жүз, ірі бизнес үшін - екі жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады . медиа өнімдерді тәркілеу.

3. Осы баптың бірінші және екінші бөліктерінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекеттер -

жеке тұлғаларға - жүз елу, лауазымды адамдарға - жүз елу мөлшерінде, шағын бизнес немесе коммерциялық емес ұйымдар үшін - екі жүз, орта бизнес үшін - үш жүз, ірі бизнес үшін - бір мың бес жүз айлық мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады. теледидарлық бағдарламаларды және (немесе) хабар таратуды ұйымдастыруға лицензиядан айырылған және заңды тұлғалардың қызметіне тыйым салынған медиа-өнімдерді тәркілеу көрсеткіштері а.

4. Қазақстан Республикасының конституциялық құрылысын күштеп өзгертуді, оның тұтастығын бұзуды, мемлекет қауіпсіздігіне нұқсан келтіруді, соғысты, әлеуметтік, нәсілдік, ұлттық, діни, тектік-топтық және рулық араздықты қоздыруды,

қатыгездікті, зорлық-зомбылықты және порнографияны насихаттауға немесе үгіттеуге бағытталған мәліметтері мен материалдары бар бұқаралық ақпарат құралдарына жатпайтын өзге де өнімді Қазақстан Республикасының аумағында дайындау, сақтау, әкелу, тасымалдау, тарату, егер бұл іс-әрекеттерде қылмыстық жаза қолданылатын әрекет белгілері болмаса, -

өнім тәркілене отырып, Жеке тұлғаларға - бір жүз, лауазымды адамдарға - бір жүз елу, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға - екі жүз, орта кәсіпкерлік субъектілеріне - үш жүз, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне бір мың бес жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

5. Осы баптың үшінші және төртінші бөліктерінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекеттер -

жеке тұлғаларға - екі жүз, лауазымды адамдарға - үш жүз, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға - үш жүз елу мөлшерінде, орта бизнеске - төрт жүз, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне - екі мың айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады. теледидарлық және (немесе) хабар таратуды ұйымдастыруға лицензиядан айырылған және заңды тұлғаның қызметіне тыйым салынған көрсеткіштер.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілген баптың 1-бөлігінде жеке тұлғалардың, лауазымды тұлғалардың, коммерциялық емес ұйымдардың және шаруашылық жүргізуші субъектілердің Қазақстан Республикасының аумағында насихаттауға немесе үгіт-насихаттауға бағытталған ақпарат пен материалдар бар медиа-өнімдерді өндіруге, сақтауға, импорттауға, тасымалдауға тыйым салумен әкімшілік айыппұл түріндегі әкімшілік жауапкершілік қарастырылған. конституциялық құрылымдағы күшті өзгерістер, Қазақстан Республикасының тұтастығын бұзу, мемлекеттің қауіпсіздігіне нұқсан келтіре отырып, Ойна, әлеуметтік, нәсілдік, ұлттық, діни, тектік-топтық және рулық араздықты, қатыгездік, зорлық пен порнографияны табынушылық.

Түсіндірілген баптың 1-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың тікелей объектісі - бұл Қазақстан Республикасында медиа-өнімдерді өндіруге, сақтауға, импорттауға, тасымалдауға заңмен белгіленген және мемлекет қорғайтын талаптардың сақталу тәртібі.

"Бұқаралық ақпарат құралдары туралы" Қазақстан Республикасының 1999 жылғы 23 шілдедегі № 451-І Заңына (бұдан әрі - Заң) сәйкес бұқаралық ақпарат құралдары деп мерзімді баспа басылымының немесе аудиовизуалды бағдарламаның жеке шығарылымының таралымы немесе тиражының бөлігі, радио мен теледидардың жеке шығарылымы түсініледі. , жаңалықтардың бағдарламасы, интернет-ресурста орналастырылған ақпарат.

Әкімшілік құқық бұзушылықтың нысаны - Қазақстан Республикасының тұтастығын бұзатын, конституциялық құрылысты мәжбүрлеп өзгертуді насихаттауға немесе

үгіттеуге бағытталған, мемлекеттік қауіпсіздікті, соғыс, әлеуметтік, нәсілдік, ұлттық, діни, таптық және тайпалық араздықты, табынушылықты қоздыратын ақпарат пен материалдардан тұратын бұқаралық ақпарат құралдарын шығару. қатыгездік, зорлық-зомбылық және порнография (*бұдан әрі - бұқаралық ақпарат құралдары*).

2-баптың ескертуіне сәйкес, бұқаралық ақпарат құралдарында насихаттау Қазақстан Республикасының заңнамасында тыйым салынған ақпарат туралы оң қоғамдық пікір қалыптастыру және (немесе) заңсыз іс-әрекетке немесе әрекетсіздікке себеп болатын көзқарастарды, фактілерді, дәлелдерді және басқа ақпаратты таратуды білдіреді, оның ішінде әдейі бұрмаланған.

Үгіт және насихат ұғымдары бір-біріне өте жақын. Олар көбінесе бір контексте қолданылады. Ең жалпы түрдегі үгіт-насихат адамды белгілі бір жолмен ойлауға және әрекет етуге итермелеу үшін жасалады. Айырмашылықтар келесідей: егер үгіт-насихат мақсатты бағытта болып, адамға жетсе, онда үгіт-насихат бүкіл қоғамға әсер етеді, үгіт-насихат белгілі бір оқиғаға байланысты болады (мысалы, сайлау), содан кейін үгіт-насихат ұзақ уақыт әрекет етеді және үздіксіз, үгіт-насихат адамды іс-әрекетке итермелейді, насихат тұтас дүниетаным қалыптастырады.

Сонымен қатар, этникалық, діни, таптық және тайпалық араздықты қоздырумен байланысты құқыққа қайшы әрекеттерді дұрыс анықтау үшін әлеуметтік психология және тіл білімі саласында арнайы білімі бар сарапшылар тартылуы керек. Бұл басқа медиа-өнімдердің жариялану мәтінін еркін және жиі қате түсіндіруден аулақ болады.

Әлеуметтік, нәсілдік, ұлттық, діни, таптық және тайпалық араздықты қоздыратын немесе қоздыратын ақпараттан фактілерді ажырату керек. Соңғысы теріс "эмоционалды зарядты" көтермейді және теріс қатынасты қалыптастыруға бағытталған емес.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 453-бабының 1-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың объективті жағы іс-әрекетпен (әрекетсіздікпен) сипатталады, атап айтқанда:

- өндірістік;
- сақтау;
- импорт;
- тасымалдау

Қазақстан Республикасында, медиа-өнімдер.

Түсіндірілген баптың 1-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың субъектісі болып жеке тұлғалар, лауазымды тұлғалар, коммерциялық емес ұйымдар және кәсіпкерлік субъектілері (арнайы субъект) табылады. Санкция БАҚ өнімдерін тәркілей отырып, әкімшілік айыппұл түріндегі әкімшілік жауапкершілікті көздейді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 453-бабының 1-тармағында көзделген әрекеттердің субъективті жағы ниет түріндегі кінәмен сипатталады.

Түсіндірілген бапта қарастырылған әкімшілік құқық бұзушылық құрамы *формалды*, яғни бақылау органы құқық бұзушылық фактісін анықтаған сәттен бастап аяқталған болып саналады және материалдық залал келтіру фактісін белгілеуді қажет етпейді.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігі Қазақстан Республикасының тұтастығын бұзатын, конституциялық құрылысты мәжбүрлеп өзгертуді насихаттауға немесе үгіттеуге бағытталған, мемлекеттік қауіпсіздікті, соғыс, әлеуметтік, нәсілдік, ұлттық араздықты бұзатын Қазақстан Республикасының аумағында ақпарат пен материалдарды қамтитын бұқаралық ақпарат құралдарын тарату үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді. діни, таптық және рулық жеккөрушілік, экстремизмді немесе терроризмді насихаттау және негіздеу, сондай-ақ ашу терроризмге қарсы операцияларды жүргізудің басқа техникалық әдістері мен тактикаларын, егер бұл әрекеттерде қылмыстық құқық бұзушылықтың белгілері болмаса.

Түсіндірілген баптың 2-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың тікелей объектісі - бұл Қазақстан Республикасында заңмен белгіленген және мемлекет қорғайтын бұқаралық ақпарат құралдарының өнімдерін таратуға қойылатын талаптарды сақтау тәртібі.

Әкімшілік құқық бұзушылықтың мәні - Қазақстан Республикасының тұтастығын бұзатын, конституциялық құрылысты мәжбүрлеп өзгертуді насихаттауға немесе үгіттеуге бағытталған, мемлекеттік қауіпсіздікті, соғыс, әлеуметтік, нәсілдік, ұлттық, діни, таптық және тайпалық араздықты, үгіт-насихатты насихаттауға немесе үгіттеуге бағытталған ақпараттар мен материалдарды қамтитын бұқаралық ақпарат құралдарын шығару. және экстремизм мен терроризмді негіздеу, сондай-ақ олардың әрекет ету кезеңіндегі терроризмге қарсы операциялардың техникалық әдістері мен тактикаларын айқындау тамақтану, егер бұл әрекеттерде қылмыстық құқық бұзушылықтың белгілері болмаса (*бұдан әрі - бұқаралық ақпарат құралдарының өнімдері*).

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 453-бабының 2-бөлігіндегі әкімшілік құқық бұзушылықтың объективтік жағы іс-қимылмен сипатталады, атап айтқанда бұқаралық ақпарат құралдарының өнімдерін Қазақстан Республикасының аумағында *тарату*.

Заңның 25-бабының 2-1-тармағына сәйкес бұқаралық ақпарат құралдарының меншік иесі, бас редакторы (редакторы) Қазақстан Республикасының тұтастығын бұзатын, конституциялық құрылысты күштеп өзгертетін үгіт-насихат немесе үгіт-насихаты бар хабарламалар мен материалдарды таратуға, мемлекеттің қауіпсіздігін бұзуға, соғыс, әлеуметтік, нәсілдік, ұлттық, діни, мүліктік және рулық үстемдік, қатыгездік, зорлық-зомбылық және порнография, олардың көзі ісімі.

Медиа-өнімдерді *тарату* кезінде, заңға сәйкес, біз мерзімді басылымдарды сатуды (жазылымды, жеткізілім, тарату), радио және теледидар бағдарламаларын трансляциялауды, жаңалық тарататын бағдарламаларды көрсетуді және Интернет-ресурстарға ақпаратты орналастыруды айтамыз.

Түсіндірілген баптың 2-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың субъектісі болып жеке тұлғалар, лауазымды адамдар, коммерциялық емес ұйымдар және кәсіпкерлік субъектілері (арнайы субъект) табылады. Санкция БАҚ өнімдерін тәркілей отырып, әкімшілік айыппұл түріндегі әкімшілік жауапкершілікті көздейді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 453-бабының 2-тармағында көзделген әрекеттердің субъективті жағы ниет түріндегі кінәмен сипатталады.

Түсіндірілген бапта қарастырылған әкімшілік құқық бұзушылық құрамы формалды, яғни бақылау органы құқық бұзушылық фактісін анықтаған сәттен бастап аяқталған болып саналады және материалдық залал келтіру фактісін белгілеуді қажет етпейді.

Түсіндірілген баптың 3-бөлімі әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекстің 453-бабының 1, 2-бөліктерінде көзделген әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде әрекетті қайталап жасағаны үшін анағұрлым қатаң жазаны белгілейді.

Өнім тәркіленумен бірге әкімшілік айыппұлдан басқа, санкция сонымен қатар теледидарлық бағдарламаларды және (немесе) хабар таратуды ұйымдастыруға лицензиядан айыруды және заңды тұлғаның қызметіне тыйым салуды қарастырады.

Түсіндірілген баптың 4-бөлігі Қазақстан Республикасының аумағында конституциялық құрылымдағы күшті өзгерісті насихаттауға немесе үгіттеуге, Қазақстан Республикасының тұтастығын бұзуға бағытталған ақпарат пен материалдарды қамтитын, бұқаралық ақпарат құралдарына қатысы жоқ басқа өнімдерді өндіруге, сақтауға, импорттауға, тасымалдауға, таратуға әкімшілік жауапкершілікті белгілейді, мемлекеттің қауіпсіздігіне нұқсан келтіретін соғыс, әлеуметтік, нәсілдік, ұлттық, діни, таптық және тайпалық жеккөрушілікті, культті қоздыру қатыгездік, зорлық-зомбылық және порнография, егер бұл әрекеттерде қылмыстық құқық бұзушылық белгілері болмаса.

Түсіндірілген баптың 4-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың тікелей объектісі - бұқаралық ақпарат құралдарымен байланысты емес және мемлекетпен қорғалатын басқа да өнімдерді өндіруге, сақтауға, импорттауға, тасымалдауға, таратуға қойылатын талаптардың сақталу тәртібі.

Әкімшілік құқық бұзушылықтың объектісі - бұқаралық ақпарат құралдарына қатысы жоқ, конституциялық құрылымдағы күшті өзгерісті насихаттауға немесе үгіттеуге бағытталған, Қазақстан Республикасының тұтастығын бұзатын, мемлекеттің қауіпсіздігін бұзатын, соғысатын, әлеуметтік, нәсілдік, ұлттық, діни, сыныпты қоздыратын ақпарат пен материалдарды қамтитын *өзге де өнімдер* және тайпалық жеккөрушілік, қатыгездік, зорлық-зомбылық және порнографияға табынушылық (*бұдан әрі - бұқаралық ақпарат құралдары өнімдері*).

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 453-бабының 4-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың объективті жағы іс-әрекетпен (әрекетсіздікпен) сипатталады, атап айтқанда:

- *өндірістік;*

- сақтау;
 - импорт;
 - тасымалдау;
- тарату

Қазақстан Республикасында, медиа-өнімдер.

Түсіндірілген баптың 4-бөліміне сәйкес әкімшілік құқық бұзушылықтың субъектісі жеке тұлғалар, лауазымды тұлғалар, коммерциялық емес ұйымдар және шаруашылық жүргізуші субъектілер (арнайы субъект) болып табылады. Санкция БАҚ өнімдерін тәркілей отырып, әкімшілік айыппұл түріндегі әкімшілік жауапкершілікті көздейді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 453-бабының 4-тармағында көзделген әрекеттердің субъективті жағы ниет түріндегі кінәмен сипатталады.

Түсіндірілген бапта қарастырылған әкімшілік құқық бұзушылық құрамы *формалды*, яғни бақылау органы құқық бұзушылық фактісін анықтаған сәттен бастап аяқталған болып саналады және материалдық залал келтіру фактісін белгілеуді қажет етпейді.

Түсіндірілген баптың 5-бөлігінде Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 453-бабының 3-бөлігінде көзделген әкімшілік жаза қолданылғаннан кейінгі бір жыл ішінде әрекетті қайталап жасағаны үшін қатаң жаза белгіленген.

Әкімшілік айыппұлдан басқа, санкция сонымен қатар теледидарлық бағдарламаларды және (немесе) хабар таратуды ұйымдастыруға арналған лицензиядан айыру және заңды тұлғаның қызметіне тыйым салуды қарастырады.

454-бап. Мерзімді басылымдардың міндетті түрде тегін көшірмелерін беру, телерадио хабарларын тарату, сақтау, сақтау тәртібін бұзу

1. Мерзімді басылымдардың міндетті түрде тегін көшірмелерін, сондай-ақ телерадио хабарларын тарату материалдарын бекіту мен сақтауды қамтамасыз етпеу - ескертуге алып келеді.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекеттер - жиырма айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілген баптың 1-бөлігінде мерзімді баспасөздің міндетті түрде тегін көшірмелерін ұсынбағаны, сондай-ақ теледидар мен радиохабарларын жазу және сақтау туралы ескерту түріндегі әкімшілік жауапкершілік қарастырылған.

Түсіндірілген баптың 1-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың тікелей объектісі - заңмен белгіленген және мемлекет қорғайтын мерзімді басылымдарды, телерадио хабарларын таратуға, сақтауға және сақтауға қойылатын талаптарды сақтау тәртібі.

"Бұқаралық ақпарат құралдары туралы" 1999 жылғы 23 шілдедегі Қазақстан Республикасы Заңының (бұдан әрі - заң) 16-бабының 1-тармағына сәйкес мерзімді басылымдардың, соның ішінде заңның 12-бабына сәйкес тіркеуден босатылған, немесе

электронды түрдегі міндетті түрде ақысыз көшірмелері. - бас редактордың (редактордың) электрондық цифрлық қолтаңбасымен куәландырылған түпнұсқалық бланкілерді бұқаралық ақпарат құралдары иелері олар шыққан күннен бастап *күнтізбелік он бес күн ішінде* ұлттық кітапханаларға, Ұлттық мемлекетке жібереді. осы кітап палатасы.

Мерзімді басылымдардың міндетті түрде тегін көшірмелерінің, оның ішінде заңның 12-бөліміне сәйкес тіркеуден босатылған, бас редактордың электрондық сандық қолымен куәландырылған электрондық-сандық нысандары шығарылған *күннен бастап күнтізбелік он бес күн ішінде* облыстың мемлекеттік кітапханасына жіберіледі, республикалық маңызы бар қала және астана, оған "орталық" мәртебесі берілді.

Мерзімді басылымдардың міндетті тегін көшірмелерінің, оның ішінде заңның 12-бөліміне сәйкес тіркеуден босатылған, бас редактордың электрондық цифрлық қолтаңбасымен куәландырылған электрондық-сандық нысандары *олар шығарылған күн* і уәкілетті органға жіберіледі.

Заңның 16-бабының 2-тармағына сәйкес, бұқаралық ақпарат құралдарының редакцияларынан (теледидар және радиоарналар) алты ай бойы эфирге шыққан өздерінің жеке телерадио бағдарламаларының жазбаларын жүргізуге, сондай-ақ оларды эфир жұмысын тіркеу журналына жазып, кем дегенде біреуіне сақтауға міндетті, оған соңғы енгізілген уақыттан бері. Тарихи немесе мәдени құндылықтар туралы жазбалар Қазақстан Республикасының Ұлттық мұрағат қоры және мұрағаттар туралы заңнамасында белгіленген тәртіппен сақталады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 454-бабының 1-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың объективті жағы әрекетсіздікпен сипатталады, атап айтқанда:

- мерзімді басылымдардың міндетті түрде тегін көшірмелерін *ұсынбау*;

Мерзімді басылымдардың электронды сандық нысандарын уәкілетті органға жіберу үшін, Ереженің 4-тармағына сәйкес, иесі уәкілетті органның интернет-ресурсы арқылы "Мерзімді басылымдардың міндетті түрде тегін көшірмелерінің электрондық мұрағаты" ақпараттық жүйесінде *тіркеледі*.

- телерадио хабарларын *таратпау*;

- телерадио хабарларын тарататын материалдарды *сақтамау*.

Түсіндірілген баптың 1-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың субъектісі жеке немесе заңды тұлғалар (арнайы субъект) болып табылады. Санкция ескерту түріндегі әкімшілік жауапкершілікті көздейді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 454-бабының 1-тармағында көзделген әрекеттердің субъективті жағы ниет немесе немқұрайлылық түрінде кінәлілікпен сипатталады.

Түсіндірілген бапта қарастырылған әкімшілік құқық бұзушылық құрамы формалды, яғни бақылау органы құқық бұзушылық фактісін анықтаған сәттен бастап аяқталған болып саналады және материалдық залал келтіру фактісін белгілеуді қажет етпейді.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігінде ӘҚБтК-нің 454-бабының 1-тармағында көзделген әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап әрекет жасағаны үшін қатаң жаза белгіленген.

Санкция әкімшілік айыппұл салады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 692-1-бабының 1-бөлігіне сәйкес, ақпарат саласындағы уәкілетті орган Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 454-бабына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.

455-бап. Қазақстан Республикасының жарнама туралы заңнамасын бұзу

1. Қазақстан Республикасының заңдарымен жарнамалауға тыйым салынған тауарларды (жұмыстарды, қызметтерді) өндіру, тарату, орналастыру және орналастыру

жеке тұлғаларға елу мөлшерінде, лауазымды адамдарға жетпіс мөлшерінде, шағын бизнес субъектілері немесе коммерциялық емес ұйымдар үшін - жүз, орта бизнес үшін - жүз елу мөлшерінде, ірі бизнес үшін - төрт жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады. .

2. Қазақстан Республикасының жарнама туралы заңнамасын мынадай нысанда жасау:

1) осы Кодекстің 163-бабында көзделген жағдайларды қоспағанда, жосықсыз және анық емес жарнама;

2) этикалық емес және жасырын жарнама;

3) ұлттық аза тұту күндері теледидар мен радиоарналардағы жарнама;

4) түрлі іс-шаралар, соның ішінде ұтыс ойындары, лотереялар, алкогольді ішімдіктерге, темекі және темекі өнімдеріне сұраныс пен қызығушылықты ынталандыруға бағытталған жарнама;

5) балалар мен жасөспірімдерге арналған жарнаманы қоспағанда, жарнаманың, оның ішінде жүгіру сызығының, ресми хабарламалардың берілуінің, Қазақстан Республикасы Президенттігіне кандидаттардың және өкілді органдардың депутаттарының, білім беру және діни теледидар бағдарламаларының, сондай-ақ балалар теледидарлық бағдарламаларының көрсетілімдерінің үзілістері;

6) эпизодтар арасындағы үзілістерді қоспағанда, фильмді және бейне қызметтерді көрсетуді жарнамамен тоқтату;

7) тарихи (мәдени) ескерткіштерде және олардың күзет аймақтарында, діни ғимараттарда (құрылыстарда) және оларға бөлінген аумақтарда және олардың қоршауларында, сондай-ақ ерекше қорғалатын табиғи аумақтарда сыртқы (көрнекі) жарнаманы орналастыру;

8) салынып жатқан немесе пайдалануға беріліп жатқан тұрғын үйдің (тұрғын үйдің) жарнамасы, бекітілген жобалық құжаттамада тұрғын үйлердің (тұрғын үйлердің) жіктелуіне сәйкес келмейді;

9) Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес тіркелмеген діни бірлестіктер мен діни (діни) білім беру ұйымдарының жарнамалары -

жеке тұлғаларға - жиырма, лауазымды адамдарға - жетпіс, шағын бизнес немесе коммерциялық емес ұйымдар үшін - жүз, орта бизнес үшін - екі жүз, ірі бизнес үшін - төрт жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

3. Жарнаманы тарату үшін Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тілдерге қойылатын талаптарды бұзу -

жеке тұлғаларға - жиырма, лауазымды адамдарға - жетпіс, шағын бизнес немесе коммерциялық емес ұйымдар үшін - жүз, орта бизнес үшін - жүз елу, ірі бизнес үшін - төрт жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады. .

4. Осы баптың үшінші бөлігінде көзделген, бұқаралық ақпарат құралын қолдана отырып жасалған іс-әрекет -

жеке тұлғаларға - жетпіске, лауазымды адамдарға - жүз мөлшерінде, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға - жүз елу мөлшерінде, орта бизнес үшін - екі жүз, ірі бизнес үшін - бес жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады. .

5. Осы баптың бірінші, екінші, үшінші және төртінші бөліктерінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекеттер -

жеке тұлғаларға - жүз елу, лауазымды адамдарға - жүз жетпіс мөлшерінде, шағын бизнес немесе коммерциялық емес ұйымдар үшін - екі жүз, орта бизнес үшін - үш жүз, ірі бизнес үшін - алты жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілген баптың 1-бөлігінде жеке тұлғалардың, лауазымды тұлғалардың, коммерциялық емес ұйымдардың және шаруашылық жүргізуші субъектілердің Қазақстан Республикасының жарнама заңдарында тыйым салынған тауарларды (жұмыстарды, қызметтерді) өндіруге, таратуға, орналастыруға және пайдаланғаны үшін әкімшілік айыппұл түріндегі әкімшілік жауапкершілік қарастырылған.

Түсіндірілген баптың 1-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың тікелей объектісі заңмен белгіленген және мемлекет қорғайтын жекелеген тауарларға арналған жарнамалық талаптарды сақтау тәртібі болып табылады.

"Жарнама туралы" 2003 жылғы 19 желтоқсандағы Қазақстан Республикасының Заңы (бұдан әрі - заң) тауарлардың (жұмыстар мен қызметтердің) жекелеген түрлерін жарнамалаудың ерекшеліктерін белгілейді.

Заңның 13-бабына сәйкес жарнамаға тыйым салынады:

1) этил спирті мен алкоголь өнімдері;

2) емшек сүтін алмастырғыштар;

3) сәйкестігі міндетті расталуға жататын, олардың сәйкестігі расталмаған тауарлар (жұмыстар, қызметтер);

4) темекі және темекі бұйымдары;

5) алкогольді ішімдіктерге, темекіге және темекі өнімдеріне сұраныс пен қызығушылықты ынталандыруға бағытталған ұтыс ойындары, лотереялар сияқты түрлі іс-шаралар түрінде;

б) қаржылық (инвестициялық) пирамида қызметі.

Егер алкогольдік ішімдіктер мен темекі шегуге тыйым ұлт денсаулығын сақтауға байланысты енгізілсе, емшек сүтін алмастырғыштарды жарнамалауға тыйым тұтынушыларды әділетсіз маркетингтік әрекеттерден қорғауға және емшек сүтімен және ерте тамақтанудан бас тарту туралы негізсіз шешімдердің ықтималдығын азайтуға бағытталған.

Сонымен қатар, алкоголь өнімдерін, темекі және темекі өнімдерін тікелей немесе жанама түрде ұсынатын алкоголь өнімінің, темекі және темекі өнімдерінің атауы немесе тауарлық белгінің элементтерін қолдана отырып тауарларды (жұмыстарды, қызметтерді) жарнамалауға тыйым салынады.

Қазақстан Республикасының сәйкестікті растау саласындағы аккредиттеу туралы заңнамасында белгіленген тәртіппен аккредиттелмеген ұйымдардың өнімнің сәйкестігін бағалау саласындағы сәйкестікті міндетті бағалау жөніндегі қызметтерін және (немесе) делдалдық қызметтерін жарнамалауға тыйым салынады.

Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес экспорты мен импорты жүзеге асырылатын қызметтік және азаматтық қаруды, сондай-ақ қару-жарақты, әскери техниканы және қосарлы мақсаттағы бұйымдарды жарнамалауға тек арнайы басылымдарда, сондай-ақ мамандандырылған көрмелерде немесе сату жәрмеңкелерінде жол беріледі.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 455-бабының 1-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың объективтік жағы іс-қимылмен сипатталады, атап айтқанда:

- Қазақстан Республикасының заңдарымен жарнамалауға тыйым салынған жарнамалық тауарлар (жұмыстар, қызметтер) *өндірісі*;

- Қазақстан Республикасының заңдарымен жарнамалауға тыйым салынған тауарлардың (жұмыстардың, қызметтердің) жарнамаларын *тарату*;

- Қазақстан Республикасының заңдарымен жарнамалауға тыйым салынған тауарларды (жұмыстарды, қызметтерді) *жарнамалау*;

- Қазақстан Республикасының заңдарымен жарнамалауға тыйым салынған тауарлардың (жұмыстардың, қызметтердің) жарнамасын *пайдалану*.

Түсіндірілген баптың 1-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың субъектісі болып жеке тұлғалар, лауазымды тұлғалар, коммерциялық емес ұйымдар

және кәсіпкерлік субъектілері (арнайы субъект) табылады. Санкция әкімшілік айыппұл түріндегі әкімшілік жауапкершілікті көздейді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 455-бабының 1-тармағында көзделген әрекеттердің субъективті жағы ниет немесе немқұрайлылық түріндегі кінәлілікпен сипатталады.

Түсіндірілген бапта қарастырылған әкімшілік құқық бұзушылық құрамы *формалды*, яғни бақылау органы құқық бұзушылық фактісін анықтаған сәттен бастап аяқталған болып саналады және материалдық залал келтіру фактісін белгілеуді қажет етпейді.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігі Қазақстан Республикасының жарнама туралы заңнамасын бұзғаны үшін әкімшілік айыппұл түрінде әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсініктеме берілген баптың 2-бөлігінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың тікелей объектісі - бұл Қазақстан Республикасында жарнаманы өндіруге, таратуға, орналастыруға және пайдалануға қойылатын талаптардың сақталу тәртібі, заңмен белгіленген және мемлекет қорғайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 455-бабының 2-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың объективті жағы іс-әрекетпен (әрекетсіздікпен) сипатталады, атап айтқанда:

- осы Кодекстің 163-бабында көзделген жағдайларды қоспағанда, жосықсыз және жалған жарнама;

Заңның 7-бабының 1-тармағына сәйкес жарнама әділетсіз болып табылады, оны:

1) жарнамаланатын тауарларды (жұмыстарды, қызмет көрсетулерді) басқа жеке немесе заңды тұлғалардың тауарларымен (жұмыстарымен, қызметтерімен), сондай-ақ олардың ар-намысына, қадір-қасиетіне және іскерлік беделіне нұқсан келтіретін мәлімдемелермен, кескіндерден тұрады;

2) компанияның атауын, тауарлық белгісін, фирмалық қаптамасын, тауардың сыртқы дизайнын, формулаларын, кескіндерін және басқа да өнімдерді жарнамалау кезінде пайдаланылатын басқа да коммерциялық белгілерді көшіру арқылы немесе олардың сенімін теріс пайдалану арқылы тұтынушыларды жарнамаланатын өнімдерге қатысты адастыру;

3) кәсіпкерлік қызметті жүзеге асыру кезінде тауарлардың (жұмыстардың, қызметтердің) сипатына, өндіріс тәсіліне, қасиеттеріне, пайдалануға жарамдылығына немесе санына қатысты жаңылыстыруы мүмкін нұсқамалар немесе мәлімдемелер болса ;

4) жарнамаланатын тауарларды (жұмыстарды, қызметтерді) пайдаланбайтын жеке немесе заңды тұлғаларды беделге түсіреді, қорлайды немесе мазалайды;

5) егер егер мұндай жарнама басқа тауардың жарнамасы негізінде жүзеге асырылса, тауарлық белгі немесе қызмет көрсету белгісі бірдей немесе жарнамаға тыйым салынған тауарлардың тауарлық белгісімен немесе қызмет көрсету белгісімен

шатастырылу дәрежесімен ұқсас тауар жарнамасы Қазақстан Республикасының заңнамасымен тыйым салынатын тауарлардың жарнамасы болып табылады; осындай өнімді сатушы немесе сатушы жарнаманың негізінде.

Заңның 7-бабының 2-тармағына сәйкес жарнама жалған болып табылады, онда мыналарға қатысты шындыққа сәйкес келмейтін ақпарат бар:

1) өнімнің сипаттамасы, табиғаты, құрамы, жасау тәсілі мен күні, мақсаты, тұтынушылық қасиеттері, пайдалану шарттары, сәйкестік сертификаты, сертификаттау белгілері және ұлттық стандарттарға сәйкес келу белгілері, саны, шығу тегі;

2) нарықта өнімдердің болуы, оларды белгілі бір жерде сатып алу мүмкіндігі;

3) өнімнің құны (бағасы) және жарнаманы тарату және орналастыру кезіндегі қосымша төлем шарттары;

4) өнімді жеткізу, айырбастау, қайтару, жөндеу және техникалық қызмет көрсету;

5) кепілдік, қызмет мерзімі, сақтау мерзімі;

6) өтінімнің болжалды нәтижелері;

7) зияткерлік қызмет нәтижелеріне айрықша құқықтар және заңды тұлғаны, орындалған жұмыстарды, көрсетілетін қызметтерді дараландырудың баламалы құралдары;

8) мемлекеттік рәміздерді (герб, ту, әнұран), сондай-ақ халықаралық ұйымдардың рәміздерін пайдалану құқығы;

9) ресми тану, медальдар, сыйлықтар, дипломдар және басқа марапаттар алу;

10) егер ол серияның бөлігі болса, өнімнің толық сериясын қалай сатып алу туралы ақпарат беру;

11) зерттеу және тестілеу нәтижелері, ғылыми терминдер, техникалық, ғылыми және басқа жарияланымдардан алынған бағалар;

12) жеке немесе заңды тұлғаға, басқа тұлғалардың өндірістік немесе коммерциялық қызметіне нұқсан келтіретін тауарлар (жұмыстар, қызметтер), кәсіпкерлік қызмет туралы өтініштер;

13) оның дұрыстығын асыра көрсетпейтін статистикалық ақпарат;

14) тауарларды (жұмыстарды, қызмет көрсетулерді) өндіруші, сатушы немесе оларды жарнамалайтын тұлғалардың мәртебесі немесе құзыреттілік деңгейі.

- этикалық емес және жасырын жарнама;

Заңның 7-бабының 3-тармағына сәйкес жарнама әдепсіз болып табылады, оған:

1) адам баласының нәсіліне, ұлтына, тіліне, мамандығына, әлеуметтік жағдайына, жасына, жынысына, діни және саяси сенімдеріне қатысты қорлайтын сөздер, салыстырулар, кескіндемелерді қолдана отырып, адамгершілік пен имандылықтың жалпыға бірдей қабылданған нормаларын бұзатын мәтіндік, көрнекі, ақпараттар;

2) ұлттық немесе әлемдік мұра болып табылатын өнер, мәдениет, тарихи ескерткіш объектілерін қорлайды;

3) мемлекеттік рәміздерді, Қазақстан Республикасының ұлттық валютасын немесе шетел валютасын, діни рәміздерді қорлайды.

Заңның 7-бабының 4-тармағына сәйкес жарнама әдейі жалған болып табылады, оның көмегімен жарнама беруші (жарнама өндірушісі, жарнама таратушы) жарнама тұтынушысын әдейі адастырады.

Заңның 7-бабының 5-тармағына сәйкес, жарнама тұтынушының оны қабылдауы бойынша қабылдамайтын, радио, теледидар, видео, аудио және кино өнімдеріндегі, сондай-ақ басқа да өнімдердегі, соның ішінде арнайы видео-кірістірулер арқылы көрінетін жасырын болып табылады. , қос дыбыстық жазу және басқа тәсілдермен.

- ұлттық аза тұту күндері теледидар мен радио арналарында жарнама;

Заңның 8-бабы 4-тармағына сәйкес ұлттық аза тұту күндері теледидар мен радио арналарында жарнама жасауға тыйым салынады.

- алкогольді ішімдіктерге, темекі және темекі өнімдеріне сұраныс пен қызығушылықты ынталандыруға бағытталған түрлі іс-шаралар, соның ішінде ұтыс ойындары, лотереялар түрінде жарнама;

- балалар мен жасөспірімдерге арналған жарнаманы қоспағанда, жарнаманың, оның ішінде жүгіру сызығының, ресми хабарлардың таратылуының, Қазақстан Республикасы Президенттігіне кандидаттардың және өкілді органдардың депутаттарының, білім беру және діни теледидар бағдарламаларының, сондай-ақ балалар теледидарлық бағдарламаларының көрсетілімдерінің үзілістері;

- сериялардың арасындағы үзілістерді қоспағанда, кино және бейне қызметтеріндегі фильм көрсетілімін жарнамалаудағы үзілістер;

- тарихи (мәдени) ескерткіштерде және олардың күзет аймақтарында, діни ғимараттарда (құрылыстарда) және оларға бөлінген аумақтарда және олардың қоршауларында, сондай-ақ ерекше қорғалатын табиғи аумақтарда сыртқы (көрнекі) жарнаманы орналастыру;

- салынып жатқан немесе пайдалануға беріліп жатқан тұрғын үйдің (тұрғын үйдің) жарнамасы, бекітілген жобалық құжаттамада тұрғын үй ғимараттарының (тұрғын үйлердің) жіктелуіне сәйкес келмейді;

- Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес тіркелмеген діни бірлестіктер мен діни (діни) білім беру ұйымдарының жарнамалары.

Түсіндірілген баптың 2-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың субъектісі лауазымды адамдар мен шаруашылық субъектілері (арнайы субъект) болып табылады. Санкция әкімшілік түрінде әкімшілік жауапкершілікті көздейді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 455-бабының 2-тармағында көзделген әрекеттердің субъективті жағы ниет немесе абайсыздық түріндегі кінәлілікпен сипатталады.

Түсіндірілген бапта қарастырылған әкімшілік құқық бұзушылық құрамы *формалды*, яғни бақылау органы құқық бұзушылық фактісін анықтаған сәттен бастап аяқталған болып саналады және материалдық залал келтіру фактісін белгілеуді қажет етпейді.

Түсіндірілген баптың 3-бөлімі жарнаманы таратуға тілдерге қойылатын талаптарды бұзғаны үшін Қазақстан Республикасының заңдарында белгіленген әкімшілік айыппұл түріндегі әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсініктеме берілген баптың 3-бөлігінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың тікелей объектісі - заңмен белгіленген және мемлекетпен қорғалатын жарнаманы таратуға тілдік талаптардың сақталу тәртібі.

Заңның 6-бабы 2-тармағына сәйкес, Қазақстан Республикасының аумағында жарнама (мерзімді басылымдарды, интернет-ресурстарды, ақпараттық агенттіктерді қоспағанда) қазақ және орыс тілдерінде, сондай-ақ жарнама берушінің қалауы бойынша және басқа тілдерде таратылады.

Жарнамалық мазмұнды аудару оның негізгі мағынасын бұрмауы керек.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 455-бабының 3-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың объективтік жағы іс-әрекетпен (әрекетсіздікпен) сипатталады, атап айтқанда, Қазақстан Республикасының заңдарында белгіленген талаптарды бұзумен, мысалы, жарнаманы қазақ және орыс тілдерінде таратпау түрінде.

Түсініктеме берілген баптың 3-бөлігінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың субъектісі жеке тұлғалар, лауазымды адамдар, коммерциялық емес ұйымдар және шаруашылық жүргізуші субъектілер (арнайы субъект) болып табылады. Санкция әкімшілік айыппұл түріндегі әкімшілік жауапкершілікті көздейді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 455-бабының 3-тармағында көзделген әрекеттердің субъективті жағы ниет немесе немқұрайлылық түріндегі кінәлілікпен сипатталады.

Түсіндірілген бапта қарастырылған әкімшілік құқық бұзушылық құрамы *формалды*, яғни бақылау органы құқық бұзушылық фактісін анықтаған сәттен бастап аяқталған болып саналады және материалдық залал келтіру фактісін белгілеуді қажет етпейді.

Түсіндірілген баптың 4-бөлімі осы баптың үшінші бөлігінде көзделген іс-әрекеттері үшін бұқаралық ақпарат құралдарының көмегімен жасалған әкімшілік айыппұл түріндегі әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Әкімшілік құқық бұзушылықтың объектісі, субъективті жағы осы баптың 3-бөлігінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың белгілері болып табылады (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 455-бабының 3-бөлігін қараңыз).

Әкімшілік құқық бұзушылық құрамының объективтік жағына келетін болсақ, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 455-бабының 4-бөлігінде әкімшілік құқық бұзушылық жасау әдісі ретінде объективтік жақтың қосымша сипаты қарастырылған. Бұл атрибут біліктілік кезеңінде түсіндірілген мақаланың 4-бөлігін

анықтайды. Әкімшілік құқық бұзушылық жасау әдісі - бұқаралық ақпарат құралдарын пайдалану. Осылайша, Қазақстан Республикасының заңдарында бұқаралық ақпарат құралдарын қолдана отырып, жарнаманы таратуға қатысты тілдерге қойылатын талаптарды бұзғаны үшін Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 455-бабының 4-тармағында әкімшілік жауапкершілік қарастырылған.

Түсіндірілген баптың 5-бөлігінде әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 455-бабының бірінші, екінші, үшінші және төртінші баптары бойынша әрекетті бірнеше рет жасағаны үшін қатаң жаза белгіленген. Санкция әкімшілік айыппұл салады.

456-бап. Шығыс деректерін жариялау тәртібін бұзу

1. Мерзімді баспа басылымын шығару, ақпараттық агенттіктің немесе желілік басылымның хабарламалары мен материалдарын белгіленген шығыс деректерінсіз тарату, оның атауын жарияламай, телерадио арналарын эфирге шығару, сондай-ақ анық емес немесе көрінеу жалған мәліметтер беру -

ескертуге алып келеді.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекеттер -

жиырма айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ _____

Түсіндірілген баптың 1-бөлімі мерзімді баспа басылымы, ақпараттық агенттіктің хабарламалары мен материалдарын немесе желілік жарияланымды белгіленген шығыс деректерінсіз тарату, олардың атын жарияламай теледидар мен радиоарналарды тарату, сондай-ақ түсініксіз немесе жалған демалыс күндері хабарлау түрінде әкімшілік жауаптылықты көздейді.

Түсіндірілген баптың 1-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың тікелей объектісі заңмен белгіленген және мемлекет қорғалатын шығатын мәліметтерді жобалауға (декларациялауға) қойылатын талаптарды сақтау тәртібі болып табылады.

"Бұқаралық ақпарат құралдары туралы" 1999 жылғы 23 шілдедегі Қазақстан Республикасы Заңының 15-бабына сәйкес мерзімді басылымның әр шығарылымында келесі мәліметтер болуы керек:

- 1) мерзімді басылымның атауы;
- 2) мерзімді басылымның иесі;
- 3) бас редактордың (редактордың) тегі және аты-жөні;
- 4) тіркеу немесе қайта тіркеу туралы куәліктің нөмірі мен күні және оны берген органның атауы;
- 5) жариялау жиілігі;
- 6) мерзімді басылымның реттік нөмірі мен жарияланған күні;
- 7) осы шығарылымның таралымы;
- 8) баспахана атауы, оның мекен-жайы және баспаның мекен-жайы.

Сонымен қатар, ақпараттық агенттіктер мен интернет-жарияланымдар арнайы әзірленген бөлімде жариялауға міндетті:

- 1) ақпарат агенттігінің немесе интернет-басылымның атауы;
- 2) ақпарат агенттігі немесе желілік басылым иесінің тегі, аты-жөні немесе иесінің аты;
- 3) бас редактордың (редактордың) аты-жөні;
- 4) тіркеу немесе қайта тіркеу туралы куәліктің нөмірі мен күні және оны берген органның атауы;
- 5) редакцияның байланыс деректері (пошталық мекен-жайы, телефон нөмірі, электрондық пошта мекен-жайы).

Осы баптың 2-тармағына сәйкес, әр эфирде және үздіксіз эфирде - күніне кемінде төрт рет бұқаралық ақпарат құралдары өз атын жариялауы керек.

Түсіндірілген баптың 1-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың объективті жағы іс-әрекетте көрінеді, дәлірек айтсақ:

- белгіленген шығыс деректері жоқ, сондай-ақ анық емес немесе көрінеу жалған шығу деректері жоқ мерзімді баспа басылымын *шығару*;

- ақпараттық агенттіктің немесе желілік жарияланымның хабарламалары мен материалдарын белгіленген нәтижелерсіз, сондай-ақ анық емес немесе көрінеу жалған шығу деректерімен *тарату*;

- телерадио арналарын олардың атын жарияламай-ақ, сондай-ақ анық емес немесе көрінеу жалған шығу деректерімен эфирге *шығару*.

Түсіндірілген баптың 1-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың субъектісі жеке, заңды тұлғалар болып табылады. Санкция ескерту түріндегі әкімшілік жауапкершілікті көздейді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 456-бабының 1-тармағында көзделген әрекеттердің субъективті жағы ниет немесе абайсыздық түріндегі кінәлілікпен сипатталады.

Түсіндірілген бапта қарастырылған әкімшілік құқық бұзушылық құрамы *формалды*, яғни бақылау органы құқық бұзушылық фактісін анықтаған сәттен бастап аяқталған болып саналады және материалдық залал келтіру фактісін белгілеуді қажет етпейді.

Түсіндірілген баптың 2-бөлімі әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 456-бабының 1-тармағында көзделген әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталанатын немесе ақпараттық қауіпсіздік саласындағы оқыс оқиғаға әкеп соқтыратын іс-әрекет үшін неғұрлым қатаң жаза белгілейді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 684-бабының 1-бөлігіне сәйкес Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 456-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары қарайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 692-1-бабының 1-бөлігіне сәйкес ақпарат саласындағы уәкілетті орган Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 456-бабына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 805-бабының 1-тармағына сәйкес прокурор Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 456-бабына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғау туралы шешім шығарады.

Мысал ретінде Алматы қаласының мамандандырылған ауданаралық әкімшілік сотының "Правдивая газета" газетінің мерзімді баспасөзінің иесі мен бас редакторына қатысты Қазақстан Республикасының 2001 жылғы 30 қаңтардағы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 350-бабының 1-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы қаулысын қарастырамыз.

Істің сюжетінен А.Исмагулова "Правдивая газета" газетінің бас редакторы және баспа басылымының иесі бола отырып, шығыс мәліметтерін жариялау, атап айтқанда 2013 жылғы 23 сәуірдегі № 1 (01) баспа басылымын шығару және тарату тәртібін бұзған. Жарияланымның жиілігі туралы ақпаратты көрсету, осылайша бұқаралық ақпарат құралдары туралы Қазақстан Республикасының 1999 жылғы 23 шілдедегі Заңының 15-бабының талаптарын бұзу. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 350 (1) тармақшасында көзделген тәртіп бұзушылық Алматы қалалық ішкі істер департаментімен 2013 жылғы 24 сәуірдегі № 7 хаттамаға сәйкес "Правдивая газета" мерзімді баспа газетінің иесі мен бас редакторына қатысты қозғалды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 350-бабының 1-бөлігімен әкімшілік құқық бұзушылық жасағаны үшін әкімшілік жаза қолданылып, газет таралымы тәркіленді.

456-1-бап. Ақпаратқа қол жеткізу құқығын заңсыз шектеу

1. Осы Кодекстің басқа баптарында жауапкершілік көзделген әрекеттерді қоспағанда, ақпарат беруден заңсыз бас тарту немесе көрінеу жалған ақпарат ұсыну, егер мұндай ақпарат Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес ақпарат пайдаланушының талабы бойынша ұсынылуға жататын болса, -

лауазымды адамдарға, шағын бизнес субъектілеріне, коммерциялық емес ұйымдарға - отыз мөлшерінде, орта бизнес үшін - елу, ірі бизнес үшін - жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Бұқаралық ақпарат құралдарында, ақпараттық ресурстардың интернет-ресурсында, ашық Интернет-порталында немесе Қазақстан Республикасының заңнамасында көзделген өзге де тәсілдермен көрінеу жалған ақпаратты орналастыру, -

лауазымды адамдарға, шағын бизнес субъектілеріне, коммерциялық емес ұйымдарға - отыз мөлшерінде, орта бизнес үшін - елу, ірі бизнес үшін - жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

3. Осы Кодекстің 504-бабының үшінші бөлігінде көзделген әрекеттерді қоспағанда, қол жетімділігі шектеулі ақпаратқа қол жетімділігі шектеулі ақпаратқа заңсыз беру, -

лауазымды адамдарға жиырма айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

4. Осы баптың бірінші және екінші бөліктерінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекеттер -

лауазымды адамдарға, шағын бизнес субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға - елу мөлшерінде, орта бизнес үшін - жүз, ірі бизнес үшін - екі жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілген баптың 1-бөлігінде лауазымды тұлғалардың, коммерциялық емес ұйымдардың және шаруашылық жүргізуші субъектілердің ақпарат беруден заңсыз бас тартқаны немесе көрінеу жалған ақпарат бергені үшін әкімшілік айыппұл түріндегі әкімшілік жауапкершілік қарастырылған, егер мұндай ақпарат Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес ақпарат ұсынуға жататын болса, ол үшін ақпарат беру қажет.

Түсіндірілген баптың 1-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың тікелей объектісі ақпарат пайдаланушының өтініші бойынша ақпарат беруге қойылатын талаптарды сақтау үшін заңмен белгіленген және мемлекет қорғайтын тәртіп болып табылады.

1. "Ақпаратқа қол жеткізу туралы" 2015 жылғы 16 қарашадағы Қазақстан Республикасының Заңына (бұдан әрі - заң) сәйкес ақпарат деп кез келген тасығышта тіркелген және оны сәйкестендіруге мүмкіндік беретін деректемелері бар ақпарат иесі алған немесе жасаған тұлғалар, заттар, фактілер, оқиғалар, құбылыстар мен процестер туралы мәліметтер түсініледі.

Заңның 11-бөлімі сұрау бойынша ақпарат беру тәртібін анықтайды.

Сұрау дегеніміз - осы Заңда белгіленген тәртіппен ақпарат иесіне айтылған немесе жіберілген ақпаратты ұсыну туралы ауызша немесе жазбаша, оның ішінде электрондық құжат нысанындағы сұрау (заңның 1-бабының 12) тармақшасы).

Заңның 11-бабында сипатталған рәсімге сәйкес, сұрау бойынша кез-келген ақпарат ұсынылады, қол жетімділігі шектеулі ақпараттан басқа, ақысыз.

Заңның 11-бабының 4-тармағында ауызша немесе телефон арқылы шешуге болатын мәселелердің тізімі берілген. Мысалы, ақпарат иесінің жұмыс кестесі; анықтамалық қызметтердің телефон нөмірлері; жеке және заңды тұлғалардың өтініштерін, анықтамаларын, өтініштері мен шағымдарын қарау тәртібі; мемлекеттік қызметтер көрсету тәртібі; сот кестесі; ашық конкурстық сауда-саттықтың (аукциондар, тендерлер) өткізілетін күні мен орны туралы ақпарат; ақпарат иесі анықтаған бұқаралық ақпарат құралдары туралы ақпарат (егер болса); бос жұмыс орындары туралы ақпарат алу үшін телефон нөмірлері және басқалар.

Ақпарат иесімен тікелей байланысқан және жазбаша нысанда сұрау салған ақпарат пайдаланушысына сұрауды қабылдаған адамның күні мен уақыты, тегі және аты-жөні көрсетілген талон беріледі.

Сонымен қатар, осы Заңда белгіленген тәртіппен берілген жазбаша сұраныстар, белгісіз өтініштерді қоспағанда, міндетті түрде қабылдануға, тіркелуге, есепке алынуға және қаралуға жатады.

Жазбаша сұрау салуға жауап иеленуші ақпаратты алған күннен бастап күнтізбелік он бес күн ішінде қамтамасыз етіледі (заңның 11-бабы).

2. "Бұқаралық ақпарат құралдары туралы" 1999 жылғы 23 шілдедегі Қазақстан Республикасы Заңының (бұдан әрі - бұқаралық ақпарат құралдары туралы заңы) 18-1-бабында ресми хабарламаларға кірмейтін ақпарат беру тәртібі бар.

Жазбаша түрде және (немесе) электронды құжат түрінде ұсынылған ақпаратқа сұраныстар қол қоюға жіберіледі және (немесе) бас редактордың, уәкілетті тұлғаның немесе аккредиттелген журналистің электрондық цифрлық қолтаңбасымен куәландырылады.

Мұндай сұрау салуға жауап, егер сұраудың өзінде өзгеше көрсетілмесе, сұрау салу нысаны мен тілінде түскен күннен бастап жеті жұмыс күні ішінде беріледі.

Осылайша, ақпарат беру саласындағы жоғарыда аталған заңдармен реттелетін қоғамдық қатынастар түсіндірілген мақалада көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың объектісі болып табылады.

Жеке тұлғаға ақпарат беруден бас тартқаны үшін әкімшілік жауапкершілікке қатысты, оның тәртібі "Жеке және заңды тұлғалардың өтініштерін қарау тәртібі туралы" 2007 жылғы 12 қаңтардағы Қазақстан Республикасының Заңымен реттелген, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 78-бабында қарастырылған. Демек, әкімшілік құқық бұзушылықтың екі түрлі элементінің объектілерін құрайтын екі заңнамалық актілермен реттелетін қоғамдық қатынастар саласын ажырату қажет.

Осылайша, "Жеке және заңды тұлғалардың өтініштерін қарау тәртібі туралы" Заңның 3-бабының 2-2-тармағына сәйкес реттелетін субъектілерден алынған немесе жасаған ақпаратқа қатысты сұраулары бар жеке және заңды тұлғалардың өтініштеріне байланысты қоғамдық қатынастарға қолданылмайды. "Ақпаратқа қол жеткізу туралы" Қазақстан Республикасының Заңы.

Айта кету керек, "Жеке және заңды тұлғалардың өтініштерін қарау тәртібі туралы" Заңға сәйкес, өтініштерді қарайтын субъектілерге мемлекеттік органдар, жергілікті өзін-өзі басқару органдары, 100% мемлекет қатысатын немесе мемлекеттік тапсырыс талаптарына сәйкес тауарлар (жұмыстар, қызметтер) ұсынатын заңды тұлғалар кіреді. өз құзыретіне сәйкес жеке және заңды тұлғалардың өтініштерін қарастыруға және шешім қабылдауға құқығы бар және (немесе) мемлекеттік сатып алу оларға тауарларды (жұмыстарды, қызметтерді) жеткізуге (орындауға, ұсынуға) келісім жасалған жеке және заңды тұлғалардың өтініші бойынша ірі бизнес.

Осылайша, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 78-бабына немесе Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 456-1-бабына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық анықталған кезде, сұраудың өзін, сондай-ақ өтінішті қарайтын субъектіні ескеру қажет.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 456-1-бабының 1-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың объективті жағы іс-әрекетпен (әрекетсіздікпен) сипатталады, атап айтқанда:

- ақпарат беруден заңсыз бас тарту;
- көрінеу жалған ақпарат беру

Заңның 11-бабы 18-тармағына сәйкес, өтініштермен жұмысты ұйымдастырғаны, олардың қабылданғаны, тіркелгені, есепке алынғаны және қаралғандығы үшін жеке ақпарат иелері жауапты болады.

"Бұқаралық ақпарат құралдары туралы" Заңның 18-1-бабының 3-тармағына сәйкес, бұқаралық ақпарат құралдарының сұранысына жауап ұсынбаған немесе уақтылы бермегені үшін мемлекеттік органдардың лауазымды адамдары Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес жауаптылықта болады.

Түсіндірілген баптың 1-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың субъектісі лауазымды адамдар, коммерциялық емес ұйымдар және кәсіпкерлік субъектілері (арнайы субъект) болып табылады. Санкция әкімшілік айыппұл түріндегі әкімшілік жауапкершілікті көздейді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 456-1-бабының 1-тармағында көзделген әрекеттердің субъективті жағы ниет түріндегі кінәмен сипатталады.

Түсіндірілген бапта қарастырылған әкімшілік құқық бұзушылық құрамы *формалды*, яғни бақылау органы құқық бұзушылық фактісін анықтаған сәттен бастап аяқталған болып саналады және материалдық залал келтіру фактісін белгілеуді қажет етпейді.

Түсіндірілген баптың 2-бөлімі бұқаралық ақпарат құралдарында, ақпараттық ресурстардың интернет-ресурсында, Интернет-ресурстардың ашық порталында немесе Қазақстан Республикасының заңнамасында көзделген өзге де тәсілдермен көрінеу жалған ақпарат жариялағаны үшін әкімшілік айыппұл түрінде әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсініктеме берілген баптың 2-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың тікелей объектісі - ақпаратты заңнамада белгіленген және мемлекет қорғайтын ақпарат құралдарында, интернет-ресурста, Интернет-порталда орналастыруға қойылатын талаптардың сақталуы.

Заңның 9-бабы 2-тармағының 3) тармақшасына сәйкес ақпараттың иесі сенімді және толық ақпаратты ұсынуы керек.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 456-1-бабының 2-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың объективті жағы іс-қимылмен сипатталады, атап айтқанда, көрінеу жалған ақпаратты бұқаралық ақпарат құралдарында, ақпараттық

ресурстардың интернет-ресурсында, ашық деректер интернет-порталында немесе Қазақстан Республикасының заңнамасында көзделген өзге де тәсілдермен *орналастыру*.

Бұқаралық ақпарат құралдары туралы заңның 1-бабы 4) тармақшасына сәйкес бұқаралық ақпарат құралдарына мерзімді баспа басылымдары, теледидарлар, радиоарналар, деректі фильмдер, аудиовизуалды жазбалар және бұқаралық ақпарат құралдарын, оның ішінде интернет-ресурстарды мерзімді немесе үздіксіз көпшілікке таратудың басқа нысандары жатады.

Қоғамдық тәртіпті бұзуға немесе азаматтардың немесе ұйымдардың құқықтары мен заңды мүдделеріне немесе қоғамның немесе заңмен қорғалатын мемлекеттің мүдделеріне елеулі зиян келтіретін қауіпті *тудыратын* қасақана жалған ақпарат тарату сияқты қылмысты анықтаған кезде Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің 274-бабына сәйкес қылмыстық жауаптылық қолданылады.

Егер Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 456-1-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық құрамы формальды болса және салдары болмаса, онда қылмыстық құқық бұзушылық құрамы қоғамдық тәртіпті бұзу немесе елеулі зиян келтіру қаупі түріндегі белгілі бір зардаптарға ие.

Ауыр зиян, Қылмыстық кодекстің 3-бабына сәйкес, егер олар осы Кодексте көзделген қылмыстық құқық бұзушылықтың белгісі ретінде көрсетілмесе, келесі салдарларды білдіреді: адам мен азаматтың конституциялық құқықтары мен бостандықтарын, қоғамның мүдделері мен заңдарымен қорғалатын ұйымдардың құқықтары мен заңды мүдделерін бұзу; мемлекет; елеулі залал келтіру; зардап шеккен адамға қиын өмірлік жағдайдың пайда болуы; ұйымдардың немесе мемлекеттік органдардың қалыпты жұмысын бұзу; маңызды әскери оқиғалардың тоқтауы немесе әскери бөлімдер мен бөлімшелердің жауынгерлік даярлығы мен жауынгерлік дайындық деңгейінің қысқа мерзімді төмендеуі; қарулы топтардың немесе жекелеген қарулы адамдардың шабуылын, құрлықтағы, әуедегі немесе теңіздегі әскери техниканың уақтылы анықталмауы немесе оған тосқауыл қою, адамдар мен көлік құралдарының Қазақстан Республикасының Мемлекеттік шекарасы арқылы кедергісіз заңсыз өтуіне жол беру, контрабандалық жүктердің қозғалысы, шекара қондырғыларына, шекараны қорғаудың техникалық құралдарына зиян келтіру ; келтірілген зиянның маңыздылығын растайтын басқа салдарлар.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың субъектісі лауазымды адамдар, коммерциялық емес ұйымдар және кәсіпкерлік субъектілері (арнайы субъект) болып табылады. Санкция әкімшілік айыппұл түріндегі әкімшілік жауапкершілікті көздейді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 456-1-бабының 2-тармағында көзделген әрекеттердің субъективті жағы ниет немесе немқұрайлылық түрінде кінәлілікпен сипатталады.

Түсіндірілген баптың 3-бөлімі әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 504-бабының үшінші бөлігінде көзделген әрекеттерді қоспағанда, қол жетімділігі шектеулі ақпаратқа қол жетімділігі шектеулі ақпаратқа заңсыз жатқызғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсіндірілген баптың 1-тармағында қарастырылған әкімшілік құқық бұзушылықтың тікелей объектісі - ақпаратты заңмен белгіленген және мемлекет қорғалатын шектеулі қол жетімділігі бар ақпарат ретінде жіктеуге қойылатын талаптарды сақтау тәртібі.

"Ақпаратқа қол жеткізу туралы" Қазақстан Республикасының 2015 жылғы 16 қарашадағы Заңына сәйкес (*бұдан әрі - заң*) мемлекеттік құпия, жеке, отбасылық, медициналық, банктік, коммерциялық және заңмен қорғалатын өзге де құпияларға жатқызылатын ақпарат "Қызметтік пайдалану үшін" белгісімен қызмет туралы ақпарат.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 456-1-бабының 3-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың объективтік жағы іс-қимылмен сипатталады, атап айтқанда Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 504-бабының 3-тармағында көзделген әрекеттерді қоспағанда, қол жетімділігі шектеулі ақпарат, қол жетімділігі шектеулі ақпарат болып табылмайтын ақпаратты заңсыз жіктеу.

Заңның 5-бабына сәйкес ақпаратқа қол жеткізу құқығы тек заңдармен және конституциялық құрылысты, қоғамдық тәртіпті, адамның құқықтары мен бостандықтарын, халықтың денсаулығы мен имандылығын қорғау үшін қажет болған жағдайда ғана шектеле алады.

Сонымен бірге қол жетімділігі шектелмейтін ақпарат бар. Заңның 6-бабына сәйкес, ол мыналарға жатады:

1) азаматтардың қауіпсіздігі мен денсаулығына қауіп төндіретін төтенше жағдайлар мен апаттар, олардың салдары, сондай-ақ табиғи апаттар, олардың ресми болжамдары мен салдары туралы;

2) денсаулық сақтау, санитария, демография, көші-қон, білім беру, мәдениет, әлеуметтік қорғау, экономика, ауыл шаруашылығы, қылмыс жағдайы туралы;

3) терроризм актілерін жасау фактілері туралы;

4) қоршаған ортаның жай-күйі, өрт қауіпсіздігі, сондай-ақ санитарлық-эпидемиологиялық және радиациялық жағдай, тамақ қауіпсіздігі туралы;

5) мемлекет жеке және заңды тұлғаларға беретін жеңілдіктер, өтемақылар мен жеңілдіктер туралы;

6) адамның және азаматтың құқықтары мен бостандықтарының бұзылу фактілері туралы;

7) Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің алтынвалюта резервінің мөлшері туралы;

8) мемлекеттік құпияларды және заңмен қорғалатын өзге де құпияларды қамтитын нормативтік құқықтық актілерді, сондай-ақ олардың жобаларын қоспағанда, Қазақстан Республикасының нормативтік құқықтық актілерінің мәтіндерін қамтитын;

9) мемлекеттік құпияларды құрайтын мәліметтерді қоспағанда, республикалық және жергілікті бюджеттерден қаражат қалыптастыру және жұмсау туралы;

10) мемлекеттік құпияларды құрайтын мәліметтерді қоспағанда, республикалық және жергілікті бюджеттерден қаражаттың жұмсалуды бақылау туралы;

11) ақпарат иелерінің, олардың лауазымды адамдарының заңды бұзу фактілері туралы;

12) саяси, әлеуметтік және басқа себептермен, оның ішінде мұрағатта орналасқан жаппай қуғын-сүргін, Қазақстан Республикасының мемлекеттік құпияларына жататын мәліметтерді қоспағанда.

Ақпаратқа қол жеткізу құқығын шектеуді заңсыз деп санайтын кез-келген адам заңның 18-бабына сәйкес жоғары тұрған мемлекеттік органға немесе сотқа жүгінуге құқылы.

Түсініктеме берілген мақалаға бапқа ерекшелік болып Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 504-бабының үшінші бөлігінде көзделген іс-әрекеттер, атап айтқанда, құпиялануға жатпайтын ақпарат пен олардың бұқаралық ақпарат құралдарының негізсіз жіктелуі, құпия болып табылмайтын мәліметтерді жіктеу үшін құпия құбылыстарды және басқа шектеулерді пайдалану, егер бұл әрекеттерде болмаса қылмыстық құқық бұзушылықтың белгілері.

Түсіндірілген баптың 3-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың субъектісі лауазымды адамдар (арнайы субъект) болып табылады. Санкция әкімшілік айыппұл түріндегі әкімшілік жауапкершілікті көздейді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 456-1-бабының 3-тармағында көзделген әрекеттердің субъективті жағы ниет немесе абайсыздық түріндегі кінәлілікпен сипатталады.

Түсіндірілген бапта қарастырылған әкімшілік құқық бұзушылық құрамы формалды, яғни бақылау органы құқық бұзушылық фактісін анықтаған сәттен бастап аяқталған болып саналады және материалдық залал келтіру фактісін белгілеуді қажет етпейді.

Түсіндірілген баптың 4-бөлігінде Әкімшілік кодекстің 456-1-бабының 1, 2-бөліктерінде көзделген әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде әрекетті қайталап жасағаны үшін қатаң жаза белгіленген.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 684-бабының 1-бөлігіне сәйкес Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 456-1-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары қарайды.

Прокурор Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 805-бабының 1-бөлігіне сәйкес Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 456-1-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қозғау туралы шешім шығарады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 807-бабы 1-бөлігінің 4) тармақшасына сәйкес жеке тұлғаларға бұзылған құқықтарды қалпына келтіру туралы

жүгінген кезде, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 456-1-бабына сәйкес әкімшілік іс құқық бұзушылық туралы хаттама жасамастан қаралады.

27-тарау. БАСҚАРУДЫҢ БЕЛГІЛЕНГЕН ТӘРТІБІНЕ ҚОЛ СҰҒАТЫН ӘКІМШІЛІК ҚҰҚЫҚ БҰЗУШЫЛЫҚ

Мемлекет азаматтардың, лауазымды тұлғалардың және заңды тұлғалардың құқықтары мен міндеттерін жүзеге асырудың нақты тәртібін белгілеген әлеуметтік қатынастарға нұқсан келтіретін заңсыз, кінәлі және жазаланатын әрекеттер әкімшілік басқарудың белгіленген тәртібіне қол сұғатын әкімшілік құқық бұзушылық деп танылуы керек.

Басқарудың белгіленген тәртібіне қол сұғатын заң шығарушы әкімшілік құқық бұзушылықтар Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 57 бабында бекітілген (457-509-баптар).

Бұл әкімшілік құқық бұзушылықтардың жалпы объектісі азаматтар, лауазымды адамдар және заңды тұлғалардың құқықтары мен міндеттерін жүзеге асыру үшін мемлекет белгілеген тәртіппен пайда болатын құқық нормаларымен реттелетін қоғамдық қатынастар болып табылады.

Басқару тәртібі деп мемлекеттік органдардың қоғамдағы әлеуметтік өмірді реттеудің белгілі бір реттілігі түсініледі.

Объективті жағынан қарастырылатын әкімшілік құқық бұзушылық белсенді әрекеттер түрінде де, әрекетсіздік түрінде де болады.

Субъективтік жағынан бұл топтың әкімшілік құқық бұзушылықтары, әдетте, қасақана жасалады.

Басқару тәртібіне қарсы әкімшілік құқық бұзушылықтың субъектілері болып жеке тұлғалар, лауазымды тұлғалар және заңды тұлғалар табылады. Осы салада белгілі бір әкімшілік құқық бұзушылықтар жасауды арнайы ұйым ғана жүзеге асыра алады. Мысалы, салық құпиясын құрайтын мәліметтерді жария ету үшін (Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 473-бабы), салықтық тіркеуден бас тарту немесе салықтық есепке алуды тіркеу мерзімдерін бұзу үшін (Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 475-бабы) тиісті лауазымды адамдарға жауапкершілік жүктеледі. көрсетілген әрекеттер.

Белгіленген басқару тәртібіне қол сұғатын әкімшілік құқық бұзушылықтардың құрамы оның тұжырымында формалды, яғни әкімшілік жауапкершілікке тарту үшін зиянды салдарсыз, заңсыз әрекетті (әрекетсіздікті) жасау фактісін анықтау жеткілікті.

457-бап. Нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу туралы Қазақстан Республикасының заңнамасын бұзу

1. Лауазымды адам мұндай тіркеуге жататын нормативтік құқықтық актіні Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен және мерзімде мемлекеттік тіркеуге ұсынбау, -

он айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Шенеуніктің белгіленген тәртіппен күшін жоғалтқан, сот жарамсыз деп таныған, ресми түрде жарияланбаған, уәкілетті орган тоқтата тұрған, сондай-ақ әділет органдарында мемлекеттік тіркеуден өтпеген нормативтік құқықтық актіні қолдану - жиырма айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

3. Осы баптың бірінші немесе екінші бөліктерінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекеттер, - отыз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілген әкімшілік құқық бұзушылықтың объектісі Қазақстан Республикасының нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу туралы заңнамасын сақтау саласындағы белгіленген басқару тәртібі болып табылады.

Құқықбұзушылықтың мәні - нормативтік акт, оның түсінігі "Құқықтық актілер туралы" Қазақстан Республикасының 2016 жылғы 6 сәуірдегі № 480 Заңының 1-бабының 25-тармағында келтірілген. Нормативтік құқықтық акт - қағаздағы жазбаша ресми құжат және республикалық референдумда немесе уәкілетті орган қабылдаған, заң нормаларын белгілейтін, өзгертулер, толықтырулар, күшін жою немесе олардың қолданылуын тоқтата тұрған белгіленген үлгідегі бірдей электрондық құжат.

Қаралып отырған баптың 1-бөлігінің объективті жағы лауазымды адамның Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен және мерзімде осындай тіркеуге жататын нормативтік құқықтық актіні мемлекеттік тіркеуге ұсынбауы түріндегі бір заңсыз актімен (әрекетсіздігімен) сипатталады.

"Құқықтық актілер туралы" Қазақстан Республикасының 2016 жылғы 6 сәуірдегі № 480 Заңының 44-бабына сәйкес, Қазақстан Республикасының әділет органдарында мемлекеттік тіркеуден өту нормативтік құқықтық актінің күшіне енуінің міндетті шарты болып табылады. Бұл нормативтік актілер:

1) Қазақстан Республикасы Орталық сайлау комиссиясының, Қазақстан Республикасы Республикалық бюджеттің атқарылуын бақылау жөніндегі есеп комитетінің, Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің және өзге де орталық мемлекеттік органдардың нормативтік құқықтық шешімдері;

2) Қазақстан Республикасы министрлерінің және өзге де орталық мемлекеттік органдар басшыларының нормативтік құқықтық актілері;

3) орталық мемлекеттік органдар департаменттері басшыларының нормативтік құқықтық актілері;

4) мәслихаттардың нормативтік құқықтық шешімдері, әкімдіктердің нормативтік құқықтық шешімдері, әкімдердің нормативтік құқықтық шешімдері және тексеру комиссияларының нормативтік құқықтық шешімдері.

Нормативтік құқықтық актіні мемлекеттік тіркеу әділет органдарына актіде заңдылықтың бар-жоқтығына құқықтық сараптама жүргізуді және оны мемлекеттік тіркеудің қажеттілігі туралы шешім қабылдауды, нормативтік құқықтық актінің

Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкестігін анықтауды және оның нөмірін бере отырып, оны Нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізіліміне енгізуді қамтиды. мемлекеттік тіркеу. Құқықтық сараптама жүргізу тетігі Қазақстан Республикасы Әділет министрінің 2016 жылғы 26 қыркүйектегі № 800 "Заң жобаларына құқықтық (құқықтық) сараптама жүргізу жөніндегі әдістемелік ұсынымдарды бекіту туралы" бұйрығымен бекітілген.

Мемлекеттік тіркеуге қойылатын талаптар:

- 1) Қазақстан Республикасы Конституциялық Кеңесінің және Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының нормативтік қаулылары;
- 2) уәкілетті органдардың басқа мемлекеттік органдармен өзара іс-қимылын реттейтін және үшінші тұлғаларға қолданылмайтын нормативтік құқықтық актілер;
- 3) мемлекеттік органның мәртебесі мен өкілеттіктерін айқындайтын нормативтік құқықтық актілер;
- 4) мемлекеттік лауазымға орналасуға үміткерлерге (үміткерлерге) қойылатын біліктілік талаптарын белгілейтін және үлгілік біліктілік талаптары негізінде әзірленген нормативтік құқықтық актілер;
- 5) мемлекеттік құпияларды қамтитын нормативтік құқықтық актілер.

Мемлекеттік тіркеуге жататын нормативтік құқықтық актіні тіркеуден бас тартуға мүдделі мемлекеттік орган сот тәртібімен шағым жасай алады. Заңда белгіленген тәртіппен тіркелмеген және мемлекеттік тіркеуге жататын нормативтік құқықтық актілерді оларды шығарған орган күшін жояды.

Нормативтік құқықтық актілерді Қазақстан Республикасы Әділет министрлігіне немесе оның аумақтық органдарына ұсыну мерзімдері Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2016 жылғы 6 қазандағы № 568 қаулысымен бекітілген Нормативтік құқықтық актілерді дайындау, бекіту, мемлекеттік тіркеу және олардың күшін жою ережелерінің 27-тармағында келесідей анықталады:

- 1) электронды түрде мемлекеттік органдардың Интранет порталы арқылы - олар бекітілген күні;
- 2) қағаз түрінде - олар бекітілген күннен бастап үш жұмыс күні ішінде.

Алқалы мемлекеттік органдар мен мәслихаттар қабылдаған нормативтік құқықтық актілерді ұсыну мерзімі алқалы орган отырысы немесе осы актілер қабылданған мәслихат сессиясы өткен күннен бастап жеті жұмыс күнінен аспайды. Нормативтік құқықтық актіні мүдделі мемлекеттік органдар мақұлдаған немесе бірлескен акті қабылдаған жағдайда аталған акт мемлекеттік тіркеуге ұсынылады:

- 1) электронды түрде мемлекеттік органдардың Интранет порталы арқылы - бекітілген немесе мүдделі мемлекеттік органдардың соңғы қол қойған күнінен бастап бір жұмыс күні ішінде;
- 2) қағаз түрінде - мүдделі мемлекеттік органдар мақұлдаған немесе қол қойған күннен бастап үш жұмыс күні ішінде.

Зерттеліп жатқан баптың 2-бөлігінің объективті жағы нормативтік-құқықтық актіні қолдану түріндегі заңсыз әрекеттермен сипатталады, олар:

- 1) белгіленген тәртіппен күшін жоғалтқан;
- 2) сот жарамсыз деп таныса;
- 3) белгіленген тәртіппен ресми жарияланбаған;
- 4) қолданысқа енгізілмеген;
- 5) уәкілетті орган тоқтата тұрса;
- 6) әділет органдарында мемлекеттік тіркеуден өтпеген.

Нормативтік құқықтық актінің қолданылу мерзімі "Нормативтік құқықтық актілер туралы" Қазақстан Республикасының 2016 жылғы 6 сәуірдегі № 480 Заңының 45 және 46-баптарында белгіленген. Нормативтік құқықтық акт, егер актіде немесе оның күшіне ену актісінде өзгеше көзделмесе, мерзімсіз қолданылады. Бүкіл нормативтік құқықтық актіге немесе оның жекелеген бөлігіне (жекелеген бөліктеріне) уақытша қолданылу мерзімі белгіленуі мүмкін. Бұл жағдайда нормативтік құқықтық актінің немесе оның бөлігінің қанша уақыт бойы жарамды болатындығы көрсетілуі керек. Осы мерзім аяқталғанға дейін акт жасаған орган актінің қолданылу мерзімін жаңа мерзімге ұзартуы немесе оған шектеусіз сипат беруі мүмкін.

Нормативтік құқықтық акт немесе оның жекелеген нормалары белгіленген мерзімге тоқтатыла тұруы мүмкін. Нормативтік құқықтық актінің немесе оның жекелеген нормаларының қолданылуын тоқтата тұру жеке нормативтік құқықтық актімен жүзеге асырылады. Нормативтік құқықтық акт (оның бөлігі немесе бөліктері) келесі жағдайларда күшін жояды:

- 1) акт қабылданған мерзім аяқталғанда (оның бөлігі немесе бөліктері);
- 2) бұрын шығарылған нормативтік құқықтық актінің, оның бөлігінің (бөлігінің) ережелеріне қайшы келетін немесе бұрын шығарылған актіні немесе оның бөлігін (бөлігін) сіңіретін жаңа нормативтік құқықтық актіні қабылдау;
- 3) қабылданған акт Қазақстан Республикасының Конституциясында белгіленген тәртіппен конституциялық емес деп танылған;
- 4) актіні немесе оның бөліктерін (бөліктерін) актіні қабылдаған органның немесе өзге де уәкілетті органның қолданылу мерзімі аяқталған деп тану.

Заңда белгіленген тәртіппен тіркелмеген және мемлекеттік тіркеуге жататын нормативтік құқықтық актілерді қолдануға болмайды, бірақ оларды шығарған орган күшін жояды.

Нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеудің күшін жою тәртібі Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2016 жылғы 6 қазандағы № 568 қаулысымен бекітілген Нормативтік құқықтық актілерді дайындау, бекіту, мемлекеттік тіркеу және олардың күшін жою ережелерінің 39-41 тармақтарымен реттеледі. Әділет

органдарының нормативтік құқықтық актіні мемлекеттік тіркеудің күшін жою туралы сот шешімі заңды күшіне енгеннен кейін сот шешімі алынған күннен бастап үш жұмыс күні ішінде:

1) нормативтік құқықтық актіні мемлекеттік тіркеу тізілімінде нормативтік құқықтық актіні мемлекеттік тіркеуді тоқтату туралы жазба жасалады;

2) нормативтік құқықтық актіні мемлекеттік тіркеудің күшін жою туралы ақпарат мемлекеттік кәсіпорынға ресми жариялау үшін жіберіледі.

Түсініктеме берілген баптың 3-бөлігінің объективті жағы әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталанатын баптың бірінші және екінші бөлігінің сипаттамалық сипаттамаларын ұсынады.

Қаралып жатқан баптың барлық бөлімдеріндегі субъективті жағы тікелей ниет түрінде де, абайсыздық түрінде де көрсетілуі мүмкін.

Құқықбұзушылықтың субъектісі - кінәсі бойынша нормативтік құқықтық актіні тарату тәртібін бұзған лауазымды тұлға. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 30-бабына сәйкес лауазымды тұлға өзінің қызметтік міндеттерін орындамағаны немесе тиісінше орындамағаны үшін әкімшілік жауапкершілікке тартылады.

Нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу саласындағы, атқарушы құжаттардың орындалуын қамтамасыз ету саласындағы әділет органының басшылары мен оның орынбасарлары, облыстық, республикалық маңызы бар қала және астананың әділет органдарының басшысы және оның орынбасарлары әкімшілік құқық бұзушылық туралы есептер шығаруға және әкімшілік жаза қолдануға құқылы (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 694-бабы))

Прокурор Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 457-бабына сәйкес құқық бұзушылықты анықтаған жағдайда, ол тиісті шешім шығару арқылы әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғауға құқылы. "Прокуратура туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 44-бабы 1-тармағының 9-тармақшасына сәйкес прокурорға әкімшілік құқық бұзушылық туралы заңнамада белгіленген тәртіппен әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс қозғауға және тоқтатуға уәкілеттік берілген.

458-бап. Қазақстан Республикасының Мемлекеттік Туын, Қазақстан Республикасының Мемлекеттік Елтаңбасын, сондай-ақ Қазақстан Республикасының Мемлекеттік Гимнін пайдалану және орындау тәртібін бұзу

1. Қазақстан Республикасының Мемлекеттік Туын, Қазақстан Республикасының Мемлекеттік Елтаңбасын және олардың бейнелерін заңсыз пайдалану, сондай-ақ Қазақстан Республикасының Мемлекеттік Әнұранын Қазақстан Республикасы заңнамасының талаптарын бұза отырып пайдалану және орындау -

елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Мемлекеттік рәміздерді, оларды пайдалану міндетті болған жағдайда қолданбау -

лауазымды адамдарға елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

3. Осы баптың бірінші және екінші бөліктерінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекеттер, -

жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Қаралып отырған бұзушылықтың объектісі - Қазақстан Республикасының мемлекеттік рәміздерін өңдеудің белгіленген тәртібі.

Қылмыстың мәні мемлекеттік рәміздер: Мемлекеттік Ту, Мемлекеттік Елтаңба және Қазақстан Республикасының Мемлекеттік Гимні. Қазақстан Республикасы Конституциясының 9-бабында Қазақстан Республикасының мемлекеттік рәміздері - Туы, Елтаңбасы және Гимні бар деп жазылған. Оларды сипаттау және қызметтік пайдалану тәртібі конституциялық заңмен белгіленеді.

Мемлекеттік рәміздер туралы ұғымдар "Қазақстан Республикасының мемлекеттік рәміздері туралы" Қазақстан Республикасының 2007 жылғы 4 маусымдағы N 258 Конституциялық Заңымен берілген.

Қазақстан Республикасының Мемлекеттік Туы - көк түстегі тікбұрышты мата, күннің ортасында сәулелері бар, астында қалықтап ұшатын бүркіт бар. Полюсте тік жолақ түріндегі ұлттық ою-өрнек бар. Күннің, оның сәулелерінің, бүркіттің және ұлттық ою-өрнектің бейнесі - алтынның түсі. Тудың енінің оның ұзындығына қатынасы 1: 2.

Қазақстан Республикасының Мемлекеттік Елтаңбасы шеңбер түрінде болады және шаңырақтың бейнесі (киіз үйдің жоғарғы жағында) көгілдір фонда орналасқан, сол жақтан құлақ (тіректер) күн сәулесі түрінде барлық бағытқа ауытқиды. Шаңырақтың оң және сол жағында мифтік қанатты жылқылар бейнеленген. Жоғарғы бөлігінде көлемді бес бұрышты жұлдыз орналасқан, ал төменгі бөлігінде "QAZAQSTAN" деген жазу бар. Жұлдыздың, шаңырақтың, ұйқастардың, мифтік қанатты жылқылардың бейнесі, сондай-ақ "QAZAQSTAN" жазуы - алтынның түсі.

Қазақстан Республикасының Мемлекеттік Гимні - осы Конституциялық заңда көзделген жағдайларда орындалатын музыкалық-поэтикалық шығарма.

Қазақстан Республикасы Мемлекеттік Туы мен Мемлекеттік Елтаңбасының эталондары Қазақстан Республикасы Президентінің резиденциясында сақталады.

Қаралып отырған баптың 1-бөлігінің объективті жағы заңсыз әрекеттермен (әрекетсіздіктен) көрінеді және келесі түрдегі екі белгімен сипатталады:

1) Қазақстан Республикасының Мемлекеттік Туын, Қазақстан Республикасының Мемлекеттік Елтаңбасын және олардың суреттерін заңсыз пайдалану;

2) Қазақстан Республикасының Мемлекеттік Гимнін Қазақстан Республикасы заңнамасының талаптарын бұза отырып пайдалану және орындау.

Мемлекеттік Туды, Мемлекеттік Елтаңбаны және Мемлекеттік Гимнді қолдану (орнату, орналастыру) ережелері Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2007 жылғы 2 қазандағы № 873 қаулысымен бекітілген. Қазақстан Республикасының Мемлекеттік туын орнатуға, орналастыруға рұқсат етілетін орындар жоғарыда аталған Ереженің 2-тармағында көрсетілген. Құрылымдарда, әскери бөлімдерде, бөлімдерде, Қарулы Күштердің және басқа да әскерлер мен әскери бөлімдерде Мемлекеттік Туды және оның бейнесін пайдалану (орнату, орналастыру) тәртібі әскери жарғылармен айқындалады.

Мәселен, Қазақстан Республикасы Президентінің 2007 жылғы 5 шілдедегі № 364 Жарлығымен бекітілген Қарулы Күштер мен басқа да әскерлер мен әскери құрылымдардың әскери жарғылары осындай тәртіпті орнатады. Жарғының 209-тармағында "Қазақстан Республикасының Мемлекеттік Туы және Қазақстан Республикасының Мемлекеттік Елтаңбасы бейнеленген, сондай-ақ әскери бөлімнің атауы жазылған белгілер әскери бөлімдердің штаб-пәтерлеріне тұрақты негізде орналастырылады және түнде жарықтандырылуы керек" делінген.

Қазақстан Республикасының Мемлекеттік Туын жеке және заңды тұлғалар патриоттық сезімді, қазақстандық бірегейлікті білдіру, елдің, оның азаматтарының қоғамдық іс-шаралар мен жеке білдіру әрекеттері шеңберіндегі жетістіктерін қолдау мақсатында қолдана алады (орнатады, орналастырады). Ұлттық стандарттың талаптарын бұза отырып, Қазақстан Республикасының Мемлекеттік Туын пайдалануға жол берілмейді. Қазақстан Республикасының Мемлекеттік туын теріс пайдалану үшін пайдалануға болмайды.

Музыкалық басылым және Қазақстан Республикасының Мемлекеттік Гимнінің мәтіні "Қазақстан Республикасының мемлекеттік рәміздері туралы" Қазақстан Республикасының Конституциялық заңының 3-қосымшасымен бекітілген және орындалады:

- 1) Қазақстан Республикасының Президенті қызметке кіріскен кезде - ант бергеннен кейін;
- 2) Қазақстан Республикасы Парламентінің сессияларын ашу және жабу кезінде;
- 3) Қазақстан Республикасының ұлттық және мемлекеттік мерекелеріне арналған салтанатты жиналыстар мен жиналыстардың, сондай-ақ басқа да салтанатты іс-шаралардың ашылуында;
- 4) теледидарлар мен радиоарналар күн сайын эфирдің басында және соңында;
- 5) Қазақстан Республикасы халқының өміріндегі маңызды тарихи оқиғаларды еске алу үшін ескерткіштер, ескерткіштер,obeliskтер және басқа да құрылыстар ашылған кезде;
- 6) мемлекеттік органдар, сондай-ақ Қазақстан Республикасының қоғамдық бірлестіктері мен өзге де ұйымдары өткізетін ресми және салтанатты рәсімдерде,

спорттық іс-шараларда Қазақстан Республикасының Мемлекеттік Туы көтерілген кезде ;

7) тиісті шет мемлекеттің мемлекеттік гимні орындалғаннан кейін Қазақстан Республикасына мемлекеттік немесе ресми сапармен келген шет мемлекеттер басшыларының кеңесінде;

8) орта жалпы, бастауыш кәсіптік, орта кәсіптік, жоғары кәсіптік және жоғары оқу орнынан кейінгі кәсіптік білімнің білім беру бағдарламаларын іске асыратын білім беру ұйымдарында, жаңа оқу жылының ашылу салтанатында және оқу жылының соңында, сондай-ақ басқа да арнайы іс-шаралар кезінде;

9) Қазақстан Республикасының ұлттық (ұлттық құрамасы) командасының қатысуымен өтетін спорттық іс-шаралар кезінде.

1-бөлім бойынша қылмыстың субъектілері жеке және заңды тұлғалар болуы мүмкін .

Түсіндірілген баптың 2-бөлігінің объективті жағы мемлекеттік рәміздерді оларды қолдану міндетті болған жағдайда пайдаланбау түріндегі заңсыз әрекетсіздікпен көрінеді.

Мемлекеттік Туды пайдалану (орнату, орналастыру) Ережелерінің 22-тармағына сәйкес, Қазақстан Республикасының Мемлекеттік Тудың бейнесі міндетті түрде орналастырылады:

1) Қазақстан Республикасы Президентінің, Парламенттің, Үкіметтің, Қазақстан Республикасының Президентіне тікелей бағынатын және есеп беретін министрліктердің және мемлекеттік органдардың, олардың ведомстволары мен аумақтық бөлімшелерінің, Қазақстан Республикасының Конституциялық Кеңесінің, Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының және Қазақстан Республикасының жергілікті соттарының, жергілікті өкілді және атқарушы органдардың сайттарында; органдар мен Қазақстан Республикасының шетелдік институттары;

2) әуе кемелерінде, сондай-ақ Қазақстан Республикасының ғарыш кемесінде.

Қазақстан Республикасының Мемлекеттік Гимнін қолдану ережесінің 34-1-тармағына сәйкес Қазақстан Республикасының Мемлекеттік Гимнінің мәтіні мемлекеттік рәміздерге, мемлекеттік заңды тұлғаларға, ұлттық басқарушы холдингтерге, ұлттық холдингтерге, ұлттық компанияларға арналған экспозицияға арналған бөлмелерде (үй-жайлардың бөліктерінде) міндетті түрде орналастырылады. сияқты басқа акционерлік қоғамдар мен жауапкершілігі шектеулі серіктестіктер қатысты, оларға қатысты Қазақстан Республикасы жалғыз әрекет етеді акционер (қатысушы).

Қазақстан Республикасының Мемлекеттік рәміздеріне арналған экспозицияға арналған үй-жайлар (үй-жайлардың бөліктері) Қазақстан Республикасының

Мемлекеттік Гимнінің мәтіні орналастырылған эстетикалық тұрғыдан безендіріліп, тұрмыстық бөлмелерден, кіреберістерден және гардеробтардан алыс орналастырылуы керек.

Қазақстан Республикасының 2007 жылғы 4 маусымдағы N 258 Конституциялық заңының 6-бабының 2-тармағына сәйкес Мемлекеттік Елтаңбаның бейнесі міндетті түрде орналастырылады:

1) Қазақстан Республикасы Президентінің және оның Әкімшілігінің, Парламенттің, оның палаталары мен олардың аппараттарының, Қазақстан Республикасы Парламенті Палаталарының Бюросының, Үкімет пен Премьер-Министрдің Кеңесінің, министрліктердің, Қазақстан Республикасының Президентіне тікелей бағынатын және есеп беретін мемлекеттік органдардың, олардың ведомстволарының мөрлері мен нысандары туралы; және аумақтық бөліністер, Қазақстан Республикасының Конституциялық Кеңесі, Жоғарғы Сот және Қазақстан Республикасының жергілікті соттары, құрамалары, әскери бөлімдері, бөлімшелері мен мекемелері Күштер, басқа да әскерлер мен әскери құралымдарда, жергілікті өкілді және атқарушы органдар мен өзге де мемлекеттік ұйымдардың ;

2) нотариустардың мөрлерінде;

3) Қазақстан Республикасы Президентінің, Парламенттің, Үкіметтің, Қазақстан Республикасы Конституциялық Кеңесінің және Жоғарғы Сотының ресми жарияланымдарында;

4) Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің банкноттары мен монеталарына, Қазақстан Республикасының мемлекеттік бағалы қағаздарына;

5) жеке куәлікте, туу туралы куәлікте, Қазақстан Республикасының азаматтарына берілген төлқұжатта және басқа төлқұжаттарда, мемлекеттік органдар мен мемлекеттік ұйымдар қызметкерлерінің қызметтік куәліктерінде;

6) Қазақстан Республикасының Мемлекеттік шекарасында орнатылған шекара бекеттерінде;

7) Қазақстан Республикасы Президентінің, Парламенттің, Үкіметтің, министрліктердің, Қазақстан Республикасының Президентіне тікелей бағынатын және есеп беретін мемлекеттік органдардың, олардың ведомстволары мен аумақтық бөлімшелерінің, Қазақстан Республикасының Конституциялық Кеңесінің, Қазақстан Республикасының Жоғарғы Сотының және Қазақстан Республикасының жергілікті соттарының, жергілікті өкілді және атқарушы органдардың сайттарында. органдарына, сондай-ақ Қазақстан Республикасының шетелдік агенттіктеріне Қазақстан Республикасының Үкіметі айқындайтын тәртіппен.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігіндегі қылмыстың субъектісі осы ереженің санкциясымен тікелей анықталған лауазымды тұлға болып табылады. Әкімшілік құқық

бұзушылық туралы кодекстің 30-бабына сәйкес лауазымды тұлға өзінің қызметтік міндеттерін орындамағаны немесе тиісінше орындамағаны үшін әкімшілік жауапкершілікке тартылады.

Түсініктеме берілген баптың 3-бөлігінің объективті жағы әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталанатын баптың бірінші және екінші бөлігінің сипаттамалық сипаттамаларын ұсынады.

3-бөлім бойынша қылмыстың субъектісі - кінәсі бойынша мемлекеттік рәміздерді пайдалану және пайдалану тәртібін бұзған адам. Қылмыс субъектілерінің мәртебесі осы баптың 1 және 2-бөлімдеріне түсініктемеде көрсетілген.

Қаралып жатқан баптың барлық бөлімдеріндегі субъективті жағы тікелей ниет түрінде де, абайсыздық түрінде де көрсетілуі мүмкін.

Келесі адамдар түсініктеме берілген мақала бойынша іс қозғауға және әкімшілік жаза қолдануға құқылы:

1) ПМ комитеттерінің төрағалары мен басқармаларының басшылары, аумақтық ішкі істер органдарының, әкімшілік, көші-қон полиция бөлімшелерінің басшылары, облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың жергілікті полиция қызметі, олардың орынбасарлары (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 685-бабы 2-тармағының 1-тармағы);

2) бөлімдердің, полиция бөлімдерінің, әкімшілік, көші-қон полициясының, жергілікті полиция округінің (қаланың, қаладағы ауданның) басшылары және олардың орынбасарлары (ӘҚБтК-нің 685-бабы 2-бөлігі, 2-бөлігі);

3) ішкі істер органдарының желілік департаменттерінің, департаменттерінің, полиция бөлімшелерінің басшылары және олардың орынбасарлары (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 685 бабы 2 бөлігі 3 тармағы).

459-бап. Нормативтік құқықтық актілердің мәтіндерін кейіннен ресми жариялау тәртібін бұзу

Нормативтік құқықтық актілердің мәтіндерін кейіннен ресми жариялау тәртібін бұзу:

1) олар шығарған мәтіндердің Қазақстан Республикасы нормативтік құқықтық актілерінің эталондық бақылау банкіне сәйкестігі сараптамасынан өтпеген нормативтік құқықтық актілердің мәтіндерін кейіннен ресми жариялау;

2) Қазақстан Республикасының нормативтік құқықтық актілерінің эталондық бақылау банкіне қатаң түрде жарияланбауы;

3) күшіне енген күні көрсетілмеген;

4) нормативтік құқықтық актілердің ресми мәтіндерін кейіннен жарияланатын нормативтік құқықтық актілерге түсініктемелерімен бірге жариялау, -

шағын бизнес субъектілеріне отыз мөлшерінде, орта бизнес үшін - алпыс, ірі бизнес үшін - жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ _____

Түсіндірілген әкімшілік құқық бұзушылықтың объектісі - Қазақстан Республикасының нормативтік құқықтық актілерді жариялау туралы заңнамасының сақталуы саласындағы белгіленген тәртіп.

Құқықбұзушылықтың мәні - нормативтік акт, оның түсінігі "Құқықтық актілер туралы" Қазақстан Республикасының 2016 жылғы 6 сәуірдегі № 480 Заңының 1-бабының 25-тармағында келтірілген. Нормативтік құқықтық акт - қағаздағы жазбаша ресми құжат және республикалық референдумда немесе уәкілетті орган қабылдаған, заң нормаларын белгілейтін, өзгертулер, толықтырулар, күшін жою немесе олардың қолданылуын тоқтата тұрған белгіленген үлгідегі бірдей электрондық құжат.

Түсіндірілген мақаланың объективті жағы нормативтік құқықтық актілердің мәтіндерін кейіннен ресми жариялау тәртібін бұза отырып жасалынған заңсыз әрекеттермен (әрекетсіздікпен) сипатталады. Нормативтік құқықтық актілерді ресми жариялау процесінің бұзылуы келесі түрде сипатталады:

1) олар шығарған мәтіндердің Қазақстан Республикасы нормативтік құқықтық актілерінің эталондық бақылау банкіне сәйкестігі сараптамасынан өтпеген нормативтік құқықтық актілердің мәтіндерін кейіннен ресми жариялау;

2) Қазақстан Республикасының нормативтік құқықтық актілерінің эталондық бақылау банкіне қатаң түрде жарияланбауы;

3) күшіне енген күні көрсетілмеген;

4) нормативтік құқықтық актілердің ресми мәтіндерін кейіннен жарияланатын нормативтік құқықтық актілерге түсініктемелерімен бірге жариялау.

Тек жоғарыда аталған заңсыз әрекеттер (әрекетсіздік) Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 459-бабының диспозицияларында көрсетілген қылмысты құрайды және кеңейтілген түсіндіруге жатпайды.

Нормативтік құқықтық актілерді міндетті түрде жариялау "Нормативтік құқықтық актілер туралы" Қазақстан Республикасының 2016 жылғы 6 сәуірдегі № 480 Заңының 37-бабында қарастырылған. Азаматтардың құқықтарына, бостандықтары мен міндеттеріне қатысты нормативтік құқықтық актілерді ресми түрде жариялау оларды қолдану үшін қажетті шарт болып табылады. Ресми жарияланымдар - бұл Қазақстан Республикасы Парламентінің Ведомосты, Қазақстан Республикасы Президентінің және Қазақстан Республикасы Үкіметінің актілер жинағы, "Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің Хабаршысы". Заңнамалық актілерді ресми жариялауды конкурстық негізде осындай құқықты алған мерзімді басылымдар да жүзеге асырады. Заңнамалық актілерді мерзімді басылымдарда ресми жариялау құқығына конкурс өткізу тетігі Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2016 жылғы 2 желтоқсандағы № 762 қаулысымен бекітілген. Бұл құқықтық акт келесі түсініктерді береді:

1) конкурс - мерзімді баспасөз басылымдарын заңнамалық актілерді ресми жариялау құқығын қамтамасыз ету мақсатында анықтау әдісі;

2) мерзімді баспа басылымы - газет, журнал, альманах, ақпараттық бюллетень, оған қосымшалар, тұрақты атауы, ағымдағы нөмірі және кемінде үш айда бір рет шығуы;

3) заңнамалық акт - конституциялық заң, кодекс, консолидацияланған заң, заң, Қазақстан Республикасы Президентінің жарлығы, заң күші бар, Қазақстан Республикасы Парламентінің шешімі, конституциялық заңға, Қазақстан Республикасы Президентінің жарлығына өзгерістер мен толықтырулар енгізетін заң; Қазақстан Республикасы Парламенті Сенаты мен Мәжілісінің шешімдері.

Конкурс келесі заңнамалық актілерді ресми жариялау құқығын қамтамасыз ету мақсатында өткізіледі:

1) Қазақстан Республикасының Конституциясына өзгерістер мен толықтырулар енгізетін заңдар;

2) Қазақстан Республикасының конституциялық заңдары мен конституциялық заң күші бар Қазақстан Республикасы Президентінің жарлықтары;

3) Қазақстан Республикасының кодекстері;

4) Қазақстан Республикасының жиынтық заңдары, Қазақстан Республикасының заңдары, сондай-ақ заң күші бар Қазақстан Республикасы Президентінің жарлықтары;

5) Қазақстан Республикасы Парламентінің қаулылары, Сенат пен Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің қаулылары.

Нормативтік құқықтық актілердің ресми жариялануы Қазақстан Республикасының нормативтік құқықтық актілерінің эталондық бақылау банкінде де электронды түрде жүзеге асырылады.

"Нормативтік құқықтық актілер туралы" Қазақстан Республикасының 2016 жылғы 6 сәуірдегі № 480 Заңының 1-бабының 15-тармағына сәйкес, Нормативтік құқықтық актілердің эталондық бақылау банкі - бұл қағаз жүзіндегі нормативтік құқықтық актілердің жиынтығы және электрондық құжат нысанындағы нормативтік құқықтық актілердің электрондық жүйесі. Қазақстан Республикасының нормативтік құқықтық актілерінің мемлекеттік тізіліміне енгізілді.

"Электрондық құжат және электрондық цифрлық қолтаңба туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 1-бабының 12-тармағына сәйкес, электрондық құжат - ақпарат электрондық цифрлық нысанда ұсынылатын және электрондық цифрлық қолтаңбамен куәландырылған құжат.

Қазақстан Республикасының нормативтік құқықтық актілерінің Эталондық бақылау банкін қалыптастыру, сондай-ақ оған ақпарат енгізу тәртібі Қазақстан Республикасы Әділет министрінің 2016 жылғы 22 қыркүйектегі № 786 бұйрығымен бекітілген. "Ресми қолдану үшін", "Баспаға шығармай", "Нормативтік құқықтық актілер" Басып шығаруға арналмаған "анықтамалық бақылау банкіне мәліметтер түрінде электронды түрде орналастырылған. "Ерекше маңызды", "ерекше құпия", "құпия" мөртабаны бар нормативтік құқықтық актілер Эталондық бақылау банкіне енгізілмейді.

Нормативтік құқықтық актілерді алғашқы ресми жариялау олар күшіне енген күннен бастап күнтізбелік отыз күн ішінде бір мезгілде қазақ және орыс тілдерінде жүзеге асырылуға тиіс. Құқық қолдану практикасында нормативтік құқықтық актілердің ресми жарияланымдарын пайдалану керек. Нормативтік құқықтық актілерді ресми жариялауға ресми жарияланғаннан кейін ғана жол беріледі.

Бірлескен нормативтік құқықтық актілерді РҚАО-ға нормативтік құқықтық актіні әзірлеуге жауапты ретінде анықталған уәкілетті орган жібереді.

Нормативтік құқықтық актілерге қол қою электрондық цифрлық қолтаңбаны алу ережелеріне сәйкес электрондық цифрлық қолтаңба үшін пайдаланылатын (тіркеу куәлігінің KeyUsage өрісінің мәнін тексеру кезінде, цифрлық қолтаңба және теріске шығарудан бас тарту) қолданылатын сертификаттау орталығының тіркеу куәлігімен жүзеге асырылуы керек. Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің 2015 жылғы 9 желтоқсандағы № 1187 бұйрығымен бекітілген қолдар.

Электрондық сандық қолтаңбамен бірлескен нормативтік құқықтық актілерге қол қоюды нормативтік құқықтық актіні әзірлеуге жауапты ретінде уәкілетті орган ұсынады. Мемлекеттік органдар ұсынған нормативтік құқықтық актілер үшін электрондық құжат айналымы жүйесінде карточка толтырылған, оның ішінде нормативтік құқықтық актілердің егжей-тегжейлері және нормативтік құқықтық акт туралы анықтамалық ақпарат бар. DOC немесе DOCX форматындағы нормативтік құқықтық актілердің мәтіндеріне тақырыптарды қоспағанда, нормативтік құқықтық актілердің деректемелері және нормативтік құқықтық акт туралы анықтамалық-ақпараттық мәліметтер енгізілмейді.

Құқық бұзушылықтың субъектісі - шағын, орта және ірі кәсіпорындар түріндегі заңды тұлғалар. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекстің 33-бабына сәйкес, егер әрекет жасалған, уәкілеттік берілген, орган бекіткен, заңды тұлғаны басқару функцияларын жүзеге асыратын тұлға немесе ұйымдық-әкімшілік немесе әкімшілік функцияларды орындайтын жеке кәсіпкер мен заңды тұлға қызметкері болса, заңды тұлғалар әкімшілік жауапкершілікке тартылады.

Қарастырылып отырған мақаланың субъективті жағы тікелей ниет түрінде де, немқұрайлықпен де көрсетілуі мүмкін.

Нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу саласындағы, атқарушы құжаттардың орындалуын қамтамасыз ету саласындағы әділет органының басшылары мен оның орынбасарлары, облыстық, республикалық маңызы бар қала және астананың әділет органдарының басшысы және оның орынбасарлары әкімшілік құқық бұзушылық туралы есептер шығаруға және әкімшілік жаза қолдануға құқылы (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 694-бабы).

460-бап. Жылжымайтын мүлікке құқықтарды мемлекеттік тіркеу үшін құжаттарды ұсыну мерзімдерін бұзу

1. Жеке және (немесе) заңды тұлғалардың "Жылжымайтын мүлікке құқықтарды мемлекеттік тіркеу туралы" Қазақстан Республикасының Заңында белгіленген жылжымайтын мүлікке құқықтарды мемлекеттік тіркеу үшін құжаттарды ұсыну мерзімдерін бұзуы -

ескертуге алып келеді.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекет, -

жеке тұлғаларға он, ал заңды тұлғаларға жиырма айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілген баптың мақсаты - "Жылжымайтын мүлікке құқықтарды мемлекеттік тіркеу туралы" Қазақстан Республикасының 2007 жылғы 26 шілдедегі Заңының 9-бабында белгіленген мемлекеттік тіркеуге өтініш беру мерзімін сақтау үшін жеке және заңды тұлғаларға әкімшілік-құқықтық ықпал ету. Заң Қазақстан Республикасының Азаматтық кодексіне сәйкес жылжымайтын мүлікке құқықтардың туындауын, шектелуін (ауыртпалығын), берілуін немесе тоқтатылуын мемлекет мойындайтын және растайтын құқықтық актіні қабылдау арқылы жүзеге асырылатын, мемлекеттік тіркеуге жататын жылжымайтын мүлік ұғымы мен мазмұнын анықтайды.

Осы бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың объектісі жылжымайтын мүлікке құқықтарды мемлекеттік тіркеу саласындағы қоғамдық қатынастар болып табылады. Құқық бұзушылықтың тікелей мәні - заңмен белгіленген жылжымайтын мүлікке құқықты тіркеуге өтініш беру мерзімі.

Мемлекеттік тіркеуге құжаттарды тапсыру мерзімі, бір жағынан, азаматтарды заңмен белгіленген құжаттарды тапсыру мерзімдерін сақтауға міндеттейді, екінші жағынан, мемлекет тиісті құқықтардың туындауын, өзгертілуін немесе тоқтатылуын тану және растау тәртібін қамтамасыз етеді. Заңды түрде жылжымайтын мүлікке иелік ететін және оны пайдаланатын тұлға бұл мүлікті тіркеуге міндетті және тіркеуші органнан мемлекеттік тіркеуге байланысты әрекеттерді талап етуге құқылы.

Қаралып отырған бұзушылықтың 1-бөлігінің объективті жағы - меншік иесінің, жалға алушының немесе басқа пайдаланушының жылжымайтын мүлікке құқықтарды мемлекеттік тіркеуге өтініш беру үшін белгіленген мерзімдерді сақтамауы.

Бұл қылмыстың құрамы іс-әрекетті де, әрекетсіздікті де құра алады. Бұл ретте, осы бап бойынша жауапкершілік тек мемлекеттік тіркеуге өтінішті беру мерзімін бұзғаны үшін туындайды, оны орындау жылжымайтын мүліктің меншік иесінің, жалға алушының, басқа да пайдаланушының жауапкершілігі болып табылады, бұл мерзімді өткізіп алмау себептеріне қарамастан.

Адам құқықты (құқық ауыртпалықты), оның ішінде шарттың нотариалды куәландырылуын, сот шешімінің күшіне енуін, сот шешімінің күшіне енуін, құқық

белгілеудің басқа құжаттарын шығаруды негіздейтін заңды факт пайда болған күннен бастап алты айдан кешіктірмей мемлекеттік тіркеуге жүгінуге міндетті. қашан:

1) ауыртпалықты мемлекеттік тіркеуге мемлекеттік органдардың және уәкілетті тұлғалардың өтінімдері, және мұндай ауыртпалық авторлық құқық иесінің өз еркімен белгіленбеген басқа жағдайларда, сондай-ақ заңды талаптарды тіркеуге өтініштер мемлекеттік тіркеуге дереу берілуі керек;

2) құқықты мемлекеттік тіркеуге кедергі келтіретін ауыртпалықтар болған кезде (құқық ауыртпалықтары) адам ауыртпалықты тоқтатуға негіз болатын заңды факт басталған кезден бастап алты айдан кешіктірмей мемлекеттік тіркеуге өтініш беруге міндетті.

Осы Заң күшіне енгенге дейін туындаған құқықтар (бұрын туындаған құқық (құқық ауыртпалығы) - бұл 1996 жылғы 1 наурызға дейін пайда болған жылжымайтын мүлікке құқық (құқық ауыртпалығы) және егер ол тиісті құқықтар туындаған кезде қолданыстағы заңнамаға сәйкес келсе, жарамды болады. Мұндай құқықтарды мемлекеттік тіркеу олардың иелерінің өтініші бойынша жүзеге асырылады. Аталған Заң күшіне енгеннен кейін туындаған шектеусіз (ауыртпалықсыз) немесе тіркелмеген жылжымайтын мүлікпен жасалатын өзге де мәмілелерді мемлекеттік тіркеу осы мүлікке бұрын сатып алынған құқықтарды тіркеуді талап етеді.

Аталған Заңның 21-бабына сәйкес құқықтарды мемлекеттік тіркеу, егер заңда өзгеше көзделмесе, авторлық құқық иесінің, келісімшарт тарапының, уәкілетті тұлғаның өтініші негізінде жүзеге асырылады. Егер құқықтар мемлекеттік органның немесе жергілікті өзін-өзі басқарудың актісінің негізінде туындаса, құқықтарды тіркеуге өтінішті өзіне қатысты актілер қабылданған тұлға береді.

Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2017 жылғы 6 қазандағы № 7 Нормативтік қаулысының 14-тармағында жылжымайтын мүлікке құқықтарды тіркеу мерзімдерін есептеу тәртібі түсіндірілді. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 460-бабында көзделген кезеңнің басталуы, егер ол нақты болса және адам қабылдаса, жылжымайтын мүлікке құқықтың пайда болуы үшін негіз болатын заңды факт туындаған кезден бастап есептеледі (атап айтқанда, келісімді нотариалды куәландыру, сот шешімінің күшіне енуі, басқа құқық белгілейтін құжатты алу). уәкілетті органдардан тіркеу объектісін куәландыратын құжаттар (мысалы, жер учаскесіне жеке басын куәландыратын құжат), құжаттарды тапсыру үшін қажет және жеткілікті жылжымайтын мүлікке құқықтарды және мемлекеттік тіркеу.

Осы бап бойынша әкімшілік жауапкершіліктен алып тастау объективті себептер бойынша әрекетсіздік (жылжымайтын мүлікке құжаттардың болмауы (сәйкестендіру), болмаған жағдайда жылжымайтын мүлікке құқық тіркелмеген). Мысалы: азамат Омарова О.О. жергілікті атқарушы органның құқықтық актісі негізінде жер учаскесіне құқық туындайды, ал азамат (ол болмаған кезде құқықтарды мемлекеттік тіркеу алынып тасталынады) жер учаскесіне жеке басын куәландыратын құжатты алады, оның

құзыретіне жатпайтын себептер бойынша, заңды акт шыққаннан кейін 6 ай. Бұл жағдайда азамат Омарова О.О. әкімшілік құқық бұзушылық жоқ.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігінің объективті жағы әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған баптың бірінші бөлігінің біліктілік белгілерін қарастырады.

Субъективтік жағынан тергеу объектісінің барлық бөліктерінде көзделген қылмыс қасақана немесе абайсызда жасалуы мүмкін.

Бұл құқық бұзушылықтың субъектілері жеке және заңды тұлғалар бола алады. Бұл бап әкімшілік құқық бұзушылықтың арнайы субъектісін анықтайды - жылжымайтын мүліктің меншік иесі, жалға алушысы немесе басқа пайдаланушысы. Әкімшілік жауапкершілік заңды тұлғаның өкілдері - меншік иесі, жалға алушы, басқа пайдаланушы болып табылатын және осы заңды тұлғаның атынан әрекет ету құқығын растайтын тиісті құжаттары бар лауазымды адамдарға да қолданылады.

Аталған мақалада көзделген хаттама жасау және әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарау құқығы жылжымайтын мүлікке құқықтарды мемлекеттік тіркеу саласындағы уәкілетті органға құқылы (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 695-бабы). "Әділет органдары туралы" Қазақстан Республикасының 2002 жылғы 18 наурыздағы № 304 Заңының 18-бабына сәйкес әділет органдарының функциялары:

1) жылжымайтын мүлікке құқықтарды мемлекеттік тіркеу, жылжымалы мүлік кепілдерін тіркеу, жылжымайтын мүлікке мемлекеттік техникалық сараптама және жылжымалы мүлік кепілдерінің тізілімін жүргізу саласындағы мемлекеттік реттеуді жүзеге асыру;

2) жылжымайтын мүлікке құқықтарды мемлекеттік тіркеу саласындағы мемлекеттік бақылауды жүзеге асыру.

460-1-бап. Ақшаны және (немесе) өзге мүлікті шет мемлекеттерден, халықаралық және шетелдік ұйымдардан, шетелдіктерден, азаматтығы жоқ адамдардан алу немесе оларды жұмсау туралы ақпарат беру тәртібін бұзу

1. Шет мемлекеттерден, халықаралық және шетелдік ұйымдардан, шетелдіктерден, азаматтығы жоқ адамдардан ақшаны және (немесе) өзге мүлікті алғандығы туралы, сондай-ақ олар туралы ақпаратты ұсынбағаны немесе уақтылы ұсынбағаны туралы Қазақстан Республикасының салық заңнамасында көзделген мерзімдерде және жағдайларда мемлекеттік кірістер органдарына хабарламау. түсімдер мен шығыстар - жеке тұлғаларға елу мөлшерінде, шағын бизнес субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға - жүз, орта бизнеске - екі жүз, ірі бизнес үшін - үш жүз елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көрсетілген жалған немесе көрінеу жалған ақпарат ұсыну, -

жеке тұлғаларға қызметін тоқтата отырып, жүзге, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға - екі жүзге, орта бизнеске - төрт жүзге дейін, ірі бизнеске - жеті жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

3. Осы баптың бірінші және екінші бөліктерінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекеттер (әрекетсіздік) -

жеке тұлғаларға - жүз елу мөлшерінде, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға - екі жүз елу мөлшерінде, орта бизнеске - төрт жүз елу мөлшерінде, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне - қызметке тыйым салумен мың айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Осы бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың объектісі - жеке мемлекеттерден, халықаралық және шетелдік ұйымдардан, шетелдіктерден, азаматтығы жоқ адамдардан ақша алу және (немесе) өзге мүлікті алу, жұмсау кезіндегі салық заңнамасына сәйкес қоғамдық қатынастар.

Қаралып жатқан қылмыстың 1-бөлігінің объективті жағы екі заңсыз әрекет (әрекетсіздік) түрінде көрінеді:

1) Қазақстан Республикасының салық заңнамасында көзделген мерзімдерде және жағдайларда мемлекеттік кірістер органдарына ақшаны және (немесе) өзге мүлікті шет мемлекеттерден, халықаралық және шетелдік ұйымдардан, шетелдіктерден, азаматтығы жоқ адамдардан алғандығы туралы хабардар етпеу;

2) шет мемлекеттерден, халықаралық және шетелдік ұйымдардан, шетелдіктерден, азаматтығы жоқ адамдардан ақшаны және (немесе) өзге мүлікті алу және жұмсау туралы ақпаратты ұсынбау немесе уақтылы ұсынбау.

Жеке тұлғаның және (немесе) заңды тұлғаның құрылымдық бөлімшелерінің жеке мемлекеттерден, халықаралық және шетелдік ұйымдардан, шетелдіктерден, азаматтығы жоқ адамдардан ақша алу және (немесе) өзге де мүлікті алу, жұмсау кезіндегі міндеттері белгілі бір жағдайларда Қазақстан Республикасының 2017 жылғы 25 желтоқсандағы № 29 Кодексінің 29-бабында қарастырылған. 120 "Салық және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдер туралы" (Салық кодексі):

1) уәкілетті орган белгілеген тәртіппен, нысанда және мерзімдерде салық органдарына уәкілетті орган белгілеген мөлшерден асатын мөлшерде шет мемлекеттерден, халықаралық және шетелдік ұйымдардан, шетелдіктерден, азаматтығы жоқ адамдардан ақша және (немесе) өзге де мүлік түскендігі туралы хабарлайды. ақшаны және (немесе) өзге мүлікті алушының қызметі:

- құқықтық көмек, оның ішінде құқықтық ақпарат, азаматтар мен ұйымдардың мүдделерін қорғау және білдіру, сонымен қатар олардың кеңестері;

- коммерциялық мақсатта өткізілген қоғамдық пікірлер мен сауалнамаларды, сондай-ақ олардың нәтижелерін тарату мен жариялауды қоспағанда, қоғамдық пікірлерді, сауалнамаларды зерттеу және өткізу;

- егер көрсетілген қызмет коммерциялық мақсатта жүзеге асырылмаса, ақпаратты жинау, талдау және тарату;

2) осы тармақтың бірінші бөлігінің 1) тармақшасында көзделген жағдайда салық органдарына шет мемлекеттерден, халықаралық және шетелдік ұйымдардан, шетелдіктерден, азаматтығы жоқ адамдардан алынған ақшаны және (немесе) өзге мүлікті алу және жұмсау туралы ақпаратты ұсынады. уәкілетті орган белгілеген мерзімде және нысанда.

Шет мемлекеттерден, халықаралық және шетелдік ұйымдардан, шетелдіктерден, азаматтығы жоқ адамдардан алынған ақшаны және (немесе) өзге мүлікті алу және жұмсау туралы ақпаратты мемлекеттік кірістер органына ұсынудың ережелері, мерзімдері мен нысандары Қазақстан Республикасы Қаржы министрінің 2018 жылғы 20 ақпандағы № бұйрығымен бекітілген. 242. Ақпарат белгіленген нысанда, есепті тоқсаннан кейінгі екінші айдың 15 (он бесінші) күнінен кешіктірмей ұсынылады. Көрсетілетін мәліметтер болмаған кезде бұл ақпарат нөлдік мәнмен ұсынылады.

Мұндай талаптар мыналарға қолданылмайды:

1) мемлекеттік мекемелер;

2) қызметтік міндеттерін орындау кезінде өз қызметін бекер негізде жүзеге асыратын мәслихаттар депутаттарын, әскери қызметшілерді, құқық қорғау органдарының және арнайы мемлекеттік органдарды қоспағанда, жоғары мемлекеттік лауазымдарды атқаратын адамдар, мемлекеттік функцияларды орындауға уәкілеттік берілген адамдар, Қазақстан Республикасы Парламентінің және мәслихаттардың депутаттары;

3) екінші деңгейдегі банктер, банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдар, сақтандыру ұйымдары;

4) салықтық бақылауға жататын салық төлеушілер;

5) мектепке дейінгі және орта білім беру ұйымдары, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі, жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру бағдарламаларын іске асыратын білім беру ұйымдары, сондай-ақ дербес білім беру ұйымдары мен халықаралық мектептер;

6) жеке практиктердің, төрешілердің, бағалаушылардың, аудиторлардың қызметіне байланысты алынған ақша және (немесе) өзге мүлік;

7) квазимемлекеттік сектор субъектілері;

8) шет мемлекеттің дипломатиялық және оған теңестірілген өкілдіктері, Қазақстан Республикасында тіркелген шет мемлекеттің консулдық мекемелері, сондай-ақ олардың қызметкерлері;

9) ұлттық, техникалық және қолданбалы спорт түрлерін дамытуға, дене шынықтыру мен спортты қолдау мен ынталандыруға бағытталған, сондай-ақ спорттық жарыстарға, оның ішінде халықаралық спорт жарыстарына, спорттық іс-шараларға арналған ақша және (немесе) өзге мүлік;

10) Қазақстан Республикасының халықаралық шарттары негізінде алынған ақша және (немесе) өзге мүлік;

11) емделуге немесе денсаулығына және профилактикалық іс-шараларға ақы төлеу үшін алынған ақша және (немесе) өзге мүлік;

12) сыртқы сауда келісімшарттарынан түсім түрінде алынған ақша және (немесе) өзге мүлік;

13) халықаралық тасымалдауды ұйымдастыру және жүзеге асыру, халықаралық почта байланысы қызметтерін көрсету үшін алынған ақша және (немесе) өзге мүлік;

14) Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес жасалған инвестициялық келісімшарттар шеңберінде алынған ақша және (немесе) өзге мүлік;

15) бұрын төлем көзінен жеке табыс салығы бойынша салық салынатын дивидендтер, сыйақылар, ұтыстар сомасы, егер төлем көзінде осындай салықтың ұсталғанын растайтын құжаттар болса;

16) Қазақстан Республикасының Үкіметі белгілеген өзге де жағдайлар.

Салық органдарының тұлғалардың деректер базасын жүргізу тәртібі, көрсетілген мәліметтер мен орналастырылатын өзге де ақпарат, сондай-ақ дерекқорға енгізу және алып тастау тәртібі "Тұлғалар туралы мәліметтер базасын жүргізу ережесін бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Қаржы министрінің 2018 жылғы 20 ақпандағы № 240 бұйрығымен айқындалады. "шетел мемлекеттерінен, халықаралық және шетелдік ұйымдардан, шетелдіктерден, азаматтығы жоқ адамдардан алынған ақшаны және (немесе) өзге мүлікті, сондай-ақ оларды дерекқорға енгізу және алып тастауды кім жүргізген және жұмсаған".

Түсіндірілген баптың 2-бөлігінің объективті жағы шет мемлекеттерден, халықаралық және шетелдік ұйымдардан, шетелдіктерден, азаматтығы жоқ адамдардан ақшаны және (немесе) өзге де мүлікті алғаны туралы жалған немесе көрінеу жалған ақпарат ұсыну түріндегі бір біліктілік сипаттамасымен сипатталады.

Қазақстан Республикасы Қаржы министрінің 2018 жылғы 20 ақпандағы № 242 бұйрығының 11-13 тармақшасына сәйкес, субъектілер өздері таңдаған мәліметтерді ұсынады:

1) айқын тәртіппен - қағаз жүзінде;

2) салық есептілігін қабылдау және өңдеу жүйесі арқылы ақпаратты компьютерлік өңдеуге мүмкіндік беретін электрондық нысанда.

Қағаздағы ақпарат екі данада жасалып, оған субъектінің қолы қойылып, оның мөрімен (бар болса) расталады. Бір данасы кіріс ақпаратының нөмірін міндетті түрде көрсетумен мемлекеттік кірістер органының белгісімен адамға қайтарылады. Одан әрі ақпарат жазылады және салық декларациясын қабылдау және өңдеу жүйесіне мемлекеттік кірістер органы енгізеді. Мемлекеттік кірістер органы қағаз жеткізгіштегі ақпаратты алған күні қағаз жеткізгіштегі ақпаратты ұсынған күн болып табылады. Салық есептілігін қабылдау және өңдеу жүйесі арқылы берілген электрондық түрдегі

ақпарат адамның электрондық цифрлық қолтаңбасымен куәландырылған. Электрондық түрде ұсынылған ақпаратқа сәйкес, субъект салық есептілігін қабылдау және өңдеу жүйесінің орталық түйінінде берілген тіркеу нөмірімен электрондық түрде мемлекеттік кірістер органымен ақпаратты қабылдау немесе қабылдамау туралы растау алады. Электрондық түрдегі ақпаратты қабылдау күні - салық есептілігін қабылдау және өңдеу жүйесінің орталық торабы арқылы қабылданған күн.

Зерттеліп жатқан баптың 3-бөлігінің объективті жағы формада көрсетілген. осы баптың бірінші және екінші бөліктерінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекеттер (әрекетсіздік).

Субъективтік жағынан тергеу объектісінің барлық бөліктерінде көзделген қылмыс тікелей қасақана немесе абайсызда жасалуы мүмкін.

Бұл құқық бұзушылықтың субъектілері жеке және заңды тұлғалар болуы мүмкін:

- 1) шағын бизнес немесе коммерциялық емес ұйымдар;
- 2) орта кәсіпкерлік субъектілері;
- 3) ірі кәсіпкерлік субъектілері.

Түсінген мақалада көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді келесі адамдар қарауға құқылы:

- 1) 2 және 3-бөлімдерде - мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары;
- 2) 1-бөлімде - мемлекеттік кірістер органдары (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 720-бабы)

Мемлекеттік кірістер органдары осы баптың 2 және 3 бөліктері бойынша әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамалар жасауға құқылы (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 804-бабы 1-бөлігінің 31-тармағы).

Қаралып отырған баптың 2 және 3-бөлігінде әкімшілік айыппұлдан басқа, қызметке тыйым салу түріндегі міндетті жаза қолданылады. Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2016 жылғы 22 желтоқсандағы № 12 Нормативтік қаулысының 10-тармағына сәйкес жеке кәсіпкердің немесе заңды тұлғаның қызметіне тыйым салу негізгі және қосымша әкімшілік жаза ретінде де қолданыла алады (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 42-бабының екінші бөлігі).

Айта кету керек, бап Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 801-бабында көзделген қауіпсіздік шарасына емес, қызметке тыйым салу түріндегі әкімшілік жазаға қолданылады. Іс-әрекетке тыйым салу он күн ішінде мемлекеттік кірістер органдарының материалдары негізінде сот тәртібімен жүзеге асырылады.

460-2-бап. Шет мемлекеттерден, халықаралық және шетелдік ұйымдардан, шетелдіктерден, азаматтығы жоқ адамдардан ақша және (немесе) өзге мүлік алған адамдар материалдарды жариялау, тарату және (немесе) орналастыру тәртібін бұзу

1. Шет мемлекеттермен, халықаралық және шетелдік ұйымдармен, шетелдіктермен және азаматтығы жоқ адамдармен жұмыстарды орындау туралы жасалған шарттар

негізінде материалдарды жариялау, тарату немесе орналастыру, тапсырысты орналастырған және жариялау, тарату қайдан төленетіні туралы ақпарат жоқ шетелдіктер мен азаматтығы жоқ адамдар. және (немесе) осы жарияланымды орналастыру, -

ескертуге алып келеді.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекеттер (әрекетсіздік),

жиырма бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Осы бапқа сәйкес әкімшілік құқық бұзушылықтың нысаны қызметтер ұсыну және шетелдік ұйымдармен, шетелдіктермен және азаматтығы жоқ адамдармен жұмыс жүргізу кезінде белгіленген басқару тәртібі болып табылады.

Шетелдіктер - Қазақстан Республикасының аумағында азаматтары немесе азаматтары болып табылмайтын адамдар. Азаматтығы жоқ адамдар - олардың қандай да бір мемлекеттің азаматтығына (азаматтығына) жататындығы туралы дәлелдері жоқ шетелдіктер.

Қаралып отырған құқық бұзушылықтың 1-бөлігінің объективті жағы қызмет көрсету, шет мемлекеттермен, халықаралық және шетелдік ұйымдармен, шетелдіктер мен азаматтығы жоқ адамдармен жасалған келісімдер негізінде материалдарды жариялау, тарату немесе орналастыру тәртібін бұзу түріндегі заңсыз әрекеттер ретінде көрінеді. Сонымен қатар, егер:

1) жарияланымда тапсырыс берген адамдар туралы ақпарат болмаса;

2) жарияланымның жариялануы, таралуы және (немесе) орналастырылуы неден төленгені көрсетілмеген болса.

Жоғарыда көрсетілген ақпаратты орналастыру тетігі Қазақстан Республикасы Салық кодексінің 29-бабының 2 және 3-тармақтарында қарастырылған. Шет мемлекеттердің, халықаралық және шетелдік ұйымдардың, шетелдіктер мен азаматтығы жоқ адамдардың қаражаты есебінен адамдар жариялаған, таратқан және (немесе) орналастырған ақпарат пен материалдарда ақпаратты орналастыруды, таратуды және (немесе) орналастырылуын көрсететін тапсырыс берген адамдар туралы мәліметтер болуға тиіс. шетел мемлекеттері, халықаралық және шетелдік ұйымдар, шетелдіктер мен азаматтығы жоқ адамдар есебінен материалдар мен материалдар.

Салық органдарына орналастыруға жататын материалдар мен басқа да ақпараттарды жариялауға құқығы бар тұлғалардың деректер базасын жүргізу тәртібі, сондай-ақ дерекқорға енгізу және алып тастау тәртібі "Деректер базасын жүргізу ережесін бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Қаржы министрінің 2018 жылғы 20 ақпандағы № 240 бұйрығымен айқындалды. шет мемлекеттерден, халықаралық және шетелдік ұйымдардан алынған ақшаны және (немесе) өзге мүлікті, жұмсалған адамдар, шетелдіктер, азаматтығы жоқ адамдар туралы, сондай-ақ оларды базадан шығару және

алып тастау туралы МЕМЛЕКЕТТІК. " Деректер базасында ақшаны және (немесе) басқа мүлікті алған және жұмсаған тұлғалар туралы ақпарат бар.

Уәкілетті орган дерекқорды жүргізу мыналарды қамтиды:

- 1) мәліметтер базасына субъектілер туралы ақпаратты енгізу және олардың сақталуын қамтамасыз ету;
- 2) деректер базасындағы субъектілер туралы ақпаратты өзгерту және (немесе) толықтыру;
- 3) мәліметтер базасынан субъектілер туралы ақпаратты алып тастау;
- 4) мәліметтер базасында ақпаратты талдау және өңдеу.

Деректер базасындағы ақпарат уәкілетті органның Интернет-ресурсында: www.kgd.gov.kz мекен-жайы бойынша орналастырылған.

Бірінші түсіндірілген норма бөлігінің санкциясы ескерту түріндегі баламалы емес әкімшілік жазаны ғана қамтиды. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 43-бабының 1-бөлігіне сәйкес ескерту соттың, әкімшілік жаза қолдануға уәкілеттік берілген органның (лауазымды адамның) ресми жазғы тұрғылықты жерінен, жасалған құқық бұзушылыққа теріс баға беруден және жеке немесе заңды тұлғаға заңсыз іс-әрекеттің жол берілмейтіндігі туралы ескертуден тұрады. Ескерту жазбаша түрде беріледі.

Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2016 жылғы 22 желтоқсандағы № 12 " Соттардың Қазақстан Республикасы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің Жалпы бөлімінің нормаларын қолданудың кейбір мәселелері туралы" нормативтік қаулысының 6-тармағы санкцияны ескерту түрінде қолданудың ерекшеліктерін түсіндірді. Ескерту негізгі әкімшілік жаза ретінде ғана қолданыла алады (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 42-бабының бірінші бөлігі) және қосымша жазасыз өз бетінше тағайындалуы мүмкін.

Зерттелетін баптың 2-бөлігінің объективті жағы формада көрсетілген. осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекеттер (әрекетсіздік).

Субъективтік жағынан тергеу объектісінің барлық бөліктерінде көзделген қылмыс тікелей қасақана да, абайсызда да жасалуы мүмкін.

Бұл мағынада, осы құқық бұзушылықтың субъектілері жеке және заңды тұлғалар болуы мүмкін.

Мемлекеттік кірістер органдары түсіндірілген бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға, сондай-ақ әкімшілік жаза қолдануға құқылы (Әкімшілік кодекстің 720-бабы)

461-бөлім. Қорғау тәртібін бұзу

Ішкі істер органы берген қорғау тәртібін бұзу -

ескертуге немесе бес тәулікке дейін әкімшілік қамауға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ _____

Қорғаныс тәртібі - отбасылық-тұрмыстық қатынастар саласындағы құқық бұзушылықтардың жолын кесудің ішкі жүйесінің жаңалығы. Кез-келген жаңа құқықтық институт сияқты, оны іс жүзінде қолдануда қиындықтар туындамайды.

Қорғау бұйрығы - бұл өзінің құқықтық сипатына қарай, әкімшілік қамауға алу түрінде (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 787 және 788-баптары) немесе Қазақстан Республикасы Қылмыстық іс жүргізу кодексінің 128-бабында белгіленген тәртіппен қамауда ұстау түріндегі бұлтартпау шарасының орнына қолданылатын балама мәжбүрлеу шарасы (әкімшілік бұлтартпау). Яғни, қорғаныс тәртібі құқық бұзушылықтың жеке алдын-алу шарасы ретінде, сондай-ақ күнделікті өмір аясындағы қылмыстық құқық бұзушылық (заңсыздық немесе қылмыс) үшін іс жүргізу мәжбүрлеу шарасы ретінде әрекет ете алады.

Қорғау бұйрығын шығару туралы шешім оны қабылдау кезінде он алты жасқа толған ақылды адамға қатысты қабылдануы мүмкін. "Тұрмыстық зорлық-зомбылықтың алдын-алу туралы" Қазақстан Республикасының 2009 жылғы 4 желтоқсандағы № 214 Заңының 20-бабына сәйкес келесі адамдар қорғаныс бұйрығын жасауға құқылы:

- полиция органының басшысы немесе оның орынбасары;
- жергілікті полиция қызметінің бастығы немесе оның орынбасары;
- 3) учаскелік полиция инспекторы;
- 4) кәмелетке толмағандардың істері жөніндегі учаскелік инспектор;

5) полицияның әйелдерді зорлық-зомбылықтан қорғау жөніндегі бөлімінің инспекторы.

Құқық бұзушылықтың объектісі - құқық бұзушының отбасы-тұрмыстық қатынастар саласындағы әкімшілік мәжбүрлеу шараларын сақтауын басқарудың белгіленген тәртібі.

Қылмыстың объективтік жағы құқыққа қайшы әрекеттермен (әрекетсіздікпен) көрінеді және ішкі істер органы шығарған қорғаныс бұйрығының шектеулерін сақтамауынан көрінеді.

Қорғаныс рецептін тыйым салынады:

- 1) тұрмыстық зорлық-зомбылық жасау;
- 2) жәбірленушінің іздеуге, қылмыстық қудалауға, баруға, ауызша, телефон арқылы сөйлесуге және онымен басқа жолмен, оның ішінде кәмелетке толмағандармен және (немесе) оның отбасының заңды қабілетсіз мүшелерімен байланысқа түсу еркіне қайшы келеді.

Қорғаныс ордерінің қолданылу мерзімі ол берілген тұлғаға берілген сәттен бастап отыз күнді құрайды. Яғни, егер құқық бұзушы берілген қорғаныс бұйрығына карамастан, қайтадан тұрмыстық зорлық-зомбылық жасаса, онда оның әрекеті Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 461-бабына сәйкес анықталуы керек. Сонымен қатар, қорғаныс бұйрығының әрекеті құқық бұзушы қорғаныс бұйрығын алғаннан кейін күшіне енеді.

Қорғау туралы бұйрық шығарылған адамға ішкі істер органдары алдын-ала жазба жүргізеді және оған профилактикалық бақылау жүргізіледі. Қазақстан Республикасы Ішкі істер министрінің 2014 жылғы 15 шілдедегі № 432 "Ішкі істер органдарында профилактикалық қызметке тіркелген тұлғаларға профилактикалық бақылауды жүзеге асыру ережесін бекіту туралы" бұйрығының 3-тармағына сәйкес, адамға жеке басына қорғаныс бұйрығы шығарылған, алдын-алу бақылауы оған жеткізілген кезден бастап жүзеге асырылады. қорғаныс рецепті және жарамдылық мерзімі аяқталғанға дейін.

Жәбірленушіге қорғау бұйрығының көшірмесі оны шығарған күні оның құқықтары, сондай-ақ оған қатысты шығарылған адамның қорғау тәртібін бұзуы кезіндегі құқықтық салдары түсіндіріліп берілуі керек. Қорғау нұсқамасының көшірмесі прокурорға ол берілген адамға берілген сәттен бастап жиырма төрт сағат ішінде жіберіледі. Тексеру жиілігі кемінде жеті күнтізбелік күнде жасалады.

Профилактикалық бақылау - бұл алдын-алу есебінде тұрған адамның белгіленген шектеулерді сақтауын және өзіне жүктелген міндеттерді орындауын жүйелі түрде бақылау.

Қазақстан Республикасы Ішкі істер министрінің 2014 жылғы 15 шілдедегі № 432 бұйрығының 14-тармағында есеп беруші тұлғаның алдын-алу мониторингінің тетігі қарастырылған. Тұрмыстық зорлық-зомбылық жасаған адам түпнұсқадағы қол қоюға арналған қорғаныс бұйрығымен танысады (қорғаныс бұйрығына түпнұсқада қол қоюдан бас тартқан жағдайда бұл туралы белгі жасалады). Осыдан кейін үш көшірме түпнұсқадан алынады. Бірінші және екінші даналар түпнұсқадағы қол қоюға қарсы тұрмыстық зорлық-зомбылық жасаған адамға және жәбірленушіге тапсырылады. Көшірменің үшінші данасы ол отбасына зорлық-зомбылық жасаған адамға тапсырылған сәттен бастап жиырма төрт сағат ішінде прокурорға жіберіледі. Қорғаныс ордерінің түпнұсқасы алдын-алу ісінде беріледі.

Жәбірленушіге қорғау бұйрығының көшірмесі оны шығарған күні оның құқықтары, сондай-ақ оған қатысты шығарылған адамның қорғау тәртібін бұзуы кезіндегі құқықтық салдары түсіндіріліп берілуі керек. Қорғау нұсқамасының көшірмесі прокурорға ол берілген адамға берілген сәттен бастап жиырма төрт сағат ішінде жіберіледі. Тексеру жиілігі кемінде жеті күнтізбелік күнде жасалады.

Профилактикалық бақылау - бұл алдын-алу есебінде тұрған адамның белгіленген шектеулерді сақтауын және өзіне жүктелген міндеттерді орындауын жүйелі түрде бақылау.

Қазақстан Республикасы Ішкі істер министрінің 2014 жылғы 15 шілдедегі № 432 бұйрығының 14-тармағында есеп беруші тұлғаның алдын-алу мониторингінің тетігі қарастырылған. Тұрмыстық зорлық-зомбылық жасаған адам түпнұсқадағы қол қоюға арналған қорғаныс бұйрығымен танысады (қорғаныс бұйрығына түпнұсқада қол қоюдан бас тартқан жағдайда бұл туралы белгі жасалады). Осыдан кейін үш көшірме түпнұсқадан алынады. Бірінші және екінші даналар түпнұсқадағы қол қоюға қарсы

тұрмыстық зорлық-зомбылық жасаған адамға және жәбірленушіге тапсырылады. Көшірменің үшінші данасы ол отбасына зорлық-зомбылық жасаған адамға тапсырылған сәттен бастап жиырма төрт сағат ішінде прокурорға жіберіледі. Қорғаныс ордерінің түпнұсқасы алдын-алу ісінде беріледі.

Құқықбұзушылықтың субъектісі - қорғаныс бұйрығы шыққан кезде он алты жасқа толған, физикалық тұрғыдан сау адам. (Тұрмыстық зорлық-зомбылықтың алдын алу туралы заңның 20-бабы 2-тармағы).

Қылмыстың субъективті жағы тікелей ниетпен сипатталады. Қорғаныс тәртібінің шектеулерін сақтамаған отандық зорлаушы өзінің мінез-құлқының заңсыз екенін отбасылық-тұрмыстық себептерге байланысты біледі.

Психологиялық (эмоционалдық) тұрмыстық зорлық-зомбылықпен байланысты емес ауызша немесе телефон арқылы сөйлесулерді қорғау тәртібімен белгіленген тыйымдарды бұзу ретінде қарастыруға болмайды. Мысалы, үйдегі зорлаушы балаға күтім жасау, коммуналдық төлемдер және т.б. мәселелерді шешу үшін тұрмыстық зорлық-зомбылық құрбанымен байланысқа түсуі мүмкін. Яғни, мұндай байланыстарда қылмыстың субъективтік жағының белгілері жоқ, өйткені құқық бұзушының ниеті "Тұрмыстық зорлық-зомбылықтың алдын-алу туралы" Қазақстан Республикасының 2009 жылғы 4 желтоқсандағы № 214 Заңының 20-бабында белгіленген тыйым салуларды бұзуға бағытталмаған.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 461-бабына сәйкес әкімшілік жаза қолдану туралы шешімді мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары қабылдайды (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 684-бабы 1-бөлігі).

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 54-бабына сәйкес, "Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс-қимылға қатысушылардың және (немесе) ішкі істер органдарының өтініші бойынша сот қараған кезде, әкімшілік құқық бұзушылық жасаған адамның іс-әрекетіне ерекше талаптар қоюы мүмкін ...", ескертілген мақалаларда біреулерге дейін қарастырылған. жылдар.

Түсіндірілген бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғау құқығы ішкі істер органдарының уәкілетті лауазымды адамдарына беріледі (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 804-бабының 1-бөлігі).

Осы баптың санкциясында екі әкімшілік жаза қарастырылған:

- 1) ескерту;
- 2) бес тәулікке дейін әкімшілік қамауға алу.

Әкімшілік айыппұлдың болмауы, қорғаныс бұйрығы шығарылған кезде отбасының бұзылмауына байланысты және айыппұл отбасы бюджетінен төленеді. Егер отандық зорлаушы өкініп, судья әкімшілік қамауға алуды қолданбай жанжал тудыратын тараптардың байланыстарын ажыратуға болатынына сенімді болса, судья өзін әкімшілік ескертумен шектеуге құқылы.

462-бап. Мемлекеттік инспекциялар мен мемлекеттік бақылау және қадағалау органдарының лауазымды адамдарына қызметтік міндеттерін орындау кезінде, жарлықтарды, бұйрықтарды және өзге де талаптарды орындамауға кедергі жасау

1. Мемлекеттік инспекциялардың және мемлекеттік бақылау және қадағалау органдарының лауазымды адамдарына өздерінің құзыретіне сәйкес қызметтік міндеттерін орындау кезінде қажетті құжаттар, материалдар, статистикалық (алғашқы статистикалық деректерді қоспағанда) және өзге де ақпараттар, қызмет туралы ақпарат беруден бас тарту кезінде білдірілген кедергілер түсімдерге, энергияны есепке алу аспаптарымен жабдықтауға, энергия ресурстарын, суды тұтыну мен шығындар бойынша, сақтандыру сыйлықақыларын есептеу және төлеу бойынша атом энергиясын пайдалану, жылы, аудит уәкілетті органның шешімімен қабылдаудың бас, тексеру, түгендеу, сараптама және басқа да іс-шаралар заңнамасында көзделген, немесе оларды іске асыру үшін басқа да кедергілерді құру, немесе жалған ақпаратты ұсыну -

жеке тұлғаларға - үш, лауазымды адамдарға, шағын бизнес субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға - жүз мөлшерінде, орта бизнес үшін - жүз елу мөлшерінде, ірі бизнес үшін - екі жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекеттер -

жеке тұлғаларға - жеті, лауазымды адамдарға, шағын бизнес субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға - екі жүз, орта бизнес үшін - үш жүз, ірі бизнес үшін - төрт жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

3. 162 және 227-баптарда және осы Кодексте көзделген жағдайларды қоспағанда, мемлекеттік органдардың лауазымды адамдары мемлекеттік бақылау және қадағалау органдары (лауазымды адамдар) шығарған заң талаптарын немесе талаптарын, ұсынымдарын, қаулыларын орындамағаны немесе тиісінше орындамағаны, -

жеке тұлғаларға - бес, лауазымды адамдарға - он бес, шағын бизнес немесе коммерциялық емес ұйымдар үшін - жүз, орта бизнес үшін - екі жүз, ірі бизнес үшін - бес жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады. рұқсаттың қолданылуын тоқтата тұрумен немесе онсыз, не қандай да бір қызмет түрімен немесе белгілі бір қызмет түрімен тоқтата тұрумен.

4. Тексерілетін субъектілердің бақылау және қадағалау органдары анықтаған бұзушылықтарды жою бойынша қабылданатын шаралар туралы ақпаратты ұсынбауы немесе уақтылы ұсынбауы -

жиырма айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

5. Осы Кодекстің 625-бабының екінші бөлігінде, 626-бабының бірінші бөлігінде көзделген жағдайларды қоспағанда, уәкілетті органның лауазымды адамы қойған мөрдi (мөрдi) бұзу -

жеке тұлғаларға - бес, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға - он, орта бизнес субъектілеріне - жиырма, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне - елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

Ескертпелер

1. Жеке тұлға, қаржы мониторингі субъектілерін қоспағанда, осы баптың бірінші және екінші бөліктеріне сәйкес қажетті құжаттарды, статистикалық материалдарды (алғашқы статистикалық деректерді қоспағанда) және басқа да ақпаратты, құрылғылармен жабдықтау туралы ақпаратты беруден бас тартқаны үшін әкімшілік жауапкершілікке тартылмайды. энергия ресурстарын, суды есептеу.

2. Қаржы мониторингі субъектілерін, мемлекеттік кәсіпорындарды, жауапкершілігі шектеулі серіктестіктерді, акционерлік қоғамдарды, оның ішінде ұлттық басқару холдингтерін, ұлттық холдингтерді, мемлекет қатысушысы немесе акционері болып табылатын ұлттық компанияларды, сондай-ақ еншілес, тәуелді және басқа заңды тұлғаларды қоспағанда заңды тұлға олармен аффилиирленген тұлғалар бас тартқаны үшін осы баптың бірінші және екінші бөліктеріне сәйкес әкімшілік жауапкершілікке тартылмайды қажетті құжаттар, статистикалық материалдар (алғашқы статистикалық деректерді қоспағанда) және басқа да ақпарат, энергия ресурстары, су, энергия ресурстарын тұтыну және жоғалту үшін есептегіш қондырғылар туралы ақпарат, егер мұндай адам мыңнан аз мөлшерде энергия ресурстарын тұтынса жылына бес жүз тонна стандартты отын.

ТҮСІНІКТЕМЕ _____

Құқық бұзушылықтың объектісі - бақылау және қадағалау өкілеттіктері лауазымды тұлғаларының жүзеге асыруы аясында пайда болатын қоғамдық қатынастар.

Осы баптың 1-бөлігінің объективті жағы мемлекеттік инспекциялар мен мемлекеттік бақылау және қадағалау органдарының лауазымды адамдарына өздерінің құзыреттеріне сәйкес қызметтік міндеттерін орындауға кедергі жасау түріндегі заңсыз әрекеттермен сипатталады:

1) қажетті құжаттарды, материалдарды, статистикалық ақпаратты (алғашқы статистикалық деректерді қоспағанда) және өзге де ақпаратты, қызмет, кірістер туралы, энергияны есепке алу аспаптарымен жарактандыру туралы, энергия ресурстарын, суды тұтыну көлемі мен шығындары, есептеу және төлеу туралы ақпарат беруден бас тарту. атом энергиясын пайдаланғаны үшін сақтандыру сыйлықақылары;

2) уәкілетті органның шешімі бойынша тексерулерді, тексерулерді, тауарлық-материалдық қорларды, тексерулерді және басқа да іс-шараларды өткізуге рұқсат беруден бас тарту;

3) тексеруді, тексеруді, түгендеуді, тексерулерді және заңдарда белгіленген өзге де іс-әрекеттерді жүзеге асыруда басқа кедергілер туындағанда;

4) жалған ақпарат беру.

Қазақстан Республикасының 2015 жылғы 29 қазандағы № 373 Кәсіпкерлік кодексінің 29-бабына сәйкес бастапқы статистикалық мәліметтерді ұсыну мәселелері реттелген. Мемлекеттік органдар мен Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің бастапқы статистикалық деректерді шаруашылық жүргізуші субъектіге қатысты, оның ішінде бақылау және қадағалау функцияларын жүзеге асыруы кезінде қолдануға жол берілмейді.

Бастапқы статистикалық деректерді кәсіпкерлік субъектілері Қазақстан Республикасының мемлекеттік статистика саласындағы заңнамасына сәйкес ұсынады. 1-баптың 1-тармағына, "Мемлекеттік статистика туралы" Қазақстан Республикасының 2010 жылғы 19 наурыздағы № 257-IV Заңына сәйкес бастапқы статистикалық деректер статистикалық нысанда алынған немесе тіркелген мәліметтер болып табылады.

Мемлекеттік инспекциялардың және мемлекеттік бақылау және қадағалау органдарының лауазымды адамдары Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 804-бабына сәйкес Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 462-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғауға уәкілеттік берілген органдардың қызметкерлері болып табылады.

Бақылау және қадағалау органдары болып мемлекеттік органдар, олардың департаменттері және аумақтық бөлімшелері, сондай-ақ тексерілетін субъектілер қызметінің Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген талаптарға сәйкестігін бақылауды және тексеруді жүзеге асыратын жергілікті атқарушы органдар табылады. Кәсіпкерлік кодекстің 132-бабына сәйкес, мемлекеттік бақылау мен қадағалаудың субъектілері болып жеке, заңды тұлғалар, оның ішінде қызметін мемлекет бақылайтын мемлекеттік органдар, заңды тұлғалардың филиалдары мен өкілдіктері табылады.

Мемлекеттік бақылау мен қадағалаудың объектісі - бұл мемлекеттік бақылау мен қадағалау объектісі болып табылатын меншік құқығындағы немесе өзге де заңды негіздегі мүлік. Мемлекеттік бақылау мен қадағалау субъектілерінің (объектілерінің) қызметіне қойылатын талаптар нормативтік құқықтық актілермен, ал Қазақстан Республикасының заңдарында көзделген жағдайларда, тек Қазақстан Республикасының заңдарымен, Қазақстан Республикасы Президентінің жарлықтарымен және Қазақстан Республикасы Үкіметінің қаулыларымен белгіленеді.

Айта кету керек, Қазақстан Республикасының Кәсіпкерлік кодексінің 12-бабының 1-тармағына сәйкес, тексерілетін субъектілер мемлекеттік бақылау және қадағалау органдарының лауазымды адамдарына лауазымды адамдар тексеруді жүргізу талаптарын сақтамаған жағдайда тексеруге жол бермеуге құқылы. Осыған байланысты мұндай әрекеттер Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 462-бабының 1 және 2-тармақтарына сәйкес құқық бұзушылық болып табылмайды. Тексерулерді жүргізуге

қойылатын талаптар Қазақстан Республикасының Кәсіпкерлік кодексінде, сондай-ақ бақылау және қадағалау субъектілерінің қызметін реттейтін заңдар мен нормативтік құқықтық актілерде қарастырылған.

Түсіндірілген құқық бұзушылықтың 2-бөлігінің объективті жағы осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған заңсыз әрекеттерден көрінеді.

Талданатын баптың 3-бөлігінің объективті жағы мемлекеттік бақылау және қадағалау органдары (лауазымды адамдар) шығарған заң талаптарын немесе талаптарын, ұсынымдарын, шешімдерін орындамау немесе тиісінше орындамау түріндегі заңсыз әрекеттермен (әрекетсіздіктермен) көрінеді. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 162 және 227-баптарымен жазаланатын құқық бұзушылықтар Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 462-бабының 3-бөлігі бойынша саралануға жатпайды.

Зерттеліп отырған мақаланы қолдану ерекшеліктері "Соттардың Қазақстан Республикасы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің Ерекше бөлімінің нормаларын қолданудың кейбір мәселелері туралы" Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2017 жылғы 6 қазандағы № 7 Нормативтік қаулысының 15-тармағында түсіндірілген. Бюджеттен қаржыландырылатын мекемелерге немесе олардың лауазымды адамдарына қатысты Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 462-бабының үшінші бөлігі бойынша әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарау кезінде соттар мемлекеттік бақылау және қадағалау органдары (лауазымды адамдар) шығарған заңды талаптардың немесе талаптардың, ұсынымдардың, шешімдердің орындалуын ескеруі керек. , шенеуніктер (мысалы, өрт қауіпсіздігі немесе халықтың санитарлық-эпидемиологиялық салауаттылығы туралы заңнаманы бұзуды жою үшін) талап етеді шектеулі қаржылық шығындар, және талаптарды орындау үшін әрқашан қажет емес, қаражат осы мекеме басшыларына қол жетімді. Бюджеттік бағдарламалар әкімшілерінің қаражат бөлуі тиісті мәслихаттардың сессияларында қосымша шығындарды бекіту және қызметтерді мемлекеттік сатып алу туралы хабарландыру қажеттілігімен байланысты.

Сондықтан, талаптардың заңды талаптарын орындау үшін оларға байланысты барлық шараларды қолданған, бірақ, әдетте, олардың бақылауынан тыс себептермен, соның ішінде қажетті қаржыландырудың болмауына байланысты орындалмаған лауазымды адамдарға қатысты іс кінәнің болмауына байланысты тоқтатылуы мүмкін. Егер мұндай лауазымды адамдар Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің осы бабы бойынша әкімшілік жауапкершілікке тартылса, онда Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 48-бабының бірінші абзацына сәйкес қызметті тоқтата тұру түріндегі немесе белгілі бір қызмет түріндегі қосымша жазалар лауазымды адамдарға қолданылмайтынын ескеру қажет. Сонымен бірге, дәл осындай жағдайлардағы заңды тұлғаларға қатысты ұқсас істер тоқтатылуға жатпайды, өйткені Әкімшілік құқық

бұзушылық туралы кодекстің 25-бабының бірінші бөлігіне сәйкес Әкімшілік кодексте әкімшілік жауапкершілік қарастырылған заңды тұлғаның заңсыз әрекеті немесе әрекетсіздігі әкімшілік құқық бұзушылық болып табылады.

Зерттеліп жатқан баптың 4-бөлігінің объективті жағы бақылау және қадағалау органдары анықтаған бұзушылықтарды жою үшін қолданылатын шаралар туралы тексерілетін субъектілердің ақпаратты ұсынбауы немесе уақтылы ұсынбау түріндегі заңсыз әрекеттермен (әрекетсіздікпен) көрінеді.

Бақылау және қадағалау органдарының әрекет ету актілері өз құзыреті шегінде актілер, ережелер, өкілдіктер және т.б. түрінде болуы мүмкін. Мысалы, монополияға қарсы органның құзыреті Қазақстан Республикасының Кәсіпкерлік кодексінің 90-6-бабында қарастырылған. Монополияға қарсы орган мыналарға бұйрық шығаруға құқылы:

- 1) заңдылықтың бұзылуын тоқтату және (немесе) олардың салдарын жою;
- 2) бастапқы жағдайды қалпына келтіру;
- 3) шарттарды бұзу немесе өзгерту;
- 4) экономикалық шоғырлануды мемлекеттік бақылау кезінде мәмілелерді тоқтату немесе жарамсыз деп тану арқылы тоқтату қажеттілігі және т.б.

Тексерілетін орган тексерілетін орган белгілеген мерзімде, бірақ олар алынған күннен бастап 30 күнтізбелік күннен аспайтын мерзімде бақылау және қадағалау органына хабарлауға міндетті.

Ұқсас құқықтық ережелер басқа бақылау және қадағалау органдары үшін заңдармен және нормативтік құқықтық актілермен бекітілген.

Түсініктеме берілген баптың 5-бөлігінің объективті жағы Әкімшілік кодекстің 625-бабы 2-тармағында және Әкімшілік кодекстің 626-бабының бірінші бөлігінде көзделген жағдайларды қоспағанда, уәкілетті органның лауазымды адамы қойған мөрмен (мөрмен) үзіліс түріндегі құқық бұзушылардың заңсыз әрекеттері арқылы көрінеді.

Мұндай жағдайлар бар

1) жүк вагондарынан, автомобильдерден, вагон тіркемелерінен, контейнерлерден, қалқымалы құрылғылардың басқа жүк орындарынан пломбалардың болмауы (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 625-бабының 2-бөлігі);

2) әуе көлігімен жүктерді тасымалдауға байланысты операцияларды орындау үшін қолданылатын контейнерлердегі пломбалардың болмауы (Әкімшілік кодекстің 626-бабының 1-бөлігі) [1].

Бақылау және қадағалау органдары жүктеген басқа объектілерден мөрді (пломбаны) бөлу Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 462-бабының 5-тармағына сәйкес білікті болуы керек.

Нысандарды пломбалау немесе пломбалау іс-әрекетті немесе оның жекелеген түрлерін тоқтата тұру немесе тыйым салу тәртібімен жүзеге асырылуы мүмкін. Мысалы, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 801-бабының 5-тармағына

сәйкес қызметті немесе оның жекелеген түрлерін тоқтата тұруды немесе тыйым салуды жасаған лауазымды тұлға пломбалар жасайды, үй-жайларды, тауарларды және басқа материалдық құндылықтарды сақтайтын орындарды, кассаларды және басқа тұлғаларды орындау үшін басқа да шараларды қолданады. актіде қызметті уақытша тоқтату үшін қажетті шаралар.

Қылмыстың субъектілері:

- 1) жеке тұлғалар;
- 2) лауазымды адамдар;
- 3) шағын, орта, ірі кәсіпорындар немесе коммерциялық емес ұйымдар түріндегі заңды тұлғалар.

Қаралып отырған баптың барлық бөліктерінде қарастырылған қылмыстардың субъективті жағы тікелей қасақаналық түрінде де, абайсызда да жасалуы мүмкін.

Ескертудің 1-бөліміне сәйкес, түсіндірілген мақала осы баптың бірінші және екінші бөліктеріне сәйкес қажетті құжаттарды, статистикалық материалдарды (алғашқы статистикалық деректерді қоспағанда) және басқа да ақпаратты, энергияны есепке алу аспаптары бар жабдықтар туралы ақпаратты беруден бас тартқаны үшін әкімшілік жауапкершілікке тартылмайды. су:

- 1) қаржылық мониторинг субъектілерін қоспағанда, жеке тұлға;
- 2) қаржылық мониторинг субъектілерін, мемлекеттік кәсіпорындарды, жауапкершілігі шектеулі серіктестіктерді, акционерлік қоғамдарды, оның ішінде ұлттық басқару холдингтерін, ұлттық холдингтерді, мемлекет қатысушысы немесе акционері болып табылатын ұлттық компанияларды, сондай-ақ еншілес, тәуелді және басқа заңды тұлғаларды қоспағанда, заңды тұлға олармен аффилиирленген тұлғалар.

Заңды тұлғаларды әкімшілік жауапкершілікке тартпаудың қосымша шарты - егер мұндай адам жылына энергия ресурстарын жылына мың бес жүз тоннадан аз стандартты отынға барабар мөлшерде тұтынатын болса.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 462-бабының барлық бөліктерінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарау құқығы мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьяларына берілген.

462-баптың барлық бөліктеріндегі әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттаманы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 804-бабының 1-тармағында көрсетілген уәкілетті лауазымды адамдар жасайды.

463-бап. Кәсіпкерлік немесе өзге де қызметпен айналысу, сондай-ақ тиісті тіркеусіз, рұқсатынсыз немесе хабарламасыз

1. Кәсіпкерлік немесе өзге қызметпен айналысу, сондай-ақ іс-әрекеттер (операциялар) тіркеусіз, рұқсатсыз, сондай-ақ хабарламада, жіберілмеген жағдайда тіркеу, авторизация, хабарлама жіберілмеген жағдайда, егер бұл әрекеттерде қылмыстық құқық бұзушылықтың белгілері болмаса,

заттарды тәркілей отырып, жеке тұлғаларға - он бес мөлшерінде, лауазымды адамдарға, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға - жиырма бес, орта бизнес үшін - қырық, ірі бизнес үшін - жүз елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады. және (немесе) әкімшілік құқық бұзушылық жасау немесе онсыз, сондай-ақ кәсіпкерлік немесе өзге де қызметпен айналысу лицензиялары қосымша табысты тәркілеуге әкеп соғады (дивидендтер), ақша, әкімшілік құқық бұзушылық нәтижесінде алынған бағалы қағаздар.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекеттер -

жеке тұлғаларға - отыз мөлшерінде, лауазымды адамдарға, шағын бизнес субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға - елу мөлшерінде, орта бизнес үшін - сексен мөлшерінде, ірі бизнес үшін - бес жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде, заттарды тәркілеумен және (және) немесе) әкімшілік құқық бұзушылық жасайтын және лицензиясыз кәсіпкерлік немесе өзге де қызметті жүзеге асыратын құралдар табысты (дивидендтер), ақшаны, ақшаны тәркілеуге әкеп соғады әкімшілік құқық бұзушылық нәтижесінде алынған бағалы қағаздар.

Ескерту Осы бап бойынша жауапкершілік валюталық операциялар туралы хабарландыруға және "Валюталық реттеу және валюталық бақылау туралы" Қазақстан Республикасының Заңына сәйкес жүзеге асырылатын валюталық операцияларды тіркеуге, сондай-ақ "Табиғи монополиялар туралы" Қазақстан Республикасының Заңына сәйкес жүзеге асырылатын хабарламаларға таралмайды.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Құқық бұзушылықтың объектісі - Қазақстан Республикасында лицензиялық немесе рұқсат етілген кәсіпкерлік және өзге де қызмет саласындағы белгіленген басқару тәртібі.

Құқық бұзушылық Қазақстан Республикасының Кәсіпкерлік кодексінің және өзге де заңдардың кәсіпкерлік және өзге де қызметпен айналысуға уәкілетті органның лицензиясы (рұқсаты, хабарламасы) алу кезінде құқықтық реттеудің ерекшеліктерін қамтитын бұзуынан болады. Қазақстан Республикасының Кәсіпкерлік кодексінің 27-бабында кәсіпкерлік субъектілерден қызметті немесе әрекетті (операцияны) бастауға рұқсат алу немесе хабарлама жіберу талап етіледі.

Қызмет түрлерін жүзеге асыруға лицензияларды (рұқсаттарды, хабарламаларды) алу тәртібі "Рұқсаттар және хабарламалар туралы" Қазақстан Республикасының 2014 жылғы 16 мамырдағы № 202 Заңымен қарастырылған. Осы Заң жеке кәсіпкерлік субъектілері мен осы Заңда көзделген өзге де тұлғалардың белгілі бір қызмет түрлерін немесе іс-қимылдарды жүзеге асыруына рұқсат немесе хабарлама тәртібін енгізуге және іске асыруға байланысты қоғамдық қатынастарды реттейді.

Қаралып отырған құқық бұзушылықтың 1-бөлігінің объективті жағы заңсыз әрекеттермен (әрекетсіздікпен) көрінеді және келесі біліктілік белгілерімен сипатталады:

- 1) кәсіпкерлік немесе басқа қызметпен тіркеусіз және рұқсатсыз айналысу
- 2) әрекеттерді (операцияларды) тіркеусіз, рұқсатсыз жүзеге асыру;
- 3) тіркеу, рұқсат, хабарлама жіберу міндетті болған жағдайда хабарлама жіберілмеуі мүмкін.

Біліктілік кезінде жоғарыда аталған қылмыстарда Қазақстан Республикасының Қылмыстық кодексінің 214-бабында "Заңсыз кәсіпкерлік, заңсыз банктік қызмет немесе коллекциялық қызмет" көзделген қылмыстық құқық бұзушылықтың белгілері жоқ екенін ескерген жөн. Қылмыстық жазаланатын әрекет үлкен әлеуметтік қауіптілікпен сипатталады, өйткені қылмыстық құқық бұзушылық құрамы маңызды және зиянды зардаптардың басталуын көздейді. Егер бұл әрекеттер азаматқа, ұйымға немесе мемлекетке үлкен залал келтірсе немесе ірі көлемде кіріс алуға немесе акцизделетін тауарларды өндіруге, сақтауға, тасымалдауға немесе сатуға байланысты болса, онда Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің 214-бабына сәйкес біліктілік талап етілуі керек.

Рұқсаттар мен хабарламалар түсінігі "Рұқсаттар және хабарламалар туралы" Қазақстан Республикасының 2014 жылғы 16 мамырдағы № 202 Заңымен берілген:

1) рұқсат - жеке немесе заңды тұлғаның лицензиялау органдары лицензиялау немесе лицензиялау рәсімі арқылы жүзеге асыратын қызметті немесе әрекеттерді (операцияларды) жүзеге асыру құқығын растау (15-тармақ);

2) электрондық рұқсат нысаны - қағаз жеткізгіштегі рұқсатқа баламалы рұқсаттар мен хабарламалардың мемлекеттік ақпараттық жүйесін пайдаланып жасалған және алынған электрондық құжат нысанындағы рұқсат (26-тармақ);

3) хабарлама - өтініш беруші рұқсаттар мен хабарламалар саласындағы уәкілетті орган бекіткен нысан бойынша немесе қызметтің немесе әрекеттің басталғаны немесе тоқтатылғандығы туралы хабардар ететін Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі жасайтын құжат (28-тармақ).

Рұқсат алу керек, ал жеке немесе заңды тұлға қызметті немесе әрекетті (операцияны) бастауға хабарлама жіберді. Рұқсат алу (ілеспе рұқсатты қоспағанда) және хабарлама жіберу Қазақстан Республикасының нормативтік құқықтық актілерінің талаптарына сәйкес Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген адамдардың шеңбері үшін міндетті болып табылады және қызметті немесе әрекеттерді (әрекеттерді) оларды алусыз жүзеге асыру әкімшілік жауапкершілікке әкеп соғады.

Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2004 жылғы 18 маусымдағы № 4 нормативтік қаулысында соттардың заңсыз кәсіпкерлікке қосымша әкімшілік жаза қолдану тетігі түсіндірілді. Жеке тұлға лицензиясыз қызметті жүзеге асыру үшін сот Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 41, 45-баптарына сәйкес қосымша

Әкімшілік айыппұл түріндегі осы адамға тиесілі және әкімшілік құқық бұзушылық жасау құралы болған объектілерді ғана емес, сонымен қатар осындай құқық бұзушылық нәтижесінде адам алған кірістерді де тәркілей алады. . Көрсетілген заттар мен кірістер, егер бұл Әкімшілік кодекстің Ерекше бөлімінің тиісті бабының санкциясында қарастырылған болса, тәркіленуі мүмкін.

Лицензиясыз кәсіпкерлік немесе өзге қызметті жүзеге асырумен байланысты әкімшілік құқық бұзушылықтың құралы болған заттарға машиналар, құрылғылар, машиналар, механизмдер және басқа құрылғылар, сондай-ақ әкімшілік құқық бұзушылық жасау үшін адам тікелей қолданатын шикізат (жартылай фабрикаттар) түсінілуі керек. Лицензиясыз кәсіпкерлік немесе өзге де қызметті жүзеге асырудан алынған табыстарға осындай қызметтің бүкіл кезеңі ішінде тауарларды (жұмыстарды, қызмет көрсетулерді) өткізуден алынған табыс түсіндірілуге тиіс. Табысқа сатылған, бірақ әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама жасалған күнге дейін төленбеген тауарлардың (жұмыстардың, қызметтердің) өзіндік құны да қосылуы керек.

Егер лицензияларсыз кәсіпкерлік немесе басқа қызметтен алынған кірістерге салық төленген болса, тәркіленуге жататын табыс мөлшері төленген салық сомасына азайтылады.

Түсіндірілген баптың 2-бөлімі осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекеттері үшін әкімшілік жауапкершілікке тартуды көздейді.

Талданатын құқық бұзушылықтың субъектілері:

- 1) жеке тұлғалар;
- 2) лауазымды адамдар;
- 3) коммерциялық емес ұйымдар;
- 4) шағын, орта және ірі кәсіпорындар түріндегі заңды тұлғалар.

Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің жалпы және арнайы бөлімдерін қолдану туралы нормативтік қаулылары түсіндірілген мақалада әкімшілік жаза қолдану кезінде құқық бұзушылықтың мәнін анықтау тәртібін түсіндірді. Мұндай құқық бұзушылықтар жасағанда, өз қызметін тек өз атынан ғана жүзеге асыратын және еңбек міндеттерін орындауға байланысты емес адамдар мұндай адамдар дербес жауаптылықта болады. Осы адамдарға қосымша жаза қолдану міндетті түрде Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының "Соттардың Қазақстан Республикасы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің Жалпы бөлімінің нормаларын қолданудың кейбір мәселелері туралы" 2016 жылғы 22 желтоқсандағы № 12 нормативтік қаулысының 8-тармағына сәйкес міндетті болып табылады.

Мұндай қызметті жүзеге асыру үшін лицензия қажет болған жағдайда, бұл адамдар Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 463-бабының бірінші бөлігіне қосымша жауапкершілікке тартылады.

Қаралып отырған баптың барлық бөліктерінде қарастырылған қылмыстардың субъективті жағы тікелей қасақаналық түрінде де, абайсызда да жасалуы мүмкін.

Түсіндірілген бапқа ескертуде Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 463-бабында қарастырылмаған қоғамдық қатынастардың салалары қарастырылған. Бірақ нота мазмұны 2019 жылғы 1 шілдеден бастап "Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне валюталық реттеу және валюталық бақылау, қаржы ұйымдарының қызметін тәуекелдерге негізделген қадағалау мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы" Қазақстан Республикасының 2018 жылғы 2 шілдедегі № 168 Заңының негізінде өзгереді. қаржылық қызметтерді тұтынушылардың құқықтарын қорғау және Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің қызметін жетілдіру ".

Жарамды ескерту	07.01.19 бастап жарамды болады
Осы бап бойынша жауапкершілік "валюталық реттеу және валюталық бақылау туралы" Қазақстан Республикасының Заңына сәйкес жүзеге асырылатын валюталық операция туралы хабарламаға және валюталық операцияларды тіркеуге, сондай-ақ "табиғи монополиялар туралы"Қазақстан Республикасының Заңына сәйкес жүзеге асырылатын хабарламаларға қолданылмайды.	Осы бап бойынша жауапкершілік "валюталық реттеу және валюталық бақылау туралы" Қазақстан Республикасының Заңына сәйкес жүзеге асырылатын жүргізілген валюталық операциялар туралы хабарламаға және валюталық шарттарды есептік тіркеуге, сондай-ақ "табиғи монополиялар туралы"Қазақстан Республикасының Заңына сәйкес жүзеге асырылатын хабарламаларға қолданылмайды.

ӘҚБтК-нің 463-бабының барлық бөліктерінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарау құқығы мамандандырылған аудандық және оларға теңестірілген әкімшілік соттардың судьяларына берілген.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттаманы 463-баптың барлық бөліктері бойынша ӘҚБтК-нің 804-бабының 1-бөлігінде көрсетілген уәкілетті лауазымды адамдар жасайды.

464-бап. Лицензиялау стандарттарын бұзу

1. Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген лицензиялау стандарттарын бұзу, оның ішінде лицензияланатын қызмет түріне қойылатын біліктілік талаптарына сәйкес келмеу, -

жеке тұлғаларға лауазымды адамдарға, шағын кәсіпкерлікке немесе коммерциялық емес ұйымдарға - он беске дейінгі мөлшерде, орта кәсіпкерлікке - сексенге дейін, ірі кәсіпкерлікке - жүз елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады. лицензиялар немесе онсыз.

2. Лицензиаттың лицензия алғаннан кейін көрінеу жалған ақпарат беруі, сондай-ақ осы баптың бірінші бөлігінде көзделген іс-әрекеттер (әрекетсіздік) әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған, сондай-ақ мерзім аяқталғаннан кейін әкімшілік жауаптылыққа әкеп соқтырған лицензиялау ережелерін бұзушылықты жою лицензияның қолданылуын тоқтата тұру -

жеке тұлғаларға лицензиядан айырыла отырып, қырық мөлшерінде, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға - жүз, орта бизнес субъектілеріне - жүз елу, ірі бизнес үшін - үш жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Құқық бұзушылықтың объектісі - Қазақстан Республикасында лицензияланатын қызмет саласындағы белгіленген басқару тәртібі.

Құқық бұзушылық "Рұқсаттар және хабарламалар туралы" Қазақстан Республикасының 2014 жылғы 16 мамырдағы № 202 Заңында көзделген қызметті жүзеге асыру үшін лицензия (рұқсаттама, хабарлама) алу тәртібі туралы ережені бұзудан туындайды. Осы Заң жеке кәсіпкерлік субъектілері мен осы Заңда көзделген өзге де тұлғалардың белгілі бір қызмет түрлерін немесе іс-қимылдарды жүзеге асыруына рұқсат немесе хабарлама тәртібін енгізуге және іске асыруға байланысты қоғамдық қатынастарды реттейді.

Қарастырылған құқық бұзушылықтың 1-бөлігінің объективті жағы лицензияланатын қызмет түріне қойылатын біліктілік талаптарына сәйкес келмейтін лицензиялау стандарттарын бұзу түріндегі заңсыз іс-әрекеттерде (әрекетсіздіктерде) көрінеді.

Лицензиялаудың тұжырымдамалары мен ережелері және біліктілік талаптары "Рұқсаттар және хабарламалар туралы" Қазақстан Республикасының 2014 жылғы 16 мамырдағы № 202 Заңымен белгіленген:

1) лицензияланатын қызмет түрі - лицензия алу үшін талап етілетін қызмет түрі (белгілі бір әрекет (операция, сақтандыру сыныптары)) (1-баптың 5-тармағы);

2) лицензия - қауіптіліктің жоғары деңгейімен байланысты лицензияланатын қызмет түрін немесе лицензияланатын қызмет түрінің кіші түрлерін жүзеге асыруға лицензиар жеке немесе заңды тұлғаға берген бірінші санаттағы рұқсат (1-баптың 6-тармағы);

3) біліктілік талаптары - өтініш берушінің және лицензиаттың лицензияланатын қызметтің жекелеген түрімен және (немесе) лицензияланатын қызмет түрінің кіші түрімен айналысу қабілеттілігін сипаттайтын сандық және сапалық нормативтер мен көрсеткіштердің жиынтығы, лицензия беру кезінде және (немесе) лицензияға қосымшаны беру кезінде де, бүкіл мерзімде де ұсынылады) оның қолданылу мерзімі (1-баптың 2-тармағы).

Қоғамдық қатынастар саласына қарай лицензиялауға байланысты қызметке қойылатын біліктілік талаптарын Қазақстан Республикасының Үкіметі немесе уәкілетті органдар бекітеді. Мысалы, өнімдерді лицензиялауға, экспорттауға және импорттауға қойылатын біліктілік талаптары және оларға сәйкестігін растайтын құжаттар тізбесі Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің 2015 жылғы 29 қыркүйектегі № 949 "Лицензиялық қызметке қойылатын біліктілік талаптарын бекіту

туралы" бұйрығымен бекітілген. , өнімдердің экспорты мен импорты және оларға сәйкестігін растайтын құжаттар тізімі. "

Ал білім беру ұйымдары үшін оқулықтарды, оқу-әдістемелік кешендерді, электрондық оқулықтарды және қосымша оқу әдебиеттерін басып шығаруға қойылатын біліктілік талаптары Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2003 жылғы 19 ақпандағы "Оқулықтарды, оқу құралдарын шығаруға қойылатын біліктілік талаптарын бекіту туралы" қаулысымен бекітілген. әдістемелік кешендер, электрондық оқулықтар және білім беру ұйымдарына арналған қосымша оқу әдебиеттері " .

"Рұқсаттар және хабарламалар туралы" Қазақстан Республикасының 2014 жылғы 16 мамырдағы Заңының 32-бабының негізінде лицензия беруден және (немесе) лицензияға қосымшадан бас тартуға, егер:

1) жеке немесе заңды тұлғалардың осы санаты үшін қызмет түрімен айналысуға Қазақстан Республикасының заңдарында тыйым салынған;

2) лицензиялық алым төленбеген;

3) өтініш беруші біліктілік талаптарына сәйкес келмеген;

4) лицензиар тиісті үйлестіруші мемлекеттік органнан өтініш берушінің лицензиялау талаптарын сақтамауы туралы жауап алған;

5) өтініш берушіге қатысты соттың шешімі (үкімі) лицензиялауға жататын қызметті немесе қызметтің жекелеген түрлерін тоқтата тұру немесе тыйым салу туралы заңды күшіне енген;

6) сот приставының ұсынысы негізінде сотқа өтініш беруші борышкерге лицензия беруге уақытша тыйым салынады;

7) лицензия алу үшін өтініш беруші ұсынған құжаттардың және (немесе) олардағы мәліметтердің (мәліметтердің) жарамсыздығы анықталған жағдайда.

Қағаз түрінде немесе электрондық құжат нысанында лицензияны және (немесе) лицензияға қосымшаны беруден дәлелді бас тартуды лицензиар өтініш берушіге лицензияны беру және (немесе) лицензияға қосымша үшін белгіленген мерзімде береді.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігінің объективті жағы әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған, осы баптың бірінші бөлігінде көзделген әрекеттер үшін әкімшілік жауапкершілікке тартуды, сондай-ақ:

1) лицензия алған кезде лицензиаттың көрінеу жалған ақпарат ұсынуы;

2) лицензияның қолданылуын тоқтата тұру мерзімі аяқталғаннан кейін әкімшілік жауаптылыққа әкеп соқтырған лицензиялау стандарттарын бұзушылықтар жойылмаса.

"Рұқсаттар және хабарламалар туралы" 2014 жылғы 16 мамырдағы Қазақстан Республикасы Заңының 1-бабының 8-тармағына сәйкес лицензиат - лицензиясы бар жеке немесе заңды тұлға.

Лицензияны және (немесе) лицензияға қосымшаны алу үшін өтініш беруші келесі құжаттарды ұсынады:

1) өтініш;

2) қаржы саласындағы қызметті және қаржы ресурстарын шоғырландыруға байланысты қызметті жүзеге асыратын заңды тұлғалар үшін, сондай-ақ азаматтық және қызметтік қарулар мен олардың патрондарының айналымы, есірткі, психотроптық заттар, прекурсорлар, қызмет түрлерінің айналымымен байланысты қызмет күзет қызметін жүзеге асырумен байланысты - жарғының көшірмесі (түпнұсқалары тексеруге ұсынылмаған жағдайда нотариалды куәландырылған);

3) заңды тұлға үшін - өтініш берушінің заңды тұлғаны мемлекеттік тіркеу (қайта тіркеу) туралы анықтама;

4) жеке басты куәландыратын құжаттың көшірмесі - жеке тұлға үшін;

б) "электрондық үкіметтің" төлем шлюзі арқылы төлеу жағдайларын қоспағанда, жекелеген қызмет түрлерімен айналысу құқығы үшін лицензиялық алымның төленгенін растайтын құжаттың көшірмесі;

7) өтініш берушінің Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген жағдайларда және тәртіппен біліктілік талаптарына сәйкестігін растайтын құжаттар.

Талданатын құқық бұзушылықтың субъектілері:

1) жеке тұлғалар;

2) лауазымды адамдар;

3) коммерциялық емес ұйымдар;

4) шағын, орта және ірі кәсіпорындар түріндегі заңды тұлғалар.

Қаралып отырған баптың барлық бөліктерінде қарастырылған қылмыстардың субъективті жағы тікелей қасақаналық түрінде де, абайсызда да жасалуы мүмкін.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 464-бабының 1-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарау құқығы мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьяларына берілген (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 684-бабы);

Түсіндірілген баптың 2-бөлімі Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 36-тарауында көрсетілген уәкілетті лауазымды тұлғаларды қарастыруға құқылы.

465-бап. Рұқсат беру тәртібі мен мерзімін бұзу

1. Рұқсат беру мерзімін бұзу -

лауазымды адамдарға жиырма айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Қазақстан Республикасының рұқсаттар және хабарламалар туралы заңнамасында белгіленген тәртіпті бұза отырып, рұқсат беру, сондай-ақ рұқсат беруден негізсіз бас тарту -

лауазымды адамдарға отыз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

3. Осы баптың бірінші және екінші бөліктерінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекеттер -

лауазымды адамдарға елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Құқық бұзушылықтың мәні - Қазақстан Республикасында лицензияланатын қызмет саласындағы белгіленген басқару тәртібі.

Құқық бұзушылық "Рұқсаттар және хабарламалар туралы" Қазақстан Республикасының 2014 жылғы 16 мамырдағы № 202 Заңында көзделген қызметті жүзеге асыру үшін лицензия (рұқсаттама, хабарлама) алу тәртібі туралы ережені бұзудан туындайды. Осы Заң жеке кәсіпкерлік субъектілері мен осы Заңда көзделген өзге де тұлғалардың белгілі бір қызмет түрлерін немесе іс-қимылдарды жүзеге асыруына рұқсат немесе хабарлама тәртібін енгізуге және іске асыруға байланысты қоғамдық қатынастарды реттейді.

Қаралып жатқан құқық бұзушылықтың 1-бөлігінің объективті жағы рұқсат беру мерзімін бұзу түріндегі заңсыз әрекеттермен (әрекетсіздіктермен) көрінеді.

Рұқсат беру мерзімдері "Рұқсаттар және хабарламалар туралы" Қазақстан Республикасының 2014 жылғы 16 мамырдағы № 202 Заңымен қарастырылған. Лицензиялау немесе рұқсат беру рәсімдерін орындау кезінде лицензиялау органы өтініш берушінің құжаттарын алған сәттен бастап екі жұмыс күні ішінде рұқсат және (немесе) оған қосымша беру үшін ұсынылған құжаттардың толықтығын тексеруге міндетті. Егер өтініш беруші құжаттардың толық емес пакетін ұсынса, лицензиялау органы өтінішті көрсетілген мерзімде одан әрі қараудан дәлелді бас тартуды береді.

Екінші санаттағы рұқсаттар үшін нормативтік құқықтық актілерде алдыңғы абзацта көрсетілген жағдайлар үшін басқа мерзім белгіленуі мүмкін.

"Рұқсаттар және хабарламалар туралы" Қазақстан Республикасының 2014 жылғы 16 мамырдағы Заңына 1 және 2-қосымшамен бекітілген бірінші және екінші санаттағы рұқсаттар аталған шарттарға қолданылмайды.

Егер рұқсат беруші орган заңнамада белгіленген мерзімде өтініш берушіге рұқсатты және (немесе) рұқсат алу туралы өтінішті бермеген болса немесе оларды беруден дәлелді бас тартуды ұсынбаған болса, онда олардың берілген мерзімі өткеннен бастап рұқсат және (немесе) рұқсат алуға өтінім берілген және бір мезгілде қарастырылады. лицензиялау органы рұқсаттар мен хабарламалардың мемлекеттік электрондық тізіліміне енгізеді.

Рұқсат беруші орган рұқсаттың және (немесе) рұқсаттың қосымшасының қолданылу мерзімі аяқталған күннен бастап бес жұмыс күнінен кешіктірмей өтініш берушіге тиісті рұқсатты және (немесе) рұқсаттың қосымшасын береді. Егер рұқсат беруші орган бес жұмыс күнінен кейін рұқсатты және (немесе) рұқсатқа қосымшаны бере алмаса, рұқсат және (немесе) рұқсатқа қосымша алынған болып саналады. Бұл жағдайда, осы Заңмен лицензиялау рәсімін белгілейтін қызметтің немесе іс-әрекеттің (операцияның) заңдылығын растау, рұқсат алғанға дейін лицензия алуға уәкілетті

органның немесе Мемлекеттік корпорацияның өтініш алу кезінде берілген тиісті өтінішті алғанын растайтын құжат болып табылады.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігінің объективті жағы екі заңсыз әрекетпен (әрекетсіздіктен) көрінеді:

1) Қазақстан Республикасының рұқсаттар мен хабарламалар туралы заңнамасында белгіленген тәртіп бұзыла отырып, рұқсат беру;

2) рұқсат беруден негізсіз бас тарту.

Рұқсат беру тәртібі "Рұқсаттар және хабарламалар туралы" Қазақстан Республикасының 2014 жылғы 16 мамырдағы № 202 Заңының 25-26-баптарымен бекітілген. Рұқсатты және (немесе) оған қосымшаны беру үшін тиісті лицензиялау органына немесе Мемлекеттік корпорацияға ұсынылған барлық құжаттар түгендемеге сәйкес қабылданады, оның көшірмесі өтініш берушіге құжаттарды қабылдаған күні белгісімен жіберіледі (тапсырылады). Бұл жағдайда түгендеуді өтініш беруші жасайды.

Өтініш электронды түрде рұқсаттар мен хабарламалардың мемлекеттік ақпараттық жүйесі арқылы берілген жағдайда, рұқсат беру органының уәкілетті тұлғасының электрондық цифрлық қолтаңбасымен куәландырылған тиісті өтінімді алғанын растайтын құжат беріледі.

Рұқсаттар мен хабарламалардың мемлекеттік ақпараттық жүйесі арқылы өтініш электронды түрде берілген жағдайда, өтінішті қабылдағанын растау рұқсат беретін органның уәкілетті тұлғасының электрондық цифрлық қолтаңбасымен куәландырылған құжат болып табылады.

Түсіндірілген баптың 3-бөлігінің объективті жағы әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған, осы баптың бірінші бөлігінде көзделген әрекеттер үшін әкімшілік жауапкершілікке тартуды көздейді.

Талданған құқық бұзушылықтың субъектілері болып төменгі нормативтік құқықтық актілерде айқындалған лауазымды адамдар, атап айтқанда лицензиарлар табылады. Мәселен, теледидарлық және радиоарналарды тарату жөніндегі қызметті лицензиялау лицензиясы Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2015 жылғы 1 маусымдағы № 395 "Телевизиялық және радиоарналарды тарату жөніндегі қызметті лицензиялауды жүзеге асыратын лицензиарды және құралдар саласында екінші санатқа рұқсаттар беруге уәкілетті органды айқындау туралы" анықталған. бұқаралық ақпарат құралдары ". Бұл жағдайда байланыс және ақпарат саласындағы мемлекеттік бақылау комитетінің және ақпарат және коммуникациялар министрлігінің рұқсаттар беруге уәкілеттік берілген лауазымды тұлғасы әкімшілік жауапкершілікке тартылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 30-бабына сәйкес лауазымды адам өзінің қызметтік міндеттерін орындамағаны немесе тиісінше орындамағаны үшін әкімшілік құқық бұзушылық жасалған жағдайда әкімшілік жауапкершілікке тартылады. Бұл жағдай болмаған кезде әкімшілік құқық бұзушылық үшін кінәлі лауазымды адам жалпы негізде жауап береді.

Қаралып отырған баптың барлық бөліктерінде қарастырылған қылмыстардың субъективті жағы тікелей қасақаналық түрінде де, абайсызда да жасалуы мүмкін.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 465-бабының барлық бөліктерінде қарастырылған әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарау құқығы мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьяларына берілген (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 684-бабы);

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 804-бабының 1-бөлігіне сәйкес уәкілетті лауазымды адамдар Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 465-бабының барлық бөліктері үшін хаттамалар жасауға құқылы:

- 1) туризм саласындағы уәкілетті орган (13-тармақ);
- 2) заңнамаға сәйкес лицензия алушылар немесе екінші санаттағы рұқсаттар беруге уәкілетті органдар (34-тармақ);
- 3) кәсіпкерлік жөніндегі уәкілетті орган (36-тармақ);
- 4) мемлекеттік қызмет және сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл жөніндегі уәкілетті орган (60-тармақ);

Прокурор Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 465-бабына сәйкес құқық бұзушылықты анықтаған жағдайда, ол тиісті қаулы шығару арқылы әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғауға құқылы. "Прокуратура туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 44-бабы 1-тармағының 9-тармақшасына сәйкес прокурорға әкімшілік құқық бұзушылық туралы заңнамада белгіленген тәртіппен әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғау және тоқтату құқығы берілген.

466-бап. Қазақстан Республикасының заңды тұлғаларды мемлекеттік тіркеу және филиалдар мен өкілдіктерді есептік тіркеу туралы заңнамасын бұзу

1. Заңнамада көзделген жағдайларда заңды тұлғаны, оның филиалдары мен өкілдіктерін қайта тіркеусіз қызметті жүзеге асыру, -

лауазымды адамдарға, шағын бизнес субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға ескерту немесе айыппұл салуға, орта бизнес үшін - жиырма, ірі бизнес үшін - қырық айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Тіркеуші органға заңды тұлғаның орналасқан жерінің өзгергені туралы уақтылы хабарламау -

лауазымды адамдарға, шағын бизнес субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға ескерту жасауға немесе бес, орта бизнес үшін - он, ірі бизнес үшін - отыз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілген әкімшілік құқық бұзушылықтың объектісі заңды тұлғаларды, олардың филиалдары мен өкілдіктерін мемлекеттік тіркеу туралы Қазақстан Республикасының заңнамасын сақтау саласындағы белгіленген тәртіп.

Заңды тұлғаларды мемлекеттік тіркеудің (қайта тіркеудің) және филиалдар мен өкілдіктердің есептік тіркеудің заңды негіздері Қазақстан Республикасының 1995

жылғы 17 сәуірдегі № 2198 Заңымен реттеледі. Қазақстан Республикасының аумағында құрылған барлық заңды тұлғалар, олардың құрылу мақсатына, түріне және сипатына қарамастан, мемлекеттік тіркеуге жатады. қызметі, қатысушылар (мүшелер) құрамы. Қазақстан Республикасының аумағында орналасқан заңды тұлғалардың филиалдары мен өкілдіктері заңды тұлғаның құқықтарын алмай-ақ тіркеуге жатады.

Осы баптың 1-бөлігінің объективті жағы заңда көзделген жағдайларда заңды тұлғаны, оның филиалдары мен өкілдіктерін қайта тіркеусіз қызметті жүзеге асыру түріндегі заңсыз әрекетпен (әрекетсіздігімен) сипатталады.

Мұндай істер Қазақстан Республикасының Азаматтық кодексінің 1994 жылғы 27 желтоқсандағы № 268 Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 42-бабының алты бөлігінде қарастырылған (жалпы бөлім).

Заңды тұлға келесі жағдайларда қайта тіркеуге жатады:

- 1) жарғылық капитал мөлшерінің азаюы;
- 2) атаудың өзгеруі;

3) шаруашылық серіктестік қатысушыларының құрамындағы өзгерістер (шаруашылық серіктестіктерді қоспағанда, шаруашылық серіктестікке қатысушылар тізілімін бағалы қағаздар ұстаушылар тізілімдерінің жүйесін жүргізуді жүзеге асыратын бағалы қағаздар нарығының кәсіби қатысушысы жүргізеді).

Көрсетілген негіздер бойынша құрылтай құжаттарына заңды тұлғаны қайта тіркеусіз енгізілген өзгерістер жарамсыз болып табылады. Мысалы, "Строитель" шағын кәсіпкерлік серіктестігі өз атауын Көктем деп өзгертті. Сонымен бірге, заң бойынша талап етілген заңды тұлғаны қайта тіркеу жүргізілмеген. Қаралған Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекске сәйкес "Береке" ЖШС 10 айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде әкімшілік айыппұл салумен әкімшілік жауапкершілікке тартылды.

Заңды тұлғаны мемлекеттік қайта тіркеу, филиалды (өкілдікті) қайта тіркеудің тетігі "Заңды тұлғаларды мемлекеттік тіркеу және филиалдар мен өкілдіктерді тіркеу туралы" 1995 жылғы 17 сәуірдегі № 2198 Қазақстан Республикасы Заңының 14-бабында қарастырылған. Заңды бұзғаны үшін жауапкершілік 18-бапта қарастырылған. Заңды тұлға ретінде мемлекеттік тіркеусіз қызмет етуге жол берілмейді. Мемлекеттік тіркеусіз қызметтен алынған кірістер Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 45-бабына сәйкес республикалық бюджетке өндіріп алынады.

Соттардың кәсіпкерлік немесе өзге қызметтен алынған кірістерді лицензиясыз алу туралы заңнамасы туралы Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2004 жылғы 18 маусымдағы N 4 Нормативтік қаулысымен "Соттардың кәсіпкерлік немесе өзге қызметтен алынған кірістерді лицензиясыз алу туралы өтініштері туралы" түсіндіріледі ...".

"Заңды тұлғаларды мемлекеттік қайта тіркеу, филиалдары мен өкілдіктерін есептік қайта тіркеу" мемлекеттік қызметі Қазақстан Республикасы Әділет министрінің 2015 жылғы 24 сәуірдегі № 233 бұйрығымен бекітілген Стандартқа сәйкес жүзеге

асырылады. Мемлекеттік қызмет стандартын Қазақстан Республикасының Әділет министрлігі (бұдан әрі - Министрлік) әзірлейді және ұсынады. . Өтінішті қабылдау және мемлекеттік қызмет көрсету нәтижесін беру:

1) "Азаматтарға арналған үкімет" мемлекеттік корпорациясы "коммерциялық емес акционерлік қоғамы;

2) "электрондық үкіметтің" www.egov.kz веб-порталы.

Зерттелетін баптың 2-бөлігінің объективті жағы заңды тұлғаның орналасқан жерінің өзгергені туралы тіркеуші органға уақтылы хабарламау түріндегі заңсыз әрекетпен (әрекетсіздікпен) сипатталады.

Заңды тұлғаның мәліметтерінде заңмен белгіленген тәртіпте мемлекеттік қайта тіркеуге әкеп соқтыратын мәліметтердің өзгергені туралы ақпарат бір ай ішінде берілмегені үшін Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес жауапкершілік туындайды, атап айтқанда Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 466-бабының 2-бөлігінде.

Тіркеуші орган заңды тұлғаларды, филиалдарды (өкілдіктерді) мемлекеттік (есептік) тіркеуден (қайта тіркеуден), заңды тұлғалардың құрылтай құжаттарына өзгерістер мен толықтыруларды тіркеуден, олардың филиалдары (өкілдіктері) туралы ережелерден заңсыз түрде бас тартқан жағдайда, өтініш беруші соттан келтірілген залалдардың орнын толтыруды талап етуге құқылы. жарайды.

Жеке кәсіпкерлік субъектісіне, сондай-ақ акционерлік қоғамға қатысы жоқ заңды тұлғаның орналасқан жері өзгерген жағдайда заңды тұлғаның құрылтай құжаттарына енгізілген өзгерістер мен толықтыруларды мемлекеттік тіркеу жаңа мекен-жайы бар заңды тұлғаны мемлекеттік тіркеу туралы куәлікті қайта ресімдеу арқылы жүзеге асырылады.

Егер жеке кәсіпкерлік субъектісіне жататын заңды тұлғаның орналасқан жерін өзгертсеңіз, акционерлік қоғамды, олардың филиалдарын (өкілдіктерін) қоспағанда, заңды тұлға, филиал (өкілдік) орналасқан жерін өзгерту туралы шешім қабылданған күннен бастап бір ай ішінде іс жүзіндегі мекен-жайы бойынша тіркеуші органға хабарлайды. оның негізінде ақпарат жаңартылады.

Әкімшілік құқық бұзушылықтың субъектісі - шағын, орта және ірі кәсіпорындар түріндегі лауазымды адамдар мен заңды тұлғалар.

Қаралып жатқан мақаланың барлық бөлімдеріндегі субъективті жағы тікелей ниет түрінде де, абайсыздық түрінде де көрсетілуі мүмкін.

Жылжымайтын мүлікке құқықтарды, заңды тұлғаларды, азаматтық хал актілерін мемлекеттік тіркеу саласындағы уәкілетті органның басшылары, оның аумақтық бөлімшелері және олардың орынбасарлары түсіндірілген мақалада көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және әкімшілік жаза қолдануға құқылы.

467-бап алынып тасталды - ҚР 12.08.2017 № 127-VI Заңымен.

468-бап. Қазақстан Республикасының сәйкестендіру нөмірлерінің ұлттық тізілімдері туралы заңнамасын бұзу

1. Сәйкестендіру нөмірлерінің ұлттық тізіліміндегі мәліметтер жария етілмеуге, сондай-ақ Қазақстан Республикасының сәйкестендіру нөмірлерінің ұлттық тізілімдері туралы заңнамасында белгіленген міндеттерді орындамауға немесе тиісінше орындамауға:

уәкілетті орган түрінде:

1) сәйкестендіру нөмірін тіркеуден өткен сәттен бастап бір жұмыс күні ішінде қалыптастыру;

2) тіркеуші мемлекеттік органдарға және өзге де мемлекеттік мекемелерге олар жүгінген кезден бастап екі жұмыс күнінен кешіктірмей ақпарат ұсынбаған;
тіркеу органы:

1) сәйкестендіру нөмірін қалыптастыру үшін уәкілетті органға ақпарат алынған сәттен бастап бір жұмыс күні ішінде уақтылы ұсынылмаған;

2) уәкілетті органға ақпарат алынған сәттен бастап бір жұмыс күні ішінде сәйкестендіру нөмірлерінің ұлттық тізілімдерінің ақпараттық жүйелерінің мәліметтер жүйесінің ағымдағы күйін сақтау және толықтыру үшін ақпарат ұсынбау;

3) сәйкестендіру нөмірлерін ұлттық сәйкестендіру нөмірлерінің ұлттық тізілімінен шығару немесе шартты түрде шығару туралы уәкілетті органға ақпарат алған күннен бастап бір жұмыс күні ішінде ұсынбаған;

мемлекеттік органдар мен өзге де мемлекеттік мекемелер:

1) Қазақстан Республикасының Үкіметі айқындаған нөмірлердің ұлттық тізілімдерінің ақпараттық жүйелерінің мәліметтер жүйелерінің деректерін толықтыру және ағымдағы күйін қамтамасыз ету жөніндегі уәкілетті органға осындай ақпаратты алған сәттен бастап бір жұмыс күні ішінде ұсынбаған;

2) уәкілетті органға сәйкестендіру нөмірлерін ұлттық сәйкестендіру нөмірлерінің тізілімінен шығару немесе шартты түрде алып тастау туралы ақпарат осындай ақпарат алынған сәттен бастап бір жұмыс күні ішінде ұсынылмаған;

3) Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес тіркеу, авторизация және басқа сипаттағы құжаттар берген кезде сәйкестендіру нөмірін ескермеу;

банктер және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдар :

сәйкестендіру нөмірін ескермеу, сондай-ақ Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген сәйкестендіру нөмірін құру алгоритміне сәйкес көрсетудің дұрыстығын бақылау, -

лауазымды адамдарға жиырма айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекеттер:

лауазымды адамдарға отыз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ _____

Түсіндірілген әкімшілік құқық бұзушылықтың объектісі жеке, заңды тұлға (филиал және өкілдік) үшін сәйкестендіру нөмірін қалыптастыруға негізделген сәйкестендіру нөмірлерінің ұлттық тізілімдерін құру және жүргізу саласындағы басқарудың белгіленген тәртібі болып табылады.

Құқық бұзушылықтың мәні - сәйкестендіру нөмірлерінің ұлттық тізілімі. "Сәйкестендіру нөмірлерінің ұлттық тізілімдері туралы" Қазақстан Республикасының 2007 жылғы 12 қаңтардағы № 233 Заңының 10-бабының 4-тармағы жеке сәйкестендіру нөмірлерін тіркеуге арналған ақпараттық жүйе болып табылатын Жеке сәйкестендіру нөмірлерінің ұлттық тізіліміне түсінік береді.

Қылмыстың объективтік жағы жалпы заңсыз әрекеттер мен әрекетсіздіктерден, сондай-ақ құқық бұзушылық субъектілері кодификациялаған әкімшілік құқық бұзушылықтардың біліктілік белгілерінен тұратын күрделі құрылымға ие.

Қаралып отырған баптың 1-бөлігінің объективтік жағы барлық қылмыс субъектілері үшін заңсыз әрекеттермен (әрекетсіздіктен) сипатталады:

1) ашылуға жатпайтын сәйкестендіру нөмірлерінің ұлттық тізілімдеріндегі ақпаратты ашу;

2) Қазақстан Республикасының сәйкестендіру нөмірлерінің ұлттық тізілімдері туралы заңнамасында белгіленген міндеттерді орындамағаны немесе тиісінше орындамағаны үшін.

Құқық бұзушылықтың субъектілері үшін, түсіндірілген мақаланың бірінші бөлігінің біліктілігі, уәкілетті органның жоғарыда аталған заңсыз әрекеттері (әрекетсіздігі):

1) сәйкестендіру нөмірін тіркеуден өткен сәттен бастап бір жұмыс күні ішінде қалыптастыру;

2) тіркеуші мемлекеттік органдарға және өзге де мемлекеттік мекемелерге олар жүгінген кезден бастап екі жұмыс күнінен кешіктірмей ақпарат ұсынбау.

"Сәйкестендіру нөмірлерінің ұлттық тізілімдері туралы" 2007 жылғы 12 қаңтардағы Қазақстан Республикасы Заңының 1-бабының 5-тармағына сәйкес уәкілетті мемлекеттік орган сәйкестендіру нөмірлерін қалыптастыруды және сәйкестендіру нөмірлерінің ұлттық тізілімін жүргізуді жүзеге асыратын мемлекеттік орган болып табылады.

Тіркеуші органның заңсыз әрекеттері (әрекетсіздігі):

1) сәйкестендіру нөмірін қалыптастыру үшін уәкілетті органға ақпарат алынған сәттен бастап бір жұмыс күні ішінде уақтылы ұсынылмаған;

2) уәкілетті органға ақпарат алынған сәттен бастап бір жұмыс күні ішінде сәйкестендіру нөмірлерінің ұлттық тізілімдерінің ақпараттық жүйелерінің мәліметтер жүйесінің ағымдағы күйін сақтау және толықтыру үшін ақпарат ұсынбау;

3) сәйкестендіру нөмірлерін ұлттық сәйкестендіру нөмірлерінің ұлттық тізілімінен шығару немесе шартты түрде шығару туралы уәкілетті органға ақпарат алған күннен бастап бір жұмыс күні ішінде ұсынбаған жағдайда.

"Сәйкестендіру нөмірлерінің ұлттық тізілімдері туралы" Қазақстан Республикасының 2007 жылғы 12 қаңтардағы Заңының 1-бабының 10-тармағына сәйкес тіркеуші органдар - бұл ақпаратты тіркеуді және сәйкестендіру нөмірімен құжаттарды беретін мемлекеттік органдар.

Осы заңның 8-бабына сәйкес тіркеу органдарына:

1) сәйкестендіру нөмірін қалыптастыру үшін уәкілетті органға ақпаратты алған сәттен бастап бір жұмыс күні ішінде уақтылы ұсыну;

2) уәкілетті органға ақпарат алынған сәттен бастап бір жұмыс күні ішінде сәйкестендіру нөмірлерінің ұлттық тізілімдерінің ақпараттық жүйелерінің мәліметтер жүйесінің ағымдағы күйін сақтау және толықтыру үшін ақпарат ұсыну;

3) сәйкестендіру нөмірлерін ұлттық сәйкестендіру нөмірлерінің ұлттық тізілімінен шығару немесе шартты түрде шығару үшін уәкілетті органға ақпарат алған күннен бастап бір жұмыс күні ішінде.

Мемлекеттік органдардың және басқа мемлекеттік органдардың тергеу объектісі бойынша жазаланатын заңсыз әрекеттері:

1) Қазақстан Республикасының Үкіметі айқындаған нөмірлердің ұлттық тізілімдерінің ақпараттық жүйелерінің мәліметтер жүйелерінің деректерін толықтыру және ағымдағы күйін қамтамасыз ету жөніндегі уәкілетті органға осындай ақпаратты алған сәттен бастап бір жұмыс күні ішінде ұсынбаған;

2) уәкілетті органға сәйкестендіру нөмірлерін ұлттық сәйкестендіру нөмірлерінің тізілімінен шығару немесе шартты түрде алып тастау туралы ақпарат осындай ақпарат алынған сәттен бастап бір жұмыс күні ішінде ұсынылмаған;

3) Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес тіркеу, авторизация және басқа сипаттағы құжаттарды беру кезінде сәйкестендіру нөмірін ескермеу.

Жоғарыда көрсетілген ақпаратпен алмасудың жеке тетігі мемлекеттік органдардың бірлескен бұйрықтарымен бекітілген. Мәселен, Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау министрінің 2009 жылғы 12 қарашадағы № 694 және Қазақстан Республикасы Әділет министрінің 2009 жылғы 2 шілдедегі № 80 бірлескен бұйрығымен "Жеке тұлғалар" мемлекеттік дерекқорының интеграциялық бөлігі мен Қазақстан Республикасының денсаулық сақтаудың бірыңғай ақпараттық жүйесінің ақпараттық өзара әрекеттесу ережелері бекітілді.

Банктер мен банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдар сәйкестендіру нөмірін есепке алмағаны үшін, сондай-ақ Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген сәйкестендіру нөмірін құру алгоритміне сәйкес көрсетілімнің дұрыстығын бақыламағаны үшін әкімшілік жауапкершілікке тартылады.

"Сәйкестендіру нөмірлерінің ұлттық тізілімдері туралы" 2007 жылғы 12 қаңтардағы Қазақстан Республикасы Заңының 9-бабына сәйкес банктер мен банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдар сәйкестендіру нөмірін ескеруге, сондай-ақ қаулыда белгіленген сәйкестендіру нөмірін алу алгоритміне сәйкес көрсетудің дұрыстығын тексеруге міндетті. "Жеке сәйкестендіру нөмірін қалыптастыру ережесін, жеке және заңды тұлғаларға жүгіну ережелерін бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2007 жылғы 22 мамырдағы № 406 жеке тұлғалар (филиалдар мен өкілдіктер), сондай-ақ жеке кәсіпкерлер сәйкестендіру нөмірін қалыптастырып, бұрын берілген құжаттарды қайта рәсімдей алады. "

Түсіндірілген баптың 2-бөлігінің объективті жағы әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған, осы баптың бірінші бөлігінде көзделген әрекеттер үшін әкімшілік жауапкершілікке тартуды көздейді.

Аталған бұзушылықтың субъектісі - сәйкестендіру нөмірлерінің ұлттық тізілімдері туралы Қазақстан Республикасының заңнамасының сақталуына жауапты лауазымды тұлға.

Қазақстан Республикасы Әділет министрінің 2014 жылғы 30 желтоқсандағы № 398 бұйрығымен бекітілген Қазақстан Республикасының әділет органдарының әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарау жөніндегі нұсқаулығында әкімшілік іс жүргізу тәртібі түсіндірілді. Сонымен, 6-тармаққа сәйкес, лауазымды тұлға өзінің қызметтік міндеттерін орындамағаны немесе тиісінше орындамағаны үшін әкімшілік құқық бұзушылыққа әкеп соғады. Бұл жағдай болмаған кезде әкімшілік құқық бұзушылық үшін кінәлі лауазымды адам жалпы негізде жауап береді. Лауазымды адамдар дегеніміз - әкімшілік құқық бұзушылық жасалған кезде тұрақты, уақытша немесе арнайы органмен билік өкілінің функцияларын жүзеге асыратын немесе әкімшілік құқық бұзушылық жасалған кезде мемлекеттік мекемелерде, квазимемлекеттік сектор субъектілерінде, жергілікті билік органдарында ұйымдастырушылық және әкімшілік-басқару функцияларын орындайтын немесе орындайтын адамдар. өзі.

Қаралып жатқан қылмыстың екі жағының субъективті жағы тікелей ниет түрінде де , абайсызда да көрініс табуы мүмкін.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 468-бабының барлық бөліктерінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарау және әкімшілік жаза қолдану құқығына әділет органдарының уәкілетті тұлғалары құқылы. Нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу саласындағы, атқарушы құжаттардың орындалуын қамтамасыз ету саласындағы уәкілетті органның басшысы және оның орынбасарлары, облыстық, республикалық маңызы бар қала және астананың әділет органдарының басшысы және оның орынбасарлары әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және әкімшілік жаза қолдануға құқылы (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 694-бабы). .

"Әділет органдары туралы" Қазақстан Республикасының 2002 жылғы 18 наурыздағы № 304 Заңының 23-бабының 9-2-тармағына сәйкес заңдарға сәйкес әділет органдарының құзыретіне кіретін әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарау құзіреті берілген.

469-бап. Күзет дабылы орнатуға, пайдалануға беруге және оларға қызмет көрсетуге қойылатын талаптарды бұзу

1. Жеке және заңды тұлғалардың күзет дабылы қондырғыларын орнатуға, пайдалануға беруге және оларға қызмет көрсетуге қатысты "Күзет қызметі туралы" Қазақстан Республикасы Заңының талаптарын бұзуы, -

жеке тұлғаларға - он, шағын бизнес субъектілеріне - елу бес, орта бизнес субъектілеріне - жүз, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне - жүз елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекет, сондай-ақ әкімшілік жауапкершілікке әкеп соқтыратын осы баптың бірінші бөлігінде көзделген бұзушылық жойылмаса, -

жеке тұлғаларға қызметке тыйым салумен - қырық, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне - тоқсан бес, орта кәсіпкерлікке - жүз елу, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне - үш жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ _____

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы түсініктеме берген объект - бұл Қазақстан Республикасының күзет қызметі туралы заңнамасын сақтау саласындағы белгіленген тәртіп.

Құқық бұзушылықтың нысаны күзет дабылы бойынша техникалық құралдар болып табылады. "Қауіпсіздік қызметі туралы" Қазақстан Республикасының 2000 жылғы 19 қазандағы № 85 Заңының 15-1-бабына сәйкес күзет дабылы қондырғыларын орнату, іске қосу және техникалық қызмет көрсету хабарлама тәртібіне сәйкес жүзеге асырылады.

Хабарландыру рәсімі "Рұқсаттар және хабарламалар туралы" Қазақстан Республикасының 2014 жылғы 16 мамырдағы № 202 Заңына сәйкес жүзеге асырылады. Бұл заң күзет дабылы жүйелерін орнатуға, іске қосуға және оған қызмет көрсетуге байланысты жұмыстардың басталуы немесе тоқтатылуы туралы хабарламаны қамтитын хабарламалардың тізімін бекітті.

Қаралып жатқан баптың 1-бөлігінің объективті жағы күзет дабылы жүйелерін орнату, іске қосу және қызмет көрсету жөніндегі "Қауіпсіздік қызметі туралы" Қазақстан Республикасы Заңының талаптарын бұзу түріндегі бір заңсыз әрекетпен (әрекетсіздікпен) сипатталады.

Түсініктеме берілген мақаланың бірінші бөлігінің диспозициясы қылмыстың субъектілері жеке және заңды тұлғалар бола алатындығы туралы нақты айтады. "Қауіпсіздік қызметі туралы" Қазақстан Республикасының 2000 жылғы 19 қазандағы №

85 Заңының 15-2-бабына сәйкес күзет дабылы қондырғыларын орнатуға, пайдалануға беруге және оларға қызмет көрсетуге қатысатын субъектілерге қойылатын талаптар көрсетілген. Күзет дабылы орнатуға, пайдалануға енгізуге және оған қызмет көрсетуге қатысатын заңды тұлғаларға қойылатын талаптар мыналардың болуын қамтиды:

1) жұмыс саласына сәйкес келетін жоғары немесе орта техникалық білімі бар заңды тұлға маманынан;

2) пайдалануға беру, күзет дабылы бойынша қызмет көрсету және орнатылатын жабдықтың техникалық жағдайын тексеру үшін жабдықтары бар үй-жайлар (немесе жалға беру шарты).

Күзет дабылы орнатуға, пайдалануға беруге және оған қызмет көрсетуге қатысатын адамдарға қойылатын талаптар:

1) жұмыс саласына сәйкес келетін жоғары немесе орта техникалық білім;

2) пайдалануға беру, күзет дабылы бойынша қызмет көрсету және орнатылатын жабдықтың техникалық жағдайын тексеру үшін жабдықтары бар үй-жайлар (немесе жалға беру шарты).

Қауіпсіздік дәрежесін бағалау критерийлері, күзет қызметін мемлекеттік бақылаудың бақылау кестесі, жеке күзет ұйымында менеджер және күзет лауазымдарын атқаратын жұмысшыларды даярлау және біліктілігін арттыру жөніндегі мамандандырылған оқу орталықтарының қызметі, сондай-ақ күзет дабылы орнатуға, пайдалануға беруге және қызмет көрсетуге байланысты іс-шаралар бекітілген. Қазақстан Республикасы Ішкі істер министрінің 2018 жылғы 30 қазандағы № 757 бұйрығымен және Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрінің бұйрығымен Хстанның 2018 жылғы 30 қазандағы № 32 "Қауіпсіздік қызметін мемлекеттік бақылаудың, жеке күзет ұйымында жетекші және күзетші лауазымдарын атқаратын қызметкерлерді оқыту және біліктілігін арттыру жөніндегі мамандандырылған оқу орталықтарының қызметтерін бағалау критерийлерін, бақылау парақтарын бекіту туралы" дабылды орнату, іске қосу және қызмет көрсету үшін. "

Бақылау субъектісіне барумен алдын-ала бақылаудың қауіптілік деңгейін бағалау критерийлері объективті және субъективті критерийлер негізінде құрылады. Объективті критерийлерді анықтау келесі қадамдар арқылы жүзеге асырылады:

1) тәуекелді анықтау.

- тәуекелді анықтау келесі жағдайларға байланысты жүзеге асырылады:

реттелетін салаға (аймаққа) зиян келтірудің ықтимал теріс салдарының ауырлығы;

- адамның өміріне немесе денсаулығына, қоршаған ортаға, жеке және заңды тұлғалардың заңды мүдделеріне, мемлекеттің мүліктік мүдделеріне қолайсыз жағдайлардың туындау мүмкіндігі;

2) субъектілерді тәуекел дәрежесі бойынша (жоғары және жоғары деп санатталмаған) бөлу және бақылау субъектісіне барумен алдын-ала бақылау жүзеге асырылатын тәуекел дәрежесін айқындау.

Субъективті критерийлерді анықтау келесі қадамдарды қолдану арқылы жүзеге асырылады:

- 1) мәліметтер базасын құру және ақпарат жинау;
- 2) ақпаратты талдау және тәуекелдерді бағалау.

Күзет дабылы орнатуға, пайдалануға беруге және оған қызмет көрсетуге мемлекеттік бақылауды жүзеге асыратын уәкілетті орган (Қазақстан Республикасының Ішкі істер министрлігі) қызметтің осы түрімен айналысу туралы хабарлама жіберген тұлғалардың тізілімін жүргізеді.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігінің объективті жағы заңсыз әрекеттермен (әрекетсіздікпен) сипатталады:

- 1) осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекеттер;
- 2) осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жауаптылыққа әкеп соқтырған бұзушылық жойылмаса.

Қаралып жатқан мақаланың барлық бөлімдеріндегі субъективті жағы тікелей ниет түрінде де, абайсыздық түрінде де көрсетілуі мүмкін.

Қаралып жатқан бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға құқылы

- 1) екінші бөлімде - мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 684-бабы);
- 2) 1-бөлімде - ішкі істер органдарының уәкілетті лауазымды адамдары (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 685-бабы).

Осы баптың екі бөлігіндегі қылмыс субъектілері жеке және заңды тұлғалар болып табылады.

Ішкі істер органдарының уәкілетті лауазымды адамдары Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 469 (2) тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтар туралы хаттамалар жасауға құқылы.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігінің санкциясы қызметке тыйым салу түріндегі қосымша әкімшілік жазаны міндетті түрде қолдануды қарастырады.

Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2016 жылғы 22 желтоқсандағы № 12 Нормативтік қаулысына сәйкес пайдалануға заң бұзылған жағдайда ғана пайдалануға тыйым салынған объектілерге (ғимараттар мен құрылыстар, құрылыстар) пайдалануға тыйым салынады. Сол сияқты тыйым тек заңды тұлғаның филиалдары, өкілдіктері, құрылымдық бөлімшелері, осындай учаскелер анықталған өндіріс орындары, олар үшін әкімшілік жауапкершілік қарастырылған осындай айыппұл түріндегі қызметіне ғана қолданылады (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 48-бабының бірінші бөлігі).

470-бап. Қазақстан Республикасының күзет қызметі саласындағы заңнамасын бұзу

1. Қазақстан Республикасының күзет қызметі саласындағы заңнамасын мынадай нысанда жасау:

1) Қазақстан Республикасының Үкіметі бекіткен мемлекеттік күзетілетін объектілердің инженерлік-техникалық беріктігін қамтамасыз ету жөніндегі талаптардың орындалмауы және (немесе) тиісінше орындалмауы;

2) шетелдік заңды тұлғаларға, шетел қатысатын заңды тұлғаларға, шетелдіктерге, сондай-ақ азаматтығы жоқ адамдарға күзет қызметінің барлық түрлерін жүзеге асыру құқығын беру; жеке күзет ұйымдарын құрады немесе құрылтайшылары (қатысушылары) болады; жеке күзет ұйымына сенім артуға;

3) "Күзет қызметі туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 10-бабы 6-тармағының талаптарына сәйкес келмейтін адамдарды жеке күзет ұйымының күзетшісі қызметіне қабылдау;

4) қызметтік міндеттерін орындау кезінде күзетшінің жеке басын және жеке күзет ұйымына тиесілігін растайтын белгіленген үлгідегі құжатпен және арнайы киіммен қамтамасыз ету жөніндегі талаптардың сақталмауы;

5) "Қауіпсіздік қызметі туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 17-11-бабында көзделген шектеулер сақталмаған;

6) жеке күзет ұйымында жетекші және күзетші лауазымдарын атқаратын жұмысшыларды даярлау және олардың біліктілігін арттыру жөніндегі іс-шараларды Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген талаптарды бұза отырып жүзеге асыру;

лауазымды адамдарға, шағын бизнес субъектілеріне қырық, орта бизнес үшін сексен, ірі бизнес үшін жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

1-1. Баспана, сондай-ақ жеке күзет ұйымында күзет қызметін атқаратын қызметкерлерге ішкі істер органдарына олар үшін дайындалған фактілер немесе жасалған қылмыстар туралы, егер егер бұл әрекеттерде қылмыстық құқық бұзушылық белгілері болмаса немесе күзет дабылы аймағында орналасқан күзет дабылы қолданылса, хабарламау. онда қару, оқ-дәрілер және жарылғыш заттар бар, -

жеке тұлғаларға бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Осы баптың бірінші және 1-1-бөліктерінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекеттер (әрекетсіздік), сондай-ақ әкімшілік жауапкершілікке тартуға әкеп соқтырған осы баптың бірінші бөлігінде көзделген бұзушылық жойылмаса, -

жеке тұлғаларға - онға, лауазымды адамдарға, шағын бизнес субъектілеріне - сексен мөлшерінде, орта бизнес үшін - жүз отыз мөлшерінде, ірі бизнес үшін - жүз елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде, оған тыйым салынбай немесе онсыз айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы түсініктеме берген объект - бұл Қазақстан Республикасының күзет қызметі туралы заңнамасын сақтау саласындағы белгіленген тәртіп.

Қаралып отырған баптың 1-бөлігінің объективті жағы Қазақстан Республикасының қауіпсіздік қызметі саласындағы заңнамасын бұзу түріндегі заңсыз әрекеттермен (әрекетсіздікпен) сипатталады:

1) Қазақстан Республикасының Үкіметі бекіткен мемлекеттік күзетілетін объектілердің инженерлік-техникалық беріктігін қамтамасыз ету жөніндегі талаптардың орындалмауы және (немесе) тиісінше орындалмауы;

2) шетелдік заңды тұлғаларға, шетел қатысатын заңды тұлғаларға, шетелдіктерге, сондай-ақ азаматтығы жоқ адамдарға күзет қызметінің барлық түрлерін жүзеге асыру құқығын беру; жеке күзет ұйымдарын құрады немесе құрылтайшылары (қатысушылары) болады; жеке күзет ұйымына сенім артуға;

3) "Күзет қызметі туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 10-бабы 6-тармағының талаптарына сәйкес келмейтін адамдарды жеке күзет ұйымының күзетшісі қызметіне қабылдау;

4) қызметтік міндеттерін орындау кезінде күзетшінің жеке басын және жеке күзет ұйымына тиесілігін растайтын белгіленген үлгідегі құжатпен және арнайы киіммен қамтамасыз ету жөніндегі талаптардың сақталмауы;

5) "Күзет қызметі туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 17-1-бабында көзделген шектеулер сақталмаған;

6) Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген талаптарды бұза отырып, жеке күзет ұйымында жетекші және күзетші лауазымдарын атқаратын жұмысшыларды даярлау және олардың біліктілігін арттыру жөніндегі іс-шараларды жүзеге асыру.

Мемлекеттік күзетілетін объектілер "Күзет қызметі туралы" Қазақстан Республикасының 2000 жылғы 19 қазандағы N 85 Заңының 1-1-бабында айқындалған. Мемлекеттік қорғау ерекше маңызды мемлекеттік және стратегиялық объектілерге жатады; жарғылық капиталында мемлекет тікелей немесе жанама түрде бақылау пакетін (қатысу үлесін) иеленетін заңды тұлғаларға тиесілі стратегиялық маңызы бар салалар объектілері. Мемлекеттік күзетілетін объектілерді күзетуді мемлекеттік органдар, ішкі істер органдарының мамандандырылған күзет бөлімшелері, Қарулы Күштер, Қазақстан Республикасының басқа да әскерлері мен әскери бөлімдері, сондай-ақ арнайы мемлекеттік органдар жүзеге асырады.

Мемлекеттік қорғауға жататын объектілерді айқындау тәртібін Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2011 жылғы 7 қазандағы № 1151 "Мемлекеттік қорғауға жататын объектілердің кейбір мәселелері" анықтайды. Мемлекеттік қорғауға жататын Қазақстан Республикасының объектілері үш негізгі категорияға бөлінеді: ерекше маңызды мемлекет, стратегиялық маңызы бар және экономикалық сектордың

стратегиялық маңызы бар және жарғылық капиталына мемлекет тікелей немесе жанама түрде бақылау пакетін (қатысу үлесін) иеленетін заңды тұлғаларға тиесілі.

Жеке күзет ұйымы түсінігі "Күзет қызметі туралы" Қазақстан Республикасының 2000 жылғы 19 қазандағы N 85 Заңының 10-бабында келтірілген. Жеке күзет ұйымы - өзінің қызметі ретінде күзет қызметін ұсынатын коммерциялық ұйым. Жеке күзет компаниясы күзет сигнализацияларын орнатуды, іске қосуды және жөндеуді қоспағанда, басқа кәсіпкерлік қызметті жүзеге асыруға құқылы емес. Шетелдік заңды тұлғалар, шетел қатысатын заңды тұлғалар, шетелдіктер, сондай-ақ азаматтығы жоқ адамдар:

1) күзет қызметінің барлық түрлерін жүзеге асыруға;

2) жеке күзет ұйымдарын құрады немесе құрылтайшылары (қатысушылары) болады ;

3) жеке күзет ұйымына сенім артуға құқылы.

"Күзет қызметі туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 10-бабы 6-тармағының талаптарына сәйкес, жеке күзет ұйымының күзетшісі лауазымына келесі адамдар ие бола алмайды:

1) психикалық ауру, алкоголизм немесе нашақорлық туралы денсаулық сақтау органдарында тіркелген;

2) қылмыс жасағаны үшін соттылығы бар;

3) Қазақстан Республикасы Қылмыстық іс жүргізу кодексінің 35-бабы бірінші бөлігінің 3), 4), 9), 10) және 12) -тармақтарының немесе тиісті бөлігінде көзделген бас бостандығынан айыру түріндегі жазаның ең төменгі мерзімі өткенге дейін қылмыстық жауапкершіліктен босатылады. Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің Ерекше бөлімінің баптары;

4) күзетші қабылданғанға дейін немесе осы лауазымында қылмыстық құқық бұзушылық жасағаны үшін бір жыл ішінде сот үкімі шығарылған, сондай-ақ күзетші қабылданғанға дейін немесе осы қызметтен босатылған кезең ішінде Қазақстан Республикасы Қылмыстық іс жүргізу кодексінің 35-бабы бірінші бөлігінің 3), 4), 9), 10) және 12) тармақшалары негізінде қылмыстық құқық бұзушылық жасағаны үшін қылмыстық жауапкершілік;

4) күзет қызметкері жұмысқа қабылданғанға дейін немесе осы лауазымның 149, 434 , 436, 438, 439, 440, 443, 450, 453, 462, 463-баптарында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтар жасағаны үшін әкімшілік жауапкершілікке тартылғанға дейін. , 464, 469 , 470, 476, 477, 478, 479, 481, 482, 483, 484, 485, 486, 487, 488, 489, 490, 494, 495, 496, 504, 506, 653, 654, 658 , ҚР Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 659, 665, 667, 669, 670, 673, 675;

5) мемлекеттік, әскери қызметтен, құқық қорғау органдарынан, соттардан және әділет органдарынан теріс себептер бойынша үш жыл бұрын босатылғандар;

б) кемінде үш жыл бұрын жеке күзет ұйымының күзетшісі қызметінен теріс себептер бойынша босатылған.

Күзет қызметін жүзеге асырумен байланысты шектеулер "Күзет қызметі туралы" Қазақстан Республикасының 2000 жылғы 19 қазандағы N 85 Заңының 17-1-бабында көрсетілген. Заңды тұлғалар мен Қазақстан Республикасының азаматтары бір уақытта күзет қызметін жүзеге асыратын бірнеше ұйымның құрылтайшысы, қатысушысы және (немесе) иесі болуға құқылы емес. Жеке күзет ұйымындағы қызметкерлердің саны өз міндеттерін орындау үшін қажет қызметкерлер санының нормасынан аспауы керек. Нормадан асып кету лицензияның қолданылуын тоқтата тұрады. Уәкілетті орган (лицензиар) жеке күзет компаниясы жұмысшыларының саны қызметкерлер санының талаптарына сәйкес келмеген жағдайда лицензияның қолданылуы тоқтатыла тұрған күннен бастап күнтізбелік қырық күн ішінде лицензиаттың лицензиясынан айыру туралы сотқа жүгінеді. Жеке қауіпсіздік компаниясы қауіпсіздіктен басқа қызметпен айналысатын ұйымның еншілес ұйымы бола алмайды. Жеке күзет ұйымының құрылтайшысы (қатысушысы) үшін негізгі қызмет түрі болуы керек.

Жеке күзет ұйымындағы жетекші мен күзетшілерге қойылатын талаптар Қазақстан Республикасы Ішкі істер министрінің 2014 жылғы 30 желтоқсандағы № 959 "Біліктілік талаптарын және олардың қауіпсіздік қызметіне сәйкестігін растайтын құжаттардың тізбесін бекіту туралы" бұйрығымен бекітілген. Мысалы, қауіпсіздік ұйымының басшысы тұлға бола алмайды:

1) Қазақстан Республикасының азаматтығы жоқ;

2) жоғары заңгерлік білімі немесе Қарулы Күштерде, басқа да әскерлерде және әскери құрылымдарда командалық лауазымдарда немесе құқық қорғау және арнайы органдардағы басшылық лауазымдарда үш жылдан кем емес жұмыс тәжірибесінің болуы.

3) 19 жасқа дейін.

Зерттеліп жатқан баптың 1-1 бөлігінің объективті жағы, егер бұл әрекеттерде қылмыстық құқық бұзушылықтың белгілері болмаса немесе күзетілетін объектілерден күзет дабылы қолданылмаса, ішкі істер органдарына оларға белгілі болған немесе жасалған қылмыстар туралы фактілер туралы баспана беру немесе хабардар етпеу түріндегі заңсыз әрекеттермен (әрекетсіздікпен) сипатталады. аумағында қару-жарақ, оқ-дәрілер және жарылғыш заттар бар.

Сонымен қатар, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 470-бабының 1-1-бөлігінің диспозициясы әкімшілік жауапкершіліктің нысанын тікелей көрсетеді, ол жеке күзет ұйымында күзет қызметін атқаратын қызметкерлер болуы мүмкін.

Қазақстан Республикасының кодталған қылмыстық заңнамасының бәсекелес нормалары:

1) 433-бап. Қылмыстық құқық бұзушылықтың панасы;

2) 434-бап. Қылмыс туралы хабарламау.

"Күзет қызметі туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 13-1-бабына сәйкес жеке күзет ұйымында күзет қызметін атқаратын қызметкерлер:

1) ішкі істер органдарына жақындаған немесе жасалған қылмыстар туралы өздеріне белгілі болған фактілер туралы дереу хабарлайды;

2) аумағында қару, оқ-дәрілер және жарылғыш заттар бар күзетілетін дабылдардың жұмысы туралы ішкі істер органдарына дереу хабарлайды.

Түсіндірілген мақаланың 2-бөлігінің объективті жағы заңсыз әрекеттермен (әрекетсіздікпен) сипатталады:

1) осы баптың бірінші және 1-1-бөліктерінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекеттер;

2) осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жауаптылыққа әкеп соқтырған бұзушылық жойылмаса.

Әкімшілік құқық бұзушылықтың барлық бөліктерінде қарастырылатын құқық бұзушылықтың субъектілері лауазымды адамдар, сондай-ақ шағын, орта және ірі кәсіпкерлік субъектілері түріндегі заңды тұлғалар болуы мүмкін. Айта кету керек, 1-1-бөліктегі санкцияда әкімшілік жауапкершілік субъектісі жеке тұлғаға, ол жеке күзет ұйымында күзетші лауазымын атқаратын қызметкер түрінде көрсетілетін тәртіпке қайшы келетін жеке тұлғаны білдіреді.

Қаралып жатқан баптың барлық бөлімдеріндегі субъективті жағы тікелей ниет түрінде де, абайсыздық түрінде де көрсетілуі мүмкін.

Қаралып жатқан бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға құқылы

1) екінші бөлімде - мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 684-бабы);

2) 1 және 1-1 бөліктер үшін - ішкі істер органдарының уәкілетті лауазымды адамдары (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 685-бабы).

Ішкі істер органдарының уәкілетті лауазымды адамдары Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 469 (2) тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтар туралы хаттамалар жасауға құқылы.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігінің санкциясы соттың қалауы бойынша немесе қызметіне тыйым салу түрінде қосымша әкімшілік жазаны міндетті түрде қолдануды қарастырады.

Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2016 жылғы 22 желтоқсандағы № 12 Нормативтік қаулысына сәйкес пайдалануға заң бұзылған жағдайда ғана пайдалануға тыйым салынған объектілерге (ғимараттар мен құрылыстар, құрылыстар) пайдалануға тыйым салынады. Сол сияқты тыйым тек заңды тұлғаның филиалдары, өкілдіктері, құрылымдық бөлімшелері, осындай учаскелер анықталған өндіріс орындары, олар үшін

әкімшілік жауапкершілік қарастырылған осындай айыппұл түріндегі қызметіне ғана қолданылады (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 48-бабының бірінші бөлігі).

471-бап. Жергілікті атқарушы органдардың және өзге де уәкілетті мемлекеттік органдардың Қазақстан Республикасының салық заңнамасында белгіленген міндеттемелерді орындамауы

1. Осы бөлімде көрсетілген органдар Қазақстан Республикасының салық заңнамасына сәйкес бюджетке аударылуға жататын салықтардың және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдердің сомаларын жергілікті атқарушы органдардың немесе уәкілетті мемлекеттік органдардың аудармауы, уақтылы немесе толық бермеуі,

- лауазымды адамдарға отыз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Мемлекеттік кірістер органдарына ұсыну үшін жергілікті атқарушы органдардың және өзге де уәкілетті мемлекеттік органдардың Қазақстан Республикасының салық заңнамасында белгіленген ақпаратты уақтылы, дәл емес немесе толық ұсынбауы, -

лауазымды адамдарға отыз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

3. Уәкілетті мемлекеттік және жергілікті атқарушы органдардың салықтық бақылау нәтижелерінде анықталған және бақылау актісінде көрсетілген бұзушылықтарды жою туралы талаптарды орындамауы, -

лауазымды адамдарға отыз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

4. Осы бөлімнің бірінші, екінші бөліктерінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекеттер (әрекетсіздік) -

лауазымды адамдарға алпыс айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсініктеме берілген бап жергілікті атқарушы органдардың және өзге де уәкілетті мемлекеттік органдардың өзіне жүктелген міндеттерді орындамағаны үшін әкімшілік жауапкершілікті, жиналған салықтар мен бюджетке төлемдерді мемлекеттік бюджетке толық және уақтылы аудару және мемлекеттік кірістер органдарына жиналған салықтар мен төлемдер туралы ақпараттың тиісті түрде ұсынылуы үшін белгілейді. бюджет.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 471-бабында көзделген құқық бұзушылықтардың жалпы объектісі болып Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген және мемлекет қорғалатын салықтық әкімшілендіру тәртібі табылады.

Түсіндірілген бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың тікелей объектісі - салық жинау және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдерді жинау және есепке

алу тәртібі, Қазақстан Республикасының Салық кодексінде белгіленген және мемлекет қорғайтын, салық құжаттарын мемлекеттік кірістер органдарына ұсыну және салықтық бақылау актілерін орындау.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 471-бабында көзделген құқық бұзушылықтың субъектілері, түсіндірілген баптың санкцияларында субъектісі тікелей көрсетуге байланысты, Қазақстан Республикасының Салық кодексінің талабы бойынша салық төлеушілерден салықтар мен төлемдерді тікелей алуға (жинауға) міндетті жергілікті атқарушы органдардың және уәкілетті мемлекеттік органдардың лауазымды адамдары болып табылады. салықтардан жиналған ақшаны бюджетке аудару арқылы бюджетке салық төлеушілерге белгіленген нысанда жиналған салық түсімдерін қайтарып беруге және оларды ұсынуға міндетті. мемлекеттік кірістер органдары пайдаланылған түсімдер, жиналған салықтар, олардың мөлшері мен төлеушілері туралы есеп береді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 30-бабының ескертуіне сәйкес, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің лауазымды тұлғалары - бұл әкімшілік құқық бұзушылық жасалған кезде үнемі, уақытша немесе арнайы органмен билік өкілінің функцияларын жүзеге асыратын немесе орындайтын немесе әкімшілік құқық бұзушылық жасалған уақытта орындайтын немесе орындайтын адамдар. мемлекеттік органдар, квазимемлекеттік сектор субъектілері, жергілікті басқару.

Сонымен бірге, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 30-бабы нормасының талабы бойынша лауазымды адам өзінің қызметтік міндеттерін орындамағаны немесе тиісінше орындамағаны үшін әкімшілік құқық бұзушылыққа тартылады. Бұл жағдай болмаған кезде әкімшілік құқық бұзушылық үшін кінәлі лауазымды адам жалпы негізде жауап береді.

Заңнамалық анықтамаға сәйкес, *жергілікті атқарушы орган (әкімдік)* - өз құзыреті шегінде тиісті аумақта жергілікті өзін-өзі басқаруды және өзін-өзі басқаруды жүзеге асыратын, облыстың, республикалық маңызы бар қаланың және астананың, ауданның (облыстық маңызы бар қаланың) әкімі басқаратын алқалы атқарушы орган. Тиісінше, қаладағы, аудандық маңызы бар қаладағы, қаладағы, кенттегі, ауылдық округтегі аудан әкімі тиісті әкімшілік-аумақтық бірліктің аумағында тиісті аудан (қала) әкімдігінің (жергілікті атқарушы органның) лауазымды адамы болып табылады және мемлекеттік органдармен қатынастарда оның атынан әрекет етеді. Әкімдер жергілікті атқарушы органдардың лауазымды адамдары ретінде Қазақстан Республикасының заңнамасында қарастырылған өз құзыреті шегінде салықтар мен бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдерді жинауға жәрдемдеседі.

Салық жинауды мемлекеттік кірістер органдары жоқ әкімшілік-аумақтық бірліктерде жергілікті атқарушы органдар ұйымдастырады. Бұл тұрғыда жергілікті атқарушы органдар салық жинаушылар ретінде мемлекеттің атынан және оның мүдделері үшін әрекет етеді.

Сонымен бірге, жергілікті атқарушы органдар жеке тұлғалардың барлық салықтарын емес, салық төлеушілер - жеке тұлғалар төлеуі тиіс салықтарды жинауды ұйымдастырады. Мұндай салықтар Қазақстан Республикасының Салық кодексіне сәйкес мүлік салығы, көлік салығы және жер салығы кіреді. Аталған салықтарды жергілікті атқарушы органдар ақшалай төлеген жағдайда ғана алады. Жергілікті атқарушы органдарға басқа салықтарды, сондай-ақ салық төлеушілер оларды банктік аударым және оларға теңестіру-кассалық ұйымдар арқылы мемлекеттік бюджетке аудару арқылы дербес төлейтін салықтарды өндіріп алуға құқығы жоқ.

Жоғарыда көрсетілген салықтардан басқа, мемлекет Қазақстан Республикасының Салық кодексіндегі кейбір мемлекеттік органдарға салықтардың белгілі бір түрлерін, алымдар мен мемлекеттік баждарды төлеу үшін салық төлеушілерден қолма-қол ақша алуға нақты рұқсат береді.

Тиісінше, Қазақстан Республикасының Салық кодексіндегі осындай уәкілетті мемлекеттік органдар қолма-қол ақшаны қабылдауға, содан кейін оны Қазақстан Республикасының Салық кодексінде белгіленген мерзімде және тәртіппен мемлекеттік бюджетке аударуға міндетті.

Мұндай заңнамалық түрде алымдарды, алымдарды және мемлекеттік баждарды өндіріп алу және кейіннен мемлекеттік бюджетке аудару жағдайларына мыналар кіреді: 1) көлік құралдарының Қазақстан Республикасының аумағы арқылы өтуі үшін алым; 2) мемлекеттік баж; 3) консулдық алым; 4) орман пайдалану төлемақысы; 5) ерекше қорғалатын табиғи аумақтарды пайдаланғаны үшін төлемақы.

Тиісінше, бюджетке осындай міндетті төлемдерді өндіріп алу жөніндегі уәкілетті мемлекеттік органдар автомобиль көлігі саласындағы басқаруды жүзеге асыратын уәкілетті мемлекеттік орган, нотариаттық іс-әрекеттерді, тіркеу әрекеттерін, құжаттар, рұқсаттар, уәкілетті мемлекеттік органдар, Сыртқы істер министрлігі, дипломатиялық өкілдіктер немесе консулдық мекемелер, мемлекеттік орман иелері, экологиялық ұйымдар.

Жалпы ереже бойынша, жеке тұлғалар мемлекеттік бажды, консулдық алымды, Қазақстан Республикасының аумағында ақы төлеуді және бюджетке төленетін басқа төлемдерді қолма-қол ақшамен төлеген кезде, мұндай төлемдер қатаң есептілік нысандары негізінде қабылданады және уәкілетті мемлекеттік органдар екінші деңгейдегі банктерге немесе оларды жүзеге асыратын ұйымдарға береді банк операцияларының жекелеген түрлері, оларды кейіннен бюджетке аудару үшін *ақша түскен күннен бастап келесі жұмыс күнінен кешіктірмей*. Егер күнделікті қолма-қол ақшаның түсімдері АЕК-тен 10 есе аз болса, онда *ақша алынған күннен бастап үш жұмыс күнінде бір рет қайтарылады*.

Сонымен бірге, салық төлеушілерді жинау және бюджетке салықтарды есептеу (олар заңды тұлға болған кезде) есептеу міндеті жүктелген жергілікті атқарушы

органдар мен уәкілетті мемлекеттік органдардың өздері түсіндірілген бап бойынша әкімшілік жауапкершілікке тартылмайды.

Жергілікті атқарушы органдардың және уәкілетті мемлекеттік органдардың басшылары түсіндірілген бап бойынша әкімшілік жауапкершілікке Қазақстан Республикасының Салық кодексімен талап етілген міндеттемелерді орындау тікелей өз құзыретіне кіретін жағдайларда, сондай-ақ олар Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес бұрын анықталмаған жағдайларда жауапты болады. салықтарды және бюджетке төленетін басқа да төлемдерді жинауға және аударуға, ұйымға беруге жауапты нақты бағынысты лауазымды адамдар жиналған және аударылған салықтар мен бюджетке төленген төлемдер туралы, сондай-ақ салықтық бақылау нәтижесінде мемлекеттік кірістер органдары анықтаған бұзушылықтарды жою жөніндегі талаптардың орындалуы туралы мемлекеттік кірістер туралы ақпарат.

Тиісінше, түсіндірілген норма салық қатынастарының басқа қатысушыларына (салық төлеушілер, салық агенттері, төлем операторлары, салық өкілдері және мемлекеттік кірістер органдарының қызметкерлері) қолданылмайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 471-бабында көзделген әрекеттердің субъективті жағы кінәлі лауазымды тұлғалардың ниеті немесе немқұрайлылығы түрінде сипатталады. Шенеуніктің кінәсі оның жасаған заңсыз әрекеттерге деген психикалық қатынасынан көрінеді.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігінде Қазақстан Республикасының салық заңнамасына сәйкес осы органдар бюджетке аударуға жататын салықтар мен төлемдердің сомаларын жергілікті атқарушы органдардың немесе уәкілетті мемлекеттік органдардың аудармағаны, уақтылы немесе толық бермегені үшін әкімшілік жауапкершілік белгіленеді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 471-бабының 1-тармағында көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы - жиналған салықтар мен төлемдерді бюджетке *уақтылы* немесе *толық емес* аудару немесе жиналған салықтар мен төлемдерді бюджетке өткізбеу түрінде заңсыз әрекет ету.

Салық төлеушілерден салық жинауға және бюджетке аударуға, салық төлеушілерге жиналған салықтың түбіртектерін беруге және бұл туралы салық органдарына есеп беруге заңды міндет - жергілікті атқарушы органдар мен уәкілетті мемлекеттік органдардың салық жинаушылар ретіндегі субъективті міндеттемесі. Бұл міндеттеме салық төлеушілерден Қазақстан Республикасының Салық кодексінде тікелей көрсетілген жағдайларда ұйымдық (іс жүргізу) салықтық құқықтық қатынастар аясында туындайды.

Жергілікті атқарушы органдардың және уәкілетті мемлекеттік органдардың лауазымды тұлғалары салық төлеушілерден жиналған салықтарды уәкілетті банк ұйымдары және оларға теңестірілген ұйымдар арқылы Қазақстан Республикасының Салық кодексінде белгіленген мерзімде толығымен аударуы керек. Жиналған

салықтарды мемлекеттік бюджетке аударуды кешіктіру (Қазақстан Республикасының Салық кодексінде белгіленген мерзімнен тыс аудару), сондай-ақ олардың толық берілмегені (жиналған салықтардың бір бөлігін аудару), түсіндірілген мақаланың 1-бөлігінде қарастырылған тәуелсіз қорытынды ақтау құралын құрайды, кейіннен оған қарамастан. жиналған салықтарды бюджетке аудару.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігінде әкімшілік жауапкершілікке тартудың міндетті шарты - жергілікті атқарушы органның немесе уәкілетті мемлекеттік органның лауазымды адамының салық төлеушілерден ақшаны алдын-ала алуы және олардың кейіннен бюджетке аударылмауы немесе толық емес немесе уақтылы аударылмауы фактісі.

Салықты салық төлеушілерден алмағандығынан бюджетке төлемеу, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 471-бабының 1-тармағына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық болып табылмайды. Салық төлеуші салықтардың және басқа да міндетті төлемдердің жекелеген түрлерін уәкілетті банктік ұйымдар және оларға теңестірілген ұйымдар арқылы қолма-қол ақшасыз нысанда тікелей мемлекеттік бюджетке, жергілікті атқарушы органдар мен уәкілетті мемлекеттік органдар арқылы осы органдардың уәкілетті лауазымды адамдарына ақша аудару арқылы төлеуге құқылы. Қазақстан Республикасының Салық кодексінде тікелей көзделген жағдайларда. Егер салық төлеуші өзінің салық міндеттемесін қолма-қолсыз түрде орындаса, онда салықтар тікелей мемлекеттік бюджетке төленген деп саналады және, сәйкесінше, жергілікті атқарушы органдар мен уәкілетті мемлекеттік органдардың салықтар мен төлемдерді қолма-қол ақшамен өндіріп алу міндеттемесі мен құзыреті жоқ. Салық төлеуші мемлекет алдындағы салық міндеттемелерін орындамаған жағдайда, жергілікті атқарушы органдар және уәкілетті мемлекеттік органдар түсіндірілген баптың 1-бөлігі үшін де жауап бермейді.

Түсіндірілген баптың 1-тармағында көзделген қылмыстың құрамы *формальды* болып табылады. Түсіндірілген мақаланың 1-тармағына сәйкес құқық бұзушыға айыппұлды есептеу және тағайындау үшін мемлекетке жиналған салықтар мен төлемдерді бюджетке өткізбеу, толық емес немесе уақтылы бермеу нәтижесінде келтірілген залалдың фактісі мен мөлшерін анықтаудың қажеті жоқ. Алайда, түсіндірілген баптың 1-бөлігінде әкімшілік жауапкершілікке тартылған кезде, егер мемлекет салықтан жиналған ақшаны бюджетке аудармағаны, толық емес немесе уақтылы аудармағаны үшін залал келтіргені анықталса, мұндай залал құқық бұзушыға Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 59-бабының ережелеріне сәйкес өтемақы алу үшін берілуі керек. Әдетте, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 55-бабының 5-бөлігінде әкімшілік жаза қолдану адамды жазаны өтеген міндетін орындаудан, бұзушылықтарды жоюдан және келтірілген залалды өтеуден босатпайды.

Түсіндірілген баптың 1-тармағында көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін салықтардан жиналған ақшаны мемлекеттік бюджетке толық және уақтылы аударуға

жауапты жергілікті атқарушы органның немесе уәкілетті мемлекеттік органның лауазымды адамы *айыппұлмен* жазаланады. Айыппұл жергілікті атқарушы органның лауазымды адамынан немесе уәкілетті мемлекеттік органның лауазымды адамынан оның жеке қаражаты есебінен өндіріледі және жергілікті атқарушы органнан немесе уәкілетті мемлекеттік органнан өндіріп алынбайды немесе олардың есебінен төленбейді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 471-бабының 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық үшін айыппұлдың мөлшері *30 АЕК* құрайды және оны енгізген орган өзгерте алмайды.

Айыппұлды мемлекеттік кіріс органдары немесе сот, әкімшілік іс бойынша сотта болған жағдайда тағайындайды.

Түсініктеме берілген баптың 2-бөлігі Қазақстан Республикасының салық заңнамасының талабы бойынша табыс етілетін ақпараттың мемлекеттік кірістер органдарына уақтылы, анық емес немесе толық ұсынылмағаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 471-бабының 2-тармағында көзделген құқық бұзушылықтың объективтік жағы құқық бұзушының жиналған салықтар және олардың төлеушілері туралы ақпаратты *толық емес* немесе *уақтылы бермеуі* немесе олар туралы *дұрыс емес ақпарат беру*, сондай-ақ мұндай *ақпаратты ұсынбау* түріндегі *әрекетсіздік түрінде* жасалады. оларды табыс ету міндеттемесі Қазақстан Республикасының салық заңнамасында белгіленген кезде.

Жиналған салықтар мен бюджетке төленетін төлемдер туралы және салық төлеушілер туралы ақпаратты мемлекеттік кірістер органдарына ұсынудың заңды міндеттемесі жергілікті атқарушы органдардың және уәкілетті мемлекеттік органдардың салық жинаушылар ретіндегі субъективті міндеттемесі болып табылады. Бұл міндеттеме салық жинаушылардан Қазақстан Республикасының Салық кодексінде тікелей көзделген жағдайларда ұйымдық (іс жүргізу) салықтық құқықтық қатынастар аясында туындайды.

Салық төлеушілерден бюджетке жиналған салықтар мен төлемдер туралы ақпаратты жергілікті атқарушы органдардың және уәкілетті мемлекеттік органдардың лауазымды адамдары Қазақстан Республикасының Салық кодексіне сәйкес уәкілетті орган белгілеген есептілік нысанына сәйкес мемлекеттік кірістер органдарына уақтылы және уақтылы ұсынуы керек. Мемлекеттік кірістер органдарына жиналған салықтар туралы ақпаратты ұсынудың кешіктірілуі (Қазақстан Республикасының Салық кодексінде белгіленген мерзімнен тыс ақпаратты ұсыну), сондай-ақ толық емес есептілік (жиналған салықтар және олардың төлеушілері туралы толық немесе толық емес ақпарат беру) толығымен дербес құқық бұзушылық болып табылады.

түсіндірілген баптың 2-бөлігінде көзделген, жиналған салықтар мен бюджетке төлемдер туралы барлық ақпаратты кейіннен мемлекеттік кірістер органдарына ұсынуға қарамастан ол.

Жиналған салықтар мен бюджетке төленетін төлемдер туралы ақпарат та шын болуы керек. Есептерде қамтылған және мемлекеттік кірістер органдарына берілген мәліметтердің дәл еместігі (олардың шындыққа сәйкес келмеуі) түсініктеме берілген мақаланың 2-тармағында қарастырылған тәуелсіз қорытынды қылмыс құрамын құрайды.

Егер жергілікті атқарушы органның немесе уәкілетті мемлекеттік органның лауазымды адамының әрекеті бір мезгілде мемлекеттік кірістер органдарына толық емес, уақтылы емес және анық емес есептіліктің белгілерін көрсетсе (тиісті есептер түрінде), лауазымды адам түсіндірілген мақаланың 2-бөлігі бойынша бір әкімшілік құқық бұзушылық жасағаны үшін жазаланады. тек осындай заңсыз әрекеттер қайталанған құқық бұзушылықтың белгілерін қамтымайды (түсініктемені қараңыз) түсіндірілген баптың 4 бөліміне тариф). Бұл жағдайда, лауазымды адамның іс-әрекетін заңсыз деп тану кезінде, оның түсіндірілген баптың 2-тармағында көзделген барлық әрекеттері бір әкімшілік құқық бұзушылыққа біріктіріліп, оның объективті жағы қамтылады.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігіндегі қылмыс *формальды* болып табылады. Түсіндірілген баптың 2-бөлігінде әкімшілік жауапкершілікке тарту үшін ақпараттың берілмеуі, толық емес, уақтылы берілмеуі немесе жиналған және бюджетке аударылған салықтар туралы жалған ақпарат беруден мемлекетке келтірілген залалдың фактісі мен көлемін анықтаудың қажеті жоқ. Түсіндірілген баптың 2-бөлігінде әкімшілік жауапкершілікке тарту үшін салықтан жиналған ақшаны бюджетке аудармағаны, толық емес немесе уақтылы аудармағаны үшін залалды анықтаудың қажеті жоқ.

Мемлекеттік бюджетке салықтардан жиналған ақша аударылмағаны немесе толық емес немесе уақтылы аударылмағаны, сонымен бірге жиналған салықтар туралы ақпаратты ұсынбаған немесе толық емес, уақтылы бермеген және (немесе) дәйексіз ұсыну фактісі анықталған жағдайда, шенеуніктің іс-әрекеті мен оның есептілігі біліктілігі сақталуы керек. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 58-бабы 1-бөлігінің ережесі, сонымен бірге түсіндірілген мақаланың 1 және 2-бөлімдерінде әкімшіліктен тәуелсіз болған адамдарға қатысты ережелер қазым қылмыстар.

Егер ақпарат ұсынбау, сондай-ақ жиналған салықтар мен бюджетке төлемдер туралы толық емес және (немесе) дәйексіз ақпарат ұсыну және салықты бюджетке бір мезгілде бермеу немесе толық аудармау лауазымды адам тағайындау мақсатында жасалған болса, онда бұл жағдайда тағайындалған ақша мөлшеріне байланысты. бұл акт Қазақстан Республикасының Қылмыстық кодексінің немесе Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің басқа да тиісті баптары бойынша саралануы керек.

Салық төлеушілерден бюджетке салықтар мен төлемдер түспеген жағдайда, олар туралы ақпарат мемлекеттік кірістер органдарына берілмеуі керек. Тиісінше, мұндай жағдайларда *ақпарат ұсынбау*, түсіндірілген баптың 2-бөлігіне сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық болып табылмайды. Алайда, егер шенеуніктің ақпараты мемлекеттік кірістер органдарына берілсе және мұндай ақпарат салық төлеушілерден салықтар мен бюджетке төлемдер нақты алынбаған жағдайда дұрыс болмаса, түсіндірілген баптың 2-бөлігі үшін әкімшілік жауаптылық белгілеу кезінде жалған ақпарат бергені үшін туындайды. жергілікті атқарушы органның немесе уәкілетті мемлекеттік органның осы лауазымды тұлғасындағы кінә. Егер шенеунік бұған кінәлі болмаса, ол түсіндірілген баптың 2-бөлігінде әкімшілік жауапкершілікке тартылмауы керек.

Лауазымды тұлға түсініктеме берілген баптың 2-бөлігіне сәйкес құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұлмен жазаланады. Айыппұл жергілікті атқарушы органның немесе уәкілетті мемлекеттік органның лауазымды адамынан оның жеке қаражаты есебінен өндіріледі және жергілікті атқарушы органнан немесе уәкілетті мемлекеттік органнан немесе олардың есебінен өндіріп алынбайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 471-бабының 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық үшін айыппұл мөлшері 30 АЕК құрайды және оны енгізген орган өзгерте алмайды.

Айыппұлды мемлекеттік кіріс органдары немесе сот, әкімшілік іс бойынша сотта болған жағдайда тағайындайды.

Түсіндірілген баптың 3-бөлігінде тәуелсіз әкімшілік құқық бұзушылық бар, оның объективті жағы жергілікті атқарушы органның немесе уәкілетті мемлекеттік органның лауазымды адамының мемлекеттік кірістер органдарының салықтық бақылау нәтижесінде анықталған және тиісті бақылау актілерінде көрсетілген бұзушылықтарды жою жөніндегі *талаптарын* орындамағаны болып табылады.

Уәкілетті мемлекеттік органдардың қызметіне бақылау есептеу дәлдігі, жинаудың толықтығы және бюджетке төлемдердің уақтылығы, сондай-ақ салық органдарына ақпаратты ұсынудың сенімділігі мен уақтылығы мәселелері бойынша жүзеге асырылады. Жергілікті атқарушы органдардың қызметіне бақылау есептеу дәлдігі, жинаудың толықтығы және бюджетке төлемдердің уақтылы жасалуы, мүлік салығы, көлік құралдары, жер салығы және салық органдарына төлемдер туралы ақпараттың сенімділігі мен уақтылы берілуі мәселелері бойынша жүзеге асырылады. Мұндай бақылау мемлекеттік кірістер органының тиісті шешімі негізінде жүзеге асырылады. Бақылау мерзімі уәкілетті мемлекеттік органға бақылау тағайындау туралы шешім қабылданған күннен бастап отыз жұмыс күнінен аспауға тиіс. Көрсетілген мерзім бақылауды тағайындаған мемлекеттік кірістер органымен елу жұмыс күніне дейін ұзартылуы мүмкін. Уәкілетті мемлекеттік органдардың қызметін бақылау тек біреу ғана жүзеге асырылады.

Тиісінше, бақылау аяқталғаннан кейін мемлекеттік кірістер органы бақылау актісін жасайды, ол жергілікті атқарушы органға немесе уәкілетті мемлекеттік органға беріледі. Бақылау нәтижелері бойынша анықталған бұзушылықтар болған кезде мемлекеттік кірістер органдары *Қазақстан Республикасының салық заңнамасын бұзушылықтарды жою туралы талап қояды*. Қазақстан Республикасының салық заңнамасын бұзушылықтарды жою туралы талап мемлекеттік кірістер органы жергілікті атқарушы органға немесе уәкілетті мемлекеттік органға осы органның бақылау актісінде көрсетілген бұзушылықтарды жою қажеттілігі туралы қағаз жеткізгіштегі хабарламасы болып табылады. Мұндай талап жергілікті атқарушы органның немесе ол ұсынылған уәкілетті мемлекеттік органның лауазымды адамы орындауға міндетті. Мұндай талапты орындамау түсіндірілген баптың 3-бөлігі үшін әкімшілік жауапкершілікке әкеп соғады.

Мемлекеттік кірістер органдарының салықтық бақылау актілері және оларда Қазақстан Республикасының салық заңнамасының бұзушылықтарын жою туралы талаптары уәкілетті органдар мен лауазымды адамдар, Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен, мүдделі тұлғалардың өтініштері (шағымдары) бойынша өзгеше белгілемейінше заңды болып саналады. Мемлекеттік кірістер органдарының талаптары мен олардың актілерінің заңсыздығы жоғары тұрған органда немесе сотта осындай актілер мен талаптар құқықтары мен мүдделері қозғалған мүдделі тұлғалардың шағымы (арызы) бойынша белгіленеді. Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен мемлекеттік органдар органдарының актілері мен талаптарының заңсыздығы фактісі анықталғанға дейін, егер олар заңда белгіленген тәртіппен шағымданбаса, мұндай актілер мен талаптарды олар жүгінген лауазымды адамдар орындауы керек. Жалпы ереже бойынша, мүдделі тараптың жоғары тұрған мемлекеттік органға немесе сотқа жеке өтініштің құқықтық актісінің күшін жоюға, өзгертуге, толықтыруға немесе тоқтата тұруға өтініш беруі заңды актінің қолданылуын тоқтата тұрады.

Түсіндірілген баптың 3-бөлігіндегі қылмыс *формальды* болып табылады. Түсініктеме берілген баптың 3-бөлігінде лауазымды тұлғаны әкімшілік жауапкершілікке тарту үшін мемлекеттік кірістер органдарының салықтық бақылау нәтижелерімен анықталған және бақылау актісінде көрсетілген бұзушылықтарды жою жөніндегі талаптарын сақтамау арқылы мемлекетке келтірілген залалдың фактісі мен көлемін анықтаудың қажеті жоқ.

Түсіндірілген баптың 3-тармағында көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін жергілікті атқарушы органның немесе уәкілетті мемлекеттік органның лауазымды адамы *айыппұлмен* жазаланады. Айыппұл жергілікті атқарушы органның лауазымды адамынан немесе уәкілетті мемлекеттік органның лауазымды адамынан оның жеке қаражаты есебінен өндіріледі және жергілікті атқарушы органнан немесе уәкілетті мемлекеттік органнан немесе олардың есебінен өндіріп алынбайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 471-бабының 3-бөлігіндегі құқық бұзушылық үшін айыппұлдың мөлшері 30 АЕК құрайды және оны енгізген орган өзгерте алмайды.

Айыппұлды мемлекеттік кіріс органдары немесе сот, әкімшілік іс бойынша сотта болған жағдайда тағайындайды.

Түсіндірілген баптың 4-бөлігінде әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталанатын қатаң жаза белгіленеді, жергілікті атқарушы органның немесе уәкілетті мемлекеттік органның лауазымды адамы ескертілген мақаланың 1, 2 немесе 3-тармақтарында көзделген кез келген әрекеттерді жасаған.

Бұл жағдайда, түсіндірілген баптың 4-тармағында көзделген объект, субъективті тарап және құқық бұзушылық субъектілері, олардың сипаттамаларына сәйкес келеді, тиісінше, объектімен, субъективтік жағынан және Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 471-бабының 1, 2 немесе 3-тармақтарында көзделген құқық бұзушылық субъектілері.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 471-бабының 4-тармағында көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағының сипаттамасында түсіндірілген баптың 1, 2 немесе 3-тармақтарында көзделген кез-келген әрекетке қайталау белгісі қосылады.

Егер жергілікті атқарушы органның немесе уәкілетті мемлекеттік органның нақты лауазымды адамы бұрын Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 471-бабының 1, 2 немесе 3-тармағында көзделген кез келген әрекеттерді жасаған болса, ол әкімшілік жазаға тартылған және адам әкімшілік жауапкершілікке тартылған бір жыл ішінде жасалған болса, қылмыс бірнеше рет жасалған деп саналады. өндіріп алынған, әлі бітпеген.

Қайталанған құқық бұзушылық - бұл Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 471-бабының 4-тармағына сәйкес заңсыз әрекетті тәуелсіз құқық бұзушылық ретінде саралауға әкеп соқтыратын тәуелсіз біліктілік белгісі.

Түсіндірілген баптың 1, 2 немесе 3-тармақтарында көзделген заңсыз әрекеттің (әрекетсіздіктің) қайсысы лауазымды тұлға әкімшілік жауапкершілікке тартылғаннан кейінгі бір жыл ішінде екінші рет жасалғаны маңызды емес. Олардың кез-келгенін жасау қайталануды білдіреді, тіпті егер жыл ішінде лауазымды тұлға 471-баптың 1, 2 немесе 3-тармағында көзделген Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінен мүлдем басқа заңсыз әрекет жасаса және әкімшілік жазаға тартылса.

Біліктілік атрибуты ретіндегі қайталау жыл бойына заңсыз әрекеттерді жасаған құқық бұзушының саны мен сипатын анықтау арқылы ғана емес, сонымен бірге заңды түрде де - осы нақты лауазымды тұлғаны баптың 1, 2 немесе 3-тармақтарында көзделген кез келген құқық бұзушылықты әкімшілік жауапкершілікке тарту фактісін анықтау арқылы белгіленеді. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 471-бабы, мемлекеттік кірістер органы немесе соттың 1-бөлімге әкімшілік жаза қолдану туралы

түпкілікті шешімінің болуы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 471-бабы, оны жариялау, лауазымдық тұлғаға жеткізу немесе тапсыру фактісі және жиналған күннен бастап бір жыл өтпейді.

Егер лауазымды адам заңсыз әрекетті қайталап жасаған болса немесе оны жасаған сәттен бастап және ол анықталғанға дейін оны жасай берсе, бірақ ол осы уақытқа дейін Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 471-бабының 1, 2 немесе 3-тармағына сәйкес әкімшілік жауапкершілікке тартылмаған болса, онда бұл жағдайда ол әкімшілік жауапкершілікке тартылатын болады. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 471-бабының 4-бөлігі бойынша жауаптылық мүмкін емес, өйткені қайталаудың біліктілік белгісі жоқ. Бұл жағдайда лауазымды тұлға әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекстің 471-бабының 1, 2 немесе 3-тармақтарына сәйкес жасалған іс-әрекеттің сипатына қарай, тіпті жыл ішінде бірнеше рет қайталанған бұзушылықтардың белгілері және бұзушылықтардың біркелкі болуына байланысты жауапқа тартылып, жазаланады.

Жергілікті атқарушы органның немесе уәкілетті мемлекеттік органның жергілікті атқарушы органның немесе уәкілетті мемлекеттік органның Қазақстан Республикасының салық заңнамасында белгіленген міндеттемелерді бірнеше рет заңсыз орындамауы фактісі, егер осы баптың 1, 2 немесе 2-бөліктерінде көзделген, егер мұндай заңсыз іс-әрекеттер (әрекетсіздік) қайталанса, қылмыстың қайталану дәрежесіне әсер етпейді. 3 түсіндірме мақаланы жыл бұрын жергілікті атқарушы органның немесе уәкілеттік берілген өзге де лауазымды адамдар жасаған қоғамдық органның. Қайталау жергілікті атқарушы органдардың немесе уәкілетті мемлекеттік органдардың немесе оның кез келген лауазымды тұлғаларының емес, жауапкершілікке тартылған нақты лауазымды тұлғалардың актілерінде белгіленуі керек.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 471-бабының 1, 2 немесе 3-тармағында көзделген кез-келген құқық бұзушылықтар жаза қолданылғаннан кейінгі бір жыл ішінде қайталап жасалғаны үшін *айыппұл* салынады. Айыппұл жергілікті атқарушы органның лауазымды адамынан немесе уәкілетті мемлекеттік органның лауазымды адамынан оның жеке қаражаты есебінен өндіріледі және жергілікті атқарушы органның немесе уәкілетті мемлекеттік органның немесе олардың есебінен өндіріп алынбайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 471-бабының 4-тармағына сәйкес құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұлдың мөлшері *60 АЕК* құрайды, оны тағайындаған орган оны өзгерте алмайды.

Айыппұлды мемлекеттік кіріс органдары немесе сот, әкімшілік іс бойынша сотта болған жағдайда тағайындайды.

472-бап. Заңнамалық актілерде көзделген жағдайларда жекелеген негіздер бойынша мемлекет алған мүлікті есепке алу және одан әрі пайдалану ережелерін бұзу

1. Мемлекет алған жекелеген негіздер бойынша мүліктің толық емес және (немесе) уақтылы берілмеуі, егер бұл актілерде қылмыстық құқық бұзушылықтың белгілері болмаса, атап айтқанда:

1) сот актілері негізінде мемлекет кірісіне тәркіленген;
2) мемлекетке жолданған сот актілері негізінде заттай дәлелдемелер;
3) тарихи және мәдени ескерткіштерге қатысты заттар бар қазыналар;
4) жауапты мемлекеттік лауазымды атқаратын адамдар, мемлекеттік функцияларды жүзеге асыруға уәкілеттік берілген адамдар, оларға теңестірілген адамдар (Қазақстан Республикасы Президентігіне кандидаттардан басқа, Қазақстан Республикасы Парламентінің немесе мәслихаттардың депутаттары, облыстық маңызы бар қалалардың, қалалардың, ауылдардың әкімдерінен алған сыйлықтар). ауылдық округтер, сондай-ақ сайланған жергілікті өзін-өзі басқару органдарының мүшелері), лауазымды адамдар, сондай-ақ осы функцияларды орындауға уәкілеттік берілген кандидаттар болып табылатын адамдар арнайы мемлекеттік қорға еzdnoy депозиттік;

5) заң актілерінде көзделген өзге де жағдайларда, оның ішінде мемлекет пайдасына бас тартудың кедендік режимінде шығарылған тауарлар мен көлік құралдары республикалық меншікке берілген;

6) белгіленген тәртіппен иесіз деп танылған;

7) мемлекетке мұрагерлік құқығымен, соның ішінде мұрагерлік құқығымен берілген

;

8) табады;

9) қаңғыбас жануарлар, -

жеке тұлғаларға сегізден, лауазымды адамдарға он бес, заңды тұлғаларға қырық бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Мемлекет жекелеген себептер бойынша алған мүлікті есепке алу, сақтау, бағалау және сату ережелерін сақтамау:

1) мемлекеттік меншіктің пайда болуын растайтын құжаттардың сақталуын қамтамасыз етпеу;

2) аукциондарды ұйымдастыру және өткізу жөніндегі қызметтерді мемлекеттік сатып алу арқылы өткізілмейтін аукцион ұйымдастырушысын таңдау;

3) ең төменгі баға бойынша сатылмаған мүлік жойылмауы;

4) осындай мүлікті сатудан түскен қаражаттың бюджетке уақтылы аударылмауы, - лауазымды адамдарға он бес, заңды тұлғаларға қырық бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ _____

Түсіндірілген бап жекелеген негіздер бойынша мемлекеттік меншікке түскен мүлік үшін Қазақстан Республикасының заңнамалық актілерінде белгіленген мүлікті есепке

алу және одан әрі пайдалану ережелерін бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді және қоғамдық қатынастардың осы саласында екі тәуелсіз әкімшілік құқық бұзушылықты қамтиды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 472-бабында көзделген құқық бұзушылықтардың жалпы объектісі болып Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген және мемлекет қорғалатын салықтық әкімшілендіру тәртібі табылады.

Түсіндірілген бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың тікелей объектісі мемлекетке Қазақстан Республикасының заңнамалық актілерінде белгіленген және мемлекет қорғайтын жекелеген салықтық емес негізде (соның ішінде жеке) негізде алынған мүлікті беру, есепке алу, сақтау және одан әрі пайдалану тәртібі болып табылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 472-бабының 1-тармағында көзделген құқық бұзушылықтың субъектілері, түсіндірілген баптың санкцияларында мұны тікелей көрсетуге байланысты, Қазақстан Республикасының заңнамасының талабы бойынша уақтылы және толықтай уәкілетті тұлғаға уақтылы және толықтай берілетін жеке, заңды тұлғалар және *лауазымды адамдар* болып табылады. жекелеген негіздер бойынша мемлекет меншігіне өткен мүліктік мүлік.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 472-бабының 2-тармағында көзделген құқық бұзушылықтың субъектілері болып Қазақстан Республикасының заңнамалық актілерінде белгіленген себептер бойынша мемлекет меншігіне кірген мүлікті есепке алу, сақтау, бағалау және сату тәртібін бұзған заңды тұлғалар мен *лауазымды адамдар* табылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 30-бабының ескертуіне сәйкес, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің лауазымды тұлғалары - бұл әкімшілік құқық бұзушылық жасалған кезде үнемі, уақытша немесе арнайы органмен билік өкілінің функцияларын жүзеге асыратын немесе орындайтын немесе әкімшілік құқық бұзушылық жасалған уақытта орындайтын немесе орындайтын адамдар. мемлекеттік органдар, квазимемлекеттік сектор субъектілері, жергілікті басқару.

Сонымен бірге, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 30-бабы нормасының талабы бойынша *лауазымды адам өзінің қызметтік міндеттерін орындамағаны немесе тиісінше орындамағаны үшін* әкімшілік құқық бұзушылыққа тартылады. Бұл жағдай болмаған кезде әкімшілік құқық бұзушылық үшін кінәлі лауазымды адам жалпы негізде жауап береді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 472-бабында көзделген актілердің субъективті жағы жеке адамдар мен лауазымды адамдар жасаған құқық бұзушылықты қасақана немесе немқұрайдылық түрінде кінәлілікпен сипатталады. Жеке адамның және лауазымды тұлғаның кінәсі олардың жасаған заңсыз әрекеттерге деген психикалық қатынасынан көрінеді.

Заңды тұлға болып табылатын құқық бұзушылықтың субъективті жағы кінәлі тұлғаларға қатысты ғана әкімшілік жауапкершілікке тарту шарты ретінде кінәні анықтау туралы заңнамалық талаптың болуына байланысты белгіленуі мүмкін емес.. Қазақстан Республикасының әкімшілік жауапкершілік туралы заңнамасына сәйкес, заңды тұлғалар өздерінің заңсыз әрекеттерін немесе әрекетсіздігін жасағандығы үшін әкімшілік жауапкершілікке тартылады, ол үшін Әкімшілік кодекс осы заңды тұлғаның уәкілетті тұлғаларының кінәсін ескермей әкімшілік жауаптылықты көздейді.

Түсіндірілген баптың 1-бөлімі жекелеген негіздер бойынша мемлекет меншігіне кірген мүлікті уәкілетті органға толық емес және (немесе) уақтылы бермеу үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсіндірілген баптың 1-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың объективті жағы заңсыз әрекеттерді (әрекетсіздікті) жасаған адамда келесі мүлікті мемлекеттің уәкілетті органына және құқық иеленушіге иелік ететін толық емес және (немесе) уақтылы бермеу түрінде көрінеді:

- 1) сот актілері негізінде мемлекет кірісіне тәркіленген;
- 2) мемлекетке жолданған сот актілері негізінде заттай дәлелдемелер;
- 3) тарихи және мәдени ескерткіштерге қатысты заттар бар қазыналар;
- 4) жауапты мемлекеттік лауазымды атқаратын адамдар, мемлекеттік функцияларды жүзеге асыруға уәкілеттік берілген адамдар, оларға теңестірілген адамдар (Қазақстан Республикасының Президенттігіне кандидаттардан басқа, Қазақстан Республикасы Парламентінің немесе мәслихаттардың депутаттары, облыстық маңызы бар қалалардың, қалалардың, ауылдардың, ауылдық округтердің әкімдерін алған сыйлықтар) , сондай-ақ сайланған жергілікті өзін-өзі басқару органдарының мүшелері), лауазымды адамдар, сондай-ақ осы функцияларды орындауға уәкілеттік берілген кандидаттар арнайы мемлекетке тапсырылуға жатады;
- 5) заң актілерінде көзделген өзге де жағдайларда, оның ішінде мемлекет пайдасына бас тартудың кедендік режимінде шығарылған тауарлар мен көлік құралдары республикалық меншікке берілген;
- 6) белгіленген тәртіппен иесіз деп танылған;
- 7) мемлекетке мұрагерлік құқығымен, соның ішінде мұрагерлік құқығымен берілген ;
- 8) табады;
- 9) қаңғыбас жануарлар.

Міндетті тұлғалардың жоғарыда көрсетілген мүлікпен жасаған заңсыз әрекеттері, егер олардың Қазақстан Республикасының Қылмыстық кодексінде көзделген қылмыстық құқық бұзушылық белгілері болмаса, әкімшілік жауапкершілікке әкеп соғады.

Қазақстан Республикасы Салық кодексінің 174-бабы 1-тармағының талабы бойынша міндеттелген тұлғалардың мемлекеттік меншікке айналдырылған (алынған)

мүлікті беру тәртібін сақтауын бақылауды мемлекеттік кірістер органдары жүзеге асырады. Олар осындай мониторинг нәтижелері бойынша бұзушылықтарды анықтап, оларды жоюға қойылатын талаптарды ұсынады. Мұндай бақылаудың тәртібі, мерзімі және нысаны Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленеді.

Түсіндірілген баптың 1-бөлімі бойынша жасалған қылмыс құрамы *формалды* болып табылады. Түсіндірілген баптың 1-бөлігі бойынша адамды әкімшілік жауапкершілікке тарту үшін мемлекетке жеке негіздер бойынша алған мүліктің толық емес және (немесе) уақтылы берілмеуі салдарынан мемлекетке келтірілген залалдың фактісі мен көлемін анықтаудың қажеті жоқ. Сонымен бірге, егер мемлекетке әкімшілік құқық бұзушылықтың салдарынан залал келтірілгені анықталса, Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 55-бабының 5-тармағына сәйкес мұндай залалды айыппұлдан басқа Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 59-бабының ережелеріне сәйкес өндіріп алуға болады.

Түсіндірілген баптың 1-тармағында көзделген қылмыс жасағаны үшін оны жасаған адам айыппұлмен жазаланады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 472-бабының 1-тармағында көзделген құқық бұзушылық үшін айыппұл мөлшері:

- жеке тұлғалар үшін - 8 АЕК,
- лауазымды тұлғалар үшін - 15 АЕК,
- заңды тұлғалар үшін - 45 АЕК.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 472-бабының 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық үшін айыппұлдың мөлшері белгіленген және оны оны тағайындаған орган өзгерте алмайды.

Айыппұлды мемлекеттік кіріс органдары немесе сот, әкімшілік іс бойынша сотта болған жағдайда тағайындайды.

Түсіндірілген баптың 2-бөлімі жеке тұлғаларға мемлекет меншігіне кірген мүлікті есепке алу, сақтау, бағалау және сату жөніндегі міндеттемелерді Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен орындамағаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

"Мемлекеттік мүлік туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 211-бабына сәйкес, *мемлекеттік мүлікті басқару жөніндегі уәкілетті тұлғалар* немесе аудандар мен облыстық маңызы бар қалалардың жергілікті атқарушы органдары жекелеген негіздер бойынша мемлекеттік меншікке айналған мүлікті есепке алу, сақтау және одан әрі пайдалану міндеттері жүктеледі.

Жекелеген негіздер бойынша мемлекеттік меншікке түскен мүлікті бағалау және сату жөніндегі міндеттемелер - бұл мемлекеттік мүлікті бағалау мен сатумен айналысатын мамандандырылған ұйымдар.

Жекелеген негіздер бойынша мемлекеттік меншікке берілген (алынған) мүлікті есепке алу, сақтау, бағалау және одан әрі *пайдалану тәртібі* Қазақстан Республикасының заңнамасында айқындалады.

Қазақстан Республикасы Салық кодексінің 174-бабы 1-тармағының талабы бойынша міндеттелген тұлғалардың мемлекет меншігіне айналдырылған (алынған) мүлікті есепке алу, сақтау, бағалау, одан әрі пайдалану және сату тәртібін, сондай-ақ оны сатқан кезде бюджетке ақша түсуінің толықтығы мен уақтылылығын сақтауды бақылау, мемлекеттік кірістер органдары жүзеге асырады. Осындай мониторинг нәтижелері бойынша олар осы тәртіпті бұзушылықтарды анықтайды және оларды жоюға қойылатын талаптарды ұсынады.

Түсіндірілген баптың 2-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың объективті жағы міндеттелген тұлғаның түсіндірме нормасында көрсетілген нақты заңсыз әрекеттерді (әрекетсіздікті) келесі түрінде жасауында көрінеді:

1) мемлекеттік меншіктің пайда болуын растайтын *құжаттардың сақталуын қамтамасыз етпеу*;

2) *аукциондарды ұйымдастыру және өткізу жөніндегі қызметтерді мемлекеттік сатып алу арқылы өткізілмейтін аукцион ұйымдастырушысын таңдау*;

3) Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен ең төменгі бағамен сатылмаған *мүлік жойылмауы*. "Мемлекеттік мүлік туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 213-бабы 1-тармағының талабы бойынша ең төменгі бағамен сатылмаған мүлікті пайдалану және жою тәртібін Қазақстан Республикасының Үкіметі белгілейді;

4) мұндай мүлікті сатудан *түскен қаражаттың бюджетке уақтылы аударылмауы*. "Мемлекеттік мүлік туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 213-бабының 3-тармағының талабы бойынша жекелеген негіздер бойынша мемлекет меншігіне өткізілген мүлікті сатудан түскен қаражат Қазақстан Республикасының Бюджет кодексінде белгіленген тәртіппен бюджетке аударылады.

Түсіндірілген мақаланың 2-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың объективті жағын анықтау мақсатында жоғарыда аталған заңсыз әрекеттердің (әрекетсіздіктің) тізімі толық болып табылады және құқық қорғау органдарының өз бетінше өзгертуіне немесе кеңінен түсіндірілуіне жатпайды.

Түсіндірілген мақаланың 2-бөлігіндегі қылмыс ресми болып табылады. Заңды тұлғаны немесе лауазымды тұлғаны әкімшілік жауапкершілікке тарту және түсіндірілген мақаланың 2-бөлігі бойынша айыппұлды есептеу үшін мемлекетке жеке меншікке кірген мүлікті есепке алу, сақтау, бағалау және сату тәртібін сақтамау салдарынан мемлекетке келтірілген залалдың фактісі мен мөлшерін анықтаудың қажеті жоқ. Алайда, егер мемлекет әкімшілік құқық бұзушылықтың салдарынан залал келтіргені анықталса, Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 55-бабының 5-тармағына сәйкес мұндай залалды айыппұлдан басқа

Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 59-бабының ережелеріне сәйкес өндіріп алуға болады.

Түсіндірілген баптың 2-тармағына сәйкес қылмыс жасағаны үшін заңды тұлға немесе лауазымды тұлға *айыппұлмен* жазаланады. Айыппұл заңды тұлға мен лауазымды адамнан өз қаражаты есебінен өндіріледі.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 472-бабының 2-тармағында көзделген құқық бұзушылық үшін айыппұл мөлшері:

- лауазымды тұлғалар үшін - 15 АЕК,
- заңды тұлғалар үшін - 45 АЕК.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 472-бабының 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық үшін айыппұлдың мөлшері белгіленген және оны оны тағайындаған орган өзгерте алмайды.

Айыппұлды мемлекеттік кіріс органдары немесе сот, әкімшілік іс бойынша сотта болған жағдайда тағайындайды.

473-бап. Салық құпиясын құрайтын ақпаратты ашу

Қазақстан Республикасының салық заңнамасында белгіленген тәртіппен осындай мәліметтері бар адамдар, егер бұл іс-әрекетте қылмыстық құқық бұзушылық белгілері болмаса, салықтық құпияны құрайтын мәліметтерді кәсіби немесе қызметтік қажеттіліксіз жария етуі, -

қырық айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілген бап салық құпиясын құрайтын мәліметтерді жариялағаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 473-бабында көзделген құқық бұзушылықтың жалпы объектісі болып Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген және мемлекет қорғалатын салықтық әкімшілендіру тәртібі табылады.

Түсіндірілген бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың тікелей объектісі болып Қазақстан Республикасының заңнамалық актілерінде белгіленген және мемлекет қорғалатын салық құпиясын құрайтын мәліметтерді пайдалану және қорғау тәртібі табылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 473-бабында көзделген құқық бұзушылықтың субъектілері болып табылуы мүмкін салық құпияларын құрайтын ақпараттың сақталуын қамтамасыз ету жөніндегі өз міндеттемелерін бұзған жеке тұлғалар, заңды тұлғалар және мемлекеттік кірістер органдарының және басқа да мемлекеттік органдардың лауазымды тұлғалары табылады. өзінің кәсіби немесе қызметтік функцияларын жүзеге асырумен байланыс.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 30-бабының ескертуіне сәйкес, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің *лауазымды тұлғалары* - бұл әкімшілік құқық бұзушылық жасалған кезде үнемі, уақытша немесе арнайы органмен билік

өкілінің функцияларын жүзеге асыратын немесе орындайтын немесе әкімшілік құқық бұзушылық жасалған уақытта орындайтын немесе орындайтын адамдар, мемлекеттік органдар, квазимемлекеттік сектор субъектілері, жергілікті басқару.

Сонымен бірге, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 30-бабы нормасының талабы бойынша *лауазымды адам өзінің қызметтік міндеттерін орындамағаны немесе тиісінше орындамағаны үшін* әкімшілік құқық бұзушылыққа тартылады. Бұл жағдай болмаған кезде әкімшілік құқық бұзушылық үшін кінәлі лауазымды адам жалпы негізде жауап береді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 473-бабында көзделген әрекеттердің субъективті жағы ренжіткен адамдар мен лауазымды адамдардың ниеті немесе немқұрайлылығы түріндегі кінәмен сипатталады. Жеке адамның және лауазымды тұлғаның кінәсі олардың жасаған заңсыз әрекеттерге және олардың зиянды салдарларына деген психикалық қатынасынан көрінеді.

Заңды тұлға болып табылатын құқық бұзушылықтың субъективті жағы кінәлі тұлғаларға қатысты ғана әкімшілік жауапкершілікке тарту шарты ретінде кінәні анықтау туралы заңнамалық талаптың болуына байланысты белгіленуі мүмкін емес. Қазақстан Республикасының әкімшілік жауапкершілік туралы заңнамасына сәйкес, заңды тұлғалар өздерінің заңсыз әрекеттерін немесе әрекетсіздігін жасағандығы үшін әкімшілік жауапкершілікке тартылады, ол үшін Әкімшілік кодекс осы заңды тұлғаның уәкілетті тұлғаларының кінәсін ескермей әкімшілік жауаптылықты көздейді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 473-бабына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылықтың объективтік жағы, кәсіптік немесе қызметтік қажеттіліксіз, салық құпиясын құрайтын мәліметтерді жария ету түрінде заңсыз әрекеттерді (әрекетсіздікті) жасаған адамда көрінеді.

"Салық құпиясы" түсінігі ҚР Салық кодексінің 30-бабының 1-тармағында анықталған. Осы баптың нормасына сәйкес салық ақпараты - бұл Қазақстан Республикасының Салық кодексінің 30-бабының 1-тармағында көрсетілген ақпаратты қоспағанда, салық органы салық төлеуші (салық агенті) туралы алған кез келген ақпарат.

Қазақстан Республикасы Салық кодексінің 30-бабы 2 және 5-тармағының талабы бойынша салық құпиясын құрайтын салық төлеуші (салық агенті) туралы мәліметтерді салық органдары басқа тұлғаға салық төлеушінің (салық агентінің) жазбаша рұқсатынсыз беруі мүмкін, егер Қазақстан Республикасының Салық кодексінің 30-бабында өзгеше көзделмесе. . Салық құпиясын салық құпиясына рұқсаты бар адамдар өздерінің міндеттерін орындау кезінде де, оларды орындау аяқталғаннан кейін де ашуға жатпайды.

Салық органдары салық төлеушінің (салық агентінің) жазбаша рұқсатынсыз, салық құпиясын құрайтын мәліметтерді заң шығарушы қарастырған жағдайларда беруге құқылы тұлғалар, тәртібі мен мөлшері Қазақстан Республикасы Салық кодексінің 30-

бабының 3-тармағында айқындалады. Мұндай тұлғаларға салық құпиясын құрайтын мәліметтерді беру туралы салық органдары жария етпейді және тиісінше түсіндірілген мақалада қарастырылған әкімшілік құқық бұзушылық болып табылмайды.

Салық қызметі органдарына салық құпиясын құрайтын мәліметтерді берген тұлғалар, сонымен қатар, олардың жария етілмеуін қамтамасыз етуге міндетті, ал егер олар заңсыз жария етілген болса, түсіндірілген бапқа сәйкес жауаптылықта болады.

Салық құпиясын құрайтын ақпаратты жария ету (заңсыз тарату) заңмен немесе жазбаша рұқсатпен заңды тұлғаларға, жеке тұлғаларға және лауазымды адамдарға салықтық құпияны құрайтын ақпаратты рұқсатсыз беру, беру, беру, беру, жариялау немесе беру дегенді білдіреді. салық төлеушіге (салық агентіне) осы ақпаратпен танысуға және (немесе) танысуға құқық берілмеген.

Қазақстан Республикасының Салық кодексінде немесе Қазақстан Республикасының өзге де заңнамалық актілерінде көзделген ақпаратты, оны уәкілетті тұлғалардың кәсіби немесе қызметтік қажеттіліктер үшін пайдалануына байланысты тарату салық құпиясын ашуға жатпайды.

Салық құпиясын құрайтын мәліметтерді ашудың нақты қатері сонымен қатар құжаттардың немесе салық құпиялары бар өзге де ақпарат құралдарының қайтарылмайтын немесе уақытша жоғалуы немесе мемлекеттік кірістер органдарының лауазымды тұлғалары және (немесе) қызметкерлері, өзге де мемлекеттік органдар және басқа адамдар тарапынан бақылауды жоғалту жағдайлары туындайды.

Салық құпиясын құрайтын мәліметтерді қамтитын *құжаттардың жоғалуы* олардың мемлекеттік кірістер органдарының немесе өзге де мемлекеттік органдардың іс жүзінде иеленуінен және пайдаланылуынан осы органдардың лауазымды тұлғалары мен қызметкерлерінің (соның ішінде үшінші тұлғалардың ұрлауы арқылы) иелік етуін (уақытша қоса алғанда) білдіреді, еңсерілмейтін күш жағдайлары салдарынан физикалық жойылу) немесе кінәлі (қасақана немесе абайсызда) осы құжаттарды өңдеудің белгіленген ережелерін бұзу (жоғалу, сақтау) оларға арналмаған, және нақты) қоғамдық орындарда немесе қорғалмаған қалған осы орын үшін жабдықталған емес.

Міндетті тұлғалардың салық құпиясын құрайтын мәліметтерді жария етуге жасаған заңсыз әрекеттері, егер олар Қазақстан Республикасының Қылмыстық кодексінде көзделген қылмыстық құқық бұзушылықтың белгілері болмаса, әкімшілік жауапкершілікке әкеп соғады.

Түсіндірілген мақалада көрсетілген қылмыстың құрамы *формальды* болып табылады. Тұлғаны әкімшілік жауапкершілікке тарту және түсініктеме берілген бап бойынша айыппұлды есептеу үшін, міндеттеме жүктелген тұлғаның салық құпиясын сақтау режимін сақтамауынан келтірілген зиянның мөлшерін анықтаудың қажеті жоқ.

Алайда, егер мемлекеттің және (немесе) салық төлеушінің (салық агентінің) түсіндірілген бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың салдарынан залал келтіргені анықталса, мұндай залалды Қазақстан Республикасы Әкімшілік құқық

бұзушылық туралы кодексінің 55-бабының 5-бөлігіне сәйкес құқық бұзушыдан Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 59-бабының ережелеріне сәйкес өндіріп алуға болады.

Түсіндірілген бапта көзделген қылмыс жасағаны үшін оны жасаған адам *айыппұлмен* жазаланады. Айыппұл құқық бұзушыдан өз есебінен өндіріп алынады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 473-бабына сәйкес құқық бұзушылық үшін айыппұл мөлшері 40 АЕК құрайды, ол оны тағайындаған органмен өзгертілмейді.

Айыппұлды мемлекеттік кірістер органдары, мемлекеттік қызмет және сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл жөніндегі уәкілетті орган немесе сот, әкімшілік іс бойынша сот ісін жүргізген жағдайда тағайындайды.

Мемлекеттік қызмет істері және сыбайлас жемқорлыққа қарсы күрес жөніндегі уәкілетті орган істі қарап, түсіндірілген бап бойынша айыппұл салады, атап айтқанда, мемлекеттік кірістер органдарының лауазымды тұлғалары мен қызметкерлеріне, егер олар осы қылмысты жасаған жағдайда.

474-бап. Мемлекет уәкілеттік берген органдардың (ұйымдардың) салықтарды және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдерді алусыз, сондай-ақ осындай төлемді растайтын құжаттарды алусыз белгілі бір іс-әрекеттер жасауы

1. Мемлекет уәкілеттік берген органдардың (ұйымдардың) Қазақстан Республикасының заңнамасында көзделген заңды мәні бар іс-әрекеттерді салықтар мен бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдерсіз жүзеге асыруы -

лауазымды адамдарға отыз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Мемлекеттің уәкілеттік берген органдарының (ұйымдарының) Қазақстан Республикасының заңнамасында көзделген заңды мәні бар іс-әрекеттерді салық және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдердің төленгенін растайтын құжатты алусыз, егер заңнамалық актілерде растайтын құжатты алу көзделсе,

лауазымды адамдарға отыз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

3. Осы баптың бірінші және екінші бөліктерінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекеттер -

лауазымды адамдарға жетпіс айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ _____

Түсіндірілген бап мемлекет уәкілеттік берген органдардың (ұйымдардың) Қазақстан Республикасының заңнамасында көзделген заңды мәні бар іс-әрекеттерді салықтар мен бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдерсіз, сондай-ақ салықтар мен бюджетке

төлемдер төленгенін растайтын құжатты алмай-ақ жүзеге асырғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді. растайтын құжатты алу қажеттілігі заңнамалық актілерде қарастырылған кезде.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 474-бабында көзделген құқық бұзушылықтың жалпы объектісі - салықтық әкімшілендіру тәртібі Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген және мемлекетпен қорғалады.

Түсіндірілген бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың тікелей объектісі - бұл Қазақстан Республикасының заңнамалық актілерінде белгіленген және мемлекет қорғалатын мемлекет уәкілеттік берген органдар (ұйымдар) жүзеге асыратын заңды мәні бар іс-әрекеттерге салық және бюджетке төленетін төлемдер тәртібі.

Мемлекет уәкілеттік берген органдардың (ұйымдардың) оларды өтініш берушілердің және басқа да мүдделі тұлғалардың пайдасына жасау жөніндегі іс-әрекеттеріне Қазақстан Республикасының заңнамалық актілерінде тікелей қарастырылған және өтініш берушілер мен басқа да мүдделі тараптар үшін құқықтық салдары бар (құқықтық қатынастардың пайда болуы, өзгеруі немесе тоқтатылуы түрінде) әрекеттері жатады. мемлекеттік органдардың әрекеттері (*мемлекеттік нотариаттық, соттық, консулдық, тіркеу, авторизация, сертификаттау, заңдастыру және жолдан таюшылық әрекеттері лизинг және т. б.*), ол үшін өтініш берушінің пайдасына алдымен Қазақстан Республикасының Салық кодексінде белгіленген мемлекеттік бажды, консулдық алымды немесе басқа салықтарды немесе бюджетке төленетін төлемдерді төлеуге міндетті.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 474-бабында көзделген құқық бұзушылықтың субъектілері болып мемлекетке уәкілеттік берілген *органдардың (ұйымдардың) лауазымды адамдары*, олар алдын-ала немесе бюджетке салықтар мен төлемдерді міндетті алдын ала немесе бір мезгілде өндіріп алу арқылы немесе заңды түрде бюджетке салықтар мен төлемдер көрсетілгеннен кейін өндіріп алумен заңды мәнді іс-әрекеттер жасауды талап етеді. салықтың немесе бюджетке төлемдердің осындай төленгенін растайтын құжат.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 30-бабының ескертуіне сәйкес, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің *лауазымды тұлғалары* - бұл әкімшілік құқық бұзушылық жасалған кезде үнемі, уақытша немесе арнайы органмен билік өкілінің функцияларын жүзеге асыратын немесе орындайтын немесе әкімшілік құқық бұзушылық жасалған уақытта орындайтын немесе орындайтын адамдар, мемлекеттік органдар, квазимемлекеттік сектор субъектілері, жергілікті басқару.

Сонымен бірге, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 30-бабы нормасының талабы бойынша *лауазымды адам өзінің қызметтік міндеттерін орындамағаны немесе тиісінше орындамағаны үшін* әкімшілік құқық бұзушылыққа тартылады. Бұл жағдай болмаған кезде әкімшілік құқық бұзушылық үшін кінәлі лауазымды адам жалпы негізде жауап береді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 474-бабында көзделген әрекеттердің субъективті жағы кінәлі лауазымды тұлғалардың ниеті немесе немқұрайлылығы түрінде сипатталады. Шенеуніктің кінәсі оның жасаған заңсыз әрекеттерге деген психикалық қатынасы және оның зиянды салдары арқылы анықталады.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігінде мемлекетпен уәкілеттік берілген органның (ұйымның) лауазымды адамы салықтар мен бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдерсіз Қазақстан Республикасының заңнамасында көзделген заңды маңызы бар іс-әрекеттерді жасағаны үшін әкімшілік жауапкершілік белгіленеді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 474-бабының 1-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың объективті жағын лауазымды адам мемлекетпен уәкілеттік берілген органдардың (ұйымдардың) атынан Қазақстан Республикасының заңнамасында қарастырылған заңды маңызы бар іс-әрекеттерді, салықтар мен бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдерді өндіріп алмай, оларды өндіріп алу міндеті туындаған кезде білдіреді. Қазақстан Республикасының Салық кодексінде мемлекеттік органның немесе мемлекет тарапынан заңды маңызы бар іс-әрекеттерді жасауға уәкілеттік берген адамның тұлғасы белгіленеді.

Түсіндірілген норма мемлекетпен уәкілеттік берілген органның (ұйымның) лауазымды адамы салықтық және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдерді өндіріп алмай, Қазақстан Республикасының Салық кодексінде және өзге де нормативтік құқықтық актілерде тікелей көрсетілуіне байланысты жүзеге асырылуы тиіс жағдайларға қолданылмайды. (заңды мәні бар іс-әрекеттердің алынғандығына салық салынбауы немесе оларды алушыны заңнамаға сәйкес салықтар мен бюджетке төлемдер төлеуден босату).

Түсіндірілген баптың 1-тармағында көзделген қылмыстың құрамы *формальды* болып табылады. Тұлғаны әкімшілік жауапкершілікке тарту және түсіндірілген бап бойынша айыппұлды есептеу үшін, міндеттеме жүктелген тұлғаның салықты немесе бюджетке төлемдерді төлемеуінен мемлекетке келтірілген залалдың фактісі мен мөлшерін белгілеудің қажеті жоқ.

Алайда, егер мемлекеттің және (немесе) салық төлеушінің (салық агентінің) ескертілген бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың салдарынан зиян шеккені анықталса, мұндай залал Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 55-бабының 5-бөлігіне сәйкес құқық бұзушыдан Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 59-бабының ережелеріне сәйкес өндіріп алынады.

Түсіндірілген бап бойынша қылмыс жасағаны үшін оны жасаған лауазымды тұлға *айыппұлмен* жазаланады. Айыппұл құқық бұзушыдан өз есебінен өндіріледі және оның атынан ресми әрекет ететін мемлекеттік органға (ұйымға) салынбайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 474-бабының 1-тармағында көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұлдың мөлшері 30 АЕК құрайды және оны тағайындаған орган оны өзгерте алмайды.

Айыппұлды мемлекеттік кіріс органдары немесе сот, әкімшілік іс бойынша сотта болған жағдайда тағайындайды.

Түсініктеме берілген баптың 2-бөлігі, растайтын құжатты алу заңнамада қарастырылған жағдайларда, мемлекетпен уәкілеттік берілген органның (ұйымның) лауазымды адамының салықтық және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдердің төленгенін растайтын құжатты алмай, Қазақстан Республикасының заңнамасында көзделген заңды мәні бар іс-әрекеттерді орындағаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді. әрекет етеді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 474-бабының 2-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың объективті жағын лауазымды адам мемлекет уәкілеттік берген органдардың (ұйымдардың) атынан Қазақстан Республикасының заңнамасында көзделген заңды мәні бар іс-әрекеттермен, салықтардың және бюджетке төленетін басқа да төлемдердің төленгенін растайтын құжатты алмай, растайтын құжатты алу заңнамалық актілермен қарастырылған жағдайлар.

Мұндай *растайтын құжат* - салық төлеушінің Қазақстан Республикасының Салық кодексінде белгіленген немесе бұрын Қазақстан Республикасының Салық кодексіне сәйкес есептелген соманы өз атынан және өз есебінен мемлекеттік бюджетке төлегенін растайтын салық төлеушінің төлем тапсырмасы, чегі, түбіртегі және басқа қағаз немесе электронды төлем құжаттары (түпнұсқалары). мемлекет мүддесінде уәкілеттік берген органның (ұйымның) заңды мәні бар іс-әрекеттері үшін салық немесе бюджетке төленетін басқа төлем.

Соттардың сотқа талап арыз берген кезде мемлекеттік баждың төленгенін тексеру фактілері бойынша, Қазақстан Республикасының Жоғарғы Соты өзінің нормативтік шешімінде төлемдер кезінде *төлем тапсырмалары, чектер, түбіртектер және басқа да қағаз және электрондық құжаттар төлемі* мемлекеттік баждың бюджетке төленгенін растайтынын көрсетті. "Төлемдер және төлем жүйелері туралы" Қазақстан Республикасының 2016 жылғы 26 шілдедегі № 11-VI Заңының талаптарына сәйкес, оның ішінде "электрондық үкіметтің" төлем шлюзі арқылы, электронды терминалдар, банкоматтар және төлемдер жүзеге асырылатын басқа да электрондық құрылғылар х. Сот жоғарыда көрсетілген растайтын құжаттардың көшірмелерін қабылдамайды. Төлеушінің талабы бойынша азаматтық іс бойынша төлем құжатының түпнұсқасын беруге жол берілмейді, заң актілерінде белгіленген жағдайларды қоспағанда".

Түсіндірілген баптың 1-бөлігінде қарастырылған әкімшілік құқық бұзушылықтан айырмашылығы, мемлекет тарапынан заңды маңызы бар іс-әрекеттерді жасауға уәкілеттік берілген органның (ұйымның) лауазымды тұлғасы өтініш берушіге

белгіленген мөлшерде тікелей талап етуге міндетті емес. бұл Қазақстан Республикасының Салық кодексінде салық немесе бюджетке төленетін басқа төлемдер.

Түсіндірілген норма мемлекетпен уәкілеттік берілген органның (ұйымның) лауазымды адамы салықтық төлемдер мен бюджетке төлемдерсіз және, сәйкесінше, Салық кодексінде бұны тікелей көрсетуге байланысты мұндай төлемді растайтын құжаттарды ұсынбай жүзеге асырылуы тиіс жағдайларға қолданылмайды. Бұл өтініш берушінің заңды мәні бар іс-әрекеттердің нәтижелерін алушының салық салмаған жағдайлары немесе олардың алушысын салықтар мен бюджетке төлемдер төлеуден босату жағдайлары.

Қазақстан Республикасының Жоғарғы Соты осы нормативтік қаулыда өтініш беруші сотқа талап қою кезінде мемлекеттік бажды төлеуден босатылғаны туралы фактілерді анықтаған жағдайда, "талапкер тек заңды тікелей көрсету арқылы мемлекеттік бажды төлеуден босатылуы мүмкін, демек, бұл туралы арнайы қаулы талап етілмейді. *Азаматтық іс жүргізу кодексінің 152-бабына сәйкес мемлекеттік баждың төленгенін растайтын құжат қосылмаған немесе төлем толығымен немесе орынсыз мәліметтер бойынша (бенефициар, код, ХҚКО және т.б.) талап арыз, қайтарылады, өйткені мемлекеттік баж төленбеген азаматтық іс қозғауға кедергі келтіреді "*

Түсіндірілген баптың 2-бөлігіндегі қылмыс *формальды* болып табылады. Тұлғаны әкімшілік жауапкершілікке тарту және түсіндірілген бап бойынша айыппұлды есептеу үшін, міндеттеменің салық немесе бюджетке төлемдер төлемегені үшін келтірілген фактіні және келтірілген зиян мөлшерін анықтаудың қажеті жоқ.

Алайда, егер мемлекеттің және (немесе) салық төлеушінің (салық агентінің) ескертілген бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың салдарынан зиян шеккені анықталса, мұндай залал Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 55-бабының 5-бөлігіне сәйкес құқық бұзушыдан Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 59-бабының ережелеріне сәйкес өндіріп алынады. айыппұл.

Түсіндірілген бап бойынша қылмыс жасағаны үшін оны жасаған лауазымды тұлға *айыппұлмен* жазаланады. Айыппұл құқық бұзушыдан өз есебінен өндіріледі және оның атынан ресми әрекет ететін мемлекеттік органға (ұйымға) салынбайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 474-бабының 2-тармағына сәйкес құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұлдың мөлшері 30 АЕК құрайды және оны тағайындаған орган оны өзгерте алмайды.

Айыппұлды мемлекеттік кіріс органдары немесе сот, әкімшілік іс бойынша сотта болған жағдайда тағайындайды.

Түсіндірілген баптың 3-бөлімі ескертілген баптың 1 немесе 2-бөліктерінде көзделген кез-келген әрекеттерді жасағаны үшін әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталанатын қатаң жазаны белгілейді.

Бұл жағдайда түсіндірілген баптың 3-тармағында көзделген объект, субъективті тарап және құқық бұзушылық субъектілері олардың сипаттамаларында объектімен, субъективтік жағынан және Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 474-бабының 1 немесе 2-тармағында көзделген кез келген құқық бұзушылықтармен сәйкес келеді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 474-бабының 3-тармағында көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағының сипаттамасында түсіндірілген мақаланың 1 немесе 2-тармақтарында көзделген кез-келген әрекетке қайталау белгісі қосылады.

Егер адам бұрын Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 474-бабының 1 немесе 2-бөліктерінде көзделген кез-келген әрекетті жасаған болса, ол үшін әкімшілік жазаға тартылған және адам әкімшілік жазаға тартылатын бір жылдық кезең әлі аяқталмаған болса, қылмыс бірнеше рет жасалған деп саналады.

Қайталанған құқық бұзушылық - бұл Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 474-бабының 3-бөлігі бойынша заңсыз әрекетті тәуелсіз құқық бұзушылық ретінде саралауға әкелетін тәуелсіз біліктілік атрибуты.

Біліктілік атрибуты ретінде қайталану жыл бойына заңсыз әрекеттерді жасаған құқық бұзушының саны мен сипатын анықтау арқылы ғана емес, сонымен бірге заңды түрде де - бұл адамды Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 474-бабының 1 немесе 2-тармағында көзделген кез келген құқық бұзушылықты жасағаны үшін әкімшілік жауапкершілікке тарту фактісін анықтау арқылы анықталады. мемлекеттік кірістер органының немесе соттың әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 474-бабының 1 немесе 2-бөлігімен әкімшілік жаза қолдану туралы заңды күшіне енген шешімі жарнама жеткізу немесе диспетчерлік лауазымды және бір жылға жуық жаза қолданылғаннан бері өткен.

Егер лауазымды адам заңсыз әрекетті қайталап жасаған болса немесе оны жасаған сәттен бастап және ол анықталғанға дейін оны қайталай берсе, бірақ ол осы уақытқа дейін Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 474-бабының 1 немесе 2-тармағына сәйкес әкімшілік жауапкершілікке тартылмаса, онда бұл жағдайда ол жауапкершілікке тартылады. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 474-бабының 3-бөлігі мүмкін емес, өйткені қайталаудың біліктілік белгісі жоқ. Бұл жағдайда лауазымды тұлға әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекстің 474-бабының 1 немесе 2-тармақтарына сәйкес жасалған іс-әрекеттің сипатына қарай әкімшілік жауапкершілікке тартылуы және жазалануы керек, тіпті егер жыл ішінде бірнеше рет бұзушылық белгілері болса және бұзушылықтардың біркелкілігі болса.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 474-бабының 1 немесе 2-тармағында көзделген кез келген құқық бұзушылықты қайталап жасағаны үшін құқық бұзушыға айыппұл салынғаннан кейін бір жыл ішінде қайталағаны үшін айыппұл салынады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 474-бабының 3-тармағында қарастырылған құқық бұзушылық үшін айыппұлдың мөлшері 70 АЕК құрайды және оны тағайындаған орган оны өзгерте алмайды.

Айыппұлды мемлекеттік кіріс органдары немесе сот, әкімшілік іс бойынша сотта болған жағдайда тағайындайды.

475-бап. Салықты тіркеуден бас тарту немесе салықтық тіркеу мерзімдерін бұзу

1. Салық төлеушіні тіркеуден немесе салық төлеушіні қосымша құн салығын төлеуші ретінде тіркеуден бас тарту, сондай-ақ мемлекеттік кірістер органының лауазымды адамының салық заңнамасында белгіленген тіркеу (есепке алу) мерзімдерін бұзуы -

жиырма айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекеттер -

қырық айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілген бап мемлекеттік кірістер органы лауазымды адамының салық төлеушіні мемлекеттік кірістер органында тіркеуден бас тартқаны үшін әкімшілік жауаптылықты белгілейді, егер мұндай мәлімдеме салық төлеушінің талабы бойынша немесе Қазақстан Республикасы заңнамасының талабы бойынша жасалуы керек, сондай-ақ Қазақстан Республикасының Салық кодексінде белгіленген салық төлеушіге мәлімдеме беру мерзімдерін бұзғаны үшін. мемлекеттік кірістер органында тіркелу үшін.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 475-бабында көзделген құқық бұзушылықтың жалпы объектісі болып Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген және мемлекет қорғалатын салықтық әкімшілендіру тәртібі табылады.

Түсіндірілген бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың тікелей объектісі салық төлеушілердің Қазақстан Республикасының Салық кодексінде белгіленген және мемлекет қорғалатын мемлекеттік кірістер органдарында тіркелу тәртібі мен шарттары болып табылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 475-бабында көзделген құқық бұзушылықтың субъектілері - салық төлеушілерді Қазақстан Республикасының Салық кодексінің талаптарына сәйкес оларды мемлекеттік кірістер органында тіркеуден бас тартқан және осылайша салық төлеушіні Қазақстан Республикасының Салық кодексімен тіркеу жөніндегі міндеттерін орындамаған *мемлекеттік кірістер органдарының лауазымды тұлғалары*. бухгалтерлік есеп, сондай-ақ мұндай мәлімдеменің мерзімін бұзу.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 30-бабының ескертуіне сәйкес, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің *лауазымды тұлғалары* - бұл әкімшілік құқық бұзушылық жасалған кезде үнемі, уақытша немесе арнайы органмен билік

өкілінің функцияларын жүзеге асыратын немесе орындайтын немесе әкімшілік құқық бұзушылық жасалған уақытта орындайтын немесе орындайтын адамдар. мемлекеттік органдар, квазимемлекеттік сектор субъектілері, жергілікті басқару.

Сонымен бірге, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 30-бабы нормасының талабы бойынша лауазымды адам *өзінің қызметтік міндеттерін орындамағаны немесе тиісінше орындамағаны үшін* әкімшілік құқық бұзушылыққа тартылады. Бұл жағдай болмаған кезде әкімшілік құқық бұзушылық үшін кінәлі лауазымды адам жалпы негізде жауап береді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 475-бөлімінде көзделген әрекеттердің субъективті жағы құқық бұзушылық жасаған мемлекеттік кірістер органының лауазымды адамдарының ниеті немесе немқұрайлылығы түріндегі кінәмен сипатталады. Шенеуніктің кінәсі оның жасаған заңсыз әрекеттерге деген психикалық қатынасы және оның зиянды салдары арқылы анықталады.

Түсіндірілген баптың 1-бөлімі мемлекеттік кірістер органының лауазымды адамының салық төлеушіні тіркеуден бас тартуы немесе ҚҚС төлеуші ретінде тіркелуден бас тартуы, сондай-ақ мемлекеттік кірістер органының лауазымды адамының Қазақстан Республикасының салық заңнамасында белгіленген тіркеу (есепке алу) мерзімдерін бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 475-бабының 1-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың объективті жағы мемлекеттік кірістер органының лауазымды адамы салық төлеушіні тіркеуден немесе ҚҚС төлеуші ретінде тіркеуден бас тарту түрінде, сондай-ақ мұндай тіркеуді кешіктіру түрінде заңсыз әрекеттерді (әрекетсіздікті) жасағанда көрінеді.

Салық төлеушіні мемлекеттік кірістер органдарында тіркеудің негізгі түрлері ретінде Қазақстан Республикасының Салық кодексінде: 1) жеке кәсіпкердің және жеке практикамен айналысатын тұлғаның тіркеу жазбалары 2) ҚҚС төлеушіні тіркеу есебі; 3) электрондық салық төлеуші ретінде тіркеу; 4) қызметтің жекелеген түрлерін жүзеге асыратын салық төлеушіні тіркеу.

Мемлекеттік кірістер органының лауазымды адамының салық төлеушіні мемлекеттік кірістер органында тіркеу міндеттемесі, егер бұл үшін заңнамалық тұрғыда негіздер болса, сондай-ақ мұндай тіркеудің тәртібі мен шарттары Қазақстан Республикасының Салық кодексінде белгіленеді және айқындалады.

Егер мемлекеттік кірістер органының лауазымды адамының салық төлеушіні мемлекеттік кірістер органында тіркеуден заңды түрде бас тартуы, егер бұл үшін әкімшілік негіз болып табылмаса және аталған мақала бойынша лауазымды адамды әкімшілік жауапкершілікке тартуға негіз бола алмаса. Мемлекеттік кірістер органының лауазымды адамының салық төлеушінің әрбір түрі бойынша салық төлеушіні тіркеуден

бас тартуының толық негізді тізбесі Қазақстан Республикасының Салық кодексінде қарастырылған және заң бұзушылар тарапынан негізсіз өзгертілуге немесе кеңінен түсіндірілуге жатпайды.

Мемлекеттік кірістер органының лауазымды адамының Қазақстан Республикасының Салық кодексінде белгіленген салық төлеушіні мемлекеттік кірістер органында тіркеу мерзімдерін бұзуы сонымен бірге түсіндірілген баптың 1-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық болып табылады. Бұл жағдайда, заңнамада белгіленген мерзімдер өткеннен кейін, салық төлеушінің мемлекеттік кірістер органында тіркелуі түсіндірілген бап үшін лауазымды тұлғаны әкімшілік жауапкершіліктен босатпайды.

Түсіндірілген баптың 1-тармағында көзделген қылмыстың құрамы *формальды* болып табылады. Мемлекеттік кірістер органының лауазымды тұлғасын әкімшілік жауапкершілікке тарту және түсіндірілген бап бойынша айыппұлды есептеу үшін, міндеттеме жүктелген тұлғаның салық немесе бюджетке төлемдер жинау міндеттемесінен туындаған зиянның фактісі мен мөлшерін белгілеудің қажеті жоқ.

Түсіндірілген бап бойынша қылмыс жасағаны үшін оны жасаған лауазымды тұлға *айыппұлмен* жазаланады. Айыппұл құқық бұзушыдан өз есебінен өндіріледі және оның атынан лауазымды адам әрекет ететін мемлекеттік органға өндіріп алынбайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 475-бабының 1-тармағында көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұлдың мөлшері 20 АЕК құрайды, оны тағайындаған орган оны өзгерте алмайды.

Мемлекеттік кірістер органының лауазымды адамына айыппұлды мемлекеттік қызмет және сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл жөніндегі уәкілетті орган немесе сот әкімшілік іс бойынша сот ісін қозғаған жағдайда тағайындайды.

Түсіндірілген баптың 2-бөлімі түсініктеме берілген баптың 1-бөлігінде қарастырылған кез келген әрекетті (әрекетсіздікті) жасаған үшін әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталау үшін неғұрлым қатаң жаза белгілейді.

Бұл жағдайда түсініктеме берілген баптың 2-тармағында көзделген объект, субъективті тарап және құқық бұзушылық субъектілері олардың сипаттамаларында объектімен, субъективтік жағы және Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 475-бабының 1-тармағында көзделген құқық бұзушылық субъектілерімен сәйкес келеді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 475-бабының 2-тармағында көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағының сипаттамасында түсіндірілген баптың 1-тармағында көзделген әрекеттерге қайталау белгісі қосылады.

Егер адам бұрын Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 475-бабының 1-тармағында көзделген қандай да бір іс-әрекетті (әрекетсіздікті) жасаған болса, ол үшін әкімшілік жаза қолданылған және адам әкімшілік жазаға тартылған бір жылдық кезең әлі аяқталмаған болса, қылмыс бірнеше рет жасалған деп саналады.

Қайталанған құқық бұзушылық - бұл Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 475-бабының 2-бөлігіне сәйкес заңсыз әрекетті тәуелсіз құқық бұзушылық ретінде саралауға әкеп соқтыратын тәуелсіз біліктілік белгісі.

Біліктілік атрибуты ретінде қайталану жыл бойына заңсыз әрекеттерді жасаған құқық бұзушының саны мен сипатын анықтау арқылы ғана емес, сонымен бірге заңды түрде де - бұл тұлғаның қатысуы заңды күшіне енген Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 475-бабының 1-тармағында көзделген әрекеттерді жасағаны үшін әкімшілік жауапкершілікке тарту фактісін анықтау арқылы белгіленеді. Мемлекеттік қызмет және сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл жөніндегі уәкілетті органның немесе соттың әкімшілік жаза қолдану туралы шешімдері Әкімшілік Кодекстің 475-бабында 1 Т.И., оның жарнама жеткізу немесе диспетчерлік лауазымды және неістеченіуа бір жыл фактісі жаза қолданылғаннан бері өткен.

Егер лауазымды адам заңсыз әрекетті бірнеше рет жасаған болса немесе оны жасағаннан кейін оны жасағанға дейін және оны анықтағанға дейін жалғастырса, бірақ ол осы уақытқа дейін Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 475-бабының 1-бөлігіне сәйкес әкімшілік жауапкершілікке тартылмаса, онда бұл жағдайда ол баптың 2-бөлігі бойынша жауапқа тартылатын болады. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 475-ін орындау мүмкін емес, өйткені қайталаудың біліктілік белгісі жоқ. Бұл жағдайда, мемлекеттік кірістер органының лауазымды адамы, әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 475-бабының 1-тармағына сәйкес жасалған іс-әрекеттің сипатына байланысты, тіпті жыл ішінде бірнеше рет қайталанған бұзушылықтардың белгілері мен бұзушылықтардың біркелкілігіне байланысты әкімшілік жауапкершілікке тартылып, жазаланады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 47 (1) тармақшасында көзделген әрекеттерді *айыппұл* салынғаннан кейінгі бір жыл ішінде бірнеше рет жасағаны үшін айыппұл салынады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 475-бабының 2-бөлігіндегі құқық бұзушылық үшін *айыппұл мөлшері 40 АЕК* құрайды, ол оны тағайындаған органмен өзгертілмейді.

Мемлекеттік кірістер органының лауазымды адамына айыппұлды мемлекеттік қызмет және сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл жөніндегі уәкілетті орган немесе сот әкімшілік іс бойынша сот ісін қозғаған жағдайда тағайындайды.

476-бап. Төтенше жағдай режимін бұзу

Режимді бұзу немесе төтенше жағдай жариялауға байланысты мемлекеттік орган белгілеген талаптарды сақтамау, сондай-ақ жергілікті коменданттың заңды бұйрықтары мен нұсқаулықтарын, егер бұл әрекеттерде (әрекетсіздікте) қылмыстық құқық бұзушылық белгілері болмаса, ішінара:

1) кірудің және кетудің ерекше режимі;

2) белгілі бір адамдардың белгілі бір аумаққа, пәтерден (үйден) белгілі бір мерзімге кетуіне тыйым салу;

3) жиналыстар, митингілер, шерулер мен демонстрациялар, сондай-ақ ойын-сауық, спорттық және өзге де қоғамдық іс-шаралар өткізуге тыйым салу;

4) ереуілдер өткізуге тыйым салу;

5) қаруды, күшті химиялық заттарды және улы заттарды, сондай-ақ алкогольді ішімдіктер мен алкоголь бар заттарды сатуға шектеулер немесе тыйым салу;

6) карантиндік және басқа да міндетті санитарлық және эпидемияға қарсы шаралар;

7) көбейту жабдығын, сондай-ақ радио және теледидар тарататын жабдықты, дыбыс және бейне жазба жабдықтарын пайдалануға шектеулер немесе тыйым салулар; дыбыстық күшейтетін техникалық жабдықты алып тастау жөніндегі нұсқаулық; бұқаралық ақпарат құралдарын бақылауды қамтамасыз ету шаралары;

8) байланыс құралдарын пайдаланудың арнайы ережелері;

9) көлік құралдарының қозғалысын және оларды тексеруді шектеу;

10) коменданттық сағат кезінде адамдардың көшеде немесе басқа да қоғамдық орындарда жеке басын куәландыратын арнайы белгілері мен құжаттарынсыз немесе жеке басын куәландыратын құжаттарсыз үйінен тыс жерде болуына тыйым салу -

ескерту жасауға немесе он айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға немесе он бес тәулікке дейін әкімшілік қамауға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ _____

Түсіндірілген әкімшілік құқық бұзушылықтың қоғамдық қауіптілігі төтенше жағдай кезінде үкіметтің заңын бұзу болып табылады.

Қазақстан Республикасының бүкіл аумағында немесе оның жекелеген аймақтарында төтенше жағдайдың енгізілуінің және жұмыс істеуінің негіздері, шарттары, тәртібі "Төтенше жағдай туралы" Қазақстан Республикасының 2003 жылғы 8 ақпандағы Заңымен (бұдан әрі - Заң) белгіленеді.

Төтенше жағдай - бұл азаматтардың қауіпсіздігін қамтамасыз ету және Қазақстан Республикасының конституциялық құрылысын қорғау мүдделері үшін ғана қолданылатын және азаматтардың, шетелдіктердің және азаматтығы жоқ адамдардың құқықтары мен бостандықтарына, сондай-ақ заңды құқықтарына белгілі бір шектеулер қоюға мүмкіндік беретін мемлекеттік органдар мен ұйымдардың қызметі үшін арнайы құқықтық режим құратын уақытша шара. адамдарға және оларға қосымша міндеттемелер жүктеу (Заңның 1-бабының 5-тармағы).

Төтенше жағдай демократиялық институттар, тәуелсіздік пен аумақтық тұтастық, Қазақстан Республикасының саяси тұрақтылығы, оның азаматтарының қауіпсіздігі қатерлі және жедел қауіп төнген кезде және мемлекеттің конституциялық органдарының қалыпты жұмыс істеуі бұзылған кезде енгізіледі.

Төтенше жағдай енгізуге негіз болатын жағдайлар мыналар:

1) көршілес мемлекеттердің аумағынан Қазақстан Республикасының Мемлекеттік шекарасын жаппай кесіп өтуге байланысты әлеуметтік сипаттағы төтенше жағдайлар; Қазақстан Республикасының конституциялық құрылысын қатаң өзгерту әрекеттері; терроризм актілері; билікті күштеп иемденуге немесе Қазақстан Республикасының Конституциясын бұза отырып билікті мәжбүрлеп сақтауға бағытталған әрекеттер; тәртіпсіздіктер, ұлтаралық және конфессияаралық қақтығыстар; жекелеген аумақтарды, әсіресе маңызды және стратегиялық объектілерді қоршау немесе басып алу; заңсыз қарулы топтардың дайындығы мен қызметі; қарулы көтеріліс; бұру; басқа мемлекеттердің қарулы қақтығыс жасау мақсатындағы арандатушылық әрекеттері; Қазақстан Республикасының аумақтық тұтастығын бұзу;

2) табиғи апаттар (жер сілкінісі, сел, көшкін, су тасқыны және басқалары), экологиялық дағдарыс жағдайлары, табиғи өрттер, эпидемиялар мен эпизоотиялар, ауылшаруашылық өсімдіктері мен ормандарына зиянды және зиянкестер, өндірістік, көліктік және басқа да авариялар салдарынан туындаған табиғи және техногендік сипаттағы төтенше жағдайлар. , өрттің (жарылыстың), улы уытты, радиоактивті және био-қауіпті заттардың шығарылуымен (шығарылу қаупімен) авариялар, ғимараттар мен құрылыстардың кенеттен құлауы, серпілістер бөгеттер, электр қуатымен және байланыс жүйесіндегі авариялар, ағынды суларды тазарту қондырғылары және жағдайды тезірек тұрақтандыруды талап етеді, заңдылық пен тәртіпті қамтамасыз етеді , қажетті құтқару және авариялық-қалпына келтіру жұмыстарына жағдай жасайды.

Төтенше жағдайды енгізудің негізі азаматтық қорғаныс саласындағы уәкілетті органның ұсынысы негізінде табиғи апаттың немесе ірі апаттың (қауіптің) нақты қаупі болуы мүмкін.

Қазақстан Республикасының бүкіл аумағында немесе оның жекелеген аудандарында төтенше жағдайды Қазақстан Республикасының Президенті тиісті жарлықпен Премьер-Министрмен және Қазақстан Республикасы Парламенті палаталарының президенттерімен ресми консультациялардан кейін Қазақстан Республикасы Парламентіне жедел түрде хабардар ете отырып енгізеді.

Егер басқа шараларды қолдана отырып, жағдайды шешу мүмкін болмаса, төтенше жағдай енгізіледі.

Құқық бұзушылықтың объектісі - төтенше жағдайды қамтамасыз ету қажеттілігіне байланысты туындаған қоғамдық қатынастар.

Төтенше жағдай төтенше жағдай режимін енгізу туралы жеке тұлғалардың құқықтары мен бостандықтарын, заңды тұлғалардың құқықтарын, сондай-ақ оларға жүктелген қосымша міндеттемелерді енгізу туралы Қазақстан Республикасы Президентінің Жарлығымен белгіленген шараларды орындау арқылы қамтамасыз етіледі.

Заңның 15-бабына сәйкес, төтенше жағдайды енгізу кезінде оның қолданылу кезеңінде келесі негізгі шаралар мен уақытша шектеулер қарастырылған:

1) қоғамдық тәртіпті, ерекше маңызды мемлекеттік және стратегиялық объектілерді, сондай-ақ халықтың тіршілігі мен көліктің жұмыс істеуін қамтамасыз ететін объектілерді қорғауды күшейту;

2) төтенше жағдай енгізілген жерде қозғалыс еркіндігіне, оның ішінде көлік құралдарына шектеулер белгілеу;

3) жеке тұлғаны куәландыратын құжаттарды тексеру, жеке қарау, олар орналасқан заттарды, көлік құралдарын тексеру;

4) төтенше жағдай енгізілген жерге немесе Қазақстан Республикасының аумағында кіруге, сондай-ақ олардан шығуға шектеулер белгілеу;

5) жиналыстар, митингілер мен демонстрациялар, шерулер мен пикеттер, керемет, спорттық және өзге де қоғамдық іс-шараларды, сондай-ақ туылу, үйлену, қайтыс болуға байланысты отбасылық рәсімдерді өткізуге тыйым салу немесе шектеу;

6) ереуілдерге тыйым салу және заңды тұлғалардың қызметін тоқтата тұрудың немесе тоқтатудың басқа әдістері;

7) жарылғыш, радиоактивті, сондай-ақ химиялық және биологиялық қауіпті заттар пайдаланылатын заңды тұлғалардың қызметін тоқтата тұру;

8) материалдық және мәдени құндылықтарды төтенше жағдайлардың салдарынан оларды жою, ұрлау немесе бүлдіру нақты қауіп болған кезде қауіпсіз аймақтарға эвакуациялау;

9) ол енгізілген аймақтағы төтенше жағдайдың бүкіл кезеңінде сайлау мен республикалық референдум өткізуге тыйым салу;

10) үкіметтік байланысты қоспағанда, байланыс желілері мен құралдарының қызметін тоқтата тұру.

Төтенше жағдайдың жағдайына байланысты қосымша шаралар мен мерзімдер қарастырылған. Оларды қолдану тәртібі төтенше жағдай жағдайында қосымша шаралар мен уақытша шектеулерді қолдану ережелерімен анықталады.

Төтенше жағдайды қамтамасыз ету үшін Қазақстан Республикасы Президентінің Жарлығымен арнайы мемлекеттік органдар құрылуы мүмкін, олардың құрамына мыналар кіреді:

1) Қазақстан Республикасы Президентінің жанындағы төтенше жағдайды қамтамасыз ету жөніндегі мемлекеттік комиссия;

2) ауданның коменданты.

Төтенше жағдайды қамтамасыз ету жөніндегі мемлекеттік комиссия - төтенше жағдай кезеңінде Қазақстан Республикасы Президентінің актісімен құрылатын арнайы мемлекеттік орган (Заңның 1-бабы 7-тармағы).

Жергілікті комендант - бұл төтенше жағдайды қамтамасыз ету үшін төтенше жағдай енгізілген жерде Қазақстан Республикасының Президенті құратын уақытша арнайы

орган (Заңның 1-бабы 3-тармағы). Ауданның коменданты өз қызметін ауданның комендантының қызметі туралы типтік ережеге сәйкес жүзеге асырады. Комендант басшылығы комендантқа жүктелген.

Рельеф коменданты - төтенше жағдай енгізілген ауданның коменданты қызметін басқаратын және төтенше жағдайды қамтамасыз ететін күштер мен құралдарды бірыңғай басқаруды жүзеге асыратын Қазақстан Республикасының Президенті тағайындайтын лауазымды тұлға (Заңның 1-бабының 2-тармағы).

Қылмыстың объективтік жағы режимді бұзуға немесе төтенше жағдай жариялауға байланысты мемлекеттік орган белгілеген талаптарды сақтамауға бағытталған іс-әрекет (әрекетсіздік), сондай-ақ жергілікті коменданттың заңды бұйрықтары мен бұйрықтарының орындалмауы, ішінара:

- 1) кірудің және кетудің ерекше режимі;
- 2) белгілі бір адамдардың белгілі бір аумаққа, пәтерден (үйден) белгілі бір мерзімге кетуіне тыйым салу;
- 3) жиналыстар, митингілер, шерулер мен демонстрациялар, сондай-ақ ойын-сауық, спорттық және өзге де қоғамдық іс-шаралар өткізуге тыйым салу;
- 4) ереуілдер өткізуге тыйым салу;
- 5) қаруды, күшті химиялық заттарды және улы заттарды, сондай-ақ алкогольді ішімдіктер мен алкоголь бар заттарды сатуға шектеулер немесе тыйым салу;
- 6) карантиндік және басқа да міндетті санитарлық және эпидемияға қарсы шаралар;
- 7) көбейту жабдығын, сондай-ақ радио және теледидар тарататын жабдықты, дыбыс және бейне жазба жабдықтарын пайдалануға шектеулер немесе тыйым салулар; дыбыстық күшейтетін техникалық жабдықты алып тастау жөніндегі нұсқаулық; бұқаралық ақпарат құралдарын бақылауды қамтамасыз ету шаралары;
- 8) байланыс құралдарын пайдаланудың арнайы ережелері;
- 9) көлік құралдарының қозғалысын және оларды тексеруді шектеу;
- 10) көшеде немесе басқа да қоғамдық орындарда жеке басын куәландыратын арнайы белгілер мен құжаттарсыз немесе жеке басын куәландыратын құжаттарсыз үйлерінен тыс жерде коменданттық сағат кезінде жеке тұлғалардың болуына тыйым салу.

Бұл әрекеттер (әрекетсіздік) үшін әкімшілік жауапкершілік, егер оларда қылмыстық құқық бұзушылық белгілері болмаса, пайда болады. Бір қызығы, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 476-бабының ережелері Төтенше жағдай туралы заңда белгіленген барлық шаралар мен шектеулерді толық қамтымайды.

Құқық бұзушылықтың субъектісі жеке және заңды тұлғалар болып табылады.

Субъективтік жағы ниет түрінде көрінеді. Төтенше жағдайды бұзған кінәлі адам өзінің әрекетінің (әрекетсіздігінің) заңсыз сипатын мойындап, оның зиянды салдарын алдын-ала білді және осы салдардың басталуын тіледі немесе әдейі жіберді немесе оларға немқұрайды қарады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 476-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамаларды ішкі істер органдарының, жекелеген елді мекендердің коменданттарының, санитарлық-эпидемиологиялық қадағалау органдарының уәкілетті лауазымды адамдары (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 804-бабы) жасауға құқылы.

Бұл әкімшілік құқық бұзушылықтардың істерін мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары қарайды (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 684-бабының 1-бөлігі).

Төтенше жағдай туралы заңның 21-бабына сәйкес төтенше жағдайды тоқтату төтенше жағдай режимін бұзған жағдайда әкімшілік іс жүргізуді тоқтатуға әкеп соғады.

477-бап. Терроризмге қарсы операцияны жүзеге асыру саласындағы құқықтық режимді бұзу

Терроризмге қарсы операцияны жариялауға байланысты құқықтық режимді бұзу немесе белгіленген талаптарды орындамау:

1) кірудің және кетудің ерекше режимі;

2) жекелеген учаскелер мен объектілерде жеке тұлғалардың болуына тыйым салу, сондай-ақ сүйрететін көлік құралдарына кедергі жасау;

2-1) терроризмге қарсы операциялар аймағында жедел штаб бастығының рұқсатынсыз бұқаралық ақпарат құралдары өкілдерінің болуы және оларды жазу, фото және видео түсіру;

3) жеке тұлғаның жеке басын куәландыратын құжаттарды тексеруге, жеке тінту мен жеке тұлғаның заттарын, көлік құралдарын тінтуге кедергі келтіруі;

4) байланыстарды пайдаланудың арнайы ережелері;

5) жедел медициналық көмекке мұқтаж адамдарды медициналық мекемелерге жеткізу үшін, терроризм актісі жасалған жерге бару үшін, сондай-ақ терроризм актісін жасады деп күдіктелген адамдарды қылмыстық қудалауға және ұстауға, егер олардың кешіктірілуі өмірге немесе денсаулыққа нақты қауіп төндіруі мүмкін болса, көлік құралдарын алып қоюға кедергі келтіреді. адамдар

6) қауіпті өндірістік объектілерді тоқтата тұру;

7) терроризмге қарсы операцияның құқықтық режимі енгізілген аумақта тұрған адамдарды уақытша қоныс аударуға кедергі жасау;

8) карантиндік, санитарлық және эпидемияға қарсы, ветеринариялық және өсімдіктер карантині жөніндегі шараларды енгізу;

9) жеке және заңды тұлғалар иеленген және пайдаланатын тұрғын және басқа үй-жайларға және жеке меншік немесе жер пайдалану құқығы негізінде оларға тиесілі жер учаскелеріне кіруге кедергі жасау;

10) қаруды, оқ-дәрілерді, жарылғыш заттарды, күшті химиялық және уытты заттарды сатуға шектеулер немесе тыйым салу, дәрілік заттардың, есірткі

құралдарының, психотроптық заттар мен прекурсорлардың, этил спирті мен алкоголь өнімінің айналымына ерекше режим белгілеу -

жеке тұлғаларға жиырма айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға немесе он бес тәулікке дейінгі әкімшілік қамауға, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға сексен беске дейін, орта кәсіпкерлікке - жүз елу мөлшерінде, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне - мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады. қауіпті өндірістік объектілерді тоқтата отырып, екі жүз елу айлық есептік көрсеткіш.

Түсініктеме _____

Түсіндірілген әкімшілік құқық бұзушылықтың қоғамдық қауіптілігі - терроризмге қарсы операцияны жүзеге асыру саласындағы басқару тәртібімен белгіленген заңды бұзу.

"Терроризмге қарсы іс-қимыл туралы" Қазақстан Республикасы Заңының (бұдан әрі - Заң) 1-бабының 9-тармағына сәйкес, терроризмге қарсы операцияның аумағы терроризмге қарсы операцияның, әуе кеңістігінің, көлік құралының, ғимараттың, құрылымның, құрылымның, бөлменің және оған іргелес жатқан аумақтың немесе су аймағының басшысымен айқындалатын рельефтің немесе су аймағының жекелеген учаскелері болып табылады. көрсетілген операция жүзеге асырылатын аумақтар.

Терроризмге қарсы операция - терроризм актісінің алдын алу, жолын кесу, террористерді, жарылғыш құрылғыларды бейтараптандыру, жеке тұлғалар мен ұйымдардың қауіпсіздігін қамтамасыз ету, сондай-ақ оларды азайту және (немесе) азайту үшін физикалық күштерді, қызметтік иттерді, әскери және басқа да құралдарды, қару-жарақты және арнайы құралдарды қолданумен арнайы шаралар кешені. терроризм актісінің салдарын жою (Заңның 1-бабының 7-тармағы).

Терроризмге қарсы операцияны терроризм актісінің күтілетін теріс салдарларының ауқымы мен дәрежесіне байланысты, республикалық немесе облыстық, республикалық маңызы бар қаланың, астананың, ауданның (облыстық маңызы бар қаланың) және әскери-теңіз штабының басшысы басқарады.

Терроризммен күрес жөніндегі жедел штаб үнемі терроризмге қарсы операцияны жүргізуге қатысатын мемлекеттік органдардың күштері мен құралдарын жедел басқару жөніндегі тұрақты жұмыс істейді. Олар облыстарда, республикалық маңызы бар қалада, астанада, аудандарда (облыстық маңызы бар қалаларда) терроризм актілеріне дер кезінде ден қою және жолын кесу үшін құрылады.

Республикалық жедел штабтың бастығы - Ұлттық қауіпсіздік комитетінің төрағасы. Облыстық, республикалық маңызы бар қаланың, астананың, ауданның (облыстық маңызы бар қаланың) жедел штабының бастығы Ұлттық қауіпсіздік комитетінің аумақтық органының басшысы болып табылады. Әскери-теңіз күштерінің жедел штабының бастығы - Қазақстан Республикасының Мемлекеттік шекарасын күзететін

және Каспий теңізіндегі Қазақстан Республикасының шекара кеңістігінде белгіленген режимдердің сақталуын қадағалайтын Ұлттық қауіпсіздік комитетінің Шекара қызметі бірлестігінің (аймақтық департаментінің) басшысы.

Қылмыстың объектісі - терроризмге қарсы операцияны жүзеге асыру саласындағы құқықтық режимді қамтамасыз ету қажеттілігіне байланысты туындаған қоғамдық қатынастар.

Терроризм актісінің алдын алу және ашу, оның зардаптарын барынша азайту, тізбесі "Қазақстан Республикасының Мемлекеттік күзет қызметі туралы" Қазақстан Республикасының Заңымен белгіленген, күзетілетін адамдардың қауіпсіздігін қамтамасыз ету, сондай-ақ терроризмге қарсы операция басшысының шешімі бойынша жеке адамның, қоғамның және мемлекеттің өмірлік мүдделерін қорғау оны жүзеге асыру терроризмге қарсы операциялардың құқықтық режимін енгізуі мүмкін.

Терроризмге қарсы операцияның құқықтық режимі - терроризмге қарсы іс-қимылды жүзеге асыратын мемлекеттік органдардың жұмыс істеуінің ерекше режимі, онда жекелеген шаралар, азаматтардың, шетелдіктер мен азаматтығы жоқ адамдардың құқықтары мен бостандықтарына уақытша шектеулер, сондай-ақ терроризмге қарсы операция аймағында терроризмге қарсы операция жүргізу кезеңіндегі заңды тұлғалардың құқықтары белгіленеді. (Заңның 1-бабының 8-тармағы).

Құқықтық режимді қамтамасыз ету мақсатында, Заңның 15-1-бөліміне сәйкес, терроризмге қарсы операцияны жүзеге асыру аумағында терроризмге қарсы операцияға қатысушы адамдар:

1) жеке басын куәландыратын құжаттарды тексереді, олар болмаған жағдайда жеке тұлғаларды ұстайды және жеке басын куәландыру үшін ішкі істер органдарына немесе өзге де мемлекеттік органдарға береді;

2) куәгерлердің қатысуынсыз жеке тінту және жеке заттарын іздеу, көлік құралдарын іздеу, соның ішінде техникалық құралдарды пайдалану;

3) Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен терроризмге қарсы операцияға қатысушы адамдардың заңды талаптарын орындауға кедергі келтіруге бағытталған құқық бұзушылықтар немесе өзге де әрекеттер жасаған немесе жасаған адамдар, сондай-ақ рұқсатсыз кіруге немесе кіруге әрекет жасағаны үшін ұсталып, ішкі істер органдарына жеткізіледі. терроризмге қарсы операцияның аумағы;

4) жеке тұлғаларды жекелеген объектілерден, жер бедері мен су айдынынан алып тастауға, көлік құралдарының қозғалысына уақытша тыйым салуға немесе тыйым салуға, соның ішінде дипломатиялық және консулдық өкілдіктердің көлік құралдарына ;

5) байланыс мақсаттары үшін байланыс құралдарын, оның ішінде арнайы құралдарды, радио хабарларын таратуды, телефон арқылы сөйлесулерді және телекоммуникация жүйелері арқылы берілетін өзге де ақпараттарды бақылау, сондай-ақ электр байланысы арналары мен пошталарын іздеу үшін пайдалануға;

6) медициналық мекемелерге жедел медициналық көмекке мұқтаж адамдарды медициналық мекемелерге жеткізу, терроризм актісі жасалған жерге бару, сондай-ақ күдікті адамдарды қылмыстық қудалау және ұстау үшін көлік құралдарын (дипломатиялық иммунитеті бар халықаралық ұйымдардың көлік құралдарын қоспағанда) пайдалануға; терроризм актісін жасағанда, егер кешіктіру адамдардың өміріне немесе денсаулығына нақты қауіп төндірсе, иелеріне мүліктік залал келтірілген болса, Қазақстан Республикасының Үкіметі айқындайтын тәртіппен N1а;

7) Қазақстан Республикасының заңдарында ескертусіз және шектеусіз террористерге қарсы күш, қызметтік иттер, әскери және басқа да құрал-жабдықтар, қару-жарақтар мен арнайы құралдарды қолдануға;

8) жеке және заңды тұлғалар иеленген және пайдаланатын тұрғын үйге және басқа үй-жайларға және жеке меншік немесе жер пайдалану құқығы негізінде оларға тиесілі жер учаскелеріне, егер кешіктіру адамның өмірі мен денсаулығына нақты қауіп төндіруі мүмкін болса, кедергісіз кіруге құқылы.

Терроризмге қарсы операцияны жүзеге асыру аймағында жедел штаб бастығының шешімі бойынша келесі уақыт шектеулері қолданылуы мүмкін:

1) қауіпті өндірістік объектілерді тоқтата тұру;

2) жеке және (немесе) заңды тұлғаларға байланыс қызметтерін ұсынуды тоқтата тұру және (немесе) желі мен байланыс құралдарын пайдалануды шектеу;

3) қоғамдық тәртіпті, мемлекет қорғауға алынатын объектілерді және халықтың тіршілігі мен көліктің жұмыс істеуін қамтамасыз ететін объектілерді, сондай-ақ ерекше материалдық, тарихи, ғылыми, көркемдік немесе мәдени құндылықтар объектілерін қорғауды күшейту;

4) терроризмге қарсы операция жүргізілетін аймақта тұратын адамдарды уақытша қоныс аудару;

5) карантин енгізуді, санитарлық-эпидемияға қарсы, ветеринариялық және өсімдіктер карантині жөніндегі іс-шараларды жүргізу;

6) қаруды, оқ-дәрілерді, жарылғыш заттарды, күшті химиялық және улы заттарды сатуды шектеу немесе оларға тыйым салу, дәрі-дәрмектердің, есірткі құралдарының, психотроптық заттар мен прекурсорлардың, этил спирті мен алкоголь өнімінің айналымына арнайы режим белгілеу;

7) күзет қызметін тоқтата тұру.

Терроризмге қарсы операцияны жүзеге асыру аумағында барлық шаралар кешені де, уақыт шектеулері де, сондай-ақ жекелеген шаралар мен уақыт шектеулері де орнатылуы мүмкін (енгізіледі).

Бұқаралық ақпарат құралдарының өкілдерінің лаңкестікке қарсы операцияны жүргізуге және оларды жазуға, фото және видео түсіруге жедел штаб бастығының рұқсатымен ғана жол беріледі.

Қылмыстың объективтік жағы құқықтық режимді бұзуға немесе терроризмге қарсы операцияны жариялауға байланысты белгіленген талаптарды сақтамауға бағытталған іс-әрекетте (әрекетсіздікте) көрінеді:

- кірудің және шығудың арнайы режимі;
- жекелеген аудандар мен объектілерде жеке тұлғалардың болуына тыйым салу, сондай-ақ сүйрететін көлік құралдарына кедергі жасау;
- терроризмге қарсы операциялар аймағында БАҚ өкілдерінің болуы және жедел штаб бастығының рұқсатынсыз оларды жазу, фото және видео түсіру;
- жеке тұлғаның жеке басын куәландыратын құжаттарды тексеруге, жеке тінту мен жеке тұлғаның заттарын, көлік құралдарын іздеуге кедергі келтіреді;
- байланыстарды пайдаланудың арнайы ережелері;
- шұғыл медициналық көмекке мұқтаж адамдарды медициналық мекемелерге жеткізуге, терроризм актісі жасалған жерге баруға, сондай-ақ терроризм актісіне күдік келтірілген адамдарды жауапқа тартуға және ұстауға, егер егер кешіктіру адам өміріне немесе денсаулығына нақты қауіп төндірсе, көлік құралдарын алып қоюға кедергі жасау. ;
- қауіпті өндірістік объектілерді тоқтата тұру;
- терроризмге қарсы операцияның құқықтық режимі енгізілген аумақта тұратын адамдарды уақытша қоныс аударуға кедергі жасау;
- карантиндік, санитарлық және эпидемияға қарсы, ветеринариялық және өсімдіктер карантині жөніндегі шараларды енгізу;
- жеке және заңды тұлғалар иеленген және пайдаланатын тұрғын үйге және басқа үй-жайларға, сондай-ақ жеке меншік немесе жер пайдалану құқығы негізінде оларға тиесілі жер учаскелеріне кіруге кедергі жасау;
- қаруды, оқ-дәрілерді, жарылғыш заттарды, күшті химиялық және улы заттарды сатуға шектеулер немесе тыйым салу, дәрі-дәрмектердің, есірткі құралдарының, психотроптық заттар мен прекурсорлардың, этил спирті мен алкогольді ішімдіктердің айналымына арнайы режим белгілеу.

Құқық бұзушылықтың субъектісі жеке және заңды тұлғалар болып табылады.

Субъективтік жағы ниет түрінде көрінеді. Терроризмге қарсы операцияны жүзеге асыру саласындағы құқықтық режимді бұзған кінәлі адам оның әрекетінің (әрекетсіздігінің) заңсыз сипатын мойындайды, оның зиянды салдарын алдын-ала біледі және осы салдардың басталуына жол берді немесе оған немқұрайды қарады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 476-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамаларды қорғау шараларын жүргізу кезінде ішкі істер органдарының, ұлттық қауіпсіздік органдарының және Қазақстан Республикасы Мемлекеттік күзет қызметінің уәкілетті лауазымды адамдары жасауға құқылы (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 804-бабы).

Бұл әкімшілік құқық бұзушылықтардың істерін мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары қарайды (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 684-бабының 1-бөлігі).

478-бап. Төтенше жағдайдағы тәртіпті және тәртіпті бұзуды қоздыратын іс-әрекеттер

Құқық тәртібін бұзуды немесе этникалық және діни араздықты қоздыратын әрекеттер, жеке тұлғалар мен лауазымды тұлғалардың өздерінің заңды құқықтары мен міндеттерін жүзеге асыруына белсенді түрде кедергі келтіретін, сондай-ақ ішкі істер органдарының, ұлттық қауіпсіздік офицерінің, әскери қызметшінің, мемлекеттік қызметшілердің немесе мемлекеттік қызметшілердің немесе қоғамның заңды бұйрығына немесе талабына қасақана бағынбау әрекеттері қызметтік міндеттері немесе қоғамдық тәртіпті қорғау жөніндегі мемлекеттік міндеттері немесе мемлекеттік саясатты бұзатын әрекеттер төтенше мемлекеттік аумақтарда жасалған жол және тыныштық жеке тұлғалардың, сондай-ақ әкімшілік қадағалау туралы заңдарды бұзуы, - қырық айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға немесе отыз тәулікке дейін әкімшілік қамауға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілген әкімшілік құқық бұзушылықтың қоғамдық қауіптілігі төтенше жағдай кезінде үкіметтің заңын бұзу болып табылады.

Әлемдік тарих көрсетіп отырғандай, әлеуметтік-саяси қақтығыстардың, табиғи апаттық жағдайлардың туындауынан төтенше жағдайларды және олардан басқару әдістерін талап етуден бірде-бір мемлекет сақтандырыла алмайды және Қазақстан да осыдан тыс қалмайды.

"Төтенше жағдай туралы" Қазақстан Республикасының 2003 жылғы 8 ақпандағы Заңында бекітілген Төтенше жағдайлар институты жоғарыда аталған төтенше жағдайларды жоюға, қауіпсіздікті қамтамасыз етуге, адам мен азаматтың құқықтары мен бостандықтарын қорғауға, Қазақстан Республикасының конституциялық құрылысын қорғауға бағытталған..

Төтенше жағдайды енгізу тұжырымдамасы, негіздері мен тәртібі Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 476-бабына түсініктемеде егжей-тегжейлі қарастырылған

Құқық бұзушылықтың объектісі - төтенше жағдай кезіндегі заңдылықтан туындайтын қоғамдық қатынастар.

Төтенше жағдай - белгілі бір аумақтағы жағдайды тұрақтандырудың және төтенше жағдайлардың салдарын жоюдың тиімді механизмі. Режимді енгізу көптеген құқық қорғау және әлеуметтік-экономикалық проблемаларды тез және тиімді шешуге мүмкіндік береді. Төтенше жағдай кезінде қолданылатын шаралардың тиімділігі тек тартылған күштер мен құралдардың іс-қимылдарының тиімділігіне ғана емес, сонымен қатар оларды халықтың түсінуі мен қабылдауға да байланысты.

Құқықтық нигилизмнің көрінісі, төтенше жағдай жағдайында заңдылық пен тәртіпті бұзуды тудыратын әрекеттер түрінде, қоғамға қарсылықты, мемлекет пен адамдардың төтенше жағдай енгізу мақсатына қол жеткізуге бағытталған күш-жігеріне немқұрайдылықты көрсетеді. Режимді бұзушы саналы түрде оны өз іс-әрекеттерін басу үшін белгілі бір ресурстарды жұмсауға мәжбүрлейтіндігіне қарамастан, ол басқа адамдарды төтенше жағдай режимін бұзуға итермелейді және өзінің іс-әрекеті мен мінез-құлқымен ауыр қылмыстар жасайды.

Қылмыстың объективті жағы төтенше жағдай жарияланған аудан аумағында келесі әрекеттерді жасау болып табылады:

- заңдылықты және тәртіпті бұзуды немесе этникалық және діни араздықты қоздыратын әрекеттерді;

жеке тұлғалар мен лауазымды тұлғалардың өздерінің заңды құқықтары мен міндеттерін жүзеге асыруына белсенді кедергі жасау;

- ішкі тәртіп органдарының қызметкерінің, ұлттық қауіпсіздік органдарының, әскери қызметшінің, үкімет немесе қоғам өкілдерінің, қоғамдық тәртіпті қорғау бойынша қызметтік міндеттерін немесе қоғамдық парызын орындайтын заңды бұйрығына немесе талабына қасақана бағынбау;

- қоғамдық тәртіпті және жеке адамдардың тыныштығын бұзатын әрекеттер;

- Әкімшілік қадағалау туралы заңнаманы бұзу.

Төтенше жағдай жарияланған жерді Қазақстан Республикасының Президенті тиісті жарлықпен Премьер-Министрмен және Қазақстан Республикасы Парламенті палаталарының президенттерімен ресми консультациялардан кейін Қазақстан Республикасы Парламентіне жедел түрде хабардар ете отырып айқындайды. Қазақстан Республикасы Президентінің төтенше жағдай енгізу туралы жарлығы Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес дереу ресми баспа БАҚ-та жариялануға жатады және барлық бұқаралық ақпарат құралдары арқылы халықтың назарына жеткізіледі. Қазақстан Республикасы Президентінің төтенше жағдай енгізу туралы жарлығы Қазақстан Республикасының Президенті белгілеген күннен бастап күшіне енеді.

Төтенше жағдай Қазақстан Республикасының барлық аумағында немесе оның жекелеген аймақтарында енгізілуі мүмкін.

Әкімшілік құқық бұзушылықтың объективті жағын құрайтын әрекеттер тізімі үлкен қызығушылық тудырады. Бұл мақала "әмбебап" болып көрінеді және Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің басқа баптарында қарастырылған құқық бұзушылықтардың айтарлықтай санына қолданылуы мүмкін. "Құқық тәртібін бұзуға итермелейтін әрекеттер" тұжырымдамасы құқық қорғау органына оның осы іс-әрекеттің мәні туралы субъективті идеясына негізделген оны іс жүзінде шектеусіз пайдалануға үлкен мүмкіндіктер береді. Жағдай "жеке тұлғалар мен лауазымды

тұлғалардың өздерінің заңды құқықтары мен міндеттерін жүзеге асыруға белсенді түрде кедергі келтіруі", "қоғамдық тәртіп пен жеке адамдардың тыныштығын бұзатын іс-әрекеттерге" ұқсас.

Әдеттегі жағдайда Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің басқа баптарында көзделген бұзушылықтар болып табылатын заңсыз әрекеттерді бір баптың орнына қосу, заң шығарушының төтенше жағдай кезінде олардың қоғамдық қауіптілік дәрежесін жоғарылату ниетінен туындаған сияқты. Алайда, бұл жағдайда жасалған актілердің дұрыс біліктілігіне байланысты күрделі проблемалар туындайды. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекс нормаларының қайшылықтарынан басқа, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекс пен Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің (бұдан әрі - Қазақстан Республикасының Қылмыстық кодексі) нормаларының қайшы келуіне назар аударған жөн, өйткені Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 478-бабының диспозициясы Қазақстан Республикасының Қылмыстық кодексінде қарастырылған бірқатар заңсыз әрекеттерді қамтиды.

Құқық бұзушылықтың субъектісі жеке және заңды тұлғалар болып табылады.

Субъективтік жағы ниет түрінде көрінеді. Төтенше жағдай кезінде тәртіп пен тәртіптің бұзылуын тудыратын әрекеттерді жасаған кінәлі адам өзінің әрекетінің заңсыз сипатын мойындайды, оның зиянды салдарын алдын-ала біледі және осы салдардың пайда болуын немесе әдейі жол бергенін немесе оларға немқұрайды қарамайтындығын мойындайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 478-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамаларды ішкі істер органдарының, жекелеген елді мекендердің коменданттарының уәкілетті лауазымды адамдары жасауға құқылы (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 804-бабы).

Бұл әкімшілік құқық бұзушылықтардың істерін мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары қарайды (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 684-бабының 1-бөлігі).

Төтенше жағдай туралы заңның 21-бабына сәйкес төтенше жағдайды тоқтату төтенше жағдай режимін бұзған жағдайда әкімшілік іс жүргізуді тоқтатуға әкеп соғады.

479-бап. Қылмыс жасауға ықпал еткен себептер мен жағдайларды жою бойынша қабылданған шаралар туралы және (немесе) шараларды қабылдамау

Ұйымның басшысына және басқа адамдарға қабылданған шаралар туралы хабардар етпеу, сондай-ақ істі қараған органдардың (лауазымды тұлғалардың) ұсыныстары бойынша қылмыстарды немесе әкімшілік құқық бұзушылықтарды жасауға себеп болатын жағдайлар мен жағдайларды жою шараларын қабылдамау, -

он айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілген әкімшілік құқық бұзушылықтың қоғамдық қауіптілігі - уәкілетті органның заңды шешіміне жауап қайтарудың белгіленген тәртібін бұзу.

Нысан - бұл істі қараған орган (лауазымды адам) жасаған құқық бұзушылықты жасауға себеп болатын жағдайлар мен жағдайларды жою идеясының жүзеге асырылуына байланысты қоғамдық қатынастар.

Осы қатынастарды реттейтін негізгі нормативтік құқықтық актілер Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекс пен Қазақстан Республикасының Қылмыстық іс жүргізу кодексі (бұдан әрі - Қылмыстық іс жүргізу кодексі) болып табылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 826, 829-19-баптарына сәйкес, әкімшілік құқық бұзушылықтардың жасалуына ықпал ететін себептер мен жағдайларды анықтаған кезде сот, орган (лауазымды адам) тиісті ұйымға және лауазымды адамдарға оларды жою жөнінде шаралар қабылдау идеясын ұсынады. Сот бұл шешімді жеке ұйғарым, орган (лауазымды тұлға) жеке ұсыныс түрінде ресімдейді.

Бұл жағдайда жеке сот қаулысына жоғары тұрған сотқа келіп түскен күннен бастап он күн ішінде шағымдануға, шағым беруге болады, оның шешімі шағымдануға, шағымдануға жатпайды.

Органның (лауазымды адамның) жеке өкілдігіне жоғары тұрған орган (лауазымды адам) алған күннен бастап он күн ішінде шағым жасалуы мүмкін. Жоғары тұрған органның ұсыну туралы шағымды қарау нәтижелері бойынша қабылдаған шешімі мамандандырылған ауданға және оған теңестірілген әкімшілік сотқа келіп түскен күннен бастап он күн ішінде шағымдануға болады, оның шешімі шағымдануға жатпайды.

Ұйымдардың басшылары мен өзге де лауазымды адамдар жеке қаулы, жеке ұсыныс келіп түскен күннен бастап бір ай ішінде қарауға және сотқа, органға (лауазымды адамға) қабылданған шаралар туралы есеп беруге міндетті.

Қылмыстық іс жүргізу кодексінің 200-бабына сәйкес, қылмыстық істе қылмыстық құқық бұзушылықтың жасалуына ықпал еткен мән-жайларды анықтай отырып, сотқа дейінгі тергеп-тексеруді жүзеге асыратын тұлға тиісті мемлекеттік органдарға, ұйымдарға немесе басқару функцияларын жүзеге асыратын адамдарға осы жағдайларды жою немесе шараларды жою туралы шаралар қабылдау туралы ұсыныс жасауға құқылы. басқа да заң бұзушылықтар. Өтініштер бір ай ішінде қабылданған шаралар туралы міндетті түрде хабарлана отырып қарауға жатады.

Объективті жағы - тапсырысты тиісті түрде және уақытында ресімдеуге заңсыз әрекетсіздік. Бұл қабылданған шаралар туралы хабарламау және (немесе) құқық бұзушылықты жасауға ықпал еткен себептер мен жағдайларды жою жөніндегі шараларды қабылдамау түрінде көрінеді.

Мысалы, *Қарағанды қаласының мамандандырылған ауданаралық әкімшілік сотының 2015 жылғы 3 сәуірдегі шешімімен Темірбаева В.К. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 479-бабы бойынша әкімшілік құқық бұзушылық жасағаны үшін кінәлі деп танылып, оған 10 айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде әкімшілік айыппұл түрінде айыппұл салынды. Іс материалдарынан, Темірбаева В.К.*

Қарағанды қаласы, 19-шағын аудан, 55-ғимаратта орналасқан "Стимул" кафесінің директоры бола отырып, ол Қарағанды қаласы Ішкі істер департаменті Ново-Микудукский полиция бөлімінің тергеушісінің қылмыс жасауға себеп болатын жағдайларды жою туралы ұсынысын алды. Алайда, өнердің талаптарын бұза отырып. Қазақстан Республикасы Қылмыстық іс жүргізу кодексінің 200-інде белгіленген бір ай мерзім ішінде ішкі істер органдарына бұл ұсыну үшін қабылданған шаралар туралы есеп берілмеген, сол арқылы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 479-бабына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық жасалған.

Қылмыстың субъектісі - ұйымның басшысы немесе қылмыстың жасалуына себеп болатын себептер мен жағдайларды жоюға жауапты басқа тұлға. Ұйымның басшысы - заңға немесе ұйымның құрылтай құжаттарына сәйкес осы ұйымды басқаратын жеке тұлға.

Бұл актінің дұрыс біліктілігі үшін қылмыстың мәнін дұрыс анықтау қажет. Сонымен, Павлодар облысы Павлодар аудандық сотының 2015 жылғы 26 ақпандағы шешімімен А.Д.Әлімжановқа қатысты әкімшілік іс тоқтатылды. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 479 бабы бойынша әкімшілік құқық бұзушылықтың болмағаны үшін. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамаға сәйкес Алимжанов А.Д. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 479-бабы бойынша құқық бұзушылық жасағаны үшін келесі жағдайлар бойынша айып тағылды. 2015 жылғы 20 қаңтарда Красноармей аграрлық-техникалық колледжі директорының, Павлодар облысы Ішкі істер департаменті бастығының тапсырмасы бойынша әкімшілік құқық бұзушылық жасауға ықпал еткен себептер мен жағдайларды жою туралы ұсыныстар жіберілді. Спектакльдерді директордың тәрбие ісі жөніндегі орынбасарының міндетін атқарушы А.Әлімжанов орындады. Алайда, қабылданған шаралар туралы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 826-бабына сәйкес істі қараған органға хабарланбаған. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 479-бабының диспозициясы, ұйымның басшысының және басқа адамдардың әкімшілік құқық бұзушылық жасауға ықпал ететін себептер мен жағдайларды жою жөніндегі шараларды қабылдамағаны үшін жауапкершілікті қарастырады, бұл істі қараған органдардың (лауазымды тұлғалардың) ұсыныстары бойынша. Тиісінше, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 479-бабына сәйкес әрекетсіздік түріндегі құқық бұзушылықтың мәні: 1) ұйымның басшысы немесе 2) басқа адам болуы мүмкін. Іс материалдарында Әлімжанов А.Д. колледж директоры емес, сондықтан ол ұйымның басшысы ретінде Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 479-бабына сәйкес жауапкершілікке тартыла алмайды. Заңда Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 479-бабына сәйкес қандай адамдар жауапқа тартылатыны нақты көрсетілмеген. Алайда, заңның мағынасы бойынша, құқық бұзушылықтың субъектілері ретінде басқа адамдар бұл өкілдіктің атына (кімге) жіберілген және тікелей немесе ұйымның басшысын айналып өтіп, қабылданған шаралар туралы мәлімдеуге құқығы

бар немесе міндеттелген лауазымды адамдар деп түсіну керек. Іс материалдарындағы бірде-бір мәселе тікелей Красноармей аграрлық-техникалық колледжі директорының тәрбие ісі жөніндегі орынбасарына жолданған жоқ. Сот берілмеген және іс материалына қандай-да бір нормативтік құқықтық акт немесе жеке қолдану актісі қосылмаған, одан А.Д. Алимжанов қорытынды жасауға болады. Колледж басшысын айналып өтіп, өз атынан өкілдіктер бойынша қабылданған шаралар туралы есеп беруге құқылы немесе міндетті. Сондықтан, Әлімжанов А.Д. бұл жағдайда Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 479-бабына сәйкес құқық бұзушылықтың мәні болып табылмайды.

Қылмыстың субъективті жағы кінәнің қасақана нысанымен сипатталады. Кінәлі адам өзінің әрекетсіздігінің заңсыз сипатын мойындап, оның зиянды зардаптарын алдын-ала білді және осы салдардың басталуына жол берді немесе оған немқұрайды қарады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 479-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтар туралы хаттамаларды ішкі істер органдарының уәкілетті лауазымды адамдары, сондай-ақ әскери қызметке жауапты әскери қызметшілер және Қарулы Күштердің көлік құралдарын жүргізуші адамдар жасаған құқық бұзушылықтар туралы Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің әскери полициясы жасаған кезде жасауға құқылы. Қазақстан Республикасының күштері, Қазақстан Республикасының басқа да әскерлері мен әскери бөлімдері (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 804-бабы).

Бұл әкімшілік құқық бұзушылықтардың істерін мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары қарайды (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 684-бабының 1-бөлігі).

480-бап. Қазақстан Республикасының әкімшілік қадағалау туралы заңнамасын бұзу

1. Бас бостандығынан айыру орындарынан босатылған адамның әкімшілік қадағалау ережелерін немесе оған қатысты сот белгілеген шектеулерді орындамауы, - ескерту жасауға немесе он айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекеттер -

жиырма айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға немесе он бес күнге дейін әкімшілік қамауға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Әкімшілік құқық бұзушылықтың қоғамдық қауіптілігі заңмен белгіленген әкімшілік қадағалау ережелерінің бұзылуы болып табылады.

Бас бостандығынан айыру орындарынан босатылған адамдарды әкімшілік қадағалаудың мазмұны "Бас бостандығынан айыру орындарынан босатылған адамдарды әкімшілік қадағалау туралы" Заңда (бұдан әрі - Заң) айқындалады. Заң

әкімшілік қадағалауды қолданудағы заңдылықтың құқықтық кепілдіктерінің жүйесін белгілейді.

Заңның 1-бөліміне сәйкес, *әкімшілік қадағалау - бұл заңның сақталуы, азаматтардың құқықтары мен бостандықтарының кепілдемесі негізінде жүзеге асырылатын және сотталушының ішкі істер органдары шешімінің негізінде, түрмеден босатылған адамдардың мінез-құлқын бақылауды белгілеу түрінде мәжбүрлеу шарасы ретінде, рецидивтің алдын-алу нысаны. олар өз тарапынан құқық бұзушылықтың алдын алу мақсатында заңмен белгіленген шектеулерді белгіледі.*

Әкімшілік қадағалау: жазасын өтеген адамдарға:

1) қауіпті қайталану жағдайында, сондай-ақ террористік немесе экстремистік қылмыстар үшін, кәмелетке толмағандардың жыныстық тұтастығына қарсы қылмыстар үшін жасалған қылмыстар;

2) ауыр және (немесе) аса ауыр қылмыс жасаған немесе қасақана жасаған қылмысы үшін екі және одан да көп рет бас бостандығынан айыруға сотталған және жазасы аяқталған кезде теріс іс-әрекеттің үшінші дәрежесі бар;

3) ауыр және (немесе) аса ауыр қылмыстар немесе қасақана жасалған қылмыстары үшін екі немесе одан да көп рет бас бостандығынан айыруға сотталған, егер ішкі істер органдарының ескертулеріне қарамастан, олар қоғамдық тәртіпті, адам мен азаматтың құқықтары мен заңды мүдделерін жүйелі түрде бұзса, басқа да құқық бұзушылықтар.

Құқықбұзушылықтың объектісі - заңмен белгіленген ережелер мен шектеулерге әкімшілік қадағалау белгіленетін адамдардың сақталуына байланысты қоғамдық қатынастар.

Заңның 16-бөліміне сәйкес әкімшілік бақылаудағы адам:

1) оған қатысты белгіленген шектеулерді сақтауға;

2) белгіленген мерзімде ішкі істер органдарына шақыру бойынша келіп, әкімшілік бақылау ережелерін іске асыруға байланысты мәселелер бойынша ауызша және жазбаша түсініктемелер береді;

3) 24 сағат ішінде әкімшілік бақылауды жүзеге асыратын ішкі істер органының қызметкерлеріне жұмыс және тұрғылықты жерінің өзгергені туралы, сондай-ақ ауданнан (қаладан) қызметтік және жеке істерге кету туралы хабарлауға;

4) ішкі істер органының рұқсатымен басқа елді мекенге кеткенде және ол жерде бір тәуліктен артық болған кезде оның ішкі істер органында тіркеуден өту керек.

5) әкімшілік бақылау кезеңі аяқталғанға дейін Қазақстан Республикасының аумағынан шықпауға (әкімшілік бақылау алты айдан үш жылға дейінгі мерзімге белгіленеді).

Әкімшілік қадағалау белгіленетін адамдарға қатысты тыйым түріндегі келесі шектеулер толық немесе бөлек, жеке өмірін, отбасындағы және тұрғылықты жеріндегі мінез-құлқына, бақыланатын тұлғаның жеке басын сипаттайтын басқа жағдайларға байланысты қолданыла алады:

- 1) үйден ішкі істер органдары анықтаған уақытта кетуге;
- 2) ауданның (қаланың) ішкі істер органдары айқындайтын жерлерде болуға;
- 4) қадағалауды жүзеге асыратын ішкі істер органдарының рұқсатынсыз ауданнан (қаладан) тыс жерде жүруге;
- 5) кәмелетке толмағандармен олардың ата-аналарының немесе заңды өкілдерінің келісімінсіз іздеуге, баруға, телефон арқылы сөйлесуге және өзге де тәсілдермен байланысуға;

б) алкогольдік ішімдіктерді, есірткі құралдарын, психотроптық заттарды тұтынуға.

Орындалатын ережелерге сонымен қатар Қазақстан Республикасы Ішкі істер министрінің 2005 жылғы 11 ақпандағы N 97 бұйрығымен бекітілген әкімшілік бақылаудағы адамдарды есепке алу ережелері де кіреді.

Қылмыстың объективтік жағы жоғарыда көрсетілген шектеулер мен ережелерді бұзуға бағытталған әрекет (әрекетсіздік) арқылы көрінеді.

Істердің осы санатындағы сот практикасы төмендегідей. Алматы қаласының мамандандырылған әкімшілік сотының судьясы А.К. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 1-бөлігінің 480-бабы бойынша әкімшілік құқық бұзушылық жасағаны үшін кінәлі деп танылып, оған 10 айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салынды. Сот 04.01.2015 жыл гр. Шығыс Қазақстан облысы Жармалы аудандық сотының 2014 жылғы 8 қаңтардағы әкімшілік бақылауды белгілеу туралы шешіміне сәйкес әкімшілік бақылауды жүзеге асыратын ішкі істер органының қызметкерлерін ескертпестен, Шыныбеков А.К. жеке мәселелерімен Алматы қаласынан кету туралы, олардың рұқсатынсыз, Алматы қаласынан тыс жерде басқа елді мекенге, атап айтқанда Түркістанға барып, ол жерде бір күннен астам уақытты өткізді.

Қылмыстың субъектісі - түрмеден босатылған адам, оған қатысты әкімшілік бақылау белгіленеді.

Субъективтік жағы кінәнің қасақана нысанымен сипатталады. Әкімшілік қадағалау туралы заңнаманы бұзған адам оның әрекетінің (әрекетсіздігінің) заңсыз сипатын мойындады, оның зиянды салдарын алдын-ала білді және осы салдардың пайда болуын тіледі немесе әдейі жол берді немесе оларға немқұрайды қарады.

Түсініктеме берілген баптың екінші бөлігі, біліктілік белгілері бойынша, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 480-бабының бірінші бөлігіне әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталанған қылмыстың жасалуын анықтайды.

Осы санаттағы істерді қарау әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама жасалған адамның іс-әрекетін анықтауға мұқият қарауды қажет етеді. Бұл қажеттілік келесі мысалдан туындайды. Солтүстік Қазақстан облысы Петропавловск қаласының мамандандырылған әкімшілік сотының судьясының шешімімен С.Рыбаковқа қатысты әкімшілік іс тоқтатылды. Әкімшілік құқық бұзушылықтың болмағаны үшін Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 480-бабының 1-бөлігі. Сот қаулысынан туындайтын, әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамаға сәйкес Рыбаковтың С.А.

2015 жылдың 25 шілдесінде өтті және әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 480-бабының 1-бөлігіне сәйкес, оған қатысты қадағалау тағайындалған адамның әкімшілік қадағалау туралы заңнаманы бұзғаны үшін жауапкершілік көзделді. Алайда, бұдан ертерек, 2015 жылғы 12 шілдеде Рыбаков С.А. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 480-бабы 1-бөлігі бойынша айыппұл түрінде әкімшілік жазаға тартылған. Бұл шешімнің көшірмесі оған 2015 жылғы 12 маусымда ұсынылды, ал сот шешімі 2015 жылғы 23 маусымда күшіне енді. Оқиға Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 480-бабының 1-тармағына сәйкес сот шешімі заңды күшіне енгеннен кейін 2015 жылғы 25 шілдедегі хаттамаға сәйкес өтті. Демек, оның әрекеттері Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекстің 480-бабының екінші бөлігіне сәйкес, оған қатысты қадағалау белгіленетін адамның әкімшілік қадағалау туралы заңнаманы бұзғаны үшін әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде бірнеше рет жасалуы керек.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 480-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамаларды ішкі істер органдарының уәкілетті лауазымды адамдары жасауға құқылы (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 804-бабы).

Бұл әкімшілік құқық бұзушылықтардың істерін мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары қарайды (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 684-бабының 1-бөлігі).

481-бап. Қылмыстық-атқару жүйесі мекемелерінде, арнайы мекемелерде ұсталған адамдарға тыйым салынған заттар, бұйымдар мен заттар беру

1. Пенитенциарлық жүйенің мекемелерінде, арнайы мекемелерде, алкогольді ішімдіктерде, есірткі заттарында және есірткі әсерінде болатын басқа да заттарда, ақшаларда, азық-түліктерде, өнімдерде және сақтауға тыйым салынған өзге де заттармен жасырыну немесе қандай-да бір тәсілмен беруге тырысу осы мекемелерде пайдалану -

ескерту жасауға немесе әкімшілік құқық бұзушылық жасау объектісі болған затты тәркілей отырып, он айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекеттер -

әкімшілік құқық бұзушылық жасау құралы немесе заты болған затты тәркілей отырып, жиырма айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға немесе отыз тәулікке дейін әкімшілік қамауға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Әкімшілік құқық бұзушылықтың қоғамдық қауіптілігі - пенитенциарлық мекемелерде және арнайы мекемелерде ұстаудың белгіленген тәртібін бұзу.

Қылмыстық-атқару жүйесі мекемелерінде жазаларды және қылмыстық-құқықтық ықпал ету шараларын орындау мен орындау тәртібі мен шарттары Қазақстан Республикасының қылмыстық заңнамасында белгіленеді. Ол Қазақстан

Республикасының Конституциясына және халықаралық құқықтың жалпыға бірдей танылған қағидаттары мен нормаларына негізделеді және Қазақстан Республикасының Қылмыстық-атқару кодексінен (бұдан әрі - УСК), заңдардан және өзге де нормативтік құқықтық актілерден тұрады.

ҚАК 3-бабының 4-тармағына сәйкес қылмыстық-атқару жүйесі (пенитенциарлық) дегеніміз - қылмыстық үкімдердің орындалуын қамтамасыз ететін атқарушы және әкімшілік функцияларды жүзеге асыратын органдар мен мекемелер, сондай-ақ осы органдар мен мекемелердің жұмысын қамтамасыз ететін ұйымдар.

Қылмыстық-атқару жүйесі мекемесі (бұдан әрі - мекеме) бас бостандығынан айыру үкімін орындауға, сондай-ақ өлім жазасына кесілген адамдарды ұстауға арналған мемлекеттік мекеме болып табылады (ҚАК 3-бабы 5-тармағы).

Қоғамнан уақытша оқшаулануды қамтамасыз ететін арнаулы мекемелер қызметінің құқықтық негізі "Қоғамнан уақытша оқшаулауды жүзеге асыратын арнайы мекемелердегі, арнайы бөлмелердегі адамдар үшін тәртіп пен шарттар туралы" Заңмен (бұдан әрі - Заң) белгіленеді. Заң сонымен қатар олардағы адамдардың құқықтары мен міндеттерін белгілейді.

Заңның 2-бабының 2-тармағына сәйкес, арнайы мекемелер тергеу изоляторы, уақытша ұстау изоляторы, тарату орталығы және арнайы орталық болып табылады.

Тергеу изоляторы - бұл арнайы мекеме:

- алдын-алу шарасы ретінде қамауға алу таңдалған қылмыс жасағаны үшін сезіктілер мен айыпталушылар;

- қамауға алуға сотталған;

- бас бостандығынан айыруға сотталған;

- бас бостандығынан айыруға сотталған, қараусыз қалған немесе техникалық қызмет көрсету жұмыстарына жіберілгендер;

- Қазақстан Республикасының Қылмыстық-атқару кодексіне сәйкес мекемелерден келген сотталғандар (Заңның 2-бабының 11-тармағы).

Уақытша ұстау изоляторы - қылмыстық құқық бұзушылық жасады деген күдікпен ұсталған адамдарды, сондай-ақ әкімшілік қамауға алынған адамдарды қамауда ұстауға арналған арнайы мекеме (Заңның 2-бабының 2-бөлімі).

Қабылдау және тарату орталығы - белгілі бір тұрғылықты жері және (немесе) жеке басын куәландыратын құжаттары жоқ адамдарды, олардың іс-әрекеттерінде қылмыстық және әкімшілік құқық бұзушылық белгілері болмаған кезде және жеке басын басқа жолмен анықтау мүмкін еместігі жағдайында адамдарды қабылдауға және ұстауға арналған ішкі істер органдарының арнайы мекемесі. Заңның 2-бабының 8-тармағы).

Арнайы алушы - бұл әкімшілік қамауға алынған адамдарды қабылдауға және ұстауға арналған ішкі істер органдарының арнайы мекемесі (Заңның 2-бабы 1-тармағы)

Қылмыстың объектісі - қылмыстық-атқару жүйесі мекемелеріндегі, арнайы мекемелердегі режим ережелері.

Мекемелерде жазаны өтеу режимі - сотталғандардың қорғалуын және оқшаулануын, олардың үнемі қадағалануын қамтамасыз ететін, Қазақстан Республикасының қылмыстық заңнамасында белгіленген жазаларды орындау және орындау тәртібі; өз міндеттерін орындау, өз құқықтары мен заңды мүдделерін жүзеге асыру; сотталғандар мен қызметкерлердің қауіпсіздігі; сотталғандардың жекелеген санаттарын бөлек ұстау, мекеменің түріне байланысты ұстаудың әртүрлі шарттары; жазаны өтеу шарттарының өзгеруі. Арнайы мекемелерде сезіктілер мен айыпталушылардың құқықтарының сақталуын, олардың өз міндеттерін орындауын, оқшаулануын, сондай-ақ Қазақстан Республикасының Қылмыстық іс жүргізу кодексінде көзделген міндеттердің орындалуын қамтамасыз ететін режим құрылады.

Қылмыстың объективтік жағы тексеруден жасырылған немесе қылмыстық-атқару жүйесі мекемелерінде, арнайы мекемелерде ұсталған адамдарға тыйым салынған заттар, бұйымдар мен заттарды тапсыруға бағытталған, қандай да бір жолмен беруге тырысқан әрекетте көрінеді.

"Адамдарды қоғамнан уақытша оқшаулауды қамтамасыз ететін арнайы мекемелерде, арнайы бөлмелерде ұстау тәртібі мен шарттары туралы" Заңның 24-бөліміне сәйкес адам өміріне немесе денсаулығына қауіпті немесе күдіктілер мен айыпталушыларға беру үшін пайдалануға болатын заттар, заттар мен тамақ өнімдері қылмыс құралы ретінде немесе ұстау мақсатына кедергі жасау үшін.

Пенитенциарлық жүйенің ішкі ережелерінде сотталушыларға, посылкаларда, бағдарламаларда, сәлемдемелерде алып жүруге және мекемелердің дүкендерінен сатып алуға рұқсат етілген заттар мен заттардың тізімі бар. Осы тізімге енгізілмеген заттарға тыйым салынады. УСК-ның 97-бабына сәйкес мекеменің ішкі ережелерінде көзделмеген ақша мен бағалы қағаздарды, сондай-ақ басқа да заттарды, құжаттарды, заттарды, бұйымдарды, заттарды, тағамдарды сақтауға және пайдалануға тыйым салу жазаны өтеу режимінің негізгі талаптарының бірі болып табылады.

Төменде келтірілген сот ісінде бұл қылмыстың жасалуының типтік мысалы көрсетілген. Сонымен, Алматы қаласының мамандандырылған ауданаралық әкімшілік сотының судьясының 2015 жылғы 13 шілдедегі үкімімен Р. Әжіматова әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 1-бөлігінің 481-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық жасағаны үшін кінәлі деп танылып, 19 айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде 10 8 айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде әкімшілік айыппұл салынды. теңге, Beeline SIM-картасының үш данасы тәркіленіп, мемлекет кірісіне өндірілді. Істің сотта қаралуы кезінде Р.Ажиматова 06.06.2015 жылы шамамен 9 сағат 45 минутта №2 бақылау-өткізу пунктіндегі ЛА-155/18 мекемесінде бағдарламаны тергеу бөлмесі арқылы Сулайманов Х.Т. Қол сөмкесін тінту кезінде Р.Ажиматова тергеу изоляторына ауыстыруға тырысқан үш Beeline SIM картасы табылды. Сулайманов Х.Т. Осылайша,

Р.Ажиматова Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 1-бөлігінің 481-бабы бойынша әкімшілік құқық бұзушылық жасады.

Қылмыстың субъектісі - он алты жасқа толған физикалық сау адам.

Субъективтік жағынан әрекет қасақана жасалады. Кінәлі адам өзінің әрекетінің заңсыз сипатын білді, оның зиянды салдарын алдын-ала білді және осы салдардың басталуын қалады немесе саналы түрде рұқсат етті немесе оларға немқұрайды қарады.

Түсініктеме берілген баптың екінші бөлігі, біліктілік белгілері бойынша, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекстің 481-бабының бірінші бөлігіне әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталанған қылмыстың жасалуын анықтайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 481-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттаманы ішкі істер органдарының, түзеу мекемелерінің немесе тергеу изоляторларының уәкілетті лауазымды адамдары жасауға құқылы (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 804-бабы).

Бұл әкімшілік құқық бұзушылықтардың істерін мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары қарайды (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 684-бабының 1-бөлігі).

482-бап. Жеке және заңды тұлғалардың қаруды заңсыз алу, беру, сату, сақтау, алып жүру, тасымалдау

1. Ішкі істер органдарында тіркелмеген тегіс ұңғылы, газдық қаруды және оның патрондарын, сондай-ақ электр энергиясы 7,5 Джулдан асатын электрлік, пневматикалық қаруды, калибрі 4,5 миллиметрден асатын заңсыз алу, беру, сату, сақтау, тозу, тасымалдау. , -

қару тәркілене отырып, жеке тұлғаларға - жиырма, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға - жиырма бес, орта бизнес үшін - отыз, ірі бизнес үшін - қырық айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекеттер -

қару тәркілене отырып, жеке тұлғаларға отыз мөлшерінде, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға - отыз беске, орта бизнеске - қырық мөлшерінде, ірі бизнес үшін - елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

Ескерту Заңсыз сақталған қаруды өз еркімен тапсырған адам, егер оның іс-әрекетінде басқа қылмыстың құрамы болмаса, әкімшілік жауапкершіліктен босатылады.

ТҮСІНІКТЕМЕ _____

1-бөлім. Түсіндірілген әкімшілік құқық бұзушылықтың қоғамдық қауіптілігі Қазақстан Республикасында қару-жарақ айналымы саласындағы белгіленген басқару тәртібін бұзу болып табылады.

Қазақстан Республикасының аумағында азаматтық, қызметтік, жауынгерлік қолды қару мен суық болаттың айналымынан туындайтын құқықтық қатынастар "Кейбір қарулардың айналымын мемлекеттік бақылау туралы" Заңмен (бұдан әрі - Заң) реттеледі. Заң азаматтардың өмірі мен денсаулығын, меншікті қорғауға, қоғамдық қауіпсіздікті қамтамасыз етуге, қоршаған орта нысандарын, ресурстарын қорғауға, қылмыс пен қаруды заңсыз таратуда халықаралық ынтымақтастықты дамытуға бағытталған. Заңда және өзге де нормативтік құқықтық актілерде қарудың жекелеген түрлерінің айналымын мемлекеттік бақылау саласындағы Қазақстан Республикасының заңнамасы бар.

Заңның 6-бабына сәйкес, қару-жарақ саудасы - бұл қару-жарақты өндіру, жинау, өзгерту, сату (сату), беру, сыйға тарту, марапаттау, мұрагерлік, сатып алу, жинау, көрсету, есепке алу, сақтау, алып жүру, пайдалану, алып қою, жою, әкелу. Қазақстан Республикасының аумағына және оның Қазақстан Республикасынан экспорты .

Әкімшілік құқық бұзушылықтың объектісі - заңмен және өзге де нормативтік құқықтық актілермен реттелетін, тегіс ұңғылы, газды қару мен оның патрондарының, сондай-ақ электр энергиясы 7,5 Джуладан асатын, калибрі 4,5 миллиметрден асатын электр, пневматикалық қару.

Заңның 1-бабының 5-тармағына сәйкес, қару - бұл тірі немесе басқа нысанаға, сондай-ақ сигнал беру үшін құрылымдық түрде жасалған құрылғылар мен заттар.

Тегіс қару - бөшкесі бар немесе тек тегіс арналары бар қару.

Газ қаруы - пайдалану көз жасына немесе тітіркендіргіш заттарды қолдануға негізделген қару (1-баптың 3-тармағы).

Картридждер - тиісті түрдегі қаруды ату үшін және нысанаға тигізу үшін құрылымдық түрде жасалған құрылғылар (заттардың 13-тармағы).

Электрлік қару - оны пайдалану электр разрядының әсеріне негізделген арнайы құрал (1-баптың 1-тармағы).

Пневматикалық қару - нысанды жою құралы сығылған, сұйытылған немесе қатты газдың энергиясы есебінен бағытталған қозғалысты алатын қару (1-баптың 1-тармағы).

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекстің 482-бабы бойынша әкімшілік жауапкершілікке тарту үшін маңызды жағдай ішкі істер органдарында тіркелмеген қаруға қатысты әрекет жасау болып табылады.

Айта кету керек, Заңнан басқа, қару-жарақ пен олардың патрондарының айналымы, оның ішінде өндіру, сату (сату), беру, сыйға тарту, марапаттау, мұрагерлік, сатып алу, жинау, көрме, есепке алу, сақтау, тасымалдау, тасымалдау, пайдалану, алып қою, жою. Қазақстан Республикасының аумағына әкелу және Қазақстан Республикасынан әкету Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2000 жылғы 3 тамыздағы N 1176 қаулысымен бекітілген Қару мен оның патрондарының айналымы ережелерімен де реттеледі.

Объективті жағы - бұл баптың тізімінде көрсетілген заттарды заңсыз алу, беру, сату, сақтау, тозу, тасымалдау.

"Заңсыздық" белгісі бұл әрекеттер "Қарудың жекелеген түрлерінің айналымын мемлекеттік бақылау туралы" Қазақстан Республикасының Заңында және Қазақстан Республикасында қару-жарақ пен оның патрондарының айналымы ережесінде белгіленген тиісті рәсімдер мен рұқсаттарсыз (лицензиясыз) жүзеге асырылатындығын білдіреді.

Қару сатып алу дегеніміз оны сатып алу, сыйлық ретінде алу, марапаттау, қарызды төлеу, тауарлар мен заттарға айырбастау, табылған затты беру.

Тасымалдау дегеніміз - адамның қаруы бар адамның басқа адамға уақытша пайдалану немесе сақтау үшін беруі.

Қаруды сату дегеніміз - кез-келген мәміле (ауыр немесе өтеусіз), яғни сату, сыйға тарту, айырбастау және т.б. нәтижесінде басқа адамдардың меншігіне иеліктен шығару.

Сақтау дегеніміз қаруды бөлмелерде, жәшіктерде, сондай-ақ олардың қауіпсіздігін қамтамасыз ететін басқа жерлерде ұстау арқылы нақты иелену деп түсіну керек.

Қаруды алып жүру қаруды тікелей иесімен (киімде, денеде) табуды білдіреді.

Қаруды тасымалдау - бұл олардың кез-келген көлік түріндегі қозғалысы.

Құқық бұзушылықты сипаттайтын сот тәжірибесінен бірнеше мысалдар келтірілген. Сонымен, Риддер қаласының әкімшілік сотының судьясының шешімімен Анисимов Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 482-бабы бойынша кінәлі деп танылды және 20 айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл түрінде әкімшілік жазаға тартылды, тәркіленумен 39 640 теңге мөлшерінде: тегіс ұңғылы жалғыз баррель аң аулау мылтығы, Иж-К моделі, 32 калибрлі, барреттің сериялық нөмірі "L70293". Соттың анықтауы бойынша, полиция 2015 жылғы 17 қаңтарда Анисимова О.В. маңындағы "Гуслякова" шатқалында орналасқан Малютин В.Г. 32-калибрлі бір құдықтағы тегіс ұңғылы мылтық табылды, № Л70293. ШҚО ОКУ ІД Департаментінің 2015 жылғы 30 қаңтардағы № 58 сараптамалық қорытындысына сәйкес, бұл зеңбірек сериялық нөмірі "L70293" бар, яғни 32 калибрлі, тегіс ұңғылы бір баррельдік аң аулау мылтығы, яғни атысқа жарамды. О.Анисимов "Кейбір қарулардың айналымын мемлекеттік бақылау туралы" Заңның 15-бабы 2-тармағының, Қазақстан Республикасындағы қару-жарақ пен оқ-дәрілердің айналымы ережесінің 76-тармағының талаптарын бұза отырып, оны рұқсатсыз сақтаған.

Заңның 15-бабының 2-тармағына сәйкес Анисимов сатып алынған қаруды тұрғылықты жері бойынша ішкі істер органдарында тіркеуден өтуі керек, оны алған күннен бастап бір апта ішінде. Бірақ Анисимов, Қару мен оның патрондарының айналымы ережелерінің 76-тармағына сәйкес, ішкі істер органдарының рұқсатын алуға құқылы болды.

Сондай-ақ, 2015 жылғы 22 маусымда сағат 08.10 шамасында Алматы әуежайында, ішкі рейстер терминалында, Алматы-Ақтау рейсінің жүгін тексеру кезінде, Алматы әуежайында ОАП ЛОП қызметкерлері Ерікбайұлы Н.-ға тиесілі мылтық тапты. ішкі істер органдарында тіркелген қаруды сақтауға, алып жүруге және тасымалдауға тиісті

рұқсатынсыз. Эрикбайұлы Н. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 1-бөлігінің 482-бабы бойынша әкімшілік құқық бұзушылық жасағаны үшін кінәлі деп танылып, электрошокты тәркілей отырып, 20 айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде 39 640 теңге мөлшерінде әкімшілік айыппұл салынды.

Құқық бұзушылықтың субъектісі жеке және заңды тұлғалар болып табылады.

Субъективтік жағынан акт кінәнің қасақана түрінде көрінеді. Өз іс-әрекетінің заңсыз сипатын білетін адам оның зиянды салдарын алдын-ала біліп, осы салдардың басталуын қалаған немесе саналы түрде қабылдаған немесе оларға немқұрайды қараған адам.

Түсініктеме берілген баптың екінші бөлігі, біліктілік белгілері бойынша, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекстің 482-бабының бірінші бөлігіне әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталанған қылмыстың жасалуын анықтайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 482-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтар туралы хаттамаларды қауіпсіздік шараларын жүргізу кезінде ішкі істер органдарының, Қазақстан Республикасы Мемлекеттік күзет қызметінің уәкілетті лауазымды адамдары, сондай-ақ әскери қызметшілер, әскери қызметшілер құқық бұзушылық жасаған жағдайда Қазақстан Республикасы Қарулы Күштері әскери полициясының актілерін жасауға құқылы. Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің, басқа да әскерлер мен әскери бөлімдердің көлік құралдарын жүргізетін адамдарға ақы төленеді Қазақстан Республикасы (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 804-бабы).

Бұл әкімшілік құқық бұзушылықтардың істерін мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары қарайды (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 684-бабының 1-бөлігі).

Айта кету керек, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 482-бабының ескертпелеріне сәйкес, заңсыз сақталған қаруды өз еркімен тапсырған адам, егер оның әрекетінде басқа құқық бұзушылық болмаса, әкімшілік жауапкершіліктен босатылады.

483-бап. Азаматтық пиротехникалық заттар мен олар қолданылған бұйымдарды сақтау, есепке алу, пайдалану, тасымалдау, сату, жою, әкелу, әкету тәртібін бұзу

1. Азаматтық пиротехникалық заттар мен олар пайдаланылған бұйымдардың айналымы саласындағы қызметті жүзеге асыруға лицензиясы бар адамдардың азаматтық пиротехникалық заттар мен олар қолданылған бұйымдарды сақтау, есепке алу, пайдалану, тасымалдау, сату, жою, әкелу, әкету тәртібін бұзу, -

азаматтық пиротехникалық заттар мен бұйымдарды тәркілей отырып, жеке тұлғаларға бес мөлшерінде, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға - он мөлшерінде, орта бизнеске - он бес мөлшерінде, ірі бизнес үшін - қырық бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады. олардың қолдануымен.

2. Қауіпті 4-сыныпты азаматтық пиротехникалық бұйымдарды сақтау орындарынан тыс жерлерде және (немесе) қауіптіліктің 4-ші дәрежелі азаматтық пиротехникалық бұйымдарды сатып алуға лицензиясы жоқ адамдарға сату -

азаматтық пиротехникалық заттар мен бұйымдарды тәркілей отырып, жеке тұлғаларға он мөлшерінде, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға - жиырма, орта бизнес үшін - отыз, ірі бизнес үшін - жетпіс айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады. оларды қолдану.

3. Осы баптың бірінші және екінші бөліктерінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекеттер -

азаматтық пиротехникалық заттар мен бұйымдарды тәркілей отырып, жеке тұлғаларға жиырма мөлшерінде, шағын бизнес субъектілері немесе коммерциялық емес ұйымдар үшін - қырық, орташа бизнес үшін - алпыс, ірі бизнес үшін - жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады. оларды қолдану.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Әкімшілік құқық бұзушылықтың қоғамдық қауіптілігі - азаматтық пиротехникалық заттар мен олармен жасалған бұйымдарды өңдеудің белгіленген тәртібін бұзу.

Бұл заттар жоғары қауіптің көзі болып табылады, сондықтан олармен байланысты іс-шаралар уәкілетті органдардың ерекше бақылауында болады. Сонымен, "Рұқсаттар және хабарламалар туралы" Қазақстан Республикасының Заңына сәйкес азаматтық пиротехникалық заттар мен олар қолданылған бұйымдарды әзірлеу, өндіру, сату, пайдалану лицензиялауға жатады, яғни. лицензияны және (немесе) лицензияға қосымшаны және лицензияның телнұсқасын және (немесе) лицензияға қосымшаларды ресімдеуге, рұқсатты бақылауды жүзеге асыруға, лицензияның және (немесе) лицензияға қосымшалардың қосымшаларына және (немесе) қосымшаларға қосымшаларды беруге және қайта ресімдеуге байланысты шаралар кешені.

Сонымен қатар, "Қазақстан Республикасының ішкі істер органдары туралы" Заңға сәйкес азаматтық пиротехникалық заттар мен олар қолданылған бұйымдарды сатып алу, сақтау, есепке алу, пайдалану, тасымалдау, жою, әкелу, әкету ережелерін әзірлеу және бекіту ішкі істер органдарының құзыретіне жатқызылған.

Қазіргі уақытта жоғарыда аталған әрекеттерді жүзеге асыру тәртібі Қазақстан Республикасы Ішкі істер министрінің 2015 жылғы 8 сәуірдегі бұйрығымен бекітілген азаматтық пиротехникалық заттар мен олар қолданылған бұйымдарды сатып алу, сақтау, есепке алу, пайдалану, тасымалдау, жою, әкелу, әкету ережелерімен (бұдан әрі - Ережелер) айқындалады. жыл саны 319.

Азаматтық пиротехникалық заттар мен олар пайдаланылатын бұйымдарды сақтау, есепке алу, пайдалану, тасымалдау, сату, жою, әкелу, әкету тәртібі осы Кодексте және өзге де нормативтік құқықтық актілерде белгіленген әкімшілік құқық бұзушылықтың нысаны болып табылады.

Түсіндірілген мақала азаматтық пиротехникалық заттар мен бұйымдарға қолданылады, олар қолданылу кезіндегі ықтимал қауіптілік дәрежесі бойынша 5 классқа бөлінеді:

1) I класс - қауіпті факторлардың арасында жарылыс кезінде ұшатын толқындар мен бөліктер жоқ, қозғалыс кинетикалық энергиясы 0,5 Дж-ден аспайды, өнімнен 0,25 м қашықтықтағы акустикалық сәуле 125 дБ-ден аспайды, ал радиусы қауіпті; басқа факторлар үшін аймақтар 0,5 м аспайды;

2) II класс - қауіпті факторлардың арасында жарылыс кезінде ұшып кететін соққы толқыны мен фрагменттер жоқ, қозғалыс кинетикалық энергиясы 5 Дж-ден аспайды, өнімнен 2,5 м қашықтықтағы акустикалық сәуле 140 дБ-ден аспайды, ал қауіпті аймақтың радиусы басқа факторлар 5 м аспайды;

3) III класс - қауіпті факторлардың арасында жарылыс кезінде ұшатын толқындар мен фрагменттер болмайды, бағыттаушы қозғалыстағы кинетикалық энергия 5 Дж-ден астам, бағытта емес қозғалыста - 20 Дж-ден аспайды, өнімнен 5 м қашықтықта акустикалық сәуле шығармайды. 140 дБ астам, ал басқа факторлар үшін қауіпті аймақтың радиусы III класының 30 м-ден аспайды және IIIa кіші класы үшін 20 м аспайды;

4) IV класты - қауіпті факторлардың ішінде соққы толқыны жоқ, және басқа факторлардың кем дегенде біреуі үшін қауіпті аймақтың радиусы 30 м-ден асатын өнімдер;

5) V сынып - басқа пиротехникалық заттар мен I-IV кластарға кірмейтін бұйымдар.

Ережелер азаматтық пиротехникалық заттар мен олар қолданылған бұйымдарды сақтаудың келесі тәртібін көздейді. Пиротехникалық заттар мен олар пайдаланылатын бұйымдарды сатып алғаннан кейін, пиротехникалық заттар мен бұйымдарды әзірлеу, өндіру, пайдалану және сату жөніндегі қызмет түрлерінің лицензиялары бар заңды тұлғалар оларды сату және (немесе) сақтау үшін арнайы жабдықталған үй-жайларға (меншік немесе жалдау негізінде) орналастырады. Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2014 жылғы 9 қазандағы № 1077 қаулысымен бекітілген өрт қауіпсіздігі ережелерінің талаптарына сәйкес келетін және дайын пиротехникалық бұйымдарды сақтауға арналған *vauschie*, сақтау есепке алу және өнімді болуын тексеру мүмкіндігі құрады.

Азаматтық пиротехникалық заттар мен бұйымдарды заңды тұлғалар сақтау ішкі істер органының рұқсаты негізінде жүзеге асырылады. Ол пайдалану құжаттамасының және өрт қауіпсіздігі ережелерінің талаптарына сәйкес шығарылады және пиротехникалық заттар мен тікелей күн сәулесі мен жауын-шашынның өнімдерін тікелей орауды болдырмайды. Бұл көтерме, шығыс қоймаларында және бөлшек сауда желісінің қоймаларында (поддондарда немесе ағаш едендерде) және сөрелерде жүзеге асырылады. Пиротехникалық заттар мен бұйымдарды жабдықталған көлік құралдарында немесе пайдаланылатын жерлерде технологиялық жұмыстың технологиялық циклі аясында уақытша сақтауға рұқсат етіледі.

Ережелер сақтау үшін үй-жайларды тиеу нормаларына, олардың орналасқан жеріне, қауіпсіздік шараларына және сақтаудың басқа жағдайларына қойылатын талаптарды қарастырады.

Қоймаларда және сауда орындарында бухгалтерлік есеп жүргізу үшін белгіленген нысанда дайын өнімді есепке алу кітабы жасалады. Дайын өнімді көтерме тұтынушыларға сатуды есепке алу тиісті кітапта жүргізіледі. Дайын өнімді есепке алу және көтерме тұтынушыларға дайын өнімді сатуды есепке алу жөніндегі кітаптар нөмірленеді, орналастырылады және "Лицензияланған Рисат Жуйесі" деген жазумен ішкі істер органының мөрімен басылады. Қоймалардан шығарылатын өнімнің әр түрі бөлек қарастырылуы керек. Кітаптардағы жазбалар жүкті алған немесе берген кезде қабылдау және алу құжаттары негізінде жасалуы керек.

Пиротехникалық заттар мен IV класты бұйымдарды Қазақстан Республикасының аумағында пайдалануды (көрсетуді) Қазақстан Республикасының Ішкі істер министрлігі берген оларды пайдалануға лицензиясы бар заңды тұлғалар жүзеге асырады.

Отшашуды көрсетумен айналысатын заңды тұлғаларға аумақтық ішкі істер органымен келісілген жұмыстарды жүргізу құқығы үшін құжаттар бекітілгеннен кейін, оларды жергілікті әкімшіліктің рұқсатымен ғана пайдалануға болады.

Сонымен бірге, пиротехникалық заттар мен бұйымдарға арналған техникалық құжаттар, орналасу жоспары және өнімді тасымалдауға арналған арнайы жабдықталған көлік құралдары бекітуге ұсынылады.

Пиротехникалық заттар мен бұйымдарды тасымалдау кезінде келесі қауіпсіздік талаптары орындалады:

1) пиротехникалық заттар мен бұйымдарды тасымалдау олардың қасиеттерін сақтауды қамтамасыз етеді және тауарлардың қауіптілік класын ескере отырып, көліктің осы түріне қолданыстағы тауарларды тасымалдау ережелеріне сәйкес жүзеге асырылады;

2) пиротехникалық заттар мен бұйымдарды тасымалдауға олар оралған, жапсырылған, қолдану белгілері, қажетті тасымалдау құжаттары болған кезде және тасымалдау кезінде олардың тұтынушылық қасиеттері сақталатын және пайдалану құжаттамасының талаптарының сақталуы жағдайында ғана рұқсат етіледі;

3) азаматтардың жеке пайдалану үшін сатып алған пиротехникалық тұрмыстық бұйымдарын эксплуатациялық құжаттама талаптарына сәйкес тасымалдауға жалпы салмағы 333 кг аспайтын мөлшерде тасымалдауға рұқсат етіледі.

Тұтынушылық қасиеттерін жоғалтқан немесе техникалық регламенттердің талаптарына сәйкес келмейтін пиротехникалық заттар мен бұйымдар жойылуға жатады :

- 1) электр тогының істен шығуы;
- 2) қосылыстарды тұтатпау;

- 3) өнімнің толық жауап бермеуі;
- 4) электр тогының сымдарының үзілуі;
- 5) жарамдылық мерзімі;
- 6) сәйкестендіру белгілерінің болмауы (жоғалуы);
- 7) бүлінудің іздерін табу;
- 8) контрафактілі пиротехникалық бұйымдар.

Барлық бұзылған өнімдер мен элементтер өнім беруші әзірлеген нұсқаулыққа сәйкес жойылуы керек.

Жарамсыз пиротехникалық заттар мен бұйымдарды жою ішкі істер органы өкілінің қатысуымен жүзеге асырылады.

Пиротехникалық заттар мен бұйымдарды *Қазақстан Республикасына әкелу және Қазақстан Республикасынан әкету* Қазақстан Республикасы Ішкі істер министрлігімен келісілген экспорттық бақылау саласындағы уәкілетті органның лицензиясы бойынша жүзеге асырылады.

Автомобиль жолымен пиротехникалық заттар мен бұйымдарды әкелу (әкету) кезінде әкімшілік полициямен келісілген қауіпті жүктерді тасымалдау бағыты ұсынылған.

Қылмыстың объективті жағы - азаматтық пиротехникалық заттар мен олар қолданылған бұйымдарды сақтау, есепке алу, пайдалану, тасымалдау, сату, жою, әкелу, әкету тәртібіне қатысты Ережеде және өзге де нормативтік құқықтық актілерде көрсетілген осы және басқа талаптардың бұзылуы.

Мәселен, *Арал аудандық сотында азамат С.-ға қатысты әкімшілік іс қаралды, іс материалына сәйкес, құқық бұзушы С. мейрамхананың жанында, жергілікті әкімшілік пен ішкі істер органының рұқсатынсыз, азаматтық пиротехникалық заттарды қолдану және пайдалану тәртібін бұзған. Сот отырысында құқықбұзушының әкімшілік құқық бұзушылықтың кінәсі іс материалдарымен және мойындаумен дәлелденді. Сот қаулысымен құқық бұзушы С. Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 483-бабының 1-тармағына сәйкес кінәлі деп танылып, оған 10605 теңге мөлшерінде әкімшілік айыппұл түріндегі әкімшілік жаза қолданылды.*

Әрекет іс-әрекет түрінде де, әрекетсіздік түрінде де көрсетілуі мүмкін.

Қылмыстың субъектісі - азаматтық пиротехникалық заттар мен олар қолданылған бұйымдардың айналымы саласындағы қызметті жүзеге асыруға лицензиясы бар тұлға. *Лицензия - қауіптіліктің жоғары деңгейімен байланысты лицензияланатын қызмет түрін немесе лицензияланатын қызмет түрінің кіші түрлерін жүзеге асыру үшін жеке немесе заңды тұлғаға лицензиар берген бірінші санаттағы рұқсат.* Азаматтық пиротехникалық заттар мен олар қолданылған бұйымдарды әзірлеуге, өндіруге, сатуға, пайдалануға лицензия бірінші санаттағы рұқсаттар тізіміне енгізілген (лицензиялар).

Субъективтік жағы кінәнің қасақана да, ескерусіз де сипатталады.

Қағидалардың 12-тармағында пиротехникалық заттар мен бұйымдарды сақтау көтерме, сатылатын қоймаларда және бөлшек сауда желісінің қоймаларында (поддондарда немесе ағаш едендерде) және эстакадаларда жүзеге асырылады. Пиротехникалық заттар мен бұйымдарды жабдықталған көлік құралдарында немесе пайдаланылатын жерлерде технологиялық жұмыстың технологиялық циклі аясында уақытша сақтауға рұқсат етіледі.

Ереженің 3-4-тармағына сәйкес, заңды тұлғалар пиротехникалық заттар мен қауіптіліктің 1-ден 3-ші сыныбына дейінгі заттарды жеке пайдалануға жеке тұлғаларға сатып алуға рұқсатсыз (еркін) сатады.

4-қауіптілік класына жататын азаматтық пиротехникалық бұйымдарды сақтау орындарынан тыс жерлерде және (немесе) 4-қауіптілік класындағы азаматтық пиротехникалық бұйымдарды сатып алуға лицензиясы жоқ адамдарға сату Ереженің жоғарыда аталған ережелерін бұзу болып табылады және түсіндірілген баптың екінші бөлігінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың объективті жағын құрайды. Әрекет әрекет арқылы жүзеге асырылады.

Қылмыстың субъектісі жеке және заңды тұлғалар болып табылады.

Субъективтік жағы кінәнің қасақана нысанымен сипатталады. Кінәлі адам өзінің әрекетінің заңсыз сипатын білді, оның зиянды салдарын алдын-ала білді және осы салдардың басталуын қалады немесе саналы түрде рұқсат етті немесе оларға немқұрайды қарады.

Түсініктеме берілген баптың үшінші бөлігі, біліктілік белгілері бойынша, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекстің 483-бабының бірінші және екінші бөлігіне әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайтадан осындай құқық бұзушылықтың жасалуын анықтайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 483-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтар туралы хаттамаларды ішкі істер органдарының уәкілетті лауазымды адамдары, сондай-ақ Қазақстан Республикасының Қарулы Күштерінің әскери полициясы әскери дайындыққа жататын әскери қызметшілер мен Қарулы Күштердің көлік құралдарын жүргізген адамдар жасаған құқық бұзушылықтар жағдайында жасауға құқылы. Қазақстан Республикасының күштері, Қазақстан Республикасының басқа да әскерлері мен әскери бөлімдері (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 804-бабы).

Бұл әкімшілік құқық бұзушылықтардың істерін мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары қарайды (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 684-бабының 1-бөлігі).

484-бап. Азаматтық, қызметтік, наградальқ, коллекциялық қаруды, патрондарды алу, беру, есепке алу, сақтау, пайдалану, тасымалдау, Қазақстан Республикасының аумағына әкелу, Қазақстан Республикасының аумағынан әкету және Қазақстан Республикасының аумағы арқылы транзитпен өткізу тәртібін бұзу

1. Билік уәкілеттік берген тұлғалар азаматтық, қызметтік, наградалық, коллекциялық қару, патрондарды Қазақстан Республикасының аумағына әкелу, беру, есепке алу, сақтау, пайдалану, тасымалдау, Қазақстан Республикасының аумағынан әкету және Қазақстан Республикасының аумағы арқылы транзитпен өткізу тәртібін бұзу қаруды сақтау, сақтау және алып жүру жөніндегі ішкі істер, -

жеке тұлғаларға он, ал заңды тұлғаларға жиырма айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекет -

жеке тұлғаларға жиырма, заңды тұлғаларға қырық айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Түсіндірілген әкімшілік құқық бұзушылықтың қоғамдық қауіптілігі Қазақстан Республикасында қару-жарақ айналымы саласындағы белгіленген басқару тәртібін бұзу болып табылады.

Нысан - бұл азаматтық, қызметтік, сыйлық, сондай-ақ оған арналған қару мен оның патрондарының айналымы саласындағы Қазақстан Республикасының заңнамасымен реттелетін қоғамдық қатынастар.

Қазақстан Республикасында қару айналымының тәртібін айқындайтын негізгі нормативтік құқықтық актілер "Қарудың жекелеген түрлерінің айналымын мемлекеттік бақылау туралы" Заң, Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2000 жылғы 3 тамыздағы N 1176 "Мемлекеттік бақылау туралы" Қазақстан Республикасының Заңын іске асыру жөніндегі шаралар туралы "қаулысы. қарудың жекелеген түрлерінің таралуы "

"Кейбір қарулардың айналымын мемлекеттік бақылау туралы" Заңның (бұдан әрі - Заң) 5-бабына сәйкес *азаматтық қаруларға* Қазақстан Республикасы азаматтарының өзін-өзі қорғау, спорт және аң аулау үшін пайдаланатын қаруы жатады. Азаматтық атыс қарулары атыс жарылыстарын болдырмауы керек.

Азаматтық қару бөлінеді:

1) өзін-өзі қорғау қаруы:

- ұзын бойлы атыс қаруы;

- газ қаруы - газ тапаншалары, револьверлер және оларға арналған патрондар, механикалық шашыратқыштар, аэрозоль және жыртқыш немесе тітіркендіргіш заттармен жабдықталған, денсаулық сақтау саласындағы уәкілетті орган пайдалануға рұқсаты бар басқа құрылғылар;

электрлік қару-жарақ және денсаулық сақтау саласындағы уәкілетті орган пайдалануға рұқсаты бар электр энергиясын пайдалануға негізделген объектілер;

2) спорттық қару:

- мылтық бөшкесі бар мылтық;

тегіс ұңғылы атыс қаруы;

- суық пышақ;
- қозғаушы;
- қуысы 3 Дж-ден астам пневматикалық;

3) аңшылық қару:

- мылтық бөшкесі бар мылтық;
- тегіс ұңғылы атыс қаруы, оның ішінде мылтықтың ұзындығы 140 мм аспайтын;
- құрама атыс қаруы (винтовкалы және тегіс ұңғылы), оның ішінде ауыстырылатын және қосымша винтовкаларымен;
- энергиясы 25 Дж-ден аспайтын пневматикалық;
- суық пышақ;

4) сигналдық қару.

Қызметтік қаруларға Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес қызметтік қаруды алуға (алуға) құқығы бар саяси мемлекеттік қызметшілердің, Қазақстан Республикасы Парламентінің депутаттарының, сондай-ақ оларға тапсырылған және олармен қамтамасыз етілген заңдарды орындаудағы ұйымдардың жеке қауіпсіздігін қамтамасыз ету мақсатында пайдалануға арналған қарулар жатады. азаматтардың өмірі мен денсаулығын, меншікті, қоршаған ортаны және табиғи объектілерді қорғау жөніндегі міндеттердің жарғылары (ережелері) ресурстар, құнды және қауіпті тауарлар, арнайы хат-хабарлар.

Қызметтік қаруды қолдану және қолдану функциялары жүктелген ұйымдар арнайы жарғылық міндеттері бар заңды тұлғалар болып табылады.

Қызметтік қаруларға ұңғылы атыс қаруы, травматикалық оқ-дәрілерді ату мүмкіндігі бар газ қаруы, қысқа бөшкелі тегіс ұңғылы және мылтық атыс қаруы және ұзын бойлы тегіс ұңғылы және мылтық қару жатады.

Марапат - бұл Қазақстан Республикасы Президентінің Жарлығы, Қазақстан Республикасы Үкіметінің қаулысы негізінде Қазақстан Республикасының азаматтары алған қару. Қазақстан Республикасының азаматтары наградалық қаруды шет мемлекеттер басшыларының, шетелдік үкімет басшыларының және мүшелерінің марапаттау құжаттары негізінде ала алады.

Жиналмалы қарулар - жинау мәні болып табылатын қару.

Қылмыстың объективті жағы - бұл түсіндірілген мақаланың және оның патрондарының диспозициясы тізімінде тұрған қаруды алу, беру, есепке алу, сақтау, пайдалану, тасымалдау, Қазақстан Республикасының аумағына әкелу, Қазақстан Республикасының аумағынан әкету және Қазақстан Республикасының аумағы арқылы транзитпен өткізу тәртібін бұзу.

Заңның 4-тарауының 12-бабына сәйкес, Қазақстан Республикасының аумағында қару-жарақ алу құқығы:

1) Қарулы Күштер, басқа да әскерлер мен әскери құрылымдар, арнаулы мемлекеттік және құқық қорғау органдары, сондай-ақ "Қорғаныс өнеркәсібі және мемлекеттік қорғаныс тәртібі туралы" Қазақстан Республикасының Заңында көрсетілген ұйымдар;

2) лауазымды адамдарына атыс қаруын сақтау және алып жүру құқығы берілген мемлекеттік органдар;

3) арнайы жарғылық міндеттері бар заңды тұлғалар;

4) қару өндірумен немесе олармен сауда жасаумен айналысатын заңды тұлғалар;

5) қаруды жинауға немесе көруге қатысатын заңды және жеке тұлғалар;

6) аңшылық ұйымдары;

7) спорт ұйымдары;

8) білім беру ұйымдары;

9) Қазақстан Республикасының азаматтары;

10) шетелдіктер;

11) қаруды қолдану саласында, оның ішінде жарақат және газ эффектілерінің патрондарымен ғылыми медициналық зерттеулер жүргізуге уәкілеттік берілген заңды тұлғалар.

Сондай-ақ Заңның 4-тарауында қаруды алу құқығын жүзеге асыру тәртібі, қару иелері мен пайдаланушылардың құқықтары мен міндеттері айқындалған.

Заңға сәйкес қаруды сатып алуға құқығы бар тұлғалар азаматтық және қызметтік қаруды және олардың патрондарын заңды және азаматтық және қызметтік қаруды сатуға лицензиясы бар заңды тұлғаларға бұл туралы ішкі істер органдарына алдын ала хабарлаумен сата алады. қаруды есепке алу.

Қазақстан Республикасының азаматтары азаматтық және қызметтік қаруды сатуға немесе қаруды жинауға немесе көрсетуге лицензиясы бар заңды тұлғаларға сақтауға, сақтауға рұқсат берген ішкі істер органдарына алдын ала хабарлаумен, оларға заңды түрде иелік ететін қаруды беруге, иеліктен шығаруға құқылы. қаруды алып жүруге, сондай-ақ қаруды сатып алуға рұқсаты бар азаматтарға қаруды тіркеу орнында полицияда қайта тіркегеннен кейін.

Заңда көзделген жағдайларда заңды тұлғалар қайта құру немесе тарату кезінде азаматтық және қызметтік қарулар мен олардың патрондарын оларды сатып алуға уәкілеттік берілген тұлғаларға тапсыра алады.

Азаматтық және қызметтік қарулар мен олардың патрондарын сақтауға ішкі істер органдарынан қаруды сақтауға, сақтауға және тасымалдауға рұқсат алған заңды және жеке тұлғаларға рұқсат етіледі.

Заңды және жеке тұлғаларға Қазақстан Республикасының заңнамасын бұза отырып, меншік иелері болып табылмайтын қаруды сақтауға және пайдалануға тыйым салынады. Мұндай қарулар полицияға дереу тапсырылуы керек.

Азаматтық және қызметтік қаруды Қазақстан Республикасының аумағында жинауға ішкі істер органдарының тиісті лицензиясы бар заңды және жеке тұлғаларды тарту құқығы бар.

Азаматтық және қызметтік қарулар мен олардың патрондарын Қазақстан Республикасының аумағына әкелу және Қазақстан Республикасының аумағынан әкету Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес қарулардың айналымын бақылау саласындағы уәкілетті орган берген қорытынды негізінде жүзеге асырылады.

Азаматтық және қызметтік қарулар мен оның патрондарын Қазақстан Республикасының аумағы арқылы транзиттеу Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес қарудың айналымын бақылау саласындағы уәкілетті органның қорытындысы негізінде жүзеге асырылады.

Қазақстан Республикасының аумағына әкелу, Қазақстан Республикасының аумағынан әкету, сондай-ақ азаматтық және қызметтік қарулар мен оның патрондарының бір даналарының Қазақстан Республикасының аумағы арқылы транзиті Заңның талаптарын ескере отырып, ішкі істер органдарының қорытындысы негізінде жүзеге асырылады.

Заңға сәйкес, қару-жарақ пен олардың патрондарының айналымы, оның ішінде өндіріс, сату (сауда) беру, сыйға тарту, сыйақы беру, мұрагерлік, сатып алу, жинау, көрме, есепке алу, сақтау, кию, тасымалдау, пайдалану, алып қою, жою, аумаққа әкелу Қазақстан Республикасынан және Қазақстан Республикасынан әкету, сондай-ақ Қазақстан Республикасында қару мен оның патрондарының айналымы ережелерін реттейді.

Сонымен, жоғарыда аталған және заңдардың өзге талаптарын орындамау немесе сатып алу, беру, есепке алу, сақтау, пайдалану, тасымалдау, Қазақстан Республикасының аумағына әкелу, Қазақстан Республикасының аумағынан әкету және Қазақстан Республикасының аумағы арқылы транзитпен өту тәртібі бойынша белгіленген міндеттемелерді тиісінше орындамау, лауазымды тұлға, наградалар, қару-жарақтар, оған патрондар Әкімшілік кодекстің 484-бабының бірінші бөлігіне сәйкес әкімшілік жауапкершілікке әкеп соғады.

Мәселен, Көкшетау қаласының 38 жастағы тұрғынына 34 035 теңге көлемінде айыппұл салынды. Ер адам атыс қаруының иесі болып табылады және тәртіп сақшылары тексеру кезінде қару сақталған үй-жайларда қауіпсіздік жүйесінің жоқтығын анықтады. Талаптарға сәйкес дабыл жүйесі дабыл сигналын иесінің, оның отбасы мүшелерінің немесе күзет ұйымының ұялы телефонына жібере алуы керек. Бұзушылық жойылғанға дейін қару тәркіленіп, айыппұл төленді.

Қылмыстың субъектісі - ішкі істер органдарының қаруды сақтауға, ұстауға және алып жүруге рұқсаты бар адам.

Қылмыстың субъективті жағы кінәнің қасақана да, ескерусіз де сипатталады.

Түсініктеме берілген баптың екінші бөлігі, біліктілік белгілері бойынша, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекстің 484-бабының бірінші бөлігіне әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталанған қылмыстың жасалуын анықтайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 484-бабына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді ішкі істер органдары қарайды (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 685-бабының 1-бөлігі).

Құқық бұзушылықтар туралы хаттамаларды осы органдардың уәкілетті лауазымды адамдары жасауға құқылы. Сонымен қатар, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамалар. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекстің 484-бабы әскери қызметшілерге және Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің қызметкерлеріне қатысты Қазақстан Республикасы Қарулы Күштері әскери полициясының лауазымды тұлғаларын құруға құқылы.

485-бап. Травматикалық патрондарды, пневматикалық, лақтырғыштарды және электр қаруларын ату мүмкіндігімен атыс қаруын, бейтаныс атыс қаруын, газ қаруын, газ қаруын заңсыз пайдалану

1. Егер бұл әрекетте қылмыстық құқық бұзушылықтың белгілері болмаса, жарақаттайтын оқ-дәрілерді, пневматикалық, лақтыратын және электрлік қаруды ату мүмкіндігімен атыс қаруын, бейтаныс атыс қаруын, газ қаруын, газ қаруын заңсыз пайдалану, -

қаруды сақтауға, сақтауға және алып жүруге рұқсаттың қолданылуын тоқтата отырып, жиырма айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекет -

қырық айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Әкімшілік құқық бұзушылықтың қоғамдық қауіптілігі оның жасалуы Кодекспен қорғалатын құндылықтарға: адам мен азаматтың құқықтары, бостандықтары мен мүдделері, денсаулығы, мүлкі және басқаларына айтарлықтай зиян келтіретін ауыр зардаптарға әкелуі мүмкіндігінде жатыр.

Құқық бұзушылықтың нысаны болып травматикалық патрондарды, пневматикалық, лақтырғыштарды және электр қаруларын ату мүмкіндігімен атыс қаруын, иесіз атыс қаруын, газ қаруын, газ қаруын қолдану үшін Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіп қолданылады.

"Қару-жарақтың жекелеген түрлерінің айналымын мемлекеттік бақылау туралы" Заңның (бұдан әрі - Заң) 1-бабының 1-тармағына сәйкес, *атыс қаруы - бұл оқ, снаряд немесе граната ұнтақ немесе басқа зарядтың әсерінен бөшкеден алынған оқ.*

Газ қаруы - пайдалану көз жасына немесе тітіркендіргіш заттарды қолдануға негізделген қару (1-баптың 3-тармағы).

Пневматикалық қару - нысанды жою құралы сығылған, сұйытылған немесе қатты газдың энергиясы есебінен бағытталған қозғалысты алатын қару (14-баптың 1-тармағы)

Қаруды лақтыру - нысанды тура жою құралы адамның бұлшықет күшін немесе механикалық құрылғыны қолдана отырып, бағыт пен қозғалыс алатын қару (12-баптың 1-тармағы).

Электрлік қару - оны пайдалану электр разрядының әсеріне негізделген арнайы құрал (16-баптың 1-тармағы).

Қаруды қолдану Заңның 18-бабымен реттеледі. Оның ережелерінен қарудың белгілі бір түрін пайдалану құқығына оны сақтауға, сақтауға және тасымалдауға рұқсаты бар адамдар келесі жағдайларда ие болады:

- *қажетті қорғаныс* - жеке адамды және қорғаушының және басқа адамдардың құқықтарын, сондай-ақ қоғам мен мемлекеттің мүдделерін әлеуметтік қауіпті қол сұғушылықтан, оның ішінде ренжіткен адамға зиян келтіру арқылы заңды қорғау. Қажетті қорғаныс құқығын барлық адамдар өздерінің кәсіби немесе басқа арнайы даярлығы мен қызметтік жағдайына қарамастан бірдей пайдаланады. Бұл құқық адамға қауіпті қол сұғушылықтың алдын алу немесе басқа адамдардан немесе мемлекеттік органдардан көмек алу мүмкіндігіне қарамастан ие;

- *төтенше қажеттілік*, яғни егер бұл қауіпті басқа тәсілдермен жою мүмкін болмаса, адамның немесе басқа адамдардың өміріне, денсаулығына, құқықтары мен заңды мүдделеріне, қоғамның немесе мемлекеттің мүдделеріне тікелей қауіп төндіретін қауіпті жою;

- *қылмыс жасаған адамды ұстағаннан кейін* оны мемлекеттік органдарға жеткізу үшін және егер оны басқа жолмен ұстау мүмкін болмаса, оның жаңа шабуыл жасау мүмкіндігін болдырмау үшін.

Ерекше жарғылық міндеттері бар ұйымдардың қызметкерлері заңмен жүктелген міндеттерді орындау кезінде қару қолдануға, табиғатты, табиғи ресурстарды, меншікті қорғау, хат-хабарлар мен арнайы заттарды жеткізу, адамның өмірі мен денсаулығын қорғау, өзін-өзі қорғау үшін құқылы. Қазақстан Республикасында қару мен оның патрондарының айналымы ережелеріне сәйкес, ұйымдардың басшылары (арнайы жарғылық міндеттері бар заңды тұлғалар) өздерінің функцияларын атқаратын кезең ішінде ұйымдардың қызметкерлеріне қаруды тапсырады. Қару қызметкерлер тиісті дайындықтан өткеннен кейін шығарылады. Бұл қызметкерлерден атыс қаруын қолдануға байланысты жағдайларда әрекет етуге жарамдылығын мерзімді тексеруден өткізіп, ішкі істер органдарынан қызметтік қаруды сақтауға және алып жүруге рұқсаты болуы керек.

Қаруды қолдану алдында оған қарсы қолданылатын адам туралы нақты ескерту болуы керек.

Әйелдерге, айқын мүгедектік белгілері бар адамдарға немесе кәмелетке толмағандарға қару қолдануға тыйым салынады, олардың жасы белгілі немесе айқын болған кезде, олар топтық және (немесе) қарулы шабуыл (зорлық-зомбылық) жасаған жағдайларды қоспағанда.

Қаруды қолданудың барлық жағдайларында айналадағы азаматтардың қауіпсіздігін қамтамасыз ету, зардап шеккендерге жедел медициналық көмек көрсету, ішкі істер органдары мен прокуратураға хабарлау қажет.

Атыс қаруын қолдана отырып аң аулау ережелері Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрінің міндетін атқарушы 2015 жылғы 27 ақпандағы № 18-03 / 157 бұйрығымен бекітілген Аң аулау ережелерімен анықталған.

Қару-жаракты спорттық және тәрбиелік мақсаттарда қолдану ережелері Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2000 жылғы 31 қазандағы N 1636 қаулысымен бекітілген Қазақстан Республикасында қару-жаракты спорттық және оқу мақсаттары үшін қолдану ережелерімен анықталған.

Белгіленген тәртіпті бұза отырып, сондай-ақ заңмен қорғалатын объектілерге қатысты заңда көзделген негіздерсіз қару қолдану қылмыстың объективті жағын құрайды. Әрекет іс-әрекет түрінде көрінеді.

Әрекет, егер ол қылмыстық құқық бұзушылық белгілері болмаса, әкімшілік жауапкершілікке әкеп соғады,

Қылмыстың субъектісі - ішкі істер органдарының қаруды сақтауға, ұстауға және алып жүруге рұқсаты бар адам.

Қылмыстың субъективті жағы кінәнің қасақана да, ескерусіз де сипатталады.

Түсініктеме берілген баптың екінші бөлігі, біліктілік белгілері бойынша, осы баптың бірінші бөлігінде әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталанған қылмыстың жасалуын анықтайды. 485 Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекс.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер. Әкімшілік кодекстің 485-ін ішкі істер органдары қарайды (ӘҚБТК-нің 685-бабының 1-бөлігі).

Құқық бұзушылықтар туралы хаттамаларды осы органдардың уәкілетті лауазымды адамдары жасауға құқылы. Сонымен қатар, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекстің 485-бабына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамалар жасау құқығына ие:

- қауіпсіздік шараларын жүргізу кезінде Қазақстан Республикасы Мемлекеттік күзет қызметінің лауазымды тұлғалары;

- Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің әскери полициясының әскери қызметшілерге және Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің қызметкерлеріне қатысты.

485-1-бөлім. Түсіру полигондарының (атыс полигондарының) және стендтердің ашылу және жұмыс істеу тәртібін бұзу

1. Түсіру полигондары мен тіректерді ашу және жұмыс істеу тәртібін бұзу - атыс полигондарын (тірек полигондарын) және тіректерін ашуға және пайдалануға рұқсаттың қолданысын тоқтата отырып, жиырма айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекет -

қырық айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ _____

1-бөлім. Әкімшілік құқық бұзушылықтың қоғамдық қауіптілігі атыс полигондары мен стендтер қызметінің белгіленген тәртібін бұзудан тұрады.

Құқық бұзушылықтың нысаны - атыс полигоны (атыс полигондары) мен стендтерін ашу және пайдалануға байланысты заңмен реттелетін қоғамдық қатынастар.

Қазақстан Республикасында оларды ашу және жұмыс істеу тәртібі Қазақстан Республикасы Ішкі істер министрінің 2015 жылғы 17 сәуірдегі № 365 бұйрығымен бекітілген атыс полигондарын (атыс полигондарын) және стендтерді ашу және жұмыс істеу ережелерімен (бұдан әрі - Ережелер) айқындалады және Қарулы Күштердің, басқа да әскерлер мен әскери құрылымдардың, арнайы мемлекеттік және құқық қорғау органдарының стендтері.

Ереженің 2-тармағына сәйкес, атыс алаңы - бұл атыс аймағында және одан тыс жерде адамдардың физикалық және экологиялық қауіпсіздігін қамтамасыз ететін, қызметтік және азаматтық қарудан нысанаға оқ атуға арналған үй-жай (объект).

Стенд - 12,5 калибрден аспайтын, тегіс ұңғылы қарудан ату үшін арналған, мылтық және пневматикалық қаруы 7,5 джоульден (бұдан әрі - Дж) және (немесе) 4,5 миллиметрден (бұдан әрі - мм) артық.

Ату полигондары (атыс полигондары) мен стендтер заңды тұлғалар ішкі істер органы берген рұқсат бойынша оқу және аңшылық және әуесқойлық ату үшін ашылады. Мылтық энергиясы 7,5 Дж-ден аспайтын және калибрі 4,5 мм-ден аспайтын пневматикалық қарудан оқ ату полигондарын ашу және жұмыс істеу үшін ішкі істер органдарының рұқсаты қажет емес.

Түсірілім алаңы мен стендті ашуға рұқсатты ішкі істер органдары он жыл мерзімге береді.

Егер сіз атыс алаңының (атыс полигонының) және стендтің мекен-жайын, жауапты тұлғаны ауыстырсаңыз, жауапты тұлғалардың құрамын өзгертсеңіз, Ережелерде белгіленген тәртіппен түсірілім алаңын (атыс полигоны) және стендті ашуға арналған жаңа стенд ашылады.

Түсірілім полигондары мен стендтердің жұмысын заңды тұлғалар басқалардың қауіпсіздігін қамтамасыз ететін жағдайларды ескере отырып жүзеге асырады. Өрт

аймағының сыртқы қоршауларының сипатына және оқтарды оқшаулауға арналған қондырғыға байланысты ату галереяларының ашылуы мен жұмыс істеуі үшін келесі шектеулер белгіленеді:

1) кішігірім калибрлі қарудан оқ атуға арналған ашық полигондар елді мекендерден 2 шақырымнан (бұдан әрі - км) жақын, ал үлкен калибрлі қарудан оқ атуға арналған полигондар елді мекендерден 6 км-ге жақын емес жерде орналастырылады;

2) 12 метрден аспайтын тегіс ұңғылы қарудан спорттық немесе спорттық аң аулауға арналған стендтер және 7,5 Дж-ден жоғары және (немесе) калибрі 4,5 мм-ден асатын, пневматикалық қарудан 120 метрден аспайтын қашықтықта орналастырылады (бұдан әрі - м) өндірістік және тұрғын үйге арналған ғимараттардан;

3) елді мекендер шекараларында орналасқан стендтер ату объектісінің қоршауымен жабдықталған. Бұл қоршау жоспарға сәйкес өрттің бағыттары мен секторларында - көрсетілген объектінің схемасы атыс сызығынан кемінде 120 м қашықтықта орнатылады және адамдарға және оның сыртындағы кез-келген нысандарға тікелей соққыларды болдырмайды.

4) елді мекендердің шекараларында орналасқан жартылай ашық түсірілім галереялары өндірістік және тұрғын үйге арналған ғимараттардан 100 м қашықтықта орналасады;

5) жабық (жабық) түсірілім галереялары шектеусіз орналастырылады.

Тікелей атыс қаруын ату үшін № 7, № 8 және № 9 суреттермен жарақталған патрондар ғана пайдаланылады, басқа картридждерді пайдалануға жол берілмейді.

"Қазақстан Республикасының қорғаныс және қарулы күштері туралы" Қазақстан Республикасының 2005 жылғы 7 қаңтардағы Заңымен белгіленген шектеулі учаскелерде атыс полигондарын (атыс полигондарын) және стендтерді орналастыруға жол берілмейді.

Оқ ату полигоны (атыс полигоны) мен пайдалануға арналған стендтің жарамдылығы ішкі спорт органдарының қызметкерлері спорттық ату федерациясы өкілдерінің қатысуымен жасалынатын актілермен анықталады (республикалық және облыстық маңызы бар спорт нысандары үшін).

Түсіру галереясы мен қару-жарақ, егер олар бір ғимаратта болса, қосалқы бөлмелерден (жаттығу сыныптары, демалыс бөлмелері, жаттықтырушылар бөлмелері және қызметтік бөлмелер) болат тормен бөлінген. Бұл бөлімдерде торлы есіктер жабдықталған, олар үнемі құлыпталады және герметикамен немесе герметикамен жабылады.

Оқ ату қарулары мен олардың патрондарын ату полигондарында (атыс полигондарында) және аңшылық және әуесқойлық атуға арналған стендтерде сақтауға жол берілмейді.

Спорттық (атыс) ұйымдардың (федерациялар, дирекциялар, орталықтар, мектептер, ату және аң аулау клубтары) қару-жарақтарын ату полигондарында (оқ ату полигондары) және оқ атуға арналған стендтерде сақтауға рұқсат етіледі.

Сақтау Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2000 жылғы 3 тамыздағы № 1176 қаулысымен бекітілген Қазақстан Республикасындағы қару-жарақ пен оның патрондарының айналымы ережелерінің талаптарына сәйкес келетін арнайы жабдықталған қоймада жүзеге асырылады.

Оқ ату қаруын атыс галереясында, ату галереясында сақтауға, сондай-ақ қарулар мен оқ-дәрілерді атыс аймағында қараусыз қалдыруға жол берілмейді.

Түсірілім алаңына (атыс полигонына) және стендке қол жеткізу режимі қарудың, патрондардың және басқа да материалдық құндылықтардың кіру мен шығудың, кірудің (әкелудің), алып тастаудың (әкетудің) қатаң тәртібін белгілейді. Интраобъектілік режимге атыс полигоны (атыс полигоны) мен стендтің (жұмысшылардың жұмыс уақыты, қаруды, патрондарды беру және жеткізу тәртібі, тұрақты және бір реттік материалдық паспорттарды енгізу) ішкі жұмыс кестесінің сақталуын қамтамасыз ететін шаралар кіреді. Қол жетімділікті және интробектік режимді қамтамасыз ету үшін түсіру алаңына (түсіру галереясы) кіретін есіктер құлыптармен, электр қоңырауымен және көзбен жабдықталған. Оқ ату полигонына (атыс алаңына) және қызметкерлердің, мергендер-спортшылар мен аңшылардың стендіне өту кілттер мен құжаттаманы сақтауға қажетті қораптармен, секциялардағы өту рұқсаттарының, нұсқаулардың, сабак кестелерінің үлгілері бар стендтер арқылы жүзеге асырылады.

Атыс жасаған әрбір адам үшін Ереженің қосымшасына сәйкес нысан бойынша жапсырма көрсеткі жасалады.

Спорттық ату секцияларымен тұрақты түрде айналысатын спортшылар үшін тоқсан сайын бір рет "Жапырақты мерген" беріледі.

Оқ атудан бұрын атыс нұсқаушысы "Жапырақ жебесінде" белгіленген қару мен атыс техникасын қолдану ережелерін үйретеді.

Түсірілім алаңдарының (атыс полигондарының) және мас күйінде болған немесе басқа типтегі адамдардың стендтерінің аумағында болуына жол берілмейді.

Құқықбұзушылықтың объективтік жағы жоғарыда аталған және заңның басқа талаптарының сақталмауы, атыс полигондары мен стендтердің ашылуы мен жұмыс істеуі процесінде өз міндеттерін тиісінше орындамауы болып табылады.

Құқық бұзушылықтың нысаны - атыс полигондары мен стендтерді ашуға және пайдалануға рұқсаты бар адам.

Қылмыстың субъективтік жағы кінәнің қасақана да, ескерусіз де сипатталады.

Түсініктеме берілген баптың екінші бөлігі, біліктілік белгілері бойынша, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 485-1-бабының бірінші бөлігіне әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталанған қылмыстың жасалуын анықтайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 485-1-бабы бойынша әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді ішкі істер органдары қарайды (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 685-бабының 1-бөлігі).

Құқық бұзушылықтар туралы хаттамаларды осы органдардың уәкілетті лауазымды адамдары жасауға құқылы.

486-бап. Азаматтық, қызметтік, наградальық, қару-жарақты немесе оларды тіркеуді тіркеу (қайта тіркеу) тәртібін бұзу

1. Азаматтық, қызметтік, наградальық, қару-жарақты немесе оларды тіркеуді тіркеу (қайта тіркеу) тәртібін бұзу, оларды бұзу түрінде көрсетілген:

1) қаруды алғаннан кейін оны сақтауға, сақтауға және алып жүруге рұқсатты жеке тұлғаның тіркеуі және алуы;

2) жеке тұлғаның азаматтық қаруды сақтауға, сақтауға және алып жүруге рұқсаттың мерзімін ұзарту үшін қаруды және құжаттарды техникалық куәландыру үшін ішкі істер органына ұсынуы;

3) ішкі істер органының қару иесінің өзіне тиесілі қарудың жоғалғаны немесе ұрланғаны туралы хабарламасы;

4) жеке тұлғаның тұрғылықты жерін ауыстыру кезінде қаруды тіркеуге өтініш беруі ;

5) заңды тұлғаның қызметтік, азаматтық және коллекциялық қару алғаннан кейін оларды ішкі істер органдарында тіркеуі;

6) иесі қайтыс болған жағдайда азаматтық қаруды қайта тіркеу немесе пайдалануға беру;

7) заңды тұлғаның ішкі істер органдарына қаруды тіркеуге (қайта тіркеуге) қаруды сақтауға, сақтауға және алып жүруге, сондай-ақ ішкі істер органдарымен келісусіз оның филиалдарына (өкілдіктеріне) тапсыруға өтініш беру, -

жеке тұлғаларға он бес, шағын бизнес немесе коммерциялық емес ұйымдар үшін - жиырма, орта бизнес үшін - отыз, ірі бизнес үшін - қырық айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекет -

жеке тұлғаларға жиырма, шағын бизнес немесе коммерциялық емес ұйымдар үшін - отыз мөлшерінде, орта бизнес үшін - қырық, ірі бизнес үшін - жетпіс айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ _____

1-бөлім. Түсіндірілген әкімшілік құқық бұзушылықтың қоғамдық қауіптілігі - оның жасалуы Қазақстан Республикасының аумағында қаруды бақылаусыз сату қауіпін тудырады.

Құқық бұзушылықтың нысаны - азаматтық, қызметтік, наградальық, коллекциялық қаруды, ол үшін патрондарды тіркеу үшін заңда белгіленген тәртіп.

Жоғарыда аталған қару түрлерінің анықтамалары Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 484-бабына түсініктемеде қарастырылған.

Қазақстан Республикасында қаруды тіркеу тәртібі негізінен "Кейбір қарулардың айналымын мемлекеттік бақылау туралы" Заңның ережелерімен, Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2000 жылғы 3 тамыздағы № 1176 "Іске асыру жөніндегі шаралар туралы" қаулысымен бекітілген Қазақстан Республикасындағы қару-жарақ пен оқ-дәрілердің айналымы ережелерімен реттеледі. "Қарудың жекелеген түрлерінің айналымын мемлекеттік бақылау туралы" Қазақстан Республикасының Заңы.

Қылмыстың объективті жағы келесі шарттарды бұзумен көрінеді:

1) *қаруды алғаннан кейін оны сақтауға, сақтауға және алып жүруге рұқсатты жеке тұлғаның тіркеуі және алуы.* Заңның 15-бабына сәйкес, Қазақстан Республикасының азаматы сатып алған ұзаққа созылған қару-жарақ, пневматикалық қаруды аулау, лақтыру (садақтар мен өтпелер), электр қарулары, сондай-ақ газ тапаншалары мен револьверлер сатып алынған күннен бастап бір апта ішінде жергілікті билік органдарында тіркеуге жатады.

Өздігінен қорғанудың тегіс ұнғылы атыс қаруын тіркеген кезде Қазақстан Республикасының азаматы тұрғылықты жері бойынша ішкі істер органымен бес жылға сақтауға рұқсат береді, ал аңшылық және спорттық қаруды, газ тапаншалары мен револьверлерді тіркеген кезде, қару (садақ пен крест), электр қаруы беріледі. - оны сақтауға және тасымалдауға рұқсат;

2) *жеке тұлғаның азаматтық қаруды сақтауға, сақтауға және алып жүруге рұқсаттың мерзімін ұзарту үшін қаруды және құжаттарды техникалық куәландыру үшін ішкі істер органына ұсынуы.* Рұқсат бес жыл мерзімге беріледі және ұзартылады (Заңның 15-бөлімі). Қару-жарақ пен құжаттарды белгіленген мерзімде тапсыру керек;

3) *ішкі істер органының қару иесінің қаруын жоғалғаны немесе ұрлағаны туралы хабарламасы.* Қару жоғалған немесе ұрланған жағдайда, иесі бұл туралы ішкі істер органына бір күннің ішінде хабарлауға міндетті (Қағидалардың 101-тармағы);

4) *жеке тұлғаның тұрғылықты жерін ауыстыру кезінде қаруды тіркеуге өтініш беруі.* Қару иесі тұрғылықты жерін ауыстырған кезде қаруды ішкі істер органының тізілімінен алып тастайды және он күн ішінде оны жаңа тұрақты тұрғылықты жеріндегі тиісті тіркелімге қояды, ал бес күн ішінде аудандық бөлімшесі жоқ бір ауданның немесе қаланың тұрғылықты жерін өзгерткен кезде хабарлайды. бұл аумақтық ішкі істер органы (Қағидалардың 99-тармағы);

5) *заңды, қызметтік, азаматтық және коллекциялық қаруды олар алғаннан кейін ішкі істер органдарында тіркейді.* Заңды тұлға алған қару оны алған күннен бастап бір апта ішінде тиісті ішкі істер органында тіркеуге жатады (Заңның 14-бабы). Қаруды тіркеу кезінде ішкі істер органы қаруды сатып алудың заңдылығын растайтын құжаттар негізінде осы қаруларды бес жыл мерзімге сақтауға рұқсат береді;

б) азаматтық қаруды иесі қайтыс болған жағдайда қайта тіркеу немесе пайдалануға беру. Азаматтық қарудың иесі қайтыс болған жағдайда, отбасы мүшелері осы қаруды бір ай ішінде қайта тіркеуі немесе тапсыруы керек немесе азаматтық қаруды алуға ішкі істер органдарынан рұқсаты бар адамға иеліктен шығарылуы керек (Ереженің 97-тармағы);

7) заңды тұлға қаруды тіркеуге (қайта тіркеуге) қаруды сақтауға, сақтауға және алып жүруге, сондай-ақ оларды ішкі істер органдарымен келіспей филиалдарға (өкілдіктерге) тапсыруға өтініш береді. Қаруды сақтау немесе сақтау немесе алып жүру құқығына берілген рұқсаттың қолданылу мерзімі бес жыл сайын ұзартылады.

Ереженің 20-тармағына сәйкес арнайы жарғылық міндеттері бар заңды тұлғалардың, азаматтық және қызметтік қаруды күзет агенттерінің, олардың аумақтық тиістілігіне қарамастан, олардың филиалдарына (өкілдіктеріне) беруі ішкі істер органдарымен келісім бойынша жүзеге асырылуы керек.

Қылмыстың субъектісі жеке және заңды тұлғалар болып табылады.

Қылмыстың субъективті жағы кінәнің қасақана да, ескерусіз де сипатталады.

Түсініктеме берілген баптың екінші бөлігі, біліктілік белгілері бойынша, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекстің 486-бабының бірінші бөлігіне әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталанған қылмыстың жасалуын анықтайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 486-бабына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді ішкі істер органдары қарайды (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 685-бабының 1-бөлігі).

Құқық бұзушылықтар туралы хаттамаларды осы органдардың уәкілетті лауазымды адамдары жасауға құқылы.

487-бап. Азаматтық қаруды, олар үшін патрондарды сатуға беруден жалтару

Азаматтық қаруды, патрондарды сатуға тапсырудан жалтару, оларды сақтауға және алып жүруге рұқсатты жойған адамдар, -

бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Әкімшілік құқық бұзушылықтың қоғамдық қауіптілігі, оны жасау нәтижесінде қаруды заңсыз мақсаттарда қолдану жағдайларының туындауында.

Құқық бұзушылықтың объектісі - оларды сақтау мен алып жүруге рұқсаттың күші жойылған жағдайда азаматтық қаруды және оның патрондарын тапсырудың белгіленген тәртібі.

Азаматтық қарудың анықтамасы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 484-бабына түсініктемеде келтірілген.

Бас тарту дегеніміз - құжатты жою, тоқтату, қаруды сақтауға және алып жүруге рұқсат.

Рұқсаттың қолданылуын тоқтату тәртібі "Кейбір қарулардың айналымын мемлекеттік бақылау туралы" Заңымен (бұдан әрі - Заң), Қазақстан Республикасы

Үкіметінің 2000 жылғы 3 тамыздағы N 1176 "Іске асыру шаралары туралы" қаулысымен бекітілген Қазақстан Республикасындағы қару-жарақ пен оқ-дәрілердің айналымы ережелерімен реттеледі. "Қарудың жекелеген түрлерінің айналымын мемлекеттік бақылау туралы" Қазақстан Республикасының Заңы.

Рұқсаттың қолданылуы оның тоқтатылуына дейін тоқтатылуы мүмкін. Заңның 19-бабына сәйкес, ішкі және ішкі істер органдарының азаматтық және қызметтік қаруды айналымы саласындағы бірінші және екінші санаттарға рұқсаты уақытша тоқтатылған:

- 1) тұрақты тұрғылықты жері жоқ;
- 2) қаруды сақтау үшін тиісті жағдайлар болмаса.

Егер адам қылмыстық жауапкершілікке тартылса, рұқсат сот шешімі шыққанға дейін тоқтатыла тұрады.

Заңда көзделген негіздер бойынша рұқсаттың қолданылуын тоқтата тұру туралы шешім алдын-ала рұқсат берген ішкі істер органының алдын ала жазбаша ескертуімен жіберіледі. Ескерту қандай құқықтық нормалар мен ережелер бұзылғанын немесе орындалмағанын көрсетеді және бұзушылықтарды жою үшін күнтізбелік отыз күннен аспайтын мерзім тағайындалады.

Рұқсаттың қолданылуын тоқтата тұруға негіз болған бұзушылықтарды жою кезінде рұқсат иесі рұқсаттың қолданылуын тоқтата тұру мерзімі аяқталғанға дейін растайтын құжаттардың көшірмелерімен бұзушылықтарды жою туралы өтініш беруге құқылы.

Егер рұқсат иесі тоқтата тұру мерзімі аяқталғанға дейін оны тоқтата тұруға негіз болған бұзушылықтарды жою туралы өтініш бермеген жағдайда, ішкі істер органы рұқсатты тоқтату рәсімін бастайды. Рұқсаттың қолданылуын тоқтату "Рұқсаттар және хабарламалар туралы" Қазақстан Республикасының Заңында белгіленген тәртіппен және негіздер бойынша жүзеге асырылады.

Рұқсаттың қолданылуын тоқтатуды қарастыру барысында рұқсат иесі бұзушылықтың жойылғанын дәлелдеуге құқылы.

Қаруды сақтауға немесе иемденуге және алып жүруге рұқсаттың қолданылуын алдын ала тоқтата тұрмай тоқтатуды ішкі істер органдары келесі жағдайларда жүзеге асырады:

- 1) қару иесінің рұқсатынан ерікті түрде бас тартуы немесе қайтыс болуы;
- 2) заңда белгіленген тәртіппен жойылмаған немесе алынбаған қылмыс жасағаны үшін соттылығының болуы;
- 3) Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексі Ерекше бөлімінің бабының тиісті бөлігінде көзделген бас бостандығынан айыру түріндегі жазаның ең төменгі шегі өткенге дейін қалпына келтірілмейтін негіздер бойынша қылмыстық жауаптылықтан босату;

4) әкімшілік құқық бұзушылық 127, 128, 131, 382, 434, 437, 438, 440, 443, 444, 448, 450, 462, 476, 477, 478, 481, 482, 484, 48-баптарда көзделген жыл ішінде қайталанса;

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 485, 485-1, 486, 487, 489, 490, 492, 493, 506;

5) 109, 287 (бірінші бөлігі), 288 (төртінші бөлігі), 289, 296 (бірінші бөлігі), 337 (бірінші және екінші бөліктері), 346 (бірінші бөлігі), 379 (бірінші бөлігі), 39-баптарында көзделген қылмыстық құқық бұзушылықты жасау; Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің 389 (бірінші және екінші бөліктері) және Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 73, 436, 453 және 461-баптарында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы;

6) рұқсат алу мүмкіндігін қоспағанда, Қазақстан Республикасының заңнамасында көзделген мән-жайлардың туындауы;

7) азаматтық немесе қызметтік қаруды иесінің көрсетілген қарудың баллистикалық және өзге де техникалық сипаттамаларын өзгертуге әкелетін сындарлы өзгерісі;

8) азаматтық және қызметтік қарулардың азаматтық және қызметтік қарулар мен олардың патрондарының айналымы саласындағы техникалық регламенттерге, сондай-ақ криминалистикалық талаптарға сәйкес келмеуі;

9) азаматтық және қызметтік қаруды қауіпсіз пайдалану ережелері туралы білімдерін тексеру үшін азаматтық және қызметтік қарудың иесі және (немесе) пайдаланушысы қаруды қауіпсіз пайдалану ережелерін білуге тексеру жүргізу туралы шешім қабылдаған күннен бастап екі ай ішінде емтихан тапсырмаса;

10) егер адам экстремизмге, терроризмге немесе ұйымдасқан қылмысқа қарсы күресте ішкі істер және (немесе) ұлттық қауіпсіздік органдарында тіркелген болса.

Ішкі істер органының қаруды сақтауға немесе иемденуге және алып жүруге рұқсатты тоқтату туралы шешіміне сотқа шағымдануға болады.

Рұқсаттың қолданылуы тоқтатылған жағдайда, оны алуға екінші рет жүгіну тоқтатылған күннен бастап үш жыл өткен соң мүмкін болады. Рұқсаттан өз еркімен бас тартқан жағдайда, оған қайта өтініш беру мерзімі белгіленбейді.

Қару мен оның патрондарының айналымы ережесінің 95-тармағына сәйкес рұқсаттың қолданылуы тоқтатылған және тоқтатылған кезде ол қарумен және оның патрондарымен бірге алынады. Ішкі істер органдарының бағыты бойынша тәркіленген қарулар мен олардың патрондарын иелері немесе олардың заңды өкілдері тапсыру үшін тапсырады немесе ішкі істер органдарынан қаруды алуға рұқсаты бар адамға иеліктен шығарылуы мүмкін.

Құқық бұзушылықтың объективті жағы - бұл азаматтық қаруды және олардың оқ-дәрілерін сатуға тапсырудан жалтаруға бағытталған әрекет (әрекетсіздік).

Босатудан мойынсұнудан ашық бас тарту, шешімнің орындалуын негізсіз кейінге қалдыру, ішкі істер органдарының лауазымды адамдарының заңды талаптарын елемедің басқа нысаны арқылы білдіруге болады.

Қылмыстың субъектісі - азаматтық қару мен оның патрондарын сақтауға және алып жүруге рұқсаты жойылған жеке тұлға.

Қылмыстың субъективті жағы кінәнің қасақана нысанымен сипатталады. Өз іс-әрекетінің заңсыз сипатын білетін адам оның зиянды салдарын алдын-ала біліп, осы салдардың басталуын қалаған немесе саналы түрде қабылдаған немесе оларға немқұрайды қараған адам.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 487-бабына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді ішкі істер органдары қарайды (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 685-бабының 1-бөлігі).

Құқық бұзушылықтар туралы хаттамаларды осы органдардың уәкілетті лауазымды адамдары жасауға құқылы.

488-бап. Қазақстан Республикасының бейбіт жиналыстар, митингілер, шерулер, пикеттер мен демонстрациялар ұйымдастыру және өткізу туралы заңнамасын бұзу

1. Қазақстан Республикасының жиналыстар, митингілер, шерулер, пикеттер, демонстрациялар немесе басқа да көпшілік іс-шараларды ұйымдастыру немесе өткізу тәртібі туралы немесе оларды ұйымдастыруға немесе өткізуге кедергі келтіретін, сондай-ақ заңсыз жиналыстарға, митингілерге, шерулерге, демонстрацияларға немесе өзге де қоғамдық іс-шараларға қатысу туралы заңнаманы бұзу әрекеттерде қылмыстық құқық бұзушылық белгілері болмаса, -

ескерту жасауға немесе жиырма айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға немесе он тәулікке дейін қамауға әкеп соғады.

2. Ұйымдардың басшылары мен өзге де лауазымды тұлғаларының үй-жайларды немесе басқа мүлікті (байланыс құралдары, репликациялық жабдықтар, жабдықтар, көлік құралдары) рұқсат етілмеген жиналысқа, митингке, пикетке, демонстрацияға немесе басқа да көпшілік іс-шараларға қатысушыларға беруі немесе осындай іс-шараларды ұйымдастыруға және өткізуге басқа жағдайлар жасау -

жиырма айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

3. Осы баптың бірінші және екінші бөліктерінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған немесе жиналысты, митингіні, шеруді, демонстрацияны ұйымдастырушы, -

елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға немесе он бес тәулікке дейін әкімшілік қамауға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілетін әкімшілік құқық бұзушылықтың объектісі бейбіт жиналыстар, митингілер, шерулер, пикеттер және демонстрациялар ұйымдастыру және өткізу тәртібі туралы Қазақстан Республикасының заңнамасын сақтау саласындағы белгіленген басқару тәртібі болып табылады.

Құқық бұзушылықтың мәні - баптың мазмұнында көрсетілген көпшілік іс-шаралар.

Өкінішке орай, заңнама қоғамдық іс-шараларға түсінік бермейді, бұл зерттелетін қоғамдық қатынастар саласындағы құқық бұзушылықтардың практикалық біліктілігіне теріс әсер етеді.

Қаралып отырған баптың 1-бөлігінің объективті жағы үш заңсыз әрекетпен (әрекетсіздікпен) сипатталады:

1) жиналыстар, митингілер, шерулер, пикеттер, демонстрациялар немесе өзге де қоғамдық іс-шараларды ұйымдастыру немесе өткізу тәртібі туралы Қазақстан Республикасының заңнамасын бұзу;

2) жиналыс, митинг, шеру, пикет, демонстрация немесе өзге де қоғамдық іс-шаралар өткізуге кедергі жасау

3) заңсыз жиналыстарға, митингілерге, шерулерге, демонстрацияларға немесе басқа да қоғамдық іс-шараларға қатысу.

Әкімшілік құқық бұзушылықты анықтаудың міндетті шарты қылмыстық құқық бұзушылық туралы дәлелдемелердің болмауы болып табылады.

Қазақстан Республикасының 1995 жылғы 17 наурыздағы "Қазақстан Республикасындағы бейбіт жиналыстар, митингілер, шерулер, пикеттер және демонстрациялар ұйымдастыру және өткізу тәртібі туралы" Заңының 1-бабына сәйкес заңдарда жиналыстар деп аталатын қоғамдық, топтық немесе жеке мүдделері мен наразылықтарын білдіру нысандары бойынша. митингілер, шерулер мен демонстрациялар қоғамдық орындарда аштық жариялау, киіз үйлер, шатырлар, басқа құрылыстар салу және пикет өткізу сияқты түсінілуі керек.

Іс-шараны ұйымдастырушылар мен қатысушыларға тыйым салынады:

- көлік құралдары мен жаяу жүргіншілердің қозғалысына кедергі келтіреді;
 - елді мекеннің инфрақұрылым нысандарының үздіксіз жұмыс істеуіне кедергі келтіреді;
 - республикалық маңызы бар қаланың, астананың, ауданның (облыстық маңызы бар қаланың) жергілікті атқарушы органдарымен келісусіз киіз үйлер, шатырлар, басқа да уақытша құрылымдар құруға;
 - жасыл кеңістікті, кішігірім сәулеттік нысандарды бүлдіреді;
- өздерімен бірге азаматтарға және заңды тұлғалардың мүліктеріне материалдық залал келтіргені үшін салқын болат, атыс қаруы және басқа да қаруды, сондай-ақ адам өмірі мен денсаулығына қарсы қолдануға болатын арнайы дайындалған немесе бейімделген заттарды алып жүруге;
- іс-шаралар кезінде қоғамдық тәртіпті қамтамасыз ететін мемлекеттік органдар өкілдерінің қызметіне кез-келген түрде араласуға.

Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2017 жылғы 6 қазандағы № 7 Нормативтік қаулысының 16-тармағында зерттелетін норманы қолданудың кейбір ерекшеліктері түсіндірілді. Бұл құқықты іске асыру тәртібі мен шарттары "Қазақстан Республикасындағы бейбіт жиналыстар, митингілер, шерулер, пикеттер мен демонстрациялар ұйымдастыру және өткізу тәртібі туралы" 1995 жылғы 17 наурыздағы № 2126 Заңымен, жиналыстар, митингілер туралы 8-бапта бекітілген. шерулер, пикеттер мен демонстрациялар, егер: өтініш берілмеген болса, республикалық маңызы

бар қаланың, астананың, ауданның (облыстық маңызы бар қаланың) жергілікті атқарушы органы өкілінің өтініші бойынша сөзсіз тоқтатылуы тиіс. тыйым салу туралы шешім қабылданды, жоғарыда аталған Заңның 4, 5 және 7-баптарында қарастырылған, оларды орындау тәртібі, сондай-ақ азаматтардың өмірі мен денсаулығына қауіп төнген кезде, қоғамдық тәртіпті бұзу кезінде бұзылды.

Заңсыз жиналыстарға, митингілерге, шерулерге, демонстрацияларға немесе басқа да қоғамдық іс-шараларға қатысқаны үшін Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 488-бабының бірінші бөлігінде көзделген осындай көпшілік іс-шараға ұйымдастырылмағандардың әкімшілік жауапкершілігі жергілікті атқарушы орган өкілінің жоғарыда көрсетілген талаптарын орындамағаннан кейін туындайды. Сондықтан, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 488-бабына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарау кезінде соттар осындай талаптың нақты берілгендігінің дәлелдерін, оның негізділігі мен заңдылығын, сондай-ақ оған қатысты әкімшілік құқық бұзушылық жүргізіліп жатқан қоғамдық іс-шараға қатысушының сәйкес келмеуін тексеруі керек. Митингті тоқтату талабымен пропорционалдылық қағидатын бұзу туралы уәждер азаматтық сот ісін жүргізу кезінде кейін қаралуы мүмкін, бірақ жергілікті атқарушы орган өкілінің мұндай өтініші жазылған кезде оның құзыретіне дау келтірілмейді.

Қазақстан Республикасының Қылмыстық кодексінің 400-бабында "Жиналыстар, митингілер, пикеттер, шерулер мен демонстрацияларды ұйымдастыру және өткізу тәртібін бұзу" қылмыстық кодекстелген заңнаманың бәсекелес нормасы болып табылады. Қылмыстық құқық бұзушылықтың белгілері:

1) заңсыз жиналыстар, митингілер, шерулер, пикеттер, демонстрациялар немесе өзге де заңсыз көпшілік шараларды ұйымдастыру, өткізу немесе қатысу

2) егер мұндай әрекеттер азаматтардың немесе ұйымдардың құқықтары мен заңды мүдделеріне немесе қоғамның немесе заңмен қорғалатын мемлекеттің мүдделеріне елеулі залал келтірсе, үй-жайларды, коммуникацияларды, жабдықтарды, көлік құралдарын ұсына отырып, осындай іс-шараларды ұйымдастыруға немесе өткізуге жәрдемдесу.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 488-бабының 1-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың субъектісі болып әкімшілік құқық бұзушылықтың тоқтатылуы немесе жолын кесу кезінде он алты жасқа толған ақылды адамдар табылады (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 28-бабы).

Түсіндірілген баптың 2-бөлігінің объективті жағы заңсыз әрекеттермен сипатталады :

1) ұйымдардың басшылары мен өзге де лауазымды тұлғаларының рұқсат етілмеген жиналыс, митинг, пикет, демонстрация немесе басқа да көпшілік іс-шараға қатысушыларға, үй-жайларға немесе басқа мүлікке (байланыс құралдары, репликация жабдықтары, жабдықтар, көлік құралдары);

2) жоғарыда аталған адамдардың осындай іс-шараларды ұйымдастыруға және өткізуге өзге де жағдайлар жасауы.

Рұқсат етілмеген шараны ұйымдастыру үшін "басқа жағдайларды" құру ұғымын осындай шараларды ұйымдастыру немесе өткізу мақсатымен ұқсас заңсыз әрекеттерді түсіну керек. Мәселен, іс-шараға қатысушылар мен олардың ұйымдарын қоғамдық ғимараттармен, көшелермен және алаңдармен қамтамасыз ету, ақпараттың кең таралуы, баспа, теледидар мен радионы пайдалану мүмкіндігі.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекстің 488-бабының 2-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың субъектілері осы ереженің диспозициясында көрсетілген, олар рұқсат етілмеген жиналыс, митинг, пикет, демонстрация немесе басқа да көпшілік іс-шараларға қатысатын ұйымдардың басшылары мен басқа да лауазымды тұлғалары.

Тергеудегі баптың 3-бөлігінің объективті жағы әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталанатын немесе жиналысты, митингіні, шеруді, демонстрацияны ұйымдастырушы осы баптың бірінші және екінші бөліктерінде көзделген заңсыз әрекеттермен сипатталады.

Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2017 жылғы 6 қазандағы № 7 Нормативтік қаулысының 16-тармағында Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 488-бабының 3-бөлігі бойынша құқық бұзушылықты саралаудың кейбір ерекшеліктері түсіндірілді. Бұқаралық іс-шараны өткізуге рұқсат алғанға дейін оны ұйымдастырушы, сондай-ақ басқа адамдар бұқаралық ақпарат құралдарында, Интернет немесе басқа ақпараттық желілерде оны өткізу күні, орны және уақыты туралы хабарлауға, осы мақсатта буклеттер, плакаттар және басқа да осындай материалдарды шығаруға және таратуға құқылы емес. Аталған талапты бұзу ұйымдастырушыға әкімшілік іс-шаралар Кодексінің 488-бабының үшінші бөлігіне сәйкес қоғамдық іс-шараны өткізу тәртібін бұзғаны үшін жауап береді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекстің 488-бабының 3-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың субъектілері осы баптың 1 және 2-бөліктеріндегі ескертулерде көрсетілген.

Қарастырылып отырған баптың барлық бөлімдеріндегі субъективті жағы тікелей ниет формасы ретінде, ал немқұрайлылық арқылы көрсетілуі мүмкін.

Мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 684-бабы) зерттелетін бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға құқылы.

Уәкілетті лауазымды адамдар Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексте көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтар туралы хаттамалар жасауға құқылы

1) ішкі істер органдары (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 804-бабы 1-бөлігінің 1-тармағы);

2) Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің әскери полиция органдарының әскери қызметке жауапты, әскери қызметке шақырылған әскери қызметшілердің және Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің, басқа да әскерлері мен әскери құрылымдарының көлік құралдарын жүргізетін адамдар жасаған құқық бұзушылықтар туралы (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 804-бабы 1-бөлігінің 4-тармағы);

3) қауіпсіздік шараларын жүргізу кезінде Қазақстан Республикасының мемлекеттік күзет қызметтері (Әкімшілік кодекстің 804-бабы 1-бөлігінің 46-тармағы).

488-1-бөлім. Спорттық және спорттық іс-шараларды, мәдени мәдени шараларды ұйымдастыруды бұзу

1. Мәдениет және дене шынықтыру және спорт туралы заңнамада көзделгендей, жергілікті атқарушы органдарға ақпарат ұсынбау немесе уақтылы ұсынбау түрінде спорттық және спорттық іс-шараларды, мәдени шараларды ұйымдастыру тәртібін бұзу,

жеке тұлғаларға жиырма айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде, заңды тұлғаларға елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекеттер (әрекетсіздік) -

жеке тұлғаларға қырық айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде, заңды тұлғаларға жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілген әкімшілік құқық бұзушылықтың объектісі спорттық және спорттық іс-шараларды, мәдени мәдени шараларды өткізу тәртібін сақтау саласындағы белгіленген басқару тәртібі болып табылады.

Қаралып жатқан баптың 1-бөлігінің объективті жағы жергілікті атқарушы органдарға мәдениет және дене шынықтыру туралы заңнамаға сәйкес ақпарат ұсынбау немесе уақтылы ұсынбау түрінде спорттық және спорттық іс-шараларды, мәдени-көпшілік шараларды ұйымдастыруды бұзу түріндегі бір заңсыз актімен (әрекетсіздігімен) сипатталады. спорт.

Тамаша мәдени шараларды ұйымдастыру тәртібі "Мәдениет туралы" Қазақстан Республикасының 2006 жылғы 15 желтоқсандағы № 207 Заңының 9-1-бабында қарастырылған. Тамаша мәдени-көпшілік іс-шаралар өткізілетін орындар санитарлық-эпидемиологиялық және өрт қауіпсіздігі талаптарына сәйкес келуі керек.

Осыған орай, керемет мәдени шаралар басталар алдында, орындарға комиссиялық сараптама Қазақстан Республикасы Ішкі істер министрінің 2017 жылғы 1 қаңтардағы № 1 және Қазақстан Республикасы Мәдениет және спорт министрінің 2017 жылғы 17 қаңтардағы № 9 "Бірлескен бұйрығының" талаптарына сәйкес жүргізіледі. спорттық және спорттық жарыстардың, мәдени шаралардың қауіпсіздігін қамтамасыз ету жөніндегі нұсқаулықты бекіту".

Жергілікті атқарушы органдар осы мәдени іс-шараларды ұйымдастыруға және өткізуге арналған ұйымдастыру комитеттерін құрады, олар осы шараларды дайындауға және өткізуге қатысатын ұйымдардың қызметін үйлестіреді. Жеке тұлғалардың және қатысушылардың қауіпсіздігін қиындататын, мәдени стадиондардың және өрт қауіпсіздігінің объектілері, өрт қауіпсіздігі ережелерінің талаптары бұзылған жағдайда, соның ішінде стендтердің тірек конструкцияларының ыдырауы, жанғыш қауіпті заттар мен материалдарды стендтердің астына қою, авариялық жарықтандырудың және қашу бағыттарының болмауы, өрттен қорғайтын жабдықтың болмауы немесе дұрыс жұмыс істемеуі, сондай-ақ электр жабдықтарын орнату және пайдалану ережелерін бұзу Өртке , санитарлық-эпидемиологиялық талаптарға, әсем мәдени шаралар өткізілетін орындарға қатысушылар мен көрермендердің қауіпсіздігіне, жергілікті атқарушы органдарға, ішкі істер органдарының немесе халықтың санитарлық-эпидемиологиялық салауаттылығы саласындағы мемлекеттік органның ұсынысы бойынша тыйым саламын . қауіпсіздік жағдайының анықталған бұзушылықтарын жою бойынша шаралар.

Спорттық және спорттық іс-шараларды ұйымдастыру және өткізу ережелері "Дене шынықтыру және спорт туралы" Қазақстан Республикасының 2014 жылғы 3 шілдедегі № 228 Заңының 38-бабында көрсетілген. Республикалық спорттық жарыстар дене шынықтыру және спорт саласындағы уәкілетті органның шешімі бойынша және спорттық іс-шаралардың бірыңғай республикалық күнтізбесіне сәйкес спорт жөніндегі республикалық аккредиттелген спорт федерацияларымен келісу бойынша өткізіледі. Қазақстан Республикасының аумағында халықаралық спорт жарыстары халықаралық спорт ұйымдары мен дене шынықтыру және спорт саласындағы уәкілетті органның шешімі бойынша өткізіледі. Бұл жарыстар спорттық іс-шаралардың бірыңғай республикалық күнтізбесіне енгізілген. Облыстық, қалалық және аудандық спорттық жарыстар жергілікті атқарушы органдардың шешімімен өткізіледі және спорттық іс-шаралардың бірыңғай аймақтық күнтізбелеріне сәйкес тиісті жергілікті аккредиттелген спорт федерацияларымен келісіледі. Спорттық жарыстар жарыстар туралы ереже (регламент) негізінде спорт тізіліміне енгізілген спорт түрлері үшін өткізіледі.

Спорттық іс-шараларды, оның ішінде оқу-жаттығу жиындарын өткізу тәртібі " Спорттық жарыстарды өткізу ережесін бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Мәдениет және спорт министрінің 2014 жылғы 4 қарашадағы № 74 бұйрығымен бекітілген.

Спорттық іс-шаралар түрлерінің тізбесін және олардың сыныптамасын дене шынықтыру және спорт саласындағы уәкілетті орган айқындайды, атап айтқанда " Жарыс, оқу-жаттығу жиындары және олардың сыныптамалары түрлерінің тізбесін бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Мәдениет және спорт министрінің 2015 жылғы 14 мамырдағы № 179 бұйрығымен.

Міндетті медициналық тексерістен өткен спортшылар оқу-жаттығу процесіне және спорттық шараларға қатысуға құқылы. Спорт федерациялары, бас жаттықтырушылар спорттық іс-шараларды ұйымдастырушылардың Қазақстан Республикасының мемлекеттік рәміздерін қолдану тәртібін, сондай-ақ спорт редакторы мен Қазақстан Республикасының Мемлекеттік Гимнінің мәтінін білетіндігін қамтамасыз етуге міндетті.

Спорттық және спорттық іс-шараларды ұйымдастырушылар іс-шара өткізілетін күнге дейін күнтізбелік он күннен кешіктірмей жергілікті атқарушы органдарға көрермендердің болжамды саны туралы, бір күнтізбелік күн ішінде - сатылған билеттердің саны, шығарылған билеттер, оның ішінде көлік құралдарына, сондай-ақ тұрақ орындары туралы хабарлауға міндетті. құқық қорғау және денсаулық сақтау органдарын, мүгедектердің көлік құралдарын арнайы жабдықтауға арналған.

Мәдени шараларды ұйымдастырушылардан:

1) жеке тұлғалардың қауіпсіздігі үшін, мәдени мәдени іс-шаралар өткізілетін орындардың, оның ішінде олар орналасқан мүліктің сақталуы үшін жағдай жасайды, сондай-ақ ішкі істер органдарына қоғамдық тәртіпті қамтамасыз етуге жәрдемдеседі;

2) ереже бұзылған жағдайда мәдени-көпшілік іс-шаралар өткізілетін орындармен шектесетін аумақтың абаттандыруын қалпына келтіруді қамтамасыз ету;

3) жергілікті атқарушы органдарға көрермендердің күтілетін саны туралы оқиғадан он күнтізбелік күннен кешіктірмей, бір күнтізбелік күн ішінде сатылған билеттердің саны, берілген билеттер, оның ішінде көлік құралдарына, сондай-ақ ішкі істер органдарының арнайы техникасына арналған тұрақтар туралы хабарлайды. денсаулық сақтау, мүгедектерге арналған көлік құралдары;

4) көрермендердің жүріс-тұрысы ережелерін мәдени мәдени шаралар өткізілетін орындарға орналастыруға міндетті.

Спорттық және спорттық іс-шараларды ұйымдастырушылардан:

1) жеке тұлғалардың қауіпсіздігі үшін, спорттық және спорттық іс-шаралар өткізілетін орындардың, олардың ішінде орналасқан мүліктің сақталуы үшін жағдайлар жасайды, сондай-ақ ішкі істер органдарына қоғамдық тәртіпті қамтамасыз етуге жәрдемдеседі;

2) бұзушылықтар анықталған жағдайда спорттық және спорттық іс-шаралар өткізілетін орындармен шектесетін аумақтың абаттандыруын қалпына келтіруді қамтамасыз ету;

3) спорттық және спорттық іс-шаралар өтетін жерлерде көрермендердің жүріс-тұрысы ережелерін орналастыруға міндетті.

Тергеу жүргізіліп жатқан баптың 2-бөлігінің объективті жағы әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған, осы баптың бірінші бөлігінде көзделген заңсыз әрекеттермен сипатталады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 488-1-бабының екі бөлігінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың субъектілері спорттық және спорттық іс-шараларды, мәдени мәдени шараларды өткізуге жауапты жеке және заңды тұлғалар болып табылады.

Қарастырылып отырған баптың барлық бөлімдеріндегі субъективті жағы тікелей ниет формасы ретінде, ал немқұрайлылық арқылы көрсетілуі мүмкін.

Облыс, республикалық маңызы бар қала және астана, аудан (республикалық, облыстық маңызы бар қала және астана) әкімі және оның орынбасарлары мен орынбасарлары (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 729-бабы) зерттелетін бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және әкімшілік жаза қолдануға құқылы.

489-бап. Қазақстан Республикасының қоғамдық бірлестіктер туралы заңнамасын, сондай-ақ тіркелмеген қоғамдық және діни бірлестіктердің қызметіне қатысу, олардың қызметін қаржыландыру

1. Қоғамдық бірлестіктердің немесе қоғамдық бірлестіктердің басшыларының, мүшелерінің осы қоғамдық бірлестіктердің жарғысында айқындалған мақсаттар мен міндеттерден тыс іс-қимылдар жасауы, -

заңды тұлғаларға ескерту жасауға немесе жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Қоғамдық бірлестіктің немесе қоғамдық бірлестіктің басшыларының, мүшелерінің Қазақстан Республикасының заңнамасын бұзатын іс-әрекеттерді жасауы, -

қоғамдық бірлестіктің қызметін үш айдан алты айға дейінгі мерзімге тоқтата отырып, заңды тұлғаларға ескерту немесе жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

3. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекет,

қоғамдық бірлестіктің қызметін үш айдан алты айға дейін тоқтата отырып, заңды тұлғаларға жүз елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

4. Осы баптың екінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекет, сондай-ақ осы баптың үшінші бөлігінде көзделген бұзушылықтар жойылмаса, -

қоғамдық бірлестіктің қызметіне тыйым салумен заңды тұлғаларға екі жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

5. Саяси партияларды шетелдік заңды тұлғалар мен халықаралық ұйымдар, шетелдік қатысушы заңды тұлғалар, мемлекеттік органдар мен ұйымдар, қайырымдылық ұйымдары қаржыландыруы -

лауазымды адамдарға төрт жүз, заңды тұлғаларға екі мың айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады, заңсыз қайырмалдықтар тәркіленеді.

6. Саяси партияның заңсыз қайырмалдықты қабылдауы -

заңсыз қайырмалдықтар тәркіленіп және саяси партияның қызметіне тыйым салынған төрт жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

7. Саяси партияның қаржылық қызметі туралы жылдық есептерді Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген мерзімде және мөлшерде жарияламау, - алты айға дейін саяси партияның қызметін тоқтата отырып, екі жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

8. Саяси партияның, оның құрылымдық бөлімшелерінің (филиалдары мен өкілдіктерінің) қызметін Қазақстан Республикасының заңнамасында көзделген жағдайларда қайта тіркеусіз жүзеге асыру, -

саяси партияның қызметіне тыйым салумен екі жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

9. Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен тіркелмеген қоғамдық, діни бірлестіктердің қызметін басқару, сондай-ақ олардың қызметі тоқтатыла тұрған немесе тыйым салынған -

жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

10. Қазақстан Республикасының заңдарында белгіленген тәртіппен тіркелмеген қоғамдық, діни бірлестіктердің қызметіне қатысу, сондай-ақ олардың қызметі тоқтатыла тұрған немесе тыйым салынған -

елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

11. Тіркелмеген қоғамдық және діни бірлестіктердің қызметін Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен қаржыландыру, сондай-ақ қызметі тоқтатылған немесе тыйым салынған, -

екі жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

489-баптың 1-тармағында көзделген қылмыстың объектісі қоғамдық бірлестіктердің қызметін жүзеге асырудың белгіленген тәртібі болып табылады.

Қоғамдық бірлестіктер деп аталатын коммерциялық емес заңды тұлғалар арнайы құқықтық қабілеттілік. Егер коммерциялық ұйымдар, мемлекеттік кәсіпорындарды қоспағанда, заңнамалық актілермен немесе құрылтай құжаттарымен тыйым салынбаған кез-келген қызметті жүзеге асыру үшін азаматтық құқықтарға ие болады және азаматтық жауапкершілікті алады (Қазақстан Республикасының 1994 жылғы 27 желтоқсандағы Азаматтық кодексінің (Жалпы бөлім) 35-бабының 1-тармағы), онда коммерциялық емес ұйымдар өздерінің жарғыларында қарастырылғанды ғана жасауға құқылы.

"Коммерциялық емес ұйымдар туралы" Қазақстан Республикасының 2001 жылғы 16 қаңтардағы Заңының 32-бабының 1-тармағына сәйкес коммерциялық емес ұйым Қазақстан Республикасының заңнамасында тыйым салынбаған және оның құрылтайшысы көздеген коммерциялық емес ұйымның мақсаттарына сәйкес келетін қызметтің бір түрін немесе бірнеше түрін жүзеге асыра алады.

"Қоғамдық бірлестіктер туралы" 1996 жылғы 31 мамырдағы Қазақстан Республикасының Заңы (бұдан әрі - "Қоғамдық бірлестіктер туралы" Заң) қоғамдық бірлестік жарғыда белгіленген мақсаттар мен міндеттерден тыс бара алмайтындығын, бірақ жанама түрде тікелей көрсетпейді. бұл туралы осы Заңның 19-бабында (қоғамдық бірлестік жарғыда белгіленген нормаларды сақтауға міндетті), сондай-ақ 23-бапта (қоғамдық бірлестіктің қызметі қайтадан қоғамдық бірлестік болған жағдайда тоқтатылуы мүмкін *оның жарғысында айқындалған мақсаттар мен міндеттерден* асатын әрекет).

Объективті жағы қоғамдық бірлестіктердің жетекшілері, мүшелері қоғамдық бірлестіктердің жарғысында айқындалған мақсаттар мен міндеттер шеңберінен шығатын іс-қимылдардан көрінеді. Мақаланың мағынасында іс-әрекеттерді "Қоғамдық бірлестіктер туралы" Заңның 19-бабына сәйкес, қоғамдық бірлестіктер жарғымен берілген өкілеттіктер шегінде әрекет ететін басқару органдары арқылы құқықтар алады және жауапкершілік алады, дегенмен, жетекшілер де, мүшелер де жасай алады. және Қазақстан Республикасының заңнамасы. Әлбетте, бұл басшыларға, әсіресе мүшелерге қатысты, біз қоғамдық бірлестіктің жұмысына қатысты әрекеттер туралы айтып отырмыз.

Кейде қоғамдық бірлестіктердің жарғылық емес қызметі қоғамдық пайдалы сипатқа ие болатындығын және тиісінше қоғамдық қауіптілік сияқты құқық бұзушылық белгілері жоқ екенін ескеру қажет. Мысалы, қоғамдық бірлестік жарғыда көрсетілмеген ағартушылық немесе қайырымдылық қызметімен айналысады. Мерзімді түрде мемлекеттік органдардың өздері қоғамдық бірлестіктерден салауатты өмір салтын насихаттау және сыбайлас жемқорлыққа қарсы тұру мәселелерін шешуге қосылуды сұрайды. Мұндай қызмет әкімшілік құқық бұзушылық болып табылмайды.

Субъективтік жағынан қылмыс ниетпен сипатталады.

Заңды тұлғалар (қоғамдық бірлестіктер) құқық бұзушылықтың субъектілері бола алады.

489-баптың 2-тармағында көзделген құқық бұзушылықтың объектісі, 1-бөлімдегідей, қоғамдық бірлестіктердің қызметінде белгіленген тәртіп болып табылады.

Объективті жағынан өте үлкен сұрақтар қойылады. Бір жағынан нақты қандай әрекеттерді (әрекетсіздік) жасайтынын анықтау мүмкін емес. Екінші жағынан, қоғамдық бірлестік, оның жетекшілері немесе мүшелері жасаған барлық заң бұзушылықтар осы бөлікте қамтылуы мүмкін.

Жалпы, бұл құқық бұзушылық қолданыстағы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінде ең сәтсіздерінің бірі болып табылады. Заңдар мен өзге де нормативтік құқықтық актілерді сақтау жеке және заңды тұлғалар, мемлекеттік органдар қызметінің маңызды қағидасы болып табылады. Қазақстан Республикасы Конституциясының 34-бабының 1-тармағына сәйкес, әркім Қазақстан Республикасының Конституциясы мен

заңнамасын сақтауға міндетті. Қоғамдық бірлестіктер туралы заңның 19-бабына сәйкес қоғамдық бірлестік Қазақстан Республикасының заңнамасын сақтауға міндетті. Бірақ бұзушылықтардың өзі және олар үшін жазалар әрқашан көрсетілуі керек. Мұндай тұжырымдар болған кезде, бап бойынша бұзушылықтар мен жазалар сипатталған Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекс пен Қылмыстық кодекстің болуы қажет емес. Көлемді кодтарды жасамау үшін сіз 489-баптың 2-бөлігінің стиліндегі бір сөзден шығуға болады. Мұндай "әмбебап" норма заңдылық пен құқықтық жауапкершілік қағидаттарын бұзады: заңдылық, теңдік, әділеттілік, анықтық, жазаны дараландыру және т.с.с. заң барлық басқа заңды тұлғалардан тек қоғамдық бірлестіктер жауап береді ; қылмыстың мазмұны анықталмаған; жаза мен іс арасында байланыс жоқ).

Бұл норма сонымен қатар Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің жалпы ережелеріне қайшы келеді. Сонымен, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 2-бабына сәйкес Әкімшілік жауапкершіліктің негізі Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің Ерекше бөлімінде көзделген құқық бұзушылықтың барлық белгілері бар акті жасау болып табылады. 2-бөлімге сүйене отырып, осы актінің объективтік жағына кіретін қылмыстың айқын белгілері анықталмайды. Нормада тек әкімшілік қана емес, сонымен бірге қылмыстық, азаматтық және тәртіптік құқық бұзушылықтар да болады деп болжауға болады.

Сондай-ақ композицияның мұндай айқын еместігімен субъективті жағын анықтау қиын. Заңды бұзу қасақана және абайсызда болуы мүмкін, бірақ бұл жағдайда тиісті қорытынды жасау мүмкін емес.

Құқық бұзушылықтың субъектісі - заңды тұлғалар (қоғамдық бірлестіктер).

Қоғамдық бірлестік оның жетекшісінің немесе мүшесінің әрекеті үшін жауап береді . Жетекшінің немесе мүшенің іс-әрекеті қоғамдық бірлестіктің қызметіне байланысты болуы мүмкін деп болжауға болады, бірақ бұл мұндай құрылым құрылымынан ресми түрде келмейді.

Әкімшілік құқық бұзушылық жасағаны үшін қоғамдық бірлестіктер Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің тиісті баптары немесе олардың бөліктері бойынша жауапқа тартылатын сияқты. Бұл бөлім Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстен алынып тасталуға жатады.

3-бөлім 489-баптың 1-тармағында көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекет үшін жауапкершілікті жоғарылатуды көздейді.

4-бөлім 489-баптың 2-тармағында көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекет үшін жауапкершілікті жоғарылатуды көздейді. Айта кету керек, 2-бөлім іс-әрекеттерді де, әрекетсіздікті де қамтуы мүмкін, бұл 489-баптың 2-бөлігінің және 4-бөлігінің көрсетілген түрінде болу қажеттілігі туралы мәселені шешу қажеттілігі туралы айтады.

489-баптың 5-тармағында көзделген қылмыстың объектісі саяси партияларды қаржыландырудың белгіленген тәртібі болып табылады.

Объективті жағы келесі партиялардың саяси партияларды қаржыландыруында көрініс табады:

- шетелдік заңды тұлғалар;
- халықаралық ұйымдар;
- шетел қатысатын заңды тұлғалар;
- мемлекеттік органдар мен ұйымдар;
- қайырымдылық ұйымдары.

Қазақстан Республикасы Конституциясының 5-бабының 4-тармағына сәйкес республикада саяси партиялар мен кәсіподақтарды шетелдік заңды тұлғалар мен азаматтардың, шет мемлекеттердің және халықаралық ұйымдардың қаржыландыруына жол берілмейді.

"Саяси партиялар туралы" Қазақстан Республикасының 2002 жылғы 15 шілдедегі Заңының (бұдан әрі - Саяси партиялар туралы Заңы) 18-бабының 2-тармағына сәйкес саяси партияға және оның құрылымдық бөлімшелеріне (филиалдары мен өкілдіктері):

- шет мемлекеттер, шетелдік заңды тұлғалар және халықаралық ұйымдар;
- шетелдіктер мен азаматтығы жоқ адамдар;
- шетел қатысатын заңды тұлғалар;
- мемлекеттік органдар мен мемлекеттік ұйымдар;
- діни бірлестіктер мен қайырымдылық ұйымдары;
- белгісіз донорлар.

5-бөлім саяси қаржыландыруға тыйым салынғанына қарамастан, шет мемлекеттердің, шетелдіктер мен азаматтығы жоқ адамдардың, діни бірлестіктердің қаржыландыруы туралы жағдайларды қамтымайтынын атап өтуге болады. Шет мемлекеттер жағдайында бұл шет мемлекеттердің әкімшілік жауапкершілікке тартылмайтындығына байланысты. Діни бірлестіктер үшін 49 (5) тармақ қолданылады.

Сондай-ақ, "Саяси партиялар туралы" Заңның 18-1-бабына сәйкес жыл сайын Парламент Мәжілісінде өкілдік ететін саяси партияларға бюджеттік қаражат бөлінетінін ескеру қажет. Бірақ мұндай бюджеттік қаржыландыру мемлекеттік органдардың садақасы ретінде қарастырылмайды. Сонымен қатар, "Саяси партиялар туралы" Заңның 18-бабы 1-тармағының 4-тармақшасына сәйкес, саяси партияның қаражаты басқа көздер сияқты бюджет қаражаты есебінен қаржыландырылады.

Субъективтік жағынан қылмыс ниетпен сипатталады.

Құқық бұзушылықтың субъектілері лауазымды адамдар (мемлекеттік органдар қаржыландырған жағдайда) және саяси партияларды қаржыландыратын заңды тұлғалар болып табылады.

489-баптың 6-тармағында көзделген қылмыстың объектісі сонымен қатар саяси партияларды қаржыландырудың белгіленген тәртібі болып табылады.

Оның объективті жағы саяси партияның заңсыз қайырмалдықты қабылдауында көрінеді.

Заңсыз қайырмалдықтар - бұл заңмен рұқсат етілмеген қайырмалдықтар. 489-баптың 5-бөлігінің түсіндірмесінде айтылғандай, Конституция (5-баптың 4-тармағы) және Саяси партиялар туралы заң (18-бап, 2-тармақ):

- шетелдік азаматтар мен азаматтығы жоқ адамдар;
- шетелдік заңды тұлғалар;
- шет мемлекеттер;
- шетел қатысатын заңды тұлғалар;
- халықаралық ұйымдар;
- мемлекеттік органдар мен мемлекеттік ұйымдар;
- діни бірлестіктер;
- қайырымдылық ұйымдары;
- белгісіз донорлар.

Субъективтік жағынан қылмыс ниетпен сипатталады.

Құқық бұзушылықтың заты - заңсыз қайырымдылықты қабылдаған заңды тұлғалар (саяси партиялар).

489-баптың 7-тармағында көзделген қылмыстың объектісі саяси партияның қаржылық есептілігін жариялаудың белгіленген тәртібі болып табылады.

Объективті жағы - саяси партияның жыл сайынғы есептерін заңмен белгіленген мерзімде және мөлшерде жарияламауында көрінетін әрекетсіздік.

Саяси партиялар туралы заңның 18-бабының 5-тармағына сәйкес саяси партияның жылдық қаржылық есептілігі жыл сайын республикалық баспа басылымдарында жарияланады. Қолданыстағы заңнамада қаржылық есептілікті жариялау қарастырылмаған, сондықтан саяси партиялар жыл сайынғы жариялау талабына сәйкес жариялау мерзімін таңдай алады. "Бухгалтерлік есеп және қаржылық есептілік туралы" Қазақстан Республикасының 2007 жылғы 28 ақпандағы Заңының 15-бабының 1-тармағына сәйкес қаржылық есептілік жеке кәсіпкердің немесе ұйымның қаржылық жағдайы, қызмет нәтижелері және қаржылық жағдайындағы өзгерістер туралы ақпаратты ұсынады. Есеп беру республикалық баспа БАҚ-та жариялануы керек, яғни ол Қазақстан Республикасының барлық аумағында таратылады.

Субъективтік жағынан қылмыс ниетпен сипатталады.

Құқық бұзушылықтың субъектісі заңды тұлғалар (саяси партиялар).

489-баптың 8-тармағында көзделген қылмыстың мәні саяси партияларды қайта тіркеу тәртібі болып табылады.

Объективті жағы - қайта тіркеусіз саяси партияның немесе оның құрылымдық бөлімшелерінің (филиалдары мен өкілдіктері) қызметінде көрінетін әрекетсіздік.

Саяси партия, кез-келген басқа заңды тұлға сияқты, заңда қарастырылған жағдайларда қайта тіркелуге жатады ("Заңды тұлғаларды мемлекеттік тіркеу және

филиалдар мен өкілдіктерді есептік тіркеу туралы" 1995 жылғы 17 сәуірдегі Қазақстан Республикасы Заңының 14-бабы). Мұндай жағдайлар 1994 жылғы 17 желтоқсандағы Қазақстан Республикасы Азаматтық кодексінің (Жалпы бөлім) 42-бабының 6-тармағында көрсетілген. Саяси партиялар үшін Азаматтық кодекстің 42-бабының 6-тармағында көрсетілгендердің тек бір ғана негізі қолданылады: атауын өзгерту. Алайда кейде қайта тіркеу бір реттік әрекет ретінде жүзеге асырылады, мысалы, жаңа заңның қабылдануына байланысты. Сонымен, "Саяси партиялар туралы" Заңның 21-бабында Заң күшіне енгенге дейін құрылған саяси партиялар алты ай ішінде осы Заңның талаптарына сәйкес мемлекеттік қайта тіркеуден өтуі керек деп көрсетілген.

Субъективтік жағынан қылмыс ниетпен сипатталады.

Құқық бұзушылықтың субъектісі заңды тұлғалар (саяси партиялар).

489-баптың 9-тармағында көзделген қылмыстың объектісі қоғамдық және діни бірлестіктер қызметінің белгіленген тәртібі болып табылады.

Объективті жағы қызметті басқаруда көрінеді:

- тіркелмеген қоғамдық бірлестіктер.

"Қоғамдық бірлестіктер туралы" Заңның 5-бөліміне сәйкес, тіркелмеген қоғамдық бірлестіктердің қызметіне тыйым салынады;

- тіркелмеген діни бірлестіктер.

"Діни қызмет және діни бірлестіктер туралы" Қазақстан Республикасының 2011 жылғы 11 қазандағы Заңының 3-бабының 11-тармағына сәйкес тіркелмеген діни бірлестіктердің қызметіне тыйым салынады.

Қоғамдық және діни бірлестіктерді міндетті түрде тіркеудің қажеттілігі әртүрлі көзқарастардан көптеген сұрақтар туғызады: халықаралық-құқықтық міндеттемелерді сақтау, тиісті құқықтарды жүзеге асыру үшін негізсіз шектеулерді құру, шынымен әлеуметтік қауіпті құрылымдармен күресте мұндай шаралардың тиімділігі және құқық қолдану практикасының мәселелері. Бірақ қазіргі уақытта жоғарыда аталған заңдарда міндетті тіркеудің талабы тіркелмеген қызмет үшін әкімшілік жауапкершілікті алдын-ала анықтайды.

- қызметі тоқтатылған немесе тыйым салынған қоғамдық немесе діни бірлестіктер.

Әкімшілік санкция шарасы ретінде (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 48-бабы) немесе 489, 489-баптарға сәйкес құқық бұзушылықтар жасалған жағдайда әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуді қамтамасыз ету шарасы ретінде (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 801-бабы) қоғамдық немесе діни бірлестіктер туралы сөз болып жатыр.

Сіз тыйым салынған ұйымның басшылығы туралы тек уақытша шараны қолдану кезінде немесе тыйым салу туралы сот шешімі заңды күшіне енген сәттен бастап, заңды тұлға тіркеуге дейін (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 910-

бабының 2-бөлігі) сөйлесуге болады. Терроризмді немесе экстремизмді жүзеге асыруға байланысты тыйым салынған қоғамдық немесе діни бірлестіктердің қызметіне қатысты бұзушылықтар Қылмыстық кодекстің 405-бабында қарастырылғанын ескеру қажет.

Субъективтік жағынан қылмыс ниетпен сипатталады.

Қылмыстың субъектісі жеке тұлғалар - тіркелмеген қоғамдық, діни бірлестіктердің немесе қоғамдық бірлестіктердің, қызметі тоқтатылған немесе тыйым салынған діни бірлестіктердің басшылары.

489-баптың 10-тармағында көзделген қылмыстың объектісі сонымен қатар қоғамдық және діни бірлестіктердің қызметінде белгіленген тәртіп болып табылады.

Объективті жағы іс-шараларға қатысуда көрінеді:

- тіркелмеген қоғамдық бірлестіктер.
- тіркелмеген діни бірлестіктер.
- қызметі тоқтатылған немесе тыйым салынған қоғамдық немесе діни бірлестіктер.

489-баптың 9-бөлігінің түсіндірмесінде қоғамдық және діни бірлестіктерді міндетті тіркеуге, сондай-ақ осы бірлестіктердің қызметіне қатысты заңнамалық талаптар қарастырылған. Терроризмді немесе экстремизмді жүзеге асыруға байланысты тыйым салынған қоғамдық немесе діни бірлестіктердің қызметіне қатысуға байланысты бұзушылықтар келтірілген. Қылмыстық кодекстің 405 бабы.

Әрекеттерді 489-баптың 10-тармағына сәйкес саралау кезінде қоғамдық немесе діни бірлестіктер міндетті тіркеуге жататын құрылым ретінде тану үшін белгілі бір сипаттамаларға ие болуы керек екенін ескеру қажет. Атап айтқанда, оқиғаларға қатысушылардың тұрақты құрамы, іс-әрекеттердің жүйелілігі, жеке құрылым ретінде өзін-өзі сәйкестендіру (қоғам, қауымдастық, бауырластық және т.б.), көшбасшылық, иерархия, мүшелік және ішкі ережелер жүйесі болуы керек. Міндетті тіркеуге қатысушылардың әр түрлі құрамымен жүйелі іс-шаралар өткізетін ұйымда тіркелмеген, тұрақсыз құрылымдар қолданылмайды (спорттық командалар, фан-клубтар, бастамашыл топтар, еріктілер қозғалысы, мектеп, студенттік клубтар және үйірмелер және т.б.) Міндетті тіркеу талабы да қолданылмайды. осы бірлестіктердің заңды мекен-жайынан тыс жерде жиналатын және әрекет ететін қоғамдық немесе діни бірлестіктердің мүшелері. Жергілікті қоғамдық және діни бірлестіктер бір облыста, астанада немесе республикалық маңызы бар қалада жұмыс істейтіндіктен, олардың мүшелері бірлестіктің ресми орналасқан жерінен (заңды мекен-жайы) едәуір қашықтықта орналасуы және жұмыс істеуі мүмкін, бірақ сонымен бірге олар тіркелген заңды тұлғаның құрамына кіреді.

"Қоғамдық бірлестіктер туралы" Заңның 3-бабына сәйкес, осы Заңның күші қоғамдық бастамашылық органдарына қолданылмайды. Қолданыстағы "Қоғамдық бірлестіктер туралы" Заңда бастамашылық органдарының тұжырымдамасы жоқ. "Қазақ КСР-індегі қоғамдық бірлестіктер туралы" 1991 жылғы 27 маусымдағы "Қазақ КСР-нің " Заңында ерікті мемлекеттік органдар қоғамдық бірлестіктер мен жолдас соттардың

қолданылу мерзімін аяқтады деп таныды. Басқа елдердің заңнамасында қоғамдық бастамашылық органдар деп азаматтардың тұрғылықты жерінде, жұмысында немесе оқуында туындаған түрлі әлеуметтік мәселелерді бірлесе шешу үшін құрылған мүшелікке жатпайтын қоғамдық топтар түсініледі.

Субъективтік жағынан қылмыс ниетпен сипатталады.

Қылмыстың мәні болып тіркелмеген қоғамдық, діни бірлестіктердің немесе қоғамдық, діни бірлестіктердің қызметіне қатысатын адамдар, олардың қызметі тоқтатылған немесе тыйым салынған.

489-баптың 11-тармағында көзделген қылмыстың объектісі сонымен қатар қоғамдық және діни бірлестіктердің қызметін қаржыландырудың белгіленген тәртібі болып табылады.

Объективті жағы іс-шараларды қаржыландыруда көрінеді:

- тіркелмеген қоғамдық бірлестіктер.
- тіркелмеген діни бірлестіктер.
- қызметі тоқтатылған немесе тыйым салынған қоғамдық немесе діни бірлестіктер.

Түсініктеме бөлімінде жоғарыда аталған қауымдастықтарды қаржыландыруға тәуелсіз тыйым тұжырымдалған. "Қоғамдық бірлестіктер туралы" Заңда және "Діни қызмет туралы" заңда мұндай тыйым жоқ.

Субъективтік жағынан қылмыс ниетпен сипатталады.

Қылмыстың субъектісі болып тіркелмеген қоғамдық, діни бірлестіктердің немесе қызметі тоқтатылған немесе тыйым салынған қоғамдық және діни бірлестіктердің қызметін қаржыландыратын адамдар табылады.

489-бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамаларды ішкі істер органдарының уәкілетті лауазымды адамдары (804-бабы 1-бөлігінің 1-тармақшасы, 804-бабының 3-бөлігі), мемлекеттік кірістер органдары (804-баптың 1-бөлігінің 31-тармақшасы),

489-баптың 2-8-тармақтарында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары қарайды (684-баптың 1-бөлігі), ал 1, 9, 10, 11 бөлімдерін ішкі істер органдары қарайды (685-баптың 1-бөлігі).

489-1-бөлім. Коммерциялық емес ұйымдар туралы Қазақстан Республикасының заңнамасын бұзу

1. Үкіметтік емес ұйымдармен өзара іс-қимыл саласындағы уәкілетті органға олардың қызметі туралы, оның ішінде олардың құрылтайшылары (қатысушылары) туралы, мүліктің құрамы, қаражат көздері мен ақшаны жұмсаудың бағыттары туралы дәйексіз немесе көрінеу жалған ақпарат ұсынбау, уақтылы ұсынбау, сондай-ақ коммерциялық емес ұйымдар жеке мекеме, қоғамдық, корпоративтік және жеке қорлар, заңды тұлғалар бірлестігі, бірлестік (одақ) нысанында құрылған бірлік, коммерциялық емес акционерлік қоғам (саяси партияларды, діни бірлестіктерді және кәсіподақтарды

қоспағанда, мемлекет құрылтайшы немесе акционер болып табылатын, коммерциялық емес акционерлік қоғамдар, еншілес ұйымдар, тәуелді және Қазақстан Республикасының заңнамалық актілеріне сәйкес олармен аффилиирленген басқа заңды тұлғалар) және; сондай-ақ шетелдік және халықаралық коммерциялық емес ұйымдардың филиалдары мен өкілдіктері (жеке бөлімшелері) Қазақстан Республикасының *rhetoricians* -

ескертуге алып келеді.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекеттер (әрекетсіздік),

жиырма бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға немесе үш ай мерзімге қызметін тоқтата тұруға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

489-1-баптың 1-тармағында көзделген құқық бұзушылықтың объектісі коммерциялық емес ұйымдардың жекелеген түрлерімен олардың қызметі туралы ақпарат ұсынудың белгіленген тәртібі болып табылады.

Объективті жағы уәкілетті мемлекеттік органға (Қазақстан Республикасы Ақпарат және әлеуметтік даму министрлігінің Азаматтық қоғам істері комитеті) олардың қызметі туралы ақпаратты ұсыну қажеттілігімен байланысты келесі әрекеттерде (әрекетсіздіктерде) көрінеді.

- ақпаратты ұсынбау;
- ақпаратты уақтылы ұсынбау;
- көрінеу жалған ақпарат ұсыну.

"Коммерциялық емес ұйымдар туралы" Қазақстан Республикасының 2001 жылғы 16 қаңтардағы Заңының 41-бабының 5-тармағына сәйкес жеке коммерциялық емес ұйымдар, сондай-ақ Қазақстан Республикасының аумағында жұмыс істейтін шетелдік және халықаралық коммерциялық емес ұйымдардың филиалдары мен өкілдіктері (жеке бөлімшелері) жыл сайын 31 наурызда Ақпарат және әлеуметтік даму министрлігінің Азаматтық қоғам істері комитетіне олардың қызметі туралы, оның ішінде құрылтайшыларына (қатысушыларына), сонымен бірге үкіметтік емес ұйымдармен өзара іс-қимыл саласындағы уәкілетті орган айқындайтын тәртіппен мүліктен, пайда болу көздерінен және ақшаны жұмсау бағыттарынан шығу.

Көрсетілген тәртіп Қазақстан Республикасы Мәдениет және спорт министрінің 2016 жылғы 19 ақпандағы № 51 бұйрығымен бекітілген үкіметтік емес ұйымдардың олардың қызметі туралы ақпарат беру және олар туралы мәліметтер базасын қалыптастыру ережелерімен белгіленген.

Субъективтік жағынан қылмыс ниетпен сипатталады.

Мұндай заңды тұлғалар (коммерциялық емес ұйымдар) құқық бұзушылықтың субъектілері бола алады:

- жеке мекеме;

- мемлекеттік, корпоративтік, жеке қор;
- қауымдастық (одақ) түріндегі заңды тұлғалардың бірлестігі;
- қоғамдық бірлестік (саяси партиялар мен кәсіподақтарды қоспағанда);

- коммерциялық емес акционерлік қоғам (құрылтайшысы немесе акционері мемлекет болып табылатындардан басқа; еншілес, тәуелді және Қазақстан Республикасының заңнамалық актілеріне сәйкес олармен аффилиирленген басқа заңды тұлғалар).

Сондай-ақ құқық бұзушылықтың субъектілері Қазақстан Республикасының аумағында жұмыс істейтін шетелдік және халықаралық коммерциялық емес ұйымдардың филиалдары мен өкілдіктері (жеке бөлімшелері) болуы мүмкін.

2-бөлім 489-1-баптың 1-тармағында көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекеттер (әрекетсіздік) үшін жауапкершіліктің жоғарылауын көздейді.

489-1-бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттаманы облыстардың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың, аудандардың, облыстық маңызы бар қалалардың жергілікті атқарушы органдарының уәкілетті лауазымды адамдары (804-баптың 1-бөлігінің 50-тармақшасы), сондай-ақ үкіметтік емес ұйымдармен өзара іс-қимыл саласындағы орган құруға құқылы ұйымдар (804-баптың 1-бөлігінің 50-1) тармақшасы).

489-1-бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары қарайды (684-баптың 1-бөлігі).

490-бап. Қазақстан Республикасының діни қызмет және діни бірлестіктер туралы заңнамасын бұзу

1. Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген талаптардың бұзылуы:

1) діни жораларды, рәсімдерді және (немесе) жиналыстарды өткізу;

2) қайырымдылық қызметті жүзеге асыру;

3) діни әдебиеттерді және діни мазмұндағы өзге де материалдарды, діни мақсаттағы заттарды әкелу, шығару, тарату, жариялау және (немесе) тарату;

4) діни ғимараттар (құрылыстар) салу, ғимараттарды (құрылыстарды) діни ғимараттарға (құрылыстарға) қайта құру (функционалдық мақсатын өзгерту), -

жеке тұлғаларға елу, заңды тұлғаларға екі жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға, үш ай мерзімге қызметін тоқтата тұруға әкеп соғады.

2. Егер жоғарыда аталған барлық әрекеттерде қылмыстық құқық бұзушылық белгілері болмаса, заңды діни қызметке кедергі жасау, сондай-ақ олардың дінге қатынасы немесе діни сезімдерін қорлау немесе діни ұстанушылар құрметтейтін объектілерді, ғимараттар мен жерлерді қорлау негізінде азаматтардың құқықтарын бұзу

жеке тұлғаларға елу, лауазымды адамдарға - жүз, заңды тұлғаларға екі жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

3. Миссионерлік қызметті тіркеусіз (қайта тіркеусіз) жүзеге асыру, сондай-ақ миссионерлердің діни әдебиеттерді, діни ақпараттық материалдарды және діни нысандарды діни сараптаманың оң қорытындысынсыз пайдалануы, Қазақстан Республикасында тіркелмеген діни бірлестіктердің ілімдерін таратуы -

Қазақстан Республикасының азаматтарына жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде, шетелдіктер мен азаматтығы жоқ адамдар үшін - Қазақстан Республикасынан әкімшілік қуып шығарумен жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

4. Діни бірлестіктің жарғыда көзделмеген қызмет түрлерін жүзеге асыруы, - үш айлық қызметпен тоқтата отырып, үш жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

5. Діни бірлестіктің саяси қызметпен айналысуы, сондай-ақ саяси партиялардың қызметіне қатысу және (немесе) оларға қаржылық қолдау көрсету, мемлекеттік органдардың қызметіне араласу немесе мемлекеттік органдардың немесе олардың лауазымды адамдарының функцияларын діни бірлестіктердің мүшелеріне беру -

қызметін үш айға тоқтата отырып, үш жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

6. Мемлекеттік органдарда, ұйымдарда, мекемелерде, оның ішінде денсаулық сақтау және білім беру ұйымдарында діни бірлестіктердің ұйымдық құрылымдарын құру -

лауазымды адамдарға жүз, заңды тұлғаларға екі жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

7. Шетелдік діни орталықты уәкілетті органмен келісусіз тағайындаған адам діни бірлестіктің басшылығына, сондай-ақ діни бірлестік жетекшісінің кәмелетке толмағандардың ата-аналарының бірі немесе өзге де заңды өкілдеріне қарсылық білдірген кезде діни бірлестіктің қызметіне кәмелетке толмағандардың тартылуына және (немесе) қатысуына жол бермеу шараларын қабылдамауы.

елден әкімшілік есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады, оны республикадан әкетеді.

8. Осы баптың бірінші, екінші, үшінші, төртінші, төртінші, бесінші және жетінші бөліктерінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекеттер (әрекетсіздік) -

жеке тұлғаларға - екі жүз, лауазымды адамдарға - үш жүз, заңды тұлғаларға - олардың қызметіне тыйым салумен бес жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ _____

490-баптың 1-тармағында көзделген қылмыстың объектісі діни және онымен байланысты қызметтің жекелеген түрлерін жүзеге асырудың белгіленген тәртібі болып табылады. Қазақстандағы діни қызметті реттейтін негізгі нормативтік акт - "Діни қызмет және діни бірлестіктер туралы" Қазақстан Республикасының 2011 жылғы 11 қазандағы Заңы (бұдан әрі - "Діни қызмет туралы" Заң).

Объективті жағы келесі әрекеттерде көрінеді:

- діни рәсімдерді, рәсімдерді және (немесе) жиналыстарды Қазақстан Республикасы заңнамасының талаптарына қайшы келетін етіп өткізу.

Діни қызмет туралы заңда діни шаралар өткізуге белгілі бір талаптар бар.

Сонымен, 7-баптың 2-тармағына сәйкес, қызметтер, діни рәсімдер, рәсімдер және (немесе) жиналыстар діни ғимараттарда (құрылыстарда) және оларға бөлінген аумақта, ғибадат орындарында, діни бірлестіктердің мекемелері мен үй-жайларында, зираттарда және зираттарда еркін өткізіледі (орындалады). қажет болған жағдайда, тұрғындардың қасында құқықтар мен мүдделер сақталатын жағдайда, крематорийлерде, тұрғын үйлерде, тамақтану орындарында.

Сонымен, діни іс-шараларды өткізудің шарты - тұрғындардың қасында құқықтары мен мүдделерін сақтау. Сонымен қатар, бұл талап 7-баптың 2-тармағында көрсетілген кез-келген орындарға немесе объектілерге, сонымен қатар қоғамдық тамақтану орындарына ғана қатысты емес. Сәйкес келмеу әр түрлі нысандарда көрсетілуі мүмкін, мысалы:

- тұрғындардың демалуына кедергі болатын рәсімдерді орындау;
- қызмет көрсету кезінде жалпы аумақтарға кіруді шектеу;
- діни іс-шараларға байланысты ортақ мүлікті пайдалануға кедергі жасау және т.б.

Бірақ әрбір нақты жағдайда құқықтар мен мүдделердің бұзылуының нақты неден туындағанын, құқықтар мен мүдделер тіршілік ететіндердің қасында шынымен бұзылғанын, бұзушылық қызметтерге, рәсімдерге, рәсімдерге немесе жиналыстарға қатысатын адамдардың іс-әрекеттерінен туындағанына талдау жасау қажет. 490-бабы 1-бөлігінің 1-тармақшасының сипаттамасын ескере отырып, Діни қызмет туралы заңның тұрғындардың қасында құқықтары мен мүдделерін сақтамауға әкеп соқтырған тиісті бұзушылықтар анықталуы керек. Сондай-ақ, оның құқықтары мен мүдделері сақталмаған адамның өз құқықтарын теріс пайдаланбай адал ниетпен әрекет еткенін, мақсаты құқықтар мен мүдделерді қорғау немесе заңды діни қызметке кедергілер жасау болды ма, жоқ па, соны бағалау керек. Әйтпесе, тіпті біршама ыңғайсыздық, бір реттік қолайсыздық, тұрмыстық проблемалар немесе жанжалдар, діни ілімдермен немесе әдет-ғұрыптармен келіспеушіліктер істің заңсыз, негізсіз және әділетсіз шешімін тудыруы мүмкін.

Қазақстандық тәжірибеде діни шараларды пәтерлерде немесе басқа тұрғын үй-жайларда өткізуге бола ма деген сұрақ бірнеше рет туындады. "Діни қызмет туралы"

Заң бұл мүмкін, бірақ жақын жерде тұратын адамдардың құқықтары мен мүдделерін сақтаған жағдайда біржақты жауап береді. Сот тәжірибесі бұл жауапты растайды.

Тұрғын үй, Қазақстан Республикасының 1997 жылғы 16 сәуірдегі Заңына сәйкес, тұрақты тұруға арналған және белгіленген санитарлық-эпидемиологиялық, техникалық және басқа да міндетті талаптарға сай келетін жеке тұрғын үйді (жеке тұрғын үй, пәтер, жатақхана бөлмесі) білдіреді. Сонымен қатар, тұрғын үй үшін үй-жайлардың мақсаты мен пайдаланылуы діни іс-шараларға кедергі емес.

"Діни қызмет туралы" Заңның 7-бабының 4-тармағы діни рәсімдерді, рәсімдерді немесе жиналыстарды мына жерде өткізуге рұқсат береді:

- қоғамнан уақытша оқшаулауды қамтамасыз ететін арнайы мекемелер (тергеу изоляторы, уақытша ұстау изоляторы, тарату орталығы, арнайы қабылдау орны);

- үкім шығаратын мекемелер (пенитенциарлық жүйе мекемелері);

- стационарлық көмек көрсететін медициналық ұйымдар;

- қарттар мен мүгедектерге арналған қарттар үйлері.

Мұндай ұйымдарда рәсімдер, рәсімдер немесе жиналыстарды өткізудің шарты:

- осындай ұйымдарда тұрған адамдардың немесе олардың туыстарының өтініші;

- рәсімдік қажеттілік (яғни рәсімдерге, рәсімдерге қажеттілік);

- тіркелген діни бірлестіктердің діни қызметкерлерінің діни жоралғылар, рәсімдер, жиналыстар өткізу;

- осы ұйымдардың қызметіне кедергі жасау;

- басқалардың құқықтары мен заңды мүдделерін бұзбау.

Діни қызмет туралы заңның 7-бабының 3-тармағына сәйкес ғибадат ету қызметтерін, діни жоралғыларды, рәсімдерді және (немесе) жиналыстарды өткізуге (орындауға), сондай-ақ аумақта және ғимараттарда миссионерлік қызметті жүзеге асыруға тыйым салынады:

1) 7-баптың 2 және 4-тармақтарында көзделген жағдайларды қоспағанда, мемлекеттік органдар, ұйымдар.

Бұл жағдайда, біріншіден, 7-баптың 3-тармағының 1) тармақшасында мемлекеттік ұйымдар туралы айтылатындығын ескеру қажет. Екіншіден, "Діни қызмет туралы" Заңның мағынасында діни іс-шараларға тіпті мемлекеттік органның немесе мемлекеттік ұйымның орналасқан жерінде (министрлік ғимаратындағы асхана, зират және т.б.) тұрғындардың құқықтары мен мүдделерін сақтау шартымен рұқсат етіледі (баптың 2-тармағы). 7) немесе мемлекеттік ұйымдарда (пенитенциарлық жүйе мекемелері, денсаулық сақтау, әлеуметтік қамсыздандыру ұйымдары және т.б.) жоғарыда көрсетілген шарттарда (7-баптың 4-тармағы);

2) Қарулы Күштер, басқа да әскерлер мен әскери құрылымдар, сот және құқық қорғау органдары, қоғамдық қауіпсіздікті қамтамасыз етуге, жеке адамдардың өмірі мен денсаулығын қорғауға байланысты басқа да қызметтер;

3) рухани (діни) білім беру ұйымдарын қоспағанда, білім беру ұйымдары.

Сонымен қатар, "Діни қызмет туралы" Заңның 5-бабының 5-тармағында жергілікті атқарушы органдардың діни ғимараттардан (құрылыстардан) тыс жерлерде діни іс-шаралар өткізілетін үй-жайлардың орналасуын келіседі деп көрсетілген. Бекіту рәсімдері Қазақстан Республикасы Мәдениет және спорт министрінің 2015 жылғы 23 сәуірдегі № 147 бұйрығымен бекітілген *"Діни ғимараттардан (құрылыстардан) тыс жерлерде діни іс-шараларға арналған үй-жайлардың орнын бекіту туралы шешім шығару"* Мемлекеттік қызмет стандартымен қарастырылған. Айта кету керек, діни ғимараттардан басқа, бұл рәсімдер 7-баптың 1-тармағына сәйкес меншік құқығындағы діни бірлестіктерге жататын үй-жайларға қолданылмайды (ғибадаттарды, рәсімдерді кедергісіз жүргізу, жөндеу, діни бірлестіктердің үй-жайларындағы жиналыстар), сондай-ақ 7-бапта көрсетілген (немесе болжалды) үй-жайларға келісу қажеттілігі негізінен сенушілер мен діни бірлестіктер үй-жайларды (олардың меншігі болып табылмайтын) шарттарда пайдаланған жағдайда туындайды. жалдау немесе басқа негіздер (мысалы, мүлікті өтеусіз пайдалану туралы келісім бойынша). Сот практикасында діни бірлестіктің жалға алынған үй-жайларда діни қызметтерді үнемі өткізіп тұруы үй-жайларды табыну (діни бірлестіктің үй-жайлары) деп тану керек дегенді білдіреді. Тиісінше, мұндай жағдайларда үй-жайлардың орналасқан жерін келісу туралы шешім алу талап етілмейді және 490-баптың 1-бөлігінің 1-тармақшасына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық жоқ. Шынында да, "Діни қызмет туралы" Заңдағы діни ғимарат ұғымы (*құлшылық ету, намаз оқуға арналған орын, діни жиындар, діни тағзым ету (қажылық)*) мұндай көзқарастың негізін қалайды.

Діни қызмет туралы заңда басқа жағдайларда (яғни 7-бапта көзделмеген) діни іс-шаралар Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес өткізілетіндігі туралы ереже бар (7-баптың 2-тармағы).

Мұндай бұйрық, жоғарыда аталған стандартқа қосымша, *"Қазақстан Республикасындағы бейбіт жиналыстар, митингілер, шерулер, пикеттер мен демонстрациялар ұйымдастыру және өткізу тәртібі туралы" 1995 жылғы 17 наурыздағы* Қазақстан Республикасының Заңында да қарастырылған. Сондықтан, егер діни бірлестік көпшілік жерлерде (саябақтарда, алаңдарда, көшелерде) көпшілік шараларды (шерулер, демонстрациялар) осы заңды бұза отырып өткізсе, онда Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 488-бабына сәйкес жауапкершілікке тартылады.

- *Қазақстан Республикасы заңнамасының талаптарына қайшы қайырымдылық қызметін жүзеге асыру.*

Қайырымдылық - діни бірлестіктердің басым көпшілігінің маңызды құрамдас бөлігі. Кейбір мемлекеттерде діни ұйымдар өздерін заңдастыру үшін қайырымдылық ұйым мәртебесін алады.

Қазақстандық заңнамада діни бірлестіктерге қайырымдылық қызметпен айналысу мүмкіндігі қарастырылған. Діни қызмет туралы заңның 10-бабының 1-тармағына

сәйкес діни бірлестіктер қайырымдылық жасауға және қайырымдылық ұйымдарын құруға құқылы.

Алайда, қайырымдылық жасау кезінде діни қызметпен айналысу үшін Қазақстан Республикасы азаматтарының, шетелдіктер мен азаматтығы жоқ адамдардың материалдық тәуелділіктерін (қажеттіліктерін) пайдалануға жол берілмейді (Діни қызмет туралы заңның 10-бабы 2-тармағы).

- Қазақстан Республикасы заңнамасының талаптарына қайшы келетін діни әдебиеттерді және өзге де діни мазмұндағы материалдарды, діни заттарды әкелу, дайындау, шығару, басып шығару және (немесе) тарату.

Діни әдебиеттерде ғибадат ету және діни рәсімдер, діни білім беру және білім беру процесінде қолданылатын әртүрлі баспа материалдары: Құран, Інжіл, Таурат, әнұрандар, дін ғалымдарының еңбектері және т.б.

Басқа діни мазмұнға мерзімді басылымдар (газеттер, журналдар), күнтізбелер, плакаттар, анықтамалықтар және т.б.

Мемлекеттік органдар діни мазмұндағы (теологиялық, теологиялық-канондық, ритуалдық-мистикалық, әлеуметтік-теологиялық) және діни және басқа да әлеуметтік маңызы бар, бірақ діни қалауларға, халықтың қажеттіліктеріне және діни мазмұндағы ақпараттық материалдарға арналған діни әдебиеттерге сілтеме жасайды. - діни сипаттағы ақпараттық материалдардың (баспа, аудио, видео) барлық түрлері, теологиялық, діни зерттеулер бағыттары мен діни ақпаратты қамтитын түрлі өнім жанрлар.

Діни объектілер - бұл ғибадат етуге, діни рәсімдер мен рәсімдерге қажет заттар, бұйымдар мен атрибуттар, сондай-ақ діни нышандардың элементтері бар заттар (діни қызмет туралы заңның 9-бабы 1-тармағы). Біз діни киім, белгішелер, кресттер, діни іс-шараларға арналған жиһаз және т.б. туралы айтып отырмыз.

Діни қызмет туралы заңда діни әдебиеттердің, діни мазмұндағы басқа материалдар мен діни заттардың таралуына келесі талаптар бар:

- Қазақстан Республикасына діни әдебиеттер мен діни мазмұндағы өзге де ақпараттық материалдарды әкелуге тек тіркелген діни бірлестіктер діни сараптаманың оң қорытындысын алғаннан кейін жол береді. Әр тармақтың бір данасында жеке пайдалануға арналған діни әдебиеттер мен басқа да діни ақпараттық материалдарды әкелу жағдайлары ерекшелік болып табылады (9-баптың 3-тармағы). Бұл талап діни нысандарға қолданылмайды;

- діни әдебиетті және діни мазмұндағы басқа да ақпараттық материалдарды шығаруға, өндіруге және таратуға діни сараптаманың оң қорытындысын алғаннан кейін жол беріледі (9-баптың 3-1-тармағы). Діни бірлестік шығарған және (немесе) таратқан діни әдебиеттер мен діни мазмұндағы өзге де ақпараттық материалдар діни

бірлестіктің толық атауын қамтуы керек (9-бап, 4-тармақ). Бұл тиісті әдебиеттер мен материалдарды шығаратын немесе тарататын қазақстандық діни бірлестікке қатысты. Бұл талап діни нысандарға да қолданылмайды;

- діни әдебиеттерді, діни мазмұндағы өзге де ақпараттық материалдарды, діни нысандарды таратуға діни ғимараттарда (құрылыстарда), рухани (діни) білім беру ұйымдарында, сондай-ақ облыстардың, республикалық маңызы бар қаланың және астананың жергілікті атқарушы органдары арнайы белгілеген жерлерде, стационарлық үй-жайларда рұқсат етіледі. Әдетте, біз кітап дүкендері туралы сөйлесеміз. Қазақстан Республикасы Дін істері және азаматтық қоғам министрінің 2017 жылғы 9 маусымдағы № 89 бұйрығымен діни әдебиеттерді және басқа да діни ақпараттық материалдарды, діни заттарды, сондай-ақ діни емес шараларды өткізуге арналған бөлмелерді таратуға арналған арнайы стационарлық үй-жайлардың орнын анықтау жөніндегі нұсқаулық бекітілді. ғибадат ғимараттары (құрылыстар). Шешімнің өзі (іс жүзінде тиісті әдебиеттерді, материалдар мен заттарды таратуға рұқсат) *бұйрықпен бекітілген "Діни әдебиетті және басқа да діни ақпараттық материалдарды, діни заттарды таратуға арналған арнайы стационарлық үй-жайлардың орналасуын бекіту туралы шешім шығару" мемлекеттік қызмет стандартына сәйкес шығарылады. Қазақстан Республикасы Мәдениет және спорт министрінің 2015 жылғы 23 сәуірдегі № 147 бұйрығы.*

- діни ғимараттар (құрылыстар) салу, ғимараттарды (құрылыстарды) қайта құрылымдау (функционалдық мақсатын өзгерту) діни ғимараттарға (құрылыстарға) *Қазақстан Республикасы заңнамасының талаптарына қайшы келетін.*

Қасиетті ғимараттың (құрылыстың) діни қызметі туралы заңның 1-бабы 1-тармақшасында ғибадат етуге, намаз оқуға және діни жиналыстарға, діни ғибадатқа (қажылыққа) арналған орын анықталған. Діни ғимарат деп арнайы салынған немесе қайта салынған ғимараттар, сыртқы көрінісі оларды басқа ғимараттар типтерінен (мешіттерден, православие шіркеулерінен, католик шіркеулерінен, лютерандық шіркеулерден және т.б.) бөлуге мүмкіндік беретін үй-жайлар түсініледі. "Діни қызмет туралы" Заңның мағынасында басқа ғимараттар мен үй-жайлар (тек діни мақсаттар үшін арналмаған) діни ғимараттар болып саналуы мүмкін, дегенмен Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекс 490-бабы 1-тармағының 4-тармақшасы мағынасында біз діни мақсаттар үшін арнайы жасалған ғимараттар (құрылыстар) туралы айтып отырмыз .

Діни ғимараттардың құрылысы, кез-келген басқа ғимараттар сияқты, сәулет, қала құрылысы және құрылыс қызметі саласындағы Қазақстан Республикасы заңнамасының және мемлекеттік ережелердің талаптарына сәйкес жүзеге асырылады. Сондықтан, осы талаптар бұзылған жағдайда жауапкершілік Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 20-тарауына сәйкес келеді (*сәулет, қала құрылысы, құрылыс қызметі және тұрғын үй қатынастары саласындағы әкімшілік құқық бұзушылықтар*).

Алайда діни ғимараттарды салу үшін жалпы талаптардан басқа, діни қызметті реттеуге қатысатын облыстың, Астана, Алматы және Шымкент қалаларының жергілікті атқарушы органы берген діни ғимараттарды (құрылыстарды) салу, олардың орналасқан жерін анықтау туралы шешім қабылдау талап етіледі. Жергілікті атқарушы органдардың мұндай өкілеттігі "Діни қызмет туралы" Заңның 5-бабының 8-тармағында қарастырылған, ал шешім алу тәртібі Қазақстан Республикасы Мәдениет және спорт министрінің бұйрығымен бекітілген *"Діни ғимараттар (құрылыстар) салу, олардың орналасқан жерін анықтайтын шешім қабылдау" мемлекеттік қызмет стандартында қарастырылған*. 23 сәуір 2015 ж. № 147. Діни ғимараттың мұндай шешімсіз салынуы 490-баптың 1-тармағының 4) тармақшасы бойынша жауапкершілікке әкеп соғады.

"Қазақстан Республикасындағы сәулет, қала құрылысы және құрылыс қызметі туралы" 2001 жылғы 16 шілдедегі Қазақстан Республикасы Заңының 1-тармағының 60-тармақшасына сәйкес ғимараттың мақсаты не үшін пайдаланылатындығын анықтайтын функционалды мақсаты бар: адамдардың тұруы немесе тұруы, өндірістік процестерді орындау, материалдық құндылықтарды орналастыру және сақтау. Егер ғимарат (ғимарат) діни ғимарат болмаса, онда оның функционалды мақсатын діни мақсатқа өзгерту үшін діни қызметті реттеумен айналысатын облыстың, Астана, Алматы және Шымкент қалаларының жергілікті атқарушы органының шешімі қажет (Діни қызмет туралы заңның 5-бабы 8-тармақшасы). Мұндай жағдайлар, мысалы, тұрғын немесе кеңсе кеңістігін дінге айналдырған жағдайда пайда болуы мүмкін.

Шешімді алу рәсімдері Қазақстан Республикасы Мәдениет және спорт министрінің 2015 жылғы 23 сәуірдегі № 147 бұйрығымен бекітілген *"Ғимараттарды (құрылыстарды) діни ғимараттарға (құрылыстарға) қайта профильдеу (функционалды мақсатын өзгерту) туралы шешім беру" мемлекеттік қызмет стандартында қарастырылған*.

Сонымен бірге, сәулет, қала құрылысы және құрылыс нормаларын бұзу Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 20-тарауына сәйкес жауаптылыққа әкеп соғады және 490-бабы 1-тармағының 4-тармақшасына сәйкес жергілікті атқарушы органның тиісті шешімсіз діни ғимаратқа профильді қайта құру (функционалды мақсатын өзгерту) үшін ғана жауапкершілік пайда болады.

Субъективтік жағынан қылмыс ниетпен сипатталады. 490-баптың 1-бөлігінің 1-тармақшасында қарастырылған істердің бірінде, дін қызметкеріне қатысты іс сотта өз іс-әрекетінде әкімшілік құқық бұзушылықтың болмауына, яғни қылмыс жасауға ниет білдіруіне байланысты тоқтатылды. Дін қызметкері сенетін балаларға (олардың ата-аналарының келісімімен) тиісті мемлекеттік органдардың келісімінсіз (хабарламасыз) лагерь ұйымдастырды. Сот өскелең ұрпақтың рухани және физикалық дамуына қол жеткізудің жалпы қабылданған нормаларына оның ниетінің жалпы бағдарланғандығын ескере отырып, сенетін балаларға арналған лагерь құру кезінде дін қызметкерінің іс-әрекеттерінде заңның кейбір талаптарын бұзу ар-ождан бостандығының конституциялық құқығына қайшы келмейді және оның әрекеттері

құқық бұзушылық болып табылмайды, әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 1-тармағының 1-тармағының 490-бабында көзделген.

Діни әдебиеттерді, діни мазмұндағы материалдарды, діни нысандарды тарату ережелері бұзылған жағдайда, доктринаны таратудың мақсаты қабылданады. Әдебиеттерді, діни заттарды белгілі бір жағдайларда осындай мақсатсыз сату немесе басқа түрде иеліктен шығару (мысалы, қиын қаржылық жағдайда, жаңа тұрғылықты жерге көшу, кітапханаға беру, сыйлық, зергерлік бұйымдар түрінде сату және т.б.) субъективті жағының болмауын көрсетуі мүмкін. .

Қайырымдылық қызметіне қойылатын талаптар бұзылған жағдайда субъективті жағының элементі де мақсат болып табылады: діни қызметке қатысу.

Жеке немесе заңды тұлғалар құқық бұзушылықтың субъектілері бола алады.

490-баптың 2-тармағында көзделген қылмыстың объектісі заңды діни қызмет үшін белгіленген тәртіп, сондай-ақ азаматтардың діни саладағы құқықтары болып табылады.

Қазақстан Республикасының заңнамасында азаматтардың теңдігі мәселелеріне үлкен көңіл бөлінеді. Сонымен, Қазақстан Республикасы Конституциясының 14-бабының 1-тармағына сәйкес, заң мен сот алдында барлығы тең, ал Қазақстан Республикасы Конституциясының 14-бабының 2-тармағына сәйкес, шығу тегіне, әлеуметтік, лауазымдық және мүліктік жағдайына, жынысына байланысты ешкімге ешқандай кемсітушілікке жол берілмейді. нәсіліне, ұлтына, тіліне, дініне, нанымына, тұрғылықты жеріне немесе кез келген басқа жағдайларға байланысты.

14-бап азаматтардың діни қызметке байланысты және дінге сенбейтін адамдардың құқықтарын қорғайды. Сонымен қатар, ол мемлекеттік органдардың әрекеттерінен де, заңды және жеке тұлғалардың әрекеттерінен де қорғайды.

490-баптың 2-тармағында көзделген қылмыстардың объективті жағы келесі әрекеттерде көрінеді:

1) заңды діни қызметке кедергі жасау

Мысалы, мемлекеттік органдардың заңға сәйкес өткізілетін қызмет немесе жиналысты тоқтатуы; денсаулық сақтау ұйымы әкімшілігінің пациенттің өтініші бойынша дін қызметкерін шақырудан бас тартуы, егер мұндай шақыру ұйымның қызметіне кедергі келтірмесе және басқа адамдардың құқықтары мен заңды мүдделерін бұзбайтын болса; заңға сәйкес жүзеге асырылатын миссионерлік қызметті тоқтату туралы талап және т. б. ;

2) жеке тұлғалардың дінге қатынасы негізінде олардың азаматтық құқықтарының бұзылуы

Бұл жағдайда азаматтық құқықтарды азаматтардың, шетелдік азаматтардың, азаматтығы жоқ адамдардың саяси, әлеуметтік және экономикалық құқықтары заңмен кепілдендірілген деп түсіну керек. Азаматтық құқықтардың бұзылуы, мысалы, мемлекеттік органның адамның діни бірлестігі туралы ақпаратты міндетті түрде беру туралы талабы болады. Адамның (азаматтың) құқықтары мен бостандықтарын тікелей

немесе жанама түрде шектеу, оның ішінде дінге деген көзқарас бойынша, Қылмыстық кодекстің 145-бабымен жазаланады. Осылайша, мысалы, кандидаттың діни сеніміне байланысты жалдаудан бас тарту, денсаулық сақтау ұйымына сенушілерге қызмет көрсетуден бас тарту сияқты бұзушылықтар Қылмыстық кодекстің көрсетілген бабымен жабылады.

3) жеке тұлғалардың діни сезімдерін қорлау

Бұл жағдайда Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 49 (2) тармағында қарастырылған қорлауды Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің 131-бабына сәйкес жазаланатын қорлаудың арасындағы айырмашылық өте қиын. Қылмыстық кодекстің 131-бабы басқа адамның ар-намысы мен қадір-қасиетін қорлауды, ұятсыз нысанда білдіруді білдіреді. Діни сезімді қорлауды кең мағынада Қылмыстық кодекстің 131-бабымен де қамтуға болатындығы анық. Діни сезімдер ретінде қарастыру керек нәрсені түсіну проблема болып табылады. Әдебиеттерде "діни сезімдердің" заңнамалық анықтамасы болмаған кезде, мұндай сезімдер адамның діни дүниетанымының және діни тәжірибесінің барлық ішкі аспектілері ретінде түсінілуі керек деп айтылады. Егер тұтастай қорлау - бұл адамның жағымсыз бағасы, оның ар-намысы мен қадір-қасиетін төмендету болса, онда діни сезімді қорлау бұл адамның діни рәміздерін, сенімдерін, ішкі рухани және мистикалық тәжірибелерін теріс бағалау болып табылады.. Діни сынды, діни пікірталастарды, белгілі бір дінге қатысты өз көзқарасын білдіретін, дұрыс нысанда көрсетілген, оны қорлаудан ажырату керек. Осы тармақтың контекстінде біз бұл адамдардың мүдделерін қозғамай, діни бірлестіктер немесе жалпы діндер туралы емес, жеке адамдардың діни сезімдерін қорлау туралы айтып отырмыз.

4) дін ұстанушылар құрметтейтін заттарды, ғимараттарды және жерлерді құрту

Мысалдарға діни ғимараттардың қабырғаларына әдепсіз жазулар, діни бірлестіктердің үй-жайларында сенушілерді ренжітетін белгілер мен заттарды орналастыру, белгішелерді бүлдіру және т.б.

490-баптың 2-тармағына сәйкес қылмыстық қудалаудың міндетті шарты - іс-әрекетте қылмыстық құқық бұзушылық белгілерінің болмауы (ҚК-нің 131, 145, 174-баптарын қараңыз).

Субъективтік жағынан қылмыс ниетпен сипатталады.

Қылмыстың субъектілері жеке тұлғалар, лауазымды адамдар немесе заңды тұлғалар болуы мүмкін.

490-баптың 3-тармағында көзделген қылмыстың объектісі миссионерлік қызметті жүзеге асырудың белгіленген тәртібі болып табылады. Миссионерлік қызмет туралы негізгі ережелер Қазақстан Республикасының діни қызмет туралы заңында қарастырылған.

Діни қызмет туралы заңның 1-бабы 5-тармағына сәйкес миссионерлік қызмет дегеніміз - Қазақстан Республикасы азаматтарының, шетелдіктер мен азаматтығы жоқ

адамдардың дінді қабылдау мақсатында Қазақстан Республикасының аумағында дінді таратуға бағытталған қызметі.

Миссионерлік белсенділік әр түрлі формада көрінуі мүмкін, бірақ сонымен бірге, жоғарыда көрсетілген тұжырымдамаға сәйкес, дінді қабылдау мақсаты әрдайым орындалуы керек. Дін туралы, діни министрлердің БАҚ-тағы сөз сөйлеуі, діни пікірталастар мен даулар, діни концерттер мен театрландырылған қойылымдар "Діни қызмет туралы" Заңның мағынасындағы миссионерлік қызмет болып табылмайды. Сот актілері (соның ішінде Жоғарғы Соттың актілері) діни сенімдерімен бөліскен, діни ғимараттар мен діни бірлестіктердің үй-жайларында қызмет еткен кездегі миссионерлердің қызметі деп танылмады, мұнда тек сенушілер ғана емес, сонымен бірге дінге қызығушылық білдірушілер де қатыса алады, смартфондағы діни мазмұндағы қосымшалар жүктеуге көмектеседі.

Объективті жағы келесі әрекеттерде көрінеді:

1) миссионерлік қызметті тіркеусіз жүзеге асыру

Діни қызмет туралы заңның 8-бабының 1-тармағына сәйкес Қазақстан Республикасының азаматтары, шетелдіктер мен азаматтығы жоқ адамдар тіркеуден өткеннен кейін миссионерлік қызметті жүзеге асырады.

Миссионерлерді тіркеуді облыстардың, республикалық маңызы бар қаланың және астананың жергілікті атқарушы органдары жүзеге асырады. Тіркеу рәсімдері Діни қызмет туралы заңда және Қазақстан Республикасы Мәдениет және спорт министрінің 2015 жылғы 23 сәуірдегі № 147 бұйрығымен бекітілген "Миссионерлерді тіркеу және қайта тіркеу" мемлекеттік қызмет стандартында қарастырылған.

2) миссионерлердің діни әдебиеттерді, діни мазмұндағы ақпараттық материалдарды және діни нысандарды діни сараптаманың оң қорытындысынсыз пайдалануы.

Діни қызмет туралы заңның 8-бабының 6-тармағына сәйкес миссионерлер діни сараптаманың оң қорытындысын алғаннан кейін діни мазмұндағы материалдар мен діни нысандарды пайдалана алады.

3) Қазақстан Республикасында тіркелмеген діни бірлестіктер туралы ілімді тарату

Бұл жағдайда Әкімшілік кодекс өзінің тыйым салуын және оны бұзғаны үшін жауапкершілікті қалыптастырады. Діни қызмет туралы заң тіркелмеген діни бірлестіктердің қызметіне тыйым салады (11-бөлім, 11-тармақ), бірақ тіркелмеген діни бірлестіктердің ілімдерін таратуға тыйым жоқ. Діни қызмет туралы заңның 4-1 тармақшасына сәйкес, дінді насихаттау дегеніміз - белгілі бір діннің негізгі ұстанымдары, идеялары, пікірлері мен тәжірибелері туралы ақпараттарды жеткізуге, сонымен бірге ақпарат таратуға бағытталған іс-шаралар.

Субъективтік жағынан қылмыс ниетпен сипатталады.

Жеке тұлға құқық бұзушылықтың субъектілері бола алады.

490-баптың 4-тармағында көзделген қылмыстың объектісі діни бірлестіктердің қызметін жүзеге асырудың белгіленген тәртібі болып табылады.

Діни бірлестіктер деп аталатын коммерциялық емес заңды тұлғалар арнайы құқықтық қабілеттілік. Егер коммерциялық ұйымдар, мемлекеттік кәсіпорындарды қоспағанда, заңнамалық актілермен немесе құрылтай құжаттарымен тыйым салынбаған кез-келген қызметті жүзеге асыру үшін азаматтық құқықтарға ие болады және азаматтық жауапкершілікті алады (Қазақстан Республикасының 1994 жылғы 27 желтоқсандағы Азаматтық кодексінің (Жалпы бөлім) 35-бабының 1-тармағы), онда коммерциялық емес ұйымдар өздерінің жарғыларында қарастырылғанды ғана жасауға құқылы.

"Коммерциялық емес ұйымдар туралы" Қазақстан Республикасының 2001 жылғы 16 қаңтардағы Заңының 32-бабының 1-тармағына сәйкес коммерциялық емес ұйым Қазақстан Республикасының заңнамасында тыйым салынбаған және оның құрылтайшысы көздеген коммерциялық емес ұйымның *мақсаттарына сәйкес келетін қызметтің бір түрін* немесе бірнеше түрін жүзеге асыра алады. Діни қызмет туралы заңның 1-бабы 4-1 тармақшасына сәйкес рухани қажеттіліктерді қанағаттандыру үшін діни бірлестік құрылады. Бұл қажеттіліктер нақты діни, сондай-ақ байланысты қызмет түрлерін қамтиды: қайырымдылық, білім беру, тәрбие, ағартушылық

Объективті жағы жарғыда көзделмеген қызмет түрлерімен айналысады.

Кейде діни бірлестіктердің тіркелмеген қызметі қоғамдық пайдалы сипатқа ие болатындығын және тиісінше, қоғамдық қауіптілік сияқты құқық бұзушылықтың белгілері жоқ екенін есте ұстаған жөн. Мысалы, діни бірлестік жарғыда көрсетілмеген қайырымдылық қызметімен айналысады. Мерзімді түрде мемлекеттік органдардың өздері діни бірлестіктерден салауатты өмір салтын насихаттау және сыбайлас жемқорлыққа қарсы насихат жүргізу арқылы әлеуметтік маңызды мәселелерді шешуге қосылуды сұрайды. Мұндай қызмет әкімшілік құқық бұзушылық болып табылмайды.

Субъективтік жағынан қылмыс ниетпен сипатталады.

Заңды тұлғалар (діни бірлестіктер) құқық бұзушылықтың субъектілері бола алады. Заңды тұлғалар жауапкершілік субъектілері арасында тікелей көрсетілмегендігіне қарамастан, құқық бұзушылық пен жазаның мәні оны тек заңды тұлғаға ғана қолдануға болатындығын көрсетеді.

490-баптың 5-тармағында көзделген қылмыстың объектісі саяси қызметтің, мемлекет пен діни бірлестіктердің арасындағы қатынастардың белгіленген тәртібі болып табылады.

Объективті жағы келесі әрекеттерде көрінеді:

- *діни бірлестіктің саяси қызметпен айналысуы, сондай-ақ саяси партиялардың қызметіне қатысу және (немесе) оларға қаржылық қолдау көрсету*

"Діни қызмет туралы" Заңның 3-бабы 9-тармағының 2-тармақшасына сәйкес, дін мен діни бірлестіктерді мемлекеттен бөлу қағидатына сәйкес, діни бірлестіктер саяси партиялардың қызметіне қатыспайды, оларға қаржылық қолдау көрсетпейді немесе саяси қызметпен айналыспайды;

- мемлекеттік органдардың қызметіне араласу немесе діни бірлестіктердің мүшелерінің мемлекеттік органдардың немесе олардың лауазымды адамдарының функцияларын иемденуі

"Діни қызмет туралы" Заңның 3-бабы 9-тармағының 1-тармақшасына сәйкес, дін мен діни бірлестіктердің мемлекеттен бөліну қағидатына сәйкес, діни бірлестіктер мемлекеттік органдардың функцияларын орындамайды және олардың қызметіне араласпайды. Мемлекеттік органдардың қызметіне, діни бірлестіктер мемлекеттік органдарға қайырымдылық, денсаулық сақтау, білім беру және тәрбиелеу және басқа да әлеуметтік мәселелерді шешуге көмектесетін істерге араласу деп қарауға болмайды.

Субъективтік жағынан қылмыс ниетпен сипатталады.

Заңды тұлғалар (діни бірлестіктер) құқық бұзушылықтың субъектілері бола алады. Заңды тұлғалар жауапкершілік субъектілері арасында тікелей көрсетілмегендігіне қарамастан, құқық бұзушылық пен жазаның мәні оны тек заңды тұлғаға ғана қолдануға болатындығын көрсетеді.

490-баптың 6-тармағында көзделген қылмыстың объектісі мемлекеттік органдарда және өзге де ұйымдарда діни қызметті жүзеге асырудың белгіленген тәртібі болып табылады. Осы баптың 1-бөлігінің 1) тармақшасына түсініктемеде көрсетілгендей, мемлекеттік органдарда және мемлекеттік және өзге де ұйымдарда белгілі бір жағдайларда - құдайға құлшылық, діни жоралар, рәсімдер мен жиналыстарды өткізуге немесе орындауға рұқсат етіледі. Алайда, мұндай ұйымдарда діни қызметті институционализациялауға қатысты кейбір тыйымдар бар.

Объективті жағы мемлекеттік органдарда, ұйымдарда, мекемелерде, оның ішінде денсаулық сақтау және білім беру ұйымдарында діни бірлестіктердің ұйымдық құрылымдарын құруда көрінеді.

"Діни қызмет туралы" Заңның 13-бабының 5-тармағына сәйкес мемлекеттік органдарда, ұйымдар мен мекемелерде, білім беру және денсаулық сақтау ұйымдарында діни бірлестіктердің ұйымдық құрылымдарын құруға жол берілмейді.

Ұйымдастырушылық құрылым деп заңды тұлға болып табылмайтын және діни бірлестіктің атынан әрекет ететін діни бірлестіктердің бөлімшелері (филиалдар, өкілдіктер, ұяшықтар, топтар, қауымдастықтар және т.б.) түсініледі.

490-баптың 6-тармағында келтірілген "қосу" дизайны діни бірлестіктердің ұйымдық құрылымдарын құруға тыйым салынған ұйымдарды анықтау тұрғысынан "Діни қызмет туралы" Заңның 13-бабы 5-тармағының мағынасын біршама өзгертеді. 490-баптың 6-бөлігінің бос сипатын ескере отырып, мұндай ұйымдарды қарастыру қажет: мемлекеттік органдар, ұйымдар мен мекемелер, сондай-ақ үкіметтік емес білім беру және денсаулық сақтау ұйымдары.

Субъективтік жағынан қылмыс ниетпен сипатталады.

Қылмыстың субъектілері лауазымды адамдар немесе заңды тұлғалар болуы мүмкін, діни бірлестіктер де, осындай бөлімшелер құрылған ұйымдар.

490-баптың 7-тармағында көзделген қылмыстардың объектісі діни бірлестіктердің жетекшілерін шетелдік діни орталықтарға тағайындау және кәмелетке толмағандарды діни бірлестіктердің қызметіне тарту тәртібі болып табылады.

Объективті жағы мынандай әрекеттерден және әрекетсіздіктен тұрады:

- діни бірлестіктің уәкілетті органның келісімінсіз шетелдік діни орталық тағайындаған адам басқаруы

Қазақстан Республикасы Конституциясының 5-бабының 5-тармағына сәйкес, республикадағы діни бірлестіктердің жетекшілерін шетелдік діни орталықтар тағайындау республиканың тиісті мемлекеттік органдарымен келісім бойынша жүзеге асырылады. Осыған ұқсас ереже "Діни қызмет туралы" Заңның 19-бабының 1-тармағында көрсетілген: уәкілетті органның келісімінсіз шетелдік діни орталық тағайындаған діни бірлестік жетекшісінің қызметіне жол берілмейді (Ақпарат және әлеуметтік даму министрлігінің Қоғамдық келісім комитеті). Бекіту рәсімдері Діни қызмет туралы заңда және Қазақстан Республикасы Мәдениет және спорт министрінің 2015 жылғы 23 сәуірдегі № 147 бұйрығымен бекітілген *"Қазақстан Республикасындағы діни ұйымдарға діни жетекшілерді шетелдік діни орталықтармен тағайындауды үйлестіру"* мемлекеттік қызмет стандартында қарастырылған.

Бекітуді талап ету тағайындау қазақстандық діни бірлестіктің жарғысында қарастырылған жағдайларда ғана қолданылатынын есте ұстаған жөн. Көптеген қазақстандық діни бірлестіктер әр түрлі дәрежеде және әр түрлі дәрежеде туыстас шетелдік діни бірлестіктермен байланыстырылуы немесе тіпті құрамына кіруі мүмкін. Бірақ заңды түрде олар қазақстандық заңды тұлғалар болып табылады және олардың көпшілігінде діни жетекшілерді тағайындау, сайлау, қызметінен босату туралы өздері шешеді.

- діни бірлестік жетекшісінің кәмелетке толмағандардың ата-аналарының бірі немесе оның өзге де заңды өкілдері қарсылық білдірген кезде діни бірлестіктің қызметіне кәмелетке толмағандардың тартылуына және (немесе) қатысуына жол бермеу шараларын қабылдамағаны.

Діни қызмет туралы заңның 3-бабының 16-тармағына сәйкес, діни бірлестіктің басшысы кәмелетке толмағандардың ата-аналарының бірі немесе оның басқа да заңды өкілдері қарсылық білдірген кезде, діни бірлестіктің қызметіне кәмелетке толмағандардың тартылуына және (немесе) қатысуына жол бермеу шараларын қабылдауға міндетті. Осы ережеге түсініктеме бере отырып, ата-аналардың бірінің қарсылығы қарсылық білдіруі керек (жазбаша өтініш беру арқылы, бірнеше ата-ана тарапынан да, діни бірлестік өкілдерінен де бірнеше куәгерлер растауы мүмкін ауызша наразылық). Егер нақты қарсылық болса, діни бірлестіктің басшысы діни бірлестіктің қызметіне кәмелетке толмаған адамның қатысуына немесе қатысуына жол бермеу үшін шаралар қабылдауға міндетті. Сонымен қатар, егер бастық қажетті шараларды қолданса (кәмелетке толмағанға, оның ата-анасына немесе заңды өкілдеріне ескерту

жасалды, оларға ғибадат етуге тыйым салынды, ақпарат көрінетін жерге орналастырылды және т.б.), бірақ кәметке толмаған бала қызметке қатысушы болып шықты, жетекші жауапкершіліктен босатылуы керек, ол тек пайда болады әрекетсіздік үшін (әрекет етпеу).

Субъективтік жағынан қылмыс ниетпен сипатталады.

Жеке тұлғалар - діни бірлестіктердің жетекшілері құқық бұзушылықтың субъектілері бола алады.

8-бөлімде әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған 490-баптың бірінші, екінші, үшінші, төртінші, бесінші және жетінші абзацтарында көзделген әрекеттер, әрекетсіздік үшін жауапкершіліктің жоғарылауы қарастырылған.

490-бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамаларды ішкі істер органдарының лауазымды адамдары (804-баптың 1-бөлігінің 1) тармақшасы), облыстардың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың, аудандардың, облыстық маңызы бар қалалардың жергілікті атқарушы органдары (804-баптың 1-бөлігінің 50-тармақшасы), діни қызмет саласындағы уәкілетті мемлекеттік орган, егер мұндай бұзушылықтарды орталық мемлекеттік органдардың лауазымды адамдары жасаған болса (804-баптың 1-бөлігінің 55-тармақшасы).

490-бап бойынша әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары қарайды (684-баптың 1-бөлігі).

Сонымен қатар, прокурор 490-бапқа (805-баптың 1-бөлігі) сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қозғауға бұйрық беруі мүмкін.

491-бап. Азаматтық хал актілерін тіркеу ережелерін бұзу

Некеге тұруға кедергі келтіретін жағдайларды жасыру немесе азаматтық хал актілерін тіркеу органдарына жалған ақпарат беру -

бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ _____

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы түсініктеме берген объект - бұл Қазақстан Республикасының неке және отбасы қатынастарын реттейтін заңнамасын сақтау саласындағы белгіленген тәртіп.

Қылмыстың мәні азаматтық хал актілері жазбалары болып табылады. "Неке (ерлі-зайыптылық) және отбасы туралы" Қазақстан Республикасының 2011 жылғы 26 желтоқсандағы № 518 Кодексінің 1-бабына сәйкес азаматтық хал актілері - бұл тұлғаны дараландыратын және оның құқықтары мен міндеттерінің туындауымен, болуымен және тоқтатылуымен байланысты заңды түрде ресімделген жағдайлар.

Осы баптың объективті жағы келесідей заңсыз әрекеттермен (әрекетсіздікпен) сипатталады:

- 1) некеге кедергі келтіретін жағдайларды жасыру;
- 2) азаматтық хал актілерін жазу органына жалған ақпарат беру.

Қазақстан Республикасында азаматтардың неке (ерлі-зайыптылық) және отбасылық қатынастар кезіндегі шығу тегіне, әлеуметтік, лауазымдық және мүліктік мәртебесіне, нәсіліне, ұлтына, тіліне, дініне немесе кез келген басқа жағдайға байланысты құқықтарын шектейтін кез келген нысандарға тыйым салынады. Азаматтардың неке-отбасы (ерлі-зайыптылық) қатынастарындағы құқықтары тек заң негізінде және конституциялық құрылысты, қоғамдық тәртіпті, адамның құқықтары мен бостандықтарын, халықтың денсаулығы мен имандылығын қорғау үшін қажет болған жағдайда ғана шектелуі мүмкін.

Қазақстан Республикасының 2011 жылғы 26 желтоқсандағы № 518 "Неке (ерлі-зайыптылық) және отбасы туралы" Кодексінің 11-бабында некеге (ерлі-зайыптылыққа) жол берілмейтін жағдайлар мен адамдар тізімі берілген. Некеге тұру (ерлі-зайыптылық):

- 1) бір жыныстағы адамдар;
- 2) кемінде бір адам басқа тіркелген некеде (ерлі-зайыптылықта) болған адамдар;
- 3) жақын туыстары;
- 4) асырап алушылар және асырап алушылардың және асырап алынған балалардың асырап алынған балалары;
- 5) соттың заңды күшіне енген шешімі бойынша кемінде біреуі психикалық ауруға немесе ақыл-ой кемістігіне байланысты іс-әрекетке қабілетсіз деп танылған адамдар.

Неке туралы барлық ақпарат "Неке (ерлі-зайыптылық) және отбасы туралы" Қазақстан Республикасының 2011 жылғы 26 желтоқсандағы № 518 Кодексінің 224-бабына сәйкес жазбаша түрде берілген мәлімдемеде көрсетілген.

Қазақстан Республикасы Әділет министрінің 2015 жылғы 25 ақпандағы № 112 бұйрығымен бекітілген Азаматтық хал актілері жазбаларын мемлекеттік тіркеуді ұйымдастыру, азаматтық хал актілері жазбаларын өзгерту, қалпына келтіру, жою ережесінің 34-тармағына сәйкес өтініш электронды түрде "электронды веб-портал" арқылы берілуі мүмкін. неке (ерлі-зайыптылық) мемлекеттік тіркеуден бір ай бұрын бірінші рет некеге тұрған адамдар.

Өтінімдегі барлық сұрақтарға толық және нақты жауаптар берілуі керек. Некеге тұруға (ерлі-зайыптылыққа) өтініш берген кезде сіз мыналарды ұсынуыңыз керек:

- 1) Қазақстан Республикасында тұрақты тұратын немесе шетелде уақытша тұратын Қазақстан Республикасының азаматы жеке куәлігін немесе төлқұжатын ұсынса; шетелде тұрақты тұратын Қазақстан Республикасының азаматы - шетелде тұрақты тұратын Қазақстан Республикасының азаматы ретінде тіркеу туралы шетелде консулдық мекеменің белгісі бар Қазақстан Республикасы азаматының паспорты; Қазақстан Республикасында тұрақты тұратын шетелдіктің Қазақстан Республикасында тұруға ықтиярхатын ұсынады. Қазақстан Республикасында уақытша болған шетелдіктерге Қазақстан Республикасында уақытша тұруға рұқсат берген Қазақстан Республикасының ішкі істер органы берген құжатты ұсынады; Қазақстан

Республикасында тұрақты тұратын азаматтығы жоқ адам тұрғылықты жері бойынша тіркеу туралы Қазақстан Республикасының ішкі істер органдарының белгісі бар куәлікті ұсынады. Қазақстан Республикасында уақытша тұратын азаматтығы жоқ адам өзінің тұрғылықты елінің құзыретті органдары берген және Қазақстан Республикасының ішкі істер органдарында белгіленген тәртіппен тіркелген жеке басын куәландыратын құжатты ұсынады.

Шетелдік азамат, басқа мемлекеттің аумағында тұрақты тұратын азаматтығы жоқ адам жеке басын куәландыратын құжаттарды ұсынумен бірге олардың мәтіндерінің нотариалды куәландырылған қазақ немесе орыс тіліндегі аудармасын ұсынуы керек.

Шетелдіктің, азаматтығы жоқ адамның жеке басын куәландыратын құжаттар мәтінінің аудармасының дұрыстығын дипломатиялық өкілдікте немесе консулдық мекемеде немесе шетел азаматы болып табылатын мемлекеттің сыртқы саясат бөлімінде немесе азаматтығы жоқ адамның тұрақты тұратын мемлекетінде куәландыруға болады;

2) белгіленген неке жасын азайту қажеттілігін растайтын құжаттар;

3) алдыңғы неке (ерлі-зайыптылық) туралы мәліметтер;

4) бар балалар туралы мәліметтер;

5) бір-бірінің денсаулығы мен қаржылық жағдайы туралы, сондай-ақ некеде (ерлі-зайыптылықта) кедергілердің болмауы туралы қолхат.

Некені (ерлі-зайыптылықты) аяқтауға кедергілер болмаған кезде, неке қию (ерлі-зайыптылық) туралы актілер азаматтық хал актілерін тіркеу кітабына енгізіліп, некеге (ерлі-зайыптылыққа) кіретін адамдар қол қояды және тіркеу органының басшысының қолымен және мөрімен расталады. Тіркеуші орган некені (ерлі-зайыптылықты) мемлекеттік тіркеуден, егер неке қиюды (ерлі-зайыпты болуды) қиындататын мән-жайлардың барын растайтын дәлелдер болса, бас тартады. Тіркеуші органның некені (ерлі-зайыптылықты) мемлекеттік тіркеуден бас тартуына сотқа шағым жасалуы мүмкін.

Шетелдіктер арасында Қазақстан Республикасынан тыс жерлерде жасалған, оның аумағында жасалған мемлекеттің заңнамасына сәйкес неке (ерлі-зайыптылық), егер ол Қазақстан Республикасының заңнамасына қайшы келмесе, Қазақстан Республикасында жарамды деп танылады.

Мысалы, егер шетелде бір жыныстағы азаматтар арасында неке жасалса, онда ол Қазақстан Республикасында жарамды деп танылмайды, өйткені Қазақстанда бір жынысты ресми некеге тұруға тыйым салынады.

Әкімшілік құқық бұзушылықтың аяқталу немесе жолын кесу кезінде он алты жасқа толған физикалық сау адамдар құқық бұзушылықтың субъектісі бола алады.

Неке (ерлі-зайыпты) жасы он сегіз жасқа толған еркектер мен әйелдер үшін белгіленгеніне қарамастан, некені (ерлі-зайыптылықты) мемлекеттік тіркеу орны

бойынша тіркеу органдары некені (ерлі-зайыпты) жасын екі жылдан аспайтын мерзімге қысқартады, егер келесі себептер болса:

- 1) жүктілік;
- 2) қарапайым баланың тууы.

Қарастырылып отырған баптың барлық бөлімдеріндегі субъективті жағы тікелей ниет формасы ретінде, ал немқұрайлылық арқылы көрсетілуі мүмкін.

Облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың, ауданның, облыстық маңызы бар қаланың жергілікті атқарушы органдарының уәкілетті адамдары зерттелетін бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және әкімшілік жаза қолдануға құқылы:

1) облыстың, республикалық маңызы бар қаланың және астананың, ауданның (республикалық, облыстық маңызы бар қаланың) әкімі және оның орынбасарлары (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 729-бабының 2-бөлігі);

2) аудандық маңызы бар қалалардың, кенттердің, ауылдардың, ауылдық округтердің аумағында жасалған аудандық маңызы бар қалалардың, қалалардың, ауылдардың, ауылдық округтердің әкімдері (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 729-бабының 2-бөлігі).

492-бап. Қазақстан Республикасында тіркеусіз немесе жеке басын куәландыратын құжаттарсыз тұру

1. Қазақстан Республикасы азаматтарының жеке куәліксіз немесе жарамсыз жеке куәлігі жоқ немесе тұрғылықты жері бойынша тіркеусіз, уақытша болу (тұрғылықты) жерде күнтізбелік он күннен бір айға дейінгі мерзімге тұруы - ескертуге алып келеді.

2. Қазақстан Республикасы азаматтарының жеке куәлігі немесе жарамсыз жеке куәлігі жоқ немесе тұрғылықты жері бойынша тіркеусіз, уақытша болу (тұрғылықты) орны бойынша бір айдан астам мерзімге тұруы -

жеті айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

3. Осы бөлімнің бірінші және екінші бөліктерінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекет, -

он үш айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

4. Шетелдіктің немесе азаматтығы жоқ адамның Қазақстан Республикасында тұрақты тұрғылықты жері бойынша тіркеусіз немесе тұруға ықтиярхатсыз немесе азаматтығы жоқ адамның куәлігімен немесе тұруға жарамсыз куәлігімен, күнтізбелік он күннен аспайтын мерзімге азаматтығы жоқ адамның куәлігімен Қазақстан Республикасында тұрақты тұруы, сондай-ақ уақтылы хабарламау ішкі істер органдарының төлқұжатының, тұруға ықтиярхатын немесе азаматтығы жоқ адамның куәлігін жоғалту туралы -

он айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

5. Осы баптың төртінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекеттер -

жиырма айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

Ескерту Осы баптың бірінші бөлігінің Қазақстан Республикасы азаматтарының уақытша тұрғылықты жері (тұрғылықты жері) бойынша тіркеусіз тұруы туралы талаптары уақытша тұратын жерінде (тұрғылықты жерінде) бір айға дейін тұратын уақытша тұрғындарға қолданылмайды.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Құқық бұзушылықтың жалпы нысаны - басқарудың белгіленген тәртібі. Құқық бұзушылықтың тікелей объектісі - Қазақстан Республикасының төлқұжат және тіркеу жүйесінің ережелерін сақтауға байланысты қоғамдық қатынастар.

Қылмыстың 1-бөлігінің объективті жағы тұрғылықты жері мен тіркеудің белгіленген тәртібін бұзуға бағытталған әрекетсіздікпен сипатталады:

1) жеке куәліксіз Қазақстан Республикасы азаматтарының 10 күннен 1 айға дейінгі мерзімге тұруы;

2) жарамсыз жеке куәлігі бар Қазақстан Республикасы азаматтарының 10 күннен 1 айға дейінгі мерзімге тұруы;

3) 10 күннен 1 айға дейінгі мерзімге тұрғылықты жері бойынша тіркеусіз Қазақстан Республикасы азаматтарының тұруы.

Егер жоғарыда көрсетілген әрекеттер (әрекетсіздік) 10 күн ішінде жасалса, онда олар құқық бұзушылық болып табылмайды. Құқық бұзушылықтың аталған белгілері бір-біріне тәуелсіз және жиынтықта болуы мүмкін.

"Халықтың көші-қоны туралы" Қазақстан Республикасының 2011 жылғы 22 шілдедегі № 477 Заңының 8-бабының 4-тармағы Қазақстан Республикасының Үкіметіне халықты құжаттандыру және тіркеу тәртібін анықтауға мүмкіндік береді.

"Тұрғылықты жер" ұғымы Қазақстан Республикасының 1994 жылғы 27 желтоқсандағы Азаматтық кодексінің 16-бабында берілген. Тұрғылықты жер дегеніміз - азамат тұрақты немесе көбінесе тұратын елді мекен. Он төрт жасқа толмаған адамдардың (кәмелетке толмағандардың) немесе қорғаншылықтағы азаматтардың тұрғылықты жері олардың заңды өкілдерінің тұрғылықты жері болып табылады. Азаматтың жеке және заңды тұлғалармен, сондай-ақ мемлекетпен қатынастарында қолданылатын заңды мекен-жайы бар. Азаматтың заңды мекенжайы - тіркеу орны.

"Халықтың көші-қоны туралы" Қазақстан Республикасының 2011 жылғы 22 шілдедегі № 477 Заңының 17-1-бабына сәйкес, "уақытша болу (тұру) орны - мекен-жайы және адам уақытша тұратын (тұратын) жері болып табылмайтын ғимарат, үй-жай немесе тұрғын үй".

"Құрылыс" ұғымы "Қазақстан Республикасындағы сәулет, қала құрылысы және құрылыс қызметі туралы" Қазақстан Республикасының 2001 жылғы 16 шілдедегі № 242 Заңының 1-бабының 60-тармағында айқындалған. Ғимарат дегеніміз - функционалды

мақсатына байланысты адамдарға тұруға немесе тұруға, өндірістік процестерді аяқтауға, сондай-ақ материалдық құндылықтарды сақтауға және сақтауға қолданылатын, жабық жердің міндетті көлемін құрайтын жүк көтергіш және қоршаушы құрылымдардан тұратын жасанды құрылым. Ғимараттың жерасты бөлігі болуы мүмкін.

"Тұрғын үй қатынастары туралы" Қазақстан Республикасының 1997 жылғы 16 сәуірдегі № 94 Заңына сәйкес:

1) тұрғын үй - белгіленген тұрғын үй үшін жобаланған және пайдаланылатын, белгіленген санитарлық-эпидемиологиялық, техникалық және басқа да міндетті талаптарға сай келетін жеке тұрғын үй (жеке тұрғын үй, пәтер, жатақхана бөлмесі);

2) уақытша тұрғындар - жалға алушы (үй иесі, тұрғын үй кооперативінің мүшесі) үйді пайдаланғаны үшін ақы алмай үйде уақытша тұру құқығын алған азаматтар.

Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2011 жылғы 1 желтоқсандағы № 1420 "Мемлекеттік тұрғын үй қорынан немесе жергілікті атқарушы орган жеке тұрғын үй қорында жалға берген тұрғын үйден тұрғын үй беру және пайдалану ережесін бекіту туралы" қаулысына сәйкес, қызметтік тұрғын үй түсінігі берілген. Ведомстволық тұрғын үй қоры - мемлекеттік мекемелердің балансында тұрған, мемлекеттік қызметкерлерге вахталық әдіспен тұрғын үй комиссиясының шешімі бойынша қызметтік кезеңге тұруға берілген, әрі қарай жекешелендіруге құқығы жоқ қызметтік тұрғын үйлер.

Қазақстан Республикасының азаматтарына тұрақты тіркеуде тұрған ішкі істер органдары жеке басын куәландыратын құжаттарды береді. Оларға мыналар жатады: Қазақстан Республикасы азаматының төлқұжаты, жеке куәлік.

Он жыл мерзімге берілген азаматтың паспорты, жеке басын куәландыратын құжат. Қазақстан Республикасы азаматының төлқұжаты Қазақстан Республикасының азаматтарына жасына қарамастан олардың өтініші бойынша беріледі және Қазақстан Республикасы аумағында және одан тыс жерлерде Қазақстан Республикасы азаматының жеке басын куәландырады.

Қазақстан Республикасы азаматының жеке куәлігі 16 жастан бастап азаматтарға беріледі, 10 жылға жарамды және халықаралық шарттарға сәйкес Қазақстанда және кейбір елдерде жарамды.

Қылмыстың 2-бөлігінің объективті жағы талданатын баптың 1-бөлігінде көрсетілген жалғаспайтын заңсыз әрекеттермен (әрекетсіздіктермен) көрінеді және егер олар бір айдан астам уақыт ішінде жасалса, баптың 2-бөлігінде анықталады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 62-бабына сілтеме негізінде құқық бұзушылық осы бөлімнің Ерекше бөлімінде көзделген белгілі бір актінің біріккен құрамын үздіксіз орындаумен сипатталатын және ол ашылған уақытқа дейін аяқталмаған деп танылады.

Қазақстан Республикасы Ішкі істер министрлігінің 2017 жылғы 26 қаңтардағы № 8-8-5-58 / ЗТ-С-443 хатымен Көші-қон полициясы басқармасы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 492-бабының 1 және 2-бөліктерінде әкімшілік жауапкершілікке тартудың кейбір ерекшеліктеріне түсіндірме берді. Сонымен, уақытша тұруға 1 айдан астам уақыт келген азамат 10 күн ішінде тіркелуі керек. Тиісінше, іссапарға, 1 айға дейінгі мерзімге сапарға кеткен жағдайда азаматтар уақытша тіркеуге жатпайды.

Вахталық әдіспен жұмыс жасайтын болсақ, Қазақстан Республикасы Еңбек кодексінің 135-бабына сәйкес вахталық әдіспен жұмыс істеу ұзақтығы 15 күнтізбелік күннен аспауы керек. Қызметкердің жазбаша келісімімен ауысымның ұзақтығы ұжымдық еңбек шарттарына сәйкес күнтізбелік отыз күнге дейін ұлғайтылуы мүмкін.

Жоғарыда айтылғандарға сүйене отырып, уақытша тұру орнына 1 айдан артық келген ішкі мигранттардың уақытша болу орны бойынша тіркеуді міндеттейтін норма вахталық әдіспен жұмыс істейтін адамдарға қолданылмайды.

Түсіндірілген баптың үшінші бөлігінде әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған баптың бірінші және екінші бөліктерінің біліктілік белгілері берілген.

Түсіндірілген құқық бұзушылықтың 1, 2 және 3-бөлімдерінің субъектілері 16 жасқа толған келесі тұлғалар болып табылады.

Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2011 жылғы 1 желтоқсандағы № 1427 қаулысына сәйкес тұрғылықты жері бойынша тіркеуге, уақытша болу (тұру) орны бойынша тіркеуге (тіркеуге):

- 1) оның аумағында тұрақты тұратын Қазақстан Республикасының азаматтары;
- 2) мемлекет ішінде тұрақты тұруға кететін Қазақстан Республикасының азаматтары;
- 3) мемлекет ішінде уақытша тұру үшін қоныс аударған Қазақстан Республикасының азаматтары;
- 4) шетелден тұрақты тұруға келген Қазақстан Республикасының азаматтары;
- 5) шетелден уақытша тұруға келген Қазақстан Республикасының азаматтары.

Әрекеттің алғашқы үш бөлігінің субъективті жағы тікелей ниет түрінде де, немқұрайлылықпен де көрсетілуі мүмкін.

Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 492-бабында (1 және 2-бөлімдері) Қазақстан Республикасы азаматтарының азаматтарды тұрғылықты жері бойынша тіркеусіз тұрғаны үшін әкімшілік жауаптылығы қарастырылған, яғни олар тұрақты тұрғылықты жерін өзгерткен, сондай-ақ уақытша тұрғылықты жері (тұрғылықты жері) бойынша тіркеусіз тұру үшін.

Түсіндірілген баптың төртінші бөлігінің объективті жағы келесі біліктілік белгілерімен сипатталады:

1) шетелдіктің немесе азаматтығы жоқ адамның Қазақстан Республикасында тұрақты тұрғылықты жерінде тіркеусіз он күнтізбелік күннен аспайтын мерзімге тұрақты тұруы;

2) шетелдіктің немесе азаматтығы жоқ адамның Қазақстан Республикасында тұруға ықтиярхатынсыз немесе азаматтығы жоқ адамның куәлігінсіз күнтізбелік он күннен аспайтын мерзімде Қазақстан Республикасында тұрақты тұруы;

3) шетелдіктің немесе азаматтығы жоқ адамның Қазақстан Республикасында тұрақты тұруға ықтиярхаты, азаматтығы жоқ адамның күнтізбелік он күннен аспайтын мерзімге тұруы туралы анықтамасы;

4) паспорттың, тұруға ықтиярхаттың немесе азаматтығы жоқ адамның куәлігінің жоғалғаны туралы ішкі істер органдарына уақтылы хабарламау.

Қазақстан Республикасында тұрақты тұратын шетелдіктер тұрақты және уақытша тұратын жері бойынша тіркеуге жатады.

Қазақстан Республикасының тұрақты тұрғындары - бұған рұқсат алған шетелдіктер, сондай-ақ ішкі істер органдары берген тұруға арналған рұқсаттар.

Қазақстан Республикасында тұрақты тұру құқығына арналған құжаттар: шетелдік азамат үшін - шетелдіктің Қазақстан Республикасында тұруға рұқсаты, азаматтығы жоқ адам үшін - азаматтығы жоқ адамның куәлігі.

Шетелдіктер Қазақстан Республикасында тұрақты тұруға рұқсат алуға өтінішті уәкілетті органдарға береді.

Түсіндірілген баптың бесінші бөлігі әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған баптың төртінші бөлігінің біліктілік белгілерін қарастырады.

Осы баптың 3 және 5-бөліктеріне сәйкес әкімшілік жаза қолдануға уәкілетті АТС лауазымды тұлғалары құқық бұзушының қайталанған әрекеттерін ауырлататын мән-жай емес, біліктілік белгілері ретінде ғана ескеруі керек.

Қылмыстың 4 және 5-тармақтарының субъектісі - шетелдіктер мен азаматтығы жоқ адамдар. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 34-бабының негізінде Қазақстан Республикасында әкімшілік құқық бұзушылық жасаған шетелдіктер мен азаматтығы жоқ адамдар жалпы негізде әкімшілік жауапкершілікке тартылады. Шет мемлекеттердің дипломатиялық өкілдері және иммунитетті пайдаланатын өзге де шетелдіктер Қазақстан Республикасының аумағында жасаған әкімшілік құқық бұзушылықтары үшін әкімшілік жауапкершілік мәселесі халықаралық құқыққа сәйкес шешіледі.

Актінің субъективті жағы тікелей ниет түрінде көрінеді.

Түсініктеме берген тараптың түсіндірмесі осы баптың бірінші бөлігінің Қазақстан Республикасы азаматтарының уақытша тұрғылықты жері (тұрғылықты жері) бойынша тіркеусіз тұруына қатысты талаптары уақытша тұратын жерінде (тұрғылықты жері) бір айға дейін тұратын уақытша тұрғындарға қолданылмайды. Уақытша тұрғындар туралы түсінік жоғарыда осы мақаланың түсініктемелерінде келтірілген.

Қазақстан Республикасы ПМ-нің 2017 жылғы 26 қаңтардағы № 8-8-5-58 / ЗТ-С-443 хатымен ХҚКО және көші-қон полициясының бөлімшелері уақытша болу орнында тіркеуге тұрмайтындығы, егер ЭЦҚ болса, сол жерде тіркеуге болатындығы түсіндіріледі. онлайн режимінде "электрондық үкімет" порталы арқылы тұру. Ол үшін азаматтың электрондық цифрлық қолтаңбасы (ЭЦҚ) болуы керек. Сондай-ақ жылжымалы ХҚКО-ны тұрғылықты жерінен тіркеу құжаттарын қабылдау үшін Бірыңғай байланыс орталығы арқылы 1414, 8 800 080 7777 арқылы тіркеу мүмкіндігі бар.

"Ішкі көшіп-қонушыларды тіркеу қағидаларын бекіту және Қазақстан Республикасы Үкіметінің кейбір шешімдеріне өзгерістер енгізу туралы" Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2011 жылғы 1 желтоқсандағы № 1427 қаулысының 9-тармағына сәйкес тіркеуден шығару жеке меншік құқығындағы тұрғын үй иесінің өз бастамасы бойынша тіркеуден алынатын адамның жеке өтінішін және оның жеке куәлігін көрсетпей ресімделуі мүмкін.

Келесі адамдар түсініктеме берілген бап бойынша іс қозғауға және әкімшілік жаза қолдануға құқылы:

1) ПМ комитеттерінің төрағалары мен басқармаларының басшылары, аумақтық ішкі істер органдарының, әкімшілік, көші-қон полициясының, облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың жергілікті полиция қызметі, олардың орынбасарлары, олардың орынбасарлары (Әкімшілік кодекстің 685-бабы 2-бөлігінің 1-тармағы);

2) бөлімдердің, полиция бөлімдерінің, әкімшілік, көші-қон полициясының, жергілікті полиция округінің (қаланың, қаладағы ауданның) басшылары және олардың орынбасарлары (ӘҚБтК-нің 685-бабы 2-бөлігінің 2-тармағы);

3) ішкі істер органдарының желілік басқармаларының, департаменттерінің, полиция бөлімшелерінің басшылары және олардың орынбасарлары (ӘҚБтК-нің 685-бабы 2-бөлігінің 3-тармағы);

4) арнайы атақтары бар ішкі істер органдарының (полицияның) қызметкерлері (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 685-бабы 2-бөлігінің 4-тармағы).

493-бап. Үй иесінің немесе тұрғын үйлерді, ғимараттарды және (немесе) үй-жайларды басқаруды жүзеге асыратын өзге тұлғалардың рұқсаты, олармен бірге тұрмайтын жеке тұлғаларды тіркеуі немесе тұрғын үйде тіркеуде тұрған және тіркелмеген жеке тұлғаларды тіркеуден шығару шараларын қабылдамауы меншік иесіне тиесілі немесе басқа адамдар басқаратын немесе жеке тұлғаларға тіркеусіз тұруға мүмкіндік беретін ғимараттар және (немесе) үй-жайлар

1. Үй иесінің немесе үйге, ғимараттарға және (немесе) үй-жайларға жауапты басқа адамдардың рұқсаты, үйде, үйде, ғимаратта және (немесе) үй-жайда тұрмайтын жеке тұлғаларды тіркеуге, немесе басқа адамдар басқаратын болса, -

жеке тұлғаларға - он, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға - он бес, орта бизнес үшін - жиырма бес, ірі бизнес үшін - елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекет, -

жеке тұлғаларға - жиырма, шағын бизнес немесе коммерциялық емес ұйымдар үшін - отыз мөлшерінде, орта бизнес үшін - елу, ірі бизнес үшін - жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

3. Тұрғын үйдің меншік иесінің немесе тұрғын үйді, ғимараттарды және (немесе) үй-жайларды басқаруды жүзеге асыратын өзге де тұлғаларды тіркеуден шығару, тұрғын үйлерді, ғимараттарды және (немесе) үй-жайларды иеленушіге тиесілі болып табылмайтын жеке тұлғаларды тіркеуден шығару шараларын қабылдамау басқа адамдар -

жеке тұлғаларға - бес, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға - он бес, орта бизнеске - жиырма бес, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне - қырық бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

4. Осы баптың үшінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекет, -

жеке тұлғаларға он, шағын бизнес немесе коммерциялық емес ұйымдар үшін - жиырма, орта бизнес үшін - қырық, ірі бизнес үшін - сексен айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

5. Жалға берушінің (жалға берушінің) меншік иесіне немесе басқа адамдар басқаратын тұрғын үйлерде, ғимараттарда және (немесе) үй-жайларда тіркеусіз жеке тұлғалардың тұруын қабылдауы, -

жеке тұлғаларға - он, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға - он бес, орта бизнес үшін - жиырма бес, ірі бизнес үшін - елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

6. Осы баптың бесінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекет, -

жеке тұлғаларға - жиырма, шағын бизнес немесе коммерциялық емес ұйымдар үшін - отыз мөлшерінде, орта бизнес үшін - елу, ірі бизнес үшін - жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Ортақ объект - бұл басқарудың белгіленген тәртібі. Құқық бұзушылықтың тікелей объектісі - жеке тұлғаларды тұрғылықты жері бойынша тіркеу және тіркеуден шығару тәртібін сақтау кезінде туындайтын қоғамдық қатынастар.

Қаралып жатқан құқық бұзушылықтың 1-бөлігінің объективті жағы үй иесінің немесе тұрғын үйлерді, ғимараттарды және (немесе) үй-жайларды басқаруға жауапты адамдардың, тұрғын үйлерде, ғимараттарда және (немесе) үй-жайларда іс жүзінде

тұрмайтын адамдарды тіркеуге қабылдауда көрініс табатын бір біліктілік сипаттамасын қамтиды.

Қазақстан Республикасы Азаматтық кодексінің 16-бабына сәйкес азамат тұрақты немесе басым тұратын елді мекен болып табылады. Осы бапта азаматтың жеке және заңды тұлғалармен, сондай-ақ мемлекетпен қарым-қатынаста қолданылатын заңды мекен-жайы бар екендігі белгіленген. Азаматтың заңды мекенжайы - тіркеу орны.

Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2011 жылғы 1 желтоқсандағы № 1427 "Ішкі мигранттарды тіркеу және Қазақстан Республикасы Үкіметінің кейбір шешімдеріне өзгерістер мен толықтырулар енгізу ережесін бекіту туралы" қаулысының 4 тармағына сәйкес азаматтар тіркеуде:

- 1) тұрғын үйлерде;
- 2) пәтерлер;
- 3) бау-бақша серіктестіктері мен кооперативтерінің саяжайлары;
- 4) жатақханалар мен қонақ үйлер;
- 5) демалыс үйлері, санаторийлер, диспансерлер;
- 6) медициналық мекемелер;
- 7) пансионаттар;
- 8) пансионаттар;
- 9) қарттар үйлері;
- 10) кеңсе ғимараттары мен үй-жайлар.

Жоғарыда аталған тіркеу орындары азаматтарға арналған тұрғын үйлер, ғимараттар және (немесе) үй-жайлар болады. Ішкі мигранттың тұрғылықты жерін, тіркеуді (тіркеуді) тіркеуді белгіленген тәртіппен мүлікті сатып алуды растайтын құжаттар немесе оны пайдалануға, оның ішінде жалдау (жалдау) шарты бойынша алғандығын растайтын құжаттар негізінде жүзеге асырылады. қосалқы жалдау, сонымен қатар оған "Тұрғын үй қатынастары туралы" 1997 жылғы 16 сәуірдегі Қазақстан Республикасының Заңында көзделген негіздер бойынша тұрғын үйге көшу құқығын бергендер, сондай-ақ жазбаша келісім бойынша үй иесі (жалға алушы). Меншік иесі өзіне тиесілі тұрғын үйге итермелеген оның отбасы мүшелері, егер оларды пайдалануға енгізу туралы өзгеше келісімесе, тұрғын үйді өзімен бірге пайдалануға құқылы. Олар үйінде меншік иесі берген кәмелетке толмаған балаларын тәрбиелеуге құқылы. Отбасының басқа мүшелерін енгізуге тек иесінің келісімімен рұқсат етіледі.

Үйге меншік құқығы оның әділет органдарында мемлекеттік тіркеуден өткен сәттен бастап туындайтынын есте ұстаған жөн. Осыған байланысты, мәміле әлі тіркелмеген үйде тіркеуге өтініш ертерек болады. Егер меншік құқығы ешкім үшін тіркелмеген болса, тұрғын үйге тіркелу мүмкін болмайды (рұқсат етілмеген салынған тұрғын үй, тіркелмеген жазғы үй және т.б.).

Түсініктеме берілген баптың 2-бөлігінде әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған баптың бірінші бөлігінің біліктілік белгілері

қарастырылған. Айта кету керек, егер адам Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 61-бабына сәйкес әкімшілік жазаға тартылған деп саналатын мерзім өтпесе, 2-бөлім бойынша біліктілікке қол жеткізуге болады. Әкімшілік құқық бұзушылық үшін әкімшілік жаза қолданылған тұлға әкімшілік жаза аяқталған күннен бастап бір жыл ішінде осы жазаға тартылды деп саналады.

Осы баптың 1 және 2-бөліктеріне сәйкес қылмыс субъектілері жеке тұлғалар, шағын бизнес немесе коммерциялық емес ұйымдар болып табылады. Мақаланың диспозициясы үйдің иелері немесе үйдің басқа тұлғалары зерттеліп отырған мақала үшін әкімшілік жауапкершілікке тартылатындығын нақты айтады.

"Тұрғын үй қатынастары туралы" Қазақстан Республикасының 1997 жылғы 16 сәуірдегі Заңының 5-бабының мазмұнынан тұрғын үйлердің меншік иелері азаматтар, заңды тұлғалар және мемлекет бола алады, оларды тұрғын үйді бірлесіп пайдалану үшін Қазақстан Республикасының заңнамасында тыйым салынбаған кез келген бірлестікке біріктіруге болады. Өкінішке орай, түсіндірілген мақала азаматтарды тұрғылықты жері бойынша тіркеу ережелерін бұзғаны үшін мемлекеттің, яғни оның лауазымды тұлғаларының жауапкершілігін қарастырмайды.

Баптың 3-бөлігінің объективті жағы тұрғын үйдің, үйдің, ғимараттың және (немесе) үй-жайдың иесі немесе басқа адамдармен тіркеуден өткен, тұрғын үйлерде, ғимараттарда және (немесе) тұрмайтын жеке тұлғаларды тіркеуден алып тастау құқығынан тұрғын үй иесінің немесе тұрғын үй иесінің немесе басқа тұлғалардың рұқсат етпеу түріндегі бір анықтамалық атрибутпен сипатталады, басқа адамдарға тиесілі немесе меншігінде болатын үй-жайлар.

Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2011 жылғы 1 желтоқсандағы № 1427 "Ішкі мигранттарды тіркеу ережесін бекіту және Қазақстан Республикасы Үкіметінің кейбір шешімдеріне өзгерістер енгізу туралы" Қаулысына сәйкес, тіркеуден шығару жеке өтініш негізінде жеке меншік негізінде жеке меншік негізінде жүзеге асырылады. тіркеуден шығарылды және оның жеке басын куәландыратын құжат.

Түсіндірілген баптың 4-бөлімі әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған баптың үшінші бөлігінің біліктілік белгілерін қарастырады.

Егер бұрын жасалған құқық бұзушылық үшін адам заңда белгіленген негіздер бойынша әкімшілік жауапкершіліктен және әкімшілік жазадан босатылса, құқық бұзушылық қайталанған деп танылмайды.

Осы баптың 3 және 4-бөліктері бойынша қылмыстың субъектілері жеке тұлғалар, шағын бизнес немесе коммерциялық емес ұйымдар, сондай-ақ орта және ірі бизнес субъектілері болып табылады.

Талданатын баптың 5-бөлігінің объективті жағы меншік иесіне тиесілі немесе басқа адамдар басқаратын тұрғын үйлерде, ғимараттарда және (немесе) үй-жайларда тіркеусіз жалға берушіге (жалға берушіге) жеке тұлғаларды тұруға рұқсат беру түріндегі заңсыз актілермен (әрекетсіздіктермен) сипатталады.

"Тұрғын үй қатынастары туралы" Қазақстан Республикасының 1997 жылғы 16 сәуірдегі Заңының 25-бабының 3-1-тармағына сәйкес, меншік иесі немесе тұрғын үйді жалдауға уәкілеттік берген тұлға жалдамалы тұрғын үйде тұратын адамдарды Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен тіркеуге міндетті.

Меншік иелерінің келісімінсіз жұмыс беруші басқа адамдарды, оның ішінде оның отбасы мүшелерін шабыттандыруға құқылы емес. Егер жалға алушы басқа тұлғалардың, оның ішінде оның отбасы мүшелерінің тұруына, жалға берушінің келісімінсіз және тұруына рұқсат берсе, онда ол әкімшілік жауапкершілікке тартылмайды, бірақ тіркеусіз тұратын адамдар Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 492-бабына сәйкес әкімшілік жауапкершілікке тартылуы керек.

6-бөлімнің объективтік жағы әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған тергеу объектісінің 5-бөлігінде көрсетілген әрекеттермен (әрекетсіздікпен) сипатталады.

Түсініктеме берілген баптың 5 және 6-тармағы коммерциялық емес ұйымдар түріндегі жеке және заңды тұлғалар, сондай-ақ шағын, орта және ірі кәсіпкерлік субъектілері болып табылады.

Баптың диспозициясы құқық иеленуші (жалға беруші) түрінде қылмыстың мәнін нақтылайды. "Тұрғын үй қатынастары туралы" Қазақстан Республикасының 1997 жылғы 16 сәуірдегі Заңына сәйкес жалға беруші (жалға беруші) - жалдау шартының тарапы, ол үйдің меншік иесі немесе үйді жалға беруге уәкілеттік берген тұлға болып табылады.

Әкімшілік құқық бұзушылықтың субъективті жағы тікелей ниет түрінде және немқұрайлылықпен көрсетілуі мүмкін.

Келесі адамдар түсініктеме берілген бап бойынша іс қозғауға және әкімшілік жаза қолдануға құқылы:

1) ІІМ комитеттерінің төрағалары мен басқармаларының басшылары, аумақтық ішкі істер органдарының, әкімшілік, көші-қон полициясының, облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың жергілікті полиция қызметі, олардың орынбасарлары, олардың орынбасарлары (Әкімшілік кодекстің 685-бабы 2-бөлігінің 1-тармағы);

2) бөлімдердің, полиция бөлімдерінің, әкімшілік, көші-қон полициясының, жергілікті полиция округінің (қаланың, қаладағы ауданның) басшылары және олардың орынбасарлары (ӘҚБтК-нің 685-бабы 2-бөлігінің 2-тармағы);

3) арнайы атақтары бар ішкі істер органдарының (полицияның) қызметкерлері (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 685-бабы 2-бөлігінің 4-тармағы).

494-бөлім. Төлқұжаттарды, жеке куәліктерді заңсыз алып қою немесе кепілге қабылдау

1. Азаматтардың төлқұжаттарын, жеке куәліктерін заңсыз алып қою немесе оларды кепілге алу -

ескерту жасауға немесе бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекеттер -

он айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Құқық бұзушылықтың жалпы нысаны - басқарудың белгіленген тәртібі. Құқық бұзушылықтың тікелей объектісі - төлқұжатты, жеке куәлікті пайдалану ережелерін сақтау кезінде туындайтын құқықтық қатынастар (халықты құжаттандыру және тіркеу).

Түсіндірілген баптың бірінші бөлігінің объективті жағы екі біліктілік белгілерімен көрінеді:

- 1) азаматтардың паспорттарын немесе жеке куәліктерін заңсыз алып қою;
- 2) оларды паспорты немесе жеке куәлігі бар азаматтардан кепіл ретінде қабылдау.

Әкімшілік-құқықтық мәртебеге сәйкес Қазақстан Республикасы азаматының төлқұжаты мен жеке куәлігі Қазақстан Республикасының азаматтығын растайтын жеке басын куәландыратын құжаттар болып табылады. Сондықтан, заңда нақты көзделмесе, ешкімнің паспортты, жеке куәлікті алуға немесе құжаттарды кепіл ретінде алуға (міндеттемелерді қамтамасыз етуге) құқығы жоқ.

"Жеке басты куәландыратын құжаттар туралы" Қазақстан Республикасының 2013 жылғы 29 қаңтардағы № 73 Заңының 8-бабына сәйкес, Қазақстан Республикасының азаматтарына төлқұжат (он жылға дейінгі мерзімге) олардың өтініші бойынша жасына қарамастан беріледі және Қазақстан Республикасы азаматының жеке басын куәландырады. Қазақстан Республикасы және одан тыс жерлерде.

Төлқұжаттан айырмашылығы, Қазақстан Республикасының он алты жасқа толған және Қазақстанда тұрақты тұратын барлық азаматтары жеке куәліктерін талап етеді.

"Жеке басты куәландыратын құжаттар туралы" Қазақстан Республикасының 2013 жылғы 29 қаңтардағы № 73 Заңының 23-бабына сәйкес, Қазақстан Республикасының заңдарында белгіленген жағдайларда және тәртіпте жеке басын куәландыратын құжаттарды алдын ала тергеу, анықтау органдарының лауазымды адамдары, сондай-ақ лауазымды адамдар ұстап алады. әкімшілік іс жүргізу және азаматтығынан айрылуды тіркеу барысы.

Жеке басын куәландыратын құжаттарды басқа органдар мен лауазымды адамдарға алып қоюға тыйым салынады. Бас бостандығынан айыруға сотталған адамдардың жеке басын куәландыратын құжаттары тәркіленіп, үкім шығаратын мекемелерде сақталады. Жазасын өтеуден босатылғаннан кейін жеке куәліктері иелеріне қайтарылады.

Өкінішке орай, "Жеке басты куәландыратын құжаттар туралы" 2013 жылғы 29 қаңтардағы Қазақстан Республикасының Заңында жеке басын куәландыратын құжаттарды заңды түрде алып қоюдың нақты құқықтық негіздері қарастырылмаған.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 795-бабының 12-тармағында жеке тұлғаның құжаттарын алып қою Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 785-бабының бірінші бөлігінде көзделген мақсаттарға жету үшін ерекше жағдайларда ғана жүзеге асырылады деп көрсетілген. Бұл шараны Әкімшілік кодексте көзделмеген мақсаттарға қолдану Қазақстан Республикасының заңдарында белгіленген жауапкершілікке әкеп соғады. Яғни, құжаттарды алып қою әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуді қамтамасыз ету шарасы болып табылады, бірақ бұл шараны қолдану мақсаты барлық заңды негіздерді қамтымайды, өйткені жеке басын куәландыратын құжаттарды заңды тәркілеу тек әкімшілік құқық бұзушылық үшін ғана емес (ерекше жағдайларда) жүргізілуі мүмкін.

Анық емес, бірақ жеке басын куәландыратын құжаттарды заңды түрде алу жағдайларын анықтайды, Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2013 жылғы 26 тамыздағы № 852 қаулысымен.

Жеке басын куәландыратын құжаттар жарамсыз және олар келесі жағдайларда алынуы керек дегенді білдіреді:

1) жеке басын куәландыратын құжаттың осы түрі үшін заңмен талап етілетін мәліметтердің болмауы;

2) олардың қолданылу мерзімі аяқталған;

3) жеке басын куәландыратын құжатта деректерді сәйкестендіру мүмкін еместігі, атап айтқанда:

- тегі, аты, әкесінің аты (бар болса);

- туған күні мен жері;

- азаматтық;

- фотосуреттер;

- құжатты берген органның атауы;

- берілген күні, құжат нөмірі, қолданылу мерзімі;

- жеке сәйкестендіру нөмірі (босқын куәлігін қоспағанда);

4) құжатты қорғау дәрежесін анықтау мүмкін еместігі;

5) егер құжат жоғалды деп саналса;

6) меншік иесінің құқықтық мәртебесіне сәйкес келмеуі;

7) жыныстың өзгеруі.

Егер уәкілетті органға тапсырылатын төлқұжатта шетелдік мемлекеттің жарамды визасы болса, паспорт азаматтың өтініші бойынша алынбайды. Бұл ретте жарамсыз паспорт өтеуге жатады (паспорттың бір жағын тесік арқылы кесу арқылы) және қажеттілік өткенге дейін иесіне қайтарылады.

Кепіл ұғымы, негіздері, нысаны Қазақстан Республикасының 1994 жылғы 27 желтоқсандағы Азаматтық кодексінің 3-тармағында айқындалған. Кепілге қойылған зат

кез-келген мүлік, оның ішінде заттар мен мүліктік құқықтар болуы мүмкін, айналымнан шығарылған заттарды қоспағанда. Жеке басын куәландыратын құжаттарды алып қою азаматтық заңнамада көзделмеген.

Түсіндірілген баптың екінші бөлігі жиналғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған осы баптың бірінші бөлігінде көзделген әрекеттер үшін жауапкершілікті белгілейді.

Паспортты, жеке куәлікті заңсыз алып кеткен немесе оларды кепіл ретінде қабылдаған адамдар қылмыстың субъектілері бола алады.

Егер төлқұжатты немесе жеке куәлікті заңсыз алып қоюды алдын ала тергеу, анықтау органдарының лауазымды адамдары, сондай-ақ лауазымды адамдар әкімшілік іс жүргізу және азаматтығынан айрылуды тіркеу кезінде жүзеге асырған болса, онда әкімшілік жауапкершілік Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 32-бабында көзделген ерекшеліктерге байланысты болады.

Қылмыстың субъективті жағы тікелей ниетпен сипатталады.

Келесі адамдар түсініктеме берілген бап бойынша іс қозғауға және әкімшілік жаза қолдануға құқылы:

1) ПМ комитеттерінің төрағалары мен басқармаларының басшылары, аумақтық ішкі істер органдарының, әкімшілік, көші-қон полициясының, облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың жергілікті полиция қызметі, олардың орынбасарлары, олардың орынбасарлары (Әкімшілік кодекстің 685-бабы 2-бөлігінің 1-тармағы);

2) бөлімдердің, полиция бөлімдерінің, әкімшілік, көші-қон полициясының, жергілікті полиция округінің (қаланың, қаладағы ауданның) басшылары және олардың орынбасарлары (ӘҚБтК-нің 685-бабы 2-бөлігінің 2-тармағы);

2) арнайы атақтары бар ішкі істер органдарының (полицияның) қызметкерлері (ӘҚБтК-нің 685-бабы 2-бөлігінің 4-тармағы).

Түсіндірілген баптың 1-бөлігінің санкциясы әкімшілік жазаның екі түрін қарастырады:

1) ескерту;

2) бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салынады.

Бірақ жазаны ерікті түрде таңдау мүмкін емес. Түсіндірілген бапқа әкімшілік жаза қолдану туралы шешім қабылдаған кезде жоғарыда аталған лауазымды адамдар Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 43-бабының 2-бөлігінің талаптарын ескеруі керек, онда: "57-бапта және 366-баптың ескертпесінде көзделген жағдайлар болмаған кезде сот (судья), орган (лауазымды адам) осы Кодекстің Ерекше бөлімінің тиісті бабында көзделген ескертуді қолдану үшін әкімшілік жаза қолдану міндетті".

495-бап. Жеке басын куәландыратын құжаттарды алған кезде немесе Қазақстан Республикасында тұрақты тұруға рұқсат алу туралы өтініш берген кезде немесе

Қазақстан Республикасының азаматтығына қабылданған немесе Қазақстан Республикасының азаматтығын қалпына келтірген кезде Қазақстан Республикасының мемлекеттік органдарына көрінеу жалған ақпарат беру

1. Жеке басын куәландыратын құжаттарды алған кезде Қазақстан Республикасының мемлекеттік органдарына көрінеу жалған ақпарат беру -

жиырма айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Шетелдік немесе азаматтығы жоқ адамның Қазақстан Республикасында тұрақты тұруға рұқсат алу немесе Қазақстан Республикасының азаматтығына қабылдау немесе Қазақстан Республикасының азаматтығын қалпына келтіру туралы өтініш беру кезінде Қазақстан Республикасының мемлекеттік органдарына көрінеу жалған ақпарат беру -

Қазақстан Республикасынан әкетуге әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Әкімшілік құқық бұзушылықтың мәні - Қазақстан Республикасының халықтың көші-қоны туралы заңнамасын сақтау саласындағы белгіленген басқару тәртібі.

Қаралып отырған баптың 1-бөлігінің объективті жағы жеке басын куәландыратын құжаттарды алған кезде Қазақстан Республикасының мемлекеттік органдарына көрінеу жалған ақпарат беру түріндегі бір заңсыз әрекетпен (әрекетсіздіктен) сипатталады.

Жеке басты куәландыратын құжат ұғымы "Қазақстан Республикасы азаматының паспортын, Қазақстан Республикасы азаматының жеке куәлігін, шетелдік азаматтың республикада тұруға ықтиярхатын беру, беру, ауыстыру, тапсыру, алып қою және жою ережелерін бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2013 жылғы 26 тамыздағы № 852 қаулысымен айқындалады. Қазақстан, азаматтығы жоқ және босқындар туралы куәліктер ". Жеке басын куәландыратын құжат - бұл жеке тұлғаның жеке басын куәландыратын және оның заңды мәртебесін анықтауға мүмкіндік беретін, онда жазылған адамның жеке деректері туралы ақпараты бар стандартты нысандағы материалдық объект.

"Жеке басты куәландыратын құжаттар туралы" Қазақстан Республикасының 2013 жылғы 29 қаңтардағы № 73 Заңының 6-бабына сәйкес жеке басын куәландыратын құжаттар:

- 1) Қазақстан Республикасы азаматының паспорты;
- 2) Қазақстан Республикасы азаматының жеке куәлігі;
- 3) шетелдіктің Қазақстан Республикасында тұруға ықтиярхаты;
- 4) азаматтығы жоқ адамның куәлігі;
- 5) Қазақстан Республикасының дипломатиялық паспорты;
- 6) Қазақстан Республикасының қызметтік паспорты;
- 7) босқын куәлігі;
- 8) Қазақстан Республикасы теңізшісінің жеке куәлігі;
- 9) шетелдік төлқұжат;
- 10) қайтару туралы куәлік;

11) туу туралы куәлік.

Қазақстан Республикасының Қылмыстық іс жүргізу кодексінде көзделген жағдайларда жүргізуші куәлігі, әскери куәлік және туу туралы куәлік жеке басын куәландыратын құжат болып танылуы мүмкін.

Жеке басын куәландыратын құжатты алуға қажетті құжаттар мен мәліметтердің тізбесі Қазақстан Республикасының Үкіметі мен Ішкі істер министрлігі бекіткен Нұсқаулық пен ережелерде көрсетілген:

1. Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2013 жылғы 26 тамыздағы № 852 "Қазақстан Республикасы азаматының паспортын, Қазақстан Республикасы азаматының жеке куәлігін, шетелдіктің Қазақстан Республикасында тұруға ықтиярхатын, жеке куәлігін беру, беру, ауыстыру, тапсыру, алып қою және жою ережесін бекіту туралы" қаулысы. азаматтығы және босқын куәліктері".

2. "Ішкі істер органдарының Қазақстан Республикасының азаматтығына қабылдау және оның азаматтығын қалпына келтіру, оның ішінде жеңілдетілген мәселелер бойынша өтініштерін (өтініштерін) қабылдау, орындау және қарау ережелерін бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Ішкі істер министрінің 2016 жылғы 28 қаңтардағы № 85 бұйрығы. "(тіркеу) тәртібі, азаматтығынан шығу, азаматтығынан шығу, азаматтығынан айыру және Қазақстан Республикасының азаматтығын анықтау".

3. Қазақстан Республикасының сыртқы істер министрінің 2017 жылғы 15 қыркүйектегі № 11-1-2 / 420 "Қазақстан Республикасының азаматтығына, Қазақстан Республикасының азаматтығынан айырылуына және одан айырылуына және Қазақстанға мүшелігін анықтауға байланысты өтініштерді Қазақстан Республикасының шетелдік органдарының қабылдау, орындау және қарау қағидаларын бекіту туралы" бұйрығы. Қазақстан Республикасының азаматтығы "

Талданатын баптың 1-бөлігіндегі құқық бұзушылықтың тақырыбы - әкімшілік құқық бұзушылықтың аяқталу немесе жолын кесу уақытына он алты жасқа толған физикалық сау адамдар.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігінің объективті жағы шетелдік азаматтың немесе азаматтығы жоқ адамның Қазақстан Республикасында тұрақты тұруға немесе Қазақстан Республикасының азаматтығын алуға немесе қалпына келуіне рұқсат алу туралы өтініш берген кезде Қазақстан Республикасының мемлекеттік органдарына көрінеу жалған ақпарат ұсыну түріндегі бір заңсыз әрекетпен (әрекетсіздіктен) сипатталады. Қазақстан Республикасының азаматтығында.

"Қазақстан Республикасының азаматтығы туралы" Қазақстан Республикасының 1991 жылғы 20 желтоқсандағы № 1017 Заңының 15-бабына сәйкес шетелдіктер мен азаматтығы жоқ адамдар олардың өтініші бойынша Қазақстан Республикасының азаматтығын ала алады. Қазақстан Республикасының азаматтығына қабылдау туралы өтініштерді шешуді Қазақстан Республикасының Президенті қабылдайды. Сол заңның 18-бабына сәйкес, онда "бұрын Қазақстан Республикасының азаматы болған адам,

оның өтініші бойынша, Қазақстан Республикасы заңнамасының талаптарына сәйкес Қазақстан Республикасының азаматтығына қалпына келтірілуі мүмкін" делінген.

Құжаттарды қабылдау және оларды тексеру Қазақстан Республикасы Ішкі істер министрінің 2016 жылғы 28 қаңтардағы № 85 бұйрығының талаптарына сәйкес жүзеге асырылады. Жеңілдетілген (тіркелуді қосқанда) Қазақстан Республикасының азаматтығына қабылдау және Қазақстан Республикасының азаматтығын қалпына келтіру мәселелері бойынша өтініштерді (өтініштерді) қабылдау Қазақстан Республикасының аумағында тұратын адамдар үшін азаматтығынан шығу, азаматтығынан айыру, одан айыру және Қазақстан Республикасының азаматтығын анықтау тәртібін өтініш берушінің тұрақты тұрғылықты жері бойынша Қазақстан Республикасының ішкі істер органдары. Қазақстан Республикасының ішкі істер органдарына келіп түскен азаматтық мәселелері бойынша материалдар азаматтығын өзгерту себептері және жеке мәліметтердің толықтығы, өтініш берушінің және оның отбасы мүшелерінің тегі, аты, әкесінің аты (бар болса) жазылуы тексеріледі. Егер ұсынылған құжаттарда толық емес немесе дұрыс емес мәліметтер табылса, олар тиісті өзгертулер мен толықтырулар енгізу үшін өтініш берушіге дереу қайтарылады.

Қазақстан Республикасы азаматтығына қабылдау, Қазақстан Республикасының азаматтығынан айырылу және одан айыру және Қазақстан Республикасының азаматтығын анықтау туралы шетелдік органдардың өтініштерін қабылдау, өңдеу және қарау ережелері Қазақстан Республикасы Сыртқы істер министрінің 2017 жылғы 15 қыркүйектегі № 11-1-2 / 420 бұйрығымен бекітілген. Қазақстан Республикасының азаматтығы, азаматтығынан айыру және одан айыру мәселелері бойынша өтініштерді Қазақстан Республикасының шетелдік органдарының қабылдау, орындау және қарау қағидаларын бекіту туралы Қазақстан жұртшылығы және Қазақстан Республикасының азаматтығын анықтау".

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 495-бабының 2-бөлігіндегі құқық бұзушылықтың субъектілері осы баптың сипаттамасында тікелей көрсетілген және мыналар болуы мүмкін:

- 1) шетел азаматтары;
- 2) азаматтығы жоқ адамдар.

"Шетелдіктердің құқықтық мәртебесі туралы" Қазақстан Республикасының 1995 жылғы 19 маусымдағы N 2337 Заңымен берілген Қазақстан Республикасындағы шетелдіктер мен азаматтығы жоқ адамдар туралы түсінік. Қазақстан Республикасының азаматы болып табылмайтын және басқа мемлекеттің азаматтығына жататындығы туралы дәлелдері бар адамдар Қазақстан Республикасында шетелдіктер болып танылады. Қазақстан Республикасының азаматы болып табылмайтын және басқа мемлекеттің азаматтығына жататындығы туралы дәлелдемелері жоқ тұлғалар азаматтығы жоқ адамдар деп танылады.

Осы баптың барлық бөлімдеріндегі субъективті жағы тікелей ниет түрінде ғана білдірілуі мүмкін. Құқық бұзушы өзінің Қазақстан Республикасының азаматтығын алу үшін қасақана жалған ақпарат бергені және басқа да жеке басын куәландыратын құжаттар туралы, өзінің мақсатына жетуіне кедергі болатын өзі туралы мәліметтерді жасырады. Мотив өзінің туралы жағымсыз ақпаратты жасырғыңыз келуі мүмкін.

Келесі адамдар тергеуде тұрған бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға құқылы:

1) екінші бөлімде - мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 684-бабы);

2) 1-бөлімде - ішкі істер органдарының уәкілетті лауазымды адамдары (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 685-бабы).

Ішкі істер органдарының уәкілетті лауазымды адамдары түсіндірілген мақаланың барлық бөліктері үшін әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама жасауға құқылы (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 804-бабының 1-бөлігі).

Талданатын баптың 2-бөлігінің санкциясы Қазақстан Республикасынан әкімшілік қуып шығару түріндегі бір балама емес әкімшілік жазаны қарастырады. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 917-бабына сәйкес шетелдіктерді немесе азаматтығы жоқ адамдарды Қазақстан Республикасынан әкету туралы шешімді Қазақстан Республикасы Ұлттық қауіпсіздік комитетінің шекара қызметі орындайды.

Шетелдіктерді немесе азаматтығы жоқ адамдарды Қазақстан Республикасынан тыс жерлерге шығару туралы істерді қараудың сот тәжірибесі және түсіндірулер Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2013 жылғы 13 желтоқсандағы № 4 Нормативтік қаулысында келтірілген. Шетелдіктерді немесе азаматтығы жоқ адамдарды Қазақстан Республикасынан әкетуді негізгі немесе негізгі ретінде қолдануға болады. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің арнайы бөлімінде белгіленген тәртіппен және негіздер бойынша қосымша әкімшілік жаза.

496-бап. Қазақстан Республикасының азаматтық туралы заңнамасын бұзу

1. *Қазақстан Республикасының азаматтығын жоғалтқан адамның Қазақстан Республикасы азаматының паспортын және (немесе) жеке куәлігін пайдалануы, - жеке тұлғаларға жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.*

2. *Шетел азаматтығын алу фактісі туралы Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген мерзімде хабарламау*

екі жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға немесе Қазақстан Республикасынан әкетуге әкеп соғады.

3. *Осы баптың бірінші және екінші бөліктерінде көзделген, мемлекеттік қызметтегі адамдар, сондай-ақ биліктің өкілі ретінде әрекет ететін немесе мемлекеттік органдарда ұйымдастырушылық-әкімшілік немесе әкімшілік функцияларды жүзеге асыратын адамдар жасаған әрекеттер, -*

үш жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға немесе Қазақстан Республикасынан әкетуге әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Баптың мақсаты - Қазақстан Республикасы азаматтығын алу және оны тоқтату тәртібі туралы Қазақстан Республикасы Конституциясының 10-бабының құқықтық ережелерін сақтау. Республика азаматы азаматтығынан, азаматтығын өзгерту құқығынан айырылуы, сондай-ақ Қазақстаннан шығарылуы мүмкін емес. Азаматтық құқығынан айыруға тек террористік қылмыс жасағаны үшін, сондай-ақ Қазақстан Республикасының өмірлік мүдделеріне басқа да ауыр зиян келтіргені үшін сот шешімімен ғана жол беріледі. Республика азаматтығы басқа мемлекеттің азаматтығын мойындамайды.

Әкімшілік құқық бұзушылықтың мәні - Қазақстан Республикасының азаматтығы мәселелері бойынша Қазақстан Республикасының заңнамасын сақтау саласындағы белгіленген басқару тәртібі.

Қазақстан Республикасы Конституциялық Кеңесінің 2003 жылғы 1 желтоқсандағы № 12 "Қазақстан Республикасы Конституциясының 10 және 12-баптарын ресми түсіндіру туралы" қаулысы Қазақстан Республикасы Конституциясының 10 және 12-баптарына ресми түсіндірме берді. Конституцияның 10-бабының 1-тармағы Қазақстан Республикасының азаматтығының бірлігі мен теңдігі принциптерін жариялайды. Азаматтық теңдігі принципі шығу тегіне, әлеуметтік, лауазымдық және мүліктік жағдайына, нәсіліне, ұлтына, тіліне, дініне, нанымына, тұрғылықты жеріне немесе кез келген басқа жағдайларға қарамастан Республика азаматтарының құқықтарының, бостандықтары мен міндеттерінің теңдігі деп түсінілуі керек. Конституцияның 10-бабының 1-тармағында азаматтықтың конституциялық және заңды заңдылығы қарастырылған - ол заңды түрде алынған жағдайда ғана танылады.

Қаралып отырған баптың 1-бөлігінің объективті жағы Қазақстан Республикасының азаматтығын жоғалтқан адамның Қазақстан Республикасы азаматының төлқұжатын және (немесе) жеке куәлігін пайдалану түріндегі бір заңсыз әрекетімен (әрекетсіздігімен) сипатталады.

Қазақстан азаматының азаматтығын растайтын құжаттар "Қазақстан Республикасының азаматтығы туралы" Қазақстан Республикасының 1991 жылғы 20 желтоқсандағы № 1017 Заңының 4-бабында көрсетілген. Қазақстан Республикасының азаматтығын растайтын құжат жеке куәлік немесе Қазақстан Республикасы азаматының паспорты болып табылады. 16 жасқа дейінгі баланың азаматтығы оның туу туралы куәлігімен, ата-анасының кез келгенінің төлқұжатымен расталады.

Осы құжаттарды беру тәртібі, олардың мазмұны және қолданылу мерзімі "Жеке басты куәландыратын құжаттар туралы" Қазақстан Республикасының 2013 жылғы 29 қаңтардағы № 73 Заңының 8 және 9-баптарында айқындалған.

"Қазақстан Республикасының азаматтығы туралы" Қазақстан Республикасының 1991 жылғы 20 желтоқсандағы № 1017 Заңының 21-бабына сәйкес Қазақстан Республикасының азаматтығы жоғалады:

1) Қазақстан Республикасының мемлекетаралық келісімдерінде көзделген жағдайларды қоспағанда, әскери қызметке күзет қызметінде, полицияда, әділет органдарында немесе басқа мемлекеттік билік пен басқару органдарында әскери қызметке кіру нәтижесінде;

2) егер Қазақстан Республикасының азаматтығы көрінеу жалған мәліметтер немесе жалған құжаттар ұсыну нәтижесінде алынған болса;

3) Қазақстан Республикасының мемлекетаралық шарттарында көзделген негіздер бойынша;

5) егер адам басқа мемлекеттің азаматтығын алған болса;

6) егер адам Қазақстан Республикасының азаматтығын алуға негіз болған Қазақстан Республикасының азаматымен некені жарамсыз деп таныса;

7) кәмелетке толғаннан кейін шетелдіктерге асырап алуға берілген Қазақстан Республикасының азаматы болып табылатын баланың еркімен білдіру арқылы;

8) адамның шетел мемлекетіндегі қарулы қақтығыстарға, экстремистік және (немесе) террористік іс-әрекеттерге қатысуы нәтижесінде.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігінің объективті жағы шетелдік азаматтығын алу фактісі туралы Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген мерзімде хабарламау түріндегі бір заңсыз әрекетпен (әрекетсіздікпен) сипатталады.

"Қазақстан Республикасының азаматтығы туралы" Қазақстан Республикасының 1991 жылғы 20 желтоқсандағы № 1017 Заңының 21-бабында АТС-қа шет мемлекеттің жаңа азаматтығы туралы хабарлау мерзімдері анықталған. Қазақстан Республикасының азаматы болып табылатын және шет мемлекеттің азаматтығын қабылдаған тұлға басқа азаматтығын алған күннен бастап күнтізбелік отыз күн ішінде шетелдік азаматтығын алу туралы Қазақстан Республикасының ішкі істер органдарына немесе Қазақстан Республикасының шетелдік агенттігіне хабарлауға және паспортты және (немесе) жеке куәлікті тапсыруға міндетті.

Осы баптың екінші бөлігінде белгіленген мерзімде шетел азаматтығын алу фактісі туралы хабарламау Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 496-бабында белгіленген жауаптылыққа әкеп соғады.

Талданатын баптың 1 және 2-бөлігіндегі құқық бұзушылықтың субъектілері - әкімшілік құқық бұзушылықтың аяқталу немесе жолын кесу кезінде он алты жасқа толған, дені сау адамдар.

Қаралып отырған баптың 3-бөлігінің объективті жағы осы баптың 1 және 2-бөліктерінде көзделген, келесі адамдар жасаған бірдей заңға қайшы әрекеттермен сипатталады:

1) мемлекеттік қызметтен тұратын;

- 2) билік өкілі функцияларын орындау;
- 3) мемлекеттік органдарда ұйымдастыру-басқару функцияларын орындау;
- 4) мемлекеттік органдарда әкімшілік-шаруашылық функцияларды орындау.

Жоғарыда аталған лауазымды адамдар әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 496-бабының 3-тармағына сәйкес құқық бұзушылықтың субъектілері болып табылады. "Мемлекеттік қызмет туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 1-бабының 8-тармағына сәйкес тұрақты, уақытша немесе арнайы орган өкілетті органның функцияларын орындайтын немесе мемлекеттік органдарда ұйымдастырушылық-басқару немесе әкімшілік функцияларды орындайтын тұлға лауазымды тұлға болып табылады.

Осы баптың барлық бөлімдеріндегі субъективті жағы тікелей ниет түрінде ғана білдірілуі мүмкін. Кінәлі өзінің шетелдік азаматтығын алу фактісі туралы хабарлау бойынша өз міндетін орындамайтынын мойындайды және Қазақстан Республикасы азаматының құжаттарын пайдалануды жалғастырады.

Келесі адамдар тергеуде тұрған бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға құқылы:

1) екінші және үшінші бөліктерде - мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 684-бабы);

2) 1-бөлімде - ішкі істер органдарының уәкілетті лауазымды адамдары (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 685-бабы).

Ішкі істер органдарының уәкілетті лауазымды адамдары түсіндірілген мақаланың барлық бөліктері үшін әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама жасауға құқылы (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 804-бабының 1-бөлігі).

Талданатын баптың 2-бөлігінің санкциясы әкімшілік жазаның Қазақстан Республикасынан әкетілуі түріндегі айыппұлға балама көздейді. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 917-бабының 2-бөлігіне сәйкес шетелдіктерді немесе азаматтығы жоқ адамдарды Қазақстан Республикасынан әкету туралы шешімді ішкі істер органдары орындайды.

497-бап. Алғашқы статистиканы табыс ету тәртібін бұзу

1. Жалған бастапқы статистиканы тиісті мемлекеттік статистика органдарына ұсыну

-

ескертуге алып келеді.

2. Белгіленген мерзімде бастапқы статистикалық деректерді тиісті мемлекеттік статистика органдарына ұсынбау

жеке тұлғаларға - он, лауазымды адамдарға, коммерциялық емес ұйымдарға, шағын бизнес субъектілеріне - он төрт, орта бизнес үшін - жиырма, ірі бизнес үшін - бір жүз жиырма айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

3. Осы баптың бірінші және екінші бөліктерінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекеттер, -

жеке тұлғаларға - он төрт мөлшерінде, лауазымды адамдарға, коммерциялық емес ұйымдарға, шағын бизнес субъектілеріне - жиырма, орта бизнес үшін - қырық, ірі бизнес үшін - жүз елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Әкімшілік құқық бұзушылықтың мәні - Қазақстан Республикасының мемлекеттік статистика туралы заңнамасын сақтау саласындағы белгіленген басқару тәртібі.

Құқық бұзушылықтың мәні болып алғашқы статистика табылады, оның түсінігі "Мемлекеттік статистика туралы" Қазақстан Республикасының 2010 жылғы 19 наурыздағы № 257 Заңының 1-бабының 1-тармағында берілген. Бастапқы статистика - алынған немесе статистикалық нысанда тіркелген деректер.

Қарастырылып отырған баптың 1-бөлігінің объективті жағы жалған бастапқы статистиканы тиісті мемлекеттік статистика органдарына ұсыну түріндегі бір заңсыз актімен сипатталады.

Бастапқы статистика мемлекеттік статистика органдарына ұсынылады, олар "Мемлекеттік статистика туралы" Қазақстан Республикасының 2010 жылғы 19 наурыздағы Заңының 4-бабына сәйкес мыналарды қамтиды:

1) уәкілетті орган;

2) ведомстволық статистикалық байқаулар жүргізетін және (немесе) ресми статистикалық ақпаратты статистикалық жұмыс жоспарына сәйкес қалыптастыратын мемлекеттік органдар мен Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі.

Уәкілетті орган қызметі Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрлігінің Статистика комитеті болып табылады, оның қызметі "Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрлігі Статистика комитетінің ережесін бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрінің 2014 жылғы 30 қыркүйектегі № 33 бұйрығымен реттеледі.

Уәкілетті органның құзыретіне келесі функциялар кіреді:

1) бастапқы статистикалық деректердің дұрыстығын растау үшін статистикалық ақпаратты жасау кезінде респонденттерден қосымша ақпарат қажет;

2) респонденттер алғашқы статистикалық деректердің бұрмалануын анықтаған кезде респонденттерден алғашқы статистикалық деректерді қамтитын статистикалық нысандарға түзетулер енгізуді талап етеді.

Талданатын баптың 2-бөлігінің объективті жағы бастапқы статистикалық мәліметтерді тиісті мемлекеттік статистика органдарына белгіленген мерзімде ұсынбау түріндегі бір заңсыз актімен (әрекетсіздігімен) сипатталады.

"Мемлекеттік статистика туралы" Қазақстан Республикасының 2010 жылғы 19 наурыздағы № 257 Заңының 17-бабы респонденттерге алғашқы статистикалық

деректерді және статистикалық әдіснаманы ұсыну кестесіне сәйкес статистикалық байқаулар жүргізу кезінде сенімді бастапқы статистикалық мәліметтерді ұсынуға міндетті деп белгілейді.

Респонденттердің бастапқы статистикалық деректерді ұсыну кестесі респонденттердің шеңбері, статистикалық бақылаулардың атаулары, респонденттер мен алғашқы статистикалық деректерді жинауға жауапты мемлекеттік органның алғашқы статистикалық деректерді ұсыну жиілігі мен мерзімдері туралы ақпаратты қамтитын құжат болып табылады.

Уәкілетті орган статистикалық жұмыс жоспарын, респонденттердің алғашқы статистикалық деректерді ұсыну кестесін және жоспарланған жылдың алдындағы жылдың 1 шілдесіне дейін ресми статистикалық ақпаратты тарату кестесін қалыптастыруды қамтамасыз етеді.

Респонденттерге бармай профилактикалық бақылау респонденттердің бастапқы статистикалық деректерді ұсыну кестесінде көрсетілген уақыт аралығында бастапқы статистикалық деректерді ұсынбаған респонденттерді сәйкестендіру, сондай-ақ олар жалған бастапқы статистикалық деректерді ұсыну түрінде жүзеге асырылады.

Респонденттерге бармай профилактикалық бақылау нәтижелері бойынша бұзушылықтар анықталған жағдайда қорытынды жасалады, ол респонденттерге бұзушылықтар анықталған күннен бастап екі жұмыс күнінен кешіктірілмей жіберіледі.

Респонденттерге бармай профилактикалық бақылау нәтижелері бойынша бұзушылықтар анықталған жағдайда қорытынды жасалады, ол респонденттерге бұзушылықтар анықталған күннен бастап екі жұмыс күнінен кешіктірілмей жіберіледі.

Түсініктеме берілген баптың 3-бөлігінің объективті жағы әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталанатын баптың бірінші және екінші бөлігінің сипаттамалық сипаттамаларын ұсынады.

Қаралып жатқан баптың барлық бөлімдеріндегі субъективті жағы тікелей ниет түрінде де, абайсыздық түрінде де көрсетілуі мүмкін.

Құқық бұзушылықтың субъектісі - жеке немесе лауазымды тұлға, сондай-ақ шағын, орта және ірі кәсіпорындар түріндегі заңды тұлғалар, алғашқы статистиканы ұсыну тәртібін бұзуға кінәлі адамдар.

Келесі адамдар әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама жасауға және түсіндірілген баптың барлық бөліктеріне әкімшілік жаза қолдануға құқылы:

1) мемлекеттік статистика саласындағы уәкілетті органның аумақтық органдарының басшылары және олардың орынбасарлары (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 719-бабы);

2) жинау оның құзыретіне кіретін бастапқы статистика тұрғысынан - Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің Төрағасы, оның орынбасарлары, аумақтық филиалдардың басшылары (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 724-бабының 2-бөлігі).

498-бап. Құқықтық статистика және арнайы есепке алу деректерін беруден бас тарту, бермеу, уақтылы ұсынбау, жасыру, жазбалар және өзге де бұрмалаулар

1. Құқықтық статистика және арнайы есепке алу, құқықтық статистика және арнайы есепке алу деректері саласындағы қызметті жүзеге асыратын мемлекеттік органға бас тарту, бермеу, белгіленген мерзімдерді бұза отырып оларды ұсыну, жасыру, толықтырулар, құқықтық статистика және арнайы есепке алу деректерін өзге де қасақана бұрмалаулар, сондай-ақ кедергілер кез келген нысанда құқықтық статистикалық ақпаратты және арнайы есепке алу ақпаратын алу -

лауазымды адамдарға және жеке сот орындаушыларына он айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілген әкімшілік құқық бұзушылықтың объектісі Қазақстан Республикасының мемлекеттік статистика және арнайы есепке алу туралы заңнамасын сақтау саласындағы белгіленген тәртіп.

Құқық бұзушылықтың мәні құқықтық статистика және арнайы есепке алу болып табылады, олардың тұжырымдамасы "Мемлекеттік статистика туралы" Қазақстан Республикасының 2010 жылғы 19 наурыздағы № 257 Заңымен берілген:

1) құқықтық статистикалық ақпарат - құқықтық статистика және арнайы есепке алу субъектілері уәкілетті органға статистикалық мақсаттарда пайдалану үшін беретін мәліметтер;

2) арнайы есепке алу - мемлекеттік органдарды, жеке және заңды тұлғаларды ақпараттық қолдау үшін мемлекеттік құқықтық статистика саласындағы құжатталған ақпаратты жинау, тіркеу, өңдеу, жинақтау, жүйелеу, жіктеу, сақтау.

Осы баптың объективті жағы келесідей заңсыз әрекеттермен (әрекетсіздікпен) сипатталады:

1) құқықтық статистика және арнайы есепке алу, құқықтық статистика және арнайы есепке алу саласындағы қызметті жүзеге асыратын мемлекеттік органға ұсынудан бас тарту немесе ұсынбау;

2) құқықтық статистика мен арнайы есепке алу мерзімдерін бұза отырып ұсыну;

3) құқықтық статистика және арнайы есепке алу деректерін жасыру, тіркеу, өзге де қасақана бұрмалау;

4) құқықтық статистикалық ақпаратты және арнайы есепке алу ақпаратын алуға кез келген нысанда кедергі келтіреді.

Қазақстан Республикасының мемлекеттік құқықтық статистика және арнайы есепке алу туралы заңнамасы Қазақстан Республикасының Конституциясына негізделеді, "Мемлекеттік құқықтық статистика және арнайы есепке алу туралы" 2003 жылғы 22 желтоқсандағы N 510 Қазақстан Республикасының Заңынан және Қазақстан

Республикасының өзге де нормативтік құқықтық актілерінен тұрады. Егер Қазақстан Республикасы ратификациялаған халықаралық шартта осы Заңдағыдан өзгеше ережелер белгіленсе, онда халықаралық шарттың ережелері қолданылады.

"Мемлекеттік құқықтық статистика және арнайы есепке алу туралы" 2003 жылғы 22 желтоқсандағы Қазақстан Республикасы Заңының 18-бабына сәйкес құқықтық статистика және арнайы есепке алу субъектілері:

1) уәкілетті органға уәкілетті орган белгілеген тәртіппен, көлемде, көлемде және мерзімдерде ақпаратты және есепке алу құжаттарын, өзге де қажетті материалдар мен ақпаратты беруге;

2) құқықтық статистикалық ақпараттың тұтастығын, объективтілігін, нақтылығы мен жеткіліктілігін қамтамасыз етуге және өз құзыреті шегінде құқықтық статистикалық ақпараттың көрінуінің толықтығы мен дұрыстығын бақылауды жүзеге асыруға;

3) мемлекеттік құпияларды және заңмен қорғалатын құпияны құрайтын ақпараттың сақталуын қамтамасыз етуге;

4) Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес жүргізілген тексерулерді тағайындау туралы актілерді тіркейді.

Ақпаратты әртүрлі мемлекеттік органдар өз құзыретіне кіретін мәселелерді шешуде пайдалана алатын арнайы жазбаларды тек уәкілетті орган жүргізеді. Құқықтық статистика субъектілері және арнайы есепке алу туралы ақпараттық құжаттар, өзге де қажетті материалдар мен арнайы есепке алуды қалыптастыру үшін ақпарат уәкілетті орган белгілеген тәртіппен, көлемде, көлемде және мерзімде ұсынылады.

Арнайы есепке алу жөніндегі уәкілетті орган - Қазақстан Республикасының Бас прокуратурасы. Қазақстан Республикасы Бас Прокурорының 2018 жылғы 27 ақпандағы бұйрығымен қылмыстық құқық бұзушылық жасаған, қылмыстық жауаптылыққа тартылған, қылмыстық жауаптылыққа тартылған, қылмыстық жауаптылыққа тартылған тұлғалардың арнайы есебін жүргізу және пайдалану ережелері және қамауда ұсталған адамдар мен сотталғандардың саусақ іздерін есепке алу ережелері бекітілді. № 29 "Қылмыстық құқық бұзушылық жасаған, қылмыстық жауапқа тартылған адамдардың арнайы есебін жүргізу және пайдалану ережесін бекіту туралы" "қылмыстық құқық бұзушылық жасағаны және қамауда отырған адамдар мен сотталғандардың саусақ ізі үшін қылмыстық жауапкершілікке тартылған адамдардың". Осы бұйрық арнайы есепке алу субъектілерінің ақпаратты ұсынуының толықтығы мен дұрыстығын бақылаудың тәртібін, мерзімдерін белгілейді.

Аталған заңның 12-бабының 4-тармағына сәйкес жедел және ведомстволық жазбаларды қоспағанда, арнайы жазбаларды жасау, қалыптастыру, сақтау, жүргізу және пайдалану ережелерін уәкілетті орган белгілейді.

Мәселен, Қазақстан Республикасы Ішкі істер министрінің 2014 жылғы 8 қыркүйектегі № 577 бұйрығымен ішкі істер органдарының бөлімшелерінде

ведомстволық және жедел жазбаларды жасау, пайдалану және жетілдіру ережелері бекітілді.

Қарастырылып отырған баптың субъективті жағы тікелей ниет түрінде де, немқұрайлылықпен де көрсетілуі мүмкін.

Құқықбұзушылықтың субъектісі тікелей тергеуге алынған мақаланың диспозициясында көрсетіледі, олар лауазымды тұлғалар мен жеке сот орындаушылары болып табылады. Мағынасы жағынан, лауазымды адамдар мемлекеттік статистика және арнайы есепке алу саласындағы заңнаманы бұзған құқықтық статистика және арнайы есепке алу субъектілері болып табылады.

"Мемлекеттік құқықтық статистика және арнайы есепке алу туралы" Қазақстан Республикасының 2003 жылғы 22 желтоқсандағы N 510 Заңының 13-тармағына сәйкес құқықтық статистика және арнайы есепке алу субъектілері:

- 1) құқық қорғау органдары;
- 2) сот билігі;
- 3) өзге де мемлекеттік органдар мен ұйымдар;
- 4) Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес уәкілетті органға мемлекеттік құқықтық статистика мақсатында арнайы статистикалық жазбалар жүргізетін, қылмыстық заңнамада, азаматтық-құқықтық, әкімшілік-құқықтық салаларда қолданылатын құжатталған ақпаратты зерттейтін және талдайтын адамдарға құқықтық статистикалық ақпаратты ұсынатын адамдар.

"Атқарушылық іс жүргізу және сот орындаушыларының мәртебесі туралы" Қазақстан Республикасының 2010 жылғы 2 сәуірдегі № 261 Заңының 148-бабы 2-тармағының 2-тармақшасының негізінде жеке сот орындаушысы өзінің қызметі туралы ақпаратты статистикалық және арнайы есепке алу жөніндегі уәкілетті органға ұсынады, оның нысаны мен мерзімі Қазақстан Республикасының Бас прокуратурасымен мақұлданған.

Айта кету керек, көп жағдайда құқық бұзушылар әкімшілік жауапкершіліктің арнайы субъектілері болып табылады, сондықтан оларды жауапқа тарту тек тәртіптік тәртіпте жүзеге асырылуы мүмкін. Мәселен, полиция қызметкерлерінің белгіленген басқару тәртібін бұзғаны үшін, оның ішінде тергеуде тұрған бап бойынша құқық бұзушылықтар үшін жалпы негізде әкімшілік жауапкершілікке тартылуы мүмкін емес. Судьялар мен басқа да құқық қорғау органдарының қызметкерлері әкімшілік жауапкершілікке ұқсас иммунитетке ие.

Осыған байланысты, осы баптың құқықтық статистика және арнайы есепке алу субъектілерінің тәртіптік жауаптылық саласына ауысуымен Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінен алынып тасталуы қажет.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 684-бабына сәйкес мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары аталған бапта қарастырылған әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 498-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қозғауды прокурор Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 803 және 805-баптарында белгіленген тәртіппен шешім шығару жолымен жүзеге асырады.

499-бап. Әкімшілік деректерді ұсыну тәртібін бұзу

1. Мемлекеттік статистика саласындағы уәкілетті органға әкімшілік емес деректердің анық емес деректерін ұсыну -

лауазымды адамдарға жиырма айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Мемлекеттік статистика саласындағы уәкілетті органға әкімшілік деректердің әкімшілік дереккөзін ұсынбау -

лауазымды адамдарға жиырма айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

3. Осы баптың бірінші және екінші бөліктерінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекеттер, -

лауазымды адамдарға отыз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

Ескерту Осы баптағы лауазымды адамдар деп әкімшілік дереккөздің басшылары немесе олардың міндеттерін атқаратын адамдар әкімшілік дереккөздің әкімшілік деректерін ұсынуы, сондай-ақ олардың сенімділігі үшін жауаптылар ретінде түсінілуі керек.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілген әкімшілік құқық бұзушылықтың объектісі Қазақстан Республикасының мемлекеттік статистика туралы заңнамасын сақтау саласындағы белгіленген тәртіп.

Бұл жерде әкімшілік құқық бұзушылықтың мәні мемлекеттік статистиканың әкімшілік деректері болып табылады.

"Мемлекеттік статистика туралы" Қазақстан Республикасының 2010 жылғы 19 наурыздағы № 257 Заңының 1-бабы, жеке статистикалық деректерді қоспағанда, жеке немесе заңды тұлға туралы жеке сандық және (немесе) сапалық деректер және үй шаруашылықтарының есеп деректері болып табылатын әкімшілік деректер түсінігін береді. мәліметтер (3-тармақ).

Үй шаруашылығының есебі - үй шаруашылықтары мен шаруа және / немесе фермер қожалықтары үшін әкімшілік деректерді қалыптастыру процесі (24-тармақ).

Осы баптың 1-бөлігінің объективті жағы әкімшілік статистика саласындағы уәкілетті органға әкімшілік деректерді дәйексіз әкімшілік деректерді ұсыну түріндегі бір заңсыз актімен көрінеді.

"Мемлекеттік статистика туралы" Қазақстан Республикасының 2010 жылғы 19 наурыздағы № 257 Заңының 16-бабына сәйкес әкімшілік көздер осы Заңның 26-бабына сәйкес ресми статистикалық ақпаратты алуға құқылы.

Ауылдың, кенттің, ауылдық округтің әкімдері уәкілетті орган бекіткен статистикалық әдістеме бойынша үй шаруашылығының есебін жүргізуге, уәкілетті орган бекіткен нысан бойынша есепке алуды ұйымдастыруға және үй шаруашылықтарының есебінің дұрыстығын қамтамасыз етуге міндетті.

Әкімшілік көздер:

1) уәкілетті орган әзірлеген мемлекеттік жіктеуіштерді Қазақстан Республикасының техникалық реттеу туралы заңнамасында белгіленген тәртіппен қолдануға;

2) уәкілетті органмен әкімшілік деректерді жинауға арналған нысандарды, сондай-ақ индикаторларды есептеу әдістерін келіседі;

3) уәкілетті органға белгіленген тәртіппен және мерзімде уәкілетті органға әкімшілік деректерді ақысыз негізде ұсынады.

Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі уәкілетті органға банк құпиясын құрайтын мәліметтерді қоспағанда, әкімшілік деректерді ұсынады.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігінің объективті жағы әкімшілік деректерді әкімшілік дереккөздің мемлекеттік статистика саласындағы уәкілетті органға ұсынбау түріндегі бір заңсыз жіберілімімен түсіндіріледі.

"Мемлекеттік статистика туралы" Қазақстан Республикасының 2010 жылғы 19 наурыздағы № 257 Заңының 26-бабы статистикалық ақпаратты тарату тәртібін реттейді. Ресми статистикалық ақпарат статистикалық жұмыс жоспарында көзделген мөлшерде ресми статистикалық ақпаратты тарату кестесіне сәйкес таратылады.

Мысалы, респонденттердің ұлттық және ведомстволық статистикалық байқаулар бойынша алғашқы статистикалық мәліметтерді ұсыну кестесі Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрлігі Статистика комитеті Төрағасының 2018 жылғы 26 желтоқсандағы № 14 бұйрығымен бекітілді, статистикалық мәліметтерді ұсыну кестесі бір жылға белгіленген нысанда ұсынылған және бір жыл ішінде көрсетілген. өзіңізге ақпарат:

- 1) респонденттер шеңбері;
- 2) статистикалық нысанның атауы;
- 3) статистикалық нысан индексі;
- 4) респонденттердің алғашқы статистика туралы есеп беру жиілігі;
- 5) респонденттер алғашқы статистиканы ұсынған күн.

Респонденттердің ұлттық және ведомстволық статистикалық бақылаулар бойынша алғашқы статистикалық мәліметтерді 2019 жылға ұсынуы үшін ұқсас кесте Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрлігі Статистика комитеті төрағасының 2018 жылғы 26 желтоқсандағы № 14 бұйрығымен бекітілген.

Мемлекеттік статистика органдары пайдаланушыларға мемлекеттік статистикалық органдардың Интернет-ресурстарында орналастыру арқылы сапалы статистикалық ақпаратқа және статистикалық әдіснамаларға бір мезгілде қол жеткізуге тең құқықтар береді.

Ресми статистикалық ақпаратты тарату кестесінде көзделмеген және оны әзірлеуге қосымша шығындарды талап ететін статистикалық ақпарат өтелетін негізде ұсынылады. Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес өз өкілеттіктерін жүзеге асыру мақсатында мемлекеттік органдардың бір реттік өтініштерінің негізінде ресми статистикалық ақпаратты тарату кестесінде көзделмеген және респонденттердің алғашқы статистикалық деректерді ұсыну кестесіне сәйкес респонденттер ұсынған алғашқы статистикалық мәліметтер негізінде әзірленген ақысыз статистикалық ақпаратты ұсынуға болады. деректер. Әкімшілік деректер негізінде құрылған статистикалық ақпаратты мемлекеттік органдар дербес таратады.

Түсіндірілген баптың 3-бөлігінің объективті жағы осы баптың бірінші және екінші бөліктерінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған заңсыз әрекеттер (әрекетсіздік) арқылы көрінеді.

Тергеудегі құқық бұзушылықтың субъектілері болып "Мемлекеттік статистика туралы" Қазақстан Республикасының 2010 жылғы 19 наурыздағы № 257 Заңының 1-бабында берілген әкімшілік көздер түріндегі лауазымды адамдар табылады. Әкімшілік көздер - орталық және жергілікті атқарушы органдар, ауылдың, кенттің, ауылдық округтің әкімдері, Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі және Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес стратегиялық, реттеуші, іске асыру немесе бақылау функцияларын жүзеге асыру процесінде бухгалтерлік немесе өзге де деректерді жинайтын, мемлекеттік органдар, статистикалық қызметті қоспағанда (2-тармақ).

Зерттеліп жатқан баптың ескертпесі Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 30-бабының ескертпесімен анықталған лауазымды тұлғаға тұжырымдаманы берген лауазымды адамға түсінік береді. Осыған байланысты, қылмыстың субъектілері тек бапта санкцияда көрсетілген лауазымды адамдар (әкімшілік дереккөздер) бола алады. Осы баптағы лауазымды адамдар деп әкімшілік дереккөздің басшылары немесе олардың міндеттерін атқаратын адамдар әкімшілік дереккөздің әкімшілік деректерін ұсынуы, сондай-ақ олардың сенімділігі үшін жауаптылар ретінде түсінілуі керек.

Қарастырылып отырған баптың субъективті жағы тікелей ниет түрінде де, немқұрайлылықпен де көрсетілуі мүмкін.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 719-бабының 2-тармағына сәйкес мемлекеттік статистика саласындағы уәкілетті органның аумақтық органдарының басшылары мен олардың орынбасарлары әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және әкімшілік жаза қолдануға құқылы.

Баптың бірінші және екінші бөлігінің 20 ең төменгі есептік көрсеткіш мөлшерінде сөзсіз әкімшілік айыппұл түріндегі санкциясы айыппұл мен әкімшілік жауапкершіліктің нысанасына толық сәйкес келеді. Әр анықтаушы атрибут Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 499-бабының жеке бөлігін құрауы қажет емес. Осыған байланысты Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 499-бабының 1-бөлігінің диспозициясы: "Әкімшілік деректерді ұсынбау немесе әкімшілік деректерді мемлекеттік статистика саласындағы уәкілетті органға дәйексіз әкімшілік деректерді ұсынбау" деп көрсету керек.

500-бап. Мемлекеттік статистикалық байқаулар жүргізуден бас тарту

Лауазымды адамдардың статистикалық байқаулар жүргізу немесе олардың уақтылы орындамауы үшін сеніп тапсырылған мемлекеттік міндеттерді орындаудан бас тарту - ескерту жасауға немесе он айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ _____

Түсіндірілген әкімшілік құқық бұзушылықтың объектісі Қазақстан Республикасының мемлекеттік статистика туралы заңнамасын сақтау саласындағы белгіленген тәртіп.

Бұл жерде әкімшілік құқық бұзушылықтың мәні мемлекеттік статистиканы қалыптастыру үшін статистикалық бақылаулар болып табылады.

Статистикалық байқау статистикалық қызметтің ажырамас бөлігі болып табылады. "Мемлекеттік статистика туралы" Қазақстан Республикасының 2010 жылғы 19 наурыздағы № 257 Заңының 1-бабында келесі статистикалық байқаулар түрлері қарастырылған:

1) ведомстволық статистикалық бақылау - статистикалық жұмыс жоспарына сәйкес статистикалық жұмыстар жүргізуге уәкілеттік берілген мемлекеттік статистика саласындағы уәкілетті органды қоспағанда, мемлекеттік органдар мен Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі жүргізетін статистикалық бақылау (4-тармақ);

2) ұлттық статистикалық байқау - мемлекеттік статистика саласындағы уәкілетті орган жүргізетін статистикалық байқау (5-тармақ).

Осы баптың объективті жағы заңсыз әрекеттермен (әрекетсіздіктен) көрінеді:

1) статистикалық байқаулар жүргізу бойынша мемлекеттік міндеттемелерді орындаудан бас тарту;

2) статистикалық байқаулар жүргізу бойынша мемлекеттік міндеттемелердің уақтылы орындалмауы.

Статистикалық байқаулар жүргізудің құқықтық негіздері "Мемлекеттік статистика туралы" Қазақстан Республикасының 2010 жылғы 19 наурыздағы № 257 Заңының 20-бабында қарастырылған. Статистикалық байқауды статистикалық нысандардың статистикалық әдіснамасына сәйкес мемлекеттік статистика жүргізеді. Статистикалық байқаулар жүргізу кезінде орталық және жергілікті атқарушы органдардың және

олардың лауазымды адамдарының және жергілікті билік органдарының, жеке және (немесе) заңды тұлғалардың, олардың бірлестіктерінің араласуына жол берілмейді.

Ақпараттық және коммуникациялық технологиялар мен коммуникациялар статистикасы бойынша ұлттық статистикалық байқаулардың статистикалық нысандары және оларды толтыру жөніндегі нұсқаулықтар Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрлігі Статистика комитеті Төрағасының 2017 жылғы 6 қарашадағы № 156 бұйрығымен бекітілген. Егер құрылымдық және жеке бөлімге статистикалық нысанды заңды тұлғаға тапсыруға өкілеттік берілген болса адам, ол орналасқан жері бойынша статистикалық нысанды статистикалық органдарға ұсынады. Егер құрылымдық және оқшауланған бөлімнің статистикалық нысанды ұсыну құқығы болмаса, онда заңды тұлға статистикалық нысанды орналасқан жері бойынша статистикалық органдарға олардың орналасқан жерін көрсете отырып, құрылымдық және жеке бөлімшелері тұрғысынан ұсынады.

Статистикалық байқаулардың мерзімдері статистикалық жұмыстар жоспарына сәйкес жүзеге асырылады. Статистикалық жұмыс жоспары - ұлттық санақтарды қоспағанда, ұлттық және ведомстволық статистикалық байқаулар жүргізудің жылдық жоспары, алғашқы статистикалық мәліметтерді жинау мерзімдерін, ресми статистикалық ақпаратты қалыптастыру мерзімдерін анықтайды.

Статистикалық жұмыс жоспарын әр күнтізбелік жылға арналған Қазақстан Республикасының Ұлттық экономика министрі бекітеді. Мәселен, Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрінің 2018 жылғы 12 қарашадағы № 67 бұйрығымен 2019 жылға арналған статистикалық жұмыс жоспары мақұлданды. Статистикалық жұмыс жоспарының мазмұны келесі көрсеткіштерді қамтиды:

- 1) статистикалық нысанның атауы;
- 2) статистикалық байқаудың атауы;
- 3) жиілік;
- 4) респонденттердің бастапқы деректерді ұсыну мерзімдері.

Статистикалық бақылауларды ұсыну мерзімдерін бұзу Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 500-бабына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық болып табылады.

Тергеу қылмысының субъектілері болып статистикалық байқаулар жүргізу міндеті жүктелген мемлекеттік статистика органдарының лауазымды адамдары табылады. Бұл органдар:

- 1) мемлекеттік органдар;
- 2) Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі ("Мемлекеттік статистика туралы" Заңның 4-бабының 2-тармағы).

Қарастырылып отырған мақаланың субъективті жағы тікелей ниет түрінде де, немқұрайлылықпен де көрсетілуі мүмкін.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 719-бабының 2-тармағына сәйкес мемлекеттік статистика саласындағы уәкілетті органның аумақтық органдарының

басшылары мен олардың орынбасарлары әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және әкімшілік жаза қолдануға құқылы.

Әкімшілік жауапкершіліктен басқа, мемлекеттік статистика органының басшысы кінәлі лауазымды тұлғаға тәртіптік жаза қолдануға құқылы, бұл құқық теориясына қайшы, құқық бұзушының бір құқық бұзушылық үшін қос жауаптылығы туралы. Осыған байланысты Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің түсіндірілген бабы алынып тасталуы керек, өйткені мұндай құқық бұзушылықтар тәртіптік тәртіпте қаралуы керек.

501-бап. Лауазымды адам бастапқы статистикалық деректерді, статистикалық ақпаратты және (немесе) деректер базаларын жоғалту, сату, беру немесе өзге де заңсыз жария ету

Заңның 8-бабында көзделген жағдайларды қоспағанда, мемлекеттік статистика органдарының лауазымды адамының, мемлекеттік статистика саласындағы уәкілетті органның ведомстволық бағынысты ұйымының лауазымды адамымен респондентті сәйкестендіруге мүмкіндік беретін бастапқы статистикалық деректерді, статистикалық ақпаратты және (немесе) деректер базасын жоғалту, сату, беру немесе өзге де заңсыз жария ету "Мемлекеттік статистика туралы" Қазақстан Республикасының, егер бұл әрекеттерде қылмыстық құқық бұзушылық белгілері болмаса, -

елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ _____

Түсіндірілген әкімшілік құқық бұзушылықтың объектісі Қазақстан Республикасының мемлекеттік статистика туралы заңнамасын сақтау саласындағы белгіленген тәртіп.

Бұл жерде әкімшілік құқық бұзушылықтың мәні болып алғашқы статистикалық мәліметтер, статистикалық ақпарат және мемлекеттік статистика органдарының мәліметтер базасы табылады.

"Мемлекеттік статистика туралы" Қазақстан Республикасының 2010 жылғы 19 наурыздағы № 257 Заңының 1-бабына сәйкес:

1) бастапқы статистикалық деректер - алынған немесе статистикалық нысанда тіркелген мәліметтер (1-тармақ);

2) статистикалық ақпарат - бастапқы статистикалық деректерді және (немесе) әкімшілік деректерді өңдеу процесінде алынған жиынтық деректер (13-тармақ).

Қаралып отырған баптың объективті жағы төрт заңсыз әрекет (әрекетсіздік) арқылы көрінеді: жоғалу, сату, беру немесе басқа да заңсыз ашу:

1) алғашқы статистика;

2) статистикалық ақпарат;

3) жауап берушіні мемлекеттік статистика органдарының, мемлекеттік статистика саласындағы уәкілетті органның ведомстволық бағынысты ұйымының лауазымды адамы ретінде сәйкестендіруге мүмкіндік беретін мәліметтер базасы.

Ерекше жағдай "Мемлекеттік статистика туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 8-бабында қарастырылған жағдайлар. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 501-бабы бойынша құқық бұзушылықты анықтаудың міндетті шарты - жоғарыда аталған құқық бұзушылық әрекеттерінде қылмыстық құқық бұзушылықтың белгілері жоқ актілердің болмауы. Түсіндірілген мақаланың бәсекелес нормасы Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің 147-бабының 3-бөлігі болады, мұнда қылмыстық құқық бұзушылықтың объектісі Қазақстан Республикасы азаматының жеке өмірі мен жеке деректері болады. Заңсыз қылмыстық іс-әрекеттер адамның жеке өмірі туралы оның келісімінсіз электрондық ақпараттық ресурстарға, ақпараттық жүйеге заңсыз қол жеткізу немесе телекоммуникация желісі арқылы берілетін ақпаратты заңсыз басып алу арқылы немесе өзі үшін немесе басқа адамдар үшін артықшылықтар мен артықшылықтар алу мақсатында жасалады.

"Мемлекеттік статистика туралы" Қазақстан Республикасының 2010 жылғы 19 наурыздағы № 257 Заңының 8-бабына сәйкес бастапқы статистикалық мәліметтер құпия болып табылады және мемлекеттік статистика органдары ақпаратты пайдаланудан басқа, статистикалық ақпаратты құру үшін ғана пайдаланады:

- 1) жеке кәсіпкердің тегі, аты, әкесінің аты (бар болса) немесе заңды тұлғаның атауы ;
- 2) экономикалық қызмет түрлерінің жалпы жіктеуіші бойынша экономикалық қызмет түрі;
- 3) кәсіпорындар мен ұйымдардың жалпы жіктеуішіне сәйкес код;
- 4) бизнес сәйкестендіру нөмірі;
- 5) әкімшілік-аумақтық жіктеуішке сәйкес код объектілер;
- 6) жұмысшылар саны бойынша кәсіпорын өлшемдерінің жіктеуішіне сәйкес код.

Мемлекеттік статистика органдарының алғашқы статистикалық деректердің құпиялылығы оларды жинау, өңдеу және сақтау кезінде қамтамасыз етіледі. Мемлекеттік органдардың және Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің респонденттерге қатысты бастапқы статистикалық деректерді, оның ішінде бақылау және қадағалау функцияларын жүзеге асырған кезде пайдалануына жол берілмейді.

Банк ісі саласындағы статистикалық деректердің құпиялылығы "Қазақстан Республикасындағы банктер және банк қызметі туралы" 1995 жылғы 31 тамыздағы № 2444 Қазақстан Республикасының Заңының 50-бабымен айқындалады. Банк құпиясына банктердің клиенттері мен корреспонденттері, олардың банктік қызметтерді алуға байланысты операциялары және банктермен қарым-қатынасы, оның ішінде шектеусіз: банктік шоттар мен банк корреспонденттерінің болуы, иелері және корреспонденттері, олардағы ақша қалдықтары мен ақша ағымдары туралы ақпарат кіреді. Банктік шоттар мен шоттар, аударылған шоттар бойынша шектеулер (мемлекеттік органдардың шығыс операцияларын тоқтата тұру туралы шешімдері және (немесе) бұйрықтары, қамауға алу

, кепіл беру, клиенттер мен корреспонденттердің және банктің өзі жүргізетін операциялар және (банктік операцияларды жүргізудің жалпы жағдайларын қоспағанда), сондай-ақ сейфтік қораптарда, банктің шкафтарында және үй-жайларында сақталатын клиенттердің мүлкінің болуы, иелері, сипаты және құны, клиенттердің несие алуы туралы ақпарат (осы бапта көрсетілгеннен басқа), төлемдер және (немесе) ақша аударымдары бойынша операцияларды жүргізу, оның ішінде банктік шот ашпай жүргізілгендер.

Орталық және жергілікті атқарушы органдардың және басқа тұлғалардың алғашқы статистиканы қалыптастыруға респонденттердің қызметіне араласуына жол берілмейді.

Респондентті тікелей немесе жанама түрде анықтайтын немесе ол туралы алғашқы статистиканы анықтайтын статистикалық ақпарат және мәліметтер базасы құпия болып табылады және оны респонденттің келісімімен ғана таратуға болады.

Уәкілетті орган белгілеген тәртіппен белгісіз нысанда мәліметтер базасын ғылыми мақсаттар үшін ұсынуға және пайдалануға жол беріледі. Мемлекеттік құпияларды қамтитын статистикалық ақпаратты ұсыну тәртібі Қазақстан Республикасының мемлекеттік құпия туралы заңнамасына сәйкес айқындалады.

Мемлекеттік статистика органдарының қызметкерлері Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен респондентті сәйкестендіруге мүмкіндік беретін бастапқы статистикалық деректердің, статистикалық ақпараттың және (немесе) мәліметтер базасының жоғалуына, сатылуына, берілуіне және өзге де заңсыз ашылуына жауап береді. Респондентті сәйкестендіруге мүмкіндік беретін мемлекеттік статистика органдарының қызметкерлерінің немесе олардың лауазымды адамдарының бастапқы статистикалық деректерді немесе статистикалық ақпаратты және (немесе) мәліметтер базасын жоғалту, ашу нәтижесінде жеке немесе заңды тұлғаға келтірілген залал Әкімшілік кодекстің 59-бабында немесе республиканың азаматтық заңнамасында белгіленген тәртіппен өтелуге жатады.

Тергеуге алынған құқық бұзушылықтың субъектілері мемлекеттік статистика органдарының лауазымды адамдары, мемлекеттік статистика саласындағы уәкілетті органның (Қазақстан Республикасының Ұлттық экономика министрлігі) ведомстволық бағыныстағы ұйымдарының лауазымды адамдары болып табылатын зерттелетін мақаланың сипаттамасында көрсетілген. Лауазымды адам өзінің қызметтік міндеттерін орындамағаны немесе тиісінше орындамағаны үшін әкімшілік құқық бұзушылық жасалған жағдайда әкімшілік жауапкершілікке тартылады.

Қарастырылып отырған баптың субъективті жағы тікелей ниет түрінде де, немқұрайлылықпен де көрсетілуі мүмкін.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 719-бабының 2-тармағына сәйкес мемлекеттік статистика саласындағы уәкілетті органның аумақтық органдарының басшылары мен олардың орынбасарлары әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және әкімшілік жаза қолдануға құқылы.

502-бап. Бекітілмеген статистикалық нысанда бастапқы статистикалық деректерді жинау

Бекітілмеген статистикалық нысан бойынша алғашқы статистикалық мәліметтер жинағы -

лауазымды адамдарға ескерту жасауға немесе жиырма айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілген әкімшілік құқық бұзушылықтың объектісі Қазақстан Республикасының мемлекеттік статистика туралы заңнамасын сақтау саласындағы белгіленген тәртіп.

Мұндағы әкімшілік құқық бұзушылықтың субъектісі бастапқы статистикалық мәліметтер мен статистикалық нысандар болып табылады.

"Мемлекеттік статистика туралы" Қазақстан Республикасының 2010 жылғы 19 наурыздағы № 257 Заңының 1-бабына сәйкес:

1) бастапқы статистикалық деректер - алынған немесе статистикалық нысанда тіркелген мәліметтер (1-тармақ);

2) статистикалық нысан - бастапқы статистикалық деректерді алуға немесе тіркеуге арналған статистикалық құжат нысаны (нысан, есеп беру нысаны, анкета, анкета, санак нысаны және басқа нысандар), бастапқы статистикалық деректерді алуға немесе тіркеуге арналған (19-тармақ).

Осы баптың объективті жағы бастапқы статистикалық мәліметтерді бекітілмеген статистикалық нысан бойынша жинау түріндегі бір заңсыз актімен көрінеді.

Бастапқы статистика жинағы статистикалық байқау процесінің ажырамас бөлігі болып табылады. Статистикалық байқаулар жүргізудің құқықтық негіздері "Мемлекеттік статистика туралы" Қазақстан Республикасының 2010 жылғы 19 наурыздағы № 257 Заңының 20-бабында қарастырылған. Статистикалық байқауды статистикалық нысандардың статистикалық әдіснамасына сәйкес мемлекеттік статистика жүргізеді.

Ақпараттық және коммуникациялық технологиялар мен байланыс статистикасы бойынша ұлттық статистикалық байқаулардың статистикалық нысандары және оларды толтыру жөніндегі нұсқаулықтар Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрлігі Статистика комитеті Төрағасының 2017 жылғы 6 қарашадағы № 156 бұйрығымен бекітілген. Нұсқаулық:

1) "Кәсіпорындарда ақпараттық-коммуникациялық технологияларды қолдану туралы есеп" жалпымемлекеттік статистикалық байқаудың статистикалық нысаны (коды 291112205, 3-ақпараттық индекс, жылдық жиілік);

2) "Кәсіпорындарда ақпараттық-коммуникациялық технологияларды қолдану туралы есеп" жалпымемлекеттік статистикалық байқаудың статистикалық нысанын толтыру жөніндегі нұсқаулық (коды 291112205, 3-ақпарат индексі, жылдық жиілік);

3) "Ақпараттық-коммуникациялық технологияларды қолдану бойынша үй шаруашылықтарын зерттеу сауалнамасы" жалпымемлекеттік статистикалық байқаудың статистикалық нысаны (коды 292112057, индекс Н-020, жылдық жиілік);

4) "Ақпараттық-коммуникациялық технологияларды қолдану бойынша үй шаруашылықтарын зерттеу сауалнамасы" жалпымемлекеттік статистикалық байқаудың статистикалық нысанын толтыру жөніндегі нұсқаулық (коды 292112057, индекс Н-020, жылдық жиілік);

5) "Пошта және курьерлік қызметтердің қызметі туралы есеп" жалпымемлекеттік статистикалық мониторингтің статистикалық нысаны (коды 191112133, индекс 1-сілтеме);

6) "Пошта және курьерлік қызметтердің қызметі туралы есеп" жалпымемлекеттік статистикалық байқаудың статистикалық нысанын толтыру жөніндегі нұсқаулық (коды 191112133, индекс 1-сілтеме, жылдық жиілік);

7) "Байланыс қызметтері туралы есеп" жалпымемлекеттік статистикалық бақылаудың статистикалық нысаны (коды 191112183, индекс 2-байланыс, жылдық жиілік);

8) "Байланыс қызметтері туралы есеп" жалпымемлекеттік статистикалық байқаудың статистикалық нысанын толтыру жөніндегі нұсқаулық (коды 191112183, индекс 2-сілтеме, жылдық жиілік);

9) "Пошта және курьерлік қызмет және байланыс қызметтері туралы есеп" жалпымемлекеттік статистикалық мониторингтің статистикалық нысаны (коды 191101207, индекс 3 айлық, айлық жиілік);

10) "Пошта және курьерлік қызмет және байланыс қызметтері туралы есеп" жалпымемлекеттік статистикалық байқаудың статистикалық нысанын толтыру жөніндегі нұсқаулық (коды 191101207).

Яғни, осы салада электрондық іс қағаздарын жүргізу жоғарыда аталған Нұсқауларға және Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрлігі Статистика комитеті төрағасының бұйрығымен бекітілген статистикалық нысандарға сәйкес жүргізілуі керек. Осы талаптарды бұзу түсіндірілген әкімшілік құқық бұзушылық құрамын құрайды.

Тергеу қылмысының субъектілері болып статистикалық мәліметтерді жинау міндеті жүктелген мемлекеттік статистика органдарының лауазымды адамдары табылады. Бұл органдар:

1) мемлекеттік органдар;

2) Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі ("Мемлекеттік статистика туралы" Заңның 4-бабының 2-тармағы).

Айта кету керек, "Мемлекеттік статистика туралы" Заңның 23-1-бабына сәйкес, аумақтық статистикалық органдар мен респонденттер ұсынған бастапқы статистикалық мәліметтерді жинау, өңдеу және ұлттық статистикалық бақылаулар мен ұлттық санақ

нәтижелерінде оларды электрондық түрде сақтау мемлекеттік монополия болып табылады. мемлекеттік статистика бағыттары.

Қарастырылып отырған баптың субъективті жағы тікелей ниет түрінде де, немқұрайлылықпен де көрсетілуі мүмкін.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 719-бабының 2-тармағына сәйкес мемлекеттік статистика саласындағы уәкілетті органның аумақтық органдарының басшылары мен олардың орынбасарлары әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және әкімшілік жаза қолдануға құқылы.

Әкімшілік жауапкершіліктен басқа, мемлекеттік статистика органының басшысы кінәлі лауазымды тұлғаға тәртіптік жаза қолдануға құқылы, бұл құқық теориясына қайшы, құқық бұзушының бір құқық бұзушылық үшін қос жауаптылығы туралы. Осыған байланысты Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің түсіндірілген бабы алынып тасталуы керек, өйткені мұндай құқық бұзушылықтар тәртіптік тәртіпте қаралуы керек.

503-бап. Келісілмеген нысан бойынша әкімшілік деректерді жинау

Келісілмеген нысан бойынша әкімшілік деректерді жинау -

лауазымды адамдарға ескерту жасауға немесе жиырма айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

Ескерту. Осы бапта лауазымды адамдар деп әкімшілік дереккөздің басшыларын немесе олардың міндетін атқарушы, әкімшілік деректерді келісілмеген нысан бойынша жинауды жүзеге асыруды тапсырған адамдарды түсіну керек.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілген әкімшілік құқық бұзушылықтың объектісі Қазақстан Республикасының мемлекеттік статистика туралы заңнамасын сақтау саласындағы белгіленген тәртіп.

Бұл жерде әкімшілік құқық бұзушылықтың нысаны - әкімшілік деректер және сәйкес емес статистикалық нысандар.

"Мемлекеттік статистика туралы" Қазақстан Республикасының 2010 жылғы 19 наурыздағы № 257 Заңының 1-бабы, жеке статистикалық деректерді қоспағанда, жеке немесе заңды тұлға туралы жеке сандық және (немесе) сапалық деректер және үй шаруашылықтарының есеп деректері болып табылатын әкімшілік деректер түсінігін береді. мәліметтер (3-тармақ).

Үй шаруашылығының есебі - үй шаруашылықтары мен шаруа және / немесе фермер қожалықтары үшін әкімшілік деректерді қалыптастыру процесі (24-тармақ).

Статистикалық нысан - белгіленген тәртіппен бастапқы статистикалық деректерді алуға немесе тіркеуге арналған статистикалық құжат нысаны (нысан, есеп беру нысаны, анкета, анкета, санақ нысаны және басқа нысандар) (19-тармақ).

Осы баптың объективті жағы әкімшілік деректерді келісілмеген түрінде жинау түріндегі бір заңсыз актімен көрінеді.

"Мемлекеттік статистика туралы" Қазақстан Республикасының 2010 жылғы 19 наурыздағы № 257 Заңының 16-бабына сәйкес кенттің, ауылдың, ауылдық округтің әкімдері үй шаруашылығының есебін уәкілетті орган бекіткен статистикалық әдістеме бойынша жүргізуге, уәкілетті орган бекіткен нысан бойынша есепке алуды ұйымдастыруға міндетті; үй шаруашылығының есебі деректерінің дұрыстығын қамтамасыз ету. Әкімшілік көздер уәкілетті органмен әкімшілік деректерді жинауға арналған нысандарды, сондай-ақ индикаторларды есептеу әдістерін келісуі керек.

Мысалы, білім беру мониторингі аясындағы әкімшілік деректердің нысандары Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2012 жылғы 27 желтоқсандағы № 570 бұйрығымен келісілді және бекітілді. Бұған қоса, бұйрық Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрімен мақұлданды, ол Қазақстан Республикасы Статистика агенттігінің төрағасымен келісілді .

Ұқсас нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік статистика субъектілері болып табылатын және әкімшілік деректерді жинауға және ұсынуға міндетті Қазақстан Республикасының басқа да уәкілетті органдары қабылдайды. Әкімшілік деректерді әзірлеудің және бекітудің құқықтық негіздері уәкілетті органдардың қызметін реттейтін нормативтік құқықтық актілерде де бар.

Сонымен, "Халық денсаулығы және денсаулық сақтау жүйесі туралы" Қазақстан Республикасының 2009 жылғы 18 қыркүйектегі № 193 Кодексінің 7-бабы 1-тармағының 5) тармақшасы денсаулық сақтау саласындағы уәкілетті органға өз құзыреті шегінде денсаулық сақтау саласындағы нормативтік құқықтық актілерді және бухгалтерлік есеп пен есептіліктің нысандарын әзірлеу және бекіту құзыретін қарастырады.

Осы кодталған ережеге сүйене отырып, Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау министрінің 2013 жылғы 6 наурыздағы № 128 бұйрығымен денсаулық сақтау ұйымдарының әкімшілік деректерін жинауға арналған нысандар бекітілді. Бұл бұйрық Қазақстан Республикасы Статистика агенттігінің төрағасымен келісілді.

Әкімшілік деректердің статистикалық нысандарын Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 503-бабында қарастырылған қылмыс құрамын қалыптастырмайды.

Тергеудегі құқық бұзушылықтың субъектілері әкімшілік деректерді жинауға жауапты мемлекеттік статистика органдарының лауазымды адамдары болып табылады.

Зерттеліп жатқан бапқа ескертпе шенеуніктің әкімшілік жауаптылықтың мәні ретінде түсінігін нақтылайды. Осы баптың лауазымды тұлғалары әкімшілік деректерді басшылар немесе олардың міндеттерін атқаратын адамдар деп түсіну керек, олар әкімшілік деректерді сәйкес емес нысанда жинауды тапсырған.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 500 және 502-баптарында көрсетілгендей, әкімшілік жауапкершіліктен басқа, мемлекеттік статистика органының басшысы кінәлі лауазымды тұлғаға тәртіптік жаза қолдануға құқылы, бұл құқық бұзушының бір құқық бұзушылық үшін қос жауаптылығы туралы заңның теориясына

қайшы келеді. Осыған байланысты Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің түсіндірілген бабы алынып тасталуы керек, өйткені мұндай құқық бұзушылықтар тәртіптік тәртіпте қаралуы керек.

Қарастырылып отырған баптың субъективті жағы тікелей ниет түрінде де, немқұрайлылықпен де көрсетілуі мүмкін.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 719-бабының 2-тармағына сәйкес мемлекеттік статистика саласындағы уәкілетті органның аумақтық органдарының басшылары мен олардың орынбасарлары әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және әкімшілік жаза қолдануға құқылы.

Бап санкциясы әкімшілік жазаның екі түрін қарастырады:

1) ескерту;

2) жиырма айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салынады.

Бірақ жазаны ерікті түрде таңдау мүмкін емес. Түсіндірілген бапқа әкімшілік жаза қолдану туралы шешім қабылдаған кезде жоғарыда аталған лауазымды адамдар Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 43-бабының 2-бөлігінің талаптарын ескеруі керек, онда: "57-бапта және 366-баптың ескертпесінде көзделген жағдайлар болмаған кезде сот (судья), орган (лауазымды адам) осы Кодекстің Ерекше бөлімінің тиісті бабында көзделген ескертуді қолдану үшін әкімшілік жаза қолдану міндетті".

Яғни, егер құқық бұзушының әрекетінде әкімшілік құқық бұзушылық үшін жауапкершілікті ауырлататын жағдайлар болмаса, лауазымды тұлға ескерту түрінде әкімшілік жаза қолдану туралы шешім шығаруы керек.

504-бап. Мемлекеттік құпияларды қорғау саласындағы, сондай-ақ шектеулі таратудың ресми ақпаратымен жұмыс істеу кезінде белгіленген талаптарды бұзу

1. Мемлекеттік құпияларға қол жеткізудің немесе оларға жол берудің белгіленген тәртібін бұзу -

жиырма айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Мемлекеттік құпиямен жұмыс істеуге уәкілеттік берілген адамдар немесе олардың тасымалдаушылары, егер бұл әрекеттерде қылмыстық құқық бұзушылық белгілері болмаса, құпиялылық режиміне қойылатын талаптарды бұзу, -

жиырма айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

3. Егер құпиялылыққа жатпайтын ақпараттың және оның тасымалдаушыларының негізсіз жіктелуі, құпияны және басқа құпиялайтын жорықтарды мемлекеттік құпияға жатқызылмаған ақпаратты жіктеу үшін пайдалану, егер бұл әрекеттерде қылмыстық құқық бұзушылық белгілері болмаса, -

жиырма айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

4. Осы баптың үшінші бөлігінде көрсетілген, заң бұзушылықты жасыру мақсатында жасалған іс-әрекеттер -

елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

5. Мемлекеттік құпияны құрайтын ақпараттың және олардың бұқаралық ақпарат құралдарының негізсіз жария етілмеуі, мемлекеттік құпия туралы заңда көзделген жағдайларды қоспағанда, құпия болған кезде бұқаралық ақпарат құралдарының құпиясын жариялау мерзімдерін бұзу, егер бұл әрекеттерде қылмыстық құқық бұзушылық белгілері болмаса,

жиырма айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

6. Кәсіби немесе қызметтік қызметке байланысты шектеулі таратудың ресми ақпараттарымен жұмыс істеуге қойылатын талаптардың осы ақпаратты жария етуге немесе жоғалтуға әкеп соқтыратын талаптарын бұзу, -

он бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ _____

Әкімшілік құқық бұзушылықтың жалпы объектісі мемлекеттік құпияларды және құпиялылық режимін сақтай отырып, белгіленген басқару тәртібі саласындағы қоғамдық қатынастар болып табылады.

Қаралып отырған баптың 1-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың объективті жағы заңсыз әрекеттермен (әрекетсіздіктен) көрінеді:

- 1) мемлекеттік құпияларға жол берудің белгіленген тәртібі бұзылған;
- 2) мемлекеттік құпияларға қол жеткізудің белгіленген тәртібін бұзу.

"Мемлекеттік құпиялар туралы" 1999 жылғы 15 наурыздағы Қазақстан Республикасының Заңында мемлекеттік құпияларға кіру азаматтардың мемлекеттік құпияны құрайтын ақпаратқа және осындай ақпаратты пайдаланатын ұйымдарға кіру құқығын тіркеу рәсіміне қатысты.

Мемлекеттік құпияны құрайтын ақпаратқа қол жеткізу - белгілі бір тұлғаны уәкілетті лауазымды тұлға уәкілеттік берген мемлекеттік құпияны құрайтын мәліметтермен таныстыру.

Мамандық тұрғысынан алғанда, мемлекеттік құпияға қол жеткізу құқығы құпиялылықтың тиісті дәрежесіндегі ақпаратқа қол жетімді болған жағдайда ғана берілуі мүмкін. Осыған ұқсас тәртіп "мемлекеттік құпия туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 36-бабында, мемлекеттік құпияларды қорғау жөніндегі іс-шараларға қаражаттың жұмсалыуына қаржылық бақылауды жүзеге асыру кезінде бекітілген.

Қазақстан Республикасының Президенті республиканың барлық аумағында немесе оның жекелеген елді мекендерінде төтенше немесе соғыс жағдайын енгізген жағдайларда, лауазымды адамдар мен азаматтарды мемлекеттік құпияларға жіберудің тәртібі осы кезеңге өзгертілуі мүмкін.

Лауазымды тұлғалар мен азаматтардың мемлекеттік құпияларды құруға рұқсат беру мерзімдерін, жағдайларын және тәртібін Қазақстан Республикасының Үкіметі белгілейді. Лауазымды тұлғалар мен Қазақстан Республикасы азаматтарының мемлекеттік құпияларды қабылдауға рұқсаты:

1) мемлекетке өзіне сеніп тапсырылған, мемлекеттік құпияны құрайтын мәліметтерді жарияламағаны үшін жазбаша міндеттеме қабылдау;

2) "Мемлекеттік құпия туралы" Қазақстан Республикасының 1999 жылғы 15 наурыздағы N 349-1 Заңының 32-бабына сәйкес олардың құқықтарын ішінара, уақытша шектеуге келісім беру. Осы бапта "Мемлекеттік құпияларды сақтаған немесе бұрын қабылданған лауазымды тұлға немесе Қазақстан Республикасы азаматының құқықтарын шектеу туралы" былай делінген: "Мемлекеттік құпияларды қабылдаған немесе бұрын қабылдаған Қазақстан Республикасының лауазымды адамы немесе азаматы олардың құқықтарында уақытша шектелуі мүмкін. "

Шектеулерге қатысты болуы мүмкін:

- мемлекеттік құпияларға қол жеткізуге өтініш берген кезде еңбек шартында қарастырылған мерзімге республикадан тыс жерге шығу құқығы;

- мемлекеттік құпияны құрайтын мәліметтерді қамтитын ашылулар мен өнертабыстарды пайдалану және оларды тарату құқығы;

Лауазымды тұлғалар мен Қазақстан Республикасы азаматтарының мемлекеттік құпияларды қабылдауға рұқсаты:

1) мемлекетке өзіне сеніп тапсырылған, мемлекеттік құпияны құрайтын мәліметтерді жарияламағаны үшін жазбаша міндеттеме қабылдау;

2) олардың құқықтарын ішінара, уақытша шектеуге келісу;

3) уәкілетті органдарға қатысты тексеру жұмыстарын жүргізуге жазбаша келісім;

4) Қазақстан Республикасының мемлекеттік құпия туралы заңнамасымен, оны бұзғаны үшін жауапкершілікті көздейтін танысу;

5) мемлекеттік орган немесе ұйым басшысының тұлғаны мемлекеттік құпияны құрайтын ақпаратқа тарту туралы шешім қабылдауы. (Заңның 29-бөлімі).

Тексеру жұмыстарының көлемі орындалатын адамға рұқсат етілетін ақпараттың құпиялылығына байланысты болады. Әкімшілік пен орындалатын адамның өзара міндеттемелері еңбек шартында көрсетіледі. Құзыретті органдар тексеру жұмыстары аяқталғанға дейін еңбек шартын жасасуға жол берілмейді.

Лауазымды тұлғалар мен азаматтардың мемлекеттік құпияларына қол жеткізудің үш түрі белгіленген, олар мемлекеттік құпияны құрайтын ақпараттың үш деңгейіне сәйкес келеді: ерекше маңызды, құпия немесе құпия. Шенеуніктер мен азаматтардың құпиялылықтың жоғары деңгейіндегі ақпаратқа қол жетімділігі олардың құпиялылықтың төменгі деңгейіндегі ақпаратқа қол жеткізуіне негіз болып табылады.

Шетелдіктерге мемлекеттік құпияларды Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2001 жылғы 23 қазандағы N 1355 қаулысымен бекітілген мемлекеттік құпияларды құрайтын мәліметтерді шет мемлекеттерге беру ережесінде көзделген рәсімдер орындалғаннан кейін Қазақстан Республикасының халықаралық шарттарын орындау аясында ғана жол беріледі.

Шетелдіктерді Қазақстан Республикасының мемлекеттік құпияларына қабылдау тәртібі Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2002 жылғы 15 ақпандағы № 222 "Қазақстан Республикасының мемлекеттік құпияларына шетелдіктерді қабылдау ережесін бекіту туралы" қаулысымен айқындалады.

Мемлекеттік құпияны құрайтын ақпаратқа қол жетімділік белгілі бір тұлғаны мемлекеттік құпияларды құрайтын ақпаратпен таныстыруға уәкілетті лауазымды тұлға уәкілеттік берген заңмен анықталады. Басқаша айтқанда, қол жетімділікті мемлекеттік құпияны құрайтын ақпаратпен танысу құқығын жүзеге асыру ретінде анықтауға болады.

"Мемлекеттік құпиялар туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 31-бабының негізінде лауазымды адамның немесе азаматтың мемлекеттік құпияны құрайтын ақпаратқа қол жеткізу тәртібін Қазақстан Республикасының Үкіметі белгілейді.

Айта кету керек, мұндай мамандандырылған үкіметтің қаулысы қабылданбаған, сондықтан қол жеткізуді тіркеу кезінде Қазақстан Республикасының "Мемлекеттік құпия туралы" Заңын және "Шектеулі тарату мен жұмыстың ресми ақпараттары ретінде ақпаратты сыныптау ережесін бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2015 жылғы 31 желтоқсандағы № 1196 қаулысын басшылыққа алу керек". "Қызметтік пайдалану үшін" деп белгіленген шектеулі таратудың ресми ақпараттарымен жұмыс істеу тәртібін бұзу, себеп болып табылмайтын және бұл ақпараттың ашылуына немесе жоғалуына әкелмесе, қолданыстағы заңнамаға сәйкес кінәлілерді жауапкершілікке тарту үшін негіз болуы мүмкін.

- мемлекеттік құпияларды сақтау кезеңінде тексеру кезінде жеке өмірге қол сұғу құқығы.

Қылмыстық процеске қол жеткізу және оны жүзеге асыру тәртібі "Мемлекеттік құпияларды қорғауды реттейтін жекелеген құқықтық нормаларды қылмыстық іс жүргізу кезінде қолдану туралы" Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2013 жылғы 13 желтоқсандағы № 3 Нормативтік қаулысымен қарастырылған. Қылмыстық іс мемлекеттік құпияларды қорғауды реттейтін заңдарға қатаң сәйкестікте жүргізілуі керек. Егер қылмыстық істің материалдарында мемлекеттік құпияны құрайтын мәліметтер болса, қылмыстық процесті жүргізетін орган оған қол жеткізуді шектеу туралы тиісті шешім қабылдауға, қылмыстық процеске қатысушыларды жазбаша түрде хабардар етуге және оларға осындай ақпаратқа қол жеткізу тәртібін түсіндіруге міндетті. Тиісті қол жетімділігі жоқ тұлғалардың мемлекеттік құпияларды құрайтын ақпаратпен заңсыз танысу мүмкіндігін болдырмау үшін, мемлекеттік құпияларды қамтитын қылмыстық іс материалдарын құпия емес материалдардан бөлек (жеке көлемде) бекіту ұсынылады.

Мемлекеттік органдар мен ұйымдардың басшылары мемлекеттік құпияларды құрайтын ақпаратқа қабылданған тұлғаларды іріктеу, сондай-ақ лауазымды тұлға немесе азамат тек мемлекеттік құпияны құрайтын ақпаратпен танысуға және осындай

көлемде қажет болатын жағдайлар жасау үшін жеке жауапкершілікте болады. Әрекет жасалған сәттен бастап акт жасалды деп саналады. Қылмыс құқыққа қайшы әрекеттер түрінде де, мемлекеттік құпияларға кіру немесе рұқсат беру талаптары сақталмаған жағдайда әрекетсіздікпен де жасалуы мүмкін.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігінің субъектілері:

1) лауазымды адамға немесе басқа азаматқа мемлекеттік құпияларды алуға немесе оған қол жетімділікті қамтамасыз ету қажеттілігі туралы шешім қабылдайтын мемлекеттік органдар мен ұйымдардың басшылары;

2) мемлекеттік құпияларды қорғау департаменттерінің қызметкерлері және лауазымды адамдар мен басқа да азаматтар үшін мемлекеттік құпияларға қол жеткізуді жүзеге асыратын кәсіпорындар, мекемелер мен ұйымдардың кадрлар бөлімі.

Ақпаратты мемлекеттік құпия ретінде құпиялауға уәкілеттік берілген мемлекеттік қызметшілердің тізімі Қазақстан Республикасы Президентінің 2000 жылғы 13 сәуірдегі № 371 Жарлығымен айқындалады. Осы нормативтік актіде мемлекеттік органдардың бірінші басшыларының лауазымдарының атауы және Қазақстан Республикасының мемлекеттік құпияларын құрайтын ақпараттың тізбесі көрсетілген.

Түсіндірілген баптың 2-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың объективтік жағы мемлекеттік құпиямен жұмыс істеуге уәкілеттік берілген адамдармен немесе олардың тасымалдаушыларымен құпиялылық режиміне қойылатын талаптардың бұзылуымен сипатталады.

Құқық бұзушылық келесі заңсыз әрекеттермен (әрекетсіздіктермен) көрініс табуы мүмкін:

- 1) құпия құжаттаманы бұзу;
- 2) шифрланған корреспонденциямен жұмыс жасау кезінде белгіленген талаптардың бұзылуы;
- 3) қол жеткізуді басқарудың және объектішілік режимнің бұзылуы;
- 4) компьютерлік технологияны қолдана отырып, мемлекеттік құпияны құрайтын ақпаратты өңдеу кезінде белгіленген талаптардың бұзылуы;
- 5) техникалық барлауға қарсы белгіленген шараларды бұзу;
- 6) құпия тасымалдаушыларға қойылған шектеулердің бұзылуы.

Құпиялылық режимін бұзудың әдістерінің бұл тізімі толық емес. Алайда, азамат құпияны сақтау режимін бұзғаны үшін кінәлі болған кезде, мемлекеттік құпияны құрайтын мәліметтерді таратудың (жоғалудың) алғышарттарын, сондай-ақ олардың қауіпсіздігіне қатер төнетінін көру керек.

Құпиялылық режимі - мемлекеттік құпияны құрайтын ақпараттың, оның ішінде осы ақпаратқа санкцияланбаған қол жеткізуді болдырмауға бағытталған әкімшілік, құқықтық, ұйымдастырушылық, техникалық және өзге де шараларды қамтитын және мемлекеттің жалпы ұлттық қауіпсіздік жүйесінің бір бөлігі болып табылатын ақпараттың сақталуын қамтамасыз ететін бірыңғай тәртіп.

Әрекет жасалған сәттен бастап акт жасалды деп саналады. Құқық бұзушылық заңсыз әрекеттер түрінде де, құпияны сақтау талаптарын сақтамаған жағдайда әрекетсіздік арқылы да жасалуы мүмкін.

"Мемлекеттік құпиялар туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 8-бабының 5-тармағына сәйкес, Қазақстан Республикасының мемлекеттік құпияларын қорғау жөніндегі уәкілетті органның құзыретіне Қазақстан Республикасында құпиялылық режимін қамтамасыз ету жөніндегі нұсқаулықты әзірлеу функциясы кіреді. Біз осы нормативтік құқықтық актінің мазмұнын көрсетпейміз және оны түсініктемеде қолданбаймыз, өйткені оған "құпия" деген тақырып қойылған.

Құпиялық режимін бұзу, егер кінәлінің әрекеті қылмыстық құқық бұзушылықтың белгілерін көрсетпесе, осы баптың 2-бөлігі бойынша жауапкершілікке әкеп соғады. Яғни, қылмыстық құқық бұзушылықтардың бәсекелес нормалары Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің 185, 186, 458-баптары болады.

Тергеу жүргізіліп жатқан баптың 2-бөлігіндегі қылмыстардың субъектісі жеке өмір сүру режимін бұзған лауазымды адамдар, заңды және жеке тұлғалар болуы мүмкін.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 504-бабының 3-бөлігіндегі құқық бұзушылықтың тікелей объектісі - құпия ақпарат пен оларды тасымалдаушыларға арналған рәсімдерді сақтау кезінде пайда болатын қоғамдық қатынастар.

Тергеу жүргізіліп жатқан баптың 3-бөлігінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың объективтік жағы заңсыз әрекеттерден (әрекетсіздіктен) көрінеді:

1) ақпараттың негізсіз жіктелуі және олардың жіктелуіне жатпайтын ақпарат құралдары;

2) құпияны және өзге де шектеуіш жорамалдарды мемлекеттік құпияға жатқызылмаған ақпаратты құпиялау үшін пайдалану;

Әкімшілік құқық бұзушылықты квалификациялаудың ерекшелігі жоғарыда аталған заңсыз әрекеттер (әрекетсіздік) қылмыстық құқық бұзушылықтың белгілері болмауы керек құқықтық жағдайлар болып табылады.

"Мемлекеттік құпиялар туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 20-бабының 1-тармағына сәйкес, мемлекеттік органдар мен ұйымдардың басқарушылық, өндірістік, ғылыми және өзге де қызмет түрлерінің нәтижесінде алынған (әзірленетін) ақпаратты сыныптауға негіз болып олардың мемлекеттік органдар мен ұйымдардағы қолданыстағы ақпарат тізімдеріне сәйкестігі табылады. жіктелуі керек. Осы ақпаратты жіктеу кезінде олардың тасымалдаушыларына тиісті қауіпсіздік мөрі беріледі.

Мемлекеттік құпиялар туралы заңның 17-бабына сәйкес келесі мәліметтер құпия болып табылмайды:

1) азаматтардың қауіпсіздігі мен денсаулығына қауіп төндіретін төтенше жағдайлар мен зілзалалар, олардың салдары, сондай-ақ табиғи апаттар, олардың ресми болжамдары мен салдары;

2) денсаулық сақтау, санитария, демография, көші-қон, білім беру, мәдениет, әлеуметтік қорғау, экономика, ауыл шаруашылығы, сондай-ақ қылмыс жағдайы;

3) терроризм актілері;

4) қоршаған ортаның жай-күйі, өрт қауіпсіздігі, сондай-ақ санитарлық-эпидемиологиялық және радиациялық жағдай, тамақ қауіпсіздігі;

5) мемлекет азаматтар мен ұйымдарға беретін жеңілдіктер, өтемақылар мен жеңілдіктер;

6) адамның және азаматтың құқықтары мен бостандықтарының бұзылу фактілері;

7) Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің алтынвалюта резервінің мөлшері;

8) Қазақстан Республикасының қауіпсіздігін ашатын ақпаратты қоспағанда, республикалық және жергілікті бюджеттерден қаражат қалыптастыру және жұмсау;

9) Қазақстан Республикасының қауіпсіздігін ашатын ақпаратты қоспағанда, республикалық және жергілікті бюджеттерден қаражаттың жұмсалуды бақылау;

10) мемлекеттік органдар мен ұйымдардың, олардың лауазымды адамдарының заңды бұзу фактілері;

11) осы Заңның 14-бабында көзделген ақпаратты қоспағанда, саяси, әлеуметтік және басқа себептермен, оның ішінде мұрағатта орналасқан жаппай қуғын-сүргін, нақтырақ айтсақ, барлау, қарсы барлау, жедел-іздігі және Республиканың мемлекеттік құпияларына байланысты өзге де қызмет саласындағы ақпарат. Қазақстан

Нақты ақпараттың құпиялылық дәрежесін анықтау үшін ведомстволық тізімдер (ақпарат топтары) олардың ведомстволық, салалық немесе бағдарламалық құрамын ескере отырып жасалады. Құжаттағы ақпараттың құпиялылық дәрежесін мердігер және құжатқа қол қойған немесе мақұлдаған адам анықтайды.

Түсініктеме жасалған құқық бұзушылықтың 3-бөлігін анықтаған кезде Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 456-1-бабының "Ақпаратқа қол жеткізу құқығын заңсыз шектеу" қолдану ерекшеліктерін ескеру қажет. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 504-бабының үшінші бөлігінде көзделген әрекеттерді қоспағанда, шектеулі қол жетімділігі бар ақпаратқа жатпайтын ақпараттың заңсыз пайдаланылуын Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 456-1-бабының 3 немесе 4-бөлігінде білуге тиіс.

Тиісінше, түсіндірілген баптың 3-бөлігіндегі қылмыстардың субъектілері - мемлекеттік құпиялармен байланысты қызметпен айналысатын адамдар.

Құқық бұзушылықтың құрамы, дәлірек айтсақ, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 504-бабы 4-бөлігінің объективті жағы түсіндірілген мақаланың 3-бөлігімен толық сәйкес келеді, өйткені қылмыстың субъективтік жағын қоспағанда, құқық бұзушылық субъектісінің құқыққа қайшы әрекеттерін жасыру мақсаты заң бұзушылықты жасыру болып табылады.

Жасырынуға жатпайтын ақпаратты және оны тасымалдаушыларды негізсіз жіктеу, құпияны және басқа да шектеуіш кедергілерді пайдалану, заңның бұзылуын жасыру

мақсатында жасалған, мемлекеттік құпияға жатқызылмаған мәліметтерді жіктеу тек кінәнің қасақана нысанымен ғана сипатталады, өйткені кінәлі адам жасаған әрекеттің немесе әрекетсіздіктің заңсыздығын біледі. . Бұл акт ол қолданысқа енгізілген сәттен бастап жасалады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 504-бабының 5-бөлігіндегі құқық бұзушылықтың тікелей объектісі ақпаратты және оны тасымалдаушыларды құпиясыздандыру тәртібін сақтау кезінде туындайтын қоғамдық қатынастар болып табылады.

Талданатын баптың 5-бөлігінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың объективті жағы ақпаратты құпияны жариялау тәртібін бұзатын заңсыз әрекеттерден көрінеді.

Қазақстан Республикасының "Мемлекеттік құпиялар туралы" Заңының 22-бабына сәйкес ақпаратты жария етудің негізі мыналар болып табылады:

1) Қазақстан Республикасында мемлекеттік құпияларды құрайтын ақпаратпен ашық алмасу жөніндегі халықаралық міндеттемелерді Қазақстан Республикасының қабылдауы;

2) объективті мән-жайлардың өзгеруі, нәтижесінде мемлекеттік құпияны құрайтын мәліметтерді одан әрі қорғау мақсатқа сай келмейді;

3) Қазақстан Республикасының мемлекеттік құпияларын құрайтын мәліметтер тізбесіне өзгерістер енгізу;

4) мемлекеттік құпияны құрайтын мәліметтерді сыныптаудың аяқталуы;

5) жедел-ізвестіру, қарсы барлау қызметінің нәтижелерін қылмыстық процесте пайдалану қажеттілігі.

Басшылары ақпаратты мемлекеттік құпия ретінде жіктеуге уәкілеттік берілген мемлекеттік органдар мен ұйымдар мерзімді түрде, бірақ кемінде бес жыл сайын жіктелуге жататын ақпараттың тізімдерінің мазмұнын осы органдар мен ұйымдарда құпия ақпараттың дұрыстығына және оның белгіленген ақпаратқа сәйкестігі туралы қарауға міндетті. құпиялылықтың ертерек деңгейі.

Мемлекеттік органдар мен ұйымдарда жіктелуге жататын ақпараттың тізімін өзгерту құқығы оларды бекіткен басшыларға беріледі, олар ақпаратты құпияландыру туралы шешімдерінің дұрыстығына жеке жауап береді. Аталған көшбасшылардың жіктеуге жататын ақпараттың тізбесін өзгертуге қатысты шешімдері мемлекеттік құпияларды қорғау жөніндегі уәкілетті мемлекеттік органмен және Қазақстан Республикасының Ұлттық қауіпсіздік комитетімен келісуге жатады.

Сонымен бірге, егер құжатқа (тауарға) қауіпсіздік белгісі дұрыс берілмеген болса, мемлекеттік құпияларды қорғау жөніндегі бөлім бастығы оны құжаттағы ақпараттың белгіленген құпиялылық деңгейіне сәйкес келтіруі керек.

Сонымен қатар, заңда құпияларды құпия ету үшін белгіленген мерзімнен кешіктірмей ақпаратты құпияландыру қажеттілігі қарастырылған. Көрсетілген мерзім

аяқталғанға дейін тасымалдаушылар қолданыстағы заңнаманың ережелері өзгертілген жағдайда құпиясыздандырылады. Ерекше жағдайларда, ақпарат тасымалдаушыларын жіктеудің бастапқы белгіленген мерзімдерін ұзарту құқығы мемлекеттік органдар мен ұйымдардың басшыларына мемлекеттік құпияларды құпиялауға, олар белгіленген тәртіппен тағайындаған сараптамалық комиссияның қорытындысы негізінде беріледі.

Талданатын баптың 5-бөлігінің ережесінде Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің 185-бабында "Мемлекеттік құпияларды заңсыз жинау, тарату, жария ету" көзделген қылмыстық құқық бұзушылықтың белгілері қарастырылған. Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2013 жылғы 13 желтоқсандағы № 3 нормативтік қаулысында әкімшілікті заңсыз әрекеттердің салдарына байланысты қылмыстық құқық бұзушылықтан ажыратудың ерекшеліктері нақтыланды.

Қарастырылған құқық бұзушылықтардың субъектілері болып мемлекеттік құпиялармен байланысты қызметті жүзеге асыратын азаматтар табылады.

504-баптың 6-тармағына сәйкес құқық бұзушылықтың объектісі ресми ақпараты бар құжаттармен жұмыс істеу кезінде туындайтын қоғамдық қатынастар болып табылады.

Түсіндірілген баптың 6-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың объективті жағы - бұл ақпаратты ашуға немесе жоғалтуға әкеп соқтырған кәсіби немесе қызметтік іс-әрекетке байланысты оған қабылданған адамдардың шектеулі тарату туралы ресми ақпаратпен жұмыс істеу үшін белгіленген талаптарды бұзуы.

Ақпаратты шектеулі таратудың ресми ақпараты ретінде жіктеу және онымен жұмыс істеу ережелері Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2015 жылғы 31 желтоқсандағы № 1196 қаулысымен бекітілген.

"Қызметтік пайдалану үшін" деп белгіленген құжаттарда, файлдарда және жарияланымдарда тіркелген шектеулі ресми ақпаратқа мемлекеттік органдардың қызметі туралы ақпарат кіреді, олардың таратылуы шектеулі болуы ресми қажеттілікке байланысты. Мемлекеттік органдар ашық жариялануы немесе ашылуы Қазақстан Республикасының мемлекеттік органдарының мүдделеріне зиян келтіруі мүмкін "Қызметтік пайдалану үшін" деп белгіленген шектеулі таратылатын ресми ақпараттың тиісті ведомстволық тізімдерін жасайды. Бұл тізімдер мемлекеттік органның басшысымен келісуге жатады.

Қаралып отырған бұзушылықтың субъектісі азаматтар да, лауазымды тұлғалар да болып табылады. Алайда жауапкершілікті тек қызметтік немесе кәсіби міндеттерін орындауға байланысты жоғарыда аталған ақпаратқа қол жеткізген адамдар ғана көтере алады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 504-бабында түсіндірілген жоғарыда аталған барлық белгілер, егер оларда қылмыстық құқық бұзушылықтың белгісі болмаса, әкімшілік жаза болады. Бірақ Қазақстан Республикасының Қылмыстық кодексінде қоғамдық қауіптіліктің үлкен дәрежесі бар мұндай заңсыз әрекеттерді нақты түрде

көрсететін норма жоқ, ол Қазақстан Республикасының Қылмыстық кодексіне жатады. Әкімшіліктің қылмыстық құқық бұзушылықтан айырмашылық сипаттамалары үлкен залал немесе ауыр зардаптар түріндегі салдар болады, олардың тұжырымдамалары Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің 3-бабында келтірілген.

Мемлекеттік құпияларды қорғау және қорғау саласында Қазақстан Республикасының Қылмыстық кодексінде келесідей белгілер бар:

- 1) мемлекеттік құпияны құрайтын мәліметтерді заңсыз жинау; (185-бап)
- 2) мемлекеттік құпияны құрайтын заңсыз алынған ақпаратты тарату; (185-бап)
- 3) мемлекеттік құпияларды құрайтын мәліметтерді оларға сеніп тапсырылған немесе қызмет, жұмыс арқылы немесе Қазақстан Республикасының заңнамасында көзделген өзге де негіздер бойынша ашқан; (185-бап)
- 4) егер оларға мемлекеттік құпияларды құрайтын ақпарат тасымалдаушыларымен жұмыс істеудің белгіленген ережелерін бұзу салдарынан болса, оларға жұмыс, жұмыс немесе Қазақстан Республикасының заңнамасында көзделген өзге де негіздер сеніп тапсырылған адамның мемлекеттік құпиялары бар ақпараттық тасымалдаушыларды абайсызда жоғалтуы; (186-бап).

Сондай-ақ, қылмыстың осындай белгілері Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің 458-бабында бар, бірақ олар әскери сипаттағы мемлекеттік құпияларға жатады.

Субъективтік жағынан бұл құқық бұзушылық, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 504-бабының 4 және 5-бөліктерін қоспағанда, қасақана да, абайсызда да жасалуы мүмкін.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 804-бабының 3-бөлігінің негізінде олар түсіндірілген бап бойынша әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғауға құқылы:

- 1) қауіпсіздік шараларын жүргізу кезінде Қазақстан Республикасы Мемлекеттік күзет қызметінің лауазымды адамдары;
- 2) Ұлттық қауіпсіздік комитетінің бөлім бастығы мен оның орынбасарлары, аумақтық органдардың басшылары және олардың орынбасарлары.

Айта кету керек, шектеулі қолтаңба туралы ақпараттың негізгі пайдаланушылары Қазақстан Республикасының мемлекеттік құпияларды қорғау саласындағы заңнамасын бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершіліктен иммунитетті пайдаланбайтын және 32-баптың 2-бөлігі негізінде жауапкершілікке тартылатын арнайы және құқық қорғау органдарының қызметкерлері болып табылады. Бірақ Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 32-бабының бірінші бөлігінде арнайы мемлекеттік және құқық қорғау органдарының қызметкерлеріне қызметтік міндеттерін орындау кезінде жіберілген әкімшілік құқық бұзушылықтар үшін тиісті органдарда қызмет ету тәртібін реттейтін нормативтік құқықтық актілерге сәйкес жауаптылық қарастырылған.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 726-бабына сәйкес Ұлттық қауіпсіздік комитеті департаментінің бастығы және оның орынбасарлары, аумақтық органдардың басшылары және олардың орынбасарлары әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 504-бабына сәйкес белгіленген әкімшілік жазаларды қолдануға құқылы. Яғни, егер құқықбұзушылық қызметтік міндетінде болған болса, Қазақстан Республикасы Ұлттық қауіпсіздік комитетінің қызметкерлері құқық бұзушыларды тәртіптік жауапкершілікке тарту туралы мәселені шешу үшін құқық бұзушылық туралы материалдарды тиісті органдарға жіберуі керек.

32-баптың 3-бөлімінде "Әкімшілік айыппұл түріндегі әкімшілік жаза әскери қызметте жүрген әскери қызметшілерге және әскери және арнаулы оқу орындарының курсанттарына қолданыла алмайды" делінген. Түсіндірілген мақаланың санкциялары айыппұл түріндегі әкімшілік жазаның тек бір түрімен ғана ұсынылғандықтан, Қазақстан Республикасының әскери және арнайы оқу орындарының курсанттары тек тәртіптік жауапкершілікке тартылуы мүмкін.

505-бап. Қалалар мен елді мекендердің аумақтарын абаттандыру, сондай-ақ инфрақұрылымды бұзу, қаланың және елді мекендердің жасыл желектерін қирату және бүлдіру ережелерін бұзу

1. Қалалар мен елді мекендердің аумақтарын абаттандыру, сондай-ақ инфрақұрылымды бұзу, қалалар мен елді мекендердің жасыл алаңдарын қирату және бүлдіру ережелерін бұзу -

жеке тұлғаларға ескерту немесе жиырма мөлшерінде, шағын бизнес немесе коммерциялық емес ұйымдар үшін - отыз, орта бизнес үшін - қырық, ірі бизнес үшін - жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекеттер -

жеке тұлғаларға отыз мөлшерінде, шағын бизнес субъектілері мен коммерциялық емес ұйымдарға - қырық, орта бизнес үшін - елу, ірі бизнес үшін - үш жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы түсініктеме берген объект - бұл қалалар мен елді мекендерді абаттандыруды, инфрақұрылым мен жасыл алаңдарды күзету мен қорғау саласындағы белгіленген басқару тәртібі.

Талданатын баптың бірінші бөлігінің объективтік жағы үш анықтайтын белгілерді қамтиды:

- 1) қалалар мен елді мекендердің аумақтарын абаттандыру ережелерін бұзу;
- 2) қалалар мен елді мекендердегі инфрақұрылым объектілерін қирату;
- 3) қалалар мен елді мекендердің жасыл алаңдарының жойылуы және бүлінуі.

Құқық бұзушылықтың жоғарыда көрсетілген белгілері көрпе болып табылады және біліктілікке сәйкес осы бапқа сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғауға құқығы бар лауазымды адамдар жергілікті өкілетті органдар бекіткен жасыл алаңдарды күтіп ұстау және абаттандыру ережелерінде белгіленген заңды ережелерді қолдануы керек. Мұндай нормативтік құқықтық актілер Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрінің 2015 жылғы 20 наурыздағы № 235 "Жасыл алаңдарды күтіп ұстау мен қорғаудың, қалалар мен елді мекендердің аумақтарын абаттандырудың типтік ережелерін бекіту туралы" бұйрығын ескере отырып әзірленуі керек. Ереже қолданыстағы жеке тұрғын үй ғимаратының, азаматтардың саяжайлары мен мемлекеттік орман қорының, сондай-ақ республикалық маңызы бар ерекше қорғалатын табиғи аумақтың аумағына қолданылмайды.

Мәселен, Қостанай облысының жергілікті полиция қызметінің учаскелік инспекторы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 505-бабы бойынша құқық бұзушылықты анықтаған кезде, Қостанай облыстық мәслихатының 2017 жылғы 15 наурыздағы № 130 "Жасыл алаңдарды күтіп ұстау ережесін, Қостанай облысының қалалары мен елді мекендерінің аумақтарын абаттандыру ережелерін бекіту туралы" шешімін қолдануы керек.

Аяқтау - аумақты құрылыс үшін қолайлы жағдайға келтіру, оны мақсатты түрде қалыпты пайдалану, тұрғындар үшін салауатты, ыңғайлы және мәдени өмір сүру жағдайларын жасау мақсатында атқарылатын жұмыстар мен іс-шаралар жиынтығы;

Жасыл кеңістікті жою кезінде олардың өліміне әкеп соқтырған жасыл кеңістікті бүлдіру түріндегі заңсыз әрекеттерді түсіну керек.

Қаланың инфрақұрылымы - бұл материалдық өндіріс экономикасының негізгі секторларының әдеттегі қызметіне және мемлекеттің өндіргіш күштерін қалыптастыру мақсатында жағдайлар жасау мақсатында экономикалық секторлар мен экономиканың өндірістік және өндірістік емес секторларына қызмет көрсететін жиынтығы.

Абаттандыру міндеттері - қалада және басқа да елді мекендерде адам өмірінің ыңғайлы, жайлы және қауіпсіздігін қамтамасыз ететін элементтер мен жұмыстар жиынтығын қамтамасыз ету. Жұмыстардың жиынтығы келесі негізгі бағыттар бойынша объектілерді және абаттандыру элементтерін ұйымдастыру, күтіп ұстау, пайдалану, жөндеу және қорғауды қарастырады:

- 1) инженерлік жетілдіру;
- 2) сыртқы эстетикалық жетілдіру;
- 3) санитарлық сауықтыру;
- 4) көгалдандыру.

Абаттандырудың ағымдағы мәселелерін қарау жергілікті атқарушы органдар жанындағы арнайы комиссияларға жүктелген. Комиссияның функциялары:

1) қаланың инженерлік желілері мен құрылыстарының мазмұны мен техникалық жағдайы туралы даулы мәселелерді қарау;

2) сыртқы эстетикалық жетілдіру объектілерін орнатуға, пайдалануға және модификациялауға қатысты даулы мәселелерді қарау.

3) сыртқы эстетикалық дизайнға және тұрғын үй қорының іргелес аумақтары мен тұрғын емес ғимараттардағы аумақтардың жай-күйіне қатысты даулы мәселелерді қарау.

4) аумақтарды санитарлық тазарту айларында шоғырландыру туралы даулы мәселелерді қарау.

5) жеке және заңды тұлғалардың санитарлық жағдайды жақсарту жөніндегі ұсыныстарын қарау.

6) өтініштерді қарау және қаланың (қаланың) жасыл алаңдарын бұзу, трансплантациялау, кесу қажеттілігі туралы қорытындылар беру.

Заңды және жеке тұлғалар көгалдандыру элементтерінің (жолдар, тротуарлар, көгалдар, шағын архитектуралық нысандар, жарықтандыру, дренаж және т.б.) бүлінуіне және жойылуына жол бермеу үшін қала ішінде, соның ішінде жеке үй аумақтарында тазалықты және тәртіпті сақтау керек.)

Қаланың ағымдағы санитарлық тазалығын мамандандырылған кәсіпорындар жүзеге асырады және автомобиль жолдарын, жолдарды, көшелерді, инженерлік құрылыстарды (көпірлер, бөгеттер, жол өтпелері және т.б.), көше жарықтандыратын құрылыстарды, кішігірім сәулеттік нысандарды және басқа да объектілерді күтіп ұстауды және реттеуді қамтамасыз ететін іс-шараларды жүргізуден тұрады.

Айта кету керек, жоғарыда аталған заңсыз әрекеттер іс-әрекет немесе әрекетсіздік түрінде көрініс табуы мүмкін. Қылмыстық құрамның құрамы маңызды және біліктілік кезінде міндетті түрде жойылу, жою, зақымдау салдары болуы керек. Өкінішке орай, бапта әкімшілік құқық бұзушылыққа жол берілетін материалдық залал мөлшері анықталған жоқ. Осыған байланысты қылмыстың саралануы Қазақстан Республикасының Қылмыстық кодексінің бәсекелес нормаларының болуын ескеруі керек. Мәселен, көгалдандырудың жойылуын немесе бүлінуін қылмыстық залалдан келесі түрде ажыратуға болады:

- сирек кездесетін өсімдік түрлерімен заңсыз жұмыс істеу (ҚР ҚК 339-бабы);
- ағаштар мен бұталарды заңсыз кесу, жою немесе бүлдіру (ҚР ҚК 340 бабы);
- ормандардың жойылуы немесе зақымдануы (ҚР ҚК 341-бабы) және т.б.

Осыған байланысты, мақаланың шешімі "егер бұл әрекеттерде қылмыстық құқық бұзушылық белгілері болмаса" деген сөздермен аяқталуы керек.

Түсіндірілген баптың екінші бөлімі әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған баптың бірінші бөлігінің біліктілік белгілерін қарастырады.

Жеке тұлғалар, шағын бизнес немесе коммерциялық емес ұйымдар, сондай-ақ орта және ірі бизнес құқық бұзушылықтың субъектілері бола алады.

Қылмыстың субъективтік жағы кінәні тікелей қасақана, сонымен қатар жанама түрде көрсетеді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 505-бабына сәйкес келесі адамдар әкімшілік жаза қолдануға құқылы:

1) ПМ комитеттерінің төрағалары мен басқармаларының басшылары, аумақтық ішкі істер органдарының, әкімшілік, көші-қон полиция бөлімшелерінің басшылары, облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың жергілікті полиция қызметі, олардың орынбасарлары (Әкімшілік кодекстің 685-бабы 2-бөлігінің 1-тармағы);

2) тек екі бөліктен тұрады - бөлімдердің, полиция бөлімдерінің, әкімшілік, көші-қон полициясының, жергілікті полиция округінің (қаланың, қаладағы ауданның) басшылары және олардың орынбасарлары (ӘҚБТК-нің 685-бабы 2-бөлігінің 2-тармағы);

3) тек бір бөлігінде - арнайы атақтары бар ішкі істер органдарының қызметкерлері (Әкімшілік кодекстің 685-бабы 2-бөлігінің 4-тармағы);

4) аудандық маңызы бар қалалардың, кенттердің, ауылдардың, ауылдық округтердің аумағында жасалған аудандық маңызы бар қалалардың, кенттердің, ауылдардың, ауылдық округтердің әкімдері (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 729-бабының 3-бөлігі).

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 685-бабы 2-бөлігінің 2-тармағының ережелері түсініксіз күйінде қалып отыр, ол әкімшілік полиция және жергілікті полиция қызметі басшыларына Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 505-бабының 1-бөлігімен айыппұл салуға мүмкіндік бермейді. Яғни, басқаруға әкімшілік жаза қолдану құзіреті берілмеген жағдай жасалды, ал олардың қол астындағылар бұған құқылы. Осыған байланысты Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 685-бабы 2-бөлігінің 2-тармағында 505 нөмірінен кейін сөздер (2-бөлім) алып тасталуы керек.

506-бөлім. Қорғалатын объектілерге заңсыз кіру

Мемлекеттік күзет қызметі, Ұлттық қауіпсіздік комитетінің органдары мен бөлімшелері, Ішкі істер министрлігі, Қорғаныс министрлігі, сондай-ақ жеке күзет ұйымы қорғайтын қауіпті өндірістік объектіге Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес қорғалатын объектіге заңсыз кіру, -

он бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға немесе он бес күнге дейін әкімшілік қамауға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ _____

Әкімшілік құқық бұзушылықтың қоғамдық қауіптілігі оның жасалуы Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес қорғауға жататын объектілердің қауіпсіздігіне қауіп төндіретіндігінде.

"Қауіпсіздік қызметі туралы" Заңның 1-1-бабына сәйкес, ерекше маңызды мемлекеттік және стратегиялық объектілер мемлекет қорғауында болады; жарғылық капиталында мемлекет тікелей немесе жанама түрде бақылау пакетін (қатысу үлесін) иеленетін заңды тұлғаларға тиесілі стратегиялық маңызы бар салалар объектілері.

Мемлекеттік қорғауға жататын объектілерді анықтау тәртібі Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2011 жылғы 7 қазандағы № 1151 қаулысымен бекітілген Мемлекеттік қорғауға жататын объектілерді анықтау ережесімен анықталады.

Ереженің 5-тармағына сәйкес, айрықша маңызды мемлекеттік объектілерге тұтастықты бұзу мемлекеттің қауіпсіздігіне теріс әсер етуі мүмкін, өзіне жүктелген функцияларды нақты орындау, экономикаға айтарлықтай зиян келтіруі, мемлекетаралық қатынастарды қиындататын, мемлекет пен қоғам үшін маңызды болып табылатын объектілер жатады.

Ерекше маңызды мемлекеттік объектілер санатына мыналар кіреді:

1) Қазақстан Республикасының республикалық және облыстық маңызы бар орталық және жергілікті атқарушы органдарының, Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының, жергілікті және басқа да соттардың, Бас прокуратураның, облыстардың прокуратураларының, республикалық маңызы бар қалалар мен Қазақстан Республикасы астанасының прокуратураларының, қалалық және әскери баламаларының әкімшілік ғимараттары мен құрылыстары, және басқа мамандандырылған прокурорлар, Құқықтық статистика және арнайы есепке алу жөніндегі комитет және оның аумақтық бөлімшелері;

2) Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің, оның филиалдары мен қоймаларының объектілері;

3) Қазақстан Республикасының аумағында орналасқан шетелдік дипломатиялық өкілдіктер, шетелдік консулдықтар, халықаралық ұйымдар және халықаралық ұйымдардың өкілдіктері.

Стратегиялық объектілерге Қазақстан Республикасы қоғамының тұрақты дамуы үшін әлеуметтік-экономикалық маңызы бар объектілер жатады, оларға залал Қазақстан Республикасының ұлттық қауіпсіздігінің жай-күйіне теріс әсер етуі, азаматтардың өмірі мен денсаулығына қауіп төндіруі мүмкін.

Стратегиялық объектілер санатына мыналар кіреді:

1) Қазақстан Республикасының Мемлекеттік күзет қызметі күзететін, Қазақстан Республикасының Президенті бекіткен тізімге енгізілген ішкі істер органдарының бөлімшелерімен бірге, сондай-ақ маңызды мемлекеттік маңызы бар объектілер;

2) Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің әскери бөлімдері, басқа да әскерлер мен әскери бөлімдер;

3) мемлекеттік материалдық резерві бар объектілер - дәрі-дәрмектерді, жанар-жағар май материалдарын сақтайтын қоймалар, азық-түлік және киім-кешек сататын дүкендер;

4) аса қауіпті, бактериологиялық, биологиялық, химиялық, есірткі құралдарын және прекурсорларды әзірлеу, өндіру, сынау, зерттеу және сақтау жөніндегі мемлекеттік ұйымдар мен мекемелердің объектілері;

5) ғарыш инфрақұрылымының объектілері;

6) атом энергиясын пайдалануға арналған қондырғылар;

7) тіршілікті қамтамасыз ету объектілері, оның ішінде: жылумен жабдықтау - жылу электр станциялары (50 Гкал астам); ауыз сумен жабдықтау - су қабылдау қондырғылары (Ереженің 6 тармағы).

Стратегиялық маңызы бар және жарғылық капиталына мемлекет акцияларының бақылау пакетін (қатысу үлестерін) тікелей немесе жанама иеленетін заңды тұлғаларға тиесілі экономика салаларының объектілеріне жарғылық капиталына мемлекет қатысатын ірі салық төлеушілерге жатқызылған, қызметі төтенше жағдайлардың туындау тәуекелі жоғары Қазақстан Республикасының объектілері жатады.

Нысандардың бұл санатына мыналар кіреді:

1) су шаруашылығы құрылыстары - гидротехникалық құрылыстар: гидротехникалық құрылыстар, құлыптар, бөгеттер; суды басқару үшін пайдаланылатын су қоймалары;

2) республикалық маңызы бар байланыс, телерадио хабарларын тарату объектілері;

3) заңды тұлғалардың жарылғыш және улы заттарды сақтау объектілері.

Мемлекеттік қорғауға жататын объектілердің тізбесін олардың өкілеттіктеріне сәйкес Қазақстан Республикасының Президенті немесе Қазақстан Республикасының Үкіметі бекітеді.

"Қазақстан Республикасының Мемлекеттік күзет қызметі туралы" Заңның 1-3 бабына сәйкес Қазақстан Республикасы Мемлекеттік күзет қызметі күзететін объектілердің тізбесін Қазақстан Республикасы Президентінің Әкімшілігімен келісім бойынша Қазақстан Республикасы Мемлекеттік күзет қызметінің басшысы бекітеді.

Құқық бұзушылықтың объектісі - жоғарыда аталған объектілерде заңмен белгіленген қауіпсіздік режимі.

Нысандарды Мемлекеттік күзет қызметі, Ұлттық қауіпсіздік комитетінің органдары мен бөлімшелері, Ішкі істер министрлігі және Қорғаныс министрлігі қорғайды.

Күзет қызметі саласында бәсекелестік орта қалыптастыру үшін, тізімге енбеген объектілерді күзетуді жеке күзет ұйымдары Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес жеке және заңды тұлғалармен жасалған келісімдер негізінде жүзеге асыра алады.

1961 жылғы 18 сәуірдегі Дипломатиялық қатынастар туралы Вена конвенциясына, 1963 жылғы 24 сәуірдегі Консулдық қатынастар туралы Вена конвенциясына және Қазақстан Республикасының өзге де халықаралық шарттарына сәйкес шетелдік дипломатиялық өкілдіктерді, шетелдік консулдық мекемелерді, халықаралық ұйымдар мен халықаралық ұйымдардың өкілдіктерін күзетуді Сыртқы істер министрлігі Қазақстан Республикасының Ішкі істер министрлігіне жыл сайын ұсынатын тізбеге сәйкес Қазақстан Республикасы Ішкі істер органдарының мамандандырылған күзет бөлімшелері қамтамасыз етеді.

Меншік нысанына қарамастан Қарулы Күштерден, басқа да әскерлерден және әскери құралымдардан қорғалған барлық объектілерде, объектінің әкімшілігі ішкі құпияны қорғау бөлімшелерімен, ішкі істер органдарының аумақтық бөлімшелерімен бірге:

1) мемлекеттік күзет құрылымдары мен бөлімшелерінің басшылары бекітетін қол жеткізуді және жергілікті режимді қамтамасыз ету ережелері;

2) мүдделі органдармен келісім бойынша объектілерді күзету және қорғау жоспарлары.

Қылмыстың объективтік жағы белсенді әрекетпен сипатталады және оған заңды негізі жоқ адамның немесе белгіленген қорғаныс режимін бұзудың енуінен тұрады. Әрекет күзет қызметкерлерінен жасырын түрде немесе олардың еркіне қарсы қол сұғуымен, қол жеткізуді басқару немесе объектішілік режим ережелерін бұза отырып объектіге өту арқылы жасалуы мүмкін.

Қылмысты жасау әдісінің сипаттамасында сот практикасынан келесі мысал келтірілген. *Петропавл қаласының мамандандырылған әкімшілік сотының судьясы Панкратов В.А. әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 506-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық үшін кінәлі деп танылды. Сот Панкратов В.А. мас күйінде Петропавловск, Киров өткелі 2 мекен-жайы бойынша орналасқан "Қызылжар су" ЖШС аумағына заңсыз кіріп, сол арқылы күзетілетін объектіге заңсыз кіргенін анықтады. Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес Ішкі істер министрлігінің қызметі.*

Қылмыстың субъектісі жеке тұлға.

Субъективтік жағы - ниет. Адам өзінің әрекетінің заңсыз сипатын білді, оның зиянды салдарын алдын-ала білді және осы салдардың басталуын қаламады немесе саналы түрде жол берді немесе оларға немқұрайды қарады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 506-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттаманы уәкілетті лауазымды адамдар жасауға құқылы:

- ішкі істер органдары;
 - Қазақстан Республикасы Ұлттық қауіпсіздік комитетінің әскери полиция органдары;
 - Қазақстан Республикасы Ұлттық қауіпсіздік комитетінің Шекара қызметі;
 - қауіпсіздік шаралары кезінде Қазақстан Республикасының Мемлекеттік күзет қызметі;
 - Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің, басқа да әскерлері мен әскери құрылымдарының әскери қызметшілері, сондай-ақ Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің, басқа да әскерлері мен әскери бөлімдерінің көлік құралдарын жүргізетін адамдар жасаған құқық бұзушылықтар туралы Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің әскери полиция органдарына;

- әскери қызметшілердің және әскери қызметке шақырылатын, оқуға шақырылған құқық бұзушылықтар туралы Қазақстан Республикасы Ұлттық ұланының әскери полициясының органдары.

Бұл әкімшілік құқық бұзушылықтардың істерін мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары қарайды (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 684-бабының 1-бөлігі).

507-бап. Ұлттық алдын алу тетігі қатысушыларының қызметіне кедергі жасау

Лауазымды адамның қызметтік жағдайын қолдана отырып, ұлттық алдын алу тетігі қатысушыларының заңды қызметіне кедергі жасау, сондай-ақ лауазымды адам өзінің қызметтік жағдайын пайдаланып жасаған іс-әрекетке олардың құқықтары мен заңды мүдделерін елеулі түрде бұзуға әкеп соқтырса, -

қырық айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ _____

Әкімшілік құқық бұзушылықтың қоғамдық қауіптілігі бұл ұлттық алдын алу тетігінің қызметі үшін заңда белгіленген тәртіпті бұзу.

Ұлттық алдын алу тетігі ұлттық алдын алу тетігі қатысушыларының әрекеттері арқылы қолданылатын азаптаулар мен басқа да қатыгез, адамгершілікке жатпайтын немесе ар-намысты қорлайтын іс-әрекеттер мен жазалардың алдын-алу жүйесі түрінде жұмыс істейді.

Әкімшілік құқық бұзушылықтың объектісі ұлттық алдын алу тетігіне қатысушылардың құқықтары мен заңды мүдделері.

Ұлттық алдын алу тетігінің қатысушылары Адам құқықтары жөніндегі уәкіл, сонымен қатар азаматтардың, заңгерлердің, әлеуметтік қызметкерлер мен дәрігерлердің құқықтарын, бостандықтарын мен заңды мүдделерін қорғауға қатысатын Үйлестіру кеңесі сайлаған қоғамдық бақылау комиссиялары мен қоғамдық бірлестіктердің мүшелері болып табылады.

Адам құқықтары жөніндегі уәкіл ұлттық алдын алу тетігіне қатысушылардың қызметін үйлестіреді, ұлттық алдын алу тетігіне қатысушылардың қажетті әлеуеті мен кәсіби білімін қамтамасыз ету үшін Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес шаралар қолданады.

Ұлттық алдын алу тетігін тиімді үйлестіру мақсатында Адам құқықтары жөніндегі уәкіл жанынан үйлестіру кеңесі құрылады.

Адам құқықтары жөніндегі уәкілді қоспағанда, үйлестіру кеңесінің мүшелерін Қазақстан Республикасы азаматтарының арасынан Адам құқықтары жөніндегі уәкіл құрған комиссия сайлайды.

Адам құқықтары жөніндегі уәкіл:

- 1) Адам құқықтары жөніндегі уәкіл жанындағы үйлестіру кеңесі туралы ереже;
- 2) ұлттық алдын алу тетігіне қатысушыларды іріктеу тәртібі;

3) алдын-ала болудың ұлттық алдын алу тетігіне қатысушылар топтарын құру тәртібі;

4) профилактикалық сапарлар туралы нұсқаулық;

5) алдын ала болу нәтижелері туралы жыл сайынғы жиынтық есепті дайындау тәртібі.

Үйлестіру кеңесі Біріккен Ұлттар Ұйымының Азаптауларға қарсы комитетінің азаптаулар мен басқа да қатыгез, адамгершілікке жатпайтын немесе ар-намысты қорлайтын іс-әрекеттерінің немесе жазаларының алдын алу жөніндегі кіші комитетпен өзара әрекеттеседі.

Ұлттық профилактикалық тетікке қатысушылар өз қызметтері аясында:

- үкім шығаратын мекемелер мен органдар;

- мәжбүрлеп емдеуге арналған ұйымдар (туберкулезге қарсы мамандандырылған ұйымдар, мәжбүрлі медициналық шараларды қолдану үшін психиатриялық ауруханалар (мәжбүрлі емдеу үшін, жалпы типтегі психиатриялық аурухана, мамандандырылған типтегі психиатриялық аурухана, қарқынды бақылауы бар мамандандырылған психиатриялық аурухана);

- бала құқығын қорғау функцияларын жүзеге асыратын ұйымдар;

- мәжбүрлеп емдеуге арналған наркологиялық ұйымдар;

- қоғамнан уақытша оқшаулануды қамтамасыз ететін арнайы мекемелер мен үй-жайлар;

- кәмелетке толмағандарды бейімдеу орталықтары, арнайы білім беру ұйымдары, арнайы режимі бар білім беру ұйымдары;

- қатысушылардың келуі үшін Қазақстан Республикасының заңнамасымен анықталған өзге де ұйымдар.

Ұлттық алдын алу тетігінің қатысушысы:

1) алдын-ала болуға жататын ұйымдарда болған адамдардың саны, осындай ұйымдардың саны және олардың орналасқан жері туралы ақпарат алуға;

2) алдын-ала болуға жататын ұйымдарда ұсталған адамдармен қарым-қатынас, сондай-ақ оларды ұстау шарттары туралы ақпаратқа қол жеткізе алады;

3) құрылған топтардың құрамында белгіленген тәртіппен алдын-ала болуды жүзеге асырады;

4) алдын-ала болуға жататын ұйымдарда ұсталған адамдармен және (немесе) олардың заңды өкілдерімен куәгерлерсіз жеке немесе қажет болған жағдайда аудармашы арқылы, сондай-ақ ұлттық алдын алу тетігінің қатысушысының пікірі бойынша тиісті ақпарат бере алатын кез келген басқа адамдармен сұхбат жүргізеді. ;

5) алдын-ала болуға жататын ұйымдарды еркін таңдауға және оларға баруға;

6) азаптаулар мен басқа да қатыгез, адамгершілікке жатпайтын немесе ар-намысты қорлайтын іс-әрекет немесе жаза қолдану туралы хабарламалар мен шағымдар алады.

Ұлттық алдын алу тетігінің қатысушысы заңды қызметті жүзеге асыруда тәуелсіз.

Мемлекеттік органдар мен олардың лауазымды тұлғалары қатысушыларға ұлттық алдын-алу тетігінің заңды қызметін жүзеге асыруда көмектеседі.

Қылмыстың объективті жағы - ұлттық алдын алу тетігі қатысушыларының қызметіне кедергі жасау, сондай-ақ бұл қызметке араласу.

Кедергі қызметтік жағдайды пайдаланып жасалған қарсылықты қамтамасыз етуді камтиды. Бұл қажетті ақпаратты ұсынбау, алдын-ала келуден негізсіз бас тарту, басқа да проблемалар мен қиындықтардың туындауында көрініс табуы мүмкін. Мәселен, Шымкент қаласының мамандандырылған ауданаралық әкімшілік сотының шешімімен С. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 507-бабы бойынша әкімшілік жауапкершілікке тартылды. С.-қа жабық медициналық мекеменің бас дәрігері бола отырып, 2016 жылғы 4 ақпанда Адам құқықтары мен заңдылықты сақтау жөніндегі Қазақстандық халықаралық бюроның Оңтүстік Қазақстан филиалының өкілдеріне бұл мекемеге келуден бас тартты деген айып тағылған.

Араласу қызмет бабын пайдалана отырып жасалатын қажетті нәтижеге қол жеткізу үшін ұлттық алдын алу тетігінің қатысушыларына әсер етуді білдіреді. Қауіп-қатер, уговор, өтініш, шантаж, өзге де қысым көрсету түрінде көрінуі мүмкін. Мұндай араласуды әкімшілік құқық бұзушылық деп тану үшін бұл әрекет ұлттық алдын алу тетігі қатысушыларының құқықтары мен заңды мүдделерін елеулі түрде бұзуға әкеп соғуы қажет.

Қылмыстың субъектісі лауазымды тұлға. Лауазымды адамдар дегеніміз - әкімшілік құқық бұзушылық жасалған кезде тұрақты, уақытша немесе арнайы органмен билік өкілінің функцияларын жүзеге асыратын немесе әкімшілік құқық бұзушылық жасалған кезде мемлекеттік мекемелерде, квазимемлекеттік сектор субъектілерінде, жергілікті билік органдарында ұйымдастырушылық және әкімшілік-басқару функцияларын орындайтын немесе орындайтын адамдар.

Субъективтік жағы кінәнің қасақана нысанымен сипатталады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 507-бабына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қозғау туралы шешімді прокурор қабылдайды (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 805-бабының 1-бөлігі).

Бұл әкімшілік құқық бұзушылықтардың істерін мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары қарайды (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 684-бабының 1-бөлігі).

508-бап. Ұлттық алдын алу тетігі қатысушыларының алдын ала болу барысында адамның жеке өмірі туралы өздеріне белгілі болған мәліметтерді жария етуі

Ұлттық алдын алу тетігі қатысушыларының алдын ала болу барысында адамның жеке өмірі туралы өздеріне белгілі болған мәліметтерді осы адамның келісімінсіз жария етуі, егер бұл іс-әрекетте қылмыстық жаза қолданылатын әрекет белгілері болмаса, -

жиырма айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Әкімшілік құқық бұзушылықтың қоғамдық қауіптілігі ұлттық алдын алу тетігіне қатысушылардың қызметі үшін заңда белгіленген талаптарды бұзудан тұрады.

Ұлттық алдын алу тетігінің анықтамасы, оның мәні мен ұйымдастырылуы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 507-бабына түсініктемеде көрсетілген.

Ұлттық алдын алу тетігінің қатысушылары өз өкілеттіктерін жүзеге асыруда Қазақстан Республикасының заңнамасын сақтауға міндетті.

Ұлттық алдын алу тетігі қатысушыларының профилактикалық баруға жататын үкімдерді орындайтын мекемелер мен органдардың қызметіне араласуына жол берілмейді.

Егер алдын-ала болу тобына кіретін ұлттық алдын алу тетігінің қатысушысының бейтараптығына күмән тудыратын жағдайлар болса, ол алдын-ала болуға қатысудан бас тартуы керек.

Ұлттық алдын алу тетігінің қатысушылары адам құқықтары жөніндегі уәкіл белгілеген тәртіппен азаптаулар мен басқа да қатыгез, адамгершілікке жатпайтын немесе ар-намысты қорлайтын іс-әрекеттер мен жазаларды қолдану туралы келіп түскен хабарламалар мен шағымдарды тіркеуге міндетті.

Қабылданған хабарламалар мен шағымдар Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен Адам құқықтары жөніндегі уәкілге жіберіледі. Қабылданған және жіберілген хабарламалар мен шағымдар туралы ақпарат профилактикалық сапарлардың нәтижелері туралы есепке қосылады.

Өз қызметін жүзеге асыру кезінде ұлттық алдын алу тетігінің қатысушылары құпиялылық қағидатын сақтаулары қажет, яғни оларға алдын-ала бару кезінде белгілі болған сотталушының жеке өмірі туралы ақпарат таратуға құқығы жоқ.

Осы талапты бұзу заңмен белгіленген жауапкершілікке әкеп соғады.

Әкімшілік құқық бұзушылықтың объектісі - адамның жеке өміріне қол сұғу құқығы

Азаматтық және саяси құқықтар туралы халықаралық пактінің 17-бабына сәйкес, ешкімнің жеке және отбасылық өміріне заңсыз араласуға, өз үйінің қол сұғылмауына немесе хат алмасу құпиясына өз бетімен немесе заңсыз қол сұғуға немесе оның ар-намысы мен беделіне заңсыз қол сұғуға болмайды. Әркімнің осындай араласудан немесе осындай шабуылдардан заңды қорғауға құқығы бар.

Қазақстан Республикасы Конституциясының 18-бабында әркімнің жеке өміріне, жеке басының және отбасылық құпияның сақталуына, ар-намысы мен қадір-қасиетін қорғауға құқығы бар. Әркімнің жеке салымдар мен жинақ ақшаларын, корреспонденцияларды, телефон арқылы сөйлесулерді, почта, телеграф және басқа да хабарламалардың құпиялылығына құқығы бар. Бұл құқықты шектеуге заңда тікелей белгіленген жағдайларда және тәртіппен ғана жол беріледі.

Жеке өмір, заң әдебиеттерінде айтылғандай, адамға қатысты, оған тиесілі және қымбат болатын адам өмірінің саласы. Бұл жеке және іскерлік емес қатынастар мен алаңдаушылық тудыратын сала. Жеке және отбасылық құпия - бұл жеке өмірдің бөлігі, жеке тұлға өмірінің нәзік және интимдік аспектілері. Атап айтқанда, денсаулық жағдайы туралы ақпарат жеке құпияны құрауы мүмкін, отбасылық құпия - бұл отбасына, оның ішінде балаларды асырап алуға байланысты жағдайлар. Заңнама бұл салаға кіре алмайды; ол оны кез келген заңсыз араласудан қорғауға арналған.

Құқықбұзушылықтың объективті жағы ұлттық алдын алу тетіктерінің қатысушылары алдын-алу сапарлары кезінде белгілі болған олардың жеке өмірі туралы ақпаратты ашудан көрінеді.

Жеке өмір туралы ақпаратты ашуды олардың рұқсат етілмеген адамдар арасында таратылуы деп түсіну керек. Оларды кем дегенде бір адамға кез-келген жолмен жеткізуге жеткілікті: ауызша, жазбаша, хабаршы және т.б. арқылы.

Бұл ақпаратты жария етудің заңсыздығының міндетті белгісі - бұл құпиялыққа қатысты адамның келісімінің болмауы.

Ашу үшін әкімшілік жауапкершілік, егер бұл әрекетте қылмыстық құқық бұзушылық белгілері болмаса, пайда болады.

Қылмыстың субъектісі ұлттық алдын алу тетігінің қатысушысы. Ұлттық алдын алу тетігінің қатысушылары Адам құқықтары жөніндегі уәкіл, сонымен қатар азаматтардың, заңгерлердің, әлеуметтік қызметкерлер мен дәрігерлердің құқықтарын, бостандықтарын мен заңды мүдделерін қорғауға қатысатын Үйлестіру кеңесі сайлаған қоғамдық бақылау комиссиялары мен қоғамдық бірлестіктердің мүшелері болып табылады.

Ұлттық алдын алу тетігіне қатысушыларды іріктеу қағидаларының 5-тармағына сәйкес ұлттық алдын алу тетігінің қатысушылары бола алмайтындығын атап өткен жөн.

- 1) Қазақстан Республикасының азаматы болып табылмайтын адамдар;
- 2) соттылығы жойылмаған немесе заңда белгіленген тәртіппен алынбаған адамдар;
- 3) қылмыс жасады деп айыпталған немесе айыпталған адамдар;
- 4) сот қабілетсіз немесе әрекет қабілеті шектеулі деп таныған адамдар;
- 5) судьялар, адвокаттар, мемлекеттік қызметкерлер және әскери қызметкерлер, сондай-ақ құқық қорғау және арнайы мемлекеттік органдардың қызметкерлері;
- 6) психиатрда және / немесе наркологта тіркелген адамдар;
- 7) қасақана қылмыс жасағаны үшін ақталмайтын негіздер бойынша қылмыстық жауаптылықтан босатылған адамдар;
- 8) теріс себептермен мемлекеттік немесе әскери қызметтен, құқық қорғау және арнайы мемлекеттік органдардан, соттардан босатылған немесе адвокаттар алқасынан шығарылған адамдар;
- 9) заңдарды қолдануға лицензиясынан айырылған адамдар.

Қылмыстың субъективті жағы кінәнің қасақана нысанымен сипатталады. Адам өзінің әрекетінің заңсыз сипатын білді, оның зиянды салдарын алдын-ала білді және осы салдардың басталуын қаламады немесе саналы түрде жол берді немесе оларға немқұрайды қарады.

Бапқа сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қозғау туралы шешім. Прокурор Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 508-ін жасайды (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 805-бабының 1-бөлігі).

Бұл әкімшілік құқық бұзушылықтардың істерін мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары қарайды (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 684-бабының 1-бөлігі).

509-бап. Ұлттық мұрағат қорының құжаттарын жою

1. Ұлттық мұрағат қорының құжаттарын, кадрлар туралы құжаттарды уәкілетті органның немесе облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың жергілікті атқарушы органының келісімінсіз жою -

лауазымды адамдарға, шағын бизнес субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға - он, орта бизнес үшін - жиырма, ірі бизнес үшін - қырық айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекет, -

лауазымды адамдарға, шағын бизнес субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға - жиырма, орта бизнес үшін - қырық, ірі бизнес үшін - сексен айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Әкімшілік құқық бұзушылықтың қоғамдық қауіптілігі оның жасалуы Ұлттық мұрағат қорының құжаттары, персонал туралы құжаттардың қоғам мен мемлекет үшін, сондай-ақ меншік иесі үшін маңыздылығы мен ерекше құндылығына байланысты сақталатын құжаттардың біржола жоғалуына әкеліп соқтыруы мүмкіндігінде жатыр.

Қазақстан Республикасы Ұлттық мұрағат қорының құжаттарын жинау, алу, сақтау, мемлекеттік тіркеу және пайдалану саласындағы қоғамдық қатынастар және мұрағат ісін мемлекеттік басқару "Ұлттық мұрағат қоры және мұрағаттар туралы" Заңмен (бұдан әрі - Заң) реттеледі.

Заңның 1-бабының 17-тармағына сәйкес құжат - бұл оны анықтауға мүмкіндік беретін физикалық ортада жазылған ақпарат.

Ұлттық мұрағат қорының құжаты - мемлекеттік есепке алынған және тұрақты сақталуға жататын құжаттардың құндылығына мемлекеттік сараптамадан өткен мұрағаттық құжат (1-баптың 1-тармағы). Өз кезегінде мұрағат құжаты - қоғам үшін және мемлекет үшін маңыздылығына байланысты сақталатын немесе сақталатын және меншік иесі үшін бірдей құнды құжат (1-баптың 5-тармағы).

Персоналға арналған құжаттар - қызметкерлердің еңбек қызметін растайтын құжаттар жиынтығы және олардың зейнетақы төлемдеріне ақшаны ұстап қалу және ұстап қалу туралы ақпарат (1-баптың 15-тармағы).

Әкімшілік құқық бұзушылықтың объектісі - Ұлттық мұрағат қорының құжаттарын, заңмен белгіленген персонал туралы құжаттарды қалыптастыру, сақтау, пайдалану, жою ережелері.

Заңның 1-бабының 1-тармағына сәйкес, *Қазақстан Республикасының Ұлттық мұрағат қоры (бұдан әрі - Ұлттық мұрағат қоры)* - бұл мемлекеттік және мемлекеттік емес мұрағат қорларының, тарихи, ғылыми, әлеуметтік, экономикалық, саяси немесе мәдени маңызы бар мұрағат құжаттарының жиынтығы.

Ұлттық мұрағат қоры Қазақстан халқының тарихи-мәдени мұрасының ажырамас бөлігі болып табылады және мемлекет Қазақстан Республикасының ұлттық қазынасы ретінде қорғалады. Қор қоғам мен мемлекеттің қажеттіліктерін қанағаттандыруға, азаматтардың құқықтары мен заңды мүдделерін іске асыруға қызмет етеді.

Ұлттық мұрағат қорына:

- 1) заң актілері және өзге де ресми құжаттар;
- 2) басқару, ғылыми-зерттеу, жобалау, технологиялық, патенттік және лицензиялық, картографиялық, геодезиялық, геологиялық, телеметриялық және басқа арнайы құжаттар;
- 3) электрондық ақпараттық ресурстар, автоматтандырылған және аудиовизуалды құжаттама;
- 4) тарих пен мәдениеттің құжаттық ескерткіштері;
- 5) жеке бастама құжаттары және ұлттық маңызы бар өзге де құжаттама;
- 6) Қазақстан Республикасы алған өзге де құжаттар;
- 7) ерекше құнды құжаттардың сақтандыру көшірмелері.

Ұлттық мұрағат қорын қалыптастырудың негізін Қазақстан Республикасының Ұлттық мұрағаты, орталық мемлекеттік мұрағат, Қазақстан Республикасы Президентінің мұрағаты, Қазақстан Республикасы Тұңғыш Президентінің кітапханасы - Елбасы, арнайы мемлекеттік мұрағат, облыстардың, республикалық маңызы бар қалалардың, астананың, қалалардың, аудандардың, кітапханалар мен мұражайлардың құжаттары құрайды.

Ұлттық мұрағат қорын сатып алу көздері:

- 1) Қазақстан Республикасы Президенті Әкімшілігінің, Парламенттің және жергілікті өкілді органдардың ведомстволық мұрағаты, Конституциялық Кеңес, Үкімет, орталық және жергілікті атқарушы органдар, соттар, прокурорлар, Қазақстан Республикасының басқа да мемлекеттік заңды тұлғалары, оның ішінде шетелде орналасқан;
- 2) жеке мұрағаттар.

Ұлттық мұрағат қорын қайырымдылық, өсиет, жеке және заңды тұлғалардың мұрағат құжаттарын сатып алу арқылы толықтыруға болады.

Ұлттық мұрағат қорының құжаттарын және басқа мұрағат құжаттарын мемлекеттік және арнайы мемлекеттік архивтерден алу, сақтау, есепке алу және пайдалану ережесінің 13-тармағына сәйкес мұрағат құжаттарын Ұлттық мұрағат қорына енгізу құжаттар құндылығын сараптау негізінде жүзеге асырылады.

Құжаттардың құндылығына сараптама мыналардың негізінде жүргізіледі:

1) Қазақстан Республикасының Ұлттық мұрағат қоры және мұрағаттар туралы заңнамасы;

2) сақтау мерзімдерін көрсететін, тиісті кезеңдегі істердің типтік (жуық) номенклатурасы және ұйымның істер номенклатурасы көрсетілген құжаттардың типтік немесе салалық (ведомстволық) тізімдері;

3) уәкілетті органның, облыстардың, республикалық маңызы бар қалалардың, астананың және мемлекеттік мұрағаттың НҚИ.

Мұрағаттағы құжаттардың құндылығына сараптама жүргізіледі:

1) мұрағат құжаттарын, оның ішінде мұрағатқа таратылатын ұйымдардан алынған жеке құрам туралы құжаттарды уақытша сақтау мерзімі аяқталғаннан кейін;

2) құжаттарды реттелмеген түрде алған кезде;

3) егер мұрағат қорында екі еселенген және құнды құжаттардың едәуір саны болса;

4) мұрағат қорында (мұрағат қорларында) сақталуға жатпайтын құжаттар мен файлдар болған кезде;

5) тауарлы-материалдық қорларды өңдеу процесінде;

6) жеке және заңды тұлғалардың өтініштерін Ұлттық мұрағат қорының құжаттарына тапсыру туралы;

7) Ұлттық мұрағат қорының құжаттары үшін - құжаттарды шетелге әкеткен кезде;

8) соттың шешімі бойынша.

Құжаттардың құндылығын сараптау нәтижесінде архивтер іс қағаздарының сипаттамаларын, тұрақты сақтау құжаттарын, іс қағаздарын жүргізеді, ұзақ мерзімді сақтау құжаттарын (10 жылдан астам), кадрлық жазбаларды және уәкілетті орган бекіткен және келісілген нысандарда сақталуға жатпайтын құжаттарды жоюға бөлу туралы актілерді жасайды, мұрағаттың немесе жергілікті атқарушы органның сараптау комиссиясымен.

Құқық бұзушылықтың объективті жағы - Ұлттық мұрағат қорының құжаттарын, кадрлар туралы құжаттарды уәкілетті органның немесе облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың жергілікті атқарушы органының келісімінсіз жою.

Бұл әрекет Заңның 6-бабының ережелерін бұза отырып жасалады, оған сәйкес Ұлттық мұрағат қорын алу көздерінің мұрағаттық құжаттары жойылады, олар:

1) Қазақстан Республикасының Ұлттық мұрағатымен немесе орталық мемлекеттік мұрағаттармен, Қазақстан Республикасы Президентінің архивтерімен және арнайы мемлекеттік архивтермен келісусіз республикалық меншікте;

2) облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың жергілікті атқарушы органымен келісімсіз коммуналдық меншікке;

3) мұрағаттың орналасқан жеріне байланысты уәкілетті органның немесе облыстың, республикалық маңызы бар қаланың және астананың жергілікті атқарушы органының келісімсіз жеке меншікте.

Қылмыстың субъектілері лауазымды адамдар мен заңды тұлғалар болып табылады.

Қылмыстың субъективті жағы кінәнің қасақана да, ескерусіз де сипатталады.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігі, біліктілік белгілері бойынша, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 509-бабының бірінші бөлігіне әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталанған қылмыстың жасалуын анықтайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 509-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттаманы мәдениет саласындағы уәкілетті органның уәкілетті лауазымды адамдары жасауға құқылы (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 804-бабы).

Бұл әкімшілік құқық бұзушылықтардың істерін мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары қарайды (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 684-бабының 1-бөлігі).

28-тарау. ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ МЕМЛЕКЕТТІК ШЕКАРАСЫ РЕЖИМІНІҢ БЕЛГІЛЕНГЕН ТӘРТІБІНЕ ЖӘНЕ ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ АУМАҒЫНДА БОЛУ ТӘРТІБІНЕ ҚОЛ СҰҒАТЫН ӘКІМШІЛІК ҚҰҚЫҚ БҰЗУШЫЛЫҚ

Қазақстанның экономикалық тартымдылығының өсуі ақша табу мақсатында Қазақстан Республикасында жүрген мигранттар санының көбеюіне әкелді. Сондай-ақ, ТМД-ға қатысушы мемлекеттер мен Еуразиялық экономикалық одақ арасында визасыз сапар режимінің енгізілуі көші-қон ағындарының көбеюіне ықпал етті.

Мемлекеттік шекара режимін және адамдардың Қазақстан Республикасының аумағында болу тәртібін сақтау мемлекеттік қауіпсіздіктің қажетті шарты болып табылады.

Ал оны жүзеге асырудың тетіктерінің бірі - осы ережелерді бұзғандарды әкімшілік жауапкершілікке тарту.

Осы әкімшілік құқық бұзушылықтардың жалпы нысаны мемлекеттік шекара режимін және шетелдіктердің Қазақстан Республикасында болу тәртібін сақтау процесінде пайда болатын құқық нормаларымен реттелетін қоғамдық қатынастар болып табылады.

Иммигранттардың Қазақстан Республикасына келу және болу ережелері " Иммигранттардың Қазақстан Республикасына келу және болу ережелерін, сондай-ақ

олардың Қазақстан Республикасынан кету ережелерін және Көші-қонды бақылауды жүзеге асыру ережелерін, сондай-ақ шетелдіктерді тіркеу және тіркеу ережелерін бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2012 жылғы 21 қаңтардағы № 148 қаулысымен реттеледі. Қазақстан Республикасының мемлекеттік шекарасын заңсыз кесіп өткен, Қазақстан Республикасының аумағында заңсыз жүрген азаматтығы жоқ адамдар, сондай-ақ аумаққа кіруге тыйым салынған адамдар Қазақстан Республикасы ". Мемлекеттік шекара режимі 2013 жылғы 16 қаңтардағы "Қазақстан Республикасының Мемлекеттік шекарасы туралы" Заңымен реттеледі.

Объективті жағынан қарастырылатын әкімшілік құқық бұзушылық белсенді әрекеттер түрінде жасалады.

Субъективтік жағынан бұл топтың әкімшілік құқық бұзушылықтары қасақана жасалады.

Әкімшілік құқық бұзушылықтың субъектілері болып жеке тұлғалар, лауазымды адамдар және заңды тұлғалар табылады.

Қарастырылған әкімшілік құқық бұзушылықтардың құрамы олардың көрінісінде формальды, яғни әкімшілік жауапкершілікке тарту үшін зиянды салдарсыз, заңсыз әрекеттің (әрекетсіздіктің) жасалу фактісін анықтау жеткілікті.

510-бап. Шекара аймағында шекара режимін және жекелеген аудандарда болу тәртібін бұзу

1. Шекара аймағына кіру (өту), уақытша болу немесе қозғалыс кезінде шекаралық аймақтың шекаралық режимін бұзу:

1) жеке басын куәландыратын құжаттарсыз Қазақстан Республикасының азаматы;

2) шетелдіктің немесе азаматтығы жоқ адамның жеке басын куәландыратын құжаттарсыз немесе ішкі істер органдары берген рұқсатсыз;

3) Қазақстан Республикасына жеке басын куәландыратын құжаттарсыз жеңілдетілген өткізу пункттері арқылы келген немесе Қазақстан Республикасынан уақытында кетуден жалтарған, сондай-ақ шетелдік немесе азаматтығы жоқ адам шекара аймағын кесіп өткен кезде маршрутты өзгерткен шетелдік (көрші мемлекеттердің шекаралас аймақтарының тұрғындары). Қазақстан Республикасынан кету мақсатында өткізу пунктіне халықаралық теміржол және автомобиль қатынасы жолдары туралы -

бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Қазақстан Республикасы Ұлттық қауіпсіздік комитетінің Шекара қызметіне ескертпестен шекара аймағында шаруашылық, балық аулау және өзге де қызмет, қоғамдық-саяси, мәдени және өзге де іс-шаралар өткізу -

жеке тұлғаларға - бес, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне - жиырма бес, орта кәсіпкерлікке - елу, ірі бизнес субъектілеріне - жетпіс бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

3. Шетелдіктердің немесе азаматтығы жоқ адамдардың келуі үшін уақытша жабылған шетелдіктердің немесе азаматтығы жоқ адамдардың Қазақстан Республикасының аумағына кіруі (өтуі), уақытша болуы немесе жүруі - Қазақстан Республикасы Сыртқы істер министрлігінің және ішкі істер органдарының рұқсатынсыз -

он айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

4. Осы бөлімнің екінші, үшінші бөліктерінде көзделген, шетелдік немесе азаматтығы жоқ адам әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекеттер -

он бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға немесе Қазақстан Республикасынан әкетуге әкеп соғады.

5. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, Қазақстан Республикасының азаматы әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде бірнеше рет жасаған әрекеттер, -

жеке тұлғаларға он айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

"Қазақстан Республикасының Мемлекеттік шекарасы туралы" 2013 жылғы 16 қаңтардағы № 70-V Қазақстан Республикасы Заңының (бұдан әрі - Мемлекеттік шекара туралы Заңы) 1-бабының 28) тармағына сәйкес шекара аймағы - Қазақстан Республикасы аумағының шекара белдеуіне жақын орналасқан бөлігі.

Шекара режимі - шекара кеңістігіндегі мемлекеттік шекараны қорғау мақсатында құрылған режимдердің бір түрі. Шекаралық режим деп шекара аймағына кірудің, уақытша болудың, тұрудың немесе жүрудің, қоғамдық, саяси, мәдени немесе өзге де іс-шаралардың белгіленген тәртібі түсініледі (Мемлекеттік шекара туралы заңның 39-бабы). Шекаралық бақылауды Қазақстан Республикасы Ұлттық қауіпсіздік комитетінің Шекара қызметі және Қазақстан Республикасы Ішкі істер министрлігі жүзеге асырады.

Қазақстан Республикасының Мемлекеттік шекарасы режимінің белгіленген тәртібі және азаматтардың Қазақстан Республикасының аумағында болу тәртібі құқық бұзушылықтың жалпы объектісі болып табылады.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігінің 1) тармақшасының объективті жағы шекара аймағында шекара режимін шекара аймағында кіру (өту), уақытша болу немесе жүру шекарасында Қазақстан Республикасы азаматының жеке басын куәландыратын құжаттарсыз жүзеге асырған кезде көрсетіледі;

Осы баптың 1-бөлігінің 2) тармақшасының объективті жағы ұқсас бұзушылықпен сипатталады, бірақ шетелдік немесе азаматтығы жоқ адам жеке басын куәландыратын құжаттарсыз және ішкі істер органдары берген рұқсатсыз жасайды.

Зерттелетін баптың 1-бөлігінің 3) тармағында құқық бұзушылықтың екі анықтайтын белгілері бар:

1) Қазақстан Республикасына жеке басын куәландыратын құжаттарсыз және Шекара қызметі берген рұқсатсыз жеңілдетілген өткізу пункттері арқылы кірген шетелдік (шекаралас мемлекеттердің шекаралас аймақтарының тұрғындары) шекара аймағына кіру (өту), уақытша болу немесе шекара аймағында жүру кезінде шекара режимін бұзған; Қазақстан Республикасы Ұлттық қауіпсіздік комитеті;

2) шетелдік немесе азаматтығы жоқ адам шекаралық аймақты халықаралық теміржол және автомобиль жолдары арқылы Қазақстан Республикасынан кету мақсатында өткізу пунктіне ауыстырған кезде.

Шекаралас аумақтарды Қазақстан Республикасының Үкіметі көршілес мемлекеттердің ұқсас органдарымен бірлесіп айқындайды. Мәселен, Қазақстан Республикасы мен Ресей Федерациясының шекаралас аумақтарының тізімі, сондай-ақ оңайлатылған өткізу пункттері Қазақстан Республикасының Үкіметі мен Ресей Федерациясының Үкіметі арасындағы Қазақстан Республикасы мен Ресей Федерациясының шекаралас аймақтарының тұрғындарының Қазақстан-Ресей мемлекеттік шекарасын кесіп өту тәртібі туралы ратификацияланған келісімінде бекітілген. Мемлекеттік шекара арқылы жеңілдетілген өткізу пункттері тікелей Қазақстан Республикасының ратификациялаған халықаралық шартқа сәйкес Мемлекеттік шекараны кесіп өтетін жерлерде орнатылады және жабдыкталады.

Осы Келісімге сәйкес шекаралас аумақтардың тұрғындары деп шекаралас аумақтарда тұрақты тұратын Қазақстан Республикасы мен Ресей Федерациясының азаматтары - Қазақстан-Ресей мемлекеттік шекарасына тікелей іргелес жатқан Қазақстан Республикасы мен Ресей Федерациясының әкімшілік-аумақтық бірліктері түсініледі.

Ұқсас құқықтық ұғымдар мен ережелер Қазақстан Республикасының Үкіметі мен Қырғыз Республикасы Үкіметі арасындағы Қазақстан Республикасымен шекаралас аумақтардағы жекелеген елді мекендерді өзара тану туралы ратификацияланған келісімде бар.

Шекара аймағына кіру, келу және уақытша болу, тұру және жүру тәртібі Мемлекеттік шекара туралы заңның 40 және 41-баптарымен реттеледі. Шетелдіктер мен азаматтығы жоқ адамдардың шекара аймағына кіруі жеке басын куәландыратын құжаттарға сәйкес жүзеге асырылады және Қазақстан Республикасының Үкіметі айқындайтын тәртіппен Қазақстан Республикасының Ішкі істер министрлігі берген шекара аймағына кіруге рұқсат етіледі. Халықаралық теміржол және автомобиль жолдары арқылы Қазақстан Республикасынан кету мақсатында өткізу пунктіне баратын шетелдіктер мен азаматтығы жоқ адамдар олардың шекара аймағына кіруі жеке басын куәландыратын құжаттар негізінде жасалады. Осы санаттағы адамдар үшін маршрутты өзгертуге тыйым салынады.

Шекара аймағында орналасқан адамдардың әрқашан өздерімен бірге жеке басын куәландыратын құжаттары және рұқсат құжаттары болуы керек. Жеңілдетілген

шекарадан өткізу пункттері арқылы Қазақстан Республикасына келген шетелдіктер (шекаралас облыстардың тұрғындары) шекаралық аймаққа жеке куәліктері мен Қазақстан Республикасы Ұлттық қауіпсіздік комитетінің Шекара қызметі берген арнайы рұқсат құжаттарына сәйкес, егер бұл Қазақстан Республикасының көрші мемлекеттермен халықаралық шарттарында көзделсе, жіберіледі. мемлекет тарапынан. Шекара аймағына кіруді, уақытша болуды, тұруды және қозғалысты бақылау Қазақстан Республикасы Ұлттық қауіпсіздік комитетінің Шекара қызметі мен Қазақстан Республикасы Ішкі істер министрлігіне жүктеледі, олар келісім бойынша шекара аймағына кіру орындарын белгілейді.

Шетелдіктер мен азаматтығы жоқ адамдар шекаралас аймаққа жеке басын куәландыратын құжаттар бойынша кіреді және Қазақстан Республикасының Ішкі істер министрлігі "Ұстап беру қағидаларын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2013 жылғы 23 шілдедегі № 734 қаулысымен белгіленген тәртіппен берілген. "шетелдіктер мен азаматтығы жоқ адамдар үшін шекара аймағына өтеді және Қазақстан Республикасы Үкіметінің кейбір шешімдеріне енгізілетін өзгерістер мен толықтырулар".

Шетелдіктерге және азаматтығы жоқ адамдарға паспорттар беріледі:

1) тұрақты тұруға келгендер - ішкі істер органдары берген тұрақты тұруға арналған рұқсаттың немесе тиісті санаттағы визаның негізінде;

2) туризм мақсатында келу - тиісті санаттағы виза немесе өтініш негізінде туроператор немесе турагенттік қызметті жүзеге асыратын ұйымның растауы болса;

3) оқуға түсу - егер Қазақстан Республикасының білім беру мекемесінен немесе Қазақстан Республикасының білім беру мәселелері жөніндегі уәкілетті органынан сұрау болса;

4) жұмыс мақсатымен келгендер - жұмыс берушінің өтініші негізінде, қолданыстағы заңнамаға сәйкес алынған шетелдік жұмыс күшін тартуға рұқсат болған жағдайда, сондай-ақ Еуразиялық экономикалық одаққа мүше мемлекеттердің азаматтары (бұдан әрі - мүше мемлекеттер) және олардың отбасы мүшелері еңбек немесе азаматтық негізінде. мүше мемлекеттің қызметкері жұмыс берушімен немесе жұмыс (қызмет) тапсырыс берушімен жасасқан заңды келісімшарт;

5) емделуге келу - медициналық ұйымдар куәландырған растайтын құжаттар негізінде немесе шекара аймағында орналасқан санаторий-курорттық ұйымдарға жолдамалар;

6) жеке кәсіпкерлікпен айналысатындар - шекара аймағында тұратын Қазақстан Республикасы азаматтарының шақыруы негізінде.

Түсініктеме жасалған құқық бұзушылықтың 1-бөлігінің субъектілері - әкімшілік құқық бұзушылық жасалғанға дейін 16 жасқа толған, дені сау адамдар. Қарастырылып отырған баптың бірінші бөлігінің диспозициясы құқық бұзушылықтың субъектілері тек :

- 1) Қазақстан Республикасының азаматы;
- 2) шетелдік немесе азаматтығы жоқ адам;
- 3) шетелдік (көрші мемлекеттердің шекаралас облыстарының тұрғындары).

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 34-бабына сәйкес шетелдік азаматтар жалпы негізде әкімшілік жауапкершілікке тартылады. Шет мемлекеттердің дипломатиялық өкілдері және иммунитетті пайдаланатын өзге де шетелдіктер Қазақстан Республикасының аумағында жасаған әкімшілік құқық бұзушылықтары үшін әкімшілік жауапкершілік мәселесі халықаралық құқыққа сәйкес шешіледі (34-баптың 3-бөлігі).

Түсіндірілген норманың 2-бөлігінің объективті жағы екі заңсыз әрекет түрінде көрінеді:

1) шекаралық аймақта Қазақстан Республикасы Ұлттық қауіпсіздік комитетінің Шекара қызметіне хабарлаусыз шаруашылық, балық аулау және өзге де қызметті жүзеге асыру;

2) шекара аймағында Қазақстан Республикасы Ұлттық қауіпсіздік комитетінің Шекара қызметіне ескертпестен қоғамдық-саяси, мәдени және өзге де шараларды өткізу.

Мемлекеттік шекаралар туралы заңның 25-бабына сәйкес, мемлекеттік шекарада және шекара белдеуінде шаруашылық, балық аулау немесе өзге де қызметті жүзеге асыру, қоғамдық-саяси, мәдени немесе өзге де іс-шараларды өткізу үшін Қазақстан Республикасы Ұлттық қауіпсіздік комитетінің Шекара қызметі шекара белдеуіне кіру және жүру рұқсаттарын береді. .

Рұқсат беру тәртібі Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2013 жылғы 29 қарашадағы № 1275 "Шекара белдеуіне кіруге және болуға рұқсат беру ережелерін бекіту туралы" қаулысымен айқындалады. Рұқсат тиісті уәкілетті органдардың шаруашылық, балық аулау немесе өзге де қызметті жүзеге асыруға, қоғамдық-саяси, мәдени немесе өзге де іс-шараларды өткізуге, бірақ бір күнтізбелік жылдан аспайтын мерзімге рұқсатының қолданылу мерзімі ескеріле отырып беріледі. Мерзімі өткеннен кейін өту жарамсыз болады. Адамдар рұқсат қағазынсыз жақын туыстарының қайтыс болуына (ауруына) байланысты шекара белдеуіне жеке басын куәландыратын құжаттарға және медициналық ұйымдармен куәландырылған тиісті жеделхаттарға (сертификаттарға), ал туыстарының жерленген жерлеріне барған кезде - жерлеуді растайтын мәліметтерге сәйкес кіреді.

Талданатын баптың 2-бөлігіндегі құқық бұзушылықтың субъектілері жеке тұлғалар, сондай-ақ шағын, орта немесе ірі кәсіпорындар түріндегі заңды тұлғалар болып табылады.

Түсіндірілген құқық бұзушылықтың 3-бөлігінің объективті жағы шетелдіктер мен азаматтығы жоқ адамдардың келуі үшін уақытша жабылған, шетелдіктер мен азаматтығы жоқ адамдардың Қазақстан Республикасының аумағына кіруі (өтуі),

уақытша болуы немесе жүруі түріндегі үш заңсыз іс-әрекетімен (әрекетсіздігімен) сипатталады, ол шетелдіктер мен азаматтығы жоқ адамдардың келуі үшін республиканың сыртқы істер министрлігінің рұқсатынсыз жабылады. Қазақстан және ішкі істер органдары.

"Халықтың көші-қоны туралы" Қазақстан Республикасының 2011 жылғы 22 шілдедегі № 477 Заңының 5-бабы 1-тармағының 3-тармақшасына сәйкес, Қазақстан Республикасындағы иммигранттар иммигранттар кіруге болатын Қазақстан Республикасының аумағы арқылы еркін жүруге құқылы. Осы заңның 9-бабының негізінде шетелдік азаматтардың Қазақстан аумағы арқылы жүріп-тұруын бақылау ішкі істер органдарының құзыретіне жатады. ІІБ Қазақстан Республикасының Ұлттық қауіпсіздік комитетімен келісе отырып, иммигранттардың төлқұжаттарын ресімдеу, көшіп келушілерді қабылдаушы елдерден қабылдау туралы ақпарат беру, көші-қон карточкаларын ресімдеу және беру, көшіп келушілер, шетелдіктерге жабық белгілі бір аумақтарға (аумақтарға) кірген иммигранттар тәртібін және т.б. шетелдіктер мен азаматтығы жоқ адамдардың Қазақстан Республикасының аумағы арқылы транзиттік жүруі.

Иммигранттардың жүруі, шетелдіктердің келуі үшін жабық белгілі бір аумақтарға кіру тәртібі Қазақстан Республикасы Ішкі істер министрінің 2016 жылғы 27 қаңтардағы № 83 "Иммигранттардың паспорттарын тіркеу, олармен иммигранттарды қабылдау, оларды беру және беру туралы ақпарат беру ережесін бекіту туралы" бұйрығының 32 тармағында көрсетілген. көші-қон карталары, иммигранттардың қозғалысы, иммигранттардың белгілі бір аумақтарға (аумақтарға) кіруі, шетелдіктердің келуі үшін жабық болуы, сондай-ақ шетелдіктердің транзиттік өтуі ев және азаматтығы жоқ адамдарға Қазақстан Республикасының аумағында".

Иммигранттардың қозғалысы, сондай-ақ шетелдіктердің келуі үшін жабық болатын белгілі бір елді мекендерге (аумақтарға) кіру ережелері Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2013 жылғы 23 шілдедегі № 734 қаулысымен бекітілген Шетелдіктер мен азаматтығы жоқ адамдарға шекара аймағына кіруге рұқсат беру ережелеріне сәйкес жүзеге асырылады.

Түсіндірілген баптың 4-бөлігінде әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 510-бабының бірінші, екінші және үшінші бөліктерінде көрсетілген құқыққа қайшы әрекеттер үшін жауапкершілік қарастырылған.

Қазақстан Республикасынан әкету туралы шешімді сот қабылдайды және Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 917-бабының 1 және 2-тармақшаларының негізінде Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 449-бабының 3-бөлігіне сәйкес шығаруды орындау үшін жауапкершілік ІІБ-не және ҚР ҰҚК Шекара қызметіне жүктелген.

Осы баптың 3 және 4-бөліктерінде көзделген қылмыстың субъектілері шетелдік азаматтар немесе азаматтығы жоқ адамдар болып табылады, олардың тұжырымдамалары "Шетелдіктердің құқықтық мәртебесі туралы" 1995 жылғы 19 маусымдағы Қазақстан Республикасының 2337 Заңының 2-бабында берілген:

1) Қазақстан Республикасының шетелдік азаматтары - Қазақстан Республикасының азаматтары болып табылмайтын және олардың басқа мемлекеттің азаматтығына кіретіндігі туралы дәлелдері бар адамдар;

2) Қазақстан Республикасының азаматтығы жоқ адамдар - Қазақстан Республикасының азаматтары болып табылмайтын және олардың басқа мемлекеттің азаматтығына жататындығы туралы дәлелдемелері жоқ адамдар.

Қаралған құқық бұзушылықтың 5-бөлігінің объективтік жағы осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін Қазақстан Республикасының азаматы жасаған бірнеше рет заңсыз әрекеттермен сипатталады.

Түсіндірілген баптың 5-тармағында көзделген қылмыстың субъектілері - Қазақстан Республикасының азаматтары.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 510-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді келесі адамдар қарауға құқылы:

1) 4-бөлімде - мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 684-бабының 1-бөлігі);

2) 1, 2, 4 және 5-бөліктерде - ІІМ комитеттерінің төрағалары мен департаменттерінің басшылары, аумақтық ішкі істер органдарының, әкімшілік, көші-қон полициясының бөлімшелері, облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың жергілікті полиция қызметі, олардың орынбасарлары (бөлімнің 1-тармағы). ӘҚБтК-нің 685 бабы 2);

3) 1, 2, 4 және 5-бөліктерде - бөлімдердің, полиция бөлімдерінің, әкімшілік, көші-қон полициясының басшылары, жергілікті полиция округінің (қаланың, қаладағы ауданның) және олардың орынбасарларының (ӘҚБтК-нің 685-бабы 2-бөлігінің 2-тармағы);

4) 1, 2, 4 және 5-бөліктерде - ішкі істер органдарының желілік департаменттерінің, департаменттерінің, полиция бөлімшелерінің басшылары және олардың орынбасарлары (ӘҚБтК-нің 685-бабы 2-бөлігінің 3-тармағы);

5) 1, 2, 4 және 5-бөліктерде - Қазақстан Республикасы Ұлттық қауіпсіздік комитеті Шекара қызметінің уәкілетті лауазымды адамдары (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 726-бабының 3 және 4-бөліктері).

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 510-бабының 4-бөлігі бойынша әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамаларды уәкілетті лауазымды адамдар жасауға құқылы

1) ішкі істер органдары (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 804-бабы 1-бөлігінің 1-тармағы);

2) Қазақстан Республикасы Ұлттық қауіпсіздік комитетінің Шекара қызметі (Әкімшілік кодекстің 804-бабы 1-бөлігінің 44-тармағы);

3) әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 510-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға құқығы бар органдардың уәкілетті лауазымды адамдары.

Егер ескертілген бапта көзделген құқық бұзушылықтар көлік құралдарын, кемені, оның ішінде кішігірім кемені қолдана отырып жасалған болса, онда Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 797-бабының негізінде жоғарыда аталған лауазымды тұлғалардың аталған көлік құралдарын кешіктіруге, жеткізуге және тыйым салуға құқығы бар. Көлік құралдарын, кемелерді, оның ішінде кішігірім кемелерді ұстау, жеткізу және пайдалануға тыйым салу оларды арнайы сақтау орындарына, тұрақтарға немесе тұрақты көліктік бақылау постына жақын учаскелерге, оның ішінде басқа көлік құралын (жүк машинасын) пайдалану арқылы жеткізу арқылы жүзеге асырылады, кеме немесе кіші кеме, ұстау себептері жойылғанша.

511-бап. Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің, Қазақстан Республикасының басқа да әскерлері мен әскери бөлімдерінің арсеналдарында, базаларында және қоймаларында шектеулі аумақта белгіленген шектеулерді бұзу, Қазақстан Республикасының арсеналдарында, базаларында және қоймаларында, Қазақстан Республикасының басқа да әскерлері мен әскери бөлімдерінде тыйым салынған аумақты бұзу

1. Жеке тұлғалардың шектеулі аумақта Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің, басқа да әскерлері мен әскери бөлімдерінің арсеналдарында, базаларында және қоймаларында болуы -

он айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің, басқа да әскерлері мен әскери бөлімдерінің арсеналдарында, базаларында және қоймаларында шектелген аумақта антропоэзиялық және өртке қарсы қауіпсіздікті қамтамасыз ету жөніндегі жұмыстарды қоспағанда, кез-келген жұмыстарды салу және жүргізу, -

жеке тұлғаларға он бес, шағын бизнес субъектілері үшін - жиырма, орта бизнес үшін - отыз, ірі бизнес үшін - алпыс айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

3. Атыс қаруларынан ату, пиротехникалық құралдарды қолдану, сондай-ақ шектеулі аймақта Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің, Қазақстан Республикасының басқа да әскерлері мен әскери бөлімдерінің арсеналдарында, базаларында және қоймаларында атыс полигондарын, стендтер мен атыс полигондарын орнату -

жеке тұлғаларға он бес, шағын бизнес субъектілері үшін - жиырма, орта бизнес үшін - отыз, ірі бизнес үшін - алпыс айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

"Қазақстан Республикасының Қорғаныс және Қарулы Күштері туралы" Қазақстан Республикасының 2005 жылғы 7 қаңтардағы № 29 Заңының 1-бабына сәйкес шектеулі аумақ пен аумақ ұғымы берілген:

1) Қарулы Күштердің, басқа да әскерлер мен әскери бөлімдердің арсеналдарында, базаларында және қоймаларында шектелген аймақ (бұдан әрі - тыйым салынған аймақ) - Қарулы Күштердің, басқа да әскерлер мен әскери бөлімдердің арсеналдарына, базалары мен қоймаларына тікелей жақын орналасқан аумақ. қарулы күштердің, басқа да әскерлер мен әскери құрылымдардың арсеналдары, базалары және оқ-дәрілер қоймалары (26-тармақ);

2) Қарулы Күштердің, басқа да әскерлер мен әскери бөлімдердің арсеналдарында, базаларында және қоймаларында шектелген алаң (бұдан әрі - тыйым салынған аймақ) - Қарулы Күштердің, басқа да әскерлер мен әскери құрылымдардың арсеналдарының, базалары мен оқ-дәрілер қоймаларының саботажға қарсы қауіпсіздігін қамтамасыз ету мақсатында бөлінген аумақ.

Қарулы Күштердің, басқа да әскерлер мен әскери бөлімдердің арсеналдарында, базаларында және қоймаларында тыйым салынған аймақтарды құру ережелері, Қарулы Күштердің, басқа да әскерлер мен әскери бөлімдердің арсеналдарында, базаларында және қоймаларында тыйым салынған аймақтарды белгілеу ережелері Қазақстан Республикасы Қорғаныс министрінің 2015 жылғы 27 наурыздағы № 155 бұйрығымен бекітілген. Қарулы Күштердің, басқа да әскерлер мен әскери құрылымдардың арсеналдарында, базаларында және қоймаларында және Қарулы Күштердің, басқа да әскерлер мен әскери құрылымдардың арсеналдарында, базаларында және қоймаларында тыйым салынған аймақтарды белгілеу қағидаларын бекіту туралы кез-келген ". Осы Ережелер осы бапта пайдаланылатын заңды түсініктер береді:

1) қару-жарақтар, Қарулы Күштердің, басқа да әскерлердің және әскери бөлімдердің оқ-дәрілерінің базалары мен қорлары (бұдан әрі - сақтау орындары) - 57 миллиметрден жоғары және артиллериялық және танктік қарулардың 50-ден астам шартты вагондары мен номенклатуралары бар әскери объектілер, инженерлік оқ-дәрілер, авиациялық қарулар мен әуе қорғаныс зымырандары;

2) Қарулы Күштердің, басқа да әскерлер мен әскери бөлімдердің арсеналдарында, базаларында және қоймаларында шектелген аймақ (бұдан әрі - тыйым салынған аймақ) - Қарулы Күштердің, басқа да әскерлер мен әскери құрылымдардың арсеналдарының, базалары мен оқ-дәрілер қоймаларының саботажға қарсы қауіпсіздігін қамтамасыз ету мақсатында бөлінген аумақ;

3) Қарулы Күштердің, басқа да әскерлердің және әскери бөлімдердің арсеналдарында, базаларында және қоймаларында шектеулі аймақ (бұдан әрі - тыйым салынған аймақ) - өрт қауіпсіздігін қамтамасыз ету үшін бөлінген Қарулы Күштердің, басқа да әскерлер мен әскери құралымдардың арсеналдарына, базалары мен қоймаларына тікелей жақын орналасқан аумақ. қару-жарақ, базалар мен қару-жарақ қоймалары, басқа да әскерлер мен әскери құрылымдар.

Құқық бұзушылықтың объектісі - Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің, басқа да әскерлері мен әскери бөлімдерінің арсеналдарында, базаларында және қоймаларында шектеулі аймақ пен шектеулі аумақта болудың белгіленген тәртібі

Түсіндірілген норманың 1-бөлігінің объективті жағы жеке тұлғаның Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің, басқа да әскерлері мен әскери бөлімдерінің арсеналдарында, базаларында және қоймаларында шектеулі жерде болуына тыйым салуды бұзуымен көрінеді.

Шектелген аймақ Қарулы Күштердің, басқа да әскерлер мен әскери құрылымдардың арсеналдарының, базалары мен оқ-дәрілер қоймаларының өрт қауіпсіздігін қамтамасыз ету мақсатында белгіленеді. Сақтау орнының сыртқы қоршауларынан шектелген аумақтың ені 400 метрді құрайды. Егер қорғаныс қалқанымен жабдықталса, аймақтың ені 2 есе азаяды.

Қазақстан Республикасы Қорғаныс министрінің жоғарыда аталған бұйрығының 11-тармағына тыйым салынған аймақтың аумағында жеке тұлғаларға рұқсат етілмейді.

Осы баптың 2-бөлігінің объективті жағы Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің, басқа да әскерлердің және басқа да әскерлердің арсеналдарында, базаларында және қоймаларында шектеулі жерде антропоезді және өрт қауіпсіздігін қамтамасыз ету мақсатында жүргізілетін жұмыстарды қоспағанда, құрылыс және кез келген жұмыс түріндегі екі заңсыз актімен көрінеді. Қазақстан Республикасының әскери бөлімдері.

Шектелген аумақ әскери басқару және бақылау органдарының сақтау объектілерінің саботажға қарсы қауіпсіздігін қамтамасыз ету мақсатында айқындалады. Тыйым салынған аймақ қойманың сыртқы қоршауынан 3 шақырым қашықтықта орнатылады.

Осы бұйрықтың 11-тармағы Қазақстан Республикасы Қорғаныс министрінің тыйым салынған аймақтың аумағында, кез-келген жұмыстарды салуға және жүргізуге жол берілмейді, тек саботажға қарсы және өрт қауіпсіздігін қамтамасыз ету мақсатында жүргізілетін жұмыстарды қоспағанда.

Зерттеліп жатқан баптың 3-бөлігінің объективті жағы екі біліктілік белгілерімен анықталады:

1) Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің, басқа да әскерлері мен әскери құрылымдарының арсеналдарында, базаларында және қоймаларында атыс қаруларынан ату, шектеулі аймақтың аумағында пиротехникалық құралдарды қолдану;

2) Қазақстан Республикасының Қарулы Күштерінің, басқа да әскерлері мен әскери бөлімдерінің арсеналдарында, базаларында және қоймаларында шектеулі аймақтың аумағында атыс полигондарын, стендтер мен атыс полигондарын орнату.

Қазақстан Республикасы Қорғаныс министрінің сол бұйрықтың 12-тармағы тыйым салынған аймақтың аумағында атыс қаруларының барлық түрлерінен атыс жасауға, пиротехникалық құрылғыларды қолдануға, сондай-ақ атыс полигондарын, стендтер мен атыс полигондарын орнатуға жол бермейді.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігіндегі құқық бұзушылықтың субъектілері әкімшілік құқық бұзушылық жасалғанға дейін 16 жасқа толған физикалық сау адамдар болып табылады. 2 және 3 бөлімдерде тақырыптар шеңбері көрсетілген - бұлар: жеке тұлғалар ; шағын, орта немесе ірі кәсіпкерлік субъектілері.

Қарастырылған қылмыстың барлық бөлімдеріндегі субъективті тарап құқық бұзушының тікелей ниеті бар деп есептейді. Баптың 1-бөлігінде жанама ниеттің болуы шектелген аудандардың шекаралары жерде айқын көрінетін белгілер мен жазулармен мемлекеттік және орыс тілдерінде көрсетілгендігін көрсететін норма алынып тасталады .

Кодекстің 727-бабына сәйкес әскери полицияның уәкілетті лауазымды адамдары Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 511-бабына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және әкімшілік жаза қолдануға құқылы.

Егер түсіндірілген мақалада көзделген құқық бұзушылықтар көлік құралдарын, кемені, оның ішінде шағын кемені қолдана отырып жасалған болса, онда Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 797-бабының негізінде жоғарыда аталған лауазымды адамдар аталған көлік құралдарын кешіктіруге, жеткізуге және тыйым салуға құқылы. Көлік құралдарын, кемелерді, оның ішінде кішігірім кемелерді ұстау, жеткізу және пайдалануға тыйым салу оларды арнайы сақтау орындарына, тұрақтарға немесе тұрақты көліктік бақылау постына жақын учаскелерге, оның ішінде басқа көлік құралын (жүк машинасын) пайдалану арқылы жеткізу арқылы жүзеге асырылады, кеме немесе кіші кеме, ұстау себептері жойылғанша.

512-бап. Қазақстан Республикасының аумақтық суларының (теңізінің) және ішкі суларының режимін бұзу

1. Қазақстан Республикасында болу, шекаралас өзендер, көлдер және басқа да су объектілері суларының Қазақстандық бөлігіндегі аумақтық сулардағы (теңіздегі) және ішкі сулардағы режимнің бұзылуы, есепке алудың, ұстаудың, жер асты пункттерінен шығу және жер асты пункттеріне оралу, Қазақстанда болу шағын көлемді өздігінен жүретін және өздігінен жүрмейтін (жер үсті және су асты) кемелер (құралдар) және мұз үстіндегі қозғалысқа арналған кемелер (құралдар), -

жеке тұлғаларға - жиырма, шағын бизнес субъектілері үшін - отыз, орта бизнес үшін - елу, ірі бизнес үшін - сексен айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Қазақстан Республикасының аумақтық суларында (теңізде) және ішкі суларында, шекаралас өзендер, көлдер және басқа да су қоймаларындағы сулардың қазақстандық бөлігінде уәкілетті мемлекеттік органның рұқсатынсыз Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіпті бұза отырып, коммерциялық, ғылыми-зерттеу, іздестіру немесе өзге де жұмыстарды жүргізу -

жеке тұлғаларға көлік құралдары мен тікелей объектілер болып табылатын өзге де заттарды тәркіле отырып, жиырма, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне - отыз мөлшерінде, орта кәсіпкерлікке - елу мөлшерінде, ірі кәсіпкерлікке - сексен айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады. әкімшілік құқық бұзушылық жасау.

ТҮСІНІКТЕМЕ

"Қазақстан Республикасының Мемлекеттік шекарасы туралы" Қазақстан Республикасының 2013 жылғы 16 қаңтардағы № 70-V Заңының 2-бабының 5 және 9-тармақтарында мақаланың зерттелуінде қолданылатын ұғымдарды келтіріңіз:

1) Қазақстан Республикасының аумақтық сулары (теңізі) (бұдан әрі - аумақтық сулар (теңіз) - халықаралық құқыққа және Қазақстан Республикасының заңдарына сәйкес Қазақстан Республикасының егемендігі қолданылатын Каспий теңізінің базасынан бастап өлшенетін, ені он екі теңіз милі болатын теңіз белдеуі); және оның сыртқы шегі - Мемлекеттік шекара;

2) Қазақстан Республикасының ішкі сулары (бұдан әрі - ішкі сулары) - Қазақстан Республикасы аумағының ажырамас бөлігі, оған:

- Каспий теңізіндегі базадан жағалауға қарай;

- ұзақ мерзімді орташа жерде жағадан жағалауға қарай тартылған түзу сызықпен шектелген қоймалар, бұтақтар, еріндер мен естеліктер;

- гидравликалық және басқа да тұрақты порттық құрылыстардың теңіз нүктелеріне қарай ең алыс сызықпен шектелген Қазақстан Республикасының порттары;

- Мемлекеттік шекарадан Қазақстан Республикасының жағалаулары бағытында Берга бұғазындағы Ақлақ су қоймаларына дейін орналасқан Арал теңізі (Ұлы Арал теңізінің қазақстандық бөлігі шегінде);

- шекаралас өзендер, көлдер және басқа да су объектілері, олардың жағалары Қазақстан Республикасына жатады.

Шекаралық өзендер суларының қазақстандық бөлігі Қазақстан Республикасының шекара кеңістігінің ажырамас бөлігі болып табылады, оған Мемлекеттік шекара және Қазақстан Республикасының іргелес аумағы қол жетімді аумақтық сулармен (теңіз) және ішкі сулармен, сондай-ақ мемлекет арқылы өткізу пункттерінің аумағымен шекаралас аймақтың сыртқы шекараларына жатады. шекараны, континенттік қайраңды және олардың үстіндегі әуе кеңістігін, оның ішінде уәкілетті органдар шекараны жүзеге асырады.

Қазақстан Республикасының Каспий теңізіндегі аумақтық суларының (теңіздің) енін есептеудің бастапқы сызықтары Қазақстан Республикасының материгі мен оның аралдарында, сондай-ақ түзу сызықтарда орналасқан орташа ұзақ мерзімді деңгейдің сызықтары болып табылады (Балтық биіктігі жүйесінің Кронштадт табанының нөліне қатысты минус 28,0 метр). , Қазақстан Республикасына тиесілі шығанақтарда, бұтақтарда, еріндерде және эстуарларда Қазақстан Республикасының ішкі суларының шегін шектейді.

Бұзушылықтың объектісі Қазақстан Республикасының аумақтық суларының (теңізінің) және ішкі суларының белгіленген режимі болып табылады.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігіндегі объективті жағы Қазақстан Республикасының аумақтық суларында (теңізінде) және ішкі суларында, шекаралас өзендер, көлдер және басқа да су объектілеріндегі қазақстандықтардың белгіленген режимін бұзумен сипатталады. Міндетті біліктілік атрибуты - бұл жазудың, ұстаудың, тастап кетудің және бассейнге оралу, Қазақстан суында кіші өздігінен жүретін және өздігінен жүрмейтін (жер үсті және су асты) кемелер (құралдар) мен қозғалыс кемелерін (құралдарын) белгіленген тәртіпке сәйкес келмейтін бұзушылықты білдіру нысаны.

Өздігінен жүретін және өздігінен жүрмейтін (жер үсті және су асты) кемелер (құралдар) мен мұзды көлік құралдарының аумақтық суларына (теңізге) және ішкі суларына кірудің заңды негіздері "Қазақстан Республикасының мемлекеттік шекарасы туралы" 2013 жылғы 16 қаңтардағы Қазақстан Республикасы Заңының 48-бабында келтірілген. . Аумақтық суларға қол жеткізу "Қазақстан Республикасының аумақтық суларына (теңізіне) және ішкі суларына кіруге рұқсат беру қағидаларын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2014 жылғы 21 қаңтардағы № 19 қаулысының негізінде Қазақстан Республикасы Ұлттық қауіпсіздік комитетінің Шекара қызметі берген рұқсаттарға негізделген. шағын көлемді өздігінен жүретін және өзі жүрмейтін (жер үсті және су асты) кемелер (құралдар) және мұзды көлік құралдары.

Қазақстан Республикасы Ұлттық қауіпсіздік комитетінің Шекара қызметіне жол жүру құжаттарын ұсыну кезінде жеке және заңды тұлғалар шағын көлемді өздігінен жүретін және өздігінен жүретін (жер үсті және су асты) кемелердің аумақтық суларға (теңізге) және ішкі суларға кірудің мақсаты, уақыты және бағыты (учаскелері) туралы ақпаратты енгізеді. құралдар) және мұз үстіндегі көлік құралдары, олардың түрі және тіркеу нөмірлері, сондай-ақ тіркеу орындары. Ұсынылған ұсыныстар Қазақстан Республикасы Ұлттық қауіпсіздік комитетінің аумақтық бөлімшелерімен және Қазақстан Республикасының ішкі істер органдарымен келісілуі керек. Қазақстан Республикасы Ұлттық қауіпсіздік комитетінің шекара қызметі шекара кеңістігінде іздестіру іс-шараларын жүргізген кезде мемлекеттік органдарға және жергілікті атқарушы органдарға хабарланатын шектеулер енгізуге немесе рұқсаттардың жарамдылығын уақытша тоқтата тұруға құқылы.

Қазақстандық шағын көлемді өздігінен жүретін және өздігінен жүзбейтін (суүсті және суасты) кемелердің (құралдардың) және мұз үстімен жылжитын құралдардың аумақтық суларына (теңізіне) және ішкі суларына шығуына, егер осы кемелерге (құралдарға) қатысты ұстаудың өзге тәртібі белгіленбесе, олардың тіркелген жері бойынша айлақтарға, айлақтарға және орналасу орындарына қараңғылық басталғанға дейін тәуліктің жарық уақытында ғана рұқсат етіледі. Өз құзыреті шегінде аумақтық суларда (теңізде) және ішкі суларда міндеттерді орындайтын өзге де уәкілетті органдардың (Қазақстан Республикасының Қарулы Күштерінен басқа) өздігінен жүретін және өздігінен жүрмейтін (суүсті және суасты) кемелері (құралдары) мен мұз үстімен жылжитын құралдары тәуліктің кез келген уақытында көрсетілген акваторияға шығар алдында Қазақстан Республикасы Ұлттық қауіпсіздік комитетінің Шекара қызметіне өзінің шығуы туралы хабарлайды.

Қазақстан Республикасының аумақтық ұлттық қауіпсіздік және ішкі істер органдарымен келісілген жергілікті атқарушы органдар мен ұйымдардың идеяларына сәйкес, Қазақстан Республикасының Ұлттық қауіпсіздік комитеті жыл сайын режим шектеулері тоқтатылатын Каспий теңізі жағалауының учаскелерінің тізімін жасайды - теңізге екі шақырымға дейін еркін кіруге рұқсат етіледі, шағын су жүретін және өздігінен жүрмейтін (жер үсті) Қазақстанның белгіленген су айдынында жүзу және (немесе) пайдалану және суасты) жеке және заңды тұлғалар демалу, туризм және спорт үшін пайдаланатын кемелер (құралдар) және мұзды көлік құралдары.

Осы баптың 2-бөлігіндегі объективті жағы Қазақстан Республикасының аумақтық суларында (теңізде) және ішкі суларында, шекаралық өзендер, көлдер және басқа да су қоймаларындағы сулардың Қазақстандық бөлігінде уәкілетті мемлекеттік органның рұқсатынсыз Қазақстан Республикасының заңнамасын бұза отырып жүргізілетіндігімен сипатталады.

Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрлігіне 2003 жылғы 9 шілдедегі Қазақстан Республикасы Су кодексінің 37-бабы 1-тармағының 7-6) тармақшасына сәйкес аумақтық суларда (теңізде) жүзу және экономикалық зерттеулер, іздестіру және балық аулау жұмыстарын жүргізу тәртібін айқындау жөніндегі өкілеттік берілді.

Аумақтық суларда (теңізде) жүзу және экономикалық зерттеулер, түсіру және балық аулау жұмыстарын жүргізу ережелері Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрінің 2015 жылғы 30 наурыздағы № 19-1 / 275 бұйрығымен бекітілген. Осы ережелер талданатын мақаланың 2-бөлігінің диспозициясы кезінде қолданылатын ұғымдарды береді:

1) ғылыми-зерттеу жұмыстарының, ғылыми-зерттеу жұмыстарының өндірісі - гидрографиялық, гидрологиялық, гидрометеорологиялық, гидрохимиялық және геофизикалық жұмыстарды, сондай-ақ флора, су фаунасы мен теңіз түбін зерттеуге байланысты жұмыстар;

2) балық аулау операцияларын жасау, балық аулау қызметі - балық аулауға және балықты, басқа да су жануарлары мен өсімдіктерін қорғауға байланысты жұмыстар;

3) шаруашылық жұмыстарды өндіру, шаруашылық қызмет - кемелерде аумақтық суларда (теңізде) жүзеге асырылатын жұмыстар мен қызметтердің барлық түрлері;

4) іздестіру жұмыстарын жүргізу, іздестіру қызметі - түбін зерттеуге және пайдалы қазбаларды іздеуге байланысты геологиялық жұмыстарды жүргізу.

Аумақтық суларда (теңізде) шаруашылық, ғылыми-зерттеу, іздестіру және балық аулау жұмыстарын жүргізу Қазақстан Республикасының халық денсаулығына, экологиялық және өзге де қауіпсіздігіне зиян тигізбеуі немесе мұндай залал келтіру қаупін қамтымауы, сондай-ақ Қазақстан Республикасының Мемлекеттік шекарасын күтіп ұстауға және Шекара қызметі тапсырмаларын орындауға кедергі келтірмеуі керек. Ғылыми-зерттеу қызметі тек бейбіт сипатта болуы керек және Қазақстан Республикасының қорғаныс пен қауіпсіздігіне қауіп төндірмеуі керек.

Теңіз порттарының су айдынында және қозғалысты басқару қызметтерінің қызмет ету аймағында жүзу және экономикалық, ғылыми-зерттеу, іздестіру және балық аулау жұмыстарын жүргізу кезінде 55-11 тармақшасына сәйкес бекітілген Қазақстан Республикасының теңіз порттарында және оларға жақындағанда жүзу және тұру ережелері) "Сауда жүк тасымалы туралы" 2002 жылғы 17 қаңтардағы Қазақстан Республикасы Заңының 4-бабының 3-тармағы.

Осы Ереже Қазақстан Республикасының теңіз порттарында кемелерді жүзу және қою ережелері және оларға жақындау туралы қолданыстағы бұйрықпен бекітілген Қазақстан Республикасының Инвестициялар және даму министрінің 2015 жылғы 24 ақпандағы № 162 "Қазақстан Республикасының теңіз порттарындағы кемелерді кеме жүзу және тұрақтандыру ережелерін бекіту туралы және оған қатысты тәсілдер туралы". Ережеге мыналар кіреді:

- 1) порттың су айдыны шегінде және оған жақындау арқылы жүзу;
- 2) кемелердің портқа кіруі және олардың порттан шығуы;
- 3) портта кемелер тұрағы;
- 4) кеме жүзу және айлақ жүргізу кезінде порттың су айдынындағы құрылыстардың қауіпсіздігі мен қауіпсіздігі.

Осы баптың 1 және 2-бөлімдерінің субъектілері жеке тұлғалар, сондай-ақ заңды тұлғалар шағын, орта және ірі кәсіпкерлік субъектілері болып табылады.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігінде құқық бұзушылар үшін әкімшілік айыппұлдан басқа, әкімшілік құқық бұзушылықтың тікелей объектісі болып табылатын көлік құралдары мен басқа да заттар тәркіленеді. Тәркілеу тек қосымша әкімшілік жаза шарасы болып табылады және құралмен немесе әкімшілік құқық бұзушылықтың субъектісімен мәжбүрлеп өтеусіз емделуден, сондай-ақ әкімшілік құқық бұзушылық нәтижесінде алынған мүлік заңнамада белгіленген тәртіппен мемлекет меншігіне өтеді. Тәркілеу түріндегі әкімшілік жазаны сот қана қолдана алады.

Субъективті жағы барлық бөліктерде аталған қылмыс қасақана да, абайсызда да жасалуы мүмкін екендігімен сипатталады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 512-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді келесі адамдар қарауға құқылы:

1) 2-бөлімде - мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 684-бабының 1-бөлігі);

2) 1-бөлім үшін - ІІМ комитеттерінің төрағалары мен департаменттерінің басшылары, аумақтық ішкі істер органдарының, әкімшілік, көші-қон полициясының, облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың жергілікті полиция қызметі, олардың орынбасарлары, олардың орынбасарлары (Әкімшілік кодекстің 685-бабы 2-бөлігінің 2-тармағы)

3) 1-бөлім үшін - басқарма, полиция бөлімшелерінің, әкімшілік, көші-қон полициясының, жергілікті полиция округінің (қаланың, қаладағы ауданның) басшылары және олардың орынбасарлары (ӘҚБтК-нің 685-бабы 2-бөлігінің 3-тармағы);

4) 1-бөлімде - Қазақстан Республикасы Ұлттық қауіпсіздік комитетінің Шекара қызметінің уәкілетті лауазымды адамдары (Әкімшілік кодекстің 726-бабының 3 және 4-бөліктері).

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 512-бабының 2-бөлігіне сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамаларды уәкілетті лауазымды адамдар жасауға құқылы:

1) ішкі істер органдары (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 804-бабы 1-бөлігінің 1-тармағы);

2) Қазақстан Республикасы Ұлттық қауіпсіздік комитетінің Шекара қызметі (Әкімшілік кодекстің 804-бабы 1-бөлігінің 44-тармағы);

3) әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 512-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға құқығы бар органдардың уәкілетті лауазымды адамдары.

Егер түсіндірілген барта көзделген құқық бұзушылықтар көлік құралдарын, кемені, оның ішінде шағын кемені қолдана отырып жасалған болса, онда Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 797-бабының негізінде жоғарыда аталған лауазымды адамдар аталған көлік құралдарын кешіктіруге, жеткізуге және тыйым салуға құқылы. Көлік құралдарын, кемелерді, оның ішінде кішігірім кемелерді ұстау, жеткізу және пайдалануға тыйым салу оларды арнайы сақтау орындарына, тұрақтарға немесе тұрақты көліктік бақылау постына жақын учаскелерге, оның ішінде басқа көлік құралын (жүк машинасын) пайдалану арқылы жеткізу арқылы жүзеге асырылады, кеме немесе кіші кеме, ұстау себептері жойылғанша.

513-бап. Қазақстан Республикасының Мемлекеттік шекарасы арқылы өткізу пункттеріндегі режимді бұзу

1. Қазақстан Республикасы азаматының Қазақстан Республикасының Мемлекеттік шекарасы арқылы өткізу пункттерінде өткізу пункттеріне кіру, болудың, олардың қозғалуының және олардан шығудың белгіленген тәртібі сақталмаған жағдайда, олардың адамдарға, көлік құралдарына, әкелу, орналасқан жері, қозғалысы, тауарлар мен тауарларды әкету, өткізу шаруашылық және басқа қызмет -

бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Шетелдік немесе азаматтығы жоқ адам жасаған дәл сол әрекет -

он айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға немесе Қазақстан Республикасынан әкетуге әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

"Қазақстан Республикасының Мемлекеттік шекарасы туралы" 2013 жылғы 16 қаңтардағы № 70-V Қазақстан Республикасының Заңының 1-бабында Қазақстан Республикасының Мемлекеттік шекарасы туралы келесі анықтама берілген - бұл Қазақстан Республикасы аумағының шекараларын айқындайтын сызық және оның бойымен өтетін тік жазықтық (жер, су, жер қойнауы, әуе кеңістігі) және Қазақстан Республикасының мемлекеттік егемендігінің кеңістіктік шегі.

Осы Заңда түсіндірілген норма мәтініне сәйкес келесі анықтамалар келтірілген:

1) адамдардың, көлік құралдарының, тауарлардың және тауарлардың Мемлекеттік шекара арқылы өтуі - адамдардың, көлік құралдарының Мемлекеттік шекарадан өтуінің (өтуіне рұқсаттың) заңдылығын тану (13-тармақ);

2) Мемлекеттік шекара арқылы өткізу пункті - теміржол, автомобиль станциялары немесе станция, теңіз немесе өзен порты, халықаралық әуежай немесе аэродром, сондай-ақ тиісті инфрақұрылымы бар Мемлекеттік шекараға тікелей жақын жерде арнайы бөлінген аумақтың (су аймағы) аумағы. Адамдарды, көлік құралдарын, тауарларды және тауарларды өткізу жүзеге асырылады (14 тармақ);

3) Мемлекеттік шекара арқылы өтетін басқа орын - өткізу пункті болып табылмайтын аумақ (су аймағы), ерекше жағдайларда адамдардың, көлік құралдарының, тауарлардың және тауарлардың Мемлекеттік шекарадан өтуі жүзеге асырылады (13-1-тармақ);

4) Мемлекеттік шекара арқылы өткізілетін тауарлар мен тауарлар - коммерциялық және коммерциялық емес тауарлар, тауарлар, заттар, материалдар, құралдар, заттар, қол жүгі (багаж) және Мемлекеттік шекара арқылы өтетін көлік құралдары (15-тармақ).

Бұзушылықтың нысаны Қазақстан Республикасының Мемлекеттік шекарасы арқылы өткізу пункттерінде белгіленген режимді сақтау саласындағы қоғамдық қатынастар болып табылады.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігінің объективті жағы Қазақстан Республикасы азаматының өткізу пункттеріне кірудің, болудың, қозғалудың және кетудің белгіленген

тәртібін сақтамауынан, тауарларды және тауарларды әкелу, орналастыру, жылжыту, әкету, шаруашылық және өзге де қызметпен байланысты.

Мемлекеттік шекара туралы заңның ережелеріне сәйкес шекара кеңістігінде мемлекеттік шекараны, оның ішінде өткізу пункттеріндегі режимді қорғау мақсатында әртүрлі режимдер енгізіледі. Өткізу пункттеріндегі режим бақылау-өткізу пункттеріне кіру, болу, жүру және кету, тауарларды және тауарларды әкелу, орналастыру, жылжыту, әкету тәртібін білдіреді.

Бақылау пунктінің аумағы сезімтал. Өткізу пункттеріндегі режим:

- 1) адамдардың, көлік құралдарының, тауарлардың және тауарлардың Мемлекеттік шекараны заңсыз кесіп өтуі;
- 2) рұқсат етілмеген адамдардың өткізу пункттерінде жабық орындарға, үй-жайларға (объектілерге), сондай-ақ шетелдік өту құралдарына кіруі.

Бақылау-өткізу пунктіндегі режимді бақылауды Қазақстан Республикасы Ұлттық қауіпсіздік комитетінің Шекара қызметі жүзеге асырады және адамдар мен көлік құралдарының кіру, болу, қозғалу, кету тәртібін сақтау үшін тексеру және басқа да шараларды жүргізуден тұрады; өткізу пунктінде тауарлар мен тауарлардың импорты, орналасуы, қозғалысы, экспорты. Бақылау мемлекеттік шекара арқылы өтетін басқа жерлерге және шекара, кедендік және бақылаудың басқа түрлері кезінде теміржол көлігіне және маршрут бойымен жүреді және олар аяқталғаннан кейін тоқтайды.

Адамдар мен көлік құралдарының кіруі, шығуы, тауарларды және тауарларды өткізу пункттерінде әкелу, әкету, егер адамдарда Қазақстан Республикасына кіруге немесе Қазақстан Республикасынан кетуге құқылы құжаттар, сондай-ақ көлік құралдарына арналған құжаттар болса, белгіленген орындарда жүзеге асырылады.

Қазақстан Республикасы Ұлттық қауіпсіздік комитеті Шекара қызметі әскери қызметшілерінің, мемлекеттік кірістер органдарының және басқа органдардың, көлік ұйымдарының қызметкерлерін өткізу пункттеріне кіру адамдарды, көлік құралдарын, тауарлар мен тауарларды тіркеуді және ұстауды жүзеге асыратын көлік ұйымдары берілген рұқсаттардың негізінде жүзеге асырылады:

1) теміржол, автомобиль, теңіз және өзен өткізу пункттерінде - Қазақстан Республикасы Ұлттық қауіпсіздік комитетінің Шекара қызметі;

2) авиациялық өткізу пункттерінде - Қазақстан Республикасы Ұлттық қауіпсіздік комитетінің Шекара қызметімен келісе отырып, азаматтық авиация саласындағы уәкілетті орган.

Қазақстан Республикасының Мемлекеттік шекарасы арқылы өткізу пункттерінде, оның ішінде автомобиль, теміржол, авиация және теңіз (өзен) арқылы жүзеге асырылатын шаруашылық және өзге де қызмет түрлерінің тізімі Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2013 жылғы 5 қазандағы № 1057 "Экономикалық және

экономикалық қызмет түрлерінің тізбесін бекіту туралы" қаулысымен бекітілген. Қазақстан Республикасының Мемлекеттік шекарасы арқылы өткізу пункттерінде жүзеге асырылатын өзге де шаралар".

Тергеудегі құқық бұзушылықтың 1-бөлігінің субъектісі - Қазақстан Республикасының азаматы, дәлірек айтсақ, әкімшілік құқық бұзушылық аяқталғанға немесе жолын кескенге дейін он алты жасқа толған физикалық сау адам (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 28-бабы).

Түсіндірілген баптың 2-бөлігінің объективті жағы шетелдік құқық бұзушылық немесе азаматтығы жоқ адам жасаған Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 513-бабының бірінші бөлігінде көрсетілген әрекеттерді қарастырады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 34-бабына сәйкес "Қазақстан Республикасының аумағында, сондай-ақ Қазақстан Республикасының құрлықтық қайраңында әкімшілік құқық бұзушылық жасаған шетелдіктер, шетелдік заңды тұлғалар, олардың филиалдары мен өкілдіктері және азаматтығы жоқ адамдар жалпы негізде әкімшілік жауапкершілікке тартылады".

Осылайша, талданған қылмыстың 2-бөлігі бойынша қылмыстың субъектісі шетелдік немесе азаматтығы жоқ адам болып табылады. Қылмыстың қалған құрамы түсіндірілген мақаланың бірінші бөлігінің құрамына сәйкес келеді. Қосымша санкция ретінде құқық бұзушы Қазақстан Республикасынан әкімшілік қуғынға жіберіледі.

Әкімшілік қуып шығаруды қолдану тәртібі Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 51-бабымен айқындалады және Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының "Шетелдіктерді немесе азаматтығы жоқ адамдарды Қазақстан Республикасынан шығару туралы істерді қараудағы сот практикасы туралы" 2013 жылғы 13 желтоқсандағы № 4 нормативтік қаулысымен нақтыланған.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 513-бабының 2-тармағында көзделген құқық бұзушылық жасау кезінде шетелдіктерді немесе азаматтығы жоқ адамдарды Қазақстан Республикасынан әкімшілік жолмен шығару туралы шешімді Қазақстан Республикасы Ұлттық қауіпсіздік комитетінің Шекара қызметі орындайды (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 917-бабының 1-тармағы).

Баптың екі бөлігіндегі субъективті жағы түсіндірілген құқық бұзушылық қасақана да, абайсызда да жасалуы мүмкіндігімен сипатталады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға құқылы:

1) 2-бөлімде - мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 684-бабының 1-бөлігі);

2) 1-бөлік үшін - ІІМ комитеттерінің төрағалары мен басқармаларының басшылары, аумақтық ішкі істер органдарының, әкімшілік, көші-қон полициясының, облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың жергілікті полиция қызметінің

басшылары, олардың орынбасарлары (Әкімшілік кодекстің 685-бабы 2-бөлігінің 1-тармағы);

3) 1-бөлім үшін - басқарма, полиция бөлімшелерінің, әкімшілік, көші-қон полициясының, жергілікті полиция округінің (қаланың, қаладағы ауданның) басшылары және олардың орынбасарлары (ӘҚБТК-нің 685-бабы 2-бөлігінің 2-тармағы);

4) бірінші бөлік үшін - ішкі істер органдарының желілік басқармаларының, департаменттерінің, полиция бөлімшелерінің басшылары және олардың орынбасарлары (ӘҚБТК-нің 685-бабы 2-бөлігінің 3-тармағы);

5) 1-бөлім бойынша - Қазақстан Республикасы Ұлттық қауіпсіздік комитетінің Шекара қызметінің уәкілетті лауазымды адамдары (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 726-бабының 3 және 4-бөліктері).

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 513-бабының 2-бөлігіне сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамаларды уәкілетті лауазымды адамдар жасауға құқылы:

1) ішкі істер органдары (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 804-бабы 1-бөлігінің 1-тармағы);

2) Қазақстан Республикасы Ұлттық қауіпсіздік комитетінің Шекара қызметі (ӘҚБТК 804-бабы 1-бөлігінің 44-тармағы);

3) әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 513-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға құқығы бар органдардың уәкілетті лауазымды адамдары.

514-бап. Қазақстан Республикасының Мемлекеттік шекарасы режимін бұзу

1. Қазақстан Республикасының Мемлекеттік шекарасы режимін белгіленген тәртіп бұзылған жағдайда бұзу:

1) Қазақстан Республикасының Мемлекеттік шекарасының мазмұны (Қазақстан Республикасының Мемлекеттік шекарасының Каспий теңізіндегі бөлігін қоспағанда);

2) егер бұл әрекетте қылмыстық құқық бұзушылық белгілері болмаса, Қазақстан Республикасының Мемлекеттік шекарасын кесіп өту;

3) адамдарды, көлік құралдарын, тауарларды және тауарларды Қазақстан Республикасының Мемлекеттік шекарасы арқылы өткізу;

4) шекара сызығындағы кіру, уақытша болу, тұру, жүру және шекара сызығынан ұшу;

5) шаруашылық, балық аулау немесе өзге де қызметпен айналысу, мемлекеттік шекарада және шекара белдеуінде қоғамдық-саяси, мәдени немесе өзге де іс-шаралар өткізу, -

жеке тұлғаларға - он, шағын бизнес субъектілері үшін - он бес, орта бизнес үшін - жиырма, ірі бизнес үшін - елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, шетелдік немесе азаматтығы жоқ адам жасаған іс-әрекеттер -

әкімшілік құқық бұзушылықтың тікелей заты болып табылатын көлік құралдарын және өзге де заттарды тәркіле отырып, жиырма айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға не он тәулікке дейін әкімшілік қамауға алуға немесе Қазақстан Республикасынан әкетуге әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Мемлекеттік шекара режимі "Қазақстан Республикасының Мемлекеттік шекарасы туралы" Қазақстан Республикасының 2013 жылғы 16 қаңтардағы № 70-V Заңына және Қазақстан Республикасы ратификациялаған халықаралық шарттарға сәйкес мемлекеттік шекарада және шекара белдеуінде жұмыс істейді. Осы Заңның 12-бабының негізінде мемлекеттік шекара режимін бұзу белгіленген тәртіпке сәйкес келмейді деп танылады:

1) Мемлекеттік шекараны күтіп ұстау (Каспий теңізіндегі Мемлекеттік шекара учаскесін қоспағанда);

2) мемлекеттік шекарадан өту;

3) адамдардың, көлік құралдарының, тауарлардың және тауарлардың мемлекеттік шекара арқылы өтуі;

4) шекара сызығындағы кіру, уақытша болу, тұру, жүру және шекара сызығынан ұшу;

5) шаруашылық, балық аулау немесе өзге де қызмет, қоғамдық-саяси, мәдени немесе өзге де іс-шаралар өткізу;

б) шекаралық қақтығыстарды шешу.

Құқық бұзушылықтың объектісі - Қазақстан Республикасының мемлекеттік шекарасына сәйкес туындайтын қоғамдық-құқықтық қатынастар.

Түсіндірілген норманың 1-бөлігінің объективті жағы заңсыз әрекеттермен көрінеді және бес біліктілік белгілерімен сипатталады:

1-тармақ. Қазақстан Республикасының Мемлекеттік шекарасының мазмұны (Қазақстан Республикасының Каспий теңізіндегі Мемлекеттік шекарасының учаскесінен басқа).

Мемлекеттік шекараны ұстау тәртібі "Қазақстан Республикасының Мемлекеттік шекарасы туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 13-бабында белгіленген. Мемлекеттік шекараның мазмұнын уәкілетті органдар жүзеге асырады және Мемлекеттік шекара режимін қамтамасыз етуге және қолдауға бағытталған.

Мемлекеттік шекараның құрамына Мемлекеттік шекараны белгілеу сызығының жабдықталуы және жұмыс істеуін қамтамасыз ету тәртібі (шекара белгілерін орнату, оларға қызмет көрсету және қызмет көрсету, оларды тексеру, шекара белгілері мен жолдарын жабдықтау), сондай-ақ Мемлекеттік шекарадан өту кезінде көрші мемлекетпен бірлескен тексерістер жүргізу кіреді. Мемлекеттік шекараны

демаркациялау процесі аяқталмаған аудандарда шекара белгілерін сақтау тәртібі мен оларды бақылау инспекциясы Қазақстан Республикасының Ұлттық қауіпсіздік комитетімен анықталады.

2-тармақ. Осы тармақта қылмыстық құқық бұзушылықтың белгілері болмаса, Қазақстан Республикасының Мемлекеттік шекарасын кесіп өту. Мемлекеттік шекарадан өту "Қазақстан Республикасының Мемлекеттік шекарасы туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 14-бабында көрсетілген тәртіппен жүзеге асырылады:

1) құрлықта, шекаралық өзендерде, көлдерде және басқа да су объектілерінде - халықаралық теміржол, автомобиль, өзен және басқа коммуникациялар маршруттарында белгіленген Мемлекеттік шекараны кесіп өтетін жерлерде;

2) әуе кеңістігінде - халықаралық шекаралармен немесе осы мақсаттар үшін арнайы бөлінген әуе дәліздерімен Мемлекеттік шекараны кесіп өтетін жерлерде;

3) теңізде - халықаралық теңіз маршруттары бойымен құрылған теңіз дәліздері шегінде.

3-бөлім. Көрші мемлекетпен халықаралық трансшекаралық ынтымақтастық орталығы шегінде Мемлекеттік шекарадан өту тәртібі, сондай-ақ оның аумағында болу тәртібі Қазақстан Республикасы ратификациялаған халықаралық шарттармен және Қазақстан Республикасының заңнамасымен реттеледі.

Мысалы, Қазақстан Республикасының 2015 жылғы 29 қазандағы № 371 Заңымен Қазақстан Республикасының Үкіметі мен Қытай Халық Республикасының Үкіметі арасындағы қазақстан-қытай мемлекеттік шекарасының режимі туралы келісім ратификацияланды.

Ұқсас құқықтық актілер барлық шекаралас мемлекеттерге қатысты қабылданды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 514-бабының түсіндірілген бөлігі үшін бәсекелес норма Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің 392-бабы болып табылады және келесі біліктілік сипаттамасымен сипатталады:

1) Қазақстан Республикасының Мемлекеттік шекарасын мемлекеттік шекара арқылы өткізу пункттерінен тысқары жерлерге қасақана заңсыз кесіп өту;

2) жалған құжаттармен жасалған немесе үшінші тұлғалардың қолданыстағы құжаттарын жалған пайдалану арқылы, сондай-ақ белгіленген тәртіпті бұза отырып, көрсетілген пункттерде Қазақстан Республикасының Мемлекеттік шекарасын қасақана заңсыз кесіп өту;

3) қылмыстық топ жасаған немесе зорлық-зомбылық жасаған немесе оны қолданамын деп қорқытып жасаған дәл сол әрекеттер.

3-тармақ. Адамдардың, көлік құралдарының, тауарлар мен тауарлардың Қазақстан Республикасының Мемлекеттік шекарасы арқылы өтуі.

Мемлекеттік шекара арқылы өткізу пункттерінің жұмысының заңды негіздері "Қазақстан Республикасының Мемлекеттік шекарасы туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 19-бабында қарастырылған. Өткізу пункттерінде бақылау органдарының

бөлімшелері өз құзыреті шегінде шекаралық, кедендік, көліктік, санитарлық-карантиндік, ветеринарлық, фитосанитарлық бақылауды ұйымдастыруға жауап береді. Адамдарға өткізу пункттерінде, сондай-ақ олар Мемлекеттік шекара арқылы өтетін басқа жерлерде өтуге рұқсат етілген кезде, паспорттық бақылау сызығы Мемлекеттік шекара болып табылады.

Қазақстан Республикасының Мемлекеттік шекарасы мен Қазақстан Республикасының аумағындағы стационарлық көліктік бақылау бекеттерінің тізбесі Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2013 жылғы 9 шілдедегі № 697 қаулысымен бекітілген. Бұл тізім көліктің барлық түрлеріне: автомобиль, теміржол және теңіз (су) үшін берілген.

Қазақстан Республикасының заңдарына сәйкес Қазақстан Республикасына кіруге рұқсат етілмеген немесе шектелген шетелдіктер мен азаматтығы жоқ адамдарға, сондай-ақ оларға қатысты Қазақстан Республикасынан кетуге тыйым салу туралы шешім қабылданған тұлғаларға Мемлекеттік шекарадан өтуге тыйым салынады. Бақылау-өткізу пунктіне немесе Мемлекеттік шекарадан өтетін және Мемлекеттік шекарадан өтуге негіз жоқ шетелдіктер мен азаматтығы жоқ адамдар Қазақстан Республикасының халықаралық шарттарына сәйкес олар келген елге немесе өз еліне қайтарылады. азаматтығы.

4-бөлім. Кіріс, уақытша тұру, тұру, шекара сызығындағы қозғалыс және шекара сызығынан ұшу.

"Қазақстан Республикасының Мемлекеттік шекарасы туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 24-бабында шекара белдеуіне кірудің, уақытша болудың, тұрудың, жүрудің және шекара белдеуі бойынша ұшудың тәртібі көрсетілген. Адамдарды шекара сызығына кіргізу ол үшін белгіленген жерлерде жеке басын куәландыратын құжаттармен және Қазақстан Республикасы Ұлттық қауіпсіздік комитетінің Шекара қызметі берген арнайы рұқсат қағаздарымен жүзеге асырылады.

Қызметтік міндеттерін орындау кезінде жергілікті атқарушы және өзге де мемлекеттік органдардың басшыларының шекара белдеуіне кіру жеке тұлғаның жеке куәліктері бар арнайы белгіленген орындарда жүзеге асырылады. Шекара белдеуінің үстіндегі әуе кеңістігінде халықаралық рейстерді орындамайтын әуе кемелерінің ұшуына тыйым салынады, Қазақстан Республикасы Ұлттық қауіпсіздік комитеті Шекара қызметі авиациясының, басқа уәкілетті органдардың өздеріне жүктелген міндеттерді орындау кезінде авиация жүзеге асыратын рейстерін қоспағанда. Уәкілетті органдардың шекара сызығындағы авиациясының ұшуы Қазақстан Республикасы Ұлттық қауіпсіздік комитетінің Шекара қызметімен келісу бойынша Қазақстан Республикасы Қорғаныс министрлігінің рұқсатымен жүзеге асырылады.

Шекара кеңістігінің басқа аумағы арқылы әуе кеңістігінде халықаралық рейстерді орындамайтын әуе кемелерінің рейстері Қазақстан Республикасы Қорғаныс

министрлігінің рұқсатымен, Қазақстан Республикасы Ұлттық қауіпсіздік комитетінің Шекара қызметіне хабарлаумен жүзеге асырылады.

5-бөлім. Мемлекеттік шекарада және шекара белдеуінде шаруашылық, балық аулау немесе өзге де қызметті жүзеге асыру, қоғамдық-саяси, мәдени немесе өзге де іс-шаралар өткізу.

Бұл тәртіп "Қазақстан Республикасының Мемлекеттік шекарасы туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 25-бабында белгіленген. Мемлекеттік шекарада және шекара белдеуінде шаруашылық, балық аулау немесе өзге де жұмыстар жүргізу, қоғамдық-саяси, мәдени немесе өзге де іс-шаралар өткізу үшін Қазақстан Республикасы Ұлттық қауіпсіздік комитетінің Шекара қызметі Қазақстан Республикасының Үкіметі айқындайтын тәртіппен шекара белдеуіне кіруге және болуға рұқсат береді.

Шекара белдеуіне кіруге және болуға рұқсат беру ережелері Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2013 жылғы 29 қарашадағы № 1275 қаулысымен бекітілген.

Мемлекеттік шекарада және шекара белдеуінде жүзеге асырылатын (жүзеге асырылатын) шаруашылық, балық аулау немесе өзге де қызмет, қоғамдық-саяси, мәдени немесе өзге де қызметтерге:

1) Қазақстан Республикасының, көрші мемлекеттердің ұлттық қауіпсіздігіне нұқсан келтіруі немесе зиян келу қаупі болса;

2) Мемлекеттік шекараны сақтауға және Қазақстан Республикасы Ұлттық қауіпсіздік комитетінің Шекара қызметінің тапсырмаларын орындауына кедергі келтіреді;

3) Мемлекеттік шекарада белгіленген тәртіпті бұзуға.

Түсіндірілген баптың 2-бөлімі шетелдік немесе азаматтығы жоқ адам жасаған дәл сол әрекеттер үшін жауапкершілікті көздейді.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігінің объективті жағы - шетелдіктер мен азаматтығы жоқ адамдардың осы баптың 1-бөлімінде көрсетілген заңсыз әрекеттері (әрекетсіздігі).

Жеке тұлғалар, сондай-ақ Мемлекеттік шекараны бұзатын шағын, орта және ірі кәсіпкерлік субъектілері түріндегі заңды тұлғалар тергеу жүргізіліп жатқан баптың 1-бөлігінде көрсетілген көрсетілген құқық бұзушылықтардың субъектілері бола алады. 2-бөлімде қылмыстың субъектілері - шетелдіктер немесе азаматтығы жоқ адамдар.

"Қазақстан Республикасының Мемлекеттік шекарасы туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 30-бабына сәйкес мыналар Мемлекеттік шекараны бұзушылар болып танылады:

1) мемлекеттік шекараны өткізу пункттерінен тыс жерлерде немесе өткізу пункттерінде және мемлекеттік шекараны кесіп өтетін өзге де жерлерде, оны кесіп өтудің белгіленген тәртібін бұза отырып өткен немесе өтпек болған адамдар;

2) Қазақстан Республикасынан заңсыз шығу мақсатында Қазақстанға немесе шетелге өтетін шетелдік көлік құралдарына кірген немесе кіруге тырысқан адамдар;

3) аумақтық суларға (теңізге) немесе ішкі суларға кіретін шетелдік әскери емес кемелер мен әскери кемелер, сондай-ақ шекаралас өзендер, көлдер және басқа да су объектілері суларының қазақстандық бөлігі осы суларға кірудің белгіленген тәртібін бұза отырып, оның ішінде шетелдік сүңгуір қайықтармен және басқалармен; су асты құралдары (объектілері) егер олар Мемлекеттік шекараны су асты жағдайында кесіп өтсе немесе Қазақстан Республикасының суларында жүзу және тоқтап тұру кезінде болса;

4) мемлекеттік шекарадан белгіленген тәртіпті бұза отырып, әуе кемелері мен басқа да әуе кемелері, оның ішінде ұшқышсыз ұшулар, сондай-ақ Мемлекеттік шекарадан әуежайларға немесе тағайындалған әуежайларға немесе Қазақстан Республикасының әуе кеңістігі арқылы транзит кезінде әуе кеңістігін пайдаланудың белгіленген ережелерін бұзу;

5) тиісті рұқсатсыз немесе белгіленген тәртіпті бұза отырып, Мемлекеттік шекараны кесіп өткен немесе өтуге тырысқан басқа адамдар, техникалық және өзге де құралдар.

Қылмыстың барлық бөлімдеріндегі субъективті жағы тікелей ниет түрінде немесе немқұрайлылықпен көрінуі мүмкін.

2-бөлім бойынша қосымша санкция ретінде құқық бұзушыға Қазақстан Республикасынан әкімшілік қуып шығару қолданылады.

Әкімшілік қуып шығаруды қолдану тәртібі Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 51-бабымен айқындалады және Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының " Шетелдіктерді немесе азаматтығы жоқ адамдарды Қазақстан Республикасынан шығару туралы істерді қараудағы сот практикасы туралы" 2013 жылғы 13 желтоқсандағы № 4 нормативтік қаулысымен нақтыланған.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға құқылы:

1) 2-бөлімде - мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 684-бабының 1-бөлігі);

2) 1-бөлік үшін - ІІМ комитеттерінің төрағалары мен басқармаларының басшылары, аумақтық ішкі істер органдарының, әкімшілік, көші-қон полициясының, облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың жергілікті полиция қызметінің басшылары, олардың орынбасарлары (Әкімшілік кодекстің 685-бабы 2-бөлігінің 1-тармағы);

3) 1-бөлім үшін - басқарма, полиция бөлімшелерінің, әкімшілік, көші-қон полициясының, жергілікті полиция округінің (қаланың, қаладағы ауданның) басшылары және олардың орынбасарлары (ӘҚБТК-нің 685-бабы 2-бөлігінің 2-тармағы);

4) бірінші бөлік үшін - ішкі істер органдарының желілік басқармаларының, департаменттерінің, полиция бөлімшелерінің басшылары және олардың орынбасарлары (ӘҚБтК-нің 685-бабы 2-бөлігінің 3-тармағы);

5) 1-бөлім бойынша - Қазақстан Республикасы Ұлттық қауіпсіздік комитетінің Шекара қызметінің уәкілетті лауазымды адамдары (Әкімшілік кодекстің 726-бабының 3 және 4-бөліктері).

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 514-бабының 2-бөлігіне сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамаларды уәкілетті лауазымды адамдар жасауға құқылы:

1) ішкі істер органдары (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 804-бабы 1-бөлігінің 1-тармағы);

2) Қазақстан Республикасы Ұлттық қауіпсіздік комитетінің Шекара қызметі (Әкімшілік кодекстің 804-бабы 1-бөлігінің 44-тармағы);

3) әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 514-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға құқығы бар органдардың уәкілетті лауазымды адамдары.

Егер түсіндірілген бапта көзделген құқық бұзушылықтар көлік құралдарын, кемені, оның ішінде шағын кемені қолдана отырып жасалған болса, онда Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 797-бабының негізінде жоғарыда аталған лауазымды адамдар аталған көлік құралдарын кешіктіруге, жеткізуге және тыйым салуға құқылы. Көлік құралдарын, кемелерді, оның ішінде кішігірім кемелерді ұстау, жеткізу және пайдалануға тыйым салу оларды арнайы сақтау орындарына, тұрақтарға немесе тұрақты көліктік бақылау постына жақын учаскелерге, оның ішінде басқа көлік құралын (жүк машинасын) пайдалану арқылы жеткізу арқылы жүзеге асырылады, кеме немесе кіші кеме, ұстау себептері жойылғанша.

515-бап. Қазақстан Республикасының мемлекеттік шекарасы арқылы заңсыз тасымалдау

1. Халықаралық тасымалдауды жүзеге асыратын көліктің немесе басқа ұйымның адамдардың көлік құралдарына заңсыз кіруі және оны Қазақстан Республикасының Мемлекеттік шекарасын заңсыз кесіп өтуі үшін пайдалануына жол бермеу жөнінде шаралар қолдана алмағаны, бұл Қазақстан Республикасының Мемлекеттік шекарасын заңсыз кесіп өтуге немесе оны бір немесе бірнеше бұзушыларға заңсыз кесіп өтуге әкеп соқтырса,

бес жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Қызметкер өзінің қызметтік міндеттеріне кіретін көлікті немесе халықаралық тасымалдауды жүзеге асыратын басқа ұйымның адамдардың көлік құралына заңсыз кіруіне және оны Қазақстан Республикасының Мемлекеттік шекарасын заңсыз кесіп өтуге пайдалануына жол бермеу жөніндегі шараларды қабылдамауы, егер көрсетілген акт жасалмаса, Қазақстан Республикасының Мемлекеттік шекарасын заңсыз кесіп

өтуге әкеледі. қылмысқа немесе Қазақстан Республикасының Мемлекеттік шекарасын заңсыз кесіп өтуге көмектескен п бір немесе бірнеше бұзушымен жасалған, - жиырма бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

3. Жеке іс бойынша Қазақстан Республикасының Мемлекеттік шекарасын кесіп өтіп бара жатқан адамның өзі басқарған көлік құралын Қазақстан Республикасының Мемлекеттік шекарасын заңсыз кесіп өтуі үшін пайдалануына жол бермеу шараларын қабылдамауы, нәтижесінде Қазақстан Республикасының Мемлекеттік шекарасын бір немесе бірнеше бұзушының заңсыз кесіп өтуіне немесе заңсыз кесіп өтуге әкеп соқтыруы,

он айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

"Қазақстан Республикасының Мемлекеттік шекарасы туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 32-бабына сәйкес, өткізу пункттерінде адамдар мен көлік құралдарының кіруін, шығуын, тауарларды және тауарларды әкелуді, әкетуді егер адамдар Қазақстан Республикасына кіруге құқылы құжаттары болса, белгіленген жерлерде Қазақстан Республикасы Ұлттық қауіпсіздік комитетінің Шекара қызметі жүзеге асырады. немесе Қазақстан Республикасынан кету, сондай-ақ көлік құралдарына арналған құжаттар.

Қазақстан Республикасының заңдарына сәйкес Қазақстан Республикасына кіруге рұқсат етілмеген немесе шектелген шетелдіктер мен азаматтығы жоқ адамдарға, сондай-ақ оларға қатысты Қазақстан Республикасынан кетуге тыйым салу туралы шешім қабылданған тұлғаларға Мемлекеттік шекарадан өтуге тыйым салынады. Қазақстан Республикасының халықаралық шарттарына сәйкес, өткізу пунктіне келген және Мемлекеттік шекарадан өтуге негіз жоқ шетелдіктер мен азаматтығы жоқ адамдар олар келген елге немесе азаматтығы бар елге қайтарылады.

Қазақстан Республикасының мемлекеттік шекарасы - бұл Қазақстан Республикасы аумағының шекарасын (жер, су, жер қойнауы, әуе кеңістігі) және Қазақстан Республикасының мемлекеттік егемендігінің кеңістіктік шегін анықтайтын сызық және тік жазықтық.

Құқық бұзушылықтың объектісі мемлекеттік шекарадан өтудің белгіленген тәртібін қамтамасыз ету саласындағы қоғамдық қатынастар болып табылады.

Осы баптың 1-бөлігінің объективті жағы - бұл адамдардың көлік құралын заңсыз кіруіне жол бермеу және оны Қазақстан Республикасының Мемлекеттік шекарасын заңсыз кесіп өту үшін пайдалану нәтижесінде заңсыз кесіп өтуге немесе Қазақстан Республикасының Мемлекеттік шекарасын бір немесе бірнеше бұзушыларға заңсыз кесіп өтуге әрекеттенудің алдын алу шараларын қабылдамау түріндегі заңсыз әрекет (әрекетсіздік).

"Қазақстан Республикасының Мемлекеттік шекарасы туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 36-бабында өткізу пункттерінде жұмыс істейтін көлік

ұйымдарының белгіленген режимді сақтау бойынша міндеттемелері қарастырылған. Халықаралық тасымалдаумен айналысатын көлік ұйымдарының қызметкерлері, соның ішінде көлік құралдарының иелері, бөгде адамдардың көлік құралдарына кіруіне және оларға шетелдік тауарлар мен тауарларды тасымалдауға жол бермеу үшін шаралар қабылдауы қажет.

Зерттелетін баптың 1-бөлігіндегі құқық бұзушылықтың субъектісі болып нормаға тікелей көлік түрінде немесе халықаралық тасымалдаумен айналысатын басқа ұйым түрінде көрсетілген заңды тұлғалар жатады.

Талданатын баптың 2-бөлігінің объективті жағы, егер көрсетілген әрекет қылмысқа немесе әрекетке ықпал етпесе, Қазақстан Республикасының Мемлекеттік шекарасын заңсыз кесіп өтуге әкеп соқтырған адамдардың көлік құралын заңсыз кіруіне және оны Қазақстан Республикасының Мемлекеттік шекарасын заңсыз кесіп өтуге пайдалануына жол бермеу түріндегі заңсыз жіберілімдер ретінде көрінеді. бір немесе бірнеше адамның Қазақстан Республикасының Мемлекеттік шекарасын заңсыз кесіп өтуі құлақты.

Құқық бұзушылық Мемлекеттік шекараны заңсыз кесіп өтуге байланысты заңсыз әрекеттер жасалған кезден бастап аяқталған болып саналады.

Егер жоғарыда аталған әрекеттер Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 515-бабы 2-бөлігінің ережелерін бұзу кезінде қылмыс жасауға немесе Қазақстан Республикасының Мемлекеттік шекарасын заңсыз кесіп өтуге әрекеттенуге қатысты болса, онда қылмыс Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің тиісті бәсекелес нормаларына сәйкес анықталуы керек. Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің мұндай нормаларында келесі баптарда көзделген қылмыстық құқық бұзушылық болуы мүмкін:

1) 392. Қазақстан Республикасының Мемлекеттік шекарасын қасақана заңсыз кесіп өту;

2) 394. Заңсыз көші-қонды ұйымдастыру.

Қылмыстық құқық бұзушылыққа көмектесу Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2016 жылғы 22 желтоқсандағы № 14 "Соттардың қылмысқа қол жеткізгені және қылмыстық құқық бұзушылық жасағаны үшін жауапкершілік туралы заңнаманы қолданудың кейбір мәселелері туралы" Нормативтік қаулысымен түсіндіріледі. Тұтас алғанда қылмыстық құқық бұзушылыққа көмек көрсету біліктілігі ҚК-нің 28-бабының бесінші бөлігіне сәйкес жүргізілуі керек, оған сәйкес кеңес беруші осы әрекетті жасаудың құралдары, құралдары немесе құралдары туралы кеңес беру, нұсқау беру, ақпарат беру, нұсқаулық беру, қылмыстық құқық бұзушылық жасауға көмектескен адам деп танылуы мүмкін, сондай-ақ орындаушыны, қылмыстық құқық бұзушылық жасау құралдары мен басқа да құралдарын, осы әрекеттің іздерін немесе оған қарсы алынған заттарды жасыруға алдын ала уәде берген адам. дұрыс жолмен, сондай-ақ осындай заттарды сатып алуға немесе сатуға алдын-ала уәде берген адам.

Зерттелетін баптың 2-бөлігіндегі қылмыстың субъектісі - халықаралық тасымалдауды жүзеге асыратын көліктің немесе басқа ұйымның қызметкерлері. Сонымен қатар, бұл жұмысшылардың қызметтік міндеттеріне азаматтардың мемлекеттік шекарадан өтетін көлік құралдарына заңсыз кіруіне жол бермеу міндеттері кіреді.

Түсіндірілген баптың 3-бөлігінің объективті жағы - бұл бір немесе бірнеше бұзушының Қазақстан Республикасының Мемлекеттік шекарасын заңсыз кесіп өтуге немесе Қазақстан Республикасының Мемлекеттік шекарасын заңсыз кесіп өтуге әкеп соқтырған басқа бір адамның Қазақстан Республикасының Мемлекеттік шекарасын заңсыз кесіп өтуі үшін көлік құралын пайдалануына жол бермеу жөніндегі шараларды қабылдамауынан болатын заңсыз әрекет.

"Қазақстан Республикасының Мемлекеттік шекарасы туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 14-бабының 3-тармағы, шекаралас ынтымақтастықтың халықаралық орталығы шекаралас мемлекетпен шекарадан өту тәртібі, сондай-ақ оның аумағында адамдардың болу тәртібі Қазақстан Республикасы ратификациялаған халықаралық шарттармен және Қазақстан Республикасының заңнамасымен реттеледі.

Осы баптың 3-тармағында көзделген қылмыстың субъектісі жеке істерде Қазақстан Республикасының мемлекеттік шекарасын кесіп өту мақсатында көлік құралын жүргізетін тұлға болып табылады.

Түсініктеме берілген баптың барлық бөлімдеріндегі субъективті жағы тікелей ниет түрінде көрінеді. Құқық бұзушы өзінің азаматтарды заңсыз тасымалдағанын түсінеді және оны қалайды. Мотив пен мақсат материалды байыту (өзіндік қызығушылық) болуы мүмкін.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға құқылы:

1) ІІМ комитеттерінің төрағалары мен басқармаларының басшылары, аумақтық ішкі істер органдарының, әкімшілік, көші-қон полиция бөлімшелерінің басшылары, облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың жергілікті полиция қызметі, олардың орынбасарлары (Әкімшілік кодекстің 685-бабы 2-бөлігінің 1-тармағы);

2) бөлімдердің, полиция бөлімдерінің, әкімшілік, көші-қон полициясының, жергілікті полиция округінің (қаланың, қаладағы ауданның) басшылары және олардың орынбасарлары (ӘҚБТК-нің 685-бабы 2-бөлігінің 2-тармағы);

3) ішкі істер органдарының желілік басқармаларының, департаменттерінің, полиция бөлімшелерінің басшылары және олардың орынбасарлары (ӘҚБТК-нің 685-бабы 2-бөлігінің 3-тармағы);

4) Қазақстан Республикасы Ұлттық қауіпсіздік комитетінің Шекара қызметінің уәкілетті лауазымды адамдары (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 726-бабының 3 және 4-бөліктері).

Түсіндірілген бапта көзделген құқық бұзушылықтар Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 797-бабының негізінде көлік құралдарын, кемені, оның ішінде шағын кемені қолдана отырып жасалғандықтан, жоғарыда аталған лауазымды адамдар бұл көлік құралдарын кешіктіруге, жеткізуге және тыйым салуға құқылы. Көлік құралдарын, кемелерді, оның ішінде кішігірім кемелерді ұстау, жеткізу және пайдалануға тыйым салу оларды арнайы сақтау орындарына, тұрақтарға немесе тұрақты көліктік бақылау постына жақын учаскелерге, оның ішінде басқа көлік құралын (жүк машинасын) пайдалану арқылы жеткізу арқылы жүзеге асырылады, кеме немесе кіші кеме, ұстау себептері жойылғанша.

516-бап. Қазақстан Республикасының Мемлекеттік шекарасын күзету жөніндегі міндеттерін орындауға байланысты әскери бұйрыққа немесе әскери қызметшінің талабына бағынбау

1. Қазақстан Республикасының Мемлекеттік шекарасын күзету жөніндегі міндеттерін орындау кезінде әскери қызметшінің заңды бұйрығына немесе талабына бағынбау -

он айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға немесе бес тәулікке дейін әкімшілік қамауға әкеп соғады.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, шетелдік немесе азаматтығы жоқ адам жасаған іс-әрекеттер -

Қазақстан Республикасынан әкетумен бес тәулікке дейін әкімшілік қамауға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Әкімшілік құқық бұзушылықтың объектісі болып Қазақстан Республикасының Мемлекеттік шекарасында белгіленген тәртіпті сақтау жөніндегі қоғамдық қатынастар табылады

"Қазақстан Республикасының Мемлекеттік шекарасы туралы" 2013 жылғы 16 қаңтардағы № 70-V Қазақстан Республикасы Заңының 7-бабына сәйкес құрлықта, аумақтық суларда (теңізде) және ішкі суларда (оның ішінде су астындағы ортада) Мемлекеттік шекараны күзетуді Ұлттық комитеттің Шекара қызметі жүзеге асырады. Қазақстан Республикасының қауіпсіздігі. Әуе кеңістігінде Мемлекеттік шекараны күзетуді Қазақстан Республикасының Қарулы Күштері жүзеге асырады.

Осыған байланысты, көрсетілген бөлімдердің әскери қызметшісі Қазақстан Республикасының мемлекеттік шекарасын күзететін заң талаптарын орындамаған жағдайда, тілазарлық танылады.

Қаралған құқық бұзушылықтың 1-бөлігінің объективті жағы әскери қызметшінің Қазақстан Республикасының Мемлекеттік шекарасын күзету жөніндегі міндеттерін орындау кезінде заңды бұйрыққа бағынбау немесе талап ету түрінде жасалған заңсыз әрекет ретінде көрінеді.

Жауынгердің Қазақстан Республикасының мемлекеттік шекарасын күзету жөніндегі міндеттерін орындау кезінде заңды бұйрығына немесе талабына бағынбау мемлекеттік органдар мен олардың лауазымды адамдарының қалыпты қызметіне, мемлекеттік қызметшілердің Қазақстан Республикасының мемлекеттік шекарасын қорғау жөніндегі қызметтік міндеттерін орындауына кедергі келтіреді.

Қазақстан Республикасының мемлекеттік шекарасын қорғауға тікелей қатысатын барлық әскери қызметшілерге 2012 жылғы 16 ақпандағы № 561 "Әскери қызмет және әскери қызметшілердің мәртебесі туралы" Қазақстан Республикасының Заңында белгіленген ерекше міндеттерді атқаратын әскери қызметшілердің мәртебесі беріледі. Заңнама "әскери қызмет дегеніміз - егемендіктің, аумақтық тұтастықтың және Қазақстан Республикасының шекараларының қол сұғылмаушылығымен қарулы қорғаныспен байланысты әскери қауіпсіздікті тікелей қамтамасыз етуге бағытталған Қарулы Күштердің әскери қызметшілерінің мемлекеттік қызметінің ерекше түрі" деп анықтайды.

Олардың заңды бұйрықтары мен талаптары Қазақстан Республикасының азаматтары, шетелдік азаматтар, азаматтығы жоқ адамдар, мемлекеттік және мемлекеттік емес кәсіпорындар, мекемелер мен ұйымдардың лауазымды тұлғалары, ұйымдық бағыныстылығына және меншік нысанына қарамастан, жергілікті билік органдары үшін міндетті.

Құқық бұзушылық құрамы тек әскери қызметшінің мәжбүрлі, қайталанған бұйрықтарынан немесе талаптарынан бас тартуда немесе батыл түрде білдірілген, Қазақстан Республикасының мемлекеттік шекарасын күзететін органдар мен адамдарға айқын құрметтемеушілікті білдіретін мойынсұнбаушылық болған жағдайда ғана танылуы керек.

Егер әскери қызметшінің бұйрықтары немесе талаптары заңды болса, кінәлілер түсіндірілген бап бойынша жауаптылықта болады, яғни. заң талаптарына сәйкес және Қазақстан Республикасының Мемлекеттік шекарасын қорғау бойынша өз міндеттерін орындау кезінде берілген немесе ұсынылған.

Жауынгердің Қазақстан Республикасының Мемлекеттік шекарасын күзету жөніндегі міндеттерді орындау кезінде қатысуы белгіленген киім нысаны, төсбелгі немесе тиісті куәліктің болуымен көрсетілуі керек.

Осы баптың бірінші бөлігіндегі әрекеттер әскери қызметшілердің шекара аумағында (кеңістікте) Қазақстан Республикасының Мемлекеттік шекарасын күзету кезінде қандай да бір бұзушылықты немесе заңсыз әрекетті ескерту немесе жолын кесу кезінде жасалған болса, құқық бұзушылық ретінде анықталады. Көбіне бағынбау Қазақстан Республикасының Мемлекеттік шекарасын күзетуде қолданыстағы ережелердің тағы бір бұзылуына әкеп соғады, ол үшін заңмен әкімшілік немесе

қылмыстық жауапкершілік қарастырылған. Бұл Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 58-бабында "бірнеше әкімшілік құқық бұзушылықтар жасағанда әкімшілік жаза қолдану туралы" қарастырылған тәртіп.

Құқық бұзушылық әскери қызметкердің мемлекеттік шекараны қорғау міндеттерін орындауға кедергі келтіргеніне қарамастан, оған мойынсұнбаған сәттен бастап аяқталған деп танылады.

Қазақстан Республикасының мемлекеттік шекарасын күзету жөніндегі міндеттерін орындау кезінде сарбазға қарсылық көрсетпеу керек. Қарсылық, мойынсұнушылықтан айырмашылығы, әрқашан әскери қызметшілердің Қазақстан Республикасының мемлекеттік шекарасын күзету жөніндегі міндеттерді орындауға байланысты өзіне жүктелген өкілеттіктерді жүзеге асыруына белсенді түрде қарсылық білдіреді. Бұл әрекеттер зорлық-зомбылыққа немесе зорлық-зомбылық қаупіне, сонымен қатар әскери қызметшіні зорлық-зомбылық немесе зорлық-зомбылық жасау арқылы анық заңсыз әрекеттерді жасауға мәжбүр етуі мүмкін. Бұл жағдайларда кінәлілер ҚР ҚК 293-бабы, 2-бөлігі, 2-тармағы) немесе 438-баптары бойынша жауапқа тартылады.

Баптың 2-бөлігінің объективті жағы біріншіден ерекшеленеді, ол шетелдік немесе азаматтығы жоқ адамның құқық бұзушылықтың арнайы субъектісінің әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 516-бабының бірінші бөлігінде көрсетілген әрекеттері үшін тікелей әкімшілік жауапкершілікті көздейді.

"Шетелдіктердің құқықтық мәртебесі туралы" Қазақстан Республикасының 1995 жылғы 19 маусымдағы N 2337 Заңы Қазақстан Республикасындағы шетелдіктер - бұл Қазақстан Республикасының азаматтары болып табылмайтын және басқа мемлекеттің азаматтығына жататындығы туралы куәліктері бар адамдар. Қазақстан Республикасының азаматы болып табылмайтын және басқа мемлекеттің азаматтығына жататындығы туралы дәлелдемелері жоқ тұлғалар азаматтығы жоқ адамдар деп танылады.

Тергеуде тұрған баптың екінші бөлігінің санкциясы Қазақстан Республикасынан әкетумен әкімшілік қамауға алу түріндегі әкімшілік жазаны көздейді. Бұл санкцияның жетілмегендігін көрсетеді, өйткені әкімшілік қамауға алу түріндегі әкімшілік жаза мемлекет мүдделері үшін мағынасыз, тіпті зиянды деп санау керек. Неліктен мемлекет мемлекет қаражатын шетелдік құқық бұзушыны әкімшілік қамауға алынған адамдар үшін арнайы тергеу изоляторында ұстауға жұмсауы керек? Осыған байланысты Әкімшілік қамауға алу түріндегі санкция Әкімшілік кодекстің 516-бабының 2-бөлігінің санкциясымен алынып тасталуы керек.

Қылмыстың екі бөлігінің субъектілері - әкімшілік құқық бұзушылық жасалғанға дейін 16 жасқа толған, физикалық тұрғыдан сау адамдар.

Әкімшілік кодекстің 34-бабының негізінде шетелдік азаматтар жалпы негізде әкімшілік жауапкершілікке тартылады. Шет мемлекеттердің дипломатиялық өкілдері және иммунитетті пайдаланатын өзге де шетелдіктер Қазақстан Республикасының

аумағында жасаған әкімшілік құқық бұзушылықтары үшін әкімшілік жауапкершілік мәселесі халықаралық құқыққа сәйкес шешіледі. (34-бап, 3-бөлім)

Субъективтік жағынан қарастырылған қылмыс құқық бұзушының тек тікелей ниеті бар деп есептейді.

Мамандандырылған облыстық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша түсіндірме бабы бойынша әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға құқылы.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 516-бабына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қозғау Қазақстан Республикасы Ұлттық қауіпсіздік комитетінің шекара органдары лауазымды адамдарының құзыретіне жатады (804-бап, 1-бөлім, 44-тармақ).

Құқық бұзушының Қазақстан Республикасынан шығарылуына байланысты әкімшілік жазаны Қазақстан Республикасы Ұлттық қауіпсіздік комитетінің Шекара қызметі жүзеге асырады (917-бап, 1-тармақ). Шығару тетігі Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 51-бабымен реттеледі және Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының "Шетелдіктерді немесе азаматтығы жоқ адамдарды Қазақстан Республикасынан шығару туралы істерді қараудағы сот практикасы туралы" 2013 жылғы 13 желтоқсандағы № 4 Нормативтік қаулысымен түсіндірілген.

Шетелдіктерді немесе азаматтығы жоқ адамдарды Қазақстан Республикасынан әкету әкімшілік және жаза ретінде де қолданылуы мүмкін (42-баптың 1-тармағы).

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 797-бабында 516-бапты бұзғаны үшін уәкілетті лауазымды адамның арнайы учаскелерге, тұрақтарға немесе стационарлық пункттерге жақын жерлерде уақытша сақтау үшін тапсыру арқылы көлік құралдарын, кемелерді, оның ішінде шағын кемелерді ұстауға, жеткізуге және пайдалануға тыйым салуға құқығы бар. ұстау себептері жойылғанға дейін басқа көлік құралын (кеме машинасын), кеме мені немесе шағын кеме мені пайдаланумен көліктік бақылау. Бұл қауіпсіздік шарасын қолдану да күмән тудырады, өйткені біздің жағдайда көлік құралы құқық бұзушылық жасау құралы болып табылмайды және Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 785-бабында көрсетілген мақсаттарға сәйкес келмейді.

517-бап. Шетелдік немесе азаматтығы жоқ адамның Қазақстан Республикасының халықтың көші-қоны саласындағы заңнамасын бұзуы

1. Шетелдіктің немесе азаматтығы жоқ адамның Қазақстан Республикасының ішкі көші-қон саласындағы Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тіркеуден өту мерзімі аяқталғаннан кейін үш тәулікке дейінгі мерзімде болудан көрінген Қазақстан Республикасының халықтың көші-қоны саласындағы заңнамасын бұзуы ескертуге әкеп соғады.

2. Шетелдік немесе азаматтығы жоқ адамның Қазақстан Республикасының халықтың көші-қоны саласындағы заңнамасын бұзуы, осы баптың бірінші бөлігінде

көзделген мерзімнен тыс уақытта немесе ішкі істер органдарында тіркеусіз болу, не тіркеу кезінде көрсетілген мекен-жайы бойынша тұру, Қазақстан Республикасында болу, бірақ бірақ Қазақстан Республикасының аумағы арқылы транзиттік өту ережелерін сақтамаған кезде, -

он бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға немесе Қазақстан Республикасынан әкетуге әкеп соғады.

3. Шетелдік немесе азаматтығы жоқ адамның визасы көрсетілген мерзім аяқталғаннан кейін немесе көші-қон карточкасында тіркеуден өткеннен кейін үш күн ішінде оның Қазақстан Республикасынан кетуімен Қазақстан Республикасының халықтың көші-қоны саласындағы заңнамасын бұзуы, -

ескертуге алып келеді.

4. Шетелдік немесе азаматтығы жоқ адамның визамен белгіленген мерзім аяқталғаннан кейін немесе көші-қон карточкасында тіркелу кезінде үш күннен асатын мерзімге кетуден жалтаруымен Қазақстан Республикасының халықтың көші-қоны саласындағы заңнамасын бұзуы, -

он бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға немесе Қазақстан Республикасынан әкетуге әкеп соғады.

5. Шетелдік немесе азаматтығы жоқ адамның виза және (немесе) көші-қон карточкасында тіркелу кезінде көрсетілген мақсаттарға сәйкес келмеу немесе Қазақстан Республикасында еңбек қызметін жүзеге асыру үшін біліктілік сертификатын алусыз Қазақстан Республикасының халықтың көші-қоны саласындағы заңнамасын бұзу. халықтың көші-қоны жөніндегі уәкілетті орган берген өзін-өзі жұмыспен қамту немесе осындай анықтама алған кезде жұмысқа орналасуға рұқсат рұқсаттар - бұл еңбек қызметін жүзеге асырудың қажетті шарты, -

жиырма бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға немесе он тәулікке дейін әкімшілік қамауға немесе Қазақстан Республикасынан әкімшілік қуғынға әкеп соғады.

6. Осы баптың бірінші және үшінші бөліктерінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекеттер -

он бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға немесе Қазақстан Республикасынан әкетуге әкеп соғады.

7. Осы баптың екінші, төртінші және бесінші бөліктерінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекеттер -

Қазақстан Республикасынан әкетумен он бес күнге дейінгі әкімшілік қамауға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ _____

1995 жылғы 30 тамыздағы Қазақстан Республикасы Конституциясының 21-бабында : "Заңнамада өзгеше көзделмесе, Қазақстан Республикасының аумағында заңды тұлға болып табылатын кез-келген адамның оның аумағы арқылы еркін жүріп-тұруға және

тұрғылықты жерін еркін таңдауға құқығы бар. Әркімнің Республикадан тыс жерлерге шығуға құқығы бар. Республика азаматтары Республикаға кедергісіз оралуға құқылы. "

Бап бақылаусыз көші-қонның алдын алу және азайту және Қазақстан Республикасында орналасқан иммигранттарға бақылауды күшейту мақсатында қабылданды.

Құқық бұзушылықтың жалпы нысаны - шетелдіктер мен азаматтығы жоқ адамдардың Қазақстан Республикасында тұруының (болудың) белгіленген тәртібі.

Түсіндірілген қоғамдық қатынастарды құқықтық реттеу Қазақстан Республикасының Конституциясына негізделген көші-қон процестерінің құқықтық, экономикалық және әлеуметтік негіздерін анықтайды және "Халықтың көші-қоны туралы" Қазақстан Республикасының 2011 жылғы 22 шілдедегі № 477-IV Заңынан және басқа да нормативтік құқықтық актілерден тұрады.

"Шетелдіктердің құқықтық мәртебесі туралы" 1995 жылғы 19 маусымдағы N 2337 Қазақстан Республикасының Заңының 2-бабында шетелдіктер мен азаматтығы жоқ адамдарға ұғым берілген. Қазақстан Республикасының азаматы болып табылмайтын және басқа мемлекеттің азаматтығына жататындығы туралы дәлелдері бар адамдар Қазақстан Республикасында шетелдіктер болып танылады. Қазақстан Республикасының азаматы болып табылмайтын және басқа мемлекеттің азаматтығына жататындығы туралы дәлелдемелері жоқ тұлғалар азаматтығы жоқ адамдар деп танылады.

Осы баптың 1-бөлігінің объективті жағы Қазақстан Республикасында ішкі істер органдарында тіркеусіз тіркеусіз тұрған шетелдік немесе азаматтығы жоқ адам түріндегі заңсыз іс-әрекеттермен (әрекетсіздіктен) Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген мерзім аяқталғаннан кейін үш күн ішінде болады.

Шетелдіктер мен азаматтығы жоқ адамдардың болу ұзақтығы "Халықтың көші-қоны туралы" Қазақстан Республикасының 2011 жылғы 22 шілдедегі № 477 Заңының 6-бабының 4-тармағында айқындалған. Қазақстан Республикасының Мемлекеттік шекарасын кесіп өткен күннен бастап бес күнтізбелік күннен астам уақыт ішінде Қазақстан Республикасында уақытша жүрген көшіп келушілерге, егер Қазақстан Республикасының тиісті тараппен немесе Қазақстан Республикасының Үкіметімен келісуінде өзгеше көзделмесе, уақытша тұруға (тіркеуге) рұқсаты талап етіледі. Иммигранттарды тіркеуді ішкі істер органдары қабылдаушы тараптардың, сондай-ақ Қазақстан Республикасының Мемлекеттік шекарасы арқылы өткізу пункттерінен түсетін Қазақстан Республикасы Ұлттық қауіпсіздік комитетінің мәліметтері негізінде жүзеге асырады. Қонақтар келген күнінен бастап үш жұмыс күні ішінде ішкі істер органдарына өздерінің иммигранттары туралы хабарлауға міндетті.

Қазақстан Республикасы Ішкі істер министрінің 2016 жылғы 27 қаңтардағы № 83 бұйрығының 2-тармағына сәйкес "Иммигранттардың паспорттарын рәсімдеу, алушылардың олармен бірге тұратын көшіп келушілер туралы ақпаратты беру,

көші-қон карточкаларын шығару және беру, иммигранттардың қозғалысы, иммигранттардың белгілі бір аймақтарға кіруі (шетелдіктер келуі үшін жабық аумақтар), сондай-ақ шетелдіктер мен азаматтығы жоқ адамдардың Қазақстан Республикасының аумағына транзиттік сапарлары "иммигрант төлқұжаттарды тіркеуден босатылады. :

1) дипломатиялық немесе қызметтік паспортының болуы;

2) Қазақстан Республикасына "дипломатиялық", "ресми", "инвестор" санатындағы визамен келген немесе Қазақстан Республикасының инвестициялық мәселелер жөніндегі уәкілетті органының "инвестор" мәртебесі расталғаннан кейін (визасыз тұратын мемлекеттер үшін);

3) әуе кемесінің, теңіз және өзен кемелерінің экипаж мүшелері бола отырып;

4) 16 жасқа дейін.

Иммигранттардың төлқұжаттарын тіркеу "Бүркіт" бірыңғай ақпараттық жүйесінде жүзеге асырылады. Тіркеу және қайта ресімдеу құжаттар тапсырылған күні жүзеге асырылады.

Қазақстан Республикасының аумағында иммигранттардың төлқұжаттарын тіркеу Көші-қонды бақылауды жүзеге асыру ережелерінің 4-тармағына сәйкес, сондай-ақ Қазақстан Республикасының мемлекеттік шекарасын заңсыз кесіп өткен, Қазақстан Республикасының аумағында заңсыз жүрген шетелдіктер мен азаматтығы жоқ адамдарды, сондай-ақ аумаққа кіруге тыйым салынған тұлғаларды тіркеу жүзеге асырылады. "Келу және болу ережелерін бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2012 жылғы 21 қаңтардағы № 148 қаулысымен бекітілген Қазақстан Республикасы Қазақстан Республикасындағы мигранттар, сондай-ақ олардың Қазақстан Республикасынан кетуі және Көші-қонды бақылауды жүзеге асыру ережелері, сондай-ақ Қазақстан Республикасының мемлекеттік шекарасын заңсыз кесіп өткен, Қазақстан Республикасының аумағында заңсыз жүрген шетелдіктер мен азаматтығы жоқ адамдарды тіркеу, сондай-ақ аумаққа кіруге тыйым салынған адамдар"

Қазақстан Республикасының Мемлекеттік шекарасын кесіп өткен сәттен бастап күнтізбелік бес күннен астам уақыт ішінде Қазақстан Республикасында уақытша болған көшіп келушілердің, егер Қазақстан Республикасының тиісті тараппен немесе Қазақстан Республикасының Үкіметімен келісуінде өзгеше көзделмесе, уақытша тұруға (тіркеуге) рұқсаты болуы керек. Иммигранттарды тіркеуді ішкі істер органдары қабылдаушы тараптардың, сондай-ақ Қазақстан Республикасының Мемлекеттік шекарасы арқылы өткізу пункттерінен түсетін Қазақстан Республикасы Ұлттық қауіпсіздік комитетінің мәліметтері негізінде жүзеге асырады. Қабылдаушылар келген күнінен бастап үш жұмыс күні ішінде ішкі істер органдарына өздерінің иммигранттары туралы хабарлайды. Көрсетілген күндердің есебі иммигрант Қазақстан Республикасының Мемлекеттік шекарасынан өткен немесе қабылдаушы тұлғаға келген

күннің 01.01 сағатынан басталады. Иммигранттарды тіркеу жеке басын куәландыратын құжаттарға сәйкес жүргізіледі.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігінің объективті жағы халықтың көші-қоны саласындағы Қазақстан Республикасының заңнамасын бұзатын және біліктілік белгілерімен сипатталатын заңсыз әрекеттермен (әрекетсіздікпен) көрінеді:

1) бес күнтізбелік күн өткеннен кейін үш күннен астам ішкі істер органдарында тіркеусіз Қазақстан Республикасында болуға;

2) Қазақстан Республикасында тіркеу кезінде көрсетілген мекен-жайы бойынша тұрмайтын;

3) Қазақстан Республикасының аумағы арқылы транзиттік өту ережелерін сақтамау.

"Халықтың көші-қоны туралы" Қазақстан Республикасының 2011 жылғы 22 шілдедегі № 477-IV Заңына сәйкес шетелдіктер мен азаматтығы жоқ адамдардың транзиттік өту ережелерін Қазақстан Республикасының ішкі істер органдары Қазақстан Республикасының Сыртқы істер министрлігімен бірлесіп, Қазақстан Республикасының Ұлттық қауіпсіздік комитетімен келісе отырып анықтайды (9-бап, 2-тармақ).

"Шетелдіктердің құқықтық мәртебесі туралы" 1995 жылғы 19 маусымдағы N 2337 Қазақстан Республикасының Заңына сәйкес, транзитпен Қазақстан Республикасының аумағы арқылы өтетін шетелдіктер белгіленген маршрут бойынша Қазақстан Республикасынан шығатын шекара пунктіне өту ережелерін сақтайды және республика аумағында тоқтауы мүмкін. Қазақстан тек транзиттік визаларда көрсетілген орындарда, егер рұқсаттар болса ғана (24-бап).

Иммигранттардың төлқұжаттарын тіркеу, оларды қабылдаған иммигранттар туралы ақпарат беру, көші-қон карточкаларын жасау және беру, қоныс аударушылар, шетелдіктерге жабық болатын белгілі бір облыстарға (аумақтарға) көшіп келушілер, сондай-ақ шетелдіктер мен азаматтығы жоқ адамдардың республика аумағы арқылы транзиттік өту ережелері Қазақстан Республикасы Ішкі істер министрінің 2016 жылғы 27 қаңтардағы № 83 бұйрығымен бекітілген.

Иммигранттар мен азаматтығы жоқ адамдардың төлқұжаттарын тіркеуді ұлттық қауіпсіздік органдары Қазақстан Республикасының Мемлекеттік шекарасы арқылы өткізу пункттерінде, ішкі істер органдары Қазақстан Республикасының Мемлекеттік шекарасын тұрақты немесе уақытша тұратын жері бойынша өткеннен кейін күнтізбелік бес күн ішінде, сондай-ақ заңды тұлғалардан ақпарат алу арқылы жүзеге асырады. олармен бірге тұратын шетелдіктер. Тіркеу тиісті бұйрық шығарылған көші-қон полициясының аудандық, қалалық немесе облыстық бөлімшелерінде жүзеге асырылады.

Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2017 жылғы 6 қазандағы № 7 " Соттардың Қазақстан Республикасы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің

Ерекше бөлімінің нормаларын қолданудың кейбір мәселелері туралы" нормативтік қаулысында Ресей Федерациясы азаматтары мен ЕАЭО (Еуразиялық экономикалық одақ) кеден одағына мүше елдердің азаматтарының болу ерекшеліктері түсіндірілді.

Қазақстан Республикасы мен Ресей Федерациясы арасындағы Қазақстан Республикасы азаматтарының Ресей Федерациясының аумағында және Ресей Федерациясы азаматтарының Қазақстан Республикасының аумағында болуы туралы келісімнің 1-бабы (Астана, 2012 жылғы 7 маусымда, Қазақстан Республикасының 2014 жылғы 14 қарашадағы № 250-V Заңымен ратификацияланған). 2015 жылғы 23 қаңтардан бастап) Ресей Федерациясының азаматтары Қазақстан Республикасының аумағына кірген сәттен бастап 30 күн ішінде тіркеу міндетінен босатылатындығы анықталды. 30 күннен артық болған жағдайда, бұл азаматтар Қазақстан Республикасының құзыретті органдарында тіркелуге міндетті.

Иммигранттардың келу және болу ережелерінің 17-тармағына сәйкес 45 мемлекеттің азаматтары Қазақстан Республикасына кіреді және Қазақстан Республикасынан визасыз кетеді, егер олардың Қазақстан Республикасында болу мерзімі Қазақстан Республикасының мемлекеттік шекарасынан өткен сәттен бастап 30 күнтізбелік күннен аспаса. Сонымен бірге дәл сол адамдар Қазақстанға виза арқылы кіре алады. Егер визаның мерзімі визасыз болудан ертерек аяқталса, онда мұндай тұлға визасыз болудың қалған күндерін пайдалануға құқылы. Алайда, бұл екі шарт параллель есептелген және толықтыруға жатпайды.

Мәселен, АҚШ азаматы Қазақстан Республикасының аумағына 2017 жылдың 28 қаңтарында, 2017 жылғы 30 қаңтарда визаның қолданылу мерзімімен кірді. Иммигранттардың келу және болу ережелерінің 17-тармағына сәйкес, бұл азамат Қазақстан Республикасының аумағында визасыз 30 күнтізбелік күн, яғни 2017 жылғы 28 қаңтар мен 26 ақпан аралығында болуға құқылы.

Алайда, егер шетелдік азамат 2017 жылдың 1 қаңтарында келіп, виза 2017 жылдың 2 ақпанында аяқталған болса, мұндай адам визасыз режимнің қосымша 30 күнтізбелік күнін қолдана алмайды, өйткені бұл мерзім визаның болу ұзақтығына байланысты.

Зерттеліп жатқан баптың 3-бөлігінің объективті жағы визада көрсетілген мерзім өткеннен кейін немесе көші-қон карточкасында тіркелген кезде үш күн ішінде Қазақстан Республикасынан кете алмағанымен, шетелдік немесе азаматтығы жоқ адамның Қазақстан Республикасының халықтың көші-қоны саласындағы заңнамасын бұзуын қарастырады.

"Халықтың көші-қоны туралы" 2011 жылғы 22 шілдедегі № 477-IV Қазақстан Республикасы Заңының 1-бабының 3-тармағы виза түсінігін береді. Кіруге және шығуға арналған рұқсат (бұдан әрі - виза) - мигранттың паспортындағы немесе Қазақстан Республикасының аумағына кіруге, оның аумағы бойынша жүруге, сол

жерде болуға және республика аумағынан кетуге құқық беретін уәкілетті мемлекеттік органдардың белгісі. Қазақстан біраз уақытқа, визада белгіленген мақсаттар мен шарттар бойынша.

Иммигранттардың Қазақстан Республикасында болуының рұқсат етілген мерзімі визалық кезеңнің аяқталуымен немесе көші-қон карточкасында немесе иммигрантты уақытша тіркеу туралы куәлікте көрсетілген тіркеу кезеңінде немесе иммигрантты тіркеу туралы төлқұжатқа қосымша тіркеумен аяқталады. Тіркеу мерзімін ұзарту ішкі істер органдарымен бекітілген көші-қон карточкасындағы тиісті белгімен немесе иммигрантты уақытша тіркеу туралы куәлікпен немесе иммигрантты тіркеу туралы төлқұжатқа қосымшамен ресімделеді.

Қазақстан Республикасы Ішкі істер министрінің 2016 жылғы 27 қаңтардағы № 83 бұйрығының 17-тармағына сәйкес көші-қон карточкалары берілмейді:

1) Қазақстан Республикасының визалары бар адамдар, сондай-ақ дипломатиялық, қызметтік паспорттары бар және уәкілетті органның "инвестор" мәртебесін растайтын адамдар;

2) 16 жасқа толмаған адамдар;

3) әуе кемесінің, теңіз және өзен кемелерінің экипаж мүшелері;

4) теміржол көлігімен бірге ілеспе тауарларды қоса алғанда, тоңазытқыш, локомотив және поезд бригадасының қызметкерлері;

5) Қазақстан Республикасының аумағы арқылы транзитпен жүретін поездардың жолаушылары;

6) халықаралық автомобиль тасымалдарымен айналысатын көлік құралдарының жүргізушілері.

Иммигранттардың Қазақстан Республикасының аумағында болуының шарттары мен тәртібі бұзылған жағдайда, егер олардың шығу себептері себепсіз себептер бойынша (табиғи және техногендік сипаттағы төтенше жағдайлар, көліктің қалыпты жұмысындағы бұзушылықтар) болса, иммигранттар шекарадан көші-қон картасындағы тиісті белгімен өтеді.

Көші-қон карталары паспортпен бірге шекаралық бақылауда ұсынылады. Көші-қон карточкалары иммигранттың Қазақстан Республикасынан кеткенге дейін сақталады және ішкі істер органдары мен шекара қызметі қызметкерлерінің өтініші бойынша ұсынылады. Ішкі істер органдарында тіркеу белгісін көші-қон қызметінің қызметкерлері, сондай-ақ vk.gov.kz немесе exampleov.kz веб-сайттары арқылы жеке сандық қолтаңба арқылы "Бүркіт" ЭАЖ визалық-көші-қон порталы арқылы жасайды. Қазақстан Республикасында болу мерзімі 5 күнтізбелік күннен аспайтын адамдарға паспорттарды ішкі істер органдарында тіркеу талап етілмейді.

Талданатын баптың 4-бөлігінің объективті жағы визада көрсетілген мерзім аяқталғаннан кейін немесе көші-қон карточкасында тіркелген кезде үш күннен асатын мерзімге кетуден жалтарған заңсыз әдейі әрекетсіздікпен көрінеді.

Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2012 жылғы 21 қаңтардағы № 148 қаулысының 6-тармағына сәйкес, иммигранттардың Қазақстан Республикасында болуының рұқсат етілген мерзімі виза мерзімі немесе көші-қон карточкасында немесе иммигранттың уақытша тіркелгені туралы куәлікте көрсетілген немесе иммигрантты тіркеу туралы паспортқа қосымша мерзімде аяқталғаннан кейін аяқталады.

Сот шетелдіктер мен азаматтығы жоқ адамдарды шығару туралы шешім қабылдаған кезде оларды шығаруды ұйымдастыруға қажетті мерзімге ішкі істер органдарының арнайы мекемелерінде ұстауға рұқсат етіледі.

Қазақстан Республикасының заңнамасына және Қазақстан Республикасы ратификациялаған халықаралық шарттарға сәйкес артықшылықтар мен иммунитеттерге ие иммигранттардың болуының бұзылғаны, сондай-ақ олардың Қазақстан Республикасының аумағында болуының қысқарғаны үшін жауапкершілік мәселесі дипломатиялық арналар арқылы шешіледі.

Түсіндірілген баптың 5-бөлігінің объективті жағы Қазақстан Республикасының халықтың көші-қоны саласындағы заңнамасын бұзу ретінде сипатталады және екі біліктілік белгілерімен көрінеді:

1) виза және (немесе) көші-қон карточкасында тіркелгеннен кейін жүзеге асырылатын іс-әрекеттердің мақсаттарға сәйкес келмеуі;

2) еңбек қызметін жүзеге асырудың қажетті шарты болған кезде, рұқсатты алмай, Қазақстан Республикасында еңбек қызметін жүзеге асыру.

Еңбекші мигранттардың келу және кету ережелері Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2012 жылғы 21 қаңтардағы № 148 қаулысымен реттелген.

Қазақстан Республикасында уақытша жүрген иммигранттарға, егер Қазақстан Республикасының халықтың көші-қоны саласындағы заңнамасында және / немесе Қазақстан Республикасы ратификациялаған халықаралық шарттарда өзгеше көзделмесе, жергілікті атқарушы орган немесе ішкі істер органдары берген тиісті рұқсатсыз еңбек қызметімен айналысуға жол берілмейді (7-тармақ).)

Жұмыспен қамту мақсатында келген иммигранттар келесі санаттарға бөлінеді:

1) шетелдік жұмысшылар - жұмыс берушілер Қазақстан Республикасына келген немесе тартқан иммигранттар, оның ішінде ішкі корпоративтік аударым шеңберінде;

2) бизнес-көшіп келушілер - кәсіпкерлік қызметті жүзеге асыру мақсатында Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес келген иммигранттар;

3) маусымдық шетелдік жұмысшылар - иммигранттар,

3) маусымдық шетелдік жұмысшылар - климаттық немесе басқа табиғи жағдайларға байланысты белгілі бір кезеңге (маусымға), бірақ бір жылдан аспайтын маусымдық жұмыстарды орындау үшін жұмыс берушілер жалдаған иммигранттар;

4) еңбек иммигранттары - еңбекші иммигрантқа рұқсат негізінде жұмыс берушілерден - үй шаруашылығындағы жеке тұлғалардан жұмыстарды орындау (

қызметтер көрсету) мақсатында үй жұмысшылары ретінде Қазақстан Республикасына келген көшіп келушілер (17-тармақ).

Еңбекші мигранттардың болуының мониторингін жүргізу тәртібі Қазақстан Республикасы Ішкі істер министрінің 2014 жылғы 8 ақпандағы № 76 "Еңбек иммигрантына рұқсат беру, ұзарту және қайтарып алу, сондай-ақ саусақ іздерін, еңбек иммигранттарын тіркеу, қалыптастыру және жүргізу ережелерін бекіту туралы" бұйрығына сәйкес жүзеге асырылады. . Еңбек иммигрантының рұқсат беруінің ең ұзақ мерзімі он екі айдан аспауы керек (3-тармақ).

Еңбек иммигрантына арналған рұқсатты кері қайтарып алуға негіз болып табылады:

- 1) жұмыс берушілер - үй жұмысшылары ретінде жеке тұлғалар жұмысты орындаумен (қызметтер көрсетумен) байланысты емес еңбек қызметін жүзеге асыру;
- 2) еңбек шартында көрсетілген таңдаған мамандығы бойынша жұмысқа орналасуға кедергі келтіретін еңбек иммигрант ауруының болуы;
- 3) еңбек иммигрантының Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасын бұзуы (23-тармақ).

6-бөлімнің объективтік жағы осы баптың бірінші және үшінші бөліктерінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған заңсыз әрекеттермен (әрекетсіздіктермен) сипатталады.

7-бөлімнің объективтік жағы осы баптың екінші, төртінші және бесінші бөліктерінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған заңсыз әрекеттермен (әрекетсіздіктермен) сипатталады.

Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2017 жылғы 6 қазандағы № 7 Нормативтік қаулысының 21-тармағында осы баптың 1-5-бөліктерінде көзделген қылмысты қайталап жасау ерекшеліктері түсіндірілді. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 517-бабының алты бөлігінде әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған, осы баптың бірінші және үшінші бөліктерінде көзделген әрекеттер үшін әкімшілік жауапкершілік қарастырылған. Сондай-ақ, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 517-бабының жетінші бөлігінде әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған, осы баптың екінші, төртінші және бесінші бөліктерінде көзделген әрекеттер үшін әкімшілік жауапкершілік қарастырылған. Осы қылмыстар құрамының болуы үшін мақаланың диспозициясы тізімінде көрсетілген барлық әрекеттерді бір уақытта үйлестіру міндетті емес.

Бұл жағдайда қайталау бір тұлға сәйкесінше Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 517-бабының алты немесе жеті бөлігінің диспозицияларында аталған кез келген әрекеттерді жасаған кезде пайда болады. Жаңадан жасалған әрекет адам жыл ішінде әкімшілік жауапкершілікке тартылған әрекетке сәйкес келмеуі мүмкін. Мәселен, бұрын әкімшілік жауапкершілікке тартылған мигрант Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 517-бабының екінші бөлігі бойынша Қазақстанда тұру үшін ішкі

істер органдарында тіркеусіз тұрғаны үшін, осы баптың бірінші бөлігінде көрсетілген мерзімнен асып кетсе, кейінірек тіркеу тіркеуде көрсетілген мекен-жайы бойынша тұрса немесе жалтарып кетсе, визада көрсетілген мерзім өткеннен кейін үш күннен асатын мерзімге кетуден немесе көші-қон карточкасында тіркеуден өткеннен кейін осы баптың жетінші бөлігі үшін жауап береді.

Зерттеліп отырған баптың барлық бөлігіндегі қылмыс субъектілері болып Қазақстан Республикасында тұратын шетелдік азаматтар мен азаматтығы жоқ адамдар табылады.

Шетелдіктер мен азаматтығы жоқ адамдардың құқықтық жағдайы "Шетелдіктердің құқықтық мәртебесі туралы" Қазақстан Республикасының 1995 жылғы 19 маусымдағы N 2337 Заңымен, сондай-ақ Қазақстан Республикасы Үкіметінің нормативтік құқықтық актілерімен реттеледі. Бұл заң шетелдіктердің негізгі құқықтары мен міндеттерін, олардың Қазақстан Республикасына келу, оның аумағында болу және жүру және Қазақстан Республикасынан кету тәртібін айқындайды.

Түсіндірілген қылмыстың барлық бөлімдерінің субъективті жағы оны қасақана да, абайсызда да жасауға болатындығымен сипатталады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 17-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді келесі адамдар қарауға құқылы:

1) 2, 4, 5, 6 және 7-бөліктерде - мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 685-бабының 1-бөлігі);

2) 1 және 3 бөліктерде - ішкі істер органдарының уәкілетті лауазымды адамдары (ӘҚБТК-нің 685-бабының 1, 2 және 3-тармақшаларының 1-бөлігі);

3) 1 және 3-бөлімдерде - Ұлттық қауіпсіздік комитетінің Шекара қызметінің уәкілетті лауазымды адамдары.

Лауазымды адамдарға Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 517-бабының барлық бөліктерінде әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамалар жасау өкілеттіктері беріледі:

1) 2, 4, 5 және 6-бөліктерде - ішкі істер органдарының уәкілетті лауазымды адамдары (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 804-бабы, 1-тармағы, 1-бөлігі)

2) 2, 4, 6 және 7-бөліктерде - Қазақстан Республикасы Ұлттық қауіпсіздік комитетінің шекара қызметінің уәкілетті лауазымды адамдары (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 804-бабы 1-бөлігі, 44-тармағы);

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 917-бабына сәйкес, түсіндірілген мақалабаптың 2, 4, 6 және 7-бөлігінде шетелдіктер мен азаматтығы жоқ адамдарды Қазақстан Республикасынан әкету туралы шешімнің орындалуы Қазақстан Республикасы Ұлттық қауіпсіздік комитетінің Шекара қызметіне, ал 2, 4 және 5-бөлімдерінде ішкі істер органдарына жүктелген. .

Шығару тетігі Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 51-бабымен реттеледі және Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының "Шетелдіктерді немесе азаматтығы жоқ адамдарды Қазақстан Республикасынан шығару туралы істерді караудағы сот практикасы туралы" 2013 жылғы 13 желтоқсандағы № 4 Нормативтік қаулысымен түсіндірілген.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 797-бабында 517-бапты бұзғаны үшін уәкілетті лауазымды адам арнайы орындарға, тұрақтарға немесе стационарлық пункттерге жақын жерлерде уақытша сақтау үшін тапсыру арқылы көлік құралдарын, кемелерді, оның ішінде кішігірім кемелерді пайдалануды кейінге қалдыруға, жеткізуге және тыйым салуға құқылы. ұстау себептері жойылғанға дейін басқа көлік құралын (кеме машинасын), кеме мені немесе шағын кеме мені пайдаланумен көліктік бақылау.

518-бап. Шетелдіктер мен азаматтығы жоқ адамдарды қабылдайтын жеке немесе заңды тұлғалардың Қазақстан Республикасының халықтың көші-қоны саласындағы заңнамасын бұзуы

1. Қабылдаушының шетелдіктер мен азаматтығы жоқ адамдарды уақтылы есепке алу шараларын қабылдауы немесе Қазақстан Республикасында болу немесе белгілі бір мерзімнен кейін Қазақстан Республикасынан кету құқығына құжаттар ресімдеу немесе олармен бірге тұратын көшіп келушілер туралы ішкі істер органдарына уақтылы хабарламау -

жеке тұлғаларға ескерту жасауға, лауазымды адамдарға, шағын бизнес субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға - он, орта бизнес үшін - он бес, ірі бизнес үшін - жиырма айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Қазақстан Республикасында жүрген шетелдіктерге немесе азаматтығы жоқ адамға Қазақстан Республикасының халықтың көші-қоны саласындағы заңнамасын бұза отырып немесе Қазақстан Республикасынан уақтылы кетуден жалтарған немесе тіркеу кезінде көрсетілген мекен-жайға сәйкес келмейтін тұрғын үй беру -

жеке тұлғаларға - жиырма беске, лауазымды тұлғаға, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға - қырық мөлшерінде, орта бизнеске - елу бес мөлшерінде, ірі бизнес үшін - жетпіс бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

3. Осы баптың бірінші және екінші бөліктерінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекеттер -

жеке тұлғаларға - отыз мөлшерінде, лауазымды тұлғаға, шағын бизнеске немесе коммерциялық емес ұйымдарға - қырық мөлшерінде, орта бизнеске - жетпіс мөлшерінде, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне - жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

4. Қазақстан Республикасында жүрген шетелдіктермен немесе азаматтығы жоқ адамдармен Қазақстан Республикасының халықтың көші-қоны саласындағы

заңнамасын бұза отырып, визада көрсетілген мақсаттарда немесе көші-қон карточкасында тіркеу кезінде жүзеге асырылатын қызметті бұза отырып жасалған мәмілелер -

жеке тұлғаларға отыз мөлшерінде, лауазымды тұлғаға, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға - қырық, орташа кәсіпкерлікке - жетпіс бес, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне жүз елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

5. Осы баптың төртінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекет -

жеке тұлғаларға елу мөлшерінде, лауазымды тұлғаға, шағын кәсіпкерлік субъектілері мен коммерциялық емес ұйымдарға - жүз мөлшерінде, орта бизнеске - жүз елу мөлшерінде, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне - үш жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Құқық бұзушылықтың жалпы нысаны - шетелдіктер мен азаматтығы жоқ адамдардың Қазақстан Республикасында тұруының (болудың) белгіленген тәртібі.

Қазіргі уақытта шетел азаматтары мен азаматтығы жоқ адамдардың Қазақстан Республикасына келуіне шақыру рәсімі "Шетелдіктердің құқықтық мәртебесі туралы" 1995 жылғы 19 маусымдағы N 2337 Қазақстан Республикасының Заңымен, "Көші-қон туралы" Қазақстан Республикасының 2011 жылғы 22 шілдедегі № 477-IV Заңымен реттеледі. тұрғындар ", сондай-ақ" Иммигранттардың Қазақстан Республикасына келу және болу ережелерін, сондай-ақ олардың Қазақстан Республикасынан кету ережелерін және Көші-қонды жүзеге асыру ережелерін бекіту туралы "үкіметтің шешімдері. Қазақстан Республикасының мемлекеттік шекарасын заңсыз кесіп өткен, Қазақстан Республикасының аумағында заңсыз жүрген шетелдіктер мен азаматтығы жоқ адамдарды, сондай-ақ Қазақстан Республикасының аумағына кіруге тыйым салынған тұлғаларды бақылау және тіркеу "(Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2012 жылғы 21 қаңтардағы № 148 қаулысы).

Осы баптың 1-бөлігіндегі қылмыстың объективті жағы: қабылдаушы тұлға ретінде:

- 1) шетелдіктер мен азаматтығы жоқ адамдарды уақтылы тіркеу;
- 2) шетелдіктер мен азаматтығы жоқ адамдардың Қазақстан Республикасында болу құқығындағы құжаттарды ресімдеу;
- 3) белгілі бір мерзімнен кейін шетелдіктер мен азаматтығы жоқ адамдардың Қазақстан Республикасынан кетуі;
- 4) ішкі істер органдарына өздерінің иммигранттары туралы уақтылы ақпарат бермеу.

"Халықтың көші-қоны туралы" Қазақстан Республикасының 2011 жылғы 22 шілдедегі № 477 Заңының 10-1-тармағы қабылдаушыға түсінік берді. Қабылдаушы - Қазақстан Республикасына уақытша тұруға және (немесе) тұратын жерін ұсынуға

иммигранттарды шақыруға өтініш берген Қазақстан Республикасының азаматы, Қазақстан Республикасында тұрақты тұратын шетелдік немесе азаматтығы жоқ адам немесе Қазақстан Республикасында тіркелген заңды тұлға. Осы Заңның 6-бабының 4-тармағына сәйкес, иммигранттарды тіркеуді қабылдаушы елдің, сондай-ақ Қазақстан Республикасының Мемлекеттік шекарасы арқылы өткізу пункттерінен келетін Қазақстан Республикасының Ұлттық қауіпсіздік комитеті ақпаратының негізінде ішкі істер органдары жүзеге асырады. Қонақтар келген күнінен бастап үш жұмыс күні ішінде ішкі істер органдарына өздерінің иммигранттары туралы хабарлауға міндетті.

Шетелдіктер мен азаматтығы жоқ адамдардың болу құқығына арналған құжаттар Қазақстан Республикасы Ішкі істер министрінің 2016 жылғы 27 қаңтардағы № 83 "Иммигранттардың паспорттарын тіркеу, алушылардың олармен бірге тұратын иммигранттар туралы мәліметтерді ұсынуы, көші-қон карточкаларын жасау және беру ережелерін бекіту туралы" бұйрығының негізінде ресімделеді. иммигранттардың қозғалысы, иммигранттардың шетелдіктерге жабық белгілі бір елді мекендерге (аумақтарға) кіруі, сондай-ақ шетелдіктер мен азаматтығы жоқ адамдардың транзиттік өтуі Қазақстан Республикасының аумағында.

Қазақстан Республикасы Ішкі істер министрінің 2016 жылғы 27 қаңтардағы № 83 бұйрығына сәйкес қабылдаушы адамдар өздері келген көшіп келушілер туралы Ішкі істер органдарына олар келген күннен бастап үш жұмыс күні ішінде белгіленген нысан бойынша не визалық-көші-қон порталы (бұдан әрі-портал) арқылы хабарлауға міндетті .www.vmp.gov.kz "Бүркіт" бірыңғай ақпараттық жүйесі арқылы жүзеге асырылады.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігін бұзудың объективті жағы шетелдік немесе азаматтығы жоқ адамға тұрғын үй беру түріндегі заңсыз әрекеттермен көрінеді.

1) Қазақстан Республикасында халықтың көші-қоны саласындағы заңнамасын бұза отырып қалады

2) Қазақстан Республикасынан уақтылы кетуден жалтарады;

3) нақты тұрғылықты жері тіркеу кезінде көрсетілген мекен-жайға сәйкес келмеген жағдайда.

"Шетелдіктердің құқықтық мәртебесі туралы" 1995 жылғы 19 маусымдағы N 2337 Қазақстан Республикасының Заңының 26-бабында шетелдіктердің Қазақстан Республикасында болу ережелерін бұзғаны үшін жауаптылықтың құқықтық негізі бар. Қазақстан Республикасында болу ережелерін бұзған, яғни тұрғылықты жері туралы құжаттарсыз өмір сүретін немесе жарамсыз құжаттармен бірге тұратын, тіркеудің немесе көшудің белгіленген тәртібіне сәйкес келмейтін және тұрғылықты жерін таңдаған, болу мерзімі аяқталғаннан кейін кетуден жалтарған және осы ережелерді сақтамаған шетелдіктер. Қазақстан Республикасының аумағы арқылы транзиттік өту Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес әкімшілік жауапкершілікке тартылады.

Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2012 жылғы 21 қаңтардағы № 148 қаулысымен бекітілген Иммигранттардың Қазақстан Республикасына келу және болу, сондай-ақ олардың Қазақстан Республикасынан кету ережелеріне сәйкес: "Егер шетелдіктің Қазақстан Республикасында уақытша тұруы өзгерсе, онда қабылдаушы заңды немесе жеке тұлға үш күн ішінде жазбаша түрде хабарланады. бұл туралы ішкі істер органдарына хабарлайды. Тұрақты немесе уақытша тұрғылықты жері өзгерген жағдайда, көшіп келушілер күнтізбелік бес күн ішінде жаңа тұрғылықты жері бойынша ішкі істер органдарында қайта тіркеуден өтеді.

Қаралып отырған баптың үшінші бөлігі әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған баптың бірінші және екінші бөліктерінің біліктілік белгілерін қарастырады.

Осы баптың 4-бөлігіндегі қылмыстың объективті жағы Қазақстан Республикасының аумағында жүрген шетелдіктермен немесе азаматтығы жоқ адамдармен Қазақстан Республикасының халықтың көші-қоны саласындағы заңнамасын бұза отырып, жүзеге асырылатын іс-шаралар мен көрсетілген мақсаттар арасындағы сәйкессіздік түріндегі мәмілелер түрінде көрінеді.

Шетелдіктердің немесе азаматтығы жоқ адамдардың болуының мақсаты визада Қазақстан Республикасы Сыртқы істер министрінің міндетін атқарушы міндетін атқарушының 2016 жылғы 24 қарашадағы № 11-1-2 / 555 және Қазақстан Республикасы Ішкі істер министрінің 2016 жылғы 28 қарашадағы № 1100 бұйрығының негізінде көрсетілген.

Визалар шетелдіктердің Қазақстанда болуының әртүрлі мақсаттары үшін берілуі мүмкін. Мысалы, туризм, діни іс-шараларға қатысу, инвестициялық іс-шаралар, Қазақстан Республикасының аумағындағы түзеу мекемелерінде жазасын өтеп жатқан адамдарға бару, бала асырап алу, еңбек қызметі, оқу, гуманитарлық іс-шаралар, туысқандардың туыстарына қамқорлық және т.б.

Көші-қон картасы негізінде шетелдіктердің немесе азаматтығы жоқ адамдардың болу мақсаттары Қазақстан Республикасы Ішкі істер министрінің 2016 жылғы 27 қаңтардағы № 83 "Көші-қон паспортын тіркеу, олармен бірге тұратын көшіп келушілер туралы ақпарат беру, көші-қон карточкаларын жасау және беру ережелерін бекіту туралы" бұйрығы негізінде көрсетілген. , иммигранттардың қозғалысы, иммигранттардың шетелдіктерге жабық белгілі бір аумақтарға (аумақтарға) кіруі, сондай-ақ шетелдіктер мен адамдардың транзиттік өтуі b Қазақстан Республикасының аумағында азаматтығы. " Көші-қон картасының "сапар мақсаты" бағанында келесі мақсаттардың бірі көрсетілген:

- 1) жеке - сапарға барғанда, жеке сипаттағы басқа мәселелерде;
- 2) лауазымды тұлға - іссапарға барған кезде, өзге де іскерлік мәселелер бойынша;
- 3) жұмыс істеуге - жұмысқа барған кезде;

4) оқуға - Қазақстан Республикасының жоғары және орта арнаулы оқу орындарында оқитын студенттерге, сондай-ақ тағылымдамадан немесе практикадан өткен адамдарға;

5) емделуге - Қазақстан Республикасының медициналық ұйымдарында емделіп жатқан адамдар үшін;

б) туризм - турист ретінде ілесетін адамдар үшін.

Егер келу мақсаты Қазақстан Республикасы визасыз кірудің және болудың халықаралық шарттары жасалған елдердің азаматтарымен өзгертілсе, олар тиісті мақсатты көрсететін жаңа көші-қон карточкасын жасайды.

Зерттелетін баптың 5-бөлігіндегі қылмыстың объективті жағы әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған осы баптың 3-бөлігінің белгілерін қарастырады.

Осы баптың 3 және 5-бөліктеріне сәйкес әкімшілік жаза қолдануға уәкілеттік берілген лауазымды адамдар құқық бұзушының қайталанған әрекеттерін ауыртпалықты жағдай ретінде емес, құқық бұзушылықтың белгілері ретінде ғана ескеруі керек.

Осы баптың барлық бөліктерінде қылмыстың субъектілері:

1) жеке тұлғалар;

2) лауазымды адамдар;

3) заңды тұлғалар, атап айтқанда шағын, орта, ірі бизнес немесе коммерциялық емес ұйымдардың субъектілері.

Шағын кәсіпкерліктің заңды тұлғаларын анықтау және олардың орта және ірі кәсіпорындардан айырмашылығы Қазақстан Республикасының 2015 жылғы 29 қазандағы № 375 Кәсіпкерлік кодексімен реттеледі.

Қылмыстың субъективтік жағы тікелей ниет түрінде де, абайсызда да көрініс табуы мүмкін.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғауға және Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 518-бабына сәйкес әкімшілік жаза қолдану құқығына юрисдикциялық өкілеттіктер:

1) ІІМ комитеттерінің төрағалары мен басқармаларының басшылары, аумақтық ішкі істер органдарының, әкімшілік, көші-қон полиция бөлімшелерінің басшылары, облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың жергілікті полиция қызметі, олардың орынбасарлары (Әкімшілік кодекстің 685-бабы 2-бөлігінің 1-тармағы);

2) бөлімдердің, полиция бөлімдерінің, әкімшілік, көші-қон полициясының, аудандық полицияның (қалалық, қаладағы аудан) басшылары және олардың орынбасарлары (ӘҚБтК-нің 685-бабы 2-бөлігінің 2-тармағы);

3) ішкі істер органдарының желілік басқармаларының, департаменттерінің, полиция бөлімшелерінің басшылары және олардың орынбасарлары, ӘҚБтК-нің 685-бабы 2-бөлігінің 3-тармағы);

4) Ұлттық қауіпсіздік комитетінің бөлім бастығы және оның орынбасарлары, аумақтық органдардың басшылары және олардың орынбасарлары (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 726-бабының 2-бөлігі).

519-бап. Қазақстан Республикасының заңнамасын бұза отырып, шетелдік жұмыс күшін және еңбек иммигранттарын тарту

1. Жұмыс берушінің жергілікті атқарушы органның рұқсатынсыз шетелдік жұмыс күшін тартуы немесе халықтың жұмыспен қамтылуына арналған біліктілік куәлігі жоқ шетелдіктер мен азаматтығы жоқ адамдардың жұмыс істеуі, халықтың көші-қоны жөніндегі уәкілетті орган берген немесе ішкі істер органдары берген еңбек иммигрантының рұқсаты, -

жеке тұлғаларға - отыз, лауазымды адамдарға - елу, шағын бизнес субъектілері мен коммерциялық емес ұйымдар үшін - жүз, орта бизнес үшін - екі жүз, ірі бизнес үшін - жеті жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Жұмыс берушінің шетелдік жұмыс күшін тартуға жергілікті атқарушы органның рұқсатында көрсетілген лауазымға (кәсіпке немесе мамандыққа) сәйкес келмейтін лауазымға (кәсіпке немесе мамандыққа) жұмысқа орналасуы, -

жеке тұлғаларға - отыз, лауазымды адамдарға - елу, шағын бизнес субъектілері немесе коммерциялық емес ұйымдар үшін - жүз, орта бизнес үшін - екі жүз, ірі бизнес үшін - жеті жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

3. Осы баптың бірінші және екінші бөліктерінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекеттер -

жеке тұлғаларға елу, лауазымды адамдарға - жүз, шағын бизнес субъектілері мен коммерциялық емес ұйымдарға - екі жүз, орта бизнес үшін - үш жүз, ірі бизнес үшін - мың айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады. .

4. Алып тасталды - ҚР 29.12.2014 № 272 Заңымен.

5. Жеке жұмыс берушінің ішкі істер органдарының тиісті рұқсатынсыз еңбек иммигранттарының үйінде жұмыс істеуге (қызмет көрсетуге) тартылуы немесе үйде бір жұмыс беруші - жеке адаммен бір уақытта жұмыс істеуге (қызметтер көрсетуге) еңбек шартын жасасуға тартылуы. бес еңбек иммигрантымен -

отыз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

6. Осы баптың бесінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекеттер -

елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ _____

Қазақстан Республикасы Конституциясының 12-бабына сәйкес: "Шетелдіктер мен азаматтығы жоқ адамдар республикада құқықтар мен бостандықтарды пайдаланады, сондай-ақ, егер Конституцияда, заңдарда және халықаралық шарттарда өзгеше көзделмесе, азаматтар үшін белгіленген міндеттерді атқарады."

Қазақстан Республикасының заңнамасында БҰҰ Бас Ассамблеясының 1990 жылғы 18 желтоқсандағы 45/178 қарарымен бекітілген Еңбекші-мигранттар мен олардың отбасы мүшелерінің барлық құқықтарын қорғау туралы халықаралық конвенцияның ұсыныстары ескеріледі.

Қазақстан Республикасының 2011 жылғы 27 маусымдағы № 442 Заңы 2010 жылғы 19 қарашада Санкт-Петербургте жасалған еңбекші-мигранттар мен олардың отбасы мүшелерінің құқықтық мәртебесі туралы келісімді ратификациялады.

Құқық бұзушылықтың нысаны - еңбек мигранттарының Қазақстан Республикасының аумағында болу тәртібін қамтамасыз ету саласындағы қоғамдық қатынастар.

"Шетелдіктердің құқықтық мәртебесі туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 6-бабында "Шетелдіктер Қазақстан Республикасында еңбек қызметін Қазақстан Республикасының заңнамасында және халықаралық шарттарында белгіленген негізде және тәртіпте жүзеге асыра алады" делінген.

Қазақстан Республикасында тұрақты тұратын шетелдіктер еңбек қатынастарында бірдей құқықтарға ие және Қазақстан Республикасының азаматтарымен бірдей міндеттерді атқарады. Қазақстан Республикасында уақытша болатын шетелдіктер жеке кәсіпкерліктің субъектілері бола алады. Бұл ретте заңды тұлға құрмай кәсіпкерлік қызметке жол берілмейді.

"Қазақстан Республикасындағы мемлекеттік қызмет туралы" 2015 жылғы 23 қарашадағы Қазақстан Республикасы Заңының 64-бабының 3-тармағына сәйкес шетелдік қызметкерлер Қазақстан Республикасының мемлекеттік органдарына тартылуы мүмкін. Қазақстан Республикасының мемлекеттік органдарына шетелдік жұмыс күшін тарту ережелері Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2015 жылғы 31 желтоқсандағы № 1198 қаулысымен бекітілген.

Осы баптың 1-бөлігінің объективті жағы: заңсыз әрекеттер:

1) жұмыс беруші шетелдік жұмыс күшін жергілікті атқарушы органның рұқсатынсыз тарту;

2) көші-қон саласындағы уәкілетті орган беретін өзін-өзі жұмыспен қамту үшін біліктілік сертификаттары жоқ шетелдіктер мен азаматтығы жоқ адамдардың еңбегін пайдалану;

3) ішкі істер органдары берген еңбек иммигрантына рұқсаты жоқ шетелдіктер мен азаматтығы жоқ адамдардың еңбегін пайдалану.

"Халықтың көші-қоны туралы" Қазақстан Республикасының 2011 жылғы 22 шілдедегі № 477-IV Заңының 37-бабына сәйкес, Қазақстан Үкіметі жыл сайын еңбек нарығындағы жағдайды ескере отырып, шетелдік азаматтарға квота бекітеді. Жұмыс беруші квота шегінде жергілікті атқарушы органдар берген рұқсат негізінде шетелдік жұмыс күшін тартады. Осы Заңның 35-бабының 3-тармағында "өз бетінше жұмыс істеуге келген немесе жұмыс берушілер жалдаған шетелдік жұмысшылар, соның

ішінде ішкі корпоративті ауыстыру аясында жұмыс істеуге қажетті білімі, біліктілігі және тәжірибесі болуы керек" делінген.

Еңбек иммигрантына рұқсатты ішкі істер органдары Қазақстан Республикасы Ішкі істер министрінің 2014 жылғы 8 ақпандағы "Еңбек иммигрантына рұқсат беру, ұзарту және қайтарып алу, сондай-ақ саусақ іздерін тіркеу, қалыптастыру және жүргізу, еңбек иммигранттарының суреттерін ресімдеу ережелерін бекіту туралы" бұйрығының талаптарына сәйкес береді. ". Бірегей штрих-кодты қамтитын еңбек иммигрантына рұқсат Беркут UIS көмегімен екі данада басып шығарылады, ал рұқсат нөмірі Мемлекеттік шекарадан өткен кезде Беркут ЕИС жүйесіндегі шот нөмірі болып табылады. Рұқсаттың бірінші данасы еңбек иммигрантына саусақ ізі салынғаннан кейін беріледі. Рұқсаттың екінші данасы материалдарға қоса беріледі. Еңбек иммигрантына рұқсат берумен бір мезгілде "болу мақсаты" бағанында "еңбек иммигрантын" көрсететін жаңа көші-қон картасы жасалады. Тіркеу мерзімі еңбекші иммигрантқа берілген рұқсаттың әрекет ету мерзіміне есептеледі.

Қазақстан Республикасы Еңбек кодексінің 26-бабының 4-тармағының негізінде Қазақстан Республикасында уақытша тұратын шетелдіктермен және азаматтығы жоқ адамдармен еңбек шартын жасасуға жол берілмейді:

1) жергілікті атқарушы органнан шетелдік жұмыс күшін тартуға рұқсат алғанға дейін;

2) Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау және әлеуметтік даму министрінің 2016 жылғы 13 маусымдағы № 503 бұйрығымен белгіленген тәртіппен берілген, өзін-өзі жұмыспен қамту біліктілік деңгейіне сәйкестік сертификатын алғанға дейін.

3) Қазақстан Республикасы Ішкі істер министрінің 2014 жылғы 8 ақпандағы № 76 бұйрығымен белгіленген тәртіппен ішкі істер органдары берген еңбек иммигрантының рұқсатын алғанға дейін.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігінің объективті жағы шетелдік жұмыс күшін тартуға жергілікті атқарушы органның рұқсатында көрсетілген лауазымға (кәсіпке немесе мамандыққа) сәйкес келмейтін лауазымға (кәсіпке немесе мамандыққа) жұмыс берушіні тарту түріндегі заңсыз іс-әрекеттер ретінде көрінеді.

Еңбек иммигрантына рұқсат беретін жергілікті атқарушы орган - ішкі істер органдарының көші-қон полициясы. "Қазақстан Республикасының ішкі істер органдары туралы" Қазақстан Республикасының 2014 жылғы 23 сәуірдегі № 199 Заңының 6-бабына сәйкес АТС құзыретіне келесі шаралар кіреді:

1) еңбек иммигранттарын саусақ ізімен жүргізуді және суретке түсіруді жүргізеді және олардың есебін жасайды (22-тармақ);

2) шетелдіктер мен азаматтығы жоқ адамдарға Қазақстан Республикасынан кетуге виза, Қазақстан Республикасында уақытша тұруға және тұрақты тұруға рұқсат беру (23-тармақ);

Еңбек кодексінің 32-бабында еңбек шартын жасасу үшін қажетті құжаттар тізімі берілген. Еңбек шартын жасасу және мамандығы мен мамандығын растау үшін шетелдік жұмысшыға мыналар ұсынылуы керек:

1) білімі, біліктілігі, арнайы білімі немесе кәсіби білімі туралы құжат тиісті білім, машықтар мен дағдыларды қажет ететін жұмысқа жалдамалы келісімшарт жасасқан кездегі құжат (3-тармақ);

2) еңбек қызметін растайтын құжат (еңбек өтілі бар адамдар үшін) (4-тармақ).

Қаралып отырған баптың 3-бөлімі, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған, баптың бірінші және екінші бөлігінің сипаттамалық сипаттамаларын ұсынады.

Зерттеліп жатқан баптың 4-бөлігі "Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексіне өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы" Қазақстан Республикасының 2014 жылғы 29 желтоқсандағы № 272 Заңына сәйкес алынып тасталды.

Түсініктеме берілген баптың 5-бөлігінің объективті жағы келесідей заңсыз әрекеттермен көрінеді:

1) жұмыс беруші - жеке адамды еңбек иммигранттарының үйінде жұмыстарды орындауға (қызметтер көрсетуге) ішкі істер органдарының тиісті рұқсатынсыз тартуға;

2) бір жұмыс беруші-жеке тұлғаның бес жұмыскерден астам көшіп келушімен бір уақытта үй шаруашылығында жұмыс (қызмет көрсету) үшін еңбек шартын жасасуы.

Қазақстан Республикасы Еңбек кодексінің 26-бабында еңбек шартын жасасуға және жұмысқа қабылдауға тыйым салулар мен шектеулер белгіленген. Олардың ішінде бір жұмыс беруші-жеке адамнан бес жұмысшы иммигрантпен бір уақытта үй шаруашылығында жұмыс (қызмет көрсету) үшін еңбек шартын жасасуға жол берілмейді (7-тармақ).

Қазақстан Республикасы Ішкі істер министрінің 2014 жылғы 8 ақпандағы № 76 "Еңбек иммигрантына рұқсат беру, оны ұзарту және қайтарып алу, сондай-ақ еңбек иммигранттарының саусақ іздерін, фотоқұжаттарын тіркеу, қалыптастыру және жүргізу ережелерін бекіту туралы" бұйрығына бағынышты деңгейде заңнамалық ережені іске асыру тетігі қарастырылған:

1) еңбек иммигрантына рұқсат беру - жұмыс беруші - үй шаруашылығындағы жеке тұлғалардан үй жұмысшылары ретінде жұмыстарды орындау (қызметтер көрсету) үшін еңбек шартын жасасу үшін негіз болып табылады (11-тармақ);

2) бір жұмыс беруші-жеке адамнан бес жұмысшы көшіп келушімен бір уақытта үй шаруашылығында жұмыс (қызмет көрсету) үшін еңбек шартын жасасуға жол берілмейді (12-тармақ).

3) еңбек иммигрантына рұқсат еңбекші көшіп келушіге ол берілген әкімшілік-аумақтық бірлік аумағында жеке жұмыс берушінің - жеке тұлғаның үйінде жұмыс істеуге (қызмет көрсетуге) құқық береді (13-тармақ).

Баптың 6-бөлігінің объективті жағы әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған баптың бесінші бөлігіне сәйкес келетін белгілерді қарастырады.

Осы баптың 1, 2 және 3-бөліктеріне сәйкес құқық бұзушылықтың субъектілері:

- 1) жеке тұлғалар (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 28 бабы);
- 2) лауазымды адамдар (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 30-бабы);
- 3) заңды тұлғалар, атап айтқанда шағын, орта, ірі кәсіпкерлік немесе коммерциялық емес ұйымдардың субъектілері (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 33 бабы).

Түсіндірілген баптың 5-бөлігінің диспозицияларында 5 және 6-бөлімдердегі қылмыстың заттары нақты көрсетілген. Құқық бұзушы жұмыс беруші - әкімшілік құқық бұзушылық аяқталғанға немесе жолын кескенге дейін он алты жасқа толған табиғи сау адам.

Осы баптың барлық бөліктерінде көзделген қылмыстардың субъективті жағы кінәлі немесе немқұрайдылық түрінде болады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 685-бабының 1-бөлігінің негізінде осы баптың бірінші, үшінші, бес және алты бөліктерінде көзделген құқық бұзушылықтар туралы істерді ішкі істер органдары қарайды, атап айтқанда:

1) 1, 3, 5 және 6-бөліктерде - Ішкі істер министрлігі комитеттерінің төрағалары мен басқармаларының басшылары, аумақтық ішкі істер органдарының, әкімшілік, көші-қон полициясының бөлімшелері, облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың жергілікті полиция қызметі, олардың орынбасарлары (бөлімнің 1-тармағы) Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 685 бабы 2)

2) 1, 3, 5 және 6-бөліктерде - бөлімдердің, полиция бөлімшелерінің, әкімшілік, көші-қон полициясының басшылары, жергілікті полиция округінің (қаладағы аудан) және олардың орынбасарлары (ӘҚБТК-нің 685-бабы 2-бөлігінің 2-тармағы);

3) 1, 3, 5 және 6-бөліктерде - ішкі істер органдарының желілік департаменттерінің, департаменттерінің, полиция бөлімшелерінің басшылары және олардың орынбасарлары (ӘҚБТК-нің 685-бабы 2-бөлігінің 3-тармағы).

4) барлық бөліктерде - мемлекеттік еңбек инспекциясы органдарының мемлекеттік еңбек инспекторлары (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 693-бабының 1 және 2-бөліктері);

5) барлық бөліктерінде - Қазақстан Республикасының ұлттық қауіпсіздік органдары (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 726-бабы).

29-тарау. КЕДЕН ІСІ САЛАСЫНДАҒЫ ӘКІМШІЛІК ҚҰҚЫҚ БҰЗУШЫЛЫҚ

ӘҚБТК-нің 29-тарауында кеден ісі саласындағы әкімшілік құқық бұзушылықтардың құрамдары және оларды жасағаны үшін ҚР әкімшілік жауаптылығы белгіленеді.

"ҚР-дағы кедендік реттеу туралы" ҚР Кодексінің 1-бабының 5-тармағына сәйкес, кеден ісінің саласы ҚР халықаралық шарттарының, Еуразиялық экономикалық одақтың

(ЕАЭО) және (немесе) ҚР кеден заңнамасының, сондай-ақ ҚР өзге де заңнамасының сақталуын қамтамасыз етуге бағытталған кедендік реттеу саласы болып табылады.

Түсіндірілген тарауда әкімшілік құқық бұзушылықтардың құрамы оларға тән жалпы (рулық) құқық бұзушылық объектісінің белгісі бойынша біріктірілген. Кеден ісі саласындағы әкімшілік құқық бұзушылықтардың ортақ объектісі ҚР-да белгіленген және ЕАЭО және (немесе) ҚР кеден заңнамасында регламенттелген кеден ісі саласындағы қызметті жүзеге асыру тәртібін, ЕАЭО кедендік шекарасын кесіп өту, ол арқылы тауарлар мен көлік құралдарын өткізу, ЕАЭО кедендік аумағында кедендік операцияларды жасау, ҚР бюджетіне кедендік төлемдерді, салықтарды төлеу тәртібін және ҚР Кедендік бақылауды жүзеге асыру тәртібін қамтитын кедендік реттеу тәртібі болып табылады.

Еуразиялық экономикалық одақтың кедендік шекарасы-бұл Еуразиялық экономикалық одақтың кедендік аумағының шектері, сондай - ақ Еуразиялық экономикалық одақ шеңберіндегі халықаралық шарттарға сәйкес - Еуразиялық экономикалық одаққа мүше мемлекеттердің аумақтарындағы жекелеген аумақтардың шектері.

Еуразиялық экономикалық одақтың кедендік аумағы - бұл Еуразиялық экономикалық одаққа мүше мемлекеттердің аумақтарын құрайтын Еуразиялық экономикалық одақтың Бірыңғай кедендік аумағы, сондай - ақ Еуразиялық экономикалық одаққа мүше мемлекеттердің айрықша экономикалық аймақтары мен континенттік қайраңдары, Еуразиялық экономикалық одаққа мүше мемлекеттер оларға қатысты айрықша юрисдикцияға ие жасанды аралдар, қондырғылар, құрылыстар және өзге де объектілер.

Кедендік операциялар-бұл ЕАЭО және (немесе) ҚР кедендік заңнамасына сәйкес тұлғалар мен кеден органдары жасайтын іс-әрекеттер.

"ҚР – дағы кедендік реттеу туралы" ҚР Кодексінің 3-бабы 1-тармағының 19) тармақшасына сәйкес кедендік бақылау-бұл ЕАЭО және (немесе) ҚР кедендік заңнамасының сақталуын тексеруге және (немесе) қамтамасыз етуге бағытталған кеден органдары жасайтын іс-қимылдар жиынтығы.

Кеден ісі саласындағы әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді, құқық бұзушылық жасағаны үшін жазаның негізгі немесе қосымша түрі ретінде соттар ғана қолдануы мүмкін құқық бұзушылық нысаналарын тәркілеуді көздейтін құрамдарды қоспағанда, мемлекеттік кіріс органдары қарайды.

520-бап. Алып тасталды-ҚР 24.05.2018 № 156-VI Заңымен.

521-бап. Кедендік бақылау аймағының режимін бұзу

Кедендік бақылау аймағының шекаралары арқылы тауарлардың, көлік құралдарының және адамдардың, соның ішінде мемлекеттік органдардың лауазымды адамдарының (кеденнен басқа) қозғалысы, сондай-ақ осы аймақта өндірістік және өзге де кәсіпкерлік қызметті мемлекеттік кірістер органының рұқсатынсыз жүзеге асыру -

жеке тұлғаларға, лауазымды адамдарға - он, шағын бизнес субъектілері мен коммерциялық емес ұйымдарға - он бес, орта бизнес үшін - жиырма, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне - жиырма бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілген мақала Кедендік бақылау аймағының режимін бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ҚР заңнамасында белгіленген және ҚР-да мемлекетпен қорғалатын кедендік реттеу тәртібі ӘҚБтК-нің 521-бабында көзделген құқық бұзушылықтың рулық объектісі болып табылады.

ҚР заңнамасымен белгіленген және мемлекетпен қорғалатын тауарларды, көлік құралдарын және тұлғаларды кедендік бақылау аймағының шекарасы арқылы өткізу тәртібі, сондай-ақ Кедендік бақылау аймағында кәсіпкерлік қызметті жүзеге асыру тәртібі ӘҚБтК-нің 521-бабында көзделген құқық бұзушылықтың тікелей объектісі болып табылады.

Кедендік бақылау аймағының шекарасы арқылы тауарларды, көлік құралдарын және адамдарды өткізуді жүзеге асыратын немесе онда кәсіпкерлік қызметті жүзеге асыратын жеке тұлғалар мен заңды тұлғалар ӘҚБтК-нің 521-бабында көзделген құқық бұзушылық субъектілері болып табылады.

ӘҚБтК – нің 521-бабында көзделген заңсыз әрекеттердің субъективті жағы құқық бұзушылар-жеке тұлғалар үшін қасақана немесе абайсыздық түрінде кінәмен сипатталады. Адамның кінәсі оның жасаған заңсыз әрекеттеріне және олардың зиянды салдарына психикалық қатынасы арқылы анықталады.

Субъектілері заңды тұлғалар болып табылатын құқық бұзушылықтардың субъективті жағы кінәні анықтау туралы заңнамалық талаптың болуы салдарынан тек жеке тұлғаларға қатысты әкімшілік жауапкершілікке тарту шарты ретінде анықталуға жатпайды. ҚР әкімшілік жауапкершілік туралы заңнамасы бойынша заңды тұлғалар осы әрекетті жасаған заңды тұлғаның лауазымды тұлғаларының кінәсін есепке алмай, ӘҚБтК-де әкімшілік жауапкершілік көзделген құқыққа қарсы әрекетті не әрекетсіздікті жасау фактісі үшін бір ғана әкімшілік жауаптылықта болады.

ӘҚБтК-нің 521-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың құрамы формальды болып табылады. Түсіндірілген бап бойынша әкімшілік жауапкершілікке тарту үшін құқық бұзушының мемлекетке, ұйымға немесе азаматқа материалдық зиян келтіру фактісін анықтау талап етілмейді.

Түсіндірілген мақалада қарастырылған құқық бұзушылықтың объективті жағы адамның тауарларды, көлік құралдарын және мемлекеттік органдардың лауазымды тұлғаларын (кеден органдарынан басқа) кедендік бақылау аймағының шекарасы

арқылы тасымалдауда, сондай-ақ осы аймақта өндірістік және басқа да кәсіпкерлік қызметті жүзеге асыруда көрінетін заңсыз әрекеттерді жасауымен сипатталады. Мемлекеттік кірістер органының рұқсатынсыз.

Тауар - бұл кез келген жылжымалы мүлік, оның ішінде Еуразиялық экономикалық одаққа мүше мемлекеттердің валютасы, бағалы қағаздар және (немесе) валюталық құндылықтар, жол чектері, электр энергиясы, сондай-ақ жылжымайтын мүлікке теңестірілген өзге де өткізілетін заттар.

Тауарларды Еуразиялық экономикалық одақтың кедендік шекарасы арқылы өткізу деп тауарларды Еуразиялық экономикалық одақтың кедендік аумағына әкелу немесе тауарларды Еуразиялық экономикалық одақтың кедендік аумағынан әкету түсініледі.

Көлік құралдары – бұл су кемесін, әуе кемесін, автомобиль көлік құралын, тіркемені, жартылай тіркемені, теміржол көлік құралын (теміржол жылжымалы құрамы, теміржол жылжымалы құрамының бірлігі), олар үшін көзделген техникалық паспорттары немесе техникалық формулярлары, қосалқы бөлшектері, керек-жарақтары мен жабдықтары, олардың конструкциясында көзделген май құю ыдыстарындағы жанар-жағармай материалдары, салқындату және өзге де техникалық сұйықтықтары бар контейнерді қамтитын тауарлар санаты, егер олар көрсетілген көлік құралдарымен бірге тасымалданса.

Тұлға-бұл жеке немесе заңды тұлға, сондай-ақ заңды тұлға болып табылмайтын ұйым. ЕАЭО кедендік шекарасын кесіп өту деп тұлғаның Еуразиялық экономикалық одақтың кедендік аумағына кіруі, тұлғаның Еуразиялық экономикалық одақтың кедендік аумағынан шығуы, оның ішінде өткізу пунктінде, тауарлар мен көлік құралдарын өткізудің өзге де орнында орналасқан кедендік бақылау аймағында өткізілетін тауарлар мен көлік құралдарына қатысты кедендік операциялар жасау түсініледі.

"ҚР-дағы кедендік реттеу туралы" ҚР Кодексінің 404-бабының 1-тармағына сәйкес, Еуразиялық экономикалық одақтың кедендік шекарасы арқылы тауарларды өткізу орындары, өз тауарларын сақтау қоймаларының, уақытша сақтау қоймаларының, кеден қоймаларының, еркін қоймалардың аумақтары, бажсыз сауда дүкендерінің аумақтары және ҚР Кедендік реттеу туралы Кодексінде белгіленген өзге де орындар Кедендік бақылау аймақтары болып табылады.

Кедендік бақылау аймақтары Еуразиялық экономикалық одақтың кедендік шекарасы арқылы өткізу пункттерінде, көлік-логистика орталықтарында, сондай-ақ кедендік декларациялау және кеден органдарының өзге де кедендік операцияларды жүргізу орындарында кедендік бақылауды жүзеге асыру мақсаттары үшін құрылады. Кедендік бақылау аймағының өзге жерлерінде тауарларды уақытша сақтау, тауарлар мен көлік құралдарына қатысты жүк және өзге де операцияларды жасау, Кодексте көзделген көшпелі кедендік тексеру барысында кедендік тексеріп қарауды немесе тексеріп қарауды жүргізу жағдайларын қоспағанда, тауарларды кедендік тексеріп қарау

және (немесе) кедендік тексеріп қарау нысанында кедендік бақылауды жүргізу үшін, көлік құралы Кедендік бақылау аймағынан тыс жерде тоқтаған кезде немесе кедендік шекара арқылы заңсыз өткізілген тауарлар табылған кезде құрылады.

Тиісінше, Кедендік бақылау аймақтарында ҚР кеден заңнамасында оларда тауарлардың, көлік құралдарының және тұлғалардың Заңда арнайы көрсетілімсіз немесе кеден органдарының ерекше рұқсатынсыз еркін жүруіне тыйым салатын немесе шектейтін ерекше құқықтық режим белгіленген.

Кедендік бақылау аймақтары, егер олар кедендік бақылаудағы тауарларды тұрақты орналастыруға арналған болса, тұрақты немесе олар кедендік бақылауды жүргізу, тауарлар мен көлік құралдарына қатысты жүк және өзге де операцияларды жасау уақытында құрылған жағдайда уақытша болуы мүмкін.

Кедендік бақылаудың тұрақты аймақтары Қазақстан Республикасының кедендік реттеу туралы Кодексінде арнайы көзделген орындарда Кедендік бақылау аймақтарын белгілеу туралы аумақтық кеден органы басшысының (оны алмастыратын тұлғаның) немесе кеденнің бұйрығы негізінде құрылады және жұмыс істеуін тоқтатады.

Кедендік бақылаудың уақытша аймақтарын құру (оның ішінде мүдделі тұлғаның өтініші бойынша), олардың жұмыс істеуін тоқтату тәртібін, оларға қойылатын талаптарды, сондай-ақ кедендік бақылаудың уақытша аймағының құқықтық режимін уәкілетті орган бекітеді .

"ҚР - дағы кедендік реттеу туралы" ҚР Кодексінің 404 - бабының 5 - тармағына сәйкес кедендік бақылаудың тұрақты аймақтарының шекаралары шартты сызықпен шектеледі және: 1) кедендік рәсімдер жүргізілетін жерлерде-өлшемдері: биіктігі-50 сантиметр, ені-100 сантиметр болатын белгілермен белгіленеді. Белгінің көк жиегінде биіктігі 10 сантиметр және ені 3,7 сантиметр ақ түсті әріптермен үш тілде (қазақ, орыс және ағылшын тілдерінде) "Кедендік бақылау аймағы" деген жазу орындалады.; 2) суда - жарық шағылыстырғыш бояудың көмегімен орындалған "Кедендік бақылау аймағы" деген жазуы бар қызыл түсті бұйылармен.

ҚР Кедендік реттеу туралы Кодексінің 404-бабының 9-тармағына сәйкес рұқсаттамаларды ресімдемей тұрақты Кедендік бақылау аймағына жіберу: 1) өзінің жұмыс уақыты кезеңінде кедендік бақылау аймағында өздеріне жүктелген функцияларды орындайтын кеден органдарының лауазымды адамдарына, қызметтік куәлігін көрсеткен кезде; 2) Кедендік бақылау аймағындағы тауарлар мен көлік құралдарын ұсынатын тұлғаларға, сондай-ақ Еуразиялық экономикалық одақтың кедендік шекарасынан өтетін жеке тұлғаларға қатысты жүзеге асырылады. Кеден органы лауазымды адамдарының Кеден органы басшысының рұқсатынсыз өз жұмыс уақытынан тыс Кедендік бақылау аймағында болуына жол берілмейді.

Қалған тұлғалар оларға рұқсат беру және кедендік бақылау аймақтарында болу үшін "ҚР Кедендік реттеу туралы" ҚР Кодексінің 404-бабының 6-тармағында

көзделген рұқсаттарды (тұрақты немесе уақытша рұқсаттамаларды не қаулыларды) ресімдеуге міндетті.

Адамдардың Кедендік бақылау аймақтарында кіруі мен болуының көрсетілген тәртібін бұзу түсіндірілетін бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Бұдан басқа, "ҚР-дағы кедендік реттеу туралы" ҚР Кодексінің 404-бабы 10-тармағының императивті талабы бойынша тауарлар мен көлік құралдарын тұрақты Кедендік бақылау аймақтарының шекаралары арқылы және олардың шегінде өткізуге кеден органының рұқсатымен жол беріледі. Бұл ретте, іс-әрекетті түсіндірілген бап бойынша құқық бұзушылық ретінде саралау үшін құқық бұзушының тауарларды, көлік құралдарын немесе адамдарды қандай бағытта тасымалдайтыны маңызды емес.

"ҚР-дағы кедендік реттеу туралы" ҚР Кодексінің 404-бабы 11-тармағының талабы бойынша өндірістік және өзге де кәсіпкерлік қызметті жүзеге асыруға, сондай-ақ Кедендік бақылау аймақтарында режимдік объектілердің болуына, көрсетілген қызмет уақытша сақтау орнының немесе қоймасының, еркін қойманың, кеден қоймасының және бажсыз сауда дүкенінің мақсатына сәйкес келетін жағдайларды қоспағанда, жол берілмейді.

Тиісінше, Кедендік бақылау аймақтарының аумағында тауарларды өткізуге және қызметті жүзеге асыруға көрсетілген тыйым салулар мен шектеулерді бұзу түсіндірілетін бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Түсіндірілген бапта көзделген құқық бұзушылық, егер нәтижесінде бұл тауарлар, көлік құралдары немесе тұлғалар кедендік бақылау аймағының шекаралары арқылы өткізілмеген болса да, адам тауарларды, көлік құралдарын немесе осы үшін белгіленген ережелерді бұза отырып, тауарларды, көлік құралдарын немесе тұлғаларды кедендік бақылау аймағынан тыс жерлерге кесіп өту немесе өткізу бойынша өзіне байланысты барлық іс-әрекеттерді жасаған кезде жасалған болып саналады.

ӘҚБтК-нің 521-бабында көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл түріндегі әкімшілік жаза белгіленген.

ӘҚБтК-нің 521-бабында көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұлдың мөлшері құқық бұзушының құқықтық мәртебесіне қарай, ал егер құқық бұзушы кәсіпкерлік субъектісі болып табылса, сондай-ақ ол кәсіпкерлік субъектілерінің қандай санатына жататынына қарай сараланған болып табылады. Осыған байланысты құқық бұзушыны әкімшілік жауаптылыққа тартатын орган адамды жауаптылыққа тарту алдында осы адамның құқықтық жағдайын және ол жататын кәсіпкерлік санатын алдын ала белгілеуі қажет.

Құқық бұзушының құқықтық жағдайына және ол жататын кәсіпкерлік санатына қарай айыппұл мөлшері:

- жеке тұлғалар, лауазымды тұлғалар үшін-10 АЕК,

- шағын кәсіпкерлік субъектілері мен коммерциялық емес ұйымдар үшін-15 АЕК,
- орта кәсіпкерлік субъектілері үшін-20 АЕК,
- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін-25 АЕК.

Айыппұлдардың мөлшері тіркелген болып табылады және оларды салатын орган өзгертуге жатпайды.

Бұл жазаны құқық бұзушыларға іс сотта қаралған жағдайда Мемлекеттік кіріс органдары немесе сот қолданады.

522-бап. Кеден ісі саласындағы қызметті жүзеге асыру тәртібін бұзу

Кеден өкілінің, өз тауарларын сақтау қоймасы, уақытша сақтау қоймасы, еркін немесе кеден қоймасы, бажсыз сауда дүкені иелерінің "Қазақстан Республикасындағы кедендік реттеу туралы" Қазақстан Республикасының Кодексіне сәйкес осындай қызметті жүзеге асырудың шарттары мен міндеттерін сақтамауы не уақытша сақтау орнын немесе қоймасын, кеден немесе еркін қойманы, бажсыз сауда дүкенін құруға арналған үй-жайлардың немесе аумақтардың "Қазақстан Республикасындағы кедендік реттеу туралы" Қазақстан Республикасының Кодексіне, Еуразиялық экономикалық одақтың және (немесе) Қазақстан Республикасының кеден заңнамасында белгіленген, - жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілген мақала кеден ісі саласындағы қызметті жүзеге асыру тәртібін бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ҚР заңнамасында белгіленген және ҚР-да мемлекетпен қорғалатын кедендік реттеу тәртібі ӘҚБтК-нің 522-бабында көзделген құқық бұзушылықтың рулық объектісі болып табылады.

ҚР заңнамасымен белгіленген және мемлекетпен қорғалатын кеден ісі саласындағы қызметті жүзеге асыру тәртібі ӘҚБтК-нің 522-бабында көзделген құқық бұзушылықтың тікелей объектісі болып табылады.

ӘҚБтК-нің 522-бабында қарастырылған құқық бұзушылықтың субъектілері түсіндірілген нормада тікелей көрсетілген кеден өкілдері, сондай-ақ өз тауарларын сақтау қоймасының, уақытша сақтау қоймасының, еркін немесе кеден қоймасының, бажсыз сауда дүкенінің иелері болып табылады.

"Кедендік реттеу туралы" ҚР Кодексінің 3 - бабы 1-тармағының 29) тармақшасына сәйкес кедендік өкіл-бұл декларанттың немесе өзге де мүдделі тұлғаның атынан және тапсырмасы бойынша ЕАЭО және (немесе) ҚР кедендік заңнамасына сәйкес кедендік операцияларды жасайтын, кедендік өкілдер тізіліміне енгізілген ҚР заңды тұлғасы. Кеден өкілдерінің тізілімін уәкілетті орган жүргізеді. Кеден өкілінің декларанттармен немесе өзге де мүдделі тұлғалармен қарым-қатынасы шарттық негізде туындайды.

"Кедендік реттеу туралы" ҚР Заңының 501-бабы 1-тармағына сәйкес, уақытша сақтау қоймасының иесі, келтірілген Кодекстің 503-бабында белгіленген шарттарға жауап беретін, ҚР аумағында құрылған ҚР заңды тұлғасы болып табылады. Заңды

тұлға уақытша сақтау қоймалары иелерінің тізіліміне енгізілгеннен кейін уақытша сақтау қоймасының иесі болып танылады. Уақытша сақтау қоймасының иесі Қазақстан Республикасының кедендік реттеу туралы Кодексінде белгіленген жағдайларда және шарттарда кедендік бақылаудағы тауарларды уақытша сақтау қоймасында сақтауды жүзеге асырады.

"Кедендік реттеу туралы" ҚР Кодексінің 508-бабының 1-тармағына сәйкес, кеден қоймасының иесі, Кодекспен келтірілген талаптарға жауап беретін, ҚР заңды тұлғасы болып табылады. Заңды тұлға кеден қоймалары иелерінің тізіліміне енгізілгеннен кейін кеден қоймасының иесі болып танылады. Кеден қоймасының иесі кеден қоймасының кедендік рәсімімен орналастырылған тауарларды не осы Кодексте белгіленген жағдайларда және шарттарда өзге де тауарларды кеден қоймасында сақтауды жүзеге асырады.

"Кедендік реттеу туралы" ҚР Кодексінің 515-бабының 1-тармағына сәйкес еркін қойманың иесі ҚР заңнамасында белгіленген тәртіппен тіркелген және сілтеме жасалған Кодексте айқындалған шарттарға жауап беретін ҚР заңды тұлғасы болып табылады. Заңды тұлға оны аумақтық кеден органы еркін қоймалар иелерінің тізіліміне енгізгеннен кейін еркін қойманың иесі деп танылады. Еркін қойманың иесі ҚР Кедендік реттеу туралы Кодексіне сәйкес еркін қойманың кедендік рәсіміне орналастырылған тауарларды еркін қоймада орналастыруды және пайдалануды жүзеге асырады. Еркін қойма аумағында ҚР заңнамасына сәйкес кәсіпкерлік және өзге де қызмет жүзеге асырылуы мүмкін.

"Кедендік реттеу туралы" ҚР Кодексінің 522-бабы 1-тармағына сәйкес бажсыз сауда дүкенінің иесі Кодексте белгіленген шарттарға жауап беретін ҚР заңды тұлғасы болып табылады. Заңды тұлға бажсыз сауда дүкендері иелерінің тізіліміне енгізілгеннен кейін бажсыз сауда дүкенінің иесі болып танылады. Бажсыз сауда дүкенінің иесі Кодексте көрсетілген тұлғаларға бажсыз сауда кедендік рәсімімен орналастырылған тауарларды бажсыз сауда дүкенінде сақтауды және өткізуді жүзеге асырады.

Субъектілері заңды тұлғалар болып табылатын құқық бұзушылықтардың субъективті жағы кінәні анықтау туралы заңнамалық талаптың болуы салдарынан тек жеке тұлғаларға қатысты әкімшілік жауапкершілікке тарту шарты ретінде анықталуға жатпайды. ҚР әкімшілік жауапкершілік туралы заңнамасы бойынша заңды тұлғалар осы әрекетті жасаған заңды тұлғаның лауазымды тұлғаларының кінәсін есепке алмай, ӘҚБтК-де әкімшілік жауапкершілік көзделген құқыққа қарсы әрекетті не әрекетсіздікті жасау фактісі үшін бір ғана әкімшілік жауаптылықта болады.

ӘҚБтК-нің 522-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың құрамы формальды болып табылады. Түсіндірілген бап бойынша әкімшілік жауапкершілікке тарту үшін құқық бұзушының мемлекетке, ұйымға немесе азаматқа материалдық зиян келтіру фактісін анықтау талап етілмейді.

Түсіндірілген мақалада қарастырылған құқық бұзушылықтың объективті жағы құқық бұзушының заңсыз әрекеттерді (әрекетсіздікті) жасауымен сипатталады:

1) "Қазақстан Республикасындағы кедендік реттеу туралы" ҚР Кодексіне сәйкес жеке тауарларды сақтау қоймасы, уақытша сақтау қоймасы, еркін немесе кеден қоймасы, бажсыз сауда дүкені қызметін жүзеге асыру шарттары мен міндеттерін сақтамау не

2) Уақытша сақтау орнын немесе қоймасын, кедендік немесе еркін қойманы, бажсыз сауда дүкенін құруға арналған үй-жайлар немесе аумақтар Еуразиялық экономикалық одақтың және (немесе) Қазақстан Республикасының кеден заңнамасында белгіленген талаптарға сәйкес келмеген жағдайларда жүргізіледі.

"Кедендік реттеу туралы" ҚР Кодексінің императивті нормаларының талабы бойынша кеден өкілдері, сондай-ақ бажсыз сауда қоймалары мен дүкендерінің иелері өз қызметтерін жүзеге асыруды бастау мақсатында оларды тиісті тізілімдерге енгізу үшін Кодексте айқындалған шарттарға жауап беруге міндетті. Бұл ретте қоймалар мен дүкендердің арнайы қызметіне арналған үй-жайлар мен аумақтар оларға Кодексте қойылатын арнайы талаптарға сәйкес келуге тиіс. Ал аталған адамдар тиісті тізілімдерге енгізілгеннен кейін оларға жүктелген міндеттерді орындауға тиіс.

"ҚР Кедендік реттеу туралы" ҚР Кодексінің 502 бабының 1 тармағына сәйкес, уақытша сақтау қоймалары тауарларды уақытша сақтауға арналған арнайы белгіленген және жайластырылған құрылыстар, үй-жайлар (үй-жайлардың бір бөлігі) және (немесе) ашық алаңдар болып табылады. Уақытша сақтау қоймасы заңды тұлға уақытша сақтау қоймалары иелерінің тізіліміне енгізілген күннен кейінгі күннен бастап құрылған болып есептеледі. Пайдалануға арналған немесе уақытша сақтау қоймасы ретінде пайдаланылатын құрылыстарды, үй-жайларды (үй-жайлардың бөліктерін) және (немесе) ашық алаңдарды орналастыруға, жайластыруға және жабдықтауға қойылатын талаптарды уәкілетті орган бекітеді.

"ҚР-дағы кедендік реттеу туралы" ҚР Кодексінің 509-бабының 1-тармағына сәйкес кеден қоймалары кеден қоймасының кедендік рәсіміне орналастырылған тауарларды сақтауға арналған арнайы белгіленген және жайластырылған құрылыстар, үй-жайлар (үй-жайлардың бір бөлігі) және (немесе) ашық алаңдар болып табылады. Осы тараудың талаптары сақталған жағдайда, экспорттың кедендік рәсімімен орналастырылған Еуразиялық экономикалық одақтың тауарларын сақтауға жол беріледі. Кеден қоймасы Қазақстан Республикасының заңды тұлғасы кеден қоймалары иелерінің тізіліміне енгізілген күннен кейінгі күннен бастап құрылған болып есептеледі. Кеден қоймалары ашық немесе жабық түрде болуы мүмкін. Кеден қоймалары, егер олар кез келген тауарларды сақтау және тауарларға қатысты өкілеттіктері бар кез келген тұлғалардың пайдалануы үшін қолжетімді болса, ашық түрдегі қоймалар болып табылады. Кеден қоймалары, егер олар осы кеден қоймасы иесінің тауарларын сақтауға арналған болса, жабық түрдегі қоймалар болып табылады. Ашық үлгідегі кеден қоймасы үй-жайының

бір бөлігі уақытша сақтау қоймалары иелерінің тізіліміне енгізілмей тауарларды уақытша сақтау қоймасы ретінде пайдаланылуы мүмкін. Кеден қоймасы үй-жайының бір бөлігі тауарларды уақытша сақтау қоймасы ретінде пайдаланылған жағдайда, ол үй-жайдың қалған бөлігінен үздіксіз қоршаумен оқшаулануға тиіс.

Пайдалануға арналған немесе кеден қоймасы ретінде пайдаланылатын құрылыстарды, үй-жайларды (үй-жайлардың бөліктерін) және (немесе) ашық алаңдарды орналастыруға, жайластыруға және жабдықтауға қойылатын талаптарды уәкілетті орган бекітеді.

"Кедендік реттеу туралы" ҚР Кодексінің 516 - бабының 1-тармағына сәйкес, күзетудегі не жеке тұлғалардың кіруін бақылау режимі бар және олардың шегінде еркін қойманың кедендік рәсімімен орналастырылған тауарлар, сондай-ақ осы Кодекске сәйкес өзге де тауарлар орналастырылуы және пайдаланылуы мүмкін ғимараттар (ғимараттардың бөліктері), ғимараттар кешені, жайластырылған және жабдыкталған аумақтар және (немесе) ашық алаңдар еркін қоймалар болып табылады (бұдан әрі осы тарауда-құрылыстар, үй-жайлар (үй-жайлардың Еркін қойма заңды тұлға еркін қоймалар иелерінің тізіліміне енгізілген күннен кейінгі күннен бастап құрылған болып есептеледі.

Еркін қойма аумағының периметрін бейнебақылау жүйесімен қоршауға және жарақтандыруға қойылатын талаптарды қоса алғанда, пайдалануға арналған немесе еркін қойма ретінде пайдаланылатын құрылыстарды, үй-жайларды (үй-жайлардың бөліктерін) және (немесе) ашық алаңдарды жайластыруға және жабдықтауға қойылатын талаптарды уәкілетті орган бекітеді.

"Кедендік реттеу туралы" ҚР Кодексінің 523-бабы 1-тармағына сәйкес сауда залдары мен қоймалардан, сондай-ақ қосалқы үй-жайлардан (бар болса) тұратын арнайы белгіленген және жайластырылған құрылыстар және (немесе) үй-жайлар (үй-жайлардың бөліктері) бажсыз сауда дүкендері болып табылады. Бажсыз сауда дүкені оның иесі бажсыз сауда дүкендері иелерінің тізіліміне енгізілген күннен кейінгі күннен бастап құрылған болып есептеледі.

Бажсыз сауда дүкендерін орналастыруға, жайластыруға және жабдықтауға, оның ішінде бейнебақылау жүйесімен жарақтандыруға қойылатын талаптарды, оларды құру және олардың жұмыс істеу тәртібін, сондай-ақ бажсыз сауда дүкендерінде тауарларды өткізу қағидаларын уәкілетті орган бекітеді.

Тиісінше, кеден өкілінің, өз тауарларын сақтау қоймасының, уақытша сақтау қоймасының, еркін немесе кеден қоймасының, бажсыз сауда дүкенінің қызметін жүзеге асырудың көрсетілген талаптары мен шарттарын немесе ЕАЭО және (немесе) Қазақстан Республикасының кеден заңнамасында олар үшін үй-жайларға немесе аумақтарға қойылатын талаптарды бұзу түсіндірілетін бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Түсіндірілген мақалада қарастырылған құқық бұзушылық адам өз тауарларын сақтау қоймасының, уақытша сақтау қоймасының, еркін немесе кеден қоймасының, бажсыз сауда дүкенінің қызметін жүзеге асыру ережелерін бұзған кезде (Кодексте белгіленген шарттарға сәйкес келмеген немесе оған Кодекс жүктеген міндеттерді орындамаған) немесе оның үй-жайлары немесе аумақтары болған кезде жасалған деп саналады. уақытша сақтау орны немесе қоймасы, кеден немесе еркін қойма, бажсыз сауда дүкені, ЕАЭО және (немесе) ҚР кеден заңнамасында белгіленген талаптарға сәйкес келмейді (сәйкес келмейді).

ӘҚБтК-нің 522-бабында көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл түріндегі әкімшілік жаза белгіленген.

ӘҚБтК-нің 522-бабында көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл мөлшері 100 АЕК-ті құрайды, тіркелген болып табылады және оларды салатын органның өзгертуіне жатпайды.

Бұл жазаны құқық бұзушыларға іс сотта қаралған жағдайда Мемлекеттік кіріс органдары немесе сот қолданады.

523-бап. Кедендік тасымалдаушының қызметті жүзеге асыру тәртібін бұзуы

Кедендік тасымалдаушының Еуразиялық экономикалық одақтың және (немесе) Қазақстан Республикасының кеден заңнамасында қарастырылған шарттар мен міндеттерді орындамауы, оның ішінде мемлекеттік кірістер органына осы көлік құралының орналасқан жерін анықтауға мүмкіндік беретін көлік құралында техникалық жабдықтың болмауы немесе дұрыс жұмыс істемеуі, -

жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілген мақала кедендік тасымалдаушының қызметті жүзеге асыру тәртібін бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ҚР заңнамасында белгіленген және ҚР-да мемлекетпен қорғалатын кедендік реттеу тәртібі ӘҚБтК-нің 523-бабында көзделген құқық бұзушылықтың рулық объектісі болып табылады.

ӘҚБтК-нің 523-бабында көзделген құқық бұзушылықтың тікелей объектісі ҚР заңнамасында белгіленген және ҚР-да кедендік тасымалдаушылардың қызметін жүзеге асырудың мемлекетпен қорғалатын тәртібі болып табылады.

ӘҚБтК-нің 523-бабында көзделген құқық бұзушылықтың субъектілері түсіндірілген нормада тікелей көрсетілген кедендік тасымалдаушылар болып табылады.

"ҚР-дағы кедендік реттеу туралы" ҚР Кодексінің 495-бабының 1-тармағына сәйкес, келтірілген Кодексте айқындалған шарттарға жауап беретін ҚР заңды тұлғасы кедендік тасымалдаушы болып табылады. Заңды тұлға кедендік тасымалдаушылар тізіліміне енгізілгеннен кейін кедендік тасымалдаушы болып танылады. Кедендік тасымалдаушылардың тізілімін уәкілетті орган жүргізеді. Кедендік тасымалдаушы кедендік бақылаудағы тауарларды ЕАЭО кедендік аумағы бойынша тасымалдауды (

тасымалдауды) жүзеге асырады. Кедендік тасымалдаушының мәртебесі нысанын комиссия айқындайтын құжатпен расталады. Көрсетілген құжатты аумақтық кеден органы заңды тұлға кедендік тасымалдаушылар тізіліміне енгізілгеннен кейін береді.

Субъектілері заңды тұлғалар болып табылатын құқық бұзушылықтардың субъективті жағы кінәні анықтау туралы заңнамалық талаптың болуы салдарынан тек жеке тұлғаларға қатысты әкімшілік жауапкершілікке тарту шарты ретінде анықталуға жатпайды. ҚР әкімшілік жауапкершілік туралы заңнамасы бойынша заңды тұлғалар осы әрекетті жасаған заңды тұлғаның лауазымды тұлғаларының кінәсін есепке алмай, ӘҚБтК-де әкімшілік жауапкершілік көзделген құқыққа қарсы әрекетті не әрекетсіздікті жасау фактісі үшін бір ғана әкімшілік жауаптылықта болады.

ӘҚБтК-нің 523-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың құрамы формальды болып табылады. Түсіндірілген бап бойынша әкімшілік жауапкершілікке тарту үшін құқық бұзушының мемлекетке, ұйымға немесе азаматқа материалдық зиян келтіру фактісін анықтау талап етілмейді.

Түсіндірілген бапта көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы кедендік тасымалдаушының осындай қызметті жүзеге асыру үшін ЕАЭО және (немесе) Қазақстан Республикасының кеден заңнамасында көзделген шарттар мен міндеттерді сақтамауынан көрінетін құқыққа қарсы әрекеттерді (әрекетсіздікті) жасауымен сипатталады.

Мұндай шарттар мен міндеттерді сақтамаудың жеке жағдайлары кеден тасымалдаушысының көлік құралында болмауы не мемлекеттік кіріс органына осы көлік құралының тұрған жерін анықтауға мүмкіндік беретін көлік құралында бар техникалық жабдықтың ақаулығы болып табылады.

"Кедендік реттеу туралы" ҚР Кодексінің императивті нормаларының талабы бойынша кедендік тасымалдаушылар өз қызметін жүзеге асыруды бастау мақсатында оларды тиісті тізілімге енгізу үшін сілтеме жасалған Кодексте айқындалған шарттарға жауап беруге міндетті. Бұл ретте кедендік тасымалдаушылардың арнайы қызметіне арналған, көлік құралының орналасқан жерін анықтауға мүмкіндік беретін көлік құралдары мен олардағы арнайы техникалық жабдық оларға Кодексте қойылатын арнайы талаптарға сәйкес келуге тиіс. Кедендік тасымалдаушылар тиісті тізілімге енгізілгеннен кейін олар "кедендік реттеу туралы" ҚР Кодексімен жүктелген міндеттерді уақтылы және толық көлемде орындауға тиіс.

Тиісінше, кедендік тасымалдаушының қызметін жүзеге асырудың көрсетілген талаптары мен шарттарын немесе ЕАЭО және (немесе) Қазақстан Республикасының кеден заңнамасында оның көлік құралдарына және олардағы арнайы жабдықтарға қойылатын талаптарды бұзу түсіндірілетін бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Түсіндірілетін бапта көзделген құқық бұзушылық кеден тасымалдаушысы оның қызметінің Кодексте белгіленген шарттарына сәйкес келуді тоқтатқан немесе өзіне

Кодекспен жүктелген міндеттерді орындамаған не оның көлік құралдары мен жабдықтары ЕАЭО және (немесе) ҚР кеден заңнамасында белгіленген талаптарға сәйкес келмеген (сәйкес келуді тоқтатқан) кезде жасалған болып есептеледі.

ӘҚБтК-нің 523-бабында көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл түріндегі әкімшілік жаза белгіленген.

ӘҚБтК-нің 523-бабында көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл мөлшері 100 АЕК-ті құрайды, тіркелген болып табылады және оны салатын органның өзгертуіне жатпайды.

Бұл жазаны құқық бұзушыларға іс сотта қаралған жағдайда Мемлекеттік кіріс органдары немесе сот қолданады.

524-бап. Мемлекеттік кірістер органына тауарлардың келуі туралы хабарламау

Келіп түскен кезде Еуразиялық экономикалық одақтың және (немесе) Қазақстан Республикасының кеден заңнамасына сәйкес құжаттарды ұсынбау арқылы тауарларды Еуразиялық экономикалық одақтың кедендік аумағына әкелген кезде мемлекеттік кірістер органына хабарламау -

жеке тұлғаларға - бес, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға - он, орта бизнес субъектілеріне - он бес, ірі бизнес үшін - жиырма бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілген мақала Мемлекеттік кірістер органына тауарларды ЕАЭО кедендік аумағына әкелу кезінде олардың келуі туралы хабарламағаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ҚР заңнамасында белгіленген және ҚР-да мемлекетпен қорғалатын кедендік реттеу тәртібі ӘҚБтК-нің 524-бабында көзделген құқық бұзушылықтың рулық объектісі болып табылады.

ӘҚБтК-нің 524-бабында көзделген құқық бұзушылықтың тікелей объектісі Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген және жасалатын кедендік операциялар туралы кеден органдарының міндетті тұлғалары хабардар етудің мемлекет қорғайтын тәртібі болып табылады.

ЕАЭО аумағына тауарлар әкелуді жүзеге асыратын жеке тұлғалар мен заңды тұлғалар ӘҚБтК-нің 524-бабында көзделген құқық бұзушылық субъектілері болып табылады.

Құқық бұзушылар – жеке тұлғалар үшін ӘҚБтК-нің 524-бабы бойынша заңсыз әрекеттің субъективті жағы ниет немесе немқұрайлылық түрінде кінәмен сипатталады. Адамның кінәсі оның жасаған заңсыз әрекеттеріне психикалық қатынасы арқылы анықталады іс-әрекеттер және олардың зиянды салдары.

Субъектілері заңды тұлғалар болып табылатын құқық бұзушылықтардың субъективті жағы кінәні анықтау туралы заңнамалық талаптың болуы салдарынан тек жеке тұлғаларға қатысты әкімшілік жауапкершілікке тарту шарты ретінде анықталуға

жатпайды . ҚР әкімшілік жауапкершілік туралы заңнамасы бойынша заңды тұлғалар осы әрекетті жасаған заңды тұлғаның лауазымды тұлғаларының кінәсін есепке алмай, ӘҚБтК-де әкімшілік жауапкершілік көзделген құқыққа қарсы әрекетті не әрекетсіздікті жасау фактісі үшін бір ғана әкімшілік жауаптылықта болады.

ӘҚБтК-нің 524-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың құрамы формальды болып табылады. Түсіндірілген бап бойынша әкімшілік жауапкершілікке тарту үшін құқық бұзушының мемлекетке, ұйымға немесе азаматқа материалдық зиян келтіру фактісін анықтау талап етілмейді.

Түсіндірілген бапта көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы адамның Мемлекеттік кірістер органына тауарлардың ЕАЭО кедендік аумағына әкелінуі туралы хабарламаудан көрінетін құқыққа қарсы (ал жеке тұлғалар, жеке кәсіпкерлерді қоса алғанда, кінәлі адамдар үшін) әрекетсіздігімен сипатталады.

Түсіндірілген бапта сонымен қатар құқық бұзушының ЕАЭО және (немесе) ҚР кеден заңнамасына сәйкес құжаттарды Мемлекеттік кірістер органына ұсынбауы болып табылатын құқық бұзушылық жасау әдісі көрсетілген.

Пп сәйкес тауар астында.45) "кедендік реттеу туралы" ҚР Кодексінің 3 - бабы 1-тармағы бойынша кез келген жылжымалы мүлік, оның ішінде Еуразиялық экономикалық одаққа мүше мемлекеттердің валютасы, бағалы қағаздар және (немесе) валюталық құндылықтар, жол чектері, электр энергиясы, сондай-ақ жылжымайтын мүлікке теңестірілген өзге де өткізілетін заттар түсініледі.

Пп сәйкес Еуразиялық экономикалық одақтың кедендік аумағына тауарларды әкелу кезінде.48) "кедендік реттеу туралы" ҚР Кодексінің 3-бабының 1-тармағы ЕАЭО кедендік шекарасын кесіп өтуге байланысты және нәтижесінде тауарлар ЕАЭО кедендік аумағына халықаралық почта жөнелтілімдерімен жіберуді, құбыржол көлігі мен электр беру желілерін пайдалануды қоса алғанда, мұндай тауарларды кеден органдары шығарғанға дейін кез келген тәсілмен келген іс-қимылдарды жасау деп түсініледі.

"ҚР-дағы кедендік реттеу туралы" ҚР кодексінің 154-бабы 1-тармағының және 291-бабының 11-тармағының талап етуі бойынша тасымалдаушы кеден органына тауарларды тасымалдау (тасу) жүзеге асырылатын көлік түріне байланысты Кодексте сілтеме жасалған құжаттар мен мәліметтерді ұсыну жолымен не электрондық құжат түрінде ұсынылған алдын ала ақпаратты тіркеу нөмірі туралы мәліметтерді қамтитын құжатты ұсыну арқылы келесі мерзімдерде тауарлардың ЕАЭО кедендік аумағына келуі туралы хабарлауға міндетті:

1) Автомобиль көлігімен - тауарларды келу орнына жеткізген кезден бастап бір сағат ішінде, ал тауарларды келу орнына кеден органының жұмыс уақытынан тыс жеткізген жағдайда-кеден органы жұмысының басталу уақыты басталған кезден бастап бір сағат ішінде;

2) су, әуе немесе темір жол көлігімен - халықаралық тасымалдауды жүзеге асыру кезінде Порттың, әуежайдың немесе темір жол станциясының технологиялық процесінде (кестесінде) белгіленген уақыт ішінде жүзеге асырылады.

Кеден өкілі не тасымалдаушының тапсырмасы бойынша әрекет ететін өзге де тұлғалар тасымалдаушының атынан құжаттар мен мәліметтерді ұсынуы мүмкін. Тауарлардың ЕАЭО кедендік аумағына келуі туралы хабарламаның күні мен уақытын кеден органы уәкілетті орган айқындаған тәртіппен белгілейді.

Тиісінше, аталған міндетті бұзу Кодексте айқындалған құжаттар мен мәліметтерді осы үшін белгіленген мерзімдерде, тәртіппен және нысанда ұсыну арқылы тауарлардың ЕАЭО кедендік аумағына әкелінуі туралы кеден органын хабардар ету түсіндірілетін бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Түсіндірілетін бапта көзделген құқық бұзушылық тұлға заң бойынша осы үшін белгіленген нысанда, тәртіппен және мерзімдерде тұлға ЕАЭО кедендік аумағына әкелетін, бірақ бұл туралы хабарламаған тауарлардың келгені туралы кеден органына хабарлауға міндетті болған сәтте жасалған болып есептеледі.

ӨҚБтК-нің 524-бабында көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл түріндегі әкімшілік жаза белгіленген.

ӨҚБтК-нің 524-бабында көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұлдың мөлшері құқық бұзушының құқықтық мәртебесіне қарай, ал егер құқық бұзушы кәсіпкерлік субъектісі болып табылса, сондай-ақ ол кәсіпкерлік субъектілерінің қандай санатына жататынына қарай сараланған болып табылады. Осыған байланысты құқық бұзушыны әкімшілік жауаптылыққа тартатын орган адамды жауаптылыққа тарту алдында осы адамның құқықтық жағдайын және ол жататын кәсіпкерлік санатын алдын ала белгілеуі қажет.

Құқық бұзушының құқықтық жағдайына және ол жататын кәсіпкерлік санатына қарай айыппұл мөлшері:

- жеке тұлғалар, лауазымды тұлғалар үшін-5 АЕК,
- шағын кәсіпкерлік субъектілері мен коммерциялық емес ұйымдар үшін-10 АЕК,
- орта кәсіпкерлік субъектілері үшін-15 АЕК,
- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін-25 АЕК.

Айыппұлдардың мөлшері тіркелген болып табылады және оларды салатын орган өзгертуге жатпайды.

Бұл жазаны құқық бұзушыларға іс сотта қаралған жағдайда Мемлекеттік кіріс органдары немесе сот қолданады.

525-бап. Тауарлардың кету тәртібін бұзу

1. *Қазақстан Республикасының мемлекеттік кірістер органының рұқсатынсыз Еуразиялық экономикалық одақтың кедендік аумағынан тауарларды шығару тәртібін бұзу немесе Еуразиялық экономикалық одақтың және (немесе) Қазақстан Республикасының кеден заңнамасына сәйкес кету үшін құжаттарды ұсынбау -*

ескертуге алып келеді.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекет, -

жеке тұлғаларға - бес, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға - он, орта бизнес субъектілеріне - он бес, ірі бизнес үшін - жиырма бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілген мақала тауарлардың кету тәртібін бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ҚР заңнамасында белгіленген және ҚР-да мемлекетпен қорғалатын кедендік реттеу тәртібі ӘҚБтК-нің 525-бабында көзделген құқық бұзушылықтардың рулық объектісі болып табылады.

ӘҚБтК-нің 525-бабында көзделген құқық бұзушылықтардың тікелей объектісі тауарлардың ЕАЭО-дан тысқары жерлерге кетуінің және кеден органдарына бұл үшін қажетті құжаттарды ұсынудың мемлекет белгілеген және қорғайтын тәртібі болып табылады.

Тауарларды ЕАЭО-дан тысқары жерлерге әкетуді жүзеге асыратын жеке және заңды тұлғалар ӘҚБтК-нің 525-бабында көзделген құқық бұзушылық субъектілері болып табылады.

ӘҚБтК – нің 525-бабында қарастырылған заңсыз әрекеттердің субъективті жағы құқық бұзушылар-жеке тұлғалар үшін қасақана немесе абайсыздық түрінде кінәмен сипатталады. Адамның кінәсі оның жасаған заңсыз әрекеттеріне және олардың зиянды салдарына психикалық қатынасы арқылы анықталады.

Субъектілері заңды тұлғалар болып табылатын құқық бұзушылықтардың субъективті жағы кінәні анықтау туралы заңнамалық талаптың болуы салдарынан тек жеке тұлғаларға қатысты әкімшілік жауапкершілікке тарту шарты ретінде анықталуға жатпайды. ҚР әкімшілік жауапкершілік туралы заңнамасы бойынша заңды тұлғалар осы әрекетті жасаған заңды тұлғаның лауазымды тұлғаларының кінәсін есепке алмай, ӘҚБтК-де әкімшілік жауапкершілік көзделген құқыққа қарсы әрекетті не әрекетсіздікті жасау фактісі үшін бір ғана әкімшілік жауаптылықта болады. ӘҚБтК-нің 525-бабының 1 және 2-тармақтарында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтардың құрамы формальды болып табылады. Олар бойынша әкімшілік жауаптылыққа тарту үшін құқық бұзушының мемлекетке немесе үшінші тұлғаларға материалдық зиян келтіру фактісін анықтау талап етілмейді.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігі ҚР Мемлекеттік кіріс органының рұқсатынсыз ЕАЭО кедендік аумағынан тауарлардың кету тәртібін бұзғаны немесе ЕАЭО және (немесе) ҚР кедендік заңнамасына сәйкес кету үшін құжаттарды ұсынбағаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы тұлғаның тауарларды әкету, Тасымалдау, Жіберу түрінде ҚР Мемлекеттік кіріс органының тиісті рұқсатынсыз тауарларды ЕАЭО кедендік аумағынан шығару мақсатында құқыққа қарсы (ал жеке тұлғалар, оның ішінде дара кәсіпкерлер үшін де кінәлі) іс-әрекеттер жасауымен не ЕАЭО және (немесе) ҚР кеден заңнамасына сәйкес тауарлардың кетуі үшін мемлекеттік кіріс органына құжаттарды ұсынбау түріндегі құқыққа қарсы әрекетсіздікпен сипатталады.

"ҚР-дағы кедендік реттеу туралы" ҚР Кодексінің 158-бабы 9-тармағы нормасының императивті талабы бойынша тауарлардың ЕАЭО кедендік аумағынан кетуіне кеден органының рұқсатымен ғана жол беріледі. Жеке пайдалануға арналған тауарларды қоспағанда, кеден органының тауарлардың ЕАЭО кедендік аумағынан кетуіне рұқсаты кеден органының ақпараттық жүйесін пайдалана отырып және кеден органының кедендік декларацияға не оның көшірмесіне не тауарлардың ЕАЭО кедендік аумағынан әкетілуіне жол беретін өзге де құжатқа және көлік (тасымалдау) құжаттарына тиісті белгілер қою жолымен ресімделеді.

Егер тауарлардың ЕАЭО кедендік аумағынан кетуі үшін кедендік декларация "ҚР Кедендік реттеу туралы" ҚР кодексінің ережелеріне сәйкес ұсынылмаса, онда кеден органының тауарлардың ЕАЭО кедендік аумағынан кетуіне рұқсаты кеден органының ақпараттық жүйесін пайдалана отырып және көлік (тасымалдау) құжаттарына кеден органының тиісті белгілерін қою жолымен ресімделеді. Көлік (тасымалдау) құжаттарын электрондық түрде ұсыну кезінде кеден органының ақпараттық жүйесі мен тасымалдаушының ақпараттық жүйесінің өзара іс-қимылы болған жағдайда, кеден органының тауарлардың ЕАЭО кедендік аумағынан кетуіне арналған рұқсатын ресімдеу тасымалдаушыға мұндай рұқсат туралы электрондық нысанда хабарлама жіберу арқылы жүзеге асырылады. Алып жүретін багажда өткізілетін жеке пайдалануға арналған тауарлардың ЕАЭО кедендік аумағынан кетуіне кеден органының рұқсаты осындай тауарларды шығару болып табылады.

"ҚР – дағы кедендік реттеу туралы" ҚР Кодексінің 3-бабы 1-тармағының 14) тармақшасына сәйкес жеке пайдалануға арналған тауарлар-бұл ЕАЭО кедендік шекарасы арқылы алып жүретін немесе алып жүрмейтін багажда халықаралық пошта жөнелтілімдерімен не өзге тәсілмен жіберу жолымен өткізілетін жеке тұлғалардың жеке, отбасылық, үй және кәсіпкерлік қызметті жүзеге асыруға байланысты емес өзге де мұқтаждарына арналған тауарлар.

"ҚР-дағы кедендік реттеу туралы" ҚР Кодексінің 158-бабы 1, 6 және 8-тармақтары нормаларының талабы бойынша тасымалдаушы кеден органына тауарлардың ЕАЭО кедендік аумағынан кетуі үшін сілтеме жасалған Кодексте көзделген құжаттар мен мәліметтерді ұсынуға міндетті. Халықаралық пошта жөнелтілімдері ЕАЭО кедендік аумағынан кеткен кезде осындай пошта жөнелтілімдеріне қатысты тасымалдаушы Дүниежүзілік пошта одағының актілерінде айқындалған халықаралық пошта

жөнелтілімдерін тасымалдау кезінде олармен бірге жүретін құжаттарды және дәйексөз алынатын Кодекстің ережелеріне сәйкес мәліметтерді ұсынады. Кеден өкілі не тасымалдаушының тапсырмасы бойынша әрекет ететін өзге де тұлғалар тасымалдаушының атынан тауарлардың кетуіне кеден органының рұқсатын алу үшін қажетті құжаттар мен мәліметтерді ұсынуы мүмкін. Тауарларды су көлігімен тасымалдау кезінде тауарлардың кетуіне кеден органының рұқсатын алу үшін қажетті құжаттар мен мәліметтерді декларант немесе экспедитор ұсынуы мүмкін.

Аталған тұлғалардың "ҚР-дағы кедендік реттеу туралы" ҚР Кодексімен жүктелген міндеттерді орындамауы түсіндірілетін баптың 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Түсіндірілетін бапта көзделген құқық бұзушылық адам ЕАЭО-ның кедендік аумағынан тауарларды өткізу бойынша оған байланысты барлық іс-әрекеттерді іс жүзінде осы үшін қажетті мемлекеттік кіріс органының рұқсатын алмай кету мақсатында қолданған не адам мемлекеттік кіріс органына құжаттар мен мәліметтерді осындай ұсыну үшін белгіленген нысанда, тәртіппен және мерзімдерде тауарлардың кетуіне рұқсат алу үшін қажетті құжаттар мен мәліметтерді ұсынбаған кезде жасалған болып есептеледі.

ӘҚБТК-нің 525-бабының 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін ескерту түріндегі әкімшілік жаза белгіленген.

Бұл жаза құқық бұзушыларға оны әкімшілік жаза қолдану туралы қаулыда көрсету және оны міндетті түрде жариялау, сондай-ақ қаулының көшірмесін құқық бұзушыға тапсыру немесе жіберу арқылы қолданылады. Мұндай жағдайда құқық бұзушы біртекті құқық бұзушылықтар жасаған кезде оның одан арғы әрекеттерін саралау мақсатында адам оған қаулы тапсырылған (жіберілген) кезден бастап әкімшілік жазаға тартылған болып есептеледі.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігі бойынша әкімшілік жаза құқық бұзушыға, егер істі қарау сотта жүзеге асырылса, Мемлекеттік кіріс органдары немесе сот қолданады.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігі әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген әрекеттердің кез-келгенін жасағаны үшін қатаң жаза белгілейді.

Бұл ретте түсіндірілетін баптың 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық объектісінің, субъективтік жағының және құрамының субъектілері өз сипаттамасында ӘҚБТК-нің 525-бабының 1-бөлігінде көзделген объектімен, субъективтік тараппен және құқық бұзушылық құрамының субъектілерімен сәйкес келеді.

ӘҚБТК-нің 525-бабының 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағының сипаттамасында түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген әрекеттердің кез келгеніне қайталану белгісі қосылады.

Егер адам ӘҚБТК-нің 525-бабының 1-бөлігінде көзделген әрекеттердің кез келгенін бұрын жасаған болса, ол үшін әкімшілік жазаға тартылса және адам әкімшілік жазаға

тартылған болып есептелетін бір жылдық мерзім әлі өтпесе, құқық бұзушылық қайталап жасалған болып есептеледі.

Құқық бұзушылықты жасаудың қайталануы ӘҚБтК-нің 525-бабының 2-бөлігі бойынша құқық бұзушылықтың дербес құрамы ретінде құқыққа қарсы әрекеттің саралануына әкеп соғатын дербес саралау белгісі болып табылады.

Саралау белгісі ретінде қайталану құқық бұзушының бір жыл ішінде жасаған құқыққа қарсы әрекеттерінің саны мен сипатын анықтау жолымен ғана емес, сондай – ақ осы тұлғаны ӘҚБтК-нің 525-бабының 1-бөлігінде көзделген кез келген іс-әрекетті жасағаны үшін әкімшілік жауаптылыққа тарту фактісін, уәкілетті мемлекеттік органның немесе соттың осы баптың 1-бөлігі бойынша әкімшілік жаза қолдану туралы заңды күшіне енген қаулысының бар-жоғын анықтау арқылы заңды түрде белгіленеді. ӘҚБтК-нің 525-бабы, оны жариялау, құқық бұзушыға тапсыру немесе жіберу және жаза қолданылған сәттен бастап бір жылдық мерзімнің жойылмау фактісі.

Егер адам құқыққа қарсы іс-әрекетті бірнеше рет жасаса немесе оны жасау басталғаннан кейін және ол анықталған кезге дейін жасауды жалғастырса, бірақ осы кезге дейін ол ӘҚБтК-нің 525-бабының 1-бөлігі бойынша әкімшілік жауаптылыққа тартылмаған болса, онда мұндай жағдайда оны ӘҚБтК-нің 525-бабының 2-бөлігі бойынша жауаптылыққа тарту мүмкін емес, өйткені қайталанудың саралау белгісі жоқ. Мұндай жағдайда адам әкімшілік жауапкершілікке тартылуға және баптың 1-бөлігі бойынша жазаға тартылуға тиіс. 525 ӘҚБтК, тіпті бір жыл ішінде бірнеше рет бұзушылық жасау белгілері және жасалған бұзушылықтардың біртектілігі болса да.

Жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде ӘҚБтК-нің 525-бабының 1-бөлігінде көзделген әрекеттердің кез келгенін қайталап жасағаны үшін құқық бұзушы айыппұл түрінде жазланады.

ӘҚБтК-нің 525-бабының 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұлдың мөлшері құқық бұзушының құқықтық мәртебесіне қарай, ал егер құқық бұзушы кәсіпкерлік субъектісі болып табылса, сондай-ақ ол кәсіпкерлік субъектілерінің қандай санатына жататынына қарай сараланған болып табылады. Осыған байланысты құқық бұзушыны әкімшілік жауаптылыққа тартатын орган адамды жауаптылыққа тарту алдында осы адамның құқықтық жағдайын және ол жататын кәсіпкерлік санатын алдын ала белгілеуі қажет.

Құқық бұзушының құқықтық жағдайына және ол жататын кәсіпкерлік санатына қарай айыппұл мөлшері:

- жеке тұлғалар үшін-5 АЕК,
- шағын кәсіпкерлік субъектілері немесе коммерциялық емес ұйымдар үшін-10 АЕК,
- орта кәсіпкерлік субъектілері үшін-15 АЕК,
- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін-25 АЕК.

Айыппұлдардың мөлшері тіркелген болып табылады және оларды салатын орган өзгертуге жатпайды.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігі бойынша әкімшілік жаза құқық бұзушыға, егер істі қарау сотта жүзеге асырылса, Мемлекеттік кіріс органдары немесе сот қолданады.

526-бап. Апат, форс-мажор немесе басқа жағдайлар туындаған кезде шара қолданбау

Апаттар, дүлей күштер немесе тауарлардың сақталуын қамтамасыз ету үшін басқа жағдайлар туындаған кезде шаралар қабылдамау, жақын маңдағы мемлекеттік кірістер органына осы жағдайлар туралы және осындай тауарлардың орналасқан жері туралы хабардар етпеу немесе оларды жақын орналасқан мемлекеттік кірістер органына немесе мемлекеттік орган көрсеткен басқа жерге жеткізуді (тасымалдауды) қамтамасыз етпеу кіріс -

жеке тұлғаларға - он, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға - он бес, орта бизнес үшін - жиырма, ірі бизнес үшін - жиырма бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ _____

Комментлируемая-бап белгілейді әкімшілік жауапкершілік жағдайында шаралар қолданбау авария, еңсерілмейтін күш әсері немесе өзге де мән-жайлар.

ҚР заңнамасында белгіленген және ҚР-да мемлекетпен қорғалатын кедендік реттеу тәртібі ӘҚБтК-нің 526-бабында көзделген құқық бұзушылықтың рулық объектісі болып табылады.

ӘҚБтК-нің 526-бабында көзделген құқық бұзушылықтың тікелей объектісі кедендік бақылаудағы тауарлар мен көлік құралдарына қатысты авариялар, еңсерілмейтін күш жағдайлары және өзге де мән-жайлар туындаған кезде тасымалдаушының және өзге де міндетті адамдардың мемлекет белгілеген және қорғайтын мінез-құлық тәртібі болып табылады.

ӘҚБтК-нің 526-бабында көзделген құқық бұзушылық субъектілері өздеріне сеніп тапсырылған көлік құралдарына және (немесе) кедендік бақылаудағы өзге де тауарларға қатысты авариялар, еңсерілмейтін күш мән-жайларының және өзге де мән-жайлардың әсері туралы мәліметтер белгілі болған жеке және заңды тұлғалар болып табылады.

ӘҚБтК – нің 526-бабында көзделген заңсыз әрекеттердің субъективті жағы құқық бұзушылар-жеке тұлғалар үшін қасақана немесе абайсыздық түрінде кінәмен сипатталады. Адамның кінәсі оның жасаған заңсыз әрекеттеріне және олардың зиянды салдарына психикалық қатынасы арқылы анықталады.

Субъектілері заңды тұлғалар болып табылатын құқық бұзушылықтардың субъективті жағы кінәні анықтау туралы заңнамалық талаптың болуы салдарынан тек жеке тұлғаларға қатысты әкімшілік жауапкершілікке тарту шарты ретінде анықталуға жатпайды. ҚР әкімшілік жауапкершілік туралы заңнамасы бойынша заңды тұлғалар

осы әрекетті жасаған заңды тұлғаның лауазымды тұлғаларының кінәсін есепке алмай, ӘҚБтК-де әкімшілік жауапкершілік көзделген құқыққа қарсы әрекетті не әрекетсіздікті жасау фактісі үшін бір ғана әкімшілік жауаптылықта болады.

ӘҚБтК-нің 526-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың құрамы формальды болып табылады. Оны жасағаны үшін әкімшілік жауаптылыққа тарту үшін құқық бұзушының мемлекетке немесе үшінші тұлғаларға материалдық зиян келтіру фактісін анықтау талап етілмейді.

Түсіндірілген мақалада қарастырылған құқық бұзушылықтың объективті жағы адамның (апат болған жағдайда, еңсерілмейтін күш жағдайлары немесе басқа жағдайлар туындаған кезде) заңсыз (жеке тұлғалар, соның ішінде жеке кәсіпкерлер үшін де кінәлі) әрекетсіздікпен сипатталады:

1) тауарлардың сақталуын қамтамасыз ету үшін шаралар қолданбау,

2) жақын жердегі Мемлекеттік кіріс органына осы мән-жайлар және осындай тауарлардың тұрған жері туралы хабарламау не

3) мұндай тауарларды жақын маңдағы Мемлекеттік кіріс органына немесе Мемлекеттік кіріс органы көрсеткен өзге де орынға тасымалдау (тасу) қамтамасыз етілмеген жағдайларда, тауарларды кедендік ресімдеуді жүзеге асырады.

"Кедендік реттеу туралы" ҚР Кодексінің 3-бабы 1-тармағының 1) тармақшасына сәйкес апат, - көлік құралдарымен және (немесе) кедендік бақылаудағы өзге де тауарлармен болған, Еуразиялық экономикалық одақтың кеден заңнамасында және Кодексте келтірілетін, осындай өзгерістер болған кезде тауарлар оның иелігінде болған меншік иесінің және (немесе) тұлғаның қасақана іс-әрекеттерінен туындамаған, олардың сандық және (немесе) сапалық өзгерістеріне әкеп соққан, салдары бойынша техникалық, технологиялық немесе өзге де сипаттағы зиянды оқиға, тасымалдаудың (тасудың) және (немесе) сақтаудың қалыпты жағдайлары кезіндегі табиғи өзгерістерді, сондай-ақ еңсерілмейтін күштің әсері салдарынан болған өзгерістерді қоспағанда.

АК – нің 182-бабы 1-тармағының 1) тармақшасына сәйкес еңсерілмейтін күш-бұл Төтенше және осы жағдайларда еңсерілмейтін оқиға.

Өз кезегінде, "төтенше жағдай туралы" ҚР Заңының 4-бабы 2-тармағының 1) және 2) тармақшаларына сәйкес әлеуметтік сипаттағы төтенше жағдайлар деп шектес мемлекеттердің аумағынан ҚР Мемлекеттік шекарасының жаппай көшуінен; ҚР конституциялық құрылысын күштеп өзгерту әрекеттерінен; терроризм актілерінен; билікті күшпен басып алуға немесе ҚР Конституциясын бұза отырып билікті күшпен ұстап тұруға бағытталған әрекеттерден; жаппай тәртіпсіздіктерден, ұлтаралық және конфессияаралық қақтығыстардан туындаған төтенше жағдайлар түсініледі.; жекелеген жерлерді, аса маңызды және стратегиялық объектілерді қоршауға алу немесе басып алу ; заңсыз қарулы құралымдарды дайындау және олардың қызметі; Қарулы бүлікпен;

диверсиямен; қарулы қақтығысты күштеп таңу мақсатында басқа мемлекеттер тарапынан арандатушылық іс-әрекеттермен; ҚР аумақтық тұтастығын бұзумен жүзеге асырылады.

Табиғи және техногендік сипаттағы төтенше жағдайлар деп дүлей зілзалалардан (жер сілкінісі, сел, көшкін, су тасқыны және басқалар), дағдарысты экологиялық жағдайлардан, табиғи өрттерден, эпидемиялар мен эпизоотиялардан, ауыл шаруашылығы өсімдіктері мен ормандардың аурулармен және зиянкестермен зақымдануынан, өнеркәсіптік, көлік аварияларынан және басқа да авариялардан, өрттерден (жарылыстардан), күшті әсер ететін улы, радиоактивті және биологиялық қауіпті заттарды шығаратын (шығару қатері бар) авариялардан, ғимараттар мен құрылыстардың кенеттен құлауынан, су, электр энергетикалық және коммуникациялық жүйелерде, тазарту құрылыстарында және жағдайды тез арада тұрақтандыруды, құқықтық тәртіпті қамтамасыз етуді, қажетті құтқару және авариялық-қалпына келтіру жұмыстарын жүргізу үшін жағдайлар жасауды талап ететін авариялар.

"ҚР-дағы кедендік реттеу туралы" ҚР Кодексінің 229-бабы 1-тармағы нормасының талабы бойынша, апат, еңсерілмейтін күштің әсері немесе тасымалдаушының өз міндеттерін орындауына кедергі келтіретін өзге де жағдайлар кезінде тасымалдаушы тауарлар мен көлік құралдарының сақталуын қамтамасыз ету үшін барлық шараларды қабылдауға, осы мән-жайлар мен тауарлардың тұрған жері туралы жақын маңдағы кеден органына дереу хабарлауға, сондай-ақ тауарларды жақын маңдағы кеден органына не, кеден органы көрсеткен.

Міндетті адамның авария немесе еңсерілмейтін күш жағдайларында жоғарыда көрсетілген міндеттерді орындамауы түсіндірілетін бапта көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Түсіндірілген бапта көзделген құқық бұзушылық адам авария немесе еңсерілмейтін күштің басқа да мән-жайлары жағдайында өзіне сеніп тапсырылған және кедендік бақылаудағы тауарлардың сақталуын қамтамасыз ету жөнінде шаралар қабылдамаған, мұндай шараларды қабылдауға міндетті болған, өзіне белгілі авария немесе еңсерілмейтін күштің өзге де мән-жайлары туралы жақын маңдағы Мемлекеттік кіріс органына хабарламаған немесе осындай тауарларды жақын маңдағы Мемлекеттік кіріс органына немесе ол көрсеткен өзге де орынға тасымалдауды қамтамасыз етпеген кезде жасалған, бұл адамның авария болған жерден немесе еңсерілмейтін күштің өзге де мән-жайлары әсер ететін жерден тауарларды осындай тасымалдауды жүзеге асыруға мүмкіндігі болған және міндетті болған кезде.

Түсіндірілген мақалада қарастырылған әрекетті жасағаны үшін құқық бұзушы айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБтК-нің 526-бабында көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұлдың мөлшері құқық бұзушының құқықтық мәртебесіне қарай, ал егер құқық бұзушы кәсіпкерлік субъектісі болып табылса, сондай-ақ ол кәсіпкерлік субъектілерінің қандай

санатына жататынына қарай сараланған болып табылады. Осыған байланысты құқық бұзушыны әкімшілік жауаптылыққа тартатын орган адамды жауаптылыққа тарту алдында осы адамның құқықтық жағдайын және ол жататын кәсіпкерлік санатын алдын ала белгілеуі қажет.

Құқық бұзушының құқықтық жағдайына және ол жататын кәсіпкерлік санатына қарай айыппұл мөлшері:

- жеке тұлғалар үшін-10 АЕК,
- шағын кәсіпкерлік субъектілері немесе коммерциялық емес ұйымдар үшін-15 АЕК,
- орта кәсіпкерлік субъектілері үшін-20 АЕК,
- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін-25 АЕК.

Айыппұлдардың мөлшері тіркелген болып табылады және оларды салатын орган өзгертуге жатпайды.

Түсіндірілген бап бойынша әкімшілік жаза құқық бұзушыға, егер істі сотта қарау жүзеге асырылса, Мемлекеттік кіріс органдары немесе сот қолданады.

527-бап. Тауарлар мен көлік құралдарын жеткізілім орнында жеткізбеу

Қазақстан Республикасының мемлекеттік кірістер органына құжаттарды жеткізу және тапсыру орны бойынша тауарлар мен көлік құралдарын ұсынбау -

жеке тұлғаларға - он, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға - он бес, орта бизнес үшін - жиырма, ірі бизнес үшін - жиырма бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілген мақала тауарлар мен көлік құралдарын жеткізу орнында бермеу үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ҚР заңнамасында белгіленген және ҚР-да мемлекетпен қорғалатын кедендік реттеу тәртібі ӘҚБтК-нің 527-бабында көзделген құқық бұзушылықтың рулық объектісі болып табылады.

ӘҚБтК-нің 527-бабында көзделген құқық бұзушылықтың тікелей объектісі кедендік операцияларды жүзеге асырудың және ҚР-да кедендік бақылауды жүзеге асырудың мемлекетпен белгіленген және қорғайтын тәртібі болып табылады.

ЕАЭО кедендік аумағында тауарларды жеткізу орнына жеткізуді жүзеге асыратын жеке және заңды тұлғалар ӘҚБтК-нің 527-бабында көзделген құқық бұзушылық субъектілері болып табылады.

ӘҚБтК – нің 527-бабында көзделген заңсыз әрекеттердің субъективті жағы құқық бұзушылар-жеке тұлғалар үшін қасақана немесе абайсыздық түрінде кінәмен сипатталады. Адамның кінәсі оның жасаған заңсыз әрекеттеріне және олардың зиянды салдарына психикалық қатынасы арқылы анықталады.

Субъектілері заңды тұлғалар болып табылатын құқық бұзушылықтардың субъективті жағы кінәні анықтау туралы заңнамалық талаптың болуы салдарынан тек

жеке тұлғаларға қатысты әкімшілік жауапкершілікке тарту шарты ретінде анықталуға жатпайды. ҚР әкімшілік жауапкершілік туралы заңнамасы бойынша заңды тұлғалар осы әрекетті жасаған заңды тұлғаның лауазымды тұлғаларының кінәсін есепке алмай, ӘҚБтК-де әкімшілік жауапкершілік көзделген құқыққа қарсы әрекетті не әрекетсіздікті жасау фактісі үшін бір ғана әкімшілік жауаптылықта болады.

ӘҚБтК-нің 527-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың құрамы *формальды* болып табылады. Оны жасағаны үшін әкімшілік жауаптылыққа тарту үшін құқық бұзушының мемлекетке немесе үшінші тұлғаларға материалдық зиян келтіру фактісін анықтау талап етілмейді.

Түсіндірілген мақалада қарастырылған құқық бұзушылықтың объективті жағы адамның тауарлар мен көлік құралдарын жеткізу орнында *бермеу* және оларға қатысты құжаттарды ҚР Мемлекеттік кіріс органына *тапсырмау* түрінде заңсыз (жеке тұлғалар, соның ішінде жеке кәсіпкерлер үшін де кінәлі) әрекетсіздігімен сипатталады.

"ҚР Кедендік реттеу туралы" ҚР Кодексінің 231 бабының 5 тармағына сәйкес, тасымалдаушы кеден органының талабы бойынша тауарларды көрсетуге міндетті.

"ҚР-дағы кедендік реттеу туралы" ҚР Кодексінің 231-бабы 3-тармағының талабы бойынша Кедендік транзит кедендік рәсімінің қолданылуын аяқтау үшін тасымалдаушы не кедендік транзит кедендік рәсімімен орналастырылған тауарлардың декларанты межелі кеден органына транзиттік декларацияны, сондай-ақ оның тауарларға қатысты қолда бар басқа да құжаттарын ұсынуға міндетті.

Кодекстің 230-бабының 2-тармағына сәйкес, егер тауарларды тасымалдау (тасу) көліктің екі және одан да көп түрін пайдалана отырып жүзеге асырылатын болса, жоғарыда көрсетілген міндеттер кедендік транзиттің кедендік рәсімімен орналастырылған *тауарлардың декларантына* жүктеледі.

Аталған адамдардың Кодексте өздеріне жүктелген міндеттерді орындамауы түсіндірілетін бапта көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Түсіндірілген бапта көзделген құқық бұзушылық адам мемлекеттік кіріс органына тауарларды және (немесе) көлік құралдарын жеткізу орнында *бермеген* және кедендік бақылау рәсімдерін жүзеге асыру үшін оларға арналған құжаттарды Мемлекеттік кіріс органына *бермеген* кезде жасалған болып саналады.

Түсіндірілген мақалада қарастырылған әрекетті жасағаны үшін құқық бұзушы айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБтК-нің 527-бабында көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұлдың мөлшері құқық бұзушының құқықтық мәртебесіне қарай, ал егер құқық бұзушы кәсіпкерлік субъектісі болып табылса, сондай-ақ ол кәсіпкерлік субъектілерінің қандай санатына жататынына қарай сараланған болып табылады. Осыған байланысты құқық бұзушыны әкімшілік жауаптылыққа тартатын орган адамды жауаптылыққа тарту алдында осы адамның құқықтық жағдайын және ол жататын кәсіпкерлік санатын алдын ала белгілеуі қажет.

Құқық бұзушының құқықтық жағдайына және ол жататын кәсіпкерлік санатына қарай айыппұл мөлшері:

- жеке тұлғалар үшін - 10 АЕК,
- шағын кәсіпкерлік субъектілері немесе коммерциялық емес ұйымдар үшін - 15 АЕК,
- орта кәсіпкерлік субъектілері үшін - 20 АЕК,
- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін - 25 АЕК.

Айыппұлдардың мөлшері тіркелген болып табылады және оларды салатын орган өзгертуге жатпайды.

Түсіндірілген бап бойынша әкімшілік жаза құқық бұзушыға, егер істі сотта қарау жүзеге асырылса, Мемлекеттік кіріс органдары немесе сот қолданады.

528-бап. Қазақстан Республикасы мемлекеттік кірістер органының рұқсатынсыз беру, тауарларды, көлік құралдарын және құжаттарды Қазақстан Республикасының мемлекеттік кірістер органына жоғалту немесе бермеу

1. Кедендік бақылаудағы тауарлар мен көлік құралдарын Қазақстан Республикасы мемлекеттік кірістер органдарының рұқсатынсыз беру, -

қырық айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

1-1. Кедендік бақылаудағы тауарлар мен көлік құралдарын жеткізу орнын мемлекеттік кірістер органдары немесе Еуразиялық экономикалық одаққа мүше мемлекеттің кеден органы анықтаған жерге жеткізбеу,

әкімшілік құқық бұзушылықтың тікелей объектісі болып табылатын тауарлар мен көлік құралдарын тәркілеумен отыз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Кедендік бақылаудағы тауарлар мен көлік құралдарын мемлекеттік кірістер органына жеткізуге қабылданған кедендік немесе өзге құжаттарды бермеу, - он бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

3. Мемлекеттік кірістер органы немесе Еуразиялық экономикалық одаққа мүше мемлекеттің кеден органы белгілеген тауарларды, көлік құралдарын және олар үшін құжаттарды жеткізу мерзімдерін сақтамау -

он бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілген мақала ҚР Мемлекеттік кіріс органының рұқсатынсыз тауарларды, көлік құралдарын және оларға арналған құжаттарды жоғалтқаны немесе жеткізбегені үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ҚР заңнамасында белгіленген және ҚР-да мемлекетпен қорғалатын кедендік реттеу тәртібі ӘҚБтК-нің 528-бабында көзделген құқық бұзушылықтың рулық объектісі болып табылады.

ӘҚБтК-нің 528-бабында көзделген құқық бұзушылықтың тікелей объектісі Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген және кедендік бақылаудағы

тауарларды жеткізу және оларға құжаттарды тапсыру орнында оларды жеткізу мен берудің мемлекет қорғайтын тәртібі болып табылады.

ӘҚБтК-нің 528-бабында көзделген құқық бұзушылық субъектілері кедендік бақылаудағы тауарларды жеткізуге және беруге және оларға құжаттар ұсынуға міндетті тұлғалар болып табылады.

"ҚР-дағы кедендік реттеу туралы" ҚР Кодексінің 495-бабының 1-тармағына сәйкес, келтірілген Кодексте айқындалған шарттарға жауап беретін ҚР заңды тұлғасы кедендік тасымалдаушы болып табылады. Заңды тұлға кедендік тасымалдаушылар тізіліміне енгізілгеннен кейін кедендік тасымалдаушы болып танылады. Кедендік тасымалдаушылардың тізілімін уәкілетті орган жүргізеді. Кедендік тасымалдаушы кедендік бақылаудағы тауарларды Еуразиялық экономикалық одақтың кедендік аумағы бойынша тасымалдауды (тасымалдауды) жүзеге асырады. Кедендік тасымалдаушының мәртебесі нысанын комиссия айқындайтын құжатпен расталады. Көрсетілген құжатты аумақтық кеден органы заңды тұлға кедендік тасымалдаушылар тізіліміне енгізілгеннен кейін береді.

Субъектілері заңды тұлғалар болып табылатын құқық бұзушылықтардың субъективті жағы кінәні анықтау туралы заңнамалық талаптың болуы салдарынан тек жеке тұлғаларға қатысты әкімшілік жауапкершілікке тарту шарты ретінде анықталуға жатпайды. ҚР әкімшілік жауапкершілік туралы заңнамасы бойынша заңды тұлғалар осы әрекетті жасаған заңды тұлғаның лауазымды тұлғаларының кінәсін есепке алмай, ӘҚБтК-де әкімшілік жауапкершілік көзделген құқыққа қарсы әрекетті не әрекетсіздікті жасау фактісі үшін бір ғана әкімшілік жауаптылықта болады.

ӘҚБтК-нің 528-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтар құрамы *формальды* болып табылады. Түсіндірілген бап бойынша әкімшілік жауапкершілікке тарту үшін құқық бұзушының мемлекетке, ұйымға немесе азаматқа материалдық зиян келтіру фактісін анықтау талап етілмейді.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігі кедендік бақылаудағы тауарлар мен көлік құралдарын ҚР Мемлекеттік кіріс органдарының рұқсатынсыз бергені үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсіндірілген бапта қарастырылған құқық бұзушылықтың объективті жағы құқық бұзушының кедендік бақылаудағы тауарлар мен көлік құралдарын ҚР Мемлекеттік кіріс органдарының рұқсатынсыз *беруден* көрінетін заңсыз әрекеттерді жасауымен сипатталады.

ЕАЭО және (немесе) ҚР кеден заңнамасының талабы бойынша кедендік бақылаудағы тауарлар мен көлік құралдарын алушыға осы тауарлар мен көлік құралдарына қатысты тиісті кедендік рәсімдер аяқталғанға дейін ҚР Мемлекеттік кіріс органдарының рұқсатынсыз беруге жол берілмейді.

Тиісінше, аталған тыйымды бұзу түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық құқық бұзушы алушыға кедендік бақылаудағы тауарды және (немесе) көлік құралын ҚР Мемлекеттік кіріс органының тиісті рұқсатынсыз берген сәтте жасалған болып есептеледі.

ӘҚБтК-нің 528-бабының 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл түріндегі әкімшілік жаза белгіленген.

ӘҚБтК-нің 528-бабының 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұлдың мөлшері 40 АЕК-ті құрайды, тіркелген болып табылады және оны салатын органның өзгертуіне жатпайды.

Бұл жазаны құқық бұзушыларға іс сотта қаралған жағдайда Мемлекеттік кіріс органдары немесе сот қолданады.

Түсіндірілген баптың 1-1 бөлігі кедендік бақылаудағы тауарлар мен көлік құралдарын жоғалту немесе жеткізу орнына жеткізбеу үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсіндірілген бапта қарастырылған құқық бұзушылықтың объективті жағы құқық бұзушының кедендік бақылаудағы тауарлар мен көлік құралдарын жоғалту немесе жеткізу орнына жеткізбеу арқылы көрінетін заңсыз әрекеттерді (әрекетсіздікті) жасауымен сипатталады.

Кедендік бақылаудағы тауарлар мен көлік құралдарын жеткізу орнын Мемлекеттік кіріс органдары немесе ЕАЭО-ға мүше мемлекеттің кеден органы айқындайды.

"ҚР-дағы кедендік реттеу туралы" ҚР Кодексінің 230-бабы 1-тармағы нормасының талабы бойынша, Кедендік транзиттің кедендік рәсіміне сәйкес тауарларды тасымалдау (тасымалдау) кезінде тасымалдаушы осындай кедендік рәсімге орналастырылған тауарлардың декларанты болып табыла ма, жоқ па, оған қарамастан, міндетті:

1) егер тауарлар белгіленген болса, оларды тасымалдаудың (тасымалдаудың) белгілі бір маршруты бойынша жүре отырып, *тауарлар мен оларға арналған құжаттарды* жөнелтуші кеден органы белгілеген мерзімде тауарларды *жеткізу орнына жеткізуге*;

2) егер тауарлар қолданылған болса, олардың, кедендік пломбалар мен мөрлердің не өзге де сәйкестендіру құралдарының *сақталуын қамтамасыз етуге* міндетті.

Тиісінше, міндетті адамның көрсетілген міндеттерді орындамауы түсіндірілетін баптың 1-1-бөлігінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

ӘҚБтК-нің 528-бабының 1-1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін әкімшілік құқық бұзушылық жасаудың тікелей нысанасы болып табылатын тауарлар мен көлік құралдары тәркіленіп, айыппұл түріндегі әкімшілік жаза белгіленген.

ӘҚБтК-нің 528-бабының 1-1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұлдың мөлшері 30 АЕК-ті құрайды, тіркелген болып табылады және оны салатын органның өзгертуіне жатпайды.

Сондай-ақ, түсіндірілген баптың 1-1 бөлігінде белгіленген құқық бұзушылық жасағаны үшін жаза ретінде оның санкциясымен әкімшілік құқық бұзушылықтың

тікелей мәні болып табылатын тауарлар мен көлік құралдарын міндетті түрде тәркілеу қарастырылған.

Бұл жазаны құқық бұзушыларға тек сот қолданады, өйткені оларды жасағаны үшін санкция ретінде құқық бұзушылық нысаналарын тәркілеу көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер сотта қаралуға жатады.

Түсіндірілген баптың 1-1-бөлігінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамаларды мемлекеттік кірістер органдарының лауазымды адамдары жасауға құқылы.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігі кедендік бақылаудағы тауарлар мен көлік құралдарына мемлекеттік кірістер органына тапсыру үшін қабылданған Кедендік немесе басқа құжаттарды жеткізбегені үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсіндірілген мақалада қарастырылған құқық бұзушылықтың объективті жағы құқық бұзушының Мемлекеттік кіріс органына кедендік бақылаудағы тауарлар мен көлік құралдарына кедендік немесе басқа құжаттарды ұсынбауынан көрінетін заңсыз әрекетсіздікпен сипатталады.

Кедендік құжаттар - бұл кедендік декларация және тек кедендік операцияларды жасау және кедендік бақылауды жүргізу үшін, сондай-ақ кедендік операцияларды жасау және кедендік бақылауды жүргізу барысында және нәтижелері бойынша жасалатын өзге де құжаттар.

"Кедендік реттеу туралы" ҚР Кодексінің 230-бабы 1-тармағының императивтік нормасының талабы бойынша тасымалдаушы және басқа да міндетті тұлғалар Мемлекеттік кірістер органына тапсыру үшін қабылдаған кедендік және кедендік бақылаудағы тауарлар мен көлік құралдарына арналған өзге де құжаттарды ұсынуға міндетті.

Тиісінше, аталған міндетті орындамау түсіндірілген баптың 2-бөлігінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігінде қарастырылған құқық бұзушылық құқық бұзушы Мемлекеттік кірістер органына кедендік және басқа құжаттарды осы үшін белгіленген мерзімде, тәртіппен және нысанда ұсынуға міндетті болған кезде жасалған деп саналады, бірақ олай етпеді.

ӘҚБТК-нің 528-бабының 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл түріндегі әкімшілік жаза белгіленген.

ӘҚБТК-нің 528-бабының 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұлдың мөлшері 15 АЕК-ті құрайды, тіркелген болып табылады және оны салатын органның өзгертуіне жатпайды.

Бұл жазаны құқық бұзушыларға іс сотта қаралған жағдайда Мемлекеттік кіріс органдары немесе сот қолданады.

Түсіндірілген баптың 3-бөлігі Мемлекеттік кірістер органы немесе Еуразиялық экономикалық одаққа мүше мемлекеттің кеден органы белгілеген тауарларды, көлік

құралдарын және оларға арналған құжаттарды жеткізу мерзімін сақтамағаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсіндірілген мақалада қарастырылған құқық бұзушылықтың объективті жағы құқық бұзушының тауарларды, көлік құралдарын және оларға арналған құжаттарды жеткізу мерзімін (*мерзімін өткізіп алуды*) сақтамауынан көрінетін заңсыз әрекеттерді жасауымен сипатталады.

Түсіндірілген норманың тікелей нұсқауы бойынша тауарларды, көлік құралдарын және оларға арналған құжаттарды жеткізу мерзімі тауарды ЕАЭО-ға мүше мемлекеттің мемлекеттік кіріс органы немесе кеден органы жеткізуге міндетті тұлға үшін белгіленуі тиіс.

Тиісінше, тауарларды жеткізудің белгіленген мерзімін, көлік мерзімін және оларға арналған құжаттарды бұзу түсіндірілген баптың 3-бөлігінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Түсіндірілген баптың 3-бөлігінде қарастырылған құқық бұзушылық құқық бұзушы тауарларды, көлік құралдарын және оларға арналған құжаттарды жеткізудің белгіленген мерзімінен асып кеткен (кешіктірілген) кезде жасалған деп саналады.

ӘҚБТК-нің 528-бабының 3-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл түріндегі әкімшілік жаза белгіленген.

ӘҚБТК-нің 528-бабының 3-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұлдың мөлшері 15 АЕК-ті құрайды, тіркелген болып табылады және оны салатын органның өзгертуіне жатпайды.

Бұл жазаны құқық бұзушыларға іс сотта қаралған жағдайда Мемлекеттік кіріс органдары немесе сот қолданады.

529-бөлім. Көлік құралдарын тоқтата тұру

Еуразиялық экономикалық одақтың кедендік шекарасынан өтетін көлік құралының, сондай-ақ Еуразиялық экономикалық одақтың кедендік шекарасы арқылы тауарлардың Еуразиялық экономикалық одақтың кедендік шекарасы арқылы өтетін орындарында тауар ретінде өтетін көлік құралының, егер мұндай тоқтата тұру көлік құралының техникалық ақауына байланысты болмаса, уақытша тоқтату немесе еңсерілмейтін күш жағдайлары, -

он айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкел соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілген мақала көлік құралын тоқтатпау үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ҚР заңнамасында белгіленген және ҚР-да мемлекетпен қорғалатын кедендік реттеу тәртібі ӘҚБТК-нің 529-бабында көзделген құқық бұзушылықтың рулық объектісі болып табылады.

ӘҚБТК-нің 529-бабында көзделген құқық бұзушылықтың тікелей объектісі тауарларды ЕАЭО кедендік шекарасы арқылы өткізу орындарында мемлекет белгілеген

және қорғайтын көлік құралдарының өту тәртібі және ҚР-да кедендік бақылауды жүзеге асыру тәртібі болып табылады.

Көлік құралдарын және (немесе) кедендік бақылаудағы өзге де тауарларды ЕАЭО кедендік шекарасы арқылы өткізуді жүзеге асыратын жеке және заңды тұлғалар ӘҚБтК-нің 529-бабында көзделген құқық бұзушылық субъектілері болып табылады.

ӘҚБтК – нің 529-бабында қарастырылған заңсыз әрекеттердің субъективті жағы құқық бұзушылар-жеке тұлғалар үшін қасақана немесе абайсыздық түрінде кінәмен сипатталады. Адамның кінәсі оның жасаған заңсыз әрекеттеріне және олардың зиянды салдарына психикалық қатынасы арқылы анықталады.

Субъектілері заңды тұлғалар болып табылатын құқық бұзушылықтардың субъективті жағы кінәні анықтау туралы заңнамалық талаптың болуы салдарынан тек жеке тұлғаларға қатысты әкімшілік жауапкершілікке тарту шарты ретінде анықталуға жатпайды. ҚР әкімшілік жауапкершілік туралы заңнамасы бойынша заңды тұлғалар осы әрекетті жасаған заңды тұлғаның лауазымды тұлғаларының кінәсін есепке алмай, ӘҚБтК-де әкімшілік жауапкершілік көзделген құқыққа қарсы әрекетті не әрекетсіздікті жасау фактісі үшін бір ғана әкімшілік жауаптылықта болады.

ӘҚБтК-нің 529-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың құрамы *формальды* болып табылады. Оны жасағаны үшін әкімшілік жауаптылыққа тарту үшін құқық бұзушының мемлекетке немесе үшінші тұлғаларға материалдық зиян келтіру фактісін анықтау талап етілмейді.

Түсіндірілген бапта көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы адамның ЕАЭО кедендік шекарасы арқылы өтетін көлік құралын, сондай-ақ ЕАЭО кедендік шекарасы арқылы тауар ретінде өткізілетін көлік құралын ЕАЭО кедендік шекарасы арқылы тауарларды ЕАЭО кедендік шекарасы арқылы өткізу орындарында тоқтата тұрмау түрінде құқыққа қарсы (ал жеке тұлғалар, дара кәсіпкерлерді қоса алғанда, кінәлі) іс-әрекет жасауымен сипатталады.

"ҚР Кедендік реттеу туралы" ҚР Кодексінің 18 бабының 1 тармағына сәйкес, кеден органдары көлік құралдарын тоқтатуға, сондай-ақ кеден органының рұқсатынсыз ЕАЭО кедендік аумағынан кеткен су және әуе кемелерін мәжбүрлеп қайтаруға құқылы. Автомобиль көлік құралдары Кедендік бақылау аймағынан тыс жерде тоқтаған жағдайда, кедендік бақылауды жүргізу уақыты осындай тоқтаған кезден бастап екі сағаттан аспауға тиіс.

Тиісінше, көлік құралын ЕАЭО кедендік шекарасы арқылы, оның ішінде тауар ретінде өткізуді жүзеге асыратын тасымалдаушы мен басқа да тұлғалар тауарларды ЕАЭО кедендік шекарасы арқылы өткізу орындарында немесе Мемлекеттік кірістер органдарының талап етуі бойынша Кедендік бақылау аймақтарынан тыс жерлерде тексеріп қарауды жүзеге асыру орындарында тоқтауға міндетті.

Аталған адамдардың өздеріне жүктелген міндеттерді орындамауы түсіндірілетін бапта көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Түсіндірілген бапта көзделген құқық бұзушылық көлік құралын өткізуші тұлға оны ЕАЭО кедендік шекарасы арқылы тауарларды өткізу орнында немесе Кедендік бақылау аймағынан тыс жерде тексеріп қарауды жүзеге асыру орнында мемлекеттік кірістер органының талабы бойынша тоқтатпаған сәтте жасалған болып есептеледі.

Ерекшелік-бұл түсіндірілген мақалада көлік құралының тоқтамауы оның техникалық ақаулығы немесе еңсерілмейтін күш әсерінен туындаған жағдайлар. Мұндай жағдайларда адамның іс-әрекетінде түсініктеме берілетін бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың объективті жағының белгілері болмайды. Мұндай жағдайларда, Б. 2-т. талабы бойынша "ҚР Кедендік реттеу туралы" ҚР Кодексінің 138-бабына сәйкес, тасымалдаушы немесе жеке пайдалануға арналған тауарларды өткізуші тұлға тауарлардың сақталуын қамтамасыз ету үшін барлық шараларды қолдануға, жақын маңдағы кеден органына осы мән-жайлар және тауарлардың орналасқан жері туралы дереу хабарлауға, сондай-ақ көлік құралы зақымданған жағдайда тауарларды жақын маңдағы кеден органына не кеден органы көрсеткен өзге орынға тасымалдауды (тасымалдауды) қамтамасыз етуге міндетті.

Түсіндірілген мақалада қарастырылған әрекетті жасағаны үшін құқық бұзушы айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБтК-нің 529-бабында көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұлдың мөлшері 10 АЕК-ті құрайды, тіркелген болып табылады және оны салатын органның өзгертуіне жатпайды.

Түсіндірілген бап бойынша әкімшілік жаза құқық бұзушыға, егер істі сотта қарау жүзеге асырылса, Мемлекеттік кіріс органдары немесе сот қолданады.

530-бап. Көлік құралының Қазақстан Республикасы мемлекеттік кірістер органының рұқсатынсыз кетуі

Кедендік бақылаудағы көлік құралын немесе Еуразиялық экономикалық одақтың кедендік шекарасы арқылы тауарларды Қазақстан Республикасының мемлекеттік кірістер органының рұқсатынсыз тұрақ орнынан өнім ретінде жөнелту - он айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілген мақала көлік құралын ҚР Мемлекеттік кірістер органының рұқсатынсыз жібергені үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ҚР заңнамасында белгіленген және ҚР-да мемлекетпен қорғалатын кедендік реттеу тәртібі ӘҚБтК-нің 530-бабында көзделген құқық бұзушылықтың рулық объектісі болып табылады.

ӘҚБтК-нің 530-бабында көзделген құқық бұзушылықтың тікелей объектісі тауарларды ЕАЭО-ның кедендік шекарасы арқылы өткізу орындарында мемлекет белгілеген және қорғайтын көлік құралдарының өту тәртібі және ҚР-да кедендік бақылауды жүзеге асыру тәртібі болып табылады.

Көлік құралдарын және (немесе) кедендік бақылаудағы өзге де тауарларды ЕАЭО кедендік шекарасы арқылы өткізуді жүзеге асыратын жеке және заңды тұлғалар ӘҚБтК-нің 530-бабында көзделген құқық бұзушылық субъектілері болып табылады.

ӘҚБтК – нің 530-бабында көзделген заңсыз әрекеттердің субъективті жағы құқық бұзушылар-жеке тұлғалар үшін қасақана немесе абайсыздық түрінде кінәмен сипатталады. Адамның кінәсі оның жасаған заңсыз әрекеттеріне және олардың зиянды салдарына психикалық қатынасы арқылы анықталады.

Субъектілері заңды тұлғалар болып табылатын құқық бұзушылықтардың субъективті жағы кінәні анықтау туралы заңнамалық талаптың болуы салдарынан тек жеке тұлғаларға қатысты әкімшілік жауапкершілікке тарту шарты ретінде анықталуға жатпайды. ҚР әкімшілік жауапкершілік туралы заңнамасы бойынша заңды тұлғалар осы әрекетті жасаған заңды тұлғаның лауазымды тұлғаларының кінәсін есепке алмай, ӘҚБтК-де әкімшілік жауапкершілік көзделген құқыққа қарсы әрекетті не әрекетсіздікті жасау фактісі үшін бір ғана әкімшілік жауаптылықта болады.

ӘҚБтК-нің 530-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың құрамы *формальды* болып табылады. Оны жасағаны үшін әкімшілік жауаптылыққа тарту үшін құқық бұзушының мемлекетке немесе үшінші тұлғаларға материалдық зиян келтіру фактісін анықтау талап етілмейді.

Түсіндірілген бапта көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы тұлғаның кедендік бақылаудағы көлік құралын не ЕАЭО кедендік шекарасы арқылы тауар ретінде өткізілетін көлік құралын оның тұрған жерінен ҚР Мемлекеттік кіріс органының рұқсатынсыз жөнелту түріндегі құқыққа қарсы (ал жеке тұлғалар, оның ішінде дара кәсіпкерлер үшін, сондай-ақ кінәлі) іс-әрекет жасауымен сипатталады.

Оның тұрған жерінде кедендік бақылаудағы көлік құралын жөнелтуге Мемлекеттік кіріс органдарының рұқсатымен ғана жол беріледі.

Тиісінше, көлік құралын ЕАЭО кедендік шекарасы арқылы, оның ішінде тауар ретінде өткізуді жүзеге асыратын тасымалдаушы мен басқа да тұлғалар көрсетілген шектеуді сақтауға және кедендік бақылаудағы Көлік құралдарын тұрақ орнынан тек ҚР Мемлекеттік кіріс органдарының рұқсатымен ғана жіберуге міндетті.

Аталған адамдардың өздеріне жүктелген міндеттерді орындамауы түсіндірілетін бапта көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Түсіндірілген бапта көзделген құқық бұзушылық оның тұрған жерінде кедендік бақылаудағы көлік құралын алып жүрген адам оны осы жерден ҚР Мемлекеттік кіріс органдарының рұқсатынсыз жіберген сәтте жасалған болып есептеледі.

Түсіндірілген мақалада қарастырылған әрекетті жасағаны үшін құқық бұзушы айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБтК-нің 530-бабында көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұлдың мөлшері 10 АЕК-ті құрайды, тіркелген болып табылады және оны салатын органның өзгертуіне жатпайды.

Түсіндірілген бап бойынша әкімшілік жаза құқық бұзушыға, егер істі сотта қарау жүзеге асырылса, Мемлекеттік кіріс органдары немесе сот қолданады.

531-бап. Тауарларды кедендік рәсіммен орналастыруға және тауарларды кедендік рәсімдеуге байланысты кедендік операцияларды жүргізу тәртібін бұзу

Тауарларды кедендік рәсіммен орналастыруға және тауарларды кедендік рәсімдеуге байланысты кедендік операцияларды жүргізу тәртібінің бұзылуы, яғни Еуразиялық экономикалық одақтың және (немесе) Қазақстан Республикасының кеден заңнамасында тауарларды кедендік рәсімге орналастыру туралы, кедендік операцияларды жасау орны мен уақыты, және кедендік рәсіммен белгіленген талаптарға сәйкес келмеуі. өзге тауарлармен қарастырылған жағдайларды қоспағанда, тауарлардың жекелеген санаттарын кедендік рәсімге орналастырудың басым тәртібін қолдану шарттары. Осы тараудың атуамі -

жиырма бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілген мақала тауарларды кедендік рәсімге орналастыруға және тауарларды кедендік тазартуға байланысты кедендік операцияларды жасау тәртібін бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ҚР заңнамасында белгіленген және ҚР-да мемлекетпен қорғалатын кедендік реттеу тәртібі ӘҚБтК-нің 531-бабында көзделген құқық бұзушылықтың рулық объектісі болып табылады.

ӘҚБтК-нің 531-бабында көзделген құқық бұзушылықтың тікелей объектісі ЕАЭО-ның кедендік шекарасы арқылы өткізілетін тауарлар мен көлік құралдарын кедендік рәсіммен орналастырудың белгіленген және мемлекет қорғайтын тәртібі, оларды кедендік тазарту тәртібі және ҚР-да кедендік бақылауды жүзеге асыру тәртібі болып табылады.

ӘҚБтК-нің 531-бабында көзделген құқық бұзушылық субъектілері ЕАЭО кедендік шекарасы арқылы өткізілетін тауарларды кедендік рәсіммен және кедендік тазартумен орналастыруға міндетті жеке және заңды тұлғалар болып табылады.

ӘҚБтК – нің 531-бабында көзделген заңсыз әрекеттердің субъективті жағы құқық бұзушылар-жеке тұлғалар үшін қасақана немесе абайсыздық түрінде кінәмен сипатталады. Адамның кінәсі оның жасаған заңсыз әрекеттеріне және олардың зиянды салдарына психикалық қатынасы арқылы анықталады.

Субъектілері заңды тұлғалар болып табылатын құқық бұзушылықтардың субъективті жағы кінәні анықтау туралы заңнамалық талаптың болуы салдарынан тек жеке тұлғаларға қатысты әкімшілік жауапкершілікке тарту шарты ретінде анықталуға жатпайды. ҚР әкімшілік жауапкершілік туралы заңнамасы бойынша заңды тұлғалар осы әрекетті жасаған заңды тұлғаның лауазымды тұлғаларының кінәсін есепке алмай, ӘҚБтК-де әкімшілік жауапкершілік көзделген құқыққа қарсы әрекетті не әрекетсіздікті жасау фактісі үшін бір ғана әкімшілік жауаптылықта болады.

ӘҚБтК-нің 531-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың құрамы *формальды* болып табылады. Оны жасағаны үшін әкімшілік жауаптылыққа тарту үшін құқық бұзушының мемлекетке немесе үшінші тұлғаларға материалдық зиян келтіру фактісін анықтау талап етілмейді.

Түсіндірілген мақалада қарастырылған құқық бұзушылықтың объективті жағы адамның тауарларды кедендік рәсімге орналастырумен байланысты кедендік операцияларды жасау тәртібін және тауарларды кедендік тазарту тәртібін бұзумен көрінетін заңсыз әрекеттерді (жеке тұлғалар, соның ішінде жеке кәсіпкерлер үшін де кінәлі) жасауымен сипатталады.

Түсіндірілген нормада заң шығарушы бірден "тауарларды кедендік рәсімге орналастырумен және тауарларды кедендік тазартумен байланысты кедендік операцияларды жүргізу тәртібін бұзу" ұғымына анықтама береді.

Түсіндірілген баптың мәнмәтінінде *көрсетілген тәртіпті бұзу* деп ЕАЭО және (немесе) ҚР кеден заңнамасында белгіленген *сақтамау* түсініледі:

- 1) тауарларды кедендік рәсіммен орналастыру жөніндегі *талаптар*,
- 2) кедендік операцияларды жасау орны мен уақытына қойылатын *талаптарды*, сондай-ақ
- 3) тауарлардың жекелеген санаттарын кедендік рәсіммен орналастырудың бірінші кезектегі тәртібін қолдану *шарттарын* қамтуға тиіс.

Тауарларды кедендік рәсіммен орналастыру бойынша міндетті тұлғаға қойылатын талаптар, кедендік операцияларды жасау орны мен уақытына қойылатын талаптар, сондай-ақ тауарлардың жекелеген санаттарын кедендік рәсіммен орналастырудың бірінші кезектегі тәртібін қолдану шарттары ЕАЭО және (немесе) ҚР кеден заңнамасында белгіленген.

Бұл ретте, түсіндірілген бапқа сәйкес, ӘҚБтК-нің "кеден ісі саласындағы әкімшілік құқық бұзушылық" 29-тарауының басқа баптарында көзделген көрсетілген тәртіпті бұзудың нақты жағдайлары ерекше болып табылады.

Демек, түсіндірілетін бап ӘҚБтК-нің 29-тарауының жекелеген баптарында дербес құрам ретінде көзделмеген тауарларды кедендік рәсімге орналастырумен байланысты кедендік операцияларды жасау және тауарларды кедендік тазарту тәртібін бұзу жағдайларына қолданылады. Бұл түсіндірілген норма жиынтық болып табылады және жоғарыда аталған тәртіптің басқа да бұзушылықтарын біріктіреді, бұл ӘҚБтК-нің 29-тарауының басқа баптарында жеке құраммен қамтылмаған. Тиісінше, түсіндірілетін бап ӘҚБтК-нің 29-тарауының басқа баптарында көзделген, тауарларды кедендік рәсім бойынша орналастыру және оларды кедендік тазарту тәртібін бұзуға байланысты құқық бұзушылықтарға қолданылуға жатпайды.

Міндетті тұлғалардың оларға ЕАЭО және (немесе) Қазақстан Республикасының кеден заңнамасында тауарларды кедендік рәсімге орналастыру бойынша қойылатын талаптарды, кедендік операцияларды жасау орны мен уақытына қойылатын талаптарды

және тауарлардың жекелеген санаттарын кедендік рәсімге орналастырудың бірінші кезектегі тәртібін қолдану шарттарын бұзуы түсіндірілетін бапта көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Түсіндірілген мақалада қарастырылған әрекетті жасағаны үшін құқық бұзушы айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБтК-нің 531-бабында көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл мөлшері 25 АЕК-ті құрайды, тіркелген болып табылады және оны салатын органның өзгертуіне жатпайды.

Түсіндірілген бап бойынша әкімшілік жаза құқық бұзушыға, егер істі сотта қарау жүзеге асырылса, Мемлекеттік кіріс органдары немесе сот қолданады.

532-бап. Кедендік рәсімдеу аяқталмаған тауарларды заңсыз пайдалану, күйін өзгерту, пайдалану және (немесе) оларға билік ету

1. Басқа баптарда көзделген жағдайларды қоспағанда, Еуразиялық экономикалық одақтың және (немесе) Қазақстан Республикасының кеден заңнамасында белгіленген талаптар мен шарттарды бұза отырып, кедендік рәсімдеу аяқталмаған тауарларды пайдалану, жағдайын өзгерту, пайдалану және (немесе) оларға билік ету операцияларын жүргізу. осы тараудың, -

жиырма бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекеттер -

әкімшілік құқық бұзушылықтың тікелей объектісі болып табылатын немесе онсыз тауарларды тәркіле отырып, қырық айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілген мақала кедендік тазарту аяқталмаған тауарлармен заңсыз операциялар, жағдайды өзгерту, пайдалану және (немесе) билік ету үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ҚР заңнамасында белгіленген және ҚР-да мемлекетпен қорғалатын кедендік реттеу тәртібі ӘҚБтК-нің 532-бабында көзделген құқық бұзушылықтардың рулық объектісі болып табылады.

ӘҚБтК-нің 532-бабында көзделген құқық бұзушылықтардың тікелей объектісі ЕАЭО кедендік шекарасы арқылы өткізілетін кедендік рәсімге және кедендік тазалауға орналастырылған тауарлар мен көлік құралдарына мемлекетпен қорғалатын қол сұғылмаушылық режимі және ҚР Кедендік бақылауды жүзеге асыру тәртібі болып табылады.

ӘҚБтК-нің 532-бабында көзделген құқық бұзушылық субъектілері өздері ЕАЭО кедендік шекарасы арқылы өткізетін тауарларды кедендік рәсіммен және кедендік тазартумен орналастырған жеке және заңды тұлғалар болып табылады.

ӘҚБтК – нің 532-бабында көзделген заңсыз әрекеттердің *субъективті жағы* құқық бұзушылар-жеке тұлғалар үшін қасақана немесе абайсыздық түрінде кінәмен сипатталады. Адамның кінәсі оның жасаған заңсыз әрекеттеріне және олардың зиянды салдарына психикалық қатынасы арқылы анықталады.

Субъектілері заңды тұлғалар болып табылатын құқық бұзушылықтардың *субъективті жағы* кінәні анықтау туралы заңнамалық талаптың болуы салдарынан тек жеке тұлғаларға қатысты әкімшілік жауапкершілікке тарту шарты ретінде анықталуға жатпайды. ҚР әкімшілік жауапкершілік туралы заңнамасы бойынша заңды тұлғалар осы әрекетті жасаған заңды тұлғаның лауазымды тұлғаларының кінәсін есепке алмай, ӘҚБтК-де әкімшілік жауапкершілік көзделген құқыққа қарсы әрекетті не әрекетсіздікті жасау фактісі үшін бір ғана әкімшілік жауаптылықта болады.

ӘҚБтК-нің 532-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтар құрамы *формальды* болып табылады. Оларды жасағаны үшін әкімшілік жауаптылыққа тарту үшін құқық бұзушының мемлекетке немесе үшінші тұлғаларға материалдық зиян келтіру фактісін анықтау талап етілмейді.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігі ЕАЭО және (немесе) Қазақстан Республикасының кеден заңнамасында белгіленген талаптар мен Шарттарды бұза отырып, кедендік тазарту аяқталмаған тауарлармен операцияларды жүргізу, олардың жай-күйін өзгерту, оларды пайдалану және (немесе) оларға билік ету үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсіндірілген бапта көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы тұлғаның кедендік тазартудан өтпеген тауарларға қатысты құқыққа қайшы (ЕАЭО және (немесе) ҚР кеден заңнамасында белгіленген талаптар мен Шарттарды бұза отырып) әрекеттер жасауымен сипатталады:

- 1) олармен осы тауар немесе көлік құралы орналастырылатын кедендік рәсімнің түрі үшін көзделмеген операцияларды жүргізу,
- 2) олардың жай-күйінің өзгеруі,
- 3) оларды пайдалану және (немесе) оларға билік ету қағидаттарына негізделеді.

Бұл ретте, түсіндірілетін бапта тікелей көрсетілуіне байланысты түсіндірілетін бапта көзделген құқық бұзушылық құрамын объективті тараптан алып тастау "Кеден ісі саласындағы әкімшілік құқық бұзушылық" ӘҚБтК-нің 29-тарауының басқа баптарында көзделген кедендік тазартуға жататын тауарлармен заңсыз операциялардың нақты жағдайларын құрайды.

Демек, түсіндірілген мақала ӘҚБтК-нің 29-тарауының басқа да жеке баптарында дербес құрам ретінде көзделмеген заңсыз операциялар жағдайларына қолданылады. Тиісінше, түсіндірілетін бап кедендік тазарту рәсіміне орналастырылған тауарлармен заңсыз операциялар жасауға байланысты ӘҚБтК-нің 29-тарауының басқа баптарында көзделген құқық бұзушылықтарға қолданылуға жатпайды.

Міндетті тұлғалардың ЕАЭО және (немесе) Қазақстан Республикасының кеден заңнамасында олар үшін белгіленген кедендік тазарту рәсімінен өтіп жатқан тауарлармен операциялар жасауға тыйым салуды және (немесе) шектеулерді бұзуы, оларды өзгертуі, пайдалануы немесе билік етуі түсіндірілетін бапта көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген әрекетті жасағаны үшін құқық бұзушы айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБтК-нің 532-бабының 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл мөлшері 25 АЕК-ті құрайды, тіркелген болып табылады және оны салатын органның өзгертуіне жатпайды.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігі бойынша әкімшілік жаза құқық бұзушыға, егер істі қарау сотта жүзеге асырылса, Мемлекеттік кіріс органдары немесе сот қолданады.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігі әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген әрекеттердің кез-келгенін жасағаны үшін қатаң жаза белгілейді.

Бұл ретте түсіндірілетін баптың 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық объектісінің, субъективтік жағының және құрамының субъектілері өз сипаттамасында ӘҚБтК-нің 532-бабының 1-бөлігінде көзделген объектімен, субъективтік тараппен және құқық бұзушылық құрамының субъектілерімен сәйкес келеді.

ӘҚБтК-нің 532-бабының 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағының сипаттамасында түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген әрекеттердің кез келгеніне қайталану белгісі қосылады.

Егер адам ӘҚБтК-нің 532-бабының 1-бөлігінде көзделген әрекеттердің кез келгенін бұрын жасаған болса, ол үшін әкімшілік жазаға тартылса және адам әкімшілік жазаға тартылған болып есептелетін бір жылдық мерзім әлі өтпесе, құқық бұзушылық қайталап жасалған болып есептеледі.

Құқық бұзушылықты жасаудың қайталануы ӘҚБтК-нің 532-бабының 2-бөлігі бойынша құқық бұзушылықтың дербес құрамы ретінде құқыққа қарсы әрекеттің саралануына әкеп соғатын дербес саралау белгісі болып табылады.

Саралау белгісі ретінде қайталану құқық бұзушының бір жыл ішінде жасаған құқыққа қарсы әрекеттерінің саны мен сипатын анықтау жолымен ғана емес, сондай – ақ осы тұлғаны ӘҚБтК-нің 532-бабының 1-бөлігінде көзделген кез келген іс-әрекетті жасағаны үшін әкімшілік жауаптылыққа тарту фактісін, уәкілетті мемлекеттік органның немесе соттың осы баптың 1-бөлігі бойынша әкімшілік жаза қолдану туралы заңды күшіне енген қаулысының бар-жоғын анықтау жолымен де белгіленеді. ӘҚБтК-нің 532-сі, оны жариялау, құқық бұзушыға тапсыру немесе жіберу және жаза қолданылған сәттен бастап бір жылдық мерзімнің жойылмау фактісі.

Егер адам құқыққа қарсы іс-әрекетті бірнеше рет жасаса немесе оны жасау басталғаннан кейін және ол анықталған кезге дейін жасауды жалғастырса, бірақ осы

кезге дейін ол ӘҚБтК-нің 532-бабының 1-бөлігі бойынша әкімшілік жауаптылыққа тартылмаған болса, онда мұндай жағдайда оны ӘҚБтК-нің 532-бабының 2-бөлігі бойынша жауаптылыққа тарту мүмкін емес, өйткені қайталанудың саралау белгісі жоқ. Мұндай жағдайда адам әкімшілік жауапкершілікке тартылуға және баптың 1-бөлігі бойынша жазаға тартылуға тиіс. 532 ӘҚБтК, тіпті бір жыл ішінде бірнеше рет бұзушылық жасау белгілері және жасалған бұзушылықтардың біртектілігі болса да.

Жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде ӘҚБтК-нің 532-бабының 1-бөлігінде көзделген әрекеттердің кез келгенін қайталап жасағаны үшін құқық бұзушы әкімшілік құқық бұзушылық жасаудың тікелей нысанасы болып табылатын тауарлар тәркіленіп немесе онсыз айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБтК-нің 532-бабының 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұлдың мөлшері 40 АЕК-ті құрайды, тіркелген болып табылады және оны салатын органның өзгертуіне жатпайды.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігінде белгіленген құқық бұзушылық жасағаны үшін қосымша жаза ретінде оның санкциясы істің мән-жайларына байланысты соттың қалауы бойынша қолданылатын әкімшілік құқық бұзушылықтың тікелей мәні болып табылатын тауарларды тәркілеуді қарастырады.

Бұл жазаны құқық бұзушыларға тек сот қолданады, өйткені оларды жасағаны үшін санкция ретінде құқық бұзушылық нысаналарын тәркілеу көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер сотта қаралуға жатады.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамаларды мемлекеттік кірістер органдарының лауазымды тұлғалары жасауға құқылы.

533-бап. Кедендік бақылаудағы тауарлармен жүктерді және өзге де операцияларды мемлекеттік кірістер органының рұқсатынсыз жүргізу

Тасымалдау, тиеу, түсіру, қайта жүктеу, қаптаманың бүлінуін түзету, буып-түю, қайта орау немесе кедендік бақылаудағы тауарлар мен көлік құралдарын тасымалдау үшін қабылдау, осындай тауарлардың сынамалары мен үлгілерін алу, үй-жайларды, контейнерлерді ашу және осы тауарлар орналастырылуы мүмкін басқа орындар мемлекеттік кірістер органының рұқсатынсыз немесе хабарламасыз кедендік бақылаудағы тауарларды тасымалдайтын халықаралық көлік құралдарын ауыстыру, - жиырма бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілген мақала Мемлекеттік кірістер органының рұқсатынсыз кедендік бақылаудағы тауарлармен жүк және басқа операцияларды жүргізу үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ҚР заңнамасында белгіленген және ҚР-да мемлекетпен қорғалатын кедендік реттеу тәртібі ӘҚБтК-нің 533-бабында көзделген құқық бұзушылықтың рулық объектісі болып табылады.

ӘҚБтК-нің 533-бабында көзделген құқық бұзушылықтың тікелей объектісі кедендік бақылаудағы тауарлармен жүк және өзге де операцияларды жүргізудің мемлекет белгілеген және қорғайтын тәртібі және оларға кедендік бақылауды жүзеге асыру тәртібі болып табылады.

Кедендік бақылаудағы тауарларды тасымалдауды, өткізуді, жөнелтуді жүзеге асыратын жеке және заңды тұлғалар ӘҚБтК-нің 533-бабында көзделген құқық бұзушылық субъектілері болып табылады.

ӘҚБтК-нің 533-бабында қарастырылған заңсыз әрекеттердің субъективті жағы құқық бұзушылар-жеке тұлғалар үшін қасақана немесе абайсыздық түрінде кінәмен сипатталады. Адамның кінәсі оның жасаған заңсыз әрекеттеріне және олардың зиянды салдарына психикалық қатынасы арқылы анықталады.

Субъектілері заңды тұлғалар болып табылатын құқық бұзушылықтардың субъективті жағы кінәні анықтау туралы заңнамалық талаптың болуы салдарынан тек жеке тұлғаларға қатысты әкімшілік жауапкершілікке тарту шарты ретінде анықталуға жатпайды. ҚР әкімшілік жауапкершілік туралы заңнамасы бойынша заңды тұлғалар осы әрекетті жасаған заңды тұлғаның лауазымды тұлғаларының кінәсін есепке алмай, ӘҚБтК-де әкімшілік жауапкершілік көзделген құқыққа қарсы әрекетті не әрекетсіздікті жасау фактісі үшін бір ғана әкімшілік жауаптылықта болады.

ӘҚБтК-нің 533-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың құрамы *формальды* болып табылады. Оны жасағаны үшін әкімшілік жауаптылыққа тарту үшін құқық бұзушының мемлекетке немесе үшінші тұлғаларға материалдық зиян келтіру фактісін анықтау талап етілмейді.

Түсіндірілген бапта көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы адамның кедендік бақылаудағы тауарларға қатысты құқыққа қайшы (ал жеке тұлғалар, оның ішінде жеке кәсіпкерлер үшін, сондай-ақ кінәлілер үшін) Мемлекеттік кірістер органының рұқсатынсыз не хабарламай әрекеттер жасауымен сипатталады:

- 1) тауарларды тасымалдау, тиеу, түсіру, қайта тиеу,
- 2) *буып-түюдің, буып-түюдің, қайта буып-түюдің немесе тауарларды тасымалдау үшін қабылдаудың бүлінуін түзету,*
- 3) тауарлардың сынамалары мен үлгілерін алу,
- 4) көрсетілген тауарлар мен көлік құралдары болуы мүмкін үй-жайларды, сыйымдылықтарды және басқа да орындарды ашу,
- 5) кедендік бақылаудағы тауарларды тасымалдайтын халықаралық тасымалдау көлік құралын ауыстыруды қамтиды.

Халықаралық тасымалдаудың көлік құралдары - жүктерді тиеуге, түсіруге, өңдеуге және қорғауға арналған арнайы жабдығы, материалдық-техникалық жабдықтау және жарақтандыру заттары, сондай-ақ жүру жолында көлік құралын жөндеуге, оған

техникалық қызмет көрсетуге немесе пайдалануға арналған қосалқы бөлшектері мен жабдығы бар жүктерді, жолаушыларды және (немесе) багажды халықаралық тасымалдау үшін пайдаланылатын көлік құралдары.

"Кедендік реттеу туралы" ҚР Кодексінің 228-бабы 1-тармағы нормасының императивті талабы бойынша, оның ішінде көліктің бір түрінен көлік құралынан көліктің басқа түріне *түсіру, қайта тиеу (ауыстырып тиеу)* және ЕАЭО кедендік аумағы бойынша Кедендік транзиттің кедендік рәсіміне сәйкес тасымалданатын тауарлармен *өзге де жүк операциялары*, сондай-ақ осындай тауарларды тасымалдайтын көлік құралдарын ауыстыру қызмет аймағында осындай операциялар жасалатын *кеден органының рұқсатымен жол беріледі*.

Жоғарыда көрсетілген операциялар салынған кедендік пломбалар мен мөрлерді алып тастамай жасалуы мүмкін не егер тауарларға кедендік пломбалар мен мөрлер салынбаса, мұндай операцияларды жасауға қызмет аймағында осындай операциялар жасалатын *кеден органының тиісті хабарламасынан* кейін электрондық немесе жазбаша нысанда жол беріледі.

Міндетті тұлғалардың ЕАЭО және (немесе) Қазақстан Республикасының кеден заңнамасында олар үшін белгіленген кедендік бақылаудағы тауарлармен жүк операцияларын жасауға тыйым салуды және (немесе) шектеулерді бұзуы түсіндірілетін бапта көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Түсіндірілген мақалада қарастырылған әрекетті жасағаны үшін құқық бұзушы айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБтК-нің 533-бабында көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл мөлшері 25 АЕК-ті құрайды, тіркелген болып табылады және оны салатын органның өзгертуіне жатпайды.

Түсіндірілген бап бойынша әкімшілік жаза құқық бұзушыға, егер істі сотта қарау жүзеге асырылса, Мемлекеттік кіріс органдары немесе сот қолданады.

534-бап. Сәйкестендіру құралдарын жою, алып тастау, өзгерту немесе ауыстыру

1. Мемлекеттік кірістер органдары, оның ішінде шет мемлекеттер мемлекеттік кірістер органдарының рұқсатынсыз пайдаланатын сәйкестендіру құралдарын жою, алып тастау, өзгерту немесе ауыстыру немесе осындай сәйкестендіру құралдарын бүлдіру немесе жоғалту -

жиырма айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекеттер,

- қырық айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ _____

Түсіндірілген мақала сәйкестендіру құралдарын жою, жою, өзгерту немесе ауыстыру үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ҚР заңнамасында белгіленген және ҚР-да мемлекетпен қорғалатын кедендік реттеу тәртібі ӘҚБтК-нің 534-бабында көзделген құқық бұзушылықтардың рулық объектісі болып табылады.

ӘҚБтК-нің 534-бабында көзделген құқық бұзушылықтардың тікелей объектісі ЕАЭО кедендік шекарасы арқылы өткізілетін тауарлар мен көлік құралдарын сәйкестендіру құралдарын пайдаланудың белгіленген және мемлекет қорғайтын тәртібі , сондай-ақ сәйкестендіру құралдарының көмегімен кедендік бақылауды жүзеге асыру тәртібі болып табылады.

ЕАЭО кедендік шекарасы арқылы тауарлар мен көлік құралдарын өткізетін жеке және заңды тұлғалар ӘҚБтК-нің 534-бабында көзделген құқық бұзушылық субъектілері болып табылады.

ӘҚБтК-нің 534-бабында қарастырылған заңсыз әрекеттердің субъективті жағы құқық бұзушылар - жеке тұлғалар үшін қасақана немесе абайсыздық түрінде кінәмен сипатталады. Адамның кінәсі оның жасаған заңсыз әрекеттеріне және олардың зиянды салдарына психикалық қатынасы арқылы анықталады.

Субъектілері заңды тұлғалар болып табылатын құқық бұзушылықтардың субъективті жағы кінәні анықтау туралы заңнамалық талаптың болуы салдарынан тек жеке тұлғаларға қатысты әкімшілік жауапкершілікке тарту шарты ретінде анықталуға жатпайды. ҚР әкімшілік жауапкершілік туралы заңнамасы бойынша заңды тұлғалар осы әрекетті жасаған заңды тұлғаның лауазымды тұлғаларының кінәсін есепке алмай, ӘҚБтК-де әкімшілік жауапкершілік көзделген құқыққа қарсы әрекетті не әрекетсіздікті жасау фактісі үшін бір ғана әкімшілік жауаптылықта болады.

ӘҚБтК-нің 534-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтар құрамы *формальды* болып табылады. Оларды жасағаны үшін әкімшілік жауаптылыққа тарту үшін құқық бұзушының мемлекетке немесе үшінші тұлғаларға материалдық зиян келтіру фактісін анықтау талап етілмейді.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігі мемлекеттік кірістер органының рұқсатынсыз мемлекеттік кірістер органдары, оның ішінде шет мемлекеттер пайдаланатын сәйкестендіру құралдарын жою, жою, өзгерту немесе ауыстыру немесе осындай сәйкестендіру құралдарын зақымдау немесе жоғалту үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсіндірілген мақалада қарастырылған құқық бұзушылықтың объективті жағы адамның заңсыз әрекеттерді келесі түрде жасауымен сипатталады:

1) мемлекеттік кіріс органының рұқсатынсыз мемлекеттік кіріс органдары, оның ішінде шет мемлекеттердің сәйкестендіру құралдарын *жойған, алып тастаған, өзгерткен не ауыстырған* немесе

2) *осындай сәйкестендіру құралдары бүлінген не жоғалған жағдайларда жүргізіледі.*

"ҚР-дағы кедендік реттеу туралы" ҚР кодексінің 427-бабына сәйкес кедендік бақылаудағы тауарлар және олардағы құжаттар, көлік құралдарының жүк орындары (

бөлімдері), үй-жайлар, контейнерлер және кедендік бақылауға жататын тауарлар орналасқан немесе орналасуы мүмкін басқа орындар кеден органдарымен *жүгіну арқылы анықталуы мүмкін* сәйкестендіру құралдары, сондай-ақ тауарлардың сынамалары және (немесе) үлгілері, тауарлардың егжей-тегжейлі сипаттамасы, сызбалар жасау, тауарларды пайдалану арқылы масштабты кескіндер, фотосуреттер, иллюстрациялар ілеспе және өзге де құжаттар, сондай-ақ басқа да жолдармен.

Кодекстің 427-бабының 2-тармағына сәйкес *сәйкестендіру құралдарына* пломбалар, мөрлер, цифрлық, әріптік және өзге де таңбалау, сәйкестендіру белгілері, мөртабандар, сейф-пакеттер және тауарларды сәйкестендіруді қамтамасыз ететін өзге де құралдар жатады. Кеден органдары пайдаланатын сәйкестендіру құралдарын қолдану тәртібін және оларға дайындау жөнінде қойылатын талаптарды уәкілетті орган бекітеді.

Дәйексөз келтірілген Кодекстің 427-бабының 4-тармағына сәйкес кеден органдары сәйкестендіру құралдары ретінде пломбаларды, мөрлерді немесе ЕАЭО-ға мүше болып табылмайтын мемлекеттердің кеден органдары, сондай-ақ тауарларды жөнелтушілер немесе тасымалдаушылар қолданатын сәйкестендірудің өзге де құралдарын тануы мүмкін.

К е д е н о р г а н д а р ы н ы ң

ЕАЭО-ға мүше болып табылмайтын мемлекеттердің кеден органдары, тауарларды жөнелтушілер және (немесе) тасымалдаушылар қолданатын пломбаларды, мөрлерді немесе өзге де сәйкестендіру құралдарын тану тәртібін уәкілетті орган айқындайды.

"ҚР-дағы кедендік реттеу туралы" ҚР кодексінің 427-бабы 5-тармағының нормасының талабы бойынша тауарларды жоюдың, қайтарымызсыз жоғалтудың немесе *елеулі түрде бүлдірудің нақты қаупі болған жағдайларды қоспағанда, сәйкестендіру құралдары тек кеден органдарымен немесе олардың рұқсатымен өзгертілуі, жойылуы, жойылуы немесе ауыстырылуы мүмкін*. Көрсетілген жағдайларда кеден органына сәйкестендіру құралдарының өзгергені, жойылғаны, жойылғаны немесе ауыстырылғаны туралы дереу хабарланады және көрсетілген қатердің бар екендігіне дәлелдемелер ұсынылады.

Кеден органы сәйкестендіру құралдарын Өзгертуді, алып тастауды, жоюды немесе ауыстыруды нысанын ЕАЭО комиссиясы айқындайтын сәйкестендіру құралдарын өзгерту, алып тастау, жою немесе ауыстыру туралы акт жасау не кеден органына ұсынылған көліктік (тасымалдау), коммерциялық немесе кедендік құжаттарда сәйкестендіру құралдарын өзгерту, алып тастау, жою немесе ауыстыру туралы белгілер қою арқылы ресімдейді.

"ҚР-дағы кедендік реттеу туралы" ҚР кодексінің 153-бабы 1-тармағының императивтік талабы бойынша ЕАЭО-ның кедендік шекарасынан өткеннен кейін тауарларды тасымалдаушы немесе жеке пайдалануға арналған тауарларды өткізетін тұлға келу орнына немесе дәйексөз келтірілген Кодексте көрсетілген өзге орындарға жеткізуі тиіс. Бұл ретте тауарлардың орамасын бұзуға, сондай-ақ *салынған*

пломбаларды, мөрлерді және өзге де сәйкестендіру құралдарын өзгертуге, алып тастауға, жоюға, бүлдіруге немесе ауыстыруға жол берілмейді. Басқа адамдар Кодекс нормаларының талап етуі бойынша сәйкестендіру құралдарының бүтіндігін қамтамасыз етуге де міндетті.

Міндетті тұлғалардың ЕАЭО және (немесе) ҚР кеден заңнамасында олар үшін белгіленген мемлекеттік кіріс органдары (оның ішінде шет мемлекеттер) пайдаланатын сәйкестендіру құралдарын жоюға, алып тастауға, өзгертуге не ауыстыруға тыйым салуды мемлекеттік кіріс органының рұқсатынсыз бұзуы немесе осындай сәйкестендіру құралдарын бүлдіруі не жоғалтуы түсіндірілетін баптың 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген әрекетті жасағаны үшін құқық бұзушы айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБтК-нің 534-бабының 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл мөлшері 20 АЕК-ті құрайды, тіркелген болып табылады және оны салатын органның өзгертуіне жатпайды.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігі бойынша әкімшілік жаза құқық бұзушыға, егер істі қарау сотта жүзеге асырылса, Мемлекеттік кіріс органдары немесе сот қолданады.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігі әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген әрекеттердің кез-келгенін жасағаны үшін қатаң жаза белгілейді.

Бұл ретте түсіндірілетін баптың 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық объектісінің, субъективтік жағының және құрамының субъектілері өз сипаттамасында ӘҚБтК-нің 534-бабының 1-бөлігінде көзделген объектімен, субъективтік тараппен және құқық бұзушылық құрамының субъектілерімен сәйкес келеді.

ӘҚБтК-нің 534-бабының 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағының сипаттамасында түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген әрекеттердің кез келгеніне қайталану белгісі қосылады.

Егер адам ӘҚБтК-нің 534-бабының 1-бөлігінде көзделген әрекеттердің кез келгенін бұрын жасаған болса, ол үшін әкімшілік жазаға тартылса және адам әкімшілік жазаға тартылған болып есептелетін бір жылдық мерзім әлі өтпесе, құқық бұзушылық қайталап жасалған болып есептеледі.

Құқық бұзушылықты жасаудың қайталануы ӘҚБтК-нің 534-бабының 2-бөлігі бойынша құқық бұзушылықтың дербес құрамы ретінде құқыққа қарсы әрекеттің саралануына әкеп соғатын дербес саралау белгісі болып табылады.

Саралау белгісі ретінде қайталану құқық бұзушының бір жыл ішінде жасаған құқыққа қарсы әрекеттерінің саны мен сипатын анықтау жолымен ғана емес, сондай - ақ осы тұлғаны ӘҚБтК-нің 534-бабының 1-бөлігінде көзделген кез келген іс-әрекетті жасағаны үшін әкімшілік жауаптылыққа тарту фактісін, уәкілетті мемлекеттік органның немесе соттың осы баптың 1-бөлігі бойынша әкімшілік жаза қолдану туралы

заңды күшіне енген қаулысының бар-жоғын анықтау жолымен де белгіленеді. ӘҚБтК-нің 534-бабы, оны жариялау, құқық бұзушыға тапсыру немесе жіберу және жаза қолданылған сәттен бастап бір жылдық мерзімнің жойылмау фактісі.

Егер адам құқыққа қарсы іс-әрекетті бірнеше рет жасаса немесе оны жасау басталғаннан кейін және ол анықталған кезге дейін жасауды жалғастырса, бірақ осы кезге дейін ол ӘҚБтК-нің 534-бабының 1-бөлігі бойынша әкімшілік жауаптылыққа тартылмаған болса, онда мұндай жағдайда оны ӘҚБтК-нің 534-бабының 2-бөлігі бойынша жауаптылыққа тарту мүмкін емес, өйткені қайталанудың саралау белгісі жоқ. Мұндай жағдайда адам әкімшілік жауапкершілікке тартылуға және баптың 1-бөлігі бойынша жазаға тартылуға тиіс. 534 ӘҚБтК, тіпті бір жыл ішінде бірнеше рет бұзушылық жасау белгілері және жасалған бұзушылықтардың біртектілігі болса да.

Жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде ӘҚБтК-нің 534-бабының 1-бөлігінде көзделген әрекеттердің кез келгенін қайталап жасағаны үшін құқық бұзушы айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБтК-нің 534-бабының 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұлдың мөлшері 40 АЕК-ті құрайды, тіркелген болып табылады және оны салатын органның өзгертуіне жатпайды.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігі бойынша әкімшілік жаза құқық бұзушыға, егер істі қарау сотта жүзеге асырылса, Мемлекеттік кіріс органдары немесе сот қолданады.

535-бап. Тауарларды кедендік декларациялау тәртібін бұзу

1. Декларанттың және (немесе) кедендік өкілдің тауарларды кедендік декларациялау тәртібін бұзуы, яғни Еуразиялық экономикалық одақтың және (немесе) Қазақстан Республикасының кеден заңнамасында кедендік декларацияны және кедендік декларацияны, оның ішінде алдын ала, толық емес, кезеңді және уақытша кедендік декларацияны толтыру тәртібі туралы талаптардың сақталмауы. осы тараудың басқа баптарында көзделген жағдайларды қоспағанда, тауарларды кедендік декларациялау орны бойынша тауарлар - ескертуге алып келеді.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекет, - жиырма бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілген мақала тауарларды кедендік декларациялау тәртібін бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ҚР заңнамасында белгіленген және ҚР-да мемлекетпен қорғалатын кедендік реттеу тәртібі ӘҚБтК-нің 535-бабында көзделген құқық бұзушылықтардың рулық объектісі болып табылады.

ӘҚБтК-нің 535-бабында көзделген құқық бұзушылықтардың тікелей объектісі тауарларды кедендік декларациялаудың және ҚР-да кедендік бақылауды жүзеге асырудың мемлекетпен қорғалатын белгіленген тәртібі болып табылады.

ӘҚБтК-нің 535-бабында көзделген құқық бұзушылық субъектілері кедендік декларациялауды жүзеге асыруға міндетті жеке және заңды тұлғалар: атап айтқанда *декларант және (немесе) кедендік өкіл болып табылады.*

Декларант - бұл тауарларды декларациялайтын немесе оның атынан тауарлар декларацияланатын тұлға.

Кедендік өкіл - бұл декларанттың немесе өзге де мүдделі тұлғаның атынан және тапсырмасы бойынша ЕАЭО және (немесе) ҚР кедендік заңнамасына сәйкес кедендік операцияларды жасайтын кедендік өкілдердің тізіліміне енгізілген ҚР заңды тұлғасы.

ӘҚБтК-нің 535-бабында қарастырылған заңсыз әрекеттердің субъективті жағы құқық бұзушылар-жеке тұлғалар үшін қасақана немесе абайсыздық түрінде кінәмен сипатталады. Адамның кінәсі оның жасаған заңсыз әрекеттеріне және олардың зиянды салдарына психикалық қатынасы арқылы анықталады.

Субъектілері заңды тұлғалар болып табылатын құқық бұзушылықтардың субъективті жағы кінәні анықтау туралы заңнамалық талаптың болуы салдарынан тек жеке тұлғаларға қатысты әкімшілік жауапкершілікке тарту шарты ретінде анықталуға жатпайды. ҚР әкімшілік жауапкершілік туралы заңнамасы бойынша заңды тұлғалар осы әрекетті жасаған заңды тұлғаның лауазымды тұлғаларының кінәсін есепке алмай, ӘҚБтК-де әкімшілік жауапкершілік көзделген құқыққа қарсы әрекетті не әрекетсіздікті жасау фактісі үшін бір ғана әкімшілік жауаптылықта болады.

ӘҚБтК-нің 535-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтар құрамы *формальды* болып табылады. Оларды жасағаны үшін әкімшілік жауаптылыққа тарту үшін құқық бұзушының мемлекетке немесе үшінші тұлғаларға материалдық зиян келтіру фактісін анықтау талап етілмейді.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігі декларанттың және (немесе) кеден өкілінің тауарларды кедендік декларациялау тәртібін бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсіндірілген бапта көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы декларанттың және (немесе) кеден өкілінің тауарларды кедендік декларациялау тәртібін бұзудан көрінетін құқыққа қарсы әрекеттер жасауымен сипатталады.

Заң шығарушының түсіндірілетін нормада бұл туралы тікелей көрсетуіне байланысты тауарларды кедендік декларациялау тәртібін бұзу деп тауарларды кедендік декларациялау орны бойынша тауарларды алдын ала, толық емес, мерзімдік және Уақытша кедендік декларациялауды қоса алғанда, кедендік декларацияны толтыру және кедендік декларациялау тәртібі бойынша ЕАЭО және (немесе) ҚР кеден заңнамасында белгіленген талаптарды сақтамау түсініледі.

Бұл ретте, түсіндірілетін бапта тікелей көрсетілуіне байланысты түсіндірілетін бапта көзделген құқық бұзушылық құрамын объективті тараптан алып тастау "Кеден ісі саласындағы әкімшілік құқық бұзушылық" ӘҚБтК-нің 29-тарауының басқа баптарында көзделген кедендік декларациялау тәртібін бұзудың нақты жағдайлары болып табылады (мысалы, *"Тауарларды, қолма-қол ақша қаражатын, ақша құралдарын декларацияламау немесе анық емес кедендік декларациялау, кедендік құжаттардағы мәліметтерді анық емес мәлімдеу"* ӘҚБтК-нің 551-бабы).

Демек, түсіндірілетін бап ӘҚБтК-нің 29-тарауының басқа да жекелеген баптарында дербес құрам ретінде көзделмеген тауарларды кедендік декларациялау тәртібін бұзу жағдайларына ғана қолданылады. Тиісінше, түсіндірілетін бап ӘҚБтК-нің 29-тарауының басқа баптарында көзделген тауарларды кедендік декларациялау тәртібін бұзуға байланысты құқық бұзушылықтарға қолданылуға жатпайды.

Кедендік декларациялау - бұл декларанттың кеден органына тауарлар туралы, таңдалған кедендік рәсім туралы мәліметтерді және (немесе) тауарларды шығару үшін қажетті өзге де мәліметтерді кедендік декларацияны пайдалана отырып мәлімдеуі.

"ҚР Кедендік реттеу туралы" ҚР Кодексінің 175-бабы 3-тармағының жалпы талабы бойынша кедендік декларациялау электрондық нысанда жүзеге асырылады. Бұл ретте жазбаша нысанда кедендік декларациялауға: 1) тауарларды кедендік транзиттің кедендік рәсімімен орналастыру кезінде; 2) жеке пайдалануға арналған тауарларға қатысты; 3) халықаралық почта жөнелтілімдерімен жіберілетін тауарларға қатысты; 4) халықаралық тасымалдаудың көлік құралдарына қатысты жол беріледі; 5) кедендік декларация ретінде көліктік (тасымалдау), коммерциялық және (немесе) өзге де, оның ішінде ҚР халықаралық шарттарында көзделген құжаттарды пайдалану кезінде; 6) ЕАЭО комиссиясы және ҚР кеден заңнамасы айқындайтын өзге де жағдайларда жүзеге асырылады.

Тиісінше, кедендік декларациялау нысанына байланысты *электрондық кедендік декларация немесе қағаз жеткізгіштегі кедендік декларация пайдаланылады.*

Кедендік декларация - бұл тауарлар туралы мәліметтерді және тауарларды шығару үшін қажетті өзге де мәліметтерді қамтитын кедендік құжат.

Кедендік декларациялау кезінде кедендік декларацияның мынадай түрлері қолданылады: 1) тауарларға арналған декларация; 2) транзиттік декларация; 3) жолаушылардың кедендік декларациясы; 4) көлік құралына арналған декларация.

Кедендік декларациялардың *нысандарын*, оларды толтыру тәртібін және оларға *енгізуге* жататын мәліметтердің *тізбесін* ЕАЭО комиссиясы айқындайды.

"ҚР-дағы кедендік реттеу туралы" ҚР Кодексінің 175-бабы 1-тармағының императивтік талабы бойынша тауарлар оларды кедендік рәсіммен орналастыру кезінде не Кодексте көзделген өзге де жағдайларда кедендік декларациялауға жатады.

Декларанттың, кеден өкілінің және (немесе) Қазақстан Республикасының кеден заңнамасында олар үшін көзделген өзге де міндетті тұлғалардың кедендік

декларацияларды толық, уақтылы және дұрыс толтыру жөніндегі міндеттерді орындамауы немесе тиісінше орындамауы, сондай-ақ кедендік декларацияны толтыру тәртібіне және тауарларды кедендік декларациялауға қойылатын өзге де талаптарды сақтамауы түсіндірілетін бапта көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

ӘҚБтК-нің 535-бабының 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін ескерту түріндегі әкімшілік жаза белгіленген.

Бұл жаза құқық бұзушыларға оны әкімшілік жаза қолдану туралы қаулыда көрсету және оны міндетті түрде жариялау, сондай-ақ қаулының көшірмесін құқық бұзушыға тапсыру немесе жіберу арқылы қолданылады. Мұндай жағдайда құқық бұзушы біртекті құқық бұзушылықтар жасаған кезде оның одан арғы әрекеттерін саралау мақсатында адам оған қаулы тапсырылған (жіберілген) кезден бастап әкімшілік жазаға тартылған болып есептеледі.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігі бойынша әкімшілік жаза құқық бұзушыға, егер істі қарау сотта жүзеге асырылса, Мемлекеттік кіріс органдары немесе сот қолданады.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігі әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген әрекеттердің кез-келгенін жасағаны үшін қатаң жаза белгілейді.

Бұл ретте түсіндірілетін баптың 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық объектісінің, субъективтік жағының және құрамының субъектілері өз сипаттамасында ӘҚБтК-нің 535-бабының 1-бөлігінде көзделген объектімен, субъективтік тараппен және құқық бұзушылық құрамының субъектілерімен сәйкес келеді.

ӘҚБтК-нің 535-бабының 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағының сипаттамасында түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген әрекеттердің кез келгеніне қайталану белгісі қосылады.

Егер адам ӘҚБтК-нің 535-бабының 1-бөлігінде көзделген әрекеттердің кез келгенін бұрын жасаған болса, ол үшін әкімшілік жазаға тартылса және адам әкімшілік жазаға тартылған болып есептелетін бір жылдық мерзім әлі өтпесе, құқық бұзушылық қайталап жасалған болып есептеледі.

Құқық бұзушылықты жасаудың қайталануы ӘҚБтК-нің 535-бабының 2-бөлігі бойынша құқық бұзушылықтың дербес құрамы ретінде құқыққа қарсы әрекеттің саралануына әкеп соғатын дербес саралау белгісі болып табылады.

Саралау белгісі ретінде қайталану құқық бұзушының бір жыл ішінде жасаған құқыққа қарсы әрекеттерінің саны мен сипатын анықтау жолымен ғана емес, сондай - ақ осы тұлғаны ӘҚБтК-нің 535-бабының 1-бөлігінде көзделген кез келген іс-әрекетті жасағаны үшін әкімшілік жауаптылыққа тарту фактісін, уәкілетті мемлекеттік органның немесе соттың осы баптың 1-бөлігі бойынша әкімшілік жаза қолдану туралы

заңды күшіне енген қаулысының бар-жоғын анықтау арқылы заңды түрде белгіленеді. ӘҚБтК-нің 535-бабы, оны жариялау, құқық бұзушыға тапсыру немесе жіберу және жаза қолданылған сәттен бастап бір жылдық мерзімнің жойылмау фактісі.

Егер адам құқыққа қарсы іс-әрекетті бірнеше рет жасаса немесе оны жасау басталғаннан кейін және ол анықталған кезге дейін жасауды жалғастырса, бірақ осы кезге дейін ол ӘҚБтК-нің 535-бабының 1-бөлігі бойынша әкімшілік жауаптылыққа тартылмаған болса, онда мұндай жағдайда оны ӘҚБтК-нің 535-бабының 2-бөлігі бойынша жауаптылыққа тарту мүмкін емес, өйткені қайталанудың саралау белгісі жоқ. Мұндай жағдайда адам әкімшілік жауапкершілікке тартылуға және баптың 1-бөлігі бойынша жазаға тартылуға тиіс. 535 ӘҚБтК, тіпті бір жыл ішінде бірнеше рет бұзушылық жасау белгілері және жасалған бұзушылықтардың біртектілігі болса да.

Жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде ӘҚБтК-нің 535-бабының 1-бөлігінде көзделген әрекеттердің кез келгенін қайталап жасағаны үшін құқық бұзушы айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБтК-нің 535-бабының 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл мөлшері 25 АЕК-ті құрайды, тіркелген болып табылады және оны салатын органның өзгертуіне жатпайды.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігі бойынша әкімшілік жаза құқық бұзушыға, егер істі қарау сотта жүзеге асырылса, Мемлекеттік кіріс органдары немесе сот қолданады.

536-бап. Кеден өкілі кеден ісі саласындағы қызметті жүзеге асыру тәртібін бұзу

1. Кеден өкілі үшінші тараптың мүддесі үшін кеден ісі саласындағы қызметті үшінші тараппен азаматтық-құқықтық шарт жасамай-ақ келісімшарт мерзімі аяқталғаннан кейін де немесе ол тоқтатылғаннан кейін де жүзеге асыруы -

отыз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, кеден өкілі бір жыл ішінде бірнеше рет жасаған іс-әрекеттер -

елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілген мақала кеден өкілінің кеден ісі саласындағы қызметті жүзеге асыру тәртібін бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ҚР заңнамасында белгіленген және ҚР-да мемлекетпен қорғалатын кедендік реттеу тәртібі ӘҚБтК-нің 536-бабында көзделген құқық бұзушылықтардың рулық объектісі болып табылады.

ӘҚБтК-нің 536-бабында көзделген құқық бұзушылықтардың тікелей объектісі үшінші тұлғаның мүддесінде кеден өкілінің қызметін жүзеге асырудың мемлекет белгілеген және қорғайтын тәртібі, сондай-ақ оның қызметіне кедендік бақылауды жүзеге асыру тәртібі болып табылады.

Кеден өкілдері ӘҚБтК-нің 536-бабында көзделген құқық бұзушылық субъектілері болып табылады.

Кеден өкілі - кеден өкілдерінің тізіліміне енгізілген, декларанттың немесе өзге де мүдделі тұлғаның атынан және тапсырмасы бойынша Еуразиялық экономикалық одақтың және (немесе) Қазақстан Республикасының кеден заңнамасына сәйкес кедендік операциялар жасайтын Қазақстан Республикасының заңды тұлғасы.

Субъектілері заңды тұлғалар болып табылатын құқық бұзушылықтардың субъективті жағы кінәні анықтау туралы заңнамалық талаптың болуы салдарынан тек жеке тұлғаларға қатысты әкімшілік жауапкершілікке тарту шарты ретінде анықталуға жатпайды. ҚР әкімшілік жауапкершілік туралы заңнамасы бойынша заңды тұлғалар осы әрекетті жасаған заңды тұлғаның лауазымды тұлғаларының кінәсін есепке алмай, ӘҚБтК-де әкімшілік жауапкершілік көзделген құқыққа қарсы әрекетті не әрекетсіздікті жасау фактісі үшін бір ғана әкімшілік жауаптылықта болады.

ӘҚБтК-нің 536-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтар құрамы *формальды* болып табылады. Оларды жасағаны үшін әкімшілік жауаптылыққа тарту үшін құқық бұзушының мемлекетке немесе үшінші тұлғаларға материалдық зиян келтіру фактісін анықтау талап етілмейді.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігі кеден өкілінің үшінші тұлғаның мүддесі үшін Кеден ісі саласындағы қызметті Үшінші тұлғамен азаматтық-құқықтық шарт жасаспай немесе шарттың қолданылу мерзімі аяқталғаннан кейін немесе ол бұзылғаннан кейін жүзеге асыруы үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсіндірілген бапта көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы кеден өкілінің азаматтық-құқықтық шарт жасаспай немесе шарттың қолданылу мерзімі аяқталғаннан кейін немесе ол бұзылғаннан кейін үшінші тұлғаның мүддесі үшін Кеден ісі саласындағы қызметті жүзеге асыру түрінде заңсыз әрекеттер жасауымен сипатталады.

"ҚР-дағы кедендік реттеу туралы" ҚР кодексінің 488-бабы 2-тармағының талабы бойынша кеден өкілінің декларанттармен немесе өзге де мүдделі тұлғалармен қарым-қатынасы шарттық негізде туындайды. Кедендік өкіл қызметтерін көрсетуге шарт жасасудың тәртібі мен нысаны ҚР Азаматтық заңнамасымен және ҚР кәсіпкерлік туралы заңнамасымен регламенттеледі. Азаматтық заңнаманың жалпы талабы бойынша кәсіпкерлікті жүзеге асыру кезіндегі шарттар жазбаша нысанда жасалуға тиіс.

Кеден өкілінің ЕАЭО және (немесе) ҚР кеден заңнамасының үшінші тұлғаның мүддесінде кеден ісі саласындағы өз қызметін жүзеге асыру тәртібіне қойылатын талаптарын бұзуы жасалған және қолданыстағы шарт негізінде түсіндірілетін бапта көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген әрекетті жасағаны үшін құқық бұзушы айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБтК-нің 536-бабының 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұлдың мөлшері 30 АЕК-ті құрайды, тіркелген болып табылады және оны салатын органның өзгертуіне жатпайды.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігі бойынша әкімшілік жаза құқық бұзушыға, егер істі қарау сотта жүзеге асырылса, Мемлекеттік кіріс органдары немесе сот қолданады.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігі әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген әрекеттердің кез-келгенін жасағаны үшін қатаң жаза белгілейді.

Бұл ретте түсіндірілетін баптың 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық объектісінің, субъективтік жағының және құрамының субъектілері өз сипаттамасында ӘҚБтК-нің 536-бабының 1-бөлігінде көзделген объектімен, субъективтік тараппен және құқық бұзушылық құрамының субъектілерімен сәйкес келеді.

ӘҚБтК-нің 536-бабының 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағының сипаттамасында түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген әрекеттердің кез келгеніне қайталану белгісі қосылады.

Егер адам ӘҚБтК-нің 536-бабының 1-бөлігінде көзделген әрекеттердің кез келгенін бұрын жасаған болса, ол үшін әкімшілік жазаға тартылса және адам әкімшілік жазаға тартылған болып есептелетін бір жылдық мерзім әлі өтпесе, құқық бұзушылық қайталап жасалған болып есептеледі.

Құқық бұзушылықты жасаудың қайталануы ӘҚБтК-нің 536-бабының 2-бөлігі бойынша құқық бұзушылықтың дербес құрамы ретінде құқыққа қарсы әрекеттің саралануына әкеп соғатын дербес саралау белгісі болып табылады.

Саралау белгісі ретінде қайталану құқық бұзушының бір жыл ішінде жасаған құқыққа қарсы әрекеттерінің саны мен сипатын анықтау жолымен ғана емес, сондай - ақ осы тұлғаны ӘҚБтК-нің 536-бабының 1-бөлігінде көзделген кез келген іс-әрекетті жасағаны үшін әкімшілік жауаптылыққа тарту фактісін, уәкілетті мемлекеттік органның немесе соттың осы баптың 1-бөлігі бойынша әкімшілік жаза қолдану туралы заңды күшіне енген қаулысының бар-жоғын анықтау арқылы заңды түрде белгіленеді. ӘҚБтК-нің 536-сы, оны жариялау, құқық бұзушыға тапсыру немесе жіберу және жаза қолданылған сәттен бастап бір жылдық мерзімнің жойылмау фактісі.

Егер адам құқыққа қарсы іс-әрекетті бірнеше рет жасаса немесе оны жасау басталғаннан кейін және ол анықталған кезге дейін жасауды жалғастырса, бірақ осы кезге дейін ол ӘҚБтК-нің 536-бабының 1-бөлігі бойынша әкімшілік жауаптылыққа тартылмаған болса, онда мұндай жағдайда оны ӘҚБтК-нің 536-бабының 2-бөлігі бойынша жауаптылыққа тарту мүмкін емес, өйткені қайталанудың саралау белгісі жоқ. Мұндай жағдайда адам әкімшілік жауапкершілікке тартылуға және баптың 1-бөлігі бойынша жазаға тартылуға тиіс. 536 ӘҚБтК, тіпті бір жыл ішінде бірнеше рет бұзушылық жасау белгілері және жасалған бұзушылықтардың біртектілігі болса да.

Жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде ӘҚБтК-нің 536-бабының 1-бөлігінде көзделген әрекеттердің кез келгенін қайталап жасағаны үшін құқық бұзушы айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБтК-нің 536-бабының 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұлдың мөлшері 50 АЕК-ті құрайды, тіркелген болып табылады және оны салатын органның өзгертуіне жатпайды.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігі бойынша әкімшілік жаза құқық бұзушыға, егер істі қарау сотта жүзеге асырылса, Мемлекеттік кіріс органдары немесе сот қолданады.

537-бап. Уәкілетті экономикалық оператор кеден ісі саласындағы қызметті жүзеге асыру тәртібін бұзуы

Уәкілетті экономикалық оператордың Еуразиялық экономикалық одақтың және (немесе) Қазақстан Республикасының кеден заңнамасында осындай қызметті жүзеге асыру үшін белгіленген талаптарды орындамауы, -

жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілген мақала уәкілетті экономикалық оператордың кеден ісі саласындағы қызметті жүзеге асыру тәртібін бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ҚР заңнамасында белгіленген және ҚР-да мемлекетпен қорғалатын кедендік реттеу тәртібі ӘҚБтК-нің 537-бабында көзделген құқық бұзушылықтың рулық объектісі болып табылады.

ӘҚБтК-нің 537-бабында көзделген құқық бұзушылықтың тікелей объектісі уәкілетті экономикалық оператордың қызметін жүзеге асырудың белгіленген және мемлекет қорғайтын тәртібі және оның қызметіне кедендік бақылауды жүзеге асыру тәртібі болып табылады.

ӘҚБтК-нің 537-бабында көзделген құқық бұзушылық субъектілері уәкілетті экономикалық операторлар болып табылады.

Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес құрылған және "Қазақстан Республикасындағы кедендік реттеу туралы" Қазақстан Республикасының Кодексінде белгіленген тәртіппен және шарттарды сақтау кезінде *уәкілетті экономикалық операторлардың* тізіліміне енгізілген *заңды тұлға* уәкілетті экономикалық оператор болып табылады. Заңды тұлғаны уәкілетті экономикалық операторлар тізіліміне енгізген кезде уәкілетті экономикалық операторлар тізіліміне енгізу туралы куәлік беріледі. Заңды тұлғаны уәкілетті экономикалық операторлар тізіліміне енгізу және оны осындай тізілімнен шығару тәртібі, уәкілетті экономикалық операторлар тізіліміне енгізу туралы куәлікті беру, қолданылуын тоқтата тұру және қайта бастау тәртібі "ҚР Кедендік реттеу туралы" ҚР кодексінде белгіленеді.

Субъектілері заңды тұлғалар болып табылатын құқық бұзушылықтардың субъективті жағы кінәні анықтау туралы заңнамалық талаптың болуы салдарынан тек жеке тұлғаларға қатысты әкімшілік жауапкершілікке тарту шарты ретінде анықталуға жатпайды. ҚР әкімшілік жауапкершілік туралы заңнамасы бойынша заңды тұлғалар

осы әрекетті жасаған заңды тұлғаның лауазымды тұлғаларының кінәсін есепке алмай, ӘҚБтК-де әкімшілік жауапкершілік көзделген құқыққа қарсы әрекетті не әрекетсіздікті жасау фактісі үшін бір ғана әкімшілік жауаптылықта болады.

ӘҚБтК-нің 537-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың құрамы *формальды* болып табылады. Оны жасағаны үшін әкімшілік жауаптылыққа тарту үшін құқық бұзушының мемлекетке немесе үшінші тұлғаларға материалдық зиян келтіру фактісін анықтау талап етілмейді.

Түсіндірілген бапта көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы уәкілетті экономикалық оператордың осындай қызметті жүзеге асыру үшін ЕАЭО және (немесе) ҚР кеден заңнамасында көзделген талаптарды сақтамауынан көрінетін құқыққа қарсы әрекеттерді (әрекетсіздікті) жасауымен сипатталады.

Уәкілетті экономикалық операторға өз қызметін жүзеге асыру үшін қойылатын талаптар ЕАЭО және (немесе) ҚР кеден заңнамасында белгіленеді.

Уәкілетті экономикалық оператордың оған ЕАЭО және (немесе) ҚР кеден заңнамасында қойылатын талаптарды сақтамауы түсіндірілетін бапта көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Түсіндірілген бапта көзделген әрекетті жасағаны үшін уәкілетті экономикалық оператор айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБтК-нің 533-бабында көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл мөлшері 100 АЕК-ті құрайды, тіркелген болып табылады және оны салатын органның өзгертуіне жатпайды.

Түсіндірілген бап бойынша әкімшілік жаза құқық бұзушыға, егер істі сотта қарау жүзеге асырылса, Мемлекеттік кіріс органдары немесе сот қолданады.

538-бап. Кедендік декларацияны, құжаттар мен мәліметтерді ұсыну мерзімдерін бұзу

1. Тауарларды кедендік декларациялау кезінде кедендік декларацияны, құжаттар мен мәліметтерді белгіленген мерзімде табыс етпеу, осы тараудың басқа баптарында көзделген жағдайларды қоспағанда, -

жиырма айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Уақытша әкелудің (жіберудің) кедендік рәсіміне орналастырылған тауарлар болып табылатын, уақытша әкетілетін халықаралық көлік құралдарына қатысты операциялар туралы мәліметтерді Еуразиялық экономикалық одақтың және (немесе) Қазақстан Республикасының кеден заңнамасында белгіленген мерзімде мемлекеттік кірістер органына ұсынбау, -

он бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ _____

Түсіндірілген мақала кедендік декларацияны, құжаттар мен ақпаратты ұсыну мерзімдерін бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ҚР заңнамасында белгіленген және ҚР-да мемлекетпен қорғалатын кедендік реттеу тәртібі ӘҚБтК-нің 538-бабында көзделген құқық бұзушылықтың рулық объектісі болып табылады.

ӘҚБтК-нің 538-бабында көзделген құқық бұзушылықтың тікелей объектісі Қазақстан Республикасының Мемлекеттік кірістер органдарына кедендік декларацияларды, құжаттар мен мәліметтерді ұсынудың мемлекет белгілеген және қорғайтын тәртібі болып табылады.

ӘҚБтК-нің 538-бабында көзделген құқық бұзушылық субъектілері Мемлекеттік кірістер органдарына кедендік декларацияларды, өзге де құжаттар мен олар жасаған кедендік операциялар туралы мәліметтерді ұсынуға міндетті жеке және заңды тұлғалар болып табылады.

ӘҚБтК-нің 538-бабында көзделген заңсыз әрекеттердің субъективті жағы құқық бұзушылар - жеке тұлғалар үшін қасақана немесе абайсыздық түрінде кінәмен сипатталады. Адамның кінәсі оның жасаған заңсыз әрекеттеріне және олардың зиянды салдарына психикалық қатынасы арқылы анықталады.

Субъектілері заңды тұлғалар болып табылатын құқық бұзушылықтардың субъективті жағы кінәні анықтау туралы заңнамалық талаптың болуы салдарынан тек жеке тұлғаларға қатысты әкімшілік жауапкершілікке тарту шарты ретінде анықталуға жатпайды. ҚР әкімшілік жауапкершілік туралы заңнамасы бойынша заңды тұлғалар осы әрекетті жасаған заңды тұлғаның лауазымды тұлғаларының кінәсін есепке алмай, ӘҚБтК-де әкімшілік жауапкершілік көзделген құқыққа қарсы әрекетті не әрекетсіздікті жасау фактісі үшін бір ғана әкімшілік жауаптылықта болады.

ӘҚБтК-нің 538-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың құрамы *формальды* болып табылады. Оны жасағаны үшін әкімшілік жауаптылыққа тарту үшін құқық бұзушының мемлекетке немесе үшінші тұлғаларға материалдық зиян келтіру фактісін анықтау талап етілмейді.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігі тауарларды кедендік декларациялау кезінде кедендік декларацияны, құжаттар мен мәліметтерді белгіленген мерзімде мемлекеттік кірістер органына ұсынбау үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсіндірілген баптың 1-бөлімінде қарастырылған құқық бұзушылықтың объективті жағы міндетті тұлғаның кедендік декларацияны, тауарларды кедендік декларациялау кезінде құжаттар мен мәліметтерді белгіленген мерзімде мемлекеттік кірістер органына *ұсынбау түрінде* заңсыз әрекетсіздікпен сипатталуымен сипатталады.

Бұл ретте, түсіндірілетін бапта тікелей көрсетілуіне байланысты түсіндірілетін бапта көзделген құқық бұзушылық құрамын объективті тараптан алып тастау ӘҚБтК-нің "Кеден ісі саласындағы әкімшілік құқық бұзушылық" 29-тарауының басқа баптарында көзделген тауарларды кедендік декларациялау кезінде кедендік декларацияны, құжаттар мен мәліметтерді белгіленген мерзімде мемлекеттік кіріс органына ұсынбаудың нақты жағдайлары болып табылады.

Демек, түсіндірілген бап Мемлекеттік кірістер органына кедендік декларацияны, тауарларды кедендік декларациялау кезінде Әкбк 29-тарауының басқа да жекелеген баптарында дербес құрам ретінде көзделмеген құжаттар мен мәліметтерді белгіленген мерзімде ұсынбау жағдайларына ғана қолданылады. Тиісінше, түсіндірілетін бап ӘҚБтК-нің 29-тарауының басқа баптарында көзделген, тауарларды кедендік декларациялау кезінде мемлекеттік кіріс органына кедендік декларацияны, құжаттар мен мәліметтерді ұсынбауға байланысты құқық бұзушылықтарға қолданылуға жатпайды.

Міндетті тұлғалардың олар үшін ЕАЭО және (немесе) ҚР кеден заңнамасында белгіленген кедендік декларацияны, тауарларды кедендік декларациялау кезінде құжаттар мен мәліметтерді белгіленген мерзімдерде ұсыну жөніндегі міндеттерді орындамауы немесе тиісінше орындамауы түсіндірілетін бапта көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Түсіндірілген мақалада қарастырылған әрекетті жасағаны үшін құқық бұзушы айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБтК-нің 538-бабында көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл мөлшері 20 АЕК-ті құрайды, тіркелген болып табылады және оны салатын органның өзгертуіне жатпайды.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігі бойынша әкімшілік жаза құқық бұзушыға, егер істі қарау сотта жүзеге асырылса, Мемлекеттік кіріс органдары немесе сот қолданады.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігі мемлекеттік кіріс органына ЕАЭО және (немесе) ҚР кеден заңнамасында белгіленген мерзімде уақытша әкелу (жіберу) кедендік рәсімімен орналастырылған тауарлар болып табылатын уақытша әкетілген халықаралық тасымалдау көлік құралдарына қатысты операциялар жасау туралы өтінішті ұсынбағаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы міндетті тұлғаның уақытша әкелу (жіберу) кедендік рәсімімен орналастырылған тауарлар болып табылатын уақытша әкетілген халықаралық тасымалдау көлік құралдарына қатысты операциялар жасау туралы *өтінішті* кеден заңнамасында белгіленген мерзімде мемлекеттік кіріс органына ұсынбау түрінде құқыққа қарсы әрекетсіздік жасауымен сипатталады.

"ҚР-дағы кедендік реттеу туралы" ҚР кодексінің 360-бабы 4-тармағы нормасының талабы бойынша халықаралық тасымалдаудың көлік құралдарына қатысты операциялар жасалған жағдайда, декларант уақытша әкелудің (жіберудің) кедендік рәсімімен орналастырылған және халықаралық тасымалдаудың көлік құралдары ретінде пайдаланылатын тауарларды осындай операциялар жасалған күннен кейінгі күннен бастап күнтізбелік отыз күннен кешіктірмей осындай операцияларды жасау туралы өтініш және жасалған операциялардың құнын растайтын құжаттарды беруге міндетті.

Көрсетілген өтініш тауарларды уақытша әкелудің (жіберудің) кедендік рәсімімен орналастырған кеден органына берілуге тиіс.

Көрсетілген өтініштің *нысанын*, электрондық құжат түріндегі мұндай өтініштің құрылымы мен форматын, оларды толтыру, мұндай өтінішке өзгерістер (толықтырулар) енгізу тәртібін, сондай - ақ мұндай өтінішті беруге, тіркеуге және тіркеуден бас тартуға байланысты кедендік операцияларды жасау тәртібін-ЕАЭО комиссиясы, ал ЕАЭО комиссиясы реттемеген бөлігінде уәкілетті орган айқындаған тәртіппен айқындайды.

Міндетті тұлғалардың олар үшін ЕАЭО және (немесе) ҚР кеден заңнамасында белгіленген міндеттерді жоғарыда көрсетілген өтінішті белгіленген мерзімдерде ұсыну бойынша орындамауы немесе тиісінше орындамауы түсіндірілетін баптың 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігінде көзделген әрекетті жасағаны үшін құқық бұзушы айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБТК-нің 538-бабының 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұлдың мөлшері 15 АЕК-ті құрайды, тіркелген болып табылады және оны салатын органның өзгертуіне жатпайды.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігі бойынша әкімшілік жаза құқық бұзушыға, егер істі қарау сотта жүзеге асырылса, Мемлекеттік кіріс органдары немесе сот қолданады.

539-бап. Қазақстан Республикасының мемлекеттік кірістер органына есептер ұсынбау немесе жалған есептер беру және есеп жүргізу рәсімдерін сақтамау

Кедендік тасымалдаушы, кеден өкілі, өз тауарларын сақтау қоймасы иелері, уақытша сақтау қоймасы, кеден немесе еркін қойма, бажсыз сауда дүкені, уәкілетті экономикалық операторлар, декларанттар Еуразиялық экономикалық одақтың кеден заңнамасында белгіленген тәртіппен және мерзімде Қазақстан Республикасының мемлекеттік кірістер органына ұсынбауы. немесе) импортталған, экспортталған, декларацияланған, алынған, сақталатын, өңделетіні туралы есептер дайындалған Тува, кедендік бақылаумен тауарларды бақылау немесе еркін кедендік аймақ немесе жалған, сондай-ақ мұндай тауарларды есепке алуды жүргізу тәртібі сақтамаған аумағында сатып алынған және сатылған -

жиырма бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілген мақала ҚР Мемлекеттік кіріс органына есептілікті ұсынбағаны немесе дұрыс емес есептілікті ұсынғаны және есеп жүргізу тәртібін сақтамағаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ҚР заңнамасында белгіленген және ҚР-да мемлекетпен қорғалатын кедендік реттеу тәртібі ӘҚБТК-нің 539-бабында көзделген құқық бұзушылықтың рулық объектісі болып табылады.

ӘҚБтК-нің 539-бабында көзделген құқық бұзушылықтың тікелей объектісі кедендік бақылаудағы не еркін кеден аймақтарының аумағындағы әкелінетін, әкетілетін, декларацияланатын, түсетін, сақталатын, өңделетін, дайындалатын, сатып алынатын және сатылатын тауарлар туралы есептілікті есепке алуды жүргізудің және Мемлекеттік кірістер органдарына ұсынудың мемлекет белгілеген және қорғайтын тәртібі болып табылады.

ӘҚБтК-нің 539-бабы түсіндірілген бапта заң шығарушының тікелей нұсқауына байланысты кедендік тасымалдаушылар, кедендік өкілдер, *өз тауарларын сақтау қоймаларының, уақытша сақтау қоймаларының, кедендік немесе еркін қоймалардың, бажсыз сауда дүкендерінің иелері, уәкілетті экономикалық операторлар және декларанттар болып табылады.*

Кеден ісі саласындағы жоғарыда көрсетілген барлық қызмет субъектілері ұғымдарының айқындамалары "Қазақстан Республикасындағы кедендік реттеу туралы" ҚР Кодексінің тиісті баптарында қамтылған.

ӘҚБтК-нің 539-бабында қарастырылған заңсыз әрекеттердің субъективті жағы құқық бұзушылар - жеке тұлғалар үшін қасақана немесе абайсыздық түрінде кінәмен сипатталады. Адамның кінәсі оның жасаған заңсыз әрекеттеріне және олардың зиянды салдарына психикалық қатынасы арқылы анықталады.

Субъектілері заңды тұлғалар болып табылатын құқық бұзушылықтардың субъективті жағы кінәні анықтау туралы заңнамалық талаптың болуы салдарынан тек жеке тұлғаларға қатысты әкімшілік жауапкершілікке тарту шарты ретінде анықталуға жатпайды. ҚР әкімшілік жауапкершілік туралы заңнамасы бойынша заңды тұлғалар осы әрекетті жасаған заңды тұлғаның лауазымды тұлғаларының кінәсін есепке алмай, ӘҚБтК-де әкімшілік жауапкершілік көзделген құқыққа қарсы әрекетті не әрекетсіздікті жасау фактісі үшін бір ғана әкімшілік жауаптылықта болады.

ӘҚБтК-нің 539-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың құрамы *формальды* болып табылады. Оны жасағаны үшін әкімшілік жауаптылыққа тарту үшін құқық бұзушының мемлекетке немесе үшінші тұлғаларға материалдық зиян келтіру фактісін анықтау талап етілмейді.

Түсіндірілген мақалада қарастырылған құқық бұзушылықтың объективті жағы міндетті адамның заңсыз әрекеттерді (жеке тұлғаларды, соның ішінде жеке кәсіпкерлерді, кінәлілерді) жасауымен сипатталады:

1) кедендік бақылаудағы не еркін кедендік аймақтардың аумағындағы әкелінетін, әкетілетін, декларацияланатын, келіп түсетін, сақталатын, қайта өңделетін, дайындалатын, сатып алынатын және өткізілетін тауарлардың *есебін жүргізу тәртібі бұзылған жағдайларда* жүзеге асырылады;

2) мемлекеттік кіріс органдарына жоғарыда көрсетілген тауарлар туралы есептілікті *ұсынбаған* не

3) мемлекеттік кіріс органдарына көрсетілген тауарлар туралы *анық емес есептілік ұсынылған* жағдайларда жол беріледі.

"Кедендік реттеу туралы" ҚР Кодексінің тиісті нормаларының талабы бойынша Кеден ісі саласындағы қызметті жүзеге асыратын тұлғалар кедендік бақылаудағы тауарлардың есебін жүргізуге және кеден органдарына, оның ішінде ақпараттық-коммуникациялық технологияларды пайдалана отырып, уәкілетті орган айқындаған тәртіппен және нысанда осындай тауарлар және олармен жасалған операциялар туралы есептілікті ұсынуға міндетті.

Міндетті тұлғалардың олар үшін ЕАЭО және (немесе) ҚР кеден заңнамасында белгіленген есепке алуды жүргізу тәртібін бұзуы, сол сияқты мемлекеттік кірістер органдарына көрсетілген тауарлар туралы анық емес есептілікті ұсынбауы немесе ұсынуы түсіндірілетін бапта көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Түсіндірілген мақалада қарастырылған әрекетті жасағаны үшін құқық бұзушы айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБтК-нің 533-бабында көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл мөлшері 25 АЕК-ті құрайды, тіркелген болып табылады және оны салатын органның өзгертуіне жатпайды.

Түсіндірілген бап бойынша әкімшілік жаза құқық бұзушыға, егер істі сотта қарау жүзеге асырылса, Мемлекеттік кіріс органдары немесе сот қолданады.

540-бап. Тауарларды сақтауға орналастыру тәртібін, оларды сақтау тәртібін және олармен операцияларды бұзу

Еуразиялық экономикалық одақтың және (немесе) Қазақстан Республикасының кеден заңнамасында, тауарларды кеден қоймасында сақтау мерзімдері, тауарларды бір қоймадан екіншісіне ауыстыру тәртібімен, сондай-ақ кеден қоймаларындағы, қоймалардағы тауарлармен жасалатын операцияларды сақтау үшін тауарларды орналастыру және оларды сақтау тәртібі бұзылған. уақытша сақтау және бос қоймалар

-

жиырма бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілген мақала тауарларды сақтауға орналастыру тәртібін, оларды сақтау және олармен операциялар жүргізу тәртібін бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ҚР заңнамасында белгіленген және ҚР-да мемлекетпен қорғалатын кедендік реттеу тәртібі ӘҚБтК-нің 540-бабында көзделген құқық бұзушылықтың рулық объектісі болып табылады.

ӘҚБтК-нің 540-бабында көзделген құқық бұзушылықтың тікелей объектісі тауарларды сақтауға орналастырудың, оларды сақтаудың, өткізудің және олармен

қоймаларда операциялар жасаудың мемлекет белгілеген және қорғайтын тәртібі болып табылады.

ӘҚБтК-нің 540-бабында көзделген құқық бұзушылық субъектілері тауарларды кедендік бақылаумен қоймаларда сақтауға орналастыруды, оларды сақтауды, өткізуді және олармен операциялар жасауды жүзеге асыратын жеке және заңды тұлғалар болып табылады.

ӘҚБтК – нің 540-бабында көзделген заңсыз әрекеттердің субъективті жағы құқық бұзушылар-жеке тұлғалар үшін қасақана немесе абайсыздық түрінде кінәмен сипатталады. Адамның кінәсі оның жасаған заңсыз әрекеттеріне және олардың зиянды салдарына психикалық қатынасы арқылы анықталады.

Субъектілері заңды тұлғалар болып табылатын құқық бұзушылықтардың субъективті жағы кінәні анықтау туралы заңнамалық талаптың болуы салдарынан тек жеке тұлғаларға қатысты әкімшілік жауапкершілікке тарту шарты ретінде анықталуға жатпайды. ҚР әкімшілік жауапкершілік туралы заңнамасы бойынша заңды тұлғалар осы әрекетті жасаған заңды тұлғаның лауазымды тұлғаларының кінәсін есепке алмай, ӘҚБтК-де әкімшілік жауапкершілік көзделген құқыққа қарсы әрекетті не әрекетсіздікті жасау фактісі үшін бір ғана әкімшілік жауаптылықта болады.

ӘҚБтК-нің 540-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың құрамы формальды болып табылады. Оны жасағаны үшін әкімшілік жауаптылыққа тарту үшін құқық бұзушының мемлекетке немесе үшінші тұлғаларға материалдық зиян келтіру фактісін анықтау талап етілмейді.

Түсіндірілген мақалада қарастырылған құқық бұзушылықтың объективті жағы міндетті тұлғаның кедендік бақылаудағы тауарларға қатысты заңсыз әрекеттерді (жеке тұлғалар, соның ішінде жеке кәсіпкерлер үшін де кінәлі) жасауымен сипатталады:

1) тауарларды кеден қоймаларында, уақытша сақтау қоймаларында және еркін қоймаларда сақтауға орналастыру тәртібін бұзу,

2) оларды сақтау тәртібі бұзылған жағдайларда жүргізіледі,

3) кеден қоймасында тауарларды сақтау мерзімдерін бұзу,

4) тауарларды бір қоймадан екінші қоймаға өткізу тәртібі бұзылған жағдайларда жүргізіледі,

5) кеден қоймаларында, уақытша сақтау қоймаларында және еркін қоймаларда тауарлармен тыйым салынған операциялар жүргізу арқылы жүзеге асырылады.

Кедендік бақылаудағы тауарларды сақтауға, сақтауға және өткізуге орналастыру тәртібі мен мерзімдері, сондай-ақ тауарларды сақтауға байланысты жол берілетін жүк және өзге де операциялардың түрлері "Қазақстан Республикасындағы кедендік реттеу туралы" ҚР Кодексінің тиісті нормаларында және уәкілетті орган бекітетін қағидаларда айқындалады.

Міндетті тұлғалардың ЕАЭО және (немесе) Қазақстан Республикасының кеден заңнамасында олар үшін белгіленген тауарларды қоймаларда кедендік бақылаумен

сақтауға, сақтауға, өткізуге орналастыру тәртібі мен мерзімдерін бұзуы, сол сияқты көрсетілген тауарлармен оларды сақтауға, сақтауға немесе одан әрі өткізуге байланысты емес операциялар жасауға тыйым салуды бұзуы түсіндірілетін бапта көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Түсіндірілген мақалада қарастырылған әрекетті жасағаны үшін құқық бұзушы айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБтК-нің 540-бабында көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл мөлшері 25 АЕК-ті құрайды, тіркелген болып табылады және оны салатын органның өзгертуіне жатпайды.

Түсіндірілген бап бойынша әкімшілік жаза құқық бұзушыға, егер істі сотта қарау жүзеге асырылса, Мемлекеттік кіріс органдары немесе сот қолданады.

541-бап. Алып тасталды - ҚР 12.26.2017 Заңымен.

542-бап. Тауарларды қайта өңдеу және қайта өңдеу өнімдерін ауыстыру тәртібін бұзу

1. Тауарларды қайта өңдеуді бұзу, яғни Қазақстан Республикасының кеден заңнамасында белгіленген талаптарға, тауарларды қайта өңдеу шарттары туралы құжатта көрсетілген шектеулер мен шарттарға сәйкес келмеу, егер мұндай құжат кедендік рәсімнің шарттарына, тауарларды өңдеудің тәртібі мен мерзімдеріне, өңделген өнімнен шығарылған өнімнің мөлшеріне сәйкес келсе міндетті болып табылады. осындай тауарларды қайта өңдеу бойынша операциялар -

елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Отандық тауарларды қайта өңдеу өнімдерін басқа тауарлармен алмастырудың белгіленген тәртібін бұзу -

жиырма айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілген мақала кедендік бақылаудағы тауарларды қайта өңдеу және қайта өңдеу өнімдерін ауыстыру тәртібін бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ҚР заңнамасында белгіленген және ҚР-да мемлекетпен қорғалатын кедендік реттеу тәртібі ӘҚБтК-нің 542-бабында көзделген құқық бұзушылықтардың рулық объектісі болып табылады.

ӘҚБтК-нің 542-бабында көзделген құқық бұзушылықтардың тікелей объектісі тауарларды кедендік бақылаумен қайта өңдеудің мемлекет белгілеген және қорғайтын тәртібі болып табылады.

ӘҚБтК-нің 542-бабында көзделген құқық бұзушылық субъектілері тауарларды қайта өңдеудің және оларды қайта өңдеудің кедендік режиміне орналастыруды жүзеге асыратын жеке және заңды тұлғалар болып табылады.

ӘҚБтК – нің 542-бабында көзделген заңсыз әрекеттердің субъективті жағы құқық бұзушылар-жеке тұлғалар үшін қасақана немесе абайсыздық түрінде кінәмен

сипатталады. Адамның кінәсі оның жасаған заңсыз әрекеттеріне және олардың зиянды салдарына психикалық қатынасы арқылы анықталады.

Субъектілері заңды тұлғалар болып табылатын құқық бұзушылықтардың субъективті жағы кінәні анықтау туралы заңнамалық талаптың болуы салдарынан тек жеке тұлғаларға қатысты әкімшілік жауапкершілікке тарту шарты ретінде анықталуға жатпайды. ҚР әкімшілік жауапкершілік туралы заңнамасы бойынша заңды тұлғалар осы әрекетті жасаған заңды тұлғаның лауазымды тұлғаларының кінәсін есепке алмай, ӘҚБтК-де әкімшілік жауапкершілік көзделген құқыққа қарсы әрекетті не әрекетсіздікті жасау фактісі үшін бір ғана әкімшілік жауаптылықта болады.

ӘҚБтК-нің 542-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтар құрамы формальды болып табылады. Оларды жасағаны үшін әкімшілік жауаптылыққа тарту үшін құқық бұзушының мемлекетке немесе үшінші тұлғаларға материалдық зиян келтіру фактісін анықтау талап етілмейді.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігі тауарларды қайта өңдеу тәртібін бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсіндірілген баптың 1-бөлімінде қарастырылған құқық бұзушылықтың объективті жағы міндетті тұлғаның тауарларды қайта өңдеудің кедендік рәсімінде тұрған заңға қайшы әрекеттерді жасауымен сипатталады (жеке тұлғалар, соның ішінде жеке кәсіпкерлер үшін де кінәлі), бұл тауарларды қайта өңдеу тәртібін бұзудан көрінеді.

Сонымен бірге, түсіндірілген баптың 1-бөлігінде заң шығарушының тікелей нұсқауына байланысты тауарларды қайта өңдеу тәртібін бұзу деп түсініледі:

- 1) егер мұндай құжат кедендік рәсім шарттарына сәйкес міндетті болса, тауарларды қайта өңдеу шарттары туралы құжатта қамтылған ҚР кеден заңнамасында белгіленген талаптарды, шектеулер мен шарттарды сақтамау,
- 2) тауарларды қайта өңдеу тәртібі мен мерзімдерін сақтамау,
- 3) қайта өңдеу өнімдерінің шығу мөлшерін сақтамау,
- 4) осындай тауарларды қайта өңдеу жөніндегі операцияларды жүргізуді сақтамау жатады.

Қайта өңдеудің кедендік рәсімі қайта өңдеуді жүзеге асыру орнына және міндетті субъектінің мұқтажына қарай үш режимде: 1) ЕАЭО кедендік аумағында, 2) ЕАЭО кедендік аумағынан тыс және 3) ішкі тұтыну үшін қолданылуы мүмкін.

Жоғарыда көрсетілген қайта өңдеу режимдерінің әрқайсысына қатысты тауарларды қайта өңдеудің талаптары, шектеулері мен шарттары ҚР кеден заңнамасында белгіленеді және егер мұндай құжат қайта өңдеудің кедендік рәсімі үшін міндетті болса, қайта өңдеу шарттары туралы құжатта айқындалуы мүмкін.

Тауарларды қайта өңдеу шарттары туралы құжат ұғымы, оны беру тәртібі және онда қамтылған шарттар әрбір пайдаланылатын қайта өңдеу режиміне қатысты тиісінше "ҚР Кедендік реттеу туралы" ҚР Кодексінің 248, 261, 273-баптарында айқындалады.

Мұндай құжатты ҚР уәкілетті мемлекеттік органы оны алу үшін жүгінген кез келген тұлғаға, оның ішінде тауарларды қайта өңдеу бойынша операцияларды тікелей жасамайтын тұлғаға береді.

Уәкілетті мемлекеттік органдар беретін тауарларды қайта өңдеу шарттары туралы құжаттың нысанын, оны толтыру тәртібін және осындай құжатты беру, оған өзгерістер (толықтырулар) енгізу тәртібін, тауарларды ішкі тұтыну үшін қайта өңдеу мерзімін ұзарту, сондай-ақ оны кері қайтарып алу (жою) және (немесе) оның қолданысын қайта бастау тәртібін ҚР Үкіметі белгілейді.

Оның әрбір режимі бойынша тауарларды қайта өңдеу тәртібі мен мерзімдері тиісінше "ҚР-дағы кедендік реттеу туралы" ҚР Кодексінің 26, 27, 28-тарауларында айқындалады.

Кодекстің 245-бабына сәйкес кедендік баждың қолданылу мерзімі кедендік аумақта қайта өңдеу рәсімдері Еуразиялық экономикалық одақтың кедендік аумағында тауарларды қайта өңдеу шарттары туралы құжатта айқындалған Еуразиялық экономикалық одақтың кедендік аумағында тауарларды қайта өңдеу мерзімінің негізінде белгіленеді. Кедендік аумақта қайта өңдеу кедендік рәсімінің белгіленген қолданылу мерзімі Еуразиялық экономикалық одақтың кедендік аумағында тауарларды қайта өңдеу мерзімін ұзарту кезінде тұлғаның өтініші бойынша ұзартылады.

"ҚР-дағы кедендік реттеу туралы" ҚР Кодексінің 261-бабының 3 және 5-тармақтарына сәйкес тауарларды ЕАЭО-ның кедендік аумағынан тыс жерде қайта өңдеу мерзімі екі жылдан аспауы тиіс. Тауарларды Еуразиялық экономикалық одақтың кедендік аумағынан тыс жерде қайта өңдеу мерзімі тауарларды кедендік аумақтан тыс қайта өңдеу кедендік рәсімімен орналастыру күнінен бастап, ал тауарларды бірнеше партиямен кедендік декларациялау кезінде тауарлардың бірінші партиясын кедендік аумақтан тыс қайта өңдеу кедендік рәсімімен орналастыру күнінен бастап есептеледі.

Көрсетілген Кодекстің 273-бабының 3-тармағына сәйкес тауарларды ішкі тұтыну үшін қайта өңдеу мерзімі тауарлардың жекелеген санаттары үшін ЕАЭО комиссиясы айқындайтын бір жылдан не неғұрлым ұзақ мерзімнен аспауға тиіс. Бұл ретте, келтірілген баптың 4-тармағына сәйкес тауарларды ішкі тұтыну үшін қайта өңдеу мерзімі: 1) тауарларды қайта өңдеудің өндірістік процесінің ұзақтығын; 2) қайта өңдеу өнімдерін ішкі тұтыну үшін шығарудың кедендік рәсімімен орналастыру үшін қажетті уақытты қамтиды. Тауарларды ішкі тұтыну үшін қайта өңдеу мерзімі тауарларды ішкі тұтыну үшін қайта өңдеудің кедендік рәсімімен орналастырған күннен бастап, ал тауарларды бірнеше партиямен кедендік декларациялау кезінде - тауарлардың бірінші партиясын ішкі тұтыну үшін қайта өңдеудің кедендік рәсімімен орналастырған күннен бастап есептеледі.

Қайта өңдеу өнімдерінің шығу саны қайта өңдеуге қабылданған (берілген) тауарлардың саны және қайта өңдеу өнімдерінің шығу нормалары туралы деректер негізінде айқындалады.

Қайта өңдеуге қабылданған (берілген) тауарлардың саны әкелінген (әкетілген) немесе қайта өңдеу үшін қабылданған тауарға арналған кедендік және өзге де құжаттардың негізінде айқындалады.

"Кедендік реттеу туралы" ҚР Кодексінің 249-бабының 1-тармағына, 262-бабының 1-тармағына, 274-бабының 1-тармағына сәйкес қайта өңдеу өнімдерінің шығу нормасы деп кедендік аумақта, кедендік аумақтан тыс немесе тауарлардың белгілі бір санын ішкі тұтыну үшін қайта өңдеу жөніндегі операцияларды жасау нәтижесінде пайда болған қайта өңдеу өнімдерінің саны және (немесе) пайыздық құрамы түсініледі. Егер қайта өңдеу жөніндегі операциялар сипаттамалары белгіленген техникалық талаптарға сәйкес іс жүзінде тұрақты болып қалатын және қайта өңдеу өнімдерін өзгеріссіз сапада алуға әкеп соғатын тауарларға қатысты жасалса, ҚР уәкілетті мемлекеттік органдары қайта өңдеу өнімдері шығуының стандартты нормаларын белгілеуі мүмкін.

"Кедендік реттеу туралы" ҚР Кодексінің 246-бабына сәйкес ЕАЭО кедендік аумағында қайта өңдеу жөніндегі операциялар мыналарды қамтиды: 1) тауарларды қайта өңдеу немесе өңдеу; 2) монтаждауды, жинауды, бөлшектеуді және шақтауды қоса алғанда, тауарларды дайындау; 3) тауарларды қалпына келтіруді, құрамдас бөліктерін ауыстыруды, жаңғыртуды қоса алғанда, оларды жөндеу; 4) қайта өңдеу өнімдерін өндіруге жәрдемдесетін немесе осы тауарлар қайта өңдеу процесінде толық немесе ішінара тұтынылса да, оны жеңілдететін тауарларды пайдалану.

Тиісінше, Еуразиялық экономикалық одақтың кедендік аумағында қайта өңдеу операцияларына: 1) тауарларды сатуға және тасымалдауға (тасымалдауға) дайындау кезінде олардың сақталуын қамтамасыз ету жөніндегі операциялар, оның ішінде тауарлар өздерінің жеке сипаттамаларын жоғалтпайтын тауарларды буып - түйю, өлшеп-орау және сұрыптау; 2) Құстарды, балықтарды қоса алғанда, төл алу, жануарларды өсіру және бордақылау, сондай-ақ шаян тәріздестер мен моллюскілерді өсіру; 3) ағаштар мен өзге де өсімдіктер өсіру; 4) ақпаратты, аудио-және бейнежазбаларды ақпарат жеткізгіштердің кез келген түріне көшіру және көбейту;; 5) шетелдік тауарларды технологиялық процесте көмекші құралдар ретінде (жабдық, станоктар, құрылғылар және басқалар) пайдалану; 6) ЕАЭО комиссиясы айқындайтын өзге де операциялар жатады.

"ҚР-дағы кедендік реттеу туралы" ҚР Кодексінің 259-бабына сәйкес ЕАЭО кедендік аумағынан тыс қайта өңдеу бойынша операциялар мыналарды қамтиды: тауарларды қайта өңдеу немесе өңдеу; монтаждауды, жинауды, бөлшектеуді және шақтауды қоса алғанда, тауарларды дайындау; тауарларды қалпына келтіруді, құрамдас бөліктерін ауыстыруды, жаңғыртуды қоса алғанда, оларды жөндеу.

"ҚР-дағы кедендік реттеу туралы" ҚР Кодексінің 271-бабының 1-тармағына сәйкес ішкі тұтыну үшін қайта өңдеу жөніндегі операциялар: 1) тауарларды қайта өңдеуді немесе өңдеуді; 2) монтаждауды, жинауды, бөлшектеуді және шақтауды қоса алғанда, тауарларды дайындауды қамтиды.

Бұл ретте, көрсетілген баптың 2 - тармағына сәйкес ішкі тұтыну үшін қайта өңдеу операцияларына: 1) тауарларды сатуға және тасымалдауға (тасымалдауға) дайындау кезінде олардың сақталуын қамтамасыз ету жөніндегі операциялар, оның ішінде тауарлар өздерінің жеке сипаттамаларын жоғалтпайтын тауарларды буып-түю, өлшеп-орау және сұрыптау; 2) төл алу, құстарды, балықтарды қоса алғанда, жануарларды өсіру және бордақылау, сондай-ақ шаян тәріздестер мен моллюскілерді өсіру; 3) ағаштар мен өзге де өсімдіктерді өсіру; 4) ақпаратты, аудио-және; 5) ЕАЭО комиссиясы айқындайтын өзге де операциялар жатады.

Тиісінше, тауарларды қайта өңдеу операцияларына кірмейтін көрсетілген және басқа да операцияларды жүргізу түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағын құрайды.

Міндетті тұлғалардың олар үшін ЕАЭО және (немесе) ҚР кеден заңнамасында белгіленген тауарларды қайта өңдеу, қайта өңдеу операцияларын жүргізу тәртібі мен мерзімдерін бұзуы, сондай-ақ оларға қойылатын талаптарды, қайта өңдеудің шектеулері мен шарттарын сақтамауы түсіндірілетін баптың 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген әрекетті жасағаны үшін құқық бұзушы айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБтК-нің 542-бабының 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұлдың мөлшері 50 АЕК-ті құрайды, тіркелген болып табылады және оны салатын органның өзгертуіне жатпайды.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігі бойынша әкімшілік жаза құқық бұзушыға, егер істі карау сотта жүзеге асырылса, Мемлекеттік кіріс органдары немесе сот қолданады.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігі отандық тауарларды қайта өңдеу өнімдерін басқа тауарлармен ауыстырудың белгіленген тәртібін бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсіндірілген баптың 2-бөлімінде қарастырылған құқық бұзушылықтың объективті жағы міндетті тұлғаның отандық тауарларды қайта өңдеу өнімдерін басқа тауарлармен ауыстырудың белгіленген тәртібін бұзудан көрінетін заңсыз әрекеттерді жасауымен сипатталады (және жеке тұлғалар, соның ішінде жеке кәсіпкерлер үшін де кінәлі).

Кедендік аумақта және кедендік аумақтан тыс қайта өңдеу өнімдерін ауыстыру тәртібі тиісінше "кедендік реттеу туралы" ҚР кодексінің 252, 263-баптарында белгіленеді.

Түсіндірілген мақаланың 2-бөлігінің нормасы тек отандық тауарларды қайта өңдеу өнімдерін ауыстыру тәртібін бұзу туралы айтады. Демек, түсіндірілген баптың 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы құқық бұзушының отандық тауарларды қайта өңдеу өнімдерін ауыстыру бойынша ҚР кеден заңнамасында белгіленген тәртіпті бұза отырып жасаған заңсыз әрекеттері болады.

Өнерге сәйкес. "Кедендік реттеу туралы" ҚР кодексінің 263-бабында кеден органының рұқсатымен өзінің сипаты, сапасы және техникалық сипаттамалары бойынша осындай қайта өңдеу өнімдерімен (бұдан әрі осы бапта) сәйкес келетін қайта өңдеу өнімдерін шетелдік тауарлармен ауыстыруға жол беріледі - баламалы шетелдік тауарлар), егер жөндеу Еуразиялық экономикалық одақтың кедендік аумағынан тыс қайта өңдеу жөніндегі операция болып табылған жағдайда, сондай-ақ егер Еуразиялық экономикалық одақтың кедендік аумағынан тыс қайта өңдеу жөніндегі операциялар құбыржол көлігімен өткізілетін тауарларға қатысты жүзеге асырылатын болса. Бұрын Кеден одағына әкелінген тауарлардың құрамына кірген бөлшектерді, тораптарды, агрегаттарды ақаулы түрде жөндеу үшін Еуразиялық экономикалық одақтың кедендік аумағынан әкеткен жағдайда өзінің сипаттамасы, сапасы мен техникалық сипаттамалары бойынша қайта өңдеу өнімдерімен сәйкес келетін шетелдік тауарлар олардың ақаусыздығы және (немесе) тозуы жай-күйін есепке алмай, баламалы шетелдік тауарлар ретінде қаралады. Егер қайта өңдеу өнімдерін баламалы шетелдік тауарлармен ауыстыруға рұқсат етілген жағдайда, осы баламалы шетелдік тауарларды Еуразиялық экономикалық одақтың кедендік аумағына әкелуге Еуразиялық экономикалық одақтың тауарлары Еуразиялық экономикалық одақтың кедендік аумағынан әкетілгенге дейін жол беріледі. Тауарларды жөндеу кезінде қайта өңдеу өнімдерін ауыстыруға қайта өңдеу өнімдерін алмастыратын тауарлар кедендік аумақтан тыс қайта өңдеудің кедендік рәсіміне сәйкес жөндеуге арналған тауарларға қатысты бірдей не біртекті болып табылатын жағдайда жол беріледі. Бұл ретте тауарлардың ауыстыратын бөліктері жаңа, сондай-ақ пайдалануда болған болуы мүмкін. Тауарларды жөндеу кезінде мұндай жөндеу алынған өнімге бастапқы өнімнің сипаттамасынан айтарлықтай ерекшеленетін сипаттама бере алатын кезде қайта өңдеу өнімдерін ауыстыруға жол берілмейді. Шарттың (келісімшарттың) тиісті ережелері және тауарларды жөндеуді жүзеге асыратын тұлғаның кепілдік міндеттемелері тауарларды жөндеу кезінде қайта өңдеу өнімдерін ауыстыру үшін негіздер болып табылады.

Тиісінше, міндетті тұлғаның отандық тауарларды қайта өңдеу өнімдерін оларды қайта өңдеудің кедендік рәсімі кезінде ауыстырудың көрсетілген тәртібін бұзуы түсіндірілген баптың 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігінде көзделген әрекетті жасағаны үшін құқық бұзушы айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБТК-нің 542-бабының 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл мөлшері 20 АЕК-ті құрайды, тіркелген болып табылады және оны салатын органның өзгертуіне жатпайды.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігі бойынша әкімшілік жаза құқық бұзушыға, егер істі қарау сотта жүзеге асырылса, Мемлекеттік кіріс органдары немесе сот қолданады.

543-бап. Кедендік рәсімді уақытында аяқтамау

1. Кедендік рәсімді белгіленген мерзімде аяқтамау, оған қатысты оны жасау туралы талап қойылады -

тікелей комиссияның объектілері болып табылатын тауарлар мен көлік құралдарын тәркілей отырып, жеке тұлғаларға он бес, шағын бизнес үшін - жиырма, орта бизнес үшін - отыз, ірі бизнес үшін - елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады. әкімшілік құқық бұзушылық немесе онсыз.

1-1. Еуразиялық экономикалық одақтың кедендік аумағынан уақытша әкелінген халықаралық көлік құралдарын жинамау -

әкімшілік құқық бұзушылықтың тікелей субъектілері болып табылатын көлік құралдарын тәркілей отырып, жеке тұлғаларға он бес, шағын бизнес үшін - жиырма, орта бизнес үшін - отыз, ірі бизнес үшін - елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады. , немесе онсыз.

2. Еуразиялық экономикалық одақтың кедендік аумағынан уақытша әкелінетін белгіленген мерзімде жеке пайдалануға арналған уақытша әкелінген тауарлар және (немесе) көлік құралдары -

он бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

3. Қазақстан Республикасының мемлекеттік кірістер органына жарамсыз құжаттарды, заңсыз жолмен алынған құжаттарды немесе басқа тауарларға және (немесе) көлік құралдарына қатысты құжаттарды кері экспортты немесе импортты растайтын немесе тауарлардың жойылуына немесе жоғалуына байланысты және (немесе) жоғалуына байланысты мүмкін еместігі туралы құжаттар ұсыну. авариялар немесе дүлей күштер, табиғи амортизация немесе жоғалту немесе органдар мен лауазымды адамдардың заңсыз әрекеттеріне байланысты оларды жою. Ostrau мемлекеттік -

тауарларды және (немесе) көлікті тәркілеумен жеке тұлғаларға он бес, шағын бизнес немесе коммерциялық емес ұйымдар үшін - жиырма, орта бизнес үшін - отыз, ірі бизнес үшін - елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады. әкімшілік құқық бұзушылықтың тікелей объектісі болып табылатын қаражат.

Түсініктеме _____

Түсіндірілген мақала кедендік рәсімді белгіленген мерзімде аяқтамағаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ҚР заңнамасында белгіленген және ҚР-да мемлекетпен қорғалатын кедендік реттеу тәртібі ӘҚБтК-нің 543-бабында көзделген құқық бұзушылықтардың рулық объектісі болып табылады.

ӘҚБтК-нің 543-бабында көзделген құқық бұзушылықтардың тікелей объектісі ЕАЭО-ның кедендік аумағында кедендік рәсімдерді жүзеге асырудың белгіленген және мемлекет қорғайтын тәртібі болып табылады.

ӘҚБтК-нің 543-бабында көзделген құқық бұзушылық субъектілері ЕАЭО-ның кедендік аумағында кедендік рәсімдерді жүзеге асыратын жеке және заңды тұлғалар болып табылады.

ӘҚБтК – нің 543-бабында қарастырылған заңсыз әрекеттердің субъективті жағы құқық бұзушылар-жеке тұлғалар үшін қасақана немесе абайсыздық түрінде кінәмен сипатталады. Адамның кінәсі оның жасаған заңсыз әрекеттеріне және олардың зиянды салдарына психикалық қатынасы арқылы анықталады.

Субъектілері заңды тұлғалар болып табылатын құқық бұзушылықтардың субъективті жағы кінәні анықтау туралы заңнамалық талаптың болуы салдарынан тек жеке тұлғаларға қатысты әкімшілік жауапкершілікке тарту шарты ретінде анықталуға жатпайды. ҚР әкімшілік жауапкершілік туралы заңнамасы бойынша заңды тұлғалар осы әрекетті жасаған заңды тұлғаның лауазымды тұлғаларының кінәсін есепке алмай, ӘҚБтК-де әкімшілік жауапкершілік көзделген құқыққа қарсы әрекетті не әрекетсіздікті жасау фактісі үшін бір ғана әкімшілік жауаптылықта болады.

ӘҚБтК-нің 543-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтар құрамы формальды болып табылады. Оларды жасағаны үшін әкімшілік жауаптылыққа тарту үшін құқық бұзушының мемлекетке немесе үшінші тұлғаларға материалдық зиян келтіру фактісін анықтау талап етілмейді.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігі кедендік рәсімді белгіленген мерзімде аяқтамау үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді, оған қатысты оны аяқтау туралы талап белгіленген.

Түсіндірілген баптың 1-бөлімінде қарастырылған құқық бұзушылықтың объективті жағы міндетті тұлғаның осы үшін белгіленген мерзімде аяқталмауымен көрінетін заңсыз әрекеттерді (және жеке тұлғалар, соның ішінде жеке кәсіпкерлер үшін де кінәлі) жасауымен сипатталады, оған қатысты оны аяқтау туралы талап белгіленген.

"ҚР-дағы кедендік реттеу туралы" ҚР кодексінің 209-бабы 1-тармағының талабы бойынша кедендік рәсімдердің қолданылуы көрсетілген Кодексте белгіленген жағдайларда, тәртіппен және мерзімдерде аяқталуға жатады, ал егер бұл Кодексте көзделген болса - Комиссия ЕАЭО.

Міндетті тұлғалардың бұл үшін ЕАЭО және (немесе) ҚР кеден заңнамасында белгіленген мерзімдерде кедендік рәсімді аяқтамауы түсіндірілетін баптың 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықты жасау міндетті тұлға аяқталуы тиіс кедендік рәсімді аяқтамаған, ал кеден заңнамасында немесе ЕАЭО комиссиясы белгілеген оны аяқтау мерзімі аяқталған сәтте аяқталды деп есептеледі.

ӘҚБтК-нің 543-бабының 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін әкімшілік құқық бұзушылық жасаудың тікелей нысанасы болып табылатын тауарлар мен көлік құралдары тәркіленіп немесе онсыз айыппұл түріндегі әкімшілік жаза белгіленген.

ӘҚБТК-нің 543-бабының 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұлдың мөлшері құқық бұзушының құқықтық мәртебесіне қарай, ал егер құқық бұзушы кәсіпкерлік субъектісі болып табылса, онда ол кәсіпкерлік субъектілерінің қандай санатына жататынына қарай сараланған болып табылады. Осыған байланысты құқық бұзушыны әкімшілік жауаптылыққа тартатын орган адамды жауаптылыққа тарту алдында осы адамның құқықтық жағдайын және ол жататын кәсіпкерлік санатын алдын ала белгілеуі қажет.

Құқық бұзушының құқықтық жағдайына және ол жататын кәсіпкерлік санатына қарай айыппұл мөлшері:

- жеке тұлғалар, лауазымды тұлғалар үшін-15 АЕК,
- шағын кәсіпкерлік субъектілері үшін-20 АЕК,
- орта кәсіпкерлік субъектілері үшін-30 АЕК,
- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін-50 АЕК.

Айыппұлдардың мөлшері тіркелген болып табылады және оларды салатын орган өзгертуге жатпайды.

Сондай-ақ, түсіндірілген баптың 1-бөлігінде белгіленген құқық бұзушылық жасағаны үшін қосымша жаза ретінде оның санкциясымен соттың қалауы бойынша Әкімшілік құқық бұзушылықтың тікелей мәні болып табылатын тауарлар мен көлік құралдарын тәркілеу қарастырылған.

Бұл жазаны құқық бұзушыларға тек сот қолданады, өйткені оларды жасағаны үшін санкция ретінде құқық бұзушылық нысаналарын тәркілеу көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер сотта қаралуға жатады.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамаларды мемлекеттік кірістер органдарының лауазымды тұлғалары жасауға құқылы.

Түсіндірілген баптың 1-1-бөлігі ЕАЭО кедендік аумағынан уақытша әкелінген халықаралық тасымалдау көлік құралдарын әкетпегені үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсіндірілген баптың 1-1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы міндетті тұлғаның ЕАЭО кедендік аумағынан өзі ЕАЭО кедендік аумағына уақытша әкелген халықаралық тасымалдау көлік құралдарын ӘКЕТПЕУДЕН көрінетін құқыққа қарсы (ал жеке тұлғалар, оның ішінде жеке кәсіпкерлер үшін де кінәлілер үшін) іс-әрекеттер жасауымен сипатталады.

"ҚР Кедендік реттеу туралы" ҚР Кодексінің 356-бабы 3-тармағының талабы бойынша, келтірілген Кодекске сәйкес белгіленген (ұзартылған) мерзім өткенге дейін уақытша әкелінген халықаралық тасымалдаудың көлік құралдары кедендік транзит кедендік рәсімін қоспағанда, ЕАЭО кедендік аумағынан кері әкетуге не шетелдік тауарларға қолданылатын кедендік рәсімдерге орналастыруға жатады.

Түсіндірілген мақалада қарастырылған құқық бұзушылық адам бұрын өзі әкелген халықаралық көлік құралын белгіленген мерзімде алып кетпеген кезде және мұндай әкету мерзімі аяқталған кезде жасалған деп саналады.

ӘҚБтК-нің 543-бабының 1-1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін әкімшілік құқық бұзушылық жасаудың тікелей нысанасы болып табылатын көлік құралдары тәркіленіп немесе онсыз айыппұл түріндегі әкімшілік жаза белгіленген.

ӘҚБтК-нің 543-бабының 1-1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұлдың мөлшері құқық бұзушының құқықтық мәртебесіне қарай, ал егер құқық бұзушы кәсіпкерлік субъектісі болып табылса, онда ол кәсіпкерлік субъектілерінің қандай санатына жататынына қарай сараланған болып табылады. Осыған байланысты құқық бұзушыны әкімшілік жауаптылыққа тартатын орган адамды жауаптылыққа тарту алдында осы адамның құқықтық жағдайын және ол жататын кәсіпкерлік санатын алдын ала белгілеуі қажет.

Құқық бұзушының құқықтық жағдайына және ол жататын кәсіпкерлік санатына қарай айыппұл мөлшері:

- жеке тұлғалар, лауазымды тұлғалар үшін-15 АЕК,
- шағын кәсіпкерлік субъектілері үшін-20 АЕК,
- орта кәсіпкерлік субъектілері үшін-30 АЕК,
- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін-50 АЕК.

Айыппұлдардың мөлшері тіркелген болып табылады және оларды салатын орган өзгертуге жатпайды.

Сондай-ақ, түсіндірілген баптың 1-1 бөлігінде белгіленген құқық бұзушылық жасағаны үшін қосымша жаза ретінде оның санкциясымен соттың қалауы бойынша Әкімшілік құқық бұзушылықтың тікелей мәні болып табылатын көлік құралдарын тәркілеу қарастырылған.

Бұл жазаны құқық бұзушыларға тек сот қолданады, өйткені оларды жасағаны үшін санкция ретінде құқық бұзушылық нысаналарын тәркілеу көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер сотта қаралуға жатады.

Түсіндірілген баптың 1-1-бөлігінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамаларды мемлекеттік кірістер органдарының лауазымды адамдары жасауға құқылы.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігі уақытша әкелудің белгіленген мерзімінде жеке пайдалану үшін уақытша әкелінген тауарларды және (немесе) көлік құралдарын ЕАЭО кедендік аумағынан әкетпегені үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы міндетті тұлғаның уақытша әкелудің белгіленген мерзімінде ЕАЭО кедендік аумағынан уақытша әкелінген тауарларды және (немесе) жеке пайдалануға арналған көлік құралдарын әкетпеуден көрінетін құқыққа қарсы (ал жеке тұлғалар, жеке кәсіпкерлерді қоса алғанда, кінәлілер үшін) әрекеттер жасауымен сипатталады.

"ҚР-дағы кедендік реттеу туралы" ҚР кодексінің 302-бабының 1 және 2-тармақтарына сәйкес, уақытша әкелу (жіберу) кедендік рәсімінің қолданылу мерзімі тауарларды уақытша әкелу (жіберу) кедендік рәсімімен орналастырған күннен бастап екі жылдан не оларды ЕАЭО кедендік аумағына әкелу мақсаттарына қарай тауарлардың жекелеген санаттары үшін ЕАЭО комиссиясы айқындаған екі жылдан неғұрлым қысқа немесе неғұрлым ұзақ мерзімнен аспауға тиіс.

Көрсетілген Кодекстің 305-бабы 5-тармағының талабы бойынша кеден органы белгілеген уақытша әкелу (жіберу) кедендік рәсімінің қолданылу мерзімі өткеннен кейін кедендік рәсімнің қолданылуы тоқтатылады.

Тиісінше, тауарларды және (немесе) көлік құралдарын ЕАЭО кедендік аумағына уақытша әкелген тұлға белгіленген мерзім өткеннен кейін оларды ЕАЭО кедендік аумағынан әкетуге міндетті.

Міндетті тұлғаның ЕАЭО кедендік аумағынан өзі уақытша әкелген тауарларды және (немесе) жеке пайдалану үшін көлік құралдарын әкетпеуі оларды уақытша әкелу мерзімі өткеннен кейін түсіндірілетін баптың 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігінде көзделген әрекетті жасағаны үшін құқық бұзушы айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБТК-нің 543-бабының 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұлдың мөлшері 15 АЕК-ті құрайды, тіркелген болып табылады және оны салатын органның өзгертуіне жатпайды.

Түсіндірілген бап бойынша әкімшілік жаза құқық бұзушыға, егер істі сотта қарау жүзеге асырылса, Мемлекеттік кіріс органдары немесе сот қолданады. Түсіндірілген баптың 3-бөлігі ҚР Мемлекеттік кіріс органына жарамсыз құжаттарды, заңсыз жолмен алынған құжаттарды немесе басқа тауарларға және (немесе) көлік құралдарына қатысты құжаттарды тауарлардың және (немесе) көлік құралдарының авария немесе еңсерілмейтін күштің әсері салдарынан жойылу немесе жоғалу себептері бойынша кері әкелінуін немесе әкелінуін не мүмкін еместігін растайтын құжаттар ретінде бергені үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді, шет мемлекеттің органдары мен лауазымды адамдарының құқыққа сыйымсыз әрекеттеріне байланысты олардың табиғи тозуы немесе кемуі не иелігінен шығуы.

Түсіндірілген баптың 3-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы міндетті тұлғаның ҚР Мемлекеттік кіріс органына жарамсыз құжаттарды, заңсыз жолмен алынған құжаттарды не басқа тауарларға және (немесе) көлік құралдарына жататын құжаттарды ұсынуда көрінетін заңсыз әрекеттерді (ал жеке тұлғалар, соның ішінде жеке кәсіпкерлер үшін, кінәлілер үшін) жасауымен сипатталады, тауарларды және (немесе) көлік құралдарын жою немесе жоғалту, аварияның немесе еңсерілмейтін күш әсерінің, табиғи тозудың немесе кемудің не шет мемлекет органдары мен лауазымды адамдарының заңсыз іс-әрекеттеріне байланысты олардың иелігінен

шығуының салдарынан кері әкетуді немесе әкелуді не оның мүмкін еместігін растау мақсатында жүргізіледі.

Түсіндірілген баптың 3-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық адам ҚР Мемлекеттік кіріс органына ұсынған кезде, ал мемлекеттік кіріс органы міндетті тұлғадан жарамсыз құжаттарды, заңсыз жолмен алынған құжаттарды не басқа тауарларға және (немесе) көлік құралдарына қатысты құжаттарды оларды әкету (әкелу), жою, жоғалту, тозудың, кемудің, иеленуден шығу фактісін растау мақсатында қабылдаған кезде жасалған болып саналады.

Түсіндірілген баптың 3-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін әкімшілік құқық бұзушылық жасаудың тікелей нысанасы болып табылатын тауарлар және (немесе) көлік құралдары тәркіленіп, айыппұл түріндегі әкімшілік жаза белгіленген.

ӘҚБтК-нің 543-бабының 3-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұлдың мөлшері құқық бұзушының құқықтық мәртебесіне қарай, ал егер құқық бұзушы кәсіпкерлік субъектісі болып табылса, онда ол кәсіпкерлік субъектілерінің қандай санатына жататынына қарай сараланған болып табылады. Осыған байланысты құқық бұзушыны әкімшілік жауаптылыққа тартатын орган адамды жауаптылыққа тарту алдында осы адамның құқықтық жағдайын және ол жататын кәсіпкерлік санатын алдын ала белгілеуі қажет.

Құқық бұзушының құқықтық жағдайына және ол жататын кәсіпкерлік санатына қарай айыппұл мөлшері:

- жеке тұлғалар, лауазымды тұлғалар үшін-15 АЕК,
- шағын кәсіпкерлік субъектілері мен коммерциялық емес ұйымдар үшін-20 АЕК,
- орта кәсіпкерлік субъектілері үшін-30 АЕК,
- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін-50 АЕК.

Айыппұлдардың мөлшері тіркелген болып табылады және оларды салатын орган өзгертуге жатпайды.

Сондай-ақ, түсіндірілген баптың 3-бөлігінде белгіленген құқық бұзушылық жасағаны үшін жаза ретінде оның санкциясында әкімшілік құқық бұзушылықтың тікелей мәні болып табылатын тауарларды және (немесе) көлік құралдарын міндетті түрде тәркілеу қарастырылған.

Бұл жазаны құқық бұзушыларға тек сот қолданады, өйткені оларды жасағаны үшін санкция ретінде құқық бұзушылық нысаналарын тәркілеу көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер сотта қаралуға жатады.

Түсіндірілген баптың 3-бөлігінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамаларды мемлекеттік кірістер органдарының лауазымды тұлғалары жасауға құқылы.

544-бап. Белгілі бір кедендік рәсімге орналастырылған тауарлар мен көлік құралдарын заңсыз пайдалану, күйін өзгерту, пайдалану және (немесе) оларға билік ету

Тауарлар мен көлік құралдарын олардың кедендік рәсіміне сәйкес келмейтін операцияларды жүргізу, күйін өзгерту, пайдалану және (немесе) оларға билік ету, сондай-ақ кедендік рәсімге сәйкес рұқсат етілген жағдайда, тауарларға қатысты меншік , пайдалану немесе билік ету құқығын беру арқылы кедендік рәсімді пайдалану құқығын беру егер мұндай шешім қажет болса, мемлекеттік кірістер органының рұқсатынсыз басқа адамға,

әкімшілік құқық бұзушылық жасаудың тікелей субъектілері болып табылатын көлік құралдарын кеден ісімен айналысатын адамдардың тиісті тізілімінен алып тастай отырып, жиырма айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілген мақала белгілі бір кедендік рәсімге орналастырылған тауарлар мен көлік құралдарын заңсыз пайдалану, күйін өзгерту, пайдалану және (немесе) билік ету үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ҚР заңнамасында белгіленген және ҚР-да мемлекетпен қорғалатын кедендік реттеу тәртібі ӘҚБтК-нің 544-бабында көзделген құқық бұзушылықтың рулық объектісі болып табылады.

ӘҚБтК-нің 544-бабында көзделген құқық бұзушылықтың тікелей объектісі белгілі бір кедендік рәсімге орналастырылған тауарлармен және көлік құралдарымен операциялар жүргізудің мемлекет белгілеген және қорғайтын тәртібі болып табылады.

ӘҚБтК-нің 544-бабында көзделген құқық бұзушылық субъектілері тауарларды және (немесе) көлік құралдарын белгілі бір кедендік рәсімге және олармен жасалатын операцияларға орналастыруды жүзеге асыратын жеке және заңды тұлғалар болып табылады.

ӘҚБтК – нің 544-бабында көзделген заңсыз әрекеттердің субъективті жағы құқық бұзушылар-жеке тұлғалар үшін қасақана немесе абайсыздық түрінде кінәмен сипатталады. Адамның кінәсі оның жасаған заңсыз әрекеттеріне және олардың зиянды салдарына психикалық қатынасы арқылы анықталады.

Субъектілері заңды тұлғалар болып табылатын құқық бұзушылықтардың субъективті жағы кінәні анықтау туралы заңнамалық талаптың болуы салдарынан тек жеке тұлғаларға қатысты әкімшілік жауапкершілікке тарту шарты ретінде анықталуға жатпайды. ҚР әкімшілік жауапкершілік туралы заңнамасы бойынша заңды тұлғалар осы әрекетті жасаған заңды тұлғаның лауазымды тұлғаларының кінәсін есепке алмай, ӘҚБтК-де әкімшілік жауапкершілік көзделген құқыққа қарсы әрекетті не әрекетсіздікті жасау фактісі үшін бір ғана әкімшілік жауаптылықта болады.

ӘҚБтК-нің 544-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың құрамы формальды болып табылады. Оны жасағаны үшін әкімшілік жауаптылыққа тарту үшін құқық бұзушының мемлекетке немесе үшінші тұлғаларға материалдық зиян келтіру фактісін анықтау талап етілмейді.

Түсіндірілген мақалада қарастырылған құқық бұзушылықтың объективті жағы міндетті адамның заңсыз әрекеттерді (жеке тұлғалар, соның ішінде жеке кәсіпкерлер үшін де кінәлі) жасауымен сипатталады:

- 1) кедендік рәсімнің осы түрі үшін көзделмеген операцияларды жүргізу,
- 2) тауарлардың және (немесе) көлік құралдарының жай-күйінің өзгеруі,
- 3) тауарлар және (немесе) көлік құралдары орналастырылған кедендік рәсімге сәйкес пайдаланбаған және (немесе) оларға билік еткен жағдайларда, сол сияқты
- 4) егер кедендік рәсімге сәйкес рұқсат етілсе, тауарларға қатысты иелену, пайдалану немесе билік ету құқықтарын беру арқылы кедендік рәсімді пайдалану құқығын, егер мұндай шешім міндетті болса, мемлекеттік кіріс органының рұқсатынсыз басқа тұлғаға беруге құқығы бар.

Міндетті тұлғалардың ЕАЭО және (немесе) Қазақстан Республикасының кеден заңнамасында олар үшін белгіленген кедендік рәсімнің осы түрі үшін көзделмеген операцияларды жасауға тыйым салуларды және (немесе) шектеулерді бұзуы түсіндірілетін бапта көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

ӘҚБТК-нің 544-бабында көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін Кеден ісі саласындағы қызметті жүзеге асыратын тұлғаларды тиісті тізілімнен алып тастай отырып, Әкімшілік құқық бұзушылық жасаудың тікелей нысанасы болып табылатын көлік құралдары тәркіленіп, айыппұл түріндегі әкімшілік жаза белгіленген.

ӘҚБТК-нің 544-бабында көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл мөлшері 20 АЕК-ті құрайды, тіркелген болып табылады және оны қолданатын органның өзгертуіне жатады.

Сондай-ақ, түсіндірілген бапта белгіленген құқық бұзушылық жасағаны үшін жаза ретінде оның санкциясында кеден ісі саласындағы қызметті жүзеге асыратын тұлғаларды тиісті тізілімнен алып тастай отырып, Әкімшілік құқық бұзушылықтың тікелей мәні болып табылатын көлік құралдарын міндетті түрде тәркілеу қарастырылған.

Бұл жазаны құқық бұзушыларға тек сот қолданады, өйткені оларды жасағаны үшін санкция ретінде құқық бұзушылық нысаналарын тәркілеу көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер сотта қаралуға жатады.

Түсіндірілген бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамаларды мемлекеттік кіріс органдарының лауазымды адамдары жасауға құқылы.

545-бап. Еуразиялық экономикалық одақтың кедендік шекарасы арқылы тауарлар мен көлік құралдарын өткізу кезінде тыйым салулар мен шектеулерді қолдану тәртібін сақтамау

Еуразиялық экономикалық одақтың кедендік шекарасы арқылы Еуразиялық экономикалық одақтың және (немесе) Қазақстан Республикасының кеден заңнамасында белгіленген тыйым салулар мен шектеулерді сақтамай тауарлар мен көлік құралдарын өткізу,

тауарларды және (немесе) көлікті тәркілеумен жеке тұлғаларға он бес, шағын бизнес немесе коммерциялық емес ұйымдар үшін - жиырма, орта бизнес үшін - отыз, ірі бизнес үшін - елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады. әкімшілік құқық бұзушылықтың тікелей объектісі болып табылатын немесе онсыз қаражат.

ТҮСІНІКТЕМЕ _____

Түсіндірілген мақала тауарлар мен көлік құралдарын ЕАЭО кедендік шекарасы арқылы өткізу кезінде тыйым салулар мен шектеулерді қолдану тәртібін сақтамағаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ҚР заңнамасында белгіленген және ҚР-да мемлекетпен қорғалатын кедендік реттеу тәртібі ӘҚБтК-нің 545-бабында көзделген құқық бұзушылықтың рулық объектісі болып табылады.

ӘҚБтК-нің 545-бабында көзделген құқық бұзушылықтың тікелей объектісі бұл ретте белгіленген тыйым салулар мен шектеулерді сақтай отырып, тауарлар мен көлік құралдарын ЕАЭО кедендік шекарасы арқылы өткізудің мемлекет белгілеген және қорғайтын тәртібі болып табылады.

ӘҚБтК-нің 545-бабында көзделген құқық бұзушылық субъектілері тауарларды және (немесе) көлік құралдарын ЕАЭО кедендік шекарасы арқылы өткізуді жүзеге асыратын жеке және заңды тұлғалар болып табылады.

ӘҚБтК – нің 545-бабында қарастырылған заңсыз әрекеттердің субъективті жағы құқық бұзушылар-жеке тұлғалар үшін қасақана немесе абайсыздық түрінде кінәмен сипатталады. Адамның кінәсі оның жасаған заңсыз әрекеттеріне және олардың зиянды салдарына психикалық қатынасы арқылы анықталады.

Субъектілері заңды тұлғалар болып табылатын құқық бұзушылықтардың субъективті жағы кінәні анықтау туралы заңнамалық талаптың болуы салдарынан тек жеке тұлғаларға қатысты әкімшілік жауапкершілікке тарту шарты ретінде анықталуға жатпайды. ҚР әкімшілік жауапкершілік туралы заңнамасы бойынша заңды тұлғалар осы әрекетті жасаған заңды тұлғаның лауазымды тұлғаларының кінәсін есепке алмай, ӘҚБтК-де әкімшілік жауапкершілік көзделген құқыққа қарсы әрекетті не әрекетсіздікті жасау фактісі үшін бір ғана әкімшілік жауаптылықта болады.

ӘҚБтК-нің 545-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың құрамы формальды болып табылады. Оны жасағаны үшін әкімшілік жауаптылыққа тарту үшін құқық бұзушының мемлекетке немесе үшінші тұлғаларға материалдық зиян келтіру фактісін анықтау талап етілмейді.

Түсіндірілген бапта көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы міндетті тұлғаның ЕАЭО кедендік шекарасы арқылы тауарларды және (немесе) көлік құралдарын ЕАЭО және (немесе) ҚР кеден заңнамасында белгіленген тыйым салулар

мен шектеулерді бұза отырып өткізуінде көрінетін құқыққа қарсы (ал жеке тұлғалар, соның ішінде жеке кәсіпкерлер үшін, кінәлілер үшін) әрекеттер жасауымен сипатталады.

"ҚР-дағы кедендік реттеу туралы" ҚР Кодексінің 32-бабы 1 және 2-тармақтарының талабы бойынша, егер ҚР-ның халықаралық шарттарында, ЕАЭО-ның және (немесе) ҚР-ның кеден заңнамасында өзгеше белгіленбесе, белгіленген тыйымдар мен шектеулерге сәйкес ЕАЭО-ның кедендік аумағына әкелуге жатпайтын тауарлар оларды халықаралық тасымалдау көлік құралынан түсірмей, ЕАЭО кедендік аумағынан тез арада әкетілуі тиіс. Жоғарыда көрсетілген тауарларды ЕАЭО кедендік аумағынан әкету жөніндегі шараларды тасымалдаушы, ал ол болмаған кезде - тауарларды ЕАЭО кедендік аумағына әкелу кезінде оларды иелену, пайдалану және (немесе) билік ету құқығы бар тұлға, егер өзге тұлғалар ҚР халықаралық шарттарында және (немесе) ҚР заңнамасында айқындалмаса, қабылдайды. Белгіленген тыйымдар мен шектеулерге сәйкес ЕАЭО кедендік аумағынан әкетуге жатпайтын тауарлар, егер ҚР халықаралық шарттарында өзгеше белгіленбесе, ЕАЭО кедендік аумағынан іс жүзінде әкетілмейді.

Міндетті тұлғалардың олар үшін ЕАЭО және (немесе) Қазақстан Республикасының кеден заңнамасында белгіленген тауарларды және (немесе) көлік құралдарын ЕАЭО кедендік шекарасы арқылы өткізу кезінде тыйым салуларды және (немесе) шектеулерді бұзуы түсіндірілетін бапта көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Түсіндірілетін бапта көзделген құқық бұзушылық тұлға ЕАЭО және (немесе) ҚР кеден заңнамасында белгіленген тыйым салулар мен шектеулерді бұза отырып, тауарларды және (немесе) көлік құралдарын ЕАЭО кедендік шекарасы арқылы өткізу бойынша өзіне байланысты барлық іс-әрекеттерді қабылдаған сәтте жасалған болып есептеледі.

ӘҚБтК-нің 545-бабында көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін әкімшілік құқық бұзушылық жасаудың тікелей нысанасы болып табылатын тауарлар және (немесе) көлік құралдары тәркіленіп немесе онсыз айыппұл түріндегі әкімшілік жаза белгіленген.

ӘҚБтК-нің 545-бабында көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұлдың мөлшері құқық бұзушының құқықтық мәртебесіне қарай, ал егер құқық бұзушы кәсіпкерлік субъектісі болып табылса, сондай-ақ ол кәсіпкерлік субъектілерінің қандай санатына жататынына қарай сараланған болып табылады. Осыған байланысты құқық бұзушыны әкімшілік жауаптылыққа тартатын орган адамды жауаптылыққа тарту алдында осы адамның құқықтық жағдайын және ол жататын кәсіпкерлік санатын алдын ала белгілеуі қажет.

Құқық бұзушының құқықтық жағдайына және ол жататын кәсіпкерлік санатына қарай айыппұл мөлшері:

- жеке тұлғалар, лауазымды тұлғалар үшін-15 АЕК,

- шағын кәсіпкерлік субъектілері үшін-20 АЕК,
- орта кәсіпкерлік субъектілері үшін-30 АЕК,
- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін-50 АЕК.

Айыппұлдардың мөлшері тіркелген болып табылады және оларды салатын орган өзгертуге жатпайды.

Сондай-ақ, түсіндірілген бапта белгіленген құқық бұзушылық жасағаны үшін қосымша жаза ретінде оның санкциясымен соттың қалауы бойынша Әкімшілік құқық бұзушылық жасаудың тікелей нысанасы болып табылатын тауарларды және (немесе) көлік құралдарын тәркілеу көзделген.

Бұл жазаны құқық бұзушыларға тек сот қолданады, өйткені оларды жасағаны үшін санкция ретінде құқық бұзушылық нысаналарын тәркілеу көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер сотта қаралуға жатады .

Түсіндірілген бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамаларды мемлекеттік кіріс органдарының лауазымды адамдары жасауға құқылы.

546-бап. Жеке тұлғалардың Еуразиялық экономикалық одақтың және (немесе) Қазақстан Республикасының кеден заңнамасында белгіленген жеке пайдалануға арналған тауарларды өткізу тәртібін бұза отырып, тауарлар мен көлік құралдарын Еуразиялық экономикалық одақтың кедендік шекарасы арқылы өткізу

Осы Кодекстің 547-бабында көзделген жағдайларды қоспағанда, жеке тұлғалардың кедендік декларациялауға жататын жеке пайдалануға арналған тауарлар және (немесе) көлік құралдары белгіленген нысанда декларацияланбауы, - он айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ _____

Түсіндірілген бап ЕАЭО және (немесе) ҚР кеден заңнамасында белгіленген жеке пайдалануға арналған тауарларды өткізу тәртібін бұза отырып, жеке тұлғалардың тауарлар мен көлік құралдарын ЕАЭО кедендік шекарасы арқылы өткізуі үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ҚР заңнамасында белгіленген және ҚР-да мемлекетпен қорғалатын кедендік реттеу тәртібі ӘҚБтК-нің 546-бабында көзделген құқық бұзушылықтың рулық объектісі болып табылады.

ӘҚБтК-нің 546-бабында көзделген құқық бұзушылықтың тікелей объектісі жеке тұлғалардың жеке пайдалануға арналған тауарларды және (немесе) көлік құралдарын кедендік декларациялаудың мемлекет белгілеген және қорғайтын тәртібі болып табылады.

ӘҚБтК-нің 546-бабында көзделген құқық бұзушылық субъектілері кедендік декларациялауға жататын тауарларды және (немесе) жеке пайдалануға арналған көлік құралдарын ЕАЭО кедендік шекарасы арқылы тасымалдауды, өткізуді жүзеге асыратын жеке тұлғалар болып табылады.

Жеке пайдалануға арналған тауарларды кедендік декларациялауды "ҚР - дағы кедендік реттеу туралы" ҚР Кодексінің 343-бабы 11-тармағының талабы бойынша декларант не кеден өкілі, ал ЕАЭО комиссиясы айқындайтын жағдайларда декларанттың атынан және оның тапсырмасы бойынша әрекет ететін өзге тұлға жүзеге асырады.

"ҚР Кедендік реттеу туралы" ҚР Кодексінің 343 бабының 14 тармағына сәйкес, он алты жасқа толған ЕАЭО - ға мүше мемлекеттердің жеке тұлғалары немесе шетелдік жеке тұлғалар жеке пайдалануға арналған тауарлардың декларанттары бола алады:

1) ЕАЭО кедендік шекарасын кесіп өткен сәтте алып жүретін бажада ЕАЭО кедендік шекарасы арқылы өткізілетін жеке пайдалануға арналған тауарларға қатысты иелену, пайдалану және (немесе) билік ету құқығы бар адамдар кіре алады;

2) тасымалдаушыға алып жүрмейтін бажада ЕАЭО кедендік шекарасы арқылы өткізілетін жеке пайдалануға арналған тауарларды, оның ішінде жеке пайдалануға арналған көлік құралдарын берген (берген);;

3) жеке пайдалануға арналған тауарларды жөнелтушілер немесе халықаралық пошта жөнелтілімдерімен жіберілетін жеке пайдалануға арналған тауарларды алушылар болып табылатын тұлғалар;

4) олардың атына немесе олардан жеке пайдалануға арналған тауарларды, оның ішінде жеке пайдалануға арналған көлік құралдарын тасымалдаушы жеткізетін;

5) кедендік декларациялау еркін айналымға шығару үшін жүзеге асырылатын жеке пайдалануға арналған көлік құралына қатысты меншік құқығы бар адамдар жатады;

6) ЕАЭО-ның кедендік шекарасы арқылы өздеріне иелену, пайдалану және (немесе) билік ету құқығымен тиесілі жеке пайдалануға арналған көлік құралымен жүретін көлік құралдарына қолданылмайды;

7) ЕАЭО кедендік аумағында кедендік бақылаумен, оның ішінде сот шешімі не мұрагерлік құқығы бойынша орналасқан жеке пайдалануға арналған көлік құралын иелену, пайдалану және (немесе) оған билік ету құқығын алған адамдар босатылады;

8) кедендік транзит кедендік рәсімімен орналастырылатын кедендік бақылаудағы ЕАЭО кедендік аумағында орналасқан жеке пайдалануға арналған көлік құралын иелену, пайдалану және (немесе) оған билік ету құқығына ие адамдар жатады;

9) Жеке пайдалану үшін уақытша әкелінген көлік құралын ЕАЭО кедендік аумағынан әкетуді жүзеге асыратын;

10) он алты жасқа толмаған жеке тұлғаларды ертіп жүрушілер (осы адамдардың ата - аналарының, асырап алушыларының, қорғаншыларының немесе қамқоршыларының бірі, өзге бірге жүретін адам не бірге жүретін адамдар болмаған кезде тасымалдаушының өкілі, ал ата - аналарының, асырап алушыларының, қорғаншыларының немесе қамқоршыларының, өзге де адамдардың еріп жүруінсіз

кәмелетке толмаған адамдар тобының ұйымдасқан түрде шығуы (келуі) кезінде-топтың басшысы не тасымалдаушының өкілі) - он алты жасқа толмаған жеке тұлғалардың жеке пайдалануға арналған;

11) мәйіті (қалдықтары) бар табытты немесе қайтыс болған адамның күлі (күлі) бар урнаны алып жүрушілер.

ӘҚБтК – нің 546-бабында қарастырылған заңсыз әрекеттердің субъективті жағы құқық бұзушылар-жеке тұлғалар үшін қасақана немесе абайсыздық түрінде кінәмен сипатталады. Адамның кінәсі оның жасаған заңсыз әрекеттеріне және олардың зиянды салдарына психикалық қатынасы арқылы анықталады.

ӘҚБтК-нің 546-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың құрамы формальды болып табылады. Оны жасағаны үшін әкімшілік жауаптылыққа тарту үшін құқық бұзушының мемлекетке немесе үшінші тұлғаларға материалдық зиян келтіру фактісін анықтау талап етілмейді.

Түсіндірілген мақалада қарастырылған құқық бұзушылықтың объективті жағы жеке тұлғаның кедендік декларациялауға жататын тауарларды және (немесе) жеке пайдалануға арналған көлік құралдарын белгіленген нысанда декларацияламауынан көрінетін заңсыз, кінәлі әрекетсіздікпен сипатталады.

Түсіндірілген нормада заң шығарушының тікелей нұсқауы бойынша түсіндірілген бапта көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағынан алынып тасталуы жеке тұлғаның ЕАЭО және (немесе) ҚР кеден заңнамасында белгіленген, ӘҚБтК-нің 547-бабында әкімшілік құқық бұзушылықтың дербес құрамы ретінде бөлінген тауарларды халықаралық пошта жөнелтілімдерінде өткізу тәртібін бұзу жағдайлары болып табылады.

Кедендік декларациялау-бұл декларанттың мәлімдемесі кеден органына тауарлар туралы, таңдалған кедендік рәсім туралы мәліметтердің және (немесе) тауарларды шығару үшін қажетті өзге де мәліметтердің кедендік декларациясын пайдалана отырып ұсынады. Тиісінше, кедендік декларация дегеніміз-тауарлар туралы мәліметтерді және тауарларды шығару үшін қажетті басқа мәліметтерді қамтитын кедендік құжат.

Жеке пайдалануға арналған тауарлар-бұл Еуразиялық экономикалық одақтың кедендік шекарасы арқылы алып жүретін немесе алып жүрмейтін багада халықаралық пошта жөнелтілімдерімен не өзге де тәсілмен жіберу арқылы өткізілетін, жеке тұлғалардың жеке, отбасылық, үй және кәсіпкерлік қызметті жүзеге асыруға байланысты емес өзге де мұқтаждарына арналған тауарлар. Жеке пайдалануға арналған көлік құралдары - бұл авто-және мотокөлік құралдарының және автомобильге тіркемелердің жекелеген түрлерін қамтитын жеке пайдалануға арналған Тауарлардың санаты- қосалқы бөлшектерімен және олардың әдеттегі керек-жарақтарымен және жабдықтарымен, олардың конструкциясында көзделген май құю ыдыстарындағы жанар-жағармай материалдарымен, салқындату және өзге де техникалық сұйықтықтармен бірге, осы көлік құралдарын ЕАЭО кедендік шекарасы арқылы жеке

мақсаттарда өткізетін жеке тұлғаға иелік ету, Пайдалану және (немесе) билік ету құқығымен тиесілі, осы көлік құралдарын ЕАЭО кедендік шекарасы арқылы өткізу үшін емес, ЕАЭО кедендік шекарасы арқылы адамдарды сыйақыға тасымалдау үшін, тауарларды сыйақыға немесе тегін өнеркәсіптік немесе коммерциялық тасымалдау, оның ішінде заңды тұлғалар мен жеке кәсіпкерлерге тіркелген көлік құралдары.

Норманың императивтік талабы бойынша Б. 4-т. "ҚР-дағы кедендік реттеу туралы" ҚР кодексінің 341-бабына сәйкес, кедендік декларациялауға жататын, ЕАЭО кедендік шекарасы арқылы алып жүретін және алып жүрмейтін бажада өткізілетін не оларды ЕАЭО кедендік аумағына әкелгеннен кейін не ЕАЭО кедендік аумағынан әкету үшін тасымалдаушы жеткізетін жеке пайдалануға арналған тауарларға қатысты, көрсетілген Кодекске сәйкес жеке пайдалануға арналған осындай тауарлардың декларанттары бола алатын жеке тұлғалар еркін айналымға шығару үшін оларды кедендік декларациялауға байланысты кедендік, уақытша әкелу, әкету, уақытша әкету не кедендік транзит кедендік рәсімімен орналастыру үшін (егер жеке пайдалануға арналған тауарлар кедендік транзит кедендік рәсімімен орналастырылуы мүмкін болса).

"ҚР Кедендік реттеу туралы" ҚР Кодексінің 343 бабының 1 тармағына сәйкес, кедендік декларациялауға жатады:

1) жеке пайдалануға арналған көлік құралдарын қоспағанда, ЕАЭО кедендік шекарасы арқылы иесімен бірге жөнелтілмейтін бажада өткізілетін жеке пайдалануға арналған тауарлар немесе тасымалдаушы жеткізетін жеке пайдалануға арналған тауарлар;

2) жеке пайдалануға арналған көлік құралдарын қоспағанда, ЕАЭО кедендік шекарасы арқылы кез келген тәсілмен өткізілетін, сілтеме жасалатын Кодекске сәйкес оларға қатысты тыйым салулар мен шектеулер сақталуға жататын және осындай тыйым салулар мен шектеулердің сақталуын растайтын құжаттарды және (немесе) мәліметтерді ұсыну талап етілетін жеке пайдалануға арналған тауарлар жатады;

3) ЕАЭО кедендік шекарасы арқылы алып жүретін бажада өткізілетін, оларға қатысты кедендік баждар, салықтар төленуге жататын, жеке пайдалануға арналған көлік құралдарын қоспағанда, жеке пайдалануға арналған тауарлар;

4) жеке пайдалануға арналған көлік құралдарын қоспағанда, алып жүретін бажада кедендік баждарды, салықтарды төлеуден босатыла отырып әкелінетін жеке пайдалануға арналған тауарлар;

5) ЕАЭО-ға мүше мемлекеттерде тіркелген жеке пайдалануға арналған көлік құралдарын қоспағанда, ЕАЭО кедендік шекарасы арқылы кез келген тәсілмен өткізілетін жеке пайдалануға арналған көлік құралдары;

6) Еуразиялық экономикалық одақтың кедендік аумағында орналасқан жеке пайдалануға арналған уақытша әкелінген көлік құралдары;

7) егер мұндай қолма-қол ақша қаражатының және (немесе) жол чектерінің жалпы сомасы оларды ЕАЭО кедендік аумағына біржолғы әкелу немесе ЕАЭО кедендік

аумағынан біржолғы әкету кезінде жолаушылар кедендік декларациясын кеден органына берген күні қолданыста болған валюта бағамы бойынша он мың АҚШ долларына баламалы сомадан асып кетсе, қолма-қол ақша қаражаты және (немесе) жол чектері жатады;

8) жол чектерін қоспағанда, ақша құралдары;

9) дәйексөзге келтірілген Кодекске сәйкес тыйым салулар мен шектеулер сақталуға жататын мәдени құндылықтар жатады;

10) халықаралық пошта жөнелтілімдерімен жіберілетін жеке пайдалануға арналған тауарлар;

11) жеке пайдалануға арналған көлік құралының бөліктері;

12) мәйіттері (қалдықтары) бар табыттар немесе өлген адамдардың күлі (күлі) бар урналар.

Жеке пайдалануға арналған тауарларды кедендік декларациялау жолаушылардың кедендік декларациясын пайдалана отырып жүргізіледі.

Жолаушылар кедендік декларациясы қазақ немесе орыс не ағылшын тілінде, ал кеден органының рұқсатымен осындай кедендік декларация берілетін кеден органының лауазымды адамдары білетін басқа шет тілінде толтырылады.

Жолаушылардың кедендік декларациясы ретінде Кодексте, ЕАЭО шеңберіндегі халықаралық шарттарда белгіленген және (немесе) ЕАЭО комиссиясы айқындайтын жағдайларда және тәртіппен жеке пайдалануға арналған тауарларды шығару үшін қажетті мәліметтерді қамтитын құжаттар пайдаланылуы мүмкін.

"ҚР Кедендік реттеу туралы" ҚР Кодексінің 340-бабына сәйкес, ЕАЭО кедендік шекарасы арқылы тауарларды өткізу орындарында Қос дәліз жүйесі қолданылуы мүмкін. "Жасыл" дәліз тауарларды ЕАЭО кедендік шекарасы арқылы өткізу орындарында арнайы белгіленген, кедендік декларациялауға жатпайтын жеке пайдалануға арналған тауарлардың алып жүретін багажында ЕАЭО кедендік шекарасы арқылы өткізуге арналған орын болып табылады. "Қызыл" дәліз кедендік декларациялауға жататын жеке пайдалануға арналған тауарлардың, сондай-ақ жеке тұлғаның қалауы бойынша кедендік декларациялау жүзеге асырылатын тауарлардың алып жүретін багажында ЕАЭО кедендік шекарасы арқылы тауарларды өткізу орындарында арнайы белгіленген орын болып табылады.

Қос дәліз жүйесін қолдану Еуразиялық экономикалық одақтың кедендік шекарасы арқылы өтетін жеке тұлғаның жеке пайдалануға арналған тауарларды кедендік декларациялаумен байланысты кедендік операцияларды жасау (жетілдірмеу) үшін тиісті дәлізді ("қызыл" немесе "жасыл") дербес таңдауын көздейді.

Жеке тұлғаның "жасыл" дәлізге кіру (кіру) сызығын кесіп өтуі жеке тұлғаның кедендік декларациялауға жататын тауарлардың жоқтығы туралы өтініші болып табылады.

Бұл ретте "жасыл" дәлізде кедендік бақылаудың жекелеген нысандарын қолданбау жеке тұлға ЕАЭО кеден заңнамасын және (немесе) ҚР заңнамасын сақтау міндетінен босатылады дегенді білдірмейді.

Тауарларды ЕАЭО кедендік шекарасы арқылы өткізу орындарында Қос дәліз жүйесін қолданбау жеке тұлғаның кедендік декларациялауға жатпайтын тауарларды кедендік декларациялауды жүзеге асыру міндеттеріне әкеп соқпайды, сондай-ақ жеке тұлғаны кедендік декларациялауға жататын тауарларды декларациялау қажеттігінен босатпайды.

Қос дәліз жүйесі қолданылмайтын тауарларды ЕАЭО кедендік шекарасы арқылы өткізу орындарында кедендік декларациялауға байланысты кедендік операцияларды жасау орындары қозғалыс жолақтарында кедендік операцияларды бастау және аяқтау сызықтарымен белгіленеді. Жеке тұлғаның жолаушылар кедендік декларациясын берместен кедендік операцияларды аяқтау сызығынан өтуі жеке тұлғаның кедендік декларациялауға жататын тауарлардың жоқтығы туралы өтініші болып табылады.

Егер жеке тұлға көлік құралында жүрсе және оған көлік құралдарынан шықпай, жеке пайдалану үшін өткізілетін тауарларға қатысты кедендік операцияларды жасау мүмкіндігі берілсе, жеке тұлғаның кедендік декларациялауға жататын тауарлардың жоқтығы туралы өтініші ауызша сұрау нәтижелері бойынша кеден органының лауазымды адамына жолаушылар кедендік декларациясын ұсынбау болып табылады.

Алып жүретін багада ЕАЭО кедендік шекарасы арқылы өткізілетін жеке пайдалануға арналған тауарларды кедендік декларациялауды жеке тұлғалар олар ЕАЭО кедендік шекарасы арқылы жүріп өткен кезде кеден органына осы тауарларды бір мезгілде ұсына отырып жүргізеді.

Алып жүретін багада әуе көлігімен ЕАЭО кедендік шекарасы арқылы өткізілетін жеке пайдалануға арналған тауарларды кедендік декларациялауды жеке тұлғалар осы тұлғаға алып жүретін багаж берілген және тұлға осы Халықаралық әуежайдың Кедендік бақылау аймағынан кететін халықаралық әуежай орналасқан ЕАЭО мүше мемлекетінің аумағында жүргізеді.

Еріп жүретін адамы жоқ багада ЕАЭО кедендік шекарасы арқылы өткізілетін жеке пайдалануға арналған тауарларды кедендік декларациялауды осындай жеке тұлғалар тұрақты немесе уақытша тұратын не уақытша болатын Еуразиялық экономикалық одаққа мүше мемлекетте жеке тұлғалар жүргізеді.

Алып жүретін багада ЕАЭО кедендік шекарасы арқылы өткізілетін жеке пайдалануға арналған тауарларға қатысты жолаушылар кедендік декларациясы тауарларды ЕАЭО кедендік шекарасы арқылы өткізу орнында орналасқан кеден органына, оның ішінде жеке пайдалануға арналған тауарларды кедендік транзиттің кедендік рәсімімен орналастыру үшін беріледі.

Жеке тұлғалардың ЕАЭО және (немесе) Қазақстан Республикасының кеден заңнамасында олар үшін белгіленген, кедендік декларациялауға жататын, ЕАЭО

кедендік шекарасы арқылы өздері өткізетін тауарларды және (немесе) жеке пайдалануға арналған көлік құралдарын кедендік декларациялау жөніндегі міндетті орындамауы түсіндірілетін бапта көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Түсіндірілген мақалада қарастырылған әрекетті жасағаны үшін құқық бұзушы айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБтК-нің 546-бабында көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұлдың мөлшері 10 АЕК-ті құрайды, тіркелген болып табылады және оны салатын органның өзгертуіне жатпайды.

Түсіндірілген бап бойынша әкімшілік жаза құқық бұзушыға, егер істі сотта қарау жүзеге асырылса, Мемлекеттік кіріс органдары немесе сот қолданады.

547-бап. Халықаралық почта жөнелтімдерінде тауарларды өткізу тәртібін бұзу

Еуразиялық экономикалық одақтың және (немесе) Қазақстан Республикасының кеден заңнамасында белгіленген халықаралық почта жөнелтілімінде тауарларды өткізу тәртібін бұзу, -

жеке тұлғаларға - он, шағын кәсіпкерлік немесе коммерциялық емес ұйымдарға - жиырма, орташа кәсіпкерлікке - отыз, ірі кәсіпкерлікке - елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілген мақала халықаралық почта жөнелтімдерінде тауарларды өткізу тәртібін бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ҚР заңнамасында белгіленген және ҚР-да мемлекетпен қорғалатын кедендік реттеу тәртібі ӘҚБтК-нің 547-бабында көзделген құқық бұзушылықтың рулық объектісі болып табылады.

ӘҚБтК-нің 547-бабында көзделген құқық бұзушылықтың тікелей объектісі халықаралық почта жөнелтілімдеріндегі тауарларды өткізудің мемлекет белгілеген және қорғайтын тәртібі болып табылады.

ӘҚБтК-нің 547-бабында көзделген құқық бұзушылық субъектілері тауарларды халықаралық почта жөнелтілімдерімен өткізуді, жіберуді жүзеге асыратын жеке және заңды тұлғалар болып табылады.

ӘҚБтК – нің 547-бабында көзделген заңсыз әрекеттердің субъективті жағы құқық бұзушылар-жеке тұлғалар үшін қасақана немесе абайсыздық түрінде кінәмен сипатталады. Адамның кінәсі оның жасаған заңсыз әрекеттеріне және олардың зиянды салдарына психикалық қатынасы арқылы анықталады.

Субъектілері заңды тұлғалар болып табылатын құқық бұзушылықтардың субъективті жағы кінәні анықтау туралы заңнамалық талаптың болуы салдарынан тек жеке тұлғаларға қатысты әкімшілік жауапкершілікке тарту шарты ретінде анықталуға жатпайды. ҚР әкімшілік жауапкершілік туралы заңнамасы бойынша заңды тұлғалар осы әрекетті жасаған заңды тұлғаның лауазымды тұлғаларының кінәсін есепке алмай,

ӘҚБТК-де әкімшілік жауапкершілік көзделген құқыққа қарсы әрекетті не әрекетсіздікті жасау фактісі үшін бір ғана әкімшілік жауаптылықта болады.

ӘҚБТК-нің 547-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың құрамы *формальды* болып табылады. Оны жасағаны үшін әкімшілік жауаптылыққа тарту үшін құқық бұзушының мемлекетке немесе үшінші тұлғаларға материалдық зиян келтіру фактісін анықтау талап етілмейді.

Түсіндірілген бапта көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы адамның ЕАЭО және (немесе) Қазақстан Республикасының кеден заңнамасында белгіленген тауарларды халықаралық почта жөнелтілімдерінде өткізу тәртібін бұзудан көрінетін құқыққа қарсы (ал жеке тұлғалар, оның ішінде жеке кәсіпкерлер үшін, сондай-ақ кінәлілер үшін) әрекеттер жасауымен сипатталады.

Түсіндірілген бапта көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы, сондай-ақ ЕАЭО және (немесе) ҚР кеден заңнамасының талабы бойынша декларациялауға жататын, халықаралық почта жөнелтілімдерімен өткізілетін жеке пайдалануға арналған тауарларды декларацияламау бойынша міндетті тұлғалардың (декларанттардың) құқыққа қарсы әрекетсіздігін қамтиды.

Халықаралық пошта жөнелтілімдері-Дүниежүзілік пошта одағының актілеріне сәйкес пошта алмасу объектілері болып табылатын, Дүниежүзілік пошта одағының актілерінде көзделген құжаттар бірге жүретін, халықаралық пошта алмасу орындарынан (мекемелерінен) ЕАЭО кедендік аумағының шегінен тыс жерлерге жіберілетін не ЕАЭО кедендік аумағына халықаралық пошта алмасу орындарына (мекемелеріне) келіп түсетін не ЕАЭО кедендік аумағы арқылы транзитпен өтетін сәлемдемелер мен жазбаша хат-хабар жөнелтілімдері .

Халықаралық почта жөнелтілімдеріндегі тауарларды өткізу тәртібі "ҚР Кедендік реттеу туралы"ҚР Кодексінің 369-бабында айқындалған. "ҚР-дағы кедендік реттеу туралы" ҚР кодексінің 368-бабының 1-тармағында белгіленген тыйым салу бойынша: 1) дүниежүзілік пошта одағының актілеріне сәйкес жіберуге тыйым салынған; 2) тізбесін ЕАЭО комиссиясы айқындайтын халықаралық пошта жөнелтілімдерінде жіберуге жатпайтын тауарларды халықаралық пошта жөнелтілімдерімен жіберуге жол берілмейді.

Көрсетілген Кодекстің 368-бабының 2-тармағының жалпы ережесі бойынша тағайындалған пошта байланысының операторы халықаралық пошта жөнелтілімдерін халықаралық пошта жөнелтілімдерінде жіберілетін тауарларды шығарған және дәйексөз келтірілген Кодекске сәйкес осындай тауарларға қатысты кедендік төлемдерді , салықтарды, арнайы, демпингке қарсы, өтемақы баждарын төлеген жағдайда оларды алушыларға береді.

Міндетті тұлғалардың олар үшін ЕАЭО және (немесе) ҚР кеден заңнамасында белгіленген тауарларды халықаралық пошта жөнелтілімдерінде өткізу тәртібін бұзуы түсіндірілетін бапта көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Түсіндірілген бапта көзделген құқық бұзушылық, егер нәтижесінде бұл тауарлар ЕАЭО кедендік шекарасы арқылы өткізілмеген болса да, тұлға халықаралық почта жөнелтімдерінде тауарларды өткізу бойынша оған байланысты барлық іс-әрекеттерді ол үшін ЕАЭО кеден заңнамасында және (немесе) Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіпті бұза отырып қабылдаған кезде жасалған болып есептеледі.

ӘҚБтК-нің 547-бабында көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл түріндегі әкімшілік жаза белгіленген.

ӘҚБтК-нің 547-бабында көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұлдың мөлшері құқық бұзушының құқықтық мәртебесіне қарай, ал егер құқық бұзушы кәсіпкерлік субъектісі болып табылса, сондай-ақ ол кәсіпкерлік субъектілерінің қандай санатына жататынына қарай сараланған болып табылады. Осыған байланысты құқық бұзушыны әкімшілік жауаптылыққа тартатын орган адамды жауаптылыққа тарту алдында осы адамның құқықтық жағдайын және ол жататын кәсіпкерлік санатын алдын ала белгілеуі қажет.

Құқық бұзушының құқықтық жағдайына және ол жататын кәсіпкерлік санатына қарай айыппұл мөлшері:

- жеке тұлғалар, лауазымды тұлғалар үшін-10 АЕК,
- шағын кәсіпкерлік субъектілері мен коммерциялық емес ұйымдар үшін-20 АЕК,
- орта кәсіпкерлік субъектілері үшін-30 АЕК,
- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін-50 АЕК.

Айыппұлдардың мөлшері тіркелген болып табылады және оларды салатын орган өзгертуге жатпайды.

Бұл жазаны құқық бұзушыларға іс сотта қаралған жағдайда Мемлекеттік кіріс органдары немесе сот қолданады.

548-бап. Еуразиялық экономикалық одақтың кедендік шекарасы арқылы кедендік бақылаудан басқа тауарлар мен көлік құралдарының өтуі

1. Тауарлар мен көлік құралдарының Еуразиялық экономикалық одақтың кедендік шекарасы арқылы өтуі кедендік бақылауға қосымша, яғни тауарларды Еуразиялық экономикалық одақтың кедендік шекарасы арқылы өткізу орындарынан тыс жерде, Қазақстан Республикасының мемлекеттік кірістер органдарының белгіленген жұмыс уақытынан тыс жерде, егер олар бұл әрекетте қылмыстық құқық бұзушылық белгілері болмаса, -

жеке тұлғаларға жиырма мөлшерінде, шағын бизнес немесе коммерциялық емес ұйымдар үшін - қырық, орта бизнес үшін - жүз, ірі бизнес үшін - екі жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекеттер -

жеке тұлғаларға - жиырма бес, шағын бизнес субъектілеріне - елу, орта бизнес субъектілеріне - екі жүз, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне - үш жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға, тікелей заттар болып табылатын тауарлар мен көлік құралдарын тәркілеумен. әкімшілік құқық бұзушылық жасау.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілген мақала кедендік бақылаудан басқа, тауарлар мен көлік құралдарын ЕАЭО кедендік шекарасы арқылы өткізу үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Құқық бұзушыны түсіндірілген бап бойынша әкімшілік жауапкершілікке тарту, егер құқық бұзушының әрекеттерінде қылмыстық құқық бұзушылық белгілері болмаса ғана жүзеге асырылады. Олай болмаған жағдайда, құқық бұзушылар - жеке тұлғалар немесе заңды тұлғаның лауазымды адамдары ҚК нормаларына сәйкес айналыстан алынған немесе айналыста шектелген заттардың *экономикалық контрабандасы немесе контрабандасы үшін қылмыстық жауаптылыққа тартылуға жатады.* Аталған байланысты тұлғаның тауарларды және (немесе) көлік құралдарын ЕАЭО кедендік шекарасы арқылы өткізу жөніндегі бастапқы құқыққа қарсы іс-әрекетін кедендік бақылаудан басқа, құқық қорғау органдары онда қылмыстық құқық бұзушылық белгілерінің болуы немесе болмауы және оны жасаған адамды қылмыстық жауаптылыққа тарту үшін негіздер тұрғысынан тексеруге тиіс.

ҚР заңнамасында белгіленген және ҚР-да мемлекетпен қорғалатын кедендік реттеу тәртібі ӘҚБтК-нің 548-бабында көзделген құқық бұзушылықтардың рулық объектісі болып табылады.

ӘҚБтК-нің 548-бабында көзделген құқық бұзушылықтардың тікелей объектісі тауарлар мен көлік құралдарын ЕАЭО кедендік шекарасы арқылы өткізу үшін белгіленген орындар мен уақытта мемлекет белгілеген және қорғайтын тәртіп болып табылады.

ӘҚБтК-нің 548-бабында көзделген құқық бұзушылық субъектілері тауарларды және (немесе) көлік құралдарын ЕАЭО кедендік шекарасы арқылы өткізетін жеке және заңды тұлғалар болып табылады.

ӘҚБтК – нің 548-бабында көзделген заңсыз әрекеттердің субъективті жағы құқық бұзушылар-жеке тұлғалар үшін ниет түріндегі кінәмен сипатталады. Адамның кінәсі оның жасаған заңсыз әрекеттеріне және олардың зиянды салдарына психикалық қатынасы арқылы анықталады.

Субъектілері заңды тұлғалар болып табылатын құқық бұзушылықтардың субъективті жағы кінәні анықтау туралы заңнамалық талаптың болуы салдарынан тек жеке тұлғаларға қатысты әкімшілік жауапкершілікке тарту шарты ретінде анықталуға жатпайды. ҚР әкімшілік жауапкершілік туралы заңнамасы бойынша заңды тұлғалар осы әрекетті жасаған заңды тұлғаның лауазымды тұлғаларының кінәсін есепке алмай, ӘҚБтК-де әкімшілік жауапкершілік көзделген құқыққа қарсы әрекетті не әрекетсіздікті жасау фактісі үшін бір ғана әкімшілік жауаптылықта болады.

ӘҚБтК-нің 548-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтар құрамы *формальды* болып табылады. Оларды жасағаны үшін әкімшілік жауаптылыққа тарту үшін құқық бұзушының мемлекетке немесе үшінші тұлғаларға материалдық зиян келтіру фактісін анықтау талап етілмейді.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігі кедендік бақылаудан басқа тауарлар мен көлік құралдарын ЕАЭО кедендік шекарасы арқылы өткізу үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы адамның кедендік бақылаудан басқа, ЕАЭО кедендік шекарасы арқылы тауарлар мен көлік құралдарын өткізу түріндегі құқыққа қарсы әрекеттер жасауымен сипатталады.

Түсіндірілетін баптың 1-бөлігінде заң шығарушының тікелей нұсқауына байланысты тауарларды және (немесе) *көлік құралдарын ЕАЭО кедендік шекарасы арқылы өткізу деп кедендік бақылаудан* басқа тауарларды және (немесе) көлік құралдарын өткізу түсініледі:

1) ҚР Мемлекеттік кіріс органдары айқындаған тауарларды ЕАЭО кедендік шекарасы арқылы өткізу орындарынан тыс немесе

2) көрсетілген орындарда ҚР Мемлекеттік кіріс органдарының белгіленген жұмыс уақытынан тыс жағдайларда жүргізіледі.

Міндетті тұлғалардың олар үшін ЕАЭО және (немесе) Қазақстан Республикасының кеден заңнамасында белгіленген тауарларды және (немесе) көлік құралдарын ЕАЭО кедендік шекарасы арқылы өткізу үшін айқындалған орындардан тыс және көрсетілген жерлерде Қазақстан Республикасының Мемлекеттік кірістер органдарының белгіленген жұмыс уақытынан тыс өткізуге тыйым салуды бұзуы түсіндірілетін бапта көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

ӘҚБтК-нің 548-бабында көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл түріндегі әкімшілік жаза белгіленген.

ӘҚБтК-нің 548-бабында көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұлдың мөлшері құқық бұзушының құқықтық мәртебесіне қарай, ал егер құқық бұзушы кәсіпкерлік субъектісі болып табылса, сондай-ақ ол кәсіпкерлік субъектілерінің қандай санатына жататынына қарай сараланған болып табылады. Осыған байланысты құқық бұзушыны әкімшілік жауаптылыққа тартатын орган адамды жауаптылыққа тарту алдында осы адамның құқықтық жағдайын және ол жататын кәсіпкерлік санатын алдын ала белгілеуі қажет.

Құқық бұзушының құқықтық жағдайына және ол жататын кәсіпкерлік санатына қарай айыппұл мөлшері:

- жеке тұлғалар, лауазымды тұлғалар үшін-20 АЕК,
- шағын кәсіпкерлік субъектілері мен коммерциялық емес ұйымдар үшін-40 АЕК,
- орта кәсіпкерлік субъектілері үшін-100 АЕК,
- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін-200 АЕК.

Айыппұлдардың мөлшері тіркелген болып табылады және оларды салатын орган өзгертуге жатпайды.

Бұл жазаны құқық бұзушыларға іс сотта қаралған жағдайда мемлекеттік кіріс органдары немесе сот қолданады.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігі әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген әрекеттердің кез-келгенін жасағаны үшін қатаң жаза белгілейді.

Бұл ретте түсіндірілетін баптың 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық объектісінің, субъективтік жағының және құрамының субъектілері өз сипаттамасында ӘҚБтК-нің 548-бабының 1-бөлігінде көзделген объектімен, субъективтік тараппен және құқық бұзушылық құрамының субъектілерімен сәйкес келеді.

ӘҚБтК-нің 548-бабының 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағының сипаттамасында түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген әрекеттердің кез келгеніне қайталану белгісі қосылады.

Егер адам ӘҚБтК-нің 548-бабының 1-бөлігінде көзделген әрекеттердің кез келгенін бұрын жасаған болса, ол үшін әкімшілік жазаға тартылса және адам әкімшілік жазаға тартылған болып есептелетін бір жылдық мерзім әлі өтпесе, құқық бұзушылық қайталап жасалған болып есептеледі.

Құқық бұзушылықты жасаудың қайталануы ӘҚБтК-нің 548-бабының 2-бөлігі бойынша құқық бұзушылықтың дербес құрамы ретінде құқыққа қарсы әрекеттің саралануына әкеп соғатын дербес саралау белгісі болып табылады.

Саралау белгісі ретінде қайталану құқық бұзушының бір жыл ішінде жасаған құқыққа қарсы әрекеттерінің саны мен сипатын анықтау жолымен ғана емес, сондай – ақ осы тұлғаны ӘҚБтК-нің 548-бабының 1-бөлігінде көзделген әрекеттердің кез келгенін жасағаны үшін әкімшілік жауаптылыққа тарту фактісін, уәкілетті мемлекеттік органның немесе соттың осы баптың 1-бөлігі бойынша әкімшілік жаза қолдану туралы заңды күшіне енген қаулысының бар-жоғын анықтау жолымен де белгіленеді. ӘҚБтК-нің 548-бабы, оны жариялау, құқық бұзушыға тапсыру немесе жіберу және жаза қолданылған сәттен бастап бір жылдық мерзімнің жойылмау фактісі.

Егер адам құқыққа қарсы іс-әрекетті бірнеше рет жасаса немесе оны жасау басталғаннан кейін және ол анықталған кезге дейін жасауды жалғастырса, бірақ осы кезге дейін ол бұрын ӘҚБтК-нің 548-бабының 1-бөлігі бойынша әкімшілік жауаптылыққа тартылмаған болса, онда мұндай жағдайда оны ӘҚБтК-нің 548-бабының 2-бөлігі бойынша жауаптылыққа тарту мүмкін емес, өйткені қайталанудың саралау белгісі жоқ. Мұндай жағдайда адам әкімшілік жауапкершілікке тартылуға және баптың 1-бөлігі бойынша жазаға тартылуға тиіс. 548 ӘҚБтК, тіпті бір жыл ішінде бірнеше рет бұзушылық жасау белгілері және жасалған бұзушылықтардың біртектілігі болса да.

Жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде ӘҚБтК-нің 548-бабының 1-бөлігінде көзделген әрекеттердің кез келгенін қайталап жасағаны үшін құқық бұзушы әкімшілік

құқық бұзушылық жасаудың тікелей нысанасы болып табылатын тауарлар мен көлік құралдары тәркіленіп, айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБтК-нің 548-бабының 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұлдың мөлшері құқық бұзушының құқықтық мәртебесіне қарай, ал егер құқық бұзушы кәсіпкерлік субъектісі болып табылса, сондай-ақ ол кәсіпкерлік субъектілерінің қандай санатына жататынына қарай сараланған болып табылады. Осыған байланысты құқық бұзушыны әкімшілік жауаптылыққа тартатын орган адамды жауаптылыққа тарту алдында осы адамның құқықтық жағдайын және ол жататын кәсіпкерлік санатын алдын ала белгілеуі қажет.

Құқық бұзушының құқықтық жағдайына және ол жататын кәсіпкерлік санатына қарай айыппұл мөлшері:

- жеке тұлғалар үшін-25 АЕК,
- шағын кәсіпкерлік субъектілері үшін-50 АЕК,
- орта кәсіпкерлік субъектілері үшін-200 АЕК,
- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін-300 АЕК.

Айыппұлдардың мөлшері тіркелген болып табылады және оларды салатын орган өзгертуге жатпайды.

Сондай-ақ, түсіндірілген баптың 2-бөлігінде белгіленген құқық бұзушылық жасағаны үшін жаза ретінде оның санкциясымен әкімшілік құқық бұзушылықтың тікелей мәні болып табылатын тауарлар мен көлік құралдарын міндетті түрде тәркілеу қарастырылған.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық үшін әкімшілік жазаны құқық бұзушыларға тек сот қолданады, өйткені санкция ретінде құқық бұзушылық заттарын тәркілеу қарастырылған әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер сотта қаралуға жатады.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамаларды мемлекеттік кірістер органдарының лауазымды адамдары жасауға құқылы.

549-бап. Еуразиялық экономикалық одақтың кедендік шекарасы арқылы өткізілетін тауарларды кедендік бақылаудан жасыру

Еуразиялық экономикалық одақтың кедендік шекарасы арқылы өткізілетін немесе өткізілетін тауарларды кедендік бақылаудан жасыру, соның ішінде тауарларды анықтауға кедергі жасайтын орындар немесе басқа әдістер немесе кейбір тауарлардың басқаларына сыртқы көрінісін беру -

Құқық бұзушылықтың тікелей объектілері болып табылатын тауарларды тәркілеумен немесе онсыз тауарларды тәркілеумен, сондай-ақ тауарлар мен заттарды жасырумен Еуразиялық экономикалық одақтың кедендік шекарасы арқылы өту үшін

пайдаланылған арнайы жасырылған орындары бар тауарлар мен көлік құралдарын тәркілеумен жиырма бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілген мақала ЕАЭО кедендік шекарасы арқылы өткізілетін тауарларды кедендік бақылаудан жасыру үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ҚР заңнамасында белгіленген және ҚР-да мемлекетпен қорғалатын кедендік реттеу тәртібі ӘҚБтК-нің 549-бабында көзделген құқық бұзушылықтың рулық объектісі болып табылады.

Тауарлар мен көлік құралдарын ЕАЭО кедендік шекарасы арқылы кедендік бақылаудан өткізудің мемлекет белгілеген және қорғайтын тәртібі ӘҚБтК-нің 549-бабында көзделген құқық бұзушылықтың тікелей объектісі болып табылады.

Кедендік бақылаудағы тауарларды тасымалдауды, өткізуді, жөнелтуді жүзеге асыратын жеке және заңды тұлғалар ӘҚБтК-нің 549-бабында көзделген құқық бұзушылық субъектілері болып табылады.

Құқық бұзушылар – жеке тұлғалар үшін ӘҚБтК-нің 549-бабында көзделген құқыққа қарсы әрекеттің субъективті жағы ниет түріндегі кінәмен сипатталады. Адамның кінәсі оның жасаған заңсыз әрекеттеріне және олардың зиянды салдарына психикалық қатынасы арқылы анықталады.

Субъектілері заңды тұлғалар болып табылатын құқық бұзушылықтардың субъективті жағы кінәні анықтау туралы заңнамалық талаптың болуы салдарынан тек жеке тұлғаларға қатысты әкімшілік жауапкершілікке тарту шарты ретінде анықталуға жатпайды. ҚР әкімшілік жауапкершілік туралы заңнамасы бойынша заңды тұлғалар осы әрекетті жасаған заңды тұлғаның лауазымды тұлғаларының кінәсін есепке алмай, ӘҚБтК-де әкімшілік жауапкершілік көзделген құқыққа қарсы әрекетті не әрекетсіздікті жасау фактісі үшін бір ғана әкімшілік жауаптылықта болады.

ӘҚБтК-нің 549-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың құрамы *формальды* болып табылады. Оны жасағаны үшін әкімшілік жауаптылыққа тарту үшін құқық бұзушының мемлекетке немесе үшінші тұлғаларға материалдық зиян келтіру фактісін анықтау талап етілмейді.

Түсіндірілген бапта көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы адамның ЕАЭО кедендік шекарасы арқылы өткізілетін не өткізілген тауарларды кедендік бақылаудан жасырудан, оның ішінде тауарларды табуды қиындататын кәштерді не басқа да тәсілдерді пайдалана отырып немесе бір тауарға басқалардың түрін беруден көрінетін құқыққа қарсы (ал жеке тұлғалар, дара кәсіпкерлерді қоса алғанда, сондай-ақ кінәлілер үшін) іс-әрекеттер жасауымен сипатталады.

Міндетті тұлғалардың олар үшін ЕАЭО және (немесе) ҚР кеден заңнамасында белгіленген, ЕАЭО кеден шекарасы арқылы өткізілетін тауарларды және (немесе) көлік

құралдарын кедендік бақылаудан жасыруға тыйым салуды бұзуы түсіндірілетін бапта көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Түсіндірілген бапта көзделген әрекетті жасағаны үшін құқық бұзушы құқық бұзушылықтың тікелей объектілері болып табылатын тауарлар тәркіленіп немесе онсыз айыппұл түрінде, сондай-ақ Әкімшілік құқық бұзушылық жасаудың тікелей нысанасы болып табылатын тауарлар мен заттарды жасырып, ЕАЭО кедендік шекарасы арқылы өткізу үшін пайдаланылған арнайы дайындалған кәштері бар тауарлар мен көлік құралдарын тәркілеп жазаланады.

ӘҚБтК-нің 549-бабында көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл мөлшері 25 АЕК-ті құрайды, тіркелген болып табылады және оны салатын органның өзгертуіне жатпайды.

Сондай-ақ түсіндірілетін бапта белгіленген құқық бұзушылық жасағаны үшін жаза ретінде оның санкциясымен соттың қалауы бойынша қолданылатын құқық бұзушылықтың тікелей нысанасы болып табылатын тауарларды тәркілеу, сондай-ақ Әкімшілік құқық бұзушылық жасаудың тікелей нысанасы болып табылатын тауарлар мен заттарды ЕАЭО-ның кедендік шекарасы арқылы жасырын өткізу үшін пайдаланылған арнайы дайындалған кәштері бар тауарлар мен көлік құралдарын міндетті түрде тәркілеу көзделген.

Басқаша айтқанда, құқық бұзушылықтың мәні болып табылатын тауарларды тәркілеу істің мән-жайларына байланысты соттың қалауы бойынша қолданылуы мүмкін. Ал тауарларды (құқық бұзушылық заттарын) ЕАЭО-ның кедендік шекарасы арқылы өткізу кезінде жасыру үшін пайдаланылған, арнайы дайындалған кәштері (ондайлар болған кезде) бар тауарлар мен көлік құралдарын тәркілеуді сот міндетті түрде қолдануға тиіс.

Түсіндірілген бапта көзделген құқық бұзушылық үшін әкімшілік жазаны құқық бұзушыларға тек сот қолданады, өйткені санкция ретінде құқық бұзушылық заттарын тәркілеу қарастырылған әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер сотта қаралуға жатады.

Түсіндірілген бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамаларды мемлекеттік кіріс органдарының лауазымды адамдары жасауға құқылы.

550-бап. Еуразиялық экономикалық одақтың кедендік шекарасы арқылы құжаттарды немесе сәйкестендіру құралдарын жалған пайдалану арқылы тауарлар мен көлік құралдарын өткізу

Еуразиялық экономикалық одақтың кедендік шекарасы арқылы тауарлар мен көлік құралдарын өткізу, сондай-ақ тауарларды кедендік транзиттің кедендік рәсімімен немесе уақытша сақтау қоймасында орналастыру, мемлекеттік кірістер органына кедендік мақсаттар үшін қажет құжаттарды, жарамсыз құжаттарды, оның ішінде негіз бола алатын құжаттарды ұсыну тыйым салулар мен шектеулерді, заңсыз жолмен алынған құжаттарды немесе басқа тауарлар мен көлік құралдарына қатысты

құжаттарды сақтамау осы Кодекстің 555-бабында көзделген жағдайларды қоспағанда, жалған сәйкестендіру құралдарын немесе басқа тауарлар мен көлік құралдарына қатысты шынайы сәйкестендіру құралдарын пайдалану, -

әкімшілік құқық бұзушылықтың тікелей объектісі болып табылатын немесе онсыз тауарларды және (немесе) көлік құралдарын тәркілей отырып, жиырма айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілген мақала құжаттар мен сәйкестендіру құралдарын алдау арқылы ЕАЭО кедендік шекарасы арқылы тауарлар мен көлік құралдарын өткізу үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ҚР заңнамасында белгіленген және ҚР-да мемлекетпен қорғалатын кедендік реттеу тәртібі ӘҚБтК-нің 550-бабында көзделген құқық бұзушылықтың рулық объектісі болып табылады.

ӘҚБтК-нің 550-бабында көзделген құқық бұзушылықтың *тікелей объектісі* тауарлар мен көлік құралдарын ЕАЭО-ның кедендік шекарасы арқылы кедендік бақылаумен өткізудің мемлекет белгілеген және қорғайтын тәртібі және бұл ретте жасалатын құжат айналымының тәртібі болып табылады.

Кедендік бақылаудағы тауарларды тасымалдауды, өткізуді, жөнелтуді және оларға құжаттар ұсынуды жүзеге асыратын жеке және заңды тұлғалар ӘҚБтК-нің 550-бабында көзделген құқық бұзушылық субъектілері болып табылады.

ӘҚБтК – нің 550-бабында көзделген заңсыз әрекеттердің субъективті жағы құқық бұзушылар-жеке тұлғалар үшін ниет түріндегі кінәмен сипатталады. Адамның кінәсі оның жасаған заңсыз әрекеттеріне және олардың зиянды салдарына психикалық қатынасы арқылы анықталады.

Субъектілері заңды тұлғалар болып табылатын құқық бұзушылықтардың субъективті жағы кінәні анықтау туралы заңнамалық талаптың болуы салдарынан тек жеке тұлғаларға қатысты әкімшілік жауапкершілікке тарту шарты ретінде анықталуға жатпайды. ҚР әкімшілік жауапкершілік туралы заңнамасы бойынша заңды тұлғалар осы әрекетті жасаған заңды тұлғаның лауазымды тұлғаларының кінәсін есепке алмай, ӘҚБтК-де әкімшілік жауапкершілік көзделген құқыққа қарсы әрекетті не әрекетсіздікті жасау фактісі үшін бір ғана әкімшілік жауаптылықта болады.

ӘҚБтК-нің 550-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың құрамы *формальды* болып табылады. Оны жасағаны үшін әкімшілік жауаптылыққа тарту үшін құқық бұзушының мемлекетке немесе үшінші тұлғаларға материалдық зиян келтіру фактісін анықтау талап етілмейді.

Түсіндірілген мақалада қарастырылған құқық бұзушылықтың объективті жағы адамның заңсыз әрекеттерді жасауымен сипатталады (жеке тұлғалар үшін, соның ішінде жеке кәсіпкерлер үшін де кінәлі):

1) мемлекеттік кіріс органына кедендік мақсаттар үшін қажетті құжаттар ретінде: жарамсыз, оның ішінде тыйым салулар мен шектеулерді, заңсыз жолмен алынған құжаттарды не басқа тауарлар мен көлік құралдарына жататын құжаттарды сақтамау үшін негіз бола алатын құжаттарды ұсына отырып, *тауарлар мен көлік құралдарын ЕАЭО кедендік шекарасы арқылы өткізу,*

2) *тауарларды кедендік транзит кедендік рәсімімен үй-жайда немесе уақытша сақтау қоймасына* мемлекеттік кіріс органына кедендік мақсаттар үшін қажетті құжаттар ретінде: жарамсыз, оның ішінде тыйым салулар мен шектеулерді сақтамау үшін негіз бола алатын құжаттарды, заңсыз жолмен алынған құжаттарды не басқа тауарлар мен көлік құралдарына жататын құжаттарды, сондай-ақ тауарларды кедендік транзит кедендік рәсімімен орналастыру кезінде кедендік ресімдеу үшін қажетті құжаттарды ұсына отырып;

3) *жасанды сәйкестендіру құралын не басқа тауарлар мен көлік құралдарына жататын түпнұсқа сәйкестендіру құралын* пайдалану арқылы жүзеге асырылады.

"ҚР Кедендік реттеу туралы" ҚР кодексінің 427-бабының 2-тармағына сәйкес *сәйкестендіру құралдарына* пломбалар, мөрлер, цифрлық, әріптік және өзге де таңбалау , сәйкестендіру белгілері, мөртабандар, сейф-пакеттер және тауарларды сәйкестендіруді қамтамасыз ететін өзге де құралдар жатады.

Түсіндірілген бапта қарастырылған құқық бұзушылықтың объективті жағынан алып тастау, түсіндірілген бапта заң шығарушының бұл туралы тікелей нұсқауына байланысты, баптарда қарастырылған жағдайлар болып табылады.ӘҚБтК-нің 555-бабы

Міндетті тұлғалардың ЕАЭО және (немесе) Қазақстан Республикасының кеден заңнамасында олар үшін белгіленген, заңсыз, жарамсыз немесе өткізілетін тауарларға жатпайтын құжаттарды және (немесе) сәйкестендіру құралдарын пайдалануға тыйым салуды бұзуы түсіндірілетін бапта көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Түсіндірілген бапта көзделген әрекетті жасағаны үшін құқық бұзушы әкімшілік құқық бұзушылық жасаудың тікелей нысанасы болып табылатын тауарлар және (немесе) көлік құралдары тәркіленіп немесе онсыз айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБтК-нің 550-бабында көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл мөлшері 20 АЕК-ті құрайды, тіркелген болып табылады және оны салатын органның өзгертуіне жатпайды.

Сондай-ақ, түсіндірілген бапта белгіленген құқық бұзушылық жасағаны үшін жаза ретінде оның санкциясы істің мән-жайларына байланысты соттың қалауы бойынша қолданылатын, әкімшілік құқық бұзушылық жасаудың тікелей нысанасы болып табылатын тауарларды және (немесе) көлік құралдарын тәркілеуді көздейді.

Түсіндірілген бапта көзделген құқық бұзушылық үшін әкімшілік жазаны құқық бұзушыларға тек сот қолданады, өйткені санкция ретінде құқық бұзушылық заттарын

тәркілеу қарастырылған әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер сотта қаралуға жатады.

Түсіндірілген бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамаларды мемлекеттік кіріс органдарының лауазымды адамдары жасауға құқылы.

551-бап. Тауарларды, қолма-қол ақшаны, ақша құралдарын декларацияламау немесе жалған кедендік декларациялау, кедендік құжаттардағы мәліметтердің дәл болмауы

1. Осы тараудың басқа баптарында көзделген жағдайларды қоспағанда, Еуразиялық экономикалық одақтың кедендік шекарасы арқылы өткізілетін не өткізілген тауарларды декларацияламау немесе анық емес кедендік декларациялау, яғни декларанттың, кеден өкілінің, уәкілетті экономикалық оператордың кедендік декларацияда және кедендік мақсаттар үшін қажетті өзге де құжаттарда тауарлар, таңдап алынған кедендік рәсім, тауарлардың кедендік құны не шығарылған елі туралы белгіленген нысан бойынша мәлімдемеуі не анық емес мәліметтерді мәлімдеуі немесе кедендік төлемдерді, салықтарды төлеуден босату немесе кедендік төлемдердің, салықтардың, арнайы, демпингке қарсы, өтемақы баждарының мөлшерін төмендету үшін негіз беретін не оларды төлеу жөніндегі міндетті орындамауға немесе тиісінше орындамауға алып келетін өзге де анық емес мәліметтерді мәлімдеуі –

жеке тұлғаға – отыз, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға – елу, орта кәсіпкерлік субъектілеріне – сексен, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне бір жүз елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға алып келеді.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекеттер:

жеке тұлғаларға алпыс мөлшерінде, шағын бизнес немесе коммерциялық емес ұйымдар үшін - жүз, орта бизнес үшін - жүз алпыс, ірі бизнес үшін - үш жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

3. Жеке тұлғалардың Еуразиялық экономикалық одақтың кедендік шекарасы арқылы өткізілетін және жазбаша декларациялануға жататын ақша қаражаттары мен ақша құралдарын декларацияламауы немесе жалған декларациялауы -

он айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

4. Кедендік рәсімге орналастырылған тауарлар болып табылатын уақытша әкетілетін халықаралық көлік құралдарына қатысты тауарлар декларациясын бергенге дейін немесе операциялар туралы мәлімдемеде Еуразиялық экономикалық одақтың кедендік шекарасы арқылы өткізілетін немесе өткізілетін тауарлар туралы мәліметтердің жалған болуы. уақытша әкелу (әкелу), яғни белгіленген нысанда хабарламау немесе тұлғаның көрсетілген құжаттардағы мәлімдемесінде кеден органы таңдайтын тауарлар туралы дұрыс емес мәліметтер туралы мәлімдеме ерроу тәртібі,

кедендік құн декларациясы не кедендік баждардың, салықтардың сомаларын төмендеткені қатысуымен басқа жалған ақпарат, арнайы, демпингке қарсы, өтемақы баж -

жеке тұлғаларға отыз мөлшерінде, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға елу мөлшерінде, орта бизнес субъектілеріне сексен мөлшерінде, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне жүз елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілген мақала тауарларды, қолма-қол ақшаны, ақша құралдарын декларацияламағаны немесе дұрыс емес кедендік декларацияламағаны, кедендік құжаттардағы мәліметтерді дұрыс мәлімдемегені үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ҚР заңнамасында белгіленген және ҚР-да мемлекетпен қорғалатын кедендік реттеу тәртібі ӘҚБтК-нің 551-бабында көзделген құқық бұзушылықтардың рулық объектісі болып табылады.

ӘҚБтК-нің 551-бабында көзделген құқық бұзушылықтардың тікелей объектісі ЕАЭО кедендік шекарасы арқылы өткізілетін тауарларды декларациялаудың мемлекет белгілеген және қорғайтын тәртібі болып табылады.

ӘҚБтК-нің 551-бабында көзделген құқық бұзушылық субъектілері ЕАЭО кедендік шекарасы арқылы тауарларды өткізетін және ЕАЭО немесе ҚР кедендік заңнамасының талабы бойынша ҚР Мемлекеттік кірістер органдарына анық кедендік декларацияны (декларанттар, кедендік өкілдер, уәкілетті экономикалық операторлар) ұсынуға міндетті жеке және заңды тұлғалар болып табылады.

ӘҚБтК – нің 551-бабында көзделген заңсыз әрекеттердің субъективті жағы құқық бұзушылар-жеке тұлғалар үшін қасақана немесе абайсыздық түрінде кінәмен сипатталады. Адамның кінәсі оның жасаған заңсыз әрекеттеріне және олардың зиянды салдарына психикалық қатынасы арқылы анықталады.

Субъектілері заңды тұлғалар болып табылатын құқық бұзушылықтардың субъективті жағы кінәні анықтау туралы заңнамалық талаптың болуы салдарынан тек жеке тұлғаларға қатысты әкімшілік жауапкершілікке тарту шарты ретінде анықталуға жатпайды. ҚР әкімшілік жауапкершілік туралы заңнамасы бойынша заңды тұлғалар осы әрекетті жасаған заңды тұлғаның лауазымды тұлғаларының кінәсін есепке алмай, ӘҚБтК-де әкімшілік жауапкершілік көзделген құқыққа қарсы әрекетті не әрекетсіздікті жасау фактісі үшін бір ғана әкімшілік жауаптылықта болады.

ӘҚБтК-нің 551-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтар құрамы *формальды* болып табылады. Оларды жасағаны үшін әкімшілік жауаптылыққа тарту үшін құқық бұзушының мемлекетке немесе үшінші тұлғаларға материалдық зиян келтіру фактісін анықтау талап етілмейді.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігі ЕАЭО кедендік шекарасы арқылы өткізілетін не өткізілген тауарларды декларацияламағаны немесе анық емес кедендік декларациялау үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсіндірілген баптың 1-бөлімінде қарастырылған құқық бұзушылықтың объективті жағы адамның заңсыз әрекеттерді (әрекетсіздікті) жасауымен сипатталады:

1) ЕАЭО-ның кедендік шекарасы арқылы өткізілетін не өткізілген тауарларды декларацияламау не

2) олардың жалған кедендік декларациялануы.

Заң шығарушының түсіндірілетін нормада тікелей көрсетілуіне байланысты ЕАЭО кедендік шекарасы арқылы өткізілетін не өткізілген тауарларды декларацияламау немесе анық емес кедендік декларациялау деп түсініледі:

1) белгіленген нысан бойынша мәлімдемеу не

2) кедендік декларацияда және кедендік мақсаттар үшін қажетті өзге де құжаттарда тауарлар, таңдап алынған кедендік рәсім, тауарлардың кедендік құны не шығарылған елі туралы анық емес мәліметтерді мәлімдеу немесе

3) өзге де анық емес мәліметтерді мәлімдеу,

егер мұндай әрекеттер (әрекетсіздік) құқық бұзушыға немесе өзге де мүдделі тұлғаларға кедендік төлемдерді, салықтарды төлеуден босату немесе кедендік төлемдердің, салықтардың, арнайы, демпингке қарсы, өтемақы баждарының мөлшерін төмендету үшін негіз берсе не оларды төлеу жөніндегі міндеттерді орындамауға немесе тиісінше орындамауға әкеп соғады.

Бұл ретте, түсіндірілетін баптың 1-бөлігінде тікелей көрсетілуіне байланысты түсіндірілетін баптың 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық құрамын объективті жағынан алып тастау ӘҚБтК-нің "кеден ісі саласындағы әкімшілік құқық бұзушылық" 29-тарауының басқа баптарында көзделген тауарларды декларацияламаудың нақты жағдайларын құрайды.

Демек, түсіндірілген баптың 1-бөлігі түсіндірілген баптың басқа бөліктерінде немесе ӘҚБтК-нің 29-тарауының басқа да жеке баптарында әкімшілік құқық бұзушылықтардың дербес құрамы ретінде көзделмеген жария етпеу жағдайларына қолданылады. Тиісінше, түсіндірілген баптың 1-бөлігі оның басқа бөліктерінде немесе ӘҚБтК-нің 29-тарауының жекелеген баптарында көзделген, ЕАЭО кедендік шекарасы арқылы өткізілетін тауарларды декларацияламауға байланысты құқық бұзушылықтарға қолданылмауға тиіс.

Міндетті тұлғалардың ЕАЭО және (немесе) Қазақстан Республикасының кеден заңнамасында олар үшін белгіленген ЕАЭО кедендік шекарасы арқылы өткізілетін тауарларды декларацияламауға немесе анық емес декларациялауға тыйым салуды бұзуы түсіндірілетін баптың 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген әрекетті жасағаны үшін құқық бұзушы айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБтК-нің 551-бабының 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұлдың мөлшері құқық бұзушының құқықтық мәртебесіне қарай, ал егер құқық бұзушы кәсіпкерлік субъектісі болып табылса, онда ол кәсіпкерлік субъектілерінің қандай санатына жататынына қарай сараланған болып табылады. Осыған байланысты құқық бұзушыны әкімшілік жауаптылыққа тартатын орган адамды жауаптылыққа тарту алдында осы адамның құқықтық жағдайын және ол жататын кәсіпкерлік санатын алдын ала белгілеуі қажет.

Құқық бұзушының құқықтық жағдайына және ол жататын кәсіпкерлік санатына қарай айыппұл мөлшері:

- жеке тұлғалар үшін-30 АЕК,
- шағын кәсіпкерлік субъектілері немесе коммерциялық емес ұйымдар үшін – 50 АЕК,
- орта кәсіпкерлік субъектілері үшін-80 АЕК,
- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін-150 АЕК.

Айыппұлдардың мөлшері тіркелген болып табылады және оларды салатын орган өзгертуге жатпайды.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігі бойынша әкімшілік жаза құқық бұзушыға, егер істі қарау сотта жүзеге асырылса, Мемлекеттік кіріс органдары немесе сот қолданады.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігі әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген әрекеттердің кез-келгенін жасағаны үшін қатаң жаза белгілейді.

Бұл ретте түсіндірілетін баптың 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық объектісінің, субъективтік жағының және құрамының субъектілері өз сипаттамасында ӘҚБтК-нің 551-бабының 1-бөлігінде көзделген объектімен, субъективтік тараппен және құқық бұзушылық құрамының субъектілерімен сәйкес келеді.

ӘҚБтК-нің 551-бабының 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағының сипаттамасында түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген әрекеттердің кез келгеніне қайталану белгісі қосылады.

Егер адам ӘҚБтК-нің 551-бабының 1-бөлігінде көзделген әрекеттердің кез келгенін бұрын жасаған болса, ол үшін әкімшілік жазаға тартылса және адам әкімшілік жазаға тартылған болып есептелетін бір жылдық мерзім әлі өтпесе, құқық бұзушылық қайталап жасалған болып есептеледі.

Құқық бұзушылықты жасаудың қайталануы ӘҚБтК-нің 551-бабының 2-бөлігі бойынша құқық бұзушылықтың дербес құрамы ретінде құқыққа қарсы әрекеттің саралануына әкеп соғатын дербес саралау белгісі болып табылады.

Саралау белгісі ретінде қайталану құқық бұзушының бір жыл ішінде жасаған құқыққа қарсы әрекеттерінің саны мен сипатын анықтау жолымен ғана емес, сондай –

ақ осы тұлғаны ӘҚБтК-нің 551-бабының 1-бөлігінде көзделген кез келген іс-әрекетті жасағаны үшін әкімшілік жауаптылыққа тарту фактісін, уәкілетті мемлекеттік органның немесе соттың осы баптың 1-бөлігі бойынша әкімшілік жаза қолдану туралы заңды күшіне енген қаулысының бар-жоғын анықтау арқылы заңды түрде белгіленеді. ӘҚБтК-нің 551-бабы, оны жариялау, құқық бұзушыға тапсыру немесе жіберу және жаза қолданылған сәттен бастап бір жылдық мерзімнің жойылмау фактісі.

Егер адам құқыққа қарсы іс-әрекетті бірнеше рет жасаса немесе оны жасау басталғаннан кейін және ол анықталған кезге дейін жасауды жалғастырса, бірақ осы кезге дейін ол ӘҚБтК-нің 551-бабының 1-бөлігі бойынша әкімшілік жауаптылыққа тартылмаған болса, онда мұндай жағдайда оны ӘҚБтК-нің 551-бабының 2-бөлігі бойынша жауаптылыққа тарту мүмкін емес, өйткені қайталанудың саралау белгісі жоқ. Мұндай жағдайда адам әкімшілік жауапкершілікке тартылуға және баптың 1-бөлігі бойынша жазаға тартылуға тиіс. 551 ӘҚБтК, тіпті бір жыл ішінде бірнеше рет бұзушылық жасау белгілері және жасалған бұзушылықтардың біртектілігі болса да.

Жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде ӘҚБтК-нің 551-бабының 1-бөлігінде көзделген әрекеттердің кез келгенін қайталап жасағаны үшін құқық бұзушы айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБтК-нің 551-бабының 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұлдың мөлшері құқық бұзушының құқықтық мәртебесіне қарай, ал егер құқық бұзушы кәсіпкерлік субъектісі болып табылса, онда ол кәсіпкерлік субъектілерінің қандай санатына жататынына қарай сараланған болып табылады. Осыған байланысты құқық бұзушыны әкімшілік жауаптылыққа тартатын орган адамды жауаптылыққа тарту алдында осы адамның құқықтық жағдайын және ол жататын кәсіпкерлік санатын алдын ала белгілеуі қажет.

Құқық бұзушының құқықтық жағдайына және ол жататын кәсіпкерлік санатына қарай айыппұл мөлшері:

- жеке тұлғалар үшін-60 АЕК,
- шағын кәсіпкерлік субъектілері немесе коммерциялық емес ұйымдар үшін-100 АЕК,
- орта кәсіпкерлік субъектілері үшін-160 АЕК,
- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін-300 АЕК.

Айыппұлдардың мөлшері тіркелген болып табылады және оларды салатын орган өзгертуге жатпайды.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігі бойынша әкімшілік жаза құқық бұзушыға, егер істі қарау сотта жүзеге асырылса, мемлекеттік кіріс органдары немесе сот қолданады.

Түсіндірілген баптың 3-бөлігі жеке тұлғалардың ЕАЭО кедендік шекарасы арқылы өткізілетін және жазбаша декларациялауға жататын ақша қаражатын және ақша құралдарын декларацияламағаны не жеке тұлғалардың анық емес декларациялағаны үшін әкімшілік жауапкершілігін белгілейді.

Түсіндірілген баптың 3-бөлігінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың субъектісі міндетті кедендік декларациялауға жататын ақша құралдарын, сондай-ақ міндетті кедендік декларациялауға жататын сомадағы жол чектерін және (немесе) қолма-қол ақша қаражатын ЕАЭО кедендік шекарасы арқылы өткізетін жеке тұлғалар ғана болып табылады.

Түсіндірілген мақалада қарастырылған құқық бұзушылықтың объективті жағы жеке тұлғаның заңсыз әрекеттерді (әрекетсіздікті) жасауымен сипатталады:

1) ЕАЭО кедендік шекарасы арқылы өткізілген және міндетті жазбаша декларациялауға жататын *ақша қаражаты мен ақша құралдарының декларацияланбауы не*

2) олар берілетін кедендік декларацияда *дұрыс декларацияланбаған жағдайларда* жүзеге асырылады.

Қолма – қол ақша қаражаты - бұл айналыстан алынған не алынатын, бірақ айналыстағы ақша белгілеріне айырбастауға жататын, Еуразиялық экономикалық одаққа мүше мемлекеттерде немесе Еуразиялық экономикалық одаққа мүше болып табылмайтын мемлекеттерде (мемлекеттер тобында) айналыста болатын және заңды төлем құралы болып табылатын банкноттар және қазынашылық билеттері, бағалы металдардан жасалған монеталарды қоспағанда, монеталар түріндегі ақша белгілері.

Ақша құралдары - бұл жол чектері, вексельдер, чектер (банктік чектер), сондай-ақ Эмитенттің (борышкердің) ақша төлеу жөніндегі міндеттемесін куәландыратын және мұндай төлем жүзеге асырылатын тұлға көрсетілмеген құжаттық нысандағы бағалы қағаздар.

"ҚР-дағы кедендік реттеу туралы" ҚР кодексінің 341-бабы 4-тармағының және 343-бабы 1-тармағының нормаларын императивті талап ету бойынша жеке тұлғалардың кедендік декларациялауына өзгелерден басқа жатады,

1) егер мұндай қолма-қол *ақша қаражатының және (немесе) жол чектерінің жалпы* сомасы оларды ЕАЭО кедендік аумағына біржолғы әкелу немесе ЕАЭО кедендік аумағынан біржолғы әкету кезінде жолаушылар кедендік декларациясын кеден органына берген күні қолданыста болған валюта бағамы бойынша он мың АҚШ долларына баламалы сомадан асып кетсе, қолма-қол ақша қаражаты және (немесе) жол чектері;;

2) *жол чектерін қоспағанда*, ақша құралдары.

ЕАЭО және (немесе) ҚР кеден заңнамасында белгіленген лимиттен асатын сомадағы қолма-қол ақша қаражаты және (немесе) жол чектері, сондай-ақ сомаға қарамастан өзге де ақша құралдары оларды жеке тұлға ЕАЭО кедендік шекарасы арқылы өткізген кезде оларды ЕАЭО кедендік аумағына әкелу кезінде де, одан әкету кезінде де міндетті кедендік декларациялауға жатады.

Жеке тұлға ЕАЭО кедендік шекарасы арқылы өткізетін, оларды өткізетін жеке тұлғаның өзіне тиесілі, сондай-ақ оған меншік құқығымен тиесілі емес қолма-қол ақша

қаражаты және (немесе) қаржы құралдары бұл ретте олардың иелерін және ақша мен ақша құралдарының оларды өткізетін жеке тұлғада болу негіздерін көрсете отырып, кедендік декларациялауға жатады.

"ҚР-дағы кедендік реттеу туралы" ҚР кодексінің 349-бабы 25-тармағының талабы бойынша кеден органына төлеуге жататын кедендік төлемдердің сомасын айқындау үшін қажетті жеке пайдалануға арналған тауарлар туралы толық және дұрыс мәліметтерді мәлімдеу міндеті декларантқа жүктеледі.

Тиісінше, жеке тұлғалардың ЕАЭО және (немесе) Қазақстан Республикасының кеден заңнамасында олар үшін белгіленген, ЕАЭО кедендік шекарасы арқылы өткізілетін ақша қаражаты мен ақша құралдарын толық және анық декларациялау жөніндегі міндеттерді орындамауы немесе тиісінше орындамауы түсіндірілетін баптың 3-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Түсіндірілген норма жеке тұлғаның ЕАСЭ кедендік шекарасы арқылы өткізетін қолма-қол ақша қаражатын және (немесе) ақша құралдарын декларацияламау немесе дұрыс декларацияламау жағдайларына қатысты арнайы болып табылады. Құқық бұзушыға қолдану ч. ЕАЭО кедендік шекарасынан өткен кезде қолма-қол ақша қаражатын немесе ақша құралдарын декларацияламағаны немесе дұрыс емес декларациялағаны және оны көрсетілген норма бойынша әкімшілік жауапкершілікке тартқаны үшін түсіндірілген баптың 3-тармағы аталған жеке тұлғаға осы әрекетті жасағаны үшін КоАП-тың декларацияламағаны немесе дұрыс емес декларациялағаны үшін басқа нормаларын қолдануды болдырмайды. Бұл ретте жеке тұлғаның өзі ЕАЭО кедендік шекарасы арқылы өткізетін басқа тауарларды және (немесе) көлік құралдарын декларацияламауы немесе анық емес декларациялауы бұл үшін оны әкімшілік жауаптылыққа тартуды және осы басқа тауарлар және (немесе) көлік құралдары бөлігінде көрсетілген құқыққа қарсы іс-әрекет жасағаны үшін ӘҚБтК-нің басқа да тиісті нормаларын қолдануды жоққа шығармайды.

Түсіндірілген нормада көзделген құқық бұзушылық, егер декларацияланбаған немесе дұрыс декларацияланбаған қолма-қол ақша қаражаты мен жол чектерінің сомасы, олар өткізілетін валюталарға қарамастан, салық және кеден төлемдері мақсаттары үшін ҚР Ұлттық Банкі белгілеген және кеден органына жолаушылар кедендік декларациясын берген күні қолданыста болған валюта бағамы бойынша 10 000 АҚШ доллары баламасынан асса, жасалған болып саналады. Бұл ретте кедендік реттеу туралы Кодексте белгіленген декларацияланбайтын лимиттен асып кету бөлігінде ғана емес, жалпы сомаға жиынтығында барлық өткізілетін қолма-қол ақша қаражаты мен жол чектері декларациялауға жатады. Көрсетілген лимит жеке тұлға ЕАЭО кедендік шекарасын бір мәрте ауыстырған кезде қолданылады және олардың кейбіреулері кәмелетке толмаған немесе өзге де әрекетке қабілетсіз адамдар болып табылса да, ал барлық қолма-қол ақша қаражаты оларды алып жүретін бір немесе бірнеше кәмелетке толған немесе өзге де әрекетке қабілетті тұлғаларда болса да,

бірлесіп мынадай жеке тұлғалардың әрқайсысына қолданылады. Бұл ретте кедендік декларациялауды және жолаушылар кедендік декларацияларын толтыруды "Қазақстан Республикасындағы кедендік реттеу туралы" Қазақстан Республикасының Кодексінде белгіленген қағидалар бойынша жеке тұлғалар (оның ішінде олармен бірге жүретін кәмелетке толмағандар немесе өзге де әрекетке қабілетсіз, әрекет қабілеті шектеулі, егде, науқас адамдар немесе мүмкіндігі шектеулі адамдар үшін) жүзеге асырады. Жеке тұлғалардың бірлесіп жол жүру және ауруға немесе кәрілікке байланысты әрекетке қабілетсіз, әрекет қабілеті шектеулі, мүгедек немесе дәрменсіз адамдарды жеке тұлғалардың бірге алып жүру фактісі олардың арасындағы туыстық, өзіндік, неке-отбасылық немесе өзге де сенімгерлік қатынастарды растайтын тиісті құжаттармен (жеке куәліктер, балалардың туу туралы куәліктері, неке туралы куәліктер, шарттар (оның ішінде туристік, сенімгерлік басқару) және сенімхаттар) куәландырылады.

Жеке тұлға кедендік шекара арқылы ақша құралдарын (қолма-қол ақша қаражатын декларациялау ережелері бойынша декларациялауға жататын жол чектерінен басқа) өткізген кезде эмитенттің ақша қаражатын ұстаушыға төлеу жөніндегі ақшалай міндеттемелерін қамтитын ұсынушыға арналған вексельдер, банк чектері, құжаттық бағалы қағаздар (атап айтқанда, жай және (немесе) артықшылықты акциялар, облигациялар) ғана кедендік декларациялауға жатады. Құжатсыз ақша құралдары (оның ішінде оларды ұстаушылар тізілімдерінен үзінділер) міндетті кедендік декларациялауға жатпайды. Жоғарыда көрсетілген Құжаттамалық ақша құралдарын ЕАЭО кедендік шекарасы арқылы өткізу кезінде номиналына немесе жалпы сомасына карамастан барлық осындай ақша құралдары кедендік декларациялауға жатады.

"Қазақстан Республикасындағы кедендік реттеу туралы" ҚР Кодексінің 343-бабы 17-тармағының арнайы талабы бойынша, жеке тұлғалардың ЕАЭО кедендік шекарасы арқылы кедендік декларациялауға жататын қолма-қол ақша қаражатын және (немесе) ақша құралдарын өткізуі кезінде Қылмыстық жолмен алынған кірістерді заңдастыруға (жылыстатуға) және терроризмді қаржыландыруға қарсы іс-қимылды қамтамасыз ету мақсатында, Жолаушылар кедендік декларациясында мынадай мәліметтер көрсетілуге тиіс:

1) шетелдік азаматтың немесе азаматтығы жоқ адамның ҚР аумағында болу (тұру) құқығын растайтын құжаттың деректемелері, ҚР аумағында тұрғылықты (тіркелген) жерінің мекенжайы немесе болу орны;

2) жол чектерін қоспағанда, ақша құралдары туралы мәліметтер (ақша құралының түрі, эмитенттің атауы, шығарылған күні және сәйкестендіру нөмірі (бар болса));

3) Егер өткізілетін қолма-қол ақша қаражаты және (немесе) ақша құралдары декларанттың меншігі болып табылмаса, қолма-қол ақша қаражатының және (немесе)

ақша құралдарының шығу көзі туралы, олардың иелері туралы мәліметтер, сондай-ақ осындай қолма-қол ақша қаражатының және (немесе) ақша құралдарының болжамды пайдаланылуы туралы мәліметтер;

4) қолма-қол ақша қаражатын және (немесе) ақша құралдарын тасымалдау бағыты мен тәсілі (тасымалдау жүзеге асырылатын көлік түрі) туралы мәліметтер.

Жеке тұлғаның мұндай мәліметтерді көрсетпеуі немесе оларды кедендік декларацияда толық және (немесе) анық көрсетпеуі де пікір білдірілетін нормада көзделген әкімшілік құқық бұзушылық құрамын құрайды.

Түсіндірілген баптың 3-бөлігінде көзделген әрекетті жасағаны үшін құқық бұзушы айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБТК-нің 551-бабының 3-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұлдың мөлшері 10 АЕК-ті құрайды, тіркелген болып табылады және жеке тұлға декларацияламаған немесе дұрыс декларацияламаған ақша қаражатының және (немесе) ақша құралдарының сомасына қарамастан, оны салатын органның өзгертуіне жатпайды.

Бұл ретте декларацияланбаған немесе дұрыс декларацияланбаған қолма-қол ақша қаражаты және (немесе) ақша құралдары ӘҚБТК-нің түсіндірілген нормасына сәйкес жеке тұлғадан алып қойылуға және тәркіленуге жатпайды.

Құқық бұзушыға түсініктеме берілген норма бойынша әкімшілік айыппұл салу оны жіберілген бұзушылықты жоюдан, қолма-қол ақша қаражатын және (немесе) ақша құралдарын декларациялау жөніндегі орындалмаған міндетін орындаудан және егер мұндай залал келтірілген болса, материалдық залалды өтеуден босатпайды.

Түсіндірілген баптың 3-бөлігі бойынша әкімшілік жаза құқық бұзушыға, егер істі қарау сотта жүзеге асырылса, Мемлекеттік кіріс органдары немесе сот қолданады.

Түсіндірілген баптың 4-бөлігі тауарларға арналған декларация берілгенге дейін тауарларды шығару туралы өтініште не уақытша әкелудің (жіберудің) кедендік рәсімімен орналастырылған тауарлар болып табылатын уақытша әкетілген халықаралық тасымалдаудың көлік құралдарына қатысты операциялар жасау туралы өтініште ЕАЭО кедендік шекарасы арқылы өткізілетін не өткізілген тауарлар туралы мәліметтерді анық емес мәлімдегені үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсіндірілген бапта көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы адамның ЕАЭО кедендік шекарасы арқылы өткізілетін не өткізілген тауарлар туралы мәліметтерді дәйексіз мәлімдемеде көрсетілген құқыққа қарсы әрекеттер жасауымен сипатталады.:

1) *тауарларға арналған декларация берілгенге дейін тауарлар шығару туралы өтініші не*

2) *уақытша әкелудің (жіберудің) кедендік рәсімімен орналастырылған тауарлар болып табылатын, уақытша әкетілген халықаралық тасымалдаудың көлік құралдарына қатысты операциялар жасау туралы өтініші негізінде жүзеге асырылады.*

Бұл ретте, түсіндірілетін нормада заң шығарушының тікелей нұсқауына байланысты ЕАЭО кедендік шекарасы арқылы өткізілетін не өткізілген тауарлар туралы мәліметтерді анық емес мәлімдеу деп ұғынылады:

- 1) белгіленген нысан бойынша мәлімдемеу не
- 2) тұлғаның көрсетілген құжаттарда тауарлар, таңдалған кедендік рәсім, кедендік құн немесе кедендік құн туралы анық емес мәліметтерді мәлімдеуі;
- 3) кедендік баждардың, салықтардың, арнайы, демпингке қарсы, өтемақы баждарының мөлшерін төмендетуге әкеп соғатын өзге де анық емес мәліметтерді мәлімдеуді қамтиды.

Міндетті тұлғалардың ЕАЭО және (немесе) Қазақстан Республикасының кеден заңнамасында олар үшін белгіленген нысан бойынша МӘЛІМДЕМЕУГЕ немесе ЕАЭО кедендік шекарасы арқылы өткізілетін тауарлар туралы мәліметтерді анық мәлімдеуге тыйым салуды бұзуы түсіндірілетін баптың 4-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Түсіндірілген баптың 4-бөлігінде көзделген әрекетті жасағаны үшін құқық бұзушы айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБТК-нің 551-бабының 4-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұлдың мөлшері құқық бұзушының құқықтық мәртебесіне қарай, ал егер құқық бұзушы кәсіпкерлік субъектісі болып табылса, онда ол кәсіпкерлік субъектілерінің қандай санатына жататынына қарай сараланған болып табылады. Осыған байланысты құқық бұзушыны әкімшілік жауаптылыққа тартатын орган адамды жауаптылыққа тарту алдында осы адамның құқықтық жағдайын және ол жататын кәсіпкерлік санатын алдын ала белгілеуі қажет.

Құқық бұзушының құқықтық жағдайына және ол жататын кәсіпкерлік санатына қарай айыппұл мөлшері:

- жеке тұлғалар үшін-30 АЕК,
- шағын кәсіпкерлік субъектілері немесе коммерциялық емес ұйымдар үшін – 50 АЕК,
- орта кәсіпкерлік субъектілері үшін-80 АЕК,
- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін-150 АЕК.

Айыппұлдардың мөлшері тіркелген болып табылады және оларды салатын орган өзгертуге жатпайды.

Түсіндірілген баптың 4-бөлігі бойынша әкімшілік жаза құқық бұзушыға, егер істі қарау сотта жүзеге асырылса, мемлекеттік кіріс органдары немесе сот қолданады.

552-бап. Кедендік ережелерді бұза отырып, Еуразиялық экономикалық одақтың кедендік аумағына әкелінген тауарлар мен көлік құралдарын тасымалдау, сақтау, иемдену, пайдалану немесе билік ету

1. Еуразиялық экономикалық одақтың кедендік аумағына кедендік бақылауға қосымша немесе осындай бақылаудан жасыру арқылы, немесе жарияланбаған немесе

негізделмеген құжаттар немесе сәйкестендіру құралдарын жалған пайдалану арқылы, сондай-ақ Еуразиялық экономикалық одақтың кедендік аумағына әкелінген тауарлар мен көлік құралдарын тасымалдау, сақтау, иемдену, пайдалану немесе билік ету, сондай-ақ кедендік төлемдер мен кедендік жеңілдіктер берілген тауарлар мен көлік құралдарын тасымалдау, сақтау және сатып алу Қазақстан Республикасының мемлекеттік кірістер органының рұқсатынсыз осындай жеңілдіктер берілгендерден басқа мақсаттар үшін пайдаланылатын немесе жойылған салықтар;

жеке тұлғаларға - он, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға - жиырма, орташа кәсіпкерлікке - жиырма бес, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне - отыз бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекеттер -

әкімшілік құқық бұзушылықтың тікелей объектісі болып табылатын немесе онсыз тауарлар мен көлік құралдарын тәркілеумен елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілген мақала Еуразиялық экономикалық одақтың кедендік аумағына кеден ережелерін бұза отырып әкелінген тауарлар мен көлік құралдарын тасымалдау, сақтау, сатып алу, пайдалану немесе оларға билік ету үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ҚР заңнамасында белгіленген және ҚР-да мемлекетпен қорғалатын кедендік реттеу тәртібі ӘҚБтК-нің 552-бабында көзделген құқық бұзушылықтардың рулық объектісі болып табылады.

ЕАЭО кедендік аумағына әкелінген кедендік бақылауға жататын тауарлар мен көлік құралдарын тасымалдаудың, сақтаудың, сатып алудың, пайдаланудың және оларға билік етудің мемлекет белгілеген және қорғайтын тәртібі ӘҚБтК-нің 552-бабында көзделген құқық бұзушылықтардың тікелей объектісі болып табылады.

ӘҚБтК-нің 552-бабында көзделген құқық бұзушылық субъектілері ЕАЭО-ның кедендік аумағына өздері әкелген тауарларды және (немесе) көлік құралдарын пайдаланатын жеке және заңды тұлғалар болып табылады.

ӘҚБтК – нің 552-бабында көзделген заңсыз әрекеттердің субъективті жағы құқық бұзушылар-жеке тұлғалар үшін ниет түріндегі кінәмен сипатталады. Адамның кінәсі оның жасаған заңсыз әрекеттеріне және олардың зиянды салдарына психикалық қатынасы арқылы анықталады.

Субъектілері заңды тұлғалар болып табылатын құқық бұзушылықтардың субъективті жағы кінәні анықтау туралы заңнамалық талаптың болуы салдарынан тек жеке тұлғаларға қатысты әкімшілік жауапкершілікке тарту шарты ретінде анықталуға жатпайды. ҚР әкімшілік жауапкершілік туралы заңнамасы бойынша заңды тұлғалар

осы әрекетті жасаған заңды тұлғаның лауазымды тұлғаларының кінәсін есепке алмай, ӘҚБтК-де әкімшілік жауапкершілік көзделген құқыққа қарсы әрекетті не әрекетсіздікті жасау фактісі үшін бір ғана әкімшілік жауаптылықта болады.

ӘҚБтК-нің 552-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтар құрамы *формальды* болып табылады. Оларды жасағаны үшін әкімшілік жауаптылыққа тарту үшін құқық бұзушының мемлекетке немесе үшінші тұлғаларға материалдық зиян келтіру фактісін анықтау талап етілмейді.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігі ЕАЭО кедендік аумағына әкелінген тауарлар мен көлік құралдарын кедендік бақылаудан тыс не осындай бақылаудан жасырып, не құжаттарды немесе сәйкестендіру құралдарын алдап пайдалана отырып, не декларацияланбаған немесе анық декларацияланбаған тасымалдау, сақтау, сатып алу, пайдалану немесе оларға билік ету үшін, сол сияқты кедендік төлемдер және салықтар бөлігінде кедендік жеңілдіктер берілген тауарлар мен көлік құралдарын тасымалдау, сақтау және сатып алу үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді, мұндай жеңілдіктер берілгеннен өзге мақсаттарда Қазақстан Республикасы Мемлекеттік кіріс органының рұқсатынсыз пайдаланылатын не иеліктен шығарылатын тауарлар мен көрсетілетін қызметтерді сатып алуға құқылы.

Түсіндірілген мақалада қарастырылған құқық бұзушылықтың объективті жағы адамның заңсыз әрекеттерді келесі түрде жасауымен сипатталады:

1) ЕАЭО кедендік аумағына кедендік бақылаудан тыс не осындай бақылаудан жасырып, не құжаттарды немесе сәйкестендіру құралдарын алдап пайдалана отырып әкелінген не декларацияланбаған немесе анық декларацияланбаған *тауарлар мен көлік құралдарын тасымалдау, сақтау, сатып алу, пайдалану немесе оларға билік ету, сол сияқты*

2) оларға қатысты кедендік төлемдер мен салықтар бөлігінде кедендік жеңілдіктер берілген, осыған байланысты осындай жеңілдіктер берілгеннен өзге мақсаттарда Қазақстан Республикасы мемлекеттік кіріс органының рұқсатынсыз пайдаланылатын не иеліктен *шығарылатын тауарлар мен көлік құралдарын тасымалдау, сақтау және сатып алу* мақсатында жүзеге асырылады.

Міндетті тұлғалардың ЕАЭО және (немесе) Қазақстан Республикасының кеден заңнамасында ЕАЭО аумағына әкелінген тауарлармен операциялар жасауға белгіленген тыйым салуларды немесе шектеулерді бұзуы кедендік бақылаудан басқа, түсіндірілетін баптың 1-бөлігінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Кедендік бақылаудан басқа әкелінген тауарлар және (немесе) көлік құралдары әуел бастан ЕАЭО кедендік аумағында заңсыз айналымда болады, соның салдарынан бұл туралы көрінеу білетін және осындай тауарлармен және (немесе) көлік құралдарымен

оларды тасымалдау, сақтау, сатып алу, пайдалану немесе оларға билік ету жөнінде одан әрі операциялар жасайтын адамдар түсіндірілетін бапта көзделген құқық бұзушылық субъектілері болады.

Үшінші тұлғалардың тауарларды және (немесе) көлік құралдарын ЕАЭО кедендік аумағына әкелген олардың бастапқы иесіне қатысты кедендік төлемдер мен салықтар бөлігінде кедендік жеңілдіктер берілген жағдайда, оларды одан әрі пайдаланған немесе Қазақстан Республикасы Мемлекеттік кіріс органының рұқсатынсыз осындай жеңілдіктер (*мақсатсыз пайдалану немесе өкім*) берілгеннен өзге мақсаттарда иеліктен айырған жағдайда *тасымалдауы, сақтауы және сатып алуы* да түсіндірілетін бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылық құрамын құрайды.

Мұндай тауарларды мемлекеттік кіріс органының рұқсатынсыз иесі мақсатсыз пайдаланғаны немесе иеліктен шығарғаны туралы көрінеу білетін және осындай тауарларды тасымалдайтын, сақтайтын немесе сатып алатын адамдар түсіндірілетін бапта көзделген құқық бұзушылық субъектілері болып табылады.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген әрекетті жасағаны үшін құқық бұзушы айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБтК-нің 552-бабының 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұлдың мөлшері құқық бұзушының құқықтық мәртебесіне қарай, ал егер құқық бұзушы кәсіпкерлік субъектісі болып табылса, онда ол кәсіпкерлік субъектілерінің қандай санатына жататынына қарай сараланған болып табылады. Осыған байланысты құқық бұзушыны әкімшілік жауаптылыққа тартатын орган адамды жауаптылыққа тарту алдында осы адамның құқықтық жағдайын және ол жататын кәсіпкерлік санатын алдын ала белгілеуі қажет.

Құқық бұзушының құқықтық жағдайына және ол жататын кәсіпкерлік санатына қарай айыппұл мөлшері:

- жеке тұлғалар үшін-10 АЕК,
- шағын кәсіпкерлік субъектілері немесе коммерциялық емес ұйымдар үшін-20 АЕК,
- орта кәсіпкерлік субъектілері үшін-25 АЕК,
- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін-35 АЕК.

Айыппұлдардың мөлшері тіркелген болып табылады және оларды салатын орган өзгертуге жатпайды.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігі бойынша әкімшілік жаза құқық бұзушыға, егер істі қарау сотта жүзеге асырылса, Мемлекеттік кіріс органдары немесе сот қолданады.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігі әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген әрекеттердің кез-келгенін жасағаны үшін қатаң жаза белгілейді.

Бұл ретте түсіндірілетін баптың 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық объектісінің, субъективтік жағының және құрамының субъектілері өз сипаттамасында

ӘҚБТК-нің 552-бабының 1-бөлігінде көзделген объектімен, субъективтік тараппен және құқық бұзушылық құрамының субъектілерімен сәйкес келеді.

ӘҚБТК-нің 552-бабының 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағының сипаттамасында түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген әрекеттердің кез келгеніне қайталану белгісі қосылады.

Егер адам ӘҚБТК-нің 552-бабының 1-бөлігінде көзделген әрекеттердің кез келгенін бұрын жасаған болса, ол үшін әкімшілік жазаға тартылса және адам әкімшілік жазаға тартылған болып есептелетін бір жылдық мерзім әлі өтпесе, құқық бұзушылық қайталап жасалған болып есептеледі.

Құқық бұзушылықты жасаудың қайталануы ӘҚБТК-нің 552-бабының 2-бөлігі бойынша құқық бұзушылықтың дербес құрамы ретінде құқыққа қарсы әрекеттің саралануына әкеп соғатын дербес саралау белгісі болып табылады.

Саралау белгісі ретінде қайталану құқық бұзушының бір жыл ішінде жасаған құқыққа қарсы әрекеттерінің саны мен сипатын анықтау жолымен ғана емес, сондай – ақ осы тұлғаны ӘҚБТК-нің 552-бабының 1-бөлігінде көзделген кез келген іс-әрекетті жасағаны үшін әкімшілік жауаптылыққа тарту фактісін, уәкілетті мемлекеттік органның немесе соттың осы баптың 1-бөлігі бойынша әкімшілік жаза қолдану туралы заңды күшіне енген қаулысының бар-жоғын анықтау арқылы заңды түрде белгіленеді. ӘҚБТК-нің 552-сі, оны жариялау, құқық бұзушыға тапсыру немесе жіберу және жаза қолданылған сәттен бастап бір жылдық мерзімнің жойылмау фактісі.

Егер адам құқыққа қарсы іс-әрекетті бірнеше рет жасаса немесе оны жасау басталғаннан кейін және ол анықталған кезге дейін жасауды жалғастырса, бірақ осы кезге дейін ол ӘҚБТК-нің 552-бабының 1-бөлігі бойынша әкімшілік жауаптылыққа тартылмаған болса, онда мұндай жағдайда оны ӘҚБТК-нің 552-бабының 2-бөлігі бойынша жауаптылыққа тарту мүмкін емес, өйткені қайталанудың саралау белгісі жоқ. Мұндай жағдайда адам әкімшілік жауапкершілікке тартылуға және баптың 1-бөлігі бойынша жазаға тартылуға тиіс. 552 ӘҚБТК, тіпті бір жыл ішінде бірнеше рет бұзушылық жасау белгілері және жасалған бұзушылықтардың біртектілігі болса да.

Жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде ӘҚБТК-нің 552-бабының 1-бөлігінде көзделген әрекеттердің кез келгенін қайталап жасағаны үшін құқық бұзушы әкімшілік құқық бұзушылық жасаудың тікелей нысанасы болып табылатын тауарлар мен көлік құралдары тәркіленіп немесе онсыз айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБТК-нің 552-бабының 2-бөлігінде, 50 АЕК-те көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұлдың мөлшері тіркелген болып табылады және оны салатын органның өзгертуіне жатпайды.

Сондай-ақ, түсіндірілген баптың 2-бөлігінде белгіленген құқық бұзушылық жасағаны үшін қосымша жаза ретінде оның санкциясы істің мән-жайларына байланысты сот әкімшілік құқық бұзушылықтың тікелей мәні болып табылатын тауарлар мен көлік құралдарын тәркілеуді қарастырады.

Бұл жазаны құқық бұзушыларға тек сот қолданады, өйткені оларды жасағаны үшін санкция ретінде құқық бұзушылық нысаналарын тәркілеу көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер сотта қаралуға жатады.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамаларды мемлекеттік кірістер органдарының лауазымды адамдары жасауға құқылы.

553-бап. Пайдалану және (немесе) билік етумен шектелген тауарларды, сондай-ақ шартты шығарылған тауарлар мен көлік құралдарын пайдалану және (немесе) оларға билік ету тәртібін бұзу

Пайдалану және (немесе) билік етумен шектелген тауарларды, сондай-ақ шартты түрде шығарылған тауарлар мен көлік құралдарын Қазақстан Республикасының кеден заңнамасында көзделмеген мақсаттар үшін пайдалану, және (немесе) оларға билік ету, оның ішінде осындай жеңілдіктер берілген; -

шағын кәсіпкерлік субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға - екі жүз, орта бизнеске - төрт жүз, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне - мың айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілген мақала шектеулі пайдалану және (немесе) билік ету тауарларын, сондай-ақ шартты түрде шығарылған тауарлар мен көлік құралдарын пайдалану және (немесе) оларға билік ету тәртібін бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ҚР заңнамасында белгіленген және ҚР-да мемлекетпен қорғалатын кедендік реттеу тәртібі ӘҚБтК-нің 553-бабында көзделген құқық бұзушылықтың рулық объектісі болып табылады.

ӘҚБтК-нің 553-бабында көзделген құқық бұзушылықтың тікелей объектісі тауарлар мен көлік құралдарын пайдалану мен билік етуде мемлекет белгілеген және қорғайтын шектеу тәртібі болып табылады.

ӘҚБтК-нің 553-бабында көзделген құқық бұзушылық субъектілері пайдаланылуы және (немесе) билік етілуі шектелген тауарларды және (немесе) көлік құралдарын пайдалануды және (немесе) оларға билік етуді жүзеге асыратын жеке және заңды тұлғалар болып табылады.

ӘҚБтК – нің 553-бабында қарастырылған заңсыз әрекеттердің субъективті жағы құқық бұзушылар-жеке тұлғалар үшін қасақана немесе абайсыздық түрінде кінәмен сипатталады. Адамның кінәсі оның жасаған заңсыз әрекеттеріне және олардың зиянды салдарына психикалық қатынасы арқылы анықталады.

Субъектілері заңды тұлғалар болып табылатын құқық бұзушылықтардың субъективті жағы кінәні анықтау туралы заңнамалық талаптың болуы салдарынан тек жеке тұлғаларға қатысты әкімшілік жауапкершілікке тарту шарты ретінде анықталуға жатпайды. ҚР әкімшілік жауапкершілік туралы заңнамасы бойынша заңды тұлғалар осы әрекетті жасаған заңды тұлғаның лауазымды тұлғаларының кінәсін есепке алмай,

ӘҚБТК-де әкімшілік жауапкершілік көзделген құқыққа қарсы әрекетті не әрекетсіздікті жасау фактісі үшін бір ғана әкімшілік жауаптылықта болады.

ӘҚБТК-нің 553-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың құрамы *формальды* болып табылады. Оны жасағаны үшін әкімшілік жауаптылыққа тарту үшін құқық бұзушының мемлекетке немесе үшінші тұлғаларға материалдық зиян келтіру фактісін анықтау талап етілмейді.

Түсіндірілген бапта көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы адамның пайдалануы және (немесе) билік етуі шектелген тауарларды, сондай-ақ шартты түрде шығарылған тауарлар мен көлік құралдарын Қазақстан Республикасының кеден заңнамасында көзделгеннен өзге мақсаттарда, оның ішінде жеңілдіктер берілуіне байланысты пайдалану және (немесе) оларға билік ету түрінде құқыққа қарсы (ал жеке тұлғалар, соның ішінде дара кәсіпкерлер үшін, кінәлілер үшін) әрекеттер жасауымен сипатталады.

"ҚР-дағы кедендік реттеу туралы" ҚР кодексінің 127-бабында көзделген жалпы ереже бойынша, сондай-ақ Кодексте көзделген өзге де арнайы негіздер бойынша ҚР Мемлекеттік кіріс органының шешімі бойынша пайдалануға және (немесе) билік етуге шектелген тауарларды пайдалануға және (немесе) оларға билік етуге тыйым салынады.

"ҚР-дағы кедендік реттеу туралы" ҚР Кодексінің 202-бабы 2 және 5-тармақтарының талабы бойынша кедендік жеңілдіктер берілген шартты түрде шығарылған тауарларға қатысты кедендік әкелу баждарын, салықтарды төлеу бойынша жеңілдіктер берудің мақсаттары мен шарттары, сондай-ақ осындай жеңілдіктерді қолдануға байланысты осындай тауарларды *пайдалану және (немесе) оларға билік ету бойынша шектеулер* сақталуға тиіс.

Оларға қатысты тыйым салулар мен шектеулердің сақталуы расталуы мүмкін шартты түрде шығарылған тауарларды үшінші тұлғаларға беруге, оның ішінде оларды сату немесе өзгеше тәсілмен иеліктен шығару жолымен беруге тыйым салынады, ал егер көрсетілген тауарларды ЕАЭО кедендік аумағына әкелуге шектеулер осы тауарлардың қауіпсіздігін тексеруге байланысты белгіленген жағдайларда, оларды кез келген нысанда пайдалануға (пайдалануға, тұтынуға) тыйым салынады.

Міндетті тұлғалардың ЕАЭО және (немесе) Қазақстан Республикасының кеден заңнамасында өздері үшін белгіленген, пайдаланылуы және (немесе) билік етілуі шектелген тауарларды пайдалануға және (немесе) билік етуге, сондай-ақ шартты шығарылған тауарларды және (немесе) көлік құралдарын мақсатсыз пайдалануға тыйым салуды және (немесе) шектеулерді бұзуы түсіндірілетін бапта көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

ӘҚБТК-нің 553-бабында көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл түріндегі әкімшілік жаза белгіленген.

ӘҚБТК-нің 553-бабында көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұлдың мөлшері құқық бұзушының құқықтық мәртебесіне қарай, ал егер құқық бұзушы

кәсіпкерлік субъектісі болып табылса, сондай-ақ ол кәсіпкерлік субъектілерінің қандай санатына жататынына қарай сараланған болып табылады. Осыған байланысты құқық бұзушыны әкімшілік жауаптылыққа тартатын орган адамды жауаптылыққа тарту алдында осы адамның құқықтық жағдайын және ол жататын кәсіпкерлік санатын алдын ала белгілеуі қажет.

Құқық бұзушының құқықтық жағдайына және ол жататын кәсіпкерлік санатына қарай айыппұл мөлшері:

- шағын кәсіпкерлік субъектілері мен коммерциялық емес ұйымдар үшін-200 АЕК,
- орта кәсіпкерлік субъектілері үшін-400 АЕК,
- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін-1000 АЕК.

Айыппұлдардың мөлшері тіркелген болып табылады және оларды салатын орган өзгертуге жатпайды.

Түсініктеме берілген бап бойынша әкімшілік жаза құқық бұзушыға, егер істі қарау сотта жүзеге асырылса, Мемлекеттік кіріс органдары немесе сот қолданады.

554-бап. Төленген (жиналған) кедендік баждарды, кедендік баждарды, салықтарды, арнайы, демпингке қарсы, өтем баждарын, аванстық төлемдерді, төлемдер мен басқа да өтемақыларды алуды немесе олардың қайтарылмауын тиісті негіздеместен қайтаруға бағытталған іс-шаралар

Төленген (жиналған) кедендік баждарды, кедендік баждарды, салықтарды, арнайы, демпингке қарсы, өтем баждарын, алдағы кедендік баждарды, кедендік баждарды, салықтарды төлеу үшін алдын-ала төлемдерді қайтаруға құқық беретін Қазақстан Республикасының мемлекеттік кірістер органына анық емес мәліметтер бар құжаттарды ұсыну, арнайы, демпингке қарсы, өтем баждары, өсімпұлдар, пайыздар және кедендік төлемдерді төлеу бойынша міндеттемелерді орындауды қамтамасыз ету ретінде жасалған аванстық төлемдер баждар және салықтар, арнайы, демпингке қарсы, өтемақы баждарының өтеу және басқа да өтеу үкіметтік, немесе бұл іс-әрекеттерде қылмыстық жаза қолданылатын әрекет дәлелдемелерді құрамында болмаса, олардың қайтару немесе қайтару, себепсіз толық емес -

заңды тұлғаларға екі жүз елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілген бап төленген (өндіріп алынған) кедендік баждарды, кедендік алымдарды, салықтарды, арнайы, демпингке қарсы, өтемақы баждарын, аванстық төлемдерді, төлемдерді және басқа өтемақыларды тиісті негіздерсіз қайтаруға бағытталған әрекеттер үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді немесе оларды қайтармау.

Құқық бұзушыны түсіндірілген бап бойынша әкімшілік жауапкершілікке тарту, егер құқық бұзушының әрекеттерінде қылмыстық құқық бұзушылық белгілері болмаса ғана жүзеге асырылады. Олай болмаған жағдайда, құқық бұзушылар - заңды тұлғаның

лауазымды адамдары ҚК нормаларына сәйкес кедендік баждарды, кедендік алымдарды, салықтарды, арнайы, демпингке қарсы, өтемақы баждарын төлеуден жалтарғаны үшін қылмыстық жауаптылыққа тартылуға жатады. Осыған байланысты, түсіндірілген бапта қарастырылған адамның заңсыз әрекетін құқық қорғау органдары қылмыстық құқық бұзушылық белгілерінің болуы немесе болмауы және оны жасаған адамды қылмыстық жауапкершілікке тарту негіздері үшін тексеруі керек.

ҚР заңнамасында белгіленген және ҚР-да мемлекетпен қорғалатын кедендік реттеу тәртібі ӘҚБтК-нің 554-бабында көзделген құқық бұзушылықтың рулық объектісі болып табылады.

ӘҚБтК-нің 554-бабында көзделген құқық бұзушылықтың тікелей объектісі кедендік төлемдер, салықтар, арнайы, демпингке қарсы, өтемақы баждары бойынша ҚР Мемлекеттік бюджетімен өзара есеп айырысуды жүзеге асырудың мемлекет белгілеген және қорғайтын тәртібі болып табылады.

ӘҚБтК-нің 554-бабында көзделген құқық бұзушылық субъектілері өздері жасаған кедендік операциялар үшін Қазақстан Республикасының мемлекеттік бюджетіне кедендік баждарды, алымдарды, салықтарды және өзге де төлемдерді төлеген немесе төлеуге міндетті және ЕАЭО және (немесе) Қазақстан Республикасының кеден заңнамасына сәйкес оларды қайтаруға, төлемдер немесе өтемдер алуға, ақшалай қаражатты қайтармауға немесе толық көлемде қайтармауға үміткер заңды тұлғалар болып табылады.

ӘҚБтК – нің 554-бабында көзделген заңсыз әрекеттердің субъективті жағы құқық бұзушылар-жеке тұлғалар үшін қасақана немесе абайсыздық түрінде кінәмен сипатталады. Адамның кінәсі оның жасаған заңсыз әрекеттеріне және олардың зиянды салдарына психикалық қатынасы арқылы анықталады.

Субъектілері заңды тұлғалар болып табылатын құқық бұзушылықтардың субъективті жағы кінәні анықтау туралы заңнамалық талаптың болуы салдарынан тек жеке тұлғаларға қатысты әкімшілік жауапкершілікке тарту шарты ретінде анықталуға жатпайды. ҚР әкімшілік жауапкершілік туралы заңнамасы бойынша заңды тұлғалар осы әрекетті жасаған заңды тұлғаның лауазымды тұлғаларының кінәсін есепке алмай, ӘҚБтК-де әкімшілік жауапкершілік көзделген құқыққа қарсы әрекетті не әрекетсіздікті жасау фактісі үшін бір ғана әкімшілік жауаптылықта болады.

ӘҚБтК-нің 554-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың құрамы формальды болып табылады. Оны жасағаны үшін әкімшілік жауаптылыққа тарту үшін құқық бұзушының мемлекетке немесе үшінші тұлғаларға материалдық зиян келтіру фактісін анықтау талап етілмейді.

Сонымен бірге, құқық бұзушының заңсыз әрекеттері мемлекетке материалдық залал келтірген жағдайда, мұндай залал толық көлемде өтелуі мүмкін, өйткені құқық бұзушыны түсіндірілген бап бойынша әкімшілік жауапкершілікке тарту бұл адамды бұзушылықтарды жоюдан және мемлекетке келтірілген залалды өтеуден босатпайды.

Түсіндірілген бапта қарастырылған заңсыз әрекеттердің нәтижесінде мемлекетке үлкен мөлшерде залал келтірілген жағдайда, мұндай әрекеттер құқық бұзушы заңды тұлғаның лауазымды тұлғаларының іс - әрекеттерінде қылмыстық құқық бұзушылық белгілерінің болуы тұрғысынан қарастырылуы керек.

Түсіндірілген бапта көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы адамның ҚР Мемлекеттік кіріс органына дәйексіз мәліметтерді қамтитын, құқық беруге тиісті негіздерсіз құқық беретін құжаттарды ұсынуда көрінетін құқыққа қайшы әрекеттерді (ал жеке тұлғалар, соның ішінде жеке кәсіпкерлер үшін, кінәлілер үшін) жасауымен сипатталады:

1) Алдағы кедендік баждарды, кедендік алымдарды, салықтарды, арнайы, демпингке қарсы, өтемақы баждарын, Алдағы кедендік баждарды, кедендік алымдарды, салықтарды, арнайы, демпингке қарсы, өтемақы баждарын, өсімпұлдарды, пайыздарды төлеу жөніндегі міндеттерді орындауды қамтамасыз ету ретінде енгізілген аванстық төлемдерді төлеу есебіне енгізілген, төленген (өндіріп алынған) кедендік баждарды, кедендік алымдарды, салықтарды, арнайы, демпингке қарсы, өтемақы баждарын, аванстық төлемдерді қайтару,

2) төлемдерді және өзге де өтемақыларды алу,

3) олардың қайтарылмауы не бюджетке толық көлемде қайтарылмауы мүмкін.

Көрсетілген құқық бұзушылықты жасау тәсілі ҚР Мемлекеттік кіріс органына өтініш берушінің тиісті негіздерсіз ақша қаражатын қайтаруға, алуға, бюджетке қайтармауға немесе толық емес көлемде қайтаруға құқықтары туралы анық емес мәліметтері бар құжаттарды ұсыну болып табылады.

Түсіндірілген бапта көзделген құқық бұзушылық құқық бұзушы тиісті құжатты Мемлекеттік кірістер органына ұсынған адамның немесе басқа мүдделі тұлғаның бюджеттен ақшаны қайтаруға, алуға немесе оларды қайтармауға құқығы туралы көрінеу жалған мәліметтері бар тиісті құжатты ұсыну бойынша оған байланысты барлық әрекеттерді жасаған кезде жасалған деп саналады. бюджетке қайтармау немесе тиісті негіздерсіз толық емес көлемде қайтару.

Міндетті тұлғалардың ЕАЭО және (немесе) ҚР кеден заңнамасында олар үшін белгіленген талаптарды сақтамауы не кедендік операцияларды жасағаны үшін ҚР Мемлекеттік бюджетімен өзара есеп айырысулар бойынша тыйымдарды және (немесе) шектеулерді бұзуы түсіндірілетін бапта көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Түсіндірілген бапта қарастырылған әрекетті жасағаны үшін құқық бұзушы айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБтК-нің 554-бабында көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл мөлшері 250 АЕК-ті құрайды, тіркелген болып табылады және оны салатын органның өзгертуіне жатпайды.

Түсіндірілген бап бойынша әкімшілік жаза құқық бұзушыға, егер істі сотта қарау жүзеге асырылса, Мемлекеттік кіріс органдары немесе сот қолданады.

555-бап. Кедендік баждарды, салықтарды, арнайы, демпингке қарсы, өтем баждарын, кедендік баждарды, проценттерді төлеу мерзімдерін бұзу

Төлеушілермен және (немесе) төлеушілермен бірлескен және бірнеше міндеттемелерді, кедендік баждарды, салықтарды, арнайы, демпингке қарсы, өтем баждарын уақытылы төлеу жөніндегі міндеттемелерді, кедендік баждарды, төлемдерді уақытылы төлемеу, сыйақыны уақытылы орындамау немесе тиісінше орындамау -

жеке тұлғаларға отыз мөлшерінде, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға - отыз бес, орта бизнеске - қырық, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне - елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілген бап кедендік баждарды, салықтарды, арнайы, демпингке қарсы, өтемақы баждарын, кедендік алымдарды, пайыздарды *төлеу мерзімдерін бұзғаны* үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ҚР заңнамасында белгіленген және ҚР-да мемлекетпен қорғалатын кедендік реттеу тәртібі ӘҚБтК-нің 555-бабында көзделген құқық бұзушылықтың рулық объектісі болып табылады.

ӘҚБтК-нің 555-бабында көзделген құқық бұзушылықтың тікелей объектісі кедендік баждарды, салықтарды, арнайы, демпингке қарсы, өтемақы баждарын, кедендік алымдарды, пайыздарды мемлекеттік бюджетке төлеудің мемлекет белгілеген және қорғайтын тәртібі мен мерзімдері болып табылады.

ӘҚБтК-нің 555-бабында көзделген құқық бұзушылық субъектілері мемлекеттік бюджетке кедендік баждарды, салықтарды, арнайы, демпингке қарсы, өтемақы баждарын, кедендік алымдарды, пайыздарды төлеу бойынша міндеттемелері бар жеке және заңды тұлғалар болып табылады.

ӘҚБтК – нің 555-бабында қарастырылған заңсыз әрекеттердің субъективті жағы құқық бұзушылар-жеке тұлғалар үшін қасақана немесе абайсыздық түрінде кінәмен сипатталады. Адамның кінәсі оның жасаған заңсыз әрекеттеріне және олардың зиянды салдарына психикалық қатынасы арқылы анықталады.

Субъектілері заңды тұлғалар болып табылатын құқық бұзушылықтардың субъективті жағы кінәні анықтау туралы заңнамалық талаптың болуы салдарынан тек жеке тұлғаларға қатысты әкімшілік жауапкершілікке тарту шарты ретінде анықталуға жатпайды. ҚР әкімшілік жауапкершілік туралы заңнамасы бойынша заңды тұлғалар осы әрекетті жасаған заңды тұлғаның лауазымды тұлғаларының кінәсін есепке алмай, ӘҚБтК-де әкімшілік жауапкершілік көзделген құқыққа қарсы әрекетті не әрекетсіздікті жасау фактісі үшін бір ғана әкімшілік жауаптылықта болады.

ӘҚБтК-нің 555-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың құрамы *формальды* болып табылады. Оны жасағаны үшін әкімшілік жауаптылыққа тарту үшін

құқық бұзушының мемлекетке немесе үшінші тұлғаларға материалдық зиян келтіру фактісін анықтау талап етілмейді.

Түсіндірілген бапта көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы төлеушілердің және (немесе) төлеушімен ортақ міндет атқаратын адамдардың осы бапта көрсетілген құқыққа қайшы (ал жеке тұлғалар, оның ішінде дара кәсіпкерлер үшін, сондай-ақ кінәлілер үшін) әрекеттерді (әрекетсіздікті) жасауымен сипатталады:

1) кедендік баждарды, салықтарды, арнайы, демпингке қарсы, өтемақы баждарын төлеу жөніндегі міндеттерді белгіленген мерзімдерде *орындамаған немесе тиісінше орындамаған*, сондай-ақ

2) кедендік алымдарды, пайыздарды *ҚР кеден немесе салық заңнамасында белгіленген мерзімдерде төлемеген (төлемдердің мерзімін кешіктірген)* жағдайларда жүзеге асырылады.

Кедендік төлемдерді, алымдарды, салықтарды, баждарды, пайыздарды төлеу мерзімдері Қазақстан Республикасының кеден немесе салық заңнамасында белгіленеді және төлеуші өзі қабылдайтын жеке-құқықтық актілерде (талаптарда, хабарламаларда, өкімдерде) оны дербес немесе Қазақстан Республикасының Мемлекеттік кіріс органы айқындайды.

Төлеушілердің және олармен бірге ЕАЭО және (немесе) Қазақстан Республикасының кеден заңнамасында белгіленген кедендік және бюджетке төленетін өзге де міндетті төлемдерді төлеу мерзімдерін төлеу бойынша (оның ішінде кеден өкілдерінің) ортақ міндеті бар тұлғалардың кедендік операцияларды жасау кезінде бұзуы (*кедендік төлемді кешіктіруі*) түсіндірілетін бапта көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

ӘҚБтК-нің 555-бабында көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл түріндегі әкімшілік жаза белгіленген.

ӘҚБтК-нің 555-бабында көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұлдың мөлшері құқық бұзушының құқықтық мәртебесіне қарай, ал егер құқық бұзушы кәсіпкерлік субъектісі болып табылса, сондай-ақ ол кәсіпкерлік субъектілерінің қандай санатына жататынына қарай сараланған болып табылады. Осыған байланысты құқық бұзушыны әкімшілік жауаптылыққа тартатын орган адамды жауаптылыққа тарту алдында осы адамның құқықтық жағдайын және ол жататын кәсіпкерлік санатын алдын ала белгілеуі қажет.

Құқық бұзушының құқықтық жағдайына және ол жататын кәсіпкерлік санатына қарай айыппұл мөлшері:

- жеке тұлғалар үшін-30 АЕК,
- шағын кәсіпкерлік субъектілері мен коммерциялық емес ұйымдар үшін-35 АЕК,
- орта кәсіпкерлік субъектілері үшін-40 АЕК,
- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін-50 АЕК.

Айыппұлдардың мөлшері тіркелген болып табылады, бюджетке мерзімі өткен төлем сомасына байланбаған және оларды салатын органның өзгертуіне жатпайды. Тиісінше, айыппұлдың мөлшері құқық бұзушының бюджетке кешіктірген төлемінің ұзақтығына да байланысты емес.

Түсіндірілген бапта көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін әкімшілік жаза құқық бұзушыны ӘҚБтК-де белгіленген тәртіппен жауапкершілікке тарту нәтижелері бойынша төлеушінің кедендік төлемдерді, алымдарды, салықтарды, баждарды, бюджетке пайыздарды төлеу мерзімін бұзу фактісі анықталғаннан кейін бір рет құқық бұзушыға қолданылады. Құқық бұзушыны өзі әкімшілік жазаға тартылған сол бір құқық бұзушылық үшін әкімшілік жауаптылыққа қайта тартуға жол берілмейді.

Түсіндірілген бап бойынша әкімшілік жаза құқық бұзушыға, егер істі сотта қарау жүзеге асырылса, Мемлекеттік кіріс органдары немесе сот қолданады.

556-бап. Қазақстан Республикасы мемлекеттік кірістер органының кедендік баждардың, салықтардың, арнайы, демпингке қарсы, өтемақы баждарының, өсімпұлдардың, сыйақылардың тиісті сомаларын төлеу туралы талабын орындамау

Кедендік баждардың, салықтардың, арнайы, демпингке қарсы, өтемақы баждарының, проценттердің, сыйақылардың тиісті мөлшерін төлеу туралы банктің, сақтандыру ұйымының, кепілгердің мемлекеттік кірістер органының талаптарын орындамауы -

шағын кәсіпкерлік субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға жиырма, орта бизнес үшін - қырық, ірі бизнес үшін - елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ _____

Түсіндірілген бап Қазақстан Республикасы Мемлекеттік кіріс органының кедендік баждардың, салықтардың, арнайы, демпингке қарсы, өтемақы баждарының, өсімпұлдардың, пайыздардың тиесілі сомаларын белгіленген мерзімде төлеу туралы талабын орындамағаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ҚР заңнамасында белгіленген және ҚР-да мемлекетпен қорғалатын кедендік реттеу тәртібі ӘҚБтК-нің 556-бабында көзделген құқық бұзушылықтың рулық объектісі болып табылады.

ӘҚБтК-нің 556-бабында көзделген құқық бұзушылықтың тікелей объектісі Мемлекеттік кірістер органдарының кедендік төлемдерді, салықтарды, пайыздарды төлеу туралы талаптарын орындаудың мемлекет белгілеген және қорғайтын тәртібі болып табылады.

ӘҚБтК-нің 556-бабында қарастырылған құқық бұзушылық субъектілері түсіндірілген бапта тікелей көрсетілген банктер, сақтандыру ұйымдары, кепілгерлер.

ӘҚБтК – нің 556-бабында көзделген заңсыз әрекеттердің субъективті жағы құқық бұзушылар-жеке тұлғалар үшін қасақана немесе абайсыздық түрінде кінәмен

сипатталады. Адамның кінәсі оның жасаған заңсыз әрекеттеріне және олардың зиянды салдарына психикалық қатынасы арқылы анықталады.

Субъектілері заңды тұлғалар болып табылатын құқық бұзушылықтардың субъективті жағы кінәні анықтау туралы заңнамалық талаптың болуы салдарынан тек жеке тұлғаларға қатысты әкімшілік жауапкершілікке тарту шарты ретінде анықталуға жатпайды. ҚР әкімшілік жауапкершілік туралы заңнамасы бойынша заңды тұлғалар осы әрекетті жасаған заңды тұлғаның лауазымды тұлғаларының кінәсін есепке алмай, ӘҚБтК-де әкімшілік жауапкершілік көзделген құқыққа қарсы әрекетті не әрекетсіздікті жасау фактісі үшін бір ғана әкімшілік жауаптылықта болады.

ӘҚБтК-нің 556-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың құрамы *формальды* болып табылады. Оны жасағаны үшін әкімшілік жауаптылыққа тарту үшін құқық бұзушының мемлекетке немесе үшінші тұлғаларға материалдық зиян келтіру фактісін анықтау талап етілмейді.

Түсіндірілген бапта көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы *банктің, сақтандыру ұйымының, кепілгердің кедендік баждардың, салықтардың, арнайы, демпингке қарсы, өтемақы баждарының, өсімпұлдардың, пайыздардың тиесілі сомаларын белгіленген мерзімде төлеу туралы Мемлекеттік кірістер органының талабын орындамаудан* көрінетін құқыққа қарсы әрекеттерді (әрекетсіздікті) жасауымен сипатталады.

"ҚР-дағы кедендік реттеу туралы" ҚР Кодексінің 97-бабының 1-тармағына сәйкес кедендік баждарды, салықтарды төлеу бойынша міндеттерді орындау мынадай тәсілдермен қамтамасыз етіледі: 1) ақшамен; 2) банк кепілдігімен; 3) кепілгерлікпен; 4) мүлік кепілімен; 5) сақтандыру шартымен.

Кедендік төлемдерді, салықтарды, баждарды, пайыздарды төлеуші үшін тиісті қамтамасыз ету міндеттемелерін қабылдаған үшінші тұлғалар (екінші деңгейдегі банктер, кепілгерлер, сақтандыру ұйымдары), мұндай төлеушінің мемлекеттік бюджет алдындағы өз міндеттемелерін орындамау фактісі туындаған кезде өздері берген қамтамасыз ету шегінде өзінің міндеттемелерін орындауға міндетті.

Норманың талабы бойынша Б. 15-т. "ҚР-дағы кедендік реттеу туралы" ҚР Кодексінің 486-бабына сәйкес, Кеден ісі саласындағы қызметті жүзеге асыратын тұлғалар кедендік баждарды, салықтарды, арнайы, демпингке қарсы, өтемақы баждарын төлеу жөніндегі міндетті орындамаған жағдайда, *кеден органы банктік кепілдік берген Екінші деңгейдегі банкке және (немесе) кепілгерге кедендік баждардың, салықтардың, арнайы, демпингке қарсы, өтемақы баждарының, өсімпұлдардың, пайыздардың тиесілі сомаларын төлеу туралы талапты* кедендік баждарды, салықтарды төлеу жөніндегі міндетті орындау мерзімдері аяқталғаннан кейін бес жұмыс күні, банк кепілдігінде және (немесе) кепілгерлік шартында көзделген арнайы, демпингке қарсы, өтемақы баждарын төлеуден босатылады.

Кеден органының кедендік баждардың, салықтардың, арнайы, демпингке қарсы, өтемақы баждарының, өсімпұлдардың, пайыздардың тиесілі сомаларын *төлеу туралы талабы*. 1) Екінші деңгейдегі банк - осындай талапты алған күннен бастап екі жұмыс күні ішінде; 2) кепілгер - осындай талапты алған күннен бастап бес жұмыс күні ішінде *сөзсіз және міндетті түрде орындалуға тиіс*.

Кепілгер кеден органының алдында кедендік әкелу баждарын төлеу мерзімін кейінге қалдырғаны немесе бөліп-бөліп төлегені үшін осындай проценттер есептелген жағдайда өсімпұлдарды, проценттерді төлеуді қоса алғанда, төлеуші сияқты көлемде жауапты болады.

4 және 5-тармақтардың талабы бойынша "ҚР Кедендік реттеу туралы" ҚР Кодексінің 102-бабына сәйкес, төлеуші кедендік баждарды, салықтарды төлеу бойынша міндетті орындамаған жағдайда, кеден органы сақтандыру ұйымына (кедендік операцияларды жасау кезінде кедендік баждарды, салықтарды төлеу бойынша міндеттің орындалуын қамтамасыз ету мақсаттары үшін төлеуші сақтандыру шартын жасасқан) кедендік баждардың, салықтардың, өсімпұлдардың, пайыздардың тиесілі сомаларын төлеу туралы талапты сақтандыру шартымен қамтамасыз етілген кедендік баждарды, салықтарды төлеу бойынша міндетті орындау мерзімдері аяқталғаннан кейін бес жұмыс күні ішінде жібереді. Кеден органының кедендік баждардың, салықтардың, өсімпұлдардың, пайыздардың тиесілі сомаларын төлеу туралы талабы сақтандыру ұйымы осындай талапты алған күннен бастап екі жұмыс күні ішінде сөзсіз және міндетті түрде орындауға тиіс.

Кеден органының талаптарын орындау банк кепілдігін берген Екінші деңгейдегі банктің, сақтандыру шартын жасасқан сақтандыру ұйымының және (немесе) төлеуші үшін кепілгерлік берген кепіл болушының ақша қаражаты есебінен жүргізіледі.

Жоғарыда көрсетілген міндетті тұлғалардың олар үшін ЕАЭО және (немесе) ҚР кеден заңнамасында белгіленген кедендік баждардың, салықтардың, арнайы, демпингке қарсы, өтемақы баждарының, өсімпұлдардың, пайыздардың тиесілі сомаларын төлеу туралы Мемлекеттік кіріс органдарының талаптарын орындау мерзімдерін бұзуы, сол сияқты көрсетілген талаптарды орындамау түсіндірілетін бапта көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

ӘҚБтК-нің 556-бабында көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл түріндегі әкімшілік жаза белгіленген.

ӘҚБтК-нің 556-бабында көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұлдың мөлшері құқық бұзушының құқықтық мәртебесіне қарай, ал егер құқық бұзушы кәсіпкерлік субъектісі болып табылса, сондай-ақ ол кәсіпкерлік субъектілерінің қандай санатына жататынына қарай сараланған болып табылады. Осыған байланысты құқық бұзушыны әкімшілік жауаптылыққа тартатын орган адамды жауаптылыққа тарту алдында осы адамның құқықтық жағдайын және ол жататын кәсіпкерлік санатын алдын ала белгілеуі қажет.

Құқық бұзушының құқықтық жағдайына және ол жататын кәсіпкерлік санатына қарай айыппұл мөлшері:

- шағын кәсіпкерлік субъектілері мен коммерциялық емес ұйымдар үшін-20 АЕК,
- орта кәсіпкерлік субъектілері үшін-40 АЕК,
- ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін-50 АЕК.

Айыппұлдардың мөлшері тіркелген болып табылады, орындалмаған немесе мерзімі өткен төлем сомасына байланбаған және оларды салатын органның өзгертуіне жатпайды. Тиісінше, айыппұлдың мөлшері құқық бұзушының кешіктірілген төлемінің ұзақтығына да байланысты емес.

Түсіндірілген бапта қарастырылған құқық бұзушылық жасағаны үшін әкімшілік жаза төлеушінің құқық бұзушыны осы үшін белгіленген тәртіппен жауапкершілікке тарту нәтижелері бойынша төлемдерді төлеу мерзімін бұзу фактісі анықталғаннан кейін бір рет құқық бұзушыға қолданылады. Құқық бұзушыны өзі әкімшілік жазаға тартылған сол бір құқық бұзушылық үшін әкімшілік жауаптылыққа қайта тартуға жол берілмейді.

Түсіндірілген бап бойынша әкімшілік жаза құқық бұзушыға, егер істі сотта қарау жүзеге асырылса, Мемлекеттік кіріс органдары немесе сот қолданады.

557-бап. Банктердің және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдардың Қазақстан Республикасы мемлекеттік кірістер органдарының шешімдерін орындамауы

Қазақстан Республикасы мемлекеттік кірістер органдарының кедендік төлемдер, салықтар, арнайы, демпингке қарсы, өтем баждары, сыйақы, пайыздар бойынша берешекті өндіріп алу туралы шешімдерін орындамау немесе банктердің және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдардың кінәсі бойынша төлеушінің банктік шоттарындағы шығыс операцияларын тоқтата тұру, -

заңды тұлғаларға екі жүз елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілген бап банктер мен банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдардың Қазақстан Республикасы Мемлекеттік кіріс органдарының шешімдерін орындамағаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ҚР заңнамасында белгіленген және ҚР-да мемлекетпен қорғалатын кедендік реттеу тәртібі ӘҚБтК-нің 557-бабында көзделген құқық бұзушылықтың рулық объектісі болып табылады.

ӘҚБтК-нің 557-бабында көзделген құқық бұзушылықтың тікелей объектісі кедендік төлемдер бойынша берешекті өндіріп алу және төлеушінің банк шоттары бойынша шығыс операцияларын тоқтата тұру туралы Мемлекеттік кірістер органдарының шешімдерін орындаудың мемлекет белгілеген және қорғайтын тәртібі болып табылады.

ӘҚБТК-нің 557-бабында көзделген құқық бұзушылық субъектілері банктер және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдар болып табылады.

Банктердің, банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдардың ұғымдары, сондай-ақ банк операцияларының өздері ұғымы ҚР банк заңнамасында айқындалады.

Банк-бұл коммерциялық ұйым болып табылатын, Банктер туралы Заңға сәйкес банктік қызметті жүзеге асыруға құқылы заңды тұлға.

Банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйым – уәкілетті органның лицензиясы негізінде не Қазақстан Республикасының заңдарына сәйкес Банктер туралы заңда көзделген банк операцияларының жекелеген түрлерін жүргізуге құқылы банк болып табылмайтын заңды тұлға.

Субъектілері заңды тұлғалар болып табылатын құқық бұзушылықтардың субъективті жағы кінәні анықтау туралы заңнамалық талаптың болуы салдарынан тек жеке тұлғаларға қатысты әкімшілік жауапкершілікке тарту шарты ретінде анықталуға жатпайды. ҚР әкімшілік жауапкершілік туралы заңнамасы бойынша заңды тұлғалар осы әрекетті жасаған заңды тұлғаның лауазымды тұлғаларының кінәсін есепке алмай, ӘҚБТК-де әкімшілік жауапкершілік көзделген құқыққа қарсы әрекетті не әрекетсіздікті жасау фактісі үшін бір ғана әкімшілік жауаптылықта болады.

ӘҚБТК-нің 557-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың құрамы *формальды* болып табылады. Оны жасағаны үшін әкімшілік жауаптылыққа тарту үшін құқық бұзушының мемлекетке немесе үшінші тұлғаларға материалдық зиян келтіру фактісін анықтау талап етілмейді.

Түсіндірілген бапта көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы банктер мен банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдардың ҚР Мемлекеттік кіріс органдарының шешімдерін орындамаудан көрінетін құқыққа қарсы әрекеттерді (әрекетсіздікті) жасауымен сипатталады:

1) кедендік төлемдер, салықтар, арнайы, демпингке қарсы, өтемақы баждары, өсімпұлдар, пайыздар немесе өсімпұлдар бойынша *берешекті өндіріп алу туралы*

2) *шығыс операцияларын тоқтата тұру* төлеушінің банк шоттары бойынша.

"ҚР-дағы кедендік реттеу туралы" ҚР Кодексінің 130-бабы 5-тармағының талабы бойынша банк немесе дебитор-төлеушінің банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйым келтірілген Кодексте айқындалған талаптарға сәйкес кедендік төлемдер, салықтар, арнайы, демпингке қарсы, өтемақы баждары, өсімпұлдар, төлеушінің пайыздары бойынша берешек сомасын өндіріп алу туралы кеден органы қойған инкассалық өкімді орындауға міндетті.

Кеден органының инкассалық өкім түріндегі талаптарын орындауды банк немесе банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйым төлеушінің есебінен оның банктік шоттарында ұлттық немесе шетел валютасында ақшасы болған кезде

жүргізеді. Төлеушінің банк шотында ақша қаражатының болмауы немесе олардың жеткіліксіз болуы негізінде кеден органының талабы орындалмаған кезде банк немесе банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйым түсіндірілетін бап бойынша жауапты болмайды.

"ҚР-дағы кедендік реттеу туралы" ҚР Кодексінің 125-бабы 4-тармағының талабы бойынша төлеушінің банк шоттары бойынша шығыс операцияларын тоқтата тұру туралы өкімді банктер немесе банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдар сөзсіз орындауға тиіс.

Банктердің және оларға қойылған банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдардың ЕАЭО және (немесе) ҚР кеден заңнамасына сәйкес олардың шоттарында ақша болған және жеткілікті болған кезде төлеушілердің берешегін өндіріп алу немесе төлеушілердің шоттары бойынша шығыс операцияларын тоқтата тұру туралы ҚР Мемлекеттік кіріс органдарының заңды талаптарын орындамауы түсіндірілетін бапта көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

Түсіндірілген бапта қарастырылған әрекетті жасағаны үшін құқық бұзушы айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБтК-нің 557-бабында көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл мөлшері 250 АЕК-ті құрайды, тіркелген болып табылады және оны салатын органның өзгертуіне жатпайды.

Түсіндірілген бап бойынша әкімшілік жаза құқық бұзушыға, егер істі сотта қарау жүзеге асырылса, Мемлекеттік кіріс органдары немесе сот қолданады.

558-бап. Кеден ісі саласындағы Қазақстан Республикасы мемлекеттік кірістер органдарының талаптарын орындамау

1. Мемлекеттік кірістер органдарының және олардың лауазымды адамдарының кеден ісі саласындағы талаптарын орындамау -

ескертуге алып келеді.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекет (әрекетсіздік):

он бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілген бап кеден ісі саласындағы ҚР Мемлекеттік кірістер органдарының талаптарын орындамағаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

ҚР заңнамасында белгіленген және ҚР-да мемлекетпен қорғалатын кедендік реттеу тәртібі ӘҚБтК-нің 558-бабында көзделген құқық бұзушылықтардың рулық объектісі болып табылады.

ӘҚБтК-нің 558-бабында көзделген құқық бұзушылықтардың тікелей объектісі ҚР Мемлекеттік кіріс органдары мен олардың лауазымды адамдарының Кеден ісі

саласындағы заңды талаптарын орындаудың мемлекетпен белгіленген және қорғайтын тәртібі болып табылады.

Кеден ісі саласындағы қызметті жүзеге асыратын және (немесе) кедендік операцияларды жасайтын жеке және заңды тұлғалар ӘҚБтК-нің 558-бабында көзделген құқық бұзушылық субъектілері болып табылады.

ӘҚБтК – нің 558-бабында көзделген заңсыз әрекеттердің субъективті жағы құқық бұзушылар-жеке тұлғалар үшін қасақана немесе абайсыздық түрінде кінәмен сипатталады. Адамның кінәсі оның жасаған заңсыз әрекеттеріне және олардың зиянды салдарына психикалық қатынасы арқылы анықталады.

Субъектілері заңды тұлғалар болып табылатын құқық бұзушылықтардың субъективті жағы кінәні анықтау туралы заңнамалық талаптың болуы салдарынан тек жеке тұлғаларға қатысты әкімшілік жауапкершілікке тарту шарты ретінде анықталуға жатпайды. ҚР әкімшілік жауапкершілік туралы заңнамасы бойынша заңды тұлғалар осы әрекетті жасаған заңды тұлғаның лауазымды тұлғаларының кінәсін есепке алмай, ӘҚБтК-де әкімшілік жауапкершілік көзделген құқыққа қарсы әрекетті не әрекетсіздікті жасау фактісі үшін бір ғана әкімшілік жауаптылықта болады.

ӘҚБтК-нің 558-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтар құрамы *формальды* болып табылады. Оларды жасағаны үшін әкімшілік жауаптылыққа тарту үшін құқық бұзушының мемлекетке немесе үшінші тұлғаларға материалдық зиян келтіру фактісін анықтау талап етілмейді.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігі Мемлекеттік кірістер органдарының және олардың лауазымды тұлғаларының кеден ісі саласындағы талаптарын орындамағаны үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсіндірілген бапта қарастырылған құқық бұзушылықтың объективті жағы адамның Мемлекеттік кірістер органдары мен олардың лауазымды тұлғаларының кеден ісі саласындағы заңды талаптарын орындамауынан немесе тиісінше орындамауынан көрінетін заңсыз әрекеттерді (ал жеке тұлғалар, соның ішінде жеке кәсіпкерлер үшін де кінәлі) жасауымен сипатталады.:

1) міндетті адам мемлекеттік кіріс органы алдындағы өз міндеттерін орындаудан *бас тартқан* жағдайларда жүзеге асырылады,

2) өзінен сұралып отырған нәрселер, құжаттар, ақпарат, өзіне белгілі өзге де мәліметтер *ұсынылмаған, толық немесе анық ұсынылмаған*, сондай-ақ

3) оған ЕАЭО және (немесе) ҚР кеден заңнамасында немесе Мемлекеттік кірістер органдары мен олардың лауазымды адамдарының Кеден ісі саласындағы жеке-құқықтық актілерінде ұйғарылған басқа да әрекеттерді *жасамаған* жағдайларда жол беріледі.

Мемлекеттік кірістер органы – бұл өз құзыреті шегінде салықтардың және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдердің түсуін қамтамасыз етуді, ҚР-дағы кедендік реттеуді, ҚР заңнамасымен осы органның жүргізуіне жатқызылған әкімшілік

құқық бұзушылықтардың алдын алу, анықтау, жолын кесу және ашу жөніндегі өкілеттіктерді жүзеге асыратын, сондай-ақ ҚР заңнамасында көзделген өзге де өкілеттіктерді орындайтын мемлекеттік орган.

Тиісінше, міндетті адамдар түсіндірілген бап бойынша, егер олар мемлекеттік кіріс органдарынан басқа мемлекеттік органдардың талаптарын орындамаса, мұндай талаптар заңды болса да, жауапқа тартылмауы керек.

Өз кезегінде, лауазымды тұлғалар ұғымы "Мемлекеттік қызмет туралы" ҚР Заңында айқындалады.

Лауазымды адам – тұрақты, уақытша немесе арнайы өкілеттік бойынша билік өкілінің функцияларын жүзеге асыратын не мемлекеттік органдарда ұйымдастырушылық-өкімдік немесе әкімшілік-шаруашылық функцияларды орындайтын адам.

Міндетті тұлғалардың мемлекеттік кірістер органдарының лауазымды тұлғалары болып табылмайтын адамдардың талаптарын орындамауы да түсіндірілген бап бойынша әкімшілік жауаптылыққа әкеп соқпауға тиіс.

Мемлекеттік кіріс органдарының және олардың лауазымды адамдарының *заңды талаптары деп* Мемлекеттік кіріс органдарының басшылары, олардың орынбасарлары немесе лауазымды адамдары өздеріне заң бойынша берілген өкілеттіктер шеңберінде, Кеден ісі саласындағы міндетті адамдардың өз міндеттерін орындауы, олар үшін белгіленген тыйым салулар мен (немесе) шектеулерді сақтауы, олардан сұралып отырған заттарды, құжаттарды, мәліметтерді, ақпаратты беру және өзге де әрекеттер (әрекетсіздіктер) жасауы туралы өздеріне заңда көзделген тәртіппен және нысанда қойған талаптар түсініледі, ол ЕАЭО және (немесе) ҚР кедендік заңнамасымен ұйғарылған. Міндетті тұлға үшін мұндай міндеттер, талаптар, тыйым салулар мен шектеулер "ҚР-дағы кедендік реттеу туралы" ҚР Кодексында немесе онда көрсетілген өзге де нормативтік құқықтық актілерде белгіленуі тиіс.

Тиісінше, міндетті адамның Мемлекеттік кірістер органдарының лауазымды тұлғаларының заңсыз талаптарын орындамауы да түсіндірілген бап бойынша міндетті тұлғаға әкімшілік жауапкершілік шараларын қолдануға әкеп соқпауы тиіс.

Мемлекеттік кірістер органдарының лауазымды тұлғалары да міндетті тұлғаларға кеден ісі саласынан тыс талаптар қоюға құқылы емес. Мемлекеттік кірістер органдарының кеден ісі аясынан тыс лауазымды адамдарының талаптарын орындамау, сондай-ақ түсіндірілетін бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың объективті жағын құрмайтын болады.

Кеден ісі саласындағы қызметті жүзеге асыратын тұлғалар ЕАЭО және (немесе) ҚР кеден заңнамасында тікелей көзделген жағдайларда кеден органдары мен олардың лауазымды адамдарының заңды талаптарын орындауға міндетті.

Мәселен, "ҚР-дағы кедендік реттеу туралы" ҚР Кодексінің 414-бабының 9-тармағына сәйкес, жеке кедендік тексеріп қарауды жүргізу барысында өзі жүргізілетін

жеке тұлға және оның заңды өкілі жеке кедендік тексеріп қарауды жүргізетін кеден органының лауазымды адамының заңды талаптарын орындауға міндетті.

"ҚР-дағы кеден ісі туралы" ҚР Кодексінің 167-бабы 8) тармақшасының талабы бойынша өз тауарларын сақтау қоймасының иесі кеден органдарының талаптарын орындауға міндетті, оның ішінде кеден органдарының лауазымды тұлғаларының сақталатын тауарларға олардың талабы бойынша қол жеткізуін қамтамасыз ету.

"Қазақстан Республикасындағы кедендік реттеу туралы" ҚР Кодексінің 507-бабы 1-тармағы 7) тармақшасының нормасына сәйкес, уақытша сақтау қоймасының иесі кеден органдарының лауазымды тұлғаларының уақытша сақтау қоймасындағы тауарларға қолжетімділігіне қатысты кеден органдарының талаптарын орындауға міндетті.

3-тармақтың) тармақшасының нормасына сәйкес "ҚР-дағы кедендік реттеу туралы" ҚР кодексінің 541-бабына сәйкес, екінші немесе үшінші үлгідегі куәліктерді бере отырып, уәкілетті экономикалық операторлар тізіліміне енгізілген уәкілетті экономикалық операторлар кеден органдарының лауазымды тұлғаларына кедендік бақылаудағы тауарларды сақтау жүзеге асырылатын уәкілетті экономикалық оператордың құрылыстарына, үй-жайларына (үй-жайлардың бөліктеріне) және (немесе) ашық алаңдарына (ашық алаңдардың бөліктеріне), сондай-ақ осындай тауарларды есепке алу жүйесіне кедергісіз қол жеткізуді ұсыну туралы кеден органдарының талаптарын орындауға міндетті.

Көрсетілген кодекстің 426-бабы 6-тармағының талабы бойынша декларант, тасымалдаушы, кеден ісі саласындағы қызметті жүзеге асыратын тұлғалар және өзге де тұлғалар кеден органдарына кедендік бақылауды жүргізу үшін қажетті құжаттарды және (немесе) мәліметтерді ауызша, жазбаша және (немесе) электрондық нысанда ұсынуға міндетті.

Бұдан басқа, "ҚР-дағы кедендік реттеу туралы" ҚР Кодексінде тікелей көзделген жағдайларда мемлекеттік кірістер органдары мен олардың лауазымды адамдары міндетті тұлғалардан нақты іс-әрекеттер (әрекетсіздік) жасауды, мысалы, кедендік бақылауды жүзеге асыру кезінде, атап айтқанда, кедендік тексеру жүргізу кезінде заттарды, құжаттарды, мәліметтерді ұсынуды талап етуге құқылы. Тиісінше, міндетті адамдар мұндай талаптарды орындауға міндетті.

Міндетті тұлғалардың ЕАЭО және (немесе) ҚР кеден заңнамасына сәйкес оларға қойылған Мемлекеттік кірістер органдары мен олардың лауазымды адамдарының Кеден ісі саласындағы заңды талаптарын орындамауы түсіндірілетін бапта көзделген құқық бұзушылықтың аяқталған құрамын құрайды.

ӨҚБтК-нің 558-бабының 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықты жасау міндетті адамға осы үшін белгіленген тәртіппен және нысанда заңды талап қойылған, бірақ ол тиісті түрде орындалмаған және бұл ретте міндетті адамның Мемлекеттік кіріс органының немесе оның лауазымды адамдарының заңды талабын орындауы үшін заңға сәйкес заң жүзінде немесе жеке-дара белгіленген мерзім аяқталған болып есептеледі.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген әрекетті жасағаны үшін құқық бұзушы ескерту түрінде жазаланады.

Бұл жаза құқық бұзушыларға оны әкімшілік жаза қолдану туралы қаулыда көрсету және оны міндетті түрде жариялау, сондай-ақ қаулының көшірмесін құқық бұзушыға тапсыру немесе жіберу арқылы қолданылады. Мұндай жағдайда құқық бұзушы біртекті құқық бұзушылықтар жасаған кезде оның одан арғы әрекеттерін саралау мақсатында адам оған қаулы тапсырылған (жіберілген) кезден бастап әкімшілік жазаға тартылған болып есептеледі.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігі бойынша әкімшілік жаза құқық бұзушыға, егер істі қарау сотта жүзеге асырылса, Мемлекеттік кіріс органдары немесе сот қолданады.

Түсініктеме берілген баптың 2-бөлігі әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде түсініктеме берілген баптың 1-бөлігінде көрсетілген әрекетті жасағаны үшін қатаң жаза белгілейді.

Бұл ретте түсіндірілетін баптың 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық объектісінің, субъективтік жағының және құрамының субъектілері өз сипаттамасында ӘҚБтК-нің 558-бабының 1-бөлігінде көзделген объектімен, субъективтік тараппен және құқық бұзушылық құрамының субъектілерімен сәйкес келеді.

ӘҚБтК-нің 558-бабының 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағының сипаттамасында түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген әрекеттердің кез келгеніне қайталану белгісі қосылады.

Егер адам бұрын ӘҚБтК-нің 558-бабының 1-бөлігінде көзделген іс-әрекетті жасап, ол үшін әкімшілік жазаға тартылса және адам әкімшілік жазаға тартылған болып есептелетін бір жылдық мерзім әлі өтпесе, құқық бұзушылық қайталап жасалған болып есептеледі.

Құқық бұзушылықты жасаудың қайталануы ӘҚБтК-нің 558-бабының 2-бөлігі бойынша құқық бұзушылықтың дербес құрамы ретінде құқыққа қарсы әрекеттің саралануына әкеп соғатын дербес саралау белгісі болып табылады.

Саралау белгісі ретінде қайталану құқық бұзушының бір жыл ішінде жасаған құқыққа қарсы әрекеттерінің саны мен сипатын анықтау жолымен ғана емес, сондай – ақ осы тұлғаны ӘҚБтК-нің 558-бабының 1-бөлігінде көзделген әрекеттердің кез келгенін жасағаны үшін әкімшілік жауаптылыққа тарту фактісін, уәкілетті мемлекеттік органның немесе соттың осы баптың 1-бөлігі бойынша әкімшілік жаза қолдану туралы заңды күшіне енген қаулысының бар-жоғын анықтау жолымен де белгіленеді. ӘҚБтК-нің 558-бабы, оны жариялау, құқық бұзушыға тапсыру немесе жіберу және жаза қолданылған сәттен бастап бір жылдық мерзімнің жойылмау фактісі.

Егер адам құқыққа қарсы іс-әрекетті бірнеше рет жасаса немесе оны жасау басталғаннан кейін және ол анықталған кезге дейін жасауды жалғастырса, бірақ осы кезге дейін ол ӘҚБтК-нің 525-бабының 1-бөлігі бойынша әкімшілік жауаптылыққа тартылмаған болса, онда мұндай жағдайда оны ӘҚБтК-нің 558-бабының 2-бөлігі

бойынша жауаптылыққа тарту мүмкін емес, өйткені қайталанудың саралау белгісі жоқ. Мұндай жағдайда адам әкімшілік жауапкершілікке тартылуға және баптың 1-бөлігі бойынша жазаға тартылуға тиіс. 558 ӘҚБтК, тіпті бір жыл ішінде бірнеше рет бұзушылық жасау белгілері және жасалған бұзушылықтардың біртектілігі болса да.

Жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде ӘҚБтК-нің 558-бабының 1-бөлігінде көзделген әрекеттердің кез келгенін қайталап жасағаны үшін құқық бұзушы айыппұл түрінде жазаланады.

ӘҚБтК-нің 558-бабының 2-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұлдың мөлшері 15 АЕК-ті құрайды, тіркелген болып табылады және оны салатын органның өзгертуіне жатпайды.

Түсіндірілген баптың 2 - бөлігі бойынша әкімшілік жаза құқық бұзушыға Мемлекеттік кіріс органдары немесе сот-іс сотта қаралған жағдайда қолданылады.

30-тарау. КӨЛІКТЕГІ, ЖОЛ ШАРУАШЫЛЫҒЫНДАҒЫ ӘКІМШІЛІК ҚҰҚЫҚ БҰЗУШЫЛЫҚ

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 30-тарауында түсіндірілген тараудың барлық баптарының ортақ нысаны болып табылатын көліктің әртүрлі түрлерінде және оның инфрақұрылымында қауіпсіздікті қамтамасыз етуге арналған нормалар біріктірілген. Әкімшілік нормалар әуе, теміржол, су, теңіз және автомобиль көлігіндегі, сондай-ақ оларды пайдалануға байланысты объектілердегі заңсыз әрекеттерге (әрекетсіздікке) әкімшілік құқық бұзушылық үшін жауапкершілікті көздейді.

Қоғамдық залал және жылдар бойына өсу қаупі Қазақстан Республикасында көлік және жол шаруашылығы саласындағы әкімшілік құқық бұзушылықтардың саны айқын және оларды азайту мен жоюдың тиімді құқықтық тетіктерін қажет етеді.

Тұрғындардың өмірі, денсаулығы және материалдық әл-ауқаты саласындағы қоғамдық қатынастар көбінесе Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 28-тарауының әкімшілік құқық бұзушылықтарының міндетті нысаны болып табылады, өйткені көлікті жүргізу және пайдалану ережелерін бұзу адамдардың өмірі мен денсаулығына қауіп төндіреді және белгілі бір азаматқа да, бүкіл қоғамға да зиян келтіреді. Жол-көлік оқиғаларынан болған әлеуметтік және экономикалық шығындардың едәуір мөлшері осы тарауға республикалық мән береді.

Осы тараудың нормаларынан басқа, көлік және автомобиль жолдары саласындағы қоғамдық қатынастарды қорғау және қорғау қылмыстық қоғамдастық заңнамасының бәсекелес нормаларын жүзеге асыруға шақырылады, олар неғұрлым әлеуметтік қауіпті және әрдайым іс жүзінде маңызды заң нормалары болып табылады.

Айта кету керек, осы тарауға түсініктеме берудің осындай маңызды сапасы, бұл дәлелді қолдану көбінесе тек Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексті ғана емес, сонымен бірге кодталған заңнаманың басқа да нормаларын (қылмыстық, азаматтық, азаматтық іс жүргізу, қылмыстық іс жүргізу, салық, кәсіпкерлік, бюджет, т.б.) түсіндіру

кезінде жүзеге асырылады. Көлік саласындағы және қоғамдық қатынастардың әкімшілік заңнамасымен қорғалатын ерекшеліктерін толық ашуға мүмкіндік беретін экологиялық, су, орман, еңбек және басқа да кодекстер).

Түсініктемелерде көліктегі және жол объектілері саласындағы қауіпсіздікті қамтамасыз ету процесін әкімшілік-құқықтық реттеудің теориялық және кейбір практикалық мәселелері, сондай-ақ құқық бұзушыларды әкімшілік жауапкершілікке тарту ерекшеліктері анықталған. Мазмұны көліктік құқық бұзушылықтың профилактикалық қызметінің сипатына, ерекшеліктеріне, нысандары мен құрылымына қатысты проблемалық мәселелерге негізделген шешімдерді түсіндіреді және ұсынады. Қолданыстағы заңнаманы және оны қолдану тәжірибесін жетілдіру бойынша негізделген және нақты ұсыныстар.

Осы тарауға түсініктеме берудің пайдалы қасиеттерінің ішінде олардың қолданыстағы әкімшілік құқық негізінде Конституциядан ведомстволық ережелерге, нұсқаулықтарға, регламенттерге, стандарттарға, сондай-ақ білім беру және ғылыми дереккөздерге дейін жүзеге асырылатындығын атап өткен жөн. Пікірлер әкімшілік-іс жүргізу қызметінің талаптары мен қажеттіліктеріне сәйкес келеді, олар Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің жалпы және іс жүргізу бөлімдерімен, заңдармен және заң актілерімен реттеледі.

Осы тарауда көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтар үшін әкімшілік жазаның барлық түрлері (негізгі және қосымша) әкімшілік қамауға алу туралы ескертуден бастап қамтамасыз етілген, бірақ сотты қоспағанда, оларды тағайындау жөніндегі юрисдикциялық өкілеттіктер негізінен құқық қорғау және көліктік бақылау органдарына жүктелген. Түсініктемелерде Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының нормативтік қаулыларын, сондай-ақ Бас прокуратураның және басқа да уәкілетті органдардың хаттарын қолдана отырып, әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қамтамасыз ету үшін әкімшілік шараларды қолдану тетігі толық түсіндірілген.

559-бап. Теміржол қозғалысының қауіпсіздігін қамтамасыз ететін ережелерді бұзу

1. Ат арбаларын (шана) және арбаларды жүргізу, жануарлар мен малды теміржол жолдарымен жүріп өту, жолда жайылып жүру ережелерін бұзу -

ескерту жасауға немесе бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Теміржол жолына, қорғаныш орман тіректеріне, қар бөгеттеріне және басқа да жол объектілеріне, құрылыстарға және сигнализация мен байланыс құралдарына зақым келтіру -

жеке тұлғаларға бес, ал заңды тұлғаларға жиырма айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

3. Тауарларды тиеу және түсіру кезінде белгіленген өлшемдерді сақтамау -

жеке тұлғаларға бес, ал заңды тұлғаларға он бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

4. Теміржол жолдарына түсу, түсіру немесе пойыздар қозғалысына кедергі келтіруі мүмкін заттарды оларға қалдыру, -

жиырма айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

5. Темір жолдар бойымен белгісіз жерлерде өту -

ескерту жасауға немесе үш айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

6. Қазақстан Республикасының теміржол көлігі туралы заңнамасының талаптарын бұзу:

1) теміржол желісі мен теміржолға кіретін автомобиль жолдарының станцияларын және магистральдық желілерін ұстау;

2) теміржол көлігіндегі қозғалыс қауіпсіздігін қамтамасыз етуге бағытталған жылжымалы құрамды, техникалық құралдарды, теміржол жасанды құрылыстарына техникалық қызмет көрсету, пайдалану және жөндеу, -

жеке тұлғаларға - үш, лауазымды тұлғаларға - жеті, шағын бизнес субъектілері үшін - сегіз, орта бизнес үшін - он, ірі бизнес үшін - отыз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

7. Теміржол көлігіндегі қауіпсіздік ережелерін бұзу теміржол жылжымалы құрамына қалпына келтіруге болмайтын жағдайға әкеліп соқтырса, -

шағын бизнес субъектілері үшін елу, орта бизнес үшін - жүз, ірі бизнес үшін - екі жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

8. Теміржол көлігіндегі қауіпсіздік ережелерін бұзуға, соның салдарынан жылжымалы құрамға оны бұрауды және жөндеуге жіберуді қажет ететін мөлшерде залал келтіруге жол беріледі, -

шағын кәсіпкерлік субъектілеріне отыз мөлшерінде, орта бизнес субъектілеріне жетпіс мөлшерінде, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне жүз елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

9. Уәкілетті органға теміржол көлігіндегі қауіпсіздік ережелерімен белгіленген мерзімдерде теміржолдарда қауіпсіздік ережелерінің бұзылғаны туралы көлік процесінің қатысушылары ақпарат ұсынбауы -

Лауазымды адамдарға, шағын бизнес субъектілеріне жиырма, орта кәсіпкерлік субъектілеріне жиырма бес, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне отыз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Теміржол көлігіндегі қозғалыс қауіпсіздігі "Теміржол көлігі туралы" Қазақстан Республикасының 2001 жылғы 8 желтоқсандағы N 266 Заңының негізінде қамтамасыз етілген. Бұл заң жолаушыларды, багажды, жүктерді, жүк багажын және поштаны теміржол көлігімен тасымалдау кезінде тасымалдаушылар, тасымалдау процесінің қатысушылары, мемлекеттік органдар, жолаушылар, жөнелтушілер, алушылар, жөнелтушілер, жүк алушылар, басқа жеке және заңды тұлғалар арасындағы қоғамдық

қатынастарды реттейді. Осы Заңның 14-бабының 34-11-тармақтарының негізінде теміржол көлігіндегі қауіпсіздік ережелерін бекіту теміржол көлігіндегі уәкілетті органның (Қазақстан Республикасының Министрлігі) құзыретіне жатады.

2015 жылға дейін тек Қазақстан Республикасының Үкіметі осындай құзыретке ие болды, бірақ мемлекеттік билікті орталықсыздандыру жөніндегі мемлекеттік саясатқа байланысты бұл өкілеттіктер уәкілетті органға берілді. Әртістің бұйрығымен Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің 2015 жылғы 26 наурыздағы № 334 бұйрығымен теміржол көлігіндегі қауіпсіздік ережелері бекітілді.

Көліктің кез-келген түрі үшін, көлікке де, жол жүретін аймаққа да қолданылатын қауіпсіздік ережелері өте маңызды. Теміржол көлігінде бұл автомобильдер мен темір жолдардың қиылысында арнайы құралдармен жабдықталған жолдар арқылы өту.

Қазақстан Республикасының 2003 жылғы 20 маусымдағы № 442 Жер кодексінің 114-бабы теміржол көлігін пайдалануға жер учаскелерінің тәртібін анықтайды. Теміржол көлігінің қажеттіліктері үшін жер учаскесінің учаскесіне жақын жерде орналасқан объектілердің қауіпсіз жұмыс істеуін қамтамасыз ету үшін күзет аймақтары жерді пайдаланудың ерекше жағдайымен белгіленеді, олардың шеңберінде шектеулі немесе тыйым салынған іс-шаралар аймақтарды құру мақсаттарына сәйкес келмейді. Теміржол көлігінің қорғау аймақтарына мыналар жатады: орманның қорғаныш белдеулері, құрылыстардың, құрылғылардың және басқа да көлік құралдарының қауіпсіздігін, беріктігі мен тұрақтылығын қамтамасыз ету үшін қажет жер учаскелері, сондай-ақ сел жүру қауіпі бар жерлерде, көшкін қауіпті жерлерде және басқа жерлерде орналасқан темір жолға жақын жер. басқа қауіпті әсерлерге ұшырайтын жерлер. Қауіпсіздік аймақтары жер учаскелерінің меншік иелерінен және жер пайдаланушылардан алынбай құрылуы мүмкін.

Құқық бұзушылықтың жалпы нысаны теміржол қауіпсіздігі саласында пайда болатын қоғамдық қатынастар болып табылады. Теміржол көлігі үлкен қауіптің көзі болғандықтан, адамдардың өмірі, денсаулығы және материалдық әл-ауқаты құқық бұзушылықтың міндетті нысаны бола алады.

Қаралып отырған баптың 1-бөлігінің объективті жағы ережелерді бұзу түріндегі әрекеттермен (әрекетсіздікпен) сипатталады:

- 1) ат арбаларын (шана) темір жол арқылы өткізу;
- 2) қораптарды, теміржол арқылы жануарлар мен малды айдау. Айта кету керек, қорапты немесе мініп жүрген жануарларды немесе малды темір жол арқылы айдау әрбір заңсыз әрекетке және жиынтыққа сәйкес болуы мүмкін;
- 3) темір жол бойында мал жаю.

Жол қозғалысы ережелерінің 24-бөлімінің 11 және 12-тармақтарына сәйкес, темір жолдармен жануарларды басқарған кезде, табынды осындай сандар топтарына бөлу керек, олар жүргізушілердің санын ескере отырып, әр топтың қауіпсіз жүруі қамтамасыз етіледі. Ат арбаларын (жаяу жүргіншілерді), жүргізушілерді және қорап

иелерін, ат жабдығын, атқа мінетін жануарлар мен малды жүргізушілерге тыйым салынады:

1) жануарларды төселген жолдарда пайда болуын болдырмайтын жағдайларда караусыз қалдыруға;

2) жануарларды теміржол және автомобиль жолдары арқылы арнайы бөлінген жерлерден тыс жерлерде, сондай-ақ қараңғы жерде және көріну жеткіліксіз жерлерде (әр түрлі деңгейдегі малды жүргізушілерден басқа);

3) жануарларды жолдың бойымен басқа жолдар болған кезде асфальт пен цементбетон жамылғысымен жүргізу.

Осы баптың 1-бөлігіндегі әкімшілік құқық бұзушылықтың субъектісі 16 жасқа толған, дені сау адамдар, нақтырақ айтсақ, арба жүргізушілері, сондай-ақ жылқы және орамалды жануарлар болып табылады.

Бап санкциясы әкімшілік жазаның екі түрін қарастырады:

1) ескерту;

2) бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салынады.

Бірақ жазаны ерікті түрде таңдау мүмкін емес. Түсіндірілген бапқа әкімшілік жаза қолдану туралы шешім қабылдаған кезде жоғарыда аталған лауазымды адамдар Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 43-бабының 2-бөлігінің талаптарын ескеруі керек, онда: "57-бапта және 366-баптың ескертпесінде көзделген жағдайлар болмаған кезде сот (судья), орган (лауазымды адам) осы Кодекстің Ерекше бөлімінің тиісті бабында көзделген ескертуді қолдану үшін әкімшілік жаза қолдану міндетті".

Түсіндірілген баптың 2-бөлігінің объективті жағы темір жол қозғалысының қауіпсіздігін бұзатын заңсыз әрекеттерден (сирек жағдайларда, әрекетсіздік) көрінеді: теміржолға техникалық әсер ету; қорғаныш орман тіректеріне, қорғаныш құрылыстарына және басқа заттарға, құрылыстарға, сигнал беру және байланыс құралдарына зақым келтіру.

Осы заңсыз әрекеттер нәтижесінде келтірілген залалды растайтын дәлелдерге қарағанда, көліктің қауіпсіз жұмыс істеуін болдырмайтын жолдар мен құрылыстарды әкелу фактісі әкімшілік актіні квалификациялау үшін үлкен маңызға ие, өйткені айыппұлдың тиісті мөлшері көлік жүйесіне келтірілген залалды өтеуге қабілетсіз.

Теміржол жолдары, теміржол станциялары, жолаушылар платформалары, сондай-ақ теміржол көлігінің басқа да объектілері поездардың және маневрдің қозғалысымен байланысты қауіпті аймақ болып табылады және сигналдық қоршауы болуы керек.

Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің міндетін атқарушының 2015 жылғы 26 наурыздағы № 334 бұйрығымен бекітілген темір жол көлігіндегі қауіпсіздік қағидаларының 16-тармағының негізінде баптың осы бөлігінде көрсетілген құқыққа қарсы іс-әрекеттердің салдары инциденттер болып табылады. Жолдың, жылжымалы құрамның, оның ішінде "PatentesTalgo S.L." компаниясы шығарған вагондардың, сигнал беру, орталықтандыру, бұғаттау және байланыс

құрылғыларының, байланыс желісінің, электрмен жабдықтау және нәтижесінде поездың аралықта немесе станцияда 1 сағаттан астам кідіруіне жол берілген басқа да техникалық құралдардың ақаулықтары инцидент болып табылады.

Осы баптың 2-бөлігіндегі әкімшілік құқық бұзушылықтың субъектілері болып 16 жасқа толған, сондай-ақ заңды тұлғалар табылады.

Зерттелетін баптың 3-бөлігінің объективті жағы заңсыз әрекеттерден тауарларды тиеу немесе түсіру кезінде белгіленген өлшемдерді сақтамау арқылы көрінеді. Тиісті тауарлардың рұқсат етілген лимиттерінен асып кетуі көлік төсегіне, кіреберіс жолдарға шамадан тыс жүктеме әкелуі мүмкін және қозғалыс қауіпсіздігіне қауіп төндіреді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 559-бабының 3-бөлігі "тауарларды тиеу және түсіру кезінде белгіленген өлшемдерді сақтамау" түрінде көрсетілген. Біздің ойымызша, "және" сылтауы "немесе" сөзімен ауыстырылуы керек, өйткені жүк тиеу кезінде белгіленген өлшемдерді сақтамау жүк түсіру кезіндегі ұқсас заңсыз әрекеттерден бөлек болуы мүмкін емес.

Теміржол көлігімен жүк тасымалдау жүк терминалдары арқылы жүзеге асырылады. "Теміржол көлігі туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 1-бабының 22-тармағына сәйкес жүк терминалы - жүк жөнелтушілер мен жүк алушыларға бірқатар қызметтер көрсетуге және мультимодальды тасымалдауды жүзеге асыруға арналған кірме жолдағы құрылымдар мен техникалық құралдардың жиынтығы.

Жүктерді, оның ішінде габаритті емес жүктерді теміржол көлігімен тасымалдау тетігі Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің 2015 жылғы 30 сәуірдегі № 545 бұйрығымен реттеледі. Жүктерді түсіру және түсіру орындары өндіріске ашық станцияларда жүктерді тиеуге және түсіруге арналған жолдар болып табылады. жүк операциялары, жүктерді сақтау орындары, қоймалар, платформалар, платформалар. Жүк жөнелтушілер тауарларды тиеуге және тасымалдауға қозғалыс пен тиеу-түсіру қауіпсіздігін, жүктердің, вагондардың, контейнерлердің сақталуын қамтамасыз ететін етіп дайындайды. Жүктерді вагондарға, контейнерлерге тиеу, орналастыру және бекіту поездар қозғалысының қауіпсіздігін, тиеу-түсіру механизациясы мен қауіпсіздігін, стандарттардың талаптарына сәйкес жүктердің, вагондардың, контейнерлердің сақталуын қамтамасыз етуі керек. Вагондар мен контейнерлерге тауарларды орналастыру және бекіту тауарларды орналастыру және қамтамасыз ету шарттарына сәйкес жүзеге асырылады.

Осы баптың 3-бөлігіндегі әкімшілік құқық бұзушылықтың субъектілері болып 16 жасқа толған, сондай-ақ заңды тұлғалар табылады.

Түсіндірілген баптың 4-бөлімінде пойыздардың қозғалысына және тіпті олардың құлауына әкелуі мүмкін заңсыз әрекеттер үшін жауапкершілік қарастырылған. Құқықбұзушылықтың объективтік жағының белгілері теміржол жолдарына объектілерді қою, түсіру және қалдыру түріндегі үш заңсыз іс-әрекеттен көрінеді, бұл пойыздардың қозғалысына кедергі келтіруі мүмкін.

Темір жол қауіпсіздігі ережелерінің сақталуын қамтамасыз ету әрекет ету тәртібімен белгіленеді Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің 2015 жылғы 26 наурыздағы № 334. Осы Қағидалардың 16-тармағының 30 және 31 тармақшаларына сәйкес, рұқсат етілмеген адамдар пойыздың апаттық тежелуін және оның тоқтауын қажет ететін заттарды теміржол желісіне қоюға көлік оқиғасы ретінде квалификациялануы керек. . Оларға қозғалыс қауіпсіздігінің басқа да бұзушылықтары, теміржол қауіпсіздігі ережелерінің тізіміне кірмейтін себептер салдарынан болған жағдайлар туралы айту сәнді.

Осы баптың 4-бөлігіндегі әкімшілік құқық бұзушылықтың субъектісі 16 жасқа толған физикалық сау адамдар болып табылады.

Осы баптың бесінші бөлігінің объективті жағы азаматтардың теміржол арқылы белгісіз жерлерде өтуі үшін әкімшілік жауапкершілікті көздейді.

"Теміржол көлігі туралы" Қазақстан Республикасының 2001 жылғы 8 желтоқсандағы Заңының 14-бабының 34-17-тармақтарына сәйкес уәкілетті органның құзыретіне жолаушыларды, азаматтарды табу және теміржол көлігі қауіпті аймақтарында объектілерді орналастыру, жұмыстар жүргізу, өту және өту ережелерін бекіту кіреді. темір жолдар арқылы. Жолаушылар платформалары мен платформаларына кіру және шығу мүмкіндігі мүгедектер мен мүмкіндігі шектеулі адамдарға қол жетімді болуы керек (пандустармен, арнайы лифттермен жабдықталған)

Темір жол өткелдерін жабдықтау және оларға қызмет көрсету теміржол вокзалы қызметкерлерінің міндетіне жатады және уәкілетті органның басшысы бекітеді. Бұл рәсім Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің міндетін атқарушы "Теміржол вокзалдарының қызметін ұйымдастыру ережесін бекіту туралы" 2015 жылғы 23 қаңтардағы № 55 бұйрығымен бекітілген. Осы Қағидалардың 12-тармағына сәйкес жолаушылар платформаларына және платформаларына өтулер мен шығулар мүгедектер мен мүмкіндігі шектеулі адамдарға (пандустармен, арнайы лифттермен жабдықталған) қол жетімді болуы керек.

Станция ғимаратына немесе одан өтетін, платформаларға, қону алаңдарына, жаяу жүргіншілер көпірлеріне, палубаларға, туннельдерге қол сөмкесін, багажды немесе басқа заттарды жаппаңыз.

Осы баптың 5-бөлігіндегі әкімшілік құқық бұзушылықтың субъектілері 16 жасқа толған физикалық сау адамдар болып табылады.

Түсіндірілген баптың алтыншы бөлігіндегі объективті жағы Қазақстан Республикасының теміржол көлігі туралы заңнамасының талаптарын бұзғаны үшін жауапкершілікті көздейді және заңсыз әрекеттермен (әрекетсіздіктен) көрінеді:

1) теміржол желісі мен теміржолға кіретін автомобиль жолдарының станцияларын және магистральдық желілерін ұстау;

2) теміржол көлігіндегі қозғалыс қауіпсіздігін қамтамасыз етуге бағытталған жылжымалы құрамды, техникалық құралдарды, теміржол жасанды құрылыстарын күту, пайдалану және жөндеу.

"Теміржол көлігі туралы" Қазақстан Республикасының 2001 жылғы 8 желтоқсандағы Заңының 5-бабының 4-тармағына сәйкес, ұлттық инфрақұрылым операторы негізгі теміржол желісін жүргізеді, қызмет етеді және жаңартады. Жаңа магистральдық желілердің құрылысы уәкілетті органның шешімімен жүзеге асырылады.

Осы Заңның 88-4-бабына сәйкес уәкілетті органның құқықтары:

- 1) теміржол желісі мен теміржолға кіретін автомобиль жолдарының станцияларын және магистральдық желілерін ұстау;
- 2) жылжымалы құрамға техникалық қызмет көрсету, пайдалану және жөндеу;
- 3) теміржол көлігіндегі қозғалыс қауіпсіздігін қамтамасыз етуге бағытталған техникалық құралдарды күту, пайдалану және жөндеу;
- 4) жасанды құрылыстарға, сондай-ақ теміржол өткелдеріне техникалық қызмет көрсету, пайдалану және жөндеу.

Осы баптың 6-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың субъектілері:

- 1) 16 жасқа толған сау адамдар;
- 2) Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 30-бабында белгіленген тәртіппен лауазымды адамдар;
- 3) шағын, орта және ірі кәсіпорындар түріндегі заңды тұлғалар.

Түсіндірілген баптың 7-бөлімі теміржол қауіпсіздігі ережелерін бұзғаны үшін жауапкершілікті өзіне алады. Қарастырылған бөліктің объективті жағы теміржол жылжымалы құрамының қалпына келтірілмейтін күйге келтірілуіне әкелетін заңсыз әрекеттер (әрекетсіздік) болып табылады.

Кінәлілерді әкімшілік жауапкершілікке тарту олардың қаржылық жауапкершілікке тартылуын (жоғалған мүліктің құнын қалпына келтіру) жоққа шығармайды.

"Теміржол көлігі туралы" Қазақстан Республикасының 2001 жылғы 8 желтоқсандағы Заңының 78-бабында вагондар мен контейнерлердің рұқсатсыз пайдаланылғаны, бүлінгендігі немесе жоғалғандығы үшін жауапкершілік қарастырылған. Тасымалдаушы, жүк жөнелтуші, жүк алушы, сондай-ақ басқа адамдар, егер бұл тиісті келісімдерде көзделмесе, өз вагондарын, контейнерлерді өздері тасымалдау, тауарларды сақтау үшін пайдалануға, сондай-ақ оларды иелерінің рұқсатынсыз тиеу үшін пайдалануға құқылы емес. Мұндай талапты сақтамағаны үшін кінәлі тарап вагондар мен контейнерлерді пайдаланғаны үшін төлемнен басқа, иесіне вагондар мен контейнерлерді пайдаланғаны үшін төлемақы мөлшерінде айыппұл түрінде жауап береді. Айыппұл төлеу кінәлі тарапты Қазақстан Республикасының Азаматтық кодексінде белгіленген меншік иесі алдындағы мүліктік жауапкершіліктен босатпайды.

Осы баптың 7-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың субъектілері шағын, орта және ірі кәсіпкерлік нысанындағы заңды тұлғалар болуы мүмкін.

Осы баптың 8-бөлімінде теміржол көлігіндегі қауіпсіздік ережелерін бұзғаны үшін жауапкершілік қарастырылған. Объективті жағы жылжымалы құрамға зиян келтіру түрінде теріс салдарларға әкеп соқтыратын заңсыз әрекеттермен (әрекетсіздіктермен) көрінеді, бұл оны алып тастауды және жөндеуге жіберуді талап етеді.

Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің міндетін атқарушының 2015 жылғы 26 наурыздағы № 334 бұйрығымен бекітілген Теміржол қауіпсіздігі ережелерінің 16-тармағына сәйкес жылжымалы құрамның бір бөлігін ажыратуды талап ететін заңсыз әрекеттердің салдары болып табылады. Вагон техникалық ақауларға байланысты жолаушылар пойызынан шығарылмайды (жолаушылар құрамын қалыптастыру станциясынан басқа барлық станцияларда ескеріледі).

Осы баптың 8-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың субъектілері шағын, орта және ірі кәсіпорындар түріндегі заңды тұлғалар болуы мүмкін.

Түсіндірілген баптың 9-бөлігінің объективті жағы уәкілетті органға теміржол жолдарындағы қауіпсіздік ережелерімен белгіленген мерзімде теміржол жолдарындағы қауіпсіздік бұзушылықтары туралы белгіленген мерзімде ақпарат ұсынбау түрінде заңсыз әрекет етуде көрінеді. Сонымен қатар, баптың диспозициясы осындай әкімшілік құқық бұзушылықтың субъектілері теміржол көлігіндегі тасымалдау процесінің кез келген қатысушысы болуы мүмкін екенін анықтайды.

"Теміржол көлігі туралы" Қазақстан Республикасының 2001 жылғы 8 желтоқсандағы N 266 Заңының 30-бабы 2-1-тармағының негізінде теміржол көлігіндегі оқыс оқиғалар туралы ақпаратты ұсыну тәртібі қарастырылған. Теміржол көлігінің тасымалдау және қосалқы қызметтерінің қатысушылары уәкілетті органға және оның аумақтық бөлімшелеріне магистральдық, станция және кірме жолдардағы қозғалыс қауіпсіздігінің бұзылуы туралы хабарлауға міндетті. Тасымалдау процесіне және теміржол көлігінің қосалқы қызметтеріне қозғалыс қауіпсіздігі бұзылғаны туралы ақпарат оқиғадан кейін бір сағаттан кешіктірмей телефон немесе факс арқылы ұсынылады. Жол қозғалысы қауіпсіздігінің бұзылуы туралы егжей-тегжейлі ақпарат оқиғадан кейін бір күннен кешіктірмей теміржол қауіпсіздігі ережелеріне сәйкес жазбаша түрде ұсынылады.

Осы баптың 9-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың субъектілері:

- 1) лауазымды адамдар;
- 2) шағын, орта және ірі кәсіпорындар түріндегі заңды тұлғалар.

Түсіндірілген мақаланың барлық бөлімдеріндегі субъективті жағы тікелей ниет пен ұқыпсыздық түрінде де көрініс табуы мүмкін.

Келесі адамдар түсіндірілген бап бойынша іс қозғауға және әкімшілік жаза қолдануға құқылы:

1) бірінші, екінші, төртінші және бесінші бөліктер үшін - ішкі істер органдарының уәкілетті қызметкерлері; (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 685-бабы);

2) екінші, үшінші, төртінші, алтыншы, жетінші, сегізінші және тоғызыншы бөліктер үшін - көліктік бақылау органдарының уәкілетті лауазымды адамдары (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 691-бабы).

560-бап. Темір жол көлігін пайдалану ережелерін бұзу

1. *Жүк пойыздарында заңсыз жол жүру, пойыз жүру кезінде отырғызу және түсіру, вагондардың баспалдақтары мен төбесінде саяхаттау, пойызды заңсыз тоқтату - жеке тұлғаларға бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.*

2. *Пойыз вагондарының терезелері мен есіктерінен қоқыс пен басқа заттарды шығару, пойыз қозғалып бара жатқанда сыртқы есіктерді заңсыз ашу - жеке тұлғаларға ескерту жасауға немесе үш айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.*

ТҮСІНІКТЕМЕ

"Теміржол көлігі туралы" Қазақстан Республикасының 2001 жылғы 8 желтоқсандағы № 266 Заңы теміржол көлігін пайдалану ережелерін анықтайды. Осы Заңның 32-2-бабына сәйкес теміржол көлігінің тасымалдау және қосалқы қызметтері қатысушылары Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес қауіпсіздік талаптарының бұзылуына жауап беретін ереже белгіленген. Сонымен қатар, тасымалдау процесі тек тауарларды ғана емес, сонымен қатар жолаушыларды да тасымалдау ретінде қарастырылуы керек.

"Теміржол көлігі туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 67-бабында жолаушының құқықтары мен міндеттері анықталған, олардың бұзылуы үшін құқықтық ықпал ету және құқықтық жауапкершілік шаралары қарастырылған.

Құқық бұзушылықтың жалпы нысаны теміржол көлігі саласында пайда болатын қоғамдық қатынастар болып табылады. Құқық бұзушылықтың квалификациялық белгілерінің сипаттамаларына сүйене отырып, қылмыстың міндетті емес нысаны өмір, адам денсаулығы болуы мүмкін екенін анықтауға болады.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігінің объективті жағы теміржол көлігін пайдалану қауіпсіздігі мен ережелерін бұзатын заңсыз әрекеттермен сипатталады және келесі біліктілік белгілерімен сипатталады:

- 1) жүк пойыздарында заңсыз жүру;
- 2) пойыз жүру кезінде отырғызу немесе түсіру;
- 3) вагондардың баспалдақтары мен төбелерінде саяхаттауға;
- 4) пойызды қажетсіз тоқтату.

"Теміржол көлігі туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 67-бабының талаптарына байланысты жолаушы:

1) жол жүру құжатын (билетті) сатып алғанда, пойызға отырғанда және маршрут бойынша жол жүру құжатын (билетті) тексерген кезде жеке басын куәландыратын құжатты ұсынуға;

2) пойызға отырғанда және сапардың соңына дейін жүретін жол жүру құжатына (билетке) ие болуға;

3) қоғамдық тәртіпті, жолаушылар вагондары мен жолаушыларды тасымалдау қызметтеріне арналған құралдарды пайдалану ережелерін сақтауға, сондай-ақ тасымалдаушының мүлкіне ұқыпты қарауға және маршрут бойынша да, күту учаскелерінде де өрт қауіпсіздігі ережелерін сақтауға.

Зерттеліп жатқан баптың 2-бөлімінің объективті жағы теміржол көлігін пайдалану қауіпсіздігі мен ережелерін бұзатын заңсыз әрекеттер ретінде көрінеді және екі біліктілік белгілерімен сипатталады:

1) пойыз вагондарының терезелері мен есіктерінен қоқыс пен басқа заттарды шығару;

2) пойыз қозғалып тұрған кезде сыртқы есіктерді заңсыз ашу.

"Теміржол көлігі туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 3-бабына сәйкес теміржол көлігімен жолаушылар мен багажды тасымалдауды ұйымдастырудың құқықтық негіздері уәкілетті орган белгілеген тәртіппен және шарттарда жүзеге асырылады.

Есіктер мен вагондардың терезелерінен қоқыс шығарылған кезде пойыздар тек Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 560-бабының 2-бөлігіне сәйкес және жалпы аумақтарды ластағаны үшін Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 434-бабына сәйкес қосымша біліктілікке ие болуы керек.

Жолаушылар тасымалы үшін теміржол көлігін пайдалану ережелері Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің 2015 жылғы 30 сәуірдегі №545 "Жолаушыларды, багажды, жүкті, жүк багажын және почта жөнелтімдерін тасымалдау ережесін бекіту туралы" бұйрығымен бекітілген.

Жолаушылар пойызымен жүру кезінде мыналарға жол берілмейді:

1) жол жүру құжаттарысыз (билеттер);

2) сатыларға, вагондардың төбесіне және вагондардың астына түсуге, пойызға отыруға және түсуге;

3) тасымалды немесе басқа жолаушылардың заттарын зақымдауы немесе ластауы мүмкін қол жүгін, сондай-ақ ұрықты, жанғыш, улы, тез жанатын, жарылғыш және басқа да қауіпті заттарды алып жүруге;

4) пойызды кран көмегімен қажетсіз тоқтатуға;

5) вестибулаларда және өтпелі жерлерде жүру;

6) белгіленбеген жерлерде темекі шегуге;

7) қоқыс пен басқа заттарды вагондардың терезелері мен есіктерінен лақтыруға.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекстің 785-бабының негізінде тергеуде тұрған бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізуге уәкілеттік берілген лауазымды адамдар әкімшілік іс жүргізуді қамтамасыз ету шараларын қолдануға құқылы.

Жолаушыларды теміржол көлігімен тасымалдау ережелерінің 65-тармағына сәйкес, егер жолаушы пойызға немесе маршрутқа отырғанда қоғамдық тәртіпті бұзса және басқа жолаушылардың тыныштығына кедергі келтірсе, тасымалдаушы тасымалдаудан бас тарта алады. Бұл жағдайда тәртіп сақшылары пойыз басшысы мен вагон кондукторының қатысуымен жолаушыны күшті пункт жұмыс істейтін ең жақын тарифтік станцияға шығарады, бұл туралы қол жүгінің бар екендігі туралы анықтама 3 данада жасалады. Жолаушылар үшін жол ақысы мен багаж қайтарылмайды.

Теміржол қауіпсіздігі ережелерінің бірінші абзацының 5-тармағына сәйкес тасымалдау процесіне қатысушыларға, қосалқы теміржол қызметтері:

- 1) адамның өмірі мен денсаулығына, жолаушылардың жүруіне қауіпсіз жағдайлар;
- 2) жүктерді, багажды және жүкті тасымалдау қауіпсіздігі;
- 3) теміржол көлігінің техникалық құралдарын пайдалану кезіндегі қозғалыс қауіпсіздігі.

Түсіндірілген баптың екі бөлігіндегі әкімшілік құқық бұзушылықтың субъектісі - 16 жасқа толған физикалық сау адамдар.

Осы баптың барлық бөлімдеріндегі субъективті жағы тікелей ниет түрінде ғана білдірілуі мүмкін.

Ішкі істер органдарының уәкілетті лауазымды адамдары, атап айтқанда ішкі істер органдарының желілік департаменттері, департаменттері, полиция бөлімшелерінің басшылары және олардың орынбасарлары (ӘҚБтК-нің 685-бабы 2-тармағының 2-бөлігі) түсіндірілген бап бойынша іс қозғауға және барлық бөліктерге әкімшілік жаза қолдануға құқылы.

Бірақ жазаны ерікті түрде таңдау мүмкін емес. Түсіндірілген бапқа әкімшілік жаза қолдану туралы шешім қабылдаған кезде жоғарыда аталған лауазымды адамдар Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 43-бабының 2-бөлігінің талаптарын ескеруі керек, онда: "57-бапта және 366-баптың ескертпесінде көзделген жағдайлар болмаған кезде сот (судья), орган (лауазымды адам) осы Кодекстің Ерекше бөлімінің тиісті бабында көзделген ескертуді қолдану үшін әкімшілік жаза қолдану міндетті. "

561-бап. Теміржол жылжымалы құрамын және қалалық теміржол көлігін мемлекеттік тіркеусіз немесе қайта тіркеусіз пайдалану

1. Теміржол жылжымалы құрамын және қалалық теміржол көлігін мемлекеттік тіркеусіз немесе қайта тіркеусіз пайдалану -

жеке тұлғаларға екі мөлшерде, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне бес мөлшерде, орта кәсіпкерлік субъектілеріне жеті мөлшерде, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне жиырма айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекет (әрекетсіздік):

жеке тұлғаларға - бес, шағын бизнес субъектілері үшін - жеті, орта бизнес үшін - он, ірі бизнес үшін - отыз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

"Теміржол көлігі туралы" Қазақстан Республикасының 2001 жылғы 8 желтоқсандағы № 266 Заңының 9-бабына сәйкес жылжымалы құрам мен жылжымалы құрамның кепілі уәкілетті орган белгілеген тәртіппен міндетті түрде мемлекеттік тіркеуге жатады. Бүгінгі таңда мұндай уәкілетті орган - Қазақстан Республикасының Инвестициялар және даму министрлігі.

Құқық бұзушылықтың объектісі теміржол жылжымалы құрамын және қалалық теміржол көлігін пайдалану талаптарын сақтай отырып туындайтын құқықтық қатынастар болып табылады.

Қалалық рельсті көлік құралдарын тіркеудің құқықтық негізі "Қазақстан Республикасындағы көлік туралы" 1994 жылғы 21 қыркүйектегі Қазақстан Республикасының Заңының 15-1 бабы болып табылады, қалалық рельсті көлік құралдарын мемлекеттік тіркеу тәртібін уәкілетті мемлекеттік орган айқындайды.

Жылжымалы құрамды және оның кепілін тіркеудің құқықтық негізі - "Теміржол көлігі туралы" Қазақстан Республикасының 2001 жылғы 8 желтоқсандағы Заңының 9-бабы. Жылжымалы құрамды және оның кепілін мемлекеттік тіркегені үшін "Салық және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдер туралы" Қазақстан Республикасының Кодексінде (Салық кодексі) белгіленген тәртіппен және мөлшерде алым алынады.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігінің объективті жағы теміржол жылжымалы құрамын және қалалық теміржол көлігін мемлекеттік тіркеу немесе қайта тіркеу мәселелерін реттейтін нормативтік құқықтық актілердің талаптарын бұзатын заңсыз әрекеттерден (әрекетсіздіктен) көрінеді.

Қазақстан Республикасында жолаушыларды, багажды, жүктерді, жүк багажын және поштаны теміржол көлігімен тасымалдауға арналған жылжымалы құрамды мемлекеттік тіркеуді және оның кепілін біртұтас мемлекет қалыптастыру мақсатында Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрлігі Көлік комитетінің аумақтық органдары (бұдан әрі - тіркеу органы) жүзеге асырады. мәліметтер банкі және қозғалыс қауіпсіздігі талаптарын сақтау. Тіркеу және қайта тіркеу тетігі Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің міндетін атқарушы 2015 жылғы 26 наурыздағы № 333 бұйрығымен бекітілген жылжымалы құрамды және оның кепілін мемлекеттік тіркеу ережесімен реттеледі.

Жылжымалы құрамның бірлігі меншік нысанына, қолдану саласына және қолданылу орнына қарамастан, мемлекеттік тіркеуге жатады. Мемлекеттік тіркеуден

немесе қайта тіркеуден өткен жылжымалы құрам тіркеуші органмен жылжымалы құрамның мемлекеттік тізіліміне (бұдан әрі - тізілім) енгізілуге жатады. Келесі жағдайларда жылжымалы құрам мемлекеттік тіркеуге жатпайды:

1) жөндеуге Қазақстан Республикасының резидент еместері Қазақстан Республикасының аумағына уақытша әкелуі;

2) Қазақстан Республикасының аумағы арқылы транзит;

3) тауарларды түсіру және тиеу үшін Қазақстан Республикасының резидент еместері Қазақстан Республикасының аумағына уақытша әкелу, сондай-ақ Қазақстан Республикасының аумағынан әкету.

Қазақстан Республикасындағы қалалық теміржол көлігін мемлекеттік тіркеуді " Мемлекеттік тіркеу ережелерін бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің міндетін атқарушының 2015 жылғы 23 қаңтардағы № 49 бұйрығына сәйкес Алматы, Павлодар, Өскемен және Теміртау қалаларының жергілікті атқарушы органдары жүзеге асырады. қалалық теміржол көлігі " Қазақстан Республикасының басқа аймақтарында көліктің бұл түрі пайдаланылмайды.

Жоғарыда аталған ережелердің 5-тармағына сәйкес қалалық рельсті көлік құралдарын мемлекеттік тіркеуді жергілікті атқарушы органдар жүзеге асырады:

1) егер өтініш беруші заңды тұлға болып табылса, заңды тұлға тіркелген жер бойынша;

2) өтініш беруші жеке тұлға, оның ішінде жеке кәсіпкер болған жағдайда салық төлеуші ретінде тіркеу орны бойынша.

Қалалық теміржол көлігінің мемлекеттік тіркелген көлік құралдары жергілікті атқарушы органдардың қалалық теміржол көлігі көлік құралдарының тізіліміне енгізілуіне жатады. Қалалық рельсті көлік құралдары келесі жағдайларда тізілімнен шығарылады:

1) қалалық теміржол көлігі құралдарының есептен шығарылуы, қалпына келтірілместен бүлінуі;

2) кейіннен Қазақстан Республикасынан тысқары жерлерге шығару үшін қалалық рельсті көлік құралдарын иеліктен шығару

Түсініктеменің екінші 2-бөлігінің объективтік жағы әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған баптың бірінші бөлігінің біліктілік белгілерін қарастырады. Айта кету керек, әкімшілік жаза қолдануға уәкілеттік берілген адамдар әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекстің 561-бабына сәйкес құқық бұзушылық үшін жауапкершілікті ауырлататын мән-жай емес, құқық бұзушының қайталанған әрекеттерін тек біліктілік белгілері ретінде ғана ескеруі керек (57-баптың 2-бөлігі).

Осы баптың барлық бөліктерінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың субъектілері шағын, орта және ірі кәсіпорындар түріндегі заңды тұлғалар болуы мүмкін

Түсіндірілген баптың барлық бөлімдеріндегі субъективті жағы тікелей ниет пен ұқыпсыздық түрінде де көрініс табуы мүмкін.

Көліктік бақылау органдары (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 691-бабының 2-бөлігі) түсіндірілген бап бойынша іс қозғауға және әкімшілік жаза қолдануға құқылы:

1) көліктік бақылау органының басшысы және оның орынбасарлары, аумақтық көліктік бақылау органдарының басшылары және олардың орынбасарлары;

2) көліктік бақылау органдарының уәкілетті лауазымды адамдары. Сонымен қатар, аталған адамдарға салынатын айыппұл мөлшері жиырма айлық есептік көрсеткіштен аспауы керек.

562-бап. Қоғамдық көліктерге және олардың ішкі жабдықтарына зақым келтіру

Қоғамдық көліктерге, атап айтқанда, теміржол көлігіндегі жеңіл автомобильдер мен локомотивтерге, теңіз және өзен көлігіндегі кемелерге, автобустарға, троллейбустарға, трамвайларға, сондай-ақ олардың ішкі жабдықтарына зақым келтіру -

жеке тұлғаларға он айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Әкімшілік құқық бұзушылықтың объектісі теміржол, өзен, қалалық теміржол және қоғамдық көлікті пайдалану тәртібі сақталған кезде туындайтын қоғамдық қатынастар: жеңіл автомобильдер, теміржол көлігіндегі локомотивтер, теңіз және өзен көлігіндегі кемелер, автобустар, троллейбустар, трамвайлар.

Актінің объективті жағы - бұл қоғамдық көліктерді пайдаланудың белгіленген ережелерін бұзатын заңсыз әрекеттер.

Құқыққа қайшы іс-әрекеттерді біліктілік сәйкестендірумен байланысты болуы мүмкін: көлік құралына және оның ішкі жабдықтарына механикалық зақым келтіру.

Кінәлілерді әкімшілік жауапкершілікке тарту олардың жоғалған мүліктің құнын немесе қажетті жөндеу құнын қалпына келтіргені үшін жауапкершілікке тартуды жоққа шығармайды.

Түсіндірілген бұзушылықты қорғау және қорғау объектілері қоғамдық көліктер және олардың ішкі жабдықтары болып табылады, атап айтқанда:

- 1) теміржол көлігіндегі жеңіл автомобильдер мен локомотивтер;
- 2) теңіз және өзен көлігіндегі жолаушылар кемесі;
- 3) жолаушылар автобустары;
- 4) жолаушыларды тасымалдауға арналған троллейбустар мен трамвайлар.

Қалалық теміржол көлігі ұғымы "Қазақстан Республикасындағы көлік туралы" Қазақстан Республикасының 1994 жылғы 21 қыркүйектегі N 156 Заңымен берілген. Қалалық теміржол көлігі - қала ішінде және қала маңындағы жолдар бойымен жолаушыларды тасымалдауға арналған көлік түрі (метро, трамвай, жеңіл рельс, монорельс).

Автобус-жолаушылар мен багажды тасымалдауға арналған, жүргізушінің орнын қоспағанда, сегізден астам отыратын орны бар автомобиль көлігі құралы.

Қоғамдық көлік ұғымы Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2014 жылғы 13 қарашадағы № 1196 қаулысымен бекітілген Қазақстан Республикасының автомобиль жолдары ережелерімен берілген. Қоғамдық көлік - бұл жолаушылар мен багажды, сондай-ақ таксилерді тұрақты және жүйесіз автомобиль көлігімен жүзеге асыратын қоғамдық көлік.

Айта кету керек, контейнерлердің, жүзетін және жүктерді тасымалдауға арналған басқа да көлік құралдарының, сондай-ақ көлік құралдарының жылжымалы құрамының зақымдануы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 625-бабының 1-бөлігі бойынша анықталады және Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 562-бабына сәйкес қосымша біліктілікке жатпайды.

Көлік құралдарын және олардың ішкі жабдықтарын пайдалану ережелерін бұзумен немесе жол-көлік оқиғаларымен байланысты зақымдау да осы бапқа сәйкес құқық бұзушылық болып табылмайды. Мұндай заңсыз әрекеттер Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 30-тарауының тиісті баптарына сәйкес келуі керек.

Қоғамдық теміржол көлігін пайдаланудың құқықтық негіздері "Теміржол көлігі туралы" Қазақстан Республикасының 2001 жылғы 8 желтоқсандағы N 266 Заңында және заң актілерінде көрсетілген. Осы Заң жолаушыларды, багажды, жүктерді, жүк багажын және поштаны теміржол көлігімен тасымалдау кезінде тасымалдаушылар, тасымалдау процесінің қатысушылары, мемлекеттік органдар, жолаушылар, жөнелтушілер, алушылар, жүк жөнелтушілер, жүк алушылар, басқа жеке және заңды тұлғалар арасындағы қоғамдық қатынастарды реттейді.

Теңіз және өзен көлігінде жолаушылар кемесін пайдаланудың заңды негіздері "Ішкі су көлігі туралы" Қазақстан Республикасының 2004 жылғы 6 шілдедегі N 574 Заңында және заң актілерінде берілген. Заң мемлекеттік органдардың, жеке және заңды тұлғалардың ішкі су көлігі саласындағы кеме қатынасы, жолаушыларды, багажды және жүктерді тасымалдау, шағын кемелерді пайдалану, оның ішінде ішкі су жолдары мен теңіз суларымен байланысты емес су объектілерінде жұмыс істеу кезінде туындайтын әлеуметтік қатынастарды реттейді, сонымен қатар олардың құқықтарын, міндеттері мен міндеттерін анықтайды.

Қоғамдық автомобильдерді (автобустар, троллейбустар) пайдаланудың заңды негіздері "Автомобиль көлігі туралы" Қазақстан Республикасының 2003 жылғы 4 шілдедегі N476 Заңында көрсетілген. Заң тасымалдаушылар, жолаушылар, жүк жөнелтушілер, жүк алушылар, автомобиль көлігі саласындағы басқа да жеке және заңды тұлғалар арасындағы қатынастарды реттейді.

Бұл қылмыстың субъектілері 16 жасқа толған адамдар болуы мүмкін.

Қылмыстың субъективтік жағы тікелей ниет түрінде немесе абайсызда көрініс табуы мүмкін.

Ішкі істер органдарының түсініктеме берілген бап бойынша іс қозғауға және әкімшілік жаза қолдануға құқығы бар, атап айтқанда:

1) бөлімдердің, полиция бөлімдерінің, әкімшілік, көші-қон полициясының, жергілікті полиция округінің (қаланың, қаладағы ауданның) басшылары және олардың орынбасарлары;

2) ішкі істер органдарының желілік басқармаларының, департаменттерінің, полиция бөлімшелерінің бастықтары және олардың орынбасарлары.

563-бап. Қазақстан Республикасының әуе кеңістігін пайдалану тәртібін бұзу

1. Қазақстан Республикасының әуе кеңістігін пайдалану тәртібін, атап айтқанда әуе кемелері мен басқа әуе кемелерінің ұшуларын, атыс түрлерінің, ракеталық ұшырулардың, жарылғыш жұмыстардың және Қазақстан Республикасының әуе кеңістігінде материалдық объектілердің қозғалысына байланысты өзге де іс-әрекеттерді мынадай тәртіппен бұзу:

1) ұшу жоспарын көрсетпестен (ескертусіз әуе кеңістігінде ұшу кезінде) және (немесе) ұшуға рұқсатынсыз және (немесе) әуе кемесінің ұшу қауіпсіздігіне қатер төндіретін қызметті жүзеге асыруға рұқсатсыз қызметті жүзеге асыру;

2) саны рұқсатта көрсетілгеннен асатын әуе кемесінің тобының ұшуы;

3) әуе кемесінің әуе кеңістігін пайдалану режиміне сәйкес келмеуі;

4) әуе кемесінің ұшу жоспарында көрсетілмеген аэродромға қонуы, авариялық қону және резервтік аэродромға жіберу жағдайларын қоспағанда.

5) әуе кемесінің Қазақстан Республикасы Қорғаныс министрлігінің рұқсатынсыз шектеулі аймақ пен шектелген аумақтың аумағы бойынша ұшуы;

6) ұшу қауіпсіздігіне және апаттың алдын-алуға нақты қатер төнетін жағдайларды қоспағанда, әуе жолдарынан, маршруттық осьтерден белгіленген нормалардан асатын қашықтықта ауытқулар;

7) ұшу қауіпсіздігіне және аварияның алдын алуға нақты қауіпті қоспағанда, әуе кеңістігін пайдаланушылардың әуе қозғалысы қызметі немесе әуе қозғалысын басқару органдарының бұйрықтарын орындамауы, -

жеке тұлғаларға он, ал лауазымды адамдарға жиырма айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекеттер -

жеке тұлғаларға айыппұл салу құралы болып табылатын затты тәркілей отырып, он бес, ал лауазымды адамдарға - жиырма бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ _____

Осы баптың негізгі мақсаты - Қазақстан Республикасының әуе кеңістігін әкімшілік жолмен пайдалану тәртібін сақтау. Қазақстан Республикасының әуе кеңістігін пайдалануды және авиация қызметін құқықтық реттеу Қазақстан Республикасының

2010 жылғы 15 шілдедегі № 339 Заңында көрсетілген. Осы заң Қазақстан Республикасының әуе кеңістігін пайдалануға және авиация қызметіне байланысты қоғамдық қатынастарды реттейді және адамның өмірі мен денсаулығын, қоршаған ортаны, мемлекеттің мүдделерін қорғау, авиациялық ұшулардың қауіпсіздігін қамтамасыз ету және республика экономикасының қажеттіліктерін қанағаттандыру мақсатында әуе кеңістігін пайдалану тәртібін және авиация қызметін айқындайды. Қазақстан, авиациялық қызмет саласындағы жеке және заңды тұлғалар.

Құқық бұзушылықтың нысаны - Қазақстан Республикасының әуе кеңістігін пайдалану тәртібімен байланысты қоғамдық қатынастар.

Қаралып жатқан құқық бұзушылықтың 1-бөлігінің объективті жағы Әкімшілік кодекстің 563-бабының 1-бөлігінде көрсетілген нысандарда Қазақстан Республикасының әуе кеңістігін пайдаланудың белгіленген тәртібін бұзатын заңсыз әрекеттермен (әрекетсіздіктен) көрінеді.

"Қазақстан Республикасының әуе кеңістігін пайдалану және авиациялық қызмет туралы" Қазақстан Республикасының 2010 жылғы 15 шілдедегі № 339-IV Заңының 27-бабында көрсетілген әуе кеңістігін пайдалану тәртібін бұзуға ұқсас әрекеттер:

1) осы Заңның 18-бөлімінде көрсетілген, ұшу жоспарын ұсынбай (ескертусіз әуе кеңістігінде ұшу кезінде) және (немесе) ұшуға рұқсатынсыз және (немесе) қауіпсіздікке қатер төндіретін қызметті жүзеге асыруға рұқсатсыз жүзеге асырылатын қызмет. ;

2) саны рұқсатта көрсетілгеннен асатын әуе кемесінің тобының ұшуы;

3) әуе кемесінің әуе кеңістігін пайдалану режиміне сәйкес келмеуі;

4) мемлекеттік авиация саласындағы уәкілетті органның әуе қозғалысын басқару органдарының арнайы рұқсатынсыз шектеулі аймақтың және (немесе) шектеулі аумақтың әуе кемелерімен өтуі;

5) әуе кемесінің ұшу жоспарында көрсетілмеген аэродромға қонуы, авариялық қону және резервтік аэродромға жіберу жағдайларын қоспағанда.

6) ұшу қауіпсіздігіне және аварияның алдын алуға нақты қауіпті жағдайларды қоспағанда, Қазақстан Республикасының әуе кеңістігін пайдалану қағидаларында белгіленген нормалардан асатын әуе жолдарынан және маршруттардың осьтерінен ауытқу;

7) ұшу қауіпсіздігіне және апаттың алдын-алуға нақты қатер төнетін жағдайларды қоспағанда, әуе кеңістігін пайдаланушылардың әуе қозғалысы қызметі немесе әуе қозғалысын басқару органдарының бұйрықтарын орындамауы.

Осы Заңның 18-бабына сәйкес Қазақстан Республикасының әуе кеңістігін пайдалануға байланысты қызмет:

1) әуе кемесінің және басқа әуе кемелерінің ұшуы;

2) атыс және зымыран ұшыру, жарылыс және әуе кеңістігінде материалдық объектілердің қозғалысына байланысты басқа да жұмыстар.

Жоғарыда көрсетілген тармақтарда көрсетілген қызметті жүзеге асыратын жеке және заңды тұлғалар әуе кеңістігін пайдаланушылар болып табылады.

Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2011 жылғы 12 мамырдағы № 506 қаулысымен бекітілген Қазақстан Республикасының әуе кеңістігін пайдалану ережесі әуе кеңістігінің құрылымын анықтайды, оған келесі элементтер кіреді:

- 1) ұшу туралы ақпарат және бақылау аймақтары (аймақтар);
- 2) әуе қозғалысына қызмет көрсету маршруттары;
- 3) тораптық диспетчерлік аймақтар, диспетчерлік аймақтар және аэродром қозғалыс аймақтары;
- 4) бақыланбайтын әуе кеңістігінің аудандары;
- 5) мемлекеттік авиациялық ұшулардың арнайы учаскелері;
- 6) шектеулі учаскелер;
- 7) қауіпті аймақтар;
- 8) ұшуды шектеу аймақтары;
- 9) әуе жолдары;
- 10) транспондерлердің (TMZ) болуын міндетті түрде талап ететін әуе кеңістігі аймақтары;
- 11) міндетті радио байланысы бар әуе кеңістігі (RMZ).

Әуе кеңістігінің жекелеген бөліктері және әуе қозғалысына қызмет көрсету туралы шешім қабылданған кейбір аэродромдар әуе қозғалысының қызмет түріне сәйкес белгіленуі керек.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігіндегі қылмыстың субъектісі әуе кеңістігін пайдалану тәртібін бұзуға кінәлі тұлғалар немесе лауазымды адамдар болуы мүмкін.

Түсіндірілген баптың екінші бөлігінде әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде бірнеше рет жасалған Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 563-бабының 1-тармағында көрсетілген заңсыз әрекеттер үшін жауапкершілік қарастырылған.

Осы қылмыстың қайталануына кінәлі азаматтар, лауазымды адамдар қылмыстың 2-бөлігінің субъектілері бола алады.

Түсіндірілген мақаланың барлық бөлімдеріндегі субъективті жағы тікелей ниет пен ұқыпсыздық түрінде де көрініс табуы мүмкін.

Азаматтық авиация органдарының уәкілетті лауазымды адамдары түсіндірілген мақаланың екі бөлігі бойынша іс қозғауға құқылы (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 691-бабы 3-бөлігі және 804-бабы 1-бөлігі 24).

Келесі адамдар әкімшілік жаза қолдануға құқылы:

- 1) 1 бөлім үшін - азаматтық авиация органдарының уәкілетті лауазымды адамдары (ӘҚБтК 693-бабының 3-бөлігі);

2) 2-бөлімде - мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 684-бабының 1-бөлігі).

Түсіндірілген баптың 2-бөлігінде тәркілеуді сот тағайындайды, ол тек қосымша әкімшілік санкция шарасы болып табылады және құралмен немесе әкімшілік құқық бұзушылықтың мәні бойынша мәжбүрлеп емделуден тұрады, сондай-ақ әкімшілік құқық бұзушылық нәтижесінде алынған мүлік заңда белгіленген тәртіппен мемлекет меншігіне өтеді.

Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2018 жылғы 20 сәуірдегі № 5 " Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша соттың ұйғарымы туралы" Нормативтік қаулысының 27-тармағы құқық бұзушыдан мүлікті тәркілеу мен тәркілеудің арасындағы айырмашылықты түсіндіреді. Әкімшілік құқық бұзушылық жасаған адамды, әкімшілік құқық бұзушылық объектілерін заңсыз иеліктен шығару, айналымнан шығарылған және мемлекет кірісіне немесе жоюға айналдыруға жататын мүлік тәркілеу болып табылмайды. Сот әкімшілік іс бойынша шешім қабылдаған кезде, адамның әкімшілік жауапкершілікке тартылуына, оның ішінде іс жүргізуді тоқтату туралы шешім қабылдағанына қарамастан, осы объектілердің тағдырын шешуі керек.

564-бап. Ұшу қауіпсіздігі қағидаларын бұзу

1. Әуежай аймағында аэродромдарды сәйкестендіру үшін қабылданған таңбалар мен құрылғыларға ұқсас белгілер мен құрылғыларға немесе әуежай, аэродром әкімшілігінің рұқсатынсыз пиротехникалық бұйымдарды жағуға немесе ұшуға қауіпті құстардың жаппай жиналуына ықпал ететін объектілерді орнатуға болады, -

жеке тұлғаларға он, ал лауазымды адамдарға жиырма айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Ғимараттар мен құрылыстарға түнгі және күндізгі белгілерді немесе құрылғыларды орналастыру ережелерін сақтамау -

жеке тұлғаларға он, ал лауазымды адамдарға жиырма айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

3. Аэродром жабдықтарына, аэродромдық белгілерге, әуе кемелеріне және олардың жабдықтарына зақым келтіру -

жеке тұлғаларға елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

4. Әуежайлар аумағында (әуежайларды қоспағанда), аэродромдармен, радио және жарықпен қамтамасыз ету қондырғыларының аумағында тиісті рұқсатынсыз өту немесе өту -

жеке тұлғаларға бір айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

5. Әуе кемесінің бортындағы адамдар жолаушылар ретінде ұшу қауіпсіздігіне қауіп төндіретін жағдай жасау -

жеке тұлғаларға екі жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға немесе он бес күнге дейін әкімшілік қамауға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Ұшу қауіпсіздігі - авиациялық жүйенің немесе әуе кемесін пайдаланумен байланысты немесе авиациялық қызметпен байланысты тәуекелдер рұқсат етілген деңгейге дейін төмендетіліп, бақыланатын ұйымның жағдайы. Бұл ұғымды авиациялық қауіпсіздікпен шатастыруға болмайды. Қауіпсіздік ұғымына контекстке байланысты әртүрлі түсініктер берілуі мүмкін, мысалы:

- 1) авиациялық оқиғалардың болмауы;
- 2) қауіптің, яғни зиянға әкелетін факторлардың болмауы немесе қолайлы деңгейі;
- 3) қызметкерлердің қауіпті іс-әрекеттер мен жағдайларға қатынасы, яғни қауіп-қатердің алдын алу мақсатында қауіпті басқару көздерін анықтау процедураларымен бірге қауіпсіздіктің корпоративті мәдениеті (адам өлімі, мүлікке және қоршаған ортаға зиян келтіру).

Түсіндірілген құқық бұзушылықтың объектісі әуе кемелерінің қауіпсіздігі саласында туындайтын қоғамдық қатынастар болып табылады.

Қазақстандағы ұшу қауіпсіздігі "Қазақстан Республикасының әуе кеңістігін пайдалану және авиациялық қызмет туралы" Қазақстан Республикасының 2010 жылғы 15 шілдедегі № 339-IV Заңында және "Пайдалану ережелерін бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2011 жылғы 12 мамырдағы № 506 қаулысымен қамтамасыз етілген".

Осы құқық бұзушылықтың 1-бөлігінің объективті жағы қауіпсіздік ережелерін бұзатын заңсыз әрекеттерде (әрекетсіздікте) көрінеді және келесі біліктілік белгілерімен сипатталады:

- аэродромды айқындау үшін қабылданған таңбалау белгілері мен құрылғыларға ұқсас кез-келген белгілер мен құрылғыларды аэродром аумағында орналастыру;
- әуежай, аэродром әкімшілігінің рұқсатынсыз пиротехникалық бұйымдарды өртеу;
- әуе кемесінің ұшуы үшін қауіпті құстардың жаппай жиналуына ықпал ететін нысандарды орналастыру.

Стандартты емес таңбалауға тыйым салу "Қазақстан Республикасының әуе кеңістігін пайдалану және авиациялық қызмет туралы" Қазақстан Республикасының 2010 жылғы 15 шілдедегі Заңының 91-бабының 2-тармағында көрсетілген. Аэродром аймағында аэродромдарды сәйкестендіру үшін қабылданған таңбалар мен құрылғыларға ұқсас белгілер мен құрылғыларды орналастыруға жол берілмейді. Аэродром аймағындағы объектілерді таңбалауды бақылау азаматтық және мемлекеттік авиация саласындағы уәкілетті органдарға олардың құзыреті мен жауапкершілік саласы шегінде жүктеледі.

Орнитологиялық қамтамасыз ету Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің міндетін атқарушының 2015 жылғы 26 наурыздағы № 323

бұйрығымен бекітілген Қазақстан Республикасындағы азаматтық авиация ұшақтарын орнитологиялық қолдау ережелерінің талаптарына сәйкес жүзеге асырылады.

Орнитологиялық ұшуды қолдау ұшақтың құстармен соқтығысуын болдырмауға бағытталған және мыналарды қамтамасыз етеді:

1) экипаждарға аэродромда (аэродром аймағында), маршруттарда және ұшу аймағында орнитологиялық қауіптің туындауы туралы уақтылы ескерту туралы хабарлауға;

2) құстарды (құстардың қораларын) белсенді түрде үркіту және ұшу және ұшу аппараттары секторларында олардың жинақталуын болдырмау жөніндегі шаралар кешені.

Осы баптың 1-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың субъектілері:

1) 16 жасқа толған сау адамдар;

2) Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 30-бабында белгіленген тәртіппен әкімшілік жауапкершілікке тартылатын лауазымды адамдар.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігінің объективті жағы ғимараттар мен құрылыстарға түнгі және күндізгі белгілерді немесе құрылғыларды орналастыру ережелерін сақтамау түрінде заңсыз жіберулерден көрінеді.

Түнгі және күндізгі белгілер мен құрылғылар ұшқыштардың бағыттаушыларына көмектеседі және тек аэродромда, әуежай аумағында ғана емес, сонымен қатар ғимараттар мен құрылыстарда да орнатылады.

Қауіпсіздікке қауіп төндіретін объектілерді таңбалаудың заңды негіздері "Қазақстан Республикасының әуе кеңістігін пайдалану және авиация қызметі туралы" Қазақстан Республикасының 2010 жылғы 15 шілдедегі Заңының 91-бабында көрсетілген. Ғимараттар мен құрылыстардың иелері осы объектілерде түнгі өмірді өз қаражаттары есебінен орналастыруға міндетті.

Ғимараттар мен құрылыстарға маркерлер мен құрылғыларды орнатуға рұқсат беру Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2011 жылғы 12 мамырдағы № 504 қаулысымен бекітілген Әуе кемелерінің қауіпсіздігіне қатер төндіретін қызмет түрлеріне рұқсат беру ережелеріне сәйкес жүзеге асырылады.

Осы баптың 2-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың субъектілері:

1) 16 жасқа толған сау адамдар;

2) Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 30-бабында белгіленген тәртіппен лауазымды адамдар;

Осы баптың 3-бөлігінің объективті жағы қауіпсіздік үшін жауапкершілікті көздейді және заңсыз әрекеттерде (әрекетсіздікте) мынандай түрде көрінеді:

1) аэродром жабдықтарының зақымдалуы;

2) аэродром белгілерінің зақымдануы;

3) әуе кемелеріне және олардың жабдықтарына зақым келтіру.

Аэродромдық жабдықтар мен аэродромдық белгілерге рұқсат Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің 2015 жылғы 31 наурыздағы " Азаматтық авиацияның аэродромдарының (тікұшақтарының) қызмет ету стандарттарын бекіту туралы" № 381 бұйрығының негізінде жүзеге асырылады. Бұл құқықтық актілер осы ережеде қолданылатын ұғымдар береді.

Аэродром - жер бетінің немесе су бетінің белгілі бір бөлігі (ғимараттар, құрылыстар мен жабдықтарды қоса алғанда) толығымен немесе ішінара әуе кемелерінің осы бетке келуіне, кетуіне және қозғалысына арналған.

Белгілер - жер бетіндегі деңгейден жоғары, орнатылған жағдайларға байланысты әуе кемесінің және / немесе көлік құралдарының аэродромында жердегі қозғалысты ұйымдастыру үшін қажетті жазулар, белгілер, әріптер немесе сандар түрінде немесе олардың комбинациялары түрінде ақпаратты бейнелеу үшін орнатылған құрылғылар. тұрақты түрде бір ғана хабарлама жіберетін және бірнеше алдын ала анықталған хабарламаларды жіберуге мүмкіндік беретін ауыспалы ақпаратпен немесе қажет болған жағдайда кез келген ақпаратты беруді тоқтатумен *tmatsii*

Қону жүйесінің жабдықтары (бұдан әрі - ҚЖЖ) - әуе кемесін аэродромға жеткізуді, қону алдындағы маневрді және қону тәсілін қамтамасыз ететін жабдық.

Түсіндірілген баптың 4-бөлігінің объективті жағы әуежайлардың (әуежайлардан басқа), әуежайлардың, ұшулар үшін радио және жарықпен қамтамасыз ету құралдарының аумағында тиісті рұқсатынсыз өту немесе өту түріндегі екі заңсыз актімен көрінеді.

Әуежайлар, аэродромдар ғимараттарында және оған іргелес аумақтарда ұшулардың қауіпсіздігін қамтамасыз ету үшін рұқсат етілмеген азаматтарға тыйым салынған жерлер белгіленеді. Құқықтық негіздер, мұндай жерлердің анықтамасы және қол жеткізуді бақылау "Қазақстан Республикасының әуе кеңістігін пайдалану және авиациялық қызмет туралы" Қазақстан Республикасының 2010 жылғы 15 шілдедегі Заңының 14-бабының тиісті тармақтарымен анықталған. Осы Заңның 14-бабының 29-тармағының негізінде уәкілетті органға әуежайдың бақыланатын аймағына өту, өту құқығы үшін рұқсаттардың түрлері мен нысандарын бекітуге уәкілеттік берілген.

Өту және өту құқығы актердің бұйрығымен анықталады "Әуежайдың бақыланатын аймағына өту, өту құқығына рұқсат етудің түрлері мен нысандарын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Көлік және коммуникация министрінің 2010 жылғы 15 қазандағы № 457 бұйрығы. Әуежайдың бақыланатын аймағына өту құқығына рұқсат етудің келесі түрлері мен формалары:

- 1) азаматтық авиация саласындағы уәкілетті орган қызметкерінің рұқсаты;
- 2) экипаж мүшесінің куәлігі;
- 3) әуежайдың тұрақты өтуі;
- 4) әуежайдың уақытша өтуі;
- 5) әуежайдың бір реттік өтуі

- 6) тұрақты көліктік рұқсат;
- 7) көліктің уақытша өтуі;
- 8) бір реттік көліктік рұқсат;
- 9) материалдық жолдама.

Әуежайдың, аэродромның және басқа объектілердің бақыланатын аймақтарының алдында өту мен өтуге тыйым салатын ескерту белгілері орнатылады.

Зерттеліп жатқан баптың 5-бөлігінің объективті жағы әуе кемесінде жолаушылар ретінде адамдардың ұшу қауіпсіздігіне қатер төндіретін жағдайлардан болатын заңсыз әрекеттерден (әрекетсіздіктен) көрінеді.

Норманың мәні бос, өйткені құқық бұзушының нақты заңсыз әрекеттері туралы түсінік беру керек және "Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 564-бабының 5-тармағына сәйкес қандай әрекеттер жазаланады?" Деген сұраққа жауап беру керек.

Сұрақтың жауабы "Қазақстан Республикасының әуе кеңістігін пайдалану және авиация қызметі туралы" Қазақстан Республикасының 2010 жылғы 15 шілдедегі № 339 Заңының 89-бабында келтірілген. Ұшу бортында адамдар жасаған ұшу қауіпсіздігіне қауіп төндіретін жағдайлар:

1) әуе кемесінің бортында адамдардың өмірі мен денсаулығына және ұшу кезіндегі әуе кемесінің қауіпсіздігіне қатер төндіретін зорлық-зомбылық жасау;

2) ұшуды қауіпсіз орындауды қамтамасыз ететін әуе кемесі мен оның жабдықтарының зақымдануы;

3) ұшу кезіндегі әуе кемесінің қауіпсіздігіне қауіп төндіретін көрінеу жалған ақпарат тарату;

4) әуе кемесін жоюға немесе оған зиян келтіретін, ұшу қауіпсіздігіне қауіп төндіретін құрылғы немесе затты әуе кемесіне орналастыруға әкеп соқтыратын іс-қимыл жасау;

5) әуе кемесінің бортында төтенше жағдайларды қоспағанда, әуе кемесінің есіктерін және (немесе) авариялық шығу жолдарын ашуға әрекет жасау;

6) темекі бұйымдарын тұтыну.

Тек жоғарыда аталған әрекеттерді ұшу қауіпсіздігіне қауіп төндіретін және кеңейтілген түсіндіруге жатпайтын жағдайлар деп тану керек, өйткені олар Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің басқа баптарына сәйкес қосымша біліктілік талап етпейді.

Мысалы, әуе кемесі болып табылатын қоғамдық орындарда темекі шегу белгілі бір қоғамдық орындарда темекі өнімдерін тұтынуға тыйым салуды бұзғаны үшін Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 441-бабына сәйкес қосымша біліктілікке ие бола алмайды.

Осы баптың 3, 4 және 5-тармақтарында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың субъектілері 16 жасқа толған сау адамдар бола алады.

Түсіндірілген әкімшілік құқық бұзушылықтың барлық бөлімдеріндегі субъективті жағы тікелей ниет түрінде де, немқұрайлылықпен де сипатталуы мүмкін.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 564-бабына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылықтарды қарауға және қолдануға құқылы:

1) 5-бөлімде - мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 684-бабының 1-бөлігі);

2) 4-бөлік үшін - ішкі істер органдарының желілік басқармаларының, департаменттерінің, полиция бөлімшелерінің басшылары және олардың орынбасарлары (ӘҚБтК-нің 685-бабы 2-бөлігінің 3-тармағы);

3) 1-4-бөліктерде - көлік және коммуникация саласындағы уәкілетті органның лауазымды адамдары (Әкімшілік кодекстің 691-бабының 1-бөлігі);

4) барлық бөліктерде (осы баптың бірінші, үшінші және төртінші бөліктерінде қарастырылған бұзушылықтарды қоспағанда, азаматтық авиациямен байланысты емес аэродромдарда немесе осындай аэродромдардың аумағында, бесінші бөлігінде) - уәкілетті органның лауазымды адамдары. азаматтық авиация (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 691-бабы 3-бөлігінің 2-тармағы).

Түсінген бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғауға келесі адамдар құқылы:

1) 5-бөлікте - азаматтық авиация саласындағы уәкілетті органның (ӘҚБтК 804-бабы 1-бөлігінің 24-тармағы);

2) 1-4-бөлімдерде - әкімшілік жаза қолдануға құқығы бар жоғарыда аталған органдар.

565-бап. Кәсіби даярлықтан өтпеген немесе тиісті біліктілікке ие емес авиациялық персоналдың жұмысқа қабылдануы

Кәсіби даярлықтан өтпеген немесе тиісті біліктілікке ие емес авиациялық персоналдың жұмысына қабылдау -

лауазымды адамдарға қырық, заңды тұлғаларға алпыс айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Әуе көлігіндегі қауіпсіздікті қамтамасыз ету саласындағы қоғамдық-құқықтық қатынастар қылмыстың жалпы нысаны болып табылады.

"Қазақстан Республикасының әуе кеңістігін пайдалану және авиация қызметі туралы" Қазақстан Республикасының 2010 жылғы 15 шілдедегі № 339 Заңының 1-бабы авиациялық персоналмен байланысты тұлғаларды анықтайды.

Авиация персоналы - әуе кемесінің ұшуын, әуе көлігі және авиациялық жұмыстарды орындау, қамтамасыз ету, әуе кемелеріне техникалық қызмет көрсету, әуе қозғалысын ұйымдастыру және қызмет көрсету, әуе қозғалысын басқару жөніндегі қызметті жүзеге асыратын арнайы және (немесе) кәсіби даярлықтан өткен адамдар.

Авиация персоналы авиацияның түріне қарай азаматтық, мемлекеттік және тәжірибелік авиацияның авиациялық персоналына бөлінеді.

Қаралған әкімшілік құқық бұзушылықтың объективті жағы авиациялық персоналды қабылдау тәртібін бұзатын заңсыз әрекеттер (әрекетсіздік) болып табылады:

- 1) оқытылмаған;
- 2) тиісті біліктілікке ие емес.

Азаматтық авиация персоналын кәсіби даярлау бастапқы даярлауды, қайта даярлауды және кәсіптік деңгейде болуды қамтиды және "Қазақстан Республикасының әуе кеңістігін пайдалану және авиациялық қызмет туралы" Қазақстан Республикасының 2010 жылғы 15 шілдедегі Заңының 54-бабына сәйкес жүзеге асырылады.

Авиациялық персоналды бастапқы даярлау және қайта даярлау авиациялық оқу орталықтарында жүзеге асырылады. Кәсіби деңгей авиациялық оқу орталықтарында және (немесе) азаматтық авиация ұйымдарында жүзеге асырылады.

Авиация персоналының біліктілік деңгейін қолданыстағы Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің 2017 жылғы 31 шілдедегі № 517 бұйрықпен бекітілген авиациялық персоналдың біліктілік деңгейін айқындау ережелеріне сәйкес азаматтық авиация саласындағы уәкілетті орган тағайындайтын тұлғалар анықтайды. Авиация персоналының біліктілік деңгейі біліктілік емтиханын өткізу арқылы анықталады, оған мыналар кіреді:

- 1) тестілеу;
- 2) практикалық дағдыларды тестілеу.

Біліктілік емтиханының міндетті шарты - үміткердің сертификаттардың біліктілік белгісін алуға, жаңартуға қойылатын біліктілік талаптарында қарастырылған барлық процедураларды толығымен орындауы (оқу, тағылымдама, тренажерлық дайындық, ұшуды оқыту).

Авиациялық қауіпсіздік персоналына арналған авиациялық қауіпсіздік саласында кадрларды даярлау және қайта даярлау авиациялық қауіпсіздік саласындағы кадрларды даярлау және қайта даярлау бағдарламасына сәйкес азаматтық авиация саласындағы уәкілетті орган және (немесе) Халықаралық азаматтық авиация ұйымының (ХААҰ) авиациялық қауіпсіздік саласындағы оқу орталықтарында жүзеге асырылады.

Авиациялық қауіпсіздік инспекторларын даярлауды және қайта даярлауды тәуелсіз оқу орталығы авиациялық қауіпсіздік бойынша кадрларды даярлау және қайта даярлау бағдарламасына сәйкес жүзеге асырады. Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің 2015 жылғы 24 қарашадағы № 1083. Авиациялық қауіпсіздік бойынша оқу процесі оқу материалдарымен, оқу құралдарымен және заманауи оқу құралдарымен қамтамасыз етілген.

Азаматтық авиацияның авиациялық оқу орталығы қызметтерінің сертификаттау талаптарына сәйкестігін азаматтық авиация саласындағы уәкілетті орган азаматтық

авиацияның авиациялық оқу орталығының сертификатын беру арқылы растайды. Азаматтық авиацияның авиациялық оқу орталығын сертификаттау тәртібі Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің 2015 жылғы 6 ақпандағы № 115 бұйрығымен бекітілген Азаматтық авиацияның авиациялық оқу орталығына сертификаттау және куәлік беру ережелерімен белгіленеді. Азаматтық авиацияның авиациялық оқу орталығы даярлауды және қайта даярлауды жүзеге асыратын заңды тұлға болып табылады.

Авиация персоналы біліктілік деңгейін анықтауға уәкілеттік берілген тағайындалған адамдар өткізетін тестілеу немесе мерзімді тексерулер арқылы Халықаралық азаматтық авиация ұйымының (ИКАО) стандарттарына сәйкес орындалатын функцияларға сәйкес деңгейдегі теориялық білімі мен практикалық дағдыларын, сонымен қатар тілдерді білу деңгейін көрсетуі керек. авиациялық персонал.

Азаматтық авиация экипажы мүшелерінің практикалық дағдыларын жаттықтыру, ұстау және сынақтан өткізу үшін пайдаланылатын ұшу тренажерлерін ҚР Инвестициялар және даму министрінің 4 шілдедегі бұйрығымен бекітілген Азаматтық авиациядағы ұшу симуляторларын бағалау ережелеріне сәйкес пайдалануға рұқсат етіледі. 2017 № 436.

Авиациялық медициналық сарапшыларға сертификаттау талаптары бұзылған жағдайда азаматтық авиация саласындағы уәкілетті орган келесі тәртіпте шаралар қолданады:

1) авиациялық медициналық сарапшының авиациялық дәрігерге қойылатын сертификаттау талаптарын бұзушылықтары жойылғанға дейін үш айға дейінгі мерзімге авиациялық медициналық сарапшының осындай сертификатының (немесе куәлікте көрсетілген қызметтің рұқсат етілген түрлерінің (кіші түрлерінің)) көлемін толық немесе ішінара тоқтата тұруға;

2) егер оның қолданылуы тоқтатылған күннен бастап үш ай ішінде сертификаттау талаптарының бұзылуы жойылмаса, авиациялық медициналық сарапшының анықтамасын кері қайтарып алуға құқылы.

Адамға авиациялық персоналға біліктілік талаптарына сәйкес кәсіби қызметті жүзеге асыру құқығына куәлік беруді азаматтық авиация саласындағы уәкілетті орган жүзеге асырады. Авиация персоналының куәлігін алу үшін адамның біліктілік талаптарын азаматтық авиация саласындағы уәкілетті орган айқындайды.

Азаматтық авиация саласындағы уәкілетті орган Қазақстан Республикасының әуе кеңістігін пайдалану және авиациялық қызмет туралы Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес берілген немесе танылған авиация персоналы туралы куәліктің (тану туралы шешімнің) қолданылуын тоқтата тұрады:

1) әуе кемесінің ұшуға жарамдылығына әсер ететін жұмыстарды орындау технологиясының сақталмауы;

2) тексеру барысында анықталған жеткіліксіз дайындық;

3) ұшуды, әуе қозғалысына қызмет көрсету және техникалық қызмет көрсету кезінде белгіленген талаптарды бір рет өрескел бұзу;

4) әуе кемесін басқару, әуе кемелеріне техникалық қызмет көрсету, алкогольдік, есірткі және (немесе) уытқұмарлық (олардың аналогтары) жағдайында әуе қозғалысын ұйымдастыру жөніндегі қызметті жүзеге асыру.

Қазақстан Республикасының әуе кеңістігін пайдалану туралы және авиациялық қызмет туралы Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес берілген немесе танылған авиациялық персонал туралы куәлігі бар тұлғаның авиациялық персоналы туралы куәлігі (тану туралы шешім) келесі жағдайларда тоқтатылады:

1) авиация персоналы туралы куәліктің жоғалуы, тегі, аты, әкесінің аты өзгеруіне байланысты ауыстырылуы (егер ол жеке басын куәландыратын құжатта көрсетілген болса) және басқа да техникалық себептер;

2) мүгедектік (жұмыс орнынан мәліметтерді ұсыну бойынша);

3) қайтыс болу;

4) бес жылдан астам жұмыс кезіндегі үзіліс.

Акт субъектілері:

1) міндеті авиациялық персоналды даярлау және жұмысқа қабылдау ережелерін сақтау болып табылатын Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 30-бабында белгіленген тәртіппен лауазымды адамдарға;

2) әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекстің 33-бабында белгіленген тәртіппен заңды тұлғалар.

Түсіндірілген баптың субъективті жағы тікелей ниет түрінде де, байқамау түрінде де көрсетілуі мүмкін.

Келесі адамдар түсіндірілген бап бойынша іс қозғауға және әкімшілік жаза қолдануға құқылы:

1) көлік және коммуникация саласындағы уәкілетті органдардың лауазымды адамдары (Әкімшілік кодекстің 691-бабының 1-бөлігі);

2) азаматтық авиация саласындағы уәкілетті органдардың лауазымды адамдары (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 691-бабының 3-бөлігі).

565-1-бөлім. Азаматтық авиация саласындағы медициналық куәландыруға қойылатын талаптарды бұзу

1. Авиациялық медициналық сарапшының азаматтық авиация саласындағы медициналық тексеруге қойылатын талаптарды ұшуды орындауға қауіп төндірмеуі, - жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекет,

екі жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

3. Әуе рейстерін орындаумен және қамтамасыз етумен, әуе қозғалысымен тікелей байланысты адамның жасыруы, аурудың болуы туралы өзіне белгілі және ұшуға қауіп төндіретін медициналық куәландыру кезінде -

жүз сексен айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

4. Осы баптың үшінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекет -

екі жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ _____

Бұл норма алғаш рет "Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне әуе кеңістігін және авиациялық қызметті пайдалану мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы" 2017 жылғы 10 мамырдағы № 64 Қазақстан Республикасының Заңының негізінде Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекспен толықтырылды. Бұрын мұндай құқық бұзушылықтар үшін тек әкімшілік тәртіппен, атап айтқанда тәртіптік жаза қолданылған.

Бап 4 бөлімнен тұрады, бірақ бап дизайнының жетілдірілуі бірден байқалмайды, өйткені 2 және 4 бөлімдерде бірдей санкциялар бар, және бұл ережелер біліктілік белгілерінің мақсаттарына сәйкес келетіндіктен, бұл ережелерді бір нормаға біріктіруге болатындығын білдіреді. Яғни, қарастырылып отырған мақаланың 3-бөлігі 2-ші, ал 3-бөлігі келесідей болуы керек:

"3. Осы баптың бірінші немесе екінші бөліктерінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекеттер - екі жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады".

Әуе көлігіндегі қауіпсіздікті қамтамасыз ету саласындағы қоғамдық-құқықтық қатынастар қылмыстың жалпы нысаны болып табылады.

Осы баптың 1-бөлігінің объективті жағы медициналық сарапшының азаматтық авиация персоналын медициналық куәландыруға қойылатын талаптарды сақтамауы түріндегі бір біліктілік сипаттамасымен сипатталады. Біліктілік мұндай заңсыз әрекетсіздік ұшу операцияларына қауіп төндіруді талап етеді.

Әуе кемелерінің рейстерін орындаумен және қамтамасыз етумен, оларға техникалық қызмет көрсетумен, әуе қозғалысымен тікелей байланысты адамдар, егер мұндай қызметті жүзеге асыру құқығына жарамды куәлік және медициналық анықтама болған жағдайда кәсіби қызметпен айналысуға рұқсат етіледі.

Авиация персоналына қойылатын азаматтық авиация саласындағы медициналық куәландыру, медициналық қарау жөніндегі талаптар, сондай-ақ міндетті медициналық куәландыруға және медициналық тексеруге жататын адамдар санаттары Халықаралық Азаматтық авиация ұйымының (ИКАО) стандарттары мен ұсынылатын практикасы негізінде әзірленген және азаматтық авиация саласындағы уәкілетті орган бекіткен Қазақстан Республикасының азаматтық авиациясында медициналық куәландыру және қарау қағидаларында белгіленеді.

Қазақстан Республикасында Азаматтық авиацияда медициналық куәландыру және қарау ережелері Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің 2017 жылғы 5 маусымдағы № 324 бұйрығымен бекітілген.

Ережелер азаматтық авиация және азаматтық авиация саласындағы уәкілетті органның лауазымды адамдарына, медициналық тексерулер мен тексерулерге қатысатын медицина қызметкерлеріне, авиация персоналына, сондай-ақ міндетті медициналық тексеруден және медициналық тексеруден өтуге жататын адамдардың санаттарына қолданылады.

Медициналық сараптамаға қойылатын талаптарды бұзғаны үшін авиациялық медициналық сарапшылар жауап береді. Авиациялық медициналық сарапшыларға сертификаттау талаптары бұзылған жағдайда азаматтық авиация саласындағы уәкілетті орган келесі тәртіпте шаралар қолданады:

1) авиациялық медициналық сарапшының авиациялық дәрігерге қойылатын сертификаттау талаптарын бұзушылықтары жойылғанға дейін үш айға дейінгі мерзімге авиациялық медициналық сарапшының осындай сертификатының (немесе куәлікте көрсетілген қызметтің рұқсат етілген түрлерінің (кіші түрлерінің)) көлемін толық немесе ішінара тоқтата тұруға;

2) егер оның қолданылуы тоқтатылған күннен бастап үш ай ішінде сертификаттау талаптарының бұзылуы жойылмаса, авиациялық медициналық сарапшының анықтамасын кері қайтарып алуға құқылы.

Авиациялық медициналық сарапшының сертификаты келесі жағдайларда тоқтатыла тұрады:

1) Қазақстан Республикасының әуе кеңістігін пайдалану және авиациялық қызмет туралы заңнамасының медициналық куәландыру және сертификаттау талаптары тұрғысынан талаптарының бұзылуы;

2) авиациялық медициналық сарапшының куәлігін ұстаушыдан үш айдан аспайтын мерзімге өтініш беру.

Авиациялық медициналық сарапшының сертификаты келесі жағдайларда қайтарып алынады:

1) авиациялық медициналық сарапшының анықтамасының қолданысы тоқтатыла тұрған күннен бастап үш ай ішінде сәйкессіздіктер жойылмаса;

2) авиациялық медициналық сарапшының куәлігін ұстаушыға өтініш беру.

Азаматтық авиация саласындағы медициналық сараптамаға авиациялық медициналық сарапшыға қатысты талаптар бұзылған жағдайда, азаматтық авиация саласындағы уәкілетті орган келесі тәртіпте шаралар қолданады:

1) азаматтық авиация саласындағы медициналық куәландыруға қойылатын талаптар бұзылған кезде Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 565-1-бабына сәйкес әкімшілік іс қозғауға;

2) азаматтық авиация саласындағы медициналық куәландыруға қойылатын талаптар бірнеше рет бұзылған жағдайда, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекске сәйкес әкімшілік іс жүргізуді қайта жүргізеді және авиациялық медициналық сарапшының куәлігін қайтарып алады.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігінің объективті жағы әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған баптың бірінші бөлігінің біліктілік белгілерін қарастырады.

Тергеу жүргізіліп жатқан баптың 1 және 2-бөліктерінде көзделген қылмыстың субъектілері болып лауазымды адамдар, атап айтқанда медициналық сараптама ережелерін бұзған медициналық сарапшылар табылады.

Қарастырылып отырған баптың 3-бөлігінің объективті жағы медициналық сараптама кезінде өзінің ауруы туралы ақпаратты жасырған тұлға түрінде бір біліктілік сипаттамасымен (заңсыз әрекетсіздік) сипатталады. Бұл әкімшілік құқық бұзушылықты анықтау үшін сіз әлі де шарттарды ескеруіңіз керек:

- 1) құқық бұзушы жасырын ауру туралы білуі керек;
- 2) жасырын ауру ұшуға қауіп төндіруі керек.

Медициналық куәландырудан өткен кезде медициналық куәландыру үшін өтініш беруші авиациялық дәрігерге өзінің білетін және ұшу үшін қауіпті аурулардың болуы туралы хабарлауға міндетті.

Авиациялық персоналды медициналық куәландыру азаматтық авиация саласындағы уәкілетті орган куәландырған авиациялық медициналық орталықтарда жүргізіледі. Жеңіл және жеңіл авиацияның ұшқыштарын медициналық тексеруді авиациялық медициналық сарапшы жүргізе алады, оның талаптары "Авиациялық медициналық сарапшыларды тағайындау ережесін бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің 2017 жылғы 13 маусымдағы № 344 бұйрығымен бекітілген Авиациялық медициналық сарапшыларды тағайындау қағидаларында белгіленген. Авиациялық медициналық сарапшы - медициналық тексеру жүргізу арқылы ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз етуге қатысатын авиациялық медициналық сарапшының сертификаты бар тұлға.

Түсіндірілген баптың 4-бөлігінің объективті жағы әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған баптың үшінші бөлігінің біліктілік белгілерін қарастырады. Айта кету керек, әкімшілік жаза қолдануға уәкілетті лауазымды адамдар әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 565-1-бабында көзделген құқық бұзушылық үшін жауапкершілікті ауырлататын мән-жай емес, құқық бұзушының қайталанған әрекеттерін тек біліктілік белгілері ретінде ғана ескеруі керек (57-баптың 2-бөлігі).

Түсіндірілген баптың 3 және 4-тармақтарында көзделген құқық бұзушылықтың субъектілері әуе кемелерінің рейстерін орындаумен және қамтамасыз етуімен тікелей байланысты тұлғалар (авиациялық персонал) болып табылады.

Түсіндірілген баптың субъективті жағы тікелей ниет пен немқұрайлылық түрінде де көрініс табуы мүмкін.

Келесі адамдар түсіндірілген бап бойынша іс қозғауға және әкімшілік жаза қолдануға құқылы:

1) көлік және коммуникация саласындағы уәкілетті органның лауазымды адамдары (Әкімшілік кодекстің 691-бабының 1-бөлігі);

2) азаматтық авиация саласындағы уәкілетті органның лауазымды адамдары (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 691-бабының 3-бөлігі).

565-2-бап. Аэронавигациялық қызметтерді жеткізушімен хабарламаны ұсынбау немесе түзету әрекеті жоспарын орындамау немесе тиісінше орындамау

Аэронавигациялық қызмет провайдерінің сертификаттау иесінің түзету іс-шаралар жоспарын уақтылы орындамауы немесе тиісінше орындамауы немесе аэронавигациялық қызмет жеткізушісінің әуе қозғалысын басқарудың функционалдық жүйелеріндегі өзгерістер туралы хабарламаны ұсынбауы -

шағын бизнес субъектілеріне екі жүз, орта бизнес субъектілеріне бес жүз, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне екі мың айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Осы Кодекс алғаш рет "Әкімшілік құқық бұзушылық туралы" Қазақстан Республикасының Кодексімен "Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне әуе кеңістігін және авиация қызметін пайдалану мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы" 2017 жылғы 10 мамырдағы № 64 Қазақстан Республикасының Заңының негізінде толықтырылды.

Бұрын Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 565-2-бабында көзделген заңсыз әрекеттер (әрекетсіздік) тәртіптік жауапкершілікке тартылды.

Түсіндірілген әкімшілік құқық бұзушылықтың объектісі әуе көлігіндегі ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласындағы қоғамдық қатынастар болып табылады.

Осы баптың объективтік жағы заңға сәйкес келмейтін әрекеттермен (әрекетсіздікпен) көрсетілген үш сипаттамалық сипаттамамен сипатталады:

1) аэронавигациялық қызмет провайдерінің сертификатын ұстаушы түзету шараларының жоспарын уақтылы орындамаса;

2) аэронавигациялық қызметтерді жеткізуші сертификаттау иесінің түзету іс-шаралар жоспарын уақтылы орындамауы;

3) аэронавигациялық қызметтерді жеткізушінің әуе қозғалысын басқарудың функционалдық жүйелеріндегі өзгерістер туралы хабарламаны ұсынбауы.

Бапта келесі ұғымдар қолданылады:

1) аэронавигациялық ақпарат - әуе кемелерін пайдалануды, әуе қозғалысын және әуе қозғалысын басқаруды қамтамасыз ету мақсатында деректерді жинау, талдау және өңдеу нәтижесінде алынған ақпарат;

2) аэронавигациялық ақпараттық құжат - белгіленген тәртіппен бекітілген және жарияланған, ұшу, әуе қозғалысы қызметтері және әуе қозғалысын басқару үшін маңызды ақпаратты қамтитын құжат.

3) аэронавигациялық қызметтер - әуе қозғалысын ұйымдастыруды, байланыс жүйелерін, навигациялық және қадағалауды, ұшуды метеорологиялық және іздестіру-құтқару қолдауын, аэронавигациялық ақпаратты ұсынуды қамтитын қызмет.

Жоғарыда көрсетілген қызмет түрлері әуе кеңістігін пайдаланушыларға ұшудың барлық кезеңдерінде ұсынылады (жақындау, аэродром аймағында және маршрут бойынша)

4) аэронавигациялық қызметтерді жеткізуші - әуе қозғалысын басқаруды және (немесе) аэронавигацияның өзге де қызметтерін ұсынатын заңды тұлға;

5) аэронавигациялық қызметтерді жеткізушінің сертификаты - аэронавигациялық қызметтерді жеткізушінің сертификаттау талаптарына сәйкестігін куәландыратын белгіленген құжат.

Аэронавигациялық қызметтерді жеткізушіні сертификаттаудың құқықтық негіздері Қазақстан Республикасының 2010 жылғы 15 шілдедегі № 339 Заңының 35-1-бабында көрсетілген. Аэронавигациялық қызметтерді жеткізушілер Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің 2017 жылғы 26 маусымдағы № 384 "Аэронавигациялық қызметтерді жеткізушіні сертификаттау және куәлік беру қағидаларын, сондай-ақ аэронавигациялық қызмет провайдерлерін сертификаттауға қойылатын талаптарды бекіту туралы" бұйрығымен бекітілген сертификатталған талаптарға сәйкес келуі керек. Осы Ереже рәсімді анықтайды:

1) сертификаттауды жүргізу және аэронавигациялық қызметтерді жеткізушінің куәлігін беру;

2) аэронавигациялық қызметтерді жеткізушінің куәлігінің қолданылуын тоқтата тұру (қайтарып алу), оған өзгертулер және (немесе) толықтырулар енгізу;

3) әуе қозғалысын басқарудың функционалды жүйелерінде өзгерістер болған кезде ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету.

Аэронавигациялық қызметтерді жеткізушінің сертификатын беруден бас тарту өтініш беруші сертификаттау талаптарына сәйкес келмеген жағдайларда жасалады. Азаматтық авиация саласындағы уәкілетті орган аэронавигациялық қызметтердің үздіксіздігіне сертификаттау талаптарын бұзған жағдайда келесі тәртіпте шаралар қолданады:

1) аэронавигациялық қызметтерді жеткізуші куәлігін ұстаушыдан "Қазақстан Республикасының әуе кеңістігін пайдалану және авиациялық қызмет туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 16-3-бабына сәйкес түзету шараларының жоспарын ұсынуды талап етеді.

2) түзету іс-шаралар жоспарын орындамаған немесе тиісінше орындамаған жағдайда Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекске сәйкес әкімшілік іс қозғауға;

3) бұзушылыққа байланысты, аэронавигациялық қызметтерді жеткізушінің куәлігін қайтарып алуға немесе осындай куәліктің (немесе сертификатта көрсетілген қызметтің рұқсат етілген түрлерінің (кіші түрлерінің) түрлеріне), егер әкімшілік жауапкершілікке тартылған күннен бастап келесі алты ай ішінде сертификаттау талаптарының бұзылуы жойылмаса. .

Аэронавигациялық қызмет провайдерінің куәлігінің қолданылу мерзімі, сондай-ақ оның иесінің өтініші бойынша, аэронавигациялық қызмет провайдерлерін сертификаттау ережелеріне сәйкес толық немесе ішінара шектелуі мүмкін.

Қазақстан Республикасының әуе кеңістігін пайдаланушылар үшін аэронавигациялық қызметтер келісімдер негізінде жүзеге асырылады. Қазақстан Республикасының әуе кеңістігін пайдаланушыларға ұсынылатын аэронавигациялық қызметтер ұшу жағдайларында ақысыз көрсетіледі:

1) апатқа ұшыраған немесе апатқа ұшыраған әуе кемелері, сондай-ақ әуе кемесінің орналасқан жері анықталған сәттен бастап борттағы төтенше жағдай, материалдық бөліктің істен шығуы немесе дұрыс жұмыс істемеуіне байланысты бағыттары өзгертілген әуе кемелері;

2) іздестіру-құтқару жұмыстарын жүргізуге арналған әуе кемелері, сондай-ақ аэронавигациялық қызмет көрсетушімен жасалған шартқа сәйкес іздеу-құтқару жаттығуларына қатысатын әуе кемелері;

3) табиғи апаттар кезінде халыққа медициналық және (немесе) гуманитарлық көмек көрсету үшін әуе кемелері;

4) Қазақстан Республикасының мемлекеттік авиация әуе кемелері;

5) Қазақстан Республикасының Президентін, Қазақстан Республикасының Премьер-Министрін, корольдік тұлғаларды, шет мемлекеттердің мемлекет және үкімет басшыларын тасымалдайтын әуе кемелері;

б) жеңіл және хэт авиациялық әуе кемелері;

7) егер Қазақстан Республикасының ратификациялаған халықаралық шарттарына сәйкес, егер шарттың ережелерінде әуе қатынасы қызметтеріне ақы төлеуден босату қарастырылған болса.

Құқық бұзушылықтың субъектілері - бұл Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 33-бабына сәйкес әкімшілік жауапкершілікке тартылатын шағын және орта ірі кәсіпорындар түріндегі заңды тұлғалар.

Түсіндірілген баптың субъективті жағы тікелей ниет пен немқұрайлылық түрінде де көрініс табуы мүмкін.

Азаматтық авиация органының уәкілетті лауазымды тұлғалары түсіндірілген бап бойынша іс қозғауға және әкімшілік жаза қолдануға құқылы (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 691-бабының 3-бөлігі).

566-бап. Әуе кемесінде жүріс-тұрыс ережелерін бұзу

1. Әуе кемесінде адамның әуе кемесінің командирінің немесе басқа экипаж мүшелерінің бұйрықтарын орындамауы түрінде жасалған әуе кемесінде мінез-құлық ережелерін бұзу, егер бұл адамның әрекеті ұшу қауіпсіздігіне қауіп төндірмесе, - үш айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

Әуе кемесінің бортында ұялы байланыс пен электронды құралдарды қолдануды қоспағанда, ұшудың барлық кезеңдерінде, электронды құралдар мен жоғары жиілікті тұрмыстық құрылғыларда әуе кемесінде ұялы, транкинктік байланыс қызметтерін пайдалану. офлайн "ұшуда", -

ескерту жасауға немесе бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

3. Осы баптың бірінші және екінші бөліктерінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекеттер, - он айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Құқық бұзушылықтың объектісі - әуе кемесінің бортында пайда болатын, ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ететін қатынастар.

Осы баптың 1-бөлігінің объективті жағы әуе кемесіндегі адамның әуе кемесі командирінің немесе экипаждың басқа мүшелерінің бұйрықтарын орындамағанымен көрінеді. Сонымен қатар, адамның әуе кемесінде жүріс-тұрыс ережелерін бұзатын заңсыз әрекеттері (әрекетсіздігі) ұшу қауіпсіздігіне қауіп төндірмеуі керек.

Егер әуе кемесінің бортындағы адам ұшу қауіпсіздігіне қатер төндіретін әуе кемесінде жүріс-тұрыс ережелерін бұзса, мұндай заңсыз әрекеттер (әрекетсіздік) қылмыстық немесе әкімшілік кодексінің басқа баптарына сәйкес анықталуы керек. Мысалы, егер жолаушы мас күйінде болса, адамның қадір-қасиеті мен қоғамдық моральға нұқсан келтіретін болса, немесе азаматтарды (жолаушыларды немесе экипажды) қорлайтын сөздермен қорлайтын болса, құқық бұзушы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 440 және 434-баптарына қосымша ретінде біліктілікке ие болуы керек.

"Қазақстан Республикасының әуе кеңістігін пайдалану және авиация қызметі туралы" Қазақстан Республикасының 2010 жылғы 15 шілдедегі № 339-IV Заңының 56-бабында түсіндірілген мақалада пайдаланылған ұғымдар келтірілген.

Әуе кемесінің командирі белгіленген тәртіпте тиісті даярлықтан өткен, ұшқыш сертификаты мен әуе кемесінің осы түрін дербес басқаруға рұқсаты бар адам бола алады. Әр жеке рейс үшін әуе кемесінің командирін жалпы авиация жағдайында әуе кемесінің операторы немесе әуе кемесінің иесі тағайындайды.

Әуе кемелерінің экипажы - азаматтық авиация саласындағы уәкілетті орган немесе мемлекеттік авиация саласындағы уәкілетті орган белгілеген тәртіппен ұшу кезінде әуе кемесін басқару мен күту бойынша белгілі бір міндеттерді орындау жүктелген авиациялық персонал.

Заңдық деңгейде, атап айтқанда, Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің 2017 жылғы 30 маусымдағы № 416 "Борттық әуе кемесінде мінез-құлық ережелерін бекіту туралы" бұйрығымен авиация персоналына нақты ұғымдар берілді.

Кабинет экипажының мүшесі - қауіпсіздік мақсатында және жолаушыларға қызмет көрсету және (немесе) жүктерді тасымалдау мақсатында әуе кемесінің бортында оператор немесе әуе кемесінің командирі тағайындаған, бірақ ұшу экипажының мүшесі болып табылмайтын адам;

Экипаж мүшесі - ұшу кезінде әуе кемесінің бортында белгілі бір міндеттерді орындау үшін тағайындалған авиациялық персоналмен байланысты тұлға.

"Қазақстан Республикасының әуе кеңістігін пайдалану және авиация қызметі туралы" Қазақстан Республикасының 2010 жылғы 15 шілдедегі № 339-IV Заңының 88-бабының 1 және 2-тармақтарына сәйкес ұшу қауіпсіздігіне әсер ететін, бірақ оған қауіп төндірмейтін әуе кемесіндегі адамдар үшін міндеттер мен тыйым салулар шеңбері айқындалған.

Әуе кемесіндегі жолаушылар ретінде мыналар талап етіледі:

- 1) әуе кемесі командирінің және басқа да экипаж мүшелерінің талаптарын, сондай-ақ енгізілген ақпараттық тақталарда көрсетілген әрекеттерді сөзсіз орындауға;
- 2) қол жүгі мен жеке заттарды арнайы бөлінген орындарға орналастыруға;
- 3) әуе кемесінің командирінің бұйрығымен немесе оларды көрсетілген әрекеттерді орындауға міндеттейтін ақпараттық белгілер енгізілген кезде жолаушыларға арналған қауіпсіздік белдіктерін бекітіңіз;
- 4) ұшу кезінде әуе кемесінде тәртіп пен тәртіпті сақтауға.

Әуе кемесінің бортындағы адамдарға, оның ішінде тиесілі адамдарға, ұшу жоспарын және рәсімін өзгертуді немесе әуе қозғалысы қызметі немесе әуе қозғалысын басқару органдарының нұсқауларын орындамауын талап етіп, экипаждың іс-әрекеттеріне араласуға тыйым салынады.

Әуе кемесінің бортындағы жолаушылар ретінде:

- 1) тұру, кабинаның айналасында жүру және такси жүргізу, ұшу және қону кезінде дәлізде тұруға;
- 2) басқа жолаушылар үшін қолайсыз немесе экипаж мүшелерінің жұмысына кедергі келтіретін жағдайлар жасайды;
- 3) экипаждың тиісті нұсқауынсыз апаттық техниканы пайдалануға;
- 4) кокпитке кіріңіз немесе кіруге тырысыңыз;
- 5) әуе кемесінің бортындағы басқа адамдарға қатысты қандай-да бір сөздермен қорлау, зорлық-зомбылық немесе оны пайдалану қаупі бар жағдайларға жол беруге;
- 6) стандартты қызмет шегінде әуе кемесінің бортында ұсынылатындарды қоспағанда, алкогольдік ішімдіктерді, оның ішінде бажсыз сауда дүкендерінде сатып алынған өнімдерді пайдалануға;

7) экипаж мүшесінің рұқсатынсыз немесе нұсқауынсыз отырғызу талонында көрсетілгеннен басқа жерге ауыстыру.

Талданатын баптың 2-бөлігінің объективті жағы әуе кемесінің бортында ұшудың барлық кезеңдерінде, радиоэлектрондық құралдар мен жоғары жиілікті тұрмыстық құрылғыларда такси, өрмелеу, қону тәсілдерінде пайдаланғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті көздейді.

Егер әуе кемесінің бортында ұялы байланыс пен электрондық жабдықты пайдалану "ұшу" режимінде жүзеге асырылса, бұл әкімшілік құқық бұзушылық болып табылмайды.

Ұялы байланыс - бұл абоненттік желіге немесе байланыс каналына қол жеткізу кабельді пайдаланбай жүзеге асырылатын ұялы желі және байланыс әдісі.

Транкингтік жүйелер (ағылш. Trunking - жинақтау) - радиалды-аймақтық байланыс жүйелері, олар абоненттер арасында байланыс арналарын автоматты түрде таратады. "Транкинг" термині байланыс сеансында абонентке ақысыз арна бөлінетін арнаулы жиынтықтағы абоненттердің қол жеткізу әдісін білдіреді.

2-баптың санкциясы әкімшілік жазаның екі түрін көздейді:

1) ескерту;

2) бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

Бірақ жазаны ерікті түрде таңдауға жол берілмейді. Түсініктеме берілген бап бойынша әкімшілік жаза қолдану туралы қаулы шығарған кезде жоғарыда аталған лауазымды адамдар ӘҚБтК-нің 43-бабы 2-бөлігінің "осы Кодекстің 57-бабында және 366-бабына ескертуде көзделген мән-жайлар болмаған кезде әкімшілік жаза қолданатын сот (судья), орган (лауазымды адам) осы Кодекстің Ерекше бөлімінің тиісті бабында көзделген ескертуді қолдануға міндетті" деген талаптарын ескеруге тиіс.

Түсініктеме берілген баптың 3-бөлігінің объективті жағы әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған осы баптың 1 және 2-бөлігінің саралау белгілерін көздейді.

Әрекеттің субъектісі 16 жасқа толған, әуе кемесінде болған адамдар бола алады.

Түсіндірілетін баптың субъективті жағы тікелей ой түрінде де, абайсызда да көрсетілуі мүмкін.

Түсініктеме берілген бап бойынша іс жүргізуді қозғауға және әкімшілік жаза қолдануға ішкі істер органдарының желілік бөлімдерінің, бөлімшелерінің, полиция пункттерінің бастықтары мен олардың орынбасарлары құқылы (ӘҚБтК 685-бабы 2-бөлігінің 3-тармағы).

567-бап. Тасымалдаушының кінәсінен ұшудың күші немесе кешігуі, әуе кемесінің кеш келуіне, бағыттың өзгеруіне байланысты рейс тоқтатылған немесе кешіктірілген жағдайда, тасымалдаушы жолаушыға қызмет көрсету жөніндегі міндеттерін орындамағаны немесе тиісінше орындамағаны

1. Тасымалдаушының Қазақстан Республикасының әуе кеңістігін пайдалану және авиация қызметі туралы заңнамасында қарастырылған міндеттемелерді орындамауы немесе тиісінше орындамауы, тасымалдаушының кінәсінен немесе рейсі кешіктірілген жағдайда, жолаушыға әуе кемесінің кінәсінен немесе кідірісінде, әуе кемесінің кеш келуіне байланысты рейс тоқтатылғанда, тасымалдау бағыты өзгергенде - жолаушыға қызмет көрсету -

екі жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекет (әрекетсіздік):

мың айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Құқық бұзушылықтың мәні - әуе кеңістігін пайдалану туралы Қазақстан Республикасының заңнамасында көзделген жолаушылар алдындағы міндеттерді орындау кезінде туындайтын қоғамдық-құқықтық қатынастар.

Ұшу тоқтатылған немесе кейінге қалдырылған жағдайда тасымалдаушының жолаушы алдындағы азаматтық-құқықтық жауапкершілігінің құқықтық негіздері " Қазақстан Республикасының әуе кеңістігін пайдалану және авиациялық қызмет туралы " Қазақстан Республикасының 2010 жылғы 15 шілдедегі № 339 Заңының 76-бабында қарастырылған. Осы Заңның 76-бабында көзделген талаптарды бұзған тасымалдаушылар Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексіне сәйкес жауаптылықта болады.

Қаралған құқық бұзушылықтың бірінші бөлігінің объективті жағы тасымалдаушының жолаушыларға қызмет көрсету жөніндегі міндеттерін орындамауы немесе тиісінше орындамауы арқылы Қазақстан Республикасының әуе кеңістігін пайдаланудың белгіленген тәртібін бұзатын заңсыз іс-әрекеттерде (әрекетсіздікте) көрінеді:

1) тасымалдаушының кінәсінен рейс тоқтатылған немесе кейінге қалдырылған кезде;

2) әуе кемесінің кеш келуіне байланысты рейс тоқтатылған кезде;

3) тасымалдау маршрутының өзгеруіне байланысты рейс тоқтатылған кезде.

Жоғарыда аталған жағдайларда тасымалдаушы жолаушыларға моральдық және мүліктік залалдарды Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің 2015 жылғы 30 сәуірдегі "Әуе көлігімен жолаушыларды, багажды және жүкті тасымалдау ережесін бекіту туралы" №540 бұйрығымен белгіленген тәртіппен өтеуге міндетті. Егер рейс тасымалдаушының кінәсінен кейінге қалдырылса немесе кейінге қалдырылса, әуе кемесінің кеш келуіне немесе тасымалдау маршрутының өзгеруіне байланысты рейс тоқтатылса, тасымалдаушы ұшу және аралық пункттерде жолаушыларға келесі қызметтерді ұйымдастырады:

1) жеті жасқа дейінгі баласы бар жолаушыға ана мен бала үшін бөлме (егер бар болса) беру;

2) рейстің ұшуын екі сағаттан артық күткен кезде бес минуттан аспайтын екі телефон қоңырауы немесе электрондық пошта арқылы екі хабарлама;

3) ұшуды екі сағаттан артық күткен кезде алкогольсіз сусындармен қамтамасыз ету;

4) рейстің ұшуын төрт сағаттан артық күту кезінде және одан әрі ыстық тамақпен қамтамасыз ету:

әр алты сағат сайын - күндізгі уақытта;

әр сегіз сағат сайын - түнде;

5) авиакомпания ұсынатын қонақ үйде тұру, рейстің сегіз сағаттан астам уақытты күту кезінде - күндіз және алты сағаттан артық - түнде;

6) әуе компаниясы ұсынған көлікпен әуежайдан қонақүйге дейін және кері жағдайда, қонақ үй қосымша ақысыз қамтамасыз етілген жағдайларда;

7) егер рейс тасымалдаушының кінәсінен жолаушының таңдауы бойынша он сағаттан астам уақытқа тоқтатылса немесе кешіктірілсе, тасымалдаушы:

осы тармаққа сәйкес қызмет көрсете отырып, жолаушы билетте көрсетілген бағытқа жақын рейспен тасымалдауды қамтамасыз етеді;

жолаушыға билеттің толық құнын қайтарады.

Осы тармақта көрсетілген қызметтер жолаушыларға қосымша ақысыз көрсетіледі.

Жолаушының өтініші бойынша оған хат жіберіледі немесе билетте арнайы тағайындалған авиакомпанияның қызметкері тасымалдаудың кешіктірілу себептері туралы жазба жасалады.

Авиакомпания жолаушыға көрсетілген қызмет көрсету нәтижесінде немесе оған байланысты келтірілген залалды немесе шығындарды өтейді.

Егер жолаушы авиакомпанияның кінәсінен кешіктірілсе, соңғысы жолаушыға кешігудің әр сағаты үшін, егер ол кешіктіру форс-мажордың салдарынан болғанын дәлелдемесе, билеттің құнынан 3% мөлшерінде айыппұл төлейді.

Алынған айыппұлдың мөлшері сатып алынған билеттің құнынан аспауы керек (кешіктіру болған рейс бөлімі).

Түсіндірілген баптың 2-бөлігінің объективті жағы әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған баптың бірінші бөлігінің біліктілік белгілерін қарастырады. Айта кету керек, әкімшілік жаза қолдануға уәкілеттік берілген лауазымды тұлғалар құқық бұзушының қайталанған әрекеттерін тек Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 567-бабына сәйкес құқық бұзушылық үшін жауапкершілікті ауырлататын жағдай ретінде емес, біліктілік белгілері ретінде ғана ескеруі керек (57-баптың 2-бөлігі).

Қылмыстың субъектісі зерттелетін баптың сипаттамасында тікелей көрсетілген және әуе тасымалдаушысы ретінде ұсынылған.

Әуе тасымалдаушысы чартера (чартер) келісіміне сәйкес жолаушыларды, багажды және жүктерді тасымалдауға арналған бір немесе бірнеше рейстер үшін экипажымен бір әуе кемесінің (немесе бірнеше кемеңің) сыйымдылығының барлығын немесе бір бөлігін басқа тарапқа (жалдаушыға) ақыға беретін чартерер ұғымына теңестіріледі. жүктерді, почта жөнелтілімдерін немесе басқа мақсаттарды көздейді және оны басқару мен техникалық пайдалану бойынша өз қызметтерін ұсынады.

Түсіндірілген баптың субъективті жағы тікелей ниет пен немқұрайлылық түрінде де көрініс табуы мүмкін.

Азаматтық авиация органының уәкілетті лауазымды тұлғалары түсіндірілген бап бойынша іс қозғауға және әкімшілік жаза қолдануға құқылы (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 691-бабының 3-бөлігі).

568-бөлім. Әуе апатын немесе жазатайым оқиғаны қасақана жасыру

Жазатайым оқиғаны, оқыс оқиғаны немесе олар туралы ақпаратты жасыру немесе әуедегі немесе жер үстіндегі объективті бақылау құралдарын немесе аварияға немесе оқыс оқиғаға байланысты басқа да дәлелдемелерді бұрмалау, бүлдіру немесе жою - жеке тұлғаларға - жиырма, лауазымды адамдарға - отыз, заңды тұлғаларға - жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Құқық бұзушылықтың объектісі - Қазақстан Республикасының әуе кеңістігін пайдалану, авиация және ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету кезінде туындайтын құқықтық қатынастар.

Түсіндірілген әкімшілік құқық бұзушылықтың объективтік жағы заңсыз әрекеттермен (әрекетсіздікпен) сипатталады және төрт біліктілік белгілерімен сипатталады:

- 1) авария, оқыс оқиға немесе олар туралы ақпаратты қасақана жасыру;
- 2) авария, оқиға немесе олар туралы ақпараттың бұрмалануы;
- 3) әуедегі немесе жер үстіндегі объективті бақылау құралдарының зақымдалуы немесе жойылуы;
- 4) аварияға немесе оқыс оқиғаға байланысты басқа айғақтардың бүлінуі немесе жойылуы.

"Қазақстан Республикасының әуе кеңістігін пайдалану және авиация қызметі туралы" Қазақстан Республикасының 2010 жылғы 15 шілдедегі № 339 Заңының 92-бабы авиациялық апаттар мен оқиғалар туралы түсінік береді.

Мемлекеттік авиациядағы жазатайым оқиға - әуе кемесінің бортындағы адамдардың қайтыс болуына (дене жарақаты мен өліміне) және (немесе) осы әуе кемесінің жоғалуына әкеп соққан әуе кемесінің ұшуымен байланысты оқиға.

Азаматтық (экспериментальды) авиациялық авария - ұшу ниеті бар азаматтық әуе кемесін пайдаланумен байланысты, авиациялық оқиға, ол басқарылатын әуе кемесі жағдайында, адам ұшуға ниет білдірген бортқа келген сәттен бастап, ұшуды жүзеге

асыру ниетімен жүзеге асырылады. борттағы барлық адамдар ұшу мақсатымен әуе кемесінен шыққан кезде немесе ұшқышсыз ұшу жағдайында, әуе кемесі ұшуға дайын болған сәттен бастап орын алады. рейсті аяқтау үшін, ол ұшу тоқтағанға дейін және негізгі электр станциясы өшірілгенге дейін, және оның барысында:

1) адам осы әуе кемесінде болу, әуе кемесінің кез-келген бөлігімен, оның ішінде осы әуе кемесінен оқшауланған бөліктермен тікелей байланысы нәтижесінде адам өліміне немесе ауыр дене жарақаттарына, сондай-ақ орташа дәрежедегі жеңіл дене жарақаттарына, реактивті қозғалтқыштан шығатын газ ағынының тікелей әсері, дене жарақаттары табиғи себептер салдарынан немесе басқа адамдар себеп болған немесе олар туындаған жағдайларды қоспағанда. жолаушылар мен экипаж әдетте қолжетімді жерлерде тысқары жерде жасырынып билеті жоқ жолаушылар үшін орман зақымдануы ;

2) әуе кемесі оның конструкциясы бұзылған немесе жойылған болса, нәтижесінде конструктивті беріктік бұзылған, әуе кемесінің техникалық немесе ұшу сипаттамалары нашарлаған, күрделі жөндеу немесе зақымдалған элементті ауыстыру қажет, келесі жағдайларды қоспағанда:

- тек бір қозғалтқыш, оның сорғыштары немесе қосалқы қондырғылары зақымданғанда қозғалтқыштың істен шығуы немесе зақымдануы;

- тек қозғағыштар, негізгі ротор пышақтары, ротордың пышақтары, күшті планер элементтері, шығыршықтар, канат ұштары, антенналар, датчиктер, ванналар, пневматика, тежеуіш құрылғылар, әйнек қалқандары, дөңгелектер немесе шасси, шасси канаттарының панельдері аздап зақымдалған немесе зақымданған кезде. теріде кішкене шұңқырлар немесе тесіктер бар, соның ішінде бұршақ немесе құстардың соқтығысуынан болатын кішкене зақымданулар (радомикалық жәрмеңкедегі тесіктерді қоса);

3) әуе кемесі жоғалып кетсе немесе оған қол жеткізу мүлдем мүмкін емес жерде тұрса.

Мемлекеттік авиациядағы авиациялық оқиға - бұл әуе кемесінің тұтастығына және (немесе) борттағы адамдардың өміріне қауіп төндіретін немесе қауіп төндіретін, бірақ авариямен аяқталмаған әуе кемесінің ұшуымен байланысты оқиға.

Азаматтық (экспериментальды) авиациямен байланысты авария - бұл азаматтық әуе кемесін пайдалануға байланысты оқиға, ол ұшуға ниетімен адам келген сәттен бастап, борттағы барлық адамдар ұшу мақсатында ұшатын кезге дейін туындайды. әуе кемесін тастап кетті және әуе кемесінің, экипаждың, ұшуды басқару және ұшуды қолдау қызметтерінің қалыпты жұмысынан ауытқуларына және қауіпсіздікке әсер етуі мүмкін қоршаған ортаға байланысты.

Акт субъектілері- апат немесе оқиға туралы ақпаратқа ие жеке тұлғалар мен лауазымды адамдар.

Қарастырылған әкімшілік құқық бұзушылықтың субъективті жағы мынада: адам бұл құқық бұзушылықты тікелей ниет түрінде ғана жасай алады, өйткені ол жазатайым оқиғаны, оқыс оқиғаны немесе ақпаратты жасыру үшін, немесе әуедегі немесе жердегі объективті бақылау құралдарымен немесе апатқа немесе оқыс оқиғаға байланысты басқа да дәлелдемелерге зақым келтіру немесе жою үшін. Байқаусызда мүмкін емес. Құқықбұзушылықтың мақсаты немесе себебі оқиғаның немесе оқиғаның кінәлі тұлғаның жауапкершіліктен жалтару әрекеті болуы мүмкін.

Азаматтық авиация органының уәкілетті лауазымды тұлғалары түсіндірілген бап бойынша іс қозғауға және әкімшілік жаза қолдануға құқылы (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 691-бабының 3-бөлігі).

569-бап. Әуе кемесін пайдалану кезінде қауіпсіздік ережелерін бұзу

1. Осы баптың екінші, үшінші, төртінші, бесінші, алты, жеті және сегізінші абзацтарында көзделген жағдайларды қоспағанда, әуе кемесінің ұшуына рұқсат беру тәртібін немесе ұшуды дайындау және орындау ережелерін бұзу, егер бұл әрекеттер абайсызда жәбірленушінің денсаулығына елеулі зиян келтірсе, -

жеке тұлғаларға әуе кемесін басқару құқығынан (әуе қозғалысына қызмет көрсету, әуе кемесіне техникалық қызмет көрсету) алты ай мерзімге, лауазымды адамдарға - отыз мөлшерінде, заңды тұлғаларға елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады. .

2. Әуе кемесінде кемшіліктер болған кезде, уәкілетті органның рұқсатынсыз ұшуға тыйым салынатын немесе жолаушылар сыйымдылығын (жүк сыйымдылығын) бұзған немесе ұшу салмағына немесе әуе кемесінің ортасына қатысты шектеулер болған жағдайда -

әуе кемесінің командиріне қырық айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға немесе бір жыл мерзімге әуе кемесін басқару құқығынан айыруға әкеп соғады.

3. Әуе кемесін басқаруға құқығы жоқ тұлға оны басқаруға:

қырық айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

4. Мемлекеттік тіркеуден өтпеген не мемлекеттік және тіркеу тану белгілері жоқ, не Азаматтық авиация саласындағы уәкілетті органда есепте тұрмаған не көрінеу жалған мемлекеттік және тіркеу тану белгілері бар әуе кемесін басқару, -

әуе кемесінің командиріне қырық айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға немесе бір жыл мерзімге әуе кемесін басқару құқығынан айыруға әкеп соғады.

5. Қазақстан Республикасының заңнамасында көзделген кеме және ұшу құжаттамасы жоқ әуе кемесін басқару Не әуе кемесінің осы үлгісін басқару құқығына өзімен бірге құжаттары жоқ ұшу экипажы мүшесінің әуе кемесін басқаруы, -

қырық айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

6. Мемлекеттік тіркеуден өтпеген не мемлекеттік және тіркеу тану белгілері жоқ, не Азаматтық авиация саласындағы уәкілетті органда есепте тұрмайтын, не көрінеу жалған мемлекеттік және тіркеу тану белгілері бар, не Қазақстан Республикасының

заңнамасында көзделген кеме және ұшу құжаттамасы жоқ, не ұшу немесе кабина экипажы жасақталмаған, не ақауы бар әуе кемесінің ұшуына рұқсат беру, пайдалануға тыйым салынған, не жолаушы сыйымдылығы (жүк сыйымдылығы) нормалары бұзылған немесе ұшу массасы немесе әуе кемесін орталықтандыру бойынша шектеулер, сол сияқты оған құқығы жоқ немесе мас күйінде болған адамның әуе кемесіне қызмет көрсетуге не қызмет көрсетуге жіберуі, -

жеке және лауазымды адамдарға - қырық, заңды тұлғаларға жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

7. Бортында Қазақстан Республикасының заңнамасында көзделген іздестіру және авариялық-құтқару құралдары жоқ әуе кемелерімен ұшуды орындау, -

жеке және лауазымды адамдарға - қырық, заңды тұлғаларға жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

8. Авиация персоналының куәлігін бүлдіру немесе жоғалту -

Жеке тұлғаларға жиырма айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ _____

Түсініктеме берілген әкімшілік құқық бұзушылықтың жалпы объектісі әуе көлігінде ұшу қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласындағы қоғамдық-құқықтық қатынастар болып табылады.

Авиациялық қауіпсіздік-шаралар кешенін іске асыру және адам және материалдық ресурстарды тарту жолымен қол жеткізілетін заңсыз араласу актілерінен азаматтық авиацияны қорғау.

Қаралатын баптың 1-бөлігінің объективті жағы екі саралау белгілерімен сипатталады:

- 1) әуе кемелерінің ұшуын орындауға рұқсат беру тәртібін бұзу;
- 2) ұшуды дайындау және орындау қағидаларын бұзу.

Құқық бұзушылықты саралау кезінде жоғарыда аталған құқыққа қарсы әрекеттер (әрекетсіздік) абайсызда жәбірленушінің денсаулығына абайсызда жеңіл зиян келтіруге әкеп соқтырған шартты ескеру қажет. Осы баптың 2-8-бөліктерінде көрсетілген әкімшілік құқық бұзушылықтар түсіндірілетін баптың 1-бөлігі бойынша саралануға жатпайды.

Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің міндетін атқарушының 2017 жылғы 28 шілдедегі № 509 бұйрығымен бекітілген Ереже халықаралық стандарттардың талаптарына және Халықаралық Азаматтық авиация туралы Конвенцияның қосымшаларында және ИКАО "әуе кемелерінің ұшуын жүргізу" (Doc 8168 OPS/611 (PANS-OPS), "ауа райының қолайсыз ұшулары бойынша Нұсқау" (Doc 9365 AN/910) құжаттарында баяндалған ұсынылатын практикаға сәйкес

орындалатын коммерциялық әуе тасымалдарын, авиациялық жұмыстарды және жалпы мақсаттағы авиацияның ұшуларын жүзеге асыру мақсатында Қазақстан Республикасының әуе кеңістігінде ұшуды жүргізу тәртібін айқындайды.

Әуе кемелерінің жұмысына және ұшуға жарамдылығына қол жеткізудің құқықтық ережелері "Қазақстан Республикасының әуе кеңістігін пайдалану және авиация қызметі туралы" Қазақстан Республикасының 2010 жылғы 15 шілдедегі № 339 Заңының 47-бабында көрсетілген. Мемлекеттік авиацияға мемлекеттік авиация саласындағы уәкілетті орган белгілеген тәртіппен пайдалануға рұқсат етіледі.

Азаматтық әуе кемесі ұшуға жарамды және ұшуға жарамдылығы туралы жарамды сертификаты болған жағдайда пайдалануға рұқсат етілуі керек. Азаматтық әуе кемесі егер ол жобаланса, дайындалған, жабдықталған және техникалық қызмет көрсетілсе және жөнделсе, сондай-ақ Қазақстан Республикасының әуе кеңістігі саласындағы заңнамасының және Қазақстан Республикасының авиациялық және экологиялық заңнамасының талаптарына сәйкес ұшу сапасына ие болса, ол ұшуға жарамды деп саналады.

Әуе кемесін ұшуға техникалық дайындау Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің 2015 жылғы 30 сәуірдегі "Қазақстан Республикасының азаматтық әуе кемелерін техникалық пайдалану және жөндеу қағидаларын бекіту туралы" № 551 бұйрығына сәйкес жүзеге асырылады.

1-бөлім бойынша қылмыстың субъектілері:

- 1) қабылдау тәртібі мен ұшуға дайындық ережелерін бұзған тұлғалар;
- 2) әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 30-бабына сәйкес лауазымды адамдар

Уәкілетті персонал - техникалық қызмет көрсететін ұйым уәкілеттік берген авиациялық персонал техникалық қызмет көрсетуден кейін әуе немесе оның құрамдас бөліктерін пайдалануға рұқсат береді.

Осы баптың 2-бөлігінің объективті жағы әуе кемесіне ұшу түрінде төрт біліктілік сипаттамасымен сипатталады:

- 1) егер ақаулар болса, уәкілетті органның рұқсатынсыз ұшуды бастауға тыйым салынады;
- 2) жолаушылар сыйымдылығы (жүк сыйымдылығы) бұзылған;
- 3) ұшу салмағына шектеулерді бұзумен;
- 4) әуе кемесінің туралануын бұза отырып.

Жоғарыда көрсетілген заңсыз әрекеттерді бір-бірінен бөлек анықтауға болады, сонымен қатар осы әрекеттердің жиынтығы. Сонымен қатар, егер бұл заңсыз әрекеттер әуе кемесі ұшырылғаннан кейін жасалған болса, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 569-бабының 2-бөлігіне сәйкес біліктілікке ие болуы керек. Егер мұндай

құқық бұзушылықтар әуе кемесін пайдалануға қабылдау сатысында анықталса, онда әкімшілік жауапкершілік Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 569-бабының 6-бөлігі бойынша туындайды.

Осы баптың 2-бөлігіндегі қылмыстың субъектісі ӘҚБтК-нің 569-бабы 2-бөлігінің диспозициясында тікелей көрсетілген және ол әуе командирі болып табылады.

Түсіндірілген баптың 3-бөлігінің объективті жағы бір біліктілік атрибутымен сипатталады және оны басқаруға құқығы жоқ адамның әуе кемесін басқару түріндегі заңсыз әрекеті арқылы көрінеді.

Өкінішке орай, мақаланың диспозициясы әуе кемесін басқарудың себебін нақты көрсетпейді. Яғни, ұшқыштың өзінде оған әуе кемесін ұшуға құқық беретін құжаты жоқ (ол оны үйде ұмытып кеткен) немесе ол бұл құжатты мүлде болмаған немесе ол бұрын жасалған әкімшілік құқық бұзушылық үшін одан айырылған және әкімшілік жазаны орындау мерзімі әлі аяқталған жоқ.

Әуе кемесін басқару үшін ӘК-нің осы түрін басқару құқығына құжаттары жоқ ұшу экипажының мүшесі Әкімшілік кодекстің 569-бабының 5-тармағына сәйкес білікті болуы керек.

Талданатын баптың 3-бөлігінде көзделген қылмыстың субъектісі болып әуе кемесін басқаруға құқығы жоқ тұлғалар табылады.

Түсіндірілген баптың 4-бөлігінің объективті жағы төрт біліктілік сипаттамасымен сипатталады және заңсыз әрекет түрінде көрінеді:

- 1) мемлекеттік тіркеуден өтпеген әуе кемесін басқару;
- 2) мемлекеттік және тіркеу сәйкестендіру белгілері жоқ әуе кемесін басқару;
- 3) азаматтық авиация саласындағы уәкілетті органда тіркелмеген әуе кемесін басқару;
- 4) көрінеу жалған мемлекеттік және тіркеу белгілері бар әуе кемесін басқару.

"Қазақстан Республикасының әуе кеңістігін пайдалану және авиация қызметі туралы" Қазақстан Республикасының 2010 жылғы 15 шілдедегі № 339 Заңының 49-бабына сәйкес әуе кемелеріне міндетті белгілер қойылады. Әуе кемелерін тіркеу кезінде осы әуе кемелеріне мемлекеттік және тіркеу сәйкестендіру белгілері қойылады. Әуе кемелеріне мемлекеттік және тіркеу белгілерінен басқа қосымша белгілер (таңбалар, жазулар, эмблемалар) қолданылуы мүмкін. Қосымша белгілер әуе кемесіне мемлекеттік және тіркеу сәйкестендіру белгілерін визуалды сәйкестендіруге кедергі жасамайтын етіп қолданылады.

Осы баптың 4-бөлігіндегі қылмыстың субъектісі ӘҚБтК 569-бабының 4-бөлігінің диспозициясы бойынша тікелей көрсетіледі және әуе командирі болып табылады.

Түсіндірілген баптың 5-бөлігінің объективті жағы екі заңсыз әрекеттермен сипатталады:

- 1) Қазақстан Республикасының заңнамасында көзделген кеме және ұшу құжаттары жоқ әуе кемесін басқару;

2) әуе кемесін осы экипажды басқару құқығында құжаттары жоқ ұшу экипажының мүшесі басқарады.

Айта кету керек, баптың осы бөлігінің дисплейінде көрсетілген ұшқыштан құжаттардың болмауы олардың мүлде жоқ дегенді білдірмейді, мүмкін құқық бұзушылық ұшқыштың бұл құжаттарды өздігінен немесе ұмытып кету салдарынан өзімен бірге алып кетпеген түрінде жасайды.

Осыған байланысты, қырық айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл түріндегі баламалы емес санкция қоғамдық қауіптілік деңгейіне сәйкес келмейді деп санаймыз, өйткені әуе кемесін басқару құқығындағы құжаттардың болмауы ұшу қауіпсіздігіне қауіп төндірмейді. Біздің ойымызша, бұл ережені тәртіптік теріс қылық деп санаған жөн.

Талданатын баптың 5-тармағында көзделген қылмыстың субъектісі әуе кемесін пайдаланатын жеке тұлға болып табылады.

Зерттеліп жатқан баптың 6-бөлігінің объективті жағы заңсыз әрекеттермен (әрекетсіздікпен) сипатталады:

1) әуе кемесінің ұшуына рұқсат түрінде:

1. мемлекеттік тіркеуден өтпеген;
2. мемлекеттік және тіркеу сәйкестендіру белгілері жоқ;
3. азаматтық авиация саласындағы уәкілетті органда тіркелмеген
4. жалған жалған мемлекеттік және тіркеу белгілері бар;
5. Қазақстан Республикасының заңнамасында көзделген кеме және ұшу құжаттары жоқ;
6. ұшу экипажы жоқ
7. кабинада экипаж жоқ
8. ақаулары бар, оның жұмысына уәкілетті органның рұқсатынсыз тыйым салынады ;
9. жолаушылар сыйымдылығы (жүк сыйымдылығы) нормаларын бұзған;
10. ұшу салмағына шектеулердің нормалары бұзылған;
11. әуе кемесін туралау ережелерін бұзған.

2) әуе кемесіне техникалық қызмет көрсетуге немесе оған техникалық қызмет көрсетуге рұқсаты жоқ адамның рұқсаты;

3) мас күйінде адам әуе кемесіне қызмет көрсетуге немесе техникалық қызмет көрсетуге рұқсаты.

Осы баптың 6-тармағында көзделген қылмыстың субъектілері осы баптың ережесінде көрсетілген заңсыз толеранттылықты жасаған жеке тұлғалар, лауазымды адамдар және заңды тұлғалар болуы мүмкін. Сонымен қатар, жеке тұлғалар мен лауазымды адамдар қырық айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде әкімшілік айыппұл түрінде бірдей және балама әкімшілік жауапкершілікке тартылмайды.

Осы баптың 7-бөлігінің объективті жағы Қазақстан Республикасының заңнамасында қарастырылған іздеу және авариялық-құтқару құралдары жоқ әуе кемелерімен ұшу түріндегі бір біліктілік сипаттамасымен сипатталады.

Қазақстан Республикасының әуежайларында апаттық-құтқару рейстерінің жабдықтары Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің міндетін атқарушының 2015 жылғы 26 наурыздағы № 325 бұйрығымен реттеледі. Әуе кемелерін азайту мақсатында белгіленген стандарттардың талаптарына сәйкес келетін борттық апаттық-құтқару құралдарының жиынтығы болуы керек. жолаушылар мен экипаж мүшелерінің жарақаттану мүмкіндігін азайту және әуе кемесінің апаттық жағдайда қонуы жағдайында оларды эвакуациялау мүмкіндігін қамтамасыз ету.

Қазақстан Республикасы азаматтық әуе кемелерінің ұшуға жарамдылық нормативтері Қазақстан Республикасының инвестициялар және даму министрінің міндетін атқарушы міндетін атқарушының 2015 жылғы 27 наурыздағы №367 бұйрығымен әуе кемелерінің авариялық-құтқару жабдығының стандарттарын анықтайды. Орындыққа бекітілген адамның басы, иықтары мен аяқтарының мүмкін болатын қозғалыс аймағында әуе кемесін апаттық қону кезінде оған шамадан тыс жүктеме кезінде оны зақымдауы мүмкін құрылымдық элементтер мен жабдық болмауы керек.

Борттағы 19-нан астам жолаушыны тасымалдауға рұқсат етілген барлық азаматтық әуе кемелерінде кем дегенде бір КОСПАС - САРСАТ авариялық-құтқару аппараттарын беру жүйесі бар (ELT - ағылшын тіліндегі қысқартылған аббревиатурасы), әуе кемесінің жарамдылығы туралы сертификаттары 2008 жылдың 1 шілдесінен кейін берілген әуе кемелерін қоспағанда. кем дегенде екі ELT жабдықталған, олардың бірі автоматты.

Бортында 19 немесе одан кем жолаушысы бар барлық азаматтық әуе кемелері кем дегенде бір ELT -мен жабдықталған, әуе кемесінің жарамдылығы туралы сертификаттары 2008 жылдың 1 шілдесінен кейін берілген және кем дегенде бір автоматты ELT -мен жабдықталған әуе кемелерін қоспағанда.

1 және 2 сыныптардың ұшу сипаттамаларына сәйкес ұшатын барлық азаматтық тікұшақтар кем дегенде бір автоматты ELT-мен жабдықталған, ал су үстінде авиация үшін ұшқан кезде, кем дегенде бір автомат ELT және бір авариялық-құтқару аппараттарының (ELT(S) - лифт немесе лифтингке арналған ағылшын тіліндегі қысқартылған аббревиатура) болуы қажет.

Жеңіл және жеңіл авиацияның барлық азаматтық авиациясы кез келген түрдегі кемінде бір ELT және / немесе ғаламдық позициялау жүйесін тәуелді бақылауға арналған портативті құрылғылармен жабдықталған.

Осы баптың 7-тармағында көзделген құқық бұзушылықтың субъектілері осы бөлімнің ережесінде көрсетілген бұзушылықтарды жасаған жеке тұлғалар, лауазымды адамдар және заңды тұлғалар болуы мүмкін.

Түсіндірілген баптың 8-бөлігінің объективті жағы екі заңсыз әрекеттермен сипатталады:

- 1) авиациялық персоналдың куәлігін бұлдіру;
- 2) авиациялық персоналдың куәлігін жоғалту.

Қазақстан Республикасы Көлік және коммуникация министрінің 2013 жылғы 26 қыркүйектегі № 750 бұйрығымен бекітілген авиациялық персоналдың сертификаттарын беру және олардың қолданылу мерзімін ұзарту ережелері көрпе анықтамаларына түсінік берді.

Авиация персоналының сертификаты - авиациялық персоналдың біліктілігі мен өкілеттілігін растайтын құжат

Авиация персоналы - әуе кемесінің ұшуын, әуе көлігі және авиациялық жұмыстарды орындау, қамтамасыз ету, әуе кемелеріне техникалық қызмет көрсету, әуе қозғалысын ұйымдастыру және қызмет көрсету, әуе қозғалысын басқару жөніндегі қызметті жүзеге асыратын арнайы және (немесе) кәсіби даярлықтан өткен адамдар.

Мемлекеттік авиациялық инспекторлар өз міндеттерін орындау кезінде мемлекеттік авиациялық инспекторларға сәйкес өз міндеттерін орындау кезінде "Қазақстан Республикасының әуе кеңістігін пайдалану және авиациялық қызмет туралы" Қазақстан Республикасының 2010 жылғы 15 шілдедегі № 339 Заңының 5-тармағының 2-тармағының 2-тармағының 2) тармақшасында авиациялық персоналдың зақымдануы мен жоғалуын анықтауы керек. . Олар авиация персоналы туралы куәліктердің, кеме және ұшу құжаттарының, сертификаттардың, рұқсаттар мен құжаттардың берілуі заңнамамен қарастырылғандығын тексеруі керек.

Осы баптың 8-тармағында көзделген қылмыстың субъектісі авиациялық персоналдың куәлігін сақтауға жауапты тұлға болып табылады.

Түсіндірілген баптың барлық бөлімдеріндегі субъективті жағы тікелей ниет пен ескертпе түрінде де көрініс табуы мүмкін.

Түсіндірілген бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтар үшін келесі адамдар әкімшілік жаза қолдануға құқылы:

1) 1, 2 және 4 бөліктерде - мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары;

2) 3, 5, 6, 7, 8 бөліктерінде - азаматтық авиация саласындағы уәкілетті органның басшысы және оның орынбасарлары; (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 691-бабы 3-бөлігінің 1-тармағы);

3) 3, 5, 6, 7-бөліктерде - азаматтық авиация саласындағы уәкілетті органның лауазымды адамдары.; (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 691-бабы 3-бөлігінің 2-тармағы).

Түсіндірілген бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамалар жасауға құқылы:

1) 1, 2 және 4-бөліктерде - азаматтық авиация саласындағы уәкілетті органның лауазымды адамдары (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 804-бабының 24-тармағы);

2) 3, 5, 6, 7, 8 бөліктерінде - әкімшілік жаза қолдану құқығына ие азаматтық авиация саласындағы уәкілетті органның лауазымды адамдары (ӘҚБТК 691-бабының 3-бөлігі).

570-бап. Авиациялық қауіпсіздікті қамтамасыз ету талаптарын бұзу

1. Авиациялық қауіпсіздікті қамтамасыз етуге қойылатын талаптардың орындалмауы немесе тиісінше орындалмауы -

жеке тұлғаларға - жиырма, лауазымды адамдарға - қырық, заңды тұлғаларға - жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Егер бұл әрекеттер аварияға немесе оқыс оқиғаға әкеп соқпаса, әуежайдың немесе аэродромның периметрі бойынша қоршауды ұстау бойынша шаралар қабылдамау, -

заңды тұлғаларға төрт жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Құқық бұзушылықтың объектісі - Қазақстан Республикасында авиациялық қауіпсіздікті қамтамасыз ету процесінде пайда болатын қоғамдық қатынастар.

Түсініктеме берілген баптың 1-бөлігін бұзудың объективті жағы бос және екі біліктілік белгілерімен көрінеді:

1) авиациялық қауіпсіздік талаптарын сақтамау;

2) авиациялық қауіпсіздік талаптарының тиісінше орындалмауы.

Авиациялық қауіпсіздікті қамтамасыз етудің құқықтық негізі "Қазақстан Республикасының әуе кеңістігін пайдалану және авиациялық қызмет туралы" Қазақстан Республикасының 2010 жылғы 15 шілдедегі № 339 Заңының 105-бабында көрсетілген. Аэродромдардың (әуе кемелерінің) операторлары, әуе кемелерінің операторлары азаматтық авиацияны Қазақстан Республикасының Азаматтық авиация қауіпсіздігі бағдарламасына сәйкес оның қызметіне заңсыз араласу актілерінен қорғау бойынша шаралар қабылдауға міндетті.

Осы түсініктемеде біз қабылдаудың шектеулі түріне байланысты Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2011 жылғы 27 тамыздағы № 973 DSP бекіткен Қазақстан Республикасының азаматтық авиациясының авиациялық қауіпсіздігі жөніндегі Нұсқаулықтың (бағдарламаның) мазмұнын ашпаймыз.

Азаматтық авиацияны оның қызметіне заңсыз араласу актілерінен қорғау:

1) әуежайдың бақылау аймағына рұқсаты жоқ адамдар мен көлік құралдарының кіруіне, оның ішінде әуежайдың шектеулі кіру аймағына және әуе кемесіне кіруіне жол бермеу арқылы. Шектеулі кіру аймағы - коммерциялық авиация жолаушыларын қауіпсіздік пункттерінен әуе кемелеріне, сондай-ақ перрон, багажды өңдеу аумақтары, оның ішінде багаж мен жүк тексерілетін әуе кемелеріне қызмет көрсету аймақтары,

жүк базалары, почта өңдеу орталықтары, әуежайдың бақыланатын аймағында орналасқан борттық тамақтану және тазалау қызметтерінің үй-жайлары;

2) әуе кемесін рұқсат етілмеген адамдардың әуе кемесіне кіру мүмкіндігін болдырмайтын тұрақ орындарында қорғау;

3) әуе кемесінде тасымалдауға тыйым салынған қаруды, оқ-дәрілерді, жарылғыш, радиоактивті, улы, жанғыш және басқа да қауіпті заттар мен басқа заттарды заңсыз тасымалдау мүмкіндігін қоспағанда;

4) қару-жарақ пен оқ-дәрілерді тасымалдау кезінде, олардың жолаушылардан оқшауланған әуе кассаларында, жүктілік тасталған күйде, жүк ішінде тасымалдануын қамтамасыз ететін арнайы сақтық шараларын қолдану;

5) ерекше жағдайларда әуе кемесін арнайы тексеру;

6) әуе кемесін ұшу кезінде экипаждардың қауіпсіз жұмысын қамтамасыз ететін, сондай-ақ әуе кемесін заңсыз пайдалануды болдырмайтын техникалық құрылғылармен жарақтандыру;

7) әуе кемесінің бортына, әуежайға немесе аэронавигациялық қондырғы мен басқа объектілерге заңсыз кірудің алдын алу;

8) әуежайлардың және оған іргелес аумақтың жалпы қол жетімділігі саласындағы қауіпсіздіктің қажетті шаралары;

9) азаматтық авиация саласындағы уәкілетті орган және мемлекеттік органдар авиациялық қауіпсіздікті қамтамасыз ету саласындағы өз құзыреті шегінде авиациялық қызметке заңсыз араласуға қарсы іс-қимыл шараларын, сондай-ақ авиациялық қауіпсіздікті қамтамасыз ететін өзге де шараларды арнайы әзірлейді.

Егер әуе кемесіне заңсыз кедергі жасау әрекеті болса, әуе кемесінің командирі, егер әуе кемесінің бортындағы жағдай басқаша талап етпесе, авиациялық қауіпсіздік ережелеріне сәйкес азаматтық авиация саласындағы уәкілетті орган айқындаған қолайлы аэродромға қонуға тырысады. Осы Ереже Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2011 жылғы 12 мамырдағы № 507 қаулысымен бекітілген, сондықтан оның мазмұны жария етілмейді.

Әуе кемелерінің операторлары азаматтық авиация саласындағы уәкілетті орган бекіткен төтенше жағдайлар кезінде азаматтық авиация экипаждарының әуе кемесінің бортында болуын қамтамасыз етеді.

Ұшақ бортына рұқсаты жоқ адамның кіруіне, ұшып кетуіне және тұрақ кезінде заңсыз кіруіне тыйым салынады. Қазақстан Республикасының азаматтық авиациясын заңсыз араласу актілерінен қорғауды қамтамасыз ететін заңдардың, ережелер мен рәсімдердің сақталуын бақылауды және бақылауды азаматтық авиация саласындағы уәкілетті орган өз құзыретіне сәйкес басқа мемлекеттік органдармен бірлесіп жүзеге асырады.

Азаматтық авиация саласындағы уәкілетті орган жыл сайын авиациялық қауіпсіздікті қадағалауды қамтамасыз ету бағдарламасын қабылдайды, оны азаматтық

авиация ұйымдарында Қазақстан Республикасының әуе кеңістігін пайдалану және авиациялық қызмет туралы заңнамасының талаптарын сақтау мақсатында азаматтық авиация ұйымдарында тексерулер, сынақтар мен шолулар өткізуге бағытталған шаралар кешені ретінде түсінеді. авиациялық қауіпсіздікті қамтамасыз ету тұрғысынан.

Авиациялық қауіпсіздік жүйесінің сынақтары мен авиациялық қауіпсіздіктің жай-күйін тексеруді азаматтық авиация саласындағы уәкілетті орган авиациялық қауіпсіздіктің сақталуын бақылауды жүзеге асыру ережесіне сәйкес жүзеге асырады.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігіндегі қылмыстың субъектілері әуе кемелерін пайдаланушылар болып табылатын жеке тұлғалар мен лауазымды тұлғалар болып табылады.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігін бұзудың объективті жағы бір анықтайтын атрибутпен сипатталады және әуежайдың немесе аэродромның периметрлік қоршауларын ұстау шараларын қабылдамау түріндегі заңсыз жіберулермен көрінеді. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 570-бабының 2-бөлігімен құқық бұзушылықты анықтаудың міндетті шарты - жоғарыда көрсетілген акт аварияға немесе оқыс оқиғаға әкелмеген факт.

Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің 2015 жылғы 31 наурыздағы № 381 "Азаматтық авиацияның аэродромдарының (борттарының) жарамдылық нормативтерін бекіту туралы" бұйрығының 48-тармағының негізінде әуежай аумағын қоршауға қойылатын талаптар көрсетілген.

Әрбір аэродромда бөгде адамдар мен жануарлардың аэродромның жұмыс аймағына кіруіне жол бермеу үшін оның барлық периметрі бойынша қоршау орнатылады, сонымен қатар қоршаудың ішкі жағында оның периметрі бойынша патрульдеу үшін жолды жабдықтау және жарықтандыру үшін шамдар орнатылады, ал шамдар таңдалады және орнатылады, сондықтан олар әуе кемесінің қонуға / қонуға кедергі жасамауы немесе қауіп төндірмеуі үшін.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігінің бұзылуының субъектілері заңды тұлғалар болып табылады және Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 33-бабына сәйкес әкімшілік жауапкершілікке тартылады.

Түсініктеме берілген баптың барлық бөлімдеріндегі субъективті жағы тікелей ниет пен ескертпе түрінде де көрініс табуы мүмкін.

Азаматтық авиация саласындағы уәкілетті лауазымды адамдар түсіндірілген бап бойынша іс қозғауға және әкімшілік жаза қолдануға құқылы (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 691-бабының 3-бөлігі).

571-бап. Жолаушыларды, багажды және жүктерді тасымалдау ережелерін бұзу

1. Автомобиль және теміржол көлігімен тасымалдауды қоспағанда, жолаушыларды, багажды және жүктерді халықаралық тасымалдау ережелерін бұзу, -

елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Автомобиль көлігімен жолаушылар мен багажды тасымалдау ережелерін бұзу -

жеке тұлғаларға - бес, шағын бизнес субъектілері үшін - он, орта бизнес үшін - он бес, ірі бизнес үшін - жиырма бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2-1. Автомобиль көлігімен жүктерді тасымалдау ережелерін бұзу жеке тұлғаларға бес мөлшерінде, шағын бизнес субъектілеріне он мөлшерде, орта бизнес субъектілеріне он бес мөлшерінде, ірі бизнес үшін жиырма бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

3. Осы баптың екінші және 2-1-бөліктерінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекеттер -

жеке тұлғаларға он мөлшерінде, шағын бизнес субъектілеріне он бес, орта бизнес үшін жиырма, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

4. Теміржол көлігімен жүктерді, жолаушыларды, багажды және жүк жүгін тасымалдау ережелерін бұзу -

жеке тұлғаларға - бес, лауазымды адамдарға - он, шағын бизнес субъектілеріне - он, мөлшерде, орта бизнес үшін - жиырма бес, ірі бизнес үшін - отыз бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

5. Автокөлік құралдарымен немесе арнайы автокөлік құралдарымен қауіпті жүктерді белгіленген ережелерді бұза отырып, сондай-ақ 1, 6 және 7 сыныптағы қауіпті жүктерді тасымалдауға арнайы рұқсатсыз тасымалдау -

жеке тұлғаларға жиырма, шағын бизнес субъектілері үшін - отыз, орта бизнес үшін - қырық, ірі бизнес үшін - елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

6. Артық салмақ параметрлері бар ауыр көлік құралдарының, соның ішінде арнайы автоматтандырылған өлшеу құралдарының көмегімен, сондай-ақ арнайы рұқсатсыз өтуі -

егер салмақтың рұқсат етілген параметрлері жеке тұлғалар үшін қырықтан, ал шағын бизнес үшін - сексеннен, орта бизнес үшін - жүз жиырма мөлшерінен, ірі бизнес үшін - екі жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде, жеке тұлғалар үшін бес-тен он тоннаға дейін - сексенге дейін, шағын бизнес үшін - жүз отыз мөлшерінде, орта бизнес үшін - мөлшерде жүз сексен, ірі бизнес үшін - екі жүз сексен айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде, жеке тұлғалар үшін он тоннадан жоғары және одан да көп - жүз сексен мөлшерінде, шағын бизнес үшін - төрт жүз сексен мөлшерінде, орта бизнес үшін - төрт жүз сексен мөлшерінде жеті жүз сексен, ірі кәсіпкерлік субъектілері бойынша - мың айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

7. Жалпы өлшемдерден асатын үлкен габаритті көлік құралдарының, соның ішінде арнайы автоматтандырылған өлшеу құралдарының көмегімен, сондай-ақ арнайы рұқсатсыз өту -

жеке тұлғаларға жиырма, шағын бизнес субъектілері үшін - отыз, орта бизнес үшін - қырық, ірі бизнес үшін - елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

8. Көлемді және (немесе) ауыр көлік құралдарының параметрлерінің бірінен асып кетуімен немесе арнайы рұқсатта көрсетілген маршруттан немесе уақыттан ауытқуымен жүру, -

жеке тұлғаларға жиырма, шағын бизнес субъектілері үшін - отыз, орта бизнес үшін - қырық, ірі бизнес үшін - елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

9. Көлік құралын тиеу процесінде жүк салушы Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген рұқсат етілген салмақтан және (немесе) жалпы параметрлерден асып кетсе -

жеке тұлғаларға отыз, шағын бизнес субъектілері үшін - елу, орта бизнес үшін - сексен, ірі бизнес үшін - жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Бап "Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексіне өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы" 2017 жылғы 28 желтоқсандағы № 127 Қазақстан Республикасының Заңының негізінде айтарлықтай өзгерді. Бұған бірнеше себептер болды. Біріншіден, норма іс жүзінде қолданылмады, өйткені Қазақстанда халықаралық тасымалдау ережелері болмаған. Екіншіден, құқық бұзушылықтардың құрамы анықталды, өйткені көлікте жолаушылар мен багажды тасымалдау жекелеген ережелермен реттеледі. Сонымен, біртектес құқық бұзушылықтар бұрын Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 593-бабында көрсетілген Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 571-бабының біріне енгізілді.

Құқық бұзушылықтың жалпы объектісі - көлік және жол шаруашылығы саласында пайда болатын қоғамдық қатынастар.

Қаралып жатқан құқық бұзушылықтың 1-бөлігінің тікелей объектісі - жолаушылар мен жүктерді әуе және теңіз арқылы халықаралық тасымалдаудың тәртібі мен қауіпсіздігін қамтамасыз ететін ережелерді сақтау кезінде туындайтын құқықтық қатынастар.

Осы баптың 1-бөлігінің объективті жағы автомобиль және теміржол көлігін қоспағанда, жолаушыларды, багаж бен жүктерді халықаралық тасымалдау ережелерін бұзу түріндегі әрекеттермен (әрекетсіздікпен) сипатталады.

Құқық бұзушылық құралы - теміржол және автомобиль көлігінен басқа көлік. Өкінішке орай, түсіндірілген баптың 1-бөлігін қарау кезінде заң шығарушы жолаушыларды, багаж бен жүктерді халықаралық тасымалдау ережелері реттелетін көлік түрін нақты анықтамады.

"Көлік туралы" Қазақстан Республикасының 1994 жылғы 21 қыркүйектегі № 156 Заңының 1-бабының 6-тармағы көлік ұғымын береді, осы концепцияның негізінде көліктің келесі түрлерін анықтауға болады:

- 1) теміржол;
- 2) автомобиль;
- 3) теңіз;
- 4) ішкі су;
- 5) ауа;
- 6) қалалық теміржол;
- 7) магистральдық құбыр.

Сонымен қатар, аталған көлік түрлері Қазақстан Республикасының аумағында тіркелуі керек.

Қазақстан Республикасының көлік концепциясының мағынасы бойынша, біздің жағдайда оны тек теңіз және әуе қылмыстарының құралы деп санаған жөн, өйткені олар бойынша жолаушыларды, багаж бен жүктерді халықаралық тасымалдауды жүзеге асыруға болады.

"Сауда жүк тасымалы туралы" Қазақстан Республикасының 2002 жылғы 17 қаңтардағы № 284 Заңына сәйкес теңіз кемесі - бұл өздігінен жүретін немесе өздігінен жүрмейтін жүзу құрылымы, оның ішінде ауыстырылмайтын кеме және сатылымда пайдаланылатын теңіз порты.

Әуе кемесі ұғымы "Қазақстан Республикасының әуе кеңістігін пайдалану және авиация қызметі туралы" Қазақстан Республикасының 2010 жылғы 15 шілдедегі № 339 Заңымен берілген. Осы Заңның 1-бабының 1-тармағына сәйкес әуе кемесі дегеніміз - жер (су) бетінен көрінетін ауамен әрекеттесуді қоспағанда, оның ауамен әрекеттесуіне байланысты атмосферада ұсталатын құрылғы.

Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің 2015 жылғы 30 сәуірдегі бұйрығымен мыналар мақұлданды:

1) Қазақстан Республикасының теңіз көлігімен жолаушылар мен багажды тасымалдау ережелері;

2) Қазақстан Республикасының теңізімен жүктерді тасымалдау ережелері.

Жолаушыны теңіз арқылы тасымалдауға арналған келісім-шарт бойынша тасымалдаушы жолаушы мен багажды портқа немесе межелі пунктке, егер ол жолаушы тексерген болса, тасымалдауға және багажды жолаушыға немесе багажды алуға уәкілеттік берілген адамға тапсыруға міндеттенеді, ал жолаушы жол ақысы мен багаждың түсуі үшін ақы төлеуге міндетті.

Теңіз арқылы жүктерді Қазақстан Республикасы арқылы халықаралық транзитпен тасымалдау Қазақстан Республикасының заңнамасына және Қазақстан Республикасы ратификациялаған халықаралық шарттарға сәйкес жүзеге асырылады.

Халықаралық әуе көлігі Қазақстан Республикасының 2015 жылғы 19 наурыздағы № 297 Заңымен бекітілген халықаралық әуе тасымалдарының жекелеген ережелерін біріздендіруге арналған Конвенцияға сәйкес жүзеге асырылады. Осы Конвенцияның мағынасында халықаралық тасымалдау тараптардың анықтамасына сәйкес, кететін жері мен орны көрсетілген кез келген көлік түріне жатады. жеткізілім немесе ауыстырып тиеу кезіндегі үзілістің болуына немесе болмауына қарамастан, тағайындалған орын екі қатысушы мемлекеттің аумағында немесе оның аумағында орналасқан. егер осы мемлекет қатысушы мемлекет болып табылмаса да, басқа мемлекеттің аумағында келісілген аялдама қамтамасыз етілсе, осы Қатысушы мемлекеттің қатысушысы болып табылады. Бір қатысушы мемлекеттің аумағында орналасқан екі пункт арасында мұндай тоқтаусыз жүру осы Конвенцияның мағынасында халықаралық болып саналмайды.

Қазақстан Республикасы әуе кемелерінің халықаралық рейстері келесі шарттар негізінде жүзеге асырылады:

- 1) Қазақстан Республикасы қатысушысы болып табылатын халықаралық шарттар;
- 2) Қазақстан Республикасының әуе кеңістігін пайдалану және авиация қызметі саласындағы Қазақстан Республикасының заңнамасын;
- 3) тиісті шет мемлекеттердің құзыретті органдары берген бір реттік ұшуларға арнайы рұқсаттар.

Халықаралық тасымалдауды жүзеге асыру кезінде Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің 2015 жылғы 30 сәуірдегі № 540 бұйрығымен бекітілген Әуе көлігімен жолаушыларды, багажды және жүктерді тасымалдау ережелері бекітілді. Осы Ережелер олар Қазақстан Республикасы ратификациялаған халықаралық шарттарға, сондай-ақ заңнамаға қайшы келмейтін дәрежеде қолданылады. осындай тасымалдар жүзеге асырылатын немесе олардың аумағындағы елдер.

Тасымалдаушы авиакомпаниямен жасалған әуе көлігі туралы келісімге сәйкес жолаушыларды тұрақты рейстерде тасымалдауды ұйымдастырады, қамтамасыз етеді және орындайды. Жолаушылар жалпы салмағын авиакомпания анықтайтын тексерілмеген багажды алып жүреді.

Жүктерді әуе көлігімен тасымалдау тәртібі Жолаушыларды, багажды және жүктерді әуе көлігімен тасымалдау ережелері жоғарыда аталған Ереженің 80-124 тармақшасында айқындалады. Жүк тасымалдау жүкқұжаттар негізінде жүзеге асырылады. Жүк жөнелтімі - бұл авиакомпания мен жөнелтуші арасында әуе көлігімен жүк тасымалдау келісім-шартын жасасу, авиакомпаниямен тасымалдау шарттары мен жүктерді қабылдау шарттары туралы құжат. Жөнелтілім қағаз немесе электронды түрде беріледі. Қағаз түрінде шығарылған кезде жүк жіберуші қол қояды және жүкпен бірге авиакомпанияға жеткізіледі, ал электронды түрде берілген кезде жүк электронды байланыс арналары арқылы авиакомпанияға жіберіледі.

Тергеудегі құқық бұзушылықтың 1-бөлігінің субъектісі - жолаушыларды, багаж бен жүктерді теңіз және әуе арқылы халықаралық тасымалдау ережелерін сақтауға жауапты тұлғалар.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігінің субъективті жағы тікелей ниет пен немқұрайлылық түрінде де көрініс табуы мүмкін.

Қаралып жатқан құқық бұзушылықтың 2, 2-1 және 3-бөлімдерінің тікелей объектісі жолаушыларды, багаж бен жүктерді автомобильмен тасымалдау тәртібін қамтамасыз ететін ережелерді сақтау кезінде туындайтын әлеуметтік-құқықтық қатынастар болып табылады.

Осы баптың 2-бөлігінің объективті жағы жолаушылар мен багажды автомобильмен тасымалдау ережелерін бұзу түріндегі әрекеттермен (әрекетсіздікпен) сипатталады.

"Автомобиль көлігі туралы" Қазақстан Республикасының 2003 жылғы 4 шілдедегі № 476 Заңының 1-бабының 4-тармағында автомобиль көлігі туралы нормативтік түсінік берілген. Автомобиль көлігі - бұл экономика саласы, ол автокөлік құралдары мен инфрақұрылымды қолдана отырып жолаушыларды, багажды, жүктерді және поштаны тасымалдауды ұйымдастыру және жүзеге асыру болып табылады.

2014 жылғы 13 қарашадағы № 1196 ережесі жолаушылар мен багажға түсінік береді. Багаж - жолаушылар мен багажды автомобильмен тасымалдау ережесінде белгіленген шектерде, сондай-ақ таксиде тасымалдаушымен қосымша келісім негізінде автобустың, шағын автобустың немесе автобустың сүйемелдеуімен багаж бөліміне салынған және тасымалданатын жолаушылар меншігі.

Заңмен бекітілген деңгейде жолаушылар мен багажды автомобильмен тасымалдау ережелері әрекет етушінің Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің 2015 жылғы 26 наурыздағы № 349 бұйрығымен реттеледі. Осы Ереже Қазақстан Республикасының барлық аумағында қолданылады және меншік түріне қарамастан барлық жеке және заңды тұлғалар үшін міндетті болып табылады.

Ұйым сипаты бойынша жолаушылар мен багажды автомобильмен тасымалдау тұрақты және тұрақты емес болып бөлінеді.

Жолаушылар мен багажды жүйелі түрде автомобильмен тасымалдау - алдын-ала келісілген маршруттар бойынша автобустар, микроавтобустар, троллейбустар, жолаушыларды қабылдау және түсу пункттері бар кестелер бойынша тасымалдаушылар жүзеге асыратын тасымалдау. Жолаушылар мен багажды автомобильмен тұрақты тасымалдауды ұйымдастырған кезде тасымалдауды жүзеге асыру үшін қолданылатын көлік құралдары (автобустар, микроавтобустар немесе троллейбустар) алдын-ала анықталады.

Жолаушылар мен багажды автомобильмен тұрақты тасымалдауды жүзеге асырған кезде тасымалдаушы ауысым немесе ұшу үшін тасымалдаушы шығаратын

жүкқұжатының жүргізушіні сапар алдындағы және сапардан кейінгі медициналық тексеруден өтуі және көлік құралының техникалық қуәландыруы туралы белгілері бар құжаттаманың болуын қамтамасыз етеді.

Жолаушылар мен багажды тұрақты емес автомобильмен тасымалдауды тасымалдаушылар ұйымдастырады және жоғарыда аталған жолаушылар мен багажды тасымалдау ережелеріне сәйкес келетін автобустар, шағын автобустар көмегімен жүзеге асырылады.

Тұрақты емес тасымалдау келесіге бөлінеді:

1) жеке және заңды тұлғалардың біржолғы тапсырыстары (өтінімдері) бойынша тасымалдау. Мұндай тасымалдарға: туристік, экскурсия, оқиғаларға қызмет көрсету жатады. Жеке тасымалдау белгілі бір мерзімге келісімшарт негізінде жүзеге асырылуы мүмкін;

2) такси тасымалы.

Ереженің 10-тармағына сәйкес жолаушылар мен багажды автомобильмен халықаралық, қалааралық ауданаралық, ауданаралық (облысшілік) маршруттар бойынша тасымалдау, жолаушылар мен багажды автомобильмен тасымалдау, онда тасымалдаушы багаж вагондарының қозғалысын ұйымдастырады, жолаушылар багаж вагонында тасымалдау үшін багажды (жүкті) тапсыра алады.

Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің міндетін атқарушының 2015 жылғы 26 наурыздағы № 349 бұйрығымен белгіленген жолаушылар мен багажды автомобильмен тасымалдау тетігін бұзу Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 571-бабының 2-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық болып табылады.

Осы баптың 2-1-бөлігінің объективті жағы жүктерді автомобильмен тасымалдау ережелерін бұзу түріндегі әрекеттермен (әрекетсіздікпен) сипатталады.

"Автомобиль көлігі туралы" Қазақстан Республикасының 2003 жылғы 4 шілдедегі N 476 Заңының негізінде тауарлар автомобильмен тасымалдау ережелерінде белгіленген талаптарға сәйкес тасымалдауға қабылданған мүлік болып табылады.

Автомобиль көлігімен жүктерді тасымалдау тәртібі Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің 2015 жылғы 30 сәуірдегі "Тауарларды автомобильмен тасымалдау ережесін бекіту туралы" № 546 бұйрығымен заңмен бекітілген деңгейде реттеледі. Осы Ереже жүктерді автомобильмен тасымалдау тәртібін анықтайды, оған мыналар кіреді:

1) тауарларды жеткізу мерзімі;

2) автомобиль көлігін ұйымдастыру және өткізу тәртібі;

3) жүк жөнелтілімін қолдану тәртібі;

4) тауарларды тиеу-түсіру пункттеріне қойылатын талаптар;

5) автомобиль көлігіне жүктерді қабылдау тәртібі, сондай-ақ тауарларды белгіленген жерде өңдеу, сақтау және жеткізу;

- 6) тез бұзылатын тауарларды сату тәртібі;
- 7) мәлімделген құны бар жүктерді тасымалдау тәртібі;
- 8) тауарларды таңбалау тәртібі;
- 9) жүкті пломбалау тәртібі;
- 10) актілерді ресімдеу тәртібі;
- 11) жүктерді тасымалдауға арналған шарттарға өзгерістер енгізу және бұзу тәртібі;
- 12) жүктерді өткізу тәртібі;
- 13) тауарлардың жекелеген түрлерін тасымалдау тәртібі;
- 14) халықаралық тасымалдарда тез бұзылатын жүктерді тасымалдайтын көлік құралдарын қарау тәртібі;
- 15) тез бұзылатын жүктерді тасымалдайтын көлік құралдарына қойылатын талаптар

Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің 2015 жылғы 30 сәуірдегі № 546 бұйрығымен белгіленген жүктерді автомобильмен тасымалдау тетігін бұзу Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 571-бабының 2-1-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық болып табылады.

Қаралып отырған баптың 3-бөлігінің объективті жағы әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған, осы баптың екінші және 2-1-бөліктерінде көзделген заңсыз әрекеттермен сипатталады.

Түсіндірілген бұзушылықтың 2, 2-1 және 3-бөлімдерінің субъектісі - автомобильдермен жүктерді, жолаушылар мен багажды тасымалдауға жауап беретін шағын, орта және ірі кәсіпорындар түріндегі жеке және заңды тұлғалар.

Субъективтік жағынан Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 571-бабының 2, 2-1 және 3-тармақтарында көзделген құқық бұзушылық қасақана да, абайсызда да жасалуы мүмкін.

Қаралып жатқан құқық бұзушылықтың 4-бөлігінің тікелей объектісі теміржол көлігін сақтау кезінде туындайтын құқықтық қатынастар болып табылады

Осы баптың 4-бөлігінің объективті жағы теміржол көлігімен жүктерді, жолаушыларды, багажды және жүк-багажды тасымалдау ережелерін бұзумен байланысты әрекеттермен (әрекетсіздікпен) сипатталады. "Теміржол көлігі туралы" Қазақстан Республикасының 2001 жылғы 8 желтоқсандағы N 266 Заңы жолаушыларды, багажды, жүктерді тасымалдау кезінде тасымалдаушылар, тасымалдау процесінің қатысушылары, мемлекеттік органдар, жолаушылар, жүк жөнелтушілер, жүк жөнелтушілер, жүк алушылар, басқа жеке және заңды тұлғалар арасындағы қоғамдық қатынастарды реттейді. теміржол көлігімен жүк, багаж және почта жөнелтімдері. Осы Заңның 1-бабында түсіндірілген баптың 4-бөлігінде қолданылатын нормативтік ұғымдар келтірілген, атап айтқанда:

- 1) багаж - салмағы екі жүз килограмнан аспайтын жолаушы немесе почта багажының поезында тасымалдауға қабылданған мүлік (5-тармақ);

2) жолаушы - жол жүру құжаты (билеті) бар және пойызбен сапар шегетін жеке тұлға;

3) жүк - жүк пойызында тасымалдау туралы келісім бойынша қабылданған мүлік (17 тармақ)

4) жүк багажы - салмағы екі жүз килограмнан асатын, жолаушылар және почта багажының поезында тасымалдауға қабылданған мүлік (19-тармақ).

Заңнамалық деңгейде жолаушыларды, багажды, жүктерді, жүк багажын және поштаны тасымалдау тетігі Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің 2015 жылғы 30 сәуірдегі № 545 бұйрығымен реттеледі. Бұл бұйрық үш ережені бекітті, атап айтқанда:

1) жолаушыларды, багажды және жүк жүгін теміржол көлігімен тасымалдау ережелері;

2) жүктерді теміржол көлігімен тасымалдау ережесі;

3) Пошта жөнелтімдерін темір жол көлігімен тасымалдау ережелері.

Жоғарыда аталған үш ережеде көрсетілгендей жүктерді, жолаушыларды, багажды және багажды теміржол көлігімен тасымалдау тетігін бұзу Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 571-бабының 4-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық болып табылады.

Темір жол көлігімен жолаушыларды, багажды, жүк жүгін Қазақстан Республикасы арқылы халықаралық және транзиттік тасымалдау кезінде тасымалдау Қазақстан Республикасының заңнамасына және Қазақстан Республикасы ратификациялаған халықаралық шарттарға сәйкес жүзеге асырылады.

Түсіндірілген бұзушылықтың 4-бөлігінің субъектісі - теміржол көлігімен жүктерді, жолаушыларды, багажды және жүк-багажды тасымалдауға жауапты шағын, орта және ірі кәсіпорындар түріндегі жеке және заңды тұлғалар.

Субъективтік жағынан Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 571-бабының 4-тармағында көзделген құқық бұзушылық қасақана да, абайсызда да жасалуы мүмкін.

Қарастырылып отырған бұзушылықтың 5-бөлігінің тікелей объектісі қауіпті жүктерді автомобильмен тасымалдау кезінде туындайтын құқықтық қатынастар болып табылады.

Осы баптың 5-бөлігінің объективті жағы төрт сипаттамамен сипатталады:

1) қауіпті жүктерді көлік құралдарымен белгіленген ережелерді бұза отырып тасымалдау;

2) қауіпті жүктерді мамандандырылған көлік құралдарымен белгіленген ережелерді бұза отырып тасымалдау;

3) қауіпті жүктерді автомобильдермен, 1, 6 және 7-сыныптағы қауіпті жүктерді тасымалдауға арнайы рұқсатсыз тасымалдау;

4) қауіпті жүктерді арнайы көлік құралдарымен 1, 6 және 7 сыныптағы қауіпті жүктерді тасымалдауға арнайы рұқсатсыз тасымалдау.

"Автомобиль көлігі туралы" Қазақстан Республикасының 2003 жылғы 4 шілдедегі № 476 Заңының 37-бабының негізінде, өзіне тән қасиеттеріне байланысты тасымалдауға, тиеуге және түсіруге болатын кез келген заттар, материалдар, бұйымдар, өнеркәсіптік және басқа да қалдықтар қауіпті заттар болып табылады. сақтауға, жарылуға, өртке немесе техникалық құрылғыларға, құрылғыларға, ғимараттар мен құрылыстарға зақым келтіруге, сонымен қатар адамдардың, жануарлардың өліміне, жарақаттануына және ауруына, қоршаған ортаға зиян келтіруі мүмкін.

Қауіпті жүктерді тасымалдайтын автокөлік құралдары жедел қоңыраулармен жабдықталуы керек. 1, 6 және 7 класты қауіпті жүктерді тасымалдайтын автокөліктер жылдамдық және қозғалыс бағытын сақтау туралы нақты уақыттағы деректерді үздіксіз таратуға арналған құрылғылармен қосымша жабдықталған.

Заңмен бекітілген деңгейде, қауіпті жүктерді автомобильмен тасымалдау механизмі және Қазақстан Республикасының аумағында көлік құралдарымен тасымалдауға рұқсат етілген қауіпті жүктердің тізімі қолданыстағы бұйрықпен бекітілді. Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің 2015 жылғы 17 сәуірдегі № 460. Осы бұйрық мақұлданды:

1) қауіпті жүктерді автомобильмен тасымалдау ережесі;

2) Қазақстан Республикасының аумағында көлік құралдарымен тасымалдауға рұқсат етілген қауіпті жүктердің тізбесі.

1.6 және 7 кластарға жататын жүктерді қолдану тәртібімен бекітілген қауіпті жүктердің арнайы кестесінде көрсетілген Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің 2015 жылғы 17 сәуірдегі № 460. 1, 6 және 7 сыныптағы қауіпті жүктерді автомобильмен тасымалдауға арнайы рұқсатты Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрлігі Көлік комитетінің аумақтық бөлімшелері береді. Арнайы рұқсат бір немесе бірнеше бірдей тасымалдауға, сондай-ақ белгілі бір маршрут бойынша 1 жыл мерзімге тасымалданатын қауіпті жүктерді тасымалдауға беріледі.

Сапар басталғанға дейін тасымалдаушы жүргізуші қауіпті жүктерді тасымалдау туралы рейске дейінгі нұсқаудан өтіп, келесі растайтын құжаттарды алып жүруі керек:

1) көлік құралын тіркеу құжаттары;

2) осы Қағидалардың талаптарына сәйкес "Қауіпті жүктер" белгісімен тасымалдау маршрутын көрсететін жүкқұжат;

3) жүргізушіге арналған нұсқаулық;

4) жүргізушінің Қазақстан Республикасының аумағында қауіпті жүктерді тасымалдауға жібергені туралы куәлік;

5) Қазақстан Республикасында көлік құралдарымен тасымалдауға рұқсат етілген қауіпті жүктердің тізіміне сәйкес 1, 6 және 7-сыныптағы қауіпті жүктерді тасымалдау маршрутының нысаны;

6) жүккұжат;

7) жүк жөнелтуші әзірлеген төтенше жағдайлардың жоспары;

8) тасымалдаушының, жүк жөнелтушінің, жүк алушының, көліктің қауіпсіз пайдаланылуын, жол қауіпсіздігін, жол бойында орналасқан азаматтық қорғаныс саласындағы уәкілетті органдардың мекен-жайлары мен телефондары.

Жүргізуші қауіпті жүктерді тасымалдауға және автотұрақтарға арналған белгіленген және келісілген бағытты ұстануы керек. Көлік құралын қауіпті жүкпен жүргізген кезде жүргізуші:

1) көлік құралын орнынан қатты тигізіңіз;

2) күрт баяулайды;

3) ілінісуімен және қозғалтқышпен бірге қозғалу;

4) көлік жүргізу кезінде темекі шегу (темекі шегуге көлік құралының тұрағынан 50 м жақын емес аялдамалар кезінде рұқсат етіледі);

5) ашық отты қолданыңыз (ерекше жағдайларда, тамақ дайындау үшін отты көлік құралдарының тұрағынан 200 м қашықтықта орнатуға болады);

6) көлік құралын бақылаусыз қалдыруға.

Қазақстан Республикасы Көлік және коммуникация министрінің 2011 жылғы 24 ақпандағы № 88 бұйрығымен бекітілген Қауіпті жүктерді тасымалдауды жүзеге асыратын көлік құралдарының жүргізушілері үшін арнайы оқу курстарын ұйымдастыру ережелерінде көзделген қауіпті жүктерді тасымалдайтын көлік құралдарының жүргізушілерін оқытуға ерекше талаптар қойылады. Көлік құралдарының жүргізушілері халықаралық талаптар мен Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес қауіпті тауарлар ерекше тексеруден өтеді құзыретті орган бекіткен курстар түрінде оқыту және стандартты нысандағы халықаралық тасымалдарда қауіпті жүктерді тасымалдаумен айналысатын көлік құралдарының жүргізушілері үшін стандартты түрдегі немесе қауіпті жүктерді Қазақстан Республикасының аумағы арқылы тасымалдауға рұқсаты туралы сертификат немесе сертификат алу.

Түсіндірілген құқық бұзушылықтың 5-бөлігінің субъектісі - қауіпті жүктерді автомобильмен тасымалдауға жауапты шағын, орта және ірі кәсіпорындар түріндегі жеке және заңды тұлғалар.

Субъективтік жағынан Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 571-бабының 5-тармағында көзделген құқық бұзушылық қасақана да, абайсызда да жасалуы мүмкін.

Қылмыстың 6–9-бөлімдерінің тікелей объектісі ауыр, үлкен көлік құралдарын қалыптастыру және өткізу ережелерін сақтау кезінде туындайтын әлеуметтік-құқықтық қатынастар болып табылады.

Талданатын баптың 6-бөлігінде ерекше дизайн бар, өйткені мақаланың көрпелік орналасуы санкцияның мазмұнымен айқын көрінеді.

Түсіндірілген баптың 6-бөлігінің объективті жағы іс-әрекеттермен (әрекетсіздікпен) көрінеді және келесі бес біліктілік белгілерімен сипатталады:

- 1) артық салмақ параметрлері 1-ден 5 тоннаға дейін ауыр көлік құралдарының өтуі;
- 2) артық салмағы 5 тоннадан 10 тоннаға дейінгі ауыр көлік құралдарының өтуі;
- 3) артық салмағы 5 тоннадан 10 тоннаға дейін және одан жоғары ауыр көлік құралдарының жүруі;
- 4) арнайы автоматтандырылған өлшеу құралдарын қолдана отырып, ауырлық параметрлерін бұзумен ауыр көлік құралдарының өтуі;
- 5) ауыр көлік құралдарының арнайы рұқсатсыз өтуі.

Алғашқы үш торт бірдей, бірақ салмақ параметрлерінің асып кетуіне байланысты құқық бұзушыларға әр түрлі жазалар қолданылады. Яғни, салмақтың нормативті параметрлері неғұрлым жоғары болса, санкциялар соғұрлым қатал болады.

"Автомобиль көлігі туралы" Қазақстан Республикасының 2003 жылғы 4 шілдедегі N 476 Заңының 19-5-бабының негізінде Қазақстан Республикасының аумағында ауыр автокөлік құралдарын басқарудың әртүрлі нысандары қолданылады:

- 1) өлшеу құралы және жалпы кадрлар;
- 2) стационарлық типтегі өлшеу жабдығы немесе жылжымалы жылжымалы таразылар;
- 3) арнайы автоматтандырылған өлшеу құралдары.

Посттардағы Қазақстан Республикасындағы халықаралық автомобиль тасымалдарына рұқсат беру жүйесінің талаптарының сақталуын көліктік бақылау Қазақстан Республикасының автомобиль жолдарында ірі габаритті және (немесе) ауыр көлік құралдарымен жүруге арнайы рұқсаттардың болуын тексеру арқылы жүзеге асырылады.

Заңнамалық деңгейде Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің 2015 жылғы 27 ақпандағы № 206 бұйрығымен Қазақстан Республикасының аумағында ауыр жүктерді тасымалдауды ұйымдастыру және өткізу ережелері бекітілді. Ережелер, салмақ және (немесе) осьтік жүктемелер ескеріле отырып, жүктерді тасымалдау тәртібін анықтайды. көлік құралдары Қазақстан Республикасының аумағында жалпы қолданыстағы автомобиль жолдарында, сондай-ақ жол жүру үшін белгіленген жалпы және салмақтық көрсеткіштерден асады елді мекендердің көшелері.

Осы баптың 6-бөлігінде қолданылатын көрпе тұжырымдамалары Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің 2015 жылғы 27 ақпандағы № 206 бұйрығымен ашылды.

Ауыр көлік құралы - жүктері бар немесе жоқ көлік құралы, олардың жалпы массасы немесе жүктемесі үлестірілетін, олардың осы жолдар мен құрылыстардың осы санаты үшін рұқсат етілген жүктемелерден асады.

Қазақстан Республикасының аумағында ауыр және (немесе) ірі көлік құралдарының өтуіне арнайы рұқсат қағаздағы рұқсат құжаты немесе отандық және шетелдік ірі және (немесе) ауыр көлік құралдарына Қазақстан Республикасының аумағында жүкпен немесе онсыз жүруге рұқсат беретін, электронды құжат болып табылады, габариттерде, салмақта және (немесе) осьтік жүктемелерде автомобильдің айналасында жүруге арналған көлік құралдарының рұқсат етілген параметрлерінен асатындар Қазақстан Республикасының (- арнайы рұқсат бұдан әрі) жеткілікті жолдар.

Көлік құралдарының салмақтық параметрлерін анықтау кезінде көлік құралының параметрлерін өлшеу (өлшеу) актісі жасалады, өлшеу құралының белгіленген қателіктері ескеріліп, олар тасымалдаушының пайдасына түсіндіріледі

Егер бұзушылық анықталса, көлік құралының жүргізушісі және (немесе) тасымалдаушысы немесе жүк жөнелтушісі әкімшілік жауапкершілікке тартылады, ал бұзушылық анықталғанға дейін автокөліктің (самосвалдың) одан әрі жұмыс істеуіне жол берілмейді.

Түсіндірілген баптың 7-бөлігінің объективті жағы іс-әрекеттермен (әрекетсіздіктен) көрінеді және келесі үш біліктілік белгілерімен сипатталады:

- 1) артық габариттері бар ірі көлік құралдарының өтуі;
- 2) арнайы автоматтандырылған өлшеу құралдарын қолдана отырып тіркелген ірі көлік құралдарының өтуі;
- 3) ірі көлік құралдарының арнайы рұқсатсыз өтуі.

"Автомобиль жолдары туралы" Қазақстан Республикасының 2001 жылғы 17 шілдедегі N 245 Заңына сәйкес, ірі габаритті көлік құралы - бұл нормативті-құқықтық актілерде белгіленген жалпы өлшемнен асатын жүктері бар немесе жоқ көлік құралы.

Арнайы рұқсатты уәкілетті орган немесе мемлекеттік кірістер органдары маршрутты белгілегеннен кейін және "Салық және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдер туралы" Қазақстан Республикасының Кодексінде белгіленген мөлшерлемелер бойынша Қазақстан Республикасының аумағында көлік құралдарына ақы төлеу мөлшерін төлегеннен кейін береді.

Түнде, елді мекендерден тыс жолдарда, сондай-ақ күндізгі уақытта ауыр көлік қозғалысы кезінде, егер үлкен және (немесе) ауыр көлік құралының жүруі жабық немесе ілесіп жүретін көліктің жүруімен болған жағдайда ғана рұқсат етіледі. Үлкен және (немесе) ауыр автокөлікте, сондай-ақ қақпағы мен серіппелі көліктерде күндізгі уақытта жүргізген кезде фаралар қосылады.

Жабық автомобиль барлық жағдайларда қажет:

- 1) ірі габаритті автокөліктің ені 3,5 метрден асады;
- 2) ірі габаритті автокөлік құралының ұзындығы 24 метрден асады;

3) ірі габаритті автокөліктің жол бетінен биіктігі 4,5 метрден асады;

4) басқа жағдайларда, "Ерекше рұқсатта" "Жол қозғалысының ерекше шарттары" бағанында трассаның бойында орналасқан кез-келген жол құрылысының қозғалысына жеке тәртіппен немесе белгілі бір жағдайларда қозғалыс ұйымдастыруға жедел әсер етуді қажет ететін басқа жағдайларда жол берілетіні көрсетілген. маршруттың учаскелері.

Экспортталатын көлік құралының болуы барлық жағдайларда міндетті:

1) ірі габаритті автокөліктің ені 4,0 метрден асады;

2) ірі габаритті автокөлік құралының ұзындығы 30,0 метрден асады;

3) жүктері бар немесе жоқ автокөлік құралы, олардың жалпы массасы немесе осі бойынша жүктің таралуы қозғалыс бағыты бойынша жолдар мен олардағы құрылыстардың санаттары үшін үйлестіруші ұйымдар белгілейтін рұқсат етілген жүктемелерден асатын.

Ірі көлік құралын жүргізу кезінде:

1) мерзімі өткен немесе дұрыс ресімделмеген арнайы рұқсатсыз, арнайы рұқсатта көрсетілген лауазымды тұлғалардың қолдары болмаған жағдайда, арнайы рұқсатынсыз рейске баруға;

2) Арнайы рұқсатқа кез келген өзгертулер мен толықтырулар енгізуге;

3) белгіленген қозғалыс маршрутынан ауытқуға;

4) арнайы рұқсатта көрсетілген жылдамдықтан асып кетуге;

5) сағатына 30 км немесе одан жоғары жылдамдықпен жүретін көліктерді басып озу

;

6) басқа көлік құралдарын тартуға;

7) қолайсыз ауа-райында қозғалысты жүзеге асыруға (мұз, көріну 100 м-ден аз);

8) егер мұндай қозғалыс тәртібі тасымалдау шарттарымен белгіленбесе, жолдың бойымен жүруге;

9) жүріс бөлігінің сыртында орналасқан арнайы белгіленген тұрақтардың сыртында тоқтауға;

10) көлік құралының техникалық ақауы немесе жүктің сақталуын бұзу, қозғалыс қауіпсіздігіне және (немесе) жүк қауіпсіздігіне қауіп төндірген жағдайда жүргізуді жалғастыруға.

Түсіндірілетін баптың 8-бөлігінің объективті жағы іс-әрекеттермен көрсетілген және үш дәрежелік белгілермен сипатталады.:

1) Ірі көлемді және (немесе) ауыр салмақты автокөлік құралдарының арнайы рұқсатта көрсетілген параметрлердің бірін асыра жүріп өтуі;

2) ірі көлемді және (немесе) ауыр салмақты автокөлік құралдарының арнайы рұқсатта көрсетілген бағыттан ауытқумен жүріп өтуі;

3) ірі көлемді және (немесе) ауыр салмақты автокөлік құралдарының арнайы рұқсатта көрсетілген мерзімдердің ауытқуымен жүріп өтуі.

Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің 2015 жылғы 27 ақпандағы № 206 бұйрығымен бекітілген Ірі көлемді және (немесе) ауыр салмақты автокөлік құралдарының жүріп өту ережесінің 30 тармағына сәйкес жоғарыда аталған деликтерді бақылау тәртібі көзделген.

Ауыр салмақты және (немесе) ірі көлемді автокөлік құралдарының рұқсат етілген салмақтық және (немесе) көлемдік параметрлерден асып кетуімен арнайы рұқсатсыз немесе параметрлердің бірінен асып кетуімен не бағыттан немесе арнайы рұқсатта көрсетілген мерзімдерден ауытқуымен жүріп өту фактісі анықталған жағдайда, ӘҚБтК-де көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуді қамтамасыз ету шаралары қолданылады және тасымалдау жол берілген жағдайда қайта басталады.:

1) тасымалдаушы автокөлік құралының салмақтық және (немесе) көлемдік параметрлерін асыра отырып, қозғалыс бағыты бойынша одан әрі жол жүруі және маршруттың нақты жүріп өткен бөлігі үшін келісімінсіз арнайы рұқсатты ала отырып, барлық жүру бағыты үшін автокөлік құралдарының жүріп өтуі үшін алым сомасын төлеуі – ірі көлемді және (немесе) ауыр салмақты автокөлік құралының арнайы рұқсатсыз жүріп өтуі анықталған кезде;

2) тасымалдаушының Қазақстан Республикасының автомобиль жолдарымен жүруге арналған автокөлік құралдарының Қазақстан Республикасының аумағында белгіленген жол берілетін параметрлеріне сәйкес келтіру үшін автокөлік құралын түсіруі, сондай-ақ автокөлік құралының Кеден одағының кедендік шекарасымен тұспа-тұс келетін Қазақстан Республикасының Мемлекеттік шекарасы арқылы Қазақстан Республикасының аумағынан шығуы және арнайы рұқсатты бермей, маршруттың нақты жүріп өткен бөлігі үшін автокөлік құралдарының жүріп өткені үшін алым сомасын төлеу; – ірі көлемді және (немесе) ауыр салмақты автокөлік құралының жүріп өтуі анықталған кезде;

3) тасымалдаушы автокөлік құралдарының жүріп өткені үшін төленген алымға нақты жүріп өткен маршрут үшін автокөлік құралдарының жүріп өткені үшін алым төлегеннен кейін және нақты салмақтық және (немесе) көлемдік параметрлерді көрсете отырып, арнайы рұқсат алғаннан кейін – ірі көлемді және (немесе) ауыр салмақты автокөлік құралы параметрлерінің бірінің арнайы рұқсатта көрсетілгеннен асып кету фактісі анықталған кезде;

4) тасымалдаушы нақты жүріп өткен бағыт бойынша автокөлік құралдарының жүріп өтуі үшін алым сомасын төлегеннен және осы Ережеде белгіленген тәртіппен арнайы рұқсат алғаннан кейін – арнайы рұқсатта көрсетілген маршруттан ауытқи отырып, ірі көлемді және (немесе) ауыр салмақты автокөлік құралының жүріп өтуі анықталған кезде;

5) уәкілетті орган немесе Мемлекеттік кіріс органдары арнайы рұқсаттағы мерзімді ұзартқаннан кейін – ірі көлемді және (немесе) ауыр салмақты автокөлік құралының

арнайы рұқсатта көрсетілген мерзімдерден ауытқулары бар жүріп өтуі анықталған кезде.

6) Әкімшілік полиция ірі көлемді және (немесе) ауыр салмақты автокөлік құралының заңнамада көзделген жағдайларда ілесіп жүру автомобилінсіз жүруі анықталған кезде ілесіп жүру автомобилін бөлгеннен кейін;

7) тасымалдаушының қозғалыс бағыты бойынша автокөлік құралдарының рұқсат етілген параметрлерінен асып кетуімен одан әрі жүруі және арнайы рұқсатты бермей, барлық жүру маршруты үшін автокөлік құралдарының жүріп өтуі үшін алым сомасын төлеуі – өзі аударғыш, арнайы және мамандандырылған автокөлік құралдарымен жүктерді тасымалдау фактісі анықталған кезде жүзеге асырылады.

Түсіндірілген құқық бұзушылықтың 6-8-бөлімдерінің субъектісі - жеке тұлғалар (жүргізушілер) және заңды тұлғалар (тасымалдаушылар), ірі және (немесе) ауыр көлік құралдарының өтуін сақтауға жауапты шағын, орта және ірі кәсіпорындар.

Субъективтік жағынан Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 571-бабының 6-8-тармақтарында көзделген құқық бұзушылық қасақана да, абайсызда да жасалуы мүмкін.

Түсіндірілген баптың 9-бөлігінің объективті жағы іс-әрекеттермен көрінеді және формадағы екі біліктілік белгілерімен сипатталады:

1) жүк жөнелтуші көлік құралын тиеу кезінде Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген салмақтың рұқсат етілген мөлшерінен асып кетсе;

2) жүк жөнелтуші автокөлік құралдарын тиеу кезінде Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген рұқсат етілген жалпы параметрлерден асып кетсе.

"Автомобиль көлігі туралы" Қазақстан Республикасының 2003 жылғы 4 шілдедегі Заңының 32-бабының 4-тармағына сәйкес жүк жөнелтушінің міндеттемелері қарастырылған. Осы норманың 3 тармақшасында жүк жөнелтуші "көлік құралын тиеу процесінде Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген рұқсат етілген салмақ пен мөлшерден аспауға" міндетті деп көрсетілген.

Салмақ пен габариттің рұқсат етілген стандарттары Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің 2015 жылғы 27 ақпандағы № 206 бұйрығымен бекітілген және Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 571-бабының 6 және 7-бөліктеріндегі ескертулерде көрсетілген.

Түсіндірілген баптың 9-бөлігіндегі құқық бұзушылықтың субъектісі жеке тұлғалар, сондай-ақ жүк жөнелтуші ретінде шағын, орта және ірі кәсіпкерлік субъектісі ретіндегі заңды тұлғалар болып табылады.

"Автомобиль көлігі туралы" Қазақстан Республикасының 2003 жылғы 4 шілдедегі N 476 Заңының 1-бабы 17-тармағының негізінде, жүк жөнелтуші - оның атынан жүк тиеу жүзеге асырылатын жеке немесе заңды тұлға.

Түсіндірілген баптың 9-бөлігінің субъективті жағы тікелей ниет түрінде де, байқамау түрінде де білдірілуі мүмкін.

Келесі адамдар түсіндірілген бап бойынша іс қозғауға және әкімшілік жаза қолдануға құқылы:

1) 2 және 3-бөліктер үшін - ПМ комитеттерінің төрағалары мен департаменттерінің басшылары, аумақтық ішкі істер органдарының, әкімшілік, көші-қон полициясының, облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың жергілікті полиция қызметі, олардың орынбасарлары, олардың орынбасарлары (Әкімшілік кодекстің 685-бабы 2-бөлігінің 1-тармағы));

2) 3-бөлімде - бөлімдердің, полиция бөлімдерінің, әкімшілік, көші-қон полициясының басшылары, жергілікті полиция округінің (қала, қаладағы аудан) және олардың орынбасарлары (ӘҚБтК-нің 685-бабы 2-бөлігінің 2-тармағы);

3) 2-бөлім үшін - арнайы атақтары бар ішкі істер органдарының (полицияның) қызметкерлері (ӘҚБтК-нің 685-бабы 2-бөлігінің 4-тармағы);

4) барлық бөліктерде - көліктік бақылау органдарының уәкілетті лауазымды адамдары (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 691-бабы 2-бөлігінің 2-тармағы);

5) бірінші бөлік үшін - азаматтық авиация саласындағы уәкілетті органның басшысы және оның орынбасарлары (ӘҚБтК 691-бабы 3-бөлігінің 1-тармағы);

6) 1, 2, 2-1 және 3-бөліктерде - мемлекеттік кірістер органдарының уәкілетті лауазымды адамдары

7) 5, 6, 7 және 8-бөліктерде - аталған әкімшілік құқық бұзушылықтар автомобиль, теңіз өткізу пункттерінде және Қазақстан Республикасының Мемлекеттік шекарасы арқылы тауарлардың басқа да орындарында жасалған кезде мемлекеттік кірістер органдарының уәкілетті лауазымды адамдары.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 806-бабының 6-бөлігіне сәйкес Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 571-бабына сәйкес құқық бұзушылықтың белгілері анықталған жағдайда, әкімшілік құқық бұзушылықтың мән-жайы қосымша анықталған кезде, жеке тұлғаның жеке тұлғасы немесе заңды тұлға туралы мәліметтер және оған қатысты іс қозғалған заңды тұлға өкілінің жеке басы туралы, әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама жасалады. қылмыс немесе оны жасаған адам анықталған кезден бастап 10 күн ішінде.

Түсіндірілген бапта көзделген құқық бұзушылықтарды жасағаны үшін Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 797-бабының 1 және 2-бөліктері негізінде көлік құралын, кемені тыйым салу, жеткізіп беру және ұстауға тыйым салу түріндегі өндірісті қамтамасыз ету шараларын қолдануға жол беріледі.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 812-бабының 2-бөлігін басшылыққа ала отырып, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 571-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер көлік құралдарын, кемелерді, оның ішінде кішігірім объектілерді тіркеу орны бойынша немесе әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қаралатын адамның тұрғылықты жері бойынша қаралуы мүмкін.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 829-1-бабына сәйкес Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 571-бабында көзделген әкімшілік істер бойынша сотқа жүгінген жағдайда, олар көлік құралдарын, кемелерді, оның ішінде кішкентайларды тіркеген жерінде немесе өзіне қатысты адамның тұрғылықты жерінде қаралуы мүмкін. әкімшілік іс.

571-1-бап. Тасымалдаушының жүкқұжатын (өлшеу немесе өлшеу актісі), автомобильмен тасымалдау кезінде жүкқұжатты ұсынбауы

1. Тасымалдаушы жүкқұжатты (өлшеу немесе өлшеу актісі), жүктерді, жолаушылар мен багажды автомобильмен тасымалдау кезінде жүкқұжатты, сондай-ақ олардың толтырылмауын ұсынбаған жағдайда -

жеке тұлғаларға - жиырма, шағын бизнес субъектілері үшін - қырық, орта бизнес үшін - елу, ірі бизнес үшін - алпыс айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Осы баптың екінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекеттер -

жеке тұлғаларға отыз, шағын бизнес субъектілері үшін алпыс, орта бизнес үшін жетпіс, ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін сексен айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Бап 2018 жылы "Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексіне өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы" Қазақстан Республикасының 2017 жылғы 28 желтоқсандағы № 127 Заңының негізінде жұмыс істей бастады. Төменде келтірілген жаңа актілер үшін әкімшілік жауапкершіліктің пайда болуы бірнеше себептерге байланысты болды.

Біріншіден, көлік саласында көлеңкелі экономиканың пайда болу себептерін жоюға бағытталған шаралардың бірі жүкқұжаттың болмауы үшін жауапкершілікті күшейту болып табылады.

Екіншіден, жүктерді автомобильмен тасымалдау ережелеріне және жолаушылар мен багажды автомобиль көлігімен тасымалдау ережелеріне сәйкес жол жүру қауіпсіздігін қозғайтын көлік құралының инспекциясы мен көлік құралының жүргізушісінің медициналық тексерістен өтуі туралы белгі қойылған жерде жүкқұжаттар беру керек.

Құқық бұзушылықтың жалпы объектісі - көлік және жол шаруашылығы саласында пайда болатын қоғамдық қатынастар.

Қарастырылған бұзушылықтың 1-бөлігінің тікелей объектісі автомобиль жолаушыларын, жүктерді және багажды тасымалдау тәртібі мен қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласында туындайтын құқықтық қатынастар болып табылады.

Қаралып отырған баптың 1-бөлігінің объективті жағы тауарлар, жолаушылар және багажды автомобиль көлігімен тасымалдау процесінде:

1) тасымалдаушының жүкқұжатты (өлшеу немесе өлшеу актісі), жүкқұжатты ұсынбауы;

2) тасымалдаушы жүкқұжатты (өлшеу немесе өлшеу актісі), жүкқұжат толтырмайды.

"Автомобиль көлігі туралы" Қазақстан Республикасының 2003 жылғы 4 шілдедегі Заңының 1-бабының 8-тармағында "автомобиль тасымалдаушысы - бұл жеке меншік немесе заңды негізде көлік құралдарына жолаушыларды, багажды, жүктерді тасымалдау бойынша қызмет көрсететін жеке немесе заңды тұлға. почта жөнелтілімдерін ақыға немесе жалға алуға.

Осы заңда түсіндірілген бапта қолданылатын ұғымдар келтірілген:

1) *автомобиль көлігі* - қызмет саласы автомобильдер мен инфрақұрылымды пайдалана отырып жолаушыларды, багажды, жүктерді және поштаны тасымалдауды ұйымдастыру және жүзеге асыру болып табылатын экономика саласы (Заңның 1-бабының 4-тармағы);

2) *жүкқұжат* - жүргізуші мен автокөлік құралдарын есепке алуға және бақылауға арналған құжат (Заңның 1-бабының 15-тармағы);

3) *жол жүру құжаты (билет)* - жолаушыларды тасымалдау шарты жасалған қағаз немесе электрондық түрдегі құжат (Заңның 1-бабының 15-1-тармағы).

Коносаментті қолдану тәртібі Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің 2015 жылғы 30 сәуірдегі № 546 бұйрығымен бекітілген Жүктерді автомобильмен тасымалдау ережесімен реттеледі.

Жүктерді тасымалдау жүкқұжаттармен ресімделеді, ал жүктердің жекелеген түрлерін жүк түрінде (үймелі түрде) тасымалдау кезінде оны өлшеу актісімен немесе өлшеу актісімен ресімдеуге болады. Уақытша тарифке сәйкес ақы төленетін автокөлік құралдарын пайдалану (автокөлік құралдарының жұмысына ақы бір жұмыс күні (ауысым) үшін сағат сайын төленеді. Автотранспорт құралдарын өз жұмысына ақы төлеумен пайдалану (автокөлік тасымалданған тонна үшін төленеді) жүк жөнелтушімен тіркеледі жүкқұжатта.

Жүк жөнелтуші тасымалдаушыға тасымалдауға ұсынылған тауарлар үшін төрт данада жасалған негізгі жүк құжаты болып табылатын, жүк жөнелтуші есептен шығарылатын және жүк алушыға қол жетімді болатын жүкқұжатты ұсынады. Тасымалдаушы жүктерді автомобильмен тасымалдау шарты бойынша жүктерді қабылдаған кезде жүкқұжаттағы жазбалардың, олардың таңбалары мен нөмірлерінің, сондай-ақ жүктің сыртқы күйі мен оның қаптамасына қатысты дұрыстығын тексеруге міндетті.

Жүктерді автомобильмен тасымалдау ережесінің 20-тармағына сәйкес көлік құралының жүкқұжаттары коносаментпен немесе өлшеу (өлшеу) актісімен бірге

жүктерді тасымалдауға төлем жасайтын, сондай-ақ ақы төлеуге арналған автокөлік құралдарының жұмысын есепке алу көрсеткіштерін анықтайтын бастапқы есепке алудың негізгі құжаттары болып табылады. жүргізушіге жалақы.

Жүкқұжатына жолдаманы жүк жөнелтуші толтырады және тасымалдаушы жүк жөнелтушіге төлем талабын ұсынуға негіз болады. Шот-фактураға жыртылған купон қосылады және жүкқұжат тасымалдаушыда қалады, онда жүк жөнелтушімен (жүк алушымен) көлік құралының жұмыс уақыты туралы бірдей жазбалар қайталаанады. Жүкті тасымалдауға уақытылы төлем жасалған жағдайда, жүкқұжаттың нөмірі жүкқұжатқа енгізіледі, оның бір данасы тасымалданатын жүктердің санын және басқа көрсеткіштерді ескеретін жүкқұжатқа қоса беріледі.

Тасымалданатын тауарды өлшеу актісін немесе өлшеу актісін жүк жөнелтуші үш данада жасайды, оның ішінде:

1) бірінші данасы жүк жөнелтушіде қалады және орындалған трафик көлемін есепке алу үшін негіз болады;

2) екінші және үшінші даналар тасымалдаушыға беріледі. Екінші данасы тасымалдаушы мен жүк жөнелтуші арасындағы өзара есеп айырысуларды салыстыру үшін негіз болып табылады және шот-фактураға қосылады, үшіншісі жүкқұжатқа қосылады және көлік жұмыстарын есепке алу үшін негіз болады.

Құқық бұзушылықты анықтаған кезде тасымалдаушы толтырмаған жүкқұжатының жүкқұжаты (өлшеу немесе өлшеу актісі) тасымалдаушыда бұл құжаттар болмағандығына тең болады.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігінің объективті жағы осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекеттермен сипатталады.

Тергеудегі баптың барлық бөліктеріндегі қылмыстың субъектілері - жеке меншік немесе басқа заңды негіздер бойынша көлік құралдарына иелік ететін автомобиль тасымалдаушылары, атап айтқанда шағын, орта және ірі бизнес түріндегі жеке немесе заңды тұлға.

Олар түсіндірілген бап бойынша іс қозғауға және мақаланың барлық бөліктеріне әкімшілік жаза қолдануға құқылы:

1) көліктік бақылау органының басшысы және оның орынбасарлары, аумақтық көліктік бақылау органдарының басшылары және олардың орынбасарлары (ӘҚБтК 691-бабы 2-бөлігінің 1-тармағы)

2) көліктік бақылау органдарының уәкілетті лауазымды адамдары (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 691-бабы 2-бөлігінің 2-тармағы);

3) мемлекеттік кірістер органдарының уәкілетті лауазымды адамдары (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 720-бабының 1-бөлігі).

572-бап. Жолаушыларды, багажды немесе жүктерді тасымалдау кезінде жүргізушілердің жұмыс және тынығу режимін бұзу

1. *Автокөлік құралдарын жүргізушілердің жұмысы мен тынығу кезеңдерін (тахографтар) тіркеуге арналған бақылау құралдарынсыз немесе қызмет көрсетуге болатын осындай құрылғылармен өшірілген немесе бос диаграммалармен, немесе бұрын қолданылған диаграмма дискілерін қолданумен немесе электронды (сандық) тахографтар жағдайында электрондық карталарды пайдаланбай пайдалану. сонымен қатар жүргізу кезінде жүргізушілердің жұмыс және демалыс режимдерін күнделікті тіркеу парақтарын сақтамай (басқару құралы дұрыс жұмыс істемеген жағдайда):*

1) *қауіпті жүктерді автомобильмен тасымалдау;*

2) *жолаушыларды, багажды және жүктерді халықаралық автомобильмен тасымалдау;*

3) *жолаушылар мен багажды облыс ішілік тұрақты автомобильмен тасымалдау;*

4) *жолаушылар мен багажды автомобильмен тасымалдаудың қалааралық, облысаралық, ауданаралық (облыс ішілік)*

шағын бизнес субъектілеріне он, ал орта бизнес үшін жиырма, ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. *Көлік құралдары жүргізушілерінің жолаушыларды, багажды немесе жүкті тасымалдау кезінде жұмыс және тынығу режимін бұзуы -*

он айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілген бапты бұзудың объектісі жолаушыларды, багажды және жүктерді тасымалдаудың тәртібі мен қауіпсіздігін қамтамасыз ететін ережелер сақталатын жол қауіпсіздігі саласындағы туындайтын қоғамдық қатынастар болып табылады. Қосымша құқық бұзушылық - бұл жолды пайдаланушылардың өмірі мен денсаулығы.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігінің объективті жағы автокөлік құралдарының жұмысын бұзу арқылы заңсыз әрекеттерден (әрекетсіздіктен) көрінеді:

- жүргізушілердің жұмыс уақыты мен демалысын жазуға арналған бақылау құралдарынсыз (тахографтар);

- жұмыс істейтін мұндай құрылғылар өшірілген немесе бос диаграммалар бар;

- бұрын пайдаланылған диаграмма дискілерін немесе электрондық (сандық) тахографтар жағдайында электрондық карталарды пайдаланбай;

- жүргізушілердің жұмыс және тынығу режимдерінің күнделікті парақтарын жүргізбестен (басқару құралы дұрыс жұмыс істемеген жағдайда).

"Автомобиль көлігі туралы" Қазақстан Республикасының 2003 жылғы 4 шілдедегі N 476 Заңымен жүргізушілердің жұмысы мен тынығу уақыттарын (тахографтар) есепке алу үшін басқару құралдарымен жабдықтауға талаптар белгіленді. Осы Заңның 9-бабының негізінде тахографтарды жүзеге асыру үшін пайдаланылатын автобустарға, жүк көліктеріне, оның ішінде мамандандырылған көлік құралдарына:

1) *қауіпті жүктерді автомобильмен тасымалдау;*

2) жолаушыларды, багажды және жүктерді халықаралық автомобильмен тасымалдау;

3) жолаушылар мен багажды облыс ішілік тұрақты автомобильмен тасымалдау;

4) жолаушылар мен багажды автомобиль көлігімен облысаралық, ауданаралық (облыс ішілік) облыс ішілік емес автомобильмен тасымалдау.

Электрондық (цифрлық) тахографтармен жолаушыларды, багажды және жүкті халықаралық тасымалдаумен айналысатын көлік құралдарының жабдықталуы міндетті болып табылады.

"Автомобиль көлігі туралы" Қазақстан Республикасының 2003 жылғы 4 шілдедегі Заңының 1-бабының 25-3-тармағына сәйкес тахограф - жүргізушілердің жұмыс уақыты мен демалысын есепке алуға арналған механикалық немесе электрондық (сандық) басқару құралы.

Келесі машиналарды тасымалдау кезінде тахографтары бар жабдық қажет емес:

1) жүк көлігі, оның ішінде арнайы жүк көліктері (жүктердің жекелеген түрлерін тасымалдауға арналған), олардың жалпы салмағы трейлерлердің немесе жартылай тіркемелердің салмағын қоса алғанда, қауіпті жүктерді тасымалдайтын автокөлік құралдарын қоспағанда;

2) жолаушылар мен жүктерді, оның ішінде қауіпті жүктерді тасымалдау үшін пайдаланылатын тұрақты жолдарда ұзындығы 50 километрден аспайтын көлік құралдары;

3) жолаушыларды тасымалдауға пайдаланылатын және олардың дизайны мен жабдықтарының арқасында тоғыз адамнан аспайтын, соның ішінде жүргізуші де бар және осы мақсатқа арналған көлік құралдары;

4) рұқсат етілген ең жоғары жылдамдығы сағатына 40 шақырымнан аспайтын автомобильдер;

5) қарулы күштердің, азаматтық қорғау органдарының, өртке қарсы қызмет пен ішкі істер органдарының қарауындағы автомобильдер;

6) авариялық жағдайлар кезінде немесе құтқару жұмыстары кезінде пайдаланылатын көлік құралдары;

7) медициналық мақсатта пайдаланылатын арнайы көлік құралдары;

8) қауіпті жүктерді, оларды өндіру, өңдеу, сақтау, пайдалану немесе жою ұйымдарының аумағында технологиялық қозғалыстарды жүзеге асыратын көлік құралдары, егер мұндай қозғалыстар жалпыға ортақ пайдаланылатын автомобиль жолдарына, сондай-ақ қалалар мен елді мекендердің көшелеріне, коммуналдық көліктерге кірмесе жүзеге асырылады. қоғамдық көлік құралдарының жүруіне рұқсат етілетін жолдар;

9) қауіпті жүктерді автомобильмен халықаралық тасымалдау туралы Еуропалық келісімде (бұдан әрі - ҚЖАХТ) реттелетін көлемнен аспайтын мөлшерде бөлшек

саудаға арналған және тікелей тұтынуға, ішкі пайдалануға арналған көлік құралдарына; бос уақыт немесе спорт;

10) қауіпті заттардың шектеулі санын бір автокөлік құралына ҚЖАХТ сәйкес жүктерді қоршаған ортаға және адам денсаулығына теріс әсер етпейтін мөлшерде тасымалдайтын және жүк тасымалы қауіпті емес жүктерді тасымалдау ретінде қарастыруға болатын көлік құралдары;

11) Қазақстан Республикасының аумағында көлік құралдары болып табылмайтын және тұрмыстық немесе пайдалану жабдықтарында қауіпті жүктері бар машиналар мен механизмдерді пайдаланатын көлік құралдары.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігінің субъектілері - заңды тұлғалар, атап айтқанда шағын, орта және ірі кәсіпорындар түріндегі автомобиль тасымалдаушылары.

Түсіндірілген баптың ережелеріне сәйкес, көлік құралын басқаратын жүргізуші бұзушылыққа жол беруі мүмкін. Мысалы, ол жұмыс істейтін тахографты өшіре алады, бірақ қандай да бір себептермен ол құқық бұзушылықтың заты ретінде танылмайды.

"Автомобиль көлігі туралы" Қазақстан Республикасының 2003 жылғы 4 шілдедегі Заңының 1-бабының 8-тармағында "автомобиль тасымалдаушысы - бұл жеке меншік немесе заңды негізде көлік құралдарына жолаушыларды, багажды, жүктерді тасымалдау бойынша қызмет көрсететін жеке немесе заңды тұлға. почта жөнелтілімдерін ақыға немесе жалға алуға. "Осыған байланысты құқық бұзушылық пен әкімшілік жауапкершілік субъектісі жеке тұлға ретінде танылуы керек.

Талданатын баптың 1-бөлігінің субъективті жағы кінәнің немесе немқұрайлылықтың қасақана түрінде сипатталады. Құқық бұзушының мотиві көлік құралын пайдалану кезінде реттеуші органдардан жұмыс режимі мен демалу режимін жасыру мақсатымен негізделген.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігінің объективті жағы жолаушыларды, багажды немесе жүктерді тасымалдау кезінде автомобиль көлігінің жүргізушісі жұмыс және тынығу режимін бұзатын әрекет түріндегі бір біліктілік атрибутты қамтиды.

Тәуліктік қабылдау ұзақтығы 8 сағаттан аспайды. Басқарудың апта сайынғы ұзақтығы 40 сағаттан аспайды. Кез келген екі аптаның ішінде жалпы қабылдаудың ұзақтығы 80 сағаттан аспайды. Жүргізушілердің жұмыс және тынығу режиміне және оны тіркеуге қатысты анағұрлым нақты талаптар жүргізушілердің жұмысы мен демалысын ұйымдастыру, сондай-ақ қолданыстағы Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің 2015 жылғы 31 желтоқсандағы № 1288 бұйрықпен бекітілген тахографтарды пайдалану ережелерінің екінші бөлімінде көрсетілген.

Бұл құқық бұзушылықтың субъектілері - жеке тұлғалар, атап айтқанда жұмыс және тынығу режимін бұзатын көлік құралдарының жүргізушілері.

Субъективті жағы тікелей ниетпен немесе немқұрайлылықпен сипатталады. Құқық бұзушының мақсаты мен уәжі жүргізушінің межелі жерге тезірек жетуді қалауы болуы мүмкін.

Келесі адамдар түсіндірілген бап бойынша іс қозғауға және әкімшілік жаза қолдануға құқылы:

1) екінші бөлікте - ІІМ комитеттерінің төрағалары мен басқармаларының басшылары, аумақтық ішкі істер органдарының, әкімшілік, көші-қон полициясының, облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың жергілікті полиция қызметі, олардың орынбасарлары, олардың орынбасарлары (Әкімшілік кодекстің 685-бабы 2-бөлігінің 1-тармағы);

2) 2-бөлім үшін - арнайы атақтары бар ішкі істер органдарының қызметкерлері (Әкімшілік кодекстің 685-бабы 2-бөлігінің 4-тармағы);

3) барлық бөліктерде - көліктік бақылау органдарының уәкілетті лауазымды адамдары (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 691-бабы 2-бөлігінің 2-тармағы);

4) 1 бөлім үшін - мемлекеттік кірістер органдары (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 720-бабының 2-бөлігі).

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 797-бабының 1 және 2-бөлігінің мазмұнына сүйене отырып, жоғарыда аталған лауазымды адамдар Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 572-бабын бұзғаны үшін көлік құралдарын уақытша сақтауға арнайы орындарға, көлік тұрақтарына немесе тұрақты көліктік бақылау постарына жақын учаскелерге апарып, оларды кешіктіруге, жеткізуге және тыйым салуға құқылы. ұстау себептері жойылғанға дейін басқа көлікті (кеме машинасын), кеме мені немесе шағын кеме мені пайдалану арқылы.

Көлік құралдарын ұстау және (немесе) пайдалануға тыйым салу түріндегі қауіпсіздік шаралары бұл қажет болған жағдайда ғана қолданылады. Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2012 жылғы 9 сәуірдегі № 1 Нормативтік қаулысының 1-тармағының 3-тармағында "Қауіпсіздік шараларын қолдану заңды болуы, парасаттылық, қажеттілік және жеткіліктілік өлшемдеріне сәйкес келуі керек" делінген.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 806-бабында зерттелетін бап бойынша әкімшілік іс қозғаудың ерекшеліктері қарастырылған. Әкімшілік құқық бұзушылықтың мән-жайын, жеке тұлғаның жеке басын немесе заңды тұлға туралы мәліметтерді және заңды тұлға өкілінің жеке басын куәландыратын мәліметтер қосымша түсіндірме қажет болған жағдайда, әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама құқық бұзушылық немесе оны жасаған адам анықталған күннен бастап он күн ішінде жасалады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 812-бабының 2-бөлігіне сәйкес, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 572-бабында көзделген әкімшілік құқық

бұзушылық туралы іс оның жасалған жерінде ғана емес, сонымен бірге көлік құралын тіркеген жерінде немесе оған қатысты әкімшілік құқық бұзушылық жүргізілетін адамның тұрғылықты жерінде қаралуы мүмкін.

Әкімшілік жаза қолдану туралы шешім сотқа шағымданған жағдайда, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 829-бабында әкімшілік істі қарау орнын таңдаудың ерекшелігі қарастырылған. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс оның жасалған жерінде қаралады. Өзіне қатысты әкімшілік іс қозғалып жатқан адамның өтініші бойынша іс сол адамның тұрғылықты жері бойынша қаралуы мүмкін. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 572-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер көлік құралдарын тіркеу орнында немесе әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғалып жатқан адамның тұрғылықты жерінде де қаралуы мүмкін.

573-бап. Қазақстан Республикасында автомобиль тасымалдарына рұқсат беру жүйесін халықаралық тасымалдарда қолдану ережелерін бұзу

1. Шетелдіктердің немесе шетелдік заңды тұлғалардың Қазақстан Республикасының аумағында халықаралық автомобиль тасымалдарын Қазақстан Республикасының автомобиль көлігі туралы заңнамасында көзделген жағдайларда рұқсатынсыз немесе арнайы рұқсатсыз жүзеге асыруы, -

көлік құралдарының жүргізушілеріне екі жүз, заңды тұлғаларға бес жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Отандық тасымалдаушының отандық тасымалдаушының рұқсат карточкаларында көрсетілмеген автокөлік құралына шетелдік рұқсатты пайдалануы, - шағын бизнес субъектілері үшін жиырма, орта бизнес үшін - отыз, ірі бизнес үшін - қырық айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

3. Отандық тасымалдаушының шетелдік авторизация нысандарын басқа отандық тасымалдаушыға беруі -

шағын кәсіпкерлік субъектілеріне жиырма бес, орта кәсіпкерлік субъектілеріне - отыз бес, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне - қырық бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

4. Халықаралық тасымалдарда жолаушылар мен багажды тасымалдау кезінде жүргізушінің келісілген маршрут сызбасын бұзуы -

он айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

5. Шетелдік тасымалдаушының Қазақстан Республикасында автомобиль көлігінің рұқсат беру жүйесін халықаралық тасымалдарда қолдану ережелеріне сәйкес берілмеген ішкі рұқсатты пайдалану, -

көлік құралдарының жүргізушілеріне жиырма айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

6. Еуразиялық экономикалық одаққа мүше мемлекеттердің көліктік бақылау жөніндегі уәкілетті органы орындамаған хабарлама болған жағдайда, сондай-ақ

хабарламада көрсетілген маршруттан ауытқу болған жағдайда халықаралық автомобиль тасымалдарын жүзеге асыру, -

жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

7. Тракторды немесе жүк машинасын тасымалдаушыны тіркеу жағдайында тіркелмеген басқа трактормен немесе жүк машинасымен сату (ауыстыру), -

көлік құралдарының жүргізушілеріне екі жүз, заңды тұлғаларға бес жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсініктеме бап халықаралық автомобиль тасымалы тәртібінің өзгеруіне байланысты "Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексіне өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы" 2017 жылғы 28 желтоқсандағы № 127 Қазақстан Республикасының Заңына сәйкес 6 және 7-бөліктермен толықтырылды.

"Автомобиль көлігі туралы" Қазақстан Республикасының 2003 жылғы 4 шілдедегі N 476 Заңына сәйкес жолаушылар мен багажды тасымалдау келесі түрлерге бөлінеді:

1) халықаралық - Қазақстан Республикасы мен шет мемлекеттер арасындағы немесе Қазақстан Республикасының аумағы арқылы транзитпен тасымалдау;

2) республикаішілік - Қазақстан Республикасының аумағында орналасқан елді мекендер арасындағы тасымалдау.

Құқық бұзушылықтың жалпы объектісі - көлік және жол шаруашылығы саласында пайда болатын қоғамдық қатынастар.

Қарастырылған бұзушылықтың тікелей объектісі - халықаралық қатынаста Қазақстан Республикасында автомобиль көлігінің рұқсат беру жүйесіне сәйкес туындайтын әлеуметтік және құқықтық қатынастар.

"Автомобиль көлігі туралы" Қазақстан Республикасының 2003 жылғы 4 шілдедегі Заңына сәйкес посттарда Қазақстан Республикасында халықаралық автомобиль тасымалдарын лицензиялау жүйесінің талаптарының орындалуын көліктік бақылау тексеру жолымен жүзеге асырылады:

1) көлік құралдарының Қазақстан Республикасының аумағы арқылы өтуіне рұқсаттардың болуы;

2) Қазақстан Республикасының автомобиль жолдарында үлкен габаритті және (немесе) ауыр көлік құралдарымен жүруге арнайы рұқсаттардың болуы;

3) халықаралық тасымалдар үшін белгіленген маршруттың сәйкестігі;

4) 1, 6 және 7-сыныптағы қауіпті жүктерді тасымалдауға арнайы рұқсаттың болуы.

Қаралып отырған құқық бұзушылықтың 1-бөлігінің объективтік жағы екі біліктілік белгілері түріндегі іс-әрекеттермен (әрекетсіздікпен) сипатталады:

1) халықаралық автомобиль тасымалдарын Қазақстан Республикасының аумағында Қазақстан Республикасының автомобиль көлігі туралы заңнамасында көзделген рұқсатсыз жүзеге асыру;

2) Қазақстан Республикасының автомобиль көлігі туралы заңнамасында көзделген жағдайларда ерекше рұқсатсыз Қазақстан Республикасында халықаралық автомобиль тасымалдарын жүзеге асыру.

"Рұқсат" түсінігі және арнайы рұқсаттар беру шарттары "Рұқсаттар және хабарламалар туралы" Қазақстан Республикасының 2014 жылғы 16 мамырдағы № 202-V Заңымен реттеледі. *Рұқсат* - жеке немесе заңды тұлғаның лицензиялау органдары лицензиялау немесе лицензиялау рәсімі арқылы жүзеге асыратын қызметті немесе әрекеттерді (операцияларды) жүзеге асыру құқығын растау.

Қазақстан Республикасының 2015 жылғы 2 қарашадағы № 385-V "Шанхай ынтымақтастық ұйымына мүше мемлекеттердің үкіметтері арасындағы халықаралық автомобиль тасымалдары үшін қолайлы жағдайлар жасау туралы келісімді ратификациялау туралы" Заңы рұқсат және арнайы рұқсат тұжырымдамасын береді.

Рұқсат - осы Тарап мемлекетінің аумағында тіркелген көлік құралын халықаралық автомобиль тасымалдары үшін пайдалану құқығын беретін Тарап мемлекетінің құзыретті органы берген құжат.

Арнайы рұқсат - өз мемлекетінің заңнамасына сәйкес осындай рұқсатты берген екінші Тарап мемлекетінің аумағында ауыр, көлемді немесе қауіпті жүктері бар бір Тарап мемлекетінің тасымалдаушысына бір реттік рұқсат.

Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің міндетін атқарушы міндетін атқарушы 2015 жылғы 27 наурыздағы бұйрығымен бекітілген Қазақстан Республикасында автомобиль көлігінің халықаралық қозғалысында рұқсат беру жүйесін қолдану ережесінің 5-тармағына сәйкес халықаралық тасымалдауға рұқсат беру тұжырымдамасы келтірілген.

Ішкі рұқсат - Қазақстан Республикасы ратификациялаған халықаралық шарттарға сәйкес шетелдік тасымалдаушылардың Қазақстан Республикасының аумағы арқылы өтуіне рұқсат (кіруге, шығуға және транзитке, сондай-ақ үшінші елдерден Қазақстан Республикасының аумағына немесе Қазақстан Республикасының аумағынан үшіншіге тасымалдауға әмбебап рұқсат. (Ереженің 5 тармағы).

Рұқсат беретін құжат - Қазақстан Республикасының аумағы арқылы жүру құқығын растайтын құжат (ішкі немесе шетелдік рұқсат, арнайы рұқсат) (Қағидалардың 8-тармағы)

Шетелдік рұқсат - Қазақстан Республикасы ратификациялаған халықаралық шарттарға сәйкес шетел мемлекетінің аумағы арқылы Қазақстан Республикасының тасымалдаушыларына өтуге рұқсат (кіруге, шығуға және транзитке, сондай-ақ басқа елдің аумағынан үшінші елдің аумағына тасымалдауға әмбебап рұқсат) (Қағидалардың 13-тармағы) .

Жолаушылар мен багажды тұрақты халықаралық автомобильмен тасымалдау жағдайында багаж вагоны, егер бұл Қазақстан Республикасының автомобиль көлігі саласындағы халықаралық келісімдерінде көзделген болса, тиісті рұқсаттарды алады.

Мемлекетаралық жолаушылар тасымалы мен жүк тасымалын, сондай-ақ шет мемлекеттердің аумағы арқылы транзитті реттеуді жеңілдету мақсатында Қазақстан шет мемлекеттермен бірнеше келісімдер жасасты. Мәселен, 18 қарашадағы № 49 Қазақстан Республикасының Заңында Қазақстан Республикасының Үкіметі мен Италия Республикасының Үкіметі арасындағы жолаушылар мен жүктерді автомобиль жолымен халықаралық тасымалдауды өзара реттеу туралы келісім ратификацияланды.

Осыған ұқсас келісімдерді Қазақстан ондаған көрші және алыс шетелдермен ратификациялады. Осыған байланысты, талданған қылмысты анықтау кезінде лауазымды тұлғалар осы халықаралық-құқықтық актілердің құқықтық ережелерін ескеруі керек.

Талданған норманың 1 бөлігінің тақырыптары баптың орналасуында тікелей көрсетілген, олар:

- 1) шетелдік жүргізушілер;
- 2) шетелдік заңды тұлғалар.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 34-бабының 1-бөлігіне сәйкес Қазақстан Республикасында әкімшілік құқық бұзушылық жасаған шетелдіктер, шетелдік заңды тұлғалар, олардың филиалдары мен өкілдіктері жалпы негізде әкімшілік жауапкершілікке тартылады.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігінің объективті жағы отандық тасымалдаушының рұқсат карточкаларында көрсетілмеген автокөлік құралына шетелдік рұқсатты пайдалану түріндегі әрекеттермен (әрекетсіздікпен) көрінеді.

Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің міндетін атқарушы міндетін атқарушының 2015 жылғы 27 наурыздағы № 353 бұйрығының 3-тармағының 3) тармақшасында көлік құралын халықаралық автомобиль көлігінде пайдалануға рұқсат беретін құжат болып табылатын көлік құралына кіру картасы түсінігі берілген. Шетелдік рұқсат ұғымы зерттеліп жатқан баптың 1-бөліміне түсініктемеде келтірілген.

Алынған шетелдік рұқсаттарды отандық тасымалдаушы осы отандық тасымалдаушының рұқсат карточкаларында көрсетілген көлік құралына, сондай-ақ Қазақстан Республикасы аумағына жаңадан сатып алынған және басқарылатын көлік құралына пайдаланады.

Түсіндірілген баптың 3 бөлігінің объективті жағы отандық тасымалдаушылар арасындағы шетелдік рұқсаттар бланкілерінің заңсыз айналымы түріндегі белсенді әрекеттермен сипатталады.

Шетелдік рұқсат ұғымы зерттеліп жатқан баптың 1-бөліміне түсініктемеде келтірілген. Шет мемлекеттің аумағы арқылы жүруге шетелдік рұқсат белгілі бір отандық тасымалдаушыға беріледі, ал оны басқа тасымалдаушыға беру Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 573-бабының 2-бөлігі бойынша әкімшілік құқық бұзушылық болып табылады.

Актерлік тапсырыстың негізінде Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің 2015 жылғы 27 наурыздағы № 353 отандық тасымалдаушысы - бұл Қазақстан Республикасы ратификациялаған Қазақстан Республикасы мен шет мемлекеттер арасындағы халықаралық автомобиль тасымалдары туралы халықаралық шарттарға сәйкес шет ел аумағы арқылы халықаралық автомобиль тасымалдарын жүзеге асыратын жеке және заңды тұлғалар.

Жеке тұлға бола алатын отандық тасымалдаушының нормативтік анықтамасына қарамастан, қарастырылып отырған баптың 2 және 3 бөлімдерінің субъектілері отандық тасымалдаушылар болып табылады, атап айтқанда шағын, орта және ірі кәсіпорындар түріндегі заңды тұлғалар ғана.

Түсіндірілген баптың 4 бөлігінің объективті жағы халықаралық тасымалдарда жолаушылар мен багажды тасымалдау маршрутының келісілген схемасын бұзу түріндегі заңсыз әрекеттермен сипатталады.

Жолаушылар мен багаждың халықаралық автомобиль тасымалын ұйымдастыру және жүзеге асыру "Автомобиль көлігі туралы" 2003 жылғы 4 шілдедегі Қазақстан Республикасы Заңының 43-бабымен реттеледі. Жолаушылар мен багажды тұрақты халықаралық автомобильмен тасымалдау уәкілетті орган мен шет мемлекеттің тиісті құзыретті органы арасында келісілген бағыттар бойынша (басталу, аяқталу және тоқтау орындарын көрсете отырып) және автобустардың, микроавтобустардың қозғалыс кестесіне сәйкес ұйымдастырылады.

Халықаралық тасымалдау бағыты сызбаларын келісу тетігі қолданыстағы Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің 2015 жылғы 27 наурыздағы № 353 бұйрығы бұйрықпен бекітілген Қазақстан Республикасында автомобиль көлігінің рұқсат беру жүйесін халықаралық тасымалдарда қолдану ережесінде көрсетілген.

Аумақтық органдарға күнтізбелік бір жыл мерзімге жолаушылар мен багажды тұрақты тасымалдауға шетелдік рұқсаттар шет мемлекеттердің құзыретті органдарымен келісілген осы маршруттар бойынша белгіленген бағдарлар мен кестелерді ескере отырып таратылады (Ереженің 15-тармағы).

Бір күнтізбелік жыл мерзімге жолаушылар мен багажды тұрақты тасымалдау үшін шетелдік рұқсатты беру кезінде қозғалыс бағыты нысанның тиісті бағандарына жазылады және мөр берген (мөртаңба) және рұқсат берген адамның қолы қойылады. Шетелдік рұқсатнамаларға түзетулер енгізілмейді (Ереженің 34-тармағы).

Халықаралық автомобиль тасымалы үшін дәлірек маршруттар мен шекаралар Қазақстан мен шет мемлекеттер арасындағы үкіметаралық келісімдермен белгіленеді.

Зерттеліп жатқан баптың 4 бөлігінің субъектісі жеке тұлғалар, дәлірек айтқанда, халықаралық қозғалыста жұмыс істейтін көлік құралының жүргізушілері болып табылады.

Қаралып отырған баптың 5-бөлігінің объективті жағы халықаралық тасымалдауда Қазақстан Республикасында автомобиль көлігінің рұқсат беру жүйесін қолдану

ережелеріне сәйкес орындалмайтын, шетелдік тасымалдаушылардың ішкі рұқсатты пайдалану түріндегі іс-әрекеттері (әрекетсіздігі) сипатталады.

"Ішкі рұқсат" түсінігі Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 573-бабының 1-бөлігінің түсініктемелерінде келтірілген. Шетелдік тасымалдаушыларға ішкі рұқсаттар беру тәртібі қолданыстағы бұйрықпен бекітілген Қазақстан Республикасында автомобиль көлігінің рұқсат беру жүйесін халықаралық тасымалдарда қолдану ережелерінің 3-тармағымен реттеледі. Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің 2015 жылғы 27 наурыздағы № 353 бұйрығы.

Шетелдік тасымалдаушылар сапар шегер алдында Қазақстан Республикасының аумағы бойынша жүру құқығын растайтын ішкі құжаттар бойынша келесі құжаттарды толтырады:

- 1) тасымалдаушының атауы және оның толық мекен-жайы;
- 2) көлік құралының нөмірі;
- 3) тиелген ел;
- 4) түсіру елі;
- 5) тасымалданатын жүктің атауы;
- 6) жүктің салмағы.

Ішкі рұқсаттарды түзетуге жол берілмейді. Шетелдік тасымалдаушыда тасымалдаушының тіркелген мемлекетінің құзыретті органымен расталған рұқсат бланкі болмаса, жүкті әкімшілік жаза қолдану туралы шешім қабылданғаннан кейін отандық көлік құралына тасымалдауға болады. Шетелдік тасымалдаушылар Қазақстан Республикасының аумағына (аумағынан) кіргенде (шыққаннан кейін) көліктік бақылау органдарына осы Қағидаларда көзделген талаптарға сәйкес рұқсатты тексеруге, сондай-ақ ішкі рұқсат бланкісінің жыртылған бөлігін алып тастауға ішкі рұқсаттарды ұсынады.

Зерттеліп жатқан баптың 5-бөлігінің субъектісі жеке тұлғалар - шетелдік тасымалдаушылар, дәлірек айтқанда халықаралық тасымалдарда жұмыс істейтін көлік құралдарының жүргізушілері.

Зерттеліп жатқан баптың 6-бөлігінің объективті жағы екі біліктілік белгілері түріндегі заңсыз әрекеттермен көрінеді:

1) Еуразиялық экономикалық одаққа мүше мемлекеттердің көліктік бақылауды уәкілетті органы берген хабарлама болған кезде халықаралық автомобиль тасымалдарын жүзеге асыру;

2) халықаралық автомобиль тасымалдарын жүзеге асыру кезінде Еуразиялық экономикалық одаққа мүше мемлекеттердің көліктік бақылау жөніндегі уәкілетті органы берген хабарламада көрсетілген бағыттан ауытқу.

Көліктік (автомобильдік) басқару органдары - Еуразиялық экономикалық одаққа қатысушы мемлекет (бұдан әрі - Тараптар) Тарап мемлекетінің аумағында көліктік (автомобильдік) бақылауды жүзеге асыруға уәкілеттік берілген құзыретті органдар.

Халықаралық автомобиль көлігі кезінде Еуразиялық экономикалық одаққа мүше мемлекеттердің көліктік бақылауы "Қазақстан Республикасындағы кедендік реттеу туралы" Қазақстан Республикасының 2017 жылғы 26 желтоқсандағы Кодексінің 402-бабының 9-тармағына сәйкес жүзеге асырылады. Кеден органдарына автомобиль, теңіз өткізу пункттерінде және Еуразиялық экономикалық одақтың кедендік шекарасы арқылы тауарларды өткізудің басқа орындарында берілген көліктік бақылау жеке және заңды тұлғалардың автомобиль көлігі саласындағы Қазақстан Республикасы заңнамасының талаптарын сақтауын тексеру мақсатында жүзеге асырылады.

Заңмен бекітілген деңгейде бұл процесс Қазақстан Республикасы Қаржы министрінің 2018 жылғы 19 ақпандағы № 230 және "Мемлекеттік кірістер органдарының лауазымды адамдарының көліктік бақылауды жүзеге асыру ережесін бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің 2018 жылғы 27 ақпандағы № 141 бірлескен бұйрығының негізінде жүзеге асырылады. Еуразиялық экономикалық одақтың кедендік шекарасы арқылы өткізу пункттері".

Кеден одағының Бірыңғай кеден аумағында тауарлар мен автомобиль көлік құралдарын өткізуді оңайлату, Кеден одағының сыртқы шекарасында Кеден одағының Бірыңғай кеден аумағы бойынша халықаралық автомобиль тасымалдарын жүзеге асыруға бақылау жүргізудің бірыңғай тәсілдерін ұйымдастыру мақсатында Қазақстан Республикасының 2012 жылғы 11 маусымдағы №17 Заңымен Кеден одағының сыртқы шекарасында көліктік (автомобильдік) бақылауды жүзеге асыру туралы келісім ратификацияланды.

Егер бақылау іс-әрекеттері кезінде көлік құралының бақыланатын параметрлерінің арасында сәйкессіздік, Тараптар мемлекеттерінің заңнамасында қарастырылған құжаттардың болмауы немесе сәйкес келмеуі анықталса, бір Тараптың көлік (автомобиль) басқару органы жүргізушіге Тараптардың көліктік (автомобильдік) басқаруымен келісілген нысан бойынша хабарлама береді:

- 1) анықталған сәйкессіздіктер туралы;
- 2) екінші Тарап мемлекетінің аумағына келмес бұрын жетіспейтін құжаттарды алу қажеттілігі туралы;
- 3) көлік құралының бағытын ескере отырып, жақын орналасқан басқа Тараптың көліктік (автомобильдік) басқару органының бақылау пункті, онда тасымалдаушы бақыланатын көлік құралының параметрлері мен (немесе) хабарламада көрсетілген құжаттардың сәйкессіздігін жою туралы дәлелдемелер ұсынуы керек.

Хабарлама беру туралы ақпарат екінші Тараптың көліктік (автомобильдік) басқару органына жіберіледі және сәйкессіздік анықталған көліктік (автомобильдік) басқару органының ақпараттық базасына енгізіледі.

Зерттелетін баптың 6-бөлімінің субъектісі - жеке тұлғалар - көлік құралдарының жүргізушілері.

Түсіндірілген баптың 7-бөлігінің объективті жағы тракторды немесе жүк машинасын тасымалдаушының тіркеуде тұрған мемлекет тіркелмеген басқа трактормен немесе жүк машинасымен ауыстыру (беру) түріндегі заңсыз әрекеттермен сипатталады.

Мағынасы жағынан жоғарыда аталған заңсыз әрекеттер шетелдік немесе отандық тасымалдаушылармен Қазақстан Республикасының аумағына халықаралық тасымалдау кезінде анықталуы керек.

Қазақстан Республикасы Көлік және коммуникация министрінің 2011 жылғы 24 тамыздағы № 523 бұйрығымен бекітілген Халықаралық автотасымалдаушыларға автомобильді тасымалдаушыларды қабылдау ережелерінің 13-тармағына сәйкес, қабылдау карточкалары әр жүк машинасына және жартылай тіркеме (тіркемеге) бөлек беріледі. Тракторды немесе жүк машинасын ауыстыруға (беруге) тасымалдаушы тіркелген мемлекетте тіркелген көлік құралында ғана рұқсат етіледі.

Қарастырылатын баптың 7-бөлігінің субъектілері жеке тұлғалар - тасымалдаушылар, нақтырақ айтсақ автомобиль көлігінің жүргізушілері, сондай-ақ заңды тұлғалар. Тасымалдаушы ұғымы түсіндірілген баптың 3-бөлімінде келтірілген.

Түсініктеме берілген баптың барлық бөліктерінің субъективті жағы тікелей ниет түрінде де, байқамау түрінде де көрсетілуі мүмкін.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 573-бабына сәйкес әкімшілік жазалар құқылы:

1) ПМ комитеттерінің төрағалары мен басқармаларының басшылары, аумақтық ішкі істер органдарының, әкімшілік, көші-қон полициясының, облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың жергілікті полиция қызметі, олардың орынбасарлары, олардың орынбасарлары (Әкімшілік кодекстің 685-бабы 2-бөлігінің 1-тармағы);

2) тек бір бөлігінде - арнайы атақтары бар ішкі істер органдарының (полицияның) қызметкерлері (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 685-бабы 2-бөлігінің 4-тармағы);

3) көліктік бақылау органының басшысы және оның орынбасарлары, аумақтық көліктік бақылау органдарының басшылары және олардың орынбасарлары (ӘҚБТК 691-бабы 2-бөлігінің 1-тармағы);

4) мемлекеттік кірістер органдарының басшылары мен олардың орынбасарлары (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 720-бабы 2-бөлігі) осы тармақта аталған әкімшілік құқық бұзушылықтар автомобиль, теңіз өткізу пункттерінде және тауарлардың Қазақстан Республикасының мемлекеттік шекарасы арқылы өтетін басқа орындарында жасалған кезде.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 797-бабының 1 және 2-бөлімдерінің мазмұнына сүйене отырып, жоғарыда аталған лауазымды адамдар Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 573-бабын бұзғаны үшін көлік құралдарын уақытша сақтауға арнайы орындарға, тұрақтарға немесе тұрақты көліктік

бақылау постарына жақын учаскелерге жеткізіп, оларды кешіктіруге, жеткізуге және тыйым салуға құқылы. ұстау себептері жойылғанға дейін басқа көлікті (кеме машинасын), кеме мені немесе шағын кеме мені пайдалану арқылы.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 806-бабының 6-бөлігінде зерттелетін бап бойынша әкімшілік іс қозғаудың ерекшеліктері қарастырылған. Әкімшілік құқық бұзушылықтың мән-жайын, жеке тұлғаның жеке басын немесе заңды тұлға туралы мәліметтерді және заңды тұлға өкілінің жеке басын куәландыратын мәліметтер қосымша түсіндірме қажет болған жағдайда, әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама құқық бұзушылық немесе оны жасаған адам анықталған күннен бастап он күн ішінде жасалады.

574-бап. Алып тасталды - ҚР 12.28.2017 № 127-VI Заңымен.

575-бап. Шет мемлекетте тіркелген автокөлік құралдарымен Қазақстан Республикасының аумағында автомобиль тасымалдарын жүзеге асыру

Қазақстан Республикасының аумағына уақытша әкелінген көлік құралдарымен тасымалдауды қоспағанда, жолаушыларды, багажды немесе жүкті шет мемлекеттің аумағында тіркелген көлік құралдарымен Қазақстан Республикасының аумағында орналасқан пункттер арасында тасымалдау,

жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Құқық бұзушылықтың жалпы объектісі - көлік және жол шаруашылығы саласында пайда болатын қоғамдық қатынастар.

Қарастырылған бұзушылықтың тікелей объектісі - бұл Қазақстан Республикасындағы автомобиль көлігі жүйесін шет елде тіркелген көлік құралдарымен байқау кезінде туындайтын әлеуметтік және құқықтық қатынастар.

Автомобиль жолымен жолаушылар мен багажды тасымалдау тәртібі әрекет етуші Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің 2015 жылғы 26 наурыздағы № 349 бұйрықпен бекітілген Ереже негізінде жүзеге асырылады. Жүктерді автомобиль көлігімен тасымалдау механизмі Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің 2015 жылғы 30 сәуірдегі № 546 бұйрығымен бекітілген Ережелер негізінде жүзеге асырылады.

Қарастырылып отырған бұзушылықтың объективті жағы - жолаушыларды, багажды немесе жүкті Қазақстан Республикасының аумағында орналасқан пункттер арасында тасымалдау ережелерін бұзатын заңға қайшы әрекеттер. Сонымен қатар, әкімшілік құқық бұзушылықтың объектісі болып тек шет мемлекеттің аумағында тіркелген көлік құралдары табылады.

Қазақстан Республикасының аумағына уақытша әкелінген көлік құралдарымен жолаушыларды, багажды немесе жүкті тасымалдау тәртібін бұзу Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 575-бабына сәйкес біліктілікке жатпайды. Мұндай тасымалдар халықаралық болып табылады және қолданыстағы Қазақстан

Республикасы Инвестициялар және даму министрінің 2015 жылғы 27 наурыздағы № 353 "Қазақстан Республикасында автомобиль тасымалдарына рұқсат беру жүйесін халықаралық қозғалыста қолдану ережесін бекіту туралы" бұйрықпен бекітілген Қазақстан Республикасындағы автомобиль көлігіне рұқсат беру жүйесінің ережелерімен реттеледі.

Шет мемлекет аумағында тіркелген көлік құралдарымен жолаушыларды, багажды және жүктерді автомобильмен тасымалдауды реттеу "Автомобиль көлігі туралы" Қазақстан Республикасының 2003 жылғы 4 шілдедегі Заңының 44-бабына сәйкес жүзеге асырылады. Қазақстан Республикасының аумағына уақытша әкелінген көлік құралдарымен тасымалдауды қоспағанда, Қазақстан Республикасының аумағында орналасқан пункттер арасында шет мемлекеттің аумағында тіркелген автокөлік құралдарымен жолаушыларды, багажды, жүктерді тасымалдау бойынша кәсіпкерлік қызметке тыйым салынады.

"Автомобиль көлігі туралы" Қазақстан Республикасының 2003 жылғы 4 шілдедегі Заңының 19-8-бабына сәйкес Қазақстан Республикасының аумағында шет мемлекетте тіркелген көлік құралдарын пайдалану тәртібі айқындалған. Жолаушыларды және (немесе) жүктерді үшінші мемлекеттің аумағында орналасқан жөнелту пунктінен Қазақстан Республикасының аумағындағы межелі пунктке немесе Қазақстан Республикасының аумағындағы жөнелту пунктінен үшінші мемлекеттің межелі пунктіне дейін тасымалдайтын Қазақстан Республикасының аумағы арқылы өтетін шетелдік көлік құралдарына жол беріледі. рұқсат құжаты негізінде - шетелдік тасымалдаушылардың үшінші елдерден К республикасы аумағына тасымалдауға рұқсаты Қазақстан немесе Қазақстан Республикасының аумағынан үшінші елдерге дейін.

Қазақстан Республикасының аумағы арқылы транзиттік рейстен қарама-қарсы бағытта жүретін шетелдік жүк көлік құралының Қазақстан Республикасының аумағына өтуіне, егер Қазақстан Республикасының аумағы арқылы өтуге қосымша рұқсат болған жағдайда ғана жол беріледі.

Шетелдік көлік құралдарымен жолаушылар мен тауарларды Қазақстан Республикасының аумағында орналасқан екі пункт арасында тасымалдауға жол берілмейді. Жолаушыларды Қазақстан Республикасының аумағы арқылы транзитпен айналысатын шетелдік автокөлік құралдарына Қазақстан Республикасының аумағында жолаушыларды отырғызуға және / немесе шығарып салуға тыйым салынады. Халықаралық автомобильдік тасымалымен айналысатын тасымалдаушылар тіркеуден өткен және өз мемлекетінің ерекшелік белгілері бар көлік құралдарын пайдалануы керек. Сонымен қатар, тіркемелер немесе жартылай тіркемелерде басқа мемлекеттің тіркеу және айырым белгілері болуы мүмкін.

Қазақстан Республикасындағы жол жүру ережелеріне сәйкес халықаралық қозғалыстағы көлік құралдарына Қазақстан Республикасы ратификациялаған

халықаралық шарттардың талаптарына сәйкес шығарылған жағдайда, Қазақстан Республикасының аумағында қозғалысқа қатысуға рұқсат етіледі:

- 1) көлік құралын, тіркемені тіркеу туралы куәлік;
- 2) көлік құралының тіркеу нөмірі;
- 3) мемлекеттің айырым белгісі;
- 4) көлік құралының сәйкестендіру белгісі
- 5) көлік құралына техникалық байқаудан өту фактісін растайтын құжат.

Түсініктеме жасалған әкімшілік құқық бұзушылықтың субъектісі - шет елде тіркелген көлік құралын жүргізушілер.

Субъективтік жағынан түсіндірілген әкімшілік құқық бұзушылық тікелей ниет түрінде жасалады. Мұндағы мақсат пен себеп - уәкілеттік органның рұқсатынсыз тауарларды, жолаушылар мен багажды тасымалдау саласындағы заңсыз кәсіпкерлік қызмет салдарынан жеке қызығушылық, материалдық баю.

Құқық бұзушылық көлік құралы жолаушылармен, багажмен немесе жүкпен бірге жөнелту орнынан Қазақстан Республикасының аумағында орналасқан жерге дейін жүре бастаған сәттен бастап аяқталған болып саналады.

Көліктік бақылау органының басшысы және оның орынбасарлары, аумақтық көліктік бақылау органдарының басшылары және олардың орынбасарлары әкімшілік жаза қолдануға және Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 575-бабына сәйкес әкімшілік іс бойынша іс қозғауға құқылы (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 691-бабы 2-тармағының 1-тармағы);

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 797-бабының 1 және 2-бөлігінің мазмұнына сүйене отырып, жоғарыда аталған лауазымды адамдар Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 575-бабын бұзғаны үшін көлік құралын уақытша сақтау үшін арнайы орындарға, тұрақтарға немесе тұрақты көліктік бақылау постарына жақын учаскелерге апарып, ұстауға, жеткізуге және пайдалануға тыйым салуға құқылы. ұстау себептері жойылғанға дейін басқа көлікті (кеме машинасын), кеме мені немесе шағын кеме мені пайдалану арқылы.

576-бап. Алып тасталды - ҚР 24.05.2018 № 156-VI Заңымен.

577-бап. Халықаралық қатынаста тұрақты тасымалдауды жүзеге асыру кезінде Қазақстан Республикасының аумағындағы пункттер арасында жолаушыларды тасымалдау

1. Халықаралық тасымалдарда тұрақты тасымалдау кезінде Қазақстан Республикасының аумағындағы пункттер арасында жолаушыларды тасымалдауға арналған жол жүру құжаттарын (билеттерді) сатуды ұйымдастыру -

шағын кәсіпкерлікке он, ал орта бизнеске жиырма, ірі бизнес үшін отыз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Халықаралық тасымалдарда тұрақты тасымалдау кезінде жолаушыларды Қазақстан Республикасының аумағындағы пункттер арасында тасымалдау -

көлік құралдарының жүргізушілеріне отыз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

3. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекет,

шағын бизнес субъектілері үшін жиырма, орта бизнес үшін - отыз, ірі бизнес үшін - қырық айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

4. Осы баптың екінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекет -

көлік құралдарының жүргізушілеріне елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ _____

Құқық бұзушылықтың жалпы объектісі - көлік және жол шаруашылығы саласында пайда болатын қоғамдық қатынастар.

Қарастырылып отырған бұзушылықтың тікелей объектісі - бұл Қазақстан Республикасының аумағындағы халықаралық тасымалдарда тұрақты тасымалдау тәртібін сақтау кезінде туындайтын құқықтық қатынастар.

Осы баптың 1-бөлігінің объективті жағы халықаралық тасымалдарда тұрақты тасымалдарды жүзеге асыратын автомобильдер үшін Қазақстан Республикасының аумағындағы пункттер арасында жолаушыларды тасымалдауға арналған жол жүру құжаттарын (билеттерді) сатуды заңсыз ұйымдастыру түріндегі бір біліктілік атрибутымен сипатталады.

"Автомобиль көлігі туралы" Қазақстан Республикасының 2003 жылғы 4 шілдедегі N 476 Заңының 1-бабының 12-2-тармағына сәйкес ұғым Қазақстан Республикасының аумағында орналасқан пункттерге беріледі. *Жолаушыларға қызмет көрсету пункті* - автовокзалдар немесе автовокзалдары жоқ елді мекендердегі жолаушыларға қызмет көрсетуге арналған, жол жүру құжаттары (билеттер) және жолжүк түбіртектерін сатуға арналған, көлік құралдарын қауіпсіз тоқтауға арналған платформа, жолаушыларды отырғызу, түсіру, жолаушыларды әртүрлі заттардан қорғауға арналған объект.

Қазақстан Республикасының "Автомобиль көлігі туралы" Заңының 19-8-бабына сәйкес халықаралық тасымалдарда тұрақты тасымалдарды жүзеге асыратын көлік құралдарының Қазақстан Республикасының аумағы арқылы жүруіне рұқсат беру тәртібі айқындалады. Халықаралық тасымалдарда жолаушылар мен жүктерді тасымалдайтын шетелдік көлік құралдарының Қазақстан Республикасының аумағына кіруі (аумағынан), рұқсат құжаты - жол жүру рұқсаты негізінде жасалады.

Рұқсаттар "Қазақстан Республикасында автомобиль көлігінің рұқсат етілетін жүйесін халықаралық қозғалыста қолдану ережесін бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің міндетін атқарушы 2015 жылғы 27 наурыздағы № 353 бұйрығы негізінде беріледі. Ішкі рұқсат - Қазақстан Республикасы ратификациялаған халықаралық шарттарға сәйкес шетелдік

тасымалдаушылардың Қазақстан Республикасының аумағы арқылы өтуіне рұқсат (кіруге, шығуға және транзитке, сондай-ақ үшінші елдерден Қазақстан Республикасының аумағына немесе Қазақстан Республикасының аумағынан үшіншіге тасымалдауға әмбебап рұқсат.

Осы баптың 1-бөлігіндегі құқық бұзушылықтың субъектілері - шағын, орта немесе ірі кәсіпорындар түріндегі заңды тұлғалар. Мағынасы жағынан автовокзал, автовокзал, жолаушыларға қызмет көрсету пункті басшысына - жол жүру құжаты өзінің кассалары арқылы сатылған жағдайда, әкімшілік іс қаралуы керек.

Субъективті жағынан түсіндірілген құқық бұзушылықтар көп жағдайда тікелей ниет түрінде жасалады, өйткені жолаушыларға билеттерді заңсыз сату қосымша табыс алудың өзіншілдік мақсатына бағытталған. Абайсыздықпен тергеу барысында жасалған қылмысты абайсыздық түрінде жасауға болады.

Талданатын баптың 2-бөлігінің объективті жағы халықаралық тасымалдарда тұрақты тасымалдау кезінде жолаушыларды Қазақстан Республикасының аумағындағы пункттер арасында көлік құралдарымен заңсыз тасымалдау түріндегі заңсыз әрекеттермен түсіндіріледі.

Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес жолаушыларды Қазақстан Республикасының аумағында орналасқан екі пункт арасында шетелдік көлік құралдарымен тасымалдауға болмайды. Жолаушыларды Қазақстан Республикасының аумағы арқылы транзитпен айналысатын шетелдік автомобильдерге, әдетте, Қазақстан Республикасының аумағында жолаушыларды отырғызуға және (немесе) шығарып салуға тыйым салынады.

"Автомобиль көлігі туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 23-бабы 4-тармағының негізінде жолаушылар мен багажды халықаралық тасымалдарда тұрақты тасымалдау кезінде Қазақстан Республикасының аумағында пункттер арасында жолаушыларды тасымалдауға тыйым салынады.

Осы баптың 2-бөлігіндегі қылмыстың субъектісі жеке тұлғалар, атап айтқанда халықаралық тасымалдарда тұрақты тасымалды жүзеге асыратын көлік құралдарының жүргізушілері болып табылады.

Осы баптың 3-бөлігінің объективтік жағы осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекеттермен сипатталады.

Түсіндірілген баптың 4-бөлігінің объективті жағы әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған осы баптың бірінші бөлігінде көзделген әрекеттермен сипатталады.

Айта кететін жайт, тергеліп жатқан баптың 3 және 4-бөліктері бойынша әкімшілік жаза қолдануға уәкілеттік берілген лауазымды тұлғалар әкімшілік құқық бұзушылық

туралы кодекстің 577-бабында (57-баптың 2-бөлігі) көзделген құқық бұзушылық үшін жауапкершілікті ауырлататын мән-жай ретінде емес, құқық бұзушының қайталанған әрекеттерін тек біліктілік белгілері ретінде ғана ескеруі керек.

Қарастырылып отырған мақаланың барлық бөлімдеріндегі субъективті жағы тікелей ниет немесе немқұрайлылық нысаны болуы мүмкін.

Осы баптың 3 және 4-бөліктерінде көзделген қылмыстың субъектісі тиісінше бірінші және екінші бөліктерде көрсетілген адамдар болып табылады.

Көліктік бақылау органының басшысы және оның орынбасарлары, аумақтық көліктік бақылау органдарының басшылары және олардың орынбасарлары әкімшілік жаза қолдануға және Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 577-бабына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғауға құқылы (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 691-бабы 2-бөлігінің 1-тармағы).

578-бап. Теңіз көлігінде қозғалыс қауіпсіздігін қамтамасыз ететін ережелерді бұзу

1. Теңіз көлігіндегі кемелердің маневрі мен қозғалысының белгіленген тәртібін бұзу, белгіленген жылдамдықты, дыбыстық және жарық сигналдарына қойылатын талаптарды сақтамау, кеме шамдары мен белгілерін алып жүру, кемені тыйым салынған жерлерде әдейі тоқтату немесе қою, кемелердің рульдік тәртібін бұзу, сондай-ақ міндетті талаптарды орындамау диспетчер -

жеті айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Порт суларында тиісті рұқсатсыз сүңгу немесе осы жұмыстар кезінде сигнал беру ережелерін бұзу -

он айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Баптың тақырыбына қарамастан, Қазақстан теңіз көлігіндегі қозғалыс қауіпсіздігін қамтамасыз етудің арнайы ережелерін қабылдаған жоқ. Сондай-ақ, теңіз көлігі ұғымы көрсетілмеген. Бірақ осы бапты қолдануға әкімшілік юрисдикциялық орган көліктік бақылау органдарының құзыретіне берілгендіктен, құқық бұзушылықтың мәні теңіз кемелері болуы мүмкін, ал қоғамдық қатынастары "Тауарлық кеме жүргізу туралы" 2002 жылғы 17 қаңтардағы № 284 Қазақстан Республикасының Заңымен реттеледі. Осы Заң тауарларды тасымалдау саласындағы мемлекеттік басқарудың құқықтық, ұйымдастырушылық, экономикалық және халықаралық негіздерін айқындайды және жолаушыларды, багажды және жүктерді тасымалдаумен, теңіз көлігіндегі қауіпсіздікті және қоршаған ортаны қорғаумен байланысты қатынастарды реттейді.

Түсіндірілген бапты бұзудың объектісі - теңіз көлігіндегі қозғалыс қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласында туындайтын құқықтық қатынастар.

Қаралып отырған баптың 1-бөлігіндегі қылмыстың объективті жағы заңсыз әрекеттермен (әрекетсіздіктен) көрінеді және келесі сипаттамалық белгілер түрінде сипатталады:

1) теңіз көлігімен маневрлер мен кемелер қозғалысының белгіленген тәртібін бұзу;

- 2) теңізде белгіленген жылдамдықты сақтамау;
- 3) теңіз көлігіндегі дыбыстық және жарық сигналдарына қойылатын талаптардың сақталмауы;
- 4) теңіз көлігімен кеме шамдары мен белгілерін алып жүру;
- 5) тыйым салынған жерлерде кемеңі әдейі тоқтату немесе қою;
- 6) кемелерді тарту тәртібін бұзу;
- 7) диспетчердің міндетті талаптарын орындамау.

Жоғарыда көрсетілген актілерде әкімшілік құқық бұзушылықтың белгілерінің толық тізбесі бар және кеңейтілген түсіндіруге жатпайды. Теңіз көлігінің қауіпсіздігін қамтамасыз ету бойынша заңды іс-әрекеттер тетігі Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің 2015 жылғы 30 қаңтардағы № 73 бұйрығымен бекітілген Қазақстан Республикасының теңіз көлігі кемелерінде қызмет көрсету Жарғысында көрсетілген.

Баптың диспозициясы Қазақстан Республикасы Әскери-теңіз күштерінің туы желбіреген кемелерге және ҚР ҰҚК Шекара қызметінің теңіз бөлімдеріне қолданылмайды.

Қылмыстың мәні тек әрекет етуші тәртіпке сәйкес кемелерді және оларға құқықтарды мемлекеттік тіркеуден өткен теңіз кемелері бола алады. Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің 2015 жылғы 24 ақпандағы № 165. Теңіз, жолаушылар, жүк-жолаушылар, мұнай, жүк таситын кемелер, жүзетін бұрғылау қондырғылары, құрғақ жүк кемелері, жүзетін крандар және техникалық флот кемелері (дреджерлер және т.б.) Мемлекеттік кеме тізілімінде тіркелуге жатады. сондай-ақ шағын кемелер емес кемелер.

Құқық бұзушылықтың орны - Қазақстан Республикасының 2003 жылғы 9 шілдедегі № 481 Су кодексінің 14-бабында айқындалған Қазақстан Республикасының теңіз суы. Егер Қазақстан Республикасы ратификациялаған халықаралық шарттарда өзгеше көзделмесе, Қазақстан Республикасының теңіз суларына Қазақстан Республикасының Мемлекеттік шекарасы шегіндегі Каспий және Арал теңіздерінің сулары кіреді.

Тергеу жүргізіліп жатқан баптың 1-тармағында көзделген қылмыстың субъектілері болып жеке адамдар, атап айтқанда теңіз кемесінің экипажы табылады, оның міндеті теңіз көлігіндегі қозғалыс қауіпсіздігін қамтамасыз ету болып табылады.

"Сауда-саттық кеме туралы" Қазақстан Республикасының 2002 жылғы 17 қаңтардағы Заңының 22-бабына сәйкес, кеме экипажының құрамына кеме капитаны, кеме командалық құрамының басқа адамдары және экипаж кіреді. Кеме командалық құрамына кеме капитандарының көмекшілері, механиктер, электромеханиктер, радиотехниктер мен дәрігерлер кіреді. Уәкілетті орган кеме командалық құрамына басқа мамандарды да енгізе алады. Кеме экипажының құрамына кеме командалық құрамына қатысы жоқ адамдар кіреді.

Талданатын баптың 2-бөлігіндегі қылмыстың объективті жағы құқыққа қайшы әрекеттермен (әрекетсіздікпен) көрінеді және екі сипаттамалық белгілермен сипатталады:

1) порттық суларда тиісті рұқсатсыз сүңгу жұмыстарын жүргізу;

2) порт суларында сүңгу жұмыстарын жүргізу кезінде сигнал беру ережелерін сақтамау.

Қазақстан Республикасының теңіз порттарында сүңгуір операцияларын жүргізу тетігі Қазақстан Республикасының теңіз порттарында кеме жүзу және кеме тұрақтарын жүргізу қағидаларының 137-139 тармақшаларында және Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің міндетін атқарушы 2015 жылғы 24 ақпандағы № 162 бұйрығымен бекітілген оларға жақындау тәсілдерінде көрсетілген.

Сүңгу жұмыстары портта күндізгі уақытта және теңіз портының капитаны бұйрығымен жүзеге асырылады. Сүңгуір алаңнан өтетін барлық кемелер, қайықтар мен қайықтар жылдамдықты алдын-ала белгіленген шектеулерге дейін төмендетеді және ерекше күтім жасайды. Сүңгу орнында якорьдің түсуіне жол берілмейді. Сүңгу жұмыстарын жүргізу аймағында кемелер қайтадан реттелген жағдайда, кезекші диспетчер алдын-ала 1 сағаттан кешіктірмей бұл туралы сүңгуірлермен айналысатын кемеге ескертеді.

Сүңгуірлерді қоса алғанда, сигнал беру ережелері мен тізімі, әрекет ету тәртібінің №1 және № 2 қосымшаларында бекітілген Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің 2015 жылғы 24 ақпандағы № 162.

Осы баптың 2-тармағында көзделген құқық бұзушылықтың субъектілері жеке тұлғалар, атап айтқанда, теңіз кемесінің немесе теңіз портының экипажы, сүңгу жұмыстарын жүргізуге жауапты адамдар

Түсіндірілген баптың екі бөлігінің субъективті жағы кінәнің тікелей ниеті немесе абайсыздық түрінде көрсетілуі мүмкін.

Көліктік бақылау органының басшысы және оның орынбасарлары, аумақтық көліктік бақылау органдарының басшылары және олардың орынбасарлары Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 578-бабына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және көліктік бақылау органдарының атынан әкімшілік жаза қолдануға құқылы (Әкімшілік кодекстің 691-бабының 2-бөлігі).

579-бап. Құрылғылардың және сигнал беру мен байланыс құралдарының теңіз көлігінің зақымдануы

Теңіз көлігі құралдары мен сигнал беру және байланыс құралдарының зақымдануы

-

он айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ _____

Түсіндірілген бапты бұзудың объектісі - теңіз көлігіндегі қозғалыс қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласында туындайтын құқықтық қатынастар.

Құқық бұзушылықтың тікелей объектісі - теңіз көлігіндегі сигнализация мен байланыс құралдарының жұмыс істеу және қауіпсіздік ережелері бойынша туындайтын құқықтық қатынастар.

"Сауда жүк тасымалы туралы" Қазақстан Республикасының 2002 жылғы 17 қаңтардағы Заңының 4-бабы 3-тармағының 55–9-тармақшасына сәйкес теңіз кемелерін, соның ішінде құрылымдар мен сигнализация және байланыс құрылғыларын жабдықтау ережелері бекітілді.

Талданатын бапта көзделген қылмыстың объективті жағы заңсыз әрекеттермен (әрекетсіздікпен) көрінеді және теңіз көлігі құралдарына және сигнал беру және байланыс құралдарына зақым келтіру түрінде бір біліктілік белгімен сипатталады.

Теңіз кемесі сапарға шықпас бұрын, Қазақстан Республикасының теңіз көлігі кемелеріндегі қызмет Жарғысына сәйкес, кеме шеберінің бас көмекшісі сигналды және айрықша шамдарды, жарық, дыбыстық және авариялық сигнал беру құралдарын, борттық коммуникацияларды, қозғалтқыш телеграфтарын және т.б. тексеруі керек.

Теңіз кемелерін құралдармен және коммуникациялармен жабдықтау Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің 2015 жылғы 30 қаңтардағы № 92 бұйрығымен бекітілген Теңіз кемелерін жабдықтау ережелері негізінде жүзеге асырылады. Барлық теңіз кемелері, олардың мақсатына және навигациялық аймағына қарамастан, сигнал беру құрылғыларымен жабдықталған, оларға мыналар кіреді:

- 1) сигналды айыратын шамдар (2 жоғарғы, 1 бүйірлік тақта, 1 сол жақ, 1 дана, 2 ақ дөңгелек, 2 қызыл дөңгелек);
- 2) жыпылықтайтын шамдар (1 маневрлік жарық, 1 күндізгі жарық);
- 3) дыбыстық сигнал беретін құрылғылар (1 ысқырық, 1 қоңырау, 1 гонг);
- 4) сигнал фигуралары (3 шар, 1 конус, 1 ромб);
- 5) пиротехникалық сигнализация құралдары (12 парашют зымыраны, теңіз рейсі және порттық кеме жүзетін кемелерге қолданылмайды);
- 6) радиолокациялық шағылыстырғыштар (1 радар шағылыстырғыш).

Сигналдық құрылғылар кемеге кез келген уақытта пайдалануға дайын болатындай етіп орнатылады және сақталады. Негізгі және қосалқы қондырғылардың шамдары үшін оларды орнатуға арналған тұрақты орындар қарастырылған.

Барлық теңіз кемелері мақсатына және навигациялық аймағына қарамастан, теңіз радиотехникасымен жабдықталған, оған мыналар кіреді:

- 1) радиобайланыс (ультра қысқа толқындар (УҚТ), аралық толқындар (АТ) және аралық және қысқа толқындар (АТ / КТ радио қондырғылары);
- 2) Халықаралық жылжымалы жерсеріктік байланыс ұйымының кеме-жер станциялары (Халықаралық теңіз спутниктік ұйымы - INMARSAT, орыс. ИНМАРСАТ);
- 3) теңіздегі қауіпсіздік туралы ақпарат алу үшін 518 кГц жиіліктегі навигациялық, гидрометеорологиялық және апаттық кемелер туралы халықаралық

автоматтандырылған ескерту жүйесінің құрылғысы (ағылш. Navigational Telex - NAVTEX, орыс. НАВТЕКС);

4) апатқа ұшыраған кемелер мен әуе кемелерін анықтауға және орналастыруға арналған халықаралық спутниктік жүйесінің маяк (COSPAS - авариялық кемелерге арналған ғарыштық іздеу жүйесі, CAPCAT (рус. SARSAT - іздеу және құтқару спутнигі) - іздеу мен құтқаруға арналған спутниктік бақылау жүйесі, рус. КОСПАС-САРСАТ) немесе Халықаралық мобильді спутниктік байланыс ұйымы (ИНМАРСАТ);

5) УДТ (ультрадыбыстық толқындар) автоматты маяк;

6) радар транспонтері (кеме);

7) қабылдағыш;

8) радио қондырғы;

9) антенна құрылғысы;

10) жерге қосу;

11) қуат көзі;

12) зарядтағыштар;

13) кабельдік желі.

Әрбір теңіз кемесі осындай байланыс құралдарымен жабдықталған, олар:

1) апаттық ескертулерді "кеме - жағалау" бағыты бойынша кемінде екі жеке тәуелсіз тәсілмен беру;

2) "жағалау - кеме" бағыты бойынша апаттық дабылдар алу;

3) "кеме - кеме" бағыты бойынша апаттық дабылдарды беру және қабылдау;

4) іздеуді және құтқаруды үйлестіру үшін хабарламаларды жіберу және қабылдау;

5) апат болған жерде хабарларды жіберу және қабылдау;

6) теңіз қауіпсіздігі туралы ақпаратты беру және қабылдау;

7) кемелерді маневрлеу және қозғалысты басқару қызметтерінің жұмысы үшін ақпарат беру кезіндегі өзара әрекеттестікті үйлестіру үшін радиобайланыс;

8) жалпы мақсаттағы радио хабарларын беру және қабылдау;

9) "көпір - көпір" хабарламаларын беру және қабылдау.

Радиотехника механикалық, электрлік немесе басқа көздерден болатын зиянды кедергілер оның дұрыс пайдаланылуына кедергі жасамайтын, қауіпсіздіктің жоғары дәрежесі қамтамасыз етілетін және судың зиянды әсерінен, температураның күрт ауытқуынан және басқа да қолайсыз экологиялық жағдайлардан қорғалатындай етіп орналастырылған.

Кемеде металдан жасалған ұштары бар радиоаппаратураларды орналастыру үшін арнайы құрылғылар қарастырылуы керек. Кемеде орнатылған байланыс жабдықтары оларды пайдалану мен техникалық қызмет көрсетуге оңай қол жетімді болатындай етіп орналастырылған және оларды пайдалану кемемені басқаруға кедергі келтірмейді және жеке құрам үшін қауіп төндірмейді.

Кемедегі кез-келген адам қылмыс субъектілері бола алады:

- 1) жолаушылар;
- 2) кеме экипажы.

Түсіндірілген баптың субъективті жағы кінәнің тікелей ниеті немесе ұқыпсыз нысаны түрінде көрсетілуі мүмкін.

Көліктік бақылау органының басшысы және оның орынбасарлары, аумақтық көліктік бақылау органдарының басшылары және олардың орынбасарлары Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 579-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және көліктік бақылау органдарының атынан әкімшілік жаза қолдануға құқылы (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 691-бабы 2-бөлігінің 1-тармағы).

580-бап. Теңіз және өзен көлігі кемелерінде, сондай-ақ шағын кемелерде жолаушылардың қауіпсіздігін қамтамасыз ететін ережелерді бұзу

Теңіз және өзен көлігі кемелерінде авариялық-құтқару құралдары мен құрал-жабдықтардың, сондай-ақ шағын кемелердің жоқтығы, пайдаланбауы немесе пайдаланбауы, теңіз және өзен көлігі кемелерінде арқан жолдары мен баспалдақтарды жабдықтау талаптарын бұзу -

он айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ _____

Түсіндірілген мақаланы бұзудың объектісі - теңіз және өзен көлігіндегі қозғалыс қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласында туындайтын қоғамдық-құқықтық қатынастар.

"Тауарлық кеме жүргізу туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 9-бабының негізінде теңіз көлігімен жеке меншік болып табылатын кемелер түсініледі:

- 1) мемлекет;
- 2) Қазақстан Республикасының азаматтары мен мемлекеттік емес заңды тұлғалары;
- 3) егер Қазақстан Республикасының заң актілерінде өзгеше көзделмесе, шет мемлекеттер, шетелдіктер, азаматтығы жоқ адамдар, шетелдік заңды тұлғалар.

"Ішкі су көлігі туралы" Қазақстан Республикасының 2004 жылғы 6 шілдедегі № 574 Заңына сәйкес, өзен кемесі - бұл кеме қатынасы үшін пайдаланылатын өздігінен жүретін немесе өздігінен жүрмейтін жүзетін құрылым, соның ішінде өзен-теңіз жүзу кемесі, бу, ішкі су көлігі. техникалық флоты бар кеме (сығылатын және бұрғыланған снарядтар, жүзетін кран және басқа да осындай техникалық құрылымдар), сондай-ақ шағын кеме болып табылмайтын басқа кеме.

Кемелерді, оның ішінде шағын кемелі және оған құқықтарды мемлекеттік тіркеу ережесінде келесі ұғымдар пайдаланылады:

- 1) өздігінен жүретін шағын кеме - механикалық қондырғы жүргізетін шағын кеме, сондай-ақ желкенді кеме;
- 2) өздігінен жүрмейтін шағын көлемді кеме - тәуелсіз қозғалыс үшін механикалық қондырғы жоқ шағын көлемді кеме.

Қаралып отырған бап бойынша қылмыстың объективті жағы келесідей заңсыз әрекеттермен (әрекетсіздікпен) көрінеді:

1) теңіз және өзен көлігі кемелерінде, сондай-ақ кішігірім кемелерде құтқару және авариялық-құтқару құралдары мен жабдықтарының жарамсыздығы, пайдаланбауы немесе пайдаланбауы;

2) теңіз және өзен көлігінің кемелерінде өткізгіштер мен өткелдерді жабдықтауға қойылатын талаптардың бұзылуы.

Теңіз кемелерінің құтқару жабдықтарын жарақтандыру тәртібі Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің 2015 жылғы 30 қаңтардағы № 92 бұйрығымен бекітілген. Барлық теңіз кемелері мақсатына және навигациялық аймағына қарамастан құтқару құралдарымен жабдықталған, оған мыналар кіреді:

- 1) құтқару және құтқару қайықтары;
- 2) лифтілер;
- 3) құтқару құралдары;
- 4) құтылар;
- 5) гидротермальды костюмдер;
- 6) жылуды қорғау құралдары;
- 7) қонуға арналған пандустар;
- 8) лебедка триггерлері.

Кеменің бүйірінен іске қосылған қайықтар одан әрі қозғалтқыштың мұрнына орнатылып, ұшыру құрылғыларына бекітіледі. Кезекші кемелер оларды іске қосуға және көтеруге ыңғайлы жерде бес минуттан аспайтын уақыт ішінде тұрақты дайын күйде орнатылады.

Құтқару кемелері мен құтқару қайықтарының өлшемдері және олардың құрамындағы адамдар анық және өшпейтін белгілермен белгіленеді. Тіреуіштер оларды қолмен босатылатын етіп орнатылады. Олар көтерген адамдар саны жеке және өшірілмейтін белгілері бар лифтілерде белгіленеді.

Резервуарлар кемеге екі жағынан да оңай қол жетімді болатындай етіп, мүмкін болса, барлық ашық палубаларда орналастырылады. Әр құтқару құралында кеменің атауы мен тіркеу портында латын әліпбиінің блок-әріптерімен басылған.

Резервуарлардың кемінде жартысы суға шықпайтын өздігінен жанатын шамдармен жабдықталған. Бұл шамдар оларға арналған шеңберлердің жанында орналасады, оларды шеңберлерге бекіту үшін қажетті құралдар бар. Кемедегі әрбір адамға өмірлік киім беріледі.

Өмірлік куртқалар кеменің бортында кез-келген уақытта пайдалануға дайын болатындай етіп сақталады. Күзет персоналына арналған шкафтар ауысым учаскелерінде (көпірде, радио бөлмесінде және қозғалтқыш бөлмесінде) сақталады.

Теңіз кемесі экипажының әрбір мүшесіне гидротермальды костюм қарастырылған. Гидротермальды костюм су өткізбейтін материалдан жасалған және адам ағзасын суық

суда гипотермиядан қорғауға арналған. Егер гидротермальды костюм құтқару костюмін киюді қажет етсе, онда гидротермальды костюм гидротермальды костюмге киіледі.

Кемедегі әрбір адам үшін жылу қалқаны қарастырылған. Су өткізбейтін материалдан жасалған жылу қорғағыш зат өмірлік күртешеге оралып, тұлғаны қоспағанда, бүкіл адам ағзасын қамтиды және өзінің функцияларын төмен ауа температурасында орындайды.

Қолайсыз жағдайларда құтқару қайықтары мен құтқару қайықтарының қауіпсіз түсуін қамтамасыз ету үшін бір адам теңіз кемесінің палубасында орналасқан жерден немесе құтқару немесе құтқару қайығынан шығарылатын ұшыру пандустар қолданылады.

Іске қосу қондырғылары автоматты қайықтар мен құтқару қайықтары жұмыс істейтін жағдайларда кабельде құламаның пайда болуын болдырмайтын жоғары жылдамдықты автоматты қондырғымен жабдықталған. Жоғарыда аталған барлық құтқару құралдары он екі айда бір рет жөндеуден өтеді.

Теңіз және өзен көлігінің кемелеріндегі өткізу жолдары мен өткізу жолдарын жабдықтауға қойылатын талаптар Кеден одағының "Шағын қайықтардың қауіпсіздігі туралы" техникалық регламентінің 22-тармағында көрсетілген (TR TS 026/2012). Шағын кемелер кішігірім кемелердің түрін, мақсатын және оларды пайдалану шарттарын ескере отырып, адамның құлап кету қаупін азайтып, судан бүйірге көтерілуін қамтамасыз ететін етіп жобалануы керек. Жолаушылар мен экипажды кішігірім кемелерге, қоршауларға (қоршауларға немесе қол рельстеріне), тұтқаларға, жүріс жолдарына және ұқсас ілмектерге құлап кету қаупінен қорғау үшін. Шағын кемелердің ашық үстіңгі жұмыс палубасының ұзындығы 6 метр немесе одан жоғары болатын рельстермен немесе қоршаулармен үздіксіз қоршау керек. Қоршаулар оларды пайдалану кезінде туындайтын жүктемелерге төтеп беруі керек. Қоршауларды жалғауға және бекітуге арналған құрылғылар олар осылай жасалуы керек дірілмен әлсіремейді. Егер қоршаудың жалпы желісі болса бүйірлік немесе қатты жүретін жолдармен кедергі келтіретін болса, бұл жолдар сенімді жабық болуы керек.

Бұл құқық бұзушылықтың субъектілері - теңіз және өзен көлігі кемелеріндегі, сондай-ақ шағын кемелердегі жолаушылардың қауіпсіздігін қамтамасыз ететін ережелерді сақтауға жауапты тұлғалар.

Түсіндірілген баптың субъективті жағы кінәнің тікелей ниеті немесе ұқыпсыз нысаны түрінде көрсетілуі мүмкін.

Келесі тұлғалар Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 580-бабының барлық бөліктерінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және әкімшілік жаза қолдануға құқылы:

1) көліктік бақылау органдарының, көлік және коммуникация саласындағы уәкілетті органның, оның аумақтық бөлімшелерінің басшылары мен олардың

орынбасарларының атынан. (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 691-бабының 1-бөлігі);

2) көліктік бақылау органының басшылары мен оның орынбасарлары, аумақтық көліктік бақылау органдарының басшылары және олардың орынбасарлары (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 691-бабы 2-бөлігінің 1-тармағы).

581-бап. Тиісті дипломы (куәлігі, куәлігі) жоқ адамдардың кеме қатынасына немесе кемеңі басқаруға жіберуге рұқсат беру ережелерін бұзу

1. Егер кемеңің техникалық жай-күйі қолда бар құжаттарға сәйкес келмесе, жүк тиеу ережелері, жолаушылар стандарттары, аумақтағы шектеулер және шектеулер бұзылса, кемеңің тиесілігін, кеме құрамына жарамдылығын, толық емес экипажбен жүретінін растайтын құжаттарсыз кемеңі жүзуге жіберу (бағыттау). кеме қатынасы шарттары, сондай-ақ тиісті дипломы (куәлігі, куәлігі) жоқ тұлғаларды кемеңі немесе оның механизмдері мен жабдықтарын басқаруға жіберу, -

жиырма айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Белгіленген тәртіпте тіркелмеген немесе техникалық байқаудан (сараптамадан) өтпеген немесе ақаулары бар, пайдалануға тыйым салынған, немесе жабдықпен жабдықталмаған немесе тиісті рұқсатынсыз ауыстырылған ұсақ кемелерді, сондай-ақ кіші кемелерді пайдалануға рұқсат етілген адамдарды ұшыру осы кемелерді пайдалануға құқығы жоқ, -

лауазымды адамдарға, шағын бизнес субъектілеріне - он, орта бизнес субъектілеріне - жиырма, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне - елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілген бапты бұзу объектісі кемелердің, оның ішінде кішігірім кемелердің қозғалысының (навигациясының) қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласында туындайтын құқықтық қатынастар болып табылады.

Баптың 1-тармағында көзделген қылмыстың объективті жағы заңсыз әрекеттермен (әрекетсіздіктен):

1) кеме жүзу кезінде кемеңің шығарылуы (бағыты):

- кемеге меншік құқығын растайтын құжаттарсыз;
- кемеңің кеме жүзуге жарамдылығын куәландыратын құжаттардан басқа;
- жеткіліксіз құраммен;
- егер кемеңің техникалық жағдайы қолда бар құжаттарға сәйкес келмесе;
- белгіленген жүктеу ережелерін бұзған кезде;
- жолаушылар сыйымдылығы нормаларын бұзумен;
- аумақтағы шектеулерді және жүзу жағдайларын бұзу;

2) тиісті дипломы (куәлігі, куәлігі) жоқ тұлғаларды кемеңі немесе оның механизмдері мен жабдықтарын басқаруға жіберу.

Осы баптың 1-бөлігінің тармақшаларында және тармақшаларында жоғарыда аталған барлық әрекеттер әкімшілік құқық бұзушылықтың жеке белгілері немесе жиынтық белгілері болуы мүмкін.

Кеме - ішкі су көлігі кемесі, тасымалдау мақсаттары үшін пайдаланылатын өздігінен жүретін немесе өздігінен жүрмейтін жүзу құрылымы, соның ішінде өзен-теңіз кемесі, паром, техникалық флот кемесі (тереңдету және тереңдету снарядтары, жүзетін кран және басқа да осындай техникалық құрылымдар), сонымен қатар кішкене кеме емес басқа кеме.

Кеме саяхатқа кірген кезде кеме экипажының "Сауда жүк тасымалы туралы" Қазақстан Республикасының 2002 жылғы 17 қаңтардағы Заңының (бұдан әрі - "Навигация туралы" Заң) талаптарына сәйкес құжаттары болуы керек:

1) жолаушы куәлігі - кемедегі жолаушылардың шекті рұқсат етілген саны туралы ақпаратты қамтитын кеме құжаты (навигация туралы заңның 1-бабының 15-тармағы);

2) кәсіптік диплом - кемеңнің экипаж мүшесіне берілген және оның біліктілігін растайтын диплом (навигация туралы заңның 1-бабының 21-1-тармағы);

3) кеме ипотекасы - тиісті реестрде тіркелген келісім негізінде туындайтын теңіз кемесінің, ішкі су көлігі кемесінің, өзен-теңіз кемесінің, сондай-ақ салынып жатқан кемеңнің ипотекасы (навигация туралы заңның 1-бабы 25-тармағы);

4) жүкқұжат - тасымалдаушы жіберушіге беретін және тауарларды тасымалдауға қабылдағанын растайтын құжат (навигация туралы заңның 1-бабының 31-тармағы);

5) жүкқұжат арқылы - тасымалдаушы жөнелтушіге беретін және тауардың тасымалдауға қабылданғанын куәландыратын құжат, онда тасымалдаудың бір бөлігін басқа тасымалдаушы жүзеге асыруы тиіс (навигация туралы заңның 1-бабының 38-тармағы);

6) теңіз жүкқұжаты - жүктерді теңіз арқылы тасымалдау кезінде жасалған көлік құжаты; (Кеме қатынасы туралы заңның 1-бабының 53-бөлімі).

Кемедегі шектеулер мен шарттар Қазақстан Республикасы Қорғаныс министрінің 2017 жылғы 16 тамыздағы № 455 бұйрығымен бекітілген

"Суға жүзуге тыйым салынған және уақытша қауіпті аймақтарды белгілеу ережесін бекіту туралы".

Түсіндірілген баптың 1-бөлігіндегі құқық бұзушылық субъектілері кеме жүзу кезіндегі теңіз кемесінің босатылуына (бағытына) жауапты тұлғалар болып табылады.

Осы баптың 2-тармағында көзделген қылмыстың объективті жағы заңсыз әрекеттермен (әрекетсіздіктермен):

- 1) шағын кемелерді кеме қатынасына шығару:
 - белгіленген тәртіппен тіркелмеген;
 - техникалық байқаудан (тексеруден) өтпеген;
 - жұмысында тыйым салынған ақаулықтар болса;
 - толық емес жабдық;

- рұқсатсыз жөнделген

2) осы кемелерді басқаруға құқығы жоқ тұлғалардың шағын кемелерін басқаруға қабылдау.

Осы баптың 2-бөлігінің тармақшаларында және тармақшаларында жоғарыда аталған барлық әрекеттер әкімшілік құқық бұзушылықтың жеке белгілері немесе жиынтық белгілері болуы мүмкін.

Шағын кеме - ұзындығы жиырма метрден аспайтын кеме, ондағы адамдар саны он екі адамнан аспауы керек, балық аулауға, жүктерді тасымалдауға, сүйретуге, іздеу, барлауға және пайдалы қазбаларды өндіруге, құрылысқа, жолға, гидравликалық және басқаларға арналған немесе жабдықталған кемелерден басқа. осыған ұқсас жұмыстар, пилоттық және мұзжарғыш көмек, сондай-ақ су объектілерін ластанудан және бітелуден қорғау жөніндегі шараларды жүзеге асыру.

Шағын кеме саяхатқа кірген кезде экипажда "Ішкі су көлігі туралы" Қазақстан Республикасының 2004 жылғы 6 шілдедегі № 574 Заңының (бұдан әрі - Заң) талаптарына сәйкес құжаттары болуы керек:

1) жолаушы куәлігі - кемедегі жолаушылардың шекті рұқсат етілген саны туралы ақпаратты қамтитын кеме құжаты (Заңның 1-бабының 8-1-тармағы);

2) жүзуге жарамдылығы туралы сертификат - Кеме қатынасы тіркелімінің негізгі құжаттарының бірі, кеме тізілімінің ережелеріне сәйкес (Заңның 1-бабының 9-тармағы);

3) кеме ипотекасы - тиісті тіркелімде тіркелген келісім негізінде туындайтын ішкі кеме, шағын кеме, өзен-теңіз кемесінің кепілдемесі (Заңның 1-бабының 13-тармағы);

4) жүкқұжат - жүктерді тікелей су тасымалы кезінде тасымалдау кезінде жасалған көлік құжаты (Заңның 1-бабының 21-тармағы);

5) тіркеу нөмірі - кемені қоса алғанда, кемені мемлекеттік тіркеу кезінде оған берілген нөмір (Заңның 1-бабының 42-1-тармағы).

Кемені, оның ішінде кішігірім кемені анықтау үшін кеме тексеріледі. Сауалнама - кемені оның мақсаты мен сыныпты растауды ескере отырып, кеме жүзу қауіпсіздігін қамтамасыз етуге бағытталған техникалық регламенттерде және кеме тізілімінің ережелерінде белгіленген талаптарға сәйкес оның техникалық жағдайын анықтау мақсатында тексеру (Заңның 1-бабының 21-тармағы).

Кемедегі ипотека әрекет етушінің бұйрығына сәйкес беріледі Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің 2015 жылғы 23 қаңтардағы № 51 "Кемені, оның ішінде шағын кемені және оған құқықтарды мемлекеттік тіркеу ережесін бекіту туралы".

Зерттелетін баптың 2-бөлігіндегі қылмыстың субъектілері - кіші кемелерді саяхатқа жіберуге жауапты лауазымды тұлғалар мен заңды тұлғалар.

Түсіндірілген баптың барлық бөлімдеріндегі субъективті жағы кінәнің тікелей ниеті немесе абайсыздық түрінде көрсетілуі мүмкін.

Келесі тұлғалар Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 581-бабының барлық бөліктерінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және әкімшілік жаза қолдануға құқылы:

1) 1-бөлімге сәйкес көліктік бақылау органдарының атынан көлік және коммуникация саласындағы уәкілетті органның заңды басшылары, оның аумақтық бөлімшелері және олардың орынбасарлары. (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 691-бабының 1-бөлігі);

2) барлық бөліктерде - көліктік бақылау органының басшылары мен оның орынбасарлары, аумақтық көліктік бақылау органдарының басшылары және олардың орынбасарлары (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 691-бабы 2-бөлігінің 1-тармағы).

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 804-бабы 3-бөлігінің 1-тармағы негізінде көлік және коммуникация саласындағы уәкілетті органның лауазымды адамдары Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 582-бабының 2-бөлігімен әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама жасауға құқылы.

Осы бапта көзделген бұзушылықтар болған кезде жоғарыда аталған лауазымды адамдар ұстау себептері жойылғанша кішігірім кемені басқа кемені немесе кішігірім кемені қолдана отырып уақытша сақтауға беру арқылы ұстауға, жеткізуге және пайдалануға тыйым салуға құқылы. (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 797-бабы 1-тармағының 1-тармақшасы).

582-бап. Кемелерді, оның ішінде кішігірім кемелерді пайдалану ережелерін бұзу, сондай-ақ кемені, оның ішінде шағын кемені басқару құқығына ие емес тұлға басқару

1. Белгіленген тәртіпте тіркелмеген немесе техникалық байқаудан (тексеруден) өтпеген, бүйірлік нөмірлер мен белгілерді өткізбейтін, немесе рұқсатсыз жабдықталған, немесе пайдалануға тыйым салынған кемшіліктері бар кемені (оның ішінде кішігірім кемелерді) басқару жолаушылар сыйымдылығын тиеу ережелерін, ауданның шектеулері мен навигациялық шарттарды бұза отырып - он бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Кеме, оның ішінде кішігірім кемені басқару, бұл кемені, оның ішінде шағын кемені басқаруға құқығы жоқ тұлға, сондай-ақ кемені, оның ішінде шағын кемені басқару, осы кемені пайдалануға құқығын растайтын құжаты жоқ тұлға. шағын көлемді кемені қоса алғанда, немесе осындай кемені басқаруды, оның ішінде шағын көлемді кемені басқаруға құқығы жоқ адамға беру, - он айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

3. Кемені, оның ішінде шағын кемені басқару, кеме құжаттары болмаған кезде, сондай-ақ кеме құжаттарына қойылатын талаптарды бұзған кезде -

бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

4. Кемеде, оның ішінде кішігірім кемеде, басқару тақтасының анық жалған немесе жалған нөмірлері мен белгілері бар басқару -

жиырма айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

5. Шағын кемені немесе сүйретпелі кеменің бортындағы адамдарда жеке өмірді құтқару құралдарын киюге және бекітуге болмайтын шағын кемені басқару, - жеке тұлғаларға бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ _____

Түсіндірілген бапты бұзудың жалпы нысаны кемелердің, оның ішінде шағын кемелердің қозғалысының (навигациясының) қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласында туындайтын құқықтық қатынастар болып табылады.

Кеме - ішкі су көлігі кемесі, тасымалдау мақсаттары үшін пайдаланылатын өздігінен жүретін немесе өздігінен жүрмейтін жүзу құрылымы, соның ішінде өзен-теңіз кемесі, паром, техникалық флот кемесі (тереңдету және тереңдету снарядтары, жүзетін кран және басқа да осындай техникалық құрылымдар), сонымен қатар кішкене кеме емес басқа кеме.

Шағын кеме - ұзындығы жиырма метрден аспайтын кеме, ондағы адамдар саны он екі адамнан аспауы керек, балық аулауға, жүктерді тасымалдауға, сүйретуге, іздеу, барлауға және пайдалы қазбаларды өндіруге, құрылысқа, жолға, гидравликалық және басқаларға арналған немесе жабдықталған кемелерден басқа. осыған ұқсас жұмыстар, пилоттық және мұзжарғыш көмек, сондай-ақ су объектілерін ластанудан және бітелуден қорғау жөніндегі шараларды жүзеге асыру.

Қаралып жатқан баптың 1-тармағында көзделген қылмыстың объективті жағы кемені басқару түріндегі заңсыз әрекеттермен (әрекетсіздіктен) көрінеді (оның ішінде кішігірім):

- 1) белгіленген тәртіппен тіркелмеген;
- 2) техникалық байқаудан (тексеруден) өтпеген;
- 3) тақтаның нөмірлері мен белгілері жоқ;
- 4) рұқсатынсыз айырбасталған;
- 5) жұмысында тыйым салынған ақаулар болған кезде;
- 6) жолаушылар сыйымдылығын тиеу ережелері бұзылған;
- 7) жүзу алаңындағы шектеулерді бұзу.

Ішкі су жолдары бойынша навигациялық ережелердің 2-тармағының негізінде кемелер мен кемелердегі жазулар (әріптер мен тіркеу нөмірлері) Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің міндетін атқарушының 2015 жылғы 23 қаңтардағы № 51 "Кемені мемлекеттік тіркеу ережесін бекіту туралы" бұйрығына сәйкес қолданылады. , оның ішінде шағын кеме және оған құқықтар " .

Осы Ереженің 61-тармағына сәйкес кемелерге берілген тіркеу нөмірлері және олардың жазылуы (әріптік-цифрлық) кеменің садақының екі жағында өз атауынан

жоғары орналастырылады. Бұл жағдайда кемең атауының жазылуы оның тіркеу нөмірі мен жазылуынан гөрі үлкенірек болуы керек. Кеме садақындағы басқа жазуларға жол берілмейді.

Кемеңі, оның ішінде кішігірім кемеңі анықтау үшін кеме тексеріледі. Сауалнама - кемеңі оның мақсаты мен сыныпты растауды ескере отырып, кеме жүзу қауіпсіздігін қамтамасыз етуге бағытталған техникалық регламенттерде және Кеме қатынасы тіркелімінің ережелерінде белгіленген талаптарға сәйкес оның техникалық жағдайын анықтау мақсатында тексеру.

Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің 2018 жылғы 24 қыркүйектегі № 669 бұйрығымен бекітілген палубалы шағын кемелерге техникалық қадағалауды жүзеге асыру ережесінің 3-тармағына сәйкес кемелерді, оның ішінде шағын кемелерді техникалық куәландыру тәртібі анықталды.

Кеме қатынасы тіркелімі - бұл кемелерді, шағын кемелерді жіктеу және техникалық қауіпсіздігін қамтамасыз ету үшін Қазақстан Республикасы Үкіметінің шешімімен құрылған республикалық мемлекеттік қазыналық кәсіпорын.

Техникалық қадағалау - кеме палубаларын тексеруге арналған кеме тіркелімі қызметі. Зерттеу нәтижелері бойынша палубалы шағын кемеңі зерттеу актісі жасалады, зерттеу нәтижелері бар.

Түсіндірілген баптың 2-бөліміне сәйкес қылмыстың объективті жағы

1) кемеңі, оның ішінде кішігірім кемеңі, осы кемеңі, оның ішінде шағын кемеңі басқаруға құқығы жоқ тұлғаны басқару;

2) кемеңі, оның ішінде шағын кемеңі басқару, осы кемеңі, оның ішінде шағын кемеңі пайдалану құқығын растайтын құжатты жоқ тұлға;

3) мұндай кемеңі басқару, оның ішінде кішігірім кемеңі басқару құқығы жоқ тұлғаға беру.

Айта кету керек, басқару құқығын кемеңі басқару туралы құжатты жоқ адамға (үйде ұмытылған), оның ішінде кішігірім кемеге беру әкімшілік құқық бұзушылық болып табылмайды. Бұл заңдардағы алшақтық болып көрінуі мүмкін, бірақ егер адам кемеңі пайдалану құқығын растайтын құжатты ұмытып кетсе, онда бұл кодталған азап болмауы керек, өйткені бұл жер бетіндегі кез-келген адамның табиғи кемшілігі. Бұл саңырау және мылқау адамды сөйлей және ести алмағаны үшін жазалауға тең келеді.

Осы баптың 2-бөлігінің тақырыптары баптың сипаттамасында көрсетілген субъектісі:

1) кемеңі, оның ішінде шағын кемеңі басқаруға құқығы жоқ тұлға;

2) кемеді, оның ішінде кішігірім кемеді оның құжатты жоқ адам;

3) мұндай кемеңі, оның ішінде кішігірім кемеңі басқаруды мүлде басқаруға құқығы жоқ тұлғаға заңсыз берген тұлға.

Осы баптың 3-бөлігіндегі қылмыстың объективті жағы

1) кемеңі, оның ішінде шағын кемеңі, кеме құжаттары болмаған кезде басқару;

2) кеме құжаттарына қойылатын талаптарды бұза отырып, кемеңі, оның ішінде шағын көлемді кемеңі басқару.

"Ішкі су көлігі туралы" Қазақстан Республикасының 2004 жылғы 6 шілдедегі Заңының 23-бабына сәйкес кемеде келесі кеме құжаттары болуы керек:

1) кемеңің Қазақстан Республикасының Мемлекеттік туы астында ұшуға құқығын және кемеге меншік құқығын растайтын (мемлекеттік кеме тізілімінде тіркелуге тиісті кемелер үшін) кеме куәлігі;

2) шетелдік кемеге Қазақстан Республикасының Мемлекеттік туы астында жүзуге құқықты уақытша беру туралы анықтама (жалға алынған шетелдік кемелер тізілімінде тіркелген кемелер үшін);

3) оның класын көрсетумен немесе сыныптау куәлігімен жүзуге жарамдылығы туралы сертификат;

4) өздігінен жүретін кемелерге арналған журнал (журнал);

5) кемеңің рөлі (өздігінен жүретін кемелер үшін) - кеме шебері жасаған экипаж мүшелерінің тізімі;

6) радио журнал (егер кемеде кеме радиосы болса);

7) кеме станциясының рұқсаты (егер кемеде кеме радиосы болса);

8) машина журналы (механикалық қозғалтқышы бар кемелер үшін);

9) кемеңі бірыңғай кітаптық тексеру;

10) кемеге санитарлық-эпидемиологиялық қорытынды;

12) кемеңің маймен, ағынды сулармен және қоқыстармен ластануының алдын алу туралы анықтама;

13) кеме экипажының ең аз құрамы туралы куәлік (өздігінен жүретін кемелер үшін).

Ішкі су жолдары мен басқа да су объектілерінде жұмыс жасайтын шағын кемеңің бортында келесі құжаттар болуы керек:

1) кемеңің болуы туралы жыл сайынғы техникалық сараптамадан өткендігі туралы белгісі бар кеме билеті;

2) шағын кемеңі пайдалану құқығына меншік иесінің шағын кемеде иесі болмаған жағдайда оның жеке куәлігінің көшірмесімен сенімхат.

Қаралып отырған баптың 4-тармағында көзделген қылмыстың объективті жағы кемеңі, оның ішінде кішігірім кемеңі басқару нысанындағы екі біліктілік сипаттамасымен сипатталады:

1) тіркеу тақтасының белгілері мен белгілері анық жалған;

2) тіркеу тақтасының жалған нөмірлері мен белгілері.

Мемлекеттік тіркеу тақтасының жалған нөмірлері деп өндірушіде өндірілмеген, олар шығарған белгілерді бұрмалайтын, сондай-ақ басқа кемеге мемлекеттік тіркеу кезінде берілген нөмірлерді бұрмалайтын өндірушілер шығарған сандар деп түсіну керек.

Мемлекеттік тіркеу нөмірін қолдан жасау арқылы сурет, бояу немесе басқа белгімен ауыстыру арқылы серияның, нөмірдің немесе сериялық нөмірдің өзгеруі мүмкін.

Егер мемлекеттік тіркеу нөмірлік белгілерінің бұрмалану белгілері табылса, кемені іздеу керек және жалғандықтың басқа себептері нақтыланады.

Түсіндірілген баптың 5-тармағында көзделген қылмыстың объективті жағы шағын құтқару құралдарын киюге немесе тіреуішке жүзуге арналған көлікте тұрған адамдарға жеке құтқару құралдарын орнатпай, шағын кемені басқару түріндегі заңсыз әрекеттермен (әрекетсіздікпен) көрінеді.

Бұл ереже алдымен Әкімшілік кодексінде "Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексіне өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы" 2017 жылғы 28 желтоқсандағы № 127 Қазақстан Республикасы Заңының негізінде пайда болды. Нормадан Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 582-бабы жол-көлік оқиғалары мен шағын кемелермен болған жазатайым оқиғалардың салдарын азайту мақсатында толықтырылды.

Шағын кемелер мен базаларды (құрылыстарды) өз айлақтарына пайдалану ережелерінің 10-13-тармақтарында қолданыстағы бұйрықпен бекітілген Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің 2015 жылғы 27 наурыздағы № 354 жеке құтқару құралдарын пайдалану тәртібін анықтады.

Шағын қолөнер және қолөнер кәсіпорны кішігірім қолөнер немесе қолөнер кемесінің бортындағы скипер мен басқа адамдар үшін тиісті мөлшердегі жеке-жеке құтқару құралдарымен жабдықталған. Шағын кемелермен жүзген кезде жеке құтқару құралдарынсыз жүзуге жол берілмейді. Жеке өмірді құтқаратын құрылғылар (құтылар, белдіктер, бижутерлер) кигізіліп, қайықшыларға және кішкентай қайыққа немесе тірелген жүзу кемесінің бортындағы басқа адамдарға бекітілуі керек. Шағын кемені байлау кезінде, кішкене кемеде жеке адам өмірін сақтайтын қондырғыларсыз, кеме жасайтын және есетін кемелерді қоспағанда, жүзуге рұқсат етіледі.

Тергеудегі баптың барлық бөліктеріндегі қылмыстың субъектісі - кемені, оның ішінде кішігірім кемені басқаратын тұлға.

Түсіндірілген баптың барлық бөлімдеріндегі субъективті жағы кінәнің тікелей ниеті немесе абайсыздық түрінде көрсетілуі мүмкін.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 582-бабының барлық бөліктерінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама жасауға және әкімшілік жаза қолдануға құқылы:

1) көліктік бақылау органдарының, көлік және коммуникация саласындағы уәкілетті органның, оның аумақтық бөлімшелерінің басшылары мен олардың орынбасарларының атынан. (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 691-бабының 1-бөлігі);

2) көліктік бақылау органының басшылары мен оның орынбасарлары, аумақтық көліктік бақылау органдарының басшылары және олардың орынбасарлары (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 691-бабы 2-бөлігінің 1-тармағы).

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 804-бабы 3-бөлігінің 1-тармағының негізінде көлік және коммуникация саласындағы уәкілетті органның лауазымды адамдары Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 582-бабына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама жасауға құқылы.

Осы бапта көзделген бұзушылықтар болған кезде жоғарыда аталған лауазымды адамдар ұстау себептері жойылғанша кішігірім кемені басқа кемені немесе кішігірім кемені қолдана отырып уақытша сақтауға беру арқылы ұстауға, жеткізуге және пайдалануға тыйым салуға құқылы. (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 797-бабы 1-бөлігінің 1-тармағы).

583-бап. Ішкі су жолдарында жүзу ережелерін бұзу

1. Кеме иелері (кемелерден басқа) жол қозғалысы ережелерін бұзады және дыбыстық және жарық сигналдарын береді, кеме шамдары мен белгілерін алып жүреді, сондай-ақ порт пен гидротехникалық құрылыстар мен жабдықтарға зақым келтіреді - бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Шағын кемелерден және басқа жылдам жүзетін заттардан асатын шапшаңдықтар, белгіленген жылдамдықпен жүру, навигациялық белгілердің талаптарын сақтамау, кемені тыйым салынған жерлерде әдейі тоқтату немесе қою, гидравликалық құрылыстарға немесе техникалық құралдар мен навигациялық және навигациялық жағдай белгілеріне зақым келтіру, маневр жасау, дыбыс шығару, бортта жүру ережелерін бұзу шамдар мен белгілер -

ескертуге немесе екі айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға немесе бір жылға дейінгі мерзімге шағын кемені басқару құқығынан айыруға әкеп соғады.

3. Кеме жасаушылардың ұсақ кемелерді пайдаланудың өзге де ережелерін бұзуы - бір айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілген бапты бұзудың жалпы нысаны кемелердің, оның ішінде шағын кемелердің қозғалысының (навигациясының) қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласында туындайтын құқықтық қатынастар болып табылады.

Кеме - ішкі су көлігі кемесі, тасымалдау мақсаттары үшін пайдаланылатын өздігінен жүретін немесе өздігінен жүрмейтін жүзу құрылымы, соның ішінде өзен-теңіз кемесі, паром, техникалық флот кемесі (тереңдету және тереңдету снарядтары, жүзетін кран және басқа да осындай техникалық құрылымдар), сонымен қатар кішкене кеме емес басқа кеме.

Шағын кеме - ұзындығы жиырма метрден аспайтын кеме, ондағы адамдар саны он екі адамнан аспауы керек, балық аулауға, жүктерді тасымалдауға, сүйретуге, іздеу, барлауға және пайдалы қазбаларды өндіруге, құрылысқа, жолға, гидравликалық және

басқаларға арналған немесе жабдықталған кемелерден басқа. осыған ұқсас жұмыстар, пилоттық және мұзжарғыш көмек, сондай-ақ су объектілерін ластанудан және бітелуден қорғау жөніндегі шараларды жүзеге асыру.

Қаралып жатқан баптың 1-тармағында көзделген қылмыстың объективті жағы кеме қожайынының (кішкентайларды қоспағанда) бұзу түріндегі заңсыз әрекеттері (әрекетсіздігі) арқылы көрінеді:

- 1) қозғалыс және дыбыстық және жарық сигналдарын беру ережелері;
- 2) кеме шамдары мен белгілерін алып жүру;
- 3) порттық және гидравликалық құрылыстар мен жабдықтардың зақымдануы.

Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің 2015 жылғы 30 сәуірдегі № 537 бұйрығымен бекітілген Ішкі су жолдарымен жүзу ережелерінің 155-тармағында кемелер бір-бірінің көз алдында болған кезде қолданылатын сигналдар келесі мағыналарға ие:

- 1) бір қысқа дыбыс - "Мен өз бағытымды оңға өзгертемін";
- 2) екі қысқа дыбыс - "Мен өз бағытымды солға өзгертемін";
- 3) үш қысқа дыбыс - "Менің қозғалтқыштарым кері жұмыс істейді";
- 4) төрт қысқа дыбыс - "мен бұрылғым келеді", "тоқтағым келеді";
- 5) бір қысқа және бір ұзын дыбыс - "Инсультты күшейтіңіз";
- 6) бір ұзын және бір қысқа дыбыс - "Инсультты азайтыңыз";
- 7) бір ұзын, бір қысқа және бір ұзын дыбыс - "Радионға барыңыз";
- 8) күндіз алға тудың көлденең қозғалысы, түнде "жарық" тоқтаңыз;
- 9) бір ұзын, бір қысқа, бір ұзын және бір қысқа дыбыстар - "Мен сізді түсінемін".

Партаға немесе параққа жақындаған кезде жолаушылар кемесі бір үздіксіз дыбыс шығарады, рейспен ұшқанда - бір ұзын дыбыс және үш қысқа сигнал т.б.

Шамдарды, кіші және жүзетін кемелердің белгілері мен сигналдарын пайдалану түрлері мен механизмі жоғарыда аталған ережелердің 3-тармағында көрсетілген.

Құқық бұзушылықтың 1-бөлігінің субъектілері - жеке тұлғалар, атап айтсақ, кеме жасаушылар (кішігірімдерді қоспағанда), олар тергеу жүргізіліп жатқан баптың бірінші бөлігінің иелігінде тікелей көрсетілген.

Түсіндірілген баптың 2-тармағында көзделген қылмыстың объективтік жағы ұсақ қайықтардың және басқа да жүзетін заттардың қайықшыларының бұзу түріндегі заңсыз әрекеттерімен (әрекетсіздігімен) көрінеді:

- 1) жүзудің белгіленген жылдамдығы;
- 2) навигациялық белгілердің талаптарын сақтамау;
- 3) кемені тыйым салынған жерлерде әдейі тоқтату немесе қою;
- 4) гидротехникалық құрылыстардың зақымдануы;

5) навигациялық және навигациялық жағдайдың техникалық құралдары мен белгілерінің зақымдануы;

б) маневр жасау, сигнал беру, бүйірлік шамдар мен белгілерді алып жүру ережелерін бұзу.

Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің 2015 жылғы 30 сәуірдегі № 537 бұйрығымен бекітілген ішкі су жолдарында жүзу ережелері кемелердің қозғалысының нақты жылдамдығын қарастырмайды, бірақ 50 және 51-тармақтарда жылдамдықты таңдау тәртібі қарастырылған. Кеменің қауіпсіз жылдамдығын таңдағанда,

- 1) жол мен кеменің өлшемдерінің арақатынасы;
- 2) осы ауданда кеме қозғалысының болуы және қарқындылығы;
- 3) кеменің маневрлігі, әсіресе кемені толығымен тоқтату үшін қажет қашықтық және осы жағдайларда ептілік;
- 4) ток, жел және толқындардың бағыты мен күші;
- 5) жағалық жағынан да, меншікті жарықтардан да көріну жағдайы мен жарық фонының болуы, навигациялық белгілердің болуы.

Радарды пайдаланатын кемелер қауіпсіз жылдамдықты таңдағанда қосымша ескереді:

- 1) радиолокациялық жабдықтың сипаттамалары, тиімділігі және шектеулілігі;
- 2) радиолокациялық диапазонның қолданылатын шегі;
- 3) су бетінің жағдайын, метеорологиялық факторларды, сондай-ақ басқа да кедергі көздерін радарлық анықтауға әсер ету;
- 4) радар жеткілікті қашықтықта кішігірім кемелерді, мұзды және қалқымалы заттарды, навигациялық жабдықтың белгілерін, төмен жағалауларды байқамауы мүмкіндігі;
- 5) радармен анықталған кемелердің саны, орналасуы және қозғалысы.

Навигациялық жабдықтың бүйірлік жүйесі бар су жолдарындағы қозғалыс кезінде кемелер навигациялық жағдайдың белгілерін басшылыққа ала отырып кеме бағыты бойынша жүреді. Навигациялық жағдай капитан кеменің немесе конвойдың және су жолының өлшемдерінің ара қатынасын сақтай отырып, кеменің немесе конвойдың белгіден белгіге дейін қозғалысын қамтамасыз ететіндей етіп орнатылды.

Бап санкциясында әкімшілік жазаның үш түрі қарастырылған:

- 1) ескерту;
- 2) екі айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл;
- 3) шағын кемені бір жылға дейінгі мерзімге пайдалану құқығынан айыру.

Бірақ жазаны өз еркімен таңдау ішінара жоққа шығарылады. Түсіндірілген бапқа әкімшілік жаза қолдану туралы шешім қабылдаған кезде жоғарыда аталған лауазымды адамдар Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 43-бабының 2-бөлігінің талаптарын ескеруі керек, онда: "57-бапта және 366-баптың ескертпесінде көзделген

жағдайлар болмаған кезде сот (судья), орган (лауазымды адам) осы Кодекстің Ерекше бөлімінің тиісті бабында көзделген ескертуді қолдану үшін әкімшілік жаза қолдану міндетті".

Құқық бұзушылықтың 2-бөлігінің субъектілері - жеке адамдар, атап айтқанда шағын кемелер мен басқа да жүзетін заттар.

Түсіндірілген баптың 3-тармағында көзделген қылмыстың объективті жағы ұсақ кемелерді пайдаланушыларға ұсақ кемелерді пайдалануға қатысты басқа ережелерді бұзу түріндегі бір біліктілік атрибутымен көрінеді.

Қылмыстың объективтік жағының ерекшелігі оның осы бапта және 30-тараудың басқа баптарында көрсетілмеген нақты бұзушылықтар үшін жауапкершілікті белгілейді , мұнда соттардың, оның ішінде кішігірім кемелердің қалыпты жұмыс істеуі қорғаныс пен қорғаудың мәні болып табылады. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 583-бабының осы бөлігінің диспозициясы көрнекі емес және нақты бұзушылықтар Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің 2015 жылғы 30 сәуірдегі № 537 бұйрығымен бекітілген Ішкі су жолдарында навигация ережелерінде қарастырылған.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 25-бабында "жеке тұлғаның заңсыз, кінәлі (қасақана немесе абайсыз) әрекеті немесе әрекетсіздігі немесе заңсыз әрекеті немесе осы Кодексте әкімшілік жауаптылық қарастырылған заңды тұлғаның әрекетсіздігі әкімшілік құқық бұзушылық деп танылады.

Біздің жағдайда Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің арнайы бөлімінің баптары тізімге енгізіліп, бұзушылықтар үшін әкімшілік жазалар белгіленеді, ішкі су жолдарымен жүру ережелерінің кейбір талаптарын сақтамайды. Алайда, бірқатар заң бұзушылықтар есепке алынған жоқ. Соттардағы барлық әкімшілік құқық бұзушылықтар, оның ішінде жасалуы үшін әкімшілік баптар тікелей Әкімшілік құқық бұзушылықтар кодексінде көзделмеген кішігірім құқық бұзушылықтар да түсіндірілген баптың нормаларына жанама түрде біріктірілген.

Мысалы, 5-тармақта жылдамдығы жоғары кемелерді бөлу және басып озу ережелері қарастырылған, олардың бұзылуы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің басқа баптарында қарастырылмаған.

Құқық бұзушылықтың 3-бөлігінің субъектілері - жеке тұлғалар, дәлірек айтсақ, баптың орналасуында тікелей көрсетілген кішігірім кемелердің қайықшылары.

Түсіндірілген баптың барлық бөлімдеріндегі субъективті жағы кінәнің тікелей ниеті немесе абайсыздық түрінде көрсетілуі мүмкін.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 583-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтар үшін келесі адамдар әкімшілік жаза қолдануға құқылы:

1) 2-бөлімде - мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 684-бабының 1-бөлігі);

2) 1-бөлім үшін - көлік және коммуникациялар саласындағы уәкілетті органның басшылары, оның аумақтық бөлімшелері және олардың орынбасарлары (Әкімшілік кодекстің 691-бабының 1-бөлігі);

3) 1 және 3 бөліктер үшін - көліктік бақылау органының басшысы және оның орынбасарлары, аумақтық көліктік бақылау органдарының басшылары және олардың орынбасарлары; (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 691-бабы 2-бөлігінің 1-тармағы).

Келесі адамдар әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама жасауға құқылы:

1) 2-бөлім үшін - көліктік бақылау органдарының уәкілетті лауазымды адамдары (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 804-бабы 1-бөлігінің 26-тармағы);

2) 3-бөлімде - көлік және коммуникация саласындағы уәкілетті органның лауазымды адамдары (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 804-бабы 3-бөлігінің 1-тармағы).

584-бап. Ішкі су жолдарында кемелердің қауіпсіз пайдаланылуын қамтамасыз ететін ережелерді бұзу

1. Алып тасталды - ҚР 12.28.17 № 127-VI Заңымен

2. навигациялық жабдықтың, коммуникациялар мен сигнализацияның жүзу және жағалау құралдарын бұзу, бүліну, бұзу, заңсыз қайта құру, көпірлерде, бөгеттерде және басқа да гидротехникалық құрылыстарда навигациялық жабдықты күту, пайдалану және белгіленген режим режимін бұзу, тиісті рұқсатсыз (келісу) белгілерді орнату, навигациялық белгілер мен сигналдарды тануға кедергі келтіретін құрылымдар, дыбыстық және жарық сигналдарының көздері, -

он айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

3. Қоқыс пен басқа заттардың шығарылуы -

бір айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

2018 жылдан бастап түсіндірме бап "Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексіне өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы" 2017 жылғы 28 желтоқсандағы № 127 Қазақстан Республикасының Заңының негізінде айтарлықтай өзгертілді. Біріншіден, бірінші бөлім оның толық қылмыссыздандырылуымен алынып тасталды, өйткені ішкі су көлігі туралы заңнама сүңгуірлермен айналысуды көздемейді, сондықтан бұл құқықтық қатынастарды білдіру және бұзу мүмкін емес. Екіншіден, үштен бір бөлігінде әкімшілік жаза түрі толығымен негізделмеген себептер бойынша ескерту түрінде алынып тасталды.

Түсіндірілген бапты бұзудың жалпы нысаны - бұл кемелердің қауіпсіз пайдаланылуын қамтамасыз ететін ережелерді сақтау кезінде туындайтын құқықтық қатынастар.

Қаралып отырған баптың 2-тармағында көзделген қылмыстың объективтік жағы заңсыз әрекеттермен (әрекетсіздіктен):

1) навигациялық жабдықтың, байланыстың және сигнал берудің жүзу және жағалау құралдарын жою, зақымдау, бұзу, заңсыз қайта құру;

2) көпірлерде, бөгеттерде және басқа да гидротехникалық құрылыстарда навигациялық жабдықты күту, пайдалану және белгіленген режимді пайдалану ережелерін бұзу;

3) навигациялық белгілер мен сигналдарды тануға кедергі келтіретін белгілердің, құрылымдардың, дыбыстық және жарық сигналдарының көздерінің тиісті рұқсатынсыз (келісуімен) қондырғылар.

Заңсыз әрекеттердің әдістері навигациялық белгілер мен сигналдарды тануда кедергілер тудырады (жасайды), сондықтан ішкі су жолдарындағы кемелердің қауіпсіз жұмыс істеуін қамтамасыз ететін ережелерді бұзады.

Навигациялық жабдықтың бүйірлік жүйесі бар су жолдарындағы қозғалыс кезінде кемелер навигациялық жағдайдың белгілерін басшылыққа ала отырып кеме бағыты бойынша жүреді. Навигациялық жағдай капитан кеменің немесе конвойдың және су жолының өлшемдерінің ара қатынасын сақтай отырып, кеменің немесе конвойдың белгіден белгіге дейін қозғалысын қамтамасыз ететіндей етіп орнатылды. Су жолынан тыс жерлерде, сондай-ақ су жолдары жабдықталмаған (олар кеме жүзуге жарамды болған жағдайда) су жолдарында, кемелер жүзіп, саяхаттар үшін пайдаланылатын немесе бақылау-қадағалау функцияларын жүзеге асыратын мемлекеттік органдар пайдаланатын кемелер жүзіп жүреді.

Бөлімдердің кардиналды жүйесі бар жабдықтары Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің 2015 жылғы 30 сәуірдегі № 537 бұйрығымен бекітілген Ішкі су жолдарында навигация ережелерінің 8-тарауымен реттеледі. Навигациялық жабдықтың кардиналы жүйесі бар бөлімдердің шекаралары орналасқан жерлерде немесе навигациялық диаграммаларда көрсетілген. Осы тараудың нормаларында көзделмеген жағдайларда, барлық кемелер, соның ішінде жылдам жүретін, жүзетін және кіші, навигациялық жабдықтың кардиналы жүйесі бар аудандарда жүзу кезінде жоғарыда аталған Ережелердің басқа тарауларының талаптары сақталады.

"Ішкі су көлігі туралы" Қазақстан Республикасының 2004 жылғы 6 шілдедегі Заңының 94-бабының негізінде ішкі су жолдары мен порттарда кеме қатынасы және басқа да жұмыстар кезінде келтірілген залал үшін жауапкершілік. Навигациялық жабдықтың, кеме жүретін гидротехникалық құрылыстардың, кеме өткелдерінің және басқа да құрылыстардың бұзылуы немесе жойылуы салдарынан жеке және заңды тұлғалар келтірген залал Қазақстан Республикасының Азаматтық кодексіне сәйкес өтелуге жатады.

Тергеуде тұрған баптың 3-бөлігінде көзделген қылмыстың объективті жағы кеменің үстіне қоқыс пен басқа заттарды лақтыру түріндегі қасақана заңсыз әрекеттермен көрінеді.

Біздің ойымызша, құқық бұзушылықтың объектісі экологиялық және экологиялық қауіпсіздік саласындағы қоғамдық қатынастар болуы керек, ал кемелердің, соның ішінде кішігірім кемелердің де қауіпсіз пайдаланылуын қамтамасыз ету саласы құқық бұзушылықтың қосымша объектісі болуы керек.

Қоғамдық орындарды ластағаны үшін ұлттық заңнамада алғаш рет "Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне тұрғын үй қатынастары мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы" 2011 жылғы 22 шілдедегі Қазақстан Республикасының Заңында әкімшілік жауапкершілік қарастырылған.

Құқық бұзушылықты анықтаған кезде, оны қоқыс тастауға тыйым салынған екенін түсіну керек. Өкінішке орай, кодификацияланған заңнама қоқыс ұғымын бермейді, бірақ заңнамалық актілер мен нормативтік актілер қоқыс жіктеуішін қабылдады, яғни қалдықтар. Қазақстан Республикасы Қоршаған ортаны қорғау министрінің 05.31.07 жылғы № 169 бұйрығымен Қалдықтар жіктеуіші бекітілді, жіктеуіш қалдықтарды басқару жүйесінде пайдалануға арналған, сонымен қатар авариялар мен зілзалалар кезіндегі әлеуметтік, экономикалық, ресурстық және материалдық қауіп-қатерлер мен шығындарды бағалауға арналған. Классификатор қауіптілік деңгейін және қалдықтарды кодтауды анықтауға арналған. Классификаторда қалдықтардың бұл түрі болмаған жағдайда қауіптілік деңгейі мен кодталуы әр жағдайда негізделген және қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органмен келісілген.

Коммуналдық қалдықтар көбінесе қатты тұрмыстық қалдықтар (тұрмыстық қалдықтар) - тұтынушылық қасиеттерін жоғалтқан заттар немесе тауарлар деп аталады. Тұрмыстық қатты қалдықтар сонымен бірге биологиялық және тұрмыстық қалдықтар болып бөлінеді (жасанды немесе табиғи жолмен алынған биологиялық емес қатты қалдықтар), ал оларды тұрмыстық деңгейде қоқыс деп атайды.

Уәкілетті мемлекеттік орган және жергілікті өкілді органдар мен атқарушы органдар коммуналдық қалдықтар туралы нақты анықтама береді - бұл "... елді мекендерде пайда болған тұтыну қалдықтары, оның ішінде адам қызметі нәтижесінде пайда болатын қалдықтар, сондай-ақ құрамы мен табиғаты бойынша өндіріс қалдықтары".

Қоршаған орта министрлігі қалдықтардың жіктеуішінде қалдықтардың 20 түрін ұсынады, бірақ олар коммуналдық қалдықтар туралы түсінік бермейді. Классификатордың мағынасы бойынша коммуналдық қалдықтар "тұрмыстық қалдықтар" деп аталады, мұнда 60-тан астам тармақта коммуналдық тұрмыстық қалдықтармен байланысты жүзден астам нақты заттар бар.

Осы баптың барлық бөліктеріндегі әкімшілік құқық бұзушылықтың субъектісі 16 жасқа толған физикалық сау адам: кеме персоналының мүшелері, жолаушылар және басқа азаматтар.

Түсіндірілген баптың барлық бөлімдеріндегі субъективті жағы кінәнің тікелей ниеті немесе абайсыздық түрінде көрсетілуі мүмкін.

Талданатын баптың барлық бөліктерінде әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама жасауға және әкімшілік жаза қолдануға келесі адамдар құқылы:

1) көліктік бақылау органының басшысы және оның орынбасарлары, аумақтық көліктік бақылау органдарының басшылары және олардың орынбасарлары (ӘҚБтК 691-бабы 2-бөлігінің 1-тармағы);

2) көліктік бақылау органдарының уәкілетті лауазымды адамдары (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 691-бабы 2-бөлігінің 2-тармағы).

585-бап. Өзен порттары мен теңіз кемелерінде тауарларды тиеу, түсіру және сақтау ережелерін бұзу

1. Тауарларды өзен порттары мен теңіз кемелерінде тиеу, түсіру және сақтаудың техникалық жағдайларын, жүктерді кемеде қамтамасыз етудің техникалық жағдайларын, жүктерді тиеу (түсіру) туралы актіні бермеу - ескертуге алып келеді.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекеттер - екі айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады

ТҮСІНІКТЕМЕ

2018 жылдан бастап "Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексіне өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы" Қазақстан Республикасының 2017 жылғы 28 желтоқсандағы № 127 Заңының негізінде түсіндірілген мақала айтарлықтай өзгертілді. Біріншіден, бірінші бөлімде заңнаманы ізгілендіру және санкциялардың репрессивтілігін төмендету мақсатында әкімшілік айыппұл әкімшілік айыппұлдың орнына ескертуге ауыстырылды. Екіншіден, бап екінші бөлікпен ұқсас әкімшілік құқық бұзушылықты қайталау туралы біліктілік белгісімен толықтырылды.

Түсіндірілген бапты бұзудың жалпы нысаны - бұл кеме, өзен порттары мен теңіз порттарының қауіпсіз жұмысын қамтамасыз ететін ережелерді сақтау кезінде туындайтын құқықтық қатынастар.

Қаралып отырған баптың 1-бөлігіндегі қылмыстың объективті жағы заңсыз әрекеттермен (әрекетсіздікпен) келесі түрде көрінеді:

1) тауарларды өзен порттары мен теңіз кемелерінде тиеу, түсіру және сақтаудың техникалық шарттарын бұзу;

2) кемеде жүктерді сақтаудың техникалық шарттарының бұзылуы;

3) жүкті тиеу (түсіру) туралы актіні ұсынбау.

Порт - ішкі су жолдарының жер үсті және су учаскелерінде орналасқан, жолаушылар мен кемелерге қызмет көрсетуге, тиеуге, түсіруге, қабылдауға, сақтауға және басқа көлік түрлерімен өзара әрекеттесуге арналған жабдықталған және жабдықталған құрылыстар кешені.

Кемежай - ішкі су жолдарындағы өзен кемелерінің арнайы жабдықталған теңіз айлағы (айлақ). Кемежай жүктерді тасымалдауға, жолаушыларды отырғызуға және т.б. арналған. Әдетте екі айлақ бар. Кемежай стационарлы және өзгермелі (дебаркерлер) жаға мен өтпе жолмен байланысты.

Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің 2016 жылғы 23 ақпандағы № 219 бұйрығымен бекітілген Ішкі су көлігімен жолаушыларды, багажды және жүкті тасымалдау ережелерінің 3-тармағында жүкті тиеу және түсіру тәртібі қарастырылған. Кемелерге тиеу және кемелерден жүктерді түсіру порттардың айлақтарында (теңіз айлақтарында) жүзеге асырылады. Жүктерді тасымалдау келісім-шартына сәйкес жүк жөнелтуші белгіленген уақытта тауарларды кемеге тиеу үшін ұсынады. Жүкті тиеу (түсіру) үшін қабылдағаннан кейін порттың (кемежайдың) иесі жүктің кез-келген түрін тиеу (түсіру) актісін жасайды, тауарларды тиеу жүктерді кемеге тиеу мен бекітудің техникалық жағдайларына сәйкес жүзеге асырылады.

Жүктерді кемелерге орналастыру және сақтау жүктерді тасымалдаудың техникалық жағдайларына, орындардың есебіне және кемелерде жүктердің сақталуына сәйкес жүзеге асырылады. Техникалық жағдайларға негізгі, қосымша, ақпараттық және өңдеуші белгілерден тұратын жүктерді тасымалдау белгілері жатады. Кемеге тиегеннен кейін жүк жөнелтушінің және кеме иесінің өкілдері жүкқұжаттың алдыңғы жағында "Техникалық шарттарға сәйкес жүк тиеліп, жүк жөнелтушінің қатысуымен кемеге орналастырылады" деген белгіні куәландырады.

Жүк жөнелтуші жүктерді бір жүкқұжат бойынша бір күнтізбелік күн ішінде порт қоймасына (портқа) жеткізуді жүзеге асырады. Жүкті неғұрлым ұзақ мерзімге жеткізуге тасымалдаушымен келісім бойынша жол беріледі. Порттың (теңіз айлағының) айлақтары жоқ жерлерде, жүктерді тасымалдауға қабылдауды кеме капитаны жүзеге асырады. Тасымалдаушылар жүктерді порт қоймаларында (кемелерде) және кемелерде жөнелту пункттерінде немесе ауыстырып тиеу пункттерінде, навигация ашылғанға дейін сақтау шартымен қабылдайды. Кеме қатынасы қабылданған жүкқұжатта навигация ашылғанға дейін күнтізбелік мөрге қосымша: "Жүк навигацияны ашқаннан кейін сақтауға және жөнелтуге қабылданды" деген жазба жасалады.

Тасымалдау құжаттарына жүкқұжат, жол жүкқұжаты (жүкқұжат негізінде ресімделеді) және тасымалдауға арналған тауарларды алғаны туралы түбіртек кіреді. Жүкқұжат - жүк жіберуші ұсынған негізгі тасымалдау құжаты. Жүкті жөнелту жазбасын жүк жөнелтуші бір жүк алушыға және бір жерге жіберілген әрбір партия үшін толтырады.

Жүктің әр түрі үшін жеке, жүкқұжат тасымалдауға беріледі:

- 1) тез бұзылатын тауарлар;
- 2) басқа тауарлармен олардың қасиеттері бойынша сақтауға жол берілмейтін тауарлар;
- 3) буып-түйілген тауарлармен бірге сусымалы немесе сусымалы жүк.

Карточка шарикті қаламмен немесе фонтанмен қара немесе көк түспен немесе басып шығарғыш құрылғыны қолдана отырып толтырылады және жүк жөнелтуші, тасымалдаушы және жүк алушы немесе олардың өкілдері қол қояды. Жүк жөнелтілімін толтыру кезінде тазартуға және бітелуге жол берілмейді. Жүкқұжатқа енгізілген ақпаратқа өзгерістер мен толықтырулар жүк жөнелтуші жүктерді тасымалдауға қабылдағаны туралы қолхат алғаннан кейін тасымалдаушының қолымен және күнтізбелік мөрімен расталады.

Жүктерді тасымалдау келісім-шартына сәйкес жүк жөнелтуші белгіленген уақытта тауарларды кемеге тиеу үшін ұсынады. Жүкті тиеу (түсіру) үшін қабылдағаннан кейін порттың (кемежайдың) иесі жүктің кез-келген түрін тиеу (түсіру) актісін жасайды, тауарларды тиеу жүктерді кемеге тиеу мен бекітудің техникалық жағдайларына сәйкес жүзеге асырылады.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігінің объективті жағы осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекеттермен (әрекетсіздікпен) сипатталады.

Осы баптың барлық бөліктеріндегі әкімшілік құқық бұзушылықтың субъектісі болып тауарларды өзен порттарында және теңіз айлағында тиеу, түсіру және сақтау шарттары мен кемедегі жүктерді сақтаудың техникалық жағдайларын сақтау үшін жауаптылар табылады.

Түсіндірілген баптың барлық бөлімдеріндегі субъективті жағы кінәнің тікелей ниеті немесе абайсыздық түрінде көрсетілуі мүмкін.

Талданатын баптың барлық бөліктерінде әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама жасауға және әкімшілік жаза қолдануға келесі адамдар құқылы:

1) көліктік бақылау органының басшысы және оның орынбасарлары, аумақтық көліктік бақылау органдарының басшылары және олардың орынбасарлары (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 691-бабы 2-бөлігінің 1-тармағы);

2) көліктік бақылау органдарының уәкілетті лауазымды адамдары (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 691-бабы, 2-бөлігі, 2-тармағы).

586-бап. Ұсақ кемелерді қою үшін негіздерді (құрылыстарды) пайдалану ережелерін бұзу

1. Шағын кемелерді ұстауға арналған базаларда (құрылыстарда) кіші кемелерді жерлендіру нормаларын, негіздерді (құрылыстарды) қауіпсіз пайдалану шарттары мен техникалық талаптарын, сондай-ақ белгіленген тәртіпте тіркелмеген шағын кемелерді көрсетілген негіздерде (құрылыстарда) ұстауды сақтау -

жеке тұлғалар мен лауазымды адамдарға - он, шағын бизнес субъектілері үшін - он бес, орта бизнес үшін - жиырма, ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін - отыз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Кеме қатынасы мен шағын кемелер базасына оралу үшін белгіленген бақылау режимін сақтамау -

жеке тұлғалар мен лауазымды адамдарға ескерту жасауға немесе бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

"Ішкі су көлігі туралы" Қазақстан Республикасының 2004 жылғы 6 шілдедегі № 574 Заңының 4-бабына сәйкес ішкі су көлігі саласындағы қызметті жүзеге асырудың негізгі қағидаттарының бірі кеме қатынасы қауіпсіздігінің, адамның өмірі мен денсаулығын қорғаудың, табиғатты қорғау мен экологиялық қауіпсіздіктің *басымдығы болып табылады.*

Шағын кеме - ұзындығы жиырма метрден аспайтын кеме, ондағы адамдар саны он екі адамнан аспауы керек, балық аулауға, жүктерді тасымалдауға, сүйретуге, іздеу, барлауға және пайдалы қазбаларды өндіруге, құрылысқа, жолға, гидравликалық және басқаларға арналған немесе жабдықталған кемелерден басқа. осыған ұқсас жұмыстар, пилоттық және мұзжарғыш көмек, сондай-ақ су объектілерін ластанудан және бітелуден қорғау жөніндегі шараларды жүзеге асыру.

Осы бапта құқық бұзушылықтың жалпы нысаны су көлігіндегі қауіпсіздікті қамтамасыз етудің нормативтік бекітілген тәртібі болып табылады. Құқық бұзушылықтың жалпы нысаны - бұл кішігірім кемелерді тұраққа қою үшін негіздерді (құрылыстарды) пайдалану ережелерін сақтау кезінде туындайтын құқықтық қатынастар

Осы баптың 1-бөлігінің объективтік жағы келесі түрдегі бір сипаттамалық сипаттамамен сипатталады:

1) кіші кемелерді тұрақтандыру негіздеріндегі (құрылыстардағы) ұсақ кемелердің негіздеріне арналған нормалардың бұзылуы

2) шағын кемелерді тұрақтандыру базаларында (құрылыстарында) жағдайларды және базалардың (құрылыстардың) қауіпсіз жұмысына қойылатын техникалық талаптарды бұзу;

3) белгіленген тәртіпте тіркелмеген шағын кемелердің көрсетілген негіздеріндегі (құрылыстарындағы) құрамның бұзылуы.

Шағын кемелер кемені, оның ішінде кіші кемені және қолданыстағы бұйрықпен бекітілген, оны мемлекеттік тіркеу ережелеріне сәйкес мемлекеттік тіркеуге жатады. Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің 2015 жылғы 23 қаңтардағы № 51. Жолаушылар, жүк, жолаушылар, май, жүк таситын кемелер, құю тасымалдаушылары, жүзетін крандар және техникалық флоттың кемелері, сондай-ақ шағын кемелер болып табылмайтын кемелер Қазақстан Республикасының Мемлекеттік кеме тізілімінде тіркелген.

Кеме Қазақстан Республикасының Мемлекеттік кеме тізіліміне енгізілуі Кеме куәлігінің берілуімен куәландырылады, ол кемені Қазақстан Республикасының Мемлекеттік туы астында ұшуға құқықты және кемеге меншік құқығын растайды. Кемелердің жалданған шетелдік кемелер тізіліміне енгізілуі шетелдік кемеге Қазақстан

Республикасының Мемлекеттік туы астында жүзіп өту құқығын уақытша беру туралы куәлік берумен куәландырылады. Адам кемені сатып алған күннен бастап күнтізбелік отыз күн ішінде белгіленген нысанда кемені мемлекеттік тіркеуге өтініш береді. Жеке тұлғаларға арналған кемелерді мемлекеттік тіркеу жеке тұлғаның тіркелген жері бойынша жүзеге асырылады. Заңды тұлғаларға арналған соттарды мемлекеттік тіркеу заңды тұлға немесе оның филиалы немесе өкілдігі орналасқан жерде жүзеге асырылады.

Кемелерді, оның ішінде кішігірім кемелерді портқа қою, кемелерге портқа кіру және шығу ережелері, порттың су айдынында жүзіп жүретін кемелер және қолданыстағы бұйрықпен бекітілген портта тұрақ жасау ережелеріне сәйкес жүзеге асырылады. Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрі 27 наурыз 2015 ж. Кемелерді бекіту немесе тұрақ орнын өзгерту әрбір жағдайда порт кезекші диспетчерінің рұқсатымен (көрсетілімімен) жүзеге асырылады. Кемелерде және велосипедтерде және кеме қатынасында қателікке ұшырайтын әртүрлі шамдардың басқа да жүзетін объектілерінде көтерілуге жол берілмейді.

Парктің иесі кемені жақындауға және кетуге дайындауды жүзеге асырады. Жолды дайындаған кезде:

- 1) қолайлы кеменің айлақтары үшін жеткілікті еркін ұзындық берілген;
- 2) моңғол кордоны жүк пен басқа да кедергілерге кедергі келтіретін басқа заттардан босатылады (тегістеу);
- 3) төсеніштің бұйірлік бөлігі қылшық пен қардан тазартылып, моңғол (тегістеу) жұмыстары жүргізілетін жерде қож себіледі;
- 4) моңғол аймағында барлық көлік түрлерінің жұмысы және қозғалысы тоқтатылады;
- 5) қараңғы жерде пирстер толық жарықтандырылады. Кеме айдау орнын (сабақтың орналасқан жерін) порт кезекшісі көрсетеді: күндіз - қызыл жалауша, түнде - қызыл шам.

Шағын кеме айлаққа тек порт кезекшісінің рұқсатымен ғана бұрылады. Кемелерді айлақтарда орналастыруды порттың иесі жүзеге асырады. Кемелер арасындағы аралық кем дегенде 10 метр болуы керек. Парктің иегінен екінші жағына (артында) тұрған кемелердің рұқсат етілген санын әрбір нақты жағдайда порт иесі белгілейді. Біреуі бортында қауіпті жүктерді тасымалдайтын екі кеменің бір-бірінен артта қалуына жол берілмейді.

Алаңға көтерілген кеменің капитаны су бетінің, төбе мен түбінің ластануын болдырмауға шаралар қолданады, сонымен қатар өтпелі аймақтағы қар мен кірден үнемі тазартуды ұйымдастырады. Кеме ішінен төбесіне ілінетін траптар мен баспалдақтар тұтқалармен немесе рельстермен жабдықталуы керек. Адамдардың суға түсу ықтималдығын болдырмайтын қорғаныс торы шұңқырлар мен өтпелер астында тартылады. Қараңғыда баспалдақтар (жолдар) жанады. Қараңғы жерде, айлақтағы

кемеде сыртқы жарықтандыру қосылады және ыдыстың ұштарын көрсететін резервуар мен қатты шамда шамдар көрінеді.

Күтуге арналған кемелер шөгіндіде болу кезеңінде кемеңің қауіпсіздігін қамтамасыз ету үшін кеме иесі бекіткен және аумақтық бөлімшемен келісілген. Сусымалы ыдыстардағы тұндырудың алдында резервуарлар мен сорғылар бөлмелері толығымен тазаланып, газсыздандырылады. Қысатын кемеде сұйық отын қоры порт иесінің рұқсатымен ғана қалады. Кемелерге порттың иесімен байланыс орнатылады.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігіндегі қылмыстың субъектісі жеке тұлғалар, сондай-ақ олар орналасқан жерлерде кішігірім кемелерді ұстауға жауапты лауазымды тұлғалар болуы мүмкін.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігінің объективті жағы іс-әрекеттермен (әрекетсіздікпен) сипатталады:

1) шағын кемелердің кеме қатынасына қол жеткізуді бақылаудың белгіленген режимін сақтамау;

2) шағын кемелер базасына оралу үшін белгіленген бақылау режимін сақтамау.

"Ішкі су көлігі туралы" Қазақстан Республикасының 2004 жылғы 6 шілдедегі № 574 Заңының 9-бабының 26-16 және 26-17-тармақтары порттың су айдынына кіші кемелердің шығуы мен қайтуының заңды негіздерін қарастырады.

Уәкілетті органның (Қазақстан Республикасының Инвестициялар және даму министрлігі) және оның аумақтық органдарының өкілеттіктеріне:

1) кемелерге портқа кіру және одан шығу, порттың су айдыны шегінде кемелерді жүзу және портта тұрақ жасау ережелерін бекіту;

2) кемелерді, рельстерді және басқа да жүзетін объектілерді, модификациялауды және тұруды, жолаушыларды отырғызу және түсіру, жүктерді тиеу, түсіру және сақтау үшін уақытша құрылғылар мен жүзу құрылыстарының тәртібін айқындау.

Портқа кіру және одан шығу, порттың су айдынындағы кемелерді жүзу және портта тұрақ жасау ережелері қолданыстағы бұйрықпен бекітіледі. Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің 2015 жылғы 27 наурыздағы № 361. Олар порттар мен олардың су айдындарының аумағында жұмыс істейтін жеке және заңды тұлғаларға, сондай-ақ порттарға шақырылатын және кететін, өзгермелі және тұрған кемелерге қатысты. порт су аймағы. Шетел кемелерінің Қазақстан Республикасының порттарына кіруі және оларға қызмет көрсету халықаралық шарттар негізінде жүзеге асырылады.

Кемеңің межелі портқа жақындағаны туралы ақпаратты кеме капитаны шақырылған диспетчерге портқа 12 сағат бұрын жеткізеді және кеме келгенге дейін 4 сағат бұрын көрсетілген. Егер өту 12 сағаттан аз уақытты алса - кеме жөнелту портынан шыққаннан кейін 2 сағат ішінде. Балық аулау флотының кемелері капитандарынан балық аулау уақытын, сондай-ақ портқа 12 сағаттан кешікпейтін уақыт туралы хабарлайды.

Порттың су айдынында жүзу кезінде және оған жақындаған кезде, белгіленген қозғалыс маршруттарын ұстану керек, сығылған кемелермен сәйкессіздіктердің ерекшеліктерін ескеріп, кемелер навигациялық режим туралы хабардар болатын кемелердің, брандмауэрлердің және жағалау бекеттерінің айырықша белгілерін білуі керек. Шетелдік кемеге Қазақстан Республикасының ішкі су көлігі саласындағы заңнамасында және Қазақстан Республикасы ратификациялаған халықаралық шарттарда белгіленген құжаттар болған жағдайда, Қазақстан Республикасының аумақтық суларына кіруге және оларда жүзуге мүмкіндік беріледі.

Портқа кіретін кеме порттан кететін кемеге жол береді. Ерекше жағдай, Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің 2015 жылғы 30 сәуірдегі № 537 бұйрығымен бекітілген Ішкі су жолдарымен жүзу ережелеріне сәйкес жағдайлар, атап айтқанда кеме портқа кірген кезде:

- 1) жол беру мүмкіндігі шектеулі және тиісті шамдар мен белгілерді алып жүреді;
- 2) ішкі су жолдарымен жүзу ережелеріне сәйкес өзінің жобасымен шектелген және сигналдарды таратады.

Тергеу жүргізіліп жатқан баптың 2-бөлігіндегі қылмыстың субъектісі жеке тұлғалар, сондай-ақ кіші кемелерді кіші кемелерді қоюға арналған базаларға (құрылымдарға) қайтарып беру үшін жауап беретін лауазымды тұлғалар болуы мүмкін.

Түсіндірілген баптың барлық бөлімдеріндегі субъективті жағы кінәнің тікелей ниеті немесе абайсыздық түрінде көрсетілуі мүмкін.

Келесі тұлғалар Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 586-бабының барлық бөліктерінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама жасауға және әкімшілік жаза қолдануға құқылы:

- 1) көліктік бақылау органының басшылары және оның орынбасарлары, аумақтық көліктік бақылау органдарының басшылары және олардың орынбасарлары (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 691-бабы 2-бөлігінің 1-тармағы).

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 804-бабы 3-бөлігінің 1-тармағының негізінде көлік және коммуникация саласындағы уәкілетті органның лауазымды адамдары Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 582-бабына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама жасауға құқылы.

Осы бапта көзделген бұзушылықтар болған кезде жоғарыда аталған лауазымды адамдар ұстау себептері жойылғанша кішігірім кемені басқа кемені немесе кішігірім кемені қолдана отырып уақытша сақтауға беру арқылы ұстауға, жеткізуге және пайдалануға тыйым салуға құқылы. (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 797-бабы 1-тармағының бірінші бөлігі).

587-бап. Порт құрылыстарын пайдалану талаптарын бұзу

Порт қондырғыларын жүйелі және мерзімді техникалық тексерулердің мерзімдерін бұзу немесе сақтамау, айлақтардың құрылымы сипаттамаларына сәйкес келмеуі немесе

сәйкес келмеуі, сондай-ақ порт нысандарын техникалық тексеру журналының және теңіз портының паспортының болмауы -

жеке тұлғаларға және лауазымды адамдарға бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Құқық бұзушылықтың нысаны - порт құрылғыларын пайдалану кезіндегі қауіпсіздік саласындағы қоғамдық-құқықтық қатынастар.

1-баптың 3-тармағына сәйкес, "Қазақстан Республикасындағы көлік туралы" 1994 жылғы 21 қыркүйектегі N 156 Заңымен порттар, порт құрылыстары, навигациялық гидротехникалық құрылыстар көлік инфрақұрылымының объектілері болып табылады. Осы бапқа сәйкес қорғау және қорғау объектілері:

1) порт - ішкі су жолдарының жер үсті және су учаскелерінде орналасқан, жолаушылар мен кемелерге қызмет көрсету, жүктерді тиеу, түсіру, қабылдау, сақтау және шығару, басқа көлік түрлерімен өзара әрекеттесу үшін жабдықталған және жабдықталған құрылыстар кешені;

2) порттық су айдыны - кемелер мен конвойлар жүктерді өңдеуді немесе кетуді күтетін және қажетті жұмыстар жүргізілетін кезде, айлақтар мен рейдтер кезінде кемелерге жақындауға және тұруға қызмет ететін су бетінің шектеулі ауданы;

3) рейдтер - кеме өткізуге, маневр жасауға немесе ауыстырып тиеуге арналған кеме өтетін жерден тыс порттық су айдынының бөлігі.

Осы баптың объективті жағы келесі түрдегі бір сипаттамалық сипаттамамен сипатталады:

- 1) порт объектілеріне жүйелі және мерзімді техникалық байқаудың бұзылуы;
- 2) порттық құрылыстарды жүйелі және мерзімді техникалық қарап тексерулер жүргізу мерзімдерін сақтамау;
- 3) жұмыс істемейтін күйдегі айлақ құрылымының бекітпелері мен торлары;
- 4) моңғолдың және айлақ құрылымының иілу сипаттамалары жағынан сәйкессіздік;
- 5) порт нысандарын техникалық тексеру журналының және теңіз портының паспортының болмауы.

"Ішкі су көлігі туралы" Қазақстан Республикасының 2004 жылғы 6 шілдедегі Заңының 15-1-бабының негізінде ішкі су көлігі саласында жұмыс істейтін жеке және заңды тұлғалар адам өмірі мен денсаулығы үшін қауіпсіз жағдайларды, жолаушылардың өтуін, сондай-ақ олардың сақталуын қамтамасыз етуге міндетті. тасымалдау қауіпсіздігі талаптары. Кеме қатынасы қауіпсіздігі адам өмірі мен денсаулығын қорғауға, қоршаған ортаны қорғауға, ішкі су көлігі саласында проблемасыз жағдай жасауға, ішкі су жолдарын кеме, порт, жағалау құрылыстарының техникалық жағынан жарамды күйінде ұстауға бағытталған ұйымдастырушылық және техникалық шаралар жиынтығымен қамтамасыз етіледі. техникалық жарамды жағдайда ішкі су жолдарындағы құрылыстар, сондай-ақ кемелермен апаттардың алдын-алу.

Порттың гидравликалық құрылыстары, навигациялық жабдық, ауыстырып тиеу кешені, айлақтар, қызмет көрсету ғимараттары және портта орналасқан және пайдаланылатын басқа мүлік порттың иесінде болады. Порттарда қоршаған ортаны қорғауға, тұрмыстық және мұнай бар суды, басқа да қалдықтарды қабылдау және тазартуға арналған құрылғылар, сондай-ақ порттың су айдынындағы кемелерді құтқару және өрттерді жою құралдары болуы керек.

Заңдық деңгейде теңіз портын пайдалану тетігі Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің 2015 жылғы 28 сәуірдегі № 519 бұйрығымен бекітілген Халықаралық мәртебедегі теңіз порттарын, порт құрылыстарын және теңіз айдынының су айдындарын пайдалану ережелерімен реттеледі.

Порт құрылыстарының және теңіз портының су айдындарының жұмысы оларды пайдалану кезінде және қауіпсіздік талаптарын сақтаған кезде олардың пайдалану сипаттамаларын сақтауды қамтамасыз етеді. Пайдалану сипаттамаларын сақтау және порттық құрылғылар мен су айдындарының қауіпсіздік талаптарын сақтау үшін оларды күту, техникалық күйі мен жөндеу мониторингі бойынша ұйымдастырушылық және инженерлік шаралар кешені қарастырылған.

Порт қондырғыларын пайдалану:

- 1) порт объектісінің паспортын әзірлеу және жүргізу;
- 2) құрылымдардың жұмыс режимін және оның сақталуын белгілеу;
- 3) порт құрылыстары мен су учаскелеріне техникалық байқау және тексеру жүргізу;
- 4) жөндеу-қалпына келтіру жұмыстарының қажетті көлемін уақтылы орындау;
- 5) жаңа құрылысты ұштастыра және үйлестіре отырып, маңызды құрылымдарды қайта құру мен жөндеуді ұзақ мерзімді жоспарлау;
- 6) құрылыстарды ағымдағы және күрделі жөндеу;
- 7) құрылыстар мен су учаскелерінің қауіпсіз пайдаланылуын қамтамасыз ететін нұсқаулықтар мен басқа құжаттарды әзірлеу және сақтау;
- 8) порт қондырғыларына қызмет көрсететін білікті кадрлардың болуы.

Тұтастай алғанда теңіз порты үшін және теңіз портының әрбір порттық нысаны үшін төлқұжаттар бөлек жасалады. Теңіз портының және порт нысандарының паспорттарын жобалау ұйымы жасайды. Қолданыстағы порт нысандарының паспорттары болмаған жағдайда, олар осы қызмет түріне лицензиясы бар теңіз порттары мен порт құрылыстарын жобалау жөніндегі мамандандырылған ұйымның көмегімен қалпына келтірілуі керек.

Тергеу объектісіндегі қылмыстың субъектісі жеке тұлғалар, сондай-ақ порт құрылыстарын техникалық қамтамасыз ету процесіне жауап беретін лауазымды тұлғалар болуы мүмкін.

Түсіндірілген баптың барлық бөлімдеріндегі субъективті жағы кінәнің тікелей ниеті немесе абайсыздық түрінде көрсетілуі мүмкін.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 587-бабының барлық бөліктерінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама жасауға және әкімшілік жаза қолдануға құқылы:

1) көліктік бақылау органының басшылары мен оның орынбасарлары, көліктік бақылаудың аумақтық органдарының басшылары және олардың орынбасарлары (ӘҚБТК 691-бабы 2-бөлігінің 1-тармағы).

2) көліктік бақылау органдарының уәкілетті лауазымды адамдары. (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 691-бабы, 2-бөлігі, 2-бөлігі).

588-бап. Кемелермен, оның ішінде кішігірім кемелермен болған жазатайым оқиғалар мен көлік оқиғаларын тергеу ережелерін бұзу

1. Кеме иесінің, кеме иесінің, гидротехникалық құрылыстардың лауазымды тұлғасының көліктік бақылау органдарына теңіз көлігімен болған апат туралы, өзен көлігімен болған көлік оқиғасы туралы ақпарат бермеуі -

жеке тұлғаларға және лауазымды адамдарға - он, шағын бизнес субъектілері үшін - жиырма, орта бизнес үшін - отыз, ірі бизнес үшін - қырық айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Кіші қайықпен болған жол-көлік оқиғасы туралы капитанның немесе кеме иесінің көліктік бақылау органдарына ақпарат бермеуі -

жеке тұлғаларға және лауазымды адамдарға бес, шағын бизнес субъектілері үшін - он, орта бизнес үшін - жиырма, ірі бизнес үшін - отыз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

3. Төтенше жағдайды немесе көлік апатын тергеуді жүргізетін органның немесе лауазымды адамның өтініші бойынша материалдар, анықтамалар, түсіндірме жазбалар, кеме құжаттарынан үзінділер немесе тергеу үшін қажетті басқа мәліметтер ұсынылмауы немесе уақтылы ұсынылмауы -

жеке тұлғаларға - бес, лауазымды адамдарға - он, шағын бизнес субъектілері үшін - жиырма, орта бизнес үшін - отыз, ірі бизнес үшін - қырық айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілген бапта көзделген құқық бұзушылықтың ортақ нысаны - кемелердің қауіпсіз пайдаланылуын қамтамасыз ететін ережелерді сақтау кезінде туындайтын қоғамдық-құқықтық қатынастар. Ата-баба нысаны - бұл кемелермен, оның ішінде кішігірім қайықтармен төтенше жағдайлар мен жол-көлік оқиғалары салдарынан туындайтын құқықтық қатынастар.

"Төтенше жағдай" - апатқа алып келетін және теңізге жарамдылықтың ішінара немесе толық жоғалуына (жоғалуына), кемеңің басқа кемеге (терге), кеме, навигациялық жабдыққа, жағалау құрылымына, су асты кабеліне, су асты құбырына, кемеңің жоғалуына немесе бүлінуіне әкелетін оқиға.

Қаралып жатқан баптың 1-тармағында көзделген қылмыстың объективті жағы кеме қожайыны, кеме иесі, гидротехникалық құрылымдардың лауазымды тұлғалары көліктік бақылау органдарына ақпарат бермеу түріндегі заңсыз әрекеттер ретінде көрінеді:

- 1) теңіз көлігімен апаттық жағдай;
- 2) өзен көлігі кемесімен болған жол-көлік оқиғасы туралы.

Түсіндірілген баптың бірінші бөлігінің бірінші біліктілік белгісімен көрсетілген бұзушылықтар Қазақстан Республикасының Инвестициялар және даму министрлігі 17 қаңтардағы Заңының 4-бабы 3-тармағының 55-12) тармақшасына сәйкес Қазақстан Республикасының Инвестициялар және даму министрлігі әзірлеген кемелермен болған жазатайым оқиғаларды тергеу ережелерін сақтамауға немесе сақтамауға бағытталған. 2002 ж. "Сауда-саттық кеме туралы"

Кемелермен болған жазатайым оқиғаларды тергеу ережелері (*Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің міндетін атқарушы міндетін атқарушының 2015 жылғы 23 ақпандағы № 147 бұйрығы*) кемемен жүзу кезінде немесе тұрақта болу кезінде кемелермен болған жазатайым оқиғаларды тергеу тәртібін анықтайды. Кемелермен болған жазатайым оқиғаларды тергеудің мақсаты апаттардың себептерін анықтау және болашақта олардың алдын-алу бойынша шаралар қабылдау болып табылады.

Осы баптың 1-бөлігінде көрсетілген теңіз кемелерінде жүзетін теңіз кемелерін түсіну керек:

- 1) Қазақстан Республикасының Мемлекеттік туы астында;
- 2) Қазақстан Республикасының аумақтық және ішкі суларына жүзу немесе оларды қою кезінде шет мемлекеттің туы астында.

Нормалар Қазақстан Республикасы Әскери-теңіз күштерінің жалауын желбірететін кемелерге және шекара қызметінің теңіз бөлімдеріне қолданылмайды.

Кеменің қожайыны апат туралы кеме иесіне дереу хабарлайды. Егер апат Қазақстан Республикасының аумақтық суларында немесе Қазақстан порты суларында болған болса, бұл порт порттың теңіз әкімшілігіне де жіберіледі, ол апат туралы уәкілетті органға, уәкілетті органның бөліміне, ішкі істер органдарының аумақтық бөлімшесіне және көлік прокуратурасына дереу хабарлайды. Төтенше жағдай туралы есеп кемелермен болған төтенше жағдайларды тергеу ережелерінің 8-тармағында көрсетілген ақпаратты қамтуы керек.

Кеме капитаны кеме немесе оның экипажы бірінші қазақстандық портқа келгеннен кейін үш күн ішінде порттың теңіз әкімшілігіне келесі құжаттарды ұсынады:

- 1) апаттың жағдайлары, себептері, зардаптары және оған қатысы бар адамдар көрсетілген кез-келген нысанда жасалған төтенше жағдай туралы егжей-тегжейлі есеп;
- 2) кеме құжаттарынан үзінділер;
- 3) төтенше жағдайға қатысқан адамдар мен куәлардың түсініктемелері;

4) қажет болған жағдайда - магнитофондардың ленталары, оларды декодтау, жол картасы;

5) маневр схемасы;

6) зақымдау сызбалары мен сызбалары;

7) теңіз портының әкімшілігінің өтініші бойынша төтенше жағдайға байланысты құжаттар.

Осы баптың 1-бөлігінің екінші біліктілік ерекшелігі Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің міндетін атқарушының 2015 жылғы 27 наурыздағы № 358 бұйрығымен бекітілген Ішкі су жолдарындағы кемелермен, оның ішінде шағын кемелермен болған жол-көлік оқиғаларын зерттеу, жіктеу және есепке алу ережелерін бұзады.

Көлік апаты - оны апатқа ұшыратқан және навигациялық қасиеттердің жоғалуына, басқа кемеге (кемелерге), навигациялық құралдарға, гидротехникалық құрылыстарға, тартылған заттың жоғалуына әкелетін оқиға.

Уәкілетті органның аумақтық бөлімшесі көлік апаты болған сәттен бастап 24 сағат ішінде кемелермен, оның ішінде кішігірім көлік апаттарын зерттеу, жіктеу және есепке алу қағидаларының талаптарына сәйкес уәкілетті органға, ішкі істер органдарының аумақтық бөлімшесіне және көлік прокуратурасына авария туралы хабарлайды. ішкі су жолдарындағы кемелер.

Жол-көлік оқиғасы болған кезде кеме иесі, капитан, кеме иесі, меншік нысандарына немесе ведомстволық тиістілігіне қарамастан гидротехникалық құрылымдардың лауазымды адамдары:

1) жол-көлік оқиғасы туралы уәкілетті органның аумақтық бөлімшесіне жол-көлік оқиғасы туралы есеп берген сәттен бастап 24 сағат ішінде;

2) көлік оқиғасы туындаған сәттен бастап 48 сағат ішінде көлік оқиғасы туралы егжей-тегжейлі ақпаратты жасайды және оны уәкілетті органның аумақтық бөлімшесіне ұсынады, оның негізінде көлік оқиғасын тіркеу жүзеге асырылады.

Осы баптың 1-бөлігіндегі құқық бұзушылықтың субъектісі баптың сипаттамасында тікелей көрсетіледі: кеме шебері, кеме иесі, гидротехникалық құрылымдардың лауазымды тұлғалары. Сонымен қатар, лауазымды және заңды тұлғалар мәртебесіндегі құқық бұзушылықтың субъектілері Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 30 және 33-баптарының талаптарына сәйкес әкімшілік жауапкершілікке тартылады.

Кеме шебері - кемені басқаруға, кеме жүзуді қоса, кеменің қауіпсіз жүзуін қамтамасыз ету, қоршаған ортаны қорғау, кемедегі тәртіпті сақтау және кемеге, адамдар мен бортқа зиян келтірмеу үшін шаралар қабылдауға жауапты адам (29-бап).

Кеме иесі - кеменің иесі екендігіне немесе оны басқа заңды негізде пайдаланатынына қарамастан кемені өз атынан пайдаланатын тұлға (1-баптың 1-тармағы).

Гидротехникалық құрылыстар - су ресурстарын басқару, су пайдаланушыларды сумен қамтамасыз ету, сумен жабдықтау және су бұру және судың зиянды әсерін болдырмау үшін қолданылатын инженерлік құрылымдар (2-тармақтың 4-тармақшасы).

Осы баптың 2-тармағында көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы кішігірім қайықпен болған жол-көлік оқиғасы туралы капитанның немесе кеме иесінің көліктік бақылау органдарына ақпарат бермеуі түріндегі заңсыз жіберулермен түсіндіріледі.

Скипер туралы түсінік актерлердің "Шағын кемені пайдалану құқығына қайықшыларды сертификаттау ережесін бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің 2015 жылғы 17 сәуірдегі № 457 бұйрығымен берілген. Шағын кеме жасаушы - шағын кеменің иесі болып табылатындығына немесе оны басқа заңды негізде пайдаланғанына және тиісті куәлікке ие екендігіне қарамастан шағын кемені басқаратын тұлға. Навигация бойынша нұсқаушы капитанға теңестіріледі.

Осы баптың 2-бөлігіндегі құқық бұзушылықтың субъектілері жеке және лауазымды адамдар, сондай-ақ шағын, орта және ірі кәсіпкерлік субъектілері түріндегі заңды тұлғалар болып табылады. Мақаланың диспозициясы құқық бұзушылықтың субъектілері тек кеме жасаушылар мен кеме иелері бола алатындығын көрсетеді.

Тергеу жүргізіліп жатқан баптың 3-бөлігінде көзделген қылмыстың объективті жағы органның немесе лауазымды адамның өтініші бойынша жазатайым оқиғаны немесе жол-көлік оқиғасын тергеу үшін қажетті материалдарды, анықтамаларды, түсіндірме жазбаларды, кеме құжаттарынан үзінділерді немесе басқа ақпаратты ұсынбау немесе уақтылы ұсынбау түріндегі заңсыз әрекеттер (әрекетсіздіктер) ретінде көрінеді. тергеу жүргізу.

Апат туралы ақпарат келесі ақпаратты қамтиды:

1) жол-көлік оқиғасының күні мен орны, акт жасаушылар туралы мәліметтер (лауазымы, тегі, аты, әкесінің аты, куәгерлер үшін - тұрғылықты жерінің мекен-жайы);

2) кеме және гидравликалық құрылым туралы негізгі мәліметтер (атауы, түрі, қуаты, жүк сыйымдылығы, өлшемдері, жүк түрі және басқалары);

3) жол-көлік оқиғасына қатысушылар туралы мәліметтер (лауазымы, жасы, арнайы білімі, су көлігіндегі жалпы жұмыс өтілі, командалық лауазымдар мен лауазымдар, жұмыс туралы диплом немесе анықтама, оларды алған күні және кім бергендігі);

4) жол-көлік оқиғасы орын алған учаскенің гидрологиялық сипаттамасы, ауа-райының жағдайы, көріну, кеменің өту өлшемдері және олардың мәлімделген деңгейге сәйкестігі, тұрақты жерлерде навигациялық белгілердің болуы;

5) жол-көлік оқиғасы алдындағы әрекеттерді және оған байланысты жағдайларды бағалау;

6) көлік апатының жағдайлары (барлық маневрлардың, жылдамдықтардың, бұйрықтардың, командалардың, сигналдардың және т.б. реті көрсетілген апаттың толық сипаттамасы);

7) капитанның немесе экипаждың келесі әрекеттері, соның ішінде жол-көлік оқиғасы салдарын жою, адамдар мен жүкті үнемдеу жөніндегі іс-шаралар;

8) зардап шеккен немесе қайтыс болған адамдардың саны, олардың тегі, аты, тұрғылықты жері, туған жылы;

9) кез-келген түрде шығарылатын денеге, механизмдерге, қоздырғыштарға, рульдік құрылғыларға зақым келтіру;

10) бүлінудің салдары (бөліктерді су басу, жүктің жоғалуы немесе бүлінуі, қоршаған ортаның ластануы, қозғалу мүмкіндігі және т.б.);

11) жол-көлік оқиғасы туралы ақпарат құрастырушылардың қолы мен күні.

Гидроқұрылғылармен болған көлік апаты туралы ақпарат олардың иелерінің өкілдерінің қатысуымен жасалады. Жол-көлік оқиғасының екі немесе одан да көп қатысушысымен жол-көлік оқиғасы туралы ақпарат бірге жасалады. Жол-көлік оқиғасына қатысушылар оның себептері мен салдары туралы келіспеген жағдайда, жол-көлік оқиғасы туралы ақпарат бөлек жасалады.

Түсіндірілген баптың 3-бөлігіндегі құқық бұзушылықтың субъектілері Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 588-бабының 1 және 2-бөліктерінде көрсетілген адамдар болып табылады.

Түсіндірілген баптың барлық бөлімдеріндегі субъективті жағы кінәнің тікелей ниеті немесе абайсыздық түрінде көрсетілуі мүмкін.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 588-бабының барлық бөліктерінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама жасауға және әкімшілік жаза қолдануға құқылы:

1) көліктік бақылау органының басшылары және оның орынбасарлары, аумақтық көліктік бақылау органдарының басшылары және олардың орынбасарлары (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 691-бабы 2-бөлігінің 1-тармағы);

2) көліктік бақылау органдарының уәкілетті лауазымды адамдары (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 691-бабы 2-бөлігінің 2-тармағы).

589-бап. Көліктегі өрт қауіпсіздігі ережелерін бұзу

1. Көлік құралдарымен белгіленген өрт қауіпсіздігі ережелерін бұзу - бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекет,

он айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

"Азаматтық қорғаныс туралы" Қазақстан Республикасының 2014 жылғы 11 сәуірдегі № 188 Заңының 1-бабының 57-тармағына сәйкес өрт қауіпсіздігі ұғымы

айқындалған. Өрт қауіпсіздігі дегеніміз - адамдарды, меншікті, қоғамды және мемлекетті өрттен қорғау жағдайы.

Көліктегі өрт қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласында пайда болатын қоғамдық қатынастар құқық бұзушылықтың жалпы объектісі болып табылады.

Түсіндірілген құқық бұзушылықтың объективтік жағы көліктегі белгіленген өрт қауіпсіздігі ережелерін бұзатын әрекеттер (әрекетсіздік) түріндегі бір біліктілік атрибутымен көрінеді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 589-бабының атауына қарамастан, Қазақстан Республикасында тек көліктегі өрт қауіпсіздігін қамтамасыз етудің мамандандырылған ережелері жоқ. Сонымен қатар, норма "бос", өйткені "осы бапта заң шығарушы қандай көлік түрін ескереді?" Деген сұраққа жауап беруі керек.

"Қазақстан Республикасындағы көлік туралы" Қазақстан Республикасының 1994 жылғы 21 қыркүйектегі N 156 Заңы Қазақстан Республикасының көлігінің құқықтық негізі болып табылады. Осы Заңның 1-бабының 6-тармағында көлік ұғымы берілген. Қазақстан Республикасының көлігі - Қазақстан Республикасының аумағында тіркелген:

- 1) теміржол;
- 2) автомобиль;
- 3) теңіз;
- 4) ішкі су;
- 5) ауа;
- 6) қалалық теміржол;
- 7) Қазақстан Республикасының аумағында орналасқан магистральдық құбыр көлігі.

Көліктік инфрақұрылым нысандарындағы өрт қауіпсіздігін бақылаусыз және бақылаусыз көлікте өрт қауіпсіздігін қамтамасыз ету мүмкін емес. Көлік инфрақұрылымының объектілері - теміржол, трамвай, жеңіл рельс, теміржол және ішкі су жолдары, жолдар, туннельдер, әуе жолдары, көпірлер, станциялар мен станциялар, жолаушыларға қызмет көрсету пункттері, метро желілері, порттар, порт құрылыстары, навигациялық гидротехникалық құрылымдар, аэродромдар, әуежайлар, көлік-логистикалық орталықтар, байланыс жүйелері, навигациялық және қозғалысты басқару объектілері, магистральдық құбыр және басқалары ғимараттарды, құрылыстарды, құрылғыларды және жабдықтарды көлік операция күрделі болады.

Көлік құралдарын пайдалану шарттары, оның ішінде өрт қауіпсіздігін қамтамасыз ету, белгіленген тәртіпте бекітілген және көлік қатынастарының барлық қатысушылары үшін міндетті көлік түрлеріне қатысты қолданылатын нормативтік актілермен анықталады.

Өрт қауіпсіздігін қамтамасыз ету бойынша Қазақстан Республикасындағы мамандандырылған орган азаматтық қорғау бөлімдері болып табылады. "Азаматтық

қорғаныс туралы" Қазақстан Республикасының 2014 жылғы 11 сәуірдегі Заңының 11-бабының 15) тармақшасына сәйкес Қазақстан Республикасының Үкіметі Өрт қауіпсіздігінің жалпы ережелерін бекітті.

Өрт қауіпсіздігі ережелерінің 9-бөлімінде "Көлік құралдарына техникалық қызмет көрсету тәртібі" қарастырылған. Ереженің жекелеген тармақтары:

- 1) автомобиль көлігін жүргізу тәртібі;
- 2) метрополитендерді толтыру тәртібі;
- 3) теміржол көлігін жүргізу тәртібі;
- 4) жарылғыш және өртке қауіпті заттар мен материалдарды тасымалдау тәртібі.

Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2014 жылғы 13 қарашадағы № 1196 қаулысына қосымшада автокөлік құралдарын пайдалануға рұқсат етудің негізгі ережелері бекітілді. Осы ережеге сүйене отырып, автобустарды, автомобильдер мен жүк көліктерін, доңғалақты тракторларды өрт сөндіргішсіз пайдалануға тыйым салынады.

Қолданыстағы бұйрықпен бекітілген теміржол көлігіндегі қауіпсіздікті қамтамасыз ету ережелерінің 11-тармағы Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің 2015 жылғы 26 наурыздағы № 334 бұйрығымен өрт қауіпсіздігін қамтамасыз ету шаралары қарастырылған. Өрт қауіпсіздігі:

1) қауіпті жүктерді тиеу, сұрыптау және түсіру кезінде өрт қауіпсіздігі шараларын сақтау, сондай-ақ осы тауарларды тиеу үшін жылжымалы құрамды дайындауды бақылауды ұйымдастыру;

2) өрттің белгіленген режимін сақтау, өрт қауіпсіздігі шараларын сақтау бойынша оқудан өтпеген адамдардың жұмысына тыйым салу;

3) қашу бағыттарының, өрттің тосқауылдарының, саңылауларының, кіреберістер мен жолдардың, өрт сөндіру құралдарының (гидранттар, ішкі өрт гидранттары, өрт сөндіргіштер) мазмұнын бақылау мақсатында аумақтарды, ғимараттарды, өндірістік және қызметтік үй-жайларды мерзімді тексеріп отыру және анықталған бұзушылықтарды жою және шұғыл шараларды қабылдау. кемшіліктер;

4) техникалық қызмет көрсету, өрт сөндіру жүйелерінің, өрт дабылы, ескерту және байланыс құралдарының жұмысына үнемі дайындығы.

Еуразиялық экономикалық комиссия Кеңесінің 2012 жылғы 15 маусымдағы № 33 шешімімен бекітілген "Шағын қайықтардың қауіпсіздігі туралы" Кедендік одақ туралы ереженің 32-бабында өрт қауіпсіздігі шаралары қарастырылған. Шағын моторлы кемелер өрттің мүмкін себептерін ескере отырып, өртке қарсы жабдықтармен және мүліктермен жабдықталуы керек. Өрттен қорғау жүйесі (өрт сөндіру құралдары) қорғаныс қақпақтарын ашпастан немесе бөлшектеместен қозғалтқыштардың қорғаныш қақпағының астындағы өрт сөндіргішпен қамтамасыз етуі керек. Өрт сөндіру жабдықтары тиісті таңбалануы бар осы мақсаттарға арналған қол жетімді жерлерде орналастырылуы керек. Кем дегенде бір өрт сөндіргіш басқару бөлмесінің жанында орналасуы керек.

Әуе кемелеріне арналған өрттен қорғайтын құралдар кешені Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің міндетін атқарушы "Қазақстан Республикасы азаматтық әуе кемелерінің ұшуға жарамдылық нормативтерін бекіту туралы" 2015 жылғы 27 наурыздағы № 367 бұйрығымен бекітілген. Әуе кемесінен өртке қарсы қорғаныс - бұл конструктивті өрттен қорғау шаралары, өрт дабылы және өртті сөндіру құралдары, оларды әуе кемесінде басқару және басқару. Бұл нормативтік акті әуе кемелерін өрттен қорғаудың көптеген шараларын қарастырады.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігінің объективті жағы әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған баптың бірінші бөлігінің біліктілік белгілерін қарастырады.

Өрт қауіпсіздігі ережелерін бұзуға кінәлі тұлғалар бұл құқық бұзушылықтың субъектілері болып табылады.

Осы баптың барлық бөлімдеріндегі субъективті жағы тікелей ниет түрінде ғана білдірілуі мүмкін.

Келесі адамдар түсіндірілген бап бойынша іс қозғауға және әкімшілік жаза қолдануға құқылы:

1) азаматтық қорғау органдарының уәкілетті лауазымды адамдары (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 686-бабының 1-бөлігі);

2) азаматтық авиация саласындағы уәкілетті органның әуе көлігіндегі бұзушылықтарға қатысты лауазымды тұлғалары (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 691-бабының 3-бөлігі);

3) мемлекеттік кірістер органдарының басшылары және олардың орынбасарлары автомобиль көлігіндегі әкімшілік құқық бұзушылықтар туралы, автомобиль, теңіз өткізу пункттерінде және Қазақстан Республикасының Мемлекеттік шекарасы арқылы тауарларды өткізудің басқа орындарында (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 720-бабы 2-бөлігі).

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 797-бабы 1-бөлігінің 1-тармағына сәйкес, жоғарыда аталған уәкілетті лауазымды адамдар көлік құралын, кемені, оның ішінде шағын кемені ұстауға, жеткізуге және пайдалануға тыйым салуға құқылы. Бұл қауіпсіздік шарасы оларды арнайы сақтау орындарына, көлік тұрақтарына немесе көліктік бақылаудың стационарлық пунктіне жақын орналасқан орындарға, соның ішінде басқа көлік құралын (жүк машинасын), кемені немесе шағын кемені пайдалану арқылы ұстау себептері жойылғанға дейін жеткізу арқылы жүзеге асырылуы керек.

Көлік құралын, кемені, оның ішінде шағын кемені ұстау кезінде Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2012 жылғы 9 сәуірдегі № 1 Нормативтік қаулысының түсіндірмелерін ескеру қажет. Қауіпсіздік шараларын қолдану заңды, ақылға қонымды, қажеттілік пен жеткіліктілік өлшемдеріне сәйкес келуі керек.

590-бап. Көлік құралдарын пайдалану ережелерін бұзу

1. Тіркелген көлік құралын стандартты немесе мемлекеттік тіркеу нөмірлік белгілерінің (белгісінің) оқылмайтын немесе сәйкес келмейтін белгілері белгіленген орындардан тыс жерде жүргізу -

бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Көлік құралын мемлекеттік тіркеу нөмірлік белгісімен (белгісімен) немесе оны пайдалануға тыйым салынғаннан кейін немесе белгіленген тәртіппен тіркелмегенде жүргізу -

он айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

3. Көлік құралына жалған немесе жалған мемлекеттік тіркеу нөмірлік белгілерін орнату (белгісі) -

жеке тұлғаларға - он беске, лауазымды адамдарға - елу мөлшерінде, шағын бизнес немесе коммерциялық емес ұйымдар үшін - жүз, орта бизнес үшін - екі жүз, ірі бизнес үшін - төрт жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

4. Көлік құралын анық жалған немесе жалған мемлекеттік тіркеу нөмірлік белгісімен (белгісімен) жүргізу, сондай-ақ мемлекеттік тіркеу нөмірлік белгілерін (белгілерін) анықтауға кедергі келтіретін немесе оларды өзгертуге немесе өзгертуге мүмкіндік беретін құрылғылармен және материалдармен жабдықталған мемлекеттік тіркеу нөмірлерімен көлік құралын жүргізу. жасыру -

жиырма айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға немесе бір жыл мерзімге көлік құралын жүргізу құқығынан айыруға әкеп соғады.

5. Техникалық регламенттердің, стандарттардың талаптарына сәйкес келмейтін, сондай-ақ ақаулар немесе көлік құралдарын пайдалануға тыйым салынатын жағдайлар болған кезде, осы баптың алты бөлігінде көрсетілген жағдайларды қоспағанда, жүргізуші көлік құралдары - -

бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

6. Тежегіш жүйесінің, рульдік, сүйреу құрылғысының ақаулары бар жүргізушілер, - он бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

7. Рұқсатсыз ауыстырылған көлік құралын жүргізу -

он бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

8. Сапар алдындағы (ауысым алдындағы) техникалық байқаудан өтпеген көлік құралдарын пайдалануға беру, сондай-ақ сапар алдында (ауысым алдындағы) медициналық тексерістен өтпеген жүргізушінің бақылауына, жолаушыларды, багажды, сондай-ақ жүктерді автомобильмен тұрақты немесе жүйесіз тасымалдау кезінде бақылауға рұқсат -

лауазымды адамдарға және шағын бизнес субъектілеріне отыз мөлшерінде, орта бизнес үшін - қырық, ірі бизнес үшін - елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

9. Мемлекеттік немесе міндетті техникалық байқаудан өтпеген көлік құралын жүргізу -

бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

10. Осы баптың бірінші, бесінші, алты, жеті және тоғызыншы бөліктерінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекеттер -

жиырма айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

Ескерту. Кодекстің осы тарауындағы көлік құралдарына барлық автомобильдер, тракторлар және басқа жүретін машиналар, трамвайлар, троллейбустар, сондай-ақ мотоциклдер мен басқа да механикалық көлік құралдарын түсіну керек.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Құқық бұзушылықтың жалпы объектісі - көлік және жол шаруашылығы саласында пайда болатын қоғамдық қатынастар.

Түсініктеме берілген бөлікті бұзудың тікелей объектісі көлік құралына мемлекеттік тіркеу белгілерін орнатудан туындайтын қоғамдық қатынастар болып табылады.

"Жол қозғалысы туралы" Қазақстан Республикасының 2014 жылғы 17 сәуірдегі № 194 Заңының 1-бабының 37) тармақшасына сәйкес, мемлекеттік тіркеу нөмірлік белгісі - бұл мемлекет меншігі болып табылады және автокөлік құралына тағайындалған және талаптарға сәйкес дайындалған жеке әріптік-сандық белгіні қамтиды. ұлттық стандарт. Бұл түсінік транзиттік нөмірлерге қолданылады.

Түсіндірілген баптың 1-тармағында көзделген қылмыстың объективті жағы заңсыз әрекеттермен (әрекетсіздікпен):

1) оқылмайтын мемлекеттік тіркеу нөмірлік белгілері бар тіркелген көлік құралын жүргізу (белгі);

2) ұлттық стандарттың талаптарын бұза отырып белгіленген мемлекеттік тіркеу белгілері (белгісі) бар көлік құралын жүргізу;

3) белгіленген орындардан тыс жерде мемлекеттік тіркеу нөмірлік белгісі (белгісі) бар көлік құралын жүргізу.

Автокөлік құралдарын пайдалануға рұқсат етудің негізгі ережелеріне және Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2014 жылғы 13 қарашадағы № 1196 қаулысымен бекітілген жол қозғалысының қауіпсіздігін қамтамасыз ету бойынша лауазымды тұлғалар мен жол пайдаланушылардың міндеттері, электр қозғалтқыштары (трамвайлар мен троллейбустардан басқа) және тіркемелер тіркеу белгілері бұл үшін қарастырылған жерлерде ҚР СТ 986 стандартына сәйкес орнатылады.

Тіркеу белгілерінің нөмірлері мен хаттары жүк көліктерінің, тіркемелердің (автомобильдер мен мотоциклдерге арналған тіркемелерден басқа) және автобустардың артқы қабырғаларында қайталануы керек. Сандардың биіктігі - кем дегенде үш жүз миллиметр, ені - жүз жиырма миллиметр, соққының қалыңдығы - отыз миллиметр, әріптердің өлшемі сандар өлшемінің 2/3 құрайды.

Трамвайлар мен троллейбустар тиісті департаменттер берген тіркеу нөмірлеріне ие.

Көлік құралының мемлекеттік тіркеу нөмірлік белгісі Қазақстан Республикасының жол жүрісі саласындағы заңнамасының талаптарына сәйкес келмейтін жерлерде көлік құралдарын пайдалануға тыйым салынады.

Қазақстан Республикасының аумағында пайдалануға рұқсат етілген мемлекеттік тіркеу нөмірлік белгілерінің нысандары мен үлгілері Қазақстан Республикасы Ішкі істер министрінің 2015 жылғы 19 желтоқсандағы № 1040 бұйрығымен бекітілген.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігіндегі қылмыстың объективті жағы заңсыз іс-әрекетпен (әрекетсіздікпен) келесі түрде көрінеді:

- 1) көлік құралын мемлекеттік тіркеу нөмірлік белгілері (таңбасы) жоқ басқару;
- 2) көлік құралын пайдалануға тыйым салынғаннан кейін жүргізу;
- 3) белгіленген тәртіппен тіркелмеген көлік құралын жүргізу.

"Жол қозғалысы туралы" Қазақстан Республикасының 2014 жылғы 17 сәуірдегі № 194-V Заңының 51-бабы 1-тармағының б) тармақшасына сәйкес, мемлекеттік тіркеу нөмірлік белгісі болмаған немесе белгіленген талаптарға және тіркеу құжаттарына сәйкес келмеген жағдайларда көлік құралдарын пайдалануға тыйым салынады.

Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2014 жылғы 13 қарашадағы № 1196 қаулысымен бекітілген Қазақстан Республикасы Жол жүрісі ережелерінің 2-бөлімінің 4-тармағына сәйкес жүргізушіге мемлекеттік тіркеу нөмірлік белгілері (белгісі) болмаса немесе тіркеу құжаттарына сәйкес келмеген жағдайда көлік құралын басқаруға тыйым салынады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 797-бабында көрсетілген құқық бұзушылықтар үшін уәкілетті лауазымды адамдар көлік құралын пайдалануға тыйым салу себептері жойылғанға дейін мемлекеттік тіркеу белгілерін алып тастай отырып, көлік құралдарының жұмысына тыйым салуға құқылы. Егер көлік құралын пайдалануға тыйым салудың себептері жойылмаса және жүргізуші көлік құралының нөмірін шығармай көлік құралын басқаруды жалғастырса, онда мұндай әрекеттер Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 590-бабының 2-бөлігіне сәйкес болуы керек.

Көлік құралдарын Қазақстан Республикасының аумағында жол қозғалысына қатысуға қабылдау тиісті құжаттарды және мемлекеттік тіркеу нөмірлік белгілерін бере отырып, көлік құралдарын мемлекеттік тіркеу және тіркеу арқылы жүзеге асырылады.

Көлік құралын тіркеу "Көлік құралдарының сәйкестендіру нөмірі бойынша көлік құралдарының жекелеген түрлерін мемлекеттік тіркеу және есепке алу қағидаларын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Ішкі істер министрлігінің 2014 жылғы 2 желтоқсандағы № 862 бұйрығымен бекітілген көлік құралдарының жекелеген түрлерін мемлекеттік тіркеу және есепке алу қағидаларында белгіленген тәртіппен жүзеге асырылады. көлік құралдарын жүргізушілерді оқыту, емтихан тапсыру және жүргізуші куәліктерін беру " .

Көлік құралдары мен оларға арналған тіркемелерді мемлекеттік тіркеу дегеніміз - ішкі істер органдарының көлік құралдарының жекелеген түрлеріне жалпыға ортақ пайдаланылатын автомобиль жолдарындағы қозғалысқа қатысуға мүмкіндік беру, тіркеу құжаттары мен мемлекеттік тіркеу белгілерін бере отырып, қызмет ету.

"Жол қозғалысы туралы" Қазақстан Республикасының 2014 жылғы 17 сәуірдегі № 194-V Заңының 16-бабына сәйкес, тиісті құжаттар мен мемлекеттік тіркеу нөмірлік белгілерін бере отырып, Қарулы Күштермен, басқа да әскерлермен және әскери құрылымдармен қозғалтқыштар мен тіркемелерді мемлекеттік тіркеу әскери полиция.

Шетелдік автомобиль пайдаланушыларының көлік құралдарын тіркеу және тіркеуді сыртқы саясат саласындағы уәкілетті орган айқындайтын тәртіппен Қазақстан Республикасы Сыртқы істер министрлігінің дипломатиялық корпустарымен жұмыс жөніндегі ұйым арқылы жүзеге асырады.

Көлік құралдары жеке тұлғалар үшін тұрақты тұрғылықты жері бойынша немесе уақытша тіркеуде тұрған жері бойынша уақытша тұрады.

Автокөлік құралдарын заңды тұлғаларға мемлекеттік тіркеу олардың тіркелген заңды мекен-жайы бойынша, ал орналасқан жеріндегі филиалдар мен өкілдіктер үшін жүзеге асырылады.

Көлік құралдарын мемлекеттік тіркеуден өткізгенге дейін, сондай-ақ тіркеуден шығарылғанға дейін, көлік құралы мен иесінің АТС ақпараттық ресурстарында олардың ізделетін тізімде болғаны туралы ақпарат тексеріледі. Тексеру нәтижесі көлік құралын тіркеу туралы куәлікте күнін, уақытын, фамилиясын және тексерісті жүргізген уәкілетті қызметкердің қолымен жазылады.

Жолдарда жүруге және адамдарды немесе олармен бірге жүктерді оң рульмен тасымалдауға арналған көлік құралдарын алғашқы тіркеуге тыйым салынады.

Зерттелетін баптың 1 және 2- бөлімнің субъектісі - 16 жасқа толған адамдар, дәлірек айтсақ, көлік құралдарының жүргізушілері.

Субъективті жағынан қарастырылып отырған баптың 1 және 2 бөліктері тікелей ниет ретінде де, немқұрайлылықпен де жасалуы мүмкін.

Түсініктеме берілген баптың 3-бөлігінің объективті жағы қасақана әрекеттер түрінде көрінеді және екі біліктілік белгілерімен сипатталады:

1) көлік құралына көрінеу жалған мемлекеттік тіркеу нөмірлік белгілерін (белгісін) орнату;

2) көлік құралына көрінеу жалған мемлекеттік тіркеу нөмірлік белгісін (белгісін) орнату.

Жасанды мемлекеттік тіркеу белгілері деп заңда белгіленген тәртіппен өндірушіде шығарылмаған мемлекеттік тіркеу белгілері немесе өндіруші қолданған белгілерді бұрмалайтын кез келген өзгерістері бар мемлекеттік тіркеу белгілері, сондай-ақ мемлекет аумағында шығарылған мемлекеттік тіркеу белгілері түсінілуі керек. басқа көлік құралын тіркеу.

Мемлекеттік тіркеу белгісінің қолдан жасалуы аймақтың сериясы, нөмірі немесе сериялық нөмірінің өзгеруіне, кескіндеме, бояу немесе басқа белгімен ауыстырылуына әкелуі мүмкін.

Егер мемлекеттік тіркеу нөмірлерінің бұрмалану белгілері анықталса, ақпарат дереу ІІБ кезекші бөліміне жіберіледі, көлік құралдары кешіктіріліп, көлік құралы іздеуді және жалғандықтың себептерін анықтау үшін тиісті аумақтық ІІБ -қа тапсырылады.

Қаралып отырған құқық бұзушылықтың 3-бөлігінің субъектісі 16 жасқа толған физикалық сау адамдар, сондай-ақ шағын, ірі және ірі кәсіпорындар түріндегі заңды тұлғалар болып табылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекстің 33-бабының 2-бөлігінің негізінде, зерттелетін баптың тізімінде көрсетілген әрекеттерге заңды тұлғаны басқару функцияларын жүзеге асыратын, ұйымдастырушылық-басқарушылық немесе әкімшілік функцияларды орындайтын тұлға мақұлдаған болса, заңды тұлғалар әкімшілік жауапкершілікке тартылады.

Түсіндірілген баптың 3 бөлігі үшін әкімшілік жауапкершілік жалған немесе жалған мемлекеттік тіркеу нөмірлік белгілері (белгісі) бар көлік құралын басқарған адамдарға, бірақ олардың көлік құралына орнатылуына кінәлі адамдарға қолданылмайды.

Зерттеліп жатқан баптың 3-бөлігінің субъективті жағы тікелей ниетпен сипатталады. Мемлекеттік тіркеу нөмірлік белгілерін қолдан жасау және қолдан жасау үшін реттеуші органдардан көлік құралының заңсыздығын жасырудың мақсаты мен себептері қажет. Жасанды деп тану үшін қылмыскер мемлекеттік тіркеу нөмірлік белгісінің жалғандығы мен жалғандығы туралы білуі керек.

Түсініктеме берілген баптың 4-бөлігінің объективті жағы қасақана әрекеттер түрінде көрінеді және келесі біліктілік белгілерімен сипатталады:

- 1) мемлекеттік тіркеу нөмірі белгілері (белгісі) бар жалған көлік құралын жүргізу;
- 2) жалған мемлекеттік тіркеу нөмірлік белгілерімен (белгісімен) көлік жүргізу;
- 3) мемлекеттік тіркеу нөмірлік белгілерін (белгісі) сәйкестендіруге кедергі келтіретін құрылғылармен және материалдармен жабдықталған мемлекеттік тіркеу нөмірлік белгілері бар көлік құралын жүргізу;
- 4) көлік құралдарын мемлекеттік тіркеу нөмірлік белгілері бар, оларды өзгертуге немесе жасыруға мүмкіндік беретін құрылғылармен және материалдармен жабдықтау.

Алғашқы екі біліктілік белгілері Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 590-бабының 3-тармағында көзделген жалған және жалған жасаудың заңсыз әрекеттерінен ерекшеленеді, өйткені әкімшілік жауапкершілік орнату үшін емес, жалған және жалған мемлекеттік тіркеу белгілері бар көлік құралын жүргізу үшін туындамайды.

Үшінші және төртінші біліктілік белгілері жүргізушіге құқықбұзушылықты автоматты режимде жұмыс істейтін бақылау және өлшеу құралдарынан жасыруға

мүмкіндік беретін қасақана заңсыз әрекеттермен сипатталады. Интернетте және баспа құралдарында мемлекеттік тіркеу нөмірлік белгілерін (белгілерін) анықтауды қиындататын, сонымен қатар оларды жасыру немесе өзгерту:

1) егер сіз оны бұрышпен қарасаңыз, оқылмайтын поляризациялық сүзгіні (арнайы пленканы) қолдану;

2) жолаушылар салонындағы түймені басқанда мемлекеттік тіркеу нөмірлік белгісін өзгертуге мүмкіндік беретін үйде жасалған автоматты құрылғыларды пайдалану;

3) мемлекеттік тіркеу нөміріндегі әріптер мен сандар толық оқылмай қалған кезде, камера объективінде жарқырап көрінетін және құқық бұзушыға қажетті әсер беретін жарқылмен арнайы бүріккіштің нөмірлік белгілерінің (белгісінің) бетіне сурет салу;

4) арнайы жабылатын перделермен жабдықталған немесе мемлекеттік нөмірлік белгілерді жалған немесе жалған етіп өзгертетін мемлекеттік тіркеудің нөмірлік белгілері үшін арнайы раманы орнату;

5) мемлекеттік тіркеу нөмірлік белгісіне ластану қабатын қасақана қолдану арқылы, және қыста қардың түсуі, бұл оны құқық бұзушылықтардың бейнежазба жүйесіне қол жетімсіз етуге мүмкіндік береді.

Зерттелетін баптың 4 бөлігінің субъектісі - 16 жасқа толған адамдар, дәлірек айтсақ, көлік құралдарының жүргізушілері.

Субъективтік жағынан ескертілген қылмыстың 4 бөлігі тек қасақана жасалуы мүмкін.

Түсіндірілген субъектісі 5-бөлігіндегі қылмыстың объективті жағы заңға қайшы әрекеттермен (әрекетсіздікпен) көрінеді және үш біліктілік белгілерімен сипатталады:

1) техникалық регламенттердің, стандарттардың талаптарына сәйкес келмейтін көлік құралдары;

2) көлік құралдарын пайдалануға тыйым салынған ақаулар болған кезде жүргізу;

3) көлік құралдарын пайдалануға тыйым салынатын жағдайлар болған кезде көлік құралдарын жүргізу.

Осы баптың алтыншы бөлігінде көрсетілген құқық бұзушылықтар түсіндірілген мақаланың 5-бөлігіне сәйкес келмейді, атап айтқанда, тежегіш жүйесінің, рульдік, сүйреуіш құралдың дұрыс жұмыс істемеу жағдайлары.

Жол қозғалысы қозғалысына қатысатын көлік құралдарының техникалық жағдайы және жабдықтары жол қауіпсіздігі және қоршаған ортаны қорғау бөлігінде тиісті техникалық регламенттердің, стандарттардың, ережелер мен нұсқаулықтардың талаптарына сәйкес болуы керек.

"Жол қозғалысы туралы" Қазақстан Республикасының 2014 жылғы 17 сәуірдегі № 194-V Заңының 51-бабы 1-тармағының 1), 9) тармақшаларына сәйкес, техникалық ақаулар және жол қауіпсіздігі мен қоршаған ортаға қауіп төндіретін жағдайлар болған кезде көлік құралдарын пайдалануға тыйым салынады. егер олардың техникалық жай-күйі мен жабдықтары Республика Үкіметі бекіткен көлік құралдарын пайдалануға

тыйым салынатын ақаулықтар мен жағдайлардың тізбесінің талаптарына сәйкес келмесе, оларды Қазақстан Республикасының Үкіметі бекітеді. Қазақстан бекітті.

Көлік құралдарын пайдалануға тыйым салынған ақаулықтар мен жағдайлардың тізбесі Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2014 жылғы 13 қарашадағы № 1196 қаулысына сәйкес көлік құралдарын пайдалануға рұқсат етудің негізгі ережелерінің 14-тармағында айқындалған. Көлік құралдарын пайдалануға келесі жағдайларда тыйым салынады:

1) жол қауіпсіздігі мен қоршаған ортаға қауіп төндіретін техникалық ақаулар мен жағдайлардың болуы, олардың техникалық регламенттерге, стандарттарға, ережелер мен нұсқауларға сәйкес келмеуі, сондай-ақ оларды тиісті келісусіз түрлендіру;

2) көлік құралына орнатылған қондырғылар мен жинақтар санының көлік құралына арналған тіркеу құжаттарына енгізілген мәліметтерге, сондай-ақ көлік құралына орнатылған қондырғылар мен жинақтарда жасырын, жалған және өзгертілген нөмірлер болған кезде сәйкессіздіктер болса;

3) тіркеу құжаттарының болмауы;

4) жасы жеті жылдан аспайтын, шығарылған жылын қоса алғанда, автомобиль көлігі саласында кәсіпкерлік қызметте пайдаланылмайтын М1 санатындағы көлік құралдарын қоспағанда, міндетті техникалық байқаудан өтпеген;

5) мемлекеттік тіркеу нөмірлік белгілерінің болмауы немесе олардың белгіленген талаптарға және тіркеу құжаттарына сәйкес келмеуі;

6) көлік құралы иелерінің азаматтық-құқықтық жауапкершілігін міндетті сақтандыру шарты және (немесе) тасымалдаушының жолаушылар алдындағы азаматтық-құқықтық жауапкершілігін міндетті сақтандыру шарты жасалмаса;

7) егер олардың техникалық жай-күйі мен жабдықтары көлік құралдарын пайдалануға тыйым салынатын ақаулықтар мен шарттар тізімінің талаптарына сәйкес келмесе;

8) автомобильді онымен бірге жүруге арналмаған тіркемемен жүргізу;

9) теміржол көлігінің қозғалыс қауіпсіздігіне қауіп төндіретін техникалық ақауларының, сондай-ақ олардың техникалық жай-күйі мен жабдықталуы қолданыстағы бұйрықпен бекітілген теміржол көлігін техникалық пайдалану Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің 2015 жылғы 21 қаңтардағы № 35 ережелерінің талаптарына сәйкес келмеген жағдайда.;

10) көлігі арнайы жарық және дыбыстық сигналдары бар және Қазақстан Республикасының Үкіметі 2014 жылғы 13 қарашада №1196 бекіткен арнайы колорографиялық сызбалар бойынша боялатын арнайы операциялық және арнайы қызметтер тізбесіне кірмейтін арнайы колорографиялық схемалар бойынша арнайы жарық және дыбыстық сигналдары бар және боялған көлік құралдарының жабдықталуы.

11) көлік құралының мемлекеттік тіркеу белгілерін Қазақстан Республикасының жол жүрісі саласындағы заңнамасында көзделмеген орындарға орнату;

12) қауіпті жүктерді тасымалдайтын көлік құралдарында "Қауіпті жүк" белгісі болмауы.

Көлік құралын түнде жасанды жарықсыз немесе көрінбейтін жерлерде - жанбайтын (жоқ) фаралармен және (немесе) фаралармен, жаңбыр немесе қар кезінде - жүргізушінің жағында ақаулы сүрткішпен жүргізуге тыйым салынады.

Егер негізгі ережелермен көлік құралдарының жұмысына тыйым салатын және басқа да ақаулар туындаса және жүргізуші анықтай алатын болса, оларды жоюы керек, егер бұл мүмкін болмаса, ол қажетті қауіпсіздік шараларын сақтай отырып, тұраққа немесе жөндеу орнына бара алады.

"Жол қозғалысы туралы" Қазақстан Республикасының 2014 жылғы 17 сәуірдегі № 194-V Заңының 28-бабы 1-тармағының 1) және 5) тармақшаларына сәйкес, көлік құралдарын пайдалануға байланысты қызметті жүзеге асыратын заңды тұлғалар мен жеке кәсіпкерлер жүргізушілердің жұмысын тиісті тәртіпте ұйымдастыруға міндетті. қозғалыс кезіндегі қауіпсіздікті қамтамасыз ететін, техникалық жай-күйін, көлік құралдарының жақсы күйде жұмыс істеуін бақылауды қамтамасыз ететін талаптар.

Доңғалақты көлік құралдарының техникалық регламенттері мен эталоны Кеден одағы комиссиясының 2011 жылғы 9 желтоқсандағы № 877 шешімімен бекітілді, ол Еуразиялық экономикалық одақ үшін кең таралған. Доңғалақты көлік құралдарына техникалық реттеу олардың қауіпсіздігінің әлеуметтік қолайлы деңгейін қамтамасыз ету, сондай-ақ Кеден одағына мүше мемлекеттердің орындауы үшін жүзеге асырылады. доңғалақты көлік құралдарының қауіпсіздігі саласындағы халықаралық келісімдерге қатысудан туындайтын олардың міндеттемелері.

Түсіндірілген баптың 6-бөлігіндегі қылмыстың объективті жағы келесі заңсыз әрекеттерден көрінеді:

- 1) тежегіш жүйесінің ақаулары бар көлік құралдарын басқару;
- 2) руль ақаулары бар көлік құралдарын жүргізу;
- 3) тартқыш құрылғының ақаулары бар көлік құралдарын басқару.

Тежегіш жүйенің, рульдік, тартқыш құрылғының бұзылуы ақауларға және көлік құралдарын пайдалануға қатаң тыйым салынған жағдайлармен байланысты.

Жұмыс тежегіш жүйесі немесе руль басқару жарамсыз деп саналады, олар көлікті тоқтатуға немесе минималды жылдамдықпен жүру кезінде маневр жасауға мүмкіндік бермейді.

Жұмыс тежегіш жүйесімен жұмыс тежегіш жүйесімен тежеу тиімділігінің нормаларын сақтау керек. Тежегіш жүйесінің бұзылулары пневматикалық, гидравликалық және пневмогидравликалық тежегіштердің тығыздығын бұзу,

пневматикалық және пневмогидравликалық тежегіш манометрінің дұрыс жұмыс істемеуі және егер тұрақ тежегіш жүйесі тиісті көлбеулерде көлік құралдарының стационарлық күйін қамтамасыз етпесе.

Рульдік ақаулық рульдегі максималды жиынтықтың параметрлері бойынша анықталады. Рульдік жүйенің бұзылуына сонымен қатар конструкцияда көзделмеген бөлшектер мен жинақтардың болуы, оларда бұрандалы қосылыстар белгіленген тәртіппен бекітілмеген немесе бекітілмеген, рульдік күшейткіш немесе рульдік амортизатор дұрыс емес немесе жоқ (мотоциклдер үшін).

Тартқыш-тарту құрылғысының ақаулары трактор мен тартқыштың тарту-тарту және тарту-тарту аппараттарының ақауларына, сондай-ақ олардың конструкциясында қарастырылған қауіпсіздік арқандары (шынжырлары) жоқ немесе ақауларға жатады.

Түсіндірілген баптың 7-тармағында көзделген қылмыстың объективті жағы рұқсатсыз айналдырылған көлік құралын басқару үшін заңсыз әрекет (әрекетсіздік) арқылы көрінеді.

Көлік құралдарын қайта жабдықтау (конструкциясын өзгерту) - жол қозғалысының қауіпсіздігіне әсер ететін көлік құралының конструкциясында қарастырылған немесе көзделмеген компоненттерді алып тастау.

Негізгі ережелердің 13-тармағына сәйкес рұқсатсыз ауыстырылған көлік құралдарын пайдалануға тыйым салынады.

Автокөлік құралдарының техникалық жай-күйі мен жұмысына жауапты лауазымды адамдарға және басқа адамдарға ақаулары бар көлік құралдарын пайдалануға тыйым салынады немесе оларды рұқсатынсыз ауыстыруға тыйым салынады.

Көлік құралдарын белгіленген тәртіпте қайта жарақтандыру жол полициясы және басқа уәкілетті мемлекеттік органдармен келісіледі.

Қазақстан Республикасы Ішкі істер министрлігінің 2014 жылғы 2 желтоқсандағы № 862 бұйрығымен бекітілген көлік құралының сәйкестендіру нөмірі бойынша көлік құралдарының жекелеген түрлерін мемлекеттік тіркеу және есепке алу ережесінің 39-тармағына сәйкес, қабылданбаған көлік құралдарының қосалқы бөлшектерінен және жинақтарынан жиналған немесе ауыстырылған көлік құралы. техникалық регламенттерді бұза отырып.

"Жол қозғалысы туралы" Қазақстан Республикасының 2014 жылғы 17 сәуірдегі № 194-V Заңының 49-бабының 5-бөлігіне сәйкес тіркелген көлік құралының құрамына, оның құрамдас бөліктерінің, қосымша жабдықтар элементтерінің, қосалқы бөлшектердің және аксессуарлардың дизайнына өзгерістер енгізілгеннен кейін. жол қауіпсіздігін қамтамасыз ету үшін Қазақстан Республикасының техникалық реттеу туралы заңнамасында белгіленген тәртіппен сәйкестікті қайта растауды жүргізу қажет.

Айырбасталған көлік құралы туралы мәліметтер көлік құралын тіркеу туралы куәлікке енгізіледі.

Зерттелетін баптың 5, 6 және 7-бөлімдерінің субъектісі - 16 жасқа толған адамдар, дәлірек айтсақ, көлік құралдарының жүргізушілері.

Субъективті жағынан қарастырылып жатқан баптың 5-7 бөлігі тікелей ниет ретінде де, немқұрайлылықпен де жасалуы мүмкін.

Қылмыстың 8-ші бөлімі объективті жағы іс-әрекет (әрекетсіздік) түрінде екі біліктілік белгілерімен сипатталады:

1) жолаушыларды, багажды, сондай-ақ жүктерді тұрақты немесе тұрақты емес автомобильмен тасымалдау кезінде сапар алдында (ауысым алдындағы) техникалық байқаудан өтпеген көлік құралдарын пайдалануға енгізу;

2) жолаушыларды, багажды, сондай-ақ жүктерді тұрақты немесе тұрақты емес автомобильмен тасымалдау кезінде сапар алдындағы (ауысым алдындағы) медициналық тексерістен өтпеген жүргізушінің басшылығына рұқсат.

21-баптың 5-тармағының негізінде "Автомобиль көлігі туралы" Қазақстан Республикасының 2003 жылғы 4 шілдедегі N 476 Заңымен тасымалдаушының міндеттері белгіленген. Жолаушылар мен багажды автомобильмен тасымалдауды жүзеге асыратын тасымалдаушылар сапар алдында (ауысым алдындағы) техникалық тексеруді және ақаулар болған жағдайда автобустарды, троллейбустарды, шағын автобустарды уақытылы ауыстыруды қамтамасыз етуі қажет.

Тасымалдаушы автокөлік құралдарын пайдалану процесінде "жол жүрісі туралы" 2014 жылғы 17 сәуірдегі Қазақстан Республикасының Заңы 12-бабының 3) тармақшасына сәйкес бекітілетін көлік құралдары жүргізушілерін рейс алдындағы және рейстен кейінгі міндетті медициналық тексеріп-қарауды жүргізу қағидаларына сәйкес жүргізушілердің рейс алдындағы және рейстен кейінгі медициналық қарап-тексеруден, сондай-ақ автокөлік құралдарын рейс алдындағы техникалық қарап-тексеруден өтуін қамтамасыз етеді.

"Халық денсаулығы және денсаулық сақтау жүйесі туралы" 2009 жылғы 18 қыркүйектегі Қазақстан Республикасы Кодексінің 7-бабы 1-тармағының 73) тармақшасына сәйкес, Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау министрінің 2013 жылғы 20 наурыздағы № 166 бұйрығымен басқару құқығына жүгінген тұлғаны медициналық куәландырудан өткізу ережелері бекітілді. көлік құралдары, автокөлік құралының жүргізушісіне қайта медициналық куәландыру.

Түсіндірілген баптың 8-бөлігінің субъектісі - лауазымды адамдар, сонымен қатар шағын, орта және ірі кәсіпорындар түріндегі заңды тұлғалар.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 39-бабына сәйкес лауазымды тұлға өзінің қызметтік міндеттерін орындамағаны немесе тиісінше орындамағаны үшін әкімшілік жауапкершілікке тартылады. Бұл жағдай болмаған кезде әкімшілік құқық бұзушылық үшін кінәлі лауазымды адам жалпы негізде жауап береді.

Осы баптың 9-тармағында көзделген қылмыстың объективті жағы мемлекеттік немесе міндетті техникалық байқаудан өтпеген көлік құралын жүргізудің заңсыз актісінде көрінеді.

Міндетті техникалық байқау дегеніміз - қозғалтқышы бар көлік құралдарының және олардың тіркемелерінің техникалық жай-күйінің Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген талаптарға сәйкестігін кезең-кезеңімен анықтау.

Көлік құралдарын міндетті техникалық байқаудан өткізу көлік құралдарына Қазақстан Республикасының аумағында қозғалысқа қатысуға мүмкіндік беретін элементтердің бірі болып табылады.

"Жол қозғалысы туралы" Қазақстан Республикасының 2014 жылғы 17 сәуірдегі № 194-V Заңының 51-бабы 1-тармағының 5) тармақшасына сәйкес, жасы жетіден аспайтын М1 санатындағы көлік құралдарын қоспағанда, міндетті техникалық байқаудан өтпеген жағдайларда көлік құралдарын пайдалануға тыйым салынады. автомобиль көлігі саласында кәсіпкерлік қызметте пайдаланылмаған, шығарылған жылын қосқандағы жылдар.

М1 санатындағы көлік құралдарына жолаушыларды тасымалдау үшін пайдаланылатын және жүргізуші орнынан басқа сегіз орыннан аспайтын көлік құралдары кіреді.

Қазақстан Республикасының аумағында қайта тіркеуге ұсынылған көлік құралдарына міндетті техникалық байқаудан өтпеген жағдайда көлік құралын тіркеуге және тіркеу деректерін өзгертуге тыйым салынады.

Міндетті техникалық байқауды көлікті тіркеу және көлік құралының иесінің тұрғылықты жеріне қарамастан, көліктік және коммуникациялар саласындағы уәкілетті орган техникалық байқау операторларының тізіліміне енгізілген техникалық байқау операторлары жүзеге асырады. Техникалық байқау операторлары қызметтерді көпшілік келісімшарт негізінде ұсынады.

Әскери полицияда тіркелген автокөлік құралдары мен оларға арналған тіркемелерді міндетті техникалық тексеруді әскери полиция жүргізеді.

Автокөлік құралдары мен оларға арналған тіркемелерді міндетті техникалық куәландыру тетігі қолданыстағы бұйрықпен бекітіледі Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің 2015 жылғы 26 наурыздағы № 329 "Механикалық көлік құралдарын және оларға арналған тіркемелерді міндетті техникалық байқаудан өткізуді ұйымдастыру және өткізу қағидаларын, механикалық көлік құралдары мен оларға арналған тіркемелерді міндетті техникалық байқаудан өткізудің жиілігін бекіту туралы".

Зерттелетін баптың 9-бөлігінің субъектісі - 16 жасқа толған адамдар, дәлірек айтсақ, көлік құралдарының жүргізушілері.

Субъективті жағынан қарастырылып жатқан баптың 9-бөлігі тікелей ниет ретінде де, немқұрайлылықпен де жасалуы мүмкін.

Қаралып отырған баптың 10-тармағының объективтік жағы әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған, осы баптың бірінші, бесінші, алтыншы, жетінші және тоғызыншы бөліктерінде көзделген әрекеттермен сипатталады.

Түсіндірілген баптың жазбасында Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 30-тарауының барлық баптары үшін қолданылатын көлік құралдары туралы түсінік берілген. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 590-бабында көзделмеген тракторларды, өздігінен жүретін машиналар мен жабдықтарды пайдалану ережелерін бұзушылықтар Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 627-бабына сәйкес жауапқа тартылуы керек.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 590-бабына сәйкес келесі адамдар әкімшілік жаза қолдануға құқылы:

1) 4-бөлімде - мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 684-бабының 1-бөлігі);

2) бірінші, екінші, үшінші, бесінші, алтыншы, жетінші, сегізінші, тоғызыншы және оныншы кезеңдер үшін - комитеттердің төрағалары және ІІМ департаменттерінің басшылары, аумақтық ішкі істер органдарының, әкімшілік, көші-қон полициясының, облыстың, республикалық маңызы бар қаланың жергілікті полиция қызметінің басшылары, астаналар, олардың орынбасарлары (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 685-бабы 2-бөлігінің 1-тармағы);

3) 3, 8 және 10-бөліктерде - бөлімдердің, полиция бөлімдерінің, әкімшілік, көші-қон полициясының, жергілікті полиция округінің (қалалық, қаладағы аудан) басшылары және олардың орынбасарлары;

4) 1, 2, 5, 6, 7 және 10-бөліктерде - арнайы атақтары бар ішкі істер органдарының қызметкерлері (полиция) (Әкімшілік кодекстің 685-бабы 2-бөлігінің 4-тармағы);

5) 8-бөлік бойынша - көліктік бақылау органдарының уәкілетті лауазымды адамдары (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 691-бабы 2-бөлігінің 2-тармағы);

6) 1 және 2 бөліктер үшін - ауылшаруашылық техникасын тіркеу жөніндегі уәкілетті органның ауыл шаруашылығы техникасын тіркеу жөніндегі аудандық және облыстық уәкілетті органдардың инспектор-инженерлері (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 716-бабының 2-бөлігі);

7) 1, 2, 5, 6, 7, 8 және 10-бөліктер үшін - мемлекеттік кірістер органдарының басшылары және олардың орынбасарлары (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 720-бабының 3-бөлігі);

8) 1, 2, 3, 5, 6, 7, 9 және 10 бөліктері үшін - әскери полицияның уәкілетті лауазымды адамдары (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 727-бабының 2-бөлігі).

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 804-бабының негізінде олар Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 590-бабы бойынша әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама жасауға құқылы:

1) 4-бөлікте - ішкі істер органдарының, Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің әскери полиция органдарының, Қазақстан Республикасы Ұлттық қауіпсіздік комитетінің әскери полиция органдарының, Қазақстан Республикасы Ұлттық ұланының әскери полиция органдарының, мемлекеттік кірістер органдарының уәкілетті тұлғалары;

2) қалған бөліктерінде - құқық бұзушылықтарды қарау құзыретіне берілген органдардың уәкілетті лауазымды адамдары.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 797-бабының 1 және 2-бөлімдерінің мазмұнына сүйене отырып, жоғарыда аталған лауазымды адамдар Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 590-бабының 2, 3 және 4-тармақтарын бұзғаны үшін арнайы сайттарға, тұрақтарға немесе оларға жақын орналасқан учаскелерге уақытша сақтау үшін жеткізу арқылы көлік құралдарын кешіктіруге, жеткізуге және тыйым салуға құқылы. ұстау себептері жойылғанға дейін басқа көлік құралын (жүк машинасын), кемені немесе кішігірім кемені қолдана отырып, көліктік бақылаудың тұрақты постына.

Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2012 жылғы 9 сәуірдегі № 1 Нормативтік қаулысына сәйкес, әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамаға тіркелген және өзіне қатысты адамға тапсырылған көлік құралын, кемені, оның ішінде кішігірім кемені ұстау, жеткізу және пайдалануға тыйым салу туралы акт жасалады. Көрсетілген қауіпсіздік шаралары қабылданды. Көлік құралдарын, кемелерді, оның ішінде кішігірім кемелерді ұстау және (немесе) пайдалануға тыйым салу түріндегі қауіпсіздік шаралары ұстау және (немесе) пайдалануға тыйым салу себептері жойылғанға дейін қолданыста болады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 812-бабына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер оның жасалған жерінде қаралады, бірақ Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 590-бабына сәйкес олар көлік құралдарын тіркеу орнында немесе әкімшілік іс қозғалып жатқан адамның тұрғылықты жерінде қаралуы мүмкін.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 590-бабы бойынша әкімшілік құқық бұзушылық туралы шешімге сотқа шағымданған жағдайда, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 829-1-бабының негізінде істер көлік құралдарын, кемелерді, оның ішінде кішігірім объектілерді тіркеу орнында немесе адамның тұрғылықты жері бойынша байланысты қарастырылуы мүмкін. ол әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша жүргізіліп жатқан іс.

591-бөлім. Жүргізушінің көлік құралын жүргізу кезінде телефонды не радиостанцияны пайдалануы

1. Драйверді телефон немесе радиостанция кезінде пайдалану - бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекет,

он айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

Ескерту Көлік жүргізу кезінде сіз құлаққап немесе динамик арқылы телефонды немесе радионы қолдана аласыз.

ТҮСІНІКТЕМЕ _____

Аталған актінің қоғамдық қауіптілігі мынада: бұл талапты орындамау басқалардың мүлкі мен денсаулығына зиян келтіретін жол-көлік оқиғасына әкелуі мүмкін.

Осы баптағы құқық бұзушылықтың объектісі - жол қауіпсіздігін қамтамасыз етуден туындайтын қоғамдық қатынастар.

"Жол қозғалысы туралы" Қазақстан Республикасының 2014 жылғы 17 сәуірдегі № 194 Заңының 54-бабы 4-тармағының 9) тармақшасына сәйкес, жүргізушіге көлік құралын жүргізу кезінде телефонды немесе радиостанцияны пайдалануға тыйым салынады, оны құлаққап немесе дауыс зорайтқышты пайдалануды қоспағанда.

Құқықбұзушылықтың объективтік жағы көлік құралын жүргізу кезінде телефон немесе радиостанцияны пайдалану түріндегі заңсыз әрекеттерден көрінеді.

Мұндай тыйым салу "Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне жол қауіпсіздігі мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы" 2008 жылғы 4 шілдедегі № 55 Заңына сәйкес кодификацияланған әкімшілік заңнамада алғаш рет пайда болды.

Көлік құралы қауіптің жоғарылау көзі болып табылады және оны жүргізу кезінде жол белгілерінің, белгілерінің, басқа көлік құралдарының, жаяу жүргіншілердің қозғалысы талаптарын ескере отырып, жолда жүру кезінде жүргізушінің назарын аудару қажет. Осыған байланысты, заң шығарушы телефонмен немесе радиостанциямен сөйлесу жүргізушіні көлікті жүргізу үдерісінен алшақтатады және назарды азайтады деп санайды.

Алайда, құқық қолдану практикасында түсіндірілген норманы қолданудың заңдылығы туралы даулар бар. Кейбір проблемалық мәселелер шешілмеген.

Біріншіден, телефон дегеніміз не? Телефон смартфон, телефон байланысы, скайп және т.б. функциялары бар планшет пе?

Кез-келген энциклопедияда телефон - бұл дыбысты алыстан (негізінен адамның сөйлеуі) беретін және қабылдауға арналған құрылғы. Мағынасы бойынша, кез-келген көп функциялы құрылғыда тыйым телефон немесе радиостанцияның функциялары пайдаланылған жағдайда ғана қолданылуы керек.

Екіншіден, құқықбұзушылық ұялы телефонды навигатор ретінде пайдалану кезінде жүргізушінің әрекеті болып табыла ма? Такси жүргізушілерінің көпшілігі жол жағдайынан алаңдап, навигатор ретінде ұялы телефонды (смартфонды) пайдаланады.

Үшіншіден, егер динамик қосулы болса, телефонды құлаққа жеткізуге бола ма? Түсіндірілген мақаланың ескертуі драйверге динамикті пайдалануға мүмкіндік береді, бірақ телефонның арнайы ұстағышта болуын қажет етпейді. Егер жүргізуші телефонды пайдаланудан бас тартса, полиция қызметкері телефонды қалай дәлелдей алады?

Көлік жүргізу кезінде сіз құлаққап немесе динамик арқылы телефонды немесе радионы қолдана аласыз.

Шетелдік тәжірибені зерделей отырып, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 591-бабы жетілдіруді қажет етеді деп қорытынды жасауға болады. Осыған ұқсас норма Беларусь Республикасының 2003 жылғы 21 сәуірдегі Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 18.14-бабының 4-бөлігінде келтірілген, бірақ эксплуатациялық көлік құралдарының жүргізушілеріне радио және телефон байланысын пайдалануға рұқсат береді.

Біздің заңнамаға сәйкес, Қазақстанның қызметтері мен жедел бөлімшелері құқық қорғау органдарына және азаматтардың қауіпсіздігіне нұқсан келтіретін радио және телефон байланысын қолдана алмайды.

Ресей Федерациясының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 12.36.1-бабының диспозициясы былай делінеді: "Көлік құралы қозғалыссыз болған кезде көлік құралын қолдарсыз келіссөздер жүргізуге мүмкіндік беретін техникалық құрылғымен жабдықталмаған телефонмен қозғалыс кезінде пайдалану". Яғни, радиостанцияда, телефонда, смартфонда және т.б. сөйлесу кезінде қолды кез келген пайдалану. әкімшілік құқық бұзушылықтың бір бөлігін құрайды және дәлелдеу кезінде проблемалар туындамайды. Бұл қылмыс жүргізуші телефонды алған сәттен бастап аяқталған болып саналады - қылмыс құралы.

Осыған ұқсас норма Әзірбайжан Республикасының 2000 жылғы 11 шілдедегі № 906 Кодексінің 155-бабында "Жүргізушімен телефонды пайдалану, оны көлік құралын ұстап тұрған кезде пайдалану".

Тәжікстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 310-бабы 3-бөлігінің диспозициясы бұдан да жаңа болып көрінеді

2008 ж. 31 желтоқсандағы № 455 тыйым. "Ұялы телефонды автокөлік жүргізу кезінде жолаушылар бөлімінің алдында дисплей экраны бар қолмен сөйлесуге мүмкіндік беретін арнайы құрылғыларсыз пайдалануға" тыйым салынады. Яғни, смартфонда, гаджетте, планшетте сөйлесуге және бейне сөйлесулерді қолдануға тыйым салынады.

2013 жылдың 29 тамызындағы Түркіменстанның Әкімшілік кодексінің 213-бабының зерттелуі көңіл аударарлық жайт. Мақаланың 1-бөлімінде былай делінген: " Көлік құралын басқаратын адам алаңдаушылық тудыратын әрекеттерге барады (телефонмен сөйлесу, тамақ ішу, темекі шегу, жолды пайдаланушыларды асықтыру, қатты дыбыс-бейне құрылғыларын тыңдау және т.б.) немесе көлік құралын сыртқа қарайтын бөліктері бар жүргізу денелер ".

Қаралып отырған құқық бұзушылықтың 2-бөлігінің объективтік жағы әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде бірінші бөлігінде көзделген бірнеше рет жасалған заңсыз әрекеттерден көрінеді.

Субъективтік жағы тікелей ниет түрінде ғана көрінеді.

Әкімшілік құқық бұзушылықтың субъектісі жеке тұлғалар, атап айтқанда көлік құралын жүргізушілер.

Келесі адамдар түсіндірілген бап бойынша іс қозғауға және әкімшілік жаза қолдануға құқылы:

1) ПМ комитеттерінің төрағалары мен басқармаларының басшылары, аумақтық ішкі істер органдарының, әкімшілік, көші-қон полициясының, облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың жергілікті полиция қызметі, олардың орынбасарлары, олардың орынбасарлары (Әкімшілік кодекстің 685-бабы 2-бөлігінің 1-тармағы);

2) 2-бөлім үшін - бөлімдердің, полиция бөлімдерінің, әкімшілік, көші-қон полициясының, жергілікті полиция округінің (қаланың, қаладағы ауданның) басшылары және олардың орынбасарлары (ӘҚБтК-нің 685-бабы 2-бөлігінің 2-тармағы);

3) бірінші бөлік үшін - арнайы атақтары бар ішкі істер органдарының қызметкерлері (Әкімшілік кодекстің 685-бабы 2-бөлігінің 4-тармағы);

4) әскери полицияның уәкілетті лауазымды адамдары (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 727-бабының 2-бөлігі).

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс қарайтын органға (лауазымды тұлғаға) қатысушы бас тартқан немесе келмеген жағдайда, іс жүргізуді кейінге қалдыруға себеп болған себепсіз ішкі істер органдары Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 654-бабына сәйкес іс қозғауға құқылы (баптың 1-бөлігі). 804 Әкімшілік кодексе).

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекстің 591-бабын бұзғаны үшін Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекстің 797-бабының негізінде уәкілетті лауазымды адамдар ұстау себептері жойылғанға дейін арнайы орындарға, тұрақтарға немесе учаскелерге уақытша сақтау үшін жеткізу арқылы көлік құралын ұстауға, жеткізуге және пайдалануға тыйым салуға құқылы.

Біздің пікірімізше, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 797-бабын түсіндірілген бұзушылық үшін қолдану актінің қоғамдық қауіптілігінің төмендігіне байланысты мағынасыз, сонымен қатар "шара қолдану туралы" Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2012 жылғы 9 сәуірдегі № 1 Нормативтік қаулысында көрсетілген қауіпсіздік шараларын қолдану қағидаларына қайшы келеді. қауіпсіздік заңды, парасаттылық, қажеттілік және жеткіліктілік өлшемдеріне сәйкес болуы керек".

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 812-бабының 2-бөлігіне сәйкес, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 591-бабында көзделген әкімшілік құқық

бұзушылық туралы іс тек оның жасалған жерінде ғана емес, сонымен бірге көлік құралын тіркеу орнында немесе оған қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қаралған адамның тұрғылықты жерінде де қаралуы мүмкін.

Әкімшілік жаза қолдану туралы шешім сотқа шағымданған жағдайда, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 829-1-бабында әкімшілік істі қарау орнын таңдау ерекшелігі қарастырылған. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс оның жасалған жерінде қаралады. Өзіне қатысты әкімшілік іс қозғалып жатқан адамның өтініші бойынша іс сол адамның тұрғылықты жері бойынша қаралуы мүмкін. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 591-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер көлік құралдарын тіркеу орнында немесе оған қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қаралып жатқан адамның тұрғылықты жерінде қаралуы мүмкін.

592-бап. Белгіленген қозғалыс жылдамдығынан асып кету

1. Көлік құралының белгіленген жылдамдығын сағатына оннан жиырма шақырымға дейін асырып жіберу -

бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Көлік құралының белгіленген жылдамдығын сағатына жиырма-қырық шақырымнан асып кету -

он айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

3. Көлік құралының белгіленген жылдамдығын сағатына қырық километрден асып кету -

жиырма айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

4. Осы баптың екінші және үшінші бөліктерінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекеттер -

отыз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Бұл бап жол-көлік оқиғаларының негізгі себебі болып табылатын жол қозғалысы ережелерін бұзудың кең тараған түрі үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді. Бірақ, соған қарамастан, заң шығарушы бұл қылмыстың санкцияларының тым репрессивті екенін мойындады. Сондықтан, "Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексіне өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы" Қазақстан Республикасының 2017 жылғы 28 желтоқсандағы № 127 Заңының негізінде баптың айыппұлдары қысқартылды. Осы заңға сәйкес, түсіндірілген мақаланың 1-бөлігіндегі бірнеше рет жасалған құқық бұзушылықтар біліктілік белгілері болып табылмай қалды, тек әкімшілік жауапкершілікті ауырлататын жағдайлар ғана.

Түсіндірілген бап бойынша қылмыстың объектісі - жол қауіпсіздігі саласындағы туындайтын қоғамдық қатынастар.

Қазақстан Республикасы ЖҚЕ-нің 10-бөліміне сәйкес жүргізуші қозғалыс қарқындылығын, көлік құралы мен жүктің ерекшеліктері мен жай-күйін, жол мен ауа-райының жағдайларын, атап айтқанда саяхат бағытында көрінетіндігін ескере

отырып, көлік құралын белгіленген лимиттен аспайтын жылдамдықпен жүргізуі керек. Жылдамдық жүргізушіге көлік құралының қозғалысын тұрақты бақылау мүмкіндігін қамтамасыз етуі керек және Қазақстан Республикасы Жол қозғалысы Ережесінің 10.2 - 10.5 тармағында белгіленген жылдамдықтан жоғары болмауы керек. "Максималды жылдамдық шегі" жол белгілерін пайдалану арқылы жылдамдықты шектеуге болады.

Осы баптың 1-тармағында көзделген қылмыстың объективті жағы көлік құралының белгіленген жылдамдығын сағатына оннан жиырма шақырымға дейінгі мөлшерде бұзатын заңсыз әрекеттермен (әрекетсіздіктен) көрінеді.

Белгіленген жылдамдықты сағатына он шақырымнан асатын әкімшілік жауапкершіліктің басталуы белгілі бір қателікке ие болуы мүмкін автомобиль спидометрінің техникалық ерекшеліктеріне байланысты.

Қазақстан Республикасының автомобиль жолдарындағы жылдамдық режимі Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2014 жылғы 13 қарашадағы № 1196 "Автомобиль жолдары қағидаларын бекіту туралы" қаулысымен реттеледі.

Елді мекендерде көлік құралдарына тиісті жол белгілерімен белгіленген, бірақ 90 км / сағ аспайтын арнайы жүргізу режимдерін қоспағанда, сағатына 60 км-ден аспайтын жылдамдықпен жүруге рұқсат етіледі, ал тұрғын аудандар мен аулаларда - сағатына 20 км-ден аспайды.

Елді мекендерден тыс жерлерде:

1) автомобиль жолдарындағы жеңіл автомобильдер мен мотоциклдер - 3.24 жолдың тиісті белгісімен белгіленген жылдамдықпен, бірақ 140 км / сағ аспайтын, бөлу жолағы бар жолдарда - 110 км / сағ, басқа жолдардан - көп емес 100 км / сағ;

2) рұқсат етілген максималды массасы үш мың бес жүз килограмнан аспайтын жүк автомобильдері үшін, қалааралық автобустарға, автомобиль жолдарындағы шағын автобустарға - 110 км / сағ-тан көп емес, бөлу жолағы бар жолдарда - 100 км / сағ-тан аспайды, басқа жолдарда - көп емес 90 км / сағ;

3) басқа автобустарға, соның ішінде балалар тобын, тіркемені тарту кезінде автомобильдерді, автомобиль жолдарында максималды рұқсат етілген салмағы үш мың бес жүз килограмнан асатын жүк машиналары - сағатына 90 км-ден аспайтын, бөлу жолағы бар жолдарда - емес сағатына 80 км-ден астам, басқа жолдарда - 70 км / сағ аспайды.

Көлік құралының жылдамдығы төмен болмауы керек:

1) сағатына 60 км - жүк көлігінің артында жолаушыларды тасымалдау кезінде;

2) 50 км / сағ - автокөлік құралдарын тарту кезінде;

3) белгіленген құн - қауіпті, ауыр және ауыр жүктерді тасымалдау шарттары туралы келісім бойынша.

Осы баптың 2-тармағында көзделген қылмыстың объективті жағы көлік құралының белгіленген жылдамдығын сағатына жиырма-қырық шақырымға дейін бұзатын заңсыз әрекеттермен (әрекетсіздіктен) көрінеді.

Түсіндірілген баптың 3-бөлігінің объективті жағы көлік құралының белгіленген жылдамдығын сағатына қырық шақырымнан асып кету түрінде сипатталады.

Түсіндірілген баптың 4-бөлігінің объективті жағы әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған осы баптың екінші және үшінші бөліктерінде көзделген әрекеттермен сипатталады.

Қылмыстың субъективті жағы кінәнің қасақана немесе абайсыз түрінде көрінеді.

Осы бап бойынша әкімшілік құқық бұзушылықтың субъектілері көлік құралын жүргізетін адамдар болып табылады

Келесі адамдар түсіндірілген бап бойынша іс қозғауға және әкімшілік жаза қолдануға құқылы:

1) ПМ комитеттерінің төрағалары мен басқармаларының басшылары, аумақтық ішкі істер органдарының, әкімшілік, көші-қон полициясының, облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың жергілікті полиция қызметі, олардың орынбасарлары, олардың орынбасарлары (Әкімшілік кодекстің 685-бабы 2-бөлігінің 1-тармағы);

2) тек 3 және 4-бөлімдерде - бөлім, полиция бөлімшелерінің, әкімшілік, көші-қон полициясының, жергілікті полиция округінің (қаланың, қаладағы ауданның) басшылары және олардың орынбасарлары (ӘҚБтК-нің 685-бабы 2-бөлігінің 2-тармағы);

3) тек 1 және 2-бөліктерде - арнайы атақтары бар ішкі істер органдарының (полицияның) қызметкерлері (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 685-бабы 2-бөлігінің 4-тармағы);

4) әскери полицияның уәкілетті лауазымды адамдары (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 727-бабының 2-бөлігі).

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекстің 592-бабын бұзғаны үшін Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 797-бабының негізінде уәкілетті лауазымды адамдар ұстау себептері жойылғанға дейін арнайы орындарға, тұрақтарға немесе учаскелерге уақытша сақтау үшін жеткізу арқылы көлік құралын ұстауға, жеткізуге және пайдалануға тыйым салуға құқылы [3].

Біздің пікірімізше, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 797-бабын түсіндірілген бұзушылық үшін қолдану актінің қоғамдық қауіптілігінің төмендігіне байланысты мағынасыз, сонымен қатар "қолдану туралы" Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2012 жылғы 9 сәуірдегі № 1 Нормативтік қаулысында көрсетілген қауіпсіздік шараларын қолдану қағидаларына қайшы келеді. қауіпсіздік шаралары заңды болуға, парасаттылық, қажеттілік және жеткіліктілік өлшемдеріне сәйкес келуге тиіс. " Теориялық тұрғыдан алғанда, көлік құралын белгіленген жылдамдықтан асып кету үшін ұстау қажеттілігін елестету қиын.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 812-бабының 2-бөлігіне сәйкес, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 592-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс оның жасалған жерінде ғана емес, сонымен бірге көлік құралын

тіркеген жерінде немесе оған қатысты әкімшілік құқық бұзушылық жүргізілетін адамның тұрғылықты жерінде қаралуы мүмкін.

Әкімшілік жаза қолдану туралы шешім сотқа шағымданған жағдайда, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 829-1-бабында әкімшілік істі қарау орнын таңдау ерекшелігі қарастырылған. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс оның жасалған жерінде қаралады. Өзіне қатысты әкімшілік іс қозғалып жатқан адамның өтініші бойынша іс сол адамның тұрғылықты жері бойынша қаралуы мүмкін. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 592-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер көлік құралдарын тіркеу орнында немесе әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғалып жатқан адамның тұрғылықты жерінде де қаралуы мүмкін.

593-бап. Жол ережелерінде көзделген жолаушылар мен жүктерді тасымалдауға, қауіпсіздік белдіктерін немесе каска киюге қатысты талаптарды сақтамау

1. Жолаушылар мен жүктерді тасымалдау ережелерін сақтамау - бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Қауіпсіздік белдіктерін немесе каска кию ережелерін сақтамау - бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

3. Осы баптың бірінші және екінші бөліктерінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекеттер - он айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілген баптың 1-бөліміне сәйкес құқық бұзушылықтың жалпы объектісі - бұл жол қауіпсіздігін қамтамасыз ету жөніндегі қоғамдық қатынастар. Жол қозғалысын пайдаланушылардың өмірі, денсаулығы және материалдық әл-ауқаты құқық бұзушылықтың міндетті нысаны болуы мүмкін.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігінің объективті жағы жолаушылар мен жүктерді тасымалдау ережелерін сақтамау түріндегі заңсыз әрекеттерден (әрекетсіздіктен) көрінеді.

Өкінішке орай, диспозиция жолаушылар мен жүктерді тасымалдау ережелерін бұзу жазаланатын көлік түрін анықтамайды. Бірақ жол ережелері құқық бұзушылықтың нысаны болғандықтан, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 593-бабының барлық бөліктері су (теңіз), әуе және теміржолдан басқа кез-келген көлікті білдіруі керек.

Автомобиль жолымен жолаушылар мен жүктерді тасымалдау ережелерін бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілік Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 571-бабының 2-3-бөлігінде "Жолаушыларды, багажды және жүктерді тасымалдау ережелерін бұзу" қарастырылған, сондықтан құқық қолдану практикасы осы бәсекелес заңдарды анықтаудағы қателіктерді жоққа шығармайды.

Осы мәселенің шешімін түсіндірілген норма мен Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 571-бабының 2, 2-1 және 3-бөлімдерінің арасындағы заңсыз әрекеттерді (әрекетсіздікті) көздейтін айырмашылықтарды талдауда іздеу қажет:

- 1) жолаушылар мен багажды автомобильмен тасымалдау ережелерінің бұзылуы;
- 2) жүктерді автомобильмен тасымалдау ережелерін бұзу;
- 3) аталған әрекеттер әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған.

Яғни, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 593-бабының бірінші бөлігіне сәйкес жолаушылар мен жүктерді тасымалдау ережелерін бұзу, автомобиль көлігінен басқа, жол жүру ережелерінде қарастырылған кез келген көлік құралы ретінде қарастырылуы керек деген тұжырым негізделген. Жол ережесінде көрсетілген тұжырымдамаларға сүйене отырып, мұндай көлік құралдары:

- велосипед - екі немесе одан көп дөңгелегі бар (мүгедектерге арналған мүгедектер арбасынан басқа) және ондағы адамдардың бұлшықет күшімен басқарылатын көлік құралы;

- мопед - ішкі жану қозғалтқышы бар, цилиндр көлемі елу текше сантиметрден аспайтын немесе максималды жобалық жылдамдығы сағатына елу километрден аспайтын электр қозғалтқышы бар екі немесе үш доңғалақты автомобиль. Ұшақтар, велосипедтер, мокикалар, скутерлер және ұқсас сипаттамалары бар басқа көлік құралдары мопедтерге тең;

- мотоцикл - екі доңғалақты автомобиль, бүйір тіркемесі бар немесе қозғалтқышы жоқ. Үш және төрт доңғалақты көлік құралдары мотоциклдерге теңестіріледі, салмағы төрт жүз килограмнан аспайды, цилиндр көлемі елу текше сантиметрден асатын мотороллерлер және ұқсас сипаттамалары бар басқа көлік құралдары;

- адамдар мен жүктерді тасымалдау көмекші функция болып табылатын ауылшаруашылық тракторлары немесе автокөлік құралдары;

- ат арбалары (шана), қорап, ат үстінде жүретін жануарлар;

- тірек-қимыл жүйесі бұзылған жүргізушілер жүргізетін көлік құралдары.

Зерттеліп жатқан мақаланың 1-бөлігінің тағы бір жетіспеушілігі - редакцияның құрамы, онда предложения "және" жолаушыларды жүкпен тасымалдау ережелерін міндетті түрде сақтамау сезімін тудырады. Яғни, егер тасымалдаушы жүксіз тек жолаушыларды тасымалдау ережелерін сақтамаса, онда Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 593-бабының 59-бөлігіне сәйкес біліктілікке ие болу мүмкін емес. Егер "және" предлогының орнына "немесе" деген сылтау болса, онда Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 593-бабының бірінші бөлігі екі біліктілік белгілерінен тұрады.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігінің объективті жағы заңсыз әрекеттермен (әрекетсіздікпен) сипатталады және екі біліктілік белгілерімен көрінеді:

- 1) қауіпсіздік белдігін пайдалану ережелерін сақтамау;

2) шлемді пайдалану ережелерін сақтамау.

Аталған әрекеттерді тек көлік құралдарының жүргізушілері ғана емес, сонымен қатар жолаушылар да бұзуы мүмкін. Қазақстан Республикасының 2014 жылғы 17 сәуірдегі "Жол қозғалысы туралы" Заңына сәйкес қауіпсіздік белдігі мен шлемді пайдалану жүргізушілер мен жолаушыларға жүктеледі. Сонымен, осы Заңның 53-бабы 5-тармағының 3-бөлігі бойынша, электр қозғалтқышының жүргізушісі қауіпсіздік белдіктерімен жабдықталған көлік құралын жүргізген кезде бекітіліп, белдіктермен бекітілмеген жолаушыларды тасымалдауға міндетті.

"Жол қозғалысы туралы" Қазақстан Республикасының 2014 жылғы 17 сәуірдегі Заңының 54-бабына сәйкес жүргізушіге он екі жасқа толмаған балаларды тасымалдауға тыйым салынады:

- мотоциклдің артқы отырғышында;

- балаларға арналған арнайы қоршаулар болмаған кезде немесе көлік құралының конструкциясында қарастырылған қауіпсіздік белдіктерін қолдана отырып, баланы бекітуге арналған басқа құралдар болмаған кезде, сондай-ақ күшті басқаратын көлік құралының алдыңғы отырғышында, балаларға арналған арнайы шектеулер болмаған жағдайда;

- мотоцикл жүргізген кезде батырылған шлемде болыңыз және жолаушыларды түймелі шлемсіз жүрмеңіз;

- қауіпсіздік белдіктерімен жабдықталған көлікке мінгенде, олармен бекітіліп, мотоциклге мінгенде - бекітілген шлемде болыңыз.

Түсіндірілген баптың 3-бөлігінің объективтік жағы осы баптың бірінші және екінші бөліктерінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған заңсыз әрекеттермен (әрекетсіздікпен) сипатталады.

Субъективтік жағынан қарастырылған қылмыс кінәнің қасақана жасалуымен және абайсыздықпен сипатталады.

Түсініктеме берілген бапқа қатысты қылмыстың субъектісі - 16 жасқа толған адамдар, дәлірек айтсақ, көлік құралдарының жүргізушілері.

Келесі адамдар түсіндірілген бап бойынша іс қозғауға және әкімшілік жаза қолдануға құқылы:

1) ПМ комитеттерінің төрағалары мен басқармаларының басшылары, аумақтық ішкі істер органдарының, әкімшілік, көші-қон полициясының, облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың жергілікті полиция қызметі, олардың орынбасарлары, олардың орынбасарлары (Әкімшілік кодекстің 685-бабы 2-бөлігінің 1-тармағы);

2) бөлімдердің, полиция бөлімдерінің, әкімшілік, көші-қон полициясының, аудандық полицияның (қалалық, қаладағы аудан) басшылары және олардың орынбасарлары (ӘҚБтК-нің 685-бабы 2-бөлігінің 2-тармағы);

3) арнайы атақтары бар ішкі істер органдарының (полицияның) қызметкерлері (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 685-бабы 2-бөлігінің 4-тармағы);

4) әскери полицияның уәкілетті лауазымды адамдары (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 727-бабының 2-бөлігі).

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 593-бабының 2-7-тармақтарын бұзғаны үшін Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 797-бабының негізінде уәкілетті лауазымды адамдар ұстау себептері жойылғанға дейін арнайы орындарға, тұрақтарға немесе учаскелерге уақытша сақтау үшін жеткізу арқылы көлік құралын ұстауға, жеткізуге және пайдалануға тыйым салуға құқылы. Бірақ Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 593-бабы 3 бөліктен, ал 797 әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 7 бөлігі.

Бұл қате "Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексіне өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы" Қазақстан Республикасының 2017 жылғы 28 желтоқсандағы № 127 Заңының негізінде түсіндірілген мақаланың бөліктерін оңтайландырғаннан кейін пайда болды. Заңды жасаушылар мен мамандардың бұл ұқыпсыздығын жою керек, әйтпесе патрульдік полиция қызметкерлері көлік құралын жүргізуші немесе жолаушы қауіпсіздік белдігін бекітуді ұмытып кеткені үшін ұстайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 812-бабының 2-бөлігіне сәйкес, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 593-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс оның жасалған жерінде ғана емес, сонымен бірге көлік құралын тіркеген жерінде немесе оған қатысты әкімшілік құқық бұзушылық жүргізілетін адамның тұрғылықты жерінде қаралуы мүмкін.

Әкімшілік жаза қолдану туралы шешім сотқа шағымданған жағдайда, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 829-1-бабында әкімшілік істі қарау орнын таңдау ерекшелігі қарастырылған. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс оның жасалған жерінде қаралады. Өзіне қатысты әкімшілік іс қозғалып жатқан адамның өтініші бойынша іс сол адамның тұрғылықты жері бойынша қаралуы мүмкін. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 593-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер көлік құралдарын тіркеу орнында немесе оған қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қаралып жатқан адамның тұрғылықты жерінде қаралуы мүмкін.

594-бап. Көше қиылысы немесе жүріс бөлігінен өту ережелерін бұзу

1. Көлденең бағытта көлік құралдарына кедергі (кептеліс) тудырған көлік кептелісі туындаған жағдайда жолдың қиылысына немесе жолдың қиылысына шығу ескерту жасауға немесе үш айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Жол жүрісі ережелерінің жол қиылыстарына алдын-ала мүмкіндік беретін құқығына ие көлік құралдарына жол беру талаптарын сақтамау, - он бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

3. Алып тасталды - ҚР 12.28.17 № 127-VI Заңымен.

4. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекеттер -

жеті айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

5. Осы баптың екінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекет -

жиырма айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Талданатын бапта көлік құралдарының жүргізушілерінің заңсыз әрекеттерін мойындауы көбінесе басқа жолды пайдаланушылардың өмірі мен денсаулығына, қоғамның материалдық ресурстарына және азаматтардың жеке басының қауіпсіздігіне зиян келтіру қаупіне алып келеді.

Құқық бұзушылықтың жалпы объектісі - жол қауіпсіздігі саласында туындайтын қоғамдық қатынастар. Қылмыстың міндетті емес объектісі азаматтардың денсаулығы және олардың материалдық әл-ауқаты болуы мүмкін.

"Жол қозғалысы туралы" Қазақстан Республикасының 2014 жылғы 17 сәуірдегі № 194-V Заңының 54-бабы 4-тармағының 24) тармақшасына сәйкес, егер кептеліс пайда болса, жүргізушіні тоқтауға мәжбүр ететін, қозғалысқа кедергі келтіретін жағдай туындаса, жолдың жүріс бөлігінің қиылысына немесе қиылысына баруға тыйым салынады. көлденең бағытта қаражат.

Тергеу қылмысының 1-бөлігінің объективті жағы екі біліктілік белгілерімен көрінеді:

1) көлденең бағытта көлік құралдарының қозғалысына кедергі (кептеліс) тудырған қиылысқа шығу;

2) көлденең бағытта көлік құралдарының қозғалысына кедергі (кептеліс) тудырған жүріс бөлігінің қиылысы.

Қазақстан Республикасының Жол қозғалысы ережелерінің 13.2-тармағына сәйкес көлденең бағытта көлік құралдарының қозғалысына кедергі келтіретін, жүргізушіні тоқтата тұруға мәжбүрлейтін кептеліс пайда болса, жолдың қиылысына немесе қиылысына баруға тыйым салынады.

Қазақстан Республикасының жол қозғалысы ережелерінің 1.2-тармағына сәйкес жол беру (кедергі жасамау) - бұл жол қозғалысына қатысушының көлік құралын бастауға, жалғастыруға немесе жалғастыруға, кез-келген маневр жасамауға, егер бұл басқа жолды пайдаланушыларға мәжбүр етуі мүмкін болса, талап етіледі. оған қатысты артықшылық, қозғалыс бағытын немесе жылдамдығын өзгерту.

Түсіндірілген құқық бұзушылықтың 2-бөлігінің объективті жағы жол қиылысына артықшылықты құқығы бар көлік құралдарына жол беру талаптарын сақтамай, жол ережелерін бұзатын заңсыз әрекеттермен (әрекетсіздіктен) көрінеді.

Теміржол көлігінің жүргізушісіне мүмкіндік беретін бағдаршамға солға бұрылғанда немесе бұрылғанда жол ережесінің 5.6-тармағына сәйкес қиылысқа кіретіндерді

қосқанда тура немесе оңға қарама-қарсы бағытта қозғалатын көліктерге жол беруге міндетті.

Тең емес жолдардың қиылысында қайталама жолмен жүретін көлік құралының жүргізушісі одан әрі қозғалыс бағытына, соның ішінде бұрылысқа қарамастан, негізгі жол бойында келе жатқан көліктерге жол беруі керек. Бөлу жолағы бар негізгі жолмен жүретін жүргізуші бұрылыс аяқталғанға дейін екінші жолдың қиылысына жақындаған көліктердің оған өтуіне көз жеткізуі керек.

Балама жолдардың қиылысында жолсыз көлік құралының жүргізушісі оң жаққа қарай келе жатқан көліктерге жол беруі керек.

Солға бұрылғанда немесе бұрылғанда, жолсыз көлік құралының жүргізушісі сол бағытта қарама-қарсы бағытта, тура немесе оң жақтан келе жатқан көліктерге жол беруге міндетті.

Қиылысу ережелерінің ерекшеліктері - реттелетін немесе реттелмеген қиылыстар. Бағдаршамның немесе бағдаршамның сигналдарымен анықталатын қозғалыс реттілігі реттелетін болып саналады.

Сары жыпылықтайтын сигналмен, жұмыс істемейтін бағдаршаммен немесе бағдаршамның жоқтығымен қиылыс реттелмеген болып саналады және жүргізушілер жол бойында реттелмеген қиылыстарды және жол қиылысында орнатылған басымдық белгілерін жүргізу керек.

Қазақстан Республикасы ПБ-нің 13.8-тармағына сәйкес, бағдаршамның рұқсат етілген сигналы бар жол қиылысына кірген жүргізуші қиылудан шыққан кезде бағдаршамға қарамастан, белгіленген бағытта кетуге міндетті. Алайда, егер жүргізуші бағытының бойында орналасқан бағдаршамның қиылысында тоқтайтын жолдар және / немесе 5.33 белгілері болса, жүргізуші әр бағдаршамның сигналдарын басшылыққа алуы керек.

Бағдаршамның қосымша бөлімі бар бағдаршаммен басқарылатын жолдың қиылысында бұрылыс жасалынған жолақта жүруші жүргізуші көрсеткімен көрсетілген бағытта жүруді жалғастыруы керек, егер тоқтап қалса, сол жолақта келе жатқан көлік құралдарына кедергі келтіреді.

Айта кету керек, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 594-бабының 2-бөлігіне сәйкес құқық бұзушылық анықталған кезде, құқық бұзушылық орны қиылысады. Егер жүргізуші жүргізу құқығына ие көлік құралына жол бермесе, онда әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекстің 595-бабының 3-тармағына сәйкес құқық бұзушылық анықталуы керек.

Талданатын баптың 3-бөлігі алынып тасталды - ҚР 12.28.17 № 127-VI Заңымен.

Түсіндірілген мақабапла сол заңның 4 және 5-бөліктерімен толықтырылды. 4-бөлім осы баптың бірінші бөлігінде қарастырылған жыл ішінде бірнеше рет заңсыз әрекеттері үшін әкімшілік жауаптылықты көздейді. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 594-бабының 4-бөлігінің санкциясына қосымша, құқық бұзушы жол

ережелері туралы білім сынағынан өтуі керек. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 53-бабының негізінде ІІБ қызметкері жол ережелері туралы білімді тексеруге жіберу туралы шешім қабылдауы керек.

Қарастырылған баптың 5-бөлігінің негізінде әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін, осы баптың екінші бөлігінде көзделген жыл ішінде қайталанған іс-әрекет үшін әкімшілік жауапкершілік қарастырылған.

Қаралып отырған баптың 5-бөлігі 4-бөлімнен гөрі қауіптілігі жоғары болғанымен, полиция қызметкері жол жүру ережелері туралы білімдерін тексеруге жіберуге құқылы емес, өйткені бұл Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 53-бабында қарастырылмаған.

Қылмыстың субъективті жағы кінәнің қасақана немесе абайсыз түрінде көрінеді.

Құқық бұзушылықтың субъектілері - 16 жасқа толған ақылды адамдар, дәлірек айтсақ, көлік құралдарының жүргізушілері.

Түсіндірілген мақала үшін келесі адамдар әкімшілік жаза қолдануға құқылы:

1) барлық бөліктерде - ІІМ комитеттерінің төрағалары мен департаменттерінің басшылары, аумақтық ішкі істер органдарының басшылары, әкімшілік, көші-қон полициясының, облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың жергілікті полиция қызметі, олардың орынбасарлары (ӘҚБТК-нің 685-бабы 2-бөлігінің 1-тармағы);

2) 4-бөлімде - басқармалар, полиция бөлімдерінің, әкімшілік, көші-қон полициясының, жергілікті полиция округінің (қаланың, қаладағы ауданның) басшылары және олардың орынбасарлары (ӘҚБТК-нің 685-бабы 2-бөлігінің 2-тармағы);

3) 1 және 2-бөлімдерде - арнайы атақтары бар құқық қорғау органдарының қызметкерлері (Әкімшілік кодекстің 685-бабы 2-бөлігінің 4-тармағы);

4) барлық бөліктерінде - әскери полицияның уәкілетті лауазымды адамдары (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 727-бабы)

Баптың 1-бөлігінің санкциясы әкімшілік жазаның екі түрін қарастырады:

1) ескерту;

2) үш айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салынады.

Бірақ жазаны ерікті түрде таңдау мүмкін емес. Түсіндірілген бапқа әкімшілік жаза қолдану туралы шешім қабылдаған кезде жоғарыда аталған лауазымды адамдар Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 43-бабының 2-бөлігінің талаптарын ескеруі керек, онда: "57-бапта және 366-баптың ескертпесінде көзделген жағдайлар болмаған кезде сот (судья), орган (лауазымды адам) осы Кодекстің Ерекше бөлімінің тиісті бабында көзделген ескертуді қолдану үшін әкімшілік жаза қолдану міндетті. "

Яғни, егер құқық бұзушының әрекетінде әкімшілік құқық бұзушылық үшін жауапкершілікті ауырлататын жағдайлар болмаса, лауазымды тұлға ескерту түрінде әкімшілік жаза қолдану туралы шешім шығаруы керек.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 59-бабында көзделген құқық бұзушылықтарға қатысты Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 654-бабын бұзғаны үшін ішкі істер органдарының немесе әскери полицияның қызметкерлері арнайы орындарға немесе тұрақтарға уақытша сақтау үшін жеткізу арқылы көлік құралдарын пайдалануға және тыйым салуға құқылы. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 594-бабында көзделген құқық бұзушылықтың негізі негіз болмайды, бірақ іс жүргізуді кейінге қалдыруға себеп болған себепсіз құқық бұзушының келуден бас тартуы немесе келмеуі.

Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2012 жылғы 9 сәуірдегі № 1 Нормативтік қаулысының 10-тармағының негізінде ұстау және (немесе) пайдалануға тыйым салу себептері жойылғанға дейін көлік құралдарын ұстауға және (немесе) пайдалануға тыйым салу түріндегі қауіпсіздік шаралары күшінде қалады. Көлік құралын, кемені, оның ішінде кішігірім кемені ұстауға, жеткізуге және пайдалануға тыйым салу туралы акт жасалады, ол әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамаға тіркеледі және сұрау бойынша өзіне қатысты қауіпсіздік шаралары қабылданған адамға ұсынылады.

Түсініктеме берілген мақалаға әкімшілік жаза қолдану туралы шешім қабылдаған кезде жол жүру ережелерін білуге арналған тест түрінде әкімшілік-құқықтық ықпал ету шарасы қабылдануы керек. Сонымен қатар, бұл шара уәкілетті лауазымды адамның қалауы бойынша емес, міндетті түрде қолданылуы керек. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 53-бабына сәйкес жол ережелері туралы білімді сараптамаға жіберу туралы шешімді әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға уәкілетті органдар (лауазымды адамдар) қабылдайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 812-бабының 2-бөлігіне сәйкес, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 594-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс тек оның жасалған жерінде ғана емес, сонымен бірге көлік құралын тіркеу орнында немесе оған қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қаралатын адамның тұрғылықты жерінде де қаралуы мүмкін.

595-бап. Маневр жасау ережелерін бұзу

1. Жол жүрісі ережелерінің қозғалыс, қозғалыс бағытын өзгерту, бұрылу, бұрылу немесе тоқтау алдында сигнал беру талаптарын сақтамау -

бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Мұндай маневрлерге тыйым салынған орындарға қайта оралу -

он айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

3. Осы Кодекстің 594-бабының екінші бөлігінде және 598-бабында көзделген жағдайларды қоспағанда, жол жүру ережелерінің көлік құралдарына жол беру ережелерінің талаптарын орындамау, -

он бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

4. Осы баптың екінші және үшінші бөліктерінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекеттер - жиырма айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ _____

"Әкімшілік құқық бұзушылық туралы" Кодексте алғаш рет маневр ережелерін бұзғаны үшін тәуелсіз норма 2008 жылы "Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне жол қауіпсіздігі мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы" 2008 жылғы 4 шілдедегі N 55 Заңына сәйкес пайда болды. Әкімшілік құқық бұзушылықтың белгілерінің белгілері бүгінгі күнге дейін өзгеріссіз қалды, сонымен қатар айыппұлдар тек бір ғана түрінде - әкімшілік айыппұл түрінде қарастырылған. Бірақ бұл санкциялар 30% -ға аз болды және минималды есептік көрсеткіштің жыл сайынғы өсуін ескере отырып, маневр ережелерін бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілік қатаңырақ болды деген қорытындыға келді.

Құқық бұзушылықтың объектісі - маневр жасау кезінде жол қозғалысы ережелерін сақтау кезінде пайда болатын қоғамдық қатынастар.

Маневр ұғымы Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2014 жылғы 13 қарашадағы № 1196 қаулысымен бекітілген Жол жүрісі ережелерінің (бұдан әрі - СДА) 2-тармағының 24 тармақшасында айқындалған. Жол жүру ережелерінде маневр жасау тоқтау (тоқтау), аялдама, бұрылыс (бұрылыс), жолақтан басталады, көлік құралын тежеу және айналдыру.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көрсетілген қылмыстың объективті жағы қозғалыс, қалпына келтіру, бұру, бұру немесе тоқтату алдында сигнал беру талаптарын бұзатын заңсыз әрекеттермен (әрекетсіздікпен) көрінеді.

ЖҚЕ 8-бөліміне сәйкес, маневр басталғанға дейін жүргізуші тиісті мақсаттағы жарық индикаторлары бар сигналдарды, ал егер олар жоқ немесе ақаулы болса, қолмен беруі керек. Сонымен қатар, маневр қауіпсіз болуы керек және басқа жол пайдаланушыларға кедергі келтірмеуі керек.

Солға маневр жасау үшін сигнал - солға бұрылу индикаторының жарығы, сол қолды бүйірге созған немесе оң қолды бүйірге созып, оң жақ бұрышта жоғары иілген. Оң жаққа маневр жасау үшін сигнал оң бұрылыстың жарық индикаторы болып табылады, немесе оң қол бүйірге немесе солға қарай созылып, бүйірге қарай созылып, оң жаққа жоғары қарай бүгілген. Тежеу сигналы тоқтау сигналы немесе қолды жоғары көтеру арқылы шығарылады. Кері сигнал реверсивті шамдар мен дабылды қосу арқылы беріледі.

Бағыт көрсеткіштері немесе қолмен сигнал беру маневрдің алдын-ала жақсы жасалуы керек және ол аяқталғаннан кейін бірден тоқтатылуы керек (қолмен сигнал беру маневр алдында бірден аяқталуы мүмкін). Сонымен қатар, сигнал қозғалыстың басқа қатысушыларын адастырмауы керек. Сигнал драйверге артықшылық бермейді және оны сақтық шараларын қолданудан босатпайды.

Түсіндірілген баптың 2-тармағында көрсетілген қылмыстың объективті жағы, егер мұндай маневр жасауға тыйым салынған болса, қайтару талаптарын бұзатын заңсыз іс-әрекетте көрінеді.

Есіңізде болсын, зерттеліп жатқан баптың 2-бөлігінде реверстеу түріндегі бір ғана заңсыз акт бар, сондықтан "... мұндай маневрлерге тыйым салынған жерде" деген сөз "... егер мұндай маневр жасауға тыйым салынған болса" деген сөзбен ауыстырылуы керек. Бұл қате Қазақстан Республикасының 2017 жылғы 28 желтоқсандағы № 127 Заңымен Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 595-бабының 2-бөлігіндегі екінші біліктілік атрибутын кезек-кезек түріндегі алып тастауды алып тастады, мұндай маневр жасауға тыйым салынады.

Бұл маневр қауіпсіз болған жағдайда және басқа жол пайдаланушыларға кедергі келтірмесе, көлік құралын бұруға рұқсат етіледі. Қажет болса, жүргізуші басқалардың көмегіне жүгінуі керек.

Көлік құралын бұруға маневр қауіпсіз болғанда және қозғалысқа басқа қатысушылар кедергі жасамаса ғана рұқсат етіледі. Жол қиылыстарында және бұрылуға тыйым салынған жерлерде бұрылуға тыйым салынады, атап айтқанда:

1) жаяу жүргіншілер өтпелерінде және тротуарлар мен жол жиектері бойындағы қиылыстарда;

2) туннельдерде;

3) көпірлерде, жол өткелдерінде, жол өтпелерінде және олардың астында;

4) теміржол өткелдерінде;

5) жолдың көрінуі кемінде бір бағытта 100 м-ден аз жерлерде;

6) тоқтату пункттері орналасқан жерлерде.

Түсіндірілген баптың 3-бөлігінде көрсетілген қылмыстың объективті жағы, жол жүру ережелерінің талаптарын бұзатын, алдын-ала қозғалу құқығын пайдаланатын көлік құралына жол беру үшін жасалынатын заңсыз әрекеттермен (әрекетсіздікпен) көрінеді, мыналарды қоспағанда:

1) қиылыстар арқылы немесе жүріс бөлігінен өту ережелерін бұзу (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 594-бабы);

2) жедел және арнайы қызметтер көлік құралдарын арнайы жарық және дыбыстық сигналдармен басқаруда артықшылық бермеу (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 598-бабы).

Қазақстан Республикасы ЖҚЕ-ның 8-бөліміне сәйкес, қайталама жолдан шыққан кезде жүргізуші көлік құралдары мен жаяу жүргіншілерге жол беруі керек.

Жолақтарды ауыстырған кезде жүргізуші қозғалыс бағытын өзгертпестен қозғалысқа келе жатқан көліктерге жол беруі керек. Сонымен қатар жол бойымен жүретін көлік құралдарының жолағы жүргізуші оң жақтағы көлік құралына жол беруі керек. Қайта құруға тыйым салынады, нәтижесінде қозғалатын көліктер арасында қауіпті қашықтық құрылады.

Солға бұрылғанда немесе қиылыстың сыртына бұрылғанда, жолсыз көлік құралының жүргізушісі келе жатқан көліктерге жол беруі керек. Егер қиылыстың сыртында бұрылу кезінде, жүріс бөлігінің ені сол жақтан маневр жасау үшін жеткіліксіз болса, оны тек жүріс бөлігінің оң жақ шетінен (оң жақ иықтан) жасауға рұқсат етіледі. Бұл жағдайда жүргізуші өтіп бара жатқан және келе жатқан көліктерге жол беруі керек.

Көлік құралдары жүретін жол қиылысатын және жүру ретін Ережеде анықтамаған жағдайларда жүргізуші көлік құралы оң жаққа қарай жүретін жолға жақындауы керек.

Егер тежеу жолағы болса, бұрылуға ниет білдірген жүргізуші жылдамдықты осы жолаққа ауыстырып, ондағы жылдамдықты азайтуға міндетті. Егер жолдың кіре берісінде үдеу жолағы болса, жүргізуші сол бойымен жүруі керек және осы жол бойымен жүретін көліктерге жол бере отырып, жолақты көрші жолаққа ауыстыруы керек.

Қазақстан Республикасы Жол қозғалысы ережелерінің 8.6-тармағында 5.8.1 " жолақтардағы қозғалыс бағыттары" немесе 5.8.2 "жолақтағы қозғалыс бағыттары" ақпараттық белгілері болған жағдайда, бұл маневрлерді көлік құралын жүргізушіге тиісті жолдарда жүргізуге болатындығын ескеру қажет. Айта кету керек, бұл бір ғана мысал, өйткені егер ақпарат белгілері және басқа да белгілер болса, көлік құралының жүргізушісі ЖҚЕ-ның тиісті бөлімдерінің талаптарын орындауға міндетті.

Осы баптың 4-бөлігінің объективті жағы әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған, осы баптың екінші және үшінші бөліктерінде көзделген бірнеше рет заңсыз әрекеттермен сипатталады.

Ұлттық заңнаманы ізгілендіруге байланысты "Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексіне өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы" Қазақстан Республикасының 2017 жылғы 28 желтоқсандағы № 127 Заңы. Қазақстан Республикасының Заңы "түсіндірілген мақаланың бірінші бөлігінде көрсетілген маневр ережелерін бірнеше рет бұзғаны үшін құқық бұзушылар бірінші рет жасалған құқық бұзушылықтар үшін әкімшілік жауапкершілікке тартылады. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 57-бабының 2-тармағына сүйене отырып, бұл құқық бұзушылықтар тек бір санкция - бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салынғанына қарамастан әкімшілік құқық бұзушылық үшін жауапкершілікті ауырлататын жағдайларда ескерілуі керек. Бірақ бұл жағдай әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қысқартылған іс жүргізуді қолданудан бас тартуға немесе әкімшілік айыппұл мөлшерін айыппұлдың жалпы сомасының отыз пайызға дейін төмендетуге әкеп соқтыруы мүмкін (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 2-бөлігінің 819-бабы).

Әкімшілік құқық бұзушылықтың субъективті жағы тікелей ниет түрінде және немқұрайлылықпен көрсетілуі мүмкін.

Құқық бұзушылықтың субъектісі - 16 жасқа толған, яғни көлік құралдарының жүргізушілері.

Түсіндірілген мақала үшін келесі адамдар әкімшілік жаза қолдануға құқылы:

1) барлық бөліктерде - ИМ комитеттерінің төрағалары мен департаменттерінің басшылары, аумақтық ішкі істер органдарының басшылары, әкімшілік, көші-қон полициясының, облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың жергілікті полиция қызметі, олардың орынбасарлары (ӘҚБтК-нің 685-бабы 2-бөлігінің 1-тармағы);

2) 4-бөлімде - бөлімдердің, полиция бөлімдерінің, әкімшілік, көші-қон полициясының басшылары, жергілікті полиция округінің (қала, қаладағы аудан) және олардың орынбасарлары (ӘҚБтК-нің 685-бабы 2-бөлігінің 2-тармағы);

3) 1, 2 және 3 бөліктерде - арнайы атақтары бар ішкі істер органдарының (полицияның) қызметкерлері (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 685-бабы 2-бөлігінің 4-тармағы);

4) барлық бөліктерде - әскери полицияның уәкілетті лауазымды тұлғалары (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 727-бабы).

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 59-бабында көзделген құқық бұзушылықтарға қатысты Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 654-бабын бұзғаны үшін ішкі істер органдарының немесе әскери полиция қызметкерлерінің көлік құралын арнайы орындарға немесе тұрақтарға уақытша сақтау үшін тасымалдауға және жеткізуге тыйым салуға құқығы бар. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 595-бабында көзделген құқық бұзушылықтың негізі негіз болмайды, бірақ іс жүргізуді кейінге қалдыруға себеп болған себепсіз құқық бұзушының келуден бас тартуы немесе келмеуі.

Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2012 жылғы 9 сәуірдегі № 1 Нормативтік қаулысының 10-тармағының негізінде ұстау және (немесе) пайдалануға тыйым салу себептері жойылғанға дейін көлік құралдарын ұстауға және (немесе) пайдалануға тыйым салу түріндегі қауіпсіздік шаралары күшінде қалады. Көлік құралын, кемені, оның ішінде кішігірім кемені ұстауға, жеткізуге және пайдалануға тыйым салу туралы акт жасалады, ол әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамаға тіркеледі және сұрау бойынша өзіне қатысты қауіпсіздік шаралары қабылданған адамға ұсынылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 812-бабының 2-бөлігіне сәйкес, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 595-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс тек оның жасалған жерінде ғана емес, сонымен бірге көлік құралын тіркеу орнында немесе оған қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қаралған адамның тұрғылықты жерінде де қаралуы мүмкін.

596-бап. Көлік құралын жолдың жүру бөлігінде орналастыру, қарсы жүріп өту немесе басып озу қағидаларын бұзу

1. Жол жүру ережелерін бұза отырып, жаяу жүргіншілерге, жол жиектеріне немесе тротуарларға бару -

он бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Көлік құралының жүріс бөлігінде орналасуы, келе жатқан көлік немесе басып озу, сонымен қатар ұйымдасқан көлік немесе жаяу жүргіншілер конвейерінің қиылысында немесе онда болу ережелерін бұзу -

он бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

3. Жол ережелерімен тыйым салынған жағдайларда, оның ішінде бұрылумен немесе бұрылумен байланысты жүру бөлігінің қарсы бағытына шығу -

алты ай мерзімге көлік құралдарын басқару құқығынан айыруға әкеп соғады.

4. Осы баптың бірінші және екінші бөліктерінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекеттер -

отыз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

5. Осы баптың үшінші бөлігінде көзделген, көлік құралын басқару құқығынан айырылған немесе оған құқығы жоқ адам жасаған әрекет -

елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсініктеме берілген бапты бұзудың жалпы тақырыбы - жол қозғалысы саласында туындайтын қоғамдық қатынастар.

Осы баптың 1-тармағында көзделген қылмыстың объективті жағы заңсыз іс-әрекетте:

- 1) жол жүрісі ережелерін бұза отырып, жаяу жүргіншілердің қозғалысы;
- 2) жол қозғалысы ережелерін бұза отырып, жол бойындағы қозғалыс;
- 3) тротуарлардағы қозғалыс ережелерін бұза отырып.

Құқық бұзушылықты дұрыс анықтау үшін жүру жолдары, жолдар мен тротуарлар туралы түсінік беру керек және "тротуар мен жаяу жүргіншілер жолының айырмашылығы неде?" Деген сұраққа жауап беру керек.

Жол жиегі - жер немесе жол жиегінің арасындағы жиектеме жолақпен нығайтылған немесе онымен бірдей деңгейде. ЖҚЕ 1-бөлімінің 2-тармағының 23-тармақшасына сәйкес, жол жиегі - жүріс бөлігіне тікелей жақын орналасқан және субрадтың тұрақтылығын қамтамасыз етуге, жол қауіпсіздігін жақсартуға, жаяу жүргіншілер мен велосипедшілердің қозғалысын ұйымдастыруға, сондай-ақ төтенше жағдайлар кезінде пайдалануға арналған жол элементі.

ЖҚЕ төсемінің 1-бөлімінің 2-тармағының 53-тармақшасына сәйкес, жол жүретін жолға жақын немесе одан көгалдармен бөлінген жаяу жүргіншілердің жүруіне арналған жол элементі болып табылады.

Өкінішке орай, жаяу жүргіншілер жолы туралы түсінік жол ережесінде берілмеген. Жаяу жүргіншілерге арналған жол 4.6 белгісімен көрсетіледі Жол ережелерімен белгіленген жол белгілері және жаяу жүргіншілерге арналған жолдармен тек жаяу

жүргіншілердің жүруіне рұқсат етілетіні түсіндірілді. Сонымен, жаяу жүргінші жолы - бұл тәуелсіз қозғалыс нысаны, ал тротуар жолдың элементі болып табылады және онсыз тәуелсіз өмір сүру мүмкін емес. Велосипедшілер мен кейде автомобильдер тротуар бойымен жүре алады (тауарларды дүкенге түсіру, жедел жәрдем көлігі немесе басқа арнайы көліктер).

"Жол қозғалысы туралы" Қазақстан Республикасының 2014 жылғы 17 сәуірдегі № 194 Заңының 1-бабының 11-тармағына сәйкес, тротуарлар мен жиектер жолдың ажырамас бөлігі болып табылады, бірақ олардың болуы әрқашан міндетті емес.

Жол ережелерінің 9.9-тармағына сәйкес көлік құралдарын жол жиектері, тротуарлар мен жаяу жүргіншілер жолдарының бойымен жүргізуге тыйым салынады (жол ережесінің 12.1, 24.2-тармақтарында көзделген жағдайларды қоспағанда) және елді мекендерде, қосымша, жүріс бөлігінен тыс жерлерде. Жолдарды күтіп ұстау және коммуналдық қызметтердің көлік құралдарының қозғалысына, сондай-ақ басқа қол жетімділік болмаған жағдайда жолдың бойында, тротуарларда немесе жаяу жүргіншілер жолдарында тікелей орналасқан объектілерге жүк таситын көліктердің ең қысқа жолы арқылы кіруге рұқсат етіледі. Бұл жағдайда қозғалыс қауіпсіздігі қамтамасыз етілуі керек.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігінің объективті жағы заңсыз әрекетте мынандай түрде көрсетіледі:

1. көлік құралының жүріс бөлігінде орналасу ережесін бұзу;
2. келе жатқан көлік немесе басып озу ережелерін бұзу;
3. ұйымдасқан көлік немесе жаяу жүргіншілер конвейерінің қиылысы немесе онда болу.

"Жол қозғалысы туралы" Қазақстан Республикасының 2014 жылғы 17 сәуірдегі № 194-V Заңында жол дегеніміз - барлық жер учаскесінің жолағы немесе жасанды құрылыстың беткі бөлігі, жабдықталған немесе бейімделген және көлік құралдарының қозғалысы үшін пайдаланылатын жер. Жолға бір немесе бірнеше жүріс бөлігі, сондай-ақ трамвай жолдары, тротуарлар, жиектер мен бөлу жолдары кіреді.

ЖҚЕ 1-бөлімінің 2-тармағының 25-тармақшасына сәйкес жолдың жүріс бөлігі көлік құралдарының қозғалысы үшін пайдаланылады.

"Жол қозғалысы туралы" Қазақстан Республикасының 2014 жылғы 17 сәуірдегі № 194-V Заңының 39-бабына сәйкес, көлік құралдары жүріс бөлігімен осы Заңның және жол ережелерінің талаптарына сәйкес ғана жүреді.

Жол ережелерінің 9.4-тармағына сәйкес елді мекендерден тыс жерлерде, сондай-ақ 5.1 және 5.3 белгілерімен белгіленген жолдардағы елді мекендерде немесе жылдамдығы 80 км / сағ-тан асатын жерлерде көлік құралдарының жүргізушілері оларды мүмкіндігінше оңға қарай жүргізуі керек. жолдың жиегі. Сол жақ белдеулерді оң оң жолдармен алып жүруге тыйым салынады.

Елді мекендерде осы тармақтың талаптарын және жол жүру ережелерінің 9.5, 16.1 және 24.2-тармақтарын ескере отырып, көлік құралдарына кез-келген жолақпен жүруге рұқсат етіледі, алайда сол жақ жолақпен жүретін көлік құралдарының жүргізушілері рұқсат етілгеннен аз жылдамдықпен жүріп өткен жолақты оң жақ жолақпен босатуы керек. Жоғары жылдамдықпен сол жолақтан келе жатқан және жол ережелерінің 19.12-тармағына сәйкес ескерту сигналдарын беретін көлік құралдары.

Осы бағытта жүруге арналған үш немесе одан да көп жолақ бар кез-келген жолда, сол жақ жолақты басқа қозғалыс кезінде, сондай-ақ басып озу, солға бұрылу немесе бұрылу үшін, және рұқсат етілген массасы 3-тен асатын жүк автомобильдері үшін ғана пайдалануға болады. 5 т - тек солға немесе бұрылыс үшін. Бір жақты жолдың сол жағына аялдама мен тұраққа шығу жол ережесінің 12.1-тармағына сәйкес жүзеге асырылады.

Көлік құралдарының бір жолдағы іргелес жолаққа қарағанда үлкен жылдамдықпен қозғалуы озық болып саналмайды.

Жол ережелерінің 9.11-тармағына сәйкес, екі жолақты екі жақты жолдардағы елді мекендерден тыс жерлерде жылдамдық шегі белгіленген көлік құралдарының жүргізушілері, сондай-ақ 7 м-ден асатын көлік құралдары (көлік құралдарының құрамы) арасында олардың арасында тұру талап етіледі. оларды басып озатын көліктер олар бұрын жүріп өткен жолақты түзете алатындай етіп алдыңғы қозғалысқа келе жатқан көлік. Бұл талап, егер жүргізуші басып озуға дайындалып жатса, сонымен қатар ауыр көлік кезінде және ұйымдасқан көлік колоннасында жүргенде қолданылмайды.

Күту алдында жүргізуші мыналарға көз жеткізуі керек:

- ол кетуге ниет білдірген жол жүру үшін жеткілікті қашықтықта еркін жүреді және осы маневрмен ол қозғалыс ережелерінің 19.11 және 19.12 тармақтарына сәйкес ескерту сигналдарын беретіндерді қоса, осы жолдың артында келе жатқан және қозғалатын көлік құралдарына кедергі жасамайды. ;

- сол жолда келе жатқан көлік қуып жете алмады;

- сол жолда алға жылжитын көлік құралының жүргізушісі солға маневр жасау үшін сигнал бермеген;

- басып озу соңында келе жатқан көліктің келе жатқан жолағына (бүйіріне) шығып, ол басып озған көлік құралына кедергі келтірмей, бұрын алынған жолаққа орала алады.

Сол жақта жолсыз көлік құралын басып озуға рұқсат етіледі. Алайда жүргізушісі солға бұрылып, маневр жасай бастайтын көлік құралын басып озу оң жақта орындалады. Күту аяқталғаннан кейін, келе жатқан қозғалыс жолында (жақта) қалдырып, жүргізуші бұрын алынған жолаққа оралуы керек.

Басып озған көлік құралының жүргізушісіне қозғалыс жылдамдығын немесе басқа әрекеттер арқылы басып озуға кедергі келтіруге тыйым салынады.

Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес, ұйымдасқан көлік конвойы - бұл бір жолақта үнемі фаралармен бірге үнемі жанып тұратын, көгілдір жанып тұрған

жарық немесе көгілдір және қызыл шамдармен бас көлік құралының сүйемелдеуімен үш немесе одан да көп автомобильдер тобы. түстер.

Ұйымдастырылған жаяу жүргінші колонкасы - жол бойында қозғалысқа келтірілген, жол жүрісі ережелерінің 3.2-тармағының талаптарына сәйкес ұйымдастырылған және белгіленген жаяу жүргіншілер тобы.

Жол ережелерінің 2.7.5-тармағына сәйкес көлік құралының жүргізушісіне ұйымдастырылған (соның ішінде аяқ) бағаналардан өтуге және олардан орын алуға тыйым салынады.

Осы баптың 3-бөлігінің объективті жағы заңға қайшы әрекеттермен көрінеді және екі біліктілік белгілерімен сипатталады:

1) егер жол жүру ережелерімен тыйым салынған болса, қарсы бағыттағы қозғалысқа арналған жүріс бөлігінің шығуы;

2) жол жүру ережелерімен тыйым салынған жерлерде бұрылу немесе бұрылу арқылы қозғалыстың қарсы бағытына арналған жүріс бөлігінің жағына шығу.

"Жол қозғалысы туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 54-бабы 4-тармағының негізінде жүргізушіге төмендегілерден өтуге тыйым салынады:

1) реттелетін қиылыстардан келе жатқан жолға шығу арқылы басып озу;

2) өрлеудің соңында және көрінетін жолдың басқа учаскелерінде, келе жатқан жолаққа шығу арқылы;

3) келе жатқан жолда көлік құралдарының айналасында жүруге;

Төрт немесе одан да көп жолақты екі жақты жолдарда жол жүру ережелерінің 9-бөлімінің 2-тармағының негізінде қозғалысқа арналған қозғалысқа арналған жолдың жағына шығуға тыйым салынады. Мұндай жолдарда солға бұрылыстар немесе бұрылыстар қиылыстарда және белгілермен және (немесе) белгілермен тыйым салынбаған басқа жерлерде жасалуы мүмкін.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 596-бабының 3-бөлігіндегі санкция алты ай мерзімге көлік құралдарын басқару құқығынан айыру түріндегі сөзсіз әкімшілік айыппұлды қарастырады. Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2017 жылғы 6 қазандағы № 7 нормативтік қаулысында: "Көлік құралын басқару құқығынан айыру автомобильдердің жүргізушілеріне де, тракторларды және өзге де жүретін көлік құралдарын, трамвайларды, троллейбустарды, мотоциклдерді және басқаларды жүргізетін адамдарға бірдей қолданылады. механикалық көлік құралдары Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 590-бабының ескертуіндегі көлік құралының анықтамасына сәйкес. "

Іс жүзінде кейде сұрақ туындайды: "Жол-патрульдік полиция неге Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 596-бабының 3-бөлігін, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 601-бабының 1-бөлігінің орнына, ең аз дегенде үш есептік көрсеткіш мөлшерінде әкімшілік айыппұл салады?"

--	--

ӘҚБтК-нің 596-бабының 3-бөлігінің диспозициясы	ӘҚБтК-нің 601-бабының 1-бөлігінің диспозициясы
Егер бұл жол жүрісі қағидаларында тыйым салынған, оның ішінде бұрылыспен немесе бұрылыспен ұштасқан жағдайларда, жолдың жүріс бөлігінің қарсы жүруге арналған жағына шығу	Осы тараудың басқа баптарында көзделген жағдайларды қоспағанда, жол белгілерімен немесе жолдың жүріс бөлігінің таңбаларымен ұйғарылған талаптарды сақтамау

Салыстырмалы кестеден байқауға болады, жолдың жүру бөлігінің белгісі бұзыла отырып, басып озу, бұрылу және бұрылу, қозғалыс үшін арналған жүріс бөлігінің жағына шықпай, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 601-бабына сәйкес болуы керек және Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 596-бабының 3-бөлігі бойынша қосымша біліктілік жоқ. Егер жоғарыда аталған әрекеттерге қозғалысқа арналған жүріс бөлігінің бүйірінен шығып кетуге жол берілсе, онда әкімшілік құқық бұзушылық туралы куәлік Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 596-бабының 3-тармағына сәйкес ғана жүргізілуі керек.

Осыған ұқсас түсіндірулер Қазақстан Республикасы Ішкі істер министрінің 2017 жылғы 2 қарашадағы "Әкімшілік кодекстің 3-бөлігінің 601 және 596-баптары бойынша түсіндірулер туралы" 2017 жылғы 13 қазандағы №474762 (dialog.gov.kz) сұрағына берілген.

Түсіндірілген баптың 4-бөлігінің негізінде құқық бұзушылықтың объективті тарапы әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін осы баптың бірінші және екінші бөліктерінде көзделген әрекеттерді жыл ішінде қайталағаны үшін әкімшілік жауапкершілікті көздейді.

Сонымен қатар, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 596-бабының 4-бөлігінің санкциясында әкімшілік айыппұлдың 1 және 2-бөліктерінде көзделген айыппұл мөлшерінің екі есе мөлшері қарастырылған, ал Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 53-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық құқық бұзушыға қолданылуы керек. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 53-бабының 2-бөлігінің негізінде Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 685-бабына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға уәкілеттік берілген органдар (лауазымды адамдар) жол ережелері туралы білімді тексеруге жіберу туралы шешім қабылдайды.

Зерттелетін баптың 5-бөлігінің объективтік жағы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 596-бабының 3-бөлігінде көрсетілген біліктілік белгілерімен сипатталады, бірақ құқық бұзушылықтың мәні:

- 1) көлік құралдарын басқару құқығынан айырылған;
- 2) көлік құралдарын басқаруға құқығы жоқ.

Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2017 жылғы 6 қазандағы № 7 нормативтік қаулысында жоғарыда аталған адамдарды әкімшілік жауапкершілікке тарту ерекшеліктері түсіндірілді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарау кезінде сот орындаушысының өтініші бойынша көлік құралын жүргізу құқығы тоқтатылған адамдардан айырмашылығы, көлік құралдарын басқару құқығынан айырылған жүргізушілер көлік құралын жүргізу құқығынан айырылған адамдар үшін жауапкершілікті көздейтін құқық бұзушылық субъектілері емес екендігіне негізделуі керек. бір уақытта екі нысанды нақты көрсететін ережелерді қоспағанда, көлік құралдары.

Көліктің тиісті түрін жүргізуге құқығы жоқ жүргізушілерге бір уақытта екі объекті туралы тікелей айтылатын ережелерді қоспағанда, көлік құралын басқаруға құқығы жоқ жүргізушілермен теңестіруге болмайды. Егер жүргізуші белгіленген тәртіппен көлік құралын басқару құқығынан айыру түріндегі әкімшілік жазаны орындағаннан кейін жүргізуші куәлігін қайтадан алмаған болса, онда осыған ұқсас құқық бұзушылықтар жасағаны үшін әкімшілік немесе қылмыстық жауапкершілікті анықтау мақсатында оны мұндай құқыққа ие емес жүргізуші ретінде қарастырған жөн.

Көлік құралын басқару құқығынан айырылған жүргізушімен көлік құралын басқарған кезде оның әрекеті Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 612-бабының үшінші бөлігіне сәйкес біліктілікке ие. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 669-бабына сәйкес мұндай әрекеттер қосымша біліктілікке жатпайды.

Яғни, көлік құралын басқару құқығынан айырылған жүргізуші тергеу жүргізіліп жатқан баптың 5-бөлігіне сәйкес құқық бұзушылық жасаған кезде, құқық бұзушының әрекеті Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 612-бабының 3-бөлігі бойынша қосымша біліктілікке ие болады.

Субъективтік жағы кінәнің қасақана немесе абайсыз түрінде көрінеді.

Осы бап бойынша әкімшілік құқық бұзушылықтың субъектілері көлік құралын жүргізетін адамдар болып табылады.

Түсіндірілген бап үшін келесі адамдар әкімшілік жаза қолдануға құқылы:

1) үшінші және бесінші бөліктерде - мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 684-бабының 1-бөлігі);

2) 4-бөлімде - басқармалар, полиция бөлімдерінің, әкімшілік, көші-қон полициясының, жергілікті полиция округінің (қаланың, қаладағы ауданның) басшылары және олардың орынбасарлары (ӘҚБТК-нің 685-бабы 2-бөлігінің 2-тармағы);

3) 1 және 2-бөлімдерде - арнайы атақтары бар ішкі істер органдарының (полицияның) қызметкерлері (ӘҚБТК-нің 685-бабы 2-бөлігінің 4-тармағы);

4) 1, 2 және 4-бөліктерде - әскери полицияның уәкілетті лауазымды адамдары (ӘҚБТК-нің 727-бабы).

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 596-бабында көзделген құқық бұзушылықтарға қатысты Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 654-бабын бұзғаны үшін ішкі істер органдарының немесе әскери полицияның қызметкерлері

арнайы орындарға немесе тұрақтарға уақытша сақтау үшін жеткізу арқылы көлік құралдарын пайдалануға және тыйым салуға құқылы. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 596-бабында көзделген құқық бұзушылықтың негізі негіз болмайды, бірақ іс жүргізуді кейінге қалдыруға себеп болған себепсіз құқық бұзушының келуден бас тартуы немесе келмеуі.

Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2012 жылғы 9 сәуірдегі № 1 Нормативтік қаулысының 10-тармағының негізінде ұстау және (немесе) пайдалануға тыйым салу себептері жойылғанға дейін көлік құралдарын ұстауға және (немесе) пайдалануға тыйым салу түріндегі қауіпсіздік шаралары күшінде қалады. Көлік құралын, кемені, оның ішінде кішігірім кемені ұстауға, жеткізуге және пайдалануға тыйым салу туралы акт жасалады, ол әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамаға тіркеледі және сұрау бойынша өзіне қатысты қауіпсіздік шаралары қабылданған адамға ұсынылады.

Түсіндірілген бап бойынша іс қозғауға құқылы:

1) 3 және 5-бөліктер - ішкі істер органдарының уәкілетті лауазымды адамдары (ӘҚБТК 804-бабы 1-бөлігінің 1-тармағы);

2) 3 және 5-бөлімдер - Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің, Қазақстан Республикасының басқа да әскерлері мен әскери бөлімдерінің әскери қызметшілері, сондай-ақ әскери қызметке шақырылған, әскери қызметшілердің, сондай-ақ Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің көлік құралдарын жүргізетін адамдар жасаған құқық бұзушылықтар туралы Қазақстан Республикасы Қарулы Күштері әскери полициясының уәкілетті офицерлері (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 804-бабы 1-бөлігінің 4-тармағы);

3) 3 және 5-бөлімдер - Қазақстан Республикасы Ұлттық қауіпсіздік комитеті әскери полициясының уәкілетті қызметкерлері арнайы мемлекеттік органдардың көлік құралдарын жүргізетін адамдар жасаған құқық бұзушылықтар туралы (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 804-бабы 1-бөлігінің 5-тармағы);

4) Қазақстан Республикасы Ұлттық гвардиясының әскери полициясының әскери қызметшілердің және әскери қызметке шақырылғандардың жасаған қылмыстары туралы (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 804-бабы 1-бөлігінің 6-тармағы) 3 және 5-бөліктері.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 596-бабының барлық бөліктерінде көзделген құқық бұзушылық жасаған кезде полиция қызметкерлері көлік құралдарын уақытша сақтау үшін арнайы орындарға, тұрақтарға немесе тұрақты көліктік бақылау постына жақын орналасқан учаскелерге, соның ішінде басқа көлік құралдарын пайдалану арқылы уақытша ұстауға беру арқылы ұстауға, жеткізуге және пайдалануға тыйым салуға құқылы. көлік құралын (жүк машинасы) ұстау себептері жойылғанға дейін (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 797-бабы 1-бөлігінің 1-тармағы)

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 812-бабының 2-бөлігіне сәйкес, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 596-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс тек оның жасалған жерінде ғана емес, сонымен бірге көлік құралын тіркеу орнында немесе оған қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қаралатын адамның тұрғылықты жерінде де қаралуы мүмкін.

597-бап. Көлік құралдарын тоқтату немесе қою ережелерін бұзу

1. Осы баптың екінші, үшінші бөліктерінде көзделген жағдайларды қоспағанда, көлік құралдарын тоқтату немесе қою ережелерін бұзу, -

бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Көлік құралдарын тротуарда тоқтату немесе қою ережелерін бұзу, сондай-ақ көлік құралдарын гүлзарларға, балалар немесе спорт алаңына қою немесе қою -
он айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

3. Басқа көлік құралдарының қозғалысына кедергілер тудыратын, жол бойында көлік құралдарын тоқтату немесе қою ережелерін бұзу, -
он айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

4. Мүгедектерге арналған көлік құралдарын тоқтату немесе қоюға арналған орындарда көлік құралдарын тоқтату немесе қою ережелерін бұзу, -
он айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

4-1. Автотұрақ ақысын алуға арналған және сертификатталған құрылғылармен жабдықталған орындарда тұрақ үшін ақы төлеуден жалтару, облыстардың, республикалық маңызы бар қаланың және астананың жергілікті атқарушы органдары айқындайтын көлік құралдарының тұру уақытын ескере отырып, -
үш айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

4-2. Осы баптың 4-1-тармағында көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекет, -
бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

5. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекеттер -
он айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

5-1. Осы баптың екінші және үшінші бөліктерінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекеттер -
он бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

6. Осы баптың төртінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекет -
он бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілген бапта айтылғандай, құқық бұзушылықтың жалпы нысаны - бұл жол қауіпсіздігі саласындағы қоғамдық қатынастар.

"Жол қозғалысы туралы" Қазақстан Республикасының 2014 жылғы 17 сәуірдегі № 194 Заңының 1-бабында осы мақалада пайдаланылатын негізгі ұғымдар келтірілген:

1) *аялдау* - жолаушыларды отырғызу немесе түсіру, көлік құралын тиеу немесе түсіру үшін қажет болса, бес минутқа дейін немесе одан ұзақ уақытқа көлік құралын әдейі тоқтату (5-тармақ);

2) *тұрақ* - жолаушыларды отырғызуға немесе түсіруге немесе көлік құралын тиеуге немесе түсіруге байланысты емес себептермен бес минуттан астам уақытқа көлік құралын қасақана тоқтату (52-тармақ).

Қаралып отырған баптың 1-бөлігіндегі қылмыстың объективті жағы екі квалификациялық сипаттамамен сипатталады:

1) көлік құралдарын тоқтату ережелерін бұзу;

2) көлік құралдарын қою ережелерін бұзу.

Жоғарыда аталған заңға қайшы әрекеттер осы баптың екінші, үшінші бөліктерінде көзделген жағдайларға қолданылмайды.

Бұл талаптар Жол ережелерінің 12-бөлімінде көрсетілген.

Көлік құралдарын тоқтатуға және қоюға жолдың оң жағында, ал ол болмаған кезде - жолдың шетіндегі жүріс бөлігінде рұқсат етіледі. Жолдың сол жағында тоқтап тұруға және тоқтап тұруға әр бағытта бір жолақ бар ортаңғы трамвайсыз және бір жақты қозғалысы бар жолдарда (бір бағытты қозғалысы бар жолдардың сол жағында рұқсат етілген массасы 3,5 тоннадан асатын жүк көліктеріне ғана рұқсат етіледі) тиеу немесе түсіру үшін тоқтатыңыз).

Көлік құралын жолдың жүріс бөлігіне параллель қатарда тұраққа қоюға рұқсат етіледі, бұған конфигурация (жүріс бөлігін жергілікті кеңейту) көлік құралдарын әр түрлі орналастыруға мүмкіндік береді. Бүйірлік тіркемесі жоқ екі доңғалақты көлік құралдары екі қатарға орналастырылуы мүмкін.

Ұзақ демалуға, бір түн ішінде тұруға және ауылдан тыс жерде тұруға тек белгіленген орындарда немесе жолдың сыртында рұқсат етіледі.

Тоқтатуға тыйым салынады:

1) трамвай жолдарының жақын жерінде, егер бұл трамвай қозғалысына кедергі келтірсе;

2) теміржол өткелдерінде, туннельдерде;

3) жол өтпелерінде, көпірлерде, жол өтпелерінде (егер осы бағытта қозғалыс үшін үш жолақ аз болса) және олардың астындағы (жолдардың санына қарамастан);

4) тоқтатылған көлік құралы мен үздіксіз белгілеу сызығының арасындағы қашықтық (жүріс бөлігінің шетінен басқа) немесе жүріс бөлігінің қарама-қарсы шеті немесе жүріс бөлігінің қарсы шетінде тұрған көлік құралы, егер бұл көлік құралдарының қозғалысына кедергі келтіретін болса, үш метрден аз болатын жерлерде. қаражат;

5) жаяу жүргіншілер өткелдерінде және олардың алдында бес метрден жақын;

6) қауіпті бұрылыстар мен жолдың бойлық профильдерінің дөңес сынықтарының жанында жүріс бөлігінде жолдың көрінуі жүз метрден кем дегенде бір бағытта;

7) жүріс бөлігінің қиылысуында және қиылысқан жүріс бөлігінің жиегінен отыз метрге жақын жерде, қатты белгілеу сызығы немесе бөлу жолағы бар үшбұрышты қиылыстардың (қиылыстардың) бүйірлік өтуіне қарама-қарсы жақты қоспағанда; аялдама учаскелерінде және оларға он бес метрден жақын қашықтықта, ал егер олар жоқ болса - тұрақты жүретін көлік құралдарының немесе таксилердің аялдама белгісінен он бес метр қашықтықта;

8) көлік құралы басқа драйверлердің жол белгілерін, жол белгілерін жабатын немесе басқа көлік құралдарын жүргізуге (кіруге немесе шығуға) мүмкіндік бермейтін немесе басқа көлік құралдарының (кептелістер) және жаяу жүргіншілердің қозғалысына кедергі келтіретін жерлерде;

9) гүлзарларда, көгалдарда, балалар мен спорт алаңдарында.

Тұраққа тыйым салынады:

1) тоқтауға тыйым салынған жерлерде;

2) жол өтпелерінде, көпірлерде, жол өтпелерінде;

3) елді мекендерден тыс жолдардың жүріс бөлігіндегі "Магистральдық жол" 2.1 белгісімен көрсетілген. Реттелмеген қиылыстарға басымдық құқығы берілген жол;

4) теміржол өткелдерінен елу метрден жақын;

5) егер бұл тұрғындарға қолайсыздық туғызса, елді мекендерде электр қозғалтқышы бар көлік құралдары;

Егер аялдама тыйым салынған жерлерде мәжбүрлеп тоқтаған жағдайда, жүргізуші көлікті осы орындардан шығару үшін барлық шараларды қолданады.

Бұл көлік қозғалысының басқа қатысушыларына кедергі келтірмейтініне немесе қауіп төндірмейтініне көз жеткізбей, көлік құралдарының есіктерін ашуға, оларды ашық күйінде қалдыруға немесе жүріс бөлігіне шығуға тыйым салынады.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігіндегі құқық бұзушылықтың объективті жағы көлік құралын тротуарда, гүлзарларда, ойын алаңында немесе спорт алаңында тоқтату немесе қою ережелерін сақтамау арқылы заңсыз әрекеттер ретінде көрінеді.

Тротуар мен гүлзар ұғымы жол ережесінде келтірілген:

1) төсеу - жолдың жүріс бөлігіне жақын немесе көгалдармен бөлінген жаяу жүргіншілерге арналған бөлігі (1-бөлімнің 53-тармағы);

2) гүлзар - геометриялық фигура түріндегі жер учаскесі, онда өсімдіктер өрнек немесе өрнек жасайды (1 бөлімнің 14 тармағы).

Өкінішке орай, ойын алаңдары мен ойын алаңдары туралы түсінік жол қозғалысы ережелерімен анықталмаған.

Ойын алаңы - негізінен мектеп жасына дейінгі балаларға ойнауға арналған орын. Ол ауылда орналасқан және жолдармен қоршалған.

Спорт алаңы - бұл бір немесе бірнеше спорт түрлеріне немесе спорттық ойындарға арналған жабдықталған тегіс құрылым.

Жол ережесінің 12.2-тармағына сәйкес, жүру бөлігіне шектесетін тротуардың шетіне, оған толық немесе ішінара қол жетімді тұраққа, егер бұл жаяу жүргіншілердің қозғалысына кедергі келтірмесе, тек автомобильдерге, мотоциклдерге, мопедтерге және велосипедтерге ғана рұқсат етіледі.

Жол ережелерінің 12.4, 12.5-тармақтарына сәйкес гүлзарларда, балалар мен спорт алаңдарында көлік құралдарын тоқтатуға және қоюға тыйым салынады.

"Жол қозғалысы туралы" Қазақстан Республикасының 2014 жылғы 17 сәуірдегі № 194 Заңының 58, 59-баптарына сәйкес, тірек-қимыл жүйесі бұзылған адамдарға "тұрақ жоқ", "тақ санды көліктер тұрағы жоқ" жол белгілеріне тыйым салынбайды. "Айдың күндері", "Айдың тіпті күндерінде де автотұраққа тыйым салынады", ал бұл адамдар тоқтап тұруға немесе тұруға тыйым салатын жол белгілері бар елді мекендерде көлік құралын тоқтап тұруға немесе тоқтауға тыйым салады. бұл жаяу жүргіншілер кем емес бір жарым метрден еркін ені қалады, сондықтан толығымен тротуарларға орналасқан *dstvo*. Бұл ереже жол белгілерімен аялдамамен белгіленген жол учаскелеріне қолданылмайды. Сонымен қатар, тірек-қимыл жүйесі бұзылған адамдар көлік құралын жол жүру белгілері бар орындарға, белгіленген уақыттан тыс шектеулі уақыттағы тұрақ орындарына және тұрақтардан тыс ауладағы жолдарға, егер бұл кедергі жасамаса, қоюға мәжбүр. жаяу жүргіншілер үшін және басқа көлік құралдарын қозғалыс мүмкіндігінен айырмайды.

Түсіндірілген баптың 3-бөлігінің объективті жағы басқа көлік құралдарының қозғалысына кедергілер тудыратын, жүріс бөлігінде тоқтау және тоқтау ережелерін бұзатын заңсыз әрекеттер ретінде көрінеді.

Қозғалысқа кедергі дегеніміз - бұл жолақта қозғалуға мүмкіндік бермейтін қозғалмайтын объект. Жол ережелерінің талаптарына сәйкес кептеліс немесе көлік құралының осы жолақта тоқтауы кедергі емес.

Басқа көлік құралдарының қозғалысына кедергі келтірмеу үшін жүргізушіге жол қозғалысы ережелерінің 12.4-тармағында көрсетілген көлік құралдарын тоқтатуға және қоюға тыйым салынады.

Жол ережелерінің 10.1-тармағына сәйкес көлік құралының жүргізушісі жүргізуші анықтай алатын кедергі және (немесе) қозғалысқа қауіп төндірсе, көлік құралы тоқтағанға дейін немесе қозғалысқа басқа қатысушылар үшін қауіпсіз айналып өтуге дейін жылдамдықты төмендету шараларын қабылдауы керек.

Түсіндірілген баптың 4-бөлігіндегі әкімшілік құқық бұзушылықтың объективті жағы мүгедектігі бар көлік құралдарын тоқтату немесе қоюға арналған орындарда көлік құралдарын тоқтату және қою ережелерін бұзатын заңсыз іс-әрекетте көрінеді.

"Жол қозғалысы туралы" Заңның 58-бабының 3-тармағына сәйкес, егер " Мүгедектерге" жол белгісі "Автотұрақ" ақпараттық және жол белгісімен орнатылса, "

Автотұрақ" жол белгісі тек осыған қолданылады. моторлы вагондар мен "мүгедектер" сәйкестендіру белгілері орнатылған автомобильдер.

Көлік құралының жүргізушісіне 7.17 тиісті жол белгісімен көрсетілген жерлерде тоқтауға және тұруға тыйым салынады. (мүгедектер).

Зерттеліп жатқан баптың 4-1-бөлігінің объективті жағы көлік құралдарының жүргізушілері автокөлік құралдарының тұрақтарына ақы төлеуге арналған арнайы куәландырылған құрылғылармен жабдықталған орындарда тұрақ ақысын төлеуден жалтару, сондай-ақ облыстардың, республикалық маңызы бар қалалардың жергілікті атқарушы органдары белгілейтін көлік құралдарының тұру уақытын ескере отырып, заңсыз іс-әрекеттер ретінде көрінеді.

Алғаш рет бұл норма, сондай-ақ Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 597-бабының 4-2-бөлігі "Әкімшілік құқық бұзушылық туралы" Кодексте "Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне табиғи монополиялар және реттелетін нарықтар мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы" 2105 жылғы 5 мамырдағы № 312 Заңының негізінде пайда болды.

Көлік құралдарының жүргізушілері арнайы сертификатталған құрылғылармен жабдықталған орындарда тұрақ үшін ақыны облыстар мен республикалық маңызы бар қалалар деңгейіндегі жергілікті атқарушы органдар белгілеген мөлшерлеме бойынша төлеуі керек. Мәселен, Астана қаласында автотұрақтың ақысын алуға және көлік құралдарының тұрақ уақытын есепке алуға арналған арнайы сертификатталған құрылғылармен жабдықталған орындардағы тарифтер Астана қаласы әкімдігінің 2016 жылғы 22 желтоқсандағы № 108-2602 қаулысымен бекітілген. Елордадағы осы заңды акт негізінде бір сағаттық тұрақ үшін бір орын үшін төлем 100 теңгені құрайды.

Ақылы тұрақ орындарын жергілікті билік де анықтайды. Мәселен, Астана қаласында Астана қаласы әкімдігінің 2017 жылғы 22 маусымдағы № 108-1325 қаулысымен автотұрақтың ақысын алуға және көлік құралдарының тұру уақытын есепке алуға арналған арнайы сертификатталған құрылғылармен жабдықталған орындар белгіленді.

Астанадағы ақылы автотұрақтар мен басқа да автотұрақтардың жұмысын ұйымдастыру Астана қаласы әкімдігінің 2016 жылғы 3 мамырдағы № 108-863 қаулысымен анықталған. Осы Ережеде келесі ұғымдар берілген:

1) тұрақ (көлік тұрағы) - ғимарат, құрылым (ғимараттың, құрылыстың бөлігі) немесе арнайы ашық алаңқай көлік құралдарын тұраққа (сақтауға) арналған арнайы немесе арнайы жабдықталған орындарда;

2) арнайы тұрақ (учаскелер) - уәкілетті органның шешімімен құрылған, ұсталған, иесіз немесе иесіз көлік құралын уақытша сақтауға арналған және коммуналдық меншік болып табылатын орындар.

Уәкілетті орган коммуналдық ақылы автотұрақтардың орналасқан жерінің аумақтарын жоспарлауды және анықтауды көлік моделінің шектеулерін, тұрғындар

мен ұйымдардың сұранысын және қауіпсіздік стандарттарын ескере отырып жүзеге асырады. Қаладағы ақылы автокөлік тұрақтарын жоспарлау кезінде келесі мәліметтер ескеріледі:

- 1) көп қабатты және аз қабатты ғимараттар орналасқан жерлерде жолдың қанығу деңгейі;
- 2) әртүрлі профильдегі объектілерге арналған тұрақтар;
- 3) арнайы есептеумен айқындалатын басқа елді мекендерден және басқа қалалардан келетін автомобильдер саны.

Түсіндірілген баптың 4-2-бөлігінің объективті жағы қалпына келтірілгеннен кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған осы баптың 4-1-бөлігінде көзделген әрекеттер үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Қарастырылған баптың 5-бөлігінің объективті жағы жиналғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 597-бабының бірінші бөлігінде көзделген әрекеттер үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Зерттелетін баптың 5-1-бөлігінің объективті жағы жиналғаннан кейін бір жыл ішінде бірнеше рет жасалған Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 597-бабының екінші және үшінші бөліктерінде көзделген әрекеттер үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсіндірілген баптың 6-бөлігінің объективті жағы жиналғаннан кейін бір жыл ішінде бірнеше рет жасалған Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 597-бабының төртінші бөлігінде көзделген әрекеттер үшін әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Біздің ойымызша, 5-1 және 6-бөліктер бір бөлікке біріктірілуі керек, өйткені олар әкімшілік құқық бұзушылық үшін бірдей санкцияға ие. Яғни, 5-1-бөлік алып тасталсын, ал алтыншы бөлігі мынадай редакцияда жазылсын: "6. Осы баптың екінші, үшінші және төртінші бөліктерінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекет, он бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

Қылмыстың субъективті жағы тікелей ниет түрінде және немқұрайлылық арқылы көрсетілуі мүмкін.

Осы бапқа сәйкес әкімшілік құқық бұзушылықтың субъектілері көлік құралын жүргізетін тұлғалар болып табылады.

Түсіндірілген бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуді келесі адамдар қарауға құқылы:

- 1) барлық бөліктерде - ИМ комитеттерінің төрағалары мен департаменттерінің басшылары, аумақтық ішкі істер органдарының, әкімшілік, көші-қон полициясының,

облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың жергілікті полиция қызметі, олардың орынбасарлары, олардың орынбасарлары (Әкімшілік кодекстің 685-бабы 2-бөлігінің 1-тармағы);

2) 5 және 6-бөлімдерде - бөлім, полиция бөлімшелерінің, әкімшілік, көші-қон полициясының, жергілікті полиция округінің (қалалық, қаладағы аудан) басшылары және олардың орынбасарлары (ӘҚБтК-нің 685-бабы 2-бөлігінің 2-тармағы);

3) бірінші, екінші, үшінші, төртінші, 4-1, 4-2 бөліктерінде - арнайы атақтары бар ішкі істер органдарының қызметкерлері (полиция), Әкімшілік кодекстің 685-бабы 2-бөлігінің 4-тармағы);

4) барлық бөліктерде - әскери полицияның уәкілетті лауазымды адамдары (Әкімшілік кодекстің 727-бабының 1-бөлігі).

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 597-бабының барлық бөліктерінде көзделген құқық бұзушылықты жасаған кезде полиция қызметкерлері көлік құралдарын уақытша сақтау үшін арнайы орындарға, тұрақтарға немесе тұрақты көліктік бақылау постына жақын орналасқан учаскелерге, соның ішінде көлік құралдарын пайдалану арқылы уақытша ұстауға жіберу арқылы ұстауға, жеткізуге және пайдалануға тыйым салуға құқылы. ұстау себептері жойылғанға дейін басқа көлік құралына (жүк машинасына) (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 797-бабы 1-бөлігінің 1-тармағы).

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 597-бабының 1 және 2-тармақтарына сәйкес құқық бұзушылық жасаған кезде уәкілетті лауазымды адам көлік құралын пайдалануға тыйым салу себептері жойылғанға дейін мемлекеттік тіркеу нөмірлік белгілерін алып қою арқылы көлік құралдарының жұмысына тыйым салуға құқылы. Уақытша сақтау үшін көлік құралын арнайы орындарда, тұрақтарда немесе көліктік бақылаудың стационарлық бекетіне жақын орналасқан жерлерде жеткізу көлік құралының жүргізушісі ол болмаған кезде тоқтату немесе тұрақта тұру ережелерін бұзған жағдайда, сондай-ақ қалған көлік құралдарында да қолданыла алады. олардың орналасқан жерін анықтау мүмкін болмаған кезде жол бойында жүргізушілерге қараусыз. (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 797-бабы 1-бөлігінің 3-тармағы).

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 812-бабының негізінде Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 597-бабында көзделген құқық бұзушылықтардың барлық түрлері, олар көлік құралдарын тіркеу орнында немесе оған қатысты әкімшілік іс қозғалып жатқан адамның тұрғылықты жерінде қаралуы мүмкін.

598-бап. Арнайы жарық және дыбыстық сигналдары бар жедел және арнайы қызметтер көлігімен жүру кезінде артықшылық берілмеуі

1. Бір мезгілде жыпылықтайтын маякпен және арнайы дыбыстық сигналмен жедел және арнайы қызметтер көлік құралдарына пайдалану артықшылығын ұсынбау - жеті айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Сыртқы беттерге қолданылатын арнайы колорографиялық схемалары, жазулары мен белгілері бар, бір уақытта жыпылықтайтын маякпен және арнайы дыбыстық сигналмен жедел және арнайы қызметтердің көлік құралдарына көлік жүргізу кезінде артықшылықты бермеу -

он айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

3. Осы баптың бірінші және екінші бөліктерінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекеттер -

он бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Құқық бұзушылықтың нысаны - жол қауіпсіздігі саласында туындайтын қоғамдық қатынастар.

"Жол қозғалысы туралы" Қазақстан Республикасының 17 сәуірдегі № 194 Заңының негізінде, көлігі арнайы жарық және дыбыстық сигналдармен жабдықталуға және арнайы колорографиялық сызбалар бойынша боялуға жататын жедел және арнайы қызметтердің тізбесін бекіту Қазақстан Республикасы Үкіметінің құзыретіне кіреді.

Тасымалдары арнайы жарық және дыбыстық сигналдармен жабдықталатын және арнайы колорографиялық схемалар бойынша сырлаумен айналысатын жедел және арнайы қызметтер мыналарды қамтиды:

1. Қазақстан Республикасының мемлекеттік күзет қызметі.
2. Қазақстан Республикасы ұлттық қауіпсіздік органдарының жедел қызметтері.
3. Қазақстан Республикасы ішкі істер органдарының жедел қызметтері.
4. Қазақстан Республикасының азаматтық қорғау саласындағы органдардың жедел қызметтері.
5. Әскери полиция органдары.
6. Төтенше жағдайлар қызметі.
7. Жедел жәрдем қызметі.
8. Жеке күзет ұйымдарының мобильді әрекет ету топтары.
9. Көліктік бақылау органдарының жылжымалы өткізу пункттері.
10. Қазақстан Республикасы Бас прокуратурасының арнайы прокурорлары департаменті.
11. Экономикалық тергеу қызметінің жедел бөлімшелері.
12. Сыбайлас жемқорлыққа қарсы қызметтің жедел қызметтері.
13. Инкассо қызметтері.
14. Ұйымдастырылған велосипедшілер тобымен жүретін көліктер.
15. Қазақстан Республикасының мемлекеттік курьерлік қызметі.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігіндегі әкімшілік құқық бұзушылықтың объективті жағы жедел және арнайы қызметтердің көлік құралдарын бір уақытта жыпылықтайтын маякпен және арнайы дыбыстық сигналмен басқаруда артықшылықты ұсынбауынан көрінеді.

"Жол қозғалысы туралы" Қазақстан Республикасының 17 сәуірдегі № 194 Заңының 53-бабы 4-тармағының 2-тармақшасына сәйкес, жолға қатысушы жол жұмыстарында қолданылатын дыбыстық және жарық сигналдарының, жедел және арнайы қызметтер көліктерінің арнайы жарық және дыбыстық сигналдарының талаптарын орындауға міндетті.

Қозғалыстың басқа қатысушыларынан артықшылық алу үшін, мұндай көлік құралдарының жүргізушілеріне көк және / немесе қызыл түспен жыпылықтайтын шам және арнайы дыбыстық сигнал кіреді. Олар тек жол берілуіне көз жеткізіп қана пайдаланады. Жедел және арнайы қызметтер көлігімен бірге жүретін көлік құралдарының жүргізушілері бірдей құқықты пайдаланады.

Жол ережелерінің 6.2 және 6.3-тармақтарына сәйкес көгілдір жанып тұрған жарық және арнайы дыбыстық белгісі бар көліктерге жақындаған кезде жүргізушілер осы және олармен бірге жүретін басқа көлік құралдарының кедергісіз өтуін қамтамасыз етуі керек. Көк және (немесе) қызыл жыпылықтаған жанып тұрған көлік құралына жақындағанда, жүргізуші қажет болған жағдайда бірден тоқтай алады.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігінің объективті жағы арнайы колорографиялық схемалары, жазулары мен белгілері бар жедел және арнайы қызметтердің көлік құралдарына бір уақытта жыпылықтайтын маяк пен арнайы дыбыстық белгісі бар көлік құралдарына бару кезінде артықшылық берілмеуінен көрінеді.

Қарастырылып отырған баптың түсіндірілген бөлігінің объективті жағы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 598-бабының бірінші бөлігінің біліктілік атрибутын толығымен сіңіреді, бірақ міндетті шарты (және айырмашылығы) жедел және арнайы қызмет көліктеріне арнайы колорографиялық схемалар, жазулар мен белгілер қолданылуы керек. Сондықтан, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 598-бабының екінші бөлігінің санкциясы неғұрлым қатаң жазаны көздейді, атап айтқанда он айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салынады.

Түсті кескіндеме, сәйкестендіру белгілері, жазулар, арнайы жарық және дыбыстық сигналдарды орнату Қазақстан Республикасының стандартымен реттеледі. Мемлекеттік күзет қызметінің, ұлттық қауіпсіздік органдарының, ішкі істер органдарының жедел қызметтері, экономикалық тергеу қызметі, сыбайлас жемқорлыққа қарсы қызмет, Қазақстан Республикасы Бас прокуратурасының арнайы прокуратурасы, Қазақстан Республикасы Мемлекеттік курьерлік қызметтері көліктерінде арнайы бояулар, сәйкестендіру белгілері мен жазулар болмауы мүмкін.

Қаралатын баптың 3-бөлігінің объективті жағы осы баптың бірінші және екінші бөліктерінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекеттермен (әрекетсіздіктермен) сипатталады.

Айта кету керек, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 598-бабының 3-бөлігімен санкция он бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде әкімшілік айыппұл салу қарастырылғанына қарамастан, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 53-

бабында көзделген әкімшілік-құқықтық ықпал ету шарасы құқық бұзушыға да қолданылуы керек. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 53-бабының 2-бөлігінің негізінде жол ережелері туралы білімді тексеруге жіберу туралы шешімді әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға уәкілетті органдар (лауазымды адамдар) қабылдайды.

Түсіндірілген баптың барлық бөлімдеріндегі субъективті жағы тікелей ниет түрінде де, немқұрайлылықпен де көрсетілуі мүмкін.

Осы бапқа сәйкес әкімшілік құқық бұзушылықтың субъектілері көлік құралдарын басқаратын адамдар болып табылады.

Түсіндірілген бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуді келесі адамдар қарауға құқылы:

1) барлық бөліктерде - ПМ комитеттерінің төрағалары мен басқармаларының басшылары, аумақтық ішкі істер органдарының, әкімшілік, көші-қон полициясының, облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың жергілікті полиция қызметі, олардың орынбасарлары, олардың орынбасарлары (Әкімшілік кодекстің 685-бабы 2-бөлігінің 1-тармағы) ;

2) 3-бөлім үшін - бөлім, полиция бөлімшелерінің, әкімшілік, көші-қон полициясының басшылары, жергілікті полиция округінің (қаланың, қаладағы ауданның) және олардың орынбасарларының (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 685-бабы 2-бөлігінің 2-тармағы)

3) бірінші, екінші бөліктерде - арнайы атақтары бар ішкі істер органдарының (полицияның) қызметкерлері (ӘҚБТК-нің 685-бабы 2-бөлігінің 4-тармағы).

4) әскери полицияның уәкілетті лауазымды адамдары (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 727-бабының 1-бөлігі).

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 598-бабының барлық бөліктерінде көзделген құқық бұзушылықты жасаған кезде полиция қызметкерлері көлік құралдарын уақытша сақтау үшін арнайы орындарға, тұрақтарға немесе тұрақты көліктік бақылау постына жақын орналасқан учаскелерге, соның ішінде басқасын қолдана отырып, ұстауға, жеткізуге және пайдалануға тыйым салуға құқылы. ұстау себептері жойылғанға дейін (әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 797-бабы 1-бөлігінің 1-тармағы) көлік құралы (жүк машинасы).

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 812-бабының негізінде Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 598-бабында көзделген құқық бұзушылықтардың барлық түрлері, олар көлік құралдарын тіркеу орнында немесе әкімшілік іс қозғалып жатқан адамның тұрғылықты жерінде қаралуы мүмкін.

Кәмелетке толмағандардың, олардың ата-аналарының немесе оларды алмастыратын адамдардың әкімшілік құқық бұзушылық туралы істері әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қаралып жатқан адамның тұрғылықты жері бойынша қаралады.

599-бап. Бағдаршамның тыйым салатын сигналына немесе реттеушінің тыйым салатын қимылына өту

1. Осы Кодекстің 607-бабының бірінші бөлігінде қарастырылған жағдайларды қоспағанда, тыйым салатын сигналдық сигналға немесе қимылға тыйым салатын қозғалыс диспетчеріне бару -

он айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекет,

он бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілген бап бойынша қылмыстың объектісі - жол қауіпсіздігі саласындағы қоғамдық қатынастар.

Түсіндірілген баптың бірінші бөлігінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың объективтік жағы көлік құралының жүргізушісін сақтамау арқылы заңсыз әрекеттер ретінде көрінеді:

1) бағдаршамның деңгейінің қиылысындағы бағдаршамнан басқа, талаптарға;

2) теміржол өткеліндегі кезекші адамның қимылын қоспағанда, қозғалыс диспетчерінің ым-ишарат талаптары.

"Жол қозғалысы туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 53-бабы 4-тармағының 2-тармақшасының негізінде жолды пайдаланушылар бағдаршамның және бағдаршам сигналдарының талаптарын орындауға міндетті.

Бағдаршам мен бағдаршамның қимылдары 5.1 бөлімінде анықталған. және 5.2. жол жүру ережелері.

Бағдаршамдар тік немесе көлденең орналасуы бар қозғалысты реттеу үшін қолданылады. Бағдаршамдарда жасыл, сары, қызыл және ақ-ай түстерінің жарық белгілері қолданылады. Сигналдардың тік орналасуы бар бағдаршамдарда қызыл сигнал жоғарғы жағына, ал жасыл түсті - төменгі жағына қойылады; көлденең орналасуымен - қызыл сол жақта, жасыл - оң жақта. Тағайындалған бағытқа байланысты, бағдаршамдар дөңгелек болуы мүмкін, жебе (жебелер), жаяу жүргіншінің немесе велосипедтің силуэті, "X" және "+" - пішінді

Дөңгелек сигналдары бар бағдаршамдарда жасыл дөңгелек сигнал деңгейінде орналасқан жасыл көрсеткі (жебе) түріндегі сигналдары бар бір немесе екі қосымша бөлім болуы мүмкін.

Дөңгелек жол белгілері келесі мағыналарға ие:

1) жасыл сигнал қозғалуға мүмкіндік береді;

2) жасыл жыпылықтайтын сигнал қозғалысқа мүмкіндік береді және оның уақыты аяқталғанын және жақын арада тыйым салу сигналы қосылатындығын хабарлайды (цифрлы дисплейлер жүргізушілер мен жаяу жүргіншілерге жасыл сигнал сөнгенге дейін қалған уақыт туралы хабарлау үшін қолданылады);

3) сары сигнал қозғалысқа тыйым салады, егер бағдаршамның жұмыс режимі жасыл сигналдың бірден жанып-сөнуін қамтамасыз етпейтін болса, олар авариялық тежеуге жүгінбестен тоқтай алмайды;

4) сары жыпылықтайтын сигнал бағдаршам немесе жаяу жүргіншілер өткелі арқылы бақыланбайтын қиылыстың болғаны туралы хабарлайды, қауіп туралы ескертеді;

5) қызыл сигнал, оның ішінде жыпылықтау қозғалысқа тыйым салады. Қызыл және сары сигналдардың тіркесімі қозғалысқа тыйым салады және жақында болатын жасыл сигнал туралы хабарлайды.

Қызыл, сары және жасыл түстердің көрсеткілері түрінде жасалған жол сигналдары сәйкес түстердің дөңгелек сигналдарымен бірдей мағынаға ие, бірақ олардың әсері көрсеткілермен көрсетілген бағытқа (бағыттарға) ғана таралады. Сонымен қатар, солға бұрылуға мүмкіндік беретін көрсеткі, егер оған тиісті жол белгісімен тыйым салынбаған болса, бұрылуға мүмкіндік береді.

Егер негізгі жасыл бағдаршамға қара контурлы көрсеткілер қолданылса, ол жүргізушілерге қосымша бағдаршамның болуы туралы хабарлайды және қосымша бөлімнің сигналына қарағанда қозғалысқа рұқсат етілген басқа бағыттарды көрсетеді. Егер бағдаршам жаяу жүргіншілерге арналған велосипед түрінде жасалса, онда оның әсері тек жаяу жүргіншілерге (велосипедшілерге) қатысты болады. Бұл жағдайда жасыл сигнал береді, ал қызыл түс жаяу жүргіншілердің (велосипедшілердің) қозғалысына тыйым салады.

Көлік құралдарының жүріс бөлігінің жол бойындағы қозғалысын, атап айтқанда қозғалыс бағытын өзгертуге болатындарды реттеу үшін қызыл Х пішінді сигналы бар кері бағдаршамдар және төменге бағытталған жебе түріндегі жасыл сигналдар қолданылады. Бұл сигналдар тиісінше олар орналасқан жолақта қозғалуға тыйым салады немесе рұқсат етеді.

Кері бағдаршамның негізгі сигналдарын жебе түрінде сары сигналмен толықтыруға болады, ол оңға немесе солға диагональ бойынша төмен қарай қисайған, оған қосу сигналдың жақында өзгеруі және көрсеткімен көрсетілген жолаққа ауыстыру қажеттілігі туралы хабарлайды. Трамвайлардың, сондай-ақ олар үшін бөлінген жолдың бойымен жүретін қоғамдық көліктердің қозғалысын реттеу үшін бағдаршамдарда "Т" әрпі түрінде орналасқан төрт дөңгелек ақ-ай сигналдары бар бір түсті сигнал қолданылады. Қозғалыс тек төменгі сигналдың және біреуі немесе бірнешеуінің жоғарғы жағы қосылған кезде ғана рұқсат етіледі, сол жақ солға, ортаңғы - түзу, оңға - оңға қарай қозғалуға мүмкіндік береді.

Диспетчердің сигналдары - бұл оның денесінің және қолдарының қимылымен, оның ішінде таяқпен келесі мағыналары бар қимылдары:

1) қару-жарақтарды екі жаққа созады немесе түсіреді:

сол және оң жағынан - трамвай қозғалысына тікелей, жолсыз көліктерге тікелей және оңға, жаяу жүргіншілерге жүріс бөлігінен өту рұқсат етіледі;

кеудеден және артынан - барлық көлік құралдарына және жаяу жүргіншілерге тыйым салынады.

2) оң қол алға созылады:

сол жағынан - трамвай қозғалысына сол жақтан, барлық бағыттағы жолсыз көліктерге рұқсат етілген

кеудеден - барлық көліктерге тек оңға қарай жүруге рұқсат етіледі;

оң жағынан және арт жағынан - барлық көлік құралдарына тыйым салынады;

Жаяу жүргіншілерге қозғалыс реттегішінің артындағы жүріс бөлігінен өту рұқсат етіледі.

3) қол көтерілді:

Барлық көлік құралдарының және жаяу жүргіншілердің қозғалысына барлық бағытта тыйым салынады, көлік құралдарының жүргізушілері тежеуішке жүгінбей тоқтай алмайтын жағдайларды қоспағанда.

Жол қозғалысын реттеуші қол сигналдары мен жүргізушілер мен жаяу жүргіншілерге түсінікті басқа да сигналдарды бере алады. Дабылдарды жақсырақ көру үшін, қозғалыс диспетчері өзекшені немесе қызыл сигналы бар дискіні (реторефлектор) қолдана алады.

Жүргізушілер мен жаяу жүргіншілер, егер олар жол белгілеріне, жол белгілері мен белгілеріне қайшы келсе де, қозғалыс диспетчерінің сигналдары мен бұйрықтарының талаптарын орындайды.

Қаралып отырған баптың 2-тармағының объективті жағы осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекеттермен (әрекетсіздікпен) сипатталады.

Айта кету керек, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 599-бабының 2-бөлігіндегі санкция он бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде әкімшілік айыппұл салу қарастырылғанына қарамастан, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 53-бабында көзделген әкімшілік-құқықтық ықпал ету шарасы құқық бұзушыға да қолданылуы керек. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 53-бабының 2-бөлігінің негізінде жол ережелері туралы білімді тексеруге жіберу туралы шешімді әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға уәкілетті органдар (лауазымды адамдар) қабылдайды.

Түсіндірілген баптың барлық бөлімдеріндегі субъективті жағы тікелей ниет түрінде де, немқұрайлылықпен де көрсетілуі мүмкін.

Осы бапқа сәйкес әкімшілік құқық бұзушылықтың субъектілері көлік құралдарын басқаратын адамдар болып табылады.

Түсіндірілген бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуді келесі адамдар қарауға құқылы:

1) барлық бөліктерде - ПМ комитеттерінің төрағалары мен департаменттерінің басшылары, аумақтық ішкі істер органдарының, әкімшілік, көші-қон полициясының, облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың жергілікті полиция қызметі, олардың орынбасарлары, олардың орынбасарлары (Әкімшілік кодекстің 685-бабы 2-бөлігінің 1-тармағы);

2) 2-бөлім үшін - бөлім, полиция бөлімшелерінің, әкімшілік, көші-қон полициясының басшылары, жергілікті полиция округінің (қаланың, қаладағы ауданның) және олардың орынбасарларының (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 685-бабы 2-бөлігінің 2-тармағы)

3) бірінші бөлім үшін арнайы атақтары бар ішкі істер органдарының (полицияның) қызметкерлері (ӘҚБтК-нің 685-бабы 2-бөлігінің 4-тармағы);

4) барлық бөліктерде - әскери полицияның уәкілетті лауазымды адамдары (Әкімшілік кодекстің 727-бабының 1-бөлігі).

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 599-бабының барлық бөліктерінде көзделген құқық бұзушылық жасаған кезде полиция қызметкерлері көлік құралдарын уақытша сақтау үшін арнайы орындарға, көлік тұрақтарына немесе тұрақты көліктік бақылау постына жақын орналасқан учаскелерге, соның ішінде көлік құралдарын пайдалану арқылы уақытша сақтау үшін тасымалдау арқылы кешіктіруге, жеткізуге және тыйым салуға құқылы. ұстау себептері жойылғанға дейін (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 797-бабы 1-бөлігінің 1-тармағы) басқа көлік құралының (жүк машинасының).

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 812-бабының негізінде Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 599-бабында көзделген құқық бұзушылықтардың барлық түрлері, олар көлік құралдарын тіркеу орнында немесе оған қатысты әкімшілік іс қозғалып жатқан адамның тұрғылықты жерінде қаралуы мүмкін.

Кәмелетке толмағандардың, олардың ата-аналарының немесе оларды алмастыратын адамдардың әкімшілік құқық бұзушылық туралы істері әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қаралып жатқан адамның тұрғылықты жері бойынша қаралады.

600-бап. Жаяу жүргіншілерге немесе басқа да жол пайдаланушыларға көлік қозғалысында артықшылық берілмеуі

1. Жол жүрісі ережелерінің талаптарын жаяу жүргіншілерге немесе басқа да жол пайдаланушыларға жол бермеу, қозғалыс артықшылығын пайдаланатын көлік құралдарының жүргізушілерін қоспағанда, -

он айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекет,

он бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ _____

Түсініктеме берілген бапқа сәйкес, құқық бұзушылықтың объектісі көлік құралдарының жүргізушілері жаяу жүргіншілерге немесе басқа жолды пайдаланушыларға қозғалыс кезінде артықшылық беру ережелерін сақтаған кезде туындайтын қоғамдық қатынастар болып табылады.

"Жол қозғалысы туралы" Қазақстан Республикасының 2014 жылғы 17 сәуірдегі № 194 Заңының 10-тармағына және 15-тармағына сәйкес, осы бапта қолданылатын заңды ұғымдар келтірілген:

1) жаяу жүргінші - жолда көлік құралының сыртында тұрған және оған жұмыс жасамайтын адам. Жаяу жүргіншілер мүгедектерге арналған мүгедектер арбаларында жүрген, велосипед, мопед, мотоцикл жүргізетін, шана, арба, прам алып жүрген адамдарға тең;

2) қозғалыс қатысушысы - жаяу жүргінші, жолаушы немесе жүргізуші ретінде жол қозғалысы процесіне тікелей қатысатын тұлға.

Жол беру ұғымы қолданыстағы жол ережелерінің бірінші бөлімінің 22-тармағында тұжырымдалған. Жол беріңіз (кедергі жасамаңыз) - бұл жолды пайдаланушының бағытын өзгертуге немесе басқа жаққа ауысуға мәжбүр етуі мүмкін болса, жолды бастамайды, қайта қозғалмайды немесе қозғалуды жалғастырмайды, ешқандай маневр жасамайды. жылдамдығы.

Талданатын баптың 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективтік жағы көлік құралының жүргізушісі жол ережесінің талаптарын орындауға жол бермеу түріндегі заңсыз әрекеттен көрінеді:

1) қозғалыс артықшылығына ие көлік құралдарының жүргізушілерін қоспағанда, жаяу жүргіншілерге;

2) қозғалыс кезінде артықшылыққа ие көлік құралдарының жүргізушілерін қоспағанда, басқа жолды пайдаланушылар.

Көлік құралының жүргізушісі жаяу жүргіншілерге жол беруге міндетті, қозғалыс кезінде артықшылыққа ие көлік құралдарының жүргізушілерін қоспағанда, жол ережесінде белгіленген жағдайларда:

1) жолдан екінші жолдан шыққан кезде жүргізуші оны қозғайтын көліктер мен жаяу жүргіншілерге жол береді, ал жолдан өтіп бара жатқан жаяу жүргіншілер мен велосипедшілерге жол береді (8.3 бөлім);

2) аялдама немесе тұрақ орнына жақындаған кезде жүргізуші жаяу жүргіншілерге, велосипедтердің, мопедтердің, ат арбаларының жүргізушілеріне, жолдың жүріс бөлігінің немесе жолдың бойымен қозғалатын және жүретін жануарлардың жүргізушілеріне жол береді (8.4 бөлім);

3) жүргізуші оңға немесе солға бұрылған кезде жүріс бөлігінен өтіп бара жатқан жаяу жүргіншілерге қозғалыс бағыты бойынша оны береді, ол оны велосипед жолымен

өтіп бара жатқан велосипедшілерге, белгіленген бағыттағы көліктерге және 5.9 белгісімен белгіленген жолақта қозғалатын басқа қоғамдық көліктерге бұрады. Маршруттық көліктерге арналған жолақ ";

4) көлік құралының жүргізушісі жаяу жүргіншілерге жолдың жүріс бөлігін реттелмеген жаяу жүргіншілер өткелінің бойымен жібереді (14.1-тармақ);

5) реттелетін жаяу жүргіншілер өткелінде бағдаршамның қосылатын сигналы қосылған кезде жүргізуші жолдың жүріс бөлігін қозғалыс бағыты бойынша аяқтаған жаяу жүргіншілерге жол береді (14.3-бөлім);

6) барлық жағдайларда, оның ішінде жаяу жүргіншілер өткелінен тыс жерде жүргізуші ақ таяқпен сигнал беретін соқыр жаяу жүргіншілерден өтеді (14.5 бөлім);

7) жүргізуші белгіленген бағыттағы көлік құралына немесе одан шығатын жаяу жүргіншілерге жол береді (есік жақтан), егер отырғызу және түсіру жолдың жүріс бөлігінен немесе оның қону алаңынан жасалса (14.6-бөлім).

Көлік құралының жүргізушісі, жол жүру ережесінде қарастырылған жағдайларда, көлік жүргізу кезінде артықшылыққа ие көлік құралдарының жүргізушілерін қоспағанда, басқа жолды пайдаланушыларға жол беруге міндетті:

1) қозғалыс бағытын өзгертпестен жүргізуші жол бойымен қозғалатын көліктерге жол береді. Жол бойымен қозғалысқа келтірілген көлік құралдарын бір уақытта қайта құру кезінде жүргізуші көлік құралын оң жаққа береді (8.5 тармақ);

2) солға бұрылғанда немесе қиылыстың сыртына бұрылғанда, жолсыз көлік құралының жүргізушісі келе жатқан көліктерге жол береді. Егер қиылыстың сыртында бұрылу кезінде, жүріс бөлігінің ені сол жақтан маневр жасау үшін жеткіліксіз болса, оны тек жүріс бөлігінің оң жақ шетінен (оң жақ иықтан) жасауға рұқсат етіледі. Бұл жағдайда жүргізуші өтіп бара жатқан және келе жатқан көліктерге жол береді (8.9-тармақ).

3) көлік құралдарының траекториялары қиылысқан және жүру ретін жол ережелерімен белгіленбеген жағдайларда жүргізуші көлік құралының оң жақтан жақындап келе жатқан жолын береді (8.10-тармақ);

4) егер жолдың кіре берісінде үдеу жолағы болса, жүргізуші оны бойлап қозғалады және осы жол бойымен қозғалатын көліктерге жол бере отырып, көрші жолаққа ауысады (8.11-бөлім).

5) егер келе жатқан қозғалыс қиын болса және сапардың басымдылығы 2.6 "Келе жатқан трафиктің артықшылығы" және 2.7 "Қарсы келе жатқан трафиктің артықшылығы" белгілерімен анықталмаса, онда жақта кедергілері бар жүргізуші жол береді. 1.13 "Тік түсу" және 1.14 "Тік көтерілу" белгілерімен көрсетілген беткейлерде, егер кедергілер болса, түсіп келе жатқан көлік құралының жүргізушісі жол береді (11.7 бөлімі);

6) солға бұрылғанда немесе рұқсат етілген бағдаршамда бұрылғанда, жолсыз көлік құралының жүргізушісі қарама-қарсы бағытта тікелей немесе оңға қарай қозғалысқа келе жатқан көлік құралдарына жол береді; (13.5-тармақ);

7) сары немесе қызыл бағдаршаммен бір уақытта қосымша бөлімге кіретін стрелка бағытында жүргізуші жүргізуші басқа бағыттардан қозғалатын көліктерге жол береді (13.6-бөлім);

8) егер бағдаршамның немесе бағдаршамның сигналдары трамвайдың да, жолсыз көлік құралдарының да қозғалысына мүмкіндік берсе, трамвайдың қозғалыс бағытына қарамастан артықшылығы болады. Алайда, қызыл немесе сары бағдаршаммен бір уақытта қосымша бөлімге кіретін көрсеткі бағытында қозғалыс кезінде трамвай басқа бағыттардан қозғалатын көліктерге жол береді (13.7-тармақ);

9) бағдаршамның қосулы сигналы қосылған кезде жүргізуші қиылыс арқылы қозғалысты аяқтаған көлік құралдарына және жүріс бөлігінің осы бағытта өтуін аяқтамаған жаяу жүргіншілерге жол береді (13.9 тармақ);

10) тең емес жолдардың қиылысында, қайталама жолмен жүретін көлік құралының жүргізушісі, одан әрі қозғалыс бағытына, бұрылысқа қарамастан, негізгі жолмен келе жатқан көлік құралдарына жол береді. Бөлуші жолақпен негізгі жолдың бойымен жүретін жүргізуші, қиылысты аяқтамас бұрын, екінші жолдың қиылысына жақындаған көліктер оған жол беретініне көз жеткізеді (13.11-тармақ);

11) балама жолдардың қиылысында жолсыз көлік құралының жүргізушісі оң жаққа қарай келе жатқан көліктерге жол береді. Дәл осы ережені трамвай жүргізушілері ұстанады (13.13-тармақ);

12) солға бұрылғанда немесе бұрылғанда, жолсыз көлік құралының жүргізушісі дәл сол бағытта қарама-қарсы бағытта, тура немесе оң жақтан келе жатқан көліктерге жол береді. Дәл осы ереже трамвай жүргізушілерінің арасында басшылыққа алынады (13.14 тармақ);

13) елді мекендерде жүргізушілер белгіленген трассадан бастап троллейбус пен автобус жүргізушілеріне жол береді. Троллейбустар мен автобустардың жүргізушілері белгіленген аялдамадан жол бергеніне көз жеткізгеннен кейін ғана жүре бастайды (б. 18. 3).

Қаралып отырған баптың 2-бөлігінің объективті жағы осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекеттермен (әрекетсіздікпен) сипатталады.

Айта кету керек, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 600-бабы 2-бөлігіндегі санкция он бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде әкімшілік айыппұл салуды көздейтініне қарамастан, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 53-бабында көзделген әкімшілік-құқықтық ықпал ету шарасы құқық бұзушыға да қолданылуы керек. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 53-бабының 2-бөлігінің негізінде жол ережелері туралы білімді тексеруге жіберу туралы шешімді

әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға уәкілетті органдар (лауазымды адамдар) қабылдайды.

Субъективтік жағы тікелей ниет түрінде және немқұрайлылықпен көрсетілуі мүмкін

Осы бапқа сәйкес әкімшілік құқық бұзушылықтың субъектілері көлік құралдарын басқаратын адамдар болып табылады.

Түсіндірілген бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуді келесі адамдар қарауға құқылы:

1) барлық бөліктерде - ІІМ комитеттерінің төрағалары мен департаменттерінің басшылары, аумақтық ішкі істер органдарының басшылары, әкімшілік, көші-қон полициясының, облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың жергілікті полиция қызметі, олардың орынбасарлары (ӘҚБТК-нің 685-бабы 2-бөлігінің 1-тармағы);

2) 2-бөлім үшін - бөлім, полиция бөлімшелерінің, әкімшілік, көші-қон полициясының басшылары, жергілікті полиция округінің (қаланың, қаладағы ауданның) және олардың орынбасарларының (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 685-бабы 2-бөлігінің 2-тармағы)

3) бірінші бөлім үшін арнайы атақтары бар ішкі істер органдарының (полицияның) қызметкерлері (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 685-бабы 2-бөлігінің 4-тармағы);

4) барлық бөліктерде - әскери полицияның уәкілетті лауазымды адамдары (Әкімшілік кодекстің 727-бабының 1-бөлігі).

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 600-бабының барлық бөліктерінде көзделген құқық бұзушылықты жасаған кезде полиция қызметкерлері көлік құралдарын уақытша сақтауға арнайы орындарға, тұрақтарға немесе тұрақты көліктік бақылау постына жақын орналасқан учаскелерге, соның ішінде көлік құралдарын пайдалану арқылы уақытша ұстауға беру арқылы ұстауға, жеткізуге және пайдалануға тыйым салуға құқылы, ұстау себептері жойылғанға дейін (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 797-бабы 1-бөлігінің 1-тармағы) басқа көлік құралының (жүк машинасының).

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 812-бабының негізінде Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 600-бабы 1-тармағында көзделген барлық құқық бұзушылықтар үшін олар көлік құралдарын тіркеу орнында немесе әкімшілік іс қозғалып жатқан адамның тұрғылықты жерінде қаралуы мүмкін.

Кәмелетке толмағандардың, олардың ата-аналарының немесе оларды алмастыратын адамдардың әкімшілік құқық бұзушылық туралы істері әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қаралып жатқан адамның тұрғылықты жері бойынша қаралады.

601-бөлім. Жол белгілері немесе жол белгілері белгіленген талаптарды орындамау

1. Осы тараудың басқа баптарында қарастырылған жағдайларды қоспағанда, жол белгілерінде немесе жүріс бөлігінің таңбаларында белгіленген талаптарды сақтамау - үш айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекет, он айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ _____

Түсіндірілген бап бойынша қылмыстың объектісі - жол қауіпсіздігі саласындағы қоғамдық қатынастар.

1-бөліктің объективті жағында, қарастырылып отырған бап бойынша әкімшілік құқық бұзушылық екі квалификация түрінде көрінеді:

- 1) жол белгілерінде белгіленген талаптарды сақтамау;
- 2) жүріс бөлігінің таңбалауымен белгіленген талаптарды сақтамау.

Айта кету керек, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің басқа баптарында жол белгілері мен белгілерімен белгіленген талаптарды сақтамауға байланысты әкімшілік құқық бұзушылықтар үшін әкімшілік жауапкершілік тікелей көзделетін болса, мұндай әкімшілік құқық бұзушылықтар Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 601-бабына сәйкес анықталмауы керек.

Яғни, зерттеліп отырған баптың әкімшілік құқық бұзушылықтары, егер жол белгілері немесе жүріс бөлігінің белгіленуі бойынша талаптарды сақтамағаны үшін жауапкершілік Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 30-тарауының басқа баптарында көзделмеген болса, құқық бұзушылық болып табылады.

Мәселен, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 592 және 597-баптарына сәйкес тоқтатуға немесе қоюға тыйым салатын көлік құралдарына жылдамдықты шектейтін жол белгілерінің талаптарын сақтамау (осы баптардың түсіндірмелерін қараңыз).

Қазақстан Республикасының "Жол қозғалысы туралы" 2014 жылғы 17 сәуірдегі Заңының 26-бабында оны ұйымдастыру процесінде жол қауіпсіздігін қамтамасыз етудің негізгі талаптары қарастырылған. Жол белгілері мен жол белгілері, жол белгілері және жол белгілері Қазақстан Республикасы ратификациялаған халықаралық шарттарға сәйкес келуі керек.

Жол белгілерінің түрлері, олардың сипаттамасы, параметрлері, түсі және т.б. ҚР СТ 1412-2010 "Жол қозғалысын басқарудың техникалық құралдары. Жол белгілерін, белгілерді, бағдаршамдарды, жол қоршаулары мен бағыттаушы құрылғыларды пайдалану ережелері".

Осы стандарттың талаптары Жол белгілері мен сигналдары туралы конвенцияның (Вена, 1968) және осы Конвенцияны толықтыратын Еуропалық келісімнің (Женева, 1971) жалпы талаптарын ескереді. Осы стандарттың объектісі - жол белгілері, таңбалар, бағдаршамдар, бағыттаушы құрылғылар және республиканың қалалары мен

қалаларындағы көшелердегі қоршаулармен қоршауды қоса алғанда, қозғалысты басқарудың техникалық құралдарын пайдалану ережелері. Стандарт бір-бірінен, жолдан немесе тікелей жолдан бір-бірінен қай жерде және қандай қашықтықта, оның ішінде қысылған жағдайда, бағдаршамдар, белгілер, бағдаршамдар, бағыттаушы құрылғылар мен тосқауылдар орналастырылуы керек екенін белгілейді. Жол қозғалысын ұйымдастырудың жаңадан енгізілген құралдарын қолдану олардың қозғалысқа қатысты халықаралық ережелерін, сондай-ақ климаттық, географиялық және Қазақстандағы жол қауіпсіздігінің қолданыстағы жағдайларын (жылдамдықты шектеу, рельеф, аумақтың тұрғындары және т.б.) неғұрлым толық қарауға мүмкіндік береді. , жол-көлік оқиғаларының саны мен ауырлығын азайтыңыз.

Осы стандарттың негізінде зерттелетін мақаланы сәйкестендіруде қолданылатын терминдер анықталады:

1) жол белгісі - жолды пайдаланушыларға жол жағдайы мен қозғалыс режимі туралы, елді мекендер мен басқа да объектілердің орналасқан жері туралы ақпарат беретін белгілері немесе жазулары бар белгілі бір форма тақтасындағы құрылғы;

2) жолды белгілеу - жүріс бөлігіндегі сызықтар, жебелер және басқа белгілер, жолды пайдаланушыларға визуалды бағдарлау құралы болып табылатын немесе оларға қозғалыс режимдері мен шектеулері туралы ақпарат беретін құрал.

ЖҚЕ-нің №1 қосымшасына сәйкес жол белгілері Қазақстан Республикасының техникалық реттеу саласындағы заңнамасына сәйкес белгіленеді және топтарға жіктеледі:

1) *ескерту белгілері* - жүргізушілерге жолдың қауіпті учаскесіне жақындағаны туралы хабарлау үшін бар, ол үшін жағдайға сәйкес шаралар қабылдау қажет;

2) *басым белгілер* - қиылыстардың, жүріс бөлігінің немесе жолдың тар учаскелерінің өту тәртібін белгілеуге арналған;

3) *тыйым салу белгілері* - қозғалысқа белгілі бір шектеулер енгізу немесе алып тастау;

4) *нұсқамалық белгілер* - белгілерде стрелкамен көрсетілген бағытта ғана қозғалуға мүмкіндік береді. Солға бұрылуға мүмкіндік беретін белгілер сонымен қатар белгілі бір қиылыста қажетті қозғалыс бағыттарына сәйкес келетін жебелердің конфигурациясымен бұрылуға мүмкіндік береді;

5) *ақпараттық белгілер* - бұл белгілі бір қозғалыс режимдерін енгізетін немесе болдырмайтын, сондай-ақ елді мекендер мен басқа объектілердің орналасқан жері туралы ақпарат беретін белгілер;

6) *қызмет көрсету белгілері* жол пайдаланушыларға тиісті объектілердің орналасқан жері туралы хабарлауға арналған;

7) *қосымша ақпарат белгілері* - белгілер (тақталар) олар қолданылатын белгілердің әсерін көрсетеді немесе шектейді.

Жол белгілері оларды қозғалысқа қатысушылар ғана қабылдайтындай етіп орналастырылуы керек және ешқандай кедергілерге (жарнамалар, жасыл алаңдар, сыртқы жарықтандыру тіректері және т.б.) жол бермеуі керек, пайдаланудың қарапайымдылығын қамтамасыз етеді және ықтималдылықты азайтады. олардың зақымдануы.

Жолдарды белгілеу кезінде жолдың енін қолданыстағы құрылыс нормаларының талаптарына сәйкес жолдардың санаттары ескерілуі керек. Көлденең қимасы элементтері қолданыстағы құрылыс нормалары мен ережелерінің талаптарына сәйкес келмейтін жолдарда белгіленген жолақтың ені 3,0 м кем болмауы керек; вагондардың қозғалысына арналған жолақтың енін қозғалыс режиміне қажетті шектеулер енгізілген жағдайда 2,75 м дейін азайтуға рұқсат етіледі. Цементбетон төсемдерінде параллель бағыттағы ағындарды бөлетін бойлық таңбалау сызығы бойлық тігіске түскен кезде, оны сол жақта орналасқан тігістің жанына бағытта және қарама-қарсы бағыттағы ағымдарды екі жағынан бөліп қоюға болады.

Белгілеуді дербес және бағдаршамдармен және бағдаршамдармен бірге қолдануға болады.

ЖҚЕ № 2 қосымшасына сәйкес таңбалар көлденең және тік болып табылады:

1) көлденең белгілеу (сызықтар, жебелер, белгілер және жол бойындағы басқа белгілер) белгілі бір режим мен қозғалыс тәртібін белгілейді. Көлденең белгілер ақ және сары болуы мүмкін;

2) жол құрылымдары мен жол техникасының элементтеріндегі қара және ақ жолақтардың тіркесімі түріндегі тік белгілеу олардың өлшемдерін көрсетеді және визуалды бағдарлау құралы ретінде қызмет етеді.

Әрбір жағдайда әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғаған кезде қазіргі талаптардың, жол белгілерінің немесе жүріс бөлігінің таңбаларының талаптарының қайсысы көлік құралының жүргізушісі бұзғанын анықтау қажет.

Қаралып отырған баптың 2-тармағының объективті жағы осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекеттермен (әрекетсіздікпен) сипатталады.

Осы баптың субъективті жағы кінәнің қасақана немесе абайсыз түрінде көрсетілуі мүмкін.

Осы бапқа сәйкес әкімшілік құқық бұзушылықтың субъектілері көлік құралдарын басқаратын адамдар болып табылады.

Түсіндірілген мақалада көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуді келесі адамдар қарауға құқылы:

1) барлық бөліктерде - ИМ комитеттерінің төрағалары мен департаменттерінің басшылары, аумақтық ішкі істер органдарының басшылары, әкімшілік, көші-қон

полициясының, облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың жергілікті полиция қызметі, олардың орынбасарлары (ӘҚБТК-нің 685-бабы 2-бөлігінің 1-тармағы) ;

2) 2-бөлім үшін - бөлім, полиция бөлімшелерінің, әкімшілік, көші-қон полициясының басшылары, жергілікті полиция округінің (қаланың, қаладағы ауданның) және олардың орынбасарларының (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 685-бабы 2-бөлігінің 2-тармағы)

3) бірінші бөлім үшін арнайы атақтары бар ішкі істер органдарының (полицияның) қызметкерлері (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 685-бабы 2-бөлігінің 4-тармағы);

4) барлық бөліктерде - әскери полицияның уәкілетті лауазымды адамдары (Әкімшілік кодекстің 727-бабының 1-бөлігі).

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 601-бабының барлық бөліктерінде көзделген құқық бұзушылық жасаған кезде полиция қызметкерлері көлік құралдарын уақытша сақтау үшін арнайы орындарға, тұрақтарға немесе тұрақты көліктік бақылау постына жақын орналасқан учаскелерге, соның ішінде көлік құралдарын пайдалану арқылы уақытша ұстауға беру арқылы ұстауға, жеткізуге және пайдалануға тыйым салуға құқылы. ұстау себептері жойылғанға дейін (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 797-бабы 1-бөлігінің 1-тармағы) басқа көлік құралының (жүк машинасының).

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 812-бабының негізінде Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 601-бабының 1-тармағында көзделген барлық құқық бұзушылықтар үшін олар көлік құралдарын тіркеу орнында немесе әкімшілік іс қозғалып отырған адамның тұрғылықты жерінде қаралуы мүмкін.

Кәмелетке толмағандардың, олардың ата-аналарының немесе оларды алмастыратын адамдардың әкімшілік құқық бұзушылық туралы істері әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қаралып жатқан адамның тұрғылықты жері бойынша қаралады.

602-бап. Көлік құралдарының жүргізушілері сыртқы жарық құрылғыларын және (немесе) дыбыстық сигналдарды пайдалану, авариялық дабылдарды пайдалану ережелерін бұзу

1. Көлік құралдары жүргізушілерінің күндізгі жарық және (немесе) дыбыстық сигналдар кезінде сыртқы жарық құрылғыларын пайдалану ережелерін бұзуы - ескерту жасауға немесе үш айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

1-1. Көлік құралдарының жүргізушілері түнгі уақытта немесе көріну жеткіліксіз болған кезде сыртқы жарық құрылғыларын пайдалану, дабылды және авариялық тоқтату белгісін пайдалану ережелерін бұзу -

бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекет,

бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

3. Осы баптың 1-1-тармағында көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекеттер, -

жеті айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

"Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексіне өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы" 2017 жылғы 28 желтоқсандағы № 127 Қазақстан Республикасының Заңына сәйкес, ұлттық заңнаманы ізгілендіруге байланысты оқу дискісін жүргізу ережелерін бұзғаны үшін әкімшілік құқық бұзушылықтың анықтамалық белгісі ескертілген мақаланың мазмұнынан шығарылды. Дәл осы себептен осы бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтар үшін санкциялар азайтылды.

Құқық бұзушылықтың нысаны - жол қауіпсіздігін қамтамасыз етуден туындайтын қоғамдық қатынастар.

Заңның 1-бөлігінің объективті жағы заңсыз әрекеттерде (әрекетсіздікте):

1) сыртқы жарықтандыру құрылғыларын күндізгі уақытта пайдалану ережелерін бұзу;

2) дыбыстық сигналдарды пайдалану ережелерін бұзу.

Айта кету керек, 602-баптың 1-тармағына сәйкес сыртқы жарықтандыру құрылғыларын пайдалану ережелерін бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілік күндізгі уақытта заңсыз әрекеттер жасалған жағдайда ғана туындайды. Қараңғыдағы ұқсас әрекеттер талданатын баптың 1-1 бөліміне сәйкес келуі керек.

"Жол қозғалысы туралы" Қазақстан Республикасының 2014 жылғы 17 сәуірдегі № 194 Заңының 49-бабы 1-тармағына сәйкес, жол қозғалысына қатысатын көлік құралдарының конструкциясы, техникалық жағдайы және жабдықталуы жол қозғалысының қауіпсіздігіне байланысты негізгі талаптарға сәйкес келуі керек, соның ішінде көлік құралында жол қауіпсіздігін қамтамасыз ететін дыбыстық сигналдар мен жарық беретін құрылғылардың болуы.

Жол қозғалысы ережелерінің 19-бабы 5-тармағының 7-тармақшасының негізінде күндізгі уақытта барлық қозғалатын көлік құралдарында оларды белгілеу үшін түсіп тұрған фаралар немесе күндізгі бағдаршамдар қосылады. Күндізгі жұмыс істейтін шамдар - күндізгі уақытта қозғалатын көліктің көрінуін жақсартуға арналған сыртқы жарықтандыру құрылғылары.

Көріну жеткіліксіз болған жағдайда, жолдың жарықтандырылуына қарамастан, сондай-ақ қозғалып келе жатқан көлік құралындағы туннельдерде келесі жарық құрылғылары қосылады:

1) барлық автокөлік құралдарында және мопедтерде - бүйірлік шамдар және биік немесе майлы фаралар, велосипедтерде - фаралар немесе шамдар, ат арбаларында - шамдар (егер болса);

2) тіркемелерде және тартылған автокөліктерде - бүйірлік шамдар.

Тұманға қарсы шамдарды пайдалануға болады:

1) көрінбеуі жеткіліксіз болған жағдайда, жеке де, батырылған немесе негізгі сәулемен де;

2) оларды белгілеу мақсатында күндізгі жарықтандырылған фаралардың орнына.

Іздеу жарығы мен жарықтандыру шамын тек келе жатқан көлік құралдары болмаған жағдайда елді мекендерден тыс жерлерде пайдалануға рұқсат етіледі. Елді мекендерде мұндай фараларды жұмысты орындау кезінде тек жедел және арнайы қызметтің көлік құралдарының фаралары ғана қолдана алады.

Артқы тұманға қарсы шамдар тек аз көрінетін жағдайларда қолданылады. Тұманның артқы шамдары тежегіш шамдарға қосылмаған.

"Жол пойызы" сәйкестендіру белгісі жол пойызы қозғалыс кезінде және көріну жеткіліксіз жағдайда, сонымен қатар, аялдау немесе аялдау кезінде іске қосылады.

Көлік құралдарында қызғылт сары немесе сары жыпылықтайтын шам қосылады:

1) автомобиль жолдарын салу, жөндеу немесе күтіп ұстау кезінде;

2) бүлінген, ақаулы және басқа көлік құралдарын тиеу және тасымалдау;

3) ауыр, көлемді жүктерді тасымалдау кезінде;

4) ауыр, ірі және қауіпті жүктерді тасымалдау кезінде сүйемелдеу;

5) ұйымдасқан топтарды тасымалдауға арналған автобустар;

6) күзетілетін объектілерге рұқсатсыз кіруге шығу кезінде жеке күзет ұйымдарының жедел әрекет етуші топтары;

7) жолдарда қызмет көрсету кезінде көліктік бақылау органдарының жылжымалы өткізу пункттері;

8) құндылықтарды жинау маршрутынан шыққан кезде мамандандырылған инкассация қызметтері;

9) велосипедшілердің ұйымдасқан топтарын сүйемелдеу.

Дыбыстық сигналдар тек мыналарға қолданылады:

1) басқа жүргізушілерге елді мекендерден тыс жерлерге жету туралы ескертуге;

2) жол-көлік оқиғасының алдын алу қажет болған жағдайларда.

Күту туралы ескерту үшін күндізгі уақытта фараларды қысқа мерзімді қосып-өшіретін жарық сигнал беріледі.

Зерттелетін баптың 1-бөлігінің санкциясы әкімшілік жазаның екі түрін қарастырады

:

1) ескерту;

2) үш айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салынады.

Бірақ жазаны ерікті түрде таңдау мүмкін емес. Түсіндірілген бапқа әкімшілік жаза қолдану туралы шешім қабылдаған кезде лауазымды адамдар Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 43-бабының 2-бөлігінің талаптарын ескеруі керек, онда: "57-бапта және осы Кодекстің 366-бабына ескертуде көзделген жағдайлар болмаған кезде сот (судья), орган (лауазымды адам) әкімшілік жаза қолданатын адам осы Кодекстің Ерекше бөлімінің тиісті бабында көзделген ескертуді қолдануға міндетті. "

Яғни, егер құқық бұзушының әрекетінде әкімшілік құқық бұзушылық үшін жауапкершілікті ауырлататын жағдайлар болмаса, лауазымды тұлға ескерту түрінде әкімшілік жаза қолдану туралы шешім шығаруы керек. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 366-бабына ескертулердің әсері Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 602-бабына қолданылмайды.

Түсініктеме мақала алдымен 1-1-бөлікпен толықтырылды, Қазақстан Республикасының 2017 жылғы 28 желтоқсандағы № 127 Заңымен осы баптың 1-бөлігіндегі заңсыз әрекеттерді атап көрсете отырып, олардың жауапкершілігі тек қараңғы жерде жасалған жағдайда ғана болады ".

1-1 бөлімнің объективтік жағы келесі біліктілік белгілерімен сипатталады:

1) көлік құралдарының жүргізушілері сыртқы жарықтандыру құралдарын қараңғыда пайдалану ережелерін бұзған;

2) көлік құралдарының жүргізушілері көріну жеткіліксіз, дабылды және ескерту үшбұрышын пайдалану ережелерін бұзған кезде.

Жол ережелерінің 19-бабының 1-3-тармақтарына сәйкес, түнде және көрінбейтін жерлерде, жолдың жарықтандырылуына қарамастан, сондай-ақ қозғалып келе жатқан көлік құралындағы туннельдерге сәйкес келесі жарық аспаптары қосылады:

1) барлық автокөлік құралдарында және мопедтерде - бүйірлік шамдар және биік немесе майлы фаралар, велосипедтерде - фаралар немесе шамдар, ат арбаларында - шамдар (егер болса);

2) тіркемелерде және тартылған автокөліктерде - бүйірлік шамдар.

Жоғары сәуле төмен сәулеге ауысады:

1) егер жол жарық болса, елді мекендерде;

2) көлік құралынан жүз елу метр қашықтықта, сондай-ақ үлкенірек қашықтықта келе жатқан көлік қозғалысымен, егер егер келе жатқан көлік құралының жүргізушісі фараларды мезгіл-мезгіл ауыстырып отыру арқылы қажет болса;

3) кез келген басқа жағдайларда, қарсы келе жатқан және өтіп бара жатқан көлік құралдарының жүргізушілеріне соқырлық мүмкіндігін болдырмауға құқылы.

Жүргізуші соқыр болған кезде қауіп туралы ескерту жарығын қосады және жолақты өзгертпестен тоқтайды. Түнде жолдардың жарықтандырылмаған учаскелерінде тоқтаған кезде және тұрғанда, сондай-ақ көлік құралында көріну жеткіліксіз болған

кезде бүйірлік шамдар қосылады. Көріну жеткіліксіз болған жағдайда, бүйірлік шамдардан басқа, сәулелендірілген фаралар, тұманға қарсы шамдар және артқы тұманға қарсы шамдар қосылуы мүмкін.

Белгілеуші шамдар дұрыс жұмыс істемесе, көлік құралы жолдан бұрылады, егер бұл мүмкін болмаса, көлік құралы жол ережелерінің 7-бөлімінің 1 және 2-тармақтарының талаптарына сәйкес белгіленеді, атап айтқанда:

Төтенше жарық дабылы қосылады:

- 1) жол-көлік оқиғасы кезінде;
- 2) аялдама тыйым салынған жерлерде мәжбүрлеп тоқтау кезінде;
- 3) реверстеу кезінде;
- 4) жүргізуші фаралармен соқыр болған кезде;
- 5) тартқан кезде (тартылған автокөлік құралында);
- 6) жолдардың жарықсыз учаскелерінде тоқтаған кезде және тұрғанда немесе дұрыс көрінбейтін жарық шамдары көрінбейтін жағдайда;
- 7) ауылдың сыртында, жолдың бүйірінде тоқтаған кезде оның ені жүріс бөлігінен толық шығу үшін немесе осы жол жағдайында жолдың бүйірінің енін анықтау үшін жеткіліксіз болған кезде.

Сондай-ақ, авариялық шамдар дабылы басқа жағдайларда қозғалыс қатысушыларына көлік құруы мүмкін қауіп туралы ескерту үшін қосылады. Қауіп туралы ескерту жарығын қосқаннан кейін, сондай-ақ ол дұрыс жұмыс істемегенде немесе болмаған кезде, ол бірден ескерту үшбұрышын (немесе жыпылықтаған қызыл шам) жолдың жүріс бөлігінде үлкен қауіп тудырады:

- 1) жол-көлік оқиғасы;
- 2) тыйым салынған жерлерде немесе жолдың жүз метрден кем көрінетін жерлерінде мәжбүрлеп тоқтау, кем дегенде бір бағытта.

Апаттық тоқтау белгісі (немесе жыпылықтаған қызыл шам) белгілі бір жағдайда басқа жүргізушілерге қауіп туралы алдын-ала дер кезінде ескертуді елді мекендердегі көлік құралынан кемінде он бес метр қашықтықта және елді мекендерден тыс отыз метр қашықтықта орнатады ".

Түсіндірілген баптың 2 және 3-бөлімдерінің объективті жағы әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған осы баптың 1 және 1-1-бөліктерінде көрсетілген әрекеттер (әрекетсіздік) үшін әкімшілік жауапкершілікті көздейді.

Осы баптың субъективті жағы кінәнің қасақана немесе абайсыз түрінде көрінеді.

Осы бапқа сәйкес әкімшілік құқық бұзушылықтың субъектілері көлік құралдарын басқаратын адамдар болып табылады.

Түсіндірілген бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуді келесі адамдар қарауға құқылы:

1) барлық бөліктерде - ПМ комитеттерінің төрағалары мен департаменттерінің басшылары, аумақтық ішкі істер органдарының басшылары, әкімшілік, көші-қон полициясының, облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың жергілікті полиция қызметі, олардың орынбасарлары (ӘҚБТК-нің 685-бабы 2-бөлігінің 1-тармағы);

2) 2-бөлім үшін - бөлім, полиция бөлімшелерінің, әкімшілік, көші-қон полициясының басшылары, жергілікті полиция округінің (қаланың, қаладағы ауданның) және олардың орынбасарларының (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 685-бабы 2-бөлігінің 2-тармағы)

3) бірінші бөлім үшін арнайы атақтары бар ішкі істер органдарының (полицияның) қызметкерлері (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 685-бабы 2-бөлігінің 4-тармағы);

4) барлық бөліктерде - әскери полицияның уәкілетті лауазымды адамдары (Әкімшілік кодекстің 727-бабының 1-бөлігі).

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 602-бабының барлық бөліктерінде көзделген құқық бұзушылық жасаған кезде полиция қызметкерлері көлік құралдарын уақытша сақтау үшін арнайы орындарға, тұрақтарға немесе тұрақты көліктік бақылау постына жақын орналасқан учаскелерге, соның ішінде көлік құралдарын пайдалану арқылы уақытша ұстауға беру арқылы ұстауға, жеткізуге және пайдалануға тыйым салуға құқылы. ұстау себептері жойылғанға дейін басқа көлік құралының (жүк көлігінің) күші (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 797-бабы 1-бөлігінің 1-тармағы).

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 602-бабының 1-тармағында көзделген барлық құқық бұзушылықтар үшін Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 812-бабының негізінде олар көлік құралдарын тіркеу орнында немесе әкімшілік іс қозғалып жатқан адамның тұрғылықты жерінде қаралуы мүмкін.

Кәмелетке толмағандардың, олардың ата-аналарының немесе оларды алмастыратын адамдардың әкімшілік құқық бұзушылық туралы істері әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғалып жатқан адамның тұрғылықты жері бойынша қаралады".

603-бап. Арнайы жарық және (немесе) дыбыстық сигналдар беруге арналған көлік құралдарына құрылғыларды орнату ережелерін бұзу немесе жедел және арнайы қызметтер көліктеріне арнайы колорографиялық схемаларды заңсыз қолдану

1. Көлік құралының алдыңғы жағына қызыл шамдар немесе қызыл түсті жарық түсіретін аспаптар, сондай-ақ түсі мен жұмыс режимі көлік құралдарын пайдалануға рұқсат беру талаптарына сәйкес келмейтін жарық құрылғыларын орнатуға, -

көрсетілген құралдар мен құрылғыларды тәркілей отырып, жеке тұлғаларға он бес, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға - жетпіске, орта кәсіпкерлікке - жүз елу мөлшерінде, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне - мың айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады. .

2. Арнайы жарық және (немесе) дыбыстық сигналдарды беруге арналған құрылғылардың тиісті рұқсатынсыз көлік құралына орнату (плащ дабылдарын қоспағанда) -

жеке тұлғаларға осы құрылғыларды тәркілеумен жиырма беске, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға - жүз мөлшерінде, орта бизнеске - екі жүз, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне - мың айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

3. Операциялық және арнайы қызметтер көлігінің арнайы колорографиялық сызбаларын көлік құралының сыртқы беттеріне заңсыз қолдану -

жеке тұлғаларға жиырма бес, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға - жүз мөлшерінде, орта бизнеске - екі жүз, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне - мың айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің барлық бөлімдерінің біліктілік белгілерінің редакциялық алқасында аталған әкімшілік құқық бұзушылықтары бар көлік құралын пайдалану емес, дайындық сипаты қарастырылған (орнату, қолдану). Жоғарыда көрсетілген заң бұзушылықтарды көлік құралының жүргізушісі пайдаланған жағдайда, яғни осындай көлік құралын жүргізген жағдайда ғана анықтауға болады. Осыған байланысты зерттеліп отырған мақаланы жетілдіру керек деп санаймыз.

Құқықбұзушылықтың жалпы нысаны - бұл жол қауіпсіздігінен туындайтын қоғамдық қатынастар.

Көлік құралы туралы ұғым Қазақстан Республикасы автомобиль жолдары ережесінің 1-бөлімінің 40-тармағында келтірілген. Осы мақаладағы көлік құралы дегеніміз - адамдарды, тауарларды немесе жолдарда орнатылған жабдықтарды тасымалдауға арналған құрылғы. Яғни, велосипедтен ауыр көліктерге дейін тасымалдау мұндай құрал болуы мүмкін.

Қаралып отырған құқық бұзушылықтың 1-бөлігінің объективті жағы көлік құралдарының алдыңғы жағында пайдалану арқылы заңсыз әрекеттермен (әрекетсіздікпен) көрінеді:

- 1) қызыл шамдармен жарық беретін құрылғылар;
- 2) қызыл түсті реворефлекторлы құрылғылар;
- 3) түсі мен жұмыс режимі көлік құралдарын пайдалануға рұқсат беру талаптарына сәйкес келмейтін жарықтандыру құрылғылары.

Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2014 жылғы 13 қарашадағы № 1196 қаулысымен бекітілген Көлік құралдарын пайдалануға рұқсат етудің негізгі ережелеріне қосымшада техникалық регламенттерге, стандарттарға, ережелер мен техникалық пайдалану ережелеріне сәйкес келуі тиіс талаптар көрсетілген.

Көлік құралының алдыңғы жағына қызыл шамдар немесе қызыл шағылыстырғыштар, артқы жағында ақ түсті жарық құрылғыларын орнатуға тыйым салынады, реверсивті шамдар мен тіркеу тактайшаларын, реворефлекторлық тіркеуді, айырым және сәйкестендіру белгілерін қоспағанда, сонымен қатар дизайн талаптарына сәйкес келмейтін сыртқы жарық құрылғыларын орнатуға тыйым салынады. көлік құралы.

Тоқтатылған көлік құралдарында басқа маркалар мен модельдердің көлік құралдарынан сыртқы жарықтандыру құрылғыларын орнатуға рұқсат етіледі.

Осы баптың 2-тармағында көзделген құқық бұзушылықтың объективтік жағы арнайы жарық немесе дыбыстық сигналдарды (бұзушылық дабылдарын қоспағанда) жеткізуге тиісті рұқсатынсыз көлік құралдарындағы құрылғыларды пайдалану арқылы заңсыз әрекеттермен (әрекетсіздікпен) көрінеді.

Жол ережесінің 19-тармағы сыртқы жарық құрылғыларын және дыбыстық сигналдарды пайдалану тәртібін анықтайды. Түнде және көріну жеткіліксіз болған жағдайда, жолдың жарықтандырылуына қарамастан, сондай-ақ қозғалып келе жатқан көлік құралындағы туннельдерге келесі жарықтандыру құрылғылары қосылады:

1) барлық автокөлік құралдарында және мопедтерде - бүйірлік шамдар және биік немесе майлы фаралар, велосипедтерде - фаралар немесе шамдар, ат арбаларында - шамдар (егер болса);

2) тіркемелерде және тартылған автокөліктерде - бүйірлік шамдар.

Дыбыстық сигналдар тек мыналарға қолданылады:

1) басқа жүргізушілерге елді мекендерден тыс жерлерге жету туралы ескертуге;

2) жол-көлік оқиғасының алдын алу қажет болған жағдайларда.

Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2014 жылғы 13 қарашадағы № 1196 қаулысымен көліктері арнайы жарық және дыбыстық сигналдармен жабдықталуға және арнайы колорографиялық сызбалар бойынша бояуға жататын жедел және арнайы қызметтердің тізімі бекітілді.

Төтенше тапсырманы орындайтын көк және / немесе қызыл түспен жыпылықтайтын жедел және арнайы қызмет көлік құралдарының жүргізушілері қозғалыс қауіпсіздігі қамтамасыз етілген жағдайда, жол қозғалысы ережелерінің талаптарына сәйкес келмейді (қозғалыс сигналдарын қоспағанда).

Қозғалыстың басқа қатысушыларынан артықшылық алу үшін, мұндай көлік құралдарының жүргізушілеріне көк және / немесе қызыл түспен жыпылықтайтын шам және арнайы дыбыстық сигнал кіреді. Олар тек жол берілуіне көз жеткізіп қана пайдаланады. Жол жүрісі ережелерінде белгіленген жағдайларда жедел және арнайы қызмет көліктерімен бірге жүретін көлік құралдарының жүргізушілері де осындай құқықты пайдаланады.

Автокөлік құралдарына тиісті рұқсатынсыз орнатылған арнайы дыбыстық және жарық құрылғыларын тәркілеу заңдарда белгіленген тәртіппен оларды мемлекет

меншігіне мәжбүрлеп, өтеусіз ауыстырудан тұрады. Тек зат (тәрізді дыбыс және жарық құрылғысы) тәркілеуге жатады, тәркілеуді судья қолданады.

Құқық бұзушылықтың 3-бөлігінің объективтік жағы жедел және арнайы қызметтер көліктерінің арнайы беттеріне көлік құралының сыртқы бетіне заңсыз қолдану арқылы заңсыз әрекеттер (әрекетсіздік) түріндегі бір анықтаушы белгімен көрінеді.

Тасымалдары арнайы жарық және дыбыстық сигналдармен жабдықталатын және арнайы колорографиялық схемалар бойынша сырлаумен айналысатын жедел және арнайы қызметтер мыналарды қамтиды:

- 1) Қазақстан Республикасының мемлекеттік күзет қызметі;
- 2) Қазақстан Республикасы ұлттық қауіпсіздік органдарының жедел қызметтері;
- 3) Қазақстан Республикасы ішкі істер органдарының жедел қызметтері;
- 4) Қазақстан Республикасының азаматтық қорғау саласындағы жедел қызметтері;
- 5) әскери полиция органдары;
- 6) төтенше жағдайлар қызметі;
- 7) жедел жәрдем қызметі;
- 8) жеке күзет ұйымдарының жедел әрекет етуші топтары;
- 9) көліктік бақылау органдарының жылжымалы өткізу пункттері;
- 10) Қазақстан Республикасы Бас прокуратурасының арнайы прокурорлар бөлімі;
- 11) экономикалық тергеу қызметінің жедел бөлімшелері;
- 12) сыбайлас жемқорлыққа қарсы қызметтің жедел қызметтері;
- 13) инкассация қызметтері;
- 14) велосипедшілердің ұйымдасқан топтарын сүйемелдейтін көлік құралдары;
- 15) Қазақстан Республикасының мемлекеттік курьерлік қызметі.

Бояу, сәйкестендіру белгілері, жазулар, арнайы жарық және дыбыстық сигналдарды орнату ҚР СТ 1863-2008 "Автомобильдер, автобустар және мотоциклдер эксплуатациялық және арнайы қызметтер" ҚР стандартымен реттеледі. Түс схемалары, сәйкестендіру белгілері, жазулар, арнайы және дыбыстық сигналдар".

Мемлекеттік күзет қызметінің, ұлттық қауіпсіздік органдарының, ішкі істер органдарының жедел қызметтері, экономикалық тергеу қызметі, сыбайлас жемқорлыққа қарсы қызмет, Қазақстан Республикасы Бас прокуратурасының арнайы прокуратурасы, Қазақстан Республикасы Мемлекеттік курьерлік қызметтері көліктерінде арнайы бояулар, сәйкестендіру белгілері мен жазулар болмауы мүмкін.

Түсіндірілген баптың барлық бөлігіндегі құқық бұзушылықтың субъектісі - 16 жасқа толған адамдар және көлік құралын пайдалануға жауапты заңды тұлғалар. Шағын, орта және ірі кәсіпкерлік субъектілері ретінде заңды тұлғалар әкімшілік жауапкершілікке тартылуы мүмкін.

Қаралып жатқан баптың барлық бөліктеріндегі субъективті тарап кінәнің қасақана түрінде көрсетілген.

Осы бапқа сәйкес әкімшілік құқық бұзушылықтың субъектілері көлік құралын заңсыз қайта жарактандыруды жүзеге асырған жеке және заңды тұлғалар болып табылады. Сонымен қатар, заңды тұлғалар шағын, орта және ірі кәсіпкерлік субъектілері бола алады және Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 33-бабында көзделген тәртіппен әкімшілік жауапкершілікке тартылады.

Түсіндірілген бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуді келесі адамдар қарауға құқылы:

1) 1 және 2 бөлімдерде - мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 684-бабының 1-бөлігі);

2) 3-бөлік үшін - ІІМ комитеттерінің төрағалары мен департаменттерінің басшылары, аумақтық ішкі істер органдарының, әкімшілік, көші-қон полициясының, облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың жергілікті полиция қызметі басшылары, олардың орынбасарлары (685-бап 2-бөлігінің 1-тармағы).

3) 3-бөлімде - бөлімдердің, полиция бөлімшелерінің, әкімшілік, көші-қон полициясының, жергілікті полиция округінің (қаланың, қаладағы ауданның) басшылары және олардың орынбасарлары (ӘҚБтК-нің 685-бабы 2-бөлігінің 2-тармағы);

4) 3-бөлімде - әскери полицияның уәкілетті лауазымды адамдары (ӘҚБтК-нің 727-бабының 1-бөлігі).

Уәкілетті лауазымды адамдар әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама жасауға құқылы:

1) 1 және 2-бөлімдерде - ішкі істер органдары (ӘҚБтК 804-бабының 1-бөлігі, 1-тармағы);

2) 1 және 2-бөлімдерде - Қазақстан Республикасының Қарулы Күштерінің, басқа да әскерлері мен әскери бөлімдерінің әскери қызметшілері, сондай-ақ Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің, басқа да әскерлері мен әскери бөлімдерінің көлік құралдарын жүргізетін адамдар жасаған құқық бұзушылықтар туралы Қазақстан Республикасы Қарулы Күштері Әскери полициясының органдары (4-тармақ, 4-тармақ). Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 804-бабының 1-бөлігі);

3) 1 және 2-бөлімдерде - Қазақстан Республикасы Ұлттық қауіпсіздік комитетінің әскери полиция органдарының арнайы мемлекеттік органдардың көлік құралдарын жүргізетін адамдар жасаған құқық бұзушылықтары туралы (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 804-бабы 1-бөлігінің 5-тармағы);

4) 1 және 2-бөлімдерде - әскери қызметшілер мен жаттығуға шақырылған әскери қызметшілердің жасаған құқық бұзушылықтары туралы Қазақстан Республикасы Ұлттық ұланының әскери полиция органдары.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 603-бабының барлық бөліктерінде көзделген құқық бұзушылықты жасаған кезде полиция қызметкерлері көлік

құралдарын уақытша сақтау үшін арнайы орындарға, тұрақтарға немесе тұрақты көліктік бақылау постына жақын орналасқан учаскелерге, соның ішінде көлік құралдарын пайдалану арқылы уақытша ұстауға жіберу арқылы ұстауға, жеткізуге және пайдалануға тыйым салуға құқылы. ұстау себептері жойылғанға дейін басқа көлік құралының (жүк көлігінің) күші (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 797-бабы 1-бөлігінің 1-тармағы).

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 812-бабының негізінде Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 603-бабының барлық бөліктерінде көзделген құқық бұзушылықтардың барлық түрлері, олар көлік құралдарын тіркеу орнында немесе оларға қатысты әкімшілік іс қозғалып жатқан адамның тұрғылықты жерінде қаралуы мүмкін.

604-бап. Көлік құралдарының жүргізушілерін даярлау ережелерін бұзу

1. Көлік құралдарының жүргізушілерін оқыту ережелерін бұзу - жеке тұлғалар мен лауазымды адамдарға - он, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне - отыз, орта бизнес үшін - елу, ірі бизнес үшін - жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекет,

жеке тұлғаның біліктілік куәлігінен айыруға, лауазымды адамдарға, шағын бизнес субъектілеріне алпыс, орта бизнес субъектілеріне - жүз, ірі бизнес үшін - жүз елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға, көлік жүргізушілерін даярлау жөніндегі оқу ұйымдарының қызметін тоқтата тұруға әкеп соғады. үш айға дейін қаражат.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Көлік құралдарын жүргізушілерді оқытудың құқықтық негізі болып "Жол қозғалысы туралы" Қазақстан Республикасының 2014 жылғы 17 сәуірдегі № 194 Заңының 12-тарауындағы құқықтық ережелер табылады.

Осы бапта көзделген құқық бұзушылықтардың жалпы объектісі көлік құралдарының жүргізушілерін оқыту бойынша ұйымдардың білім беру қызметі саласындағы қоғамдық қатынастар болып табылады.

1 бөлімнің объективті жағы көлік құралдарының жүргізушілерін оқыту ережелерін бұзу түріндегі бір біліктілік сипаттамасымен сипатталады.

Автокөлік құралдарының жүргізушілерін даярлау ережесі Қазақстан Республикасы Ішкі істер министрінің 2014 жылғы 2 желтоқсандағы № 862 бұйрығымен бекітілген. Жүргізушілерді оқыту "А", "В", "С", "D" санатындағы көлік құралдарының жүргізушілерін даярлаудың типтік бағдарламаларына сәйкес жүзеге асырылады. , "BE", "CE", "DE", "Tm", "Tb" және "A1", "B1", "C1", "D1", "C1E", "D1E" ішкі санаттары. Жүргізушілерді оқытуға болады: "А", "В" санатындағы және "A1", "B1" кіші категориядағы автомобильдердің жүргізушілерін оқытудың типтік бағдарламаларына сәйкес.

Автокөлік құралдарын жүргізушілерді оқыту медициналық тексеруден өткен және медициналық қарсы көрсетілімдері жоқ адамдар арасынан жүзеге асырылады. Жүргізушілерді даярлау топтарына қабылданған оқу ұйымдарына студенттерді тіркеу жол қауіпсіздігі саласындағы уәкілетті органның және Қазақстан Республикасы Ақпарат және коммуникациялар министрлігінің автоматтандырылған жүйесімен біріктіру мүмкіндігі бар автоматтандырылған ақпараттық жүйені қолдану арқылы жүзеге асырылады.

Автокөлік құралдарының жүргізушілерін оқыту келесі тақырыптық жоспарларға сәйкес жүзеге асырылады:

- 1) "Құрылғы және техникалық қызмет көрсету";
- 2) "Жол ережесі";
- 3) "Көлік құралын басқару және қозғалыс қауіпсіздігі негіздері";
- 4) "Жол-көлік оқиғасы кезіндегі алғашқы көмек";
- 5) "Энергиямен жүретін көлік құралын жүргізу (сәйкес санат, ішкі санат)".

Қорытынды аттестаттау білім беру ұйымында емтихан түрінде өткізіледі:

- 1) көлік құралын және оған қызмет көрсету;
- 2) жол ережелері, жол қауіпсіздігі және авариядан зардап шеккендерге алғашқы көмек көрсету негіздері;
- 3) көлік құралын практикалық жүргізу.

Дәлелді себептер бойынша (сырқаттану, іссапар) қорытынды аттестаттау емтихандарын тапсырмаған тыңдаушыларға оларды жеке-жеке тапсыруға рұқсат етіледі, ал қанағаттанарлықсыз баға алған оқушылар қосымша дайындық жұмыстарынан кейін қайта қатысуға рұқсат етіледі, бірақ 5 жұмыс күнінен ерте емес. қорытынды сертификаттау күні. Білім беру ұйымындағы қорытынды аттестаттау кезінде емтихан нәтижелерінен оң баға алған студенттерге оқу курсы аяқтағаны туралы анықтама беріледі.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігінің объективті жағы әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған баптың бірінші бөлігінің біліктілік белгілерін қарастырады.

Айта кету керек, әкімшілік жаза қолдануға уәкілеттік берілген лауазымды тұлғалар құқық бұзушының қайталанған әрекеттерін тек Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 604-бабына сәйкес құқық бұзушылық үшін жауапкершілікті ауырлататын жағдай ретінде емес, біліктілік белгісі ретінде ғана ескеруі керек (57-баптың 2-бөлігі).

Зерттеліп жатқан баптың 2-бөлігінде әкімшілік айыппұл үш айға дейінгі мерзімге көлік құралдарын жүргізушілерді оқыту бойынша оқу ұйымдарының қызметін тоқтата тұрумен айыппұл түрінде қарастырылған. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 48-бабына сәйкес, қызметті тоқтата тұру әкімшілік жазаның шарасы болып табылады және жеке және (немесе) заңды тұлғалардың, оның ішінде филиалдардың, өкілдіктердің, заңды тұлғаның құрылымдық бөлімшелерінің қызметін уақытша

тоқтатудан, сондай-ақ агрегаттардың, ғимараттар мен құрылыстардың жұмысынан, белгілі бір қызмет түрлерін жүзеге асырудан тұрады. жұмыс), қызметтер көрсету.

Қосымша әкімшілік жаза ретінде қызметті тоқтата тұру әкімшілік айыппұлмен бірге ғана қолданылуы мүмкін.

Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2016 жылғы 22 желтоқсандағы № 12 Нормативтік қаулысының 8-тармағында егер адам лицензияланатын қызмет түрін осындай қызметке қойылатын талаптарды бұза отырып жүзеге асырғаны үшін әкімшілік жауапкершілікке тартылса, сот мұндай қызметті тоқтата тұру немесе оған тыйым салу туралы шешім қабылдауға құқылы. Егер тұлға лицензияланатын қызмет түрін тиісті лицензиясыз жүзеге асырғаны немесе басқа арнайы рұқсатты қажет ететін қызметті жүзеге асырғаны үшін әкімшілік жауапкершілікке тартылса, мұндай арнайы рұқсатынсыз сот арнайы қызмет түріне тыйым салу түріндегі қосымша әкімшілік жаза қолдануға құқылы. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің бөліктері. Мұндай сот шешімі адамға тыйым салу кезеңінде тиісті лицензияны немесе басқа арнайы рұқсат алуға мүмкіндік бермейді.

Зерттелетін баптың барлық бөліктерінде қарастырылған құқық бұзушылық субъектілері көлік құралдары жүргізушілерін оқытатын жеке тұлғалар, лауазымды адамдар және заңды тұлғалар болып табылады.

"Жол қозғалысы туралы" Қазақстан Республикасының 2014 жылғы 17 сәуірдегі Заңының 82-бабының негізінде жүргізушілерді оқытады:

- 1) мұғалім;
- 2) өндірістік оқыту шебері;
- 3) оқу процесінде жүргізушілік оқыту шебері.

Түсініктеме берілген бап үшін заңды тұлғалар - бұл кішігірім нысан түріндегі энергетикалық көлік құралдарының жүргізушілерін оқытуға арналған білім беру ұйымдары. орта және ірі кәсіпорындар.

Қарастырылып отырған баптың барлық бөлімдеріндегі субъективті жағы тікелей ниет түрінде немесе немқұрайлылықпен көрсетілуі мүмкін.

Түсіндірілген бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуді келесі адамдар қарауға құқылы:

1) екінші бөлім үшін - мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 684-бабының 1-бөлігі);

2) бірінші бөлім үшін - ІІМ комитеттерінің төрағалары мен департаменттерінің басшылары, аумақтық ішкі істер органдарының, әкімшілік, көші-қон полициясының бөлімшелері, облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың жергілікті полиция қызметі, олардың орынбасарлары (ӘҚБТК-нің 685-бабы 2-бөлігінің 1-тармағы);

3) ішінара - бөлімдердің, полиция бөлімшелерінің, әкімшілік, көші-қон полициясының басшылары, жергілікті полиция округінің (қалалық, қаладағы аудан) және олардың орынбасарларының (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 685-бабы 2-бөлігінің 2-тармағы).

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 604-бабының 2-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы Әкімшілік кодекстің 804-бабының негізінде әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді ішкі істер органдарының уәкілетті лауазымды адамдары жасауға құқылы.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 812-бабының 2-бөлігіне сәйкес, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекстің 605-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер құқық бұзушылық жасалған жерде, сондай-ақ көлік құралдарын, кемелерді, оның ішінде ұсақ көлік құралдарын тіркеген жерде немесе өзіне қатысты іс қозғалып жатқан адамның тұрғылықты жерінде қаралады.

605-бап. Қазақстан Республикасының жол қозғалысы туралы заңнамасын бұзу

1. Оқу ұйымы көлік құралдарының жүргізушілерін даярлау жөніндегі "Жол қозғалысы туралы" Қазақстан Республикасының Заңында белгіленген міндеттерді орындамауы

лауазымды адамдарға, шағын бизнес субъектілеріне отыз, орта бизнес субъектілеріне елу, ірі бизнес субъектілеріне жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекет,

Шенеуніктер, шағын бизнес субъектілері үшін алпыс, орта бизнес субъектілері үшін - жүз, ірі бизнес үшін - екі жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға, көлік құралдарының жүргізушілерін оқыту жөніндегі білім беру ұйымының қызметіне тыйым салумен немесе онсыз.

3. Білім беру ұйымы жол қозғалысының қауіпсіздігін қамтамасыз ету жөніндегі уәкілетті органның Қазақстан Республикасының жол қозғалысы туралы заңнамасының бұзылуын жою туралы жазбаша нұсқауын көлік құралдары жүргізушілерін дайындауға белгіленген мерзімде орындамағаны және (немесе) тиісінше орындамағаны үшін -

лауазымды адамдарға, шағын бизнес субъектілеріне отыз, орта бизнес субъектілеріне елу, ірі бизнес субъектілеріне жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Осы бапта көзделген құқық бұзушылықтардың жалпы нысаны - бұл Қазақстан Республикасының жол қозғалысы туралы заңнамасымен реттелетін көлік құралдарының жүргізушілерін даярлау жөніндегі ұйымдардың білім беру қызметі саласындағы қоғамдық қатынастар.

Көлік құралдарының жүргізушілерін даярлау жөніндегі білім беру ұйымын жеке кәсіпкерлер және заңды тұлғалар құрады және өз қызметін уәкілетті органға қызмет басталғаны туралы хабарлама берген күні бастайды. "Рұқсаттар және хабарламалар туралы" Қазақстан Республикасының 2014 жылғы 16 мамырдағы № 202 Заңына сәйкес көлік құралдарын жүргізушілерді оқыту жөніндегі ұйымдар білім беру қызметімен айналысуға лицензия алуы керек.

1-бөлімнің объективтік жағы оқыту ұйымдарының жүргізушілерді даярлау жөніндегі "Жол қозғалысы туралы" Қазақстан Республикасының Заңында қарастырылған міндеттемелерді орындамауы салдарынан заңсыз әрекет етушілік түріндегі бір анықтайтын белгімен сипатталады.

Көлік құралдарының жүргізушілерін оқыту бойынша кәсіби бірлестіктердің міндеттері "Жол қозғалысы туралы" Қазақстан Республикасының 2014 жылғы 17 сәуірдегі Заңының 80-бабының 2-тармағында көрсетілген:

1) Қазақстан Республикасының жол қозғалысы туралы заңнамасының көлік құралдарының жүргізушілерін даярлау жөніндегі оқу ұйымдарының талаптарын сақтайды және олардың сақталуын қамтамасыз етеді;

2) өз мүшелеріне Қазақстан Республикасының жол қозғалысы туралы нормативтік құқықтық актілерін ұсынуға;

3) көлік құралдарының жүргізушілерін оқыту бойынша іс-шараларды дамытуға, білім беру ұйымдарының қызметін тиімді ұйымдастыруға және үйлестіруге ықпал етеді

Оқу ұйымдарының міндеттері "Жол қозғалысы туралы" Қазақстан Республикасының 2014 жылғы 17 сәуірдегі Заңының 87-бабының 2-тармағында көрсетілген. Көлік құралдарының жүргізушілерін даярлау үшін білім беру ұйымдары:

1) Қазақстан Республикасының жол қозғалысы саласындағы заңнамасын сақтауға;

2) өз құзыретіне жүктелген функцияларды орындауға;

3) сыртқы сапа бақылауына, уәкілетті орган жүргізетін тексерулерге кедергі келтірмеуге;

4) көлік құралдарының жүргізушілерін оқытудың оқу жоспарына және кестесіне сәйкес оқу жоспарын толық көлемде орындайды;

5) студенттерді сапалы даярлауды қамтамасыз етеді;

6) білім беру процесінде студенттердің, оқытушылардың, кәсіптік білім беру шеберлерінің және жүргізуші оқыту шеберлерінің қауіпсіздігін қамтамасыз етеді;

7) көлік құралдарын техникалық тұрғыдан таза күйде ұстауға және жүргізуші-үйрету шеберлерін іссапарға дейін медициналық тексеруден өткізуге;

8) уәкілетті органға өз қызметі туралы ақпаратты Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен ұсынады.

Заңмен бекітілген деңгейде Автокөлік құралдарының жүргізушілерін даярлау ережелері Қазақстан Республикасы Ішкі істер министрінің 2014 жылғы 2 желтоқсандағы № 862 бұйрығына сәйкес жүзеге асырылады.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігінің объективті жағы әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған баптың бірінші бөлігінің біліктілік белгілерін қарастырады.

Айта кету керек, әкімшілік жаза қолдануға уәкілеттік берілген лауазымды тұлғалар құқық бұзушының қайталанған әрекеттерін тек Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 605-бабына сәйкес құқық бұзушылық үшін жауапкершілікті ауырлататын жағдай ретінде емес, біліктілік белгілері ретінде ғана ескеруі керек (57-баптың 2-бөлігі).

Айта кету керек, баптың санкциясы әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекстің 801-бабында көзделген қауіпсіздік шараларына емес, қызметке тыйым салу түріндегі әкімшілік жазаға таралады. Қызметке тыйым салу түріндегі әкімшілік жаза қолдану туралы шешім Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 883-бабына сәйкес, атап айтқанда әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша шешімге шағымдану үшін белгіленген мерзім өткеннен кейін, егер оған шағым жасалмаса немесе наразылық білдірілмеген болса, күшіне енеді. Әкімшілік іс бойынша шешімге шағым, наразылық шешімнің көшірмесі тапсырылған күннен бастап он күн ішінде, ал егер құқық бұзушы істі қарауға қатыспаса, шешім қабылданған күннен бастап беріледі.

Түсіндірілген баптың 3-бөлігінің объективті жағы жол қауіпсіздігі саласындағы уәкілетті органның Қазақстан Республикасының жол қозғалысы туралы заңнамасының бұзылуын жою туралы жазбаша бұйрығын орындамау және (немесе) тиісінше орындамау түрінде екі заңсыз әрекетті (әрекетсіздікті) көздейді.

"Жол қозғалысы туралы" Қазақстан Республикасының 2014 жылғы 17 сәуірдегі Заңының 23-бабының 1-тармағында жол қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласында нұсқамалар беру құқығы қарастырылған. Жол қозғалысы саласындағы мемлекеттік бақылауды және қадағалауды жүзеге асыратын лауазымды адамдар заңды тұлғаларға, жеке кәсіпкерлерге және лауазымды адамдарға жол қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласындағы нормативтік құқықтық актілерді бұзушылықтарды жою туралы міндетті бұйрықтар беруге құқылы. Мұндай нұсқамалар бойынша қажетті шаралар қабылданбаған жағдайда, кінәлілерді Қазақстан Республикасының заңдарында көзделген жауапкершілікке тартыңыз. Нұсқаулықтар олардың құзыреттеріне сәйкес қабылданған шаралар туралы ақпаратты ұсыну мерзімдерін көрсете отырып, жазбаша түрде беріледі.

Ұйымның басшысына және басқа адамдарға қабылданған шаралар туралы хабардар етпеу, сондай-ақ қылмысты немесе әкімшілік құқық бұзушылықты жасауға себеп болатын жағдайлар мен жағдайларды жою жөніндегі шараларды қабылдамау, істі қараған органдардың (лауазымды тұлғалардың) ұсыныстары бойынша Әкімшілік

құқық бұзушылық туралы кодекстің 479-бабында көзделген әкімшілік жауапкершілікке әкеп соғады.

Зерттелетін баптың барлық бөліктерінде қарастырылған құқық бұзушылықтардың субъектісі болып Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 605-бабының барлық ережелерінде тікелей көрсетілген көлік құралдарының жүргізушілерін даярлау жөніндегі білім беру ұйымдары табылады. Жоғарыда көрсетілген заң бұзушылықтарға кінәлі лауазымды адамдар азаматтарды көлік құралын жүргізуге үйрету процесін бұзуға кінәлі болуы мүмкін, сондай-ақ шағын, орта және ірі кәсіпорындар түріндегі заңды тұлғалар.

Қарастырылып отырған баптың барлық бөлімдеріндегі субъективті жағы тікелей ниет түрінде немесе немқұрайлылықпен көрсетілуі мүмкін.

Түсіндірілген бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуді келесі адамдар қарауға құқылы:

1) екінші бөлім үшін - мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 684-бабының 1-бөлігі);

2) бірінші және үшінші бөліктерде - ПМ комитеттерінің төрағалары мен департаменттерінің басшылары, аумақтық ішкі істер органдарының, әкімшілік, көші-қон полициясының бөлімшелері, облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың жергілікті полиция қызметі, олардың орынбасарлары (осы баптың 2-бөлігінің 1-тармағы). 685 Әкімшілік кодексі);

3) бірінші және үшінші бөліктерде - бөлімдердің, полиция бөлімшелерінің, әкімшілік, көші-қон полициясының басшылары, жергілікті полиция округінің (қалалық, қаладағы аудан) және олардың орынбасарларының (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 685-бабы 2-бөлігінің 2-тармағы).

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 605-бабының 2-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы Әкімшілік кодекстің 804-бабының негізінде әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді ішкі істер органдарының уәкілетті лауазымды адамдары жасауға құқылы.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 812-бабының 2-бөлігіне сәйкес, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекстің 605-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер құқық бұзушылық жасалған жерде, сондай-ақ көлік құралдарын, кемелерді, оның ішінде ұсақ көлік құралдарын тіркеген жерде немесе өзіне қатысты іс қозғалып жатқан адамның тұрғылықты жерінде қаралады. әкімшілік құқық бұзушылық туралы.

606-бап. Жол қозғалысының пайдаланушысының төтенше жағдай туғызатын жол қозғалысы ережелерін бұзуы

1. Жол ережесін жол қозғалысына қатысушының бұзуы төтенше жағдайдың туындауына әкеліп соқтырды, яғни басқа жол пайдаланушыларын жылдамдықты, қозғалыс бағытын күрт өзгертуге мәжбүрледі, -

он айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекет,

алты ай мерзімге көлік құралын басқару құқығынан айыруға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Мазмұны бойынша түсіндірілген бап бос, себебі осы бап бойынша әкімшілік құқық бұзушылықты анықтау үшін "жол ережелерін бұзу мен төтенше жағдайдың туындауы арасындағы себепті байланысты қалай анықтауға болады?" Деген сұраққа жауап іздеңіз. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғауға құқығы бар ІІБ лауазымды тұлғалары төтенше жағдай тудырған кезде көлік құралдарының жүргізушілерін кінәлау жиі кездеседі. Сонымен қатар, бірқатар жағдайларда, автокөлік жүргізушілерін төтенше жағдай туғызуда айыптау өте күмәнді болып көрінеді.

Құқық бұзушылықтың нысаны - жол қауіпсіздігін қамтамасыз етуден туындайтын қоғамдық қатынастар.

Заңның 1-бөлігінің объективті жағы басқа жол пайдаланушыларын өзгертуге мәжбүрлеп, жол ережелерін бұзумен заңсыз әрекеттерде (әрекетсіздікте) көрінеді:

1) қозғалыс жылдамдығы;

2) қозғалыс бағыты".

Мақаланың мазмұнынан әкімшілік құқық бұзушылық құрамы маңызды деп тұжырымдай аламыз, өйткені осы құқық бұзушылықтың салдарынан жол қозғалысына қатысушылардың қауіпсіз жүру құқығы бұзылады.

"Жол қозғалысы туралы" Қазақстан Республикасының 2014 жылғы 17 сәуірдегі Заңының 1-бабының 15-тармағына сәйкес, жаяу жүргінші, жолаушы немесе жүргізуші ретінде жол процесіне тікелей қатысатын тұлға жол қатысушысы болып табылады.

Яғни, жаяу жүргіншілер, жолаушылар мен жүргізушілер төтенше жағдай туындаған кезде зардап шегушілер, сонымен қатар құқық бұзушылар болуы мүмкін.

Мәселен, егер көлік құралының жүргізушісі жаяу жүргіншінің жолаушыға жүруіне рұқсат етпесе, жаяу жүргіншіні баяулатуға, тоқтатуға немесе бағытын өзгертуге мәжбүр етсе, онда жүргізушінің әрекеті 606-бабына сәйкес және Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 600-бабына қосымша ретінде жаяу жүргіншілерге немесе басқа жол пайдаланушыларына көлік жүргізу кезінде артықшылық бермегені үшін сәйкес болуы керек. қозғалыс. Керісінше, егер жаяу жүргінші көлік құралының жүргізушісін тоқтатуға, баяулатуға немесе бағытты өзгертуге жол бермей, дұрыс емес жерге кірсе, онда жаяу жүргіншінің әрекеті де Әкімшілік құқық бұзушылық туралы

кодекстің 606-бабына сәйкес және жаяу жүргіншілердің және басқа қатысушылардың жүргізу ережелерін бұзғаны үшін қосымша Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 615-бабына сәйкес анықталуы керек.

Яғни, әкімшілік құқық бұзушылық жағдайында, құқық бұзушының хаттамасына қосымша, жәбірленушінің хаттамасы қосылуы керек, ол осы құқық бұзушылықтың салдарынан ол қозғалыс процесінде өзінің мінез-құлқын өзгертуге тура келгенін растауы керек.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша шешімде тиісті дәлелдемелер болуы керек. Бұл талаптар Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2018 жылғы 20 сәуірдегі № 5 "Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша сот шешімі туралы" нормативтік қаулысымен нақтыланды. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің Ерекше бөлімінің белгілі бір бабына, оның бөлігіне немесе тармағына сәйкес құқық бұзушылықты саралау туралы тұжырымдар шешімде дәлелді болуға тиіс.

Осы категорияларға арналған ұғымдар "Жол қозғалысы туралы" Қазақстан Республикасының 2014 жылғы 17 сәуірдегі Заңының 1-бабында келтірілген:

10) жаяу жүргінші - жолда көлік құралының сыртында тұрған және оған жұмыс жасамайтын адам. Жаяу жүргіншілер мүгедектерге арналған мүгедектер арбаларында жүретін, велосипед, мопед, мотоцикл жүргізетін, шана, троллейбус, прам алып жүрген адамдарға тең (10 тармақ);

2) жолаушы - көлік құралында тұрған және оны жүргізбейтін адам (12-тармақ);

3) жүргізуші - көлік құралын жүргізетін адам, жол бойында малды, табынды, ораманы, қорапты немесе айдап бара жатқан жануар (25 бөлім) [2].

Өкінішке орай, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекс басқа нормативтік құқықтық актілердегідей төтенше жағдайды құру процесіне нақты түсінік бермейді. Мысалы, Беларусь Республикасының 2003 жылғы 21 сәуірдегі № 194 Кодексінің 18.14-бабында төтенше жағдай тудыру тұжырымдамасына жататын әкімшілік құқық бұзушылықтардың нақты тізімі көрсетілген, сонымен қатар осы баптың ескертпесінде осы ұғым бар. Осы бапта және Беларусь Республикасы Кодексінің 18.23-бабында төтенше жағдай туғыза отырып, біз басқа қатысушыларды жылдамдықты, қозғалыс бағытын өзгертуге немесе өз қауіпсіздігін немесе басқалардың қауіпсіздігін қамтамасыз ету үшін басқа шараларды қолдануға мәжбүр еткен жолды пайдаланушылардың әрекеттерін айтамыз.

Біздің заңымызға сәйкес, осы баптың диспетчерінде көрсетілген салдары бар кез-келген жол ережелерін бұзатын барлық жол пайдаланушылар Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 606-бабына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылықтың субъектілері болып табылады. Бұдан әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғау кезінде, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің талданған бабына сәйкес, болжамды құқық бұзушының деректерін ғана емес, сонымен қатар қандай жол ережесі бұзылғанын және жол қозғалысы пайдаланушыларының қайсысы осы құқық

бұзушылыққа байланысты жылдамдықты немесе бағытты өзгертуге мәжбүр болғанын анықтау қажет. қозғалыс.

Бірақ Ресейде төтенше жағдай туралы түсінік жоқ және құқық бұзушылар төтенше жағдайдың салдарына қарамастан жол ережелерін нақты бұзғаны үшін ғана тартылады.

Қаралып отырған баптың 2-тармағының объективті жағы осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекеттермен (әрекетсіздікпен) сипатталады.

Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2017 жылғы 6 қазандағы № 7 " Соттардың Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің Ерекше бөлімінің нормаларын қолданудың кейбір мәселелері туралы" нормативтік қаулысының 21-тармағы әкімшілік құқық бұзушылықты қайталаудың ерекшеліктерін түсіндірді. Егер бұрын жасалған құқық бұзушылық үшін адам заңда белгіленген негіздер бойынша әкімшілік жауапкершіліктен және әкімшілік жазадан босатылса, құқық бұзушылық қайталанған деп танылмайды.

Көлік құралын басқару құқығынан айырылған жүргізуші жасаған кезде, ол үшін көлік құралын басқару құқығынан айыру қарастырылған, яғни Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 606-бабының екінші бөлігінде құқық бұзушының әрекеті Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 612-бабының үшінші бөлігіне қосымша біліктілікке жатады. Көлік құралын басқару құқығынан айырылған жүргізушімен көлік құралын басқарған кезде оның әрекеті Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 612-бабының үшінші бөлігіне сәйкес біліктілікке ие. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 669-бабына сәйкес мұндай әрекеттер қосымша біліктілікке жатпайды.

Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2018 жылғы 20 сәуірдегі нормативтік қаулысының 17-тармағында құқық бұзушылық оқиғасы анықталған кезде, құқық бұзушыға қатысты, оның ішінде іс-әрекеттің қайталануын ескере отырып, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің Ерекше бөлімінің бабы диспозициясы негізінде құқық бұзушылықтың барлық біліктілік белгілері көрсетілуі керек екендігі түсіндірілді. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс материалдарына заңды күшіне енген сот шешімінің (құқық бұзушылықтың) қайталану фактісін растайтын көшірмесі немесе Қазақстан Республикасы Бас прокуратурасының Құқықтық статистика және арнайы есепке алу жөніндегі комитетінің органдарының мәліметтері қоса тіркелуі керек. Қайталауды анықтау кезінде сот Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекстің 61-бабында көзделген әкімшілік жаза қолданылған кезде адам әкімшілік жазаға тартылған кезеңге қатысты Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің жалпы бөлігінің ережелеріне негізделуі керек.

Субъективтік жағы кінәнің қасақана немесе абайсыз түрінде көрсетілуі мүмкін.

Осы бапқа сәйкес әкімшілік құқық бұзушылықтың субъектілері - барлық адамдар және олар қозғалысқа қатысатын кез-келген көлемде, атап айтқанда жаяу жүргіншілер, жолаушылар немесе жүргізушілер. Бірақ егер бірінші бөлімде әкімшілік құқық

бұзушылықтың барлық жоғарыда аталған жолды пайдаланушылары болуы мүмкін болса, онда екінші бөлімде сіз көлік құралдарының жүргізушілерін ғана тарта аласыз, өйткені санкция алты айға көлік құралын жүргізу құқығынан айыру түріндегі әкімшілік жазаның тек біреуін және балама түрін көздейді.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігінде жолаушылар мен жаяу жүргіншілерді әкімшілік жауапкершілікке тарту мүмкін болмағандықтан, осы баптың санкциясы жиырма айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде әкімшілік айыппұл түріндегі әкімшілік жазаның қосымша түрімен толықтырылуы керек.

Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2017 жылғы 6 қазандағы № 7 Нормативтік қаулысының 24-тармағында көлік құралын басқару құқығынан айыру автомобильдердің жүргізушілеріне де, тракторларды және басқа да өзі жүретін көлік құралдарын, трамвайларды, троллейбустарды, мотоциклдерді және адамдарды басқаратын адамдарға да бірдей қолданылатындығы түсіндіріледі. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 590-бабына сілтемедегі көлік құралының анықтамасына сәйкес басқа автомобильдер.

Түсіндірілген бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуді келесі адамдар қарауға құқылы:

- 1) екінші бөлім үшін мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары;
- 2) бірінші бөлім үшін Ішкі істер министрлігі комитеттерінің төрағалары мен басқармаларының басшылары, аумақтық ішкі істер органдарының, әкімшілік, көші-қон полициясының, облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың жергілікті полиция қызметі басшылары, олардың орынбасарлары (ӘҚБтК-нің 685-бабы 2-бөлігінің 1-тармағы));
- 3) бірінші бөлім үшін арнайы атақтары бар ішкі істер органдарының (полицияның) қызметкерлері (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 685-бабы 2-бөлігінің 4-тармағы);
- 4) бірінші бөлік үшін әскери полицияның уәкілетті лауазымды тұлғалары (ӘҚБтК 727-бабының 1-бөлігі).

Түсіндірілген мақалада көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғауға келесі адамдар құқылы:

- 1) арнайы атақтары бар ішкі істер органдарының (полицияның) қызметкерлері (Әкімшілік кодекстің 804-бабы 1-бөлігінің 1-тармағы);
- 2) Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің әскери полиция органдарының әскери қызметке жауапты, әскери дайындыққа шақырылған әскери қызметшілердің және Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің, басқа да әскерлері мен әскери құрылымдарының көлік құралдарын жүргізетін адамдар жасаған құқық бұзушылықтар

туралы (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 804-бабы 1-бөлігінің 4-тармағы). (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 804-бабы 1-бөлігінің 4-тармағы);

3) Қазақстан Республикасы Ұлттық қауіпсіздік комитетінің әскери полиция органдары арнайы мемлекеттік органдардың көлік құралдарын жүргізетін адамдар жасаған құқық бұзушылықтар туралы (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 804-бабы 1-бөлігінің 5-тармағы);

4) Қазақстан Республикасы Ұлттық ұланының әскери полиция органдарының әскери қызметшілер жасаған және әскери қызметке жауапты, оқуға шақырылған құқық бұзушылықтары туралы (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 804-бабы 1-бөлігінің 6-тармағы);

5) қауіпсіздік шараларын жүргізу кезінде Қазақстан Республикасының Мемлекеттік күзет қызметі (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 804-бабы 1-бөлігінің 46-тармағы);

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 606-бабының барлық бөліктерінде көзделген құқық бұзушылық жасаған кезде полиция қызметкерлері көлік құралдарын уақытша сақтау үшін арнайы орындарға, тұрақтарға немесе тұрақты көліктік бақылау постына жақын орналасқан учаскелерге, соның ішінде көлік құралдарын пайдалану арқылы уақытша ұстауға беру арқылы ұстауға, жеткізуге және пайдалануға тыйым салуға құқылы. ұстау себептері жойылғанға дейін басқа көлік құралының (жүк көлігінің) күші (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 797-бабы 1-бөлігінің 1-тармағы).

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 812-бабына сәйкес Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 606-бабының барлық бөліктерінде қарастырылған құқық бұзушылықтардың барлық түрлері үшін олар көлік құралдарын тіркеу орнында немесе әкімшілік іс қозғалып жатқан адамның тұрғылықты жерінде қаралуы мүмкін.

Кәмелетке толмағандардың, олардың ата-аналарының немесе оларды алмастыратын адамдардың әкімшілік құқық бұзушылық туралы істері әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қаралып жатқан адамның тұрғылықты жері бойынша қаралады.

607-бап. Теміржол өткелдерінен өту ережелерін бұзу

1. Темір жол сызығын теміржол өткелінен тыс, жабық немесе жабылатын тосқауылмен немесе бағдаршамның тыйым салатын сигналымен немесе кесіп өту кезегінде тұрған адаммен өту үшін кету -

он айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекеттер -

алты ай мерзімге көлік құралын басқару құқығынан айыруға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ _____

Құқық бұзушылықтың нысаны - жол қауіпсіздігі саласындағы қоғамдық қатынастар

Теміржолды кесіп өту ережелері жол қозғалысы ережелерінде қарастырылған. Жол ережелеріне сәйкес темір жол өткелі дегеніміз - сол деңгейдегі темір жолдармен жолдың қиылысы. Шекара бекеті - қиял сызығымен шектелген жолдың ең жақын теміржолдан 10 м қашықтықта орналасқан бөлігі.

Қаралған әкімшілік құқық бұзушылықтың объективтік жағы теміржол желілерінің жүру ережелерін бұзатын заңсыз әрекеттермен (әрекетсіздіктермен) көрінеді және төрт сипаттамалық белгілермен сипатталады:

- 1) теміржол өткелінен тыс теміржол жолының қиылысы;
- 2) теміржол өткеліне жабық немесе жабылатын тосқауылмен шығу;
- 3) тыйым салынған бағдаршаммен теміржол өткелінен шығу;
- 4) теміржол өткеліне кезекші кезекшінің тыйым салу белгісімен шығу.

"Жол қозғалысы туралы" Қазақстан Республикасының 2014 жылғы 17 сәуірдегі № 194 Заңының 4-тармағының 27-тармағына сәйкес, көлік құралдарының жүргізушілеріне теміржол өткеліне баруға тыйым салынады:

- 1) тосқауыл жабылғанда немесе жабыла бастаған кезде (жол сигналына қарамастан) ;
- 2) бағдаршамның тыйым салу белгісімен (тосқауылдың орналасқан жеріне және болуына қарамастан);
- 3) кезекшінің қозғалысқа тыйым салу дабылы бар (кезекші жүргізушіге кеудесімен немесе арқасымен, қолында көтерілгенде - шыбық, қызыл шам немесе жалаушамен немесе қолдарына қару-жарақпен қарайды);
- 4) егер қозғалыс кезінде жүргізушіні қозғалыс кезінде тоқтауға мәжбүр ететін кептеліс болса;
- 5) егер пойыз (локомотив, вагон) қозғалыс көзіне жақындаса;
- 6) теміржол өткелдерінен тыс темір жолдарды кесіп өтуге құқылы.

Жол ережелерінің 15-бөліміне сәйкес, көлік құралдарының жүргізушілері теміржол жолдарын тек теміржолға (локомотив, вагон) бере отырып, тек теміржол өткелдерінен өте алады.

Деңгей өткеліне жақындаған кезде жүргізуші жол белгілерінің, бағдаршамдардың, белгілердің, тосқауылдың позициясы мен қозғалыс кезіндегі кезекші адамның нұсқауларын басшылыққа алып, пойызға (локомотив, вагон) жақындай алмайтынына көз жеткізуі керек.

Көшуге кетуге тыйым салынады:

- тосқауыл жабылған немесе жабыла бастаған кезде (жол сигналына қарамастан);
- бағдаршамның тыйым салу сигналымен (тосқауылдың орналасқан жері мен болуына қарамастан);

- кезекшінің қозғалысқа тыйым салу белгісі бар (кезекші жүргізушіге кеудесімен немесе арқасымен, қолында көтерілгенде - шыбық, қызыл шам немесе жалаушамен немесе қолдарына қару-жарақпен қарайды);

- егер қозғалыс кезінде жүргізушіні қозғалыста тоқтатуға мәжбүр ететін кептеліс болса;

- егер пойыз (локомотив, вагон) қозғалыс көзіне жақындаса.

Бұдан басқа, тыйым салынады:

- теміржол өткелдерінен теміржол өткелдерінен тыс жерлерде жүру;

- келе жатқан жолда тұрған көліктерде жүру;

- кедергіні өз еркімен ашу;

- ауылшаруашылық, жол, құрылыс және басқа машиналар мен механизмдерді көліктік емес қалыпта жылжыту;

- теміржол трассасы қашықтық бастығының, жылдамдығы сағатына 8 км-ден аз жылдамдықты көлік құралдарының қозғалысы, сондай-ақ трактор сүйектері.

Жол ережелерінің 11.5-тармағына сәйкес теміржол өтпелерінде және олардың алдында 100 м-ден асып кетуге тыйым салынады.

Жол ережелерінің 12.4-тармағына сәйкес көлікті көлденең өткелдерде тоқтатуға тыйым салынады.

Жол ережелерінің 12.5-тармағына сәйкес, теміржол өтпелерінен 50 метр қашықтықта тұраққа тыйым салынады. Өткізу арқылы жүруге тыйым салынған жағдайларда жүргізуші аялдама сызығында тоқтап, жол ережесінің 2.5 белгісіне немесе бағдаршамға қол қоюы керек, ал егер олар болмаса, теміржол өткелінің шекарасында болуы керек.

Айта кету керек, қозғалыс сигналына тыйым салатын немесе теміржол өтпесі арқылы бақылаушының қимылына тыйым салған жағдайда, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 599-бабына сәйкес қосымша біліктілік талап етілмейді.

Қаралып отырған баптың 2-бөлігінің объективті жағы осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекеттермен (әрекетсіздікпен) сипатталады.

Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2017 жылғы 6 қазандағы № 7 " Соттардың Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің Ерекше бөлімінің нормаларын қолданудың кейбір мәселелері туралы" нормативтік қаулысының 21-тармағы әкімшілік құқық бұзушылықты қайталаудың ерекшеліктерін түсіндірді. Егер бұрын жасалған құқық бұзушылық үшін адам заңда белгіленген негіздер бойынша әкімшілік жауапкершіліктен және әкімшілік жазадан босатылса, құқық бұзушылық қайталанған деп танылмайды.

Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2018 жылғы 20 сәуірдегі нормативтік қаулысының 17-тармағында құқық бұзушылық оқиғасы анықталған кезде, құқық бұзушыға қатысты, оның ішінде іс-әрекеттің қайталануын ескере отырып, Әкімшілік

құқық бұзушылық туралы кодексінің Ерекше бөлімінің бабы диспозициясы негізінде құқық бұзушылықтың барлық біліктілік белгілері көрсетілуі керек екендігі түсіндірілді. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс материалдарына заңды күшіне енген сот шешімінің (құқық бұзушылықтың) қайталану фактісін растайтын көшірмесі немесе Қазақстан Республикасы Бас прокуратурасының Құқықтық статистика және арнайы есепке алу жөніндегі комитетінің органдарының мәліметтері қоса тіркелуі керек. Қайталауды анықтау кезінде сот Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекстің 61-бабында көзделген әкімшілік жаза қолданылған кезде адам әкімшілік жазаға тартылған кезеңге қатысты Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің жалпы бөлігінің ережелеріне негізделуі керек.

Осы баптың субъективті жағы кінәнің қасақана немесе абайсыз түрінде көрсетілуі мүмкін.

Осы бап бойынша әкімшілік құқық бұзушылықтың субъектілері - жеке тұлғалар, нақтырақ айтсақ, көлік құралдарының жүргізушілері.

Түсіндірілген мақалада көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуді келесі адамдар қарауға құқылы:

- 1) екінші бөлім үшін мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары;
- 2) бірінші бөлім үшін Ішкі істер министрлігі комитеттерінің төрағалары мен басқармаларының басшылары, аумақтық ішкі істер органдарының, әкімшілік, көші-қон полициясының, облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың жергілікті полиция қызметі басшылары, олардың орынбасарлары (ӘҚБТК-нің 685-бабы 2-бөлігінің 1-тармағы);
- 3) бірінші бөлім үшін арнайы атақтары бар ішкі істер органдарының (полицияның) қызметкерлері (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 685-бабы 2-бөлігінің 4-тармағы);
- 4) бірінші бөлік үшін әскери полицияның уәкілетті лауазымды тұлғалары (ӘҚБТК 727-бабының 1-бөлігі).

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 607-бабының барлық бөліктерінде көзделген құқық бұзушылықты жасаған кезде полиция қызметкерлері көлік құралын уақытша сақтау үшін арнайы орындарға, тұрақтарға немесе тұрақты көліктік бақылау постына жақын орналасқан учаскелерге, соның ішінде басқасын қолдана отырып, ұстауға, жеткізуге және пайдалануға тыйым салуға құқылы. көлік құралын (жүк машинасы) ұстау себептері жойылғанға дейін (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 797-бабы 1-бөлігінің 1-тармағы).

Түсіндірілген бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғауға келесі адамдар құқылы:

- 1) арнайы атақтары бар ішкі істер органдарының (полицияның) қызметкерлері (Әкімшілік кодекстің 804-бабы 1-бөлігінің 1-тармағы);

2) Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің әскери полиция органдарының әскери қызметке жауапты, әскери дайындыққа шақырылған әскери қызметшілердің және Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің, басқа да әскерлері мен әскери құрылымдарының көлік құралдарын жүргізетін адамдар жасаған құқық бұзушылықтар туралы (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 804-бабы 1-бөлігінің 4-тармағы). (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 804-бабы 1-бөлігінің 4-тармағы);

3) Қазақстан Республикасы Ұлттық қауіпсіздік комитетінің әскери полиция органдары арнайы мемлекеттік органдардың көлік құралдарын жүргізетін адамдар жасаған құқық бұзушылықтар туралы (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 804-бабы 1-бөлігінің 5-тармағы);

4) Қазақстан Республикасы Ұлттық ұланының әскери полиция органдарының әскери қызметшілер жасаған және әскери қызметке жауапты, оқуға шақырылған құқық бұзушылықтары туралы (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 804-бабы 1-бөлігінің 6-тармағы);

5) қауіпсіздік шараларын жүргізу кезінде Қазақстан Республикасының Мемлекеттік күзет қызметі (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 804-бабы 1-бөлігінің 46-тармағы);

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 812-бабының негізінде Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің барлық бөліктерінде қарастырылған құқық бұзушылықтардың барлық түрлері үшін, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 607-бабы көлік құралдарын тіркеу орнында немесе оған қатысты әкімшілік іс қозғалып жатқан адамның тұрғылықты жерінде де қаралуы мүмкін.

Кәмелетке толмағандардың, олардың ата-аналарының немесе оларды алмастыратын адамдардың әкімшілік құқық бұзушылық туралы істері әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қаралып жатқан адамның тұрғылықты жері бойынша қаралады.

608-бап. Жүргізушінің алкогольден, есірткіден және (немесе) уытқұмарлықтан мас күйдегі көлік құралын жүргізуі, сол сияқты көлік құралын жүргізуді алкогольден, есірткіден және (немесе) уытқұмарлықтан мас күйдегі адамға беру

Көлік құралын жүргізушімен бірге алкогольдік, есірткілік және (немесе) есірткіге мас күйінде жүргізу, сондай-ақ алкогольдік, есірткілік және (немесе) есірткілік мас күйінде адамға басқару құралын беру, -

үш жылға дейін көлік құралын басқару құқығынан айыруға әкеп соғады.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, төтенше жағдайдың туындауына әкеп соққан әрекеттер:

төрт жыл мерзімге көлік құралын басқару құқығынан айыруға әкеп соғады.

3. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, жәбірленушінің денсаулығына зиян келтіруге, қылмыстық құқық бұзушылық белгілері болмауға немесе көлік құралдарына,

жүктерге, автомобиль жолдарына және өзге де құрылыстарға немесе өзге де мүлікке зиян келтіруге әкеп соққан әрекеттер -

бес жыл мерзімге көлік құралын басқару құқығынан айыруға әкеп соғады.

4. Осы баптың бірінші, екінші және үшінші бөліктерінде көзделген, әкімшілік жазаның мерзімі аяқталғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекеттер -

он бес тәулікке әкімшілік қамауға және алты жыл мерзімге көлік құралын басқару құқығынан айыруға әкеп соғады.

5. Осы баптың төртінші бөлігінде көзделген, осы баптың төртінші бөлігінде көзделген әкімшілік жазаның мерзімі аяқталғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекеттер -

отыз тәулікке әкімшілік қамауға алуға және он жыл мерзімге көлік құралын жүргізу құқығынан айыруға әкеп соғады.

6. Осы баптың бірінші, екінші және үшінші бөліктерінде көзделген, көлік құралдарын басқаруға құқығы жоқ адамдар жасаған іс-әрекеттер -

жиырма тәулікке әкімшілік қамауға әкеп соғады.

7. Осы баптың алтыншы бөлігінде көзделген іс-әрекеттер, осы баптың алты бөлігінде көзделген әкімшілік жазаның мерзімі өткеннен кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған, -

отыз тәулікке әкімшілік қамауға әкеп соғады.

8. Осы баптың алтыншы және жетінші бөліктерінде көзделген, осы Кодекстің 50-бабының екінші бөлігіне сәйкес әкімшілік қамауға алу қолданылмайтын адамдар жасаған іс-әрекеттер, -

екі жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Жол қауіпсіздігін қамтамасыз ету үшін қоғамдық қатынастар жалпыға ортақ қылмыс болып табылады. Құқық бұзушылықтың жалпы объектісі - жүргізушілер жол ережелерімен белгіленген міндеттемелерді орындаған кезде пайда болатын қоғамдық қатынастар.

Осы баптың 1-тармағында көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы жол қауіпсіздігін бұзатын заңсыз әрекеттерден көрінеді:

- 1) жүргізушіні алкогольдік, есірткі және (немесе) есірткіге тәуелді күйде басқару;
- 2) көлік құралын басқару алкогольдік, есірткі және (немесе) есірткіге тәуелді адамға берілуі мүмкін.

"Жол қозғалысы туралы" Қазақстан Республикасының 2014 жылғы 17 сәуірдегі № 194 Заңының 54-бабы механикалық көлік құралының иесі мен жүргізушісінің құқықтары мен міндеттерін бекітті. Осы баптың негізінде жүргізушіге тыйым салынады:

1) мас күйінде көлік құралын жүргізу (алкогольдік, есірткі және (немесе) заттарды пайдалану); реакция мен назарды нашарлататын дәрілердің әсерінен; жол қауіпсіздігіне қауіп төндіретін ауыр немесе шаршаған күйде (3-тармақтың 2-тармақшасы);

2) көлік құралын басқаруды мас күйінде, реакция мен зейінді нашарлататын дәрілердің әсерінен ауыратын немесе шаршаған күйінде адамдарға беріңіз (3-тармақтың 7-тармақшасы).

Осыған ұқсас тыйым салу жол ережелерінің 2.4.2 және 2.4.7 тармақтарында бекітілген. Жол ережелерінің 2.1.4-тармағында ішкі істер органдарының қызметкерінің өтініші бойынша мас күйінде көлік жүргізушілерінің мас күйінде тестілеуден өтуі міндеттелген.

Іс жүзінде 2014 жылға дейін мас күйінде көлік жүргізушілері жол-көлік оқиғасынан кейін айлакерлікке жүгініп, медициналық тексеруден бұрын алкогольді ішімдік ішкен, бұл оның кінәсін дәлелдеуді қиындатқан. Мұндай жағдайларда мас жүргізушіге оның көлік құралын осы күйде басқарғанына кінәні дәлелдеу мүмкін болмады. Жол ережелерінің 2.4.11 тармағы бұл мәселені жүргізушілерге, атап айтқанда, алкогольдік ішімдіктерді, есірткі немесе психотроптық заттарды тұтынуға тыйым салу арқылы шешеді:

1) өзі қатысатын жол-көлік оқиғасынан кейін;

2) көлік құралы тоқтағаннан кейін ішкі істер органдары қызметкерінің өтініші бойынша уәкілетті лауазымды адам мас күйін анықтау мақсатында тексеру жүргізгенге дейін;

3) уәкілетті лауазымды адам мұндай тексеруден босату туралы шешім қабылдағанға дейін.

Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау министрінің 2017 жылғы 13 шілдедегі № 504 бұйрығымен бекітілген Медициналық тексеруді жүргізу ережесінің № 3 қосымшасында келесідей масандық дәрежелері қарастырылған:

қандағы алкогольдің сандық құрамының стандартталған қатынасы және зерттелетін адамның клиникалық жағдайын бағалау.

Қандағы алкоголь мөлшері, 0 ‰	Бағалау
0,5-тен 1,5-ке дейін	Жеңіл мас болу
1,5-тен 2,5-ке дейін	Орта дәрежелі мас болу
2,5-тен 3,0-ге дейін	Күшті мас болу
3,0-ден 5,0-ге дейін	Ауыр алкогольмен улану, өлімге әкелуі мүмкін

Яғни, кестеден көрініп тұрғандай, алкогольдің және басқа психоактивті заттардың адам қанындағы аз мөлшері, масандыққа әкелмеді, яғни қандағы алкогольдің 0,5% -ы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 608-бабы "Жүргізуші көлігін басқару, " алкогольдік, есірткі және (немесе) есірткіге тәуелділік, сондай-ақ көлік құралын басқару алкогольдік, есірткі және (немесе) есірткіні асыра пайдалану жағдайында

тұрған адамға берілуі". Егер сараптама нәтижелері масаңдықтың шамалы дәрежесін бағаламаса, мас күйінде құқық бұзушылықтың квалификациялық белгілерінің ажырамас бөлігі немесе әкімшілік жауапкершілікті ауырлататын жағдай болған жағдайда, ол басқа әкімшілік құқық бұзушылықтар үшін мас күйінде деп танылмайды.

Қаралып отырған баптың 2-бөлігінде көзделген қылмыстың объективті жағы бір анықтайтын атрибутпен, атап айтқанда, төтенше жағдайдың туындауына әкеліп соқтырған осы баптың бірінші бөлігінде көзделген заңсыз әрекеттерден көрінеді.

Өкінішке орай, Қазақстан Республикасының "Жол қозғалысы туралы" Заңы да, нормативтік құқықтық актілер де "төтенше жағдай" ұғымын бермейді. Сондықтан, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 606-бабының 1-бөлігінің мазмұнына сүйене отырып, төтенше жағдайды жолды пайдаланушының жол ережесін бұзуы деп түсіну керек, бұл басқа жолды пайдаланушылар үшін жағымсыз салдарға әкеп соқтырады:

- 1) жылдамдықтың күрт өзгеруі;
- 2) қозғалыс бағытының күрт өзгеруі.

"Жол қозғалысы туралы" Қазақстан Республикасының 2014 жылғы 17 сәуірдегі № 194 Заңының 1-бабының 15-тармағына сәйкес, жаяу жүргінші, жолаушы немесе жүргізуші ретінде жол процесіне тікелей қатысушы тұлға жол қатысушысы болып табылады.

Алкоголь, есірткі және (немесе) есірткіге мас болу күйінде болған жүргізушінің төтенше жағдай жасауы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 606-бабына сәйкес қосымша біліктілік талап етпейтінін атап өткен жөн.

Талданатын баптың 3-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың объективтік жағы бір анықтайтын атрибуциямен, дәлірек айтсақ, бірінші бөлігінде қарастырылған, теріс салдарға әкеп соқтырған заңсыз әрекеттерден көрінеді.

1) жәбірленушіге денсаулығына қылмыстық құқық бұзушылық белгілері жоқ зиян келтіру;

2) көлік құралдарына, тауарларға, жол және өзге де құрылыстарға немесе басқа мүлікке зақым келген кезде.

Баптың мазмұнынан әкімшілік құқық бұзушылық құрамы маңызды деп тұжырымдай аламыз, өйткені осы құқық бұзушылықтың салдарынан жол қозғалысына қатысушылардың қауіпсіз жүру құқығы бұзылады.

Түсіндірілген баптың бәсекелес нормасы, егер жәбірленуші немқұрайлылық, денсаулығының орташа ауырлығы салдарынан болса, Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің 346-бабының 2-бөлігі болады. Денсаулығына орташа зиян келтіру - адамның денсаулығына қауіп төндірмейтін, ұзақ мерзімді денсаулық проблемаларын тудыратын (жиырма бір күннен астам уақытқа) немесе жалпы мүгедектіктің едәуір тұрақты жоғалуына әкелетін зиян (үштен бірінен аз).

Жәбірленушіге келтірілген зиянның ауырлығын анықтау үшін сот-медициналық сараптама тағайындалады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 608-бабының 3-тармағына сәйкес құқық бұзушылықты анықтау үшін көлік құралдарына, тауарларға, жол және басқа құрылыстарға немесе басқа мүлікке зақым келген жағдайда келтірілген зиянның мөлшері маңызды емес.

Осыған ұқсас түсініктемелер "Соттардың Қазақстан Республикасы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің Ерекше бөлімінің нормаларын қолданудың кейбір мәселелері туралы" Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2017 жылғы 6 қазандағы № 7 Нормативтік қаулысының 23-тармағында келтірілген. Егер жүргізушінің әрекеті жәбірленушінің денсаулығына шамалы зиян келтірумен қатар, көлік құралдарына немесе басқа мүлікке зиян түрінде материалдық залал келтірсе, кінәлі адам 610-баптың екінші бөлігі үшін немесе егер жүргізуші мас күйінде болса, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 608 баптың үшінші бөлігі үшін жауаптылықта болады.

59-баптың негізінде, судья мүліктік залал келтірген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қараған кезде, әкімшілік жаза қолдану туралы шешім қабылдаған кезде, егер оның мөлшері туралы дау болмаса, бір уақытта осындай залалды өндіріп алады. Ал егер әкімшілік құқық бұзушылықпен келтірілген мүліктік залалдың мөлшері туралы дау туындаса, мүліктік залалды өтеу азаматтық іс жүргізу тәртібінде қаралады. Басқа уәкілетті органдар (лауазымды адамдар) қараған әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша мүліктік залалды өтеу, кінәлі адам өз еркімен өтеуден бас тартқан жағдайда азаматтық іс жүргізу тәртібімен жүзеге асырылады.

Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2018 жылғы 20 сәуірдегі № 5 " Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша сот шешімі туралы" Нормативтік қаулысының 22-тармағында әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша сот ұйғарымын шығару тәртібі түсіндірілді. Бүкіл ұйғарымда судья келтірілген зиянның нақты мөлшерін көрсетуі керек.

Талданатын баптың 4-бөлігінде көзделген қылмыстың объективтік жағы әкімшілік жаза мерзімі аяқталғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған, осы баптың бірінші , екінші және үшінші бөліктерінде көзделген іс-әрекеттер түріндегі квалификациялық белгілермен сипатталады.

Егер жүргізуші белгіленген тәртіппен көлік құралын басқару құқығынан айыру түріндегі әкімшілік жазаны орындағаннан кейін жүргізуші куәлігін қайтадан алмаған болса, онда осыған ұқсас құқық бұзушылықтар жасағаны үшін әкімшілік немесе қылмыстық жауапкершілікті анықтау мақсатында оны мұндай құқыққа ие емес жүргізуші ретінде қарастырған жөн. Егер көлік құралын басқару құқығынан айыру туралы шешім орындалғаннан кейін жүргізуші заңда белгіленген тәртіппен осы құқықты қайтадан алса, онда Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 608-

бабының бірінші, екінші және үшінші бөліктерінде құқық бұзушылық жасағаны үшін әкімшілік жаза мерзімі өткеннен кейін бір жыл ішінде ол 608-баптың төртінші бөлігі үшін жауаптылықта болады. Әкімшілік кодекс, ал егер бір жылдан кейін дәл сол құқық бұзушылық жасаса - сәйкесінше бірінші, екінші және үшінші жағынан.

Қаралып отырған баптың 5-тармағында көзделген қылмыстың объективтік жағы осы баптың төртінші бөлігінде көзделген, осы баптың төртінші бөлігінде көзделген әкімшілік жазаның мерзімі аяқталғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекеттер түріндегі біліктілік белгілерімен сипатталады.

Түсіндірілген баптың 6-тармағында көзделген қылмыстың объективті жағы осы баптың бірінші, екінші және үшінші бөліктерінде көзделген, көлік құралдарын басқаруға құқығы жоқ адамдар жасаған іс-әрекеттер түріндегі біліктілік белгілерімен сипатталады.

Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2017 жылғы 6 қазандағы № 7 " Соттардың Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексі Ерекше бөлімінің нормаларын қолданудың кейбір мәселелері туралы" нормативтік қаулысының 24-тармағы көлік құралын жүргізуге құқығы жоқ жүргізушілердің заңсыз іс-әрекеттерінің біліктілік ерекшелігін түсіндіреді. Көліктің тиісті санатын жүргізуге құқығы жоқ жүргізушілерге көлік құралын бір уақытта жүргізуге құқығы жоқ жүргізушілермен теңестіруге болмайды, бұған бір уақытта екі субъекті де тікелей қатысты ережелерді қоспағанда (мысалы, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 612-бабының екінші бөлігінде). Сондықтан, көлік құралының осы санатындағы жүргізуші куәлігінде көлік құралы мас күйінде көлік жүргізуге Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 608-бабының алты бөлігінде емес, бірақ басқа біліктілік сипаттамалары болмаған жағдайда Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 608-бабының бірінші бөлігінің және 612-бабы екінші бөлігінің жиынтығында біліктілік беріледі.

Зерттелетін баптың 7-бөлігінде көзделген қылмыстың объективтік жағы осы баптың алтыншы бөлігінде көзделген, осы баптың алтыншы бөлігінде көзделген әкімшілік жазаның мерзімі аяқталғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекеттер түріндегі біліктілік белгілерімен сипатталады.

Тергеуде тұрған баптың 6 және 7-бөліктерінде әкімшілік қамауға алу түріндегі балама емес әкімшілік жаза қарастырылғандықтан, құқық бұзушының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 797-бабының негізінде, іс сотта қаралғанға дейін әкімшілік қамауға алынуы керек, бірақ ұйықтайтын уақытты ескермей 24 сағаттан аспайтын мерзімге ұсталуы керек. Ұстаудың мақсаты - кінәлінің әкімшілік жауапкершіліктен жалтармауын қамтамасыз ету.

02.11.2018 жылы Қостанай қаласының мамандандырылған әкімшілік сотында А.Дубровинге қатысты әкімшілік іс қаралды ҚР АҚ-нің 6-бөлігінің 608-бабы бойынша. Осыған байланысты, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 744-бабының 3-

бөлігіне сәйкес, әкімшілік іс қаралған кезде, оның жасалуы әкімшілік қамауға алу түріндегі әкімшілік жазаға тартылатын, әкімшілік жауапкершілікке тартылған адамның болуы.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 14-бабының 7-тармағында көзделген А.В. Дубровинді ұстау шарттары полиция бөлімінде болмағандықтан, оны әкімшілік жауапкершілікке тарту үшін сотқа келуі туралы ескертіліп, үйге босатылды. Болашақта Дубровин А.В. Мен үйде тұрмадым, еш жерде жұмыс жасамадым, оның орналасқан жерін әкімшілік жолмен анықтау мүмкін болмады, құқық бұзушыны Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық жасағаны үшін іздеушілер тізіміне қою мүмкін емес.

Судья А.Дубровиннің жетекшілігімен бірнеше рет шешім қабылдағанына қарамастан, жоғарыда аталған себептер бойынша жүргізуші орындалмады. А.Дубровинге қатысты № 3928-18-00-3 / 7193 әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарау кезінде. 2018 жылдың 22 қарашасында судья бұл істі ішкі істер бөліміне қайтару туралы ұйғарым шығарды, өйткені полиция қызметкерлері А.Дубровиннің жүргізушісін орындай алмады сотқа. 2018 жылдың 5 желтоқсанында ІІД А.Дубровинге қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы ісін қайта жолдады сотқа. Сот кеңсесінде іс 2018 жылғы 5 желтоқсанда жаңа 3928-18-00-2 \ 7790 нөмірімен тағайындалды және сол күні судья А.Дубровинді тартудың ескіру мерзімінің аяқталуына байланысты әкімшілік істі тоқтату туралы шешім қабылдады. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 62-бабына сәйкес әкімшілік жауапкершілікке тарту.

Түсіндірілген баптың 4, 5 және 7-бөліктері әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталанған және қайталанған құқық бұзушылықтар үшін әкімшілік жауаптылықты көздейді. Айта кету керек, әкімшілік жаза қолдануға уәкілеттік берілген лауазымды тұлғалар құқық бұзушының қайталанған әрекеттерін тек Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 806-бабына сәйкес құқық бұзушылық үшін жауапкершілікті ауырлататын мән-жай ретінде емес, біліктілік белгісі ретінде ғана ескеруі керек (57-баптың 2-бөлігі).

Талданатын баптың 8-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекстің 608-бабының 6 және 7-бөліктерімен толығымен сәйкес келеді, бірақ бұл бөлімдердің санкциясында әкімшілік қамауға алудың балама жазасы жоқ болғандықтан, 8-бөлікке сәйкес әкімшілік қамауға алынған адамдарды осы бапқа сәйкес ұстау ерекшелігі қарастырылған. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 50-бабының екінші тармағы қолданылмайды. Мұндай адамдар:

- 1) жүкті әйелдер;
- 2) он төрт жасқа дейінгі балалары бар әйелдер;
- 3) он сегіз жасқа толмаған адамдар;
- 4) 1 және 2 топтағы мүгедектер;
- 5) елу сегіз жастан асқан әйелдер;

6) алпыс үш жастан асқан ер адамдар;

7) он төрт жасқа толмаған балаларды жалғыз тәрбиелейтін ер адамдар үшін.

Біздің пікірімізше, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 608-бабының зерттелген бөлігінде Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 32-бабында көрсетілген адамдар және әкімшілік жауапкершілікке иммунитеті бар басқа адамдар әкімшілік қамауға алынбауы керек.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 608-бабының барлық бөліктерінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың объектісі көлік құралдарының жүргізушілері болып табылады.

Түсіндірілген баптың барлық бөлімдеріндегі субъективті жағы кінәнің қасақана да, ескерусіз де сипатталады. Абайсыздық өрескелдік немесе немқұрайлылық түрінде болуы мүмкін. Мысалы, құқық бұзушы ол алкогольді немесе басқа да масаң күйдегі заттарды аз мөлшерде тұтынған деп санайды немесе өзін бұрыннан байыпты болған деп санайды.

Мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары (ӘҚБТК-нің 684-бабының 1-бөлігі) түсіндірілген бап бойынша әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуді қарауға құқылы.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 608-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтар жасалған кезде әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама жасауға құқығы бар адамдар арнайы көліктік бақылау постына жақын орналасқан арнайы орындарға, тұрақтарға немесе учаскелерге уақытша сақтау үшін тасымалдау арқылы көлік құралдарын кешіктіруге, жеткізуге және тыйым салуға құқылы. оның ішінде басқа көлік құралын (жүк машинасын) пайдаланып, ұстау себептері жойылғанға дейін (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 797-бабы 1-бөлігі).

Түсіндірілген бап бойынша келесі адамдар әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғауға құқылы:

1) ішкі істер органдары (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 804-бабы, 1-тармағы, 1-тармағы);

2) Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің әскери полиция органдарының әскери қызметке жауапты, әскери дайындыққа шақырылған әскери қызметшілердің және Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің, басқа да әскерлері мен әскери құрылымдарының көлік құралдарын жүргізетін адамдар жасаған құқық бұзушылықтар туралы (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 804-бабы 1-бөлігінің 4-тармағы).);

3) Қазақстан Республикасы Ұлттық қауіпсіздік комитетінің әскери полиция органдары арнайы мемлекеттік органдардың көлік құралдарын жүргізетін адамдар жасаған құқық бұзушылықтар туралы (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 804-бабы 1-бөлігінің 5-тармағы);

4) Қазақстан Республикасы Ұлттық ұланының әскери полиция органдарының әскери қызметшілер жасаған және әскери қызметке тартылатын, оқуға шақырылған құқық бұзушылықтары туралы (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 804-бабы 1-бөлігінің 6-тармағы).

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 812-бабының негізінде Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің барлық бөліктерінде қарастырылған құқық бұзушылықтардың барлық түрлері үшін, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 608-бабы көлік құралдарын тіркеу орнында немесе әкімшілік іс қозғалып жатқан адамның тұрғылықты жерінде қарастырылуы мүмкін. Кәмелетке толмағандардың, олардың ата-аналарының немесе оларды алмастыратын адамдардың әкімшілік құқық бұзушылық туралы істері әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қаралып жатқан адамның тұрғылықты жері бойынша қаралады.

609-бап. Алып тасталды - ҚР 12.28.2017 № 127-VI Заңымен.

610-бап. Көлік құралдарының жүргізушілерінің адам денсаулығына зиян тигізуіне, көлік құралдарына немесе басқа мүлікке нұқсан келтіретін жол ережелерін бұзуы

1. Көлік құралдарының жүргізушілерінің жол ережелерін бұзуы, соның салдарынан көлік құралдарына, тауарларға, жолдарға, жол және басқа да құрылыстарға немесе басқа мүлікке нұқсан келтіріп, материалдық шығын келтіреді, -

жиырма айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға немесе алты айға дейін көлік құралын басқару құқығынан айыруға әкеп соғады.

2. Дәл сол әрекет, жәбірленушіге денсаулыққа жеңіл зиян келтіруге әкеп соқса, - қырық айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға немесе тоғыз айға дейінгі мерзімге көлік құралын басқару құқығынан айыруға әкеп соғады.

3. Осы баптың бірінші және екінші бөліктерінде көзделген, көлік құралын басқару құқығында жоқ немесе одан айырылған адам жасаған әрекеттер - алпыс айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Жол қауіпсіздігі саласындағы қоғамдық қатынастар жалпы құқық бұзушылық болып табылады. Құқық бұзушылықтың жалпы объектісі - жүргізушілер жол ережелерімен белгіленген міндеттемелерді орындаған кезде пайда болатын қоғамдық қатынастар.

"Жол қозғалысы туралы" Заңға сәйкес жол қозғалысының қауіпсіздігі деп оның қатысушыларының жол-көлік оқиғаларынан және олардың салдарларынан, сондай-ақ жол қозғалысының экологиялық жағдай мен халықтың денсаулығына теріс әсерінен қорғалу дәрежесін көрсететін жол қозғалысының жай-күйі түсініледі.

Осы баптың 1-тармағында көзделген қылмыстың объективті жағы жол ережелерін бұзатын заңсыз әрекеттерден көрінеді, нәтижесінде:

1) көлік құралдарына, тауарларға, жолдарға, жол және басқа құрылыстарға зиян келтірілген;

2) материалдық залал келтірген басқа мүлікке залал келтірілген кезде.

Жоғарыда келтірілген теріс салдарлар жол ережелерін өрескел бұзған жағдайда туындайды, олар көбінесе жол-көлік оқиғалары деп аталады. "Жол қозғалысы туралы" Қазақстан Республикасының 2014 жылғы 17 сәуірдегі Заңының 24-бабына сәйкес жол-көлік оқиғаларына құқықтық анықтама берілген. Жол-көлік оқиғасы - көлік құралының жолда және оның қатысуымен қозғалысы кезінде орын алған, нәтижесінде адам жарақатына, өлімге, көлік құралдарына, құрылыстарға, тауарларға немесе басқа материалдық шығындарға әкелетін оқиға.

Қазақстан Республикасының аумағында жол қозғалысы жағдайының көрсеткіштерін есепке алудың және оның қауіпсіздігін қамтамасыз етудің бірыңғай мемлекеттік жүйесі енгізілген, онда адамдар қайтыс болған және (немесе) зардап шеккен жол-көлік оқиғалары, көлік құралдары, құрылыстар, тауарлар бүлінген немесе басқа материалдық залал келтірілген, сондай-ақ жол саласындағы құқық бұзушылықтар, жолдың жай-күйін және оның қауіпсіздігін қамтамасыз ететін қызметті көрсететін басқа да көрсеткіштер.

Зерттелетін норманың біліктілік ерекшелігі "Соттардың Қазақстан Республикасы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің Ерекше бөлімінің нормаларын қолданудың кейбір мәселелері туралы" Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2017 жылғы 6 қазандағы № 7 Нормативтік қаулысымен түсіндіріледі. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 610-бабында көлік құралын жүргізуші адамның жол қауіпсіздігін қамтамасыз етудің белгіленген ережелерін бұзуы, көлік құралдарына, тауарларға, жолдарға, жол және басқа құрылыстарға немесе материалдық залалға немесе жарыққа әкелген басқа мүлікке нұқсан келген кезде әкімшілік құқық бұзушылық жасағаны үшін әкімшілік жауапкершілік қарастырылған. Жәбірленушінің денсаулығына зиян келтіру. Жәбірленушіге орташа ауырлықтағы дене жарақатына әкеп соққан дәл сол әрекет ҚК 345-бабына сәйкес қылмыстық құқық бұзушылық болып табылады.

Егер көлік құралын жүргізуші жоғарыда аталған заңсыз әрекеттердің нәтижесінде материалдық залал келтірумен қатар денсаулығына әртүрлі дәрежедегі ауыр жарақат (жеңіл, орташа, ауыр) немесе өлім түрінде басқа зардаптар келтірсе, кінәлі адам жауапқа тартылуы керек. Әкімшілік жауапкершілікке тартпай, ҚК 345, 346-баптарының тиісті бөлігі бойынша қылмыстық жауапкершілікке тарту.

Осы баптың 2-тармағында көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы жол ережелерін бұзатын, жәбірленушіге денсаулығына аздап зиян келтіруге әкеп соқтыратын заңсыз әрекеттерден көрінеді.

Жол-көлік оқиғасы кезіндегі жол ережесінің 2.1.8-тармағына сәйкес, оған қатысатын жүргізуші міндетті:

1) көлікті дереу тоқтатыңыз (қозғалтпаңыз), қауіп туралы ескерту жарығын қосыңыз және авариялық тоқтату белгісін қойыңыз (қызыл шам жыпылықтайды) апатқа байланысты заттарды қозғалтпаңыз;

2) зардап шеккендерге медициналық көмек көрсету үшін мүмкін болатын шараларды қабылдаңыз, жедел медициналық көмек шақырыңыз, шұғыл жағдайда зардап шеккендерді жол бойына жіберіңіз, егер бұл мүмкін болмаса, оны көлігіңіздегі медициналық мекемеге жеткізіңіз, өз атыңызды, көлік құралының мемлекеттік тіркеу нөмірін айтыңыз қаражат (жеке басын куәландыратын құжатты немесе көлік құралына жүргізуші куәлігін және тіркеу құжатын ұсынумен) және оқиға орнына қайтып келу әрекеті.

Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2017 жылғы 6 қазандағы № 7 Нормативтік қаулысының 23-тармағына сүйене отырып, тергеліп жатқан құқық бұзушылықтың біліктілік ерекшелігі осы баптың 1 және 2-бөліктерінде көрсетілген салдарлардың жиынтығымен түсіндіріледі. Егер жүргізушінің әрекеті жәбірленушінің денсаулығына шамалы зиян келтірумен қатар, көлік құралдарына немесе басқа мүлікке зиян келтіру түрінде материалдық залал келтірсе, кінәлі адам 610-баптың екінші бөлігі үшін ғана әкімшілік жауапкершілікке тартылады.

Өз кінәсін дәлелдеу үшін жол-көлік оқиғасы құрбандарын медициналық тексеруден өткізу керек. Қазақстан Республикасы Әділет министрінің 2017 жылғы 27 сәуірдегі № 484 "Сот-сараптама органдарында сот сараптамалары мен зерттеулерін ұйымдастыру және өткізу ережелерін бекіту туралы" бұйрығының 56-тармағына сәйкес денсаулығына шамалы зиян келтіру өлшемдері:

1. денсаулығының бұзылуы - белгілі бір жарақат немесе аурудың салдарынан жергілікті және (немесе) жалпы сипаттағы клиникалық көрінетін ауырсыну өзгерістері - ағзалардың анатомиялық тұтастығын немесе физиологиялық функцияларын бұзу кезінде анықталған организмнің жай-күйін түсіну керек.

2. Жалпы еңбекке қабілеттіліктің тұрақты жоғалуы - бұл функцияны (функцияларды) қалпына келтірілмейтін жоғалту, бұл адамды біліктіліксіз жұмысты толықтай немесе ішінара орындау және өзіне-өзі қызмет көрсету мүмкіндігінен айырады.

Егер жол-көлік оқиғасы нәтижесінде жәбірленушіге (БЖК) денсаулыққа орташа зиян келтірілсе, онда мұндай әрекет Қылмыстық кодекстің 345-бабы бойынша жүргізілуі керек. Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің 345-бабының 1-бөлігінің ережесінде "Көлік, троллейбус, трамвай немесе басқа да автокөлік құралдарын басқаратын адамның жол қозғалысы ережелерін бұзуы немесе абайсызда адам денсаулығына орташа зиян келтіретін көлік құралдарын пайдалану.

Осы баптың 3-тармағында көзделген қылмыстың объективті жағы осы баптың бірінші және екінші бөліктерінде көзделген көлік құралын басқару құқығына ие емес

немесе одан айырылған адамның жол ережелерін бұзатын заңсыз әрекеттерінде көрінеді.

Осы норма бойынша әкімшілік құқық бұзушылық анықталған кезде, көлік құралын басқаруға құқығы жоқ жүргізушілер мүлде көлік құралын жүргізуге құқығы жоқ жүргізушілерге теңестірілгенін атап өткен жөн. Егер егер жүргізуші көлік құралын басқаруға құқылы болса, бірақ оны өзімен бірге болмаса (мысалы, ол үйде ұмытып кеткен болса), ол әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 610-бабының 3-тармағына сәйкес құқық бұзушылыққа тап болмайды. Бұл жағдайда құқық бұзушылық түсіндірілген баптың бірінші немесе екінші бөлігінде анықталуы керек.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 610-бабының барлық бөліктерінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың субъектісі көлік құралдарын басқаратын адамдар болып табылады.

Түсіндірілген баптың барлық бөлімдеріндегі субъективті жағы кінәнің қасақана да, ескерусіз де сипатталады.

Мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары (ӘҚБТК-нің 684-бабының 1-бөлігі) түсіндірілген бап бойынша әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуді қарауға құқылы.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 610-бабына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама жасауға уәкілеттік берілген тұлғалар көлік құралын пайдалануға тыйым салудың себептері жойылғанға дейін мемлекеттік тіркеу белгілерін алып тастай отырып, көлік құралдарының жұмысына тыйым салуға құқылы. Уақытша сақтау үшін көлік құралын арнайы орындарда, тұрақтарда немесе көліктік бақылаудың стационарлық бекетіне жақын орналасқан жерлерде жеткізу көлік құралының жүргізушісі ол болмаған кезде тоқтату немесе тұрақта тұру ережелерін бұзған жағдайда, сондай-ақ қалған көлік құралдарында да қолданыла алады. олардың орналасқан жерін анықтау мүмкін болмаған кезде жол бойында жүргізушілерге (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 797-бабы 1-бөлігінің 3-тармағы).

Түсіндірілген бап бойынша келесі адамдар әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғауға құқылы:

1) ішкі істер органдары (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 804-бабы, 1-тармағы, 1-тармағы);

2) Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің әскери полиция органдарының әскери қызметке жауапты, әскери дайындыққа шақырылған әскери қызметшілердің және Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің, басқа да әскерлері мен әскери құрылымдарының көлік құралдарын жүргізетін адамдар жасаған құқық бұзушылықтар туралы (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 804-бабы 1-бөлігінің 4-тармағы).);

3) Қазақстан Республикасы Ұлттық қауіпсіздік комитетінің әскери полиция органдары арнайы мемлекеттік органдардың көлік құралдарын жүргізетін адамдар

жасаған құқық бұзушылықтар туралы (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 804-бабы 1-бөлігінің 5-тармағы);

4) Қазақстан Республикасы Ұлттық ұланының әскери полиция органдарының әскери қызметшілер жасаған және әскери қызметке тартылатын, оқуға шақырылған құқық бұзушылықтары туралы (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 804-бабы 1-бөлігінің 6-тармағы).

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 812-бабының негізінде Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 610-тармағының барлық бөліктерінде көзделген құқық бұзушылықтардың барлық түрлері, олар көлік құралдарын тіркеу орнында немесе оларға қатысты әкімшілік іс қозғалып жатқан адамның тұрғылықты жерінде қаралуы мүмкін. Кәмелетке толмағандардың, олардың ата-аналарының немесе оларды алмастыратын адамдардың әкімшілік құқық бұзушылық туралы істері әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қаралып жатқан адамның тұрғылықты жері бойынша қаралады.

611-бап. Жүргізушінің жол-көлік оқиғасына байланысты міндеттемелерін орындамауы

1. Осы баптың екінші бөлігінде көзделген жағдайларды қоспағанда, жүргізуші өзінің қатысушысы болып табылатын жол-көлік оқиғасына байланысты жол қозғалысы саласындағы Қазақстан Республикасының заңнамасында көзделген міндеттемелерді орындамаса, -

бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Жүргізуші өзі қатысқан жол-көлік оқиғасы орнының жол ережелерін бұза отырып тастап кетуі -

бір жылға көлік құралдарын басқару құқығынан айыруға әкеп соғады.

3. Осы баптың екінші бөлігінде көзделген, көлікті басқару құқығынан айырылған немесе көлік құралын басқару құқығынан айырылған адам жасаған іс-әрекет,

жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға немесе отыз тәулікке әкімшілік қамауға әкеп соғады.

Ескерту. Жәбірленушіге медициналық көмек көрсетуге байланысты жол-көлік оқиғасы болған жерден кетіп қалған адам осы бап бойынша жауапкершіліктен босатылады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Құқық бұзушылықтың жалпы объектісі - жол қауіпсіздігі саласындағы қоғамдық қатынастар.

Қылмыстың міндетті нысаны азаматтардың өмірі, денсаулығы және олардың материалдық әл-ауқаты болуы мүмкін.

"Жол қозғалысы туралы" Қазақстан Республикасының 2014 жылғы 17 сәуірдегі № 194 Заңына сәйкес, жол-көлік оқиғасы - көлік құралының жолда қозғалысы кезінде және оның қатысуымен болған дене жарақатына, өлімге, көлік құралдарына, құрылыстарға зақым келтіруге әкелетін оқиға, жүк немесе басқа материалдық шығын.

Осы баптың 1-тармағында көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы жол-көлік оқиғасына байланысты міндеттемелерді орындамау түріндегі заңсыз әрекеттермен (әрекетсіздікпен) көрінеді, жүргізушіге жол қозғалысы ережелерін бұза отырып, жол-көлік оқиғасы орнынан кетіп бара жатқан адаммен байланысты әрекеттерді қоспағанда болды.

Яғни, егер ол жол ережесін бұзып, өзі қатысқан жол-көлік оқиғасы болған жерден кетсе, ол Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 611-бабының 2-бөлігі бойынша әкімшілік жауапкершілікке тартылады.

"Жол қозғалысы туралы" Қазақстан Республикасының 2014 жылғы 17 сәуірдегі № 194 Заңының 54-бабы 3-тармағының 8) тармақшасына сәйкес, жол-көлік оқиғасы болған кезде оған қатысатын жүргізуші міндетті:

1) көлік құралын дереу тоқтатыңыз (қозғалтпаңыз), қауіп туралы ескерту жарығын қосыңыз және жол қозғалысы ережелерінің талаптарына сәйкес авариялық тоқтату белгісін (қызыл шам) орнатыңыз, апатқа байланысты заттарды қозғалтпаңыз;

2) зардап шеккендерге медициналық көмек көрсету үшін мүмкін болатын шараларды қабылдаңыз, жедел медициналық көмек шақырыңыз, шұғыл жағдайда зардап шеккендерді жол бойына жіберіңіз, егер бұл мүмкін болмаса, оны көлігіңіздегі медициналық мекемеге жеткізіңіз, өз атыңызды, көлік құралының мемлекеттік тіркеу нөмірін айтыңыз қаражат (жеке басын куәландыратын құжатты немесе көлік құралына жүргізуші куәлігін және тіркеу құжатын ұсынумен) және оқиға орнына қайтып келу іс-әрекет;

3) жақын маңдағы ішкі істер органына не болғандығы туралы дереу хабарлайды, куәгерлердің аты-жөндерін және мекен-жайларын жазып алады, егер жарақат алмаған болса және апат жағдайларын бағалау кезінде жүргізушілердің өзара келісімі болса, ішкі істер органдары қызметкерлерінің келуін күтеді;

4) егер басқа көлік құралдары мүмкін болмаса, жүріс бөлігін тазартуға;

5) егер жүріс бөлігін босату қажет болса, алдымен куәгерлердің қатысуымен көлік құралының, оқиғаға байланысты жолдар мен заттардың жағдайын анықтаңыз, оларды сақтау және оқиға орнына айналуы қамтамасыз ету үшін барлық шараларды қабылдаңыз.

Егер жол-көлік оқиғасы салдарынан адам шығыны болмаса, жүргізушілер оқиғаның мән-жайын өзара келісе отырып, апаттың схемасын алдын-ала құрастырып, оған қол қойып, оқиғаны тіркеу үшін жақын маңдағы жол полициясының постына немесе ішкі істер органдарының бөліміне келе алады.

Ішкі істер органдары жол-көлік оқиғаларының сызбасын Қазақстан Республикасы Ішкі істер министрінің 2011 жылғы 9 ақпандағы № 52 "Жол-көлік оқиғалары сызбаларын және олардың типтік нысандарын жасау ережесін бекіту туралы" бұйрығының талаптарына сәйкес жасайды. Көлік құралдарына, жүктерге, жолдарға, жол құрылыстарына немесе басқа мүлікке, соның ішінде қылмыстық құқық бұзушылық

белгілері жоқ, денсаулығына зиян келтірген адамдарға әкелетін жол-көлік оқиғалары болған кезде әкімшілік полицияның лауазымды тұлғалары жол-көлік оқиғаларының схемасын жасайды және хаттамаға қосады. ЖКО қатысушылары мен куәгерлердің түсініктемелері, апатқа қатысты әкімшілік іс тіркелгеннен кейін ішкі істер органдарының кезекші бөлімінің уәкілетті лауазымды адамы көлік құралдарының жүргізушілеріне берген көлік құралдарына зақым туралы анықтамалар қоса беріледі.

Қарастырылып отырған баптың 2-бөлігінің объективті жағы ол жол ережесін бұзуға қатысқан жол-көлік оқиғасы болған жерден кету түріндегі қасақана заңсыз әрекеттермен сипатталады.

Жол ережелерінің 1-бабының 31-тармағына сәйкес, жүргізуші дегеніміз - көлік құралын жүргізуші, айдаушы, ірі қара малды, табын, орамалды, көлікпен жүретін немесе жүретін жануарлар. Бірақ зерттеліп отырған баптың санкциясы бір жылға көлік құралын басқару құқығынан айыру түріндегі бір ғана балама емес санкцияны қарастыратындықтан, көлік құралын басқару құқығына ие жүргізуші ғана әкімшілік жауапкершілікке тартылуы мүмкін.

Осыған байланысты Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 611-бабының 2-бөлігінің санкциясы жиырма айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде әкімшілік айыппұл түріндегі қосымша санкцияны толтыру үшін өзгертілуі қажет.

Жол ережесінің 7-бөліміне сәйкес, жол-көлік оқиғасы болған кезде көлік құралының жүргізушісі міндетті:

- 1) дабылды қосыңыз;
- 2) ескерту үшбұрышын орнатыңыз;
- 3) қауіпті ескерту жарығы жарамсыз болған кезде, сондай-ақ ол болмаған кезде, жолдың жүріс бөлігіне шұғыл қауіп төндіретін белгі (немесе жыпылықтаған қызыл шам) жағылады;
- 4) бұдан әрі осы баптың 1-бөлігінің түсіндірмесінде көрсетілген тәртіппен әрекет етуге міндетті.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 611-бабының екінші бөлігінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылық құрамы көлік құралын жүргізуші адам жол-көлік оқиғасы болған жерден кеткен сәттен бастап аяқталған болып саналады.

Осы баптың 3-бөлігінің объективті жағы осы баптың екінші бөлігінде көзделген адам жасаған әрекеттермен (әрекетсіздікпен) сипатталады.

- 1) көлік құралын басқару құқығынан айырылған;
- 2) көлік құралдарын басқаруға құқығы жоқ.

Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2017 жылғы 6 қазандағы № 7 нормативтік қаулысында жоғарыда аталған адамдарды әкімшілік жауапкершілікке тарту ерекшеліктері түсіндірілді. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарау кезінде сот орындаушысының өтініші бойынша көлік құралын жүргізу құқығы тоқтатылған адамдардан айырмашылығы, көлік құралдарын басқару құқығынан

айырылған жүргізушілер көлік құралын жүргізу құқығынан айырылған адамдар үшін жауапкершілікті көздейтін құқық бұзушылықтың субъектілері емес екендігіне негізделуі керек. көлік құралдары, екі субъектіні бір уақытта нақты көрсететін ережелерді қоспағанда (мысалы, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 611-бабының үшінші бөлігінде).

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарау кезінде сот орындаушысының өтініші бойынша көлік құралын жүргізу құқығы тоқтатылған адамдардан айырмашылығы, көлік құралдарын басқару құқығынан айырылған жүргізушілер көлік құралын жүргізу құқығынан айырылған адамдар үшін жауапкершілікті көздейтін құқық бұзушылық субъектілері емес екендігіне негізделуі керек. бір уақытта екі нысанды нақты көрсететін ережелерді қоспағанда, көлік құралдары.

Көліктің тиісті түрін жүргізуге құқығы жоқ жүргізушілерге бір уақытта екі объекті туралы тікелей айтылатын ережелерді қоспағанда, көлік құралын басқаруға құқығы жоқ жүргізушілермен теңестіруге болмайды. Егер жүргізуші белгіленген тәртіппен көлік құралын басқару құқығынан айыру түріндегі әкімшілік жазаны орындағаннан кейін жүргізуші куәлігін қайтадан алмаған болса, онда осыған ұқсас құқық бұзушылықтар жасағаны үшін әкімшілік немесе қылмыстық жауапкершілікті анықтау мақсатында оны мұндай құқыққа ие емес жүргізуші ретінде қарастырған жөн.

Көлік құралын басқару құқығынан айырылған жүргізушімен көлік құралын басқарған кезде оның әрекеті Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 612-бабының үшінші бөлігіне сәйкес біліктілікке ие. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 669-бабына сәйкес мұндай әрекеттер қосымша біліктілікке жатпайды.

Яғни, көлік құралын басқару құқығынан айырылған жүргізуші тергеу жүргізіліп жатқан баптың 2-бөлігіне сәйкес құқық бұзушылық жасаған кезде, құқық бұзушының әрекеті Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 612-бабының 3-бөлігі бойынша қосымша біліктілікке ие болады.

Түсіндірілген бапқа ескертпе жол-көлік оқиғасына қатысушы жүргізуші жол-көлік оқиғасы құрбандарына медициналық көмек көрсетуге байланысты Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 611-бабына сәйкес әкімшілік жауапкершіліктен босатылуы мүмкін ерекше жағдайды қарастырады.

Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2017 жылғы 6 қазандағы № 7 нормативтік қаулысында осы рәсім нақтыланды. Егер сіз жол-көлік оқиғасы орын алған жерден кетіп қалсаңыз, зардап шеккен адамды жедел медициналық көмек көрсету үшін медициналық мекемеге жедел медициналық көмек көрсету үшін жеткізу қажеттілігі туындаған жағдайда, тасымалдауды жүзеге асыру мүмкін болмаған жағдайда, жүргізуші Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 611-бабының ескертпесіне сәйкес осы бап бойынша жауапкершіліктен босатылады. Бұл ретте, мұндай жүргізуші Қазақстан Республикасының Үкіметі 2014 жылғы 13 қарашада бекіткен Жол қозғалысы ережелерінің 2-бөлімі 1-тармағының 8) тармақшасында көзделген жол-көлік оқиғасына

байланысты басқа міндеттемелер орындалмаса, оның ішінде Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 611-бабының бірінші бөлігіне қатысты жауапкершіліктен босатылады. № 1196, жәбірленуші медициналық мекемеге түскеннен кейін оқиға орнына оралмауын қоспағанда.

Зардап шеккендер болмаған жағдайда, жүргізушілер оқиға орнының жағдайын бағалау кезінде алдын-ала жазатайым жағдайдың диаграммасын жасап, оған қол қоя отырып, оқиға орнынан кете алады (Жол ережелерінің 1-бөлімінің 8-тармағы). Осыдан кейін жүргізушілер оқиғаны тіркеу үшін ішкі істер органдарының ең жақын бөлімшесіне келуі керек. Егер бұл міндеттемелер орындалмаса, мұндай жүргізушілер Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 611-бабының бірінші бөлігі үшін жауап береді.

Жол-көлік оқиғасы дене жарақатына, өлімге, көлік құралдарына, құрылыстарға, тауарларға немесе басқа да материалдық шығындарға әкеп соқпаған жағдайда, оқиға болған жерден кетіп қалу, сонымен қатар Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 611-бабына сәйкес жауапкершілікке әкеп соқпайды. Егер жол-көлік оқиғасында құқық бұзушы жалғыз құрбан болса, онда мұндай жүргізуші Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 610 және 611-баптары бойынша әкімшілік жауапкершілікке тартылмайды, бірақ ол Жол ережелерінің нақты тармағын бұзғаны үшін жауапкершілікті көздейтін Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің Ерекше бөлімінің тиісті бабына сәйкес әкімшілік жауапкершілікке тартылуы мүмкін. Сонымен бірге, жүргізушіге ортақ басқа меншік иелерінің мүліктеріне келтірілген зиянның орнын толтыру мәселелері азаматтық сот ісін жүргізуде қаралуға және шешілуге жатады.

Егер мал мен үй жануарларының өліміне әкеп соқтыратын жол-көлік оқиғасы 1.24 " Тірі жүргізу" ескерту жол белгілерінің аумағынан тыс жерде болса, жылдамдық шегі және Жол ережелерінің басқа ережелері бұзылмаған болса, көлік құралының жүргізушісі 610-баптың бірінші бөлігі үшін әкімшілік жауапкершілікке тартылмайды. Мұндай жағдайларда жол-көлік оқиғасының тікелей себебі - мал иесінің оған жануарларды бақылай алмауы, ол жол ережесінің 24-бабы 8-тармағының 1) тармақшасымен тағайындалған.

Субъективтік жағы кінәнің қасақана немесе абайсыз түрінде көрсетілуі мүмкін.

Осы бап бойынша әкімшілік құқық бұзушылықтың субъектілері көлік құралдарының жүргізушілері болып табылады.

Түсіндірілген бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуді келесі адамдар қарауға құқылы:

- 1) екінші және үшінші бөліктерде - мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары;
- 2) бірінші бөлім үшін Ішкі істер министрлігі комитеттерінің төрағалары мен басқармаларының басшылары, аумақтық ішкі істер органдарының, әкімшілік, көші-қон

полициясының, облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың жергілікті полиция қызметі басшылары, олардың орынбасарлары (ӘҚБТК-нің 685-бабы 2-бөлігінің 1-тармағы));

3) бірінші бөлім үшін арнайы атақтары бар ішкі істер органдарының (полицияның) қызметкерлері (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 685-бабы 2-бөлігінің 4-тармағы);

4) бірінші бөлік үшін әскери полицияның уәкілетті лауазымды тұлғалары (ӘҚБТК 727-бабының 1-бөлігі).

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 611-бабының барлық бөліктерінде көзделген құқық бұзушылықты жасаған кезде полиция қызметкерлері көлік құралдарын уақытша сақтау үшін арнайы орындарға, тұрақтарға немесе тұрақты көліктік бақылау постына жақын орналасқан учаскелерге, соның ішінде басқасын қолдана отырып, ұстауға, жеткізуге және пайдалануға тыйым салуға құқылы. көлік құралын (жүк машинасы) ұстау себептері жойылғанға дейін (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 797-бабы 1-бөлігінің 1-тармағы). Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 797-бабы 1-бөлігінің 3-тармағына сәйкес уәкілетті лауазымды тұлға көлік құралын пайдалануға тыйым салу себептері жойылғанға дейін мемлекеттік тіркеу нөмірлік белгілерін алып қою арқылы көлік құралдарының жұмысына тыйым салуға құқылы.

Түсіндірілген бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғауға келесі адамдар құқылы:

1) арнайы атақтары бар ішкі істер органдарының (полицияның) қызметкерлері (Әкімшілік кодекстің 804-бабы 1-бөлігінің 1-тармағы);

2) Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің әскери полиция органдарының әскери қызметке жауапты, әскери дайындыққа шақырылған әскери қызметшілердің және Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің, басқа да әскерлері мен әскери құрылымдарының көлік құралдарын жүргізетін адамдар жасаған құқық бұзушылықтар туралы (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 804-бабы 1-бөлігінің 4-тармағы). (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 804-бабы 1-бөлігінің 4-тармағы) ;;

3) Қазақстан Республикасы Ұлттық қауіпсіздік комитетінің әскери полиция органдары арнайы мемлекеттік органдардың көлік құралдарын жүргізетін адамдар жасаған құқық бұзушылықтар туралы (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 804-бабы 1-бөлігінің 5-тармағы);

4) Қазақстан Республикасы Ұлттық ұланының әскери полиция органдарының әскери қызметшілер жасаған және әскери қызметке жауапты, оқуға шақырылған құқық бұзушылықтары туралы (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 804-бабы 1-бөлігінің 6-тармағы);

5) қауіпсіздік шараларын жүргізу кезінде Қазақстан Республикасының Мемлекеттік күзет қызметі (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 804-бабы 1-бөлігінің 46-тармағы);

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 812-бабының негізінде Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 611-бөлігінің барлық бөліктерінде көзделген құқық бұзушылықтардың барлық түрлері, олар көлік құралдарын тіркеу орнында немесе оларға қатысты әкімшілік іс қозғалып жатқан адамның тұрғылықты жерінде қаралуы мүмкін.

Кәмелетке толмағандардың, олардың ата-аналарының немесе оларды алмастыратын адамдардың әкімшілік құқық бұзушылық туралы істері әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қаралып жатқан адамның тұрғылықты жері бойынша қаралады.

612-бап. Көлік құралын құжатсыз және жүргізуге құқығы жоқ адамның жүргізуі

1. *Жүргізуші куәлігі немесе жүргізуші куәлігі орнына берілген уақытша лицензия, көлік құралы иелерінің азаматтық-құқықтық жауапкершілігін міндетті сақтандыру бойынша сақтандыру полисі және (немесе) тасымалдаушының азаматтық-құқықтық жауапкершілігін міндетті сақтандыру бойынша сақтандыру полисі жоқ көлік құралын жүргізу. жолаушылар, тіркеу және көлік құралына заңмен белгіленген басқа құжаттар, - бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.*

2. *Көлік құралын жүргізуге құқығы жоқ адамның жүргізуі (жүргізу сабақтарын қоспағанда), сондай-ақ көліктің тиісті санатын жүргізуге құқығы жоқ жүргізушінің көлік құралын басқаруы, -*

он бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

3. *Көлік құралын басқару құқығынан айырылған жүргізушімен көлік құралын жүргізу, -*

он айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

4. *Осы баптың екінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекеттер -*

отыз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

4-1. *Осы баптың үшінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекеттер -*

жиырма айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

5. *Көлік құралын басқару құқығын жоқ тұлғаға (белгіленген ережелерге сәйкес жүргізуді үйрету жағдайларын қоспағанда) немесе көлік құралын басқару құқығынан айырылған адамға беру -*

елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

6. *Осы баптың бесінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекет -*

жетпіс айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Құқықбұзушылықтың жалпы нысаны - бұл жол қауіпсіздігінен туындайтын қоғамдық қатынастар.

"Жол қозғалысы туралы" Қазақстан Республикасының 2014 жылғы 17 сәуірдегі № 194 Заңының 74-бабына сәйкес көлік құралын басқару құқығы белгілі бір жасқа толған адамдарға (санатына байланысты) жүргізуге ешқандай қарсы көрсетілімдер жоқ екендігі туралы медициналық қорытындыға ие бола алады. тиісті дайындықтан кейін көлік құралын басқару құқығын алу үшін емтихан тапсыруға мүмкіндік береді.

Актінің 1-бөлігінің объективті жағы жол ережелерін бұзатын заңсыз әрекеттерден (әрекетсіздіктен) көрінеді:

1) көлік құралын жүргізуші куәлігінсіз немесе жүргізу құқығына жүргізуші куәлігінің орнына берілген уақытша куәліксіз жүргізу;

2) көлік құралы иелерінің азаматтық-құқықтық жауапкершілігін міндетті сақтандыру бойынша сақтандыру полисінсіз және (немесе) тасымалдаушының жолаушылар алдындағы азаматтық-құқықтық жауапкершілігін міндетті сақтандыру бойынша көлік құралын жүргізу;

3) көлік құралын тіркеусіз және көлік құралына заңмен белгіленген өзге де құжаттарсыз жүргізу.

Жол жүрісі ережелерінің екінші бөліміне сәйкес, қозғалтқышы бар көлік құралының жүргізушісі онымен және ішкі істер органдарының, көліктік бақылау органдарының уәкілетті лауазымды тұлғаларының өтініші бойынша оларды тексеруге тапсыруға міндетті:

1) көлік құралын басқару құқығына жүргізуші куәлігі немесе жүргізуші куәлігімен жүргізуші куәлігінің орнына берілген уақытша лицензия;

2) көлік құралын мемлекеттік тіркеу туралы куәлік немесе көлік құралына меншік құқығын растайтын құжат;

3) көлік құралдары иелерінің азаматтық-құқықтық жауапкершілігін міндетті сақтандыру бойынша сақтандыру полисін және (немесе) тасымалдаушының жолаушылар алдындағы азаматтық-құқықтық жауапкершілігін міндетті сақтандыру бойынша сақтандыру полисін;

4) жүкқұжат, тасымалданатын тауарларға арналған құжат (жүкқұжат) және Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген көлік құралына арналған басқа құжаттар.

Ұқсас талаптар (көлік құралдары жүргізушілерінің міндеттері) "Жол қозғалысы туралы" Қазақстан Республикасының 2014 жылғы 17 сәуірдегі № 194 Заңының 54-бабының 4-тармағында белгіленген.

Жоғарыда аталған әрекеттерді жасаған кезде адам әкімшілік жауапкершілікке тартылады. Бірақ әртүрлі ғылыми дереккөздер адамның жадында ұмыта алатын керемет және таңғажайып биологиялық қасиетке ие екендігін көрсетеді. Шынында да, табиғатта ештеңе ұмытпайтын адамды табу мүмкін емес. Яғни, бұл кез-келген адамның

биологиялық ақауы, ол үшін заңды жауапкершілік бар, біздің ойымызша бұл мүмкін емес. Осыған байланысты, әкімшілік жауапкершілік көлік құралының жүргізушісі онымен бірге тиісті құжаттарды алып қоюды ұмытып кеткендіктен болмауы немесе болмауы себебінен тоқтамауы негізді болып табылады.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігінің объективті жағы жол ережелерін бұзатын заңсыз әрекеттерден (әрекетсіздіктен) көрінеді:

- 1) көлік құралын оны жүргізуге құқығы жоқ адамның жүргізуі (жүргізуден басқа);
- 2) көліктің тиісті санатын жүргізуге құқығы жоқ жүргізушіні басқару.

Көлік құралын басқару құқығы көліктің санатына және мұндай құқықты алуға үміткердің жасына байланысты беріледі.

"Жол қозғалысы туралы" Қазақстан Республикасының 2014 жылғы 17 сәуірдегі № 194 Заңының 74-бабына сәйкес көлік құралдарын басқару құқығы беріледі:

- 1) А1 кіші санаттағы көлік құралдары - он алты жасқа толған адамдарға;
- 2) "А", "В" және "В1", "С1" санатындағы көлік құралдары - он сегіз жасқа толған адамдарға;
- 3) "С" санатындағы және "D1" кіші санатындағы көлік құралдары - жиырма жасқа толған және кемінде үш жыл жүргізу тәжірибесі бар, оның ішінде "С1" санатына жататын көлік құралдарын бір жылдан кем емес басқарған адамдарға;
- 4) "D", "Тm" және "Тb" санатындағы көлік құралдары - жиырма бес жасқа толған және жүргізу тәжірибесі кемінде бес жыл, оның ішінде "D1" санатындағы көлік құралдарында кемінде үш жыл жұмыс өтілі бар адамдарға. жас;
- 5) "BE", "CE", "DE" санатындағы көлік құралдарының құрамы - тиісінше кемінде он екі айға "B", "C" немесе "D" көлік құралдарын басқаруға құқығы бар тұлғалар;
- 6) "C1E", "D1E" ішкі санаттағы көлік құралдарының құрамы - кемінде он екі айға "C", "D" санаттарындағы көлік құралдарын немесе "C1", "D1" кіші категорияларын басқаруға құқығы бар адамдарға.

"Жол қозғалысы туралы" Заңның 73-бабына сәйкес, Қазақстан Республикасында белгілі бір категориялар белгіленеді және оларға арнайы құқықтар берілген көлік құралдарының ішкі санаттары енгізілген:

- 1) "А" санаты - мотоциклдер;
- 2) "В" санаты - рұқсат етілген ең жоғары массасы үш мың бес жүз килограмнан аспайтын және орын саны, жүргізуші орнынан басқа сегізден аспайтын автомобильдер; рұқсат етілген ең үлкен массасы жеті жүз елу килограмнан аспайтын тіркемеге қосылған "В" санатындағы автомобильдер; "В" санатындағы автомобильдер рұқсат етілетін ең үлкен массасы жеті жүз елу килограмнан асатын, бірақ жүксіз автомобиль массасынан аспайтын тіркемеге қосылатын вагондар, және осы көлік құралдарының құрамының рұқсат етілген максималды массасы үш мың бес жүз килограмнан аспайды;
- 3) "С" санаты - "D" санатына жататындарды қоспағанда, рұқсат етілген ең жоғары массасы үш мың бес жүз килограмнан асатын автомобильдер; рұқсат етілген ең үлкен

массасы жеті жүз елу килограмнан аспайтын тіркемеге қосылған "С" санатындағы автомобильдер;

4) "D" санаты - жолаушыларды тасымалдауға арналған және жүргізуші орындығынан басқа сегізден астам орындық автомобильдер; рұқсат етілген ең үлкен массасы жеті жүз елу килограмнан аспайтын тіркемеге қосылған "D" санатындағы автомобильдер;

5) "BE" санаты - рұқсат етілетін ең үлкен массасы жеті жүз елу килограмнан асатын және жүк салмайтын автомобиль массасынан асатын тіркемеге қосылған "B" санатындағы көлік құралдары; "B" санатындағы вагондар тіркемеде, рұқсат етілген максималды массасы жеті жүз елу килограмнан асады, ал осы көлік құралдарының рұқсат етілген максималды массасы үш мың бес жүз килограмнан асады;

6) "CE" санаты - рұқсат етілетін ең үлкен массасы жеті жүз елу килограмнан асатын тіркемеде "C" санатындағы көлік құралдары;

7) "DE" санаты - рұқсат етілетін ең жоғары массасы жеті жүз елу килограмнан асатын тіркемеге қосылған "D" санатындағы көлік құралдары, сондай-ақ артикулярлық автобустар;

8) "Tm" санаты - трамвайлар;

9) "Tб" санаты - троллейбустар;

10) A1 кіші категориясы - максималды жобалық жылдамдығы сағатына елу километрден асатын, ішкі жану қозғалтқышының жұмыс көлемі жүз жиырма бес текше сантиметрден аспайтын және максималды қуаты он бір киловатттан аспайтын мотоциклдер, велосипедтер, ATV және мопедтер;

11) "I" санатшасы - мотоциклдер мен ATV;

12) "C1" кіші санаты - рұқсат етілген ең жоғары массасы үш мың бес жүз килограмнан асатын, бірақ жеті мың бес жүз килограмнан аспайтын "D" санатына жататындарды қоспағанда, автомобильдер; рұқсат етілген ең үлкен массасы жеті жүз елу килограмнан аспайтын, тіркеме қосылатын C1 кіші категориялы автомобильдер;

13) "D1" кіші санаты - жолаушыларды тасымалдауға арналған және жүргізуші орнынан басқа сегізден, бірақ он алты орыннан аспайтын автомобильдер; рұқсат етілген ең үлкен массасы жеті жүз елу килограмнан аспайтын тіркемеге қосылған D1 ішкі санаттағы автомобильдер;

14) "C1E" кіші санаты - рұқсат етілетін ең үлкен массасы жеті жүз елу килограмнан асатын, бірақ жүк салмайтын көлік құралының массасынан аспайтын және тіркеме құралына қосылатын "C1" кіші санатындағы көлік құралдары; көлік құралдарының осы құрамындағы рұқсат етілген максималды массасы он екі мың килограмнан аспайды;

15) "D1E" кіші санаты - жолаушыларды тасымалдауға арналмаған тіркемеге қосылған, "рұқсат етілген ең үлкен массасы жеті жүз елу килограмнан асатын, бірақ

жүк салмайтын көлік құралының массасынан аспайтын және осындай көлік құралдарының жиынтық рұқсат етілген максималды массасы" D1E "ішкі санаттағы көлік құралдары. он екі мың килограмнан асады.

Бірінші бөлімнен айырмашылығы, жүргізуші куәлігінсіз жүргізгені үшін айыппұл салынғанда немесе жүргізуші куәлігінен айыру үшін берілген уақытша куәлік осы баптың түсіндірілген бөлігінде кінәлі адам оны жүргізуге (жүргізушіліктен басқа), сондай-ақ жүргізуге құқылы емес көліктің тиісті санатын жүргізуге құқығы жоқ көлік жүргізушісі.

Түсіндірілген баптың 3-бөлігінің объективті жағы жүргізушіні оны жүргізу құқығынан айыру арқылы жол ережесін бұзатын заңсыз әрекеттерден көрінеді. Көлік құралын басқару құқығынан айыру түрінде тағайындалған әкімшілік жаза мерзімі ішінде осылай деп танылады.

Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2017 жылғы 6 қазандағы № 7 " Соттардың Қазақстан Республикасы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің Ерекше бөлімінің нормаларын қолданудың кейбір мәселелері туралы" нормативтік қаулысында Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің тергеу нормаларының дұрыс біліктілігі мен қолданылуы туралы түсіндірме берілген.

Көліктің тиісті санатын жүргізуге құқығы жоқ жүргізушілерге көлік құралын бір уақытта жүргізуге құқығы жоқ жүргізушілермен теңестіруге болмайды, бұған бір уақытта екі субъекті де тікелей қатысты ережелерді қоспағанда (мысалы, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 612-бабының екінші бөлігінде).

Егер жүргізуші белгіленген тәртіппен көлік құралын басқару құқығынан айыру түріндегі әкімшілік жазаны орындағаннан кейін жүргізуші куәлігін қайтадан алмаған болса, онда осыған ұқсас құқық бұзушылықтар жасағаны үшін әкімшілік немесе қылмыстық жауапкершілікті анықтау мақсатында оны мұндай құқыққа ие емес жүргізуші ретінде қарастырған жөн.

Көлік құралын басқару құқығынан айырылған жүргізушімен көлік құралын басқарған кезде оның әрекеті Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 612-бабының үшінші бөлігіне сәйкес біліктілікке ие. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 669-бабына сәйкес мұндай әрекеттер қосымша біліктілікке жатпайды.

Қоғамдық қауіптілік дәрежесіне сәйкес, түсіндірілген баптың 3-бөлігі 2-бөлімде көрсетілген әрекеттерден кем емес, бірақ әкімшілік айыппұл түріндегі жаза қандай да бір себептермен бес минималды есептік көрсеткіштен (33%) аз.

Ресей Федерациясының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 12.7-бабына сәйкес көлік құралын жүргізуге құқығы жоқ жүргізушіні (оқу драйвын қоспағанда) басқарғаны үшін бес мыңнан он бес мың рубльге дейін әкімшілік айыппұл салынады. Ал көлік құралын жүргізу құқығынан айырылған жүргізушімен көлік

құралын жүргізу үшін, бұл отыз мың рубль мөлшерінде әкімшілік айыппұл салуға, он бес күнге дейін әкімшілік қамауға алуға немесе жүзден екі жүз сағатқа дейінгі мерзімге мәжбүрлеп жұмыс істеуге әкеп соғады.

Беларусь Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексіне сәйкес көлік құралдарын басқаруға құқығы жоқ және көлік құралдарын басқару құқығынан айырылған адамдардың санаттары бірдей. Мұндай әрекет үшін санкция 20 негізгі бірлікке дейін әкімшілік айыппұл түрінде беріледі

ӘҚБТК-нің 18.8 бабының негізінде жүргізуші куәлігі немесе Жол ережелерінде қарастырылған басқа құжаттары жоқ жүргізушілер ескертуге немесе екі негізгі мөлшерге дейін айыппұл салуға әкеп соғады.

Осыған байланысты Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 612-бабын жетілдіру қажет.

Қаралып отырған баптың 4 және 4-1-бөлімдерінің объективті жағы осы баптың 2 және 3-бөліктерінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекеттермен (әрекетсіздікпен) сипатталады.

Осы баптың 4 және 4-1 бөліктерінің арасындағы айырмашылық санкциялардың әр түрлі мөлшерінде болады.

Түсіндірілген баптың 5-бөлігінің объективті жағы екі біліктілік белгілерімен сипатталады:

- 1) көлік құралын басқаруды басқару құқығы жоқ адамға беру (белгіленген ережелерге сәйкес жүргізуді үйрету жағдайларын қоспағанда);
- 2) көлік құралын басқару құқығын көлік құралын басқару құқығынан айырылған адамға беру.

Жол жүрісі ережелерінің 2-бөлімінің 4-тармағына сәйкес көлік құралдарының жүргізушілеріне көлік құралын басқаруды келесі адамдарға беруге тыйым салынады:

- 1) жүргізуші куәлігі жоқ жүргізуші сабағына қосымша (жүргізуші куәлігінің орнына берілген уақытша куәлік және жүргізушінің жеке басын куәландыратын құжат) осы категориядағы көлік құралын жүргізу құқығына;
- 2) жүкқұжатта (маршрут) парақта көрсетілмеген;
- 3) көлік құралын басқаруға құқығы жоқ;
- 4) көлік құралын басқару құқығынан айырылған жағдайда.

Зерттелетін баптың 6-бөлігінің объективтік жағы әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған, осы баптың 5-бөлігінде көрсетілген заңсыз әрекеттерді (әрекетсіздікті) көздейді.

Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2017 жылғы 6 қазандағы № 7 " Соттардың Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің Ерекше бөлімінің нормаларын қолданудың кейбір мәселелері туралы" нормативтік қаулысының 21-тармағы әкімшілік құқық бұзушылықты қайталаудың ерекшеліктерін түсіндірді. Егер бұрын жасалған құқық бұзушылық үшін адам заңда

белгіленген негіздер бойынша әкімшілік жауапкершіліктен және әкімшілік жазадан босатылса, құқық бұзушылық қайталанған деп танылмайды.

Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2018 жылғы 20 сәуірдегі нормативтік қаулысының 17-тармағында құқық бұзушылық оқиғасы анықталған кезде, құқық бұзушыға қатысты, оның ішінде іс-әрекеттің қайталануын ескере отырып, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің Ерекше бөлімінің бабы диспозициясы негізінде құқық бұзушылықтың барлық біліктілік белгілері көрсетілуі керек екендігі түсіндірілді. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс материалдарына заңды күшіне енген сот шешімінің (құқық бұзушылықтың) қайталану фактісін растайтын көшірмесі немесе Қазақстан Республикасы Бас прокуратурасының Құқықтық статистика және арнайы есепке алу жөніндегі комитетінің органдарының мәліметтері қоса тіркелуі керек. Қайталауды анықтау кезінде сот Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекстің 61-бабында көзделген әкімшілік жаза қолданылған кезде адам әкімшілік жазаға тартылған кезеңге қатысты Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің жалпы бөлігінің ережелеріне негізделуі керек.

Субъективтік жағы кінәнің қасақана немесе абайсыз түрінде көрсетілуі мүмкін.

Осы бапқа сәйкес әкімшілік құқық бұзушылықтың субъектілері болып көлік құралын басқаратын және 16 жасқа толған тұлғалар табылады.

Түсіндірілген мақалада көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуді келесі адамдар қарауға құқылы:

1) барлық бөліктерде - ИМ комитеттерінің төрағалары мен департаменттерінің басшылары, аумақтық ішкі істер органдарының басшылары, әкімшілік, көші-қон полициясының, облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың жергілікті полиция қызметі, олардың орынбасарлары (ӘҚБТК-нің 685-бабы 2-бөлігінің 1-тармағы);

2) 4, 5 және 6-бөлімдерде - бөлім, полиция бөлімшелерінің, әкімшілік, көші-қон полициясының басшылары, жергілікті полиция округінің (қалалық, қаладағы аудан) және олардың орынбасарларының (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 685-бабы 2-бөлігінің 2-тармағы);

3) 1,2 және 3 бөліктер үшін - арнайы атақтары бар ішкі істер органдарының (полицияның) қызметкерлері (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 685-бабы 2-бөлігінің 4-тармағы);

4) барлық бөліктерінде - аудандық және облыстық уәкілетті органдардың ауылшаруашылық техникаларын тіркеу жөніндегі инспекторлары (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 716-бабы).

5) 1, 3 және 4-1 бөліктерде - мемлекеттік кірістер органдарының басшылары және олардың орынбасарлары (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 720-бабының 2 және 3-бөліктері);

б) барлық бөліктерде - әскери полицияның уәкілетті лауазымды адамдары (Әкімшілік кодекстің 727-бабының 1-бөлігі).

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 612-бабының 1, 2, 4 және 5-тармақтарына сәйкес құқық бұзушылық жасаған кезде полиция қызметкерлері көлік құралдарын уақытша сақтауға арнайы орындарға, көлік тұрақтарына немесе тұрақты көліктік бақылау посттарына жақын орналасқан учаскелерге уақытша сақтау үшін беру арқылы ұстауға, жеткізуге және тыйым салуға құқылы. оның ішінде басқа көлік құралын (жүк машинасын) пайдаланып, ұстау себептері жойылғанға дейін (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 797-бабы 1-бөлігі).

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 812-бабына сәйкес Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 606-бабының барлық бөліктерінде қарастырылған құқық бұзушылықтардың барлық түрлері үшін олар көлік құралдарын тіркеу орнында немесе әкімшілік іс қозғалып жатқан адамның тұрғылықты жерінде қаралуы мүмкін.

Кәмелетке толмағандардың, олардың ата-аналарының немесе оларды алмастыратын адамдардың әкімшілік құқық бұзушылық туралы істері әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қаралып жатқан адамның тұрғылықты жері бойынша қаралады.

613-бап. Ішкі істер органдары (полиция) қызметкерінің, Қазақстан Республикасының Мемлекеттік шекарасы арқылы өтетін көлік құралдарын өткізу пункттеріндегі және Қазақстан Республикасының аумағындағы көліктік бақылау бекеттеріндегі, әскери полиция қызметкерлерінің, алкогольдік ішімдіктерді, есірткі заттарын және (немесе) немесе алкогольдік маскүнемдік жасаудан жалтаруы туралы талаптарды орындамауы) нашақорлық

1. Ішкі істер органдарының (полицияның), әскери полиция қызметкерінің (ұлттық қауіпсіздік органдарының көлік құралын жүргізуші адам ғана, Қазақстан Республикасының Қарулы Күштері, Қазақстан Республикасының басқа да әскерлері мен әскери бөлімдері) заңды талабын орындамау -

отыз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Қазақстан Республикасының аумағындағы көліктік бақылау бекеттеріндегі көліктік бақылау органдары қызметкерінің көлік құралын тоқтату туралы заңды талабын орындамау -

он айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға немесе алты айдан бір жылға дейінгі мерзімге көлік құралын жүргізу құқығынан айыруға әкеп соғады.

3. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекет,

алты ай мерзімге көлік құралдарын басқару құқығынан айыруға әкеп соғады.

3-1. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, көлік құралын басқаруға құқығы жоқ немесе көлік құралын басқару құқығынан айырылған адам жасаған іс-әрекет, - елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

4. Ішкі істер органдары (полиция), әскери полиция қызметкерінің (ұлттық қауіпсіздік органдарының, Қазақстан Республикасының Қарулы Күштерінің, басқа да әскерлері мен әскери бөлімдерінің көлігін жүргізетін адам ғана) белгіленген тәртіппен алкогольдік тексеруден өту туралы заңды талабын орындамағаны есірткі және (немесе) заттарды пайдалану -

үш жылға көлік құралын жүргізу құқығынан айыруға әкеп соғады.

5. Осы баптың төртінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жазаның мерзімі аяқталғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекет -

он бес тәулікке әкімшілік қамауға және алты жыл мерзімге көлік құралын басқару құқығынан айыруға әкеп соғады.

6. Осы баптың бесінші бөлігінде көзделген, осы баптың бесінші бөлігінде көзделген әкімшілік жазаның мерзімі аяқталғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекет -

отыз тәулікке әкімшілік қамауға алуға және он жыл мерзімге көлік құралын жүргізу құқығынан айыруға әкеп соғады.

7. Осы баптың төртінші, бесінші және алтыншы бөліктерінде көзделген, көлік құралын басқару құқығынан айырылған адам жасаған іс-әрекеттер -

жиырма тәулікке әкімшілік қамауға әкеп соғады.

8. Осы баптың жетінші бөлігінде көзделген, осы баптың жетінші бөлігінде көзделген әкімшілік жаза мерзімі өткеннен кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекеттер, -

отыз тәулікке әкімшілік қамауға әкеп соғады.

9. Осы баптың төртінші бөлігінде көзделген, көлік құралын басқаруға құқығы жоқ адамдар жасаған іс-әрекет -

жиырма тәулікке әкімшілік қамауға әкеп соғады.

10. Осы баптың тоғызыншы бөлігінде көзделген, осы баптың тоғызыншы бөлігінде көзделген әкімшілік жазаның мерзімі аяқталғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекет, -

отыз тәулікке әкімшілік қамауға әкеп соғады.

11. Осы баптың жетінші, сегізінші, тоғыз және оныншы бөліктерінде көзделген, осы Кодекстің 50-бабының екінші бөлігіне сәйкес әкімшілік қамауға алынбаған адамдар жасаған іс-әрекеттер, -

екі жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

12. Ішкі істер органдарының (полиция) қызметкері, әскери полиция қызметкері оның рұқсатысыз тоқтап қалған жағдайда, сондай-ақ көлік құралының салонынан (кабинасынан) шығу талаптарын орындамаған жағдайда көлік құралының (кабинасының) жүргізушісінің салонынан кетуі -

жүргізушіге бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

13. Осы баптың он екінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекеттер -

жүргізушіге он айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

Ескерту. Көлік құралын тоқтата тұру үшін ішкі істер органдарының (полицияның), көліктік бақылаудың, әскери форманың әскери қызметкерлерінің талабы қол қимылымен немесе таяқшамен бір мезгілде ысқырық сигналы немесе дауыс зорайтқышты қолдану арқылы беріледі. Сигналдарды жүргізуші түсініп, олардың орындалуы авариялық жағдай туғызбауы үшін дер кезінде берілуі керек.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Бұл әкімшілік құқық бұзушылықтың қоғамдық қауіптілігі, ол жасалған кезде, жол қозғалысының қауіпсіздігін қамтамасыз ету мәселелерін реттейтін заңнамалық және өзге де нормативтік құқықтық актілерді белгіленген тәртіпте орындауға елеулі кедергілердің туындауында.

Әкімшілік құқық бұзушылықтың жалпы объектісі - бұл жол жүрісі ережелерінің сақталуын қамтамасыз етуге бағытталған жол қауіпсіздігі және лауазымды адамдардың заңды қызметі саласындағы қоғамдық қатынастар.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігінің объективті жағы заңды тоқтату талабын орындамау түріндегі құқық бұзушылықтың бір анықталған симптомымен сипатталады. Сонымен қатар, заңды талаптар олар ұсынылған жағдайда танылады:

1) ішкі істер органдарының қызметкерлері (полиция);

2) егер бұл талаптар ұлттық қауіпсіздік органдарының, Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің, басқа да әскерлері мен әскери құрылымдарының көлік құралдарын жүргізушіге қарсы бағытталған болса, әскери полицияның қызметкерлері.

"Қазақстан Республикасының ішкі істер органдары туралы" Қазақстан Республикасының 2014 жылғы 23 сәуірдегі № 199-V Заңының 5-бабы 2-тармағының 11-тармақшасының негізінде полиция қызметкерлеріне көлік құралдарын тоқтатуға және тексеруге құқылы.

Ұлттық қауіпсіздік органдарының, Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің, басқа да әскерлерінің және әскери бөлімдерінің жол қозғалысының қауіпсіздігін қамтамасыз ету мақсатында әскери полиция органдарына Қазақстан Республикасының "Әскери полиция органдары туралы" 2005 жылғы 21 ақпандағы N 32 Заңының негізінде осындай құқықтар берілген.

Көлік құралдарын тоқтату тәртібі осы баптың қосымшасымен реттеледі.

Осы баптың 2-бөлігінің объективті жағы құқық бұзушылықтың бір анықтайтын белгімен сипатталады және көліктік бақылау органдары қызметкерінің көлік құралын тоқтату туралы заңды талабын сақтамау түріндегі заңсыз әрекеттерден тұрады. Сонымен қатар, егер әкімшілік құқық бұзушылық, егер ол Қазақстан Республикасының аумағында көліктік бақылау бекеттерінде жасалса, танылады.

"Автомобиль көлігі туралы" Қазақстан Республикасының 2003 жылғы 4 шілдедегі № 476 Заңына сәйкес көліктік бақылау қызметкерлері арнайы бекеттерде өз қызметін жүзеге асырады. Осы Заңның 18-1-бабының негізінде көліктік бақылау посты - бұл техникалық бақылау құралдарымен жабдықталған, күрделі ғимаратпен немесе арнайы көліктермен жабдықталған тұрақты немесе жылжымалы өткізу пункті.

Қазақстан Республикасының аумағында көліктік бақылау посттарының жұмысын ұйымдастыру ережесі бұйрықпен бекітіледі Қазақстан Республикасы Көлік және коммуникация министрінің 2010 жылғы 13 тамыздағы N 362. Бұл бұйрық көліктік бақылау посттарының жұмыс істеу механизмін анықтайды. Осы Ереженің 5-тармағының 2 және 9 тармақшаларына сәйкес:

1) көліктік бақылаудың жылжымалы посты - арнайы көлік құралдарының негізінде ұйымдастырылатын, бақылаудың техникалық құралдарымен, коммуникациялармен және жабдықтармен жабдықталған көліктік бақылау посты;

2) стационарлық көліктік бақылау посты - күрделі ғимаратпен жабдықталған және техникалық бақылау құралдарымен, коммуникациялармен және жабдықтармен жабдықталған көліктік бақылау бекеті.

Пошта қызметкерінің алғашқы көліктік бақылауы келесі тәртіпте қамтамасыз етіледі:

1) көлік құралын (жүк көліктері, мамандандырылған және арнайы көлік құралдары) посттың бейнебақылау камераларының көріну ауқымында қатты сөйлейтін құрылғыны қолданып, көлік құралына бағытталған қол қимылымен немесе таяқшамен, жүргізуші түсінуі керек ысқырықты сигналмен сигнал жібере отырып, тоқтайды; және олардың орындалуы төтенше жағдай туғызбауы үшін уақытында тапсырылған;

2) көлік құралына тез арада жақындағанда, көлік құралын тоқтату себептерін түсіндіреді және жүргізушінің өтініші бойынша танысуға және тегін және орнын анықтауға ресми куәлік, оны жүргізушіге тапсырмай ұсынады.

Стационарлық көліктік бақылау посттарында бір уақытта 3 көліктен, ал жылжымалы көліктік бақылау бекеттерінде 2 көліктен көп емес тоқтауға және тексеруге рұқсат етіледі. Бірақ бұл рәсім конвойларға, шетелдік автомобильдерге, қауіпті жүктерді тасымалдайтын және сәйкестендіру белгілері бар автокөлік құралдарына, бұзушылықтарды SAIS тіркеген автокөлік құралдарына, арнайы көлемді және (немесе) ауыр жүктерді тасымалдауға арналған және жобаланған жол пойыздарына қолданылмайды.

Талданатын баптың 3-бөлігінің объективтік жағы әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған, осы баптың бірінші бөлігінде көзделген заңсыз әрекеттермен сипатталады.

Зерттеліп жатқан баптың осы бөлігінің санкциясы алты ай мерзімге көлік құралдарын басқару құқығынан айыру түріндегі баламалы емес әкімшілік жазаны ғана қарастырады. Осыған байланысты "Судья Әкімшілік құқық бұзушылық туралы

кодекстің 46-бабының 4-тармағында көрсетілген адамдарға, атап айтқанда, мүгедектікке байланысты осы қаражатты пайдаланған адамдарға қатысты әкімшілік жазаны тағайындау кезінде не істеуі керек?" Деген сұраққа жауап беру керек. Өкінішке орай, ешқандай нормативтік акт бұл сұраққа жауап бермейді, сондықтан көлік құралын мүгедектікке байланысты пайдаланған адам Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 613-бабының 3-тармағына сәйкес әкімшілік жауапкершілікке тартылмайды, бірақ әкімшілік құқық бұзушылықтың заты болып табылады деп қабылдау керек. Осыған байланысты мүгедектікке байланысты көлік құралын пайдаланатын адам мұндай әрекетті бірінші рет жасаған адам ретінде осы баптың 1-бөліміне қатысуы керек.

Зерттеліп жатқан баптың 4-бөлігінің объективті жағы алкогольдік, есірткі және (немесе) есірткіні теріс пайдалану жағдайын тексерудің белгіленген тәртібіне сәйкес өту үшін заңды талаптарды сақтамау түріндегі заңсыз актімен сипатталады. Сонымен қатар, заңды талаптар олар ұсынылған жағдайда танылады:

1) ішкі істер органдарының қызметкерлері (полиция);

2) егер бұл талаптар ұлттық қауіпсіздік органдарының, Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің, басқа да әскерлері мен әскери құрылымдарының көлік құралдарын жүргізушіге қарсы бағытталған болса, әскери полицияның қызметкерлері.

Затты пайдалану және мас болу фактісін анықтау үшін медициналық куәландыруды жүргізу ережесі Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау министрінің 2017 жылғы 13 шілдедегі № 504 бұйрығымен бекітілген. Осы Қағидаларға сәйкес медициналық куәландыру дегеніміз - адамның есірткіге мас күйін белгілеу мақсатында амбулаториялық тексеру. Мас күйі - бұл психоактивті заттармен (алкоголь, есірткі, есірткі, психотроптық заттар, прекурсорлар, олардың туындылары және аналогтары) жедел улану нәтижесінде туындайтын жағдай және психикалық, мінез-құлық, вегетативті және сомневрологиялық бұзылулардың жиынтығымен сипатталады.

"Жол қозғалысы туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 54-бабы 3-тармағының 4-тармақшасына сәйкес, қозғалтқышы бар көлік құралының жүргізушісі ішкі істер органдарының қызметкерінің өтініші бойынша мас күйінде тексеруден өтуі керек. Осы Заңның 54-бабына ескертудің 1-тармағында "әскери көлік құралдарының жүргізушілері әскери полиция қызметкерлерінің өтініші бойынша маскүнемдік тексеруден өтуі керек" делінген.

Қаралатын адамды жіберген және (немесе) тапсырған лауазымды адам оның жеке басын анықтау үшін шаралар қолданады (егер адамды анықтау мүмкін болмаса, тексеріліп жатқан адамды суретке түсіруге рұқсат етіледі). Медициналық қызметкер тексеріліп жатқан адамның жеке басын куәландыратын құжаттармен танысқаннан кейін оның жеке басын куәландырады. Жеке басын куәландыратын құжаттардың

болмауы куәлік беруден бас тартуға негіз болмайды. Медициналық сараптаманың қорытындысында құжаттар болмаған кезде субъектінің белгілері міндетті түрде субъектінің сөздерінен мәліметтер алумен бірге көрсетіледі.

Зерттелетін баптың 5-бөлігінің объективті жағы әкімшілік жазаның мерзімі аяқталғаннан кейін бір жыл ішінде жасалған, осы баптың төртінші бөлігінде көзделген бірнеше рет заңсыз әрекеттермен сипатталады.

Осы баптың 4-бөлігінде үш жылға дейінгі мерзімге көлік құралдарын басқару құқығынан айыру түріндегі баламалы емес әкімшілік жаза ғана қарастырылған. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 60-бабына сәйкес көлік құралдарын басқару құқығынан айыру мерзімі жылдармен, айлармен немесе күнтізбелік күндермен есептеледі.

Яғни, егер Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 613-бабының 4-тармағына сәйкес көлік құралын басқару құқығынан айырылған жүргізуші әкімшілік жаза мерзімі өткенге дейін осындай әкімшілік құқық бұзушылық жасаған болса, онда ол әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 613-бабының 7-тармағына сәйкес көлік құралын жүргізу құқығынан айырылған тұлға ретінде біліктілігі болуы керек.

Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2017 жылғы 6 қазандағы № 7 "Соттардың Қазақстан Республикасы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің Ерекше бөлімінің нормаларын қолданудың кейбір мәселелері туралы" нормативтік қаулысы құқық бұзушының мәртебесін анықтаудағы кейбір ерекшеліктерді нақтылайды. Егер жүргізуші белгіленген тәртіппен көлік құралын басқару құқығынан айыру түріндегі әкімшілік жазаны орындағаннан кейін жүргізуші куәлігін қайтадан алмаған болса, онда осыған ұқсас құқық бұзушылықтар жасағаны үшін әкімшілік немесе қылмыстық жауапкершілікті анықтау мақсатында оны мұндай құқыққа ие емес жүргізуші ретінде қарастырған жөн.

Осылайша, егер көлік құралын басқару құқығынан айыру туралы шешім орындалғаннан кейін жүргізуші бұл құқықты заңда белгіленген тәртіппен қайтадан алған болса, онда әкімшілік жаза мерзімі өткеннен кейін бір жыл ішінде Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 613-бабының 4-бөлігімен құқық бұзушылық жасағаны үшін әкімшілік жауапкершілікке тартылады, ол Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 613-бабының бесінші бөлігі үшін жауап береді.

Түсініктеме берілген баптың 6-бөлігінің объективті жағы осы баптың бесінші бөлігінде көзделген әкімшілік жазаның қолданылу мерзімі аяқталғаннан кейін бір жыл ішінде жасалған, осы баптың бесінші бөлігінде көзделген бірнеше рет заңсыз әрекеттермен сипатталады.

Әкімшілік құқық бұзушылықтың тергеліп жатқан бөлігінің санкциясы отыз күнге әкімшілік қамауға алу түріндегі ең ауыр әкімшілік жазаны және он жыл мерзімге көлік құралын жүргізу құқығынан айыруды көздейді. Сонымен қатар, әкімшілік қамауға алу жазаның негізгі түрі болып табылады және көлік құралын басқару құқығынан айыру

қосымша болып табылады. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекстің 50-бабының ережелерін ескере отырып, әкімшілік қамауға алу мүмкін болмаған жағдайда, әкімшілік жазаның негізгі түрі көлік құралын басқару құқығынан айыру болып табылады.

Әкімшілік жазаны қолданудың бұл тәртібі "Соттардың Қазақстан Республикасы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің Жалпы бөлімінің нормаларын қолданудың кейбір мәселелері туралы" Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2017 жылғы 22 желтоқсандағы № 12 Нормативтік қаулысымен түсіндіріледі. Егер Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің арнайы бөлімінің бабы бойынша санкция қосымша айыппұлмен қамауға алуды көздейтін болса (мысалы, көлік құралын жүргізу құқығынан шығару немесе айыру), онда соттар мұндай адамдарды Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 50-бабына сілтеме жасай отырып, қамауға алу түрінен босатып, Ерекше бөлімнің бабының санкциясында көзделген екінші жазаны қолдануы керек. Әкімшілік кодекс, егер Әкімшілік кодекстің 42-бабының екінші бөлігі негізгі әкімшілік айыппұл түріндегі жазаны қолдануға мүмкіндік берсе.

Осы баптың 7-бөлігінің объективті жағы осы баптың төртінші, бесінші және алтыншы бөліктерінде көзделген, көлік құралын басқару құқығынан айырылған адам, дәл осы әкімшілік жаза мерзімі аяқталғанға дейін жасаған заңсыз әрекеттермен сипатталады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 613-бабы 7-бөлігінің санкциясында жиырма тәулік мерзімге әкімшілік қамауға алу түріндегі бір ғана балама емес әкімшілік жаза қарастырылған. Бұл санкцияның жетілмегендігін атап өткен жөн, өйткені онда Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 32-бабында көзделген негіздер бойынша әкімшілік қамауға алынуға жатпайтын адамдарды әкімшілік жауапкершілікке тарту тәртібі қарастырылмаған. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 613-бабы 11-тармағының ережелерін қолдануға болмайды, өйткені санкцияны айыппұлмен алмастыру тек Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 50-бабында көрсетілген құқық бұзушылар үшін мүмкін.

Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2016 жылғы 22 желтоқсандағы № 12 "Соттардың Қазақстан Республикасы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің Жалпы бөлімінің нормаларын қолданудың кейбір мәселелері туралы" нормативтік қаулысы осындай ерекшеліктерді нақтылайды. Әкімшілік қамауға алу түріндегі әкімшілік жаза қарастырылған әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарау кезінде судьялар Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 32 және 50-баптарының екінші бөлігінде көзделген, әкімшілік қамауға алуды болдырмайтын жағдайлардың болуын немесе болмауын мұқият зерделеуі керек.

Бірақ әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғалған кезде "Соттардың Қазақстан Республикасы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің Ерекше бөлімінің нормаларын қолданудың кейбір мәселелері туралы" Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2017 жылғы 6 қазандағы № 7 Нормативтік қаулысының 27-тармағының

түсіндірмелерін ескеру қажет. Егер көлік құралын басқару құқығынан айырылған жүргізуші Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 613-бабының бірінші, екінші және жетінші баптары бойынша құқық бұзушылық жасаса, онда Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 612-бабының үшінші бөлігіне қосымша құқық бұзушының әрекеті білікті болуы керек. Көлік құралын басқару құқығынан айырылған жүргізушімен көлік құралын басқарған кезде оның әрекеті Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 612-бабының үшінші бөлігіне сәйкес біліктілікке ие. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 669-бабына сәйкес мұндай әрекеттер қосымша біліктілікке жатпайды.

Түсіндірілген баптың 8-бөлігінің объективті жағы осы баптың жетінші бөлігінде көзделген, осы баптың жетінші бөлігінде көзделген әкімшілік жаза мерзімі өткеннен кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған заңсыз әрекеттермен сипатталады.

Осы норма санкциясында Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 613-бабының 7-бөлігінің түсіндірмесінде көрсетілген кемшіліктер бар.

Зерттеліп жатқан баптың 9-бөлігінің объективті жағы осы баптың төртінші бөлігінде аталған көлік құралдарын басқаруға құқығы жоқ адамдар жасаған заңсыз әрекеттермен сипатталады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 613-бабының төртінші бөлігінде белгіленген тәртіппен алкогольдік, есірткілік және (немесе) есірткіге мас күйінде емтихан тапсыру заңды талабын орындамағаны үшін үш жыл мерзімге көлік құралын басқару құқығынан айыру түріндегі әкімшілік жаза қарастырылған. Жоғарыда атап өткеніміздей, егер көлік құралын басқару құқығынан айыру мерзімі өтіп кетсе және құқық бұзушы көлік құралын жүргізу құқығына ие болмаса, оның мәртебесі көлік құралын басқаруға құқығы жоқ тұлғалар ретінде анықталуы керек.

Талданатын баптың 10-бөлігінің объективті жағы осы баптың тоғыз бөлігінде көзделген, осы баптың тоғызыншы бөлігінде көзделген әкімшілік жаза мерзімі өткеннен кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған заңсыз әрекеттермен сипатталады.

Қаралып отырған баптың 11-бөлігінің объективті жағы осы баптың жетінші, сегізінші және оныншы бөліктерінде көзделген, осы Кодекстің 50-бабының екінші бөлігіне сәйкес әкімшілік қамауға алынбаған адамдар жасаған әрекеттермен сипатталады.

ӘҚБТК-нің 59-бабының 2-тармақшасына сәйкес әкімшілік қамауға алу қолданылмайды:

- 1) жүкті әйелдер мен он төрт жасқа дейінгі балалары бар әйелдер;
- 2) он сегіз жасқа толмаған адамдар;
- 3) 1 және 2 топтағы мүгедектер;
- 4) елу сегіз жастан асқан әйелдер;
- 5) алпыс үш жастан асқан ер адамдар;
- 6) он төрт жасқа толмаған балаларды жалғыз тәрбиелейтін ер адамдар үшін.

Көріп отырғаныңыздай, мақалада әкімшілік қамауға алу түріндегі әкімшілік жазаға тартылмайтын құқық бұзушылардың толық тізімі жоқ. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 32-бабының 2-бөлігі арнайы мемлекеттік және құқық қорғау органдарының қызметкерлеріне атыс қаруын және суық болатты алып жүру және сақтау құқығынан айыру түріндегі әкімшілік жаза қолданылмайтындығын көрсетеді.

Сонымен, 2018 жылғы 28 ақпанда Қостанай қаласының мамандандырылған әкімшілік сотының судьясы Н.С.Насырова полиция қызметкері Ж.Дандыбаевтың құқықбұзушылық туралы № 3228-1800-3 / 1399 ісін қарады. Көлік құралын жүргізу құқығынан айырылған, өндірісті тоқтатқан және істі полиция қызметкерінің жұмыс орнына оны тәртіптік жауапкершілікке тарту үшін әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 613-бабы 7-бөлігі.

Іс материалдарынан Дандыбаев Ж.У. "көлік құралын басқару құқығынан айырылған адамды басқару" деген жол ережесін бұзған және Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 32-бабының 2-бөлігі негізінде ол жалпы негізде әкімшілік жауапкершілікке тартылуы керек.

Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2017 жылғы 6 қазандағы № 7 Нормативтік қаулысының 27-тармағы: "Егер көлік құралын басқару құқығынан айырылған жүргізуші әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекстің 30-тарауына сәйкес көлік құралын басқару құқығынан айыруды қарастыратын құқық бұзушылық жасаса: баптың төртінші бөлігі 590, ... Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 613-бабының бірінші, екінші және жетінші бөліктері, - Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 612-бабының үшінші бөлігіне қосымша құқық бұзушының әрекеті біліктілікке жатады. Көлік құралын жүргізу құқығынан айырылған жүргізушімен көлік құралын жүргізу кезінде оның әрекеті Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 612-бабының үшінші бөлігіне сәйкес анықталады".

Жоғарыда айтылғандарға сүйене отырып, судья Ж.У.Дандыбаевқа қатысты іс жүргізуді заңды түрде тоқтатпағаны дәлелденді. 821-баптың 2-бөлігінде: "Сот ісін жүргізу нәтижесінде іс-әрекеттің құқықтық бағасын мойындай отырып, орган (лауазымды адам) құқық бұзушылықтың дәрежесін неғұрлым қатаң әкімшілік жазаны көздейтін заңның бабына немесе бөлігіне ауыстыруға міндетті" делінген.

Осыған байланысты Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 613-бабы 11-бөлігінің тармағы "50" деген саннан кейін "және 32-баптың 2-бөлігі" деген сөздермен толықтырылсын деген негіздеме бар.

Тергеуде тұрған баптың 12-бөлігіндегі қылмыстың объективті жағы төрт квалификациялық сипаттамамен сипатталады және келесі заңсыз әрекеттерден (әрекетсіздіктен) көрінеді:

1) ішкі істер органдарының қызметкері оның рұқсатынсыз тоқтаған жағдайда көлік құралының салонында (кабинында) жүргізуші қалдыруы;

2) жүргізушінің ішкі істер органдары қызметкерінің көлік құралының салонынан (кабинасынан) шығу туралы талаптарын сақтамауы;

3) әскери көлікті жүргізуші жүргізуші көлік құралының салонынан (кабинасынан) оны, егер оны әскери полиция қызметкері оның рұқсатынсыз тоқтатса;

4) әскери көлік құралын жүргізуші әскери полиция қызметкерінің көлік құралының салонынан (кабинасынан) кету туралы талаптарын орындамауы.

"Жол қозғалысы туралы" Қазақстан Республикасының 2014 жылғы 17 сәуірдегі № 194 Заңының 23-бабына сәйкес, жол саласындағы мемлекеттік бақылауды және қадағалауды жүзеге асыратын уәкілетті органның лауазымды адамдары жүргізушіге олар болмаған кезде көлік құралының кабинасынан (кабинасынан) кетуге рұқсат етуге құқылы. ішкі істер органы қызметкерінің өміріне немесе денсаулығына қауіп-қатер (заңсыз мінез-құлық, іздеушіге ұқсастық, мас болу күдігі). Көлік құралы уәкілетті лауазымды адамның өтініші бойынша тоқтатылған кезде, жүргізуші көлік құралының салонында (кабинасында) қалып, кабинадан тек лауазымды адамның өтініші немесе рұқсаты бойынша кетуі керек.

Көлік құралын тоқтата тұрудың құқықтық негіздері мен заңды талаптарының механизмі туралы түсіндірілген бапқа назар аударыңыз. Біріншіден, уәкілетті қызметкерлер (лауазымды адамдар) бұл құқықты алады:

- 1) ішкі істер органдары (полиция);
- 2) көліктік бақылау органдары;
- 3) әскери полиция органдарының киімдері.

Көлік құралын тоқтатуға қойылатын талаптар:

- 1) қол қимылымен сигнал беру
- 2) бір уақытта ысқырық сигналы бар өзекшемен сигнал беру;
- 3) дауыс зорайтқыш көмегімен сигнал беру.

Сонымен қатар, сигналдар жүргізушіге түсінікті болуы керек және олардың орындалуы авариялық жағдай туғызбауы үшін уақытылы берілуі керек.

Жол жүрісі ережелерінің 2-бөлігінің 2 және 3-тармақтарына сәйкес көлік құралының жүргізушісі ішкі істер органдары қызметкерінің өтініші бойынша көліктік бақылауды бір нысандағы көлік құралын тоқтатуға міндетті:

- 1) көлік құралын тоқтату;
- 2) көлік құралының өздігінен жүруін болдырмайтын шараларсыз, сондай-ақ ішкі істер органдарының қызметкері оның рұқсатынсыз тоқтаған жағдайда көлік құралын тастамауға міндетті.

Қылмыстың субъективті жағы кінәнің қасақана түрінде көрсетіледі.

Осы бап бойынша әкімшілік құқық бұзушылықтың субъектілері 16 жасқа толған көлік құралдарын басқаратын адамдар болып табылады.

Түсіндірілген бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуді келесі адамдар қарауға құқылы:

1) екінші, үшінші, 3-1, төртінші, бесінші, алтыншы, жетінші, сегізінші, тоғызыншы, оныншы және он бірінші бөліктерінде - мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 684-бабының бірінші бөлігі);

2) бірінші, он екінші және он үшінші бөліктерде - ІІМ комитеттерінің төрағалары мен департаменттерінің басшылары, аумақтық ішкі істер органдарының, әкімшілік, көші-қон полициясының бөлімшелері, облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың жергілікті полиция қызметі, олардың орынбасарлары (2-бөлімнің 1-тармағы) . Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 685-бабы);

3) бірінші және он үшінші бөліктерде - бөлімдердің, полиция бөлімдерінің, әкімшілік, көші-қон полициясының басшылары, жергілікті полиция округінің (қаладағы аудан) және олардың орынбасарлары (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 685-бабы 2-бөлігінің 2-тармағы);

4) он екінші бөлігінде - арнайы атақтары бар ішкі істер органдарының (полицияның) қызметкерлері (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 685-бабы 2-бөлігінің 4-тармағы);

5) әскери полицияның уәкілетті лауазымды адамдарының бірінші, он екінші және он үшінші бөліктерінде (ӘҚБтК 727-бабының 1-бөлігі).

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 613-бабының екінші бөлігінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылық жасаған кезде полиция қызметкерлері көлік құралдарын уақытша сақтау үшін арнайы орындарға, тұрақтарға немесе тұрақты көліктік бақылау постарына жақын орналасқан учаскелерге, соның ішінде көлік құралдарын уақытша сақтауға беру арқылы ұстауға, жеткізуге және пайдалануға тыйым салуға құқылы. ұстау себептері жойылғанға дейін басқа көлік құралын (жүк машинасын) пайдалану (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 797-бабы 1-бөлігі).

Түсіндірілген бап бойынша келесі адамдар әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғауға құқылы:

1) екінші, үшінші, 3-1, төртінші, бесінші, алтыншы, жетінші, сегізінші, тоғызыншы, оныншы және он бірінші бөліктер бойынша - ішкі істер органдары (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 804-бабы 1-бөлігінің 1-тармағы);

2) екінші, үшінші, 3-1, төртінші, бесінші, алтыншы, жетінші, сегізінші, тоғызыншы, оныншы және он бірінші бөліктерінде - Қазақстан Республикасы Қарулы Күштері әскери полиция органдарының әскери қызметшілердің, әскери дайындыққа жататын адамдар мен адамдар жасаған құқық бұзушылықтар туралы органдары. Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің, Қазақстан Республикасының басқа да әскерлері мен әскери бөлімдерінің көлік құралдарының жүргізушілері (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 804-бабы, 1-бөлігі, 4-тармағы);

3) екінші, үшінші, 3-1, төртінші, бесінші, алтыншы, жетінші, сегізінші, тоғызыншы, оныншы және он бірінші бөліктерінде - арнайы мемлекеттік органдардың көлік құралдарын жүргізуші адамдар жасаған құқық бұзушылықтар туралы Қазақстан Республикасы Ұлттық қауіпсіздік комитетінің әскери полициясы; (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 804 бабы 1 бөлігі);

4) екінші, үшінші, 3-1, төртінші, бесінші, алтыншы, жетінші, сегізінші, тоғызыншы, оныншы және он бірінші бөліктерінде - әскери қызметшілер жасаған және әскери қызметке шақырылатын, оқуға шақырылған құқық бұзушылықтар туралы Қазақстан Республикасы Ұлттық ұланының әскери полициясы (6-тармақ). Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 804-бабының 1-бөлігі);

5) көліктік бақылау органдары (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 804-бабы 1-бөлігінің 26-тармағы);

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 812-бабының негізінде Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 613-бөлігінің барлық бөліктерінде көзделген құқық бұзушылықтардың барлық түрлері, олар көлік құралдарын тіркеу орнында немесе оған қатысты әкімшілік іс қозғалып жатқан адамның тұрғылықты жерінде қаралуы мүмкін.

Кәмелетке толмағандардың, олардың ата-аналарының немесе оларды алмастыратын адамдардың әкімшілік құқық бұзушылық туралы істері әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қаралып жатқан адамның тұрғылықты жері бойынша қаралады.

614-бап. Көлік құралдарының қозғалысына кедергі жасау

Көлік құралдарының қозғалысына әдейі кедергілер жасау, сондай-ақ жол саласындағы мемлекеттік бақылау мен қадағалауды жүзеге асыруға уәкілеттік берілген лауазымды адамдардың талаптарын орындамау, осындай кедергілерді жою -

жеке тұлғаларға - үш, лауазымды адамдарға - он айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Құқықбұзушылықтың жалпы нысаны - бұл жол қауіпсіздігі саласында туындайтын қоғамдық қатынастар. Түсіндірілген мақаланы бұзудың жалпы нысаны - Жол ережелері мен тиісті нормативтік құқықтық актілерді сақтау кезінде туындайтын қоғамдық қатынастар.

Құқықбұзушылықтың объективті жағы жол ережелерін бұзатын заңсыз әрекеттерде (әрекетсіздікте) көрінеді:

1) көлік құралдарының қозғалысына қасақана кедергі келтірсе;

2) көлік саласындағы қозғалысқа кедергілерді алып тастау туралы қозғалыс саласындағы мемлекеттік бақылау мен қадағалауды жүзеге асыруға уәкілеттік берілген лауазымды адамдардың талаптарын орындамау.

"Жол қозғалысы туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 53-бабы 4-тармағының 5–9-тармақшаларына сәйкес жолды пайдаланушыларға:

1) қозғалысқа кедергі келтіретін, қозғалысқа кедергі келтіретін, адамдарға қауіп төндіретін немесе мүлікке нұқсан келтіретін кез-келген іс-әрекеттен аулақ болуға, жолға заттар мен материалдарды лақтыруға, түсіруге немесе қалдыруға жол қозғалысына кедергі жасамайды немесе оның қауіпсіздігіне қауіп төндірмейді;

2) жолдағы қозғалысқа кедергі анықталған немесе туындаған жағдайда, бұл кедергіні жою үшін шаралар қолданады, ал егер мүмкін болмаса - осы кедергіні осы Заңның талаптарына сәйкес немесе жол қауіпсіздігін қамтамасыз ететін басқа тәсілмен белгілейді және бұл туралы уәкілетті органға хабарлайды. немесе жол иелеріне;

3) адал, дұрыс әрекет етуге, ұқыпты және өзара сыпайы болуға, кедергілер мен қозғалысқа қауіп төндірмеуге;

4) жолдардың ластануын болдырмауға, оның ішінде қоқыс тастауға, қозғалысқа қауіп төндіретін заттар мен басқа да заттарды арнайы бөлінген орындардан тыс жерлерге тастауға;

5) жол жүрісі саласындағы Қазақстан Республикасының заңдарында белгіленген өзге де міндеттерді орындау.

1.3 - 1.6 тармақшасына сәйкес автокөлік құралдарының жүргізушілері:

1) өз іс-әрекеті немесе әрекетсіздігі арқылы жол қозғалысының басқа пайдаланушыларға, олардың көлік құралдары мен басқа да мүліктеріне зиян тигізбеуі үшін қауіпсіз жағдай жасауға;

2) жол жамылғысын бүлдірмеңіз немесе ластанмаңыз, жол белгілерін алып тастамаңыз, оларды жасырмаңыз немесе бүлдірмеңіз, жол белгілерін, бағдаршамдарды және қозғалысты ұйымдастырудың басқа да техникалық құралдарын өз бетіңізше орнатпаңыз;

3) қозғалысқа кедергі келтіретін, қозғалысқа кедергі келтіретін, адамдарға қауіп төндіретін немесе мүлікке нұқсан келтіретін кез-келген әрекеттен аулақ болуға, жолға заттар мен материалдарды лақтыруға, түсіруге немесе тастай отырып, қозғалысқа кедергі жасамайды немесе оның қауіпсіздігіне қауіп төндірмейді;

4) жолдағы қозғалысқа кедергілер анықталған немесе туындаған жағдайда, бұл кедергіні жою үшін шаралар қолданады, ал егер мүмкін болмаса, бұл кедергіні "Жол қозғалысы туралы" Қазақстан Республикасы Заңының талаптарына сәйкес немесе жол қауіпсіздігін қамтамасыз ететін басқа жолмен белгілейді; кедергілер туралы жол қауіпсіздігі саласындағы уәкілетті органға немесе жол иелеріне хабарлаңыз.

"Жол қозғалысы туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 10-бабының 6-тармағына сәйкес жол қозғалысын мемлекеттік бақылау мен қадағалауды ұйымдастыру және жүзеге асыру және оның қауіпсіздігін қамтамасыз ету уәкілетті органға жүктелген . Осы Заңның 22-бабының негізінде мемлекеттік бақылау мен қадағалауды жүзеге асыратын лауазымды адамдарға:

1) Қазақстан Республикасының жол қауіпсіздігі жөніндегі бас мемлекеттік инспекторы - уәкілетті органның бөлім бастығы;

2) Қазақстан Республикасының жол қауіпсіздігін қамтамасыз ету жөніндегі бас мемлекеттік инспекторының орынбасарлары - уәкілетті органның бөлім басшылары орынбасарлары;

3) Қазақстан Республикасының жол қауіпсіздігін қамтамасыз ету жөніндегі мемлекеттік инспекторлары - уәкілетті органның бөлімін мемлекеттік бақылау жөніндегі мамандар;

4) облыстардың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың жол қауіпсіздігін қамтамасыз ету жөніндегі бас мемлекеттік инспекторлары - уәкілетті органның аумақтық бөлімшелерінің басшылары;

5) облыстардың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың жол қауіпсіздігін қамтамасыз ету жөніндегі бас мемлекеттік инспекторларының орынбасарлары - уәкілетті органның аумақтық бөлімшелері басшыларының орынбасарлары;

6) облыстардың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың, облыстық маңызы бар қалалардың, аудандардың жол қауіпсіздігін қамтамасыз ету жөніндегі мемлекеттік инспекторлары - уәкілетті органның аумақтық бөлімшелерін мемлекеттік бақылау жөніндегі мамандар.

Қылмыстың субъектісі:

1) құқық бұзушылық жасалғанға дейін 16 жасқа толған қабілетті және сау адамдар;

2) қызметтік міндеттерін орындамағаны немесе тиісінше орындамағаны үшін әкімшілік жауапкершілікке тартылған лауазымды тұлға. Бұл жағдай болмаған кезде әкімшілік құқық бұзушылық үшін кінәлі лауазымды адам жалпы негізде жауап береді.

Осы баптың субъективті жағы тікелей ниет түрінде және немқұрайлылықпен көрсетілуі мүмкін.

Түсіндірілген бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуді келесі адамдар қарауға құқылы:

1) ПМ комитеттерінің төрағалары мен басқармаларының басшылары, аумақтық ішкі істер органдарының, әкімшілік, көші-қон полициясының, облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың жергілікті полиция қызметі, олардың орынбасарлары, олардың орынбасарлары (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 685-бабы 2-бөлігінің 1-тармағы);

2) бөлімдердің, полиция бөлімдерінің, әкімшілік, көші-қон полициясының, жергілікті полиция округінің (қаланың, қаладағы ауданның) басшылары және олардың орынбасарлары (ӘҚБтК-нің 685-бабы 2-бөлігінің 2-тармағы);

3) әскери полицияның уәкілетті лауазымды адамдарының бірінші, он екінші және он үшінші бөліктерінде (Әкімшілік кодекстің 727-бабының бірінші бөлігі).

Түсіндірілген бап бойынша әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізу, жоғарыда көрсетілген мемлекеттік органдардың лауазымды адамдарынан басқа,

қауіпсіздік шараларын жүргізу кезінде Қазақстан Республикасы Мемлекеттік күзет қызметінің лауазымды адамдарына құқылы (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 804-бабы 1-бөлігінің 4-тармағы).

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 614-бабының екінші бөлігінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылық жасаған кезде полиция қызметкерлері көлік құралдарын арнайы учаскелерде, тұрақтарда немесе тұрақты көліктік бақылау постына жақын орналасқан учаскелерде уақытша сақтау үшін тасымалдау арқылы ұстауға, жеткізуге және тыйым салуға құқылы. ұстау себептері жойылғанға дейін басқа көлік құралын (жүк машинасын) пайдалану (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 797-бабы 1-бөлігінің 1-тармағы).

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 812-бабының негізінде Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 614-бөлігінің барлық бөліктерінде көзделген құқық бұзушылықтардың барлық түрлері, олар көлік құралдарын тіркеу орнында немесе оларға қатысты әкімшілік іс қозғалып жатқан адамның тұрғылықты жерінде қаралуы мүмкін.

Кәмелетке толмағандардың, олардың ата-аналарының немесе оларды алмастыратын адамдардың әкімшілік құқық бұзушылық туралы істері әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қаралып жатқан адамның тұрғылықты жері бойынша қаралады.

615-бап. Жаяу жүргіншілердің және басқа да жол пайдаланушылардың жол жүру ережелерін бұзуы

1. Жаяу жүргіншілердің және басқа да жол пайдаланушылардың жол ережелерінің талаптарын сақтамауы -

екі айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, жәбірленушіге денсаулыққа зиян келтіруге әкеп соқтыратын, қылмыстық құқық бұзушылықтың белгілері немесе материалдық залал келтірмейтін әрекеттер, -

он айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

3. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекет,

он айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

4. Осы баптың екінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекет -

жиырма айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға немесе үш тәулікке әкімшілік қамауға әкеп соғады.

Ескерту. Осы мақаладағы басқа жолды пайдаланушылар ретінде мопедтер, велосипедтер мен ат арбаларын, драйвтарды жүргізушілерді, жол бойында жануарларды немесе табындарды айдап жүрген адамдар, сондай-ақ көлік құралдарының жолаушылары түсінілуі керек.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Бұл әкімшілік құқық бұзушылықтың жалпы нысаны - жаяу жүргіншілер мен басқа да жол пайдаланушыларының жол ережелерін сақтауынан туындайтын қоғамдық қатынастар.

Осы баптың 1-тармағында көзделген қылмыстың объективті жағы екі біліктілік белгілерімен сипатталады:

1) жаяу жүргіншілердің жол ережелерінде белгіленген талаптарды сақтамауы;

2) басқа жол пайдаланушылардың жол ережелерінде белгіленген талаптарды орындамауы.

Бұл норманың диспозициясы көрпе болып табылады, өйткені онда жаяу жүргіншілерге және басқа да жол пайдаланушыларға тыйым салынған нақты әрекеттер (әрекетсіздік) жоқ. Шектеу нормаларының тізімі "Жол қозғалысы туралы" Қазақстан Республикасының 2014 жылғы 17 сәуірдегі № 194 Заңында және Жол жүру ережелерінде көрсетілген.

Жоғарыда аталған Заңның 56-бабының 2-тармағына сәйкес, жаяу жүргінші құзыретті органдардан, жолдардан, өткелдерден және басқа да жол құрылыстарының иелерінен қауіпсіз қозғалыс үшін қажетті жағдайларды талап етуге құқылы. Жаяу жүргіншілерге тыйым салынады:

1) егер ауылда бөлетін жолақ болса, сондай-ақ жаяу жүргіншілер немесе жол кедергілері орнатылған жерлерде жаяу жүргіншілер өткелінен тыс жүріс бөлігін кесіп өту;

2) автомобиль жолында болу.

Жол ережелерінің 3-бөлімінде жаяу жүргіншілер сақтауға және сақтауға міндетті нұсқаулық, міндетті және тыйым салушы стандарттар бар. Жаяу жүргіншілер тротуарлармен немесе жаяу жүргіншілер жолдарымен, ал олар болмаса - жол жиектерімен, сондай-ақ Жол ережелерінің 17.1 және 17.4-тармақтарының талаптарына сәйкес жүруі керек. Ірі заттарды алып жүрген немесе алып жүрген жаяу жүргіншілер, сондай-ақ мүгедектер арбаларында қозғалтқышсыз жүрген адамдар, егер олар тротуармен немесе жиектермен қозғалыс басқаларға кедергі келтірсе, жолдың жүріс бөлігінің бойымен жүре алады (бөлу жолағы - жүріс бөлігінің сыртқы жиегінде). жаяу жүргіншілер. Тротуарлар, жаяу жүргіншілер жолдары немесе жол жиектері болмаған кезде, сондай-ақ олармен жүру мүмкін болмаған жағдайда, жаяу жүргіншілер велосипед жолымен жүре алады немесе жүріс бөлігінің бойымен бір қатарға баса алады (бөлу жолағы бар жолдарда - жүріс бөлігінің шет жағында).

Елді мекендерден тыс жерде, жүріс бөлігімен қозғалыс кезінде жаяу жүргіншілер көлік құралдарының қозғалысына қарай жүруі керек. Мүгедектер арбаларында қозғалтқышсыз жүретін адамдар, мотоцикл, мопед, велосипедпен жүріс бөлігінің бойымен жүретін адамдар көліктің қозғалыс бағыты бойынша жолдың оң жағымен жүруі керек.

Жол бойында ұйымдасқан аяқ бағаналарының қозғалысына тек төрт адамнан артық емес оң жақтағы көлік құралдарының қозғалыс бағыты бойынша ғана рұқсат етіледі. Сол жақтағы алдыңғы және артқы бағандар қызыл жалаулармен, ал түнде және көріну жеткіліксіз жағдайда - шамдар жанған кезде: алдыңғы - ақ, артқы - қызыл. Балалардың топтарын тек тротуарлармен және жаяу жүргіншілер жолдарымен, ал егер олар жоқ болса, жолдың бойымен, бірақ күндізгі уақытта және ересектердің сүйемелдеуімен ғана жүргізуге рұқсат етіледі.

Жаяу жүргіншілер жаяу жүргіншілер өткелінде, оның ішінде жерасты және көтерілістерде, егер олар көзге көрінбейтін болса, тротуарлар мен жиектердегі қиылыстарда жүруі керек. Егер көріну аймағында өткел немесе қиылысу болмаса, жолдың жүріс бөлігінің жиегіне екі бұрышта да айқын көрінетін жерлерден өтуіне рұқсат етіледі. Егер ауылда бөлетін жолақ болса, сондай-ақ жаяу жүргіншілер немесе жол қоршаулары орнатылған жерлерде жаяу жүргіншілер өткелінен тыс жүріс бөлігінен өтуге тыйым салынады.

Қозғалыс реттелетін жерлерде жаяу жүргіншілер бағдаршамның немесе жаяу жүргіншілердің бағдаршамының сигналдарын басшылыққа алуы керек, ал ол болмаған жағдайда - бағдаршамның қозғалысы. Реттелмеген жаяу жүргіншілер өткелінде жаяу жүргіншілер көлік құралдарына дейінгі қашықтықты, олардың жылдамдығын есептеп, жүріс бөлігіне кіре алады және өткел олар үшін қауіпсіз болатынына көз жеткізеді. Жаяу жүргіншілер өткелінен тыс жүріс бөлігін кесіп өткен кезде, жаяу жүргіншілер көлік құралдарының қозғалысына кедергі келтірмеуі керек және жақында келе жатқан көлік құралдарының жоқтығына көз жеткізбестен, көлік құралдарының қозғалысына кедергі келтірмеуі және көрінетінді шектейтін басқа кедергілерді қалдыруы керек.

Жүріс бөлігінен шыққан кезде жаяу жүргіншілер жол қозғалысы қауіпсіздігін қамтамасыз етумен байланысты болмаса, оны кідіртуге немесе тоқтатуға болмайды. Өткізуді аяқтауға уақыты жоқ жаяу жүргіншілер қарсы бағытта қозғалыс ағынын бөліп тұрған жолда тоқтауы керек. Сіз одан әрі қозғалыс қауіпсіздігіне көз жеткізіп, бағдаршамның (бағдаршамның) сигналдарын ескере отырып, өтуді жалғастыра аласыз.

Көк жыпылықтаған жарықпен және арнайы дыбыстық белгісі бар көліктерге жақындағанда жаяу жүргіншілер жүріс бөлігінен өтпеуі керек, ал ондағы адамдар бұл көліктерге жол беріп, мүмкін болса, жүріс бөлігін тазартуы керек.

Жолдың жүріс бөлігіне қатысты биіктіктегі учаскелерде белгіленген маршруттық көлік пен такси күтуге рұқсат етіледі, егер олар жоқ болса, тротуарда немесе тротуарда. Биік қону алаңдарымен жабдықталмаған аялдама пункттерінде көлік құралына тоқтағаннан кейін ғана кіруге рұқсат етіледі. Шығарып болғаннан кейін аялдасыз жүріс бөлігін босату керек.

"Жол қозғалысы туралы" Қазақстан Республикасының 2014 жылғы 17 сәуірдегі № 194 Заңының 57-бабына сәйкес мопедтер, велосипедтер, жүргізушілер, ірі қара малы,

табын, жануарларды буып-түйетін, тірі немесе мінетін жануарлар жол ережелеріне сәйкес жолдарда жүруге құқылы. .

Мопедтер, велосипедтер, жүргізушілер, жүргізуші малды, табындарды, қораптарды, атқыштар немесе мінетін жануарлардың жүргізушілері Қазақстан Республикасының Үкіметі бекіткен жол ережелерін білуге және сақтауға міндетті.

Мопед пен велосипед жүргізушілеріне тыйым салынады:

- 1) доңғалақтан кемінде бір қол ұстамай міну;
- 2) жолаушыларды тасымалдауға;
- 3) өлшемі бойынша ұзындығы немесе ені елу сантиметрден асатын жүктерді немесе басқаруға кедергі келтіретін тауарларды алып жүруге;
- 4) жақын жерде велосипед жолы болса, жол бойымен жүріңіз;
- 5) трамвай қозғалысы бар жолдарға және осы бағыттағы қозғалыс үшін бір жолақтан артық жолдарға солға бұрылуға немесе бұрылуға;
- 6) мопедтер мен велосипедтерге, сондай-ақ мопедтер мен велосипедтерге, мопедпен және велосипедпен бірге пайдалануға арналған тіркемелерді қоспағанда.

Жол ережелерінің 24-бөлімі велосипедтердің, мопедтердің, ат арбаларының қозғалысына, сондай-ақ жануарларды жүргізуге қойылатын талаптарды белгілейді. Велосипедпен, атпен жүретін арбамен (шана) жүруге, қораптағы жануарларды айдап әкетуге, жолға шыққан кезде малды немесе табынға мінуге 14 жасқа толмаған адамдарға және мопедке 16 жасқа толмағандар рұқсат етіледі.

Велосипедтер, мопедтер, ат арбалары (шана), атқа мінетін және оралған жануарлар тек оң жақ жол бойымен бір қатарда, мүмкін оңға қарай жүруі керек. Егер жаяу жүргіншілерге кедергі келтірмесе, жол бойындағы қозғалысқа рұқсат етіледі. Велосипедшілердің, ат арбаларының (жамбастардың) бағаналары, жүріс бөлігінде қозғалатын және орайтын жануарларды 10 велосипедшінің, мину және орау жануарларының және 5 арбаның (шана) топтарына бөлу керек. Күтуді жеңілдету үшін топтар арасындағы қашықтық 80-100 м болуы керек.

Велосипед жолымен қиылыстың сыртында орналасқан жолдың реттелмеген қиылысында велосипедтер мен мопедтердің жүргізушілері осы жолмен жүретін көліктерге жол беруі керек. Атты арбаның (шананың) жүргізушісі екінші жолдан жолға қарай көріну мүмкіндігі шектеулі жерлерде, жаяу жүргіншінің астына апаруы керек.

Жолдағы жануарларды тазарту керек, әдетте күндіз. Жүргізушілер жануарларды мүмкіндігінше жолдың оң жақ шетіне қарай бағыттауы керек. Жануарлар тобы жол бойымен немесе ол арқылы түнде және олар көрінбейтін жерде жүргізілгенде, жүргізушілер жануарларға жолда екендігі туралы ескерту беру керек. Темір жолмен жануарларды айдау кезінде табыны осындай сандар топтарына бөлу керек, олар жүргізушілердің санын ескере отырып, әр топтың қауіпсіз жүруі қамтамасыз етіледі.

Ат арбаларын (жаяу жүргіншілерді), жүргізушілерді және орама және орамдағы жануарлар мен мал иелеріне тыйым салынады:

- жануарларды төселген жолдарда пайда болуын болдырмайтын жағдайларда қараусыз қалдыруға;

- жануарларды теміржол және автомобиль жолдары арқылы арнайы бөлінген орындардан тыс жерлерде, сондай-ақ қараңғы жерде және көріну жеткіліксіз жерлерде (әртүрлі деңгейдегі малды жүргізушілерден басқа);

- өзге жолдар болған кезде асфальт - бетон және цемент-бетон жамылғысы бар жолда жануарларды жүргізу.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігінің объективті жағы осы баптың 1-бөлігінде көзделген құқыққа қайшы әрекеттер үшін әкімшілік жауаптылықты көздейді, сонымен қатар:

1) қылмыстық құқық бұзушылық белгілері жоқ жәбірленушінің денсаулығына зиян келтіру;

2) материалдық залал келтірген материалдық залал келтірілген кезде.

Жәбірленушіге келтірілген зиянның ауырлығын анықтау үшін сот-медициналық сараптама тағайындалады.

Жол ережесін қолданушылардың белгіленген талаптарын бұзуы жол-көлік оқиғасына әкелуі мүмкін екенін атап өткен жөн. Бұл жағдайда жолды пайдаланушы қылмыстық құқық бұзушылықтың белгілері болмаған жағдайда ғана әкімшілік жауапкершілікке тартылуы мүмкін.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 615-бабының бәсекелес нормасы - жаяу жүргіншілердің және басқа да жол пайдаланушылардың (көлік құралын басқаратын адамнан басқа) қозғалыс қауіпсіздігі немесе көлік құралдарын пайдалану ережелерін қарастыратын Қазақстан Республикасының 2014 жылғы 3 шілдедегі № 226 Кодексінің 351-бабы.

Зерттеліп отырған баптың 3-бөлігі объективті жағы, әкімшілік жазадан кейін бірнеше рет жасалған, осы баптың бірінші бөлігінде көзделген бірнеше рет әкімшілік құқық бұзушылықтармен сипатталады.

Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2018 жылғы 20 сәуірдегі № 5 " Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша сот шешімі туралы" нормативтік қаулысында құқық бұзушылықты қайталау кезінде әкімшілік құқық бұзушылық жасау ерекшеліктері түсіндірілді. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс материалдарына заңды күшіне енген сот шешімінің (құқық бұзушылықтың) қайталану фактісін растайтын көшірмесі немесе Қазақстан Республикасы Бас прокуратурасының Құқықтық статистика және арнайы есепке алу жөніндегі комитетінің органдарының мәліметтері қоса тіркелуі керек. Қайталауды анықтау кезінде сот Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекстің 61-бабында көзделген әкімшілік жаза қолданылған кезде адам әкімшілік жазаға тартылған кезеңге қатысты Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің жалпы бөлігінің ережелеріне негізделуі керек.

Зерттеліп отырған баптың 4-бөлігінің объективті жағы әкімшілік жазадан кейін бірнеше рет жасалған, осы баптың екінші бөлігінде көзделген бірнеше әкімшілік құқық бұзушылықтармен сипатталады.

Баптың түсіндірілген бөлігінің санкциясы екі балама әкімшілік жаза түрін қарастырады:

- 1) жиырма айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде әкімшілік айыппұл;
- 2) немесе үш тәулік мерзімге әкімшілік қамауға алу.

Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2016 жылғы 22 желтоқсандағы № 12 Нормативтік қаулысының 13-тармағында "бір әкімшілік құқық бұзушылық үшін бір негізгі немесе негізгі және қосымша әкімшілік жаза қолданылуы мүмкін (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекс 55-бабының алтыншы бөлігі)" делінген.

Осыған байланысты судья өз қалауы бойынша және оның пікірі бойынша осы әрекеттің әлеуметтік қауіптілігі туралы таңдау керек. Санкцияны таңдау кезінде әкімшілік жаза әділетті, құқық бұзушылықтың сипатына, оны жасау жағдайларына, құқық бұзушының жеке басына сәйкес келуі керек екенін ескеру қажет.

Осы бапқа ескертпе әкімшілік құқық бұзушылық субъектілері болып табылатын басқа жолды пайдаланушылар туралы түсінік береді.

Жаяу жүргіншілер мен басқа да жолды пайдаланушылар құқық бұзушылықтың барлық субъектілері бола алады.

Жаяу жүргінші дегеніміз - жолда көлік құралының сыртында тұрған және оған жұмыс жасамайтын адам. Жаяу жүргіншілер мүгедектерге арналған мүгедектер арбаларында жүрген, велосипед, мопед, мотоцикл жүргізетін, шана, арба және прам алып жүрген адамдарға тең.

Жолдың басқа пайдаланушылары ретінде мопедтер, велосипедтер мен ат арбаларын, айдаушыларды, дорба айдап жүргендерді, жол үстінде жануарларды немесе табындарды айдап жүрген адамдар, сондай-ақ көлік құралдарының жолаушылары түсінілуі керек.

Субъективтік жағы барлық бөліктерде кінәнің қасақана немесе абайсыз түрінде көрінеді.

Түсіндірілген мақалада көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуді келесі адамдар қарауға құқылы:

1) төртінші бөлік үшін - мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 684-бабының 1-бөлігі);

2) бірінші, екінші және үшінші бөліктердің бөліктерінде - ІІМ комитеттерінің төрағалары мен департаменттердің басшылары, аумақтық ішкі істер органдарының, әкімшілік, көші-қон полициясының бөлімшелері, облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың жергілікті полиция қызметі, олардың орынбасарлары (1 бөлім). Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 685 бабы 2);

3) 3-бөлімде - бөлімдердің, полиция бөлімдерінің, әкімшілік, көші-қон полициясының басшылары, жергілікті полиция округінің (қала, қаладағы аудан) және олардың орынбасарлары (ӘҚБТК-нің 685-бабы 2-бөлігінің 2-тармағы);

4) бірінші, екінші және үшінші бөліктерде - арнайы атақтары бар ішкі істер органдарының (полицияның) қызметкерлері (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 685-бабы 2-бөлігінің 4-тармағы);

5) бірінші, екінші және үшінші бөліктерінде - әскери полицияның уәкілетті лауазымды адамдары (Әкімшілік кодекстің 727-бабының 1-бөлігі).

Уәкілетті лауазымды адамдар осы баптың 4-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғауға құқылы:

1) ішкі істер органдары (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 804-бабының 1-бөлігі);

2) Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің әскери полиция органдарына әскери қызметке жауапты, әскери қызметке шақырылған әскери қызметшілердің, сондай-ақ Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің, басқа да әскерлері мен әскери құрылымдарының көлік құралдарын жүргізетін адамдар жасаған құқық бұзушылықтар туралы (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 804-бабының 4-бөлігі);

3) Қазақстан Республикасы Ұлттық қауіпсіздік комитетінің әскери полиция органдары арнайы мемлекеттік органдардың көлік құралдарын жүргізетін адамдар жасаған құқық бұзушылықтар туралы (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 804-бабының 5-бөлігі);

4) Қазақстан Республикасы Ұлттық ұланының әскери полиция органдарының әскери қызметшілер мен әскери қызметке шақырылатын, оқуға шақырылған құқық бұзушылықтары туралы (Әкімшілік кодекстің 804-бабының 6-бөлігі).

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 812-бабының негізінде Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 615-бөлігінің барлық бөліктерінде көзделген құқық бұзушылықтардың барлық түрлері, олар көлік құралдарын тіркеу орнында немесе оларға қатысты әкімшілік іс қозғалып жатқан адамның тұрғылықты жерінде қаралуы мүмкін.

Кәмелетке толмағандардың, олардың ата-аналарының немесе оларды алмастыратын адамдардың әкімшілік құқық бұзушылық туралы істері әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қаралып жатқан адамның тұрғылықты жері бойынша қаралады.

616-бап. Автокөлік құралдарын және оларға арналған тіркемелерді міндетті техникалық байқауды ұйымдастыру және жүргізу ережелерін бұзу

1. Автокөлік құралдарын және оларға арналған тіркемелерді міндетті түрде техникалық байқаудан өткізуді ұйымдастыру және жүргізу қағидаларын:

1) техникалық байқау операторы тексеру кезінде белгіленген, қозғалтқышы бар көлік құралдарының және оларға арналған тіркемелердің техникалық жай-күйіне сәйкес келмейтін параметрлері көрсетілген техникалық куәландыру карточкасын беру;

- 2) міндетті техникалық байқау жүргізуден негізсіз бас тарту;
- 3) автокөлік құралдарын және олар үшін тіркемелерді міндетті техникалық байқаудан өткізу үшін бірыңғай ақпараттық жүйеге ақпарат ұсынбау;
- 4) техникалық байқау орталығының орналасқан жерінің өзгергені туралы хабардар етпеу немесе уақтылы хабарламау;
- 5) халықты қызмет аймағында міндетті техникалық байқаудан өткізу кестесі туралы хабардар етпеу;
- 6) міндетті техникалық байқаудан өткізу кестесін бұзған;
- 7) техникалық байқау операторының міндетті техникалық байқаусыз диагностикалық техникалық байқау карточкасын беруі;
- 8) бақылау-диагностикалық жабдықты пайдаланбастан немесе тексеру-диагностикалық жабдықтың ақаусыз және / немесе дұрыс жұмыс істемеуімен міндетті техникалық байқау жүргізу;
- 9) оператор міндетті техникалық байқаудан өткен күннен бастап алты ай ішінде күнделікті жазба бойынша бейне файлдардың мұрағаттық сақталуына техникалық байқау жүргізбейді;
- 10) техникалық байқауды жүргізу үшін диагностикалық карточкаға міндетті техникалық байқаудан өткізу немесе көлік құралын фотосуретке түсіру туралы рәсімнің бейне жазбасының жоқтығы;
- 11) бекітілген нысанға сәйкес келмейтін техникалық байқау үшін диагностикалық картаны рәсімдеу және беру;
- 12) механикалық көлік құралдарын және олар үшін тіркемелерді міндетті техникалық байқаудан өткізудің бірыңғай ақпараттық жүйесіне жүйеге кірмеу, сондай-ақ дәл емес және (немесе) толық емес ақпаратты енгізу;
- 13) өндірістік үй-жайлар мен техникалық байқау орталығы аумағының мемлекеттік стандарттарда белгіленген талаптарға сәйкес келмеуі, -
шағын кәсіпкерлікке он, ал орта бизнеске жиырма, ірі бизнес үшін отыз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Міндетті техникалық қарау және жөндеу, автокөлік құралдарына және оларға арналған тіркемелерге техникалық қызмет көрсету жөніндегі қызметтердің жиынтығы -

Техникалық байқау операторларының тізілімін қоспағанда, лауазымды адамдарға, шағын бизнес субъектілеріне отыз, орта бизнес үшін - қырық, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне - елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

3. Техникалық байқау орталығының аумағында автомобильдер мен оларға арналған тіркемелерді жөндеу және оларға техникалық қызмет көрсету бойынша қызметтер көрсету -

лауазымды адамдарға, шағын бизнес субъектілеріне отыз мөлшерінде, орта бизнес үшін - қырық, ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

4. *Техникалық байқау операторларының тізіліміне енгізілген кезде көрінеу жалған ақпарат беру -*

Техникалық байқау операторларының тізілімін қоспағанда, лауазымды адамдарға, шағын бизнес субъектілеріне отыз, орта бизнес үшін - қырық, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне - елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

5. *Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекеттер, -*

Техникалық байқау операторларының тізілімін қоспағанда, лауазымды адамдарға, шағын бизнес субъектілеріне отыз, орта бизнес үшін - қырық, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне - елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

"Доңғалақты көлік құралдарын мерзімді техникалық байқаудың бірыңғай шарттарын бекіту туралы және осындай тексерулерді өзара тану туралы келісімді ратификациялау туралы" Қазақстан Республикасының 2010 жылғы 30 маусымдағы Заңы Қазақстан 1997 жылғы дөңгелекті көлік құралдарын мерзімді техникалық байқаудың бірыңғай шарттарын қабылдау туралы Вена келісіміне қосылды және мұндай емтихандарды өзара мойындау туралы ".

Автокөлік ұғымы "Автомобиль көлігі туралы" Қазақстан Республикасының 2003 жылғы 4 шілдедегі N 476 Заңының 1-бабының 6-тармағында келтірілген. Автокөлік құралы (бұдан әрі - автокөлік құралы) - бұл автомобиль көлігінің жылжымалы құрамы, оның ішінде автобустар, шағын автобустар, жеңіл автомобильдер, троллейбустар, автомобиль тіркемелері, жүк тракторларына арналған жартылай тіркемелер, сондай-ақ арнайы көлік құралдары (тауарлардың белгілі бір түрлерін тасымалдауға арналған) және арнайы көлік құралдары. автомобильдер (негізінен әртүрлі көліктік жұмыстарды орындау үшін жасалған).

Механикалық көлік ұғымы қолданыстағы бұйрықпен бекітілген "Көлік құралдарының қауіпсіздігіне қойылатын талаптар" Техникалық регламентінің 3 тармағының 34 тармақшасында келтірілген. Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің 2014 жылғы 26 қарашадағы № 197. Энергиямен жүретін көлік құралы - мопедтер мен теміржол көлігін қоспағанда, қозғалтқышпен басқарылатын өздігінен жүретін автомобиль. Тұжырымдама қозғалысқа қатысатын тракторлар мен өздігінен жүретін көліктерге де қатысты.

Бұл ереже келесі автокөлік құралдарына және олардың құрамдас бөліктеріне қолданылмайды:

1) максималды жобалық жылдамдығы сағатына 25 км-ден аспайтын төмен жылдамдықтағы;

2) Қазақстан Республикасының аумағына алты айдан аспайтын мерзімге әкелінген немесе иеліктен шығару мүмкіндігін көздемейтін кедендік режимге орналастырылған;

3) Қазақстан Республикасының жалпы қолданыстағы автомобиль жолдарында пайдалануға арналмаған;

4) тек спорттық жарыстарға арналған;

5) мемлекеттік қорғаныс тапсырысы бойынша сатып алынған көлік құралдары.

Құқық бұзушылықтың жалпы объектісі көлік құралдарының қауіпсіз жұмысын қамтамасыз ету саласында туындайтын қоғамдық қатынастар болып табылады. Түсіндірілген бапты бұзудың жалпы нысаны - бұл көлік құралдарын техникалық байқау саласындағы қоғамдық қатынастар.

Мерзімді техникалық тексерістер келесі жалпы қағидаларға сәйкес жүргізілуі керек:

- техникалық байқаулар көлік құралының бөлігін бөлшектеместен немесе шығармай жүргізілуі керек;

- бақылау-диагностикалық жабдықтар мен өлшеу құралдары Қазақстан Республикасының өлшем бірлігін қамтамасыз етудің мемлекеттік тізіліміне енгізілуі және өлшеу құралдарының түрін немесе метрологиялық аттестаттау туралы сертификаттарға ие болуы, сондай-ақ салыстырып тексеруден өтуі керек;

- Техникалық байқау шектеулі уақыт аралығында жүргізілуі керек. Техникалық байқау үшін нақты уақыт тексерілетін көлік құралының санаты мен жағдайына байланысты өзгеруі мүмкін, бірақ 30 минуттан аспауы керек.

Көлік құралдарын мерзімді техникалық байқау көзбен, көлік құралының құрамы мен әрекетін тексеру арқылы, сондай-ақ құрамдас бөліктерді аспаптық бақылау арқылы жүргізілуі керек.

Мерзімді техникалық байқау бағдарламасында пайдалану қауіпсіздігінің жеке қасиеттерін сипаттайтын параметрлердің шекті мәндерінің толықтығына қатысты тексерулер болуы керек; пайдалануға рұқсат етілген жекелеген компоненттердің тозуына (деформациясына) шектеулер, пайдалану көрсеткіштерінің мүмкін болатын нашарлауын сипаттайтын нормалар, автокөлік құралдарының конструкциясындағы өзгерістердің рұқсат етілген шектері.

Құқық бұзушылықтың 1-бөлігінің объективті жағы күштік қозғалысқа келтіретін көлік құралдарын және оларға арналған тіркемелерді міндетті түрде техникалық байқаудан өткізуді ұйымдастыру және жүргізу ережелерін бұзатын заңсыз іс-әрекеттерде (әрекетсіздікте) көрінеді:

1) тармақ, инспектордың қызметін тексеру кезінде белгіленген, қозғалтқышы бар көлік құралдарының және олардың тіркемелерінің техникалық жағдайына сәйкес келмейтін параметрлері көрсетілген диагностикалық тексеру карточкасын беру туралы.

Техникалық байқаудың диагностикалық картасы - автокөліктің иесі және қозғалтқышы бар көлік құралы және оның тіркемелерінің техникалық жағдайының тізбесі және міндетті техникалық байқау нәтижелері көрсетілген құжат.

Міндетті техникалық байқауды техникалық байқау операторы көлік құралының тіркелген жері мен көлік құралының иесінің тұрғылықты жеріне қарамастан,

техникалық байқаудың стационарлық және (немесе) жылжымалы желілерін қолдана отырып жүзеге асырады. Көлік құралдарын міндетті техникалық қарап тексеруді техникалық байқау операторлары "Рұқсаттар және хабарламалар туралы" Қазақстан Республикасының 2014 жылғы 16 мамырдағы Заңының 46-бабында белгіленген тәртіппен көлік және коммуникациялар саласындағы уәкілетті органға хабарлаған күннен бастап жүзеге асырады.

2) тармақша - міндетті техникалық байқау жүргізуден негізсіз бас тарту.

Міндетті техникалық байқау дегеніміз - қозғалтқышы бар көлік құралдарының және олардың тіркемелерінің техникалық жай-күйінің Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген талаптарға сәйкестігін кезең-кезеңімен анықтау.

Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің міндетін атқарушы міндетін атқарушының 2015 жылғы 26 наурыздағы № 329 бұйрығының 13-тармағының 2-тармақшасына сәйкес, техникалық байқау операторларына міндетті техникалық тексеруден өтуден негізсіз бас тартуға жол берілмейді. Егер міндетті техникалық байқау жүргізуден бас тарту үшін негіздер анықталса, техникалық байқау операторы бұл туралы 15 минут ішінде жазбаша нысанда көлік құралының иесіне хабарлайды.

Техникалық байқау операторының міндетті техникалық байқауды өткізуден бас тартуы үшін негіз болып табылады:

1) көлік құралының иесі көлік құралын мемлекеттік тіркеу туралы куәлікті ұсынбаған;

2) көлік құралының иесі ұсынбаған;

3) көлік құралын мемлекеттік тіркеу туралы куәліктің мәліметтеріне сәйкес келмейтін жол қауіпсіздігі саласындағы уәкілетті органның келісімінсіз ауыстырылған нөмірлік белгілері бар (шасси, корпус) көлік құралын міндетті техникалық куәландыруға ұсыну;

4) мемлекеттік тіркеу нөмірлік белгілері жоқ көлік құралдарын міндетті техникалық куәландыруға ұсыну [5].

3) тармақ біртұтас ақпараттық жүйеде электр қозғалтқышы бар көлік құралдарын және оларға арналған тіркемелерді міндетті техникалық байқаудан өткізу үшін ақпарат ұсынбау.

Техникалық байқауды жүргізу ережесінің 2-тармағының 4-тармақшасына сәйкес міндетті техникалық байқаудың бірыңғай ақпараттық жүйесімен өзара әрекеттесуді қамтамасыз ететін мамандандырылған бағдарламалық жасақтама арқылы техникалық байқаудың операторы міндетті техникалық байқаудың нәтижелері бойынша міндетті жетекшілік ететін автокөлік құралдарын және олар үшін тіркемелерді міндетті техникалық байқаудың бірыңғай ақпараттық жүйесіне ақпарат ұсынады. нақты уақытта [5].

4) тармақша техникалық байқау орталығының орналасқан жерінің өзгергені туралы хабарламаған немесе уақтылы хабарламаған жағдайда.

Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің 2016 жылғы 31 мамырдағы № 451 бұйрығымен бекітілген Техникалық байқау операторларының тізілімін жүргізу ережесінің 9-тармағына сәйкес олардың қызметіндегі өзгерістер туралы хабарламалар анықталды. Жеке кәсіпкердің заңды мекен-жайы, заңды тұлғаның орналасқан жері, техникалық байқау операторының қызметінің мекен-жайы, сондай-ақ техникалық бақылау операторының, техникалық инспектордың қызмет басталуы туралы хабарламаны он жұмыс күні ішінде толтыру міндетті болып табылатын тіркеу деректері өзгерген жағдайда, өзгеріс күні аталған рұқсаттар туралы "рұқсаттар мен хабарламалар туралы" Қазақстан Республикасының Заңында белгіленген тәртіппен хабарлама жібереді.

5) тармақша қызмет ету аймағында міндетті техникалық байқауды өткізу кестесі туралы халықты хабардар етпеу;

"Автокөлік құралдарын және оларға арналған тіркемелерді міндетті техникалық байқаудан өткізуді ұйымдастыру және жүргізу, механикалық көлік құралдары мен тіркемелерді міндетті техникалық байқаудан өткізу жиілігін бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің міндетін атқарушы 2015 жылғы 26 наурыздағы № 329 бұйрығының 10-тармағының 3-тармақшасы оған "міндетті техникалық байқаудан өткізу кестесі туралы халықты хабардар ету тәртібі" қарастырылған. Көлік құралдары иелерінен құжаттарды қабылдау бөлмесі көлік құралының иелері қол жетімді жерде, қызмет ету аймағында міндетті техникалық байқаудың кестесін көрсететін ақпараттық стендтермен жабдықталуы керек.

б) тармақша міндетті техникалық байқауды өткізу кестесін бұзу.

Техникалық байқау операторы Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің 2015 жылғы ақпандағы № 248 бұйрығымен бекітілген қызмет аймағын айқындау қағидаларына сәйкес жергілікті атқарушы органдармен келісе отырып, қызмет аймағы ішінде көлік құралдарын міндетті техникалық қарап тексеруге шығу кестесін жасайды.

Осы Қағидалар Қазақстан Республикасы бойынша электр қозғалтқыштары мен тіркемелерді міндетті техникалық байқаудан өткізуді қамтамасыз ету үшін техникалық байқау операторларының жұмыс аймағын айқындау тәртібін анықтайды. Техникалық байқау операторының мобильді техникалық байқау желісі үшін қызмет аймағы тұрақты техникалық байқау желілері жоқ елді мекендер мен облыстардың атауларының тізімін жасау арқылы анықталады. Техникалық байқаудың стационарлық желілері жоқ елді мекендер мен аймақтардың атауларының тізбесін Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрлігінің Көлік комитеті жасайды және Интернет-сайтта орналастырады: www.mid.gov.kz.

7) тармақша міндетті техникалық қарап тексерусіз диагностикалық техникалық байқау карточкасын техникалық байқаудан өткізуді жүзеге асырады.

Техникалық байқау ережелерінің 3-тармағының 9-тармақшасына сәйкес, техникалық байқаудың диагностикалық картасы - бұл иесі туралы және қозғалтқышы бар көлік құралы және оның тіркемелерінің техникалық жағдайының тізбесі және міндетті техникалық байқау нәтижелері туралы ақпараты бар құжат. Көлік құралын міндетті техникалық тексерудің нәтижелері бойынша техникалық байқау операторы техникалық тексерудің диагностикалық картасын жасайды. Көлік құралын міндетті техникалық куәландыру нәтижелері бірыңғай диагностикалық картаға жасалады.

8) тармақша диагностикалық жабдықты пайдаланбай немесе дұрыс емес және (немесе) істен шыққан диагностикалық жабдықсыз;

Техникалық байқау, бақылау және диагностикалық жабдықтар - электр қозғалтқыштары мен оларға арналған тіркемелердің техникалық жай-күйінің параметрлерін анықтау үшін қолданылатын бақылау-өлшеу құралдары және өлшеу құралдары ережелерінің 3-тармағының 1 тармақшасы негізінде.

Міндетті техникалық байқауды жүргізу кезінде "Техникалық реттеу туралы" Қазақстан Республикасының 2004 жылғы 9 қарашадағы және "Өлшемдердің біртұтастығын қамтамасыз ету туралы" 2000 жылғы 7 маусымдағы Заңдарының талаптарына сәйкес келетін диагностикалық және диагностикалық жабдық қолданылады.

Мамандандырылған бағдарламалық қамтамасыз етуді қолдана отырып, бақылау-диагностикалық жабдықтан алынған көлік құралын міндетті техникалық байқаудан өткізу нәтижелері сериялық арна арқылы өлшенген деректердің автоматты түрде берілуін қамтамасыз ететін бір сандық хаттамаға сәйкес техникалық байқау желісінің басқару жүйесінде жасалады.

Бақылау-диагностикалық жабдықтың құрамына келесі жабдықтар кіреді:

- 1) роликті тежегіш тірек;
- 2) кері өлшеуіш;
- 3) газ анализаторы және түтін өлшегіші;
- 4) фараларды тексеруге арналған электрондық құрылғы;
- 5) сынаушы руль мен аспаның егжей-тегжейлерінде кері қақтығысты тексереді.

9) тармақша операторы міндетті техникалық байқау өткізілген күннен бастап алты ай ішінде күнделікті жазудың бейне файлдарын мұрағаттық сақтауды техникалық тексеруден өткізбейді.

Техникалық байқау ережелерінің 40-тармағына сәйкес, техникалық байқау операторы міндетті техникалық байқау өткізілген күннен бастап 1 жыл ішінде автокөлік құралдарын міндетті техникалық қарап-тексеруді және суретке түсірудің барлық процедураларын күнделікті тіркейтін бейне файлды мұрағаттық сақтауды қамтамасыз етеді.

10) тармақша - міндетті техникалық байқаудан өткізу немесе диагностикалық бақылау карточкасында көлік құралын фотосуретке түсіру процедурасының бейне жазбасының болмауы.

Міндетті техникалық байқау процесі көлік құралдарын мемлекеттік тіркеу нөмірлік белгісімен сәйкестендіруді қамтамасыз ететін фото және бейне жазба көмегімен жүзеге асырылады. Бейнені түзету құралы бүкіл тексеру сызықтары қарастырылған жерде орналасқан.

Бекітілген нысанға сәйкес келмейтін диагностикалық тексеру картасын құрастыру және беру туралы 11) тармақ. Диагностикалық картаның нысаны механикалық көлік құралдарын және оларға арналған тіркемелерді міндетті техникалық байқаудан өткізуді ұйымдастыру және жүргізу қағидаларына, механикалық көлік құралдарын және олар үшін тіркемелерді міндетті техникалық байқаудан өткізудің жиілігі қолданыстағы Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің 2015 жылғы 26 наурыздағы № 329 бұйрықпен бекітілген.

Диагностикалық картаға техникалық байқау операторының басшысы немесе уәкілетті тұлға қол қояды, техникалық байқау операторының мөрімен расталады және көлік құралының иесіне беріледі. Диагностикалық картаны толтыру міндетті техникалық байқаудың бірыңғай ақпараттық жүйесімен ақпараттық өзара әрекеттесуді жүзеге асыратын мамандандырылған бағдарламалық жасақтамада техникалық бақылау операторымен электронды түрде жүзеге асырылады.

12-тармақ. Автокөлік құралдарын және олар үшін тіркемелерді міндетті техникалық байқаудан өткізудің бірыңғай ақпараттық жүйеге енгізілмеуі, сонымен қатар дәл емес және (немесе) толық емес ақпараттың енгізілуі.

Техникалық байқау ережелерінің 38-тармағына сәйкес, стационарлық және жылжымалы техникалық байқау желілері міндетті техникалық байқау нәтижелері туралы ақпаратты құру, сақтау және автоматты түрде беру үшін міндетті техникалық байқаудың бірыңғай ақпараттық жүйесімен өзара әрекеттесетін мамандандырылған бағдарламалық қамтамасыздандырумен жабдықталған бағдарламалық-бағдарламалық кешенмен жабдықталған.

13) тармақ бойынша өндірістік үй-жайлар мен техникалық байқау орталығының аумағы мемлекеттік стандарттарда белгіленген талаптарға сәйкес келмеуі.

Осы нормада "Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне өлшемдер мен стандарттаудың біртұтастығын қамтамасыз ету мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы" 2018 жылғы 5 қазандағы № 184 Заңында "мемлекет" деген сөз "ұлттық" деген сөзбен ауыстырылды. Бірақ бұл өзгеріс алғашқы ресми жарияланғаннан кейін алты айдан кейін күшіне енеді. Заң алғаш рет "Казахстанская правда" газетінде 2018 жылғы 10 қазанда № 193 (28822) жарияланғандықтан, бұл түзету 2019 жылғы 11 сәуірде күшіне енеді.

Техникалық байқау ережесінің 12-тармағына сәйкес, техникалық байқау операторы өндірістік үй-жайлардың және техникалық байқау орталықтарының аумағының ҚР СТ 1811-2011 "Автомобильдер." Мемлекеттік стандартының талаптарына сәйкес келуін қамтамасыз етеді. Міндетті техникалық тексеру. Басқару әдістері ". Стандартты әзірлеу қажеттілігі техникалық байқаудың (аспаптық техникалық байқау) негізгі функцияларын коммерциялық ортаға, атап айтқанда, көлік және коммуникация саласындағы уәкілетті орган бақылайтын техникалық байқау орталықтарына берілуіне және техникалық талаптардың егжей-тегжейлі болуын қамтамасыз ету үшін міндетті техникалық байқауды өткізу тәртібімен байланысты өзгеруіне байланысты. көлік құралының жағдайы.

Осы баптың 1-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың субъектілері - шағын, орта және ірі кәсіпкерлік нысанындағы заңды тұлғалар.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігінің объективті жағы құқық бұзушылықтың бір квалификациялық симптомымен сипатталады және міндетті техникалық байқаудан өткізу және жөндеу, автокөлік құралдары мен оларға арналған тіркемелерге техникалық қызмет көрсету бойынша қызметтерді біріктіру түріндегі заңсыз әрекеттерден тұрады.

Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің 2015 жылғы 30 сәуірдегі № 547 бұйрығымен бекітілген Көлік құралдарын техникалық пайдалану ережелері көлік құралдарының қауіпсіз жұмысын ұйымдастыруға және қамтамасыз етуге бағытталған іс-шаралар, техникалық әсер ету (диагностика, техникалық қызмет көрсету, жөндеу) кешенін жүргізу тәртібін анықтайды. Осы Қағидалардың 3-тармағының б) тармақшасына сүйене отырып, техникалық қызмет көрсету - бұл көлік құралдарын жақсы жағдайда ұстауға, қозғалыс қауіпсіздігін қамтамасыз етуге, оларды пайдалану және сақтау кезінде қоршаған ортаны қорғауға бағытталған жұмыстардың жиынтығы (техникалық әсер ету). Көлік құралдарының сенімділігін, олардың қоршаған ортаға минималды теріс әсер ететін жолдарда қауіпсіз қозғалысын қамтамасыз етуге жоспарлы алдын-алу және жөндеу жүйесін енгізу арқылы қол жеткізіледі.

Техникалық байқау операторларына міндетті техникалық байқау жүргізуге, сонымен бірге электр қозғалтқыштары мен олардың тіркемелеріне жөндеу және техникалық қызмет көрсетуге тыйым салынады. Техникалық байқау ережелерінің 13-тармағының 4-тармақшасына сәйкес, техникалық байқау операторларына міндетті техникалық байқауға байланысты көлік құралының иесінен қосымша ақы талап етуге тыйым салынады.

Осы баптың 3-бөлігінің объективті жағы техникалық байқау орталығының аумағында электр қозғалтқыштары мен оларға арналған тіркемелерді жөндеу және оларға техникалық қызмет көрсету бойынша қызметтер көрсету түріндегі заңсыз әрекеттерден көрінеді.

Техникалық байқау ережелерінің 14-тармағына сәйкес көлік құралын міндетті техникалық тексеруден өткізу үшін талап етілетін уақыт 30 минуттан аспауы керек. Техникалық байқау орталығы аумағында автокөлік құралдарын және оларға арналған тіркемелерді жөндеу және оларға техникалық қызмет көрсету бойынша қосымша қызметтер көрсетуге тыйым салынады.

Зерттеліп жатқан баптың 4-бөлігінің объективті жағы құқық бұзушылықтың бір квалификациялық симптомымен сипатталады және техникалық бақылау операторлары тізілімге енгізілген кезде көрінеу жалған ақпарат беру түріндегі заңсыз әрекеттерден тұрады.

Техникалық байқау операторларының тізілімін жүргізу ережесі Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің 2016 жылғы 31 мамырдағы № 451 бұйрығымен бекітілді. Техникалық байқау операторларының тізілімі механикалық көлік құралдарын және оларға арналған тіркемелерді міндетті техникалық байқаудан өткізетін техникалық байқау операторларының бірыңғай тізімін жүргізу мақсатында құрылады. Реестр - бұл техникалық байқау операторларының тізбесі, олар туралы анықтамалық сипаттағы барлық қажетті ақпарат. Тіркеуді оның аумақтық органдары берген мәліметтер негізінде Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрлігінің Көлік комитеті жүргізеді.

Техникалық байқау операторына қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы шешім заңды күшіне енгеннен кейін бір жұмыс күні ішінде техникалық инспекторларды тізілімге енгізген кезде көрінеу жалған ақпарат бергені үшін олар уәкілетті органға тиісті ақпаратты ұсынады. Уәкілетті орган интернет-ресурста орналастырылған тізілімді тиісті ақпаратты алған күннен бастап екі жұмыс күні ішінде жаңартады.

Түсіндірілген баптың бесінші бөлігінің объективті жағы әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған сол баптың 1-бөлігінің біліктілік белгілерін қарастырады.

Осы баптың 2-5-тармақтарында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың субъектілері лауазымды адамдар, сондай-ақ шағын, орта және ірі кәсіпкерлік нысанындағы заңды тұлғалар болып табылады.

Түсіндірілген баптың субъективті жағы тікелей ниет пен немқұрайлылық түрінде де көрініс табуы мүмкін.

Зерттеліп жатқан баптың 2, 4 және 5-бөліктерінде әкімшілік айыппұлдан басқа, техникалық байқау операторларын тізілімнен шығарғаны үшін қосымша әкімшілік айыппұл қарастырылған.

"Рұқсаттар мен хабарламалар туралы" Қазақстан Республикасының 2014 жылғы 16 мамырдағы № 202 Заңының 49-бабында көзделген негіздер бойынша техникалық байқау операторы тізілімнен шығарылады. Жеке немесе заңды тұлғаның қызметі немесе белгілі бір қызмет түрлері немесе іс-әрекеттері (операциялары) тоқтата тұрған

жағдайда тиісті ақпарат рұқсаттар мен хабарламалардың мемлекеттік электрондық тізіліміне енгізіледі. Рұқсаттар мен хабарламалардың мемлекеттік электрондық тізілімінен хабарламаны алып тастау өтініш берушінің өтініші бойынша соттың жеке немесе заңды тұлғаның қызметіне немесе жекелеген түрлеріне немесе әрекеттеріне тыйым салу туралы шешімімен, сондай-ақ Қазақстан Республикасының заңдарында көзделген өзге де жағдайларда жүзеге асырылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 616-бабына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға көліктік бақылау органының басшысы және оның орынбасарлары, аумақтық көліктік бақылау органдарының басшылары және олардың орынбасарлары, сондай-ақ көліктік бақылау органдарының уәкілетті лауазымды адамдары құқылы.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 812-бабының негізінде Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 616-тармағының барлық бөліктерінде көзделген құқық бұзушылықтардың барлық түрлері, олар көлік құралдарын тіркеу орнында немесе оларға қатысты әкімшілік іс қозғалып жатқан адамның тұрғылықты жерінде қаралуы мүмкін.

Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің әскери полициясында және Қазақстан Республикасы Ұлттық гвардиясының әскери полициясында тіркелген автомобильдер мен тіркемелерді міндетті техникалық байқаудан өткізу ережелері Қазақстан Республикасы Қорғаныс министрі мен Ішкі істер министрлігінің тиісті ведомстволық бұйрықтарымен бекітілген.

617-бап. Техникалық ақаулары бар көлік құралдарын іске қосу және пайдалану ережелерін өзге де бұзу

1. Осы Кодекстің 619-бабында көзделген жағдайларды қоспағанда, көлік құралдарының техникалық жай-күйі мен пайдаланылуына жауапты адамдардың жол қауіпсіздігін қамтамасыз етудің белгіленген ережелерінің талаптарын орындамауы, -

лауазымды адамдарға, шағын бизнес субъектілеріне - он, орта бизнес үшін - жиырма, ірі бизнес үшін - қырық айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Жәбірленушіге денсаулығына шамалы зиян келтіруге немесе көлік құралдарына, тауарларға, жолға немесе өзге де құрылыстарға немесе басқа мүлікке зиян келтірген дәл сол әрекеттер, -

лауазымды адамдарға, шағын бизнес субъектілеріне жиырма, орта бизнес үшін қырық, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Жол қауіпсіздігі саласындағы қоғамдық қатынастар жалпы құқық бұзушылық болып табылады. Құқық бұзушылықтың жалпы объектісі көлік құралдарын пайдалану процесінде туындайтын қоғамдық қатынастар болып табылады.

Көлік құралдарын пайдалану ережелері "Автомобиль көлігі туралы" Қазақстан Республикасының 2003 жылғы 4 шілдедегі № 476 Заңының 13-бабының 23-10) тармақшасына сәйкес Қазақстан Республикасының Инвестициялар және даму министрімен бекітілді.

Осы баптың 1-тармағында көзделген құқық бұзушылықтың объективтік жағы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 619-бабында көзделген жағдайларды қоспағанда, жол қауіпсіздігін қамтамасыз ету ережелерінде белгіленген талаптарды сақтамау түріндегі заңсыз әрекеттермен (әрекетсіздікпен) көрінеді.

"Жол қозғалысы туралы" Қазақстан Республикасының 2014 жылғы 17 сәуірдегі № 194 Заңының 17 және 18-тармақтары жол қауіпсіздігі ұғымын береді және оны қамтамасыз ететін уәкілетті органды анықтайды:

1) жол қауіпсіздігін қамтамасыз ету - жол-көлік оқиғаларының, жол-көлік оқиғаларының экологиялық жағдайға, халықтың денсаулығына теріс әсерін болдырмауға, олардың зардаптарының ауырлығын төмендетуге, сондай-ақ осындай зардаптарды жоюға бағытталған іс-шаралар;

2) жол жүрісі қауіпсіздігін қамтамасыз ету жөніндегі уәкілетті орган (бұдан әрі - уәкілетті орган) - өз құзыреті шегінде және жол қауіпсіздігі саласындағы салааралық үйлестіруді жүзеге асыратын орталық атқарушы орган және оның облыстардағы, республикалық маңызы бар қалалардағы және астанадағы аумақтық бөлімшелері.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 619-бабында қарастырылған жағдайлар, түсіндірме бапта қарастырылған, әкімшілік құқық бұзушылық ретінде жіктелмейтін келесі біліктілік белгілерімен сипатталады:

1) көлік құралын басқаруға құқығы жоқ жүргізушіні басқаруға рұқсат;

2) көлік құралын басқару құқығынан айырылған жүргізушінің көлік құралын басқаруға рұқсат;

3) тиісті санаттан айырылған көлік құралын жүргізу құқығына жүргізуші куәлігі

Осы қылмыс құрамының құрамы жеңіл және Жол қозғалысы туралы заңда нақты шектеу шаралары қарастырылған. "Жол қозғалысы туралы" Заңның 48-бабына сәйкес лауазымды адамдарға және көлік құралдарының техникалық жай-күйі мен жұмысына жауапты басқа адамдарға тыйым салынады:

1) желіде ақаулары бар, олардың жұмысына тыйым салынған, тиісті рұқсатынсыз ауыстырылған, немесе белгіленген тәртіппен тіркелмеген немесе міндетті техникалық байқаудан өтпеген көлік құралдарын, сондай-ақ олардың иелері Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген жағдайларда келісім жасамаған көлік құралдарын босатуға; көлік құралдары иелерінің азаматтық-құқықтық жауапкершілігін міндетті сақтандыру және (немесе) тасымалдау жауапкершілігін міндетті сақтандыру шарты МАК жолаушыларға;

2) жүргізушілерге көлік құралдарын жүргізуге рұқсат беру:

мас күйінде (алкогольдік, есірткі және (немесе) есірткіні асыра пайдалану);

реакция мен назарды нашарлататын дәрілердің әсерінен;
жол қауіпсіздігін бұзатын ауыр немесе шаршаған жағдайда;

3) асфальт және цемент-бетон жамылғысы бар жолдармен жүруге тракторлар мен өздігінен жүретін жылжымалы машиналарды бағыттауға.

Жоғарыда аталған жағымсыз салдардың алдын алу үшін тасымалдаушы Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің "Көлік құралдарын техникалық пайдалану ережелерін бекіту туралы" 2015 жылғы 30 сәуірдегі № 547 бұйрығының талаптарына сәйкес автокөлік құралдарының алдын-ала (ауысым алдындағы) техникалық байқауларын жүргізуі керек. Осы Қағидалардың 3-тармағының негізінде тасымалдаушы техникалық қызмет көрсету пункттерінде дербес жүргізетін көлік құралдарын сапарға (ауысым алдындағы) техникалық қарап шығу көлік құралдарына күнделікті қызмет көрсету кезінде жүзеге асырылады. Сапар алдындағы (ауысым алдындағы) техникалық байқаудан өтпеген және ақаулыққа ұшыраған автокөлік құралдарын желіге шығаруға (рейске ұшуға) жол берілмейді.

Осы баптың 2-тармағында көзделген қылмыстың объективті жағы осы баптың 1-бөлігінде көрсетілген заңсыз іс-әрекеттерде (әрекетсіздікте) көрінеді, нәтижесінде теріс салдарлар келтірілген:

1) жәбірленушіге жеңіл зиян келтіру;

2) көлік құралдарына, тауарларға, жолға немесе басқа құрылыстарға немесе басқа мүлікке зақым келген кезде.

Айта кету керек, бұл акт, егер жәбірленушілер денсаулығына шамалы зиян келтірсе, әкімшілік құқық бұзушылық болып табылады. Егер бұл әрекет абайсызда, орташа немесе ауыр дене жарақатын келтірсе немесе адамның өліміне әкеп соқтырса, онда көлік құралының жүргізушісі ҚР ҚК 345-бабы негізінде жауапқа тартылады.

Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2017 жылғы 6 қазандағы № 7 " Соттардың Қазақстан Республикасы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің Ерекше бөлімінің нормаларын қолданудың кейбір мәселелері туралы" нормативтік қаулысында тиісті түсініктемелер берілді. Егер жоғарыда аталған құқыққа қайшы әрекеттердің салдарынан көлік құралын жүргізуші жүргізуші нәтижесінде материалдық залал келтірумен қатар бірнеше жәбірленуші денсаулығына түрлі дәрежеде жарақат (жеңіл, орташа, ауыр) немесе өлім түрінде болатын басқа зардаптарға душар болса, кінәлі адам жауапқа тартылады. әкімшілік жауапкершілікке тартпай-ақ Қылмыстық кодекстің 345, 346-баптарының тиісті бөлігі бойынша қылмыстық қудалау.

Айта кету керек, бұл мақала тек көлік құралдарына қатысты. Тракторларды, өздігінен жүретін машиналар мен жабдықтарды пайдалану ережелерін бұзу Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 627-бабына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылыққа жауап беруі керек.

Көлік құралдарының техникалық жай-күйі мен жұмысына жауапты тұлғалар тергеу жүргізіліп жатқан баптың барлық бөліктеріндегі осы қылмыстың субъектілері бола алады, атап айтқанда:

- 1) лауазымды адамдар (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 30-бабы);
- 2) шағын, орта және ірі кәсіпорындар түріндегі заңды тұлғалар (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 33-бабы).

Аталған тұлғаларды әкімшілік жауапкершілікке тарту әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекстің тиісті баптары бойынша көлік құралдарының жүргізушілерін әкімшілік жауапкершілікке тарту мүмкіндігін жоққа шығармайтындығын атап өткен жөн.

Түсіндірілген баптың барлық бөлімдеріндегі субъективті жағы кінәнің қасақана да, ескерусіз де сипатталады.

Келесі адамдар түсіндірілген мақалада қарастырылған барлық бөліктерде әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға құқылы:

1) ПМ комитеттерінің төрағалары мен басқармаларының басшылары, аумақтық ішкі істер органдарының, әкімшілік, көші-қон полициясының, облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың жергілікті полиция қызметі, олардың орынбасарлары, олардың орынбасарлары (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 685-бабы 2-бөлігінің 1-тармағы);

2) бөлімдердің, полиция бөлімдерінің, әкімшілік, көші-қон полициясының, жергілікті полиция округінің (қаланың, қаладағы ауданның) басшылары және олардың орынбасарлары (ӘҚБтК-нің 685-бабы 2-бөлігінің 2-тармағы);

3) аудандық және облыстық уәкілетті органдардың ауылшаруашылық техникаларын тіркеу жөніндегі инспекторлары (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 716-бабының 2-бөлігі);

4) әскери полицияның уәкілетті лауазымды адамдары (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 727-бабы).

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 617-бабында көзделген құқық бұзушылықтар туралы хаттамаларды жоғарыда аталған органдардың уәкілетті лауазымды адамдары жасауға құқылы (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 804-бабы).

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 812-бабының негізінде Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 617-бөлігінің барлық бөліктерінде көзделген құқық бұзушылықтардың барлық түрлері, олар көлік құралдарын тіркеу орнында немесе оған қатысты әкімшілік іс қозғалып жатқан адамның тұрғылықты жерінде қаралуы мүмкін.

618-бап. Көлік құралдарының қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласындағы белгіленген нормаларды бұза отырып, көлік құралдарының сәйкестігін растайтын куәліктерді немесе басқа құжаттарды тану немесе беру

1. Көлік құралдарының олардың жол қозғалысына қатысуға рұқсат беруі үшін негіз болған көлік құралдарының қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласындағы белгіленген нормаларды бұза отырып сәйкестігін растайтын куәліктерді немесе басқа құжаттарды тану немесе беру, -

бір жыл мерзімге осы қызметпен айналысу құқығынан айырумен екі жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, көлік құралдарына немесе басқа мүлікке зиян келтіретін іс-әрекеттер, -

екі жыл мерзімге осы қызметпен айналысу құқығынан айырумен үш жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

3. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, жеңіл немесе орташа ауырлықтағы дене жарақатына әкеп соқтыратын іс-әрекеттер, -

үш жыл мерзімге осы қызметпен айналысу құқығынан айырумен бес жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Құқықбұзушылықтың жалпы нысаны - автомобиль көлігі құралдарының қауіпсіздігі саласында туындайтын қоғамдық қатынастар. Көлік құралдарының сәйкестігін сертификаттау саласында туындайтын қоғамдық-құқықтық қатынастар қылмыстың жалпы объектісі болып табылады. 2 және 3-бөліктер қылмыстың материалдық құрамы болғандықтан, адамның өмірі, денсаулығы және материалдық әл-ауқаты қылмыстың қосымша объектісі бола алады.

Сәйкестік сертификаты ұғымы "Техникалық реттеу туралы" Қазақстан Республикасының 2004 жылғы 9 қарашадағы N 603 Заңының 1-бабының 26-тармағында келтірілген. Сәйкестік сертификаты - өнімнің, қызметтердің техникалық регламенттерде, стандарттардың ережелерінде немесе басқа құжаттарда белгіленген талаптарға сәйкестігін растайтын құжат.

Осы баптың 1-бөлігінің объективті жағы олардың қозғалысқа қатысуға рұқсат беру үшін негіз болған көлік құралдарының қауіпсіздігіне қойылатын талаптарды қамтамасыз ету саласындағы екі заңсыз іс-әрекеттен көрінеді:

1) көлік құралдарының белгіленген стандарттарды бұза отырып сәйкестігін растайтын сертификаттарды немесе басқа құжаттарды тану;

2) көлік құралдарының белгіленген стандарттарды бұза отырып сәйкестігін растайтын сертификаттар немесе өзге де құжаттар беру.

Сәйкестік сертификатын өтінім берушіге сәйкестікті растау органы таңдалған сәйкестікті растау схемасына сәйкес барлық рәсімдердің оң нәтижелерін алған жағдайда береді. Көлік құралдарының сәйкестігін растауды аумақтық инвестициялар және даму органдары қолданыстағы бұйрықпен бекітілген "Көлік құралдарының қауіпсіздігіне қойылатын талаптар" техникалық регламентіне сәйкес сәйкестік сертификаттарын беру арқылы сәйкестігін растау үшін жүзеге асырады. Қазақстан

Республикасы Инвестициялар және даму министрінің 2014 жылғы 26 қарашадағы № 197.

Көлік құралдарының сәйкестігін растау жоғарыда аталған Техникалық регламенттің 9-тармағында көрсетілген тәртіппен жүзеге асырылады. Көлік құралдарын сертификаттау автомобильдің шығарылған жылына және оның жіктелуіне байланысты:

1) Қазақстан Республикасында шығарылған жаңа көлік құралдары;

2) қызмет ету мерзімі 3 жылдан кем, доңғалақты көлік құралдарына бірыңғай техникалық талаптарды қабылдау туралы келісім бойынша берілген типті растайтын құжаты бар көлік құралдары.

3) қызмет ету мерзімі 3 жылдан кем, рұқсат құжаттары жоқ көлік құралдары

4) қызмет ету мерзімі 3 жылдан асатын көлік құралдары.

Техникалық регламенттер сертификаттау сызбаларын қолдана отырып сәйкестікті растау Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2008 жылғы 4 ақпандағы № 90 қаулысымен бекітілген "Сәйкестікті растау рәсімдері" техникалық регламентіне сәйкес жүзеге асырылады. Өнімді сертификаттау мыналарды қамтиды:

1) сертификаттауға өтінім беру және қарау;

2) өтінім бойынша шешім қабылдау, оның ішінде схеманы таңдау;

3) сертификаттау жұмыстарын жүргізуге шарт жасасу;

4) сәйкестендіру, сынама алу және сынау;

5) өнімді бағалау (егер сертификаттау схемасында көзделсе);

6) алынған нәтижелерді талдау және Куәлік беру (беруден бас тарту) туралы шешім қабылдау;

7) Куәлікті мемлекеттік техникалық реттеу жүйесінің тізілімінде тіркеу;

8) анықтама беру;

9) сертификатталған өнімге инспекциялық бақылауды жүзеге асыру (егер бұл сертификаттау схемасында көзделсе);

10) сертификаттау нәтижелері туралы ақпарат беру.

Автокөлік құралдарының типін, шасси түрін мақұлдаудың дұрыстығы мен дұрыстығын тексеру ережелері қолданыстағы бұйрықпен бекітілген Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің 2015 жылғы 24 ақпандағы № 170.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігінің объективті жағы осы баптың бірінші бөлігінде көрсетілген көлік құралдарына немесе басқа мүлікке нұқсан келтіретін біліктілік сипаттамасымен сипатталады.

Зиянның мөлшері қылмыстың саралануы үшін маңызды емес. Өтемақы ерікті негізде мүмкін, бұл істі шешкен кезде жеңілдететін жағдай болады. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 59-бабының негізінде мүліктік залал келтірген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қараған судья, әкімшілік жаза қолдану туралы шешім қабылдаған кезде, егер оның мөлшері туралы дау болмаса, бір уақытта осындай залалды өндіріп алады. Ал егер әкімшілік құқық бұзушылықпен келтірілген мүліктік

залалдың мөлшері туралы дау туындаса, мүліктік залалды өтеу азаматтық іс жүргізу тәртібінде қаралады.

Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2018 жылғы 20 сәуірдегі № 5 "Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша сот шешімі туралы" Нормативтік қаулысының 22-тармағында әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша сот ұйғарымын шығару тәртібі түсіндірілді. Шешімде судья келтірілген зиянның нақты мөлшерін көрсетуі керек. Зиянды өтеу туралы шешімнің себептерін сот шешімнің сипаттамалық және дәлелді бөлігінде келтіреді. Егер келтірілген материалдық залалды өтеу туралы даулар туындаса, бұл мәселелер азаматтық сот ісін жүргізуде шешіледі, ол әкімшілік іс қатысушыларына міндетті түрде түсіндірілуі керек.

Зиянды өтеу туралы шешімді орындау Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 915-бабында белгіленген талаптарға сәйкес орындалады.

Түсіндірілген баптың 3-бөлігінің объективті жағы осы баптың бірінші бөлігінде келтірілген, дене жарақатының жеңіл немесе орташа ауырлық дәрежесіне әкелетін сипаттамалық сипаттамасымен сипатталады.

Денсаулыққа келтірілген зиянның ауырлық дәрежесін анықтау Қазақстан Республикасы Әділет министрінің 2017 жылғы 27 сәуірдегі № 484 "Сот-сараптама органдарында сот сараптамалары мен зерттеулерін ұйымдастыру және өткізу ережесін бекіту туралы" бұйрығына сәйкес жүзеге асырылады. Денсаулыққа келтірілген зиянның ауырлығын тексеру медициналық құжаттарға сәйкес (стационарлық карта, амбулаториялық науқастың картасы (пациент) картасы және басқа да медициналық құжаттар) зақымданудың сипаты мен оның клиникалық барысы туралы толық мәліметтерді қамтитын құжаттардың толық пакеті болған кезде жүргізілуі мүмкін.

Медициналық көмек көрсетудегі ақаулардың салдарынан денсаулыққа зиян келтірілген кезде ақаулар мен қолайсыз нәтиже арасында себеп-салдарлық байланыс орнату қажет. Медициналық көмектің жеткіліксіздігінен денсаулыққа келтірілген зиянды бағалау қолайсыз нәтиже мен медициналық көмек көрсетудегі ақау арасында тікелей себепті байланыс болған жағдайда ғана жүргізілуі керек.

Медициналық құжаттарға сараптама жүргізу кезінде денсаулыққа келтірілген зиянның ауырлығына сот-медициналық сараптама аурудың табиғаты, зардаптары, ұзақтығы туралы медициналық құжаттардағы қайшылықты мәліметтерге байланысты қиындықтар туындаған жағдайда, жарақат алудың салдары немесе нәтижесі анықталған жағдайларда қылмыстық қудалау органы немесе сот сарапшының сұранысы бойынша келуін қамтамасыз етеді. Жәбірленуші сараптамаға, оның ішінде комиссиялық тексеруге.

Көлік құралдарын сертификаттауға жауапты тұлғалар тергеу жүргізіліп жатқан баптың барлық бөліктеріндегі осы қылмыстың субъектілері бола алады.

Түсіндірілген баптың барлық бөлімдеріндегі субъективті жағы кінәнің қасақана да, ескерусіз де сипатталады.

Мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары түсіндірме мақалада қарастырылған барлық бөліктерде әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға құқылы.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 618-бабында көзделген құқық бұзушылықтар туралы хаттаманы көліктік бақылау органдарының уәкілетті лауазымды адамдары жасауға құқылы (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 804-бабы 26 -тармағының 1-бөлігі).

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 812-бабының негізінде Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 618-бөлігінің барлық бөліктерінде көзделген құқық бұзушылықтардың барлық түрлері, олар көлік құралдарын тіркеу орнында немесе әкімшілік іс қозғалып жатқан адамның тұрғылықты жерінде қаралуы мүмкін.

Қарастырылып отырған баптың барлық бөліктерінде бір жылдан үш жылға дейінгі мерзімге құқық бұзушылық субъектілерінің қызметімен айналысу құқығынан айыру түріндегі қосымша әкімшілік жаза қолдану қарастырылған.

Құқық бұзушылық субъектісінің қызметін тоқтата тұрудың кейбір ерекшеліктері " Соттардың Қазақстан Республикасы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің Жалпы бөлімінің нормаларын қолданудың кейбір мәселелері туралы" Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2016 жылғы 22 желтоқсандағы № 12 Нормативтік қаулысымен түсіндіріледі. Жеке кәсіпкердің немесе заңды тұлғаның қызметіне тыйым салу негізгі және қосымша әкімшілік жаза ретінде де қолданыла алады (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 42-бабының екінші бөлігі). Тыйым тек заңнама талаптарын бұзумен жүзеге асырылатын объектілерді (ғимараттар мен құрылыстарды, құрылыстарды) пайдалануға тыйым салынады. Сол сияқты тыйым тек заңды тұлғаның филиалдары, өкілдіктері, құрылымдық бөлімшелері, осындай учаскелер анықталған өндіріс орындары, олар үшін әкімшілік жауапкершілік қарастырылған осындай айыппұл түріндегі қызметіне ғана қолданылады (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 48-бабының бірінші бөлігі).

619-бап. Көлік құралдарын басқару құқығынан айырылған немесе одан айырылған жүргізушіні, сондай-ақ тиісті санатты жүргізуге рұқсат беру

1. Көлік құралдарының техникалық жай-күйі мен жұмысына жауапты тұлғаның көлік құралын басқару құқығына ие емес немесе одан айырылған жүргізушінің көлігін, сондай-ақ тиісті санатын жүргізуге рұқсаты, -

жеке тұлғаларға - жиырма, лауазымды адамдарға, шағын бизнес субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға - отыз мөлшерінде, орта бизнес үшін - қырық, ірі бизнес үшін - елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Дәл сол әрекет, жәбірленушінің денсаулығына шамалы залал келтіруге немесе көлік құралдарына, тауарларға, жолға немесе өзге де құрылыстарға немесе басқа мүлікке зиян келтіруге әкеп соқса, -

жеке тұлғаларға елу мөлшерінде, лауазымды адамдарға, шағын бизнес субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға - жетпіс, орта бизнес үшін - жүз, ірі бизнес үшін - жүз елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ _____

Жол қауіпсіздігі саласындағы қоғамдық қатынастар жалпы құқық бұзушылық болып табылады. Түсініктеме берілген мақалаға қатысты қылмыстың жалпы объектісі - бұл адамдардың көлік құралдарын басқаруға рұқсат беру ережелерін сақтау кезінде туындайтын әлеуметтік қатынастар. Қарастырылып отырған баптың 2-бөлімі әкімшілік құқық бұзушылықтың материалдық құрамы, өмірі, адам денсаулығы және оның материалдық әл-ауқаты құқық бұзушылықтың қосымша объектісі бола алады.

"Жол қозғалысы туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 60-бабының 2-тармағына сәйкес, адамдарға көлік құралдарын басқару құқығына куәліктер беру арқылы Қазақстан Республикасының аумағында қозғалысқа қатысуға рұқсат етіледі. Жүргізуші куәлігі - тиісті санаттағы көлік құралын басқару құқығын растайтын құжат. Жүргізуші куәлігі, егер жүргізуші куәлігі иесінің жеке басын куәландыратын құжат болса, Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген мерзімге айырылған немесе жоғалған мерзімге берілген құжат болып саналады.

Әкімшілік құқық бұзушылықтың 1-бөлігінің объективті жағы жол ережесін бұзатын адамның көлік құралын басқаруына жол беру арқылы заңсыз әрекеттерден (әрекетсіздіктен) көрінеді:

- 1) жүргізуші куәлігінің болмауы;
- 2) көлік құралдарын басқару құқығынан айырылған;
- 3) тиісті санатты басқаруға құқығы жоқ.

Осы әкімшілік құқық бұзушылықты анықтау кезінде Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 619-бабында қарастырылған заңсыз әрекеттерді (әрекетсіздікті) сiңiрмейтiн жол ережелерiн бұзудың квалификациялық белгiсi, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 617-бабының құқықтық ережелерін ескеру қажет.

Көлік құралдарын басқару құқығынан айырылған жүргізушіге тракторларды және басқа өзі жүретін машиналар мен жабдықтарды басқаруға рұқсат етілген жағдайларда, мұндай заңсыз әрекеттерді Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 627-бабына сәйкес қосымша бағалау талап етілмейді.

"Жол қозғалысы туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 74-бабына сәйкес, көлік құралдарын басқару құқығы:

- 1) "А1" кіші санаты - он алты жасқа толған адамдарға;
- 2) "А", "В" санаттары және "В1", "С1" кіші категориялары - он сегіз жасқа толған адамдарға;

3) "С" санаттары және "D1" кіші санаты - жиырма жасқа толған және жүргізушісі кемінде үш жыл, оның ішінде "С1" санатына жататын көлік құралдарын бір жылдан кем емес жүргізу тәжірибесі бар адамдар;

4) "Тм" санаты - жиырма жастан асқан адамдар.

5) "D" және "Тb" санаттары - жиырма бес жасқа толған және кемінде бес жыл жүргізу өтілі бар, оның ішінде "D1" санатына жататын көлік құралдарында кемінде үш жыл жүргізу өтілі бар адамдар;

6) "BE", "CE", "DE" санатындағы көлік құралдарының құрамы - тиісінше кемінде он екі айға "B", "C" немесе "D" көлік құралдарын басқаруға құқығы бар тұлғалар;

7) "C1E", "D1E" ішкі санаттарының көлік құралдарының құрамы - тиісінше "C", "D" санаттарындағы көлік құралдарын немесе "C1", "D1" ішкі санаттарын кемінде он екі ай жүргізуге құқығы бар адамдарға.

2.1.1. Тармаққа сәйкес. Жол ережелері Қуат басқаратын көлік құралының жүргізушісі онымен бірге және ішкі істер органдарының, көліктік бақылау органдарының уәкілетті лауазымды тұлғаларының өтініші бойынша жүргізуші куәлігін немесе жүргізуші куәлігінің орнына берілген уақытша лицензияны беруге міндетті. жүргізушінің жеке басы.

Көлік құралдарын пайдалануға рұқсат етудің негізгі ережелерінің 15-тармағына сәйкес жол қозғалысы қауіпсіздігін қамтамасыз ету бойынша лауазымды адамдар мен жол пайдаланушылардың міндеттері, лауазымды адамдарға және көлік құралдарының техникалық жай-күйі мен жұмысына жауапты басқа тұлғаларға көлік құралдары жоқ адамдарға көлік құралын жүргізуге рұқсат етілмейді. осы санаттағы көлік құралын басқару құқығы.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігінің объективті жағы осы баптың бірінші бөлігінде көрсетілген, бірақ жәбірленушінің денсаулығына шамалы зиян келтіруге немесе көлік құралдарына, жүктерге, жол немесе басқа құрылыстарға немесе басқа мүлікке зиян келтіруге әкеп соқтырған әрекеттер үшін әкімшілік жауапкершілікті көздейді.

Зиянның мөлшері қылмыстың саралануы үшін маңызды емес. Өтемақы ерікті негізде мүмкін, бұл істі шешкен кезде жеңілдететін жағдай болады. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 59-бабының негізінде мүліктік залал келтірген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қараған судья, әкімшілік жаза қолдану туралы шешім қабылдаған кезде, егер оның мөлшері туралы дау болмаса, бір уақытта осындай залалды өндіріп алады. Ал егер әкімшілік құқық бұзушылықпен келтірілген мүліктік залалдың мөлшері туралы дау туындаса, мүліктік залалды өтеу азаматтық іс жүргізу тәртібінде қаралады.

Денсаулыққа келтірілген зиянның ауырлық дәрежесін анықтау Қазақстан Республикасы Әділет министрінің 2017 жылғы 27 сәуірдегі № 484 "Сот-сараптама органдарында сот сараптамалары мен зерттеулерін ұйымдастыру және өткізу ережесін бекіту туралы" бұйрығына сәйкес жүзеге асырылады. Денсаулыққа келтірілген

зиянның ауырлығын тексеру медициналық құжаттарға сәйкес (стационарлық карта, амбулаториялық науқастың картасы (пациент) картасы және басқа да медициналық құжаттар) зақымданудың сипаты мен оның клиникалық барысы туралы толық мәліметтерді қамтитын құжаттардың толық пакеті болған кезде жүргізілуі мүмкін.

Егер аталған бапта көзделген заңсыз әрекеттердің салдарынан жәбірленушінің денсаулығы орташа немесе ауыр болса, мұндай әрекеттер Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің тиісті баптары бойынша анықталуға тиіс. Бұл процедура Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2011 жылғы 29 маусымдағы № 3 "Жол қозғалысы мен көлік құралдарын пайдалану ережелерін бұзумен байланысты қылмыстық құқық бұзушылық туралы істерде қылмыстық заңнаманы қолдану практикасы туралы" нормативтік қаулысымен түсіндіріледі.

Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің (бұдан әрі - ҚК) 345, 346 (екінші, үшінші, төртінші және бесінші бөліктері), 348, 349, 351-баптарында көзделген қылмыстық құқық бұзушылықтар үшін қылмыстық жауаптылық жол ережелерін немесе көлік құралдарын пайдалану ережелерін бұзған жағдайда ғана пайда болады. адам денсаулығына орташа немесе ауыр зиян келтіру немесе бір немесе бірнеше адамның қайтыс болуы түріндегі салдарларға әкеп соқтыратын қаражат. Бұл жағдайда салдары жол ережелерін немесе көлік құралдарын пайдалану ережелерін бұзумен тікелей себеп-салдарлық байланыста болуы керек. Көрсетілген салдарға әкеп соқпаған жол немесе көлік құралдарын пайдалану ережелерін бұзудың басқа түрлері тәртіптік, азаматтық немесе әкімшілік жауапкершілікке әкеп соқтыруы мүмкін.

Зерттелетін баптың барлық бөлігіндегі қылмыстың субъектісі баптың диспетчерінде көрсетілген және көлік құралдарының техникалық жағдайы мен жұмысына жауап беретін тұлғалар болып табылады, атап айтқанда:

- 1) құқық бұзушылық жасалғанға дейін 16 жасқа толған қабілетті және сау адамдар;
- 2) Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 30-бабының талаптарына сәйкес лауазымды адамдар;
- 3) Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 33-бабына сәйкес шағын, орта және ірі кәсіпорындар түріндегі заңды тұлғалар.

Осы баптың субъективті жағы тікелей ниет түрінде және немқұрайлылықпен көрсетілуі мүмкін.

Түсіндірілген бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуді келесі адамдар қарауға құқылы:

- 1) ПМ комитеттерінің төрағалары мен басқармаларының басшылары, аумақтық ішкі істер органдарының, әкімшілік, көші-қон полициясының, облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың жергілікті полиция қызметі, олардың орынбасарлары, олардың орынбасарлары (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 685-бабы 2-бөлігінің 1-тармағы);

2) бөлімдердің, полиция бөлімдерінің, әкімшілік, көші-қон полициясының, жергілікті полиция округінің (қаланың, қаладағы ауданның) басшылары және олардың орынбасарлары (ӘҚБтК-нің 685-бабы 2-бөлігінің 2-тармағы);

3) аудандық және облыстық уәкілетті органдардың ауылшаруашылық техникаларын тіркеу жөніндегі инспекторлары (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 716-бабының 2-бөлігі);

4) әскери полицияның уәкілетті лауазымды адамдарының бірінші, он екінші және он үшінші бөліктерінде (ӘҚБтК 727-бабының 1-бөлігі).

Аталған мақала бойынша әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғауға жоғарыда көрсетілген мемлекеттік органдардың лауазымды тұлғалары құқылы (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 804-бабы).

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 812-бабының негізінде Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 619-тармағының барлық бөліктерінде көзделген құқық бұзушылықтардың барлық түрлері, олар көлік құралдарын тіркеу орнында немесе оларға қатысты әкімшілік іс қозғалып жатқан адамның тұрғылықты жерінде қаралуы мүмкін.

619-1-бап. Мас күйінде көлік құралын басқаруға рұқсат

1. Көлік құралдарының техникалық жай-күйі мен жұмысына жауапты адамның мас күйде жүргізушіні басқаруына қабылдауы, -

Лауазымды адамдарға, шағын бизнес субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға қырық мөлшерінде, орта бизнес үшін - елу мөлшерінде, ірі бизнес үшін алпыс айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Дәл сол әрекет, жәбірленушінің денсаулығына шамалы залал келтіруге немесе көлік құралдарына, тауарларға, жолға немесе өзге де құрылыстарға немесе басқа мүлікке зиян келтіруге әкеп соқса, -

жеке тұлғаларға - жетпіске, лауазымды адамдарға, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға - жүз, орта бизнес субъектілеріне - жүз елу мөлшерінде, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне екі жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

"Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексіне өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы" Қазақстан Республикасының 2017 жылғы 28 желтоқсандағы № 127 Заңының негізінде Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекс 619-1-баппен толықтырылды.

2015 жылға дейін мұндай жауапкершілік Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 475-бабында қарастырылған, оны қылмыстық құқық бұзушылық ретінде Қазақстан Республикасының Қылмыстық кодексіне ауыстыру жоспарланған болатын, осыған байланысты әкімшілік қамауға алу түріндегі әкімшілік жаза қарастырылғандықтан, бұл алынып тасталды.

"Жол қозғалысы туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 48-бабы шенеуніктер мен көлік құралдарының техникалық жай-күйі мен жұмысына жауапты адамдарға мас күйінде жүргізушілерге (алкоголь, есірткі және (немесе) есірткіні асыра пайдалану) көлік құралдарын жүргізуге рұқсат бермейді.

Жол қауіпсіздігін қамтамасыз ету үшін қоғамдық қатынастар жалпыға ортақ қылмыс болып табылады. Құқықбұзушылықтың жалпы нысаны - жүргізушілердің көлік құралдарын жүргізуге рұқсат беруінен туындайтын қоғамдық қатынастар.

Осы баптың 1-тармағында көзделген құқық бұзушылықтың объективтік жағы мас күйінде жүргізушіге көлік құралын жүргізуге рұқсат беру арқылы жол қауіпсіздігін бұзатын заңсыз әрекеттерден көрінеді.

Жол ережесінің 2.4.7-тармағының негізінде реакцияны және зейінді нашарлататын есірткінің әсерінен мас болған адамдарға көлік құралын жүргізуге тыйым салынады.

Көлік құралдарын қабылдауға арналған негізгі ережелердің 15-тармағында лауазымды адамдарға және көлік құралдарының техникалық жағдайына және жұмысына жауапты басқа адамдарға тыйым салулар келтірілген. Бұл адамдарға мас күйінде жүргізушілердің (алкоголь, есірткі немесе басқа) реакциясы мен назарын нашарлататын дәрілердің әсерінен, қозғалыс қауіпсіздігіне қатер төндіретін ауыр немесе шаршаған күйінде, сондай-ақ құқығы жоқ адамдармен жүруге тыйым салынады. осы санаттағы көлік құралын жүргізу.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігінің объективті жағы осы баптың бірінші бөлігінде көрсетілген, жәбірленушінің денсаулығына шамалы зиян келтіруге немесе көлік құралдарына, жүктерге, жолға немесе басқа құрылыстарға немесе басқа мүлікке зиян келтіруге әкеп соқтырған әрекеттер үшін әкімшілік жауапкершілікті көздейді.

Ақшалай залалдың мөлшері қылмыстың саралануы үшін маңызды емес. Өтемақы ерікті негізде мүмкін, бұл істі шешкен кезде жеңілдететін жағдай болады. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 59-бабының негізінде мүліктік залал келтірген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қараған судья, әкімшілік жаза қолдану туралы шешім қабылдаған кезде, егер оның мөлшері туралы дау болмаса, бір уақытта осындай залалды өндіріп алады. Ал егер әкімшілік құқық бұзушылықпен келтірілген мүліктік залалдың мөлшері туралы дау туындаса, мүліктік залалды өтеу азаматтық іс жүргізу тәртібінде қаралады.

Денсаулыққа келтірілген зиянның ауырлық дәрежесін анықтау Қазақстан Республикасы Әділет министрінің 2017 жылғы 27 сәуірдегі № 484 "Сот-сараптама органдарында сот сараптамалары мен зерттеулерін ұйымдастыру және өткізу ережесін бекіту туралы" бұйрығына сәйкес жүзеге асырылады. Денсаулыққа келтірілген зиянның ауырлығын тексеру медициналық құжаттарға сәйкес (стационарлық карта, амбулаториялық науқастың картасы (пациент) картасы және басқа да медициналық құжаттар) зақымданудың сипаты мен оның клиникалық барысы туралы толық мәліметтерді қамтитын құжаттардың толық пакеті болған кезде жүргізілуі мүмкін.

Егер аталған бапта көзделген заңсыз әрекеттердің салдарынан жәбірленушінің денсаулығы орташа немесе ауыр болса, мұндай әрекеттер Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің тиісті баптары бойынша анықталуға тиіс. Бұл процедура Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2011 жылғы 29 маусымдағы № 3 "Жол қозғалысы мен көлік құралдарын пайдалану ережелерін бұзумен байланысты қылмыстық құқық бұзушылық туралы істерде қылмыстық заңнаманы қолдану практикасы туралы" нормативтік қаулысымен түсіндіріледі.

Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің (бұдан әрі - ҚК) 345, 346 (екінші, үшінші, төртінші және бесінші бөліктері), 348, 349, 351-баптарында көзделген қылмыстық құқық бұзушылықтар үшін қылмыстық жауаптылық жол ережелерін немесе көлік құралдарын пайдалану ережелерін бұзған жағдайда ғана пайда болады. адам денсаулығына орташа немесе ауыр зиян келтіру немесе бір немесе бірнеше адамның қайтыс болуы түріндегі салдарларға әкеп соқтыратын қаражат. Бұл жағдайда салдары жол ережелерін немесе көлік құралдарын пайдалану ережелерін бұзумен тікелей себеп-салдарлық байланыста болуы керек. Көрсетілген салдарға әкеп соқпаған жол немесе көлік құралдарын пайдалану ережелерін бұзудың басқа түрлері тәртіптік, азаматтық немесе әкімшілік жауапкершілікке әкеп соқтыруы мүмкін.

Зерттелетін баптың барлық бөлігіндегі қылмыстың субъектісі баптың диспетчерінде көрсетілген және көлік құралдарының техникалық жағдайы мен жұмысына жауап беретін тұлғалар болып табылады, атап айтқанда:

1) Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 30-бабының талаптарына сәйкес лауазымды адамдар;

2) Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 33-бабына сәйкес шағын, орта және ірі кәсіпорындар түріндегі заңды тұлғалар.

Мас күйінде, мас күйінде болған адамдарға көлік құралын жүргізуші немесе жүргізуші басқару құқығын берген жағдайда, мұндай әрекеттердің біліктілігі Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 608-бабының тиісті бөліктерінде жүзеге асырылады.

Осы баптың субъективті жағы тікелей ниет түрінде және немқұрайлылықпен көрсетілуі мүмкін.

Түсіндірілген мақалада көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуді келесі адамдар қарауға құқылы:

1) ПМ комитеттерінің төрағалары мен басқармаларының басшылары, аумақтық ішкі істер органдарының, әкімшілік, көші-қон полициясының, облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың жергілікті полиция қызметі, олардың орынбасарлары, олардың орынбасарлары (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 685-бабы 2-бөлігінің 1-тармағы);

2) бөлімдердің, полиция бөлімдерінің, әкімшілік, көші-қон полициясының, жергілікті полиция округінің (қаланың, қаладағы ауданның) басшылары және олардың орынбасарлары (ӘҚБтК-нің 685-бабы 2-бөлігінің 2-тармағы);

3) әскери полицияның уәкілетті лауазымды адамдарының бірінші, он екінші және он үшінші бөліктерінде (Әкімшілік кодекстің 727-бабының бірінші бөлігі).

Аталған мақала бойынша әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғауға жоғарыда көрсетілген мемлекеттік органдардың лауазымды тұлғалары құқылы (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 804-бабы).

620-бап. Жолды пайдаланушыларға қойылатын өзге де талаптарды бұзу

Жол ережелерінің талаптарын, Кодекстің осы тарауында аталмаған көлік құралдарын пайдалануға рұқсат етудің негізгі ережелерін бұзу

ескерту жасауға немесе үш айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

Ескерту Хаттама жасау кезінде жол ережесінің қандай нақты нормасы бұзылатыны көрсетіледі.

ТҮСІНІКТЕМЕ

"Жол қозғалысы туралы" Қазақстан Республикасының 2014 жылғы 17 сәуірдегі № 194 Заңына сәйкес Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2014 жылғы 13 қарашадағы № 1196 қаулысымен қабылданған Қазақстан Республикасының Жол жүру ережелері көлік құралдарының қозғалысының жалпы тәртібін белгілейтін негізгі нормативтік акт болып табылады. , жаяу жүргіншілер, велосипедшілер және атпен жүретін көліктер.

Түсініктеме берілген бапқа қатысты құқық бұзушылықтың негізгі нысаны - жолды пайдаланушылар Жол ережелерін сақтау кезінде туындайтын қоғамдық қатынастар.

Осы баптың 1-бөлігінің объективті жағы екі біліктілік белгілерімен сипатталады:

1) Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 30-тарауында көрсетілмеген жол ережелерінің талаптарын бұзу;

2) Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 30-тарауында көзделмеген көлік құралдарын пайдалануға жол берудің негізгі ережелерін бұзу.

Құқық бұзушылықтың объективтік жағының ерекшелігі оның әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 30 тарауында көрсетілмеген бұзушылықтар үшін жауапкершілікті белгілеуінде. Осы баптың ережелері жеңіл, жол ережелерінде нақты бұзушылықтар қарастырылған, оларға әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғау кезінде сілтеме жасалуы керек.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 25-бабында "жеке тұлғаның заңсыз, кінәлі (қасақана немесе абайсыз) әрекеті немесе әрекетсіздігі немесе заңсыз әрекеті немесе осы Кодексте әкімшілік жауаптылық қарастырылған заңды тұлғаның әрекетсіздігі әкімшілік құқық бұзушылық деп танылады.

Біздің жағдайда Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің арнайы бөлімінің баптары бұзушылықтар үшін, жол қозғалысы ережелерінің, жол белгілері, жол

қозғалысы ережелерінің кейбір талаптарын орындамағаны үшін әкімшілік айыппұлдарды тізімдейді және белгілейді, сондай-ақ жол саласындағы басқа да нормативтік құқықтық актілер. Алайда, бірқатар заң бұзушылықтар есепке алынған жоқ. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекстің 30-тарауының баптарында тікелей әкімшілік көзделмеген көліктегі барлық әкімшілік құқық бұзушылықтар түсіндірілген мақаланың нормаларына жанама түрде қосылады.

Мысалы, Тұрғын аудандардағы жол ережелерінің 17-бөлімінде тыйым салынады:

- 1) көлік құралдарының қозғалысы арқылы (2.1 тармақ);
- 2) қозғалтқышы бар көлік құралдарын қою (2.4 бөлім);
- 3) көлік құралының жолаушылар бөлімінде музыканы қатты қосыңыз (2.6 бөлімі), т.б.

Мұндай тыйым салу Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 30-тарауының басқа баптарында көрініс таппады, сондықтан жоғарыда аталған құқық бұзушылықтар Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 620-бабына сәйкес анықталуы керек.

Көлік құралдарын пайдалануға рұқсат етудің негізгі ережелері Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2014 жылғы 13 қарашадағы № 1196 қаулысымен бекітілген. Жол қозғалысына қатысатын көлік құралдарының техникалық жағдайы мен жабдықтары жол қауіпсіздігі мен қоршаған ортаны қорғауға қатысты бөлігінде тиісті техникалық регламенттердің талаптарына сәйкес келуі керек. , стандарттар, ережелер және оларды техникалық пайдалану ережелері.

Жол жүрісі ережелерінің 1-бөлімінің 40-тармағына сәйкес көлік құралы дегеніміз - адамдарды жолдарда орнатылған тауарларды немесе жабдықтарды тасымалдауға арналған құрылғы. Көлік ұғымы тек автомобильдерді ғана емес, сонымен қатар пайдалану талаптарына бағынатын велосипедтер мен ат арбаларын да қамтиды.

Велосипедте жұмыс істейтін тежегіш, тұтқасы және мүйізі бар, ақ түсті, артқы шағылыстырғыш немесе қызыл шамның алдында және шағылыстырғышпен және шаммен немесе фарамен жабдықталған (түнде және көріну жеткіліксіз жағдайда жүргізу үшін) және екі жағында қызғылт немесе қызыл шағылыстырғыш болуы керек. қызыл түс.

Атпен жүретін арбада конструкцияда қарастырылған жұмыс істейтін тежегіш және доңғалақ тежегіші болуы керек, екі реторефлектормен немесе алдынан ақ шаммен жабдықталуы керек (түнде және көріну жеткіліксіз болған жағдайда) және артында екі реторефлектор немесе қызыл лампасы бар.

Егер Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 620-бабына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық, егер басқа қателіктер мен жағдайлар туындаған жағдайда, көлік құралдарын пайдалануға рұқсат етудің негізгі ережелеріне тыйым салынса және жүргізуші анықтай алатын болса, оларды жояды және егер бұл мүмкін болмаса, оларды жоюға болмайды. тұраққа немесе жөндеу орнына қажетті сақтық шаралары болуы керек.

Бап санкциясы әкімшілік жазаның екі түрін қарастырады:

1) ескерту;

2) үш айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салынады.

Бірақ жазаны ерікті түрде таңдау мүмкін емес. Түсіндірілген бапқа әкімшілік жаза қолдану туралы шешім қабылдаған кезде жоғарыда аталған лауазымды адамдар Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 43-бабының 2-бөлігінің талаптарын ескеруі керек, онда: "57-бапта және 366-баптың ескертпесінде көзделген жағдайлар болмаған кезде сот (судья), орган (лауазымды адам) осы Кодекстің Ерекше бөлімінің тиісті бабында көзделген ескертуді қолдану үшін әкімшілік жаза қолдану міндетті".

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің зерттелетін бабы бойынша ескертпелер әкімшілік іс бойынша хаттама жасау ерекшеліктерін қарастырады. Хаттама жасау кезінде жол ережесінің қандай нақты нормасы бұзылатыны көрсетіледі.

Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2018 жылғы 20 сәуірдегі № 5 нормативтік қаулысында Әкімшілік кодекстің бланкілік нормалары бойынша шешім қабылдау тәртібі түсіндірілді. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің Ерекше бөлімінің кейбір нормаларында көрнекі түрде ұсыну әдісі бар. Мұндай композициялар үшін сот ұйғарымында нормативтік құқықтық актілердің нақты ережелері бұзылғандығы, сондай-ақ осы бұзушылықтардың мазмұны көрсетілуі керек. Нормативтік-құқықтық актілерді бұзушылықтар туындаған салдармен себеп-салдарлық байланыста емес екенін ескеру керек, бұл қылмыстың объективті жағын құра алмайды және алынып тасталуға жатады. Әкімшілік жауапкершілікке тартылған адамға қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама жасау фактісі туралы шешімнің баяндау және дәлелдеу бөлігінде көрсету қажет емес.

Субъективтік жағы кінәнің қасақана немесе абайсыз түрінде көрінеді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 30-тарауында көзделген барлық жол пайдаланушылары құқық бұзушылықтың субъектісі бола алады. Жол жүрісі ережелерінің 1-бөлімінің 26-тармағына сәйкес жолды пайдаланушылар жаяу жүргінші, жолаушы немесе жүргізуші ретінде жол қозғалысына тікелей қатысатын адамдар болып табылады.

Түсіндірілген бап үшін келесі адамдар әкімшілік жаза қолдануға құқылы:

1) ПМ комитеттерінің төрағалары мен басқармаларының басшылары, аумақтық ішкі істер органдарының, әкімшілік, көші-қон полициясының, облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың жергілікті полиция қызметі, олардың орынбасарлары, олардың орынбасарлары (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 685-бабы 2-бөлігінің 1-тармағы);

2) арнайы атақтары бар ішкі істер органдарының (полицияның) қызметкерлері (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 685-бабы 2-бөлігінің 4-тармағы);

3) әскери полицияның уәкілетті лауазымды адамдары (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 727-бабы)

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 812-бабының 2-бөлігіне сәйкес, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 620-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс тек оның жасалған жерінде ғана емес, сонымен бірге көлік құралын тіркеу орнында немесе оған қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қаралған адамның тұрғылықты жерінде де қаралуы мүмкін.

621-бап. Көліктегі қауіпті заттарды немесе заттарды тасымалдау ережелерін бұзу

1. Теміржол көлігімен қауіпті заттарды немесе қол жүгі заттарын тасымалдау ережелерін бұзу -

ескерту жасауға немесе бір айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Қауіпті заттарды немесе заттарды теңіз және өзен көлігімен тасымалдау ережелерін бұзу, сондай-ақ лауазымды тұлғалардың қауіпті заттармен немесе заттармен жасалатын мәмілелерді тиісті құжаттарға тіркеуі, дұрыс емес жазбалар енгізуі немесе тиісті құжаттарды заңсыз түрде ұсынудан бас тартуы -

ескерту жасауға немесе он айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

3. Әуе кемесінде қауіпті заттарды немесе заттарды тасымалдау ережелерін бұзу - көрсетілген заттар мен заттарды тәркілей отырып, он айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

4. Жарылғыш заттарды немесе заттарды автобуска, трамвайға, троллейбуска, микроавтобуста тасымалдау, сондай-ақ оларды жүктерге немесе багаж бөлмесінде көлік құралдарына беру -

үш айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Қаралған әкімшілік құқық бұзушылықтың жалпы нысаны теміржол, қоғамдық қала және қала маңындағы көлікпен тасымалдау кезінде туындайтын қоғамдық қатынастар болып табылады.

Теміржол, әуе және су көлігіндегі қоғамдық тәртіпті және қоғамдық қауіпсіздікті қамтамасыз етуді полицияның мамандандырылған желілік органдары жүзеге асырады. Бірақ Қазақстан Республикасы Ішкі істер министрлігінің "Көліктегі АТС қызмет көрсететін объектілердің тізбесін бекіту туралы" 212 жылғы 6 сәуірдегі № 212 ведомстволық бұйрығына сәйкес, аумақтық ІБ (соның ішінде жергілікті полиция қызметкерлері) жалға алынған, сондай-ақ орналасқан теміржол көлігі құралдарына қызмет көрсете алады. көлікте ІБ -ты ұстауға арналған шекарадан тыс жерде.

Қазақстан Республикасы Азаматтық кодексінің 688-бабына сәйкес жүктерді, жолаушыларды және багажды тасымалдау тасымалдау шарты негізінде жүзеге асырылады. Тасудың жалпы шарттары көлік туралы заңнамалық актілермен, өзге де заңнамалық актілермен және оларға сәйкес шығарылған ережелермен анықталады.

"Теміржол көлігі туралы" Қазақстан Республикасының 2001 жылғы 8 желтоқсандағы № 266 Заңының 1-бабының 33-тармағына сәйкес, қауіпті тауарлар дегеніміз - өзіне тән қасиеттеріне байланысты адамдардың, жануарлардың өліміне, жарақаттануына немесе ауруына, жарылысқа, өртке, бүлінуге немесе бүлінуге әкелуі мүмкін тауарлар. мүліктің жойылуы, сонымен қатар қоршаған ортаға зиян.

Жүктерді теміржол көлігінде алып жүру дегеніміз - жолаушы өзімен бірге вагонда ақысыз, салмағы мен өлшемдері белгіленген мөлшерден аспайтын жеке заттар.

Тасымалдау немесе сақтау жағдайында адамдарға және жануарларға жарылыс, өрт, улану немесе күйік тудыруы мүмкін, сонымен қатар жүк пен жүк бағажына, жылжымалы құрамға зиян келтіруі мүмкін, тасымалдау және сақтау ерекше шарттар мен сақтық шараларын қажет ететін заттар қауіпті тауарларға жатады.

Қауіпті табиғаты бойынша қауіпті заттар келесі санаттарға бөлінеді:

- 1) жарылғыш қоспаларды түзуге қабілетті заттар;
- 2) сығылған және сұйытылған газдар;
- 3) жанғыш заттар.

Осы баптың 1-тармағында көзделген қылмыстың объективті жағы қауіпті жүктерді теміржол көлігімен тасымалдау ережелерінің талаптарын бұзатын заңсыз әрекеттерден (әрекетсіздіктен) көрінеді.

Бұл норманың диспозициясы көрпе болып табылады, өйткені ол құқық бұзушылық белгілерін өздері атай алмайды. Шектеу нормаларының тізімі "Теміржол көлігі туралы" Заңда көрсетілген.

"Теміржол көлігі туралы" Қазақстан Республикасының 2001 жылғы 8 желтоқсандағы № 266 Заңының 30-бабының 5-тармағына сәйкес, жүк жөнелтуші, қауіпті жүктерді қабылдап алушы, сондай-ақ қауіпті жүктерді тасымалдауды жүзеге асыратын тасымалдаушы олардың сақталуын қамтамасыз етуі, қаражат пен мобильді қондырғылар болуы керек. төтенше жағдайларды және олардың салдарын жою үшін қажет (келісім бойынша). Қауіпті жүктерді тасымалдау кезінде төтенше жағдай туындаған кезде, тасымалдау процесіне қатысушылар осы қондырғылардың оқиға орнына шұғыл жіберілуін қамтамасыз етуі керек.

Заңның негізгі талаптарының орындалуы Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің міндетін атқарушы "Теміржол қауіпсіздігі ережелерін бекіту туралы" 2015 жылғы 26 наурыздағы № 334 бұйрығымен қарастырылған.

Теміржол көлігімен қауіпті жүктерді тасымалдау тәртібі Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің 2015 жылғы 30 сәуірдегі № 545 бұйрығымен бекітілген жолаушыларды, багажды, жүктерді, жүк бағажын және поштаны тасымалдау ережелерімен реттеледі. Қауіпті заттар жүк вагондарында тасымалданады. Оларды қабылдау жеке тұлғаларға арналған жол жүру құжаттарына сәйкес жүргізіледі: тегі, аты, әкесінің аты, үйдің мекен-жайы; заңды тұлғалар үшін: тасымалдау құжаттарына қол қоюға уәкілетті тұлғаның тегі, аты, әкесінің аты, мекен-жайы. Цилиндрлердің жана,

пайдаланылмағандығын және қалдық қысымы жоқтығын растайтын үйде пайдалануға арналған жаңа бос зарядталмаған газ баллондарын тасымалдауға рұқсат етіледі.

Жүк түсіргеннен кейін зиянды заттар бар вагондар жабдықпен бірге толық тасымалдау құжаттарына сәйкес үй станциясына жіберіледі. Қауіпті заттар тиісті техникалық шарттарда белгіленген контейнерлерде тасымалдауға ұсынылады. Шыны ыдыстардағы зиянды заттар арнайы қораптарға немесе себеттерге жұмсақ орауыш материалмен (қырыну, сабан) толтырылған бос орындар салынған.

Әрбір оралған жерде қауіпті зат бар (қақпақ пен бүйірлерінің бірінде) жіберуші заттың қауіптілігі туралы жапсырма жапсырады. Әр түрлі санаттағы қауіпті заттарды бірге орау кезінде әр санатқа сәйкес келетін жапсырмалар қоса беріледі. Қауіпті затты тасымалдауға арналған жүкқұжатта заттың нақты атауы көрсетіледі. Әр түрлі санаттағы қауіпті заттарды бір-біріне орау кезінде бірлесіп оралған заттардың әр санатына сәйкес мөрлер жапсырылады. Қауіпті заттарды тиеу және түсіру кезінде зақымдалмағанына көз жеткізіңіз. Зақым анықталған жағдайда зақымдалған аумақты алып тастау, сонымен бірге төгілген немесе төгілген заттарды тазарту бойынша шаралар қабылданады.

Әуе көлігінде қауіпті заттарды тасымалдау ережелері болмағандықтан, әкімшілік жауапкершілік жойылуы керек. Сіз жоқ Ережелерді бұза алмайсыз. Әуе кемесінің жолаушылары қол жүгі мен багажды тексеру нәтижесінде әуе кемесінде қауіпті және тыйым салынған заттарды алып жүре алмайды. Тасымалдаушының жауапкершілігі азаматтық-құқықтық жауапкершілікке және тәртіптік жауапкершілікке жатқызылуы керек.

Осы баптың 4-тармағында көзделген қылмыстың объективті жағы заңсыз әрекеттерден (әрекетсіздіктен) көрінеді:

1) автобуста, трамвайда, троллейбуста, микроавтобуста жарылғыш заттарды немесе заттарды тасымалдау;

2) мұндай заттарды жүктерге немесе көлік құралдарындағы багаж бөлмесіне тапсыру.

"Автомобиль көлігі туралы" Қазақстан Республикасының 2003 жылғы 4 шілдедегі № 476 Заңының 37-бабына сәйкес, өзіне тән қасиеттеріне байланысты тасымалдауға, өңдеуге болатын кез келген заттар, материалдар, бұйымдар, өнеркәсіптік және басқа да қалдықтар қауіпті заттар болып табылады. түсіру жұмыстары және сақтау жарылысқа, өртке немесе техникалық жабдықтардың, құрылғылардың, ғимараттар мен құрылыстардың зақымдалуына, сонымен қатар адамдардың, жануарлардың өліміне, жарақаттануына және ауруына, қоршаған ортаға зиян келтіруі мүмкін.

Автомобиль көлігімен жүктерді тасымалдау тәртібі Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің м.а. 2015 жылғы 26 наурыздағы № 349 бұйрығымен бекітілген жолаушылар мен багажды автомобиль көлігімен тасымалдау ережелерімен реттеледі. Осы Ережеге сәйкес жолаушылар тұрақты қалалық (ауылдық)

және қала маңындағы маршруттар бойынша жүреді. жолаушылар мен багажды автомобиль көлігімен жанғыш, жарылғыш, улы, жанғыш, улы, коррозиялық және қорлайтын тасымалдауды қоспайды, қақпақтарын және ілеспе құжаттардың жоқ атыс қаруы, сондай-ақ Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес тасымалдауға тыйым салынған заттар мен элементтер.

Ауданаралық (облысшілік) маршруттар бойынша, жолаушылар мен багажды автомобиль көлігімен, жанғыш, жарылғыш, улы, жанғыш, улы, коррозиялық және қорлайтын заттарды, атыс қаруын, қақпағынсыз және ілеспе құжаттарсыз, сондай-ақ зақымдайтын заттар мен заттарды тасымалдау. жолаушыларға немесе жабдыққа немесе автобустың ішіне (ластану немесе зақымдану). Өзінің қасиеттері бойынша басқа жолаушылардың заттарын, сондай-ақ жанғыш, жарылғыш, улы, улы, коррозиялық және ұрық заттарын ластайтын немесе зиян келтіретін заттарды сақтауға қабылдауға тыйым салынады.

Қылмыстың субъектісі барлық бөлігінде қауіпті заттарды тасымалдау ережелерін бұзған адамдар болуы мүмкін.

Субъективтік жағы барлық бөліктерде кінәнің қасақана немесе абайсыз түрінде көрінеді.

Баптың 1 және 2-бөлімдеріне санкция әкімшілік жазаның екі түрін қарастырады:

- 1) ескерту;
- 2) әкімшілік айыппұл.

Бірақ жазаны ерікті түрде таңдау мүмкін емес. Түсіндірілген бапқа әкімшілік жаза қолдану туралы шешім қабылдаған кезде жоғарыда аталған лауазымды адамдар Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 43-бабының 2-бөлігінің талаптарын ескеруі керек, онда: "57-бапта және 366-баптың ескертпесінде көзделген жағдайлар болмаған кезде сот (судья), орган (лауазымды адам) осы Кодекстің Ерекше бөлімінің тиісті бабында көзделген ескертуді қолдану үшін әкімшілік жаза қолдану міндетті. "

Түсіндірілген бап үшін келесі адамдар әкімшілік жаза қолдануға құқылы:

1) үшінші бөлік үшін - мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 684-бабының бірінші бөлігі);

2) бірінші, екінші және төртінші бөліктерде - ІІМ комитеттерінің төрағалары мен департаменттерінің басшылары, аумақтық ішкі істер органдарының, әкімшілік, көші-қон полициясының бөлімшелері, облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың жергілікті полиция қызметі, олардың орынбасарлары (2-бөліктің 1-тармағы) Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 685-бабы);

3) екінші бөлім үшін - басқарма, полиция бөлімшелерінің, әкімшілік, көші-қон полициясының, жергілікті полиция округінің (қаладағы, қаладағы ауданның) басшылары және олардың орынбасарлары (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 685-бабы 2-бөлігінің 2-тармағы);

4) бірінші және төртінші бөліктерде - арнайы атақтары бар ішкі істер органдарының (полицияның) қызметкерлері (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 685-бабы 2-бөлігінің 4-тармағы);

5) бірінші, екінші және төртінші - көліктік бақылау органдарының бөліктерінде (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 691-бабының 1-бөлігі), атап айтқанда:

- бірінші, екінші және төртінші бөліктерінде - көліктік бақылау органының басшысы және оның орынбасарлары, аумақтық көліктік бақылау органдарының басшылары және олардың орынбасарлары (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 691-бабы 2-бөлігінің 1-тармағы);

- бірінші, екінші және төртінші бөліктерінде - көліктік бақылау органдарының уәкілетті лауазымды адамдары. Сонымен қатар, аталған лауазымды адамдар салатын айыппұл мөлшері жиырма айлық есептік көрсеткіштен аспауы керек (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекс 691-бабы 2-бөлігінің 2-тармағы);

6) бірінші және екінші бөліктерде - халықтың санитариялық-эпидемиологиялық салауаттылығы саласындағы мемлекеттік органның басшысы, оның орынбасарлары, аумақтық бөлімшелердің басшылары және олардың орынбасарлары (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 701-бабы);

7) автокөлік өткізу пункттерінде және тауарларды Қазақстан Республикасының Мемлекеттік шекарасы арқылы өтетін басқа жерлерде әкімшілік құқық бұзушылық жасаған кезде төртінші бөлік - мемлекеттік кірістер органдарының басшылары және олардың орынбасарлары (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 720 бабы 3 бөлігі);

8) бірінші, екінші және төртінші бөлімдерде - әскери полиция органдарында (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 721-бабы).

Түсіндірілген бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғауға келесі адамдар құқылы:

1) 3-бөлімде - ішкі істер органдары (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 804-бабы 1-бөлігінің 1-тармағы);

2) 3-бөлімде Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің әскери полиция органдарының әскери қызметшілер, әскери қызметке шақырылған, жаттығуға шақырылған адамдар және Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің, Қазақстан Республикасының басқа да әскерлері мен әскери бөлімдерінің көлік құралдарын жүргізетін адамдар жасаған құқық бұзушылықтар туралы (4-тармақтың 1-бөлігі). Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 804-бабы);

3) 3-бөлімде - Қазақстан Республикасы Ұлттық қауіпсіздік комитетінің әскери полиция органдары арнайы мемлекеттік органдардың көлік құралдарын жүргізетін адамдар жасаған құқық бұзушылықтар туралы (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 804-бабы 1-бөлігінің 5-тармағы);

4) 3-бөлімде - әскери қызметшілер жасаған және әскери қызметке тартылатын, оқуға шақырылған құқық бұзушылықтар туралы Қазақстан Республикасы Ұлттық ұланының әскери полиция органдары (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 804-бабы 1-бөлігінің 6-тармағы);

5) 3-бөлікте - заңнамаға сәйкес лицензия алушылар немесе екінші санаттағы рұқсаттар беруге уәкілетті органдар (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 804-бабы 1-бөлігінің 34-тармағы);

б) төртінші бөлік үшін - көлік және коммуникация саласындағы уәкілетті органның лауазымды адамдары (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 804-бабы 3-бөлігінің 1-тармағы).

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 812-бабының 2-бөлігіне сәйкес, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 621-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс тек оның жасалған жерінде ғана емес, сонымен бірге көлік құралын тіркеу орнында немесе оған қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қаралған адамның тұрғылықты жерінде де қаралуы мүмкін.

622-бап. Қалалық және қала маңындағы көлікті пайдалану ережелерін бұзу

1. Трамвай, троллейбус, қалалық немесе қала маңындағы автобус немесе такси пайдалану ережелері бұзылғанда, көлік құралының баспалдақтары мен басқа шығатын бөліктерінде, көлікке кіру және шығу кезінде, есіктердің ашылуына және жабылуына, кесілген заттарды тиісті қаптамасыз тасымалдауға, жолаушылар салоны мен киімдерін ластайтын заттар мен заттарды,

бір айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Қоғамдық көліктерде салық төлеуден жалтару

- екі айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Қарастырылатын әкімшілік құқық бұзушылықтың жалпы объектісі - бұл жол жүрісі қауіпсіздігі және жолаушылар тасымалы саласында, қалалық және қала маңындағы көлік объектілерінде пайда болатын қоғамдық қатынастар.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігінің объективті жағы трамвай, троллейбус, автобус, қала немесе қала маңындағы автобус немесе такси пайдалану ережелерін бұзатын заңсыз әрекеттер (әрекетсіздіктер) түрінде көрсетілген:

1) көлік құралының баспалдақтары мен басқа шығатын бөліктерінде саяхаттауға;

2) көлік құралы қозғалыс кезінде кіру және шығу;

3) есіктердің ашылуына және жабылуына жол бермеу;

4) кесетін заттарды тиісті қаптамасыз тасымалдау;

5) жолаушылар салоны мен киімдерін ластайтын заттар мен заттарды тасымалдау.

Қалалық және қала маңындағы көлікті пайдалануға арналған арнайы ережелер заңда көзделмеген. "Автомобиль көлігі туралы" Қазақстан Республикасының 2003 жылғы 4 шілдедегі № 476 Заңымен автомобиль көлігі саласындағы уәкілетті органның

жолаушыларды, багаж бен жүктерді (оның ішінде қауіпті жүктерді) автомобильмен тасымалдау ережелерін бекіту құзыреті қарастырылған.

Автомобиль көлігімен жолаушылар мен багажды тасымалдау ережелерінде қала мен қала маңындағы көлікті пайдалану кезінде азаматтарға тыйым салынады. Тапсырыспен бекітілген жолаушылар мен багажды автомобильмен тасымалдау ережелерінің 31-тармағына сәйкес Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің 2015 жылғы 26 наурыздағы № 349, жолаушылар мен багажды тұрақты қалалық (ауылдық) және қала маңындағы автомобиль көлігі бағыттары бойынша жолаушылар өткізуге мыналар кірмейді:

1) автобустың, микроавтобустың ол толық тоқтағанға дейін немесе көлік жүргізу кезінде кіру және шығу;

2) автобус есігінің ашылуы мен жабылуына жол бермеу;

3) көлік құралы қозғалыс кезінде сөйлесу кезінде жүргізушіні аландату;

4) автобустың, шағын автобустың ішкі жабдықтары мен жабдықтарының зақымдануы;

5) темекі шегу, қоқыс, алкоголь ішу;

6) жанғыш, жарылғыш, улы, жанғыш, улы, каустикалық және ұрық заттарын, атыс қаруын қақпақсыз және ілеспе құжаттарсыз тасымалдау.

Бірақ Әкімшілік жауапкершілік туралы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 622-бабының 1-тармағына сәйкес көлік құралының баспалдақтары мен басқа шығыңқы бөліктерінде жүру, көлік жүргізу кезінде кіру және шығу, есіктердің ашылуы мен жабылуына кедергі жасау, тиісті орамасыз кесу заттарды тасымалдау, сондай-ақ салонды ластайтын заттар мен заттар үшін ғана туындайды. және жолаушыларға арналған киім.

Талданатын баптың 2-бөлігінің объективті жағы заңға қайшы акт түріндегі бір анықтамалық атрибутпен, атап айтқанда, қоғамдық көлікте жол жүру ақысын төлеуден жалтару арқылы көрінеді.

"Автомобиль көлігі туралы" Қазақстан Республикасының 2003 жылғы 4 шілдедегі № 476 Заңының 1-бабы 18-2-тармағына сәйкес, қоғамдық көлік құралы - бұл жолаушылар мен багажды, сондай-ақ таксилерді тұрақты және жүйесіз автомобильмен тасымалдауды жүзеге асыратын қоғамдық көлік.

Осы Заңның 20-бабының 2-тармағына сәйкес жолаушы:

1) жолаушылар мен багажды автомобильмен тұрақты тасымалдау маршруттарында сапар кезінде, ақы төлеуді және (немесе) жол жүру құжатын (билетті) алуға және оны электронды түрде берілген жол жүру құжатын (билетін) қоспағанда, сапардың соңына дейін сақтауға;

2) тасымалдаушы өкілінің өтініші бойынша жолаушылар мен багажды тұрақты автомобильмен тасымалдау үшін қоғамдық көлікте жүруге жол жүру құжатын (билетті) ұсынады;

3) егер шартта өзгеше көзделмесе, мәлімделген құны бар багажды тасымалдау бойынша тасымалдаушының қызметтеріне ақы төлеу.

Жолаушы құқылы:

1) жеті жасқа толмаған бір баланы, егер ол бөлек орынға ие болмаса немесе оған елу процент мөлшерінде жол ақысы төленсе - он бес жасқа толмаған балаларға олар үшін бөлек орын ұсынумен, таксиді қоспағанда, тегін алып келуге;

2) Қазақстан Республикасының тасымалдаушылары жүзеге асыратын халықаралық тасымалдау үшін 5 жастан 12 жасқа дейінгі балалар үшін жол жүру құжаттары (билеттер) жалпы құнының елу процентін төлей отырып, жол жүру құжаттарын (билеттерді) сатып алуға;

3) 7 жастан 15 жасқа дейінгі балалар үшін жол жүру құжатының (билеттің) жалпы құнының елу процентін төлей отырып, жол жүру құжаттарын (билеттерді) сатып алуға;

4) егер кестеде қарастырылған автобустың орнына тасымалдаушы басқа автобус ұсынса, жол жүру құны қымбат болатын жол жүру құжатында (билетте) ақысыз жүру;

5) жолаушылар мен багажды автомобильмен тасымалдау ережелерінде белгіленген шектерде өзіңізбен бірге тегін багажды алып жүруге құқылы.

Қаралып жатқан әкімшілік құқық бұзушылықтың барлық бөлігіндегі субъектісі жасалғанға дейін 16 жасқа толған, дені сау адамдар, атап айтқанда қалалық және қала маңындағы қоғамдық көліктің жолаушылары.

Түсіндірілген әкімшілік құқық бұзушылықтың субъективтік жағы тікелей ниет түрінде және немқұрайлылықпен көрсетілуі мүмкін.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің осы бабының құрамы үлкен қоғамдық қауіпті тудырмайды, әкімшілік құқық бұзушылық санкциясы аз мөлшерде айыппұлды құрайды (ең төменгі есептік көрсеткіштің бір және екі көрсеткіші), ал шенеунік құқық бұзушыны Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 64-1-бабына сәйкес құқық бұзушылықтың елеусіз болуына байланысты әкімшілік жауапкершіліктен босатуы мүмкін.

Келесі адамдар түсіндірілген мақала бойынша іс қозғауға және әкімшілік жаза қолдануға құқылы:

1) ПМ комитеттерінің төрағалары мен басқармаларының басшылары, аумақтық ішкі істер органдарының, әкімшілік, көші-қон полиция бөлімшелерінің басшылары, облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың жергілікті полиция қызметі, олардың орынбасарлары (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 685-бабы 2-тармағының 1-тармағы);

2) арнайы атақтары бар ішкі істер органдарының (полицияның) қызметкерлері (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 685-бабы 2-бөлігінің 4-тармағы)

Көлік және коммуникация саласындағы уәкілетті органның лауазымды тұлғалары үшін Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 622-бабының 1-бөлігіндегі

Әкімшілік құқық бұзушылықтар ашық (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 804-бабы 3-бөлігінің 1-тармағы).

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 812-бабының негізінде Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 622-бабында көзделген құқық бұзушылықтардың барлық түрлері, олар көлік құралдарын тіркеу орнында немесе оларға қатысты әкімшілік іс қозғалып жатқан адамның тұрғылықты жерінде қаралуы мүмкін.

Кәмелетке толмағандардың, олардың ата-аналарының немесе оларды алмастыратын адамдардың әкімшілік құқық бұзушылық туралы істері әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қаралып жатқан адамның тұрғылықты жері бойынша қаралады.

623-бап. Жолаушыларды билетсіз тасымалдау

Жолаушыларды билетсіз тасымалдау:

- 1) халықаралық әуе бағыттары бойынша ұшатын әуе кемелерінде - он айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады;*
- 2) ішкі әуе бағыттарында ұшатын әуе кемелерінде - сегіз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады;*
- 3) халықаралық қозғалыс пойыздарында - жеті айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады;*
- 4) республикаішілік байланыс пойыздарында - бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады;*
- 5) халықаралық тасымал кемелерінде - жеті айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады;*
- б) республикаішілік тасымалдағы теңіз кемелерінде - алты айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады;*
- 7) халықаралық тасымалдардың өзен кемелерінде - алты айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады;*
- 8) республикаішілік тасымалы бар өзен кемелерінде - бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады;*
- 9) трамвай, троллейбус, қалалық және қала маңындағы автобус пен микроавтобуста - бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады;*
- 10) халықаралық, қалааралық, облысаралық, ауданаралық (облысішілік) және ауданішілік байланыс автобусында - жеті айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.*

ТҮСІНІКТЕМЕ

Қазақстан Республикасында күн сайын 50 маршрут бойынша 120-дан астам жолаушылар пойызы жүреді және орташа есеппен күніне 50 мыңнан астам жолаушы тасымалданады. Сонымен қатар, қызметкерлердің жол бойымен жаппай тасымалымен байланысты бірқатар заң бұзушылықтары бар.

Бұл бұзушылықтың объектісі су, әуе, теміржол және автомобиль көлігіндегі тасымалдаушылардың қаржылық қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласындағы қоғамдық қатынастар болып табылады.

Әдетте жолаушылар сатылымда болмаған кезде немесе жолаушылар билетті сатып алуға және жүргізушілерді, ұшқыштарды, қайықшыларды, экипаж мүшелерін және пойыз экипажын оларды қолма-қол ақшамен тасымалдауға көндірген кезде пайда болады.

Қазақстан Республикасында жолаушыларды тоқтап қалғаны үшін әкімшілік жауапкершілік Әкімшілік кодексі қабылданған сәттен бастап пайда болды (01/30/2001), 2015 жылдың 1 қаңтарына дейін қолданылады.

1985 жылғы 1 қаңтардан бастап қолданысқа енгізілген Қазақ КСР-нің Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінде (1984 ж.) Тек 136-бабы "Билетсіз саяхат" қолданылады.

Бұрынғы ТМД елдерінің кез-келгеніне қарағанда, жолаушылардың тоқтап қалғаны үшін тек әкімшілік жауапкершілік бар. Ресейде (11.18-бап), Молдовада (204-бап), Түрікменстанда (239-бап), Латвияда (136-бап), Эстонияда (116-бап), Украинада (135-бап) әкімшілік жауапкершілік тек билетсіз саяхат үшін ғана қарастырылған. Әуежайда жолаушылар мен жолаушылар үшін Әкімшілік жауапкершілік қарастырылған (319 және 320-баптар), Өзбекстан (144 және 145-баптар), Беларусь (18.30 және 18.32-баптар). Жалпы, Тәжікстан мен Қырғызстанда әкімшілік жауапкершіліктің ұқсас түрлері жоқ.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 622-бабы қоғамдық көліктерде және қала маңындағы қоғамдық көліктерде салықтан жалтарғаны үшін әкімшілік жауапкершілік қарастырылған, оны жол жүруге теңестіруге болады, бірақ Қазақстанның көптеген аймақтарында қоғамдық көліктер жүргізушіге жол ақысын төлеп, билетсіз жүреді. Жол ережелеріне сәйкес, қоғамдық көліктер жолаушылар мен багажды, сондай-ақ таксилерді тұрақты және тұрақты емес автомобильмен тасымалдауды жүзеге асыратын қоғамдық көлік деп танылады (39-1 тармақ).

Жоғарыда келтірілген талдаулар жолаушылар мен жолаушылар үшін заңды жауапкершілік түрін таңдауда кімнің дұрыс екенін анықтау үшін ғылыми зерттеулер мен талдауларға жол ашады.

Түсініктеме берілген баптың объективті жағы ставка түрінде бір заңсыз әрекет (әрекетсіздік) арқылы көрінеді. Құқық бұзушылықтың белгілері 10 тармақта көрсетілген және көлік түріне байланысты тәуелсіз құқық бұзушылық түрінде болады.

- 1) тармақ халықаралық әуе маршруттары бойынша ұшатын рейстерде.
- 2) тармақ ішкі әуе бағыттары бойынша ұшатын әуе кемелері туралы.

Әуе көлігінде жолаушыларды тасымалдау тетігі Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің 2015 жылғы 30 сәуірдегі № 540 бұйрығымен бекітілген Әуе көлігінде жолаушыларды тасымалдау ережелерінің екінші бөлімімен бекітілді.

Жолаушыға әуе компаниясы немесе уәкілетті агент берген жарамды қағаз билеті немесе электрондық билет берілген кезде тасымалдауға рұқсат етіледі.

"Қазақстан Республикасының әуе кеңістігін пайдалану және авиация қызметі туралы" Қазақстан Республикасының 2010 жылғы 15 шілдедегі № 339 Заңына сәйкес, әуе кемесіне жолаушыларды әуе кемесінде тасымалдауды іс жүзінде мүмкін етпейтін көп сатылы кіруді басқару қарастырылған. Тексеру Қазақстан Республикасының Үкіметі бекіткен арнайы тізімдегі лауазымды тұлғаларды қоспағанда, әуе кемесінде тасымалданатын әрбір адамға және оның багажына қатысты жүргізіледі. Әуежайдың бақыланатын аймағында тексеру тәртібі мен шарттары Авиациялық қауіпсіздік ережелерімен анықталады.

Терроризмге қарсы іс-қимыл туралы Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес белгіленген қауіп деңгейіне байланысты жолаушылар мен әуежайларға баратын адамдар, олармен бірге тұрған заттар, оның ішінде қол жүгі мен багаж Қазақстан Республикасының Азаматтық авиациялық қауіпсіздік бағдарламасына сәйкес тексеруге жатады. Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2016 жылғы 11 наурыздағы № 136 қаулысымен бекітілген.

Әуе кемесіне жолаушыларды қабылдаудың жоғарыда аталған тәртібі жолаушымен авиабилеттің болуын бірнеше рет бақылауды қамтамасыз етеді, бұл жолаушыға билетсіз саяхаттауға мүмкіндік бермейді. Осыған байланысты осы баптың 1 және 2 тармақшалары алып тасталуы мүмкін.

3) тармақ халықаралық поездарда.

4) тармақ республикалық қозғалыс шегіндегі пойыздарда.

Темір жол көлігімен жолаушыларды тасымалдау ережесі Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің 2015 жылғы 30 сәуірдегі № 545 бұйрығымен бекітілген. Жолаушылар пойызына отырғанда жолаушы вагонның жүргізушісіне тиісті түрде рәсімделген жол жүру құжатын (билетті) және жолаушы құжаттарының бірінің түпнұсқасын көрсетеді. Жолаушы вагонға кірген кезде, вагонның кондукторы жол жүру құжатын (билетті) тексеріп, оны жол жүру құжатында (билетте) көрсетілген тегі, аты, әкесінің аты көрсетілген жолаушының түпнұсқалық құжатымен салыстырады. Пойыздың бастығы, вагон жүргізушілері тоқтап қалудың алдын алу үшін шаралар қолданады (44-тармақ).

Пойыз жөнелтілгеннен кейін жолаушының жол жүру құжаты (билеті) қайтыс болған адамның жанында болған жағдайда, жолаушы тоқтап қалған болып саналады (55-тармақ).

Тіркелмеген тұлға анықталған жағдайда, тасымалдаушының уәкілетті тұлғалары тексеру нәтижелері туралы 3 дана етіп акт жасайды; оның қонуы (67-тармақ).

5) тармақ халықаралық тасымалдардың кемелерінде.

6) тармақ республикалық қозғалыс шегіндегі кемелерде.

Жолаушыларды тасымалдау үшін жол жүру құжаттарын алу тәртібі "Сауда жүк тасымалы туралы" Қазақстан Республикасының 2002 жылғы 17 қаңтардағы Заңының 112-бабымен реттеледі. Жолаушылар тарифі тараптардың келісімі бойынша анықталады, онда жолаушы құқылы:

1) жеті жасқа дейінгі бір балаға жеке орын ұсыну құқығынсыз, ал халықаралық қатынаста - бес жылға дейін ақысыз жүруге;

2) жеті жастан он бес жасқа дейінгі балаларға билетті Қазақстан Республикасының тасымалдаушысы жүзеге асыратын тасымалдауға билеттің жалпы құнының елу процентін төлеу арқылы сатып алуға;

3) халықаралық қатынаста бес жастан он екі жасқа дейінгі балаларға билеттің жалпы құнының елу процентін төлей отырып билеттер сатып алуға.

4) белгіленген нормалар шегінде багажды тегін алып жүруге;

5) белгіленген мөлшерде ақыға тасымалдау үшін багажды беруге құқылы.

Теңіз көлігімен жолаушыларды тасымалдау ережелері Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің 2015 жылғы 30 сәуірдегі № 542 бұйрығымен бекітілген. Кемеге отырғанда жолаушы тиісті түрде рәсімделген жолаушы билеті мен жолаушыны сәйкестендіру құжатын ұсынады.

7) тармақ халықаралық тасымалдардың өзен кемелерінде.

8) тармақ республикалық қозғалыс шегіндегі өзен кемелерінде.

Ішкі су көлігімен жолаушыларды, багажды және жүкті тасымалдау ережелері Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің 2016 жылғы 23 ақпандағы № 219 бұйрығымен бекітілген. Жолаушыларды тасымалдау келісімдері белгіленген нысанда жол жүру билеті түрінде беріледі. Экскурсиялық және туристік маршруттарда жолаушыларды тасымалдауға арналған келісім-шарт билет немесе жолаушылар тобын тасымалдауға арналған билет түрінде болуы мүмкін.

Кемеге отырғызған кезде жолаушы билетті және кәмелетке толмаған балалармен бірге жеке басын куәландыратын құжат, туу туралы куәлік және баланы алып жүретін құжат (сенімхат) ұсынады (24-тармақ).

"Ішкі су көлігі туралы" Қазақстан Республикасының 2004 жылғы 6 шілдедегі N 574 Заңының 86-бабында жолаушылар мен жолаушылар үшін әкімшілік кодексте көзделген тәртіпке сәйкес әкімшілік жауапкершілік қарастырылған.

Бірақ жолаушыларды тоқтата тұрғаны үшін әкімшілік жауапкершілік Әкімшілік кодексте қарастырылмаған, ал жолаушыларды ішкі су көлігімен тасымалдау ережесінде кемеде тоқтап қалған адам табылса, уәкілетті лауазымды тұлғалардың әрекет ету алгоритмі қарастырылмаған.

9-тармақ) трамвай, троллейбус, қалалық және қала маңындағы автобус пен микроавтобуста.

10) тармақ халықаралық, қалааралық, облысаралық, ауданаралық (ауданішілік) және ауданішілік қатынас автобусында.

Жолаушыларды автомобильмен тасымалдау ережелері қолданыстағы бұйрықпен бекітілген Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің 2015 жылғы 26 наурыздағы № 349. Жолаушылар мен багажды тұрақты қалалық (ауылдық) автомобильмен тасымалдау маршруттары бойынша жол жүру ақысын жолаушы кондукторға (жүргізушіге) қолма-қол ақшамен немесе жол жүру ақысын төлеу жүйесі арқылы төлейді (41-тармақ).

Жол жүру ақысын төлеудің электронды жүйесін қолданатын қалалық (ауылдық) хабарламада жолаушыларды тіркеу жол жүру құжатын (жол жүру құжатын (билетті) рәсімдемей-ақ, жол жүру құжатын (билетті) рәсімдемей) жолаушы электрондық жол жүру құжатын тиісті электронды жолаушылар көлігінің өзіне-өзі қызмет көрсету терминалының оқырман жұмыс аймағына электронды жол жүру құжатын тіркеу арқылы жүзеге асырады(42-1-тармақ).

Жолаушылар мен багажды тұрақты түрдегі қалалық автомобильмен тасымалдау тарифін жолаушы автобекеттің, автовокзалдың, жолаушыларға қызмет көрсету пунктінің кассасына жолдың басталу нүктесінен немесе жолсерікке (жүргізушіге) жергілікті атқарушы орган бекіткен тарифке сәйкес бағыттың аралық пунктіне қонған кезде төлейді. Егер тарифтердің электрондық жүйесі болса, тасымалдаушылар электронды диспетчерге және тарифтік жүйеге қызмет көрсету және пайдалану шарттарын сақтауы керек (45-тармақ).

Автобуска, микроавтобуска, троллейбуска отырғанда жолаушы жол жүру құжатының (билеттің) болуын тексереді. Автовокзалдарда, автовокзалдарда тексеруді қону кезекшісі, ал жолаушыларға қызмет көрсету орындарында және кезекші, драйверлер немесе бақылаушылар жоқ аялдама пункттерінде жүзеге асырылады. Егер жолаушы электронды жол жүру құжатын (билетті) сатып алған болса, онда электрондық жол жүру құжаты (билет) немесе жеке басын куәландыратын құжат сапарға шығу құқығы үшін жеткілікті негіз болып табылады, ал жол жүру құжаты (билет) қағаз түрінде берілмейді (60-тармақ).

Жолаушылар мен багажды халықаралық, қалааралық ауданаралық, ауданаралық (облысшілік) автомобильмен тасымалдау маршруттары бойынша жол жүру ақысын төлеу, тіркеуді жолаушылар автовокзалдың, автовокзалдың, жолаушыларға қызмет көрсету пунктінің билет кассасында, ал маршруттардың аралық аялдама пункттерінде - кондукторға (жүргізушіге) автобуска отырғанда тікелей жол жүреді. Токтату орнынан немесе электрондық төлем жүйесі арқылы кету.

Халықаралық, қалааралық, облысаралық, облысшілік (қалаішілік) маршруттар бойынша жол жүру ақысын жолаушылар агенттігі немесе жол жүру ақысын төлеу жүйесі арқылы төлеуге болады.

Жолаушылар мен багажды халықаралық, қалааралық, облысаралық, облысаралық (облысшілік) автомобильмен тасымалдау маршруттары бойынша жол жүру ақысын автовокзалдар, автовокзалдар, жолаушыларға қызмет көрсету пункттері, сондай-ақ

электрондық билеттерді сататын агенттіктер немесе ақпараттық жүйелер қабылдайды және жеке басты куәландыратын құжат негізінде жүзеге асырылады. Жолаушыларды отырғызу билетте көрсетілген тегін, атын және әкесінің атын жолаушының жеке басын куәландыратын құжатпен салыстыру арқылы жүзеге асырылады (76-тармақ).

Құқық бұзушылықтың субъектілері - бұл көлікте жолаушыларды тасымалдау процесіне байланысты тұлғалар.

Түсіндірілген баптың субъективті жағы тікелей ниет пен немқұрайлылық түрінде де көрініс табуы мүмкін.

Келтірілген бап бойынша әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және әкімшілік жаза қолдануға құқылы:

1) көліктік бақылау органының басшысы және оның орынбасарлары, аумақтық көліктік бақылау органдарының басшылары және олардың орынбасарлары (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 691-бабы 2-бөлігінің 1-тармағы);

2) көліктік бақылау органдарының уәкілетті лауазымды адамдары (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 691-бабы 2-бөлігінің 2-тармағы);

3) азаматтық авиация саласындағы уәкілетті органның басшысы және оның орынбасарлары әуе көлігінде бұзушылықтар жасағаны үшін (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 691-бабы 3-бөлігінің 1-тармағы)

4) азаматтық авиация саласындағы уәкілетті органның әуе көлігіндегі бұзушылықтар үшін уәкілетті лауазымды адамдары (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 691-бабы 3-бөлігінің 2-тармағы).

Қарау жоғарыда аталған органдардың құзыретіне жатқызылған әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша құқық бұзушылық туралы хаттамаларды осы органдардың уәкілетті лауазымды адамдары жасауға құқылы. Сонымен қатар, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 623-бабына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамаларды көлік және коммуникация саласындағы уәкілетті органның лауазымды адамдары жасауға құқылы (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 804-бабының 3-бөлігі).

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 812-бабының негізінде Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 623-бөлігінің барлық бөліктерінде көзделген құқық бұзушылықтардың барлық түрлері үшін жоғарыда аталған істердің уәкілетті тұлғалары көлік құралдарын тіркеу орнында немесе оған қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қаралған адамның тұрғылықты жерінде де қаралуы мүмкін.

624-бап. Алып тасталды - ҚР 05.24.2018 № 156-VI Заңымен.

625-бап. Теміржол, теңіз, өзен және автомобиль көлігіндегі тауарлардың сақталуын қамтамасыз ету ережелерін бұзу

1. Жүктерді тасымалдауға арналған жылжымалы құрамның, контейнерлердің, жүзетін және басқа да көлік құралдарының, сондай-ақ көлік құралдарының зақымдалуы

бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Жүк вагондарының, автомобильдердің, автомобиль тіркемелерінің, контейнерлердің, жылжымалы жабдықтың басқа да жүк кеңістігінің пломбалары мен құлыптау құрылғыларының зақымдануы, олардағы пломбалардың сынуы, жекелеген қаптамалар мен олардың қаптамаларының, қаптамалардың, жүк аулаларының қоршауларының, теміржол вокзалдарының, жүк автокөлік станцияларының зақымдалуы. жүктерді тасымалдаумен байланысты операцияларды жүзеге асыру үшін қолданылатын контейнерлік пункттер (учаскелер), порттар (теңіз айлағы) және қоймалар, сондай-ақ жүк есіктері аумағында тиісті рұқсатынсыз болу с, контейнер пункттерінің (алаңдарының), жүк аудандар (учаскелері), порттар (кемежайларды), шлюздердің және жоғарыда аталған қоймалардың -

он айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Осы бапқа сәйкес құқық бұзушылықтың жалпы нысаны болып жүктерді көлікпен тасымалдау саласындағы қоғамдық қатынастар табылады. Құқық бұзушылықтың жалпы нысаны теміржол, теңіз, өзен және автомобиль көлігіндегі тауарлардың сақталуын қамтамасыз етудің белгіленген тәртібі болып табылады.

Өкінішке орай, Қазақстан Республикасында осы баптың атауында аталған арнайы ережелер жоқ, бұл бізге бұл норманы көрпе ретінде қарастыруға мүмкіндік береді.

Осы баптың 1-бөлігінің объективті жағы зиян түрінде бір заңсыз әрекет (әрекетсіздік) арқылы көрінеді:

1) жылжымалы құрам, контейнерлер, жүзетін және жүктерді тасымалдауға арналған басқа да көлік құралдары;

2) жүктерді тасымалдауға арналған көлік құралдары.

"Теміржол көлігі туралы" Қазақстан Республикасының 2001 жылғы 8 желтоқсандағы N 266 Заңы түсіндірілген бапта қолданылатын құқықтық ұғымдар тұжырымдайды:

1) жылжымалы құрам - теміржол көлігімен жолаушыларды, багажды, жүктерді, жүк багажын және почта жөнелтімдерін тасымалдауға арналған тартқыш көліктер (локомотивтер), вагондар, өздігінен жүретін және басқа да көлік құралдары (23-бап, 1-бап);

2) контейнер - жүктерді тасымалдауға арналған бірнеше рет қолданылатын әмбебап көлік жабдығы (24-бап, 1-тармақ).

Қазақстан Республикасының кодификацияланған әкімшілік заңнамасында әкімшілік жауапкершіліктің болуына қарамастан, "Теміржол көлігі туралы" Қазақстан Республикасының 2001 жылғы 8 желтоқсандағы Заңында тасымалдаушының жүк жөнелтуші мен алушы алдындағы қосымша азаматтық-құқықтық жауапкершілігі қарастырылған.

Сонымен, осы Заңның 84-бабында былай делінген: "Кінәлі тараптан жылжымалы құрамның, контейнерлердің, алынбалы көлік құралдары мен буып-түю жабдықтарының зақымдалғаны немесе жоғалғаны үшін, жоғалған мүліктің құны немесе қажетті жөндеу, сондай-ақ жоғалған мүлік құнының елу проценті мөлшерінде айыппұл салынады. немесе қажетті жөндеуді қажет етеді " Яғни, бүлінген мүліктің иесіне келтірілген материалдық залалды өтеуден басқа, кінәлі адам (тасымалдаушы) айыппұл төлеуі керек. Сонымен қатар, кінәлі адам әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қаралғаннан кейін қайта әкетіледі, бірақ ол әкімшілік жауапкершілікке тартылады, ол мемлекетке айыппұл төлеуге мәжбүр болады. Заңнамада міндеттемелердің орындалмауы немесе тиісінше орындалмауы нәтижесінде туындаған жағдайлар қарастырылған:

1) форс-мажор, сондай-ақ әлеуметтік, табиғи және техногендік сипаттағы төтенше жағдайлар;

2) әскери операциялар, төтенше жағдай режимін енгізу;

3) теміржол көлігі туралы заңнамада белгіленген тәртіппен жарияланған тауарлар қозғалысының, пойыздардың қозғалысының тоқтатылуы немесе шектелуі.

Жоғарыда көрсетілген негіздерге қосымша, әкімшілік жауапкершілік келесі жағдайларда туындамайды:

1) жолаушының, жөнелтушінің (жүк жөнелтушінің), жүк алушының (жүк алушының), экспедитордың кінәсінен міндеттемелердің орындалмауы немесе тиісінше орындалмауы;

2) жүк жөнелтушінің келісімімен осы күнтізбелік онкүндіктің ішінде онкүндіктің жекелеген күндеріне рұқсат етілген вагондарды, контейнерлерді жеткізбеу;

3) жүк, жүк және жүк бағажының жөнелтілетін (жөнелтуші) орнатылатын қызмет көрсететін вагонға, қызмет көрсететін құлыптау және пломбалау қондырғысы бар контейнерге немесе жұмыс істейтін қорғаныш таңбасы бар немесе қызмет көрсететін байланысы бар маршрут бойымен шамадан тыс жүк тиелмейтін жылжымалы құрамға кіруі. багаждың, жүктердің, жүктердің сақталуының дәлелі;

4) жүк тиеу немесе түсіру (түсіру) жүк жөнелтушінің немесе жүк алушының көмегімен жүзеге асырылған болса, жабық вагонға, контейнерге жүктерді тиеу, түсіру (түсіру);

5) ашық жылжымалы құрамда тасымалдаумен байланысты табиғи себептерге байланысты жүктің сақталмауы;

6) жүк жөнелтушінің немесе алушының кондукторының сүйемелдеуімен тауарларды тасымалдау;

7) тез бүлінетін тауарлардың зақымдануы тасымалдану кезеңі мен температура жағдайына байланысты;

8) көліктік қаптаманың немесе олардың қасиеттерінің жасырын жетіспеушілігі салдарынан багаждың, жүктердің, жүктердің сақталмауы;

9) сығылған жүктеме нәтижесінде өтінімде қарастырылғанға қарағанда аз вагондар, контейнерлерді пайдалану.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігінің объективті жағы бес заңсыз әрекетпен (әрекетсіздіктен) көрінеді:

1) жүк вагондарының, вагондардың, вагон тіркемелерінің, контейнерлердің, сақтағыштардың және жүзетін жабдықтың басқа жүк орындарының пломбалары мен құлыптау құрылғыларының зақымдалуы;

2) бірінші біліктілік атрибутында көзделген объектілерден пломбалар болмауы;

3) жеке орамалар мен олардың орамдарының, орамдарының зақымдалуы;

4) жүк тасымалымен байланысты операцияларды жүзеге асыру үшін қолданылатын жүк аулаларының, теміржол вокзалдарының, жүк автокөлік станцияларының, контейнерлік пункттердің (платформалардың), порттардың (теңіз айлақтарының), қоймалардағы тосқауылдардың зақымдануы;

5) жүк тасымалымен байланысты операцияларды жүзеге асыру үшін қолданылатын жүк аулалары, контейнерлік пункттер (платформалар), жүк учаскелері (учаскелері), порттар (теңіз айлағы), қойма құлыптары аумағында тиісті рұқсатсыз болуға.

Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің 2015 жылғы 30 сәуірдегі № 545 бұйрығына 2-қосымшаға сәйкес бекітілген Теміржол көлігімен жүктерді тасымалдау ережелерінің 123-тармағына сәйкес жүктерді тасымалдаудың нақты тәртібі айқындалған. Егер вагон, контейнер бағытта құлыптау және герметизациялау құралы жоқ болса немесе зақымдалған құлыптау және герметизациялау құралы немесе жүкқұжатта көрсетілген мәліметтерге сәйкес келмейтін құлыптау және пломбалау құралы болса, контейнерге бүлінген жерді алдын ала алып тастай отырып, жаңа құлыптау және герметизациялау құралы қолданылады. құлыптау және герметизациялау құрылғысы немесе жүкқұжатта көрсетілген ақпаратқа сәйкес келмейтін құлыптау және пломбалау құрылғысы.

"Тасымалдаушы белгілер" бағанындағы жүкқұжатқа құлыптау және пломбалау қондырғысын орнату кезінде құлыптау және герметизациялау құрылғысының басқару белгілері көрсетілген тиісті белгі жасалады. Кеденнің немесе басқа мемлекеттік бақылаудың (қадағалаудың) органының вагондағы, құлыптаушы және пломбалаушы құрылғының болуы контейнерде жүк жеткізілген кезде оның жай-күйін, салмағы мен отыратын орындарының санын тексеруге негіз болып табылмайды. Тасымалдаушы коммерциялық актіні тіркеген жағдайда оған құлыптау және пломбалау құралы қолданылады.

Ішкі су көлігімен жүктерді тасымалдау ережелері "Ішкі су көлігі туралы" Қазақстан Республикасының 2004 жылғы 6 шілдедегі Заңының 9-бабы 1-тармағының 26-18) тармақшасына сәйкес әзірленген және ішкі су көлігімен жүктерді тасымалдау тәртібін анықтайды.

Жүктерді тасымалдауға арналған кемелер мен контейнерлерге қойылатын талаптар Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің 2016 жылғы 23 ақпандағы № 219 бұйрығының 7 және 8-тармақтарымен бекітілген. Кемелер мен контейнерлерді тиеу кезінде техникалық қауіпсіз күйде қызмет көрсетіледі, контейнерлерсіз шағын партияларды тасымалдау кезінде жүк қауіпсіздігін қамтамасыз етеді. бастапқы қаптамада немесе тиісті техникалық шарттарда көзделген жеңіл контейнерлерде, ал олар болмаған жағдайда - тасымалдау кезінде жүктің сақталуын қамтамасыз ететін орамада. Жүктелген ыдыстар мен контейнерлер жүк жөнелтушінің пломбасымен жабылады. Азаматтар тасымалдауға ұсынылған тұрмыстық заттар салынған контейнерлер жүк жөнелтушінің қатысуымен кеме иесінің мөрімен мөрленеді және жүк жөнелтушілердің көлік-экспедиторлық қызметтері кезінде осы экспедиторлық ұйымның мөрімен бекітіледі.

Жүктерді автомобильмен тасымалдау келесі талаптарға сәйкес жүзеге асырылады:

1) 1999 жылғы 1 шілдедегі Қазақстан Республикасының Азаматтық кодексі (Ерекше бөлім);

2) "Қазақстан Республикасындағы көлік туралы" 1994 жылғы 21 қыркүйектегі Қазақстан Республикасының Заңы

3) "Автомобиль көлігі туралы" 2003 жылғы 4 шілдедегі Қазақстан Республикасының Заңы;

4) Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің 2015 жылғы 30 сәуірдегі № 546 бұйрығымен бекітілген Автомобиль көлігімен жүк тасымалдау ережесі

Автомобиль жолымен жүктерді тасымалдау ережелерінде Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 625-бабының 1-бөлігінде көрсетілген құқыққа қайшы әрекеттер болған жағдайда іс-әрекеттің негізгі алгоритмі белгіленген. Мысалы, жүк контейнерлерді қабылдау кезінде жүк алушы контейнерлерге сыртқы тексеріс жүргізеді, пломбалардың тұтастығы мен жарамдылығын және контейнер нөмірлерінің және жөнелту бақылау белгілерінің пломбалардағы контейнерлердің нөмірлерімен және коносаментте көрсетілген бақылау белгілерімен және коносаменттегі белгілермен сәйкестігін тексереді. қабылдау контейнері. Жүктің ақаулы контейнерге, сондай-ақ бұзылған немесе пломба болмаған контейнерге түскен жағдайда, жүк алушы контейнерді тасымалдаушымен бірге ашады, жүктің салмағын, орын санын және жағдайын тексереді, жүктің жоғалуы, бүлінуі немесе бүлінуі анықталған жағдайда жүкқұжатқа жазба жасайды немесе белгіленген нысанда акт жасайды.

Қаралып отырған баптың екі бөлігіндегі құқық бұзушылықтың субъектілері - әкімшілік құқық бұзушылық аяқталғанға немесе жолын кескенге дейін он алты жасқа толған, дені сау адамдар. Көп жағдайда әкімшілік жауапкершілік субъектілері болып жүк тасымалдаумен айналысатын тасымалдаушының қызметкерлері табылады.

Түсіндірілген баптың субъективті жағы тікелей ниет пен немқұрайлылық түрінде де көрініс табуы мүмкін.

Келесі тұлғалар Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 625-бабының барлық бөліктерінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және әкімшілік жаза қолдануға құқылы:

1) автомобиль көлігіндегі бұзушылықтарды қоспағанда, барлық бөліктерде - ішкі істер органдары, комитеттер төрағалары мен ІІМ департаменттері басшыларының, аумақтық ішкі істер органдарының, әкімшілік, көші-қон полициясының, облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың жергілікті полиция қызметі басшыларының атынан. алмастырғыштар (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 685-бабы, 1-тармағы, 2-бөлігі);

2) теміржол көлігінде құқық бұзушылық жасағаны үшін барлық бөліктерде - ішкі істер органдарының желілік басқармаларының, департаменттерінің, полиция бөлімшелерінің басшылары және олардың орынбасарлары (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 685-бабы 2-бөлігінің 1-тармағы);

3) автомобиль көлігіндегі барлық бұзушылықтар үшін - көліктік бақылау органдары, көліктік бақылау органының басшысы және оның орынбасарлары, аумақтық көліктік бақылау органдарының басшылары және олардың орынбасарлары (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 691-бабы 2-бөлігінің 1-тармағы);

4) автомобиль көлігіндегі барлық бұзушылықтар үшін - көліктік бақылау органдары, көліктік бақылау органдарының уәкілетті лауазымды адамдары (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 691-бабы 2-бөлігінің 2-тармағы).

Қарау жоғарыда аталған органдардың қарауына жатқызылған әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша олар осы органдардың уәкілетті лауазымды адамдарын тартуға құқылы. Сонымен қатар, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 625-бабының барлық баптары бойынша әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамаларды автомобиль көлігінде және қалалық теміржол көлігінде құқық бұзушылық жасау үшін көлік және коммуникация саласындағы уәкілетті органның лауазымды адамдары жасауға құқылы. (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 804-бабының 1-бөлігі, 3-бөлігі).

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 625-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер көлік құралдарын, кемелерді, оның ішінде кішігірім объектілерді тіркеу орны бойынша немесе әкімшілік іс қозғалып жатқан адамның тұрғылықты жерінде қаралуы мүмкін (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 812-бабының 2-бөлігі).

626-бап. Әуе көлігіндегі жүктердің қауіпсіздігін қамтамасыз ету ережелерін бұзу

1. Контейнерлердің пломбалары мен құлыптау құрылғыларының зақымдануы, олардан пломбалардың шықпауы, жекелеген қаптамаларға және олардың

қаптамаларына, қаптамаларына және жүктерді әуе көлігімен тасымалдауға байланысты операцияларды жасау үшін қолданылатын қоймалардағы кедергілер, -

он айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Жүктерді әуе көлігімен тасымалдауға арналған контейнерлер мен көлік құралдарының зақымдануы, -

он айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілген бұзушылықтың нысаны - жүктерді әуе көлігімен қамтамасыз ету саласында туындайтын қоғамдық қатынастар.

Қаралып отырған құқық бұзушылықтың 1-бөлігінің объективті жағы тауарларды әуе көлігімен тасымалдау процесіндегі заңсыз әрекеттер (әрекетсіздік) арқылы жасалады, олар:

1) контейнерлердің тығыздағыштары мен құлыптау құрылғыларының зақымдануы;

2) контейнер тығыздағыштарынан ажырату;

3) жеке орамалар мен олардың орамдарының, орамдарының зақымдалуы;

4) әуе көлігімен жүктерді тасымалдауға байланысты операцияларды жасау үшін қолданылатын қоймалар қоршауының зақымдалуы.

"Әуе көлігімен жолаушыларды, багажды және жүктерді тасымалдау ережесін бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің 2015 жылғы 30 сәуірдегі № 540 бұйрығының 3-тармағының 13-тармақшасына сәйкес жүктің зақымдануы туралы түсінік берілген. Багаждың, жүктің бүлінуі (бүлінуі) - тасымалдау кезеңінде багажды, жүкті немесе багаждың бір бөлігін, жүкті жарамсыз күйге келтіру, нәтижесінде оларды бастапқы мақсатына толық немесе ішінара пайдалану мүмкін емес (олар құнының барлығын немесе бір бөлігін жоғалтты).

Бұл анықтаманың мағынасы оларды әуе көлігімен тасымалдаумен байланысты зақымдану зерттеліп отырған бап бойынша әкімшілік жауапкершілікке әкеп соқпайтынын көрсетеді.

"Қазақстан Республикасының әуе кеңістігін пайдалану және авиация қызметі туралы" Қазақстан Республикасының 2010 жылғы 15 шілдедегі Заңының 76-бабында жүктерді әуе көлігімен тасымалдау шарттары қарастырылған. Жүктерді тасымалдау кезінде жөнелту және межелі пункттер, салмақ, жүктерді тасымалдау шарттары көрсетілген жүкқұжат беріледі. Жөнелтілім қағаз немесе электронды түрде беріледі. Жүк жөнелтуші, жүк алушы әуе тасымалдаушысымен жүкті әуе көлігінде және оның сақталуын қамтамасыз етуде көрсетілген құжаттарға уақтылы жеткізуге құқылы. Жүк тасымалдауға арналған келісімшарт бұзылған жағдайда, жүк жөнелтуші немесе жүк алушы тасымалдаушыдан тауарларды, багажды немесе поштаны сақтамау себептері туралы құжаттарды (коммерциялық акт, жалпы нысандағы акт және басқа құжаттар) талап етуге құқылы.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігінің объективті жағы заңсыз әрекеттермен (әрекетсіздікпен) келесі түрде көрінеді:

1) әуе көлігімен жүктерді тасымалдауға арналған контейнерлерге зақым келген;

2) әуе кемелерімен жүктерді тасымалдауға арналған көлік құралдарына залал келтірілген жағдайда.

Бірінші біліктілік симптомы осы баптың 1-бөлігінің диспозициясында көрсетілген заңсыз әрекеттерден сәл өзгеше: контейнердегі мөрді сындыру немесе контейнерден құлыптау құрылғысына зақым келтіру. Одан кейін жүктерді әуе көлігімен тасымалдауға арналған контейнерге зақым келген жағдайда, оны әрі қарай мақсатты мақсатта пайдалану мүмкін еместігіне әкелетін оның сапасының өзгеруін түсіну керек.

Аэродромдардың аумағында жүктерді тасымалдауға арналмаған контейнерлерге немесе көлік құралдарына зақым келтіру Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 626-бабының осы бөлігі бойынша құқық бұзушылық болып табылмайды. Мысалы, жолаушыларды әуе кемесіне дейін және одан тасымалдауға арналған көлік құралдарына зақым келтіру әкімшілік құқық бұзушылық болып табылмайды.

Жүктерді жөнелтушіден әуе көлігіне және әуежайда жүк алушыға қайта тасымалдау арнайы көліктермен жүзеге асырылады.

Арнайы көлік ұғымы "Қазақстан Республикасының әуежайларында арнайы көлікті ұйымдастыру ережесін бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің м.а. міндетін атқарушы 2015 жылғы 26 наурыздағы № 327 бұйрығының 15-тармағында келтірілген. Арнайы көлік (бұдан әрі - арнайы көлік) - әуе кемесіне техникалық және коммерциялық қызмет көрсетуді, ұшуды радиациялық жарықпен қамтамасыз етуді, аэродромдарды пайдалануды және әуежайда басқа да жұмыстарды жүргізуге арналған жұмыс органдарымен (құрылғыларымен) жабдықталған автомобиль немесе трактор шассиіндегі өздігінен жүретін техникалық көлік құралы.

Азаматтық авиация ұйымдарының қызметтеріне бөлінген арнайы көлік құралдарының ұйымдастырылуы мен қауіпсіздігін бақылау арнайы көлік құралдарын пайдаланатын қызметтердің басшыларына жүктеледі.

Құқық бұзушылықтың субъектілері - жүктерді әуе көлігімен тасымалдау процесіне байланысты тұлғалар. Әуе көлігі объектілеріне кіруге рұқсаты жоқ адамдармен шектелгендіктен, әуе көлігіндегі тасымалдаушылардың қызметкерлері ғана әкімшілік жауапкершілікке тартылуы мүмкін. Бұл қозғалғыш, арнайы көлік жүргізушілері және т.б. болуы мүмкін.

Түсіндірілген баптың субъективті жағы тікелей ниет пен немқұрайлылық түрінде де көрініс табуы мүмкін.

Жоғарыда келтірілген түсінікке сүйене отырып, талданатын мақаланың барлық бөліктері үшін әкімшілік жауапкершілік тек Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 626-бабының диспозицияларында көрсетілген, бірақ жүктерді

тасымалдаумен байланысты, бірақ бұл тауарларға зақым келтірмеген заттар үшін келтірілген зиян үшін ғана туындайтындығы дәлелденді. Яғни, жүк жөнелтуші мен жүк алушы материалдық шығын келтірмейді. Сондықтан, бұл бапты Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстен алып тастап, оны әкімшілік тәртіппен жауапкершілікке тарту керек (тәртіптік немесе азаматтық заң).

Келтірілген бап бойынша әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және әкімшілік жаза қолдануға құқылы:

1) ішкі істер органдары атынан барлық жағынан - комитеттердің төрағалары мен ПМ департаменттерінің басшылары, аумақтық ішкі істер органдарының, әкімшілік, көші-қон полициясының, облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың жергілікті полиция қызметі басшылары, олардың орынбасарлары;

2) азаматтық авиация саласындағы уәкілетті органның атынан барлық бөліктерге - азаматтық авиация саласындағы уәкілетті органның басшысы және оның орынбасарлары (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 691-бабы 3-бөлігінің 1-тармағы) [1].

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 812-бабының негізінде 626 әкімшілік құқық бұзушылықтың барлық бөліктерінде қарастырылған құқық бұзушылықтардың барлық түрлері үшін жоғарыда аталған істердің уәкілетті тұлғалары көлік құралдарын тіркеу орнында немесе әкімшілік іс қозғалып жатқан адамның тұрғылықты жерінде де қаралуы мүмкін.

627-бап. Тракторларды, өздігінен жүретін машиналар мен жабдықтарды пайдалану ережелерін бұзу

Осы Кодекстің 333, 334, 590, 610, 612, 617, 619-баптарында көзделген ережелерді қоспағанда, тракторларды, өздігінен жүретін машиналар мен жабдықтарды пайдалану ережелерін бұзу, -

жеке тұлғаларға үш айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Құқық бұзушылықтың нысаны - тракторлардың, өзге де өздігінен жүретін машиналар мен жабдықтардың жұмысының белгіленген тәртібі саласындағы жол қауіпсіздігін қамтамасыз ету жөніндегі қоғамдық қатынастар.

Құқық бұзушылықтың объективтік жағы бір квалификациялық атрибуциямен көрінеді және тракторларды, басқа өзі жүретін машиналар мен жабдықтарды пайдалану ережелерін бұзатын заңсыз әрекеттерде (әрекетсіздікте) көрінеді.

Заңсыз әрекеттер:

1) шығарындылардағы ластаушы заттар мөлшері нормативтерінен асатын көліктік және басқа да жылжымалы көлік құралдарын шығару (Әкімшілік кодекстің 333-бабы);

2) ластаушы заттардың шығарындылары нормасынан асатын автомобильдер мен басқа да жылжымалы көлік құралдарын пайдалану (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 344-бабы);

3) көлік құралдарын пайдалану ережелерін бұзу (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 590-бабы);

4) көлік құралдарының жүргізушілерінің адам денсаулығына зиян тигізуіне, көлік құралдарына немесе басқа мүлікке зиян келтірген жол ережелерін бұзуы (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 610-бабы);

5) көлік құралын құжаттары жоқ және жүргізуге құқығы жоқ адамның жүргізуі (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 612-бабы);

6) техникалық ақаулары немесе пайдалану ережелерінің өзге де бұзылуы бар көлік құралдарын пайдалануға беру (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 617-бабы);

7) көлік құралын басқару құқығына ие емес немесе оған құқығынан айырылған жүргізушінің, сондай-ақ тиісті санаттағы көлік құралын жүргізуге рұқсаты (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 619-бабы).

Тракторлар мен басқа да өздігінен жүретін машиналардың жұмысына рұқсат мемлекеттік тіркеуден өткеннен кейін рұқсат етіледі. Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрінің 2015 жылғы 30 наурыздағы № 4-3 / 267 "Тракторларды және өздігінен жүретін шассиді және олардың негізінде жасалған механизмдерді мемлекеттік тіркеу қағидаларын бекіту туралы" бұйрығына сәйкес. оларға арналған тіркемелер, соның ішінде арнайы жабдықтары бар тіркемелер, өздігінен жүретін ауыл шаруашылығы, мелиоративті және жол-құрылыс машиналары мен механизмдері, арнайы автомобильдер".

Осы Ереже "Ауылдық жерлердің агроөнеркәсіптік кешенін дамытуды мемлекеттік реттеу туралы" Қазақстан Республикасының 2005 жылғы 8 шілдедегі Заңына сәйкес әзірленді және тракторлар мен өздігінен жүретін шассилер мен механизмдерді, олардың негізінде жасалған тіркемелерді, оның ішінде монтаждalған арнайы жабдықтары бар тіркемелерді мемлекеттік тіркеу тәртібін айқындайды. өздігінен жүретін ауыл шаруашылығы, мелиоративті және жол-құрылыс машиналары мен механизмдері, арнайы автомобильдер.

"Ауылдық аумақтардың агроөнеркәсіптік кешенін дамытуды мемлекеттік реттеу туралы" Қазақстан Республикасының 2005 жылғы 8 шілдедегі Заңының 1-бабының 24-тармағына сәйкес, мемлекеттік техникалық инспекция тракторлардың және басқа да өзі жүретін машиналардың жұмысын бақылауға жүктелген. Мемлекеттік техникалық байқау - Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен, тракторлар мен өздігінен жүретін шассилер мен механизмдердің, олардың тіркемелерінің, арнайы жабдықтары бар тіркемелердің, өздігінен жүретін ауылшаруашылық, мелиоративті және жол-құрылыс машиналарының, мемлекеттік тіркеудің, мемлекеттік техникалық

инспекцияның, мемлекеттік тіркеудің, мемлекеттік техникалық инспекцияның механизмдер мен механизмдер, сондай-ақ тиісті құжаттар мен мемлекеттік тізілім берілген арнайы кросс-көлік құралдары емтихан және басқару құқығына куәлік, олардың жұмыс істеу ережелерімен бақылауды сақталуын беруді ескере отырып ғұрпымыз нөмірлері.

Тракторлардың, өздігінен жүретін машиналар мен жабдықтардың қауіпсіз жұмыс істеуін қамтамасыз ету мақсатында Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрінің 2015 жылғы 30 наурыздағы № 4-3 / 269 "Тракторларды жыл сайынғы мемлекеттік техникалық байқаудан өткізу ережесін бекіту туралы" бұйрығымен сипатталған тәртіпте машинаны жыл сайынғы техникалық тексеру қарастырылған. олардың өздігінен жүретін шассиі мен механизмдерінің негізі, оларға арналған тіркемелер, арнайы жабдықтары бар тіркемелер, өздігінен жүретін ауыл шаруашылығы, мелиоративті және жол-құрылыс машиналары N және арнайы рельеф көлік механизмдері ". Техникалық байқау жылына бір рет жеке және заңды тұлғаларға тиесілі және жергілікті атқарушы органда мемлекеттік (уақытша) тіркеуден өтетін машиналарға жатады. Машиналарды мемлекеттік техникалық тексеру техникалық жағдайды бағалау, олардың санын, керек-жарақтарын және басқа да тіркеу деректерін нақтылау, техникалық пайдалану және қауіпсіздік ережелерін өрескел бұзудың алдын алу және ақаулардың алдын алу мақсатында жүргізіледі.

Егер тракторлар мен өздігінен жүретін көліктер қозғалысқа қатысатын болса, онда ескертілген құқық бұзушылықтың субъектілері Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2014 жылғы 13 қарашадағы № 1196 қаулысымен бекітілген Жол қозғалысы ережелеріне бағынады. Қауіпсіздікке қауіп төндіретін ақаулар мен жағдайлардың бірдей нормативтік құқықтық актісі көлік құралдары мен тракторларды және өзі жүретін көлік құралдарын пайдалануға тыйым салынған қозғалыс пен қоршаған орта.

Тергеудегі бап бойынша қылмыстың субъектісі болып тракторлардың және басқа өзі жүретін машиналар мен жабдықтардың техникалық жай-күйі мен жұмысына жауап беретін тұлғалар табылады.

Осы баптың субъективті жағы тікелей ниет түрінде және немқұрайлылықпен көрсетілуі мүмкін.

Түсіндірілген бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуді келесі адамдар қарауға құқылы:

1) көліктік бақылау органының басшысы және оның орынбасарлары, аумақтық көліктік бақылау органдарының басшылары және олардың орынбасарлары (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 691-бабы 2-бөлігінің 1-тармағы);

2) көліктік бақылау органдарының уәкілетті лауазымды адамдары (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 691-бабы 2-бөлігінің 2-тармағы);

3) ауылшаруашылық техникасын тіркеуге аудандық және облыстық уәкілетті органдардың инспектор-инженерлері, олардың уәкілеттік органдарымен

ауылшаруашылық техникаларын, тракторларды, басқа өзі жүретін машиналар мен жабдықтарды тіркеуді бақылауына дейін (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 716-бабының 2-бөлігі).

Аталған мақала бойынша әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғауға жоғарыда көрсетілген мемлекеттік органдардың лауазымды тұлғалары құқылы (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 804-бабы).

628-бап. Ақылы автомобиль жолдарымен (жол учаскелерімен) жүріп өткені үшін уақтылы төлемеу)

Ақылы автомобиль жолдарымен (жол учаскелерімен) жүріп өткені үшін уақтылы төлемеу) -

Жеке тұлғаларға - бес, заңды тұлғаларға он айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілген әкімшілік құқық бұзушылықтың объектісі ақылы жолды (учаскені) пайдалану кезінде пайда болатын қоғамдық қатынастар болып табылады.

"Автомобиль жолдары туралы" Қазақстан Республикасының 2001 жылғы 17 шілдедегі N 245 Заңының 1-бабының 11 және 11-1-тармақтары осы мақалада пайдаланылатын мынадай ұғымдар береді:

1) ақылы жолдар (учаскелер) - оларға ақылы негізде және өту үшін ақы алынатын жолдар (учаскелер);

2) ақылы трафикті ұйымдастыру - ақылы жолдарды (учаскелерде) ақы төлеуге арналған бағдарламалық-техникалық кешендерді енгізу және орнату, сондай-ақ ақылы жолдарды басқару арқылы ақы төлеу бойынша шаралар.

Қарастырылып отырған бұзушылықтың объективті жағы ақылы жолдарда (учаскелерде) жүру үшін қолма-қол ақшаның мөлшерлемесін уақтылы төлемеу түріндегі бір біліктілік белгімен сипатталады.

Қазақстан Республикасында ақылы жолдар бар (учаскелер, көпірлер, жол өтпелері). Жолдардың (учаскелердің) тарифі жол жүру сапасын жоғарылату үшін барлық көлік құралдарының жоғары және қауіпсіз жылдамдығымен қамтамасыз етілген кезде енгізіледі.

Ақылы жолда (учаскеде) жүру Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен жолды (учаскені) пайдаланушы мен Ұлттық оператор немесе басқа автомобиль жолдары басқарушылары арасындағы келісім негізінде жүзеге асырылады. Келісім-шарт жасасу сәті - бұл ақылы жолға (учаскеге) өту нүктесі. Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен Ұлттық оператор немесе автомобиль жолдарының басқа менеджерлері мен ақылы жолдарды (учаскелерді) пайдаланушылар арасында ақылы жолдарды (учаскелерді) пайдалану туралы келісім жария болып табылады.

Төлемдер республикалық маңызы бар ақылы жолда орналасқан, көлік құралдарын бақылауға және сәйкестендіруге мүмкіндік беретін техникалық құралдармен жабдықталған және жол пайдаланушылар ақы төлейтін өткізу пункттерінде алынады. Ақылы жолдарды ұйымдастырушы республикалық маңызы бар жалпы пайдаланылатын ақылы жолды пайдаланушылар үшін келесі төлем әдістерін ұсынады (учаске):

1) қолма-қол ақшаны, оны ауыстыру және төлем фактісін растайтын құжат арқылы терминалға салу арқылы;

2) қолма-қол ақшасыз есеп айырысу арқылы төлем карточкасы арқылы терминалда орнатылған POS-терминал және (немесе) инкассация пунктінде орналасқан, төлем фактісін растайтын құжатты бере отырып;

3) қашықтықтан төлеу арқылы және төлем жүйелері арқылы аванстық төлем.

Егер жинау пункті арқылы бара жатқанда жолды пайдаланушының республикалық маңызы бар жалпыға ортақ пайдаланылатын ақылы автомобиль жолында (учаскеде) жүру ақысын төлеу мүмкіндігі болмаса, ақы төлеу шот-фактурасын көлік құралы тіркелген жердегі көлік құралының иесіне жолдайды.

Жинау пункттері және / немесе аралық жолдар арқылы саяхаттау кезінде ақы төлеуді ұйымдастырушы техникалық құралдарды сәйкестендіру арқылы көлік құралдары туралы мәліметтерді тіркейді және жинайды. Мұндай мәліметтер - көлік құралының тіркеу нөмірі белгісі, жүру күні мен уақыты көрсетілген бейнесі.

Егер автокөлік ақылы жолды айналып өтіп, республикалық маңызы бар жалпыға ортақ пайдаланылатын ақылы автомобиль жолына (учаске) кірсе, онда мұндай көлік құралы туралы мәліметтер аралық сызықтарда жазылады және автокөліктің кейінгі шығуында ақы төлеу мен ақы жинау мөлшерін анықтау үшін ақылы жол жабдығына беріледі. республикалық маңызы бар жалпы қолданыстағы ақылы жолдан түскен қаражат (учаске).

Қоғамдық маңызы бар жалпыға ортақ пайдаланылатын ақылы автомобиль жолынан (учаскесінен) ақылы станцияны айналып өткен жағдайда, көлік құралы иесіне көлік құралын тіркеу орнында төлем жасау арқылы ақы алынады.

Қоғамдық маңызы бар жалпыға ортақ пайдаланылатын автомобиль жолдарында (учаскелерде) басқа көлікті сүйреген кезде, көлік құралының екі блогында да ақы алынады.

Ақылы жолды пайдаланатын жеке және заңды тұлғалар тергеу жүргізетін әкімшілік құқық бұзушылықтың субъектілері бола алады.

Жалпыға ортақ пайдаланылатын ақылы автомобиль жолдарының ақылы жолдарын (учаскелерін) есептеу ережесінің 2-тармағының 1 тармақшасына сәйкес (ақылы жолдарға ақы төлеу тәртібі) (Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің міндетін атқарушы 2015 жылғы 26 наурыздағы № 318 бұйрығы) жалпы пайдаланудағы республикалық маңызы бар учаскеде (учаскеде) автомобиль

пайдаланушылары жеке және заңды тұлғалар болып табылады немесе көлік құралдарын бөлу жолағында өзге де қызметті жүзеге асырады. жолдар мен жолдар көп.

"Автомобиль жолдары туралы" Қазақстан Республикасының 2001 жылғы 17 шілдедегі N 245 Заңының 5-2-бабының негізінде ақылы жолдарды (учаскелерді) пайдаланғаны үшін ақы төлеуден босатылмаған адамдар құқық бұзушылық бола алмайды. Ақылы жолдарды (учаскелерді) пайдаланғаны үшін төлемдерден босатылады :

1) қызметтік міндеттерін орындау кезінде арнайы көлік құралдары:

3. жедел медициналық көмекті ұйымдастыру;

4. өрт қызметі;

5. жедел қызмет;

6. жол-патрульдік қызметі;

7. әскери техника;

2) ақылы автомобиль жолына (учаске) іргелес орналасқан елді мекендерді байланыстыратын қала маңындағы коммуникациялар мен коммуникацияларда жолаушылар мен багажды тұрақты тасымалдауды жүзеге асыратын автобустар: ауылдар, аудан немесе облыс орталықтары, астана немесе республикалық маңызы бар қалалар;

3) ақылы жолға жақын орналасқан аудандардың белгіленген әкімшілік-аумақтық бірліктің аумағында сол аудан ішінде жүруге арналған автобустары;

4) су кедергілері мен темір жолдарды кесіп өту үшін жақын көліктік түйіспелер арасындағы сегменттер шегінде жүк көліктері, доңғалақты өздігінен жүретін ауыл шаруашылығы, мелиоративті машиналар;

5) көрсетілген әкімшілік-аумақтық бірліктің аумағында белгіленген тәртіппен тіркелген, ақылы жолға жақын аудандардағы жеке және заңды тұлғалардың сол аймақта жүруге арналған автомобильдері.

Түсіндірілген баптың субъективті жағы тікелей ниет пен немқұрайлылық түрінде де көрініс табуы мүмкін.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 628-бабына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарау көліктік бақылау органының басшысына және оның орынбасарларына, аумақтық көліктік бақылау органдарының басшыларына және олардың орынбасарларына құқылы (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 691 -бабы 2-бөлігінің 1-тармағы).

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 812-бабының негізінде Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 628-бөлігінің барлық бөліктерінде көзделген құқық бұзушылықтардың барлық түрлері, олар көлік құралдарын тіркеу орнында немесе оларға қатысты әкімшілік іс қозғалып жатқан адамның тұрғылықты жерінде қаралуы мүмкін.

629-бап. Алып тасталды - ҚР 29.12.2014 № 272-V Заңымен.

630-бап. Автомобиль жолдарына, теміржол өткелдеріне және басқа да жол құрылыстарына зақым келтіру

1. Жолдарды, теміржол өткелдерін және басқа да құрылыстарды немесе қозғалысты реттеудің техникалық құралдарын, соның ішінде жолдың бетін лаптау немесе жануарларды арнайы бөлінген орындардан алыстату және үстіңгі қабаты жақсартылған жолдармен зақымдау, сондай-ақ әртүрлі құрылымдарды орнату салдарынан жолды реттеу құралдарының көрінуін шектеу немесе жасыл желектер отырғызу немесе оларды уақтылы кесіп тастау -

жеке тұлғаларға - екі, лауазымды адамдарға, шағын бизнес субъектілеріне - он, орта бизнес үшін - жиырма, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне - отыз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, жәбірленушіге дене жарақатын келтірумен, көлік құралдарына, тауарларға немесе басқа мүлікке зиян келтіретін жол-көлік оқиғасына әкелетін бұзушылықтар, -

жеке тұлғаларға - бес, лауазымды адамдарға, шағын бизнес субъектілеріне - отыз мөлшерінде, орта бизнес үшін - елу, ірі бизнес үшін - жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Құқық бұзушылықтың қоғамдық қауіптілігі егер теміржол өтпелері мен жол құрылыстарын пайдалану ережелері сақталмаса, адам денсаулығына зиян келтіретін немесе зиян келтіретін жол-көлік оқиғалары қауіп бар екендігінде көрінеді.

Осы баптың бұзылуының объектісі теміржол көлігінің қызметі және жол қауіпсіздігі саласындағы қоғамдық қатынастар болып табылады.

Автокөлік және теміржол қозғалысына қатысушылардың барлығы көлік қауіпсіздігі шараларын сақтауға міндетті, ал егер бұзылу немесе кедергілер анықталса, бұл туралы жол органдары мен ұйымдарына немесе аумақтық ішкі істер органдарына хабарлаңыз.

Автомобиль жолдарының, теміржол құрылыстарының және басқа жол құрылыстарының қауіпсіздігіне қойылатын талаптар автомобиль жолдары мен жол құрылысын қорғауға арналған арнайы нормативтік актілерде көрсетілген:

1) теміржол өткелдерін пайдалану ережесін бекіту туралы. Қазақстан Республикасы Көлік және коммуникация министрінің 2011 жылғы 25 наурыздағы № 168 бұйрығы;

2) теміржол қауіпсіздігі ережелерін бекіту туралы. Әрекет ету тәртібі Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің 2015 жылғы 26 наурыздағы № 334;

3) "Автомобиль жолдарын пайдалану кезіндегі қауіпсіздік талаптары" техникалық регламентін бекіту туралы. Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2008 жылғы 27 наурыздағы N 294 қаулысы және т.б.

Қаралған әкімшілік құқық бұзушылықтың 1-бөлігінің объективті жағы келесі біліктілік белгілерімен сипатталады:

1) автомобиль жолдарына, теміржол өткелдеріне және басқа құрылыстарға зақым келтіру;

2) жол қозғалысын реттеудің техникалық құралдарына, оның ішінде жол жамылғысының ластануы арқылы зақымдалуы;

3) жануарларды белгіленген аумақтан тыс жерлерде және жол жамылғысы жақсарған жолдарда жүргізу;

4) қозғалысты басқару құрылғыларының көрінуіне шектеулер тудыратын әртүрлі құрылымдарды орнату;

5) жасыл желектер отырғызу немесе оларды уақтылы кесіп алмау, бұл жол қозғалысын бақылаудың көрінуіне шектеулер тудырады.

Жол қозғалысын реттеудің техникалық құралдары - жол белгілері, жол белгілері, бағдаршам (соның ішінде олардың жұмыс бағдарламасын анықтайтын жабдық), деңгейлі өтпелердегі басқару құрылғылары, сондай-ақ жол қоршаулары мен бағыттаушы құрылғылар.

Жол қозғалысын реттеудің техникалық құралдарын мақсатына сәйкес екі топқа бөлуге болады:

1) бақыланбайтын: жол белгілері, жолды белгілеу және бағыттаушы құрылғылар;

2) басқарылатын: бағдаршамдар, арнайы бақылау-өлшеу құралдары және автоматты режимде жұмыс істейтін және бақыланатын бағдаршамдар.

Қазақстан Республикасы Ішкі істер министрінің 2016 жылғы 22 шілдедегі № 757 бұйрығына сәйкес ережелер, стандарттар мен стандарттардың сақталуын мемлекеттік бақылау мен қадағалауды ішкі істер органдарының қызметкерлері жүзеге асырады. Сонымен бірге, аудандардың (қалалардың) әкімшілік полиция бөлімшесінің жол-техникалық инспекциясының қызметкерлерін тағайындау олар жол қауіпсіздігі саласындағы нормативтік құқықтық актілерді зерделеу үшін он жұмыс күні ішінде полиция департаментінің әкімшілік полиция кеңсесінде тағылымдамадан өткеннен кейін жүзеге асырылады.

Жоғарыда көрсетілген заң бұзушылықтарды анықтау жан-жақты зерттеулер жүргізу арқылы жүзеге асырылады. Жыл сайын 1 сәуірден 15 маусымға дейін теміржол өткелдеріне кешенді зерттеу жүргізіледі. Деңгей өткелдерін кешенді зерттеу кезінде мыналарға назар аударылады:

1) оның санатының қозғалыс жағдайларына сәйкестігі;

2) қозғалыс тәсілдеріндегі жолдың геометриялық элементтері;

3) теміржол көлігі мен теміржол төсемінің, жүргізуші орнынан келе жатқан пойыздың көрінуін қамтамасыз ету;

4) бағдаршамдармен, жарық және дыбыстық дабылдармен, бағдаршамдармен, кедергілермен, жасанды жарықтандырумен, қоршаулармен, бүйір қақпалармен кесіп өтуге арналған жабдық;

5) жаяу жүргіншілер жолдарының болуы;

б) өтпелерде және жақындауларда, едендерде жүріс бөлігінің жағдайы;

7) жүріс бөлігіндегі қозғалысқа жақындау және жол құрылыстарында таңбалаудың болуы.

Кешенді тексеру кезінде теміржол өткелдерін жүргізу ережелерінің бұзушылықтары анықталған жағдайда, лауазымды адамдар мен заңды тұлғалар Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 630 және 631-баптарына сәйкес шаралар қолданады. Жолдар мен жол құрылыстарына тоқсан сайынғы шолу (бұдан әрі - тоқсан сайынғы зерттеулер) олардың мазмұнын тұрақты бақылауды және қадағалауды қамтамасыз ету үшін өткізіледі және бұл зерттеу тоқсан ішінде жолдар мен жол құрылыстарын тексереді.

Жол қозғалысы саласындағы және жол қозғалысы саласындағы ережелер, нормалар мен стандарттардың сақталуына күнделікті бақылау жолдарды, жол құрылыстарын, жол қозғалысын реттеудің техникалық құралдарын және техникалық қызмет көрсету процесінде пайда болған, сондай-ақ жөндеу және салу кезінде туындаған басқа объектілерді жедел жою үшін жүзеге асырылады. жолдардағы жұмыстар мен басқа да жұмыстар, көлік құралдарының қозғалысына кедергі келтіретін және оның қауіпсіздігіне қауіп төндіретін кемшіліктер және оларды органдар қызметкерлері орындайды. Ішкі істер, жол қозғалысын бақылау. Егер автомобиль жолдарының, теміржол өткелдерінің және басқа құрылыстардың немесе жол қозғалысын реттеудің техникалық құралдарының бүліну және (немесе) күтіп ұстау фактілері анықталса, оның ішінде жол жамылғысының ластануы, сондай-ақ көлік құралдарының қозғалысына қасақана кедергілер жасау кінәлі тұлғалар Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 614, 630, 631 және 632-баптарына сәйкес жауапқа тартылуда.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігінің объективті жағы осы баптың бірінші бөлігінде қарастырылған, жәбірленушіге жеке жарақат, көлік құралдарына, жүктерге немесе басқа мүлікке зиян келтіретін жол-көлік оқиғалары түріндегі жағымсыз салдарларға әкеп соқтыратын заңсыз әрекеттер (әрекетсіздіктер) түрінде көрінеді.

Жол қозғалысы ережелерінің 29-тармағына сәйкес жол-көлік оқиғасы - бұл көлік құралының қозғалыс кезінде және оның қатысуымен болған кезде дене жарақатына, адамның өліміне, көлік құралдарына, құрылыстарға, тауарларға немесе басқа материалдық шығындарға әкелетін оқиға.

Егер жәбірленушіге (оларға) денсаулығына шамалы зиян келтірген жол-көлік оқиғасының салдары болған жағдайда, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 630-бабының бірінші бөлігінде көрсетілген заңсыз әрекеттердің салдарынан болған болса, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 73-1-бабы және 610-бабының 2-бөлігі бойынша қосымша біліктілік талап етілмейді.

Егер Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 630-бабының 1-тармағында көрсетілген заңсыз әрекеттердің салдарынан көлік құралдарына, тауарларға немесе

басқа мүлікке зиян келтірілген болса, онда Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 610-бабының 1-бөлігіндегі қосымша біліктілік талап етілмейді.

Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2017 жылғы 6 қазандағы № 7 Нормативтік қаулысының 26-тармағының негізінде жол-көлік оқиғасы салдарынан келтірілген залалды өтеу тәртібі түсіндірілді. Егер жол-көлік оқиғасында құқық бұзушы жалғыз құрбан болса, онда мұндай жүргізуші Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 610 және 611-баптары бойынша әкімшілік жауапкершілікке тартылмайды, бірақ ол Жол ережелерінің нақты тармағын бұзғаны үшін жауапкершілікті көздейтін Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің Ерекше бөлімінің тиісті бабына сәйкес әкімшілік жауапкершілікке тартылуы мүмкін. Сонымен бірге, жүргізушіге ортақ басқа меншік иелерінің мүліктеріне келтірілген зиянның орнын толтыру мәселелері азаматтық сот ісін жүргізуде қаралуға және шешілуге жатады.

Әкімшілік құқық бұзушылықтың субъектілері болып жеке тұлғалар, лауазымды адамдар, сондай-ақ шағын, орта және ірі кәсіпкерлік субъектілері болып табылатын заңды тұлғалар табылады.

Қылмыстың субъективтік жағы кінәлілік ретінде тікелей қасақана немесе абайсызда көрініс табуы мүмкін

Келесі адамдар түсіндірілген мақала бойынша іс қозғауға және әкімшілік жаза қолдануға құқылы:

1) барлық бөліктерде - ИМ комитеттерінің төрағалары мен департаменттерінің басшылары, аумақтық ішкі істер органдарының, әкімшілік, көші-қон полициясының бөлімшелері, облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың жергілікті полиция қызметі, олардың орынбасарлары (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 685-баптың 2-бөлігінің 1-тармағы);

2) барлық бөліктерде - бөлімдердің, полиция бөлімдерінің, әкімшілік, көші-қон полициясының басшылары, жергілікті полиция округінің (қалалық, қаладағы аудан) және олардың орынбасарларының (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 685-бабы 2-бөлігінің 2-тармағы);

3) бірінші бөлім үшін ішкі істер органдарының желілік басқармаларының, департаменттерінің, полиция бөлімшелерінің басшылары және олардың орынбасарлары (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 685-бабы 2-бөлігінің 3-тармағы);

4) бірінші бөлім үшін арнайы атақтары бар ішкі істер органдарының (полицияның) қызметкерлері (ӘҚБТК-нің 685-бабы 2-бөлігінің 4-тармағы).

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 812-бабының 2-бөлігіне сәйкес, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 630-бабында көзделген әкімшілік құқық

бұзушылық туралы іс оның жасалған жерінде ғана емес, сонымен бірге көлік құралын тіркеу орнында немесе оған қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қаралатын адамның тұрғылықты жерінде де қаралуы мүмкін.

631-бап. Автомобиль жолдарын, теміржол өткелдерін және өзге де жол құрылыстарын ұстау ережелерін бұзу

1. Автожолдарда жұмыстарды орындау, жолдарға, теміржол өткелдеріне және жол құрылыстарына күтім жасау, жол қауіпсіздігін қамтамасыз ету ережелерінде белгіленген өзге де талаптар орындалмаса, -

жеке тұлғаларға - екіден, лауазымды адамдардан, шағын бизнес субъектілерінен - он, орта бизнес субъектілерінен - он бес, ірі бизнес үшін - отыз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, жәбірленушіге дене жарақатын келтіретін, көлік құралдарына, тауарларға, жолдарға, жол және басқа құрылыстарға немесе басқа мүлікке зиян келтіретін жол-көлік оқиғасына әкелетін іс-әрекеттер, -

лауазымды адамдарға, шағын бизнес субъектілеріне он бес, орта бизнес үшін жиырма, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне отыз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Бап атауы диспозиция мазмұнына сәйкес келмейді, өйткені баптың тақырыбында " ережелерді бұзғаны үшін" әкімшілік жауапкершілік қарастырылған, ал құқықбұзушылықтың квалификациялық белгілері "талаптарды бұзу ..." түріндегі әрекеттермен сипатталады. Осыған байланысты 631-баптың тақырыбына тиісті түзетулер енгізілуі керек, өйткені Қазақстан Республикасында автомобиль жолдарын, теміржол өткелдерін және басқа жол құрылыстарын күтіп ұстау ережелері жоқ.

Құқық бұзушылықтың ортақ нысаны - жол қауіпсіздігі саласындағы қоғамдық-құқықтық қатынастар. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы түсінік берілген ата-баба нысаны - бұл автомобиль жолдарын, теміржол өткелдерін және басқа жол құрылыстарын күтіп ұстау процесінде пайда болатын қоғамдық қатынастар.

Бұл бапта анықтамасы Қазақстан Республикасының өзге де заңнамалық актілерінде қарастырылған жол, теміржол өткелдері, жол құрылыстары қолданылады.

"Жол қозғалысы туралы" 2014 жылғы 17 сәуірдегі Қазақстан Республикасы Заңының 1-бабының 11-тармағы жол ұғымын береді. Жол - осы Заңда белгіленген тәртіппен көлік құралдары мен жаяу жүргіншілердің қозғалысы үшін жабдықталған немесе бейімделген және пайдаланылатын барлық жер учаскесінің жолағы немесе жасанды құрылыстың беті. Жолға бір немесе бірнеше жүріс бөлігі, сондай-ақ трамвай жолдары, тротуарлар, жиектер мен бөлу жолдары кіреді.

Жолдардың жіктелуі "Автомобиль жолдары туралы" Қазақстан Республикасының 2001 жылғы 17 шілдедегі N 245 Заңының 3-бабымен берілген. Қазақстан

Республикасының автомобиль жолдары жалпыға ортақ пайдаланылатын автомобиль жолдары, инженерлік жолдар, сондай-ақ елді мекендер көшелері болып бөлінеді.

Темір жол өткелдерінің түсінігі мен түрлері бағдарлы деңгейде Қазақстан Республикасы Көлік және коммуникация министрінің 2011 жылғы 25 наурыздағы " Деңгейлі өткелдерді пайдалану ережесін бекіту туралы" № 168 бұйрығымен анықталған. Темір жол өткелі - бұл бірдей деңгейде темір жолдары бар жолдың қиылысында орналасқан қауіптіліктің жоғары объектісі, олар мыналарға бөлінеді:

1) реттелетін өткелдер - көлік құралдарының жүргізушілеріне поезд қозғалысына жақындағаны туралы немесе кезекшілердің қызмет көрсететіні туралы сигнал беретін приборлармен жабдықталған өткелдер;

2) реттелмеген өткелдер - өту сигнал беру құрылғыларымен жабдықталмаған өткелдер.

Өкінішке орай, заңнамалық деңгейде жол құрылымдары туралы түсінік берілмейді. Бірақ Қазақстан Республикасы Ішкі істер министрінің 2016 жылғы 22 шілдедегі № 757 бұйрығының 9-тармағының 4-тармақшасында жол құрылысының түрлері көрсетілген. Осыған байланысты жол құрылысын түсіну керек: көпірлер, жол өтпелері, айналмалы жолдар, туннельдер, жол өтпелері, жер асты және көтерілген жаяу жүргіншілер өткелдері.

Әкімшілік құқық бұзушылықтың 1-бөлігінің объективті жағы жол қауіпсіздігін қамтамасыз ету ережелерін бұзатын заңсыз әрекеттерден (әрекетсіздіктен) көрінеді:

1) жолдарда жұмыстарды орындау талаптарын сақтамау;

2) автомобиль жолдарын, теміржол өткелдерін және жол құрылыстарын күтіп ұстауға қойылатын талаптарды сақтамау;

3) жол жүрісі қауіпсіздігі ережелерінде белгіленген өзге де талаптарды сақтамау.

"Жол қозғалысы туралы" Қазақстан Республикасының 2014 жылғы 17 сәуірдегі Заңының 37-бабында лауазымды адамдарға және автомобиль жолдарының, теміржол өткелдерінің және басқа жол құрылыстарының жай-күйіне жауап беретін басқа адамдарға қойылатын негізгі талаптар көрсетілген:

1) автомобиль жолдарын, теміржол өткелдерін және басқа да жол құрылыстарын стандарттар, нормалар мен ережелер талаптарына сәйкес қозғалыс үшін қауіпсіз күйде ұстауға;

2) қозғалыс кезіндегі кедергілерді уақтылы жою, оларды пайдалану жол қозғалысының қауіпсіздігіне қауіп төндірген кезде автомобиль жолдарының жекелеген учаскелерінде қозғалысқа тыйым салу немесе шектеу бойынша шаралар қабылдайды.

Жолдардағы жұмыстарды орындауға жауапты лауазымды адамдар мен басқа да адамдар жұмыс орындарындағы қозғалыс қауіпсіздігін қамтамасыз етуге міндетті. Бұл орындар, сондай-ақ жұмыс істемейтін автомобильдер, жұмыс аяқталған кезде қалған құрылыс материалдары, жолдан тыс шығарылмайтын құрылымдар бағыттаушылармен және күзетпен, белгіленген стандарттарға сәйкес келетін жол белгілерімен, қараңғы

және жеткіліксіз жерлермен белгіленуі керек. қызыл немесе сары сигнал шамдарымен қосымша көріну. Жолдағы жұмыстар аяқталғаннан кейін көліктер мен жаяу жүргіншілердің қауіпсіз қозғалысы үшін жағдайлар жасалуы керек.

Жолдарда, теміржол өткелдерінде жұмыстар жүргізген кезде Жол ережелерімен бекітілген ескерту белгілері қолданылуы керек. Ескерту белгілері жүргізушілерге қозғалыс жағдайға сәйкес шаралар қабылдауды талап ететін қауіпті учаске жақындағаны туралы хабарлайды.

Жолдарда жұмыстарды орындауға жауапты лауазымды адамдар мен өзге де адамдар жол және басқа жұмыстар жүргізілетін жерлерде қозғалыс қауіпсіздігін қамтамасыз етуге міндетті:

1) елді мекендердегі жол және басқа да жұмыстар жүргізілетін жерден елу метрден кем емес қашықтықта және елді мекендерден тыс үш жүз метр қашықтықта ақпарат тақталары мен қажетті жол белгілері бар жол пайдаланушыларға осы жұмыстарды орындау туралы ескерту жасайтын қондырғылар;

2) елді мекендерде автомобиль жолдарының және басқа жұмыстардың жүргізілетін аумағындағы рұқсат етілген ең жоғары жылдамдық сағатына отыз шақырымнан аспайды және елді мекендерден тыс жерлерде алпыс шақырымнан аспайды. Ұзындықтағы жол учаскелерінде және басқа жұмыстарда жылдамдық шегі тиісті белгілерді қою арқылы жүйелі түрде қайталануы керек;

3) тиісті және айқын көрінетін тік және көлденең жол белгілері бар көлік құралдарының қозғалысы жүзеге асырылатын жолақты белгілеу;

4) уәкілетті органмен бірлесіп жол және басқа да жұмыстар саласындағы көлік құралдарының жылдамдық лимиттерін сақтауын бақылау жөніндегі іс-шараларды жүйелі түрде жүргізу;

5) жүріс бөлігіндегі жол және басқа жұмыстармен айналысатын адамдарды сигналдық қорғаныс киімдерімен қамтамасыз ету, күннің кез-келген уақытында үлкен қашықтықта көрінуді қамтамасыз ету және халықаралық және ұлттық стандарттардың талаптарына сәйкес болу.

Осы баптың 1-бөлігінің субъектілері - жеке және лауазымды тұлғалар, сондай-ақ шағын, орта және ірі кәсіпкерлік нысанындағы заңды тұлғалар

Түсіндірілген баптың 2-бөлігінің объективті жағы осы баптың бірінші бөлігінде көрсетілген, жәбірленушінің денсаулығына шамалы зиян келтіретін немесе көлік құралдарына, тауарларға, жолдарға, жол немесе басқа құрылыстарға немесе басқа мүлікке зақым келтіретін жол-көлік оқиғасына алып келген дәл сол әрекеттер үшін әкімшілік жауапкершілікті көздейді.

Жол-көлік оқиғасы туралы түсінік Жол ережелерінің 2-тармағының 29-тармақшасында берілген. Жол-көлік оқиғасы - көлік құралының жолда және оның

қатысуымен қозғалысы кезінде орын алған, нәтижесінде адам жарақатына, өлімге, көлік құралдарына, құрылыстарға, тауарларға немесе басқа материалдық шығындарға әкелетін оқиға.

Зиянның мөлшері қылмыстың саралануы үшін маңызды емес. Өтемақы ерікті негізде мүмкін, бұл істі шешкен кезде жеңілдететін жағдай болады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 59-бабының 2 тармақшасының негізінде, басқа уәкілетті органдар (лауазымды адамдар) қараған әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша мүліктік залалды өтеу, кінәлі адам оны өз еркімен өтеуден бас тартқан жағдайда, азаматтық іс жүргізу тәртібінде жүзеге асырылады. Егер әкімшілік құқық бұзушылықпен келтірілген мүліктік залалдың мөлшері туралы дау туындаса, мүліктік залалды өтеу азаматтық іс жүргізу тәртібінде қаралады.

Денсаулыққа келтірілген зиянның ауырлық дәрежесін анықтау Қазақстан Республикасы Әділет министрінің 2017 жылғы 27 сәуірдегі № 484 "Сот-сараптама органдарында сот сараптамалары мен зерттеулерін ұйымдастыру және өткізу ережесін бекіту туралы" бұйрығына сәйкес жүзеге асырылады. Денсаулыққа келтірілген зиянның ауырлығын тексеру медициналық құжаттарға сәйкес (стационарлық карта, амбулаториялық науқастың картасы (пациент) картасы және басқа да медициналық құжаттар) зақымданудың сипаты мен оның клиникалық барысы туралы толық мәліметтерді қамтитын құжаттардың толық пакеті болған кезде жүргізілуі мүмкін.

Егер аталған бапта көзделген заңсыз әрекеттердің салдарынан жәбірленушінің денсаулығы орташа немесе ауыр болса, мұндай әрекеттер Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің тиісті баптары бойынша анықталуға тиіс. Бұл процедура Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2011 жылғы 29 маусымдағы № 3 "Жол қозғалысы мен көлік құралдарын пайдалану ережелерін бұзумен байланысты қылмыстық құқық бұзушылық туралы істерде қылмыстық заңнаманы қолдану практикасы туралы" нормативтік қаулысымен түсіндіріледі.

Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің (бұдан әрі - ҚК) 345, 346 (екінші, үшінші, төртінші және бесінші бөліктері), 348, 349, 351-баптарында көзделген қылмыстық құқық бұзушылықтар үшін қылмыстық жауаптылық жол ережелерін немесе көлік құралдарын пайдалану ережелерін бұзған жағдайда ғана пайда болады. адам денсаулығына орташа немесе ауыр зиян келтіру немесе бір немесе бірнеше адамның қайтыс болуы түріндегі салдарларға әкеп соқтыратын қаражат. Бұл жағдайда салдары жол ережелерін немесе көлік құралдарын пайдалану ережелерін бұзумен тікелей себеп-салдарлық байланыста болуы керек. Көрсетілген салдарға әкеп соқпаған жол немесе көлік құралдарын пайдалану ережелерін бұзудың басқа түрлері тәртіптік, азаматтық немесе әкімшілік жауапкершілікке әкеп соқтыруы мүмкін.

Түсіндірілген құқық бұзушылықтың 2-бөлігінің субъектілері лауазымды адамдар, сондай-ақ шағын, орта және ірі кәсіпкерлік нысанындағы заңды тұлғалар болып табылады.

Түсіндірілген баптың субъективті жағы тікелей ниет пен немқұрайлылық түрінде де көрініс табуы мүмкін.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарау, ӘҚБтК-нің 631-бабына сәйкес құқығы бар.

1) барлық бөліктерде - ПМ комитеттерінің төрағалары мен басқармаларының басшылары, аумақтық ішкі істер органдарының, әкімшілік, көші-қон полициясының, облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың жергілікті полиция қызметі, олардың орынбасарлары, олардың орынбасарлары (Әкімшілік кодекстің 685-бабы 2-бөлігінің 1-тармағы));

2) барлық бөліктерде - бөлімдердің, полиция бөлімдерінің, әкімшілік, көші-қон полициясының басшылары, жергілікті полиция округінің (қалалық, қаладағы аудан) және олардың орынбасарларының (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 685-бабы 2-бөлігінің 2-тармағы);

3) көліктік бақылау органының басшысы және оның орынбасарлары, аумақтық көліктік бақылау органдарының басшылары және олардың орынбасарлары (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 691-бабы 2-бөлігінің 1-тармағы);

4) көліктік бақылау органдарының уәкілетті лауазымды адамдары (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 691-бабы 2-бөлігінің 2-тармағы).

Аталған бап бойынша әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғауға жоғарыда көрсетілген мемлекеттік органдардың лауазымды тұлғалары құқылы (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 804-бабы).

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 812-бабының негізінде Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 631-бөлігінің барлық бөліктерінде көзделген құқық бұзушылықтардың барлық түрлері, олар көлік құралдарын тіркеу орнында немесе оған қатысты әкімшілік іс қозғалып жатқан адамның тұрғылықты жерінде қаралуы мүмкін.

632-бап. Жол қауіпсіздігіне қатер туғызатын жерасты инженерлік желілерінің ұңғымаларын қарау ережелерін бұзу

1. Жолдың жүріс бөлігінде орналасқан жерасты коммуникацияларының ұңғымаларын қарау ережелерін бұзу, сондай-ақ судың, техникалық сұйықтықтардың, будың жолдың бетіне шығуына және жолдың бұзылуына, аязға, шектеулердің пайда болуына әкеп соқтыратын коммуналдық қызметтердің ақауларын жою бойынша шаралар қабылдамау көріну және басқа кедергілер -

лауазымды адамдарға, шағын бизнес субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға - он, орта бизнес үшін - жиырма, ірі бизнес үшін - отыз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Адам денсаулығына шамалы зиян келтірумен, көлік құралдарына, тауарлар мен басқа да мүліктерге зиян келтірумен, жол-көлік оқиғасына әкеп соққан дәл сол бұзушылықтар, -

лауазымды адамдарға, шағын бизнес субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға он бес, орта бизнес үшін - отыз, ірі бизнес үшін - қырық айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Бапта Қазақстан Республикасында жоқ және бұрын қабылданбаған жер асты инженерлік желілерінің ұңғымаларын қарау ережелерінің болуы қарастырылған. Осыған байланысты баптың мазмұнында "ережелер" сөзі "талаптар" сөзіне өзгертілуі керек.

Құқық бұзушылықтың ортақ нысаны - жол қауіпсіздігі саласындағы қоғамдық-құқықтық қатынастар. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы түсініктеме беретін жалпы объект - жүріс бөлігін жақсарту және күтіп ұстау процесінде пайда болатын қоғамдық қатынастар.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігінің объективті жағы екі біліктілік белгілерімен сипатталады:

1) жүріс бөлігінде орналасқан жерасты инженерлік желілерінің ұңғымаларын қарау ережелерін бұзу;

2) судың, техникалық сұйықтықтардың, будың жолдың бетіне шығуына және жол төсемінің бұзылуына, мұздың жиналуына, көріну шектеулері мен басқа да кедергілердің пайда болуына әкеп соқтыратын жерасты коммуникацияларының ақауларын жою бойынша шаралар қабылдамау.

"Қазақстан Республикасындағы сәулет, қала құрылысы және құрылыс қызметі туралы" 2001 жылғы 16 шілдедегі № 242 Қазақстан Республикасы Заңының 21-бабының 4-тармағының негізінде аумақтарды абаттандыру және инженерлік қамтамасыз ету ережелерін, сондай-ақ коммуналдық қызметтерді сақтау және күтіп ұстау ережелерін бекіту жергілікті атқарушы органдардың құзыретіне жатады. органдар.

Осы заңның негізінде жергілікті өкілді органдар (мәслихаттар) абаттандыру және инженерлік желілерді күтіп ұстау ережелерін бекітеді. Мәселен, Алматыда жер үсті және жерасты коммуникацияларын жүргізу тәртібі 4-шақырылымдағы Алматы қаласы мәслихатының 2007 жылғы 12 желтоқсандағы № 45 шешімінің 5-тармағында көрсетілген.

Қалалық су бұрғыштар желісінің инспекциялық және дауылды су ұңғымаларын алдын-ала тексеруді және оларды тазартуды бекітілген кесте бойынша баланста тұрған мамандандырылған кәсіпорын немесе басқа ұйымдар жүргізеді, бірақ айына кемінде бір рет. Нөсер судың шығатын саңылаулары әрқашан жұмыс режимінде болуы керек. Торлар мен құдықтардың бітелуіне, тұндырылуына жол берілмейді, олардың өткізгіштігі шектеледі.

Жерасты коммуналдық қызметтерінің иелері:

1) жерасты инженерлік желілерін, сондай-ақ ұңғымалар мен резервуарларды уақтылы тазарту және жөндеу;

2) жолдың төсемі, жамылғысы, көгалдар мен люктармен бірдей деңгейде жақсы жағдайда ұстауды (өз бетінше немесе мамандандырылған кәсіпорындардың қатысуымен), сондай-ақ коммуникациялардың қанағаттанарлықсыз жағдайынан туындаған жол жамылғысының бұзылу шекарасында жөндеуді қамтамасыз етуге;

3) құдықтардағы люктердің болуын және жақсы күйін бақылайды және оларды уақтылы (күндізгі уақытта) ауыстырады және олар болмаған немесе жоғалған жағдайда қалпына келтіреді;

4) күндізгі уақытта коммуникациялардың жұмысымен байланысты апаттар салдарын жоюды (қар шахталары, мұз, балшық, сұйықтық және т.б.) қамтамасыз ету.

Инженерлік желілерді қорғау аймақтарының шекарасындағы іргелес аумақты санитарлық қамтамасыз ету биік инженерлік құрылыстардың иелері мен пайдалану ұйымдарына жүктеледі.

Аумақтарды абаттандыру бойынша ұқсас ережелер Қазақстан Республикасының барлық аймақтарында қабылданған. "Қазақстан Республикасындағы жергілікті мемлекеттік басқару және өзін-өзі басқару туралы" Қазақстан Республикасының 2001 жылғы 16 шілдедегі Заңының 16-бабының негізінде қалаларда және басқа да елді мекендерде инженерлік коммуникацияларды қамтамасыз ету туралы шешімдер өңірлерде қабылданады.

Мәселен, VI шақырылған Алматы қаласы мәслихатының XXI сессиясының 2017 жылғы 15 қыркүйектегі N 150 шешімімен Алматы қаласында инженерлік коммуникацияларға техникалық қызмет көрсету ережелері бекітілді. Осыған сүйене отырып, жеке тұрғын үй ғимараттарының иелері, кондоминиум нысандарын басқару органдары, сондай-ақ тұрғын емес үй-жайлардың иелері жауапкершілік саласы тағайындалған немесе тағайындалған инженерлік желілер ұңғымаларының жоғарғы бөлігін тазалайды.

Кондоминиум - үй-жай азаматтардың, заңды тұлғалардың, мемлекеттің жеке (бөлек) меншігінде, ал ортақ мүлік оларға ортақ ортақ меншік құқығы негізінде тиесілі жылжымайтын мүлікке меншік нысаны.

Жеке және заңды тұлғалар торлы сулардың торларын жұмыс жағдайын қамтамасыз етеді, торлар мен құдықтардың бітелуіне жол бермейді. Жолдың жүріс бөлігіндегі, тротуарлармен және көгалдармен, жолдарды жақсартудың басқа элементтерімен қоршаулардың құрамын олардың балансында тұрған ұйымдар қамтамасыз етеді. Жеке және заңды тұлғалардың сұйық қалдықтарды тастауы кәріз желісін пайдаланатын ұйым анықтаған арнайы ағынды суларды жинау орындарында жүзеге асырылады. Сұйық қалдықтарды рұқсат етілмеген құдықтарға рұқсатсыз ағызуға жол берілмейді.

Осы баптың 2-бөлігінің объективті жағы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 632-бабының 1-бөлігінде көрсетілген біліктілік сипаттамаларының болуымен

сипатталады, бұл әлеуметтік қауіпті салдардың басталуына әкеп соқтырады, атап айтқанда адам денсаулығына шамалы зиян келтіретін жол-көлік оқиғасы, көлік құралдарына, жүктерге және басқа мүліктерге зиян келтіру.

Жол-көлік оқиғасы туралы түсінік Жол ережелерінің 2-тармағының 29-тармақшасында берілген. Жол-көлік оқиғасы - көлік құралының жолда және оның қатысуымен қозғалысы кезінде орын алған, нәтижесінде адам жарақатына, өлімге, көлік құралдарына, құрылыстарға, тауарларға немесе басқа материалдық шығындарға әкелетін оқиға.

Ақшалай залалдың мөлшері қылмыстың саралануы үшін маңызды емес. Өтемақы ерікті негізде мүмкін, бұл істі шешкен кезде жеңілдететін жағдай болады.

Денсаулыққа келтірілген зиянның ауырлық дәрежесін анықтау Қазақстан Республикасы Әділет министрінің 2017 жылғы 27 сәуірдегі № 484 "Сот-сараптама органдарында сот сараптамалары мен зерттеулерін ұйымдастыру және өткізу ережесін бекіту туралы" бұйрығына сәйкес жүзеге асырылады. Денсаулыққа келтірілген зиянның ауырлығын тексеру медициналық құжаттарға сәйкес (стационарлық карта, амбулаториялық науқастың картасы (пациент) картасы және басқа да медициналық құжаттар) зақымданудың сипаты мен оның клиникалық барысы туралы толық мәліметтерді қамтитын құжаттардың толық пакеті болған кезде жүргізілуі мүмкін.

Түсіндірілген құқық бұзушылықтың барлық бөліктеріндегі субъектілер - лауазымды адамдар, сондай-ақ шағын, орта және ірі кәсіпорындар түріндегі заңды тұлғалар.

Түсіндірілген баптың екі бөлігіндегі субъективті жағы тікелей ниет түрінде де, ұқыпсыздық түрінде де көрініс табуы мүмкін.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарау үшін Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 632-бабына сәйкес:

1) барлық бөліктерде - ПМ комитеттерінің төрағалары мен басқармаларының басшылары, аумақтық ішкі істер органдарының, әкімшілік, көші-қон полициясының, облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың жергілікті полиция қызметі, олардың орынбасарлары, олардың орынбасарлары (Әкімшілік кодекстің 685-бабы 2-бөлігінің 1-тармағы));

2) барлық бөліктерде - бөлімдердің, полиция бөлімдерінің, әкімшілік, көші-қон полициясының басшылары, жергілікті полиция округінің (қалалық, қаладағы аудан) және олардың орынбасарларының (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 685-бабы 2-бөлігінің 2-тармағы);

Аталған бап бойынша әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғауға жоғарыда көрсетілген мемлекеттік органдардың лауазымды тұлғалары құқылы (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 804-бабы).

Тергеудегі құқық бұзушылықты анықтау, әдетте, Қазақстан Республикасы Ішкі істер министрінің 22 бұйрығымен бекітілген жол қозғалысы қауіпсіздігі және әкімшілік полицияның қызметін ұйымдастыру жөніндегі нұсқаулықта сипатталған тәртіп

бойынша аудандардың (қалалардың) әкімшілік полициясына жан-жақты зерттеу жүргізу кезінде пайда болады. 2016 жылғы 75 шілдедегі № 757. Осы нормативтік құқықтық актінің 11-тармағында: "анықталған жағдайда, кешенді зерттеу кезінде", Жолдарды, жол құрылыстарын күтіп ұстау ережелерін, лауазымды және заңды тұлғалардың жол қауіпсіздігін қамтамасыз ету ережелерінде белгіленген басқа талаптарды бұзған кезде, Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 614, 630, 631 және 632-баптарына сәйкес шаралар қабылдануда."

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 812-бабының негізінде Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 631-бөлігінің барлық бөліктерінде көзделген құқық бұзушылықтардың барлық түрлері, олар көлік құралдарын тіркеу орнында немесе оған қатысты әкімшілік іс қозғалып жатқан адамның тұрғылықты жерінде қаралуы мүмкін.

633-бап. Автомобиль жолдарымен жүру құқығын қорғау және пайдалану ережелерін бұзу

1. Жер қорын жырту, плантацияларды кесу, түп-тамырымен кесу, бүліну, шұңқырларды жою және қазу, материалдар мен тауарларды сақтау, топографиялық және басқа жұмыстарды өндіру, қиылыстар мен кіреберістерді жабдықтау, құрылыстарды салу, жерасты және жер үсті ғимараттар немесе коммуникациялар салу, жарнамалық және басқа да ақпарат белгіленген тәртіппен бекітілмеген жолдармен жүру, сондай-ақ өртті, мал жаюды, полигонды және қарды көтеру, белгіленген орындардан тыс жерлерде сауда жасау, кәрізді төгу ион, өнеркәсіптік, және жол тұмсық ретінде жол құрғату жыраларын немесе пайдалану ағынды суларды мелиоративтік -

жеке тұлғаларға - үш, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға - жиырма, орта бизнес үшін - отыз, ірі бизнес үшін - елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, адамдарға дене жарақатын, көлік құралдарын немесе басқа мүліктерді зақымдаумен байланысты жол-көлік оқиғаларына әкеп соққан немесе осы баптың бірінші бөлігінде көзделген әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған бұзушылықтар, -

жеке тұлғаларға - бес, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға - жиырма бес, орта кәсіпкерлікке - қырық, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне - жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Пайдалану жағдайларын жасау, жолдар мен олардың қауіпсіздігін қамтамасыз ету, жол қауіпсіздігі мен қоғамдық қауіпсіздікті қамтамасыз ету, болашақта қайта құру кезінде олардың кеңею мүмкіндігін қамтамасыз ету үшін жол жиектеріндегі жер учаскелерін пайдалануға арналған арнайы режим орнатылған.

Талданатын баптың тақырыбында Қазақстан Республикасында бұрын болмаған және ешқашан қабылданбаған автомобиль жолдары құқығын қорғау және пайдалану

ережелерінің болуы қарастырылған. Осыған байланысты мақаланың атауында "қорғау ережелері" сөзі "қорғау талаптары" сөзіне өзгертілуі керек.

Құқық бұзушылықтың ортақ нысаны - жол қауіпсіздігі саласындағы қоғамдық-құқықтық қатынастар. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы түсінік берген ата-баба нысаны - бұл жолдарды күзету және пайдалану процесінде пайда болатын қоғамдық қатынастар.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігінің объективті жағы формадағы келесі біліктілік белгілерімен көрінеді:

1) белгіленген тәртіппен келісімсіз автомобиль жолының жолымен жасалған заңсыз іс-әрекеттер:

- жер қорын жырту;
- тіреулерді кесу;
- тамырларды жояды және зақымдайды;
- шымтезек пен қазуды жою;
- материалдар мен тауарларды сақтау;
- топографиялық және басқа жұмыстардың өндірісі;
- қиылыстар мен кірістерді жабдықтау;
- құрылыстардың, жерасты және жер үсті ғимараттардың құрылысы
- коммуникациялар құрылысы;
- жарнамалық және басқа ақпаратты орнату.

2) құқық қорғау органдарының шегінде:

- өрт шығару;
- мал жаю;
- қоқыс пен қардың үйінділері;
- көрсетілген орындардан тыс сауда.

3) кәріз, өнеркәсіптік, мелиоративті және сарқынды суларды жолдың канализация жүйесіне төгу;

4) жол арықтарын суару құралы ретінде пайдалану.

Түсіндірілген қылмысты саралау кезіндегі жоғарыда аталған барлық заңсыз әрекеттер жеке және бір-бірімен ұштасып болуы мүмкін.

Жол ережелеріне сәйкес жол - бұл "Жол қозғалысы туралы" Қазақстан Республикасының Заңында және осы Ережеде белгіленген тәртіппен көлік құралдары мен жаяу жүргіншілердің қозғалысы үшін жабдықталған немесе бейімделген және пайдаланылатын жер учаскесінің бүкіл белдеуі немесе жасанды құрылымның беткі бөлігі.

Автомобиль жолдары құқығын пайдалану тәртібі "Автомобиль жолдары туралы" Қазақстан Республикасының 2001 жылғы 17 шілдедегі N 245 Заңының 9-бабымен реттеледі. Жалпыға ортақ пайдаланылатын автомобиль жолдары учаскелері жол органдарының немесе басқа тұлғалардың иелігінде және пайдалануында болады және

тек жолдарды дамытуға, жақсартуға және олардың қауіпсіздігін қамтамасыз етуге арналған.

Жол сервисі объектілерін, сыртқы (көрнекі) жарнама, жол полициясының посттары, санитарлық-эпидемиологиялық бақылау, кеден, шекара, көліктік бақылау, ветеринариядан басқа, ғимараттар мен құрылыстарды салуға, сондай-ақ коммуналдық құрылыстарды жол бойында пайдалануға тыйым салынады. және фитосанитарлық бақылау бекеттері.

Автомобиль жолдары органы, Ұлттық оператор немесе автомобиль жолдарының өзге де менеджерлері Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен пайдаланбайтын жалпыға ортақ пайдаланылатын автомобиль жолдары учаскесіне жеке және заңды тұлғаларға сыртқы (көрнекі) жарнаманы орналастыру үшін келісім бойынша жеке тұлғаларға уақытша қысқа мерзімді жер пайдалануға берілуі мүмкін. жолдың көліктік және пайдалану сапасының төмендеуінің алдын алу, қозғалыс қауіпсіздігі талаптарын сақтау DSTV және қоршаған ортаны қорғау:

1) халықаралық және республикалық маңызы бар жалпыға ортақ пайдаланылатын автомобиль жолдарының жүру құқығында - автомобиль жолдары жөніндегі уәкілетті мемлекеттік орган;

2) облыстық немесе аудандық маңызы бар жалпыға ортақ пайдаланылатын автомобиль жолдарының жүру құқығында - облыстың немесе ауданның жергілікті атқарушы органы.

Түсіндірілген мақаланың бірінші біліктілік сипаттамасында көрсетілген әрекеттер жол иесімен алдын-ала келісім бойынша, Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің 2015 жылғы 29 желтоқсандағы № 1267 "Жолдарды, қорғаныс жолдарын пайдалану ережесін бекіту туралы" бұйрығымен белгіленген тәртіппен жүзеге асырылуы мүмкін. .

Осы баптың 2-бөлігінің объективті жағы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 633-бабының 1-бөлігінде көрсетілген, әлеуметтік қауіпті салдардың басталуына әкеп соқтыратын біліктілік белгілерінің болуымен сипатталады, атап айтқанда адам денсаулығына шамалы зиян келтіретін жол-көлік оқиғасы, көлік құралдарына, тауарларға және басқа мүлікке зиян келтіру.

Жол-көлік оқиғасы туралы түсінік Жол ережелерінің 2-тармағының 29-тармақшасында берілген. Жол-көлік оқиғасы - көлік құралының жолда және оның қатысуымен қозғалысы кезінде орын алған, нәтижесінде адам жарақатына, өлімге, көлік құралдарына, құрылыстарға, тауарларға немесе басқа материалдық шығындарға әкелетін оқиға.

Ақшалай залалдың мөлшері қылмыстың саралануы үшін маңызды емес. Отемақы ерікті негізде мүмкін, бұл істі шешкен кезде жеңілдететін жағдай болады.

Денсаулыққа келтірілген зиянның ауырлық дәрежесін анықтау Қазақстан Республикасы Әділет министрінің 2017 жылғы 27 сәуірдегі № 484 "Сот-сараптама

органдарында сот сараптамалары мен зерттеулерін ұйымдастыру және өткізу ережесін бекіту туралы" бұйрығына сәйкес жүзеге асырылады. Денсаулыққа келтірілген зиянның ауырлығын тексеру медициналық құжаттарға сәйкес (стационарлық карта, амбулаториялық науқастың картасы (пациент) картасы және басқа да медициналық құжаттар) зақымданудың сипаты мен оның клиникалық барысы туралы толық мәліметтерді қамтитын құжаттардың толық пакеті болған кезде жүргізілуі мүмкін.

Түсініктеме жасалған құқық бұзушылықтың барлық бөлігіндегі субъектілер - жол пайдаланушылары, жеке тұлғалар, сондай-ақ шағын, орта және ірі кәсіпорындар түріндегі заңды тұлғалар.

Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің 2015 жылғы 29 желтоқсандағы № 1267 бұйрығымен бекітілген Автомобиль жолдарын, қорғаныс жолдарын пайдалану ережелерінің 2-тармағына сәйкес құқық бұзушылықтың мәні туралы түсінік берілген. Жолды пайдаланушылар - жолды пайдаланушылар болып табылатын немесе жол бойында және жол жиектерінде басқа қызметті жүзеге асыратын жеке және заңды тұлғалар.

Түсіндірілген баптың субъективті жағы тікелей ниет пен немқұрайлылық түрінде де көрініс табуы мүмкін.

Көлік және коммуникация саласындағы уәкілетті органның, оның аумақтық бөлімшелерінің басшылары және олардың орынбасарлары Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 633-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және әкімшілік жаза қолдануға құқылы.

634-бап. Жер пайдаланушылардың жолдар мен жол құрылыстарын пайдалану және қорғау ережелерін бұзуы

Жаяу жүргіншілер жолдарының және өтпелі (өту) көпірлерінің, ирригациялық жүйелердің салынуы, жөнделуі және үнемі тазалануы, жолдармен жүруге арналған жер учаскелерінде орналасқан жер пайдаланушыларға бекітілген учаскелерде орналасқан жер учаскелерінде су тасқыны мен судың өтуіне мүмкіндік беретін, сондай-ақ техникалық қызмет көрсету бойынша міндеттерді орындамағаны. осы пайдаланушыларға немесе жалпыға ортақ пайдаланылатын автомобиль жолына кіретін жолдардан шығатын учаскелерден шығудың техникалық жай-күйі мен тазалығы көпірлер,

жеке тұлғаларға үш мөлшерде, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға - он мөлшерінде, орта бизнес үшін - жиырма, ірі бизнес үшін - отыз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Талданатын баптың тақырыбында Қазақстан Республикасында жоқ және ешқашан болмаған жолдарды пайдалану және қорғау ережелерінің болуы қарастырылған. Осыған байланысты мақаланың атауында "қорғау ережелері" сөзі "қорғау талаптары" сөзіне өзгертілуі керек.

Құқық бұзушылықтың ортақ нысаны - жол қауіпсіздігі саласындағы қоғамдық-құқықтық қатынастар. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы түсініктеме беретін жалпы объект - бұл жолдар мен жол құрылыстарын пайдалану және қорғау процесінде пайда болатын әлеуметтік қатынастар.

Автомобиль жолдары туралы ұғым "Автомобиль жолдары туралы" Қазақстан Республикасының 2001 жылғы 17 шілдедегі N 245 Заңының 1-бабының 3-тармағында келтірілген. Автомагистраль - белгіленген жылдамдықпен, жүктемелермен, габариттермен автомобильдердің және басқа көлік құралдарының үздіксіз, қауіпсіз қозғалысын қамтамасыз ететін автомобильдердің қозғалысына арналған инженерлік құрылымдар кешені, сондай-ақ осы кешенге (көлік жеріне) және олардың үстіндегі әуе кеңістігіне белгіленген мөлшерде.

Өкінішке орай, заңнамалық деңгейде жол құрылымдары туралы түсінік берілмейді. Бірақ Қазақстан Республикасы Ішкі істер министрінің 2016 жылғы 22 шілдедегі № 757 бұйрығының 9-тармағының 4-тармақшасында жол құрылысының түрлері көрсетілген. Осыған байланысты жол құрылысын түсіну керек: көпірлер, жол өтпелері, айналмалы жолдар, туннельдер, жол өтпелері, жер асты және көтерілген жаяу жүргіншілер өткелдері.

Түсіндірілген баптың объективті жағы формадағы келесі біліктілік белгілерімен көрінеді:

1) жаяу жүргіншілер жолдарының және өтпелі (өту) көпірлерінің, ирригациялық жүйелердің құрылысы, жөнделуі және үнемі тазалануы бойынша міндеттер орындалмаса, жолдарды су тасқыны және жолдармен жүру учаскесінде жер пайдаланушыларға бекітілген учаскелерде орналасқан жер учаскелерінде су жүру жолын суаруға мүмкіндік береді;

2) осы пайдаланушыларға жалпыға ортақ пайдаланылатын автомобиль жолына бекітілген учаскелерден немесе кіреберіс жолдардан, оның ішінде өткел көпірлерден техникалық жағынан таза күйді және тазалықты сақтау жөніндегі міндеттемелерді орындамау.

Қазақстан Республикасы Жер кодексінің 115-бабына сәйкес жерді автомобиль жолымен пайдалану тәртібі қарастырылған. Жол қауіпсіздігі талаптарын ескере отырып, тұрғындардың қауіпсіздігін қамтамасыз ету және жолдардың жұмыс істеуі үшін жағдай жасау үшін, оларды пайдалануға арнайы режим орнатыла отырып, екі жақтағы жалпыға ортақ пайдаланылатын автомобиль жолдарының жүретін жеріне жер учаскелері түрінде жол бойындағы жолақтар жасалады.

"Автомобиль жолдары туралы" Қазақстан Республикасының 2001 жылғы 17 шілдедегі Заңының 19-4-бабында автомобиль жолдарын пайдалану кезіндегі қауіпсіздік талаптары қарастырылған. Елді мекендердің жолдары мен көшелерінің жүріс бөлігі, жаяу және велосипед жолдарын төсеу, қонуға арналған алаңдар, аялдама орындары, сондай-ақ бағыныңқы бөлетін жолақтардың, жиектері мен баурайларының

беті Қазақстан Республикасының заңнамасының талаптарына сәйкес жол қауіпсіздігін қамтамасыз ететін жағдайда болуы керек.

Автомобиль жолдары мен қорғаныс жолдарын пайдалану ережелері Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің 2015 жылғы 29 желтоқсандағы № 1267 бұйрығының 2-тармағымен бекітілген. Жол иелері жол салу немесе қайта құру жолдарды алып жатқан жер учаскелерін оларды одан әрі дамыту үшін қолайлы жағдайға келтіреді. мақсатты пайдалану. Тротуар түрлерін жетілдіре отырып, магистральдық жолдардың жүріс бөлігінің ластануын болдырмау үшін барлық шығатын және шығатын жолдарды құмды және құмды топырақтар үшін ұзындығы кемінде 50 м, ал басқа топырақтар үшін кемінде 100 м, ал қиыршық тас төселген жолдарда - кемінде 25 орнату қажет. Жалпыға ортақ пайдаланылатын автомобиль жолдары арқылы өтетін және шығатын жерлердегі қатты жабындар құрылысын кәсіпорындар, ұйымдар, олардың қарамағындағы кәсіпорындар және олардың техникалық қаражаты есебінен жүзеге асырады. майсыздандырылған жол орган бақылау.

Түсіндірілген бұзушылықтың субъектілері болып жер пайдаланушылар, жеке тұлғалар, коммерциялық емес ұйымдар, сондай-ақ шағын, орта және ірі кәсіпорындар түріндегі заңды тұлғалар табылады. Қарастырылған баптың диспозициясы құқық бұзушылықтың субъектілері жер пайдаланушылар екенін көрсетеді.

Қазақстан Республикасының 2003 жылғы 20 маусымдағы № 442 Жер кодексінің 30-бабына сәйкес жер пайдаланушылар бөлінеді:

- 1) мемлекеттік және мемлекеттік емес;
- 2) ұлттық және шетелдік;
- 3) жеке және заңды тұлғалар;
- 4) тұрақты және уақытша;
- 5) бастапқы және қайталама.

Алғашқы жер пайдаланушылар - жер пайдалану құқығы Қазақстан Республикасының Жер кодексінің 32-бабында белгіленген тәртіппен мемлекеттен алынған (жер пайдалану құқығын беру) немесе осы құқықты иеліктен шығару мақсатында басқа бастапқы жер пайдаланушылар.

Жерді екінші рет пайдаланушылар - бастапқы мәртебелі жер пайдаланушыдан екінші мәрте жер пайдалану туралы шарт негізінде уақытша жер пайдалану құқығын алған, осы мәртебені сақтаған тұлғалар.

Мемлекеттік жер пайдаланушылар - мемлекеттік республикалық және коммуналдық заңды тұлғалар.

Мемлекеттік емес жер пайдаланушылар - азаматтар және (немесе) мемлекеттік емес заңды тұлғалар.

Тұрақты жер пайдаланушылар - жер пайдалану құқығы шектеусіз адамдар.

Уақытша жер пайдаланушылар - жер пайдалану құқығы белгілі бір мерзімге шектелген адамдар.

Ұлттық жер пайдаланушылар - Қазақстан Республикасының азаматтары, Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес құрылған заңды тұлғалар (Қазақстан Республикасы Азаматтық кодексінің 32-бабы).

Шетелдік жер пайдаланушылар - шетелдіктер, азаматтығы жоқ адамдар, шет мемлекеттердің (шетелдік заңды тұлғалар), шет мемлекеттердің, халықаралық бірлестіктер мен ұйымдардың заңнамасына сәйкес құрылған заңды тұлғалар.

Жол жиегіндегі мемлекеттік жер учаскелері жеке және заңды тұлғаларға облыстардың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың, аудандардың, облыстық маңызы бар қалалардың жергілікті атқарушы органдарының уақытша жер пайдалануға беруіне берілуі мүмкін.

Түсіндірілген баптың субъективті жағы тікелей ниет пен немқұрайлылық түрінде де көрініс табуы мүмкін.

Көлік және коммуникация саласындағы уәкілетті органның, оның аумақтық бөлімшелерінің басшылары және олардың орынбасарлары Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 634-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және әкімшілік жаза қолдануға құқылы.

635-бап. Магистральдық құбырларды қорғау ережелерін бұзу

1. Магистральдық құбырларды қорғау ережелерін бұзу -

жеке тұлғаларға ескерту жасауға, шағын бизнес субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға - жеті, орта бизнес үшін - он жеті, ірі бизнес үшін - жиырма жеті айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекет (әрекетсіздік):

жеке тұлғаларға - бір мөлшерде, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға - он, орта бизнес субъектілеріне - жиырма, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне - отыз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

3. Уәкілетті органға ай сайынғы тасымалдау көлемін және бағыттарын көрсете отырып, мұнай тасымалдау кестесінің нақты орындалғаны туралы есепті ұсынбау, сондай-ақ уақтылы ұсынбау -

шағын кәсіпкерлік субъектілеріне жиырма, орта бизнес үшін - қырық, ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін сексен айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

"Магистральдық құбыр туралы" Қазақстан Республикасының 2012 жылғы 22 маусымдағы № 20-V Заңының 1-бабына сәйкес магистральдық құбыр деп техникалық регламенттер мен ұлттық талаптарға сәйкес келетін өнімді қауіпсіз тасымалдауды

қамтамасыз ететін желілік бөліктен және құрылыстардан тұратын біртұтас өндірістік-технологиялық кешен түсініледі. стандарттар.

Осы баптың бұзылуының объектісі магистральдық құбырларды қауіпсіз пайдалану саласындағы қоғамдық қатынастар болып табылады.

Түсіндірілген баптың 1-тармағында көзделген қылмыстың объективті жағы магистральдық құбырларды қорғау ережелерін бұзу түріндегі бір біліктілік белгімен сипатталады.

Магистральдық құбырларды қорғауды ұйымдастыру ережелері Қазақстан Республикасы Энергетика министрінің 2015 жылғы 22 қаңтардағы № 32 бұйрығымен бекітілген. Осы нормативтік құқықтық актіге сәйкес магистральдық құбырды қорғау дегеніміз - магистральдық құбырға қатысты адамдардың заңсыз әрекеттерін болдырмауға, сондай-ақ техникалық құралдарды қорғауға бағытталған іс-шаралар жүйесі. әдейі істен шығудан қауіпсіздік және қауіпсіздік.

"Магистральдық құбыр туралы" Қазақстан Республикасының 2012 жылғы 22 маусымдағы № 20-V Заңының 1-бабының 9-тармағы магистральдық құбырдың қорғау аймағын анықтайды. Магистральдық құбырдың қауіпсіздік аймағы - магистральдық құбыр объектілеріне іргелес және күзетудің және пайдаланудың ерекше жағдайлары бар және қоғамдық қауіпсіздікті қамтамасыз етуге арналған және шектеулі немесе шектеулі болатын құбырлар объектілерін қауіпсіз және үздіксіз пайдалану үшін қажетті жағдайлар. оны құру мақсаттарына сәйкес келмейтін қызмет түрлеріне тыйым салынады.

Магистральдық құбырды күзетуді күзет қызметін ұсыну туралы келісім негізінде қауіпсіздік қызметінің субъектісі жүзеге асырады. Магистральдық құбырдың иесі (оператор) және күзет қызметі субъектісі арасында қауіпсіздік қызметтерін ұсыну туралы келісім жасалады. Күзет қызметін ұсыну туралы келісім негізінде қауіпсіздік қызметтерін ұсыну "Қауіпсіздік қызметі туралы" Қазақстан Республикасының 2000 жылғы 19 қазандағы Заңымен реттеледі. Қорғау уақыты, қорғану әдісі, күзетшілердің, қару-жарақтың, техникалық және арнайы жабдықтардың саны күзет қызметін ұсынуға арналған шарттың талаптарында айқындалады.

Магистральдық құбырларды қорғауды ұйымдастыру мыналарды көздейді:

1) күзетілетін объектілерде қол жеткізуді және объект ішіндегі режимді басқару және енгізу;

2) магистральдық құбыр иесінің (операторының) күзет қызметімен өзара әрекеттесуі;

3) күзет бекеттерін, мобильді топтарды, жедел әрекет ету топтарын құру;

4) жеке құрамның, күзетілетін объектілерге келушілердің іс-әрекеттерін бақылау;

5) қорғалатын объектілерге қатысты заңсыз іс-әрекеттерге жол бермеу;

6) қорғаудың және қауіпсіздіктің техникалық құралдарын енгізу;

7) күзет күштерінің қорғаныс пен қауіпсіздіктің техникалық құралдарының сигналдарына жауап беруі.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 635-бабының 1 және 2-тармақтарында көзделген құқық бұзушылықтардың субъектісі магистральдық құбырларды күзету процесінің қатысушылары болып табылады, атап айтқанда:

- 1) жеке тұлғалар;
- 2) коммерциялық емес ұйымдар;
- 3) заңды тұлғалар шағын, орта және ірі кәсіпкерлік субъектілері ретінде.

Талданатын баптың 2-бөлігінде көзделген қылмыстың объективті жағы әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған, осы баптың бірінші бөлігінде көзделген әрекеттер (әрекетсіздік) түріндегі квалификациялық белгімен сипатталады. Сонымен қатар, қайталанған құқық бұзушылық әкімшілік жауапкершілікті ауырлататын мән-жайларға қолданылмайды, өйткені қайталанған құқық бұзушылық үшін әкімшілік жауапкершілік баптың өзінде квалификациялық сипаттама ретінде белгіленеді және неғұрлым қатаң жазаны көздейді.

Қаралып отырған баптың 3-бөлігіндегі қылмыстың объективтік жағы келесідей заңсыз әрекеттермен (әрекетсіздікпен) сипатталады:

- 1) мұнайды тасымалдау кестесінің нақты орындалуы туралы ай сайынғы есепті ұсынбаған;
- 2) мұнай тасымалдау кестесінің нақты орындалуы туралы ай сайынғы есептілікті уақтылы ұсынбау.

Сонымен қатар, ай сайынғы есеп көмірсутегі саласындағы уәкілетті органға тасымалдау көлемі мен бағыттарын көрсетумен ұсынылуы керек.

"Жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы" Қазақстан Республикасының 2017 жылғы 27 желтоқсандағы Кодексінің 12-бабының 3-тармағына сәйкес, мұнай минералды шикізат ретінде танылады және көмірсутектердің бір түрі ретінде жіктеледі. Шикі мұнайды, газ конденсатын, сондай-ақ шикі мұнайды өңдеуден және сланецті, мұнай битуминозды жыныстарды немесе құмды құмдарды өңдеуден кейін алынған көмірсутектер мұнай болып табылады.

Қазақстан Республикасындағы мұнай айналымы туралы есеп беру көмірсуларға арналған жер қойнауын пайдалануды басқарудың бірыңғай мемлекеттік жүйесінің ажырамас бөлігі болып табылады және "Жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы" 2017 жылғы 27 желтоқсандағы Қазақстан Республикасы Кодексінің 145-бабымен реттеледі. Бұл есептер уәкілетті өкілдің электрондық цифрлық қолтаңбасымен куәландырылуы керек. Есеп берудің нысандары мен тәртібін көмірсутегі және уран саласындағы уәкілетті органдар бекітеді.

Зерттелетін баптың 3-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың субъектілері - мұнай пайдаланушылар - шағын, орта және ірі кәсіпорындар түріндегі заңды тұлғалар.

Түсіндірілген бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуді келесі адамдар қарауға құқылы:

1) бірінші және екінші бөліктерде - ІІМ комитеттерінің төрағалары мен департаменттерінің басшылары, аумақтық ішкі істер органдарының, әкімшілік, көші-қон полициясының бөлімшелері, облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың жергілікті полиция қызметі, олардың орынбасарлары (осы баптың 2-бөлігінің 1-тармағы). 685 Әкімшілік кодексі);

2) бірінші және екінші бөліктерде - бөлімдердің, полиция бөлімдерінің, әкімшілік, көші-қон полициясының басшылары, жергілікті полиция округінің (қалалық, қаладағы аудан) және олардың орынбасарларының (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 685-бабы 2-бөлігінің 2-тармағы);

3) үшінші бөлікте - көмірсутектер саласындағы уәкілетті органның лауазымды адамдары және оның аумақтық бөлімшелерінің басшылары (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 688-бабының 2-бөлігі).

Жоғарыда көрсетілген органдардың қарауына жатқызылған әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша, құқық бұзушылықтар туралы хаттамаларды осы органдардың уәкілетті лауазымды адамдары жасауға құқылы (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 804-бабының 3-бөлігі).

31-тарау. ӘКІМШІЛІК ҚҰҚЫҚ БҰЗУШЫЛЫҚ АҚПАРАТТАНДЫРУ ЖӘНЕ БАЙЛАНЫС САЛАСЫНДАҒЫ

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 31-тарауында ақпараттандыру және байланыс саласындағы әкімшілік құқық бұзушылықтар бар.

Ақпараттандыру және байланыс саласындағы әкімшілік құқық бұзушылықтардың жалпы объектісі ақпараттандыру және байланыс саласындағы заңнамалық актілермен қорғалатын қоғамдық қатынастар болып табылады.

Мұндай заңнамалық актілер, мысалы, "Байланыс туралы" Қазақстан Республикасының 2004 жылғы 5 шілдедегі Заңы, "Ақпараттандыру туралы" Қазақстан Республикасының 2015 жылғы 24 қарашадағы Заңы, "Электрондық құжат және электронды құжат туралы" Қазақстан Республикасының 2003 жылғы 7 қаңтардағы № 370-ІІ Заңы. электрондық цифрлық қолтаңба ", " Жеке деректер және оларды қорғау туралы "Қазақстан Республикасының 2013 жылғы 21 мамырдағы Заңы және т.б.

Мемлекеттік қызмет көрсетуді жақсарту және оңтайландыру процесінде " электрондық үкіметті" құру идеясы пайда болды. Қазіргі уақытта электрондық үкімет инфрақұрылымы арқылы 900-ден астам қызмет пен қызмет көрсетіледі. Порталдың танымалдығы статистикалық мәліметтермен расталады. Портал пайдаланушылары - елдің экономикалық белсенді халқының 50% -дан астамы немесе 130 млн-нан астам электрондық қызметтерді алған 5,3 млн.

Ұялы байланыс және мобильді технологиялар, сонымен қатар электронды сандық қолтаңба бүгінде азаматтар өмірінің ажырамас бөлігі болып табылады. Қазіргі уақытта

әр азамат үшін электрондық үкіметтің қол жетімділігін қамтамасыз ететін нормативтік-құқықтық база, инфрақұрылым, мәліметтер базасы және т.б. құрылды.

Осы саладағы заңдылық пен тәртіпті нығайту мақсатында Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекс тиісті облыстардағы құқық бұзушылықтар үшін әкімшілік жауапкершілікті көздейді.

637-бап. Қазақстан Республикасының байланыс саласындағы заңнамасын бұзу

1. Қазақстан Республикасының байланыс саласындағы заңнамасын мынадай нысанда жасау:

1) үстемдік телекоммуникациялық операторының қосылу туралы шартты жасасудан немесе доминантты байланыс операторының байланыс желілерін өзара байланыстыру немесе төсеу үшін қасақана шектеу шарттарын жасаудан негізсіз бас тартуы;

2) Қазақстан Республикасының байланыс саласындағы заңнамасында көзделген телекоммуникация желілерін жалпы қолданыстағы телекоммуникация желісіне қосу шарттары бұзылған;

3) байланыс операторларының трафикті қабылдау және есеп айырысу рәсімдерін қоса алғанда, телекоммуникация желілерінің өзара байланысы деңгейлерін бұзуы;

4) жедел медициналық, құқық қорғау органдарымен, өрт сөндіру, төтенше жағдайлар, анықтама және басқа қызметтермен ақысыз байланыстың нөмірлерімен байланысты үзу және (немесе) шектеу;

5) байланыс операторының тарификация бірліктерінің мөлшерін сақтамауы;

7) абоненттерге зияткерлік қызметтерге (лотерея, дауыс беру, викторина, анықтама-ақпараттық қызметтер, танысу қызметтері) қол жетімділікті ұсыну кезінде байланыс құны туралы хабардар етпеу;

8) байланыс қызметтерінің сапа стандарттарына, техникалық стандарттарға және сапа көрсеткіштеріне сәйкес келмейтін пайдаланушыларға байланыс қызметтерін ұсыну;

9) электрондық жабдықтың техникалық параметрлері Қазақстан Республикасының радиожилік спектрін пайдалануға рұқсатта көрсетілген мәліметтерге сәйкес келмеген жағдайда радиожилік спектрін пайдалану;

9-3) байланыс операторлары қауіпсіздік сертификатын қолдану ережелерін бұзған;

9-4) Қазақстан Республикасының орталықтандырылған телекоммуникация желілерін басқару жүйесінің жұмыс істеуін бұзу;

9-5) байланыс операторына соттың заңды күшіне енген немесе Қазақстан Республикасының заңдарымен тыйым салынған ақпаратқа қол жеткізуін қамтамасыз ету;

9-6) желілік мекен-жайларды ауыстыру;

10) байланыс операторларының, абоненттік нөмірлердің орталықтандырылған деректер базасының операторының абоненттік нөмірді ұялы желілерге беру ережелерін сақтамауы;

11) ұялы байланыс операторының ұялы байланыс абоненттік нөмірлері туралы ақпараттың абоненттік нөмірлерінің орталықтандырылған деректер базасын операторға ұсыну жөніндегі міндеттерін орындамауы;

12) байланыс операторының және / немесе байланыс қызметтерінің байланыс желісінің иесінің ұсынуы, сондай-ақ байланыс операторының өкілі байланыс қызметтерін ұсыну туралы тиісті келісім жасамастан абоненттік нөмірлердің таралуы;

13) пошта операторларының пайдаланушыларға қызмет көрсетуді ұйымдастыруға және жұмыс күнін өткізу тәртібіне қойылатын талаптарды сақтамауы;

14) почта жөнелтушілерінің почта жөнелтімдерін қабылдау және жеткізу тәртібіне, сондай-ақ олардың дизайнына почта жөнелтілімдерінің жоғалуына әкеліп соқтыратын белгіленген талаптарды бұзуы;

15) почта операторлары пошта жөнелтімдерінде тыйым салынған заттар мен заттарды сәйкестендіру үшін почта желілеріне техникалық құралдар мен жабдықтарды орнатуға қойылатын талаптарды бұзған;

16) байланыс операторларына және меншікті байланыс желілерін оңтайландыру желілерінің иелеріне, соның ішінде пенитенциарлық жүйе аумағында радиосигналдың таралуын азайту бойынша шаралар қабылдау мен уақтылы жауап бермеу -

жеке тұлғаларға - он, лауазымды адамдарға, шағын бизнес субъектілеріне - жиырма, орта бизнеске - қырық, ірі бизнес үшін - жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекеттер, -

жеке тұлғаларға - жиырма, лауазымды адамдарға, шағын бизнес субъектілеріне - қырық, орташа кәсіпкерлікке - сексен, ірі бизнес үшін - екі жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

3. Абоненттер және (немесе) байланыс қызметін пайдаланушылар туралы қызметтік ақпаратты жинау және сақтау бойынша міндеттемелерді бұзу -

шағын бизнес субъектілеріне елу, орта кәсіпкерлік субъектілеріне - жүз, ірі бизнес үшін - бес жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

4. Осы баптың үшінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекет -

шағын бизнес субъектілеріне жүз мөлшерінде, орта бизнеске екі жүз, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне екі мың айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

5. Байланыс операторы және (немесе) байланыс желісінің иесі байланыс желілерінде жедел-іздістіру, қарсы барлау қызметін жүзеге асыратын агенттіктердің барлық байланыс желілерінде жедел-іздістіру, қарсы барлау жұмыстарын жүргізу үшін

ұйымдастырушылық-техникалық мүмкіндіктерін қамтамасыз ете алмауы, сондай-ақ алдын-алу шараларын қабылдау жедел-ізвестіру, қарсы барлау шараларын жүргізудің нысандары мен әдістерін ашу -

шағын бизнес субъектілеріне - елу, орта бизнес субъектілеріне - жүз, ірі бизнес үшін - бес жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

6. Байланыс операторы және (немесе) байланыс желісінің иесі байланыс желілерінде жедел-ізвестіру, қарсы барлау қызметін агенттіктерге абоненттер туралы ресми ақпаратқа қол жеткізуді қамтамасыз ете алмау, сондай-ақ жедел-ізвестіру жүргізудің нысандары мен әдістерінің ашылуына жол бермеу бойынша шаралар қабылдау; қарсы барлау қызметі -

шағын бизнес субъектілеріне - елу, орта бизнес субъектілеріне - жүз, ірі бизнес үшін - бес жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

7. Байланыс операторы және (немесе) байланыс желісінің иесі байланыс желілері мен құралдарына қойылатын талаптарға сәйкес жедел-ізвестіру, қарсы барлау қызметін техникалық жүргізу үшін өздерінің телекоммуникациялық жабдықтарының функцияларын қамтамасыз ету жөніндегі міндеттемелерді орындамауы -

шағын бизнес субъектілеріне - елу, орта бизнес субъектілеріне - жүз, ірі бизнес үшін - бес жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

8. Осы баптың алтыншы, жетінші бөліктерінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекеттер -

байланыс саласындағы қызметтер көрсетуге лицензияның қолданылуын тоқтата тұруға әкеп соғады.

9. Ұялы байланыс операторының Қазақстан Республикасының радиожиилік спектрін пайдалануға рұқсатта көрсетілген елді мекендердің және (немесе) аумақтардың байланыс қызметтерін ұсыну жөніндегі міндеттемелерін орындамауы, -

радиожиилік спектрін пайдалануға рұқсаттан айыруға әкеледі.

10. Радиожиилік спектрін бір жыл бойы пайдаланбау -

радиожиилік спектрін пайдалануға рұқсаттан айыруға әкеледі.

11. Ұялы байланыс операторы ұялы желілерге абоненттік нөмірлердің берілуін қамтамасыз ету жөніндегі міндеттемелерді орындамауы -

шағын бизнес субъектілеріне - бес жүз, орта бизнеске - мың, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне - екі мың айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

12. Жиілік диапазондарын, радиожииліктерді (радиожиилік арналарын) тағайындау, электрондық құрылғылар мен жоғары жиілікті құрылғыларды пайдалану ережелерін бұзу, сондай-ақ азаматтық электрондық жабдықтардың электромагниттік үйлесімділігін есептеу -

жеке тұлғаларға ескерту немесе бес, лауазымды тұлғаларға, жеке кәсіпкерлерге - жиырма мөлшерінде, шағын бизнес немесе коммерциялық емес ұйымдар үшін -

жиырма мөлшерінде, орта бизнес үшін - қырық мөлшерінде, ірі бизнес үшін - мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады. сексен айлық есептік көрсеткіш.

13. Осы баптың он екінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекеттер -

жеке тұлғаларға - он, шенеуніктерден, жеке кәсіпкерлерден - қырық мөлшерінде, шағын бизнес немесе коммерциялық емес ұйымдар үшін - отыз мөлшерінде, орта бизнес үшін - алпыс мөлшерінде, ірі бизнес үшін - айына жүз мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады. есептелген көрсеткіштер.

Ескертпе.

1. Осы Кодексте радиоэлектрондық құрылғылар деп радиотолқындарды беру мен қабылдауға арналған бір немесе бірнеше радиотаратқыш немесе радиоқабылдағыш құрылғылардан немесе олардың комбинациялары мен қосалқы жабдықтарынан тұратын техникалық құралдар түсініледі.

2. Осы Кодексте жоғары жиілікті құрылғылар деп Электр байланысы саласында қолдануды қоспағанда, радиожиілік энергиясын өнеркәсіптік, ғылыми, медициналық, тұрмыстық мақсаттарда генерациялауға және жергілікті пайдалануға арналған жабдық немесе аспаптар түсініледі.

3. Осы Кодекстің мақсаттары үшін байланысты ажырату және (немесе) шектеу деп байланыс операторының, еңсерілмейтін күшке немесе жүргізілетін профилактикалық және (немесе) авариялық қызмет көрсетуге байланысты мән-жайларды қоспағанда, сондай-ақ Қазақстан Республикасының заңнамасында көзделген өзге де жағдайларда, шұғыл медициналық, құқық қорғау, өрт, авариялық, анықтамалық және басқа да қызметтермен қосылудың мүмкін болмауына әкеп соққан іс-әрекеті (әрекетсіздігі) түсініледі.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілген баптың 1-бөлігінде жеке тұлғалардың, лауазымды адамдардың және шаруашылық жүргізуші субъектілердің Қазақстан Республикасының байланыс саласындағы заңнамасын бұзғаны үшін әкімшілік айыппұл түрінде әкімшілік жауапкершілік қарастырылған.

Түсіндірілген баптың 1-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың тікелей объектісі коммуникациямен байланысты заңдарда белгіленген және мемлекет қорғайтын талаптарды сақтау тәртібі болып табылады. "Байланыс туралы" Қазақстан Республикасының 2004 жылғы 5 шілдедегі Заңына (бұдан әрі - заң) сәйкес коммуникация деп ақпарат, пошта және арнайы заттарды қабылдау, жинау, өңдеу, жинақтау, беру (тасымалдау), жеткізу, тарату, пошта, ақша аударымдары түсініледі.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 637-бабының 1-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың объективті жағы келесі әрекеттермен (әрекетсіздікпен) сипатталады:

1) үстемдік телекоммуникациялық операторының қосылу туралы шартты жасасудан негізсіз бас тартқаны немесе доминантты байланыс операторының байланыс желілерін қосу немесе төсеу үшін қасақана шектеу шарттарын белгілеуі;

Телекоммуникация операторлары - байланыс қызметтерін және (немесе) жұмыс істейтін байланыс желілерін ұсынатын Қазақстан Республикасының аумағында тіркелген жеке немесе заңды тұлғалар. Басым байланыс операторы - бұл Қазақстан Республикасының бәсекелестікті қорғау саласындағы заңнамасына сәйкес байланыс саласында үстем (монополиялық) жағдайға ие байланыс операторы (мысалы, "Қазақтелеком" АҚ, "Қазпошта" АҚ).

Заңның 26-бабының 1-тармағына сәйкес, жалпы қолданыстағы телекоммуникация желілерінің үстемдік телекоммуникациялық операторлары үшін, басқа телекоммуникация желілерінің қосылу қызметтерін ұсыну шарттарын, сондай-ақ желілердің өзара әрекеттесуі мен трафиктің берілуіне байланысты міндеттемелерді айқындайтын қосылу туралы келісім, стандартты нысанын уәкілетті орган бекітетін *қоғамдық келісім-шарт* болып табылады.

Қоғамдық келісім-шарт - бұл Қазақстан Республикасының Азаматтық кодексінде бекітілген шарттардың нақты бір түрі.

Қоғамдық келісімшарттың белгілері:

- бұл коммерциялық ұйым;
- бұл тауарларды сату, жұмыстарды орындау немесе қызметтерді көрсету бойынша коммерциялық ұйымның міндеттерін белгілейді;
- ұйым өз қызметінің сипаты бойынша өзіне жүктелгендердің барлығына қатысты осы міндеттерді орындауы керек;
- егер заңда өзгеше көзделмесе, коммерциялық ұйымның шарт жасасуға қатысты бір тұлғадан екінші тұлғаға артықшылық беруге құқығы жоқ.

Негізсіз бас тартқан жағдайда, келісімшарт жасасудан бас тарту жағдайында, шарт жасасу міндетті болып табылатын жағдайлар пайда болады (Азаматтық кодекстің 399-бабы). Осылайша, тұтынушы сотқа жүгінуге телекоммуникация операторының қызметін *ұсынуға мәжбүрлеу* және азаматтық сот ісін жүргізуден бас тарту салдарынан келтірілген залалды өтеу туралы талаппен жүгінуге құқылы.

Қазақстан Республикасының Үкіметі заңнамалық актілерде (стандартты шарттар, ережелер және т.б.) белгіленген телекоммуникациялық оператормен қосылу туралы келісім жағдайында жария шарттардың жекелеген түрлері туралы міндетті ережелер шығаруға құқылы.

Заңның 26-бабының 2-тармағына сәйкес үстем телекоммуникациялық операторға қосылу туралы шартты жасасудан немесе байланыс операторының байланыс желілерін қосуға немесе салуға арналған шектеулі шарттарды белгілеуінен бас тартуға жол берілмейді.

Байланыс желілерін қосу немесе төсеу үшін айқын шектеулі шарттар деп басым телекоммуникациялық оператор орнатқан қосылулардың техникалық шарттары түсініледі, оларды жүзеге асыру байланыс операторына қосылуы басқа қосылу жағдайларында туындауы мүмкін шығындарға сәйкес келмейді немесе жер учаскесінің иесінің бас тартуына байланысты мүмкін емес, учаскесі, жер пайдаланушысы, өз аумағында телекоммуникация желісін салуға арналған ғимараттың немесе құрылыстың иесі қару.

2) Қазақстан Республикасының байланыс саласындағы заңнамасында көзделген телекоммуникация желілерін жалпы қолданыстағы телекоммуникация желісіне қосу шарттары бұзылған;

Телекоммуникациялық желі - бұл коммутациялық жабдықтардан (станциялар, қосалқы станциялар, концентраторлар), желілік-кабельдік құрылымдардан (абоненттік желілер, байланыс желілері мен байланыс арналары), тарату жүйелерінен және абоненттік құрылғылардан тұратын телекоммуникациялық хабарламалар беретін телекоммуникация және байланыс желілерінің жиынтығы;

Телекоммуникация желілерінің өзара байланысы мен өзара әрекеттесуі ережесінің 9 -1 тармағына сәйкес телекоммуникация операторларының телекоммуникация желілерін жалпы телекоммуникация желілеріне қосу қосылған коммутациялық жабдықты тиісті техникалық регламенттерде белгіленген талаптарға сәйкес келгеннен кейін жүзеге асырылады. Көрсетілген техникалық регламентте белгіленген талаптарға сәйкестігін сертификаттау мақсатында қосылу *30 күнтізбелік күннен аспайтын* мерзімде жүзеге асырылады.

3) байланыс операторларының трафикті қабылдау және есеп айырысу рәсімдерін қоса алғанда, телекоммуникация желілерінің өзара байланысы деңгейлерін бұзуы;

1-тармақтың 17) тармақшасына сәйкес қосылу деңгейі - бұл басқа телекоммуникациялық желі қосылған қосылатын телекоммуникация желісінің иерархиясы және нөмірлеу жоспары бойынша анықталатын желі деңгейі. Ереженің 2 тарауында нөмірлеу ресурсының таралуы анықталған.

4) жедел медициналық, құқық қорғау органдарымен, өрт сөндіру, төтенше жағдайлар, анықтама және басқа қызметтермен ақысыз байланыстың нөмірлерімен байланысты үзу және (немесе) шектеу;

Заңның 20-бабының 4-тармағына сәйкес, байланыс операторлары байланыс қызметтерінің әр пайдаланушысына тәулік бойы жедел қызмет, жедел медициналық көмек, құқық қорғау қызметі, өрт сөндіру, төтенше жағдайлар және басқа да қызметтердің операторына Қазақстан Республикасының Үкіметі айқындайтын тізбеге сәйкес ақысыз қосылуды ұсынады.

5) байланыс операторының тарификация бірліктерінің мөлшерін сақтамауы;

Тарифтеу бірлігі - байланыс операторларының және Қазақстан Республикасының бірыңғай телекоммуникация желісіне кіретін барлық санаттағы желілердің иелері үшін

міндетті болып табылатын байланыс қызметінің тиісті түрі үшін ақы алынатын уақыттың, санның немесе ақпараттың өлшем бірлігі.

Осылайша, *мысалы*, жалпы қолданыстағы телекоммуникация желілеріне кіріс, шығыс және транзиттік трафиктің барлық түрлерін беру кезінде байланыс операторлары арасындағы есеп айырысуларда қолданылатын зарядтау бірліктерінің мөлшері:

1) жергілікті, аймақшілік, қалааралық телефон трафигі және IP-телефония операторлары - 1 секунд);

1-1) ұялы байланыс операторларының телефон трафигі - 1 секунд;

2) халықаралық телефон трафигі - 1 секунд);

3) деректерді беру және интернет-трафик - 1 Кб).

Бұл жағдайда байланыс операторларына заңда қарастырылған тарификация қондырғыларының кіші өлшемдерінің тарификация өлшемдерінің мөлшерін пайдалануға рұқсат етіледі.

7) *абоненттерге зияткерлік қызметтерге (лотерея, дауыс беру, викторина, анықтама-ақпараттық қызметтер, танысу қызметтері) қол жетімділікті ұсыну кезінде байланыс құны туралы хабардар етпеу;*

Заңның 36-бабы 1-1-тармағына сәйкес телефон арқылы (оның ішінде ұялы телефонмен) зияткерлік қызметтерге (лотерея, дауыс беру, теледидар, викторина, анықтама және ақпараттық қызметтер, танысу қызметтері) қол жетімділікті ұсынған кезде, *байланыс операторы* абонентті бұл туралы хабардар етуге міндетті осы қосылыстың құны.

Егер абонент телефон қосылуына келіссе (яғни, абонент мұндай қосылымды үзбесе), осы қосылым үшін төлем телефон қосылысының ұзақтығына тарифке көбейтілген зарядтау бірліктерінің санына сәйкес анықталады.

Егер абонент мұндай қосылуға келіспесе (яғни, тиісті хабарлама алғаннан кейін мұндай қосылым үзілген болса), қосылысты ұйымдастырғаны үшін төлем алынбайды.

Егер қызмет провайдері абонентке тарифтік қосылыстың басталуына дейін осы қосылыстың құны туралы хабарламаса, онда зияткерлік қызметтерге (лотерея, дауыс беру, викторина, викторина, анықтамалық-ақпараттық қызметтер, танысу қызметтері) қол жетімділікті ұсынғаны үшін төлем алынбайды.

8) *байланыс қызметтерінің сапа стандарттарына, техникалық стандарттарға және сапа көрсеткіштеріне сәйкес келмейтін пайдаланушыларға байланыс қызметтерін ұсыну;*

Заңның 35-бабының 1-тармағына сәйкес, байланыс операторлары стандарттау құжаттарымен, техникалық стандарттармен және телекоммуникация қызметтерін көрсетуге арналған шарттың талаптарына сәйкес келетін пайдаланушыларға телекоммуникация қызметтерін көрсетуге міндетті.

Қазақстан Республикасы Ақпарат және коммуникациялар министрінің 2017 жылғы 22 қарашадағы № 410 бұйрығымен бекітілген байланыс қызметтерінің сапалық көрсеткіштері телефон байланысы және Интернет желісіне қол жеткізу сапасының халықаралық стандарттарына сәйкес орнатылды.

9) электрондық жабдықтың техникалық параметрлері Қазақстан Республикасының радиожилік спектрін пайдалануға рұқсатта көрсетілген мәліметтерге сәйкес келмеген жағдайда радиожилік спектрін пайдалану;

Заңның 12-бабының 6-тармағына сәйкес радиожилік спектрін пайдалануға рұқсатта байланыс түрі немесе байланыс түрі, пайдалану аймағы, пайдаланылатын электрондық жабдықтың түрі және техникалық параметрлері, сондай-ақ елді мекендерге және (немесе) аумақтарға байланыс қызметтерін ұсыну міндеттемесі көрсетілген.

28-7-баптың 1-тармақшасына сәйкес электрондық жабдықтар мен жоғары жиілікті құрылғылардың иелері:

1) радиоэлектрондық құралдардың және (немесе) жоғары жиілікті құрылғылардың жұмысының басталуы немесе тоқтатылуы туралы хабарламада көрсетілген параметрлерге сәйкес радиоэлектрондық құралдардың және жоғары жиілікті құрылғылардың техникалық сипаттамалары мен пайдалану жағдайларының, сондай-ақ белгіленген ережелер мен стандарттардың сақталуын қамтамасыз етеді.

9-3) байланыс операторлары қауіпсіздік сертификатын қолдану ережелерін бұзған;

Заңның 1-бабының 36-1) тармақшасына сәйкес қауіпсіздік сертификаты - бұл шифрлауды қолдайтын протоколдары бар трафикті өткізу үшін пайдаланылатын электрондық сандық символдардың жиынтығы.

Қауіпсіздік сертификатын беру және қолдану ережелерінің 3 тарауында қауіпсіздік сертификатын қолдану реттеледі. Сонымен, жоғарыда аталған Ереженің 8-тармағына сәйкес, қауіпсіздік сертификатын пайдалануды байланыс операторлары сот шешімімен немесе заңды күшіне енген Қазақстан Республикасының заңдарымен тыйым салынған телекоммуникация желісі туралы ақпаратты таратуды шектеу мақсатында жүзеге асырады.

Заңның 26-бабы 3-1-тармағының 4) тармақшасына сәйкес, қалааралық және (немесе) халықаралық телефон байланысы провайдерлері қауіпсіздік сертификатын қолданып шифрлауды қолдайтын протоколдарды қолданып трафикті өтуі керек.

9-4) Қазақстан Республикасының орталықтандырылған телекоммуникация желілерін басқару жүйесінің жұмыс істеуін бұзу;

Заңның 1-бабының 32-2) тармақшасына сәйкес, Қазақстан Республикасының телекоммуникация желілерін орталықтандырылған басқару жүйесі басқару параметрлерін қалыптастыру және олардың орындалуын бақылау жөніндегі ұйымдастырушылық-техникалық шаралар кешені болып табылады, оған телекоммуникация желілерін орталықтандырылған басқарудың аппараттық-бағдарламалық кешені мен байланыс арналары кіреді. Қазақстан

Республикасының телекоммуникация желілерін басқарудың орталықтандырылған жүйесіне техникалық қолдауды, сондай-ақ халықаралық түйіндерді, мемлекеттік монополиямен байланысты мемлекеттік техникалық қызмет көрсетеді.

9-5) байланыс операторына соттың заңды күшіне енген немесе Қазақстан Республикасының заңдарымен тыйым салынған ақпаратқа қол жеткізуін қамтамасыз ету;

Заңның 36-бабының 1-3-тармақтарына сәйкес, Интернет желісіне қол жетімділік қызметін ұсыну кезінде байланыс операторы заңды күшіне енген сот шешімімен немесе Қазақстан Республикасының заңнамасымен тыйым салынған ақпаратқа қол жеткізуді шектеуге міндетті.

9-6) желілік мекен-жайларды ауыстыру;

Заңның 40-бабының 2-1-тармағына сәйкес, байланыс қызметтерінің абоненттері мен пайдаланушылары Қазақстан Республикасының заңнамасын бұзу фактілерін жасыру мақсатында жасалған желілік мекен-жайларды ауыстыруға жауап береді.

10) байланыс операторларының, абоненттік нөмірлердің орталықтандырылған деректер базасының операторының абоненттік нөмірді ұялы желілерге беру ережелерін сақтамауы;

Заңның 36-1 бабына сәйкес абоненттік нөмірлерді беру кезінде ұялы байланыс операторлары тек абоненттік нөмірлердің орталықтандырылған дерекқоры арқылы өзара әрекеттеседі.

Ұялы байланыс операторлары Қазақстан Республикасының байланыс саласындағы заңнамасына сәйкес ұялы желілерге абоненттік нөмірлердің берілуін қамтамасыз етуге міндетті.

Абоненттік нөмірлердің орталықтандырылған дерекқорының жұмыс істеу тәртібі және оның ресурстарына қол жетімділікті қамтамасыз ету, сондай-ақ абоненттік нөмірлерді беруге қатысушылардың арасындағы ұйымдастырушылық-техникалық өзара іс-қимыл және өзара есеп айырысулар абоненттік нөмірлерді ұялы желілерге беру ережелерімен анықталады.

Абоненттік нөмірді беру ережесі ұялы желілерде абоненттік нөмірді беру тәртібін, абоненттік нөмірлердің орталықтандырылған дерекқорының жұмыс істеуін және оның ресурстарына қол жетімділікті қамтамасыз етеді, сондай-ақ абоненттік нөмірлерді беруде қатысушылар арасында ұйымдастырушылық-техникалық өзара іс-қимыл және өзара есеп айырысуды анықтайды.

11) ұялы байланыс операторының ұялы байланыс абоненттік нөмірлері туралы ақпараттың абоненттік нөмірлерінің орталықтандырылған деректер базасын операторға ұсыну жөніндегі міндеттерін орындамауы;

36-1-баптың 5-тармағына сәйкес ұялы байланыс операторлары операторға ұялы байланыстың абоненттік нөмірлері туралы ақпараттың абоненттік нөмірлерінің

орталықтандырылған деректер базасын, оның ішінде абоненттік нөмірлерді ұялы желілерге беру ережелерімен анықталған ақпаратты ұсынуға міндетті.

12) байланыс операторының және / немесе байланыс қызметтерінің байланыс желісінің иесінің ұсынуы, сондай-ақ байланыс операторының өкілі байланыс қызметтерін ұсыну туралы тиісті келісім жасамастан абоненттік нөмірлердің таралуы;

15-баптың 1-тармағының 5) тармақшасына сәйкес Қазақстан Республикасының аумағында жұмыс істейтін байланыс операторлары және (немесе) байланыс желілерінің иелері байланыс қызметтерін көрсетуді, сондай-ақ байланыс операторының өкілі абоненттік нөмірлердің таралуын байланыс қызметтерін ұсыну туралы тиісті келісім жасалғаннан кейін ғана қамтамасыз етуге міндетті; байланыс қызметтерін көрсету ережелеріне сәйкес жасалған.

13) пошта операторларының пайдаланушыларға қызмет көрсетуді ұйымдастыруға және жұмыс күнін өткізу тәртібіне қойылатын талаптарды сақтамауы;

"Пошта туралы" Қазақстан Республикасының 2016 жылғы 9 сәуірдегі Заңының 24-бабында (бұдан әрі - "Пошта туралы" Заң) пошта байланысы қызметтерін көрсетудің келесі ережелері бар.

1) почта желісін ұйымдастыру және пошта операторлары пошта операторының қызметтерін пайдаланушыларға қызмет көрсету, оның ішінде мүгедектердің пошта қызметтеріне кедергісіз қол жетімділігі;

2) пошта операторларының тіркелген құрылғыларын пайдалану;

3) жөнелтілімдердің дизайны, сондай-ақ жөнелтілімдердің түрлері және олардың техникалық сипаттамалары;

4) почта жөнелтімдерін және (немесе) почта-ақша тапсырыстарын қабылдау, өңдеу, тасымалдау және (немесе) беру, жеткізу және (немесе) жеткізу, сондай-ақ почта жөнелтілімі және (немесе) пошта тапсырысы нысаны;

5) халықаралық поштаны қабылдау, өңдеу және жеткізу;

6) поштаны алу, өңдеу және тексеру, сондай-ақ поштаны сақтау мерзімі;

7) почта жөнелтімдерін жіберу және қайтару;

8) жұмыс күнін өткізу;

9) және басқалары.

Пошта операторларының пошта қызметтерін ұсыну тәртібі Қазақстан Республикасы Ақпарат және коммуникациялар министрінің 2016 жылғы 29 шілдедегі № 65 бұйрығымен бекітілген Пошта қызметін ұсыну ережелерімен реттеледі.

14) почта жөнелтушілерінің почта жөнелтімдерін қабылдау және жеткізу тәртібіне, сондай-ақ олардың дизайнына почта жөнелтілімдерінің жоғалуына әкеліп соқтыратын белгіленген талаптарды бұзуы;

Пошта туралы заңның 44-бабының 1-тармағына сәйкес, пошта операторы жөнелтушіден алған сәттен бастап алушыға берілгенге дейін почта жөнелтілімінің сақталуын қамтамасыз етуге міндетті.

Осы баптың 3-тармағы тіркелген пошта жөнелтілімінің жоғалуы, бүлінуі (бүлінуі) немесе тіркелген почта жөнелтілімі ішіндегі заттардың, заттардың немесе тауарлардың белгілі бір мөлшерде жетіспеуі үшін оператордың жауапкершілігін белгілейді. Айта кету керек, бұл жағдайда алушыға жөнелтілім құнын өтеу түріндегі жауапкершілік пошта, азаматтық заңнама нормаларына сәйкес келеді. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің түсіндірілген бабына сәйкес пошта операторлары пошта жөнелтімдерін қабылдау және жеткізу тәртібінің, сондай-ақ олардың орындалуының белгіленген талаптарын бұзғаны үшін пошта жөнелтілімінің жоғалуына әкеп соқтырған әкімшілік жауаптылық мемлекеттік бюджетке әкімшілік айыппұл салуға әкеп соқтырады.

15) почта операторлары пошта жөнелтімдерінде тыйым салынған заттар мен заттарды сәйкестендіру үшін почта желілеріне техникалық құралдар мен жабдықтарды орнатуға қойылатын талаптарды бұзған;

Пошта туралы заңның 7-бабының 1-тармағына сәйкес, пошта операторлары жедел-ізвестіру, барлау барлау шараларын, жеке деректер туралы ақпаратты жинау мен сақтауды қамтамасыз ететін пошта желілеріне техникалық құралдар мен жабдықтарды орнатуға міндетті.

16) байланыс операторлары мен иелерінің өздерінің байланыс желілерін оңтайландыруды ұсынбауы, оның ішінде қылмыстық-атқару жүйесі мекемелерінде радио сигналдарының таралуын азайту бойынша уақтылы шаралар қабылдау және қабылдау.

Заңның 15-1-бабы 2-тармағының 2) тармақшасына сәйкес, байланыс операторлары дербес әрекет етуді және пенитенциарлық жүйенің аумағында радио сигналдың таралуын төмендету бойынша шараларды қоса алғанда, өздерінің байланыс желілерін оңтайландыруға міндетті.

Қылмыстық-атқару жүйесі (пенитенциарлық) мекемелері аумағында арнайы техникалық құралдарды пайдалану кезіндегі өзара әрекеттесу ережелері байланыс операторларының арнайы техникалық құралдарды пайдалана отырып қылмыстық-атқару жүйесі (пенитенциарлық) мекемелерімен өзара әрекеттесуін анықтайды.

Түсіндірілген баптың 1-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың субъективті жағы ниетпен де, немқұрайлылықпен де көрсетілуі мүмкін.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың субъектісі болып жеке тұлғалар, лауазымды адамдар (*арнайы субъект*) және кәсіпкерлік субъектілері табылады, оларға әкімшілік жаза кәсіпкерлік субъектілердің санаттарына қарай сараланады: шағын, орта және ірі кәсіпорындар.

Түсіндірілген бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылық құрамы формалды болып табылады, яғни бақылау органы құқық бұзушылық фактісін анықтаған сәттен бастап аяқталған болып саналады және Әкімшілік кодекстің 637-бабы 1-бөлігінің 14)

тармақшасын қоспағанда, материалдық залал келтіру фактісін белгілеуді қажет етпейді. Бұл жағдайда қылмыс материалдық зиян келтіру фактісі болған кезде аяқталған болып саналады, яғни поштаны жоғалту.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігінде ӘҚБтК-нің 637-бабының 1-тармағында көзделген әкімшілік жаза қолданылғаннан кейінгі бір жыл ішінде әрекетті қайталап жасағаны үшін неғұрлым қатаң жаза белгіленген.

Түсіндірілген баптың 3-бөлігінде шаруашылық жүргізуші субъектілердің абоненттер және (немесе) байланыс қызметін пайдаланушылар туралы қызметтік ақпаратты жинау және сақтау міндеттемесін бұзғаны үшін әкімшілік айыппұл түрінде әкімшілік жауапкершілік қарастырылған.

Түсіндірілген баптың 3-бөлігінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың тікелей объектісі заңмен белгіленген және мемлекет қорғайтын абоненттер және (немесе) байланыс қызметтерін пайдаланушылар туралы ресми ақпаратты жинау және сақтау тәртібі болып табылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 637-бабының 3-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың объективті жағы абоненттер және (немесе) байланыс қызметін пайдаланушылар туралы ресми ақпаратты жинау мен сақтауды бұзу түріндегі іс-әрекетпен (әрекетсіздікпен) сипатталады. Байланыс операторларына абоненттер туралы қызметтік ақпаратты жинау және сақтау ережелеріне сәйкес абоненттер туралы қызметтік ақпарат - бұл байланыс желілерінде тек *барлау қызметіне қарсы және жедел-іздістіру шараларына* арналған абоненттер туралы ақпарат.

- абоненттік нөмірлер туралы ақпарат, оның ішінде жеке сәйкестендіру нөмірлері (жеке тұлғалар үшін) немесе абоненттік нөмірлер иелерінің бизнес сәйкестендіру нөмірлері (заңды тұлғалар үшін);

- мобильді абоненттік құрылғылардың идентификациялық кодтары, жеке сәйкестендіру нөмірлері (жеке тұлғалар үшін) немесе мобильді абоненттік құрылғылар иелерінің бизнес-сәйкестендіру нөмірлері (заңды тұлғалар үшін) туралы ақпарат;

- төлем туралы ақпарат (абонент алған қызметтер туралы ақпарат);

- техникалық регламенттердің талаптарына сәйкес абоненттік құрылғының желіде орналасуы;

- деректер желісіндегі мекенжайлар;

- деректерді беру желісіндегі Интернет ресурстарына қол жеткізу мекен-жайы;

- Интернет-ресурстың идентификаторлары;

- деректер желісінің хаттамалары.

Әкімшілік құқық бұзушылықтың субъективті жағы ниет пен абайсыздықпен сипатталады.

Түсіндірілген баптың 3-тармағында қарастырылған әкімшілік құқық бұзушылықтың субъектісі - арнайы объект, атап айтқанда байланыс операторы. Санкция әкімшілік

айыппұл түріндегі әкімшілік жауапкершілікті көздейді және шаруашылық жүргізуші субъектілер санатына қарай сараланады: шағын, орта және ірі кәсіпорындар.

Түсіндірілген баптың 4-бөлігінде Әкімшілік кодекстің 637-бабының 3-тармағында көзделген әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде әрекетті қайталап жасағаны үшін неғұрлым қатаң жаза белгіленген.

Түсіндірілген баптың 5-бөлімінде байланыс операторының және (немесе) байланыс желісінің иесінің байланыс желілерінде жедел-ізвестіру, қарсы барлау қызметін жүзеге асыратын агенттіктердің жедел-ізвестіру, қарсы барлау жұмыстарын жүргізудің ұйымдастырушылық-техникалық мүмкіндіктерін қамтамасыз етпегені үшін шаруашылық жүргізуші субъектілердің әкімшілік айыппұл түріндегі әкімшілік жауапкершілігі қарастырылған. барлық байланыс желілеріндегі оқиғалар, сондай-ақ нысандар мен әдістердің ашылуына жол бермеу үшін шаралар қабылдау Мен жедел-тергеу, қарсы барлау қызметі.

Түсіндірілген баптың 5-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың тікелей объектісі барлық байланыс желілерінде жедел-ізвестіру, қарсы барлау шараларын жүргізудің ұйымдастырушылық-техникалық мүмкіндіктерін қамтамасыз ету, сондай-ақ жедел-ізвестіру шараларын жүргізудің нысандары мен әдістерін болдырмауға бағытталған шараларды қабылдау үшін заңмен белгіленген және мемлекет қорғайтын тәртіп болып табылады. қарсы барлау қызметі.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 637-бабының 5-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың объективті жағы байланыс операторының және (немесе) байланыс желісінің иесінің барлық байланыс желілерінде жедел-ізвестіру, қарсы барлау жұмыстарын жүргізу үшін ұйымдастырушылық-техникалық мүмкіндіктерді ұсынбау, сондай-ақ алдын-алу шараларын қабылдау түріндегі әрекетсіздікпен сипатталады. жедел-ізвестіру, қарсы барлау шараларын жүргізудің нысандары мен әдістерін ашу.

Заңның 15-бабы 1-тармағының 1) тармақшасына сәйкес, Қазақстан Республикасының аумағында жұмыс істейтін байланыс операторлары және (немесе) байланыс желілерінің иелері: 1) байланыс желілерінде жедел-ізвестіру, қарсы барлау қызметін жүзеге асыратын агенттіктерді *ұйымдастырушылық және техникалық мүмкіндіктермен қамтамасыз етуге*; барлық байланыс желілерінде жедел-ізвестіру, қарсы барлау шаралары, сондай-ақ осы іс-шараларды жүргізудің нысандары мен әдістерінің ашылуына жол бермеу үшін шаралар қабылдау.

Әкімшілік құқық бұзушылықтың субъективті жағы ниет пен абайсыздықпен сипатталады.

Түсініктеме берілген баптың 5-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың субъектісі ерекше объект болып табылады, атап айтқанда байланыс

операторы және (немесе) байланыс желісінің иесі. Санкция әкімшілік айыппұл түріндегі әкімшілік жауапкершілікті көздейді және шаруашылық жүргізуші субъектілер санатына қарай сараланады: шағын, орта және ірі кәсіпорындар.

Түсіндірілген баптың 6-бөлімінде байланыс операторының және (немесе) байланыс желісінің иесінің байланыс іздеу желілерінде жедел іздеуді, қарсы барлау қызметін жүзеге асыратын агенттіктердің абоненттік ақпаратқа қол жетімділігін, сондай-ақ қабылдауды қамтамасыз етпегені үшін шаруашылық жүргізуші субъектілердің әкімшілік айыппұл түріндегі әкімшілік жауапкершілігі қарастырылған. жедел-іздігі, қарсы барлау шараларын жүргізудің нысандары мен әдістерінің ашылуына жол бермеу жөніндегі шаралар.

Түсіндірілген баптың 6-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың тікелей объектісі жазылушылар туралы ресми ақпаратқа қол жетімділікті қамтамасыз ету үшін, сондай-ақ жедел-іздігі жұмыстарын жүргізетін органдарға жедел-іздігі, анти-барлау шараларын жүргізудің нысандары мен әдістерінің ашылуына жол бермеу үшін заңмен белгіленген және мемлекет қорғайтын тәртіп болып табылады. қарсы барлау қызметі.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 637-бабының 6-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың объективті жағы телекоммуникация операторы және (немесе) байланыс желісінің иесі байланыс желілерінде жедел-іздігі, қарсы барлау қызметін жүзеге асыратын органдардың абоненттік ақпараттарға қол жетімділігін қамтамасыз ете алмау түріндегі әрекетсіздікпен сипатталады. жедел-іздігі, қарсы барлау шараларын жүргізудің нысандары мен әдістерінің ашылуына жол бермеу үшін шаралар қабылдау.

Заңның 15-бабы 1-тармағының 3) тармақшасына сәйкес Қазақстан Республикасының аумағында жұмыс істейтін байланыс операторлары және (немесе) байланыс желілерінің иелері: 3) байланыс желілерінде жедел-іздігі, қарсы барлау қызметін жүзеге асыратын органдарға *ресми ақпаратқа қол жеткізуді*, сондай-ақ осы қызметтің нысандары мен әдістерінің ашылуына жол бермеу үшін шаралар қолданады.

Заңның 2-бабы 2) тармақшасына сәйкес абоненттер туралы қызметтік ақпарат - бұл тек *байланысқа қарсы қызмет және байланыс желілеріндегі жедел-іздігі шаралары мақсатында* жасалған абоненттер туралы ақпарат.

Әкімшілік құқық бұзушылықтың субъективті жағы ниет пен абайсыздықпен сипатталады.

Түсініктеме берілген баптың 6-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың субъектісі ерекше объект болып табылады, атап айтқанда байланыс операторы және (немесе) байланыс желісінің иесі. Санкция әкімшілік айыппұл түріндегі әкімшілік жауапкершілікті көздейді және шаруашылық жүргізуші субъектілер санатына қарай сараланады: шағын, орта және ірі кәсіпорындар.

Түсіндірілген баптың 7-бөлімінде байланыс желілері мен құралдарына қойылатын талаптарға сәйкес жедел-іздістіру, қарсы барлау қызметін техникалық жүргізу үшін өздерінің телекоммуникациялық жабдықтарының функцияларын телекоммуникациялық оператордың және (немесе) байланыс желісінің иесінің ұсынбағаны үшін шаруашылық жүргізуші субъектілердің әкімшілік айыппұл түріндегі әкімшілік жауапкершілігі қарастырылған.

Түсіндірілген баптың 7-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың тікелей объектісі байланыс операторы және (немесе) байланыс желісінің иесі үшін байланыс желілері мен құралдарына қойылатын талаптарға сәйкес жедел-іздістіру, қарсы барлау шараларын техникалық жүргізу үшін өзінің телекоммуникациялық жабдықтарының функцияларын қамтамасыз ету үшін заңмен белгіленген және мемлекетпен қорғалатын тәртіп болып табылады. .

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 637-бабының 7-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың объективті жағы байланыс операторы және (немесе) телекоммуникация желісінің иесі байланыс желілері мен құралдарына қойылатын талаптарға сәйкес жедел-іздістіру, қарсы барлау қызметін техникалық жүргізу функцияларын өздерінің телекоммуникациялық жабдықтарымен қамтамасыз етпеуі түріндегі әрекетсіздікпен сипатталады. .

Заңның 15-бабы 1-тармағының 4) тармақшасына сәйкес Қазақстан Республикасының аумағында жұмыс істейтін байланыс операторлары және (немесе) байланыс желілерінің иелері: жеке немесе қарыз қаражаты есебінен жедел-іздістіру, қарсы барлау қызметін техникалық жүргізу үшін өздерінің телекоммуникациялық жабдықтарының функцияларын қамтамасыз етуге; байланыс желілері мен құралдарына қойылатын талаптарға сәйкес және Қазақстан Республикасының Үкіметі белгілеген тәртіппен.

Қазақстан Республикасының аумағында қызметін жүзеге асыратын байланыс операторларының және (немесе) байланыс желілері иелерінің өз қаражаты немесе тартылған қаражат есебінен жедел-іздістіру, қарсы барлау іс-шараларын техникалық жүргізу үшін өзінің телекоммуникациялық жабдықтарының функцияларын қамтамасыз ету қағидаларына сәйкес ЖІШ, КРМ техникалық жүргізу үшін телекоммуникациялық жабдықтардың функцияларын қамтамасыз ету кезінде жабдық иелері өз қаражаты есебінен жедел-іздістіру, қарсы барлау іс-шараларын техникалық жүргізу үшін:

1) ORM, CRM техникалық іске асыру үшін телекоммуникация желісінің қажетті арнасы мен техникалық ресурстары;

2) жедел-іздістіру іс-шараларын, қарсы барлау қызметін жүзеге асыратын органдардың абоненттер туралы ресми ақпаратқа қол жетімділігі;

3) техникалық және ұйымдастырушылық шаралармен барлық абоненттерді тіркеу және сәйкестендіру жүйесін енгізу;

4) байланыс объектілерінде орналасқан ORM, CRM техникалық жүргізу функциялары бар телекоммуникациялық жабдықтың қауіпсіздігі мен қауіпсіздігі;

5) электрмен жабдықтауды, жерге қосу, климаттық жағдайларды, өрт қауіпсіздігін қоса алғанда, ORM, CRM техникалық пайдалану функциялары бар жабдықтардың үздіксіз жұмыс істеуі үшін қажетті жағдайлар;

6) барлық байланыс желілерінде ORM, CRM жүргізудің ұйымдастырушылық-техникалық мүмкіндіктері;

7) ORM, CRM жүргізу нысандары мен әдістерінің ашылуына жол бермеу үшін шаралар қабылдау;

8) ұлттық қауіпсіздік органдарының уәкілетті бөлімшесін қызметтердің, жаңа байланыс қызметтерінің, коммутациялық жабдықтардың кіруі және (немесе) өзгеруі туралы хабардар ету;

9) байланыс желілерінде жедел-іздістіру, қарсы барлау қызметін жүзеге асыратын органдарға ай сайын ұялы желілердің базалық станцияларын, оның ішінде сынақ режимінде жұмыс істейтін станцияларды орналастыру туралы ақпаратты ұсынады;

10) ORM, CRM техникалық жүргізу функциялары бар телекоммуникациялық жабдықтың жұмысында пайда болған ақауларды дереу жою.

Әкімшілік құқық бұзушылықтың субъективті жағы ниет пен абайсыздықпен сипатталады.

Түсіндірілген баптың 7-тармағында қарастырылған әкімшілік құқық бұзушылықтың субъектісі ерекше объект болып табылады, атап айтқанда байланыс операторы және (немесе) байланыс желісінің иесі. Санкция әкімшілік айыппұл түріндегі әкімшілік жауапкершілікті көздейді және шаруашылық жүргізуші субъектілер санатына қарай сараланады: шағын, орта және ірі кәсіпорындар.

Түсіндірілген баптың 8-бөлігінде, Заңның 6.7-бабына сәйкес әрекетті қайталап жасағаны үшін неғұрлым қатаң жаза белгіленеді (байланыс саласындағы қызметтерді көрсетуге лицензияның қолданылуын тоқтата тұру). 637 Әкімшілік кодекс.

Түсіндірілген баптың 9-бөлігінде Қазақстан Республикасының радиожилік спектрін пайдалануға рұқсатта көрсетілген елді мекендерге және (немесе) аумақтарға байланыс қызметтерін ұсыну бойынша міндеттемелерді орындамағаны үшін ұялы байланыс операторларының радиожилік спектрін пайдалануға рұқсаттан айыру түріндегі әкімшілік жауапкершілік қарастырылған.

Түсіндірілген баптың 9-бөлігінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың тікелей объектісі - байланыс операторымен Қазақстан Республикасының радиожилік спектрін байланыс қызметтерімен пайдалануға рұқсатта көрсетілген елді мекендерде және (немесе) аумақтарда байланыс операторымен қамтамасыз ету үшін заңмен белгіленген және мемлекет қорғайтын тәртіп.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 637-бабының 9-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың объективті жағы Қазақстан

Республикасының радиожилік спектрін пайдалануға рұқсатта көрсетілген елді мекендерге және (немесе) аумақтарға байланыс қызметтерін көрсету жөніндегі міндеттемелерді орындамау түріндегі әрекетсіздікпен сипатталады.

Заңның 12-бабының 6-тармағына сәйкес радиожилік спектрін пайдалануға рұқсат телекоммуникация операторларына және радиожилік спектрін ішкі өндірістік қызмет үшін пайдалануға ниет білдірген адамдарға уәкілетті органға белгіленген нысанды алған күннен бастап екі айдан кешіктірілмей беріледі.

Радиожилік спектрін пайдалануға рұқсатта байланыс түрі немесе эталоны, пайдалану аймағы, пайдаланылған электрондық жабдықтың түрі және техникалық параметрлері, сондай-ақ *елді мекендерде және (немесе) аумақтарда байланыс қызметтерін ұсыну бойынша міндеттемелер көрсетіледі.*

Сонымен қатар, Заңның 12-бабы 8-1-тармағының 2) тармақшасына сәйкес, радиожилік спектрін пайдалануға рұқсат келесі жағдайларда уәкілетті орган белгілеген тәртіппен *қайтарып алынады.* ұялы байланыс операторы елді мекендерге және (немесе) аумақтарға байланыс қызметтерін ұсыну бойынша міндеттемелерін орындамаған; Қазақстан Республикасының радиожилік спектрін пайдалануға рұқсат.

Әкімшілік құқық бұзушылықтың субъективті жағы ниет пен абайсыздықпен сипатталады.

Түсіндірілген баптың 9-бөліміне сәйкес әкімшілік құқық бұзушылықтың субъектісі - арнайы тақырып, дәлірек айтқанда ұялы байланыс операторы.

Түсіндірілген баптың 10-бөлімінде радиожилік спектрін бір жыл бойы пайдаланбағаны үшін радиожилік спектрін пайдалануға рұқсаттан айыру түріндегі әкімшілік жауапкершілік қарастырылған.

Түсіндірілген баптың 10-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың тікелей объектісі заңмен белгіленген және мемлекет қорғайтын радиожилік спектрін қолдану тәртібі болып табылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 637-бабының 10-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың объективтік жағы бір жыл ішінде радиожилік спектрін пайдаланбау түріндегі әрекетсіздікпен сипатталады.

Заңның 12-бабы 8-1-тармағының 1) тармақшасына сәйкес, радиожилік спектрін пайдалануға рұқсат уәкілетті орган белгілеген тәртіппен: радиожилік спектрін бір жыл бойы пайдаланбаған жағдайда алынады.

Заңның 12-бабының 2-тармағына сәйкес, радиожилік спектрінің таралуы уәкілетті орган бекіткен және барлық мақсаттағы электронды жабдықтар үшін 3 кГц-ден 400 ГГц-ге дейінгі жиілік диапазонында Қазақстан Республикасының радио қызметтері арасында жиілік диапазондарын бөлудің ұлттық кестесіне сәйкес және радиожилік спектрін болашақта пайдалану жоспарларына сәйкес жүзеге асырылады. уәкілетті орган Республика Үкіметі жанындағы Қазақстан Республикасының радио жиіліктері жөніндегі ведомствоаралық комиссияның ұсынымдары негізінде Халықаралық электр

байланысы одағының Радиобайланыс регламентіне сәйкес Ги Қазақстан. Ережелерде жиілік диапазондарын, радиожіліктерді (радиожілік арналарын) тағайындау, электрондық құрылғылар мен жоғары жиілікті құрылғылардың жұмысы, сондай-ақ азаматтық электрондық жабдықтардың электромагниттік үйлесімділігін есептеу тәртібі көрсетілген.

Әкімшілік құқық бұзушылықтың субъективті жағы ниет пен абайсыздықпен сипатталады.

Түсіндірілген баптың 10-тармағында қарастырылған әкімшілік құқық бұзушылықтың субъектісі арнайы ұйымдар, дәлірек айтқанда радио қызметтері болып табылады.

Түсіндірілген баптың 11-бөлімінде ұялы байланыс операторы абоненттік нөмірлердің ұялы желілерге берілуін қамтамасыз етпегені үшін ұялы байланыс операторының қызмет көрсетпегені үшін шаруашылық жүргізуші субъектілерге әкімшілік айыппұл түріндегі әкімшілік жауапкершілік қарастырылған.

Сонымен бірге, түсіндірілген баптың 1-бөлігінің 10) тармақшасына сәйкес, байланыс операторлары, абоненттік нөмірлердің орталықтандырылған деректер базасының операторы, ұялы желілерде абоненттік нөмірді беру ережелерін сақтамағаны үшін шаруашылық жүргізуші субъектілерге әкімшілік айыппұл түріндегі жауапкершілік жүктеледі. Әкімшілік құқық бұзушылықтың екі элементін салыстыру кезінде қайталану әкімшілік құқық бұзушылықтың объектісінде, объективтік жағында, субъективті және объективтік жағында орын алады, бұл белгілі бір тұлғалардың бапты саралау мен санкцияларды қолдану кезіндегі құқықтарының бұзылуына әкелуі мүмкін.

Сонымен, 11-бөлімде, сондай-ақ түсіндірілген баптың 1-бөлігінің 10) тармақшасында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың тікелей объектісі - абоненттік нөмірлерді ұялы желілерде абоненттік нөмірлерді беру ережесінде қарастырылған, заңмен белгіленген және мемлекет ұсынған ұялы желілерге абоненттік нөмірлерді беру тәртібі.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 637-бабының 11-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың объективтік жағы ұялы желілерде абоненттік нөмірді беру ережелерін сақтамау түріндегі әрекетсіздікпен сипатталады. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 637-бабы 1-бөлігінің 10) тармақшасында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың объективті жағы, біздің ойымызша, түсіндірілген мақаланың 11-бөлігінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың объективтік жағын қайталайтын, ұялы желілердегі абоненттік нөмірлердің берілуін қамтамасыз ету жөніндегі міндеттемелердің орындалмағанымен сипатталады.

Әкімшілік құқық бұзушылықтың субъективті жағы ниет пен абайсыздықпен сипатталады.

Әкімшілік құқық бұзушылықтың субъектісі кәсіпкерлік субъектісі болып табылады. Санкция әкімшілік айыппұл түріндегі әкімшілік жауапкершілікті көздейді және шаруашылық жүргізуші субъектілер санатына қарай сараланады: шағын, орта және ірі кәсіпорындар.

Осылайша, әкімшілік құқық бұзушылықтардың қайталануын болдырмау үшін тиісті өзгерістер енгізу қажет деп санаймыз.

Түсіндірілген баптың 12-бөлігінде ескерту немесе әкімшілік жиілік, жиілік диапазондарын, радиожііліктерді (радиожіілік арналарын), жұмыс істейтін электрондық құрылғыларды және жоғары жиілікті құрылғыларды тағайындау, сондай-ақ азаматтық электрондық құрылғылардың электромагниттік үйлесімділігін есептеу ережелерін бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілік қарастырылған.

Түсіндірілген баптың 12-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың тікелей объектісі - жиілік диапазондарын, радиожііліктерді (радиожіілік арналарын) тағайындау, электрондық құрылғылар мен жоғары жиілікті құрылғылардың жұмысы, сондай-ақ азаматтық заңдарда белгіленген және мемлекет қорғайтын азаматтық электрондық құрылғылардың электромагниттік үйлесімділігін есептеу тәртібі.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 637-бабының 12-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың объективтік жағы жиілік белдеулерін, радиожііліктерді (радиожіілік арналарын) беру, электрондық құрылғылар мен жоғары жиілікті құрылғыларды пайдалану, сондай-ақ азаматтық электрондық құрылғылардың электромагниттік үйлесімділігін есептеу ережелерін бұзу түріндегі актімен сипатталады.

Жиілік диапазондарын, радиожііліктерді (радиожіілік арналарын) тағайындау ережелері, электрондық құрылғылар мен жоғары жиілікті құрылғылардың жұмысы, сондай-ақ азаматтық электрондық құрылғылардың электромагниттік үйлесімділігін есептеу жиіліктер жолақтарын, радиожііліктерді (радиожіілік арналарын), электрондық құрылғылар мен жоғары жиілікті құрылғыларды, сондай-ақ олардың жұмыс істеу тәртібін анықтайды. азаматтық РЭС электромагниттік үйлесімділігін есептеу

Жоғарыда көрсетілген Ережелерде Халықаралық Электр байланысы одағының Радиобайланыс регламентінің (International Telecommunication Union, ITU, Женева 2012 ж.) және Қазақстан Республикасының Радиожііліктер жөніндегі ведомствоаралық комиссиясының ұсынымдарының ережелері ескерілді.

Әкімшілік құқық бұзушылықтың субъективті жағы ниет пен абайсыздықпен сипатталады.

Әкімшілік құқық бұзушылықтың субъектісі болып Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекс жасына толған адамдар, жеке кәсіпкерлер, коммерциялық емес ұйымдар мен шаруашылық жүргізуші субъектілер табылады.

Түсіндірілген баптың 13-бөлімі әкімшілік кодекстің 637-бабының 12-тармағында көзделген әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде әрекетті қайталағаны үшін әкімшілік айыппұл түріндегі неғұрлым қатаң жазаны белгілейді.

638-бап. Сәйкестікті міндетті растауға жататын, бірақ одан өтпеген байланыс құралдарын пайдалану

1. Қазақстан Республикасының бірыңғай телекоммуникациялар желісінде техникалық байланыс құралдарын пайдалану, сондай-ақ электромагниттік сәулеленудің көзі болып табылатын радиоэлектрондық құралдар мен жоғары жиілікті құрылғыларды, техникалық реттеу саласындағы сәйкестік міндетті түрде расталуға және ол өтпеуге тиіс, -

жеке тұлғаларға ескерту немесе бес, лауазымды адамдарға, шағын бизнеске немесе коммерциялық емес ұйымдарға - алпыс, орта бизнес үшін - жүз, ірі бизнес үшін - екі жүз елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекет,

жеке тұлғаларға - он, лауазымды адамдарға, шағын бизнес субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға - жүз жиырма мөлшерінде, орта бизнеске - жүз елу мөлшерінде, ірі кәсіпкерлікке - үш жүз елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады. сертификатталмаған байланыс.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілген баптың 1-бөлігінде жеке тұлғалардың, лауазымды тұлғалардың және шаруашылық жүргізуші субъектілердің Қазақстан Республикасының бірыңғай телекоммуникациялар желісінде техникалық байланыс саласындағы техникалық реттеу саласындағы сәйкестікті міндетті растауды, сондай-ақ болып табылатын электрондық және жоғары жиілікті құрылғыларды пайдаланғаны үшін ескерту және әкімшілік айыппұл түрінде әкімшілік жауапкершілік қарастырылған. электромагниттік сәулелену көзі, почта байланысының техникалық құралдары.

Түсіндірілген баптың 1-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың тікелей объектісі - бұл Қазақстан Республикасының бірыңғай телекоммуникациялық желісінде байланыс құралдарының техникалық құралдарын пайдалану, сондай-ақ электромагниттік сәулеленудің, почта байланысының көзі болып табылатын радиоэлектрондық құралдар мен жоғары жиілікті құрылғыларды пайдалану талаптарын орындау үшін заңмен белгіленген тәртіп және мемлекет қорғайтын тәртіп. техникалық саласындағы сәйкестік туралы міндетті растамасы бар эск реттеу.

Түсіндірілген баптың 1-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың объективтік жағы нақты түрде көрсетіледі, атап айтқанда техникалық реттеу, электромагниттік сәулеленудің көзі болып табылатын жоғары жиілікті құрылғыларды, техникалық реттеу саласындағы сәйкестік міндетті түрде расталмаған почта байланысының техникалық құралдарын пайдалану кезінде.

Сәйкестік сертификаттары мен сәйкестік туралы декларациялардың бір нысанда берілуіне сәйкестігі міндетті түрде расталуға жататын өнімдердің бірыңғай тізбесі Кеден одағы комиссиясының 2011 жылғы 7 сәуірдегі № 620 шешімімен бекітілген.

Техникалық регламентке сәйкестік сертификаты - бұл Кеден одағының техникалық регламенттеріне кіретін өнімдердің қауіпсіздік талаптарына сәйкестігін растайтын құжат. Берілген куәліксіз тауарларды айналымға заңды түрде шығару мүмкін емес.

Бір нысанда шығарылған сәйкестік сертификаты мен өнімнің сәйкестігі туралы декларацияның қолданылу мерзімі бес жылдан аспауы керек.

Түсіндірілген баптың 1-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың мәні жеке тұлғалар, лауазымды тұлғалар және шаруашылық жүргізуші субъектілер болып табылады. Санкция ескерту және әкімшілік айыппұл түріндегі әкімшілік жауапкершілікті көздейді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 638-бабының 1-тармағында көзделген әрекеттердің субъективті жағы ниет немесе немқұрайлылық түрінде кінәлілікпен сипатталады.

Түсіндірілген бапта қарастырылған әкімшілік құқық бұзушылық құрамы *формалды* болып табылады, яғни бақылау органы құқық бұзушылық фактісін анықтаған сәттен бастап толық болып саналады және материалдық залал келтіру фактісін белгілеуді қажет етпейді.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігінде ӘҚБтК-нің 638-бабының 1-тармағында көзделген әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап әрекет жасағаны үшін қатаң жаза белгіленген. Әкімшілік айыппұлдан басқа, санкцияның қосымша түрі қолданылады - байланыс құралдары анықталмаған тәркіленеді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 692-бабының 1-бөлігіне сәйкес ақпараттандыру және байланыс саласындағы уәкілетті орган Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 638-бабының 1-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.

Сонымен қатар, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 715-бабының 1-бөлігіне сәйкес, техникалық реттеу, өлшемдердің біркелкілігін және стандарттау саласындағы мемлекеттік бақылауды жүзеге асыратын органдар Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 638-бабының 1-бөлігінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 804-бабы 1-бөлігінің 23) тармақшасына сәйкес, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 638-бабының 2-бөлігінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамаларды ақпараттандыру саласындағы уәкілетті органның уәкілетті лауазымды адамдары құруға құқылы.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 684-бабының 1-бөлігіне сәйкес, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 638-бабының 2-бөлігінде көзделген

әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары қарайды.

639-бап. Электрондық ақпараттық ресурстарды қорғау құралдарын пайдалану талаптарын бұзу

1. Мемлекеттік техникалық қызметтің жұмысына кедергі келтіретін немесе бағдарламалық жасақтаманы (бағдарламалық және аппараттық) блоктау түрінде жасалған, сондай-ақ мемлекеттік техникалық қызметпен өзара әрекеттесетін ақпараттандыру объектілерімен мемлекеттік техникалық қызмет қызметкерлерінің жұмысына кедергі келтіретін электрондық ақпараттық ресурстарды қорғау құралдарын пайдалануға қойылатын талаптарды бұзу, -

жеке тұлғаларға ескерту немесе айыппұл салуға, лауазымды адамдарға, шағын бизнес субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға - жиырма, орта бизнес үшін - қырық, ірі бизнес үшін - жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, қайталап жасалған немесе ақпараттық қауіпсіздік саласындағы оқыс оқиғаға әкеп соқтыратын әрекеттер (әрекетсіздік) -

жеке тұлғаларға - жиырма мөлшерінде, лауазымды адамдарға, шағын бизнес субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға - елу мөлшерінде, орта бизнеске - жүз, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне - екі жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілген баптың 1-бөлімінде жеке тұлғалардың, лауазымды тұлғалардың және шаруашылық жүргізуші субъектілердің мемлекеттік техникалық қызметтің жұмысына кедергі жасау немесе бағдарламалық жасақтаманы (бағдарламалық және аппараттық) блоктау түрінде жасалған электрондық ақпараттық ресурстарды қорғау құралдарын пайдалану талаптарын бұзғаны үшін ескерту немесе әкімшілік айыппұл түрінде әкімшілік жауаптылық қарастырылған. ақпараттандыру объектілерімен мемлекеттік техникалық қызмет қызметкерлерінің жұмысына бірдей кедергі келтіреді мемлекеттік техникалық қызметімен өзара іс-қимыл.

Түсіндірілген баптың 1-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың тікелей объектісі - заңмен белгіленген және мемлекет қорғайтын электрондық ақпараттық ресурстарды қорғау құралдарын пайдалануға қойылатын талаптарды сақтау тәртібі.

Түсіндірілген баптың 1-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың объективті жағы іс-әрекетте көрінеді, атап айтқанда:

- мемлекеттік техникалық қызметтің бағдарламалық (бағдарламалық және аппараттық) құралдарының жұмысына кедергі келтіруі;

- мемлекеттік техникалық қызмет қызметкерлерінің мемлекеттік техникалық қызметпен өзара әрекеттесетін ақпараттандыру объектілерімен жұмысына *кедергі жасау*.

"Ақпараттандыру туралы" 2015 жылғы 24 қарашадағы Қазақстан Республикасы Заңының (*бұдан әрі - заң*) 1-бабының 50) тармақшасына сәйкес, мемлекеттік техникалық қызмет Қазақстан Республикасы Үкіметінің шешімімен құрылған шаруашылық жүргізу құқығындағы республикалық мемлекеттік кәсіпорын болып табылады.

Құқық бұзушы қандай жұмысқа кедергі келтіретінін түсіну үшін мемлекеттік техникалық қызметтің қызметін қарастырайық. Заңның 14-бабына сәйкес, мемлекеттік техникалық қызмет ақпараттандыру саласында мемлекеттік монополия деп аталатын келесі қызметті жүзеге асырады:

- Интернетке қол жеткізудің бір шлюзін және электрондық пошта үшін бірыңғай электрондық үкімет шлюзін қолдауды қамтамасыз етеді;

- "электрондық үкіметті" ақпараттандыру объектілерінің ақпараттық қауіпсіздік талаптарына сәйкестігін тексереді;

- ақпараттық қауіпсіздік талаптарын сақтау үшін ақпараттық-коммуникациялық қызметтерді жобалау бойынша міндеттерді келісуді жүзеге асырады;

- инвестициялық ұсынысты және бюджеттік инвестициялардың қаржылық-экономикалық негіздемесін және "электрондық үкіметті" компьютерлендіру құралын құру мен дамытудың ақпараттық қауіпсіздік талаптарына сәйкестігіне сараптама жүргізеді;

- Қазақстанның жоғары деңгейлі домендік атауларына қызмет ететін домендік атаулар серверлерінің қателіктеріне төзімділіктің мониторингі;

- Қазақстан Республикасының аумағында жұмыс істейтін байланыс операторларының телекоммуникация желілерін адресациялау және нөмірлеу жоспарларын әзірлеуге қатысады;

- мемлекеттік органдардың ақпараттық жүйелері мен телекоммуникация желілерінің тұрақты жұмыс істеуін қамтамасыз ету үшін ақпараттық қауіпсіздікке төнетін қауіптерді анықтау, талдау және алдын-алу бөлігінде ақпаратты қорғау құралдарын жасау бойынша жұмыстарды жүргізеді;

- Ұлттық ақпараттық қауіпсіздікті үйлестіру орталығының міндеттері мен функцияларын жүзеге асырады.

Түсіндірілген баптың 1-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың субъектісі жеке тұлғалар, лауазымды тұлғалар және шаруашылық жүргізуші субъектілер болып табылады. Санкция ескерту немесе әкімшілік айыппұл түріндегі әкімшілік жауапкершілікті көздейді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 639-бабының 1-тармағында көзделген әрекеттердің субъективті жағы ниет түріндегі кінәмен сипатталады.

Түсіндірілген бапта қарастырылған әкімшілік құқық бұзушылықтың құрамы *формалды*, яғни құқық бұзушылық фактісі ашылған сәттен бастап аяқталған болып саналады және материалдық залал келтіру фактісі анықталуы қажет емес.

Түсініктеме берілген баптың 2-бөлігінде Әкімшілік кодекстің 639-бабының 1-тармағында көзделген әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталанатын немесе ақпараттық қауіпсіздік саласындағы оқыс оқиғаға әкеп соқтыратын іс-әрекет үшін неғұрлым қатаң жаза белгіленеді.

Заңның 1-бабының 31) тармақшасына сәйкес ақпараттық қауіпсіздік инциденті - бұл ақпараттық-коммуникациялық инфрақұрылымның немесе оның жекелеген объектілерінің жұмысында жеке немесе жүйелі түрде істен шығуы, бұл олардың дұрыс жұмыс істеуіне және (немесе) заңсыз алу, көшіру, тарату, модификациялау, жою жағдайларына қауіп төндіреді. немесе электрондық ақпараттық ресурстарды бұғаттау.

Осылайша, егер Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 639-бабының 1-тармағында көзделген әрекет ақпараттық қауіпсіздік бойынша оқыс оқиғаға әкеп соқтырса, бұл әкімшілік құқық бұзушылық *материалды* болып саналады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 692-бабының 1-бөлігіне сәйкес ақпараттандыру және байланыс саласындағы уәкілетті орган Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 639-бабының 1-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 692-бабының 2-бөлігіне сәйкес ақпарат және байланыс саласындағы уәкілетті органның басшысы және оның орынбасарлары, ақпарат және байланыс саласындағы уәкілетті органның аумақтық органдарының басшылары әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және әкімшілік жаза қолдануға құқылы.

640-бап. Қазақстан Республикасының электрондық құжат және электрондық цифрлық қолтаңба туралы заңнамасын бұзу

1. Қазақстан Республикасының заңдарында көзделген жағдайларда электрондық құжаттарды қабылдаудан бас тарту -

лауазымды адамдарға жиырма, заңды тұлғаларға елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Сертификаттау орталығының күзетте сақталған электрондық цифрлық қолтаңбаның жоғалуының, өзгертілуінің және бұрмалануының алдын алу үшін қажетті шараларды қабылдамауы -

жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

3. Сертификаттау жөніндегі орган тіркеу куәліктерінің иелері туралы ақпаратты қорғауды бермеуі -

жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

4. Тіркеу куәлігі иесінің электрондық цифрлық қолтаңбаның жеке кілтін санкциясыз кіруден және пайдаланудан қорғауы, сондай-ақ Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен ашық кілттерді сақтамауы - елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

5. Электрондық цифрлық қолтаңбаның жеке кілтін басқа адамдарға заңсыз беру - жеке тұлғаларға - он, лауазымды адамдарға, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға - он бес, орта бизнес үшін - отыз, ірі кәсіпкерлікке - жүз елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілген баптың 1-бөлігінде лауазымды адамдар мен заңды тұлғалардың Қазақстан Республикасының заңдарында көзделген жағдайларда электрондық құжаттарды қабылдаудан бас тартқаны үшін әкімшілік айыппұл түрінде әкімшілік жауапкершілік қарастырылған.

Түсіндірілген баптың 1-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың тікелей объектісі заңмен белгіленген және мемлекет қорғайтын электрондық құжаттарды қабылдау тәртібі болып табылады.

Бұл рәсім "Электрондық құжат және электрондық цифрлық қолтаңба туралы" 2003 жылғы 7 қаңтардағы Қазақстан Республикасының Заңымен (бұдан әрі - заң), "Электрондық құжатайналым жүйелерін құжаттамалық қамтамасыз ету және пайдалану ережелерін бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2018 жылғы 31 қазандағы № 703 қаулысымен реттеледі. мемлекеттік және мемлекеттік емес ұйымдарда. "

Түсіндірілген баптың 1-тармағында қарастырылған әкімшілік құқық бұзушылықтың объективті жағы әрекетсіздікпен, нақтырақ айтсақ, егер бұл Қазақстан Республикасының заңдарында қарастырылған болса, электрондық құжаттарды қабылдаудан бас тартуда көрінеді.

Заңның 1-бабының 12) тармақшасына сәйкес электрондық құжат дегеніміз - ақпарат электрондық цифрлық нысанда ұсынылатын және электрондық цифрлық қолтаңбамен куәландырылған құжат.

Заңның 24-бабына сәйкес, Қазақстан Республикасының заңдарында көзделген жағдайларда электрондық құжаттарды қабылдаудан бас тартуға жол берілмейді.

Түсіндірілген баптың 1-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың субъектісі ресми немесе заңды тұлға болып табылады. Санкция әкімшілік айыппұл түріндегі әкімшілік жауапкершілікті көздейді.

Өнердің 1-тармағында қарастырылған актілердің субъективті жағы. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 640-бабы ниет түрінде кінәмен сипатталады.

Түсіндірілген бапта қарастырылған әкімшілік құқық бұзушылықтың құрамы ресми, яғни құқық бұзушылық фактісі ашылған сәттен бастап аяқталған болып саналады және материалдық залал келтіру фактісі анықталуы қажет емес.

Түсіндірілген баптың 2-бөлімі электронды кілттерде сақталатын ашық электрондық кілттердің жоғалуына, түрленуіне және жалған болуына жол бермеу үшін қажетті шараларды қабылдамаған жағдайда, сертификаттау орталығы үшін әкімшілік айыппұл түрінде әкімшілік жауапкершілік қарастырылған.

Түсіндірілген баптың 1-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың тікелей объектісі - заңмен белгіленген және мемлекет қорғайтын электрондық цифрлық қолтаңбалардың ашық кілттерін сақтау тәртібі.

Әкімшілік құқық бұзушылықтың объективті жағы әрекетсіздікпен, атап айтқанда, құқық бұзушылық субъектісі электрондық кілттерде сақталған ашық электрондық кілттердің жоғалуына, өзгертілуіне және бұрмалануына жол бермеуінде көрінеді.

Заңның 21-бабының 2-тармағына сәйкес, сертификаттау орталығы сақталған электрондық цифрлық қолтаңбалардың ашық кілттерін жоғалту, өзгерту (өзгерту) және қолдан жасаудың алдын алу үшін барлық қажетті шараларды қабылдауға міндетті.

Заңның 1-бабы 18) тармақшасына сәйкес электрондық цифрлық қолтаңбаның ашық кілті - кез-келген адамға қол жетімді және электрондық құжаттағы электрондық цифрлық қолтаңбаның түпнұсқалығын растауға арналған электрондық цифрлық белгілердің реттілігі.

Түсіндірілген баптың 2-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың субъектісі сертификаттау жөніндегі орган болып табылады. Тақырып ерекше. Куәландырушы орталық - электрондық цифрлық қолтаңбаның ашық кілтінің электрондық цифрлық қолтаңбаның жеке кілтіне сәйкестігін куәландыратын, сондай-ақ тіркеу куәліктерінің жарамдылығын растайтын заңды тұлға.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 640-бабының 2-тармағында көзделген әрекеттердің субъективті жағы ниет түріндегі кінәмен сипатталады.

Түсіндірілген бапта қарастырылған әкімшілік құқық бұзушылықтың құрамы *формалды*, яғни құқық бұзушылық фактісі ашылған сәттен бастап аяқталған болып саналады және материалдық залал келтіру фактісі анықталуы қажет емес.

Түсіндірілген баптың 3-бөлімі сертификаттау органының тіркеу куәліктерінің иелері туралы ақпаратты ұсынбағаны үшін әкімшілік айыппұл түрінде әкімшілік жауапкершілікті белгілейді.

Түсіндірілген баптың 3-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың тікелей объектісі заңмен белгіленген және мемлекет қорғайтын тіркеу куәліктерінің иелері туралы ақпаратты қорғау тәртібі болып табылады.

Әкімшілік құқық бұзушылықтың объективті жағы *әрекетсіздікпен*, дәлірек айтсақ, тіркеу куәліктерінің иелері туралы ақпаратты қорғай алмауында көрінеді.

Заңның 23-бабына сәйкес, сертификаттау орталығы тіркеу куәліктерінің иелері туралы ақпаратты қорғайды және Қазақстан Республикасының заңнамалық актілерінде қарастырылған жағдайларда оларды ашады. Тараптардың келісімі бойынша құпия болып табылатын тіркеу куәліктерінің иелері туралы мәліметтер тіркеу куәліктерінің мемлекеттік тізіліміне енгізілмейді.

Тіркеу куәлігінің иесі, заңға сәйкес, тіркеу куәлігінде көрсетілген ашық кілтке сәйкес келетін жеке кілтке заңды иелік ететін тіркеу куәлігі берілген жеке немесе заңды тұлға.

Түсіндірілген баптың 3-тармағында қарастырылған әкімшілік құқық бұзушылықтың субъектісі арнайы субъект - сертификаттау жөніндегі орган болып табылады.

Баптың 3-тармағында көзделген актілердің субъективті жағы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 640-бабы ниет түрінде кінәмен сипатталады.

Түсіндірілген бапта қарастырылған әкімшілік құқық бұзушылықтың құрамы *формалды*, яғни құқық бұзушылық фактісі ашылған сәттен бастап аяқталған болып саналады және материалдық залал келтіру фактісі анықталуы қажет емес.

Түсіндірілген баптың 4-бөлігінде тіркеу куәлігінің иесіне электрондық цифрлық қолтаңбаның жеке кілтін рұқсатсыз кіруден және пайдаланудан қорғау, сондай-ақ ашық кілттерді Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен сақтамау шаралары қабылданбағаны үшін әкімшілік айыппұл түрінде әкімшілік жауапкершілік қарастырылған.

Түсіндірілген баптың 4-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың тікелей объектісі заңмен белгіленген және мемлекет санкцияланбаған кіруден және пайдаланудан электрондық цифрлық қолтаңбаның жеке кілтін қорғау тәртібі, сондай-ақ ашық кілттерді сақтау тәртібі болып табылады.

Әкімшілік құқық бұзушылықтың объективті жағы *әрекетсіздікте*, атап айтқанда, тіркеу куәлігінің иесінде электрондық цифрлық қолтаңбаның жеке кілтін рұқсатсыз кіруден және пайдаланудан, сондай-ақ ашық кілттерді сақтау шараларын қолданбайтындықтан көрінеді.

Заңның 17-бабы 2-тармағының 4) тармақшасына сәйкес тіркеу куәлігінің иесі өзінің электрондық цифрлық қолтаңбаның жеке кілтін рұқсатсыз кіруден және пайдаланудан қорғау, сондай-ақ ашық кілттерді Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен сақтау жөнінде шаралар қабылдауға міндетті.

Электрондық сандық қолтаңбаның жеке кілті - электрондық цифрлық қолтаңбаны қолдана отырып, электрондық цифрлық қолтаңбаны құруға арналған электрондық цифрлық белгілердің реттілігі.

Түсіндірілген баптың 4-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың субъектісі - арнайы субъект - тіркеу куәлігінің иесі.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 640-бабының 4-тармағында көзделген әрекеттердің субъективті жағы ниет немесе немқұрайлылық түріндегі кінәлілікпен сипатталады.

Түсіндірілген бапта қарастырылған әкімшілік құқық бұзушылықтың құрамы *материалды*, яғни әкімшілік құқық бұзушылықтың құрамын табу фактісі тіркеу куәлігінің иесінен электрондық цифрлық қолтаңбаның жеке кілтін қорғау шараларын қабылдамау, сонымен қатар ашық ұстау салдары болып табылады. пернелері.

Түсіндірілген баптың 5-бөлімінде жеке тұлғалардың, лауазымды тұлғалардың және шаруашылық жүргізуші субъектілердің электрондық сандық қолтаңбаның жеке кілтін басқа тұлғаларға заңсыз бергені үшін әкімшілік айыппұл салу қарастырылған.

Түсіндірілген баптың 5-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың тікелей объектісі - заңмен белгіленген және мемлекет қорғайтын электрондық цифрлық қолтаңбаларды пайдалану ережелері.

Әкімшілік құқық бұзушылықтың объективті жағы *іс-әрекетте* көрінеді, дәлірек айтсақ, электрондық цифрлық қолтаңбаның жеке кілтін басқа адамдарға беру.

Заңның 10-бабының 2-тармағына сәйкес электрондық цифрлық қолтаңбалардың жеке кілттері заңды түрде иелік ететін адамдардың меншігі болып табылады. Адамда әр түрлі ақпараттық жүйелерге арналған электрондық цифрлық қолтаңбаның жеке кілттері болуы мүмкін. Электрондық сандық қолтаңбаның жеке кілттері *басқа адамдарға берілмейді*.

Бұл ретте заңды тұлғаның электрондық цифрлық қолтаңбасын тіркеу туралы куәліктің иесі - заңды тұлғаның басшысы немесе оны алмастыратын тұлға осы заңды тұлғаның қызметкеріне немесе оның тағайындаған тұлғасына осы заңды тұлғаның атынан электрондық цифрлық қолтаңбаны пайдалану құқығын беруге құқылы.

Жеке тұлғамен қалай болу керек? Шынымен болмайды сенімхат бойынша беруге міндетті? Тапсырмаларды орындау, мысалы.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 640-бабының 5-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың субъектісі жеке тұлғалар, лауазымды адамдар, сондай-ақ шаруашылық жүргізуші субъектілер болып табылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 640-бабының 5-тармағында көзделген әрекеттердің субъективті жағы ниет немесе немқұрайлылық түрінде кінәлілікпен сипатталады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 692-бабының 1-бөлігіне сәйкес ақпараттандыру және байланыс саласындағы уәкілетті орган Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 640-бабының 1-бөлігінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 692-бабының 2-бөлігіне сәйкес ақпарат және байланыс саласындағы уәкілетті органның басшысы және оның орынбасарлары, ақпарат және байланыс саласындағы уәкілетті органның аумақтық

органдарының басшылары әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және әкімшілік жаза қолдануға құқылы.

641-бап. Қазақстан Республикасының ақпараттандыру туралы заңнамасын бұзу

1. Қазақстан Республикасының ақпараттандыру туралы заңнамасын мынадай нысанда бұзу:

1) дербес деректерді қамтитын ақпараттық жүйелердің меншік иелері немесе олардың иелері оларды қорғау жөніндегі шараларды орындамауы немесе тиісінше орындамауы;

2) ақпараттық-коммуникациялық технологиялар саласындағы және ақпараттық қауіпсіздікті қамтамасыз ету саласындағы бірыңғай талаптардың бұзылуы;

3) алынып тасталды - ҚР 18.03.1919 № 237-VI Заңымен (2019 жылғы 30 наурызда күшіне енді) (бұр.ред.қара)

4) "электрондық үкіметтің" сервистік интеграторына әзірленген бағдарламалық жасақтаманы, бағдарламалық кодтардың бастапқы кодтарын (егер олар бар болса), "электрондық үкіметтің" ақпараттандыру объектілерінің лицензиялық бағдарламалық қамтамасыз ету үшін параметрлер жиынтығын бермеу;

5) қағаздағы түпнұсқа техникалық құжаттаманың жоғалуы;

6) "электрондық үкіметтің" ақпараттандыру объектісінің өндірістік қауіпсіздік, ақпараттық қауіпсіздік талаптарына сәйкестігін тексерудің оң нәтижесі бар акт

жеке тұлғаларға - он, лауазымды адамдарға, шағын бизнес субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға - он бес, орта бизнес үшін - отыз, ірі бизнес үшін - жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Мемлекеттік электрондық ақпараттық ресурстардың резервтік көшірмесін жасамау -

лауазымды адамдарға отыз, заңды тұлғаларға сексен айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

3. Осы баптың бірінші және екінші бөліктерінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекеттер (әрекетсіздік) -

жеке тұлғаларға - жиырма, лауазымды адамдарға - елу, заңды тұлғаларға - жүз елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

4. Жеке тұлғалар туралы дербес деректерді қамтитын электрондық ақпараттық ресурстарды мүліктік және (немесе) моральдық зиян келтіру мақсатында пайдалану, Қазақстан Республикасының заңдарымен кепілдік берілген құқықтар мен бостандықтарды жүзеге асыруды шектеу, -

жеке тұлғаларға ескерту немесе айыппұл салуға, лауазымды адамдарға, шағын бизнес субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға - жиырма мөлшерінде, орта бизнес үшін - қырық, ірі бизнес үшін - екі жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

5. Ақпараттық қауіпсіздік жөніндегі ұлттық үйлестіру орталығының маңызды ақпараттық-коммуникациялық инфрақұрылым объектілерінің меншік иесі немесе иесі " электрондық үкіметтің" ақпараттық объектілерінің және сыни ақпараттың қауіпсіздігін бақылау ережелерімен белгіленген тәртіппен және мерзімдерде ақпараттық қауіпсіздіктің инциденттері және оларға жауап беру нәтижелері туралы хабарламауы егер өзгеше белгіленбесе, ақпараттық-коммуникациялық инфрақұрылым объектілері заңнамалық Қазақстан Республикасының әрекет -

жеке тұлғаларға және лауазымды адамдарға жиырма, шағын бизнес субъектілері үшін - қырық, орта бизнес үшін - алпыс, ірі бизнес үшін - жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

6. Осы баптың бесінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекет, -

жеке тұлғалар мен лауазымды адамдарға қырық, шағын бизнес субъектілері үшін сексен, орта бизнес үшін жүз жиырма, ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін екі жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ _____

Түсіндірілген баптың 1-бөлігінде жеке тұлғалардың, лауазымды тұлғалардың және шаруашылық жүргізуші субъектілердің Қазақстан Республикасының ақпараттандыру туралы заңнамасын бұзғаны үшін әкімшілік айыппұл түрінде әкімшілік жауапкершілік қарастырылған.

Түсіндірілген баптың 1-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың тікелей объектісі ақпараттандыру саласындағы ақпараттандыру құралдарын құру, дамыту және пайдалану саласындағы, сондай-ақ ақпараттық-коммуникациялық технологиялар индустриясының дамуын мемлекеттік қолдаумен байланысты қоғамдық қатынастар болып табылады. "Ақпараттандыру туралы" Қазақстан Республикасының 2015 жылғы 24 қарашадағы Заңына (бұдан әрі - заң) сәйкес ақпараттандыру деп ақпараттандыру субъектілерінің қызметін автоматтандыруға бағытталған ұйымдастырушылық, әлеуметтік-экономикалық және ғылыми-техникалық процесс түсініледі.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 64 (1) тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың объективтік жағы келесі әрекеттермен (әрекетсіздікпен) сипатталады:

1) дербес деректерді қамтитын ақпараттық жүйелердің меншік иелері немесе олардың иелері оларды қорғау жөніндегі шараларды орындамауы немесе тиісінше орындамауы;

"Жеке деректер және оларды қорғау туралы" 2013 жылғы 21 мамырдағы Қазақстан Республикасы Заңының 20-бабына сәйкес жеке деректер қорғауға жатады, оған мемлекет кепілдік береді. Жеке деректерді жинау және өңдеу олар қорғалған жағдайларда ғана жүзеге асырылады.

Заңның 36-бабының 1-тармағына сәйкес, жеке деректерді қамтитын электрондық ақпараттық ресурстар жалпыға қол жетімді жеке деректерді қамтитын электрондық ақпараттық ресурстарға және *шектеулі* қол жетімділіктің дербес деректері бар электрондық ақпараттық ресурстарға бөлінеді. Қол жетімділігі шектеулі дербес деректерді қамтитын электрондық ақпараттық ресурстарға жеке мәліметтер субъектісі немесе Қазақстан Республикасының заңнамасы бойынша қол жетімділігі шектеулі электрондық ақпараттық ресурстар жатады.

Сонымен қатар, осы баптың 2-тармағына сәйкес дербес деректері бар электрондық ақпараттық ресурстардың иесі немесе иесі дербес деректерді беру кезінде ақпараттық жүйелерді пайдалана отырып дербес деректерді жинауға және өңдеуге субъектінің немесе оның заңды өкілінің келісімін алуға міндетті.

Сонымен, мемлекеттік электрондық ақпараттық ресурстарға енгізілген жеке тұлғаның жеке мәліметтеріне аты-жөні, әкесінің аты, туу туралы мәліметтер, ұлты, жынысы, отбасы жағдайы, азаматтығы туралы мәліметтер, заңды мекен-жайы, фотолары және т.б.

Заңның 36-бабының 3-тармағына сәйкес, мемлекеттік қызметті электрондық нысанда ұсыну кезінде ақпараттық жүйелер арқылы дербес деректерді жинауға және өңдеуге жататын жеке деректердің келісімі электрондық құжат түрінде немесе Қазақстан Республикасының заңнамасына қайшы келмейтін қорғаныс элементтерін қолдану арқылы қамтамасыз етіледі.

2) ақпараттық-коммуникациялық технологиялар саласындағы және ақпараттық қауіпсіздікті қамтамасыз ету саласындағы бірыңғай талаптардың бұзылуы;

Ақпараттық қауіпсіздікті қамтамасыз ету саласындағы бірыңғай талаптардың ережелері мемлекеттік органдардың, жергілікті атқарушы органдардың, мемлекеттік заңды тұлғалардың, квазимемлекеттік сектор субъектілерінің, мемлекеттік органдардың ақпараттық жүйелерімен интеграцияланған немесе мемлекеттік электрондық ақпараттық ресурстарды қалыптастыруға арналған мемлекеттік емес ақпараттық жүйелердің иелері мен иелерінің қолдануы үшін міндетті болып табылады. сонымен қатар сын иелері мен иелері ақпараттық-коммуникациялық инфрақұрылымның бірнеше маңызды объектілері.

4) "электрондық үкіметтің" сервистік интеграторына әзірленген бағдарламалық жасақтаманы, бағдарламалық кодтардың бастапқы кодтарын (егер олар бар болса), "электрондық үкіметтің" ақпараттандыру объектілерінің лицензиялық бағдарламалық қамтамасыз ету үшін параметрлер жиынтығын бермеу;

Заңның 12-бабы 17) тармақшасына сәйкес, "электрондық үкіметтің" сервистік интеграторы әзірленген бағдарламалық жасақтаманы, бағдарламалық қамтамасыздандырудың бастапқы кодтарын (егер бар болса), "электрондық үкімет" ақпараттық объектілері үшін лицензияланған бағдарламалық жасақтамаға арналған параметрлер жиынтығын жазып, сақтайды;

"Электрондық үкіметтің" сервистік интеграторы - "Зерде" Ұлттық инфокоммуникациялық холдингі "акционерлік қоғамы.

5) қағаздағы түпнұсқа техникалық құжаттаманың жоғалуы;

Заңның 9-бабы 11) тармақшасына сәйкес, Қазақстан Республикасының Президентіне тікелей бағынатын және есеп беретін орталық атқарушы органдар және мемлекеттік органдар техникалық құжаттаманың түпнұсқаларын қағаз жүзінде сақтауды қамтамасыз етеді және олардың өтініші бойынша "электрондық үкіметтің" сервистік интеграторына ұсынады. Сонымен қатар, Заңның 10-бабының 9) тармақшасына сәйкес жергілікті атқарушы органдар техникалық құжаттаманың түпнұсқаларын қағаз жүзінде сақтауды қамтамасыз етеді және оларды сұрау бойынша "электрондық үкіметтің" сервистік интеграторына ұсынады.

б) "электрондық үкіметтің" ақпараттандыру объектісінің өндірістік қауіпсіздік, ақпараттық қауіпсіздік талаптарына сәйкестігін тексерудің оң нәтижесі бар акт

Ақпараттандыру саласындағы ақпараттық қауіпсіздік дегеніміз - сыртқы және ішкі қатерлерден электрондық ақпараттық ресурстардың, ақпараттық жүйелердің, ақпараттық-коммуникациялық инфрақұрылымның қауіпсіздігі.

Мемлекеттік электрондық ақпараттық ресурстарды қалыптастыруға арналған мемлекеттік заңды тұлғаның және мемлекеттік емес ақпараттық жүйенің ақпараттық жүйесінің жұмыс істеуіне қойылатын талаптардың бірі ақпараттық қауіпсіздік талаптарына сәйкестігіне тестілеудің оң нәтижесі бар тестілеу есебінің болуы (заңның 38-бабы 2-1-тармағы) болып табылады.

Сонымен қатар, "электрондық үкіметтің" ақпараттандыру құралын өнеркәсіптік пайдалануға беру "электрондық үкіметтің" ақпараттандыру қондырғысының сынақ операциясының оң аяқталуына, сондай-ақ ақпараттық қауіпсіздік талаптарына сәйкестігіне тестілеудің оң нәтижесі бар актінің болуына (заңның 39-бабы 4-тармағының 5) тармақшасы) сәйкес келеді.

Түсіндірілген баптың 1-бөліміне сәйкес әкімшілік құқық бұзушылықтың субъектісі жеке тұлғалар, лауазымды тұлғалар, коммерциялық емес ұйымдар және шаруашылық жүргізуші субъектілер болып табылады. Санкция әкімшілік айыппұл түріндегі әкімшілік жауапкершілікті көздейді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 641-бабының 1-тармағында көзделген әрекеттердің субъективті жағы ниет немесе абайсыздық түрінде кінәлілікпен сипатталады.

Түсіндірілген бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылық *формалды* және материалдық сипатта болуы мүмкін. Мысалы, шектеулі қол жетімділіктің дербес деректері бар ақпараттық жүйелердің иелері немесе иелері, оларды қорғау шаралары оларды үшінші тұлғалардың заңсыз пайдалануына және осылайша зиян келтіруіне әкелуі мүмкін.

Түсіндірілген баптың 2-бөлімінде мемлекеттік электрондық ақпараттық ресурстардың резервтік көшірмесін дайындамағаны үшін лауазымды адамдар мен заңды тұлғаларға әкімшілік айыппұл түрінде әкімшілік жауапкершілік қарастырылған.

Түсіндірілген баптың 2-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың тікелей объектісі заңмен белгіленген және мемлекет қорғалатын мемлекеттік электрондық ақпараттық ресурстардың резервтік көшірмесін жасауға қойылатын талаптарды сақтау тәртібі болып табылады.

Мемлекеттік электрондық ақпараттық ресурстар мемлекеттік органдардың, жеке және заңды тұлғалардың ақпараттық қажеттіліктерін қамтамасыз ету, мемлекеттік функцияларды жүзеге асыру және мемлекеттік қызметтерді электронды түрде көрсету мақсатында құрылады (заңның 34-бабының 1-тармағы).

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 641-бабының 2-бөлігі бойынша әкімшілік құқық бұзушылықтың объективтік жағы мемлекеттік электрондық ақпараттық ресурстардың резервтік көшірмесін жасамау түріндегі әрекетсіздікпен сипатталады.

42-баптың 3-тармағына сәйкес, мемлекеттік электрондық ақпараттық ресурстардың резервтік көшірмесін ұсыну "электрондық үкіметтің" ақпараттық-коммуникациялық инфрақұрылымының иесі немесе операторы үшін *міндетті* болып табылады.

Мемлекеттік электрондық ақпараттық ресурстарды қамтитын резервтік көшірме жасау және сақтау әдісі келесі резервтік көшірме жасалғанға дейін электрондық ақпараттық ресурстардың сақталуын қамтамасыз етуі керек.

Мемлекеттік электрондық ақпараттық ресурстарды резервтік көшіру жиілігі "электрондық үкіметті" ақпараттандыру объектісі бойынша техникалық құжаттармен белгіленеді.

Түсіндірілген баптың 2-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың субъектісі лауазымды адамдар мен заңды тұлғалар болып табылады. Санкция әкімшілік айыппұл түріндегі әкімшілік жауапкершілікті көздейді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 641-бабының 2-тармағында көзделген әрекеттердің субъективті жағы ниет немесе немқұрайлылық түрінде кінәлілікпен сипатталады.

Түсіндірілген бапта қарастырылған әкімшілік құқық бұзушылықтың құрамы формалды, яғни құқық бұзушылық фактісі ашылған сәттен бастап аяқталған болып саналады және материалдық залал келтіру фактісі анықталуы қажет емес.

Түсіндірілген баптың 3-бөлімі әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекстің 641-бабының бірінші және екінші бөліктерінде көзделген әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталанған әрекет үшін жасалған қатаң жазаны белгілейді.

Түсіндірілген баптың 4-бөлігінде жеке тұлғалардың, лауазымды тұлғалардың, коммерциялық емес ұйымдардың және шаруашылық жүргізуші субъектілердің мүліктік және (немесе) моральдық зиян келтіруі, заңдармен кепілдік берілген құқықтар

мен бостандықтарды жүзеге асыруды шектеу мақсатында жеке тұлғалар туралы жеке мәліметтері бар электрондық ақпараттық ресурстарды пайдаланғаны үшін әкімшілік жауапкершілік қарастырылған. Қазақстан Республикасы.

Түсіндірілген баптың 4-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың тікелей объектісі - бұл жеке тұлғалардың жеке деректерін қорғау процесінде пайда болатын қоғамдық қатынастар, сондай-ақ Қазақстан Республикасының заңдарында кепілдік берілген адам мен азаматтың құқықтары мен бостандықтарын қамтамасыз ету.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 641-бабының 4-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың объективті жағы мүліктік және (немесе) моральдық зиян келтіру, сондай-ақ республика заңдарымен кепілдік берілген құқықтар мен бостандықтарды шектеу мақсатында жеке тұлғалар туралы жеке мәліметтері бар электрондық ақпараттық ресурстарды қолданумен сипатталады. Қазақстан

Заңның 36-бабының 6-тармағына сәйкес, мүліктік және (немесе) моральдық зиян келтіру, Қазақстан Республикасының заңдарымен кепілдік берілген құқықтар мен бостандықтарды жүзеге асыруды шектеу мақсатында жеке тұлғалар туралы дербес деректерді қамтитын электрондық ақпараттық ресурстарды пайдалануға *жол берілмей* ді.

Түсіндірілген баптың 4-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың субъектісі жеке тұлғалар, лауазымды тұлғалар, коммерциялық емес ұйымдар және шаруашылық жүргізуші субъектілер болып табылады. Санкция әкімшілік айыппұл түріндегі әкімшілік жауапкершілікті көздейді.

Өнердің 4-тармағында қарастырылған актілердің субъективті жағы. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 641-бабы ниет немесе немқұрайлылық түріндегі кінәмен сипатталады.

Түсіндірілген бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың құрамы маңызды болып табылады, яғни материалдық және (немесе) моральдық зиян келтіру фактісі, сондай-ақ құқықтар мен бостандықтарды жүзеге асыруды шектеу анықталған сәттен бастап аяқталған болып саналады.

Түсініктеме берілген баптың 5-бөлімі меншік иесі немесе иесі үшін ақпараттық қауіпсіздікті үйлестіру орталығының маңызды ақпараттық-коммуникациялық инфрақұрылым объектілерін ақпараттық қауіпсіздіктің инциденттері туралы және оларға жауап беру нәтижелері туралы ақпарат объектілерінің ақпараттық қауіпсіздігін бақылау ережелерімен белгіленген тәртіппен және мерзімде хабарлағаны үшін әкімшілік жауапкершілік қарастырылған. "электрондық үкімет" және сындарлы ақпараттық-коммуникациялық инфрақұрылым объектілері.

Түсініктеме берілген баптың 5-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың тікелей объектісі - бұл заңмен белгіленген тәртіппен және мемлекетпен

қорғалатын ақпараттық қауіпсіздік инциденттері туралы және оларды жою нәтижелері туралы электрондық үкіметтің ақпараттық қауіпсіздігін бақылау ережелерінде белгіленген тәртіппен және мерзімде хабарлау".

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 641-бабының 5-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың объективті жағы ақпараттық қауіпсіздік және байланыс инфрақұрылымының маңызды объектілері меншік иелері немесе иелері ақпараттық қауіпсіздік инциденттері және оларға жауап беру нәтижелері туралы хабарламау түрінде әрекетсіздікпен сипатталады.

Заңның 1-бабының 24) тармақшасына сәйкес ақпараттық-коммуникациялық инфрақұрылымның маңызды объектілері ақпараттық-коммуникациялық инфрақұрылымның объектілері болып табылады, оның ішінде "электрондық үкіметтің" ақпараттық-коммуникациялық инфрақұрылымы, бұзылуы немесе тоқтатылуы әлеуметтік және (немесе) технологиялық апаттық жағдайға әкеледі. қорғаныс, қауіпсіздік, халықаралық қатынастар, экономика, экономиканың жекелеген секторлары, инфрақұрылым үшін маңызды немесе теріс салдарға әкелуі мүмкін Немесе аумағында тұратын халықтың өмір сүру үшін Қазақстан Республикасы.

17-баптың 2-1-тармағының 3) тармақшасына сәйкес маңызды ақпараттық-коммуникациялық инфрақұрылым объектілерінің иесі ақпараттық қауіпсіздікті ұлттық үйлестіру орталығына "электрондық үкімет" ақпараттық объектілерінің және олардың қауіпсіздігін бақылау ережелерімен белгіленген тәртіппен және мерзімдерде хабарлауға міндетті. ақпараттық-коммуникациялық инфрақұрылымның маңызды объектілері, егер заңнамада өзгеше көзделмесе Қазақстан Республикасының Қтами.

Ақпараттық қауіпсіздікті қамтамасыз ету жөніндегі ұлттық үйлестіру орталығы - Қазақстан Республикасы Ұлттық қауіпсіздік комитетінің "Мемлекеттік техникалық қызмет" шаруашылық жүргізу құқығындағы республикалық мемлекеттік кәсіпорнының құрылымдық бөлімшесі.

Сонымен, Қағидалардың 20-тармағына сәйкес, ақпараттық қауіпсіздікті бақылау жүйесін техникалық құралдарға қосқаннан кейін, ақпараттық қауіпсіздік операциялық орталығы, оқиға анықталған кезде, оқиға болған жерді анықтағаннан кейін 24 сағаттан кешіктірмей, жауапты адамға хабарлау арқылы анықталған оқиғаның иесіне немесе иесіне хабарлайды.

Түсіндірілген баптың 5-тармағына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылықтың мәні жеке тұлғалар, лауазымды тұлғалар және шаруашылық жүргізуші субъектілер болып табылады. Санкция әкімшілік айыппұл түріндегі әкімшілік жауапкершілікті көздейді.

Өнердің 5-тармағында қарастырылған актілердің субъективті жағы. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 641-бабы ниет немесе немқұрайлылық түріндегі кінәмен сипатталады.

Түсіндірілген бапта қарастырылған әкімшілік құқық бұзушылық құрамы *формалды* болып табылады, яғни бақылау органы құқық бұзушылық фактісін анықтаған сәттен бастап толық болып саналады және материалдық залал келтіру фактісін белгілеуді қажет етпейді.

Түсініктеме берілген баптың 6-бөлігінде Әкімшілік кодекстің 641-бабының бесінші бөлігінде көзделген әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталанған әрекет үшін жасалған қате жаза белгіленеді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 692-бабының 1-бөлігіне сәйкес ақпараттандыру және байланыс саласындағы уәкілетті орган Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 641-бабының бірінші бөлігінің 1), 2), 4) және 5) тармақшаларында, үшінші және төртінші бөліктерінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.

692-2-баптың 1-бөлігіне сәйкес ақпараттық қауіпсіздікті қамтамасыз ету саласындағы уәкілетті орган Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 641-бабының бірінші бөлігінің (2), 6), екінші, үшінші, бес және алты бөліктерінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.

32-тарау. ӘСКЕРИ МІНДЕТТІЛІК, ӘСКЕРИ ҚЫЗМЕТ ЖӘНЕ ҚОРҒАНЫС САЛАСЫНДАҒЫ ӘКІМШІЛІК ҚҰҚЫҚ БҰЗУШЫЛЫҚ

ӘҚБтК-нің 32-тарауында әскери міндеттілік, әскери қызмет және қорғаныс саласындағы әкімшілік құқық бұзушылықтар құрамы және оларды жасағаны үшін ҚР-да әкімшілік жауаптылығы белгіленеді.

Қарулы Күштердегі, басқа да әскерлер мен әскери құралымдардағы әскери қызметтің құқықтық негізін ҚР Конституциясы, "Әскери қызмет және әскери қызметшілердің мәртебесі туралы" ҚР 2012 жылғы 16 ақпандағы заңы (бұдан әрі 32-тарауда – заң), құқық қорғау органдарының қызметін реттейтін Қазақстан Республикасының заңдары және Қазақстан Республикасының өзге де нормативтік құқықтық актілері құрайды.

Әскери міндет – Қазақстан Республикасы азаматтарының Қазақстан Республикасын қорғау жөніндегі конституциялық міндеті.

Заңның 1-бабы 16) тармағына сәйкес, әскери қызмет бұл Қазақстан Республикасының егемендігін, аумақтық тұтастығын және Мемлекеттік шекарасына қол сұғылмаушылықты қарулы қорғаумен байланысты әскери қауіпсіздікті тікелей қамтамасыз етуге бағытталған Қарулы Күштер, басқа да әскерлер мен әскери құралымдар әскери қызметшілерінің мемлекеттік қызметінің ерекше түрі.

ӘҚБтК-нің 32-тарауында қамтылған құқық бұзушылықтар құрамының диспозициясы бланкеттік сипатта және басқа нормативтік құқықтық актілерге сілтеме жасайды, олардың ішінде:

- "Әскери қызмет және әскери қызметшілердің мәртебесі туралы" ҚР 2012 жылғы 16 ақпандағы заңы;

- "Азаматтық қорғау туралы" ҚР 2014 жылғы 11 сәуірдегі Заңы және т. б.

Алайда, ӘҚБтК-нің 32-тарауындағы баптарды қолдану тек заң актілерімен ғана шектелмейді. Сондай-ақ, құқық қолданушыға ережелер, рәсімдер егжей-тегжейлі реттелетін заңға тәуелді нормативтік құқықтық актілерді зерделеу қажет. Мысалы, Қазақстан Республикасы Қорғаныс министрінің 2017 жылғы 24 қаңтардағы №28 бұйрығымен бекітілген Әскери міндеттілер мен әскерге шақырылушыларды әскери есепке алу қағидалары (бұдан әрі 32-тарауда – қағидалар), Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау және әлеуметтік даму министрінің 2015 жылғы 30 қаңтардағы №44 бұйрығымен медициналық-әлеуметтік сараптама жүргізу қағидалары және т.б.

Әскери міндеттілік, әскери қызмет және қорғаныс саласындағы әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді ӘҚБтК-нің 684-бабына сәйкес Қазақстан Республикасы Қорғаныс министрлігінің органдары да (699-бап), соттар да қарайды.

642-бап. Жергілікті әскери басқару органына алғашқы әскери тіркеуге жататын азаматтардың тізімдерін ұсынбау немесе уақтылы бермеу

Жергілікті әскери қолбасшылық органға белгіленген мерзімде бастапқы әскери тіркеуге жататын азаматтардың тізімдерін немесе хабарлама жазбасын ұсынбау немесе уақтылы бермеу,

ұйымдардың, оқу орындарының лауазымды адамдарына, сондай-ақ тұрғын үйлерді пайдаланатын ұйымдардың лауазымды адамдарына және үй иелеріне - он мөлшерінде, ұйымдардың, оқу орындарының бірінші басшыларына - он бес мөлшерінде, шағын бизнес субъектілері үшін жиырма, жиырмаға дейінгі мөлшерде айыппұл салуға әкеп соғады. орта кәсіпкерлік субъектілері үшін - отыз, ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін - қырық айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салынады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Қаралып жатқан тәртіп бұзушылықтың объектісі әскери тіркеудің немесе әскерге шақыру бөлімшелеріне тіркеудің белгіленген тәртібі болып табылады.

Заңның 1-бабы 10) тармақшасына сәйкес, әскери есепке алу әскерге шақырылушылар, әскери қызметшілер мен жұмылдыру ресурстары туралы сандық және сапалық деректерді есепке алу және талдау жүйесі түсініледі. Ол Әскери міндеттілер мен әскерге шақырылушыларды әскери есепке алу қағидаларысәйкес ұйымдастырылды.

Заңның 15-бабына сәйкес, әскери міндеттілер мен әскерге шақырылушылар:

- 1) әскери-есептік мамандығы жоқ әйелдерді;
- 2) осы Заңға сәйкес әскери міндеттерін орындаудан босатылған адамдарды;
- 3) бас бостандығынан айыру түрінде жазасын өтеп жүрген адамдарды;

4) Қазақстан Республикасынан тыс жерлерде тұрақты тұратындарды қоспағанда, әскери есепке алуға жатады.

Әскери есепке алудың мақсаты әскерге шақырылушылар мен әскери міндеттілердің мемлекеттің қорғанысы мен қауіпсіздігін қамтамасыз ету үшін оларды тиімді пайдалану мүддесінде болуын айқындау болып табылады.

Әскери міндеттілер мен әскерге шақырылушыларды әскери есепке алуды олардың тұрғылықты жерлері немесе уақытша болу (үш айдан астам мерзімге) бойынша жергілікті әскери басқару органдары аудандардың (облыстық маңызы бар қалалардың) жергілікті әскери басқару органдары (бұдан әрі – ЖӘБО) жүзеге асырады. ЖӘБО жоқ елді мекендерде әскери есепке алуды кенттердің, ауылдардың, ауылдық округтердің әкімдері (бұдан әрі – әкімдер) қамтамасыз етеді.

Әскери міндеттілер мен әскерге шақырылушыларды әскери есепке алуды ұйымдастыруды және қамтамасыз етуді жергілікті атқарушы органдар (облыстардың, республикалық маңызы бар қалалардың және астананың, аудандардың, облыстық маңызы бар қалалардың) жүзеге асырады.

Әскери есепке алуға жататын азаматтарды алғашқы есепке қою аудандардың (облыстық маңызы бар қалалардың) ЖӘБО-сында:

- 1) әскерге шақыру жасына дейінгілер тіркеу бойынша комиссия шақыру участкесіне жыл сайын – ағымдағы жылдың қаңтар-наурызында;
- 2) Қазақстан Республикасының азаматтығын алған азаматтарды тіркеу – күнтізбелік жыл бойына жүргізіледі.

Әйелдерді әскери есепке қою олар 18 жасқа толғаннан және әскери-есептік мамандық алғаннан кейін жүзеге асырылады.

Заңның 16-бабына сәйкес азаматтарды әскерге шақыру учаскелеріне тіркеу – бұл әскерге шақыру жасына дейінгілерді әскери есепке қою үшін ЖӘБО-мен бірлесіп, тиісті жергілікті атқарушы органдар жүргізетін әскери есепке алу іс-шаралары.

Тіркелу жылы он жеті жасқа толатын Қазақстан Республикасының ер азаматтары әскерге шақыру учаскелеріне тіркелуге жатады.

Қағидаға сәйкес тіркеуді тиісті жергілікті атқарушы органдар ауданның (облыстық маңызы бар қаланың) ЖӘБО-сымен бірлесіп, азаматтарды әскери есепке қабылдау, олардың санын, әскери қызметке жарамдылық санатын айқындау, білім деңгейін, алған мамандығы мен дене шынықтыру дайындығы деңгейін анықтау мақсатында ұйымдастырады және жүргізеді.

Азаматтарды әскерге шақыру учаскелеріне тіркеу туралы деректер негізінде ауданның (облыстық маңызы бар қаланың) ЖӘБО-сы әскерге шақыру ресурстарын Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің түрлері мен әскер тектері, басқа да әскерлері мен әскери құралымдары бойынша алдын ала бөлуді, Қазақстан Республикасы Қорғаныс министрлігінің (бұдан әрі Министрлік) мамандандырылған ұйымдарында әскери-техникалық және басқа да әскери мамандықтар бойынша оқыту үшін кандидаттарды алдын ала іріктеуді жүргізеді және әскери және арнаулы оқу орындарына түсуге ниет білдірген адамдарды іріктейді.

Азаматтарды әскерге шақыру учаскелеріне тіркеуді олардың тұрақты тұрғылықты немесе уақытша тұратын жері бойынша ауданның (облыстық маңызы бар қаланың) ЖӘБО-сы жүргізеді.

Түсіндірілген бап бойынша қылмыстың объективті жағын:

а) бастапқы әскери есепке қоюға не жергілікті әскери басқару органына шақыру учаскелеріне тіркелуге жататын азаматтардың тізімдерін ұсынбау;

б) бастапқы әскери есепке қоюға не жергілікті әскери басқару органына шақыру учаскелеріне тіркелуге жататын азаматтардың тізімдерін уақтылы ұсынбау құрайды.

Қағидаға сәйкес азаматтарды әскерге шақыру учаскелеріне тіркеуді өткізер алдында ауданның (облыстық маңызы бар қаланың) ЖӘБО-сы жыл сайын 1 желтоқсанда ауданның (қаланың) заңды тұлғаларынан Қағиданың 11-қосымшасына сәйкес нысан бойынша әскерге шақыру учаскелеріне тіркелуге тиіс азаматтардың тізімдерін сұратады. Әскерге шақыру учаскесіне бұрын тіркеуден өтпеген жасы үлкен азаматтар да осы азаматтар тізіміне жазылады.

ЖӘБО жоқ елді мекендерде әскерге шақырылушыларды әскери есепке алуды әкімдер осы Қағидаларға 22-қосымшаға сәйкес нысан бойынша олардың аумағында тұрып жатқан әскерге шақырылушылар тізімі бойынша қамтамасыз етеді.

Әскери есепке алуды қамтамасыз ету үшін әкімдер жыл сайын 1 қыркүйекке дейін ауданның (облыстық маңызы бар қаланың) ЖӘБО-сына 15-16 жастағы азаматтардың тізімдерін, ал 1 желтоқсанға дейін әскерге шақыру учаскелеріне тіркелуге тиісті азаматтардың тізімдерін ұсынады.

Қазақстан Республикасының ұлттық қауіпсіздік органдарынан және Қазақстан Республикасының сыртқы барлау бөлімшелерінен басқа, құқық қорғау және арнаулы мемлекеттік органдардың басшылары жыл сайын 1 ақпанда (ағымдағы жылғы 1 қаңтардағы жағдай бойынша) салыстырып-тексеру үшін ауданның (облыстық маңызы бар қаланың) ЖӘБО-сына Қағиданың 29-қосымшасына сәйкес нысан бойынша көрсетілген органдарда қызмет өткеретін әскери міндеттілер мен әскерге шақырылушыларға арналған атаулы тізімдерді жолдайды.

Әскери міндеттілер мен әскерге шақырылушыларды әскери есепке алуды жүргізу қағидаларында белгіленген мерзімдер өткеннен кейін ЖӘБО-ға бастапқы әскери есепке қоюға не шақыру учаскелеріне тіркелуге жататын азаматтардың тізімдерін ұсыну уақтылы емес деп танылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттаманы жасау кезінде "ұсынбауға" және " уақтылы ұсынбауға" назар аудару керек, өйткені бірінші жағдайда әрекетсіздікке, ал екінші жағдайда кінәнің дәрежесі іс-әрекетке байланысты болады. Мәселен, бастапқы әскери есепке қоюға не тіркеуге жататын азаматтардың тізімдері ұсынылмаған кезде әскери-есепке алу жұмысына жауапты адам осы тізімді бермеген кезде тікелей ниет көрінеді. Уақтылы ұсынылмаған жағдайда адам өз міндеттемесін орындайды, бірақ мерзімі бұзылады. Бұл жағдайда кінәні абайсызда жасалған кінә ретінде қарастыруға

болады. Бұл айырмашылық қылмыстың объективті жағын құрайтын себеп пен мақсатқа да әсер етеді.

Құқық бұзушылықты анықтау фактісі негізге алына отырып, ұсынылмауды және уақтылы ұсынылмауды ажырату қажет. Бастапқы әскери есепке қоюға не тіркелуге жататын азаматтардың тізімін ұсынбау фактісін уәкілетті орган анықтайды. Уақтылы ұсынылмаған жағдайда әскери-есепке алу жұмысына жауапты адам өз бетінше, бірақ мерзімдерін бұза отырып береді.

Сонымен бірге, мақалада санкцияның күмәнсіз анықталған түрі қарастырылған, бұл ұсынылмаған және уақтылы ұсынылмаған кезде кінәнің әртүрлі деңгейіне қарамастан, бірдей әкімшілік жауапкершілік туындайды. Бұл бапты нақтылау қажет деп санаймыз, атап айтқанда әртүрлі тиісті санкциялармен екі композицияны бөлу немесе күмәнсіз анықталған санкцияны салыстырмалы түрде анықталған немесе баламалы етіп өзгерту.

Бұл әкімшілік құқық бұзушылықтың субъектісі әскери есепке алуға жауапты адамдар болып табылады.

Қылмыстың субъективті жағы ниетпен де, немқұрайлылықпен де көрсетілуі мүмкін.

Түсіндірілген бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың құрамы формальды болып табылады, яғни бақылаушы орган құқық бұзушылық фактісін анықтаған кезден бастап аяқталған болып саналады және материалдық зиян келтіру фактісін анықтау талап етілмейді.

ӘҚБтК-нің 699-бабына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және ҚР Қорғаныс министрлігі органдарының атынан әкімшілік жазалар қолдануға жергілікті әскери басқару органдарының бастықтары құқылы.

643-бап. Азаматтық қорғаныс шараларын орындамауға әкеп соққан заңсыз әрекеттер (әрекетсіздік)

Азаматтық қорғаныс шараларын орындамауға әкеп соққан заңсыз әрекеттер (әрекетсіздік), -

елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Бұл әкімшілік құқық бұзушылықтың объектісі азаматтық қорғаныс шараларын жүзеге асыруды қамтамасыз ететін қоғамдық қатынастар болып табылады. "Азаматтық қорғаныс туралы" Қазақстан Республикасының 2014 жылғы 11 сәуірдегі Заңының 1-тармағына сәйкес азаматтық қорғаныс – Қазақстан Республикасының халқы мен аумағын қазіргі заманғы зақымдаушы құралдардың зақымдау (қирату) факторларының әсерінен, табиғи және техногендік сипаттағы төтенше жағдайлардан қорғау жөнінде бейбіт уақытта және соғыс уақытында жүргізілетін жалпы мемлекеттік іс-шаралар кешенін іске асыруға арналған азаматтық қорғаудың мемлекеттік жүйесінің құрамдас бөлігі.

Түсіндірілген бапта жауапкершілік көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағын азаматтық қорғаныс шараларын орындамауға әкеп соқтырған құқыққа қайшы

әрекеттер немесе әрекетсіздік құрайды. Құқыққа қайшы әрекеттер деп азаматтық қорғаныс шараларын жүзеге асыруға кедергі келтіретін кез-келген мінез-құлық түрі танылуы керек. Құқыққа қайшы әрекетсіздік деп адамның мүмкіндігі мен міндеттілігі бар адам азаматтық қорғаныс шараларын жүзеге асырмаған мінез-құлықтың пассивті түрін түсіну керек.

Қазақстан Республикасының халқы мен аумағын қорғаудың азаматтық қорғаныс шаралары бейбіт уақытта да, соғыс уақытында да жүзеге асырылады. Бейбіт уақытта олар табиғи және техногендік сипаттағы төтенше жағдайларда жүргізіледі. Азаматтық қорғаныс бойынша көрсетілген іс-шараларды өткізудің мақсаты – халықты өмірге, денсаулыққа немесе қоршаған ортаға төнетін қатерлерден қорғау, адамдардың тіршілік ету жағдайларын сақтау, материалдық құндылықтарды сақтау. Бұл іс-шаралар қалыптасқан жағдайға байланысты әртүрлі болуы мүмкін.

16 жасқа толған есі дұрыс жеке тұлға не заңды тұлға осы әкімшілік құқық бұзушылықтың субъектісі бола алады.

Субъективті жағынан бұл қылмыс тек қасақана жасалуы мүмкін.

Жауапкершілік түсіндірілген бапта қарастырылған әкімшілік құқық бұзушылық азаматтық қорғаныс шараларын орындамау түріндегі салдар туындаған кезде аяқталды деп саналады. Егер азаматтық қорғаныс іс-шараларын орындамау нәтижесінде ауыр зардаптар туындаса, азаматтық қорғаныс іс-шараларын орындауға кедергі келтіргендерге қатысты қылмыстық жауапкершілік (қылмыстық құқық бұзушылық құрамының барлық белгілері болған кезде) басталуы мүмкін. Осылайша, түсіндірілетін бап іс-әрекетінде қылмыстық құқық бұзушылық құрамы жоқ адамдарға қатысты қолданылады (ӘҚБтК-нің 25-бабының 2-бөлігін қараңыз).

ӘҚБтК-нің 686-бабы 1-бөлігі 3) тармақшасына сәйкес азаматтық қорғау саласындағы уәкілетті орган ӘҚБтК-нің 643-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.

644-бап. Жергілікті әскери басқару органының шақырылуы туралы азаматтарды хабардар етпеу

Жергілікті әскери басқару органының шақыруы туралы азаматтардың әскери-тіркеу жұмыстарына жауапты ұйымның басшысы немесе басқа жауапты тұлғасын хабардар етпеу, сондай-ақ жергілікті әскери қолбасшылық органның шақыруы бойынша азаматтарға уақтылы келуге мүмкіндік бермеу -

он айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ _____

Бұл әкімшілік құқық бұзушылықтың объектісі әскери есепке алудың белгіленген тәртібі болып табылады.

Қарастырылған қылмыс құрамының объективті жағын:

а) азаматтарды ұйым басшысының немесе әскери-есепке алу жұмысына жауапты басқа да жауапты тұлғасының жергілікті әскери басқару органының шақыруы туралы құлақтандырмауы;

б) азаматтарға жергілікті әскери басқару органының шақыруы бойынша уақтылы келу мүмкіндігін қамтамасыз етпеуі құрайды.

Ауданның (облыстық маңызы бар қаланың) ЖӘБО-сы Қазақстан Республикасының Бюджет кодексіне сәйкес әскери міндеттілер мен әскерге шақырылушыларды әскери есепке алуды жүргізуге байланысты қажетті шығыстарға өтінімдерді тиісті әкімдіктерге (жергілікті атқарушы органдарға) (бағдарламалар әкімшілеріне) ұсынады. Ауданның (облыстық маңызы бар қаланың) ЖӘБО-сы жыл сайын 15 қарашаға дейін азаматтарды әскерге шақыру учаскелеріне тіркеуді уақтылы және сапалы жүргізуді қамтамасыз ету үшін жоспарланатын іс-шаралар, ұсыныстар туралы тиісті әкімдерді хабардар етеді.

Азаматтарды тіркелуге келу туралы хабардар ету Қағиданың 13-қосымшасына сәйкес нысан бойынша шақырту қағаздары арқылы жүргізіледі, оларды азаматтарға тапсыруды жергілікті атқарушы органдар және заңды тұлғалар тіркелуге келуге белгіленген мерзімге дейін екі жұмыс күнінен кешіктірмей жүргізеді.

Аталған Қағиданың 57 және 67 тармақтарына сәйкес, әскери есепке алуды қамтамасыз ету үшін әкімдер тек әскерге шақырылушыларды ауданның (облыстық маңызы бар қаланың) ЖӘБО-сына шақыртулар туралы хабардар етіп қоймай, сонымен қатар олардың осы шақырту бойынша көрсетілген пункттерге және мерзімдерде уақтылы баруына жәрдемдеседі

Осылайша, әскери есепте алуда тұрғандарды немесе әскерге шақырылушыларды ЖӘБО шақыруы бойынша уақтылы хабардар ету немесе келу жөніндегі міндет өз аумағы шегіндегі тиісті елді мекендердің немесе аудандардың (қалалардың) әкімдеріне жүктеледі.

Әскери есепке алуды жүзеге асыру үшін заңды тұлғалар бірінші басшының бұйрығымен әскери есепке алуды жүргізуге жауапты адамдарды тағайындайды, оларға азаматтардың ауданның (облыстық маңызы бар қаланың) ЖӘБО-ға шақырулар (шақыру қағаздары) бойынша уақтылы келу мүмкіндігін беру жүктеледі.

Хабардар етпеу – бұл әскери міндеттілер мен әскерге шақырылушыларды әскери есепке алуды жүргізу жөніндегі міндеттер жүктелген адамның азаматты жергілікті әскери басқару органының күн тәртібі бойынша шақыру туралы тиісінше ресімделген (қолхатпен) хабардар етуі бойынша орындамауы.

Ауданның (облыстық маңызы бар қаланың) ЖӘБО күн тәртібінде азаматтарды тіркеу үшін шақыру учаскелеріне келу үшін нақты күндер белгіленеді.

Азаматтардың жергілікті әскери басқару органының шақыруы бойынша уақтылы келу мүмкіндігін қамтамасыз етпеу деп мемлекеттік немесе өзге де ұйым басшысының не өзге адамның жергілікті әскери басқару органының шақыруы бойынша хабардар

етілген азаматтың келуіне кедергі келтіретін құқыққа қарсы әрекеттер жасауын түсіну керек.

Бірінші жағдайда, құқық бұзушылық субъектісі үшін оның әскери есепке алу міндеттерінің болуы немесе осы адамның өзінің функционалдық міндеттері шеңберінде әскери есепке алуды жүргізуге және оның жай-күйіне жауап беретіндігін көрсету тән. Екінші жағдайда, құқық бұзушылық субъектісі болып табылатын адам мен әскери есепке алуды жүзеге асыратын органға шақырылатын азамат арасында бағыныстылық қатынастары міндетті болып табылады.

Әскерге шақырылушы әскери қызметке шақырудан жалтарған жағдайда әскерге шақыру комиссиясы немесе әскери комиссар Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес оны жауаптылыққа тарту туралы мәселені шешу үшін әскерге шақырылушының тұрғылықты жері бойынша прокурорға тиісті материалдарды жібереді.

Құқық бұзушылық субъектісі жергілікті әскери басқару органының талабы бойынша азаматтарды олардың жергілікті әскери басқару органына шақырылғаны туралы хабардар етуді қамтамасыз етпеген не шақырылатын азаматтардың жиналу пункттеріне, шақыру учаскелеріне уақтылы келуіне кедергі келтіретін кәсіпорындардың, мекемелердің, кез келген меншік нысанындағы ұйымдардың адамдары болып табылады.

Қызметкер әскери қызметке шақырылған кезде онымен еңбек шарты тоқтатылады. Әкімшілік белгіленбеген мерзімге жасалған еңбек шартын (келісімшартты) қызметкердің өтінішінде көрсетілген мерзімде бұзуға, ал ол аяқталғаннан кейін қызметкерге еңбек кітапшасын беруге және онымен есеп айырысуға міндетті.

Сонымен бірге еңбек заңнамасына енгізілген таяудағы өзгерістерге сәйкес, мерзімді әскери қызметке немесе әскери жиындарға шақырылуға жататын жұмыскерлердің медициналық комиссиядан өту кезеңінде жұмыс орны (лауазымы), жергілікті әскери басқару органдарына шақыру туралы шақыру қағазы болған кезде жұмыс орны бойынша жалақысы сақталады, ал мерзімді әскери қызметті немесе әскери жиындарды өткеру кезеңінде жұмыс орны (лауазымы) сақталады. Мерзімді әскери қызметті немесе әскери жиындарды өткеру кезеңінде жұмыс орны (лауазымы) сақталған жұмыскер әскери қызметтен шығарылуына немесе әскери жиындардың аяқталуына байланысты әскери бөлімнің тізімдерінен алып тасталған күннен бастап бір айдан кешіктірмей өзінің еңбек міндеттеріне кірісуге міндетті.

Әкімшілік лауазымды адамдарының бұл міндеттерді орындамауы не уақтылы орындамауы, азаматтардың әскери басқару органының шақыру қағазында көрсетілген мерзімде жиналу пункттеріне, шақыру учаскелеріне келуіне кедергі келтіруі түсіндірілген бапта көзделген әкімшілік жауаптылыққа әкеп соғады.

Қылмыстың субъективті жағы кінәлілік ниет немесе немқұрайлылық түрінде сипатталады.

645-бап. Резидент азаматтардың құрамындағы өзгерістер туралы, оларды тіркеуге міндетті түрде уақтылы ұсынбау

Әскери есепке алуды сеніп тапсырған органдарға тұрақты тұратын азаматтардың құрамындағы өзгерістер туралы, оларды тіркеуге міндетті немесе міндетті түрде уақтылы ұсынбау,

он айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Жауапкерлігі түсіндірілген бапта белгіленген құқық бұзушылықтың объектісі әскери есепке алудың белгіленген тәртібі болып табылады.

Әскери міндеттілер мен әскерге шақырылушыларды әскери есепке алуды олардың тұрғылықты немесе уақытша болатын (үш айдан астам мерзімде) жері бойынша аудандардың (облыстық маңызы бар қаланың) жергілікті әскери басқару органдары (бұдан әрі ЖӘБО) жүзеге асырады. ЖӘБО жоқ елді мекендерде әскери есепке алуды ауылдардың, кенттердің, ауылдық округтердің әкімдері қамтамасыз етеді

Құқық бұзушылықтың объективті жағы әскери есепке алуды жүктелген органдарға әскери есепте тұрған немесе тұруға міндетті тұрақты тұратын азаматтар құрамындағы өзгерістер туралы мәліметтерді уақтылы ұсынбаудан көрінеді.

ЖӘБО-да әскери есепте тұрған немесе тұруға міндетті тұрақты тұратын азаматтар құрамындағы өзгерістер туралы мәліметтерді Қағидаларда белгіленген мерзімдер өткеннен кейін ұсыну уақтылы емес деп танылады.

Әскери есепте тұрған тұрақты тұратын азаматтар құрамының өзгеруі туралы мәліметтер деп әскери міндеттінің және әскерге шақырылушының жұмыс орнының, тұрғылықты жерінің өзгеруі түсініледі, Қағиданың 11-тармағына сәйкес:

1) жеті жұмыс күні ішінде ауданның (облыстық маңызы бар қаланың) ЖӘБО-сына немесе әскери есепке алуды жүзеге асыратын өзге де органға тегінің, атының, әкесінің атының (ол бар болған кезде), отбасы жағдайының, денсаулық жағдайының (бірінші немесе екінші топтағы мүгедек деп танылса), тұратын жерінің, білімінің, жұмыс орны мен лауазымының өзгергені туралы хабарлауы;

2) елді мекенге (әкімшілік ауданға) жаңа тұрақты тұрғылықты жерге немесе уақытша болатын жерге (үш айдан астам мерзімге), сондай-ақ қызметтік іссапарларға, оқуға, демалысқа немесе емделуге (үш айдан астам мерзімге) келген кезде жеті жұмыс күні ішінде әскери есепке қою үшін "Азаматтарға арналған үкімет" мемлекеттік корпорациясы" коммерциялық емес акционерлік қоғамына немесе "электронды үкімет" веб-порталына жүгінуі тиіс.

Елді мекенде ЖӘБО болмаған жағдайда ауыл, кент, ауылдық округ әкімдігінде әскери есепке тұруға міндетті. Әскери есепке алуды қамтамасыз ету үшін әкімдер әскерге шақырылушылардың тізімдеріне білімі, жұмыс орны, лауазымы, отбасы жағдайы туралы өзгерістер енгізеді және ол туралы ай сайын 25-і күні ауданның (облыстық маңызы бар қаланың) ЖӘБО-сына хабарлайды. Осы тәрізді жұмыстар

олардың аумағына тұрғылықты немесе уақытша (үш айдан астам мерзімге) тұруға келген, тұрғылықты тұруға басқа жерге немесе уақытша болу (үш айдан астам мерзімге) орнына кеткен, есепке алу деректерін өзгерткен, қайтыс болған әскери міндеттілердің тізімін 23-қосымшаға сәйкес нысан бойынша ұсыну бойынша да жүргізіледі.

Барлық әскерге шақырылушыларға тізім жасалады және әліпбилік карточкалар толтырылады. Көрсетілген құжаттарды толтыру тіркеу туралы куәліктердегі жазбалармен дәлме-дәл сәйкестікте жүргізіледі, бұл ретте білімі, жұмыс орны, лауазымы, тұрғылықты жері мен отбасы жағдайы туралы мәліметтер олармен жеке әңгімелесуде олар нақтыланғаннан кейін жазылады. Дұрыс емес жазбалар анықталған жағдайда әскери есепке қою ресімделгеннен кейін тіркеу туралы куәлік тиісті өзгерістерді енгізу үшін ауданның (облыстық маңызы бар қаланың) ЖӘБО-сын жолданады.

Әскери есепке алуға және әскери қызметке шақыруға жататын, ЖӘБО-ға әскери есепте тұрған немесе тұруға міндетті тұрақты тұратын азаматтар құрамындағы өзгерістер туралы мәліметтерді ұсынудың көрсетілген мерзімдерін бұзатын азаматтардың Бастапқы әскери есебін жүргізуге жауапты адамдар осы құқық бұзушылықтың субъектісі болып табылады.

Субъективтік жағынан бұл заңсыз әрекеттер қасақана да, абайсызда да жасалуы мүмкін.

ӘҚБтК-нің 699-бабына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және ҚР Қорғаныс министрлігі органдарының атынан әкімшілік жазалар қолдануға жергілікті әскери басқару органдарының бастықтары құқылы.

646-бап. Әскери қызметке шақырылушылар, әскерге шақырылушылар және азаматтар туралы есеп берілмеуі

1. Әлеуметтік қамсыздандыру органының лауазымды адамын мүгедек ретінде тіркеуге тұруға міндетті немесе тіркеуге жататын азаматтарды, сондай-ақ денсаулық сақтау ұйымдарының лауазымды адамын әскери қызметке шақырылатын адамдар және госпитальға шақырылушылар және диспансерлік есепке қою туралы жергілікті әскери басқару органына белгіленген мерзімде хабарламау. басқару -

он айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Жергілікті әскери қолбасшылық органның азаматтық хал актілерін тіркеу органының лауазымды адамын белгіленген мерзімде тіркеуге жататын немесе тіркелуге тиісті азаматтардың азаматтық хал актілеріне енгізілетін өзгерістер туралы хабардар етпеу, -

он айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

3. Жұмысқа қабылданған (жұмысқа қабылданған) азаматтарды әскери тіркеуді жүзеге асыратын органға ұйымның басшысы немесе басқа да лауазымды адамы туралы хабардар етпеу, бірақ тұрғылықты жерінде әскери тіркеуден өтпеген жағдайда -

он айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

4. Анықтама және алдын ала тергеу органдарының лауазымды адамдарына әскери қызметке шақырылушылар мен шақырылушыларға қатысты анықтама немесе алдын ала тергеу жүргізіліп жатқан адамдар туралы хабарлау үшін заңмен белгіленген мерзімде жергілікті әскери қолбасшылық органға хабарламау -

он айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

5. Жергілікті әскери қолбасшылық органға әскери қызметшілер мен әскерге шақырылушылар туралы өздеріне қатысты қылмыстық істер сотта қаралып жатқандығы туралы, сондай-ақ оларға қатысты заңды күшіне енген үкімдер туралы сот органдарының лауазымды адамдарына заңнамада белгіленген мерзімде хабарламау, -

он айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілген баптың 1-бөлігінде жауаптылық көзделген әкімшілік құқық бұзушылық құрамының объективті жағы әрекетсіздікте көрінеді:

халықты әлеуметтік қорғау органы лауазымды адамының әскери есепте тұрған немесе тұруға міндетті азаматтардың мүгедек деп танылуы туралы жергілікті әскери басқару органына белгіленген мерзімде хабарламауы;

денсаулық сақтау ұйымдары лауазымды адамының стационарлық емделудегі және диспансерлік есептегі әскери міндеттілер мен әскерге шақырушылар туралы мәліметтерді белгіленген мерзімде хабарламауы.

Заңның 17-бабы халықты әлеуметтік қорғау органдарын жеті жұмыс күні ішінде аудандардың (облыстық маңызы бар қалалардың) жергілікті әскери басқару органдарына мүгедек деп танылған барлық әскери міндеттілер мен әскерге шақырылушылар туралы хабарлауға міндеттейді. Көрсетілген мәліметтерді жеті күн мерзім өткеннен кейін хабарлау, сондай-ақ көрсетілген мәліметтерді хабарламау түсіндірілетін бап бойынша жауаптылыққа әкеп соғады.

Медициналық-әлеуметтік сараптама жүргізу қағидаларын бекіту туралы Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау және әлеуметтік даму министрінің 2015 жылғы 30 қаңтардағы № 44 бұйрығына сәйкес организм функцияларының бұзылуы мен тіршілік-тынысының, оның ішінде еңбек ету қабілетінің шектелуі дәрежесіне қарай мүгедек деп танылған адамға бірінші, екінші немесе үшінші топтағы мүгедектік, ал он алты жасқа дейінгі адамға "мүгедек бала" санаты, ал он алты жастан он сегіз жасқа дейінгі адамға бірінші, екінші, үшінші топтағы "мүгедек бала" санаты белгіленеді.

Заңның 17-бабы 7-тармағында денсаулық сақтау ұйымдары әскерге шақыру басталар алдында жергілікті әскери басқару органдарының сұрау салулары бойынша стационарлық емделуде болатын және диспансерлік есепте тұрған әскери міндеттілер мен әскерге шақырылушылар туралы мәліметтерді хабарлауға міндетті делінеді.

Стационарлық емделуде және диспансерлік есепте тұрған әскери міндеттілер мен әскерге шақырылушылар туралы мәліметтердің сұрау салуына жауап ретінде жергілікті

әскери басқару органына осы құқық бұзушылық құрамының объективті жағын құрайды.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігіндегі құқық бұзушылықтың субъектісі әлеуметтік қорғау органының лауазымды адамы, сондай-ақ денсаулық сақтау ұйымдарының лауазымды адамы болып табылады.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігі бойынша азаматтық хал актілерін жазу органы лауазымды адамының жергілікті әскери басқару органына әскери есепте тұрған немесе тұруға міндетті азаматтардың азаматтық хал актілерінің жазбаларына өзгерістер енгізілгендігі туралы белгіленген мерзімде хабарламағаны үшін жауапкершілік туындайды.

Түсініктеме берілген баптың 3-бөлімінде ұйым басшысының немесе басқа лауазымды адамының әскери есепке алуды жүзеге асыратын органға тұрғылықты жері бойынша әскери есепке тұруға міндетті, бірақ тұрмаған, жұмысқа (оқуға) қабылданған азаматтар туралы хабарламауы үшін жауапкершілік бекітілген.

Азаматтарды әскерге шақыру учаскелеріне тіркеуді өткізер алдында ауданның (облыстық маңызы бар қаланың) ЖӘБО-сы жыл сайын жыл сайын 1 желтоқсанда ауданның (қаланың) заңды тұлғаларынан Қағиданың 1-қосымшасына сәйкес нысан бойынша әскерге шақыру учаскелеріне тіркелуге тиіс азаматтардың тізімдерін сұратады (бұдан әрі азаматтардың тізімдері). Әскерге шақыру учаскесіне бұрын тіркеуден өтпеген жасы үлкен азаматтар да осы азаматтар тізіміне жазылады.

Қағиданың 72-тармағына сәйкес Заңды тұлғалардың әскери есепке алуды жүзеге асыруы үшін бірінші басшының бұйрығымен әскери есепке алуды жүргізуге жауапты адамдар тағайындалады, оларға:

1) жұмысқа (оқуға) қабылдау кезінде әскери міндеттілерде әскери билеттердің немесе уақытша куәліктердің, ал әскерге шақырылушыларда тіркеу туралы куәліктердің бар болуын тексеру. Көрсетілген құжаттарды алу қажет болған жағдайда азаматтарға қолхат беріледі;

2) жұмысқа (оқуға) қабылданатын азаматтардың әскери есепте тұруын айқындау. Әскери есепте тұрмаған әскери міндеттілер мен әскерге шақырылушылар тұрғылықты жері бойынша әскери есепке тұрғаннан кейін жұмысқа (оқуға) қабылданады;

3) жұмыс істейтін (білім алатын) азаматтардың толық және сапалы әскери есепке тұруын қамтамасыз ету;

4) мемлекеттік органдарға және ұйымдарға әскери міндеттілерді броньға қоюды ресімдеу;

5) азаматтардың шақырту (шақырту қағазы) бойынша ауданның (облыстық маңызы бар қаланың) ЖӘБО-сына уақтылы баруына мүмкіндік беру;

6) Қағиданың 26-қосымшасына сәйкес нысан бойынша әскери міндеттілерді, әскерге шақырылушыларды әскери есепке алудың және броньға қоюдың жай-күйін тексеру журналын жүргізу жүктеледі.

Түсіндірілген баптың 3-бөлігіндегі құқық бұзушылықтың субъектісі әскери жазбаларды жүргізу міндеті жүктелген ұйымның басшысы немесе басқа лауазымды адамы болып табылады.

Түсіндірілген баптың 4-бөлігі анықтау және алдын ала тергеу органдарының хабардар етуге жауапты лауазымды адамдарының анықтау немесе алдын ала тергеу оларға қатысты жүргізіліп жатқан әскери міндеттілер мен әскерге шақырылушылар туралы жергілікті әскери басқару органына заңнамада белгіленген мерзімде хабарламағаны үшін жауапкершілікті көздейді.

Мұндай міндет анықтау және алдын ала тергеу органдарын жеті жұмыс күні ішінде аудандардың (облыстық маңызы бар қалалардың) ЖӘБО-ға өздеріне қатысты анықтау немесе алдын ала тергеу жүргізіліп жатқан әскери міндеттілер мен әскерге шақырылушылар туралы хабарлауға міндеттейтін заңның 17-бабынан туындайды.

Бұл талапты жеті күн мерзімде орындамау әкімшілік құқық бұзушылық ретінде қарастырылады, ол үшін жауапкершілік түсіндірілген бапта қарастырылған.

Түсіндірілген баптың 4-бөлігі бойынша құқық бұзушылық субъектісі жергілікті әскери басқару органына өздеріне қатысты анықтау немесе алдын ала тергеу жүргізіліп жатқан әскери міндеттілер мен әскерге шақырылушылар туралы хабарлауға жауапты анықтау және алдын ала тергеу органдарының лауазымды адамы болып табылады.

Түсіндірілген баптың 5-бөлігі соттардың жергілікті әскери басқару органын хабардар етуге жауапты лауазымды адамдарының сот оларға қатысты қылмыстық істер карап жатқан әскери міндеттілер мен әскерге шақырылушылар туралы, сондай-ақ оларға қатысты заңды күшіне енген үкімдер туралы заңнамада белгіленген мерзімде хабарламағаны үшін жауапкершілікті көздейді.

Аталған ақпаратты хабарлау міндеті Заңның 17-бабынан туындайды, ол соттарды жеті жұмыс күні ішінде аудандардың (облыстық маңызы бар қалалардың) ЖӘБО-ға өздеріне қатысты сот қылмыстық істерді қарайтын әскери міндеттілер мен әскерге шақырылушылар туралы, сондай-ақ оларға қатысты заңды күшіне енген үкімдер туралы хабарлауға міндеттейді.

Түсіндірілген баптың 5-бөлігі бойынша құқық бұзушылық субъектісі жергілікті әскери басқару органына оларға қатысты сот қылмыстық істерді қарайтын әскери міндеттілер мен әскерге шақырылушылар туралы, сондай-ақ оларға қатысты заңды күшіне енген үкімдер туралы хабарлау жауапкершілігі жүктелген соттардың лауазымды адамы болып табылады.

Субъективті жағынан, түсіндірілген бапта жауапкершілік белгіленген құқық бұзушылық қасақана да, абайсызда да жасалуы мүмкін.

ӘҚБТК-нің 699-бабына сәйкес Қазақстан Республикасы Қорғаныс министрлігінің органдары атынан әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және әкімшілік жазалар қолдануға жергілікті әскери басқару органдарының бастықтары құқылы.

647-бап. Азаматтардың әскери міндеттемелерін орындамауы

Жергілікті әскери басқару органының шақыруы бойынша белгілі бір уақыт ішінде әскери тіркеуге тұруға міндетті немесе тұратын азаматтың келмеуі, себепсіз себептермен немесе тұрақты тұруға немесе уақытша тұруға (үш айдан астам мерзімге) елді мекенге (әкімшілік аймаққа) келу және іссапарға, оқуға, демалыста немесе емделуге (үш айдан астам мерзімге), ол келген жері бойынша "Азаматтарға арналған үкімет" мемлекеттік корпорациясына өтініш білдіруге міндетті Мен әскери тіркеу туралы жейді -

бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Осы бапта жауаптылық көзделген құқық бұзушылықтың объектісі азаматтарды әскери есепке қою тәртібі болып табылады. Бұл тәртіпті бұзу Қазақстан Республикасы азаматтарының әскери қызмет атқару конституциялық міндетін орындауына кедергі келтіреді.

Бұл қылмыстың объективті жағы келесі әрекеттердің бірі қалыптастырады:

а) әскери есепте тұрған немесе тұруға міндетті азаматтың жергілікті әскери басқару органының шақыруы бойынша көрсетілген мерзімде дәлелді себепсіз келмеуі;

б) елді мекенге (әкімшілік ауданға) тұрақты тұрғылықты жерге немесе уақытша (үш айдан астам мерзімге) тұруға келуі, сондай-ақ қызметтік іссапарларға, оқуға, демалысқа немесе емделуге (үш айдан астам мерзімге) келіп, келген жері бойынша "Азаматтарға арналған үкімет" мемлекеттік корпорациясына жеті жұмыс күні ішінде әскери есепке қою туралы өтінішпен жүгінуге міндетті азаматтың белгіленген мерзімде дәлелді себептерсіз келмеуі.

Норма әкімшілік құқық бұзушылықтың құрамының екінші бөлігінде нақтылауды талап ететінін атап өткен жөн. Бұл жерде әскери есепте тұрған немесе тұруға міндетті азаматтың әскери есепке қойылмастан үш айдан астам елді мекенде (әкімшілік ауданда) болуы сөз болып отыр деп ойлаймыз. Осы бөлімде түсіндірілген мақалаға тиісті түзетулер енгізуді ұсынамыз.

Қағиданың 11-тармағына сәйкес әскери міндеттілер мен әскерге шақырылушылар өзімен бірге тіркеу туралы куәлігін, сондай-ақ Қазақстан Республикасы азаматының жеке куәлігі мен жүргізуші куәлігін (ол бар болған кезде) алып, шақырту (шақырту қағазы) бойынша белгіленген уақытта және жерге ауданның (облыстық маңызы бар қаланың) ЖӘБО-сына немесе тұрғылықты жері бойынша әскери есепке алуды жүзеге асыратын өзге де органға баруы тиіс.

Бұл талапты орындамау әкімшілік құқық бұзушылық ретінде қарастырылады, ол үшін жауапкершілік түсіндірілген бапта қарастырылған.

Ауданның (облыстық маңызы бар қаланың) ЖӘБО-сы белгілеген мерзімдерде азаматтардың әскерге шақыру учаскелеріне келмеуінің дәлелді себептері:

- 1) еңбекке қабілетін жоғалтуға байланысты сырқаттануы (жарақаттануы);
- 2) жақын туысының (заңды өкілінің) қайтыс болуы немесе ауыр сырқаттануы;

3) азаматты өзі келу мүмкіндігінен айырған табиғи сипаттағы кедергілер болып танылады.

Келмеу себептері тиісті құжаттармен расталады.

Сонымен қатар әскери міндеттілер мен әскерге шақырылушылар елді мекенге (әкімшілік ауданға) жаңа тұрақты тұрғылықты жерге немесе уақытша болатын жерге (үш айдан астам мерзімге), сондай-ақ қызметтік іссапарларға, оқуға, демалысқа немесе емделуге (үш айдан астам мерзімге) келген кезде жеті жұмыс күні ішінде әскери есепке қою үшін "Азаматтарға арналған үкімет" мемлекеттік корпорациясы" коммерциялық емес акционерлік қоғамына немесе "электронды үкімет" веб-порталына жүгінуі тиіс.

Бұл талапты жеті күн мерзімде орындамау әкімшілік құқық бұзушылық ретінде қарастырылады, ол үшін жауапкершілік түсіндірілген бапта қарастырылған.

Жеті күндік мерзім ішінде міндетті тұлға "Азаматтарға арналған үкімет" мемлекеттік корпорациясына әскери есепке қою туралы өтініш беруі керек, ол елді мекенде үш ай болғаннан кейін аяқтала бастайтынын айта кету керек.

ЖЭБО, жоғарыда айтылғандай, әскери міндеттілер мен әскерге шақырылушыларды әскери есепке қою және одан шығару жүзеге асырылады. Сонымен қатар, ыңғайлы болу үшін өтінішті қабылдау және нәтижесін беру "Азаматтарға арналған үкімет" Мемлекеттік корпорациясы" коммерциялық емес акционерлік қоғамы арқылы жүзеге асырылады.

Түсіндірілген бапта жауапкершілік қарастырылған құқық бұзушылық субъектісі әскери есепте тұрған немесе тұруға міндетті азаматтар, яғни әскери міндеттілер мен әскерге шақырылушылар болып табылады.

Субъективті жағынан жоғарыда аталған әскери есепке алу ережелерін бұзу қасақана да, абайсызда да жасалуы мүмкін.

ӘҚБтК-нің 699-бабына сәйкес Қазақстан Республикасы Қорғаныс министрлігінің органдары атынан әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және әкімшілік жазалар қолдануға жергілікті әскери басқару органдарының бастықтары құқылы.

648-бөлім. Медициналық тексеруден немесе төлемақыдан жалтару

1. Медициналық куәландырудан немесе азаматтарды әскери есепке қою жөніндегі комиссияның немесе жобалық комиссияның жолдамасымен медициналық тексеруден немесе жалтарудан жалтару -

әскери қызметке шақырылатын адамдарға бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде, ал әскерге шақырылушыларға - ескерту немесе үш айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Әскери міндеттілікке тартылған адамдарды әскери дайындықтан жалтару - бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Бұл құқық бұзушылықтың объектісі азаматтарды әскери есепке қоюдың белгіленген тәртібі болып табылады.

Азаматтардың әскери қызметке жарамдылық дәрежесін айқындау үшін тұрақты негізде облыстарда, республикалық маңызы бар қалаларда, астанада, қалалар мен аудандарда жергілікті атқарушы органдардың шешімімен медициналық куәландыру жүргізетін медициналық комиссиялар құрылады.

Медициналық куәландыру тәртібі және медициналық комиссиялардың құрамы Қазақстан Республикасы Қорғаныс министрінің 2015 жылғы 2 шілдедегі № 373 бұйрығымен бекітілген Әскери-дәрігерлік сараптама қағидаларымен айқындалады.

Медициналық куәландыруға жататын азаматтарды медициналық куәландыру барысында:

медициналық есепте тұруы туралы мәліметтер (анықтамалар), соңғы он екі ай ішінде инфекциялық және паразитарлық науқастарға шалдыққаны туралы басқа медициналық ұйымдардан мәліметтер, алдын алу егулері және дәрі-дәрмектерді және басқа да заттарды көтере алмайтыны (жоғары сезгіштігі) туралы мәліметтер;

Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау министрінің 2010 жылғы 23 қарашадағы № 907 бұйрығымен бекітілген (бұдан әрі – № 907 бұйрық) (Нормативтік және құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізілімінде № 6697 болып тіркелген) мынадай құжаттар: амбулаторлық пациенттің медициналық картасы (№ 025/е нысаны), амбулаторлық пациенттің медициналық картасына жасөспірімге жапсырма парақ (№ 025-1/е нысаны), № 027/е нысаны бойынша амбулаторлық, стационарлық науқастың медициналық картасынан көшірме;

рентгенограммалар, азаматтардың денсаулық жағдайын сипаттайтын арнайы зерттеулер әдістерінің хаттамалары және басқа да медициналық құжаттар тексеріледі.

17 жасқа толған жасөспірімдерді шақыру учаскелеріне тіркеу кезінде медициналық комиссия әскери қызметке жарамдылығын және тағайындалу көрсеткішін анықтаудан басқа, денсаулық жағдайының деңгейін анықтайды, ол медициналық алдын алу жұмысын одан әрі жүргізуді айқындау мақсатында жоспарлы скринингтік медициналық тексеру ретінде тіркеледі.

Түсіндірілген баптың 1-бөлігінде жауаптылық көзделген қылмыстың объективті жағы әрекетсіздік түрінде жасалған келесі заңсыз әрекеттердің бірінде көрсетілген:

а) медициналық куәландырудан жалтару;

ә) азаматтарды әскери есепке қою жөніндегі комиссияның жолдамасы бойынша медициналық куәландырудан жалтару;

б) әскерге шақыру комиссиясының жолдамасы бойынша медициналық куәландырудан жалтару.

Бұл құқық бұзушылықтың субъектісі алғашқы әскери есепке алынуға жататын, сондай-ақ әскери қызметке шақырылуға жататын азамат болуы мүмкін.

Субъективті жағынан құқық бұзушылық ниетпен сипатталады.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігінде жауапкершілік көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағы әскери міндеттілердің әскери жиындардан жалтаруын құрайды.

Заңның 1-бабы 11) тармақшасына сәйкес әскери жиындар – әскери міндеттілер мен азаматтардың әскери білім алуы және оны жетілдіруі мақсатында, сондай-ақ Қазақстан Республикасының заңдарында көзделген өзге де жағдайларда әскери басқару органдары, уәкілетті мемлекеттік органдар әскери даярлық бойынша өткізетін іс-шаралар.

Әскери жиындар:

оқу-жаттығу жиындары – әскери міндеттілерді, әскери оқу орындарына түскен кезде әскерге шақырылушыларды және әскери кафедралардың студенттерін даярлау және қайта даярлау мақсатында өткізілетін әскери жиындар түрі;

тексеру жиындары – соғыс уақытының ұйымдастырушылық-штаттық құрылымында міндеттерді орындауға арналған, әскери бөлімдердің әзірлігін тексеру мақсатында өткізілетін әскери жиындар түрі;

арнайы жиындар – төтенше жағдай режимін енгізу және қамтамасыз ету, төтенше жағдайлар мен олардың салдарын жою жөніндегі іс-шараларды орындау мақсатында және Қазақстан Республикасының Президенті айқындайтын өзге де жағдайларда өткізілетін әскери жиындар түрі болып бөлінеді;

Заңның 33-бабына сәйкес әскери міндеттілер:

1) орталық атқарушы органдар жүргізетін жұмылдыру дайындығы жөніндегі республикалық іс-шаралар шеңберінде – Қазақстан Республикасы Қорғаныс министрінің бұйрығы негізінде;

2) облыстардың, республикалық маңызы бар қалалардың, астананың жергілікті атқарушы органдары жүргізетін жұмылдыру дайындығы, аумақтық қорғаныс дайындығы жөніндегі іс-шаралар шеңберінде – Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің Бас штабымен келісу бойынша облыс, республикалық маңызы бар қала, астана әкімдігінің қаулысы негізінде әскери жиындарға шақырылады.

Әскери міндеттінің жоғарыда көрсетілген жиындардың кез келген түрінен жалтаруы түсіндірілген баптың екінші бөлігі бойынша жауаптылыққа әкеп соғады.

Жалтару деп әскери қызметшінің әскери жиындарға жөнелту үшін шақыру учаскесіне дәлелді себептерсіз келмеуі түсініледі.

Түсіндірілген баптың 2-бөлігінде жауапкершілік көзделген құқық бұзушылық субъектісі әскери жиындарға жіберу туралы шақыру қағазы қолхатпен берілген әскери міндетті болып табылады.

Субъективті жағынан құқық бұзушылық ниетпен сипатталады.

ӘҚБТК-нің 699-бабына сәйкес Қазақстан Республикасы Қорғаныс министрінің органдары атынан әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және әкімшілік жазалар қолдануға жергілікті әскери басқару органдарының бастықтары құқылы.

649-бап. Әскери есепке алу құжаттарын қасақана бүлдіру немесе жоғалту

Әскерге шақырылуға жататын азаматтың әскери билетін немесе басқа әскери есепке алу құжаттарын қасақана бұзу немесе жою, сондай-ақ әскерге шақырылуға жататын

азаматтың әскери құрамын немесе басқа әскери тіркеу құжаттарын иесінің кінәсінен жоғалту -

ескерту жасауға немесе бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген әскери есепке алу тәртібі осы құқық бұзушылықтың объектісі болып табылады. Заңсыз әрекеттердің мәні әскери есепке алу құжаттары болып табылады.

Қағидаларға сәйкес әскери есепке алу құжаттары әскери міндеттілер мен әскерге шақырылушылардың жеке әскери есептік құжаттары, арнаулы мемлекеттік органдар запастағы офицерлерінің жеке құжаттары, негізгі есепке алу құжаттары және анықтамалық сипаттағы құжаттар болып бөлінеді.

Жеке әскери есептік құжаттарға мыналар жатады:

1) әскери міндеттілер үшін:

ҚР Қарулы Күштерінің запастағы офицерінің әскери билеті

арнаулы мемлекеттік органдар запастағы офицерінің әскери билеті;

сержанттың, сарбаздың әскери билеті;

запастағы офицердің уақытша куәлігі;

запастағы сержанттар мен сарбаздардың уақытша куәлігі;

жұмылдыру, соғыс жағдайы және соғыс уақыты кезеңінде әскери қызметке шақыруды кейінге қалдыру туралы куәлік;

2) әскерге шақырылушылар үшін –әскерге шақыру учаскесіне тіркеу туралы куәлік.

Қаралып отырған құқық бұзушылық құрамының объективті жағын мынадай іс-қимылдардың бірін жасау құрайды:

а) әскери қызметке шақырылуға жататын азаматтың әскери билетін немесе басқа да есепке алу-әскери құжаттарын қасақана бүлдіру;

б) әскери қызметке шақырылуға жататын азаматтың әскери билетін немесе басқа да есепке алу-әскери құжаттарын қасақана жою;

в) иесінің кінәсінен әскери билетті немесе әскери қызметке шақыруға жататын азаматтың басқа да есепке алу-әскери құжаттарын жоғалту.

Әскери билеттің немесе басқа да есепке алу-әскери құжаттардың бүлінуі деп оларды ауыстыруға жататын кезде жарамсыз күйге келтіруді түсіну керек. Құжаттардан үзінділер қалмайтын және олардың орнына телнұсқа алу талап етілетін әрекеттер әскери билетті немесе басқа да есепке алу-әскери құжаттарды жою деп танылады.

Әскери билеттің немесе басқа да есепке алу-әскери құжаттардың жоғалғаны деп көрсетілген құжаттардың әскери қызметке шақырылуға жататын азаматтың иелігінен шығуын тану қажет.

Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес азаматтар әскери билетті немесе басқа да есепке алу-әскери құжаттарды ұқыпты сақтауға міндетті. Әскери билет, шақыру учаскесіне тіркеу туралы куәлік жоғалған (бүлінген) жағдайларда әскери міндеттілер мен әскерге шақырылушылар жеті жұмыс күні ішінде телнұсқаны алу туралы мәселені шешу үшін Мемлекеттік корпорацияға немесе порталға жүгінуі қажет.

Осы құқық бұзушылықтың субъектісі әскери есепте тұрған (әскери қызметке шақырылуға жататын немесе ҚР Қарулы Күштерінің запасында болатын) азамат болып табылады. Әскери билетті немесе басқа да есепке алу-әскери құжаттарды жоғалтқан кезде құқық бұзушылық субъектісі әскери қызметке шақырылуға жататын азамат, яғни 17 жасқа толған, ақыл-есі дұрыс жеке тұлға бола алады.

Бұл құқық бұзушылықтың субъективті жағы ниет түрінде де, немқұрайлылық түрінде де көрінуі мүмкін.

Есепке алу-әскери құжаттарды абайсызда бүлдіру түсіндірілген бапта көзделген әкімшілік жауапкершілік шараларына әкеп соқпайды.

Әскери билетті немесе басқа да есепке алу-әскери құжаттарды жоғалтқан кезде иесінің кінәсі ниет түрінде де, абайсыздық түрінде де болуы мүмкін.

Есепке алу-әскери құжаттардың иесінің еркінен тыс мән-жайлармен (дүлей зілзалалар, құқыққа қарсы қол сұғушылықтан өзін-өзі қорғау және өзге де осындай мән-жайлар) негізделген жоғалуы да осы әкімшілік құқық бұзушылық ретінде қаралмайды.

Пайдакүнемдік немесе өзге де жеке мүдделіліктен жасалған ресми құжаттарды жою , бүлдіру ҚК-нің 384-бабының 3-бөлігінде көзделген жауаптылыққа әкеп соғады.

ӘҚБТК-нің 699-бабына сәйкес Қазақстан Республикасы Қорғаныс министрлігінің органдары атынан әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және әкімшілік жазалар қолдануға жергілікті әскери басқару органдарының бастықтары құқылы.

650-бап. Әскери қызметке дайындалудан жалтару

Әскери-техникалық мамандықтар бойынша әскерге шақырылушыларды әскери қызметке дайындаудан жалтару жергілікті әскери басқару органдарының жолдамасы бойынша немесе оқу ұйымдарына дәлелді себепсіз қатыспау -

ескерту жасауға немесе бір айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Әскерге шақырылушыларды әскери қызметке даярлаудың белгіленген тәртібі осы құқық бұзушылықтың объектісі болып табылады.

Заңның 9-бабына сәйкес азаматтарды әскери қызметке даярлау – бұл мемлекеттік органдар әскерге шақыру жасына дейінгі және әскерге шақыру жасындағы азаматтармен оларды әскери қызмет негіздеріне оқыту мақсатында, сондай-ақ әскери

қызмет өткеру үшін әскери-техникалық және өзге де мамандықтар бойынша даярлау және қайта даярлау мақсатында әскери міндеттілермен жүргізетін міндетті іс-шаралар кешені.

Азаматтарды әскери қызметке даярлау:

- а) бастапқы әскери даярлықты;
- ә) қосымша білім беру бағдарламалары бойынша әскери даярлықты;
- б) әскери-техникалық және өзге де мамандықтар бойынша даярлауды;
- в) запастағы офицерлер мен запастағы сержанттар бағдарламалары бойынша әскери даярлықты қамтиды.

Азаматтарды әскери қызметке даярлауды мемлекеттік органдар Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес ұйымдастырады және қамтамасыз етеді.

Ұйымдардың басшылары әскерге шақыру жасына дейінгілердің және әскерге шақырылушылардың әскери қызметке даярлықтан өту мүмкіндігін қамтамасыз етуге міндетті.

Бұл құқық бұзушылықтың объективті жағын:

а) әскерге шақырылушылардың жергілікті әскери басқару органдарының жолдамасымен әскери-техникалық мамандықтар бойынша әскери қызметке даярлықтан жалтару;

б) оқу ұйымдарының сабақтарына дәлелді себептерсіз қатыспау құрайды.

Заңның 12-бабына сәйкес азаматтарды әскери-техникалық және өзге де мамандықтар бойынша даярлау Қарулы Күштердің қажеттілігіне сәйкес өтеусіз негізде және оқуға арналған шығыстар толық немесе ішінара өтеле отырып, өтеулі негізде Қазақстан Республикасы Қорғаныс министрлігінің мамандандырылған ұйымдарында жүргізіледі.

Өтеусіз негізде әскери-техникалық және өзге де мамандықтар бойынша даярлауға денсаулық жағдайы бойынша әскери қызметке жарамды, он жеті жас алты айдан жиырма алты жасқа дейінгі, даярлықты бітіргеннен кейін мерзімді әскери қызметке шақырылуға жататын немесе жұмылдыру резервіне алынатын азаматтар тартылады. Кіші мамандарды даярлауға бөлінген тапсырысты Қорғаныс министрлігі қалыптастырады.

Өтеулі негізде әскери-техникалық және өзге де мамандықтар бойынша даярлауға:

денсаулық жағдайы бойынша әскери қызметке жарамды әскери міндеттілер;

денсаулық жағдайы бойынша әскери қызметке жарамды немесе шектеулі жарамды, соның ішінде әскери қызметке шақыру кейінге қалдырылған жиырма төрт жастан жиырма жеті жасқа дейінгі әскерге шақырылушылар тартылады.

Қорғаныс министрлігінің мамандандырылған ұйымдарында әскери-техникалық және өзге де мамандықтар бойынша әскерге шақырылушыларды, әскери міндеттілерді

жинау, оларды жіберу және өтеусіз және өтеулі негіздерде оқыту, оқу-тәрбие процесін ұйымдастыру тәртібін, сондай-ақ оқу мерзімдерін Қазақстан Республикасының Қорғаныс министрі айқындайды.

Әскерге шақырылушыларды, әскери міндеттілерді әскери-техникалық және өзге де мамандықтар бойынша оқытудың басталуы мен аяқталуы деп Қорғаныс министрлігінің мамандандырылған ұйымы басшысының оқуға қабылдау және оны бітіру туралы бұйрықтары шыққан күн есептеледі. Әскери-техникалық және өзге де мамандықтар бойынша оқу кезеңінде азаматтардың жұмыс орны (лауазымы) сақталады. Осы кезеңде заңды тұлға таратылған жағдайларды қоспағанда, олар жұмыс берушінің бастамасы бойынша жұмыстан шығарылмайды, сондай-ақ білім беру ұйымы басшысының бастамасы бойынша білім беру ұйымынан шығарылмайды. Оқу ұйымдарының сабақтарына дәлелді себептерсіз қатыспау құқық бұзушылықтың объективті жағын құрайды, ол үшін жауапкершілік түсіндірілген бап бойынша көзделген.

ЖӘБО Қазақстан Республикасы Қорғаныс министрлігінің мамандандырылған ұйымдарында әскери-техникалық оқыту үшін іріктеп алған әскерге шақырылушы осы құқық бұзушылықтың субъектісі болып табылады.

Бұл құқық бұзушылықтың субъективті жағы ниетте көрінеді. Әскерге шақырылушы әскери-техникалық мамандықтар бойынша әскери қызметке даярлықтан жалтаратынын не оқу ұйымдарының сабақтарына дәлелсіз себептермен қатыспайтынын ұғынады.

ӘҚБТК-нің 699-бабына сәйкес Қазақстан Республикасы Қорғаныс министрлігінің органдары атынан әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және әкімшілік жазалар қолдануға жергілікті әскери басқару органдарының бастықтары құқылы.

651-бап. Келісімшарт бойынша әскери қызметке және әскери қызметке азаматтарды заңсыз шақыру, заңсыз кейінге қалдыру

Азаматтарды келісімшарт бойынша әскери қызметке және әскери қызметке заңсыз шақыру немесе оларға заңсыз кейінге қалдыру -

он жеті айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Осы құқық бұзушылықтың объектісі әскери қызметке шақыруды қамтамасыз етудің белгіленген тәртібі болып табылады.

Құқық бұзушылықтың объективті жағын мынадай әрекеттердің бірін жасау құрайды:

- а) азаматтарды мерзімді әскери қызметке заңсыз шақыру;
- ә) азаматтарды келісімшарт бойынша әскери қызметке заңсыз шақыру;
- б) әскери қызметтен заңсыз кейінге қалдыруды ұсыну.

Заңда азаматтарды мерзімді әскери қызметке және келісімшарт бойынша әскери қызметке шақырудың негіздері мен тәртібі белгіленген.

Заңның 1-бабы 39) тармақшасына сәйкес мерзімді әскери қызмет – ер азаматтарды Заңда айқындалған тәртіппен Қарулы Күштерге, басқа да әскерлер мен әскери

құралымдарға қатардағы және сержанттық құрамдардың әскери лауазымдарына шақыруға негізделген әскери қызмет.

Заңның 31-бабына сәйкес азаматтарды мерзімді әскери қызметке шақыру Қазақстан Республикасы Президентінің Жарлығы және Қазақстан Республикасы Үкіметінің қаулысы негізінде жылына екі рет жүргізіледі. Он сегіз жастан жиырма жеті жасқа дейінгі, әскерге шақыруды кейінге қалдыруға немесе әскерге шақырылудан босатылуға құқығы жоқ азаматтар Қарулы Күштерді, басқа да әскерлер мен әскери құралымдарды жасақтау үшін қажетті санында мерзімді әскери қызметке шақырылуға жатады.

Мерзімді әскери қызметке шақыру шақыруға кедергі болған жағдайда құқық бұзушылықтың объективті жағын құрады, ол үшін жауаптылық түсіндірілетін бапта көзделген. Мысалы, егер адамға кейінге қалдыру берілсе және кейінге қалдырудан бас тарту туралы оның өтініш болмаса, мерзімді әскери қызметке шақыру заңсыз деп танылады. Сондай-ақ Заңның 36-бабында көзделген негіздер бойынша әскери қызметке және әскери жиындарға шақырудан босатылуға жататын адамды мерзімді әскери қызметке шақыру заңсыз деп есептеледі.

Заңның 28-бабына сәйкес шақыру комиссиясының мүшелері азаматтарды мерзімді әскери қызметке заңсыз шақырғаны үшін Қазақстан Республикасының заңдарына сәйкес жауаптылықта болады.

Заңның 1-бабы 18) тармақшасына сәйкес әскери қызмет өткеру туралы келісімшарт – уәкілетті орган мен Қазақстан Республикасының азаматы арасындағы азаматтың әскери қызметті өткеру кезеңіне тараптардың құқықтарын, міндеттерін және жауапкершілігін белгілейтін ерікті түрде әскери қызмет өткеру туралы шарт.

Келісімшарт Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес ерікті тәртіппен екі тарап арасында жазбаша жасалады және өз қолданысын тоқтатады:

- 1) мерзім өткеннен кейін;
- 2) әскери қызметшінің мерзімінен бұрын босатылуына байланысты;
- 3) әскери қызметші әскери қызмет өткеру туралы жасасқан күннен бастап күшіне енген басқа келісімшарт;
- 4) Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген өзге де жағдайларда тыйым салынады.

Әскери қызмет өткеру туралы келісімшартта азаматтың әскери қызметке кіруінің еріктілігі, азаматтың әскери қызмет өткеруге міндеттенетін мерзімі және келісімшарттың басқа да талаптары бекітіледі.

Әскерге шақыру тәртібі бұзылған жағдайда адамды келісімшарт бойынша әскери қызметке шақыру заңсыз деп танылады. Мысалы, соттылығы бар немесе ақталмайтын негіздер бойынша қылмыстық жауапкершіліктен босатылған не өзіне қатысты қылмыстық іс қозғалған адамды келісімшарт бойынша әскери қызметке шақыру.

Әскерге шақыруды кейінге қалдыру деп осы Заңда көзделген негіздер бойынша азаматтарды әскери қызметке шақыру мерзімін ауыстыруы түсініледі (Заңның 1-бабы 4) тармақшасы).

Әскери қызметке шақыруды кейінге қалдыру азаматтарға аудандық (облыстық маңызы бар қаланың) шақыру комиссиясының шешімі бойынша беріледі. Заңның 35-бабында әскери қызметке шақыруды кейінге қалдыру жағдайларының мынадай тізбесі белгіленген:

- 1) отбасы жағдайлары бойынша;
- 2) білімін жалғастыру үшін;
- 3) денсаулық жағдайы бойынша;
- 4) басқа себептер бойынша.

Осы басқа себептер Заңның 35-бабының 5-тармағында көрсетілген:

1) ауылдық жерде орналасқан білім беру ұйымдарының орта білімнен кейінгі немесе жоғары педагогтік білімі бар және мамандығы бойынша жұмыс істейтін оқытушыларына – жұмыс істеп жүрген барлық кезеңіне;

2) тиісті білімі бар, мамандығы бойынша ауылдық жерлерде тұрақты жұмыс істейтін дәрігерлерге – денсаулық сақтау ұйымдарында жұмыс істеп жүрген барлық кезеңіне;

3) Қазақстан Республикасы Парламентінің немесе жергілікті өкілді органдардың депутаттарына – олардың депутаттық өкілеттігі мерзіміне;

4) өздеріне қатысты анықтау, алдын ала тергеу жүргізіліп жатқан немесе соттар қылмыстық істерін қарап жатқан адамдарға тиісінше анықтау, тергеу аяқталғанға немесе сот үкімі күшіне енгенге дейін тоқтатыла тұрады;

5) кемелер экипаждарының тиісті білімі бар мүшелеріне су көлігі ұйымдарында жұмыс істеген бүкіл кезеңге беріледі.

Әскери жиындарға шақыру кейінге қалдырылмайды.

Әскери қызметтен кейінге қалдыру жоғарыда көрсетілген негіздер болмаған кезде заңсыз берілген деп танылады.

Әскери қызметтен заңсыз кейінге қалдыруды беру Заңның 35-бабында көрсетілмеген өзге де негіздер бойынша кейінге қалдыруды беруді білдіреді.

Қорғаныс істері жөніндегі бөлімдердің (басқармалардың, департаменттердің) лауазымды адамдары, шақыру комиссиясының төрағасы мен мүшелері, сондай-ақ медициналық комиссияның төрағасы мен мүшелері шақыру бойынша мерзімді әскери қызметке заңсыз шақыру субъектілері бола алады.

Әскери бөлімнің қолбасшылығы мен лауазымды адамдары, әскери бөлімнің іріктеу шақыру комиссиясының төрағасы мен мүшелері, сондай-ақ гарнизондық медициналық комиссияның төрағасы мен мүшелері (дәрігерлер, медицина қызметкерлері және т.б.) келісімшарт бойынша әскери қызметке заңсыз шақыру *субъектілері* бола алады.

Әскерге шақырылушыларға шақыруды жүзеге асыруға, әскерге шақырылушыларға әскерге шақыруды кейінге қалдыруды беруге уәкілетті лауазымды адамдар, органдар, сондай-ақ қорғаныс істері жөніндегі бөлімдердің (басқармалардың, департаменттердің) лауазымды адамдары заңсыз кейінге қалдыруды беру *субъектілері* бола алады.

Бұл құқық бұзушылықтың субъективті жағы ниетте көрінеді.

Мамандандырылған аудандық және оларға теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары ӘҚБтК-нің 651-бабы бойынша әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.

ӘҚБтК-нің 804-бабының 1-бөлігі 4) тармақшасы, 651-бап бойынша әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттаманы ҚР Қарулы Күштерінің әскери полиция органдары жасайды.

652-бап. Қазақстан Республикасының әскери қызмет саласындағы заңнамасын бұзу

1. Қарулы Күштердің бір мүшесінің әскери міндеттерін орындау кезінде немесе оған байланысты болуы -

жиырма бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға немесе он тәулікке дейін әкімшілік қамауға әкеп соғады.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекет,

елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға немесе он бес күнге дейінгі әкімшілік қамауға әкеп соғады.

3. Қызметтің бір бөлігін немесе орнын заңсыз тастап кету, сондай-ақ әскери қызметші жасаған екі бөлімнен, бірақ демалыс немесе медициналық мекемеден іссапарға, демалысқа немесе медициналық мекемеге жұмыстан босату, тағайындау, ауыстыру, қызметтен босату кезінде дәлелді себептерсіз уақытында келмеу әскери келісім - шарт бойынша немесе келісім бойынша, бейбіт уақытта -

жиырма бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға немесе он тәулікке дейін әкімшілік қамауға әкеп соғады.

4. Осы баптың үшінші бөлігінде көзделген, он күннен аспайтын, бірақ бір айдан аспайтын іс-әрекеттер -

елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға немесе он бес тәулікке дейін әкімшілік қамауға әкеп соғады.

5. Әскери бөлімнің құрамына кіретін адамның қоғамдық тәртіпті және қоғамдық қауіпсіздікті, қызмет ережелерін бұзуы, егер бұл әрекетте қылмыстық құқық бұзушылықтың белгілері болмаса, -

он айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға немесе бес тәулікке дейін әкімшілік қамауға әкеп соғады.

6. Тілазарлық, яғни бастықтың бұйрығын орындаудан ашық бас тарту, сонымен қатар бастықтың белгіленген тәртіппен берілген бағынышты бұйрығын орындамағаны себеп болған себепті орындамау.

*қызмет мүдделеріне айтарлықтай зиян келтіру, -
жиырма бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға немесе он бес тәулікке дейін әкімшілік қамауға әкеп соғады.*

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілген баптың 1 және 2-бөліктерінде жауапкершілік қарастырылған құқық бұзушылықтың объектісі әскери қызметшінің ар-намысы мен қадір-қасиеті болып табылады. Кез келген әскери қызметші осы құқық бұзушылық бойынша жәбірленуші бола алады.

Түсіндірілген баптың 1 және 2-бөліктерінде қарастырылған құқық бұзушылықтың объективті жағын бір әскери қызметшінің өзгесінің ар-намысы мен қадір-қасиетін әдепсіз түрде қорлауы құрайды.

Ар-намысы мен қадір-қасиетін қорлау жәбірленушінің жеке басын теріс бағалауда көрінеді, бұл оның басқалардың алдындағы беделіне нұқсан келтіреді, оның адамдық қадір-қасиеті мен әскери атағына нұқсан келтіреді. Жасау әдісіне сәйкес қорлау ауызша, жазбаша немесе әрекет болуы мүмкін.

Кінәлі адамның әскери қызметшіге қатысты мінез-құлық нысаны қоғамда қабылданған мінез-құлық қағидаларына қайшы келетін әдепсіз деп танылады. Қорлау дегеніміз – ауызша білдіруге болатын реніш, мысалы, балағаттаушылық немесе әдепсіз сөздерді, лақап аттарды қолдану; жазбаша түрде әдепсіз мазмұндағы жазбалар немесе хаттар түрінде; дене қимылдары түрінде – шапалақ, бетке түкіру және ұқсас әрекеттер.

Қорлау кезінде жәбірленушінің жеке басын теріс бағалау шындыққа сәйкес келе ме, маңызды емес.

Осы құқық бұзушылық құрамының міндетті белгісі құқық бұзушылық жасалған уақыт болып табылады: ол әскери қызмет міндеттерін орындау кезінде немесе орындауға байланысты жасалуға тиіс. Егер қорлау әскери қызметшілер арасындағы жеке қарым-қатынастар негізінде жасалса және әскери қызметті атқарумен байланысты болмаса, онда ол осы әкімшілік құқық бұзушылық құрамын құрмайды.

Қорлау, ол тікелей жәбірленушінің қатысуымен жасалған кезде, ал кейбір жағдайларда жәбірленушіге басқа адамдардан белгілі болған кезде немесе, мысалы, жәбірленушіге табысталған аудио-бейнежазбаны тыңдау кезінде аяқталған құқық бұзушылық болып саналады.

Әскери қызметшіні қорлау белгілері адамның іс-әрекеті белгілі бір әскери қызметшіге бағытталған және сөз нақты ол туралы қозғалған кезде ғана көрінеді.

Құқық бұзушылық субъектісі – 18 жасқа толған, қатардағы немесе офицерлік құрамның әскери қызметшісі болып табылатын ақыл-есі дұрыс жеке тұлға.

Субъективті жағы – ниет. Кінәлі адам әскери қызмет міндеттерін орындау кезінде немесе орындауға байланысты әскери қызметшіге қорлау келтіретінін түсінеді.

Әскери қызметшіні қорлауды ауырлататын және түсіндірілген баптың 2-бөлігі бойынша оны бағалауға әсер ететін мән-жай әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде оны қайталап жасау болып табылады.

Түсіндірілген баптың 3 және 4-бөліктерінде жауапкершілік көзделген құқық бұзушылықтың объектісі әскери қызмет атқару тәртібі болып табылады.

Түсіндірілген баптың 3 және 4-бөліктерінде жауаптылық көзделген құқық бұзушылықтың объективті жағын мыналар құрайды:

а) бейбіт уақытта, әскерге шақыру бойынша немесе келісімшарт бойынша әскери қызмет өткеріп жүрген әскери қызметші жасаған, ұзақтығы екі тәуліктен асатын, бірақ он тәуліктен аспайтын уақытқа бөлімді немесе қызмет орнын өз бетімен тастап кету;

б) бейбіт уақытта, әскерге шақыру бойынша немесе келісімшарт бойынша әскери қызмет өткеріп жүрген әскери қызметші бөлімнен босатылу, тағайындалу, ауыстырылу кезінде, іссапардан, демалыстан немесе емдеу мекемесінен ұзақтығы екі тәуліктен асатын, бірақ он тәуліктен аспайтын мерзімде қызметке дәлелсіз себептермен келмеген.

Әскери қызметшінің командирдің (бастықтың) рұқсатынсыз әскери бөлім орналасқан аумақты немесе қызмет орнын тастап кетуі өз бетінше деп есептеледі.

Әскери бөлімнің аумағы – бұл әскери бөлімнің казармалық, лагерлік немесе жорықтық орналасқан орны. Әскери бөлімнің аумағы әдетте қызмет орнына сәйкес келеді. Қызмет орны деп әскери қызметшінің әскери қызмет өткеру уақытында нақты болатын орны түсініледі.

Әскери қызметші әскери бөлімді бөлімнен шығару, тағайындау, ауыстыру, іссапардан, демалыстан немесе емдеу мекемесінен заңды негізде қалдырып, белгіленген мерзімде бөлімге немесе қызмет орнына дәлелді себептерсіз келмейтіндігінде қызметке мерзімінде келмеу болып табылады.

Келмей қалудың дәлелді себептері әскери қызметшінің немесе оның жақын туыстарының ауруы, аса қажеттілік жағдайы, бөлімге уақтылы келуге кедергі келтірген дүлей зілзала, билік органдарының ұстауы және т.б. болып танылуы мүмкін.

Бөлімді немесе қызмет орнын өз бетінше тастап кету немесе қызметтен босатылу, тағайындалу, ауыстырылу кезінде, іссапардан, демалыстан немесе емдеу мекемесінен шығу кезінде қызметке келмеу ұзақтығы - екі тәуліктен астам, бірақ он тәуліктен аспайтын. Бөлімді өз бетінше тастап кету мерзімі бөлім немесе қызмет орны әскери қызметші тастап кеткен кезден бастап, ал қызметке келмеген кезде келу мерзімі өткен кезден бастап және ол өз еркімен қайтып оралған немесе ұсталған кезге дейін есептеледі.

Шақыру бойынша немесе келісімшарт бойынша әскери қызмет өткеріп жүрген әскери қызметшінің бейбіт уақытта жасаған, ұзақтығы екі тәуліктен аз бөлімді немесе қызмет орнын өз бетінше тастап кетуі, сондай-ақ бөлімнен босатылу, тағайындалу,

ауыстырылу кезінде, іссапардан, демалыстан немесе емдеу мекемесінен ұзақтығы екі тәуліктен аз уақыт қызметке дәлелді себептерсіз келмеген кезде түсініктеме берілетін бап бойынша жауаптылыққа әкеп соқпайды.

Түсіндірілген бап бойынша жауапкершілік бейбіт уақытта үшінші және төртінші бөліктерде көрсетілген әрекеттерді орындау кезінде туындайды. Соғыс уақытында немесе ұрыс жағдайында нақ сол әрекетті жасау қылмыстық жауаптылыққа әкеп соғады.

Қаралып отырған әкімшілік құқық бұзушылықтың субъектілері шақыру бойынша немесе келісімшарт бойынша әскери қызмет өткеретін әскери қызметшілер бола алады.

Субъективті жағынан бөлімді өз бетімен тастап кету және қызметке мерзімінде келмеу қасақана жасалады. Адам әскери бөлімшенің аумағынан немесе қызмет орнынан рұқсатсыз кететінін, сондай-ақ бөлімнен босатылған, тағайындалған, ауыстырылған, іссапардан, демалыстан немесе емдеу мекемесінен қызметке дәлелді себептерсіз белгіленген мерзімде келмейтінін түсінеді.

Егер қызметке дәлелсіз себептермен мерзімінде келмеу абайсызда орын алса, мұндай келмеу құқық бұзушылық деп танылмайды.

Заңның 1-бабына сәйкес әскерге шақыру бойынша әскери қызмет өткеретін әскери қызметшілер – Заңда айқындалатын мерзімге Қазақстан Республикасының Қарулы Күштеріне, басқа да әскерлері мен әскери құралымдарына (бұдан әрі – Қарулы күштер, басқа да әскерлер мен әскери құралымдар) әскери қызметке шақырылған Қазақстан Республикасының азаматтары. Келісімшарт бойынша әскери қызмет өткеретін әскери қызметшілер Заңда айқындалатын мерзімге Қарулы Күштерге, басқа да әскерлер мен әскери құралымдарға әскери қызметке ерікті түрде тұрған Қазақстан Республикасының азаматтары болып табылады.

Шақыру бойынша әскери қызметшілердің құқықтық жағдайы әскери оқу орындарына әскери қызмет өткермей түскен азаматтарға, сондай-ақ әскери жиындарға шақырылған запастағы азаматтарға қолданылады.

Келісім-шарт бойынша әскери қызмет өткеретін әскери қызметшілерге қатысты әскери бөлімнің немесе қызмет орнының аумағынан тыс жерде тұрып, дәлелсіз себептермен қызметке шықпаған және осылайша әскери қызмет міндеттерін орындаудан жалтарған жағдайларды қызмет мерзіміне келмеу ретінде қарау керек.

Шақыру бойынша немесе келісімшарт бойынша әскери қызмет өткеріп жүрген әскери қызметшілерге бейбіт уақытта ұзақтығы бір айдан асатын бөлімді немесе қызмет орнын өз бетінше тастап кету ҚК-нің 441-бабының 2-бөлігі (Бөлімді немесе қызмет орнын өз бетімен тастап кету) бойынша жауаптылыққа әкеп соғады. Әскерге шақыру бойынша немесе келісімшарт бойынша әскери қызмет өткеріп жүрген әскери қызметшілердің бейбіт уақытта әскери қызметтен жалтару мақсатында бөлімді немесе қызмет орнын өз бетінше тастап кетуі (ұзақтығының маңызы жоқ) ҚК-нің 442-бабы (Қашқындық) бойынша жауаптылыққа әкеп соғады.

Түсіндірілген баптың 4-бөлігі әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде оны қайталап жасау болып табылады.

Түсіндірілген баптың 5 және 6-бөліктерінде жауапкершілік қарастырылған құқық бұзушылықтың объектісі әскери қызмет атқару тәртібі болып табылады.

Түсіндірілген баптың 5-бөлігі қоғамдық тәртіпті қорғау және қоғамдық қауіпсіздікті қамтамасыз ету жөніндегі әскери нарядтың құрамына кіретін адамның, егер бұл әрекетте қылмыстық жаза қолданылатын іс-әрекет белгілері болмаса, қызмет атқару ережелерін бұзғаны үшін жауапкершілікті көздейді.

"ҚР Ұлттық ұланы туралы" 2015 жылғы 10 қаңтардағы ҚР Заңының 4-бабына сәйкес, ҚР Ұлттық ұланының маңызды міндеттерінің бірі ішкі істер органдарымен бірлесіп қоғамдық тәртіпті қорғауға қатысу болып табылады.

Ұлттық ұлан өз құзыреті шегінде патрулдік-бекеттік қызмет атқару арқылы қоғамдық қауіпсіздікті қамтамасыз етуге және қоғамдық тәртіпті қорғауға қатысуға міндетті (жоғарыда көрсетілген Заңның 5-бабы).

Қоғамдық тәртіпті сақтау және қоғамдық қауіпсіздікті қамтамасыз ету міндеттерін тиісті қолбасшылық бөлетін әскери нарядтар тікелей орындайды. Әскери наряд құрамында патрульдік-бекеттік қызметін атқаратын әскери қызметшілердің құқықтары мен міндеттері ҚР Ұлттық ұланы туралы" Қазақстан Республикасының Заңында айқындалған. Әскери қызметшілер өздеріне жүктелген міндеттерді орындау кезінде азаматтардан қоғамдық тәртіптің сақталуын талап етуге, құқық бұзушылықтар мен өз міндеттерін орындауға кедергі келтіретін іс-әрекеттердің жолын кесуге құқылы. Заңда көзделген жағдайларда олар дене күшін, арнайы құралдар мен табельдік қаруды қолдана алады (аталған Заңның 21-25-баптары).

Ұлттық ұланда әскери қызмет өткеріп жатқан әскери қызметшілердің әскери атақтары, айырым белгілері және олар үшін белгіленген киім нысаны болады. Оларға Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінде қызмет өткеру жағдайларын регламенттейтін нормативтік-құқықтық актілердің күші және осы Заңда көзделген ерекшеліктер мен толықтырулар ескерілген, Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің, басқа да әскерлері мен әскери құралымдарының жалпы әскери жарғыларының талаптары қолданылады. (аталған Заңның 16-бабы).

Түсіндірілген бап бойынша жауаптылыққа әкеп соғатын әкімшілік құқық бұзушылық, егер бұл әрекетте қылмыстық жазаланатын іс-әрекет белгілері болмаса, қоғамдық тәртіпті қорғау және қоғамдық қауіпсіздікті қамтамасыз ету жөніндегі әскери нарядтың құрамына кіретін адамның қызмет атқару ережелерін бұзу деп танылады. Патрульдік-бекеттік қызметін атқару үшін әскери нарядтың құрамына кіретін адамның өзіне жүктелген міндеттерді орындамауы қызмет атқару қағидаларын бұзу болып есептеледі. Ол сондай-ақ осы қызметті атқаратын, азаматтардың ар-намысы мен

қадір-қасиетін қорлайтын әскери қызметшілердің заңсыз әрекеттерінен көрінуі мүмкін. Мысалы, оларды негізсіз ұстау және полиция органдарына жеткізу, басқа құқықтар мен бостандықтарды шектеу.

Егер қоғамдық тәртіпті қорғау және қоғамдық қауіпсіздікті қамтамасыз ету жөніндегі әскери нарядтың құрамына кіретін адамның қызмет атқару қағидаларын бұзуы қылмыстық жазаланатын іс-әрекет белгілерін қамтыса, қылмыстық жауаптылық туындайды. Мысалы, аталған іс-әрекет азаматтардың конституциялық құқықтары мен бостандықтарына нұқсан келтірумен, оларға әртүрлі зорлық-зомбылық түрлерін: дене күшін, арнайы құралдар мен қаруды және т. б. заңсыз қолданумен ұштасатын белгілі бір жердегі қоғамдық тәртіп пен қоғамдық қауіпсіздікті өрескел бұзуға әкеп соқты.

ҚК-нің 449-бабы (Қоғамдық тәртіпті сақтау және қоғамдық қауіпсіздікті қамтамасыз ету жөніндегі қызмет атқару қағидаларын бұзу) бойынша, Қоғамдық тәртіпті сақтау және қоғамдық қауіпсіздікті қамтамасыз ету жөніндегі әскери нарядтың құрамына кіретін адамның қызмет атқару қағидаларын бұзуы, егер бұл іс-әрекет азаматтардың немесе ұйымдардың құқықтары мен заңды мүдделеріне елеулі зиян келтірсе жауаптылық туындайды. ҚК-нің 3-бабының 14-тармағына сәйкес елеулі зиян - бұл адамның және азаматтың конституциялық құқықтары мен бостандықтарын, ұйымдардың құқықтары мен заңды мүдделерін, қоғамның және мемлекеттің заңмен қорғалатын мүдделерін бұзу; айтарлықтай залал келтіру; жәбірленуші адамда өмірлік қиын жағдайдың туындауы; ұйымдардың немесе мемлекеттік органдардың қалыпты жұмысының бұзылуы; маңызды әскери іс-шаралардың өткізілмей қалуы не әскери бөлімдер мен бөлімшелердің жауынгерлік әзірлігі мен жауынгерлік қабілеті деңгейінің қысқа мерзімге төмендеуі; қарулы топтарды немесе жекелеген қарулы адамдарды, құрлықтағы, әуе немесе теңіз жауынгерлік техникасын дер кезінде байқамау немесе оларға тойтарыс бере алмау, адамдардың және көлік құралдарының Қазақстан Республикасының Мемлекеттік шекарасы арқылы кедергісіз заңсыз өтуіне, контрабандалық жүктердің өткізілуіне жол беру, шекараны қорғайтын шекара құрылыстарына, техникалық құралдарға залал келтіретін іс-қимылдарға салғырт қарау; келтірілген зиянның елеулі екендігін куәландыратын өзге де зардаптар.

Түсіндірілген баптың 6-бөлігі Бағынбау, яғни бастықтың бұйрығын орындаудан ашықтан-ашық бас тарту, сол сияқты қызмет мүдделеріне елеулі зиян келтірмеген, бастықтың белгіленген тәртіппен берген бұйрығын бағыныштының өзгедей қасақана орындамауы үшін жауапкершілікті қарастырады.

Бағынбау – бағыныштылық тәртібі мен әскери жарғылық қатынастарға қарсы әкімшілік құқық бұзушылықтардың бірі. Әскерлердің әскери қызметі мен жауынгерлік қабілетінің негізі бағыныштылар мен бастықтар арасындағы қатынастардың ерекше түрі ретінде дара басшылық болып табылады. Оған сәйкес бағынышты адам қызмет

мәселелері бойынша өзінің бөлімшесінің алдында тұрған міндеттердің орындалуына және оған берілген бұйрықтар мен өкімдердің салдарларына толық дербес жауапты болатын бастыққа мүлтіксіз бағынуға тиіс.

Дара басшылық жеке құрамды басқару құралы болып табылатын бұйрықтарды беру арқылы іске асырылады. Бағынысты адамның бастықтың бұйрығын орындамауы әскери іс-шаралар мен қойылған міндеттердің бұзылуына әкеп соғады, жекелеген жағдайларда, әсіресе жауынгерлік жағдайға байланысты, ақталмаған құрбандарға әкеп соғуы мүмкін.

Бастық – қарамағында басқа әскери қызметшілер бар, оларға бұйрықтар мен бұйрықтар беруге және олардың орындалуын бақылауға құқылы әскери қызметші. Әскери қызметші лауазымы немесе әскери атағы бойынша бастық болуы мүмкін. Әскери лауазымдар әскери жарғыларда және басқа актілерде анықталады. Бұл саптық бөлімшелер: бөлімшелер, взводтар, роталар, батальондар және т.б. командирлерінің, бөлімдер мен қызметтер бастықтарының, тәуліктік нарядтың жекелеген түрлерінің (қарауыл, бақылау-өткізу пункті және т. б.) штаттық лауазымдары.

Бастық лауазымы нақты тапсырманы орындау үшін белгілі бір уақытқа құрылатын штаттан тыс болуы мүмкін (мысалы, атыс жүргізу, шаруашылық жұмыстары, оқу сабақтары және т.б.). Әскери қызметші бастық лауазымын тұрақты немесе уақытша атқара алады. Бастықтың функцияларын оның орынбасары не арнайы нұсқау бойынша өзге де әскери қызметші орындай алады.

Әскери қызметшілердің әскери атағы бойынша бағыныстылығы Қазақстан Республикасы Президентінің 2007 жылғы 5 шілдедегі № 364 Жарлығымен бекітілген Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің, басқа да әскерлері мен әскери құралымдарының ішкі қызмет жарғысымен айқындалады. Оған сәйкес офицер, мысалы , қатардағы және сержанттық құрамның барлық адамдары үшін бастық, сержант – өзімен бір әскери бөлімнің қатардағы адамдары үшін және т.б. бастық.

Бағынысты – саптық бөліністің, бөлімнің, қызметтің, нарядтың құрамына кіретін, өз басшысының бұйрықтарын орындауға міндетті әскери қызметші; не әскери атағы бар әскери қызметші, оған байланысты ол бастықтың тиісті әскери атағы бар басқа әскери қызметшінің талаптарын орындауға міндетті.

Бұйрық – бастықтың бағыныштыға жолданған орындалуы міндетті талабы. Бұйрық тек қызмет бойынша және қызмет мүддесі үшін беріледі, әйтпесе оның заңды күші болмайды. Бастықтың заңсыз бұйрығын орындамаған бағынышты адам бұл үшін жауап бермейді.

Бұйрық ауызша немесе жазбаша болуы мүмкін, дегенмен қызметтің жекелеген мәселелері бойынша (мысалы, қаржылық, кадрлық) міндетті түрде жазбаша нысан ретінде белгіленеді, оны сақтамау бұйрықты заңсыз етеді. Бұйрық бағыныштыға тікелей не өзге адам арқылы берілуі мүмкін.

Бағынбау деп орындаудан ашық бас тарту не бағыныштының бастықтың заңды талабын өзге де орындамауы не тиісінше орындамауы түсініледі. Бұйрықты орындаудан ашық түрде бас тарту бағыныштының бастықтың бұйрығын алғаннан кейін оны орындауға құлықсыздығы туралы мәлімдейді немесе басқа жолмен мұндай құлықсыздықты көрсетеді.

Бұйрықты орындамаудың басқа түрі – оны белгіленген мерзімде орындамау. Бұйрықты белгіленген талаптарды бұза отырып, атап айтқанда, заңсыз тәсілдермен, сапасы төмен, белгіленбеген уақытта, тиісті емес жерде және т.б. орындау оның тиісінше орындалмауы деп танылады.

Бағынбаушылықтың болуын мойындау үшін бағыныштының оған берілген бастықтың бұйрығын орындауға нақты мүмкіндігі бар екенін анықтау қажет.

Түсіндірілген бап бойынша жауапкершілік заңды, яғни заңнамаға, нормативтік құқықтық актілерге, әскери жарғыларға қайшы келмейтін бұйрықты орындамағаны үшін туындайды. Бастықтың заңсыз бұйрығын орындамау қаралатын құқық бұзушылық құрамын құрмайды.

Қаралып отырған әкімшілік теріс қылық бағынбауды, яғни бастықтың бұйрығын орындаудан ашық түрде бас тартуды, сол сияқты белгіленген тәртіппен берілген бастықтың бұйрығын бағынысты адамның қызмет мүдделеріне елеулі зиян келтірмеген өзге де қасақана орындамауын құрайды. Егер аталған салдар орын алса, іс-әрекет ҚК-нің 437-бабының 2-бөлігі бойынша қылмыстық құқық бұзушылық ретінде сараланады.

Бұйрықты орындамаудың кішігірім жағдайлары, мысалы, үй-жайларды тазалаудан бас тарту бағыныштының тәртіптік жауапкершілікке әкеледі.

Қаралып отырған әкімшілік құқық бұзушылықтың субъектілері шақыру бойынша немесе келісімшарт бойынша әскери қызмет өткеретін әскери қызметшілер болуы мүмкін.

Субъективті жағы – ниет. Кінәлі адам бағынбағанын, яғни бастықтың бұйрығын орындаудан ашық бас тартқанын, сол сияқты белгіленген тәртіппен берілген бастықтың бұйрығын қызметтің мүдделеріне елеулі зиян келтірмеген өзге де қасақана орындамағанын түсінеді.

Мамандандырылған аудандық және оларға теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары ӘҚБтК-нің 652-бабы бойынша әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.

ӘҚБтК-нің 804-бабының 1-бөлігі 4) тармақшасына сәйкес 652-бабы бойынша әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттаманы ҚР Қарулы Күштерінің әскери полиция органдары жасайды.

33-тарау. МЕМЛЕКЕТТІК БИЛІК ИНСТИТУТЫНА ҚОЛ СҰҒАТЫН ӘКІМШІЛІК ҚҰҚЫҚ БҰЗУШЫЛЫҚ

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 33-тарауында қазақстандық заң шығарушы Қазақстан Республикасында мемлекеттік билік пен әкімшілік жауапкершілікке қол сұғатын әкімшілік құқық бұзушылықтардың құрамын белгілейді. Түсініктеме тарауда шығармалар әкімшілік құқық бұзушылықтың ортақ (генералдық) объектісі негізінде біріктіріледі. 33 тарауда келтірілген әкімшілік құқық бұзушылықтың жалпы объектісі мемлекеттік органдардың қызмет ету саласында пайда болатын қоғамдық қатынастар болып табылады.

Мемлекеттік билік институтына қол сұғушылық - бұл алдын ала тергеу, анықтау, прокуратура, сот, сот орындаушылары, сот приставтары, адвокаттар, құқық қорғау немесе арнайы мемлекеттік органның қызметкерлері (әскери қызметкерлер), әскери полиция органының қызметіне кедергі келтіретін әрекеттер.

2001 жылғы Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексіне енгізілген "Мемлекеттік билік институттарына қол сұғатын әкімшілік құқық бұзушылықтар" 29-тарауынан айырмашылығы, "Мемлекеттік билік институтына қол сұғатын әкімшілік құқық бұзушылықтар" 33 тарауында әкімшілік құқық бұзушылықтың үш жаңа элементі қарастырылған, олардың біреуі 667-бапта қарастырылған. - "Құқық қорғау немесе арнайы мемлекеттік органның, әскери полиция органының, сот приставының қызметкерінің (әскери қызметшісінің) заңды бұйрығына немесе талабына бағынбау Islands, сот приставы " .

Келесі жаңа құрам құрамына әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді дәлелдеу үшін жауапкершілікті көздейтін бап енгізілді (2001 жылғы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 516-1-бабы): мысалы, енді әкімшілік әкімшілік құқық бұзушылықты жасырғаны үшін жауапкершілікті белгілейтін 1 бөліммен толықтырылды (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 660-бабы (2014 ж.) .

Үшінші бөлім - "Алқабилердің өз міндеттерін орындамағаны" (2014 ж. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 657-бабы), сот талқылауында істі қарауға байланысты шектеулерді сақтамағаны үшін жауапкершілікті қарастыратын баптың құрамына енген (2001 ж. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 514-4-бабы).

Мемлекеттік билік институтына қол сұғатын әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары қарайды (652, 653, 654, 655, 656, 657, 658, 659, 660, 661, 662, 664, 665, 666, 667, 668, 669, 673, 674, 675), кәмелетке толмағандардың істері жөніндегі мамандандырылған ауданаралық соттардың судьялары (663), әділет органдары (670, 671, 672), Жоғарғы Соттың, облыстық және оған теңестірілген соттардың, аудандық және оған теңестірілген соттардың судьялары. (653).

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 33 тарауына сәйкес қылмыстық құқық бұзушылықтар үшін әкімшілік жазаның ең көп таралған түрі айыппұл болып

табылады, оның құны есептік көрсеткіштердің 1-ден 200 айына дейін өзгереді. Әкімшілік жазаның ескерту және әкімшілік қамауға алу түріне ең аз артықшылық беріледі.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 33-тарауында құрылымдалған әкімшілік құқық бұзушылықтың ерекшелігі - жауапкершілікке тартылатын субъектілердің әр түрлі болуы: лауазымды адамдар, заңды тұлғалар, жеке тұлғалар. Сонымен қатар, көптеген баптар үшін әкімшілік жауапкершілікке жеке тұлғалар: қазылар алқасы, ата-ана, қамқоршы, қорғаншы, атқарушы құжат бойынша шегерім жасайтын тұлға; атқару парағы орындалуға берілген тұлға және т.б.

653-бап. Сотты құрметтемеу

1. Сотқа, себепсіз себепсіз келмеуімен, процеске қатысушыларға және шақыру қағазына басқа адамдармен шақыру, хабарлама, хабарлама немесе қоңырау шалу туралы сотқа құрметсіздік, істі одан әрі қарау сотта мүмкін емес болып көрінген жағдайда, сот отырысы төрағасының бұйрықтарына бағынбай, белгіленген тәртіп бұзылған жағдайда, сотта, сондай-ақ сотқа және (немесе) судьяға құрметсіздік білдіретін басқа да әрекеттер (әрекетсіздік) болса, -

ескерту жасауға немесе жиырма айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға немесе бес тәулікке дейін әкімшілік қамауға әкеп соғады.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әрекеттер (әрекетсіздік),

айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға немесе он тәулікке дейін әкімшілік қамауға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Құқық бұзушылықтың жалпы нысаны мемлекеттік органдардың қызметін қамтамасыз етудің белгіленген тәртібі болып табылады.

жалпы объектінің бір бөлігі - бұл сот төрелігін жүзеге асырудың ережелері мен кепілдіктеріне сәйкес туындайтын әлеуметтік-құқықтық қатынастар.

Әкімшілік, азаматтық және қылмыстық істерді уақтылы қарау сот жүйесінің тиімді жұмысының индикаторларының бірі болып табылады, өйткені ол жанжал жағдайларының тез әрі объективті шешілуіне ықпал етеді, ал сот істерін қайта қарау және кейінге қалдыру азаматтардың және қоғамның судьялардың бейтараптығына күмән туғызады.

"Қазақстан Республикасының сот жүйесі және судьяларының мәртебесі туралы" Конституциялық заңға сәйкес, сотқа немесе судьяға құрметсіздік заңмен белгіленген жауаптылыққа әкеп соғады.

Судьяның өз өкілеттіктерін жүзеге асырудағы талаптары барлық мемлекеттік органдар мен олардың лауазымды тұлғалары, жеке және заңды тұлғалар үшін міндетті болып табылады.

Іс жүзінде сот отырыстарына тараптардың, жәбірленушілердің, куәгерлердің және басқа адамдардың, сот отырысына қатысушылардың келмеуіне байланысты, сондай-ақ сотқа қатысушылар немесе сот ғимаратына келушілер сотқа құрметсіздік көрсеткен кезде әкімшілік және қылмыстық жауапкершілікке әкеп соқтыратын жағдайлар бар. .

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 2-бабына сәйкес әкімшілік жауапкершіліктің негізі болып Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің арнайы бөлімі бойынша құқық бұзушылықтың барлық белгілері бар акт жасау табылады.

Сот төрелігінің міндеттері процеске қатысушылардан, сондай-ақ сот залындағы барлық азаматтардан сот отырысының белгіленген тәртібін қатаң сақтауды талап етеді. Бұл іскерлік орта құру қажеттілігімен, сот процесі кезінде жасалған барлық процедуралық іс-әрекеттердің назарын және жүйелілігімен байланысты.

Актінің объективті жағы сотқа құрметсіздік білдіретін әрекеттерде (әрекетсіздікте) көрінеді:

- процеске қатысушыларға және шақыру қағазына, хабарлама, хабарлама немесе шақыру бойынша басқа адамдарға сотқа дәлелді себепсіз келмеу, егер олар болмаған жағдайда істі әрі қарай қарау сот үшін мүмкін емес болып көрінген жағдайда - сот отырысына қатысушылар өздерінің мәртебесі бойынша белгілі бір құқықтар мен міндеттерге ие. кодтар. Процестің барлық қатысушылары сотқа шақыруды, хабарламаны, хабарламаны немесе шақыруды, егер олар болмаған жағдайда әрі қарай қарау сот үшін мүмкін емес болып көрінсе, келуге міндетті;

- сот отырысы төрағасының бұйрықтарына бағынбау - судья, сот отырысының төрағасы ретінде, оның барлық жағдайларын толық, жан-жақты және объективті түрде түсіндіруді қамтамасыз ете отырып, іс жүргізу әрекеттерін жүргізудің дәйектілігі мен тәртібін сақтай отырып, процеске қатысушылардың өздерінің процессуалдық құқықтары мен өз міндеттерін орындау және сот отырысында тиісті тәртіпті қамтамасыз ету үшін қажетті шараларды қабылдайды. Төрағалық етушінің бұйрықтары процестің барлық қатысушылары, сондай-ақ сот залында болған азаматтар үшін міндетті;

- сотта белгіленген ережелерді бұзу - азаматтардың сотта болу ережелері " Жергілікті соттардың ғимараттарында қол жеткізуді және объект режимінің режимін басқару туралы ережемен" реттеледі. Осы ережеге сәйкес келушілерге: судьяның немесе сот қызметкерлерінің рұқсатынсыз кеңсе үй-жайларында және сот залында болуға; қамауда отырған адамдарға арналған үй-жайларға жақын жерде; сот отырысы кезінде төрағалық етушінің рұқсатынсыз жазбалар мен суреттер түсіруге; ұялы телефондарды, пейджерлерді және басқа байланыс құралдарын қосады және оларды сот залында қолданады; ғимараттан қарау үшін алынған құжаттарды, арнайы рұқсатсыз мүлікті алып шығуға; стендтен сот құжаттарының үлгілерін алуға немесе оған жеке

және жарнамалық хабарландырулар орналастыруға; темекі шегу; жеке заттар мен құжаттарды қараусыз қалдыруға; Ғимаратқа кіруге тыйым салынған заттарды алып жүріңіз. Бұл тыйымдарды бұзу сотқа құрметсіздік ретінде қаралуы мүмкін;

- сонымен қатар сотқа және (немесе) судьяға құрметсіздік білдіретін басқа да әрекеттер (әрекетсіздік) - судья азаматтардың басқа да әрекеттерін (әрекетсіздігін) сотқа құрметсіздік білдірудің көрінісі ретінде қабылдауға құқылы.

Осы баптың мағынасынан, сотты құрметтемегені үшін әкімшілік жаза сот отырысы кезінде де, сот отырысынан тыс уақытта да қолданылуы мүмкін екендігі көрінеді.

Егер сот отырысы кезінде әкімшілік жаза қолданылса, кінәлі адамды әкімшілік жауапкершілікке тартудың міндетті шарты сот отырысының хаттамасында судьяның құқық бұзушылықтың мәнін көрсететін кінәлі адамға қатысты ескертпелерін жазу (яғни, қандай әрекеттер мен ескертулер жасалады).

"Қазақстан Республикасындағы сот жүйесі туралы заңнаманы қолданудың кейбір мәселелері туралы" Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 1998 жылғы 14 мамырдағы № 1 Нормативтік қаулысының 10-тармағында көрсетілген: судьялардың назарын қолданыстағы заңнамаға сәйкес, қоғамдық бұзушылықтар туралы істерді қарау кезінде соттың назарына аудару. сот залындағы тәртіпті немесе сотты құрметтемеуді сот мәжіліс залында кінәліні әкімшілік заңдарда көзделген жазалау шараларына тарту туралы өзінің шешімі бойынша тікелей алуға құқылы.

Сондықтан судья сот отырысы кезінде кінәлінің әрекетін сот отырысының хаттамасында көрсететін сотқа құрметсіздік фактісін анықтаған кезде әкімшілік істі қарауы керек. Сонымен қатар, әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама жасалмайды (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 807-бабы). Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс судьяға құрметсіздік жариялаған сәттен бастап қозғалды деп саналады.

Әкімшілік айыппұл салу туралы шешім жеке дәлелді шешім түрінде ресімделеді.

Сотты құрметтемеушілік және сот отырысынан тыс жасалған басқа да құқық бұзушылықтар үшін әкімшілік жазаларды сот Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің ережелеріне сәйкес жалпы тәртіппен тағайындайды.

Сотқа құрметсіздік көрсеткен жағдайда, сондай-ақ сотқа келуден жалтару анықталған жағдайда, сот орындаушысы немесе соттың басқа қызметкері құқық бұзушылық туралы хаттамада көрсетілген сот төрағасының немесе сот төрағасының ауызша бұйрығымен ресімделеді.

Мысалы, Қарағанды қалалық соты азамат А.-ның жауапкер К.-ға қарызды өндіріп алу туралы талап арызы бойынша азаматтық іс қарады. Істің тараптары сот отырысы өтетін күні туралы тиісті түрде хабарланды, бірақ себептерін түсіндірместен сотқа келмеді. Сот приставына сотталушының сот отырысына келмеу себебін тексеру тапсырылды.

Түсіндірмені тыңдағаннан кейін сот приставы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 653-бабының 1-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама жасады, содан кейін іс материалдары Қарағанды қаласының мамандандырылған әкімшілік сотына жіберілді.

Азамат К.-ның әкімшілік құқық бұзушылық жасағаны үшін кінәсі - сотқа құрметсіздік, оның дәлелсіз себептермен сотқа келмеуі, оның түсіндірмелерімен және сот отырысында қаралған іс материалдарымен расталды. Сот қаулысымен ол ескерту түрінде әкімшілік жауапкершілікке тартылды.

Түсіндірілген бап бойынша құқық бұзушылық үшін іс қозғау құқығы да прокурорға тиесілі (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 805-бабы). Сотқа қатысатын прокурор түсініктеме берілген бапқа қатысты қылмысты анықтауға құқылы.

Судьяны және (немесе) алқабилерді өзінің қызметтік іс-әрекетіне байланысты қорлау кезінде білдірілген сотты құрметтемеушілік Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің 410-бабында көзделген қылмыстық құқық бұзушылық ретінде бағалануы керек.

16 жасқа толған адамдар қылмыстың субъектісі бола алады. Мақалада аталған адамдар - процеске қатысушылар және басқа адамдар туралы нақтыланған.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 38-тарауына сәйкес процеске қатысушыларға мыналар кіреді:

- 1) өзіне қатысты әкімшілік іс жүргізіліп жатқан адам;
- 2) жәбірленуші;
- 3) жеке тұлғаның заңды өкілдері;
- 4) жеке кәсіпкердің, заңды тұлғаның өкілдері;
- 5) қорғаушы;
- 6) жәбірленушінің өкілі;
- 7) куә;
- 8) түсінген;
- 9) маман;
- 10) сарапшы;
- 11) аудармашы;
- 12) прокурор;
- 13) сот отырысының хатшысы.

Басқа адамдарға процеске қатысушылардың туыстары, бұқаралық ақпарат құралдарының өкілдері және т.б., яғни сот залында болған, бірақ процеске қатыспайтын адамдар кіреді.

Актінің субъективті жағы ниет түрінде де, немқұрайлылықпен де көрсетілуі мүмкін.

2-бөліктегі квалификациялық сипат - тергеу жүргізіліп жатқан баптың 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылықтың әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін 1 жыл ішінде қайталануы.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс материалдарына заңды күшіне енген соттың шешімінің (лауазымды адамның) көшірмесі немесе Қазақстан Республикасының Бас прокуратурасының Құқықтық статистика және арнайы есепке алу жөніндегі комитетінің органдарынан алынған мәліметтер қоса беріледі.

Қайталауды анықтау кезінде сот Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекстің 61-бабында көзделген әкімшілік жаза қолданылған кезде адам әкімшілік жазаға тартылған кезеңге қатысты Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің жалпы бөлігінің ережелеріне негізделуі керек.

804-баптың 1-бөлігінің 57-тармағына сәйкес сот приставтары және сот төрағасы немесе сот отырысының төрағасы уәкілеттік берген басқа сот қызметкерлері осы бап бойынша әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама жасауға құқылы. Мұндай істерді қарау соттардың қарауына жатады.

Жоғарғы Соттың, облыстық және оған теңестірілген соттардың, аудандық және оған теңестірілген соттардың судьялары (684-баптың 3-бөлігі) сот отырысына қатысқан адамның сотты құрметтемеушілік фактілері бойынша әкімшілік жаза қолданады.

Сотты құрметтемеудің барлық басқа фактілері бойынша істерді мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары қарайды (684-баптың 1-бөлігі).

654-бап. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізуге қатысушылардың жауапкершілігі

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарайтын органға (лауазымды адамға) іс жүргізуге қатысудан бас тарту немесе іс жүргізуді кейінге қалдыруға себепсіз себепсіз келмеу, -

он айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

654-бап. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізуге қатысушылардың жауапкершілігі

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарайтын органға (лауазымды адамға) іс жүргізуге қатысудан бас тарту немесе іс жүргізуді кейінге қалдыруға себепсіз себепсіз келмеу, -

он айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Мемлекеттік органдардың қызметін қамтамасыз етудің белгіленген тәртібі құқық бұзушылықтың жалпы объектісі болып табылады.

Құқық бұзушылықтың жалпы объектінің бір бөлігі әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарау кезінде туындайтын әлеуметтік және құқықтық қатынастар болып табылады.

Кез келген әкімшілік құқық бұзушылық Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексте көзделген әкімшілік жауапкершілікке әкеп соғады. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі толық және жан-жақты қарау үшін әкімшілік іс қозғалады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғалған кезден бастап оған қатысушы адамдар іс жүргізуге қатысушы мәртебесін алады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді уәкілетті мемлекеттік органдардың лауазымды адамдары қарайды. Уәкілетті мемлекеттік органдардың лауазымды адамдарының өкілеттіктері әкімшілік құқық бұзушылық санатына және осындай лауазымды адамның атқаратын лауазымына байланысты осы Кодексте нақты және толығымен белгіленеді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істердің барлық санаттарын уәкілетті мемлекеттік органдардың лауазымды адамдары дербес қарайды және шешеді.

Түсіндірілген бап әкімшілік іс қарайтын лауазымды тұлғаға келмегені немесе келмегені үшін процеске қатысушылардың жауапкершілігін белгілейді. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексте іс жүргізуге қатысушылардың барлығын іс қаралып жатқан органда (лауазымды тұлғада) болуды міндеттейтін жалпы ереже жоқ.

Кодексте органға (лауазымды тұлғаға) келу міндеті келесі қатысушылар үшін көрсетілген:

- Куә судьяның, әкімшілік іс жүргізіліп жатқан органның (лауазымды адамның) шақыруы бойынша келуге, осы іс бойынша өзіне белгілі болғанның барлығын шынайы хабарлауға және қойылған сұрақтарға жауап беруге, куәгерлерінің дұрыстығын тиісті хаттамада қолымен растауға міндетті (мақаланың 3-бөлігі) 754 Әкімшілік кодекс);

- Түсінген адам лауазымды тұлғаның шақыруы бойынша әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуге қатысуға, осы іс бойынша сот ісін жүргізуге қатысуға және оның қатысуымен қабылданған іс-әрекеттерді, олардың мазмұны мен нәтижелерін орындау фактісін тиісті хаттамада өз қолымен куәландыруға міндетті (өнердің 3-бөлігі). Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 755-бабы);

- маман міндетті: судьяның, әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуді жүзеге асыратын органның (лауазымды адамның) шақыруы бойынша келуге (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 756-бабының 3-бөлігі);

- Сарапшы міндетті: судьяның, органның (лауазымды адамның) шақыруы бойынша келуі, оның ісі әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс болып табылады ... (Әкімшілік кодекстің 757-бабының 4-бөлігі);

- Аудармашы міндетті: судьяның, әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғалған органның (лауазымды адамның) шақыруы бойынша келуі және аударманы толық және дәл оған сеніп тапсыруы керек (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 758-бабының 4-бөлігі). Яғни, процессуалдық функцияларды орындайтын және өндірісті жүзеге асыруға, объективті шындықты нақтылауға үлес қосатын адамдар.

Сондай-ақ, әкімшілік істі қарау кезінде қатысу қажет:

1) өзіне қатысты әкімшілік іс жүргізіліп жатқан кәмелетке толмаған адам және оның заңды өкілі;

2) өзіне қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама жасалған, әкімшілік қамауға алу түріндегі әкімшілік жазаны көздейтін жеке тұлға;

3) осы баптың санкциясымен Қазақстан Республикасынан шығарылу түріндегі әкімшілік жаза қарастырылған әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама жасалған шетелдік немесе азаматтығы жоқ адам.

Бұл адамдар келуден жалтарған кезде, олар ішкі істер органдары орындаған әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарайтын органның анықтамасы негізінде әкелінеді. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама жасалынған адамның қорғаушысына қатысты жүргізуші қолданылмайды.

Актінің объективті жағы істі қарау тәртібін бұзатын заңсыз әрекеттерде (әрекетсіздікте) көрінеді:

1) әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуге қатысудан бас тарту ;

2) әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарайтын органға (лауазымды адамға) келмеу.

Әкімшілік іс бойынша іс жүргізуге қатысудан бас тарту - бұл іс жүргізуге қатысушының Әкімшілік кодекспен жүктелген міндеттерден тікелей бас тартуында көрінетін әрекет.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарайтын органға (лауазымды тұлғаға) келмеу, бұл құқық бұзушылық субъектісінің әрекетсіздігі, ол адамға (өндіріске қатысушы) тыңдаудың уақыты мен орны туралы тиісті түрде хабарланған жағдайда ғана осы бапта көзделген қылмыс деп танылады. іс. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 743-бабының 4-тармағына сәйкес хабарлама (хабарлама) келесі жағдайларда тиісті түрде жеткізілді деп танылады:

1) әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттаманың тиісті бағанында әкімшілік жауапкершілікке тартылған адамның қолы;

2) тұлғаның жеке өзі немесе онымен бірге тұратын ересек отбасы мүшелерінің біреуіне жіберілген адамға қайтарылғандығы туралы қолхатпен, жеделхатпен, хабарламамен. Заңды тұлғаға жолданған хабарлама оның атауы, аты-жөні және лауазымы көрсетілген жеткізілім түбіртегі туралы хабарламаға қол қоятын заңды тұлғаның басшысына немесе қызметкеріне беріледі;

3) абоненттің ұялы нөміріне немесе іс жүргізу барысында көрсетілген адам қолымен расталған электрондық пошта мекен-жайына мәтіндік хабарлама жіберу;

4) Қазақстан Республикасының салық заңнамасында белгіленген тәртіппен электрондық салық төлеуші ретінде тіркелген тұлғаларға хабарламаларды (хабарламаларды) электрондық түрде электрондық түрде жолдау.

Яғни, адам әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарау үшін органға (лауазымды адамға) келу қажеттілігі туралы білді, бірақ келген жоқ және қарауды кейінге қалдыру туралы өтініш білдірмеген. Айтпақшы, істі қарауды кейінге қалдыру туралы өтініш,

егер қатысушының дәлелді себептері болса, беріледі, бұл жағдай түсіндірілген мақаланың ережелеріне сәйкес келеді. Мұндай себептерге денсаулық жағдайы, іссапарда болу және басқа да шұғыл жағдайлар жатады.

Мысалы, жол полициясының қызметкері жол-көлік оқиғасының тетігін құрып, кінәліні жауапкершілікке тарту үшін автокөлікке сараптама тағайындайды. Сарапшы зерттеу жүргізгеннен кейін пікірді DPP қызметкеріне жібереді. Лауазымды тұлға апатқа қатысушыларды әкімшілік істің уақыты мен орны туралы хабардар етеді, ол сарапшының келуін қамтамасыз ету қажет деп санайды, өйткені қорытындыдағы тұжырымдар оған түсініксіз және түсініксіз болып табылады. Сарапшыға сонымен бірге тіркелген хатпен хабарланады. Алайда сарапшы сот отырысында емес, бұл оның маңыздылығын ескеруге мүмкіндік бермейді. Мұндай әрекеттер әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарайтын органға (лауазымды адамға) процеске қатысушының келмеуі ретінде анықталады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарау үшін лауазымды тұлғаның келуінен жалтарған жеке немесе заңды тұлғалар - процесстің қатысушылары құқық бұзушылықтың субъектілері бола алады.

"Сот ісін жүргізуге қатысушы" түсінігі ең алдымен әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізуге уәкілеттік берілген органдар мен тұлғаларды, сондай-ақ Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 38-тарауында көрсетілген қатысушыларды қамтиды.

Сондықтан "Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша іс жүргізу субъектілері" ұғымы субъектілердің екі тобы үшін жалпыланған деген пікірді қолдау қажет:

- өндірісті жүргізетін биліктің мүдделерін білдіретін лауазымды адамдар (органдар) ;
- процеске қатысушы адамдар.

Екінші топқа өндіріске қатысатын (оған қатысатын) адамдар, яғни өндіріске қатысушылар жатады. Дәл солар тергеуге алынған баптың қылмыс субъектісі ретінде әрекет етеді.

Әкімшілік істерге қатысушылардың құқықтық мәртебесі Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 38 тарауының баптарында анықталған. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізуге қатысушылар - белгілі бір іс жүргізу функцияларын заңнамада белгіленген тәртіппен және нысанда орындайтын, нақты мазмұны олардың сот ісін жүргізудегі орнына, сондай-ақ олар атқаратын міндеттер мен функцияларға байланысты субъектілер.

Қатысушылар тобын Е. С. Герман шартты түрде келесі санаттарға бөлуді ұсынды:):

- а) мүдделеріне әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізу қозғалатын адамдар - өзіне қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізіліп жатқан адам (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 744-бабы) және жәбірленуші (

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 745-бабы), олар белгілі бір жағдайларда азаматтар да, азаматтар да әрекет ете алады. лауазымды адамдар мен заңды тұлғалар;

б) басқа адамдардың мүдделерін қорғайтын немесе білдіретін адамдар - жеке тұлғаның заңды өкілдері (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 746-бабы), жеке кәсіпкер, заңды тұлға (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 747-бабы), қорғаушы кеңес (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 748-бабы) және жәбірленушінің өкілі (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 753-бабы);

в) іс жүргізу функцияларын орындайтын және өндіруге, объективті шындықты анықтауға жәрдемдесетін тұлғалар - куәгер (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 754-бабы), куә (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 755-бабы), маман (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 756-бабы), сарапшы (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 757-бабы), аудармашы (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 758-бабы) - (төресілер тобы). Олардың кейбіреулері (куәлар, сарапшылар) мәліметтерді уәкілетті органға немесе лауазымды тұлғаға хабарлайды. Басқа адамдар (аудармашылар, куәгерлер, мамандар) дәлелдемелерді жинақтау немесе әкімшілік іс жүргізу үшін қажетті жағдайларды жасау үшін қажет.

А. С. Серов атап өткендей, қолданыстағы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы заңнама әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша іс жүргізуге қатысушы ұғымын белгілемейді, алайда оны анықтау қазіргі заманғы әкімшілік-құқықтық ғылыммен әзірленген, оған сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша іс жүргізуге қатысушылар заңда белгіленген тәртіппен және нысанда белгілі бір іс жүргізу функцияларын жүзеге асыратын субъектілер болып табылады, олардың нақты мазмұны әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша.

Басқаша айтқанда, әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізуге қатысушылардың құқықтық мәртебесі олардың әрқайсысының әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізуде қандай орын алатындығына байланысты.

Сондықтан, олардың әрқайсысының іс жүргізу құқықтары мен міндеттерінің ауқымы бірдей емес екеніне қарамастан, қатысушылардың әрқайсысының процессуалдық ұстанымы олардың құқықтық мәртебесін сипаттайтын бірқатар ортақ белгілердің болуымен байланысты, олар заң шығарушының оларды біріктіруге жағдайын алдын-ала анықтады. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің бір тарауына сәйкес. Мұндай белгілер, біздің ойымызша, бұл субъектілердің күшінің жетіспеушілігі, олардың қандай-да бір дәрежеде қызығушылық тудыруы, сондай-ақ өздерінің қызметтік немесе қоғамдық міндеттерінің арқасында өндірісті жеңілдету міндеттемесі болып табылады.

Қылмыстың субъективті жағы ниетпен сипатталады.

Іске қатысушының бас тартуы немесе келмеуі үшін органға (лауазымды адамға) әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама жасау құқығы мыналарға жатады:

1) ішкі істер органдарының лауазымды адамдары (590, 591, 592, 594, 595, 596, 597, 598, 599, 600, 601, 602, 603, 604, 605, 606, 607, 608, 605, 601, 608, 608, 598, 592, 595, 596, 597, 598, 599, 600). 610, 611, 612, 613, 662, 663, 665, 667, 669, 674, 675) - Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 804-бабы 1-бөлігінің 1-тармағы;

2) мемлекеттік кірістер органдарының лауазымды адамдары - Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 804-бабы 1-бөлігінің 31-тармағы;

3) сот приставтары және сот төрағасы немесе сот отырысының төрағасы уәкілеттік берген соттардың басқа қызметкерлері - Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 804-бабы 1-бөлігінің 57-тармағы. Алайда, сот приставтары мен соттың басқа тараптарына нәліктен мұндай құқық берілгені белгісіз, өйткені баптың реттелуі сотқа емес, органға (лауазымды тұлғаға) келмегені үшін жауапкершілікті көздейді.

684-бапқа сәйкес, осы бап бойынша әкімшілік жазаны қарау және тағайындау соттардың құзыретіне жатады. Осы бап бойынша құқық бұзушылық үшін 10 АЕК мөлшерінде айыппұл салынады.

655-бап. Алқабилердің міндеттерін орындау үшін сотқа келмеу

Азаматтың алқабилердің міндеттерін орындауға сотты шақыруға дәлелді себепсіз келмеуі -

жеке тұлғаларға ескерту жасауға немесе он айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

"Қазақстан Республикасының сот жүйесі және судьяларының мәртебесі туралы" Қазақстан Республикасы Конституциялық заңының 1-бабы Қазақстан Республикасындағы сот билігі тек тұрақты судьялар құрамындағы соттарға, сондай-ақ заңдарда белгіленген жағдайларда және тәртіппен қылмыстық сот ісін жүргізуге қатысатын алқабилерге тиесілі екендігін анықтайды.

Алқабилердің қылмыстық іс жүргізуге қатысуына байланысты қоғамдық қатынастар Қазақстан Республикасының "Алқабилер туралы" заңымен реттеледі.

Мемлекеттік органдардың қызметін қамтамасыз етудің белгіленген тәртібі құқық бұзушылықтың жалпы объектісі болып табылады.

Сот төрелігін жүзеге асыруға алқабиге кандидаттардың қатысуымен туындайтын әлеуметтік-құқықтық қатынастар құқық бұзушылықтың туған жері болып табылады.

Алқабилердің қылмыстық істерге қатысуына айыпталушының өтініші бойынша қылмыстық заңмен өлім жазасы немесе өмір бойына бас бостандығынан айыру, сондай-ақ 125 (үшінші бөлік), 128 (төртінші бөлік), 132-баптар бойынша қылмыстар туралы істер қарастырылған жағдайда рұқсат етіледі. Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің (бесінші бөлігі), 135 (төртінші бөлігі), сондай-ақ төтенше жағдайлар мен тәртіпсіздіктер кезінде адам өлтіру, әскери қылмыстар туралы. күндіз немесе ұрыс жағдайында.

Алқабилердің тізімдерін қалыптастыру тәртібі "Алқабилер туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 4-бабының 1-бөлігімен реттеледі - жергілікті атқарушы органдардың алқабилерді іріктеу процесіне Қазақстан Республикасы азаматтарының қатысуын қамтамасыз ету мақсатында, жыл сайын кандидаттар сайланған жылдың алдындағы жылдың 1 желтоқсанына дейін. қазылар алқасында алқабиге кандидаттардың бастапқы, бірыңғай және шұғыл тізімдерін құрды.

Осы заңға сәйкес азаматтардың алқабиге кандидаттардың тізіміне шығу тегіне, әлеуметтік, лауазымдық және мүлдіктік жағдайына, жынысына, нәсіліне, ұлтына, тіліне, дініне, нанымына, тұрғылықты жеріне немесе кез келген басқа жағдайларға байланысты енгізілуіне кез-келген шектеулерге жол берілмейді .

Алқабилер туралы заңның 11-бабының 5-тармағына сәйкес азаматтар алқабилерді іріктеу рәсіміне қатысу үшін сотқа келуге міндетті. Азаматтың дәлелді себепсіз қатыспауы Қазақстан Республикасының заңымен белгіленген жауапкершілікке әкеп соғады.

Алқабиге кандидаттардың уақтылы келуін қамтамасыз ету үшін, қажет болған жағдайда, өз алқабилерінің алқабилеріне кандидаттардың жұмысына кедергі келтіретін адамдарға, сондай-ақ алқабиге кандидаттарға дәлелді себепсіз соттан жалтарған кезде және ұйымның басқа мәселелерін шешкен кезде жауапкершілік шараларын қолдану сот ісін жүргізу, соттар Қазақстан Республикасы Қылмыстық іс жүргізу кодексінің 638-бабының бесінші бөлігінің алқабиге кандидаттарды ұсыну туралы талаптарын орындауға тиіс, жоқ дегенде жеті күн сот бұрынғыға қарағанда сотқа келу күні мен уақытын көрсете отырып.

Бұл құқық бұзушылықтың объективтік жағы алқабиге кандидаттардың әрекетсіздігімен сипатталады, яғни азамат өзіне нормативтік актілермен қарастырылған әрекеттерді орындауға міндетті, бірақ оларды орындауға құлықсыз болғандықтан, ол әкімшілік жауапкершілікке тартылуы керек.

Жауапкершіліктің міндетті шарты - себепсіз келмеу.

"Дәлелді себептер" түсінігі және тізімі Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінде бекітілмеген. Басқа ережелерде де мұндай тізім қарастырылмаған. Сондықтан, әрбір жағдайда, жағдайдың мән-жайы мен шақырылған азаматтың жазбаша түсініктемелеріне байланысты бұл мәселенің шешімі лауазымды тұлғаның қалауы бойынша қалады. Бұл "дәлелді себеп" категориясы бағаланатындығын білдіреді. Құқық қолдану практикасындағы жалпы ереже ретінде бұл себептерге мыналар жатады: адамның немесе жақын туыстарының іссапарда болуы, аурудың болуы, табиғи сипаттағы төтенше жағдайларға байланысты келу және т.б.

Заңды сауатсыздық немесе соттың құрметтемеуі салдарынан азаматтар сот отырысына келмейді. С.Н.Абрешева атап өткендей, сот отырысына шақырылған 100-125 адамның 40-тан аспайды. Мұның бәрі алқабилер кворумының болмауына әкеледі. Сонымен қатар, алқабилердің тізімін құру кезінде алқабилер туралы заңдардың жол

берілмейтін бұзушылықтары жиі жасалады. Мысалы, Қарағанды қаласында психикалық ауруханалардың пациенттері мен сотталғандар алқабилер тізіміне енгізілді. Тексеру барысында нашақорлық және психиатриялық диспансерде есепте тұрған алқабиге кандидаттардың тізіміне 122 адам кіргені анықталды. Сонымен қатар, тізімге түрмеде отырғандар да кіреді. Сондай-ақ тізімде қазіргі прокурорлар, судьялар, мемлекеттік қызметшілер және ішкі істер органдарының қызметкерлері болды.

Мәселе мұндай тізімдерді ресми түрде құруда, көбінесе олардың әкімшілігі уақтылы дайындамағандарында, хабарландырулардың өңделмеген жүйесінде және халықпен ақпараттық-түсіндіру жұмыстарының нашарлығында. Нәтижесінде судья " алқабиге кандидаттардың тізімін" құруда қиындықтар туғызады (моральдық-моральдық нормаларға сай келетін кемінде 25 кандидат), бұл кандидаттарды іріктеудің кешеуілдеуіне, істерді қарау мерзімдерін бұзуға әкеледі және бұл қылмыстық процеске қатысушылар жасаған үлкен жұмысты мағынасыз етеді. қылмыстық істі қарау және шешу процесі. Сонымен қатар, бұл алқабилердің қатысуымен сот төрелігін жүзеге асыруға бөлінген бюджет қаражатын негізсіз жұмсауға әкеледі.

Солтүстік Қазақстан облысының қылмыстық істер жөніндегі мамандандырылған ауданаралық сотының төрағасы С. Викторенко атап өткендей, "Азаматтар алқабилердің міндеттерін орындау олардың азаматтық борышы және абыройлы борышы екенін білуі керек. Яғни, азамат сотқа келуден бас тартуға және алқабилердің міндеттерін оның келмеуіне байланысты орындауға құқылы емес. Сонымен қатар, арудың болуы, алдағы іссапар сияқты негіздер бойынша сот ісін жүргізуге қатысу мүмкін еместігі туралы өтініш тиісті құжаттармен расталуы керек. Әйтпесе, оларды сот негізсіз деп санауы мүмкін".

Қылмыстың субъектісі ерекше болады. Әділқазылар алқасына кандидат, алқабилерді іріктеу процесінде одан әрі қатысу үшін алқабиге кандидаттардың тізіміне енгізілген Қазақстан Республикасының азаматы болып табылады. 25 жасқа толған, соттылығы жоқ, қабілеті бар және наркологиялық немесе нейропсихиатриялық диспансерде тіркелмеген Қазақстан Республикасының азаматтары алқабиге кандидат бола алады.

Алқабилер туралы Заңның 10-бөліміне сәйкес, алқабиге кандидаттардың тізіміне келесі адамдар кірмейді:

- 1) алқабилердің тізімдерін жасау кезінде олар жиырма бес жасқа толмаған;
- 2) өтелмеген немесе алынбаған соттылығы бар;
- 3) сот қабілетсіз немесе әрекет қабілеті шектеулі деп таныған;
- 4) судьялар, прокурорлар, тергеушілер, адвокаттар, мемлекеттік қызметшілер мен әскери қызметкерлер, сондай-ақ құқық қорғау органдарының қызметкерлері;
- 5) наркологиялық немесе нейропсихиатриялық диспансерде тіркелгендер.

Қылмыстың субъективті жағы ниетпен сипатталады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 804-бабы 1-бөлігінің 57-тармағына сәйкес, аталған бапта көзделген әрекет үшін әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттаманы сот приставтары немесе сот төрағасы немесе сот төрағасы уәкілеттік берген соттың басқа қызметкерлері құруға құқылы.

Бұл құқық бұзушылық үшін әкімшілік жауапкершілік ескерту түрінде немесе мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары белгілейтін 10 АЕК мөлшерінде айыппұл түрінде қамтамасыз етіледі.

656-бап. Алқабилердің тізімдерін жасау үшін ақпарат ұсынбау

Жергілікті атқарушы органдарға алқабиге кандидаттардың тізімдерін жасау үшін қажетті ақпаратты ұсынбау, сондай-ақ дұрыс емес ақпарат беру -

ескерту жасауға немесе он бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Алқа билер соты - тараптардың қарсыласу процесі, судьялардың тәуелсіздігі, объективтілік, алқалылық және кінәсіздік презумпциясы сияқты әділеттілік қағидаттарына толық сәйкес келетін адам құқықтарының кепілі. Бұл институттың енгізілуі қоғамның сот төрелігіне деген сенімсіздігін жеңеді және осылайша сот билігін нығайтады, қоғамдық әділеттілікті қалыптастырудың маңызды факторы болып табылады.

Алқабилердің жұмысындағы ең бастысы - оларға айыпталушының кінәсі немесе кінәсіздігі және адам кінәлі деп танылған кезде жаза тағайындау туралы сұраққа жауап беру құқығы берілген.

Қазылар алқасының мүшесі болу үшін сіз алқабилер тізімінде болуыңыз керек.

Алқабилердің тізімдерін сайлаушылардың тізімдері негізінде жергілікті атқарушы органдар жасайды. Бұл тізімдер жыл сайын және сәйкесінше бір жылға жасалады. Сондықтан сайлаушылар тізімінде көрсетілген кез-келген азамат алқабиге кандидат бола алады.

Мемлекеттік органдардың қызметін қамтамасыз етудің белгіленген тәртібі құқық бұзушылықтың жалпы объектісі болып табылады.

Алқабилердің тізімдерін жасаудан туындайтын әлеуметтік-құқықтық қатынастар қылмыстың жалпы объектінің бір бөлігі болып табылады.

"Алқабилер туралы" Қазақстан Республикасының Заңы алқабиге кандидаттардың тізімдерін жасау тәртібі мен мерзімдерін және жергілікті атқарушы билік органдарының міндеттерін анықтайды. Жергілікті атқарушы органдар аталған Заңның талаптары негізінде кандидаттардың тізімдерін жасайды.

"Қазақстан Республикасындағы жергілікті мемлекеттік басқару және өзін-өзі басқару туралы" Қазақстан Республикасының Заңында жергілікті атқарушы орган (әкімдік) - анықтаманы жергілікті атқарушы орган - облыс, республикалық маңызы бар қала мен астана, аудан (облыстық маңызы бар қала) әкімі басқаратын алқалы атқарушы

органға береді. тиісті аумақтағы мемлекеттік басқару және өзін-өзі басқару. Яғни, әкімдіктер алқабиге кандидаттардың тізімдерін қалыптастырумен айналысады.

Алқабилердің санын тиісті ауданның, қаланың, облыстың, республикалық маңызы бар қаланың жергілікті атқарушы органы айқындайды. Алқабилер алқабилерінің тізіміне алқабилер алқабилеріне қойылатын талаптарға сай келмейтін адамдарды қоспағанда, әкімшілік-аумақтық бірлікте тұрақты тұратын азаматтар қатарынан тиісті облыстың (облыстық маңызы бар қаланың) сайлаушылар тізімі негізінде алқабилердің тізімі енгізіледі. "Алқабилер туралы" Заңның 10-бөліміне сәйкес келесі адамдар алқабиге кандидат бола алмайды:

- 1) алқабилердің тізімдерін жасау кезінде олар жиырма бес жасқа толмаған;
- 2) өтелмеген немесе алынбаған соттылығы бар;
- 3) сот қабілетсіз немесе әрекет қабілеті шектеулі деп таныған;
- 4) судьялар, прокурорлар, тергеушілер, адвокаттар, мемлекеттік қызметшілер мен әскери қызметкерлер, сондай-ақ құқық қорғау органдарының қызметкерлері;
- 5) наркологиялық немесе нейропсихиатриялық диспансерде тіркелгендер.

"Алқабилер туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 4-бабының 2-бөлігінің негізінде жергілікті атқарушы органдар мемлекеттік органдардан, ұйымдардан және азаматтардан азаматтардың алқабиге кандидаттарға қойылатын талаптарға сәйкестігін тексеру үшін қажет ақпаратты сұратуға құқылы. Жергілікті атқарушы органдардың сұрауларына жауаптар оларға келіп түскен күннен бастап үш жұмыс күнінен кешіктірілмей жіберілуі керек. Мұндай ақпарат алқабилердің тізімдерін тиісті заңдармен белгіленген талаптарды ескере отырып жасау үшін қажет.

Өз кезегінде, осы заңның 11-бабының 3-бөлігінде азаматтар жергілікті атқарушы органдарға алқабиге кандидаттардың тізімдерін жасау үшін қажетті ақпаратты ұсынуға міндетті. Алқабилер сотының судьяларының кандидаттарының тізімдерін жасау үшін қажетті ақпарат ұсынбаған, сондай-ақ дұрыс емес ақпарат бергені үшін азаматтар Қазақстан Республикасының заңымен белгіленген жауаптылықта болады.

Қылмыстың объективтік жағы екі белгімен сипатталады: әрекетсіздік (қажетті ақпаратты бермеу) және әрекеттер (дұрыс емес ақпарат беру).

Қажетті ақпараттың берілмеуі азаматтың, мемлекеттік мекеме басшысының немесе ұйым басшысының алқабиге кандидат болып табылатын адам туралы ақпаратты жіберуден бас тартуында көрінеді.

Қате ақпарат ұсыну алқабиге кандидат болып табылатын адам туралы мәліметтерді бұрмалаумен (жалған) көрінеді.

Мәселен, мысалы, 2017 жылы Алматыда прокурорлық тексеру нәтижелері бойынша алқабиге кандидаттардың тізімдерін аудан әкімдіктері 2016 жылдың тамыз айында жасаған, және бұл тізімдер заң талаптарына сәйкес келмейтіні анықталды. Қаланың аудандарының бірінде осы тізімге 7 306 азамат енгізілген, олардың 40-ы психикалық сауықтыру орталығында, ал 6-ы нашакорлық клиникасында тіркелген.

Аудан әкімдігі қызметкерлерінің түсіндірмелері бойынша бұл адамдар тізімге енгізілді, өйткені алдын ала тізімдерді өңдеу (тексеру) нәтижелері бойынша мұндай адамдар психикалық денсаулық орталығы мен наркологиялық диспансерден ақпарат алмаған. Наркологиялық диспансердің басшысы тізімдер 2016 жылдың бірінші жартыжылдығында тексерілгенін мойындады, ал медициналық мекеме қызметкерлері алқабиге кандидаттардың тізімдерін бекіту кезінде қателіктер жіберді. Қате ақпарат бергені үшін наркологиялық диспансердің басшысы әкімшілік жауапкершілікке тартылды.

Сот практикасы адамның алқабилер алқасы ретінде қатысуына кедергі келтіретін жағдайларды нақтылау кейбір жағдайларда алқабилер шығарған үкімнің күшін жоюға себеп болғандығын көрсетеді.

11-баптың мазмұны бойынша түсіндірілген мақала бойынша жауапкершілікті тек азаматтар көтереді, бірақ алқабилер туралы заңның 4-бабына сәйкес ақпарат беру міндеттемесі мемлекеттік органдар мен ұйымдарға да тиесілі.

Зерттелетін мақаланың жай-күйі де, санкциясы да жауапкершілікке тартылатын адамдардың шеңберін шектемейді. Салыстыру үшін, мен Ресей Федерациясының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 17.6-бабынан мысал келтіргім келеді, алқабилер алқабилерінің тізімдерін құрастыру үшін ақпарат ұсынбау, соған сәйкес лауазымды тұлғалар мен ұйымдар басшыларының мұндай ақпаратты ұсынбағаны үшін, сондай-ақ көрінеу жалған ақпарат бергені үшін әкімшілік жауапкершілік қарастырылған.

25 жасқа толған Қазақстан Республикасының азаматы (өзі туралы дұрыс емес ақпарат берген) немесе лауазымды адам - мемлекеттік органның басшысы немесе ұйымның басшысы (жалған ақпарат беруден бас тартқаны немесе ұсынғаны үшін) құқық бұзушылықтың нысаны бола алады.

Субъективтік жағы ниет пен немқұрайлылық түрінде де көрініс табуы мүмкін.

Осы бапқа сәйкес жасалған құқық бұзушылық үшін сот төрағасы немесе сот төрағасы уәкілеттік берген сот орындаушылары немесе сот қызметкерлері әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама жасайды, егер бұл факт іс қарау басталғанға дейін дереу анықталған болса, оның қаралуы кейінге қалдырылды (804-баптың 1-бөлігінің 57-тармағы). САО). Сондай-ақ, әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама жасау құқығы осы бапта көзделген заң бұзылған жағдайда алқабиге кандидаттардың тізімдерін жасау сатысында (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 804-бабы 1-бөлігінің 58-тармағы) облыстардың (республикалық маңызы бар қаланың, астананың) әкімдері уәкілеттік берген лауазымды адамдарға тиесілі.

684-бапқа сәйкес әкімшілік істі қарау және әкімшілік жаза қолдану мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың құзыретіне жатады. Осы бапта көзделген әрекет ескерту түріндегі айыппұлға немесе он бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

657-бап. Алқабилер өз міндеттерін орындамағаны, сондай-ақ істі сот талқылауында қарауға байланысты шектеулер сақталмаған

1. Алқабилер алқасының міндеттемелерді орындамауы, сондай-ақ істі Қазақстан Республикасының заңдарында белгіленген шекте сотта қарауға байланысты шектеулер сақталмауы, -

жеке тұлғаларға он айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Алқабилер құрамының істі одан әрі қарауға қатысудан шығарылуына әкеп соққан дәл сол әрекеттер, -

жеке тұлғаларға екі жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Алқабилердің сот ісіне қатысуы Қазақстан Республикасы Конституциясының 75-бабымен, Қазақстан Республикасының Қылмыстық іс жүргізу кодексімен, "Алқабилер туралы" Қазақстан Республикасының Заңымен және өзге де нормативтік құқықтық актілермен реттеледі.

Мемлекеттік органдардың қызметін қамтамасыз етудің белгіленген тәртібі құқық бұзушылықтың жалпы объектісі болып табылады.

Алқабилердің өзіне жүктелген міндеттерді орындамауы немесе шектеулерді орындамауы салдарынан пайда болатын қоғамдық-құқықтық қатынастар қылмыстың жалпы объектінің бір бөлігі ретінде әрекет етеді.

Қазақстан Республикасының азаматы алқабиге кандидат ретінде тартылғаннан кейін оны іріктеу процесін жүргізіп, ант қабылдағаннан кейін алады.

"Алқабилер туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 1-бабының 1-тармағына сәйкес, алқабилер мүшесі - қылмыстық істі сотта қарауға қатысуға шақырылған және ант қабылдаған Қазақстан Республикасының азаматы.

Түсіндірілген бап Қазақстан Республикасының "Алқабилер туралы" заңына сілтеме жасайды, онда алқабилердің құқықтарын, міндеттерін және істі қарауға байланысты іс-әрекеттерді шектейтін ережелер бар (13-бап).

Қазақстан Республикасы Қылмыстық іс жүргізу кодексінің 647-бабының 1-бөлігіне сәйкес төрағалық етуші алқабилерге істі қарауға байланысты құқықтарын, міндеттері мен шектеулерін түсіндіреді, сондай-ақ міндеттерді бұзудың және шектеулерді сақтамаудың салдары туралы ескертеді.

Қылмыстың объективтік жағы алқабилердің заңсыз әрекеттерімен сипатталады.

Баптың 1 бөлігінің диспозициясы екі фактіні қарастырады: алқабилердің міндеттемелерді орындамауы және істі сотта қарауға байланысты шектеулердің сақталмауы.

Сонымен, қазылар алқасының міндеттері:

1) сот отырысында бұйрықты орындауға және төрағалық етушінің заңдық бұйрықтарын орындауға;

2) алқабилердің міндеттерін орындау үшін сот белгілеген уақытта келуге, сондай-ақ сот отырысында үзіліс жарияланса немесе сот отырысы кейінге қалдырылған болса, сот ісін жалғастыруға;

3) сотқа келу мүмкін болмаған жағдайда, төрағалық етушіге келмеу себептері туралы алдын ала хабарлауға құқылы.

Біріншіден, сот отырысында тәртіпті сақтау - бұл сот процесінің барлық қатысушыларына қойылатын жалпы талап. Істің қаралуы соттың қалыпты жұмысын және процеске қатысушылардың, сот отырысы залында болған басқа адамдардың қауіпсіздігін қамтамасыз ететін жағдайда өтуі керек. Сот залындағы тәртіпті сақтау қажеттілігі сонымен қатар Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің нормаларында бекітілген, оған сәйкес іске қатысушы адамдар, сондай-ақ сот отырысы залында болған азаматтар сот отырысындағы тәртіпті сақтауға міндетті.

Судья Г.М. Шарапатова атап өткендей, сот отырысында тәртіпті бұзушыларға қолданылатын шаралар ескерту, сот залынан шығаруды қамтиды. Алайда, алқабилер сот төрелігін тікелей жүзеге асыратын адам сот залынан шығарыла алмайды, сондықтан ол осы бапқа сәйкес жауап береді.

Екінші, алқабилердің міндеттерін орындау үшін сот белгіленген уақытта келу. Қазылар алқасына сот төрелігін жүзеге асыруда уақыт пен ақшаны үнемдеу міндеті жүктелген.

Үшіншіден, алқабилердің нақты себептерін көрсете отырып, отырысқа қатысуға мүмкіндігі болмаған жағдайда төрағалық етушіні хабардар ету. Жиналысқа қатыса алмау тек жақсы себептермен мүмкін. Егер алқабилер төрағалық етушіні алдын-ала хабардар етсе, судья оны басқа алқабилермен алмастыруға уақыт алады.

Қазылар алқасы функцияларын орындауға байланысты шектеулерге мыналар кіреді :

1) істі қарау кезінде сот залынан кетуге - алқабилер қаралып жатқан іс бойынша толық және жан-жақты ақпарат ала алатындай етіп, сондай-ақ алқабилер алқасына ықпал етудің мүмкін еместігі үшін;

2) істі соттың мүшесі болып табылмайтын адамдармен, төрағалық етушінің рұқсатынсыз байланысқа түсу - алқабилердің қылмыстық істегі ықпалына және оның жағдайын өзгертуіне жол бермеу мақсатында белгіленеді. Алқабилер сот құрамына кіретін адамдармен ғана байланыста бола алады; судьялар мен алқабилер оларға Қазақстан Республикасы Қылмыстық іс жүргізу кодексінің 52-бабының 1-бөлігіне сәйкес жіберіледі;

3) сот отырысы шеңберінен тыс іс жүргізу кезінде ақпарат жинауға, яғни. алқабилер айыпталушы туралы өз бетінше сұрауға, оның мінез-құлқын зерделеуге немесе басқа адамдармен сұхбаттасуға құқылы емес. Қылмыстық іс жүргізу кодексінің 650-бабының

алтыншы бөлігінің негізінде сотталушының жеке басы туралы мәліметтер алқабилердің қатысуымен, олар айыпталған қылмыстық құрамның белгілерін анықтау үшін қажет болған жағдайда ғана қаралады. Алқабилердің қатысуымен, бұрын сотталу фактілері, сондай-ақ сотталушыны сипаттайтын, олардың теріс қылықтарын тудыруы мүмкін басқа мәліметтер зерттелмейді;

4) жабық сот отырысына қатысуына байланысты өзіне белгілі болған жағдайлар туралы ақпаратты жария етуге, сондай-ақ кеңесу бөлмесінің құпиялығын бұзуға - Қазақстан Республикасы Қылмыстық іс жүргізу кодексінің 29-бабының 1-бөлігіне сәйкес, қылмыстық құқық бұзушылықтар туралы соттың дәлелді шешіміне сәйкес жабық сот ісін жүргізуге рұқсат етіледі. Кәмелетке толмағандарға, сексуалдық қылмыстарға және басқа да істерге қатысушы адамдардың өміріне қатысты, сондай-ақ қызығушылық танытатын жағдайлар туралы ақпаратты ашудың алдын алу мақсатында Жәбірленушіні, куәні немесе бизнес қатысатын басқа да адамдардың қауіпсіздігін, сондай-ақ олардың отбасы мүшелері немесе жақын туыстары. Пікірталас аяқталғаннан кейін және сұрақтар тұжырымдалғаннан кейін судья мен негізгі алқабилер үкім шығару үшін кеңесу бөлмесіне жіберілді. Шешім қабылданғанға дейін кеңесу бөлмесіне шығарылғаннан кейін судьяның да, алқабилердің де басқа істерге қатысуға, сұхбат беруге, бұқаралық ақпарат құралдарында сөйлеуге және т.б. құқығы жоқ. Талқылау барысында әділ қазылар алқасы таратуға жатпайтын ақпарат туралы білуі мүмкін.

Зерттеліп жатқан бапқа сәйкес субъектісі ерекше болады, яғни алқабилер ғана жауапқа тартылады. "Алқабилер туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 10-бабының талаптарына сәйкес келетін Қазақстан Республикасының азаматтары алқабилер бола алады.

Осы бапта көзделген қылмыстың субъективті жағы ниет түрінде де, абайсызда да көрінуі мүмкін.

Түсіндірілген баптың 2-бөлімінде біліктілік ерекшелігі алқабилердің істі қарауға одан әрі қатысудан шеттетілуі болып табылады.

Қазақстан Республикасы Қылмыстық іс жүргізу кодексінің 645-бабына сәйкес кез келген алқабилер істі қараудың кез-келген сатысында, егер заңда белгіленген шектеулер сақталмаса, одан әрі іске қатысудан шеттетілуі мүмкін. Алқабилерді сот отырысының хаттамасында жазылған тараптардың қатысуымен төрағалық етуші босатады.

Заң шығарушы алқабилердің істі қарауға қатысудан шеттетудің нақты жағдайларын қарастырмайды, біздің ойымызша төрағалар іс жүзінде дұрыс қолдана алмауы мүмкін. Сот практикасы осындай бұзушылықтарға қатысты: кеңесу бөлмесінде алқабилердің телефон қоңыраулары; кеңесу бөлмесіне шығар алдында іс бойынша пікір білдіру; алқабилердің қылмыстық іс материалдарын сот мәжілісінен тыс зерттеу және т.б.

Бұл жөнінде ғалымдар арасында бірнеше көзқарас бар. А. Зобовтың пікірінше, қаралатын қылмыстық істің мән-жайлары бойынша сот құрамына кірмейтін

адамдармен қарым-қатынас жасау фактісі - "алқабиді істі қарауға одан әрі қатысудан шеттету үшін, мүмкін, үкімнің күшін жою үшін сөзсіз негіз" . Сіз сондай-ақ Доцина Р. тұрғысынан келісуге болады. Одан да үзілді-кесілді айтылған Доцина Р.: "қылмыстық процестің бұзылуы туралы егжей-тегжейлі айту қажеттілігі жоқ, алқабилердің оның бөлшектеріне қатысты бөтен адамдармен (іске қатысушылармен емес) сөйлеспеу міндетін орындамау. Әлбетте, бұл тыйымды бұзу тек алқабиге ғана емес, сонымен қатар ҚІЖК жарияланған тараптардың жарыспалылығы қағидатына қайшы келеді.

Бұл құқық бұзушылық үшін сот орындаушылары және сот төрағасы уәкілеттік берген немесе сот отырысында төрағалық ететін соттың басқа қызметкерлері әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама жасайды (804-бап, 1-бөлігінің 57-тармағы). Төрағалық етуші алқабилердің міндеттемелерді бұзу фактісі туралы немесе шектеулерді орындамау фактісі туралы біліп, сот отырысының хаттамасына жазба жасайды және материалды жинап, хаттама жасап, оны әкімшілік соттың қарауына ұсынатын сот орындаушысын анықтайды.

Істі қарау мамандандырылған аудандық және оларға теңестірілген әкімшілік соттар судьяларының ведомстволық бағыныстылығына жатады. Осындай құқық бұзушылық үшін 1-бөлім бойынша он АЕК мөлшерінде айыппұл түрінде санкция қарастырылған.

658-бап. Куәдан жауап беруден жалтару немесе жалтару

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді куә ретінде куә ретінде қарауға уәкілетті органның (лауазымды адамның) сұрау салуына дәлелді себептерсіз келуден бас тарту немесе келмеу -

екі айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Куәгердің әкімшілік іс жүргізудегі рөлі өте маңызды және іс жүзінде алмастырылмайтын болып табылады, өйткені куәгер дәлелденуге тиісті істің мән-жайын анықтау үшін қажетті ақпарат тасымалдаушысы болып табылады. Олар өз еріктерімен емес, оның құқықтық мәртебесінің бірегейлігін анықтайтын жағдайлар жиынтығының арқасында куәгер болады.

Мемлекеттік органдардың қызметін қамтамасыз етудің белгіленген тәртібі құқық бұзушылықтың жалпы объектісі болып табылады.

Құқық бұзушылықтың жалпы объектінің бір бөлігі әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарау кезінде туындайтын әлеуметтік және құқықтық қатынастар болып табылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 754-бабының ережелеріне сәйкес, куә әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізуде судьяның, органның (лауазымды адамның) шақыруы бойынша келуге, оған іс туралы білетінін шынымен айтуға және туындаған сұрақтарға жауап беруге, тиісті қолтаңбамен растауға міндетті. хаттаманың

дәлелдеуінің дұрыстығы. Бұл моральдық міндеттеме ғана емес, сонымен бірге заңды міндет. Куәгердің айғақтарын, басқа адамдар сияқты, іс бойынша дәлелдемелер құрайды (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 765-бабы).

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 754-бабының 4-бөлігі куәгерге куәлік беруден жалтарғаны немесе одан бас тартқаны, әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға уәкілетті органға (лауазымды адамға) жалған дәлелдемелер бергені үшін және әкімшілік жауапкершілікке тартылғандығы үшін сотта қылмыстық жауаптылық туралы ескертілетіндігін анықтайды. Бұл үшін іс бойынша іс жүргізіліп жатқан куәгерге түсіндірілетін лауазымды тұлға оның құқықтары мен міндеттерін түсіндіреді және жауапкершілік туралы ескертеді, бұл туралы куәгер қол қояды.

Куәгер ретінде кез-келген адамды шақыруға болады, оған әкімшілік процеске қатысушылардың бірі іс бойынша белгілі бір ақпаратқа ие азамат ретінде көрсетіледі. Куәландыру үшін оны шақыру хабарламамен шақырылады, онда оған лауазымды тұлғаға бас тарту немесе себепсіз келмегені үшін жауаптылық туралы ескертіледі.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 764-бабында куәгерлердің әкімшілік процеске қатысуының әлеуметтік кепілдігі анықталған. Куә, әкімшілік іс жүргізудің басқа қатысушыларымен бірге, іс жүргізу барысында әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғалған, оның ішінде жол жүру тарифі сотта, органда (лауазымды адамда) келуіне байланысты шеккен шығындар азаматтық іс жүргізу заңнамасында белгіленген тәртіппен өтеледі. тұрғылықты жерінен немесе істі қарау орнына келген адамдардан және керісінше, және бұл басқа жерде болумен байланысты болған жағдайда - қонақ бөлмені жалға алу құны, сондай-ақ тәуліктік шығын.

Куәгер ретінде шақырылған адам үшін сотта, органда (лауазымды адамға) сот отырысына келуіне байланысты болмаған кездегі жұмыс орнындағы орташа жалақы белгіленген тәртіпте сақталады.

Актінің объективті жағы әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша іс жүргізу ережелерін бұзатын заңсыз әрекеттерде (әрекетсіздікте) көрінеді:

- органға (лауазымды адамға) куә ретінде айғақ беруден бас тарту;
- органға (лауазымды адамға) куәгер ретінде куәлік беруге дәлелді себепсіз келмеген кезде.

Куәлік беруден бас тарту - бұл ауызша және жазбаша түрде жасалатын куәлік беруден бас тарту туралы өтініш. Жауапкершілік тек куәгер қажетті ақпарат болған жағдайда ғана туындайды. Құқық бұзушылық барлық сұрақтарға жауап беруден бас тартқан жағдайда да, олардың кейбіреулерінде де қарастырылады. Егер куәгер қаралып жатқан іске қатысы жоқ сұрақтарға жауап беруден бас тартса, түсіндірілген бап бойынша қылмыс болып табылмайды.

Бұл қылмыс әрекетсіздік арқылы жасалады, яғни. тұлға куәлік беруден бас тарту туралы мәлімдейді, осылайша ол куәлік беруден бас тарта алмайтын әкімшілік-құқықтық тыйымды бұзады.

Алайда, әрқашан куәлік беруден бас тартпау әкімшілік құқық бұзушылық ретінде анықталады. Сонымен, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 19-бабына сәйкес, ешкім өзіне, жұбайына және жақын туыстарына қарсы, заңмен белгіленетін айғақтар беруге міндетті емес.

2011 жылғы 26 желтоқсандағы №518-IV Неке (ерлі-зайыптылық) және отбасы туралы кодекс отбасы мүшелерінің қайсысы жақын туыстарға жататынын анықтайды. 1-баптың 1-бөлігінің 13-тармағында "жақын туыстар - ата-ана (ата-ана), балалар, асырап алушылар (асырап алушылар), асырап алынған және інілері мен іні-қарындастары, атасы, әжесі, немерелері" делінген.

Сондай-ақ діни қызметкерлерден өздеріне сенген адамдарға қарсы куәлік беру талап етілмейді.

Әкімшілік іс жүргізіліп жатқан лауазымды тұлғаға дәлелді себептерсіз келмеу, сол сияқты куәлік беруден жалтару ретінде қарастырылуы мүмкін.

Куәгер әдетте айғақтарды жалтару үшін алдауды қолданады. Мысалы, жұмыс орнындағы жұмысқа, ауруға қатысты, оларды шенеунік шақырмайды.

Дәлелді себептермен, құқық теориясында біз адамға жүктелген міндеттерді орындауға кедергі келтіретін жағдайларды айтамыз. Оларға куәгердің, іссапарда жүрген оның туыстарының денсаулық жағдайы, табиғи және техногендік сипаттағы төтенше жағдайлар және басқалар жатады. Әрбір жағдайда, белгілі бір жағдайларды лауазымды тұлға немесе судья адамның түсініктемелеріне сүйене отырып бағалайды.

Заңды әдебиеттерде мемлекеттік құпияны, медициналық, коммерциялық, банктік құпияны немесе бала асырап алу құпиясын құрайтын мәліметтерді жария етудің алдын алу мақсатында куәгер жазба берген болса, куәлік беруден бас тартудың заңдылығы бар ма деген сұрақ толығымен негізделген. өзіне сеніп тапсырылған ақпаратты ашуға міндетті. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексте ескертулер жоқ болғандықтан.

Бұл құқық бұзушылықтың субъектісі іс үшін мән-жайлар туралы хабардар болуы мүмкін, куәлік беруден бас тартқан адам болуы мүмкін, яғни субъект ерекше болады. Куәгердің нақты заңды мәртебесі бар.

Актінің *субъективті жағы* ниет немесе немқұрайлылық түрінде көрініс табуы мүмкін.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғау және хаттама жасау құқығы:

- сыбайлас жемқорлыққа қарсы қызметтің лауазымды тұлғалары (ӘҚБТК 804 бабы 1 бөлігінің 30 тармағы);

сот приставтары және сот төрағасы уәкілеттік берген немесе сот отырысына төрағалық ететін басқа да қызметкерлер (57 с. тармақ).

- Экономикалық тергеу қызметінің лауазымды тұлғалары (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 804-бабының 1-бөлігі, 68-тармақ).

Осылайша, әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарайтын лауазымды тұлға куәлік беруден бас тартып, бұл фактіні әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамаға

тіркеуге міндетті. Осыдан кейін іс материалдары мен құқық бұзушылықтың мазмұны туралы есепті Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 804-бабында көрсетілген уәкілетті лауазымды адамдарға жіберіңіз.

Ұқсас әрекеттер алгоритмі куәгердің әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарайтын органда дәлелді себепсіз келмеген жағдайда болады. Әкімшілік іс қаралып жатқан лауазымды тұлға сот қарауына материалдар жібереді, сондай-ақ куәгерлерді куәландыру үшін органға келу туралы хабарламалардың көшірмелерін қоса береді.

Істі қарау Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 684-бабының 1-бөлігіне сәйкес мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьяларының құзыретіне жатады. Мұндай құқық бұзушылық үшін екі АЕК айыппұл санкциясы қарастырылған.

Қазақстан Республикасында 2018 жылға осы бапта бірде-бір әкімшілік құқық бұзушылық қарастырылмаған.

659-бап. Куәлардың, жәбірленушілердің, сарапшылардың тұжырымдары немесе қате аудармасы

1. Куәгердің, жәбірленушінің, сарапшының әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарау кезінде және медициналық қызметті тексеру кезінде уәкілетті органға (лауазымды адамға) берген жалған айғақтары, сондай-ақ дәл сол жағдайларда аудармашының біле тұра дұрыс емес аудармасы, -

жеке тұлғаларға он, ал лауазымды адамдарға жиырма айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде медициналық қызметті қарау кезінде сарапшылар жасаған дәл сол әрекеттер, -

жеке тұлғаларға жиырма, лауазымды адамдарға отыз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

Ескерту Куә, жәбірленуші, сарапшы немесе аудармашы, егер олар әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарау барысында ерікті түрде уәкілетті органның (лауазымды адамның) іс бойынша шешім қабылдағанға дейін жалған дәлелдер, қорытынды немесе дұрыс емес аударма бергенін мәлімдесе, әкімшілік жауапкершіліктен босатылады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Сот төрелігін жүзеге асыруға қарсы тұрудың бір түрі - куәгердің немесе жәбірленушінің жалған куәлік беруі. Көрінеу жалған айғақтар, сараптамалық пікірлер немесе қате аударма қауіпті, өйткені олар әкімшілік іс жүргізіліп жатқан адамды бағдарлап, заңның бұзылуына әкелуі мүмкін. Көрінеу жалған куәландыру, беру немесе сараптамалық қорытынды нәтижесінде кінәсіз адамды әкімшілік жауапкершілікке тартуға болады, ал кінәлі адам өз кезегінде жазадан аулақ болады.

Мемлекеттік органдардың қызметін қамтамасыз етудің белгіленген тәртібі құқық бұзушылықтың жалпы объектісі болып табылады.

Куә, жәбірленуші, сарапшы, аудармашы ретінде міндеттерді орындамау нәтижесінде туындайтын әлеуметтік-құқықтық қатынастар қылмыстың жалпы объектінің бір бөлігі ретінде әрекет етеді.

Куә, жәбірленуші, сарапшы немесе аудармашы, әкімшілік іс бойынша құқықтық мәртебесіне байланысты, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 38-тарауында бекітілген құқықтар мен міндеттерге ие.

Мәселен, мысалы, куәгер әкімшілік істі қозғайтын судьяның, органның (лауазымды адамның) шақыруы бойынша келіп, іс бойынша өзіне белгілі болғанның бәрін шынайы түрде хабарлауға және қойылған сұрақтарға жауап беруге, өз хаттамасының дұрыстығын тиісті хаттамада өз қолымен растауға міндетті. Куәгерге куәлік беруден жалтарғаны немесе одан бас тартқаны, әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға уәкілетті органға (лауазымды адамға) жалған дәлелдер бергені үшін әкімшілік жауапкершілік туралы және сотта осы әрекеттерді жасағаны үшін қылмыстық жауапкершілік туралы ескертіледі (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 754-бабының 3, 4-бөлігі).

Жәбірленушіден Кодекстің 754-бабында белгіленген тәртіппен куәгер ретінде жауап алынуы мүмкін. Егер жәбірленуші заңды тұлға болса, оның өкілі куәгер ретінде жауап алуы мүмкін (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 745-бабының 4-бөлігі).

Өз кезегінде сарапшы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексте қасақана жалған қорытынды бергені үшін жауап береді. Сот сараптамасы органының қызметкері болып табылатын сарапшы оның құқықтарымен және міндеттерімен танысқан деп саналады және Кодексте көзделген әкімшілік жауапкершілікте сотқа әдейі жалған пікір бергені үшін жауапкершілік туралы ескертеді (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 757-бабы 5,6-бөлігі).

Әкімшілік кодексте қарастырылған міндеттерден басқа, сарапшыға "Сот-сараптама қызметі туралы" 2017 жылғы 10 ақпандағы № 44-VI Қазақстан Республикасының Заңы жүктелген, оған мыналар кіреді:

- қылмыстық процесті жүргізетін органның, тергеу судьясының, соттың, әкімшілік іс бойынша іс қозғалған органның (лауазымды адамның) шақыруы бойынша келуге;
- өзіне ұсынылған нысандарды жан-жақты, толық және объективті зерттеуге, қойылған сұрақтар бойынша дәлелді жазбаша қорытынды беруге;
- заңда көзделген жағдайларда қорытынды беруден бас тартуға, қорытынды бере алмайтындығы туралы дәлелді жазбаша хабарлама жасауға және оны сот сараптамасын тағайындаған органға (адамға) беруге (жіберуге);
- зерттеуге және осы қорытындыға байланысты мәселелер бойынша дәлелдемелер беру.

Аудармашы: судьяның, әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғалған органның (лауазымды адамның) шақыруы бойынша келуге және аударманы оған толықтай және

дәл тапсыруға; аударманың дұрыстығын тиісті хаттамада оның қолымен растау. Аудармашыға әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға уәкілетті органның (лауазымды адамның) әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарау кезінде көрінеу жалған аударма жасағаны үшін әкімшілік жауапкершілік туралы және сотта бұл әрекетті жасағаны үшін қылмыстық жауапкершілік туралы ескертіледі (ӘҚБтК 758-бабының 4, 5-бөліктері). . Саңырау немесе мылқаудың белгілерін түсінетін және ым тілін түсіндіруге арналған адам аудармашымен теңестіріледі.

Актінің объективті жағы ережелерді бұзатын заңсыз әрекеттерде (әрекетсіздіктерде) көрінеді, соған сәйкес судья, лауазымды тұлға әкімшілік құқық бұзушылықтың бар-жоғын, жеке тұлғаның кінәсін, сондай-ақ істі дұрыс шешуге байланысты мән-жайларды анықтайды.

Осы ережелерді бұзу:

- 1) куә жалған айғақ берген;
- 2) жәбірленушілерге жалған айғақтар беру;
- 3) сарапшының көрінеу жалған қорытынды бергені;
- 4) көрінеу жалған аударма жасау.

Куәгердің немесе жәбірленушінің айғақтарының жалғандығы олар ұсынған ақпараттың бұрмалануында, бұл іс үшін қажет, сонымен қатар олар шынымен болғанын білетін фактілерді теріске шығару түрінде.

Заң әдебиеттерінде көрінеу жалған куәліктерді әрекетсіздік арқылы беруге бола ма деген мәселеге қатысты консенсус жоқ, яғни. адамға белгілі болған істің мән-жайы туралы үнсіздік. Кейбір авторлар қарастырылып отырған актідегі өтірік шын мәнінде болмаған нәрсені растау арқылы ғана емес, сонымен бірге істің мән-жайы туралы үнсіздікпен де айтылуы мүмкін деп санайды.

Профессор Коренев А.П. дұрыс пайымдауынша, жалған айғақтар беру, жалған қорытынды беру немесе қате аударма істің нәтижесіне әсер еткеніне қарамастан қылмыс аяқталған деп саналады. Алайда, түсіндірілген мақаланың ескертпесінде егер куә, жәбірленуші, сарапшы немесе аудармашы олар берген өсиеттерде, қорытындыларда немесе аудармада өтірік бар екендігі туралы өз бетінше мәлімдесе, онда бұл адамдар тергеуде тұрған бап бойынша жауапкершіліктен босатылады.

Куәгер мен жәбірленушінің жалған айғақтарындағыдай, жалған сараптамалық қорытынды істің дұрыс шешілмеуіне себеп болуы мүмкін. Сарапшының жалған тұжырымы өзіне қатысты іс қозғалған адамның немесе жәбірленушінің әрекеттерін дұрыс бағаламау мақсатын көздеуі мүмкін. Яғни, сарапшы өзіне қатысты фактілерді экспериментальды түрде тауып алып, оларды бұрмалай бастайды немесе куәгердің айғақтарына ұқсас үнсіз отырады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 738-бабына сәйкес Қазақстан Республикасында әкімшілік істер мемлекеттік тілде жүргізіледі, қажет болған жағдайда мемлекеттік тілмен қатар орыс немесе басқа да тілдер қолданылады. Іс жүргізудің тілін

білмейтін немесе жеткілікті білмейтін істерге қатысушыларға түсіндіріледі және мәлімдемелер жасауға, түсініктемелер мен айғақтар беруге, өтініштер беруге, шағымдар келтіруге, істің материалдарымен танысуға, оны қарау кезінде ана тілінде сөйлеуге немесе ана тілінде сөйлеуге немесе кепілдік беріледі. олар сөйлейтін басқа тілде аудармашының қызметін пайдалануға болады.

Іске жиналған дәлелдемелердің мазмұны дұрыс аударылмағандықтан бұрмалануы мүмкін. Қате аударма аударылған айғақтардың мағынасын немесе аударма үшін ұсынылған құжаттардың мазмұнын бұрмалауға әкелуі мүмкін, нәтижесінде сот немесе орган (лауазымды адам) жаңылысады.

Бұл құқық бұзушылық хаттамаға куәгер, жәбірленуші қол қойғаннан кейін, құжатқа аудармашының қолы қойылған немесе аударманы жариялаған сәттен бастап, сондай-ақ сарапшының қорытындысына қол қойып, оны сараптама тағайындалған адамдарға тапсырған сәттен бастап аяқталған болып саналады.

Осы бапта көрсетілген субъективті жағынан актілер тікелей ниетпен жасалады. Тікелей ниет мақаланың сипаттамасында "біле тұра" деген сөзбен жазылған. Яғни, өндіріс қатысушысы жалған куәлік, жалған қорытынды немесе жалған аударма беріп жатқандығын біледі.

Зерттеліп жатқан баптың сипаттамасында көрсетілген қылмыстардың субъектісі болып 16 жасқа толған адамдар, әкімшілік іс бойынша өзінің іс жүргізу мәртебесі жарияланған тұлғалар бола алады. Сараптама сараптама жасау ұйымының қызметкері болып табыла ма, жоқ па, сараптама жүргізуге сот немесе орган шақырған тұлға деп танылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғау және хаттама жасау құқығы:

- сыбайлас жемқорлыққа қарсы қызметтің лауазымды тұлғалары (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 804-бабының 1-бөлігі, 30-тармағы);

- сот төрағасы уәкілеттік берген немесе сот отырысына төрағалық ететін соттардың басқа да қызметкерлері (ӘҚБтК 804 бабы 1 бөлігінің 57 тармағы).

- экономикалық тергеу қызметінің лауазымды тұлғалары (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 804-бабы 1-бөлігінің 68-тармағы).

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарайтын судья, куәгердің, жәбірленушінің айғақтарының жалғандығын, берудің дұрыс еместігін немесе сарапшының қорытындысының жалғандығын анықтаған осындай фактіні анықтауы керек. Мұндай құқық бұзушылықты анықтау нысандарының бірі процесстің басқа қатысушыларының осындай айғақтарға, аудармалар мен қорытындыларға наразылықтары мен наразылықтарын беру болады. Осыдан кейін әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама жасау үшін іс материалдары мен құқық бұзушылықтың мазмұны туралы есепті Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 804-бабында

көрсетілген уәкілетті лауазымды адамдарға жіберіңіз. Хаттаманы жасау кезінде лауазымды адамдар бұрын берілген ақпараттың жалған екендігінің растауын табуы керек.

Істі қарау Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 684-бабының 1-бөлігіне сәйкес мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьяларының құзыретіне жатады. 1-бөлігінде осы құқық бұзушылық үшін жеке тұлғаларға айыппұл түрінде он, ал лауазымды адамдарға жиырма АЕК мөлшерінде айыппұл салу түрінде жаза қарастырылған.

2-бөліктің квалификациялық ерекшелігі - тергеу жүргізіліп жатқан баптың 1-бөлігінде көзделген, медициналық қызметті сараптауға қатысты сарапшыларға қатысты әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін 1 жыл ішінде қайталанатын қылмыс.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс материалдарына заңды күшіне енген соттың шешімінің (лауазымды адамның) көшірмесі немесе Қазақстан Республикасының Бас прокуратурасының Құқықтық статистика және арнайы есепке алу жөніндегі комитетінің органдарынан алынған мәліметтер қоса беріледі.

Қайталауды анықтау кезінде сот Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекстің 61-бабында көзделген әкімшілік жаза қолданылған кезде адам әкімшілік жазаға тартылған кезеңге қатысты Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің жалпы бөлігінің ережелеріне негізделуі керек.

Қазақстан Республикасында 2018 жылы Әкімшілік кодекстің 659-бабы бойынша екі әкімшілік құқық бұзушылық тіркелді, олардың біреуі тоқтатылды және сот бір іс үшін айыппұл салуды ұйғарды.

660-бап. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы баспана және әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша дәлелдемелерді бұрмалау

1. Егер әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама жасауға уәкілеттік берілген лауазымды адам жасаған, егер бұл әрекетте қылмыстық құқық бұзушылықтың белгілері болмаса, әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғау туралы іс-әрекеттерді әдейі жасамаған болса,

елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша дәлелдемелерді бұрмалау, егер бұл әрекет адам денсаулығына зиян келтіруге немесе елеулі залал келтіруге әкеп соқпаса, -

елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Әкімшілік құқық бұзушылықтарды жасыру негізгі саяси басымдыққа қарсы іс - қимыл нысандарының бірі болып табылады: Қазақстан Республикасының Президенті-Ұлт Көшбасшысы Н. Ә. Назарбаевтың "Қазақстан-2050" Стратегиясы: қалыптасқан мемлекеттің жаңа саяси бағыты "атты Қазақстан халқына Жолдауында көзделген "мемлекет тәртіпсіздікке мүлдем төзбеушілік принципін ұстануға тиіс". Ол

құқық бұзушылыққа дер кезінде жауап беруді және кінәліні әкімшілік жауапкершілікке тартуды қиындатады.

Мемлекеттік органдардың қызметін қамтамасыз етудің белгіленген тәртібі құқық бұзушылықтың жалпы объектісі болып табылады.

Құқық бұзушылықтың жалпы объектінің бір бөлігі - әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуді жүзеге асырудағы заңдылықты сақтау саласында туындайтын қоғамдық қатынастар.

Түсініктеме берілген баптың 1-бөлігінің объективті жағы әкімшілік іс бойынша іс қозғау туралы іс-әрекетті ескіру мерзімі ішінде қылмыстық іс қозғау туралы іс-әрекеттерді әдейі жасамау түріндегі бір біліктілік атрибутымен сипатталады. Бұл ереже әкімшілік құқық үшін жаңа болып табылады және құқық қолдану практикасына теріс әсер етуі мүмкін кемшіліктерсіз болмайды. Жаңа Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің алғашқы нұсқасында бұл норма болған жоқ және "Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексіне өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы" 2014 жылғы 29 желтоқсандағы № 272-V ҚРЗ Заңымен 660-баппен толықтырылды.

Мұнда сіз Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 660-бабы 1-бөлігінің диспозициясының жетілмегендігін байқай аласыз, өйткені жасыру түріндегі заңсыз әрекеттер тек қылмыс құрамы бар болған жағдайда ғана танылатыны көрсетілген: қылмыстың құрамы, объективті жағы, субъектісі және субъективті жағы.

Бірақ 806-баптың 9-тармағына сәйкес: "Егер жеке тұлғаны анықтай алмау салдарынан қажетті талаптар орындалмаса, әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама уақытында әкімшілік құқық бұзушылық фактісі бойынша жасалады ...", яғни құқық бұзушылық субъектісінің іс бойынша іс қозғау сатысында болуы әкімшілік жаза қажет емес.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 660-бабының 1-тармағына сәйкес заңсыз әрекеттер, егер әкімшілік істі қозғауға негіз болса, әкімшілік құқық бұзушылықтың белгілерін көрсететін жеткілікті мәліметтердің болуын болдырмайтын жағдайлар болмаған кезде, әкімшілік іс бойынша іс қозғауды әдейі жасамау түріндегі әрекеттер деп танылуы керек. іс жүргізу.

Есептеу мерзімі Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекстің 62-бабында "Есірткінің қолданылу мерзімінің аяқталуына байланысты әкімшілік жауапкершіліктен босату" туралы, әкімшілік құқық бұзушылықтың құқықтық сипаттамаларына және қоғамдық қауіптілігіне байланысты 2 айдан 5 жылға дейін болуы мүмкін.

Бапты шешудің міндетті шарты - қылмыстық құқық бұзушылық белгілерінің болмауы. 433-бап "Қылмыстық құқық бұзушылықтың баспанасы" Қазақстан Республикасының Қылмыстық кодексіндегі бәсекелес норма ретінде қарастырыла алмайды, өйткені олардың теріс қылықтары әртүрлі. Бұл мақалада: "Сенімді түрде дайындалған немесе жасалған қылмыстық құқық бұзушылық туралы мәлімдеме немесе

есеп берген тұлғаға қатысты алдау, сендіру, қорқыту немесе басқа да заңсыз іс-әрекеттер жасау арқылы уәкілетті лауазымды адам жасаған немесе жасалған немесе аз немесе орташа ауырлықтағы қылмысты тіркеуден әдейі жасыру; көрсетілген адамды емдеудің басқа тәсілдерімен жою немесе жасыру".

1-бөлімде әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама жасауға құқығы бар лауазымды адамдар құқық бұзушылықтың субъектісі болады. Бұл тұлғалардың толық тізімі Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 804-бабында анықталған.

Бұл қылмыстың субъективті жағы кінәлілік ниет түрінде сипатталады. Субъект өзінің қызметтік жағдайына байланысты оның әкімшілік іс жүргізу тетігін бұзып жатқандығын білуі керек.

Мәселен, Әуликөл АІБ-нің темір жол полициясының учаскелік инспекторы, басқа куәгерлердің айтуы бойынша, қашықтан басқару пульті арқылы 102, әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 440-бабы бойынша, аудан орталығындағы орталық саябақта алкоголь ішкен азамат Т.-ға қатысты, басқа жұмысқа орналасуға сілтеме жасады. Әуликөл аудандық сотының шешімімен учаскелік полиция қызметкері әкімшілік жауапкершілікке тартылды.

2-бөлім. Қоғамдық қауіптілік Қылмыстың 2-бөлімі дәлелдемелерді бұрмалау нәтижесінде әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерде шындықты анықтау қиын болады, бұл құқық қорғау органдарында заңды бұзуға әкелуі мүмкін, азаматтардың құқықтары мен мүдделеріне айтарлықтай нұқсан келтіреді.

Екінші бөліктің таңдау объектісі жеке адамның, қоғамның немесе мемлекеттің құқықтары, бостандықтары, мүдделері болуы мүмкін.

Құқықбұзушылықтың объективтік жағы келесі екі белгілермен сипатталады:

1) егер бұл әрекет адам денсаулығына зиян келтірмесе, әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша дәлелдемелердің жалған болуы;

2) егер әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша дәлелдемелердің жалған болуы, егер бұл іс-әрекет елеулі зиян келтіруге әкеп соқпаса.

Мағынасы бойынша, бұл белгілер маңызды емес және оларды тәуелсіз және үйлесімді түрде орындауға болады. Нормада айтарлықтай зиян туралы түсінік берілмейді. Яғни, сіз сұрақтарға жауап беруіңіз керек:

1) зиянның қандай мөлшерін маңызды деп санаған жөн?

2) егер елеулі залал келтірілген болса, қылмысты қалай анықтауға болады?

3) егер бұл әрекет адам денсаулығына зиян келтірсе, қылмысты қалай анықтауға болады?

Бірінші мәселе бойынша нақты критерийлер заңда қарастырылмаған, сондықтан жәбірленушінің пікірі ескерілуі керек. Яғни, егер жәбірленуші өзіне келтірілген зиянды маңызды деп санаса, онда Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің материалдық нормаларына сәйкес құқық бұзушылықтың қосымша біліктілігі қажет болады.

С.Р.Баяхметовтың пікірінше, түсіндірілген баптың екінші бөлігінің диспозициясы "егер бұл әрекетте қылмыстық құқық бұзушылықтың белгілері болмаса" деген сөздермен толықтырылсын, сондай-ақ Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің 416-бабы 2-тармағының ережелерінде жоғарыда келтірілген салдар қылмыстық құқық бұзушылықтың диспозицияларына қосылуы керек, бұл бәсекелестіктің қайшылықтарын жоюға мүмкіндік береді. заң нормалары және жоғарыда аталған үш сұраққа жауап береді.

416-баптың 2-бөлігінің қазіргі күйі: "Әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама жасауға уәкілеттік берілген лауазымды адам жасаған әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша айғақтарды бұрмалау" оны Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 660-бабының екінші бөлігінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтан айқын ажыратпайды.

Санкция нормаларын салыстыру Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекске сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық болып табылатындығын, ал бәсекелес заңдылық қылмыстық құқық бұзушылықтың мәртебесін айналып өтіп, қылмыстық құқық бұзушылық болып табылатындығын көрсетеді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша хаттама жасауға (дұрыс - іс қозғауға) уәкілеттік берілген адамдар ғана қылмыстық құқық бұзушылықтың объектісі болып табылады. Әкімшілік процеске қатысқан басқа адамдарға әкімшілік құқық бұзушылық жасалуы мүмкін: адвокаттар, қорғаушылар, сарапшылар, аудармашылар және т.б.

Қазақстан Республикасының Қылмыстық кодексінің санкциясына сүйене отырып, заңнамада әкімшілік процестің басқа қатысушыларынан әкімшілік іс қозғаушы тұлғаға неғұрлым көбірек репрессивтілік қарастырылғандығы түсінікті емес.

Фальсификация - жалған дәлел. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 765-бабына сәйкес, әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша дәлелдемелер заңды түрде алынған нақты мәліметтер болып табылады, олардың негізінде осы Кодексте белгіленген тәртіппен судья немесе органның (лауазымды адамның) ісінде әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қаралып жатқан барлық актілердің болуын немесе болмауын анықтайды. әкімшілік құқық бұзушылықтың белгілері, оған қатысты әкімшілік іс жүргізіліп жатқан адамның осы әрекетті жасауы немесе жетілдірмеуі адамның қылмысы, кінәсі немесе кінәсіздігі, сондай-ақ істі дұрыс шешуге байланысты басқа жағдайлар.

Фальсификация әртүрлі нысандарда болуы мүмкін: құжаттарға қасақана қате кіру, істерді жою, алып қою немесе ауыстыру, қарау актілерін жасанды түрде рәсімдеу, іске жалған заттай дәлелдемелерді енгізу және т.с.с. Фальсификацияның көмегімен құжаттардың материалдық жалған болуы дәлелдемелер көзі ретінде (дәлел ретінде пайдаланылуы мүмкін нысандарды жою, құжаттарды тазарту және т.б.) және зияткерлік жалғандық жасауы мүмкін (мысалы, құжаттың мазмұны бұрмаланған).

2-бөлім бойынша қылмыстың субъектісі әкімшілік процеске қатысатын адамдар: адвокаттар, адвокаттар, куәлар, жәбірленушілер, сарапшылар, аудармашылар және т.б. олар әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерде жалған дәлелдемелер ұсынатын.

Бұл қылмыстың субъективті жағы кінәлілік ниет түрінде сипатталады. Субъект әкімшілік құқық бұзушылық туралы дәлелдемелерді жалған жасау арқылы әкімшілік құқық бұзушылық механизмін бұзатынын білуі керек.

Бұл құқық бұзушылықтың себептері әр түрлі болуы мүмкін (жеке басының мүддесі, жеке басының мүддесі, отбасылық, құқық бұзушымен достық қарым-қатынас, қызметтің мүдделерін түсінбеушілік және т.б.).

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттаманы, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 804-бабының 1-бөлігіне сәйкес, мемлекеттік кірістер органдарының, сыбайлас жемқорлыққа қарсы қызметтің уәкілеттік берілген лауазымды адамдары, сот орындаушылары және сот төрағасы уәкілеттік берген басқа сот қызметкерлері жасауға құқылы. Сондай-ақ, қадағалау барысында прокурор осы бап бойынша әкімшілік іс қозғауға бұйрық беруі мүмкін.

Істі қарау Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 684-бабының 1-бөлігіне сәйкес мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьяларының құзыретіне жатады.

661-бап. Лауазымды адамның сараптама жүргізу туралы қаулыны немесе тапсырманы не маманды шақыру туралы талапты орындаудан бас тартуы немесе жалтаруы

Мемлекеттік қадағалау және бақылау органының қаулысы немесе тапсырмасы жіберілген лауазымды адамның сараптама жүргізуден не бақылау жүргізуге, құжаттарды ресімдеуді жүргізуге, әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізуге немесе оны қарауға қатысу үшін маманды шақыру туралы талаптан оларды орындаудан бас тартуы немесе дәлелді себептерсіз келмеуі -

жиырма айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Қарастырылған әкімшілік құқық бұзушылықтың жалпы объектісі мемлекеттік билік институтының қалыпты қызметі болып табылады.

Жалпы объектінің бір бөлігі - бұл маманның әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуге қатысуын және қатысуын белгіленген тәртіппен қамтамасыз ететін қоғамдық қатынастар.

Қаралып жатқан қылмыстың объективті жағы - әрекетсіздік, ол бас тарту немесе көрінбеу түрінде көрінеді.

Қарастырылып отырған нормаға байланысты әрекет етудің балама түрлері үшін жауапкершілік туындауы мүмкін:

1) лауазымды адам дәлелді себептерсіз сараптама жүргізу кезінде мемлекеттік қадағалау және бақылау органының шешімін немесе бұйрығын орындаудан бас тартқаны үшін;

2) лауазымды адам, дәлелді себептерсіз маман шақыру туралы талапты орындаудан бас тарту үшін:

- бақылау жүргізу;

- қағазбастылық өндірісі;

- әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізу немесе оны қарау.

3) лауазымды адам дәлелді себепсіз келмегені үшін.

Бұл мақаланың тақырыбында объективтік жағының екі белгісі бар - "қабылдамау" және "жалтару". Сонымен бірге мақаланың диспозициясы "бас тарту" және "келмеу" дегенді білдіреді.

Сонымен, құқық теориясында жалтару белгілі бір міндеттерді орындау мүмкін еместігінің себептерімен түсіндірілетін бас тартудың жасырын түрі ретінде танылады.

Осылайша, осы әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарау кезінде бас тартудың өзі анық болған кезде - лауазымды тұлға тиісті құжатты (жауапты) мемлекеттік қадағалау және бақылау органына жіберген кезде, ол шешімді немесе бұйрықты орындаудан бас тартатындығын, сондай-ақ маман шақыру туралы талабын нақты жіберген кезде танылуы керек.

Жасырын бас тарту (жалтару) - бұл шенеунік алынған бұйрыққа немесе бұйрыққа немесе талапқа қатысты қандай да бір нақты әрекеттерді жасамайтын жағдай.

Өз кезегінде, сыртқы келбеу болмауды білдіреді; бір жерге келмеу. Бұл жағдайда келмеу, лауазымды тұлғаға оның тексеру, құжаттаманы өңдеу, әкімшілік іс жүргізу немесе оны қарау кезінде оның қатысу қажеттілігі туралы хабарланған жағдайларда қаралады.

Алаяқтық түрінде жасалған бұл әкімшілік құқық бұзушылық үздіксіз деп танылады және міндеттемені орындамау бірінші, нақты әрекеті басталған сәттен басталады, яғни мұндай міндеттің бірінші күні немесе сағатынан бастап басталады. Мұндай құқық бұзушылық қылмыскердің іс-әрекеті нәтижесінде немесе оның одан әрі жасалуына кедергі келтіретін оқиғалардың басталуымен аяқталады (мысалы, әкімшілік хаттама жасау арқылы).

Өз кезегінде, айқын бас тарту ұзақ уақытқа созылмайды деп танылмайды, өйткені ол бір уақытта айтылады.

Келмеу адам көрсетілген мерзімде келмеген кезден бастап аяқталған болып саналады.

Талданған әкімшілік құқық бұзушылықтың объективтік жағының міндетті белгісі шешілмейтін себептердің болуы болып табылады.

Келмеу үшін жақсы себеп азаматтың өзі немесе жақын туыстарының біреуінің ауруы, егер оларға қарау үшін басқа адам болмаса немесе тәуелсіз объективті

жағдайларға байланысты келе алмауы мүмкін. Бұл ауа-райының, көліктің, технологиялық апаттардың және апаттардың барлық түрлері, соның салдарынан үйден белгіленген жерге дейінгі қашықтықты өту қиын немесе мүмкін емес болады.

Айтпақшы, сараптама жүргізу туралы шешім немесе бұйрықты орындаудан бас тартуға дәлелдеме ретінде "Сот-сараптама қызметі туралы" Қазақстан Республикасының Заңында көрсетілгендей, сараптама жүргізудің мүмкін еместігі үшін негіздердің болуы: егер сот сарапшысы (сот сарапшылары) зерттеу жүргізбестен бұрын оның сұрақтары арнайы білім шеңберінен шықпайды немесе оған ұсынылған материалдар пікір білдіруге жарамсыз немесе жеткіліксіз және оларды ғылымның жағдайы да, шешімі де мүмкін емес қатал практика қойылған сұрақтарға жауап беруге мүмкіндік бермейді, ол қорытынды берудің мүмкін еместігі туралы дәлелді хабарлама жасайды және оны өз қолымен және жеке мөрімен куәландырады. Сот сараптамасы сот-сараптама жүргізген жағдайда сот сарапшысының (сарапшылардың) қолдары аталған органның мөрімен куәландырылады.

Сонымен, сот сараптамасы органының лауазымды адамы (Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен сот-сараптама қызметін жүзеге асыратын мемлекеттік заңды тұлға) сараптама жүргізуден негізсіз бас тарту жіберілген жағдайларда ғана әкімшілік жауапкершілікке тартылуы мүмкін.

Айта кету керек, мемлекеттік органдардың лауазымды тұлғалары (атап айтқанда, мемлекеттік бақылау және бақылау органдары) тексерілетін субъектілерді бақылау және қадағалауды жүзеге асыру кезінде Қазақстан Республикасының Кәсіпкерлік кодексінің ережелеріне сәйкес мемлекеттік органдардың және ведомстволық бағынысты ұйымдардың мамандарын, кеңесшілерін және сарапшыларын тартуға құқылы (154-бап).

Мәселен, қоршаған ортаны қорғау және табиғатты пайдалану саласындағы әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамаларды дайындау кезінде атқарушы органдардың қызметкерлері, полиция қызметкерлері үшін ең үлкен қиындық - бұл хаттамадағы әкімшілік құқық бұзушылықты сипаттау. Хаттама жасау кезінде әр түрлі мамандардың кеңесі мен тікелей қатысуынсыз мүмкін емес: санитарлық-эпидемиологиялық қызметтің қызметкері, балықты қорғау қызметкері, ихтиолог, аңшы, ветеринар, агроном, химик, топырақтанушы, дозиметрист және басқалар.

Қаралып жатқан әкімшілік құқық бұзушылықты арнайы субъект - лауазымды тұлға қарастырады. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 30-бабына сәйкес лауазымды тұлға өзінің қызметтік міндеттерін орындамағаны немесе тиісінше орындамағаны үшін әкімшілік жауапкершілікке тартылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекске сәйкес лауазымды адамдар дегеніміз - әкімшілік құқық бұзушылық жасалған кезде тұрақты, уақытша немесе арнайы орган билік өкілінің функцияларын жүзеге асыратын немесе орындайтын немесе әкімшілік

құқық бұзушылық жасалған кезде мемлекеттік мекемелерде, квазимемлекеттік сектор субъектілерінде ұйымдастырушылық және әкімшілік-басқару функцияларын орындайтын немесе орындайтын адамдар, жергілікті басқару.

Айта кету керек, маманның өзі субъект болып табылмайды, өйткені мемлекеттік қадағалау және бақылау органының шешімі, тапсырмасы немесе талабы сол немесе басқа маман ұсынуға міндетті лауазымды тұлғаға жіберіледі. Бұл ретте маман әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуді жүзеге асыратын органның (лауазымды адамның) шақыруы бойынша келуге міндетті; арнайы білімді, дағдыларды және ғылыми-техникалық құралдарды қолдана отырып іс жүргізу іс-әрекетіне қатысуға; өзі жасаған іс-әрекеттер туралы түсініктеме беруге; көрсетілген әрекеттерді орындау фактісін, олардың мазмұны мен нәтижелерін өз қолымен растау үшін (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 756-бабы), маман жоғарыда көрсетілген барлық әрекеттерді тек лауазымды тұлғаның хабарламасы арқылы жүзеге асыру қажеттілігі туралы біле алады.

Қарастырылған әкімшілік азаптың субъективтік жағы тікелей және жанама ниет түріндегі кінәлілікпен сипатталады. Тікелей ниеттің болуы шенеуніктің қабылданған шешімге, бұйрыққа немесе талапқа қатысты өзінің әрекетсіздігінің заңсыз сипатын түсінетіндігін, олардың негізсіз бас тартуының немесе дәлелді себепсіз келмеуінің зиянды салдарын алдын-ала болжайтындығын және зиянды зардаптардың туындауын қалайтындығын білдіреді.

Жанама ниет шенеунікке оның негізсіз бас тартуының немесе дәлелді себепсіз келудің заңсыз сипатын, зиянды салдарлардың пайда болуына тікелей ықылас болмаған жағдайда, бірақ саналы болжам немесе оларға деген көзқараспен немқұрайдылық танытуды көздейді.

Осы баптың санкциясы лауазымды адамдарға жиырма айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуды қарастырады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 684-бабының 1-тармағының негізінде құқық бұзушылықтың бұл түріне қатысты істер мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары қарауға жатады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 804-бабының 1-бөлігіне сәйкес бұл құқық бұзушылық туралы хаттама:

30-тармақ) сыбайлас жемқорлыққа қарсы қызметтің уәкілетті лауазымды адамдары;

57-тармақ) сот приставтары және сот төрағасы немесе сот төрағасы уәкілеттік берген басқа сот қызметкерлері

60-тармақ) мемлекеттік қызмет және сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл жөніндегі уәкілетті органның лауазымды адамдары;

68-тармақ) экономикалық тергеу қызметінің уәкілетті лауазымды адамдары.

662-бап. Айыпталушының (сезіктінің) келуі туралы жеке кепілдікті бұзу

Айыпталушының (сезіктінің) келуі туралы анықтаманы жүргізуші адамға, тергеушіге немесе сотқа айыпталушының (сезіктінің) тергеуден немесе соттан жалтаруына әкеп соқтырған жазбаша кепілдігін бұзуы немесе орындамауы, - үш айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Қарастырылған әкімшілік құқық бұзушылықтың жалпы объектісі мемлекеттік билік институтының қалыпты қызметі болып табылады.

Жалпы объектінің бір бөлігі - бұл айыпталушының келуіне жеке кепілдемені орындау ережелеріне сәйкес туындайтын қоғамдық қатынастар.

Жеке кепілдік дегеніміз - күдіктіні, айыпталушыны ұстауға байланысты емес және Қазақстан Республикасының Қылмыстық іс жүргізу кодексіне сәйкес қолданылатын алдын-алу шарасы.

Сонымен, Қазақстан Республикасы Қылмыстық іс жүргізу кодексінің 142-бабының 1-бөлігіне сәйкес, жеке кепілдік сенімді тұлғаның күдіктінің, айыпталушының іс-әрекетін дұрыс жүргізу және қылмыстық процесті жүргізетін органның шақыруы бойынша олардың пайда болуы үшін жазбаша міндеттеме алудан тұрады. Кепілгерлер саны екіден кем болмауы мүмкін.

Кепілгерлер тергеушінің, анықтаушының алдында сенімді адамдар бола алады. Олар күдікті, айыпталушы әр түрлі себептер бойынша таныған, олардың пікірін ескеретін және нәтиже бермейтін азаматтар бола алады. Бұл міндетті түрде ата-аналар, жақын туыстар емес. Олар қоғамдағы жағдайы мен мәртебесі күдіктіге, айыпталушыға қажетті білім беру және алдын-алу әсерін бере алатын және осы алдын алу шарасының мақсаттарын қамтамасыз ете алатын жұмыс істейтін әріптестер, достар, аталған адамдардың таныстары бола алады.

Алайда, заң шығарушы бұл алдын алу шарасын қолданудың бірқатар шарттарын белгілейді: кепілгерлердің жазбаша өтініші және күдіктінің айыпталушыға бұл алдын алу шарасын қолдануға жазбаша келісімі қажет. Бұл құжаттар болмаған жағдайда бұл алдын алу шарасы қолданылмайды.

Жеке кепілдік әр кепілгер үшін жеке құжатта жасалады және алдын-алу шараларын қолдану туралы шешімге қоса беріледі.

Жеке кепілдік, алдын алу шарасы ретінде 2 мақсатты көздейді:

- 1) сезіктінің, айыпталушының дұрыс жүруін қамтамасыз ету;
- 2) қылмыстық процесті жүргізетін органды шақыру арқылы күдіктінің, айыпталушының көрінуін қамтамасыз ету.

Күдікті айыпталушының дұрыс жүруін қамтамасыз ету бұл адамдардың тұрғылықты жерінен шықпағаны және қылмыстық процестің барлық сатыларында сот ісін жүргізуге қарсы болмағаны. Тұрақты немесе уақытша тұру Республика аумағында орналасуы керек және белгілі бір аудан, қала, қалалық аудан, ауыл (селолық) округ, ауыл, ауыл (ауыл) арқылы шектелуі керек.

Күдіктінің, айыпталушының қылмыстық процесті жүргізетін органның шақыруы бойынша келуін қамтамасыз ету қылмыстық құқық бұзушылықты тергеу кезінде уақытты үнемдеу үшін қажет.

Сондай-ақ, Қазақстан Республикасы Қылмыстық іс жүргізу кодексінің 142-бабының 5-бөлігінде күдікті немесе айыпталушы алдын-алу шаралары қолданылған әрекеттерді жасаған жағдайда кепілгерлерге ақшалай айыппұл салу қарастырылғанын атап өткен жөн. Ақшалай айыппұл салу қылмыстық процесте, ҚР ҚІЖК-нің 160-бабының негізінде жүзеге асырылады.

Айта кету керек, қылмыстық іс жүргізу кодексінде белгіленген тәртіппен ақшалай жаза қолдану әкімшілік құқық бұзушылық үшін әкімшілік жаза қолдану ережелеріне қайшы келеді.

Біздің ойымызша, ҚР ҚІЖК-нің 142-бабын 2 бапқа бөлген жөн болар: 1) сезіктінің, айыпталушының дұрыс жүруін қамтамасыз ететін жеке кепілдік; 2) қылмыстық процесті жүргізуші органды шақыру арқылы күдіктінің, айыпталушының келуін қамтамасыз ететін жеке кепілдік.

Бұл жағдайда 1-бапты бұзғаны үшін Қазақстан Республикасы Қылмыстық іс жүргізу кодексінің 160-бабында көзделген ақшалай айыппұл салуды қолдануға, ал 2-бапты бұзғаны үшін түсіндірілген бап үшін әкімшілік жауапкершілікке тартуға болады. Сонымен бірге, бұл құқықтық қатынастарды реттеудегі нормалардың қайшылығы болып қала береді.

Алдын алу шарасын таңдаған кезде сезікті, айыпталушы және кепіл берушілер қылмыстық процесті жүргізуші органдармен осы адамдарды тергеу әрекеттерін жүргізуге шақырудың тәртібі мен нысаны туралы келіседі. Бұлтартпау шарасын таңдау туралы шешімнің көшірмесін тапсырғаннан кейін күдіктіге, айыпталушыға және кепілгерге жеке кепілдік қолдану фактісінен туындайтын барлық талаптар мен қосымша шектеулерді сақтау қажеттілігі туралы және кепілгерлерді жауапкершілікке тарту сәйкес келмеген жағдайда ескертіледі.

Қылмыстың объективтік жағы күдіктінің, айыпталушының қылмыстық қудалауды жүзеге асыратын органға немесе сотқа келуін қамтамасыз ету үшін жеке кепілдіктерді бұзу немесе орындамау арқылы қылмыстық іс жүргізу ережелерін бұзатын, заңсыз іс-әрекеттерде (әрекетсіздікте), айыпталушының, сезіктінің тергеуден және соттан жалтаруына әкеп соқтырған сотта көрінеді. сот.

Яғни, тергеуші немесе анықтаушы күдіктіні ішкі істер органына келуге міндеттейді, бірақ соңғысы белгіленген уақытта келмеді және келудің мүмкін еместігі туралы хабарламады. Бұл жағдайда тергеуші бұл факт туралы кепіл берушілерді хабардар етеді және оларды тергеудегі бап бойынша әкімшілік іс қозғауға шақырады.

Материалдарды жинағаннан кейін тергеуші оларды қарау үшін оларды өз қарауына береді, әкімшілік құқық бұзушылық туралы істің материалдарына мыналар қоса тіркелуі керек: бұлтартпау шарасын қолдану туралы шешімнің көшірмесі, жеке

кепілдеменің көшірмесі, сондай-ақ органға (лауазымды тұлғаға) немесе сотқа келу қажеттілігі туралы хабарламаның көшірмесі. Екі кепілгерден кем болмайтындығын ескере отырып, әрбір кепілгер үшін әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама жасалады, сәйкесінше әрбір кепілгер әкімшілік жауапкершілікке тартылады.

Бұл қылмыстың субъектілері 18 жастан асқан, тергеушінің, анықтаушының алдында сенімді, күдіктінің, айыпталушының мінез-құлқы мен сыртқы келбеті туралы жазбаша міндеттеме қабылдаған азаматтар болуы мүмкін. Олар әр түрлі себептермен күдікті, айыпталушы деп таныған, пікірін ескерген және нәтиже бермейтін азаматтар болуы мүмкін.

Сенімді азаматтар тек кәмелетке толған және заңда белгіленген жауапкершілікті көтере алатын, сонымен бірге абыройы мен құрметке лайық заңға бағынатын азаматтар деп есептелуі мүмкін - заң шығарушы органдардың депутаттары, қоғам қайраткерлері, айыпталушының, сезіктінің және мінез-құлқына нақты әсер етуі мүмкін қоғамдық ұйымдардың өкілдері. оның дұрыс жүруіне кепілдік беріңіз.

Заң бұл адамдардың шеңберін шектемейді.

Қылмыстың субъективті жағы ниет түрінде немесе немқұрайлылықпен болуы мүмкін, өйткені бұл жеке кепілдік тек субъектіге ғана емес, сонымен бірге айыпталушыға, күдіктіге де байланысты болады.

804-баптың 1-бөлігінің негізінде лауазымды тұлғаларға Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 662-бабына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамалар жасау құқығы берілді:

- 1) ішкі істер органдары (1-тармақ);
- 2) мемлекеттік сот орындаушылары (56-тармақ).

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 662-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары қарайды (684-бап, 1-бөлім).

2018 жылы Қазақстан Республикасында күдіктінің, айыпталушының келуіне жеке кепілдік бұзылған бірде-бір жағдай тіркелген жоқ.

663-бап. Кәмелетке толмаған айыпталушының (сезіктінің) келуін қамтамасыз ету міндетін бұзу

Ата-анасының, қамқоршысының, қорғаншысының немесе арнайы жабық балалар мекемесінің әкімшілігінің өкілі тергеушінің, анықтаушының немесе соттың қадағалауымен министрлікке берілген кәмелетке толмаған айыпталушының (сезіктінің) келуін қамтамасыз ету жөніндегі жазбаша міндеттемесін бұзуы, бұл оның тергеуден және соттан жалтаруына әкеп соғады, -

бір айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ _____

Кәмелетке толмағандарға күдікті немесе айыпталушы ретінде көрінуін қамтамасыз ету міндеттері қылмыстық іс жүргізу заңымен реттеледі.

Қазақстан Республикасының Қылмыстық іс жүргізу кодексінің 2014 жылғы 4 шілдедегі № 231-V ЗРК 534-бабының негізінде "Кәмелетке толмаған күдікті, айыпталушы, сотталушы сотқа дейінгі тергеп-тексеруді жүзеге асыратын тұлғаға немесе сотқа олардың ата-аналары немесе басқа заңды өкілдері арқылы шақырылады, олар болмаған жағдайда - қорғаншылық органдары арқылы. Заңға сәйкес қамауда ұстау орындарының әкімшілігі арқылы баланың құқықтарын қорғау немесе қамауда ұстау жөніндегі функцияларды орындайтын ұйымда ұсталған кәмелетке толмаған адам "

Мемлекеттік органдардың қызметін қамтамасыз етудің белгіленген тәртібі құқық бұзушылықтың жалпы объектісі болып табылады.

Мемлекеттік органдардың, атап айтқанда қылмыстық қудалауды жүзеге асыратын органдар мен соттардың қызметінде қалыптасатын әлеуметтік-құқықтық қатынастар қылмыстың жалпы объектінің бір бөлігі болып табылады.

Қазақстан Республикасының Қылмыстық іс жүргізу кодексінде "Кәмелетке толмаған баланы бақылауға алу" 144-бап бар, бұл ереже кәмелетке толмаған адамды қылмыстық іс бойынша күдікті (айыпталушы) болып табылатын ата-аналарға, қамқоршыларға, қорғаншыларға және т.б. беру процесін реттейді.

Кәмелетке толмаған баланы бақылауға алу - алдын алу шараларының бірі.

Қазақстан Республикасы Қылмыстық іс жүргізу кодексінің 144-бабының 3-бөлігіне сәйкес, ата-аналар, қамқоршылар, қамқоршылар кәмелетке толмаған баланы бақылауға алады, қылмыстық құқық бұзушылықтың сипаты мен кәмелетке толмаған адамның мүмкін болатын жауапкершілігін көрсететін жазбаға қол қояды. Алайда, түсіндірілген мақаланың атауы мен орналасуы кәмелетке толмағанның пайда болуын қамтамасыз ету бойынша міндеттемені бұзғаны үшін жауапкершілікті көздейді, бұл құқық қолдану практикасында әкімшілік жауапкершілікке тарту кезінде қиындықтар тудыруы мүмкін.

Қылмыстық іс жүргізу кодексінің нормасында кәмелетке толмаған баланы ата-анасының, қамқоршыларының, қамқоршыларының немесе басқа сенімді тұлғалардың қарауына беру, сондай-ақ заңға сәйкес ол орналасқан баланың құқықтарын қорғау жөніндегі функцияларды орындайтын ұйымның әкімшілігі кез-келген нәрсені өз мойнына алудан тұрады. осы адамдардан кәмелетке толмағанның дұрыс жүруін және оның қылмыстық процесі жүргізетін органның шақыруы бойынша келуін, оның ішінде оның үйден тыс жерде болуын шектеуге және келуіне кедергі келтіретін жазбаша міндеттеме Қылмыстық процесі жүргізетін органның рұқсатынсыз басқа бағыттар.

Салыстыру үшін ұсынылған нормалардан көріп отырғанымыздай, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекс тек кәмелетке толмаған адамның тергеу, анықтама жүргізетін органға немесе сотқа келмеуі үшін жауаптылықты көздейді.

Профилактикалық шараны кәмелетке толмағанға ата-анасының және басқа адамдардың қарауына беру түрінде қолдану олардың жазбаша өтініші бойынша ғана мүмкін болады.

Қылмыстың объективті жағы кәмелетке толмаған айыпталушының (сезіктінің) тергеушіге, анықтаушыға немесе сотқа келуіне кепілдік беру емес, бұл оның тергеуден және соттан жалтаруына әкеп соқтырды. Құқық бұзушылық субъектісінің мінез-құлқының дұрыс еместігі әрекетсіздіктен көрінеді және сотта немесе тергеу немесе анықтауды жүзеге асыратын органдарда кәмелетке толмаған адамның келуін қамтамасыз ету жөніндегі міндеттерді орындамағаны немесе тиісінше орындамағаны кезінде байқалады.

Кәмелетке толмаған адамның пайда болуын қамтамасыз етуге міндеттеме алған адамдар мінез-құлықты, тұрғын үйден тыс уақытта өткізілген уақытты және соттың немесе лауазымды тұлғаның шақыруы бойынша бақылау жасауы керек және кәмелетке толмаған адамға тергеу әрекеттері мен сот отырыстарын өткізуге мүмкіндік беруі керек.

Сонымен қатар ата-аналар, қамқоршылар, қамқоршылар және т.б. Бақылауға қабылдануға жазылымды таңдаған кезде, олар қадағалаудың болжанған міндеттемелерін бұзған жағдайда олардың жауапкершіліктері туралы хабардар етіледі.

Сонымен бірге, Қазақстан Республикасы Қылмыстық іс жүргізу кодексінің 144-бабының 4-бөлігіне сәйкес, кәмелетке толмаған кәмелетке толмаған адамның бақылауына алынған адамдар, егер олар қылмыстық процесте өз міндеттемелерін орындамаса, ақшалай айыппұл салынуы мүмкін екенін атап өткім келеді. Егер заң бұзушылық сотқа дейінгі іс жүргізу барысында жасалған болса, сотқа дейінгі тергеуді жүргізетін адам немесе прокурор бұзушылық туралы хаттама жасайды, ол тергеу судьясына жіберіледі, ол оны сотқа келген сәттен бастап 24 сағат ішінде қарайды. Сот отырысында ақшалай жаза тағайындалуы мүмкін адам шақырылады. Дәлелді себепсіз келмеу хаттаманы қарауға кедергі келтірмейді. Хаттаманы қарау нәтижелері бойынша судья елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде ақшалай айыппұл салу туралы шешім қабылдайды.

Алайда, ақшалай жаза қолдану әкімшілік жауапкершілікке тарту және әкімшілік жаза қолдану тәртібіне қайшы келеді.

Қылмыстың субъектісі баптың сипаттамасында тікелей көрсетіледі, олар: ата-аналары, қамқоршылары, қорғаншылары немесе арнайы жабық бала күтімі мекемесі әкімшілігінің өкілі. Біз әр тақырыпты толығырақ талдаймыз.

Неке (ерлі-зайыптылық) және отбасы туралы кодекстің 47-бабының 1-бөлігіне сәйкес - баланың анадан (аналықтан) шығу тегі азаматтық хал актілерін жазу бөлімі тарабынан медициналық мекемеде баланың туылғандығын растайтын құжаттар негізінде белгіленеді. Бір-біріне үйленген әке мен шешені баланың ата-анасы туу туралы кітапқа жазады.

Ата-ана ретінде баланы асырап алған адамдар саналады. Бала асырап алуды бала асырап алғысы келетін адамдардың (адамдардың) өтініші бойынша сот жүзеге асырады.

"Қазақстан Республикасындағы баланың құқықтары туралы" Қазақстан Республикасының Заңына сәйкес (1-баптың 1-бөлігі) қорғаншылық дегеніміз - он төрт жасқа дейінгі балалардың құқықтары мен мүдделерін қорғаудың заңды нысаны (10-тармақша); қорғаншылық - он төрт жастан он сегіз жасқа дейінгі балалардың құқықтары мен мүдделерін қорғаудың заңды нысаны (9-тармақша); патронат - бұл ата-анасының қамқорлығынсыз баланы уәкілетті мемлекеттік орган және бала тәрбиесіне қатысуға ниет білдірген тұлға (патронат) жасасқан келісім бойынша азаматтардың отбасына берілетін тәрбие нысаны (13 тармақша). Қамқоршылық және қорғаншылық органдары жергілікті атқарушы органдар болып табылады.

Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің "Жетім балалар мен ата-анасының қамқорлығынсыз қалған балаларға арналған білім беру ұйымдары түрлері қызметінің үлгілік ережелерін бекіту туралы" бұйрығы білім беру ұйымдары келесі түрде құрылуы мүмкін:

- 1) балалар үйі;
- 2) ерекше қажеттіліктері бар балаларға арналған балалар үйі;
- 3) жетім балалар мен ата-анасының қамқорлығынсыз қалған балаларға арналған мектеп-интернат;
- 4) баспана;
- 5) отбасылық үлгідегі балалар үйі;
- 6) кәмелетке толмағандарды бейімдеу орталығы;
- 7) қиын жағдайдағы балаларды қолдау орталығы;
- 8) ерекше білім беру қажеттіліктері бар жетім балалар мен ата-анасының қамқорлығынсыз қалған балаларға арналған интернат.

"Қазақстан Республикасындағы баланың құқықтары туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 43-бабында білім беру, медициналық ұйымдарда, халықтың әлеуметтік қорғау ұйымдарында немесе басқа ұйымдарда балалардың мүдделерін білдіру мен қорғауды осы ұйымдар Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес жүзеге асырады. Бұл мекемелердің әкімшілігі кәмелетке толмағанның мінез-құлқын бақылауды өз мойнына ала алады.

Қылмыстың субъективті жағы кінәнің абайсыз нысанымен сипатталады, яғни адам тергеуден және соттан жалтаруға әкеп соқтыратын әлеуметтік қауіпті салдарлардың алдын-алу мүмкіндігін алдын-ала ойластырған жоқ, дегенмен мұқият және сақтықпен бұл зардаптарды алдын ала білуі керек еді.

804-баптың 1-бөлігінің негізінде лауазымды адамдарға Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 663-бабының барлық бөліктерінде әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамалар жасау құқығы берілді:

- 1) ішкі істер органдары (1-тармақ)
- 2) мемлекеттік сот орындаушылары (56-тармақ);

3) сот приставтары және сот төрағасы немесе сот отырысының төрағасы уәкілеттік берген басқа да қызметкерлер (57-тармақ).

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 663-бабына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді кәметке толмағандардың істері жөніндегі мамандандырылған ауданаралық соттардың судьялары қарайды (684-бап, 2-бөлім).

664-бап. Жеке анықтау, сот шешімі, прокурордың, тергеушінің немесе анықтаушының ұсынысы бойынша шаралар қолданбау

Лауазымды адамның жеке ұйғарымын, сот қаулысын, прокурордың, тергеушінің немесе анықтаушының ұсынысын немесе онда көрсетілген заң бұзушылықтарды жою шараларын қабылдамай тастап кетуі, сондай-ақ жеке ұйғарымға, ұйғарымға немесе өкілдіге уақтылы жауап қайтармауға, -

сегіз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Мемлекеттік органдардың қызметін қамтамасыз етудің белгіленген тәртібі құқық бұзушылықтың жалпы объектісі болып табылады.

Лауазымды адамның жеке ұйғарымында, сот бұйрығында, прокурордың, тергеушінің немесе анықтаушының ұсынысында көрсетілген бұзушылықтарды қарастыру және оларды жою жөніндегі шараларды орындау бойынша міндеттерін орындамауға байланысты туындайтын қоғамдық-құқықтық қатынастар қылмыстың жалпы объектінің бір бөлігі болып табылады.

Қазақстан Республикасының Қылмыстық іс жүргізу кодексінің нормасында, егер сот ісінде қылмыстық құқық бұзушылық жасауға, азаматтардың құқықтары мен бостандықтарының бұзылуына ықпал ететін мән-жайлар анықталса, сотқа дейінгі тергеу барысында жасалған басқа да заң бұзушылықтар анықталса, сот тиісті ұйымдардың назарын аударатын жеке шешім шығарады. немесе осы мән-жайлар бойынша және қажетті шараларды қолдануды талап ететін заңдарды бұзу фактілері бойынша адамдар (53-баптың 4-бөлігі). Сот, егер бұл қажет деп санаса, басқа жағдайларда жеке шешім қабылдауға құқылы.

Өз кезегінде, ҚР Азаматтық іс жүргізу кодексінің 270-бабы заң бұзылған жағдайда сот жеке ұйғарым шығаруға және жіберуге құқылы, ал егер бұзушылықтар мемлекеттік органдармен, лауазымды адамдармен және мемлекеттік қызметшілермен жасалса, сот жеке ұйғарым шығарады және тиісті ұйымдарға, лауазымды адамға жібереді. немесе басқару функцияларын жүзеге асыратын басқа адамдар, олар қабылдаған шаралар туралы бір ай ішінде есеп беруге міндетті. Қабылданған шаралар туралы хабарламау нақты анықтама жіберілген адамдардың әкімшілік жауаптылығына әкеп соғады. Әкімшілік жаза қолдану тиісті тұлғаларды соттың жеке ұйғарымымен қабылданған шаралар туралы хабарлау міндетінен босатпайды.

Г.Минасян атап өткендей, жеке анықтамалар құқық бұзушылықтың себептерін жою тәсілдерінің бірі болып табылады. Олар негізгі дау шеңберінен шығатын, бірақ олармен

байланысты мәселелерге қатысты және сот талқылауы барысында анықталған заң бұзушылықтарды жоюға, ұйымдар жұмысындағы кемшіліктерге, жекелеген азаматтардың өнегесіз әрекеттеріне және т.б.

"Қазақстан Республикасының сот жүйесі және судьяларының мәртебесі туралы" Қазақстан Республикасы Конституциялық заңының 1-бабының 3-бөлігіне сәйкес сот актілері мен судьялардың өкілеттіктерін жүзеге асырудағы талаптары барлық мемлекеттік органдар мен олардың лауазымды тұлғалары, жеке және заңды тұлғалар үшін міндетті болып табылады. Сот актілері мен судьяның талаптарын орындамау заңда белгіленген жауаптылыққа әкеп соғады.

Біз мысал келтіреміз, Орал қаласының мамандандырылған әкімшілік сотының 09.30.2016 жылғы шешіміне сәйкес. "Орал қаласы әкімінің аппараты" мемлекеттік мекемесінің лауазымды тұлғасы Батыс Қазақстан облысының мамандандырылған ауданаралық экономикалық сотының (бұдан әрі - БҚО МАЭК) нақты анықтау шараларын қолданбағаны үшін Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 664-бабы бойынша әкімшілік жауапкершілікке тартылды.

2016 жылғы 7 маусымда БҚО МАЭС Орал қаласы әкімінің назарына азаматтық іс барысында анықталған заң бұзушылықтарды болашақта осындай заң бұзушылықтардың алдын-алу және бұзушылық жасағандарға шара қолдану мақсатында жеке қаулы шығарғаны анықталды. Лауазымды тұлғаға жеке сот шешімін қарау туралы нұсқау берілгеніне қарамастан, соңғысы оны ескермеген, кінәлілерге қатысты шара қолданбаған, қабылданған шаралар туралы ақпарат берілмеген, сол арқылы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 664-бабына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық жасаған.

Сот оны Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 664-бабы бойынша кінәлі деп танып, оған 8 АЕК айыппұл түрінде әкімшілік жаза тағайындады.

Сондай-ақ, Қазақстан Республикасы Қылмыстық іс жүргізу кодексінің 200-бабы (Қылмыстық құқық бұзушылықты жасауға және басқа да заң бұзушылықтар жасауға ықпал ететін жағдайларды жою жөніндегі өкілеттілік) қылмыстық істе қылмыстық құқық бұзушылықтың жасалуын жеңілдететін мән-жайларды анықтаған кезде сотқа дейінгі тергеп-тексеруді жүзеге асыратын адамның енгізуге құқығы бар екенін атап өткен жөн. мемлекеттік органдар, ұйымдар немесе олардағы басқару функцияларын жүзеге асыратын адамдар, осы жағдайларды жою бойынша шаралар қабылдау идеясы СТВ немесе басқа заң бұзушылықтар.

Осы ережені іске асыру Қазақстан Республикасы Қылмыстық іс жүргізу кодексінің 60-бабында "Тергеушінің өз құзыреті шегінде шығарған қылмыстық іс бойынша шешімі, сондай-ақ қылмыстық іс бойынша сотқа дейінгі тергеп-тексерудегі ұсынымдар, нұсқаулар мен нұсқаулар барлық ұйымдар, лауазымды адамдар және азаматтар міндетті түрде орындауға жатады" деп көрсетілген.

Сонымен бірге, Қазақстан Республикасының аумағында заңдардың сақталуына жоғары қадағалауды жүзеге асыратын прокуратура прокурорлық қадағалау актілерін шығара алады, оның бір түрі - өкілдік.

"Прокуратура туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 27-бабына сәйкес прокурор өз құзыреті шегінде мыналарды ұсынады:

- 1) заң бұзушылықтарды жою;
- 2) қылмыстық және өзге де құқық бұзушылықтар жасауға себеп болатын жағдайлар мен жағдайларды жоюға;
- 3) осы құқықты иеленген адамдардың Қазақстан Республикасының Конституциясына сәйкес қол сұғылмауынан айыру туралы;
- 4) заңда белгіленген өзге де жағдайларда.

Өтініш күнтізбелік отыз күн ішінде адам немесе азаматтың өмірі мен денсаулығына, мемлекет қауіпсіздігіне қайтымсыз салдарлар туындауы мүмкін жағдайда, прокурор белгілеген мерзімде лауазымды адам немесе орган қарауға жатады.

Өтінішті қарау туралы міндеттеме жоғарыда аталған заңның 23 (2) тармақшасында "Прокурорлық қадағалау актілері, заңда белгіленген тәртіппен және шектерде енгізілген, олар жүгінген органдар, ұйымдар және лауазымды адамдар үшін міндетті болып табылады. Прокурорлық қадағалау актілерін қараудың болмауы заңда белгіленген жауаптылыққа әкеп соғады".

Өз кезегінде Бызова М.В. ол өз жұмысында прокурордың ұсыну өкілеттіктерін заңнамалық реттеудің қазіргі кезеңінде жалпыланған ұсыныс прокуратура органдарының лауазымды адамы заңда көрсетілген заң бұзушылықтарды жоюға уәкілеттік берілген субъектіге, олардың себептері мен жағдайларын қамтитын прокурорлық жауап актісі ретінде анықталатынын айтты. прокурордың профилактикалық (заңды қалпына келтіру), алдын-алу және кейбір жағдайларда жазалау сипатындағы талаптары адам мен азаматтың заңмен қорғалатын құқықтары мен бостандықтарын, қоғам мен мемлекеттің мүдделерін қорғауға.

Қылмыстың объективтік жағы келесі біліктілік белгілерін қамтиды:

- 1) соттың жиі шешімі мен тәртібін ескерусіз қалдыру;
- 2) тергеушінің немесе анықтаушының ұсынысын ескерусіз қалдыру;
- 3) прокурордың ұсынысын қараусыз қалдыру;
- 4) соттың жиі шығарған қаулысы мен ұйғарымында анықталған бұзушылықтарды жою мүмкін болмаған;
- 5) тергеушінің немесе анықтаушының ұсынысында көрсетілген бұзушылықтар жойылмаса
- 6) прокурор ұсынысында көрсетілген бұзушылықтар жойылмаса;
- 7) белгілі бір ұйғарымға, ұйғарымға немесе ұсынысқа уақтылы жауап бермеу.

Сонымен, лауазымды адам жеке ұйғарым, сот бұйрығы, прокурордың ұсынысы, сондай-ақ тергеушінің немесе анықтаушының ұсынысын алғаннан кейін осы

құжаттарда көрсетілген бұзушылықтарды жоюы керек. Жалпы ереже бойынша ескертулерді жою үшін 1 ай уақыт бөлінеді, алайда нақты жағдайларда бұл кезеңді көрсетуге болады.

Жеке анықтама, шешім немесе ұсыныс орындалмаған жағдайда оны берген тұлға растайтын құжаттарды жинап, хаттама жасау және кінәлілерді әкімшілік жауапкершілікке тарту үшін юрисдикцияға материалдар ұсынуы керек.

Объективті жағынан қарастырылып отырған құқық бұзушылық жеке соттың ұйғарымын (ұйғарымын) қараусыз қалдыруға немесе прокурорға, тергеушіге, анықтаушыға көрсетілуге, оларда көрсетілген заң бұзушылықтарды жою шараларын қолданбауға, сондай-ақ жауаптарды беру мерзімдерін бұзуға байланысты болады. осы құжаттарға.

Осы бап бойынша жауапкершілік субъектілері болып тергеу объектісіне қатысты құжаттар жіберілген лауазымды адамдар табылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 30-бабына сәйкес лауазымды тұлға өзінің қызметтік міндеттерін орындамағаны немесе тиісінше орындамағаны үшін әкімшілік құқық бұзушылық жасаған жағдайда әкімшілік жауапкершілікке тартылады. Бұл жағдай болмаған кезде әкімшілік құқық бұзушылық үшін кінәлі лауазымды адам жалпы негізде жауап береді. Лауазымды адамдар дегеніміз - әкімшілік құқық бұзушылық жасалған кезде тұрақты немесе уақытша, немесе арнайы өкілеттік беретін немесе өкімет өкілінің функцияларын жүзеге асыратын немесе әкімшілік құқық бұзушылық жасалған кезде мемлекеттік мекемелерде, квазимемлекеттік сектор субъектілерінде, жергілікті билік органдарында ұйымдастырушылық-әкімшілік немесе әкімшілік-шаруашылық функцияларды орындайтын немесе орындайтын адамдар өзі.

Субъективтік жағынан түсіндірілген бапта көрсетілген қылмыс ниетпен сипатталады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 804-бабының 1-бөлігінің негізінде сот приставтары және сот төрағасы немесе сот отырысының төрағасы уәкілеттік берген басқа сот қызметкерлері осы бап бойынша әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғауы мүмкін (57-тармақ).

Осы бап бойынша әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары қарайды (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 684-бабы 1-бөлігі).

665-бап. Прокурорға, тергеушіге және анықтау органына, сот приставына, сот приставына келмеу

1. Прокурордың, тергеушінің, анықтау органының шақыруымен, сот орындаушысына, сот орындаушысына атқарушылық іс жүргізуге қатысты келмеу, сондай-ақ көрінеу жалған дәлелдемелер беруден немесе беруден бас тарту -

жеке тұлғаларға - үш, лауазымды адамдарға - он айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Заңнамада белгіленген негіздер мен тәртіп бойынша прокурордың, тергеушінің, анықтаушының талаптарын орындамау -

жеке тұлғаларға жиырма мөлшерінде, лауазымды адамдарға елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға немесе бес тәулікке дейін әкімшілік қамауға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ _____

Қарастырылған әкімшілік құқық бұзушылықтың жалпы объектісі мемлекеттік билік институтының қалыпты қызметі болып табылады.

жалпы объектінің бір бөлігі - прокурор, тергеуші, анықтау органы, сот приставы және сот приставы қызметіне белгіленген тәртіпті қамтамасыз ететін қоғамдық қатынастар.

Қаралып жатқан әкімшілік жазаның 1-бөлігінің объективтік жағы іс-әрекет түрінде де, әрекетсіздік түрінде де көрінеді. Сонымен бірге балама әрекеттер үшін жауапкершілік туындайды:

Әрекетсіздік:

- прокурордың, тергеушінің, анықтау органының шақыруымен куәлік беруге келмеуі;

- атқарушылық іс жүргізу туралы сот приставына, сот приставына келмеу;

- әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша куәлік беруден бас тарту.

Әрекеттер:

- әкімшілік іс бойынша жалған дәлелдемелер беру.

Орыс тілінің түсіндірме сөздігінде болмау дегеніміз жоқтығын білдіреді; бір жерге келмеу.

Айта кету керек, қылмыстық процеске қатысушы адамдарды жауапқа шақыру үшін Қазақстан Республикасының Қылмыстық іс жүргізу кодексімен реттелетін белгілі бір тәртіп бар. Сонымен, куәгер, жәбірленуші, сезіктіні шақыру арқылы жауап алу үшін сотқа дейінгі тергеуді жүргізетін адам шақырады. Шақыру жауап алуға шақырылған адамға қабылданады, байланысқа жіберіледі немесе байланыс арқылы беріледі.

Бұл ретте шақыруды алған адам белгіленген уақытта болуы керек немесе сотқа дейінгі тергеп-тексеруді жүргізетін адамға келмеу себептері туралы алдын-ала хабарлауы керек, бұл құрметпен қаралуы керек (ҚР ҚІЖК-нің 208-бабы).

Сонымен бірге, "Прокуратура туралы" Заңның ережелеріне сәйкес, лауазымды адамдар мен азаматтар прокуратураның мәртебесі мен құзыретіне сәйкес прокуратура органдарына шақырылған адамның уақтылы келуіне және түсініктеме беруге дайын болу үшін жағдайларды қоспағанда, шақырылады. төтенше жағдайлар немесе осы жағдайларда мүмкін болмайтын жағдайлар (45-баптың 5-бөлігі).

Келмеу үшін жақсы себеп азаматтың өзі немесе оған жақын адамның ауруы, егер оларға қарау үшін басқа адам болмаса немесе тәуелсіз объективті жағдайларға байланысты келе алмаса болуы мүмкін. Бұл ауа-райының, көліктің, технологиялық

апаттардың және апаттардың барлық түрлері, соның салдарынан үйден белгіленген жерге дейінгі қашықтықты өту қиын немесе мүмкін емес болады.

Өз кезегінде атқарушылық іс жүргізуге қатысушыларды сот приставына немесе сот приставына шақыру тәртібі "Атқарушылық іс жүргізу туралы", "Сот приставтары туралы" заңдармен реттеледі:

- атқарушылық іс жүргізу қатысушыларына атқарушылық әрекеттер туралы және мәжбүрлеу шаралары туралы хабарлама жіберіледі немесе сот орындаушысына немесе шақыру бойынша атқарушылық әрекеттерді орындау орнына шақырылады;

Әкімшілік іс жүргізуге қатысу міндеттемесі Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінде де бекітілген.

"Атқарушылық іс жүргізу және сот орындаушыларының мәртебесі туралы" Заңның 35-1-бабының 3-тармағына сәйкес борышкердің шақыру туралы тиісті түрде хабарланбауы үшін келесілер үшін жақсы себептер деп танылады: борышкердің пайда болуына кедергі келтіретін ауру, жақын туыстарының қайтыс болуы, табиғи апаттар және борышкерді айыратын басқа себептер. белгіленген уақытта келу мүмкіндігі. Борышкер өзі шақырған сот орындаушысына белгіленген уақытта шақырудың пайда болуына жол бермейтін дәлелді себептердің болуы туралы хабарлауға міндетті.

Осылайша, баптың қарастырылған бөлігі үшін әкімшілік жауаптылық, егер тұлға тиісті түрде хабардар етілсе және оның анықталмағаны үшін дәлелді себептер анықталмаса пайда болады.

Ақтауда 2017 жылғы маусымда болған бір мысалды келтірейік: "Ақтау қаласының мамандандырылған әкімшілік соты С-ға қатысты әкімшілік істі қарады. Сот орындаушысының 2017 жылдың 8 мамырында сағат 15: 00-де сот актісінің орындалуы туралы түсіндірме жазба беру туралы шақыруын алған және дәлелді себептерсіз көрсетілген уақытта келмеген.

Сот аз. Ф. Қазақстан Республикасы ӘҚБтК-нің 665-бабының 1-бөлігі бойынша кінәлі деп танылып (прокурорға, тергеушіге және анықтау органына, сот орындаушысына, сот приставына келмеу) және 6807 теңгеге тең үш айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде әкімшілік айыппұл түрінде әкімшілік жаза тағайындалсын".

Сондай-ақ, біз балаларды қолдауды жинаудағы негізгі проблемалардың бірі борышкерлердің сот приставтарына қабылдануға келуден жалтаруы екенін атап өтеміз.

Баптың қарастырылған бөлігінің объективті жағымен қамтылған әрекетсіздіктің келесі түрі - әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша куәлік беруден бас тарту.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша куәлік беруден бас тарту талап етілетін іс-әрекеттен - куәлік беруден бас тартудың жалғыз фактісімен көрінеді.

Сонымен бірге, Қазақстан Республикасының Қылмыстық кодексінде куәгер мен жәбірленушінің сотта немесе сотқа дейінгі тергеу кезінде куәлік беруден бас тартқаны үшін жауаптылығы қарастырылған бәсекелес норма бар (Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің 421-бабы).

Айта кету керек, "Атқарушылық іс жүргізу және сот орындаушыларының мәртебесі туралы" Заңда куәлік беруден бас тартқаны үшін әкімшілік жауапкершілік бар. Сонымен бірге, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекске әкімшілік іс бойынша куә ретінде қатысатын адамға әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға уәкілетті органға (лауазымды адамға) жауап беруден бас тартқаны үшін әкімшілік жауаптылық туралы ескертілгені және оларды жасағаны үшін қылмыстық жауапкершілік қарастырылған. сотта әрекет етеді. Әкімшілік іс жүргізудің басқа қатысушыларының бұл міндеттемесі Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексіңде көрсетілмеген.

Сонымен бірге, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексте адамның әкімшілік іс бойынша куәлік беруден босатылуы мүмкін жағдайлар қарастырылған. Сонымен, ешкім өзіне, жұбайына және оның жақын туыстарына қарсы куәлік беруге міндетті емес, олардың шеңбері заңмен белгіленеді; дін қызметкерлерінен өздеріне сенген адамдарға қарсы айғақтар беруге міндетті емес (19-бап).

Қаралып отырған баптың 1-бөлігіне сәйкес жауапкершілік туындайтын жалғыз әрекет - бұл әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша жалған айғақтар беру.

Іске куәгер ретінде қатысушы адам өзіне белгілі болған барлық нәрсе туралы шындықты хабарлауға және қойылған сұрақтарға жауап беруге, өз хаттамасының дұрыстығын тиісті хаттамада өз қолымен растауға міндетті. Әкімшілік іс жүргізудің басқа қатысушыларының бұл міндеттемесі Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексіңде көрсетілмеген.

Қазақстан Республикасының Қылмыстық кодексіңде жалған куәлік бергені үшін куә мен жәбірленушінің жауапкершілігін көздейтін бәсекелес норма бар (Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің 420 бабы).

Қаралған әкімшілік құқық бұзушылықтың 1-бөлігінің субъектілері - прокурор, тергеуші, анықтау органы, сот орындаушысы немесе сот приставы шақыруға шақырылған адамдар және лауазымды адамдар белгіленген тәртіппен. Өнерге сәйкес. 30 Әкімшілік кодексте лауазымды адам қызметтік міндеттерін орындамағаны немесе тиісінше орындамағаны үшін әкімшілік құқық бұзушылыққа әкеп соғады.

Қаралған әкімшілік жазаның 1-бөлігінің субъективті жағы тікелей және жанама ниет түріндегі кінәмен сипатталады. Тікелей ниеттің болуы адамның өзінің келмеуінің немесе куәлік беруден бас тартуының заңсыз сипатын түсінетіндігін, сондай-ақ көрінеу жалған куәлік етуді, оның әрекеттерінен зиянды салдарлардың басталуын алдын-ала болжайды және олардың болуын тілейді.

Жанама ниет адамның өз әрекетінің заңсыз сипатын (оның келмеуі немесе куәлік беруден бас тартуы, сондай-ақ көрінеу жалған куәлік) білетіндігін, зиянды зардаптардың басталуын тікелей қаламайтынын, бірақ оларды саналы түрде мойындайтынын немесе оларға немқұрайлы қарайтындығын білдіреді.

Қаралған әкімшілік жазаның 2-бөлігінің объективті жағы әрекетсіздік түрінде - прокурормен, тергеушімен, анықтаушының заңда белгіленген негіздер мен тәртіпте ұсынылған талаптарын орындамау.

Сонымен, Қазақстан Республикасының Қылмыстық іс жүргізу кодексіне сәйкес қылмыстық қудалау органының (прокурор, тергеуші, анықтаушы) заңға сәйкес ұсынған талаптары барлық мемлекеттік органдар, ұйымдар, лауазымды адамдар және азаматтар үшін міндетті болып табылады және олар сақталуға тиіс. мерзімі, бірақ үш күннен кешіктірмей.

Талаптардың орындалмауы оларды елемеу, қылмыстық қудалау органына тиісті жазбаша жауаптар бермеу деп түсініледі.

Қаралған әкімшілік құқық бұзушылықтың 2-бөлігінің субъектісі жеке тұлғалар мен лауазымды адамдар болып табылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 30-бабына сәйкес лауазымды тұлға өзінің қызметтік міндеттерін орындамағаны немесе тиісінше орындамағаны үшін әкімшілік құқық бұзушылық жасалған жағдайда әкімшілік жауапкершілікке тартылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекстің 655-бабының 2-бөлігі бойынша әкімшілік жауапкершіліктің міндетті белгісі талаптарды дәлелді себептермен орындамау болып табылады.

Қаралған әкімшілік жазаның 2-бөлігінің субъективті жағы тікелей және жанама ниет түріндегі кінәлілікпен сипатталады. Тікелей ниеттің болуы адамның прокурордың, тергеушінің, анықтаушының талаптарын орындамаудың заңсыз сипатын білетіндігін, оның әрекеттерінен зиянды салдарлардың басталуын алдын-ала болжайды және олардың келуін тілейді.

Жанама ниет адамның прокурордың, тергеушінің, анықтаушының талаптарын орындамаудың заңсыз сипатын түсінетіндігін, зиянды зардаптардың пайда болуын тікелей қаламайтынын, бірақ саналы түрде оларға жол беретінін немесе оларға мән бермейтіндігін білдіреді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 684-бабының 1-бөлігінің негізінде Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 665-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьяларында қаралуға жатады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 804-бабының 1-бөлігіне сәйкес бұл құқық бұзушылық туралы хаттама:

Тармақ 1) тармақ бойынша ішкі істер органдарының уәкілетті лауазымды адамдары ;

Тармақ 30) сыбайлас жемқорлыққа қарсы қызметтің уәкілетті лауазымды адамдары;

Тармақ 56) мемлекеттік сот орындаушылары;

Тармақ 57) сот приставтары және сот төрағасы немесе сот төрағасы уәкілеттік берген өзге де сот қызметкерлері;

Тармақ 68) экономикалық тергеу қызметінің уәкілетті лауазымды адамдары.

"Атқарушылық іс жүргізу туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 126-бабы 1-бөлігінің 2-тармағына сәйкес, әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттаманы сот орындаушысы (жеке тұлғаларды қоспағанда) жасай алатындығына назар аударыңыз. Осылайша, сот актілерінің көпшілігі орындалатын жеке сот орындаушылары әкімшілік құқық бұзушылықтар анықталған кезде әділет органдарына жүгінуге мәжбүр.

666-бап. Прокурорды хабардар етпеу немесе уақтылы хабарламау

Мемлекеттік органның заңнамалық актілерге сәйкес осындай хабарламаны талап ететін іс-әрекеттер туралы прокурорға хабарламауы немесе уақтылы хабарламауы, - екі жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Қазақстан Республикасындағы прокуратура органдарының қызметі осы органның мәртебесін, құзыретін, ұйымдастырылуы мен жұмыс тәртібін айқындайтын "Прокуратура туралы" Қазақстан Республикасының Заңымен реттеледі.

Осы заңның 1-бабына сәйкес прокуратура мемлекет атынан заңда белгіленген шектерде және нысандарда Қазақстан Республикасындағы заңдардың сақталуына жоғары қадағалауды жүзеге асырады, сотта мемлекеттің мүдделерін білдіреді және қылмыстық қудалауды жүзеге асырады.

Мемлекеттік органдардың қызметін қамтамасыз етудің белгіленген тәртібі құқық бұзушылықтың жалпы объектісі болып табылады.

Мемлекеттік органдардың заңнамалық актілерге сәйкес іс-әрекеттері туралы прокурорды хабардар ету тәртібін сақтау кезінде туындайтын қоғамдық-құқықтық қатынастар құқық бұзушылықтың жалпы объектісінің бір бөлігі болып табылады.

Заңның үстемдігі орнаған жағдайда мемлекеттік органдардың қызметіндегі заңдылық ерекше мәнге ие, өйткені шенеуніктердің заңның дәл және тұрақты орындалуын қамтамасыз ету заңның беделін арттырады, мемлекет пен жеке тұлғаның өзара жауапкершілігін сезінеді.

Сонымен бірге, мемлекеттік басқару саласында заң үстемдігі қағидаттарын жүзеге асыруға қол жеткізу әлі мүмкін емес, ондай жағдайда көбіне атқарушы органдар заң бұзушылық жасайды. Нәтижесінде тұрақсыздық элементтері мемлекеттік және қоғамдық өмірге енеді, азаматтардың құқықтары, бостандықтары мен заңды мүдделері ескерілмейді және бұзылады.

Мемлекеттегі заңның үстемдігін қамтамасыз етудің басты кепілдіктерінің бірі - прокуратураның қызметі, ол өзінің міндеті бүкіл ел бойынша заңдардың біркелкі орындалуын бақылау болып табылатын жалғыз мемлекеттік орган болып табылады. Прокуратура бұл функцияны бірыңғай орталықтандырылған жүйе ретінде орындауға барынша бейімделген.

Өз қызметін жүзеге асыру кезінде прокурорлар мемлекеттік органдардан, ұйымдардан және жеке кәсіпорындардан ақпарат алуға құқылы. Кейбір жағдайларда

мемлекеттік органдардың әрекеті прокурорға міндетті түрде хабарлауды талап етеді. Бұл істердің тізімі "Прокуратура туралы" Қазақстан Республикасының Заңында тікелей қарастырылмаған. Алайда, мемлекеттік органдардың қызметін реттейтін нормативтік құқықтық актілерде бұл ұйымдарды прокурорға хабарлауға міндеттейтін нормалар бар.

Мұндай хабарламалар осы мемлекеттік органдардың іс-әрекеттерінің заңдылығын және прокурорлық қадағалау актілерімен жауап беру мүмкіндігін тексеру үшін қажет.

Кейбір кодекстерден мысал келтірейік, Қазақстан Республикасы Қылмыстық іс жүргізу кодексінің 63-бабының 4-бөлігінде (Анықтаушы) алдын ала тергеу жүргізіліп жатқан жағдайларда анықтаушыға жедел-ізвестіру әрекеттерін тергеу органы басшысының тапсырмасы бойынша жүргізуге уәкілеттік берілген, ал прокурор бұл туралы жиырма төрт сағаттан кешіктірмей хабарлауға міндетті. алдын ала тергеу органы. Яғни, бұл ереже анықтаушыдан прокурорға іс-әрекеттер жасағаны туралы хабарлауды міндеттейді және белгілі бір уақыт кезеңі ол жасауға міндетті.

Өз кезегінде, Қазақстан Республикасының Азаматтық іс жүргізу кодексінің 336-бабының 1-бөлігінде (азаматты психиатриялық стационарға мәжбүрлеп госпитализациялау туралы өтініш беру мерзімі) азаматты психиатриялық стационарға мәжбүрлеп жатқызу туралы сот сотқа адам психиатриялық стационарға орналастырылғаннан кейін жетпіс екі сағаттан кешіктірмей ұсынылады деп көрсетілген.

Соттың шешім қабылдағанға дейін азаматты мәжбүрлеп ауруханаға жатқызуға "Халық денсаулығы және денсаулық сақтау жүйесі туралы" Қазақстан Республикасы Кодексінің 94-бабы 1-тармағының 2), 3) және 4) тармақшаларында көзделген салдарлардың алдын алуға ғана жол беріледі.

Соттың шешімінсіз мәжбүрлеп госпитализациялаудың әрбір жағдайы үшін психиатриялық ұйымның әкімшілігі азамат психиатриялық стационарға түскен сәттен бастап қырық сегіз сағат ішінде прокурорға жазбаша хабарлама жібереді.

Қазақстан Республикасының Азаматтық іс жүргізу кодексінің нормасы нақты істі, прокурорға міндетті түрде хабарлау мерзімін және нысанын да анықтайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 789-бабының 2-бөлігінде "Қорғалатын объектілерге заңсыз кіру, Қазақстан Республикасының халықтың көші-қоны саласындағы заңнамасын бұзу, Қазақстан Республикасының мемлекеттік шекарасын, шекаралық және кедендік режимді немесе мемлекет арқылы өткізу пункттеріндегі режимді бұзғаны үшін қылмыстық іс қозғалған тұлға туралы ереже бар. Қазақстан Республикасының шекарасы мен Еуразиялық экономикалық одақтың кедендік шекарасы, сондай-ақ континенттік қайраңдағы әкімшілік құқық бұзушылық, Қазақстан Республикасының шығыс сулары (теңізі) және ішкі сулары, қажет болған жағдайда, ұсталған сәттен бастап жиырма төрт сағат ішінде прокурорға жазбаша хабарлама жіберіп, құқық бұзушылықтың мән-жайын қырық сегіз сағатқа дейін анықтау және түсіндіру үшін ұсталуы мүмкін. Төтенше жағдай жарияланған ауданда

коменданттық сағаттың енгізілуіне байланысты белгіленген тәртіпті бұзған адамдарды ішкі істер органдарының қызметкерлері (полиция) немесе әскери патрульдер коменданттық сағат аяқталғанға дейін және құжаттары жоқ адамдарды ұстай алады. " Олардың жеке басы анықталғанға дейін қырық сегіз сағаттан аспайды".

Қазақстан Республикасының Кәсіпкерлік кодексінің 153-бабында прокурорға міндетті түрде хабарлау туралы ереже "Тексерілетін субъектіге қатысты тыйым салу шараларын қолданған кезде бақылау және қадағалау органы прокурорға Қазақстан Республикасының заңдарында белгіленген жағдайларда және тәртіппен хабарлайды".

Осыған байланысты А.Таранов атап өткендей, прокурор қабылданған әрекеттердің заңдылығын тексереді және егер олар заңсыз болса, олардың күшін жояды және оның шешімімен мемлекеттік органдардың әрекеттерімен қатар жүретін шектеулерді алып тастайды.

Қазақстан Республикасының заңнамасында мемлекеттік органдарға прокурорды хабардар етуді міндеттейтін осындай нормалар көп.

Актінің объективті жағы прокурорға хабарлаудың белгіленген тәртібін бұзуға әкелген заңсыз әрекеттерден (әрекетсіздіктен) көрінеді.

Объективті жағы екі белгімен сипатталады:

- прокурорға хабарламау;
- прокурорға уақтылы хабарламау.

Хабарламаудың болмауы мемлекеттік органдарды прокурорға хабарлама жіберуге байланысты іс-әрекеттерді жасауға міндеттейтін нормативтік құқықтық актілердің талаптарын елемеу болып табылады. Әр НҚА прокурорға белгілі бір нысанда хабарлауға міндетті.

Уақтылы хабарлама прокурордың хабарламасында, бірақ БҚШ-да көзделген мерзімдерді бұзумен көрсетіледі.

Мемлекеттік органдардың лауазымды адамдары прокурорға уақтылы хабарлауды осы заң бұзушылықтың субъектілері бола алады.

Актінің субъективті жағы ниетпен сипатталады, өйткені шенеуніктер өздерінің қызметтік міндеттерін орындау үшін прокурорды хабардар ету қажеттілігін білуі керек.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 804-бабының 1-бөлігінің негізінде сот приставтары және сот төрағасы немесе сот отырысының төрағасы уәкілеттік берген басқа сот қызметкерлері осы бап бойынша әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғауы мүмкін (57-тармақ).

Сондай-ақ, осы баптың 805-бабына сәйкес прокурор іс қозғауды әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғау туралы шешім шығарумен бастай алады.

Осы бап бойынша әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары қарайды (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 684-бабы, 1-бөлігі). Бұл құқық бұзушылық үшін 200 АЕК мөлшерінде айыппұл қарастырылған.

2018 жылы Қазақстан Республикасында Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 666-бабы бойынша кінәлілерді әкімшілік жауапкершілікке тартатын 1 іс қозғалды.

667-бап. Құқық қорғау немесе арнаулы мемлекеттік органның, әскери полиция органының, сот орындаушысы, сот приставы қызметкерінің (әскери қызметшісінің) заңды бұйрығына немесе талабына бағынбау

1. Құқық қорғау органдарының немесе арнаулы мемлекеттік органның, әскери полиция органының, сот орындаушысы, сот приставы қызметкерінің (әскери қызметшісінің) қызметтік міндеттерін атқаруына байланысты заңды бұйрығына немесе талабына бағынбау, сондай-ақ олардың заңды қызметіне кедергі жасау -

ескерту жасауға немесе жиырма айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға немесе бес тәулікке дейін әкімшілік қамауға әкеп соғады.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекеттер -

он күн мерзімге әкімшілік қамауға әкеп соғады.

3. Осы баптың екінші бөлігінде көзделген, осы Кодекстің 50-бабының екінші бөлігіне сәйкес әкімшілік қамауға алынатын адамдар жасаған іс-әрекеттер, -

қырық айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Қарастырылған әкімшілік құқық бұзушылықтың жалпы объектісі мемлекеттік билік институтының қалыпты қызметі болып табылады.

Жалпы объектінің бір бөлігі - бұл құқық қорғау органдарының немесе арнайы мемлекеттік органның, әскери полицияның, сот орындаушының, сот приставының қызметкерінің (әскери қызметкерінің) заңды бұйрықтарын немесе талаптарын орындаудың белгіленген тәртібін қамтамасыз ететін қоғамдық қатынастар.

Қаралып жатқан әкімшілік жазаның 1-бөлігінің объективті жағы заңды бұйрыққа немесе талапқа бағынбау түрінде көрсетілген әрекетсіздік түрінде, яғни оларды ескермеу түрінде ұсынылған. Сонымен бірге, мұндай әрекет бір мезгілде құқық қорғау немесе арнайы мемлекеттік органның, әскери полиция органының, сот орындаушысы, сот приставы қызметкерінің (солдатының) заңды қызметіне кедергі жасау әдісі ретінде танылады.

Қарастырылып отырған мақаланы орналастыру кедергінің бір ғана әдісін сипаттайтындығына назар аудара отырып, біз Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің осы мақалаға қате сәйкестендірілуі мүмкін балама нормалары бар екенін ескереміз:

- Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 670-бабының сот орындаушысы, сот орындаушысы шешімін және басқа да заңды талаптарын орындамағаны;

- атқарушылық құжаттарды орындауда сот орындаушысына кедергі жасау (Әкімшілік кодекстің 673-бабы);

- заңмен белгіленген негіздер мен тәртіп бойынша прокурордың, тергеушінің, анықтаушының талаптарын орындамау (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 665-бабының 2-бөлігі).

Сондай-ақ, Қазақстан Республикасының Қылмыстық кодексінде бәсекелес норма бар - "Билік өкіліне бағынбау" 379-бап, дегенмен, егер төтенше жағдай жарияланған немесе терроризмге қарсы операция жүргізілген жерде билік өкілінің заңды талабы немесе өкімі орындалмаса, осы бап бойынша жауапкершілік туындайды.

Сонымен, жоғарыда аталған актілердің құрамына кірмеген барлық жағдайларда, құқық қорғау органдарының немесе арнаулы мемлекеттік органның, әскери полицияның, сот приставының, сот приставының, сот орындаушысының (сот орындаушысының) заңды бұйрығына немесе өтінішіне бағынбағаны үшін жауапкершілік осы бап бойынша туындайды. 667 Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекс.

Әкімшілік кодекстің нормаларынан басқа, сот бұйрығын немесе сот орындаушысының талабын бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершіліктің құқықтық негізі мыналар болып табылады:

- прокуратура туралы заңның 23, 26, 37 және 45-баптарының ережелері.

- "Ішкі істер органдары туралы" Заңның 19-бабының 3-бөлігінің ережесі: "Жеке тұлғалардың құқықтарын уақытша шектейтін ішкі істер органдары қызметкерлерінің іс-әрекеттері" Заңның атынан "деген сөздермен қатар жүреді. Бұл жағдайда әр адам белсенді әрекеттерді тоқтатуға, ішкі істер органдары қызметкерінің талаптарын сөзсіз орындауға және қызметтік міндеттерін орындауға қатысты нұсқаулықтарын орындауға міндетті. "

Соған қарамастан, прокуратура және ішкі істер органдарынан басқа, ішкі істер органдарына өз қызметін Қазақстан Республикасының заңнамалық актілеріне сәйкес жүзеге асыратын сыбайлас жемқорлыққа қарсы қызмет пен экономикалық тергеу қызметі кіреді, олардың орындалу тәртібі Қазақстан Республикасы Мемлекеттік қызмет министрінің 5 қаңтардағы бұйрығымен реттеледі. 2016 жылғы №1 "Мемлекеттік қызмет істері министрлігінің Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл ұлттық бюросы туралы ережені бекіту туралы" Қазақстан Республикасының" және "Құқық қорғау қызметі туралы" Заңның 14-бабының ережелері: құқық қорғау органдарының қызметкерлерінің Қазақстан Республикасының заңнамалық актілерінде (бұдан әрі - заң талаптары) қарастырылған талаптары барлық азаматтар мен лауазымды адамдар үшін міндетті болып табылады.

Заңды бұйрыққа немесе талапқа бағынбағаны үшін әкімшілік жауапкершіліктің құқықтық негізі:

- "Арнайы мемлекеттік органдар туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 15-бабының ережелері арнайы мемлекеттік органдардың қорғаушылары болып табылады.

- "Әскери полиция органдары туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 8-бабының және 14-бабының ережелері - әскери полиция органының қорғаушылары.

- сот приставы "Сот приставтары туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 1-бабы 3-тармағының ережесін айтады, онда сот орындаушысының заңды талаптары барлық жеке және заңды тұлғалар үшін міндетті болып табылады.

- сот приставы, "Атқарушылық іс жүргізу және сот орындаушыларының мәртебесі туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 10-бабы 5-бөлігінің және 128-бабының ережелері, онда: сот орындаушысының шешімі міндетті болып табылады; Сот приставының заңды талаптары барлық мемлекеттік органдар, жергілікті билік органдары, азаматтар мен ұйымдар үшін міндетті болып табылады және Қазақстан Республикасының барлық аумағында қатаң сақталуға тиіс.

Өз кезегінде, бағынбау жоғарыда аталған барлық адамдардың бірнеше рет қайталанған бұйрықтарын мәжбүрлеп орындаудан әдейі бас тартуда немесе батыл түрде көрсетілген тілазарлықтан көрінеді, бұл оларға көрсетілген құрметтемеушілікті көрсетеді.

Қаралған әкімшілік құқық бұзушылықтың субъектілері, 1-бөлікке сәйкес, әкімшілік құқық бұзушылық аяқталғанға немесе жолын кескенге дейін он сегіз жасқа толған, дені сау адамдар (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 667-бабы 3-бөлігінің қолданыстағы ережелерін ескере отырып), сондай-ақ Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 32-бабына сәйкес әскери қызметшілер және әскери дайындықта жүргендер. әскери қызметке жауапты.

Қаралып жатқан әкімшілік жазаның 1-бөлігінің субъективті жағы әдейі айтылады, өйткені бұл қылмысты жасаған адам өзінің әрекетінің заңсыз сипатын мойындайды, оның зиянды салдарын болжайды және олардың орын алуын немесе саналы түрде рұқсат бергенін қалайды және оларға немқұрайлы қарауы мүмкін.

Мысал ретінде біз Шығыс Қазақстан облысында орын алған істердің бірін көрсетеміз: "2018 жылдың қыркүйегінде Зырян аудандық соты Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 667-бабының 1-бөлігі бойынша (заңды бұйрыққа бағынбау немесе құқық қорғау немесе арнайы мемлекеттік орган қызметкерінің (әскери қызметкерінің) талабы бойынша әкімшілік іс қарады, әскери полиция органының, сот приставының, сот приставының өз міндеттерін атқаруына байланысты, сондай-ақ олардың заңды қызметіне кедергі келтіруі).

2018 жылдың 24 қыркүйегінде азамат А., Зыряновское психо-неврологиялық диспансері ғимаратының фойесінде болып, мас болу дәрежесінен бас тартты, Зырян аудандық ішкі істер бөлімі қызметкерлерінің заңды талаптарын бұзды, осылайша олардың заңды қызметіне кедергі келтірді.

Сот қаулысымен азаматша Ә-нің әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 667-бабы бойынша әкімшілік құқық бұзушылық жасағаны үшін кінәлі деп танылып, 1 тәулік мерзімге қамауға алу түріндегі әкімшілік жазаға тартылды".

Қаралған әкімшілік жазаның 2-бөлігінің объективтік жағы әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде бірнеше рет жасалған Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 667-бабының бірінші бөлігінде көрсетілген әрекеттерді қарастырады.

Сонымен, адам әкімшілік жазаға тартылған, әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 61-бабында көрсетілген мерзім өтпеген жыл ішінде біртектес әкімшілік құқық бұзушылықты бірнеше рет жасау әкімшілік құқық бұзушылық үшін жауапкершілікті ауырлататын болып танылады (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 57-бабы).

"Адамның әкімшілік жазаға тартылған кезеңі" термині адамның әкімшілік жауапқа тартылатын уақыт аралығын білдіреді.

2-бөлімге сәйкес, әкімшілік құқық бұзушылықтың тоқтатылуына немесе жолын кесуге дейін (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 667-бабы 6-бөлігінің қолданыстағы ережелерін ескере отырып), сондай-ақ Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 32-бабына сәйкес, он сегіз жасқа толған, дені сау адамдар - қаралған әкімшілік құқық бұзушылықтың субъектісі - әскери қызметшілер мен әскери қызметкерлер. Әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде бірнеше рет Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 667-бабының 1-тармағында көзделген әрекеттерді жасаған әскери міндеттер.

Қаралып жатқан әкімшілік жазаның 2-бөлігінің субъективті жағы әдейі айтылады, өйткені бұл қылмысты жасаған адам өзінің іс-әрекетінің заңсыз сипатын мойындайды, оның зиянды салдарын болжайды және олардың болуын қалайды немесе саналы түрде рұқсат береді және оларға немқұрайлы қарауы мүмкін.

Қаралған әкімшілік жазаның 3-бөлігінің объективті жағы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 50-бабы екінші бөлігіне сәйкес әкімшілік қамауға алу қолданылмайтын адамдар жасаған Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 667-бабының 2-бөлігінде көрсетілген әрекеттерді көздейді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 667-бабының мағынасында қарастырылған құқық бұзушылықтың 3-бөлігінде қарастырылған субъектілер болып Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 50-бабының екінші бөлігіне сәйкес әкімшілік қамауға алынбаған тұлғалар табылады. Мұндай адамдарға:

- жүкті әйелдер мен он төрт жасқа дейінгі балалары бар әйелдер;
- он сегіз жасқа толмаған адамдар;
- 1 және 2 топтағы мүгедектер;
- елу сегізден асқан әйелдер;
- алпыс үш жастан асқан ер адамдар;
- он төрт жасқа толмаған балаларды жалғыз өзі тәрбиелейтін ер адамдар.

Қаралған әкімшілік жазаның 3-бөлігінің субъективті жағы ниетпен көрсетіледі, өйткені бұл қылмысты жасаған адам өзінің әрекетінің заңсыз сипатын мойындайды,

оның зиянды салдарын болжайды және олардың болуын немесе саналы түрде рұқсат бергенін қалайды және оларға немқұрайлы қарауы мүмкін.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 684-бабының 1-тармағының негізінде Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 667-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьяларында қаралуға жатады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 804-бабының 1-бөлігіне сәйкес бұл құқық бұзушылық туралы хаттама мыналардан тұрады:

1) тармақша ішкі істер органдарының уәкілетті лауазымды адамдары;

4) тармақшада Қазақстан Республикасы Қарулы Күштері әскери полициясының уәкілетті офицерлері әскери қызметке жауапты әскери қызметшілердің және Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің, басқа да әскерлері мен әскери құрылымдарының көлік құралдарын басқаратын адамдардың жасаған құқық бұзушылықтары туралы;

5) тармақша Қазақстан Республикасы Ұлттық қауіпсіздік комитетінің әскери полициясының уәкілетті қызметкерлері;

6) тармақша Қазақстан Республикасы Ұлттық ұланының әскери полициясының уәкілетті лауазымды адамдары әскери қызметшілер жасаған және әскери қызметке шақырылған, оқуға шақырылған құқық бұзушылықтар туралы;

30) тармақша) сыбайлас жемқорлыққа қарсы қызметтің уәкілетті лауазымды адамдары;

45) тармақша ұлттық қауіпсіздік органдарының уәкілетті лауазымды адамдары;

46) тармақша қауіпсіздік шараларын жүргізу кезінде Қазақстан Республикасы мемлекеттік күзет қызметінің уәкілетті лауазымды адамдары;

56) тармақша мемлекеттік сот орындаушыларына;

57) тармақшаға сот приставтары және сот төрағасы немесе сот төрағасы уәкілеттік берген өзге де сот қызметкерлері;

68) тармақша бойынша экономикалық тергеу қызметінің уәкілетті лауазымды адамдары.

668-бап. Адвокаттың заңды қызметіне кедергі жасау

Адвокаттың немесе адвокаттар коллегиясының, заңгерлік кеңестің, адвокаттық кеңестің заңды қызметіне кедергі келтіру, егер бұл әрекеттерде қылмыстық белгілері болмаса, өзінің кәсіби міндеттерін орындау үшін қажетті құжаттар, материалдар немесе мәліметтерді жазбаша сұратумен ұсынудан бас тарту немесе ұсынудан бас тарту. жазаланатын әрекет -

лауазымды адамдарға он бес, заңды тұлғаларға жиырма айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Қарастырылған әкімшілік құқық бұзушылықтың жалпы объектісі мемлекеттік билік институтының қалыпты қызметі болып табылады.

жалпы объектінің бір бөлігі - бұл адвокаттың немесе адвокаттар коллегиясының, заңгерлік кеңестің, заң кеңсесінің жұмысының белгіленген тәртібін қамтамасыз ететін қоғамдық қатынастар.

Қаралған әкімшілік құқық бұзушылықтың объективтік жағы әрекетсіздік түрінде көрінеді. Сонымен, мақаланың диспозициясы кедергілер түрінде акт жасалынғанын (белсенді әрекеттер арқылы жүзеге асырылуы мүмкін) көрсететіндігіне қарамастан, сонымен бірге оны әрекетсіздік түрінде білдіру керек, атап айтсақ, заңға сәйкес келмеу немесе беруден бас тарту Кәсіби міндеттерін орындау үшін қажетті құжаттарды, материалдарды немесе ақпаратты жазбаша сұрау салу бойынша шарттар, егер бұл әрекеттер құқықтарға, бостандықтарға немесе заңды мүдделерге елеулі зиян келтірмесе, адам және азаматтық құқықтары немесе заңды тұлғалардың заңды мүдделеріне, қоғамның немесе мемлекеттің заңмен қорғалатын мүдделерін.

Егер бұл әрекеттер едәуір зиян келтірсе, жауапкершілік Қазақстан Республикасының Қылмыстық кодексінде қолданыстағы заңнамаға сәйкес туындайды, онда адвокаттар мен басқа адамдардың жеке тұлғалардың және азаматтардың құқықтарын, бостандықтарын мен заңды мүдделерін қорғау саласындағы заңды қызметіне кедергі келтіргені үшін жауапкершілік көзделеді, сонымен қатар жеке және заңды тұлғаларға құқықтық көмек көрсетіледі. (ҚР ҚК 435-бабы).

Жазбаша өтініш бойынша қажетті құжаттарды, материалдарды немесе ақпараттарды ұсынбау адвокаттың немесе адвокаттар коллегиясының, заңгерлік кеңестің, заң кеңсесінің өздерінің кәсіби міндеттерін орындау кезінде ұсынған талаптарын елемеу деп түсіну керек.

Жазбаша өтініш бойынша қажетті құжаттарды, материалдарды немесе ақпараттарды беруден бас тарту ресми жазбаша құжатты адвокатқа немесе адвокаттар коллегиясына, заңгерлік кеңеске, бас тарту көрсетілген заң кеңсесіне жолдау деп түсіну керек.

Адвокаттық қызмет және заң көмегі туралы заңның ережелеріне сәйкес қорғаушы немесе өкіл ретінде әрекет ететін адвокат іс жүргізу заңына сәйкес барлық мемлекеттік органдардан, жергілікті билік органдарынан және заңды тұлғалардан адвокаттық қызметті жүргізуге қажетті құзыреттерді сұрап алуға және алуға құқылы.

Осы Заңның 35-бабының 8-тармағына сәйкес, егер ақпарат қол жетімділігі шектеулі ақпарат ретінде жіктелген болса, адвокатқа сұралған ақпаратты ұсырудан бас тартуға болады.

Өз кезегінде, "Ақпаратқа қол жеткізу туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 1-бөлігінің 8-тармағына сәйкес қол жетімділігі шектеулі ақпарат мемлекеттік құпия, жеке, отбасылық, медициналық, банктік, коммерциялық және заңмен қорғалатын өзге де құпия, сондай-ақ қызметтік құпия ретінде жіктелген ақпарат ретінде түсінілуі керек. " Қызметтік пайдалану үшін" деп белгіленген ақпарат.

Қаралып отырған бап үшін заңмен белгіленген мерзім "Адвокаттық қызмет және заң көмегі туралы" Заңның 35-бабының 7-тармағында көрсетілген уақыт кезеңдері болып табылады: "Мемлекеттік органдар, жергілікті өзін-өзі басқару органдары және заңды тұлғалар адвокаттың өтінішіне он жұмыс күні ішінде жазбаша жауап беруге міндетті, оларға құқықтық көмек көрсетуге байланысты".

Сұрау салынатын ақпаратқа байланысты Қазақстан Республикасының заңнамасында қарастырылған сұрау салуға жауап беру мерзімі міндетті түрде сұрау салуда қағаз түрінде де, электронды түрде де жіберіледі.

Түсіндірілген баптың мағынасы бойынша, құқық бұзушылықтың субъектілері болып адвокаттың немесе адвокатураның, адвокаттың, заңгерлік кеңестің кәсіби міндеттерін орындау үшін қажетті құжаттар, материалдар немесе ақпарат беру туралы жазбаша сұрау жіберілген лауазымды адамдар мен заңды тұлғалар табылады.

Лауазымды тұлға Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 668-бабына сәйкес , адвокаттың кәсіби міндеттерін орындауы үшін қажетті құжаттарды, материалдарды немесе ақпаратты уақтылы ұсынбағаны немесе осындай құжаттар, материалдар немесе ақпаратты толық емес көлемде ұсынғаны үшін әкімшілік жауапкершілікке тарту туралы Нормативтік қаулының 27-тармағында көрсетілген Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2017 жылғы 6 қазандағы № 7 қаулысы.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 30-бабына сәйкес лауазымды тұлға өзінің қызметтік міндеттерін орындамағаны немесе тиісінше орындамағаны үшін әкімшілік жауапкершілікке тартылады. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекске сәйкес лауазымды адамдар дегеніміз - әкімшілік құқық бұзушылық жасалған кезде тұрақты, уақытша немесе арнайы орган билік өкілінің функцияларын жүзеге асыратын немесе орындайтын немесе әкімшілік құқық бұзушылық жасалған кезде мемлекеттік мекемелерде, квазимемлекеттік сектор субъектілерінде ұйымдастырушылық және әкімшілік-басқару функцияларын орындайтын немесе орындайтын адамдар. , жергілікті басқару.

Шенеунікке қатысты қаралған әкімшілік азаптаудың субъективтік жағы оның тікелей және жанама ниет түріндегі кінәсімен сипатталады. Тікелей ниеттің болуы адамның адвокаттың заңды қызметіне кедергі жасау үшін оның әрекеттерінің заңсыз сипатын білетіндігін, оның әрекеттерінен зиянды салдарлардың басталуын алдын-ала болжайды және олардың болуын тілейді.

Жанама ниет адамның өз әрекетінің заңсыз сипатын білетіндігін (жазбаша өтініш бойынша қажетті құжаттарды, материалдарды немесе ақпаратты жазбаша уақытында ұсынбау немесе беруден бас тарту), зиянды салдарларды тікелей қаламайтынын, бірақ оларды саналы түрде мойындайтынын немесе оларға немқұрайлы қарайтындығын білдіреді.

Занды тұлғаның кінәсін анықтау туралы айтатын болсақ, кінәлілік принципі әкімшілік заңнама жүйесінде негізгі болғанына қарамастан, әкімшілік құқықта заңды тұлғаның кінәсін анықтауға белгілі бір тәсіл бар.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекстің 33-бабына сәйкес, әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекстің Ерекше бөлімінде көзделген әрекет (әрекет немесе әрекетсіздік) жасалған, уәкілетті, орган бекіткен, заңды тұлғаны басқару функцияларын жүзеге асыратын тұлға немесе ұйымдастырушылық қызметті жүзеге асыратын заңды тұлға қызметкері болса, әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекстің 33-бабына сәйкес заңды тұлғалар әкімшілік құқық бұзушылық үшін әкімшілік жауапкершілікке тартылады - басқару немесе басқару функциялары.

Осылайша, заңды тұлғалардың кінәсі оларды білдіретін жеке тұлғалардың кінәсі арқылы қаралады, яғни субъективті өлшем қолданылады. Сонымен, ұйым ешқашан өздігінен әрекет ете алмайды, және оның барлық әрекеттері заңға сәйкес, құрылтай құжаттары, басқа ұқсас құжаттар немесе арнайы рәсімделген өкілеттіктердің арқасында осы ұйымды үшінші тұлғалармен қарым-қатынаста өкілдік ететін және оның атынан әрекет ететін адамдардың іс-әрекеттерінде делдал болады және көрінеді. атауы, шешім қабылдау және (немесе) басқаруды жүзеге асыру.

Қарастырылған әкімшілік норманың санкциясы сөзсіз және лауазымды адамдарға он бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде, заңды тұлғаларға жиырма айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуды қарастырады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 684-бабының 1-бөлігінің негізінде Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 668-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьяларында қаралуға жатады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 804-бабының 1-бөлігіне сәйкес, сондай-ақ "Қазақстан Республикасының әділет органдарының әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарау жөніндегі нұсқаулықты бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Әділет министрінің 2014 жылғы 30 желтоқсандағы № 398 бұйрығының 4-бөліміне сәйкес, бұл құқық бұзушылық туралы хаттама:

33-тармақ) әділет органдарының уәкілетті лауазымды адамдары.

669-бап. Сот үкімін, сот шешімін немесе басқа сот актісін және орындау парағын орындамау

Сот үкімін, сот шешімін немесе басқа сот актісін және атқару парағын орындамау - жеке тұлғаларға бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға немесе бес тәулікке дейін әкімшілік қамауға алуға, лауазымды адамдарға, жеке нотариустарға, жеке сот орындаушыларына, адвокаттарға - жиырма айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға немесе бес күнге дейін әкімшілік қамауға алуға, шағын

бизнес субъектілері үшін айыппұл салуға әкеп соғады. немесе коммерциялық емес ұйымдар үшін - отыз мөлшерінде, орта кәсіпорындар үшін - қырық, ірі бизнес үшін - елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде таза көрсеткіштер.

ТҮСІНІКТЕМЕ _____

Қазақстан Республикасы Конституциясының 76-бабының 3-бөлігіне сәйкес: "Шешімдер, үкімдер және басқа сот шешімдері Республика бойынша міндетті болып табылады".

Әрбір орындалмаған сот актісі бүкіл сот жүйесінің тиімділігіне қатысты сот төрелігінің салтанат құруы туралы күмәндердің пайда болуына ықпал етеді.

Сот актісі мен судьяның талаптарын орындамағаны үшін борышкер және сотталған адам әкімшілік немесе қылмыстық жауапкершілікке тартылуы мүмкін.

Алайда, сот актілерінің міндетті түрде орындалуы және олардың орындалмағаны үшін жауапкершілік туралы жоғарыдағы конституциялық нормаларға қарамастан, көптеген сот шешімдері мен үкімдері жылдар бойы орындалған жоқ.

Мемлекеттік органдардың қызметін қамтамасыз етудің белгіленген тәртібі құқық бұзушылықтың жалпы объектісі болып табылады.

Әкімшілік құқық бұзушылықтың жалпы объектінің бір бөлігі - сот үкімін, сот шешімін немесе басқа сот актісін орындау ережелерін сақтау кезінде пайда болатын қоғамдық қатынастар.

"Қазақстан Республикасының сот жүйесі және судьяларының мәртебесі туралы" Қазақстан Республикасының Конституциялық заңы "Қазақстан Республикасындағы сот билігі тек тұрақты судьялар, сондай-ақ алқабилердің атынан соттарға ғана тиесілі" деп белгілейді.

Түсіндірілген мақала үкімнің орындалмағаны үшін жауапкершілік туралы жалпы ереже, судьяның шешімі немесе басқа сот актісі және сот ісін жүргізудің барлық түрлеріне: азаматтық, әкімшілік және қылмыстық істерге қатысты атқарушы құжат ретінде тұжырымдалған.

"Сот үкімі туралы" Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2018 жылғы 20 сәуірдегі № 4 Нормативтік қаулысына сәйкес, сот үкімі - бұл бұрын қолданылған барлық қылмыстық сот ісін қорытындылайтын заңды қолданудың маңызды актісі. Конституциялық ережелерге сәйкес үкім Қазақстан Республикасының атынан шығарылады, ол заңды және негізді болуы керек. "

Сот үкімі - бұл сот ісінде бірінші және апелляциялық сатылардағы соттың айыпталушының кінәсіздігі немесе кінәсіздігі туралы және сот әділдігінің принциптерін сақтай отырып оған қылмыстық жазаны қолдану немесе қолданбау туралы сот отырысында Қазақстан Республикасының атынан шығарылған қылмыстық іс.

Сот актілері дегеніміз сот шешімдерін, оның ішінде сырттай, сондай-ақ сот шешімдерін, татуласу келісімдерін мақұлдау туралы шешімдерді, апелляциялық немесе

кассациялық сот шешімдерін, қадағалауды қарауды білдіреді. (Азаматтық істер бойынша сот актілерін орындаудың кейбір мәселелері туралы. Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2009 жылғы 29 маусымдағы № 6 нормативтік қаулысы).

Сот шешімі әдетте екі түрде қаралады:

- 1) соттың іс жүргізуді аяқтау және қарау туралы әрекеттері;
- 2) дауды мәні бойынша шешудің нәтижесі бар соттың құжаты.

"Сот шешімі туралы" Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2003 жылғы 11 шілдедегі N 5 Нормативтік қаулысының негізінде заңды күшіне енген сот актілері, сондай-ақ соттар мен судьялардың бұйрықтары, талаптары, нұсқаулықтары, шағымдары, өтініштері және сот төрелігін жүзеге асыру кезіндегі басқа өтініштері міндетті болып табылады. барлық мемлекеттік органдар, жергілікті өзін-өзі басқару органдары, заңды тұлғалар, лауазымды адамдар, азаматтар және Қазақстан Республикасының бүкіл аумағында орындалуға жатады.

Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының "Сот актілерін бұрмалаушылықпен орындамағаны үшін жауапкершілік туралы" нормативтік қаулысы Қазақстан Республикасы Конституциясының 76-бабының 3-тармағына, Қазақстан Республикасы Қылмыстық іс жүргізу кодексінің 127 және 472-баптарына, ҚР Азаматтық іс жүргізу кодексінің 21-бабы 884-бабына сәйкес анықталады. Қазақстан Республикасының әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексі, қорытынды үкімдер, шешімдер, шешімдер, шешімдер, бұйрықтар, сондай-ақ сот бұйрықтары Сот актілерінің орындалуына байланысты соттар мен судьялардың мәлімдемелері, талаптары, нұсқаулықтары, міндеттері және басқа өтініштері барлық мемлекеттік органдар, лауазымды адамдар, жергілікті өзін-өзі басқару органдары, қоғамдық бірлестіктер, басқа заңды тұлғалар, азаматтар үшін міндетті және Қазақстан Республикасының бүкіл аумағында қатаң орындалуға жатады. . Соттың заңды күшіне енген үкімін, сот шешімін немесе басқа сот актісін қасақана орындамағаны, сондай-ақ олардың орындалуына кедергі келтіретін, сот актілерін, әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға уәкілеттік берілген органдардың (лауазымды тұлғалардың) шешімдерін орындамауы заңда белгіленген қылмыстық немесе әкімшілік жауапкершілікке әкеп соғады. Борышкерге сот актісін оның белгілі бір бөлігінде немесе толық көлемде орындауға нақты мүмкіндігінің болмауы адамды әкімшілік немесе қылмыстық жауапкершілікке тарту мүмкіндігін жоққа шығарады.

Қылмыстың объективтік жағы әрекетсіздік түрінде көрсетіледі.

Қазақстан Республикасының Қылмыстық кодексінде түсіндірілген баптың 430-бабы "Сот үкімін, сот шешімін немесе басқа сот актісін немесе орындау парағын орындамағаны" үшін бәсекелес норма бар. 1-бөлімде бұл акт алты айдан асатын мерзімге, сондай-ақ олардың орындалуына кедергі келтіретін белгілерге ие. Бірақ

түсіндірілген мақалада "егер оның құрамында қылмыстық құқық бұзушылық белгілері болмаса" көрсетілмейді, осыған байланысты құқық қолдану практикасында актіні квалификациялауда проблемалар туындауы мүмкін.

Сот актілерінің орындалмауына байланысты әкімшілік құқық бұзушылықтың субъектілері осы баптың санкцияларында тікелей көрсетілген, олар жеке тұлғалар бола алады; шенеуніктер жеке нотариустар; жеке сот орындаушылары; шағын бизнес немесе коммерциялық емес ұйымдар; орта кәсіпкерлік субъектілері; ірі кәсіпкерлік субъектілері.

Сот актісін заңсыз орындағаны үшін, сондай-ақ олардың орындалуына кедергі келтіргені үшін үкімді, шешімді немесе басқа сот актісіне байланысты атқарушылық іс жүргізу барысында белгілі бір әрекеттерді жасауға міндетті адамдар ғана қылмыстық жауапкершілікке тартылуы мүмкін.

Сот актісінің орындалуына кедергі келтіретін әрекеттерді жасаған басқа адамдарға қатысты қылмыстық қудалау Қазақстан Республикасының Қылмыстық кодексінің сот орындаушысының өмірі мен денсаулығына, жала жабу, кісі өлтіру қаупі, зиян келтіру және басқалар үшін жауапкершілікті көздейтін тиісті баптарына сәйкес жүзеге асырылуы мүмкін.

Әкімшілік құқық бұзушылықтың субъективті жағы тек қасақана кінәлілік түрінде ғана көрсетілуі мүмкін. Адам соттың үкімімен, соттың шешімімен немесе басқа сот актісімен және атқару парағымен танысады, бірақ ол оны елемейді және мұндай әрекеттерді орындауды жалғастырады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамаларды мемлекеттік сот орындаушылары (80-баптың 1-бөлігі, 56-тармақ), сондай-ақ ішкі істер органдарының лауазымды адамдары жасайды (804-баптың 1-тармағы, 1-бөлігі).

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары қарайды (684-бап).

Қазақстан Республикасында 2018 жылға осы бап бойынша әкімшілік жауапкершілікке тарту туралы 6422 шешім шығарылды.

670-бап. Сот орындаушысының, сот приставының шешімі мен өзге де заңды талаптарын орындамау

1. Сот орындаушысының атқару парағын ресімдеумен байланысты шешімдері мен заңды талаптарын орындамау, соның ішінде борышкердің жұмыс орны және оның табысы туралы мәліметтерді ұсыну, атқару парағына сәйкес шегерім және өндіріп алушыға жиналған соманы өндіріп алушыға беру борышкердің басқа жеке және заңды тұлғаларға тиесілі мөлшері мен мүлкі, -

жеке тұлғаларға он, ал лауазымды адамдарға он бес, заңды тұлғаларға жиырма айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Сот орындаушысына көрінеу жалған ақпарат, оның ішінде борышкердің кірісі мен мүліктік жағдайы туралы ақпарат беру, -

жеке тұлғаларға жиырма, заңды тұлғаларға елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

3. Сот приставының заңды талаптарын орындамау -

елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Қарастырылған әкімшілік құқық бұзушылықтың жалпы объектісі мемлекеттік билік институтының қалыпты қызметі болып табылады.

жалпы объектінің бір бөлігі - сот приставы мен сот орындаушысының үкімнің, шешімнің немесе басқа сот актісінің орындалуын қамтамасыз ететін қалыпты қызметі.

1-бөлімнің объективтік жағы сот орындаушысының атқару парағын орындаумен байланысты шешімдері мен заңды талаптарын орындамауға бағытталған әрекетсіздік түрінде, оның ішінде борышкердің жұмыс орны мен оның табысы туралы ақпаратты ұсыну, орындау және қайта жіберу туралы жазба бойынша шегеру. өндіріп алушыға өндіріп алынған соманы, басқа жеке және заңды тұлғалардың иелігінде тұрған борышкердің ақшасы мен мүлкінен өндіріп алу туралы.

Баптың қарастырылған бөлігі үшін әкімшілік жауапкершіліктің құқықтық негізіне мыналар жатады: "Атқарушылық іс жүргізу және сот орындаушыларының мәртебесі туралы" Қазақстан Республикасының 2010 жылғы 04 ақпандағы Заңының 10-бабы 5-бөлігі және 128-бабы, онда: сот орындаушысының шешімі міндетті болып табылады; Сот приставының заңды талаптары барлық мемлекеттік органдар, жергілікті билік органдары, азаматтар мен ұйымдар үшін міндетті болып табылады және Қазақстан Республикасының барлық аумағында қатаң сақталуға тиіс.

Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2017 жылғы 6 қазандағы № 7 "Соттардың Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің Ерекше бөлімінің нормаларын қолданудың кейбір мәселелері туралы" Нормативтік қаулысының 29-тармағына сәйкес, сот орындаушысының бұйрықтары мен өзге де заңды талаптарын орындамау, орындалуды орындау туралы талапты қоспағанда, тұтастай алғанда құжат Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 670-бабы бойынша жауапкершілікке әкеп соғады.

Атқарушы құжаттар - "Атқарушылық іс жүргізу және сот орындаушыларының мәртебесі туралы" Қазақстан Республикасының 2010 жылғы 2 сәуірдегі Заңының 9-бабында көрсетілген құжаттар.

Сот орындаушысына ақпарат беру мерзімдеріне келетін болсақ, Атқарушылық іс жүргізу туралы заңның 39-бабының 1-бөлігіне назар аудару қажет, онда сот орындаушыларының атқарушылық құжаттарды орындау атқарушылық құжаттарды қоспағанда, атқарушылық іс жүргізу басталған күннен бастап екі айдан аспайтын мерзімде аяқталуы тиіс. мерзімді жазалар туралы, сондай-ақ заңнамалық актілердің орындалуының басқа мерзімдері белгіленген жағдайларда. Осылайша, қажетті ақпаратты ұсыну мерзімдерін сот орындаушысы өздігінен белгілейді және, әдетте, сот

орындаушысының шешімдерінде, сондай-ақ ұйымға жіберілген өтініштерде көрсетіледі.

"Атқарушылық іс жүргізу және сот орындаушыларының мәртебесі туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 1-бабына сәйкес сот орындаушыларының үш категориясы бар:

1. Жеке сот орындаушысы - уәкілетті орган берген атқарушы органның лицензиясы (бұдан әрі - жеке сот орындаушысының лицензиясы) негізінде заңды тұлғаны құрмай, атқарушылық құжаттарды орындау кезінде жеке практикамен айналысатын Қазақстан Республикасының азаматы (1-баптың 4-тармағы). ;

2. Мемлекеттік сот орындаушысы - мемлекеттік қызметте жүрген және атқарушылық құжаттардың орындалуына бағытталған шараларды қабылдау үшін оған заңмен жүктелген функцияларды жүзеге асыратын лауазымды адам (1-баптың 5-тармағы);

3. Сот приставы - "Атқарушылық іс жүргізу және сот орындаушыларының мәртебесі туралы" Қазақстан Республикасының Заңында көзделген жағдайларды қоспағанда, атқарушылық құжаттарды орындауға бағытталған шараларды қабылдау бойынша заңмен жүктелген функцияларды орындайтын және сот орындаушысы және жеке сот орындаушысы. "(1-баптың 6-тармағы).

Аталған сот орындаушыларының кез-келгенінің талаптарын орындамау әкімшілік жауапкершілікке әкеп соғады.

1-бөлім бойынша әкімшілік құқық бұзушылықтың субъектілері: жеке тұлғалар (борышкер), заңды тұлғалар және лауазымды тұлға (борышкер еңбек қатынастарында тұрған немесе табыс алатын адамдар). Заңды тұлғаға қатысты, кінәлі заңды тұлғаның (коммерциялық банк, басқа (банктік емес) несие мекемесі) банктік (есеп айырысу, ақша) ақшаны өндіріп алу (беру, беру) туралы атқару парағының (басқа атқару актісінің) талаптарын ескермеу фактісі мысал бола алады. ағымдағы, ақшаны өндіріп алуға рұқсат етілген басқа шот) тиісті қаражаттың шоттары.

Қаралған әкімшілік құқық бұзушылықтың 1-бөлігінің субъективті жағы тікелей және жанама ниет түріндегі кінәлілікпен сипатталады. Тікелей ниеттің болуы қылмыскердің өз әрекетінің заңсыз сипатын білетіндігін, оның әрекетінің зиянды салдарын алдын-ала білетіндігін және олардың орындалуын тілейтінін білдіреді. Жанама ниет дегеніміз адамның сот орындаушысының немесе сот приставының шешімін де, басқа заңды талабын да орындауға міндетті екенін түсінетінін, бірақ әлі де белгілі бір атқару әрекеттерін жасамайтындығын білдіреді.

Қарастырылып отырған актінің 2-бөлігінің объективті жағы іс-қимылдан тұрады, атап айтқанда сот орындаушысына көрінеу жалған ақпарат, оның ішінде борышкердің кірісі мен мүліктік жағдайы туралы. Осылайша, "Атқарушылық іс жүргізу туралы" Заңның 35-бабында борышкерге оның мүліктік жағдайы туралы ақпараттар ұсыну міндеттілігі бекітілген, ол шындық болуы керек.

Баптың осы бөлігі бойынша жауаптылыққа тартудың құқықтық негізі - "Атқарушылық іс жүргізу және сот орындаушыларының мәртебесі туралы" Қазақстан Республикасының 2010 жылғы 04 ақпандағы Заңының 35-бабы және 100-бабы позициясы.

Жалған ақпарат (жалған ақпарат) шындыққа сәйкес келмейтін ақпарат. Сонымен, "сенімсіз" сөздік бойынша - бұл анық емес, расталмаған, күмәнді, "жалған" - бұл өтірік, жалған, қате, ойдан шығарылған, қатыгез.

Сот тәжірибесінде, әдетте, көрінеу жалған және жалған ақпарат терминдері бөлінбейді. Алайда, қарастырылып отырған бөліктің объективтік жағы келесідей болуы мүмкін:

- нақты жұмыс орнын табу;
- Шағын ресми кірісі бар ұйымның жалғыз жұмыс орны ретінде көрсету;
- жұмыс берушімен келісілген азайтылған, ресми кірісті ұсыну және т.б.

Сонымен қатар, жалған ақпарат беру (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 670-бабы 2-бөлігі) сот орындаушысының (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 670-бабы 1-бөлігі) талаптарын орындамағаны ретінде қарастырылмауы керек, өйткені мұндай ақпаратты беруге міндетті тұлға болып табылады. - оларды сот приставына жібереді. Еске салайық, 1-бөлім әрекетсіздікпен сипатталады.

Бұл бөліктегі субъектілер жеке тұлғалар (борышкер немесе жұмыс беруші), сондай-ақ заңды тұлғалар (борышкер еңбек қатынастары бар немесе табыс алатын адамдар). Сонымен, сот орындаушысына әдейі берілген дәл емес ақпарат, оның ішінде борышкердің кірісі мен мүліктік жағдайы туралы ақпарат жеке тұлғаның атынан да (мысалы, жеке кәсіпкер - жұмыс беруші) және заңды тұлғаның атынан (компания, ұйым және т.б.) жіберілуі мүмкін.

2-бөлімдегі субъективті жағы тікелей және жанама ниет түріндегі кінәлілікпен сипатталады. Тікелей ниеттің болуы қылмыскер оның қасақана жалған ақпарат беретінін түсінетінін және сонымен бірге мұндай әрекеттің зиянды салдарын болжайды және олардың болуын тілейді.

Жанама ниет қылмыскердің көрінеу жалған ақпарат беру кезіндегі іс-әрекеттерінің заңсыз сипатын түсіне отырып, зиянды салдардың басталуын қаламайды, бірақ оларға саналы түрде жол береді немесе оларға мән бермейді.

3-бөлімнің объективтік жағы сот орындаушысының талабына қайшы келетін іс-әрекетпен де, әрекетсіздікпен де, сот орындаушысының заңды бұйрығын орындаумен емес, яғни оны елемеуімен сипатталады.

Баптың осы бөлігі үшін жауаптылыққа тартудың құқықтық негізі "Сот приставтары туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 1-бабының 3-тармағы болып табылады, онда сот орындаушысының заңды талаптары барлық жеке және заңды тұлғалар үшін міндетті болып табылады.

Сот приставы - "Сот приставтары туралы" Қазақстан Республикасының 1997 жылғы 7 шілдедегі № 150-1 Заңына сәйкес мемлекеттік қызметте жүрген және өзіне жүктелген міндеттерді орындайтын лауазымды адам.

Жоғарыда аталған Заңның 1-бабының 3-бөлігіне сәйкес сот орындаушысының заңды талаптары барлық жеке және заңды тұлғалар үшін міндетті болып табылады.

Осы Заңның 7-бөлімі өз мазмұнында сот орындаушысының келесі талаптарын қарастырады:

1) азаматтардан сот қызметінің белгіленген тәртібін сақтауды, сондай-ақ сот отырысы залында және сот отырысы залында заңсыз әрекеттерді тоқтатуды талап етуге ;

1-1) азаматтардан белгіленген тәртіптің сақталуын және сот орындаушыларының атқарушы әрекеттерді орындау кезінде заңсыз әрекеттерді тоқтатуын талап етуге.

Осылайша, қарастырылып отырған баптың 3-бөлігі бойынша жауапкершілік сот орындаушысының сот іс-әрекетінің белгіленген тәртібін сақтау және сотта белгіленген ережелерді бұзатын заңсыз әрекеттерді тоқтату, сондай-ақ сот орындаушыларының сот іс-әрекеттерін орындау кезінде талаптары орындалмаған жағдайда туындайды.

Айта кету керек, атқарушылық іс жүргізу барысында және сот шешіміне сәйкес атқарушы құжаттар бойынша борышкерлерге әр түрлі шаралар қолданылады. Атқарушылық іс жүргізу басталған кезде атқарушылық құжат негізінде борышкерлерге алдын-ала хабарланады, олардың құқықтары мен міндеттері түсіндіріледі, оның ішінде белгіленген әкімшілік жауапкершілік туралы ескертулер де бар. Сот шешімі ерікті түрде орындалмаған жағдайда, атқарушы құжатты ұсыну үшін мүлікті, банктік шоттарды тәркілеу және Қазақстан Республикасынан тыс жерлерге шығуға уақытша шектеу қою туралы түрлі шешімдер қабылданады.

Қаралған әкімшілік жазаның 3-бөлігінің субъектісі жеке тұлғалар ғана танылуы мүмкін. Атап айтқанда, ақпарат жеке адамның әрекеті арқылы толтырылады. Өз кезегінде, 3-бөлімге жүгінсек, заңды тұлға сот залында және сот отырысы залында заңсыз әрекеттерді орындай алмайтынын, сот орындаушыларының сот әрекеттерін орындау барысында заңсыз әрекеттерді орындай алмайтындығын ескертеміз, өйткені мұндай әрекеттерді тек адамдар жасайды .

Қаралған әкімшілік құқық бұзушылықтың субъективтік жағы тікелей және жанама ниет түріндегі кінәлілікпен сипатталады. Тікелей ниет - құқық бұзушы сот орындаушысының заңды талаптарын орындамаудың заңсыз сипатын білуі, зиянды салдарлардың басталуын алдын-ала болжап, олардың пайда болуын тілеуі.

Жанама ниет - сот приставының заңды талаптарын орындамаудың заңсыз екенін түсінетін, зиянды салдарын тікелей қаламайтын, бірақ оларды саналы түрде мойындайтын немесе оларға мән бермейтін адам.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 694-бабының 1-тармағының негізінде Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 670-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер әділет органдарында қаралуға жатады.

Осы баптың 2-бөлігіне сәйкес нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу саласындағы, атқарушы құжаттардың орындалуын қамтамасыз ету саласындағы уәкілетті органның басшысы және оның орынбасарлары, облыстық, республикалық маңызы бар қала және астананың әділет органдарының басшысы және оның орынбасарлары әкімшілік жаза қолдануға құқылы.

"Атқарушылық іс жүргізу туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 126-бабы 1-бөлігінің 2-тармағына сәйкес, әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттаманы сот орындаушысы (жеке тұлғаларды қоспағанда) жасауға құқылы. Осылайша, қабылданған барлық шаралардан кейін және егер бұл нәтиже бермесе, сот орындаушысы белгіленген тәртіппен әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамалар жасауға құқылы.

"Сот приставтары туралы" Заңның 7-бабы 1-бөлігінің 3-тармағына сәйкес, сот орындаушысы заңда белгіленген тәртіппен жауапкершілікке тарту үшін құқық бұзушылық туралы хаттама жасауға құқылы.

Сондай-ақ, сот орындаушылары әкімшілік хаттамалар жасағанда, әкімшілік жауапкершілікке тартылғысы келмейтін борышкерлердің көпшілігі сот шешімін дереу орындайды, бұл атқарушылық құжаттардың орындалуына оң әсер етеді.

671-бап. Атқарушылық іс жүргізу барысында борышкер болып табылатын адамның жұмыс орны мен тұрғылықты жерінің өзгергені туралы сот орындаушысына хабарламау

Дәлелді себептермен орындау актісін бір ай ішінде сот орындаушысына және алимент алатын адамға төлемді төлейтін тұлғаның жұмыстан босатылғаны туралы, сондай-ақ оның жұмыс және тұрғылықты жерінің жаңа орны туралы, егер ол білетін болса, дәлелдей алмауы.

он айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Қарастырылған әкімшілік құқық бұзушылықтың жалпы объектісі мемлекеттік билік институтының қалыпты қызметі болып табылады.

Жалпы объектінің бір бөлігі - сот приставына хабарлаудың заңмен белгіленген тәртібі.

Қаралып отырған актінің объективті жағы әрекетсіздік түрінде - сот орындаушысына да, алимент алушыға да бір ай ішінде төлем жасайтын тұлғаның жұмыстан босатылуы туралы, сондай-ақ оның жұмыс және тұрғылықты жерінің жаңа орны туралы хабарламау, хабарламау, хабарламау, хабарламау. құрметтемейтін себептермен.

Өнерге сәйкес. 100 "борышкердің жұмыс орны мен табысы туралы ақпарат", "Атқарушылық іс жүргізу туралы" Қазақстан Республикасының 2010 жылғы 2 сәуірдегі

№ 261-IV Заңы, борышкер еңбек қатынастарымен айналысатын немесе кіріс алатын сот орындаушысы тағайындауы қажет адамдар. борышкердің жұмыс орны және оның табысы туралы, атқарушы құжатқа сәйкес шегерімдер және жиналған соманы коллекторға аудару, борышкердің ақшасы мен мүлкіне өндіріп алу туралы, сондай-ақ борышкерді жұмыстан босату туралы, оның жаңа орны туралы шынайы ақпарат ұсыну олар бұл туралы хабардар болса, тұрғылықты жері бастады немесе.

Мұндай ақпарат "Атқарушылық іс жүргізу туралы" Заңның 52-бабына сәйкес, атқарушы әрекеттерді орындау орнын реттейтін, атқарушылық құжат жеке борышкердің тіркелген жері бойынша не тұрғылықты жері бойынша немесе жұмыс орны бойынша ұсынылатындығын ескере отырып, міндетті болып табылады. ұсыну орнында, сондай-ақ оның мүлкінің тіркелген немесе тұрған жерінде атқарушы әрекеттерді орындау арқылы.

Сонымен қатар, сот алименттерін өндіріп алу туралы сот актілерін орындауға арналған әдістемелік ұсыныстарға сәйкес сот орындаушысы кірісті алған ұйымға келесі құжаттарды жібереді:

- борышкердің жалақысы мен басқа кірістерінен өндіріп алу туралы шешім;
- қалпына келтіруге негіз болатын орындау туралы жазбаның көшірмесі;
- қарызды анықтау туралы шешім (бар болса);

- коллектордың деректемелері (жеке куәліктің көшірмесі, 20 сандық ағымдағы шоттың бар екендігі туралы екінші деңгейдегі банктен анықтама, байланыс деректері, және коллектордың деректері болмаған кезде, ЖСО шоты немесе аумақтық әділет бөлімшесінің қолма-қол ақшаны бақылау шоты).

Борышкердің жалақысы мен басқа кірістерінен өндіріп алу туралы қаулыда басқа талаптармен қатар, әр тоқсанда сот орындаушысына төлемдер немесе түбіртектерді қолдану арқылы алименттерді өндіріп алушыға аударымдар мен аударымдар туралы ақпаратты ұсыну туралы талап болуы керек.

Соған қарамастан, қосымша ақпарат жинау үшін сот орындаушысы жалақы төленген адамға борышкер жұмыстан босатылған жағдайда міндетті түрде ақпарат беру туралы талап арыз жіберуге құқылы.

Алайда, әкімшілік жауапкершіліктің міндетті басталуы - бұл заңды емес себептер бойынша есеп берудің болмауы. Тиісті ақпаратты ұсынбау себептерінің негізділігі немесе құрметтемеушілігі туралы сұрақты әр нақты жағдайда құқық бұзушыларды жауапқа тартуға құқығы бар тұлға шешеді, өйткені қарастырылып отырған мақалада дәлелді себептер қатарына жататын жағдайлардың тізбесі жоқ.

Мысалы, бұл ақпаратты алимент төлеушіге бермеу үшін жақсы себептер болуы мүмкін: төлеушінің немесе оның отбасы мүшелерінің ауруы, нәтижесінде ол оларға қамқорлық жасауға мәжбүр болды; алимент төлеушіге жұмысқа қабылдау немесе жұмыстан босату туралы бұйрықты, авторлық құқықтың немесе басқа азаматтық келісім шарттың көшірмесін, тіркеуді немесе тұрғылықты жері бойынша тіркеуді

немесе тіркеуді кешіктіруді және т.б. Көрсетілген ақпаратты беруге міндетті басқа тұлғаларға қатысты, тиісті міндеттеме орындалмауы үшін жақсы себептер болуы мүмкін төтенше жағдайлар болуы мүмкін (стихиялық емес оқиғалар, ереуілдер, құжаттарды бөтен адамдардың басып алуы және т.б.).

Түсіндірілген мақаланың мағынасы бойынша, құқық бұзушылық субъектілері болып борышкер еңбек қатынастарында тұрған немесе одан табыс алатын адамдар табылады (яғни, орындау жазбасына сәйкес ұстап қалатын адам).

Қазақстан Республикасының 2015 жылғы 23 қарашадағы № 414-V Еңбек кодексінің 1-бабы 1-бөлігінің 21-тармағына сәйкес, еңбек қатынастары деп қызметкер мен жұмыс берушінің арасындағы Қазақстан Республикасының еңбек заңнамасында, келісімдерде, еңбек шартында, құқықтар мен міндеттерді орындау кезінде туындайтын қатынастар түсініледі. ұжымдық шарттар және жұмыс берушінің актілері. Бір сөзбен айтқанда, қаралған әкімшілік құқық бұзушылықтың субъектісі - жұмыс беруші.

Қызметкер жұмыс істемейтін және оған ешқандай төлем жасалмайтын ұйымға атқару парағын алғаннан кейін, жұмыс беруші қайтару себебін түсіндіретін атқарушы жазбаны кез-келген нысанда қайтаруға міндетті (өйткені ол жалақы төлеуді жүзеге асыратын адам емес немесе борышкерге басқа кірістер).

Қарастырылып отырған қылмыстың субъективті жағы тек ниет түрінде ұсынылуы мүмкін, өйткені баптың диспозициясы жауапкершіліктің басталуы үшін адам төлем жасайтын адамның жұмысының, сонымен қатар жаңа жұмыс орны мен тұрғылықты жерінің өзгеруі туралы білуі керек екенін көрсетеді. Егер мұндай ақпарат белгісіз болса, онда ешқандай әкімшілік жауапкершілік туралы мәселе туындауы мүмкін емес.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 694-бабының 1-тармағының негізінде Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 671-бабына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер әділет органдарында қаралуға жатады.

Осы баптың 2-бөлігіне сәйкес нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу саласындағы, атқарушы құжаттардың орындалуын қамтамасыз ету саласындағы уәкілетті органның басшысы және оның орынбасарлары, облыстық, республикалық маңызы бар қала және астананың әділет органдарының басшысы және оның орынбасарлары әкімшілік жаза қолдануға құқылы.

"Атқарушылық іс жүргізу туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 126-бабы 1-бөлігінің 2-тармағына сәйкес, әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттаманы сот орындаушысы (жеке тұлғаларды қоспағанда) жасауға құқылы.

Осылайша, көптеген сот актілері орындалатын жеке сот орындаушылары әкімшілік құқық бұзушылықты анықтауға мәжбүр.

672-бап. Атқару парағын жоғалту

Атқару құжаты орындалуға берілген адамның жоғалуы - жиырма айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Қарастырылған әкімшілік құқық бұзушылықтың жалпы объектісі мемлекеттік билік институтының қалыпты қызметі болып табылады.

жалпы объектінің бір бөлігі - бұл айналымның белгіленген тәртібін және атқарушы құжаттың сақталуын қамтамасыз ететін қоғамдық қатынастар.

Қаралған әкімшілік құқық бұзушылықтың объективті жағы - атқару парағын жоғалту.

Өз кезегінде, атқарушы құжаттар - орындау үшін негіздеменің мазмұны көрсетілген , ұсыну үшін атқарушылық іс жүргізуді бастау үшін қажет құжаттар. "Атқарушылық іс жүргізу және сот орындаушыларының мәртебесі туралы" Қазақстан Республикасының 2010 жылғы 2 сәуірдегі Заңының 9-бабына сәйкес атқарушы құжаттар:

- 1) сот актілері негізінде берілген атқару парағы;
- 2) Қазақстан Республикасының азаматтық іс жүргізу заңнамасына сәйкес шығарылған сот шешімдері;
- 3) халықаралық, шетелдік соттардың және арбитраждардың шешімдерін Қазақстан Республикасының аумағында орындау туралы сот актілері негізінде берілген атқару парағы;
- 4) төрелік шешімдерді орындау туралы сот ұйғарымының негізінде берілген атқару парағы;
 - 4-1) талап қоюды қамтамасыз ету немесе талап қоюды болдырмау туралы сот шешімдері;
- 5) Қазақстан Республикасының әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінде көзделген жағдайларда әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша шығарылған сот шешімдері;
- 6) Қазақстан Республикасының әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінде көзделген жағдайларда әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға уәкілетті органның (лауазымды адамның) шешімдері;
- 7) алып тасталды - ҚР 11.07.17 № 91-VI Заңымен;
- 8) сот орындаушысының атқарушылық санкциялар өндіріп алу туралы шешімдері;
- 9) сот орындаушысының атқарушылық әрекеттерді орындау кезінде шеккен шығыстарын өтеу туралы шешімі;
- 10) жеке сот орындаушысының оның қызметі үшін төлем мөлшерін бекіту туралы шешімі;
- 11) әкімшілік жаза қолдануға уәкілетті орган (лауазымды адам) берген айыппұлды төлеу қажеттілігі туралы нұсқаулық;
 - 11-1) атқарушы жазу;
- 12) қылмыстық істе жасалған мүлікті тәркілеу туралы сот шешімі;
- 13) жеке тұлғаның қарызын өндіріп алу туралы салықтық бұйрық.

Сонымен бірге, түсіндірме сөздікте жоғалту жоғалту, бүліну, бүлінуді білдіреді. Әкімшілік құқық теориясында бастапқы атқарушы құжаттың жоғалуы оны жоғалту

немесе жою ретінде ғана емес, сонымен бірге құжаттың қажетті деректемелерінің жоғалуы ретінде де түсінілуі керек. Мысалы, сот приставына тапсырыс беру үшін мұндай мәліметтер "Атқарушылық іс жүргізу туралы" Заңның 10-бабында көрсетілген.

Атқару парағы судьяның электрондық цифрлық қолтаңбасымен куәландырылған орындау туралы электрондық құжат түрінде берілуі мүмкін екенін ескеріңіз. Сонымен, атқарушы құжаттың электрондық нысаны оның жоғалу қаупін едәуір азайтады.

"Атқарушылық іс жүргізу туралы" Заңның 9-бабының 2-бөлігіне сәйкес, атқару парағы жоғалған жағдайда, өндіріп алушы органның Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен ресімделген оның телнұсқасы қалпына келтіруге негіз болып табылады.

Қолданыстағы Азаматтық іс жүргізу кодексінде атқару парағының телнұсқасын беру тәртібін реттейтін 242-бап жеке қарастырылған. Дубликат талап қоюшының өтініші бойынша орындау кітабы жоғалған жағдайда беріледі. Сондай-ақ, егер сот орындаушысының кінәсінен атқарушылық құжаттар жоғалған болса, сондай-ақ әділет органының өтініші бойынша сот орындаушысының өтініші бойынша телнұсқасын беруге болады.

Егер орындау құжаты орындау барысында жоғалып кетсе және оны орындауға ұсыну мерзімі өтіп кетсе, онда мұндай талап қоюшы сот орындаушысының атқару парағының жоғалғанын білген күннен бастап бір ай ішінде сотқа жүгінуге құқылы.

Құқық теориясында, кейбір авторлардың пікірінше, өтініш беруші сотқа орындау туралы жазбаның жоғалғаны туралы және оның негізінде шығарылған сот шешімі орындалмағандығы туралы дәлелдемелер ұсынуы керек. Алайда, заң мұндай талапты көздемейді, өйткені ол барлық жағдайларға байланысты әр түрлі жағдайларға байланысты коллектор түпнұсқаның жоғалғаны туралы дәлелдемелерді ұсынуға немесе оның жоғалғандығын растауға мүмкіндік береді.

Анненков осы ережені түсіндіре отырып, сонымен бірге атқару парағын жоғалту туралы дәлелдемелерді ұсынудың қажеті жоқтығы туралы айтты: "Біріншіден, өйткені орындаушының жазбаны жоғалту жағдайларын растайтын дәлелдеуші ұсынуы, көптеген жағдайларда, іс жүзінде мүмкін емес болып көрінуі мүмкін, бірақ - екіншіден, борышкер, керісінше, талап қоюшының орындау кітабының жоғалғаны туралы жалған куәлігі болған жағдайда, әрқашан сотқа дәлел бола алады, өйткені жарғының жобалаушылары "ол өзінің қанағаттанғанын" сот орындаушысының атқару туралы жазбасын немесе басқа тәсілдермен орындау туралы жазбаны ұсына отырып, талапкерді ұрлап кетті."

Қарастырылып отырған азаптаудың субъектісі - атқарушы құжат орындау үшін тапсырылған адам. Осылайша, "Атқарушылық іс жүргізу туралы" Заңның 132-бөлімінің 150-бөліміне сәйкес мемлекеттік немесе жеке сот орындаушысы өзіне

жүктелген міндеттер мен қызметтік міндеттерді орындамауы немесе тиісінше орындамауы заңдарда белгіленген жауаптылыққа әкеп соғады. Осы жағдайда атқару парағын жоғалту жүктелген міндеттерді тиісінше орындамағандар деп танылады.

Мысал келтірейік: "Тараз қаласының мамандандырылған әкімшілік сотымен Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодексінің 672-бабы бойынша (атқару құжатын жоғалту) жеке сот орындаушысы А. қатысты әкімшілік іс қаралды. Іс құжаттарына сәйкес, Қазақстан Республикасы Бас прокуратурасының Құқықтық статистика және арнайы есепке алу жөніндегі комитетінің Жамбыл облысы бойынша Басқармасымен 05.03.2018 жылы жасалған салыстыру актісіне сәйкес, жеке сот орындаушымен атқарушылық іс жүргізуді жоғалту фактісі анықталды. саны 364 бірлік. Тараз қаласының мамандандырылған әкімшілік сотының қаулысымен жеке сот орындаушысы А. ӘҚБтК-нің 672-бабы бойынша кінәлі деп танылып, 33 670 (отыз үш мың алты жүз жетпіс) теңгеге тең мөлшерде айыппұл салынды".

Сондай-ақ, сот шешімінің орындалмағаны үшін жауапкершілік туралы мәселені қарау кезінде әрбір сот шешімі үшін бір атқарушы құжат шығарылатындығын ескерген жөн. Егер орындау әр түрлі жерлерде орындалуы керек болса немесе шешім бірнеше талапкердің пайдасына немесе бірнеше жауапкерге қарсы шығарылса, сот коллекторлардың өтініші бойынша бірнеше атқарушы құжаттарды жазып, орындалу орнын немесе осы атқарушы құжатта орындалуға жататын шешімнің нақты бөлігін жазады

Субъективті жағы немқұрайлылықпен сипатталады (теңсіздік немесе немқұрайлылық түрінде). Ерекшелікпен, адам оны орындау ережелерін бұзу нәтижесінде орындау жазбасын жоғалту мүмкіндігін алдын-ала болжайды, бірақ бұл үшін жеткілікті негіз болмаса, барлық салдардың алдын алады. Абайсыздықпен адам атқарушы құжаттарды жоғалтуды және салдарлардың басталуын алдын-ала ескермейді, бірақ қажетті күтім мен алдын-ала ескертулермен бұл алдын-ала болуы мүмкін және болуы мүмкін еді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 694-бабының 1-бөлігіне сәйкес Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 672-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер әділет органдарында қаралуға жатады.

Осы баптың 2-бөлігіне сәйкес нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу саласындағы, атқарушы құжаттардың орындалуын қамтамасыз ету саласындағы уәкілетті органның басшысы және оның орынбасарлары, облыстық, республикалық маңызы бар қала және астананың әділет органдарының басшысы және оның орынбасарлары әкімшілік жаза қолдануға құқылы.

673-бап. Сот орындаушысына атқарушылық құжаттарды орындауға кедергі жасау

Жеке және заңды тұлғалардың сот орындаушысының, сот орындаушысының мүлікті тәркілеу бойынша әрекеттер жасауына жол бермеуі (инвентаризация, бағалау,

ұстау, сауда-саттық) немесе осыған байланысты оның талаптарын орындаудан бас тарту -

жеке тұлғаларға он, ал лауазымды адамдарға - жиырма айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға немесе бес тәулікке дейін әкімшілік қамауға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Осы бапқа сәйкес әкімшілік жауапкершіліктің құқықтық негізі болып Қазақстан Республикасының барлық аумағында және барлық мемлекеттік органдарда, жергілікті өзін-өзі басқару органдарында, жергілікті атқарушы органдарда, сонымен қатар, "Атқарушылық іс жүргізу және сот орындаушыларының мәртебесі туралы" 2010 жылғы 2 сәуірдегі Қазақстан Республикасы Заңының 128-бабында белгіленген ереже табылады. Сот орындаушысының заңды талаптары бойынша азаматтар мен ұйымдар.

Қарастырылып отырған әкімшілік құқық бұзушылықтың жалпы объектісі мемлекеттік органдардың қызмет ету саласында пайда болатын қоғамдық қатынастар болып табылады.

Жалпы объектінің бір бөлігі - атқарушылық құжаттың орындалуын қамтамасыз ету үшін сот орындаушысы қызметінің белгіленген тәртібін қамтамасыз ететін қоғамдық қатынастар.

Қарастырылып отырған актінің объективті жағы сот орындаушысы, сот орындаушысының мүлікті тәркілеу бойынша іс-әрекеттерін (инвентаризация, бағалау, ұстау, сауда-саттық) орындауға жол бермеу актісі, сондай-ақ әрекетсіздік - сот орындаушысының немесе сот орындаушысының мұндай талаптарын орындаудан бас тарту.

Борышкердің мүлкін тәркілеу - атқарушы құжатты мәжбүрлеп орындау, оның ішінде мүлікті тәркілеу және (немесе) мәжбүрлеп сату немесе коллекторға беру.

Сот орындаушысы Заңның талаптарына сәйкес атқару парағын ресімдеу үшін барлық шараларды қабылдауға міндетті. Бірақ сонымен бірге ол заңмен қорғалатын борышкердің құқықтарының бұзылуына жол бермеуі керек. Сонымен, "Атқарушылық іс жүргізу және сот орындаушыларының мәртебесі туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 7-тарауында борышкердің мүлкінен өндіріп алу тәртібін реттейтін негізгі ережелер бар.

Заңның 55-бөліміне сәйкес борышкердің мүлкінен өндіріп алу мүлікті тәркілеуді және (немесе) оны мәжбүрлі сатуды немесе коллекторға беруді қамтиды.

Атқарушы құжаттарға салынатын айыппұлдар, егер атқарушы құжатта өзгеше көзделмесе, ең алдымен борышкердің, оның ішінде банктер мен банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдардың ақшалай сомаларына қолданылады.

Жоғарғы Соттың 2003 жылғы 19 желтоқсандағы №12 "Сот актілерін орындамағаны үшін жауапкершілік туралы" қаулысының 13-тармағына сәйкес, сот актісінің немесе

атқарушы құжаттың орындалуына кедергі жасау, олардың орындалуын мүмкін емес етуге бағытталған кез-келген қасақана іс-әрекет (әрекетсіздік) деп түсінілуі керек.

Кедергілер сот орындаушысының инвентаризацияға, бағалауға, қамауға алуға, сауда-саттыққа, борышкердің мүлкі орналасқан тұрғын үйді және басқа үй-жайларға, қоймаларға қол жетімділікті шектеуге байланысты болуы мүмкін, ал жұмыс беруші ұйым атқарушылық құжат бойынша қарызды төлеуге қатысты борышкерден ешқандай шегерімдер жасамаған. , сот орындаушысына белгісіз шоттар ашу кезінде, кірістерді жасыру мақсатында және орындауға кедергі келтіретін басқа да әрекеттер (әрекетсіздік).

Сондай-ақ, кедергілердің бір түрі - тәркіленген мүлікті жою және пайдалану. Борышкердің мүлкін тәркілеу осы мүлікке билік етуге тыйым салумен, сондай-ақ банктерде және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын басқа ұйымдармен борышкердің ақшасын пайдалануға және билік етуге тыйым салудан тұрады, нәтижесінде борышкердің мүлкін тәркілеу туралы шешім қабылданады.

Тұтқындау борышкердің меншігі, шаруашылық жүргізу және жедел басқару негізінде оған тиесілі мүлкіне (Қазақстан Республикасының Азаматтық кодексінде белгіленген шектеулерді ескере отырып), қай жерде және нақты пайдаланылғанына қарамастан, қойылуы мүмкін.

"Атқарушылық іс жүргізу туралы" Заңның 62-бабының 5-тармағына сәйкес, сот орындаушысының мүлікті өндіріп алуға қатысты іс-әрекеттеріне кедергі жасау, сот орындаушысының тәркіленген мүлікті шығаруға немесе пайдалануға тыйым салуы бұзылған және тәркіленген мүлікке қатысты өзге де заңсыз іс-әрекеттер жауапкершілікке әкеп соғады. Қазақстан Республикасының заңдары.

Қаралып жатқан әкімшілік жазаның объективті жағы тек сот орындаушысының қызметіне ғана емес, сонымен қатар сот орындаушысының қызметіне де кедергі келтіретінін ескеріңіз. Сонымен, "Сот приставтары туралы" Қазақстан Республикасының 1997 жылғы 7 шілдедегі № 150-1 Заңының 2-бабы 1-тармағына және 5-тармағына сәйкес сот орындаушыларының негізгі міндеттерінің бірі сот орындаушыларының сот әрекеттерін орындау кезінде қоғамдық тәртіпті сақтау және сот органдарына көмек көрсету болып табылады. сот құжаттарын және басқа органдардың орындалуын қамтамасыз етудегі сот орындаушылары.

Айтпақшы, борышкердің мүлкіне тыйым салу екі кезеңнен тұратынын көрсетеміз: біріншіден, қаражат қалпына келтіріледі, содан кейін олар жеткіліксіз болған кезде, жылжымалы және жылжымайтын мүлік қамауға алынуға, тәркіленуге және сатылуға жатады.

Түсіндірілген баптың мағынасында қылмыс субъектілері жеке тұлғалар, сондай-ақ лауазымды адамдар болып табылады.

Қазақстан Республикасы Конституциясының 76-бабының 3-тармағына сәйкес (бұдан әрі - Конституция), Қазақстан Республикасы Қылмыстық іс жүргізу кодексінің (

бұдан әрі - ҚПК) 127, 472-баптары, Қазақстан Республикасы Азаматтық іс жүргізу кодексінің (бұдан әрі - Азаматтық іс жүргізу кодексі) 21-бабының екінші бөлігі, Кодекстің 884-бабы. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Қазақстан Республикасының (бұдан әрі - Әкімшілік құқық бұзушылықтар туралы кодексі) күшіне енген сот актілері, сондай-ақ соттар мен судьялардың сот төрелігін жүзеге асырудағы бұйрықтары, талаптары, нұсқаулықтары, шағымдары, өтініштері мен өзге де өтініштері, қаулы барлық мемлекеттік органдар үшін міндетті әкімшілік айыппұл, жергілікті өзін-өзі басқару органдары, заңды тұлғалар, лауазымды адамдар мен азаматтар мен Қазақстан Республикасының барлық аумағында орындалуға жатады.

Сот үкімін, сот шешімін немесе басқа сот актісін немесе заңды күшіне енген орындау туралы бұйрықты орындамау, сондай-ақ олардың орындалуына кедергі келтіру заңда көзделген жауаптылыққа әкеп соғады.

Қаралған әкімшілік құқық бұзушылықтың субъективтік жағы тікелей және жанама ниет түріндегі кінәлілікпен сипатталады. Тікелей ниеттің болуы қылмыскердің өз әрекетінің заңсыз сипатын білетіндігін, оның әрекетінің зиянды салдарын алдын-ала білетіндігін және олардың орындалуын тілейтінін білдіреді.

Жанама ниет қылмыскерге өзінің зиянды салдарының басталуын тікелей қалау болмаса, оның әрекетінің заңсыз сипатын түсінуге мүмкіндік береді, бірақ саналы болжам немесе оларға деген көзқараспен бұл маңызды емес.

Сонымен, адам сот орындаушысы мен сот орындаушысының мүлікті тәркілеу (инвентаризация, бағалау, тұтқындау, сауда-саттық) бойынша заңды әрекеттеріне кедергі жасамау керектігін түсінеді, бірақ сот орындаушысы немесе сот приставының қызметіне кедергі жасау үшін әлі де белгілі бір әрекеттерді жасамайды және тең дәрежеде олардың талаптарын орындаудан тікелей бас тартады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 684-бабының 1-тармағының негізінде құқық бұзушылықтың бұл түріне қатысты істер мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары қарауға жатады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 804-бабы 1-бөлігінің 56 және 57-тармақшаларына сәйкес бұл құқық бұзушылық туралы хаттама:

56) мемлекеттік сот орындаушылары;

57) сот приставтары және сот төрағасы немесе сот отырысының төрағасы уәкілеттік берген өзге де сот қызметкерлері.

"Сот приставтары туралы" Заңның 7-бабы 1-бөлігінің 3-тармағына сәйкес, сот орындаушысы заңда белгіленген тәртіппен жауапкершілікке тарту үшін құқық бұзушылық туралы хаттама жасауға құқылы.

Сондай-ақ, сот орындаушылары әкімшілік хаттамалар жасағанда, әкімшілік жауапкершілікке тартылғысы келмейтін борышкерлердің көпшілігі сот шешімін дереу орындайды, бұл атқарушылық құжаттардың орындалуына оң әсер етеді.

Сонымен бірге, заңды күшіне енген сот актілері мен атқарушы құжаттардың орындалмауы, сондай-ақ олардың орындалуына кедергі келтіретін істерді қарау кезінде соттар сот орындаушыларының, сондай-ақ қылмыстық қудалау органдарының жұмысындағы кемшіліктер мен кемшіліктерге назар аударуы керек, егер бұл үшін негіздер болса. жеке тапсырыстарды шығару (17-тармақ).

674-бап. Мемлекеттік әшекейлерді заңсыз тағу

1. Бұйрықты, медальді, құрмет белгісін, Қазақстан Республикасының, Қазақ КСР-нің, КСРО-ның белгілерін тағуға немесе тақталарға медальдар мен лента мен таспаларды тағуға құқығы жоқ тұлға -

орден, медаль, құрмет белгісі, Қазақстан Республикасының, Қазақ КСР-нің, КСРО-ның белгілері немесе төсбелгі мен ленталар тәркіленіп үш айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Мемлекеттік наградаларға ұқсас атау немесе сыртқы ұқсастық белгілерін жасау немесе жасау, -

белгілер тәркілене отырып, жеке тұлғаларға бес, лауазымды адамдарға он айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Қарастырылып отырған әкімшілік құқық бұзушылықтың жалпы объектісі мемлекеттік органдардың қызмет ету саласында пайда болатын қоғамдық қатынастар болып табылады.

Жалпы объектінің бір бөлігі - бұл мемлекеттік әшекейлерді кию тәртібі.

Қаралып жатқан қылмыстың 1-бөлігінің объективті жағы іс-қимылмен сипатталады, өйткені заңсыз орден, медаль, құрмет белгісі, Қазақстан Республикасының, Қазақ КСР-нің, КСРО-ның белгілері немесе медаль ленталары мен тақталардағы ленталар тек белсенді әрекеттер арқылы жүзеге асырылуы мүмкін. Сонымен, объективті жағы - қылмыскер:

1) заңды негізсіз:

а) орден, медаль, құрмет белгісі, Қазақстан Республикасының, Қазақ КСР, КСРО-ның белгілері;

б) таспаларға немесе медальдар ленталарына тапсырыс (түпнұсқадағы орденнің орнына, медальдардың түпнұсқасында).

Өнерге сәйкес. "Мемлекеттік наградалар туралы" 1995 жылғы 12 желтоқсандағы № 2676 Қазақстан Республикасының Заңының 11-беті, Қазақстан Республикасының бұйрықтары:

- "Отан" (Отан)

- Ұлттардың Тұңғыш Президенті - Қазақстан Республикасының Президенті Нұрсұлтан Назарбаев (Қазақстан Республикасының Тұңғыш Президенті - Нұрсұлтан Назарбаев)

- Барыс (Барлар)

- "Иә" (Даңқ)
- "Айбын" (ерлік)
- "Парасат"
- "Достық"
- "Урмет" (Құрмет)
- "Еңбек Дағы" (Еңбек даңқы).

Өнер бойынша. Осы Заңның 18, Қазақстан Республикасының медальдары:

- "Ерлігі үшін" (батылдық үшін)
- "Жауынгерлік ерлігі үшін" (Әскери ерлігі үшін)
- "Ерен еңбегі үшін" (еңбегі үшін)
- "Шапағат" (Мейірімділік).

Егер бұрынғы КСРО-ның және басқа шет мемлекеттердің мемлекеттік наградалары берілсе, КСРО мен шет мемлекеттердің марапаттары Қазақстан Республикасының наградаларынан кейін Заңның 11 және 18-баптарында белгіленген ретпен беріледі.

Орденді, медальді, құрмет белгісін, Қазақстан Республикасының, Қазақ КСР-нің, КСРО-ның белгісін тағуға немесе тақтайшалардағы медальдар мен лента ленталарын тағуға заңды негіз оларды заңнамада белгіленген тәртіппен алу болып табылады.

Айта кету керек, мемлекеттік наградаларды заңсыз тағғаны үшін әкімшілік жауапкершілікті қолданудың сот практикасы өте күрделі.

Қорытындының өзі осы санаттағы қылмыстардың толық кешігуінен көрінеді. Көбінесе бұл құқық бұзушылықтар жасанды кідіріске ие, олар табиғиға қарағанда, құқық бұзушылық анықталғанымен, бірақ еш жерде хабарланбайтындығымен сипатталады, өйткені әр түрлі себептермен әрекетті ашқан адам оны заңсыз деп санамайды (құқықтық сауатсыздығына байланысты). , актінің нақты ессіздігі және т.б.). Құқық бұзушылықтардың осы санатына қатысты кідірістерге қоғамда қалыптасқан табиғи құрмет қана емес, сонымен бірге Ресейдің құрметі, белдеулер мен формадағы адамдар алдындағы құрмет пен сыпайылық та әсер етеді. Әрбір полиция қызметкері ордендермен, медальдармен, мемлекеттік марапаттардың заңдылығын растайтын құжаттармен ілулі тұрған қарт кісімен тексеруге батылы жете бермейді.

Бірақ бұл жағдай орын алса да, "тапсырыс берушіде" көбінесе тиісті құжаттар (марапаттау туралы куәліктер, бұйрықтар кітабы және т.б.) болмайды, өйткені заңнама оларды өзімен бірге алып жүруге міндеттемейді, бірақ басқасына "Мемлекеттік наградалар туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 38-бабына сәйкес, мемлекеттік наградалар мен оларға құжаттар жоғалған жағдайда, марапатталған адамдар марапаттарға құқықтарын сақтайды.

1-бөлімде қаралатын әкімшілік актінің субъектілері жеке тұлғалар болып табылады (дегенмен бұл нақты көрсетілмеген).

Субъективті жағы ниет түрінде көрінеді, өйткені бұл қылмысты жасаған адам өзінің іс-әрекетінің заңсыз сипатын мойындайды, оның зиянды салдарын болжайды және

олардың басталуын қалайды немесе саналы түрде мүмкіндік береді және оларға немқұрайлы қарауы мүмкін. Құқық бұзушы оның құрметті атаққа, орденге, медальдарға, төсбелгілерге, Қазақстан Республикасының, Қазақ КСР-нің, КСРО-ның белгілеріне немесе тақтайшалардағы ленталар мен ленталардағы медальдарға киюге заңды құқығы жоқ екенін түсінеді, бірақ соған қарамастан мұндай әрекеттерді жасайды.

Қаралып жатқан қылмыстың 2-бөлігінің объективтік жағы іс-қимылмен сипатталады, өйткені мемлекеттік атақтарға ұқсас атау немесе сыртқы ұқсастық белгілерін заңсыз орнату немесе жасау тек белсенді әрекеттер арқылы ғана жүзеге асырылуы мүмкін.

Сонымен, объективтік жағы - қылмыскер:

2) мемлекеттік атауларға ұқсас немесе сыртқы ұқсастығы бар белгілерді шығарады (мысалы, ол туралы бұйрық шығарады, таңбаның ережесін бекітеді, белгі туралы ереже жасайды) және шығарады (яғни, дайын өнімді алу үшін барлық қажетті әрекеттерді орындайды).

Сыртқы көріністе Қазақстан Республикасының мемлекеттік наградаларына ұқсайтын ордендер мен медальдарды, төсбелгілер мен құжаттарды, сондай-ақ Құрмет грамоталарын жасауға және дайындауға тыйым салу "Мемлекеттік наградалар туралы" Қазақстан Республикасының 1995 жылғы 12 желтоқсандағы № 2676 Заңының 42-бабымен белгіленген.

2-бөлім бойынша әкімшілік актінің субъектілері жеке тұлғалар мен лауазымды адамдар болып табылады.

Субъективтік жағы ниет түрінде көрінеді. Сонымен, адам өзінің әрекетінің заңсыз сипатын түсінеді, оның зиянды салдарын болжайды және олардың басталуын қалайды немесе саналы түрде мойындайды және оларға немқұрайды қарауы мүмкін. Құқық бұзушы оның мемлекеттік атақтарға ұқсас атаумен немесе сыртқы ұқсастығымен белгілерді жасауға немесе шығаруға заңды құқығы жоқ екенін түсінеді, бірақ соған қарамастан мұндай әрекеттерді жасайды.

Соңғы 5 жыл ішінде Қазақстан Республикасында осы бапқа бірде-бір адам тартылмағанын ескерсек, Ресей Федерациясын мысалға келтіруге болады, ол құқық қолдану практикасында кейбір ерекшеліктерге тап болды.

Сонымен, мемлекеттік марапаттармен шатастырылу деңгейіне ұқсас болуы мүмкін түрлі қоғамдық ұйымдардың марапаттары мен белгілері туралы айту керек. Мысал ретінде "Қауіпсіздік, қорғаныс және құқық қорғау мәселелері академиясы" (АБОП) бүкілресейлік қоғамдық ұйымын таратудың белгілі ісі келтірілген. Ресей Федерациясының Президенті жанындағы Геральдикалық Кеңестің қорытындысына сәйкес, АБОП марапаттар мен геральдикалық саясат саласындағы заңдарға қайшы, мемлекеттік орденге ұқсас 73 орден, медаль, төсбелгі шығарды". Сыйлықтар ресейлік және шетелдік азаматтарға, көбіне мемлекеттік ретінде ұсынылатын болды. Алайда,

проблемалар дәл туындады, өйткені полиция қызметкерлерінің арасында ұлттық марапаттау жүйесінің ұсақ-түйектерін түсінетін әкімшілік хаттама жасауға уәкілеттік берілген адам жоқ.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 684-бабының 1-тармағының негізінде құқық бұзушылықтың бұл түріне қатысты істер мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары қарауға жатады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 804-бабы 1-бөлігінің 1-тармағына сәйкес құқық бұзушылық туралы хаттаманы құқық қорғау органдары жасайды.

675-бап. Әскери киімнің белгілері және (немесе) белгілері бар киімдерді, сондай-ақ формалар мен арнайы киімдерді заңсыз пайдалану (пайдалану)

1. Әскери киімнің белгілері және (немесе) белгілері бар киімдерді, сондай-ақ формалар мен арнайы формаларды заңсыз пайдалану (пайдалану) -

жеке тұлғаларға бес мөлшерінде, заңды тұлғаларға жиырма бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға, әскери киімнің айырым белгілері және (немесе) белгілері бар киімдерді, сондай-ақ формалар мен арнайы формаларды тәркілей отырып айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Осы қызметті жүзеге асыруға байланысты күзет қызметін жүзеге асыруға лицензиясы бар заңды тұлға жасаған дәл осындай әрекет, -

заңды тұлғаларға отыз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға, әскери киімнің айырым белгілері және (немесе) белгілері бар киімдерді, сондай-ақ формалар мен арнайы киімдерді тәркілей отырып айыппұл салуға әкеп соғады.

3. Күзет қызметін атқаратын жеке күзет ұйымы қызметкерінің арнайы киімін заңсыз кию (пайдалану), -

жеке тұлғаларға арнайы киімдерді тәркілеумен бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Қарастырылып отырған әкімшілік құқық бұзушылықтың жалпы объектісі мемлекеттік органдардың қызмет ету саласында пайда болатын қоғамдық қатынастар болып табылады.

Әрбір мемлекеттің басқару нысанына қарамастан қызметін белгілі бір мемлекеттік билік институттары қамтамасыз етеді, олар өз кезегінде мемлекет тарапынан қорғалады және өз кезегінде Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасында ұлттық қауіпсіздікті қамтамасыз етуге бағытталған бірқатар ұлттық шаралар қарастырылған. Мұндай шараларды жүзеге асырудағы басты жауапкершілік мемлекеттік әскерилендірілген ұйымдар мен құқық қорғау органдарына жүктеледі, олардың белгілері белгісі бар форманы киюге заңды құқығы бар.

Сонымен, бұзушылықтың жалпы объектінің бір бөлігі - әскери киімнің белгілері және (немесе) белгілері бар киімдерді, сондай-ақ формалар мен арнайы формаларды кию (пайдалану) тәртібі.

Қарастырылып отырған актінің 1-бөлігінің объективті жағы акт түрінде көрінеді - құқық бұзушының азаматтардың, мемлекеттік және коммерциялық құрылымдардың өкілдерінің сеніміне кіруіне мүмкіндік беретін әскери киімнің белгілері және (немесе) белгілері бар киімдерді, сондай-ақ формалар мен арнайы киімдерді заңсыз кию және пайдалану. оларды адастырады, кейде киімді қылмыстық және басқа да жеке мақсаттар үшін пайдаланады.

Қаралып отырған баптың контекстінде заңсыз тозу және пайдалану, сонымен қатар, Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген ережелерге қайшы келетін осы әрекеттерді жасауды білдіреді.

"Әскери қызмет және әскери қызметшілердің мәртебесі туралы" Қазақстан Республикасының 2012 жылғы 16 ақпандағы № 561-IV Заңының 1-бабының 15-тармағына сәйкес, әскери қызметшілер құрамын айқындайтын белгілері мен айырмашылықтары (формалары) және жабдықтары бар Қазақстан Республикасының Президенті бекіткен киім әскери киім деп танылады. Қарулы Күштерге, басқа да әскерлер мен әскери бөлімдерге.

Әскери киім кию ережелері Қазақстан Республикасы Қорғаныс министрінің 2017 жылғы 24 тамыздағы № 476 бұйрығымен реттеледі.

"Құқық қорғау қызметі туралы" Қазақстан Республикасының 2011 жылғы 6 қаңтардағы Заңының 21-бабына сәйкес қызметкердің құқық қорғау қызметіне жататындығын көрсету үшін қызметкер қызмет ететін құқық қорғау органына байланысты оған арнаулы атақтарға арналған формалар мен белгілер қойылады. қызметкерлердің сыныптық шендері немесе біліктілік сыныптары.

Сипаттамасы, белгілері, кию тәртібі және киім нысанын беру нормасы құқық қорғау органының түріне байланысты Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленеді. "Құқық қорғау қызметі туралы" Заңның 3-бабына сәйкес құқық қорғау органдарына өз қызметін Қазақстан Республикасының заңнамалық актілеріне сәйкес жүзеге асыратын прокуратура, ішкі істер, сыбайлас жемқорлыққа қарсы қызмет және экономикалық тергеу қызметі кіреді.

Ережелермен қамтамасыз етілген киімнің келесі түрі - арнайы киім. Сонымен, "Қауіпсіздік қызметі туралы" Заңның 15-бабының 4-тармағына сәйкес жеке күзет ұйымдарында күзет қызметін атқаратын қызметкерлер күзет қызметін олардың күзет қызметі субъектісіне жататындығын көрсететін арнайы киіммен жүзеге асырады.

Өз кезегінде киім кию ережелері Қазақстан Республикасы Ішкі істер министрлігінің 2015 жылғы 23 ақпандағы № 142 "Күзет қызметін атқаратын жеке күзет ұйымдарының қызметкерлерімен арнайы киімнің үлгілерін және оны кию ережесін бекіту туралы" бұйрығымен реттеледі.

Баптың бірінші бөлігіне келетін болсақ, объективті жағы айырым белгілері бар және / немесе әскери форманың белгілері бар киімдерді, сондай-ақ формалар мен арнайы киімдерді заңсыз киюге (қолдануға) байланысты әрекеттер қамтылады.

Осы баптың 1-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың субъектісі жеке тұлға да, заңды тұлға да болады.

Орал қаласының мамандандырылған әкімшілік сотымен азамат Н.-ға қатысты Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қаралды. Сот ӘҚБтК-нің 675-бабы 1-бөлігі бойынша әкімшілік істі қарап, одан әрі арнайы киім-кешек тәркілене отырып, 5 АЕК (10 605 теңге) мөлшерінде айыппұл түрінде әкімшілік жазаға тартылған құқық бұзушыны кінәлі деп тапты. Іс материалдарына сәйкес, әйел полиция қызметкерінің нысанды киімін заңсыз кигені үшін ұсталған.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 675-бабының 1-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың субъективті жағы анық қасақана, өйткені бұл құқық бұзушылық жасаған адам өзінің әрекеттерінің заңсыздығы мен заңсыздығын біледі, олардың зиянды зардаптарын алдын-ала біледі және олардың орын алуын тілейді.

Қаралып отырған актінің 2-бөлігінің объективті жағы акт түрінде көрінеді - қауіпсіздік белгілерін және / немесе әскери форманың белгілері бар киімді, сондай-ақ күзет қызметін жүзеге асыруға лицензиясы бар заңды тұлғаның киімдері мен арнайы киімдерін заңсыз пайдалану.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 6 (2) тармақшасының тақырыбы қауіпсіздік қызметін жүзеге асыруға лицензиясы бар заңды тұлғаға ғана тартылуы мүмкін. "Күзет қызметі туралы" Заңның 5-бабына сәйкес күзет қызметі осы Заңда көзделген ерекшеліктерді ескере отырып, "Рұқсаттар және хабарламалар туралы" Қазақстан Республикасының Заңында белгіленген тәртіппен лицензиялауға жатады. Күзет қызметін жүзеге асыруға лицензиясы жоқ заңды тұлғаларға күзет қызметін көрсетуге тыйым салынады.

Осы баптың 2-бөлігінде қарастырылған іс-әрекеттің субъективті жағы қасақана да, ескерусіз де көрсетілуі мүмкін. Бұл жағдайда, қылмыскер өзінің іс-әрекетінің зиянды әсерінің пайда болу мүмкіндігін алдын-ала ескергенде, ұқыпсыздықты білдіруге болады, бірақ ол жеткілікті түрде негізделмесе, олардың алдын-алу туралы ойланбайды немесе мұндай салдардың ықтимал салдарын алдын ала ескермеген болса да, ол мұқият және сақтықпен болса да, оларды алдын-ала білуі керек және болуы мүмкін еді.

Аталған баптың 3-бөлігінде көзделген актінің объективті жағы күзет қызметін атқаратын жеке күзет ұйымы қызметкерінің тек арнайы киімін заңсыз кию (пайдалану) әрекеттерін көздейді.

Субъектісі. Осы баптың 3-бөлігінде тек жеке адамдар ғана жауаптылықта болады. Сонымен, күзет қызметімен айналысатын, бірақ жеке күзет ұйымының қызметкерлері болып табылмайтын адамдарға арнайы киім киюге тыйым салынады. Мысал ретінде біз келесі фактіні келтіреміз: *"2017 жылы Қазақстан азаматы, Ақжар ауданы Талшық*

ауылының тұрғыны, арнайы киім кигені үшін 10 мың теңгеден астам айыппұл төледі. Қарапайым күзетші болып жұмыс істейтін ол күзетшілерге арнайы "Күзет" жазуы бар киім киген.

Үшінші бөлік Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 675 бабына 2016 жылы енгізілгенін, Қазақстан Республикасының 12.22.16 жылғы № 28-VI Заңына сәйкес енгізілгенін атап өткен жөн. Келесі мысал - Қызылорда облысында жеке тұлғаларды жауапқа тарту. Сонымен, 2017 жылдың басынан бастап заң талаптарын орындау мақсатында Қызылорда облысы Ішкі істер департаменті Қауіпсіздікті бақылау бөлімінің қызметкерлері учаскелік полиция инспекторларымен бірлесіп күзет қызметін заңсыз кигені үшін әкімшілік жауапкершілікті көздейтін Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексіне өзгерістер енгізу бойынша түсіндірме жұмыстарын жүргізді. қауіпсіздік органдарында жұмыс жасамайтын адамдар.

Осы баптың 3-бөлігінде қарастырылған іс-әрекеттің субъективті жағы қасақана да, ескерусіз де көрсетілуі мүмкін. Бұл ниет қылмыскердің күзет қызметін атқаратын жеке күзет компаниясы қызметкерінің арнайы киімін киюі (пайдалануы) заңсыз екенін түсінеді, алайда ол зиянды салдарлардың басталуын алдын-ала біледі және олардың пайда болуын немесе саналы түрде рұқсат беруін қалайды және оларға немқұрайлы қарауы мүмкін .

Бұл жағдайда, қылмыскер өзінің іс-әрекетінің зиянды әсерінің пайда болу мүмкіндігін алдын-ала ескергенде, ұқыпсыздықты білдіруге болады, бірақ ол жеткілікті түрде негізделмесе, олардың алдын-алу туралы ойланбайды немесе мұндай салдардың ықтимал салдарын алдын ала ескермеген болса да, ол мұқият және сақтықпен болса да, оларды алдын-ала білуі керек және болуы мүмкін еді. . Оның үстіне, адам өзінің әрекеттерін әлеуметтік қауіпті деп санамайды, дегенмен ол белгілі бір ережелерді бұзатынын түсінеді.

"Сауда қызметін реттеу туралы" Қазақстан Республикасының 2004 жылғы 12 сәуірдегі № 544-II Заңына сәйкес, Қарулы Күштердің, басқа да әскерлер мен әскери қызметшілердің әскери немесе арнайы киімдеріне, формаларына, белгілеріне байланысты тауарларды сатуға тыйым салынады. мемлекеттік қорғаныс тапсырысы бойынша сатып алуларды қоспағанда, уәкілетті орган бекіткен тізімге сәйкес құрылымдардың, құқық қорғау органдарының, арнаулы мемлекеттік органдардың қызметкерлері. Сонымен бірге, мұндай іс-әрекет (сату) форманы сату мақсатында қолданылатынына қарамастан, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 196-бабы бойынша білікті болуы керек.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 684-бабының 1-тармағының негізінде құқық бұзушылықтың бұл түріне қатысты істер мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары қарауға жатады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 804-бабына сәйкес бұл құқық бұзушылық туралы хаттама:

- 1-бөліктің 1-тармағына сәйкес - ішкі істер органдары;

- 4-тармақтың 3-бөлігіне сәйкес - қауіпсіздік шараларын жүргізу кезінде Қазақстан Республикасы Мемлекеттік күзет қызметінің лауазымды адамдары.

Сондай-ақ, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 804-бабына сәйкес, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 675-бабы бойынша әкімшілік іс бойынша іс қозғау туралы шешімді прокурор шығарады.

34-тарау. ӘКІМШІЛІК СЫБАЙЛАС ЖЕМҚОРЛЫҚ ҚҰҚЫҚ БҰЗУШЫЛЫҚ

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 34-тарауында жеке тұлғаларға, заңды тұлғаларға мемлекеттік функцияларды орындауға уәкілетті тұлға немесе оған теңестірілген адам заңсыз кәсіпкерлік қызметті жүзеге асырғаны үшін заңсыз материалдық өтемақы алғаны үшін материалдық өтемақыны ұсынғаны үшін жауапкершілікті көздейтін 6 баптан тұратын әкімшілік құқық бұзушылық жасағаны үшін жауапкершілік институтын реттейді. мемлекеттік органдардың қызметі және заңсыз кіріс алу және өзін-өзі басқару, мемлекеттік органдар басшыларының сыбайлас жемқорлыққа қарсы күрес шараларын қабылдамағаны, сондай-ақ бұрын сыбайлас жемқорлық қылмыс жасаған адамдарды жұмысқа қабылдағаны үшін.

Түсініктеме тарауда шығармалар әкімшілік құқық бұзушылықтың ортақ (генералдық) объектісі негізінде біріктіріледі. Әкімшілік сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтың жалпы объектісі мемлекеттік функцияларды орындауға уәкілеттік берілген адамдар мен оларға теңестірілген адамдарға материалдық өтемақы беру процесінде туындайтын қоғамдық қатынастар болып табылады.

"Сыбайлас жемқорлыққа қарсы күрес туралы" Қазақстан Республикасының Заңына сәйкес сыбайлас жемқорлық деп мемлекеттік функцияларды жүзеге асыратын адамдар, сондай-ақ оларға теңестірілген адамдар өздерінің қызметтік өкілеттіктері мен байланысты адамдарының мүліктік жеңілдіктер мен артықшылықтарды жеке немесе делдалдар арқылы қабылдауы түсініледі. мүліктік пайда алу үшін олардың мүмкіндіктерін немесе өзге де өкілеттіктерін пайдалану, сондай-ақ жеке және заңды тұлғаларды оларға заңсыз беру арқылы осы тұлғалардың пара алуы мәлімделген артықшылықтар мен артықшылықтар.

Түсіндірілген тараудың кейбір баптарында Қазақстан Республикасының Қылмыстық кодексіндегі бәсекелес нормалар бар, сондықтан уәкілетті органдар қылмыстарды анықтаған кезде, актіде қылмыстық құқық бұзушылықтың белгілері бар-жоғын анықтауы керек. Әдетте, біз шенеуніктерге ұсынылған сыйлықтар мен қызметтердің құны (2 айлық есептік көрсеткіштен көп) туралы айтамыз.

Бұрын, 2001 жылы Әкімшілік Кодексте "Әкімшілік сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтар" тарауы бұрын болған, бірақ 2014 жылы Әкімшілік кодекс қабылданғаннан кейін қаржылық бақылау шараларын бұзғаны үшін жауапкершілікті

қарастыратын бап құқық бұзушылықтардың осы санатынан алынып тасталды. Сонымен қатар, жеке тұлғаларға заңсыз материалдық өтемақыны ұсынғаны үшін жауапкершілік 50-ден 100 АЕК-ке дейін, ал жаңа Кодексте тыйым салудың орнына 2-бөлігінде 200 АЕК, заңды тұлғаларға 100-ден 500 АЕК-ке дейін, 700 АЕК мөлшерінде айыппұл қарастырылған. заңды тұлғаның қызметі - 1500 АЕК мөлшерінде айыппұл. Мемлекеттік функцияларды орындауға уәкілеттік берілген адамнан немесе оған теңестірілген адамнан заңсыз материалдық өтемақы алғаны үшін айыппұл екі есеге дейін көбейеді.

Осы тараудағы барлық баптар үшін әкімшілік іс қозғау құқығы мемлекеттік қызмет және сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл жөніндегі уәкілетті органға тиесілі. Сонымен қатар, 676, 677, 680, 681-баптарға сәйкес мұндай құқық Қазақстан Республикасы Қарулы Күштері әскери полициясының, Қазақстан Республикасы Ұлттық қауіпсіздік комитетінің әскери полициясының, әскери қызметшілердің және әскери оқу-жаттығу лагерьлеріндегі адамдардың құқықбұзушылық жасағаны үшін Қазақстан Республикасы Ұлттық гвардиясының әскери полициясына тиесілі.

Сыбайлас жемқорлық сипатындағы әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді соттар қарайды.

676-бап. Жеке тұлғалардың заңсыз материалдық өтемақы беруі

Жеке тұлғалардың мемлекеттік функцияларды орындауға уәкілеттік берілген адамдарға немесе оларға теңестірілген адамдарға, егер бұл әрекеттерде қылмыстық құқық бұзушылық белгілері болмаса, материалдық сыйақы, сыйлықтар, жеңілдіктер немесе қызметтер ұсынуы, -

екі жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

"Сыбайлас жемқорлыққа қарсы күрес туралы" Қазақстан Республикасының Заңында - сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтар үшін қылмыстық жауапкершілік пен жаза Қазақстан Республикасының Қылмыстық кодексінде қарастырылған, әкімшілік жауапкершілік және әкімшілік сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылық үшін жаза Қазақстан Республикасының әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінде қарастырылған.

Бұл бұзушылықтың жалпы объектісі мемлекеттік функцияларды, мемлекеттік институттар мен қоғамды қамтамасыз етудің белгіленген тәртібі болып табылады.

жалпы объектінің бір бөлігі - бұл мемлекеттік функцияларды орындауға уәкілеттік берілген адамдар мен оларға теңестірілген адамдарға материалдық өтемақы төлеу процесінде пайда болатын әлеуметтік қатынастар.

"Сыбайлас жемқорлыққа қарсы күрес туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 1-бабының 3-тармағына сәйкес мемлекеттік функцияларды орындауға уәкілеттік берілген адамдар қатарына - Қазақстан Республикасының мемлекеттік қызмет туралы заңдарына сәйкес мемлекеттік қызметшілер, мәслихат депутаттары, сондай-ақ көзделген

міндеттерді уақытша орындайтын адамдар кіреді. мемлекеттік қызметке тағайындалғанға дейін.

Зерттеліп жатқан мақаланың мазмұнына сәйкес, тек мемлекеттік функцияларды орындауға уәкілеттік берілген адамдарға ғана емес, сонымен бірге оларға теңестірілген адамдарға да материалдық өтемақы төлеу үшін жауапкершілік пайда болады. Аталған Заңның 1-бабының 4-тармағында аталған адамдардың шеңбері көрсетілген, оларға мыналар кіреді:

- 1) жергілікті өзін-өзі басқаруға сайланған адам;
- 2) Қазақстан Республикасының заңдарында белгіленген тәртіппен Қазақстан Республикасының Президенттігіне кандидат ретінде тіркелген азамат;
- 3) Қазақстан Республикасы Парламентінің немесе мәслихаттардың депутаттары;
- 4) облыстық маңызы бар қалалардың, кенттердің, ауылдардың, ауылдық округтердің әкімдері, сондай-ақ сайланатын жергілікті өзін-өзі басқару органының мүшелері;
- 5) жергілікті өзін-өзі басқару органында тұрақты немесе уақытша жұмыс істейтін, сыйақысы Қазақстан Республикасының мемлекеттік бюджетінен төленетін қызметкер;
- 6) мемлекеттік ұйымда немесе квазимемлекеттік сектор субъектісінде басқару функцияларын жүзеге асыратын тұлға;
- 7) Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің және оның департаменттерінің қызметкерлері.

Актінің объективті жағы заңсыз материалдық сыйақыларды, сыйлықтарды, жеңілдіктерді немесе қызметтерді ұсынуда көрініс тапқан, заңмен реттелетін, мемлекеттік функцияларды орындауға уәкілеттік берілген адамдардың немесе олармен теңестірілген адамдардың қызметін бұзатын, заңмен реттелетін заңсыз әрекеттермен (әрекетсіздіктермен) сипатталады.

Қазақстан Республикасының Қылмыстық кодексінде 367-баптың, пара беру, тергеуде тұрған бапта көрсетілген қылмыстың белгілері бар бәсекелес норма бар. Осы баптың ескертпесінде: "Осы Кодекстің 366-бабының бірінші бөлігінде көрсетілген адамға ол бұрын жасаған айлық есептік көрсеткіштен аспайтын мөлшерде немесе құнмен жасаған заңды іс-әрекеттері (әрекетсіздігі) үшін алғаш рет қылмыстық жауапқа тартылмайды ...".

Құқық бұзушылықты анықтаған кезде материалдық сыйақының немесе мүліктік игіліктің мөлшерін бағалау қажет, егер оның мөлшері 2 айлық есептік көрсеткіштен (АЕК) аз болса, жеке тұлға әкімшілік жауапкершілікке тартылады.

"Жекелеген сыбайлас жемқорлық қылмыстарын қарау практикасы туралы" Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2015 жылғы 27 қарашадағы № 8 Нормативтік қаулысының 5-тармағы мүліктік жеңілдіктерге қызметтің барлық түрлерін немесе артықшылықтарды заңсыз пайдалану, құрылыс, жөндеу жұмыстарын жүргізу, санаторийлерді немесе туристік жолдамаларды ұсыну, жол жүру билеттері, жеңілдік

шарттарымен несиелер немесе несиелер және т.б. Олардың құнын анықтау үшін емтихандар тағайындалуы мүмкін.

Материалдық байлықты алудың бір түрі, заң шығарушы сыйлықтың шенеунікке берілуін қарастырды. Сүлейманов Ж.А. өзінің мақаласында ол сыйлық ұғымын былайша ашады: моральдың жалпы қағидаларына сәйкес сыйлық дегеніміз - басқа адамға тегін берілетін кез келген мүлік. Яғни, сыйлықтың өзі оны қабылдаған адамның ешқандай қарсы, қарсы міндеттемесін немесе әрекетін талап етпейді.

Алайда, заңға сәйкес, сыйлықтарды мемлекеттік функцияларды орындауға уәкілеттік берілген адамдар қабылдауға тыйым салынады. Алынған жағдайда, шенеуніктер оларды арнайы қорға тапсыруға міндетті.

2018 жылы Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігі Мемлекеттік кірістер комитетінің ішкі қауіпсіздік бөлімшелері шенеуніктерге заңсыз сыйлықтар берудің, сондай-ақ 2 АЕК-тен аспайтын ақшалай сыйақы берудің 12 жағдайының алдын алды.

Сонымен, қорапша шоколадты беру бойынша 3 факт және 500-ден 2000 теңгеге дейінгі ақшалай сыйақыны ұсынудың 9 фактісі тоқтатылды. Бүгінгі таңда 9 тұлға жалпы сомасы 2,9 млн. Теңге айыппұл түрінде әкімшілік жауапкершілікке тартылды.

Мысалы, Алматы қаласы бойынша МКД Алатау ауданы бойынша МКБ "Roshen" шоколад қорабы түріндегі заңсыз материалдық сыйақы фактісі анықталды, құны 1300 (мың үш жүз) теңге "заңды тұлғалардың, жеке кәсіпкерлердің ақпаратын қабылдау және өңдеу және салықтық тіркеу орталығының" бас маманына көлік құралына салық бойынша берешектің бар/жоқ екендігін анықтау бойынша мемлекеттік қызметті алу үшін.

Материал Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 676-бабы бойынша бір қорап шоколадты "ұсынуға" тырысқан азаматты әкімшілік жауапкершілікке тарту үшін Алматы қаласындағы ДАДГС-ке жіберілді.

Сондай-ақ, Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің 367-бабына арналған ескертудің 2-тармағында пара берген адам, егер лауазымды тұлға пара талап ету оған қатысты болған болса немесе егер бұл адам құқық қорғау органдарына немесе арнайы мемлекетке өз еркімен хабарлаған болса, қылмыстық жауаптылықтан босатылатыны көрсетілген. пара беру құқығы. Бірақ Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодексте әкімшілік жауапкершіліктен босату қарастырылмаған, бұл, біздің ойымызша, әкімшілік заңнамадағы олқылық.

16 жасқа толған, заңсыз материалдық тауарлар мен қызметтерді ұсынатын физикалық сау адамдар бұл қылмыстың субъектілері бола алады. Сондай-ақ, осы бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың объектісі қызметте қорғауды немесе жеңілдік алғысы келетін немесе мәселелерді шешуге қолайлы жағдай туғызатын, жұмыс істейтін бөлім басшыларына немесе олардың қызметін тексеретін лауазымды адамдарға материалдық жеңілдіктер беруді қалайтын лауазымды адамдар болуы мүмкін. д.

Актінің субъективті жағы мемлекеттік функцияларды орындауға уәкілеттік берілген адамның немесе оған теңестірілген адамның қызметтік жағдайынан өздеріне пайда алу мақсатында тікелей ниетпен сипатталады.

Түсіндірілген бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылық анықталған жағдайда, әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама жасалады. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 804-бабы 1-бөлігінің 60-тармағына сәйкес хаттама жасауға:

- Қазақстан Республикасы Қарулы Күштері әскери полициясының лауазымды тұлғалары, әскери қызметке шақырылған, оқуға шақырылған әскери қызметшілер жасаған құқық бұзушылықтар туралы;

- Қазақстан Республикасы Ұлттық қауіпсіздік комитеті әскери полициясының әскери бөлімдердің лауазымды адамдарына жасалған құқық бұзушылықтар туралы;

- әскери қызметшілердің және оқу-жаттығу жиындарына шақырылған әскери қызметшілердің жасаған құқық бұзушылықтары туралы Қазақстан Республикасы Ұлттық ұланының әскери полициясының лауазымды тұлғалары;

- мемлекеттік қызмет және сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл жөніндегі уәкілетті органның лауазымды адамдары.

"Қазақстан Республикасы Мемлекеттік қызмет және сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл агенттігінің кейбір мәселелері туралы және Қазақстан Республикасы Президентінің кейбір актілеріне өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы" Қазақстан Республикасы Президентінің 2016 жылғы 5 қазандағы № 349 Жарлығының 16-бөлігінің 60-тармағына сәйкес әкімшілік хаттама жасау функция болып табылады. Қазақстан Республикасы Мемлекеттік қызмет және сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл агенттігінің орталық аппараты.

Осы бапта көзделген әкімшілік істерді қарау және әкімшілік жаза қолдану мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьяларының құзыретіне жатады (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 684-бабы).

Осы бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылық үшін екі жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салынады. Мақаланың санкциясы сөзсіз.

2018 жылы қаралған әкімшілік құқық бұзушылықтың жалпы 35 фактісі тіркелді. Оның ішінде сот 24 әкімшілік іс қарады, мемлекеттік қызмет және сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл жөніндегі уәкілетті орган 11 әкімшілік іс қарады. 34 жағдайда сот айыппұл түрінде әкімшілік жаза қолдану туралы шешім қабылдады, 1 іс бойынша іс тоқтатылды.

677-бап. Мемлекеттік функцияларды жүзеге асыруға уәкілеттік берілген адамнан немесе оған теңестірілген адамнан заңсыз материалдық өтемақы алу

Мемлекеттік функцияларды орындауға уәкілеттік берілген тұлғаның немесе оған теңестірілген адамның заңсыз материалдық сыйақыларды, сыйлықтар, жеңілдіктер немесе қызметтерді оларды ұсынған тұлғалардың пайдасына жасаған әрекеттері (

әрекетсіздігі) үшін, егер мұндай әрекеттер (әрекетсіздік) адамның ресми өкілеттіктеріне кірсе, алуы мемлекеттік функцияларды орындауға уәкілетті немесе оған теңестірілген адам, егер бұл әрекеттерде қылмыстық құқық бұзушылық белгілері болмаса, - алты жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсініктеме берілген бап әкімшілік сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылыққа қатысты әкімшілік құқық бұзушылық құрамын ашады.

Бұл құқық бұзушылық 2007 жылы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекске енгізілген, бұрын ол Қазақстан Республикасының Қылмыстық кодексінде қаралуға тиіс болатын. Көптеген ТМД елдерінде шенеуніктер заңсыз материалдық сыйақы алғаны үшін қылмыстық жауапкершілікке тартылады.

Құқық бұзушылықтың жалпы нысаны - бұл мемлекеттік функцияларды, мемлекеттік институттар мен қоғамды қамтамасыз етудің белгіленген тәртібі.

Жалпы объектінің бір бөлігі - бұл мемлекеттік функцияларды орындауға уәкілеттік берілген адамдар немесе олармен теңестірілген адамдар заңсыз материалдық сыйақылар, сыйлықтар, жеңілдіктер немесе қызметтерді оларды ұсынған тұлғалардың, сондай-ақ үшінші тұлғалардың пайдасына жасаған әрекеттері (әрекетсіздігі) үшін қабылдау процесінде пайда болатын әлеуметтік қатынастар.

Құқықбұзушылықтың мәні - материалдық өтемақы (ұлттық валютада да, шетел валютасында да), сыйлықтар, жеңілдіктер мен қызметтер (материалдық сипаттағы кез келген қызмет).

Мемлекеттік қызметшілер сыбайлас жемқорлыққа қарсы тұруға, сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтарға жол бермеуге міндетті, мұндай мінез-құлық мемлекеттік қызметшілермен "Қазақстан Республикасының мемлекеттік қызметі туралы" Қазақстан Республикасының 2015 жылғы 23 қарашадағы № 416-V Заңының 52-бабында белгіленген.

Сондай-ақ, мемлекеттік функцияларды орындауға уәкілеттік берілген адамдар, оларға теңестірілген адамдар және мемлекеттік қызметке кіретін адамдар өз өкілеттіктерін жеке, топтық және өзге де бейресми мүдделерінде пайдалануына әкелуі мүмкін іс-әрекеттердің алдын алуға шектеулерді өздеріне алады.

"Сыбайлас жемқорлыққа қарсы күрес туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 12-бабына сәйкес мұндай шектеулер мыналарды қамтиды:

- 1) мемлекеттік функцияларды орындаумен сыйыспайтын қызметті жүзеге асыру;
- 2) жақын туыстарының, жұбайлары мен туыстарының бірлескен қызметке (жұмысқа) жол бермеуі;
- 3) мүліктік және мүліктік емес артықшылықтар мен артықшылықтар алу немесе алу мақсатында ресми таратуға жатпайтын ресми және өзге де ақпаратты пайдалану;
- 4) Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес лауазымдық өкілеттіктердің орындалуына байланысты сыйлықтар қабылдау.

Сонымен қатар, жоғарыда аталған заң сыбайлас жемқорлықты анықтайды - жауапты мемлекеттік лауазымға ие тұлғалар, мемлекеттік функцияларды орындауға уәкілеттік берілген адамдар, мемлекеттік функцияларды орындауға уәкілеттік берілген адамдармен теңестірілген адамдар, олардың қызметтік (қызметтік) өкілеттіктері мен байланысты лауазымды тұлғаларының заңсыз пайдалануы олармен жеке немесе делдалдар арқылы мүліктік (мүліктік емес) жеңілдіктер мен артықшылықтар алу мүмкіндігі немесе өздері үшін ТІН тұлғалар, сондай-ақ жеңілдіктер мен артықшылықтарды қамтамасыз ету арқылы осындай адамдардың паракорлық. Яғни, шенеуніктің заңсыз материалдық сыйақы алуын пара деп санауға болады.

Қылмыстың объективтік жағы, егер мұндай әрекеттер (әрекетсіздік) уәкілеттік берілген тұлғаның ресми өкілеттіктеріне жатса, лауазымды тұлға оны немесе тұлғаны делдал арқылы материалдық сыйақыларды, сыйлықтарды, жеңілдіктерді немесе қызметтерді (пара), оларды берген тұлғалардың пайдасына жасаған әрекеттері үшін (әрекетсіздік) алғанымен көрінеді. мемлекеттік функцияларды немесе оған теңестірілген тұлғаларды орындау.

Баптың диспозициясы пара алу әдісін сипаттайды: шенеунік немесе делдал арқылы. Материалдық сыйақыны алу шенеунік пара алудың шарттары, нысаны мен әдісі және олардың орнына қандай қызметтер көрсетілетінін өз бетінше келісетіндігін білдіреді.

Сондай-ақ, пара алу делдал арқылы мүмкін болады. ҚР Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексіңде материалдық ресурстар алу кезінде делдалдық үшін әкімшілік жауапкершілік қарастырылмаған. Бірақ мұндай жауапкершілік Қазақстан Республикасының Қылмыстық кодексінің 368-бабында қарастырылған (пара берушілік делдал), пара берушілік пен пара берушіге пара алу мен беру туралы келісімге қол жеткізуге немесе оны орындауға көмектесу ретінде анықталады. Осылайша, мемлекеттік функцияларды орындауға уәкілеттік берілген адам әкімшілік жауапкершілікке тартылады, ал пара алу кезінде делдал қылмыстық жауапкершілікке тартылуы керек, бұл біздің ойымызша, бұл әрекеттің қоғамдық қауіптілігі сәйкес келмейтіндігін ескере отырып, қисынға келмейді.

Борчашвили И.Ш. заңда пара алудың нақты әдістері көрсетілмеген, бұл негізді, өйткені олардың барлық алуан түрлілігін болжау мүмкін емес. Бүгінгі күні банктік карточкаға ақша аудару, ұялы телефонның балансын толтыру және т.б. арқылы ақша алу фактілері белгілі.

Айта кету керек, жауапкершілік әкімшілік құқық бұзушылық болған кезде пайда болады, бірақ қылмыстық құқық бұзушылықтың белгілері жоқ. Қылмыстық кодекстің 366-бабында мемлекеттік қызметшілердің пара алғаны үшін жауаптылығы қарастырылған. Осы мақаланың ескертуінде былай делінген: "Маңыздылықтың салдарынан қылмыс болып табылмайды және осы баптың бірінші бөлігінде көрсетілген адамнан, алдын ала келісім болмаған кезде сыйлық ретінде мүліктік, мүліктік құқықтар немесе басқа мүліктік пайда алу үшін бірінші рет алу үшін тәртіптік немесе әкімшілік

тәртіппен қудаланады. егер сыйлықтың құны екі айлық есептік көрсеткіштен аспаған болса, заңды әрекет (әрекетсіздік) жасалады". Яғни, құқық бұзушылықты анықтау үшін мемлекеттік қызметші алатын сыйақы мөлшерін анықтау қажет.

Мәселен, қостанайлық полицей материалдық өтемақы алғаны үшін әкімшілік жауапкершілікке тартылды, деп хабарлайды ПМ Мемлекеттік қызмет істері және сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл агенттігінің облыстық департаментінің баспасөз қызметіне сілтеме жасап. Іс материалдарында көрсетілгендей, 2017 жылғы 13 мамырда жол-патрульдік полициясының 23 жастағы қызметкері жол ережесін бұзған тұрғынды жауапкершіліктен босатты. Бірақ оның орнына ол қылмыскерден әрқайсысы 450 теңгеден екі донордан талап етті. Аталған факті бойынша жүргізуші Қостанай облысы Ішкі істер департаментінің ішкі қауіпсіздік басқармасына хабарлаған. Лауазымды тұлға айыппұл түрінде әкімшілік жауапкершілікке тартылады.

Қылмыстың субъектісі - мемлекеттік функцияларды орындауға уәкілеттік берілген адам немесе оған теңестірілген адамдар. Бұл қылмыстың мәні ерекше болады.

"Сыбайлас жемқорлыққа қарсы күрес туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 1-бабының 3-тармағына сәйкес мемлекеттік функцияларды жүзеге асыруға уәкілеттік берілген адамдар:

- "Қазақстан Республикасының мемлекеттік қызметі туралы" Қазақстан Республикасының заңына сәйкес мемлекеттік қызметшілер. Осы заң мынадай анықтама береді: "мемлекеттік қызметші - мемлекеттік органда мемлекеттік лауазымды Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен немесе Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің қаражаты есебінен атқаратын және мемлекеттің міндеттері мен функцияларын орындау үшін қызметтік өкілеттіктерін жүзеге асыратын Қазақстан Республикасының азаматы". ;

- мәслихат депутаттары;

- мемлекеттік лауазымға тағайындалғанға дейін, мемлекеттік қызметке тағайындалғанға дейін міндеттерін уақытша орындайтын адамдар.

Зерттеліп жатқан мақаланың мазмұнына сәйкес материалдық өтемақы алу үшін жауапкершілік тек мемлекеттік функцияларды орындауға уәкілеттік берілген адамдар ғана емес, сонымен бірге оларға теңестірілген адамдар да туындайды. Заңның 1-бабының 4-тармағында аталған адамдардың шеңбері көрсетілген, оларға мыналар кіреді:

1) жергілікті өзін-өзі басқаруға сайланған адам;

2) Қазақстан Республикасының заңдарында белгіленген тәртіппен Қазақстан Республикасының Президенттігіне кандидат ретінде тіркелген азамат;

3) Қазақстан Республикасы Парламентінің немесе мәслихаттардың депутаттары;

4) облыстық маңызы бар қалалардың, кенттердің, ауылдардың, ауылдық округтердің әкімдері, сондай-ақ сайланатын жергілікті өзін-өзі басқару органының мүшелері;

5) жергілікті өзін-өзі басқару органында тұрақты немесе уақытша жұмыс істейтін, сыйақысы Қазақстан Республикасының мемлекеттік бюджетінен төленетін қызметкер;

6) мемлекеттік ұйымда немесе квазимемлекеттік сектор субъектісінде басқару функцияларын жүзеге асыратын тұлға;

7) Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің және оның департаменттерінің қызметкерлері.

Субъективтік жағынан қылмыс тек қасақана және пайдакүнемдік мақсатта жасалады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 804-бабының 1-бөлігіне сәйкес аталған құқық бұзушылық туралы хаттама жасалады:

- әскери бөлімдердің (мекемелердің) командирлеріне (бастықтарына) қатысты Қазақстан Республикасы Қарулы Күштері әскери полициясының органдары (4-тармақтың 1-бөлігі).

- әскери бөлімдердің лауазымды адамдарына қатысты әскери бөлімдердің лауазымды тұлғалары жасаған құқық бұзушылықтар туралы Қазақстан Республикасы Ұлттық қауіпсіздік комитетінің әскери полиция органдары (5-тармақтың 1-бөлігі);

- әскери бөлімдердің командирлеріне қатысты Қазақстан Республикасы Ұлттық ұланының әскери полиция органдары (6-т. 1-бөлігі);

- қалған барлық жағдайларда мемлекеттік қызмет және сыбайлас жемқорлыққа қарсы күрес жөніндегі уәкілетті орган (60-тармақтың 1-бөлімі).

Қазақстан Республикасы Президентінің 2016 жылғы 5 қазандағы № 349 Жарлығының 16-тармағының 60-тармағына сәйкес хаттама жасау Қазақстан Республикасы Мемлекеттік қызмет істері және сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл агенттігінің орталық аппаратының функциясы болып табылады.

Осы бапта көзделген әкімшілік істерді қарау және әкімшілік жаза қолдану мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьяларының құзыретіне жатады (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 684-бабы).

Осы бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылық үшін алты жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салынады. Мақаланың санкциясы сөзсіз.

2018 жылы қаралған әкімшілік құқық бұзушылықты жасаудың 5 фактісі тіркелді. Оның ішінде сот 3 әкімшілік іс қарады, мемлекеттік қызмет және сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл жөніндегі уәкілетті орган екі әкімшілік іс қарады. 4 жағдайда сот айыппұл түрінде әкімшілік жаза қолдану туралы шешім қабылдады, 1 жағдайда іс тоқтатылды.

678-бап. Заңды тұлғаларға заңсыз материалдық өтемақы беру

1. Заңды тұлғалардың мемлекеттік функцияларды орындауға уәкілетті адамдарға немесе оларға теңестірілген адамдарға заңсыз материалдық сыйақылар, сыйлықтар,

жеңілдіктер немесе қызметтерді ұсынуы, егер бұл әрекеттерде қылмыстық құқық бұзушылық белгілері болмаса, -

жеті жүз елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекеттер -

мың бес жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Бұл бұзушылықтың жалпы нысаны - қоғамдық функцияларды орындауға уәкілеттік берілген адамдардың немесе оларға теңестірілген адамдардың заңды қоғамдық қызметінің қалыпты жұмыс істеуін қамтамасыз ету саласындағы қоғамдық қатынастар.

Жалпы объектінің бір бөлігі - бұл мемлекеттік функцияларды орындауға уәкілеттік берілген адамдар мен оларға заңды тұлғалармен теңестірілген тұлғаларды материалдық өтеу процесінде пайда болатын әлеуметтік қатынастар.

Ақша, бағалы қағаздар (облигациялар, вексельдер, вексельдер, чектер және т.б.), материалдық активтер, мүлікке құқық, мүліктік қызметтерді заңсыз ұсыну, сондай-ақ мүліктік міндеттемелерден ішінара немесе толық босату сияқты кез-келген мүлік бұзушылықтың мәні болып табылады. , жеңілдіктер беру (жалдау төлемдерін азайту, тұрғын үйді кезектен тыс алу, жеңілдетілген несие алу), ақылы қызметтерді ұсыну (жөндеу жұмыстары, туристік рұқсаттар, көлге рұқсаттар беру) oговителnye санаторийлер , билеттер, қарыздар және т.б.).

Ақша бірлігінде көрсетілген мәні жоқ немесе оны іске асыру мүмкіндігі жоқ материалдық заттар қаралатын әкімшілік құқық бұзушылықтың заты бола алмайтындығын атап өткен жөн. Демек, объект тек туысы немесе жақын адамы үшін құнды болатын заттардан (жақын адамдардың суреттері, хаттар, тұрмыстық заттар және т.с.с.) тарихи маңызы жоқ, ақшалай түрде бағалануы мүмкін емес.

Объективті жағы - заңмен реттелетін, мемлекеттік функцияларды орындауға уәкілеттік берілген адамдардың немесе олармен теңестірілген адамдардың қызметін заңмен реттелетін, заңсыз тұлғаларға заңсыз материалдық сыйақылар, сыйлықтар, жеңілдіктер немесе қызметтерді көпшілік алдында орындауға уәкілеттік берілген адамдарға жасайтын заңға қайшы әрекеттер жасау. функциялары немесе оларға теңестірілген адамдар.

Материалдық құндылықтар (қызметтер) мемлекеттік функцияларды орындауға уәкілеттік берілген адамға немесе оған теңестірілген адамға - оның әрекеті басталғанға дейін, кезінде немесе одан кейін, заңды тұлғаның мүдделері үшін берілген кезде (жасалған кезде) іс-әрекеттің біліктілігі үшін маңызды емес.

Объективті жағын ескере отырып, қарастырылып отырған қылмыс формальды құрамға ие. Қылмыс алушы берілген тауарлардың кем дегенде бір бөлігін қабылдаған сәттен бастап аяқталған болып саналады.

Егер алушы мемлекеттік функцияларды орындауға уәкілеттік берілген тұлға немесе оған теңестірілген тұлға болмаса, заңсыз материалдық өтемақы беру жөніндегі іс-әрекеттерді әкімшілік құқық бұзушылық деп тануға болмайды.

Материалдық өтемақы беру заңсыз деп танылуы мүмкін, егер:

- 1) заңды тұлғаның пайдасына іс-әрекет (әрекетсіздік) жасау шарты болса;
- 2) ол уәкілетті тұлғаның күтілетін іс-әрекеттерімен (әрекетсіздігімен), өзі басқаратын функциялардың сипатымен байланысты болса.

А.М.Субботин дұрыс атап өткендей, аталған фактілер бойынша әкімшілік істі қарау барысында тиісті лауазымды тұлғаға беру немесе уәде беруден немесе мүліктік қызмет көрсетуден, мүлікті ұсынудан туындайтын заңсыз іс-әрекеттер міндетті түрде нақтылануы керек еді. оның заңды тұлғаның мүддесі үшін, осы лауазымды тұлға атқаратын лауазымына байланысты әрекет (әрекетсіздік) жасау құқығы.

Мысалы, дәрі-дәрмектерді өндіру, өңдеу және сақтау саласындағы фармацевтикалық қызметті жүзеге асыратын заңды тұлға тиісті лицензияны бергені үшін есірткі құралдарын, психотроптық заттарды және прекурсорларды айналымы саласындағы мемлекеттік бақылау мен қадағалауды жүзеге асыруға уәкілеттік берілген адамға ақшалай сыйақы аударады, тексеруді жүргізбей-ақ. заң бойынша.

Қарастырылған әкімшілік актінің субъектісі болып меншік нысанына қарамастан заңды тұлғалар табылады.

"Сыбайлас жемқорлыққа қарсы күрес туралы" Қазақстан Республикасының 2015 жылғы 18 қарашадағы № 410-V Заңының қолданылу аясы жеке және заңды тұлғаларға бірдей қолданылады.

Қазақстан Республикасының 1994 жылғы 27 желтоқсандағы Азаматтық кодексінің 33-бабының ережелеріне сәйкес заңды тұлға - меншік, шаруашылық басқару немесе жедел басқару негізінде жеке мүлкі бар ұйым және өз міндеттемелері бойынша осы мүлік үшін жауап береді, мүлік сатып алады және жүзеге асыра алады және жүзеге асыра алады. жеке мүліктік емес құқықтар мен міндеттемелер, сотта талапкер және жауапкер. Заңды тұлғаның дербес балансы немесе бағалауы болуы керек.

Айта кету керек, Қазақстан Республикасында алғаш рет заңды тұлғалар Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексі заңды күшіне енген сәттен бастап, 2001 жылдың 30 қаңтарында өзгертілгендей, әкімшілік жауапкершіліктің субъектісі ретінде танылды.

Б. А. Жетписбаев дұрыс атап өткендей, соңғы жылдардағы құқық қолдану тәжірибесі заңды тұлғалар әкімшілік құқық бұзушылықтың субъектілері ретінде танылуы керек, демек, әкімшілік жауапкершілік субъектілері ретінде танылуы керек, өйткені Қазақстан Республикасы үшін негізгі өндірушілер ретіндегі заңды тұлғалардың рөлі үлкен. мемлекет өмірінің салалары: елдің әлеуметтік, экономикалық, мәдени және саяси өміріндегі.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 33 бабына сәйкес заңды тұлға Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің Ерекше бөлігінде нақты көзделген жағдайларда әкімшілік құқық бұзушылық үшін әкімшілік жауапкершілікке тартылады.

Түсіндірілген композицияның субъективті жағы тікелей ниетпен сипатталады. Алайда, кінәлілік қағидасы әкімшілік құқық жүйесінде негіз болатындығына қарамастан, әкімшілік құқықта заңды тұлғаның кінәсін анықтауда белгілі бір тәсіл бар.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекстің 33-бабына сәйкес, әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекстің Ерекше бөлімінде көзделген әрекет (әрекет немесе әрекетсіздік) жасалған, уәкілетті, орган бекіткен, заңды тұлғаны басқару функцияларын жүзеге асыратын тұлға немесе ұйымдастырушылық қызметті жүзеге асыратын заңды тұлға қызметкері болса, әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекстің 33-бабына сәйкес заңды тұлғалар әкімшілік құқық бұзушылық үшін әкімшілік жауапкершілікке тартылады. - басқару немесе басқару функциялары.

Осылайша, заңды тұлғалардың кінәсі оларды білдіретін жеке тұлғалардың кінәсі арқылы қаралады, яғни субъективті өлшем қолданылады. С.Д. Шаталов дұрыс атап өткендей, ұйым ешқашан өздігінен әрекет ете алмайды, және оның барлық әрекеттері заңға сәйкес, құрылтай құжаттары, басқа ұқсас құжаттар немесе арнайы рәсімделген өкілеттіктердің арқасында қатынастарда осы ұйымды ұсынатын адамдардың іс-әрекеттерінде делдал болады және көрінеді. үшінші тұлғалармен келісіп, оның атынан әрекет етеді, шешімдер қабылдайды және (немесе) басқаруды жүзеге асырады.

Ұқсас көзқарасты ұстана отырып, Өмірәлі заңды тұлғаның іс-әрекетін тек лауазымды адамдардың іс-әрекеттері, ал кейбір жағдайларда оның қызметкерлерінің іс-әрекеттері деп тануға болатындығын айтады. Оның үстіне лауазымды тұлғаның іс-әрекеті оның қызметтік міндеттерімен анықталады.

Заңды тұлғаның заң бұзушылық үшін жауаптылығы, заңсыз әрекеттерді соңғысы жасағанына қарамастан, адамның кінәлі болғанына қарамастан туындайды. Өз кезегінде, адамның мұндай әрекеттері медиация белгілеріне жатпайды.

Осы қылмыс құрамы оны экономикалық тұрғыдан тиімсіз және коммерциялық (корпоративті) мақсаттарға жету үшін сыбайлас жемқорлық әдістерін қолдануға шығындар жасауға бағытталғанын атап өтеміз. Әкімшілік-құқықтық ықпал ету әдістерін қолдану сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл саласындағы қылмыстық-құқықтық саясатқа қисынды қосымша болып табылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 684-бабының 1-тармағының негізінде құқық бұзушылықтың бұл түріне қатысты істер мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары қарауға жатады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 804-бабы 1-бөлігінің 60-тармағына сәйкес, бұл құқық бұзушылық туралы хаттаманы мемлекеттік қызмет және сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл жөніндегі уәкілетті органдар жасайды. Қазақстан Республикасы Президентінің 2016 жылғы 5 қазандағы № 349 Жарлығының 16-бөлігінің

60-тармағына сәйкес, әкімшілік хаттаманы дайындау Қазақстан Республикасы Мемлекеттік қызмет істері және сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл агенттігінің орталық аппаратының функциясы болып табылады.

Түсіндірілген баптың 2-бөлімі, оның бірінші бөлімінен айырмашылығы, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін, бір жыл ішінде бірнеше рет жасалған Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 678-бабының бірінші бөлігінде көрсетілген заңды тұлғаның іс-әрекеттерінен тұратын білікті әкімшілік құқық бұзушылықты қарастырады.

Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының "Соттардың Қазақстан Республикасы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің Ерекше бөлімінің нормаларын қолданудың кейбір мәселелері туралы" 2017 жылғы 6 қазандағы № 7 Нормативтік қаулысының 30-тармағына сәйкес әкімшілік сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылық жасағаны үшін әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодексінің 34-тарауының баптарына санкциялар қолданылатындығын ескеріңіз. әкімшілік құқық бұзушылық нәтижесінде алынған мүлікті тәркілеу қарастырылған. Осындай әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді шешу кезінде соттар тиісті фактілерді әкімшілік мекемелерге тапсыру немесе жою арқылы заттай айғақтардың тағдырын әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша шешімде осы фактіні көрсетіп шешуі керек (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 822-бабына сәйкес).

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 62-бабының 2-бөлігіне сәйкес заңды тұлға, ол жасалған күннен бастап үш жыл өткен соң, әкімшілік сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылық үшін әкімшілік жауапкершілікке тартылмайды.

Статистикаға сәйкес, 2017-2018 жылдары бір де бір заңды тұлға аталған құқық бұзушылық жасағаны үшін әкімшілік жауапкершілікке тартылған жоқ.

679-бап. Заңсыз кәсіпкерлік қызметті жүзеге асыру және мемлекеттік органдар мен жергілікті атқарушы органдардың заңсыз табыс алу

Мемлекеттік органдардың, жергілікті өзін-өзі басқару органдарының заңнамамен жүктелген функциялардан тыс кәсіпкерлік қызметпен айналысуы немесе қаржыландырудың белгіленген көздеріне қосымша материалдық игіліктер мен артықшылықтар қабылдау,

осы ұйымдардың басшыларына алты жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Бұл бұзушылықтың жалпы нысаны басқару саласындағы қоғамдық қатынастар, мемлекеттік органдар мен жергілікті өзін-өзі басқару органдарының заңды қоғамдық қызметінің қалыпты жұмысын қамтамасыз ету,

Жалпы объектінің бір бөлігі - бұл мемлекеттік органдардың және жергілікті билік органдарының қызметін жүзеге асыру үшін нормативтік құқықтық актілерде белгіленген тәртіп, сондай-ақ осы органдардың қызметін қаржыландырудың белгіленген тәртібі.

Қаралып отырған азаптаудың объективті жағы әрекеттер жасауды қарастырады. "Мемлекеттік қызмет туралы" Заңның 13-бөліміне сәйкес, мемлекеттік қызметте болуға байланысты шектеулерге кәсіпкерлік қызмет жатады, атап айтқанда мүлікті пайдалану, өндіріс, тауарларды сату, жұмыстарды орындау, қызметтерді көрсету арқылы таза табыс алуға бағытталған іс-шаралар. жеке меншік құқығына (жеке кәсіпкерлікке) немесе шаруашылық жүргізуге немесе мемлекеттік кәсіпорынның (мемлекеттік кәсіпорынның) жедел басқару құқығына негізделген.

Бұл құқық бұзушылықтың объективті жағы кәсіпкерлік қызметті жүзеге асырумен қатар, белгіленген қаржыландыру көздеріне қосымша материалдық игіліктер мен артықшылықтарды қабылдауды да ескеретінін атап өтеміз.

"Мемлекеттік қызмет туралы" Заңға сәйкес мемлекеттік органдар мен жергілікті өзін-өзі басқару органдарының қаржыландыру көздері республикалық немесе жергілікті бюджеттер немесе Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің қаражаты болып табылады.

Мүліктік жеңілдіктер мен артықшылықтарды қабылдау адамның өзіне ғана емес, сонымен бірге барлық адамдарға немесе ұйымдарға ақысыз, барлық қызмет түрлеріне ақы төлеу немесе жеңілдіктерді, құрылыс, жөндеу жұмыстарын, санаторийлерді немесе туристік жолдамаларды, жол жүру билеттерін заңсыз пайдалану деп қабылдауын түсіну керек. , несиелер немесе жеңілдетілген шарттардағы несиелер және т.б.

Алайда, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 677-бабында (әкімшілік функцияларды орындауға уәкілеттік берілген адамнан немесе оған теңестірілген адамнан заңсыз материалдық өтемақы алу) көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтан айырмашылығы, бұл бап байланысты емес қаржы көздерінің материалдық пайдасы мен артықшылықтарын алу үшін жауапкершілікті көздейді. жеке немесе заңды тұлғалардың мүдделері үшін бірыңғай әрекеттерді жүзеге асырумен. Бұл "Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл туралы" Заңның 13-бабы 1-бөлігінің 3-тармағына және "Мемлекеттік қызмет туралы" Заңның 13-бабы 1-бөлігінің 2-тармағына сәйкес мемлекеттік функцияларды орындау педагогикалық, ғылыми және өзге де ақы төленетін қызмет түрлерінен басқа кез-келген ақылы қызметке сәйкес келмейтіндігіне байланысты. өзге де шығармашылық қызмет.

Сондай-ақ, ешкімге Қазақстан Республикасының заңнамасында көзделмеген кез-келген көмек көрсету, табыс алуға байланысты кәсіпкерлік және өзге де қызметті жүзеге асыру әкімшілік құқық бұзушылық болып табылмайтындығын атап өткен жөн. Мұндай әрекеттер "Мемлекеттік қызмет туралы" Заңның 50-бөліміне сәйкес мемлекеттік қызметке нұқсан келтіретін тәртіптік теріс қылық ретінде қарастырылады.

Қазақстандық заңгер-бизнес сарапшысы А.Х. Лобков атап өткендей, Қазақстанда әкімшілік немесе қылмыстық жауапкершілік қарастырылған заңсыз кәсіпкерліктің келесі түрлері бар:

1. Кәсіпкерлік қызметті мемлекеттік тіркеусіз немесе уәкілетті органда тіркеу ережелерін бұза отырып жүзеге асыру.

2. Кәсіпкерлік қызметті лицензиясыз, арнайы рұқсатсыз, біліктілік куәлігімен (куәлікпен) жүзеге асыру кез-келген тауарларды, жұмыстарды немесе қызметтерді өндіру үшін мұндай құжаттардың болуы міндетті болған жағдайда жүзеге асырылады.

3. Лицензиялау шарттарын бұзған немесе лицензияның қолданылуын тоқтата тұрған кезде кәсіпкерлік қызметті жүзеге асыру.

4. Тыйым салынған кәсіпкерлік қызметпен айналысу.

5. Мемлекеттік тіркеуді немесе лицензияларды және өзге де рұқсаттарды, жалған ақпараты бар құжаттарды беруді жүзеге асыратын уәкілетті органға ұсыну.

6. Заңды тұлғаны, филиалды немесе өкілдікті тиісті қайта тіркеусіз кәсіпкерлік қызметті жүзеге асыру.

7. Жалған бизнес.

Алайда, осы бапқа қатысты "мемлекеттік органдардың кәсіпкерлік қызметті жүзеге асыруы" қаралып жатқан іс-әрекеттер жоғарыда аталған шарттардың болуына байланысты емес, мемлекеттік органдардың кәсіпкерлік қызметпен айналысуға тыйым салынатындығына байланысты заңсыз деп танылатындығына назар аударған жөн.

Ақша, бағалы қағаздар (облигациялар, вексельдер, чектер және басқалары), материалдық құндылықтар, меншік құқығы, заңсыз қамтамасыз ету сияқты кез-келген материалдық игіліктер мен артықшылықтар құқық бұзушылықтың мәні болуы мүмкін. мүліктік қызметтер, сондай-ақ мүліктік міндеттемелерден ішінара немесе толықтай босату, жеңілдіктер беру (жалдау төлемдерін азайту, кезектен тыс тұрғын үй, жеңілдетілген несие алу), ақысыз қызметтер ұсынуға жатады ақылы (жөндеу жұмыстары, туристік жолдамалар, санаторийлерге жолдамалар беру және т.б.).

Түсіндірілген бапта арнайы субъектісі - мемлекеттік органдар мен жергілікті өзін-өзі басқару органдарының басшылары қарастырылған. Алайда, баптың диспозициясы ұжымдық сипатқа ие екендігін - кәсіпкерлік қызметті жеке мемлекеттік қызметшілер емес, мемлекеттік органдар немесе жергілікті өзін-өзі басқару органдары жүзеге асыратынын көрсетеді.

Құқық теориясындағы мемлекеттік орган туралы түсінік екі түрлі. Бір жағдайда бұл термин мемлекеттік аппараттың бөлігі ретінде қарастырылады.

Басқа жағдайда мемлекеттік орган мемлекеттік механизмнің бөлігі ретінде қарастырылады.

Басқа авторлар мемлекеттік органды оның аппараттарына да, механизміне де жатқызбайды, бірақ оны не мемлекеттің тұтастай бөлігі, не мемлекеттік міндеттерді шешетін ұйым ретінде қарастырады.

Өз қызметін мемлекеттік органдарда жүзеге асыратын тұлғалар мемлекеттік қызметші деп танылады.

Өз кезегінде Э.М.Хасенов қоғамдастықтың белгілі бір тобын мемлекеттік билікті өз қолына шоғырландыратын және бүкіл жүйенің даму стратегиясын әзірлеуге жауапты Қазақстан Республикасының мемлекеттік қызметшілеріне жатқызу керектігін айтады.

Қазақстан Республикасындағы жергілікті өзін-өзі басқару органдары - бұл "Қазақстан Республикасындағы жергілікті мемлекеттік басқару және өзін-өзі басқару туралы" Заңға сәйкес жергілікті маңызы бар мәселелерді шешу функциялары жүктелген органдар.

"Сыбайлас жемқорлыққа қарсы күрес туралы" Қазақстан Республикасының Заңында мемлекеттік функцияларды орындауға уәкілеттік берілген адамдарға (өз қызметін тұрақты немесе босатылған негізде жүзеге асырмайтын мәслихаттар депутаттарын қоспағанда), мемлекеттік функцияларды жүзеге асыруға уәкілеттік берілген адамдармен теңестірілген тұлғаларға кәсіпкерлік қызметке тыйым салу бекітілген (Қазақстан Республикасы Президентігіне кандидаттарды, Қазақстан Республикасы Парламентінің немесе мәслихаттардың депутаттарын, облыстық маңызы бар қалалардың әкімдерін қоспағанда, елді мекендер, ауылдар, ауылдық округтер, сондай-ақ сайланған жергілікті өзін-өзі басқару органдарының мүшелері, квазимемлекеттік сектор субъектілерімен айналысатын адамдар).

Бұл әкімшілік құқық бұзушылықтың субъективтік жағы тікелей ниет түрінде кінәлілікпен сипатталады. Тікелей ниеттің болуы қылмыскердің өз әрекетінің заңсыз сипатын білетіндігін, оның әрекетінің зиянды салдарын алдын-ала білетіндігін және олардың орындалуын тілейтінін білдіреді.

Сонымен, адам өзінің мемлекеттік органның немесе жергілікті өзін-өзі басқарудың басшысы екенін түсінеді және заңда белгіленген тыйымға қарамастан, оның басшылығымен ұйым кәсіпкерлік қызметті жүзеге асырады немесе қаржыландырудың белгіленген көздеріне қосымша материалдық артықшылықтар мен артықшылықтарды қабылдайды.

Мысалы, меншік құқығында бірнеше қызметтік көліктері бар мемлекеттік мекеме, басшының нұсқауы бойынша, бұл көлік құралдарын белгілі бір ақшаға жалдауға (пайдалануға) беру бойынша іс-әрекеттерді жүзеге асырады, бұл қызметтің қандай да бір функцияны жүзеге асыратын ұйыммен ешқандай байланысы болмаса да, оған мемлекет тағайындаған.

Айта кету керек, мемлекеттік органдар мен жергілікті өзін-өзі басқару органдарының басшыларына жүктелген және "Мемлекеттік қызмет туралы" Қазақстан Республикасының Заңында бекітілген негізгі міндеттердің бірі Қазақстан Республикасының өз құзыреті шегінде сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл туралы заңнамасының талаптарын сақтауды қамтамасыз ету болып табылады, дәлірек айтсақ, оны қамтамасыз етуі керек. Мемлекеттік органдар мен жергілікті өзін-өзі басқару органдарының кәсіпкерлік қызметті болдырмауы.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 684-бабының 1-тармағының негізінде құқық бұзушылықтың бұл түріне қатысты істер мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары қарауға жатады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 804-бабы 1-бөлігінің 31-тармағына сәйкес, бұл құқық бұзушылық туралы хаттаманы мемлекеттік кірістердің уәкілетті органдары жасайды және осы баптың 60-тармағына сәйкес мемлекеттік қызмет және сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл жөніндегі уәкілетті органдармен хаттама жасауға болады. Қазақстан Республикасы Президентінің 2016 жылғы 5 қазандағы № 349 Жарлығының 16-бөлігінің 60-тармағына сәйкес хаттама жасау Қазақстан Республикасы Мемлекеттік қызмет істері және сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл агенттігінің орталық аппаратының функциясы болып табылады. Қазақстан Республикасы Қаржы министрінің 2016 жылғы 14 маусымдағы № 306 бұйрығының 12-тармағының 17-тармағына сәйкес, әкімшілік хаттаманы дайындау Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігі Мемлекеттік кірістер комитетінің құқығы болып табылады.

Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының "Соттардың Қазақстан Республикасы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің Ерекше бөлімінің нормаларын қолданудың кейбір мәселелері туралы" 2017 жылғы 6 қазандағы № 7 Нормативтік қаулысының 30-тармағына сәйкес әкімшілік сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылық жасағаны үшін әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекстің 34-тарауының баптарына санкциялар қолданылатындығын ескеріңіз. Әкімшілік құқық бұзушылық нәтижесінде алынған мүлікті тәркілеу қарастырылған. Осындай әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді шешу кезінде соттар тиісті фактілерді әкімшілік мекемелерге тапсыру немесе жою арқылы зағтай айғақтардың тағдырын әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша шешімде осы фактіні көрсетіп шешуі керек (Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 822-бабына сәйкес).

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 62-бабының 2-тармағына сәйкес жеке тұлға әкімшілік сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылық жасағаны үшін ол жасалған күннен бастап бір жыл өткен соң әкімшілік жауапкершілікке тартылмайды.

Статистикаға сәйкес, 2017-2018 жылдары аталған қылмысты жасағаны үшін ешкім әкімшілік жауапкершілікке тартылмаған.

680-бап. Мемлекеттік органдар басшыларының сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл шараларын қабылдамауы

Қазақстан Республикасы Президентінің, мемлекеттік органдардың, Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің, басқа да әскерлері мен әскери құрылымдарының басшылары немесе жауапты хатшылары немесе өзге де лауазымды тұлғалары өз өкілеттіктері шегінде Қазақстан Республикасының сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл туралы заңнамасына немесе өздеріне бағынысты адамдарға қатысты заңнаманың бұзылуын жоюды жүзеге асырмауы сыбайлас жемқорлық құқық

бұзушылық жасағаны немесе осы шараларды қабылдаған кезде Қазақстан Республикасының заңнамасын бұза отырып кінәлі сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл туралы немесе қылмыс жасағандардың тұрғылықты жері бойынша мемлекеттік кірістер органдарына тиісті ақпарат ұсынбау -

жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ _____

Бұл құқық бұзушылықтың ортақ объектісі басқару саласындағы қоғамдық қатынастар болып табылады.

Жалпы объект - бұл нормативтік құқықтық актілерде белгіленген сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл шараларын қабылдау тәртібі.

Қаралып отырған қылмыстың объективтік жағы әрекетсіздіктің келесі түрлерімен сипатталады:

- Қазақстан Республикасының сыбайлас жемқорлыққа қарсы күрес туралы заңнамасын бұзушылықтарды жою бойынша шаралар қабылдамау;
- сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтары үшін кінәлі бағынысты адамдарға қатысты тиісті шаралар қабылданбаған;
- кінәлілердің тұрғылықты жері бойынша мемлекеттік кірістер органдарына тиісті ақпарат ұсынбау;

Сондай-ақ, бұл әкімшілік құқық бұзушылық әрекеттерді жасау арқылы жүзеге асырылуы мүмкін, атап айтқанда:

- Қазақстан Республикасының сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл туралы заңнамасын бұза отырып, сыбайлас жемқорлыққа қарсы күрес шараларын қабылдау

Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-шаралар жүйесі "Сыбайлас жемқорлыққа қарсы күрес туралы" Заңның 6-бабында бекітілген және оған мыналар кіреді:

- 1) сыбайлас жемқорлыққа қарсы мониторинг;
- 2) сыбайлас жемқорлық тәуекелдерін талдау;
- 3) сыбайлас жемқорлыққа қарсы мәдениетті қалыптастыру;
- 4) Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес сот сараптамасы процесінде сыбайлас жемқорлық нормаларын анықтау;
- 5) сыбайлас жемқорлыққа қарсы стандарттарды қалыптастыру және сақтау;
- 6) қаржылық бақылау;
- 7) сыбайлас жемқорлыққа қарсы шектеулер;
- 8) мүдделер қақтығысының алдын алу және шешу;
- 9) кәсіпкерлік саласындағы сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-шаралар;
- 10) сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтарды анықтау, жолын кесу, ашу және тергеу;
- 11) сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылық туралы хаттама;
- 12) сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтың салдарларын жою;

13) Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл жөніндегі ұлттық баяндаманы қалыптастыру және жариялау.

Мемлекеттік қызметшілердің сыбайлас жемқорлыққа қарсы мінез-құлқы Қазақстан Республикасының "Мемлекеттік қызмет туралы" Заңында белгіленген, мемлекеттік қызметшілерге:

- сыбайлас жемқорлық көріністеріне қарсы тұруға;
- сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтарына жол бермеуге;
- басқа мемлекеттік қызметшілердің сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылық фактілерінің жолын кесу.

Мемлекеттік қызметшінің сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылық туралы ақпараты болған жағдайда, ол мұндай құқық бұзушылықтың алдын-алу және тоқтату үшін қажетті шараларды қабылдауға, оның ішінде жоғары тұрған басшыны, өзі жұмыс істейтін мемлекеттік орган басшылығына және уәкілетті мемлекеттік органдарды жазбаша түрде дереу хабардар етуге міндетті.

Өз кезегінде, басшылар ақпарат алған күннен бастап бір ай ішінде мемлекеттік қызметшінің сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтары туралы, оны осы бұзушылықтарды жасауға итермелеген жағдайлары туралы арыздары бойынша барлық шараларды қабылдауға міндетті. Мұндай шаралар тексерістерді ұйымдастыру және уәкілетті органдарға өтініштер жіберу болып табылады.

Бұл шара басшылардың өздеріне сеніп тапсырылған мемлекеттік органдар мен ұйымдардағы персонал және сыбайлас жемқорлыққа қарсы саясат үшін жауапкершілігін күшейтеді.

Объективті жағының дизайнына сәйкес, қаралып жатқан қылмыс формальды құрамға ие және бастың жауапкершілігі зиянды зардаптардың туындауына қарамастан орын алады.

Түсіндірілген бапта субъектісі арнайы қарастырылған, ол:

- басшы немесе жауапты хатшы немесе Қазақстан Республикасының Президенті айқындайтын өзге де лауазымды адамдар, лауазымды адамдар мен мемлекеттік органдардың басшылары, Қазақстан Республикасының Қарулы Күштері, Қазақстан Республикасының басқа да әскерлері мен әскери бөлімдері.

Айта кету керек, Қазақстан Республикасы Президентінің 2009 жылғы 22 сәуірдегі № 793 "Қазақстан Республикасында қылмыс пен сыбайлас жемқорлыққа қарсы күресті күшейту және құқық қорғау қызметін одан әрі жетілдіру жөніндегі қосымша шаралар туралы" Жарлығымен директорларға мемлекеттік органдардың, мемлекеттік ұйымдар мен ұйымдардың тікелей бақылауы жүктелген. бұл үшін жеке жауапкершілікті белгілей отырып, сыбайлас жемқорлыққа қарсы күрес міндеті.

Қазақстан Республикасы Президентінің 2007 жылғы 27 шілдедегі № 372 "Қазақстан Республикасы Орталық атқарушы органының жауапты хатшысының мәртебесі мен өкілеттіктері туралы" Жарлығына сәйкес жауапты хатшы орталық атқарушы органның

аппаратын басқарады және қызметке тағайындалатын және қызметтен босатылатын ерекше мәртебесі бар мемлекеттік қызметші болып табылады. Республика Президенті Әкімшілігінің және Республика Премьер-Министрінің келісімі бойынша Қазақстан Республикасы Президентінің лауазымдары. Ол Республика Президентіне, Республика Премьер-Министріне және тиісті орталық атқарушы органның басшысына есеп береді. Жарлыққа қосымшаның 29-тармағына сәйкес, ол өз құзыреті шегінде сыбайлас жемқорлыққа қарсы заңнама талаптарының сақталуын қамтамасыз етеді.

"Мемлекеттік қызмет туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 1-бабының 8-тармағына сәйкес, лауазымды тұлға - тұрақты, уақытша немесе арнайы органмен билік өкілінің функцияларын орындайтын немесе мемлекеттік органдарда ұйымдастырушылық, әкімшілік немесе әкімшілік функцияларды орындайтын тұлға.

Субъективті жағы. Жоғарыда аталған субъектілердің сыбайлас жемқорлыққа қарсы заңнаманы сақтау бойынша тікелей міндеттемелері болғандықтан, қарастырылған әкімшілік құқық бұзушылық қасақана да, абайсызда да жасалуы мүмкін.

Бұл құқық бұзушылықты қасақана жасау:

Көшбасшы сыбайлас жемқорлыққа қарсы заңнаманы бұзу фактісі туралы білді және қасақана:

- жеке мүдделерді ескере отырып, Қазақстан Республикасының сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл туралы заңнамасының бұзылуын жою бойынша заңнамада белгіленген шаралар қолданбаған;

- сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтары үшін кінәлі бағынысты адамдарға қатысты тиісті шаралар қолданбаған;

- кінәлілердің тұрғылықты жері бойынша мемлекеттік кірістер органдарына тиісті ақпарат ұсынбаған;

- Қазақстан Республикасының сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл туралы заңнамасын бұза отырып, сыбайлас жемқорлыққа қарсы күрес шараларын қабылдады.

Сонымен бірге, басшының немесе кез-келген жауапты хатшының немесе Қазақстан Республикасының Президенті, мемлекеттік органдар, Қазақстан Республикасының Қарулы Күштері, басқа да әскерлері мен әскери құрылымдары айқындайтын өзге де лауазымды адамдар өздерінің әрекетсіздігі немесе сыбайлас жемқорлыққа қарсы заңнаманы бұза отырып жасаған іс-әрекеттері үшін материалдық немесе өзге де жеңілдіктер алатыны жоққа шығарылмайды. , және бұл акт билікті теріс пайдалану немесе оларды пайдалану ретінде анықталмауы керек.

Өз кезегінде, қарастырылған әкімшілік құқық бұзушылықтың түрін абайсызда жасау жоғарыда көрсетілген әрекетсіздікпен көрінеді:

- лидер тарапынан ұқыпсыздық, нақтырақ айтсақ, оның әрекетсіздігінің зиянды салдарының (сондай-ақ заңдарды бұзу арқылы жасалған іс-әрекеттердің) басталу мүмкіндігін қамтамасыз ете отырып, ол мұндай салдардың өздігінен болдырмауға немесе тіпті оларды болдырмауға үміттенген.

- жетекшінің немқұрайлылығы, атап айтқанда, ол өзінің әрекетсіздігінің зиянды салдарларының басталу мүмкіндігін алдын-ала қарастырмады (сонымен бірге заңдарды бұзу арқылы жасалған іс-әрекеттер), бірақ ол оларды алдын ала білуі керек және болуы мүмкін еді.

Қаралып отырған жағдайда зиянды зардаптарды алдын ала болжау міндеті адам орындайтын қызметтік міндеттердің сипатына және сыбайлас жемқорлыққа қарсы заңнаманың талаптарына байланысты.

"Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл туралы" ҚР Заңының 22 бабына сәйкес барлық мемлекеттік органдар мен лауазымды тұлғалар өз құзыреті шегінде сыбайлас жемқорлыққа қарсы күрес жүргізуге міндетті.

Осылайша, мемлекеттік органдардың басшылары өз өкілеттігі шегінде осы Заңның талаптарын орындауды және кадр, бақылау, заң және басқа да қызметтерді тарта отырып, онда көзделген тәртіптік шараларды қолдануды, сондай-ақ сыбайлас жемқорлықтың барлық белгілі жағдайлары туралы уәкілетті құқық қорғау және бақылау органдарына тіркеу мен хабарлауды қамтамасыз етуге міндетті.

Мысалы, Орал қаласында болған жағдайды мысал ретінде келтіру керек: "Орал қаласының мамандандырылған әкімшілік соты Орал қаласы прокурорының қаулысы бойынша Орал қаласының Мәдениет және тілдерді дамыту бөлімінің бастығы С. Т. Дүйсентегі сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс – қимыл бойынша шаралар қолданбағаны үшін, атап айтқанда-бағынысты кінәлі қызметкерге қатысты аталған шараларды қолданбағаны үшін, Қазақстан Республикасының Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл туралы заңнамасын бұза отырып әкімшілік жауапкершілікке тартылды. Орал қаласының прокуратурасымен "Орал қаласының Мәдениет және тілдерді дамыту бөлімінің Жастар мәдениет үйі" МКҚК қызметінде жеке тұлғаларға заңсыз артықшылық көрсету фактілері бойынша шешім қабылдау және дайындау барысында ұсыныс енгізілді, оның қаралу қорытындысы бойынша Орал қаласының Мәдениет және тілдерді дамыту бөлімінің бастығы С. Т. Дүйсентегі сыбайлас жемқорлыққа жағдай туғызатын құқық бұзушылық жасағаны үшін, аталған кәсіпорынның директоры Ф. А. Баюканскийдың бұйрығымен " Орал қаласының Мәдениет және тілдерді дамыту Заңның ережелеріне сәйкес осы құқық бұзушылықты жасау заңмен белгіленген тәртіппен қызметінен босатуға немесе мемлекеттік функцияларды орындауды тоқтатуға әкеп соқтыратынына қарамастан, сөгіс түріндегі тәртіптік жауапкершілікке тартылды".

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 684-бабының 1-тармағының негізінде құқық бұзушылықтың бұл түріне қатысты істер мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары қарауға жатады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 804-бабы 1-бөлігінің 31-тармағына сәйкес осы бұзушылық туралы хаттама жасалады:

- әскери бөлімдердің (мекемелердің) командирлеріне (бастықтарына) қатысты Қазақстан Республикасы Қарулы Күштері әскери полициясының органдары (4-тармақтың 1-бөлігі).

- әскери бөлімдердің лауазымды адамдарына қатысты әскери бөлімдердің лауазымды тұлғалары жасаған құқық бұзушылықтар туралы Қазақстан Республикасы Ұлттық қауіпсіздік комитетінің әскери полиция органдары (5-тармақтың 1-бөлігі);

- әскери бөлімдердің командирлеріне қатысты Қазақстан Республикасы Ұлттық ұланының әскери полиция органдары (6-т. 1-бөлігі);

- қалған барлық жағдайларда мемлекеттік қызмет және сыбайлас жемқорлыққа қарсы күрес жөніндегі уәкілетті орган (60-параграфтың 1-тармағы).

Қазақстан Республикасы Президентінің 2016 жылғы 5 қазандағы № 349 Жарлығының 16-бөлігінің 60-тармағына сәйкес хаттама жасау Қазақстан Республикасы Мемлекеттік қызмет істері және сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл агенттігінің орталық аппаратының функциясы болып табылады.

Сондай-ақ, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 805-бабына сәйкес, бұл жағдайда әкімшілік іс бойынша іс қозғау туралы шешімді прокурор шығарады.

Статистикаға сәйкес, 2017 жылы заң бұзушылық жасағаны үшін бір де бір заңды тұлға әкімшілік жауапкершілікке тартылған жоқ.

Сонымен бірге, 2018 жылы мемлекеттік қызмет және сыбайлас жемқорлыққа қарсы күрес саласындағы уәкілетті орган екі әкімшілік іс қарады, олар бойынша сот әкімшілік айыппұл салу туралы шешім қабылдады.

681-бап. Бұрын сыбайлас жемқорлық қылмыс жасаған адамдарды жұмысқа орналастыру

Мемлекеттік органдардың, мекемелер мен кәсіпорындардың басшыларының немесе ұлттық компаниялардың, ұлттық басқарушы холдингтердің, ұлттық холдингтердің, ұлттық даму институттарының, сондай-ақ олардың еншілес ұйымдарының басшыларының бұрын сыбайлас жемқорлық қылмыс жасаған адамдарға жұмысқа қабылдауды қабылдауы, -

жүз айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Бұл құқық бұзушылықтың ортақ объектісі басқару саласындағы қоғамдық қатынастар болып табылады.

Нормативтік-құқықтық актілерде белгіленген мемлекеттік органдарда, мекемелер мен кәсіпорындарда, ұлттық компанияларда, ұлттық басқару холдингтерінде, ұлттық холдингтерде, ұлттық даму институттарында, сондай-ақ олардың еншілес ұйымдарында азаматтарды қабылдау тәртібі жалпы объект болып табылады.

Қарастырылып отырған бұзушылықтың объективті жағы іс-әрекеттерді жасау - бұрын сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылық жасаған адамдарды жұмысқа қабылдау.

Жұмысқа қабылдау дегеніміз - лауазымға (лауазымға) мемлекеттік лауазымға тағайындалу құқығымен жалдау туралы актіні беру түсінілуі керек.

Айта кету керек, "Мемлекеттік қызмет туралы" Заңға сәйкес, мемлекеттік қызметшілер өз қызметін мемлекеттік органдарда, мекемелерде және кәсіпорындарда жүзеге асырады. Сонымен бірге, тұлғалар - ұлттық компаниялардың, ұлттық басқарушы холдингтердің, ұлттық холдингтердің, ұлттық даму институттарының, сондай-ақ олардың еншілес ұйымдарының қызметкерлері сыбайлас жемқорлыққа қарсы күрес туралы заңның 2 және 4-тармақтарына сәйкес мемлекеттік функцияларды орындауға уәкілеттік берілген адамдармен теңестірілген адамдар болып табылады. " Және Қазақстан Республикасы Бюджет кодексінің 3-бабы 1-бөлігінің 31-тармағы, бұл оларға сыбайлас жемқорлыққа қарсы заңнамада белгіленген барлық міндеттемелердің мерзімін ұзартуды білдіреді.

"Мемлекеттік қызмет туралы" Заңға сәйкес, сыбайлас жемқорлық қылмыс жасаған азамат мемлекеттік қызметке қабылданбайды.

Сонымен бірге, соттылық жойылғанның өзінде бұл факт маңызды емес, өйткені жоғарыда аталған заңның 16-бабы 3-бөлігінің 8-тармағында сотталғандықты өтеу мерзімі немесе соттылық жойылғаннан кейін жұмысқа қабылдау шарттары көрсетілмеген, мысалы, көрсетілгендей осы баптың 3-бөлігінің 3, 6 және 9-тармақтарында сыбайлас жемқорлыққа жатпайтын құқық бұзушылықтардың басқа түрлеріне қатысты.

"Мемлекеттік қызмет туралы" Заңның 30-бабына сәйкес, мемлекеттік қызметке азаматтарды қабылдауды тіркеу кезінде мемлекеттік орган Қазақстан Республикасының мемлекеттік қызмет және сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл саласындағы заңнамасының талаптарын сақтауды қамтамасыз етеді.

Қазақстан Республикасы Президентінің 2015 жылғы 29 желтоқсандағы " Мемлекеттік қызметті өткерудің кейбір мәселелері туралы" №152 Жарлығына сәйкес сыбайлас жемқорлыққа төзбеушілік мемлекеттік қызметке үміткерлерді іріктеудің міндетті өлшемі ретінде белгіленді.

Осылайша, қарастырылып отырған актінің объективті жағы - бұрын сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылық жасаған адамды республика заңнамасының белгіленген талаптарына қайшы келетін мемлекеттік органның, мекеменің немесе кәсіпорынның, ұлттық компанияның, ұлттық басқару холдингтерінің, ұлттық холдингтердің, ұлттық даму институттарының, еншілес ұйымдарының басшыларымен жалдау туралы акті жасау. Мемлекеттік қызмет және сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл саласындағы Қазақстан.

Түсіндірме бапта субъектісі арнайы қарастырылған - мемлекеттік органдардың, мекемелер мен кәсіпорындардың басшылары немесе ұлттық компаниялардың, ұлттық басқарушы холдингтердің, ұлттық холдингтердің, ұлттық даму институттарының, сондай-ақ олардың еншілес ұйымдарының басшылары.

Сыбайлас жемқорлыққа қарсы заңнаманы сақтау міндеті ең алдымен осы адамдарға Қазақстан Республикасы Президентінің 2009 жылғы 22 сәуірдегі № 793 "Қазақстан Республикасындағы қылмыс пен сыбайлас жемқорлыққа қарсы күресті күшейту және құқық қорғау қызметін одан әрі жетілдіру жөніндегі қосымша шаралар туралы" Жарлығымен жүктелген. Сонымен, мемлекеттік органдардың, мемлекеттік ұйымдар мен мемлекет қатысатын ұйымдардың басшылары сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл үшін тікелей жауапкершілікке ие болады (2-тармақ).

"Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне қылмыстық іс жүргізу заңнамасын жетілдіру мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы" 2014 жылғы 4 шілдедегі Заңға сәйкес, мемлекеттік қызметшілердің жауапкершілігін күшейте отырып, "Мемлекеттік қызмет туралы" Заңға бірқатар өзгертулер мен толықтырулар енгізілген болатын. сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылық жасағаны үшін, оның ішінде: саяси мемлекеттік қызметшілердің мемлекеттік қызметті тоқтатуы үшін негіз болып табылады, сонымен қатар мемлекеттік қызметті қабылдау сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылық жасаған немесе бұрын сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылық жасағаны үшін жұмыстан шығарылған тұлға (25-баптың 4-1-тармағы). Бұл ереже әкімшілік мемлекеттік қызметшілерге де қолданылады (27-бап).

Сонымен қатар, Қазақстан Республикасының Қылмыстық кодексінде 366-баптың "Пара алу" санкциясы негізгі үкіммен қатар пара мөлшерінен елу есе мөлшерінде айыппұл немесе бес жылға дейін бас бостандығынан айыру, мүлкін тәркілеу, сонымен қатар белгілі бір қызмет түрінен бас тарту құқығынан өмір бойына айыру қарастырылған, лауазымдармен немесе белгілі бір қызметпен айналысу.

Субъективті жағы. Жұмысқа қабылдау кезінде адамның белгіленген біліктілік талаптарына сәйкестігін анықтау үшін тиісті тексерулер жүргізілетінін және жалдау туралы актіні лауазымға (лауазымға) тағайындалу құқығымен лауазымды тұлға (орган) қабылдайтындығын ескере отырып, қарастырылып отырған әкімшілік құқық бұзушылық қасақана жасалуы мүмкін, және немқұрайлылықпен.

Бұл құқық бұзушылықты қасақана жасау:

Адам бұрын сыбайлас жемқорлық қылмыс жасағанын біле отырып, оны туыстық немесе достық қарым-қатынастың болуына байланысты немесе бұрын қол жеткізілген келісімді орындау үшін жасырады. Сонымен қатар, бастық материалдық және басқа да игіліктерді қабылдайтыны да жоқ емес;

Өз кезегінде, қарастырылған әкімшілік құқық бұзушылықтың немқұрайлылықпен жасалуы, кандидатты бұрын сыбайлас жемқорлық қылмысы жасағандығы туралы ақпараты жоқ басшыны жалдау арқылы көрінеді. Бұл жағдай бірнеше шарттардан туындауы мүмкін:

1) адам өзінің сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылық жасағаны туралы жалған ақпарат (қылмыстық жазбалар) ұсыну арқылы өздігінен жасырған және басшысы кандидаттың жеке басын сәйкестендіру үшін тиісті шараларды қолданбаған;

2) лауазымды тұлға-менеджер үміткер болғанына қарамастан, мемлекеттік қызметке жүгінген кезде мемлекеттік қызмет және сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл саласындағы заңнама талаптарының сақталуын қамтамасыз ету үшін барлық қажетті шараларды қабылдаған жоқ ("Мемлекеттік қызмет туралы" Заңның 30-бабы). оның өзі сыбайлас жемқорлық қылмыс жасағаны туралы ақпаратты жасыру үшін ешқандай әрекет жасамаған.

Қарастырылып отырған Әкімшілік құқық бұзушылықты жасаудың мысалы ретінде Қостанай қаласында болған фактіні қасақана көрсетпейміз",-деп Федоров ауданының 50 жастағы әкімі сыбайлас жемқорлық үшін бұрын сотталған әйелді статист лауазымына жұмысқа қабылдады. Әкімнің атына жазбаша өтініш негіз болды. Сотта анықталғандай, шенеунік соттылықтың болуы немесе болмауы туралы анықтаманы талап ету рәсімін білмеген. Ауыл әкімшілігінің басшысына ӘҚБТК-нің 681-бабы " бұрын сыбайлас жемқорлық қылмыс жасаған адамдарды жұмысқа қабылдау" бойынша айыппұл салынды. Сот қаулысымен азамат А. әкімшілік құқық бұзушылық жасағаны үшін кінәлі деп танылып, 100 АЕК көлемінде 200 мың теңге көлемінде айыппұл салынды", — делінген хабарламада.

"Мемлекеттік қызмет істері және сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл департаменті Жезқазған қалалық ветеринарлық станциясы мен Қарағанды емханасында бұрын өкілеттігін асыра пайдаланғаны және асыра пайдаланғаны үшін сотталған тұлғаларды жұмысқа қабылдау фактілерін анықтады. Мемлекеттік кәсіпорындардың екі басшысын да сот "әкімшілік құқық бұзушылық туралы" кодекстің 681-бабы бойынша бұрын сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылық бойынша сотталған адамдарды жұмысқа қабылдағаны үшін жауапкершілікке тартты. Әрбір басшы 120 мың 250 теңге айыппұлмен жазаланды-бұл 50 айлық есептік көрсеткіш".

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 684-бабының 1-тармағының негізінде құқық бұзушылықтың бұл түріне қатысты істер мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары қарауға жатады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 804-бабы 1-бөлігінің 31-тармағына сәйкес осы бұзушылық туралы хаттама жасалады:

- Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің әскери полиция органдары (1-бөлім, 4-тармақша);

- әскери бөлімдердің лауазымды тұлғалары жасаған құқық бұзушылықтар туралы Қазақстан Республикасы Ұлттық қауіпсіздік комитетінің әскери полиция органдары (1-бөлік, 5-тармақ);

- Қазақстан Республикасы Ұлттық ұланының әскери полициясы (6-тармақтың 1-бөлігі);

- мемлекеттік қызмет істері және сыбайлас жемқорлыққа қарсы күрес жөніндегі уәкілетті орган (60-тармақтың 1-бөлігі).

Статистикаға сәйкес, 2017 жылы заң бұзушылық жасағаны үшін бір де бір заңды тұлға әкімшілік жауапкершілікке тартылған жоқ.

Алайда, 2018 жылы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 681-бабына сәйкес сот 11 әкімшілік іс қарады, мемлекеттік қызмет және сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл жөніндегі уәкілетті орган 5 істі қарады. Оның ішінде 14 жағдайда әкімшілік айыппұл салу туралы сот шешімі шығарылды, 2 жағдайда іс тоқтатылды.

3-бөлім. ӘКІМШІЛІК ҚҰҚЫҚ БҰЗУШЫЛЫҚ ТУРАЛЫ ІСТЕРДІ ҚАРАЙТЫН УӘКІЛЕТТІ ОРГАНДАР

35-тарау. НЕГІЗГІ ЕРЕЖЕЛЕР

682-бап. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға уәкілетті органдар (лауазымды адамдар)

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды:

- 1) мамандандырылған әкімшілік соттардың судьялары;*
- 2) кәмелетке толмағандардың істері жөніндегі мамандандырылған ауданаралық соттардың судьялары;*
- 3) осы Кодексте уәкілеттік берілген мемлекеттік органдардың лауазымды адамдары жатады.*

Ескерту. Егер тиісті әкімшілік-аумақтық бірліктің аумағында мамандандырылған ауданаралық әкімшілік сот және кәмелетке толмағандардың істері жөніндегі мамандандырылған ауданаралық сот құрылмаса, олардың соттылығына жатқызылған істерді аудандық (қалалық) соттар қарауға құқылы.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсініктеме берілген бап Әкімшілік әкімшілік құқық бұзушылықтарды қарайды:

- 1) мамандандырылған әкімшілік соттардың судьялары;
- 2) кәмелетке толмағандардың істері жөніндегі мамандандырылған ауданаралық соттардың судьялары;
- 3) Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодексінде уәкілеттік берілген мемлекеттік органдардың лауазымды адамдары жатады.

"Қазақстан Республикасының сот жүйесі мен судьяларының мәртебесі туралы" Қазақстан Республикасының 2000 жылғы 25 желтоқсандағы Конституциялық заңына сәйкес Қазақстан Республикасының сот жүйесін Қазақстан Республикасының Конституциясына және конституциялық заңға сәйкес құрылатын Қазақстан Республикасының Жоғарғы Соты, жергілікті және басқа соттар құрайды.

Жергілікті соттарға жатады:

- 1) облыстық және оларға теңестірілген соттар (республика астанасының қалалық соты, Республикалық маңызы бар қалалардың қалалық соттары);
- 2) аудандық және оларға теңестірілген соттар (қалалық сот, ауданаралық сот).

Бұдан басқа, Қазақстанда облыстық немесе аудандық сот мәртебесі бар мамандандырылған соттар – әкімшілік, экономикалық, кәмелетке толмағандардың

істері жөніндегі және басқа да соттар құрылған, олар Мемлекет басшысының Жарлығымен құрылады. Мысалы, Қазақстан Республикасы Президентінің "мамандандырылған ауданаралық экономикалық және әкімшілік соттарды құру туралы" 2002 жылғы 9 ақпандағы N 803 Жарлығы.

Түсініктеме берілген Кодекстің нормаларына сәйкес Жоғарғы Соттың, облыстық және оларға теңестірілген соттардың, аудандық және оларға теңестірілген соттардың судьялары ӘҚБтК-нің 653-бабында көзделген сот талқылауы барысында белгіленген процеске қатысушы адамның тарапынан сотқа құрметтемеушілік білдіру фактілері туралы істерді қарайды. Барлық қалған істерді мамандандырылған аудандық және оларға теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары қарайды, оны егжей-тегжейлі регламенттеу ӘҚБтК-нің 684-бабында келтіріледі. Егер тиісті әкімшілік-аумақтық бірліктің аумағында мамандандырылған ауданаралық әкімшілік сот және кәмелетке толмағандардың істері жөніндегі мамандандырылған ауданаралық сот құрылмаса, олардың соттылығына жатқызылған істерді аудандық (қалалық) соттар қарауға құқылы

Қазақстан Республикасының әкімшілік-аумақтық құрылысы туралы Қазақстан Республикасының 1993 жылғы 8 желтоқсандағы "Қазақстан Республикасының әкімшілік-аумақтық құрылысы туралы" Заңында толығырақ танысуға болады.

Соттылықты регламенттеуге қатысты Кодексте белгіленген ерекшелікті атап өту қажет. Осылайша, түсініктеме берілген бап әкімшілік істердің АІЖК-де және ҚІЖК-де белгіленгендей сотқа жататынын, ал мамандандырылған әкімшілік соттардың және кәмелетке толмағандардың істері жөніндегі мамандандырылған ауданаралық соттардың судьяларына соттылықты белгілейді. Заңнамада соттылық ұғымы берілмейді. Егер құқық теориясына жүгінсек, онда соттылық деп бірінші саты бойынша қарауға жататын істерді соттар арасында бөлу, яғни осы істі судья емес, нақты сот шешеді деп түсініледі. ҚР Конституциясының 77-бабы 3-тармағының 3) тармақшасына сәйкес "өзіне заңда көзделген соттылықты оның келісімінсіз ешкімге өзгертуге болмайды". Соттылық (белгілі бір соттың қарауына жатқызылған істер шеңбері), сондай-ақ соттылықты айқындау ережесі Жалпы ереже бойынша іс жүргізу заңдарымен белгіленеді, бірақ оны өзгерту ісін сот қарайтын адамның келісімі болған кезде жүзеге асырылуы мүмкін.

"Қазақстан Республикасы Конституциясының 4-бабының 1-тармағын, 14-бабының 1-тармағын, 77-бабы 3-тармағының 3) тармақшасын, 79-бабының 1-тармағын және 83-бабының 1-тармағын ресми түсіндіру туралы" Қазақстан Республикасы Конституциялық Кеңесінің 1997 жылғы 6 наурыздағы № 3 қаулысында атап өтілгендей, іс жүргізу заңымен әртүрлі санаттағы істер үшін соттылықтың анықталуы істің ерекше ерекшелігін, күрделілігін, қоғамдық маңыздылығын, оларды тез және тиімді шешуді қамтамасыз ету қажеттігін ескереді. Олар үшін қылмыстық іс жүргізу немесе азаматтық іс жүргізу кодекстерінде көзделген істердің соттылығын осы

конституциялық ереже негізінде іс бойынша тараптардың келісімінсіз өзгертуге жол берілмейді. Бұл конституциялық нормалардың тікелей қолданылуын және олардың басымдығын белгілейтін Конституцияның мазмұнынан туындайды, сондықтан адам мен оның ісіне заңда көзделген жағдайға сәйкес келмейтін соттылықты анықтау жағдайларын, бұған келісім болмаған жағдайда, конституциялық нормаларды бұзу деп қараған жөн.

Адамның соттылығына заңмен жатқызылған сотта оның ісін қарау құқығын тану сот арқылы қорғалу және сот әділдігіне кедергісіз қол жеткізу құқығы ғана емес, әркімнің заң мен сот алдындағы теңдігі көріністерінің бірі болып табылады.

Бұл тұрғыда ӘҚБтК-нің белгіленген соттарға әкімшілік істердің соттылығы Ресей заңнамасында пайдаланылатын тәсілдерге ұқсас емес, мамандандырылған әкімшілік және басқа соттардың судьяларына қатысты. Сонымен қатар, Ресей Федерациясында мұндай тәсілдер Конституцияның тиісті нормасына сүйенеді. Атап айтқанда, РФ Конституциясының 47-бабының 1-тармағына сәйкес "ешкім оның ісін сол сотта және ол соттылығына заңмен жатқызылған судьяны қарау құқығынан айырылуы мүмкін емес".

Осыған байланысты бұл ереже одан әрі заңнамалық түзету мен дамытуды талап етеді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға құқылы лауазымды адамдар ӘҚБтК-нің 685-735-баптарында келтірілген мынадай 57 Мемлекеттік органдардың лауазымды адамдары болып табылады.

683-бап. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға уәкілетті органдардың (лауазымды адамдардың) құзыретін ажырату

1. Судьялар осы Кодексте өздерінің қарауына жатқызылған әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.

2. Мемлекеттік органдардың әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға уәкілетті лауазымды адамдары осы Кодекстің 684-бабында көрсетілген істерді қоспағанда, істерді қарайды және әкімшілік құқық бұзушылықтар үшін әкімшілік жазалар қолданады.

3. Әкімшілік жаза түрлерінің бірі ретінде әкімшілік қамау, шетелдіктерді не азаматтығы жоқ адамдарды Қазақстан Республикасының шегінен әкімшілік жолмен шығарып жіберу, әкімшілік құқық бұзушылық жасау құралы не нысанасы болған заттарды тәркілеу, сол сияқты әкімшілік құқық бұзушылық жасау салдарынан алынған кірістерді (дивидендтерді), ақшаны және бағалы қағаздарды тәркілеу, нақты адамға берілетін арнайы құқықтан айыру (оның ішінде көлік құралын басқару құқығы), сондай-ақ Әкімшілік құқық бұзушылық жасау), белгілі бір қызмет түріне не белгілі бір іс-әрекеттер жасауға лицензиядан, арнайы рұқсаттан, біліктілік аттестатынан (куәлігінен) айыруды, заңсыз салынып жатқан немесе салынған құрылысты мәжбүрлеп бұзуды, қызметті тоқтата тұруды немесе оған тыйым салуды судья қарайды.

4. Осы Кодекстің 24-бабына сәйкес өзіне қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізіліп жатқан адамның жазбаша өтініші бойынша осы Кодекстің 2-бөлімінің Ерекше бөлігінде көзделген кез келген құқық бұзушылық туралы істі, егер ол Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қаралғанға дейін берілсе, судья қарайды.

5. Жазбаша өтініш бойынша не өзіне қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізіліп жатқан адамның заңды өкілінің немесе кәмелетке толмағандар болып табылатын немесе өзінің дене немесе психикалық жай – күйі бойынша өз құқықтарын дербес жүзеге асыру мүмкіндігінен айырылған жәбірленушінің электрондық цифрлық қолтаңбасымен куәландырылған электрондық құжат нысанындағы өтініші бойынша іс мамандандырылған аудандық және оларға теңестірілген әкімшілік соттарда, ал мұндай болмаған жағдайда-жалпы юрисдикция соттарында қаралуы мүмкін.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсініктеме берілген баптың 1 және 2-бөлігі сілтеме сипатында болады және әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға құқылы соттар мен мемлекеттік органдар үшін соттылық пен ведомстволық бағыныстылық мәселелерін саралайды. Соттар бөлігінде ӘҚБтК-нің 682 және 684-баптарына, ал мемлекеттік органдардың ӘҚБтК-нің 682 және 685-735-баптарына түсініктемелерді басшылыққа алу қажет.

Осы баптың негізгі мақсаты оның келесі бөліктерінде жатыр. Мәселен, 3-бөлікте қандай да бір істерді сот құзыретіне жатқызудың негізгі принципін айқындайтын іргелі норма салынған – ӘҚБтК-нің Ерекше бөлігі бабының санкциясында әкімшілік жазаның неғұрлым репрессивті шараларының болуы: әкімшілік қамауға алу, шетелдіктерді не азаматтығы жоқ адамдарды Қазақстан Республикасының шегінен әкімшілік жолмен шығарып жіберу, әкімшілік құқық бұзушылық жасау құралы не нысанасы болған заттарды тәркілеу, сол сияқты әкімшілік құқық бұзушылық жасау салдарынан алынған кірістерді (дивидендтерді), ақшаны және бағалы қағаздарды тәркілеу, нақты адамға берілетін арнайы құқықтан айыру (оның ішінде көлік құралын басқару құқығы), белгілі бір іс-әрекеттер жасауға, заңсыз салынып жатқан немесе салынған құрылысты мәжбүрлеп бұзуға, қызметті тоқтата тұруға немесе оған тыйым салуға әкеп соғады.

Олармен неғұрлым егжей-тегжейлі ӘҚБтК-нің 41-бабына және 6-тарауының басқа да нормаларына түсініктеме беруге болады.

Назар аударарлық басқа норма 4-бөлім болып табылады, ол мемлекеттік органды (лауазымды адамды) соттың қарауына жіберуге, ал сот кез келген әкімшілік істі (ӘҚБтК 2-бөлімінің Ерекше бөлігінде көзделген кез келген құқық бұзушылық туралы, оның ішінде қаралуы мемлекеттік органдарға берілген істер бойынша) қабылдауға және қарауға міндеттейді.

Мұндай өтініш жазбаша түрде де, электрондық цифрлық қолтаңбамен куәландырылған электрондық құжат нысанында де ресімделуі мүмкін. Оны өзіне қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізіліп жатқан адамнан басқа және кәмелетке толмаған немесе өзінің дене немесе психикалық жай-күйі бойынша өз

құқықтарын дербес жүзеге асыру мүмкіндігінен айырылған жәбірленушінің заңды өкілі немесе заңды өкілі жібере алады (ұсына алады). Мұндай жағдайда іс мамандандырылған аудандық және оларға теңестірілген әкімшілік соттарда, ал мұндай болмаған жағдайда – жалпы юрисдикция соттарында қаралуы мүмкін.

ӘҚБтК-нің 24-бабына сілтеме ҚР Конституциясының 76-бабының 2-тармағында көрсетілген конституциялық қағидаттың тікелей әрекетімен түсіндіріледі.

36-тарау. ӘКІМШІЛІК ҚҰҚЫҚ БҰЗУШЫЛЫҚ ТУРАЛЫ ІСТЕРДІҢ ВЕДОМСТВОЛЫҚ БАҒЫНЫСТЫЛЫҒЫ, ЛАУАЗЫМДЫ АДАМДАРДЫҢ ІСТЕРДІ ҚАРАУ ЖӘНЕ ӘКІМШІЛІК ЖАЗА ҚОЛДАНУ ЖӨНІНДЕГІ ҚҰЗЫРЕТІ

684-бап. Сот

1. Мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары баптар бойынша әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды 73, 73-1, 73-2, 74, 75 (бірінші, екінші, бесінші және алтыншы бөліктерінде), 76, 77, 78, 79, 80 (төртінші бөлігінде), 81 (екінші бөлігінде), 82 (екінші бөлігінде), 82-1, 85, 86 (төртінші бөлігінде)), 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 139 (екінші бөлігі), 145, 149, 150, 151 (екінші бөлігі), 153, 154, 158, 159, 160 (екінші бөлігінде), 169 (екінші, жетінші бөліктерінде), он бірінші, он екінші, он үшінші және он төртінші бөліктерінде), 170 (жетінші, тоғызыншы, оныншы, он бірінші және он екінші бөліктерінде), 171, 173, 174 (екінші бөлігінде), 175, 175-1, 176, 182, 183, 185, 187 (екінші, үшінші, төртінші және бесінші бөліктерінде), 189, 190 (екінші, үшінші және төртінші бөліктерінде), 191 ,193(екінші және үшінші бөліктерінде), 199 (екінші бөлігінде), 200, 211 (бірінші бөлігінде), 214, 216, 219, 233 (үшінші бөлігінде), 235, 236, 237, 239-1, 245, 246, 247 (алтыншы, 7-1, тоғызыншы және он бірінші бөліктерінде), 251, 252 (екінші бөлігінде), 281 (төртінші, бесінші және алтыншы бөліктерінде), 282 (үшінші, төртінші бөліктерінде) - баптарында , үшінші бөліктерінде), 283, 283-1, 294(бірінші және екінші бөліктерінде), 299 (екінші бөлігінде), 310, 311, 312 (екінші бөлігінде), 313, 314, 316 (екінші бөлігінде), 317 (төртінші бөлігінде), 317-1 (екінші бөлігінде), 317-2(екінші бөлігінде), 319, 320 (бірінші, екінші және үшінші бөліктерінде), 326 (үшінші және төртінші бөліктерінде), 333(екінші бөлігінде), 356(он төртінші бөлігінде), 357, 360 (бірінші бөлігінде), 382 (екінші және үшінші бөліктерінде), 383(үшінші және төртінші бөліктерінде), 385(екінші бөлігінде), 389, 392 (үшінші бөлігінде),395 (екінші бөлігінде), 396(екінші бөлігінде), 397(төртінші бөлігінде),398,399(екінші және үшінші бөліктерінде), 400(екінші бөлігінде), 401(алтыншы және жетінші бөліктерінде),402(төртінші бөлігінде), 404(тоғызыншы бөлігінде), 405(бірінші бөлігінде), 407(екінші және үшінші бөліктерінде), 409 (жетінші және алтыншы бөліктерінде) - баптарында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды. 7-1), 410-1, 413, 413-1, 414, 415(Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне мемлекеттік басқару деңгейлері арасындағы өкілеттіктердің аражігін ажырату мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар

енгізу туралы 423(екінші бөлігінде), 424(үшінші және бесінші бөліктерінде), 425 (екінші бөлігінде), 426 (екінші және үшінші бөліктерінде), 427, 433(екінші бөлігінде), 434, 436, 439, 440(төртінші және бесінші бөліктерінде), 443(екінші бөлігінде), 444(бірінші бөлігінде)), 445, 445-1, 446, 449(екінші және үшінші бөліктерінде), 450, 451(бірінші, екінші және үшінші бөліктерінде), 452(үшінші және төртінші бөліктерінде), 453, 456-1,460-1(екінші және үшінші бөліктерінде) - баптарында), 461, 462, 463, 464(465, 469 (екінші бөлігінде), 470 (екінші бөлігінде)), 476, 477, 478, 479, 480, 481, 482, 483, 488, 489(екінші, үшінші, төртінші, бесінші, алтыншы, жетінші және сегізінші бөліктерінде), 489-1, 490, 495(екінші бөлігінде), 496(екінші және үшінші бөліктерінде),), 498, 506, 507, 508, 509, 510(төртінші бөлігінде) 513 (екінші бөлігінде), 514 (екінші бөлігінде), 516, 517(екінші, төртінші, бесінші, алтыншы және жетінші бөліктерінде), 543(бірінші, 1-1 және үшінші бөліктерінде), 544, 545, 548(екінші бөлігінде), 549, 550, 552(екінші бөлігінде), 563(екінші бөлігінде), 564(бесінші бөлігінде), 569(бірінші, екінші және төртінші бөліктерінде), 583(екінші бөлігінде), 590(төртінші бөлігінде), 596 (үшінші және бесінші бөліктерінде), 603(бірінші және екінші бөліктерінде), 604(екінші бөлігінде), 605(екінші бөлігінде), 606 (екінші бөлігінде), 608, 610, 611(екінші және үшінші бөліктерінде), 613(екінші, үшінші, 3-1, төртінші, бесінші, алтыншы, жетінші, сегізінші, тоғызыншы, оныншы және он бірінші бөліктерінде), 615(төртінші бөлігінде), 618, 621(үшінші бөлігінде), 637(сегізінші, тоғызыншы бөліктерінде), оныншы және он үшінші бөліктерінде), 638(екінші бөлігінде), 651, 652, 653, 654, 655, 656, 657, 658, 659, 660, 661, 662, 664, 665, 666, 667, 668, 669, 673, 674, 675, 676, 677, 678, 679, 680, осы баптың үшінші бөлігінде көзделген жағдайларды қоспағанда, осы Кодекстің 681-бабында көзделген жағдайларды қоспағанда, әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған іс-әрекет.

2. Кәмелетке толмағандардың істері жөніндегі мамандандырылған ауданаралық соттардың судьялары істерді қарайды:

1) осы Кодекстің 435, 436 (үшінші бөлігінде), 438 (үшінші бөлігінде), 440 (төртінші және бесінші бөліктерінде), 442 (үшінші бөлігінде), 448-баптарында көзделген кәмелетке толмағандар жасаған әкімшілік құқық бұзушылық туралы;

2)Әкімшілік құқық бұзушылық туралы 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 430(екінші бөлігінде), 663-баптарында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.

3. Жоғарғы Соттың, облыстық және оларға теңестірілген соттардың, аудандық және оларға теңестірілген соттардың судьялары осы Кодекстің 653-бабында көзделген сот талқылауы барысында белгіленген процеске қатысушы адамның тарапынан сотқа құрметтемеушілік білдіру фактілері туралы істерді қарайды.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Соттар Қазақстан Республикасында мемлекеттік биліктің үш тармағының бірін ұсынады. Қазақстан Республикасы Конституциясының 7-бөлімі соттарға және сот

төрелігіне ерекше маңыздылығын ескере отырып арналған. Осы бөлімнің 75-бабында Қазақстан Республикасында сот төрелігін тек сот қана жүзеге асыратынын айқындайды. Сот билігі азаматтық, қылмыстық және заңмен белгіленген өзге де сот ісін жүргізу нысандары арқылы жүзеге асырылады. Республиканың Жоғарғы Соты, заңмен құрылған Республиканың жергілікті және басқа да соттары Республика соттары болып табылады. Республиканың сот жүйесі Республика Конституциясымен және Конституциялық заңмен белгіленеді.

Сот билігі Қазақстан Республикасының атынан жүзеге асырылады және азаматтар мен ұйымдардың құқықтарын, бостандықтарын мен заңды мүдделерін қорғауды, Республика Конституциясының, заңдарының, өзге де нормативтік құқықтық актілерінің, халықаралық шарттарының орындалуын қамтамасыз етуді өз мақсатына ие болады. Сот билігі Республика Конституциясының, заңдарының, өзге де нормативтік құқықтық актілерінің, халықаралық шарттарының негізінде туындайтын барлық істер мен дауларға қолданылады. Соттардың шешімдері, үкімдері мен өзге де қаулыларының Республиканың бүкіл аумағында міндетті күші болады (Конституцияның 76-бабы).

Кодекстің 682-бабына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға мамандандырылған әкімшілік соттардың және кәмелетке толмағандардың істері жөніндегі мамандандырылған ауданаралық соттардың судьялары құқылы.

Түсініктеме берілген баптың 1-бөлігінде келтірілген баптар тізбесі мамандандырылған аудандық және оларға теңестірілген әкімшілік соттардың судьяларына әкімшілік жаза түрлерінің бірі ретінде әкімшілік қамау, шетелдіктерді не азаматтығы жоқ адамдарды Қазақстан Республикасының шегінен әкімшілік жолмен шығарып жіберу, әкімшілік құқық бұзушылық жасаудың құралы не нысанасы болған заттарды тәркілеу, сол сияқты шетелдіктерді (дивидендтерді), ақшаны және бағалы қағаздарды тәркілеу көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер қаралатынын куәландыру, алу, нақты адамға берілетін арнайы құқықтан айыру (оның ішінде көлік құралын басқару құқығы), белгілі бір қызмет түріне не белгілі бір іс-әрекеттер жасауға лицензиядан, арнайы рұқсаттан, біліктілік аттестатынан (куәлігінен) айыру, заңсыз тұрғызылып жатқан немесе тұрғызылған құрылысты мәжбүрлеп бұзу, қызметті тоқтата тұру немесе оған тыйым салу.

Сонымен қатар, ӘҚБтК-нің 683-бабының 4-бөлігіне сәйкес мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттарда, егер әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қаралғанға дейін берілген болса, оған қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізіліп жатқан адамның жазбаша өтініші бойынша ӘҚБтК-нің 2-бөлімінің Ерекше бөлігінде көзделген кез келген құқық бұзушылық туралы істер қаралады.

Жазбаша өтініш бойынша не өзіне қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізіліп жатқан адамның заңды өкілінің немесе кәмелетке толмағандар болып табылатын немесе өзінің дене немесе психикалық жай – күйі бойынша өз құқықтарын дербес жүзеге асыру мүмкіндігінен айырылған жәбірленушінің электрондық цифрлық

қолтаңбасымен куәландырылған электрондық құжат нысанындағы өтініші бойынша іс мамандандырылған аудандық және оларға теңестірілген әкімшілік соттарда, ал мұндай болмаған жағдайда-жалпы юрисдикция соттарында қаралуы мүмкін.

Егер тиісті әкімшілік-аумақтық бірліктің аумағында мамандандырылған ауданаралық әкімшілік сот және кәмелетке толмағандардың істері жөніндегі мамандандырылған ауданаралық сот құрылмаса, олардың соттылығына жатқызылған істерді аудандық (қалалық) соттар қарауға құқылы.

2 бөлім. Кәмелетке толмағандардың істері жөніндегі мамандандырылған ауданаралық соттар сот төрелігін жүзеге асыру кезінде кәмелетке толмағандардың құқықтары мен заңды мүдделерін қорғауға, өскелең ұрпақтың құқықтық тәрбиесін арттыруға, әділдікті қамтамасыз етуге және құқықтық тәртіпті құрметтеуге бағдарланады.

ӘҚБтК-нің 684-бабының 2-бөлігіне сәйкес кәмелетке толмағандардың істері жөніндегі мамандандырылған ауданаралық соттардың судьялары кәмелетке толмағандармен жасалған әкімшілік құқық бұзушылықтар туралы істерді қарайды (684-бабының 2-бөлігінің 1-тармағында санамаланған), сондай-ақ кәмелетке толмағандарға қатысты да (ӘҚБтК-нің 127-135-бабы "кәмелетке толмағандардың құқықтарына қол сұғатын әкімшілік құқық бұзушылықтар" деген 12-тарауында көрсетілген).

3 бөлім. "Сотқа құрметтемеушілік білдіру" ӘҚБтК-нің 653-бабында көзделген сот талқылауы барысында белгіленген процеске қатысушы адам тарапынан сотқа құрметтемеушілік білдіру фактілері туралы істерді Жоғарғы Соттың, облыстық және оларға теңестірілген соттардың, аудандық және оларға теңестірілген соттардың судьялары қарайды.

"Қазақстан Республикасында сот билігі туралы заңдарды қолданудың кейбір мәселелері туралы" Қазақстан Республикасы Жоғарғы сотының 1998 жылғы 14 мамырдағы № 1 нормативтік қаулысына сәйкес, процеске қатысушы адам тарапынан сотқа құрметтемеушілік білдіру фактілері туралы Әкімшілік істерді сот талқылауында төрағалық етуші судья ҚІЖК - нің 346-бабының 1-бөлігінде, АІЖК-нің 188-бабында және ӘҚБтК-нің 653-бабында көзделген тәртіппен қарайды.

685-бап. Ішкі істер органдары (полиция)

1. *Ішкі істер органдары осы кодекстің 146, 147, 156, 190 (бірінші бөлігінде), 192, 196, 197, 198, 204, 230(екінші бөлігінде), (көлік құралдарының иелері және автомобиль көлігінде және қалалық рельстік көлікте тасымалдаушылар жасаған құқық бұзушылықтар бөлігінде), 334, 359, 364, 382(екінші бөлігінде), 383 (бірінші және екінші бөліктерінде), 386, 395 (бірінші бөлігінде), 396 (бірінші бөлігінде), 408, 409 (3-1-бөлігінде), 420, 421, 423 (бірінші бөлігінде), 432, 433(бірінші бөлігінде), 434-1, 437, 438 (бірінші және екінші бөліктерінде), 440 (бірінші, екінші және үшінші бөліктерінде), 441, 442 (бірінші және екінші бөліктерінде), 443 (бірінші бөлігінде), 444 (екінші бөлігінде), 447, 449 (бірінші бөлігінде), 458, 464(бірінші бөлігінде), 469 (бірінші бөлігінде), 470 (*

бірінші және 1-1-бөліктерінде), 484, 485, 485-1, 486, 487, 489 (бірінші, тоғызыншы, оныншы және он бірінші бөліктерінде), 492, 493, 494, 495 (бірінші бөлігінде), 496 (бірінші бөлігінде), 505, 510 (бірінші, екінші, үшінші және бесінші бөліктерінде), 512 (бірінші бөлігінде), 513 (бірінші бөлігінде), 514 (бірінші бөлігінде), 515, 517 (бірінші және үшінші бөліктерінде), 518 ,519 (бірінші, үшінші, бесінші және алтыншы бөліктерінде), 559 (бірінші, екінші, төртінші және бесінші бөліктерінде), 560, 562, 564 (төртінші бөлігінде), 566, 571 (екінші және үшінші бөліктерінде), 572 (екінші бөлігінде), 573, 590 (бірінші, екінші үшінші, бесінші, алтыншы, жетінші, сегізінші, тоғызыншы және оныншы бөліктерінде), 591, 592, 593, 594, 595, 596 (бірінші, екінші және төртінші бөліктерінде), 597, 598, 599, 600, 601, 602, 603 (үшінші бөлігінде), 604 (бірінші бөлігінде), 605 (бірінші және үшінші бөліктерінде), 606 (бірінші бөлігінде), 607 (бірінші бөлігінде), 611 (бірінші бөлігінде), 612, 613 (бірінші, он екінші және он үшінші бөліктерінде), 614, 615 (бірінші, екінші және үшінші бөліктерінде)), 617, 619, 619-1, 620 , 621 (бірінші, екінші, төртінші бөліктерінде), 622, 625 (автомобиль көлігіндегі бұзушылықтарды қоспағанда), 626, 630, 631, 632, 635 (бірінші және екінші бөліктерінде) баптарында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.

2. Ішкі істер органдарының атынан әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және әкімшілік жазалар қолдануға құқылы:

1) осы Кодекстің ішкі істер органдарының ведомстволық бағыныстылығына жатқызылған барлық баптары бойынша – ішкі істер министрлігі комитеттерінің төрағалары мен департаменттерінің бастықтары, аумақтық ішкі істер органдарының, әкімшілік, көші-қон полициясы бөлімшелерінің, облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың жергілікті полиция қызметінің бастықтары, олардың орынбасарлары;

2) Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодексінің 147 , 156, 190 (бірінші бөлігінде), 192, 196, 197, 198, 359, 395 (бірінші бөлігінде), 396 (бірінші бөлігінде), 409 (3-1-бөлігінде), 420, 421, 423 (бірінші бөлігінде), 432, 433 (бірінші бөлігінде), 434-1, 437, 438 (бірінші және екінші бөліктерінде), 444 (екінші бөлігінде), 458, 464 (бірінші бөлігінде), 469 (бірінші бөлігінде), 470-бабында (бірінші және 1-1бөліктерінде), 484, 486, 487, 489 (бірінші, тоғызыншы, оныншы және он бірінші бөліктерінде), 492, 493, 494, 495(бірінші, екінші, үшінші және бесінші бөліктерінде), 496 (бірінші бөлігінде), 505 (екінші бөлігінде), 510 (бірінші, екінші, үшінші және бесінші бөліктерінде) ,512 (бірінші бөлігінде), 513 (бірінші бөлігінде), 514 (бірінші бөлігінде), 515, 517 (бірінші және үшінші бөліктерінде), 518, 519 (бірінші, үшінші, бесінші және алтыншы бөліктерінде), 562, 571 (үшінші бөлігінде), 590 (үшінші , сегізінші, оныншы бөліктерінде), 591 (екінші бөлігінде), 592 (үшінші және төртінші бөліктерінде), 593, 594 (төртінші бөлігінде), 595 (төртінші бөлігінде), 596 (төртінші бөлігінде), 597 (бесінші және алтыншы бөліктерінде), 598 (үшінші бөлігінде), 599 (

екінші бөлігінде), 600 (екінші бөлігінде), 601 (екінші бөлігінде), 602 (екінші бөлігінде), 603 (үшінші бөлігінде), 604 (бірінші бөлігінде), 605 (бірінші және үшінші бөліктерінде), 612 (төртінші, бесінші және алтыншы бөліктерінде), 613 (бірінші және он үшінші бөліктерінде), 614, 615 (үшінші бөлігінде), 617, 619, 619-1, 621 (екінші бөлігі), 630, 631, 632, 635 (бірінші және екінші бөліктерінде) полиция бөлімдерінің, бөлімшелерінің, әкімшілік, көші-қон полициясы бөлімшелерінің, ауданның (қаланың, қаладағы ауданның) жергілікті полиция қызметінің бастықтары және олардың орынбасарлары;

3) баптар бойынша әкімшілік құқық бұзушылық үшін 196, 197, 420, 444 (екінші бөлігінде), 458, 484 (бірінші және екінші бөліктерінде), 492, 496 (бірінші бөлігінде), 510 (бірінші, екінші, үшінші және бесінші бөліктерінде), 513 (бірінші бөлігінде), 514 (бірінші бөлігінде), 515, 517 (бірінші және үшінші бөліктерінде), 518, 519 (бірінші, үшінші, бесінші және алтыншы бөліктерінде), 559 (бірінші, екінші, төртінші және бесінші бөліктерінде), 560, 562, 564 (төртінші бөлігінде), 566, 625 (темір жол көлігінде құқық бұзушылық жасағаны үшін), 630 (бірінші бөлігінде), – ішкі істер органдарының желілік бөлімдерінің, бөлімшелерінің, полиция пункттерінің бастықтары және олардың орынбасарлары;

4) баптар бойынша әкімшілік құқық бұзушылық үшін 146, 204, 230 (екінші бөлігінде) (көлік құралдарының иелері және автомобиль көлігінде және қалалық рельстік көлікте тасымалдаушылар жасаған құқық бұзушылықтар бөлігінде), 334, 364, 382 (бірінші бөлігінде), 383 (бірінші және екінші бөліктерінде), 386, 408, 437 (бірінші бөлігінде), 440 (бірінші, екінші және үшінші бөліктерінде), 441, 442 (бірінші және екінші бөліктерінде), 443 (бірінші бөлігінде), 447, 449 (бірінші бөлігінде), 447, 449 (бірінші бөлігінде), 492, 493, 494, 505 (бірінші бөлігінде), 571 (екінші бөлігінде), 572 (екінші бөлігінде), 573 (төртінші бөлігінде), 590 (бірінші, екінші, бесінші, алтыншы, жетінші және тоғызыншы бөліктерінде), 591 (бірінші бөлігінде), 592 (бірінші және екінші бөліктерінде), 593, 594 (бірінші және екінші бөліктерінде), 595 (бірінші, екінші және үшінші бөліктерінде), 596 (бірінші және екінші бөліктерінде), 597 (бірінші, екінші, үшінші, төртінші, 4-1, 4-2), 598 (бірінші және екінші бөліктерінде), 599 (бірінші бөлігінде), 600 (бірінші бөлігінде), 601 (бірінші бөлігінде), 602 (бірінші бөлігінде), 606 (бірінші бөлігінде), 607 (бірінші бөлігінде), 611 (бірінші бөлігінде), 612 (бірінші, екінші және үшінші бөліктерінде), 613 (он екінші бөлігінде), 615 (бірінші және екінші бөліктерінде), 620, 621 (бірінші және төртінші бөліктерінде), 622, 630 (бірінші бөлігінде)) Осы Кодекстің (жеке тұлғаларға қатысты) – арнаулы атақтары бар ішкі істер органдарының (полицияның) қызметкерлері;

5) осы Кодекстің 395 (бірінші бөлігінде), 396 (бірінші бөлігінде) – баптарында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық үшін-ішкі істер органдары полициясының балық қорларына қылмыстық қол сұғушылыққа қарсы күрес жөніндегі мамандандырылған бөлімшелерінің бастықтары мен олардың орынбасарлары.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Қазақстан Республикасының Ішкі істер органдары (бұдан әрі – ішкі істер органдары) адамның және азаматтың өмірін, денсаулығын, құқықтары мен бостандықтарын, қоғам мен мемлекеттің мүдделерін құқыққа қарсы қол сұғушылықтардан қорғауға, қоғамдық тәртіпті сақтауға және қоғамдық қауіпсіздікті қамтамасыз етуге арналған құқық қорғау органы болып табылады.

Ішкі істер органдарының бірыңғай жүйесін полиция, қылмыстық-атқару жүйесі, әскери-тергеу органдары, Қазақстан Республикасының Ұлттық Ұланы, Азаматтық қорғау органдары құрайды.

Полицияны қылмыстық полиция, әкімшілік полиция, тергеу, анықтау бөлімшелері және өзге де бөлімшелер құрайды.

Криминалдық полиция ұйымдасқан қылмысқа, экстремизмге, есірткі құралдарының, психотроптық заттар мен прекурсорлардың заңсыз айналымына қарсы күрес жөніндегі бөлімшелерден, жедел-іздістіру қызметін жүзеге асыратын өзге де бөлімшелерден тұрады.

Әкімшілік полиция жергілікті полиция қызметінен, азаматтық және қызметтік қару айналымы саласындағы бақылау жөніндегі бөлімшелерден, көші-қон полициясынан, айдауыл қызметінен, арнайы мекемелерден және қоғамдық тәртіпті сақтауды жүзеге асыратын өзге де бөлімшелерден тұрады.

Ішкі істер органдары Қазақстан Республикасы Ішкі істер министрлігінен (бұдан әрі – ішкі істер министрлігі), ведомстволардан, аумақтық полиция органдарынан, сондай-ақ Ішкі істер министрлігіне ведомстволық бағынысты ұйымдардан тұрады.

Аумақтық полиция органдары облыстардың, республикалық маңызы бар қалалардың, астананың, көліктегі полиция департаменттері (ішкі істер департаменттері), қалалық, аудандық, қалалардағы аудандық, желілік полиция органдары (Ішкі істер органдары), әскери-тергеу органдары болып табылады.

Ішкі істер органдарының қызметі саласындағы қоғамдық қатынастарды "Қазақстан Республикасының Ішкі істер органдары туралы" Заңды реттейді.

Заңның 4-бабына сәйкес, Қазақстан халқына қызмет етуге шақырылған ішкі істер органдары қоғамдық қауіпсіздікті қамтамасыз ету мақсатында мынадай міндеттерді жүзеге асырады::

- 1) Құқық бұзушылықтың алдын алу;
- 2) қоғамдық тәртіпті сақтау;
- 3) қылмысқа қарсы күрес;
- 4) қылмыстық жазаларды және өзге де қылмыстық-құқықтық ықпал ету шараларын, сондай-ақ әкімшілік жазаларды орындау;
- 5) төтенше жағдайлардың алдын алу және жою, өрт қауіпсіздігін қамтамасыз ету, азаматтық қорғанысты ұйымдастыру.

Ішкі істер органдарына өзге де міндеттер Қазақстан Республикасының заңдарымен және Қазақстан Республикасы Президентінің актілерімен жүктеледі.

Жүктелген міндеттер шегінде ішкі істер органдары Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша іс жүргізуді жүзеге асырады.

Ішкі істер органдары қарайтын істерді ӘҚБтК-нің 685-бабының 1-бөлігінде санамаланған әкімшілік құқық бұзушылықтар.

Түсініктеме берілген баптың 2 бөлігінде ведомстволық бағынысты әкімшілік құқық бұзушылықтар туралы істерді қарауға және әкімшілік жаза қолдануға құқылы ішкі істер органдарының (полицияның) лауазымды адамдарының санаттары анықталды.

Олардың ішінде ішкі істер министрлігі комитеттерінің төрағалары мен департаменттерінің бастықтары, аумақтық ішкі істер органдарының, әкімшілік, көші-қон полициясы бөлімшелерінің, облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың жергілікті полиция қызметінің бастықтары, олардың орынбасарлары маңызды орын алады.

Ішкі істер органдарының атынан әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді да қарауға құқылы.:

- ауданның (қаланың, қаладағы ауданның) жергілікті полиция қызметі бөлімдерінің, полиция бөлімшелерінің, әкімшілік, көші-қон полициясы бөлімшелерінің бастықтары және олардың 685-бабы 2-бөлігінің 2-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтар бойынша орынбасарлары;

- ішкі істер органдарының желілік бөлімдерінің, бөлімшелерінің, полиция пункттерінің бастықтары және олардың 685-бабы 2-бөлігінің 3-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтар бойынша орынбасарлары;

- 685-баптың 2-бөлігінің 4-тармағында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтар бойынша арнаулы атағы бар ішкі істер органдарының (полицияның) қызметкерлері;

- әкімшілік құқық бұзушылық бойынша балық қорларына қылмыстық қол сұғушылыққа қарсы күрес жөніндегі ішкі істер органдарының мамандандырылған полиция бөлімшелерінің бастықтары мен олардың орынбасарлары 685-бап 2-бөлігінің 5-тармағында көзделген.

686-бап. Азаматтық қорғау саласындағы уәкілетті орган

1. Азаматтық қорғау саласындағы уәкілетті орган әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды:

1) Қазақстан Республикасының өрт қауіпсіздігі саласындағы заңнамасында көзделген өрт қауіпсіздігі саласында; 336, 359, 367, 410, 411, 438 (бірінші және екінші бөліктерінде) осы Кодекстің 589-баптарында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.;

2) Алып тасталды-ҚР 29.12.2014 № 272-V Заңымен (01.01.2015 бастап қолданысқа енгізіледі);

3) осы Кодекстің 412 және 643-баптарында көзделген азаматтық қорғаныс саласында жүзеге асырылады.

2. Мемлекеттік өртке қарсы қызмет органдарының атынан азаматтық қорғау саласындағы уәкілетті органның атынан істерді қарауға және әкімшілік жазалар қолдануға құқығы бар.:

1) облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың, ауданның, облыстық маңызы бар қаланың, қаладағы ауданның өрт қауіпсіздігі саласындағы мемлекеттік бақылау жөніндегі мемлекеттік инспекторы – жеке тұлғаларға – айлық есептік көрсеткіштің он беске дейінгі, лауазымды адамдарға, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне-отыз беске дейінгі мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.;

2) Қазақстан Республикасының өрт қауіпсіздігі саласындағы мемлекеттік бақылау жөніндегі мемлекеттік инспекторы, облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың өрт қауіпсіздігі саласындағы мемлекеттік бақылау жөніндегі бас мемлекеттік инспекторы және оның орынбасары – Жеке тұлғаларға – айлық есептік көрсеткіштің отыз беске дейінгі, лауазымды адамдарға – жүзге дейінгі, кәсіпкерлік субъектілеріне, коммерциялық емес ұйымдарға-үш жүзге дейінгі мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.;

3) Қазақстан Республикасының өрт қауіпсіздігі саласындағы мемлекеттік бақылау жөніндегі бас мемлекеттік инспекторы және оның орынбасары – Жеке тұлғаларға – айлық есептік көрсеткіштің екі жүзге дейінгі, лауазымды адамдарға – бес жүзге дейінгі, кәсіпкерлік субъектілеріне, коммерциялық емес ұйымдарға-екі мыңға дейінгі мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

3. ҚР 29.12.2014 № 272-V алып тасталды (01.01.2015 бастап қолданысқа енгізіледі);

4. Азаматтық қорғаныс іс-шараларын орындамауға байланысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және азаматтық қорғау саласындағы уәкілетті органның атынан әкімшілік жазалар қолдануға құқығы бар.:

1) облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың, ауданның, облыстық маңызы бар қаланың, қаладағы ауданның азаматтық қорғаныс саласындағы мемлекеттік бақылау жөніндегі мемлекеттік инспекторы – жеке тұлғаларға – айлық есептік көрсеткіштің сегізге дейінгі, лауазымды және заңды тұлғаларға жиырма беске дейінгі мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.;

2) Қазақстан Республикасының Азаматтық қорғаныс саласындағы мемлекеттік бақылау жөніндегі мемлекеттік инспекторы, облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың азаматтық қорғаныс саласындағы мемлекеттік бақылау жөніндегі бас мемлекеттік инспекторы және оның орынбасары – Жеке тұлғаларға, лауазымды және заңды тұлғаларға – елу бес айлық есептік көрсеткішке дейінгі мөлшерде айыппұл салуға әкеп соғады.;

3) Қазақстан Республикасының Азаматтық қорғаныс саласындағы мемлекеттік бақылау жөніндегі бас мемлекеттік инспекторы және оның орынбасары – Жеке тұлғаларға, лауазымды және заңды тұлғаларға – алпыс бес айлық есептік көрсеткішке дейінгі мөлшерде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. "Азаматтық қорғау туралы" Заңға сәйкес азаматтық қорғау саласындағы уәкілетті орган (бұдан әрі – уәкілетті орган) – Табиғи және техногендік сипаттағы төтенше жағдайлардың алдын алу және оларды жою, халыққа шұғыл медициналық және психологиялық көмек көрсету, өрт қауіпсіздігін қамтамасыз ету және азаматтық қорғанысты ұйымдастыру бөлігінде азаматтық қорғау саласындағы басшылықты және салааралық үйлестіруді, мемлекеттік саясатты әзірлеуді және іске асыруды жүзеге асыратын орталық атқарушы орган.

Аталған Заң азаматтық қорғау жөніндегі іс-шараларды жүргізу процесінде туындайтын қоғамдық қатынастарды реттейді және табиғи және техногендік сипаттағы төтенше жағдайлар мен олардың салдарларының алдын алуға және оларды жоюға, төтенше жағдай аймағындағы халыққа шұғыл медициналық және психологиялық көмек көрсетуге, өрт және өнеркәсіптік қауіпсіздікті қамтамасыз етуге бағытталған, сондай-ақ Қазақстан Республикасы Азаматтық қорғанысының негізгі міндеттерін, құрылу мен жұмыс істеуінің ұйымдастыру қағидаттарын, азаматтық қорғаныс пен төтенше жағдайлардың, Мемлекеттік материалдық резервті сақтау және пайдалану, авариялық-құтқару қызметтері мен құралымдарын ұйымдастыру олардың қызметі.

Заңда келесі негізгі ұғымдардың анықтамалары да бар:

-азаматтық қорғау-табиғи және техногендік сипаттағы төтенше жағдайлар мен олардың салдарларының алдын алуға және оларды жоюға, Азаматтық қорғанысты ұйымдастыру мен жүргізуге, төтенше жағдай аймағындағы халыққа шұғыл медициналық және психологиялық көмек көрсетуге бағытталған, өрт және өнеркәсіптік қауіпсіздікті қамтамасыз ету, мемлекеттік материалдық резервті қалыптастыру, сақтау және пайдалану жөніндегі іс-шараларды қамтитын бейбіт және соғыс уақытында жүргізілетін жалпы мемлекеттік іс-шаралар кешені;

- азаматтық қорғаныс – бейбіт және соғыс уақытында өткізілетін жалпы мемлекеттік іс-шаралар кешенін іске асыруға, Қазақстан Республикасының халқы мен аумағын қазіргі заманғы зақымдау құралдарының зақымдау (қирату) факторларының әсерінен, табиғи және техногендік сипаттағы төтенше жағдайлардан қорғау жөніндегі азаматтық қорғаудың мемлекеттік жүйесінің құрамдас бөлігі.;

- өрт қауіпсіздігі-адамдардың, мүліктің, қоғам мен мемлекеттің өрттен қорғалу жағдайы.

Қазақстан Республикасының азаматтық қорғау саласындағы заңнамасын сақтау мақсатында уәкілетті орган азаматтық қорғаныс саласында да, өрт қауіпсіздігі саласында да мемлекеттік бақылауды жүзеге асырады.

Уәкілетті орган өз қызметін жүзеге асыру кезінде ӘҚБтК-нің 686-бабының 1-бөлігінің тиісті тармақтарында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға құқылы.:

- өрт қауіпсіздігі саласында;

- азаматтық қорғаныс саласында.

2 бөлім. Мемлекеттік өртке қарсы қызмет-өрттердің алдын алуды және оларды сөндіруді ұйымдастыруға, авариялық-құтқару жұмыстары мен кезек күттірмейтін жұмыстарды жүргізуге, өрт қауіпсіздігі саласындағы мемлекеттік бақылауды жүзеге асыруға және өртке байланысты қылмыстар туралы істер бойынша анықтау жүргізуге арналған облыстардағы, республикалық маңызы бар қалалардағы, астанадағы, аудандардағы, облыстық маңызы бар қалалардағы басқару органдарының, азаматтық қорғау күштері мен құралдарының жиынтығы.

Мемлекеттік өртке қарсы қызмет органдары өрттердің алдын алуды және оларды сөндіруді, авариялық-құтқару жұмыстары мен кезек күттірмейтін жұмыстарды жүргізуді, өрт қауіпсіздігі саласындағы мемлекеттік бақылауды жүзеге асырады. Мемлекеттік өртке қарсы қызмет органдары ведомстводан, аумақтық бөлімшелерден, мемлекеттік мекемелерден және ведомствоның білім беру ұйымдарынан тұрады.

Өрт қауіпсіздігі саласындағы мемлекеттік бақылауды жүзеге асыратын лауазымды адамдарға:

1) Қазақстан Республикасының өрт қауіпсіздігі саласындағы мемлекеттік бақылау жөніндегі бас мемлекеттік инспекторы-уәкілетті органның құрылымдық бөлімшесінің басшысы;

2) Қазақстан Республикасының өрт қауіпсіздігі саласындағы мемлекеттік бақылау жөніндегі бас мемлекеттік инспекторының орынбасары-уәкілетті органның құрылымдық бөлімшесі басшысының орынбасары;

3) Қазақстан Республикасының өрт қауіпсіздігі саласындағы мемлекеттік бақылау жөніндегі мемлекеттік инспекторы-уәкілетті органның құрылымдық бөлімшесінің лауазымды адамы;

4) облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың өрт қауіпсіздігі саласындағы мемлекеттік бақылау жөніндегі бас мемлекеттік инспекторы – уәкілетті орган ведомствосының облыстық, республикалық маңызы бар қаланың, астананың аумақтық бөлімшесінің басшысы;

5) облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың өрт қауіпсіздігі саласындағы мемлекеттік бақылау жөніндегі бас мемлекеттік инспекторының орынбасары – уәкілетті орган ведомствосының облыстық, республикалық маңызы бар қаланың, астананың аумақтық бөлімшесі басшысының орынбасары;

6) облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың, ауданның, облыстық маңызы бар қаланың, қаладағы ауданның өрт қауіпсіздігі саласындағы мемлекеттік бақылау жөніндегі мемлекеттік инспекторы – уәкілетті орган ведомствосының облыстық, республикалық маңызы бар қаланың, астананың, аудандық, облыстық маңызы бар қаланың, қаладағы ауданның аумақтық бөлімшесінің лауазымды адамы.

Мемлекеттік өртке қарсы қызмет органдарының атынан азаматтық қорғау саласындағы уәкілетті органның атынан істерді қарауға және әкімшілік жазалар қолдануға құқығы бар:

1) облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың, ауданның, облыстық маңызы бар қаланың, қаладағы ауданның өрт қауіпсіздігі саласындағы мемлекеттік бақылау жөніндегі мемлекеттік инспекторы – жеке тұлғаларға – айлық есептік көрсеткіштің он беске дейінгі, лауазымды адамдарға, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне-отыз беске дейінгі мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады;

2) Қазақстан Республикасының өрт қауіпсіздігі саласындағы мемлекеттік бақылау жөніндегі мемлекеттік инспекторы, облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың өрт қауіпсіздігі саласындағы мемлекеттік бақылау жөніндегі бас мемлекеттік инспекторы және оның орынбасары – Жеке тұлғаларға – айлық есептік көрсеткіштің отыз беске дейінгі, лауазымды адамдарға – жүзге дейінгі, кәсіпкерлік субъектілеріне, коммерциялық емес ұйымдарға-үш жүзге дейінгі мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады;

3) Қазақстан Республикасының өрт қауіпсіздігі саласындағы мемлекеттік бақылау жөніндегі бас мемлекеттік инспекторы және оның орынбасары – Жеке тұлғаларға – айлық есептік көрсеткіштің екі жүзге дейінгі, лауазымды адамдарға – бес жүзге дейінгі, кәсіпкерлік субъектілеріне, коммерциялық емес ұйымдарға-екі мыңға дейінгі мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

3 бөлім. Азаматтық қорғаныс саласындағы мемлекеттік бақылау Орталық және жергілікті атқарушы органдардың, азаматтық қорғаныс жөніндегі санатталған ұйымдардың, сондай-ақ лауазымды адамдар мен азаматтардың Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген азаматтық қорғаныс жөніндегі талаптар мен іс-шараларды орындауын қамтамасыз етуге бағытталған.

Азаматтық қорғаныс саласындағы мемлекеттік бақылауды жүзеге асыратын лауазымды адамдарға:

1) Қазақстан Республикасының Азаматтық қорғаныс саласындағы мемлекеттік бақылау жөніндегі бас мемлекеттік инспекторы-уәкілетті органның құрылымдық бөлімшесінің басшысы;

2) Қазақстан Республикасының Азаматтық қорғаныс саласындағы мемлекеттік бақылау жөніндегі бас мемлекеттік инспекторының орынбасары-уәкілетті органның құрылымдық бөлімшесі басшысының орынбасары;

3) Қазақстан Республикасының Азаматтық қорғаныс саласындағы мемлекеттік бақылау жөніндегі мемлекеттік инспекторы-уәкілетті органның құрылымдық бөлімшесінің лауазымды адамы;

4) облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың азаматтық қорғаныс саласындағы мемлекеттік бақылау жөніндегі бас мемлекеттік инспекторы – уәкілетті

орган ведомствосының облыстық, республикалық маңызы бар қаланың, астананың аумақтық бөлімшесінің басшысы;

5) облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың азаматтық қорғаныс саласындағы мемлекеттік бақылау жөніндегі бас мемлекеттік инспекторының орынбасары – уәкілетті орган ведомствосының облыстық, республикалық маңызы бар қаланың, астананың аумақтық бөлімшесінің басшысының орынбасары;

6) облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың, ауданның, облыстық маңызы бар қаланың, қаладағы ауданның азаматтық қорғаныс саласындағы мемлекеттік бақылау жөніндегі мемлекеттік инспекторы – уәкілетті орган ведомствосының облыстық, республикалық маңызы бар қаланың, астананың, аудандық, облыстық маңызы бар қаланың, қаладағы ауданның аумақтық бөлімшесінің лауазымды адамы.

Лауазымды адамдардың жаза қолдану жөніндегі құзыреттілігі ӘҚБтК-нің Ерекше бөлімінің баптарында көзделген санкциямен айқындалады. Осылайша, азаматтық қорғаныс іс-шараларын орындамауға байланысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және азаматтық қорғау саласындағы уәкілетті органның атынан әкімшілік жаза қолдануға құқылы:

1) облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың, ауданның, облыстық маңызы бар қаланың, қаладағы ауданның азаматтық қорғаныс саласындағы мемлекеттік бақылау жөніндегі мемлекеттік инспекторы – жеке тұлғаларға – айлық есептік көрсеткіштің сегізге дейінгі, лауазымды және заңды тұлғаларға жиырма беске дейінгі мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады;

2) Қазақстан Республикасының Азаматтық қорғаныс саласындағы мемлекеттік бақылау жөніндегі мемлекеттік инспекторы, облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың азаматтық қорғаныс саласындағы мемлекеттік бақылау жөніндегі бас мемлекеттік инспекторы және оның орынбасары – Жеке тұлғаларға, лауазымды және заңды тұлғаларға – елу бес айлық есептік көрсеткішке дейінгі мөлшерде айыппұл салуға әкеп соғады;

3) Қазақстан Республикасының Азаматтық қорғаныс саласындағы мемлекеттік бақылау жөніндегі бас мемлекеттік инспекторы және оның орынбасары – Жеке тұлғаларға, лауазымды және заңды тұлғаларға – алпыс бес айлық есептік көрсеткішке дейінгі мөлшерде айыппұл салуға әкеп соғады.

687-бап. Жер қойнауын зерттеу жөніндегі уәкілетті орган

1. Жер қойнауын зерттеу жөніндегі уәкілетті орган Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды. 349, 350, 352, 353, 354, 355, 356 (бірінші бөлігінде), 391-баптарында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.

2. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және әкімшілік жазалар қолдануға:

1) жер қойнауын зерттеу мен пайдалану жөніндегі аумақтық аға мемлекеттік және аумақтық мемлекеттік инспекторлар-бір жүз елуге дейінгі айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады;

2) Қазақстан Республикасының жер қойнауын зерттеу мен пайдалану жөніндегі мемлекеттік инспекторлары, жер қойнауын зерттеу мен пайдалану жөніндегі аумақтық Бас мемлекеттік инспекторлардың орынбасарлары – айлық есептік көрсеткіштің екі жүз елуге дейінгі мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады;

3) Қазақстан Республикасының жер қойнауын зерттеу мен пайдалану жөніндегі аға мемлекеттік инспекторлары, жер қойнауын зерттеу мен пайдалану жөніндегі аумақтық Бас мемлекеттік инспекторлары – айлық есептік көрсеткіштің бес жүзге дейінгі мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады;

4) Қазақстан Республикасының жер қойнауын зерттеу мен пайдалану жөніндегі бас мемлекеттік инспекторы және оның орынбасарлары-айлық есептік көрсеткіштің бір мыңға дейінгі мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Қазақстан Республикасында жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы заңнама Қазақстан Республикасының Конституциясына негізделеді және "жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы" кодексінен және Қазақстан Республикасының өзге де нормативтік құқықтық актілерінен тұрады.

Аталған Кодекс жер қойнауын пайдалану режимін, жер қойнауын пайдалану саласындағы мемлекеттік басқару мен реттеуді жүзеге асыру тәртібін, жер қойнауы учаскелеріне құқықтардың туындау, жүзеге асыру және тоқтатылу ерекшеліктерін, жер қойнауын пайдаланушылардың құқықтық жағдайын және олардың тиісті операцияларды жүргізуін, сондай-ақ жер қойнауын пайдалану және жер қойнауын пайдалану құқығына билік ету мәселелерін және жер қойнауы ресурстарын пайдалануға байланысты басқа да қатынастарды айқындайды.

Кодекстің 10 – бабының 1-бөлігіне сәйкес жер қыртысының топырақ қабатынан төмен, ал ол болмаған жағдайда жер бетінен, су айдындары мен су ағындарының түбінен төмен орналасқан бөлігі жер қойнауы деп танылады.

Жер қойнауы мемлекет меншігінде. Мемлекет жер қойнауын осы Кодексте көзделген негіздерде, шарттар мен шектерде пайдалануға береді. Жеке және заңды тұлғалардың жер қойнауына мемлекеттік меншік құқығын бұзатын іс-әрекеттері Қазақстан Республикасының заңдарында көзделген жауаптылыққа әкеп соғады.

Жер қойнауын зерттеу жөніндегі уәкілетті орган жер қойнауын геологиялық зерттеу және жер қойнауы кеңістігін пайдалану саласындағы мемлекеттік саясатты іске асырады:

1) жер қойнауы кеңістігін геологиялық зерделеу және пайдалану үшін жер қойнауын пайдалану құқығын беру;

2) жер қойнауын мемлекеттік геологиялық зерттеуді ұйымдастыру және жүргізу;

- 3) Жер қойнауы кеңістігін геологиялық зерттеу және пайдалану жөніндегі операцияларды реттеу;
- 4) Геологиялық зерттеу жөніндегі операцияларға, сондай-ақ жер қойнауы кеңістігін пайдалану жөніндегі операцияларға мемлекеттік бақылауды жүзеге асыру;
- 5) осы Кодекстің геологиялық ақпаратты есепке алу, сақтау, сақтау және дәйектілігі жөніндегі талаптарының сақталуына мемлекеттік бақылауды жүзеге асыру;
- 6) құпия болып табылмайтын геологиялық ақпаратқа, сондай-ақ жер қойнауын пайдалануға берілген лицензиялар туралы ақпаратқа қол жеткізуді қамтамасыз ету;
- 7) техногендік минералдық түзілімдерді орналастырудың қолданыстағы объектілерін мемлекеттік есепке алуды ұйымдастыру және жүргізу;
- 8) жер қойнауының мемлекеттік мониторингін жүзеге асыру, геологиялық ақпаратты жинау және қорыту;
- 9) жер қойнауының мемлекеттік қорының бірыңғай кадастрын жүргізу;
- 10) жер асты сулары бөлігінде мемлекеттік су кадастрын жүргізуге қатысу;
- 11) мемлекеттік жер қойнауы қорын басқару бағдарламасын әзірлеуге қатысу;
- 12) тиісті координаттары мен жеке кодтары бар блоктарды сәйкестендіру картасын әзірлеу және бекіту;
- 13) пайдалануға берілетін жер қойнауы учаскелерінің шекараларын айқындау, геологиялық ақпаратты пайдалану және осы Кодексте көзделген басқа да мәселелер бойынша құзыретті органмен өзара іс-қимыл жасау және үйлестіру;
- 14) иесіз өздігінен төгілетін және авариялық Ұңғымаларды жоюды және консервациялауды жүзеге асыру;
- 15) жер қойнауын геологиялық зерттеуге берілген лицензиялар бойынша жер асты суларына арналған іздестіру-бағалау жұмыстарының жобаларына өзгерістерді келісу;
- 16) жер асты сулары учаскелерінің қорына мемлекеттік сараптама ұйымдастыру және жүргізу;
- 17) осы Кодексте және Қазақстан Республикасының өзге де заңдарында көзделген жағдайларда Геология және жер қойнауын геологиялық зерттеу саласындағы нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу және бекіту;
- 18) жер қойнауын пайдаланушылардың жер қойнауын геологиялық зерттеуге арналған лицензияның және жер қойнауы кеңістігін пайдалануға арналған лицензияның шарттарын сақтауын бақылау;
- 19) жер қойнауын мемлекеттік геологиялық зерттеу жөніндегі жұмыстарды жүргізуге арналған уақыт және бағалау нормаларын бекіту;
- 20) Ұңғымаларды, технологиялық бірліктерді қабылдау және жер қойнауын пайдаланушыға теңгерімге беру;
- 21) "Жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы" Кодексте, Қазақстан Республикасының өзге де заңдарында, Қазақстан Республикасы Президентінің және

Қазақстан Республикасы Үкіметінің актілерінде көзделген өзге де өкілеттіктерді жүзеге асыру жатады.

Жер қойнауын зерттеу жөніндегі уәкілетті орган Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрлігінің Геология және жер қойнауын пайдалану комитеті атынан түсініктеме берілген баптың бірінші бөлігінде санамаланған әкімшілік құқық бұзушылықтар туралы істерді қарайды.

ӘҚТК-нің 687-бабының 2-бөлігінде жер қойнауын зерттеу жөніндегі уәкілетті органның әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және әкімшілік жаза қолдануға құқылы нақты лауазымды тұлғаларының шеңбері айқындалған. Оларға жатады:

- жер қойнауын зерттеу мен пайдалану жөніндегі аумақтық аға мемлекеттік және аумақтық мемлекеттік инспекторлар;

- Қазақстан Республикасының жер қойнауын зерттеу мен пайдалану жөніндегі мемлекеттік инспекторлары, жер қойнауын зерттеу мен пайдалану жөніндегі аумақтық Бас мемлекеттік инспекторлардың орынбасарлары;

- Қазақстан Республикасының жер қойнауын зерттеу мен пайдалану жөніндегі аға мемлекеттік инспекторлары, жер қойнауын зерттеу мен пайдалану жөніндегі аумақтық Бас мемлекеттік инспекторлары;

- Қазақстан Республикасының жер қойнауын зерттеу мен пайдалану жөніндегі бас мемлекеттік инспекторы және оның орынбасарлары.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарау бойынша аталған лауазымды адамдардың құқықтылығы ӘҚБТК-нің тиісті бабының санкциясында көзделген айыппұл мөлшері арқылы айқындалады.

687-1-бап. Қатты пайдалы қазбалар саласындағы уәкілетті орган

1. Қатты пайдалы қазбалар саласындағы уәкілетті орган осы Кодекстің 346, 349, 353 -баптарында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.

2. Қатты пайдалы қазбалар саласындағы уәкілетті органның басшылары мен оған уәкілетті лауазымды адамдары әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және әкімшілік жазалар қолдануға құқылы.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Қатты пайдалы қазбалар саласындағы уәкілетті орган уранды қоспағанда, қатты пайдалы қазбаларды барлау мен өндіру жөніндегі операцияларды реттеу жөніндегі мемлекеттік саясатты іске асырады.:

1) "жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы" Кодексте және Қазақстан Республикасының өзге де заңдарында көзделген жағдайларда уранды қоспағанда, қатты пайдалы қазбаларды барлау мен өндіру жөніндегі операцияларды реттеу саласындағы құқықтық актілерді әзірлеу және бекіту;;

2) уранды қоспағанда, қатты пайдалы қазбаларды өндіру жөніндегі операцияларды жүргізу кезінде тауарларды, жұмыстар мен көрсетілетін қызметтерді сатып алу тәртібін жер қойнауын пайдаланушылардың сақтауына мемлекеттік бақылауды жүзеге асыру;

3) Тарату жоспарына кешенді сараптама жүргізу;

4) бір мың текше метрден асатын көлемде барлау учаскесінде тау-кен массасын алуға және (немесе) топырақ орнын ауыстыруға рұқсат беру;

5) уран өндіру жөніндегі операцияларды қоспағанда, қатты пайдалы қазбаларды барлау және өндіру жөніндегі операцияларды реттеу;

6) уран және кең таралған пайдалы қазбаларды өндіру жөніндегі операцияларды қоспағанда, қатты пайдалы қазбаларды барлау және өндіру жөніндегі операциялардың жүргізілуін мемлекеттік бақылау;

7) осы Кодексте, Қазақстан Республикасының өзге де заңдарында, Қазақстан Республикасы Президентінің және Қазақстан Республикасы Үкіметінің актілерінде көзделген өзге де өкілеттіктерді жүзеге асыру жатады.

"Жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы" Кодекс 12-баптың 4-бөлігінде жер қойнауында немесе жер бетінде қатты күйдегі табиғи минералдық түзілімдер, органикалық заттар және олардың қоспалары қатты пайдалы қазбалар деп танылатынын айқындайды. Қатты пайдалы қазбалар кенді және кенсіз болып бөлінеді. Кенді қатты пайдалы қазбалар деп өзіндік металдар, қара, түсті, сирек, радиоактивті металдар мен сирек жер элементтерінің кендері танылады. Қалған қатты пайдалы қазбалар кенсіз деп танылады.

Табиғи жағдайда немесе құрылыс және өзге де шаруашылық мақсаттарда елеусіз өңделетін және тазартылатын және жер қойнауында кең таралған кенді емес қатты пайдалы қазбалар кең таралған деп танылады. Кең таралған пайдалы қазбаларға: мәрмәр, кварцит, кварцты-дала шпатты жыныстар, граниттер, сиениттер, диориттер, габбро, риолиттер (липариттер), андезиттер, диабаздар, базальттар, вулкандық туфтар, шлактар, пемзалар, вулкандық шынылар және шыны тәріздес жыныстар, галечниктер мен қиыршық тас, қиыршық тас-құмды (құм-қиыршық тас) қоспа, құмдар мен құмтас, саз бен құмтас сазды жыныстар (саздақтар, алевролиттер, аргиллиттер, сазды тақтатастар), ас тұзы, гипс жыныстары, мергельдер, әктастар, оның ішінде ұлутастар, Борлы жыныстар, доломиттер, әктасты-доломитті жыныстар, кремнийлі жыныстар (трепелдер, табиғи пигменттер, шымтезек, емдік балшықтар) жатады.

Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрлігі атынан қатты қазбалар саласындағы уәкілетті органға мынадай әкімшілік құқық бұзушылықтар ведомстволық бағынысты

- жобалау құжатында көзделмеген жұмыстардың түрлерін, тәсілдерін және әдістерін қолдана отырып, қатты пайдалы қазбаларды барлау және (немесе) өндіру жөніндегі операцияларды жүргізу (346-Б.)

- жер қойнауын пайдалану саласындағы есептілікті ұсыну тәртібін бұзу (349-бап));

- жер қойнауын пайдалану объектілерін жою және консервациялау тәртібін бұзу (353-бап).

2 бөлім. Жоғарыда аталған құқық бұзушылықтар бойынша істерді қарауға және оларды жасағаны үшін әкімшілік жаза қолдануға құқылы, мынадай лауазымды адамдар :

- қатты пайдалы қазбалар саласындағы уәкілетті органның басшылары;
- өздеріне жүктелген функционалдық міндеттерге сәйкес қатты пайдалы қазбалар саласындағы уәкілетті органның осыған уәкілеттік берілген лауазымды тұлғалары.

688-бап. Көмірсутектер саласындағы уәкілетті орган

1. *Көмірсутектер саласындағы уәкілетті орган осы Кодекстің 170 (бірінші, екінші, үшінші, төртінші, бесінші, алтыншы және сегізінші бөліктерінде), 281 (жетінші, сегізінші, тоғызыншы және оныншы бөліктерінде) - баптарында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.), 345, 348, 349, 350, 353, 356 (үшінші, төртінші, бесінші, алтыншы, жетінші, сегізінші, тоғызыншы және он үшінші бөліктерінде), 464 (бірінші бөлігінде), 635 (үшінші бөлігінде) баптарында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.*

2. *Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және әкімшілік жазалар қолдануға көмірсутектер саласындағы уәкілетті органның лауазымды адамдары мен оның аумақтық бөлімшелерінің басшылары құқылы.*

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Жер қойнауын пайдалану режимі, жер қойнауын пайдалану саласындағы мемлекеттік басқару мен реттеуді жүзеге асыру тәртібі, Жер қойнауы учаскелеріне құқықтардың туындау, жүзеге асыру және тоқтатылу ерекшеліктері, жер қойнауын пайдаланушылардың құқықтық жағдайы және олардың тиісті операцияларды жүргізу ерекшеліктері, сондай-ақ жер қойнауын пайдалану және жер қойнауын пайдалану құқығына билік ету мәселелері және Қазақстан Республикасында жер қойнауы ресурстарын пайдалануға байланысты басқа да қатынастар "жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану" туралы ҚР кодексі анықтайды.

Аталған Кодекс 12-баптың 3-бөлігінде МҰНАЙ, Шикі газ және табиғи битум көмірсутегі деп танылатынын көрсетеді.

Шикі мұнай, газ конденсаты, сондай-ақ шикі мұнайды тазартқаннан және жанғыш тақтатастарды, мұнай битуминозды жыныстарды немесе шайырлы құмдарды өңдегеннен кейін алынған көмірсутектер мұнай деп танылады. Қалыпты атмосфералық температура мен қысым кезінде жер қойнауынан сұйық күйінде алынатын, оның ішінде табиғи конденсация жолымен шикі газдан пайда болған кез келген көмірсутектер шикі мұнай деп танылады.

Қалыпты атмосфералық температура мен қысым кезінде жер қойнауынан газ тәріздес күйде алынатын кез келген көмірсутектер, оның ішінде тазартылмаған табиғи, ілеспе, сланец газы, көмір қабаттарының метаны, сондай-ақ олардың құрамындағы

көміртегі емес газдар шикі газ деп танылады. Ілеспе газ көмірсутектер мен көміртегі емес газдардың көп компонентті қоспасы болып табылады, мұнай құрамында қабаттық жағдайларда ерітілген күйде және қысым төмендеген кезде одан бөлінетін болады. Көмір қабаттарының метаны деп көмір кен орындарынан өндірілген қалыпты атмосфералық температура мен қысым кезінде газ тәріздес күйдегі метан құрамы басым көмірсутектер мен көміртегі емес газдардың көп компонентті қоспасы танылады.

Табиғи битум деп жер қойнауында қатты, Тұтқыр және тұтқыр-пластикалық жағдайларда жатқан, табиғи жағдайларда ұңғымалық әдістермен өндіру техникалық мүмкін емес бастапқы көмірсутекті негізі бар органикалық текті пайдалы қазбалар танылады.

Көмірсутектер саласындағы уәкілетті орган көмірсутектер саласындағы мемлекеттік саясатты іске асырады:

1) "жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы" Кодексте көзделген жағдайларда көмірсутектер саласындағы құқықтық актілерді әзірлеу және бекіту;

2) көмірсутектер саласындағы нормативтік-техникалық құжаттарды әзірлеу және бекіту;

3) көмірсутектер бойынша жер қойнауын пайдалану жөніндегі операцияларды реттеу;

4) көмірсутектер бойынша жер қойнауын пайдалану жөніндегі операцияларды жүргізу саласында мемлекеттік бақылауды жүзеге асыру;

5) жобалау құжаттары ережелерінің сақталуына мемлекеттік бақылауды жүзеге асыру;

6) мұнай мен шикі газ өндіру мен айналымының бірыңғай дерекқорын жүргізу;

7) ішкі нарықтың мұнай өнімдерімен қажеттіліктерін қамтамасыз ету үшін Қазақстан Республикасының аумағында және одан тысқары жерлерде өңдеу үшін мұнай жеткізу кестелерін қалыптастыру;

8) теңізде және ішкі су айдындарында көмірсутектерін барлауды және (немесе) өндіруді жүргізу үшін пайдаланылатын теңіз объектілерін құруға және орналастыруға рұқсат беру;

9) шикі газды алау етіп жағуға рұқсат беру;

10) көмірсутектерді өндірудің, өткізудің және тұтынудың ұлттық балансын жүргізу;

11) көмірсутектерін барлау және (немесе) өндіру жөніндегі операцияларды жүргізу кезінде тауарларды, жұмыстар мен көрсетілетін қызметтерді сатып алу тәртібін жер қойнауын пайдаланушылардың сақтауына мемлекеттік бақылауды жүзеге асыру;

12) азаматтық қорғау және сауда мақсатында теңізде жүзу саласындағы уәкілетті органдармен бірлесіп, Қазақстан Республикасының теңізде, ішкі су айдындарында және сақтандыру аймағында мұнайдың төгілуін жоюға әзірлікті және іс-қимылды қамтамасыз етудің ұлттық жоспарын әзірлеу және бекіту;

13) "жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы" Кодексте, Қазақстан Республикасының өзге де заңдарында, Қазақстан Республикасы Президентінің және Қазақстан Республикасы Үкіметінің актілерінде көзделген өзге де өкілеттіктерді жүзеге асыру жатады.

Мәселен, көмірсутектер саласындағы уәкілетті орган Қазақстан Республикасы Энергетика министрлігі атынан түсініктеме берілген баптың 1 бөлімінде аталған әкімшілік құқық бұзушылықтарды қарауға құқылы.

2 бөлім. Көмірсутектер саласындағы уәкілетті органға ведомстволық бағынысты әкімшілік құқық бұзушылықтар бойынша істерді қарауға және оларды жасағаны үшін мынадай лауазымды адамдар әкімшілік жазалар қолдануға құқылы:

- көмірсутектер саласындағы уәкілетті органның лауазымды тұлғалары, оларға жүктелген функционалдық міндеттерге сәйкес;

- көмірсутектер саласындағы уәкілетті органның аумақтық бөлімшелерінің басшылары.

688-1-бап. Уран өндіру саласындағы уәкілетті орган

1. Уран өндіру саласындағы уәкілетті орган осы Кодекстің 345, 346, 349, 350, 353-баптарында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.

2. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және әкімшілік жазалар қолдануға уран өндіру саласындағы уәкілетті орган ведомствосының лауазымды адамдары құқылы.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Уран өндіруді жүргізудің міндетті шарттары Жер қойнауын жоғары технологиялар мен жер қойнауын пайдаланудың оң тәжірибесін қолдану негізінде ұтымды және экономикалық тиімді пайдалану, сондай-ақ адамдардың өмірі мен денсаулығының қауіпсіздігін қамтамасыз ету болып табылады.

Уран өндіру жөніндегі операциялар жер қойнауын пайдаланушы бекіткен және " жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы" Кодексте көзделген сараптамалардың оң қорытындыларын алған тәжірибелік-өнеркәсіптік өндіру жобасына және (немесе) кен орнын игеру жобасына сәйкес жүргізілуге тиіс.

Уран өндіру жөніндегі барлық жұмыстар құжаттауға жатады.

Уран өндіруді жүргізу кезінде жер қойнауын пайдаланушы:

- 1) қолданылатын техникалық өндіру құралдарының оңтайлылығы мен қауіпсіздігі;
- 2) өндірілген және жер қойнауында қалдырылатын уран қорларының, оларды қайта өңдеу өнімдерінің және өндіру кезінде түзілетін өндіріс қалдықтарының дұрыс есебі;
- 3) тәжірибелік-өнеркәсіптік өндірудің және (немесе) өндірудің қолданылатын әдістері мен тәсілдерін, нормалар мен стандарттарды сақтау;
- 4) Өндіру қалдықтарын және қайта өңдеу өнімдерін қоймалау және орналастыру кезінде экологиялық және санитарлық-эпидемиологиялық талаптарды орындау;

5) тәжірибелік-өнеркәсіптік өндіру жобасында және кен орнын игеру жобасында көзделген тәртіппен уран алу.

Уран өндіру жөніндегі операцияларды жүргізу кезінде Қазақстан Республикасының Жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы заңнамасы талаптарының сақталуын мемлекеттік бақылауды мемлекеттік органдар өздерінің құзыретіне сәйкес жүзеге асырады.

Уран өндіру саласындағы уәкілетті орган:

- 1) "жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы" Кодексте көзделген жағдайларда уран өндіру саласындағы құқықтық актілерді әзірлеу және бекіту;
- 2) уран өндіру саласындағы нормативтік-техникалық құжаттарды әзірлеу және бекіту;
- 3) уран өндіру жөніндегі жер қойнауын пайдалану жөніндегі операцияларды реттеу;
- 4) уран өндіру жөніндегі операцияларды жүргізу саласындағы мемлекеттік бақылауды жүзеге асыру;
- 5) уран өндіру жөніндегі жобалық құжаттар ережелерінің сақталуына мемлекеттік бақылауды жүзеге асыру;
- 6) уран өндіру кезінде жер қойнауын ұтымды және кешенді пайдалануға мемлекеттік бақылауды жүзеге асыру;
- 7) уран өндіру жөніндегі операцияларды жүргізу кезінде тауарларды, жұмыстар мен көрсетілетін қызметтерді сатып алу тәртібін жер қойнауын пайдаланушылардың сақтауына мемлекеттік бақылауды жүзеге асыру;
- 8) "жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы" Кодексте, Қазақстан Республикасының өзге де заңдарында, Қазақстан Республикасы Президентінің және Қазақстан Республикасы Үкіметінің актілерінде көзделген өзге де өкілеттіктерді жүзеге асыру жатады.

Көрсетілген өкілеттіктерді іске асыру кезінде уран өндіру саласындағы уәкілетті орган Қазақстан Республикасы Энергетика министрлігі атынан ӘҚБТК-нің мынадай баптарында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға құқылы:

- көмірсутектер мен уран бойынша жер қойнауын пайдалануға арналған келісімшарттар бойынша жер қойнауын пайдалану жөніндегі операцияларды жүргізу кезінде жер қойнауын ұтымды және кешенді пайдалану жөніндегі ережелерді бұзу (345-б.);

- жобалау құжатында көзделмеген жұмыстардың түрлерін, тәсілдерін және әдістерін қолдана отырып, қатты пайдалы қазбаларды барлау және (немесе) өндіру жөніндегі операцияларды жүргізу (346-Б.);

- жер қойнауын пайдалану саласындағы есептілікті ұсыну тәртібін бұзу (349-бап). ;

- өндірілген қатты пайдалы қазбалардың, көмірсутектердің дұрыс есебін қамтамасыз етпеу (350-б.);

- жер қойнауын пайдалану объектілерін жою және консервациялау тәртібін бұзу (353-бап).

2 бөлім. Ведомстволық бағынысты әкімшілік құқық бұзушылықтар туралы істерді қарауға және әкімшілік жазалар қолдануға жүктелген функционалдық міндеттер шеңберінде уран өндіру саласындағы уәкілетті орган ведомствосының - Қазақстан Республикасы Энергетика министрлігінің лауазымды адамдары құқылы.

689-бап. Энергия үнемдеу және энергия тиімділігін арттыру саласындағы мемлекеттік бақылауды жүзеге асыратын Орган

1. Энергия үнемдеу және энергия тиімділігін арттыру саласындағы мемлекеттік бақылауды жүзеге асыратын Орган осы Кодекстің 289, 292, 293, 296-баптарында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.

2. Энергия үнемдеу және энергия тиімділігін арттыру саласындағы мемлекеттік бақылауды жүзеге асыратын органның аумақтық бөлімшелерінің басшылары әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және әкімшілік айыппұл салынатын жазалар қолдануға құқылы.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Қазақстан Республикасында қоғамдық қатынастарды реттейді және " энергия үнемдеу және энергия тиімділігін арттыру туралы"Заң энергия үнемдеу және энергия тиімділігін арттыру саласындағы жеке және заңды тұлғалар қызметінің құқықтық, экономикалық және ұйымдастырушылық негіздерін айқындайды.

Аталған Заң түсіндірілетін бап үшін негізгі ұғымдардың анықтамаларын қамтиды:

- энергетикалық тиімділік-өнім бірлігіне энергетикалық ресурстарды тұтыну;
- энергия үнемдеу - пайдаланылатын энергетикалық ресурстар көлемін азайтуға бағытталған ұйымдастырушылық, техникалық, технологиялық, экономикалық және өзге де шараларды іске асыру;
- энергия үнемдеу және энергия тиімділігін арттыру саласындағы уәкілетті орган (бұдан әрі - уәкілетті орган) - энергия үнемдеу және энергия тиімділігін арттыру саласындағы басшылықты жүзеге асыратын орталық атқарушы орган.

Уәкілетті орган:

- энергия үнемдеу және энергия тиімділігін арттыру саласындағы мемлекеттік саясатты іске асырады;
- өз құзыреті шегінде энергия үнемдеу және энергия тиімділігін арттыру саласындағы халықаралық ынтымақтастықты жүзеге асырады;
- энергия үнемдеу және энергия тиімділігін арттыру саласындағы мемлекеттік органдардың қызметін салааралық үйлестіруді жүзеге асырады;
- Мемлекеттік энергетикалық тізілімді қалыптастыру және жүргізу тәртібін айқындайды;
- энергия үнемдеу және энергия тиімділігін арттыру саласында мемлекеттік бақылауды жүзеге асырады;

- энергия үнемдеу және энергия тиімділігін арттыру саласындағы нормативтік құқықтық актілерді әзірлейді және бекітеді;
- энергия үнемдеу және энергия тиімділігін арттыру саласындағы қызметті жүзеге асыру үшін қажетті ақпараттық-өлшеу кешендері мен техникалық құралдардың тізбесін бекітеді;
- энергия тұтыну нормативтерін, Мемлекеттік энергетикалық тізілім субъектілерінің электр желілеріндегі қуат коэффициентінің нормативтік мәнін бекітеді;
- энергия үнемдеу және энергия тиімділігін арттыру саласындағы ұлттық даму институтын айқындайды;
- энергия үнемдеу және энергия тиімділігін арттыру мәселелері бойынша жергілікті атқарушы органдардың қызметін бағалау тетігін бекітеді;
- ғимараттардың, құрылыстардың, ғимараттардың және олардың қоршау конструкцияларының бөлігі болып табылатын элементтерінің энергия тиімділігі бойынша талаптарды белгілейді;
- көліктің энергия тиімділігі бойынша талаптарды белгілейді;
- технологиялық процестердің, жабдықтардың, оның ішінде электр жабдықтарының энергия тиімділігі бойынша талаптарды белгілейді;
- үйлердің, құрылыстардың, ғимараттардың энергия тиімділігі сыныптарын айқындау және қайта қарау қағидаларын бекітеді;
- энергия аудитін жүргізу тәртібін бекітеді;
- үйлердің, құрылыстардың, ғимараттардың жобалау (жобалау-сметалық) құжаттамасына қойылатын энергия үнемдеу және энергия тиімділігін арттыру жөніндегі талаптарды бекітеді;
- энергия аудиті қорытындылары бойынша Мемлекеттік энергетикалық тізілім субъектісі әзірлейтін энергия үнемдеу және энергия тиімділігін арттыру жөніндегі іс-шаралар жоспарының нысаны мен мазмұнына қойылатын талаптарды бекітеді;
- оқу орталықтары қызметінің тәртібін анықтайды;
- орталық атқарушы органдардың энергия үнемдеу және энергия тиімділігін арттыру саласындағы мемлекеттік саясатты іске асыру жөніндегі есептерді ұсыну нысаны мен мерзімдерін бекітеді;
- Қазақстан Республикасының энергия үнемдеу және энергия тиімділігін арттыру туралы заңнамасының талаптарын бұзуды жою туралы нұсқаманың нысанын әзірлейді және бекітеді;
- энергетикалық ресурстарды, суды тұтыну көлемін өнім бірлігіне, үйлер, құрылыстар мен ғимараттар алаңына энергия аудиті қорытындылары бойынша айқындалған шамаға дейін жыл сайын төмендетуді қамтамасыз етпеген, оның ішінде энергия тұтыну нормативтерін сақтамайтын мемлекеттік мекемелерді қамтитын мемлекеттік энергетикалық тізілім субъектілерінің тізбесін қалыптастырады және өзінің интернет-ресурсында орналастырады;

-энергия тиімділігі картасын қалыптастыру, жүргізу және іске асыруды, энергия үнемдеу және энергия тиімділігін арттыру саласында ғылыми-зерттеу, тәжірибелік-конструкторлық және технологиялық жұмыстар жүргізуді үйлестіреді;

- энергия аудиторларына кандидаттарды аттестаттаудан өткізеді;

- энергия үнемдеу және энергия тиімділігін арттыру саласындағы қызметті жүзеге асыратын заңды тұлғалардың тізілімін жүргізеді;

- энергия үнемдеу және энергия тиімділігін арттыру саласындағы энергия аудитор аттестатын беру үшін қажетті рұқсат беру талаптары мен құжаттар тізбесін әзірлейді және бекітеді;

- энергия аудиторлардың тізілімін жүргізеді;

- энергия аудиторларына кандидаттарды аттестаттаудан өткізу тәртібін анықтайды;

- энергия үнемдеу және энергия тиімділігін арттыру саласындағы энергия аудитор аттестатының нысанын бекітеді;

- энергия тиімділігі бойынша үйлерді, құрылыстарды, ғимараттарды таңбалау нысанын бекітеді;

- білім беру саласындағы уәкілетті органмен келісім бойынша оқу бағдарламалары мен жоспарларын әзірлейді және бекітеді;

- құрылыс материалдарының, бұйымдары мен конструкцияларының энергия тиімділігі бойынша талаптарды белгілейді;

- энергия үнемдеу және энергия тиімділігін арттыру саласындағы мемлекеттік саясаттың іске асырылуына мониторингті жүзеге асырады, уәкілетті орган белгілеген нысан бойынша және мерзімде орталық уәкілетті органдар ұсынатын есептерге талдау жүргізеді;

- энергия үнемдеу және энергия тиімділігін арттыру саласындағы үлгілік келісімді әзірлейді және бекітеді;

- энергия сервистік шарттың үлгі нысандарын бекітеді;

- энергия тиімділігі картасын қалыптастыру және жүргізу, жобаларды іріктеу және энергия тиімділігі картасына енгізу тәртібін айқындайды;

- энергия аудиті қорытындыларына талдау жүргізу тәртібін анықтайды;

- "энергия үнемдеу және энергия тиімділігін арттыру туралы" заңда, Қазақстан Республикасының өзге де заңдарында, Қазақстан Республикасы Президентінің және Қазақстан Республикасы Үкіметінің актілерінде көзделген өзге де өкілеттіктерді жүзеге асырады.

Уәкілетті органның құзыретіне атынан инвестициялар және даму Министрлігі, Қазақстан Республикасының кіреді, сондай-ақ істерді қарау әкімшілік құқық бұзушылық туралы көзделген мынадай баптарымен ӘҚБтК-нің:

- электр желілеріндегі қуат коэффициентінің нормативтік мәндерін сақтамау және энергия тұтыну нормативтерінің асып кетуі (289-Б.);

- Мемлекеттік энергетикалық тізілім субъектілерінің мемлекеттік энергетикалық тізілімге енгізілетін ақпаратты беру жөніндегі міндеттерді, энергетикалық ресурстар мен суды тұтыну көлемін өнім бірлігіне, үйлер, құрылыстар мен ғимараттар алаңына энергия аудитінің қорытындылары бойынша айқындалған шамаға дейін міндетті түрде жыл сайын төмендету туралы талаптарды бұзуы (292-б.);

- Мемлекеттік энергетикалық тізілім субъектінде міндетті энергия аудит қорытындысының болмауы (293-б.);

- Қазақстан Республикасының энергия үнемдеу және энергия тиімділігін арттыру туралы заңнамасында белгіленген энергия аудитін жүргізу тәртібін сақтамау (296-бап).

2 бөлім. Аталған әкімшілік құқық бұзушылықтар бойынша істерді қарауға және әкімшілік жазалар қолдануға энергия үнемдеу және энергия тиімділігін арттыру саласындағы мемлекеттік бақылауды жүзеге асыратын органның аумақтық бөлімшелерінің – Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрлігі Индустриялық даму және өнеркәсіптік қауіпсіздік комитетінің басшылары құқылы.

690-бап. Мемлекеттік энергетикалық қадағалау және бақылау жөніндегі органдар

1. Мемлекеттік энергетикалық қадағалау және бақылау жөніндегі органдар осы Кодекстің 144 (бірінші бөлігінде (жылу энергиясын қоспағанда), 172 (барлық қуаттардағы қазандықтарды, жылу желілерін және жылу энергиясын қоспағанда), 300 (барлық қуаттардағы қазандықтарды, жылу желілерін және жылу энергиясын тұтынушыларды қоспағанда), 301 (барлық қуаттардағы қазандықтарды және жылу желілерін қоспағанда), 301-1, 301-2 (барлық қуаттардағы қазандықтарды және жылу желілерін қоспағанда), 302, 303 (барлық қуаттардағы қазандықтарды және жылу энергиясын қоспағанда), 305 (Жылу желілерінің күзет аймақтарында қоспағанда).

2. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және әкімшілік жазалар қолдануға Мемлекеттік энергетикалық қадағалау және бақылау жөніндегі органдардың аумақтық бөлімшелерінің басшылары құқылы.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Қазақстан Республикасында электр және жылу энергиясын өндіру, беру және тұтыну процесінде туындайтын қоғамдық қатынастар "Электр энергетикасы туралы" Заңды реттейді.

Заңның 6-бабына сәйкес электр энергетикасы саласындағы бақылауды мемлекеттік энергетикалық қадағалау және бақылау жөніндегі мемлекеттік орган және жергілікті атқарушы органдар жүзеге асырады.

Мемлекеттік энергетикалық қадағалау және бақылау жөніндегі Орган:

1) Қазақстан Республикасының Электр энергетикасы саласындағы нормативтік құқықтық актілері талаптарының сақталуына;

2) Электр станцияларының, электр желілерінің энергетикалық жабдықтарын, тұтынушылардың электр қондырғыларын пайдалану және техникалық жай-күйі;

3) электр энергиясын өндіру, беру, жабдықтау және тұтыну сенімділігі мен қауіпсіздігі;

4) Техникалық пайдалану ережелерін және электр энергетикасы саласындағы қауіпсіздік техникасы ережелерін білуін тексеруден өтпеген персоналды электр қондырғыларындағы жұмыстан кем жібермеуге немесе шеттетуге жол берілмейді.

Мемлекеттік энергетикалық қадағалау және бақылау жөніндегі Орган:

-объектілер мен жабдықтардың күзгі-қысқы кезеңдегі жұмысқа дайындығын бағалау жөніндегі электр энергетикалық кәсіпорындар комиссияларының жұмысына қатысады;

- негізгі жабдықтарды тоқтатуға, өртке, жарылыстарға, Қазақстан Республикасының біртұтас электр энергетикалық жүйесін бірнеше бөлікке бөлуге, электр энергиясын тұтынушыларды жаппай шектеуге әкеп соққан электр станцияларының, электр желілерінің жұмысындағы технологиялық бұзушылықтардың есебін жүргізеді;

-қызметтің басталғаны немесе тоқтатылғаны туралы хабарламаларды қабылдауды жүзеге асыру, сондай-ақ санаттарға сәйкес энергетикалық сараптама жүргізу жөніндегі сараптамалық ұйымдардың тізілімін интернет-ресурста жүргізеді, орналастырады және жаңартады;

- Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы заңнамасына сәйкес өз құзыреті шегінде электр энергетикасы саласындағы әкімшілік істер бойынша материалдарды қарауды жүзеге асырады;

- сотқа жүгінеді және Қазақстан Республикасының Электр энергетикасы туралы заңнамасын бұзу жөніндегі істерді сот қараған кезде қатысады;

- табиғи монополиялар салаларында басшылықты жүзеге асыратын мемлекеттік органға электр энергиясын беру жөнінде қызмет көрсететін табиғи монополия субъектісі қызметінің "Электр энергетикасы туралы" Заңның 13-1-бабының 6-тармағының талаптарына сәйкес еместігі туралы ақпарат жібереді.

Мемлекеттік энергетикалық қадағалау және бақылау органдары ӘҚБтК-нің 690-бабының 1-бөлігінде көрсетілген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.

Қазақстан Республикасында "Қазақстан Республикасы Энергетика министрлігінің Атомдық және энергетикалық қадағалау мен бақылау комитеті" мемлекеттік мекемесі Ережесінің 1-тармағына сәйкес электр энергетикасын пайдалану саласындағы басшылықты Қазақстан Республикасы Энергетика министрлігінің Атомдық және энергетикалық қадағалау мен бақылау комитеті жүзеге асырады.

2 бөлім. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және оларды жасағаны үшін әкімшілік жазалар қолдануға Мемлекеттік энергетикалық қадағалау және бақылау жөніндегі органдардың аумақтық бөлімшелерінің басшылары құқылы.

Қазақстан Республикасы Энергетика министрлігі Атомдық және энергетикалық қадағалау мен бақылау комитетінің аумақтық органы Қазақстан Республикасы Энергетика министрлігі Атомдық және энергетикалық қадағалау мен бақылау

комитетінің тиісті облыс, Астана, Алматы қалалары бойынша аумақтық департаменті болып табылады, ол электр энергетикасы саласындағы бақылау және іске асыру функцияларын жүзеге асыратын мемлекеттік мекеме болып табылады.

Департаментті Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен қызметке тағайындалатын және қызметтен босатылатын басшы басқарады. Департамент басшысы Департаменттің қызметіне жалпы басшылықты жүзеге асырады және Департаментке жүктелген міндеттердің орындалуына және оның өз функцияларын жүзеге асыруға дербес жауапты болады.

690-1-бап. Атом энергиясын пайдалану саласындағы уәкілетті орган

1. Атом энергиясын пайдалану саласындағы уәкілетті орган осы Кодекстің 464-бабында (бірінші бөлігінде) көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.

2. Атом энергиясын пайдалану саласындағы уәкілетті органның атынан әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және әкімшілік жазалар қолдануға атом энергиясын пайдалану саласындағы лицензиар болып табылатын ведомствоның басшысы және оның орынбасарлары құқылы.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Қазақстан Республикасында адамдардың өмірі мен денсаулығын, олардың мүлкін қорғау, қоршаған ортаны қорғау мақсатында атом энергиясын пайдалану саласындағы қоғамдық қатынастарды реттеудің құқықтық негізі мен принциптерін " атом энергиясын пайдалану туралы"Заң айқындайды. Ол ядролық қаруды таратпау режимін, атом энергиясын пайдалану кезінде ядролық, радиациялық және ядролық физикалық қауіпсіздікті қамтамасыз етуге бағытталған.

Аталған Заң 1-бапта мынадай анықтамалар келтірілген:

- Атом энергиясы-ядролық реакцияларда және радиоактивті ыдырауда босатылатын энергия, сондай-ақ генерацияланатын иондаушы сәулелену энергиясы;

- атом энергиясын пайдалану саласындағы уәкілетті орган (бұдан әрі – уәкілетті орган) - атом энергиясын пайдалану саласындағы басшылықты жүзеге асыратын орталық атқарушы орган.

Уәкілетті орган:

1) атом энергиясын пайдалану саласындағы мемлекеттік саясатты іске асыруды жүзеге асырады;

2) атом энергиясын бейбіт мақсатта пайдалану саласындағы халықаралық ынтымақтастықты жүзеге асырады;

3) атом энергиясын пайдалану саласындағы мемлекеттік бақылауды және қадағалауды жүзеге асырады;

4) атом энергиясын пайдалану саласындағы қызметті лицензиялауды жүзеге асырады;

- 5) атом энергиясын пайдалану саласындағы техникалық регламенттерді әзірлейді және бекітеді;
- 6) ядролық материалдар мен ядролық қондырғыларды физикалық қорғау қағидаларын әзірлейді және бекітеді;
- 7) иондаушы сәулелену көздерін және сақтау пункттерін физикалық қорғау қағидаларын әзірлейді және бекітеді;
- 8) ядролық және радиациялық қондырғыларды пайдаланудан шығару қағидаларын әзірлейді;
- 9) Қазақстан Республикасының аумағында атом энергиясы жөніндегі халықаралық агенттіктің инспекцияларын ұйымдастыру тәртібін әзірлейді;
- 10) ядролық, радиациялық және ядролық физикалық қауіпсіздік сараптамасын жүзеге асыратын ұйымдарды аккредиттеу қағидаларын әзірлейді және бекітеді;
- 11) ядролық материалдарды мемлекеттік есепке алу қағидаларын әзірлейді және бекітеді;
- 12) иондаушы сәулелену көздерін мемлекеттік есепке алу қағидаларын әзірлейді және бекітеді;
- 13) радионуклидтік көздермен жұмыс істеу кезіндегі қауіпсіздік қағидаларын әзірлейді және бекітеді;
- 14) ядролық және радиациялық аварияларға ден қоюдың ұлттық жоспарын әзірлейді;
- 15) ядролық материалдарды тасымалдау қағидаларын әзірлейді және бекітеді;
- 16) радиоактивті заттар мен радиоактивті қалдықтарды тасымалдау қағидаларын әзірлейді және бекітеді;
- 17) ядролық қондырғыларды орналастыру алаңын және көму пункттерін таңдау қағидаларын әзірлейді;
- 18) ядролық, радиациялық және ядролық физикалық қауіпсіздікке сараптама жүргізу қағидаларын әзірлейді;
- 19) атом энергиясын пайдалану объектілерінде жұмыс істейтін персоналдың біліктілігін арттыру қағидаларын әзірлейді және бекітеді;
- 20) атом энергиясын пайдалану объектілерінде жұмыс істейтін персоналды аттестаттау қағидаларын әзірлейді және бекітеді;
- 21) халықтың және (немесе) қоршаған ортаның қауіпсіздігіне қатер төнген жағдайда ядролық қондырғыларды пайдаланудан мерзімінен бұрын шығару немесе көму пункттерін жабу туралы Қазақстан Республикасының Үкіметіне ұсыныс енгізеді;
- 22) ядролық материалдарды, иондаушы сәулелену көздерін мемлекеттік есепке қою немесе мемлекеттік есептен шығару туралы шешім қабылдайды;
- 23) ядролық материалдардың мемлекеттік есебін жүргізеді;
- 24) иондаушы сәулелену көздерінің мемлекеттік есебін жүргізеді;

25) атом энергиясын пайдалану саласындағы экспорттық бақылауды жүзеге асырады;

26) сараптама ұйымы ұсынған ядролық, радиациялық және ядролық физикалық қауіпсіздікті қамтамасыз етуге қатысты есептеу әдістемесін келіседі;

27) көліктік буып-түю жиынтықтарының конструкцияларын бекіту тәртібін айқындайды және көліктік буып-түю жиынтықтарының конструкцияларын бекітеді, сондай-ақ Қазақстан Республикасының аумағында басқа елдердің уәкілетті органдары бекіткен оларға сертификат-рұқсаттардың қолданылуын таратады;

28) ядролық, радиациялық және ядролық физикалық қауіпсіздік, ядролық қаруды таратпау режимін қамтамасыз ету және ядролық сынақтар мониторингі жөніндегі зерттеулерді ұйымдастырады;

29) радиоактивті қалдықтарды және пайдаланылған ядролық отынды жинауды, сақтауды және көмуді ұйымдастыру қағидаларын әзірлейді және бекітеді;

30) атом энергиясын пайдалану саласындағы қызметті жүзеге асыратын жеке және заңды тұлғаларға арналған атом энергиясын пайдалану объектісінің Қазақстан Республикасының атом энергиясын пайдалану саласындағы заңнамасында белгіленген ядролық, радиациялық, ядролық физикалық қауіпсіздік талаптарына сәйкестігін растау әдістері мен тәсілдеріне қатысты әдістемелік ұсынымдарды әзірлейді және бекітеді;

31) әртүрлі радиоизотоптар үшін шекті белсенділік шамасының мәнін белгілейді;

32) "атом энергиясын пайдалану туралы" заңда, Қазақстан Республикасының өзге де заңдарында, Қазақстан Республикасы Президентінің және Қазақстан Республикасы Үкіметінің актілерінде көзделген өзге де өкілеттіктерді жүзеге асырады.

Атом энергиясын пайдалану саласындағы уәкілетті орган ӘҚБтК 464-бабында (бірінші бөлігінде) көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.

Қазақстан Республикасында" Қазақстан Республикасы Энергетика министрлігінің Атомдық және энергетикалық қадағалау мен бақылау комитеті "мемлекеттік мекемесі Ережесінің 1-тармағына сәйкес атом энергиясын пайдалану саласындағы басшылықты Қазақстан Республикасы Энергетика министрлігінің Атомдық және энергетикалық қадағалау мен бақылау комитеті жүзеге асырады.

2 бөлім. Атом энергиясын пайдалану саласындағы уәкілетті органның атынан әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және әкімшілік жазалар қолдануға атом энергиясын пайдалану саласындағы лицензиар болып табылатын ведомствоның басшысы және оның орынбасарлары құқылы.

"Атом энергиясын пайдалану саласындағы лицензиарды айқындау туралы" Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2015 жылғы 23 сәуірдегі № 274 қаулысына сәйкес Қазақстан Республикасы Энергетика министрлігінің Атомдық және энергетикалық қадағалау мен бақылау комитеті атом энергиясын пайдалану саласындағы лицензиар болып белгіленді.

Комитетті Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен қызметке тағайындалатын және қызметтен босатылатын Төраға басқарады. Төраға Комитеттің қызметіне жалпы басшылықты жүзеге асырады және Комитетке жүктелген міндеттердің орындалуына және оның өз функцияларын жүзеге асыруға дербес жауапты болады.

Комитет төрағасының орынбасарлары:

- 1) Өз өкілеттігі шегінде Комитеттің қызметін үйлестіреді;
- 2) комитет төрағасы болмаған кезеңде Комитеттің қызметіне жалпы басшылықты жүзеге асырады және Комитетке жүктелген міндеттердің орындалуына және оның өз функцияларын жүзеге асыруға дербес жауапты болады.;
- 3) Комитет төрағасы жүктеген өзге де функцияларды жүзеге асырады.

691-бап. Көлік және коммуникация саласындағы уәкілетті орган

1. Көлік және коммуникация саласындағы уәкілетті орган осы Кодекстің 230 (екінші бөлігінде) (темір жол, теңіз және ішкі су көлігінде тасымалдаушылар жасаған құқық бұзушылықтар бөлігінде), 464 (бірінші бөлігінде), 564 (бірінші, екінші, үшінші және төртінші бөліктерінде), 565, 580, 581 (бірінші бөлігінде), 582, 583 (бірінші бөлігінде), 633, 634-баптарында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және әкімшілік жазалар қолдануға Көлік және коммуникация саласындағы уәкілетті органның, оның аумақтық бөлімшелерінің басшылары мен олардың орынбасарлары құқылы.

2. Көліктік бақылау органдары осы Кодекстің 464 (бірінші бөлігінде), 559 (екінші, үшінші, төртінші, алтыншы, жетінші, сегізінші және тоғызыншы бөліктерінде) - баптарында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.), 561, 571, 571-1, 572, 573, 575, 577, 578, 579, 580, 581, 582, 583 (бірінші, үшінші бөліктерінде), 584, 585, 586, 587, 588, 590 (616, 621 (бірінші, екінші, төртінші бөліктерінде), 623, Бөлігінде), 627, 628, 631 (бірінші бөлігінде) баптарында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және көліктік бақылау органдарының атынан әкімшілік жазалар қолдануға құқығы бар:

1) осы Кодекстің көліктік бақылау органдарының ведомстволық бағыныстылығына жатқызылған барлық баптары бойынша – көліктік бақылау органының басшысы және оның орынбасарлары, аумақтық көліктік бақылау органдарының басшылары және олардың орынбасарлары;

2) 464 (бірінші бөлігінде), 561, 571, 571-1 (бірінші бөлігінде), 572, 573, 582, 583 (бірінші, үшінші бөліктерінде), 584, 585, 587, 588, 590 (бөлігінде), 616, 621 (бірінші, екінші, төртінші бөліктерінде), 623, 625 (автомобиль көлігіндегі бұзушылықтар бөлігінде), 627, 631 (бірінші бөлігінде) – баптарында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.

Осы баптың екінші бөлігінің төртінші абзацында көрсетілген лауазымды адамдар салатын айыппұлдың мөлшері жиырма айлық есептік көрсеткіштен аспауға тиіс.

3. Азаматтық авиация саласындағы уәкілетті орган 164, 166, 167, 230 (екінші бөлігінде) (әуе көлігінде тасымалдаушылар жасаған құқық бұзушылықтар бөлігінде), 250, 563 (бірінші бөлігінде), 564 (осы баптың бірінші, үшінші және төртінші бөліктерінде көзделген, азаматтық авиацияға жатпайтын әуеайлақтарда немесе осындай әуеайлақтар ауданында жасалған бұзушылықтар туралы істерді қоспағанда, осы баптың бесінші бөлігінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.), 565, 565-1, 565-2, 567, 568, 569 (үшінші, бесінші бөліктерінде, алтыншы, жетінші және сегізінші бөліктерінде), 570, 571 (бірінші бөлігінде), Бөлігінде), 589, 623 (әуе көлігінде бұзушылықтар жасағаны үшін), 626-баптарында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.

Азаматтық авиация саласындағы уәкілетті органның атынан әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және әкімшілік жазалар қолдануға құқығы бар:

1) Азаматтық авиация саласындағы уәкілетті органның ведомстволық бағыныстылығына жатқызылған осы Кодекстің барлық баптары бойынша – азаматтық авиация саласындағы уәкілетті органның басшысы және оның орынбасарлары;

2) осы Кодекстің 564-баптарында (осы баптың бірінші, үшінші және төртінші бөліктерінде көзделген, азаматтық авиацияға жатпайтын әуеайлақтарда немесе осындай әуеайлақтар ауданында жасалған бұзушылықтар туралы істерді қоспағанда), 565, 569 (үшінші, бесінші, алтыншы және жетінші бөліктерінде), 589 (әуе көлігінде бұзушылықтар бөлігінде), 623 (әуе көлігінде бұзушылықтар жасағаны үшін) көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтар бойынша-азаматтық авиация саласындағы уәкілетті органның осыған уәкілеттік берілген лауазымды адамдары.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. "Жол жүрісі туралы" Заңның 1 – бабының 34) тармақшасына сәйкес көлік және коммуникация саласындағы уәкілетті орган - автомобиль көлігі саласындағы басшылықты, сондай-ақ Қазақстан Республикасының заңнамасында көзделген шектерде салааралық үйлестіруді жүзеге асыратын орталық атқарушы орган.

Көлік және коммуникация саласындағы уәкілетті орган:

- техникалық байқау операторларының механикалық көлік құралдарын және олардың тіркемелерін міндетті техникалық байқауды ұйымдастыру және өткізу тәртібін сақтауына мемлекеттік бақылауды жүзеге асырады;

- техникалық тексерудің диагностикалық картасының нысанын әзірлейді;

- жолаушылар мен багажды тұрақты емес тасымалдаумен айналысатын заңды тұлғалар мен жеке кәсіпкерлердің жолаушылар мен багажды тасымалдау қауіпсіздігін қамтамасыз ету жөніндегі қызметті ұйымдастыру және жүзеге асыру тәртібін әзірлейді;

- техникалық байқау операторларының тізілімін жүргізеді;

- міндетті техникалық байқаудан өткізу жөніндегі қызметтердің құнын айқындау әдістемесін бекітеді;

- шұғыл шақыру жүйесін ұйымдастыру және пайдалану қағидаларын бекітеді;

- Қарулы Күштердің, басқа да әскерлер мен әскери құралымдардың механикалық көлік құралдары мен олардың тіркемелерін қоспағанда, механикалық көлік құралдарын және олардың тіркемелерін міндетті техникалық байқауды ұйымдастыру және жүргізу қағидаларын, механикалық көлік құралдарын және олардың тіркемелерін міндетті техникалық байқаудан өткізу мерзімділігін бекітеді;

- шұғыл шақыру жүйесі операторының функцияларын жүзеге асыратын заңды тұлғаны анықтайды;

- "жол жүрісі туралы" заңда, Қазақстан Республикасының өзге де заңдарында, Қазақстан Республикасы Президентінің және Қазақстан Республикасы Үкіметінің актілерінде көзделген өзге де өкілеттіктерді жүзеге асырады.

Темір жол, автомобиль, ішкі су көлігі, Сауда мақсатында теңізде жүзу салаларында, Қазақстан Республикасының әуе кеңістігін пайдалану және азаматтық және эксперименттік авиация қызметі, автомобиль жолдары саласында басшылықты жүзеге асыратын Қазақстан Республикасының мемлекеттік органы Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрлігі болып табылады.

Көлік және коммуникация саласындағы уәкілетті органның, оның аумақтық бөлімшелерінің басшылары және олардың орынбасарлары ӘҚБТК-нің 691-бабының 1-бөлігінде аталған әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және әкімшілік жаза қолдануға құқылы.

2 бөлім. Қазақстан Республикасында көліктік бақылау органдарының бірыңғай жүйесін Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрлігінің Көлік комитеті (бұдан әрі – Комитет) және оның аумақтық органдары құрайды.

Комитет өз құзыреті шегінде реттеуші, іске асыру және бақылау-қадағалау функцияларын жүзеге асыратын, сондай-ақ әуе және құбыржолдарын қоспағанда, көлік саласындағы Министрліктің стратегиялық функцияларын орындауға қатысатын Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрлігінің ведомствосы болып табылады.

Комитетті Министр қызметке тағайындайтын және қызметтен босататын Төраға басқарады. Төрағаның Министрліктің Жауапты хатшысы қызметке тағайындайтын және қызметтен босататын орынбасарлары болады.

Комитеттің аумақтық органдары облыстар және Республикалық маңызы бар қалалар бойынша көліктік бақылау инспекциялары болып табылады. Аумақтық органдарды көліктік бақылау инспекцияларының басшылары басқарады.

Комитеттің міндеттерінің бірі әуе және құбыржолын қоспағанда, заңды және жеке тұлғалардың көлік саласындағы заңнама талаптарын сақтауын, сондай-ақ қызметін бақылауды жүзеге асыру болып табылады.

Осы міндетті орындау үшін Комитет тиісті функцияларға ие, олардың арасында комитет туралы ережеде хаттамалар жасау, әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарау және Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодексінде белгіленген тәртіппен әкімшілік жаза қолдану айтылған.

Көліктік бақылау органдары әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды, олардың тізбесі ӘҚБтК-нің 691-бабының 2-бөлігінде келтірілген.

Көліктік бақылау органының басшысы мен оның орынбасарлары, аумақтық көліктік бақылау органдарының басшылары мен олардың орынбасарлары әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және көліктік бақылау органдарының атынан ӘҚБтК-нің барлық ведомстволық бағынысты баптары бойынша әкімшілік жаза қолдануға құқылы.

ӘҚБтК-нің 691-бабының 2-бөлігінің төртінші абзацында санамаланған ведомстволық бағынысты әкімшілік құқық бұзушылықтар бойынша көліктік бақылау органдарының атынан істерді қарауға және әкімшілік жаза қолдануға көліктік бақылау органдарының осыған уәкілеттік берілген лауазымды адамдары құқылы. Бұл ретте олар салатын айыппұл мөлшері жиырма айлық есептік көрсеткіштен аспауға тиіс.

3 бөлім. "Қазақстан Республикасының әуе кеңістігін пайдалану және авиация қызметі туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 1-бабының 16) тармақшасына сәйкес азаматтық авиация саласындағы уәкілетті орган-Қазақстан Республикасының әуе кеңістігін пайдалану және азаматтық және эксперименттік авиация қызметі саласында басшылықты жүзеге асыратын орталық атқарушы орган.

Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрлігінің реттеуші, іске асыру және бақылау функцияларын жүзеге асыратын, сондай — ақ Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрлігінің Азаматтық авиация комитеті (бұдан әрі-Комитет) Азаматтық авиация саласындағы министрліктің стратегиялық функцияларын орындауға қатысатын ведомствосы болып табылады.

Комитеттің негізгі міндеттері:

1) әуе кеңістігін пайдалану және азаматтық және эксперименттік авиация қызметі саласындағы мемлекеттік саясаттың негізгі бағыттарын іске асыру;

2) Қазақстан Республикасының әуе кеңістігін пайдалануды және азаматтық және эксперименттік авиация қызметін мемлекеттік реттеу және мемлекеттік бақылау мен қадағалау;

3) Қазақстан Республикасының әуе кеңістігін оны пайдаланушылардың қауіпсіз пайдалануын қамтамасыз ету, адамдардың өміріне немесе денсаулығына, қоршаған ортаға, мемлекет мүдделеріне қауіп төндірмей ұшуды орындау;

4) әуе кеңістігін пайдалануға және ұшуды орындауға байланысты қызметті жүзеге асырудың жалпы қағидаттарын белгілеу;

5) Қазақстан Республикасы экономикасының және азаматтардың авиациялық қызметтерге қажеттілігін қанағаттандыру.

Қойылған міндеттерді шешу үшін Комитетке құқықтар мен міндеттер берілген.

Азаматтық авиация саласындағы уәкілетті органға Комитет атынан ӘҚБтК-нің 691-бабының 3-бөлігінде санамаланған әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарау құқығы берілген.

Азаматтық авиация саласындағы уәкілетті органның басшысы мен оның орынбасарлары әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және азаматтық авиация саласындағы уәкілетті органның атынан ӘҚБК барлық ведомстволық бағынысты баптары бойынша әкімшілік жаза қолдануға құқылы. Комитетті Төраға басқарады. Төрағаның Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес қызметке тағайындалатын және қызметтен босатылатын орынбасарлары болады.

ӘҚБтК-нің 691-бабы 3-бөлігінің төртінші абзацында санамаланған ведомстволық бағынысты әкімшілік құқық бұзушылықтар бойынша азаматтық авиация саласындағы уәкілетті органның атынан істерді қарауға және әкімшілік жаза қолдануға азаматтық авиация саласындағы уәкілетті органның осыған уәкілеттік берілген лауазымды адамдары құқылы.

692-бап. Ақпараттандыру және байланыс саласындағы уәкілетті орган

1. Ақпараттандыру және байланыс саласындағы уәкілетті орган осы кодекстің 164, 250, 464 (бірінші бөлігінде), 637 (бірінші, екінші, үшінші, төртінші, бесінші, алтыншы, жетінші, он бірінші және он екінші бөліктерінде), 638 (бірінші бөлігінде), 639, 640, 641 (бірінші бөлігінің 1), 2), 4) және 5) тармақшаларында, үшінші және төртінші бөліктерінде) - баптарында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.

2. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және әкімшілік жазалар қолдануға:

1) ақпараттандыру және байланыс саласындағы уәкілетті органның басшысы және оның орынбасарлары;

2) ақпараттандыру және байланыс саласындағы уәкілетті органның аумақтық органдарының басшылары.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Ақпараттандыру объектілерін құру, дамыту және пайдалану кезінде, сондай-ақ ақпараттық-коммуникациялық технологиялар саласын дамытуды мемлекеттік қолдау кезінде мемлекеттік органдар, жеке және заңды тұлғалар арасында Қазақстан Республикасының аумағында туындайтын ақпараттандыру саласындағы қоғамдық қатынастар "Ақпараттандыру туралы" Қазақстан Республикасының Заңын реттейді.

Заңда мынадай ұғымдар пайдаланылады:

-ақпараттандыру-ақпараттандыру субъектілерінің қызметін автоматтандыруға бағытталған ұйымдастырушылық, әлеуметтік-экономикалық және ғылыми-техникалық процесс;

- ақпараттандыру саласындағы уәкілетті орган-ақпараттандыру және "электрондық үкімет" саласында басшылықты және салааралық үйлестіруді жүзеге асыратын орталық атқарушы орган.

Қазақстан Республикасының аумағында "байланыс туралы" Заң байланыс саласындағы қызметтің құқықтық негіздерін белгілейді, Мемлекеттік органдардың осы қызметті реттеу жөніндегі өкілеттіктерін, байланыс қызметтерін көрсететін немесе пайдаланатын жеке және заңды тұлғалардың құқықтары мен міндеттерін айқындайды.

"Байланыс туралы" Заңда мынадай ұғымдар аталған:

- байланыс-ақпаратты, почта және арнайы жөнелтілімдерді, почталық ақша аударымдарын қабылдау, жинау, өңдеу, жинақтау, беру(тасымалдау), жеткізу, тарату;
- уәкілетті орган-Қазақстан Республикасының Үкіметі айқындайтын, байланыс саласындағы мемлекеттік саясатты іске асыруды, байланыс саласында қызмет көрсететін немесе оларды пайдаланатын тұлғалардың қызметін мемлекеттік бақылауды , үйлестіруді және реттеуді жүзеге асыратын орталық атқарушы орган.

Қазақстан Республикасы Ақпарат және коммуникациялар министрлігі Байланыс, ақпараттандыру, "электрондық үкімет" және ақпарат салаларында басшылықты жүзеге асыратын Қазақстан Республикасының мемлекеттік органы болып табылады.

Министрліктің миссиясы реттелетін салаларда тиімді мемлекеттік саясатты қалыптастыру және жүргізу, сондай-ақ бірыңғай ақпараттық кеңістіктің және байланыс инфрақұрылымының тұрақты жұмыс істеуі мен қауіпсіздігін дамыту және қамтамасыз ету болып табылады.

Министрліктің ведомстволары бар:

- 1) Ақпарат комитеті;
- 2) Министрліктің телекоммуникация комитеті.

Ережеге сәйкес Министрлік туралы деректер ведомстволар қатарында келесі функцияны хаттамалар толтыру, істерді қарау әкімшілік құқық бұзушылық туралы және әкімшілік жазалар қолдану осы Кодексте белгіленген тәртіппен Қазақстан Республикасының "әкімшілік құқық бұзушылық Туралы". Қазақстан Республикасы Ақпарат және коммуникациялар министрлігінің іске асыру және бақылау функцияларын жүзеге асыратын, сондай – ақ Байланыс және ақпараттандыру саласындағы министрліктің реттеуші және стратегиялық функцияларын орындауға қатысатын ведомствосы Қазақстан Республикасы Ақпарат және коммуникациялар министрлігінің Телекоммуникация комитеті (бұдан әрі-Комитет) болып табылады.

Ақпараттандыру және байланыс саласындағы уәкілетті орган Комитет атынан ӘҚБтК-нің 692-бабының 1-бөлігінде көрсетілген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға құқылы.

2 бөлім. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және әкімшілік жазалар қолдануға, ақпараттандыру және байланыс саласындағы уәкілетті органның мынадай лауазымды адамдары құқылы:

1) ақпараттандыру және байланыс саласындағы уәкілетті органның басшысы және оның орынбасарлары, яғни Комитет төрағасы және оның орынбасарлары;

2) ақпараттандыру және байланыс саласындағы уәкілетті органның аумақтық органдарының басшылары. Комитеттің аумақтық органдары Республикалық маңызы бар қалалар мен облыстар бойынша байланыс инспекциялары болып табылады.

692-1-бап. Ақпарат саласындағы уәкілетті орган

1. Ақпарат саласындағы уәкілетті орган осы Кодекстің 451 (төртінші және бесінші бөліктерінде), 452 (бірінші, екінші, бесінші, алтыншы, жетінші, сегізінші, тоғызыншы және оныншы бөліктерінде), 454, 455 және 456-баптарында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.

2. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және әкімшілік жазалар қолдануға:

1) Ақпарат саласындағы уәкілетті органның басшысы және оның орынбасарлары.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім.Қазақстан Республикасы Ақпарат және коммуникациялар министрлігі (бұдан әрі – Министрлік) Байланыс, ақпараттандыру, "электрондық үкімет" және ақпарат салаларында басшылықты жүзеге асыратын Қазақстан Республикасының мемлекеттік органы болып табылады.

Министрліктің ведомстволары бар:

1) Ақпарат комитеті;

2) Министрліктің телекоммуникация комитеті.

Қазақстан Республикасы Ақпарат және коммуникациялар министрлігінің Ақпарат комитеті (бұдан әрі – Комитет) Министрліктің реттеуші, іске асыру және бақылау функцияларын жүзеге асыратын, сондай-ақ Министрліктің ақпарат саласындағы стратегиялық функцияларын орындауға қатысатын ведомствосы болып табылады.

Комитет өз қызметінде Қазақстан Республикасының Конституциясын, Қазақстан Республикасының заңдарын, Президенті мен Үкіметінің актілерін, өзге де нормативтік құқықтық актілерді, сондай-ақ Комитет туралы Ережені басшылыққа алады.

Комитеттің міндеттері:

1) бұқаралық ақпарат құралдары және телерадио хабарларын тарату саласындағы мемлекеттік саясатты іске асыруға қатысу;

2) телерадио хабарларын тарату және бұқаралық ақпарат құралдары саласындағы мемлекеттік реттеуді жүзеге асыру;

3) Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес өз құзыреті шегінде бұқаралық ақпарат құралдары саласындағы халықаралық ынтымақтастық;

4) Мемлекеттік басқарудың тиісті саласына (аясына) басшылықты жүзеге асыру;

5) қызметкерлерді жұмысқа қабылдау және жылжыту кезінде меритократия қағидатын сақтау;

6) Өз құзыреті шегінде Комитетке жүктелген өзге де міндеттерді жүзеге асыру;

7) телерадио хабарларын тарату және бұқаралық ақпарат құралдары саласында мемлекеттік реттеуді жүзеге асыру.

Министрлік туралы Ережеге Сәйкес оның ведомствосы жүзеге асырады, оның ішінде басқа келесі функцияны хаттамалар толтыру, істерді қарау әкімшілік құқық бұзушылық туралы және әкімшілік жазалар қолдану осы Кодексте белгіленген тәртіппен Қазақстан Республикасының "әкімшілік құқық бұзушылық Туралы".

Осылайша, ақпарат саласындағы уәкілетті орган Комитет атынан ӘҚБтК-нің 692-1-бабының 1-бөлігінде аталған әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға құқылы.

2 бөлім. Ведомстволық бағынысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және әкімшілік жазалар қолдануға ақпарат саласындағы уәкілетті органның басшысы мен оның орынбасарлары ғана құқылы.

Комитетті Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен қызметке тағайындалатын және қызметтен босатылатын Төраға басқарады. Комитет төрағасы Комитеттің қызметіне жалпы басшылықты жүзеге асырады.

Төрағаның заңнамада белгіленген тәртіппен қызметке тағайындалатын және қызметтен босатылатын орынбасарлары болады.

Комитет Төрағасының Орынбасарлары:

1) Өз өкілеттігі шегінде Комитеттің құрылымдық бөлімшелерінің қызметін үйлестіреді;

2) Министрдің, Министрліктің Жауапты хатшысының, жетекшілік ететін вице-министрдің және Комитет Төрағасының тапсырмаларын міндетті түрде орындайды;

3) өзге де функцияларды жүзеге асырады.

692-2-бап. Ақпараттық қауіпсіздікті қамтамасыз ету саласындағы уәкілетті орган

1. Ақпараттық қауіпсіздікті қамтамасыз ету саласындағы уәкілетті орган осы Кодекстің 641-бабында (бірінші бөлігінің 2), 3), 6) тармақшаларында, екінші, үшінші, бесінші және алтыншы бөліктерінде) көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.

2. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және әкімшілік жазалар қолдануға:

1) ақпараттық қауіпсіздікті қамтамасыз ету саласындағы уәкілетті органның басшысы және оның орынбасарлары;

2) ақпараттық қауіпсіздікті қамтамасыз ету саласындағы уәкілетті орган ведомствосының басшысы және оның орынбасарлары.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. "Ақпараттандыру туралы" Заңның 1-бабының 30-1) тармақшасына сәйкес, ақпараттық қауіпсіздікті қамтамасыз ету саласындағы уәкілетті орган – ақпараттық

қауіпсіздікті қамтамасыз ету саласында басшылықты және салааралық үйлестіруді жүзеге асыратын орталық атқарушы орган.

Ақпараттық қауіпсіздікті қамтамасыз ету саласындағы уәкілетті орган:

1) ақпараттық қауіпсіздікті қамтамасыз ету саласындағы мемлекеттік саясаттың іске асырылуын қамтамасыз етеді;

2) ақпараттық-коммуникациялық технологиялар және ақпараттық қауіпсіздікті қамтамасыз ету саласындағы бірыңғай талаптарды әзірлейді;

3) ақпараттық-коммуникациялық инфрақұрылымның аса маңызды объектілерінің тізбесін, сондай-ақ ақпараттық-коммуникациялық инфрақұрылым объектілерін ақпараттық-коммуникациялық инфрақұрылымның аса маңызды объектілеріне жатқызу қағидалары мен өлшемдерін әзірлейді;

4) ақпараттық жүйені, "электрондық үкіметтің" ақпараттық-коммуникациялық тұғырнамасын, мемлекеттік органның интернет-ресурсын ақпараттық қауіпсіздік талаптарына сәйкестігіне аттестаттау жүргізу қағидаларын әзірлейді;

5) сервистік бағдарламалық өнімге, "электрондық үкіметтің" ақпараттық-коммуникациялық тұғырнамасына, мемлекеттік органның интернет-ресурсына және ақпараттық жүйеге ақпараттық қауіпсіздік талаптарына сәйкестігіне сынақтар жүргізу әдістемесі мен қағидаларын бекітеді;

6) ақпараттық жүйенің, "электрондық үкіметтің" ақпараттық-коммуникациялық тұғырнамасының, мемлекеттік органның интернет-ресурсының ақпараттық қауіпсіздік талаптарына сәйкестігіне аттестаттық тексеру жүргізу әдістемесін бекітеді;

7) Ұлттық қауіпсіздік органдарымен келісім бойынша "электрондық үкіметтің" ақпараттандыру объектілерінің және ақпараттық-коммуникациялық инфрақұрылымның аса маңызды объектілерінің ақпараттық қауіпсіздігін қамтамасыз ету мониторингін жүргізу қағидаларын бекітеді;

8) ақпараттық-коммуникациялық технологиялар және ақпараттық қауіпсіздікті қамтамасыз ету саласындағы бірыңғай талаптардың орындалуына мониторинг жүргізу қағидаларын бекітеді;

9) ақпараттық-коммуникациялық технологиялар және ақпараттық қауіпсіздікті қамтамасыз ету саласындағы бірыңғай талаптардың орындалуына мониторингті жүзеге асырады;

10) мемлекеттік органдардың ақпараттық жүйелері мен телекоммуникация желілерінің тұрақты жұмыс істеуін қамтамасыз ету үшін ақпараттық қауіпсіздік қатерлерін табу, талдау және болдырмау бөлігінде ақпаратты қорғау құралдарын әзірлеу жөніндегі қызметті үйлестіруді жүзеге асырады;

11) аттестаттауды өткізеді;

12) ақпараттық қауіпсіздікті қамтамасыз ету бөлігінде ақпараттандыру саласындағы мемлекеттік бақылауды жүзеге асырады;

13) Қазақстан Республикасы заңнамасының талаптарын бұзушылықтар анықталған кезде нұсқамалар жібереді;

14) әлеуметтік, табиғи және техногендік сипаттағы төтенше жағдайлар, төтенше немесе соғыс жағдайы енгізілген кезде интернет-ресурстарды және ақпараттық-коммуникациялық инфрақұрылым объектілерін басқару жөніндегі қызметті үйлестіруді жүзеге асырады;

15) ақпараттық қауіпсіздік инциденттеріне ден қоюдың ұлттық дағдарысқа қарсы жоспарын әзірлейді;

16) домендік атаулардың әкімшісін және тіркеуін айқындайды, Интернеттің қазақстандық сегментінің кеңістігінде домендік атауларды тіркеу, пайдалану және бөлу қағидаларын бекітеді;

17) электрондық ақпараттық ресурстарды сақтаудың бірыңғай ұлттық резервтік тұғырнамасын құру және оның жұмыс істеуін қамтамасыз ету қағидаларын, ақпараттық-коммуникациялық инфрақұрылымның аса маңызды объектілерінің электрондық ақпараттық ресурстарын резервтік көшіру кезеңділігін бекітеді;

18) қорғау бейіндерін және қорғау бейіндерін әзірлеу әдістемесін бекітеді;

19) ақпараттық қауіпсіздікті қамтамасыз етудің жедел орталықтары мен ақпараттық қауіпсіздікті ұлттық үйлестіру орталығы арасында ақпараттық қауіпсіздікті қамтамасыз ету үшін қажетті ақпарат алмасу қағидаларын бекітеді;

20) электрондық өнеркәсіптің және бағдарламалық қамтамасыз етудің сенімді өнімінің тізілімін қалыптастыру және жүргізу қағидаларын, сондай-ақ электрондық өнеркәсіп пен бағдарламалық қамтамасыз ету өнімін электрондық өнеркәсіптің және бағдарламалық қамтамасыз етудің сенімді өнімінің тізіліміне енгізу критерийлерін бекітеді;

21) "Ақпараттандыру туралы" заңда, Қазақстан Республикасының өзге де заңдарында, Қазақстан Республикасы Президентінің және Қазақстан Республикасы Үкіметінің актілерінде көзделген өзге де өкілеттіктерді жүзеге асырады.

Қорғаныс, аэроғарыш және электрондық өнеркәсіп, ақпараттандыру және байланыс (киберқауіпсіздік), жұмылдыру дайындығы мен жұмылдыру, мемлекеттік материалдық резервті қалыптастыру және дамыту, бірыңғай әскери-техникалық саясат пен әскери-техникалық ынтымақтастық жүргізуге қатысу салаларында басшылықты, қорғаныс тапсырысын қалыптастыру, орналастыру және орындау саласында басшылықты жүзеге асыратын Қазақстан Республикасының мемлекеттік органы Қазақстан Республикасының Қорғаныс және аэроғарыш өнеркәсібі министрлігі болып табылады.

Ақпараттық қауіпсіздікті қамтамасыз ету саласындағы уәкілетті орган ӘҚБТК-нің 641-бабында "Қазақстан Республикасының Ақпараттандыру туралы заңнамасын бұзу" көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді кейбір ерекшеліктерді қоспағанда, яғни көрсетілген баптың бірінші бөлігінің 2), 3), 6) тармақшаларында,

екінші, үшінші, бесінші және алтыншы бөліктерінде көзделген құқық бұзушылықтар бойынша ғана қарайды.

Түсініктеме берілген баптың 2-бөлігінде әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және әкімшілік жаза қолдануға құқығы бар лауазымды тұлғалар анықталды:

1) ақпараттық қауіпсіздікті қамтамасыз ету саласындағы уәкілетті органның басшысы және оның орынбасарлары;

2) ақпараттық қауіпсіздікті қамтамасыз ету саласындағы уәкілетті орган ведомствосының басшысы және оның орынбасарлары.

Қазақстан Республикасы Қорғаныс және аэроғарыш өнеркәсібі министрлігінің ведомстволары бар:

1) Аэроғарыш комитеті;

2) мемлекеттік материалдық резервтер комитеті;

3) Ақпараттық қауіпсіздік комитеті.

Хаттамалар толтыру, істерді қарау әкімшілік құқық бұзушылық туралы және әкімшілік жазалар қолдану осы Кодексте белгіленген тәртіппен Қазақстан Республикасының әкімшілік құқық бұзушылық туралы ережесіне сәйкес, Министрлік туралы ереже ведомстволарының функцияларына жатады.

Қазақстан Республикасы Қорғаныс және аэроғарыш өнеркәсібі министрлігінің Ақпараттық қауіпсіздік комитеті (бұдан әрі – Комитет) Қазақстан Республикасы Қорғаныс және аэроғарыш өнеркәсібі министрлігінің реттеуші, іске асыру және бақылау функцияларын жүзеге асыратын, сондай-ақ Министрліктің ақпараттандыру саласындағы ақпараттық қауіпсіздікті қамтамасыз ету саласындағы стратегиялық функцияларын орындауға қатысатын ведомствосы болып табылады.

Комитетке басшылықты Комитетке жүктелген міндеттердің орындалуына және оның функцияларын жүзеге асыруға дербес жауапты болатын Төраға жүзеге асырады. Комитеттің төрағасы Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес қызметке тағайындалады және қызметтен босатылады. Төрағаның Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес қызметке тағайындалатын және қызметтен босатылатын орынбасарлары болады.

693-бап. Қазақстан Республикасының еңбек заңнамасы саласындағы мемлекеттік бақылауды жүзеге асыратын органдар

1. Мемлекеттік еңбек инспекциясы органдары осы Кодекстің 83 (жұмыс берушілер жасаған құқық бұзушылықтар бөлігінде), 86 (бірінші, екінші және үшінші бөліктерінде), 87, 88, 89, 90, 93 (бірінші, үшінші, төртінші, бесінші, алтыншы және жетінші бөліктерінде), 94, 95, 96, 97, 98, 230 (екінші бөлігінде), 519 (бірінші, екінші, үшінші, бесінші және алтыншы бөліктерінде) - баптарында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.

2. ҚР 29.12.2014 № 269-V алып тасталды (01.01.2015 бастап қолданысқа енгізіледі).

3. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және әкімшілік жазалар қолдануға:

1) мемлекеттік еңбек инспекторлары;

2) Алып тасталды-ҚР 29.12.2014 № 269-V (01.01.2015 бастап қолданысқа енгізіледі)

Заңмен.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Қазақстан Республикасы Еңбек кодексінің 1-бабы 1-тармағының 18) тармақшасына сәйкес еңбек жөніндегі уәкілетті мемлекеттік орган Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес еңбек қатынастары саласында көшбасшылық және салааралық үйлестіруді жүзеге асыратын орталық атқарушы орган болып табылады.

Әлеуметтік-еңбек саласында, сондай-ақ құзыреті шегінде халықтың көші-қоны саласында басшылықты жүзеге асыратын Қазақстан Республикасының мемлекеттік органы Қазақстан Республикасы Еңбек және халықты әлеуметтік қорғау министрлігі болып табылады.

Оның құзыреттерінің қатарына Қазақстан Республикасының еңбек заңнамасының, оның ішінде еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау жөніндегі талаптардың, Қазақстан Республикасының халықты жұмыспен қамту туралы заңнамасының сақталуына мемлекеттік бақылауды ұйымдастыру, сондай-ақ еңбек инспекциясы жөніндегі жергілікті органның қызметін үйлестіру және қызметін тексеруді жүзеге асыру кіреді.

Еңбек инспекциясы жөніндегі жергілікті орган – жергілікті атқарушы органдардың құрылымдық бөлімшесі облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың, шегінде жүзеге асыратын тиісті әкімшілік-аумақтық бірліктің еңбек қатынастары саласындағы өкілеттіктерді Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес Қазақстан республикасы (19) тармақшасы-баптың 1-тармағы Қазақстан Республикасы Еңбек кодексінің 1).

Еңбек инспекциясы жөніндегі жергілікті орган:

- Қазақстан Республикасының еңбек заңнамасының, оның ішінде еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау талаптарының сақталуына мемлекеттік бақылауды жүзеге асырады ;

- жұмыс берушілер ұсынған ұжымдық шарттардың мониторингін жүзеге асырады;

- өндірістік жарақаттану, кәсіби аурулар, кәсіби улану себептеріне талдау жүргізеді және олардың алдын алу бойынша ұсыныстар әзірлейді;

- тексереді жазатайым оқиғаларды, еңбек қызметіне байланысты белгіленген тәртіппен Еңбек кодексіне және өзге де нормативтік құқықтық актілерге, Қазақстан Республикасы;

- ғылыми білімін тексеруді қамтамасыз етуге жауапты адамдардың еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау, жұмыс берушілердің;

- еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау нормативтерін жетілдіру мәселелері бойынша қызметкерлер мен жұмыс берушілердің өкілдерімен өзара іс-қимыл жасайды;

- қызметкерлердің, жұмыс берушілердің және олардың өкілдерінің еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау мәселелері бойынша өтініштерін қарайды;

- еңбек жағдайлары бойынша өндірістік объектілерді аттестаттау мониторингін жүзеге асырады;

- еңбек жөніндегі уәкілетті мемлекеттік органға мерзімді есептерді, сондай-ақ еңбекті қорғау және қауіпсіздік жөніндегі ақпараттық жүйе базасында еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау жай-күйі мониторингінің нәтижелерін ұсынады;

- еңбек жөніндегі уәкілетті мемлекеттік орган белгілеген нысан бойынша ұжымдық еңбек дауларының мониторингін жүргізеді;

- еңбек жөніндегі уәкілетті мемлекеттік органға еңбек қатынастары бойынша қажетті ақпаратты ұсынады;

- жұмыс берушінің қызметін декларациялауды жүзеге асырады.

Қазақстан Республикасының еңбек заңнамасының сақталуына мемлекеттік бақылауды жүзеге асырған кезде уәкілетті мемлекеттік еңбек инспекциясы және жергілікті еңбек инспекциясы атынан мемлекеттік еңбек инспекциясы мақаланың 1-бөлігінде аталған әкімшілік құқық бұзушылықтарды қарауға құқылы Әкімшілік кодекс 693.

2 бөлім. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және әкімшілік жаза қолдануға құқығы бар мемлекеттік еңбек инспекторларына:

1) Қазақстан Республикасының Бас мемлекеттік еңбек инспекторы-еңбек жөніндегі уәкілетті мемлекеттік органның лауазымды адамы;

2) бас мемлекеттік еңбек инспекторлары-еңбек жөніндегі уәкілетті мемлекеттік органның лауазымды адамдары;

3) облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың бас мемлекеттік еңбек инспекторы-облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың еңбек инспекциясы жөніндегі жергілікті органының басшысы;

4) мемлекеттік еңбек инспекторлары – облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың еңбек инспекциясы жөніндегі жергілікті органның лауазымды адамдары.

694-бап. Әділет органдары

1. *Әділет органдары осы Кодекстің 230 (екінші бөлігінде) - баптарында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды (бұл бұзушылықтарды жекеше нотариустар жасаған кезде), 457, 459, 468, 670, 671 және 672-баптарында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.*

2. *Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және әкімшілік жазалар қолдануға нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу саласындағы, атқарушылық құжаттардың орындалуын қамтамасыз ету саласындағы уәкілетті*

органның басшысы мен оның орынбасарлары, облыстық, Астана және Алматы қалаларының әділет органдарының басшысы мен оның орынбасарлары құқылы.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. "Әділет органдары туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 1 - бабына сәйкес, Қазақстан Республикасының Әділет органдары (бұдан әрі-әділет органдары) өз құзыреті шегінде мемлекеттің қызметін құқықтық қамтамасыз етуді жүзеге асыратын, мемлекеттік органдардың, ұйымдардың, лауазымды адамдар мен азаматтардың жұмысында заңдылық режимін қолдайтын, азаматтар мен ұйымдардың құқықтары мен заңды мүдделерін қорғауды қамтамасыз ететін атқарушы билік органдары болып табылады.

Әділет органдары қызметінің құқықтық негізін Қазақстан Республикасының Конституциясы, "әділет органдары туралы" Заң және өзге де нормативтік құқықтық актілер, сондай-ақ Қазақстан Республикасының халықаралық шарттары құрайды.

Әділет органдарының міндеттері:

- жалпы мемлекеттік даму стратегиясын әзірлеуге және іске асыруға қатысу, заң жобалау жұмыстарын жүргізу, заңнаманы талдау, жетілдіру, жүйелеу, нормативтік құқықтық актілердің жобаларына заңдық сараптама жүргізу жолымен адам мен азаматтың құқықтары мен бостандықтарының үстемдігін, Қазақстан Республикасының егемендігін қамтамасыз етуге, қазақстандық қоғам мен мемлекеттің тұрақты және үдемелі дамуына бағытталған ұлттық заңнаманы қалыптастыруға қатысу;

- Қазақстанның ұлттық мүдделерін қорғау және республиканың әлемдік қоғамдастықтағы беделін нығайту мақсатында, оның ішінде Қазақстан Республикасының халықаралық шарттарын дайындау және жасасу жолымен халықаралық аренадағы қызметін құқықтық қамтамасыз ету;

- заңды тұлғаларды, орталық мемлекеттік органдар мен ведомстволардың, жергілікті өкілді және атқарушы органдардың, сондай-ақ әкімдердің нормативтік құқықтық актілерін мемлекеттік тіркеуді жүзеге асыру, Қазақстан Республикасының нормативтік құқықтық актілерін мемлекеттік есепке алуды қамтамасыз ету;

- мемлекеттік тіркеуді жүзеге асыру, заң көмегін ұйымдастыру және көрсету, құқықтық насихат саласында мемлекеттік саясатты қалыптастыру және іске асыру;

- жылжымайтын мүлікке құқықтарды мемлекеттік тіркеу, жылжымалы мүлік кепілін тіркеу, жылжымайтын мүлікті мемлекеттік техникалық тексеру және жылжымалы мүлік кепілінің тізілімін жүргізу саласындағы мемлекеттік саясатты іске асыру;

- заң көмегін ұйымдастыру және көрсету және құқықтық насихатты қамтамасыз ету;

- сот-сараптама қызметін ұйымдастыру және жүзеге асыру;

- зияткерлік меншік құқықтарын қорғау және сақтау саласында мемлекеттік саясатты қалыптастыру және іске асыру;

- Қазақстан Республикасының Заңына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша іс жүргізуді жүзеге асыру;

- атқарушылық құжаттарды орындау саласында мемлекеттік саясатты қалыптастыру және іске асыру;

- сот-сараптама қызметі саласында мемлекеттік саясатты қалыптастыру және іске асыру;

- Қазақстан Республикасының заңнамасымен жүктелген өзге де міндеттерді жүзеге асыру.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша іс жүргізуді жүзеге асыру жөніндегі міндеттерді шешу шеңберінде әділет органдары ӘҚБтК-нің 694-бабының 1-бөлігінде аталған әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды, атап айтқанда:) , 457, 459, 468, 670, 671 ескерту.

ӘҚБтК-нің 694-бабының 1-бөлігінде, атап айтқанда: 230 (екінші бөлігінде) - ӘҚБтК-нің 457, 459, 468, 670, 671 баптарында (бұл бұзушылықтарды жекеше нотариустар жасаған кезде әділет органдары әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша іс жүргізуді жүзеге асыру міндетін шешу шеңберінде әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.

2 бөлім. Әділет органдарының бірыңғай жүйесін құрайды:

1) мыналарды қамтитын әділет органдары: Қазақстан Республикасы Әділет министрлігі; аумақтық әділет органдары, бөлімдері мен мекемелері;

2) мекемелер және өзге де ведомстволық бағынысты ұйымдар

Қазақстан Республикасының Әділет министрлігі Қазақстан Республикасы Үкіметінің құрылымына кіретін, республика Премьер-Министрінің ұсынуы бойынша республика Президенті құратын, қайта ұйымдастыратын және тарататын орталық атқарушы орган болып табылады.

Аумақтық әділет органдары облыстық, республикалық маңызы бар қаланың және Астананың, аудандық және қалалық әділет бөлімшелері болып табылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және әкімшілік жазалар қолдануға нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу саласындағы, атқарушылық құжаттардың орындалуын қамтамасыз ету саласындағы уәкілетті органның басшысы (Қазақстан Республикасы Әділет Министрлігі атынан) және оның орынбасарлары, облыстық, Астана және Алматы қалаларының әділет органдарының басшысы және оның орынбасарлары құқылы.

695-бап. Жылжымайтын мүлікке құқықтарды, заңды тұлғаларды, азаматтық хал актілерін мемлекеттік тіркеу саласындағы уәкілетті орган

1. Жылжымайтын мүлікке құқықтарды, заңды тұлғаларды, азаматтық хал актілерін мемлекеттік тіркеу саласындағы уәкілетті орган осы Кодекстің 460, 464 (бірінші бөлігінде) және 466-баптарында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.

2. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және әкімшілік жазалар қолдануға жылжымайтын мүлікке құқықтарды мемлекеттік тіркеу саласындағы уәкілетті органның, заңды тұлғалардың, азаматтық хал актілерінің, оның аумақтық бөлімшелерінің басшылары және олардың орынбасарлары құқылы.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Жылжымайтын мүлікке құқықтарды мемлекеттік тіркеу саласындағы мақсаттар, міндеттер және құқықтық негіздер "жылжымайтын мүлікке құқықтарды мемлекеттік тіркеу туралы" Қазақстан Республикасының Заңын айқындайды.

Кодекстің 28-бабының 1-тармағына, уәкілетті орган жүзеге асыратын мемлекеттік орган қызметін мемлекеттік реттеуді және бақылауды саласындағы мемлекеттік жылжымайтын мүлікке құқықтарды мемлекеттік тіркеу және жылжымайтын мүлікті мемлекеттік техникалық тексеру.

Уәкілетті орган:

- тіркеуші органның қызметіне мемлекеттік бақылауды жүзеге асырады;
- құқықтық кадастрды сүйемелдеуге қойылатын талаптарды және құқықтық кадастрға қол жеткізу қағидаларын әзірлейді және бекітеді;
- жылжымайтын мүлікке құқықтарды мемлекеттік тіркеу саласында статистикалық және өзге де есептік ақпаратты ұсыну қағидаларын әзірлейді және бекітеді;
- жылжымайтын мүлік объектілерін мемлекеттік техникалық тексеру жөніндегі нұсқаулықты әзірлейді және бекітеді;
- Қазақстан Республикасының заңдарында, Қазақстан Республикасы Президентінің және Қазақстан Республикасы Үкіметінің актілерінде көзделген өзге де өкілеттіктерді жүзеге асырады.

Жылжымайтын мүлікке құқықтарды мемлекеттік тіркеу, жылжымалы мүлік кепілін тіркеу, жылжымайтын мүлікті мемлекеттік техникалық тексеру және жылжымалы мүлік кепілінің тізілімін жүргізу саласындағы мемлекеттік саясатты іске асыру Қазақстан Республикасы Әділет органдарының міндеттеріне кіреді.

"Заңды тұлғаларды мемлекеттік тіркеу және филиалдар мен өкілдіктерді есептік тіркеу туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 4-бабына сәйкес заңды тұлғаларды мемлекеттік тіркеу және филиалдар мен өкілдіктерді есептік тіркеуді әділет органдары (тіркеуші орган) жүзеге асырады.

Заңды тұлғаларды мемлекеттік тіркеу мемлекеттік тіркеуге ұсынылған құжаттардың Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкестігін тексеруді, оларға бизнес-сәйкестендіру нөмірін бере отырып, мемлекеттік тіркеу туралы анықтама беруді, заңды тұлғалар туралы мәліметтерді бизнес-сәйкестендіру нөмірлерінің ұлттық тізіліміне енгізуді қамтиды.

Әділет органдарының міндеті мемлекеттік тіркеуді жүзеге асыру, құқықтық көмекті ұйымдастыру және заң қызметін көрсету, құқықтық насихат саласында мемлекеттік саясатты қалыптастыру және іске асыру болып табылады.

Заң көмегін ұйымдастыру және көрсету саласында әділет органдары нормативтік-әдістемелік қамтамасыз ету, азаматтық хал актілерін тіркеуді бақылау және тиісті деректер базасының жұмыс істеуін қамтамасыз ету функциясын жүзеге асырады

Әділет органдарының өзге де функцияларына заңдарға сәйкес әділет органдарының құзыретіне жатқызылған әкімшілік құқық бұзушылықтар бойынша іс жүргізуді жүзеге асыру жатады.

Жылжымайтын мүлікке құқықтарды, заңды тұлғаларды, азаматтық хал актілерін мемлекеттік тіркеу саласындағы уәкілетті орган:

- жылжымайтын мүлікке құқықтарды мемлекеттік тіркеуге құжаттарды беру мерзімін бұзу (460-б.);

- лицензиялау нормаларын бұзу (464-б.);

- Қазақстан Республикасының заңды тұлғаларды мемлекеттік тіркеу және филиалдар мен өкілдіктерді есептік тіркеу туралы заңнамасын бұзу (466-бап).

2 бөлім. Осы құқық бұзушылықтар ведомстволық бағыныстылығына жататын лауазымды адамдар жылжымайтын мүлікке құқықтарды мемлекеттік тіркеу саласындағы уәкілетті органның, заңды тұлғалардың, азаматтық хал актілерін (әділет органдары атынан), оның аумақтық бөлімшелерінің басшылары және олардың орынбасарлары болып табылады.

697-бап. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган

1. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган осы Кодекстің 139 (бірінші бөлігінде), 230 (екінші бөлігінде шаруашылық және өзге де қызметтің экологиялық қауіпті түрлерін жүзеге асыратын тұлғалар жасаған құқық бұзушылықтар бөлігінде), 297 (бірінші бөлігінде), 324, 325, 326 (бірінші бөлігінде) - баптарында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.), 327, 328, 329, 330, 331, 332, 333 (бірінші бөлігінде), 334, 335, 336, 337, 344, 344-1, 344-2, 346, 347, 351, 352, 353, 356(екінші бөлігінде) 358, 377(бірінші бөлігінде), 397 (бірінші, екінші және үшінші бөліктерінде), 399 (бірінші бөлігінде),464 (бірінші бөлігінде) баптарында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.

2. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және әкімшілік жазалар қолдануға:

1) облыстардың, республикалық маңызы бар қалалардың, астананың мемлекеттік экологиялық инспекторлары мен аға мемлекеттік экологиялық инспекторлары – жеке тұлғаларға – айлық есептік көрсеткіштің жиырмаға дейінгі, лауазымды адамдарға-елуге дейінгі, заңды тұлғаларға екі жүзге дейінгі мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.;

2) Қазақстан Республикасының мемлекеттік экологиялық инспекторлары – жеке тұлғаларға – айлық есептік көрсеткіштің жиырмаға дейінгі, лауазымды адамдарға – жетпіске дейінгі, заңды тұлғаларға екі жүз елуге дейінгі мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады. ;

3) Қазақстан Республикасының аға мемлекеттік экологиялық инспекторлары жеке тұлғаларға – айлық есептік көрсеткіштің қырыққа дейінгі, лауазымды адамдарға – үш жүзге дейінгі, заңды тұлғаларға бес жүзге дейінгі мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.;

4) облыстардың, республикалық маңызы бар қалалардың, астананың бас мемлекеттік экологиялық инспекторлары жеке тұлғаларға – айлық есептік көрсеткіштің елуге дейінгі, лауазымды адамдарға – жүз елуге дейінгі, заңды тұлғаларға екі мыңға дейінгі мөлшерінде айыппұл салуға, сондай – ақ Қазақстан Республикасының заңнамасын бұза отырып жүргізілген операция сомасының не қоршаған ортаға келтірілген зиян сомасының процентімен көрсетілген айыппұл салуға әкеп соғады.;

5) Қазақстан Республикасының Бас мемлекеттік экологиялық инспекторы және оның орынбасары – Жеке тұлғаларға – айлық есептік көрсеткіштің елуге дейінгі, лауазымды адамдарға – жүз елуге дейінгі, заңды тұлғаларға екі мыңға дейінгі мөлшерінде айыппұл салуға, сондай-ақ Қазақстан Республикасының заңнамасын бұза отырып жүргізілген операция сомасының не қоршаған ортаға келтірілген зиян сомасының процентімен көрсетілген айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Қазақстан Республикасы Экологиялық кодексінің 1 - бабының 47) тармақшасына сәйкес қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган - қоршаған ортаны қорғау және табиғат пайдалану саласындағы басшылықты және салааралық үйлестіруді жүзеге асыратын орталық атқарушы орган, сондай-ақ оның аумақтық органдары.

Қоршаған ортаны қорғау - қоршаған ортаны сақтау мен қалпына келтіруге, шаруашылық және өзге де қызметтің қоршаған ортаға теріс әсерін болдырмауға және оның зардаптарын жоюға бағытталған мемлекеттік және қоғамдық шаралар жүйесі (Экологиялық кодекстің 1-бабының 46) тармақшасы).

Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган:

- қоршаған ортаны қорғау саласында бірыңғай мемлекеттік саясатты жүргізеді;
- қоршаған ортаны қорғау саласындағы мемлекеттік саясатты іске асырады;
 - құзыреті шегінде коммуналдық қалдықтармен жұмыс істеу саласындағы нормативтік-техникалық құжаттаманы әзірлейді және бекітеді;
- коммуналдық қалдықтармен жұмыс істеу саласында әдістемелік қамтамасыз етуді ұйымдастырады;
 - коммуналдық қалдықтардың пайда болу және жинақталу нормаларын есептеудің үлгілік қағидаларын әзірлейді және бекітеді;
 - құзыреті шегінде қоршаған ортаны қорғау саласындағы нормативтік-техникалық құжаттарды әзірлейді және бекітеді;

- Экологиялық кодексте, Қазақстан Республикасының өзге де заңдарында, Қазақстан Республикасы Президентінің және Қазақстан Республикасы Үкіметінің актілерінде көзделген өзге де өкілеттіктерді жүзеге асырады.

Мемлекеттік саясатты қалыптастыру мен іске асыруды, қоршаған ортаны қорғау, табиғат пайдалану, табиғи ресурстарды қорғау, ұтымды пайдалануды бақылау және қадағалау, қатты тұрмыстық қалдықтармен жұмыс істеу, жанартылатын энергия көздерін дамыту, "жасыл экономиканы" дамытудың мемлекеттік саясатын бақылау салаларында басқару процесін үйлестіруді жүзеге асыратын Қазақстан Республикасының орталық атқарушы органы Қазақстан Республикасының Энергетика министрлігі болып табылады.

Қазақстан Республикасының Энергетика министрлігі атынан қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға құқылы, олардың тізбесі ӘҚБтК-нің 697-бабының 1-бөлігінде келтірілген.

2 бөлім. Мемлекеттік экологиялық бақылауды жүзеге асыратын лауазымды адамдарға жатады:

- Қазақстан Республикасының Бас мемлекеттік экологиялық инспекторы;
 - Қазақстан Республикасы Бас мемлекеттік экологиялық инспекторының орынбасары;
- Қазақстан Республикасының аға мемлекеттік экологиялық инспекторлары;
- Қазақстан Республикасының мемлекеттік экологиялық инспекторлары;
- облыстардың, республикалық маңызы бар қалалардың, астананың бас мемлекеттік экологиялық инспекторлары;
- облыстардың, республикалық маңызы бар қалалардың, астананың аға мемлекеттік экологиялық инспекторлары;
- облыстардың, республикалық маңызы бар қалалардың, астананың мемлекеттік экологиялық инспекторлары.

Аталған лауазымды адамдарды қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган тағайындайды. Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органның мемлекеттік экологиялық бақылау бөлімшелері мемлекеттік қызметшілерінің санаттарын аталған лауазымды адамдарға жатқызу тәртібін қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган айқындайды.

Мемлекеттік экологиялық бақылауды жүзеге асыратын лауазымды адамдар қоршаған ортаны қорғау саласындағы әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға, адамдарды әкімшілік немесе қылмыстық жауаптылыққа тарту туралы материалдарды тиісті органдарға жіберуге құқылы.

Ведомстволық бағынысты әкімшілік құқық бұзушылықтар туралы істерді қарау кезінде нақты лауазымды адамның құқықтылығы ӘҚБтК-нің тиісті бабының санкциясында көзделген айыппұл мөлшері мен әкімшілік жаза қолданылатын әкімшілік құқық бұзушылық субъектісі арқылы айқындалады.

Мәселен, әкімшілік құқық бұзушылық істерді қарауға және әкімшілік жаза қолдануға құқылы:

1) облыстардың, республикалық маңызы бар қалалардың, астананың мемлекеттік экологиялық инспекторлары мен аға мемлекеттік экологиялық инспекторлары – жеке тұлғаларға – айлық есептік көрсеткіштің жиырмаға дейінгі, лауазымды адамдарға-елуге дейінгі, заңды тұлғаларға екі жүзге дейінгі мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады;

2) Қазақстан Республикасының мемлекеттік экологиялық инспекторлары – жеке тұлғаларға – айлық есептік көрсеткіштің жиырмаға дейінгі, лауазымды адамдарға – жетпіске дейінгі, заңды тұлғаларға екі жүз елуге дейінгі мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады;

3) Қазақстан Республикасының аға мемлекеттік экологиялық инспекторлары жеке тұлғаларға – айлық есептік көрсеткіштің қырыққа дейінгі, лауазымды адамдарға – үш жүзге дейінгі, заңды тұлғаларға бес жүзге дейінгі мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады;

4) облыстардың, республикалық маңызы бар қалалардың, астананың бас мемлекеттік экологиялық инспекторлары жеке тұлғаларға – айлық есептік көрсеткіштің елуге дейінгі, лауазымды адамдарға – жүз елуге дейінгі, заңды тұлғаларға екі мыңға дейінгі мөлшерінде айыппұл салуға, сондай – ақ Қазақстан Республикасының заңнамасын бұза отырып жүргізілген операция сомасының не қоршаған ортаға келтірілген зиян сомасының процентімен көрсетілген айыппұл салуға әкеп соғады;

5) Қазақстан Республикасының Бас мемлекеттік экологиялық инспекторы және оның орынбасары – Жеке тұлғаларға – айлық есептік көрсеткіштің елуге дейінгі, лауазымды адамдарға – жүз елуге дейінгі, заңды тұлғаларға екі мыңға дейінгі мөлшерінде айыппұл салуға, сондай-ақ Қазақстан Республикасының заңнамасын бұза отырып жүргізілген операция сомасының не қоршаған ортаға келтірілген зиян сомасының процентімен көрсетілген айыппұл салуға әкеп соғады.

698-бап. Өнеркәсіптік қауіпсіздік саласындағы уәкілетті орган

1. *Өнеркәсіптік қауіпсіздік саласындағы уәкілетті орган осы Кодекстің 93, 230 (екінші бөлігінде) (қызметі үшінші тұлғаларға зиян келтіру қаупімен байланысты объектілердің иелері жасаған құқық бұзушылықтар бөлігінде), 297, 298, 299 (бірінші бөлігінде) (бөгеттердің қауіпсіздігін қоспағанда), 305 (газбен жабдықтау жүйелері объектілерінің күзет аймақтарындағы бұзушылықтар бойынша), 305 (газбен жабдықтау жүйелері объектілерінің күзет аймақтарындағы бұзушылықтар бойынша), 306, 307, 308, 351, 352, 353 (техникалық қауіпсіздік бөлігінде), 356 (он бірінші және он екінші бөліктерінде), 464 (бірінші бөлігінде) - баптарында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.*

2. *Өнеркәсіптік қауіпсіздік саласындағы әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және өнеркәсіптік қауіпсіздік саласындағы уәкілетті органның атынан әкімшілік жазалар қолдануға құқылы.:*

1) облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың, ауданның, облыстық маңызы бар қаланың, қаладағы ауданның өнеркәсіптік қауіпсіздік саласындағы мемлекеттік қадағалау жөніндегі мемлекеттік инспекторы – жеке тұлғаларға айлық есептік көрсеткіштің он беске дейінгі мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.;

2) Қазақстан Республикасының өнеркәсіптік қауіпсіздік саласындағы мемлекеттік қадағалау жөніндегі мемлекеттік инспекторы, облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың өнеркәсіптік қауіпсіздік саласындағы мемлекеттік қадағалау жөніндегі бас мемлекеттік инспекторы және оның орынбасары – Жеке тұлғаларға – айлық есептік көрсеткіштің жиырма беске дейінгі, лауазымды адамдарға, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне – елуге дейінгі, орта кәсіпкерлік субъектілеріне – жүзге дейінгі, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне-екі жүзге дейінгі мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.;

3) Қазақстан Республикасының өнеркәсіптік қауіпсіздік саласындағы мемлекеттік қадағалау жөніндегі бас мемлекеттік инспекторы және оның орынбасары – Жеке тұлғаларға – айлық есептік көрсеткіштің елу беске дейінгі, лауазымды адамдарға, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне – жүзге дейінгі, орта кәсіпкерлік субъектілеріне – екі жүзге дейінгі, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне бес жүзге дейінгі мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім.Өнеркәсіптік қауіпсіздік саласындағы уәкілетті орган – өнеркәсіптік қауіпсіздік саласындағы басшылықты және салааралық үйлестіруді, мемлекеттік саясатты әзірлеуді және іске асыруды жүзеге асыратын орталық атқарушы орган ("азаматтық қорғау туралы"Заңның 1-бабының 52-1) тармақшасы).

Өнеркәсіптік қауіпсіздік-қауіпті өндірістік факторлардың зиянды әсерінен жеке және заңды тұлғалардың, қоршаған ортаның қорғалу жағдайы.

Өнеркәсіптік қауіпсіздік саласындағы уәкілетті орган мынадай өкілеттіктерді жүзеге асырады:

- өнеркәсіптік қауіпсіздікті қамтамасыз ету бөлігінде азаматтық қорғау саласында халықаралық ынтымақтастықты жүзеге асырады;

- өнеркәсіптік қауіпсіздік саласында мемлекеттік қадағалауды жүзеге асырады;

- өз құзыреті шегінде Қазақстан Республикасының нормативтік құқықтық актілерінің, азаматтық қорғау саласындағы нормативтік актілер мен стандарттардың жобаларын әзірлейді, бекітеді және келіседі;

- өз құзыреті шегінде мүдделі мемлекеттік органдармен бірлесіп аварияларды тексеруді ұйымдастырады және жүргізеді;

- өнеркәсіптік қауіпсіздік саласында жұмыс жүргізу құқығына заңды тұлғаларды аттестаттаудан өткізеді;

- қауіпті өндірістік объектілерде қолданылатын технологияларды, техникалық құрылғыларды, материалдарды, қауіпті техникалық құрылғыларды қолдануға рұқсат береді;

- жарылғыш заттар мен олардың негізінде жасалған бұйымдарды үнемі қолдануға, жарылыс жұмыстарын жүргізуге рұқсат береді;

- жарылғыш және пиротехникалық (азаматтық) заттар мен олар қолданылып жасалған бұйымдарды әзірлеу, өндіру, сатып алу, өткізу, сақтау жөніндегі қызметті жүзеге асыруға лицензия береді;

- өнеркәсіптік қауіпсіздік саласындағы мемлекеттік саясаттың негізгі бағыттарын әзірлейді және іске асыруды қамтамасыз етеді;

- "азаматтық қорғау туралы" заңда, Қазақстан Республикасының өзге де заңдарында, Қазақстан Республикасы Президентінің және Қазақстан Республикасы Үкіметінің актілерінде көзделген өзге де өкілеттіктерді жүзеге асырады.

Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрлігі (бұдан әрі – министрлік) өнеркәсіптік қауіпсіздік саласында басшылықты жүзеге асыратын Қазақстан Республикасының мемлекеттік органы болып табылады.

Ережеге сәйкес Министрлік туралы хаттамалар жасау, әкімшілік құқық бұзу істерін қарау және әкімшілік жазалар қолдану осы Кодексте белгіленген тәртіппен Қазақстан Республикасының әкімшілік құқық бұзушылық туралы функциясының бірі болып табылады.

Өнеркәсіптік қауіпсіздік саласындағы уәкілетті орган министрлік атынан ӨҚБТК-нің 698-бабының 1-бөлігінде аталған әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.

2 бөлім. Өнеркәсіптік қауіпсіздік саласында мемлекеттік қадағалауды жүзеге асыратын лауазымды адамдарға:

1) Қазақстан Республикасының өнеркәсіптік қауіпсіздік саласындағы мемлекеттік қадағалау жөніндегі бас мемлекеттік инспекторы – өнеркәсіптік қауіпсіздік саласындағы уәкілетті органның құрылымдық бөлімшесінің басшысы;

2) Қазақстан Республикасының өнеркәсіптік қауіпсіздік саласындағы мемлекеттік қадағалау жөніндегі бас мемлекеттік инспекторының орынбасары-өнеркәсіптік қауіпсіздік саласындағы уәкілетті органның құрылымдық бөлімшесі басшысының орынбасары;

3) Қазақстан Республикасының өнеркәсіптік қауіпсіздік саласындағы мемлекеттік қадағалау жөніндегі мемлекеттік инспекторы-өнеркәсіптік қауіпсіздік саласындағы уәкілетті органның құрылымдық бөлімшесінің лауазымды адамы;

4) облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың өнеркәсіптік қауіпсіздік саласындағы мемлекеттік қадағалау жөніндегі бас мемлекеттік инспекторы – өнеркәсіптік қауіпсіздік саласындағы уәкілетті органның облыстық, республикалық маңызы бар қаланың, астананың аумақтық бөлімшесінің басшысы;

5) облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың өнеркәсіптік қауіпсіздік саласындағы мемлекеттік қадағалау жөніндегі бас мемлекеттік инспекторының орынбасары – өнеркәсіптік қауіпсіздік саласындағы уәкілетті органның облыстық, республикалық маңызы бар қаланың, астананың аумақтық бөлімшесі басшысының орынбасары;

б) облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың, ауданның, облыстық маңызы бар қаланың, қаладағы ауданның өнеркәсіптік қауіпсіздік саласындағы мемлекеттік қадағалау жөніндегі мемлекеттік инспекторы – өнеркәсіптік қауіпсіздік саласындағы уәкілетті органның облыстық, республикалық маңызы бар қаланың, астананың, ауданның, облыстық маңызы бар қаланың, қаладағы ауданның аумақтық бөлімшесінің лауазымды адамы жатады.

Өнеркәсіптік қауіпсіздік саласындағы уәкілетті органның атынан өнеркәсіптік қауіпсіздік саласындағы әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және әкімшілік жазалар қолдануға құқылы:

1) облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың, ауданның, облыстық маңызы бар қаланың, қаладағы ауданның өнеркәсіптік қауіпсіздік саласындағы мемлекеттік қадағалау жөніндегі мемлекеттік инспекторы – жеке тұлғаларға айлық есептік көрсеткіштің он беске дейінгі мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады;

2) Қазақстан Республикасының өнеркәсіптік қауіпсіздік саласындағы мемлекеттік қадағалау жөніндегі мемлекеттік инспекторы, облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың өнеркәсіптік қауіпсіздік саласындағы мемлекеттік қадағалау жөніндегі бас мемлекеттік инспекторы және оның орынбасары – Жеке тұлғаларға – айлық есептік көрсеткіштің жиырма беске дейінгі, лауазымды адамдарға, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне – елуге дейінгі, орта кәсіпкерлік субъектілеріне – жүзге дейінгі, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне-екі жүзге дейінгі мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады;

3) Қазақстан Республикасының өнеркәсіптік қауіпсіздік саласындағы мемлекеттік қадағалау жөніндегі бас мемлекеттік инспекторы және оның орынбасары – Жеке тұлғаларға – айлық есептік көрсеткіштің елу беске дейінгі, лауазымды адамдарға, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне – жүзге дейінгі, орта кәсіпкерлік субъектілеріне – екі жүзге дейінгі, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне бес жүзге дейінгі мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

698-1-бап. Бағалы металдар өндірісін және бағалы металдар мен асыл тастардың, құрамында бағалы металдар бар шикізат тауарларының, бағалы металдар мен асыл тастардан жасалған зергерлік және басқа да бұйымдардың айналымын реттеу саласындағы уәкілетті орган

1. Бағалы металдар өндірісін және бағалы металдар мен асыл тастардың, құрамында бағалы металдар бар шикізат тауарларының, бағалы металдар мен асыл тастардан жасалған зергерлік және басқа да бұйымдардың айналымын реттеу саласындағы

уәкілетті орган осы Кодекстің 190-1 және 297-1-баптарында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.

2. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және әкімшілік жазалар қолдануға:

1) 190-1 – бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтар бойынша-Қазақстан Республикасының мемлекеттік бақылау және қадағалау жөніндегі Бас мемлекеттік инспекторы және оның орынбасарлары, сондай-ақ облыстардың және қалалардың мемлекеттік бақылау және қадағалау жөніндегі бас мемлекеттік инспекторлары және олардың орынбасарлары;

2) 297-1 – бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтар бойынша-бағалы металдар өндірісін және бағалы металдар мен асыл тастардың, құрамында бағалы металдар бар шикізат тауарларының, бағалы металдар мен асыл тастардан жасалған зергерлік және басқа да бұйымдардың айналымын реттеу саласындағы уәкілетті органның басшысы және оның орынбасарлары.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Қазақстан Республикасында бағалы металдарды өндіру және бағалы металдар мен асыл тастардың, құрамында бағалы металдар бар шикізат тауарларының, бағалы металдар мен асыл тастардан жасалған зергерлік және басқа да бұйымдардың айналымы саласында туындайтын қоғамдық қатынастар "бағалы металдар мен асыл тастар туралы"Занды реттейді.

Заңда мынадай негізгі ұғымдар пайдаланылады:

– асыл тастар-табиғи алмас, Изумруд, рубин, сапфир және александрит, сондай-ақ шикі (табиғи) және өңделген түрдегі табиғи інжу. Асыл тастарға бірегей кәріптас түзілімдері теңестіріледі;

- қымбат металдар – алтын, күміс, платина және платина тобындағы металдар (палладий, иридий, родий, рутений және осмий) кез келген жағдайда және түрде;

- уәкілетті орган-бағалы металдар өндірісін және бағалы металдар мен асыл тастардың, құрамында бағалы металдар бар шикізат тауарларының, зергерлік және басқа да бұйымдардың айналымын реттеу саласындағы басшылықты, сондай-ақ Қазақстан Республикасының заңнамасында көзделген шектерде салааралық үйлестіруді жүзеге асыратын орталық атқарушы орган.

Уәкілетті орган:

1) Бағалы металдарды өндіру, бағалы металдар мен асыл тастардың, құрамында бағалы металдар бар шикізат тауарларының, зергерлік және басқа да бұйымдардың айналымы саласындағы мемлекеттік саясатты іске асырады;

2) бағалы металдарды және құрамында бағалы металдар бар шикізат тауарларын Еуразиялық экономикалық одаққа кірмейтін елдерден Қазақстан Республикасының аумағына әкелу және Қазақстан Республикасының аумағынан осы елдерге әкету қағидаларын әзірлейді;

3) асыл тастарды, зергерлік және басқа да бұйымдарды Еуразиялық экономикалық одаққа кірмейтін елдерден Қазақстан Республикасының аумағына әкелу және Қазақстан Республикасының аумағынан осы елдерге әкету қағидаларын әзірлейді;

4) Кимберлий процесінің сертификаттау схемасын ескере отырып, өңделмеген табиғи алмасты Қазақстан Республикасының аумағына әкелу және Қазақстан Республикасының аумағынан әкету қағидаларын әзірлейді;

5) сараптама жүргізу қағидаларын әзірлейді және бекітеді;

6) құрамында бағалы металдар бар шикізат тауарларына арналған нормативтік құжаттарды бекітеді;

7) Қазақстан Республикасының аумағына әкелу және қайта өңдеу үшін Қазақстан Республикасының аумағынан әкету кезінде ұсынылған құжаттарда көрсетілген бағалы металдардан және құрамында бағалы металдар бар шикізат тауарларынан қайта өңдеу өнімдерінің шығу нормаларын растайды;

8) құрамында бағалы металдар бар шикізат тауарларындағы зиянды қоспалар мен бағалы металдар құрамының шекті мәндерін айқындау қағидаларын әзірлейді және бекітеді;

9) шикізат тауарларының түрлері бойынша олардың жеке технологиялық мүмкіндіктерін ескере отырып, уәкілетті орган бекітетін тізбеде тұратын бағалы металдар өндірісінің әрбір субъектісі үшін құрамында бағалы металдар бар шикізат тауарларындағы зиянды қоспалар мен бағалы металдар құрамының шекті мәнін белгілейді;

10) бағалы металдар өндірісі субъектілерінің тізбесін қалыптастыру қағидаларын әзірлейді және бекітеді;

11) "бағалы металдар мен асыл тастар туралы" заңда, Қазақстан Республикасының өзге де заңдарында, Қазақстан Республикасы Президентінің және Қазақстан Республикасы Үкіметінің актілерінде көзделген өзге де өкілеттіктерді жүзеге асырады.

Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрлігі (бұдан әрі – Министрлік) бағалы металдар өндірісін және бағалы металдар мен асыл тастардың, құрамында бағалы металдар бар шикізат тауарларының, зергерлік және басқа да бұйымдардың айналымын реттеу саласында басшылықты жүзеге асыратын Қазақстан Республикасының мемлекеттік органы болып табылады.

Ережеге сәйкес Министрлік туралы хаттамалар жасау, әкімшілік құқық бұзу істерін қарау және әкімшілік жазалар қолдану осы Кодексте белгіленген тәртіппен Қазақстан Республикасының әкімшілік құқық бұзушылық туралы функциясының бірі болып табылады.

Бағалы металдар өндірісін және бағалы металдар мен асыл тастардың, құрамында бағалы металдар бар шикізат тауарларының, бағалы металдар мен асыл тастардан жасалған зергерлік және басқа да бұйымдардың айналымын реттеу саласындағы уәкілетті орган:

- Қазақстан Республикасының Бағалы металдар мен асыл тастардан жасалған зергерлік және басқа да бұйымдарды өткізу жөніндегі заңнамасының талаптарын бұзу(190-1-бап);

- бағалы металдарды, асыл тастарды, құрамында бағалы металдар бар шикізат тауарларын, бағалы металдар мен асыл тастардан жасалған зергерлік және басқа да бұйымдарды Қазақстан Республикасының аумағына әкелу және Қазақстан Республикасының аумағынан әкету(297-1-бап).

2 бөлім. Кодекстің 190-1-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтар бойынша істерді қарауға және әкімшілік жазалар қолдануға: Қазақстан Республикасының мемлекеттік бақылау және қадағалау жөніндегі Бас мемлекеттік инспекторы мен оның орынбасарлары, сондай-ақ облыстардың және қалалардың мемлекеттік бақылау және қадағалау жөніндегі бас мемлекеттік инспекторлары мен олардың орынбасарлары жатады.

297-1 – бапта көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтар бойынша істерді қарауға және әкімшілік жаза қолдануға-бағалы металдар өндірісін және бағалы металдар мен асыл тастардың, құрамында бағалы металдар бар шикізат тауарларының, бағалы металдар мен асыл тастардан жасалған зергерлік және басқа да бұйымдардың айналымын реттеу саласындағы уәкілетті органның басшысы министрлік атынан және оның орынбасарлары құқылы.

699-бап. Қазақстан Республикасы Қорғаныс министрлігінің органдары

1. *Қазақстан Республикасы Қорғаныс министрлігінің органдары осы Кодекстің 642, 644, 645, 646, 647, 648, 649, 650-баптарына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.*

2. *Қазақстан Республикасы Қорғаныс министрлігі органдарының атынан әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және әкімшілік жазалар қолдануға жергілікті әскери басқару органдарының бастықтары құқылы.*

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Қазақстан Республикасының Қорғаныс министрлігі қорғаныс саласындағы мемлекеттік саясатты, Қазақстан Республикасының Қарулы Күштерін әскери-саяси және әскери-экономикалық басқаруды жүзеге асыратын орталық атқарушы орган, сондай-ақ мемлекеттік авиация саласындағы уәкілетті орган болып табылады.

Қазақстан Республикасының Қорғаныс министрлігі өз қызметін Қазақстан Республикасының Конституциясы мен заңдарына, Қазақстан Республикасының Президенті мен Үкіметінің актілеріне, өзге де нормативтік құқықтық актілерге, сондай-ақ Министрлік туралы Ережеге сәйкес жүзеге асырады.

Министрліктің міндеттері:

1) қорғаныс саласындағы мемлекеттік саясатты жүзеге асыру, сондай-ақ мемлекетте бірыңғай әскери-техникалық саясатты жүргізу;

2) Қарулы Күштерді әскери-саяси және әскери-экономикалық басқаруды жүзеге асыру;

3) агрессияға тойтарыс беру, Қазақстан Республикасының аумақтық тұтастығы мен егемендігін қарулы қорғау, мемлекеттік және әскери объектілерді күзету мен қорғау, әуе кеңістігін қорғау, сондай-ақ Қазақстан Республикасы ратификациялаған халықаралық шарттарға сәйкес міндеттерді орындау үшін Қарулы Күштердің жауынгерлік әзірлігін және жауынгерлік қабілетін қамтамасыз ету болып табылады.

Министрлік жергілікті әскери басқару органдарының қызметіне жалпы басшылықты жүзеге асырады.

Қазақстан Республикасының Үкіметі құратын жергілікті әскери басқару органдары – бұл Қазақстан Республикасының облыстары, қалалары мен аудандары аумағында Қазақстан Республикасының Қорғаныс және Қарулы Күштері саласындағы Конституциясы мен өзге де нормативтік құқықтық актілерінің нормаларын іске асыруды қамтамасыз ететін әскери басқару органдарының жүйесі.

Жергілікті әскери басқару органдары әкімшілік-аумақтық бірліктер шекараларының шегінде құрылады.

Жергілікті әскери басқару органдарының жүйесін қорғаныс істері жөніндегі департаменттер, басқармалар мен бөлімдер құрайды.

Жергілікті әскери басқару органдары өз қызметінде Қазақстан Республикасының Конституциясын, Қазақстан Республикасының заңдарын, Қазақстан Республикасы Президентінің Жарлықтарын, Қазақстан Республикасы Үкіметінің қаулыларын, Қазақстан Республикасы Қорғаныс министрінің, Министрдің бірінші орынбасары - Қазақстан Республикасы Қарулы Күштері Бас штабы бастығының бұйрықтарын және Қазақстан Республикасының өзге де нормативтік құқықтық актілерін басшылыққа алады.

Жергілікті әскери басқару органдарына мынадай міндеттерді шешу жүктеледі:

1) әкімшілік-аумақтық бірліктердің аумағында Қазақстан Республикасы Конституциясының және Қазақстан Республикасының қорғаныс саласындағы өзге де нормативтік құқықтық актілерінің нормаларын іске асыруды қамтамасыз ету;

2) Жергілікті атқарушы органдармен бірлесіп, Қазақстан Республикасының Қарулы Күштерін, басқа да әскерлері мен әскери құралымдарын, арнаулы мемлекеттік органдарын, жергілікті атқарушы органдары мен арнайы құралымдарын жұмылдыру дайындығы мен жұмылдыра өрістету іс-шараларын жүргізу;

3) Қазақстан Республикасының әкімшілік-аумақтық бірліктері шегінде өткізілетін аумақтық қорғаныс іс-шараларына қатысу;

4) Жергілікті атқарушы органдармен бірлесіп, азаматтарды шақыру учаскелеріне тіркеуді, азаматтарды Қазақстан Республикасының Қарулы Күштеріне, басқа да әскерлері мен әскери құралымдарына мерзімді әскери қызметке шақыруды, запастағы офицерлерді әскери қызметке шақыруды, әскери жиындарға шақыруды және Қазақстан

Республикасының Қарулы Күштеріне келісім-шарт бойынша әскери қызметке шақыруды жүргізу;

5) қазіргі заманғы зақымдау құралдарын қолдану салдарларынан халықты және аумақтарды қорғау жөніндегі, сондай-ақ төтенше жағдайлар мен олардың салдарларының алдын алу және оларды жою жөніндегі міндеттерді шешу кезінде азаматтық қорғау саласындағы уәкілетті орган ведомствосының аумақтық бөлімшелерімен өзара іс-қимыл жасау;

6) Қазақстан Республикасында әскери-көлік міндеттері іс-шараларының орындалуын үйлестіру;

7) Жергілікті атқарушы органдармен, Қазақстан Республикасының басқа да мүдделі мемлекеттік органдарымен бірлесіп азаматтарды бейбіт және соғыс уақытында әскери қызметке даярлау жөніндегі іс-шараларды ұйымдастыру.

Сондай-ақ, "Қазақстан Республикасының жергілікті әскери басқару органдары туралы Ережеге" сәйкес Қорғаныс істері жөніндегі басқармалар, бөлімдер ӘҚБтК-нің 699-бабының 1-бөлігінде аталған әскери міндеттілік, әскери қызмет және қорғаныс саласында әкімшілік құқық бұзушылық жасаған жеке және заңды тұлғаларды әкімшілік жауапкершілікке тарту бойынша жұмыстар жүргізеді.

2 бөлім. Қазақстан Республикасы Қорғаныс министрлігі органдарының атынан әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және әкімшілік жаза қолдануға жергілікті әскери басқару органдарының - қорғаныс істері жөніндегі департаменттердің, басқармалар мен бөлімдердің бастықтары құқылы.

700-бап. Денсаулық сақтау органдары

1. Дәрілік заттардың, медициналық мақсаттағы бұйымдар мен медициналық техниканың айналысы саласындағы мемлекеттік орган мен оның аумақтық бөлімшелері осы Кодекстің 424 (бірінші бөлігінде), 426 (бірінші бөлігінде), 432, 464 (бірінші бөлігінде) - баптарында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді өз құзыреті шегінде қарайды.

Дәрілік заттардың, медициналық мақсаттағы бұйымдар мен медициналық техниканың айналысы саласындағы мемлекеттік органның басшысы, оның орынбасарлары, аумақтық бөлімшелердің басшылары мен олардың орынбасарлары әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және әкімшілік жазалар қолдануға құқылы.

2. Медициналық қызметтер көрсету саласындағы бақылау жөніндегі мемлекеттік орган және оның аумақтық бөлімшелері осы Кодекстің 80 (бірінші, екінші және үшінші бөліктерінде), 81 (бірінші бөлігінде), 82 (бірінші бөлігінде), 424 (бірінші, екінші және төртінші бөліктерінде) - баптарында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.), 428, 429, 432, 464 (бірінші бөлігінде) (өз құзыреті шегінде осы Кодекстің баптарында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және әкімшілік жазалар қолдануға медициналық қызметтер көрсету саласындағы бақылау жөніндегі мемлекеттік органның басшысы, оның орынбасарлары, аумақтық бөлімшелердің басшылары мен олардың орынбасарлары құқылы.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Кодекстің 1-бабы 1-тармағы 41тармақшасы Туралы "Қазақстан Республикасы Кодексінің" халық денсаулығы және денсаулық сақтау жүйесі, денсаулық сақтау саласындағы уәкілетті орган - басшылықты жүзеге асыратын мемлекеттік орган азаматтардың денсаулығын қорғау саласында, медициналық және фармацевтикалық ғылым, медициналық және фармацевтикалық білім беру, дәрілік заттардың айналысы, медициналық мақсаттағы бұйымдар мен медициналық техниканың айналысы, медициналық қызметтер көрсету сапасын бақылау.

Азаматтардың денсаулығын сақтау, Медициналық және фармацевтикалық ғылым, Медициналық және фармацевтикалық білім беру, дәрілік заттардың, медициналық мақсаттағы бұйымдар мен медициналық техниканың айналысы, медициналық қызметтердің сапасын бақылау, халықтың санитариялық-эпидемиологиялық салауаттылығы, техникалық регламенттермен және нормативтік құжаттармен белгіленген талаптардың сақталуын бақылау және қадағалау саласында, сондай-ақ оны өткізу сатысындағы тамақ өнімдерінің қауіпсіздігі саласында басшылықты, халықтың санитариялық-эпидемиологиялық салауаттылығы саласындағы салааралық үйлестіруді жүзеге асыратын Қазақстан Республикасының мемлекеттік органы, стратегиялық, реттеуші, бақылау-қадағалау, іске асыру және рұқсат беру функциялары Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау министрлігі (бұдан әрі – министрлік) болып табылады.

Министрлік өз қызметін Қазақстан Республикасының Конституциясы мен заңдарына, Қазақстан Республикасы Президентінің, Үкіметінің актілеріне, өзге де нормативтік құқықтық актілерге, сондай-ақ Министрлік туралы Ережеге сәйкес жүзеге асырады.

Министрліктің мынадай ведомстволары бар:

- 1) Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау министрлігінің Фармация комитеті;
- 2) Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау министрлігінің Қоғамдық денсаулық сақтау комитеті.

Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау министрлігінің Фармация комитеті (бұдан әрі – Фармация комитеті) өз құзыреті шегінде дәрілік заттардың, медициналық мақсаттағы бұйымдар мен медициналық техниканың айналысы саласындағы реттеу, іске асыру, бақылау функцияларын жүзеге асыратын Министрліктің ведомствосы болып табылады.

Фармация комитетінің негізгі міндеттері:

1) халықты және денсаулық сақтау ұйымдарын қауіпсіз, тиімді және сапалы дәрілік заттармен, медициналық мақсаттағы және медициналық техникамен қамтамасыз етуді ұйымдастыру саласында мемлекеттік саясатты іске асыру, салааралық үйлестіруді және мемлекеттік басқаруды жүзеге асыру;

2) фармацевтикалық қызмет саласындағы мемлекеттік қызметтердің сапасы мен қолжетімділігін қамтамасыз ету.

Қойылған міндеттерді шешу үшін Фармация комитеті заңнамада белгіленген функцияларды жүзеге асырады. Осы ведомствоның функциясының біріне Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодексінде белгіленген тәртіппен әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қозғау, қарау және әкімшілік жазалар қолдану жатады.

Дәрілік заттардың, медициналық мақсаттағы бұйымдар мен медициналық техниканың айналысы саласындағы мемлекеттік орган Фармация комитеті мен оның аумақтық бөлімшелері тарапынан қарауға құқылы әкімшілік құқық бұзушылықтар тізбесі ӘҚБтК-нің 700-бабының 1-бөлігінде белгіленген.

Ведомстволық бағынысты құқық бұзушылықтар туралы істерді қарауға және әкімшілік жаза қолдануға уәкілетті лауазымды адамдарға:

- дәрілік заттардың, медициналық мақсаттағы бұйымдар мен медициналық техниканың айналысы саласындағы мемлекеттік органның басшысы, оның орынбасарлары. Фармация комитетіне басшылықты төраға – Қазақстан Республикасының Бас мемлекеттік фармацевтика инспекторы жүзеге асырады, ол

Комитетке жүктелген міндеттердің орындалуына және оның өз функцияларын жүзеге асыруға дербес жауапты болады. Фармация комитеті төрағасының Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес қызметке тағайындалатын және қызметтен босатылатын орынбасарлары болады;

- аумақтық бөлімшелердің басшылары және олардың орынбасарлары. Фармация комитетінің облыстар, республикалық маңызы бар қалалар, астана бойынша департаменттері аумақтық бөлімшелері болып табылады. Департаментке басшылықты Департаментке жүктелген міндеттердің орындалуына және оның функцияларын жүзеге асыруға дербес жауапты болатын басшы – облыстың (Қаланың) бас мемлекеттік фармацевтика инспекторы жүзеге асырады. Департамент басшысының Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес қызметке тағайындалатын және қызметтен босатылатын орынбасары болады.

2 бөлім. Өз құзыреті шегінде медициналық қызметтердің сапасын бақылау саласында басшылықты және реттеуді жүзеге асыратын Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау министрлігінің Қоғамдық денсаулық сақтау комитеті (бұдан әрі – қоғамдық денсаулық сақтау комитеті) Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау министрлігінің ведомствосы болып табылады.

Комитет туралы Ережеге сәйкес осы ведомствоның функцияларының бірі Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодексінде белгіленген тәртіппен әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қозғау, қарау және әкімшілік жаза қолдану болып табылады.

Медициналық қызмет көрсету саласындағы бақылау жөніндегі мемлекеттік органның ведомстволық бағыныстылығына Қоғамдық денсаулық сақтау комитетінің және оның аумақтық бөлімшелерінің тұлғасында ӘҚБтК-нің 700-бабының 2-бөлігінде аталған әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер жатады.

Ведомстволық бағынысты құқық бұзушылықтар туралы істерді қарауға және әкімшілік жаза қолдануға уәкілетті лауазымды адамдарға::

- медициналық қызмет көрсету саласындағы бақылау жөніндегі мемлекеттік органның басшысы, оның орынбасарлары. Қоғамдық денсаулық сақтау комитетіне басшылық жасауды төраға жүзеге асырады. Комитет төрағасының Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес қызметке тағайындалатын және қызметтен босатылатын орынбасарлары болады;

- аумақтық бөлімшелердің басшылары және олардың орынбасарлары. Аумақтық бөлімшелер облыстардың және Республикалық маңызы бар қалалардың, астананың Қоғамдық денсаулық сақтау департаменттері, Қоғамдық денсаулық сақтау комитетінің қалалық және аудандық басқармалары болып табылады.

701-бап. Халықтың санитариялық-эпидемиологиялық салауаттылығы саласындағы уәкілетті орган

Халықтың санитариялық-эпидемиологиялық салауаттылығы саласындағы бақылау мен қадағалауды жүзеге асыратын органдар осы Кодекстің 93 (екінші және бесінші бөліктерінде), 151 (бірінші бөлігінде), 203, 408-1, 425 (бірінші бөлігінде), 428, 430 (бірінші бөлігінде), 431, 464(бірінші бөлігінде), 621 (бірінші, екінші бөліктерінде), 637 (он екінші бөлігінде) - баптарында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және әкімшілік жазалар қолдануға халықтың санитариялық-эпидемиологиялық салауаттылығы саласындағы мемлекеттік органның басшысы, оның орынбасарлары, аумақтық бөлімшелердің басшылары мен олардың орынбасарлары құқылы.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Халықтың санитариялық-эпидемиологиялық салауаттылығы саласындағы қызмет – мемлекеттік санитариялық-эпидемиологиялық қызмет органдары мен ұйымдарының азаматтардың денсаулығын сақтауға бағытталған, мемлекеттік санитариялық-эпидемиологиялық бақылауды және қадағалауды, санитариялық-карантиндік бақылауды, радиациялық бақылауды, эпидемиологиялық бақылауды, санитариялық-эпидемиологиялық нормалауды, тамақ өнімдерін және адам денсаулығына зиянды әсер ететін өнімдер мен заттардың жекелеген түрлерін

мемлекеттік тіркеуді, санитариялық-эпидемиологиялық мониторингті, санитариялық-эпидемиологиялық сараптаманы, гигиеналық оқытуды қамтитын қызметі, халықтың санитариялық-эпидемиологиялық салауаттылығы саласындағы тәуекелдер дәрежесін бағалау ("Халық денсаулығы және денсаулық сақтау жүйесі туралы" Қазақстан Республикасы Кодексінің 1-бабы 1-тармағының 115) тармақшасы).

Халықтың санитариялық-эпидемиологиялық салауаттылығы саласындағы мемлекеттік орган:

- халықтың санитариялық-эпидемиологиялық салауаттылығы саласындағы мемлекеттік саясатты іске асыру;

- өз құзыреті шегінде халықтың санитариялық-эпидемиологиялық салауаттылығы саласындағы нормативтік құқықтық актілерді және есепке алу және есеп беру құжаттамасының нысандарын әзірлеу және бекіту;

- регламенттерді әзірлеу және бекіту;

- халықтың санитариялық-эпидемиологиялық салауаттылығы саласындағы мониторингті жүзеге асыру;

- халықтың санитариялық-эпидемиологиялық салауаттылығы саласындағы қызметті жүзеге асыратын денсаулық сақтау ұйымдарының қызметін үйлестіру;

- халықтың санитариялық-эпидемиологиялық салауаттылығы саласындағы ведомстволық статистикалық бақылауды қамтамасыз ету;

- Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодексіне сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарау және әкімшілік жаза қолдану;

- Халық денсаулығы және денсаулық сақтау жүйесі туралы Кодексте, Қазақстан Республикасының өзге де заңдарында, Қазақстан Республикасы Президентінің және Қазақстан Республикасы Үкіметінің актілерінде көзделген өзге де функцияларды жүзеге асырады.

Халықтың санитарлық-эпидемиологиялық салауаттылығы саласында басшылықты жүзеге асыратын Қазақстан Республикасының мемлекеттік органы Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау министрлігі (бұдан әрі – министрлік) болып табылады.

Министрліктің өз құзыреті шегінде халықтың санитариялық-эпидемиологиялық салауаттылығы саласында басшылықты және реттеуді жүзеге асыратын ведомствосы Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау министрлігінің Қоғамдық денсаулық сақтау комитеті (бұдан әрі - Комитет) болып табылады.

Комитет өз қызметінде Қазақстан Республикасының Конституциясын, Қазақстан Республикасының заңдарын, Қазақстан Республикасының Президенті мен Үкіметінің актілерін, Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау министрінің бұйрықтарын және өзге де нормативтік құқықтық актілерді, сондай-ақ Комитет туралы Ережені басшылыққа алады.

Комитет туралы Ережеге сәйкес осы ведомствоның функцияларының бірі Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодексінде белгіленген тәртіппен әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қозғау, қарау және әкімшілік жаза қолдану болып табылады.

Халықтың санитариялық-эпидемиологиялық салауаттылығы саласындағы мемлекеттік органның, қоғамдық денсаулық сақтау комитеті мен оның аумақтық бөлімшелері тұлғасындағы ведомстволық бағыныстылығына ӘҚБтК-нің 701-бабының 1-бөлігінде санамаланған әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер жатады.

2 бөлім. Кодекстің 701-бабының 2-бөлігінде ведомстволық бағынысты құқық бұзушылықтар туралы істерді қарауға және әкімшілік жаза қолдануға уәкілетті лауазымды адамдар анықталды:

- халықтың санитариялық-эпидемиологиялық салауаттылығы саласындағы мемлекеттік органның басшысы. Қоғамдық денсаулық сақтау комитетіне басшылық жасауды төраға жүзеге асырады. Комитет төрағасының Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес қызметке тағайындалатын және қызметтен босатылатын орынбасарлары болады;

- аумақтық бөлімшелердің басшылары және олардың орынбасарлары. Аумақтық бөлімшелер облыстардың, республикалық маңызы бар қалалардың, астананың Қоғамдық денсаулық сақтау департаменттері, Қоғамдық денсаулық сақтау комитетінің қалалық және аудандық басқармалары болып табылады.

702-бап. Мемлекеттік санитарлық-эпидемиологиялық бақылауды және қадағалауды жүзеге асыратын Қазақстан Республикасы Ішкі істер органдарының, ұлттық қауіпсіздік комитетінің және Қазақстан Республикасы Қорғаныс министрлігінің құрылымдық бөлімшелері

1. Мемлекеттік санитариялық-эпидемиологиялық бақылауды және қадағалауды жүзеге асыратын ішкі істер органдарының, Қазақстан Республикасы Ұлттық қауіпсіздік комитетінің және Қазақстан Республикасы Қорғаныс министрлігінің құрылымдық бөлімшелері осы Кодекстің 425-бабында (бірінші бөлігінде) көзделген санитариялық қағидалар мен гигиеналық нормативтерді тиісінше: Қазақстан Республикасы Ішкі істер органдарына және Ұлттық қауіпсіздік комитетіне ведомстволық бағынысты объектілерде бұзушылықтар туралы істерді қарайды.; Қазақстан Республикасы Қорғаныс министрлігінің әскери қалашықтары мен оқу орталықтарының аумағында орналасқан әскери қалашықтар.

2. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және әкімшілік жазалар қолдануға мемлекеттік санитариялық-эпидемиологиялық бақылауды және қадағалауды жүзеге асыратын ішкі істер органдарының, Қазақстан Республикасы Ұлттық қауіпсіздік комитетінің, Қазақстан Республикасы Қорғаныс министрлігінің құрылымдық бөлімшелерінің басшылары мен олардың орынбасарлары не осыған уәкілеттік берілген лауазымды адамдары құқылы.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Мемлекеттік санитариялық-эпидемиологиялық бақылау және қадағалау Қазақстан Республикасының халықтың санитариялық-эпидемиологиялық салауаттылығы саласындағы заңнамасын бұзушылықтардың алдын алуға, оларды анықтауға, жолын кесуге, сондай-ақ халықтың денсаулығы мен мекендеу ортасын және өнімдердің, процестердің, көрсетілетін қызметтердің қауіпсіздігін қорғау мақсатында халықтың санитариялық-эпидемиологиялық салауаттылығы саласындағы нормативтік құқықтық актілердің, гигиеналық нормативтер мен техникалық регламенттердің сақталуын бақылауға бағытталған ("Халық денсаулығы және денсаулық сақтау жүйесі туралы" Қазақстан Республикасы Кодексінің 21-бабының 1-бөлігі).

Жеке және заңды тұлғалар, Үй-жайлар, ғимараттар, өнімдер, жабдықтар, көлік құралдары, топырақ, су, ауа, тамақ өнімдері және қызметі, пайдаланылуы, пайдаланылуы, қолданылуы және пайдаланылуы адам денсаулығы мен қоршаған ортаға зиян келтіруі мүмкін өзге де объектілер мемлекеттік санитариялық-эпидемиологиялық бақылау және қадағалау объектілері болып табылады.

Халық денсаулығы және денсаулық сақтау жүйесі туралы Кодекске сәйкес мемлекеттік санитариялық-эпидемиологиялық бақылауды және қадағалауды жүзеге асыруға уәкілетті санитариялық-эпидемиологиялық қызметтің лауазымды адамдары:

1) халықтың санитариялық-эпидемиологиялық салауаттылығы саласындағы мемлекеттік органның басшысы айқындайтын Қазақстан Республикасының Бас мемлекеттік санитариялық дәрігері және оның орынбасарлары, тиісті аумақтардағы және Көліктегі Бас мемлекеттік санитариялық дәрігерлер, олардың орынбасарлары;

2) халықтың санитариялық-эпидемиологиялық салауаттылығы саласындағы мемлекеттік органның басшылары, олардың орынбасарлары және мамандары;

3) тиісті аумақтардағы және көліктегі халықтың санитариялық-эпидемиологиялық салауаттылығы саласындағы мемлекеттік органның аумақтық бөлімшелерінің басшылары, олардың орынбасарлары және мамандары;

4) халықтың санитариялық-эпидемиологиялық салауаттылығы саласындағы қызметті жүзеге асыратын Қазақстан Республикасы Қорғаныс министрлігінің, Ұлттық қауіпсіздік және ішкі істер органдарының, Қазақстан Республикасы Президенті Іс басқармасы ведомствосының басшылары мен мамандары.

Мемлекеттік санитариялық-эпидемиологиялық бақылауды және қадағалауды жүзеге асыру кезінде Қазақстан Республикасы Қорғаныс министрлігінің, Ұлттық қауіпсіздік және ішкі істер органдарының уәкілетті құрылымдық бөлімшелері ӘҚБТК-нің 702-бабының 1-бөлігінде көзделген шарттарға сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға құқылы.

Мемлекеттік органның құрылымдық бөлімшесі-мемлекеттік органның қызметінің нақты бағытын іске асыру мақсатында оның міндеттерінің, функциялары мен жауапкершілігінің бір бөлігі жүктелетін мемлекеттік органның ресми бөлінген бөлігі.

Қазақстан Республикасының Қорғаныс министрлігі қорғаныс саласындағы мемлекеттік саясатты, Қазақстан Республикасының Қарулы Күштерін әскери-саяси және әскери-экономикалық басқаруды жүзеге асыратын орталық атқарушы орган, сондай-ақ мемлекеттік авиация саласындағы уәкілетті орган болып табылады.

Қазақстан Республикасының Ішкі істер органдары адамның және азаматтың өмірін, денсаулығын, құқықтары мен бостандықтарын, қоғам мен мемлекеттің мүдделерін құқыққа қарсы қол сұғушылықтардан қорғауға, қоғамдық тәртіпті сақтауға және қоғамдық қауіпсіздікті қамтамасыз етуге арналған құқық қорғау органы болып табылады.

Қазақстан Республикасының Ұлттық қауіпсіздік органдары - Қазақстан Республикасының қауіпсіздігін қамтамасыз ету жүйесінің құрамдас бөлігі болып табылатын және өздеріне берілген өкілеттіктер шегінде жеке адам мен қоғамның қауіпсіздігін, елдің конституциялық құрылысын, мемлекеттік егемендігін, аумақтық тұтастығын, экономикалық, ғылыми-техникалық және қорғаныс әлеуетін қорғауды қамтамасыз етуге арналған Қазақстан Республикасының Президентіне тікелей бағынатын және есеп беретін арнаулы мемлекеттік органдар.

2 бөлім. Мемлекеттік санитариялық-эпидемиологиялық бақылауды және қадағалауды жүзеге асыратын аталған мемлекеттік органдар бөлімшелерінің басшылары мен олардың орынбасарлары не осыған уәкілеттік берілген лауазымды адамдары ӘҚБтК-нің 425-бабының 1-бөлігінде "Халықтың санитариялық-эпидемиологиялық салауаттылығы саласындағы заңнаманың, сондай-ақ гигиеналық нормативтердің талаптарын бұзу" көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды және оларды жасағаны үшін әкімшілік жаза қолданады.

Бұл ретте бұл істің санитарлық ережелер мен гигиеналық нормативтердің бұзылуы туралы болуы міндетті:

- Қазақстан Республикасы Ішкі істер органдарына және Ұлттық қауіпсіздік комитетіне ведомстволық бағынысты;

- Қазақстан Республикасы Қорғаныс министрлігінің әскери қалашықтары мен оқу орталықтарының аумағында орналасқан.

703-бап. Ветеринария саласындағы уәкілетті орган

1. Ветеринария саласындағы уәкілетті органның лауазымды адамдары осы Кодекстің 406-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.

2. Осы Кодекстің 406-бабына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және әкімшілік жазалар қолдануға құқылы.:

1) Қазақстан Республикасының Бас мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық инспекторы және оның орынбасарлары;

2) Ветеринариялық бақылау бекеттеріндегі мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық инспекторлар;

3) облыстардың, республикалық маңызы бар қалалардың, астананың бас мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық инспекторлары және олардың орынбасарлары;

4) облыстардың, республикалық маңызы бар қалалардың, астананың мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық инспекторлары;

5) бас мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық инспекторлар олардың орынбасарлары, аудандардың, облыстық маңызы бар қалалардың мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық инспекторлары.

3. Ветеринария саласындағы уәкілетті органның лауазымды адамдары айыппұлды сол жерде өндіріп ала алады.:

1) өткізу орындарында – жануарларды, жануарлардан алынатын өнімдер мен шикізатты өткізу кезінде ветеринариялық (ветеринариялық-санитариялық) ережелерді бұзғаны үшін;

2) темір жол, су және әуе көлігінде, жолдар мен мал айдайтын жолдарда – Қазақстан Республикасының аумағында мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық бақылау және қадағалау бақылайтын орны ауыстырылатын (тасымалданатын) объектілерді тасымалдауды (орнын ауыстыруды) жүзеге асыру кезінде, сондай-ақ малды айдап өткізу кезінде ветеринариялық (ветеринариялық-санитариялық) қағидаларды бұзғаны үшін;

3) мемлекеттік шекарада – Қазақстан Республикасының аумағын басқа мемлекеттерден жануарлардың жұқпалы және экзотикалық ауруларының әкелінуі мен таралуынан қорғау бөлігінде ветеринариялық (ветеринариялық-санитариялық) қағидаларды бұзғаны үшін қолданылады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1. Қазақстан Республикасында ветеринария саласындағы қызметті жүзеге асырудың құқықтық, ұйымдастырушылық және экономикалық негіздерін "Ветеринария туралы" Қазақстан Республикасының Заңы айқындайды. Заң ветеринарлық-санитарлық қауіпсіздікті қамтамасыз етуге бағытталған.

Заңда мынадай ұғымдар пайдаланылады:

- ветеринария (ветеринария саласы)-жануарлардың аурулары мен тамақтан улануын (зақымдануын) зерделеуге, олардың профилактикасына, диагностикасына, емдеуге және жоюға, мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық бақылау және қадағалау объектілерінің Қазақстан Республикасының ветеринария саласындағы заңнамасының талаптарына сәйкестігін қамтамасыз етуге, сондай-ақ халықты жануарлар мен адамға ортақ аурулардан қорғауға бағытталған арнайы ғылыми білімдер мен практикалық қызмет саласы (1 баптың 6 тармақшасы);

- ветеринария саласындағы уәкілетті орган (бұдан әрі - уәкілетті орган) - ветеринария саласындағы басшылықты, сондай-ақ өз өкілеттігі шегінде салааралық үйлестіруді жүзеге асыратын орталық атқарушы орган (1-баптың 1) тармақшасы).

Уәкілетті органның құзыретіне кіреді:

- ветеринария саласында бірыңғай мемлекеттік саясатты жүргізу;
- ветеринария саласында жергілікті атқарушы органдарды үйлестіру және әдістемелік басқаруды жүзеге асыру;
- жеке және заңды тұлғалардың Қазақстан Республикасының ветеринария саласындағы заңнамасын сақтауына мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық бақылауды және қадағалауды ұйымдастыру және жүзеге асыру;
- жергілікті атқарушы органдардың ветеринария саласындағы Қазақстан Республикасының заңнамасын сақтауына мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық бақылауды және қадағалауды ұйымдастыру және жүзеге асыру;
- профилактикасы, диагностикасы және жойылуы бюджет қаражаты есебінен жүзеге асырылатын жануарлардың аса қауіпті ауруларының тізбесін әзірлеу және бекіту;
- жануарлардың аса қауіпті ауруларының алдын алу, диагностикалау және жою бойынша ветеринариялық іс-шараларды бекіту, ұйымдастыру және қамтамасыз ету;
- Қазақстан Республикасының аумағын басқа мемлекеттерден жануарлардың жұқпалы және экзотикалық ауруларының әкелінуі мен таралуынан қорғауды ұйымдастыру;
- "Ветеринария туралы" заңда, Қазақстан Республикасының өзге де заңдарында, Қазақстан Республикасы Президентінің және Қазақстан Республикасы Үкіметінің актілерінде көзделген өзге де өкілеттіктерді жүзеге асыру.

Ветеринария саласындағы мемлекеттік басқару органдарына аумақтық бөлімшелері, оның ішінде ветеринариялық бақылау бекеттері бар мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық бақылауды және қадағалауды жүзеге асыратын ведомствосын қоса алғанда, уәкілетті орган жатады.

Қазақстан Республикасындағы ветеринария саласындағы уәкілетті орган Ауыл шаруашылығы министрлігі болып табылады. Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрлігінің құзыреті шегінде ветеринария және ветеринариялық-санитариялық бақылауға және қадағалауға жататын тамақ өнімдерінің қауіпсіздігі саласындағы реттеу, іске асыру және бақылау функцияларын жүзеге асыратын мемлекеттік орган және ведомство Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрлігінің Ветеринариялық бақылау және қадағалау комитеті (бұдан әрі – Ветеринариялық бақылау және қадағалау комитеті) болып табылады.

Ветеринариялық бақылау және қадағалау комитеті туралы Ережеге сәйкес, оның функцияларының бірі Қазақстан Республикасының заңдарында белгіленген құзыреті

шегінде әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша іс жүргізуді жүзеге асыру болып табылады.

ӘҚБтК - нің 703-бабының 1-бөлігінде ветеринария саласындағы уәкілетті органның лауазымды тұлғалары Ауыл шаруашылығы министрлігі мен оның Ветеринариялық бақылау және қадағалау комитетінің лауазымды тұлғалары ӘҚБтК-нің 406-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға құқылы-Қазақстан Республикасының ветеринария саласындағы заңнамасын бұзу деп белгіленген.

2 бөлім. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және әкімшілік жаза қолдануға уәкілетті лауазымды адамдарға ӘҚБтК-нің 703-бабының 2-бөлігіне жатқызылған:

1) Қазақстан Республикасының Бас мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық инспекторы және оның орынбасарлары;

2) Ветеринариялық бақылау бекеттеріндегі мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық инспекторлар;

3) облыстардың, республикалық маңызы бар қалалардың, астананың бас мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық инспекторлары және олардың орынбасарлары;

4) облыстардың, республикалық маңызы бар қалалардың, астананың мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық инспекторлары;

5) бас мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық инспекторлар олардың орынбасарлары, аудандардың, облыстық маңызы бар қалалардың мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық инспекторлары.

Ветеринария саласындағы заңнамаға сәйкес "Қазақстан Республикасының Бас мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық инспекторы" арнайы атауын ведомство басшысына, яғни Ветеринариялық бақылау және қадағалау комитетінің төрағасына уәкілетті органның басшысы, яғни ауыл шаруашылығы министрі береді.

Ведомствоның басшысы (Ветеринариялық бақылау және қадағалау комитетінің төрағасы) "Қазақстан Республикасының Бас мемлекеттік ветеринариялық - санитариялық инспекторының орынбасары" деген арнайы атаулар, ал ведомствоның аумақтық бөлімшелерінің мемлекеттік әкімшілік қызметшілерінің тиісті лауазымдарына - "бас мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық инспектор" және "бас мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық инспектордың орынбасары" деген арнайы атаулар беруге құқылы.

Ведомствоның мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық бақылауды және қадағалауды тікелей жүзеге асыратын өзге де лауазымды адамдары мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық инспекторлар болып табылады.

3 бөлім. Қазақстан Республикасының ветеринария саласындағы заңнамасының талаптарын бұзушылықтар анықталған жағдайда мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық инспектор тексеру нәтижелері бойынша өз құзыреті

шегінде анықталған бұзушылықтардың сипатына қарай әкімшілік жаза қолдану туралы қаулы шығарады.

ӘҚБтК-нің 703-бабының 3-бөлімінде сипатталған жағдайларда ветеринария саласындағы уәкілетті органның лауазымды адамдары айыппұл түрінде әкімшілік жаза сол жерде өндірілуі мүмкін. Мұндай жағдайларға жатады:

1) өткізу орындарында – жануарларды, жануарлардан алынатын өнімдер мен шикізатты өткізу кезінде ветеринариялық (ветеринариялық-санитариялық) ережелерді бұзғаны үшін;

2) темір жол, су және әуе көлігінде, жолдар мен мал айдайтын жолдарда – Қазақстан Республикасының аумағында мемлекеттік ветеринариялық-санитариялық бақылау және қадағалау бақылайтын орны ауыстырылатын (тасымалданатын) объектілерді тасымалдауды (орнын ауыстыруды) жүзеге асыру кезінде, сондай-ақ малды айдап өткізу кезінде ветеринариялық (ветеринариялық-санитариялық) қағидаларды бұзғаны үшін;;

3) мемлекеттік шекарада – Қазақстан Республикасының аумағын басқа мемлекеттерден жануарлардың жұқпалы және экзотикалық ауруларының әкелінуі мен таралуынан қорғау бөлігінде ветеринариялық (ветеринариялық-санитариялық) қағидаларды бұзғаны үшін қолданылады.

704-бап. Асыл тұқымды мал шаруашылығы саласындағы уәкілетті орган

1. Асыл тұқымды мал шаруашылығы саласындағы уәкілетті органның лауазымды адамдары осы Кодекстің 407-бабында (бірінші бөлігінде) көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.

2. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және әкімшілік жазалар қолдануға:

1) Қазақстан Республикасының асыл тұқымды мал шаруашылығы жөніндегі Бас мемлекеттік инспекторы;

2) Қазақстан Республикасының асыл тұқымды мал шаруашылығы жөніндегі Бас мемлекеттік инспекторының орынбасары;

3) облыстардың, республикалық маңызы бар қалалардың, астананың асыл тұқымды мал шаруашылығы жөніндегі бас мемлекеттік инспекторлары және олардың орынбасарлары;

4) облыстардың, аудандардың, облыстық маңызы бар қалалардың асыл тұқымды мал шаруашылығы жөніндегі мемлекеттік инспекторлары жүзеге асырады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Қазақстан Республикасында асыл тұқымды мал шаруашылығы саласындағы қызметті жүзеге асырудың құқықтық, ұйымдастырушылық және экономикалық негіздерін "асыл тұқымды мал шаруашылығы туралы" Қазақстан Республикасының Заңы айқындайды. Заң асыл тұқымды малдың тектік қорын сақтауға және көбейтуге, сондай-ақ өз төлінен өсіруге және олардың өнімділік сапасын

жақсартуға бағытталған, асыл тұқымды мал шаруашылығы саласында жұмыс істейтін мемлекеттік органдардың, жеке және заңды тұлғалардың қызметін реттейді.

Осы Заңның 1- бабының 11) тармақшасына сәйкес асыл тұқымды мал шаруашылығы - генетикалық әлеуеті жоғары жануарларды қайта шығаруға, оларды сақтау мен өсіруге бағытталған асыл тұқымдық жұмыс жүйесімен қамтылған мал шаруашылығы саласы.

Асыл тұқымды мал шаруашылығы саласындағы уәкілетті орган (бұдан әрі – уәкілетті орган) – асыл тұқымды мал шаруашылығы саласындағы басшылықты және мемлекеттік саясатты іске асыруды жүзеге асыратын мемлекеттік орган (Заңның 1- бабының 12) тармақшасы).

Уәкілетті орган мынадай өкілеттіктерді жүзеге асырады::

- асыл тұқымды мал шаруашылығы саласындағы мемлекеттік саясаттың негізгі бағыттарын қалыптастырады және іске асырады;
- асыл тұқымды мал шаруашылығы саласында жергілікті атқарушы органдарды үйлестіруді және оларға әдістемелік басшылық жасауды жүзеге асырады;
- Қазақстан Республикасының асыл тұқымды мал шаруашылығы жөніндегі Бас мемлекеттік инспекторы және асыл тұқымды мал шаруашылығы жөніндегі мемлекеттік инспекторлар туралы ережені әзірлейді және бекітеді;
- асыл тұқымды мал шаруашылығы туралы Қазақстан Республикасы заңнамасының орындалуын бақылауды жүзеге асырады;
- асыл тұқымды мал шаруашылығы саласындағы халықаралық қатынастарда Қазақстан Республикасының атынан өкілдік етеді;
- асыл тұқымды мал шаруашылығы саласында нормативтік құқықтық актілерді қабылдау;
- "асыл тұқымды мал шаруашылығы туралы" заңда, Қазақстан Республикасының өзге де заңдарында, Қазақстан Республикасы Президентінің және Қазақстан Республикасы Үкіметінің актілерінде көзделген өзге де өкілеттіктерді жүзеге асырады.

Асыл тұқымды мал шаруашылығы саласындағы мемлекеттік басқару органдарына асыл тұқымды мал шаруашылығы саласындағы мемлекеттік бақылауды жүзеге асыратын аумақтық бөлімшелері бар оның ведомствосын қоса алғанда, уәкілетті орган жатады.

Қазақстан Республикасындағы асыл тұқымды мал шаруашылығы саласындағы уәкілетті орган Ауыл шаруашылығы министрлігі болып табылады.

Мемлекеттік инспекция комитеті, агроөнеркәсіп кешеніндегі Қазақстан Республикасы ауыл шаруашылығы Министрлігі (бұдан әрі – АӨК мемлекеттік инспекция комитеті) Агроөнеркәсіптік кешен саласындағы реттеу, іске асыру және бақылау-қадағалау функцияларын жүзеге асыратын, сондай-ақ оған Қазақстан Республикасының Конституциясымен, заңдарымен, өзге де нормативтік құқықтық актілерімен және АӨК-дегі мемлекеттік инспекция комитеті туралы Ережемен

жүктелген өсімдіктерді қорғау және олардың карантині, астық нарығын, асыл тұқымды мал шаруашылығын, өсімдік шаруашылығын реттеу бөлігінде мемлекеттік орган және ведомство болып табылады.

АӨК-дегі мемлекеттік инспекция комитеті туралы Ережеге сәйкес оның функциясының бірі асыл тұқымды мал шаруашылығы саласындағы әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарау және Қазақстан Республикасының "Әкімшілік құқық бұзушылық туралы" Кодексінде көзделген тәртіппен әкімшілік жаза қолдану болып табылады.

ӘҚБтК-нің 704-бабының 1-бөлігіне сәйкес асыл тұқымды мал шаруашылығы саласындағы уәкілетті органның лауазымды тұлғаларының ведомстволық бағыныстылығына, ауыл шаруашылығы министрлігі мен оның АӨК - дегі мемлекеттік инспекция комитетінің тұлғасына ӘҚБтК-нің 407-бабында (бірінші бөлігінде) - Қазақстан Республикасының асыл тұқымды мал шаруашылығы туралы заңнамасын бұзу көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер жатады.

2 бөлім. Лауазымды уәкілетті тұлғаларға әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және әкімшілік жаза қолдануға Әқбтк-нің 704- бабының 2-бөліміне жатқызылды:

1) Қазақстан Республикасының асыл тұқымды мал шаруашылығы жөніндегі Бас мемлекеттік инспекторы;

2) Қазақстан Республикасының асыл тұқымды мал шаруашылығы жөніндегі Бас мемлекеттік инспекторының орынбасары;

3) облыстардың, республикалық маңызы бар қалалардың, астананың асыл тұқымды мал шаруашылығы жөніндегі бас мемлекеттік инспекторлары және олардың орынбасарлары;

4) облыстардың, аудандардың, облыстық маңызы бар қалалардың асыл тұқымды мал шаруашылығы жөніндегі мемлекеттік инспекторлары жүзеге асырады.

"Асыл тұқымды мал шаруашылығы туралы" Заңның 12 бабына сәйкес, уәкілетті органның басшысы, яғни ауыл шаруашылығы министрі ведомство басшысына, яғни АӨК мемлекеттік инспекция комитетінің Төрағасына "Қазақстан Республикасының асыл тұқымды мал шаруашылығы жөніндегі Бас мемлекеттік инспекторы" арнайы атауын беруге құқылы.

Ведомство басшысы "Қазақстан Республикасының асыл тұқымды мал шаруашылығы жөніндегі Бас мемлекеттік инспекторының орынбасары" арнайы атауын , ал ведомствоның аумақтық бөлімшелерінің әкімшілік мемлекеттік қызметшілерінің тиісті лауазымдарына – "асыл тұқымды мал шаруашылығы жөніндегі Бас мемлекеттік инспектор" және "асыл тұқымды мал шаруашылығы жөніндегі Бас мемлекеттік инспектордың орынбасары" арнайы атауын беруге құқылы.

Асыл тұқымды мал шаруашылығы саласындағы мемлекеттік бақылауды тікелей жүзеге асыратын ведомствоның және оның аумақтық бөлімшелерінің өзге де

лауазымды адамдары асыл тұқымды мал шаруашылығы жөніндегі мемлекеттік инспекторлар болып табылады.

705-бап. Өсімдіктер карантині жөніндегі уәкілетті орган

1. Өсімдіктер карантині жөніндегі уәкілетті орган мен оның жергілікті жерлердегі органдары осы Кодекстің 400-бабында (бірінші, үшінші және төртінші бөліктерінде) көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.

2. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және әкімшілік жазалар қолдануға:

1) Қазақстан Республикасының өсімдіктер карантині жөніндегі Бас мемлекеттік инспекторы және оның орынбасары;

2) тиісті облыстардың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың өсімдіктер карантині жөніндегі бас мемлекеттік инспекторлары;

3) Қазақстан Республикасының тиісті әкімшілік-аумақтық бірліктерінің және фитосанитариялық бақылау бекеттерінің өсімдіктер карантині жөніндегі мемлекеттік инспекторлары жүзеге асырады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Қазақстан Республикасының аумағында ұлттық қауіпсіздікті қамтамасыз ету жүйесінің құрамдас бөлігі болып табылатын өсімдіктер карантині жөніндегі іс-шараларды жүзеге асырудың құқықтық негізін, мақсаттарын, міндеттері мен қағидаттарын "өсімдіктер карантині туралы" Қазақстан Республикасының Заңы айқындайды.

Заңда мынадай ұғымдар пайдаланылады:

- өсімдіктер карантині жөніндегі уәкілетті орган (бұдан әрі – уәкілетті орган) - өсімдіктер карантині саласындағы басшылықты және салааралық үйлестіруді жүзеге асыратын орталық атқарушы орган (1-баптың 10) тармақшасы);

- өсімдіктер карантині (фитосанитариялық қорғау) - Қазақстан Республикасының Өсімдік ресурстарын және өсімдік тектес өнімдерді карантиндік объектілерден қорғауға бағытталған өсімдіктер карантині жөніндегі іс-шаралар жүйесін көздейтін құқықтық режим (1-баптың 14) тармақшасы).

Уәкілетті орган:

- өсімдіктер карантині саласындағы мемлекеттік саясатты қалыптастырады және іске асырады;

- мемлекеттік карантиндік фитосанитариялық бақылауды және қадағалауды жүзеге асырады;

- өсімдіктер карантині саласындағы жергілікті атқарушы органдардың қызметін үйлестіруді және оларға әдістемелік басшылық жасауды жүзеге асырады;

- карантиндік объектілермен залалданған, залалсыздандыруға немесе қайта өңдеуге жатпайтын карантинге жатқызылған өнімді алып қою және жою жөніндегі қағидаларды әзірлейді және бекітеді;

- әкелінетін карантинге жатқызылған өнімге қойылатын фитосанитариялық талаптарды әзірлейді және бекітеді;

- карантинге жатқызылған өнімнің тізбесін әзірлейді және бекітеді;

- Қазақстан Республикасының аумағын карантиндік объектілерден және бөтен текті түрлерден қорғау жөніндегі қағидаларды әзірлейді және бекітеді;

- өсімдіктер карантині саласында жасалған келісімдерге сәйкес халықаралық нормалар мен талаптардың орындалуын қамтамасыз етеді;

- өз құзыреті шегінде өсімдіктер карантині саласындағы нормативтік құқықтық актілерді әзірлейді және бекітеді;

- "өсімдіктер карантині туралы" Заңда және Қазақстан Республикасының өзге де заңнамасында көзделген өзге де өкілеттіктерді жүзеге асырады.

Өсімдіктер карантині саласындағы мемлекеттік реттеуді аумақтық бөлімшелері, оның ішінде фитосанитариялық бақылау бекеттері бар ведомствосын қоса алғанда, уәкілетті орган жүзеге асырады.

Қазақстан Республикасындағы өсімдіктер карантині жөніндегі уәкілетті орган Ауыл шаруашылығы министрлігі болып табылады.

Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрлігінің құзыреті шегінде өсімдіктерді қорғау және карантин бөлігінде агроөнеркәсіптік кешен саласындағы реттеу, іске асыру және бақылау функцияларын жүзеге асыратын мемлекеттік орган және ведомство Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрлігінің Агроөнеркәсіптік кешендегі мемлекеттік инспекция комитеті (бұдан әрі – АӨК мемлекеттік инспекция Комитеті) болып табылады.

Қазақстан Республикасының заңдарында белгіленген құзыреті шегінде әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша іс жүргізуді жүзеге асыру болып табылады.

ӘҚБтК-нің 705-бабының 1-бөлігінде, өсімдіктер карантині жөніндегі уәкілетті орган Ауыл шаруашылығы министрлігі мен оның АӨК-дегі мемлекеттік инспекция Комитеті және оның жергілікті жерлердегі органдары ӘҚБтК-нің 400-бабында " Қазақстан Республикасының өсімдіктер карантині саласындағы заңнамасын бұзу" (бірінші, үшінші және төртінші бөліктерінде) көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.

Түсініктеме берілген баптың 2-бөлігінде әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және әкімшілік жаза қолдануға құқылы лауазымды тұлғалар анықталған . Оларға жатады:

1) Қазақстан Республикасының өсімдіктер карантині жөніндегі Бас мемлекеттік инспекторы-ведомство басшысы, яғни АӨК мемлекеттік инспекция комитетінің төрағасы;

2) Қазақстан Республикасының өсімдіктер карантині жөніндегі мемлекеттік инспекторының орынбасары – ведомство басшысының орынбасары, яғни АӨК мемлекеттік инспекция комитеті төрағасының орынбасары;

3) тиісті облыстардың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың өсімдіктер карантині жөніндегі бас мемлекеттік инспекторлары-ведомствоның облыстық (республикалық маңызы бар қаланың, астананың) аумақтық бөлімшелерінің басшылары ;

4) Қазақстан Республикасының тиісті әкімшілік-аумақтық бірліктерінің және фитосанитариялық бақылау бекеттерінің өсімдіктер карантині жөніндегі мемлекеттік инспекторлары-ведомствоның және оның аумақтық бөлімшелерінің мемлекеттік карантиндік фитосанитариялық бақылауды және қадағалауды тікелей жүзеге асыратын өзге де лауазымды адамдары.

706-бап. Астық нарығын және тұқым шаруашылығын реттеу саласындағы уәкілетті орган

1. Астық нарығын және тұқым шаруашылығын реттеу саласындағы уәкілетті орган және оның аумақтық органдары осы Кодекстің 401 (бірінші бөлігінде), 402 (бесінші бөлігінде) - баптарында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.

2. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және әкімшілік жазалар қолдануға аумақтық органдардың басшылары мен олардың орынбасарлары құқылы.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Қазақстан Республикасында астық өндіру, сақтау және өткізу процесінде туындайтын қатынастар "Астық туралы" Қазақстан Республикасының Заңы реттейді.

"Астық туралы" Заңның 1 – бабының 29) тармақшасына сәйкес уәкілетті орган-құзыреті шегінде астық нарығына қатысушылардың қызметін үйлестіру мен реттеуді жүзеге асыратын орталық атқарушы орган.

Астық нарығын реттеу саласындағы уәкілетті органның құзыретіне:

- астық өндіруді мемлекеттік қолдау саласындағы саясаттың негізгі бағыттарын әзірлеу және олардың жүзеге асырылуын ұйымдастыру;
- астық нарығы саласында жергілікті атқарушы органдарды үйлестіруді және оларға әдістемелік басшылық жасауды жүзеге асыру;
- астық қолхаттарын шығара отырып, қойма қызметі бойынша қызметтер көрсету жөніндегі қызметке қойылатын біліктілік талаптарын әзірлеу және бекіту;
- Қазақстан Республикасының Астық туралы заңнамасының бұзылуы туралы нұскамалар беру, Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы заңнамасына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарау;
- астық нарығының мониторингін жүзеге асыру;
- "Астық туралы" заңда, Қазақстан Республикасының өзге де заңдарында, Қазақстан Республикасы Президентінің және Қазақстан Республикасы Үкіметінің актілерінде көзделген өзге де өкілеттіктерді жүзеге асыру.

Тұқым шаруашылығы саласындағы қызметті жүзеге асырудың құқықтық, экономикалық және ұйымдастырушылық негіздерін "тұқым шаруашылығы туралы" Заң айқындайды. Заң тұқым шаруашылығы жүйесін ұйымдастыру және оның жұмыс істеуі

мәселелерін реттеуге және ауыл шаруашылығы өсімдіктерінің тұқымдарын өндіруге, дайындауға, өңдеуге, сақтауға, тасымалдауға, сатуға және пайдалануға мемлекеттік бақылау жасауға бағытталған.

- "Тұқым шаруашылығы туралы" Заңның 1 – бабының 36) тармақшасына сәйкес тұқым шаруашылығы саласындағы уәкілетті мемлекеттік орган-тұқым шаруашылығы саласындағы басшылықты және салааралық үйлестіруді жүзеге асыратын орталық атқарушы орган.

Тұқым шаруашылығы саласындағы уәкілетті орган:

- тұқым шаруашылығы саласындағы мемлекеттік саясатты іске асырады;
- тұқым шаруашылығы саласында жергілікті атқарушы органдарды үйлестіруді және оларға әдістемелік басшылық жасауды жүзеге асырады;
- селекция, сорт сынау және тұқым шаруашылығы бойынша ғылыми-техникалық бағдарламаларды әзірлейді және іске асырады.

- Қазақстан Республикасында пайдалануға ұсынылатын ауыл шаруашылығы өсімдіктері сорттарының тұқымдарын өндіру және сату көлемін болжайды;

- бірегей және элиталық тұқым, бірінші, екінші және үшінші көбейтілген тұқым өндірушілерді, тұқым өткізушілерді аттестаттау қағидаларын әзірлейді және бекітеді;

- "тұқым шаруашылығы туралы" заңда, Қазақстан Республикасының өзге де заңдарында, Қазақстан Республикасы Президентінің және Қазақстан Республикасы Үкіметінің актілерінде көзделген өзге де өкілеттіктерді жүзеге асырады.

Қазақстан Республикасында астық нарығын реттеу, тұқым шаруашылығы саласындағы реттеу, іске асыру және бақылау функцияларын орындау Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрлігіне жүктелген.

Осы функцияларды тікелей іске асыратын ауыл шаруашылығы министрлігінің ведомствосы Агроөнеркәсіптік кешендегі мемлекеттік инспекция Комитеті болып табылады.

Комитет өз қызметін Қазақстан Республикасының Конституциясы мен заңдарына, Қазақстан Республикасының Президенті мен Қазақстан Республикасы Үкіметінің актілеріне, өзге де нормативтік құқықтық актілерге, сондай-ақ Комитет туралы Ережеге сәйкес жүзеге асырады. Комитет туралы Ережеге сәйкес, оның функцияларының бірі Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарау және "әкімшілік құқық бұзушылық туралы" Қазақстан Республикасының Кодексінде көзделген тәртіппен әкімшілік жаза қолдану болып табылады.

ӘҚБТК-нің 706-бабының 1-бөлігіне сәйкес астық нарығын және тұқым шаруашылығын реттеу саласындағы уәкілетті органның ведомстволық бағыныстылығына Комитет пен оның аумақтық органдары атынан ӘҚБТК-нің мынадай баптарында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер жатады:

- 401-бап "Қазақстан Республикасының Астық туралы заңнамасын бұзу" (бірінші бөлігінде);

- 402-бап "тұқым шаруашылығы саласында кәсіпкерлік қызметті жүзеге асыру және қызмет көрсету кезіндегі бұзушылықтар" (бірінші бөлігі).

2 бөлім. Ведомстволық бағынысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді тек аумақтық органдардың басшылары мен олардың орынбасарлары ғана қарауға және әкімшілік жазалар қолдануға құқылы. Комитеттің облыстарда, Астана және Алматы қалаларында, қалалар мен аудандарда аумақтық бөлімшелері, оның ішінде фитосанитариялық бақылау бекеттері бар.

707-бап. Өсімдіктерді қорғау саласындағы уәкілетті орган

1. Өсімдіктерді қорғау саласындағы уәкілетті орган мен оның жергілікті жерлердегі бөлімшелері осы Кодекстің 297, 377, 403-баптарында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.

2. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және әкімшілік жазалар қолдануға:

1) Қазақстан Республикасының өсімдіктерді қорғау жөніндегі бас мемлекеттік инспекторы;

2) Қазақстан Республикасының тиісті әкімшілік-аумақтық бірліктерінің өсімдіктерді қорғау жөніндегі бас мемлекеттік инспекторлары;

3) Өсімдіктерді қорғау жөніндегі мемлекеттік инспекторлар болып табылады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1 бөлім. Өсімдіктерді қорғау саласындағы уәкілетті орган - өсімдіктерді қорғау саласындағы басшылықты, сондай-ақ өз өкілеттіктері шегінде салааралық үйлестіруді жүзеге асыратын орталық атқарушы орган ("өсімдіктерді қорғау туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 1-бабының 17) тармақшасы).

"Өсімдіктерді қорғау туралы" Заң өсімдіктерді зиянкестерден, арамшөптерден және өсімдіктер ауруларынан қорғау саласындағы қызметті жүзеге асырудың құқықтық, экономикалық және ұйымдастырушылық негіздерін айқындайды және Қазақстан Республикасының аумағында фитосанитариялық іс-шараларды жүзеге асыру кезінде өнімді, оның сапасын сақтауға және адамдардың денсаулығы мен қоршаған ортаға зиянды әсерді болдырмауға бағытталған.

Өсімдіктерді қорғау саласындағы уәкілетті органның құзыретіне:

- өсімдіктерді қорғау саласындағы мемлекеттік саясаттың негізгі бағыттарын әзірлеу;

- өз құзыреті шегінде өсімдіктерді қорғау саласындағы нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу және бекіту;

- өсімдіктерді қорғау саласында жергілікті атқарушы органдарды үйлестіруді және әдістемелік басшылықты жүзеге асыру;

- аса қауіпті зиянды организмдердің тізбесін әзірлеу және бекіту;

- пестицидтер (улы химикаттар) айналымы саласындағы техникалық регламенттерді әзірлеу және бекіту);

- бюджет қаражаты есебінен сатып алынған пестицидтерді (улы химикаттарды) фитосанитариялық мониторинг деректеріне және қалыптасқан фитосанитариялық жағдайға байланысты Қазақстан Республикасының аумағы бойынша бөлу;

- халықаралық ұйымдармен және мемлекеттік органдармен ынтымақтастықты жүзеге асыру және өсімдіктерді қорғау саласындағы халықаралық бағдарламаларды іске асыруға қатысу;

- пестицидтердің (улы химикаттардың) түрлері бойынша запас нормативін және оны пайдалану тәртібін белгілеу;

- мемлекеттік фитосанитарлық бақылауды ұйымдастыру және жүзеге асыру;

- жергілікті атқарушы органдардың Қазақстан Республикасының өсімдіктерді қорғау туралы заңнамасын сақтауын бақылауды жүзеге асыру;

- қоршаған ортаны қорғау және денсаулық сақтау саласындағы уәкілетті мемлекеттік органдармен келісім бойынша пестицидтерді (улы химикаттарды) залалсыздандыру тәртібін айқындау;

- фитосанитарлық шараларды жүзеге асыру тәртібін, тәсілдерін регламенттейтін әдістерді, әдістемелерді, ұсынымдарды бекіту, өсімдіктерді қорғау саласында қолданбалы ғылыми зерттеулер жүргізуді ұйымдастыру, үйлестіру және бақылау, сондай-ақ өсімдіктерді қорғау бойынша мамандарды даярлау және олардың біліктілігін арттыру бойынша оқыту бағдарламаларын (оқу бағдарламаларын) оқыту;

- Қазақстан Республикасының заңнамасында көзделген өзге де өкілеттіктерді жүзеге асыру.

Өсімдіктерді қорғау саласында басшылықты, сондай-ақ өз өкілеттіктері шегінде салааралық үйлестіруді жүзеге асыратын Қазақстан Республикасының орталық атқарушы органы ауыл шаруашылығы министрлігі болып табылады.

Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрлігінің Агроөнеркәсіптік кешендегі мемлекеттік инспекция комитеті (бұдан әрі - комитет) Министрліктің құзыреті шегінде өсімдіктерді қорғау бөлігінде агроөнеркәсіптік кешен саласындағы реттеу, іске асыру және бақылау-қадағалау функцияларын жүзеге асыратын мемлекеттік орган және ведомство болып табылады.

Осы функцияларды жүзеге асыру кезінде Комитеттің Қазақстан Республикасының өсімдіктерді қорғау туралы заңнамасы бұзылған жағдайда Қазақстан Республикасының заңдарына сәйкес жеке және заңды тұлғаларды әкімшілік жауапкершілікке тартуға құқығы бар.

ӘҚБтК-нің 707-бабының 1-бөлігінде істер өсімдіктерді қорғау саласындағы уәкілетті органға, ауыл шаруашылығы министрлігі мен оның тікелей Комитеті мен Комитеттің жергілікті жерлердегі бөлімшелеріне ведомстволық бағынысты құқық бұзушылықтар тізбесі келтірілген.

2 бөлім. ӘҚБтК 297, 377, 403-баптарында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және әкімшілік жаза қолдануға құқылы:

1) Қазақстан Республикасының өсімдіктерді қорғау жөніндегі бас мемлекеттік инспекторы;

2) Қазақстан Республикасының тиісті әкімшілік-аумақтық бірліктерінің өсімдіктерді қорғау жөніндегі бас мемлекеттік инспекторлары;

3) Өсімдіктерді қорғау жөніндегі мемлекеттік инспекторлар болып табылады.

"Өсімдіктерді қорғау туралы" Заңның 7-бабына сәйкес, ведомство басшысы Қазақстан Республикасының өсімдіктерді қорғау жөніндегі Бас мемлекеттік инспекторы болып табылады (ведомство Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрлігінің Агроөнеркәсіптік кешендегі мемлекеттік инспекция Комитеті болып табылады).

Ведомствоның тиісті аумақтық бөлімшелерінің басшылары Қазақстан Республикасының тиісті әкімшілік-аумақтық бірліктерінің өсімдіктерді қорғау жөніндегі бас мемлекеттік инспекторлары болып табылады.

Ведомствоның мемлекеттік фитосанитариялық бақылауды тікелей орындайтын өзге де лауазымды адамдары өсімдіктерді қорғау жөніндегі мемлекеттік инспекторлар болып табылады.

708-бап. Су қорын пайдалану мен қорғау саласындағы уәкілетті органдар

1. Су қорын пайдалану және қорғау саласындағы уәкілетті органдар осы Кодекстің 138 (екінші бөлігінде), 141, 299 (бірінші бөлігінде) (өнеркәсіптік қауіпсіздікті қоспағанда), 358, 359, 360 (екінші бөлігінде), 361, 362, 363, 365-баптарында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.

2. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және әкімшілік жазалар қолдануға:

1) суды пайдалануды реттеу және қорғау жөніндегі бас мемлекеттік инспектор және оның орынбасарлары, суды пайдалануды реттеу және қорғау жөніндегі бас мемлекеттік бассейндік (аумақтық) инспекторлар және олардың орынбасарлары – Жеке тұлғаларға – айлық есептік көрсеткіштің отыз беске дейінгі, лауазымды адамдарға, шағын немесе орта кәсіпкерлік субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға – жетпіс беске дейінгі, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне-төрт жүзге дейінгі мөлшерінде айыппұл салуға;

2) суды пайдалануды реттеу және қорғау жөніндегі аға мемлекеттік инспекторлар – Жеке тұлғаларға – айлық есептік көрсеткіштің отызға дейінгі, лауазымды адамдарға, шағын немесе орта кәсіпкерлік субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға – алпыс беске дейінгі, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне-екі жүз жетпіске дейінгі мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.;

3) суды пайдалануды реттеу және қорғау жөніндегі мемлекеттік инспекторлар – Жеке тұлғаларға – айлық есептік көрсеткіштің жиырма беске дейінгі, лауазымды адамдарға, шағын немесе орта кәсіпкерлік субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға – алпысқа дейінгі, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне-екі жүз алпысқа дейінгі мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Су қорын пайдалану мен қорғау, сумен жабдықтау, су бұру саласындағы уәкілетті орган - елді мекендерден тыс жерлерде су қорын пайдалану мен қорғау, сумен жабдықтау, су бұру саласындағы басқару мен бақылау функцияларын жүзеге асыратын мемлекеттік орган (Қазақстан Республикасы Су кодексінің 1-бабының 30) тармақшасы)

Қазақстан Республикасының су заңдары Қазақстан Республикасының Конституциясына негізделеді және Қазақстан Республикасының Су кодексінен және Қазақстан Республикасының өзге де нормативтік құқықтық актілерінен тұрады. Қазақстан Республикасының Су заңдарының мақсаттары халықтың және қоршаған ортаның өмір сүру жағдайларын сақтау мен жақсарту үшін су пайдалану мен су қорын қорғаудың, сумен жабдықтау мен су бұрудың экологиялық қауіпсіз және экономикалық оңтайлы деңгейіне қол жеткізу және қолдау болып табылады.

Су кодексінің 4-бабына сәйкес Қазақстан Республикасының су қоры мемлекеттік су кадастрына енгізілген немесе енгізуге жататын Қазақстан Республикасы аумағының шегіндегі барлық су объектілерінің жиынтығын қамтиды.

Су қорын пайдалану мен қорғау, сумен жабдықтау, су бұру саласындағы уәкілетті орган:

- өз құзыреті шегінде су қорын пайдалану және қорғау, сумен жабдықтау, су бұру саласындағы мемлекеттік саясатты әзірлеуге және іске асыруға қатысады;

- елді мекендерден тыс жерлерде су қорын пайдалану мен қорғау, сумен жабдықтау және су бұру саласында жергілікті атқарушы органдарды үйлестіруді және оларға әдістемелік басшылық жасауды жүзеге асырады;

- жалпы республика бойынша негізгі өзендер мен басқа да су объектілерінің бассейндері бойынша су ресурстарын кешенді пайдалану және қорғау схемаларын әзірлейді;

- Су шаруашылығы жүйелері мен құрылыстарының қауіпсіздік өлшемдерін әзірлейді және бекітеді;

- су тұтыну мен су бұрудың үлестік нормаларын келіседі;

- су тұтыну мен су бұрудың үлестік нормаларын әзірлеу әдістемесін әзірлейді және бекітеді;

- ортақ су пайдаланудың үлгілік қағидаларын әзірлейді және бекітеді;

- Бассейндер және облыстар (республикалық маңызы бар қала, астана) бөлінісінде су пайдалану лимиттерін бекітеді);

- су объектілерін оқшау немесе бірлесіп пайдалануға конкурстық негізде беру тәртібін айқындайды;

- су қорын пайдалану мен қорғау саласында мемлекеттік бақылауды жүзеге асырады;

- бөгеттердің қауіпсіздігі саласындағы нормативтік құқықтық актілерді әзірлейді және бекітеді;

- Су кодексінде, Қазақстан Республикасының өзге де заңдарында, Қазақстан Республикасы Президентінің және Қазақстан Республикасы Үкіметінің актілерінде көзделген өзге де өкілеттіктерді жүзеге асырады.

Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрлігінің құзыреті шегінде су қорын пайдалану мен қорғау саласындағы стратегиялық, реттеуші, іске асыру және бақылау-қадағалау функцияларын жүзеге асыратын мемлекеттік орган және ведомство Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрлігінің Су ресурстары комитеті (бұдан әрі – Комитет) болып табылады. Комитеттің аумақтық бөлімшелері, сондай-ақ ведомстволық бағынысты ұйымдары бар.

Комитет өз қызметін Қазақстан Республикасының Конституциясы мен заңдарына, Қазақстан Республикасының Президенті мен Қазақстан Республикасы Үкіметінің актілеріне, өзге де нормативтік құқықтық актілерге, сондай-ақ Комитет туралы Ережеге сәйкес жүзеге асырады.

Комитет туралы ережеде Комитеттің басқа да функциялары арасында Қазақстан Республикасының заңдарында белгіленген құзыреті шегінде әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша іс жүргізуді жүзеге асыру айтылады.

ӘҚБтК-нің 708-бабының 1-бөлігінде Комитеттің және оның аумақтық бөлімшелерінің тұлғасында су қорын пайдалану және қорғау саласындағы уәкілетті органдарға ведомстволық бағынысты әкімшілік құқық бұзушылықтар тізбесі белгіленген.

2 бөлім. Су кодексінің 50-бабына сәйкес су қорын пайдалану мен қорғау саласындағы мемлекеттік бақылауды жүзеге асыруға уәкілетті лауазымды адамдар:

- Қазақстан Республикасының су қорын пайдалану мен қорғау жөніндегі бас мемлекеттік инспекторы және оның орынбасары, Қазақстан Республикасының су қорын пайдалану мен қорғау жөніндегі аға мемлекеттік инспекторлары және Қазақстан Республикасының су қорын пайдалану мен қорғау жөніндегі мемлекеттік инспекторлары;

- тиісті бассейндің су қорын пайдалану мен қорғау жөніндегі бас мемлекеттік инспекторлар мен олардың орынбасарлары, тиісті бассейндің су қорын пайдалану мен қорғау жөніндегі аға мемлекеттік инспекторлар мен мемлекеттік инспекторлар.

Су қорын пайдалану мен қорғау саласындағы мемлекеттік бақылауды жүзеге асыру жөніндегі өкілеттіктер берілген уәкілетті органның лауазымды адамдары лауазымы бойынша бір мезгілде су қорын пайдалану мен қорғау жөніндегі мемлекеттік инспекторлар болып табылады. Аталған лауазымды адамдар әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және әкімшілік жазалар қолдануға құқылы. Бұл

ретте ӘҚБтК-нің 708-бабының 2-бөлігіне сәйкес нақты лауазымды адамның құқықтылығы салынатын айыппұл мөлшері мен әкімшілік құқық бұзушылық субъектісі арқылы айқындалады.

709-бап. Орман, балық және аңшылық шаруашылығы саласындағы уәкілетті органдар

1. Орман, балық және аңшылық шаруашылығы саласындағы уәкілетті органдар осы Кодекстің 138 (екінші бөлігінде), 142, 143, 337, 339, 366, 367, 368, 369, 370, 371, 372, 373, 374, 375, 376, 377, 378, 379, 380, 381, 382 (бірінші бөлігінде), 383 (бірінші, екінші және бесінші бөліктерінде), 384, 385 (бірінші бөлігінде), 386, 387, 388, 390, 394 (бірінші бөлігінде), 395 (Бірінші бөлігінде), 396 (бірінші бөлігінде), 464 (бірінші бөлігінде) баптарында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.

2. Орман, балық және аңшылық шаруашылығы саласындағы органдардың атынан әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және әкімшілік жазалар қолдануға құқығы бар:

1) Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 138 (екінші бөлігінде), 142, 143, 337, 339, 366, 367, 368, 369, 370, 371, 372, 373, 374, 375, 376 , 377, 378, 379, 380, 381, 382 (бірінші бөлігінде), 383 (бірінші, екінші және бесінші бөліктерінде), 384, 385 (бірінші бөлігінде), 386, 387, 388, 390, 394 (бірінші бөлігінде), 395 (бірінші бөлігінде), 396 (бірінші бөлігінде), 464 (бірінші бөлігінде) – Қазақстан Республикасының орман, балық және аңшылық шаруашылығы саласындағы уәкілетті органдары мен олардың аумақтық органдарының лауазымды адамдары;

2) Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылық үшін; 138, 337, 339, 366, 367, 368, 369, 370, 371, 372, 373, 374, 377, 379, 381, 382(бірінші бөлікте), 383 (бірінші және екінші бөліктерінде) , 387, 388-баптарында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды

3) Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылық үшін; 138, 337, 339, 366, 367, 368, 369, 370, 371, 372, 373, 374, 377, 379, 381, 382 ((бірінші бөлігінде), 387, 388 – облыстық атқарушы органдардың орман және аңшылық шаруашылығы құрылымдық бөлімшелерінің лауазымды адамдары

4) Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылық 138, 143, 337, 339, 366, 367 (үшінші бөлігінде), 368 (екінші бөлігінде), 369 (екінші бөлігінде), 370 (төртінші бөлігінде), 371, 372 (төртінші бөлігінде), 373 (екінші бөлігінде), 374 (екінші бөлігінде), 377 (екінші бөлігінде)), 379, 380, 381, 382 (осы кодекстің 383 (бірінші, екінші және бесінші бөліктерінде), 384, 387, 388- туралы істерді қарайды, - мемлекеттік мекеме ұйымдық-құқықтық нысанында құрылған ерекше қорғалатын табиғи аумақтарды күзету қызметі басшыларының орынбасарлары, бастықтары.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Қазақстан Республикасында орман қорын иелену, пайдалану, оған билік ету жөніндегі қоғамдық қатынастар Орман кодексін реттейді. Сондай-ақ Орман Кодексі орман қорын қорғаудың, қорғаудың, молықтырудың, экологиялық және ресурстық әлеуетін арттырудың, оны ұтымды пайдаланудың құқықтық негіздерін белгілейді. Орман құқықтық қатынастарын реттеу орман биосфераның Ғаламдық Экологиялық, Әлеуметтік және экономикалық маңызы бар маңызды компоненттерінің бірі болып табылатындығына сүйене отырып жүзеге асырылады.

Орман кодексінде мынадай ұғымдар бар:

- орман шаруашылығы - орман қорын күзету мен қорғау, ормандарды молықтыру мен орман өсіру, орман пайдалануды реттеу және оның жүзеге асырылуын бақылау жөніндегі іс-шараларды қамтитын орман қорын зерделеу мен есепке алу жөніндегі қызметті жүзеге асыратын экономика саласы (4-баптың 54) тармақшасы);

- орман шаруашылығы саласындағы уәкілетті орган – орман қорын күзету, қорғау, пайдалану, ормандарды молықтыру мен орман өсіру саласындағы басқару, бақылау функцияларын жүзеге асыратын мемлекеттік орган (58-тармақ 4-бап).

Орман қорын күзетуді, қорғауды, пайдалануды, ормандарды молықтыруды және орман өсіруді қамтамасыз ету жүйесіне:

- 1) Қазақстан Республикасының Үкіметі;
- 2) аумақтық бөлімшелері бар оның ведомствосын қоса алғанда, уәкілетті орган;
- 3) орман қорын күзету, қорғау, пайдалану, ормандарды молықтыру мен орман өсіру саласындағы қызметті жүзеге асыратын өзге де мемлекеттік органдар;
- 4) жергілікті мемлекеттік басқару және өзін-өзі басқару органдары;
- 5) орман мекемелері мен табиғат қорғау ұйымдары;
- 6) мемлекеттік орман орналастыру ұйымдары;
- 7) орман қорын күзетуді, қорғауды, пайдалануды, ормандарды молықтыруды және орман өсіруді қамтамасыз ету саласындағы республикалық мемлекеттік кәсіпорындар;
- 8) орман қорын күзету, қорғау, пайдалану, ормандарды молықтыру мен орман өсіру саласындағы ғылыми ұйымдар;
- 9) орман иеленушілер мен орман пайдаланушылар;
- 10) орман қорын күзету, қорғау, пайдалану, ормандарды молықтыру және орман өсіру мақсатында құрылған қоғамдық бірлестіктер жатады.

Орман кодексінің 13-бабына сәйкес орман шаруашылығы саласындағы уәкілетті орган мынадай құзыретке ие:

- Қазақстан Республикасының Үкіметі белгілеген құзыреті шегінде мемлекеттік орман қорын иелену мен пайдалануды жүзеге асырады;

- мемлекеттік орман саясатын қалыптастыру бойынша ұсыныстар әзірлейді және оны іске асырады;

- ормандарды күзетуді, қорғауды, молықтыруды және орман өсіруді ұйымдастырады және қамтамасыз етеді, өзінің функционалдық қарауындағы мемлекеттік орман қоры аумағында орман пайдалануды реттейді;

- Қазақстан Республикасының орман қорын күзету, қорғау және пайдалану, ормандарды молықтыру мен орман өсіру саласындағы нормативтік құқықтық актілерін әзірлейді және бекітеді;

- тексеру жолымен орман қорының жай-күйіне, күзетілуіне, қорғалуына, пайдаланылуына, ормандарды молықтыру мен орман өсіруге мемлекеттік бақылауды жүзеге асырады;

- мемлекеттік орман қоры учаскелерінде есептік кеспеағаштарды және кесу жасын әзірлеуді қамтамасыз етеді және бекітеді;

- мемлекеттік орман қоры аумағында орман қорының мемлекеттік есебін, мемлекеттік орман кадастрын, ормандардың және орман орналастырудың мемлекеттік мониторингін жүргізу қағидаларын әзірлейді және бекітеді және олардың жүргізілуін қамтамасыз етеді;

- Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен орман қатынастары саласында халықаралық ынтымақтастықты жүзеге асырады;

- Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес мемлекеттік орман қоры учаскелерінде орман пайдалану құқығын, сондай-ақ өзінің қарауындағы ормандардың жай-күйі мен молықтырылуына қауіп төндіретін жұмыстарды тоқтата тұрады, шектейді, тоқтатады;

- Орман кодексінде, Қазақстан Республикасының өзге де заңдарында, Қазақстан Республикасы Президентінің және Қазақстан Республикасы Үкіметінің актілерінде көзделген өзге де өкілеттіктерді жүзеге асырады.

"Жануарлар дүниесін қорғау, өсімін молайту және пайдалану туралы" Қазақстан Республикасының Заңы жануарлар дүниесін қорғау, өсімін молайту және пайдалану саласындағы қоғамдық қатынастарды реттейді және қазіргі және болашақ ұрпақтың мүдделерін ескере отырып, адамның экологиялық, экономикалық, эстетикалық және өзге де қажеттіліктерін қанағаттандыру мақсатында жануарлар дүниесі мен оның биологиялық әртүрлілігін сақтау жағдайларын, жануарлар дүниесі объектілерін орнықты пайдалануды қамтамасыз етуге бағытталған.

Бұл Заңда мынадай ұғымдарға анықтамалар беріледі:

- аңшылық шаруашылығы-аңшылық алқаптарда жануарлар дүниесі объектілерін тұрақты пайдалану, жануарлар дүниесінің мекендеу ортасын сақтау, оларды қорғау және өсімін молайту жөніндегі шаруашылық қызмет түрі (1-баптың 9-тармағы);

- балық шаруашылығы – балық ресурстарын және басқа да су жануарларын қорғауға, өсімін молайтуға, акваөсіру, балық өсіруге, балық аулауға, сондай-ақ қайта өңдеуге және сатуға байланысты шаруашылық қызмет түрі (1-баптың 26) тармақшасы);

- жануарлар дүниесін қорғау, өсімін молайту және пайдалану саласындағы уәкілетті мемлекеттік орган-жануарлар дүниесін қорғау, өсімін молайту және пайдалану саласындағы басшылықты, сондай-ақ өз өкілеттігі шегінде салааралық үйлестіруді жүзеге асыратын орталық атқарушы орган (1-баптың 42) тармақшасы).

Жануарлар дүниесін қорғауды, өсімін молайтуды және орнықты пайдалануды қамтамасыз ету жүйесіне:

- 1) Қазақстан Республикасының Үкіметі;
- 2) аумақтық бөлімшелері бар оның ведомствосын қоса алғанда, уәкілетті орган;
- 3) жануарлар дүниесін қорғау, өсімін молайту және орнықты пайдалану саласындағы қызметті жүзеге асыратын өзге де мемлекеттік органдар;
- 4) жергілікті мемлекеттік басқару органдары;
- 5) мамандандырылған ұйымдар;
- 7) жануарлар дүниесін қорғау, өсімін молайту және пайдалану саласындағы ғылыми ұйымдар;
- 8) аңшылық және балық шаруашылықтарының субъектілері;
- 9) аңшылар мен аңшылық шаруашылығы субъектілері қоғамдық бірлестіктерінің, сондай-ақ балық аулаушылар мен балық шаруашылығы субъектілерінің қоғамдық бірлестіктерінің республикалық қауымдастықтары болып табылады.

Жануарлар дүниесін қорғау, өсімін молайту және пайдалану саласындағы уәкілетті органның, аумақтық бөлімшелері бар оның ведомствосының құзыреті Заңның 9-бабымен регламенттеледі.

Уәкілетті орган:

- жануарлар дүниесін қорғау, өсімін молайту және пайдалану саласында мемлекеттік саясатты іске асырады және салааралық үйлестіруді жүзеге асырады;

- жануарлар дүниесін қорғау, өсімін молайту және пайдалану саласында жергілікті атқарушы органдарды үйлестіруді және оларға әдістемелік басшылық жасауды жүзеге асырады;

- жануарлар дүниесін қорғау, өсімін молайту және пайдалану саласындағы нормативтік құқықтық актілерді әзірлейді және бекітеді;

- жануарлар дүниесін қорғау, өсімін молайту және пайдалану саласындағы нормалар мен нормативтерді әзірлейді және бекітеді;

- жануарлар дүниесін қорғау, өсімін молайту және пайдалану саласындағы мемлекеттік бақылауды және қадағалауды жүзеге асыратын уәкілетті орган ведомствосының және оның аумақтық бөлімшелерінің лауазымды адамдарын, сондай-ақ жануарлар дүниесін тікелей қорғауды жүзеге асыратын мемлекеттік мекемелер мен ұйымдар қызметкерлерінің айырым белгілері бар нысанды киім (погонсыз) үлгілерін, оны киіп жүру тәртібін және онымен қамтамасыз ету нормаларын әзірлейді және бекітеді;

- жануарлар дүниесін пайдаланғаны үшін төлем ставкаларын және Қазақстан Республикасының жануарлар дүниесін қорғау, өсімін молайту және пайдалану саласындағы заңнамасын бұзудан келтірілген зиянды өтеу мөлшерін анықтау, сондай-ақ шаруашылық қызмет нәтижесінде балық ресурстары мен басқа да су жануарларына келтірілетін және келтірілген зиянды өтеу мөлшерін есептеу әдістемесін әзірлейді және бекітеді;

- аңшы, балықшы және қорықшы куәліктерінің нысаны мен беру тәртібін әзірлейді және бекітеді;

- жануарлар дүниесі объектілерін, олардың бөліктері мен дериваттарын, оның ішінде сирек кездесетін және Құрып кету қаупі төнген санаттарға жатқызылған жануарлар түрлерін әкелуге және әкетуге рұқсат береді;

- жануарлар дүниесін пайдалануға биологиялық негіздеме дайындау тәртібін әзірлейді және бекітеді;

- аңшылық, балық шаруашылықтарын жүргізуге арналған шарттардың үлгі нысандарын әзірлейді және бекітеді;

- "жануарлар дүниесін қорғау, өсімін молайту және пайдалану туралы" Заңда, өзге де заңдарда, Қазақстан Республикасы Президентінің және Қазақстан Республикасы Үкіметінің актілерінде көзделген өзге де өкілеттіктерді жүзеге асырады.

Аумақтық бөлімшелері бар Ведомство өз қызметін уәкілетті орган белгілеген құзыреті шегінде жүзеге асырады.

Қазақстан Республикасында балық, орман және аңшылық шаруашылығы саласында басшылықты, сондай-ақ заңнамада көзделген шектерде мемлекеттік органдарды салааралық үйлестіруді жүзеге асыратын орталық атқарушы орган Ауыл шаруашылығы министрлігі болып табылады.

Ауыл шаруашылығы министрлігі туралы Ережеге сәйкес, әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша іс жүргізуді жүзеге асыру оның ведомстволарының функцияларына жатады.

Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрлігінің Орман шаруашылығы және жануарлар дүниесі комитеті – Орман шаруашылығы және жануарлар дүниесі комитеті) өзіне Қазақстан Республикасының Конституциясымен, заңдарымен, өзге де нормативтік құқықтық актілерімен және Комитет туралы Ережемен жүктелген орман шаруашылығы, жануарлар дүниесін қорғау, өсімін молайту және пайдалану және ерекше қорғалатын табиғи аумақтар саласында стратегиялық, реттеуші, іске асыру және бақылау функцияларын жүзеге асыратын Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрлігінің құзыреті шегінде мемлекеттік орган және ведомство болып табылады.

Орман, балық және аңшылық шаруашылығы саласындағы уәкілетті органдардың, ауыл шаруашылығы министрлігінің Орман шаруашылығы және жануарлар дүниесі комитеті, сондай-ақ орман қорын қорғауды, қорғауды, пайдалануды қамтамасыз ету

жүйесіне кіретін өзге де органдардың ведомстволық бағыныстылығына ӘҚБтК-нің 709-бабының 1-бөлігінде санамаланған әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер жатқызылған.

Түсініктеме берілген баптың 2 бөлігінде әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және орман, балық және аңшылық шаруашылығы саласындағы органдардың атынан әкімшілік жаза қолдануға құқығы бар лауазымды адамдар анықталған. Оларға жатады:

- Қазақстан Республикасының орман, балық және аңшылық шаруашылығы саласындағы уәкілетті органдары мен олардың аумақтық органдарының лауазымды адамдары.

Ауыл шаруашылығы министрлігінің Орман шаруашылығы және жануарлар дүниесі комитетінің аумақтық бөлімшелері, облыстық орман шаруашылығы және жануарлар дүниесі аумақтық инспекциялары;

- орман шаруашылығы мемлекеттік мекемелерінің басшылары, басшыларының орынбасарлары.

Орман шаруашылығы мемлекеттік мекемесі-мемлекеттік орман қорын күзету мен қорғау, ормандарды молықтыру мен орман өсіру, орман пайдалануды реттеу жөніндегі іс-шараларды жүзеге асыру үшін Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен құрылған мекеме;

- облыстық атқарушы органдардың орман және аңшылық шаруашылығы құрылымдық бөлімшелерінің лауазымды тұлғалары.

Облыстық атқарушы орган (әкімдік) - облыс әкімі басқаратын, өз құзыреті шегінде тиісті аумақта жергілікті мемлекеттік басқаруды және өзін-өзі басқаруды жүзеге асыратын алқалы атқарушы орган;

-мемлекеттік мекеменің ұйымдық-құқықтық нысанында құрылған ерекше қорғалатын табиғи аумақтарды қорғау қызметінің басшылары, басшыларының орынбасарлары, бастықтары.

Ерекше қорғалатын табиғи аумақ-ерекше қорғау режимі белгіленген табиғи кешендермен және мемлекеттік табиғи-қорық қорының объектілерімен жердің, су объектілерінің және олардың үстіндегі әуе кеңістігінің учаскелері.

Мемлекеттік табиғи қорықтар, мемлекеттік ұлттық табиғи парктер, мемлекеттік табиғи резерваттар, мемлекеттік өңірлік табиғи парктер заңды тұлғалар болып табылады және мемлекеттік мекеме нысанында құрылады.

710-бап. Жерді пайдалану мен қорғауды мемлекеттік бақылауды жүзеге асыратын органдар

1. Жер ресурстарын басқару жөніндегі орталық уәкілетті орган осы Кодекстің 137, 341, 342, 342-1-баптарында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.

Облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың жергілікті атқарушы органдарының жердің пайдаланылуы мен қорғалуын бақылау жөніндегі уәкілетті органы осы Кодекстің 136, 137, 138 (бірінші бөлігінде), 337, 339, 340-баптарында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.

2. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және әкімшілік жазалар қолдануға:

1) Қазақстан Республикасының Жерді пайдалану және қорғау жөніндегі бас мемлекеттік инспекторы – жеке тұлғаларға – айлық есептік көрсеткіштің жетпіс беске дейінгі, лауазымды адамдарға, шағын немесе орта кәсіпкерлік субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға – жүз елуге дейінгі, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне жеті жүзге дейінгі мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады;

2) тиісті әкімшілік-аумақтық бірліктердің жерді пайдалану және қорғау жөніндегі бас мемлекеттік инспекторлары – жеке тұлғаларға – жетпіс беске дейінгі, лауазымды адамдарға, шағын немесе орта кәсіпкерлік субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға – жүз елуге дейінгі, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне жеті жүзге дейінгі мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады;

3) жерді пайдалану және қорғау жөніндегі мемлекеттік инспекторлар – Жеке тұлғаларға – айлық есептік көрсеткіштің жетпіс беске дейінгі, лауазымды адамдарға, шағын немесе орта кәсіпкерлік субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға – жүз елуге дейінгі, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне үш жүзге дейінгі мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Жердің пайдаланылуы мен қорғалуын мемлекеттік бақылауды орталық уәкілетті орган, жердің пайдаланылуы мен қорғалуын бақылау жөніндегі уәкілетті органдар, аудандық (қалалардағы аудандардан басқа) атқарушы органдар, облыстық маңызы бар қалалардың жергілікті атқарушы органдары, аудандық маңызы бар қалалардың, кенттердің, ауылдардың, ауылдық округтердің әкімдері және өз құзыреті шегінде өзге де уәкілетті органдар жүзеге асырады.

Қазақстан Республикасы Жер Кодексінің 144-бабына сәйкес жерді пайдалану мен қорғауды мемлекеттік бақылаудың міндеттері Мемлекеттік органдардың, жеке, заңды және лауазымды адамдардың Қазақстан Республикасының жер заңнамасын сақтауын, Қазақстан Республикасы заңдарының бұзылуын анықтауды және жоюды, азаматтар мен заңды тұлғалардың бұзылған құқықтарын қалпына келтіруді, жер учаскелерін пайдалану ережелерінің сақталуын қамтамасыз етуден тұрады., дұрыс жүргізуін, жер кадастры мен жерге орналастыру және орындау бойынша іс-шаралар жерді тиімді пайдалану мен қорғау.

Жер кодексінде келесі негізгі ұғымдар ашылады:

- Жер ресурстарын басқару жөніндегі орталық уәкілетті орган-жер қатынастары саласындағы реттеуді жүзеге асыратын мемлекеттік орган (1-баптың 19) тармақшасы);

– жердің пайдаланылуы мен қорғалуын бақылау жөніндегі уәкілетті орган-жердің пайдаланылуы мен қорғалуын мемлекеттік бақылауды жүзеге асыратын облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың жергілікті атқарушы органдарының құрылымдық бөлімшесі (1-баптың 13-1) тармақшасы).

Орталық уәкілетті орган мемлекеттік бақылауды ұйымдастырады және жүргізеді:

- облыстардың, республикалық маңызы бар қалалардың, астананың және облыстық маңызы бар қалалардың жергілікті атқарушы органдарының Қазақстан Республикасының жер заңнамасы саласында қабылдаған шешімдерінің заңдылығымен;

- мемлекеттік жер кадастры мен жер мониторингін жүргізудің дұрыстығы;

- жер учаскесін алған тұлғалардың тізімдерімен ақпаратты уақытылы орналастыру;

- Сауда-саттықты (конкурстарды, аукциондарды) уақытылы өткізу.

Қазақстан Республикасындағы жер ресурстарын басқару жөніндегі орталық уәкілетті орган Ауыл шаруашылығы министрлігі болып табылады. Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрлігінің Жер ресурстарын басқару комитеті Жер ресурстарын басқару саласында стратегиялық, реттеуші, іске асыру және бақылау-қадағалау функцияларын жүзеге асыратын ауыл шаруашылығы министрлігінің құзыреті шегінде мемлекеттік орган және ведомство болып табылады.

Жерді пайдалану мен қорғауды бақылау жөніндегі уәкілетті орган мемлекеттік бақылауды ұйымдастырады және жүргізеді:

- мемлекеттік органдардың, кәсіпорындардың, мекемелердің, ұйымдардың және азаматтардың Қазақстан Республикасының жер заңнамасын олардың нысаналы мақсатына сәйкес пайдаланудың белгіленген режимін сақтауына;

- Қазақстан Республикасының жер заңнамасы саласында аудандардың жергілікті атқарушы органдарының, аудандық маңызы бар қалалар, кенттер, ауылдар, ауылдық округтер әкімдерінің қабылдаған шешімдерінің заңдылығы;

- жер учаскелерін өз бетімен алуға жол бермеу;

- жер учаскелерінің меншік иелері мен жер пайдаланушылар құқықтарының сақталуына;

- жер учаскелерінің меншік иелері мен жер пайдаланушылардың топырақтың құнарлылығын қалпына келтіру және сақтау жөніндегі ұйымдастыру-шаруашылық, агротехникалық, орман мелиорациялық және эрозияға қарсы гидротехникалық іс-шаралар кешенін уақтылы және дұрыс жүргізуін ;

- жер учаскелерінің меншік иелері мен жер пайдаланушылардың мемлекеттік органдарға жердің бар-жоғы, жай-күйі және пайдаланылуы туралы мәліметтерді уақтылы ұсынуына;

- жердің жай-күйіне әсер ететін тұрғын және өндірістік объектілерді жобалау, орналастыру және салу;

- жерді жақсарту, топырақ эрозиясының, тұздану, батпақтану, су басу, шөлейттену, құрғату, тығыздалу, қоқыстану, ластану және жердің тозуын тудыратын басқа да

процестердің салдарларын болдырмау және жою жөніндегі іс-шаралардың уақтылы және сапалы орындалуын;;

- азаматтардың жер учаскелерін беру туралы өтініштерін (өтініштерін) қараудың белгіленген мерзімдерін сақтау;
- межелік белгілердің сақталуы;
- жергілікті атқарушы органдар уақытша жер пайдалануға берген жерлерді уақтылы қайтару;
- Бүлінген жерлерді қалпына келтіру;
- жердің бұзылуына байланысты жұмыстарды жүргізу кезінде топырақтың құнарлы қабатын алу, сақтау және пайдалану;
- жерге орналастыру жобаларын және жерді пайдалану мен қорғау жөніндегі басқа да жобаларды жүзеге асыру ;
- жер учаскесін алған тұлғалардың тізімдерімен ақпаратты уақтылы орналастыру;
- Сауда-саттықты (конкурстарды, аукциондарды) уақтылы өткізу.

Орталық уәкілетті органның да, жерді пайдалану мен қорғауды бақылау жөніндегі уәкілетті органның да құзыретіне жер заңнамасы саласындағы әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарау жатады.

ӘҚБтК-нің 710-бабының 1-бөлігінде аталған істердің ведомстволық бағыныстылығы олардың арасында бөлінген.

Жер ресурстарын басқару жөніндегі орталық уәкілетті орган Ауыл шаруашылығы министрлігі мен оның жер ресурстарын басқару жөніндегі комитеті арқылы ӘҚБтК-нің 137, 341, 342, 342-1-баптарында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.

Облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың жергілікті атқарушы органдарының жердің пайдаланылуы мен қорғалуын бақылау жөніндегі уәкілетті органы ӘҚБтК-нің 136, 137, 138 (бірінші бөлігінде), 337, 339, 340-баптарында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.

2 бөлім. Жерді пайдалану мен қорғауды мемлекеттік бақылауды жүзеге асыратын лауазымды адамдарға:

- 1) Қазақстан Республикасының Жерді пайдалану және қорғау жөніндегі Бас мемлекеттік инспекторы;
- 2) тиісті әкімшілік-аумақтық бірліктердің жерді пайдалану және қорғау жөніндегі бас мемлекеттік инспекторлары;
- 3) жерді пайдалану және қорғау жөніндегі мемлекеттік инспекторлар;
- 4) аудандық маңызы бар қалалардың, кенттердің, ауылдардың, ауылдық округтердің әкімдері.

Қазақстан Республикасының Жерді пайдалану және қорғау жөніндегі бас мемлекеттік инспекторы орталық уәкілетті орган ведомствосының басшысы, яғни

Қазақстан Республикасының Ауыл шаруашылығы министрлігі Жер ресурстарын басқару жөніндегі комитетінің төрағасы болып табылады.

Жерді пайдалану мен қорғауды бақылау жөніндегі уәкілетті органдардың басшылары тиісті әкімшілік-аумақтық бірліктердің жерді пайдалану мен қорғау жөніндегі бас мемлекеттік инспекторлары болып табылады.

Орталық уәкілетті орган ведомствосының, жердің пайдаланылуы мен қорғалуын бақылау жөніндегі уәкілетті органдардың, аудандық (қалалардағы аудандардан басқа) атқарушы органдардың, облыстық маңызы бар қалалардың жергілікті атқарушы органдарының жердің пайдаланылуы мен қорғалуын мемлекеттік бақылауды тікелей жүзеге асыратын өзге де лауазымды адамдары жерді пайдалану мен қорғау жөніндегі мемлекеттік инспекторлар болып табылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және әкімшілік жаза қолдануға уәкілетті лауазымды адамдар ӘҚБтК-нің 710-бабының 2-бөлігінде санамаланған. Бұл ретте нақты лауазымды адамның құқықтылығы салынатын айыппұл мөлшері мен әкімшілік құқық бұзушылық субъектісі айқындалады.

711-бап. Инвестициялар жөніндегі уәкілетті орган

1. Инвестициялар жөніндегі уәкілетті орган осы Кодекстің 148-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.

2. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және әкімшілік жазалар қолдануға Инвестициялар жөніндегі уәкілетті органның басшысы мен оның орынбасарлары құқылы.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Инвестицияларды мемлекеттік қолдауды инвестициялық келісімшарттар жасасу және олардың орындалуын бақылау жөніндегі Қазақстан Республикасының Үкіметі айқындайтын Инвестициялар жөніндегі уәкілетті орган жүзеге асырады.

Инвестициялар жөніндегі уәкілетті орган:

- өзіне жүктелген міндеттерді орындау мақсатында Қазақстан Республикасының Жеке және заңды тұлғалары арасынан тиісті мемлекеттік органдардың мамандарын, консультанттар мен сарапшыларды тартады;

- инвесторлар үшін "бір терезе" құру және жұмыс істеуін қамтамасыз ету арқылы инвесторлармен өзара іс-қимыл жасайды.

Бұдан басқа, инвестициялар жөніндегі уәкілетті орган инвесторларға немесе олардың өкілдеріне қатысты:

1) қолданыстағы Мемлекеттік қызметтер мәселелері бойынша қабылдау және кеңес беру;

2) мемлекеттік қызметті алу үшін қажетті құжаттарды дайындауға және ресімдеуге көмек көрсету;

3) электрондық цифрлық қолтаңбаны, электрондық өтініштер мен басқа да құжаттарды ресімдеуге көмек көрсету;

4) осы бапта айқындалған тәртіппен мемлекеттік қызметтерді алу кезінде инвесторды орталық және жергілікті атқарушы органдарда алып жүру.

Уәкілетті инвестициялық органның қызметі Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2014 жылғы 19 қыркүйектегі № 995 "Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрлігінің кейбір мәселелері" бекіткен ережемен реттеледі.

Осы Ережеге сәйкес Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрлігі Индустрия және индустриялық-инновациялық даму, елдің ғылыми-техникалық дамуы, тау-кен металлургия кешені, жергілікті қамтуды дамыту, машина жасау, химия, фармацевтика және медицина өнеркәсібі, жеңіл, ағаш өңдеу және жиһаз өнеркәсібі, құрылыс индустриясы және құрылыс материалдары өндірісі, машиналар мен жабдықтардың қауіпсіздігі мен химиялық өнімнің қауіпсіздігі; экспорттық бақылау; өнеркәсіптік қауіпсіздік; энергия үнемдеу және энергия тиімділігін арттыру; бағалы металдар өндірісін және бағалы металдар мен асыл тастардың, құрамында бағалы металдар бар шикізат тауарларының, зергерлік және басқа да бұйымдардың айналымын реттеу; мемлекеттік инвестициялық саясатты және инвестицияларды қолдау саясатын іске асыру, қолайлы инвестициялық ахуал жасау, Арнайы экономикалық аймақтарды құру, жұмыс істеуі және тарату, инвестицияларды қолдаудың мемлекеттік саясатын іске асыру; Техникалық реттеу және өлшем бірлігін қамтамасыз ету; көмірсутек шикізатын қоспағанда, минералдық ресурстар; мемлекеттік геологиялық зерделеу, минералдық-шикізат базасын молықтыру; уран өндіруді қоспағанда, қатты пайдалы қазбалар бөлігінде жер қойнауын пайдалануды мемлекеттік басқару; темір жол, автомобиль, ішкі су көлігі, Сауда мақсатында теңізде жүзу, Қазақстан Республикасының әуе кеңістігін пайдалану және азаматтық және эксперименттік авиация қызметі, автомобиль жолдары саласында; сәулет, қала құрылысы және құрылыс қызметі, тұрғын үй қатынастары, коммуналдық шаруашылық және коммуналдық қалдықтармен жұмыс істеу (қатты тұрмыстық қалдықтарды қоспағанда), елді мекендер шегінде сумен жабдықтау және су бұру, жылумен жабдықтау (орталықтандырылған жылумен жабдықтау аймағында жылу энергиясын өндіруді жүзеге асыратын жылу электр орталықтары мен қазандықтардан басқа) саласындағы мемлекеттік реттеу; экспортты жылжыту салаларында басшылықты жүзеге асыратын Қазақстан Республикасының мемлекеттік органы болып табылады.

Осы ереже сондай-ақ Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодексінде белгіленген тәртіппен хаттамаларды жасау, әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарау және әкімшілік жаза қолдану функциясын Министрлікке бекітеді.

Түсіндірілетін баптың бірінші бөлігіне сәйкес, инвестициялар жөніндегі уәкілетті орган Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрлігінің атынан ӘҚТК 148 - бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды-мемлекеттік заттай гранттарды қайтару мерзімдерін бұзу.

2 бөлім. Ведомстволық бағынысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және әкімшілік жаза қолдануға уәкілетті адамдарға Инвестициялар жөніндегі уәкілетті органның басшысы және оның орынбасарлары жатады. Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрлігіне басшылықты Министрлікке жүктелген міндеттердің орындалуына және оның функцияларын жүзеге асыруға дербес жауапты болатын Министр жүзеге асырады. Министрді Қазақстан Республикасы Парламентінің Мәжілісімен консультациялардан кейін енгізілген Қазақстан Республикасы Премьер-Министрінің ұсынуы бойынша Қазақстан Республикасының Президенті қызметке тағайындайды және қызметтен босатады. Министрдің Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес қызметке тағайындалатын және қызметтен босатылатын орынбасарлары (вице-министрлері) болады.

712-бап. Геодезия және картография саласындағы мемлекеттік бақылауды жүзеге асыратын органдар

1. Геодезия және картография саласындағы уәкілетті орган осы Кодекстің 138 (екінші бөлігінде), 343-баптарында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.

2. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және әкімшілік жазалар қолдануға геодезия және картография саласындағы уәкілетті орган ведомствосының лауазымды адамдары құқылы.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Қазақстан Республикасындағы геодезиялық және картографиялық қызмет саласындағы мемлекеттік органдар, жеке және заңды тұлғалар арасындағы қатынастар "геодезия және картография туралы" Қазақстан Республикасының Заңын реттейді.

Заңда мынадай анықтамалар бар:

- геодезия-жердің сыртқы гравитациялық өрісін, жер беті нүктелерінің координаттары мен биіктігін және олардың карталарды және жоспарларды жасау мақсатында, сондай-ақ жер бетіндегі әртүрлі инженерлік міндеттерді шешуді қамтамасыз ету үшін жүргізілетін уақытта өзгеруін анықтау бойынша ғылыми, техникалық және өндірістік қызмет процесінде пайда болатын қатынастар саласы (1 баптың 5 тармақшасы);

- картография-картографиялық туындыларды зерттеу, жасау және пайдалану бойынша ғылыми, техникалық және өндірістік қызмет процесінде туындайтын қатынастар саласы (1 баптың 10) тармақшасы).

Геодезия және картография саласындағы мемлекеттік басқару мен бақылау және қадағалау функцияларын жүзеге асыратын орталық атқарушы органды (уәкілетті органды) анықтау Заңның 5-бабына сәйкес Үкіметтің құзыретіне жатады.

Уәкілетті органның құзыретіне мыналар жатады:

- геодезия және картография саласында бірыңғай мемлекеттік және ғылыми-техникалық саясатты жүргізу;

- геодезиялық және картографиялық қызмет субъектілерінің қызметін үйлестіру;
 - мемлекеттік, арнайы және (немесе) салалық мақсаттағы геодезиялық және картографиялық жұмыстарды орындауды ұйымдастыру;
- Мемлекеттік Геодезиялық бақылауды жүзеге асыру;
 - Қазақстан Республикасының Мемлекеттік шекарасы мен жергілікті жердегі әкімшілік-аумақтық бірліктер шекараларының дұрыс көрсетілуін және олардың картографиялық материалдарда бейнеленуін қадағалау;
 - әкімшілік-аумақтық бірліктер арасындағы шекараның өзгеруін, сондай-ақ жергілікті жердің өзгеруін және географиялық объектілердің атауларын көрсете отырып, кезекші анықтама картасын жүргізу;
 - геодезия және картография саласындағы жеке кәсіпкерлік субъектілеріне қойылатын талаптарды белгілейтіндерді қоспағанда, нормативтік құқықтық актілерді әзірлеу, бекіту;
 - Қазақстан Республикасының Үкіметі белгілеген тәртіппен Аэротүсірілім жұмыстарын жүргізуге рұқсаттарды тіркеу, есепке алу және беру;
- геодезиялық және картографиялық жұмыстарды ұйымдастыру және орындау, сондай-ақ көрсетілген жұмыстарды немесе аэроғарыштық түсірулерді жүргізу нәтижесінде алынған геодезиялық және картографиялық материалдар мен деректерді шоғырландыру, есепке алу, сақтау, пайдалану және іске асыру тәртібінің анықталған бұзушылықтарын жоюды талап ету;
- Қазақстан Республикасының геодезия және картография саласындағы заңнамасын бұзу фактілері анықталған кезде геодезиялық және картографиялық жұмыстарды тоқтата тұру;
- геодезия және картография саласындағы жеке кәсіпкерлік субъектілеріне қойылатын талаптарды белгілейтін нормативтік құқықтық актілерді бекіту;
- "геодезия және картография туралы" заңда, Қазақстан Республикасының өзге де заңдарында, Қазақстан Республикасы Президентінің және Қазақстан Республикасы Үкіметінің актілерінде көзделген өзге де өкілеттіктерді жүзеге асыру.

Геодезия және картография саласында басшылықты жүзеге асыратын орталық атқарушы орган Қазақстан Республикасының Ауыл шаруашылығы министрлігі болып табылады.

Өз қызметін жүзеге асыру кезінде геодезия және картография саласындағы уәкілетті орган Ауыл шаруашылығы министрлігі арқылы ӘҚБтК 712-бабының 1-бөлігіне сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарау құқығы берілген:

- арнайы белгілерді жою (138-бап);
- Қазақстан Республикасының геодезия және картография саласындағы заңнамасын бұзу (343-бап).

2 бөлім. Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрлігінің Жер ресурстарын басқару жөніндегі комитеті Министрліктің құзыреті шегінде Қазақстан

Республикасының Конституциясымен, заңдарымен, өзге де нормативтік құқықтық актілерімен және Комитет туралы Ережемен жүктелген Жер ресурстарын басқару, геодезиялық және картографиялық қызмет саласында стратегиялық, реттеуші, іске асыру және бақылау-қадағалау функцияларын жүзеге асыратын мемлекеттік орган және ведомство болып табылады.

Ведомстволық бағынысты әкімшілік құқық бұзушылықтар туралы істерді қарауға және әкімшілік жаза қолдануға геодезия және картография саласындағы уәкілетті орган ведомствосының лауазымды адамдары, яғни тұрақты, уақытша немесе арнайы өкілеттік бойынша билік өкілінің функцияларын жүзеге асыратын не Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрлігінің Жер ресурстарын басқару комитетінде ұйымдастыру-өкімдік немесе әкімшілік-шаруашылық функцияларды орындайтын адамдар құқылы.

713-бап. Монополияға қарсы орган

1. Монополияға қарсы орган әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді осы Кодекстің 160 (бірінші бөлігі), 161, 162, 163, 163-1, 201-баптары бойынша қарайды.

2. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және әкімшілік жазалар қолдануға монополияға қарсы органның басшысы мен оның орынбасарлары, сондай-ақ монополияға қарсы органның аумақтық бөлімшелерінің басшылары мен олардың орынбасарлары құқылы.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Монополияға қарсы органның бірыңғай жүйесін орталық атқарушы орган, оның ведомствосы және оған бағынысты аумақтық бөлімшелер құрайды. Аумақтық бөлімшелер өз қызметін Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген өкілеттіктер және орталық атқарушы орган бекіткен ережелер шегінде жүзеге асырады.

Монополияға қарсы органның міндеттері:

- 1) адал бәсекелестікті дамытуға жәрдемдесу;
- 2) Қазақстан Республикасының бәсекелестікті қорғау саласындағы заңнамасын бұзушылықтардың алдын алу, анықтау және тергеу, жолын кесу;
- 3) экономикалық шоғырлануды реттеу;
- 4) бәсекелестікті шектейтін нарық субъектілерін монополиясыздандыру.

Қазақстан Республикасының Кәсіпкерлік Кодексі монополияға қарсы органның мынадай құзыреті бар деп белгілейді:

- бәсекелестікті қорғау және монополистік қызметті шектеу саласындағы мемлекеттік саясатты іске асыруды жүзеге асырады;

- бәсекелестікті қорғау және монополистік қызметті шектеу саласындағы мемлекеттік органдар мен өзге де ұйымдарды салааралық үйлестіруді жүзеге асырады;

- бәсекелестікті қорғау және монополистік қызметті шектеу мәселелері бойынша халықаралық ынтымақтастықты жүзеге асырады;

- Қазақстан Республикасының бәсекелестікті қорғау саласындағы заңнамасының сақталуына мемлекеттік бақылауды жүзеге асырады;

- мемлекеттік, жергілікті атқарушы органдардың, Мемлекет нарық субъектілерінің қызметін реттеу функциялары берілген ұйымдардың бәсекелестікті шектеуге және (немесе) жоюға бағытталған актілерінің, іс-қимылдарының (әрекетсіздігінің) жолын кеседі;

- экономикалық шоғырлануға келісім алу туралы өтінішхаттарды қарайды;

- Қазақстан Республикасының Табиғи монополиялар туралы заңнамасында көзделген бұзушылықтарды қоспағанда, тиісті тауар нарығында үстем немесе монополиялық жағдайды теріс пайдаланудың алдын алады және жояды;

- бәсекелестікке қарсы келісімдер мен нарық субъектілерінің келісілген іс-әрекеттерін, жосықсыз бәсекелестікті болдырмайды және жолын кеседі;

- бәсекелестікті қорғау, монополистік қызметті шектеу және тауар нарықтарының жұмыс істеуі саласындағы нормативтік құқықтық актілерді келіседі;

- Қазақстан Республикасының бәсекелестікті қорғау саласындағы заңнамасының нормаларын қолдану және адал бәсекелестікті насихаттау туралы ақпаратты таратуды жүзеге асырады;

- тауар нарықтарындағы бәсекелестіктің жағдайын талдауды жүзеге асырады;

- тиісті тауар нарығында үстем немесе монополиялық жағдайға ие нарық субъектілерінің қызметін талдау мен мониторингті жүзеге асырады;

- тауарлардың өзара алмастырылу критерийлерін, оларды сатып алуға қолжетімділікті, сондай-ақ тауар нарығының шекараларын, қаржы ұйымдарына қатысты-Қазақстан Республикасының Ұлттық банкімен келісім бойынша айқындай отырып, тауар нарығындағы бәсекелестіктің жай-күйіне талдау жүргізу жөніндегі әдістемені бекітеді;

- Кәсіпкерлік кодексте белгіленген тәртіппен нарық субъектілерінің, мемлекеттік, жергілікті атқарушы органдардың, Мемлекет нарық субъектілерінің қызметін реттеу функциялары берілген ұйымдардың Қазақстан Республикасының бәсекелестікті қорғау саласындағы заңнамасын бұзу фактілері бойынша тергеу жүргізеді;

- Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодексінде белгіленген тәртіппен әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды және әкімшілік жаза қолданады, Қазақстан Республикасының бәсекелестікті қорғау саласындағы заңнамасын бұзу туралы істерді қарау жөніндегі сотқа қатысады;

- Кәсіпкерлік кодексте, Қазақстан Республикасының өзге де заңдарында, Қазақстан Республикасы Президентінің және Қазақстан Республикасы Үкіметінің актілерінде көзделген өзге де өкілеттіктерді жүзеге асырады.

Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрлігі Бәсекелестікті қорғау және монополистік қызметті шектеу саласында басшылықты жүзеге асыратын Қазақстан Республикасының мемлекеттік атқарушы органы болып табылады.

Министрліктің ведомстволары:

1) Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрлігінің Табиғи монополияларды реттеу, бәсекелестікті және тұтынушылардың құқықтарын қорғау комитеті;

2) Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрлігінің Статистика комитеті.

Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрлігінің Табиғи монополияларды реттеу, бәсекелестікті және тұтынушылардың құқықтарын қорғау комитеті тиісті тауар нарықтарында бәсекелестікті қорғау және монополистік қызметті шектеу саласында, тұтынушылардың құқықтарын қорғау, мемлекеттік монополия саласына жатқызылған қызметті бақылау және реттеу саласында, сондай-ақ заңнамада көзделген шектерде табиғи монополиялар салаларындағы салааралық үйлестіру, реттеу және бақылау саласындағы басшылықты жүзеге асыратын Қазақстан Республикасының мемлекеттік органы болып табылады., сондай-ақ "электр энергетикасы туралы" Қазақстан Республикасының Заңына сәйкес энергия өндіруші және энергиямен жабдықтаушы ұйымдардың қызметін бақылау мен реттеу және өзге де арнайы атқарушылық, рұқсат беру және бақылау функцияларын жүзеге асырады.

Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодексінде белгіленген тәртіппен әкімшілік құқық бұзушылықтар туралы істерді қарау және әкімшілік жазалар қолдану, Министрлік туралы Ережеге сәйкес Қазақстан Республикасының бәсекелестікті қорғау саласындағы заңнамасын бұзушылықтар туралы істерді қарау жөніндегі сотқа қатысу Министрлік ведомстволарының функциясы болып табылады.

Істері Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрлігінің Табиғи монополияларды реттеу, бәсекелестікті және тұтынушылардың құқықтарын қорғау комитеті атынан монополияға қарсы органға ведомстволық бағынысты әкімшілік құқық бұзушылықтар тізбесі ӘҚБтК 713-бабының 1-бөлігінде көрсетілген.

2 бөлім. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және әкімшілік жаза қолдануға құқығы бар лауазымды адамдар:

- монополияға қарсы органның басшысы және оның орынбасарлары. Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрлігінің Табиғи монополияларды реттеу, бәсекелестікті және тұтынушылардың құқықтарын қорғау комитетіне басшылықты Комитетке жүктелген міндеттердің орындалуына және оның функцияларын жүзеге асыруға дербес жауапты болатын төраға жүзеге асырады. Комитет төрағасының Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес қызметке тағайындалатын және қызметтен босатылатын орынбасарлары болады;

- монополияға қарсы органның аумақтық бөлімшелерінің басшылары және олардың орынбасарлары. Монополияға қарсы органның аумақтық бөлімшелері Табиғи

монополияларды реттеу, бәсекелестікті және тұтынушылардың құқықтарын қорғау Комитетінің облыстар, республикалық маңызы бар қалалар, астана бойынша департаменттері болып табылады.

714-бап. Табиғи монополиялар салаларындағы басшылықты жүзеге асыратын уәкілетті орган

1. Табиғи монополиялар салаларындағы басшылықты жүзеге асыратын уәкілетті орган Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы заңнамасында 164, 165, 166, 167, 168, 250, 464 (бірінші бөлігінде) - баптарында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.

2. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және әкімшілік жазалар қолдануға табиғи монополиялар салаларындағы басшылықты жүзеге асыратын уәкілетті органның басшысы және оның орынбасарлары, сондай-ақ табиғи монополиялар салаларындағы басшылықты жүзеге асыратын уәкілетті органның аумақтық бөлімшелерінің басшылары және олардың орынбасарлары құқылы.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Қазақстан Республикасында табиғи монополиялар салаларындағы қызметті "табиғи монополиялар туралы" Қазақстан Республикасының Заңын реттейді. Заң тұтынушылардың, табиғи монополиялар субъектілерінің мүдделерін қорғауды қамтамасыз етуге бағытталған.

Заң келесі негізгі ұғымдарды қамтиды:

- табиғи монополия-қызметтердің (тауарлардың, жұмыстардың) белгілі бір түріне сұранысты қанағаттандыру үшін бәсекелестік жағдай жасау мүмкін емес немесе қызметтің (тауарлардың, жұмыстардың) осы түрін өндіру мен ұсынудың технологиялық ерекшеліктеріне байланысты экономикалық жағынан тиімсіз болатын қызметтер (тауарлар, жұмыстар) нарығының жай-күйі (3-баптың 15) тармақшасы);

- уәкілетті орган-Табиғи монополиялар салаларындағы басшылықты жүзеге асыратын мемлекеттік орган (3-баптың 29) тармақшасы).

Уәкілетті органның мынадай функциялары бар:

- табиғи монополиялар субъектілерінің қызметін бақылауды және реттеуді жүзеге асырады;

- Табиғи монополияларды реттеу саласында мемлекеттік саясатты қалыптастыру бойынша ұсыныстар әзірлейді;

- халықаралық қаржы ұйымдарының қарыздарын тартатын және халықаралық қаржы ұйымдарының қарыздарын тартатын табиғи монополиялар субъектілерінің тізбесіне кіретін, тарифтік реттеу әдістері мен оларды қолдану тәртібін көздейтін табиғи монополиялар субъектілерінің қызметін реттеудің ерекше тәртібін айқындайды;

- халықаралық қаржы ұйымдарының қарыздарын тартатын табиғи монополиялар субъектілерінің тізбесін бекітеді;

- табиғи монополиялар субъектілерінің мемлекеттік тіркелімін қалыптастырады және жүргізеді;

- мемлекеттік органдар мен табиғи монополиялар субъектілері орындауға міндетті нормативтік құқықтық актілерді әзірлейді және бекітеді;

- сараптамалық кеңес құрады және ол туралы ережені бекітеді;

-табиғи монополиялар субъектілерінің реттеліп көрсетілетін қызметтеріне (тауарларына, жұмыстарына) тарифтерді (бағаларды, алымдар ставкаларын) немесе олардың шекті деңгейлерін есептеудің кемсітпейтін әдістемесін әзірлейді, бекітеді және қолданады;

-табиғи монополиялар субъектілерінің инвестициялық бағдарламаларды (жобаларды) орындау туралы ақпаратына талдау жүргізеді);

- табиғи монополиялар субъектілерінің тұтынушыларға қызмет көрсету стандарттарын әзірлейді және бекітеді;

- Мемлекеттік басқарудың тиісті саласына (аясына) басшылықты жүзеге асыратын мемлекеттік органмен келісім бойынша табиғи монополиялар субъектілерінің инвестициялық бағдарламаларының (жобаларының) жобаларын қалыптастыру және бағалау, сондай-ақ оларды іске асыру тиімділігінің көрсеткіштерін мониторингілеу және бағалау әдістемесін әзірлейді және бекітеді;

- "табиғи монополиялар туралы" заңда, Қазақстан Республикасының өзге де заңдарында, Қазақстан Республикасы Президентінің және Қазақстан Республикасы Үкіметінің актілерінде көзделген өзге де функцияларды жүзеге асырады.

Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрлігінің Табиғи монополияларды реттеу, бәсекелестікті және тұтынушылардың құқықтарын қорғау комитеті мемлекеттік монополия саласына жатқызылған қызметті бақылау және реттеу саласындағы басшылықты, сондай-ақ заңнамада көзделген шектерде, телекоммуникациялар және почта байланысы саласындағы, аэронавигация және әуежайлар саласындағы салаларды қоспағанда, табиғи монополиялар салаларындағы салааралық үйлестіруді, реттеу және бақылауды жүзеге асыратын Қазақстан Республикасының мемлекеттік органы болып табылады., сондай-ақ "электр энергетикасы туралы" Қазақстан Республикасының Заңына және өзге де арнайы атқарушылық, рұқсат беру және бақылау функцияларын сәйкес энергия өндіруші және энергиямен жабдықтаушы ұйымдардың қызметін бақылау мен реттеуді жүзеге асырады .

Комитеттің негізгі міндеттерінің бірі телекоммуникация және почта байланысы, әуежайлар мен аэронавигация қызметтерін қоспағанда, табиғи монополиялар салаларындағы және бәсекелестікті қорғау және монополистік қызметті шектеу саласындағы мемлекеттік саясатты қалыптастыруға және іске асыруға қатысу болып табылады.

Қойылған міндеттерді шешу үшін Комитетке тиісті функциялар берілген, олардың арасында Комитет туралы ережеде өз құзыреті шегінде әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қозғау және қарау, сондай-ақ Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодексінде белгіленген тәртіппен әкімшілік жаза қолдану айтылған.

ӘҚБтК 714-бабының 1-бөлігінде белгіленген өз құзыреті шегінде табиғи монополиялар салаларындағы басшылықты жүзеге асыратын уәкілетті орган Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрлігінің Табиғи монополияларды реттеу, бәсекелестікті және тұтынушылардың құқықтарын қорғау комитеті атынан Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрлігінің Табиғи монополияларды реттеу, бәсекелестікті және тұтынушылардың құқықтарын қорғау жөніндегі комитеті осы көзделген 164, 165, 166, 167, 168, 250, 464(бірінші бөлім) баптармен әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.

2 бөлім. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және әкімшілік жаза қолдануға уәкілетті лауазымды адамдар ӘҚБтК-тің 714-бабының 2-бөлігінде заң шығарушы болып табылады. Оларға жатады:

- табиғи монополиялар салаларында басшылықты жүзеге асыратын уәкілетті органның басшысы және оның орынбасарлары. Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрлігінің Табиғи монополияларды реттеу, бәсекелестікті және тұтынушылардың құқықтарын қорғау комитетіне басшылықты Комитетке жүктелген міндеттердің орындалуына және оның функцияларын жүзеге асыруға дербес жауапты болатын төраға жүзеге асырады. Комитет төрағасының Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес қызметке тағайындалатын және қызметтен босатылатын орынбасарлары болады;

- табиғи монополиялар салаларында басшылықты жүзеге асыратын уәкілетті органның аумақтық бөлімшелерінің басшылары және олардың орынбасарлары. Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрлігі Табиғи монополияларды реттеу, бәсекелестікті және тұтынушылардың құқықтарын қорғау Комитетінің облыстар, республикалық маңызы бар қалалар, астана бойынша департаменттері уәкілетті органның аумақтық бөлімшелері болып табылады.

715-бап. Техникалық реттеу және өлшем бірлігін қамтамасыз ету саласындағы мемлекеттік бақылауды жүзеге асыратын органдар

1. Техникалық реттеу және өлшем бірлігін қамтамасыз ету саласындағы мемлекеттік бақылауды жүзеге асыратын органдар осы Кодекстің 193 (бірінші бөлігінде), 203, 415 (бірінші бөлігінде), 417 (екінші, үшінші, төртінші және бесінші бөліктерінде), 418 (бірінші және екінші бөліктерінде), 419 (бірінші бөлігінде), 464 (бірінші бөлігінде), 638 (бірінші бөлігінде) - баптарында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.

2. Әкімшілік жазалар Қазақстан Республикасының мемлекеттік бақылау және қадағалау жөніндегі Бас мемлекеттік инспекторы мен оның орынбасарлары, сондай-ақ облыстардың және қалалардың мемлекеттік бақылау және қадағалау жөніндегі бас мемлекеттік инспекторлары мен олардың орынбасарлары қолдануға құқылы.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Қазақстан Республикасында өнімдердің, көрсетілетін қызметтер мен процестердің қауіпсіздігін қамтамасыз етуге бағытталған техникалық реттеудің мемлекеттік жүйесінің құқықтық негіздерін "Техникалық реттеу туралы" Қазақстан Республикасының Заңы белгілейді.

Заң мынадай ұғымдарға анықтама береді:

– Техникалық реттеу-өнімге қойылатын міндетті талаптарды белгілеу, қолдану және орындау саласындағы немесе өнімге қойылатын талаптарға байланысты жобалау (іздістіруді қоса алғанда), өндіру, құрылыс, монтаждау, баптау, пайдалану, сақтау, тасымалдау, өткізу және кәдеге жарату процестеріне, сондай-ақ сәйкестікті бағалау саласындағы қатынастарды құқықтық реттеу (1-баптың 46) тармақшасы));

- уәкілетті орган-Техникалық реттеу саласындағы мемлекеттік реттеуді жүзеге асыратын мемлекеттік орган (1-баптың 50) тармақшасы).

"Өлшем бірлігін қамтамасыз ету туралы" Қазақстан Республикасының Заңы Қазақстан Республикасында өлшем бірлігін қамтамасыз етудің құқықтық, экономикалық және ұйымдастырушылық негіздерін белгілейді, метрологиялық қызмет саласындағы мемлекеттік басқару органдары, жеке және заңды тұлғалар арасындағы қатынастарды реттейді және Қазақстан Республикасының азаматтары мен экономикасының құқықтары мен заңды мүдделерін өлшеудің дұрыс емес нәтижелерінің салдарынан қорғауға бағытталған.

"Өлшем бірлігін қамтамасыз ету туралы" Заңда мынадай ұғымдар ашылады:

- өлшем бірлігі-өлшеу жағдайы, онда олардың нәтижелері заңға тәуелді шамалар бірліктерінде және Өлшем қателіктері берілген ықтималдықпен белгіленген шекараларда көрсетілген (1-баптың 7) тармақшасы));

- уәкілетті орган-Техникалық реттеу және метрология саласында мемлекеттік реттеуді жүзеге асыратын мемлекеттік орган (1-баптың 22) тармақшасы).

"Өлшем бірлігін қамтамасыз ету туралы" Заңның 5-бабына сәйкес өлшем бірлігін қамтамасыз ету жөніндегі қызметті мемлекеттік басқаруды Қазақстан Республикасының уәкілетті органы жүзеге асырады.

Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрлігі Техникалық реттеу және өлшем бірлігін қамтамасыз ету саласында басшылықты жүзеге асыратын Қазақстан Республикасының мемлекеттік органы болып табылады.

Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрлігінің реттеуші, іске асыру және бақылау функцияларын жүзеге асыратын, сондай – ақ Техникалық реттеу, өлшем бірлігін қамтамасыз ету салаларындағы Министрліктің стратегиялық

функцияларын орындауға қатысатын ведомствосы Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрлігінің (бұдан әрі-Комитет) техникалық реттеу және метрология комитеті болып табылады.

Комитет техникалық реттеу және өлшем бірлігін қамтамасыз ету саласындағы мемлекеттік бақылауды тікелей жүзеге асыратын орган бола отырып, хаттамалар жасауға, әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодексінде белгіленген тәртіппен әкімшілік жаза қолдануға құқылы.

Аталған құқық қолданылатын әкімшілік құқық бұзушылық ӘҚБтК-нің 715-бабының 1-бөлігінде көрсетілген.

2 бөлім. Техникалық реттеу және өлшем бірлігін қамтамасыз ету саласындағы мемлекеттік бақылауды жүзеге асыратын лауазымды адамдарға:

1) Қазақстан Республикасының мемлекеттік бақылау жөніндегі Бас мемлекеттік инспекторы - уәкілетті органның басшысы, яғни Комитет төрағасы;

2) Қазақстан Республикасының мемлекеттік бақылау жөніндегі Бас мемлекеттік инспекторының орынбасарлары - уәкілетті орган басшысының орынбасарлары, яғни Комитет төрағасының орынбасарлары;

3) облыстардың, республикалық маңызы бар қалалардың, астананың мемлекеттік бақылау жөніндегі бас мемлекеттік инспекторлары – аумақтық бөлімшелердің басшылары, яғни тиісті әкімшілік - аумақтық бірлік бойынша Комитет департаменттерінің басшылары;

4) облыстардың, республикалық маңызы бар қалалардың, астананың және қалалардың мемлекеттік бақылау жөніндегі бас мемлекеттік инспекторларының орынбасарлары – аумақтық бөлімшелер басшыларының орынбасарлары және олардың құрылымдық бөлімшелерінің басшылары, яғни Комитеттің тиісті әкімшілік - аумақтық бірлік жөніндегі департаменттері басшыларының орынбасарлары және олардың құрылымдық бөлімшелерінің басшылары.

Аталған лауазымды адамдардың ӘҚБтК 715-бабының 2-бөлігіне сәйкес әкімшілік жаза қолдануға құқығы бар.

716-бап. Ауыл шаруашылығы техникасын тіркеу жөніндегі уәкілетті орган

1. Ауыл шаруашылығы техникасын тіркеу жөніндегі уәкілетті орган осы кодекстің 590 (бірінші, екінші бөліктерінде) (Тракторларды, өздігінен жүретін ауыл шаруашылығы, мелиоративтік және жол-құрылыс машиналарын жүргізушілер жасаған құқық бұзушылықтар бөлігінде), 612, 617, 619, 627-баптарында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді ауыл шаруашылығы техникасын, тракторларды, өзге де өздігінен жүретін машиналар мен жабдықтарды тіркеу жөніндегі қадағалаушы уәкілетті органдарға қатысты бөлігінде қарайды.

2. Ауыл шаруашылығы техникасын тіркеу жөніндегі уәкілетті органның атынан әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және әкімшілік жазалар қолдануға

ауыл шаруашылығы техникасын тіркеу жөніндегі аудандық және облыстық уәкілетті органдардың инженер-инспекторлары құқылы.

Түсініктеме _____

1-бөлім. Тракторларды және олардың базасында жасалған өздігінен жүретін шассилер мен механизмдерді, монтаждалған арнайы жабдығы бар тіркемелерді қоса алғанда, олардың тіркемелерін, өздігінен жүретін ауыл шаруашылығы, мелиоративтік және жол-құрылыс машиналары мен механизмдерін, жүріп өту мүмкіндігі жоғары арнайы машиналарды мемлекеттік тіркеу қағидаларын бекіту туралы, жүріп өту мүмкіндігі жоғары арнайы машиналарды жыл сайынғы мемлекеттік техникалық байқаудан өткізу қағидалары (бұдан әрі – қағидалар) бекітілсін. Ереже келесі анықтамадан тұрады:

- машиналарды мемлекеттік тіркеу-машиналарды тіркеу, мемлекеттік тіркеу нөмірлік белгілерін және олардың жол қозғалысына қатысуға жіберілгенін растайтын машиналарға тіркеу құжаттарын беру бойынша тіркеу пункттерінің қызметі.

Тіркеу пункттері деп облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың, ауданның (облыстық маңызы бар қаланың) жергілікті атқарушы органы түсініледі.

Ереже Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрлігі "ауылдық аумақтардың агроөнеркәсіптік кешенін дамытуды мемлекеттік реттеу туралы" Қазақстан Республикасының 2005 жылғы 8 шілдедегі Заңына сәйкес әзірленді.

Осы Заңның 1-бабының 24) тармақшасына сәйкес мемлекеттік техникалық инспекция - тракторларды және олардың базасында жасалған өздігінен жүретін шассилер мен механизмдерді, монтаждалған арнайы жабдығы бар тіркемелерді қоса алғанда, олардың тіркемелерін, өздігінен жүретін ауыл шаруашылығы, мелиоративтік және жол-құрылыс машиналары мен механизмдерін, сондай-ақ жүріп өту мүмкіндігі жоғары арнайы машиналарды тиісті құжаттар мен мемлекеттік тіркеу нөмірлік белгілерін бере отырып, мемлекеттік тіркеу, мемлекеттік техникалық байқаудан өткізу, емтихандар қабылдау және оларды басқару құқығына куәліктер беру, оларды пайдалану ережелерінің сақталуын қадағалау.

Агроөнеркәсіптік кешенді дамыту саласындағы мемлекеттік техникалық инспекцияны жүзеге асыру облыстардың, республикалық маңызы бар қалалардың, астананың, аудандардың жергілікті атқарушы органдарының (әкімдіктерінің) құзыретіне кіреді.

Ауыл шаруашылығы техникасын тіркеу жөніндегі уәкілетті органдар ретінде олардың құзыретіне ӘҚБтК 716-бабының 1-бөлігінде аталған әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарау кіреді.

2 бөлім. Ауыл шаруашылығы техникасын тіркеу жөніндегі уәкілетті органның атынан әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және әкімшілік жаза

қолдануға ауыл шаруашылығы техникасын тіркеу жөніндегі аудандық және облыстық уәкілетті органдардың инженер-инспекторлары, яғни тиісті тіркеу пунктiнiң инженер-инспекторлары құқылы.

717-бап. Өсiмдiк шаруашылығы саласындағы уәкiлеттi мемлекеттiк орган

1. Өсiмдiк шаруашылығы саласындағы уәкiлеттi мемлекеттiк орган осы Кодекстiң 228 (үшiншi және жетiншi бөлiктерiнде) (өзара сақтандыру қоғамдары өсiмдiк шаруашылығында жасаған құқық бұзушылықтар бөлiгiнде), 230 (екiншi бөлiгiнде) (өсiмдiк шаруашылығы өнiмiн өндiрушiлер жасаған құқық бұзушылықтар бөлiгiнде) - баптарында көзделген әкiмшiлiк құқық бұзушылық туралы iстердi қарайды.

2. Әкiмшiлiк құқық бұзушылық туралы iстердi қарауға және әкiмшiлiк жазалар қолдануға өсiмдiк шаруашылығы саласындағы уәкiлеттi мемлекеттiк органның басшысы мен оның орынбасарлары, аумақтық органдардың басшылары мен олардың орынбасарлары құқылы.

ТҮСiНiКТЕМЕ

1-бөлiм. "Өсiмдiк шаруашылығындағы мiндеттi сақтандыру туралы" Қазақстан Республикасының заңында мынадай ұғымдарға анықтама берiледi:

- өсiмдiк шаруашылығы - Өсiмдiк шаруашылығы өнiмдерiн өндiрумен айналысатын жеке және заңды тұлғаларды-ауыл шаруашылығы өнiмдерiн өндiрушiлердi қамтитын ауыл шаруашылығы саласының өндiрiс кешенi(1-баптың 8) тармақшасы);

- өсiмдiк шаруашылығы саласындағы уәкiлеттi мемлекеттiк орган - Қазақстан Республикасының Үкiметi айқындайтын, өсiмдiк шаруашылығын дамыту саласындағы мемлекеттiк реттеудi жүзеге асыратын мемлекеттiк орган (1-баптың 12) тармақшасы).

Аталған Заң өсiмдiк шаруашылығындағы мiндеттi сақтандыру саласында туындайтын қоғамдық қатынастарды реттейдi және оны жүргiзудiң құқықтық, қаржылық және ұйымдастырушылық негiздерiн белгiлейдi.

Заңның 5-бабына сәйкес, Өсiмдiк шаруашылығы саласындағы уәкiлеттi орган:

- өсiмдiк шаруашылығы саласындағы мемлекеттiк саясатты жүзеге асырады;
- өсiмдiк шаруашылығын дамыту үшiн құқықтық және экономикалық жағдайларды жетiлдiредi;

- республикадағы және шетелдегi өсiмдiк шаруашылығы саласының жағдайын зерттейдi;

- егiстiктiң жойылған алқаптарын анықтау әдiстемесiн әзiрлейдi және бекiтедi;

- Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкiне қоғамдардың атауы мен орналасқан жерiн көрсете отырып, оның тiзiлiмiн ұсынады;

- өсiмдiк шаруашылығындағы мiндеттi сақтандыру шартының және сақтандыру төлемдерiн iшiнара өтеу тәртiбi мен талаптары туралы шарттың үлгi нысанын әзiрлейдi және бекiтедi;

- міндетті сақтандыруға жататын өсімдік шаруашылығы өнімінің түрлерін өндіруге арналған егіс алаңының бір гектарына арналған шығындар нормативтерін әзірлейді және бекітеді;

- өсімдік шаруашылығындағы міндетті сақтандыруды қолдау үшін бөлінетін ақшаны пайдалану тәртібін және агент қызметіне ақы төлеу мөлшерін әзірлейді және бекітеді;

- қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті мемлекеттік органның және азаматтық қорғау саласындағы уәкілетті органның ұсынысы бойынша қолайсыз табиғат құбылыстарын айқындау өлшемдері мен сипаттамаларын әзірлейді және бекітеді;

- ауданның (облыстық маңызы бар қаланың) жергілікті атқарушы органының қолайсыз табиғат құбылысының әсеріне ұшыраған егістік алқаптарының мөлшерін айқындау үшін комиссия құру және оның жұмысын ұйымдастыру тәртібін және тексеру актісінің нысанын әзірлейді және бекітеді;

- гидрометеорологиялық қызмет органының және (немесе) азаматтық қорғау саласындағы уәкілетті органның қолайсыз табиғат құбылысы фактісін растайтын анықтамасының үлгі нысанын әзірлейді және бекітеді;

- облыстың, республикалық маңызы бар қаланың және астананың жергілікті атқарушы органының бақылау функцияларын жүзеге асыруы үшін қажетті ақпарат пен құжаттарды сақтанушының, сақтандырушының, агенттің және қоғамның ұсыну қағидаларын әзірлейді және бекітеді;

- "өсімдік шаруашылығындағы міндетті сақтандыру туралы" заңда, Қазақстан Республикасының өзге де заңдарында, Қазақстан Республикасы Президентінің және Қазақстан Республикасы Үкіметінің актілерінде көзделген өзге де өкілеттіктерді жүзеге асырады.

Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрлігінің Агроөнеркәсіптік кешендегі мемлекеттік инспекция комитеті (бұдан әрі - комитет) Министрліктің құзыреті шегінде өсімдік шаруашылығы саласындағы реттеу, іске асыру және бақылау-қадағалау функцияларын жүзеге асыратын мемлекеттік орган және ведомство болып табылады.

Комитет өсімдік шаруашылығы саласындағы уәкілетті орган ретінде Қазақстан Республикасының заңдарында белгіленген құзыреті шегінде әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша іс жүргізуді жүзеге асыруға құқылы.

Комитеттің ведомстволық бағыныстылығына ӘҚБтК-нің мынадай баптарында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер жатады;

- 228-бап "Қазақстан Республикасының сақтандыру және сақтандыру қызметі туралы заңнамасында белгіленген талаптарды бұзу" (үшінші және жетінші бөліктерінде) (өзара сақтандыру қоғамдарының өсімдік шаруашылығында жасаған құқық бұзушылықтар бөлігінде);

- 230-бап "Қазақстан Республикасының міндетті сақтандыру туралы заңнамасын бұзу" (екінші бөлігі) (өсімдік шаруашылығы өнімдерін өндірушілер жасаған құқық бұзушылықтар бөлігінде).

2 бөлім. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және әкімшілік жаза қолдануға уәкілеттік берілген лауазымды адамдар Әкімшілік Кодекстің 717-бабының 2-бөлігінде заң шығарушы болып табылады. Оларға жатады:

- өсімдік шаруашылығы саласындағы басшылықты жүзеге асыратын уәкілетті органның басшысы және оның орынбасарлары. Комитетті Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрінің бұйрығымен қызметке тағайындалатын және қызметтен босатылатын Төраға басқарады. Комитет төрағасының Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес қызметке тағайындалатын және қызметтен босатылатын орынбасары болады.

- аумақтық органдардың басшылары және олардың орынбасарлары, яғни тиісті әкімшілік-аумақтық бірлік комитетінің аумақтық инспекцияларының басшылары және олардың орынбасарлары.

718-бап. Объектілер құрылысының сапасына мемлекеттік сәулет-құрылыс бақылауын және қадағалауды жүзеге асыратын органдар

1. Объектілер құрылысының сапасын мемлекеттік сәулет-құрылыс бақылауын және қадағалауын жүзеге асыратын органдар осы кодекстің 309, 312 (бірінші бөлігінде), 315, 316 (бірінші бөлігінде), 317 (бірінші, екінші, үшінші және 3-1-бөліктерінде), 317-1 (бірінші бөлігінде), 317-2 (бірінші бөлігінде) - баптарында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.), 318, 321, 322, 323, 464 ((бірінші бөлігінде) - баптарында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.

1-1. Сәулет, қала құрылысы және құрылыс істері жөніндегі уәкілетті орган осы Кодекстің 323-1-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.

2. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және әкімшілік жазалар қолдануға Қазақстан Республикасының Бас мемлекеттік құрылыс инспекторы мен оның орынбасарлары, сондай-ақ облыстардың, республикалық маңызы бар қалалардың, астананың бас мемлекеттік құрылыс инспекторлары құқылы.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1 бөлім. Қазақстан Республикасында сәулет, қала құрылысы және құрылыс қызметін жүзеге асыру процесінде мемлекеттік органдар, жеке және заңды тұлғалар арасында туындайтын қатынастар "Қазақстан Республикасындағы сәулет, қала құрылысы және құрылыс қызметі туралы" Қазақстан Республикасының Заңын реттейді. Заң адамның толыққанды тіршілік ету ортасын қалыптастыруға, елді мекендер мен қонысаралық аумақтарды тұрақты дамытуға бағытталған.

Заңның 31-1-бабына сәйкес мемлекеттік сәулет-құрылыс бақылау және қадағалау жүзеге асырылады:

1) жер учаскесіне тиісті құқықтың, бекітілген жобалау (жобалау-сметалық) құжаттаманың, жобалар сараптамасының оң қорытындысының болуы, сондай-ақ мемлекеттік сәулет-құрылыс бақылауын және қадағалауды жүзеге асыратын органдарға құрылыс-монтаж жұмыстарын жүргізудің басталғаны туралы хабарлауы;

2) хабарламада көрсетілген деректердің анықтығы;

3) лицензияланатын сәулет, қала құрылысы және құрылыс қызметінің тиісті түрлерін жүзеге асыру құқығына лицензияның болуы;

4) орындалған (орындалатын) құрылыс-монтаж жұмыстарының, қолданылатын Құрылыс материалдары (бұйымдары, құрастырмалары) мен жабдықтарының бекітілген жобалық шешімдерге және мемлекеттік (мемлекетаралық) нормативтерге, оның ішінде тіреу және қоршау конструкцияларының беріктігін, орнықтылығын, сенімділігін және ғимараттардың (құрылыстардың) пайдалану сапасын қамтамасыз ету жөніндегі нормативтерге сәйкестігіне;

5) мердігердің (бас мердігердің) құрылыс сапасын (кіру, операциялық, қабылдау, зертханалық, геодезиялық және басқа) жеке өндірістік бақылаудың және қадағалаудың барлық түрлері мен нысандарын ұйымдастыруына және жүзеге асыруына;

6) атқару құжаттамасының уақтылы және дұрыс ресімделуі;

7) объектілерді салу кезінде Тапсырыс берушінің (меншік иесінің) техникалық және авторлық қадағалауларды ұйымдастыруына және жүзеге асыруына;

8) техникалық және авторлық қадағалауды жүзеге асыратын тұлғалардың Қазақстан Республикасының сәулет, қала құрылысы және құрылыс қызметі туралы заңнамасында белгіленген талаптарды сақтауына құқығы бар.

Мемлекеттік сәулет-құрылыс инспекциясы:

1) сәулет, қала құрылысы, құрылыс және мемлекеттік сәулет-құрылыс бақылауы істері жөніндегі жергілікті атқарушы органдардың қызметіне мемлекеттік сәулет-құрылыс бақылауын жүзеге асыратын сәулет, қала құрылысы және құрылыс істері жөніндегі уәкілетті органның құрылымдық бөлімшесінің;

2) объектілер құрылысының сапасына мемлекеттік сәулет-құрылыс бақылауын жүзеге асыратын облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың жергілікті атқарушы органына жүктеледі.

Мемлекеттік сәулет-құрылыс инспекциясына:

- салынып жатқан (реконструкцияланатын, кеңейтілетін, жаңғыртылатын, күрделі жөнделетін) және пайдалануға енгізілген объектілердің мониторингі;

- жойылмайтын бұзушылықтарға жол берген немесе белгіленген нормативтік мерзімде жол берілген бұзушылықтарды жоймаған заңды және лауазымды тұлғаларға қатысты заңнамада белгіленген шаралар қабылдау.

- техникалық және авторлық қадағалау қызметін бақылауды жүзеге асыру;

- объектілерді салу кезінде Тапсырыс берушінің (меншік иесінің) техникалық және авторлық қадағалауларды ұйымдастыруын және жүзеге асыруын бақылауды жүзеге асыру.

Сонымен қатар, инспекция тұратын объектілер құрылысының сапасына мемлекеттік сәулет-құрылыс бақылауын және қадағалауды жүзеге асыратын органдарға ӘҚБтК 718-бабының 1-бөлігінде аталған әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарау функциясы жүктелген.

Часть 1-1. Сәулет, қала құрылысы және құрылыс істері жөніндегі уәкілетті орган - сәулет, қала құрылысы және құрылыс қызметін мемлекеттік басқару саласында басшылықты жүзеге асыратын орталық мемлекеттік орган ("Қазақстан Республикасындағы сәулет, қала құрылысы және құрылыс қызметі туралы" Заңның 1-бабының 52) тармақшасы).

Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрлігі сәулет, қала құрылысы және құрылыс қызметі саласында басшылықты жүзеге асыратын Қазақстан Республикасының мемлекеттік органы болып табылады.

Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрлігінің Құрылыс және тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық істері комитеті (ары қарай – Комитет) Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес құзыреті шегінде сәулет, қала құрылысы және құрылыс қызметі, тұрғын үй қатынастары, коммуналдық шаруашылық және коммуналдық қалдықтармен (қатты тұрмыстық қалдықтарды қоспағанда) жұмыс істеу, сумен жабдықтау және су бұру, жылумен жабдықтау (Жылу электр орталықтары мен қазандықтардан басқа) саласындағы мемлекеттік реттеу саласында бақылау және іске асыру функцияларын жүзеге асыратын Министрліктің ведомствосы болып табылады. (орталықтандырылған жылумен жабдықтау аймағында жылу энергиясын өндіруді жүзеге асыратын ұйымдар).

Комитет "Қазақстан Республикасының сәулет, қала құрылысы және құрылыс қызметі туралы заңнамасын бұзу" ӘҚБтК 323-1-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық жасаған жағдайда сәулет, қала құрылысы, құрылыс және мемлекеттік сәулет-құрылыс бақылау істері жөніндегі жергілікті атқарушы органдарға нұсқамалар береді және Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодексінде белгіленген әкімшілік ықпал ету шараларын қолданады.

2 бөлім. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарау және әкімшілік жазалар қолдану құқығы Қазақстан Республикасының Бас мемлекеттік құрылыс инспекторы мен оның орынбасарларына, сондай-ақ облыстардың, республикалық маңызы бар қалалардың, астананың бас мемлекеттік құрылыс инспекторларына беріледі.

Сәулет, қала құрылысы, құрылыс және мемлекеттік сәулет-құрылыс бақылауы істері жөніндегі жергілікті атқарушы органдардың қызметіне мемлекеттік сәулет-құрылыс бақылауын және қадағалауды жүзеге асыратын уәкілетті органның басшысы (Комитет төрағасы), оның орынбасарлары және лауазымдық міндеттеріне

бақылауды жүзеге асыру кіретін штат қызметкерлері тиісінше Қазақстан Республикасының Бас мемлекеттік құрылыс инспекторы болып табылады., бас мемлекеттік құрылыс инспекторының орынбасарлары және Қазақстан Республикасының Мемлекеттік құрылыс инспекторлары.

Ведомстволық бағынысты аумақта объектілер құрылысының барысы мен сапасына мемлекеттік сәулет-құрылыс бақылауын және қадағалауды жүзеге асыратын облыстық, республикалық маңызы бар қалалардың, астананың органдарының басшылары, олардың орынбасарлары мен лауазымдық міндеттеріне құрылыстарды жедел инспекциялау кіретін штат қызметкерлері тиісінше облыстардың, республикалық маңызы бар қалалардың, астананың бас мемлекеттік құрылыс инспекторлары, бас мемлекеттік құрылыс инспекторының орынбасарлары және мемлекеттік құрылыс инспекторлары болып табылады.

719-бап. Мемлекеттік статистика саласындағы уәкілетті орган

1. Мемлекеттік статистика саласындағы уәкілетті орган осы Кодекстің 497, 499, 500, 501, 502, 503-баптарында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.

2. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және әкімшілік жазалар қолдануға мемлекеттік статистика саласындағы уәкілетті органның аумақтық органдарының басшылары мен олардың орынбасарлары құқылы.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1 бөлім. Қазақстан Республикасындағы мемлекеттік статистикалық қызмет процесінде туындайтын қоғамдық қатынастар "мемлекеттік статистика туралы"Қазақстан Республикасының Заңын реттейді. Заң қоғамның, мемлекет пен халықаралық қоғамдастықтың ресми статистикалық ақпаратқа деген қажеттілігін қанағаттандыруға бағытталған.

Заң мынадай ұғымдарға анықтамалар береді:

- мемлекеттік статистика-ресми статистикалық ақпаратты өндіру (1-баптың 6) тармақшасы);

- мемлекеттік статистика саласындағы уәкілетті орган - өз құзыреті шегінде мемлекеттік статистика саласындағы басшылықты, сондай-ақ салааралық үйлестіруді жүзеге асыратын мемлекеттік орган (1-баптың 7) тармақшасы).

Мемлекеттік статистика саласындағы уәкілетті орган мынадай функцияларды орындайды:

- мемлекеттік статистика саласындағы мемлекеттік саясатты қалыптастыру кезінде орталық және жергілікті атқарушы органдардың және Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің қызметін үйлестіреді;

- мемлекеттік статистика саласындағы мемлекеттік саясатты әзірлейді және іске асырады;

- өз құзыреті шегінде мемлекеттік статистика саласындағы нормативтік құқықтық актілерді әзірлейді және бекітеді;

- халықаралық статистикалық стандарттарға сәйкес статистикалық әдіснаманы қалыптастырады;

- жалпымемлекеттік статистикалық байқаулар бойынша статистикалық әдіснаманы, оның ішінде әдістемелерді бекітеді;

- статистикалық жұмыс жоспарына сәйкес жалпымемлекеттік статистикалық байқауларды ұйымдастырады және өткізеді;

- уәкілетті органның қызметімен қанағаттану деңгейін мониторингілеу мақсатында респонденттер мен пайдаланушыларға сауалнама жүргізу және тәртібін анықтайды;

- респонденттердің қатысуымен ерікті негізде жалпы мемлекеттік және (немесе) ведомстволық статистикалық байқаулар бойынша статистикалық нысандар жобаларын және оларды толтыру жөніндегі нұсқаулықтарды тестілеу мен талқылауды өткізу тәртібін айқындайды және өткізеді;

- бағаны тіркеу тәртібін анықтайды және жүргізеді;

- "мемлекеттік статистика туралы" заңда, Қазақстан Республикасының өзге де заңдарында, Қазақстан Республикасы Президентінің және Қазақстан Республикасы Үкіметінің актілерінде көзделген өзге де функцияларды жүзеге асырады.

Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрлігі Мемлекеттік статистикалық қызмет саласында басшылықты жүзеге асыратын Қазақстан Республикасының мемлекеттік атқарушы органы болып табылады.

Министрліктің ведомстволары бар:

1) Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрлігінің Табиғи монополияларды реттеу, бәсекелестікті және тұтынушылардың құқықтарын қорғау комитеті;

2) Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрлігінің Статистика комитеті.

Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрлігінің Статистика комитеті (бұдан әрі - комитет) өзіне жүктелген функцияларды жүзеге асыратын Министрліктің ведомствосы болып табылады.

Комитеттің негізгі міндеттері Мемлекеттік статистика саласындағы мемлекеттік саясатты іске асыру болып табылады.

Дәл осы Комитет Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен мемлекеттік статистика саласындағы әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша іс жүргізуді жүзеге асырады. Комитеттің құзыретіне Әкімшілік кодексінің 497, 499, 500, 501, 502, 503-баптарына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер кіреді.

2 бөлім. Мемлекеттік статистика саласындағы уәкілетті органның бірыңғай жүйесін орталық атқарушы орган және оған бағынысты аумақтық органдар құрайды. Аумақтық

органдар өз қызметін Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген өкілеттіктер және орталық атқарушы орган бекіткен ережелер шегінде жүзеге асырады.

Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрлігі Статистика комитетінің облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың департаменті Аумақтық мемлекеттік орган болып табылады. Департаментке басшылықты Департаментке жүктелген міндеттердің орындалуына және оның функцияларын жүзеге асыруға дербес жауапты болатын департамент басшысы жүзеге асырады.

Департамент басшысын Комитет төрағасының ұсынуы бойынша Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрлігінің Жауапты хатшысы қызметке тағайындайды және қызметтен босатады. Департамент басшысының Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес қызметке тағайындалатын және қызметтен босатылатын орынбасарлары болады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және әкімшілік жазалар қолдануға тек қана мемлекеттік статистика саласындағы уәкілетті органның аумақтық органдарының басшылары мен олардың орынбасарлары құқылы.

720-бап. Мемлекеттік кірістер органдары

1. Мемлекеттік кіріс органдары осы Кодекстің 91(алтыншы, жетінші және сегізінші бөліктерінде), 92 (екінші, үшінші және төртінші бөліктерінде), 92-1, 151 (бірінші бөлігінде), 152, 155, 157, 174 (бірінші, үшінші және төртінші бөліктерінде), 177, 178, 179, 180, 181, 194, 195, 196, 203, 205, 221, 233 (екінші бөлігінде), 239(бірінші және екінші бөліктерінде), 246-1 (бұл бұзушылықтар салықтар бойынша аудит жүргізу кезінде жіберілген кезде), 266, 269, 270, 271, 272, 273, 274, 275, 276, 277, 278, 279, 280, 280-1, 281 (бірінші,2-1,2-2, үшінші бөліктерінде), 282(бірінші және екінші бөліктерінде), 2-1, 2-2, бесінші, оныншы және он екінші), 284, 285, 285-1, 286, 287, 288, 460-1(бірінші бөлігінде), 460-2, 464 (бірінші бөлігінде), 471, 472, 473, 474, 521, 522, 523, 524, 525, 526, 527, 528 (бірінші, екінші және үшінші бөліктерінде), 529, 530, 531, 532 (бірінші бөлігінде), 533, 534, 535, 536, 537, 538, 539, 540, 542, 543(екінші бөлігінде), 546, 547, 548(бірінші бөлігінде), 551, 552(бірінші бөлігінде), 553, 554, 555, 556, 557, 558, 571 (бірінші бөлігінде, екінші, 2-1 және үшінші бөліктерінде) және 571-1-баптарында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.

2. Мемлекеттік кіріс органдары сондай-ақ осы Кодекстің 230 (екінші бөлігінде), 297, 334, 377 (бірінші бөлігінде), 400 (бірінші бөлігінде), 406 (бірінші және екінші бөліктерінде), 425(бірінші бөлігінде), 571 (бесінші, алтыншы, жетінші және сегізінші бөліктерінде), 571-1, 572 (бірінші бөлігінде), 573, 589 (автомобиль көлігіндегі әкімшілік құқық бұзушылықтар бойынша), 590 (бірінші, екінші, бесінші, алтыншы, жетінші, сегізінші және оныншы бөліктерінде) 612(бірінші, үшінші және 4-1-бөліктерінде) және 621 (төртінші бөлігінде) - баптарында, осы бөлікте санамаланған әкімшілік құқық

бұзушылықтар автомобиль, теңіз өткізу пункттерінде және тауарларды Қазақстан Республикасының Мемлекеттік шекарасы арқылы өткізудің өзге де орындарында жасалған кезде жүзеге асырылады.

3. Мемлекеттік кіріс органдарының атынан әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және әкімшілік жазалар қолдануға құқылы:

Мемлекеттік кірістер органдарының ведомстволық бағыныстылығына жатқызылған осы Кодекстің барлық баптары бойынша-Мемлекеттік кірістер органдарының басшылары және олардың орынбасарлары;

осы Кодекстің 91 (алтыншы бөлігінде), 92 (екінші бөлігінде), 195 (бірінші бөлігінде), 269 (бірінші бөлігінде), 270 (бірінші және үшінші бөліктерінде), 271 (бірінші бөлігінде), 272 (бірінші бөлігінде), 276 (бірінші бөлігінде), 284 (бірінші, үшінші, бесінші, жетінші, тоғызыншы, он бірінші, он үшінші, он бесінші және Он жетінші бөліктерінде) - баптарында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтар бойынша ескерту түріндегі әкімшілік жаза, сондай-ақ осы Кодекстің 897 - бабында көзделген тәртіппен айыппұл сондай-ақ кеден ісі саласындағы құқық бұзушылықтар бойынша – Мемлекеттік кірістер органдарының басшы уәкілеттік берген лауазымды адамдары.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім.Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігінің Мемлекеттік кірістер комитеті (ары қарай– Комитет) орталық атқарушы органның құзыреті шегінде кеден ісі саласында реттеуші, іске асыру және бақылау функцияларын жүзеге асыратын, салықтардың, кедендік және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдердің толық және уақтылы түсуін, әлеуметтік төлемдерді есептеуді, ұстауды, аударуды, этил спирті мен алкоголь өнімінің, темекі өнімдерінің өндірілуін, айналымын, мұнай өнімдерінің жекелеген түрлерінің және биоотынның айналымын мемлекеттік реттеуді жүзеге асыратын Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігінің ведомствосы болып табылады, және банкроттық саласындағы мемлекеттік реттеу мен бақылауды жүзеге асыруға қатысу, салық саясатын және кеден ісі саласындағы саясатты іске асыруға қатысу, тауарларды Еуразиялық экономикалық одақтың кедендік шекарасы арқылы өткізуге, оларды Еуразиялық экономикалық одақтың Бірыңғай кедендік аумағы бойынша кедендік бақылаумен тасымалдауға, уақытша сақтауға, кедендік декларациялауға, кедендік рәсімдерге сәйкес шығаруға және пайдалануға байланысты қатынастарды Қазақстан Республикасында кедендік реттеуді әзірлеуге және іске асыруға қатысу, кедендік бақылауды жүргізу, сондай-ақ Қазақстан Республикасының заңнамасымен осы органның қарауына жатқызылған қылмыстық және әкімшілік құқық бұзушылықтардың алдын алу, анықтау, жолын кесу, ашу және тергеу жөніндегі функцияларды және Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес өзге де функцияларды жүзеге асырады.

Комитеттің Қазақстан Республикасының Үкіметі құратын және тарататын мемлекеттік мекемелер нысанындағы заңды тұлғалар болып табылатын аумақтық

органдары бар, оларға: облыстар, Астана, Алматы және Шымкент қалалары бойынша Мемлекеттік кірістер департаменттері, аудандар, қалалар және қалалардағы аудандар бойынша және арнайы экономикалық аймақтардың аумақтары бойынша Мемлекеттік кірістер басқармалары, сондай-ақ мамандандырылған мемлекеттік мекемелер жатады.

Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігі Мемлекеттік кірістер комитетінің құзыреттері қатарына заң шығарушы әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауды жатқызады, олардың тізбесі ӘҚБтК-нің 720-бабының 1-бөлігінде бекітілген.

2 бөлім. Егер олар автомобиль, теңіз өткізу пункттерінде және тауарларды Қазақстан Республикасының Мемлекеттік шекарасы арқылы өткізудің өзге де орындарында жасалса, ӘҚБтК-нің 720-бабының 2-бөлігінде тізбесі бекітілген Әкімшілік құқық бұзушылықтар ерекше санға жатқызылуы мүмкін.

"Қазақстан Республикасының Мемлекеттік шекарасы туралы" 2013 жылғы 16 қаңтардағы Қазақстан Республикасының Заңына сәйкес теміржол, автомобиль вокзалы немесе станция, теңіз немесе өзен порты, халықаралық әуежай немесе әуеайлақ шегіндегі аумақ (акватория), сондай-ақ адамдарды, көлік құралдарын, жүктер мен тауарларды өткізу жүзеге асырылатын тиісті инфрақұрылымы бар мемлекеттік шекараға тікелей жақын жерде арнайы бөлінген өзге де учаске мемлекеттік шекара арқылы өткізу пункті болып танылады.

Бұл ретте мемлекеттік шекара арқылы көлік құралдарын, жүктер мен тауарларды өткізу мемлекеттік кіріс органдарының және өзге де бақылаушы органдардың көлік құралдарын, жүктер мен тауарларды Қазақстан Республикасына әкелу немесе Қазақстан Республикасынан әкету құқығына рұқсат беру белгілері болған кезде жүзеге асырылады.

Аталған әкімшілік құқық бұзушылықтар сондай-ақ Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігі Мемлекеттік кірістер комитетінің ведомстволық қарауына жатады.

3 бөлім. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және әкімшілік жаза қолдануға уәкілетті лауазымды адамдар заң шығарушымен анықталған:

Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігінің Мемлекеттік кірістер комитеті органдарының басшылары;

Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігінің Мемлекеттік кірістер комитеті органдары басшыларының орынбасарлары.

Арнайы ведомстволық бағыныстылық әкімшілік істерді қарау және ескерту түрінде, сондай-ақ осы Кодекстің 897-бабында көзделген тәртіппен айыппұл түрінде әкімшілік жаза қолдану өкілеттіктері функционалдық түрде жүктелген өзге де лауазымды адамдар үшін белгіленген.

Мұндай өкілеттіктерді Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігінің Мемлекеттік кірістер комитеті органдарының басшылары береді.

Мұндай ведомстволық бағыныстылық қатарына заң шығарушы әкімшілік құқық бұзушылықтар жатқызылды, олардың тізбесі ӘҚБТК-нің 720-бабының 3-бөлімінде бекітілген.

721-бап. Мемлекеттік қызмет істері және сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл жөніндегі уәкілетті орган

1. Мемлекеттік қызмет істері және сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл жөніндегі уәкілетті орган осы Кодекстің 274, 473, 475-баптарында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.

2. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және әкімшілік жазалар қолдануға Мемлекеттік қызмет істері және сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл жөніндегі уәкілетті органның құрылымдық бөлімшесінің басшысы мен оның орынбасарлары, мемлекеттік қызмет істері жөніндегі уәкілетті органның аумақтық бөлімшелерінің басшылары мен олардың орынбасарлары құқылы.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Қазақстанда сыбайлас жемқорлыққа қарсы күреске ерекше көңіл бөлінеді, бұған Қазақстан Республикасы Президентінің 2014 жылғы 26 желтоқсандағы "Қазақстан Республикасының 2015-2025 жылдарға арналған сыбайлас жемқорлыққа қарсы стратегиясы туралы" Жарлығы дәлел бола алады, ол осы маңызды мәселе бойынша Қазақстанның қағидатты ұстанымын көрсетеді және алдағы жылдары мемлекеттің сыбайлас жемқорлыққа қарсы саясатының негізі болып табылады.

Бұдан басқа, елде "сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл туралы" 2015 жылғы 18 қарашадағы Қазақстан Республикасының Заңы қолданылады:

"сыбайлас жемқорлық" - жауапты мемлекеттік лауазымды атқаратын адамдардың, мемлекеттік міндеттерді атқаруға уәкілетті адамдардың, мемлекеттік міндеттерді атқаруға уәкілеттік берілген адамдарға теңестірілген адамдардың, лауазымды адамдардың өзінің лауазымдық (қызметтік) өкілеттіктерін және онымен байланысты мүмкіндіктерді жеке өзі немесе делдалдар арқылы мүліктік (мүліктік емес) игіліктер мен артықшылықтар алу мақсатында заңсыз пайдалануы, сол сияқты осы адамдарға игіліктер мен артықшылықтар беру жолымен оларды сатып алу;

"сыбайлас жемқорлыққа қарсы саясат" – сыбайлас жемқорлық тәуекелдерін төмендетуге, қоғамның мемлекеттік органдардың қызметіне сенімін арттыруға бағытталған құқықтық, әкімшілік және ұйымдастырушылық шаралар және осы Заңға сәйкес өзге де шаралар;

"сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс – қимыл" - сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл субъектілерінің өз өкілеттіктері шегінде сыбайлас жемқорлықтың алдын алу, оның ішінде қоғамда сыбайлас жемқорлыққа қарсы мәдениетті қалыптастыру, сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтар жасауға ықпал ететін себептер мен

жағдайларды анықтау және жою жөніндегі, сондай-ақ сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтарды анықтау, жолын кесу, ашу және тергеу және олардың зардаптарын жою жөніндегі қызметі;

"сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс – қимыл жөніндегі уәкілетті орган" - өз өкілеттіктері шегінде Қазақстан Республикасының Сыбайлас жемқорлыққа қарсы саясатын іске асыру және сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл саласындағы үйлестіру жөніндегі функцияларды жүзеге асыратын мемлекеттік қызмет және сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл саласындағы орталық атқарушы орган және оның ведомствосы, олардың аумақтық бөлімшелері;

"сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылық" - сыбайлас жемқорлық белгілері бар құқыққа қарсы кінәлі әрекет (әрекет немесе әрекетсіздік), ол үшін заңмен әкімшілік немесе қылмыстық жауаптылық белгіленген.

Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл субъектілеріне:

- 1) сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл жөніндегі уәкілетті орган;
- 2) Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс – қимылдың өзге де субъектілері-мемлекеттік органдар, квазимемлекеттік сектор субъектілері, қоғамдық бірлестіктер, сондай-ақ өзге де жеке және заңды тұлғалар.

Қазақстан Республикасының Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл агенттігі сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл жөніндегі уәкілетті орган болып табылады, ол өзіне жүктелген өкілеттіктеріне сәйкес ӘҚБтК-нің 721-бабының 1-бөлігінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.

2 бөлім. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және әкімшілік жазалар қолдануға уәкілетті лауазымды тұлғалар ретінде заң шығарушы белгілеген:

Қазақстан Республикасы Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл агенттігінің құрылымдық бөлімшесінің басшылары;

Қазақстан Республикасы Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл агенттігінің құрылымдық бөлімшесі басшысының орынбасарлары;

Қазақстан Республикасы Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл агенттігінің аумақтық бөлімшелерінің басшылары;

Қазақстан Республикасы Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл агенттігінің аумақтық бөлімшелері басшыларының орынбасарлары.

722-бап. Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігінің органдары

1. Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігінің органдары осы Кодекстің 184, 207, 209, 230 (екінші бөлігінде) (бұл бұзушылықтарды аудиторлық ұйымдар жасаған кезде), 233(екінші бөлігінде), 234, 238, 239 (бірінші, екінші және бесінші бөліктерінде), 240, 241, 246-1 (бұл бұзушылықтарға квазимемлекеттік сектор субъектілерінің арнайы мақсаттағы аудитін жүргізу кезінде жол берілген кезде), 247 (бірінші, екінші, үшінші,

бесінші, жетінші және оныншы бөліктерінде), 248, 249, 250, 267,464 (бірінші бөліктерінде),(Бұл бұзушылықтарды аудиторлық ұйымдар жасаған кезде)баптары бойынша әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.

2. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және әкімшілік жазалар қолдануға құқылы :

1) ішкі мемлекеттік аудит жөніндегі уәкілетті органның басшысы, оның орынбасарлары және аумақтық бөлімшелердің басшылары;

2) аудиторлық және бағалау қызметі саласындағы реттеуді жүзеге асыратын уәкілетті мемлекеттік органның басшысы, оның орынбасарлары және аумақтық бөлімшелердің басшылары.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Қазақстан Республикасының Қаржы министрлігі өз құзыретіне жатқызылған қызмет саласында басшылықты, сондай-ақ заңнамада көзделген шекте салааралық үйлестіруді жүзеге асыратын Қазақстан Республикасының орталық атқарушы органы болып табылады.

Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігінің ведомстволары бар:

- 1) Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігінің Қазынашылық комитеті;
- 2) Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігінің Ішкі мемлекеттік аудит комитеті;
- 3) Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігінің Мемлекеттік мүлік және жекешелендіру комитеті;
- 4) Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігінің Қаржы мониторингі комитеті;
- 5) Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігінің Мемлекеттік сатып алу комитеті;
- 6) Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігінің Мемлекеттік кірістер комитеті.

"Мемлекеттік аудит және қаржылық бақылау туралы" 2015 жылғы 12 қарашадағы Қазақстан Республикасының Заңы мемлекеттік аудит деп бюджет қаражатын, мемлекет активтерін, мемлекеттік аудит объектілерін, байланысты гранттарды, мемлекеттік және мемлекет кепілдік берген қарыздарды, сондай-ақ Мемлекет кепілгерлігі ретінде тартылатын қарыздарды, оның ішінде тәуекелдерді басқару жүйесіне негізделген бюджетті атқарумен байланысты басқа да қызметті талдау, бағалау және пайдалану тиімділігін тексеру түсініледі.

Мемлекеттік аудит және қаржылық бақылау органдарының жүйесін:

1) мемлекеттік аудит және қаржылық бақылаудың жоғары органы болып табылатын Есеп комитеті;

2) облыстардың, республикалық маңызы бар қалалардың, астананың тексеру комиссиялары (бұдан әрі – тексеру комиссиялары);

3) Ішкі мемлекеттік аудит жөніндегі уәкілетті орган;

4) Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің ішкі аудит қызметін, облыстардың, республикалық маңызы бар қалалардың, астананың жергілікті атқарушы органдарын қоспағанда, орталық мемлекеттік органдардың ішкі аудит қызметтері;

5) көзделген штат саны шеңберінде бірінші басшының қалауы бойынша құрылатын орталық мемлекеттік органдар ведомстволарының ішкі аудит қызметтері;

6) штат саны шеңберінде бірінші басшының қалауы бойынша құрылатын Қазақстан Республикасы Ішкі істер министрлігінің ведомстволық бағынысты аумақтық органдарының Ішкі аудит қызметтері

Бұл ретте ӘҚБТК-нің 722-бабының 1-бөлігінде бекітілген баптар бойынша әкімшілік іс жүргізуге уәкілетті, тек қана Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігінің ведомстволары (органдары), атап айтқанда Ішкі мемлекеттік аудит комитеті болып табылады.

2 бөлім. Осы норманың осы бөлігінде заң әкімшілік істерді қарауға және жаза қолдануға құқылы лауазымды адамдардың тізбесін айқындайды:

1) Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігінің Ішкі мемлекеттік аудит комитетінің басшысы, оның орынбасарлары және аумақтық бөлімшелердің басшылары ;

2) аудиторлық және бағалау қызметі саласындағы реттеуді жүзеге асыратын уәкілетті мемлекеттік органның басшысы, оның орынбасарлары және аумақтық бөлімшелердің, яғни Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігі Ішкі мемлекеттік аудит комитетінің басшылары.

723-бап. Алып тасталды - ҚР 12.11.2015 № 393-V Заңымен

724-бап. Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі

1. *Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі осы Кодекстің 91-бабында (бірінші, екінші, үшінші, бесінші, тоғызыншы, оныншы, он бірінші және он екінші бөліктерінде) көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.), 186, 206, 208, 210, 211 (екінші, үшінші, төртінші, бесінші, алтыншы және жетінші бөліктерінде), 211-1, 211-2, 212, 213, 215, 217, 218, 220, 222, 223, 224, 225, 226, 227, 228 (бесінші, тоғызыншы, оныншы, он екінші, он алтыншы бөліктерінде, он жетінші және он тоғызыншы) 229, 230 (бірінші, үшінші, төртінші, бесінші, алтыншы және жетінші бөліктер), 231, 232, 239 (үш және төртінші бөліктер), 243, 244, 247 (төртінші және сегізінші бөліктерінде), 252 (бірінші бөлігінде), 253, 255, 256, 257, 259, 260, 261, 262, 264, 265, 286, 464 (бірінші бөлігінде), 497 (жиналуы оның құзыретіне кіретін алғашқы статистикалық деректер бөлігінде) баптарында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.*

2. *Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және әкімшілік жазалар қолдануға Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің Төрағасы, оның орынбасарлары, аумақтық филиалдардың басшылары құқылы.*

3. *Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің, сондай-ақ оның әкімшілік құқық бұзушылық жасағаны туралы хаттама жасауға құқығы бар қызметкерлерінің өкілеттіктері осы Кодекске сәйкес айқындалады.*

Түсініктеме _____

1-бөлім. Қазақстан Ұлттық Банкі мемлекеттің ақша-кредит саясатын әзірлеуді және жүргізуді, төлем жүйелерінің жұмыс істеуін қамтамасыз ететін, валюталық реттеу мен бақылауды, қаржы нарығы мен қаржы ұйымдарын мемлекеттік реттеуді, бақылау мен қадағалауды жүзеге асыратын, қаржы жүйесінің тұрақтылығын қамтамасыз етуге жәрдемдесетін және мемлекеттік статистиканы жүргізетін мемлекеттік орган болып табылады.

"Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі туралы" 1995 жылғы 30 наурыздағы Қазақстан Республикасының Заңына сәйкес Қазақстан Ұлттық Банкінің негізгі мақсаты Қазақстан Республикасында бағалардың тұрақтылығын қамтамасыз ету болып табылады.

Негізгі мақсатты іске асыру үшін Қазақстан Ұлттық Банкіне мынадай міндеттер жүктеледі:

- 1) мемлекеттің ақша-кредит саясатын әзірлеу және жүргізу;
- 2) төлем жүйелерінің жұмыс істеуін қамтамасыз ету;
- 3) валюталық реттеу мен валюталық бақылауды жүзеге асыру;
- 4) қаржы жүйесінің тұрақтылығын қамтамасыз етуге жәрдемдесу;
- 5) Өз құзыреті шегінде қаржы нарығы мен қаржы ұйымдарын, сондай-ақ өзге де тұлғаларды реттеу, бақылау және қадағалау;
- 6) қаржылық қызметтерді тұтынушылардың құқықтары мен заңды мүдделерін қорғаудың тиісті деңгейін қамтамасыз ету;
- 7) ақша-кредит статистикасы және сыртқы сектор статистикасы саласындағы статистикалық қызметті жүзеге асыру;
- 8) Қазақстан Республикасының заңдарына және Қазақстан Республикасы Президентінің актілеріне сәйкес өзге де міндеттер жүктеледі.

Қойылған міндеттерді орындай отырып, Ұлттық банк өз өкілеттіктерін жүзеге асырады, олардың арасында ӘҚБтК-нің 724-бабының 1-бөлігінде бекітілген Әкімшілік құқық бұзушылықтардың белгілі бір құрамы бойынша әкімшілік іс жүргізу бар.

2 бөлім. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарау және әкімшілік жазалар қолдану өкілеттіктері жүктелген Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің лауазымды адамдары:

- Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің Төрағасы;
- Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі Төрағасының орынбасарлары;
- Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің аумақтық филиалдарының басшылары.

3 бөлім. Түсініктеме берілген норма Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің, сондай-ақ оның әкімшілік құқық бұзушылық жасау туралы хаттама жасауға құқығы бар қызметкерлерінің өкілеттіктеріне жеке назар аударады, осы Кодекске сәйкес айқындалады.

Атап айтқанда, сот қарайтын әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша Әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамаларды Қазақстан Республикасы Ұлттық

Банкінің уәкілетті қызметкерлерінің 86(төртінші бөлігі), 185, 211 (бірінші бөлігі), 214 (бірінші, екінші, үшінші және төртінші бөліктері), 245, 251, 252 (екінші бөлігі), 462, 463, 464 (екінші бөлігі) – баптар жасауға құқығы бар.

725-бап. Қазақстан Республикасының Халықты әлеуметтік қорғау органдары

1. Қазақстан Республикасының Халықты әлеуметтік қорғау органдары осы Кодекстің 83 (жұмыс берушілер жасаған құқық бұзушылықтарды қоспағанда), 84, 91 (төртінші бөлігінде), 92 (бірінші бөлігінде) - баптарында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.

2. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және әкімшілік айыппұлдар салуға Қазақстан Республикасының Халықты әлеуметтік қорғау органдарының басшылары, олардың орынбасарлары құқылы.

Түсініктеме

1-бөлім.Қазақстан Республикасы Еңбек және халықты әлеуметтік қорғау министрлігі Әлеуметтік-еңбек саласында, сондай-ақ құзыреті шегінде халықтың көші-қоны саласында басшылықты жүзеге асыратын Қазақстан Республикасының мемлекеттік органы болып табылады. Министрліктің мынадай ведомствосы бар – Қазақстан Республикасы Еңбек және халықты әлеуметтік қорғау министрлігінің Еңбек, әлеуметтік қорғау және көші-қон комитеті.

Қазақстан Республикасының Халықты әлеуметтік қорғау органдарының негізгі міндеттері:

мемлекеттік саясатты қалыптастыру және іске асыру, салааралық үйлестіруді жүзеге асыру және облыста мемлекеттік басқару:

- 1) Еңбек, оның ішінде еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау;
- 2) жұмыспен қамту;
- 3) Әлеуметтік қамсыздандыру, оның ішінде зейнетақымен қамсыздандыру және міндетті әлеуметтік сақтандыру;
- 4) мүгедектерді әлеуметтік қорғау;
- 5) балалы отбасыларды әлеуметтік қолдау;
- 6) азаматтардың жекелеген санаттарына әлеуметтік көмек;
- 7) арнаулы әлеуметтік қызметтер көрсету;
- 8) өз құзыреті шегінде халықтың көші-қоны;

Қазақстан Республикасының заңнамасымен Министрлікке жүктелген өзге де міндеттер.

Аталған және басқа да өкілеттіктер шеңберінде Қазақстан Республикасы Еңбек және халықты әлеуметтік қорғау министрлігінің Еңбек, әлеуметтік қорғау және көші-қон комитеті ӘҚБтК-нің 725-бабының 1-бөлігінде аталған әкімшілік құқық бұзушылықтар бойынша әкімшілік іс жүргізуді жүзеге асырады.

2 бөлім.Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарау және әкімшілік айыппұл салу өкілеттігі жүктеледі:

Қазақстан Республикасы халқының әлеуметтік қорғау бөлімшелері - аумақтық, еңбек комитеті, әлеуметтік қорғау және көші-қон бөлімшелері;

Қазақстан Республикасының Халықты әлеуметтік қорғау органдары басшысының орынбасарлары болып табылады.

726-бап. Қазақстан Республикасының Ұлттық қауіпсіздік органдары

1. Ұлттық қауіпсіздік органдары осы Кодекстің 192, 504, 518 , 519-баптарында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.

2. Осы Кодекстің 192, 464 (бірінші бөлігі), 504, 518, 519-баптары бойынша Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және белгіленген әкімшілік жазалар қолдануға Ұлттық қауіпсіздік комитеті департаментінің бастығы мен оның орынбасарлары, аумақтық органдардың басшылары мен олардың орынбасарлары құқылы.

3. Қазақстан Республикасы Ұлттық қауіпсіздік комитетінің Шекара қызметі осы Кодекстің 382 (бірінші бөлігінде), 383 (бірінші және екінші бөліктерінде), 393 (шекаралық кеңістікте жасалған), 394, 395 (бірінші бөлігінде), 396 (бірінші бөлігінде), 510 (бірінші, екінші, үшінші және бесінші бөліктерінде), 512 (бірінші бөлігінде), 513 (бірінші бөлігінде), 514 (бірінші бөлігінде), 515, 517 (бірінші және үшінші бөліктерінде) - баптарында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.

4. Ұлттық қауіпсіздік комитеті Шекара қызметінің атынан әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және әкімшілік жазалар қолдануға құқығы бар:

1) Қазақстан Республикасы Ұлттық қауіпсіздік комитеті Шекара қызметінің басшысы және оның орынбасарлары, арнайы бірлестіктердің басшылары және олардың орынбасарлары – ескерту не жеке тұлғалар мен лауазымды адамдарға – жетпіске дейінгі, жеке кәсіпкерлік субъектілеріне – екі мыңға дейінгі айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға;

2) шекара отрядтарының бастықтары, шекаралық бақылау әскери бөлімдерінің, теңіз әскери бөлімдерінің командирлері, жекелеген шекара комендатураларының коменданттары мен олардың орынбасарлары – ескерту жасауға немесе жеке тұлғалар мен лауазымды адамдарға – жетпіске дейінгі, жеке кәсіпкерлік субъектілеріне-екі жүзге дейінгі мөлшерінде айыппұл салуға;

3) шекаралық комендатуралардың коменданттары және шекаралық бақылау бөлімдерінің бастықтары мен олардың орынбасарлары-ескерту немесе жеке тұлғаларға – айлық есептік көрсеткіштің жиырмаға дейінгі, лауазымды адамдарға-жиырма беске дейінгі мөлшерінде айыппұл салуға;;

4) шекара заставаларының (бекеттерінің), шекаралық бақылау бөлімшелерінің бастықтары және олардың орынбасарлары – ескерту немесе жеке тұлғаларға айлық есептік көрсеткіштің онға дейінгі мөлшерінде айыппұл салуға;

5) шекаралық бақылау бөлімдерінің (бөлімшелерінің) ауысым (топтарының) бастықтары – ескерту немесе жеке тұлғаларға айлық есептік көрсеткіштің беске дейінгі мөлшерінде айыппұл салуға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Қазақстан Республикасының қауіпсіздігін қамтамасыз ету жүйесінің құрамдас бөлігі болып табылатын және өздеріне берілген өкілеттіктер шегінде жеке адам мен қоғамның қауіпсіздігін, елдің конституциялық құрылысын, мемлекеттік егемендігін, аумақтық тұтастығын, экономикалық, ғылыми-техникалық және қорғаныс әлеуетін қорғауды қамтамасыз етуге арналған Қазақстан Республикасының Президентіне тікелей бағынатын және есеп беретін арнаулы мемлекеттік органдар Қазақстан Республикасының Ұлттық қауіпсіздік органдары деп танылады.

Қазақстан Республикасы Ұлттық қауіпсіздік органдарының бірыңғай жүйесін Қазақстан Республикасы Ұлттық қауіпсіздік комитеті (бұдан әрі – ҚР ҰҚК), оның ведомстволары, аумақтық және өзге де ұлттық қауіпсіздік органдары, арнайы мақсаттағы бөлімшелер, оқу орындары, ғылыми-зерттеу мекемелері және басқа да ведомстволық бағынысты ұйымдар құрайды.

Бұл ретте ҚР ҰҚК, оның ведомстволары, ұлттық қауіпсіздіктің аумақтық және өзге де органдары олардың орналасқан жерінен тыс уәкілетті органда есептік тіркеуге жатпайтын өзге де оқшауланған құрылымдық бөлімшелер құра алады.

ҚР ҰҚК ведомствосына қарасты заң шығарушы келесі әкімшілік құқық бұзушылықтар құрамын анықтады:

- Арнайы техникалық құралдарды сату тәртібін бұзу (ӘҚБтК-нің 192-бабы);
- Мемлекеттік құпияларды қорғау саласында, сондай-ақ таратылуы шектеулі қызметтік ақпаратпен жұмыс істеу кезінде белгіленген талаптарды бұзу (ӘҚБтК 504-бабы);
- Қазақстан Республикасының Халықтың көші-қоны саласындағы заңнамасын шетелдіктер мен азаматтығы жоқ адамдарды қабылдайтын жеке немесе заңды тұлғалардың бұзуы (ӘҚБтК-нің 518-бабы);
- Қазақстан Республикасының заңнамасын бұза отырып, шетелдік жұмыс күшін және еңбекші көшіп келушілерді тарту (ӘҚБтК-нің 519-бабы).

2 бөлім. Жоғарыда көрсетілген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және олар үшін әкімшілік жаза қолдануға құқылы ҚР ҰҚК лауазымды тұлғалары болып табылады:

- Ұлттық қауіпсіздік комитеті департаментінің бастығы;
- Ұлттық қауіпсіздік комитетінің департаменті бастығының орынбасарлары;
- Ұлттық қауіпсіздік аумақтық органдарының басшылары;
- аумақтық Ұлттық қауіпсіздік органдары басшысының орынбасарлары.

3 бөлім. Қазақстан Республикасы Ұлттық қауіпсіздік комитетінің Шекара қызметі (бұдан әрі - Шекара қызметі) мемлекеттік шекараның тұтастығын және қол сұғылмауын

қамтамасыз ету, шекаралық кеңістікте заңдылық пен белгіленген тәртіпті қолдау мақсатында құрлықта, аумақтық суларда (теңізде) және ішкі суларда (оның ішінде су асты ортасында) Қазақстан Республикасының Мемлекеттік шекарасын қорғауды және күзетуді жүзеге асыратын Қазақстан Республикасы Ұлттық қауіпсіздік комитетінің ведомствосы болып табылады.

Шекара қызметі өкілеттіктерінің жалпы санында Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы заңнамасына сәйкес өзінің қарауына жатқызылған әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша хаттамалар жасау және іс жүргізу міндеті де бар.

Мәселен, Шекара қызметіне қарасты Әкімшілік құқық бұзушылықтар ӘҚБтК-нің 762-бабының 3-бөлімінде бекітілген.

4-бөлім. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және заң шығарушы органның Шекара қызметі атынан әкімшілік жаза қолдануға құқылы лауазымды адамдардың тізімі кестедегі анықтамаға сәйкес санкцияға байланысты сараланған:

п .	Әкімшілік жаза	Лауазымды тұлға
1 .	– ескерту немесе жаза қолдану Жеке тұлғаларға және лауазымды адамдарға – жетпіске дейінгі, жеке кәсіпкерлік субъектілеріне – екі мың айлық есептік көрсеткішке дейінгі мөлшерде айыппұл салу	Қазақстан Республикасы Ұлттық қауіпсіздік комитеті Шекара қызметінің басшысы және оның орынбасарлары, арнайы бірлестіктердің басшылары және олардың орынбасарлары
2 .	– ескерту жасау немесе жеке тұлғаларға және лауазымды адамдарға – жетпіске дейінгі, жеке кәсіпкерлік субъектілеріне – екі жүзге дейінгі мөлшерінде айыппұл салу	шекара отрядтарының бастықтары, шекаралық бақылау әскери бөлімдерінің, теңіз әскери бөлімдерінің командирлері, жекелеген шекара комендатураларының коменданттары және олардың орынбасарлары
3 .	–ескерту жасау немесе айыппұл салу жеке тұлғаларға – айлық есептік көрсеткіштің жиырмаға дейінгі, лауазымды адамдарға жиырма беске дейінгі мөлшерінде айыппұл салу	шекара комендатураларының коменданттары және шекаралық бақылау бөлімдерінің бастықтары және олардың орынбасарлары
4 .	–ескерту немесе жеке тұлғаларға он айлық есептік көрсеткішке дейін айыппұл салу	шекара заставаларының (бекеттерінің), шекаралық бақылау бөлімшелерінің бастықтары және олардың орынбасарлары
5 .	–ескерту немесе жеке тұлғаларға айлық есептік көрсеткіштің беске дейінгі мөлшерінде айыппұл салу	шекаралық бақылау бөлімдерінің (бөлімшелерінің) ауысым бастықтары

727-бап. Әскери полиция органдары

1. Әскери полиция органдары осы Кодекстің 511, 590(бірінші, екінші, үшінші, бесінші, алтыншы, жетінші, тоғызыншы және оныншы бөліктерінде), 591, 592, 593, 594, 595, 596 (бірінші, екінші және төртінші бөліктерінде), 597, 598, 599, 600, 601, 602, 603 (үшінші бөлігінде), 606 (бірінші бөлігінде), 607 (бірінші бөлігінде), 611(бірінші бөлігінде), 612, 613 (бірінші, он екінші және он үшінші бөліктерінде), 614, 615 (бірінші,

екінші және үшінші бөліктерінде), 617, 619, 619-1, 620, 621 (бірінші, екінші және төртінші бөліктерінде) баптарында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.

2. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және әкімшілік жазалар қолдануға әскери полиция органдарының уәкілетті лауазымды адамдары құқылы.

3. Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің Әскери полициясы органдарының көлік саласындағы әкімшілік құқық бұзушылықтар бойынша құзыреті осы баптың төртінші және бесінші бөлімдерін қоспағанда, әскери қызметшілерге, жиынға шақырылған әскери міндеттілерге, сондай-ақ Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің, Қазақстан Республикасының басқа да әскерлері мен әскери құралымдарының әскери көлік құралдарын басқаратын адамдарға қолданылады.

4. Қазақстан Республикасы Ұлттық қауіпсіздік комитеті әскери полиция органдарының көлік саласындағы әкімшілік құқық бұзушылықтар бойынша құзыреті Қазақстан Республикасы арнаулы мемлекеттік органдарының көлік құралдарын басқаратын қызметкерлеріне, қызметкерлеріне және әскери қызметшілерге қолданылады.

5. Қазақстан Республикасы Ұлттық ұланының әскери полициясы органдарының көлік саласындағы әкімшілік құқық бұзушылықтар бойынша құзыреті әскери қызметшілерге, жиынға шақырылған әскери міндеттілерге, сондай-ақ Ұлттық ұланның әскери көлік құралдарын басқаратын адамдарға қолданылады.

6. Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің, Қазақстан Республикасының басқа да әскерлері мен әскери құралымдарының көлік құралдарының жүргізушілері – әскери қызметшілер мен жиынға шақырылған әскери міндеттілер жасаған – әкімшілік жаза ретінде белгіленген тәртіппен айыппұл көзделген бұзушылықтар туралы материалдарды әскери полиция органдары кінәлілерді Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің, Қазақстан Республикасының басқа да әскерлері мен әскери құралымдарының тәртіптік жарғысы бойынша жауапқа тарту туралы мәселені шешу үшін тиісті командирлерге (бастықтарға) береді.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Әскери полиция органдары Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің, Ұлттық қауіпсіздік органдарының, Ұлттық ұланының құрамына ұйымдық кіретін және Қазақстан Республикасының Қарулы Күштерінде, басқа да әскерлері мен әскери құралымдарында құқықтық тәртіпті қамтамасыз ету жөніндегі функцияларды жүзеге асыратын арнайы әскери бөлімшелер болып табылады.

Әскери полиция органдарының жүйесін қалыптастырады:

- Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің әскери полиция органдары;
- Қазақстан Республикасы Ұлттық қауіпсіздік органдарының әскери полиция органдары;
- Қазақстан Республикасы Ұлттық ұланының әскери полиция органдары.

Қазақстан Республикасының 2005 жылғы 21 ақпандағы "Әскери полиция органдары туралы" Заңына жүктелген өкілеттіктерге сәйкес әскери полиция органдары 727-бабының 1-бөлігінде көрсетілген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға құқылы.

2 бөлім. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және әкімшілік жаза қолдануға уәкілетті әскери полиция органдарының тікелей лауазымды адамдары органның ұйымдық-штаттық құрылымына сәйкес ішкі функционалдық міндеттермен және лауазымдық нұсқаулықтармен айқындалады.

3 бөлім. Бұл ретте Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің әскери полиция органдары көлік саласындағы құқық бұзушылықтар бойынша әкімшілік іс жүргізуге құқылы:

- әскери қызметшілер;
- жиындарға шақырылған әскери міндеттілер;
- Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің, Қазақстан Республикасының басқа да әскерлері мен әскери құралымдарының әскери көлік құралдарын басқаратын басқа да адамдар.

Оған түсініктеме берілген норманың 4 және 5-бөлімдерінде көрсетілген адамдар жатпайды.

4 бөлім. Қазақстан Республикасы Ұлттық қауіпсіздік комитетінің әскери полиция органдары көлік саласындағы әкімшілік құқық бұзушылықтар бойынша іс жүргізеді:

- Қазақстан Республикасы арнаулы мемлекеттік органдарының қызметкерлері;
- Қазақстан Республикасы арнаулы мемлекеттік органдарының қызметкерлері;
- Қазақстан Республикасы арнаулы мемлекеттік органдарының әскери қызметшілері

5 бөлім. Қазақстан Республикасы Ұлттық ұланының әскери полиция органдары көлік саласындағы әкімшілік құқық бұзушылықтар бойынша іс жүргізуге құқылы:

- Қазақстан Республикасы Ұлттық ұланының әскери қызметшілері;
- Қазақстан Республикасы Ұлттық ұланының жиындарына шақырылған әскери міндеттілер;
- сондай-ақ Қазақстан Республикасы Ұлттық ұланының әскери көлік құралдарын басқаратын басқа да адамдар.

6 бөлім. Жиындарға шақырылған әскери қызметшілер мен әскери міндеттілер ерекше мәртебеге ие болғандықтан және әкімшілік заңнама бойынша арнайы субъект болып табылатындықтан, әкімшілік жазаны орындау тәртібі де жалпы тәртіптен ерекшеленеді.

Мәселен, жиындарға шақырылған әскери қызметші мен әскери міндеттінің командирі немесе бастығы оларды Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің, Қазақстан Республикасының басқа да әскерлері мен әскери құралымдарының тәртіптік жарғысы бойынша көлік құралын жүргізе отырып, Әкімшілік құқық бұзушылық

жасаған және ол үшін жаза ретінде айыппұл көзделген жағдайларда жауапкершілікке тарту туралы мәселені шешуге өкілетті.

Мұндай жағдайларда әскери полиция органдары көлік құралдарын жүргізушілер жасаған әкімшілік құқық бұзушылықтар туралы материалдарды аталған командирлер мен бастықтарға береді.

728-бап. Акцизделетін өнімдердің өндірісі мен айналымын мемлекеттік бақылау жөніндегі органдар

1. Акцизделетін өнім өндіруді және оның Айналымын мемлекеттік бақылау жөніндегі органдар осы Кодекстің 281 (бірінші, екінші және үшінші бөліктерінде), 282 (бірінші, екінші, бесінші, оныншы және он екінші бөліктерінде), 464 (бірінші бөлігінде) - баптарында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.

2. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және әкімшілік жазалар қолдануға акцизделетін өнімдердің өндірісі мен айналымын мемлекеттік бақылау жөніндегі органның басшылары (орынбасарлары) құқылы.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Акцизделген өнімнің өндірісі мен айналымы мемлекеттік реттеу объектісі болып табылады. Қазақстан Республикасының 2017 жылғы 25 желтоқсандағы "Салық және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдер туралы (Салық кодексі)" кодексінің 172-бабына сәйкес акцизделетін тауарларды бақылауды салық органдары акцизделетін тауарлар айналымын жүзеге асыратын өндірушілердің, тұлғалардың, банкроттық және оналтушы басқарушылардың борышкердің мүлкін (активтерін) өткізу кезінде акцизделетін тауарлардың жекелеген түрлерін таңбалау, акцизделетін тауарларды Қазақстан Республикасының аумағында өткізу тәртібін сақтауы бөлігінде, сондай-ақ акциздік бекеттерді белгілеу арқылы жүзеге асырады.

Мыналар акцизделетін тауарлар болып табылады:

- 1) спирттің барлық түрлері;
- 2) алкоголь өнімі;
- 3) Темекі бұйымдары;
- 4) электронды сигареттерде пайдалануға арналған қыздырылатын табағы бар бұйымдар, никотині бар сұйықтықтар;
- 5) бензин (авиациялықты қоспағанда), дизель отыны;
- 6) шағын автобустарды, автобустарды және троллейбустарды қоспағанда, двигателінің көлемі 3000 текше сантиметрден асатын 10 және одан да көп адамды тасымалдауға арналған моторлы көлік құралдары;

двигателінің көлемі 3000 текше сантиметрден асатын адамдарды тасымалдауға арналған жеңіл автомобильдер және өзге де моторлы көлік құралдары (мүгедектерге арнайы арналған қолмен басқарылатын немесе қолмен басқару адаптері бар автомобильдерден басқа);

жүкке арналған платформасы және жүк бөлігінен қатты стационарлық қалқамен бөлінген, қозғалтқыш көлемі 3000 текше сантиметрден асатын жүргізушінің кабинасы бар жеңіл автомобиль шассиіндегі моторлы көлік құралдары (мүгедектерге арнайы арналған, қолмен басқарылатын немесе қолмен басқару адаптері бар автомобильдерден басқа);

7) шикі мұнай, газ конденсаты;

8) Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес дәрілік зат ретінде тіркелген құрамында спирті бар медициналық мақсаттағы өнім.

Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігінің Мемлекеттік кірістер комитеті акцизделетін өнімдердің өндірісі мен айналымын мемлекеттік бақылау жөніндегі уәкілетті орган болып табылады, ол өз өкілеттігі шегінде, сондай-ақ Қазақстан Республикасының заңнамасында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға құқылы.:

- ӘҚБтК-нің 281-бабының 1,2 және 3-бөліктерінде;

- ӘҚБтК-нің 282-бабының 1, 2, 5, 10 және 12-бөліктерінде;

- ӘҚБтК-нің 462-бабының 1-бөлігімен.

2 бөлім. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарау және әкімшілік жазалар қолдану жөніндегі өкілеттіктер жүктелген лауазымды адамдарға мемлекеттік кірістер органдарының тиісті бөлімшелерінің басшылары мен олардың орынбасарлары жатқызылған.

729-бап. Жергілікті атқарушы органдар

1. Облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың, ауданның, облыстық маңызы бар қаланың жергілікті атқарушы органы осы Кодекстің 75 (үшінші және төртінші бөліктерінде), 144 (бірінші бөлігінде көзделген электр энергиясын қоспағанда), 172 (бірінші, үшінші, төртінші және бесінші бөліктерінде (барлық қуаттардағы қазандықтар, жылу желілері мен жылу энергиясы бөлігінде), 199 (бірінші, үшінші және төртінші бөліктерінде), 202, 204, 250 (астық қабылдау кәсіпорындарының қызметін реттеу бөлігінде), 300 (барлық қуаттардағы қазандықтар бөлігінде), жылу желілері бөлігінде), 301 (барлық қуаттар қазандықтары мен жылу желілері бөлігінде), 301-2 (барлық қуаттар қазандықтары мен жылу желілері бөлігінде), 303 (барлық қуаттар қазандықтары мен жылу энергиясы бөлігінде), 304, 305 (жылу желілерінің күзет аймақтары бөлігінде), 306 (бірінші және екінші бөліктерінде), 320 (бесінші, алтыншы және жетінші бөліктерінде), 338, 401 (үшінші, төртінші, 4-1, бесінші, жетінші, оныншы және он бірінші бөліктерінде), 402 (бірінші, үшінші бөліктерінде), 404 (бірінші, екінші, үшінші, төртінші, бесінші, алтыншы, жетінші және сегізінші бөліктерінде), 405 (екінші бөлігінде), 3) және 5) тармақшаларын, жетінші және сегізінші бөліктерінде), 406 (ветеринариялық препараттар мен жемшөп қоспаларын өндіру жөніндегі ұйымдарда жасалған құқық бұзушылықтар бөлігінде), бірінші бөліктің 3) және 5) тармақшаларын, жетінші және сегізінші бөліктерінде), 408-1, 409 (сегізінші, тоғызыншы, оныншы және

он бірінші бөліктерінде), 418 (1-1-бөлігінде), 455 (бірінші, екінші және үшінші бөліктерінде), 464 (бірінші бөлігінде), 488-1, 491-баптарында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.

2. Облыстың, республикалық маңызы бар қаланың және астананың, ауданның (республикалық, облыстық маңызы бар қаланың және Астананың) әкімі мен оның орынбасарлары әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және әкімшілік жазалар қолдануға құқылы.

3. Аудандық маңызы бар қалалардың, кенттердің, ауылдардың, ауылдық округтердің әкімдері осы Кодекстің 136 (елді мекеннің аумағында жеке тұлғалар (жеке кәсіпкерлік субъектілерін қоспағанда) жасаған құқық бұзушылықтар бөлігінде), 144 (бірінші (тұтынушылардың жылу пайдаланатын қондырғылары бөлігінде) және екінші бөліктерінде), 146, 147, 172(бірінші бөлігінде) - баптарында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және әкімшілік құқық бұзушылықтар үшін әкімшілік жазалар қолдануға құқылы., жылу желілері (магистральдық, орамшілік) бөлігінде), 204, 301 (барлық қуаттардағы қазандықтар мен жылу желілері (магистральдық, орамшілік) бөлігінде), 303 (барлық қуаттардағы қазандықтар бөлігінде), 304, 305 (жылу желілерінің (магистральдық, орамшілік) күзет аймақтары бөлігінде), 320 (төртінші, бесінші және алтыншы бөліктерінде), 339 (елді мекеннің аумағында жеке тұлғалар (жеке кәсіпкерлік субъектілерін қоспағанда) жасаған құқық бұзушылықтар бөлігінде), 386, 408, 409 (сегізінші, тоғызыншы, оныншы, он бірінші бөліктерінде), 418 (1-1-бөлігінде), 491, 505-баптарында көзделген, аудандық маңызы бар қалалардың, кенттердің, ауылдардың, ауылдық округтердің аумағында жасалған әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. "Қазақстан Республикасындағы жергілікті мемлекеттік басқару және өзін-өзі басқару туралы "Қазақстан Республикасының 2001 жылғы 23 қаңтардағы № 148 Заңына сәйкес:

жергілікті атқарушы орган (әкімдік) - облыстың, республикалық маңызы бар қаланың және астананың, ауданның (облыстық маңызы бар қаланың) әкімі басқаратын, өз құзыреті шегінде тиісті аумақта жергілікті мемлекеттік басқаруды және өзін-өзі басқаруды жүзеге асыратын алқалы атқарушы орган;

әкім - жергілікті атқарушы органды (ол құрылған жағдайда) басқаратын және тиісті аумақта мемлекеттік саясат жүргізуді, Қазақстан Республикасы Орталық мемлекеттік органдарының барлық аумақтық бөлімшелерінің келісілген жұмыс істеуін, тиісті бюджеттен қаржыландырылатын атқарушы органдарға басшылықты қамтамасыз ететін, Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес жергілікті мемлекеттік басқару өкілеттіктері мен өзін-өзі басқару функциялары берілген Қазақстан Республикасының Президенті мен Үкіметінің өкілі, тиісті аумақтың әлеуметтік-экономикалық дамуының жай-күйіне жауапты.

Қазақстан Республикасы жергілікті атқарушы органдарының бірыңғай жүйесін құрайды:

- облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың әкімдіктері;
- аудандық (облыстық маңызы бар қалалар) әкімдіктер;
- Республикалық маңызы бар қаладағы (астанадағы) аудандық, аудандық маңызы бар қалалық, кенттік, ауылдық, ауылдық округтік әкімдіктер.

Олардың құзыретіне сәйкес заң шығарушы облыс, республикалық маңызы бар қала, астана, аудан, облыстық маңызы бар қала әкімдіктерінің ӘҚБтК-нің 729-бабының 1-бөлігінде бекітілген баптар бойынша Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға ведомстволық бағыныстылығын анықтады.

2 бөлім. Заң шығарушы жергілікті атқарушы органдардың әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және осы Кодекстің жоғарыда көрсетілген баптары бойынша әкімшілік жаза қолдануға құқылы лауазымды адамдарын да анықтайды. Оларға жатады:

- облыс әкімі;
- Республикалық маңызы бар қала әкімі;
- Астана әкімі;
- аудан (республикалық, облыстық маңызы бар қала және Астана) әкімі)
- аталған әкімдердің орынбасарлары.

Түсініктеме берілген норманың 3-бөлігінде істерді қарауға және әкімшілік жаза қолдануға құқығы бар Әкімшілік құқық бұзушылықтар құрамдарының тізбесі айқындалған.:

- аудандық маңызы бар қалалардың әкімдері;
- кенттердің әкімдері;
- ауыл әкімдері;
- ауылдық округ әкімдері.

730-бап. Білім беру саласындағы уәкілетті орган

1. Білім беру саласындағы уәкілетті орган осы Кодекстің 84, 409 (бірінші, екінші, үшінші, төртінші, бесінші және алтыншы бөліктерінде), 464 (бірінші бөлігінде) - баптарында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.

2. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және әкімшілік жазалар қолдануға білім беру саласындағы уәкілетті органның басшысы мен оның орынбасарлары, білім беру саласындағы уәкілетті органның аумақтық органдарының басшылары мен олардың орынбасарлары құқылы.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігі "білім туралы" Қазақстан Республикасының 2007 жылғы 27 шілдедегі Заңына сәйкес Білім саласындағы уәкілетті орган болып табылады.

Осы министрлік өкілеттіктерінің жалпы және көлемді тізбесінен мыналарды атап өткен жөн:

- білім беру саласында азаматтардың конституциялық құқықтары мен бостандықтарының сақталуын қамтамасыз ету;
- жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білімі бар кадрларды даярлауға арналған мемлекеттік білім беру тапсырысын бөлуді бекіту;
- жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білімі бар кадрларды даярлауға арналған мемлекеттік білім беру тапсырысын қалыптастыру және бөлу қағидаларын әзірлеу және бекіту;
- студенттерді, магистранттарды және докторанттарды жатақханалардағы орындармен қамтамасыз етуге мемлекеттік тапсырысты бекіту және орналастыру;
- орта білім беру ұйымдарында білім алушыларды тамақтандыруды ұйымдастыру, сондай-ақ Мектепке дейінгі ұйымдарда, жетім балалар мен ата-анасының қамқорлығынсыз қалған балаларға арналған білім беру ұйымдарында тәрбиеленетін және оқитын балаларды тамақтандыруды қамтамасыз етуге байланысты тауарларды сатып алу ережелерін әзірлеу және бекіту;
- орта білім беру ұйымдарында білім алушыларды тамақтандыруды ұйымдастыру бойынша қызметтерді, тауарларды, сондай-ақ, Мектепке дейінгі ұйымдарда, жетім балалар мен ата-анасының қамқорлығынсыз қалған балаларға арналған білім беру ұйымдарында тәрбиеленетін және оқитын балаларды тамақтандыруды қамтамасыз етуге байланысты тауарларды жосықсыз жеткізушілер тізбесін қалыптастыру қағидаларын әзірлеу және бекіту;
- білім беру бағдарламалары бойынша жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдарына білім алушыларды қабылдау қорытындылары бойынша мониторинг жүргізу қағидаларын әзірлеу және бекіту;
- білім берудің барлық деңгейлеріндегі мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандарттарын әзірлеу және бекіту;
- бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім берудің жалпы білім беретін оқу бағдарламаларын, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі, жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру бағдарламаларын іске асыратын білім беру ұйымдарына оқуға қабылдаудың үлгі қағидаларын әзірлеу және бекіту;
- тиісті үлгідегі білім беру ұйымдары қызметінің үлгілік қағидаларын әзірлеу және бекіту;
- Ұлттық бірыңғай тестілеуді және кешенді тестілеуді өткізу және оқу жетістіктерін сырттай бағалау ережелерін әзірлеу және бекіту;
- білім беру қызметіне қойылатын біліктілік талаптарын және оларға сәйкестікті растайтын құжаттар тізбесін бекіту;

- сырттай және кешкі оқу нысанында алуға жол берілмейтін техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім беру мамандықтары мен біліктіліктерінің тізбесін бекіту;

- жоғары білімнің білім беру бағдарламаларын іске асыратын білім беру ұйымдарында экстернат нысанында оқуға рұқсат беру ережесін әзірлеу және бекіту;

- Сыныптауышқа сәйкес техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім беру үшін оқыту мерзімдері мен білім беру деңгейлері бойынша кәсіптер мен мамандықтардың тізбесін әзірлеу және бекіту, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім беру мамандықтары мен біліктілігінің сыныптауышын бекітеді;

- жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдарын қоспағанда, білім алушыларды білім беру ұйымдарының үлгілері бойынша ауыстыру және қайта қабылдау қағидаларын әзірлеу және бекіту;

- техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім беру ұйымдарында білім алушыларға академиялық демалыс беру ережесін әзірлеу және бекіту;

- орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім беру ұйымдары үшін білім алушылардың үлгеріміне ағымдық бақылау, аралық және қорытынды аттестаттау жүргізудің үлгі ережесін әзірлеу және бекіту;

- және т. б.

Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігіне жүктелген өкілеттіктердің мазмұнына байланысты оның ведомстволық бағыныстылығына мынадай әкімшілік құқық бұзушылықтар құрамы анықталды:

- Қазақстан Республикасының арнаулы әлеуметтік қызметтер туралы заңнамасын бұзу (ӘҚБтК 84-бабы);

- Қазақстан Республикасының білім, дене шынықтыру және спорт саласындағы заңнамасын бұзу (ӘҚБтК 409-Б.);

- лицензиялау нормаларын бұзу (ӘҚБтК-нің 464-бабы 1-бөлігі).

2 бөлім. Заң шығарушы, сондай-ақ Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және аталған құрам бойынша әкімшілік жаза қолдануға құқылы лауазымды адамдардың, уәкілетті органның нақты тізбесін айқындайды, атап айтқанда:

- білім беру саласындағы уәкілетті органның басшысы және оның орынбасарлары;

- білім беру саласындағы уәкілетті органның аумақтық органдарының басшылары және олардың орынбасарлары.

731-бап. Туристік қызмет саласындағы уәкілетті орган

1. Туристік қызмет саласындағы уәкілетті орган осы Кодекстің 187 (бірінші бөлігінде), 230 (екінші бөлігінде) (туроператорлар мен турагенттер жасаған құқық бұзушылықтар бөлігінде), 464 (бірінші бөлігінде) - баптарында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.

2. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және әкімшілік жазалар қолдануға туристік қызмет саласындағы уәкілетті органның басшысы мен оның орынбасарлары құқылы.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Туристік индустрия жиынтығы болып табылады, көлік, қоғамдық тамақтандыру нысандары, объектілері мен құралдары және көңіл көтеру объектілерін, танымдық, сауықтыру, іскерлік, спорттық және өзге де мақсаттағы; туристік қызметті жүзеге асыратын ұйымдардың, сондай-ақ ұйымдардың, ұсынатын экскурсиялық қызмет және гидтер (гид-аудармашылар).

"Қазақстан Республикасындағы туристік қызмет туралы" Қазақстан Республикасының 2001 жылғы 13 маусымдағы Заңына сәйкес туристік қызметті мемлекеттік реттеудің негізгі мақсаттары:

- туристік қызмет саласында азаматтардың демалуға, еркін жүріп-тұруға құқықтарын қамтамасыз ету;
- қоршаған ортаны қорғау;
- туристерді тәрбиелеуге, білім беруге және сауықтыруға бағытталған қызмет үшін жағдай жасау;
- саяхат жасау кезінде азаматтардың қажеттілігін қамтамасыз ететін туристік индустрияны дамыту;
- туристік индустрияны дамыту есебінен жаңа жұмыс орындарын құру, мемлекет пен Қазақстан Республикасы азаматтарының кірістерін ұлғайту;
- халықаралық туристік байланыстарды дамыту

Қазақстандағы туристік қызмет саласындағы уәкілетті орган Қазақстан Республикасы Мәдениет және спорт министрлігі болып табылады, ол туристік қызметті мемлекеттік реттеу шеңберінде:

- туристік салаға инвестиция тарту бойынша бірыңғай саясатты қалыптастыруға және іске асыруға қатысады;
- туристік қызмет, туризм және туристік индустрия саласындағы мемлекеттік саясатты іске асырады;
- өз құзыреті шегінде нормативтік құқықтық актілерді әзірлейді және бекітеді, заңнаманы қолдану практикасын қорытады және оны жетілдіру бойынша ұсыныстар енгізеді;
- туристік қызмет саласында салааралық және өңіраралық үйлестіруді, туристік қызметті жүзеге асыратын отандық, шетелдік және халықаралық туристік, қоғамдық және басқа да ұйымдармен және тұлғалармен өзара іс-қимылды жүзеге асырады;
- Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес соттарға талап қояды;
- Қазақстан Республикасының туристік қызмет туралы заңнамасының сақталуына мемлекеттік бақылауды жүзеге асырады;

- өз құзыреті шегінде туристік қызмет саласындағы халықаралық шарттарды әзірлейді, жасайды және орындайды, сондай-ақ халықаралық ұйымдар мен халықаралық іс-шараларда туризм саласындағы мемлекеттің мүдделерін білдіреді және олардың жұмысына қатысады;

- туристерді орналастыру орындарын сыныптау ережесін бекітеді;

- туристік қызмет саласындағы мамандарды қайта даярлау және олардың біліктілігін арттыру қағидаларын бекітеді;

- туристік маршруттар мен соқпақтардың мемлекеттік тізілімін қалыптастыру және жүргізу қағидаларын бекітеді;

- Техникалық реттеу және метрология жөніндегі уәкілетті органмен бірлесіп, туристік қызмет саласындағы стандарттау саласындағы қызметті реттейді;

- Қазақстан және оның туристік мүмкіндіктері туралы ақпаратты Халықаралық туристік нарықта және мемлекет ішінде, оның ішінде туристік қызмет саласындағы республикалық және халықаралық көрмелер мен жәрмеңкелер өткізу жолымен таратады;

- туристік қызмет көрсетуге арналған үлгі шартты бекітеді;

- туризм саласындағы мамандарды кәсіби даярлауға, қайта даярлауға және олардың біліктілігін арттыруға қойылатын жалпы талаптарды анықтайды;

- туруператорлық қызметке қойылатын біліктілік талаптарын бекітеді;

- туристік қызмет көрсету ережелерін бекітеді;

- "Рұқсаттар және хабарламалар туралы" Қазақстан Республикасының Заңына сәйкес қызметтің басталғаны туралы хабарлама берген турагенттердің, гидтердің (гид-аудармашылардың), экскурсоводтардың және туризм нұсқаушыларының мемлекеттік электрондық тізілімін жүргізеді;

- турагент, гид (гид-аудармашы), Экскурсовод және туризм нұсқаушысы қызметінің басталғаны туралы хабарламаға қосымша мәліметтер нысандарын бекітеді;

- басқа да өкілеттіктерді жүзеге асырады.

Жүктелген өкілеттіктерден басқа, Қазақстан Республикасы Мәдениет және спорт министрлігі Әкімшілік істерді қарауға және құқық бұзушылық үшін айыппұл салады:

- туристік қызметті жүзеге асыратын тұлғалардың туристерге саяхаттың ерекшеліктері, туристік қызмет көрсету ережелерінде көрсетілген саяхат жасау кезінде олармен кездесуі мүмкін қауіптер туралы мәліметтерді ұсынбауы, уақтылы немесе толық ұсынбауы не туристердің қауіпсіздігін қамтамасыз етуге бағытталған алдын алу шараларын жүзеге асырмауы (ӘҚБК 187-бабының 1-бөлігі);

- Қазақстан Республикасының міндетті сақтандыру туралы заңнамалық актісіне сәйкес міндетті сақтандыру шартын жасасуға міндетті тұлға міндетті сақтандыру шартын жасасудан жалтарған жағдайда (ӘҚБТК-нің 230-бабының 2-бөлігі);

- Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген лицензиялау нормаларының бұзылуы, оның ішінде лицензияланатын қызмет түрлеріне қойылатын біліктілік талаптарына сәйкес келмеуі (ӘҚБтК 464-бабының 1-бөлігі).

2 бөлім. Заң шығарушы уәкілетті органның әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және әкімшілік жаза қолдануға құқылы лауазымды адамдарын айқындайды:

- туристік қызмет саласындағы уәкілетті органның және оның аумақтық бөлімшелерінің басшысы;

- жоғарыда аталған басшының орынбасарлары, жүктелген функционалдық міндеттерге сәйкес.

732-бап. Ойын бизнесі саласындағы уәкілетті орган

1. Ойын бизнесі саласындағы уәкілетті орган осы Кодекстің 464-бабында (бірінші бөлігінде) көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.

2. Ойын бизнесі саласындағы уәкілетті органның басшысы мен оның орынбасарлары әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және әкімшілік жазалар қолдануға құқылы.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Қазақстандағы ойын бизнесі және "ойын бизнесі туралы" Қазақстан Республикасының 2007 жылғы 12 қаңтардағы Заңына сәйкес мемлекеттік реттеуге жатады, атап айтқанда құқықтық қатынастар:

1) ойын бизнесін ұйымдастырушылардың құқықтық жағдайы мен қызметінің ерекшеліктеріне байланысты;

2) ойын бизнесін ұйымдастырушы мен құмар ойындарға және (немесе) бәс тігуге қатысушылар арасында ойынның өзін және (немесе) бәс тігуді өткізу кезінде туындайтын;

3) ойын бизнесін ұйымдастырушы мен уәкілетті орган арасында туындайтын қатынастарға қолданылмайды.

Ойын бизнесі саласындағы қызметті мемлекеттік реттеу нысандары:

1) ойын бизнесі саласындағы қызметті жүзеге асыру тәртібін айқындау;

2) Қазақстан Республикасында ойын бизнесі саласындағы қызметті лицензиялауды жүзеге асыру;

3) ойын бизнесі саласындағы қызметті мемлекеттік бақылауды жүзеге асыру болып табылады.

Қазақстан Республикасы Туризм және спорт министрлігі ойын бизнесі саласындағы лицензиар және уәкілетті орган болып табылады.

- ойын бизнесі саласындағы мемлекеттік саясатты іске асыруды жүзеге асырады;

- ойын бизнесін ұйымдастырушылардың Қазақстан Республикасының ойын бизнесі туралы заңнамасын сақтауын, сондай-ақ Қазақстан Республикасының Қылмыстық жолмен алынған кірістерді заңдастыруға (жылыстатуға) және терроризмді

қаржыландыруға қарсы іс-қимыл туралы заңнамасын сақтауын бақылауды жүзеге асырады;

- ойын бизнесін ұйымдастырушының осы Заңның 13-бабында белгіленген біліктілік талаптарына сәйкестігін растайтын құжаттардың тізбесі мен нысандарын әзірлейді және бекітеді;

- Қазақстан Республикасында ойын бизнесі саласындағы қызметпен айналысу құқығына лицензия береді;

- лицензиардың электрондық тізілімін жүргізеді;

- ойын бизнесін ұйымдастырушы ұсынатын есептілікті жинау мен талдауды жүзеге асырады;

- ойын бизнесін ұйымдастырушының есептілікті ұсыну нысанын, Ойын бизнесін ұйымдастырушы ұсынатын есептілікті жинау мен талдауды жүзеге асыру қағидаларын әзірлейді және бекітеді;

- интернет-казино белгілерінің болуы мәніне ақпаратты жүйелі жинауды және интернет-ресурстардың мазмұнын талдауды жүзеге асырады;

- тотализаторлар мен букмекерлік кеңселер кассаларының тізілімін жүргізеді;

- басқа да өкілеттіктерді жүзеге асырады.

Атап айтқанда, Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген лицензиялау нормаларын бұзғаны, оның ішінде ойын бизнесі субъектілеріне қойылатын біліктілік талаптарына сәйкес келмегені үшін ӘҚБтК 464-бабының 1-бөлігінде көзделген әкімшілік жаза қолдануға және әкімшілік істерді жүргізуге Қазақстан Республикасы Туризм және спорт министрлігі мен оның аумақтық органдарына уәкілетті.

2 бөлім. Заң шығарушы ойын бизнесі саласындағы уәкілетті органның лауазымды адамдарын да айқындайды.:

- бірінші басшылар;

- функционалдық міндеттерге сәйкес басшының орынбасары.

733-бап. Сауда қызметін реттеу саласындағы уәкілетті орган

1. Сауда қызметін реттеу саласындағы уәкілетті орган осы Кодекстің 185 (бұл бұзушылықтарды биржалық брокерлер және (немесе) биржалық диллерлер, сондай-ақ тауар биржаларының жұмыскерлері жасаған кезде), 268, 464-баптарында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтар туралы істерді қарайды.

2. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және әкімшілік жазалар қолдануға сауда қызметін реттеу саласындағы уәкілетті органның басшысы не оның міндетін атқарушы адам құқылы.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлік. Халықтың тауарларға деген қажеттіліктерін қанағаттандыру және сауда инфрақұрылымын дамыту, сауда қызметін көрсету мен қоғамдық тамақтандыруды ұйымдастыру, сауда қызметін дамытуға және жетілдіруге жәрдемдесу, әлемдік сауда жүйесіне интеграциялау үшін жағдайларды қамтамасыз ету және отандық тауарлардың

сыртқы нарықтардағы бәсекеге қабілеттілігін арттыру мақсатында Қазақстан Республикасы "Сауда қызметін реттеу туралы" 2004 жылғы 12 сәуірдегі Қазақстан Республикасының Заңына сәйкес сауда қызметін мемлекеттік бақылауға алды.

Бұл ретте тауар биржаларының қызметін реттеуге ерекше назар аударылады, мұны "Тауар биржалары туралы" 2009 жылғы 4 мамырдағы Қазақстан Республикасының Заңы растайды және;

- тауар биржасы қызметкерлерінің биржалық мәмілелерге қатысуынан;
- тауар биржасының биржалық сауданы ұйымдастырумен тікелей байланысты емес сауда қызметін және өзге де қызметті жүзеге асырудан;
- биржалық тауарлар тізбесіне енгізілген тауарларды тауар биржаларынан тыс өткізуден;
- биржалық брокерлердің және (немесе) биржалық дилерлердің әрбір клиент бойынша жеке жасалатын биржалық мәмілелердің есебін жүргізу және осы мәмілелер туралы мәліметтерді мәміле жасалған күннен бастап бес жыл ішінде сақтау жөніндегі талаптарды сақтамауынан;
- биржалық саудаға қатысушылардың биржалық тауарлар тізбесіне кірген өзінің тоқсан сайынғы жалпы биржалық тауарлары айналымының кемінде отыз пайызын қосарланған қарсы аукцион режимінде өткізуді қамтамасыз ету жөніндегі міндетін орындамауынан;
- тауар биржасының биржалық сауда-саттықтар нәтижелерін өзінің интернет-ресурсында орналастыру жөніндегі міндетін орындамауынан, уақтылы орындамауынан;
- тауар биржасының тауар биржаларының электрондық сауда жүйесіне қойылатын міндетті талаптарын сақтамауынан;
- тауар биржаларының сауда қызметін реттеу саласындағы уәкілетті органға есептіліктің күнделікті нысандарын ұсынбауынан, уақтылы ұсынбауынан, сол сияқты көрінеу жалған ұсынуынан;
- тауар биржасының биржалық сауда-саттықты жүргізу режимдерін орындамауынан ;
- тауар биржаларының клирингтік орталықтарының клирингтік қызмет процесін автоматтандыруды қамтамасыз ететін аппараттық-бағдарламалық кешеннің болуы жөніндегі міндетін орындамауынан;
- осы іс-әрекеттерді қайталап жасаудан көрінетін Қазақстан Республикасының тауар биржалары туралы заңнамасын бұзғаны үшін әкімшілік жауаптылық белгілеу (ӘҚБтК-нің 268-бабы).

Қазақстан Республикасының Ұлттық экономика министрлігі көрсетілген құқық бұзушылықтар туралы әкімшілік істерді қарауға уәкілетті орган болып табылады.

Бұдан басқа, Қазақстан Республикасының Ұлттық экономика министрлігіне ӘҚБтК-ның 464-бабының 1-бөлігінде көзделген, атап айтқанда, Қазақстан

Республикасының заңнамасында белгіленген лицензиялау нормаларын бұзу, оның ішінде лицензияланатын қызмет түрлеріне қойылатын біліктілік талаптарына сәйкес келмеу бойынша әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер де ведомстволық бағынысты болады, өйткені биржалық дилерлер мен брокерлер өз қызметін тауар биржасында "Рұқсаттар және хабарламалар туралы" Қазақстан Республикасының Заңына сәйкес сауда қызметін реттеу саласындағы уәкілетті орган беретін лицензия негізінде жүзеге асырады.

Түсіндірме берілген норманың 2-бөлігі заң шығарушыға уәкілетті органның әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және сауда қызметін реттеу саласындағы әкімшілік құқық бұзушылық үшін әкімшілік жаза қолдануға нақты лауазымды адамын айқындайды.

Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрлігінің бірінші басшысы, сондай-ақ осы ведомствоның аумақтық бөлімшелерінің бірінші басшылары мұндай лауазымды тұлға болып айқындалды.

Бірінші басшы болмаған жағдайда істі қарау және жаза қолдану жөніндегі өкілеттіктер оны алмастыратын адамға жүктеледі, бірақ басшының кез келген орынбасарына емес, ал белгіленген тәртіппен басшының өкілеттігі жүктелетін орынбасарына жүктеледі.

734-бап. Биоотын өндірісі саласындағы уәкілетті орган.

1. Биоотын өндірісі саласындағы уәкілетті орган осы Кодекстің 169-бабында (бірінші, үшінші, алтыншы және сегізінші бөліктерінде) көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.

2. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және әкімшілік жазалар қолдануға құқылы:

1) биоотын өндірісі саласындағы уәкілетті органның басшысы және оның орынбасарлары;

2) биоотын өндірісі саласындағы уәкілетті органның аумақтық органдарының басшылары және оның орынбасарлары.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Қазақстан Республикасында биоотын өндірісі мен айналымы белгілі бір ұғымдық аппаратты бекітетін "биоотын өндірісін және айналымын мемлекеттік реттеу туралы" Қазақстан Республикасының 2010 жылғы 15 қарашадағы Заңына сәйкес мемлекеттік реттеуге жатады және ол белгілі бір тұжырымдамалық аппаратты бекітеді:

"биоотын" - биологиялық текті шикізаттан өндірілген отын;

"биоотын айналымы" - биоотынды әкелуді (импорттауды) және әкетуді (экспорттауды) қоса алғанда, биоотынды өткізу (сату немесе жеткізу) процестері (сатылары), сондай-ақ оларға байланысты құю, таңбалау, сақтау және тасымалдау процестері;

"биоотын өндірісі" - биоотын алуды қамтамасыз ететін шикізатты қайта өңдеу жөніндегі жұмыстар кешені.

Биоотын өндірісі мен айналымын өзара ажырата отырып, мемлекеттік бақылау жөніндегі өкілеттіктер де, тиісінше, уәкілетті органдардың өздері де ерекшеленеді.

Осылайша, биоотын өндірісі саласындағы уәкілетті орган Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрлігі тұлғасында биоотын өндірісін мемлекеттік реттеу саласындағы басшылықты жүзеге асыратын мемлекеттік орган болып табылады:

- биоотын өндірісін және айналымын мемлекеттік реттеу және қолдау саласындағы мемлекеттік саясаттың негізгі бағыттарын әзірлейді;

- өз құзыреті шегінде биоотын өндірісін мемлекеттік реттеу саласындағы нормативтік құқықтық актілерді әзірлейді және бекітеді;

- өндіріс паспортын бекіту үшін қажетті мәліметтер тізбесін әзірлейді және бекітеді;

- техникалық регламенттерді әзірлейді;

- биоотын өндірісінің көлемі туралы ақпаратты автоматты түрде беруді қамтамасыз ететін бақылау есептеу аспаптарын қолдану қағидаларын әзірлейді және бекітеді;

- азық-түлік қауіпсіздігіне қатер төнген жағдайда кейіннен биоотынға қайта өңдеу үшін пайдаланылатын тамақ шикізатына квоталар белгілеу тәртібін әзірлейді және бекітеді;

- биоотын өндірісі бойынша өндірістік қуаттардың шекті көлемін айқындайды;

- биоотын өндірушілердің биоотын өндірісі саласындағы уәкілетті органға биоотын өндірісінің мониторингін жүзеге асыру үшін қажетті есептерді ұсыну нысандары мен тәртібін бекітеді;

- биоотын өндірісі және айналымы саласындағы техникалық регламенттерді бекітеді;

- басқа да өкілеттіктерді жүзеге асырады.

Осылайша, ауыл шаруашылығы министрлігі атынан биоотын өндірісі саласындағы уәкілетті орган Қазақстан Республикасының биоотын өндірісін және айналымын мемлекеттік реттеу туралы заңнамасын бұзудан көрінген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға құқылы (ӘҚБТК-нің 169-бабы).

Бұл ретте заң шығарушы осы баптың бөліктерінің ведомстволық бағыныстылығын бекітті, атап айтқанда:

ӘҚБТК-нің 169-бабының 1-бөлімі - биоотын өндірушілердің кейіннен биоотын етіп қайта өңдеу үшін тамақ шикізатын сатып алуға арналған квоталар нормаларын асыра пайдалануы;

ӘҚБТК-нің 169-бабының 3-бөлімі - биоотын өндіру кезінде 1 және 2-сыныпты бидайды тағамдық шикізат ретінде пайдалануы;

ӘҚБТК-нің 169 - бабының 6-бөлігі - биоотын өндіретін бір зауытта екі және одан да көп биоотын өндірушілердің биоотын өндірісін жүзеге асыруы;

ӘҚБК-нің 169- бабының 8-бөлігі - биоотын өндірушілердің генетикалық түрлендірілген көз (объект) болып табылатын немесе құрамында генетикалық түрлендірілген көздер (объектілер) бар тамақ шикізатын олардың қауіпсіздігін ғылыми негізделген растаусыз және оларды мемлекеттік тіркеуді жүргізбей қабылдауы.

2 бөлім. Заң шығарушы уәкілетті органнан басқа, ведомстволық бағынысты әкімшілік құқық бұзушылықтар туралы істерді қарауға уәкілетті нақты лауазымды тұлғаларды да анықтайды, олардың ішінде::

1) биоотын өндірісі саласындағы уәкілетті органның басшысы және оның орынбасарлары, яғни ҚР Ауыл шаруашылығы министрі және оның орынбасарлары;

2) биоотын өндірісі саласындағы уәкілетті органның аумақтық органдарының басшылары және оның орынбасарлары, яғни тиісінше облыстардың, қалалар мен аудандардың ауыл шаруашылығы басқармаларының басшылары.

735-бап. Биоотын айналымы саласындағы уәкілетті орган

1. Биоотын айналымы саласындағы уәкілетті орган осы Кодекстің 169-бабында (төртінші, бесінші және тоғызыншы бөліктерінде) көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.

2. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және әкімшілік жазалар қолдануға құқылы:

1) биоотын айналымы саласындағы уәкілетті органның басшысы және оның орынбасарлары;

2) биоотын айналымы саласындағы уәкілетті органның аумақтық органдарының басшылары және оның орынбасарлары.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға уәкілетті органдардың жалпы санында биоотын айналымы саласындағы уәкілетті орган да бекітілген.

Биоотын айналымы "биоотын өндірісін және айналымын мемлекеттік реттеу туралы" Қазақстан Республикасының 2010 жылғы 15 қарашадағы Заңына сәйкес мемлекеттік реттеуге ұшырайтынын айқындау қажет, оның негізгі міндеттері::

1) атмосфераға ластаушы заттар шығарындыларының деңгейін төмендету;

2) биоотын өндірісін және айналымын дамыту;

3) Қазақстан Республикасының биоотын өндірісін және айналымын мемлекеттік реттеу туралы заңнамасының сақталуын қамтамасыз ету болып табылады.

Биоотын айналымы саласындағы уәкілетті орган Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігі атынан биоотын айналымын мемлекеттік реттеу саласындағы басшылықты жүзеге асыратын мемлекеттік орган болып табылады.:

- өз құзыреті шегінде биоотын айналымын мемлекеттік реттеу саласындағы мемлекеттік саясатты іске асырады;

- өз құзыреті шегінде биоотын айналымын мемлекеттік реттеу саласындағы нормативтік құқықтық актілерді әзірлейді және бекітеді;

- биоотын айналымын камералдық бақылауды жүзеге асырады;
- биоотын айналымы бойынша декларацияларды тапсыру нысанын, тәртібі мен мерзімдерін әзірлейді және бекітеді;
- хабарламалар нысанын әзірлейді және бекітеді;
- биоотын айналымы саласында мемлекеттік бақылауды жүзеге асырады;
- ілеспе жүкқұжаттарды ресімдеу тәртібін әзірлейді және бекітеді;
- басқа да өкілеттіктерді жүзеге асырады.

Осылайша, Қаржы министрлігі атынан биоотын айналымы саласындағы уәкілетті орган Қазақстан Республикасының биоотын өндірісін және айналымын мемлекеттік реттеу туралы заңнамасын бұзудан көрінген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға құқылы (ӘҚБтК-нің 169-бабы).

Бұл ретте заң шығарушы осы баптың бөліктерінің ведомстволық бағыныстылығын бекітті, атап айтқанда:

ӘҚБтК-нің 169-бабының 4-бөлігі-құрамы техникалық регламенттерде белгіленген құрамға сәйкес келмейтін биоотынды өткізу;

ӘҚтК-нің 169-бабының 5-бөлігі-оны биоотын өндіретін зауытқа немесе биоотынның басқа түрлеріне қайта өңдеу үшін мұнай өңдеу зауытына жеткізу жағдайларын қоспағанда, денатуратталмаған биоэтанол айналымының өндірісі;

Кодекстің 169-бабының 9-бөлігі-биоотынды өндірушілердің биоотынды ілеспе жүкқұжаттарын ресімдемей сатуы.

ҚР "салық салу мәселелері бойынша Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы" Заңы 7-бөлімінің 16) тармағына сәйкес ҚР Қаржы министрлігінің өкілеттігінен 2020 жылғы 1 қаңтардан бастап алып тасталатын болады.

ҚР "салық салу мәселелері бойынша Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы" 2017 жылғы 25 желтоқсандағы Заңының 7-бабының 16) тармақшасына сәйкес Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 169-бабы 9-бөлігінде көзделген соңғы құрамы 2020 жылғы 1 қаңтардан бастап алынып тасталады.

ӘҚБтК-нің 169-бабының 9-бөлігінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтың құрамы 2020 жылғы 1 қаңтардан бастап "Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне салық салу мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы" 2017 жылғы 25 желтоқсандағы ҚР Заңының 7-бабының 16) тармақшасына сәйкес ҚР Қаржы министрлігінің өкілеттігінен алып тасталады.

2 бөлім. Заң шығарушы уәкілетті органнан басқа, ведомстволық бағынысты әкімшілік құқық бұзушылықтар туралы істерді қарауға уәкілетті нақты лауазымды тұлғаларды да анықтайды, олардың ішінде:

1) биоотын айналымы саласындағы уәкілетті органның басшысы және оның орынбасарлары, яғни ҚР Қаржы министрі және оның орынбасарлары;

2) биоотын айналымы саласындағы уәкілетті органның аумақтық органдарының басшылары және оның орынбасарлары, яғни тиісінше облыстардың және қалалардың қаржы басқармаларының басшылары.

4-БӨЛІМ. ӘКІМШІЛІК ҚҰҚЫҚ БҰЗУШЫЛЫҚ ТУРАЛЫ ІСТЕР БОЙЫНША ІС ЖҮРГІЗУ

37-тарау. НЕГІЗГІ ЕРЕЖЕЛЕР

736-бап. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша іс жүргізу тәртібін айқындайтын заңнама

1. *Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша іс жүргізу тәртібі осы Кодексте айқындалады.*

2. *Қылмыстық немесе азаматтық істі қарау процесінде соттың әкімшілік жаза қолдану тәртібі осы Кодекстің және тиісінше Қазақстан Республикасының Қылмыстық іс жүргізу кодексінің және Қазақстан Республикасының Азаматтық іс жүргізу кодексінің ережелерімен айқындалады.*

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша іс жүргізу уақыт кезегімен орналасқан бірнеше бөліктерден немесе сатылардан тұрады. Кезең деп бүкіл өндірістің жалпы міндеттерімен қатар оған тән міндеттер мен ерекшеліктерге ие өндірістің осындай бөлігін түсіну керек. Әрбір сатыда өндірістің жалпы міндетіне қатысты жеке, туынды болып табылатын ерекше міндеттер шешіледі. Әрбір кезеңнің міндеттерін шешу, әдетте, осы кезеңдегі жұмыстың қорытындысын шығаратын арнайы іс жүргізу құжатымен ресімделеді. Құжат қабылданғаннан кейін өндірістің жаңа сатысы басталады. Өндіріс сатылары өзара байланысты, келесі сатылар, әдетте, өндіріс алдыңғы аяқталған соң ғана басталады.

Әкімшілік-құқықтық әдебиетте көптеген авторлар әкімшілік теріс қылықтар туралы істер бойынша өндірістің төрт сатысын ажыратады:

1) Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғау (хаттама жасау, әкімшілік тергеу жүргізу, істі ведомстволық бағыныстылығы бойынша жіберу);

2) әкімшілік істі қарау;

3) қаулыларға шағымдану және қайта қарау;

4) қаулыларды орындау.

Әкімшілік іс жүргізудің аталған төрт кезеңі бір уақытта бірінен кейін бірі орналасады. Алдымен құқық бұзушылықтың мән-жайы анықталады және әкімшілік хаттама жасалады, содан кейін уәкілетті орган не сот істі қарайды және оған қаулы қабылдайды. Қаулыға прокурор шағым жасауы немесе наразылық білдіруі не жоғары тұрған органның немесе соттың бастамасы бойынша қайта қаралуы мүмкін. Бұл үшінші кезең факультативті, міндетті емес, ол қаулыны жою, өзгерту немесе күшінде қалдыру туралы шешім қабылдаумен аяқталады. Қаулының орындалуы ол қабылданғаннан кейін не шағым қаралғаннан кейін бірден басталады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша іс жүргізу тәртібін айқындайтын нормативтік құқықтық акт Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы түсіндірілетін кодексі болып табылады.

ӘҚБтК Қазақстан Республикасының Президенті – Ұлт Көшбасшысы Н. Ә. Назарбаевтың Жолдауына сәйкес әзірленді "Қазақстан-2050 "Стратегиясы: қалыптасқан мемлекеттің жаңа саяси бағыты" атты Қазақстан халқына Жолдауы". Мемлекет басшысының тапсырмасы мынадай түрде тұжырымдалды: "қылмыстық іс жүргізу, Қылмыстық, Қылмыстық-атқару және Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекстердің 4 жаңа жобасын дайындау және Парламентке енгізу. Осы Негізгі заңнамалық актілерді қабылдау қылмыстық сот ісін жүргізу жүйесін тұжырымдамалық жаңғыртады және біздің құқықтарымызды қазіргі заманғы сын-қатерлерге барабар жауап беруге мүмкіндік беретін деңгейге шығарады".

Сондай-ақ, азаматтардың конституциялық құқықтары мен бостандықтарын қорғау мүдделеріне қызмет ететін және құқық қорғау жүйесін қазіргі заманғы сын-қатерлерге барабар ден қоюға мүмкіндік беретін деңгейге шығаратын тиісті кодекстердің жаңа редакцияларын әзірлеу және қабылдау жолымен қылмыстық, қылмыстық іс жүргізу, Қылмыстық-атқару және әкімшілік-деликтік заңнаманы реформалау қажеттілігі Қазақстан Республикасының 2010 жылдан 2020 жылға дейінгі кезеңге арналған құқықтық саясат тұжырымдамасында көрініс тапқан.

Осылайша, Мемлекет басшысының 2014 жылғы 5 шілдедегі Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодексіне қол қоюы егеменді Қазақстанның әкімшілік-деликтік заңнамасын дамытудың жаңа кезеңіне көшуді білдіреді.

Сонымен қатар, Кодекстің әзірлеушілерінің бірі "Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің жаңа редакциясында қолданыстағы, уақытпен тексерілген негізгі ережелер сақталған. Құрылымға келетін болсақ, ол Жалпы, Ерекше және процедуралық бөлімдерге бөлінумен өзгеріссіз қалды".

Кодекс Қазақстан Республикасының Конституциясына, халықаралық құқықтың жалпыға бірдей танылған қағидаттары мен нормаларына негізделеді. Қазақстан Республикасының халықаралық шарттық және өзге де міндеттемелері Конституцияның 4-бабының 1-тармағына сәйкес оның қолданыстағы құқығының құрамдас бөлігі болып табылады. Істі қарау кезінде, егер өзге ережелер Қазақстан Республикасы үшін міндеттілігіне келісу туралы шешім ратификациялау немесе қосылу арқылы қабылданған халықаралық шартта белгіленген болса, сот Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы заңнамасының нормаларын қолдануға құқылы емес. Мұндай жағдайларда халықаралық шарттың ережелері қолданылады.

Ел егемендігі туралы Конституцияның ережелерін бұзатын, Конституцияда белгіленген мемлекеттің біртұтастығы мен аумақтық тұтастығын, Республика басқармасының нысандарын өзгертуге жол берілмейтін, сондай-ақ адамның және

азаматтың конституциялық құқықтары мен бостандықтарына нұқсан келтіретін халықаралық ұйымдар мен олардың органдарының Қазақстан үшін міндетті шешімдері ретінде танылмайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы заңнама адам мен азаматтың құқықтарын, бостандықтары мен заңды мүдделерін, халықтың денсаулығын, санитариялық-эпидемиологиялық салауаттылығын, қоршаған ортаны, қоғамдық имандылықты, меншікті, қоғамдық тәртіпті және қауіпсіздікті, мемлекеттік билік пен мемлекеттік басқаруды жүзеге асырудың белгіленген тәртібін, ұйымдардың заңмен қорғалатын құқықтары мен мүдделерін әкімшілік құқық бұзушылықтан қорғау, сондай-ақ олардың жасалуының алдын алу міндеті болады.

Осы міндетті жүзеге асыру үшін әкімшілік құқық бұзушылық туралы заңдар әкімшілік жауаптылықтың негіздері мен принциптерін белгілейді, қандай іс-әрекеттер әкімшілік құқық бұзушылық болып табылатынын және оларды жасағаны үшін қолданылатын жазаның түрлерін, сондай-ақ Әкімшілік құқық бұзушылық жасаған адамға қандай әкімшілік жаза, қандай Мемлекеттік орган (лауазымды адам) және қандай тәртіппен қолданылуы мүмкін екенін айқындайды.

Кодекстің әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша іс жүргізуге арналған рәсімдік бөлігінде әкімшілік құқық бұзушылық жасау фактісіне мемлекет пен қоғамның реакциясы өзінің процестік көрінісін табады және әкімшілік-процестік құқықтық қатынастар орбитасына тартылған азаматтардың құқықтарын қорғау тұрғысынан негізгі және ең төмен қағидалар мен стандарттар келтіріледі.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізуге арналған Кодекстің Рәсімдік бөлімінде іс жүргізудегі мемлекеттің және қоғамның әкімшілік құқық бұзушылық жасау фактісіне теріс реакциясы арқылы анықталады

Кодекстің рәсімдік бөлімінде өндірістің маңызды іс жүргізу аспектілері регламенттеледі, олар: іс жүргізуге қатысушылардың құқықтары мен міндеттері; дәлелдемелер және дәлелдеу; іс жүргізуді қамтамасыз ету шаралары; Әкімшілік құқық бұзушылықтар туралы істерді қозғау, қарау және оларды әкімшілік құқық бұзушылықтар туралы істер бойынша іс жүргізу міндеттеріне сәйкес шешу тәртібі.

2 бөлім.ӘҚБтК-нің 8-бабында бекітілген заңдылық принцип, ешкім әкімшілік жазаға, әкімшілік-құқықтық ықпал ету шараларына немесе әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуді қамтамасыз ету шараларына ӘҚБтК-нің белгіленген негіздерде және тәртіппен тартылмайтынын белгілейді.

Әкімшілік жаза оған заңмен уәкілеттік берілген судья, органдар (лауазымды адамдар) әкімшілік құқық бұзушылық жасағаны үшін қолданатын мемлекеттік мәжбүрлеу шарасы болып табылады және мұндай құқық бұзушылық жасаған адамның Кодексте көзделген құқықтары мен бостандықтарын айыру немесе шектеу болып табылады.

Әкімшілік жаза қолдануға Кодекстің 7-тарауы арналған. Кодекстің 55-бабына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық үшін әкімшілік жаза осы құқық бұзушылық үшін Ерекше бөлімнің бабында көзделген шекте, Кодекстің ережелеріне дәл сәйкес қолданылады.

Сонымен бірге, қылмыстық немесе азаматтық істі қарау процесінде соттың әкімшілік жаза қолдану тәртібі осы Кодекстің және тиісінше Қазақстан Республикасының Қылмыстық іс жүргізу кодексінің және Қазақстан Республикасының Азаматтық іс жүргізу кодексінің ережелерімен айқындалады.

Қазақстан Республикасының қылмыстық іс жүргізу кодексі Қазақстан Республикасының аумағында қылмыстық сот ісін жүргізу тәртібін айқындайды. Қазақстан Республикасының Азаматтық іс жүргізу кодексі Қазақстан Республикасының аумағында азаматтық істер бойынша сот ісін жүргізу тәртібін айқындайды.

Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің, ҚР ҚІЖК және ҚР АІЖК-нің ережелерімен реттелетін құқықтық қатынастар өзінің ерекшелігіне қарамастан, жиі түйісу нүктелері бар. Түсініктеме берілген норма заңдылық қағидатын сақтау мүддесінде тиісті сот ісін жүргізуге қатысушылардың құқықтарын қорғауды қамтамасыз етуге арналған. Мысалы, ҚР ҚІЖК 1-бабының 3-бөлігіне сәйкес, егер қылмыстық іс бойынша іс жүргізу барысында азаматтық немесе әкімшілік құқыққа сәйкес шешілуі тиіс мәселені қарау қажеттілігі туындаса, ол азаматтық немесе әкімшілік іс жүргізу тәртібімен шешіледі. ҚР ҚПК 53-бабына сәйкес, осы Кодексте көзделген жағдайларда және тәртіппен сот әкімшілік жаза қолданады. ҚР АІЖК-нің 119-бабына сәйкес сотқа құрметтемеушілік білдіргені үшін кінәлі тұлғалар Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодексінде көзделген тәртіппен ҚР АІЖК-нің 9-тарауында белгіленген ерекшеліктерімен әкімшілік жауапкершілікке тартылады.

737-бап. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша іс жүргізудің міндеттері

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша іс жүргізудің міндеттері:

1) әрбір істің мән-жайларын уақтылы, жан-жақты, толық және объективті анықтау, оны осы Кодекске сәйкес шешу;

2) іс жүргізуге қатысушылардың құқықтары мен міндеттерін іске асыруды қамтамасыз ету;

3) әкімшілік құқық бұзушылық жасауға ықпал еткен себептер мен жағдайларды анықтау;

4) Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулының, айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқаманың орындалуын қамтамасыз етуге міндетті.

ТҮСІНІКТЕМЕ _____

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша іс жүргізудің түсіндірілген міндеттері Әкімшілік құқық бұзушылық туралы заңнаманың жалпы міндеттерінен тікелей туындайды, оларды әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша іс жүргізуге қатысты нақтылайды. Олар өндірістің мәні мен мазмұнын анықтайды. Әрбір тапсырма жеке сипаттаманы талап етеді.

1) әрбір істің мән-жайларын уақтылы, жан-жақты, толық және объективті түрде анықтау, оны Кодекске сәйкес шешу.

Уақтылығы уәкілетті органдардың қажетті іс-әрекеттерді заңдармен белгіленген тиісті іс жүргізу мерзімдерінде оларды бұзуға және іс бойынша сөзбұйдаға салуға жол бермей орындау міндетін болжайды.

Жалпы, мерзімдер - әкімшілік заңнаманың маңызды құрамдас бөлігі. Бұл процестің жеделдігі уақытты қатаң лимиттеу және оны бақылау кезінде ғана мүмкін болады деген сот практикасында қалыптасқан пікірге байланысты. Бұл тәсіл ақылға қонымды мерзімдер институтымен салыстырылады. Оны ұлттық заңнамаға интеграциялаудың алғашқы және сәтсіз әрекеті 2015 жылы ҚПК-нің 192-бабында жасалды. Алайда бұл әрекетті сәтті деп тану қиын, өйткені осы баптың 1-бөлігіндегі мерзімнің ақылға қонымдылығын көрсеткеннен кейін, екінші бөлікте және одан әрі мәтін бойынша сотқа дейінгі тергеудің нақты мерзімдері келтірілген, олар іс жүзінде олардың ақылға қонымдылығын төмендетеді. Екінші және сәтті әрекет жаңа Әкімшілік рәсімдік-процестік кодекстің жобасында жасалды, онда ҚПК сияқты нақтылаусыз жария-құқықтық даулар бойынша сот талқылауы мерзімінің ақылға қонымдылығы айқындалды.

Жан-жақтылығы мен толықтығы істі дұрыс шешу үшін маңызы бар мән-жайларды егжей-тегжейлі және толық белгілеу мен іс жүргізу бекітуден тұрады. Әкімшілік құқық бұзушылықтың жасалғанына, оның жасалуына кінәлі ме, ол әкімшілік жауаптылыққа жататынына, жауаптылықты жеңілдететін және ауырлататын мән-жайлардың бар-жоғына, іс бойынша іс жүргізуді болдырмайтын мән-жайлардың бар-жоғына, сондай-ақ адамды әкімшілік жауаптылыққа тартпауға мүмкіндік беретін мән-жайлардың бар-жоғына қатысты мәліметтер осындайларға жатады.

Көрсетілген дефинициялардың мазмұны туралы ӘҚБтК-нің жалпы бөлігінің баптарына түсіндірмеде егжей-тегжейлі баяндалған.

Объективтілік әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша іс жүргізуді күтпеген, әділ жүзеге асырудан тұрады. Істі қарауға уәкілетті органдар іс бойынша іс жүргізу кезінде үрдіске, сондай-ақ бір жақты еңіске жол бермеуге міндетті.

Өкінішке орай, ӘҚБтК-де ҚПК-де бар арнайы салалық қағидат – істің мән-жайларын жан-жақты, толық және объективті зерттеу (ҚПК-нің 24-бабы) жоқ. Алайда, бұл оны әкімшілік іс жүргізуде елемеу дегенді білдірмейді. Міндеттер қатарына объективтілік талаптарын қосу дегеніміз оны растау.

Бұдан басқа, объективтілік, сол жан-жақтылық пен толықтық талаптарын заң шығарушы іс бойынша дәлелдемелер болуы мүмкін нақты деректер айналымының ерекшеліктерін регламенттейтін ӘҚБтК-нің 4-бөлімінің нормаларына енгізді.

Мысалы, ӘҚБтК-нің 783-бабы "әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша барлық жиналған дәлелдемелер мұқият, жан-жақты және объективті тексеруге жатады" немесе ӘҚБтК-нің 784-бабының 2-бөлігі "Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуді жүзеге асыратын судья, орган (лауазымды адам) дәлелдемелерді заң мен ар-намысты басшылыққа ала отырып, дәлелдемелерді өз жиынтығында жан-жақты, толық және объективті қарауға негізделген өзінің ішкі сенімі бойынша бағалайды".

Істі Кодекске сәйкес шешу әкімшілік құқық бұзушылық туралы заңнаманың іс жүргізу нормаларын қатаң сақтау талабы ретінде қаралады. Кодекстің 8-бабының 3-бөлігіне сәйкес, соттың, әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға уәкілетті органдардың (лауазымды адамдардың) заңды бұзуына әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша іс жүргізу кезінде жол берілмейді және заңмен белгіленген жауапкершілікке, қабылданған актілерді жарамсыз деп тануға және олардың күшін жоюға әкеп соғады.

2) іс жүргізуге қатысушылардың құқықтары мен міндеттерін іске асыруды қамтамасыз ету.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуге қатысушылар, олардың құқықтары мен міндеттері ӘҚБтК-нің 38-тарауында белгіленген. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға уәкілетті органдар іс жүргізуге қатысушы азаматтардың құқықтары мен бостандықтарын қорғауға, олардың міндеттерін жүзеге асыру үшін жағдайлар жасауға, іс жүргізуге қатысушылардың заңды талаптарын қанағаттандыруға уақтылы шаралар қолдануға міндетті.

Кодексте азаматтардың құқықтары мен бостандықтарына, өзге адамдар немесе мемлекеттік органдар тарапынан оларға қол сұғушылық үшін жауапкершілікті белгілеу бөлігінде, сондай-ақ әкімшілік іс жүргізуде азаматтардың құқықтарын қорғаудың заңды тетіктерін бекіту тұрғысынан да ерекше көңіл бөлінген. Оның ішінде әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша шығарылған қаулыларды қайта қарау сатысында. Бұл жерде Кодексте белгіленген олардың құқықтарын қорғау құралдары, атап айтқанда Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізуді жүзеге асыратын органның (лауазымды адамның) әрекеттеріне (әрекетсіздігіне), сондай-ақ осындай құқық бұзушылық туралы іс бойынша шығарылған қаулыға шағым жасау маңызды орын алады. Атап айтқанда, Кодекстің дербес тарауына әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуді жүзеге асыратын органның (лауазымды адамның) әрекеттеріне (әрекетсіздігіне) шағым беру бөлінді.

3) әкімшілік құқық бұзушылық жасауға ықпал еткен себептер мен жағдайларды анықтау.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша іс жүргізуді жүзеге асыру кезінде уәкілетті органдар жасалған құқық бұзушылықтарға ден қоюмен ғана шектелмейді. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы заңнаманың жалпы міндеттерінің бірі құқық бұзушылықтардың алдын алу болып табылады. Осыған байланысты, істерді қарау кезінде органдар (лауазымды адамдар) құқық бұзушылық жасауға ықпал еткен себептер мен жағдайларды анықтауға қажетті шаралар қолдануға және олардың өкілеттіктеріне сәйкес осы себептер мен жағдайларды жоюға қол жеткізуге міндетті. ӘҚБтК-нің 826-бабына сәйкес, әкімшілік құқық бұзушылық жасауға ықпал ететін себептер мен жағдайлар анықталған кезде орган (лауазымды адам) тиісті ұйымға және лауазымды адамдарға оларды жою жөнінде шаралар қолдану туралы ұсыныс енгізеді. Кодекстің 829-19-бабына сәйкес, әкімшілік құқық бұзушылық жасауға итермелейтін себептер мен жағдайлар анықталған кезде сот жеке қаулы шығарады және тиісті ұйым мен лауазымды адамдарға оларды жою жөнінде шаралар қолдану туралы ұсыныс енгізеді.

"Құқық бұзушылық профилактикасы туралы" Қазақстан Республикасының 2010 жылғы 29 сәуірдегі Заңының 23-бабына сәйкес құқық бұзушылық жасауға итермелейтін себептер мен жағдайларды жою туралы ұсыныс құқық бұзушылықтың жеке профилактикасы шараларына жатады. Құқық бұзушылықтың жеке профилактикасы шаралары адамның не адамдардың шектеулі тобының құқықтық санасына және мінез-құлқына олардың тарапынан құқық бұзушылық жасаудың алдын алу, сондай-ақ оларды жасауға ықпал ететін себептер мен жағдайларды жою мақсатында жүйелі түрде мақсатты ықпал ету үшін қолданылады.

Ұсынымды алған күннен бастап бір ай мерзімде тиісті ұйымның басшысы немесе лауазымды адамы мемлекеттік органға ұсынымды қарау нәтижелері және қабылданған шаралар туралы ақпаратты жазбаша түрде беруге міндетті. Істі қараған органдардың (лауазымды адамдардың) ұсыныстары бойынша ұйым басшысының және басқа да адамдардың қабылданған шаралар туралы хабарламауы, сол сияқты әкімшілік құқық бұзушылық жасауға итермелейтін себептер мен жағдайларды жою жөнінде шаралар қолданбауы ӘҚБтК-нің 479-бабы бойынша әкімшілік жауаптылықтың туындауына әкеп соғады.

4) Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулының, айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқаманың орындалуын қамтамасыз етуге міндетті.

"Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша Қаулы туралы" Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2010 жылғы 20 сәуірдегі № 5 нормативтік қаулысының нормаларын негізге ала отырып, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша Қаулы – іс жүргізу құжаты, онда істі қарау нәтижелері бойынша Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізудің қорытындысы көрсетіледі.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарап, орган (лауазымды адам) әкімшілік құқық бұзушылық туралы:

1) әкімшілік жаза қолдану;

2) іс бойынша іс жүргізуді қысқарту

Сот әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі, шағымды, наразылықты қарап:

1) әкімшілік жаза қолдану;

2) іс бойынша іс жүргізуді қысқарту;

3) қаулыны, нұсқаманы өзгеріссіз, ал шағымды, наразылықты қанағаттандырусыз қалдыру;

4) қаулының өзгеруі;

5) қаулының, нұсқаманың күшін жою және істі қысқарту;

6) қаулының, нұсқаманың күшін жою және іс бойынша жаңа қаулы шығару арқылы жүзеге асырылады.

Нұсқама – әкімшілік іс жүргізудің оңайлатылған түпкілікті нысанының құжаты, ол әкімшілік жауаптылық көзделген ЖЖҚ бұзу кезін тіркеуді білдіреді. Ұйғарымды Орындаушы шығармайды, ол автоматты режимде ресімделеді, содан кейін жауапты адам оны басып шығарады және пошта арқылы жібереді. Осылайша, автоматты режимде ресімделген айыппұлды төлеу қажеттілігі туралы нұсқама шығару, сондай-ақ сертификатталған аспаптың көрсеткіштері сияқты лауазымды адамның әрекеттеріне (әрекетсіздігіне) жатпайды, өйткені айыппұл төлеу қажеттілігі туралы нұсқаманы техникалық құралмен автоматты түрде шығарады. Осы себептер бойынша ұйғарым ӘҚБтК-нің 822-бабының тәртібімен уәкілетті лауазымды адам шығаратын әкімшілік жаза қолдану туралы қаулы болып табылмайды.

Айыппұл төлеу қажеттілігі туралы ұйғарым-әкімшілік жауапкершілік көзделген ЖЖЕ бұзу сәтін тіркеуді білдіретін әкімшілік іс жүргізудің оңайлатылған соңғы нысанындағы құжат. Орындаушы нұсқаманы шығармайды, ол автоматты режимде ресімделеді, содан кейін жауапты тұлға оны басып шығарады және пошта арқылы жібереді. Осылайша, сертификатталған аспаптың көрсеткіштері сияқты автоматты режимде ресімделетін айыппұл төлеу қажеттілігі туралы нұсқама шығару лауазымды адамның іс-әрекетіне (әрекетсіздігіне) жатқызылмайды, өйткені айыппұл төлеу қажеттілігі туралы нұсқама автоматты түрде техникалық құралмен шығарылады. Осы себептер бойынша нұсқама ӘҚБтК-нің 822-бабының тәртібімен уәкілетті лауазымды адам шығарған әкімшілік жаза қолдану туралы қаулы бола алмайды.

Заңды тұлғаға қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуді қамтамасыз етудің мынадай шаралары қолданылуы мүмкін:

1) заңды тұлғаға тиесілі үй-жайларды, аумақтарды, ондағы тауарларды, көлік құралдарын және өзге де мүлікті, сондай-ақ тиісті құжаттарды қарау;

2) заңды тұлғаға тиесілі құжаттарды алып қою;

3) заңды тұлғаға тиесілі тауарларға, көлік құралдарына және өзге де мүлікке тыйым салу немесе алып қою;

4) қызметті немесе оның жекелеген түрлерін тоқтата тұру не оған тыйым салу.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуді қамтамасыз ету шаралары Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулыны орындау сатысында, әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғалғанға дейін, іс бойынша іс жүргізу кезеңінде қолданылуы мүмкін.

738-бап. Өндіріс тілі

1. Қазақстан Республикасында әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша іс жүргізу мемлекеттік тілде жүргізіледі, ал қажет болған жағдайда іс жүргізу орыс тілі немесе өзге ұлт тілі мемлекеттік тілмен тең қолданылады.

2. Судья, әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға уәкілетті органдар (лауазымды адамдар) сот ісін жүргізу тілін өзгерту қажет болған кезде әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізу тілін өзгерту туралы дәлелді қаулы шығарады.

3. Іс бойынша іс жүргізіліп жатқан тілді білмейтін немесе жеткіліксіз білетін іске қатысушы адамдарға өтініш жасау, түсініктемелер мен айғақтар беру, өтініш білдіру, шағым келтіру, іс материалдарымен танысу, оны қарау кезінде ана тілінде немесе өздері білетін басқа тілде сөз сөйлеу, осы Кодексте белгіленген тәртіппен аудармашының қызметін тегін пайдалану құқығы түсіндіріледі және қамтамасыз етіледі.

4. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша іс жүргізуге қатысушы адамдарға заң күшіне орай басқа тілде жазылған іс материалдарын іс жүргізу тіліне тегін аудару қамтамасыз етіледі.

5. Құқық бұзушыға және жәбірленушіге тапсырылуға жататын іс жүргізу құжаттары олардың ана тіліне немесе олар білетін тілге аударылуға тиіс.

6. Аударма бойынша шығыстар және аудармашының қызметтері Мемлекеттік бюджет есебінен төленеді.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Түсіндірілетін баптың нормалары Қазақстан Республикасының Негізгі Заңы – Конституция ережелерінің талаптарына жауап береді. Мәселен, Конституцияның 7-бабына сәйкес "Қазақстан Республикасында мемлекеттік тіл болып табылады. Мемлекеттік ұйымдар мен жергілікті өзін-өзі басқару органдарында орыс тілі ресми түрде қазақ тілімен тең қолданылады. Мемлекет Қазақстан халқының тілдерін үйрену мен дамыту үшін жағдай жасауға қамқорлық жасайды". Сондай-ақ Конституция әркімнің ана тілі мен мәдениетін пайдалану, қарым-қатынас, тәрбие, оқу және шығармашылық тілін еркін таңдау құқығын бекітеді (19-баптың 2-тармағы). Ешкім де тілдің себептері бойынша қандай да бір кемсітушілікке ұшырай алмайды (14-баптың 2-тармағы).

Мемлекеттік тіл-мемлекеттің бүкіл аумағында қоғамдық қатынастардың барлық салаларында қолданылатын мемлекеттік басқару, заңнама, сот ісін жүргізу және іс жүргізу тілі ("Қазақстан Республикасындағы тіл туралы" Заңның 4-бабы).

Қазақстан Республикасының 1997 жылғы 11 шілдедегі "Қазақстан Республикасындағы тіл туралы" Заңы Қазақстан Республикасында тілдердің қолданылуының құқықтық негіздерін, мемлекеттің оларды оқып-үйрену мен дамыту үшін жағдай жасау міндеттерін белгілейді, Қазақстан Республикасында қолданылатын барлық тілге бірдей құрметпен қарауды қамтамасыз етеді. Аталған Заңның 7-бабында Қазақстан Республикасында тілдік белгісі бойынша азаматтардың құқықтарына қысым жасауға жол берілмейтіні көрсетілген. Қазақстанда ұсынылған мемлекеттік тілдің және басқа да тілдердің жұмыс істеуі мен зерделенуіне кедергі келтіретін лауазымды адамдардың іс-әрекеттері Қазақстан Республикасының заңдарына сәйкес жауаптылыққа әкеп соғады.

Сот ісін жүргізу тілі қағидатын қолдану сот процесіне қатысушы адамдардың құқықтары мен бостандықтарын қорғауды қамтамасыз етудің құқықтық кепілі болып табылады. Сот ісін жүргізу тілі туралы заңнама талаптарын сақтамау ӘҚБтК-нің іс жүргізу нормаларын елеулі бұзу болып табылады және ӘҚБтК-нің 843-бабына сәйкес шығарылған шешімдердің күшін жоюға әкеп соғады.

2 бөлім. Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2016 жылғы 22 желтоқсандағы № 13 "сот ісін жүргізу тілі қағидатын қолданудың кейбір мәселелері туралы" нормативтік қаулысына сәйкес басқа тілдерді қолданудың қажетті жағдайларына процессуалдық әрекеттерді жасау және шешімдер қабылдау сот ісін жүргізуге қатысушылардың құқықтары мен заңды мүдделерінің сақталуын қамтамасыз ететін жағдайлар жатады. Осы мән-жайлар анықталған кезде судья, әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға уәкілетті органдар (лауазымды адамдар) әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізу тілін өзгерту туралы дәлелді қаулы шығарады.

Шығыс Қазақстан облысы Көкпекті ауданының №2 аудандық сотымен К. Р. Анарбековке қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарау кезінде іс жүргізу тілі өзгертілген. Істің мән-жайына келсек, құқық бұзушыға қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама орыс тілінде жасалған. Алайда, істі қарауға дайындау кезінде судья К. Р. Анарбеков орыс тілін еркін меңгермеген және сот ісін жүргізу тілін Өзгертуді қалайтынын анықтады. Судья ӘҚБтК 738-бабының 2-бөлігінің талаптарын қолданып, іс жүргізу тілін орыс тілінен мемлекеттік тілге ауыстыру туралы қаулы шығарды.

3 бөлім. Судья, әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға уәкілетті органдар (лауазымды адамдар) іске қатысушы адамдарға олардың сот ісін жүргізу тіліне қатысты құқықтары мен міндеттерін түсіндіруге тиіс.

Іс бойынша іс жүргізіліп жатқан тілді білмейтін немесе жеткіліксіз білетін адамдарға арыз жасау, түсініктеме мен айғақ беру, өтініш білдіру, шағым келтіру, іс

материалдарымен танысу, оны қарау кезінде ана тілінде немесе өздері білетін басқа тілде сөз сөйлеу, ӘҚБтК-де белгіленген тәртіппен аудармашының қызметін тегін пайдалану құқығы қамтамасыз етілуге тиіс.

Сот ісін жүргізу жүргізілетін тілді білмейтін немесе жеткіліксіз дәрежеде меңгерген адамдарға сот ісін жүргізу тілінде сөйлеуді түсінбейтін не жеткілікті дәрежеде түсінбейтін, осы тілде өз ойларын және пікірлерін еркін жеткізе алмайтын, сондай-ақ әңгімелесу, мәтіндерді оқу, сұрақтарға жауап беру, ауызша және (немесе) жазбаша сөйлеу кезінде басқа да қиындықтарға тап болатын адамдар жатады.

Айта кету керек, аудармашының қызметін тегін пайдалануға құқығы бар тұлғалар тобы заң шығарушымен шектелмеген. Ол Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуге қатысушылардың кез келгені пайдалана алады.

4 бөлім. Судья, әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға уәкілетті органдар (лауазымды адамдар) іс жүргізуге қатысушы адамдарға олардың заң күшіне орай басқа тілде жазылған іс материалдарын сот ісін жүргізу тіліне тегін аудару құқығын қамтамасыз етуге тиіс.

Аударма дұрыс және дәл болуы керек. Аударманың дұрыстығын аудармашы тиісті құжатта өз қолымен куәландырады. Аудармашыға әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарауға уәкілетті орган (лауазымды адам) әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарау кезінде көрінеу жалған аударма жасағаны үшін әкімшілік жауаптылығы туралы және сотта осы әрекетті жасағаны үшін қылмыстық жауаптылығы туралы ескертіледі.

5 бөлім. Уәкілетті органдар мен соттардың шешімдері, сондай-ақ құқық бұзушыға және жәбірленушіге міндетті түрде тапсырылуға жататын өзге де құжаттар іс бойынша іс жүргізу тілінде ғана емес, тиісті іс жүргізуге қатысушы білетін тілде де дайындалуға тиіс. Құжаттың аудармасы, оның өз құқықтарын қорғауға нақты мүмкіндігі болуы үшін, ӘҚБтК-де белгіленген мерзімде дайындалуға, ресімделуге және мүдделі тұлғаға тапсырылуға тиіс.

6 бөлім. Аудармашының аударылуына және қатысуына байланысты шығындар іске қатысушы адамдардың өздері білетін сол немесе басқа тілді пайдалану құқығын іске асыруына кедергі бола алмайды.

Аударма және аудармашының қызмет көрсетуі жөніндегі шығындар Қазақстан Республикасы Министрлер Кабинетінің "анықтау, алдын ала тергеу, прокуратура органдарына немесе сотқа шақыруына байланысты шығыстарды өтеу және тұлғаларға сыйақы төлеудің тәртібі мен мөлшері туралы Нұсқаулықты бекіту туралы" 1992 жылғы 25 ақпандағы № 152 қаулысына сәйкес мемлекеттік бюджет есебінен төленеді.

739-бап. Мерзімдерді есептеу

1. *Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша іс жүргізу кезінде пайдаланылатын мерзімдер сағаттармен, тәуліктермен, айлармен және жылдармен есептеледі.*

2. Мерзімдерді есептеу кезінде мерзімнің өтуі басталатын сағат пен тәулік есепке алынбайды. Бұл ереже ұстау кезінде мерзімдерді есептеуге жатпайды.

3. Мерзімді есептеу кезінде оған, мерзім тәулікпен есептелетін жағдайларды қоспағанда, жұмыстан тыс уақыт да қосылады.

4. Мерзімді тәулікпен есептеген кезде мерзім алғашқы тәуліктің нөл сағатынан кейін есептеледі және мерзімнің соңғы тәулігінің жиырма төрт сағатында аяқталады.

5. Мерзімді айлармен немесе жылдармен есептеген кезде мерзім соңғы айдың тиісті күнінде аяқталады, ал егер бұл айда тиісті күні болмаса, мерзім осы айдың соңғы күні аяқталады. Егер мерзімнің аяқталуы жұмыс емес (демалыс, мереке) күнге келсе, онда әкімшілік ұстау кезіндегі мерзімді есептеу жағдайларын қоспағанда, одан кейінгі бірінші жұмыс күні мерзімнің соңғы күні болып есептеледі.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша іс жүргізу тәртібін айқындайтын заңнама әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қандай да бір іс жүргізу әрекеттері жүзеге асырылуға тиіс мерзімдерді белгілейді. Іс бойынша барлық қозғалыстар сақталуы тиіс белгілі бір уақыт аралығымен шектеледі. Мерзімдерді сақтау сымдарды, негізсіз кідірістерді, сөзбұйдалықтарды және соған байланысты іс бойынша іс жүргізуге қатысушылардың наразылығын болдырмауға мүмкіндік береді. Мерзімдерді бұзуға жол берілмейді және заңда белгіленген жауаптылыққа, қабылданған актілерді жарамсыз деп тануға және олардың күшін жоюға әкеп соқтыруы мүмкін.

Жоғары заң күші және Қазақстан Республикасы Конституциясының мемлекеттің бүкіл аумағында тікелей қолданылуы қағидатын негізге ала отырып, "мерзімдердің мәні туралы" Конституциялық мерзімдерді есептеу мәселесі бойынша Қазақстан Республикасы Конституциясының нормаларын ресми түсіндіру туралы " Қазақстан Республикасы Конституциялық Кеңесінің 2012 жылғы 13 сәуірдегі № 2 нормативтік қаулысының ережелерін назарға алу қажет. Осы қаулыға сәйкес мерзімдердің маңыздылығы қоғамдық қатынастарды реттеу және Конституцияның ережелері мен нормаларын іске асыру тетігін жасау болып табылады. Негізгі Заңда бекітілген нақты мерзімдермен уәкілетті органдар мен лауазымды адамдардың адам және азамат құқықтарын шектеу мүмкіндігі шектеледі, жеке адамның еркіндігіне кепілдік беру үшін алғышарттар жасалады. Олар сондай-ақ жекелеген мемлекеттік органдар мен лауазымды адамдар қызметінің кезеңдерін, олардың өз өкілеттіктерін жүзеге асыруының басталуы мен аяқталуын, сондай-ақ тежемелік және тепе-теңдік жүйесінің қолданылуы жағдайында мемлекеттік билік тармақтарының өзара іс-қимылын айқындайды. Бұл мерзімдерді сақтау конституциялық заңдылық режимін қамтамасыз ету шарттарының бірі болып табылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша іс жүргізу кезінде сағаттармен, тәуліктермен, айлармен және жылдармен есептелетін мерзімдер пайдаланылады. Бұл

норманың ӘҚБтК-нің 4-бөліміне енгізілгенін және әкімшілік іс жүргізу тәртібіне қолданылатынын айта кеткен жөн. Әкімшілік-деликтілік құқықтық қатынастар үшін заң шығарушы көрсетілген норманы Кодекске енгізген жоқ. Бұл Ерекше бөліктің көптеген баптарының диспозицияларының объективті жағы салалық заңнамада жасалған материалдық нормалардан туындайтындығына байланысты. Ал ол өз кезегінде негізінен басқа да уақыт санаттарын пайдаланады, мысалы, жұмыс күндері, күнтізбелік күндер, демалыс күндері және т.б. Бұл бөлікте "Қазақстан Республикасындағы мерекелер туралы" 2001 жылғы 13 желтоқсандағы № 267 ҚР Заңының ережелері іске асырылады.

2014 жылы ӘҚБтК-нің 739-бабын енгізу болжамды түрде заң шығарушының азаматтардың конституциялық құқықтарын сақтау мақсаттары үшін, мысалы, оны жеткізуге, ұстап алуға және қамауға алуды қолдануға байланысты бас бостандығынан айыру мерзімдерін шектеуге процестік заңнамада (қылмыстық процестік) мерзімдерді есептеу жөніндегі тәсілді үйлестіру ниетімен түсіндіріледі.

Сағаттармен есептелетін мерзімдер іс жүргізуге қатысушылардың құқықтары мен бостандықтары шектелетін іс жүргізу әрекеттерінің барынша қысқа уақыт аралығында орындалуын қамтамасыз ету немесе іс жүргізу шешімдерін қабылдау мақсатында қолданылады. Осы аспектіде үлгілі үлгі ретінде әкімшілік ұстау тәртібі бола алады. Әкімшілік ұстау-құқық бұзушылықтың жолын кесу немесе іс жүргізуді қамтамасыз ету мақсатында жеке тұлғаның, заңды тұлға өкілінің, лауазымды адамның жеке бас бостандығын қысқа мерзімді шектеу.

Жеке басының бостандығына құқық адамның негізгі құқықтарының бірі болып табылады (Конституцияның 16-бабының 1-тармағы). Ол әркімге туғаннан тиесілі, абсолютті және бөлінбейтін болып танылады және Негізгі Заңның 39-бабының 3-тармағына сәйкес, Конституцияның өзінің нормаларында белгіленген жағдайларды қоспағанда, ешбір жағдайда да шектеуге жатпайтын құқықтар мен бостандықтар қатарына жатады. Конституциялық-құқықтық мағынада "ұстау" деп құқық бұзушылықтың жолын кесу немесе қылмыстық, азаматтық және әкімшілік істер бойынша іс жүргізуді қамтамасыз ету, сондай-ақ мәжбүрлеу сипатындағы өзге де шараларды қолдану мақсатында адамның жеке бас бостандығын шектеуден көрінетін және уәкілетті мемлекеттік органдар, лауазымды және өзге де адамдар заңда көзделген негізде және тәртіппен жүзеге асыратын мәжбүрлеу шарасын түсіну керек.

ӘҚБтК-нің 789-бабына сәйкес, әкімшілік ұстау үш сағаттан аспайтын мерзімге созылуы мүмкін. Күзетілетін объектілерге заңсыз кіргені, Қазақстан Республикасының Халықтың көші-қоны саласындағы заңнамасын бұзғаны, Қазақстан Республикасының Мемлекеттік шекара режимін, шекаралық және кедендік режимдерді немесе Қазақстан Республикасының Мемлекеттік шекарасы және Еуразиялық экономикалық одақтың кедендік шекарасы арқылы өткізу пункттеріндегі режимді бұзғаны үшін, сондай-ақ Қазақстан Республикасының континенттік қайраңындағы, аумақтық суларындағы (

теңізіндегі) және ішкі суларындағы әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізу қозғалған адам, қажет болған жағдайларда жеке басын анықтау және құқық бұзушылықтың мән-жайларын анықтау үшін қырық сегіз сағатқа дейін, бұл туралы ұсталған сәттен бастап жиырма төрт сағаттың ішінде прокурорға жазбаша хабарлай отырып, кідіртуі мүмкін. Төтенше жағдай жарияланған жерде коменданттық сағат енгізілуіне байланысты белгіленген тәртіпті бұзуға жол берген адамдарды ішкі істер органдарының қызметкерлері (полиция) немесе әскери патрульдер коменданттық сағат аяқталғанға дейін, ал өзімен бірге құжаттары жоқ адамдарды – олардың жеке басын анықтағанға дейін қырық сегіз сағаттан асырмай ұстауы мүмкін. Әкімшілік жаза шараларының бірі ретінде әкімшілік қамауға алуға әкеп соғатын, өзіне қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс қозғалған адам әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қаралғанға дейін, бірақ жиырма төрт сағаттан аспауға тиіс.

Тәулікпен белгілі бір мерзімдерді есептеу әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша іс жүргізу міндеттерін жылдам шешуге ықпал етеді. Мәселен, әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер істі қарауға құқылы орган (лауазымды адам) әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттаманы және істің басқа да материалдарын алған күннен бастап он бес тәулік ішінде қаралады (ӘҚБТК-нің 817-бабының 1-бөлігі).

Мерзімдерді айлармен есептеу қажет болған жағдайларда әрбір істің мән-жайларын жан-жақты, толық және объективті түрде анықтауды қамтамасыз етуге мүмкіндік береді. Мысалы, әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуге қатысушылардан өтініштер келіп түскен жағдайда не істің мән-жайын қосымша анықтау қажет болған жағдайда істі қарайтын орган (лауазымды адам) істі қарау мерзімін ұзартуы мүмкін, бірақ бір айдан аспайтын мерзімге (ӘҚБТК-нің 817-бабының 2-бөлігі).

Жылдық мерзімді пайдалану процеске қатысушылардың құқықтарын және міндеттерін жүзеге асыруды қамтамасыз етеді, іс жүргізу аяқталғаннан кейін қателерді түзету мүмкіндігін береді және т.б. Жылдық кезеңдер әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша шағым беру, шағым жасау, айыптау, жоғары тұрған органның (лауазымды адамның) айыппұл, наразылық беру туралы қаулысына шағым жасау кезінде қолданылады; апелляциялық шағыммен прокурордың сот шешіміне шағымдануын талап етеді.

2 бөлім. Мерзім ағымының басталуы анықталатын сол сағат пен сол тәулік оның ұзақтығына есептелмейді. Жалпы ереже бойынша мерзімнің өтуі-келесі тәуліктен бастап. Ерекшелік-әкімшілік ұстау. Ұстау мерзімінің басталуы ұсталған адамның еркіндігін шектеу, оның ішінде жүріп – тұру еркіндігін шектеу-белгілі бір жерде мәжбүрлеп ұстау, анықтау және тергеу органдарына мәжбүрлеп жеткізу (ұстап алу, үй-жайда жабу, бір жерден өтуге немесе орнында қалуға мәжбүрлеу және т. б.) бір минутқа дейінгі дәлдікпен бір сағат болып табылады, сондай-ақ адамның жеке бостандығын Елеулі шектейтін қандай да бір өзге де әрекеттер, ұсталған адамға қандай

да бір іс жүргізу мәртебесін бергеніне немесе өзге де формальды рәсімдерді орындауына қарамастан, нақты болды. Осы мерзімнің аяқталу сәті нақты ұстау уақытынан бастап минутқа дейінгі дәлдікпен үздіксіз есептелетін үш сағаттың өтуі болып табылады.

3 бөлім. ӘҚБтК-нің 739-бабының 3-бөлігінің мазмұны мерзімдерді есептеу институтының жаналығы болып табылады. Мәселен, мерзімді есептеу кезінде нақты және бір мәнді құқық қолдану үшін, мерзім тәулікпен есептелетін жағдайларды қоспағанда, оған жұмыстан тыс уақыт да қосылады. Дәстүрлі емес жұмыс күндері демалыстар мен демалыс күндерін қамтиды.

4 бөлім. Мерзімді тәуліктермен есептеу мерзімнің өтуіне әкеп соғатын заңды фактіден кейінгі тәуліктің нөл сағатынан кейін басталады. Бұрын атап өтілгендей, мерзім өтіп жатқан сағат пен тәуліктер мерзімдерді есептеу кезінде есепке алынбайды.

5 бөлім. Мерзімнің аяқталуы тиісті саны жоқ айға келетін жағдайлар болады. Мұндай жағдайда мерзім осы айдың соңғы күні аяқталады. Мысалы, әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулыға наразылық келтіру мерзімі 31 қыркүйекте өтуі тиіс, наразылық 30 қыркүйекке дейін беріледі, себебі қыркүйек айының 31 күні болмайды.

Іс жүргізу мерзімі мереке және демалыс күндері жататын жұмыс емес күндерді қоса алғанда, үздіксіз ағады. Мерекелер Туралы "Заңына сәйкес," Қазақстан Республикасындағы мерекелік күндер еңбек заңнамасына сәйкес Қазақстан Республикасы деп танылады, сондай-ақ мемлекеттік органдарға " Қазақстан Республикасындағы. Жақындаған күн демалыс күні болып табылады жұмыс. Әкімшілік ұстау мерзімі оның соңғы күні жұмыс істемейтін немесе жұмыс күні болып табылатындығына қарамастан аяқталады.

740-бап. Өтінішхат

1. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуге қатысушы адамдардың осы іс жүргізуінде жатқан судьяның, органның (лауазымды адамның) міндетті түрде қарауына жататын өтінішхаттарды мәлімдеуге құқығы бар.

2. Өтініш жазбаша түрде не электрондық цифрлық қолтаңбамен куәландырылған электрондық құжат нысанында мәлімденеді және дереу қаралуға тиіс. Өтінішті дереу қарау мүмкін болмаған жағдайларда, ол бойынша шешім өтініш берілген кезден бастап үш тәуліктен кешіктірілмей қабылдануға тиіс.

3. Өтінішхатты қанағаттандыру туралы не оны қанағаттандырудан толық немесе ішінара бас тарту туралы шешім ұйғарым түрінде шығарылады, ол өтінішхатты мәлімдеген адамға жеткізіледі.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Өтініш әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуге қатысушы адамның іс жүргізуінде осы іс жатқан судьяға, органға (лауазымды адамға)

жолданған іс жүргізу әрекетін жүзеге асыру немесе іс жүргізу шешімін қабылдау туралы өтініші болып табылады.

Іс бойынша өтінішхаттарды мәлімдеуге заңмен қамтамасыз етілген құқық іс жүргізуге қатысушылардың мүдделерін қорғаудың құралы болып табылады, істің мән-жайларын анықтаудың объективтілігін, жан-жақтылығын, толықтығын қамтамасыз етеді және Заң мен сот алдында теңдік принципін іске асырады. Мәселен, өтініш негізінде Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша іс жүргізуге қатысушылар болып табылатын адамдардан заттар мен құжаттарды қабылдау жүзеге асырылады. Процеске қатысушылардың өтініші бойынша іс бойынша іс жүргізуді жүргізуші судья немесе орган (лауазымды адам) нақты деректерді дәлелдемелер ретінде пайдалануға жол берілмейтіндігін белгілейді. Тараптардың өтініші бойынша Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізуінде жатқан судья, орган (лауазымды адам) сараптама тағайындай алады. ӘҚБтК-нің 772-бабының 8-бөлігіне сәйкес сараптама тағайындау туралы ұйғарымды орындау үшін жібергенге дейін сот сараптамасын тағайындаған судья немесе орган (лауазымды адам) өзіне қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізіліп жатқан адамды және жәбірленушіні онымен таныстыруға, оларға Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізу құқығын түсіндіруге міндетті:

1) сарапшыға қарсылық білдіруді немесе сот сараптамасы органын сараптама жүргізуден шеттету туралы өтінішхатты мәлімдеуге;

2) сарапшылар ретінде өздері көрсеткен адамдарды немесе нақты сот сараптамасы органдарының қызметкерлерін тағайындау туралы, сондай-ақ сарапшылар комиссиясының сараптама жүргізуі туралы өтініш жасауға;

3) сарапшының алдына қосымша мәселелер қою туралы немесе қойылған мәселелерді нақтылау туралы өтініш жасауға;

4) сараптама жүргізуге кедергі келтіретін жағдайларды қоспағанда, сот сараптамасын тағайындаған судьяның немесе органның (лауазымды адамның) рұқсатымен сараптама жүргізу кезінде қатысуға, сарапшыға түсініктеме беруге;

5) сарапшының қорытындысымен не ол келіп түскеннен кейін сот сараптамасын тағайындаған судьяға немесе органға (лауазымды адамға) қорытынды берудің мүмкін еместігі туралы хабарламамен танысуға, өз ескертулерін ұсынуға, қосымша немесе қайталама сараптама тағайындау, жаңа сараптамалар тағайындау туралы өтінішхаттарды мәлімдеуге міндетті.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуге қатысушылардан өтініштер түскен жағдайда істі қарайтын орган (лауазымды адам) істі қарау мерзімін ұзартуы мүмкін, бірақ ол бір айдан аспауға тиіс.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуге қатысушылар тобы Кодекстің 38-тарауында айқындалған. Өтінішхатты мәлімдеу құқығы берілген:

- өзіне қатысты іс бойынша іс жүргізіліп жатқан адам;

- жәбірленуші;
- қорғаушы;
- жәбірленушінің өкілі;
- жеке тұлғаның заңды өкілдері;
- жеке кәсіпкердің, заңды тұлғаның өкілдері;
- прокурор.

Сарапшы қорытынды беру үшін қажетті қосымша материалдарды өзіне беру туралы өтінішхатты мәлімдеуге құқылы.

Мәлімделген өтінішхаттарды осы іс жүргізуінде жатқан судья, орган (лауазымды адам) шешеді. ӘҚБтК-нің 818-бабына сәйкес, әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарауға кірісе отырып, орган (лауазымды адам) өтінішті мәлімдеу құқығын түсіндіреді, мәлімделген өтінішхаттарды шешеді. ӘҚБтК-нің 829-6-бабына сәйкес сот істі, шағымды, наразылықты қарауға дайындау кезінде қолдаухаттың бар-жоғын анықтайды, қолдаухаттарды шешеді. Сот істі, шағымды, наразылықты қарауға кірісе отырып, мәлімделген өтінішхаттарды шешеді (ӘҚБтК-нің 829-10-бабы).

2 бөлім. Өтінішхаттарды беру тәртібі мен қарау мерзімдері түсініктеме берілген баптың 2-бөлігімен реттеледі. Өтініш жазбаша және электрондық түрде мәлімделуі мүмкін. Заң шығарушы оны жазбаша түрде ресімдеуге қойылатын талаптарды мақалада анықтамайды. Электрондық құжаттар сотқа "электрондық үкімет" веб-порталы, мемлекеттік органдардың бірыңғай электрондық құжат айналымы жүйесі, Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының интернет-ресурсының "Сот кабинеті" сервисі арқылы беріледі. Аталған ресурстар арқылы сотқа электрондық құжаттарды беру, тіркеу, өңдеу және олармен Қазақстан Республикасы сот органдарының автоматтандырылған ақпараттық-талдау жүйесінде танысу үшін электрондық құжат нысанында сотқа құжаттарды беру құралдарын техникалық қолдану, оларды тіркеу, өңдеу, олармен танысу ережелері арналған. Олар құжаттарды сотқа беру құралдарын электрондық құжат нысанында техникалық қолдану, оларды тіркеу, өңдеу, олармен танысу тәртібін айқындайды. Осы Ережелерге сәйкес электрондық құжат-ақпарат электрондық-цифрлық нысанда ұсынылған және электрондық цифрлық қолтаңба арқылы куәландырылған құжат. Электрондық цифрлық қолтаңба – электрондық цифрлық қолтаңба құралдарымен жасалған және электрондық құжаттың дұрыстығын, оның тиесілілігін және мазмұнының өзгермейтіндігін растайтын электрондық цифрлық нышандар терімі.

Өтініш беруші азаматтық іс жүргізу кодексінде, қылмыстық іс жүргізу кодексінде және Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодексінде белгіленген талаптарға сәйкес келетін талап арыздың (өтініштің), шағымның, өтінішхаттың, қайтарып алудың және басқа да құжаттардың электрондық нысанын толтырады.

Іс бойынша іс жүргізіліп жатқан тілді білмейтін немесе жеткіліксіз білетін іске қатысушы адамдарға өтінішхатты ана тілінде немесе өздері білетін басқа тілде мәлімдеу құқығы түсіндіріледі және қамтамасыз етіледі.

Өтініш бойынша уақтылы шешім қабылдау мақсатында ол дереу қаралуға тиіс. Өтінішті дереу қарау мүмкін болмаған жағдайларда, ол бойынша шешім өтініш берілген кезден бастап үш тәуліктен кешіктірілмей қабылдануға тиіс. Мерзімді есептеу кезінде тәулікке жұмыстан тыс уақытта оған кірмейді.

3 бөлім. Іс жүргізуінде жатқан судья, орган, лауазымды адам мәлімдеген өтініш бойынша шешім дәлелді ұйғарыммен ресімделеді. Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2018 жылғы 20 сәуірдегі № 2 нормативтік қаулысы. №5 "Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша сот қаулысы туралы" Жеке құжат шығару жеке іс жүргізу әрекетін (сараптама, сот тапсырмасын тағайындау, дәлелдемелерді және т.б. талап ету) жасау үшін қажет болған жағдайларды қоспағанда, сот талқылауы барысында мәлімделген өтінішхаттарды шешу жеке ұйғарым шығаруды талап етпейді. Өтінішхаттарды қабылдамау негіздері дәлелдемелерді бағалауға байланысты немесе істі мәні бойынша қарау үшін өзге де елеулі мәні болған жағдайларда сот қаулысында көрсетілуге тиіс.

Өзіне қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізіліп жатқан адамның, жәбірленушінің, жеке тұлғаның заңды өкілінің, дара кәсіпкер, заңды тұлға өкілінің, қорғаушының, прокурордың мәлімделген өтінішхатты қанағаттандыру не қабылдамау туралы сот ұйғарымымен келіспеуі әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарау нәтижелері бойынша шығарылған сот қаулысына шағымда, апелляциялық өтінішхатта жазылуы мүмкін және аталған шағымды қарау кезінде апелляциялық сатыдағы соттың міндетті зерттеуіне жатады., апелляциялық өтінішхаттың көшірмесі.

741-бап. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуді болдырмайтын мән-жайлар

1. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізу басталуы мүмкін емес, ал басталған іс мынадай мән-жайлардың ең болмағанда біреуі болған кезде қысқартылуға жатады:

1) Әкімшілік құқық бұзушылық оқиғасының болмауы;

2) әкімшілік құқық бұзушылық құрамының болмауы;

3) әкімшілік жауаптылықты белгілейтін заңның немесе оның жекелеген ережелерінің күшін жою;

4) Егер әкімшілік жауаптылықты белгілейтін заңды немесе оның жекелеген ережелерін немесе әрекеттің әкімшілік құқық бұзушылық ретінде саралануы соған байланысты болатын әкімшілік құқық бұзушылық туралы осы істе қолданылуға жататын өзге де нормативтік құқықтық актіні Қазақстан Республикасының Конституциялық Кеңесі Конституциялық емес деп таныса;

5) әкімшілік жауапкершілікке тарту мерзімінің өтуі;

6) әкімшілік жауаптылыққа тартылатын адамға қатысты нақ сол факті бойынша судьяның, органның (лауазымды адамның) әкімшілік жаза қолдану туралы қаулысының не әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі тоқтату туралы күші жойылмаған қаулының болуы, сондай-ақ нақ сол факті бойынша адамды күдікті деп тану туралы қаулының болуы;

7) жеке тұлғаның қайтыс болуы, өзіне қатысты іс жүргізіліп жатқан заңды тұлғаның таратылуы;

8) салық және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдердің түсуін қамтамасыз ету саласындағы басшылықты жүзеге асыратын уәкілетті орган растаған, салық төлеушінің Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген мерзімде салық есептілігі нысандарын электрондық түрде табыс ету бойынша салық міндеттемесін орындамауына әкеп соққан бағдарламалық қамтамасыз етуде техникалық қателер туындаған жағдайда;

9) Қазақстан Республикасының салық заңнамасында көзделген өзге де жағдайлар;

10) осы Кодекстің 897-бабында белгіленген тәртіппен әкімшілік айыппұлдың төленгенін растайтын құжаттың болуы;

11) әкімшілік жауаптылыққа тартылатын адам адам адам саудасына байланысты қылмыс туралы қылмыстық іс бойынша заңда белгіленген тәртіппен жәбірленуші деп танылса;

12) осы Кодекстің 64-бабында көзделген тәртіппен тараптардың татуласуына байланысты тоқтатылады.

2. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізу осы баптың бірінші бөлігінің 1) және 2) тармақшаларында көзделген негіздер бойынша, Әкімшілік құқық бұзушылық оқиғасының немесе әкімшілік құқық бұзушылық құрамының болмауы дәлелденген кезде де, егер қосымша дәлелдемелерді жинау үшін барлық мүмкіндіктер таусылса, сондай-ақ зиян келтіру заңды болып табылған не әрекет осы Кодекстің 5-тарауына сәйкес әкімшілік жауаптылықты болғызбайтын мән-жайлар кезінде жасалған жағдайларда тоқтатылады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Кодекстің түсіндірілген баптарының нормалары әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізу үшін айрықша маңызға ие. Онда көрсетілген мән-жайлардың ең болмағанда біреуі болған кезде Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуді бастауға болмайды, ал басталған іс ӘҚБтК-нің 809-бабына сәйкес қысқартылуға жатады. Осы баптың талаптарын сақтау Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша іс жүргізу тәртібін айқындайтын өзге де заңнама нормаларымен қамтамасыз етіледі.

ӘҚБтК-нің 802-бабына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс Кодекстің 741-бабында көзделген іс бойынша іс жүргізуді болдырмайтын мән-жайлар болмаған кезде ғана қозғалуы мүмкін. Сот, орган (лауазымды адам) әкімшілік құқық бұзушылық

туралы істі қарау кезінде басқалардың қатарында іс бойынша іс жүргізуді болдырмайтын мән-жайлардың бар-жоғын (819, 829-6, 829-11-баптар) анықтауға міндетті. Кодекстің 741-бабында көзделген іс бойынша іс жүргізуді болдырмайтын мән-жайлар болған кезде сот, орган (лауазымды адам) іс бойынша іс жүргізуді қысқарту туралы қаулы шығарады (821, 829-14-баптар).

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізуді болдырмайтын, ӘҚБтК – нің 741-бабы 1-бөлігінің 1) - 7) және 11) тармақшаларында көзделген негіздер бойынша қысқартылуға тиіс емес немесе олар анықталған кезден бастап қысқартылмаған адамның Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға уәкілетті судьяның, органның (лауазымды адамның) заңсыз іс-әрекеттері нәтижесінде келтірілген зиянды өтетуге құқығы бар (ӘҚБтК-нің 862-бабы).

Кодекстің 741-бабында әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуді болдырмайтын мән-жайлардың толық тізбесі бар. Осы жағдайлардың әрқайсысы жеке қарауға лайық.

Әкімшілік құқық бұзушылық оқиғасының болмауы. Бұл жағдайда болжанған құқық бұзушылық бойынша Әкімшілік құқық бұзушылық фактісін растайтын мәліметтер жоқ деп болжанады. Бұл мән-жай жеке немесе заңды тұлға жасаған әрекет құқыққа қайшы болып табылмайтынын және ол Кодексте көзделмеген, не ешқандай құқық бұзушылық мүлдем жасалмайтынын білдіреді. Осылайша, егер құқық бұзушылықтың өзі болмаса, онда ол үшін жауапкершілікке тарту мүмкін емес. Әкімшілік құқық бұзушылықтың оқиғасы мен Кодексте көзделген белгілері міндетті түрде дәлелденуге тиіс.

Әкімшілік құқық бұзушылық құрамының болмауы. Кодекстің Ерекше бөлімінде көзделген құқық бұзушылық құрамының барлық белгілері бар әрекет жасау әкімшілік жауаптылықтың негізі болып табылады. Құқық бұзушылықтың құрамы объект, объективті тарап, субъект, субъективті тарап сияқты элементтерді қамтиды, бұл ретте олардың әрқайсысының белгілі бір белгілер жиынтығы болады.

Объект - бұл құқық бұзушылыққа, атап айтқанда Әкімшілік құқық бұзушылық туралы заңнамамен қорғалатын қоғамдық қатынастарға қол сұғатын нәрсе.

Объективті тарап - бұл құқық бұзушылықтың шынайы болмысындағы сыртқы көрінісі: әрекет немесе әрекетсіздік және оның салдары, олардың арасындағы себепті байланыс. Кодекстің Ерекше бөлімінің баптары нормаларының диспозицияларында құқық бұзушылықтың объективті жағының факультативтік белгілері: құқық бұзушылықты жасау уақыты, орны, тәсілі, жағдайы, құралдары мен құралдары көзделуі мүмкін.

Субъект - құқық бұзушылық жасаған адам. Әкімшілік жауаптылыққа мыналар жатады: 1) Әкімшілік құқық бұзушылық аяқталған немесе жолын кесу кезінде он алты жасқа толған ақыл-есі дұрыс жеке адам; 2) заңды тұлға.

Субъективті Тарап - адамның жасалатын құқық бұзушылыққа және оның салдарларына ішкі, психикалық көзқарасы (ой, абайсыздық, мотив, мақсат).

Әкімшілік құқық бұзушылық құрамының болмауы іс-әрекет фактісі орын алғанын білдіреді, алайда бұл ретте құқық бұзушылық құрамын құрайтын жоғарыда аталған белгілердің ең болмағанда біреуі жоқ екенін білдіреді. Түсіндірілетін баптың көрсетілген нормасының әрекеті келесі мысалмен көрнекі түрде берілген.

БҚО Зеленов аудандық №2 соты сыбайлас жемқорлыққа қарсы күрес жүргізуші органға сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылық фактісі туралы көрінеу жалған ақпарат беру фактісі бойынша әкімшілік істі қарады.

Іс материалдарына сәйкес, ҚР Мемлекеттік қызмет істері және сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл Агенттігінің Батыс Қазақстан облысы бойынша департаментіне құқық бұзушыдан Зеленов ауданының ауылдық округі әкімі лауазымдық өкілеттігін теріс пайдалану фактісі бойынша арыз келіп түсті. Оның арызы бойынша сотқа дейінгі тергеу жүргізіліп, оның нәтижесі бойынша әкімге қатысты қылмыстық іс ҚР ҚІЖК 35-бабының 1-бөлігінің 2-тармағы бойынша қылмыстық құқық бұзушылық құрамының болмауына байланысты қысқартылды.

Осыған байланысты, Зеленов ауданының прокуроры сыбайлас жемқорлыққа қарсы күрес жүргізуші органға сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылық фактісі туралы көрінеу жалған ақпарат хабарлаған азаматқа қатысты әкімшілік іс қозғады.

Сот отырысында құқық бұзушы кінәсін мойындап, арызда көрсетілген фактілердің расталмайтынын болжап, білмеген.

Сотта құқық бұзушы өзінің арызында көрсетілген оқиғалар ішінара шын мәнінде орын алғандығы анықталды, алайда онда қандай да бір құқық бұзушылық белгілері жоқ, бұл ретте құқық бұзушы ауылдық округ әкімінің іс - әрекетіне құқықтық баға беруге қатысты жаңылысқан.

Мұндай жағдайда құқық бұзушының іс-әрекетінде ӘҚБтК-нің 439-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық құрамы жоқ, бұл ретте құқық бұзушылықтың объективті жағы да, тек тікелей ниетпен сипатталатын субъективті жағы да жоқ.

Қазақстан Республикасы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодексінің 741-бабы 1-бөлігінің 2) тармақшасына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізу басталуы мүмкін емес, ал басталған әкімшілік құқық бұзушылық құрамы болмаған кезде қысқартылуға жатады.

Соттың қаулысымен ӘҚБтК-нің 439-бабы бойынша әкімшілік жауапкершілікке тартылған азаматқа қатысты Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізу Әкімшілік құқық бұзушылық құрамының болмауына байланысты тоқтатылды.

Әкімшілік жауаптылықты белгілейтін заңның немесе оның жекелеген ережелерінің күшін жою. "Құқықтық актілер туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 1 – бабына сәйкес заң-аса маңызды қоғамдық қатынастарды реттейтін, Қазақстан Республикасының Конституциясында көзделген негіз қалаушы қағидаттар мен нормаларды белгілейтін нормативтік құқықтық акт. Азаматтардың құқықтарына, бостандықтары мен міндеттеріне қатысты нормативтік құқықтық актілерді қолданысқа

енгізудің міндетті шарты оларды ресми жариялау болып табылады. Қазақстан Республикасы Парламентінің және оның Палаталарының қаулыларын қоспағанда, Қазақстан Республикасының заңнамалық актілері, Қазақстан Республикасы Президентінің, Қазақстан Республикасы Қауіпсіздік Кеңесі Төрағасының нормативтік құқықтық жарлықтары, Қазақстан Республикасы Үкіметінің нормативтік құқықтық қаулылары, егер актілердің өзінде немесе оларды қолданысқа енгізу туралы актілерде өзге мерзімдер көрсетілмесе, олар алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі.

Әкімшілік құқық бұзушылық үшін әкімшілік жауаптылықты жеңілдететін немесе күшін жоятын не әкімшілік құқық бұзушылық жасаған адамның жағдайын өзгеше түрде жақсартатын заңның кері күші болады, яғни осы Заң қолданысқа енгізілгенге дейін жасалған және оған қатысты әкімшілік жаза қолдану туралы қаулы орындалмаған құқық бұзушылыққа қолданылады.

Өкінішке орай, заң шығарушы іс-әрекеттің нақты құқық қарсылығын құрайтын салалық заңнаманың жекелеген нормаларын алып тастайтын жағдайлар жиі кездеседі, алайда көрсетілген әрекет үшін әкімшілік жауаптылықты белгілейтін ӘҚБтК нормалары жойылмайды. Бұл жағдайда әкімшілік құқықтық қатынастардың субъектілері іс жүзінде осы жағдайдың кепіліне айналады. Заңның рухына сәйкес олар жауаптылыққа тартылмауға тиіс, алайда заңның әрпі бойынша олар әкімшілік жауаптылыққа жатады.

Егер әкімшілік жауаптылықты белгілейтін заңды немесе оның жекелеген ережелерін немесе әрекетті әкімшілік құқық бұзушылық ретінде саралау соған байланысты болатын әкімшілік құқық бұзушылық туралы осы істе қолданылуға жататын өзге де нормативтік құқықтық актіні Қазақстан Республикасының Конституциялық Кеңесі Конституциялық емес деп таныса.

Сот, әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға уәкілетті органдар (лауазымды адамдар) әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша іс жүргізу кезінде Қазақстан Республикасы Конституциясының, Кодекстің, өзге де нормативтік құқықтық актілердің талаптарын дәл сақтауға міндетті. Қазақстан Республикасы Конституциясының жоғары заң күші бар және Қазақстан Республикасының бүкіл аумағында тікелей қолданылады. Заңда және Қазақстан Республикасының Конституциясында белгіленген ережелер арасында қайшылықтар болған жағдайда Конституцияның ережелері қолданылады.

"Қазақстан Республикасы Конституциясының 4-бабының 1-тармағына және 12-бабының 2-тармағына ресми түсіндірме беру туралы" Қазақстан Республикасы Конституциялық Кеңесінің 1996 жылғы 28 қазандағы № 6/2 қаулысымен адам құқықтары мен бостандықтары ұғымдары түсіндірілді. Құқық пен бостандықты абсолютті деп тану – олардың Қазақстан Республикасы аумағында тұратын адамға, оның Республика азаматты болу-болмауына қарамастан, қолданылады дегенді білдіреді

. Адамды құқығы мен бостандығынан ешкім айыра алмайды дегеніміз белгіленген құқық пен бостандықтан адамды ешкім, соның ішінде, мемлекет те, Конституцияда және соның негізінде қабылданған заңдарда көзделгеннен басқа жағдайларда айыра алмайды. Адам құқығы мен бостандығын белгілеуші заңдарды, Конституцияның 39-бабының 3-тармағында келтірілгендерді қоспағанда, мемлекеттің шынайы әлеуметтік-экономикалық мүмкіндіктеріне қарай, белгіленген тәртіпте заң шығарушы орган өзгерте алады.

Қазақстан Республикасы Конституциясының 78-бабына сәйкес соттардың Конституциямен баянды етілген адамның және азаматтың құқықтары мен бостандықтарына нұқсан келтіретін заңдар мен өзге де нормативтік құқықтық актілерді қолдануға хақысы жоқ. Егер сот қолданылуға тиісті заң немесе өзге де нормативтік құқықтық акт Конституциямен баянды етілген адамның және азаматтың құқықтары мен бостандықтарына нұқсан келтіреді деп тапса, іс жүргізуді тоқтата тұруға және осы актіні конституциялық емес деп тану туралы ұсыныспен Конституциялық Кеңеске жүгінуге міндетті.

"Қазақстан Республикасының Конституциялық Кеңесі туралы" 1995 жылғы 29 желтоқсандағы № 2737 ҚР Конституциялық заңының 39-бабы Конституциялық Кеңестің қорытынды шешімдерін қабылдаудың салдарын белгілейді. Осы баптың 2-бөлігінде "Конституциялық емес, оның ішінде адамның және азаматтың Конституцияда баянды етілген құқықтары мен бостандықтарына нұқсан келтіреді деп танылған заңдар мен өзге де құқықтық актілер заңдық күшінен айрылады, қолданылуға жатпайды және олардың күші жойылады. Мұндай заңға немесе өзге де құқықтық актіге негізделген соттардың және өзге құқық қолданушы органдардың шешімдері орындалуға жатпайды." - деп жазылған.

Көрсетілген істі, сол сияқты бірдей істерді қарау тоқтатыла тұруға тиіс екенін атап өткен жөн. Сот Конституциялық Кеңестің шешімін алғаннан кейін іс бойынша іс жүргізу қайта басталады. Соттардың және әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға уәкілеттік берілген органдардың (лауазымды адамдардың) конституциялық емес деп танылған заңға немесе өзге де нормативтік құқықтық актіге негізделген шешімдері орындалуға жатпайды.

Әкімшілік жауапкершілікке тарту мерзімінің өтуі.

ӘҚБТК-де бірнеше ұқсас ескіру мерзімдері бар: бұл ӘҚТБК-нің 62-бабында көзделген әкімшілік жауаптылыққа тартудың ескіру мерзімдері және әкімшілік жаза қолдану туралы қаулыны, осы Кодекстің 890-бабында белгіленген айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқаманы орындаудың ескіру мерзімі. Бұдан басқа, белгілі бір жағдайларда ӘҚБТК-нің 919-бабын, әсіресе ӘҚБТК қолданысқа енгізілгеннен кейінгі бірінші жылы басшылыққа алу қажет болды. Түсіндірме берілген мән-жайдың қолданысы ӘҚБТК-нің 62-бабының ережелерімен қамтылады.

Адам Кодексте көзделген жағдайларды қоспағанда, әкімшілік құқық бұзушылық жасалған күннен бастап екі ай өткен соң, ал қоршаған орта саласында әкімшілік құқық бұзушылық жасағаны үшін, сондай - ақ Қазақстан Республикасының оналту және банкроттық туралы заңнамасын бұзғаны үшін-ол жасалған күннен бастап бір жыл өткен соң әкімшілік жауаптылыққа тартылуға жатпайды.

Жеке тұлға әкімшілік сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылық, сондай-ақ салық салу, бәсекелестікті қорғау, кеден ісі саласында, Қазақстан Республикасының зейнетақымен қамсыздандыру туралы, Міндетті әлеуметтік сақтандыру туралы, Энергия үнемдеу және энергия тиімділігін арттыру туралы, Мемлекеттік құпиялар туралы, табиғи монополиялар туралы, Жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы заңнамасы саласында құқық бұзушылық жасағаны үшін әкімшілік жауаптылыққа тартылуға жатпайды. Қазақстан Республикасының энергия үнемдеу және энергия тиімділігін арттыру туралы, сондай-ақ жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы заңнамасы саласында әкімшілік сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылық, құқық бұзушылық жасағаны үшін әкімшілік жауаптылыққа тартылуға жатпайды. Салық салу, бәсекелестікті қорғау, кеден ісі саласындағы, Қазақстан Республикасының зейнетақымен қамсыздандыру туралы, Міндетті әлеуметтік сақтандыру туралы, табиғи монополиялар туралы заңнамасы саласындағы құқық бұзушылықтар үшін - ол жасалған күннен бастап бес жыл өткен соң. Созылып кеткен әкімшілік құқық бұзушылық кезінде, сондай-ақ қоғам мен мемлекеттің заңмен қорғалатын мүдделеріне қол сұғатын бюджеттік қатынастар саласында әкімшілік құқық бұзушылық жасаған кезде адам әкімшілік құқық бұзушылық анықталған күннен бастап екі ай өткеннен кейін әкімшілік жауаптылыққа тартылуға жатпайды. Ескіру мерзімінің өту шарттары ӘҚБтК-нің 62-бабында егжей-тегжейлі сипатталған.

Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2016 жылғы 22 желтоқсандағы № 12 нормативтік қаулысының 18-тармағында ескіру мерзімінің өтуіне байланысты әкімшілік іс туралы істің тоқтатылу ерекшеліктері түсіндіріледі. Әкімшілік жауаптылыққа тартудың ескіру мерзімінің өтуіне байланысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізу тоқтатылған кезде (ӘҚБтК-нің 741-бабы 1-бөлігінің 5) тт) соттарға ӘҚБтК-нің 822-бабы 1-бөлігінің 6) тт күшіне орай қаулыда істі қарау кезінде анықталған барлық мән-жайларды, сондай-ақ адамның құқық бұзушылық жасаудағы кінәлілігі немесе кінәсіздігі туралы тұжырымдарды көрсету керек.

Осы мән-жайлардың құқық бұзушылықтан келтірілген зиянды өтеу туралы мәселені шешу кезінде маңызы бар және Қазақстан Республикасы Азаматтық процестік кодексінің 76-бабының 5-бөлігіне сәйкес осы адам жасаған осы құқық бұзушылықтың азаматтық-құқықтық салдары туралы істі қарау кезінде қайтадан дәлелденбейді.

Істі қарау кезінде анықталған барлық мән-жайларды анықтау, сондай-ақ ӘҚБтК-нің 741-бабы 1-бөлігінің 5) тармақшасы тәртібімен істі тоқтату туралы шешім қабылдау

кезінде адамның құқық бұзушылық жасаудағы кінәлілігі немесе кінәсіздігі туралы тұжырымдар құқықтық тұрғыдан күмәнді.

ӘҚБТК-нің 861-бабының 1-бөлігіне сәйкес судьяның, әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға уәкілеттік берілген органның (лауазымды адамның) істі ӘҚБТК-нің 741-бабының 1-бөлігінің 1) – 7) және 11) тармақшаларында көзделген негіздер бойынша тоқтату туралы қаулысы шығарылған адам кінәсіз деп есептеледі және Қазақстан Республикасының Конституциясы мен заңдарында кепілдік берілген құқықтар мен бостандықтарға қандай да бір шектеулерге ұшырамайды. Осылайша, заң шығарушы ескіру мерзімінің аяқталуына байланысты істі тоқтатуды оңалтатын негіздерге жатқызады, ал істері тоқтатылған адамдарды кінәсіз деп таниды. Қылмыстық процестік заңнамадағы ұқсас мән-жай оңалтушы мән-жайларға жатпайды (ҚПК-нің 35 және 37-баптары).

Әкімшілік жауаптылыққа тартылатын адамға қатысты нақ сол факті бойынша судьяның, органның (лауазымды адамның) әкімшілік жаза қолдану туралы қаулысының не әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі тоқтату туралы күші жойылмаған қаулының болуы, сондай-ақ сол факті бойынша адамды күдікті деп тану туралы қаулының болуы.

Конституцияның 77-бабына сәйкес заң қолданылған кезде судья мынадай қағидатты басшылыққа алуға тиіс: ешкім де дәл сол құқық бұзушылық үшін қайтадан қылмыстық немесе әкімшілік жауапкершілікке тартылмайды. Әкімшілік жауаптылыққа қайтадан тартуға жол бермеу әкімшілік құқық бұзушылық туралы заңнама қағидаттарының бірі болып табылады, оған сәйкес ешкімді де бір құқық бұзушылық үшін әкімшілік жауаптылыққа қайтадан тартуға болмайды.

Бұл ретте, Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2016 жылғы 22 желтоқсандағы № 12 нормативтік қаулысына сәйкес жаңа жаза тағайындау жаза орындалған әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша заңсыз қаулының күші жойылғаннан немесе өзгергеннен кейін қайтадан әкімшілік жауаптылыққа тарту болып табылмайды. Тиісінше, мұндай іс тоқтатуға жатпайды.

Жеке тұлғаның қайтыс болуы, өзіне қатысты іс жүргізіліп жатқан заңды тұлғаның таратылуы. Жеке тұлғаның қайтыс болуы, заңды тұлғаның таратылу фактісі тиісті түрде тіркелуі тиіс. "Неке (ерлі-зайыптылық) және отбасы туралы" ҚР Кодексінің 177-бабына сәйкес, қайтыс болу осы Кодексте белгіленген мерзімде тіркеуші органдарда міндетті мемлекеттік тіркеуге жатады. Өлімді мемлекеттік тіркеу үшін негіз болып табылады.:

- 1) медициналық ұйым берген қайтыс болуы туралы белгіленген нысандағы құжат;
- 2) қайтыс болу фактісін анықтау туралы немесе адамды қайтыс болды деп жариялау туралы заңды күшіне енген сот шешімі (шешім шығарылған жер бойынша).

Қазақстан Республикасы Азаматтық кодексінің 50-бабына сәйкес заңды тұлға мүлкінің меншік иесі немесе заңды тұлғаны тарату туралы шешім қабылдаған орган дереу жазбаша немесе электрондық цифрлық қолтаңбаны қолдана отырып

интернет-ресурс арқылы бұл туралы заңды тұлғаларды тіркеуді жүзеге асыратын әділет органына, тіркеу орны бойынша Мемлекеттік кіріс органына хабарлауға міндетті. Заңды тұлғаның немесе заңды тұлғаны тарату туралы шешім қабылдаған органның мүлкіне меншік иесі тарату комиссиясын тағайындайды және осы Кодекске сәйкес таратудың тәртібі мен мерзімдерін белгілейді. Тарату комиссиясы тағайындалған кезден бастап оған мүлікті және заңды тұлғаның істерін басқаруға өкілеттік беріледі. Тарату комиссиясы таратылатын заңды тұлғаның атынан сотқа жүгінеді.

Салық және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдердің түсуін қамтамасыз ету саласындағы басшылықты жүзеге асыратын уәкілетті орган растаған бағдарламалық қамтамасыз етуде техникалық қателер туындаған жағдайда, салық төлеушінің Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген мерзімде салық есептілігі нысандарын электрондық түрде табыс ету бойынша салық міндеттемесін орындамауына әкеп соғады.

Қазақстан Республикасының салық заңнамасында көзделген өзге де жағдайлар.

Қазақстан Республикасының салық заңнамасы Қазақстан Республикасының Конституциясына негізделеді, "салық және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдер туралы (Салық кодексі)" кодексінен, сондай-ақ қабылдануы осы Кодексте көзделген нормативтік құқықтық актілерден тұрады. Салық Кодексі мен Қазақстан Республикасының басқа да заңдары арасында қайшылық болған жағдайда салық салу мақсатында Салық кодексінің нормалары қолданылады. Салық кодексінде көзделген жағдайларды қоспағанда, салық қатынастарын реттейтін нормаларды Қазақстан Республикасының салықтық емес заңнамасына енгізуге тыйым салынады.

Салық саясаты салық салу процесін автоматтандыруға ұмтылады, бұл кодекстің 16-тарауына сәйкес әкімшілік жауапкершілік көзделетін нақты мерзімдерді белгілеумен сүйемелденеді. Кез келген инновациялық қызмет жеке және заңды тұлғалардың құқықтары мен жауапкершілігінде көрсетілмеуі тиіс техникалық қателердің болуына жол береді, мұндай жағдайлар үшін заң шығарушы және оған сәйкес осы техникалық қателерді салық салу саласындағы уәкілетті орган растауы тиіс тетік көзделген.

ӘҚБТК-нің 897-бабында белгіленген тәртіппен әкімшілік айыппұлдың төленгенін растайтын құжаттың болуы. Құқық бұзушылық жасау фактісін мойындаған және айыппұлды төлеумен келісілген адам алынған хабарлама және (немесе) Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес мемлекеттік кіріс органы жіберген (тапсырған) мемлекеттік кіріс органына келу туралы хабарлама негізінде хабарламаны немесе хабарламаны алған (тапсырған) күннен кейінгі күннен бастап он тәулік ішінде айыппұл төлейді. Кодекстің 897-бабы 1-бөлігінің көрсетілген талабы орындалмаған жағдайда, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізу ӘҚБТК көзделген тәртіппен, яғни жалпы негіздерде жүзеге асырылады.

Тиісінше, мұндай төлем фактісі әкімшілік іс бойынша іс жүргізуді кемітетін мән-жайдың болуын тануға негіз болады, ол қозғалған кезде мұндай жағдайда тоқтатылуға жатады.

Заң шығарушы бұл негізді әкімшілік юрисдикцияны үнемдеу мақсатында анықтады

Әкімшілік жауаптылыққа тартылатын адам адам саудасына байланысты қылмыс туралы қылмыстық іс бойынша заңда белгіленген тәртіппен жәбірленуші деп танылады. Аталған норма "Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне адам саудасына қарсы іс-қимыл мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы" 2013 жылғы 4 шілдедегі № 127-V қрзаңына енгізілген "ескі ӘҚБтК-дан қоныс аударған" деп атап өткен жөн. Оның негізгі мақсаты Тәуелсіз Мемлекеттер Достастығына қатысушы мемлекеттердің Парламентаралық Ассамблеясының адам саудасының құрбандарына көмек көрсету туралы үлгі Заңның 7-бабының 4-тармағына сәйкес заңнаманы келтіру болды.

Кодекстің 64-бабында көзделген тәртіппен тараптардың татуласуына байланысты. Істің әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 73, 73-1, 73-2, 79 (бірінші бөлігінде), 146, 185, 186, 220, 229 (екінші бөлігінде) Кодексінің ғана қозғалады жәбірленушінің өтініші бойынша қысқартылуға жатады татуласуына байланысты оны әкімшілік құқық бұзушылық жасаған тұлға. Татуласу жәбірленуші мен әкімшілік құқық бұзушылық жасаған адам қол қойған жазбаша келісім негізінде жүзеге асырылады.

Түсініктеме берілген баптың екінші бөлігі әкімшілік құқық бұзушылық оқиғасының немесе әкімшілік құқық бұзушылық құрамының болмауы дәлелденген кезде де, олардың болуы дәлелденбеген кезде де әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуді тоқтатуға жол береді. Бұл ұғымдар әкімшілік заңнама үшін тең мағыналы болып табылады. Бұл ретте бар немесе жоқ екендігі туралы қосымша дәлелдемелерді жинау үшін барлық мүмкіндіктер міндетті түрде таусылуы тиіс.

Іс бойынша іс жүргізуді тоқтату сондай-ақ зиян заңды түрде келтірілген кезде не әкімшілік жауаптылықты жоққа шығаратын мән-жайлар: қажетті қорғаныс (35-бап), қол сұғушылық жасаған адамды ұстау (36-бап), аса қажеттілік (37-бап), дене немесе психикалық мәжбүрлеу (38-бап), бұйрықты немесе өкімді орындау (39-бап) кезінде орын алуы мүмкін. Келтірілген жағдайларда, Кодексте көзделген негіздер болған кезде құқық бұзушылық құрамының болмауы көрсетіледі.

742-бап. Әкімшілік жауапкершілікке тартпауға мүмкіндік беретін мән-жайлар

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізу қылмыстық заңнамада көзделген қылмыстық жаза қолданылатын әрекет белгілерінің болуына байланысты материал прокурорға, сотқа дейінгі іс жүргізу органына берілген жағдайда осы Кодексте көзделген тәртіппен тоқтатылуы мүмкін.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Әкімшілік жауаптылыққа тартпауға мүмкіндік беретін мән-жайларға қылмыстық заңнамада көзделген қылмыстық жаза қолданылатын әрекет белгілерінің болуына байланысты құқық бұзушылық бойынша материалды прокурорға, сотқа дейінгі іс жүргізу органына беру жатады.

Қазақстан Республикасының қылмыстық заңнамасы Қазақстан Республикасының Қылмыстық кодексінен тұрады. Қылмыстық жауаптылықты көздейтін өзге де заңдар олар Қылмыстық Кодекске енгізілгеннен кейін ғана қолданылуға тиіс. Қылмыстық кодекстің міндеттері: адам мен азаматтың құқықтарын, бостандықтары мен заңды мүдделерін, меншікті, ұйымдардың құқықтары мен заңды мүдделерін, қоғамдық тәртіп пен қауіпсіздікті, қоршаған ортаны, Қазақстан Республикасының конституциялық құрылысы мен аумақтық тұтастығын, қоғам мен мемлекеттің заңмен қорғалатын мүдделерін қоғамдық қауіпті қол сұғушылықтардан қорғау, бейбітшілік пен адамзат қауіпсіздігін қорғау, сондай-ақ қылмыстық құқық бұзушылықтардың алдын алу болып табылады. Осы міндеттерді жүзеге асыру үшін қылмыстық кодекс қылмыстық жауаптылықтың негіздерін белгілейді, жеке адам, қоғам немесе мемлекет үшін қандай қауіпті әрекеттер қылмыстық құқық бұзушылықтар, яғни қылмыстар немесе қылмыстық теріс қылықтар болып табылатынын айқындайды, оларды жасағаны үшін жазалар мен өзге де қылмыстық-құқықтық ықпал ету шараларын белгілейді.

Қылмыстық жауаптылықтың жалғыз негізі қылмыстық құқық бұзушылық жасау, яғни қылмыс құрамының немесе қылмыстық кодексте көзделген қылмыстық теріс қылық құрамының барлық белгілері бар әрекеттер болып табылады.

Қылмыстық құқық бұзушылық дәрежесіне байланысты қоғамдық қауіптілігі және жазаланушылық қылмыс және қылмыстық теріс қылықтар.

Айыппұл, түзеу жұмыстары, қоғамдық жұмыстарға тарту, бас бостандығын шектеу, бас бостандығынан айыру немесе өлім жазасы түріндегі жаза қатерін төндірумен Қылмыстық кодексте тыйым салынған қоғамдық қауіпті әрекет (әрекет немесе әрекетсіздік) кінәлі деп танылады.

Қылмыстық теріс қылық деп қоғамға үлкен қауіп төндірмейтін, болмашы зиян келтірген не жеке адамға, ұйымға, қоғамға немесе мемлекетке зиян келтіру қатерін туғызған, оны жасағаны үшін айыппұл, түзеу жұмыстары, қоғамдық жұмыстарға тарту, қамауға алу түріндегі жаза көзделген әрекет (әрекет не әрекетсіздік) танылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша іс жүргізу тәртібін анықтайтын заңнама 741 және 742-баптарда келтірілген мән-жайлар үшін бірдей тоқтату тәртібін белгілейді. Бұл ретте ӘҚБтК-нің 742-бабында көрсетілген мән-жайлар олардың атауынан шығғандай, тек әкімшілік жауапкершілікке тартпауға мүмкіндік береді (мүмкіндік береді), ал ӘҚБтК-нің 741-бабында бекітілген мән-жайлар іс бойынша қандай да бір іс жүргізуді алып тастайды (тікелей тыйым салады).

ӘҚБтК-нің 809-бабына сәйкес ӘҚБтК-нің 741 және 742-баптарында көзделген мән-жайлардың ең болмағанда біреуі болған кезде іс жүргізуінде жатқан лауазымды

адам істі қарауға бергенге дейін де әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуді қысқарту туралы қаулы шығарады.

Сот, уәкілетті орган (лауазымды адам) Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі, шағымды, наразылықты қарау кезінде Кодекстің 741 және 742-баптарында көзделген мән-жайлардың бар-жоғын анықтауға міндетті. Іс бойынша іс жүргізуді қысқарту туралы қаулы әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарау нәтижелері бойынша шығарылады.:

1) Кодекстің 741-бабында көзделген іс бойынша іс жүргізуді болдырмайтын мән-жайлар болған;

2) Кодекстің 742-бабында көзделген әкімшілік жауаптылыққа тартпауға мүмкіндік беретін мән-жайлардың болуы;

3) іс материалдарын тиісті органдарға тарту туралы мәселені шешу үшін адамдар тәртіптік жауапкершілікке 32-бабына сәйкес айқындалады.

Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2017 жылғы 6 қазандағы № 7 " соттардың Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексі Ерекше бөлігінің нормаларын қолдануының кейбір мәселелері туралы" нормативтік қаулысында әкімшілік құқық бұзушылық пен қылмыстық жазаланатын әрекеттің аражігін ажырату жөнінде белгілі бір түсініктемелер келтіріледі. Оның ережелеріне сәйкес, ӘҚБтК-нің кейбір баптары әкімшілік жауапкершілік шарты ретінде ірі залал келтіруге әкеп соқпаған зардаптардың туындауын қамтиды. Мұндай жағдайларда залал мөлшерін анықтау ҚК-де болады, өйткені ӘҚБтК-нің 25-бабының 2-бөлігіне сәйкес ӘҚБтК-нің Ерекше бөлімінің баптарында көзделген құқық бұзушылықтар үшін әкімшілік жауаптылық, егер бұл құқық бұзушылықтар өзінің сипаты бойынша заңнамаға сәйкес қылмыстық жауаптылыққа әкеп соқпаса, туындайды. Осылайша, бұрмаланған қаржылық есептілікті жасау, бухгалтерлік есепте көрсетілуге жататын деректерді жасыру, сол сияқты ірі залал келтірмеген бухгалтерлік құжаттаманы жою түрінде жасалған Жеке және лауазымды тұлғалардың Қазақстан Республикасының бухгалтерлік есеп пен қаржылық есептілік туралы заңнамасында көзделген міндеттерді орындамауы және (немесе) тиісінше орындамауы ӘҚБтК 238-бабы 1-бөлігінің 2) тармақшасы бойынша әкімшілік жауаптылыққа әкеп соғады. Ірі залал мөлшері ҚР ҚК 3-бабының 38) тармақшасында көрсетілген.

Ескерту. Көлік құралын жүргізген адамның жол қозғалысы қауіпсіздігін қамтамасыз етудің белгіленген ережелерін бұзуы нәтижесінде көлік құралдарының, жүктердің, жолдардың, жол құрылыстарының және басқа да құрылыстардың немесе өзге де мүліктің зақымдануы салдарынан жәбірленушінің денсаулығына материалдық зиян немесе жеңіл зиян келтіруге әкеп соққан әкімшілік құқық бұзушылық жасағаны үшін әкімшілік жауаптылық көзделген. Жәбірленушінің денсаулығына орташа ауырлықтағы зиян келтіруге әкеп соққан дәл сол әрекет ҚР ҚК 345-бабына сәйкес қылмыстық жазаланатын әрекет болып табылады.

Егер көлік құралын жүргізген жүргізуші жоғарыда көрсетілген құқыққа қарсы іс-әрекеттердің нәтижесінде материалдық залал келтірумен қатар, бірнеше жәбірленуші денсаулығына ауырлығы жағынан әртүрлі зиян келтірсе (жеңіл, орташа ауырлықтағы, ауыр) не қайтыс болу түріндегі өзге де салдарлар туындаса, онда кінәлі адам ҚК-нің 345, 346-баптарының тиісті бөлігі бойынша әкімшілік жауапкершілікке тартылмай, қылмыстық жауаптылыққа тартылуға жатады.

Жүргізушінің іс-әрекеттерімен жәбірленушінің денсаулығына жеңіл зиян келтірумен қатар көлік құралдарының немесе өзге де мүліктің зақымдануы түрінде материалдық залал келтірілген жағдайда, кінәлі адам тек 610-бабының 2-бөлігі бойынша немесе жүргізуші мас болған жағдайда ӘҚБтК-нің 608-бабының 3-бөлігі бойынша әкімшілік жауапкершілікке тартылады.

Егер жүргізуші белгіленген тәртіппен көлік құралын жүргізу құқығынан айыру түріндегі әкімшілік жазаны орындағаннан кейін жаңадан жүргізуші куәлігін алмаған жағдайда, онда оны біртекті құқық бұзушылықтар жасағаны үшін әкімшілік немесе қылмыстық жауапкершілікті айқындау мақсатында мұндай құқығы жоқ жүргізуші ретінде қарастыру керек. Егер көлік құралын жүргізу құқығынан айыру туралы қаулыны орындағаннан кейін жүргізуші заңда белгіленген тәртіппен осындай құқықты қайта алса, онда ӘҚБтК – нің 608-бабының 1, 2 және 3-бөліктері бойынша құқық бұзушылық жасағаны үшін әкімшілік жаза мерзімі өткеннен кейін бір жыл ішінде ол ӘҚБтК-нің 608-бабының 4-бөлігі бойынша, ал дәл сол құқық бұзушылық бір жыл өткен соң тиісінше 1, 2 және 3-бөліктер бойынша жауапты.

743-бап. Хабардар ету (хабарлау)

1. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша іс жүргізуге қатысушылар істің қаралатын немесе жекелеген іс жүргізу әрекеттерінің жасалған уақыты мен орны туралы хабардар етіледі және сотқа, органға (лауазымды адамға) хабарламалармен (хабарламалармен) шақырылады.

Істі қарау уақыты мен орны әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамада да көрсетілуі мүмкін.

2. Хабарлама (Ескерту) тапсырылғаны туралы хабарламасы бар тапсырыс хатпен, телефонограммамен немесе жеделхатпен, ұялы байланыстың абоненттік нөмірі бойынша немесе электрондық мекенжай бойынша мәтіндік хабарламамен не хабарламаның немесе шақырудың тіркелуін қамтамасыз ететін өзге де байланыс құралдарын пайдалана отырып жіберіледі.

3. Егер істе көрсетілген мекен-жай бойынша адам іс жүзінде тұрмаса, хабарлама немесе шақыру заңды мекен-жай немесе оның жұмыс орны бойынша жіберілуі мүмкін. Заңды тұлғаға жолданған хабарлама (хабарлама) оның орналасқан жері бойынша жіберіледі.

4. Хабарлама (ескету) тиісті түрде жеткізілген деп танылады.:

1) Әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттаманың тиісті бағанында әкімшілік жауаптылыққа тартылатын адамның қолы болған;;

2) адамды тапсырыс хатпен, жеделхатпен хабардар ету, ол өзіне немесе онымен бірге тұратын кәмелетке толған отбасы мүшелерінің біріне тапсырылғаны туралы жөнелтушіге қайтарылуға тиісті хабарламаға қол қойғызып тапсырылады. Заңды тұлғаға жолданған хабарлама заңды тұлғаның басшысына немесе қызметкеріне тапсырылады, ол өзінің тегін, аты-жөнін және лауазымын көрсете отырып, тапсыру туралы хабарламаға хабарламаны алғаны туралы қол қояды;

3) хабарланатын адам іс жүргізу процесінде көрсеткен және өз қолымен растаған ұялы байланыстың абоненттік нөмірі бойынша немесе электрондық мекенжай бойынша мәтіндік хабарлама жіберу;

4) Мемлекеттік кіріс органы электрондық салық төлеушілер ретінде тіркелген тұлғаларға Қазақстан Республикасының салық заңнамасында белгіленген тәртіппен хабарламаны (хабарламаны) электрондық тәсілмен жіберген жағдайларда жүзеге асырылады.

4-1. Айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқама табысталған жағдайда:

1) тапсырыс хатпен жіберілген, ол көлік құралының меншік иесіне (иесіне) жеке өзі немесе онымен бірге тұратын кәмелетке толған отбасы мүшелерінің біріне тапсырылғаны туралы жөнелтушіге қайтарылуға тиісті хабарламаға қол қойғызып табыс етіледі. Заңды тұлғаға жіберілген айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқама заңды тұлғаның басшысына немесе қызметкеріне тапсырылады, ол өзінің тегін, аты-жөнін және лауазымын көрсете отырып, тапсыру туралы хабарламаға нұсқаманы алғаны туралы қол қояды;

2) адресат айыппұл төлеу қажеттігі туралы Нұсқаманы қабылдаудан бас тартқан жағдайларда тоқтатылады. Бұл ретте оны жеткізуші адам нұсқамамен бірге жөнелтушіге қайтарылатын тапсыру туралы хабарламаға тиісті белгі қояды;

3) көлік құралының меншік иесіне жеке өзі немесе онымен бірге тұратын кәмелетке толған отбасы мүшелерінің біріне лауазымды адам қол қойғыза отырып, айыппұл төлеу қажеттігі туралы Нұсқаманы тікелей табыс еткен жағдайларда жүргізіледі.

5. Өзіне қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізу жүзеге асырылатын тұлға өзі көрсеткен тұрғылықты жерінің (орналасқан жерінің), жұмыс орнының, ұялы байланыстың абоненттік нөмірінің, электрондық мекенжайдың шынайы екенін, ал көрсетілген байланыстарға жіберілген хабарлама (ескетпе) тиісті және жеткілікті деп саналатынын өз қолымен растайды.

5-1. Өзіне қатысты іс қозғалған адамға, сондай-ақ іс бойынша іс жүргізудің басқа да қатысушыларына ұялы байланыстың абоненттік нөмірі бойынша мәтіндік хабарлама арқылы сотқа келу туралы хабарлама алуға келісімі туралы талон беріледі, оған жұмсалған шығындары олардың есебінен төленеді.

Талонның жыртылмалы бөлігі әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттаманың көшірмесімен бірге тапсырылады.

6. Адресат хабарламаны (ескетпені) қабылдаудан бас тартқан кезде оны жеткізуші немесе тапсырушы адам сотқа, органға (лауазымды адамға) қайтарылатын хабарламаға (хабарламаға) тиісті белгі жасайды.

7. Адресаттың хабарламаны (ескертпені) қабылдаудан бас тартуы істі қарауға немесе жекелеген іс жүргізу әрекеттерін жасауға кедергі болмайды.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуге қатысушы адамдар, сондай-ақ куәлар, сарапшылар, мамандар мен аудармашылар іс жүргізуінде жатқан сотқа, органға немесе лауазымды адамға арнайы құжатпен Хабарлама (Ескетпе) хабарланады немесе шақырылады. Орыс тілінің түсіндірме сөздігі хабарламаны (хабарлама, хабарлама) біреуге бірдеңе хабарлама ретінде ашады, бірдеңені біреудің назарына жеткізеді. "Хабарлама" "Ескерту" синонимі болып табылады.

Хабарламаға (Ескертуге) істі қарау немесе жекелеген іс жүргізу әрекеттерін жасау уақыты мен орны көрсетіледі.

Бұл норма әкімшілік жауапкершілікке тартылатын адамды және басқа да мүдделі тұлғаларды қорғаудың құқықтық кепілдіктерін сақтауға бағытталған.

Хабарламаны жіберудің мақсаты - әкімшілік жауаптылыққа тартылатын адамға әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттаманы жасау және оған қол қою фактісі туралы, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізіліп жатқан адамның құқықтарының іс жүргізу кепілдіктерін қамтамасыз ету мақсатында аталған хаттаманы жасау немесе әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарау күні, уақыты мен орны туралы хабарлау.

Түсіндірілетін баптың 2-бөлімі хабарламаларды жіберу тәсілдерін анықтайды. Хабарламалар (хабарламалар) жіберілуі мүмкін:

- хабарламасы бар тапсырыс хатпен оны тапсыру туралы;
- телефонограммамен немесе жеделхатпен;
- ұялы байланыстың абоненттік нөмірі бойынша мәтіндік хабарлама;
- электрондық мекенжай бойынша мәтіндік хабарлама;
- хабарламаны тіркеуге мүмкіндік беретін басқа да байланыс құралдарымен.

Хабарлама жіберудегі негізгі сәт мүдделі тұлғалардың осы хабарламаны қабылдауын тіркеу болып табылады. Хабарламаны қабылдаудың тіркелген фактісі әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі одан әрі қарау кезінде заңды күшіне ие болады.

Мұнда түсініктеме берілген баптың 5 бөлігіне сәйкес өзіне қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізу жүзеге асырылатын тұлға өзі көрсеткен тұрғылықты жерінің (орналасқан жерінің), жұмыс орнының, ұялы байланыстың абоненттік нөмірінің, электрондық мекенжайдың нақты екендігін, ал

көрсетілген байланыстарға жіберілген хабарлама (хабарлама) тиісті және жеткілікті деп саналатынын өз қолымен растайтынын атап өту қажет.

Басқа байланыс құралдарына электрондық салық төлеушілер ретінде тіркелген тұлғаларға хабарлама жіберуді жатқызуға болады.

3 бөлім. Хабарламаны жеткізу процесінде адамның істе көрсетілген мекен-жайда тұрмайтыны және хабарламаны тапсыру мүмкін еместігі анықталған жағдайда, онда хабарлама заңды мекен-жай бойынша жіберілуі тиіс (тіркелген немесе жеке тұлғаның уақытша тіркелген мекен-жайы), егер хабарланатын адамның жұмыс орны белгілі болса, онда хабарлама жұмыс орны бойынша жіберілуі тиіс. Заңды тұлғаларға хабарламалар орналасқан жері бойынша жіберіледі.

4-бөлім қандай жағдайларда тиісті түрде жеткізілген хабарламалар саналатынын реттейді.

1) Егер хаттаманың тиісті бағандарында мүдделі адамдардың қолы болса, адамдар әкімшілік құқық бұзушылық туралы істің қаралатын уақыты мен орны туралы тиісті түрде хабардар етілген болып есептеледі.

2) хабарлама хатты тапсыру туралы хабарламасы бар тапсырыс хатпен немесе жеделхатпен жіберілген жағдайда, тапсыру туралы хабарламада әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша мүдделі адамдардың қолы не олардың отбасының кәмелетке толған мүшелерінің қолы болуға тиіс. Тапсырылғаны туралы жөнелтушіге қайтарылуға тиісті хабарламада тапсырылған күні мен уақыты, сондай-ақ хатты қабылдаған адам туралы деректер және оның қолы көрсетіледі.

Егер осы заңды тұлға басшысының немесе қызметкерінің қолы болса, заңды тұлғаларға хат немесе жеделхаттың тапсырылғаны туралы хабарламасы бар тапсырыс хатпен жіберілген хабарламалар тиісті түрде жеткізілген деп есептеледі.

3) әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша хаттама жасау процесінде адам телефон нөмірін және (немесе) Электрондық поштаның мекенжайын көрсетіп, өзінің қолымен растаса, әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша хаттама жасалады. Заң шығарушы көрсетілген телефон нөміріне немесе электрондық пошта мекенжайына жіберілген мәтіндік хабарлама жеткілікті деп есептеледі, ал тұлға істің қаралатын орны мен уақыты туралы хабарланған болып саналады.

4) хабарламаны мемлекеттік кіріс органы электрондық тәсілмен жіберуі мүмкін және электрондық салық төлеуші ретінде тіркелген тұлғаларға тиісті түрде жеткізілген болып есептеледі. ҚР Салық кодексінің 1 - бабы 73-тармағына сәйкес электрондық салық төлеуші деп осы Кодексте белгіленген тәртіппен электрондық салық төлеушіні тіркеу есебі туралы салықтық өтініш негізінде салық органдарымен электрондық тәсілмен өзара іс-қимыл жасайтын салық төлеуші түсініледі.

Әкімшілік-юрисдикциялық органдардың лауазымды адамдарының тиісті түрде хабарламауы негізгі себептердің бірі болып табылады, ол бойынша әкімшілік жаза тағайындау туралы қаулыны соттар заңсыз деп таниды және олардың күші жойылады.

4-1-бөлік. Айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқама сертификатталған құралдармен тіркелген, автоматты режимде жұмыс істейтін жол қозғалысы ережелерін бұзғаны үшін көлік құралдарының меншік иелеріне (иелеріне) жіберіледі. Айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқама түсініктеме берілген баптың 4-бөлігінің 2-тармағына ұқсас, сондай-ақ адресат нұсқаманы қабылдаудан бас тартқан жағдайда (бұл туралы тиісті белгі жасалады) тиісті түрде жеткізілген деп есептеледі және лауазымды адамның қол қойғызып, көлік құралының меншік иесіне (иесіне) айыппұл төлеу қажеттігі туралы Нұсқаманы жеке өзі немесе онымен бірге тұратын кәмелетке толған отбасы мүшелерінің біріне табыс ету.

5-бөлім өзіне қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізіліп жатқан адам тұрғылықты жерінің, жұмыс орнының мекенжайын, телефонының нөмірін, электрондық почтасының мекенжайын өз қолымен растаған жағдайда, онда көрсетілген байланыстарға жіберілген хабарлама тиісті және жеткілікті деп есептелетін болады.

5-1 бөлім. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама жасай отырып, лауазымды адам өзіне қатысты іс қозғалған адамға, сондай-ақ іс бойынша іс жүргізудің басқа да қатысушыларына телефон нөмірі бойынша мәтіндік хабарлама арқылы сотқа келу туралы хабарлама алуға келісімі туралы талон табыс етеді. Осындай хабарламаны жіберуге байланысты шығындар көрсетілген тұлғалардың есебінен төленеді.

6 бөлім. Егер Почташы, телеграфшы немесе лауазымды адам тиісті түрде хабарламаны (хабарламаны) жеткізген, ал адресат хабарламаны қабылдаудан бас тартқан жағдайда, бұл туралы хабарламаға белгі соғылады және жөнелтушіге қайтарылады.

Сондай-ақ жіберілген материалдарды алудан бас тартқан (тиісті дәлелдемелер болған жағдайда) адамдар хабарланбаған деп саналмайды.

7 бөлім. Егер адам хабарлама қабылдаудан бас тартқан жағдайда, онда сот, орган (лауазымды адам) әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және іс бойынша қаулы шығаруға немесе хабарланатын адам болмаған кезде жекелеген іс жүргізу әрекеттерін жүргізуге құқылы.

38-тарау. ӘКІМШІЛІК ҚҰҚЫҚ БҰЗУШЫЛЫҚ ТУРАЛЫ ІСТЕР БОЙЫНША ІС ЖҮРГІЗУГЕ ҚАТЫСУШЫЛАР, ОЛАРДЫҢ ҚҰҚЫҚТАРЫ МЕН МІНДЕТТЕРІ

744-бап өзіне қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізіліп жатқан адам

1. Өзіне қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізіліп жатқан адам хаттамамен және істің басқа да материалдарымен танысуға, түсініктемелер беруге, хаттаманың мазмұны мен ресімделуі жөнінде ескертулер жасауға, дәлелдемелер ұсынуға, өтініштер мен қарсылық білдіруге, қорғаушының заң көмегін пайдалануға, істі қарау кезінде ана тілінде немесе өзі білетін тілде сөйлеуге және егер іс жүргізіліп жатқан тілді білмесе, аудармашының қызметін тегін пайдалануға құқылы; іс бойынша

іс жүргізуді қамтамасыз ету шараларын қолдану бойынша, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттаманы жасау кезінде заңды бұзуға шағым жасауға, нақты деректер мен мән-жайларға сәйкес келмейтін мәліметтер көрсетілген жағдайда айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқамаға және іс бойынша қаулыға шағым жасауға; одан үзінді көшірме жасауға және істегі бар құжаттардың көшірмелерін түсіруге, сондай-ақ өзіне осы Кодексте берілген өзге де іс жүргізу құқықтарын пайдалануға құқылы.

2. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс өзіне қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізіліп жатқан адамның қатысуымен қаралады. Аталған адам болмағанда іс, егер әкімшілік құқық бұзушылық автоматты режимде жұмыс істейтін сертификатталған арнайы бақылау-өлшеу техникалық құралдарымен және аспаптарымен тіркелген немесе істің қаралатын орны мен уақыты туралы оған тиісті түрде хабарланғаны туралы деректер болған және одан істі қарауды кейінге қалдыру туралы өтініш түспеген жағдайларда ғана қаралуы мүмкін.

3. Он сегіз жасқа толмаған адам жасаған не жасалуы әкімшілік қамауға алу, сондай-ақ шетелдікті не азаматтығы жоқ адамды Қазақстан Республикасының шегінен әкімшілік жолмен шығарып жіберу немесе адамға берілген арнайы құқықтан (Көлік құралдарын басқару құқығын қоспағанда) айыру түріндегі әкімшілік жазаға әкеп соғатын әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарау кезінде әкімшілік жауаптылыққа тартылатын адамның қатысуы міндетті.

4. Осы баптың үшінші бөлігінде аталған адамдар әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қараушы судьяның, органның (лауазымды адамның) шақыруы бойынша келуден жалтарған жағдайда, бұл адам күштеп келтірілуі мүмкін.

Алып келу туралы сот ұйғарымын сот приставы немесе ішкі істер органы; Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарайтын органның (лауазымды адамның) ұйғарымын – ішкі істер органы (полиция) орындайды.

5. Өзіне қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізіліп жатқан кәмелетке толмаған адамның талқылануы оған теріс әсер етуі мүмкін істің мән-жайларын қарау кезінде алып тасталуы мүмкін.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізіліп жатқан адам әкімшілік құқық бұзушылық субъектісі, яғни әкімшілік құқық бұзушылық жасаған адам болып табылады. ӘҚБтК-нің 28-бабына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық субъектісі әкімшілік құқық бұзушылық аяқталған немесе жолын кесу кезінде он алты жасқа толған ақыл-есі дұрыс жеке адам не заңды тұлға бола алады.

Қазақстан Республикасы Азаматтық кодексінің 12-бабына сәйкес жеке тұлғалар деп Қазақстан Республикасының азаматтары, басқа мемлекеттердің азаматтары, сондай-ақ азаматтығы жоқ адамдар түсініледі.

Қазақстан Республикасы АҚ 33-бабында заңды тұлға деген ұғым беріледі: "меншік, шаруашылық жүргізу немесе жедел басқару құқығында оқшауланған мүлкі бар және осы мүлікпен өз міндеттемелері бойынша жауап беретін, өз атынан мүліктік және жеке мүліктік емес құқықтар мен міндеттерді сатып ала алатын және жүзеге асыратын, сотта талапкер және жауапкер бола алатын ұйым заңды тұлға деп танылады".

Жеке немесе заңды тұлға әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама жасалған кезден бастап өзіне қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізіліп жатқан адамның құқықтық мәртебесіне ие болады. Осы сәттен бастап осы субъектіде өзіне қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізіліп жатқан адамның құқықтық жағдайының мазмұнын құрайтын құқықтар мен міндеттер туындайды.

Қазақстан Республикасы Конституциясының 1-бабында мемлекеттің ең жоғары құндылықтары адам, оның өмірі, құқықтары мен бостандықтары деп көрсетілген. Мұндай тану Мемлекет, бірінші кезекте, Конституцияда бекітілген адамның құқықтары мен бостандықтарын іске асыруға барынша жәрдемдесуге тиіс дегенді білдіреді.

Түсініктеме берілген баптың 1-бөлігі өзіне қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізіліп жатқан адамның іс жүргізу құқықтарының тұтас блогын айқындайды. Бұл құқықтар әкімшілік жауаптылыққа тартылатын құқық субъектілерінің құқықтары мен заңды мүдделерін қамтамасыз етудің кепілі болып табылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық жасаған адам әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізудің кез-келген кезеңінде, ол қозғалған кезден бастап әкімшілік жаза қолдану туралы қаулының орындалуы аяқталғанға дейін көзделген құқықтарды пайдалана алатындығын атап өткен жөн.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізуді жүзеге асыратын органдар (лауазымды адамдар) осы бапта белгіленген іс жүргізу құқықтарын сақтауға міндетті. Әкімшілік жауаптылыққа тартылатын адамның заңда көзделген іс жүргізу құқықтары бұзылған жағдайда Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізу заңсыз деп танылады және қысқартылуға жатады.

Өзіне қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізіліп жатқан адам хаттамамен және істің басқа да материалдарымен танысуға құқылы, бұл оған оны әкімшілік жауаптылыққа тарту негіздерін білуге, сондай-ақ жасалған құқық бұзушылықтағы оның кінәлілігін растайтын дәлелдемелермен танысуға мүмкіндік береді.

Хаттамамен және істің басқа да материалдарымен таныса отырып, әкімшілік жауаптылыққа тартылатын адам түсініктеме бере алады, хаттаманың мазмұны мен ресімделуі жөнінде ескертулер жасай алады, жасалған әрекетте өзінің кінәсіздігінің дәлелдемелерін бере алады, сондай-ақ өтінішхаттар мен қарсылық білдірулерді мәлімдей алады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізіліп жатқан адамның құқықтары мен бостандықтарын қорғау кепілі оның қорғаушының (адвокаттың) заң көмегін пайдалану құқығы болып табылады. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттаманы жасаған уәкілетті лауазымды адам құқық бұзушылық жасаған адамға оның қорғаушының заң көмегіне құқығын түсіндіруге міндетті. Әкімшілік жауаптылыққа тартылатын адам, егер ол осындай қаласа, қорғаушыны іске қатысуға дербес шақыруға құқылы. Адамда өз қорғаушысын шақыру мүмкіндігі болмаған жағдайда, әкімшілік іс жүргізуді жүзеге асыратын уәкілетті лауазымды адам қорғаушының әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуге қатысуын қамтамасыз етуге міндетті. Әкімшілік жауапкершілікке тартылатын тұлға әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама жасалған сәттен бастап тәуліктің кез келген уақытында қорғаушының қызметін пайдалана алады. Адам сондай-ақ заң көмегін көрсету жөніндегі қорғаушының қызмет көрсетуінен бас тартуға және әкімшілік іс жүргізу барысында өз құқықтарын қорғауды дербес жүзеге асыруға құқылы, бұл туралы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамада көрсетіледі.

Ана тілін пайдалану құқығы адамның ажырамас құқығы болып табылады. Қазақстан Республикасы Конституциясының 19-бабында Әркімнің ана тілін не өзі білетін тілді пайдалануға құқығы бар деп көрсетілген. Бұдан басқа, Қазақстан Республикасында тілдердің қолданылуының құқықтық негіздері, мемлекеттің олардың дамуы үшін жағдай жасаудағы, Қазақстан Республикасында қолданылатын барлық тілге бірдей құрметпен қарауды қамтамасыз етудегі міндеттері "Қазақстан Республикасындағы тіл туралы" 1997 жылғы 11 шілдедегі Қазақстан Республикасының Заңымен белгіленеді.

Әкімшілік жауапкершілікке тартылатын адамның Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізудің кез келген сатысында ана тілін не өзі білетін тілді пайдалануға құқығы бар.

Егер әкімшілік жауаптылыққа тартылатын адам іс бойынша іс жүргізіліп жатқан тілді білмесе, онда Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуді жүзеге асыратын орган оған аудармашы тағайындауға міндетті. Және аудармашының қызметтері адамға тегін көрсетілуі тиіс.

Өзіне қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізіліп жатқан адамның әкімшілік іс жүргізуді жүзеге асыратын лауазымды адамдардың кез келген іс-әрекетіне жоғары тұрған органдарға не сотқа шағымдануға құқығы бар. Мұндай шағым берудің тәртібі ӘҚБтК-нің 44-тарауының нормаларымен реттеледі. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша іс жүргізуге қатысушы адамдардың сот арқылы қорғалу құқығы да Қазақстан Республикасы Конституциясының 13-бабының 2-тармағында бекітілген.

Өзіне қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізіліп жатқан адам өзі жасаған құқық бұзушылық фактісі бойынша түсініктеме беруден және әкімшілік құқық

бұзушылық туралы хаттамаға қол қоюдан бас тартуға құқылы. Мұндай жағдайда әкімшілік хаттаманы жасаған уәкілетті лауазымды адам куәгерлердің қатысуымен адамның Әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамаға қол қоюдан бас тарту фактісін жазбаша тіркеуі қажет.

2 бөлім. Өзіне қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізіліп жатқан адамның Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарауға жеке қатысуға не, егер бұл заңды тұлға заңды өкілдің қатысуына құқығы болады.

Бұл ереже жауапкершілікке тартылатын адамның іс жүргізу құқықтарын барынша тиімді пайдалануға ықпал етуге арналған.

Сонымен қатар, ӘҚБтК нормалары әкімшілік жауапкершілікке тартылатын адам болмаған кезде де әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарауды көздейді. Мұндай алып тастауға, егер осы адамға істің қаралатын орны мен уақыты туралы тиісінше хабарланғаны туралы анық деректер болған жағдайда және адамнан істі қарауды кейінге қалдыру туралы өтініш түспесе, сондай-ақ егер әкімшілік құқық бұзушылық автоматты режимде жұмыс істейтін сертификатталған арнайы бақылау-өлшеу техникалық құралдарымен және аспаптармен тіркелсе, жол беріледі.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізуге қатысушы адамдарды істің қаралатын уақыты мен орны туралы тиісінше хабардар ету әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қараудың міндетті шарты болып табылады. Хабарлама әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарау басталғанға дейін соттың, органның (лауазымды адамның) адресаттың өзіне жіберілген шақыру қағазын алғаны туралы мәліметтері болған кезде тиісті болып табылады.

Алайда, сот, орган (лауазымды адам) адресатқа хабарлау туралы хабарлама алмаған, бірақ адамның өзі істі қарауға келетін басқа жағдай туындауы мүмкін. Бұл жағдайда хабарламаны дұрыс емес деп санауға болмайды. Адам істі қарау кезінде қатысатындықтан, оны жүргізуге барлық негіз бар екенін білдіреді.

Шақыру қағазы шақырылатын адам, егер ол шақыру қағазын алдын ала алған болса (істі қарауға дейінгі аз уақыт кезеңі үшін) және қандай да бір дәлелді себептер бойынша істі қарау үшін сотқа не лауазымды адамға белгіленген мерзімде келе алмаса, оған қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарауды кейінге қалдыру туралы өтінішхатты жазбаша мәлімдеуге құқылы.

Тиісті хабарлау, егер адам сотқа не мемлекеттік органға шақыру қағазын алудан бас тартқан және осы бас тарту жазбаша тіркелген жағдайда да орын алады.

Егер адам соттың не істі қарайтын лауазымды адамның кінәсінен әкімшілік құқық бұзушылық туралы істің қаралатын орны мен уақыты туралы хабардар етілмеген жағдайда, тиісінше хабарлау деп танылады. Мысалы, шақыру қағазы басқа мекенжайға немесе басқа адамның атына қате жіберіліп, адамға не онымен бірге тұратын кәмелетке толған отбасы мүшелеріне қолма-қол берілмеген, ал таныстарына не адамның көршілеріне тапсырылған немесе пошта жәшігіне және т. б. жіберілген. Мұндай

жағдайларда әкімшілік жауаптылыққа тартылған адамда әкімшілік құқық бұзушылық туралы істің қаралатын орны мен уақыты туралы білуге нақты мүмкіндік жоқ.

3 бөлім. ӘҚБтК - де белгіленген жағдайларда құқық бұзушылық жасаған адамның әкімшілік істі қарауға қатысуы ол үшін құқық емес, міндет болып табылады. Мұндай жағдайларда адам әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарауға келмеген кезде сот отырысы неғұрлым кеш мерзімге ауыстырылады, ал осы адамға кейіннен сот ұйғарымы негізінде алып келу қолданылады. Түсіндірілетін баптың 3-бөлігіне сәйкес мұндай жағдайлар болып табылады:

- құқық бұзушылық жасаған кезде он сегіз жасқа толмаған адамға қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарау;

- ӘҚБтК нормаларымен әкімшілік жаза қолдану көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарау;

- а) әкімшілік қамауға алу;

- б) шетелдікті не азаматтығы жоқ адамды Қазақстан Республикасының шегінен әкімшілік жолмен шығарып жіберу;

- в) арнайы құқықтан айыру (Көлік құралдарын басқару құқығын қоспағанда).

Көлік құралын жүргізу құқығынан айыру түрінде әкімшілік жаза қолдану көзделген көліктегі әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарау құқық бұзушылық жасаған адамның, түсініктеме берілген баптың 2-бөлігінде көзделген жағдайда, қатысуынсыз да мүмкін болады.

4 бөлім. Істі қарауды кейінге қалдыруға әкеп соққан әкімшілік істі қарайтын органға (лауазымды адамға) келуден бас тартқаны не жалтарғаны үшін өзіне қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізіліп жатқан адам ӘҚБтК-нің 654-бабына сәйкес әкімшілік жауаптылыққа жатады және оған алып келу қолданылуы мүмкін.

4-бөлікте сондай-ақ заңда белгіленген жағдайларда жауапқа тартылатын адамды алып келуді жүзеге асыруға міндетті уәкілетті лауазымды адамдардың тізбесі беріледі. Әкелу ӘҚБтК-нің 790-бабына сәйкес жүргізіледі. Егер алып келу туралы ұйғарымды сот шығарған болса, онда бұл шараны сот приставы не Ішкі істер органдарының қызметкерлері (көбінесе әкімшілік полиция бөлімшелерінің қызметкерлері) жүзеге асырады. Егер жетекті жүргізу туралы ұйғарымды әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға уәкілетті басқа мемлекеттік орган шығарса, онда алып келуді полиция қызметкерлері жүзеге асырады. ӘҚБтК-нің 790-бабында алып келуді қаржы полициясы қызметкерлері де жүзеге асыра алады деп жазылған.

5 бөлім. Жоғарыда көрсетілгендей, кәмелетке толмаған адамға қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарау кезінде оның істі қарау сатысында қатысуы міндетті. Алайда әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарайтын орган (лауазымды адам) кәмелетке толмаған адамды талқылау оған теріс әсер етуі мүмкін жасалған әрекеттің мән-жайларын қарау кезеңінде істі қарауға қатысудан уақытша шеттетуге құқылы. Аталған мән-жайлар кәмелетке толмағанның істі қарау кезінде барабар емес

мінез-құлқын тудыруы немесе оған басқа қатысушы адамдардың тарапынан жағымсыз әсер етуі мүмкін. Мысал ретінде келесілерді келтіруге болады: қатысушы тұлғалар тарапынан кәмелетке толмағанның атына қауіп-қатер, кәмелетке толмағандармен бірге немесе оған қатысты құқық бұзушылық жасаған ересек адамдар туралы криминалдық сипаттағы мәліметтер, адамның ар-намысы мен қадір-қасиетін кемсітуге, қоғамдық тәртіпті дер кезінде бұзуға, кінәсіздікке және т. б. қатысты жасалған құқық бұзушылықтың қандай да бір жағдайларын толық қарау.

745-бап. Жәбірленуші

1. Әкімшілік құқық бұзушылықпен дене, мүліктік немесе моральдық зиян келтірілген жеке немесе заңды тұлға жәбірленуші болып табылады.

2. Жәбірленуші істің барлық материалдарымен танысуға, түсініктемелер беруге, дәлелдемелер беруге, өтінішхаттар мен қарсылық білдіруге, өкіл болуға, әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамаға және әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жөніндегі қаулыға шағымдануға, өзіне осы Кодексте берілген өзге де іс жүргізу құқықтарын пайдалануға құқылы.

3. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жәбірленушінің қатысуымен қаралады. Ол болмаған кезде іс істің қаралатын орны мен уақыты туралы оған тиісті түрде хабарланғаны туралы деректер болған және одан істі қарауды кейінге қалдыру туралы өтініш түспеген жағдайларда ғана қаралуы мүмкін.

4. Жәбірленушіден осы Кодекстің 754-бабында көзделген тәртіппен куә ретінде жауап алынуы мүмкін. Егер жәбірленуші заңды тұлға болып табылса, куә ретінде оның өкілінен жауап алынуы мүмкін.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Әкімшілік құқық бұзушылық жасау нәтижесінде дене бітімі, мүліктік немесе моральдық зиян келтірілген жеке немесе заңды тұлға әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша іс жүргізуде жәбірленуші деп танылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық жасау салдарынан келтірілген дене жарақатын келтіру, нәтижесінде қандай да бір ауру пайда болған немесе уланған әрекеттер және т.б. әкімшілік құқық бұзушылық жасау салдарынан келтірілген дене жарақатын келтіру (мысалы, ұсақ бұзақылық кезінде ұрып-соғу нәтижесінде), әдетте, оның денсаулығына жеңіл зиян келтіреді. Салдары денсаулыққа ауыр немесе орташа ауырлықтағы зиян келтіру болып табылатын құқық бұзушылықтарды заң шығарушы қылмыстар мен қылмыстық теріс қылықтарға жатқызады.

Мүлікке залал келтірген адамға оның мүлкін жойып немесе бүлдірумен, ақшалай шығыстарды, материалдық құндылықтарды жоғалтумен және т.б. байланысты қиындықтар жатады. Әкімшілік құқық бұзушылық жасау нәтижесінде жәбірленушіге келтірілген мүліктік залал (мысалы, жол қозғалысы ережесін бұзғаны үшін автокөліктің бүлінуі), негізінен, елеусіз залал болып табылады. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша шешім қабылдау кезінде залалды бағалау өте маңызды,

өйткені бірқатар құқық бұзушылықтар үшін мүліктік зиянның жалпы құны әкімшілік құқық бұзушылықтарды, қылмыстарды және қылмыстық құқық бұзушылықтарды ажырата алу үшін негіз болып табылады.

"Соттардың моральдық зиянды өтеу туралы заңнаманы қолдануы туралы" Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2015 жылғы 27 қарашадағы № 7 нормативтік қаулысының 3-тармағына сәйкес моральдық зиян деп азаматтың құқыққа қарсы бұзушылық, оған тиесілі жеке мүліктік емес игіліктер мен құқықтарды кемсіту немесе айыру нәтижесінде сыналатын адамгершілік немесе дене азабын түсінген жөн. Адамның эмоционалдық-ерік күйзелісі ретінде адамгершілік қайғы-қасірет деп оларға сыналатын кемсіту, тітіркену, басымдылық, ашу, ұялу, күйзелу, залалдану, жайсыздық жағдайы және т.б. сезімдерін түсіну керек.

Заңды тұлғаларға физикалық, әкімшілік құқық бұзушылықтан айырмашылығы тек мүліктік және моральдық зиян келтірілетіндігін атап өту қажет. Заңды тұлғаға мұндай зиян келтірілген жағдайда, барлық құқықтар мен міндеттерді осы заңды тұлғаның өкілі жүзеге асырады.

2 бөлім. Жеке немесе заңды тұлға әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамада не әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғау туралы прокурордың қаулысында осындай ретінде тіркелген кезден бастап Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша жәбірленуші мәртебесіне ие болады. Осы сәттен бастап жәбірленуші деп танылған адам белгілі бір іс жүргізу құқықтары мен міндеттері туындайды. Түсініктеме берілген баптың 2-бөлігіне сәйкес жәбірленуші: істің барлық материалдарымен танысуға, түсініктеме беруге, жасалған құқық бұзушылық пен оған келтірілген зиянның дәлелдемелерін ұсынуға, өтініш пен қарсылық білдіруге, өкіл болуға, әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама мен әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулыға шағымдануға, сондай-ақ ӘҚБтК нормаларында көзделген өзге де іс жүргізу құқықтарын пайдалануға құқылы.

Мылқау немесе саңырау болып табылатын іс бойынша іс жүргізіліп жатқан тілді білмейтін жәбірленушіге аудармашы немесе сурдоаударма дағдыларын меңгерген, яғни мылқау немесе саңырау белгілерін түсінетін адам беріледі. Бұл жәбірленушіге істі қарауға белсенді қатысуға, өзінің құқықтары мен заңды мүдделерін қорғауға, өзі сенетін адамдардың қызметтерін пайдалануға мүмкіндік береді, бұл сөзсіз істі толық, жан-жақты және объективті қарауға мүмкіндік береді.

Жәбірленушінің жоғарыда көрсетілген құқықтарының арасында ең маңыздысы өтініш білдіру құқығы болып табылады. Жәбірленушіге келтірілген физикалық немесе мүліктік зиянның дәрежесі құқық бұзушылықтың ауырлығын және әкімшілік жазалау шараларын анықтау кезінде ескерілуге тиіс болғандықтан, жәбірленушіге бірқатар жағдайларда тиісті сараптама жүргізу қажет. Сараптама жүргізу және зерттеулер жүргізу басқа жағдайларда да істің барлық мән-жайларын жан-жақты, толық және объективті зерттеу және өзіне қатысты іс жүргізіліп жатқан адамның кінәсін анықтау

үшін қажет. Осыған байланысты жәбірленуші өтініш білдіруге, оның ішінде маманды тарту және тыңдау, іс бойынша сараптама тағайындау, сарапшының шешуіне ұсынылатын мәселелерді ұсынуға құқылы екендігі маңызды. Бұл ретте жәбірленуші өтінішті әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғау сатысында хаттама жасау кезінде мәлімдей алады. Өтінішхатты жәбірленуші жазбаша нысанда мәлімдеуге тиіс және іс жүргізуінде жатқан судья, орган, лауазымды адам дереу қарауға тиіс.

3 бөлім. Жәбірленуші әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарауға қатысу құқығына ие, бұл оның құқықтары мен заңды мүдделерін қамтамасыз етудің және қорғаудың маңызды кепілі болып табылады. Мұндай мүдделі адамның жәбірленуші ретінде қатысуымен істі шешу процестің жарыспалылығын қамтамасыз етеді, іс бойынша шығарылған қаулының дұрыстығы үшін маңызы бар істің барлық мән-жайларын дәл анықтауға мүмкіндік береді. Сонымен бірге, егер жәбірленушіні істің қаралатын орны мен уақыты туралы тиісінше хабардар ету туралы деректер болса және одан істі қарауды кейінге қалдыру туралы өтініш түспесе, әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарау жәбірленуші болмаған кезде де қаралуы мүмкін.

4 бөлім. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша іс жүргізуде жәбірленуші әкімшілік құқық бұзушылық оқиғасының куәгері болып табылады. Сонымен қатар, жәбірленушінің айғақтарының көмегімен оған келтірілген залалдың сипаты мен мөлшерін анықтау осы құқық бұзушылықты сипаттау және тіпті оны қылмыс немесе қылмыстық теріс қылық ретінде саралау үшін үлкен маңызға ие болуы мүмкін. Осының барлығын ескере отырып, ӘҚБтК-нің 754-бабына сәйкес куә ретінде жәбірленушіден жауап алу мүмкіндігіне жол беріледі.

Егер әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша жәбірленуші заңды тұлға болып табылса, онда жасалған құқық бұзушылықтың қандай да бір фактілері белгілі болған оның өкілі куә ретінде жауап алынуы мүмкін.

Егер жәбірленуші іс үшін маңызы бар деп есептесе, өз айғақтарында кез келген мәселелерді қозғауға құқылы. Ол, атап айтқанда, осы құқық бұзушылықты жасауға ықпал ететін ауырлататын мән-жайлар, себептер мен жағдайлар туралы деректерді хабарлай алады. Жәбірленушінің айғақтары өзіне қатысты іс жүргізіліп жатқан адамның, куәлардың сипаттамаларына, олармен және олардың арасындағы өзара қарым-қатынастарға және т. б. қатысты болуы мүмкін.

Істі қарайтын органға (лауазымды адамға) келуден бас тартқаны не жалтарғаны үшін, іс бойынша талқылауды кейінге қалдыруға әкеп соққан жәбірленуші ӘҚБтК-нің 654-бабына сәйкес әкімшілік жауаптылықта болады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарайтын органға (лауазымды адамға) көрінеу жалған айғақтар бергені үшін жәбірленуші ӘҚБтК-нің 659-бабына сәйкес әкімшілік жауаптылықта болады.

Егер жәбірленуші әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі сотта қарауда көрінеу жалған жауап берсе, онда ол Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің 420-бабына сәйкес қылмыстық жауаптылыққа жатады.

746-бап. Жеке тұлғаның заңды өкілдері

1. *Өзіне қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізіліп жатқан жеке тұлғаның немесе кәмелетке толмағандар болып табылатын немесе өзінің дене немесе психикалық жай-күйі бойынша өз құқықтарын өз бетінше жүзеге асыру мүмкіндігінен айырылған жәбірленушінің құқықтары мен заңды мүдделерін қорғауды олардың заңды өкілдері жүзеге асырады.*

2. *Ата-аналар, бала асырап алушылар, қорғаншылар, қамқоршылар және қорғаншылықта немесе асырауында болған өзге де адамдар жеке тұлғаның заңды өкілдері деп танылады.*

3. *Жеке тұлғаның заңды өкілдері болып табылатын адамдардың туыстық байланыстары немесе тиісті өкілеттіктері Қазақстан Республикасының заңнамасында көзделген құжаттармен куәландырылады.*

4. *Өзіне қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізіліп жатқан жеке тұлғаның заңды өкілі әкімшілік жауаптылыққа тартылатын адамды әкімшілік ұстау немесе әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама жасалған кезден бастап іске қатысуға жіберіледі.*

5. *Өзіне қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізіліп жатқан жеке тұлғаның және жәбірленушінің заңды өкілдерінің өздері өкілдік ететін адамдарға қатысты осы Кодексте көзделген құқықтары болады және міндеттер атқарады.*

6. *Он сегіз жасқа толмаған адам жасаған әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарау кезінде оның заңды өкілінің қатысуы міндетті. Келуден жалтарған жағдайда кәмелетке толмағанның заңды өкілі ішкі істер органы (полиция) жүзеге асыратын алып келуге ұшырауы мүмкін.*

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Өкілдік-бұл құқықтық қатынас, оған сәйкес бір адам (өкіл) өз өкілеттігінің негізінде ол үшін құқықтар мен міндеттерді тікелей жасай отырып (өзгерте отырып, тоқтата отырып), басқа (өкілдік ететін) атынан әрекет етеді. Заңның тікелей нұсқауы бойынша туындайтын өкілдік қарым-қатынас заңды өкілдік деп аталады.

Жеке тұлғаның заңды өкілдері жеке тұлғамен туыстық немесе өзге де байланыстарына байланысты заңға сәйкес кәмелетке толмаған адамдардың не өзінің дене немесе психикалық жағдайы бойынша өз құқықтарын өз бетінше іске асыру мүмкіндігінен айырылған (әрекет қабілеті шектеулі және әрекет қабілеті жоқ) адамдардың құқықтары мен заңды мүдделерін қорғай алатын адамдар болады.

Азаматтардың заңды өкілдері тек екі ғана әкімшілік процеске қатысушылардың: өзіне қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізіліп жатқан адамның және жәбірленушінің мүддесінде әрекет ете алады.

2 бөлім. Негіз заңды өкілдіктері, жеке тұлғалар ретінде туыстық байланыс немесе уәкілеттілігін куәландырылатын заңда көзделген құжаттар болып табылады. Ата-аналар, асырап алушылар, қорғаншылар немесе қамқоршылар және қамқорлыққа алынған немесе асырауындағы өзге де адамдар заңды өкілдер болып табылады. Аталған адамдар өзіне қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізіліп жатқан адамның мүдделерін білдіре отырып, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға уәкілетті судьяның, органның (лауазымды адамның) талап етуі бойынша олардың жеке басын куәландыратын, сондай-ақ асырап алу, қорғаншылықты немесе қамқоршылықты белгілеу фактісін растайтын құжаттарды көрсетуге міндетті.

3 бөлім. Қазақстан Республикасының "жеке басты куәландыратын құжаттар Туралы" 29 қаңтардағы 2013 жылғы № 73-V Заңының 6 бабының 1 бөлігіне Сәйкес Қазақстан Республикасының аумағында жеке басын куәландыратын құжаттар болып табылады:

- 1) Қазақстан Республикасы азаматының паспорты;
- 2) Қазақстан Республикасы азаматының жеке куәлігі;
- 3) шетелдіктің Қазақстан Республикасында тұруға ықтиярхаты;
- 4) азаматтығы жоқ адамның куәлігі;
- 5) Қазақстан Республикасының дипломатиялық паспорты;
- 6) Қазақстан Республикасының қызметтік паспорты;
- 7) босқын куәлігі;
- 8) Қазақстан Республикасы теңізшісінің жеке куәлігі;
- 9) шетелдік паспорт;
- 10) қайтып оралуға арналған куәлік;
- 11) туу туралы куәлік.

Бала асырап алуды немесе қорғаншылықты немесе қамқоршылықты белгілеуді растайтын құжаттар бала асырап алуды белгілеу туралы, сондай-ақ қорғаншылықты немесе қамқоршылықты белгілеу туралы сот шешімі болып табылады.

Түсіндірме берілген баптың 4-бөлігінде әкімшілік жауаптылыққа тартылатын тұлғаның заңды өкілі әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуге осы адамды әкімшілік ұстап алған кезден бастап не адамға қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама жасалған кезден бастап қатысуға жіберілетіні көрсетілген. Бұл жерде заңды өкіл қорғаушы сияқты іске тек хаттама жасалған кезден бастап қана емес, сондай-ақ өкілдік ететін адамға қатысты іс бойынша іс жүргізуді қамтамасыз ету шараларын қолданған, әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғалған кезден бастап, сондай-ақ ӘҚБТК-нің 748-бабының 3-бөлігіне ұқсас әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізудің кез келген сатысында қатысуға жол берілуі тиіс екендігіне байланысты заңнамалық оққылық байқалатыны сөзсіз.

5 бөлім. Заңды өкілдердің іс бойынша өзіне қатысты іс жүргізіліп жатқан адамның және жәбірленушінің атынан олардың заңды өкілдері жасаған барлық іс жүргізу әрекеттерін жүзеге асырады.

6 бөлім. Он сегіз жасқа дейінгі адам жасаған әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қаралған жағдайда аталған адамның заңды өкілінің қатысуы міндетті болып табылады. Кәмелетке толмаған адамның заңды өкілінің істі қарау кезінде қатысуы өкілдігін жіберген адамның құқықтары мен заңды мүдделерін неғұрлым елеулі қорғауды қамтамасыз етеді.

Егер әкімшілік жауаптылыққа тартылатын кәмелетке толмаған адамның заңды өкілі дәлелсіз себептермен істі қарауға жатпаса және келуден анық жалтарса, онда оған ӘҚБтК-нің 790-бабының тәртібімен алып келу қолданылуы мүмкін. Алып келуді ішкі істер органдарының уәкілетті лауазымды адамдары (бұл жағдайда учаскелік полиция инспекторы немесе кәмелетке толмағандардың істері жөніндегі учаскелік полиция инспекторы) жүзеге асырады.

747-бап. Жеке кәсіпкердің, заңды тұлғаның өкілдері

1. Өзіне қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізіліп жатқан немесе жәбірленуші болып табылатын заңды тұлғаның құқықтары мен заңды мүдделерін қорғауды оның өкілдері жүзеге асырады.

2. Заңды тұлғаның атынан әрекет ететін заңды тұлғаның атқарушы органының басшысы заңды тұлғаның заңды өкілі болып табылады. Заңды тұлғаның заңды өкілінің өкілеттігі оның қызметтік жағдайын куәландыратын құжаттармен расталады.

Заңды тұлғаның мүдделерін білдіретін өзге де тұлғалар тапсырма бойынша өкілдер болып табылады, олардың өкілеттіктері заңды тұлғаның атқарушы органы заңды тұлғаның атынан беретін және атқарушы органның басшысы қол қоятын сенімхатпен айқындалады.

3. Өзіне қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізіліп жатқан заңды тұлғаның және жәбірленушінің өкілдері өздері өкілдік ететін адамдарға қатысты осы Кодексте көзделген құқықтарға ие және міндеттерді атқарады.

4. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс өзіне қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізіліп жатқан заңды тұлға өкілінің қатысуымен қаралады. Аталған адам болмағанда іс, егер одан істі қарауды кейінге қалдыру туралы өтініш түспесе, істің қаралатын орны мен уақыты туралы оған тиісінше хабарланғаны туралы деректер болған жағдайларда ғана қаралуы мүмкін.

5. Жасалуы әкімшілік құқық бұзушылық жасау құралы не нысанасы болған затты тәркілеу не әкімшілік құқық бұзушылық жасау салдарынан алынған кірістерді (дивидендтерді), ақша мен бағалы қағаздарды тәркілеу түрінде әкімшілік жазаға әкеп соғатын әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарау кезінде әкімшілік жауаптылыққа тартылатын заңды тұлға өкілінің қатысуы міндетті.

6. Заңды тұлғаның өкілі іс жүргізуінде жатқан судьяның, органның (лауазымды адамның) шақыруы бойынша келуден жалтарған жағдайда, аталған адамды іс

жүргізуінде жатқан судьяның, органның (лауазымды адамның) ұйғарымы негізінде ішкі істер органдары (полиция), сыбайлас жемқорлыққа қарсы қызмет және экономикалық тергеу қызметі алып келуі мүмкін.

7. Дара кәсіпкер өкілдерінің осы Кодексте көзделген шектерде заңды тұлғаның өкілдері сияқты іс жүргізу құқықтары мен міндеттері болады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Қазақстан Республикасының әкімшілік заңнамасының нормаларына сәйкес заңды тұлғалар әкімшілік процесте құқық бұзушылық субъектілері не жәбірленуші болуы мүмкін. Әкімшілік істі қарау кезінде заңды тұлғаның құқықтары мен заңды мүдделерін қорғауды оның өкілдері жүзеге асырады.

Қазақстан Республикасы АҚ 37-бабына сәйкес заңды тұлға азаматтық құқықтарға ие болады және заң актілері мен құрылтай құжаттарына сәйкес әрекет ететін өз органдары арқылы ғана өзіне міндеттерді қабылдайды. Азаматтық құқық теориясында заңды тұлғаның органы деп заңға, өзге де құқықтық актілерге немесе құрылтай құжаттарына сәйкес заңды тұлғаның қызметін басқаруды жүзеге асыруға уәкілетті тұлға немесе тұлғалар жиынтығы түсініледі. Органдардың құрамы, құрылу тәртібі, сондай-ақ олардың арасында құзыретін бөлу заңды тұлғаның ұйымдық-құқықтық нысанына байланысты болады және заңмен және заңды тұлғаның құрылтай құжаттарымен айқындалады.

Жалпы ереже бойынша заңды тұлғаның кем дегенде екі органы бар: заңды тұлғаның құрылтайшыларын (қатысушыларын) біріктіретін (білдіретін) орган, сондай-ақ атқарушы орган. Жоғары басқару органының міндеті осындай органның құзыретіне жатқызылған заңды тұлға қызметінің негізгі мәселелері бойынша заңды тұлғаның еркін қалыптастырумен шектеледі. Атқарушы орган (директор, Басқарма және т.б.) құрылтайшылардың (қатысушылардың) шешімдерінде, заңды тұлғаның ағымдағы істерін жүргізген кезде (өндірісті ұйымдастыру, мәмілелер жасау, сотта өкілдік ету және т. б.) заңды тұлғаның еркін жүзеге асыруға шақырылды.

2 бөлім. Заңды тұлғаның заңды өкілі жеке тұлға болып табылады, ол өзінің қызмет жағдайына және заңды тұлғамен қолданыстағы құқықтық қатынастарға байланысты заңға сәйкес заңды тұлғалардың құқықтары мен заңды мүдделерін қорғау құқығы берілген жеке тұлға заңды тұлғаның заңды өкілі болып табылады. Ол заңды тұлғаның атқарушы органының басшысы болып табылады.

Басқа тұлғалар заңды тұлғаның өкілдері заңды тұлғаның атынан атқарушы орган берген, осы орган басшысының қолы қойылған және заңды тұлғаның мөрімен расталған сенімхат негізінде ғана бола алады.

3 бөлім. Заңды тұлға өкілінің өкілеттік көлемі өзіне қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізіліп жатқан адамның және жәбірленушінің өкілеттік көлеміне тең.

4 бөлім. Заңды тұлға өкілінің осы адам жасаған әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарау кезінде қатысуы міндетті деп танылады. Мұндай қарау істің барлық мән-жайларын нақты анықтауға және өкілге өкілдігін жіберген заңды тұлғаның атынан барлық қажетті іс жүргізу әрекеттерін жасауға мүмкіндік береді. Алайда, осы баптың нормалары, егер өкілге істің қаралатын орны мен уақыты туралы тиісінше хабарланғаны туралы деректер болса, одан істі қарауды кейінге қалдыру туралы өтініш түспесе, заңды тұлғаға қатысты оның өкілі қатыспай істі қарауға жол береді.

5 бөлім. ӘҚТК-де істері заңды тұлға өкілінің қатысуымен ғана қаралатын бірқатар әкімшілік құқық бұзушылықтарды көздейді. Бұл жағдайда әңгіме заңды тұлғаға әкімшілік құқық бұзушылық жасау құралы не нысанасы болған затты тәркілеу, сондай-ақ Әкімшілік құқық бұзушылық жасау салдарынан алынған кірістерді (дивидендтерді), ақша мен бағалы қағаздарды тәркілеу түрінде әкімшілік жаза қолдануға әкеп соғатын әкімшілік құқық бұзушылықтар туралы болып отыр.

6 бөлім. Егер заңды тұлғаның өкілі сотқа не әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарайтын органға келуден жалтарса және бұл ретте істі оның қатысуынсыз қарау мүмкін болмаса, онда оған алып келу қолданылуы мүмкін. Алып келуді ішкі істер органдарының және қаржы полициясының уәкілетті лауазымды адамдары жүзеге асырады.

7 бөлім. Қазақстан Республикасының 2015 жылғы 29 қазандағы Кәсіпкерлік кодексіне сәйкес дара кәсіпкер және заңды тұлға енді қызметкерлердің орташа жылдық санына және орташа жылдық табысына қарай шағын, орта немесе ірі кәсіпкерлік санатына бөлінеді. ҚР Кәсіпкерлік Кодексі жеке кәсіпкер мен заңды тұлғаның мәртебесін теңестірді деп айтуға болады. Кәсіпкерлік қызмет саласындағы мұндай өзгерістер әкімшілік-деликтілік заңнамаға әсер етпей алмады. Осыған байланысты, түсініктеме берілген баптың 7-бөлігінде жеке кәсіпкер өкілдерінің ӘҚБтК көзделген шектерде заңды тұлға өкілдері сияқты іс жүргізу құқықтары мен міндеттері бар екенін көрсетеді.

748-бап. Қорғаушы

1. Қорғаушы-әкімшілік жауапкершілікке тартылатын адамның құқықтары мен мүдделерін заңмен белгіленген тәртіппен қорғауды жүзеге асыратын және оған заң көмегін көрсететін тұлға.

2. Қорғаушылар ретінде адвокаттар қатысады. Адвокаттармен қатар қорғаушы ретінде әкімшілік жауаптылыққа тартылатын адамның жұбайы (зайыбы), жақын туыстары немесе заңды өкілдері жіберіледі. Шетелдік адвокаттар, егер бұл Қазақстан Республикасының тиісті мемлекетпен халықаралық шартында өзара негізде көзделген болса, заңнамада белгіленген тәртіппен іске қорғаушы ретінде қатысуға жіберіледі.

3. Қорғаушы әкімшілік жауаптылыққа тартылатын адамды әкімшілік ұстау, әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғалған кезден бастап, сондай-ақ Әкімшілік

құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізудің кез келген сатысында іске қатысуға жіберіледі.

4. Егер әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша іс жүргізуге қатысушылардың бірінің мүдделері екіншісінің мүдделеріне қайшы келсе, сол бір адам екі адамның қорғаушысы бола алмайды.

5. Қазақстан Республикасының заңнамасында көзделген жағдайларды қоспағанда, адвокаттың әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қорғаушы ретінде қатысудан бас тартуға құқығы жоқ.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Қазақстан Республикасы Конституциясының 13-бабының 3-тармағына сәйкес әрбір адам білікті заң көмегін алуға құқылы. Әкімшілік жауаптылыққа тартылатын адамның құқықтары мен заңды мүдделерін тиімді қорғау мақсатында Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізуге қорғаушы қатыса алады. Қорғаушы өзіне қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізіліп жатқан адамның заңды мүдделерін қорғауға және оның құқықтарын жүзеге асыруда заң көмегін көрсетуге уәкілетті. Әкімшілік жауаптылыққа тартылатын адам өз талаптарына сәйкес өз қорғаушысын дербес және ерікті түрде таңдауға құқылы.

Қорғаушы дербес, әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс материалдарын жан-жақты бағалауға негізделген ішкі сенім бойынша өзінің іс жүргізу ұстанымын айқындайды. Бұл ретте ол заңды және өзінің құқықтық санасын басшылыққа алады. Әрине, қорғаушы өзіне қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізіліп жатқан адаммен кеңеседі, оның дәлелдері мен түсініктерін ескереді, бірақ түпкілікті шешімді дербес қабылдайды және ол үшін толық жауапты болады. Іс жүргізу дербестігіне қарамастан қорғаушының жағдайы оның қызметінің біржақты сипатымен сипатталады: ол өзіне қатысты іс жүргізіліп жатқан адамды ақтайтын немесе оның жауапкершілігін жеңілдететін мән-жайларды ғана анықтауға міндетті. Қорғаушы өзіне қатысты іс жүргізіліп жатқан адамға оның басқа қорғаушыны шақыру немесе қорғаушыдан бас тарту құқығын түсіндіруі тиіс.

2 бөлім. Адвокат әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізуге қорғаушы ретінде қатыса алады. "Адвокаттық қызмет және заң көмегі туралы" Қазақстан Республикасының 2018 жылғы 5 шілдедегі Заңының 32-бабының 1-тармағына сәйкес жоғары заң білімі бар, адвокаттық қызметпен айналысуға лицензия алған, адвокаттар алқасының мүшесі болып табылатын және "Адвокаттық қызмет және заң көмегі туралы" Қазақстан Республикасының Заңымен регламенттелетін адвокаттық қызмет шеңберінде кәсіби негізде заң көмегін көрсететін Қазақстан Республикасының азаматы адвокат болып табылады.

Жеке тұлғалар мен заңды тұлғалардың құқықтарын, бостандықтары мен заңды мүдделерін қорғау және іске асыруға жәрдемдесу мақсатында "Адвокаттық қызмет және заң көмегі туралы" Қазақстан Республикасының Заңында белгіленген тәртіппен

адвокаттар кәсіби негізде көрсететін білікті заң көмегі Қазақстан Республикасында Адвокаттық қызмет деп танылады.

Адвокаттың нақты істі жүргізуге өкілеттігі заң консультациясы немесе адвокаттық кеңсе беретін ордермен, ал ол өз қызметін заңды тұлғаны тіркемей жеке жүзеге асырған кезде адвокаттар алқасының Төралқасымен куәландырылады.

Шетелдік адвокат, егер оның қорғаушы ретінде қатысуы Қазақстан Республикасының және өзі азаматы болып табылатын шет мемлекеттің халықаралық шартында көзделсе, әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуге қатысуға жіберілуі мүмкін. Қазақстан Республикасы ратификациялаған тиісті халықаралық шарт негізінде өз қызметін жүзеге асыратын шетелдік адвокаттың өкілеттіктері жеке басын, адвокаттың мәртебесін және оның заң көмегін көрсетуге өкілеттігін куәландыратын құжаттармен расталады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қорғаушы ретінде әкімшілік жауаптылыққа тартылатын адамның жұбайы (зайыбы), жақын туыстары немесе заңды өкілдері де жіберіледі.

1-бабына сәйкес Қазақстан Республикасының 26 желтоқсан 2011 жылғы № 518-IV " неке (ерлі-зайыптылық) және отбасы" жақын туыстар болып ата-аналары, балалары, бала асырап алушылар, асырап алынғандар (аға-қарындастар), ата-анасы бір және толық емес тума аға-інілері, атасы, әжесі, немерелері саналады.

Кәмелетке толмаған адамның, әрекетке қабілетсіз не әрекетке қабілеті шектеулі адамның заңды өкілдері оның ата-аналары, асырап алушылары, қорғаншылары, қамқоршылары немесе асырауында не қамқорлығында болатын өзге де адамдар бола алады.

3 бөлім. Қорғаушы әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғалған кезден бастап әкімшілік іс жүргізуге қатысуға құқылы. Егер жеке адам әкімшілік құқық бұзушылық жасауға байланысты ұсталса, онда қорғаушы адамды әкімшілік ұстау сәтінен бастап Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуге қатысуға жіберіледі.

Қорғаушы әкімшілік іс жүргізуге тек әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғау сатысында ғана емес, сонымен қатар Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша іс жүргізудің барлық кейінгі сатыларында да қатысуға жол беріледі.

4 бөлім. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша іс жүргізуде бір қорғаушы заң көмегін көрсете алатын қорғалушылар саны шектелмейді. Алайда ӘҚБтК нормалары қорғаушыға бір мезгілде мүдделері бір-біріне қайшы келетін әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуге қатысушы екі адамның құқықтары мен заңды мүдделерін қорғауға тыйым салады. Мысалы, жол-көлік оқиғасына қатысушылардың екеуі де жасаған әрекеттегі өз кінәсін мойындамайды және өздерін жәбірленуші деп санайды. Мұндай жағдайда әрбір ЖКО-ға қатысушының құқықтары мен заңды мүдделерін жеке қорғаушы қорғауы тиіс.

5 бөлім. Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген жағдайларды қоспағанда, әкімшілік жауаптылыққа тартылатын адамды қорғауды өзіне қабылдаған адвокаттың одан кейіннен бас тартуға, егер ол қорғалушының ұстанымын бөлмесе де құқығы жоқ. Мұндай жағдайлар "Адвокаттық қызмет және заң көмегі туралы" Қазақстан Республикасының Заңында көзделген. Аталған заңның 33-бабының 8-тармағына сәйкес адвокатқа заң көмегін көрсетуге тыйым салынады:

- мүдделер қақтығысы болған жағдайда;
- іс жүргізу заңнамасында көзделген, адвокаттың іске қатысуын болдырмайтын мән-жайлар болған кезде.

Адвокат пен сенім білдірушінің арасында заң көмегін көрсету туралы келісімге қол жеткізу адвокаттың өзіне қорғауды қабылдау сәті болып саналады.

749-бап. Қорғаушының міндетті қатысуы

1. Қорғаушының әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуге қатысуы:

- 1) әкімшілік жауаптылыққа тартылатын адам бұл туралы өтініш жасайды;*
- 2) әкімшілік жауаптылыққа тартылатын адам дене немесе психикалық кемшіліктеріне байланысты өзінің қорғану құқығын өз бетінше жүзеге асыра алмайды;*
- 3) әкімшілік жауаптылыққа тартылатын адам іс жүргізіліп жатқан тілді білмесе;*
- 4) әкімшілік жауаптылыққа тартылатын адам кәмелетке толмаған болып табылса.*

2. Егер осы баптың бірінші бөлігінде көзделген мән-жайлар болған кезде қорғаушыны әкімшілік жауаптылыққа тартылатын адамның өзі, оның заңды өкілдері, сондай-ақ оның тапсырмасы бойынша басқа да адамдар шақырмаса, әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға уәкілетті судья, орган (лауазымды адам) қорғаушының іс жүргізудің тиісті сатысында қатысуын қамтамасыз етуге міндетті, бұл туралы олар қаулы шығарады. Қаулы орындау үшін облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың адвокаттар алқасына немесе оның құрылымдық бөлімшелеріне жіберіледі және оны алған кезден бастап жиырма төрт сағаттан аспайтын мерзімде орындалуға жатады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндіретін баптың ережелері қорғаушының әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізуге міндетті түрде қатысу жағдайларын көздейді.

Қазақстандық заң шығарушының азаматтардың қорғауға конституциялық құқығын іске асыруға деген көзқарасы белгілі бір дәрежеде өте прогрессивті екенін атап өткен жөн. Көптеген елдерде мұндай құқық жоқ немесе олардың заңнамасында қорғаушының міндетті түрде қатысуы және олардың еңбегіне мемлекет есебінен ақы төлеу жағдайларын белгілейтін нормалар қарастырылмаған.

Мысалы, Ресей Федерациясының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінде әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша тегін құқықтық көмек көрсетуді көздейтін нормалар жоқ. Ендеше, әкімшілік жауаптылыққа тартылатын адам

қорғаушының қызметін пайдаланғысы келген кезде, ол өзіне өзі ойлауы тиіс. Мұны адвокатқа немесе осындай көмек көрсете алатын басқа адамдарға заңгерлік көмек алу үшін жүгіну арқылы жасауға болады.

Адам құқықтары мен негізгі бостандықтарын қорғау туралы Еуропалық конвенцияның 6-бабының 1-бөлігіне сәйкес "әрбір адам өзінің азаматтық құқықтары мен міндеттері туралы дау туған жағдайда немесе оған кез келген қылмыстық айып тағылған жағдайда істерді әділ әрі жария талқылауға құқылы". Бұл Конвенция тек қылмыстық істер бойынша айыпталушыларға тегін қорғаушы беруге кепілдік беретініне қарамастан, "Адам құқықтары жөніндегі Еуропа соты осы баптың түсіндірмесін кеңейтіп, оның қолданылу аясын көптеген әкімшілік құқық бұзушылықтарға таратты". Бұдан басқа, Адам құқықтары жөніндегі Еуропа соты мемлекеттің ішкі заңнамасына қорғау құқығын қамтамасыз ету қағидатын сақтау жауапкершілігін жүктеді.

Осыған ұқсас тәсілдер ұлттық заңнамаға, оның ішінде көрсетілген мәселелер ҚР Конституциялық Кеңесінің бірқатар нормативтік қаулыларында қаралғаннан кейін де енгізілген. Мысалы, "Конституциялық мерзімдерді есептеу мәселесі бойынша Қазақстан Республикасы Конституциясының нормаларын ресми түсіндіру туралы" ҚР Конституциялық Кеңесінің 2012 жылғы 13 сәуірдегі № 2 нормативтік қаулысында Конституцияның 16-бабының 2 және 3-тармақтарына сәйкес ... ұсталған, тұтқындалған, қылмыс жасады деп айып тағылған әрбір адам сол ұсталған, тұтқындалған немесе айып тағылған кезден бастап адвокаттың (қорғаушының) көмегін пайдалануға құқылы екендігі көрсетілген.

Конституциялық-құқықтық мағынада "ұстау" деп, құқық бұзушылықтың жолын кесу немесе қылмыстық, азаматтық және әкімшілік істер бойынша іс жүргізуді қамтамасыз ету, сондай-ақ мәжбүрлеу сипатындағы өзге де шараларды қолдану мақсатында адамның жеке бас бостандығын жетпіс екі сағаттан аспайтын қысқа уақытқа шектеуден тұратын жеке уәкілетті мемлекеттік органдар, лауазымды және өзге де тұлғалар заңда көзделген негізде және тәртіппен іске асыратын мәжбүрлеу шарасын түсінген жөн.

Конституцияның 16-бабының 3-тармағы күдікті, ұсталған, айыпталушы адвокаттың (қорғаушының) көмегін пайдалануға құқығы бар кезді анықтай отырып, жеке бас бостандығына кепілдік береді. Бұл ереже қағида әкімшілік іс жүргізу үшін де өзекті болып табылады.

Қорғаушының әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізуге міндетті түрде қатысу қажеттілігі кейбір жағдайларда әкімшілік жауаптылыққа тартылатын адамның әртүрлі мән-жайларға орай өз құқықтары мен заңды мүдделерін қорғауды өз бетінше жүзеге асыра алмайтындығына байланысты. Мұндай жағдайларда әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғауға, сондай-ақ оны қорғаушының қатысуынсыз қарауға жол берілмейді.

Түсініктеме берілген баптың 1-бөлігіне сәйкес, қорғаушының әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізуге қатысуы мынадай жағдайларда міндетті:

1. Егер бұл туралы әкімшілік жауаптылыққа тартылатын адам өтініш жасаса. Әкімшілік жауапкершілікке тартылған адамдар көбінесе заңды білімдерінің жоқтығынан, сондай-ақ жасалған құқық бұзушылықта өз кінәсін мойындамаған жағдайда қорғаушының көмегін пайдаланады. Адам өзін жасаған құқық бұзушылықта кінәсіз деп есептесе, онда соттың не уәкілетті лауазымды адамдардың шешімдеріне шағымдану үшін қорғаушының көмегін пайдалануға ұмтылады, егер адам қорғаушының көмегіне мұқтаж болса, онда Әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамада бұл туралы міндетті түрде белгі жасалады. Өзіне қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізіліп жатқан адам әкімшілік процестің кез келген сатысында қорғаушыны шақыру туралы өтініш жасауға құқылы екенін атап өту қажет.

2. Егер әкімшілік жауаптылыққа тартылатын адам дене немесе психикалық кемшіліктеріне байланысты өзінің қорғану құқығын өз бетінше жүзеге асыра алмаса. Бұл жағдайда соттың не істі қарайтын лауазымды адамның іске қорғаушының қатысуын қамтамасыз ету міндеті жауапқа тартылатын адамның денсаулық жағдайына байланысты өзінің қорғану құқығын өзі жүзеге асыра алмауы ықтималдығы туындаған жағдайда ғана орын алады.

Адамға өзінің қорғау құқығын өз бетінше жүзеге асыруға кедергі келтіретін дене кемістіктері деп толық не ішінара көру, есту немесе сөйлеу жоғалуы, іс үшін маңызы бар мән-жайларды дұрыс және толық қабылдау қабілеттерінің бірі жоғалған немесе әлсіреген қатты не созылмалы ауыр аурудың болуы, сондай-ақ айыпталушының танымдық қабілетін бұзбайтын, қабылданған не осындай дене жағдайын қалпына келтіру түсінген жөн., алайда, оны бөтен адамның көмегінсіз айналып өту және оған тиесілі құқықтарды пайдалану мүмкіндігінен айырады.

Психикалық кемшіліктер деп психикалық қызметтің уақытша бұзылуы, созылмалы жан ауруы, ақыл-есі кемдігі немесе ақыл-есі дұрыс болмайтындай психиканың басқа да ауыр жағдайы түсініледі, алайда танымдық қабілетін әлсіретеді немесе төмендетеді, не эмоциялық-еркі аясының патологиялық ерекшеліктеріне әкеп соғады.

Әкімшілік жауапкершілікке тартылған адамда дене немесе психикалық кемшіліктердің болуы Денсаулық сақтау органдары берген тиісті құжаттармен не сарапшының қорытындыларымен расталады.

3. Егер әкімшілік жауаптылыққа тартылатын адам іс жүргізіліп жатқан тілді білмесе . Аталған адамның әкімшілік іс жүргізіліп жатқан тілді білмеуі оны жауаптылыққа тартудың негізін, өзінің іс жүргізу құқықтары мен міндеттерін білу, сондай-ақ әкімшілік істің материалдарымен танысу және істі қарау барысында өз атынан сөз сөйлеу мүмкіндігінен айырады. Аталған мән-жайлар оның құқықтары мен заңды мүдделерінің бұзылуына жол бермеу мақсатында қорғаушы тарапынан мұндай адамға заң көмегін көрсету қажеттігін куәландырады.

4. Егер әкімшілік жауапкершілікке тартылатын адам кәмелетке толмаған болса. Әкімшілік құқық бұзушылық жасалған кезде он алты жасқа толған, бірақ он сегіз жасқа толмаған адамдар Қазақстан Республикасының Әкімшілік заңнамасы бойынша кәмелетке толмағандар деп танылады. Мұндай жаста адам әрекетке қабілетсіз болғандықтан, тиісінше ол жасалған әрекеттің сипатын, сондай-ақ оның зардаптарының зияндылығын толық көлемде түсіне алмайды және тиісінше өз құқықтарын қорғауды өз бетінше жүзеге асыра алмайды. Сондықтан кәмелетке толмағанның құқықтарын тиісінше қорғауды қамтамасыз ету мақсатында Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуге міндетті түрде қорғаушы тартылады.

Егер әкімшілік жауаптылыққа тартылатын адам кәмелетке толмаған болса, не іс жүргізіліп жатқан тілді білмесе, не дене немесе психикалық кемшіліктеріне байланысты өзінің қорғану құқығын өз бетінше жүзеге асыра алмаса, егер бұл адам адвокаттың немесе кез келген өзге қорғаушының көмегінен бас тартса онда қорғаушының қатысуы міндетті түрде.

2-бөлік. Өзіне қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізіліп жатқан адам заң көмегін алу үшін өз қорғаушысын дербес шақыруға құқылы.

Егер қандай да бір себептермен адам өзінің қорғаушысын шақыруға мүмкіндігі болмаса, бірақ бұл ретте оның көмегіне мұқтаж болса, онда сот не әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарайтын лауазымды адам тиісті қаулы шығаруға және қорғаушының қатысуын қамтамасыз етуге міндетті.

Жоғарыда көрсетілген себептердің қатарына адамда қорғаушының қызметтеріне ақы төлеу мүмкіндігінің болмауын, түрлі мән-жайларға байланысты осы адам мен шақырылған қорғаушы арасында көмек көрсету туралы келісімге қол жеткізбеуді және т.б. жатқызуға болады. Оның үстіне, бұл үшін қажетті ақшаның болмауы себебінен қорғаушыдан бас тартуға тыйым салынады, бұл ӘҚБтК-нің 751-бабының 1-бөлігінде тікелей регламенттелген.

Қорғаушыны тағайындау туралы қаулы облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың адвокаттар алқасына немесе оның құрылымдық бөлімшелеріне жіберіледі және оны алған кезден бастап жиырма төрт сағаттан аспайтын мерзімде орындалуға жатады.

750-бап. Қорғаушыны шақыру, тағайындау, ауыстыру, оның еңбегіне ақы төлеу

1. Қорғаушыны өзіне қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізіліп жатқан адам, оның өкілдері, сондай-ақ өзіне қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізіліп жатқан адамның тапсырмасы бойынша немесе келісімімен басқа да адамдар шақырады. Өзіне қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізіліп жатқан адам қорғау үшін бірнеше қорғаушыны шақыруға құқылы.

2. Өзіне қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізіліп жатқан адамның өтініші бойынша қорғаушының қатысуын әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға уәкілетті судья, орган (лауазымды адам) қамтамасыз етеді.

3. Сайланған немесе тағайындалған қорғаушының қатысуы жиырма төрт сағат ішінде мүмкін болмаған жағдайларда Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға уәкілетті судья, орган (лауазымды адам) өзіне қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізіліп жатқан адамға басқа қорғаушы шақыруды ұсынуға немесе адвокаттар алқасы немесе оның құрылымдық бөлімшелері арқылы қорғаушыны тағайындауға шаралар қолдануға құқылы. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға уәкілетті Судья, орган (лауазымды адам) өзіне қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізіліп жатқан адамға қорғаушы ретінде белгілі бір адамды шақыруды ұсынуға құқылы емес.

4. Әкімшілік ұстау жағдайында, егер өзіне қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізіліп жатқан адам таңдаған қорғаушының үш сағат ішінде келуі мүмкін болмаса, әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға уәкілетті судья, орган (лауазымды адам) өзіне қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізіліп жатқан адамға басқа қорғаушы шақыруды ұсынады, ал бас тартқан жағдайда адвокаттар алқасы немесе оның құрылымдық бөлімшелері арқылы қорғаушыны тағайындауға шаралар қолданады.

5. Адвокаттың еңбегіне ақы төлеу Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес жүргізіледі. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға уәкілетті Судья, орган (лауазымды адам) оған негіздер болған кезде өзіне қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізіліп жатқан адамды заң көмегіне ақы төлеуден босатуға міндетті. Бұл жағдайда еңбекақы төлеу бюджет қаражаты есебінен жүргізіледі.

6. Адвокаттардың еңбегіне ақы төлеу жөніндегі шығыстар бюджет қаражаты есебінен және осы Кодекстің 749-бабының екінші бөлігінде көзделген, адвокат іс бойынша іс жүргізуге тағайындау бойынша қатысқан жағдайда жүргізіледі.

7. Адвокат адвокаттың куәлігін және "Адвокаттық қызмет және заң көмегі туралы"Қазақстан Республикасының Заңында көзделген қорғау (өкілдік) туралы жазбаша хабарламаны ұсынуы бойынша қорғаушы ретінде әкімшілік құқық бұзушылық туралы іске кіреді. Адвокаттың нақты істі жүргізуге өкілеттігін растайтын өзге де құжаттарды талап етуге тыйым салынады. Осы Кодекстің 748-бабының екінші бөлігінде аталған басқа адамдар өздерінің іске қорғаушы ретінде қатысу құқығын растайтын құжаттарды неке туралы куәлік, сондай-ақ осы Кодекстің 746-бабының үшінші бөлігінде және 747-бабының үшінші бөлігінде көрсетілген құжаттарды ұсынады.

ТҮСІНІКТЕМЕ _____

1-бөлім. Осы бапта "қорғаушыны шақыру", "қорғаушыны қамтамасыз ету" және "қорғаушыны тағайындау" ұғымдары пайдаланылады. Аталған ұғымдар өзінің мазмұны бойынша әртүрлі және бір-бірінен белгілі бір белгілермен ерекшеленеді.

Қорғаушыны шақыруды өзіне қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізіліп жатқан адамның өзі не оның заңды өкілі жүзеге асырады. Басқа адамдар қорғаушыны аталған адамның тапсырмасы бойынша немесе келісімімен ғана шақыра алады. Қорғаушыны шақыру тапсырмасы тапсырма шартын (жазбаша немесе ауызша) жасасуға байланысты. Мұндай шартты жасасу тәртібі мен оның нысаны Қазақстан Республикасының азаматтық заңнамасының нормаларымен белгіленеді.

Егер жауапқа тартылатын адам кәмелетке толмаған болса, онда оның қорғаушының шақыруы бойынша мәміле жасауға тапсырмасы немесе келісімі оның заңды өкілінен жазбаша растау алуды талап етеді.

Егер әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізу әрекетке қабілетсіз не әрекетке қабілеті шектеулі адамға қатысты жүргізілетіні анықталса, онда қорғаушыны шақыру не оны шақыруға тапсырма немесе келісім беру Қорғаншының немесе қамқоршының айрықша құқығы болып табылады.

Қорғаушыны шақыру осы өтінішті әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамаға енгізе отырып, әкімшілік жауаптылыққа тартылатын адамның жазбаша немесе ауызша өтініші бойынша жүргізілуге тиіс.

Өзіне қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізіліп жатқан адам өзінің құқықтары мен заңды мүдделерін қорғауды қамтамасыз ету үшін бір мезгілде бірнеше қорғаушы шақыруға құқылы. Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы заңнамасында адам шақыратын қорғаушылардың саны шектелмейді.

2 бөлім. Әкімшілік жауаптылыққа тартылатын адамның өтініші бойынша қорғаушының қатысуын сот не әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарайтын орган (лауазымды адам) қамтамасыз етуі мүмкін. Қорғаушының қатысуын қамтамасыз ету оның шақыруынан мынадай белгілермен ерекшеленеді:

1) жауаптылыққа тартылатын адам емес, сот не орган (лауазымды адам) қамтамасыз ету субъектілері болып табылады;

2) қорғаушының қатысуын қамтамасыз ету жауапқа тартылатын адамның тапсырмасы бойынша емес, оның өтініші бойынша жүргізіледі.

Адамның өтініші, ал ӘҚБтК 749-бабының 1-бөлігі 1) тармақшасының қағидалары бойынша – судья, әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға уәкілеттік берілген орган (лауазымды адам) үшін өтінішхат міндетті. Олар қорғаушының іс жүргізудің тиісті сатысына қатысуын қамтамасыз етуге міндетті, бұл туралы олар қаулы шығарады. Мұндай қаулы орындау үшін облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың адвокаттар алқасына немесе оның құрылымдық бөлімшелеріне жіберіледі.

3 бөлім. Қорғаушыны тағайындауды сот, әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарайтын орган (лауазымды адам) сайланған не бұрын тағайындалған қорғаушы келмеген кезде адам қорғаушыны шақыру туралы өтініш берген кезден бастап 24 сағат ішінде ауыстыру тәртібімен жүзеге асырады. Мұндай жағдайда судья, орган (лауазымды адам) алдымен әкімшілік жауаптылыққа тартылатын адамға басқа қорғаушыны өзіне шақыруды ұсынуға, ал егер ол мұны бас тартса, онда тиісті қаулы шығару және оны адвокаттар алқасына жіберу арқылы қорғаушыны тағайындау жөнінде шаралар қолдануға міндетті. Бұл ретте судья не уәкілетті лауазымды адам жауапқа тартылатын адамға қорғаушы ретінде қандай да бір нақты адамды шақыруға ұсынуға құқылы емес.

4 бөлім. Қорғаушыны ауыстыруға қатысты неғұрлым қатаң ережелер өзіне қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізіліп жатқан адам әкімшілік ұсталған жағдайда қолданылады, өйткені мұндай жағдайда қорғаушыны ауыстыру үшін аз уақыт аралығы бөлінеді. Егер шақырылған адамның қорғаушының келуі әкімшілік ұстау басталған кезден бастап үш сағат мерзімде мүмкін еместігі анықталса, онда Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайтын судья не лауазымды адам ұсталған адамға басқа қорғаушы шақыруды ұсынады, ал ол нақты қорғаушыны шақырудан бас тартқан жағдайда қорғаушы тағайындау туралы қаулы шығарады және оны адвокаттар алқасына жібереді.

5 бөлім. Адвокаттың әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша іс жүргізудегі еңбегіне ақы төлеу осы баптың ережелеріне, "Адвокаттық қызмет және заң көмегі туралы" 2018 жылғы 5 шілдедегі Қазақстан Республикасының Заңдарына, сондай-ақ Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2015 жылғы 29 желтоқсандағы № 1110 қаулысына сәйкес жүргізіледі.

Жоғарыда аталған Заңға сәйкес Қазақстан Республикасындағы адвокаттар мемлекет кепілдік берген заң көмегін көрсету субъектілері болып табылады. Қазақстан Республикасының барлық азаматтарының заң көмегін алуға құқығы бар.

Өзіне қатысты іс бойынша іс жүргізіліп жатқан адам адвокаттың қызметін өз ақшалай қаражаты есебінен төлеуге құқылы. Мұндай ақы төлеу түрі адвокатты әкімшілік жауапкершілікке тартылған адам шақырған жағдайда орын алады. Мұндай жағдайда адвокат көрсететін заң көмегіне ақы төлеу және қорғау мен өкілдік етуге байланысты шығыстарды өтеу мөлшері адвокаттың көмек сұраған адаммен жазбаша шартымен белгіленеді. Шартты жасасу Қазақстан Республикасының азаматтық заңнамасында белгіленген тәртіппен жүзеге асырылады. Шарт екі данада жасалады, оның біреуі заң көмегін көрсету туралы шарт жасалған адамға тапсырылады.

Бұдан басқа, Қазақстан Республикасының заңнамасымен республикалық бюджет қаражаты есебінен адвокаттың еңбегіне ақы төлеуге жол беріледі. "Адвокаттық қызмет және заң көмегі туралы" Қазақстан Республикасының Заңына сәйкес адвокаттың әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізіліп жатқан адамға заң көмегін көрсету

негіздері республикалық бюджет қаражаты есебінен ӘҚБтК нормаларымен белгіленеді. Жоғарыда көрсетілген негіздер түсініктеме берілген бапта баяндалған.

Адвокаттың әкімшілік жауаптылыққа тартылатын адамға заң көмегін көрсету жөніндегі қызметтері адвокаттың қатысуын қамтамасыз еткен не оны әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарайтын сот немесе орган (лауазымды адам) тағайындаған жағдайларда республикалық бюджет қаражаты есебінен төленеді.

Сондай-ақ "Адвокаттық қызмет және заң көмегі туралы" ҚР Заңының жаңашылықтарының бірі шартқа сәйкес өтеусіз негізде көрсетілетін және клиент заң көмегіне жүгінген кезден бастап оны құқықтық сүйемелдеумен жасалатын кешенді әлеуметтік заң көмегін енгізу болып табылатындығын есте ұстаған жөн. Ол "Адвокаттық қызмет және заң көмегі туралы" ҚР Заңының 19-бабының қағидалары бойынша ерікті түрде жүзеге асырылады.

Егер әкімшілік жауаптылыққа тартылатын адам қорғаушыдан бас тарту туралы мәлімдесе, бірақ бас тарту қанағаттандырылмаса және қорғаушы әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуге қатысса, онда оның еңбегіне ақы төлеуге арналған шығыстар республикалық бюджет қаражаты есебінен өтеледі.

Түсініктеме берілген 6-бөлімде дене немесе психикалық кемшіліктеріне байланысты өзінің қорғану құқығын өз бетінше жүзеге асыра алмайтын адамға заң көмегін көрсеткен жағдайда адвокаттың еңбегіне ақы төлеу мүмкіндігі республикалық бюджет қаражаты есебінен көзделеді.

7 бөлім. Адвокат адвокаттың куәлігін және "Адвокаттық қызмет және заң көмегі туралы" Қазақстан Республикасының Заңында көзделген қорғау (өкілдік) туралы жазбаша хабарламаны ұсынуы бойынша Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуге қорғаушы ретінде қатысуға жол беріледі. Адвокаттың куәлігі және қорғау (өкілдік) туралы жазбаша хабарламамен адвокаттың нақты істі жүргізуге өкілеттігін растайды. Қорғау (өкілдік) туралы жазбаша хабарламаның нысанын, оның ішінде оған енгізілетін өзге де мәліметтердің тізбесін уәкілетті органмен келісім бойынша Республикалық адвокаттар алқасы бекітеді.

Қазақстан Республикасы ратификациялаған тиісті халықаралық шарт негізінде өз қызметін жүзеге асыратын шетелдік адвокаттың өкілеттіктері жеке басын, адвокаттың мәртебесін және оның заң көмегін көрсетуге өкілеттігін куәландыратын құжаттармен расталады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қорғаушы ретінде әрекет етуге құқығы бар басқа да адамдар олардың жеке басын, қорғалушымен туыстық байланысын, қорғалушыға қорғаншылық немесе қамқоршылық белгілеу фактісін растайтын, сондай-ақ олардың қызметтік жағдайын куәландыратын құжаттарды (занды тұлғалардың өкілдері үшін) ұсынуға міндетті.

751-бап. Қорғаушыдан бас тарту

1. Өзіне қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізіліп жатқан адам іс бойынша іс жүргізудің кез келген сәтінде қорғаушыдан бас тартуға құқылы, бұл өзінің қорғалуын дербес жүзеге асыру ниетін білдіреді. Заң көмегіне ақы төлеу үшін қаражаттың болмауы себебі бойынша қорғаушыдан бас тарту қабылданбайды. Бас тарту жазбаша нысанда ресімделеді.

2. Қорғаушыдан бас тарту өзіне қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізіліп жатқан адамды одан әрі қорғаушыны іске қатысуға жіберу туралы өтініш жасау құқығынан айырмайды. Қорғаушының іске кіруі осы уақытқа дейін әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарау барысында жасалған іс-әрекеттерді қайталауға әкеп соқпайды.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Осы бапта өзіне қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізіліп жатқан адам әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізудің кез келген сатысында қорғаушының көмегінен бас тартуға құқылы екендігі көрсетілген. Алайда адамның нақты қорғаушының қызметінен бас тартуын және кез келген қорғаушының көмегінен бас тартуын ажырата білу керек. Нақты қорғаушының көмегінен бас тарту алдыңғы мақалада көрсетілгендей оны басқа қорғаушымен ауыстыруға әкеп соғуы мүмкін. Қорғаушының көмектен бас тартуының тікелей салдары қорғаушыны ауыстыру емес, әкімшілік жауапкершілікке тартылған адамның өз құқықтарын дербес қорғауды жүзеге асыруы болады. Мұндай жағдайда қорғаушының көмектен бас тартуы әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамада жазбаша тіркелуге тиіс.

Әкімшілік жауаптылыққа тартылатын адам әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарау сатысында қорғаушының қызмет көрсетуінен бас тартқан жағдайда одан әкімшілік істі қарайтын судьяның не лауазымды адамның атына жазбаша өтініш алынады, онда ол өзінің қорғаушының көмегінен бас тартқаны және өз құқықтарын қорғауды дербес жүзеге асырғаны туралы көрсетеді.

Егер әкімшілік жауаптылыққа тартылатын адам оның қатысуымен қорғаушының қызмет көрсетуінен бас тартса, онда Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс материалдарына қорғаушыны қорғау (өкілдік ету) туралы жазбаша хабарламаны қоса тіркеу керек, өйткені бұл адамның осы қорғаушының көмегін пайдалануға нақты мүмкіндігінің болуын растайды.

Қорғаушыдан бас тарту себептері және өзіне қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізіліп жатқан адамның нақты қабілетін сот не әкімшілік істі қарайтын лауазымды адам өзінің құқықтары мен заңды мүдделерін өз бетінше қорғауы және мұқият зерттеуі тиіс. Әкімшілік жауаптылыққа тартылатын адамда қорғаушының қызметіне ақы төлеу үшін ақша қаражатының болмауы бұл адамның қорғаушының заң көмегінен бас тартуы үшін негіз болып табылмайды. Мұндай жағдайда Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарайтын сот, орган (лауазымды адам) қорғаушының

әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізуге қатысуын қамтамасыз етуге міндетті. Бұл жағдайда заң көмегін көрсету жөніндегі қорғаушы қызметі республикалық бюджет қаражаты есебінен төленетін болады.

2 бөлім. Өзіне қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізіліп жатқан адамның қорғаушының көмегінен бас тартуы оны одан әрі әкімшілік іс жүргізу барысында қорғаушыны шақыру не қамтамасыз ету туралы өтініш жасау құқығынан айырмайды. Мысалы, егер әкімшілік жауапкершілікке тартылған адам әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғау сатысында қорғаушының қызмет көрсетуінен бас тартса, онда бұл істі қарау не іс бойынша қабылданған шешімді орындау сатысында қорғаушының көмегін пайдалануға кедергі келтірмейді.

Егер қорғаушы істі қараудың қорытынды кезеңінде әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуге қатыса бастаса, онда әкімшілік іс жүргізудің осы сатысы барысында бұған дейін жасалған іс-әрекеттер қайтадан жүзеге асырылмайды. Мұндай іс-әрекеттер деп жасалған құқық бұзушылықтың дәлелдемелерін жинауға және іс бойынша ақиқатты анықтауға бағытталған іс жүргізу сипатындағы іс жүргізу әрекеттері түсініледі. Мысал ретінде іс бойынша іс жүргізуге қатысушыларға сұрау салу, дәлелдік маңызы бар материалдарды іске қосу, тиісті сараптама тағайындау және т. б. сияқты мәліметтерді келтіруге болады.

752-бап. Қорғаушының өкілеттігі

1. Қорғаушы: істің барлық материалдарымен танысуға; істі қарауға қатысуға; дәлелдемелер табыс етуге; өтінішхаттар мен қарсылық білдіруге; судьяның, істі қарауға уәкілетті органның (лауазымды адамның) рұқсатымен істі қарау процесінде сұралып отырған адамдарға сұрақтар қоюға; іс бойынша іс жүргізуді қамтамасыз ету шараларының және іс бойынша қаулыға шағымдануға; өзіне заңмен берілген өзге де құқықтарды пайдалануға құқылы.

2. Қорғаушының: қорғалушының мүдделеріне қарсы қандай да бір іс-әрекеттер жасауға және оған тиесілі құқықтарды жүзеге асыруға кедергі жасауға; қорғалушының ұстанымына қарамастан, оның әкімшілік құқық бұзушылыққа қатыстылығын және оның жасалуына кінәлілігін тануға, қорғалушының жәбірленушімен татуласуы туралы мәлімдеуге; қорғалушы берген шағымдар мен өтініштерді кері қайтарып алуға; заң көмегіне жүгінуіне және оның жүзеге асырылуына байланысты өзіне белгілі болған мәліметтерді жария етуге құқығы жоқ.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Қорғаушы әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуге қатыса отырып, мынадай мақсаттарға қол жеткізуді көздейді:

- өзіне қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізіліп жатқан немесе оның жауапкершілігін жеңілдететін адамды ақтайтын мән-жайларды анықтау;

- әкімшілік жауапкершілікке тартылған адамға қажетті заң көмегін көрсету, сол арқылы осы іс бойынша оған неғұрлым қолайлы іс жүргізу шешімін шығаруға ықпал ету.

Қорғаушының көрсетілген мақсаттарды іске асыру жөніндегі міндеттері:

- өзінің қорғау позициясы мен қорғау жоспарын бірлесіп жасау;
- қорғау тәсілдері мен құралдарын, яғни орындау қажет іс жүргізу әрекеттерін және табу қажет дәлелдемелерді анықтау, іске қосу және зерттеу үшін ұсыну. Бұл үшін заң қорғаушыға кең процессуалдық өкілеттіктер береді.

Түсініктеме берілген баптың 1-бөлігіне сәйкес қорғаушы әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуге қатыса отырып:

1) әкімшілік процестің барлық сатыларында заңда белгіленген тәртіппен әкімшілік құқық бұзушылық туралы істің барлық материалдарымен танысуға;

2) өзінің қорғаушысымен бірге әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарауға қатысуға, сондай-ақ Әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама жасау кезінде қатысуға;

3) әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарау барысында әкімшілік жауаптылыққа тартылатын адамның кінәсіздігін куәландыратын не оның жауапкершілігін жеңілдететін дәлелдемелерді (мұндай дәлелдемелер ретінде заттар, құжаттар, адамдардың түсініктемелері, маманның және т. б. қорытындылары ұсынылуы мүмкін) ұсынуға міндетті;

4) өтінішхаттар мен қарсылық білдірулерді (мысалы, адамдарды сұрау, қандай да бір дәлелдемелерді әкімшілік іске қосу мақсатында істі қарауға шақыру туралы өтінішхаттар не істі қарауға қатысудан әкімшілік процестің қандай да бір қатысушыларына қарсылық білдіру мәлімдемесі) мәлімдеуге;

5) істі қарауға уәкілетті судьяның, органның (лауазымды адамның) рұқсатымен жауаптылыққа тартылатын адамның жасалған құқық бұзушылықта кінәсіздігін не осы адамның іс-әрекеттерінде әкімшілік жауаптылықты жеңілдететін белгілердің болуын растайтын ақпаратты қамтуы мүмкін адамдарға істі қарау процесінде жауап алынатын сұрақтар қоюға;

6) әкімшілік жауаптылық тартылатын адамға іс бойынша іс жүргізуді қамтамасыз ету шараларын қолдануға, сондай-ақ Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарау нәтижесінде шығарылған соттың не органның (лауазымды адамның) қаулысына заңда белгіленген тәртіппен шағым жасауға;

7) өзіне Қазақстан Республикасының заңнамасымен берілген өзге де құқықтарды пайдалануға (әкімшілік жауаптылыққа тартылатын адамды қорғауды жүзеге асыру кезіндегі Адвокаттың құқықтары түсіндірілетін баптың 1-бөлігімен ғана емес, сонымен қатар "Адвокаттық қызмет және заң көмегі туралы" 2018 жылғы 5 шілдедегі Қазақстан Республикасы Заңының нормаларымен де регламенттелген).

Түсіндірілетін баптың 2-бөлігінде қорғаушының іс-қимылдарының тізбесі бар, оларды жүзеге асыру қорғалушы адамның құқықтарын елеулі түрде бұзуы мүмкін. Аталған әрекеттерді жасаған жағдайда қорғаушы басқа қорғаушымен ауыстырылуы мүмкін, ал егер оның іс-әрекеттерінде құқық бұзушылық белгілері болса, онда ол Заңмен белгіленген жауапкершілікке тартылуы мүмкін.

Қорғаушының қызметі қорғалушы адамға қатысты ақтау сипатында болуға тиіс. Қорғаушыға қорғалушының жасалған құқық бұзушылыққа қатыстылығын және оның жасалған әрекеттегі кінәлілігін куәландыратын дәлелдемелерді анықтауға және табыс етуге, қорғалушының жәбірленушімен татуласуы туралы мәлімдеуге, қорғалушының берген шағымдары мен өтінішхаттарын кері қайтарып алуға тыйым салынады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуге қатысушы қорғаушы адамға заң көмегін көрсетуге байланысты өзіне белгілі болатын мәліметтерді жария етуге жол берілмейтіндігі туралы алдын ала ескертіледі, бұл туралы одан қолхат алынады.

753-бап. Жәбірленушінің өкілі

1. Заң күшіне орай Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізу кезінде жәбірленушінің заңды мүдделерін білдіруге құқылы адамдар жәбірленушінің өкілдері бола алады.

1-1. Кәмелетке толмағандар болып табылатын не өзінің дене немесе психикалық жағдайы бойынша өз құқықтары мен заңды мүдделерін өз бетінше қорғау мүмкіндігінен айырылған жәбірленушілердің құқықтары мен заңды мүдделерін қорғау үшін процеске міндетті түрде қатысуға олардың заңды өкілдері мен өкілдері тартылады

2. Жәбірленушінің өкілдері осы Кодексте көзделген шектерде өздері өкілдік ететін жеке және заңды тұлғалар сияқты процестік құқықтарға ие болады.

3. Өкілдің өкілдігін жіберген адамның мүдделеріне қарамастан қандай да бір іс-әрекеттер жасауға құқығы жоқ.

4. Жәбірленушінің ісіне жеке қатысуы оны осы іс бойынша өкіл алу құқығынан айырмайды.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Жәбірленушінің (жеке, заңды тұлғаның) әкімшілік іс бойынша өз істерін жеке өзі немесе өкілі арқылы жүргізу құқығы ҚР Конституциясы нормаларының құқық қорғау әлеуетін іске асырады.

Заңды өкілдер өзі өкілдік етушілердің атынан жасау құқығы өзі өкілдік етушіге тиесілі барлық процестік әрекеттерді заңда көзделген шектеулермен жасайды. Осыған ұқсас құқықтық институттар сот ісін жүргізудің басқа түрлері үшін де анықталған. Жәбірленуші өкілінің мәртебесі ҚР АПК-ның 62-бабында және ҚПК-ның 76-бабында регламенттелген.

1-бөлім. Жәбірленушілердің құқықтары мен заңды мүдделерін тиімді қорғау мақсатында Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізуге олардың өкілдері қатыса алады. Өкілдер жәбірленушінің заңды мүдделерін қорғауға және оған оның құқықтарын жүзеге асыруда заң көмегін көрсетуге уәкілетті. Әкімшілік процестегі жәбірленушінің өкілі оған заң көмегін көрсететін іс-әрекетке қабілетті жеке тұлға болып табылады деп айтуға болады. Қазақстан Республикасы заңнамасының нормалары жәбірленуші заң көмегін пайдалана алатын өкілдердің санын шектемейді.

Өкілдердің заң көмегін пайдалану мүмкіндігі жәбірленушінің құқықтары мен бостандықтарын қорғаудың маңызды кепілі болып табылады. Жәбірленуші өз өкілдерін өз талаптарына сәйкес дербес және ерікті түрде таңдайды.

Жәбірленушінің өкілдері әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуге ол қозғалған кезден бастап, яғни әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама жасалған кезден бастап қатысуға жіберілуі мүмкін.

1-1-бөлім. Кәмелетке толмағандар болып табылатын не өзінің дене немесе психикалық жағдайы бойынша өз құқықтары мен заңды мүдделерін өз бетінше қорғау мүмкіндігінен айырылған жәбірленушілердің құқықтары мен заңды мүдделерін қорғау мақсатында процеске міндетті түрде қатысуға олардың заңды өкілдері мен өкілдері тартылады.

ӘҚБТК мен "Прокуратура туралы" ҚР Заңының талаптарына сәйкес прокурорлар кәмелетке толмаған не өзінің дене немесе психикалық жағдайы бойынша өз құқықтары мен заңды мүдделерін өз бетінше қорғау мүмкіндігінен айырылған жәбірленушілердің құқықтары мен заңды мүдделерін іске асыруға жәрдемдесу мақсатында заңда белгіленген шеңберде әрекет етуге құқылы екенін есте сақтау қажет.

ӘҚБТК-нің 24-бабының 4-бөлігіне сәйкес сот өзіне қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізіліп жатқан адамның немесе кәмелетке толмаған немесе өзінің дене немесе психикалық жай-күйі бойынша өз құқықтарын өз бетінше жүзеге асыру мүмкіндігінен айырылған жәбірленушінің заңды өкіліне жазбаша өтініші бойынша не электрондық цифрлық қолтаңбамен куәландырылған электрондық құжат нысанындағы өтініші бойынша өзінің ісін мамандандырылған аудандық және оларға теңестірілген әкімшілік соттарда, ал олар болмаған кезде – жалпы юрисдикция соттарында қаралуын сұрауды түсіндіруге міндетті.

2 бөлім. Жәбірленушінің өкілдеріне ӘҚБТК-нің 745-бабының 2-бөлігінде көзделген іс жүргізу құқықтары берілген және өз қызметінде қолданыстағы заңнаманың талаптарын дәл және бұлжытпай сақтауға, заң көмегіне жүгінген адамдардың құқықтары мен заңды мүдделерін қорғаудың заңмен көзделген барлық құралдары мен тәсілдерін пайдалануға міндетті.

3 бөлім. Жәбірленушінің өкіліне өкілдік берушінің мүдделеріне қайшы келетін іс-әрекеттер жасауға және өзіне қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізіліп жатқан адамның пайдасына сөз сөйлеуге тыйым салынады.

Түсіндірме берілген бапта заң шығарушы белгілі бір шектеулерді көрсетпегеніне қарамастан, оларды жүзеге асыру өкілдік берушінің (сенім білдірушінің) құқықтарын едәуір бұзуы мүмкін, іс жүзінде олар қатысады және өкілге (заңды өкілге) өкілдің мүдделеріне қарсы әрекет етуге тыйым салынады.

Бұрын осы іс бойынша іс жүргізуге өзге қатысушылар ретінде әрекет еткен не өзінің қызмет ережесіне сәйкес бұзылуы іс қозғауға негіз болған ережелердің сақталуын қадағалау мен бақылауды жүзеге асыратын адамдар жәбірленушінің өкілдері бола алмайды.

Түсіндірілетін баптың 4-бөлігі жәбірленушінің және оның өкілдерінің әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізуге бір мезгілде қатысуына жол береді. Егер ӘҚКо 745 бабының 3 бөлігіне сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жәбірленушінің қатысуынсыз қаралса, онда оның өкілдері оның құқықтары мен заңды мүдделерін қорғауды дербес жүзеге асыра алады.

754-бап. Куә

1. Егер заңда өзгеше көзделмесе, осы іс үшін маңызы бар мән-жайлар белгілі болуы мүмкін кез келген адам әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша куә ретінде шақырылуы мүмкін.

2. Куә: өзіне, жұбайына (зайыбына) немесе жақын туыстарына қарсы айғақтар беруден бас тартуға; өз айғақтарын тиісті хаттамаға енгізудің дұрыстығы жөнінде арыздар мен ескертулер жасауға; істі қарау кезінде ана тілінде сөйлеуге; аудармашының тегін көмегін пайдалануға құқылы.

3. Куәге әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізуінде жатқан судьяның, органның (лауазымды адамның) шақыруы бойынша келуге, іс бойынша өзіне мәлім болған барлық мәліметтерді шынайы хабарлауға және қойылған сұрақтарға жауап беруге, тиісті хаттамада оның айғақтарының дұрыс енгізілуін өз қолымен куәландыруға міндетті.

4. Куәге жауап беруден жалтарғаны немесе бас тартқаны, әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға уәкілетті органға (лауазымды адамға) көрінеу жалған жауап бергені үшін әкімшілік жауаптылығы туралы және осы әрекеттерді сотта жасағаны үшін қылмыстық жауаптылығы туралы ескертіледі.

5. Куә әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізуінде жатқан судьяның, органның (лауазымды адамның) шақыруы бойынша келуден жалтарған жағдайда, оны ішкі істер органы (полиция) судьяның, органның (лауазымды адамның) ұйғарымы негізінде алып келуі мүмкін.

6. Он төрт жасқа толмаған куәгерден жауап алу кезінде педагогтің немесе психологтың қатысуы міндетті. Қажет болған жағдайда сұрау мұндай куәнің заңды өкілінің қатысуымен жүргізіледі.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша куә болып анықталуы әкімшілік жауаптылыққа тартуға негіз болуы мүмкін заңды фактілердің бар немесе жоқ екендігі туралы ақпараты, білімі бар кез келген адам табылады. Сонымен қатар, заң әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс үшін маңызды ақпаратқа ие болса да, осы іс бойынша куә бола алмайды. Мұндай адамдардың қатарына:

- 1) өзіне қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізіліп жатқан адам;
- 2) әкімшілік жауаптылыққа тартылатын адамның жұбайы (зайыбы) және жақын туыстары;
2) жасына, дене не психикалық кемістіктеріне байланысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша анықтауға жататын мән-жайларды дұрыс қабылдауға және олар туралы түсініктемелер беруге қабілетсіз адам;
- 3) өзіне қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізіліп жатқан адамның заң көмегін көрсетуге байланысты өзіне белгілі болған мән – жайларға қатысты қорғаушысы;
- 4) діни қызметші – оған уағыздаудан белгілі мән-жайларға қатысты;
- 5) жәбірленушінің өкілі – өзінің іс жүргізу міндеттерін орындауға байланысты өзіне белгілі болған мән-жайларға қатысты.

Азаматтың (азаматтың) өзіне, сондай-ақ өзінің жұбайына (зайыбына) және жақын туыстарына қарсы көрсетпеу құқығы Қазақстан Республикасы Конституциясының 77-бабының 3-тармағында бекітілген және біздің мемлекеттегі сот төрелігінің негізгі принциптерінің бірі болып табылады. Жақын туыстар деп танылған адамдардың тізбесі "Неке (ерлі-зайыптылық) және отбасы туралы" Қазақстан Республикасының 2011 жылғы 26 желтоқсандағы Кодексінің 1-бабында баяндалған.

2 бөлім. Куә ӘҚБТК-нің белгіленген нормаларында іс жүргізу құқықтары мен міндеттерінің көлеміне ие болады және заңда белгіленген тәртіппен айғақтар береді. Куәнің заң талаптарын бұза отырып алынған айғақтары әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша дәлелдеме ретінде пайдаланыла алмайды. Әкімшілік іс жүргізу барысында куәнің құқығы бар:

- тиісті хаттамаға өз айғақтарын енгізудің дұрыстығы жөнінде мәлімдемелер мен ескертулер жасау;
- істі қарау кезінде ана тілінде сөйлеу;
- аудармашының тегін көмегін пайдалану.

Көрсетілген баптың 2-бөлігі заң техникасы тұрғысынан өзге құқықтар мен міндеттердің болуын көздемейтініне қарамастан, іс жүзінде олар бар және ӘҚБТК-нің басқа нормаларында оның қатысуымен немесе оның құқықтары мен заңды мүдделерін қозғайтын іс-әрекеттерді жүзеге асыруға немесе шешімдер қабылдауға байланысты көзделген. Мысалы, өтінішті мәлімдеу.

3 бөлім. Куә әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізуінде жатқан судьяның, органның (лауазымды адамның) шақыруы бойынша келуге, шын айғақтар беруге және

тиісті хаттамада өз қолымен куәландыруға не оның сөздерінен енгізілген айғақтардың дұрыстығын түсіндіруге міндетті.

Өкінішке орай, қылмыстық процестегідей, заң шығарушы куәгер куәлік беру міндетіне байланысты іске қатысы бар мәліметтердің шегі қайда аяқталатыны туралы нақты анықтама бермейді. Көрсетілгендер тиісті органдар мен лауазымды адамдар тарапынан теріс пайдалану нысанасы болып табылатын жағдайлар жиі кездеседі.

4 бөлім. Куәге көрінеу жалған айғақтар бергені үшін, сондай-ақ айғақтар беруден бас тартқаны үшін жауаптылық туралы судья не істі қарайтын лауазымды адам міндетті түрде ескертеді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарауға уәкілетті органның (лауазымды адамның) Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарау барысында куәнің жауап беруден бас тартуы не оларға көрінеу жалған жауап беруі ӘҚБтК-нің 658, 659-баптарына сәйкес әкімшілік жауаптылыққа әкеп соғады. ӘҚБтК-ге қарағанда, куәнің айғақтар беруден бас тартуы не оларға қылмыстық процесс саласындағы органға немесе лауазымды адамға (сотқа емес) көрінеу жалған айғақтар беруі қылмыстық тәртіппен жазаланады.

Сонымен бірге, егер куә көрінеу жалған айғақтар берсе не әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі сотта қарау барысында айғақтар беруден бас тартса, онда ол ҚК-нің 420, 421-баптарына сәйкес қылмыстық жауаптылыққа жатады.

5 бөлім. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарайтын органға (лауазымды адамға) келуден бас тартқан не жалтарған жағдайда, куә ӘҚБтК-нің 654-бабы бойынша әкімшілік жауаптылыққа жатады және ӘҚБтК-нің 790-бабының тәртібімен әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарайтын органның ұйғарымы негізінде алып келуге тиіс.

6 бөлім. Заң шығарушы адам әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша іс жүргізуде куә ретінде әрекет ете алатын жасты белгілемейді. Оқиганы дұрыс қабылдау және ол туралы айғақтар беру қабілеті тәрбие жағдайына, даму дәрежесіне, қабылданатын фактілердің сипатына байланысты. Сондықтан қажет болған жағдайларда кәмелетке толмаған адамдар, ал ерекше жағдайларда – жас (14 жастан кіші) адамдар куә бола алады. Алайда, бұл ретте олардың даму дәрежесі, сезім мүшелерінің жай-күйі және олардың көрсеткіштерін дұрыс бағалау үшін қажетті басқа да деректер анықталуы тиіс. Ол үшін ата-аналар мен тәрбиешілер сұралуы мүмкін, ал қажет болған жағдайда психологиялық сараптама тағайындалуы мүмкін.

Жас куәні жиі үзіліс жасай отырып, олар үшін әдеттегі жағдайда сұрау ұсынылады. 14 жасқа толмаған куәдан сұрау кезінде педагогтың немесе психологтың қатысуы міндетті. Әдетте, олар тиісті білімі бар мектеп мұғалімдері, педагогтар мен психологтар болуы мүмкін.

Қажет болған жағдайда сұрау салу кәмелетке толмаған куәнің заңды өкілінің қатысуымен жүргізіледі.

755-бап. Куәгер

1. Осы Кодексте көзделген жағдайларда куәгер ретінде істің нәтижесіне мүдделі емес, оның қатысуымен болып жатқан іс-әрекеттерді толық және дұрыс қабылдауға қабілетті кәмелетке толған адам тартылады.

2. Куәгердің әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуге қатысуы жеке тексеру, көлік құралын, заттарды тексеру, жеке тұлғаның жанындағы құжаттар мен заттарды алып қою, заңды тұлғаға тиесілі аумақтарды, Үй-жайлар мен мүлікті қарау, заңды тұлғаға тиесілі құжаттар мен мүлікті алып қою туралы хаттамаларда көрсетіледі.

3. Куәгер әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізуінде жатқан лауазымды адамның шақыруы бойынша келуге, осы іс бойынша іс жүргізуге қатысуға және өзінің қатысуымен жүргізілетін іс-әрекеттерді жүзеге асыру фактісін, олардың мазмұны мен нәтижелерін тиісті хаттамада өзінің қолымен куәландыруға міндетті.

4. Куәгердің хаттамаға енгізілуге жататын, жүргізілетін іс-әрекетке қатысты мәлімдемелер мен ескертулер жасауға құқығы бар.

5. Қажет болған жағдайда Куәгер осы Кодекстің 754-бабында көзделген тәртіппен куә ретінде жауап алынуы мүмкін.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. 18 жасқа толған, әкімшілік құқық бұзушылық туралы істің нәтижесіне мүдделі емес, оның фактісін, барысы мен нәтижелерін куәландыру үшін іс жүргізу әрекетін жүргізуге қатысатын ақыл-есі дұрыс жеке адам әкімшілік процесте куәгер деп танылады.

Іс жүргізу әрекетін жүргізуге қатысатын куәгерлердің саны екеуден кем болмауға тиіс.

Куәгерлердің іс жүргізу әрекеттерін жүргізуге қатысуы іс жүргізу әрекеттерін жүргізу фактісін куәландыру қажеттілігіне, сондай-ақ уәкілетті лауазымды адамдардың осы іс-әрекеттерді жүргізудің заңда белгіленген тәртібін сақтауына және олардың тарапынан заңсыз іс-әрекеттердің алдын алуға байланысты.

ӘҚБТК нормаларында әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуді қамтамасыз ету шараларын жүзеге асыру кезінде куәгерлердің міндетті түрде қатысуы көзделгенін атап өту қажет:

- 1) жеке тексеру;
- 2) заттарды тексеру;
- 3) көлік құралдарын, шағын көлемді кемелерді тексеру;
- 4) жергілікті жерді, заттарды, құжаттарды қарау;
- 5) тірі адамды тексеру;
- 6) тірі адамның заттарын тексеру;
- 7) құқық бұзушылық жасалған жерде табылған құқық бұзушылық жасау құралы не құқық бұзушылық нысанасы болып табылатын құжаттар мен заттарды алып қою;

8) заңды тұлғаға тиесілі аумақтарды, үй-жайларды, тауарларды, өзге де мүлікті қарау;

9) заңды тұлғаға тиесілі құжаттар мен мүлікті алып қою;

10) заңды тұлғаға тиесілі тауарларға, көлік құралдарына және өзге де мүлікке тыйым салу.

Көрсетілген әрекеттерді жүргізу кезінде куәгерлердің қатысуы тиісті хаттамаларда көрсетіледі. Түсіндірілген бапта бұл тікелей қарастырылмағанына қарамастан, бірақ осы және басқа процестік әрекеттер бойынша куәгерлердің қатысуы аудио, бейнежазбамен бірге жүруі мүмкін.

ҚПК-де мұндай жазба белгілі бір жағдайларда куәгерлердің қатысуын алмастырады (220, 257, 258-баптар және т.б.). Бұл ӘҚБтК-ге әлі енгізілмеген, бірақ оны жетілдірудің перспективалық бағыты болып табылады.

Куәгерлердің аталған іс-әрекеттерді жүргізу кезінде қатысуы тиісті хаттамаларда көрсетіледі.

Азаматтарды уәкілетті лауазымды адам іс жүргізу әрекеттерін жүргізуге куәгерлер ретінде өздерінің келісімімен ғана қатысуға тартады. Мұндай қатысу азаматтардың міндеті емес, құқығы болып табылады және тиісінше заңмен азаматтың куәгер болуға бас тартқаны үшін жауапкершілік көзделмеген. ӘҚБтК - де көзделген куәгердің барлық құқықтары мен міндеттері ол әкімшілік іс жүргізуге осы қатысушының құқықтық мәртебесін алғаннан кейін ғана азаматта пайда болады. Адам өзі іс жүргізу әрекетін жүргізуге қатысуға келісім бергеннен және оған іс жүргізу әрекетін жүзеге асыратын уәкілетті лауазымды адам бұл туралы жариялағаннан кейін куәгердің құқықтық мәртебесіне ие болады.

Азаматтарды әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша іс жүргізуге куәгер ретінде тартудың маңызды шарты олардың іс нәтижесіне мүдделі болмауы болып табылады. Осыған байланысты куәгерлер ретінде мынадай адамдар тартыла алмайды:

- әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуге қатысушылар, олардың туыстары, жақын туыстары;

- сот, атқарушы билік және прокуратура органдарының қызметкерлері.

2 бөлім. Куәгерлердің әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуге қатысуы оларды жүргізуге қатысқан іс жүргізу әрекеттерінің хаттамаларында (әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізуді қамтамасыз ету шараларын жүзеге асыру кезінде) көрсетіледі. Хаттамада куәгердің жеке деректері (Тегі, Аты, Әкесінің Аты, туған күні, тұрғылықты мекенжайы, жұмыс орны) көрсетіледі, сондай-ақ оған оның іс жүргізу құқықтары мен міндеттері түсіндірілгені туралы белгі жасалады. Жүргізілген іс-әрекет аяқталғаннан кейін Куәгер хаттамада осы іс-әрекеттің жүргізілу фактісін оның қатысуымен өзінің қолымен куәландырады.

Әкімшілік іс жүргізуге куәгер ретінде қатысуға тартылған адам куәгердің іс жүргізу құқықтары мен міндеттеріне ие болады, сондай-ақ өзінің іс жүргізу міндеттерін орындамағаны үшін заңда белгіленген жауаптылықта болады. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарайтын органға (лауазымды адамға) келуден бас тартқаны не жалтарғаны үшін куәгер ӘҚБТК-нің 654-бабы бойынша әкімшілік жауаптылықта болады. Куәгерге қатысты алып келу қолданылмайды.

3 бөлім. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша іс жүргізуге қатысқан кезде куәгер:

1) Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізуді жүргізуші органның лауазымды адамының талабы бойынша әкімшілік іс жүргізуге қатысушы адамдармен қарым-қатынас туралы мәліметтерді хабарлауға;

2) жүргізілген іс-әрекет хаттамасында осы іс-әрекетті жүргізу фактісін, оның барысы мен нәтижелерін өз қолымен куәландыруға;

3) іс жүргізу әрекетін жүргізу кезінде тәртіпті сақтауға;

4) әкімшілік іс жүргізуді жүзеге асыратын уәкілетті лауазымды адамның заңды өкімдеріне бағынуға;

5) іс жүргізу әрекетін жүргізу кезінде ол басталған сәттен бастап және аяқталған сәтке дейін қатысуға құқылы.

4 бөлім. Кең мағынасында куәгердің ӘҚБТК-нің ішкі логикасына қайшы келмейтін және оның баптары бойынша таратылған мынадай процестік құқықтары бар:

1) қандай жүргізілетін іс-әрекетті жүргізуге қатысатынын, оны өткізуге кім басшылық ететінін және оған кім қатысатынын білуге;

2) өзі қатысатын іс-әрекетке қатысты осы іс-әрекеттің хаттамасына енгізілуге жататын өтініштер мен ескертулер жасауға;

3) өзі қатысқан іс-әрекет хаттамасымен танысуға және оған түзетулер мен толықтырулар енгізуді талап етуге;

4) өзі қабылдаған мән-жайларды көрсететін бөлігінде ғана жүргізілетін іс-әрекет хаттамасына қол қоюға;

5) Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуге қатысуға байланысты өзі шеккен шығыстардың орнын толтыруға құқылы.

5 бөлім. Куәгерден өзі қатысқан іс жүргізу әрекетін жүргізуге байланысты мән-жайлар туралы куә ретінде жауап алуы мүмкін.

756-бап. Маман

1. *Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуге маман ретінде қатысу үшін дәлелдемелерді жинауға, зерттеуге және бағалауға, сондай-ақ техникалық құралдарды қолдануға жәрдем көрсету үшін қажетті арнайы білімі мен дағдысы бар, істің нәтижесіне мүдделі емес кез келген кәмелетке толған адам тағайындалуы мүмкін.*

2. *Маман: өз шақыруының мақсатын білуге; егер тиісті арнаулы білімі мен дағдысы болмаса, Іс бойынша іс жүргізуге қатысудан бас тартуға; өзінің қатысуымен жасалатын*

іс жүргізу әрекетіне қатысты іс материалдарымен танысуға; әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізуінде жатқан судьяның, органның (лауазымды адамның) рұқсатымен іс жүргізу әрекетіне қатысушыларға сұрақтар қоюға құқылы; іс жүргізу әрекеті хаттамасының бөлігі болып табылатын хаттамада не ресми құжатта оның барысы мен нәтижелерін көрсете отырып, салыстырмалы іс материалдарын қоспағанда, зерттеу жүргізуге; өзі қатысқан іс жүргізу әрекетінің хаттамасымен танысуға және оның қатысуымен жүргізілген іс-әрекеттердің барысы мен нәтижелерін тіркеудің толықтығы мен дұрыстығына қатысты хаттамаға енгізілуге жататын өтініштер мен ескертулер жасауға міндетті.

3. Маман: әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуді жүзеге асыратын судьяның, органның (лауазымды адамның) шақыруы бойынша келуге; арнайы білімді, дағдыларды және ғылыми–техникалық құралдарды пайдалана отырып, іс жүргізу әрекетіне қатысуға; өзі жасаған іс-әрекеттер жөнінде түсініктеме беруге; аталған іс-әрекеттердің жасалу фактісін, олардың мазмұны мен нәтижелерін өз қолымен куәландыруға міндетті.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізуге қатысу және жәрдем көрсету үшін әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуді жүргізуші судья, орган (лауазымды адам) шақырған ғылымда, техникада, өнерде, қолөнерде және өзге де қызмет салаларында арнаулы білімі бар кәмелетке толған адам әкімшілік құқық бұзушылық туралы істің нәтижесіне мүдделі емес маман болып табылады.

Маманның сарапшыдан басты айырмашылығы оның "арнайы біліміне" (танымдары мен дағдыларына) заңмен ғылыми талаптар қойылмайтындығы болып табылады. Бұл іс жүзінде олардың қорытындыларының дәлелдемелік күшін және іске қатысудың басқа да процестік ерекшеліктерін анықтайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша мамандар ретінде медицина қызметкерлері, биологтар, химиктер, технологтар және басқа да мамандар тартылады. Кәмелетке толмаған жәбірленуші немесе оған қатысты әкімшілік процесс жүргізіліп жатқан адам түсініктеме берген кезде қатысатын Педагог немесе психолог мамандар деп есептеледі. Адамды маман ретінде тарту туралы тиісті қаулы шығарылады.

2 бөлім. Уәкілетті лауазымды адам маманды әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарауға қатысуға тарта отырып, маманға оны шақыру мақсаты туралы хабарлауға, жауаптарды талап ететін нақты сұрақтар қоюға немесе істі қарау процесінде қолдануға жататын техникалық құралдарды көрсетуге міндетті.

Маманның, егер әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуге қатысудан, егер ол жеткілікті тиісті арнайы білімі мен дағдысы жоқ деп санаса, бас тартуға құқығы бар. Мұндай бас тарту фактісі еш жерде жазбаша тіркелмейді және бас тартқан маман үшін ешқандай заңды салдарларға әкеп соқпайды.

Алайда, келісім білдірген және процестік әрекеттерге қатысқан жағдайда, ол міндетке (куәгерлер сияқты) айналады.

Маман келесі іс жүргізу құқығына ие:

1) өзінің қатысуымен жасалатын іс жүргізу әрекетіне қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс материалдарымен танысуға;

2) әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізуінде жатқан судьяның, органның (лауазымды адамның) рұқсатымен іс жүргізу әрекетіне қатысушыларға сұрақтар қоюға;

3) іс жүргізу әрекеті хаттамасының бір бөлігі болып табылатын хаттамада не ресми құжатта (анықтамада, актіде, қорытындыда) оның барысы мен нәтижелерін көрсете отырып, салыстырмалы іс материалдарын қоспағанда, іс жүргізу әрекеті шеңберінде зерттеу жүргізуге (салыстырмалы зерттеу жүргізу сарапшының құзыретіне жатады);

4) өзі қатысқан іс жүргізу әрекетінің хаттамасымен танысуға және оның қатысуымен жүргізілген іс-әрекеттердің барысы мен нәтижелерінің толық және дұрыс тіркелуіне қатысты хаттамаға енгізілуге жататын өтініштер мен ескертулер жасауға (маман көрсеткен ескертпелер хаттамаға міндетті түрде енгізілуге жатады);

5) өзінің тікелей қызметтік міндеттері шеңберіне кірмейтін, өзі орындаған жұмысы үшін оларға келтірілген шығыстардың орнын толтыруға және сыйақы алуға құқығы бар.

Келтірілген құқықтар түпкілікті болып табылмайды.

Түсініктеме берілген баптың 3-бөлігінің ережелері маманды әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізуді жүзеге асыратын судьяның, органның (лауазымды адамның) шақыруы бойынша келуге міндеттейді. Бұдан басқа, маман өзінің арнайы танымдарын, дағдыларын мен ғылыми-техникалық құралдарын пайдалана отырып, істі қарау кезінде қатысуға міндетті. Маман өзі жасаған іс-әрекеттер жөнінде түсініктеме беруге және осы іс-әрекеттерді жүргізу фактісін, мазмұнын мен нәтижелерін жеке қолымен куәландыруға міндетті.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарайтын органға (лауазымды адамға) дәлелді себептерсіз бас тартқаны немесе келмегені үшін маман ӘҚБтК-нің 661-бабына сәйкес әкімшілік жауаптылықта болады. Маманға қатысты жетек қолданылмайды.

757-бап. Сарапшы

1. Сарапшы ретінде арнайы ғылыми білімі бар іске мүдделі емес адам шақырылуы мүмкін. Сот сараптамасын жүргізу тапсырылуы мүмкін:

1) Сот сараптамасы органдарының қызметкерлеріне;

2) лицензия негізінде сот-сараптама қызметімен айналысатын жеке тұлғаларға;

3) заң талаптарына сәйкес бір жолғы тәртіппен өзге тұлғаларға беріледі.

2. Сарапшы: сараптама нысанасына қатысты іс материалдарымен танысуға; қорытынды беру үшін қажетті қосымша материалдарды өзіне беру туралы өтінішхаттарды мәлімдеуге, әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізуінде жатқан органның (лауазымды адамның) рұқсатымен іс жүргізу әрекеттерін жүргізуге қатысуға

және оларға қатысушы адамдарға сараптама нысанасына қатысты сұрақтар қоюға құқылы.; өзі қатысқан іс жүргізу әрекетінің хаттамасымен танысуға және оның әрекеттері мен айғақтарының толық және дұрыс тіркелуіне қатысты хаттамаларға енгізуге жататын ескертулер жасауға; сот сараптамасын тағайындаған судьяның, органның (лауазымды адамның) келісімі бойынша өз құзыреті шегінде сот–сараптамалық зерттеу барысында анықталған, іс үшін маңызы бар, сот сараптамасын тағайындау туралы ұйғарымда қамтылған мәселелердің шегінен шығатын мән-жайлар бойынша қорытынды беруге; сот сараптамасын тағайындау туралы ұйғарымда қамтылған; ана тілінде немесе өзі білетін тілде қорытынды беруге және айғақтар беруге; аудармашының тегін көмегін пайдалануға; аудармашыдан бас тартуды мәлімдеуге; соттың және іс жүргізуге қатысушы өзге де адамдардың сараптама жүргізу кезінде оның құқықтарына нұқсан келтіретін шешімдері мен іс-әрекеттеріне шағым жасауға; сараптама жүргізу кезінде келтірілген шығыстардың орнын толтыруға және егер сот сараптамасын жүргізу оның лауазымдық міндеттерінің шеңберіне кірмейтін болса, орындалған жұмыс үшін сыйақы алуға құқығы бар.

3. Сарапшының: іс жүргізуді жүзеге асыратын органның рұқсатынсыз сараптама жүргізуге байланысты мәселелер бойынша Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізуге қатысушылармен келіссөздер жүргізуге; зерттеу үшін материалдарды дербес жинауға; егер сараптама тағайындаған органның арнайы рұқсаты болмаса, объектілерді толық немесе ішінара жоюға не олардың сыртқы түрін немесе негізгі қасиеттерін өзгертуге әкеп соғуы мүмкін зерттеулер жүргізуге құқығы жоқ.

4. Сарапшы: әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізуінде жатқан судьяның, органның (лауазымды адамның) шақыруы бойынша келуге; өзіне ұсынылған объектілерге жан-жақты, толық және объективті зерттеу жүргізуге, оның алдына қойылған мәселелер бойынша негізделген жазбаша қорытынды беруге; қорытынды беруден бас тартуға және қорытынды берудің мүмкін еместігі туралы дәлелді жазбаша хабарлама жасауға және осы Кодекстің 722-бабының он үшінші бөлігінде көзделген жағдайларда оны сот сараптамасын тағайындаған органға (лауазымды адамға) жіберуге міндетті.; зерттеуге және осы қорытындыға байланысты мәселелер бойынша айғақтар беруге; зерттелетін объектілердің сақталуын қамтамасыз етуге; істің мән-жайлары туралы мәліметтерді және сараптама жүргізуге байланысты өзіне белгілі болған өзге де мәліметтерді жария етпеуге міндетті.

5. Көрінеу жалған қорытынды бергені үшін сарапшы осы Кодексте көзделген жауаптылықта болады.

6. Сот сараптамасы органының қызметкері болып табылатын сарапшы өз қызметінің түрі бойынша оның құқықтары мен міндеттерімен танысқан және осы Кодексте көзделген сотта көрінеу жалған қорытынды бергені үшін жауапкершілік туралы ескертілген болып есептеледі.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Әкімшілік іс бойынша дәлелдеудің ерекше процестік нысаны ретінде сараптама іс үшін маңызы бар нақты деректер сарапшы арнайы ғылыми білім негізінде жүргізетін зерттеу нәтижесінде ғана алынуы мүмкін болған жағдайларда тағайындалады.

1-бөлім. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша сарапшы ретінде істің нәтижесіне мүдделі емес, сараптама жүргізу және сараптамалық қорытынды беру үшін жеткілікті арнайы ғылыми білімі бар кез келген кәмелетке толған адам тартылуы мүмкін.

Судья, орган (лауазымды адам) әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарай отырып, ұсынылған дәлелдемелерді зерттеуге, бағалауға және пайдалануға, бірақ жаңасын құрмауға тиіс. Сондықтан, сарапшы жиналған дәлелдемелермен іс жүргізе отырып, оларды зерттеу негізінде оның қорытындысында көрініс тапқан бұрын белгісіз жаңа нақты деректерді алады.

Маманды тарту кезіндегі сияқты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша сарапшыны таңдау мен тағайындаудың маңызды шарты оның іс нәтижесіне мүдделі болмауы болып табылады. Сарапшыға Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген басқа да талаптар қойылуы мүмкін.

"Қазақстан Республикасындағы сот-сараптама қызметі туралы" Қазақстан Республикасының 2017 жылғы 10 ақпандағы Заңының 19-бабының 1-тармағына сәйкес сот сараптамасын жүргізу тапсырылуы мүмкін:

- 1) Сот сараптамасы органдарының қызметкерлеріне;
- 2) сот-сараптама қызметін лицензия негізінде жүзеге асыратын жеке тұлғаларға;
- 3) жоғарыда көрсетілген заңда көзделген жағдайларда бір жолғы тәртіппен өзге тұлғаларға беріледі.

Жоғарыда аталған Заңның 1-бабының 11) тармақшасында Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен сот-сараптама қызметін жүзеге асыратын мемлекеттік заңды тұлға сот сараптамасы органы болып табылады деп белгіленеді.

Жоғары білімі бар, сот сарапшысы біліктілігі бар, сот сараптамасының белгілі бір түрін жүргізу құқығына біліктілік куәлігімен расталатын, сот сараптамасын жүргізу тапсырылған Заңда көзделген жағдайларда және тәртіппен аттестатталған Қазақстан Республикасының азаматы Қазақстан Республикасындағы сот сарапшысы (сот сараптамасы органдарының қызметкерлері және сот-сараптама қызметін лицензия негізінде жүзеге асыратын жеке тұлғалар) деп танылады.

Сот сараптамасын бір жолғы тәртіппен жүргізу:

- 1) Қазақстан Республикасы Әділет министрлігі белгілеген сот сараптамалары түрлерінің тізбесінде көзделмеген сот сараптамасы тағайындалған;
- 2) Сот сараптамасы органдарының қызметкерлері болып табылатын тиісті мамандық бойынша сот сарапшыларына, сондай-ақ лицензия негізінде сот-сараптама

қызметімен айналысатын адамдарға дәлелді бас тартуды қанағаттандыру не тұтастай сот сараптамасы органының сот сараптамасын жүргізуден дәлелді шеттету;

3) Белгіленген Заңның 62-бабына сәйкес шет мемлекеттің сот сарапшысын тартқан жағдайларда тоқтатылады.

Сарапшыларға қойылатын басты талап - оның арнайы ғылыми білімінің болуы. " Сот-сараптама қызметі туралы" 2017 жылғы 10 ақпандағы

ҚР Заңының 1-бабының 1) тармақшасына сәйкес арнайы ғылыми білім – мазмұнын сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерінде іске асырылған ғылыми білім құрайтын арнайы білім саласы. Көрсетілген білімнің ғылыми қажеттілігі - оның маманнан маңызды айырмашылығы болып табылады, оның арнайы біліміне заңмен ғылыми талап қойылмайды.

2 бөлім. Сарапшының мынадай іс жүргізу құқықтары бар:

1) сараптама нысанасына қатысты іс материалдарымен танысуға;

2) қорытынды беру үшін қажетті қосымша материалдарды өзіне беру туралы өтінішхатты мәлімдеуге;

3) әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізуінде жатқан органның (лауазымды адамның) рұқсатымен іс жүргізу әрекеттерін жүргізуге қатысуға және оларға қатысушы адамдарға сараптама нысанасына қатысты сұрақтар қоюға;

4) өзі қатысқан іс жүргізу әрекетінің хаттамасымен танысуға және оның әрекеттері мен айғақтарының толық және дұрыс тіркелуіне қатысты хаттамаларға енгізуге жататын ескертулер жасауға;

5) Сот сараптамасын тағайындаған судьяның, органның (лауазымды адамның) келісімі бойынша өз құзыреті шегінде сот-сараптамалық зерттеу барысында анықталған, іс үшін маңызы бар, сот сараптамасын тағайындау туралы ұйғарымда қамтылған мәселелердің шегінен шығатын мән-жайлар бойынша қорытынды беруге;

б) ана тілінде немесе өзі білетін тілде қорытынды беруге және айғақтар беруге;

7) аудармашының тегін көмегін пайдалануға;

8) аудармашыға бас тартуды мәлімдеуге (егер тиісті сараптама жүргізу нәтижесінде аудармашының қажетті тілді білмейтіндігі анықталса және сапалы аударманы қамтамасыз ете алмайтыны анықталса);

9) соттың және іс бойынша іс жүргізуге қатысушы өзге де адамдардың сараптама жүргізу кезінде оның құқықтарына нұқсан келтіретін шешімдері мен іс-әрекеттеріне шағым жасауға;

10) егер сот сараптамасын жүргізу оның лауазымдық міндеттерінің шеңберіне кірмейтін болса, сараптама жүргізу кезінде келтірілген шығыстардың өтемін және орындалған жұмыс үшін сыйақы алуға құқығы бар.

Сот сарапшысына құқыққа сыйымсыз ықпал етуге және оның заңды қызметіне кедергі жасауға жол берілмейді және заңда белгіленген жауаптылыққа әкеп соғады.

Сот сарапшысы ғылыми-техникалық құралдарды, зерттеу әдістері мен әдістемелерін таңдауда өзін-өзі ұстайды, олардың жол берілуі Заңмен айқындалады, оның көзқарасы бойынша сараптаманың нақты объектілерінің деректерін зерделеу үшін қажетті.

Сот-сараптамалық зерттеу әдістерін реттеу практикалық қызмет тұрғысынан ең даулы және сезімтал болып табылады. Сот-сараптамалық зерттеу әдістемесі деп сот сараптамасының нысанасына қатысты нақты деректерді анықтау үшін сот сараптамасы объектілерін зерделеу кезінде қолданылатын әдістер жүйесі түсініледі (Заңның 1-бабының б) тармақшасы).

Жоғарыда көрсетілген Заңның 12-бабына сәйкес дәл осы Әділет министрлігі басқалардың арасында:

"9) сот-сараптамалық зерттеулердің әдістері мен әдістемелері валидациясының қағидаларын әзірлеуге және бекітуге;

10) сот-сараптамалық зерттеулердің әдістемелерін әзірлеу, сынамадан өткізу және енгізу қағидаларын әзірлеуге және бекітуге;

11) Қазақстан Республикасы Сот-сараптамалық зерттеулер әдістемелерінің мемлекеттік тізілімін қалыптастыруға, жүргізуге және пайдалану қағидаларын әзірлеуге және бекітуге;

12) Қазақстан Республикасы Сот-сараптамалық зерттеулер әдістемелерінің мемлекеттік тізілімін жүргізуге жауапты.

3 бөлім. Сарапшыға құқығы жоқ:

1) іс жүргізуді жүзеге асыратын органды хабардар етпей, сараптама жүргізуге байланысты мәселелер бойынша Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуге қатысушылармен келіссөздер жүргізуге (яғни әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізуінде жатқан лауазымды адамға бұл туралы белгісіз болған жағдайда); алайда аталған іс-әрекеттерді жүргізу үшін сарапшыға бұл рұқсатты соттан не лауазымды адамнан сұраудың қажеті жоқ, ал оларды алдағы келіссөздер туралы алдын ала хабардар ету жеткілікті;

2) зерттеу үшін материалдарды өз бетінше жинауға (сарапшы оған қорытынды беру үшін қажетті материалдарды беру туралы өтінішті ғана мәлімдей алады, сол арқылы уәкілетті лауазымды тұлғадан қажетті дәлелдемелерді жинауды жүзеге асыруды талап етеді; алайда дәлелдемелерді жинауға бағытталған дәл сол әрекеттерді өзі жүзеге асыруға құқылы емес (түсініктемелер алуға, құжаттарды және т. б. талап етуге);

3) егер сараптама тағайындаған органның арнайы рұқсаты болмаса, объектілерді толық немесе ішінара жоюға не олардың сыртқы түрін немесе негізгі қасиеттерін өзгертуге әкеп соғуы мүмкін зерттеулер жүргізуге міндетті.

Көрсетілген мән-жай маман мен сарапшының құзыретіндегі тағы бір шешуші айырмашылық болып табылады. Біріншісі сарапшылардан айырмашылығы зерттеу объектілерін толығымен жоюға әкелуі мүмкін зерттеулер жүргізуге құқылы емес.

Сараптама жүргізудің қиратушы әдістері сараптамалық зерттеу әдістері болып табылады, олар оны іске асыру кезінде объектіні тұтастай немесе зерттелетін үлгіні бұзуға не объектінің құрамын, құрылымын немесе оның нысаны мен сыртқы түрін сақтай отырып, оның жекелеген қасиеттерін қалпына келтіруге әкеп соғады. Аталған өзгерістер әкімшілік іс жүргізудің барлық барысына теріс әсер етуі мүмкін. Мысалы, химиялық сараптама жүргізу нәтижесінде зерттелетін есірткі затының саны азаюы мүмкін. Ал одан әрі алынған есірткі затының массасының азаюына байланысты жасалған әрекеттің саралануы және тиісінше жасалған құқық бұзушылық үшін жазалау шарасы өзгеруі мүмкін.

Сараптамалық зерттеу әдістерінің градациясына сәйкес объектінің сақталу дәрежесіне қарай олар былайша бөлінеді:

а) объектіге ешқандай әсер етпейтін және сынама дайындауды іске асыру үшін талап етпейтін;

б) объектіні бұзбайтын, бірақ оның құрамын, құрылымын немесе жеке қасиеттерін өзгертетін;

в) үлгіні бұзбайтын, бірақ оны дайындау үшін объектінің бұзылуын немесе түрін өзгертуді талап ететін;

г) үлгіні немесе зерттеу объектісін толық немесе ішінара бұзады.

Түсіндірілетін баптың 4-бөлігінде сарапшының мынадай міндеттері көзделген:

- әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізуінде жатқан судьяның, органның (лауазымды адамның) шақыруы бойынша келу;

- өзіне ұсынылған объектілерге жан-жақты, толық және объективті зерттеу жүргізу, оның алдына қойылған мәселелер бойынша негізделген жазбаша қорытынды беру;

- қорытынды беруден бас тарту және қорытынды берудің мүмкін еместігі туралы дәлелді жазбаша хабарлама жасау және оны сот сараптамасын тағайындаған органға (лауазымды адамға) жіберу (сарапшының қорытынды беруден бас тартуы зерттеу жүргізгенге дейін оның алдына қойылған мәселелер оның арнайы білімдерінің шегінен шығып кеткені немесе оған ұсынылған материалдар қорытынды беру үшін жарамсыз немесе жеткіліксіз екені және толықтырылмайтыны анықталған жағдайда, не ғылым мен сараптама тәжірибесінің жай-күйі қойылған сұрақтарға жауап беруге);

- жүргізілген зерттеуге және осы қорытындыға байланысты мәселелер бойынша айғақтар беру;

- зерттелетін объектілердің сақталуын қамтамасыз ету;

- сараптама жүргізуге байланысты оған белгілі болған істің мән-жайлары туралы мәліметтерді және өзге де мәліметтерді жария етпеуге.

5 бөлім. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарайтын органға (лауазымды адамға) дәлелді себептерсіз бас тартқаны не келмегені үшін сарапшы ӘҚБтК-нің 661-бабына сәйкес әкімшілік жауаптылықта болады. Сарапшыға қатысты жетек қолданылмайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарайтын органға (лауазымды адамға) көрінеу жалған қорытынды бергені үшін сарапшы ӘҚБТК-нің 659-бабына сәйкес әкімшілік жауаптылықта болады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі сотта қарауда көрінеу жалған қорытынды бергені үшін сарапшы Қылмыстық кодекстің 420-бабына сәйкес қылмыстық жауаптылықта болады.

6 бөлім. Сот сараптамасы органдарының қызметкері болып табылатын сарапшы осы органдарда өзінің еңбек қызметі басталған кезден бастап сотта көрінеу жалған қорытынды бергені үшін қылмыстық жауаптылығы туралы хабардар болып есептеледі. Сондықтан оған сараптама жүргізуді тағайындаған уәкілетті лауазымды адам бұл туралы ескертпейді және одан қолхат алынбайды. Сонымен қатар, оның құқықтары мен міндеттері, сондай-ақ оларға көрінеу жалған қорытынды берудің құқықтық салдары да түсіндірілмейді, өйткені ол өз қызметінің түрі бойынша осының барлығы туралы хабардар.

Егер сараптама жүргізу Сот сараптамасы органдарының қызметкеріне емес, " Қазақстан Республикасындағы сот-сараптама қызметі туралы" Қазақстан Республикасының Заңына сәйкес сараптама жүргізуге уәкілеттік берілген өзге де адамдарға тапсырылса, онда сараптамалық зерттеу жүргізу алдында әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарайтын лауазымды адам оларға Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізу барысында олардың іс жүргізу құқықтары мен міндеттерін міндетті түрде түсіндіруі, сондай-ақ көрінеу жалған қорытынды бергені үшін жауапкершілік туралы ескерту.

Сондай-ақ ӘҚБТК-нің 762-бабына сәйкес адамның іске сарапшы ретінде алдыңғы қатысуы, оның қатысуымен жүргізілген сараптамадан кейін сараптама қайта тағайындалатын жағдайларда, оған сараптама жүргізуді тапсыруды болғызбайтын мән-жай болып табылатынын да есте сақтау қажет.

758-бап. Аудармашы

1. Аудармашы ретінде істің нәтижесіне мүдделі емес, әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізу кезінде білімі аудару үшін қажет тілдерді меңгерген (мылқаудың немесе саңыраудың белгілерін түсінетін) кез келген кәмелетке толған адам тағайындалады.

2. Аудармашыны әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізуінде жатқан судья, орган (лауазымды адам) тағайындайды.

3. Аудармашы: егер оның аударма үшін қажетті білімі болмаса, Іс бойынша іс жүргізуге қатысудан бас тартуға; аударманы жүзеге асыру кезінде қатысып отырған адамдарға аударманы нақтылау үшін сұрақтар қоюға; өзі жүргізуге қатысқан іс жүргізу әрекетінің хаттамасымен танысуға және аударманың толық және дұрыс тіркелуіне қатысты хаттамаға енгізілуге тиісті ескертулер жасауға құқылы.

4. Аудармашы: әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізуінде жатқан судьяның, органның (лауазымды адамның) шақыруы бойынша келуге және өзіне тапсырылған аударманы толық және дәл орындауға; аударманың дұрыстығын тиісті хаттамада өз қолымен куәландыруға міндетті.

5. Аудармашыға әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарауға уәкілетті орган (лауазымды адам) әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарау кезінде көрінеу жалған аударма жасағаны үшін әкімшілік жауаптылығы туралы және сотта осы әрекетті жасағаны үшін қылмыстық жауаптылығы туралы ескертіледі.

6. Осы баптың ережелері Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іске қатысуға тартылған, мылқаудың немесе саңыраудың белгілерін түсінетін адамға қолданылады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Сот ісін жүргізу тілі аса маңызды конституциялық және әкімшілік қағидаттардың бірі болып табылады (ӘҚБтК-нің 738-бабына түсіндірмеде толығырақ). Сот ісін жүргізу тілінің қағидатын сақтаудың қаншалықты маңызды екенін ӘҚБтК оның сақталмауын заңның процестік нормаларын елеулі түрде бұзуға жатқызғанынан көруге болады. ӘҚБтК-нің 843-бабы

3-бөлігінің 4) тармақшасына сәйкес, егер өзіне қатысты іс бойынша іс жүргізіліп жатқан адамның ана тілін немесе өзі білетін тілді және аудармашы көрсететін қызметтерді пайдалану құқығы бұзылған жағдайда, қаулының күші жойылуға жатады.

Өз табиғаты бойынша аудармашы да маман. Оның арнайы білімі – тіл біледі, оның білімі процеске қатысушылардың түсініктемелерін, айғақтарын аудару үшін, сол сияқты іс бойынша іс жүргізу кезінде жазбаша құжаттарды аудару үшін қажет. Бұл сөздің әдеттегі мағынасында маманнан айырмашылығы, аудармашы, егер одан бас тартуға негіз болмаса, іс бойынша бүкіл іс жүргізуге қатысады.

1-бөлім. Аудармашы әкімшілік құқық бұзушылық туралы істің нәтижесіне мүдделі емес, аударылуы қажет тілдерді меңгерген және өзіне қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізіліп жатқан адамның, жәбірленуші, олардың қорғаушылары, сондай-ақ куәлар мен өзге де әкімшілік іс жүргізуге қатысушылар әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізіліп жатқан тілді білмейтіндігіне байланысты іс жүргізу әрекеттеріне қатысушы кәметке толған адам болып табылады. Аудармашы жазбаша құжаттарды аудару үшін әкімшілік іс жүргізуге қатысуға тартылуы мүмкін.

Сондай-ақ саңырау немесе мылқау белгілерін түсінетін және олармен белгілермен түсіндіре алатын, яғни сурдоаударма білімі бар адам аудармашы болып саналады. Әкімшілік процестің өзге де қатысушылары, тіпті егер олар аударма үшін қажетті тілді білсе де, аудармашының міндеттерін өзіне қабылдауға құқылы емес.

2 бөлім. Аудармашыны әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарайтын судья, орган (лауазымды адам) тағайындайды, бұл туралы тиісті ұйғарым шығарылады. Егер аудармашы толық және дәл тапсырылған аударманы орындауға қиын екені анықталса,

ол аудармашы ретінде басқа адам тағайындалу үшін оны тағайындаған судьяға, лауазымды адамға бұл туралы хабарлауға тиіс. Бұл түсіндірме берілген бапта көзделген аудармашының құзыреттілігінің негізгі шарты.

3 бөлім. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша аудармашыға тиісті іс жүргізу құқықтары мен міндеттері берілген. Түсініктеме берілген баптың үшінші бөлігіне сәйкес аудармашының құқығы бар.:

- егер аударма үшін қажетті тілді білмесе, іс бойынша іс жүргізуге қатысудан бас тарту;

- аударуды жүзеге асыру кезінде қатысушыларға аударымды нақтылау үшін сұрақтар қою;

- өзі іс жүргізуге қатысқан іс жүргізу әрекетінің хаттамасымен танысуға және аударманың толық және дұрыс тіркелуіне қатысты хаттамаға енгізілуге тиісті ескертулер жасауға міндетті.

4 бөлім. Аудармашының міндеттеріне мынадай әрекеттер кіреді:

- әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізуінде жатқан судьяның, органның (лауазымды адамның) шақыруы бойынша келуге және оған толық және дәл тапсырылған аударманы орындауға;

- тиісті хаттамада аударманың дұрыстығын өз қолымен куәландыру.

5 бөлім. Аудармашыны судья не әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарайтын лауазымды адам көрінеу жалған аударғаны үшін заңда белгіленген жауапкершілік туралы ескертеді және одан жазбаша түрде қолхат алынады.

Уәкілетті лауазымды адам әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарау барысында көрінеу дұрыс аудармауды жүзеге асырмағаны үшін аудармашы ӘҚБтК-нің 659-бабына сәйкес әкімшілік жауаптылықта болады.

Егер көрінеу жалған аударма әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі сотта қарау барысында жүзеге асырылса, онда аудармашы Қылмыстық кодекстің 420-бабына сәйкес қылмыстық жауаптылыққа жатады.

Істі қарауды кейінге қалдыруға әкеп соқтырған әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарайтын органға (лауазымды адамға) келуден негізсіз бас тартқаны не жалтарғаны үшін аудармашы ӘҚБтК-нің 654-бабына сәйкес әкімшілік жауаптылықта болады.

6 бөлім. Осы баптың барлық талаптары, сондай-ақ Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іске қатысуға тартылған, мылқаудың немесе саңыраудың белгілерін түсінетін адамға да қолданылады.

759-бап. Прокурор

1. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша іс жүргізу процесінде мемлекеттің атынан заңдылықтың сақталуына жоғары қадағалауды Қазақстан Республикасының Бас Прокуроры тікелей және оған бағынысты прокурорлар арқылы жүзеге асырады.

Өз іс жүргізу өкілеттіктерін жүзеге асыру кезінде прокурор тәуелсіз және тек заңға бағынады.

2. Осы Кодекстің 760-бабында көзделген өз өкілеттіктерін іске асыру мақсатында прокурор: әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша іс жүргізуге қатысуға; дәлелдемелер табыс етуге және оларды зерттеуге қатысуға; өзіне қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізіліп жатқан адамның кінәлілігі туралы, сондай-ақ істі қарау процесінде туындайтын басқа да мәселелер бойынша өзінің пікірін істі қарайтын сотқа, органға (лауазымды адамға) баяндауға құқылы.; істі қарайтын сотқа, органға (лауазымды адамға) заң ережелерін қолдану және әкімшілік жаза қолдану не одан босату туралы ұсыныс білдіруге құқылы.

3. Прокурор кәмелетке толмаған адам жасаған әкімшілік құқық бұзушылық туралы істің қаралатын орны мен уақыты, сондай-ақ шетелдікті немесе азаматтығы жоқ адамды Қазақстан Республикасының шегінен әкімшілік жолмен шығарып жіберуге әкеп соғатын құқық бұзушылық туралы міндетті түрде хабардар етіледі. Ол болмаған кезде мұндай іс істі қарау орны мен уақыты туралы прокурорға уақтылы хабарланғаны туралы деректер болған және одан істі қарауды кейінге қалдыру туралы өтініш түспеген жағдайларда ғана қаралуы мүмкін.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1 бөлім. "Прокуратура туралы" Қазақстан Республикасының 2017 жылғы 30 маусымдағы Заңының 1-бабына сәйкес, прокуратура мемлекет атынан заңда белгіленген шектерде және нысандарда Қазақстан Республикасының аумағында заңдылықтың сақталуына жоғары қадағалауды жүзеге асырады, сотта мемлекет мүддесін білдіреді және мемлекет атынан қылмыстық қудалауды жүзеге асырады.

Қазақстан Республикасының прокуратура органдарының бірыңғай жүйесін Бас прокуратура, облыстардың және оларға теңестірілген прокуратуралар (Республикалық маңызы бар қалалардың және Қазақстан Республикасы астанасының прокуратуралары, Бас әскери және көлік прокуратуралары), аудандық және оларға теңестірілген қалалық, ауданаралық, сондай-ақ мамандандырылған прокуратуралар (әскери, табиғат қорғау, көлік, арнайы объектілердің прокуратуралары) құрайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша іс жүргізу процесінде заңдылықтың сақталуына жоғары қадағалауды мемлекет атынан Қазақстан Республикасының Бас Прокуроры тікелей де, өзіне бағынысты прокурорлар арқылы да жүзеге асырады. ҚР Конституциясына (83-бапқа) соңғы өзгерістер енгізілген кезден бастап қылмыстық-процестік және әкімшілік-деликтілік іс жүргізудегі прокуратураның рөлі айтарлықтай нығаяуы тиіс, өйткені бұл олар назар аударатын негізгі фокусқа айналуы тиіс.

Прокурор өзінің іс жүргізу өкілеттіктерін жүзеге асыру кезінде тәуелсіз және заңға ғана бағынады. Прокурорға оның өз өкілеттіктерін жүзеге асыруына кедергі жасау

немесе оның заңсыз шешім қабылдауы мақсатында қандай да бір нысанда ықпал ету заңда белгіленген жауаптылыққа әкеп соғады.

2 бөлім. Прокурордың өкілеттігі - заңдардың орындалуын және шығарылатын құқықтық актілердің заңдылығын қадағалауды жүзеге асыру үшін берілген құқықтар мен міндеттер шеңбері. Өкілеттіктерінің көмегімен прокурор заңның бұзылуын анықтайды, жояды және ЕСКЕРТЕДІ, құқық бұзушылықтың себептерін және оларға ықпал ететін жағдайларды анықтайды, сондай-ақ осы бұзушылықтарды жасаған адамдарды жауапқа тартады.

ӘҚБтК-нің 760-бабында көзделген өз өкілеттіктерін іске асыру мақсатында прокурорға мынадай іс жүргізу құқықтары берілген:

- әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша іс жүргізуге қатысуға (әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғалған кезде, оны қараған кезде қатысуға, сондай-ақ іс бойынша қабылданған қаулының орындалуын қадағалауды жүзеге асыруға);

- дәлелдемелерді ұсыну және оларды зерттеуге қатысу;

- өзіне қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізіліп жатқан адамның кінәлілігі туралы, сондай-ақ істі қарау процесінде туындайтын басқа да мәселелер бойынша өз пікірін істі қарайтын сотқа, органға (лауазымды адамға) баяндауға;

- істі қарайтын сотқа, органға (лауазымды адамға) заң ережелерін қолдану және әкімшілік жаза қолдану не одан босату туралы ұсыныс білдіруге (әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша соттың шығарған қаулысымен оның заңға сәйкес келмеуіне не негізсіздігіне байланысты прокурор істі қайта қарау және құқықтық актінің күшін жою не оны өзгерту мақсатында Жоғары тұрған сотқа наразылық беруге құқылы).

Прокурор сондай-ақ оған істі қарауға қатысуға кедергі келтіретін мән-жайлар туындаған кезде әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарауды кейінге қалдыру туралы өтініш жасауға құқылы.

Аталған іс жүргізу құқықтары прокурорға әкімшілік іс жүргізу барысында өз өкілеттіктерін тиісінше іске асыруға және лауазымды адамдар іс бойынша қабылдайтын шешімдердің заңдылығын неғұрлым тиімді қадағалауды жүзеге асыруға, сондай-ақ Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуге қатысушылардың құқықтарының Елеулі бұзылуын жоюға ықпал етуге мүмкіндік береді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттаманы жасаған органдар мен лауазымды адамдар әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша іс жүргізуге қатысушылар болып табылмайтындықтан, олар іс бойынша шығарылған қаулыға шағым жасауға құқылы емес. Бұл жағдайларда прокурордың іске қатысуына қарамастан, әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулыға наразылық келтіруге құқығы бар субъект ретіндегі мәні артады.

3 бөлім. Жоғарыда көрсетілгендей, прокурордың әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарауға қатысуы оның міндеті емес, құқығы болып табылады. Осыған орай, прокурордың істі қарауға қатысуы міндетті емес, яғни әкімшілік істі сот немесе лауазымды адам немесе прокурордың қатысуынсыз қарауы мүмкін деп айтуға болады.

Алайда, түсініктеме берілген баптың 3-бөлігі әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі алдағы уақытта қарау туралы прокурорды міндетті түрде алдын ала хабардар ету жағдайларын көздейді. Прокурорды мұндай хабардар ету құқық бұзушылық жасау уақытына 18 жасқа толмаған адамға қатысты әкімшілік істі қарау кезінде, сондай-ақ егер адам жасаған құқық бұзушылық үшін ӘҚБтК нормаларында әкімшілік қамауға алу және шетелдікті немесе азаматтығы жоқ адамды Қазақстан Республикасының шегінен шығарып жіберу түрінде әкімшілік жаза қолдану көзделген болса міндетті. Әкімшілік істердің аталған санаттарын қарау кезінде прокурордың болмауы, егер ол Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істің қаралатын орны мен уақыты туралы уақтылы хабарланса және одан хабарланғаннан кейін істі қарауды кейінге қалдыру туралы өтініш түспеген жағдайда ғана мүмкін болады.

Жоғарыда аталған әкімшілік істі алдағы уақытта қарау туралы прокурорды міндетті түрде хабардар ету жағдайлары түпкілікті болып табылады және тиісінше әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қараудың қалған барлық жағдайларында соттың не істі қарайтын органның прокурорды хабардар етуі міндетті болып табылмайды.

759-1-бап. Сот отырысының хатшысы

1. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша мүдделі емес, сот отырысының хаттамасын жүргізетін, сондай-ақ сот отырысының аудио -, бейне тіркеуін қамтамасыз ететін мемлекеттік қызметші сот отырысының хатшысы болып табылады.

2. Сот отырысының хатшысы сот отырысына міндетті:

1) сот отырысы залында хаттамалауды қамтамасыз ету қажет болған барлық уақытта болуға және төрағалық етушінің рұқсатынсыз сот мәжілісінен шықпауға;

2) хаттамада соттың іс-әрекеттері мен шешімдерін, сот отырысына қатысатын барлық адамдардың өтініштерін, қарсылықтарын, айғақтарын, түсініктемелерін, сондай-ақ сот отырысының хаттамасында көрсетілуге жататын басқа да мән-жайларды толық және дұрыс баяндауға;

3) сот отырысының хаттамасын жасауға;

4) жабық сот отырысына қатысуына байланысты белгілі болған мән-жайлар туралы мәліметтерді жария етпеуге;

5) төрағалық етушінің заңды өкімдеріне бағынуға құқылы.

3. Сот отырысының хатшысы сот отырысы хаттамасының толықтығы мен дұрыстығы үшін жеке жауаптылықта болады.

4. Сот отырысының хаттамасына дәйексіз не шындыққа сәйкес келмейтін мәліметтер енгізілген жағдайда хатшы заңда көзделген жауаптылықта болады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша жаңа қатысушы Қазақстан Республикасының "Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексіне өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы" Қазақстан Республикасының 2017 жылғы 28 желтоқсандағы № 127-VI Заңы шеңберінде салыстырмалы түрде жақында пайда болды. Сонымен, әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша мүдделі емес, сот отырысының хаттамасын жүргізетін, сондай-ақ сот отырысының аудио -, бейне тіркеуін қамтамасыз ететін мемлекеттік қызметші сот отырысының хатшысы болып табылады.

Сот отырысының хатшысы дәлелдемелерді зерделеуге көмектеспейді, істі қарауға және шешуге көмек көрсетпейді, сот отырысы шеңберінде ұйымдастыру функцияларын орындайды, яғни хаттама жүргізеді, заңнаманың талаптарына сәйкес істі ресімдейді, құжаттарды мұрағаттайды және сот кеңсесіне береді. Хатшының іс жүргізу өкілеттігі бір мезгілде оның еңбек функциялары болып табылады. Оның сот отырысының хаттамасындағы қолы судьяның қолы сияқты міндетті болып табылады.

2 бөлім. Сот хатшысының лауазымдық міндеттерінің мәні:

1) сот отырысы залында хаттамалауды қамтамасыз ету қажет болған барлық уақытта болуға және төрағалық етушінің рұқсатынсыз сот мәжілісінен шықпауға;

2) хаттамада соттың іс-әрекеттері мен шешімдерін, сот отырысына қатысатын барлық адамдардың өтініштерін, қарсылықтарын, айғақтарын, түсініктемелерін, сондай-ақ сот отырысының хаттамасында көрсетілуге жататын басқа да мән-жайларды толық және дұрыс баяндауға;

3) сот отырысының хаттамасын жасауға;

4) жабық сот отырысына қатысуына байланысты белгілі болған мән-жайлар туралы мәліметтерді жария етпеуге;

5) төрағалық етушінің заңды өкімдеріне бағынуға құқылы.

3 және 4 бөлім. Сот отырысы хатшысының жұмысына сот отырысын тиісінше ұйымдастыру, сот құжаттарын, сот отырысының хаттамасын дұрыс, нақты, сауатты жасау байланысты, ол өз кезегінде іс бойынша дәлел болып табылады. Осы себепті сот отырысының хатшысы сот отырысы хаттамасының толықтығы мен дұрыстығы үшін жеке жауаптылықта болады.

Сот отырысының хаттамасына дәйексіз не шындыққа сәйкес келмейтін мәліметтер енгізілген жағдайда хатшы заңда көзделген жауаптылықта болады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі бірінші сатыдағы сотта қараған кезде хаттама жүргізіледі. Алайда, ҚР Президенті ұсынған бес институционалдық реформаны іске асыру жөніндегі 100 нақты қадам – Ұлт жоспарының 20 тармағын іске асыру салдарынан сот жүйесінде барлық жерде (барлық 1400 сот залына) бүкіл сот процесінің аудио-, бейнетіркеуі енгізілді. Сот отырысы залында соттың аудио-, бейнетіркеуді қолдануы ӘҚБтК-нің 803-бабында регламенттеледі, ал тікелей тіркеудің ерекшеліктері ӘҚБтК-нің 823-13-бабында айқындалған.

Сондықтан, егер жазбаны толық немесе ішінара жою немесе оны ауыстыру туралы сөз болмаса, сот отырысының хатшысының мәліметтерді енгізу мүмкіндігі айтарлықтай шектеулі және тұтастай алғанда қиын.

760-бап. Прокурордың әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша іс жүргізудің заңдылығын қамтамасыз ету жөніндегі өкілеттіктері

1. *Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша іс жүргізуді тексеру, қаулының және өзге де актілердің заңдылығын бағалау нәтижелері бойынша прокурор:*

1) *Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша Қаулыға немесе айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқамаға сотқа, органға (лауазымды адамға) наразылық енгізуге;*

2) *уәкілетті лауазымды адамдарға және органдарға (соттан басқа) қосымша тексеру жүргізу туралы жазбаша нұсқаулар беруге;*

3) *уәкілетті органдардан бақылаудағы немесе оларға ведомстволық бағынысты ұйымдарда тексеру жүргізуді талап етуге;*

4) *заңда белгіленген жағдайларда Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізуді тоқтатуға;*

5) *әкімшілік жаза туралы қаулының немесе айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқаманың орындалуын тоқтата тұруға;*

6) *әкімшілік ұстауға заңсыз тартылған адамды босату туралы қаулы шығаруға;*

7) *жеке, заңды тұлғалардың және мемлекеттің құқықтары мен заңды мүдделері бұзылған жағдайларда мемлекеттік органдардың лауазымды адамдары өз міндеттерін орындауға байланысты салған тыйым салу немесе шектеу сипатындағы кез келген шараларды алып тастау туралы қаулы немесе талап қоюға;*

8) *әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуді қозғау туралы қаулы шығаруға құқылы.*

2. *Прокурордың осы баптың бірінші бөлігінің 6) және 7) тармақшаларында көрсетілген актілері дереу орындалуға тиіс. Прокурордың аталған актілерінің орындалуын кідіртуге кінәлі лауазымды адамдар заңда белгіленген жауаптылықта болады.*

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Прокурордың өкілеттігі - заңдардың орындалуын және шығарылатын құқықтық актілердің заңдылығын қадағалауды жүзеге асыру үшін берілген құқықтар мен міндеттер шеңбері. Өкілеттіктерінің көмегімен прокурор заңның бұзылуын анықтайды, жояды және ескертеді, құқық бұзушылықтың себептерін және оларға ықпал ететін жағдайларды анықтайды, сондай-ақ осы бұзушылықтарды жасаған адамдарды жауапқа тартады.

Прокурор өз қызметін жүзеге асыру кезінде прокурорлық қадағалау актілерін шығарады. Прокурорлық қадағалау актілерінің жүйесін құрайды:

1) *прокурорлық қадағалау: наразылық, санкция, нұсқау, ұсыну, қаулы;*

2) *прокурорлық ден қою: өтініш, өтініш, өтініш, заңды түсіндіру;*

3) прокуратураның ұйымдастырылуы мен қызметінің мәселелерін реттейтін: бұйрықтар, өкімдер, ережелер, нұсқаулықтар, регламенттер және басқалар.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша іс жүргізуге жүргізілген тексерудің қорытындысы бойынша прокурор уәкілетті:

1) Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша Қаулыға немесе айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқамаға сотқа, органға (лауазымды адамға) наразылық енгізуге;

2) уәкілетті лауазымды адамдарға және органдарға (соттан басқа) қосымша тексеру жүргізу туралы жазбаша нұсқаулар беруге;

3) уәкілетті органдардан бақылаудағы немесе оларға ведомстволық бағынысты ұйымдарда тексеру жүргізуді талап етуге;

4) заңда белгіленген жағдайларда Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізуді тоқтатуға;

5) әкімшілік жаза туралы қаулының немесе айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқаманың орындалуын тоқтата тұруға;

6) әкімшілік ұстауға заңсыз тартылған адамды босату туралы қаулы шығаруға;

7) жеке, заңды тұлғалардың және мемлекеттің құқықтары мен заңды мүдделері бұзылған жағдайларда мемлекеттік органдардың лауазымды адамдары өз міндеттерін орындауға байланысты салған тыйым салу немесе шектеу сипатындағы кез келген шараларды алып тастау туралы қаулы немесе талап қоюға;

8) әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуді қозғау туралы қаулы шығаруға құқылы.

Прокурор Конституцияға, заңдарға, Қазақстан Республикасы Президентінің актілеріне және республика бекіткен халықаралық шарттарға қайшы келетін мемлекеттік органдар мен лауазымды адамдардың нормативтік және өзге де құқықтық актілеріне және әрекеттеріне (әрекетсіздігіне) наразылық келтіреді. Заң актілеріне, Қазақстан Республикасы Президентінің, Қазақстан Республикасы Президенті Әкімшілігінің, Конституциялық Кеңестің актілеріне, Жоғарғы Соттың нормативтік қаулыларына, Жоғары Сот Кеңесінің, Республикалық бюджеттің атқарылуын бақылау жөніндегі есеп комитетінің актілеріне (жүргізілген тексерулердің қорытындылары бойынша), техникалық сипаттағы нормативтік актілерге прокурорлардың наразылық білдіруіне жатпайды.

Наразылық заңсыз актіні, шешімді қабылдаған органға немесе лауазымды адамға немесе жоғары тұрған органға не жоғары тұрған лауазымды адамға беріледі. Органның немесе лауазымды адамның заңсыз әрекеттеріне (әрекетсіздігіне) дәл осындай тәртіппен наразылық келтіріледі.

Прокурордың наразылығын тиісті орган немесе лауазымды адам күнтізбелік он күн ішінде қарауға тиіс.

Прокурор ол бойынша шешім дайындау және қабылдау қажеттілігіне байланысты наразылықты қараудың өзге де мерзімін, бірақ кемінде күнтізбелік он күн белгілеуге

құқылы. Наразылықта прокурор заңсыз актінің күшін жоюды не оны Қазақстан Республикасының Конституциясына, заңдарына, Президентінің актілеріне және республика бекіткен халықаралық шарттарға сәйкес келтіруді, сондай-ақ лауазымды адамның заңсыз әрекетін (әрекетсіздігін) тоқтатуды және бұзылған құқықты қалпына келтіруді талап етеді.

Прокурор әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғау және әкімшілік іс жүргізуді қысқарту, тексеру жүргізу, қамауға алу, жеткізу туралы, Әкімшілік ұстауға заңсыз тартылған адамды босату туралы, тыйым салу-шектеу сипатындағы шаралардың күшін жою немесе алып тастау туралы, сондай-ақ заңда көзделген өзге де жағдайларда да қаулы шығарады.

Прокурордың қаулысын уәкілетті орган немесе лауазымды адам заңда белгіленген мерзімде, ал ондай болмаған кезде прокурор белгілеген мерзімде міндетті түрде орындауға тиіс. Қаулының орындалу нәтижелері туралы прокурорға дереу хабарланады.

Әкімшілік ұстауға заңсыз тартылған адамды босату туралы не мемлекеттік органдардың лауазымды адамдары өз міндеттерін орындауға байланысты салған тыйым салу немесе шектеу сипатындағы кез келген шараларды алып тастау туралы прокурордың қаулылары, жеке, заңды тұлғалардың және мемлекеттің құқықтары мен заңды мүдделері бұзылған жағдайларда дереу орындалуға тиіс.

Прокурордың қаулысын белгіленген мерзімде орындамау Қазақстан Республикасының заңдарында көзделген жауаптылыққа әкеп соғады.

Прокурор өз құзыреті шегінде ұсыныстар енгізеді:

- 1) заңдылықты бұзушылықтарды жою туралы;
- 2) қылмыстар мен басқа да құқық бұзушылықтарды жасауға ықпал ететін себептер мен жағдайларды жою туралы;
- 3) Қазақстан Республикасының Конституциясына сәйкес осы құқығы бар адамдарға қол сұғылмаушылықтан айыру мәселелері бойынша;
- 4) заңда белгіленген өзге де жағдайларда.

Ұсынымды лауазымды адам немесе орган заңдылықтың бұзылуын, сондай-ақ оларға ықпал ететін себептер мен жағдайларды жою жөнінде міндетті түрде шаралар қолдана отырып, прокурор белгілеген мерзімде, бірақ күнтізбелік отыз күннен кешіктірмей қарауға тиіс.

Прокурор ұсынысты қарау кезінде қатысуға құқылы. Ұсынымды қарау уақыты мен орны туралы прокурорды Мемлекеттік орган немесе лауазымды адам ұсынымды қарау күніне дейін күнтізбелік үш күннен кешіктірмей хабардар етуге тиіс.

Ұсынысты қарау нәтижелері және қабылданған шаралар туралы ұсыныс қаралған күннен бастап үш жұмыс күні ішінде прокуратураға хабарланады.

Прокурор заңды күшіне енбеген сот актілерін қайта қарау туралы *апелляциялық өтініш* жасауға құқылы .

2 бөлім. Уәкілетті мемлекеттік органдар прокурордың тиісті қаулысын алғаннан кейін оны орындауға дереу шаралар қолдануға міндетті. Лауазымды адамдар, азаматтар прокуратура органдарына айғақтар беру үшін келуден бас тартқан жағдайда прокурор мұндай адамды жиырма төрт сағаттың ішінде ішкі істер органдары орындайтын прокуратура органдарына жеткізу (алып келу) туралы қаулы шығаруға құқылы. Азаматтардың не лауазымды адамдардың прокурорға келуден жалтарғаны үшін ӘҚБтК-нің 665-бабы бойынша әкімшілік жауапкершілік көзделген.

761-бап. Іс жүргізу міндеттерін орындамағаны үшін жауапкершілік

1. Куәнің, маманның, сарапшының және аудармашының осы Кодекстің 754, 756, 757, 758-баптарында көзделген іс жүргізу міндеттерін орындамауы осы Кодекстің 658, 659, 661-баптарында белгіленген әкімшілік жауаптылыққа әкеп соғады.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көрсетілген іс-әрекеттер жасалған жағдайда, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі, іс бойынша қаулыға шағымды, апелляциялық өтінішті, прокурордың наразылығын қарау кезінде іс бойынша қаулыға шағымды, апелляциялық өтінішті, прокурордың наразылығын қарау хаттамаларында тиісті жазба жүргізіледі.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Бұл бапта куәнің, маманның, сарапшының және аудармашының ӘҚБтК нормаларында көзделген өздерінің іс жүргізу міндеттерін орындамағаны үшін жауаптылығы мәселелері қарастырылады. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуге қатысушы бола отырып, аталған адамдар іс жүргізу міндеттерін сөзсіз алады. Куәнің, маманның, сарапшының және аудармашының мұндай міндеттері ӘҚБтК-нің алдыңғы баптарында, атап айтқанда: 754-бабының 3-бөлігінде, 756-бабының 3-бөлігінде, 757-бабының 4-бөлігінде, 758-бабының 4-бөлігінде көрсетілген. Сонымен, осы тұлғалардың әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша іс жүргізудегі іс жүргізу міндеттерін жан-жақты қарастырайық.

Куәнің міндеттеріне мынадай әрекеттер кіреді:

- әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізуінде жатқан судьяның, органның (лауазымды адамның) шақыруы бойынша келу, іс бойынша өзіне мәлім болған барлық мәліметтерді шынайы хабарлауға және қойылған сұрақтарға жауап беруге;

- тиісті хаттамада оның айғақтарын енгізудің дұрыстығын өз қолымен куәландыруға.

Әкімшілік іс жүргізуге қатысуға тартылған маман:

- әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуді жүзеге асыратын судьяның, органның (лауазымды адамның) шақыруы бойынша келуге;

- арнайы білімді, дағдыларды және ғылыми-техникалық құралдарды пайдалана отырып, іс жүргізу әрекеттеріне қатысу;

- өзі жасаған іс-әрекеттер жөнінде түсініктеме беру;

- көрсетілген әрекеттер фактісін, олардың мазмұны мен нәтижелерін өз қолымен куәландырады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізудегі сарапшының іс жүргізу міндеттері:

- әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізуінде жатқан судьяның, органның (лауазымды адамның) шақыруы бойынша келу;

- өзіне ұсынылған объектілерге жан-жақты, толық және объективті зерттеу жүргізу, оның алдына қойылған мәселелер бойынша негізделген жазбаша қорытынды беру;

- қорытынды беруден бас тартуға және қорытынды берудің мүмкін еместігі туралы дәлелді жазбаша хабарлама жасауға және оны сот сараптамасын тағайындаған органға (лауазымды адамға) жіберуге, егер оның алдына қойылған мәселелер оның арнайы білімдерінің шегінен шығатын болса не оған ұсынылған материалдар қорытынды беру үшін жарамсыз немесе жеткіліксіз болса және толықтырыла алмайтын болса, не ғылым мен сараптама тәжірибесінің жай-күйі қойылған сұрақтарға жауап беруге мүмкіндік бермейтін болса;

- жүргізілген зерттеуге және осы қорытындыға байланысты мәселелер бойынша айғақтар беру;

- зерттелетін объектілердің сақталуын қамтамасыз ету;

- сараптама жүргізуге байланысты оған белгілі болған істің мән-жайлары туралы мәліметтерді және өзге де мәліметтерді жария етпеу болып табылады.

Аудармашы әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуге қатыса отырып:

- әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізуінде жатқан судьяның, органның (лауазымды адамның) шақыруы бойынша келуге және оған толық және дәл тапсырылған аударманы орындауға;

- тиісті хаттамада аударманың дұрыстығын өз қолымен куәландыруға міндетті.

Жоғарыда көрсетілген іс жүргізу міндеттерін орындамағаны үшін ӘҚБтК-нің мынадай баптарында куәнің, маманның, сарапшының және аудармашының әкімшілік жауаптылығы көзделген:

1) 658-бап "куәнің айғақ беруден бас тартуы немесе жалтаруы";

2) 659-бап "куәнің, жәбірленушінің көрінеу жалған айғақтары, сарапшының қорытындысы немесе қате аударма";

3) 661-бап "лауазымды адамның сараптама жүргізу туралы қаулыны немесе тапсырманы не маманды шақыру туралы талапты орындаудан бас тартуы немесе жалтаруы".

ӘҚБтК-нің бабында аталған барлық Санкциялар азаматтар мен лауазымды адамдарға әкімшілік айыппұл түрінде әкімшілік жаза қолдануды көздейді.

Куәгер, сарапшы және аудармашы әкімшілік жауапкершілігімен қатар өзінің іс жүргізу міндеттерін орындамағаны үшін қылмыстық жауапкершілікке тартылуы мүмкін. Мұндай жағдайларды толығырақ қарастырайық.

Егер куә көрінеу жалған жауап берсе не әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі сотта қарау барысында жауап беруден бас тартса, онда ол Қылмыстық кодекстің 420, 421-баптарына сәйкес қылмыстық жауаптылыққа жатады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі сотта қарауға көрінеу жалған қорытынды бергені үшін сарапшы Қылмыстық кодекстің 420-бабына сәйкес қылмыстық жауаптылықта болады.

Аудармашы, егер ол Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі сотта қарау барысында көрінеу жалған аударма жасаған болса, Қазақстан Республикасы ҚК 420-бабы бойынша қылмыстық жауаптылықта болады.

2 бөлім. Әкімшілік іс жүргізу барысында жоғарыда аталған адамдардың өздерінің іс жүргізу міндеттерін орындаудан жалтару фактілері анықталған, іс қарауға қатысушылардан шағымдар немесе апелляциялық өтініш, іс бойынша қаулыға прокурор наразылығы туындаған жағдайда тиісті жазба жасалады.

762-бап. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуге қатысу мүмкіндігін болдырмайтын мән-жайлар

1. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуге қорғаушы және өкіл ретінде қатысуға осы істі қозғауға негіз болған ережелердің сақталуын қадағалау мен бақылауды жүзеге асыратын мемлекеттік органдардың қызметкерлері болып табылатын немесе егер олар бұрын осы іс бойынша іс жүргізуге өзге қатысушылар ретінде әрекет етсе, адамдар жіберілмейді.

2. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуге қатысуға сот отырысының хатшысы, сот приставы, сарапшы және аудармашы әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарауға қатыса алмайды, егер: олар әкімшілік жауаптылыққа тартылатын адаммен, жәбірленушімен, олардың өкілдерімен, қорғаушымен, өкілімен, прокурормен, судьямен, осы іс жүргізуінде жатқан лауазымды адаммен туыстық қатынастарда тұрса не олар бұрын осы іс бойынша іс жүргізуге өзге де қатысушылар ретінде қатысса; сондай-ақ осы тұлғаларды осы іске тікелей немесе жанама мүдделі деп санаудың өзге де негіздері бар.

3. Адамның іске сарапшы ретінде алдыңғы қатысуы оның қатысуымен жүргізілген сараптамадан кейін ол қайта тағайындалған жағдайларда оған сараптама жүргізуді тапсыруды болдырмайтын мән-жай болып табылады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғауға негіз болған ережелердің сақталуын қадағалау мен бақылауды жүзеге асыратын мемлекеттік органдардың

қызметкерлері болып табылатын адамдар әкімшілік жауаптылыққа тартылатын адамның қорғаушылары, сондай-ақ әкімшілік процесте жәбірленушінің өкілдері бола алмайды.

Қазақстан Республикасының 2015 жылғы 29 қазандағы Кәсіпкерлік кодексінің 87-бабының 1-тармағына сәйкес бақылау және қадағалау органдары мемлекеттік органдар, олардың ведомстволары мен аумақтық бөлімшелері, сондай-ақ тексерілетін субъектілер қызметінің аталған Кодекстің 132-бабының 2-тармағына сәйкес Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген талаптарға сәйкестігі нысанасына байқау мен тексеруді жүзеге асыратын жергілікті атқарушы органдар болып табылады.

Бақылау және қадағалау органының тексерілетін субъектілер қызметінің Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген талаптарға сәйкестігі нысанасына тексеру және байқау жөніндегі қызметі мемлекеттік бақылау болып табылады, оны жүзеге асыру барысында және нәтижелері бойынша жедел ден қоймастан құқық шектеу сипатындағы шаралар қолданылуы мүмкін.

Мемлекеттік қадағалау-бұл бақылау және қадағалау органының қадағалау субъектілерінің Қазақстан Республикасы заңнамасының талаптарын сақтауын оны жүзеге асыру барысында жедел ден қою шараларын қолдану құқығымен тексеру, алдын алу және қадағалау жөніндегі қызметі, оның нәтижелері бойынша әкімшілік жазалар қолданылуы мүмкін.

Мемлекеттік органдардың уәкілетті лауазымды адамдарының жеке, заңды және лауазымды адамдардың құқықтарын шектейтін іс-әрекеттері құқық шектеу сипатындағы шаралар болып табылады.

Жедел ден қою шаралары ретінде тексеруді жүзеге асыру барысында және нәтижелері бойынша қолданылатын, қоғамдық қауіпті салдардың туындауын болдырмау мақсатында тексерілетін субъектілерге Қазақстан Республикасының заңдарында көзделген ықпал ету тәсілдері болып табылады.

Мемлекеттік бақылау мен қадағалаудың міндеті тексерілетін субъект өндіретін және өткізетін өнімнің, адамдардың өмірі мен денсаулығы үшін технологиялық процестердің қауіпсіздігін, олардың мүлкін қорғауды, қоршаған орта үшін қауіпсіздікті, экономикалық қауіпсіздікті қоса алғанда, Қазақстан Республикасының ұлттық қауіпсіздігін, алдау практикасының алдын алуды, табиғи және энергетикалық ресурстарды үнемдеуді, ұлттық өнімнің бәсекеге қабілеттілігін арттыруды және жеке және заңды тұлғалардың конституциялық құқықтарын, бостандықтары мен заңды мүдделерін қорғауды қамтамасыз ету болып табылады.

Айталық, жоғарыда көрсетілген Кодекстің, сондай-ақ Әқбтк-нің деп айтуға болады мемлекеттік бақылау және қадағалау органдары әкімшілік процесінде болып табылады және уәкілетті мемлекеттік органдар Кәсіпкерлік кодексіне сәйкес жүзеге асыруға Қазақстан Республикасының бақылау және қадағалау тексерілетін субъектілердің қызметіне, сондай-ақ 36-тарауына Әқбтк-нің әкімшілік құқық бұзушылық туралы

хаттамалар және қарауға, әкімшілік істі бұзуға байланысты тексерілетін субъектілердің белгіленген талаптарды.

Өзіне қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізіліп жатқан адамның қорғаушысы, сондай-ақ жәбірленушінің өкілі ретінде бұрын осы әкімшілік іс бойынша іс жүргізуге әкімшілік іс жүргізуге басқа қатысушылар ретінде қатысқан адамдар тартыла алмайды.

Түсіндірілетін баптың 2-бөлігі сот отырысы хатшысының, сот приставының, сарапшының және аудармашының әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуге қатысуына қатысты құқықтық шектеулерді қамтиды. Аталған адамдар мынадай жағдайларда Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуге қатысуға жіберілмейді:

1) егер олардың құзыретті еместігі анықталса;

2) егер олар әкімшілік жауаптылыққа тартылатын адаммен, жәбірленушімен, олардың өкілдерімен, қорғаушымен, өкілімен, прокурормен, судьямен, осы іс жүргізуінде жатқан лауазымды адаммен туыстық қатынастарда тұрса;

3) егер олар бұрын осы іс бойынша іс жүргізуге өзге қатысушылар ретінде әрекет етсе, сол сияқты егер осы тұлғаларды осы іске тікелей немесе жанама мүдделі деп есептеуге негіз болса, осы іс бойынша іс жүргізуге қатысушылар болып табылады.

Біліксіздік ұғымы қызметкердің іскерлігі, білімі, дағдылары мен басқа да маңызды қасиеттерінің, оның атқаратын лауазымы не оның мәртебесі талаптарына толық немесе ішінара сәйкес келмейтіндігін білдіреді. Сарапшының және аудармашының біліксіз болуы іс бойынша қаулы шығаруға теріс әсер етуі және судьяның не лауазымды адамның заңсыз шешім қабылдауына ықпал етуі мүмкін.

Туысқандары мен жақын туыстарының ұғымдары "Неке (ерлі-зайыптылық) және отбасы туралы" Қазақстан Республикасының 2011 жылғы 26 желтоқсандағы № 518-IV кодексінде баяндалған. Осы Кодекстің 1-бабына сәйкес, туыстық байланыста болатын, ата-бабалары мен әжелеріне дейін ортақ адамдар туыстар деп түсініледі. Адамның жақын туыстары оның ата-анасы, балалары, бала асырап алушылар, асырап алынғандар, ата-анасы бір және ата-анасы бөлек аға-інілері мен апа-сіңлілері, атасы, әжесі, немерелері болып табылады.

3 бөлім. Егер сарапшы бұрын Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуге қатысса, оларға сараптамалық зерттеу жүргізілсе және сараптамалық қорытынды шығарылса, бірақ қандай да бір жағдайларға байланысты қайта сараптама жүргізу талап етілсе, онда оның осы әкімшілік істі қарауға қайтадан қатысуына жол берілмейді. Мұндай жағдайда сараптама жүргізуді сот, лауазымды адам кейіннен әкімшілік іс жүргізуге осындай ретінде қатысуға тартылатын басқа сарапшыға тапсыруға тиіс.

763-бап. Іс бойынша іс жүргізуге қатысуға жол берілмейтін адамдарға қарсылық білдіру

1. Осы Кодекстің 762-бабында көзделген қорғаушының, өкілдің, прокурордың, сарапшының және аудармашының әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізуге қатысу мүмкіндігін болдырмайтын мән-жайлар болған кезде аталған адамдар бас тартылуға жатады.

2. Өздігінен бас тарту немесе қарсылық білдіру туралы арыз әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізуінде жатқан судьяға, органға (лауазымды адамға) беріледі.

3. Өздігінен бас тарту немесе қарсылық білдіру туралы өтініш өтініш берілген күннен бастап үш тәулік ішінде қаралады.

4. Өздігінен бас тарту не қарсылық білдіру туралы арызды қарап, судья, орган (лауазымды адам) арызды қанағаттандыру туралы не оны қанағаттандырудан бас тарту туралы ұйғарым шығарады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Түсініктеме берілген бап Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуге қатысушы кейбір адамдарға қарсылық білдіру бастамасын жүктейді. ӘҚБтК-нің 762-бабында көрсетілген әкімшілік іс жүргізуге қатысу мүмкіндігін болдырмайтын мән-жайлар болған кезде прокурор, сарапшы, аудармашы, жәбірленушінің өкілі, әкімшілік жауаптылыққа тартылатын адамның қорғаушысы міндетті түрде қарсылық білдірілуге тиіс. Қарсылық білдіру деп әкімшілік іс жүргізуге қатысушыларды істің нәтижесіне жеке мүдделілігі (тікелей не жанама) болған жағдайда не егер олардың бейтараптығына күмән туғызатын өзге де мән-жайлар болған жағдайда жүзеге асырылатын істі қарауға қатысудан шеттету түсініледі.

2 бөлім. Қарсылық білдіру туралы мәселе іс жүргізуінде жатқан судьяға, органға (лауазымды адамға) берілген өтініш негізінде ғана туындауы мүмкін. Алайда, бұл бапта іс жүргізуінде жатқан лауазымды адамдардың жоғарыда аталған адамдарға қарсылық білдіру туралы мәселені өзі бастамашылық ету мүмкіндігі ескертілмейді.

Алайда, ӘҚБтК-нің 762-бабының мазмұнын негізге ала отырып, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуге қатысу мүмкіндігін болдырмайтын мән-жайларды анықтау іс жүргізуге қатысушы адамдардың бастамашылығына ғана байланысты болмайды деп ұйғаруға болады. Қарсылық білдіру бастамасының құқығына әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізуінде жатқан судья не орган (лауазымды адам) да ие болуға тиіс.

Бас тарту институты бүкіл мәтінде ӘҚБтК нормалары бойынша бытырап, шашыраңқы екенін атап өткен жөн. Мысалы, процестік әрекеттерін жүзеге асыратын, іс бойынша іс жүргізуді жүзеге асыруға құқығы жоқ адамға қарсылық білдіру негіздері ӘҚБтК-нің 814-815-баптарында бекітілген.

Процестік әрекетке қатысатын, қарсылық білдірілуге жататын адамдарға қарсылық білдіру негіздері ӘҚБтК-нің 762-763-баптарында бекітілген. Сарапшыдан бас тарту ӘҚБтК-нің 772-бабында және т.б. бекітілген.

3 бөлім. Түсініктеме берілген бапта судьяның не лауазымды адамның іс жүргізуге қатысушының өздігінен бас тарту туралы өтінішін қарау мерзімі белгіленген. Бұл мерзім үш тәулікті қамтиды, содан кейін судья, әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарайтын орган адамға қарсылық білдіруді қанағаттандыруға не одан бас тартуға тиіс.

4 бөлім. Қарсылық білдіру немесе өздігінен бас тарту туралы мәселені тиісті арыздардың негізінде Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізуінде жатқан судья, орган (лауазымды адам) шешеді, оларды қарау нәтижесі бойынша арызды қанағаттандыру не оны қанағаттандырудан бас тарту туралы ұйғарым шығарылады.

Практика проблемаларының бірі "қарсылық білдіру" деп аталады, яғни қарсылық білдіру туралы мәселені қарайтын адамға қарсылық білдіру жағдайлары. Бұл ретте қарсылық білдіру туралы мұндай өтінішхаттардың саны бір емес, бірнеше болуы мүмкін. Бұл мәселе бойынша сот практикасы алуан түрлі болғанына қарамастан, іс жүзінде құқықты теріс пайдалану деп айтуға болады. Бұл тиісті адамдар үшін көрсетілген құқықты заңнамалық шектеудің болмауына байланысты.

764-бап. Жәбірленушіге, куәға, сарапшыға, маманға, аудармашыға немесе куәгерге шығындарды өтеу

1. *Жәбірленушіге, куәға, сарапшыға, маманға, аудармашыға және куәгерге олардың әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізуінде жатқан сотқа, органға (лауазымды адамға) келуіне байланысты шеккен шығындары, оның ішінде аталған адамдардың тұрғылықты жерінен немесе болған жерінен іс жүргізу орнына дейін және кері жол жүру құны, ал бұл басқа жерде болуына байланысты болған жағдайларда-тұрғын жайды жалдау құны, сондай – ақ тәуліктік құны азаматтық іс жүргізу заңнамасында белгіленген тәртіппен өтеледі.*

2. *Жәбірленуші, куә, сарапшы, маман, аудармашы және куәгер ретінде шақырылатын адамның іс жүргізуінде және қарауында әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жатқан сотқа, органға (лауазымды адамға) келуіне байланысты олардың болмаған уақытында жұмыс орны бойынша орташа табысы белгіленген тәртіппен сақталады.*

3. *Сарапшының, маманның және аудармашының еңбегі заңнамада белгіленген тәртіппен төленеді.*

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Жәбірленушінің, куәнің, маманның, сарапшының, аудармашының және куәгердің әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуге қатысуы объективті ақиқатты анықтаудың және іс бойынша әділ қаулы шығарудың маңызды шарты болып табылады. Осыған орай мемлекет бірқатар жағдайларда Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізуінде жатқан сотқа, органға (лауазымды адамға) келуді қамтамасыз етуге байланысты шығыстарды өзіне алады.

Жоғарыда көрсетілген әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуге қатысушыларға шығындарды өтеу тәртібі Қазақстан Республикасының Азаматтық іс жүргізу кодексінің "сот шығыстары" 8-тарауының нормаларымен белгіленген.

Сот шығындары мемлекеттік баждан және іс бойынша іс жүргізуге байланысты шығындардан тұрады. Мемлекеттік бажды төлеу тәртібі мен мөлшері Қазақстан Республикасының салық кодексімен айқындалады.

Іс бойынша іс жүргізуге байланысты шығындарға:

- куәларға, сарапшыларға және мамандарға төлеуге жататын сомалар;
- орнында тексеру жүргізуге байланысты шығыстар;
- заттай дәлелдемелерді сақтауға байланысты шығыстар;
- жауапкерді және (немесе) баланы іздестіру бойынша шығыстар;
- іс бойынша жариялауға және жариялауға байланысты шығыстар;
- тараптарды және іске қатысушы басқа да адамдарды сотқа хабарлау және шақыру жөніндегі шығыстар;
- сотқа келуіне байланысты тараптар мен үшінші тұлғалардың жол жүруі және тұрғын үй-жайларды жалдау бойынша шығыстар;
- өкілдің көмегіне ақы төлеу бойынша шығыстар;
- сот өтеуге тиіс деп таныған басқа да шығыстар, оның ішінде тараптар сотқа кейіннен жүгінген кезде дауды міндетті сотқа дейін реттеу рәсімдерінде шеккен шығыстар.

Әкімшілік істі қарау нәтижесінде шығарылған қаулыда іс бойынша шығындар туралы қабылданған шешім көрсетілуге тиіс. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша шығындардың мөлшері шығындарға жатқызылған шығындардың болуы мен мөлшерін растайтын іске қоса берілген құжаттардың негізінде айқындалуға тиіс.

2 бөлім. Куәларға, сарапшыларға, мамандарға, аудармашыларға және куәгерлерге сотқа келуіне байланысты өздері шеккен жол жүру, үй-жайды жалдау жөніндегі шығыстар өтеледі және іссапарға жіберілетін адамдар үшін белгіленген мөлшерде тәуліктік ақы төленеді.

Сотқа куә ретінде шақырылатын жұмыс істейтін адамдардың сотқа келуіне байланысты олардың болмаған уақытында жұмыс орны бойынша орташа жалақысы сақталады. Еңбек қатынастарында тұрмайтын куәлар оларды әдеттегі сабақтардан аластатқаны үшін нақты уақыт шығындарын ескере отырып және заңда белгіленген айлық жалақының ең төменгі мөлшерін негізге ала отырып өтемақы алады.

3 бөлім. Сарапшы мен маманға, сондай-ақ оларға тиесілі химиялық реактивтер мен тапсырылған жұмысты орындау кезінде жұмсалған басқа да шығыс материалдарының құны, сондай-ақ олардың жұмысты орындау үшін жабдықты пайдаланғаны, коммуналдық қызметтер және машина уақытын пайдаланғаны үшін төлеген ақысы өтеледі.

Сарапшылар мен мамандар, егер бұл жұмыс олардың қызметтік міндеттерінің шеңберіне кірмейтін болса, соттың тапсырмасы бойынша атқарған жұмысы үшін сыйақы алады. Сыйақы мөлшерін тараптардың келісімі бойынша сот айқындайды. Сот сараптамасы органдарының сараптама жүргізуіне ақы төлеу Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес жүзеге асырылады.

Куәларға, сарапшыларға, мамандарға сомаларды төлеуді, сондай-ақ сот сараптамасы органдарының сараптама жүргізуіне ақы төлеуді тиісті өтініш берген Тарап жүргізеді. Егер көрсетілген өтінішті екі тарап мәлімдесе не куәні шақырса, сараптама тағайындау, маманды тарту соттың бастамасы бойынша жүргізіледі, талап етілетін соманы Тараптар тең бөліктерде төлейді.

Сарапшылар мен мамандарға соттың тапсырмасы бойынша орындаған жұмысы үшін төлеуге жататын сомаларды, егер бұл жұмыс олардың қызметтік міндеттерінің шеңберіне кірмейтін болса, тиісті өтініш берген Тарап сот депозитіне алдын ала енгізеді. Сыйақы мөлшерін тараптардың келісімі бойынша сот айқындайды.

Бір немесе екі тарап шығындарды төлеуден босатылған жағдайда сарапшылар мен мамандарға тиесілі сомаларды төлеу республикалық бюджет есебінен жүргізіледі.

39-тарау. ДӘЛЕЛДЕМЕЛЕР ЖӘНЕ ДӘЛЕЛДЕУ

765-бап. Дәлелдемелер

1. Заңды түрде алынған нақты деректер Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша дәлелдемелер болып табылады, олардың негізінде осы Кодексте белгіленген тәртіппен әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізуінде жатқан судья немесе орган (лауазымды адам) әкімшілік құқық бұзушылық құрамының барлық белгілері бар әрекеттің болуын немесе болмауын, өзіне қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізіліп жатқан адамның осы әрекетті жасауы немесе жасамауын, осы адамның кінәлілігін не кінәсіздігін, сондай-ақ өзге де жағдайлар, істі дұрыс шешу үшін маңызы бар.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көрсетілген нақты деректер: әкімшілік жауаптылыққа тартылатын адамның түсініктемесімен; жәбірленушінің, куәлардың айғақтарымен; сарапшының, маманның қорытындыларымен және айғақтарымен; заттай дәлелдемелермен; өзге де құжаттармен; әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамалармен және осы Кодексте көзделген іс жүргізу әрекеттерінің хаттамаларымен белгіленеді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы материалдарды дәлелдемелер ретінде қарау кезінде ғылыми-техникалық құралдарды пайдалану кезінде алынған деректер пайдаланылуы мүмкін.

3. Іс жүзіндегі деректер, егер олар осы Кодекстің талаптарын бұза отырып алынса, іс жүргізуге қатысушылардың заңмен кепілдік берілген құқықтарынан айыру немесе қысу жолымен немесе процестің өзге де ережелерін бұзу арқылы алынған іс жүзіндегі деректердің дұрыстығына, оның ішінде іс жүзіндегі деректердің дұрыстығына әсер

еткен немесе ықпал етуі мүмкін болса, дәлелдемелер ретінде жол берілмейді деп танылуға тиіс:

1) күш қолданып, қорқыту, алдау, сол сияқты өзге де заңсыз іс-әрекеттер;

2) процеске қатысушы адамның түсінбеуі, оған толық емес немесе дұрыс түсіндірілмеуі салдарынан туындаған өз құқықтары мен міндеттеріне қатысты жаңылыстыруын пайдалана отырып;

3) осы іс бойынша іс жүргізуді жүзеге асыруға құқығы жоқ адамның іс жүргізу әрекетін жүргізуіне байланысты;

4) іс жүргізу әрекетіне қарсылық білдіруге жататын адамның қатысуына байланысты;

5) іс жүргізу әрекетін жүргізу тәртібін бұза отырып;

6) белгісіз көзден;

7) дәлелдеу барысында қазіргі заманғы ғылыми білімге қайшы келетін әдістерді қолдана отырып жүзеге асырылады.

4. Іс жүзіндегі деректерді дәлелдемелер ретінде пайдалануға жол бермеуді әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуді жүргізуші судья немесе орган (лауазымды адам) өз бастамасы бойынша немесе процеске қатысушылардың өтініші бойынша белгілейді.

5. Заңды бұза отырып алынған дәлелдемелер заңды күші жоқ деп танылады және іс бойынша шешімнің негізіне жатқызылмайды, сондай-ақ іс бойынша кез келген мән-жайды дәлелдеу кезінде пайдаланылмайды, бұған тиісті бұзушылықтар мен оларға жол берген адамдардың кінәлілігі фактісі қосылмайды.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Заңды түрде алынған нақты деректер Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодексте белгіленген тәртіппен әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізуінде жатқан судья немесе орган (лауазымды адам) әкімшілік құқық бұзушылық құрамының барлық белгілері бар әрекеттің болуын немесе болмауын, өзіне қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізіліп жатқан адамның осы әрекетті жасауы немесе жасамауы, осы адамның кінәлі не кінәсіздігін анықтайды., сондай-ақ істі дұрыс шешу үшін маңызы бар өзге де мән-жайлар.

Әкімшілік істі бір сатыдан (кезеңнен) екінші сатыға, сатылардың ішінде ілгерілету, іс бойынша процестік шешімдер қабылдау, процестік әрекеттерді жүргізу дәлелдемелердің (нақты деректердің) негізінде ғана мүмкін болады.

Іс бойынша қаулы болжамдарға негізделі алмайды және қарау барысында жеке тұлғаның әкімшілік құқық бұзушылық жасаудағы кінәлілігі (мысалы) сот тергеп-тексерген дәлелдемелер жиынтығымен расталған жағдайда ғана шығарылады.

Баптың 1-бөлігінде "нақты деректер" дәлелдемелер болып табылады делінген. "Нақты деректер" ұғымы осы мәнмәтінде, мәліметтер (ақпарат) ұғымына тең. Мұндай жинақтап қорыту кең мағынада ғана орынды. Алайда, көп жағдайда құқық

қолданушылардың әкімшілік практикасы бұл санаттарда уәкілетті органдардың (лауазымды адамдардың) және соттардың хаттамаларында да, қаулыларында да айырмашылық жасамайды. Практикада бұл "нақты деректер" өзіне қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізіліп жатқан адамның түсініктемесінен, жәбірленушінің, куәнің айғақтарынан, сараптама қорытындыларынан, оқиға болған жерді, заттарды тексеріп қарау, заттай дәлелдемелерді, құжаттарды зерделеу кезінде және т.б. белгілі болады.

Кез келген "нақты деректер" егер олар болған оқиғаға байланысты болса, егер олардың негізінде істі дұрыс шешу үшін маңызы бар қандай да бір мән-жайды анықтауға болатын болса, іс бойынша дәлел бола алады.

Заң шығарушы нақты деректерді дәлелдемелермен танудың міндетті шарты – оларды заңды түрде алу деп белгілеген.

Дәлелдер теориясында "дәлелдеме көзі" ұғымы қолданылады. "Нақты деректерді" алу көздері өзіне қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізіліп жатқан адам, жәбірленуші, куә, маман, сарапшы болып табылады.

"Нақты деректерді" алудың әрбір көзіне қатысты заң оларды жинау тәртібін белгілейді (сұрау, қарау, сараптама және т.б.).

Заңды түрде алынған нақты деректер негізінде Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізуінде жатқан судья немесе орган (лауазымды адам) істі дұрыс шешу үшін маңызы бар мән-жайларды анықтайды.

Заң шығарушы ЭҚБТК-нің 766-бабында әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша дәлелдеуге жататын мән-жайлар бекітілген.

Жазылғандардың негізінде әкімшілік процестегі дәлелдемелер мынадай белгілермен сипатталады деп санаймыз:

- 1) дәлелдемелер – бұл ізделетін фактілерге байланысты нақты деректер;
- 2) дәлелдемелер – заңда көзделген көздерден белгілі бір процестік нысанды сақтай отырып, уәкілетті орган (лауазымды адам), сот алған нақты деректер.

Теориялық тұрғыдан, дәлелдемелер бірнеше негіздер бойынша жіктелуі мүмкін:

- 1) деректер туралы мәліметтер алынған дерек бойынша;
- 2) дәлелдемелерді қалыптастыру (қалыптастыру) тәсілі бойынша;
- 3) дәлелдеме мен іздестірілетін факт арасындағы байланыс сипаты бойынша.

Сот фактілер туралы мәліметтер алатын дерек көзі бойынша дәлелдемелер жеке (тараптардың және істің нәтижесіне заңды мүдделі басқа да адамдардың түсініктемелері, куәлардың айғақтары, сарапшылардың қорытындылары) және пәндік (жазбаша және заттай дәлелдемелер, аудио және бейнежазбалар) болып бөлінеді.

Қалыптастыру (құру) тәсілі бойынша дәлелдемелер бастапқы және туынды болып бөлінеді. Егер фактілер туралы мәліметтер түпнұсқадан алынған болса, дәлелдеме бастапқы болып саналады. Бастапқы дәлелдемелер үшін өзі мен ол туралы куәландыратын факт арасында аралық буын жоқ (басқа дәлелдер жоқ) тән. Бұл

дәлелдеме дәлелдеуге жататын фактінің тікелей әсерінен жасалады. Туынды деп басқа дәлелдеменің мазмұнын жаңғыртатын дәлел. Бұл "екінші қолдан" алынған фактілер туралы мәліметтер. Мұндай дәлелдемелердің мысалы басқа адамнан факт туралы білген куәнің айғақтары болуы мүмкін.

Дәлелдеме мен іздестірілетін факт арасындағы байланыс сипаты бойынша тікелей және жанама болып бөлінеді. Тікелей дәлелдер бір жақты байланысты іздейтін фактімен байланысты болып табылады, бұл іздеу фактісі туралы тек бір ғана қорытынды жасауға мүмкіндік береді. Жанама дәлел көп таңбалы байланыспен іздестірілетін фактімен байланысты, нәтижесінде ізденушілік факт туралы әртүрлі қорытындылар жасауға мүмкіндік пайда болады.

Қару болған немесе құқық бұзушылық іздерін өзінде сақтаған немесе құқыққа қарсы іс-әрекеттер объектілері болған заттар, сондай-ақ құқыққа қарсы жолмен табылған заттар немесе өзге де құндылықтар, әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі дұрыс шешу үшін маңызы бар басқа да заттар заттай дәлелдемелер деп танылады (ӘҚБтК-нің 777-бабы).

Егер ұйымдар, лауазымды адамдар және жеке тұлғалар баяндаған немесе куәландырған мәліметтер әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс үшін маңызы болса, құжаттар іс бойынша дәлелдемелер деп танылады (ӘҚБтК-нің 779-бабы).

Дәлелдемелерді өзіне қатысты әкімшілік процесс жүргізіліп жатқан адам, жәбірленуші, кез келген жеке және заңды тұлға және олардың өкілдері ұсына алады.

Адамның дәлелдемелерді жинау және кінәлілігін дәлелдеу әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша іс жүргізуді жүзеге асыратын органдардың айрықша құқығы болып табылады.

Егер ұйымдар, лауазымды адамдар және жеке тұлғалар баяндаған немесе куәландырған мәліметтердің әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс үшін маңызы болса, құжаттар іс бойынша дәлелдемелер деп танылады. (ӘҚБтК-нің 779-бабы). Бұл тұрғыда құжаттар дербес дәлелдемелер де, заттай дәлелдемелер де болуы мүмкін (ӘҚБтК-нің 777-бабы).

Дәлелдемелерді өзіне қатысты әкімшілік процесс жүргізіліп жатқан адам, жәбірленуші, кез келген жеке және заңды тұлға және олардың өкілдері ұсына алады.

Дәлелдемелерді жинау және адамның кінәлілігін дәлелдеу әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша іс жүргізуді жүзеге асыратын, әкімшілік құқықтың негізгі, декларацияланбайтын қағидаты ретінде жариялылыққа сүйенетін органдардың айрықша құқығы болып табылады.

ӘҚБтК-нің 765-бабының 2-бөлімі дәлелдемелік ақпарат көздерінің шеңберін, оны алудың бастапқы нысандарын нақты белгілейді. Оларға: әкімшілік жауаптылыққа тартылатын адамның түсініктемелері; жәбірленушінің, куәлардың айғақтары;

сарапшының, маманның қорытындылары мен айғақтары; заттай дәлелдемелер; өзге де құжаттар; әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамалар, іс жүргізу әрекеттерінің хаттамалары) жатады.

Заңда көзделмеген көздерден нақты деректер алынған жағдайда, олар әкімшілік іс жүргізуде дәлелдемелер ретінде таныла алмайды.

Әкімшілік іс жүргізу процесінде алынған әрбір дәлелдеме қатыстылығы, жол берілуі, дұрыстығы тұрғысынан, ал барлық жиналған дәлелдемелер олардың жиынтығында – олардың әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша шешім қабылдау үшін жеткіліктілігі тұрғысынан бағалануға жатады.

Әкімшілік процестегі дәлелдер ӘҚБтК-нің 784-бабына сәйкес бағаланады. Бұл төрт өлшемшарт сот дәлелдемелері теориясы тұрғысынан базалық және іргелі болып табылады. Олардың маңыздылығын асыра бағалау қиын.

"Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша соттың қаулысы туралы" Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2018 жылғы 20 сәуірдегі № 5 нормативтік қаулысы оның мазмұны қатыстылығы, жол берілетіндігі және анықтығы туралы заң талаптарын қанағаттандыратын дәлелдемелермен қаншалықты дәрежеде тығыз байланысты болуымен қаулының негізділігін айқындайды.

Осы іс үшін маңызы бар мән-жайлар белгіленетін дәлелдемелер әкімшілік құқық бұзушылық туралы іске қатысты деп танылады. Дәлелдеуге жататын мән-жайларды анықтауға немесе жоққа шығаруға қабілетсіз дәлелдемелер іске қатысты болып табылмайды.

ӘҚБтК-де белгіленген тәртіппен және заңда көзделген көздерден алынған дәлелдемелер жол беріледі деп танылады.

3 бөлім. Егер дәлелдеме азаматтың конституциялық құқықтары мен бостандықтарын немесе әкімшілік процеске қатысушылардың құқықтарын айыруға немесе шектеуге немесе әкімшілік процестің өзге де ережелерін бұзуға байланысты ӘҚБтК талаптарын бұза отырып алынған болса, жарамсыз деп танылады.

Әкімшілік іс жүргізуге қатысушының құқықтарынан айыру әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізуінде жатқан судьяның немесе органның (лауазымды адамның) заңда көзделген және процеске қатысушының мемлекет кепілдік берген құқықтарын іске асырудың мүмкін еместігі жағдайларын жасаудан көрінетін әрекетін (әрекетсіздігін) білдіреді. Мысалы, заң көмегіне құқық қорғаушының (адвокаттың) іс жүргізуге қатысуын білдіреді, алайда судья немесе орган (лауазымды адам) процеске қатысушының қорғаушыны шақырудағы өтінішхатынан негізсіз бас тартады.

Әкімшілік іс жүргізуге қатысушының құқықтарын шектеу әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізуінде жатқан судьяның немесе органның (лауазымды адамның) процеске қатысушы заңда көзделген және процеске қатысушының мемлекет кепілдік берген құқықтарын толық көлемде іске асыра алмайтын жағдайлар жасаудағы әрекетін (әрекетсіздігін) білдіреді. Мысалы, заң көмегіне құқықты іске асыру кезінде

судья немесе орган (лауазымды адам) процеске қатысушы мен оның қорғаушысы арасындағы сұхбатты уақытпен шектейді.

Заң шығарушы дәлелдемелерді жарамсыз деп тануға негіз береді.

Баптың 3-бөлігі 1) тармақшасының нормасы күш қолдану арқылы алынған нақты деректерді, қорқыту, алдау, сол сияқты өзге де заңсыз іс-әрекеттерді пайдалану мүмкіндігін жоққа шығарады.

ҚР Конституциясының 17-бабына сәйкес ешкім де азаптауға, зорлық-зомбылыққа, басқа да қатыгез немесе ар-намысты қорлайтын іс-әрекеттер мен жазалауға ұшырамауы тиіс.

Осылайша, егер нақты деректер күш қолданумен алынған болса, дәлел ретінде жол берілмейді, олар физикалық және психикалық болуы мүмкін: ұрып-соғу, қорлау, қол кісендерін, газқағарды пайдалану; әкімшілік процеске қатысушылардың және оның жақындарының құқықтары мен мүдделеріне зиян келтіруі мүмкін мәліметтерді байланыстыру, тарату.

Заңсыз әрекеттер ретінде қауіптер (қорқыту), алдау қарастырылады.

Қауіп жауап алынып отырған адамға немесе сарапшыға психикалық әсер етудің заңсыз тәсілі болып табылады. Оның ең көп таралған нысандары қамауға алу, туған-туысқандары мен жақындарын жауапкершілікке тарту, күш қолдану, неғұрлым қатаң жазаны көздейтін ӘҚБтК-нің бабы бойынша іс-әрекеттерді қайта дәрежелее болып табылады.

Алдау дегеніміз-бір нәрсе туралы жалған түсінік, яғни адастыруға кіріспе. Алдау екі нысанда көрсетілуі мүмкін: белсенді және пассивті. Белсенді алдау-адамға белгілі бір фактілер, оқиғалар туралы түсінік беретін жалған мәліметтерді хабарлау. Пассивті алдау-ақиқат туралы әдепсіздік, хабарлануы тиіс фактілер немесе жағдайлар туралы мәліметтерді хабарламау.

Басқа да заңсыз іс-әрекеттерге шантажды, гипнозды қолдану, жалған дәлелдемелерді пайдалану, істі тоқтатуға жалған уәде беру жатады. Өзге де заңсыз әрекеттерге жауап алынып отырған адамның күш қолдануын (қол кісендерін, газқағарды пайдалану; байланысу, ұрып-соғу, ұрып-соғу және т.б.), оған заңды негіздерсіз жауап алынып отырған адамды бас бостандығынан айыруды жатқызуға болады.

Шантаж-жауап алынып отырған адамды немесе сарапшыны қорқытудан тұратын психикалық мәжбүрлеу түрлерінің бірі. Мысалы, жауап алынып отырған адамды немесе сарапшыны масқаралайтын мәліметтерді жария ету қаупі, жариялануы жәбірленушінің мүдделеріне елеулі зиян келтіруі мүмкін өзге де мәліметтерді жария ету қаупі және т. б.

Аталған әрекеттерді жасау қылмыстық жазаланатын әрекеттің құрамын құрайды.

Баптың 3-тармағының 2) тармақшасының нормасы әкімшілік процеске қатысушының құқықтары мен міндеттерін түсіндірмеу, толық немесе дұрыс

түсіндірмеу жағдайларын болдырмауға бағытталған. Осыған байланысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізу кезінде іс жүргізуді жүзеге асыратын судья немесе орган ӘҚБтК-нің 803, 818, 829-10, 838-баптарына сәйкес іс бойынша қатысушы адамдардың құқықтары мен міндеттерін түсіндіруге міндетті. Бұл ретте берілген құқықтар мен міндеттердің жалпы мағынасын түсіндіру ғана емес, олардың нақты мазмұны мен оларды іске асыру тетігін ашу. Құқықтары мен міндеттерін түсіндіру кезінде судья немесе іс жүргізуді жүзеге асыратын орган процеске қатысушының өз құқықтары мен міндеттерінің мазмұнын түсінгенін анықтауға мүмкіндік беретін сұрақтар қоюға тиіс.

Баптың 3-бөлігі 3) тармақшасының нормасы іс жүргізу әрекеттерін жүргізу барысында алынған іс жүзіндегі деректерді оларды жүргізуге уәкілетті емес адамның пайдалану мүмкіндігін жоққа шығарады.

Қолданыстағы заңнама әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізу әрекеттерін жүргізуді Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға уәкілетті адамға жүктейді. Уәкілетті адамдардың тізбесі ӘҚБтК-нің 682, 684-735-баптарында белгіленген.

Іс жүргізу әрекеттерін жүзеге асыратын, іс жүргізуді жүзеге асыруға құқығы жоқ адамға қарсылық білдіру негіздері ӘҚБтК-нің 814-815-баптарында бекітілген.

Қарсылық білдіруге жататын іс жүргізу әрекетіне қатысушы адамдарды қарсылық білдіру негіздері ӘҚБтК-нің 762-763-баптарында бекітілген.

Баптың 3-бөлігі 5) тармақшасының нормасы неғұрлым кең тараған бұзушылықты реттейді: іс жүргізу әрекеттерін жүргізу рәсімдерінен ауытқуы. Бұл әрбір іс жүргізу әрекетінің мақсаты, міндеттері, басы, соңы, қатысушылар шеңбері, өндірістің белгілі бір реттілігі, ресімдеу тәртібі болуына байланысты.

Баптың 3-бөлімінің 6) тармақшасының ережесі белгісіз дереккөзден алынған нақты деректерді пайдалану мүмкіндігін жоққа шығарады, өйткені олардың түпнұсқалығын тексеру мүмкін емес. Мысалы, айғақтарды беруден бас тартқаны немесе куәнің, жәбірленушінің жалған айғақтарын бергені үшін және жалтарғаны үшін, сарапшының қорытындысы немесе ӘҚтК-нің 658 және 659-баптарында көзделген қате аударғаны үшін әкімшілік жауаптардың дұрыстығына кепілдік болып табылады.

Баптың 3-бөлігі 7) тармақшасының нормасы дәлелдеу барысында қазіргі заманғы ғылыми білімге қайшы келетін әдістерді қолдануды жоққа шығарады. ӘҚБтК дәлелдеу процесінде ғылыми-техникалық құралдарды пайдалануға рұқсат береді және егер олар заңда тікелей көзделген болса, ғылыми жағынан бай, іс бойынша іс жүргізудің тиімділігін қамтамасыз ететін болса, оларды рұқсат етілген деп таниды, қауіпсіз.

Сонымен қатар практика әкімшілік заңнаманың жекелеген нормаларына негізделген, нақты мән-жайлардың (іс материалдарының) дәлелдемелік күшін кемітетін басқа да ережелерді әзірледі. Мәселен, "Соттардың Қазақстан Республикасы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің Жалпы бөлігінің нормаларын қолдануының кейбір

мәселелері туралы" Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2016 жылғы 22 желтоқсандағы № 12 нормативтік қаулысының 2-тармағында Әкімшілік құқық бұзушылықтан адамның және азаматтың құқықтарын, бостандықтары мен заңды мүдделерін, қоғамдық тәртіп пен қауіпсіздікті қорғауды және ӘҚБТК-нің 6-бабының бірінші бөлігінде санамаланған басқа да міндеттерді жүзеге асыру, сондай-ақ оларды жасаудың алдын алу үшін әкімшілік құқық бұзушылық туралы заңнама әкімшілік жауаптылықтың негіздері мен қағидаттарын белгілейді, оларды бұзу сипаты мен маңыздылығына қарай іс бойынша болған іс жүргізуді жарамсыз деп тануға, осындай іс жүргізудің барысында шығарылған шешімдердің күшін жоюға не осы тұрғыда жиналған материалдарды дәлелдеу күші жоқ деп тануға әкеп соғады деп жазылған.

Дәлелдемелер, егер олар шындыққа сәйкес келсе, сенімді деп танылады. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс өз іс жүргізуінде жатқан сот, орган (лауазымды адам) қабылдайтын процесік шешімдердің негізіне тек анық дәлелдемелер ғана алынуы мүмкін. Бұл "Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша соттың қаулысы туралы" Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2018 жылғы 20 сәуірдегі № 5 нормативтік қаулысының 1-тармағында тікелей жазылған.

Олардың жиынтығы әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша дәлелдеуге жататын мән-жайларды анықтауға мүмкіндік беретін дәлелдемелер жеткілікті деп танылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша жиналған дәлелдемелер әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізуінде жатқан соттың, органның (лауазымды адамның) жан-жақты, толық және объективті тексеруіне жатады.

4 бөлім. Іс жүзіндегі деректерді дәлелдемелер ретінде пайдалануға жол бермеуді әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуді жүргізуші судья немесе орган (лауазымды адам) өз бастамасы бойынша немесе процеске қатысушылардың өтініші бойынша белгілейді.

Судьяның немесе органның (лауазымды адамның) бастамасы бойынша дәлелдемелерді өз бастамасы бойынша жол беруге болмайды деп тану ӘҚБТК-нің 784-бабына сәйкес дәлелдемелерді бағалау процесінде жүреді. Көрсетілген мән-жай тараптардың жарыспалылығы мен тең құқықтылығы туралы декларацияланбаған қағидатының әрекетін төмендетпейді, бірақ іс материалдарын объективті, толық және жан-жақты зерттеуге қызмет етеді.

Процеске қатысушылардың бастамасы бойынша өтініш мәлімделген жағдайда дәлелдемелерге жол берілмейтіндігін дәлелдеу ауыртпалығы бастамашыға жүктеледі. Өтініш істі сотта қарау барысында жазбаша немесе ауызша нысанда мәлімденеді. Жазбаша нысанда мәлімделген өтініш іске қоса тігіледі, ал ауызша - сот талқылауының хаттамасына енгізіледі. Өтініш бойынша шешім істі сотта қарау барысында қабылданады.

5 бөлім. Дәлелдемелерді заң нормаларын бұза отырып алу фактісі анықталған кезде дәлелдемелер заңды күші жоқ деп танылады және іс бойынша шешімнің негізіне жатқызылмайды, сондай-ақ іс бойынша кез келген мән-жайды дәлелдеу кезінде пайдаланылмайды. Аталған факті анықталған кезде судья жеке қаулы шығарады, ол қарау және шаралар қолдану үшін тиісті органға жіберіледі. Бұл тәсіл сот ісін жүргізудің барлық үш түрі үшін әмбебап болып табылады.

Заңның бұл нормасы Қазақстан Республикасының Конституциясында жарияланған адам мен азаматтың құқықтарын іске асырудың кепілі болып табылады: оның құқық субъектілігін тану құқығы, өз құқықтары мен бостандықтарын заңға қайшы келмейтін барлық тәсілдермен қорғау құқығы, өз құқықтары мен бостандықтарын сот арқылы қорғау құқығы (ҚР Конституциясының 13-бабы), заң мен сот алдында бәрі тең (ҚР Конституциясының 14-бабы), адамның қадір-қасиетіне қол сұғылмайды, ешкім де азаптауға, зорлық-зомбылыққа, басқа да қатыгез немесе адамның қадір-қасиетін қорлау немесе жазалау(ҚР Конституциясының 17-бабы).

Дәлелдемелерді заңды күші жоқ деп тану іс бойынша іс жүргізуді тоқтату, жасалған әрекеттің көлемін немесе біліктілігін өзгерту және т. б. түріндегі бірқатар құқықтық салдарларға әкеп соғады.

Алайда, аталған дәлелдемелер тиісті бұзушылықтар фактісі бойынша оларды жинау кезінде және оларға жол берген адамдардың кінәлілігі бойынша дәлелдемелер ретінде пайдаланылуы мүмкін. Әкімшілік іс жүргізу барысында дәлелдемелерді жинау кезінде бұзушылықтарға жол берген адамдар қолданыстағы заңнамаға сәйкес тәртіптік, әкімшілік, қылмыстық жауапкершілікке тартылады.

766-бап. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша дәлелдеуге жататын мән-жайлар

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша дәлелдеуге жатады:

1) оқиға және осы Кодексте көзделген әкімшілік құқық бұзушылық құрамының белгілері;

2) осы Кодексте әкімшілік жауаптылық көзделген құқыққа қарсы әрекет (әрекет не әрекетсіздік) жасаған адам;

3) жеке тұлғаның әкімшілік құқық бұзушылық жасағаны үшін кінәлілігі;

4) әкімшілік жауаптылықты жеңілдететін немесе ауырлататын мән-жайлар;

5) Әкімшілік құқық бұзушылықпен келтірілген залалдың сипаты мен мөлшері;

6) әкімшілік жауаптылықтан босатуға әкеп соғатын мән-жайлар;

7) Әкімшілік құқық бұзушылық жасауға ықпал еткен себептер мен жағдайларды, сондай-ақ істі дұрыс шешу үшін маңызы бар өзге де мән-жайларды қамтиды.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілетін бап Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарау кезінде анықтауға жататын, істі дұрыс шешу үшін қажетті және жеткілікті мән-жайларды айқындайды.

1-бөлім. Заң шығарушы белгілеген әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша дәлелдеуге жататын мән-жайлар жүйесі оларды шешудің қисынды реттілігімен баяндалған.

Әкімшілік жауаптылықты жүзеге асыру процесі: әкімшілік құқық бұзушылық жасалды ма, яғни әкімшілік жауаптылықтың нақты негізі - Әкімшілік құқық бұзушылық оқиғасының болуы немесе болмауы белгіленеді деген мәселені анықтаудан басталады. Әкімшілік құқық бұзушылық жасалды ма деген сұраққа жауап бере отырып, Әкімшілік құқық бұзушылық құрамының белгілерін анықтау қажет.

ҚР ӘҚБтК-нің 25-бабында көрсетілген әкімшілік құқық бұзушылық анықтамасынан келесі белгілерді бөліп көрсетуге болады.

1) заңсыз іс-әрекеттер (әрекетсіздігі). Заңға негізделмеген, қандай да бір қатынастарды реттейтін заңнама нормаларын бұзатын іс-әрекетті (әрекетсіздікті) құқыққа қайшы деп түсіну керек.

2) кінәлі әрекет (әрекетсіздік). Кінәлілік кінәнің болуын білдіреді. Кінә-құқық бұзушылық субъектісінің жасалатын іс-әрекетке және оның салдарларына пиғыл немесе абайсыздық нысанында саналы-ерікті қатынасы (ӘҚБтК 26,27-баптары).

3) құқық бұзушылық субъектісі. Әкімшілік құқық бұзушылық субъектісі - жеке немесе заңды тұлға (ӘҚБтК 28-бабы). Практикалық қызметте заңды тұлғаның әкімшілік құқық бұзушылық жасағаны үшін кінәлілігін анықтау қиын болып қалады. Осы мәселені шешу кезінде бірқатар жағдайларды ескеру қажет (заңға сәйкес заңды тұлғаның қызметі қаншалықты дұрыс ұйымдастырылған; әкімшілік жауаптылық көзделген өзіне жүктелген міндеттерді тиісінше орындау үшін қажетті шаралар қолданды ма; ол Әкімшілік құқық бұзушылықтың алдын алу және оның себептерін жою үшін талап етілетін күш-жігерді салды ма). Заңды тұлғаны әкімшілік жауапкершілікке тарту заңды тұлғаны басқару функцияларын жүзеге асыратын тұлғаны, ұйымдық-өкімдік немесе әкімшілік-шаруашылық функцияларды орындайтын заңды тұлғаның қызметкерін жауапкершілікке тарту арқылы жүзеге асырылады.

4) әрекеттің жазалануы жеке немесе заңды тұлғаның іс-әрекетін (әрекетсіздігін) жасағаны үшін заңмен әкімшілік жауаптылық белгіленгенін білдіреді.

Аталған белгілері бар әрекет Әкімшілік құқық бұзушылық құрамы болған кезде әкімшілік құқық бұзушылық деп танылуы мүмкін.

Әкімшілік құқық бұзушылықтың құрамы-бұл нақты әрекет Әкімшілік құқық бұзушылыққа айналатын белгілер жиынтығы.

Әкімшілік құқық бұзушылықтың құрамы мыналардан тұрады:

1) Әкімшілік құқық бұзушылық объектісі - бұл құқыққа қарсы әрекетпен зиян келтіретін әкімшілік жауапкершілік шараларымен қорғалатын қоғамдық қатынастар.

2) әкімшілік құқық бұзушылықтың объективті жағы - бұл осы құқық бұзушылықтың сыртқы көрінуін сипаттайтын белгілер жиынтығы.

3) әкімшілік құқық бұзушылық субъектісі-жеке немесе заңды тұлға.

4) Әкімшілік құқық бұзушылықтың субъективті жағы - бұл субъектінің құқыққа қарсы әрекетке немесе әрекетсіздікке және оның салдарларына психикалық қатынасы.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша анықтауға жататын екінші мән-жай құқыққа қарсы әрекет жасаған адаммен байланысты, ол дұрыс анықталуы тиіс (ҚР ӘҚБтК 28-бабы).

Құқық бұзушылықтың жалпы субъектілері - 16 жасқа толған кез келген есі дұрыс тұлғалар.

Құқық бұзушылықтың арнаулы субъектілері-лауазымды адамдар, кәмелетке толмағандар, көлік құралдарының жүргізушілері, әскери қызметшілер, арнаулы атақтары бар адамдар және өзге де адамдар.

Сондай-ақ, соңғысының әлеуметтік мәртебесін, оның лауазымды тұлға ретінде әкімшілік жауапқа тартылмайтынын; ол әскери қызметші немесе әкімшілік құқық бұзушылық жасағаны үшін тәртіптік жарғылардың күші қолданылатын адам болып табылмайтынын; ол Парламент депутаты, судья немесе Бас прокурор болып табылмайтынын анықтау қажет.

Бұл Парламент депутатының жеке басына қол сұғылмауына байланысты. Ол Қазақстан Республикасы Парламентінің тиісті Палатасының келісімінсіз күштеп әкелуге, сот тәртібімен қолданылатын әкімшілік жазалау шараларына ұшырамайды.

Судьяны Республика Жоғары Сот Кеңесінің қорытындысына негізделген Қазақстан Республикасы Президентінің келісімінсіз, ал Республика Жоғарғы Сотының Төрағасы мен судьяларына қатысты – Қазақстан Республикасы Парламенті Сенатының келісімінсіз қамауға алуға, күштеп әкелуге, сот тәртібімен қолданылатын әкімшілік жазалау шараларын қолдануға болмайды.

Судьяға қатысты судья республиканың Жоғары Сот Кеңесінің қорытындысына негізделген Қазақстан Республикасы Президентінің келісімінсіз қамауға алуға, күштеп әкелуге, сот тәртібімен қолданылатын әкімшілік жазалау шараларын қолдануға болмайды.

Дәлелдеуге жататын келесі жағдай жеке тұлғаның әкімшілік құқық бұзушылық жасағаны үшін кінәлілігі болып табылады. Адамның кінәлілігі әкімшілік құқық бұзушылықтың субъективті жағының негізгі белгісі болып табылады. Егер адамның іс-әрекеттерінде кінә анықталмаса, ал зиянды салдарлар мән-жайлар тоғысуының нәтижесі болып табылса, онда кінә жоқ, субъективті тарап жоқ, әкімшілік құқық бұзушылық жоқ және жауапкершілік болмауы мүмкін емес. Кінә психика жағдайының екі ықтимал түрін қамтиды: ойлау және абайсыз (ӘҚБК 26, 27-баптары). Мемлекет өзінің құқыққа қарсы мінез-құлқына қасақана немесе абайсызда қарауды ғана айыптайды, тек осы екі нысанда ғана кінә бар.

Бұдан әрі дәлелдеу мәніне жауапкершілікті жеңілдететін және ауырлататын мән-жайлар кіреді. Кодексте олар 56 және 57-баптарында тұжырымдалған. Бұл

мән-жайларды анықтау жауапкершілікті дараландыру, бап санкциясы шегінде жаза қолдану үшін міндетті.

Жеңілдететін мән-жайлар теріс қылық пен құқық бұзушының қоғамдық аз зияндылығын дәлелдейді, соңғысының жауапкершілік дәрежесін төмендетеді, жазаны жеңілдету үшін негіздер береді. Ауырлататын мән-жайлар теріс қылық пен құқық бұзушының қоғамдық зияндылығын күшейтеді, оның жауапкершілік дәрежесін арттырады.

Жауаптылықты жеңілдететін мән-жайлардың тізбесі шамамен белгіленгенін, яғни ашық күйінде қалатынын ескеру қажет. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарайтын Судья, орган (лауазымды адам) заңда көрсетілмеген мән-жайларды жеңілдетеді және жеңілдетеді деп тануы мүмкін. Әкімшілік құқық бұзушылық құрамына енгізілмеген мән-жайлар ғана ауырлататын жағдайларды есте сақтау қажет. Егер олар құқық бұзушылықтың саралау мән-жайлары ретінде құрамына кіретін болса, онда олар жауаптылықты ауырлататын мән-жайлар ретінде қаралмайды. Мысалы, ӘҚБтК-нің 608-бабының 4-бөлігі мас күйінде жүрген жүргізушілерді және т.б. қайталап жасаған көлік құралдарын басқару жауапкершілігін көздейді. Бұл жағдайда "қайталану" құқық бұзушылық құрамына объективті Тараптың элементі ретінде кіреді, демек, "қайталану" белгісі мұнда жауаптылықты ауырлататын мән-жай ретінде қаралмайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық жеке немесе заңды тұлғаға мүліктік залал келтірумен қатар жүруі мүмкін. Осындай залал 59-бабына қолданыстағы Кодекстің міндетті түрде өтеуге жатады. Мүліктік залалды өтеу азаматтық құқықтарды қорғау тәсілдерінің бірі болып табылады. Бірақ залал өтелуі үшін залал келтіру фактісі дәлелденуге, оның мөлшері белгіленуге, әкімшілік құқық бұзушылық пен мүліктік залал арасындағы себепті байланыс белгіленуге тиіс.

Әкімшілік құқық бұзушылықпен келтірілген залалдың мөлшерін белгілеу. Көптеген жағдайларда Әкімшілік құқық бұзушылық құрамы формальды болып табылады, оларда құқық бұзушының залал келтіруі сияқты белгі болмайды. Дегенмен, материалдық залал әкімшілік құқық бұзушылықтардың кейбір құрамының саралау белгісі болып табылады (мысалы: ӘҚБтК 615-бабының 2-бөлігі). Сондай-ақ, келтірілген залалдың мөлшері әкімшілік немесе қылмыстық жауапкершілікке әкеп соқтырады. Мысалы, аң аулау, балық аулау және балық қорларын қорғау ережелерін бұзу, жол қозғалысы ережелерін бұзу және т.б. келтірілген зиянға байланысты қылмыстық жазаланатын әрекет немесе әкімшілік құқық бұзушылық ретінде сараланады.

Әкімшілік құқық бұзушылық оқиғасы туралы және оны жасағаны үшін адамның жауапкершілігі туралы мәселені анықтай отырып, құзыретті адамдар әкімшілік жауаптылықтан босатуға әкеп соғатын мән-жайларды анықтауға тиіс (ӘҚБтК-нің 8-тарауы). Мұндай жағдайларға жатқызылады:

1) ескіру мерзімінің өтуі. Адамды әкімшілік жауаптылыққа тартудың ескіру мерзімі деп Әкімшілік құқық бұзушылық жасалған күннен немесе анықталған күннен бастап және тұлғаны әкімшілік жауаптылыққа тарту туралы қаулы заңды күшіне енген күнге дейінгі уақыт кезеңі түсініледі. Заң шығарушы адамды әкімшілік жауапкершілікке тартудың жалпы ескіру мерзімі-2 ай, алайда заң шығарушы неғұрлым ұзақ мерзімді есептеу жағдайларын қарастырады (ӘҚБТК-нің 62-бабы).

2) рақымшылық актісі (ӘҚБТК 63-бабы). Рақымшылық жасау-бұл Қазақстан Республикасының Парламенті іс-әрекетінің кері күші бар актіде белгіленген жеке белгіленбеген адамдар тобына қатысты қабылдайтын нормативтік құқықтық акт. Рақымшылық актісі шығарылған жағдайда мынадай құқықтық салдарлар туындайды:

а) әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуді бастауға болмайды (ӘҚБТК-нің 741-бабы);

б) Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша басталған іс жүргізу тоқтатылады (ӘҚБТК-нің 741-бабы);

в) әкімшілік жаза тағайындау туралы қаулыны орындау тоқтатылады (ӘҚБТК-нің 889-бабы).

3) тараптардың татуласуы. Заңның осы нормасына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер жәбірленушінің өтініші бойынша және әкімшілік құқық бұзушылықтардың белгілі бір құрамы бойынша тараптардың татуласуына байланысты қысқартылуға жатады: 73, 73-1, 73-2, 79 (бірінші бөлігінде) - баптар, 146, 185, 186, 220, 229 (ӘҚБТК-нің 64-бабы).

ӘҚБТК-нің 73, 73-1 немесе 73-2-баптарында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтарды алғаш рет жасаған адамдар үшін татуласу күтілетін салдарға әкелмеуі мүмкін, өйткені 64-баптың 1-1-бөлігі бұл мәселені соттың қарауына жатқызады.

Әкімшілік құқық бұзушылық жасауға ықпал ететін себептер мен жағдайларды анықтаудың маңызы зор. "Құқық бұзушылық профилактикасы туралы" Қазақстан Республикасының 2010 жылғы 29 сәуірдегі Заңының 23-бабына сәйкес құқық бұзушылық жасауға итермелейтін себептер мен жағдайларды жою туралы ұсыныс шығару құқық бұзушылық профилактикасы шараларының бірі болып табылады. Бұл әкімшілік құқық бұзушылық жасауға ықпал ететін себептер мен жағдайларды анықтай отырып, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізуді жүзеге асыратын құзыретті адамның осы теріс құбылыстарды жою және ұқсас құқық бұзушылықтардың қайталануының алдын алу жөнінде жедел шаралар қолдануға мүмкіндігі бар.

767-бап. Өзіне қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізіліп жатқан адамның түсініктемелері, жәбірленушінің және куәнің айғақтары

1. Өзіне қатысты іс жүргізіліп жатқан адамның түсініктемелері, жәбірленушінің және куәнің айғақтары аталған адамдар ауызша немесе жазбаша нысанда хабарлаған, іске қатысы бар мәліметтерді білдіреді.

Қажет болған жағдайда Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізу барысында ғылыми-техникалық құралдар бейнеконференцбайланыс режимінде пайдаланылуы мүмкін.

Бейнеконференцбайланыс құралдарын мұндай қолдану тәртібін осы Кодекстің талаптарын ескере отырып, соттардың қызметін ұйымдастырушылық және материалдық-техникалық қамтамасыз етуді жүзеге асыратын орган айқындайды.

2. Өзіне қатысты іс жүргізіліп жатқан адамның түсініктемелері, жәбірленушінің және куәнің айғақтары әкімшілік құқық бұзушылық туралы немесе іс бойынша іс жүргізуді қамтамасыз ету шараларын қолдану туралы хаттамада көрсетіледі, ал қажет болған жағдайда – сұрау хаттамасымен ресімделеді және іске қоса тігіледі.

3. Өзіне қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізіліп жатқан адамның түсініктемелері, куәлардың айғақтары әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамаға ол толық толтырылғаннан және аталған адамдарға олардың осы Кодексте көзделген құқықтары мен міндеттері түсіндірілгеннен кейін ғана енгізіледі.

4. Осы баптың үшінші бөлігінде көзделген талаптар сақталмаған кезде өзіне қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізіліп жатқан адамның түсініктемесі куәнің айғақтары дәлелдемелердің күші жоқ деп есептеледі және дәлелдемелер ретінде таныла алмайды.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Түсініктеме деп қандай да бір оқиғалар, әрекеттер, адамдар, заттар, жай – күй және т. б. жөнінде оның сұрақтарына жауап ретінде жеке тұлға немесе заңды тұлғаның өкілі Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізуінде жатқан лауазымды адамға хабарлайтын, іске қатысы бар мәліметтерді түсіну керек.

Өзіне қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізіліп жатқан адамның түсініктемелері, жәбірленушінің, куәнің айғақтары әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша дәлелдемелер болып табылады. Осы дәлелдемелер аталған адамдар хабарлаған іске қатысы бар мәліметтерді білдіреді.

Өзіне қатысты әкімшілік құқық бұзушылық бойынша іс жүргізіліп жатқан адам айғақтар беруге және қандай да бір жолмен беруге құқылы, бұл оның міндеті болып табылмайды. ҚР Конституциясының 77-бабының 7-тармағына сәйкес "ешкім өзіне, жұбайына (зайыбына) және шеңбері заңмен белгіленетін жақын туыстарына қарсы айғақ беруге міндетті емес". Сонымен қатар, оған қатысты әкімшілік құқық бұзушылық бойынша іс жүргізіліп жатқан адам айғақтар беруден бас тартқаны және көрінеу жалған айғақтар бергені үшін жауап бермейді. Әкімшілік процеске осы қатысушының айғақ беруден бас тартуы, сондай-ақ оның кінәсіздігінің сенімді деректерін түсіндіруде хабарламау сияқты оның кінәлілігінің дәлелі болып табылмайтынын ескеру қажет.

Жәбірленушілерге айғақ беру өзіне қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізіліп жатқан адамның түсініктеме беруіне ұқсас, міндетті емес, құқық деп санау керек. Жәбірленушінің айғақтарының өзіне қатысты әкімшілік құқық бұзушылық

туралы іс бойынша іс жүргізіліп жатқан адамның түсініктемесімен бірдей дәлелдеме күші болады. Осыған байланысты, дәлелдемелерді бағалау кезінде жәбірленушінің айғақтары іс бойынша жиналған басқа да дәлелдемелермен міндетті түрде салыстырылуы тиіс. Жәбірленуші мен куәға қатысты Конституцияның 77-бабы 7-тармағының нормасы да қолданылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша куә ретінде осы іс үшін маңызы бар мән-жайлар белгілі болуы мүмкін кез келген адам шақырылуы мүмкін. ҚР Конституциясының 77-бабы 7-тармағының ережелері куәға да қолданылады, алайда, егер бұл қатысушыға іс үшін маңызы бар және оның өзін, жұбайын(зайыбын), жақын туыстарын қылмыстық немесе әкімшілік құқық бұзушылық жасауда әшкерелемейтін мәліметтер белгілі болса, соңғысы әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізуінде жатқан судьяға, органға (лауазымды адамға), өзіне белгілі барлық мәліметтерді хабарлауға міндетті. Егер ол ӘҚТК-нің 765-бабы 3-бөлігінің б) тармақшасына сәйкес өзінің хабардарлығының көзін көрсете алмаса, куә хабарлайтын нақты деректер дәлел бола алмайды.

Куәға жауап беруден жалтарғаны немесе бас тартқаны, әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға уәкілетті органға (лауазымды адамға) көрінеу жалған жауап бергені үшін әкімшілік жауаптылығы туралы және осы әрекеттерді сотта жасағаны үшін қылмыстық жауаптылығы туралы ескертіледі.

16 жастан 18 жасқа дейінгі кәмелетке толмаған куәдан сұрау осындай қатысушының заңды өкілінің қатысуымен жүргізіледі.

14 жасқа толмаған куәдан жауап алу кезінде психологтың немесе педагогтың қатысуы міндетті. Қажет болған жағдайда сұрау мұндай куәнің заңды өкілінің қатысуымен жүргізіледі.

Әкімшілік құқықтағы "түсініктеме" және "айғақтар" ұғымдарының ұқсастығы мен айырмашылықтары ғалымдар қарамаған, практикалық қызметте бұл ұғымдар бірдей деп танылады және іс жүргізу, мазмұндық бөлігінде айырмашылықтары жоқ. Сонымен қатар, түсіндірмелердің дұрыстығына жауапкершілік кепілдік берілмегені, ал жәбірленуші мен куәнің айғақтары ӘҚБТК-нің 659-бабына сәйкес жалған жауап бергені үшін жауапкершілікке тартылғандығы байқалады.

Өзіне қатысты Әкімшілік құқық бұзушылық бойынша іс жүргізіліп жатқан адамнан Сұрау салудың мәні ӘҚБТК-нің 766-бабында көрсетілген мән-жайлар жәбірленушінің және куәнің айғақтары болуы мүмкін.

Әкімшілік процеске қатысушылардан нақты деректер ауызша немесе жазбаша хабарлануы мүмкін.

Егер жазбаша түрде түсініктеме алу қажет болса, онда азамат оны өз қолымен жаза алады немесе ол туралы полиция қызметкерінен сұрай алады. Түсініктемені полиция

қызметкерлері Азаматтың айтуы бойынша жазып алған жағдайда, оны азаматқа оқып беру немесе өзі дауыстап оқу қажет. Түсініктемеге сұралушы, сондай-ақ оны іріктеп алған адам қол қояды.

Әкімшілік құқықтағы "түсіндіру" және "айғақтар" ұғымдарының ұқсастығы мен айырмашылығын ғалымдар арнайы (жеке) зерттемеген. Практикалық қызметте бұл ұғымдар бірдей деп танылады және процестік, мазмұндық бөлігінде айырмашылықтар жоқ. Бұл ретте түсіндірменің анықтығына жауапкершілікпен кепілдік берілмегені, ал жәбірленуші мен куәнің айғақтарына ӘҚБтК-нің 659-бабына сәйкес жалған айғақ бергені үшін жауаптылықпен кепілдік берілгені байқалады.

ӘҚБтК-нің 766-бабында көрсетілген мән-жайлар өзіне қатысты әкімшілік құқық бұзушылық бойынша іс жүргізіліп жатқан адамнан, жәбірленуші мен куәнің айғақтарынан жауап алудың нысанасы болуы мүмкін.

Әкімшілік процеске қатысушылардан нақты деректер ауызша не жазбаша түрде хабарлануы мүмкін.

Егер түсініктемені жазбаша нысанда алу қажет болса, азамат оны өз қолымен жаза алады немесе полиция қызметкерінен сұрай алады. Полиция қызметкерлері түсіндірмені азаматтың сөзінен жазып алған жағдайда, оны азаматқа оқып беруі керек немесе дауыстап оқу керек. Түсініктемеге жауап алынатын адам, сондай-ақ оны іріктеп алған адам қол қояды.

2 бөлім. Өзіне қатысты іс жүргізіліп жатқан адамның түсініктемелері, жәбірленушінің және куәнің айғақтары әкімшілік құқық бұзушылық туралы немесе іс бойынша іс жүргізуді қамтамасыз ету шараларын қолдану туралы хаттамада көрсетіледі, ал қажет болған жағдайда – сұрау хаттамасымен ресімделеді және іске қоса тігіледі.

Көптеген жағдайларда түсініктемелер оқиға болған жерде стандартты, алдын ала дайындалған түсініктеме бланкісіне іріктеледі, алайда Түсініктеме жазу қағаздың таза парағына еркін түрде, бірақ барлық қажетті деректерді көрсете отырып жүргізілуі мүмкін.

Түсініктемені іс жүргізу кезінде онда мыналар көрсетілуі қажет: түсініктемені ресімдеу орны (елді мекен); күні; түсініктеме алған адамның лауазымы, атағы, тегі және аты-жөні; сұралушының Тегі, Аты, Әкесінің Аты, туған күні мен жері; оның жұмыс (оқу) мекенжайы мен орны, лауазымы; үй және қызметтік телефонының нөмірлері; сұралушы адамның төлқұжатының (сериясы, нөмірі, қашан және кім берді) немесе жеке басын куәландыратын басқа да құжаттың деректері.

Түсіндіруді "маған берілген сұрақтардың мәні бойынша мынаны көрсете аламын (түсіндіре аламын)" деген сөздерден бастау керек.

Түсініктеме мәтіні әрқашан Бірінші тұлғадан жазылады, мысалы: "Мен көрдім", " мен айттым", "Мен келдім".

Түсініктеме алған кезде оны сұралушы пайдаланатын сөздер мен айналымдармен, әдепсіз сөздерді қоспағанда жазу қажет.

Түсініктеме сұралып отырған оқиғалар мен фактілерді еркін баяндау нысанында, полиция қызметкері қоятын сұрақтар және сұралып отырған адамның жауаптары нысанында, сондай-ақ оқиғалар мен фактілерді еркін баяндау полиция қызметкерінің нақтылайтын мәселелерімен үзілген жағдайда аралас нысанда жазылуы мүмкін.

Сұралушы мәтіннің әрбір бетіне қол қоюы тиіс. Түзетулер, сөздерді сызып тастау сұралушының жанында немесе түсініктеме соңында қолымен расталады.

Түсіндірменің соңында, сұралушының қолы алдында: "менің сөздерімнен дұрыс жазылған, Мен оқыдым, ескертулер мен толықтырулар жоқ" деп жазу қажет.

Егер сұралушы қандай да бір себептермен түсініктеме мәтінін өзі оқи алмаса, онда қорытынды жазба мынадай нысанда жазылуы қажет: "Менің сөздерімнен дұрыс жазылған және полиция қызметкері дауыстап оқыған, ескертулер мен толықтырулар жоқ".

Жекелеген жағдайларда сұралушы өзі түсініктеме жазуға ниет білдіреді, онда ол "өз қолымен жазылған" деген жазбамен аяқталуы тиіс.

Сұралушының түсініктемеге қол қоюға мүмкіндігі болмаған жағдайлар бар, мысалы, қол сынған кезде. Содан кейін полиция қызметкері екі адамды шақыруы және мынадай жазба жасауы тиіс: "менің сөздерімнен дұрыс жазылған және Мен оқығанды, куәгерлермен куәландырады":

1) Иванов Иван Иванович, 1999 жылы туған, Астана қаласы, Ш. Қалдаяқов көшесі, 2 /1 үй, 8 пәтер тұратын. Қолы.

2) Петров Петр Петрович, 1987 жылы туған, Астана қаласы, Бораев көшесі, 5-үй, 89-пәтер тұратын. Қолы.

Қорытындыда түсініктемеге оны іріктеп алған полиция қызметкері қол қояды.

Қажет болған жағдайда Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізу барысында ғылыми-техникалық құралдар бейнеконференцбайланыс режимінде пайдаланылуы мүмкін.

Бейне байланыс режимінде ғылыми-техникалық құралдарды пайдалана отырып сұрау - бұл нақты уақыт режимінде, ғылыми-техникалық құралдар арқылы сұралатын адамның алыс қатынасымен бейне байланыс режимінде жүргізілетін сұрау түрі, онда аудио - және бейнеақпаратпен алмасуы мүмкін. Негізгі мақсаты Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізу орнынан алыс орналасқан әкімшілік процеске қатысушылардың айғақтарын қысқа мерзімде және елеулі материалдық шығынсыз алу болып табылады.

Бейнеконференцбайланыс құралдарын мұндай қолдану тәртібін ӘҚБтК-нің 778-бабында бекітілген ғылыми-техникалық құралдарға қойылатын талаптар сақталған жағдайда, Соттардың қызметін ұйымдастырушылық және материалдық-техникалық қамтамасыз етуді жүзеге асыратын орган айқындайды.

Осы баптың 3-бөлігінің нормасы ӘҚБтК-нің 765-бабының 3-бөлігіне сәйкес әкімшілік процеске қатысушылардың айғақтарын бұрмалау, сондай-ақ олардың құқықтары мен міндеттерін түсіндірмеу, толық немесе дұрыс түсіндірмеу жағдайларын болдырмауға бағытталған.

4 бөлім. Бұл норма ӘҚБтК-нің 765-бабының 3-бөлігінде бекітілген талапқа тағы да назар аударады, оған сәйкес заң нормаларын бұза отырып дәлелдемелерді алу фактісі анықталған кезде дәлелдемелер заңды күші жоқ деп танылады және іс бойынша шешімнің негізіне жатқызылмайды, сондай-ақ іс бойынша кез келген мән-жайды дәлелдеу кезінде пайдаланылады.

768-бап. Дәлелдемелерді ұсыну

1. Дәлелдемелерді тараптар және әкімшілік іс жүргізудің басқа да қатысушылары ұсына алады.

2. Егер ұсынылған дәлелдемелер жеткіліксіз болса, сот не істі қарайтын орган процеске қатысушыларға қосымша дәлелдемелер беруді не оларды өз бастамасы бойынша жинауды ұсына алады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. ӘҚБтК-нің 38-тарауында қамтылған нормаларды талдау дәлелдемелерді ұсыну құқығына мынадай әкімшілік процеске қатысушылар ие екендігін көрсетті: өзіне қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізіліп жатқан адам (ӘҚБтК-нің 744-бабы), жәбірленуші (ӘҚБтК-нің 745-бабы), жеке тұлғаның заңды өкілдері (ӘҚБтК-нің 746-бабы), заңды тұлғаның өкілдері (ӘҚБтК-нің 747-бабы), қорғаушы (ӘҚБтК-нің 748-бабы), жәбірленушінің өкілі (ӘҚБтК-нің 753-бабы).

Дәлелдемелерді ұсыну сияқты әрекетті неғұрлым дәл түсіну үшін ұғымдық аппаратқа жүгіну қажет. Осылайша, бірдеңені ұсыну танысу, қарау, қорытынды шығару үшін бірдеңені беруді, тапсыруды; хабар беруді, бірдеңені негіздеме, дәлелдеме ретінде келтіруді білдіреді.

Дәлелдемелерді ұсыну құқығын іске асыру жоғарыда аталған қатысушылардың іс жүргізуінде әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жатқан органға (лауазымды адамға) іс үшін маңызы бар дәлелдемелерді беруі болып табылады.

Тараптар сілтеме жасайтын мән-жайларды ғана емес, сондай-ақ сот, орган (лауазымды адам) олардың мүддесінде анықталуы тиіс мән-жайларды да дәлелдейді.

Тараптың қолында болуы немесе баяндалған ұстанымды барынша толық негіздейтін, растайтын және ашатын дәлелдемелерді қайда алғанын білуі тиіс. Сондай-ақ Тарап құжаттардың немесе өзге де дәлелдемелердің түпнұсқаларын ұсынуға ғана емес, сондай-ақ оларды сараптама жүргізуге беруге да дайын болуға тиіс.

Мысалы, сотқа дәлелдемелердің қандай да бір көшірмелерін ұсына отырып (әсіресе жазбаша дәлелдемелерге қатысты), процеске қатысушылар түпнұсқаларды да ұсынуға дайын болуы тиіс, әйтпесе мұндай дәлелдемелер ең жақсы жағдайда жанама деп танылады, ал ең нашар жағдайда ескерілмейді.

Аудио-немесе бейнежазба ұсынылған жағдайда, мысалы, мұндай дәлелдемелердің түпнұсқалығын анықтау бойынша арнайы сараптама жүргізілуі мүмкін. Мұндай сараптаманы төлеу, әдетте, осындай сараптаманы жүргізу туралы өтініш білдірген Тарапқа жүктеледі.

2 бөлім. Егер ұсынылған дәлелдемелер жеткіліксіз болған жағдайда, сот не істі қарайтын орган процеске қатысушыларға қосымша дәлелдемелер беруді не оларды өз бастамасы бойынша жинауды ұсына алады.

Әкімшілік процестегі әрбір шешім қатыстылық, жол берілушілік, нақтылық сияқты қасиеттерге ие дәлелдемелерге, ал олардың жиынтығында – олардың әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша шешім қабылдау үшін жеткіліктілігі тұрғысынан негізделеді.

Егер істегі дәлелдемелер істі шешуге мүмкіндік бермесе, дәлелдемелер жеткіліксіз деп танылуы мүмкін. Дәлелдемелердің жеткіліктілігі-сандық емес, сапалық көрсеткіш. Егер дәлелдеу мәнінің және т. б. мән-жайларының дәлелдемелері болмаса, Іс бойынша жеке жанама дәлелдемелер, қарама-қайшы дәлелдемелер соттың шығарылуы үшін жеткіліксіз.

Жинау-Бұл бір нәрсе жинау, бір жерде шоғырландыру, табу, алу немесе іздеу. Яғни, жинау-Бұл әкімшілік процесс шеңберінде ақиқатты дәлелдеу мақсатында жүзеге асырылатын дәлелдемелерді жинау жөніндегі қызмет.

Дәлелдемелерді жинау бірқатар шарттар сақталған кезде жүзеге асырылады. Олар:

- дәлелдемелерді тек заңда көзделген тәсілдермен жинау;
- дәлелдемелерді жинаудың заңды тәсілдерін олардың заңмен белгіленген процессуалдық процедурасы шеңберінде ғана пайдалану;
- тек заңмен уәкілеттік берілген адамның дәлелдемелерді жинауы;
- дәлелдемелерді жинаудағы объективтілік, әділдік болып табылады.

769-бап. Дәлелдеуден босату негіздері

1. Сот, әкімшілік құқық бұзушылықты қарауға уәкілетті орган (лауазымды адам) жалпыға мәлім деп таныған мән-жайлар дәлелдеуді қажет етпейді.

2. Азаматтық іс бойынша соттың күшіне енген шешімімен немесе әкімшілік құқық бұзушылық туралы өзге де іс бойынша судьяның қаулысымен белгіленген мән-жайлар сол адамдар қатысатын әкімшілік құқық бұзушылық туралы басқа істерді қарау кезінде дәлелдеуді қажет етпейді.

3. Егер тиісті құқықтық рәсім шеңберінде кері мән-жайлар анықталмаса, мынадай мән-жайлар дәлелдемелерсіз белгіленген деп есептеледі:

- 1) қазіргі ғылымда, техникада, өнерде, қолөнерде жалпы қабылданған зерттеу әдістерінің дұрыстығы;*
- 2) адамның заңды білуі;*
- 3) адамның өзінің қызметтік және кәсіптік міндеттерін білуі;*

4) олардың бар-жоғын растау үшін құжат ұсынбаған және ол арнайы даярлық немесе білім алған оқу орнын немесе басқа мекемені көрсетпеген адамда арнайы даярлығының немесе білімінің болмауы.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Осы баптың 1-бөлігіне сәйкес сот жалпыға мәлім деп таныған мән-жайларды дәлелдеудің қажеті жоқ. Бұл фактінің жалпыға мәлім болуы уақыттың, кеңістіктің және адамдардың шеңберінің шектелуімен байланысты екенін білдіреді. Кеңістіктегі шектеулілік мән-жайлардың әлемдік жалпы ведомстводан тыс, сондай-ақ өңірлік және тек нақты сот нақты мән-жайлар үшін олардың белгілі бір аумақта жалпыға мәлім болуын анықтауына байланысты. Мысалы, белгілі бір қызмет саласының мамандарына олардың күнделікті практикалық қызметіне негізделген фактілер белгілі. Яғни, кем дегенде белгілі бір әкімшілік-аумақтық бірлік аумағында азаматтардың барлығын немесе басым көпшілігін білетін мән-жайларды жалпыға белгілі деп санау қажет.

Жалпыға мәлім фактілер әлемге белгілі (мысалы, Чернобыль АЭС - індегі апат күні - 1986 жылғы 26 сәуір); Қазақстан Республикасының аумағында белгілі (мысалы, Қазақстан Республикасының егемендікті алған күні-1991 жылғы 16 желтоқсан); жергілікті белгілі, яғни шектеулі аумақта бөлінеді.

Тиісті аумақтағы фактілердің жалпыға мәлім болуы туралы сот шешімінде ескерту жасалуы тиіс. Мұндай ескерту заңды күшіне енген және заңды күшіне енбеген шешімдер қайта қаралған жағдайда қажет. Дүние жүзінде немесе Қазақстан Республикасының аумағында жақсы танылған фактілер шешімдерді қарау кезінде бұл ақпарат бүкіл дүние жүзінде немесе Қазақстан Республикасының аумағында жарияланғандықтан, сот шешімі бойынша белгілер жасалмайды.

Дәлелдеуде жалпыға белгілі фактілерді пайдалану зерттелетін фактілердің айқындығы — ғылыми дәлелденген — ақиқаттыққа күмәндің болмауы сияқты қасиеттерімен тығыз байланысты. Бұл қасиеттерге сәйкестік іс жүргізушілік дәлелдеу жүйесінде кез келген жалпыға белгілі фактіні пайдаланудың сенімділігіне кепілдік береді.

Жалпыға белгілі фактінің айқын болуы және жалпыға бірдей танылуы осындай фактінің танымалдығы мен ғылыми дәлелденген дәрежесінен көрінеді. Айқындық өмірлік құбылыстарды бақылау немесе оларды сынау мүмкіндігін білдіреді (мысалы, терінің жылу, суық сезу қасиеті және т.б.).

Жалпы мойындау ғылыми дәлелденумен байланысты және өз кезегінде ақиқаттыққа күмән жоқ. Мысалы, саусақ іздерінің даралығы арнайы дәлелдеуді қажет етпейді. Іс жүргізу дәлелдеуін жүзеге асыратын тұлғалар үшін бұл факт анық, ғылыми негізделген және ақиқаттыққа күмән тудырмайтын болып табылады.

Фактінің жалпыға бірдей танылу сипаты дәлелдеуді жүргізетін тұлғалар, процеске қатысушылар кіретін адамдар тобы бойынша айқындалады.

Осы баптың 2-бөлігінде көрсетілген мән-жайлар преюдициалдық сипатта болады. Преюдиция дәл мағынада алдын ала шешім білдіреді. Преюдициалдық деп барлық басқа сот және соттан тыс органдар, сондай-ақ қоғамдық ұйымдар үшін фактілер туралы заңды күшіне енген сот қаулысымен белгіленген қорытындылардың осы фактілерді тану кезіндегі міндеттілігін түсіну керек. Яғни, преюдициальды фактілер-бұл шешімде белгіленген, ол заңды күшіне енген, әкімшілік немесе азаматтық істе және қайта дәлелдеуге жатпайтын фактілер. Фактілердің преюдициялылығының негізі сот шешімінің заңды күші болып табылады. Әкімшілік сот осы актілерде жаңадан анықталған фактілерді дәлелдеп, тиісті сот шешімінің көшірмесін талап етумен шектеледі, ал Тараптар преюдициялық фактілерді қайта дәлелдеуге міндетті емес. Осы нормадағы Сот шешімінің жалпыға бірдей міндетті қағидаты нақты болып табылады.

Азаматтық немесе әкімшілік іс бойынша сот шешімімен белгіленген мән-жайлар ресми түрде сот шешімінің мәтінінде "анықтады" деген сөзбен көрсетіледі және сот шешім қабылдау кезінде негізге алатын мән-жайлар атап көрсетіледі.

Екі іске да сол бір адамдар немесе олардың өкілдері қатысқан кезде преюдициялықтың орын алуына назар аудару қажет. Егер сот шешімі әкімшілік сот іске тартпаған адамдардың мүдделерін қозғаса, онда мұндай адамдарға преюдициялылық қолданылмайды.

3 бөлім. Жоғарыда аталған мән-жайлармен қатар ӘҚБтК-нің даусыз, яғни дәлелдемелер көмегімен оларды анықтауды талап етпейтін мән-жайларды реттейді. Бұл мән-жайлар осы баптың 3-бөлігінде бекітілген. Мұндай мән-жайлардың болуы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізуінде жатқан соттың, органның (лауазымды адамның) уақытын үнемдейді және олардың қызметін дәлелдеу мән-жайларын анықтаумен ғана шоғырландырады.

ӘҚТК-нің 769-бабы 3-бөлігінің 1) тармақшасына Норма қазіргі ғылымда, техникада, өнерде, қолөнерде жалпы қабылданған зерттеу әдістерінің дұрыстығын бекітеді.

Адам қызметінің әрбір саласында тек Оған тән объективті шындықты зерттеу және жылдар бойы қалыптасқан және олардың дұрыстығына күмән тудырмайтын білім алу үшін теориялық және практикалық әдістер (тәсілдер, тәсілдер жиынтығы) қолданылады. Мысалы, кез келген ғылымда жалпыға ортақ (эмбебап), жалпы ғылыми (ғылыми танымның жекелеген кезеңдерінде қолданылады) және жеке ғылыми (тек осы ғылым шеңберінде қолданылатын немесе басқа ғылымдардан алынған) объективті шындықты тану әдістері бұрыннан қолданылады.

ӘҚБтК-нің 769-бабы 3-бөлігінің 2) тармақшасының нормасы әркімнің Қазақстан Республикасының Конституциясы мен заңнамасын сақтауға, басқа адамдардың құқықтарын, бостандықтарын, ар-намысы мен қадір-қасиетін құрметтеуге міндетті

екендігі туралы конституциялық талапты қамтиды (Конституцияның 34-бабы). Бұл талап тек Қазақстан Республикасының азаматтарына ғана емес, сонымен қатар ел аумағында жүрген азаматтығы жоқ адамдар мен шетелдіктерге де қатысты.

Кодекстің 769 - бабы 3-бөлігінің 3) тармақшасындағы Норма белгілі бір адамның өзінің жұмыс берушімен еңбек шартының мазмұнында көзделген қызметтік және кәсіптік міндеттерін білуін дәлелдеуді талап етпейді. Қазақстан Республикасының Еңбек кодексінің 23 қараша, 2015 жылғы 28-бабының талаптарына сәйкес жұмыс беруші мен қызметкер арасында еңбек келісім-шарты нақты мамандық, кәсіп, біліктілік немесе лауазым (еңбек функциясы) бойынша жұмысын көрсетуі тиіс.

ӘҚБтК-нің 769-бабы 3-бөлігінің 4) тармақшасындағы Норма құжатты Растауды ұсынбаған және ол арнайы даярлық немесе білім алған оқу орнын немесе басқа мекемені көрсетпеген әкімшілік процеске қатысушыда арнайы даярлығының немесе білімінің болуын таниды.

Қазақстан Республикасының Конституциясымен (30-бап) және мемлекет мемлекеттік оқу орындарында тегін орта білім беруге кепілдік берді. Тиісінше, Қазақстан Республикасының әрбір азаматы орта білімі бар (11 сынып) және "білім туралы" Қазақстан Республикасының 2007 жылғы 27 шілдедегі Заңына (39-баптың 1-тармағы) және Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2015 жылғы 28 қаңтардағы № 39 бұйрығына сәйкес. "Мемлекеттік бекітілген білім беру құжаттарының түрлері мен нысандарын бекіту туралы және оларды беру Ережелері" сертификат, куәлік, осы фактіні растайтын дипломға ие.

Сондай-ақ, әкімшілік процеске қатысушының арнайы білімі мен тиісті білімінің болу фактісін тану критерийлерінің бірі оның жұмыс орны болып табылады. Мысалы, Әділет министрлігінің Сот сараптамасы Орталығында жұмыс істейтін сарапшы, Мануалдық терапия дәрігері.

Негізгі қызметті арнайы білімдермен байланыстырмаған адамда тар мамандандыру туралы арнайы білімі бар болған кезде, арнайы білімді болуы тиісті құжатпен, мысалы, тиісті үлгідегі курстардың аяқталуы туралы сертификатпен және тіркеу нөмірінің болуы туралы расталуға тиіс.

Қаралып отырған баптың 3-бөлігінің нормаларын талдау қазіргі заманғы ғылымда, техникада, өнерде, колөнерде жалпы қабылданған зерттеу әдістерін дұрыс пайдаланбау фактілері анықталған жағдайда және арнайы даярлық немесе білім алған оқу орнын немесе басқа да мекемені көрсетпеген адамда олардың бар екенін растау үшін арнайы даярлықтың немесе білімнің нақты болмауы жағдайында әкімшілік процеске қатысушыларда олардың әкімшілік немесе қылмыстық жауапкершілікке тартылу негіздері туындағанын көрсетті.

770-бап. Дәлелдемелерді қамтамасыз ету

1. Оларға қажетті дәлелдемелерді ұсыну мүмкін емес немесе қиын болатындықтан қауіптенуге негізі бар тараптар әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарайтын

судьядан, органнан (лауазымды адамнан) осы дәлелдемелерді қамтамасыз ету туралы сұрай алады.

2. Дәлелдемелерді қамтамасыз ету ұйымдардан олардың іске қатысуына қарамастан құжаттарды, мәліметтер мен қорытындыларды беруді, сараптама жүргізуді, сол жерде қарауды талап ету жолымен және өзге де тәсілдермен жүргізіледі.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Дәлелдемелерді қамтамасыз ету институты дәлелді қызметте құқықты іске асыру тәсілдерінің бірі болып табылады.

Дәлелдемелерді қамтамасыз ету деп оларды дәлелдемелер ретінде пайдалану мақсатында Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарайтын судья, орган (лауазымды адам) жасайтын нақты деректерді заңда белгіленген тәртіппен жедел бекітуді түсіну керек.

Дәлелдемелерді қамтамасыз ету шарттары болып табылады:

- дәлелдемелерді қамтамасыз ету туралы қолдаухатты мәлімдеуге құқығы бар тараптардың қолдаухаты;
- дәлелдемелерді қамтамасыз ету туралы арыздың заңнамада көзделген тәртібін сақтау;
- қамтамасыз етілуі тиіс дәлелдемелердің қатыстылығы мен жол берілуі;
- қажетті дәлелдемелерді ұсыну мүмкін емес немесе қиын болатын жағдайлардың туындауына негіз болуы.

Дәлелдемелерді қамтамасыз ету туралы өтінішпен жүгіну құқығына әкімшілік процестің мынадай қатысушылары ие: өзіне қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізіліп жатқан адам (ӘҚБтК 744-бабы), жәбірленуші (ӘҚБтК 745-бабы), жеке тұлғаның заңды өкілдері (ӘҚБтК 746-бабы), заңды тұлғаның өкілдері (ӘҚБтК 747-бабы), қорғаушы (ӘҚБтК 748-бабы), жәбірленушінің өкілі (ӘҚБтК 753-бабы).

Процесс тараптарының дәлелдемелерді қамтамасыз ету туралы өтінішті беру тәртібі ӘҚБтК-нің 771-бабымен регламенттеледі.

Қатыстылық дәлелдемелер көзіндегі Ақпарат арасында болуы және болмауы сот талқылауы барысында анықталуы тиіс фактілермен объективті байланыстың болуын білдіреді.

Рұқсат ету нақты деректерді заңнамада көзделген тәсілдермен алуды білдіреді.

Қолданыстағы әкімшілік заңдарды, судья, орган (лауазымды адам) дәлелдемелерді осы жолмен:

- 1) құжаттарды, мәліметтер мен қорытындыларды талап ету;
- 2) сот сараптамасын тағайындау;
- 3) Тексеру жүргізу;
- 4) өзге де тәсілдермен жүзеге асырылады.

Дәлелдемелерді қамтамасыз етудің өзге де тәсілдері деп ӘҚБтК-де көзделген өзге де іс жүргізу әрекеттерін жүргізуді түсіну керек.

Мысалы, әкімшілік процеске қатысушыларға сауалнама жүргізу. Алайда, сауалнама жүргізу рәсімі ӘҚБтК-нің бірде-бір нормасымен регламенттелмеген.

2 бөлім. Дәлелдемелерді қамтамасыз етуді ӘҚБтК белгілеген ережелер бойынша судья жүргізеді. Сонымен, құжаттарды талап ету тәртібі ӘҚБтК-нің 779-бабымен, ӘҚБтК-нің 780-бабымен, ӘҚБтК-нің 772-бабының қорытындыларымен регламенттеледі, сот сараптамасын тағайындау тәртібі ӘҚБтК-нің 772, 774, 775-баптарымен, ӘҚБтК-нің 793, 794-баптарымен регламенттеледі. Дәлелдемелерді қамтамасыз етудің көрсетілген тәсілдерінің кейбіреулері үйлесуі мүмкін. Мысалы, белгілі бір дәлелдемелерді талап етуі және сот дереу қарауы мүмкін, ал қажет болған жағдайда сот сараптамасы тағайындалуы мүмкін.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарау кезінде судьялардың қажетті іс жүргізу нормаларының жеткіліксіздігіне байланысты заң ұқсастығын жиі қолданады. Ол қаралып отырған нақты жағдайды реттейтін құқық нормалары болмаса да қолданылады, бірақ заңнамада оған ұқсас қатынастарды реттейтін басқа норма бар.

Заң ұқсастығын қолдана отырып, судья әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарау кезінде ҚР Конституциясын, "сот жүйесі мен судьялардың мәртебесі туралы" 2000 жылғы 25 желтоқсандағы Қазақстан Республикасының конституциялық заңын, ӘҚБтК және оларға сәйкес қабылданатын басқа да заңдарды басшылыққа алады.

771-бап. Дәлелдемелерді қамтамасыз ету туралы өтініш

1. Дәлелдемелерді қамтамасыз ету туралы өтініште: қамтамасыз ету қажет дәлелдемелер; растау үшін осы дәлелдемелер қажет болатын мән-жайлар; өтініш берушіні қамтамасыз ету туралы өтініш жасауға итермелеген себептер, сондай-ақ осы дәлелдемелер қажет ететін іс көрсетілуге тиіс.

2. Арыз сотқа, әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарайтын органға (лауазымды адамға) жазбаша түрде не электрондық цифрлық қолтаңбамен куәландырылған электрондық құжат нысанында беріледі.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Іске қатысушы адамдар дәлелдемелерді қамтамасыз ету жөніндегі шараларды қабылдаудың бастамашысы болып табылады. Дәлелдемелерді қамтамасыз ету туралы өтінішпен жүгіну құқығына әкімшілік процестің мынадай қатысушылары ие болады:

- өзіне қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізіліп жатқан адам (ӘҚБтК-нің 744-бабы);

- жәбірленуші (ӘҚБтК 745-бабы);

- жеке тұлғаның заңды өкілдері (ӘҚБтК-нің 746-бабы);

- заңды тұлғаның өкілдері (ӘҚБтК-нің 747-бабы);

- қорғаушы (Әқбтк-нің 748);

- жәбірленушінің өкілі (ӘҚБтК 753-бабы).

Дәлелдемелерді қамтамасыз ету туралы өтініш берген кезде өтініште көрсету қажет:

- қамтамасыз ету қажет дәлел;
- растау үшін осы дәлелдемелер қажет мән-жайлар;
 - өтініш берушіні оларды қамтамасыз ету туралы өтініш жасауға итермелеген себептер;

- бұл дәлелдер қажет ететін іс.

2 бөлім. Дәлелдемелерді қамтамасыз ету туралы өтініш жазбаша түрде әкімшілік құқық бұзушылық жасалған жер бойынша не өтініш беруші адамның тұрғылықты жері бойынша сот кеңсесіне беріледі. Сондай-ақ өтінішті Қазақстан Республикасының EGOV электрондық үкімет порталы арқылы электрондық цифрлық қолтаңбамен куәландырылған электрондық құжат нысанында беруге болады.

Электрондық құжат-бұл ақпарат электрондық-цифрлық нысанда ұсынылған және электрондық цифрлық қолтаңба арқылы куәландырылған құжат.

Электрондық цифрлық қолтаңба – электрондық цифрлық таңбалар жиынтығы, электрондық цифрлық қолтаңба құралдарымен құрылған және электрондық құжаттың дұрыстығын, оның тиістігін және мазмұнының өзгермейтінін растайды.

Өтініш дереу қаралуға жатады. Дереу қарау мүмкін болмаған жағдайларда, ол бойынша шешім өтініш берілген кезден бастап үш тәуліктен кешіктірілмей қабылдануға тиіс.

772-бап. Сараптаманы тағайындау және жүргізу

1. *Сараптаманы әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізуінде жатқан судья, орган (лауазымды адам), іс үшін маңызы бар мән-жайлар сарапшы арнаулы ғылыми білім негізінде жүргізетін іс материалдарын зерттеу нәтижесінде алынуы мүмкін кезде тағайындайды.*

2. *Істе ревизиялар, тексерулер актілерінің, ведомстволық инспекциялар қорытындыларының, сондай-ақ іс жүргізу әрекеттері барысында мамандар жүргізетін зерттеулердің нәтижелері бойынша жасалған ресми құжаттардың болуы сол мәселелер бойынша сараптама жүргізу мүмкіндігін жоққа шығармайды.*

3. *Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізуінде жатқан Судья, орган (лауазымды адам) тараптардың өтініші немесе өз бастамасы бойынша сараптама тағайындай алады.*

4. *Сараптама жүргізу сараптама органдарының қызметкерлеріне не осы Кодекстің 757-бабының талаптарын қанағаттандыратын өзге де адамдарға тапсырылуы мүмкін. Сараптама жүргізу тараптар ұсынған тұлғалар арасынан адамға тапсырылуы мүмкін. Судьяның, лауазымды адамның сараптама жүргізу тапсырылған адамды шақыру туралы талабы аталған адам жұмыс істейтін ұйымның басшысы үшін міндетті.*

5. *Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізуінде жатқан судья, орган (лауазымды адам) сараптама тағайындау туралы ұйғарым шығарады, онда:*

- 1) *судьяның, лауазымды адамның тегі, аты-жөні, соттың, органның атауы;*
- 2) *сараптаманы тағайындау уақыты, орны;*

3) сараптама тағайындау үшін негіздер;

4) сарапшының тегі, аты, әкесінің аты (ол болған кезде) немесе ол жүргізілуге тиіс сараптама органының атауы;

5) сарапшының алдына қойылған мәселелер;

6) сарапшының қарауына ұсынылатын материалдардың тізбесі.

Ұйғарымда сондай-ақ сарапшыға оның құқықтары мен міндеттерін түсіндіру туралы және оның көрінеу жалған қорытынды бергені үшін жауапкершілігі туралы ескерту туралы жазбалар болуға тиіс.

6. Күрделі сараптамалық зерттеулер жүргізу үшін бір мамандықтың кемінде екі сарапшысы жүргізетін комиссиялық сараптама тағайындалуы мүмкін.

7. Егер іс үшін маңызы бар мән-жайларды анықтау үшін білімнің әртүрлі салалары негізінде зерттеулер қажет болса, өз құзыреті шегінде әртүрлі мамандықтағы сарапшылар жүргізетін кешенді сараптама тағайындалады.

8. Сот сараптамасын тағайындаған судья немесе орган (лауазымды адам) орындау үшін сараптама тағайындау туралы ұйғарым жіберілгенге дейін өзіне қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізіліп жатқан адамды және жәбірленушіні онымен таныстыруға, оларға Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізу құқығын түсіндіруге міндетті:

1) сарапшыға қарсылық білдіруді немесе сот сараптамасы органын сараптама жүргізуден шеттету туралы өтінішхатты мәлімдеуге;

2) сарапшылар ретінде өздері көрсеткен адамдарды немесе нақты сот сараптамасы органдарының қызметкерлерін тағайындау туралы, сондай-ақ сарапшылар комиссиясының сараптама жүргізуі туралы өтініш жасауға;

3) сарапшының алдына қосымша мәселелер қою туралы немесе қойылған мәселелерді нақтылау туралы өтініш жасауға;

4) сараптама жүргізуге кедергі келтіретін жағдайларды қоспағанда, сот сараптамасын тағайындаған судьяның немесе органның (лауазымды адамның) рұқсатымен сараптама жүргізу кезінде қатысуға, сарапшыға түсініктеме беруге;

5) сарапшының қорытындысымен не ол келіп түскеннен кейін сот сараптамасын тағайындаған судьяға немесе органға (лауазымды адамға) қорытынды берудің мүмкін еместігі туралы хабарламамен танысуға, өз ескертулерін ұсынуға, қосымша немесе қайталама сараптама тағайындау, жаңа сараптамалар тағайындау туралы өтінішхаттарды мәлімдеуге міндетті.

Жәбірленушілерге сараптама олардың жазбаша келісімімен ғана жүргізіледі. Егер бұл адамдар кәмелетке толмаса немесе сот әрекетке қабілетсіз деп таныса, сараптама жүргізуге жазбаша келісімді олардың заңды өкілдері береді.

9. Сараптама жүргізу нәтижелері бойынша сарапшы (сарапшылар) өз атынан осы Кодекстің 773-бабының талаптарына сәйкес жасалған қорытындыны береді және оны сараптама тағайындаған судьяға, органға (лауазымды адамға) жібереді.

10. Қорытындының анық немесе толық еместігі, сондай-ақ алдыңғы зерттеуге байланысты қосымша мәселелерді шешу қажеттігі туындаған кезде қосымша сараптама тағайындалуы мүмкін, оны жүргізу сол немесе өзге сарапшыға (сарапшыларға) тапсырылады.

11. Егер сарапшының қорытындысы жеткілікті түрде негізделмесе не оның қорытындылары күмән тудырса немесе сараптаманы тағайындау және жүргізу туралы іс жүргізу нормалары елеулі түрде бұзылса, сол объектілерді зерттеу және сол мәселелерді шешу үшін қайта сараптама тағайындалуы мүмкін, оны жүргізу алдыңғы сараптаманы жүргізген сарапшы (сарапшылар) кірмейтін сарапшылар комиссиясына тапсырылады.

12. Судьяның, органның (лауазымды адамның) қосымша және қайта сараптама тағайындау туралы ұйғарымы дәлелді болуға тиіс. Қосымша және қайталама сараптамалар тапсырылған кезде сарапшыға (сарапшыларға) алдыңғы сараптамалардың нәтижелері бойынша жасалған қорытындылар ұсынылуға тиіс.

13. Егер сарапшы зерттеу жүргізілгенге дейін оның алдына қойылған мәселелер оның арнайы білімдерінің шегінен шығуына не оған ұсынылған материалдардың қорытынды беру үшін жарамсыз немесе жеткіліксіз екеніне және толықтырыла алмайтынына не ғылым мен сараптама тәжірибесінің жай-күйі қойылған сұрақтарға жауап беруге мүмкіндік бермейтініне көз жеткізсе, ол қорытынды берудің мүмкін еместігі туралы дәлелді хабарлама жасайды және оны судьяға, органға (лауазымды адамға) жібереді.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. 2017 жылғы 10 ақпандағы "сот-сараптама қызметі туралы" ҚР Заңының 1 – бабына сәйкес, сот сараптамасы-қылмыстық, азаматтық іс материалдарын немесе әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі шешу үшін маңызы бар нақты деректерді анықтау мақсатында арнайы ғылыми білім негізінде жүргізілетін зерттеу.

Арнайы ғылыми білім-мазмұны сот-сараптамалық зерттеулер әдістемесінде іске асырылған ғылыми білімді құрайтын арнайы білім саласы.

Түсініктеме берілген баптың 1 бөлігіне сәйкес сараптама тағайындау мақсаты сарапшы арнайы ғылыми білім негізінде жүргізетін іс материалдарын зерттеу нәтижесінде алынуы мүмкін іс үшін маңызы бар мән-жайларды анықтау болып табылады.

Осылайша, әкімшілік процестегі сараптама Сот, орган (лауазымды адам) ұсынған заттай дәлелдемелерді, үлгілерді, құжаттарды сот сараптамасының нысанасына қатысты сот сараптамалары жүргізілетін іс материалдарындағы мәліметтерді және іс үшін маңызы бар мән-жайларды анықтау мақсатында өзге де объектілерді ғылыми негізде сарапшылармен зерттеуге байланысты іс жүргізу әрекетін білдіреді.

2 бөлім. Істе ревизия, тексеру актілерінің, ведомстволық инспекциялар қорытындыларының, сондай-ақ процестік әрекеттер барысында мамандар жүргізген

зерттеулердің нәтижелері бойынша жасалған ресми құжаттардың болуы нақ сол мәселелер бойынша сараптама жүргізу мүмкіндігін жоққа шығармайды, өйткені олардың тұжырымдары әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізуінде жатқан сот, орган (лауазымды адам) үшін міндетті болып табылмайды. Мұндай қорытындылар өз мәні бойынша мамандардың қорытындылары болып табылады және дәлелдемелік күші тұрғысынан ерекшеленеді. Алайда, соттардың нақты деректерді арнайы білім арқылы түсіндірудің негізгі әдісі ретінде дәл сараптаманы таңдағанына қарамастан, олардың да, басқалардың да алдын-ала белгіленген дәлелдемелік күші жоқ екенін есте ұстаған жөн. Сонымен бірге ведомстволық инспекциялардың ревизиялары, тексерістері мен қорытындылары, сондай-ақ мамандар жүргізетін зерттеулердің нәтижелері бойынша жасалған ресми құжаттар негізінен уәкілетті органдардың қызметтік жұмысының құжаттары болып табылады.

3 бөлім. Сараптаманы әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізуінде жатқан судья, орган (лауазымды адам) тағайындайды. Бұл ретте, сараптама тағайындау туралы шешімді судья өз бастамасы бойынша немесе тараптардың өтініші бойынша қабылдайды.

Сараптама тағайындау туралы өтінішхатпен жүгіну құқығына: өзіне қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізіліп жатқан адам (ӘҚБтК 744-бабы), жәбірленуші (ӘҚБтК 745-бабы), жеке тұлғаның заңды өкілдері (ӘҚБтК 746-бабы), заңды тұлғаның өкілдері (ӘҚБтК 747-бабы), қорғаушы (ӘҚБтК 748-бабы), жәбірленушінің өкілі (ӘҚБтК 753-бабы) ие болады.

Процесс тараптарының өтініш беру тәртібі ӘҚБтК-нің 740-бабымен реттеледі. Өтініш жазбаша түрде не электрондық цифрлық қолтаңбамен куәландырылған электрондық құжат нысанында мәлімденеді және дереу қаралуға тиіс. Өтінішті дереу қарау мүмкін болмаған жағдайларда, ол бойынша шешім өтініш берілген кезден бастап үш тәуліктен кешіктірілмей қабылдануға тиіс.

Сот сараптамасын жүргізуге байланысты шығыстарды өтеудің мөлшері мен тәртібі процестік заңнамада және заңға тәуелді актілерде айқындалады.

Сот сараптамасы органдарында сараптама жүргізуге жұмсалған сомалар Қазақстан Республикасы Әділет министрінің 2017 жылғы 30 наурыздағы № 325 бұйрығымен бекітілген Сот сараптамасы органдарында сот сараптамасын жүргізу құнын айқындау қағидаларына сәйкес өндіріліп алынады.

4 бөлім. Сараптама жүргізу тараптар ұсынған тұлғалар арасынан адамға тапсырылуы мүмкін.

Сот сараптамасын жүргізу тапсырылуы мүмкін:

- 1) Сот сараптамасы органдарының қызметкерлеріне;
- 2) лицензия негізінде сот-сараптама қызметімен айналысатын жеке тұлғаларға;
- 3) заңда көзделген жағдайларда өзге де адамдарға біржолғы тәртіппен беріледі.

1) және 2) тармақшаларда көрсетілген адамдардың Қазақстан Республикасының азаматтығы болуға тиіс.

Сот сараптамасы органдарының қызметкерлері болып табылатын сот сарапшылары, сондай-ақ сот-сараптама қызметімен айналысуға лицензиясы бар адамдар туралы мәліметтер Қазақстан Республикасы сот сарапшыларының мемлекеттік тізіліміне енгізіледі.

Сондай-ақ Әділет министрлігі лицензия негізінде сот-сараптама қызметімен айналысатын сарапшы жеке тұлғалардың тізілімін қалыптастырады. Өкінішке орай, олардың саны аз, бұл басқа салалық проблемалармен қатар, жеке сараптама нарығының дамуына кедергі келтіреді және негізінен осы саладағы мемлекеттік сараптама монополиясы сақталады.

Бұл сот-сараптама қызметімен айналысуға лицензиясы бар қызмет көрсету нарығындағы белсенді қатысушылар санының жеткіліксіз болуының тікелей салдары (сот-сараптама қызметін жеке тәртіппен жүзеге асыратын адамдар саны бүгінгі күні өте төмен);

- жеке сот-сараптама қызметі үшін дамымаған материалдық инфрақұрылым (жеке зертханалар, зерттеу орталықтары және т.б. жоқ.).

Сот сараптамасын бір жолғы тәртіппен жүргізу:

1) Қазақстан Республикасы Әділет министрлігі белгілеген сот сараптамалары түрлерінің тізбесінде көзделмеген сот сараптамасы тағайындалған;

2) Сот сараптамасы органдарының қызметкерлері болып табылатын тиісті мамандық бойынша сот сарапшыларына, сондай-ақ лицензия негізінде сот-сараптама қызметімен айналысатын адамдарға дәлелді бас тартуды қанағаттандыру не тұтастай сот сараптамасы органының сот сараптамасын жүргізуден дәлелді шеттетуге;

3) шет мемлекеттің сот сарапшысын тарту арқылы жүзеге асырылады.

Сот сараптамасын тағайындаған Орган (адам) заңда белгіленген тәртіппен өз бастамасы не сот сараптамасы органы басшысының өтініші бойынша сот сараптамасы саласындағы шет мемлекеттің маманын сот сарапшысы ретінде тартуға құқылы.

Судьяның, лауазымды адамның сараптама жүргізу тапсырылған адамды шақыру туралы талабы аталған адам жұмыс істейтін ұйымның басшысы үшін міндетті. Бұл ереже 2017 жылғы 10 ақпандағы "сот-сараптама қызметі туралы" ҚР Заңының 24-бабында бекітілген.

5 бөлім. Сараптама тағайындау туралы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізуінде жатқан судья, орган (лауазымды адам) түсініктеме берілген баптың 5-бөлігінде көзделген талаптарға сәйкес ұйғарым шығарады.

Анықтамада сарапшыға оның құқықтары мен міндеттерін түсіндіру туралы және оған көрінеу жалған қорытынды бергені үшін жауапкершілік туралы ескерту туралы жазбаның болуы міндетті болып табылады. Осы талап лицензия негізінде сот-сараптама қызметімен айналысатын жеке тұлғаларға қатысты міндетті болып

табылады; сот сараптамасы органының қызметкері болып табылатын сарапшы өз қызметінің түрі бойынша оның құқықтары мен міндеттерімен танысқан және сотта көрінеу жалған қорытынды бергені үшін жауапкершілік туралы ескертілген болып есептеледі. Алайда, сот сараптамасы органдарында сараптама тағайындау кезінде ұйғарымда осындай жазбаның болуы бұзушылық болып табылмайды.

6 бөлім. Тағайындалған зерттеудің түрі мен күрделілігіне қарай сот сараптамасын жүргізуді сот сарапшысы жеке-дара не сот сарапшылары комиссиясы жүзеге асырады.

Күрделі сот-сараптамалық зерттеулерді жүргізу қажет болған жағдайларда комиссиялық сараптама тағайындалады, оны бір мамандықтағы кемінде екі сот сарапшысы жүргізеді.

Адамның есінің дұрыстығы туралы мәселе бойынша сот-психиатриялық сараптама жүргізу үшін құрамында кемінде үш сарапшы бар комиссия тағайындалады.

7 бөлім. Кешенді сараптама іс үшін маңызы бар мән-жайларды анықтау үшін білімнің әртүрлі салаларының негізінде зерттеулер қажет болған жағдайда тағайындалады және өз құзыреті шегінде әр түрлі мамандықтағы сот сарапшылары жүргізеді.

Кешенді сараптаманы осы сараптаманы жүргізу үшін қажетті әртүрлі сот-сараптама мамандықтары бойынша біліктілігі болған жағдайда бір сарапшыға тапсыруға жол беріледі.

Қаралатын сараптамаларды ұйымдастыру және жүргізу қағидалары 2017 жылғы 10 ақпандағы "сот-сараптама қызметі туралы" ҚР Заңы, ҚР Әділет министрінің 2017 жылғы 27 сәуірдегі № 484 "сот сараптамасы органдарында сот сараптамалары мен зерттеулерді ұйымдастыру және жүргізу қағидаларын бекіту туралы" бұйрығымен реттеледі.

8 бөлім. Сот сараптамасын тағайындаған судья немесе орган (лауазымды адам) орындау үшін сараптама тағайындау туралы ұйғарым жіберілгенге дейін өзіне қатысты Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізіліп жатқан адамды және жәбірленушіні ӘҚБтК-нің 772-бабының 8-бөлігінде көзделген құқықтарды түсіндіре отырып, онымен таныстыруға міндетті.

Олай болмаған жағдайда сараптама қорытындысы өзінің дәлелдік мәнінен айрылады және ол азаматтың конституциялық құқықтары мен бостандықтарын немесе әкімшілік процеске қатысушылардың құқығынан айыруға немесе шектеуге немесе әкімшілік процестің өзге де ережелерін бұзуға байланысты ӘҚБтК талаптарын бұза отырып алынған (ӘҚБтК-нің 765-бабының 3-бөлігі) жарамсыз деп танылады.

Өкінішке орай, заңның бұл талабы көбінесе орындалмай қалады. Бұл әкімшілік практика үшін де, қылмыстық-процестік практика үшін де құқық қолданудың жалпы проблемасы осы.

Жәбірленушілерге сараптама олардың жазбаша келісімімен ғана жүргізіледі. Егер бұл адамдар кәмелетке толмаса немесе сот әрекетке қабілетсіз деп таныса, сараптама жүргізуге жазбаша келісімді олардың заңды өкілдері береді (ӘҚБтК-нің 753-бабы).

9 бөлім. Сараптама жүргізу нәтижелері бойынша сарапшы (сарапшылар) өз атынан осы Кодекстің 773-бабының талаптарына сәйкес жасалған қорытындыны береді және оны сараптама тағайындаған судьяға, органға (лауазымды адамға) жібереді.

10-бөлім. Қосымша сараптама қорытындының анық немесе толық еместігі, сондай-ақ алдыңғы зерттеуге байланысты қосымша мәселелерді шешу қажеттігі туындаған кезде тағайындалады.

Қосымша сараптама жүргізу сол немесе өзге сарапшыға тапсырылуы мүмкін. Қосымша сараптама жүргізу тапсырылған кезде сарапшыға алдыңғы сараптаманың қорытындысы ұсынылуға тиіс.

Кешенді сараптама іс үшін маңызы бар мән-жайларды анықтау үшін білімнің әртүрлі салаларының негізінде зерттеулер қажет болған жағдайда тағайындалады және өз құзыреті шегінде әр түрлі мамандықтағы сот сарапшылары жүргізеді.

11-бөлім. Қайталама сот сараптамасы сот сарапшысының бұрынғы қорытындысы жеткілікті негізделмеген немесе оның тұжырымдары күмән тудырған не сот сараптамасын тағайындау және жүргізу кезінде іс жүргізу нормалары елеулі түрде бұзылған жағдайларда сол объектілерді зерттеу және сол мәселелерді шешу үшін тағайындалады.

Қайталама сараптама Комиссияға кемінде екі сарапшы қатарынан және оған бастапқы сараптама жүргізген сарапшыны енгізбестен тапсырылады. Алдыңғы сараптаманы жүргізген сарапшы қайталама сараптама жүргізу кезінде қатыса алады және комиссияға түсініктеме бере алады, алайда ол сараптамалық зерттеуге және қорытынды жасауға қатыспайды.

Комиссиялық сот сараптамасы күрделі сот-сараптамалық зерттеулер жүргізу қажет болған жағдайларда тағайындалады және оны бір мамандықтағы кемінде екі сот сарапшысы жүргізеді.

12-бөлім. Кешенді, қайталама және комиссиялық сараптамалар, егер сот сараптамасы органдарында сот сараптамалары мен зерттеулерді ұйымдастыру мен жүргізу қағидаларына қосымшада оларды жүргізу кезінде шешілетін мәселелерді аса күрделі санатқа жатқызу көзделмеген болса, күрделі санатқа жатады.

Қосымша және қайта сараптама тағайындау үшін судья, орган (лауазымды адам) ұйғарым шығарады, ол дәлелді болуы тиіс. Қайталама сараптама тағайындау себептері жеткіліксіз болған жағдайда аумақтық бөлімшенің басшысы сараптаманы тағайындаған судьяға, органға (лауазымды адамға) сараптама тағайындау туралы қаулыны, ұйғарымды және сараптама объектілерін орындамай қайтарады. Қосымша және қайталама сараптамалар тапсырылған кезде сарапшыға (сарапшыларға) алдыңғы сараптамалардың нәтижелері бойынша жасалған қорытындылар ұсынылуға тиіс.

Егер екінші немесе одан кейінгі сараптама бірнеше негіздер бойынша тағайындалса, олардың біреуі қосымша сараптамаға, ал басқалары қайталама сараптамаға жататын болса, мұндай сараптама қайталама сараптама жүргізу ережесі бойынша жүргізіледі.

Күрделілік дәрежесі бойынша сот-сараптамалық зерттеулер төрт санатқа бөлінеді:

1) Қарапайым - зерттеудің еңбекті қажетсінетін әдістерін пайдалануды талап етпейтін күрделі емес объектілер бойынша стандартты;

2) күрделілік дәрежесі орташа - объектілердің сапалық және сандық сипаттамалары, сондай-ақ сот-сараптамалық зерттеулердің пайдаланылатын әдістемелері белгілі бір уақытша шығындарды талап ететін кезде;

3) Күрделі - ұзақ және ғылымды қажетсінетін, аспаптық әдістерді қолдануды, оқиға орнына барумен байланысты алынған нәтижелерді терең талдауды талап ететін, көп объектілі, көптеген сұрақтармен сот-сараптамалық зерттеулер;

4) аса күрделі - Жаңа объектілерді бірегей, стандартты емес, сондай-ақ әдістемелік және ұйымдастырушылық қатынаста, оның ішінде ситуациялық есептерді шешу бойынша күрделенген зерттеулер.

Сот сараптамаларының күрделілік санаттарына қарай оларды жүргізу мерзімі мынадай тәртіппен айқындалады:

1) жай-5 тәулікке дейін;

2) күрделілік дәрежесі орташа-20 тәулікке дейін;

3) Күрделі және аса күрделі – 30 тәулікке дейін.

13-бөлім. Егер сот сарапшысы (сот сарапшылары) зерттеу жүргізілгенге дейін оның алдына қойылған мәселелер оның арнайы білімдерінің шегінен шығуына немесе оған ұсынылған материалдардың қорытынды беру үшін жарамсыз немесе жеткіліксіз екеніне және толықтырыла алмайтынына не ғылым мен сараптама тәжірибесінің жай-күйі қойылған сұрақтарға жауап беруге мүмкіндік берілмейтініне көз жеткізсе, ол сараптама тағайындаған судьяға, органға (лауазымды адамға) қорытынды берудің мүмкін еместігі туралы дәлелді хабарлама жасайды. Хабарлама оның қолымен және жеке мөрімен куәландырылуы тиіс. Сот сараптамасын сот сараптамасы органы жүргізген жағдайда сот сарапшысының (сот сарапшыларының) қолы көрсетілген органның мөрімен расталады.

Қорытынды берудің мүмкін еместігі туралы хабарламада: оның ресімделген күні, сот сараптамасын жүргізудің мерзімі мен орны; сот сараптамасын жүргізудің негізі; сот сараптамасын тағайындаған орган (адам) туралы мәліметтер; зерттеу объектілері; сот сараптамасын жүргізу тапсырылған сот сараптамасы органы және (немесе) сот сарапшысы (сот сарапшылары) туралы мәліметтер Тегі, Аты, Әкесінің аты (ол болған кезде), білімі, сарапшылық мамандығы, мамандығы бойынша жұмыс өтілі, ғылыми дәрежесі және ғылыми атағы, атқаратын қызметі; көрінеу жалған қорытынды бергені үшін жауапкершілік туралы ескертілгені туралы сот сарапшысының (сот сарапшыларының) қолымен куәландырылған белгі; сот сарапшысының (сот

сарапшыларының) шешуіне қойылған мәселелер; сот сарапшысының (сот сарапшыларының) алдына қойылған мәселелерге жауап берудің мүмкін еместігінің негіздемесі.

773-бап. Сарапшы мен маманның қорытындысы мен айғақтары

1. Сарапшының қорытындысы-бұл іс материалдарын, оның ішінде арнайы ғылыми білімді пайдалана отырып жүргізілген заттай дәлелдемелер мен үлгілерді зерттеу нәтижелеріне негізделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізуінде жатқан судья, орган (лауазымды адам) өз алдына қойған мәселелер бойынша жазбаша нысанда ұсынылған қорытындылар. Қорытындыда сарапшының зерттеу кезінде қолданған әдістері, қойылған сұрақтарға жауаптардың негіздемесі және сарапшының өзінің бастамасы бойынша белгіленген іс үшін маңызы бар мән-жайлар да көрсетіледі.

2. Қорытындыны сарапшы (сарапшылар) зерттеу жүргізілгеннен кейін оның нәтижелерін ескере отырып өз атынан жасайды, оның (олардың) қолымен және жеке мөрімен куәландырылады. Сараптама органы сараптама жүргізген жағдайда сарапшының қолы көрсетілген органның мөрімен расталады.

3. Сарапшының қорытындысында: оның ресімделген күні, сараптама жүргізудің мерзімі мен орны; сот сараптамасын жүргізудің негіздері; Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізуінде жатқан судья туралы, орган (лауазымды адам) туралы мәліметтер ; сараптама жүргізу тапсырылған сот сараптамасы органы және (немесе) сарапшы (сарапшылар) туралы мәліметтер(Тегі, Аты, Әкесінің аты (ол болған кезде), білімі, мамандығы, мамандығы бойынша жұмыс өтілі, ғылыми дәрежесі және ғылыми атағы, атқаратын қызметі; сотта көрінеу жалған қорытынды бергені үшін қылмыстық жауаптылық туралы оған ескертілгені туралы сарапшының қолымен куәландырылған белгі; сарапшының (сарапшылардың) алдына қойылған мәселелер; сараптама жүргізу кезінде қатысқан процеске қатысушылар және олар берген түсіндірмелер туралы мәліметтер; объектілер; пайдаланылған әдістемелер көрсетілген зерттеулердің мазмұны мен нәтижелері; жүргізілген зерттеулердің нәтижелерін бағалау, сарапшының (сарапшылардың) алдына қойылған мәселелер бойынша қорытындылардың негіздемесі мен тұжырымдалуы.

4. Қорытындыда, егер осы Кодекстің 772-бабының он үшінші бөлігінде көрсетілген мән-жайлар зерттеу барысында анықталса, қойылған мәселелердің барлығына немесе кейбіреуіне жауап берудің мүмкін еместігінің негіздемесі қамтылуға тиіс.

5. Сарапшының айғақтары - осы Кодекстің 757-бабының талаптарына сәйкес өзі ұсынған қорытындыны түсіндіру немесе нақтылау мақсатында Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарау барысында өзі хабарлаған мәліметтер.

6. Маманның қорытындысы - әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуді жүзеге асыратын уәкілетті лауазымды адам немесе жауап беру кезінде тиісті зерттеу жүргізу талап етілмейтін Тараптар маманның алдына қойылған мәселелер бойынша жазбаша түрде ұсынылған пікір.

7. Маманның қорытындысы кіріспе, сипаттама бөліктерінен және қорытындылардан тұрады. Кіріспе бөлімде: қорытынды беру күні, орны, уақыты; арнайы зерттеу жүргізуді тапсырған лауазымды адам; маман туралы мәліметтер (Тегі, Аты, Әкесінің аты (ол болған жағдайда), білімі, мамандығы, мамандығы бойынша жұмыс өтілі, ғылыми дәрежесі, ғылыми атағы, атқаратын лауазымы) көрсетілуі тиіс. Сипаттама бөлімінде маманның алдына қойылған мәселелер, объектілер, материалдар, қорытынды беру үшін маманға ұсынылған құжаттар, зерттеу кезінде қатысушы тұлғалар қамтылады. Қорытынды маманның қойылған сұрақтарға жауаптарын және олардың ғылыми негіздемелерін көрсетеді.

8. Маманның айғақтары - өзі әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарау барысында арнайы білімді талап ететін мән-жайлар туралы хабарлаған мәліметтер, сондай-ақ осы Кодекстің 756-бабының талаптарына сәйкес өз пікірін түсіндіру.

9. Сарапшының, маманның қорытындысын көрсететін, осы баптың екінші бөлігінде көзделген тәртіппен куәландырылған материалдар (фототаблицалар, схемалар, кестелер, кестелер және басқа да материалдар) қорытындыға қоса беріледі және оның құрамдас бөлігі болып табылады. Қорытындыға сондай-ақ зерттеуден кейін қалған объектілер, оның ішінде үлгілер қоса берілуге тиіс.

10. Сарапшының, маманның қорытындысы әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізуінде жатқан сот, орган (лауазымды адам) үшін міндетті болып табылмайды, алайда олардың қорытындымен келіспеуі дәлелді болуға тиіс.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Сарапшының және маманның қорытындысы мен айғақтары әкімшілік іс жүргізудегі дәлелдемелер түрлерінің бірі болып табылады (ӘҚБТК-нің 765-бабы), ол Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша кез келген басқа дәлел ретінде тексеруге және бағалауға жатады. Сарапшының және маманның қорытындысы мен айғақтарының басқа дәлелдемелердің алдында алдын ала белгіленген күші немесе артықшылығы жоқ (ӘҚБТК-нің 784-бабы).

ҚР "Сот-сараптама қызметі туралы" Заңының 1-бабына сәйкес, сарапшының қорытындысы - Қазақстан Республикасы заңнамасының талаптарына сәйкес ресімделген, сот-сараптамалық зерттеудің барысы мен нәтижелерін көрсететін жазбаша құжат.

Түсініктеме берілген баптың 1-бөлігіне сәйкес сарапшының қорытындысы – бұл іс материалдарын, оның ішінде арнайы ғылыми білімді пайдалана отырып жүргізілген заттай дәлелдемелер мен үлгілерді зерттеу нәтижелеріне негізделген, әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізуінде жатқан судья, орган (лауазымды адам) алдына қойған мәселелер бойынша жазбаша нысанда ұсынылған қорытындылар.

Қорытындыда зерттеу кезінде сарапшы қолданған, қойылған сұрақтарға жауаптардың негіздемесі және сарапшының өзінің бастамасы бойынша белгіленген іс үшін маңызы бар мән-жайлар көрсетіледі. Бұл ретте, сот сарапшысы сараптама жүргізу

барысында ғылыми-техникалық құралдарды, зерттеу әдістері мен әдістемелерін таңдауда дербес болады, олардың жол берілуі Заңмен айқындалады. Сот сарапшысы жүргізілген зерттеулердің нәтижелері негізінде оның арнайы ғылыми біліміне сәйкес қорытынды береді.

2 бөлім. Сараптама жүргізудің нәтижелері жазбаша нысанда баяндалады және Қазақстан Республикасының Қылмыстық іс жүргізу кодексіне, Қазақстан Республикасының Азаматтық іс жүргізу кодексіне, Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодексіне және "сот-сараптама қызметі туралы" Қазақстан Республикасының Заңына сәйкес ресімделеді.

Сарапшының қорытындысына, қорытынды берудің мүмкін еместігі туралы хабарламаға сараптама жүргізген сарапшы не сарапшылар комиссиясы қол қояды, қолдар сот сараптамасы органының мөрімен куәландырылады.

Егер сараптама тағайындау туралы қаулыда, ұйғарымда көрсетілген бір мәселе бойынша сарапшы қорытынды береді, ал басқалары бойынша қорытынды берудің мүмкін еместігі туралы хабарлама жасау үшін негіздер болса, бірыңғай құжат – сарапшының қорытындысы жасалады.

3 бөлім. Өзінің мазмұны мен нысаны бойынша сарапшының қорытындысы жүргізілетін сараптаманың іс жүргізу мәртебесін (жеке-дара, қосымша, қайталама, комиссиялық, кешенді), келіп түскен материалдардың өту тәртібін, зерттеу процесін, алынған нәтижелер мен қорытындыларды бейнелейді.

Сараптаманың іс жүргізу мәртебесіне қарамастан (жеке-дара, қосымша, қайталама, комиссиялық, кешенді) сарапшының қорытындысы кіріспе, зерттеу, синтездеу бөлігінен және қорытындылардан тұрады.

Сарапшы қорытындысының кіріспе бөлігі жүргізілетін сараптамалық зерттеудің ұйымдық-басқару аспектісін көрсетеді. Қорытындының кіріспе бөлімінде көрсетіледі:

- келіп түскен күні, сараптама жүргізу орны;
- сараптаманы тағайындаған орган мен лауазымды тұлға;
- зерттеу объектілерінің тізбесі (заттай дәлелдемелер, сараптамалық зерттеу үлгілері , олардың жай-күйі).

Сот-медициналық сараптама жүргізу кезінде:

- мәйітті сараптау кезінде - Тегі, Аты, Әкесінің аты (бар болса) - (бұдан әрі-Т. А. Ә.) , қайтыс болған адамның жасы (егер белгілі болса);

- жәбірленушілерді, айыпталушыларды және басқа адамдарды сараптау кезінде-аты-жөні, жасы, тұрғылықты жері, жеке басын куәландыратын құжаттың деректері;

- іс материалдары бойынша сараптама жасау және заттай дәлелдемелерді сараптау кезінде-қылмыстық, әкімшілік немесе азаматтық істің атауы мен нөмірі, істің томдарының, парақтарының саны, сараптамаға түскен объектілер мен үлгілердің тізбесі ;

- зерттеуге келіп түскен объектілерді жеткізу тәсілі;
- сараптама тағайындаған орган сараптама жүргізу кезінде қатысуға жіберілген тұлғалар туралы мәліметтер (тегі, аты-жөні, іс жүргізу мәртебесі);
- сарапшының шешуіне қойылған мәселелер;
- бірнеше сұрақтар болған жағдайда сарапшы зерттеу жүргізудің неғұрлым орынды тәртібін қамтамасыз ететін реттілікпен, бірақ олардың мағыналық мазмұнын өзгертпей, оларды топтастырады;

- егер қаулыда, анықтамада мәселе қабылданған ұсынымдарға сәйкес келтірілмесе, бірақ оның мағынасы сарапшыға түсінікті болса, онда мәселе бастапқы тұжырымда келтірілгеннен кейін сарапшы бұл мәселе оның арнайы ғылыми біліміне сәйкес қалай түсінілетінін түсіндіреді;

- сарапшы нақты деректер мен мән-жайларды құқықтық бағалауды талап ететін не оның құзыретіне кірмейтін сұраққа жауап берудің мүмкін еместігін көрсететін ескертпелер; Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодексінің 757-бабының 2-бөлігіне сәйкес жауап іс үшін елеулі мән-жайларды анықтауға ықпал ететін мәселені тұжырымдайды (сараптама тағайындаған органмен (тұлғамен) келісім бойынша); қосымша материалдарды ұсыну туралы өтінішхат туралы, оның өтініш берілген күні мен жауап алынған күні, оны қарау; зерттеу объектісінің түрін өзгертуге немесе жоюға рұқсат беруге өтінішхат туралы, оның өтініш берген және жауап алған күнін, оны қарау нәтижесін көрсете отырып, мәліметтер; сараптама жүргізуді тоқтата тұру туралы мәліметтер; келіп түскен құжаттарды мекеменің тиісті мөртабандарымен белгілеу туралы нұсқау;

- сарапшы (сарапшылар) туралы мәліметтер: аты-жөні, білімі, ғылыми дәрежесі және атағы, лауазымы, сараптамалық мамандығы, сараптамалық жұмыс өтілі;

- көрінеу жалған қорытынды бергені үшін қылмыстық жауапкершілік туралы сарапшыдан ескерту туралы нұсқау.

Қосымша сараптама жүргізу кезінде сарапшы қорытындысының кіріспе бөлігінде ереженің 20-тармағында көрсетілген мәліметтерден басқа, сараптама қосымша болып табылатыны белгіленеді, алдыңғы сараптама туралы мәліметтер хабарланады: қорытындының нөмірі мен шығарылған күні, сарапшының тегі мен аты-жөні, сараптама мекемесінің атауы, шешілуге қойылған мәселелер, олар бойынша берілген қорытындылар мен қосымша сараптаманы тағайындау себептері келтіріледі.

Қайталама сараптама жүргізу кезінде сарапшылар қорытындысының кіріспе бөлігінде ереженің 20-тармағында көрсетілген мәліметтерден басқа сараптама қайталама болып табылатыны белгіленеді, алдыңғы сараптама туралы мәліметтер: қорытындының нөмірі мен шығарылған күні, сарапшының тегі мен аты-жөні, сараптама мекемесінің атауы, алдыңғы сараптаманың қорытындылары және қайталама сараптаманы тағайындау себептері жазылады.

Комиссиялық сараптама жүргізген кезде сарапшылар қорытындысының кіріспе бөлігінде сараптама комиссиялық болып табылатыны және оны жүргізу орны (бір немесе бірнеше зертхана, лицензиясы бар сарапшы, шет мемлекеттің сарапшысы туралы мәліметтер) көрсетіледі.

Кешенді сараптама жүргізу кезінде сарапшы қорытындысының кіріспе бөлігінде Ереженің 20-тармағында көрсетілген мәліметтерден басқа, сараптама кешенді болып табылатыны белгіленеді, оны жүргізу орны көрсетіледі (бір немесе бірнеше бөлімше, мекемелер, лицензиясы бар сарапшы, шет мемлекеттің сарапшысы туралы мәліметтер).

Сарапшы қорытындысының зерттеу бөлімінде зерттеудің барлық процесі және оның нәтижелері баяндалады, белгіленген нақты деректер мен мән-жайларға ғылыми негіздеме беріледі.

Зерттеу бөлімі бірнеше бөлімнен тұрады, олардың саны мен ерекшелігі сараптамалық мамандықтың ерекшелігімен, нақты объектілерді зерттеу әдістемесімен және объектінің өзіндік ерекшелігімен анықталады.

Зерттеу бөлімінде көрсетіледі:

- қорытынды беру үшін елеулі маңызы бар және сарапшы бастапқы деректер ретінде қабылдаған істің мән-жайы;
- сараптама жүргізу кезінде қолданылатын нормативтік құқықтық, әдістемелік және анықтамалық әдебиеттер тізімі;
- сараптамалық зерттеу объектілерінің жай - күйінің сипаттамасы, олардың қаптамасы;
- сараптамалық тексеру, эксперимент жүргізу және сараптамалық зерттеу үшін үлгілер алу мақсаты, шарттары мен нәтижелері;
- пайдаланылған сараптамалық зерттеу әдістерінің сипаттамасы, оларды қолданудың техникалық шарттары, алынған нәтижелер;
- нормативтік және анықтамалық материалдарға, компьютерлік деректер базасына, есептеу бағдарламаларына, сондай-ақ иллюстрацияларға, қосымшаларға және оларға қажетті түсіндірмелерге сілтемелер;
- тергеу әрекеттерінің нәтижелері, егер олар тұжырымдарды негіздеу кезінде маңызы бар болса;
- зерттеудің жекелеген кезеңдерін және барлық алынған нәтижелерді қорытындыларды тұжырымдау үшін негіз ретінде сараптамалық бағалау.

Иллюстрациялық материалды ресімдеу кезінде сарапшының қорытынды мәтіні бойынша иллюстрацияларды орналастыруға жол беріледі. Бұл ретте қорытындының зерттеу бөлімінде пайдаланылған құрылғылардың, бағдарламалық қамтамасыз етудің қысқаша сипаттамасы, бейнені алу және басып шығару режимі, суреті бар файлдың аты мен көлемі көрсетіледі.

Қорытындының зерттеу бөлімінде объектілер мен үлгілермен жасалған барлық әрекеттер көрсетіледі. Егер қойылған сұрақтардың кейбірі шешу мүмкін болмаса, себептері зерттеу бөлімінде баяндалады.

Зерттеу бөлімі сараптамалық білімі жоқ тұлғалар үшін қосымша түсіндіруді және түсіндіруді талап етпейтін терминдер мен ұғымдарда баяндалады.

Зерттеу әдістемесі сарапшының оны қолдануының толықтығын бағалауға болатындай, ал қорытындылардың дұрыстығын тексеру қажет болған жағдайда барлық зерттеулерді қайталауға болатындай етіп сипатталады.

Сараптама жүргізу кезінде бекітілген әдістемелермен қатар Қазақстан Республикасының аумағында қолдану үшін міндетті болып табылатын ақпарат көздері, атап айтқанда: нормативтік құқықтық және құқықтық актілер пайдаланылады.

Қажет болған жағдайда сараптама жүргізу кезінде Интернет желісінің ақпараттық деректер базалары, сондай-ақ мамандандырылған бағдарламалық өнімдер пайдаланылуы мүмкін.

Қосымша сараптама қорытындысының зерттеу бөлігінде сарапшы бұрын жүргізілген зерттеудің барысы мен нәтижелерін баяндамай, егер қосымша сараптама жүргізу кезінде оларға сол әдістер мен құралдарды пайдаланса және алдыңғы сараптама жүргізу кезіндегі сияқты нәтижелерге қол жеткізілсе, алдыңғы сараптамаға сілтеме жасай алады.

Әрбір сарапшының зерттеудің кешенді сараптамасы қорытындысының зерттеу бөлігінде жеке жазылады. Жеке-дара зерттеулерді бағалау нәтижелері және осы негізде жасалған жеке қорытындылар бөлек (аралық синтездеуші бөлік) жазылады.

Кешенді зерттеу нәтижелерін бірлесіп бағалау қорытындылардың алдында тікелей қорытындының зерттеу бөлімінің соңында баяндалады. Кешенді сараптама жүргізу кезінде бір жалпы қорытынды (немесе қорытынды берудің мүмкін еместігі туралы хабарлама) жасалады. Сараптама қорытындысында әрбір сарапшының қандай зерттеу жүргізгені және оларға қандай деректер анықталғаны атап өтіледі. Әрбір сарапшы жалпы қорытындыға не оның өзі жүргізген зерттеулердің барысы мен нәтижелерін көрсететін бөлігіне қол қояды. Комиссиялық сараптама қорытындысының зерттеу бөлімінде сарапшылар ортақ пікірге келе отырып, жалпы қорытынды жасайды.

Келіспеушіліктер болған жағдайда әрбір сарапшы немесе сарапшылар тобы сараптаманың жекелеген қорытындыларын (немесе қорытынды берудің мүмкін еместігі туралы хабарлама) жасайды. Қайталама сараптама қорытындысының зерттеу бөлімінде сарапшылар бірыңғай пікірге келіп, жалпы қорытынды жасайды. Келіспеушіліктер болған жағдайда әрбір сарапшы өз тұжырымына қол қояды.

Қорытындының синтездеуші бөлігі барлық жүргізілген зерттеудің жалпы қорытындысын көрсетеді және жеке бөлімге мынадай жағдайларда бөлінеді::

- объектілердің едәуір санын зерттеу;

- зерттеу жағдайды шешу деңгейіне шығатын күрделі нысандарды, әдістер кешенін қолдану;

- кешенді, комиссиялық және қайталама сараптамалар.

Сарапшы қорытындысының қорытындыларында сарапшының алдына қойылған сұрақтарға жауаптар жазылады. Қойылған сұрақтардың әрқайсысына мәні бойынша жауап беріледі немесе оны шешудің мүмкін еместігі көрсетіледі.

Тұжырымдарды қалыптастыру олардың мағыналық мазмұны қойылған міндеттерге (мәселелерге) сәйкес және әртүрлі түсіндірулерге жол бермейтіндей етіп жүзеге асырылады.

Егер қорытынды зерттеу бөлімінде баяндалған және қойылған сұраққа толық жауабы бар зерттеу нәтижелерін егжей-тегжейлі сипаттаусыз тұжырымдалуы мүмкін болмаса, қорытындының осы бөлігіне сілтеме жасауға жол беріледі.

Егер сарапшылар бірыңғай пікірге келсе, комиссиялық, қайталама сараптаманың қорытындыларына барлық сарапшылар комиссиясы қол қояды. Объектілерді зерттеудің қандай да бір пунктiнiң алынған нәтижелерiн бағалау мәселесi бойынша комиссияда келiспеушiлiктер болған жағдайда, қорытындының осы тармағы жеке-дара бөлініп, оған сарапшы қол қояды.

Сараптамалық мамандықтың ерекшелігіне сәйкес алынған нәтижеден кейінгі, оның шегінде зерттеу жүргізілген кешенді сараптаманың қорытындыларына әрбір сарапшы жеке-дара қол қояды.

Егер зерттеу барысы мен түрлі сараптамалық мамандықтардан алған білімді пайдалану шеңберінде алынған нәтижелер бір-біріне қайшы келмесе және болған оқиғаның тетігін ашатын бірыңғай қорытындыны қалыптастыруға негіз болып табылса, онда бұл бірыңғай қорытындыға зерттеулердің әрбір бағыты бойынша қорытындылар баяндалғаннан кейін барлық сарапшылар комиссиясы қол қояды.

Зерттеу аяқталғаннан кейін объектілерге (құжаттарға, хаттамаларға, схемаларға), сондай-ақ Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес бөгде белгілерді жібермейтін құжаттарды (паспорт, жеке куәлік, бағалы қағаздар, "құпия", "қызмет бабында пайдалану үшін" деген белгісі бар құжаттар) қоспағанда, бастапқы деректері бар істің басқа да материалдарына аумақтық бөлімше мөртабанының бедері жазылады. Сараптамалық зерттеу үшін үлгілер ретінде ұсынылған объектілерге "үлгі" мөртабанының бедері жазылады.

Егер сарапшы зерттеу жүргізілгенге дейін оның алдына қойылған мәселелер оның арнайы білімдерінің шегінен шығуына не оған ұсынылған материалдардың қорытынды беру үшін жарамсыз немесе жеткіліксіз екеніне және толықтырыла алмайтынына не ғылым мен сараптама тәжірибесінің жай-күйі қойылған сұрақтарға жауап беруге мүмкіндік бермейтініне көз жеткізсе, ол қорытынды берудің мүмкін еместігі туралы дәлелді хабарлама жасайды және оны судьяға, органға (лауазымды адамға) жібереді.

4 бөлім. Қорытынды берудің мүмкін еместігі туралы хабарлама үш бөліктен тұрады : кіріспе, дәлелдеу және қорытынды. Кіріспе бөлімде сарапшының қорытындысына қатысты мәліметтер жазылады. Дәлелдеу бөлігінде әрбір мәселе бойынша қорытынды берудің мүмкін еместігінің себептері егжей-тегжейлі баяндалады. Қорытынды бөлімде сарапшының алдына қойылған әрбір мәселе бойынша жауап берудің мүмкін еместігі көрсетіледі.

Сараптама жүргізу аяқталғаннан кейін сарапшының қорытындысы (қорытынды берудің мүмкін еместігі туралы хабарлама), зерттеу объектілері мен үлгілері кеңсеге немесе сақтау камерасына тапсырылуға тиіс, бұл туралы заңнамада белгіленген нысандар бойынша сот сараптамаларын жүргізу үшін келіп түсетін материалдарды тіркеу журналына белгі қойылады.

Анықтығы бойынша сараптамалық қорытындылар үзілді-кесілді және ықтимал (болжамды) болып бөлінеді.

Үзілді-үзілді-кесілді қорытынды - факт туралы нақты қорытынды. Ол қатаң оң немесе мүлдем теріс болуы мүмкін. Мысалы, оқиға болған жерде аяқ киімнің ізі азаматтың сол жақ ботинкасымен құрылған (үзілді-кесілді оң қорытынды үлгісі).

Ықтимал қорытынды - сарапшының анықталған факт туралы негізделген болжамы (гипотезасы). Әдетте дәлелдердің шынайылығына, фактінің орташа статистикалық дәлелденуіне, толық білімге қол жеткізудің мүмкін еместігіне ішкі психологиялық сенімді көрсетеді. Ықтимал қорытындылар фактінің болуы мүмкіндігін береді, бірақ мүлдем басқа (қарама-қарсы) тұжырымды жоққа шығармайды.

Белгіленген фактіге қатысты сараптамалық үзілді-кесілді немесе ықтимал қорытынды сарапшының алдына белгілі бір мәселе қойылған фактінің болуы теріс болған кезде оң (оң) және теріс болуы мүмкін. Ақыл-ой мен оның негізі арасындағы қатынастардың сипаты бойынша қорытындылар шартты ("егер... бұл...") және шартсыз болып бөлінеді.

Шартсыз қорытынды - бұл қандай да бір шарттармен шектелмеген фактіні тану. Шартты қорытынды белгілі бір жағдайларға, алдыңғы білімдердің дұрыстығына, басқа фактілердің дәлелденуіне байланысты фактіні тануды білдіреді, мысалы, принтер жөндеуге ұшырамаған жағдайда құжат мәтіні осы лазерлік принтерде орындалмады. Мұндай тұжырым сондай-ақ үзілді-кесілді және ықтимал түрде айтылуы мүмкін.

Зерттеудің нәтижесі бойынша, ол мәселені шеше алмаған жағдайда сарапшы балама қорытынды жасайды. Баламалы қорытындыда онымен бірге айтылған өзара байланысты ерекше деректердің бар екендігін білдіреді. Мұндай қорытынды-бұл онда санамаланған өзара бұрмалайтын кез келген фактілердің өмір сүру мүмкіндігін, тергеушінің (соттың) қайсыбір біреуін таңдау және оны шын мәнінде орын алған деп тану қажеттігін көрсететін қатаң бөлу пайымдауы.

Іс бойынша сот шешімінің негізіне тек үзілді-кесілді қорытындылар алынуы мүмкін . Тек олар дәлелдік мәнге ие.

Категориялы тұжырымдармен қорытынды бұл істе дәлелдеме болып табылады.Ықтимал қорытынды дәлел бола алмайды, тек бағдарлы, іздеу ақпаратын алуға, тексеруді қажет ететін нұсқаларды көрсетуге мүмкіндік береді.

5 бөлім. Сарапшының айғақтары дәлелдемелердің дербес көзі болып табылады.

Сарапшының айғақтары өзі берген қорытындыны түсіндіретін немесе нақтылайтын мәліметтерді білдіреді және ол жүргізген сараптама нысанасымен шектеледі. Түсініксіз , анық емес, шашыраңқы немесе белгісіз тұжырымдары бар қорытынды ұсынылған жағдайда жауап алынуы мүмкін. Міндетті шарт – сарапшыдан сұрау ол қорытынды ұсынғаннан кейін ғана жүргізіледі.

6 бөлім. Маманның қорытындысы - әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуді жүзеге асыратын уәкілетті лауазымды адам немесе жауап беру кезінде тиісті зерттеу жүргізу талап етілмейтін Тараптар маманның алдына қойылған мәселелер бойынша жазбаша түрде ұсынылған пікір.

Зерттеу нәтижелері жазбаша түрде жазылады және "маманның қорытындысы" нысанында ресімделеді.

Маманның қорытындысы маманның атынан жасалады және сот сараптамасы органының мөрімен куәландырылады, онда сарапшы маман ретінде қол қояды.

7 бөлім. Маманның қорытындысы үш бөлімнен тұрады: кіріспе, зерттеу және қорытынды. Кіріспе бөлігінде Қағидалардың 20-тармағында көрсетілген сарапшының қорытындысына ұқсас мәліметтер жазылады.

Зерттеу бөлімінде зерттеу процесі және оның нәтижелері баяндалады, анықталған фактілерге негіздеме беріледі. Сарапшының қорытындысына оның баяндалуына карағанда зерттеу процесін қысқаша баяндауға жол беріледі.

Маманның қорытындысында қойылған сұрақтарға жауаптар жазылады. Қойылған сұрақтардың әрқайсысына мәні бойынша жауап беріледі немесе оны шешудің мүмкін еместігі көрсетіледі. Қорытындының мағыналық мазмұны қойылған сұрақтарға сәйкес болуы тиіс.

Маманның қорытындысы мәтіндік қосымшалармен немесе фототаблиц, ксерокөшірме, сызбалар, кестелер, схемалар, графиктер түріндегі иллюстрациялық материалмен сүйемелденуі мүмкін. Иллюстрацияларға маман қол қояды және мөрмен куәландырылады.

8 бөлім. Маманның айғақтары - өзі әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарау барысында арнайы білімді талап ететін мән-жайлар туралы хабарлаған мәліметтер, сондай-ақ ӘҚБтК-нің 756-бабының талаптарына сәйкес өз пікірін түсіндіру.

Сондай-ақ сарапшының айғақтары сияқты маманның айғақтары дәлелдемелердің дербес көзі болып табылады және ол берген қорытындыны түсіндіретін немесе нақтылайтын мәліметтерді білдіреді және ол жүргізген зерттеу нысанасымен шектеледі

. Маман түсініксіз, анық емес, шашыраңқы немесе белгісіз тұжырымдары бар қорытынды ұсынылған жағдайда сұралуы мүмкін. Қорытынды ұсынғаннан кейін жауап алуды жүргізу міндетті шарт болып табылады.

9 бөлім. Сарапшының қорытындысын көрсететін материалдар (фототаблицалар, схемалар, графиктер, диаграммалар, слайдтар) қорытындыға қоса беріледі және оның құрамдас бөлігі болып табылады. Барлық материалдарға сараптама жүргізген сарапшы не сарапшылар комиссиясы қол қояды, қолдар сот сараптамасы органының мөрімен куәландырылады.

Сарапшының қорытындысына сараптама тағайындаған органға (адамға) аумақтық бөлімше басшысының ілеспе хаты қоса беріледі, онда сараптаманың шығарылған күні, іс жүргізу шығындары, қорытынды мәтінінің және иллюстрациялық материалдың беттерінің саны және зерттеу объектілерін қайтару туралы мәліметтер қамтылады.

10-бөлім. Сарапшының, маманның қорытындысы сот, әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізуінде жатқан орган (лауазымды адам) үшін міндетті болып табылмайды, өйткені олар дәлелдемелерге баға бере отырып, сарапшы немесе маман берген дәлелдемелерді бағалаумен байланысты емес. Олар істе бар дәлелдемелерді жан-жақты, толық және объективті зерттеуге негізделе отырып, олардың әрқайсысының алдын ала белгіленген күші жоқ қолда бар дәлелдемелердің жиынтығын негізге ала отырып, дәлелдемелерді бөгде әсерге қарамастан бағалайды.

774-бап. Үлгілерді алу

1. Судья үлгілерді, оның ішінде адамның, жануардың, заттың, заттың қасиеттерін көрсететін үлгілерді, егер оларды зерттеу іс үшін маңызы болса, алуға құқылы.

2. Үлгілерге материалдардың, заттардың, шикізаттың, дайын өнімнің сынамалары да жатады.

3. Үлгілерді алу туралы дәлелді ұйғарым шығарылады, онда мыналар көрсетілуге тиіс: үлгілерді алатын адам; үлгілерді алу қажет адам (ұйым); дәл қандай үлгілер және қандай мөлшерде алынуы тиіс; одан үлгілерді алу үшін адам қашан және кімге келуі тиіс; үлгілерді алғаннан кейін үлгілер қашан және кімге ұсынылуы тиіс.

4. Егер бұл үлгілер алынатын қарама – қарсы жынысты адамды жалаңаштаумен байланысты болмаса және ерекше кәсіби дағдыларды талап етпесе, үлгілерді судья өзі, ал қажет болған жағдайда-дәрігердің немесе басқа маманның қатысуымен ала алады. Өзге жағдайларда үлгілерді судьяның тапсырмасы бойынша дәрігер немесе басқа маман алуы мүмкін.

5. Үлгілерді алу құқығына судья, сарапшы, дәрігер немесе басқа маман ие болады.

6. Үлгілерді алу сараптамалық зерттеудің бір бөлігі болып табылатын жағдайларда, оны сарапшы жүргізуі мүмкін.

7. Үлгілер тараптардан, сондай-ақ үшінші тұлғалардан алынуы мүмкін.

8. Судья адамды өзіне шақырады, оны үлгілерді алу туралы ұйғарыммен қол қойғызып таныстырады, оған және осы іс жүргізу әрекетіне қатысатын өзге де адамдарға олардың құқықтары мен міндеттерін түсіндіреді.

9. Судья өзі немесе маманның қатысуымен қажетті іс-әрекеттерді жүргізеді, үлгілерді алады, оларды орайды және мөрлейді.

10. Үлгілерді алу нәтижелері іс жүргізу әрекетінің (сот отырысының) хаттамасында тіркеледі, онда үлгілерді алу үшін қабылданған әрекеттер, олар жүргізілген ретпен, бұл ретте қолданылған ғылыми-зерттеу және басқа да әдістер мен рәсімдер, сондай-ақ үлгілердің өздері сипатталады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Осы баптың 1-бөлігі судьяның сараптамалық зерттеу үшін үлгілер алуының құқықтық негізі болып табылады. Егер алынған үлгілерді зерттеу Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі шешу үшін елеулі маңызы болған жағдайда, судья осы іс жүргізу әрекетін жүргізу туралы шешімді қабылдайды.

Судья үлгілер ретінде үлгілерді, оның ішінде адамның, жануардың, заттың, заттың қасиеттерін бейнелейтін үлгілерді алуға құқылы.

Үлгілер - бұл сот сараптамасын жүргізуге қажетті тірі адамның, мәйіттің, жануардың, өсімдіктің, заттың, материалдың немесе заттардың қасиеттерін көрсететін материалдық объектілер.

Адамның, жануардың, заттың қасиеттері - бұл сапа, белгі, біреуді немесе бірдеңені ерекшелейтін ерекшелік.

Зат - кез келген материалдық құбылыс, зат.

Заттар - материяның сапалы көрінісі, физикалық денеден тұрады.

2 бөлім. Жоғарыда аталғандардан басқа, үлгі ретінде материалдардың, заттардың, шикізаттың, дайын өнімнің сынамалары алынуы мүмкін.

Материалдардың сынамалары - заттардан, заттардан және т. б. алынатын үлгілер

Шикізат - одан әрі өнеркәсіптік өңдеуге арналған материал.

Өнім-адам еңбегінің нәтижесі ретінде (өңдеу, өңдеу, зерттеу және т. б.).

3 бөлім. Әкімшілік іс жүргізуде үлгілерді алудың нақты және заңды негіздері бар.

Үлгіні зерттеудің нәтижесінде алынған дәлелдеме немесе үлгі болған жағдайда ғана толық зерттелуі мүмкін дәлелдемелер үлгілерді алудың нақты негізі болып табылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарайтын судьяның дәлелді ұйғарымы үлгілерді алудың заңды негізі болып табылады.

Ұйғарымда мыналар көрсетілуі тиіс:

- үлгілерді алатын тұлға;
- үлгілерді алуға тиіс адам (ұйым);
- қандай үлгілер және қандай мөлшерде алынуы тиіс;
- одан үлгілер алу үшін адам қашан және кімге келуі керек;
- оларды алғаннан кейін үлгілер қашан және кімге ұсынылуы тиіс.

4 бөлім. Үлгілерді судья өзі алуы мүмкін. Бұл жағдайда үлгілерді алу процесі әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша сот отырысы барысында жүргізіледі. Белгілі бір әдістер мен арнайы ғылыми құралдарды пайдалану қажет болған жағдайда үлгілерді алу үшін дәрігер немесе басқа маман шақырылуы мүмкін.

Мамандандырылған медициналық немесе сараптама мекемесінде үлгілерді алу процесі мынадай жағдайларда жүргізіледі:

- егер үлгілерді алу үлгілер алынатын қарама-қарсы жыныстағы адамды жалаңаштаумен байланысты болса;

- егер үлгілерді алу рәсімі ерекше кәсіби дағдыларды талап етсе.

Мұндай жағдайларда судья үлгілерді алуды жүргізуді дәрігерге немесе мамандандырылған медициналық немесе сараптама мекемесінің басқа маманына тапсырады.

5 бөлім. Үлгілерді алуға құқығы бар субъектілер

- әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарайтын судья;

- сарапшы;

- дәрігер;

- басқа маман.

Сарапшы ретінде арнайы ғылыми білімі бар және сот сараптамасын жүргізу тапсырылған заңда белгіленген өзге де талаптарға сәйкес келетін іске мүдделі емес адамды тартуға болады. Әкімшілік іс жүргізуде аталған адам ӘҚБтК-нің 757-бабының талаптарына сәйкес келуге тиіс.

Дәрігер - жоғары медициналық білім алған және аурулардың алдын алу және емдеу, адам денсаулығын сақтау және нығайту бойынша өз қызметін жүзеге асыратын адам.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуге маман ретінде қатысу үшін дәлелдемелерді жинауға, зерттеуге және бағалауға, сондай-ақ техникалық құралдарды қолдануға жәрдем көрсету үшін қажетті арнайы білімі мен дағдысы бар, істің нәтижесіне мүдделі емес кез келген кәмелетке толған адам тағайындалуы мүмкін (ӘҚБтК-нің 756-бабы).

Үлгілерді алуға құқығы бар субъектілердің тізбесін талдай келе, әкімшілік іс жүргізуінде жатқан органның (лауазымды адамның) субъектілер арасында болмауы анықталды. Әкімшілік іс жүргізу барысында орган (лауазымды адам) судьямен қатар сараптама тағайындау туралы шешім қабылдайды. Заң шығарушы әкімшілік процеске қатысушы бола отырып, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарау барысында объективті ақиқатты, шындыққа сәйкес келетін құқық бұзушылықтың мән-жайларын анықтауға мүдделі және әкімшілік іс жүргізу барысында мүдделі емес тұлға бола отырып, жеке сот ісін жүргізуде заңдылықтың және жеке тұлғаның құқықтарының сақталуына кепіл болып табылатынына байланысты осы жолда келе жатыр деп есептейміз.

Сарапшы, дәрігер және маман үлгілерді алу үшін қажетті арнайы білім мен дағдыға ие болуына байланысты үлгілерді алуға құқығы бар субъектілер тізбесіне енгізілген.

6 бөлім. Сот сараптамасы мен криминалистикасында сараптама жүргізу кезінде үлгілерді алу сараптамалық зерттеу процесіне кіретін және сараптамалық зерттеу тапсырылған сарапшы жүргізетін сараптамалардың түрлері бар.

Мұндай жағдайда, судьяның үлгілерді алу туралы ұйғарым шығару қажеттігі болмайды, өйткені сараптама жүргізу туралы шығарылған ұйғарым жеткілікті болады.

7 бөлім. Әкімшілік заңнамамен үлгілер алынуы мүмкін процеске қатысушылар қатаң белгіленген. Түсіндірілетін бап үлгілер тараптардан, сондай-ақ үшінші тұлғалардан алынуы мүмкін деген ережені бекітеді.

Тараптарға өзіне қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізіліп жатқан адам; жәбірленуші жатады.

Үшінші тұлғаларға куә мен куәгерді жатқызады, бірақ егер олардың әкімшілік құқық бұзушылық орнында немесе заттай дәлелдемелерде іздер қалдыру ықтималдығы болған жағдайда ғана.

8 бөлім. Үлгілерді алу үшін судья үлгілер алынатын адамды өзіне шақырады. Үлгілерді алу процесі басталар алдында судья міндетті түрде оның негізінде іс жүргізу әрекеті жүргізілетін үлгілерді алғаны туралы ұйғарымды жария етеді, содан кейін іс жүргізу әрекетіне қатысушыларға олардың құқықтары мен міндеттерін түсіндіреді, бұл туралы қолхат алынады. Аталған талапты орындамау жүргізілген іс жүргізу әрекетінің нәтижесінде алынған дәлелдемелерді ӘҚБтК-нің 765-бабында көрсетілген негіздер бойынша жарамсыз деп тануға әкеп соғады.

9 бөлім. Үлгілерді тікелей алған кезде судья осы процестегі қажетті әрекеттерді өзі орындайды. Сондай-ақ судья адамнан үлгілерді алу жөніндегі қажетті іс-әрекеттерді орындауды шақырылған маманға оның қатысуымен тапсыра алады.

Судья, сарапшы, дәрігер немесе басқа маман үлгілерді алған кезде мынадай қағидаттарды сақтауы тиіс:

- үлгілерді алу процесінің әдеп және мораль талаптарына сәйкестігі (үлгілерді алу барысында үлгілерді алатын адам қадір-қасиетіне нұқсан келтірмеуге тиіс);

- үлгілердің шығу тегінің анықтығын қамтамасыз ету (үлгілер іріктелетін адамның жеке басы анықталуы тиіс);

- алынған үлгілердің тиісті сапасы мен саны (алынатын үлгілер сараптамалық зерттеу және сарапшының алдына қойылған мәселелерді шешу үшін жеткілікті болатын сапасы мен саны болуы тиіс);

- алынған үлгілерді тиісті орауды және сақтауды қамтамасыз ету.

Үлгілерді алғаннан кейін судья оларды жеке орайды, мөрлейді немесе осы іс-әрекеттерді жүргізуді шақырылған маманға тапсырады.

Алынған үлгілерді алынған үлгілердің физикалық қасиеттеріне байланысты пакеттің тұтастығын, оның мөрленуін, үлгілерді алуды (алуды) жүргізген адамның

қолымен растауды қамтамасыз ете отырып, сондай-ақ алынған үлгіні басқасына ауыстыру мүмкіндігін болдырмай, буып-түю қажет.

10-бөлім. Іс жүргізу әрекеті үлгілерді алу хаттамасымен ресімделеді, онда судья үлгілерді алу нәтижелерін міндетті түрде тіркейді, үлгілерді алу үшін қабылданған әрекеттерді олар жүргізілген ретпен, бұл ретте қолданылған ғылыми-зерттеу және басқа да әдістер мен рәсімдерді, сондай-ақ үлгілердің өздері сипаттайды.

Егер үлгілерді алу сот отырысы барысында жүргізілсе, онда іс жүргізу әрекетінің тәртібі, барысы және нәтижелері сот отырысының хаттамасында көрсетіледі.

Егер үлгілерді алуды сараптамалық зерттеу жүргізу тапсырылған сарапшы жүргізген болса, жоғарыда аталған мәліметтерді ол сараптама қорытындысында көрсетеді.

775-бап. Дәрігердің немесе басқа маманның, сондай-ақ сарапшының үлгілерді алуы

1. Судья үлгілер алынуы тиіс адамды, сондай-ақ тиісті тапсырмасы бар ұйғарымды дәрігерге немесе басқа маманға жібереді. Ұйғарымда осы іс жүргізу әрекетіне барлық қатысушылардың құқықтары мен міндеттері көрсетілуге тиіс.

2. Дәрігер немесе басқа маман судьяның тапсырмасы бойынша қажетті іс-қимыл жасайды және үлгілер алады. Үлгілер буып-түйіледі және мөрленеді, содан кейін дәрігер немесе басқа маман жасаған ресми құжатпен бірге судьяға жіберіледі.

3. Зерттеу барысында сарапшы эксперименттік үлгілер жасай алады, ол туралы қорытындыда хабарлайды.

4. Судья мұндай үлгілерді дайындау кезінде қатысуға құқылы, бұл өзі жасайтын хаттамада көрсетіледі.

5. Зерттеу жүргізілгеннен кейін сарапшы үлгілерді буып-түйілген және мөрленген түрде өзінің қорытындысына қоса береді.

6. Егер үлгілерді судьяның тапсырмасы бойынша маман немесе сарапшы алса, ол ресми құжат жасайды, оған іс жүргізу әрекетіне барлық қатысушылар қол қояды және іс материалдарына қосу үшін судьяға беріледі.

7. Хаттамаға алынған үлгілер буып-түйілген және мөрленген түрде қоса беріледі.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Үлгілерді алуды (алуды) дәрігерге немесе басқа маманға жүргізуге тиісті негіздер туындаған жағдайда (ӘҚБтК 774-бабы) судья үлгілер алынуы тиіс адамды дәрігер немесе маман үлгілерді алу рәсімін жүргізетін мамандандырылған медициналық немесе сараптама мекемесіне жібереді.

Дәрігер, басқа маман судьяның ұйғарымы негізінде адамнан үлгілерді алады.

Ұйғарымда мыналар көрсетілуі тиіс:

- үлгілерді алатын тұлға;
- үлгілерді алуға тиіс адам (ұйым);
- қандай үлгілер және қандай мөлшерде алынуы тиіс;
- одан үлгілер алу үшін адам қашан және кімге келуі керек;

- оларды алғаннан кейін үлгілер қашан және кімге ұсынылуы тиіс.

Осы мәліметтерден басқа, осы іс жүргізу әрекетіне барлық қатысушылардың құқықтары мен міндеттері міндетті түрде көрсетіледі. Әйтпесе, ӘҚБтК-нің 765-бабының нормаларына сәйкес, осы іс жүргізу әрекетін оның қатысушыларының құқықтары мен міндеттерін түсіндірмей жүргізу нәтижесінде алынған дәлелдемелер оның дәлелдік мәнін жоғалтуға және жарамсыз деп тануға әкеп соғады.

2 бөлім. Судьяның ұйғарымы негізінде дәрігер немесе басқа маман үлгілерді алу бойынша қажетті іс-әрекеттерді жүргізеді. Үлгілерді алу процесінде ӘҚБтК-нің 774-бабына түсініктемеде бұрын ашылған қағидаттар сақталуға тиіс.

Үлгілерді (сынамаларды) алу туралы дәрігер немесе басқа маман үлгілерді алу туралы хаттама (акт) жасайды, онда:

- Үлгілерді (сынамаларды) алу кезінде жүзеге асырылған іс-әрекеттерді көрсетеді);
- алынған үлгілерді (сынамаларды) олардың органолептикалық (сыртқы физикалық) белгілері бойынша сипаттайды;
- қолданылған ғылыми-зерттеу және басқа әдістер мен процедураларды сипаттайды;
- алынған үлгілерді (сынамаларды) орау және сақтау тәсілін көрсетеді.

Үлгілерді (сынамаларды) алу туралы ресми құжатқа (хаттамаға, актіге) дәрігер немесе басқа маман, сондай-ақ үлгілер алынған адам қол қояды.

Маман алған үлгілер (сынамалар) ресми құжатпен бірге судьяға жіберіледі.

3 бөлім. Бұл бөлім сараптамалық зерттеу процесінде эксперименталды үлгілерді дайындау құқығын сарапшыға бекітеді. Тірі тұлғалардан алынған үлгілерді есепке ала отырып, сарапшы, тірі адамның сараптамасын жүргізу кезінде сарапшы өз қызметінен алынған өнімдерді немесе зерттеу үшін қажетті органның қызметін атқаруға құқылы.

Сарапшының, судьяның ұсынысы бойынша арнайы орындалған үлгілер эксперименттік үлгілер болып табылады.

Егер Үлгілерді (сынамаларды) сарапшы сараптама жүргізу кезінде алса, онда бұл туралы сарапшының қорытындысында нақты Үлгілерді (сынамаларды) көрсете отырып көрсетілуге тиіс. Сараптамалық зерттеулер жүргізілгеннен кейін сарапшы сараптама жүргізу кезінде жұмсалмаған (пайдаланылмаған) Үлгілерді (сынамаларды) буып-түйілген және мөрленген түрде сараптама қорытындысына қоса тігуге міндетті.

Осы баптың 4-бөлігі сарапшының эксперименталды үлгілерді әзірлеуі кезінде қатысу құқығын судьяға бекітеді. Мұндай үлгілерді дайындау кезінде судьяның қатысуы туралы Жеке іс жүргізу әрекетінің хаттамасы жасалады, ол ӘҚБтК-нің талаптарына сәйкес келуге тиіс. Бұл процеске әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарайтын судья қатысуға құқылы.

5 бөлім. Бұл бөлімде сарапшының зерттеу жүргізілгеннен кейін пайдаланылған үлгілерді қорытындыға қосу (қоса беру) міндеті бекітілген. Бұл үлгілерді сарапшы буып-түйуі және оларға мөрленуі тиіс.

Сараптамалық зерттеу кезінде пайдаланылмаған үлгілерді мөрлеу туралы көрсетілген ережелер, егер сараптамалық қорытындыны сараптама мекемесінің сарапшысы орындаған болса, сақталады. Алайда сараптама жүргізу кезінде бір реттік тәртіппен сарапшының оралған пайдаланылмаған үлгілерге мөр қою үшін жеке мөрі болуы екіталай.

6 бөлім. Осы бөлікте заң шығарушы сарапшының немесе судьяның тапсырмасы бойынша маманның үлгілерді алу фактісін белгілеуге байланысты рәсім бекітеді. Сарапшы немесе маман үлгілерді алғаны туралы ресми құжат (акт, хаттама) жасауға міндетті, оған сарапшы (маман), үлгілер алынған адам, сондай-ақ осы іс жүргізу әрекетіне барлық қатысушылар қол қояды.

Іс жүргізу әрекетіне қатысушылар деп манипуляция үлгілерін алу үшін қажетті, оның ішінде үлгілерді алу кезінде пайдаланылатын ғылыми-зерттеу рәсімдеріне қызмет көрсеткен немесе алу үшін қажетті рәсімдердің сақталуын қамтамасыз еткен барлық адамдарды түсіну керек.

Үлгілерді алу туралы ресми құжат судьяға беріледі.

Баптың 7-бөлігі үлгілерді алуды жүргізген маман немесе сарапшы алынған үлгілерді буып-түйілген және мөрленген түрде хаттамаға қоса беретінін көрсетеді.

Бұл ретте, хаттаманы, егер үлгілерді алу кезінде судья қатысса, жасалатын жеке іс жүргізу әрекетінің хаттамасын ғана емес, сондай-ақ үлгілерді алу кезінде маман немесе сарапшы жасайтын ресми құжатты да термин деп түсіну керек.

776-бап. Үлгілерді алу кезінде жеке адамның құқықтарын қорғау

Үлгілерді алудың әдістері мен ғылыми-техникалық құралдары адамның өмірі мен денсаулығы үшін қауіпсіз болуға тиіс. Қатты ауырсыну сезімдерін тудыратын күрделі медициналық рәсімдерді немесе әдістерді қолдануға үлгілер алынуы тиіс адамның жазбаша келісімімен ғана, ал егер ол кәмелетке толмаған немесе психикалық аурумен ауыратын болса, онда оның заңды өкілдерінің келісімімен ғана жол беріледі.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Үлгілерді алуға құқығы бар субъектілер (әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарайтын судья, сарапшы, дәрігер немесе басқа маман) үлгілерді алған кезде үлгілерді алудың әдістері мен ғылыми-техникалық құралдары пайдаланылуы мүмкін.

Осы бап адамның өмірі мен денсаулығына арналған әдістер мен ғылыми-техникалық құралдардың қауіпсіздігіне негізделген әдістер мен ғылыми-техникалық құралдарды пайдалануға жол берудің міндетті критерийлерін бекітеді.

Бұл контексте қауіпсіздік ұғымы адамның одан үлгілерді алу рәсімін жүргізу кезінде психологиялық, физикалық немесе өзге де күш қолдану қол сұғушылығынан қорғалу жағдайын білдіреді.

Өзіне қатысты сот сараптамасы жүргізілетін адамды сот сараптамасын тағайындаған орган (адам) балама зерттеулерді қоса алғанда, сот-сараптамалық

зерттеулердің пайдаланылатын әдістері туралы, ықтимал ауырсыну сезімдері мен жанама құбылыстары туралы өзіне қолжетімді нысанда хабардар етуге тиіс. Көрсетілген ақпарат сондай-ақ тиісті өтініш білдірген аталған адамның өзіне қатысты сот сараптамасы жүргізілетін заңды өкіліне беріледі.

Қатты ауырсыну сезімдерін тудыратын күрделі медициналық рәсімдерді немесе әдістерді қолдануға үлгілер алынуы тиіс адамның жазбаша келісімімен ғана, ал егер ол кәмелетке толмаған немесе психикалық аурумен ауыратын болса, онда оның заңды өкілдерінің келісімімен ғана жол беріледі.

Үлгілерді алу кезінде тыйым салынады:

1) іс бойынша мәліметтер алу мақсатында заңмен кепілдік берілген құқықтардан айыру немесе қысу (оның ішінде алдау, күш қолдану, қорқыту және өзге де заңсыз шаралар арқылы);

2) көрсетілген адамдарды медициналық технологияларды, фармакологиялық және дәрілік заттарды клиникалық зерттеу субъектілері ретінде пайдалану;

3) хирургиялық араласуды көздейтін зерттеу әдістерін қолдану.

Осы норманың ӘҚБтК-де болуы Қазақстан Республикасы Конституциясының мемлекеттің адамның жоғары құндылығы, оның өмірі, құқықтары мен бостандықтары, сондай-ақ оған сәйкес ешкім азаптауға, зорлық-зомбылыққа, басқа да қатыгез немесе адамның қадір-қасиетін қорлайтын қарым-қатынасқа немесе жазалауға ұшырамауға тиіс өзге де ережелерді мойындау туралы ережелерін іске асырудың нәтижесі болып табылады.

777-бап. Заттай дәлелдемелер

1. Құқық бұзушылық құралы не нысанасы болған не оның іздерін өзінде сақтаған заттар әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша заттай дәлелдемелер болып табылады.

2. Қажет болған жағдайларда заттай дәлелдемелер суретке түсіріледі немесе өзге тәсілмен тіркеледі және іске қоса тіркеледі, бұл туралы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамада немесе осы Кодексте көзделген өзге де хаттамада жазба жүргізіледі.

3. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізуінде жатқан Судья, орган (лауазымды адам) істі мәні бойынша шешкенге дейін заттай дәлелдемелердің сақталуын қамтамасыз етуге қажетті шаралар қолдануға, сондай-ақ істі қарау аяқталғаннан кейін олар туралы шешім қабылдауға міндетті.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. ӘҚБтК-нің 765-бабының 2-бөлігінде ӘҚБтК-нің 766-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізу барысында дәлелдеу мәнінің негізгі элементтері белгіленетін дәлелдемелік мәні бар нақты деректер атап көрсетілген. Осындай көздердің бірі-заттай дәлелдемелер.

"Соттың, прокуратура, алдын ала тергеу, анықтау және сот сараптамасы органдарының қылмыстық істер, азаматтық істер және әкімшілік құқық бұзушылық

туралы істер бойынша заттай дәлелдемелерді, құжаттарды алу, есепке алу, сақтау, беру және жою тәртібі туралы" нұсқауда ҚР Заңнамасы бойынша заттай дәлелдемелердің жалпы түсінігі беріледі. Осылайша, қылмыстық істер, азаматтық істер және әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша материалдық дәлелдер қылмыс құралы ретінде әрекет еткен немесе қылмыстың ізін қалдырған немесе қылмыстық әрекеттердің объектілері, сондай-ақ ақшалар және басқа құндылықтар, заттар құқық бұзушылықты анықтауға, істің нақты мән-жайларын белгілеуге, кінәлілерді анықтауға немесе айыптауды жоққа шығаруға мүмкіндік беретін құжаттар жауапкершілікті жұмсартады.

Аталған баптың 1 бөлігіне сәйкес әкімшілік заңнама заттай дәлелдемелерге жатқызады:

- құқық бұзушылық құралы болған заттар;
- құқық бұзушылық мәні болған заттар;
- құқық бұзушылық іздерін сақтаған заттар.

Бұл заттар істің барлық мән-жайларын жан-жақты, толық және объективті анықтау, кейіннен әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша заңды және негізделген шешім шығаруға қызмет ететін объективті нақты деректерді анықтау үшін қажетті ақпаратты қамтиды.

Заттай дәлелдемелердің өзге де дәлелдемелерден басты ерекшелігі олар "іс үшін маңызы бар мән-жайлардың сөз немесе кодтық емес (сандық, графикалық) сипаттамасын, ал іс бойынша іс жүргізу кезінде сақталған олардың іздері мен белгілерін сезімдік-көрнекі түрде көрсетуді"білдіреді.

Осылайша, іздер мен белгілер әкімшілік құқық бұзушылық жасау нәтижесінде әрекет немесе әрекетсіздік түрінде қоршаған жағдаймен өзара іс-қимыл нәтижесінде пайда болуы мүмкін.

Құқыққа қарсы әрекеттер қоршаған шындық жағдайында жасалады. Бұл әрекеттер қоршаған жағдай объектілерімен, заттармен, заттармен өзара байланысты және олармен өзара іс-қимыл жасауға кіріседі. Нәтижесінде, құқыққа қарсы әрекеттер материалдық әлем объектілерінде із қалдырады.

Әрекетсіздік түрінде жасалған құқық бұзушылық, сондай-ақ қоршаған жағдайдың жай-күйіне өзгерістер тудыруы мүмкін, мысалы заттарды жарамсыз күйге дейін жеткізу. Сонымен қатар, қоршаған жағдайда өзгерістердің болмауы да құқық бұзушының қылмыстық әрекетсіздігінің дәлелі бола алады. Мысалы, жабайы сораны жоюға шаралар қолданбау.

Жоғарыда айтылғандар, өзінің қасиеттері, сыртқы түрі, нысаны, өзгерістері, орналасқан жері, тиесілігі және өзге де белгілері әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша дәлелдемелік маңызы бар фактілерді растауға немесе жоққа шығаруға қабілетті материалдық әлемнің заттары кең мағынада заттай дәлелдемелер болып табылады деген қорытынды жасауға мүмкіндік береді.

Материалдық әлемнің заттары мынадай жағдайларда заттай дәлелдемелер ретінде әрекет ете алады:

- заттар техникалық, санитарлық-эпидемиологиялық және басқа нормалардың, ережелердің, стандарттардың, нормативтердің талаптарынан ауытқыған кезде. Мұндай ауытқулар немесе заттардың жай-күйінің өзгеруі адамның қызметінің нәтижесі ғана емес, сонымен қатар табиғи процестерге байланысты болуы мүмкін. Мысалы, автокөлік құралының рульдік басқаруының тозу фактісін анықтау автомашинаның техникалық жарамсыз деп танылуына негіз болып табылады;

- осы заттарда әкімшілік құқық бұзушылық жасау фактісіне байланысты өзгерістер болған жағдайда, мысалы, автокөліктің бүлінген шанағы, кесілген ағаштар;

- әкімшілік-құқықтық нормалармен тыйым салу кезінде оларды құру және пайдалану . Мысалы, ҚР аумағында Достық, қола және қаржылық вексельдер шығару;

- олар белгілі бір жерде және белгілі бір уақытта анықталған жағдайда, егер бұл жағдайлар іс үшін маңызды болса. Мысалы, аң аулауға тыйым салу кезеңінде азаматтан аңшылық алқаптың аумағында табылған қару мен олжаланған аңшылық өнімдері заңсыз аң аулаудың заттай дәлелі болып табылады.

Жоғарыда аталған жағдайлар, жағармайға қарай материалдық әлемнің заттары заттай дәлел ретінде әрекет етеді, толық емес болып табылады. Заттай дәлелдемелер әртүрлі істер бойынша алынуы және пайдаланылуы мүмкін. Айта кеткен жөн, осы үшін екі негізгі шарттарын сақтау өте маңызды: іс бойынша шындықты анықтау үшін қажетті заттарды көтеруге тиіс , олардың іске қатысы бар болуын тиесілі түрде ресімделу керек.

Құжаттар да заттай дәлелдемелер болуы мүмкін. Құжаттар заттай дәлелдемелер болып табылады, егер олар:

- құқыққа қарсы іс-әрекеттер объектілері;
- әкімшілік құқық бұзушылықты дайындау, жасау немесе жасыру құралдарымен;
- оларда құқыққа қарсы әрекеттер іздері қалса.

Егер іс бойынша құжаттың мәні анықтамалық немесе куәландыру деректерімен анықталса, ол дәлелдемелер түрлерінің бірі ретінде құжат болып табылады.

Шығу көзі бойынша заттай дәлелдемелер бөлінеді: бастапқы, яғни құқық бұзушылық оқиғасымен тікелей байланысты және туынды, яғни олардың барлық маңызды белгілерін сақтайтын бастапқы заттай дәлелдемелердің көшірмелері, бедерлері, фотосуреттері. Туынды заттай дәлелдемелер түпнұсқаларды зерттеу олардың үлкендігі, сезімталдығы, қоршаған ортадан бөлінбеуі, тез бүлінуге ұшырауы және т. б. салдарынан қиын болған жағдайларда пайдаланылады. Туынды заттай дәлелдемелерді алу олардың шығу тегі мен сапасының анықтығына белгілі бір кепілдіктердің сақталуына байланысты. Мысалы, егер ізді немесе таңбаны тікелей алуға болмайтын болса, заттай дәлелдеме (туынды) іздің ерекшеліктерінің дәлдігін қамтамасыз ететін жағдайларда алынған көшірме болады.

Дәлелдеуге жататын мән-жайларға қатысты заттай дәлелдемелер жанама не тікелей болып табылады.

Көптеген жағдайларда заттай дәлелдемелер жанама дәлелдер болып табылады, сондықтан олардың арасында аралық мән-жайлар белгіленеді. Мысалы, басқа автокөлік құралымен соқтығысу нәтижесінде автокөлік шанағының кейбір бөлшектерін бүлдіру жүргізуші кінәсінің тікелей дәлелі болып табылмайды. Жүргізушінің кінәсі өзге жағдайлар анықталған кезде дәлелденеді, мысалы, жылдамдық режимін немесе маневр жасау ережелерін бұзу.

Өзге жағдайларда, егер заттай дәлелдемелер мен белгіленетін факт арасында аралық мән-жайлар болмаса, заттай дәлелдемелер тікелей дәлелдемелердің сипатына ие болуы мүмкін. Мысалы, эротикалық мазмұндағы өнімдерді жарнамалау.

Сондай-ақ заттай дәлелдемелер айыптау және ақтау сипатында да болады.

Негізінен, әкімшілік іс жүргізудегі заттай дәлелдемелер айыптау сипатында болады, өйткені әкімшілік жауапкершілікке тартылған адамның кінәсін анықтауға ықпал етеді. Өте сирек жағдайларда Ақтау сипаты болуы мүмкін. Мұндай дәлелдеме көзі сарапшының қорытындысы болуы мүмкін-олар алынған заттар ГОСТ-қа сәйкес келетінін көрсетеді.

Әкімшілік процестегі заттай дәлелдемелер барлық басқа дәлелдемелермен тең жағдайда болады және алдын ала белгіленген күші болмайды.

Заттай дәлелдемелерді бағалауда дәлелдемелердің өзге түрлерінен айырмашылығы бар. Мәселен, заттай дәлелдемелерді бағалауда ақпаратты бұрмалаудың субъективті факторы жоқ, өйткені материалдық әлемнің заттары бола отырып, заттай дәлелдемелер куәнің немесе жәбірленушінің айғақтарында осы шындықты субъективті қабылдау арқылы шындықты бұрмалау факторы болған кез келген оқиғаларды немесе құбылыстарды объективті және барабар бейнелейді.

Алайда заттай дәлелдемелердің дәлелдемелік мәнін өзге дәлелдемелермен қатар асыра бағалауға болмайды, өйткені "олардың рөлі мен мәні істің барлық мән-жайларымен, істі тергеу және қарау барысында жиналған барлық дәлелдемелермен ең мұқият және сыни салыстыру кезінде ғана дұрыс бағалануы мүмкін.

Осы баптың 2-бөлімі заттай дәлелдемелерді тіркеу және әкімшілік құқық бұзушылық туралы іске қатыстылығын ресімдеу қажеттігі туралы көрсетеді.

Заттай дәлелдемелердің негізгі сипаттамалары әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамада немесе өзге де хаттамада көрсетіледі.

Қолданыстағы әкімшілік заңнаманың нормаларын талдай отырып, заттай дәлелдемелер сипаттамаларының сипаттамасы көрсетілуі мүмкін.:

- жеке адамның заттарын және заттарын жеке тексеру және тексеру хаттамасында;
- Көлік құралдарын, шағын көлемді кемелерді тексеру хаттамасында;
- құжаттар мен заттарды алу хаттамасында;
- қарау хаттамасында.

Заттай дәлелдемелерді хаттамада сипаттау оларды тіркеудің негізгі тәсілі болып табылады. Сонымен қатар, заттай дәлелдемелер дыбыс жазбасы, бейнежазба, кино -, фототүсірілім және басқа да ғылыми-техникалық құралдардың көмегімен тіркелуі мүмкін.

Алынған заттай дәлелдемелер қажет болған жағдайларда маманның қатысуымен қаралуға, сандық және сапалық сипаттамалары, объектіні ұқсас санынан бөліп көрсетуге мүмкіндік беретін және оның дәлелдік маңызын негіздейтін барлық басқа да жеке белгілері көрсетіле отырып, егжей-тегжейлі сипатталуға тиіс.

Мысалы: заттай дәлелдемелердің жеке белгілері (бұйымның сериялық нөмірі), оның ерекше ерекшеліктері (түсі, пішіні, иісі және т.б.), Іс үшін маңызы бар заттың іздері.

Сондай-ақ заттай дәлелдемелерді сипаттау кезінде заттай дәлелдемелерді анықтау уақытын, орнын және шарттарын, заттай дәлелдемелерді қарауға не алып қоюға қатысатын адамдардың сауалнамалық деректерін (сарапшы, куәгерлер) көрсету міндетті болып табылады.

Алынатын заттай дәлелдемелерді сипаттау кезінде зерттеу жүргізілгеннен кейін ғана анық белгіленуі мүмкін, мысалы, қан терминдерін пайдалануға жол берілмейді.

Жалпы ереже бойынша заттай дәлелдемелер істің материалдарында оның сақталуын қамтамасыз ететін буып-түйілген түрде болады. Егер заттай дәлелдемелерде жеке ерекшеліктер болмаса, онда оны мөрлеу қажет.

Заттай дәлелдемелерді олардың үлкендігіне немесе өзге де себептерге байланысты алып қою мүмкін болмаған жағдайда, олар іс жүргізу әрекетінің хаттамасында бейнежазба, кино -, фототүсірілім және басқа да ғылыми-техникалық құралдардың көмегімен тіркеледі, мөрленеді және аумағында олар қалдырылған үй-жайда тұратын адамдарға немесе кәсіпорынның, ұйымның өкілдеріне сақтауға беріледі. Іске тиісті адамның оның сақталуын қамтамасыз ету міндеттемесі бар қолхаты қоса тіркеледі.

3 бөлім. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізуінде жатқан Судья, орган (лауазымды адам) істі мәні бойынша шешкенге дейін заттай дәлелдемелердің сақталуын қамтамасыз етуге қажетті шаралар қолдануға, сондай-ақ істі қарау аяқталғаннан кейін олар туралы шешім қабылдауға міндетті.

Заттай дәлелдемелерді сақтау кезінде алынған заттардан істер мен материалдар бойынша заттай дәлелдемелердің маңызы бар белгілер мен қасиеттердің, сондай-ақ оларда бар іздердің сақталуын, сол сияқты, егер олар жәбірленушілерге, олардың туыстарына, тараптарына не басқа адамдарға, сондай-ақ ұйымдарға заңда белгіленген тәртіппен сақтауға берілуі мүмкін болмаса, заттай дәлелдемелердің өздерінің сақталуын қамтамасыз ететін шаралар қабылданады.

Заттай дәлелдемелерді алу, есепке алу, сақтау, беру және жою ережелері ҚР Әділет Министрінің 1998 жылғы 12 қарашадағы, ҚР Бас прокурорының 1998 жылғы 1 желтоқсандағы, ҚР Ұлттық қауіпсіздік комитеті Төрағасының 1998 жылғы 08 желтоқсандағы, ҚР Қаржы Министрінің 1998 жылғы 22 желтоқсандағы, ҚР Ішкі істер

министрінің 1998 жылғы 02 желтоқсандағы, ҚР Мемлекеттік кіріс Министрінің 1998 жылғы 28 желтоқсандағы Бірлескен бұйрығымен регламенттелген. "Соттың, прокуратура, алдын ала тергеу, анықтау және сот сараптамасы органдарының қылмыстық істер, азаматтық істер және әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша заттай дәлелдемелерді, құжаттарды алып қою, есепке алу, сақтау, беру және жою тәртібі туралы "Нұсқаулықты бекіту туралы".

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарау аяқталғаннан кейін жеке тұлғаның жанында болған алып қойылған заттар мен құжаттар туралы, заңды тұлғаға тиесілі алып қойылған құжаттар мен мүлік туралы мәселелер шешілуге және көрсетілуге тиіс, бұл ретте:

1) Әкімшілік құқық бұзушылық жасау құралдары не нысанасы болған және әкімшілік жауаптылыққа тартылған жеке немесе заңды тұлғаға тиесілі заттар ӘҚБтК-нің 2-бөлімінің ерекше бөлігі нормаларының санкцияларында көзделген жағдайларда тәркіленеді не тиісті мекемелерге беріледі немесе жойылады; қалған жағдайларда тиесілігі бойынша қайтарылады;

2) айналысқа тыйым салынған заттар тиісті мекемелерге беріледі немесе жойылады;

3) құндылықты білдірмейтін және пайдаланыла алмайтын заттар жойылуға тиіс, ал мүдделі адамдар өтініш білдірген жағдайларда оларға берілуі мүмкін;

4) заттай дәлелдемелер болып табылатын құжаттар оны сақтаудың бүкіл мерзімі ішінде істе қалады не мүдделі тұлғаларға беріледі.

778-бап. Ғылыми-техникалық құралдар

1. Сот, орган (лауазымды адам) және әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуге қатысушылар ғылыми-техникалық құралдарды пайдалану кезінде алынған нақты деректерді пайдалануға және ұсынуға құқылы.

2. Ғылыми-техникалық құралдарды пайдалану, егер олар:

1) заңда тікелей көзделген немесе оның нормалары мен қағидаттарына қайшы келмейтін;

2) ғылыми бай;

3) іс бойынша іс жүргізудің тиімділігін қамтамасыз етеді;

4) қауіпсіз.

3. Ғылыми-техникалық құралдарды пайдалану кезінде алынған нақты деректер Әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамада немесе әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулыда көрсетіледі.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Ғылыми – техникалық құралдар-дәлелдемелерді табу, тіркеу, алу және зерттеу үшін заңды түрде қолданылатын аспаптар, арнайы құралдар, материалдар. Яғни, бұл сот ісін жүргізу барысында туындайтын мәселелерді шешу үшін оны пайдалануға мүмкіндік беретін аудио, бейне, фото және т.б. ақпаратты тіркеуге байланысты түрлі құрылғылар.

Шартты түрде, ғылыми-техникалық құралдарды 2 топқа бөлуге болады:

Қылмыстық іс жүргізу іс-әрекеттерімен көзделген рәсімдерге байланысты жауап алу, оның ішінде дистанциялық, тексеру, тінту, күндізгі ставкалар, анықтау және т. б. сияқты ғылыми-техникалық құралдар.;

Дәлелдеу процесінде пайдаланылатын, бірақ қылмыстық іс жүргізу заңында бекітілген рәсімдік құралдар болып табылмайтын ғылыми-техникалық құралдар. Яғни, тіркелген деректері нақты істерді қарау кезінде пайдаланылуы мүмкін, бірақ олар заңнама талаптарын сақтай отырып бекітілген жағдайда ғана.

Ғылыми-техникалық құралдарды қолданудың қажетті шарты олардың жол берілуі болып табылады.

Қаралатын баптың 2-бөлігінде осы құралдарды қолдануға рұқсат ету өлшемдері бекітілген, атап айтқанда:

- 1) заңда тікелей көзделген немесе оның нормалары мен қағидаттарына қайшы келмейтін;
- 2) ғылыми бай;
- 3) қылмыстық іс бойынша іс жүргізудің тиімділігін қамтамасыз етеді;
- 4) қауіпсіз.

Ғылыми-техникалық құралдардың барлық тізбесін заң жүзінде бекіту техниканың, құрылғылардың, құрылғылардың, аспаптардың және т.б. әртүрлілігіне байланысты мүмкін емес.

Ғылыми-техникалық құралдардың әл-ауқаттылығы оларды қолданудың ұзақ тәжірибесімен және құқық бұзушылық іздерін түсірудің сенімділігімен дәлелденеді. Бұдан басқа, әкімшілік өндірісте қолданылатын техникалық құралдар эксперименталдық үлгілер емес, сериялық өндірісте шығарылған болуы тиіс.

Ғылыми-техникалық құралдар куәгерлер және әкімшілік құқық бұзушылықтың өзге де дәлелдемелері болмаған жағдайларда дәлелдемелерді анықтаудың, тіркеудің, алып қоюдың және зерттеудің неғұрлым тиімді құралы болып табылады. Олардың тиімділігі оларды қолданатын тапсырманың оңтайлы шешімін болжауы тиіс. Мысалы, дыбыс жазбасын сандық диктофонмен қатар магниттік таспаға да жасауға болады. Алайда, дыбыс жазбасын ойнату үшін арнайы магниттік ойнатқыштар қажет. Осыған байланысты тиімділік іс жүргізу әрекетін жүргізу кезінде ғана емес, сонымен қатар әкімшілік іс жүргізудің келесі сатыларында ыңғайлы пайдалануды, сондай-ақ ыңғайлы сақтауды көздейді.

Қауіпсіздіктің осындай өлшемі үлгілерді алу кезінде ӘҚБтК-нің 776-бабында бекітілген, бұл ҚР Әкімшілік процесінде осы ереженің құндылығы туралы қорытынды жасауға мүмкіндік береді.

Көрсетілген баптың 3-бөлігінде: "ғылыми-техникалық құралдарды пайдалану кезінде алынған нақты деректер Әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамада немесе әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулыда көрсетіледі" бекітілген.

Бұл ретте ғылыми-техникалық құралдардың деректерін, оларды қолдану шарттарын, тәртібін, осы құралдар қолданылған объектілерді және оларды пайдалану нәтижелерін көрсету қажет. Іс жүргізу құжатында қолданылған ғылыми-техникалық құралдың толық атауы, оны пайдаланудың басталу және аяқталу уақыты, техникалық құралдар мен ол қолданылған объектінің жүзеге асырылған манипуляциялары тіркелуі тиіс. Бұл ретте ғылыми-техникалық құралдарды қолдану туралы іс жүргізу әрекетінің барлық қатысушылары хабардар етілуге тиіс.

779-бап. Құжаттар

1. Егер ұйымдар, лауазымды адамдар және жеке тұлғалар баяндаған немесе куәландырған мәліметтер әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс үшін маңызы болса, құжаттар іс бойынша дәлелдемелер деп танылады.

2. Құжаттар жазбаша да, өзге де нысанда тіркелген мәліметтерді қамтуы мүмкін. Құжаттарға, оның ішінде осы Кодексте көзделген тәртіппен алынған, талап етілген немесе ұсынылған компьютерлік ақпаратты, фото және киноға түсірілімдерді, дыбыс және бейнежазбаларды қамтитын материалдар жатқызылуы мүмкін.

3. Көлік құралын жүргізу құқығына арналған Жүргізуші куәлігі оның төлнұсқалығын тексеру және жеке тұлғаны көлік құралын жүргізу құқығынан айыру туралы шешім қабылданған жағдайларда ғана іс үшін маңызы бар құжат болып табылады.

4. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізуінде жатқан Судья, орган (лауазымды адам) істі мәні бойынша шешкенге дейін құжаттардың сақталуын қамтамасыз етуге қажетті шаралар қолдануға, сондай-ақ істі қарау аяқталғаннан кейін олар туралы шешім қабылдауға міндетті.

5. Құжаттардың осы Кодекстің 777-бабында көрсетілген белгілері болған жағдайларда олар заттай дәлелдемелер болып табылады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Құжат - бұл ұйымдар, лауазымды тұлғалар немесе жеке тұлғалар құжат үшін қабылданған тәсілмен әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс үшін маңызы бар мәліметтерді тіркеген материалдық әлем объектісі.

Құжат бірқатар шарттар сақталған кезде дәлел ретінде:

- осы құжаттардағы мәліметтер ұйымдар, олардың лауазымды адамдары немесе жеке тұлғалар баяндаған немесе куәландырған;

- құжаттардағы мәліметтердің заңдық маңызы бар, яғни осы мәліметтердің (деректердің) негізінде Әкімшілік құқық бұзушылық оқиғасының болуы немесе болмауы, әкімшілік жауапкершілікке тартылған адамның кінәлілігі, сондай-ақ істі дұрыс шешу үшін маңызы бар өзге де мән-жайлар, оның ішінде ӘҚБтК-нің 766-бабында санамаланған мән-жайлар белгіленеді.;

- дәлелдемелердің көздері ретінде пайдаланылатын құжаттар заңда белгіленген тәртіппен алынғаны, жасалғаны, яғни құжаттың іс материалдарына қалай түскені (

сұрау салу нәтижесінде талап етілгені немесе хаттама жасалғаны) туралы деректер болуы тиіс; ресми құжаттың деректемелері немесе құжат шыққан азамат туралы деректер болуы тиіс; құрастырушының хабардарлық көзіне нұсқау (нұсқаулықтардың, ережелердің, өзге де нормативтік актілердің және т.б. атауына сілтеме) болуы тиіс.

2 бөлім. Әкімшілік істер бойынша дәлелдеуде жазбаша нысандағы құжаттар неғұрлым кең таралған. Бұл тек лауазымды ғана емес, кез келген тұлға ешқандай техникалық құралдарсыз, бірақ жалғыз емес, қабылданатын ақпаратты тіркеудің жалпыға бірдей қолжетімді және кең таралған тәсілі. Құжаттар тек жазбаша ғана емес, өзге де түрде тіркелген мәліметтерді қамтуы мүмкін.

Дүниежүзілік ақпараттандыру, электрондық байланыс құралдарын дамыту, компьютерлік деректер базасын құру, құжаттың электрондық қолтаңбасын енгізу жағдайында жазбаша формадан басқа құжатты тіркеудің өзге де тәсілі үлкен рөл атқарады. Осыған байланысты осы баптың 2– бөлігі құжаттарға жазбаша нысандағы құжаттар ғана емес, компьютерлік ақпаратты, фото– және киноға түсірулерді, дыбыс-және бейнежазбаларды қамтитын материалдар жатады.

Компьютерлік ақпаратты қамтитын материалдарға электрондық форматта, яғни электрондық есептеу машиналарын пайдалана отырып, адамның қабылдауы үшін, сондай-ақ ақпараттық жүйелерде өндеудің ақпараттық-телекоммуникациялық желілері бойынша беру үшін жарамды түрде берілген ақпаратты жатқызу керек.

Бұған электрондық құжат айналымы арқылы берілетін электрондық құжатты жатқызуға болады.

Арнайы әдебиеттегі бейнежазба осы ақпаратты сақтау және кейіннен қайта шығару мүмкіндігі мақсатында бейнесигнал немесе бейне берілгендердің цифрлық ағыны нысанында берілген көрнекі ақпараттың физикалық тасығышқа электрондық жазбасы ретінде айқындалады.

Киносьемка киноплёнкада әртүрлі қозғалыс фазаларында түсірілетін объектінің бейнесі бар бірқатар дәйекті кадрларды алу болып табылады.

Қазіргі уақытта киноплёнка тек кәсіби кинематографияда ғана қолданылады және бейнежазба материалдары әкімшілік заңнама үшін неғұрлым өзекті болып табылады.

Аудиожазба мен бейнежазбаның негізгі ерекшелігі олардың мазмұндық және материалдық элементтерінде көрінеді. Аудио жазбаның мазмұндық элементі ақпаратты дыбыстық нысанда көрсету, ал бейнежазба үшін – сүйемелдейтін және дыбыстармен сүйемелденбейтін ақпаратты визуалдау болып табылады.

Қазіргі уақытта киноплёнка тек кәсіби кинематографияда ғана қолданылады және бейнежазба материалдары әкімшілік заңнама үшін неғұрлым өзекті болып табылады.

Аудиожазба мен бейнежазбаның негізгі ерекшелігі олардың мазмұндық және материалдық элементтерінде көрінеді. Аудио жазбаның мазмұндық элементі ақпаратты дыбыстық нысанда көрсету, ал бейнежазба үшін – сүйемелдейтін және дыбыстармен сүйемелденбейтін ақпаратты визуалдау болып табылады.

Фотосурет тіркелген сурет.

Материалдық элемент арнайы жазу техникалық құралдарын пайдаланбай аудиожазбалар, бейнежазбалар мен фотосуреттер жасау мүмкін емес.

Мұндай нысандағы дәлелді ақпарат әкімшілік заңнамада белгіленген тәртіппен алынуы, талап етілуі немесе ұсынылуы тиіс. Кәсіпорынның, ұйымның, олардың лауазымды адамының бастамасы бойынша құжаттар ұсынылған кезде жіберілетін құжаттар ілеспе хатпен қоса берілуі тиіс; жеке тұлғаның бастамасы бойынша құжаттар ұсынылған кезде олар жәбірленушіден, куәдан, өзіне қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізіліп жатқан адамнан сұрау салу барысында материалдарға қоса тіркелуі мүмкін.

Құжаттарды Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізуінде жатқан судьяның, органның (лауазымды адамның) бастамасы бойынша талап еткен жағдайда, құжаттар ұйымға, кәсіпорынға, олардың лауазымды адамдарына ресми сұрау салу жіберу жолымен сұралады; жеке тұлғалардан құжаттар алынуы мүмкін, ол туралы хаттама жасалады.

3 бөлім. Бұл норма 2014 жылғы ӘҚБтК-нің өте жағымды жаңалығы болып табылады. Көлік құралын жүргізу құқығына арналған Жүргізуші куәлігі оның төлнұсқалығын тексеру және жеке тұлғаны көлік құралын жүргізу құқығынан айыру туралы шешім қабылданған жағдайларда ғана іс үшін маңызы бар құжат болып табылады. Яғни бұл құжатты алып қою екі жағдайда жүргізіледі:

1) қызметкер ПО туралы сұрақ туындайды түпнұсқалығын жүргізуші куәлігінің.

Құжаттың шынайылығы-оның жүйелік талаптарға сәйкестігі, оның аясында ол жұмыс істейді.

Жүргізуші куәлігінің нысандары мен үлгілері ҚР Ішкі істер министрінің 2014 жылғы 8 желтоқсандағы № 87 "жүргізуші куәлігі мен көлік құралын тіркеу туралы куәлік бланкілерінің нысандары мен үлгілерін бекіту туралы" бұйрығымен бекітілген.

2) әкімшілік құқық бұзушылық жасалған кезде, оны жасағаны үшін санкцияда жеке тұлғадан көлік құралын басқару құқығынан айыру көзделген.

4 бөлім. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізуінде жатқан Судья, орган (лауазымды адам) істі мәні бойынша шешкенге дейін құжаттардың сақталуын қамтамасыз етуге қажетті шаралар қолдануға, сондай-ақ істі қарау аяқталғаннан кейін олар туралы шешім қабылдауға міндетті.

Құжаттарды алып қою, есепке алу, сақтау, беру және жою ережелері ҚР Әділет Министрінің 1998 жылғы 12 қарашадағы, ҚР Бас прокурорының 1998 жылғы 1 желтоқсандағы, ҚР Ұлттық қауіпсіздік комитеті Төрағасының 1998 жылғы 08 желтоқсандағы, ҚР Қаржы Министрінің 1998 жылғы 22 желтоқсандағы, ҚР Ішкі істер министрінің 1998 жылғы 02 желтоқсандағы, ҚР Мемлекеттік кіріс Министрінің 1998 жылғы 28 желтоқсандағы Бірлескен бұйрығымен регламенттелген. "Соттың, прокуратура, алдын ала тергеу, анықтау және сот сараптамасы органдарының

қылмыстық істер, азаматтық істер және әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша заттай дәлелдемелерді, құжаттарды алып қою, есепке алу, сақтау, беру және жою тәртібі туралы "Нұсқаулықты бекіту туралы".

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарау аяқталғаннан кейін жеке тұлғаның жанында болған алып қойылған заттар мен құжаттар туралы, заңды тұлғаға тиесілі алып қойылған құжаттар мен мүлік туралы мәселелер шешілуге және көрсетілуге тиіс, бұл ретте:

1) Әкімшілік құқық бұзушылық жасау құралдары не нысанасы болған және әкімшілік жауаптылыққа тартылған жеке немесе заңды тұлғаға тиесілі заттар ӘҚБтК-нің 2-бөлімінің ерекше бөлігі нормаларының санкцияларында көзделген жағдайларда тәркіленеді не тиісті мекемелерге беріледі немесе жойылады; қалған жағдайларда тиесілігі бойынша қайтарылады;

2) айналысқа тыйым салынған заттар тиісті мекемелерге беріледі немесе жойылады;

3) құндылықты білдірмейтін және пайдаланыла алмайтын заттар жойылуға тиіс, ал мүдделі адамдар өтініш білдірген жағдайларда оларға берілуі мүмкін;

4) заттай дәлелдемелер болып табылатын құжаттар оны сақтаудың бүкіл мерзімі ішінде істе қалады не мүдделі тұлғаларға беріледі.

5 бөлім. Құжаттар заттай дәлелдемелер болады, егер олар (ӘҚБтК-нің 777-бабы):

- құқыққа қарсы іс-әрекеттер объектілері;

- әкімшілік құқық бұзушылықты дайындау, жасау немесе жасыру құралдарымен;

- оларда құқыққа қарсы әрекеттер іздері қалса.

Бұл туралы толығырақ ӘҚБтК-нің 777-бабына түсіндірмеде көрсетілген.

780-бап. Қосымша мәліметтерді талап ету

1. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізуінде жатқан Судья, орган (лауазымды адам) ұйымдардан, қоғамдық бірлестіктерден істі шешу үшін қажетті қосымша мәліметтерді талап ету туралы ұйғарым шығаруға құқылы.

2. Судьяның, органның (лауазымды адамның) қосымша мәліметтерді талап ету туралы ұйғарымында қаралатын істің мәні қысқаша баяндалады, анықтауға жататын мән-жайлар көрсетіледі. Бұл ұйғарым ол жіберілген сот үшін міндетті болып табылады және белгіленген мерзімде орындалуға тиіс.

3. Талап етілетін мәліметтер талап алынған күннен бастап үш тәулік ішінде жіберілуге тиіс.

4. Аталған мәліметтерді ұсыну мүмкін болмаған кезде ұйым, қоғамдық бірлестік бұл туралы ұйғарым шығарған судьяға, органға (лауазымды адамға) жазбаша нысанда үш тәулік ішінде хабарлауға міндетті.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді судья, орган (лауазымды адам) істі жан-жақты, толық, объективті және уақтылы шешу үшін қажетті қосымша

мәліметтер алу үшін жүргізген кезде ұйымдардан, қоғамдық бірлестіктерден қосымша мәліметтер талап етуге құқылы.

Сұратылған актілерде, есептерде, анықтамаларда, тексеру қорытындыларында, ведомостарда, журналдарда және т.б. қамтылған және істі шешу үшін маңызы бар ақпарат қосымша мәліметтер деп танылады.

Қосымша мәліметтер әкімшілік процестің кез келген субъектісінен ғана емес, сондай-ақ оларға қосымша мәліметтерді талап ету туралы ұйғарым жіберілген сәтке дейін әкімшілік процеске тартылмаған адамдардан да талап етілуі мүмкін.

Мәліметтерді талап ету әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізуінде жатқан судья, орган (лауазымды адам) шығарған мәліметтерді талап ету туралы ұйғарымның негізінде жүргізіледі.

Егер мәліметтерді талап ету сот талқылауы барысында жүргізілсе, онда ол әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс іс жүргізуінде жатқан сот ұйғарымының негізінде жүзеге асырылады.

2 бөлім. Мәліметтерді талап ету туралы анықтаудың міндетті элементтері:

1) ұйғарымның жасалған күні мен орнын көрсету (сұрау салуды жіберген органның толық атауы мен оның почталық мекен-жайын қоса алғанда);

2) ұйғарым жасаған адамның лауазымы, тегі және аты-жөні;

3) істің нөмірі;

4) мәліметтер талап етілетін адамның атауы мен мекенжайы;

5) іс жүргізуді жүзеге асыратын органның лауазымды адамының оны шешу үшін қажетті мәліметтерді талап ету туралы ұйғарым шығару құқығын регламенттейтін ӘҚБтК-нің 780-бабына сілтеме;

6) Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс мән-жайларының қысқаша мазмұны;

7) талап етілетін мәліметтер тізбесі (нақты мән-жайлар аударылғаннан кейін "деген тұжырымды, сондай-ақ іс бойынша маңызы бар басқа да мәліметтерді пайдалануға жол беріледі);

8) талап етілетін мәліметтерді ӘҚБтК-нің 780-бабына сәйкес жіберу мерзімі (көрсетілген мәліметтерді ұсыну мүмкін болмаған кезде ұйым бұл туралы ұйғарым шығарған лауазымды адамды үш күн мерзімде жазбаша нысанда хабардар етуге міндетті);

9) жеке ұйғарым, сот қаулысы, прокурордың, тергеушінің немесе анықтаушының ұсынымы бойынша шара қолданбағаны үшін әкімшілік жауаптылықты көздейтін ҚР ӘҚБтК 664-бабына сілтеме.

Ұйғарымға іс жүргізуінде жатқан лауазымды адам қол қояды.

Мәліметтерді талап ету үшін өндіріс мерзімдерін сақтау мақсатында анықтама пошта арқылы қосымша жіберумен барлық қол жетімді байланыс тәсілдері мен құралдары пайдаланылуы тиіс.

Сондай-ақ телефонограмма, жеделхат, факсимильдік байланыс немесе электрондық пошта арқылы қосымша мәліметтерді талап ету туралы анықтаманы жеткізу мүмкіндігі бар. Алайда, көрсетілген байланыс құралдарын пайдалану кезінде адресаттың анықтама алғаны туралы мәліметтерді тіркеу туралы есте сақтау қажет.

3 бөлім. Талап етілетін мәліметтерді ұйым, қоғамдық бірлестік талап алынған күннен бастап үш тәулік ішінде жіберуі тиіс.

4 бөлім. Аталған мәліметтерді ұсыну мүмкін болмаған кезде ұйым, қоғамдық бірлестік бұл туралы ұйғарым шығарған судьяға, органға (лауазымды адамға) жазбаша нысанда үш тәулік ішінде хабарлауға міндетті. Мұндай хабарламада мәліметтерді үш күн мерзімде ұсыну мүмкін емес, оның ішінде сұратылған мәліметтерді ұсыну мүмкін болатын мерзімді көрсету қажет болып табылатын негізделген себептер баяндалуы тиіс.

Егер сұрау салуда істі талап ету қажеттігі болса, онда оны сот ол сотқа келіп түскен күннен бастап жеті тәуліктен кешіктірмей орындайды. Бұл ретте сұрау салу жазбаша нысанда не электрондық құжат нысанында жіберілуі мүмкін (ӘҚБтК-нің 848-бабы).

Қосымша мәліметтерді талап ету туралы ұйғарымды назардан тыс қалдырған не уақтылы орындамаған жағдайда, оны орындауға жауапты адамда ӘҚБтК-нің 664-бабы бойынша жеке ұйғарым, сот қаулысы, прокурордың, тергеушінің немесе анықтаушының ұсынымы бойынша шаралар қолданбағаны үшін оны әкімшілік жауаптылыққа тарту үшін негіздер туындайды.

781-бап. Дәлелдеу

1. Дәлелдеу әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді заңды, негізді және әділ қарау үшін маңызы бар мән-жайларды анықтау мақсатында дәлелдемелерді жинаудан, тексеруден және бағалаудан тұрады.

2. Әкімшілік жауапкершілік негіздерінің және құқық бұзушылық кінәсінің болуын дәлелдеу міндеті әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша іс жүргізуді жүзеге асыруға уәкілетті органда (лауазымды тұлғада) жүктеледі.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Дәлелдеу әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді заңды, негізді және әділ шешу үшін маңызы бар мән-жайларды анықтау мақсатында уәкілетті адамдардың, дәлелдемелерді жинау, тексеру және бағалау жөніндегі органдардың Заңмен реттелетін танымдық және практикалық қызметінің процесін білдіреді.

4 элементті дәлелдеу:

дәлелдеу заты;

дәлелдеу субъектісі;

дәлелдеу құралы;

дәлелдемелерді жинау, тексеру және бағалау жөніндегі қызмет.

Дәлелдеу нысанасы-бұл әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі дұрыс шешу үшін анықталуы қажет әкімшілік заңнамада көзделген мән-жайлардың жиынтығы.

Дәлелдеуге жататын мән-жайлар ӘҚБтК-тің 766-бабында бекітілген. Дәлелдеу мәні Әкімшілік құқық бұзушылықтардың барлық түрлері үшін бірыңғай болып табылады.

Қылмыстық процеске қарағанда, әкімшілік процестегі дәлелдеу субъектілерінің шеңбері айтарлықтай кең. Оларға мемлекеттік және қоғамдық органдардың лауазымды адамдары мен азаматтар жатады. Алайда, дәлелдеуді жүзеге асыру міндеті әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізуінде жатқан органның лауазымды адамына жүктелгенін еске салу қажет (ӘҚБтК-нің 36-тарауы). Қалған қатысушыларға дәлелдеуге белсенді қатысуға мүмкіндік беретін құқықтар берілген (айғақ беру, өтініш білдіру, дәлелдеме беру құқығы) (ӘҚБтК-нің 38-тарауы).

Дәлелдеу жүзеге асырылуы мүмкін жалғыз құрал-дәлелдеу.

Занды түрде алынған нақты деректер Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша дәлелдемелер болып табылады, олардың негізінде осы Кодексте белгіленген тәртіппен әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізуінде жатқан судья немесе орган (лауазымды адам) әкімшілік құқық бұзушылық құрамының барлық белгілері бар әрекеттің болуын немесе болмауын, өзіне қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізіліп жатқан адамның осы әрекетті жасауы немесе жасамауын, осы адамның кінәлілігін не кінәсіздігін, сондай-ақ істі тиісінше шешу үшін маңызы бар өзге де мән-жайлар (ӘҚБтК-нің 765-бабы).

Әкімшілік үдерістегі дәлелдемелер ҚР ӘҚБК 784-бабына сәйкес бағаланады. Әрбір дәлелдеме көру нүктесінен қатыстылығы, жол берілуі, шынайылығы, ал барлық жиналған дәлелдемелер жиынтығында істі шешу үшін жеткіліктілігі бағалануға жатады.

Дәлелдеу әкімшілік процестің ажырамас бөлігі бола отырып, оны құрайтын элементтердің жиынтығымен танудың ерекше нысаны болып табылады: Жинау (782 ӘҚБтК), тексеру (783 ӘҚБтК) және дәлелдемелерді бағалау (784 ӘҚБтК).

Дәлелдемелерді жинау-дәлелдемелерді іздеу, табу, алу және тіркеу (бекіту) бойынша дәлелдеу субъектілерінің заттық-практикалық қызметі.

Дәлелдемелерді тексеру-дәлелдемелердің қасиеттерін анықтау бойынша дәлелдеу субъектілерінің заттық-практикалық және ойлау қызметі. Дәлелдемелерді тексерудің міндеті дәлелдемелердің шынайылығы туралы қорытынды жасауға жеткілікті жиынтығын қалыптастыру болып табылады.

Дәлелдемелерді бағалау-шешім қабылдау үшін дәлелдемелердің қатыстылығын, рұқсат етілуін және жеткіліктілігін анықтау бойынша ойлау логикалық әрекеттен тұратын дәлелдеу процесінің элементі.

Осы баптың 2-бөлігі әкімшілік жауапкершілік негіздерінің және құқық бұзушының кінәсінің болуын дәлелдеу міндетін әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша іс жүргізуді жүзеге асыруға уәкілетті органға (лауазымды адамға) жүктейді. Бұл норма

кінәсіздік презумпциясы қағидатын іске асырудың нәтижесі болып табылады, оған сәйкес ешкім өзінің кінәсіздігін дәлелдеуге міндетті емес. Оның тұжырымдамасы ҚР Конституциясының 77-бабында көрсетілген.

Тиісінше, дәлелдеу ауыртпалығы сотқа, органдарға (лауазымды адамдарға) (ӘҚБтК-нің 36-тарауы) жатады, олар әрбір істің мән-жайларын уақтылы, жан-жақты, толық және объективті анықтау жөнінде заңда көзделген шараларды қабылдауға, адамның кінәлілігін немесе кінәсіздігін дәлелдеуге, әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша заңды, негізді және әділ шешім қабылдауға міндетті.

Бұл бапта сот туралы айтылмағанын атап өткен жөн. Бұл Конституцияның және конституциялық заңнаманың соттың процестік функцияларынан, оның ішінде дәлелдеу арқылы іске асырылатындығынан бөлінгені туралы талап және оны тек сот төрелігі жүзеге асырады. Тиісінше, дәлелдеу ауыртпалығы оған жүктелмейді.

782-бап. Дәлелдемелерді жинау

1. Дәлелдемелерді жинау осы Кодексте көзделген іс-әрекеттерді жүзеге асыру жолымен әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша іс жүргізу процесінде жүргізіледі.

2. Заттар мен құжаттар оларды бағалағаннан кейін іске тігіледі, бұл туралы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамада тиісті жазба жасалады немесе жеке хаттама жасалады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша іс жүргізуге қатысушылар болып табылатын адамдардан заттар мен құжаттарды қабылдау өтініш негізінде жүзеге асырылады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілетін баптың 1-бөлігіне сәйкес дәлелдемелерді жинау субъектілердің ӘҚБтК-де көзделген іс-әрекеттерді дәлелдеуді жасауынан тұрады. Мұндай әрекеттер: әкімшілік іс жүргізуге қатысушыларға сауалнама жүргізу (ӘҚБтК-нің 767-бабы), сараптама тағайындау (ӘҚБтК-нің 772-бабы), тексеру жүргізу (ӘҚБтК-нің 794, 798-баптары), заттар мен құжаттарды алып қоюды жүргізу (ӘҚБтК-нің 795, 799-баптары), қосымша мәліметтерді талап ету (ӘҚБтК-нің 780-бабы) және т.б. болып табылады. Әйтпесе, ӘҚБтК нормаларын бұза отырып алынған дәлелдемелер дәлел ретінде жарамсыз деп танылатын болады.

Дәлелдемелерді жинау ұғымын ашу үшін осы ұғымның мазмұнын анықтау қажет. Заң әдебиетінде, бір мағыналы пікір жоқ.

А. И. Винберг дәлелдемелерді жинау ұғымының мазмұнын "түрлі дәлелдемелерді анықтау, тіркеу, алу және сақтау бойынша іс-әрекеттер жиынтығы" деп анықтайды.

Н. В. Терзиев дәлелдемелерді жинау ұғымына оларды анықтау, жинау, бекіту және зерттеу кіреді.

М. С. Строгович дәлелдеу процесі дәлелдемелерді табудан, оларды қараудан және іс жүргізушілік бекітуден, тексеруден және бағалаудан тұрады.

Дәлелдемелер дәлелдеу құралы ретінде пайдаланылуы мүмкін болу үшін оларды жинау керек, яғни дәлелдеу субъектісінің қарамағына дәлелдемелер ретінде қандай да бір жолмен алу керек, іс үшін олардың мәнінің белгісі бойынша барлық көрінбейтін көптеген нақты деректерді бөліп алу керек.

Дәлелдемелерді жинау ұғымының ең оңтайлы анықтамасы А. И. Винбергтің анықтамасы болып табылады. Дәлелдемелерді жинау-Бұл кешенді ұғым. Ол дәлелдемелерді анықтау, тіркеу, алып қою және сақтау жөніндегі әрекеттерді қамтиды.

Дәлелдемелерді анықтау - оларды жинаудың бастапқы және қажетті сатысы. Дәлелдемелерді анықтауға мыналар кіреді: оларды табу, анықтау, дәлелдемелік мән алуы мүмкін қандай да бір нақты деректерге назар аудару. Дәлелдемелерді жинақтаудың осы сатысында дәлелдеу субъектісі іс жүзінде Оның ұйғарымы бойынша дәлелдемелер болуы мүмкін нақты деректермен іс жүзінде іс жүзінде іс жүзінде іс жүзінде іс жүзінде іс жүзінде іс жүзінде іс болып табылады. Бұл табылған деректердің дәлелдік мәні туралы оларды зерттеуден кейін ғана айтуға болады.

Дәлелдемелерді жинаудың келесі кезеңі дәлелдемелерді алу болып табылады. Дәлелдеу субъектісі анықталған мәліметтерге қатыстылығы тұрғысынан алдын ала баға бергеннен кейін ол бұл мәліметтерді дәлелдеу үшін пайдалануға, оларды іске қосуға, сондай-ақ тергеу мен сот үшін сақтауға тиіс. Алып қою әкімшілік іс жүргізуге қатысушыларға сұрау жүргізу барысында талап ету, алып қоюды жүргізу жолымен жүргізілуі мүмкін.

Дәлелдемелерді жинаудағы келесі кезең-дәлелдемелерді тіркеу, яғни бұл заңмен белгіленген тәртіпте бекіту. Әкімшілік заңнама дәлелдемелерді тіркеудің негізгі нысаны-іс жүргізу әрекетінің хаттамасын жасауды көздейді. Дәлелдемелерді тіркеудің көмекші әдістері де бар: суретке түсіру, аудио және бейнежазба және т. б. дәлелдемелер қолданыстағы заңнамада бекітілген бір немесе бірнеше тәсілдердің бірімен тіркелген нақты деректер ғана болуы мүмкін. Бекіту дәлелдеуде кейіннен тексеру және бағалау үшін дәлелдемелерді сақтау құралы болып табылады.

Дәлелдемелерді сақтау дәлелдемелердің өздерін не олардың дәлелдік қасиеттерін сақтау жөнінде шаралар қабылдау болып табылады, сондай-ақ оларды дәлелдеу субъектісінің кез келген қажетті сәтте пайдалану мүмкіндігін қамтамасыз ету мақсатын көздейді.

Дәлелдемелерді жинау бірқатар шарттар сақталған кезде жүзеге асырылады:

- әкімшілік заңнама талаптарын сақтау, бұл заңда көзделген дәлелдемелерді жинау тәсілдерін ғана пайдалануды білдіреді; дәлелдемелерді тек заңмен белгіленген процессуалдық рәсім шеңберінде жинақтаудың заңды тәсілдерін ғана пайдалану; дәлелдемелерді тек заңмен уәкілеттік берілген тұлғаның ғана дәлелдемелерді жинауы; дәлелдемелерді жинаудағы объективтілік, әділдік.

- іс бойынша жиналған дәлелдеме материалының толықтығын қамтамасыз ету. Дәлелдемелерді жинау жөніндегі барлық іс жүргізу әрекеттері сапалы, Мұқият жүргізілуге тиіс; іс үшін елеулі дәлелдемелердің бірде-бірі дәлелдеу субъектілерінің көзқарасы тұрғысынан тыс қалмауға тиіс.

- уақтылы іс-қимыл, оларды жинақтауға, ол дұрыс таңдау сәттен жүргізу сол немесе өзге де іс жүргізу іс бойынша дәлелдемелер жинауға қызмет етуі.

- алынған нақты деректер туралы мәліметтердің дұрыстығына қажетті кепілдіктерді сақтау. Бұл шарт: дәлелдемелік ақпараттың сенімді көздерін таңдаумен; шынайы нәтижелер алу үшін алғышарттар жасайтын процестік әрекеттерді жүргізудің тактикалық шарттары мен тәсілдерін сақтаумен; дәлелдемелерді толық анықтауға, дәл белгілеуге және сенімді сақтауға мүмкіндік беретін осындай техникалық құралдарды қолданумен қамтамасыз етіледі.

Баяндалғанның негізінде, дәлелдемелерді жинау - танымдық бейнені қалыптастырумен қатар, зерделенетін оқиғаның объективті бар іздерін дәлелдеуді субъектінің қабылдауын, сондай-ақ қабылдау нәтижелерін іс жүргізу арқылы осы бейнені сақтауды қамтамасыз ететін іс-әрекеттерді қамтамасыз ететін іс-әрекеттер жүйесі деп қорытынды жасауға болады.

2 бөлім. Заттар мен құжаттарды Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс материалдарына қосу тәртібі оларды жинаған қатысушыларға қатысты айырмашылық бар.

Осылайша, әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізуінде жатқан судья, орган (лауазымды адам) тұлғасында дәлелдеу субъектісі оларды бағалағаннан кейін заттар мен құжаттар әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамада тиісті жазба енгізу жолымен немесе іс жүргізу әрекетінің жеке хаттамасын жасау арқылы іске қоса тіркеледі, оның барысында зат немесе құжаттар алынып тасталады.

Сондай-ақ процеске қатысушыларға: өзіне қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізіліп жатқан адам (ӘҚБтК 744-бабы), жәбірленуші (ӘҚБтК 745-бабы), жеке тұлғаның заңды өкілдері (ӘҚБтК 746-бабы), заңды тұлғаның өкілдері (ӘҚБтК 747-бабы), қорғаушы (ӘҚБтК 748-бабы), жәбірленушінің өкілі (ӘҚБтК 753-бабы) тиісінше олар алдын ала жинаған дәлелдемелерді ұсыну құқығы берілгенін көрсету қажет.

Бұл жағдайда осы баптың 2-бөлігіне сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша іс жүргізуге қатысушылар болып табылатын адамдардан заттар мен құжаттарды қабылдау өтініш негізінде жүзеге асырылады. Осы өтініш іс жүргізуінде жатқан адамның (органның) мәлімделген өтінішхатты шешу міндетін туындатады. Егер ол қанағаттанатын болса, онда құжат немесе зат дәлелдеме мәртебесіне ие болады.

783-бап. Дәлелдемелерді тексеру

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша жиналған барлық дәлелдемелер Мұқият, жан-жақты және объективті тексеруге жатады. Тексеру алынған дәлелдемені

талдауды, оны басқа дәлелдемелермен салыстыруды, қосымша дәлелдемелерді жинауды, дәлелдемелерді алу көздерін тексеруді қамтиды.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша жиналған барлық дәлелдемелер Мұқият, жан-жақты және объективті тексеруге жатады. Тексеру алынған дәлелдемені талдауды, оны басқа дәлелдемелермен салыстыруды, қосымша дәлелдемелерді жинауды, дәлелдемелерді алу көздерін тексеруді қамтиды.

Дәлелдемелерді тексеру Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша дәлелдеу процесінде екінші қажетті кезең болып табылады, өйткені әкімшілік процесте алынған дәлелдемелерді пайдалану үшін оларды тексеру қажет.

Дайын түрде дәлелдер жоқ, тергеудің бастапқы кезеңінде органдар мен лауазымды тұлғалар оларды тексеру және бағалау барысында дәлелдеме болатын дәлелдеме ақпараты бар мәліметтерді ғана ала алады.

Іс жүргізу әдебиетінде дәлелдемелерді тексерудің мәні бойынша бірыңғай пікір жоқ. С. Строгович дәлелдемелерді тексеру туралы олардың дұрыстығын немесе дұрыс еместігін куәландырады. Тексеру тәсілдері ретінде ол дәлелдемелерді зерттеуді, осы дәлелдемені бекітетін немесе теріске шығаратын жаңа дәлелдемелерді іздестіруді, дәлелдемелерді істегі басқа дәлелдемелермен салыстыруды атайды. П. Ф. Пашкевич дәлелдемелерді зерделеу және оларды тексеру жөніндегі дәлелдеу субъектісінің қызметін осы деп түсінеді. А. Р. Белкин субъектінің олардың мазмұнын дәлелдеуді тануы, Осы мазмұнды құрайтын нақты деректердің болуын тексеру, дәлелдемелердің қатыстылығы мен жол берілетіндігін анықтау және іс бойынша барлық қалған дәлелдемелермен келісілетіндігін анықтау ретінде анықтайды.

Орыс тілінде "тексеру" термині "тексеру" етістігінен шыққан. Этимологиялық мағынада бұл термин: "1) бір нәрсенің дұрыстығына немесе қателесімділігіне көз жеткізу, 2) бір нәрсені (сапалылығын, жарамдылығын, білімін, тәжірибесін және т.б.) анықтау үшін сынау, сынақтан өткізу, 3) қадағалау мақсатында тексеру; 4) бақылау мақсатында бақылау, қарау" дегенді білдіреді.

Дәлелдемелерді тексерудің мәнін дәлелдеу субъектілерінің ойлау процесімен де, олардың практикалық қызметімен де байланыстыру қажет. Ойлау қызметіне істе бар дәлелдемелерді салыстыру және олардың көздерін анықтау жатады. Практикалық қызмет тексерілетін дәлелдемені растайтын өзге де дәлелдемелерді алуға бағытталған.

Жоғарыда айтылғандар ӘҚБтК-нің 783-бабымен расталады, онда дәлелдемелерді тексеру алынған дәлелдемелерді талдауды, оны басқа дәлелдемелермен салыстыруды, қосымша дәлелдемелерді жинауды, дәлелдемелерді алу көздерін тексеруді қамтиды деп айтылған.

Көріп отырғанымыздай, дәлелдемелерді тексеру практикалық (қосымша дәлелдемелерді жинау, оларды алу көздерін тексеру) және ойлау (талдау және басқа дәлелдемелермен салыстыру) қызметін ұштастырады.

Дәлелдемелерді тексеруді әкімшілік іс бойынша іс жүргізуді жүзеге асыратын органдар мен лауазымды адамдар ғана орындауға құқылы. Өзге қатысушыларға Заңмен осындай өкілеттіктер берілмеген.

Дәлелдемелерді тексеру тәсілдері ретінде анықталды:

- алынған дәлелдемелерді талдау
- алынған дәлелдемелерді басқа дәлелдемелермен салыстыру
- қосымша дәлелдерді жинау
- дәлелдемелерді алу көздерін тексеру.

Дәлелдемелерді тексеру дәлелдемелерді жинағаннан кейін дәлелдеудің келесі кезеңі бола отырып, дәлелдеу процесінің соңғы элементі — дәлелдемелерді тексерудің қисынды аяқталуы болып табылатын оларды бағалау үшін қажетті алғышарттар жасайды.

Дәлелдемелерді талдау оның жан-жақты зерттеуін білдіреді және дәлелдеме олардың қарама-қайшы еместігіне тексерілетін құрамдас бөліктерге бөлінуінен тұрады. Мысалы, куәнің айғақтары мынадай аспектіде қаралды: куәнің бақылаудағы фактіні дұрыс қабылдаған-қабылдамаған, қадағаланушыны бұрмалайтын немесе дұрыс түсінуге кедергі келтіретін объективті немесе субъективті факторлар болған-болмағаны; көргендердің дұрыс көшірілген-болмағаны, хабарланған мәліметтер арасында қайшылықтар жоқ-болмағаны және т. б.

Дәлелдемелерді салыстыру олардың бір-бірімен және дәлелдемелерді алудың іс жүргізу нысандарымен келісілу дәрежесін анықтау үшін қажет (куәдан сұрау, қарау және т.б. ережелері сақталған ба).

Егер әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізуінде жатқан судья, орган (лауазымды адам) істерді шешу үшін жиналған дәлелдемелерді жеткіліксіз деп санаса немесе дәлелдемелердің дұрыстығын тексеру қажет болса, онда қосымша дәлелдемелерді жинау мүмкіндігі Заңмен бекітілген. Қосымша дәлелдемелер іс жүргізу әрекеттерін жүргізу арқылы әкімшілік іс жүргізуге қатысушылардан сұрау салу (ӘҚБтК-нің 767-бабы), сараптама тағайындау (ӘҚБтК-нің 772-бабы), тексеру жүргізу (ӘҚБтК-нің 772-бабы) ретінде жиналуы мүмкін. Заттар мен құжаттарды алып қоюды жүргізу (ӘҚБтК 795, 799-баптары), қосымша мәліметтерді талап ету (ӘҚБтК 780-бабы) және т. б.

Дәлелдемелер көздерін анықтау деп мән-жайлардың мазмұнын құрайтын мәліметтердің түпнұсқасының анықталуы түсініледі. ӘҚБтК-нің 765-бабының 3-бөлігі белгісіз көзден алынған нақты деректерді пайдалану мүмкіндігін жоққа шығарады, өйткені олардың шынайылығын тексеру мүмкін емес.

Дәлелдемелерді тексеру әкімшілік сот ісін жүргізудің барлық сатыларында жүзеге асырылады. Тексеруге нақты деректер де, оларды алу көздері де, әрбір дәлелдеме жеке, сондай-ақ басқа да қолда бар дәлелдемелермен жиынтықта да жатады.

Сондай-ақ осы бапта заң шығарушы дәлелдемелерді тексеруге сәйкес келетін критерийлерді бекітті. Осылайша, әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша жиналған барлық дәлелдемелер мұқият, жан-жақты және объективті тексеруге жатады. Аталған критерийлерді бекіту әкімшілік сот ісін жүргізуді тағайындауға қол жеткізу үшін дәлелдемелерді тексерудің маңыздылығын атап қана қоймай, сонымен қатар құқық қолданушыларды сот ісін жүргізу барысында қажетті және жеткілікті қасиеттері мұқият тексерілген және іс жүргізу жолымен расталған дәлелдемелерді ғана пайдаланудың міндеттілігіне бағыттайды.

784-бап. Дәлелдемелерді бағалау

1. Дәлелдемелерді бағалау-бұл дәлелдемелерді талдау мен синтездеуден тұратын және қабылданған шешімді негіздеу үшін жеке дәлелдемелердің қатыстылығы, жол берілуі, шынайылығы мен мәні және олардың жиынтығының жеткіліктілігі туралы қорытындымен аяқталатын логикалық ойлау қызметі.

2. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуді жүзеге асыратын Судья, орган (лауазымды адам) дәлелдемелерді заң мен ар-ожданدى басшылыққа ала отырып, дәлелдемелерді олардың жиынтығында жан-жақты, толық және объективті қарауға негізделген өзінің ішкі сенімі бойынша бағалайды. Ешқандай дәлелдердің алдын ала белгіленген күші жоқ.

3. Әрбір дәлелдеме қатыстылығы, жол берілуі, дұрыстығы, ал барлық жиналған дәлелдемелер жиынтығында істі шешу үшін жеткіліктілігі тұрғысынан бағалануға жатады.

4. Егер дәлелдеме іс үшін маңызы бар мән-жайлардың бар екендігі туралы қорытындыларды растайтын, теріске шығаратын немесе күмән келтіретін нақты деректерді білдіретін болса, іске қатысты деп танылады.

5. Дәлелдеме, егер ол осы Кодексте көзделген тәртіппен алынған болса, жол беріледі деп танылады.

6. Егер тексеру нәтижесінде оның шындыққа сәйкес келетіні анықталса, дәлелдеме дұрыс деп танылады.

7. Дәлелдемелердің жиынтығы, егер дәлелдеуге жататын барлық және әрбір мән-жайлар туралы ақиқатты даусыз белгілейтін іске қатысты барлық жол берілетін және дұрыс дәлелдемелер жиналса, істі шешу үшін жеткілікті деп танылады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Дәлелдемелерді бағалау-дәлелдеудегі соңғы кезең. ӘҚБТК-нің 784-бабына сәйкес дәлелдемелерді талдау мен синтездеуден тұратын және қабылданған шешімді негіздеу үшін жеке дәлелдемелердің қатыстылығы, жол берілуі, шынайылығы мен мәні және олардың жиынтығының жеткіліктілігі туралы қорытындымен аяқталатын логикалық ойлау қызметі болып табылады.

2 бөлім. Іс бойынша іс жүргізуге жауапты және ол бойынша шешім қабылдауға құқылы процеске қатысушылар ғана дәлелдемелерді бағалау субъектілері болып

табылады. Олар ӘҚБтК-нің 36-тарауында көзделген судья, орган (лауазымды адамдар) болып табылады.

3 бөлім. Дәлелдемелерді бағалау ӘҚБтК-нің 784-бабында көзделген заңмен белгіленген жалпы талаптарға сәйкес және барлық сатылар үшін бірыңғай болып табылатын әкімшілік іс жүргізудің барлық кезеңдерінде жүргізіледі.

Дәлелдемелерді талдау оның жан-жақты зерттеуін білдіреді және дәлелдеме олардың қарама-қайшы еместігіне тексерілетін құрамдас бөліктерге бөлінуінен тұрады. Мысалы, куәнің айғақтары мынадай аспектіде қаралды: куәнің бақылаудағы фактіні дұрыс қабылдаған-қабылдамаған, қадағаланушыны бұрмалайтын немесе дұрыс түсінуге кедергі келтіретін объективті немесе субъективті факторлар болған-болмағаны ; көргендердің дұрыс көшірілген-болмағаны, хабарланған мәліметтер арасында қайшылықтар жоқ-болмағаны және т. б.

Дәлелдемелерді синтездеу-бұрын жиналған бірнеше дәлелдемелерді ірілендіретін, бір-бірімен біріктірілетін, нәтижесінде әрекеттің жалпы көрінісі жасалатын қарама-қарсы тәсіл. Мысалы, жәбірленушінің айғақтары, куәнің айғақтары және сараптама қорытындысы бір фактіні растайды.

4 бөлім. Әрбір дәлелдеме қатыстылық, жол беру, дәйектілік, ал барлық жиналған дәлелдемелер жиынтығында істі шешу үшін жеткіліктілік өлшемдері бойынша бағалануға жатады.

Егер ол іс үшін маңызы бар мән-жайлар туралы қорытындыларды растайтын, теріске шығаратын немесе күмән келтіретін нақты деректерді білдіретін болса, дәлелдеме іске қатысты деп танылады. Дәлелдемелердің қатыстылығын айқындау оның дәлелдеу нысанасына кіретін және осы іс үшін маңызы бар мән-жайлармен объективті өзара байланысын белгілеуді білдіреді.

5 бөлім. ӘҚБтК-де белгіленген тәртіппен және заңда көзделген көздерден алынған дәлелдемелер жол беріледі деп танылады. "Нақты деректерді" алу көздері өзіне қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізіліп жатқан адам, жәбірленуші, куә, маман, сарапшы болып табылады. "Нақты деректерді" алудың әрбір көзіне қатысты заң оларды жинау тәртібін белгілейді (сұрау, қарау, сараптама және т.б.).

Егер дәлелдеме азаматтың конституциялық құқықтары мен бостандықтарын немесе әкімшілік процеске қатысушылардың құқықтарын айыруға немесе шектеуге немесе әкімшілік процестің өзге де ережелерін бұзуға байланысты ӘҚБтК талаптарын бұза отырып алынған болса, жарамсыз деп танылады. Заң шығарушы ӘҚБтК-нің 765-бабының нормаларында бекітілген дәлелдемелерді жарамсыз деп тану негіздерін бөледі .

6 бөлім. Егер дәлелдемелер шындыққа сәйкес келсе, олар дұрыс деп танылады. Егер салыстыру барысында іс бойынша жиналған басқа дәлелдемелермен расталған болса,

нақты деректер дұрыс деп есептеледі. Сот, әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізуінде жатқан орган (лауазымды адам) қабылдайтын іс жүргізу шешімдерінің негізіне шынайы дәлелдемелер ғана алынуы мүмкін.

7 бөлім. Олардың жиынтығы әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша дәлелдеуге жататын мән-жайларды анықтауға және істі шешуге мүмкіндік беретін дәлелдемелер жеткілікті деп танылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуді жүзеге асыратын Судья, орган (лауазымды адам) дәлелдемелерді заң мен ар-ожданدى басшылыққа ала отырып, дәлелдемелерді олардың жиынтығында жан-жақты, толық және объективті қарауға негізделген өзінің ішкі сенімі бойынша бағалайды. Ешқандай дәлелдердің алдын ала белгіленген күші жоқ.

Сот дәлелдемелерді бөгде әсерге қарамастан, қолда бар дәлелдемелердің жиынтығына сүйене отырып бағалайды, олардың әрқайсысының алдын ала белгіленген күші жоқ, яғни дәлелдемелерді өзінің ішкі нанымы бойынша бағалайды. Ішкі сенім істе бар дәлелдемелерді жан-жақты, толық және объективті зерттеуге негізделеді.

Ішкі сенім танымдық нәтиже ретінде-бұл қандай да бір нақты мән-жайларды анықтаудағы (анықтамасындағы) сенім. Бұл сенім өз негізінде іс бойынша жиналған, объективті зерттелген дәлелдемелердің жиынтығы болуға тиіс. Психологиялық аспектіде ішкі сенім — істің мән-жайы туралы өз тұжырымдарының негізділігіне сенімділік сезімі.

Дәлелдемелерді объективті қарау - соттың, органның (лауазымды адамның) шешілетін іске мүдделілігінің, дәлелдемелерді бағалау кезінде түсінушілік пен түсініктің болмауы. Қаралатын істің нәтижесіне мүдделіліктің болмауы дәлелдемелерді жан-жақты қарауға мүмкіндік береді : айыптау жағынан да, қорғау жағынан да. Жан-жақтылық іске қатысушы барлық адамдардың дәлелдерін назарға алуды, процеске қатысушы адамдардың әртүрлі ұстанымдарынан дәлелдемелерді зерттеуді және бағалауды білдіреді. Дәлелдемелерді толық қарау-іс бойынша шығару үшін жеткілікті дәлелдемелердің болуы және істе бар дәлелдемелердің барлық жиынтығын бағалау.

Дәлелдемелерді бағалауда, заң бір жағдайларда, егер белгілі бір ережелер бұзылған болса, заң дәлелдемені жарамсыз деп тануды талап етеді, басқаларында дәлелдемелерді бағалау үшін тек жалпы бағдарларды береді (мысалы, оның қатыстылығын бағалау немесе кінәсінің дәлелденгендігі туралы қорытынды үшін дәлелдемелердің жеткіліктілігін бағалау үшін). Сенімділікті қалыптастыру кезіндегі ар-ождан өз қызметін әділ, әділ деп бағалаудың ішкі өлшемі ретінде көрінеді.

Дәлелдемелерді бағалауды жүргізетін адам процестің алдыңғы сатыларында немесе осы кезең шегінде басқа адамдар немесе органдар берген дәлелдемелерді бағалаумен байланысты емес. Адам дәлелдемелерді бөгде әсерге қарамастан, қолда бар

дәлелдемелердің жиынтығына сүйене отырып, істе бар дәлелдемелерді жан-жақты, толық және объективті зерттеуге негізделе отырып, алдын ала белгіленген күші жоқ деп бағалайды.

40-тарау. ӘКІМШІЛІК ҚҰҚЫҚ БҰЗУШЫЛЫҚ ТУРАЛЫ ІСТЕР БОЙЫНША ІС ЖҮРГІЗУДІ ҚАМТАМАСЫЗ ЕТУ ШАРАЛАРЫН ҚАБЫЛДАУ

785-бап. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуді қамтамасыз ету шаралары

1. *Әкімшілік құқық бұзушылықтың жолын кесу, оны жасады деп күдіктінің жеке басын анықтау, әкімшілік құқық бұзушылық жасалған жерде оны жасау мүмкін болмаған кезде әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама жасау, істің уақтылы және дұрыс қаралуын және іс бойынша қабылданған қаулының орындалуын қамтамасыз ету, адамдардың өмірі мен денсаулығына тікелей қауіп-қатердің алдын алу мақсатында, уәкілетті лауазымды адам өз өкілеттіктері шегінде жеке тұлғаға қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуді қамтамасыз етудің мынадай шараларын қолдануға құқылы:*

- 1) *Әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама жасалған жерге жеткізу;*
- 2) *жеке тұлғаны әкімшілік ұстау;*
- 3) *жетек;*
- 4) *жеке басын тексеру және жеке адамның заттарын тексеру;*
- 5) *Көлік құралдарын, шағын көлемді кемелерді тексеру;*
- 6) *Құжаттар мен заттарды алып қою;*
- 7) *көлік құралын немесе шағын көлемді кемені жүргізуден шеттету және оны алкогольдік, есірткілік, уытқұмарлық масаң күйін куәландыру;*
- 8) *көлік құралын немесе шағын көлемді кемені ұстау, жеткізу және пайдалануға тыйым салу;*
- 9) *тексеру;*
- 10) *жеке тұлғаны алкогольдік, есірткілік немесе уытқұмарлық масаң күйін медициналық куәландыру;*
- 11) *осы Кодекстің 48-бабының тәртібімен қызметті немесе оның жекелеген түрлерін тоқтата тұру не оған тыйым салу болып табылады.*

2. *Заңды тұлғаға қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуді қамтамасыз етудің мынадай шаралары қолданылуы мүмкін:*

- 1) *заңды тұлғаға тиесілі үй-жайларды, аумақтарды, ондағы тауарларды, көлік құралдарын және өзге де мүлікті, сондай-ақ тиісті құжаттарды қарау;*
- 2) *заңды тұлғаға тиесілі құжаттарды алып қою;*
- 3) *заңды тұлғаға тиесілі тауарларға, көлік құралдарына және өзге де мүлікке тыйым салу немесе алып қою;*
- 4) *осы Кодекстің 48-бабының тәртібімен қызметті немесе оның жекелеген түрлерін тоқтата тұру не оған тыйым салу болып табылады.*

3. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуді қамтамасыз ету шаралары іс бойынша іс жүргізу кезеңінде, сондай-ақ Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулыны орындау сатысында әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғалғанға дейін (жеке тексеруден, жеке адамның заттарын тексеруден басқа) қолданылуы мүмкін.

4. Осы баптың бірінші және екінші бөліктерінде аталған әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуді қамтамасыз ету шараларының әрқайсысы, егер бұл қажеттіліктен туындаған болса, жеке немесе басқа шаралармен бір мезгілде қолданылуы мүмкін.

5. Лауазымды адам әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізуді қамтамасыз ету шараларын заңсыз қолданудан келтірілген зиян үшін жауапты болады.

6. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуді қамтамасыз ету шараларын қолдануға осы Кодекстің 44-тарауында көзделген тәртіппен шағым жасалуы мүмкін.

Жеке тұлғаның немесе заңды тұлға өкілінің талап етуі бойынша оған өзіне қатысты іс жүргізуді қамтамасыз ету шаралары қолданылған адамның құқықтары мен заңды мүдделерін қорғауды қамтамасыз ету үшін қажетті тиісті хаттамалар мен өзге де материалдардың көшірмелері дереу тапсырылады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуді қамтамасыз ету шараларының әкімшілік процесте маңызы зор. Бұл шаралар әкімшілік мәжбүрлеу шараларының бір түрі болып табылады. Осы шаралардың атауын негізге ала отырып, бірінші кезекте бұл шаралар әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша жан-жақты, толық және объективті іс жүргізуді қамтамасыз етуге бағытталған деп болжауға болады.

Түсіндірілетін бап Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуді қамтамасыз ету шараларының жалпы тізбесін бекітеді. Олардың әрқайсысын қолданудың мақсаттары, негіздері мен рәсімі ӘҚБтК-нің 40-тарауының жекелеген баптарында нақтыланады. Алайда осы шараларды қолданудың жалпы мақсаттары:

- 1) Әкімшілік құқық бұзушылықтың жолын кесу;
- 2) әкімшілік құқық бұзушылық жасаған адамның жеке басын анықтау;
- 3) әкімшілік құқық бұзушылық анықталған жерде оны жасау мүмкін болмаған кезде әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама жасау;
- 4) Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі уақтылы және тиісінше қарауды қамтамасыз ету;
- 5) адамдардың өміріне немесе денсаулығына тікелей қатерді, авариялар немесе техногендік апаттар қатерін болғызбау;
- 6) іс бойынша қабылданған қаулының орындалуы.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуді қамтамасыз ету шаралары тек әкімшілік құқық бұзушылыққа байланысты және бұған арнайы уәкілеттік берілген лауазымды адамдар ғана қолданылады. Мұндай адамдардың тізбесі ӘҚБтК-нің 40-тарауының баптарында көрсетіледі. ӘҚБтК нормаларын талдау Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуді қамтамасыз ету шараларын ӘҚБтК-нің 804-бабына және 36-тарауына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамалар жасауға және әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға уәкілетті лауазымды адамдар ғана қолданатыны туралы қорытынды жасауға мүмкіндік берді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуді қамтамасыз ету шараларын қолдану тәртібі ӘҚБтК-нің түсіндірілген тарауының нормаларымен белгіленген.

Түсініктеме беру бабында жеке және заңды тұлғаларға қатысты қолданылатын әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуді қамтамасыз етудің барлық шараларының тізбесі келтірілген, бұл ретте жеке тұлғаларға қатысты қолданылатын аталған шаралардың саны заңды тұлғаларға қатысты қолданылатын шаралардың санынан әлдеқайда көп.

Түсініктеме берілген баптың 1 бөлігіне сәйкес жеке тұлғаға қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуді қамтамасыз етудің мынадай шаралары қолданылуы мүмкін:

- 1) Әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама жасалған жерге жеткізу;
- 2) жеке тұлғаны әкімшілік ұстау;
- 3) жетек;
- 4) жеке басын тексеру және жеке адамның заттарын тексеру;
- 5) Көлік құралдарын, шағын көлемді кемелерді тексеру;
- 6) Құжаттар мен заттарды алып қою;
- 7) көлік құралын немесе шағын көлемді кемені жүргізуден шеттету және оны алкогольдік, есірткілік, уытқұмарлық масаң күйін куәландыру;
- 8) көлік құралын немесе шағын көлемді кемені ұстау, жеткізу және пайдалануға тыйым салу;
- 9) тексеру;
- 10) жеке тұлғаны алкогольдік, есірткілік немесе уытқұмарлық масаң күйін медициналық куәландыру.

Түсіндірілетін баптың 2-бөлігі заңды тұлғаға қатысты қолданылатын әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуді қамтамасыз ету шараларының тізбесін қамтиды:

- 1) заңды тұлғаға тиесілі үй-жайларды, аумақтарды, ондағы тауарларды, көлік құралдарын және өзге де мүлікті, сондай-ақ тиісті құжаттарды қарау;
- 2) заңды тұлғаға тиесілі құжаттарды алып қою;

3) заңды тұлғаға тиесілі тауарларға, көлік құралдарына және өзге де мүлікке тыйым салу немесе алып қою.

Қызметті немесе оның жекелеген түрлерін тоқтата тұру немесе тыйым салу сияқты шара жеке және заңды тұлғаларға қатысты қолданылады.

Түсініктеме берілген баптың 3-бөлігіне сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуді қамтамасыз ету шараларын қолдануға, жеке тұлғаның жеке басын тексеріп қарауды және заттарын тексеруді қоспағанда, әкімшілік іс жүргізудің кез келген сатысында жол беріледі. Көрсетілген шаралар әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғалғаннан кейін ғана қолданылуы мүмкін.

4 бөлім. Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы заңнамасында бір адамға (жеке не заңды) қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуді қамтамасыз етудің екі және одан да көп шараларын бір мезгілде қолдануға жол беріледі. Мысалы, әкімшілік құқық бұзушылық жасаған адам әкімшілік іс жүргізуді жүзеге асыратын органның қызметтік үй-жайына жеткізілуі, содан кейін 3 сағатқа ұсталынуы, содан кейін жеке тексеруге тартылуы мүмкін.

5 бөлім. ӘҚБтК нормаларында белгіленген әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізуді қамтамасыз ету шараларын қолдану тәртібін бұзған және осы шаралар қолданылатын адамға зиян келтірілген жағдайда лауазымды адамдар Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген жауаптылықта болады. Лауазымды адамдардың аталған әрекеттер үшін заңдық жауапкершілігінің түрі олардың қоғамдық қауіптілігінің сипаты мен дәрежесі, сондай-ақ туындаған салдарлары ескеріле отырып айқындалады.

6 бөлім. Өзіне қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізуді қамтамасыз ету шаралары қолданылатын адам лауазымды адамның аталған шараларды қолдану жөніндегі іс-әрекетіне шағымдануға құқылы. Мұндай шағым жасау тәртібі ӘҚБтК-нің 44-тарауының нормаларымен белгіленген.

Бұдан басқа, жеке тұлғаның немесе заңды тұлға өкілінің талап етуі бойынша оған өзіне қатысты іс жүргізуді қамтамасыз ету шаралары қолданылған адамның құқықтары мен заңды мүдделерін қорғауды қамтамасыз ету үшін қажетті тиісті хаттамалар мен өзге де материалдардың көшірмелері дереу тапсырылады. Яғни, мысалы, мас болу сараптамасының орнында жүргізуші медициналық қорытындының және іске қатысы бар кез келген басқа да құжаттардың (телефонға суретке түсіру) көшірмелерін алуға құқылы.

Бұдан басқа, жеке тұлғаның немесе заңды тұлға өкілінің талап етуі бойынша өзіне қатысты іс бойынша іс жүргізуді қамтамасыз ету шаралары қолданылған адамның құқықтары мен заңды мүдделерін қорғауды қамтамасыз ету үшін қажет тиісті хаттамалардың және өзге де материалдардың көшірмелері дереу тапсырылады. Яғни, мысалы, мастық күйге сараптама жүргізілген жерде жүргізушінің медициналық қорытындының және іске қатысы бар кез келген басқа құжаттардың көшірмелерін

алуға (телефонмен суретке түсіруге) құқылы. Бұл азаматтардың бұзылуы ықтимал құқықтарын, оның ішінде сотқа жүгіну арқылы жедел және неғұрлым тиімді қорғауға ықпал ететін болады.

786-бап. Жеткізу

1. Жеке тұлғаны, заңды тұлғаның өкілін, лауазымды адамын, сондай-ақ осы баптың 1), 3), 4), 5) және 7) тармақшаларында көзделген жағдайларда мәжбүрлеп беру, құқық бұзушылықты болдырмау мақсатында көлік құралының және қылмыс жасаудың өзге де құралдарының құқық бұзушыны анықтау, сондай-ақ әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама жасау немесе егер оларды әкімшілік құқық бұзушылық анықталған жерде жинау мүмкін болмаса, қорғаушы өкім шығару хаттама міндетті болып табылады, ол:

1) көлік құралдарын пайдалану ережелерін, қозғалыс тәртібі мен қауіпсіздігін қорғау жөніндегі қағидаларды, көліктегі жүктердің сақталуын қамтамасыз етуге бағытталған қағидаларды, өрт қауіпсіздігі ережелерін, көліктегі санитарлық-гигиеналық және санитарлық-эпидемияға қарсы ережелерді бұзған жағдайда – егер онда жеке басын куәландыратын құжаттар болмаса және ол туралы қажетті деректерді хабарлай алатын куәлар болмаса, сондай-ақ егер онда көлік құралына қажетті құжаттар болмаса, оған уәкілетті адам ішкі істер органына (полиция);

2) орман тәртібін бұзушылықтар немесе аң аулау ережелерін, балық аулау және балық қорларын қорғау ережелерін бұзу және жануарлар дүниесін қорғау және пайдалану туралы заңнаманы басқа да бұзушылықтар – жануарлар дүниесін қорғау мен пайдалануға мемлекеттік және ведомстволық бақылауды жүзеге асыратын басқа да органдардың лауазымды адамдары, қорықтар мен басқа да ерекше қорғалатын табиғи аумақтардың лауазымды адамдары, сондай-ақ ішкі істер органдарының (полицияның) қызметкерлері Ішкі істер органына (полицияға) немесе жергілікті басқару органына;

3) күзетілетін объектілерге, басқа да бөтен мүлікке қол сұғумен байланысты әкімшілік құқық бұзушылықтар – әскерилендірілген күзет қызметкерлері әскерилендірілген күзеттің қызметтік үй-жайына немесе ішкі істер органына (полицияға);

4) Қазақстан Республикасының Мемлекеттік шекарасы режимі, шекаралық және кедендік режимдер, Қазақстан Республикасының Мемлекеттік шекарасы және Еуразиялық экономикалық одақтың кедендік шекарасы арқылы өткізу пункттеріндегі режим бұзылған, Қазақстан Республикасы Ұлттық қауіпсіздік комитеті Шекара Қызметі әскери қызметшісінің, өзге де әскерлер, әскери құралымдар әскери қызметшілерінің, ішкі істер органдары (полиция) қызметкерінің заңды өкіміне немесе талабына қасақана бағынбаған;) – әскери қызметшілерге, ішкі істер (полиция) органдарының қызметкері немесе Қазақстан Республикасының Мемлекеттік

шекарасын күзету жөніндегі міндеттерді атқаратын басқа да жеке тұлға Қазақстан Республикасы Ұлттық қауіпсіздік комитетінің бөлімшесіне, әскери бөліміне, Шекара қызметіне, ішкі істер органына (полицияға), жергілікті басқару органына;

5) кәсіпкерлік қызмет, сауда және қаржы, салық салу, кеден ісі саласындағы құқық бұзушылықтар-Экономикалық тергеу қызметінің қызметкерлері;

6) белгіленген басқару тәртібіне және мемлекеттік билік институттарына қол сұғатын құқық бұзушылықтар, сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтар – сыбайлас жемқорлыққа қарсы қызмет қызметкерлері;

7) күзетілетін адамдардың қауіпсіздігін қамтамасыз ету жөніндегі күзет іс – шараларын жүргізу кезінде жасалған құқық бұзушылықтар-Қазақстан Республикасы Мемлекеттік күзет қызметінің қызметкерлері;

8) прокурордың тиісті тапсырмалары немесе әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамалар жасауға уәкілетті лауазымды адамдар тарапынан өтініш болған кезде өзге де әкімшілік құқық бұзушылықтар – ішкі істер органдарының қызметкерлері Ішкі істер органына (полицияға) немесе өзге де мемлекеттік органға жіберіледі.

2. Қазақстан Республикасының континенттік қайраңында, аумақтық суларында (теңізінде) және ішкі суларында құқық бұзушылық жасалған кезде жеке басы сол жерде анықтала алмайтын, сондай-ақ Қазақстан Республикасының континенттік қайраңында, аумақтық суларында (теңізінде) және ішкі суларында заңсыз қызметті жүзеге асыру үшін пайдаланылатын, қарап-тексеру кезінде тиесілігі анықтала алмайтын кемелер мен әкімшілік құқық бұзушылық жасау құралдары Қазақстан Республикасының портына (шетелдік кемелер- шетелдік кемелер-шетелдік кемелердің кіруі үшін ашылған Қазақстан Республикасының порттарының бірі) жеткізуге жатады. сондай-ақ құқық бұзушының жеке басын және ұсталған кемелердің, құқық бұзушылық жасау құралдарының тиесілігін анықтау және әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама жасау үшін.

3. Жеткізу мүмкіндігінше қысқа мерзімде жүргізілуі тиіс.

4. Жеткізу туралы хаттама жасалады не әкімшілік құқық бұзушылық немесе әкімшілік ұстау туралы хаттамада тиісті жазба жасалады.

Адамды әкімшілік жауаптылыққа тарту үшін көзделген мерзімде жеткізуді жүзеге асыру мүмкін болмаған кезде өтініш берген органның (лауазымды адамның) атына жеткізу жүргізілмеген себептері көрсетілген хабарлама жазбаша түрде не электрондық цифрлық қолтаңбамен куәландырылған электрондық құжат нысанында жіберіледі.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Жеткізу әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама жасау не оларды әкімшілік құқық бұзушылық жасалған жерде жасау мүмкін болмаған кезде қорғау нұсқамасын шығару мақсатында бірінші кезекте қолданылатын мәжбүрлеу сипатының жүріп-тұруы болып табылады. Алайда әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттаманы жасау үшін адам тиісті органның үй-жайына, егер осы хаттаманы жасау міндетті болып

табылған жағдайда ғана жеткізілуі мүмкін. Бұдан басқа, әкімшілік іс жүргізуді қамтамасыз етудің осы шарасы басқа да мақсаттарда қолданылуы мүмкін: Әкімшілік құқық бұзушылықтың жолын кесу және тәртіп бұзушының жеке басын анықтау.

Түсіндірілетін баптың мағынасынан, заң шығарушы әкімшілік ұстауды міндетті түрде қолдануды жеткізу аяқталғаннан кейін талап етпейді. Жеткізу кезінде жеке тұлғаның бостандығына шектеу қойылады, бірақ ол заңды түрде ұсталған болып есептелмейді.

Түсініктеме берілген бапта келтірілген әкімшілік жеткізуді қолдануға уәкілетті адамдардың тізбесі толық болып табылады. Осы баптың бірінші бөлігінің 1-7-тармақтарына сәйкес жеткізуді мынадай лауазымды адамдар жүзеге асырады:

- ішкі істер органдарының қызметкерлері;
- орман және аңшылық шаруашылығының мемлекеттік және ведомстволық күзет қызметкерлері;
- аң аулау және балық аулау ережелерінің сақталуына мемлекеттік қадағалауды жүзеге асыратын органдардың уәкілетті лауазымды адамдары;
- қорықтар мен басқа да ерекше қорғалатын табиғи аумақтардың лауазымды адамдары;
- әскерлендірілген күзет қызметкерлері;
- Ұлттық қауіпсіздік комитеті Шекара қызметінің әскери қызметшілері;
- Экономикалық тергеу қызметінің қызметкерлері;
- сыбайлас жемқорлыққа қарсы қызмет қызметкерлерімен;
- Мемлекеттік күзет қызметінің қызметкерлері.

Аталған лауазымды адамдар жеткізуді Әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама жасауға уәкілетті құқық бұзушылықтар анықталған кезде ғана жүзеге асыруға, сондай-ақ осы құқық бұзушылықтар туралы істерді (ішкі істер органдарын қоспағанда) қарауға құқылы.

Жоғарыда көрсетілген лауазымды тұлғалардың тізбесі әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама жасауға уәкілетті тұлғалардың тізбесінен едәуір аз екендігін атап өту қажет. Осыған байланысты, түсініктеме берілген баптың 1-бөлігінің 8) тармақшасында ішкі істер органдарының лауазымды адамдары өздеріне ведомстволық бағынысты құқық бұзушылықтар анықталған кезде ғана емес, Прокурордың тапсырмасы немесе тиісті әкімшілік құқық бұзушылықтар туралы хаттамалар жасауға уәкілетті өзге де лауазымды адамдардың оларға жүгінуі жағдайында жеткізуді жүзеге асыра алады деп көрсетілген.

Түсіндірілген бапта жеке тұлғалар ғана емес, сондай-ақ көлік құралдарын және кемелерді де қолдануға байланысты қылмыс болған жағдайда жеткізуге болады деп айтылған.

Көлік құралы ішкі істер органының бөлімшесіне мынадай жағдайларда жеткізілуіне тиіс:

1) 1) егер көлік құралын басқарған адамда көлік құралына арналған көлік құралдары (көлік құралын тіркеу туралы куәліктер) болмаса және соның нәтижесінде белгілі бір адамға көлікке меншік құқығын белгілеу мүмкін болмаса;

2) Егер көлік құралының жүргізушісінде жеке басын куәландыратын құжаттары болмаса және ол туралы қажетті деректерді хабарлай алатын куәлар болмаса. Жеке басты куәландыратын құжаттардың тізбесі "Жеке басты куәландыратын құжаттар туралы" 2013 жылғы 29 қаңтардағы Қазақстан Республикасы Заңының 6-бабында көрсетілген. Жоғарыда көрсетілген бапқа сәйкес, жеке басын куәландыратын құжаттарға Қазақстан Республикасының аумағында танылады:

- 1) Қазақстан Республикасы азаматының паспорты;
- 2) Қазақстан Республикасы азаматының жеке куәлігі;
- 3) шетелдіктің Қазақстан Республикасында тұруға ықтиярхаты;
- 4) азаматтығы жоқ адамның куәлігі;
- 5) Қазақстан Республикасының дипломатиялық паспорты;
- 6) Қазақстан Республикасының қызметтік паспорты;
- 7) босқын куәлігі;
- 8) Қазақстан Республикасы теңізшісінің жеке куәлігі;
- 9) шетелдік паспорт;
- 10) қайтып оралуға арналған куәлік;
- 11) туу туралы куәлік.
- 8) Қазақстан Республикасы теңізшісінің жеке куәлігі;
- 9) шетелдік паспорт;
- 10) қайтып оралуға арналған куәлік;
- 11) туу туралы куәлік.

Жоғарыда аталған тізімді ескере отырып, жүргізуші куәлігі жеке басын куәландыратын құжат емес екенін мойындау керек. Бұл бас тарту кездейсоқ емес, себебі көлік құралдарының жүргізушілері жиі жүргізуші куәлігін жеке басын куәландыратын құжат ретінде қате таниды.

2 бөлім. Кемелерді Қазақстан Республикасының қандай да бір портына жеткізу, егер әкімшілік құқық бұзушылық жасаған адамның жеке басы құқық бұзушылық жасалған жерде анықталмаса, Қазақстан Республикасының континенттік қайраңында, аумақтық суларында (теңізде) және ішкі суларында құқық бұзушылық жасалған жағдайда жүзеге асырылады. Сотпен бірге портқа сондай-ақ құқық бұзушылық жасау құралдары жеткізілуі мүмкін. Мысалы, балық аулау желілері мен құралдары болуы мүмкін.

3 бөлім. Түсініктеме бапта жеткізілім жасалуы тиіс белгілі бір кезең көрсетілмейді. Жеткізудің қандай да бір нақты мерзімін бекіту нақты жағдайларда жеткізу ұзақтығы еңсеруге қажетті маршруттардың әртүрлі ұзақтығына, көлік құралдарының болуына немесе болмауына, ауа райы жағдайларына және т. б. байланысты өзгеше болуы

мүмкін емес. Айтылған жағдайларды ескере отырып, заң шығарушы бапта жеткізу үшін жеткілікті мерзімді білдіретін "мүмкіндігінше қысқа мерзім" ұғымын тұжырымдады. Мұндай мерзімді бапта көрсету лауазымды адамдардың жеткізуін негізсіз ұзақ уақыт жүзеге асыру фактілерін болдырмауға бағытталған.

4 бөлім. Түсініктеме берілген бапта, Егер жеткізілгеннен кейін әкімшілік ұстау жүргізілмесе, жеткізілген адам тиісті органда болуы мүмкін уақыт аралығы көрсетілмеген. Адамның тиісті органның үй-жайында осындай болу мерзімі жеткізілген адамды әкімшілік жауаптылыққа тарту жөніндегі барлық іс жүргізу әрекеттерін жүргізу үшін қажетті уақыт ескеріле отырып айқындалады.

Жеткізу әкімшілік өндірістің кез келген сатысында жүзеге асырылуы мүмкін.

Лауазымды адам жүргізген жеткізуді мынадай тәсілдердің бірімен тіркеуге тиіс:

- 1) жеткізу хаттамасын жасау;
- 2) әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамада жазба;
- 3) әкімшілік ұстау туралы хаттамада жазу.

Аталған құжаттарда әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуді қамтамасыз етудің осы шараларын қолдану себептері міндетті түрде көрсетілуі тиіс.

Егер уәкілетті лауазымды адам әр түрлі жағдайларға байланысты адамды тиісті органға (лауазымды адамға) белгіленген мерзімде жеткізу туралы тапсырманы орындай алмаса, онда ол жеткізу жүргізілмеген себептерді көрсете отырып, жазбаша түрде не электрондық цифрлық қолтаңбамен куәландырылған электрондық құжат нысанында хабарлама жіберуге міндетті.

787-бап. Әкімшілік ұстау

Әкімшілік ұстау, яғни құқық бұзушылықтың жолын кесу немесе іс жүргізуді қамтамасыз ету мақсатында жеке тұлғаның, заңды тұлға өкілінің, лауазымды адамның жеке бас бостандығын қысқа мерзімді шектеу:

1) ішкі істер органдары – осы Кодекстің 685-бабына сәйкес істерін ішкі істер (полиция) органдары қарайтын әкімшілік құқық бұзушылықтар не істері бойынша осы Кодекстің 804-бабы бірінші бөлігінің 1) тармақшасына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамалар жасайтын әкімшілік құқық бұзушылықтар анықталған кезде;

2) төтенше жағдай режимі мен төтенше жағдай кезінде құқық тәртібін бұзуға итермелейтін іс – әрекеттер бұзылған кезде-төтенше жағдай жарияланған жергілікті жердің комендатурасы және әскери патрульдер;

3) терроризмге қарсы операцияның құқықтық режимі бұзылған немесе терроризмге қарсы операцияның жариялануына байланысты белгіленген талаптар орындалмаған кезде – белгіленген құзыреті шегінде терроризмге қарсы операцияға қатысушы лауазымды адамдар;

4) Қазақстан Республикасы Ұлттық қауіпсіздік комитеті Шекара қызметінің лауазымды адамдары – олар осы Кодекстің 726-бабының үшінші бөлігіне сәйкес

қарайтын әкімшілік құқық бұзушылықтар не олар туралы істері бойынша осы Кодекстің 804-бабы бірінші бөлігінің 44) тармақшасына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамалар жасайтын әкімшілік құқық бұзушылықтар анықталған кезде;

5) күзетілетін объектілерге, басқа да бөтен мүлікке қол сұғумен байланысты құқық бұзушылықтар жасалған кезде – күзетілетін объект орналасқан жердегі аға әскери қызметші, ішкі істер органдарының, арнаулы мемлекеттік органдардың қызметкері, әскерилендірілген күзеттің лауазымды адамы;

6) балық қорғау органдары, аң аулау ережелерінің сақталуын мемлекеттік қадағалауды жүзеге асыратын органдар және орман және аңшылық шаруашылығы органдары сақталуын бақылауды осы органдар жүзеге асыратын ережелер бұзылған кезде – балық қорғау органдары, аң аулау қағидаларының сақталуын мемлекеттік қадағалауды жүзеге асыратын органдар және орман және аңшылық шаруашылығы органдары;

7) көліктік бақылау органдары – сақталуын бақылауды осы органдар жүзеге асыратын ережелер бұзылған кезде;

8) әскери полицияның лауазымды адамдары – істері осы Кодекстің 727-бабына сәйкес әскери полиция органдары қарайтын әкімшілік құқық бұзушылықтар не істері бойынша осы Кодекстің 804-бабы бірінші бөлігінің 4) тармақшасына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамалар жасайтын әкімшілік құқық бұзушылықтар анықталған кезде;

9) табиғат қорғау заңдары бұзылған кезде – қоршаған ортаны қорғау және табиғи ресурстарды пайдалану, қорықтар мен басқа да ерекше қорғалатын табиғи аумақтар саласындағы мемлекеттік бақылау органдары;

10) Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істердің ведомстволық бағыныстылығына сәйкес кәсіпкерлік қызмет, сауда және қаржы, салық салу, кеден ісі салаларында құқық бұзушылықтар жасаған кезде-Мемлекеттік кірістер органдарының лауазымды адамдары;

11) ҚР 06.04.2016 № 484-V Заңымен алып тасталды;

12) мемлекеттік тау-кен қадағалау органдарының, Қазақстан Республикасы Ұлттық қауіпсіздік комитеті Шекара қызметінің, Геология және жер қойнауын пайдалану жөніндегі уәкілетті органның, қоршаған ортаны және табиғи ресурстарды қорғау жөніндегі органдардың, балық аулау жөніндегі республикалық органның лауазымды адамдары – континенттік қайраңда, аумақтық суларда (теңізде) және ішкі суларда Қазақстан Республикасының континенттік қайраңында, аумақтық суларында (теңізінде) және ішкі суларында рұқсат етілген қызметті регламенттейтін лицензия шарттарының бұзылуына, ресурстық немесе теңіз ғылыми зерттеулерін жүргізу ережелерінің бұзылуына, қалдықтар мен басқа да материалдарды көму ережелерінің бұзылуына, Қазақстан Республикасының континенттік қайраңын қорғау органдары лауазымды

адамдарының заңды талаптарын орындамауына байланысты әкімшілік құқық бұзушылықтар жасалған кезде, Қазақстан Республикасының, Қазақстан Республикасының аумақтық сулары (теңізі) және ішкі сулары;

13) ҚР 29.12.2014 № 272-V алып тасталды;

14) егер құқық бұзушылық күзетілетін адамдардың қауіпсіздігін қамтамасыз ету жөніндегі күзет іс-шараларын жүргізу кезінде жасалса-Қазақстан Республикасы Мемлекеттік күзет қызметінің лауазымды адамдары;

15) сот отырысы кезінде залда, сондай – ақ атқарушылық құжаттарды мәжбүрлеп орындату барысында құқыққа қарсы әрекеттерді тоқтату туралы талаптарды орындамаған кезде-сот приставтары жүзеге асырады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Конституцияның 16-бабы 2-тармағының нормасын бәрі біледі, оған сәйкес адам жетпіс екі сағаттан аспайтын мерзімге ұсталуы мүмкін. Ұстап алудың қысқа мерзімділігі оның табиғатына байланысты.

Әкімшілік ұстау әкімшілік құқық бұзушылық жасаған немесе жасаған адамға қолданылатын әкімшілік бұлтартпау шарасы болып табылады. Бұл шараны әкімшілік құқық бұзушылық жасаған адамның құқыққа қарсы әрекеттерін тоқтату үшін лауазымды адамдар жиі қолданады. Бұл спирттік ішімдіктерді ішу немесе қоғамдық орында мас күйінде келу, ұсақ бұзақылық жасау, отбасылық-тұрмыстық салада құқық бұзушылық жасау, көлік құралын мас күйінде жүргізу, құқық қорғау органдары қызметкерлерінің заңды талаптарына қасақана бағынбау сияқты құқық бұзушылықтарға қатысты.

Сонымен қатар, әкімшілік ұстау әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуді қамтамасыз ету шарасы болып табылады.

Әкімшілік ұстау жеке тұлғаны мәжбүрлеп қысқа мерзімді бас бостандығынан айыру болып табылады. Ұстауды жеткізуді қолдану кезінде болатын жеке тұлғаның еркіндігін нақты шектеумен шатастыруға болмайды. Уәкілетті лауазымды адамдар іс жүзінде ұстаған және атқарушы билік органының үй-жайына жеткізілетін адам әлі әкімшілік ұсталған болып есептелмейді. Әкімшілік ұстау жағдайы ұсталған адамды арнайы бөлінген үй-жайға орналастырған сәттен бастап туындайды.

Әкімшілік ұстау мақсаттары болып табылады:

- әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі дұрыс және уақтылы қарау;
- әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулыны орындау.

Ұсталған адамның әрекеттерінде әкімшілік құқық бұзушылық құрамы болған кезде ғана әкімшілік ұстау орын алуы мүмкін. Егер әкімшілік құқық бұзушылық құрамы болмаса, ұстауға жол берілмейді.

Қоғамдық орындарда болуы айналасындағыларға және өздері үшін қауіп төндіретін психикалық науқастар мен жас балаларды әкімшілік ұстау ерекшелік болып табылады.

Әкімшілік ұстауға да жол берілмейді:

- әкімшілік құқық бұзушылықтың маңыздылығының аздығы және оның басқа тәсілдермен жолын кесу мүмкіндігі кезінде (құқық бұзушының құқық бұзушылықты тоқтату туралы талапты орындауы, ауызша ескерту, құқыққа қарсы және қандай да бір әрекеттің (әрекетсіздіктің) болмауын түсіндіру және т. б.);

- құқық бұзушылық жасалған жерде тәртіп бұзушының жеке басын және оқиғаның мән-жайын анықтау, әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама жасау мүмкіндігі болған жағдайда;

- әкімшілік құқық бұзушылық жасалған жерде ескерту немесе айыппұл түрінде жаза қолдану үшін негіз болған жағдайда хаттама жасамай.

Осы бапта ұстауды жүзеге асыруға уәкілетті лауазымды адамдардың толық тізбесі келтірілген. Оларға жатады:

- 1) ішкі істер органдарының лауазымды адамдары;
- 2) төтенше жағдай кезінде жергілікті жер комендатурасының және әскери патрульдердің лауазымды адамдары;
- 3) терроризмге қарсы операцияға қатысатын лауазымды адамдар;
- 4) ұлттық қауіпсіздік комитеті Шекара қызметінің лауазымды адамдары;
- 5) арнаулы мемлекеттік органдардың және әскерилендірілген күзеттің лауазымды адамдары;
- 6) балық қорғау органдарының, аң аулау қағидаларының сақталуын мемлекеттік қадағалауды жүзеге асыратын органдардың және орман және аңшылық шаруашылығы органдарының лауазымды адамдары;
- 7) көліктік бақылау органдарының лауазымды адамдары;
- 8) әскери полицияның лауазымды адамдары;
- 9) қоршаған ортаны қорғау және табиғи ресурстарды пайдалану, қорықтар мен басқа да ерекше қорғалатын табиғи аумақтар саласындағы мемлекеттік бақылау органдарының лауазымды адамдары;
- 10) мемлекеттік кірістер органдарының лауазымды адамдары;
- 11) Мемлекеттік тау-кен қадағалау органдарының лауазымды адамдары;
- 12) Мемлекеттік күзет қызметінің лауазымды адамдары;
- 13) сот приставтары;
- 14) ветеринария саласындағы және өсімдіктерді қорғау саласындағы уәкілетті органның лауазымды адамдары.

Жоғарыда аталған барлық лауазымды адамдар, егер әкімшілік құқық бұзушылықты қарау олардың ведомстволық бағыныстылығына жататын болса не егер олар жасалған әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама жасауға уәкілеттік берілген болса ғана әкімшілік ұстауды жүргізуге уәкілетті.

788-бап. Әкімшілік ұстау тәртібі

1. Әкімшілік ұстау туралы хаттама жасалады. Хаттамада оның жасалған күні, уақыты (минутқа дейінгі дәлдікпен) және орны; хаттаманы жасаған адамның лауазымы

, тегі және аты-жөні; ұсталған адамның жеке басы туралы мәліметтер; ұстау уақыты, орны және негіздері көрсетіледі. Хаттамаға оны жасаған лауазымды адам және ұсталған адам қол қояды. Ұсталған адам хаттамаға қол қоюдан бас тартқан жағдайда оған бұл туралы жазба жасалады. Ұстау туралы хаттаманың көшірмесі әкімшілік құқық бұзушылық жасағаны үшін ұсталған адамға тапсырылады.

2. Әкімшілік құқық бұзушылық жасағаны үшін ұсталған адамның өтініші бойынша оның тұрған жері туралы оның туыстары, жұмыс немесе оқу орны бойынша әкімшілік, қорғаушы, сондай-ақ Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен шет мемлекеттің елшілігі, консулдығы немесе өзге де өкілдігі дереу хабардар етіледі. Кәмелетке толмағанның ұсталғаны туралы оның ата-анасын немесе олардың орнындағы адамдарды хабардар ету міндетті.

3. Әскери қызметшіні немесе әскери жиындарға шақырылған азаматты әкімшілік ұстау туралы ұсталған адам әскери жиындардан (әскери қызмет) өтетін өз құзыреті шегінде әскери бөлім мен әскери полиция органдарына дереу хабарланады.

4. Ұсталған адамға оның осы Кодексте көзделген құқықтары мен міндеттері түсіндіріледі, бұл туралы Әкімшілік ұстау туралы хаттамада тиісті жазба жасалады.

5. Ұсталған адамға оның құқықтары мен міндеттерін түсіндірмеу әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуді елеулі бұзу болып табылады және Қазақстан Республикасының заңнамасында көзделген жауаптылыққа әкеп соғады.

6. Осы Кодексте белгіленген тәртіппен ұсталған адам оны ұстауға негіз болған мән-жайлар жойылған кезде дереу босатылуға тиіс.

7. Әкімшілік ұстауға тартылған адамдар санитарлық талаптарға жауап беретін және оларды өз бетімен тастап кету мүмкіндігін болдырмайтын арнайы бөлінген үй-жайларда ұсталады.

8. Әкімшілік ұстауға тартылған адамдарды ұстау шарттарын, мұндай адамдарды тамақтандыру нормалары мен медициналық қызмет көрсету тәртібін атқарушы билік органдары айқындайды.

9. Өздеріне қатысты әкімшілік ұстау қолданылған кәмелетке толмағандар ересек адамдардан бөлек ұсталады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Әкімшілік ұстау әкімшілік бұлтартпау шарасы бола отырып, сонымен бірге әкімшілік іс жүргізу шарасы ретінде жіктеледі, өйткені әкімшілік ұстау кезінде міндетті түрде әкімшілік ұстау туралы хаттама жасалады. Онда мыналар көрсетіледі: хаттаманың жасалған күні (жылы, айы, күні) және орны, хаттаманы жасаған адамның лауазымы, тегі, аты және әкесінің аты; кім ұсталды (ұсталғанның жеке басы туралы мәліметтер, олардың құжаттары бойынша және қандай екені, тәртіп бұзушының, оның туыстарының немесе оны жақсы білетін адамдардың сөзінен көрсетіледі); уақыты (сағат, минут), ұстау орны мен негіздері; тәртіп бұзушының түсініктемесі және оның жағдайы (денсаулық жағдайы, жарақаттың болуы мен сипаты, мас болу, киімнің

жағдайы және т. б.). Хаттама жасауға тәртіп бұзушыны тікелей жеткізген адамдар қатыса алады.

Әкімшілік ұстау туралы хаттамаға оны жасаған лауазымды адам және ұсталған адам қол қояды. Алайда ұсталған адам оған қол қоюдан бас тартуға құқылы. Мұндай жағдайларда хаттамада куәгерлердің қатысуымен тиісті жазба жасалады.

Әкімшілік ұстау туралы хаттама тіркеледі және әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамамен бірге әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарайтын лауазымды адамға жіберіледі.

Ұсталған адамға әкімшілік ұстап алу туралы хаттамамен танысуға мүмкіндік берілуге тиіс. Аталған адам хаттаманың мазмұны бойынша түсініктемелер мен ескертулер беруге құқылы, олар хаттамаға қоса беріледі немесе оған тікелей жазылады.

Ұсталған адамға әкімшілік ұстап алу туралы хаттамамен танысу құқығын және оған әкімшілік ұстап алуды қолдануға шағым жасау құқығын қамтамасыз ету үшін ұстап алу хаттамасының дәл көшірмесін алу мүмкіндігі де принципті түрде маңызды болып табылады.

2, 4 және 5-бөліктер. Ұстап алынған адамға ӘҚБТК-нің 744-бабында көзделген оның құқықтары мен міндеттері міндетті түрде түсіндіріледі, бұл туралы әкімшілік ұстап алу туралы хаттамаға жазба жасалады. Ұстап алынған, әкімшілік құқық бұзушылық жасаған адамның құқықтарымен көрсетілген бапқа түсіндірмеде толығырақ танысуға болады.

Сонымен бірге ол қандай әкімшілік құқық бұзушылық жасағаны үшін ұсталғанын білуге, сондай-ақ заңсыз ұстау фактісіне, оның ішінде ӘҚБТК-нің 44-тарауы тәртібімен шағым жасауға құқылы.

Түсіндірме берілген баптың 5-бөлігіне сәйкес ұстап алынған адамға оның құқықтары мен міндеттерін түсіндірмеу әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуді елеулі түрде бұзу болып табылады және Қазақстан Республикасының заңнамасында көзделген жауаптылыққа алып келеді.

Алайда, практика көрсеткендей, бұл мәселеде формальдылық бар. Түсіндіру – демек түсіндіріп беру, яғни түсінікті ету. Құқықты түсіндіру – бұл оның мазмұнын ашу, оны қалай және қандай жағдайларда қолдану керектігін түсіндіру. Түсіндірмені оқып шығудан, жария етуден, құқықтарды санамалаудан ажырату керек.

Егер адам өз құқықтарын түсінбесе, олардың мәнін түсінбесе, қорғау тәсілдері туралы білмесе, онда қандай да бір сапалы қорғану туралы айтудың қажеті жоқ.

Әкімшілік істер материалдары құқықтарды іс жүзінде түсіндіру жүзеге асырылмайтынын растайды. Әкімшілік практикада ұсталған адамға құқықтарды түсіндірудің ең көп таралған тәсілдері көрсетілген абзацтың астына қол қою туралы қарапайым талап болып табылады.

Ең таңдаулы және талапшыл адамдар тек осы құқықтарды айтып беруге (оқуға) ғана қол жеткізеді. Әрине, біз бұл жағдайда қандай да бір түсіндіру туралы әңгіме

болмайды. Бұл практика қатаң айыптауға және қабылдамауға лайық. Біздің азаматтарымыздың құқықтарын қамтамасыз ету – бұл органдардың (лауазымды адамдардың) құқығы емес, міндеті пен борышы және қарапайым, негізгі, құқық басталатын кезде мұндай қатал практика болған кезде, ешқандай реформалар қажетті нәтиже бермейді. Осыған байланысты ӘҚБтК-нің 744-бабын одан әрі жетілдіру талап етіледі.

Әкімшілік құқық бұзушылық жасаған адамды әкімшілік ұстап алуды жүзеге асырған лауазымды адам біріншісінің өтініші бойынша өзінің туыстарына, жұмыс немесе оқу орнының әкімшілігіне, қорғаушыға, сондай-ақ Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен шет мемлекеттің елшілігіне, консулдығына немесе өзге де өкілдігіне тұрған жері туралы хабарлауға міндетті.

Қорғаушыны ұстап алынған адам, оның өкілдері, сондай-ақ ұстап алынған адамның тапсырмасы немесе келісімі бойынша басқа да адамдар шақырады. Ұсталған адам қорғау үшін бірнеше қорғаушыны шақыруға құқылы.

Қорғаушы өзі қорғайтын адам әкімшілік ұстап алынған кезден бастап әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуге қатысуға құқылы.

Кәмелетке толмаған адамды ұстаған кезде лауазымды адам оның ата-анасын немесе оларды алмастыратын адамдарды ұстап алу фактісі және ұстап алу жүргізілгеннен кейін бірден оның тұрған жері туралы хабардар етуге міндетті.

Егер ұстап алынған адам алған қорғаушының үш сағат ішінде келуі мүмкін болмаса, орган (лауазымды адам) ұстап алынған адамға басқа қорғаушыны шақыруды ұсынады, ал бас тартқан жағдайда адвокаттар алқасы немесе оның құрылымдық бөлімшелері арқылы қорғаушыны тағайындауға шаралар қолданады.

ӘҚБтК-нің 750-бабының ережесін одан әрі жетілдіруді талап етеді, оған сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық жасаған адамдарға, оның ішінде ұсталғандарға қорғаушыны әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға уәкілеттік берілген судья немесе орган (лауазымды адам) береді. Заңның бұл талабын орындау қиын болып табылады, өйткені ұстап алуды көбінесе хаттама жасауға (әкімшілік құқық бұзушылықты тіркеуге) құқылы адамдар жүргізеді және олар көбінесе істі мәні бойынша қарауға құқылы емес. Бұл, тиісінше, мұндай адамдардың конституциялық құқығына айтарлықтай қауіп төндіреді.

Адвокат әкімшілік құқық бұзушылық туралы іске адвокат куәлігін және "Адвокаттық қызмет және заң көмегі туралы" Қазақстан Республикасының Заңында көзделген қорғау (өкілдік ету) туралы жазбаша хабарламаны көрсеткен кезде қорғаушы ретінде кіріседі. Адвокаттың нақты істі жүргізуге өкілеттіктерін растайтын өзге де құжаттарды талап етуге тыйым салынады.

Бұл туралы толығырақ ӘҚБтК-нің 749 – 752-баптарына түсіндірмеде баяндалған.

3 бөлім. Әскери қызметші немесе әскери жиындарға шақырылған азамат ұсталған жағдайда, лауазымды адам ұсталған адам әскери жиындардан (әскери қызметтен)

өтетін өз құзыреті шегінде әскери бөлімді және әскери полиция органдарын ұстау фактісі туралы дереу хабардар етуге міндетті.

Бұл ретте ӘҚБтК-нің 32-бабының әскери қызметшілер мен әскери жиында жүрген әскери міндеттілер ӘҚБтК-ның 651, 652, 667, 676, 677, 680, 681-баптарда көзделген жағдайларды қоспағанда, қызметтік міндеттерін атқару кезінде жасаған әкімшілік құқық бұзушылықтары үшін тәртіптік жарғылар бойынша жауаптылықта болады деген талабын есте сақтау қажет.

Арнаулы мемлекеттік және құқық қорғау органдарының қызметкерлері қызметтік міндеттерін атқару кезінде жасаған әкімшілік құқық бұзушылықтары үшін тиісті органдарда қызмет өткеру тәртібін регламенттейтін нормативтік құқықтық актілерге сәйкес жауапты болады.

Бұл ретте:

- Қазақстан Республикасының Мемлекеттік шекара режимін;
- Қазақстан Республикасының Мемлекеттік шекарасы және Еуразиялық экономикалық одақтың кедендік шекарасы арқылы өткізу пункттеріндегі режимдерін;
- Қазақстан Республикасының мемлекеттік құпиялар туралы заңнамасын;
- халықтың санитарлық-эпидемиологиялық саламаттылығын;
- өрт қауіпсіздігі талаптарын;
- жол жүрісі қағидаларын;
- қызмет орнынан тыс кедендік қағидаларын;
- Қазақстан Республикасының бухгалтерлік есеп және қаржылық есептілік туралы заңнамасын;
- Қазақстан Республикасының бюджет және салық заңнамасын;
- Қазақстан Республикасының мемлекеттік сатып алу туралы заңнамасын;
- аң аулау, балық аулау қағидаларын, табиғи ресурстарды ұтымды пайдалану мен қорғаудың басқа да қағидалары мен нормаларын бұзғаны үшін аталған адамдар жалпы негіздерде әкімшілік жауапты болады.

Аталған адамдарға атыс және суық қаруды алып жүру мен сақтау құқығынан айыру және әкімшілік қамаққа алу түрінде әкімшілік жазалар қолдануға болмайды. Ал ӘҚБтК-нің 913-бабының 2-бөлігіне сәйкес олар қамауға алуды гауптвахталарда жүргізеді.

Сонымен қатар ӘҚБтК-нің 877-бабына сәйкес:

1) шет мемлекеттердің дипломатиялық өкілдіктерінің басшылары, осы өкілдіктердің дипломатиялық персоналы мүшелері және егер олар өздерімен бірге тұрып жатса және Қазақстан Республикасының азаматтары болып табылмаса, олардың отбасы мүшелері;

2) дипломатиялық курьерлер;

3) шет мемлекеттердің басшылары мен өкілдері, парламенттік және үкіметтік делегациялардың мүшелері және өзара түсіністік негізінде – Қазақстанға халықаралық

келіссөздерге, халықаралық конференцияларға және жиналыстарға қатысу үшін немесе басқа да ресми тапсырмалармен келетін шет мемлекеттер делегацияларының қызметкерлері не осындай мақсаттармен Қазақстан Республикасы аумағы арқылы транзитпен өтетіндер және егер осы отбасы мүшелері Қазақстан Республикасының азаматтары болып табылмаса, аталған адамдармен ілесіп жүретін отбасы мүшелері;

4) халықаралық шарттар немесе жалпы танылған халықаралық әдет-ғұрыптар негізінде, Қазақстан Республикасы аумағында орналасқан халықаралық ұйымдардағы шет мемлекеттер өкілдіктерінің басшылары, мүшелері және персоналы, осы ұйымдардың лауазымды адамдары;

5) Қазақстан Республикасының аумағы арқылы транзитпен өтетін, үшінші елдегі шет мемлекеттердің дипломатиялық өкілдіктерінің басшылары, өкілдіктердің дипломатиялық персоналының мүшелері және аталған адамдармен ілесіп жүретін немесе оларға қосылу үшін немесе өз еліне қайту үшін бөлек бара жатқан олардың отбасы мүшелері жеке басына қолсұғылмаушылықты пайдаланады;

олардың өздерімен бірге дипломатиялық иммунитетті пайдаланатын адамдардың мәртебесін растайтын құжаттары болған кезде, олардың әкімшілік құқық бұзушылық жасағаны үшін жеке басын жете тексеруге, оларды ұстап алуға немесе күштеп әкелуге болмайды. Олардың өздерімен алып жүрген заттарына да жете тексеру жүргізуге болмайды.

6-бөлік. Егер ұстап алудың белгіленген мерзімі өткеннен кейін (ұстап алу мерзімдері ӘҚБтК-нің 789-бабында белгіленген) ұстап алынған адамға белгіленген тәртіппен жазалау шарасы қолданылмаса не ұстап алудың негіздері расталмаған жағдайда, мұндай ұстап алынған адам дереу босатылуға жатады.

Көбінесе практика азаматтардың құқықтарын қорғау тұрғысынан маңызды аспектіні жоққа шығарады. Бұл ұсталған адамды босатудың нақты уақыты туралы белгі қою. Ұсталған адам өзін ұсталуының негізділігіне шағым жасаған және ӘҚБтК-нің 44-тарауының тәртібімен осы шараны қолданудың заңдылығын тексерген жағдайда хаттамадағы бұл жазбалардың елеулі мәні болуы мүмкін.

7-бөлік. Ұсталған адамдарды ұстау орны мен тәртібі әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуді қамтамасыз ету шарасы ретінде әкімшілік ұстап алу қолданылатын адамның құқықтарын сақтаудың маңызды кепілі болып табылады.

Ұстап алынған адамдарды ұстау орны қандай құқық бұзушылыққа байланысты және уәкілетті адамдардың қайсысы (қандай орган) ұстап алуды қолдануды жүзеге асырғанына байланысты болады. Алайда, бұған қарамастан, ұсталған адамдар әкімшілік қамақта ұсталатын адамдардан бөлек, арнайы бөлінген үй-жайда ұсталады.

789-бап. Әкімшілік ұстау мерзімі

1. Әкімшілік ұстау осы Кодекстің 785-бабында көрсетілген мақсаттарға қол жеткізу үшін қажетті уақыт ішінде жүзеге асырылады және үш сағаттан аспайтын уақытқа созылуы мүмкін.

Ұстау мерзімінің басталуы ұсталған адамға қандай да бір іс жүргізу мәртебесін беруге немесе өзге де формальды рәсімдерді орындауға қарамастан, ұсталған адамның бостандығын шектеу нақты болған минутке дейінгі дәлдікпен бір сағат болып табылады. Мас күйдегі адамға қатысты әкімшілік ұстау мерзімі – медицина қызметкері куәландырған, оны айықтырған уақыттан бастап. Нақты ұстау уақытынан бастап үздіксіз есептелетін үш сағаттың өтуі осы мерзімнің аяқталу сәті болып табылады.

2. Күзетілетін объектілерге заңсыз кіргені, Қазақстан Республикасының Халықтың көші-қоны саласындағы заңнамасын бұзғаны, Қазақстан Республикасының Мемлекеттік шекара режимін, шекаралық және кедендік режимдерді немесе Қазақстан Республикасының Мемлекеттік шекарасы және Еуразиялық экономикалық одақтың кедендік шекарасы арқылы өткізу пункттеріндегі режимді бұзғаны үшін, сондай-ақ Қазақстан Республикасының континенттік қайраңындағы, аумақтық суларындағы (теңізіндегі) және ішкі суларындағы әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізу қозғалған адам, қажет болған жағдайларда жеке басын анықтау және құқық бұзушылықтың мән-жайларын анықтау үшін қырық сегіз сағатқа дейін, бұл туралы ұсталған сәттен бастап жиырма төрт сағаттың ішінде прокурорға жазбаша хабарлай отырып, кідіртуі мүмкін. Төтенше жағдай жарияланған жерде коменданттық сағат енгізілуіне байланысты белгіленген тәртіпті бұзуға жол берген адамдарды ішкі істер органдарының қызметкерлері (полиция) немесе әскери патрульдер коменданттық сағат аяқталғанға дейін, ал өзімен бірге құжаттары жоқ адамдарды – олардың жеке басын анықтағанға дейін қырық сегіз сағаттан асырмай ұстауы мүмкін.

3. Әкімшілік жаза шараларының бірі ретінде әкімшілік қамауға алуға әкеп соғатын, өзіне қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс қозғалған адам әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қаралғанға дейін, бірақ жиырма төрт сағаттан аспауға тиіс.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Әкімшілік құқық бұзушылық жасаған адамды әкімшілік ұстау үш сағаттан аспайтын мерзімге созылуы мүмкін.

Ерекше жағдайларда, ерекше қажеттілікке байланысты ҚР заңнамалық актілерімен әкімшілік ұстаудың өзге де мерзімдері белгіленген. "Төтенше жағдай туралы" Қазақстан Республикасының 2003 жылғы 8 ақпандағы Заңына сәйкес коменданттық сағат ережелерін бұзған азаматтарды ішкі істер органдарының қызметкерлері (полиция) коменданттық сағат аяқталғанға дейін, ал жеке басын куәландыратын құжаттары жоқ адамдарды олардың жеке басын анықтағанға дейін, бірақ ішкі істер органы бастығының немесе оның орынбасарының шешімі бойынша 48 сағаттан аспайтын мерзімге ұстайды.

Әкімшілік ұстаудың жалпы мерзімі үш сағаттан тұрады. Уәкілетті лауазымды адам ұстау басталған кезден бастап үш сағат ішінде іс жүргізу үшін адамды әкімшілік ұстау жүзеге асырылған іс жүргізу әрекеттерінің барлық тізбесін жүргізуге міндетті.

Мысал ретінде әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама жасау, ұсталған адамның жеке басын анықтау, ұсталған адамның және оның заттарын не оның көлік құралын және т. б. жеке тексеру жүргізу сияқты әрекеттерді көрсетуге болады.

Әкімшілік ұстауды қолдану кезінде осы шараның үш сағаттық мерзімінің басталу сәтін ескеру қажет.

ӘҚБтК-нің бұрын қолданыста болған редакциясында әкімшілік ұстау мерзімі адамды әкімшілік іс жүргізуді жүзеге асыратын тиісті органдарға жеткізген сәттен бастап есептеледі.

Қазіргі қолданыстағы ӘҚБтК-де заң шығарушы ұстап алу мерзімінің неғұрлым ерте басталуын белгілейді және мерзімнің өтуін адамды нақты ұстап алумен, яғни ұстап алу кезінде оның ешқандай процестік мәртебесі болмаса да (әкімшілік іс жүргізуге қатысушы болып табылмаса да), оның жүріп-тұру бостандығын шектеу кезімен байланыстырады. Бұл Конституцияның және "Конституциялық мерзімдерді есептеу мәселесі бойынша Қазақстан Республикасы Конституциясының нормаларын ресми түсіндіру туралы" ҚР Конституциялық Кеңесінің 2012 жылғы 13 сәуірдегі № 2 нормативтік қаулысының талаптарының салдары болды.

Мысалы, егер адам әкімшілік құқық бұзушылық жасағаны үшін қоғамдық орында ұсталса және уәкілетті органға жеткізілуге тиіс болса, онда оны ұстау мерзімі құқық бұзушылық жасалған жерде нақты ұстала бастағаннан бастап есептеледі, оған бұл туралы уәкілетті лауазымды адам жариялаған және осы адамды тиісті органға жеткізген кезден емес, ұстау хаттамасы жасалған кезде.

2 бөлім. Әкімшілік құқықты ұстаудың жалпы мерзімінен басқа, қырық сегіз сағатқа тең әкімшілік ұстаудың арнайы мерзімі де бар. Түсініктеме берілген баптың 2 бөлімінде 48 сағатқа дейінгі мерзімге әкімшілік құқық бұзушылық жасағаны үшін ұсталынатын адамдардың тізімі анықталған.

Бұдан басқа, өзіне қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізіліп жатқан кез келген адам, егер жасалған құқық бұзушылық үшін ӘҚБтК нормаларында әкімшілік қамауға алу түріндегі санкция көзделсе, 48 сағатқа дейінгі мерзімге ұсталынуы мүмкін. Бұл ретте Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс Әкімшілік құқық бұзушылық жасаған адам ұсталған сәттен бастап қырық сегіз сағаттан кешіктірілмей қаралатынын ескеру қажет.

Әкімшілік ұстау мерзімі әкімшілік қамауға алу мерзіміне енгізіледі. Мысалы, егер адам істі сот қарағанға дейін 48 сағат мерзімге әкімшілік құқық бұзушылық жасағаны үшін ұсталса және кейіннен сот осы адамға бес тәулік мерзімге қамауға алу түріндегі әкімшілік жазаны қолданса, онда іс жүзінде құқық бұзушы қамауға алынған 3 тәулік, өйткені ол Әкімшілік тәртіппен ұсталған бола тұра, қамауға алынған 2 тәуліктен кетіп қалған.

Мас күйдегі адамға қатысты әкімшілік ұстау мерзімі медицина қызметкері куәландырған оны айықтырған уақыттан бастап есептеледі.

3 бөлім. "Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодексіне өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы" 2017 жылғы 28 желтоқсандағы ҚР Заңына сәйкес әкімшілік жаза шараларының бірі ретінде әкімшілік қамауға алуға әкеп соғатын әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс қозғалған адам әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қаралғанға дейін, бірақ 24 сағаттан аспайтын әкімшілік ұстауға ұшырауы мүмкін.

ӘҚБтК нормаларына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама жасалғаннан кейін дереу судьяға жіберіледі (ӘҚБтК 808-бабының 2-бөлігі). Бұл ретте мұндай істер хаттама алынған күні, ал әкімшілік ұстауға тартылған адамға қатысты ол ұсталған сәттен бастап қырық сегіз сағаттан кешіктірілмей қаралуға тиіс (ӘҚБтК-нің 817-бабының 3-бөлігі). Сонымен қатар, істі қарау кезінде әкімшілік жауапкершілікке тартылған адамның қатысуы міндетті (ӘҚБтК-нің 744-бабының 3-бөлігі). Сонымен қатар, аталған талаптардың орындалуы түнгі немесе кешкі (сағат 19.00-ден кейін), сондай-ақ мереке және демалыс күндері орындау мүмкін болмаған. Бұл ретте, әкімшілік ұстау түріндегі іс бойынша іс жүргізуді қамтамасыз ету шараларын қолдану ӘҚБтК-нің 785-бабының 1-бөлігінде көзделген мақсаттарға *(оны жасауда күдіктінің жеке басын анықтау, әкімшілік құқық бұзушылық жасалған жерде оны жасау мүмкін болмаған кезде әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама жасау, істің уақтылы және дұрыс қаралуын және іс бойынша қабылданған қаулының орындалуын қамтамасыз ету)* қол жеткізуге мүмкіндік бермеді, өйткені әкімшілік қамау мерзімі 3 сағаттан артық уақытқа созылмады.

Осыған байланысты заң шығарушы әкімшілік жазалау шараларының бірі ретінде әкімшілік қамауға алу көзделген құқық бұзушылықтарға қатысты ғана. әкімшілік ұстау мерзімін 24 сағатқа дейін арттырды.

790-бап. Жетек

1. Осы Кодекстің 785-бабында көзделген жағдайларда өзіне қатысты әкімшілік іс жүргізіліп жатқан жеке тұлғаны не заңды тұлғаның өкілін, әкімшілік жауаптылыққа тартылатын кәметке толмаған адамның заңды өкілін алып келу жүргізіледі.

2. Жетекті ішкі істер органдары, сыбайлас жемқорлыққа қарсы қызмет және экономикалық тергеу қызметі Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарайтын судьяның, органның (лауазымды адамның) ұйғарымы негізінде тиісінше Қазақстан Республикасының Мемлекеттік қызмет істері және сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл агенттігі, аталған органдардың іс жүргізуіндегі әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер жөніндегі Қазақстан Республикасының Ішкі істер, қаржы министрліктері белгілеген тәртіппен жүргізеді.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Күштеп әкелу әкімшілік-процестік қамтамасыз ету шарасы болып табылады және оған қатысты әкімшілік іс бойынша іс жүргізіліп жатқан жеке тұлғаға,

заңды тұлғаның өкіліне, сондай-ақ әкімшілік жауаптылыққа тартылатын кәмелетке толмаған адамның заңды өкіліне қатысты жүзеге асырылады.

Мұндай адамдардың келмей қалуының баламасы кейінге қалдыру (іс жүргізуді тоқтата тұру) болып табылады. Алайда, бұл сот төрелігінің мүдделеріне сай келмейді және сондықтан барлық процестік кодекстерде өтемақы тетіктері, оның ішінде өз құқықтарын теріс пайдаланатын немесе істі қарау орнына дәлелсіз себептермен (әдетте, бірнеше рет) келмейтін адамдардың келуін қамтамасыз ету көзделеді.

Әкімшілік іс бойынша өзіне қатысты іс жүргізіліп жатқан заңды тұлғаның өкілдері, әкімшілік жауаптылыққа тартылатын кәмелетке толмаған адамның заңды өкілі де осындай жеке тұлғалар болып табылады.

Іс жүзінде істі қарайтын судья, орган (лауазымды адам) істі қарау кезінде қаралатын іспен ұштасатын кез келген жеке тұлғаның немесе өзге де адамның (дәлелдеудің нысанасы мен шектері шеңберінде) қатысуын міндетті деп тануға құқылы. Бұл сот төрелігінің мүдделеріне сай келеді.

Күштеп әкелу туралы ұйғарымды әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарайтын судья, орган (лауазымды адам) шығарады.

2 бөлім. Әкелуді ішкі істер органдары, сыбайлас жемқорлыққа қарсы қызмет, сондай-ақ экономикалық тергеу қызметі, әдетте, шақыру бойынша келуден жалтарған адамдардың нақты тұратын жері бойынша орындайды. Алып келуді жүзеге асыратын лауазымды тұлға анықтамадағы деректер негізінде алып келуге жататын адамды дұрыс анықтауға міндетті. Егер ұйғарымда осы адамды немесе оның болатын жерін анықтауға мүмкіндік беретін деректер болмаса және оларды толтыру мүмкін болмаса, лауазымды адам бұл туралы алып келу туралы ұйғарым шығарған судьяға не мемлекеттік органға дереу хабарлайды.

Жетектің алдында келмеу себептерін тексеру керек (шақыру қағазын тапсыру туралы қолхат бар ма, шақырылушының ауруы туралы құжат жоқ па және т. б.).

Шақыру туралы хабарланған адамның келмеуінің дәлелді себептері: адамның келу мүмкіндігінен айыратын ауруы, жақын туыстарының қайтыс болуы, табиғи апаттар, адамды белгіленген мерзімде келу мүмкіндігінен айыратын өзге де себептер болып танылады. Шақыру бойынша белгіленген мерзімде келуге кедергі келтіретін дәлелді себептердің бар екендігі туралы өздеріне қатысты әкімшілік іс жүргізіліп жатқан жеке адам, заңды тұлғаның заңды өкілі, әкімшілік жауаптылыққа тартылатын кәмелетке толмаған адамның заңды өкілі, сондай-ақ куә мен жәбірленуші өздері шақырылған органды хабардар етуге міндетті.

Жетек түнгі уақытта жүргізілуі мүмкін емес. Өкінішке орай, ӘҚБтК дәйекті емес және түнгі уақыт деп аталатын уақыт аралығын біркелкі реттеуді қамтымайды. ӘҚБтК-нің 132 және 442-баптарында бұл уақыт кәмелетке толмағандардың деликтісі үшін сағат 22-ден таңғы 6-ға дейін, ал 437-бапта (түнгі уақытта тыныштықты бұзу) сағат 23-тен таңғы 6-ға дейін белгіленген.

"Әкімшілік қадағалау жөніндегі заңнаманы қолданудың сот практикасы туралы" ҚР Жоғарғы Сотының 2019 жылғы 31 мамырдағы № 1 нормативтік қаулысында да бұл уақыт сағат 22-ден таңғы 6-ға дейін белгіленген. Бұл дихотомия заңнамалық егжей-тегжейлі және нақтылауды қажет етеді.

Он алты жасқа дейінгі кәмелетке толмағандар, он сегіз жасқа толмаған адамдар олардың заңды өкіліне хабарламай, жүкті әйелдер, сондай-ақ денсаулық жағдайына байланысты өзінің болатын орнын қалдыра алмайтын немесе қалдырмауға тиіс аурулар күштеп әкелуге жатпайды, мұны дәрігерлер куәландыруға тиіс.

791-бап. Жеке тексеру және жеке тұлғаның заттарын тексеру

1. Жеке тексеру-құқық бұзушылықтарды анықтау және олардың алдын алу, Әкімшілік құқық бұзушылық жасау құралы не нысанасы болған құжаттарды, заттарды және басқа да заттарды табу және алып қою мақсатында адамның денесін және оның киімін мәжбүрлеп тексеру.

2. Жеке адамның заттарын тексеру-жеке адамның заттарын олардың конструктивтік тұтастығын бұзбай тексеру.

3. Жеке тексеруді және жеке адамның заттарын тексеруді тізбесі осы Кодекстің 787-бабында, Қазақстан Республикасы Қылмыстық-атқару Кодексінің 98-бабының бірінші бөлігінде айқындалған уәкілетті лауазымды адамдар ғана жүргізеді және түпкілікті болып табылады. Аталған шараларды басқа адамдардың жүргізуіне тыйым салынады және заңда көзделген жауаптылыққа әкеп соғады.

4. Жеке тексеруді тексерілетін адаммен бір жыныстағы адам және сол жыныстағы екі куәгердің қатысуымен жүргізуі мүмкін.

5. Жеке басын тексеру және жеке адамның заттарын тексеру Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізу кезеңінде ғана жүргізілуі мүмкін. Адамның Әкімшілік құқық бұзушылық жасауы жеке басын тексеріп қарауды және жеке адамның заттарын тексеріп қарауды жүргізу үшін негіз болып табылады.

6. Жеке тұлғаның заттарын (қол жүгін, багажды, аң аулау және балық аулау құралдарын, олжаланған өнімді және өзге де заттарды) тексеру осы заттар меншігінде немесе иелігінде болған адамның қатысуымен және екі куәгердің қатысуымен жүргізіледі.

7. Жеке адамның жанында айналасындағылардың өмірі мен денсаулығына зиян келтіру үшін пайдаланылуы мүмкін қару немесе өзге де заттар бар деп пайымдауға негіздер болған ерекше жағдайларда жеке тексеру, заттарды тексеру бұл туралы прокурорға жиырма төрт сағат ішінде хабарлай отырып, куәгерлерсіз жүргізілуі мүмкін.

8. Куәгерлердің жеке тексеріп қарауды және жеке адамның жанындағы заттарды тексеріп қарауды жүргізуге (жету қиын жерде, тәуліктің түнгі уақытында, төтенше

немесе соғыс жағдайында) нақты мүмкіндігі болмаған кезде, олар куәгерлердің қатысуынсыз, оның барысы мен нәтижелерін тіркеп тұратын техникалық құралдар міндетті түрде қолданыла отырып, жүргізілуі мүмкін.

9. Қажет болған жағдайларда фото - және киноға түсіру, бейнежазба жүргізіледі, заттай дәлелдемелерді тіркеудің өзге де белгіленген тәсілдері қолданылады.

10. Жеке басын тексеру, жеке адамның заттарын тексеру туралы хаттама жасалады. Жеке тексеру туралы хаттаманың көшірмесі өзіне қатысты іс жүргізіліп жатқан адамға, оның заңды өкіліне тапсырылады. Хаттамада оның жасалған күні, уақыты және орны, хаттаманы жасаған адамның лауазымы, тегі және аты-жөні, жеке тексеруге тартылған адам, заттардың түрі, саны, өзге де сәйкестендіру белгілері туралы, оның ішінде қарудың түрі, маркасы, моделі, калибрі, сериясы, нөмірі, белгілері, оқ-дәрілердің, арнайы жедел-ізвестіру іс-шараларын жүргізуге арналған арнайы техникалық құралдардың және ақпаратты қорғаудың криптографиялық құралдарының саны мен түрі туралы мәліметтер көрсетіледі.

11. Тексеру хаттамасында фото– және киноға түсірудің, бейнежазбаның, құжаттарды тіркеудің өзге де тәсілдерінің қолданылуы туралы жазба жасалады. Фото– және киноға түсіру, бейнежазба, заттай дәлелдемелерді тіркеудің белгіленген өзге де құралдарын қолдана отырып, тексеру жүргізу кезінде алынған материалдар тиісті хаттамаға қоса беріледі.

12. Жеке тексеріп қарау, заттарды тексеріп қарау хаттамасына оны жасаған лауазымды адам, жеке тексеріп қарауға тартылған адам, тексеріп қарауға тартылған заттардың иесі, куәгерлер қол қояды. Жеке тексеруге тартылған адам, тексеруге тартылған заттардың иесі хаттамаға қол қоядан бас тартқан жағдайда, онда тиісті жазба жасалады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Жеке тексеру және жеке адамның заттарын тексеру азаматтардың қоғамдық және жеке қауіпсіздігіне қатер төндіретін құқық бұзушылықтар мен мән-жайларды анықтау және олардың алдын алу мақсатында, сондай-ақ Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша оларды одан әрі дәлелдемелер ретінде пайдалану мақсатында жасау құралдарын не әкімшілік құқық бұзушылық заттарын табу және оларды алып қою мақсатында қолданылатын әкімшілік-ескерту сипатындағы шара болып табылады.

Жеке тексеру және заттарды тексеру Әкімшілік құқық бұзушылықтың жолын кесу үшін, басқа да ықпал ету шаралары аяқталған кезде, сондай-ақ Әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама жасау, жеке басын анықтау, әкімшілік істердің уақтылы және дұрыс қаралуын қамтамасыз ету үшін де жүргізіледі.

Жеке тексеру-құқық бұзушылықтың құралы немесе тікелей объектісі болған құжаттарды, заттарды және басқа да заттарды табу және алып қою үшін, сондай-ақ жеке басын анықтау үшін адамның денесін және оның киімін мәжбүрлеп тексеру.

Бұрын қолданыста болған ӘҚБтК-ге қарағанда қолданыстағы ӘҚБтК бойынша жеке басын жете тексеру және жеке тұлғаның өзімен бірге алып жүрген заттарын жете тексеру тек қозғалған әкімшілік іс бойынша жүргізілетінін (әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғалғаннан кейін ғана қолданылуы мүмкін) есте сақтау қажет.

2 бөлім. Заттарды тексеру-конструктивтік тұтастықты бұзбай, жеке тұлғадағы заттарды тексеру.

Әкімшілік тексерудің мәні құқық бұзушылық жасау құралы не құқық бұзушылық нысанасы болған құжаттарды, заттарды және басқа да заттарды табу және алып қою, ұсталған адамның жеке басын анықтау және т. б. мақсатында адамды не оның мүлкін мәжбүрлеп зерттеуден тұрады.

Дәл сондықтан да процестік әрекеттердің бұл түрлері барынша дәлме-дәл жүргізілуге тиіс, өйткені оларды қолдану азаматтардың жеке басына қол сұғылмаушылыққа конституциялық құқықтарын (ҚР Конституциясының 18-бабы) және меншік құқығын (ҚР Конституциясының 26-бабы) шектеумен ұштасады.

3 бөлім. Жеке тексеріп қарау мен жеке адамның заттарын тексеріп қарауды жүргізуге уәкілетті адамдардың тізбесі ӘҚБтК-нің 787-бабында, Қазақстан Республикасы Қылмыстық-атқару Кодексінің 98-бабының 1-бөлігінде көрсетілген және толық болып табылады. ӘҚБтК-нің 787-бабына сәйкес мұндай тұлғалар Әкімшілік құқық бұзушылық жасаған адамдарды әкімшілік ұстауды жүзеге асыруға уәкілетті лауазымды тұлғалар болып табылады. Қазақстан Республикасы Қылмыстық-атқару Кодексінің 98-бабының 1-бөлігіне сәйкес мекеме қызметкерлері, сотталғандардың мінез-құлқын бақылау мен қадағалауды жүзеге асыруға уәкілетті адамдар, яғни ҚАЖ қызметкерлері мен Ұлттық ұланның әскери қызметшілері де тексеру жүргізе алады. Көрсетілген нормаларға сілтеме әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуді қамтамасыз етудің көрсетілген екі шараларының өзара байланысын сипаттайды. Әкімшілік іс жүргізуді жүзеге асыратын органдардың практикалық қызметінде құқық бұзушылық жасаған не сотталғандардың мінез-құлқын бақылауды және қадағалауды жүзеге асыратын адамды әкімшілік ұстау ұсталған адамды, әсіресе 48 сағат мерзімге ұстау жүргізілген жағдайда (ұсталған адамның жеке тексеру жүргізу міндетті болып табылған жағдайда) өте жиі жеке тексерумен сүйемелденеді.

ӘҚБтК-нің 787-бабында және ҚАК-нің 98-бабында көрсетілген лауазымды адамдардан басқа, ешкімнің жеке басын тексеріп, жеке адамның заттарын тексеріп қарауға құқығы жоқ. Күнделікті өмірде супермаркеттер немесе басқа да жеке ұйымдар күзетшілерінің азаматтарды ұрлау жасады деп күдіктенген жағдайда тексеру жиі орын алады. Азаматтарды жеке тексеріп қарауды жүргізе отырып, күзетшілер тиісті ұйым басшылығының осындай өкілеттіктер берілген жазбаша бұйрықтарына сілтеме жасайды. Алайда, мұндай әрекетін қалай бағалауға азаматтардың құқықтарын бұзу ұшырайтын осындай тексеруге, өйткені нормалары ӘҚБтК-нің мектепке күзетшілер жоғарыда аталған өкілеттіктерге. Жеке тексеруді жүргізу Әкімшілік құқық бұзушылық

жасалған жағдайда ғана орын алып отырғандықтан, тиісінше оны жүргізуге уәкілетті лауазымды адамдардың тізбесі ӘҚБтК нормаларымен ғана белгіленуі мүмкін.

4 бөлім. Азаматтың жеке басын жете тексеруді жете тексерілетін адаммен бірдей жыныстағы адам үй-жайда немесе бөгде азаматтардың кіруіне жол бермейтін және санитария мен гигиена нормаларына сай келетін өзге де орындарда сол жыныстағы екі куәгердің қатысуымен жүзеге асырады. Бұл талап процестік заңнамада неғұрлым кең таралған болып табылады. Сонымен бірге, заң шығарушының бірдей жыныстағы екі куәгердің бірдей жыныстағы бір куәгерге қарағанда жақсы екендігі және бейнетіркеу туралы хабары күмәнді болып көрінеді. Осыған байланысты, осы заң ережесінің жетілдіру үшін барлық алғышарттары бар деп ойлаймыз.

5 бөлім. Жеке басын тексеру және жеке адамның заттарын тексеру ескерту шаралары бола отырып, Әкімшілік-процессуалдық қамтамасыз ету шаралары да бола алады. Аталған шаралар әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама жасалғаннан және әкімшілік іс жүргізу қозғалғаннан кейін ғана қолданылуы мүмкін. Алайда, жеке тексеру және заттарды тексеру Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғалғанға дейін жүргізілуі мүмкін бірқатар жағдайлар бар. Осындай жағдайлармен болып табылады мынадай:

- адам әкімшілік құқық бұзушылық жасаған кезде немесе тікелей оны жасағаннан кейін ұсталған кезде;
- азаматтың киіміндегі іздер немесе оның заттарындағы құқық бұзушылық белгілері болған кезде;
- егер ұсталған адамның өзімен бірге құқық бұзушылық жасау құралы немесе құқық бұзушылық заты бар деп пайымдауға жеткілікті деректер болса;
- куәгерлер құқық бұзушылық жасаған адам ретінде нақты адамға тікелей көрсетсе;
- техникалық бақылау құралдарының көрсеткіштері болған кезде.

Бұл ретте мұндай құқық қолдану практикасы ӘҚБтК-нің 793-бабында көзделген қарап-тексерумен көрсетілген шаралардың бәсекелестігін ашады. Дәл осы соңғысына басымдық беру керек, өйткені заң шығарушының айтуы бойынша ол әкімшілік іс қозғалғанға дейін жүргізілуі мүмкін.

6 бөлім. Заттарды, басқа да заттарды тексеруді уәкілетті адам екі куәгердің және әдетте, осы заттар мен заттардың меншік иесінің қатысуымен жүргізеді. Бұл ретте тексерілетін заттар мен заттардың сақталуы, олардың тауарлық сыртқы түрі қамтамасыз етілуге тиіс.

Жекелеген жағдайларда заттарды, қол жүгін, бағажды және басқа да заттарды тексеру меншік иесі (иесі) болмаған кезде жүзеге асырылуы мүмкін. Уәкілетті адам екі куәгердің қатысуымен заттар мен басқа да заттарды тексеріп қарауға ұшырауы мүмкін:

- оларды автоматты сақтау камераларында сақтау мерзімі өтіп кетті;
- осы заттардың немесе заттардың меншік иесін анықтау мүмкін болмаған кезде;
- бұл заңда тікелей көзделген кезде.

Меншік иесі (иесі) болмаған кезде заттар мен басқа да заттарды тексеріп қарау туралы хаттама жасалады, оған уәкілетті адам және екі куәгер қол қояды. Бұл ретте заттардың сақталуы қамтамасыз етілуі тиіс.

Түсініктеме берілген баптың 7-бөлігінде куәгерлердің қатысуынсыз, бірақ осы іс-әрекеттерді жүргізу туралы прокурорға 24 сағат ішінде міндетті түрде хабарлай отырып, жеке тексеру және заттарды тексеру мүмкіндігі көзделген. Егер уәкілетті лауазымды адам тексерілетін адам кезінде пайдаланылуы айналасындағыларға зиян келтіруі мүмкін еркін азаматтық айналымнан алынған заттар бар деп пайымдауға жеткілікті негіздер болған жағдайда, жеке тексеріп қарауды жүргізудің мұндай тәртібіне жол беріледі. Мысалы, мұндай қару, оқ-дәрілер, жарылғыш, радиоактивті, күшті әсер ететін улы, есірткі заттары, психотроптық заттар, прекурсорлар болуы мүмкін.

Бұл бапта кейбір жағдайларда жеке тексеру жүргізу және заттарды тексеру кезінде куәгерлердің қатысуын аталған іс жүргізу әрекеттерін (кино - және фототүсірілімдер) тіркейтін техникалық құралдарды қолдану арқылы ауыстыру мүмкіндігін көздейтін 8-бөлім жаңалық болып табылады. Аталған іс-әрекеттерді жүргізуді тіркеудің мұндай тәртібі тәуліктің түнгі уақытында, төтенше не соғыс жағдайында, сондай-ақ жетуі қиын жерде жол беріледі. Заң шығарушы мұндай түзетуді жеке тексеру мен заттарды тексеру жүргізуге куәгерлерді тарту жөніндегі уәкілетті лауазымды тұлғалардың қызметінде бұрын қалыптасқан проблемаларды жою мақсатында қарастырды. Аталған үш жағдайда жеке тексеріп қарауды не заттарды тексеріп қарауды жүргізетін лауазымды адамдарда куәгерлерді аталған іс жүргізу әрекеттеріне қатысуға тарту мүмкіндігі жоқ екенін атап өту қажет.

9- бөлімге сәйкес қажет болған жағдайларда фото-және киноға түсіру, бейнежазба жүргізіледі, заттай дәлелдемелерді тіркеудің белгіленген өзге де тәсілдері қолданылады

10-бөлім. Жеке тексеру, жеке адамның заттарын тексеру жүргізу туралы міндетті түрде хаттама жасалады. Жеке тексеріп қарау не заттарды тексеріп қарау хаттамасында оның жасалған күні, уақыты және орны, хаттаманы жасаған адамның лауазымы, тегі және аты-жөні, жеке тексеріп қарауға тартылған адам, заттардың түрі, саны, өзге де сәйкестендіру белгілері туралы, оның ішінде қарудың түрі, маркасы, моделі, калибрі, сериясы, нөмірі, белгілері, оқ-дәрілердің, арнайы жедел-іздістіру іс-шараларын жүргізуге арналған арнайы техникалық құралдардың және ақпаратты қорғаудың криптографиялық құралдарының саны мен Жеке тексеру барысында техникалық тіркеу құралдарын (фото-, бейнежазба) қолдану да осы іс жүргізу әрекетінің хаттамасында көрсетілуге тиіс. Барлық жүргізілген фото - және бейнематериалдар міндетті түрде әкімшілік құқық бұзушылық туралы іске дәлелдеме ретінде тіркеледі.

11-бөлім. Тексеру хаттамасында фото- және киноға түсірудің, бейнежазбаның, құжаттарды тіркеудің өзге де тәсілдерінің қолданылуы туралы жазба жасалады. Фото-

және киноға түсіру, бейнежазба, заттай дәлелдемелерді тіркеудің белгіленген өзге де құралдарын қолдана отырып, тексеру жүргізу кезінде алынған материалдар тиісті хаттамаға қоса беріледі.

12-бөлім. Жеке тексеріп қарау, заттарды тексеріп қарау хаттамасына оны жасаған лауазымды адам, жеке тексеріп қарауға тартылған адам, тексеріп қарауға тартылған заттардың иесі, куәгерлер қол қояды. Жеке тексеруге тартылған адам, тексеруге тартылған заттардың иесі хаттамаға қол қоюдан бас тартқан жағдайда, онда тиісті жазба жасалады.

792-бап. Көлік құралдарын, шағын көлемді кемелерді тексеру

1. Көлік құралын, шағын көлемді кемемені тексеру, яғни көлік құралын, шағын көлемді кемемені олардың конструктивтік тұтастығын бұзбай жүргізілетін тексеру құқық бұзушылық жасау құралдарын не әкімшілік құқық бұзушылық заттарын табу және алып қою мақсатында жүзеге асырылады.

2. Көлік құралдарын, шағын көлемді кемелерді тексеріп қарауды осы Кодекстің 787-бабында аталған осыған уәкілеттік берілген лауазымды адамдар екі куәгердің қатысуымен жүргізеді.

Ерекше жағдайларда (жету қиын жерде тиісті қатынас құралдары болмаған кезде немесе басқа да объективті себептерге байланысты жеке тұлғаларды куәгерлер ретінде тарту үшін мүмкіндік болмаған кезде) көлік құралдарын, шағын көлемді кемелерді тексеру, яғни конструктивтік тұтастықты бұзбай жүзеге асырылатын тексеру куәгерлердің қатысуынсыз, бірақ бұл ретте оның барысы мен нәтижелерін тіркейтін техникалық құралдар қолданыла отырып жүргізілуі мүмкін.

3. Көлік құралдарын, шағын көлемді кемелерді тексеріп қарауды жүргізу үшін негіздер:

1) көлік құралында, шағын көлемді кемеде әкімшілік құқық бұзушылық жасау құралдары не заттары бар деп санауға жеткілікті негіздердің болуы;

2) егер жүргізуші уәкілетті лауазымды адамдардың заңды талаптарына бағынбаса, жүргізушінің алкогольден, есірткіден, уытқұмарлықтан мас күйінде көлік құралын басқаруы;

3) уәкілетті лауазымды адамдардың іздестіріліп жатқан көлік құралдарын, шағын көлемді кемелерді ұстау жөніндегі іс-шараларды жүргізуі;

4) Егер көлік құралымен, шағын көлемді кемемен тасымалданатын жүк ұсынылған құжаттарға сәйкес келмейді деп санауға жеткілікті негіздер болса;

5) көлік құралының, шағын көлемді кемеменің тораптары мен агрегаттарын ұсынылған құжаттарға сәйкес деректермен салыстырып тексеруді жүргізу қажеттілігі;

6) көлік құралының, шағын көлемді кемеменің, олар болған кезде пайдалануға тыйым салынған ақауларын анықтау;

7) көлік құралын ұстау, оны пайдалануға тыйым салу.

4. Көлік құралдарын, шағын көлемді кемелерді тексеру иелігінде тұрған адамның не оның өкілінің немесе көлік құралын, шағын көлемді кемені заңды негізде басқаратын адамның қатысуымен жүргізіледі. Кейінге қалдыруға болмайтын жағдайларда, олар аталған адамдар болмаған кезде тексерілуі мүмкін.

5. Қажет болған жағдайларда көлік құралдарын және шағын көлемді кемелерді тексеру кезінде анықталған заттарды тіркеу мақсатында олардың фото -, киноға түсірілуі, бейнежазбасы жүргізіледі.

6. Көлік құралдарын, шағын көлемді кемелерді тексеру туралы хаттама жасалады. Бұл хаттаманың көшірмесі иелігінде тексеріп қарауға тартылған көлік құралдары, шағын көлемді кемелер бар адамға не оның өкіліне немесе көлік құралын, шағын көлемді кемені заңды негізде басқаратын адамға тапсырылады.

7. Көлік құралдарын, шағын көлемді кемелерді тексеру хаттамасында оның жасалған күні мен орны, хаттаманы жасаған адамның лауазымы, тегі және аты-жөні, тексеруге тартылған көлік құралы, шағын көлемді кеме иесінің жеке басы туралы мәліметтер, көлік құралының, шағын көлемді кеменің типі, маркасы, моделі, мемлекеттік тіркеу нөмірі, өзге де сәйкестендіру белгілері туралы мәліметтер көрсетіледі.

8. Тексеру хаттамасында фото– және киноға түсірудің, бейнежазбаның, құжаттарды тіркеудің белгіленген өзге де тәсілдерінің қолданылуы туралы жазба жасалады. Фото– және киноға түсіру, бейнежазба, заттай дәлелдемелерді тіркеудің белгіленген өзге де құралдарын қолдана отырып тексеру жүргізу кезінде алынған материалдар тиісті хаттамаға қоса беріледі.

9. Көлік құралдарын, шағын көлемді кемелерді тексеріп қарау хаттамасына оны жасаған лауазымды адам, өзіне қатысты іс жүргізіліп жатқан адам, тексеріп қарауға тартылған көлік құралының, шағын көлемді кеменің иесі не оның өкілі қол қояды. Өзіне қатысты іс жүргізіліп жатқан адам, тексеруге ұшыраған көлік құралының, шағын көлемді кеменің иесі, оның өкілі хаттамаға қол қоюдан бас тартқан жағдайда оған тиісті жазба жасалады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Көлік құралын, шағын көлемді кемені тексеру жеке тексеріп қараудан және жеке тұлғаның заттарын тексеріп қараудан мүлдем өзгеше емес. Бұл жағдайда да тексеру мақсаты Әкімшілік құқық бұзушылық жасау құралдарын не заттарын табу болып табылады. Айырмашылық тек тексеру объектісінде ғана жасалады: бірінші жағдайда көлік құралы не шағын көлемді кеме, ал екінші жағдайда – жеке тұлға немесе оның жанындағы заттар болып табылады.

Көлік құралдарын, шағын көлемді кемелерді тексеру Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша дәлелдемелер болып танылуы мүмкін құқық бұзушылық жасау құралдарын не заттарын табу мақсатында көлік құралдарын конструктивтік тұтастығын бұзбай, шағын көлемді кемелерді мәжбүрлеп тексеруді білдіреді.

"Жол жүрісі туралы" Қазақстан Республикасының 2014 жылғы 17 сәуірдегі Заңының 1 – бабының 28) тармақшасына сәйкес көлік құралы-бұл адамдарды, жүктерді немесе онда орнатылған жабдықтарды жолдармен тасымалдауға арналған құрылғы. Аталған Заңның 64-бабында Қазақстан Республикасында мемлекеттік тіркеуге жататын көлік құралдарының түрлері аударылды:

1) жеңіл, жүк автомобильдері, олардың базасында жасалған арнайы автомобильдерді қоса алғанда, автобустар және троллейбустар;

2) сағатына елу километрден астам ең жоғары конструктивті жылдамдығы бар мотоциклдер, трициклдер, квадроциклдер және мопедтер;

3) автомобильдер құрамында жүруге арналған тіркемелер.

Көлік құралдарының аталған түрлері тексеру объектісі болып табылады, оны жүргізу тәртібі осы баппен регламенттеледі. Тексеріп қарауға трамвайлар да жатады, өйткені олар да көлік құралдары болып табылады. Көлік құралдарының аталған санатына әуе, темір жол және теңіз сияқты көлік түрлері кірмейді. Алайда, көлік құралдары болып табылмаса да, осы баптың тәртібімен тексеруге жататын шағын көлемді кемелер ерекшелік болып табылады.

"Ішкі су көлігі туралы" Қазақстан Республикасының 2004 жылғы 6 шілдедегі № 574 -II Заңының 1-тармағының 45) тармақшасына сәйкес, балық аулау, жүктерді тасымалдау, сүйреу, пайдалы қазбаларды іздестіру, барлау және өндіру, құрылыс, жол, гидротехникалық және басқа да осыған ұқсас жұмыстарды, лоцмандық және мұзжарғышты жүргізу, сондай-ақ су объектілерін ластану мен қоқыстанудан қорғау жөніндегі іс-шараларды жүзеге асыру үшін салынған немесе жабдықталған кемелерден басқа, бортта адамдардың рұқсат етілген саны он екі адамнан аспайтын ұзындығы жиырма метрден аспайтын кеме *шағын көлемді кеме* болып табылады.

Түсіндірілетін баптың 2-бөлігіне сәйкес көлік құралын не шағын көлемді кемені тексеріп қарауды жеке тексеріп қарауды және жеке тұлғаның заттарын тексеріп қарауды жүргізуге уәкілетті лауазымды адамдар жүзеге асыруға құқылы. Мұндай лауазымды адамдардың тізбесі ӘҚБтК-нің 787-бабында көрсетілген.

Көлік құралдарын және шағын көлемді кемелерді тексеру олардың иесінің немесе оның өкілінің не осы көлік құралын, шағын көлемді кемені заңды негіздерде басқаратын адамның (тиісті құжаттар болған кезде), сондай-ақ екі куәгердің қатысуымен жүзеге асырылады.

Жекелеген жағдайларда көлік құралдарын, шағын көлемді кемелерді тексеру меншік иесі (иесі) болмаған кезде жүзеге асырылуы мүмкін. Уәкілетті адам екі куәгердің қатысуымен көлік құралын, шағын көлемді кемені қарап тексеруі мүмкін:

- көлік құралдарының, шағын көлемді кемелердің меншік иесін анықтау мүмкін болмаған;

- оларда жарылғыш құрылғылардың немесе айналасындағылардың денсаулығы мен өміріне қауіп төндіретін өзге де заттардың болуы туралы мәліметтер бар.

Түсініктеме берілген баптың 2-бөлігінде мұндай тексеру жүргізу жағдайлары айтылған. Куәгерлердің қатысуынсыз көлік құралын, шағын көлемді кемені қарап тексеру жету қиын жерлерде, сондай-ақ автомагистральдардан және басқа да автомобиль жолдарынан, елді мекендерден, порттар мен т. б. алыс жерде жүргізілуі мүмкін. Көрсетілген жағдайлардан басқа, куәгерлерді тексеру жүргізуге қатысуға тарту проблемасы түнгі уақытта да бар және тиісінше заң шығарушы мұндай жағдайда көлік құралын, шағын көлемді кемені куәгерлердің қатысуынсыз, бірақ техникалық тіркеу құралдарын міндетті түрде қолдана отырып, тексеріп қарауға жол береді. Жоғарыда көрсетілген барлық жағдайларда тексеру жүргізу кезінде куәгерлердің болмауы мүмкіндігі олардың әртүрлі жағдайларға байланысты қатысуын қамтамасыз етудің күрделілігімен негізделеді. Сондықтан заң шығарушы аталған іс жүргізу әрекетін тіркейтін техникалық құралдарды қолдану түрінде тексеру жүргізуге куәгерлердің қатысуының баламасына жүгінді.

3 бөлім. Түсіндірілетін баптың қолданыстағы редакциясына ӘҚТК-нің жұмыс істеген барлық уақытында алғаш рет көлік құралын, шағын көлемді кемені тексеріп қарауды жүргізу негіздерінің тізбесі енгізілген. 2001 жылғы ӘҚБтК-нің бұрынғы редакциясында көрсетілген тізбе нақтыланбаған. Түсініктеме берілген баптың 3-бөлігіне сәйкес көлік құралдарын, шағын көлемді кемелерді тексеріп қарауды жүргізу үшін негіздер болып табылады:

1. Көлік құралында, шағын көлемді кемеде әкімшілік құқық бұзушылық жасау құралдары не заттары бар деп санауға жеткілікті негіздердің болуы. Жеткілікті негіздердің болуы лауазымды адамның көлік құралында, шағын көлемді кемеде әкімшілік құқық бұзушылық жасау қаруының не заттарының болуы туралы анық ақпаратқа ие екендігін білдіреді, осыған байланысты құқық бұзушылықтың алдын алу не жолын кесу және кінәлі адамды жауапқа тарту мақсатында тексеру жүргізуге міндетті екенін білдіреді. Бұл ретте лауазымды адам көлік құралының, шағын көлемді кеменің иесі алдында жоғарыда көрсетілген ақпарат көздері туралы есеп беруге міндетті емес, ал көлік құралының, шағын көлемді кеменің иесі тексеріп қарауды жүргізуге кедергі жасауға құқылы емес және тексеріп қарауды жүргізетін адамның барлық заңды талаптарын орындауға міндетті. Егер тексеру кезінде қатысып отырған адам тексеру жүргізу барысында лауазымды адам қандай да бір бұзушылықтарға жол берді деп есептесе, онда ол кейіннен лауазымды адамның іс-әрекетіне тиісті органдарға шағымдануға құқылы.

2. Жүргізушінің алкогольден, есірткіден, уытқұмарлықтан мас күйінде көлік құралын жүргізуі, егер жүргізуші уәкілетті лауазымды адамдардың заңды талаптарына бағынбаса, мас күйінде адам сау адамға қарағанда құқық бұзушылық жасау қаупіне көбірек ұшырайды. Уәкілетті лауазымды адамдардың заңды талаптарына бағынбау, ал кейде оларға қарсылық көрсету мас күйінде жүрген жүргізушілер тарапынан да жиі орын алады. Мас жүргізуші басқаратын көлік құралын, шағын көлемді кемені тексеру

жасалған құқық бұзушылықты, бұрын жасалған құқық бұзушылықты анықтауға және жолын кесуге, ал кейде дайындалатын Құқық бұзушылықтың алдын алуға өте жиі ықпал етеді. Мас күйдегі жүргізушіде мас болған жүргізушіден гөрі, құқық бұзушылық жасауға әлдеқайда көп шешім қабылдау, сондай-ақ жасалған іс-әрекет үшін жауапкершілікке тарту қаупі аз. Лауазымды адамдардың заңды талаптарына бағынбау жүргізуші қандай да бір себептермен көлік құралына арналған құжаттарды тексеруден қауіптенетіні, не оның көлік құралын мас күйінде жүргізу фактісін жасыруға тырысатыны, не өзі жасаған немесе жасаған құқық бұзушылықты анықтауға кедергі келтіретіні туралы дереу күдік туғызады. Мысалы, жүргізуші Қаруды, жарылғыш заттарды, есірткі заттарын, сондай-ақ бұрын жасалған құқық бұзушылық құралдарын немесе затын тасымалдау фактісін жасыру мақсатында Жол-патрульдік қызметі инспекторының көлік құралын тоқтату туралы заңды талабын орындамаған. Сондықтан заң шығарушы бұл тармақты Көлік құралдарын, шағын көлемді кемелерді тексеру негіздерінің тізбесіне енгізді.

3. Уәкілетті лауазымды адамдардың іздестіріліп жатқан көлік құралдарын, шағын көлемді кемелерді ұстау жөніндегі іс-шараларды жүргізуі. Бұл тармақ көлік құралын, шағын көлемді кемені айдап әкету орын алған немесе көлік құралының жүргізушісі жол-көлік оқиғасы болған жерден жасырынған жағдайларға қолданылады. Мұндай жағдайларда уәкілетті лауазымды адамдар айдап әкетілген көлік құралын іздестіруге, айдап әкеткен адамдарды анықтауға және ұстауға бағытталған іс-шаралар кешенін жүргізеді. Аталған іс-шаралардың бірі көлік құралдарын, шағын көлемді кемелерді тексеру болып табылады.

4. Егер көлік құралымен, шағын көлемді кемемен тасымалданатын жүк ұсынылған құжаттарға сәйкес келмейді деп есептеуге жеткілікті негіздер болса. Бұл жағдайда әңгіме жүргізушінің уәкілетті лауазымды тұлғаға тасымалданатын жүкке дұрыс емес мәліметтері бар құжаттарды ұсына алатыны туралы болып отыр. Мысалы, көлік құралында оған арналған құжаттарда көрсетілгеннен артық жүк тасымалдануы мүмкін. Осылайша, жүргізуші көлік құралын, шағын көлемді кемені жасаушы зауыт рұқсат еткен тасымалданатын жүктің ең жоғары рұқсат етілген массасынан асып кету фактісін жасыра алады. Құжаттарда көрсетілген жүктің орнына көлік құралында, шағын көлемді кемеде мүлдем басқа жүк тасымалданатын не құжаттарда көрсетілген жүкпен бірге еркін азаматтық айналымнан алынған заттар немесе заттар (қару, оқ-дәрілер, жарылғыш, радиоактивті, күшті әсер ететін улы заттар, есірткі құралдары және т.б.) тасымалданатын жағдайлар орын алады. Жоғарыда аталған құқық бұзушылықтарды анықтау мақсатында лауазымды адамдар көлік құралдарын, шағын көлемді кемелерді тексеріп қарауды жүргізуі мүмкін.

5. Көлік құралының, шағын көлемді кеменің тораптары мен агрегаттарын ұсынылған құжаттарға сәйкес деректермен салыстырып тексеруді жүргізу қажеттілігі. Көлік құралының тораптары мен агрегаттарының нөмірлері (қозғалтқыш, көлік құралы

шанағының нөмірі) көлік құралын тіркеу туралы куәлікте көрсетілген нөмірлермен сәйкес келмеу, сондай-ақ орнатуға заң жүзінде тыйым салынған көлік құралында түрлі аспаптар мен құрылғыларды (сигналдық-сөйлейтін құрылғылар, жарқылдақ маяктар және т.б.) өз бетінше орнату жағдайлары белгілі. Көрсетілген бұзушылықтарды көзбен шолып анықтау мүмкін емес, осыған байланысты көлік құралына, шағын көлемді кемеге тексеру жүргізу қажет.

6. Көлік құралының, шағын көлемді кеменің, олар болған кезде пайдалануға тыйым салынған ақауларын анықтау. Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2014 жылғы 13 қарашадағы № 1149 қаулысымен бекітілген Қазақстан Республикасының Жол қозғалысы қағидаларында Көлік құралдарын пайдалануға тыйым салынған ақаулықтар мен шарттардың тізбесі. Шағын көлемді кемелерді пайдалануға тыйым салынған ақаулардың тізбесі шағын көлемді кемелерді және олар тоқтайтын базаларды (құрылыстарды) пайдалану ережесін бекіту туралы Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің 2015 жылғы 27 наурыздағы № 354 бұйрығы.

Көлік құралдары мен шағын көлемді кемелердің ақауларын анықтау және жол берілген бұзушылықтар үшін жүргізушіні жауапкершілікке тарту үшін уәкілетті лауазымды адамдар көлік құралын, шағын көлемді кемені тексеріп қарауды жүргізуі қажет. Және түсініктеме берілген бапқа сәйкес, оларға аталған жағдайда осындай құқық берілген.

7. Уәкілетті лауазымды адамдар көлік құралын, шағын көлемді кемені ұстап алған және оны пайдалануға тыйым салынған жағдайда оған тексеру жүргізуге құқылы. Көлік құралын, шағын көлемді кемені ұстау және пайдалануға тыйым салу негіздері ӘҚБтК-нің 797-бабында көрсетілген.

4 бөлім. Көлік құралдарын, шағын көлемді кемелерді тексеру иелігінде тұрған адамның не оның өкілінің немесе көлік құралын, шағын көлемді кемені заңды негізде басқаратын адамның қатысуымен жүргізіледі. Кейінге қалдыруға болмайтын жағдайларда, олар аталған адамдар болмаған кезде тексерілуі мүмкін. Қандай жағдайларда түсіндірілетін баптың 2-бөліміне түсініктеме қараңыз.

5 бөлім. Көлік құралын, шағын көлемді кемені жеке қарап тексеру куәгерлердің қатысуынсыз да, бірақ бұл ретте оның барысы мен нәтижелерін тіркейтін техникалық құралдарды (фото-, бейнетүсірілімдер) міндетті түрде қолдана отырып жүргізілуі мүмкін.

6 бөлім. Көлік құралдарын, шағын көлемді кемелерді тексеріп қарау жүргізілгеннен кейін уәкілетті адам тексеріп қарау хаттамасын жасайды, оған уәкілетті лауазымды адам, екі куәгер және қатысуымен көлік құралын, шағын көлемді кемені тексеріп қарау жүргізілген адам (көлік құралының, шағын көлемді кеменің иесі, оның өкілі не көлік құралын, шағын көлемді кемені заңды негіздерде басқаратын адам) қол қояды. Тексеру

хаттамасының көшірмесі қарап тексеруге жатқызылған көлік құралдары, шағын көлемді кемелер иелігінде тұрған адамға не оның өкіліне немесе көлік құралын, шағын көлемді кемеі заңды негізде басқаратын адамға тапсырылады.

7 бөлім. Көлік құралдарын, шағын көлемді кемелерді тексеру хаттамасында оның жасалған күні мен орны, хаттаманы жасаған адамның лауазымы, тегі және аты-жөні, тексеруге тартылған көлік құралы, шағын көлемді кеме иесінің жеке басы туралы мәліметтер, көлік құралының, шағын көлемді кемеінің типі, маркасы, моделі, мемлекеттік тіркеу нөмірі, өзге де сәйкестендіру белгілері туралы мәліметтер көрсетіледі.

8 бөлім. Егер көлік құралын, шағын көлемді кемеі тексеру барысында оның барысы мен нәтижелерін тіркейтін техникалық құралдар қолданылса, бұл туралы тексеру хаттамасында көрсетілуге тиіс, ал тексерудің алынған барлық фото - және бейнематериалдары міндетті түрде әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс материалдарына дәлелдемелер ретінде тігіледі.

9 бөлім. Көлік құралдарын, шағын көлемді кемелерді тексеріп қарау хаттамасына оны жасаған лауазымды адам, өзіне қатысты іс жүргізіліп жатқан адам, тексеріп қарауға тартылған көлік құралының, шағын көлемді кемеінің иесі не оның өкілі қол қояды. Егер тексеру жүргізу кезінде қатысушы адам осы іс жүргізу әрекетінің хаттамасына қол қоюдан бас тартса, онда бұл туралы тексеру хаттамасына белгі жасалады және адамның хаттамаға қол қоюдан бас тарту фактісі қатысып отырған куәгерлердің қолдарымен куәландырылады.

Көлік құралын, шағын көлемді кемеі тексеру барысында қандай да бір заттарды немесе құжаттарды алып қойған жағдайда, бұл туралы тексеру хаттамасында белгі жасалады, ал барлық алып қойылған заттар мен құжаттар әкімшілік құқық бұзушылық туралы іске тігіледі.

793-бап. Қарау

1. Қазақстан Республикасының аумағына импортталған, сондай-ақ Қазақстан Республикасының аумағы арқылы өткізілетін көлік құралын, жергілікті жерді, заттарды, тауарларды, құжаттарды, тірі адамдарды қарап тексеру Әкімшілік құқық бұзушылық іздерін, өзге де материалдық объектілерді, сондай-ақ Әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттаманы жасау үшін маңызы бар мән-жайларды анықтау мақсатында жүргізіледі.

2. Тексеру Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғалғанға дейін жүргізілуі мүмкін.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Заттай дәлелдемелердің өзге де дәлелдемелермен салыстырғанда ерекшелігі ережелердің ерекшелігіне негізделеді, оларға сәйкес материалдық әлем заттары өзінің ерекше қасиеттері мен қасиеттеріне қарай әкімшілік процесте дәлелдемелердің болуына байланысты болады.

Бірінші кезекте бұл заттай айғақтарды анықтау тәсілдерін анықтайтын ережелерге қатысты. Осындай тәсілдердің бірі-тексеру жүргізу.

"Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша іс жүргізуді қамтамасыз ету шараларын қолдану туралы" Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2012 жылғы 9 сәуірдегі № 1 нормативтік қаулысының 7-тармағына сәйкес тексеру түріндегі қамтамасыз ету шарасы әкімшілік құқық бұзушылықтың іздерін, өзге де материалдық объектілерді, сондай-ақ әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттаманы толтыру үшін маңызы бар мән-жайларды анықтау мақсатында қолданылады. Істің мән-жайына қарай сол көлік құралдары, жер, заттар, Қазақстан Республикасының аумағына импортталған, сондай-ақ Қазақстан Республикасының аумағы бойынша өткізілетін тауарлар, құжаттар, тірі адамдар тексерілуі мүмкін.

1-бөлім. Әкімшілік процесте қарау уәкілетті лауазымды адам мынадай мақсаттарда жасайтын іс жүргізу әрекетін білдіреді:

- заттай (және өзге) дәлелдемелерді анықтау;
- оларды қабылдау, зерттеу және бағалау;
- әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс үшін маңызы бар мән-жайларды анықтау.

ӘҚБтК нормалары қарап-тексеруді жүргізуге өкілеттікті белгілі бір адамдар тобына береді. Әдетте, олардың қатарына әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға, сондай-ақ Әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамалар жасауға уәкілетті лауазымды адамдар жатады.

Тексеру іс жүргізу әрекеті ретінде жұмыскерлер мен қызметшілер өздерінің қызметтік міндеттерін орындау кезінде жүргізген техникалық операция болып табылатын қараудан ажырату өте маңызды. Тексеру сияқты процессуалдық іс-әрекет техникалық байқау элементтерін (қарапайым көзбен шолып немесе өзге де бақылау) қамтиды, бірақ онда іс жүргізушілік тексеруді бұрын қозғалған немесе әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғалуы мүмкін, бұл іс жүргізушілік құжатта өзінің кейіннен бекітілуін табатын дәлелдемелерді анықтау үшін оған арнайы уәкілеттік берілген адамдар жүргізетіні сөзсіз.

Тексеру іс жүргізу әрекеті ретінде жұмыскерлер мен қызметшілер өздерінің қызметтік міндеттерін орындау кезінде жүргізген техникалық операция болып табылатын қараудан ажырату өте маңызды. Тексеру сияқты процессуалдық іс-әрекет техникалық байқау элементтерін (қарапайым көзбен шолып немесе өзге де бақылау) қамтиды, бірақ онда іс жүргізушілік тексеруді бұрын қозғалған немесе әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғалуы мүмкін, бұл іс жүргізушілік құжатта өзінің кейіннен бекітілуін табатын дәлелдемелерді анықтау үшін оған арнайы уәкілеттік берілген адамдар жүргізетіні сөзсіз.

Бұдан басқа, бақылау-қадағалау органдары жүргізетін тексерудің құрамдас бөлігі болып табылатын дербес іс жүргізу әрекеті ретінде қарау және қарау мақсаты әртүрлі. Тексеру кезінде тексеру өзге де әрекеттермен (құжаттарды және т. б. тексерумен)

кешенде жүргізіледі және әкімшілік құқық бұзушылық жасаумен байланысты емес, яғни алдын алу-ескерту сипатында болады, ал осы бапта қаралып отырған тексеру осы іс жүргізу әрекетінің нәтижесінде жасалған құқық бұзушылықтың дәлелдемелері табылатын болады деп болжауға мүмкіндік беретін қолда бар деректерге негізделген.

Тексеру Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс үшін маңызы бар объектілерді олардың құрылымдық тұтастығын бұзбай көзбен шолып тексеру болып табылады. Уақтылы және сапалы тексеру дәлелдеуге жататын көптеген мән-жайлар: жасалған құқық бұзушылықтың уақыты, орны, тәсілі, құқық бұзушылықты жасау құралдары мен заттары, құқық бұзушының жеке басын сипаттайтын деректер туралы маңызды мәліметтер алуға мүмкіндік береді.

Тексеру уәкілетті тұлғаның ең жоғары белсенді қызметін және оның терең бақылануын болжайтынын атап өту қажет. Тексеру қаншалықты мұқият жүргізілгеніне көп жағдайда заттай дәлелдемелерді анықтау байланысты болады, ал кейде тексеру дәлелдемелерді анықтаудың жалғыз құралы болып табылады.

Тексеру мынадай түрлерде болады: көлік құралдары, жерлер, Үй-жайлар, құжаттар, тірі адамдар, заттар.

Жергілікті жерді тексеру жасалған құқық бұзушылықтың іздері мен заттай дәлелдемелері анықталуы мүмкін белгілі бір аумақты, жергілікті жер учаскесін немесе су кеңістігін зерттеу не жасырылған құқық бұзушы болып табылады.

Үй-жайларды қарау ғимараттарды, уақытша құрылыстарды, гараждарды, қоймаларды, құрылыс объектілерін, тұрғын үй-жайларды тексеруді білдіреді.

Тірі адамдарды қарау деп адамның денесін, оның киімін және оның алып жүретін заттарын, заттары мен құжаттарын көзбен шолып қарау түсініледі.

Заттарды тексеру заттың атауын, ол дайындалған материалдың сыртқы белгілерін, заттың түсін, нысанын және оның геометриялық өлшемін, олардың түсін, сипатын, орналасуын, бағытын, мөлшерін және т.б. анықтау мақсатында материалдық әлемнің заттарын көзбен шолып тексеруді көздейді.

Құжат мәтін, дыбыс жазбасы, бейне және (немесе) олардың үйлесімі түріндегі кез келген нысанда тіркелген ақпараты бар, оны сәйкестендіруге мүмкіндік беретін деректемелері бар және қоғамдық пайдалану мен сақтау мақсатында уақыт пен кеңістікте беруге арналған материалдық тасымалдаушы болып табылады.

Құжаттарды қарау құжаттардың атауын, олардың деректемелерін, түсін, мөлшерін, қысқаша мазмұнын, құжаттардың мәтіні мен ондағы қолжазба жазбалары орындалған бояғыштың түсін, сондай-ақ қарау кезінде табылған құжаттардың бүлінуін және оларда бар іздерді, олардың түсін, сипатын, орналасуын, мөлшерін және т. б. анықтау мақсатында оларды көзбен шолып тексеру болып табылады.

Көлік құралын тексеру көлік құралының маркасын, моделін, түсін, оның мемлекеттік нөмірлік белгілерін, онда тасымалданатын жүк пен т. б. көрінетін

зақымдарды белгілеу мақсатында конструкциялық тұтастықты бұзбай, оны көзбен шолып тексеру болып табылады.

2 бөлім. Қарап тексеруден айырмашылығы әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғалғанға дейін де жүргізілуі мүмкін, өйткені көп жағдайларда жасалған құқық бұзушылықтың дәлелдемелерін жинау және құқық бұзушылық жасаған адамды анықтау жөніндегі бастапқы әрекет болып табылады.

794-бап. Тексеру жүргізудің жалпы ережелері

1. Қарау, әдетте, қажеттілік туындаған кезде кідіріссіз жүргізіледі. Қажет болған кезде, сондай-ақ қарауға қатысушылардың талап етуі бойынша хаттама жасалады, онда оның жасалған күні мен орны, оны жасаған адамның лауазымы, тегі мен аты-жөні, тексеруге тартылған адам, Қазақстан Республикасының аумағына импортталған заттардың, тауарлардың түрі, саны, өзге де сәйкестендіру белгілері, сондай-ақ Қазақстан Республикасының аумағы бойынша өткізілетін заттар туралы, оның ішінде қарудың түрі, маркасы, моделі, калибрі, сериясы, нөмірі, белгілері, оқ-дәрілердің саны мен, арнайы жедел-іздістіру іс-шараларын жүргізуге арналған арнайы техникалық құралдарды және ақпаратты қорғаудың криптографиялық құралдарын пайдалануға тыйым салынады.

Тексеру хаттамасына оны жасаған лауазымды адам, тексеруге тартылған адам, тексеруге тартылған заттардың иесі, куәгерлер қол қояды. Қарап-тексеруге тартылған адам, қарап-тексеруге тартылған заттардың иесі хаттамаға қол қоюдан бас тартқан жағдайда, онда тиісті жазба жасалады.

2. Тірі адамдарды қарауды осы Кодекстің 787-бабында аталған лауазымды адамдар жүргізеді. Тірі адамдарды тексеруді тексерілетін адаммен бір жынысты адам және сол жыныстағы екі куәгердің қатысуымен жүргізеді.

Тірі адамның жанындағы заттарды тексеруді, яғни олардың құрылымдық тұтастығын бұзбай жүзеге асырылатын тексеруді осы Кодекстің 787-бабында аталған осыған уәкілеттік берілген лауазымды адамдар осы заттар меншігінде немесе иелігінде болған адамның қатысуымен және екі куәгердің қатысуымен жүргізеді.

Тірі адамда айналасындағылардың өмірі мен денсаулығына зиян келтіру үшін пайдаланылуы мүмкін қару немесе өзге де заттар бар деп пайымдауға негіздер болған ерекше жағдайларда тексеру бұл туралы жиырма төрт сағат ішінде прокурорға хабарлай отырып, куәгерлерсіз жүргізілуі мүмкін.

3. Осы баптың екінші бөлігінде көрсетілгендерді қоспағанда, жергілікті жерді, заттарды, Қазақстан Республикасының аумағына импортталған тауарларды, сондай-ақ Қазақстан Республикасының аумағы бойынша өткізілетін құжаттарды қарау куәгерлердің қатысуымен жүргізіледі. Ерекше жағдайларда (жету қиын жерде, тиісті қатынас құралдары болмаған кезде немесе басқа да объективті себептерге байланысты

жеке тұлғаларды куәгерлер ретінде тартуға мүмкіндік болмаған кезде) тексеру куәгерлердің қатысуынсыз, бірақ бұл ретте оның барысы мен нәтижелерін тіркеудің техникалық құралдары қолданыла отырып жүргізілуі мүмкін.

4. Қажет болған жағдайда тексеру құқық бұзушының, жәбірленушінің, куәлардың, сондай-ақ маманның қатысуымен жүргізіледі.

5. Табылған іздер мен өзге де материалдық объектілерді қарау әкімшілік құқық бұзушылық болған жерде жүзеге асырылады. Егер тексеру үшін қосымша уақыт талап етілсе немесе табылған жерде тексеру едәуір қиын болса, объектілер алып қойылуы және буып-түйілген, мөрленген күйінде, зақымданусыз қарауға ыңғайлы басқа жерге жеткізілуі мүмкін.

6. Тексеру кезінде табылған және алынған барлық куәгерлерге, тексерудің басқа да қатысушыларына көрсетілуге тиіс, бұл туралы хаттамада белгі жасалады.

7. Қазақстан Республикасының аумағына импортталған, сондай-ақ іске қатысы болуы мүмкін Қазақстан Республикасының аумағы арқылы өткізілетін тауарлар ғана алып қоюға жатады. Алып қойылған объектілер, тауарлар буып-түйіледі, мөрленеді және уәкілетті лауазымды адам мен куәгерлердің қолдарымен расталады.

8. Тексеруге қатысушы адамдар уәкілетті лауазымды адамның назарын олардың пікірі бойынша істің мән-жайларын анықтауға ықпал етуі мүмкін екендігіне аударуға құқылы.

9. Қажет болған жағдайларда қарау кезінде өлшеулер жүргізіледі, қаралатын объектілердің жоспарлары мен схемалары жасалады, сондай-ақ суретке түсіру және өзге де құралдармен желімдеу жүргізіледі, бұл туралы хаттамада белгі жасалады, оған көрсетілген материалдар қоса тіркеледі.

10. Қарау хаттамасының көшірмесі өзіне қатысты іс жүргізіліп жатқан адамға не оның өкіліне тапсырылады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Жоғарыда көрсетілгендей, әкімшілік процесте тексеру бастапқы іс жүргізу әрекеті болып табылады және әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғалғанға дейін жүргізіледі. Тексеру жүргізуге уәкілетті лауазымды адамдардың тізбесі ӘҚБтК-нің 787-бабында көрсетілген. Тексеру жүргізу фактісі және оны жүргізу нәтижелері тексеру хаттамасында көрсетілуге тиіс.

Тексеру хаттамасы әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша іс жүргізуді қамтамасыз ететін негізгі іс жүргізу құжаттарының бірі болып табылады. Хаттама түсініктеме берілген баптың 1-бөлігінің талаптарын сақтай отырып жасалады, ол тексеру хаттамасында міндетті түрде көрсетілуге тиіс деректерді нақтылайды.

Хаттамада хаттаманы жасаған лауазымды адамның барлық іс-әрекеттері дәл және дәйекті түрде сипатталуы, сондай-ақ қарау кезінде анықталғандардың барлығы және іске қатысы бар, олар табылған ретпен көрсетілуі тиіс.

Қарап-тексеру хаттамасына оны жасаған лауазымды адам, қарап-тексерілген адам, қарап-тексеруге ұшыраған заттардың иесі және куәгерлер қол қоюға тиіс. Қарап-тексерілген адамның қол қоюдан бас тартуы іс жүргізуге қатысушыларды шатастырмауы тиіс. Бұл жағдайда лауазымды адам мұндай бас тартудың себептерін көрсете отырып, бұл туралы хаттамаға жазба жасауға тиіс.

2 бөлім. Тірі адамды тексеруді екі куәгердің қатысуымен қаралушымен бір жынысты адам ғана жүргізе алады.

Куәгерлердің қарау кезінде қатысуы оны жүргізудің міндетті шарты болып табылады. Егер адамда қарудың немесе айналадағы адамдардың өміріне немесе денсаулығына зиян келтіруге себеп болуы мүмкін өзге де заттардың болуы не үй-жайда, көлік құралында болуы туралы пайымдауға негіз болса, онда қылмыс жасауға жол беріледі. Мұндай жағдайда куәгерлердің қатысуынсыз тексеру жүргізген уәкілетті лауазымды адам 24 сағат ішінде бұл туралы прокурорға хабарлауға міндетті. Мұндай жағдайда фото - және бейнетіркеуді қолдану жүргізілген процестік әрекеттің объективтілігі мен ашықтығына ықпал ететін бұлжымас қағида болуға тиіс.

Жете тексеру сияқты тірі адамдағы заттарды қарап-тексеру олардың (заттардың) құрылымдық тұтастығын бұзбай жүргізіледі.

Іс жүргізу субъектілері жоғарыда аталғандарға ұқсас – бұл ӘҚБтК-нің 787-бабында аталған уәкілетті лауазымды адамдар.

Меншігінде немесе иелігінде заттары бар (қарап-тексеруге ұшырайтын) адамның, солса және екі куәгердің қатысуы міндетті.

Тірі адамда айналасындағылардың өмірі мен денсаулығына зиян келтіру үшін пайдаланылуы мүмкін қару немесе өзге де заттар бар деп пайымдауға негіз болған ерекше жағдайлар үшін ғана қарап-тексеру жиырма төрт сағат ішінде прокурор хабардар етіле отырып, куәгерлерсіз жүргізілуі мүмкін. Бұл ретте, заттар мен оларды айналасындағылардың өмірі мен денсаулығына зиян келтіру үшін пайдалану мүмкіндігі арасындағы байланыс ерекшеліктің міндетті шарты болып табылады.

Бұл өз кезегінде болашақта прокурордың жүргізілген қарап-тексерудің заңдылығын мойындауын негіздейді.

3 бөлім. Егер тексеру елді мекендерден алыс, мекенсіз жерлерде жүргізілсе, осыған байланысты куәгерлердің осы іс жүргізу әрекетіне қатысуын қамтамасыз ету бойынша қиындықтар туындаса, онда ол сондай-ақ куәгерлердің қатысуынсыз, бірақ оның барысы мен нәтижелерін (фото -, бейнетүсірілім) тіркеудің техникалық құралдарын міндетті түрде қолдана отырып жүргізілуі мүмкін.

Мұнда бірдей жыныстағы куәгер мен бейнетіркеу қарапайым фото немесе бейнетіркеуге қарағанда жақсы деген қағидатты басшылыққа алу керек. Сондықтан, егер кем дегенде бір куәгердің қатысуын қамтамасыз ету мүмкіндігі болса, мұны фото және (немесе) бейнетіркеумен қатар жасау қажет.

Бұдан басқа, ұлттық заңнама процестік заңнамада жиі пайдаланылатын "жету қиын жер" терминімен заң шығарушы нені көздеп отыр сұраққа біржақты жауап бермейтінін атап өту қажет. Көрсетілген мәнмәтіндегі осыған ұқсас термин сайлау заңнамасында ("Сайлау туралы" ҚР Конституциялық заңы) және ҚР Жоғары Сот Кеңесінің қызметін регламенттейтін заңнамада қолданылады. Алайда, ол жерде де егжей-тегжейлі емес.

4 бөлім. Іс бойынша мән-жайларды жан-жақты, толық және объективті анықтау міндетін іске асыру мақсатында тексеру құқық бұзушының, жәбірленушінің, куәлардың және маманның қатысуымен жүргізілуі мүмкін. Қылмыстық-процестік заңнамада ұқсас процестік әрекеттерді жүргізу тактикасы көбіне қарап-тексеру нысанасына қатысты ақпараты болуы мүмкін адамдардың қатысуымен қатар жүреді. Криминалистикалық тактиканың арнайы бөлімі мұны көбінесе белгілі бір мән-жайларда іс жүргізу мақсаттарына қол жеткізуге тікелей әсер ететін шарт ретінде белгілейді. Сондықтан заң шығарушы мұны түсіндірме берілген нормада көрсету керек деп тапқан шығар.

5 бөлім. Тексерудің кез келген түрі кезінде мынадай жалпы ережені сақтау керек: көрінетін іздер мен өзге де материалдық объектілерді қарау табылған жерде жүргізіледі. Табылған жерде тексеру қалыптасқан жағдайға (ауа райы қолайсыз) байланысты қиын болған немесе ол қосымша уақытты талап еткен жағдайда объектілер алынады, буып-түйіледі, мөрленеді және қарауға ыңғайлы басқа орынға жеткізіледі. Бұл ретте заттар мен құжаттарды алып қоюды жүргізетін лауазымды адам қарау үшін алып қойылған заттардың тұтастығын сақтау және оларда жасалған құқық бұзушылықтың әр түрлі іздерін сақтау жөнінде қажетті шаралар қолдануға міндетті.

6, 7 және 8-бөліктер. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуді жүзеге асыратын органның (лауазымды адамның) болжамы бойынша іске қатысы бар заттар мен құжаттар ғана алып қоюға жатады.

Бұл көбінесе пікірталас пен сынның нысанасы болып табылады, өйткені олар жиі қарап-тексеріліп, содан кейін барлық заттар мен құжаттар дербестендірілмей және іске қатыссыз тұрақты түрде алынады.

Қарап-тексеру кезінде табылған және алынған мұндай заттар мен құжаттар куәгерлерге және қарап-тексерудің басқа да қатысушыларына міндетті түрде көрсетілуге тиіс, бұл туралы хаттамада жазба жасалады.

Куәгерлер де, қарап-тексеруді жүргізуге қатысатын барлық басқа адамдар да лауазымды адамға қарап-тексерілетін объектінің, олардың пікірінше, жасалған құқық бұзушылыққа қатысы бар қандай да бір егжей-тегжейі туралы хабарлауға, сол сияқты іске қатысы болуы мүмкін басқа да объектілерге назар аударуға құқылы.

9 бөлім. Қажет болған жағдайларда қарау кезінде өлшеулер жүргізіледі, қаралатын объектілердің жоспарлары мен схемалары жасалады, сондай-ақ суретке түсіру және өзге де құралдармен желімдеу жүргізіледі, бұл туралы хаттамада белгі жасалады, оған көрсетілген материалдар қоса тіркеледі.

Куәгерлер хаттамаға көрсетілген қосымшаларға хаттаманың өзімен қатар қол қояды

10-бөлім. Уәкілетті лауазымды адам қарау жүргізілгеннен кейін өзіне қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізіліп жатқан адамға не оның заңды өкіліне қол қойғызып қарау хаттамасының көшірмесін табыс етуге міндетті.

795-бап. Жеке тұлғаның заттарын және құжаттарын алып қою

1. Құқық бұзушылық жасалған жерде не осы Кодекстің 785-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізуді қамтамасыз ету шараларын қолдану кезінде анықталған құқық бұзушылық құралы не нысанасы болып табылатын Қазақстан Республикасының аумағына импортталған, сондай-ақ Қазақстан Республикасының аумағы бойынша өткізілетін құжаттар мен заттарды, тауарларды алып қоюды екі куәгердің қатысуымен іс жүргізуді қамтамасыз етудің тиісті шараларын қолдануға уәкілетті лауазымды адамдар жүзеге асырады.

Ерекше жағдайларда (жету қиын жерде, тиісті қатынас құралдары болмаған кезде немесе басқа да объективті себептерге байланысты жеке тұлғаларды куәгерлер ретінде тарту үшін мүмкіндік болмаған кезде) құқық бұзушылық жасалған жерде не осы Кодекстің 785-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуді қамтамасыз ету шараларын қолдану кезінде табылған құқық бұзушылық құралы болып табылатын Қазақстан Республикасының аумағына импортталған, сондай-ақ Қазақстан Республикасының аумағы бойынша өткізілетін құжаттар мен, куәгерлердің қатысуынсыз, бірақ бұл ретте оның барысы мен нәтижелерін тіркейтін техникалық құралдар қолданыла отырып жүзеге асырылуы мүмкін.

2. Қазақстан Республикасының аумағына импортталған заттарды, тауарларды және құжаттарды алып қою туралы хаттама жасалады, оның көшірмесі өзіне қатысты іс жүргізіліп жатқан адамға немесе оның өкіліне тапсырылады не әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамаға тиісті жазба жасалады.

3. Қазақстан Республикасының аумағына импортталған құжаттарды, тауарларды және заттарды алып қою туралы хаттамада (әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамада) алып қойылған құжаттардың түрі мен деректемелері, алып қойылған заттардың түрі, саны, өзге де сәйкестендіру белгілері туралы, оның ішінде алып қойылған қарудың түрі, маркасы, моделі, калибрі, сериясы, нөмірі, өзге де сәйкестендіру белгілері, оқ-дәрілердің, арнайы жедел-ізвестіру іс-шараларын жүргізуге арналған арнайы техникалық құралдардың және ақпаратты қорғаудың криптографиялық құралдарының саны жазылады.

4. Хаттамаға оны жасаған лауазымды адам, Қазақстан Республикасының аумағына импортталған, сондай-ақ Қазақстан Республикасының аумағы арқылы өткізілетін тиісті құжаттар, тауарлар және куәгерлер алынған адам қол қояды. Тиісті құжаттар мен заттар алып қойылған адам хаттамаға қол қоядан бас тартқан жағдайда, онда тиісті жазба жасалады.

5. Қазақстан Республикасының аумағына импортталған, сондай-ақ Қазақстан Республикасының аумағы арқылы өткізілетін алып қойылған заттар, тауарлар мен құжаттар әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қаралғанға дейін алып қоюды жүргізген лауазымды адам айқындайтын орындарда тиісті уәкілетті мемлекеттік орган айқындайтын тәртіппен сақталады.

6. Алынған атыс қаруы және өзге де қару, сондай-ақ оқ-дәрілер, арнайы жедел-ізвестіру іс-шараларын жүргізуге арналған арнайы техникалық құралдар және ақпаратты қорғаудың криптографиялық құралдары Қазақстан Республикасының Ішкі істер министрлігі айқындайтын тәртіппен сақталады немесе жойылады.

7. Іс шығарылған қаулыға сәйкес қаралғаннан кейін алынған құжаттар, Қазақстан Республикасының аумағына импортталған, сондай-ақ Қазақстан Республикасының аумағы арқылы өткізілетін тауарлар және заттар олардың иесіне қайтарылады немесе тәркіленеді, немесе сатылады, немесе сақталады, немесе белгіленген тәртіппен жойылады. Жол жүрісі саласындағы әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша алынған құжаттар іс бойынша Қабылданған қаулы орындалғанға дейін сақталады.

8. Көлік құралын басқару құқығына арналған Жүргізуші куәлігі, егер адам жасаған әкімшілік құқық бұзушылық үшін осы Кодексте көлік құралын басқару құқығынан айыру түріндегі санкция көзделген жағдайда ғана алып қоюға жатады. Қалған жағдайларда көлік құралын жүргізу құқығына арналған Жүргізуші куәлігі әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама жасалғаннан кейін иесіне дереу қайтарылады.

Алып қойылған жүргізуші куәлігінің орнына жүргізушіге уәкілетті орган белгілеген нысан бойынша уақытша куәлік беріледі.

9. Жүргізуші емтиханға жіберу туралы қаулыны алған күннен бастап екі ай ішінде жол жүрісі қағидаларын білуін тексеру үшін емтихан тапсырмаған кезде қаулы шығарған лауазымды адам Қазақстан Республикасының Жол жүрісі қауіпсіздігі саласындағы заңнамасында көзделген шараларды қабылдайды.

10. Көлік құралдарының мемлекеттік нөмірлері екі куәгердің және (немесе) көлік құралының меншік иесінің қатысуымен ғана алып қоюға жатады, бұл ретте мемлекеттік нөмірлерді алып қоюды жүргізетін уәкілетті лауазымды адам көлік құралының иесіне алып қоюды жүргізудің негіздемесін түсіндіруге міндетті. Салынған айыппұлды өндіріп алу мақсатында көлік құралдарының мемлекеттік нөмірлерін алып қоюға тыйым салынады.

11. Қазақстан Республикасының, Қазақ КСР-інің, КСРО-ның және басқа мемлекеттердің алып қойылған ордені, медалі, құрметті атақтарына төсбелгі олардың заңды иесіне қайтарылуға жатады, ал егер ол белгісіз болса, Қазақстан Республикасы Президентінің Әкімшілігіне жіберіледі.

12. Қазақстан Республикасының аумағына импортталған, сондай-ақ Қазақстан Республикасының аумағы арқылы өткізілетін заттарды, тауарларды және жеке

тұлғаның жанындағы құжаттарды алып қою осы Кодекстің 785-бабының бірінші бөлігінде көзделген мақсаттарға қол жеткізу үшін ерекше жағдайларда ғана жүргізіледі. Осы шараны осы Кодексте көзделмеген мақсаттарда қолдану Қазақстан Республикасының заңдарында белгіленген жауаптылыққа әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Жеке тексеріп қарауды, жеке адамның заттарын тексеріп қарауды, көлік құралын тексеріп қарауды не қарап тексеруді, тірі адамдарды, жерді, үй-жайды, Қазақстан Республикасының аумағына импортталған, сондай-ақ Қазақстан Республикасының аумағы арқылы өткізілетін тауарларды тексеріп қарауды жүргізу кезінде табылған дәлелдемелерді алып қою қажеттілігі жиі туындайды.

Осыған байланысты уәкілетті лауазымды адамдар табылған заттар мен құжаттарды, Қазақстан Республикасының аумағына импортталған, сондай-ақ Қазақстан Республикасының аумағы арқылы өткізілетін тауарларды алып қоюды жүргізуге да құқылы.

Мұндай лауазымды адамдардың тізбесі ӘҚБтК-нің 787-бабымен реттелген.

Қазақстан Республикасының аумағына импортталған, сондай-ақ Қазақстан Республикасының аумағы бойынша өткізілетін құқық бұзушылық жасау құралы немесе нысанасы болған заттар мен құжаттарды, тауарларды алып қою құқық бұзушыны құқыққа қарсы олжаланған мүлікті пайдалану және оған билік ету, сондай-ақ одан әрі құқық бұзушылық жасау құралын пайдалану мүмкіндігінен мәжбүрлеп айырудан тұратын әкімшілік-құқықтық ықпал ету шарасы болып табылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуді қамтамасыз ету шарасы ретінде заттарды, тауарлар мен құжаттарды алып қоюды және әкімшілік жаза түрі ретінде тәркілеуді ажырата білу керек. Алып қою қамтамасыз ететін (процестік) шара, тәркілеу – дербес маңызы бар әкімшілік жазаның түрі болып табылады (ӘҚБтК-нің Жалпы бөлігіне түсіндірмені қараңыз).

Әкімшілік құқық бұзушылықтың жолын кесу, жасалған құқық бұзушылықтың заттай дәлелдемелерін жинау, құқық бұзушының жеке басын анықтау, сондай-ақ іс бойынша қабылданған қаулыны орындау құқық бұзушыдан Қазақстан Республикасының аумағына импортталған, сондай-ақ Қазақстан Республикасының аумағы арқылы өткізілетін заттар мен құжаттарды, тауарларды алып қою мақсаты болып табылады.

"Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша іс жүргізуді қамтамасыз ету шараларын қолдану туралы" Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2012 жылғы 9 сәуірдегі № 1 нормативтік қаулысына сәйкес егер құқық бұзушылық құралы не нысанасы болып табылатын құжаттар мен заттар, Қазақстан Республикасының аумағына импортталған, сондай-ақ Қазақстан Республикасының аумағы бойынша

өткізілетін тауарлар, құқық бұзушылық жасалған жерде не әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуді қамтамасыз ету шараларын қолдану кезінде табылса оларды алуға болады.

Айналымға тыйым салынған және олардың айналымы алынған заттарды, сол сияқты құқық бұзушылық құралдарын қоспағанда, әкімшілік құқық бұзушылық туралы іске қатысы жоқ заттар, тауарлар мен құжаттар алып қоюға жатпайды.

Бұрын бұл жазаның жеке түрі болатын. Алайда қолданыстағы ӘҚБтК жобасында ол жазалар тізбесінен алып тасталды (әкімшілік құқық бұзушылық жасау құралы немесе тікелей объектісі болған затты өтеулі алып қою). Жеке адамның құқықтық мәртебесіне әкімшілік араласудың бір нысаны болып табылатын, оның мүліктік жағдайына әсер ететін жазаның бұл түрі одақтас республикалардың әкімшілік заңнамасына тән болды.

Бұл шара өздерінің меншігіндегі белгілі бір мүлікті пайдалану тәртібін бұзатын адамдарға қатысты көзделді. Мысалы, қару-жарақ пен оның

оқ-дәрілерін алып қою, оларды кейіннен өткізу және одан түскен қаражатты қайтару қоғамдық тәртіпті жүйелі түрде бұзатын және спирттік ішімдіктерді асыра пайдаланатын адамдарға қатысты көзделді. Алайда, заң шығарушы атыс қаруы мен оқ-дәрілерді өтеулі түрде алу түріндегі жазаны аң аулау өмір сүрудің негізгі көзі болып табылатын адамдарға қолдануға болмайды деп ескертті.

Айналымнан алынған зат мемлекет меншігіне айналдырылуға немесе жойылуға жатады. Азаматтық айналымнан алынған заттардың ерекше құқықтық режимі болады.

Біріншіден, оларды ерекше қасиеттеріне байланысты басқа адамдарға еркін беруге болмайды және іс жүзінде азаматтық айналымға қатысушылардың ешқайсысына азаматтық құқықтар арқылы тиесілі болмайды.

Екіншіден, олардың тізбесі заңнамалық актілерде тікелей көрсетілуге (АК-нің 116-бабының 2-тармағы) және тиісінше, түбегейлі сипатқа ие болуға тиіс. Азаматтық айналымнан алып қойылған заттарға жатқызу мемлекеттің заң шығару органдарының ерекше құзыретін құрайды және тізбені сот та, өзге де құқық қолдану органы да кеңейте алмайды.

Үшіншіден, Қазақстанда мұндай объектілер мемлекетке тиесілі және мемлекеттің ерекше меншігінің тізбесіне кіреді (мысалы, ҚР Су кодексінің 8-бабының 1-тармағы). Кейбір басқа заңнамалық актілерде айналымнан алынған заттар мемлекеттменшігі ретінде белгіленеді (мысалы, ҚР Орман кодексінің 8-бабының 2-тармағы, Жер кодексінің 3-бабы, 26-бабының 2-тармағы).

Төртіншіден, азаматтық айналымнан алынған заттарға қатысты осы объектілерді иеліктен шығаруға бағытталған қандай да бір мәмілелер мен өзге де актілер жасауға жол берілмейді. Мұндай актілер жарамсыз деп танылуға тиіс (АК-нің 158-бабының 1-тармағы, Су кодексінің 8-бабының 3-тармағы, 21-бабы, Орман кодексінің 8-бабының 5-тармағы).

Жеке тұлғаның заттарын және құжаттарын, Қазақстан Республикасының аумағына импортталған, сондай-ақ Қазақстан Республикасының аумағы бойынша өткізілетін тауарларды алып қою екі куәгердің міндетті түрде қатысуымен жүргізіледі. Алайда, ерекше жағдайларда бұл шараны куәгерлердің қатысуынсыз қолдануға жол беріледі.

2 бөлім. Қазақстан Республикасының аумағына импортталған, сондай-ақ Қазақстан Республикасының аумағы арқылы өткізілетін заттар мен құжаттарды, тауарларды алып қою фактісі міндетті түрде алып қою хаттамасымен ресімделеді не мұндай алып қою туралы Әкімшілік ұстау, тексеру, қарау хаттамаларына, сондай-ақ Әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамада тиісті жазба жасалады.

Уәкілетті лауазымды адам заттар мен құжаттарды алып қоюды жүргізгеннен кейін осы іс жүргізу әрекеті хаттамасының көшірмесін өзіне қатысты іс жүргізіліп жатқан адамға немесе оның заңды өкіліне, сондай-ақ заңды тұлғаның өкіліне табыс етуге міндетті.

Құжаттар мен заттарды алып қою туралы хаттамада (әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамада) алып қоюды жүзеге асыратын лауазымды адам алып қоюға жататын затты немесе құжатты, Қазақстан Республикасының аумағына импортталған, сондай-ақ Қазақстан Республикасының аумағы бойынша өткізілетін тауарды толық сипаттауға тиіс.

Түсіндірме берілген бапта әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша дәлелдеу мәні бар объектілерді алып қою тәртібі белгіленетінін ескере отырып, тек көрсетілген бапты ғана емес, сонымен қатар қарап-тексеру, жете тексеру, хаттама жасау және алып қою жүргізілетін істің мән-жайларына байланысты т.б. жүргізу қағидалары мен тәртібін регламенттейтін көрсетілген бөліктің басқа баптарының талаптарын да басшылыққа алу қажет.

Түсіндірілетін баптың 3-бөлімінде алу хаттамасында көрсетілуі тиіс қажетті мәліметтердің толық тізбесі көрсетілген. Бұл алып қойылған құжаттардың түрі мен деректемелері, алып қойылған заттардың түрі, саны, өзге де сәйкестендіру белгілері туралы, оның ішінде алып қойылған қарудың түрі, маркасы, моделі, калибрі, сериясы, нөмірі, өзге де сәйкестендіру белгілері, оқ-дәрілердің, арнайы жедел-ізвестіру іс-шараларын жүргізуге арналған арнайы техникалық құралдардың және ақпаратты қорғаудың криптографиялық құралдарының саны мен түрі туралы мәліметтер.

4 бөлім. Қазақстан Республикасының аумағына импортталған, сондай-ақ Қазақстан Республикасының аумағы бойынша өткізілетін заттар мен құжаттарды, тауарларды алып қою хаттамасына оны жасаған лауазымды адам, қатысып отырған екі куәгер, сондай-ақ Қазақстан Республикасының аумағына импортталған, сондай-ақ Қазақстан Республикасының аумағы бойынша өткізілетін заттар немесе құжаттар алынған адам қол қояды. Егер заттар мен құжаттар алып қойылған адам алып қою хаттамасына қол қоюдан бас тартса, онда бұл факт бас тартудың аталған хаттамада куәгерлердің қолдарымен куәландырылады.

Егер заттары мен құжаттары алып қойылған адам алып қою хаттамасына қол қоюдан бас тартса, онда бас тартудың осы фактісі көрсетілген хаттамада куәгерлердің қолтаңбаларымен куәландырылады.

5 бөлім. Қазақстан Республикасының аумағына импортталған, сондай-ақ құқық бұзушылық жасау құралы немесе нысанасы болып табылатын Қазақстан Республикасының аумағы бойынша өткізілетін барлық алып қойылған заттар мен құжаттар, тауарлар істі сот не уәкілетті орган қарағанға дейін сақталады. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қабылданған сот (орган) шешіміне қарай алып қойылған заттар мен құжаттар, Қазақстан Республикасының аумағына импортталған, сондай-ақ Қазақстан Республикасының аумағы арқылы өткізілетін тауарлар белгіленген тәртіппен тәркіленеді немесе иесіне қайтарылады не жойылады, ал заттарды өтемін төлеп алып қойған кезде өткізіледі.

Сот сараптамасын жүргізу барысында есірткі құралдарын, психотроптық заттарды, прекурсорларды, улы заттарды сақтау Қазақстан Республикасы Әділет министрлігінің Сот сараптамасы органдарында жүзеге асырылады.

Егер алып қойылған заттар олардың үлкендігіне немесе өзге де себептерге байланысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс кезінде сақтала алмайтын болса, олар фотографиялық немесе бейнетүсірілім құралдарымен желімделуі, мүмкіндігінше мөрленуі және сот не әкімшілік істі қарайтын орган көрсеткен жерде сақталуы тиіс. Іске заттай дәлелдеменің үлгісі қоса тіркелуі мүмкін, оның істе тұрған жері туралы тиісті анықтама болуға тиіс.

Тез бұзылатын алып қойылған заттар оларды алып қойғаннан кейін өткізу үшін тапсырылады, ал сату мүмкін болмаған кезде жойылады. Жойылуға жататын есірткі құралдары мен психотроптық заттардың, этил спиртінің, алкоголь және құрамында спирт бар өнімдердің үлгілері дәлелдік маңызы бар болғандықтан, әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулы заңды күшіне енгенге дейін сақталады.

Тез бұзылатын алып қойылған заттарға жатады:

1) егер бұл мерзім аяқталса не әкімшілік құқық бұзушылық туралы қаулы заңды күшіне енген кезде мерзім өтеді деп ұйғаруға негіз болса және заттар өткізу үшін жарамсыз болады деп ұйғаруға негіз болса, жарамдылық мерзімі шектеулі заттар;

2) өзінің тауарлық және тұтыну қасиеттерін сақтау және арнайы температуралық режимдердің немесе сақталуы қиын болатын сақтаудың өзге де шарттарының қауіпсіздігін қамтамасыз ету үшін талап ететін заттар немесе оларды қамтамасыз ету жөніндегі шығындар алып қойылған заттардың құнына өлшенетін заттар.

Алып қойылған заттарды өткізу үшін тапсыру туралы шешімді сот не әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарайтын уәкілетті орган алып қойылған заттарды қарап шыққаннан және олардың сапасын (қауіпсіздігін тексеруді қоса алғанда) тексергеннен кейін заңда белгіленген тәртіппен қабылдайды. Бұл ретте тамақ өнімдеріне олардың сапасы мен қауіпсіздігін куәландыратын құжаттар және дайындаушының (жеткізушінің

) құжаттары болуға тиіс. Азық-түлікке заңнамада көзделген мәліметтері бар таңба қойылуы тиіс.

Заттар алып қойылған адам қабылданған шешім туралы хабардар етіледі, содан кейін алынған заттар өткізу үшін тиісті органға тапсырылады.

Алып қойылған заттарды атқарушы биліктің уәкілетті органының өкілі және қажет болған жағдайда Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес бағалау жүргізу құқығына ие сарапшы бағалауға тиіс. Алынған заттарды бағалау олардың нарықтық құнын негізге ала отырып жүргізіледі. Заттар алып қойылған адам оларға бағалау жүргізілгені туралы хабардар етіледі және оған осы бағалау кезінде қатысу құқығы беріледі.

Алып қойылған заттарды өткізу үшін қабылдау-тапсыру актісімен тапсыру, онда олардың сипаттамалары көрсетіледі. Қабылдау-тапсыру актісіне қажетті құжаттар қоса беріледі. Алып қойылған заттарды сату олардың жарамдылық мерзімі мен мақсаты бойынша пайдалану ескеріле отырып жүзеге асырылады.

Өткізу мүмкін болмаған алып қойылған заттар, сондай-ақ алып қою сәтінде сапасыз және қауіпті деп танылған алып қойылған заттар соттың не әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарайтын органның шешімі бойынша жойылуға жатады.

Қолдан жасалған, сондай-ақ бітелуді бұзу немесе бұрмалау белгілері бар ыдыста сақталған зауыттық спирттік ішімдіктер куәгерлердің қатысуымен жойылуға жатады (тиісті зерттеулерден кейін), ол туралы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іске қоса тіркелетін акт жасалады.

Алынған өнеркәсіптік тауарлар, егер олар заттай дәлелдер болып табылмаса және иелеріне қайтарыла алмаса, сот, әкімшілік іс жүргізуді жүзеге асыратын орган қаулысы шығарылғаннан кейін тәркіленген, иесіз мүлік пен мұрагерлік құқығы бойынша мемлекетке өткен мүлікті сату үшін қолданылып жүрген тәртіпке ұқсас сауда кәсіпорындарына беріледі.

6 бөлім. Әкімшілік іс жүргізу барысында алынған атыс қаруын, оқ-дәрілерді, радиоактивті материалдарды, есірткі құралдарын, жүйкеге әсер ететін, күшті әсер ететін және улы заттарды сақтау тек ішкі істер министрлігінің, Ұлттық қауіпсіздік комитетінің шаруашылық бөлімшелерінде, әскери бөлімдердің қоймаларында немесе тиісті мемлекеттік кәсіпорындарда, мекемелерде, сот сараптамасы жүргізілгеннен кейін арнайы жабдықталған үй-жайларда жүргізіледі.

7 бөлім. Іс қаралғаннан кейін шығарылған қаулыға сәйкес алынған құжаттар мен заттар олардың иесіне қайтарылады немесе тәркіленеді, немесе сатылады немесе белгіленген тәртіппен жойылады. Жол жүрісі саласындағы әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша алынған құжаттар іс бойынша Қабылданған қаулы орындалғанға дейін сақталады.

Алып қойылған заттарды жою қоршаған ортаны қорғау саласындағы нормативтік құжаттардың талаптарын сақтай отырып, сарапшының қорытындысы негізінде кез келген техникалық қолжетімді тәсілмен жүзеге асырылады.

Алып қойылған заттарды жою құрамы тиісті нормативтік-құқықтық актілермен анықталатын комиссияның, сондай-ақ олар алып қойылған адамның қатысуымен жүргізіледі. Заттар алып қойылған адамның жою кезінде қатысудан бас тартуы жою рәсімін жүргізуге кедергі болып табылмайды.

Алып қойылған заттарды жою актімен ресімделеді. Жою актісінің көшірмелері сотқа не әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарайтын органға және заттар алып қойылған адамға беріледі.

Есірткі, психотроптық заттарды, прекурсорларды, улы заттарды және күшті әсер ететін заттарды, суық және атыс қаруын, оқ-дәрілерді жою әкімшілік іс жүргізуді жүзеге асыратын лауазымды адамның, әскери ведомствоның, Денсаулық сақтау және басқа да арнаулы мемлекеттік органдардың өкілінің, сақтауында жоғарыда көрсетілген алып қойылған заттар бар жауапты адамның құрамында жүргізіледі. Жою туралы Акт әкімшілік құқық бұзушылық туралы іске қоса тіркеледі.

Контрафактілік өнімдерді жоюды сот орындаушысы Әділет органдары қызметкерінің қатысуымен термикалық, химиялық, механикалық не өзге де әсер ету жолымен жүргізеді. Жою тәсілін сот орындаушысы Денсаулық сақтау және қоршаған ортаны қорғау органдарының келісімі бойынша айқындайды.

8 бөлім. ӘҚТК нормалары жүргізуші куәлігін, тракторшы-машинист куәлігін (тракторист), кеме жүргізуші куәлігін алуды ерекше реттейді. Мұндай алып қоюдың мақсаты Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша дәлелдемелер жинау емес, арнайы құқықтан айыру түріндегі қолданылған әкімшілік жазаның орындалуын қамтамасыз ету болып табылады. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша заттай дәлел ретінде тек қана жалған жүргізуші куәлігі бола алады. Сондықтан жүргізуші куәлігін лауазымды адам, егер жасалған құқық бұзушылық үшін ӘҚБТК нормаларында көлік құралын, шағын көлемді кемеңі басқару құқығынан айыру түріндегі санкция көзделген жағдайда, сондай-ақ егер жүргізуші жалған жүргізуші куәлігін пайдаланады деп пайымдауға жеткілікті негіздер болған жағдайда ғана алып қоюы мүмкін. Әкімшілік құқық бұзушылық жасаудың басқа да барлық жағдайларында жүргізуші куәлігі әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама жасалғаннан кейін оның иесіне дереу қайтарылады.

Жол-патрульдік қызметінің уәкілетті лауазымды адамдарына құқық бұзушыларға салынған әкімшілік айыппұлдарды өндіріп алу мақсатында жүргізуші куәлігін алып қоюға тыйым салынады, себебі бұл ӘҚБТК-нің 785-бабының 1-бөлігінде көзделмеген. Көрсетілген нормаға сәйкес, әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізуді

қамтамасыз етудің барлық шаралары, оның ішінде заттар мен құжаттарды алып қою осы Кодексте белгіленген тәртіппен әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізуді қамтамасыз ету мақсатында қолданылады.:

- әкімшілік құқық бұзушылықтың жолын кесу;
- құқық бұзушылық жасаған адамды анықтау;
- әкімшілік құқық бұзушылық жасалған жерде оны жасау мүмкін болмаған кезде әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама жасау;
- істің уақтылы және дұрыс қаралуын және іс бойынша қабылданған қаулының орындалуын қамтамасыз ету;
- адамдардың өміріне немесе денсаулығына тікелей қауіп-қатердің, авариялар немесе техногендік апаттар қатерінің алдын алу.

Жоғарыда көрсетілген тізбеде көрсетілгендей, аталған шараларды қолданудың мақсаты қолданылған әкімшілік айыппұлдарды өндіріп алу болып табылмайды.

Сондай-ақ, жүргізуші куәлігі әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс үшін маңызы бар құжат болып табылмайтынын және тиісінше мұндай жағдайларда лауазымды адамдар иесінен ала алмайтынын атап өту қажет. Іс үшін маңызы бар құжат жүргізуші куәлігі тек екі жағдайда ғана болып табылады: егер ол қолдан жасалған болса не көлік құралының жүргізушісі жасаған әкімшілік құқық бұзушылық үшін көлік құралын басқару құқығынан айыру түрінде әкімшілік жаза көзделген болса. Қалған жағдайларда ол іс үшін маңызы бар құжат болып табылмайды, өйткені онда көрсетілген барлық мәліметтер әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамаға енгізіледі.

Алып қойылған жүргізуші куәлігінің орнына жүргізушіге уәкілетті орган белгілеген нысан бойынша уақытша куәлік беріледі.

9-бөлік. Алып қойылған жүргізуші куәлігі немесе жол жүрісі қағидаларын білуін тексеруге жіберу туралы қаулы бойынша көлік құралын жүргізу құқығына жүргізуші куәлігінің орнына берілген куәлік жүргізушіге иесі жол жүрісі қағидаларын білуін тексеру үшін емтихан тапсырған жағдайда қайтарылады.

Ішкі істер органдары жол жүрісі қағидаларын білуін тексеруді тек бес жағдайда ғана қолданады, атап айтқанда ӘҚБТК-нің 594-бабының 4-бөлігі, 596-бабының 4-бөлігі, 598-бабының 3-бөлігі, 599-бабының 2-бөлігі және 600-бабының 2-бөлігінде көзделген әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап құқық бұзушылықтар қолданылады.

Жол жүрісі қағидаларын білуін тексеру механикалық көлік құралдарының жүргізушілерін даярлау, емтихандар қабылдау және жүргізуші куәліктерін беру қағидаларын бекітетін ҚР Ішкі істер министрінің 2014 жылғы 2 желтоқсандағы № 862 бұйрығы негізінде жүзеге асырылады.

Жүргізуші емтиханға жіберу туралы қаулыны алған күннен бастап екі ай ішінде жол жүрісі қағидаларын білуін тексеру бойынша емтихан тапсырмаған кезде қаулы шығарған лауазымды адам жүргізушіні көлік құралын басқару құқығынан айыру

туралы шешім қабылдау үшін сотқа тиісті материалдарды жібереді. Алайда, заң шығарушы бұл тәртіпті егжей-тегжейлі регламенттемеген, мұны болашақта лауазымды адамдардың жұмысын жүйелеу және оңтайландыру және азаматтардың құқықтарын қорғау үшін жасау керек болуы мүмкін.

10-бөлік. Көлік құралдарының мемлекеттік нөмірлері ӘҚБтК-нің 797-бабының 1-бөлігінің 3-тармағында көзделген және екі куәгердің және (немесе) көлік құралының меншік иесі болған жағдайларда ғана алып қойылуға жатады, бұл ретте мемлекеттік нөмірлерді алып қоюды жүргізетін уәкілетті лауазымды адам алып қоюдың жүргізілу негізін көлік құралының иесіне түсіндіруге міндетті.

Көлік құралының мемлекеттік нөмірлік белгісі оқылмайтын, қайта соғылған, қолдан жасалған не басқа көлік құралына тіркелген жағдайларда ғана алып қойылуға жатады, осыған байланысты оны ұрлау туралы айтуға болады.

Көрсетілген жағдайларда көлік құралының нөмірлік белгісі жасалған құқық бұзушылықтың заттай дәлелдемесі болып табылады және тиісінше әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс алып қойылуы және оған қоса тіркелуі тиіс деп айтуға болады.

Егер нақтырақ айтсақ, онда мемлекеттік нөмірлік белгілерді алып қою ӘҚБтК-нің 334 (екінші бөлігі), 590 (бірінші, бесінші, алтыншы, жетінші, сегізінші, тоғызыншы және оныншы бөліктері), 597 (бірінші және екінші бөліктері), 610, 611-баптарында көзделген құқық бұзушылық жасалған жағдайда ғана мүмкін болады. Атап айтқанда:

- жеке тұлғалардың шығарындыларда ластаушы заттардың болуы, сондай-ақ олардың жұмыс істеуі кезінде шығатын шудың деңгейі белгіленген нормативтерден асып кететін автомотокөліктерді және басқа да жылжымалы құралдар мен қондырғыларды бір жыл ішінде қайталап пайдалануы;

- мемлекеттік тіркеу нөмірі белгілері (белгісі) оқылмайтын немесе ұлттық стандарттың талаптарына сәйкес келмейтін немесе белгіленген орындардан тыс жерде орнатылған, тіркелген көлік құралын басқару;

- техникалық регламенттердің, ұлттық стандарттардың талаптарына сай келмейтін, сондай-ақ көлік құралдарын пайдалануға тыйым салынатын ақаулары мен жағдайлар бар көлік құралдарын басқару;

- тежегіш жүйесінің, басқару рулінің, тартқыш-тіркеме құрылғысының ақауы бар көлік құралдарын басқару;

- тиісті рұқсатсыз қайта жабдықталған көлік құралын басқару;

- жолаушыларды, багажды автомобильмен тұрақты немесе тұрақты емес тасымалдауды, сондай-ақ жүктерді тасымалдауды жүзеге асыру кезінде рейс алдындағы (ауысым алдындағы) техникалық қарап-тексеруден өтпеген автокөлік құралдарын пайдалануға шығару, сондай-ақ рейс алдындағы (ауысым алдындағы) медициналық қарап-тексеруден өтпеген жүргізушінің басқаруына рұқсат беру;

- мемлекеттік немесе міндетті техникалық қарап-тексеруден өтпеген көлік құралын басқару;

- көлік құралдарын тротуарда тоқтату немесе оның тоқтап тұру қағидаларын бұзуды қоспағанда, көлік құралдарының аялдауы немесе тоқтап тұруы қағидаларын бұзу, көлік құралдарын гүлзарларда, көгалдарда, балалар немесе спорт алаңдарында тоқтату немесе оның тоқтап тұруы;

- көлік құралдары жүргізушілерінің жол жүрісі қағидаларын көлік құралдарының, жүктердің, жолдардың, жол және басқа да құрылысжайлардың немесе өзге де мүліктің бүлінуіне әкелген, материалдық залал келтірген, оның ішінде жәбірленушінің денсаулығына жеңіл зиян келтіруге әкелген бұзуы;

- жүргізушінің өзі қатысушы болып табылатын жол-көлік оқиғасына байланысты Қазақстан Республикасының жол жүрісі саласындағы заңнамасында көзделген міндеттерді орындамауы, оның ішінде жүргізушінің жол жүрісі қағидаларын бұзып, өзі қатысушы болып табылған жол-көлік оқиғасы болған жерден кетіп қалуы.

Алып қоюды тек ішкі істер органдарының, Қазақстан Республикасының Мемлекеттік шекарасын күзету және қорғау кезінде Ұлттық қауіпсіздік комитеті Шекара қызметінің, ҚР ұлттық қауіпсіздік органдарының, Қарулы Күштерінің, Қазақстан Республикасының басқа да әскерлері мен әскери құралымдарының көлік құралын басқаратын адам әкімшілік құқық бұзушылық жасаған кезде әскери полицияның, өз өкілеттіктері шегінде көліктік бақылау органдарының, орман және аңшылық шаруашылығы, ерекше қорғалатын табиғи аумақтар, жануарлар дүниесін мемлекеттік қорғау органдарының (орман, балық, аңшылық шаруашылығы, ерекше қорғалатын табиғи аумақтар саласындағы заңнаманы бұзған кезде) қызметкерлері, мемлекеттік кіріс органдарының лауазымды адамдары өз өкілеттіктері шегінде жүргізе алады (ӘҚБтК 797-бабы 2-бөлігі).

Салынған айыппұлды өндіріп алу мақсатында көлік құралдарының мемлекеттік нөмірлерін алып қоюды жүргізуге тыйым салынады.

11-бөлім. Ордендерді, медальдарды, омырауға тағатын белгілерді және олардың құжаттарын алып қою:

1) өзіне қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізіліп жатқан адамның оларды ұрлау фактісі анықталған;

2) тиесілігі мен киіп жүру құқығы белгіленбеген наградалар мен олардың құжаттары анықталған жағдайларда тоқтатылады.

Қазақстан Республикасының, Қазақ КСР-інің, КСРО-ның және басқа мемлекеттердің алып қойылған ордені, медалі, құрметті атақтарына төсбелгі олардың заңды иесіне қайтарылуға жатады, ал егер ол белгісіз болса, Қазақстан Республикасы Президентінің Әкімшілігіне жіберіледі.

12-бөлім. Жоғарыда көрсетілгендей, Қазақстан Республикасының аумағына импортталған, сондай-ақ Қазақстан Республикасының аумағы арқылы өткізілетін заттарды, тауарларды және жеке тұлғаның жанындағы құжаттарды алып қою ӘҚБтК-нің 785-бабының 1-бөлігінде көзделген мақсаттарға қол жеткізу үшін ерекше

жағдайларда ғана жүргізіледі. Осы шараны осы Кодексте көзделмеген мақсаттарда қолдану заңда көзделген жауаптылыққа әкеп соғады. Аталған шараны заңсыз қолдану көбінесе алып қоюды жүргізетін адамдар тарапынан лауазымдық өкілеттіктерді асыра пайдалану деп бағаланады.

796-бап. Көлік құралын, кемені, оның ішінде шағын көлемді кемені басқарудан шеттетуге және мас күйін куәландыру

1. Көлік құралын, кемені, оның ішінде шағын көлемді кемені басқарушылар, жүргізуші, кеме жүргізуші мас күйінде деп санауға жеткілікті негіздер бар көлік құралын, кемені, оның ішінде шағын көлемді кемені басқарудан шеттетуге және мас күйін куәландыруға жатады.

2. Көлік құралын, кемені, оның ішінде шағын көлемді кемені жүргізуден шеттетуді, мас күйін куәландыруды және медициналық куәландыруға жіберуді тиісінше ішкі істер органдарының, әскери полицияның қызметкерлері – ұлттық қауіпсіздік органдарының, Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің, Қазақстан Республикасының басқа да әскерлері мен әскери құралымдарының және көліктік бақылау органдарының көлік құралын жүргізуші адам құқық бұзушылық жасаған кезде жүргізеді.

3. Мас күйін куәландыруға жіберу, мас күйін куәландыру және оның нәтижелерін ресімдеу Қазақстан Республикасының Үкіметі белгілеген тәртіппен жүргізіледі. Жүргізуші, кеме жүргізуші куәландыру нәтижелерімен келіспеген жағдайда, олар медициналық куәландыруға медициналық мекемеге жіберіледі.

4. Көлік құралын, кемені, оның ішінде шағын көлемді кемені басқарудан шеттетуге туралы мас күйін куәландыру үшін әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамада белгі жасалады.

5. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамада куәландыру жүргізу үшін көлік құралын, кемені, оның ішінде шағын көлемді кемені жүргізуден шеттетудің күні, уақыты, орны, негіздері көрсетіледі. Хаттаманың көшірмесі өзіне қатысты іс жүргізіліп жатқан адамға не оның заңды өкіліне тапсырылады.

6. Мас күйін куәландыру актісі тиісті хаттамаға қоса беріледі.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. "Көлік құралын, кемені, оның ішінде шағын көлемді кемені басқарудан шеттетуге және мас күйін куәландыру" сияқты іс бойынша іс жүргізуді қамтамасыз етудің мұндай шарасы бірқатар түбегейлі өзгерістерге ұшыраса да, әкімшілік құқық теориясына бұрыннан белгілі.

Іс бойынша іс жүргізуді қамтамасыз етудің түсіндірме берілген шарасы кешенді болып табылады және бірқатар дербес, бірақ сонымен бірге бір мақсатпен байланысты әрекеттерден тұрады, атап айтқанда: басқарудан шеттетуге және мұндай адамдарды куәландыруға жіберу. Атап айтқанда, түсіндірме берілген баптың 1-бөлігінің мазмұны іс бойынша іс жүргізуді қамтамасыз етудің түсіндірме берілген шарасының мағынасын дәл осындай тұрғыдан түсіну екенін білдіреді.

Ол көлік құралын, кемені, оның ішінде шағын көлемді кемені басқарушылар жүргізуші, кеме жүргізуші мас күйінде болады деп ұйғаруға жеткілікті негіздер болған кезде, олар көлік құралын, кемені, оның ішінде шағын көлемді кемені басқарушылар мас күйінде жүретінін анық нұсқайды:

- көлік құралын, кемені, оның ішінде шағын көлемді кемені жүргізуден шеттетуге және

- масаң күйін куәландыруға жатады.

Бұл іс-әрекеттер дәйекті түрде өзара байланысты, бұл құзыретті тұлғалардың осындай іс-әрекеттерін заңды деп танудың қажетті шарттары болып табылады.

Екінші аспект, назар аударарлық "болжауға жеткілікті негіздер болған жағдайда" деген бағалау санатының болуы болып табылады. Бұл тұжырымдаманы заң шығарушы кодификацияланған актілерде кеңінен қолданады. Атап айтқанда, ҚР ҚІЖК бірқатар баптарда (ҚР ҚК-б. 15, 43, 136, 148, 156, 158, 161) сондай-ақ осындай бағалау конструкциялары мен дефинициялары бар.

"Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша іс жүргізуді қамтамасыз ету шараларын қолдану туралы" Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2012 жылғы 9 сәуірдегі № 1 нормативтік қаулысының 9-тармағында ғана уәкілетті лауазымды адамның көлік құралын, шағын көлемді кемені жүргізуші адамның алкогольмен, есірткімен, уытқұмарлықпен масаю белгілерін тікелей анықтауы, сондай-ақ олардың алкогольді немесе психикаға белсенді әсер ететін заттарды қабылдауы туралы мәлімдемелер, хабарламалар, олардың осы заттарды қабылдағанын мойындауы аталған қамтамасыз ету шарасын қолдануға негіз болатын жеткілікті деректер болып табылады.

2.1.4-тармағына сәйкес Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2014 жылғы 13 қарашадағы № 1196 қаулысымен бекітілген Қазақстан Республикасы Жол қозғалысы ережесінің 2-тармағында көлік құралының жүргізушісі ішкі істер органы қызметкерінің талап етуі бойынша мас күйін куәландырудан өтуге міндетті.

2 бөлім. Көлік құралын, кемені, оның ішінде шағын көлемді кемені жүргізуден шеттетуге және мас күйін медициналық куәландыру үшін жіберуге құқығы бар уәкілетті адамдар ретінде тиісінше әрекет етеді:

- ішкі істер органдарының қызметкерлері;

- әскери полиция - Қазақстан Республикасы Ұлттық қауіпсіздік органдарының, Қарулы Күштерінің, Қазақстан Республикасының басқа да әскерлері мен әскери құралымдарының көлік құралын жүргізуші адам құқық бұзушылық жасаған кезде;

- көліктік бақылау органдарының қызметкерлері.

3 бөлім. Сәйкес Қаулысының 4-тармағы (Қазақстан Республикасының 4 маусымдағы 2003 жылғы № 528 Ережесін бекіту Туралы "жіберу, мас күйін куәландыру және мас күйін куәландыру және оның нәтижелерін ресімдеу" жүргізушілерінің, кеме жүргізушілерінің белгіленген талаптарды реттейтін нормативтік құқықтық актілерді қозғалыс тәртібі көлік құралдарын, шағын көлемді

кемелерді және олардың қолданылу жолы кесілді лауазымды адамдары қадағалауды жүзеге асыру кезінде қозғалыс қауіпсіздігін, егер бұл ретте олар анықталған жүргізушілердің, кеме жүргізушілерінің мас болу белгілері, сондай-ақ жүргізушілердің, кеме жүргізушілердің алкогольді немесе психикаға белсенді әсер ететін заттарды пайдалануы туралы мәлімдемелер, хабарламалар, оларды алкогольді немесе психикаға белсенді әсер ететін заттарды тұтытуда тану жүргізушілерді, кеме жүргізушілерді мас күйін куәландыру, мас күйін куәландыру үшін жіберуге жеткілікті негіз болып табылады.

Бұл адамды мас күйін куәландырудан, мас күйін куәландырудан өтуге жіберу үшін "пайымдауға жеткілікті негіздердің болуы" санатындағы неғұрлым кең түсіндіру.

Мысалы, Ресей Федерациясы Үкіметінің 2008 жылғы 26 маусымдағы қаулысының 3 -тармағына сәйкес "Көлік құралын басқаратын адамды мас күйін куәландыру және оның нәтижелерін ресімдеу, аталған адамды мас күйін медициналық куәландыруға жіберу, осы адамды мас күйін медициналық куәландыру және оның нәтижелерін ресімдеу қағидаларын және көлік құралын басқаратын адамның мас күйін медициналық куәландыруды жүргізу кезінде адам организмінде есірткі құралдарының немесе психотроптық заттардың бар-жоғын анықтау қағидаларын бекіту туралы" көлік құралының жүргізушісі мас күйінде деп санауға жеткілікті негіздер мынадай бір немесе бірнеше белгілердің болуы болып табылады:

- а) ауыздан алкогольдің иісі;
- б) қалыптың тұрақсыздығы;
- в) сөйлеудің бұзылуы;
- г) бет терісінің бояуының күрт өзгеруі;
- д) жағдайға сәйкес келмейтін мінез-құлық.

Сонымен қатар, аталған баптың 1-бөлігі Ресей заңнамаларынан өзгеше, адамның алкогольден мас күйінде болуы туралы шешімді полиция қызметкерінің бір ғана жорамалымен құрмайды. Міндетті түрде куәландыру жүргізу талап етіледі, ал ресейлік заң шығарушы мұндай рәсімді тек адамның "қызметкердің қорытындыларымен" келіспеген жағдайларда ғана ұйғарады.

Куәландыру қағидалары Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау министрінің 2017 жылғы 13 шілдедегі № 504 бұйрығымен регламенттеледі.

Психикаға белсенді әсер ететін затты пайдалану фактісін және мас болу жағдайын анықтау үшін медициналық ұйымдарда куәландыруды медициналық білім беру және ғылым ұйымдарында наркологиялық куәландыру жүргізу мәселелері бойынша біліктілігін арттырудан өткен психиатр-нарколог дәрігерлер немесе бейінді мамандық дәрігерлері, сондай-ақ фельдшерлер, медбикелер (ауылдық жерлерде медициналық ұйымдардан штатында дәрігерлер жоқ бастапқы медициналық-әлеуметтік көмек объектілері едәуір алшақ болған кезде) тәуліктің кез келген уақытында жүргізеді.

Жоғарыда көрсетілген адамдарды куәландыруға жібергеннен кейін, ресми жолдамасыз азаматтардың жеке өтініші бойынша куәландыруды жүргізуге жол берілетінін ескеру қажет. Бұл ретте куәландырылушы жеке басын куәландыратын құжатты және медициналық куәландыруды жүргізу қажеттілігі туралы оның өтінішінің себептерін егжей-тегжейлі баяндай отырып, жазбаша өтінішті ұсынады. Нәтижелер тиісті медициналық куәландыру актісімен ресімделеді, ол азаматқа беріледі, сондай-ақ мүдделі ұйымдардың ресми жазбаша сұрауы бойынша берілуі (жіберілуі) мүмкін.

Психикаға белсенді әсер ететін заттарды пайдалануға байланысты жай-күй мәселесі бойынша медициналық қорытындының басты негізі клиникалық тексеру деректері болып табылады. Дәрігер мас болу немесе куәландырылушы куәландыру қорытындысымен келіспеген жағдайда, куәландырылушыда шығатын ауа мен биологиялық ортаға (несеп, қан, сілекей) зерттеу жүргізіледі.

Егер қалыптасқан жағдайларға байланысты (куәландырылушының жағдайының ауырлығына, куәландырудан бас тартуына және басқасына байланысты) куәландыруды толық көлемде жүргізу мүмкін болмаса, медициналық куәландыру қорытындысында қандай да бір зерттеудің орындалмауының себептері көрсетіледі. Биологиялық сынамаларды жүргізудің сипаты мен реттілігін тексерілушінің клиникалық жай-күйінің ерекшеліктеріне байланысты дәрігер (фельдшер) анықтайды.

Психикаға белсенді әсер ететін затты пайдалану фактісін және мас болу жағдайын анықтау үшін қайта медициналық куәландыру жағдайында куәландыру толық көлемде және жоғарыда баяндалған тәртіпке сәйкес, бірақ алғашқы куәландырудан кейін 2 сағаттан кешіктірілмей жүзеге асырылады.

Қайта медициналық куәландыру жүргізу кезінде, әдетте, зертханалық зерттеу және қорытынды шығару үшін биологиялық орта (несеп, қан, сілекей) алынуы тиіс.

Көрсетілген баптың 4-бөлігі "Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексіне өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы" 2019 жылғы 30 желтоқсандағы № 300-V ҚРЗ Қазақстан Республикасының Заңымен алып тасталғанына қарамастан, әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамада масаң күйді куәландыру үшін көлік құралын, кемені, оның ішінде шағын көлемді кемені жүргізуден шеттету туралы белгі қою заңның басқа нұсқамаларымен қатар, әйтсе де орынды болып көрінеді.

5 бөлім. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамада басқалармен қатар куәландыруды жүргізу үшін көлік құралын, кемені, оның ішінде шағын көлемді кемені жүргізуден шеттету күні, уақыты, орны, негіздері көрсетіледі. Хаттаманың көшірмесі өзіне қатысты іс жүргізіліп жатқан адамға не оның заңды өкіліне тапсырылады.

6 бөлім. Медициналық куәландыру міндетті түрде тиісті хаттамаға қоса берілетін медициналық куәландыру қорытындысы түрінде ресімделеді.

Қорытындыда куәландырылушының тексеру кезінде жағдайы анық сипатталуы тиіс

Дәрігер (фельдшер) қорытынды жасаған кезде қолда бар клиникалық және (қажет болған жағдайда) зертханалық деректердің негізінде мынадай жағдайлардың бірін белгілеуі тиіс:

1) сау;

2) психикаға белсенді әсер ететін затты пайдалану фактісі (қандай да бір) анықталған, мас болу белгілері анықталмаған;

3) алкогольдік мас болу (жеңіл, орташа, ауыр);

4) зертханалық растау кезінде басқа психикаға белсенді әсер ететін заттарды (есірткі - опиоидтар, Каннабиноидтар, кокаин, седативті, ұйықтататын заттар, психостимуляторлар, галлюциногендер, Ұшпа еріткіштер) қолданудан туындаған мас болу жағдайы (есірткі, токсикомандық).

Қайта медициналық куәландыру қорытындысы бірінші куәландыру кезіндегі сияқты куәландырылушыны жеткізген лауазымды адамға беріледі не мүдделі органдардың сұрау салуы бойынша жіберіледі. Қайта қорытындының заңдылығы мен негізділігі туралы мәселені шешуді (бастапқы қорытындымен алшақтық болған кезде) куәландырылушының немесе мүдделі ұйымның жеке өтініші негізінде аудандық, қалалық, облыстық, республикалық наркологиялық ұйымның бас маман психиатр-наркологы ғана қарауы мүмкін.

Өзіне қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуді қамтамасыз ету шаралары қолданылған адам осы әрекетке ӘҚБтК44-тарауының тәртібімен шағымдана алады. Алайда бұл адамды лауазымды адамның талабын орындау міндетінен босатпайды. Тиісінше, соңғылары адамдарды медициналық куәландырудан өтуден бас тартуға мәжбүрлеуге құқылы емес. Көлік құралын, кемені, оның ішінде шағын көлемді кемені жүргізуден шеттетілген адам әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамада көрсетілген қамтамасыз ету шарасын қолдану мәселесі бойынша өз түсініктемелерін беруге құқылы.

Жүргізуші, кеме жүргізушісі куәландырудан жалтарған кезде әкімшілік құқық бұзушылық жасалған жерде толтырылған әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамада және куәландыру актісінде бұл туралы белгі жасалады (Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2003 жылғы 4 маусымдағы № 528 қаулысымен бекітілген мас күйін куәландыруға жіберу, мас күйін куәландыру және оның нәтижелерін ресімдеу ережесінің 14-тармағы)

Бұдан басқа, көлік құралын басқаратын адамның медициналық куәландырудан өтуден жалтаруы (бас тартуы) Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес жауаптылыққа әкеп соғады.

797-бап. Көлік құралын, кемені, оның ішінде шағын көлемді кемені ұстау, жеткізу және пайдалануға тыйым салу

1. Осы Кодекстің баптарында көрсетілген бұзушылықтар жасалған кезде:

1) 230 (екінші бөлігі), 367, 368, 370, 372, 381, 382, 383, 392, 393, 394, 395, 396, 506, 510, 511, 512, 513, 514, 515, 516, 517, 571, 572, 573, 575, 581, 582, 586, 589, 590 (екінші, үшінші және төртінші бөліктері), 593 (екінші, үшінші, төртінші, бесінші, алтыншы және жетінші бөліктері), 597 (үшінші, төртінші бөліктері), 608, 612 (бірінші, екінші, төртінші, бесінші бөліктері), 613(екінші бөлігі), 654 (Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің 590, 591, 592, 593, 594, 595, 596, 597, 598, 599, 600, 601, 602, 603, 606, 607, 610, 611, 612, 613) уәкілетті лауазымды адам, осы баптың екінші бөлігінде көрсетілген көлік құралдарын, Кемелерді, оның ішінде шағын көлемді кемелерді уақытша сақтау үшін оларды стационарлық көліктік бақылау бекетіне іргелес арнайы алаңдарға, тұрақтарға немесе алаңдарға жеткізу жолымен, оның ішінде басқа көлік құралын (эвакуаторды), кемеңі немесе шағын көлемді кемеңі пайдалана отырып, ұстау себептері жойылғанға дейін ұстауға, жеткізуге және пайдалануға тыйым салуға құқылы ;

2) осы Кодекстің 571 (бесінші, алтыншы, жетінші және сегізінші бөліктерінде), 573, 575, 593 (екінші, үшінші, төртінші және бесінші бөліктерінде) - әкімшілік жаза қолдану туралы қаулы орындалғанға дейін

баптарында көрсетілген уәкілетті лауазымды адам шетелдіктерге немесе шетелдік заңды тұлғаларға тиесілі көлік құралдарын оларды уақытша сақтау үшін көліктік бақылаудың стационарлық бекетіне іргелес арнайы алаңдарға, тұрақтарға немесе алаңдарға жеткізу жолымен, оның ішінде басқа көлік құралын (эвакуатор) пайдалана отырып, оларды ұстауға, жеткізуге және пайдалануға тыйым салуға құқылы;

3) осы Кодекстің 334 (екінші бөлігі), 590 (бірінші, бесінші, алтыншы, жетінші, сегізінші, тоғызыншы және оныншы бөліктері), 597 (бірінші және екінші бөліктері), 610, 611-баптарында аталған уәкілетті лауазымды адам көлік құралын пайдалануға тыйым салу себептері жойылғанға дейін мемлекеттік тіркеу нөмірлік белгілерін алып қою арқылы көлік құралдарын пайдалануға тыйым салуға құқылы.

Көлік құралын арнайы алаңдарда, тұрақтарда немесе стационарлық көліктік бақылау бекетіне іргелес алаңдарда уақытша сақтау үшін жеткізу (эвакуациялау), сондай-ақ көлік құралының жүргізушісі тоқтату немесе ол болмаған кезде тұру ережелерін бұзған жағдайларда, сондай-ақ олардың тұрған жерін анықтау мүмкін болмаған кезде жүргізушілер жолда қараусыз қалдырған көлік құралдарына қолданылуы мүмкін.

2. Көлік құралын, кемеңі, оның ішінде шағын көлемді кемеңі ұстауды, жеткізуді және пайдалануға тыйым салуды Қазақстан Республикасының Мемлекеттік шекарасын күзету және қорғау кезінде ішкі істер органдары, Ұлттық қауіпсіздік комитеті Шекара қызметінің, Ұлттық қауіпсіздік органдарының, Қазақстан Республикасының Ұлттық қауіпсіздік органдарының, Қарулы Күштерінің, Қазақстан Республикасының басқа да әскерлері мен әскери құралымдарының, көліктік бақылау органдарының көлік құралын олардың өкілеттіктері шегінде жүргізуші адам әкімшілік құқық бұзушылық жасаған

кезде әскери полиция, орман және аңшылық шаруашылығы, ерекше қорғалатын табиғи аумақтар, балық қорғау органдарының лауазымды адамдары (орман, балық, аңшылық шаруашылығы, ерекше қорғалатын табиғи аумақтар саласындағы заңдар бұзылған кезде), Мемлекеттік кіріс органдарының лауазымды адамдары өз өкілеттіктері шегінде жүзеге асырады.

Көлік құралын арнайы алаңдарда немесе тұрақтарда уақытша сақтау үшін жеткізуді (эвакуациялауды) жергілікті атқарушы органдар жүзеге асыра алады.

3. Көлік құралын, кемені, оның ішінде шағын көлемді кемені ұстау, жеткізу және пайдалануға тыйым салу туралы белгіленген нысандағы акт жасалады және әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамаға қоса тіркеледі.

Көлік құралын, шағын көлемді кемені пайдалануға тыйым салынған немесе тиісті рұқсатсыз қайта жабдықталған немесе белгіленген тәртіппен тіркелмеген немесе мемлекеттік немесе міндетті техникалық байқаудан өтпеген, сол сияқты мемлекеттік тіркеу нөмірлік белгілерінсіз не жасырын, қолдан жасалған немесе ұлттық стандартқа сәйкес келмейтін нөмірлік белгілері бар пайдалануға тыйым салынады.

4. Ұсталған көлік құралын, кемені, оның ішінде шағын көлемді кемені сақтау жергілікті атқарушы органдардың шешімі бойынша құрылатын және коммуналдық меншік болып табылатын арнайы алаңдарда немесе тұрақтарда жүзеге асырылады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілетін бап үш дербес, бірақ сонымен бірге өзара байланысты мәжбүрлеу шараларын қолдану тәртібін айқындайды: көлік құралын, кемені, оның ішінде шағын көлемді кемені (бұдан әрі-кеме) ұстау, жеткізу және пайдалануға тыйым салу.

1-бөлім. Көлік құралын ұстау көлік құралын пайдалануды уақытша мәжбүрлеп тоқтатуды білдіреді. Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2012 жылғы 9 сәуірдегі № 1 "Өндірісті қамтамасыз ету шараларын қолдану және әкімшілік құқық бұзушылық туралы заңнаманы қолданудың кейбір басқа да мәселелері туралы" нормативтік қаулысының 10-тармағына сәйкес ӘҚБтК-нің 797-бабының 1-бөлігінде көрсетілген әкімшілік құқық бұзушылықтар жасаған кезде, аталған баптың 2-бөлігінде аталған уәкілетті лауазымды адамдар көлік құралдарын, Кемелерді, оның ішінде шағын көлемді кемелерді уақытша сақтау үшін арнайы алаңдарға немесе тұрақтарға жеткізу жолымен жүзеге асырылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық құрамдарының тізбесі ауқымды болғандықтан және жиі түзетіліп отыратындықтан, біз толық тізбені келтірмейміз (ӘҚБтК 797-бабының 1-бөлігі).

Алайда әрбір нақты жағдайда заңмен қатар дұрыс мағынаны да басшылыққа алу керек екенін түсіну керек. Мысалы, Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2014 жылғы 13 қарашадағы № 1196 қаулысымен бекітілген Қазақстан Республикасының Жол жүрісі қағидаларына сәйкес жол жүргенде негізгі ережелерде көлік құралдарын пайдалануға тыйым салынатын және жүргізуші анықтай алатын өзге ақаулар және жағдайлар

туындаған кезде, ол оны жоюға тиіс, ал егер бұл мүмкін болмаса, онда қажетті сақтық шараларын сақтай отырып, тұраққа немесе жөндеу орнына апара алады.

Осылайша жол полициясының қызметкері автомобильді пайдалануға тыйым салынған ақауларды анықтаған жағдайда, бұл ақауларды өз бетінше жоюға болады. Егер ақауларды өз бетінше жою мүмкін болмаған жағдайда, көлік иесінің эвакуаторды өз бетінше шақыруға және көлік құралын жөндеу орнына тасымалдауға құқығы бар және бұл ретте лауазымды адамдарға кедергі келтіруге болмайды.

Көлік құралын уақытша сақтау үшін арнаулы алаңдарға, тұрақтарға немесе стационарлық көліктік бақылау бекетіне іргелес жатқан алаңдарға оларды жеткізу (эвакуациялау) көлік құралдары жүргізушілері тоқтау немесе тоқтап тұру қағидаларын бұзған және өздері сол жерде болмаған жағдайларда, сондай-ақ жүргізушілердің қайда екенін анықтау мүмкін болмаса, олар жолда қараусыз қалдырған көлік құралдарына қатысты да қолданылуы мүмкін.

Көлік құралдарының мемлекеттік нөмірлері ӘҚБтК-нің 797-бабы 1-бөлігінің 3) тармақшасында көзделген және екі куәгердің және (немесе) көлік құралы меншік иесінің қатысуымен ғана алып қоюға жатады, бұл ретте мемлекеттік нөмірлерді алып қоюды жүргізетін уәкілетті лауазымды адам көлік құралының иесіне алып қоюды жүргізудің негізін түсіндіруге міндетті.

Бұл жағдайлар ӘҚБтК-нің 334 (екінші бөлігі), 590 (бірінші, бесінші, алтыншы, жетінші, сегізінші, тоғызыншы және оныншы бөліктері), 597 (бірінші және екінші бөліктері), 610, 611-баптарында көзделген құқық бұзушылық жасау болып табылады.

Атап айтқанда:

- шығарындыларында ластаушы заттардың болуы, сондай-ақ олардың жұмыс істеуі кезінде шығатын шудың деңгейі белгіленген нормативтерден асып кететін автомотокөліктерді және басқа да жылжымалы құралдар мен қондырғыларды жеке тұлғалардың жыл ішінде қайта пайдалануы;

- мемлекеттік тіркеу нөмірі белгілері (белгісі) оқылмайтын немесе ұлттық стандарттың талаптарына сәйкес келмейтін немесе белгіленген орындардан тыс жерде орнатылған, тіркелген көлік құралын басқару;

- техникалық регламенттердің, ұлттық стандарттардың талаптарына сай келмейтін, сондай-ақ көлік құралдарын пайдалануға тыйым салынатын ақаулары мен жағдайлар бар көлік құралдарын басқару;

- тежегіш жүйесінің, басқару рулінің, тартқыш-тіркеме құрылғысының ақауы бар көлік құралдарын басқару;

- тиісті рұқсатсыз қайта жабдықталған көлік құралын басқару;

- жолаушыларды, багажды автомобильмен тұрақты немесе тұрақты емес тасымалдауды, сондай-ақ жүктерді тасымалдауды жүзеге асыру кезінде рейс

алдындағы (ауысым алдындағы) техникалық қарап-тексеруден өтпеген автокөлік құралдарын пайдалануға шығару, сондай-ақ рейс алдындағы (ауысым алдындағы) медициналық қарап-тексеруден өтпеген жүргізушінің басқаруына рұқсат беру;

- мемлекеттік немесе міндетті техникалық қарап-тексеруден өтпеген көлік құралын басқару;

- көлік құралдарының аялдауы немесе тоқтап тұруы қағидаларын, оның ішінде көлік құралдарын тротуарда тоқтату немесе оның тоқтап тұру қағидаларын бұзу, сондай-ақ көлік құралдарын гүлзарларда, көгалдарда, балалар немесе спорт алаңдарында тоқтату немесе оның тоқтап тұруы

- көлік құралдарын, жүктерді, жолдарды, жолдағы және басқа да құрылысжайлардың немесе өзге де мүліктің бүлінуіне алып келген, оның ішінде жәбірленушінің денсаулығына жеңіл зиян келтіруге әкеп соққан материалдық залал келтірген көлік құралдары жүргізушілерінің жол жүрісі қағидаларын бұзуы;

- жүргізушінің өзі қатысушы болып табылатын жол-көлік оқиғасына байланысты Қазақстан Республикасының жол жүрісі саласындағы заңнамасында көзделген міндеттерді орындамауы, оның ішінде жүргізушінің жол жүрісі қағидаларын бұзып, өзі қатысушы болып табылған жол-көлік оқиғасы болған жерден кетіп қалуы.

2 бөлім. Көлік құралын, кемені, оның ішінде шағын көлемді кемені ұстауды, жеткізуді және пайдалануға тыйым салуды қызметкерлер жүргізеді:

- ішкі істер органдары;

- Қазақстан Республикасының Мемлекеттік шекарасын күзету және қорғау кезінде ұлттық қауіпсіздік комитетінің Шекара қызметі;

- Қазақстан Республикасы Ұлттық қауіпсіздік органдарының, Қарулы Күштерінің, Қазақстан Республикасының басқа да әскерлері мен әскери құралымдарының көлік құралын жүргізуші адам әкімшілік құқық бұзушылық жасаған кезде әскери полиция;

- көліктік бақылау органдарының өкілеттілігі шегінде;

- орман және аңшылық шаруашылығы, ерекше қорғалатын табиғи аумақтар, балық қорғау органдары (орман, балық, аңшылық шаруашылығы, ерекше қорғалатын табиғи аумақтар саласындағы заңнама бұзылған кезде);

- Мемлекеттік кірістер органдарының лауазымды тұлғалары өз өкілеттігі шегінде.

Сонымен қатар көлік құралын уақытша сақтау үшін арнайы алаңдарға немесе тұрақтарға жеткізуді (эвакуациялауды) жергілікті атқарушы органдар да жүзеге асыруы мүмкін. Бұл ереже жаңа ереже болып табылады және жергілікті атқарушы органдардың эвакуация қызметтері жұмысының құқықтық негізі болуға тиіс.

3 бөлім. Көлік құралын, шағын көлемді кемені ұстау, жеткізу және пайдалануға тыйым салу туралы акт жасалады, ол Әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамаға тігіледі және өтініш бойынша өзіне қатысты аталған қамтамасыз ету шаралары қабылданған адамға тапсырылады.

Бұрын көрсетілген норма ақауларына байланысты оларды пайдаланылуға тыйым салынған осындай ақаулары бар немесе тиісті рұқсатсыз қайта жабдықталған немесе белгіленген тәртіппен тіркелмеген немесе мемлекеттік немесе міндетті техникалық қарап-тексеруден өтпеген, сол сияқты мемлекеттік тіркеу нөмірі белгілерінсіз не жасырын, қолдан жасалған немесе ұлттық стандартқа сәйкес келмейтін нөмірлік белгілері бар көлік құралын, шағын көлемді кемені пайдалануға тыйым салуды қамтыды. Алайда, заң шығарушы соңғысына не жататынын түсіндірмеді, бұл практикалық қызметте көптеген қиындық тудырды. Кейін бұл норма алып тасталды ("Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексіне өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы" 2019 жылғы 30 желтоқсандағы № 300-VI ҚРЗ ҚР Заңы).

Көлік құралдарын, шағын көлемді кемелерді ұстау және (немесе) пайдалануға тыйым салу түріндегі қамтамасыз ету шаралары ұстау және (немесе) пайдалануға тыйым салу себептері жойылғанға дейін өз қолданысын сақтайды.

4 бөлім. Ұстап алынған көлік құралын, кемені, оның ішінде шағын көлемді кемені сақтау жергілікті атқарушы органдардың шешімі бойынша құрылатын және коммуналдық меншік болып табылатын арнаулы алаңдарда немесе тұрақтарда жүзеге асырылады. Бұл мәселе осы норманың қабылданған кезден бастап даулы болып қала береді, өйткені ол азаматтардың мұндай алаңдарды таңдау, төлем өндіріп алу және көлік құралдарын қайтару тәртібіне наразылығын тудырады.

Мысалы, қайтару рәсімі тікелей заңда көзделмеген. Сонымен бірге "Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша іс жүргізуді қамтамасыз ету шараларын қолдану туралы" ҚР Жоғарғы Сотының 2012 жылғы 9 сәуірдегі № 1 нормативтік қаулысының 10-тармағына сәйкес көлік құралын, кемені, оның ішінде шағын көлемді кемені ұстау және (немесе) олардың пайдаланылуына тыйым салу түріндегі шаралар ұстаудың және (немесе) тыйым салудың себептері жойылғанға дейін күшінде болады.

798-бап. Заңды тұлғаға тиесілі аумақтарды, үй-жайларды, тауарларды, өзге де мүлікті, сондай-ақ тиісті құжаттарды қарау

1. Заңды тұлғаға тиесілі аумақтарды, үй-жайларды, тауарларды, өзге де мүлікті, сондай-ақ тиісті құжаттарды қарауды осы Кодекстің 804-бабына сәйкес заңды тұлғалардың әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамалар жасауға уәкілетті лауазымды адамдар жүргізеді.

2. Тексеру екі куәгердің қатысуымен заңды тұлға өкілінің қатысуымен жүргізіледі.

3. Тексеру жүргізу туралы хаттама жасалады. Хаттаманың көшірмесі өзіне қатысты іс бойынша іс жүргізіліп жатқан заңды тұлғаның өкіліне тапсырылады.

4. Заңды тұлғаға тиесілі аумақтарды, үй-жайларды, тауарларды, өзге де мүлікті, сондай-ақ тиісті құжаттарды қарау хаттамасында оның жасалған күні мен орны, хаттаманы жасаған адамның лауазымы, тегі мен аты-жөні, тиісті заңды тұлға туралы, сондай-ақ оның өкілінің не өзге қызметкердің жеке басы туралы мәліметтер,

тексерілген аумақтар мен Үй-жайлар, тауарлар мен өзге де заттардың түрлері, саны, өзге де сәйкестендіру белгілері, құжаттардың түрлері мен деректемелері туралы мәліметтер көрсетіледі.

5. Тексеру хаттамасында оны жүргізу барысында фото - және киноға түсіру, бейнежазба, құжаттарды тіркеудің өзге де белгіленген тәсілдерін қолдану туралы жазба жасалады. Фото -, киноға түсіру, бейнежазба, заттай дәлелдемелерді тіркеудің өзге де белгіленген құралдары нәтижесінде алынған материалдар тиісті хаттамаға қоса беріледі.

6. Заңды тұлғаға тиесілі аумақтарды, үй-жайларды, тауарларды, өзге де мүлікті, сондай-ақ тиісті құжаттарды қарау хаттамасына оны жасаған лауазымды адам, өкіл не кейінге қалдыруға болмайтын жағдайларда заңды тұлғаның қызметкері, сондай-ақ куәгерлер қол қояды. Аталған заңды тұлғаның өкілі немесе өзге қызметкері хаттамаға қол қоюдан бас тартқан жағдайда, онда тиісті жазба жасалады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсініктеме берілген бапқа қатысты оған ӘҚБтК-нің 793 және 794-баптарында аталған ережелер мен талаптардың, сондай-ақ оларға түсіндірмелердің таралғанын атап өту қажет.

1-бөлім. Қарау түрлері, соның ішінде заңды тұлғаға тиесілі аумақтарды, үй-жайларды, тауарларды, өзге де мүлікті, сондай-ақ тиісті құжаттарды қарау болып табылады. Әкімшілік тексерудің мәні жасалған құқық бұзушылыққа қатысы болуы мүмкін құжаттарды, заттарды және басқа да заттарды табу және алу мақсатында заңды тұлғаға тиесілі аумақты, үй-жайды, тауарларды, өзге де мүлікті мәжбүрлеп зерттеуден тұрады.

Тексеруді уақытылы және сапалы жүргізу құқық бұзушының жеке басын, ал кейде оның іс-әрекетінің себебін көрсететін іздер мен заттарды анықтауға мүмкіндік береді, құқық бұзушылықтың жағдайы мен оқиғасын, жасалған әрекеттің сипаты мен механизмін анықтауға мүмкіндік береді. Бұл тексеру нұсқаларын құруға және оларды тексеру құралдарын әзірлеуге ықпал етеді.

Жалпы жағдайда да, коммутацияланатын әрекеттер бойынша да тексеру екі куәгердің қатысуымен заңды тұлға өкілінің қатысуымен жүргізілуі тиіс. Бұл ретте тексерілетін заттар мен заттардың, олардың тауарлық сыртқы түрінің сақталуы қамтамасыз етілуге тиіс. Тексеру жүргізу басқа әрекеттерді (құжаттарды, заттарды алып қою, сараптама жүргізу және т.б.) жүргізу үшін бастапқы деректерді алуға мүмкіндік береді.

Осы іс-әрекеттерді жүргізуге уәкілетті субъектілер тобын осы Кодекстің 804-бабына сәйкес заңды тұлғалардың әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамалар жасауға уәкілетті лауазымды адамдар шектейді.

2 және 3-бөлім. Тексеру жүргізу туралы уәкілетті лауазымды адам хаттама жасайды. Бұл құжатқа уәкілетті адам, екі куәгер және заңды тұлғаның өкілі қол қояды. Хаттаманың көшірмесі өзіне қатысты іс жүргізіліп жатқан адамға тапсырылады.

4 бөлім. Хаттамада басқалармен қатар оған ұқсас заттың ішінен затты бөлуге мүмкіндік беретін және оның дәлелдеме мәнін негіздейтін белгілер тіркеледі. Атап айтқанда, материал, нысананың нысаны, мөлшері, түсі, бұйымның сорты мен сапасы, құжаттың деректемелері және т. б. көрсетіледі.

Сипаттама хаттамада Осы затты басқалармен ауыстыру немесе араластыру мүмкіндігін болдырмау мақсатын көздейді, заттай дәлелдемелерді жоғалтқан жағдайда белгілі дәрежеде бос орынды толтыруға мүмкіндік береді.

Құжаттарды қарау кезінде хаттамада көрсету қажет:

- құжаттың атауы;
- кімге, қашан, қайда, кім және қандай мақсат үшін берілді;
- қашан (күні) қол қойылды, тіркеу деректері (кіріс, шығыс);
- құжатты дайындау тәсілі;
- құжаттың мазмұны;
- құжат қандай материалда дайындалған (қағаздың белгілері, өлшемі, түсі және т. б.);
- Штаттардың, мөрлердің бедерлері туралы деректер;
- құжатқа қол қойған тұлғаның тегі;
- құжаттың сыртқы түрі мен жай-күйі және т. б.

5 бөлім. Егер қарап-тексеруді жүргізу кезінде суретке түсіру не басқа да тіркеу түрлері қолданылса, онда қарап-тексеруді жүргізген уәкілетті адам фото - және киноға түсіруді, бейнежазбаларды қолдану туралы хаттамада жазба жасайды. Бұл ретте қолданылатын техникалық құралдың түрі, маркасы, қанша суреттер жасалғаны, үлдірдің маркасы және т. б. көрсетіледі.

Қарау хаттамасында оған қарау процесінде орындалған фотонегативтер мен суреттер, киноленттер, диапозитивтер, жоспарлар, схемалар, сондай-ақ қарау кезінде табылған объектілерді алып қою және орау тәсілі қоса берілгендігі көрсетілуге тиіс.

Тексеру кезінде техникалық тіркеу құралдарын қолдану нәтижелері бойынша алынған материалдар іс материалдарына қоса тіркелуге және ол туралы тиісті жазбалар жасалуға тиіс.

6 бөлім. Тексеру жүргізу кезінде қатысушы адамдар хаттамаға қол қоюдан бас тартқан жағдайда, онда бас тарту себебі көрсетіле отырып, тиісті жазба жасалады.

799-бап. Заңды тұлғаға тиесілі құжаттар мен мүлікті алып қою

Әкімшілік құқық бұзушылық жасау құралы не нысанасы болған, заңды тұлғаға тиесілі, әкімшілік құқық бұзушылық жасалған жерде не заңды тұлғаға тиесілі аумақтарды, үй-жайларды, көлік құралдарын, тауарларды, өзге де мүлікті қарап тексеруді жүргізу кезінде табылған құжаттарды, тауарларды, өзге де мүлікті, заттарды

алып қоюды осы Кодекстің 804-бабында аталған лауазымды адамдар, сондай-ақ осы Кодекстің 235, 236, 237,416-баптары бойынша Әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамалар жасауға құқылы. Заңды тұлғаға тиесілі құжаттарды, тауарларды, өзге де мүлікті алып қоюды ресімдеу, сондай-ақ оларды сақтау осы Кодекстің 795-бабында белгіленген тәртіппен жүзеге асырылады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Құқық бұзушылықтың тікелей объектісі болып табылатын құжаттар мен мүлікті алып қою әкімшілік құқық бұзушылық жасаған заңды тұлғаны құқыққа қайшы өндірілген мүлікті немесе қолдан жасалған (жарамсыз) құжаттарды пайдалану және билік ету мүмкіндігінен мәжбүрлеп айырудан тұратын әкімшілік-құқықтық ықпал ету шарасы болып табылады.

Егер құжаттар таратылатын практика бойынша алынған жағдайда, олардан көшірмелер жасалады, оларды құжаттарды алған лауазымды адам куәландырады және құжаттар алынатын адамға беріледі, ол туралы хаттамада жазба жасалады. Егер көшірмелерді дайындау немесе оларды құжаттарды алып қоюмен бір мезгілде беру мүмкін болмаған жағдайда, аталған лауазымды адам құжаттардың куәландырылған көшірмелерін құжаттар алып қойылған адамға алып қойылғаннан кейін бес күн ішінде береді, бұл туралы хаттамада жазба жасалады.

Заттар мен құжаттарды алып қою туралы хаттамаға оны жасаған лауазымды адам, заттар мен құжаттар алып қойылған адам, сондай-ақ олар қатысқан жағдайда куәгерлер қол қояды. Заттар мен құжаттар алып қойылған адам хаттамаға қол қоюдан бас тартқан жағдайда оған тиісті жазба жасалады. Хаттаманың көшірмесі заттар мен құжаттар алып қойылған адамға немесе оның заңды өкіліне тапсырылады.

Құқық бұзушылық құралы немесе тікелей объектісі болған заңды тұлғаның құжаттары мен мүлкі ӘҚБтК-нің 795-бабының талаптарына сәйкес іс сотта, органда қаралғанға дейін сақталады.

Оны қарау нәтижелеріне байланысты олар белгіленген тәртіппен тәркіленеді немесе иесіне қайтарылады не жойылады, ал өтемді алып қою кезінде – өткізіледі. Заңды тұлғадан алып қоюды ресімдеу нысандары ӘҚБтК-нің 795-бабының талаптарына сәйкес жүзеге асырылуы тиіс.

Заттар мен құжаттарды алып қою туралы хаттамада алып қойылған құжаттардың түрі мен деректемелері туралы, алып қойылған заттардың түрі, саны, өзге де сәйкестендіру белгілері туралы мәліметтер көрсетіледі.

800-бап. Заңды тұлғаға тиесілі тауарларға, көлік құралдарына және өзге де мүлікке тыйым салу

1. Заңды тұлғаға тиесілі, әкімшілік құқық бұзушылық жасау құралдары не нысанасы болған тауарларға, көлік құралдарына және өзге де мүлікке тыйым салу өзіне қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуді қамтамасыз етудің осы шарасы қолданылған заңды тұлғаның өкіліне оларға билік етуге (қажет болған

жағдайларда пайдалануға) тыйым салу туралы хабарлай отырып, көрсетілген тауарлардың, көлік құралдарының және өзге де мүліктің тізімдемесін білдіреді және егер бұл тауарлар, Көлік құралдарын және өзге де мүлікті алып қою мүмкін емес және (немесе) олардың сақталуы алып қоймай қамтамасыз етілуі мүмкін. Тыйым салынған тауарлар, көлік құралдары және өзге де мүлік тыйым салған лауазымды адам тағайындаған басқа адамдарға жауапты сақтауға берілуі мүмкін.

2. Заңды тұлғаға тиесілі тауарларға, көлік құралдарына және өзге де мүлікке тыйым салуды тауар, көлік құралы және өзге де мүлік иесінің және екі куәгердің қатысуымен осы Кодекстің 787-бабында, 804-бабының бірінші бөлігінде аталған осыған уәкілетті лауазымды адамдар жүзеге асырады.

Кейінге қалдыруға болмайтын жағдайларда тауарларға, көлік құралдарына және өзге де мүлікке тыйым салу олардың иесі болмаған кезде жүзеге асырылуы мүмкін.

3. Қажет болған жағдайларда фото - және киноға түсіру, бейнежазба қолданылады.

4. Заңды тұлғаға тиесілі тауарларға, көлік құралдарына және өзге де мүлікке тыйым салу туралы хаттама жасалады. Заңды тұлғаға тиесілі тауарларға, көлік құралдарына және өзге де мүлікке тыйым салу туралы хаттамада оның жасалған күні мен орны, хаттаманы жасаған адамның лауазымы, тегі мен аты– жөні, өзіне қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізуді қамтамасыз етудің осы шарасы қолданылған заңды тұлға туралы және иелігінде тыйым салынған тауарлар, көлік құралдары және өзге де мүлік бар адам туралы мәліметтер, олардың тізімдемесі мен сәйкестендіру белгілері көрсетіледі, сондай-ақ Фото– және киноға түсірілімдерді, бейнежазбаларды қолдана отырып, тыйым салуды жүзеге асыру кезінде алынған материалдар хаттамаға қоса беріледі.

5. Қажет болған жағдайларда тыйым салынған тауарлар, көлік құралдары және өзге де мүлік буып-түйіледі және (немесе) мөрленеді.

6. Заңды тұлғаға тиесілі тауарларға, көлік құралдарына және өзге де мүлікке тыйым салу туралы хаттаманың көшірмесі өзіне қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізуді қамтамасыз етудің осы шарасы қолданылған заңды тұлғаның өкіліне тапсырылады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілетін бап заңды тұлғаға тиесілі, олардың көмегімен Әкімшілік құқық бұзушылық жасалған техникалық құралдар болып табылатын тауарларға, көлік құралдарына және өзге де мүлікке не құқық бұзушының іс-әрекеті бағытталған затқа тыйым салу тәртібін айқындайды.

1-бөлім. Қамауға алу Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуді қамтамасыз етудің арнайы шарасы болып табылады. Түсініктеме берілген бөлікке сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық жасау құралы не нысанасы болған заңды тұлғаға тиесілі тауарлар, көлік құралдары және өзге де мүлік ғана тыйым салуға жатады. Тыйым салу деп заңды тұлғаның заңды өкіліне билік етуге, ал қажет болған

жағдайларда оларды міндетті түрде тізімдеме жасай отырып пайдалануға тыйым салуды жариялау түсініледі.

Тауарларға, көлік құралдарына және өзге де мүлікке тыйым салудың заттарды, тауарлар мен құжаттарды алып қоюдан негізгі айырмашылығы ӘҚБтК-нің 795-бабына сәйкес тауарларға, көлік құралдарына және өзге де мүлікке тыйым салу, егер оларды алып қою мүмкін болмайтын және (немесе) олардың сақталуын алып қоюсыз қамтамасыз ету мүмкін болатын жағдайда қолданылады.

Осы іс жүргізушілік қамтамасыз ету шарасы тек қана осы жағдайда қолданылады:

- а) тауарларды, көлік құралдарын және өзге де мүлікті алып қоюға болмайды;
- б) олардың сақталуы алып қоймай қамтамасыз етілуі мүмкін.

Әдетте, тауарларға тыйым салу кеден ісі, Салық салу, қаржы, бағалы қағаздар нарығы, кәсіпкерлік қызмет және қоршаған табиғи ортаны қорғау саласындағы әкімшілік құқық бұзушылықтарға барынша қолданылады.

Тыйым салынған жағдайда тыйым салған лауазымды адам оларды басқа жауапты адамдарға сақтауға бере алады. Бұл қолхат арқылы жасалады.

2 бөлім. Қамауға алуды ӘҚБтК-нің 787-бабында, 804-бабының 1-бөлігінде белгіленген лауазымды адамдар жүргізеді. Тыйым салу тауар, көлік құралы және өзге де мүлік иесінің және екі куәгердің қатысуымен жүзеге асырылады. Алайда кейінге қалдыруға болмайтын жағдайларда тауарды, көлік құралын және өзге де мүлікті тыйым салу олардың иесі болмаған кезде жүзеге асырылуы мүмкін.

3-бөлікте қажет болған жағдайда фото- және кинотүсірілім, бейнежазба, заттай дәлелдемелерді тіркеудің белгіленген өзге де тәсілдері қолданылады деп айтылады. Осы заң ережесіне барлық заң ережесі (ғылыми-техникалық құралдарды қолдану бөлігінде), демек, ӘҚБтК-нің түсіндірме берілген тарауының баптарына түсіндірмелер беру де жатады.

4, 5 және 6-бөлім. Кез келген іс жүргізу әрекеттері сияқты хаттамалау қажет. Осылайша, заңды тұлғаға тиесілі тауарларға, көлік құралдарына және өзге де мүлікке тыйым салу туралы хаттамада сипатталуы тиіс:

- оның жасалған күні мен орны;
- хаттаманы жасаған адамның лауазымы, тегі және аты-жөні;
- әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуді қамтамасыз етудің осы шарасы қолданылған заңды тұлға туралы мәліметтер;
- иелігінде тыйым салынған тауарлар, көлік құралдары және өзге де мүлік бар адам, олардың тізімдемесі мен сәйкестендіру белгілері туралы.

Бұдан басқа, хаттамада фото– және киноға түсірудің, бейнежазбаның қолданылуы туралы жазба жасалады. Фото– және киноға түсірілімдерді, бейнежазбаларды қолдана отырып, тыйым салуды жүзеге асыру кезінде алынған материалдар хаттамаға қоса беріледі.

Қажет болған жағдайда тыйым салынған тауарлар, көлік құралдары және өзге де мүлік буып-түйіледі және (немесе) мөрленеді.

Бұл ретте заңды тұлғаға тиесілі тауарларға, көлік құралдарына және өзге де мүлікке тыйым салу туралы хаттаманың көшірмесі өзіне қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізуді қамтамасыз етудің осы шарасы қолданылған заңды тұлғаның өкіліне тапсырылады.

Тыйым салынған заңды тұлғаға тиесілі тауарларды, көлік құралдарын және өзге де мүлікті өзіне қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізуді қамтамасыз етудің осы шарасы қолданылған заңды тұлғаның не тыйым салынған мүлікті сақтауды жүзеге асыратын тұлғаның иеліктен шығаруы немесе жасыруы Қазақстан Республикасының заңдарында белгіленген жауаптылыққа әкеп соғады.

Жоғарыда айтылғандай, түсіндірілетін бап Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша дәлелдемелердің маңызы бар заңды тұлғаға тиесілі тауарларға, көлік құралдарына және өзге де мүлікке тыйым салу тәртібін белгілейді, осыған байланысты аталған бөліктерді қолдануды ӘҚБтК-нің 39-тарауының ережелерімен салыстыру қажет. Бұл ретте заңды тұлғаға тиесілі тауарларға, көлік құралдарына және өзге де мүлікке тыйым салу туралы хаттамада заттай дәлелдемелерді неғұрлым толық тіркеу ерекше маңызды.

7-бөлік. Практикалық қызметте мүлік жауапты сақтауға, оның ішінде қолхатпен берілген адам өз құқығын теріс пайдаланған және келісім шарттарын бұзған жағдайлар болуы мүмкін. Мысалы, сеніп тапсырылған мүлікті иемденеді, жасырады немесе ысырап етеді.

Бұл жағдайда түсіндірме берілген баптың 7-бөлігінде мұндай адам Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасында белгіленген жауаптылықта болатыны айтылған. Бұл заңды жауаптылық туралы, тіпті қылмыстық жауаптылыққа дейін әкеп соғатыны туралы болып отыр, мысалы, ҚК-нің 189-бабында көзделген "Кінәліге сеніп тапсырылған бөтен мүлікті иемденіп алу немесе талан-таражға салу" сияқты жауаптылық.

801-бап. Қызметті немесе оның жекелеген түрлерін тоқтата тұру не оған тыйым салу тәртібі

1. Қызметті немесе оның жекелеген түрлерін тоқтата тұруды не оған тыйым салуды осы Кодекстің 804-бабына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама жасауға уәкілетті лауазымды адам жүзеге асырады, оны жасағаны үшін қызметті немесе оның жекелеген түрлерін тоқтата тұру не оған тыйым салу түрінде әкімшілік жаза қолданылуы мүмкін. Қызметті немесе оның жекелеген түрлерін тоқтата тұруға не оған тыйым салуға үш тәуліктен аспайтын мерзімге жол беріледі. Көрсетілген мерзімде орган (лауазымды адам) әкімшілік құқық бұзушылық туралы материалдарды сотқа жіберуге міндетті.

2. Қызметті немесе оның жекелеген түрлерін тоқтата тұру не оған тыйым салу туралы акт жасалады, онда осы шараның қолданылу негізі, оның жасалған күні мен орны, актіні жасаған лауазымды адамның лауазымы, тегі және аты-жөні, өзіне қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізіліп жатқан адам туралы мәліметтер, қызметке уақытша тыйым салынған қызмет объектісі, қызметтің нақты тоқтатылған уақыты, адамның түсініктемелері және істі дұрыс шешу үшін қажетті өзге де деректер көрсетіледі. Бұл ретте қызметті немесе оның жекелеген түрлерін тоқтата тұру не оған тыйым салу туралы акт сот шешімі шығарылғанға дейін қолданылады.

3. Қызметті немесе оның жекелеген түрлерін тоқтата тұру не оған тыйым салу туралы актіге оны жасаған лауазымды тұлға, қызметі уақытша тоқтатылған жеке тұлға немесе заңды тұлғаның өкілі қол қояды. Егер аталған адамдардың біреуі актіге қол қоймаған жағдайда, лауазымды адам оған тиісті жазба жасайды.

4. Қызметті немесе оның жекелеген түрлерін тоқтата тұру не оған тыйым салу туралы актінің көшірмесі қызметі уақытша тоқтатылған адамға қолхатпен тапсырылады.

5. Қызметті немесе оның жекелеген түрлерін тоқтата тұру не оған тыйым салу туралы акт жасаған лауазымды адам пломбалар салуды, үй-жайларға, тауарлар мен өзге де материалдық құндылықтарды сақтау орындарына, кассаларға мөр қоюды жүргізеді, сондай-ақ актіде көрсетілген тұлғалардың қызметін уақытша тоқтату үшін қажетті іс-шараларды орындауы жөніндегі басқа да шараларды қолданады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. 1-бөлік. Бұрын қолданыста болған ӘҚБтК-ге қарағанда қолданыстағы ӘҚБтК-де іс бойынша іс жүргізуді қамтамасыз ету шарасы ретінде "қызметті немесе оның жекелеген түрлерін тоқтата тұру не оған тыйым салу" сияқты шара арнайы көзделген.

Бұрын бұл институтқа Жалпы бөліктің бір нормасы ғана арналды (ӘҚБтК-нің 48-бабы), онда осы норманың ережелеріне сәйкес келмейтін рәсімнің ережелер ішінара қамтылды. Қаралып отырған бап қызметті немесе оның жекелеген түрлерін тоқтата тұру не оған тыйым салу тәртібін белгілейді.

Қызметті немесе оның жекелеген түрлерін тоқтата тұрудың немесе оған тыйым салудың ерекше мәртебесі ӘҚБтК-нің 48-бабының 4-бөлігінде бекітілген. Бұл шара әкімшілік жаза шарасы да, іс бойынша іс жүргізуді қамтамасыз ету шарасы да болып табылады және:

- тоқтата тұрудан – қызметті немесе оның түрін уақытша тоқтатудан;
- тыйым салудан – қызметті немесе оның түрін толық және мезгілсіз тоқтатудан көрінеді.

Мыналарға:

субъектінің барлық қызметіне;

субъектінің жекелеген қызмет түріне қатысты қолданылуы мүмкін.

Мысалы, дара кәсіпкердің қызметі толық тоқтатыла тұруы мүмкін, не акциздік тауарларды өткізу ғана тоқтатыла тұруы мүмкін.

Қызметті немесе оның жекелеген түрлерін тоқтата тұру немесе оған тыйым салу мынадай субъектілерге:

- жеке тұлғаларға;
- заңды тұлғаларға;
- заңды тұлғалардың филиалдарына;
- заңды тұлғалардың өкілдіктеріне;
- заңды тұлғаның құрылымдық бөлімшелеріне;
- өндірістік учаскелерге қолданылады.

Мыналарды:

- агрегаттарды;
- ғимараттарды;
- құрылысжайларды пайдалануға;
- жекелеген қызмет түрлерін (жұмыстарды) жүзеге асыруға;
- қызметтер көрсетуге тыйым салуға немесе оларды тоқтата тұруға жол беріледі.

Іс бойынша әкімшілік іс жүргізудің қалыпты барысын қамтамасыз етудің бұл шарасын Кодекстің 804-бабына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама жасауға уәкілетті лауазымды адам жүзеге асырады, осындай құқық бұзушылық жасағаны үшін қызметті немесе оның жекелеген түрлерін тоқтата тұру не оған тыйым салу түрінде әкімшілік жаза қолданылуы мүмкін.

Қамтамасыз ету шарасы ретінде ол үш тәуліктен аспайтын мерзімге ғана қолданылуы мүмкін. Көрсетілген мерзімде орган (лауазымды адам) әкімшілік құқық бұзушылық туралы материалдарды әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға уәкілеттік берілген сотқа, органға (лауазымды адамға) жіберуге міндетті.

2 бөлім. Осы шараны қолдануды құжаттамалық ресімдеу ретінде акт жасалады, онда осы шараны қолданудың негізі, оның жасалған күні мен орны, актіні жасаған лауазымды адамның лауазымы, тегі мен аты-жөні, өзіне қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізіліп жатқан адам туралы мәліметтер, қызметке уақытша тыйым салынған қызмет объектісі, қызметтің нақты тоқтатылған уақыты, адамның түсініктемесі және істі дұрыс шешу үшін қажетті өзге де деректер көрсетіледі. Іс бойынша әкімшілік іс жүргізу барысында жасалған актінің белгіленген мерзімде және әкімшілік іс жүргізу материалдарын өз өндірісіне қабылдағанға дейін ғана заңды күші бар екенін атап өту маңызды.

3, 4 және 5-бөліктер. Актіні тексеру қағидалары іс бойынша өзге де осы сияқты процестік құжаттарға ұқсас және оны жасаған лауазымды адамның, қызметі уақытша тоқтатылған жеке тұлғаның немесе заңды тұлға өкілінің қолымен бекітуден тұрады. Егер көрсетілген адамдардың біреуі актіге қол қоймаған жағдайда, лауазымды адам оған тиісті жазбаны жазады.

Тиісінше, мұндай адамның актінің көшірмесін алуға құқығы бар, бұл уәкілетті адамның оны оған тапсыру міндетін тудырады.

Қызметті немесе оның жекелеген түрлерін тоқтата тұру не оларға тыйым салу туралы актіні жасаған осы лауазымды адам пломбаларды салуды, үй-жайларға, тауарлар мен өзге де материалдық құндылықтар сақталатын орындарға, кассаларға мөр басуды бір мезгілде жасайды, сондай-ақ актіде көрсетілген адамдардың қызметті уақытша тоқтатуға қажетті іс-шараларды орындау бойынша басқа да іс-шаралар қолданылады.

41-тарау. ӘКІМШІЛІК ҚҰҚЫҚ БҰЗУШЫЛЫҚ ТУРАЛЫ ІС ҚОЗҒАУ

802-бап Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғау үшін себептер мен негіз

1. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғауға себептер:

1) уәкілетті лауазымды адамның осы баптың үшінші бөлігінің ережелерін ескере отырып, Әкімшілік құқық бұзушылық жасау фактісін тікелей анықтауы;

2) Құқық қорғау органдарынан, сондай-ақ басқа да мемлекеттік органдардан, жергілікті өзін-өзі басқару органдарынан түскен материалдар;

3) Жеке және заңды тұлғалардың хабарламалары немесе өтініштері, сондай-ақ бұқаралық ақпарат құралдарындағы хабарламалар;

4) арнайы автоматтандырылған өлшеу құралдарының, сондай-ақ сертифицикатталған арнайы бақылау-өлшеу техникалық құралдары мен бақылау аспаптарының, оның ішінде автоматты режимде жұмыс істейтін және жол жағдайын фото -, бейне түсіру, көлік құралы қозғалысының жылдамдығы мен бағытын, жол қозғалысына басқа да қатысушылардың іс-әрекеттерін айқындау арқылы автомобиль көлігі және жол жүрісі қауіпсіздігі саласында әкімшілік құқық бұзушылық жасауды тіркейтін көрсеткіштері;

5) Бақылау-өлшеу аппаратурасының және (немесе) радиотехникалық бақылау құралдарының көрсеткіштері.

2. Осы Кодекстің 741-бабында көзделген іс бойынша іс жүргізуді болдырмайтын мән-жайлар болмаған кезде әкімшілік құқық бұзушылық белгілерін көрсететін жеткілікті деректердің болуы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғау үшін негіз болып табылады.

3. Қазақстан Республикасының Кәсіпкерлік кодексінде белгіленген тәртіппен жүргізілген тексерудің нәтижесі, сондай-ақ Қазақстан Республикасы Кәсіпкерлік кодексінің 137-бабы 3-тармағының үшінші бөлігінде көзделген жағдайларда бақылау және қадағалау субъектісіне (объектісіне) бару арқылы профилактикалық бақылау мен қадағалаудың нәтижесі бақылау және қадағалау субъектісіне қатысты осы баптың бірінші бөлігінің 1) тармақшасына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғау үшін негіздер болып табылады.

Осы бөліктің күші Қазақстан Республикасы Кәсіпкерлік Кодексінің 129-бабының 4 және 5-тармақтарында және 140-бабының 3 және 5-тармақтарында көзделген салаларда , сондай-ақ респонденттерге бармай профилактикалық бақылауды жүзеге асыру кезінде

мемлекеттік статистика саласында бақылау мен қадағалауды жүзеге асыру кезінде әкімшілік құқық бұзушылық белгілері анықталған жағдайларға қолданылмайды.

4. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс осы Кодекстің 785-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізуді қамтамасыз ету шараларын қолдану туралы бірінші хаттама жасалған, әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама жасалған немесе прокурор әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғау туралы қаулы шығарған, сондай-ақ сот талқылауы барысында процеске қатысушы адам тарапынан сотқа құрметтемеушілік білдіру фактісін анықтау туралы судья (сот) хабарлаған кезден бастап қозғалған болып есептеледі.

Егер әкімшілік құқық бұзушылық автоматты режимде жұмыс істейтін сертификатталған арнайы бақылау-өлшеу техникалық құралдарымен және аспаптарымен тіркелген жағдайда, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс осы Кодекстің 743-бабында көзделген тәртіппен айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқама жіберілген кезден бастап, ал істерді мемлекеттік кіріс органдары қарайтын әкімшілік құқық бұзушылықтар жасалған кезде қозғалған болып есептеледі., әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс хабарлама тиісінше жеткізілген кезден бастап қозғалған болып есептеледі.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғау Әкімшілік құқық бұзушылық оқиғасын анықтауда, осы оқиғаға қатысты мән-жайларды белгілеуде, істі қараудың ведомстволық бағыныстылығын (соттылығын) айқындауда шешуші маңызы бар іс бойынша іс жүргізудің бастапқы сатысы болып табылады.

Түсініктеме берілген баппен әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғау себептерінің толық тізбесі белгіленген. Оларға жатады:

1) уәкілетті лауазымды адамның Әкімшілік құқық бұзушылық жасау фактісін тікелей анықтауы –әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамалар жасауға уәкілетті лауазымды адамдардың әкімшілік құқық бұзушылық оқиғасының болуын көрсететін жеткілікті деректерді анықтауы. Аталған себеп құқық бұзушылықтың жолын кесу, оның жасалуының дәлелдемелерін тіркеу бойынша қызметке әкеп соғады. бұл қызмет іс жүргізу құжаттарында (әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамада, әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуді қамтамасыз ететін шараларды қолдану туралы хаттамада, баянатта, тексеру актілерінде) көрініс табады. Мысалы, жол-патрульдік полициясының қызметкері патрульдеуді жүзеге асыра отырып, автомобиль жүргізушісімен жол жүру ережелерін бұзуды анықтайды, анықтау фактісі әкімшілік іс жүргізу туралы іс қозғауға негіз болады.

2) Құқық қорғау органдарынан, сондай – ақ басқа да мемлекеттік органдардан, жергілікті өзін-өзі басқару органдарынан келіп түскен материалдар-мұндай материалдарға жергілікті өзін-өзі басқару органдарының Әкімшілік құқық бұзушылық оқиғасының болуын көрсететін деректері бар тексеру актілері жатқызылуы мүмкін,

алайда бұл органдарға істі қарау және әкімшілік хаттамалар жасау жөнінде өкілеттік берілмеген. Мұндай жағдайларда материалдар ӘҚБтК-нің 36-тарауына сәйкес ведомстволық бағыныстылығы бойынша беріледі.

3) Жеке және заңды тұлғалардың хабарламалары немесе өтініштері, сондай – ақ бұқаралық ақпарат құралдарындағы хабарламалар-бұл азаматтардың және заңды тұлғалардың әкімшілік құқық бұзушылық оқиғасының болуын көрсететін хабарламалары мен өтініштері. Азаматтардың жасалған әкімшілік құқық бұзушылықтар туралы жасырын хабарламалары қарауға жатпайды. "Жеке және заңды тұлғалардың өтініштерін қарау тәртібі туралы" ҚР Заңының 5-бабы 1-тармағының 1) тармақшасына сәйкес, мұндай өтініште дайындалып жатқан немесе жасалған қылмыстық құқық бұзушылықтар туралы не мемлекеттік немесе қоғамдық қауіпсіздікке төнетін қауіп туралы мәліметтер бар жағдайларды қоспағанда, иесі бүркемеленген өтініштер қарауға жатпайды.

Сондай-ақ Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғауға уәкілетті адамдар тексергеннен кейін бұқаралық ақпарат құралдарында жариялау себеп болуы мүмкін. Қазақстан Республикасының "бұқаралық ақпарат құралдары туралы" Заңының 1 бабының 4 тармақшасына сәйкес бұқаралық ақпарат құралдары деп мерзімді баспасөз басылымы, теле-, радиоарна, киноқұжаттама, аудиовизуалды жазба және интернет-ресурстарды қоса алғанда, бұқаралық ақпаратты мерзімді немесе үздіксіз жария таратудың өзге де нысаны түсініледі. Бұқаралық ақпарат құралдарындағы хабарламалар әкімшілік іс қозғау үшін дербес себеп болып табылады. Басқару органдарына жіберілген арыздардан, хаттардан айырмашылығы, баспасөзде жарияланған немесе радио немесе теледидар арқылы берілген азаматтардың хабарламалары тек әкімшілік істерді қозғауға құқылы органдарға ғана емес, сонымен қатар көпшілік қауымға да, жарияланымға тиісті әрекет етуді күтетін оқырмандарға да жолданған.

4) арнайы автоматтандырылған өлшеу құралдарының, сондай-ақ сертифицирталған арнайы бақылау-өлшеу техникалық құралдары мен бақылау аспаптарының, оның ішінде автоматты режимде жұмыс істейтін және жол жағдайын фото -, бейне түсіру, көлік құралы қозғалысының жылдамдығы мен бағытын, жол қозғалысына басқа да қатысушылардың іс-әрекеттерін айқындау арқылы автомобиль көлігі және жол жүрісі қауіпсіздігі саласында әкімшілік құқық бұзушылық жасауды тіркейтін көрсеткіштері; – автоматты режимде жұмыс істейтін арнайы автоматтандырылған өлшеу құралдарына:

- "Сергек" бейне бақылау, талдау және болжау зияткерлік жүйесі";
- "Интегра КДДД" фотобейнефиксация жүйесі";
- Автоматты радары-жылдамдық өлшегіштер " RedSpeed";
- "Кречет-С" стационарлық фоторадарлық кешендер және басқалар.

Арнайы автоматтандырылған өлшеу құралдарымен тіркелген әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғау процесінің өзіндік ерекшелігі бар.

5) Бақылау-өлшеу аппаратурасының және (немесе) радиотехникалық бақылау құралдарының көрсеткіштері – алдыңғы пункттегі сияқты, әңгіме автоматты режимде емес, лауазымды адамның басшылығымен жұмыс істейтін техникалық құралдар туралы болып отыр.

Оларға жол-патрульдік полиция қызметкерлері пайдаланатын автомобильдің (радар) жылдамдығын анықтауға арналған құрылғыларды, көліктік бақылау инспекциясы пайдаланатын жүк автомобильдерін өлшеуге арналған құрылғыларды және т.б. жатқызуға болады. Мысалы, ЖБО қызметкері бейнебақылау камералары бойынша Әкімшілік құқық бұзушылықты анықтайды, ол құқық бұзушыға жақын маңдағы патрульге деректерді береді, олар үшін бұл ақпарат әкімшілік іс жүргізуді қозғауға себеп болады.

2 бөлім. Осы Кодекстің 741-бабында көзделген іс бойынша іс жүргізуді болдырмайтын мән-жайлар болмаған кезде әкімшілік құқық бұзушылық белгілерін көрсететін жеткілікті деректердің болуы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғау үшін негіз болып табылады.

Уәкілетті орган (лауазымды адам) әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғау үшін себептердің бірін алып, әкімшілік құқық бұзушылық белгілерін көрсететін жеткілікті деректердің болуын зерделеуге тиіс.

Әкімшілік құқық бұзушылық белгілеріне: құқыққа қайшы, кінәлілік және жазалау жатады. Барлық белгілер болған кезде лауазымды адам әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғауы мүмкін. Осы сипаттамалардың әрқайсысын қарастырайық.

1. Құқыққа қайшы осы әрекетті (әрекетті немесе әрекетсіздікті) жасау арқылы міндетті түрде құқық нормалары бұзылғанын білдіреді. Ешқандай әрекет Әкімшілік құқық бұзушылық деп таныла алмайды және оны жасағаны үшін, егер бұл ретте құқық нормалары бұзылмаса, әкімшілік жауаптылық туындамайды.

2. Әрекеттің кінәлілігі оның кінәсі болған кезде жасалғанын білдіреді. Кінәнің болмауы осы әрекетті (тіпті құқыққа қайшы болса да) әкімшілік құқық бұзушылық деп санауға мүмкіндік бермейді. Жеке тұлғаның кінәсі екі нысанда болады: пішінде және сақтықта. Әрекеттің кінәлілігі оның қасақана не абайсызда жасалғанын куәландырады.

3. Әрекеттің жазалануы жеке немесе заңды тұлғаның осы әрекетін (әрекетсіздігін) жасағаны үшін ӘҚБтК-де міндетті түрде әкімшілік жауапкершілік белгіленуі тиіс дегенді білдіреді.

Егер адамның іс-әрекеттерінде әкімшілік құқық бұзушылық белгілерінің ең болмағанда біреуі байқалмаса, онда лауазымды адамның әкімшілік іс жүргізуді қозғауға себеп болған жағдайда да әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғауға құқығы жоқ. Мысалы, автомобиль жүргізушісі бағдаршамның тыйым салатын сигналына өтіп, басқа көлік құралымен соқтығысуға жол берді, бұрын өз ауруын сезбеген кінәлі адам жол қиылысының алдында кенеттен инфаркт болды, аяқтың тартылуы пайда болды, ол есінен айрылды және т. б., нәтижесінде көлік құралын

басқаруға қабілетсіз болған. Басқа да форс-мажорлық жағдайлар болуы мүмкін, бұл кезде адам ойсыз немесе абайсызда құқықтық норманы бұзады. Барлық осы жағдайларда кінәнің жоқтығына байланысты әрекет Әкімшілік құқық бұзушылық деп таныла алмайды және адамның жауаптылығы туындамайды.

Әкімшілік істі қозғау үшін тек себеп пен негіз ғана емес, оған кедергі келтіретін мән-жайлардың болмауы қажет.

Қолданыстағы заңнама әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуді болдырмайтын мынадай мән-жайларды анықтайды (ӘҚБтК-нің 741-бабы):

- 1) Әкімшілік құқық бұзушылық оқиғасының болмауы;
- 2) әкімшілік құқық бұзушылық құрамының болмауы;
- 3) әкімшілік жауаптылықты белгілейтін заңның немесе оның жекелеген ережелерінің күшін жою;
- 4) Егер әкімшілік жауаптылықты белгілейтін заңды немесе оның жекелеген ережелерін немесе әрекеттің әкімшілік құқық бұзушылық ретінде саралануы соған байланысты болатын әкімшілік құқық бұзушылық туралы осы істе қолданылуға жататын өзге де нормативтік құқықтық актіні Қазақстан Республикасының Конституциялық Кеңесі Конституциялық емес деп таныса;
- 5) әкімшілік жауапкершілікке тарту мерзімінің өтуі;
- 6) әкімшілік жауаптылыққа тартылатын адамға қатысты нақ сол факті бойынша судьяның, органның (лауазымды адамның) әкімшілік жаза қолдану туралы қаулысының не әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі тоқтату туралы күші жойылмаған қаулының болуы, сондай-ақ нақ сол факті бойынша адамды күдікті деп тану туралы қаулының болуы;
- 7) жеке тұлғаның қайтыс болуы, өзіне қатысты іс жүргізіліп жатқан заңды тұлғаның таратылуы;
- 8) салық және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдердің түсуін қамтамасыз ету саласындағы басшылықты жүзеге асыратын уәкілетті орган растаған, салық төлеушінің Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген мерзімде салық есептілігі нысандарын электрондық түрде табыс ету бойынша салық міндеттемесін орындамауына әкеп соққан бағдарламалық қамтамасыз етуде техникалық қателер туындаған жағдайда;
- 9) Қазақстан Республикасының салық заңнамасында көзделген өзге де жағдайлар;
- 10) Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодексінің 897-бабында белгіленген тәртіппен әкімшілік айыппұлдың төленгенін растайтын құжаттың болуы;
- 11) әкімшілік жауаптылыққа тартылатын адам адам адам саудасына байланысты қылмыс туралы қылмыстық іс бойынша заңда белгіленген тәртіппен жәбірленуші деп танылса;

12) ӘҚБтК-нің 64-бабында көзделген тәртіппен тараптардың татуласуына байланысты.

Түсіндірілетін баптың 3-бөлігі Қазақстан Республикасының Кәсіпкерлік кодексінде белгіленген бақылау және қадағалау субъектісіне қатысты іс жүргізуді қозғау тәртібін айқындайды. Сондай-ақ, осы бөлік бақылауды және қадағалауды жүзеге асыру кезінде іс жүргізуді қозғаудан және әкімшілік құқық бұзушылық белгілерін айқындауды көрсетеді, норма Қазақстан Республикасының Кәсіпкерлік кодексіне сілтеме болып табылады (129-баптың 4, 5-тармақтары; 140-баптың 3, 5-тармақтары).

4 бөлім. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғау-іс жүргізудің бастапқы сатысы. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша іс жүргізуге қатысты бұл сатыда ерекше іс жүргізу рәсімделуі бар. Оның мәні ерекше іс жүргізу құжатын, атап айтқанда - Әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттаманы құрастырудан тұрады.

Мұндай хаттаманы жасау тиісті өкілетті лауазымды тұлғаның құзыретіне жатқызылған болғандықтан, істі қозғаудың бастамашысы дәл осы адам болып табылады. Қазіргі уақытта әкімшілік іс жүргізу өзге жағдайларда азаматтардың, заңды тұлғалардың және тіпті жергілікті өзін-өзі басқару органдарының бастамасы бойынша қозғалуы мүмкін. Мәселен, шағымдар бойынша іс жүргізу азамат атқарушы органдардың (лауазымды адамдардың) және т. б. заңсыз әрекеттеріне шағым берген сәттен басталады.

Егер іс лауазымды адамның бастамасы бойынша қозғалмаса, оның оны қозғаудан бас тартуға құқығы жоқ; ол біліксіз болған жағдайда оның міндетіне осы істі қозғау үшін белгіленген тәртіпті түсіндіру не істі ведомстволық бағыныстылығы бойынша жіберу кіреді.

Іс қозғауды өзінің заңды мәні бойынша заңды факт болып табылатын іс жүргізу әрекеті ретінде саралауға болады; ол нақты әкімшілік-іс жүргізу қатынастарының туындауына әкеп соғады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс оның жасалғаны туралы хаттама не іс жүргізумен қамтамасыз ету шараларын қолдану туралы бірінші хаттама жасалған немесе прокурордың әкімшілік іс жүргізуді қозғау туралы қаулы шығарған кезден бастап қозғалған болып есептеледі.

Сондай-ақ Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс судья сот отырысы залында қатысып отырған адамдар тарапынан сотқа құрметтемеушілік білдіру фактісін жариялаған кезден бастап қозғалған болып есептеледі.

Құқық бұзушылық автоматты режимде жұмыс істейтін арнайы техникалық құралдармен тіркелген жағдайда, өндірісті қозғаудың ерекше тәртібі. Хаттама жасалмайды, айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқама қалыптастырылады. Көлік құралының иесі нұсқама жасау процесіне қатыспайтындықтан, іс ӘҚБтК-нің 743-бабында көзделген ұйғарым жіберілген сәттен бастап қозғалған болып есептеледі.

Бұл ретте, ӘҚБтК-нің 743-бабының 4-1-бөлігінде айыппұл төлеу қажеттігі туралы ұйғарым тиісті түрде жеткізілген деп танылады:

1) тапсырыс хатпен жіберілген, ол көлік құралының меншік иесіне (иесіне) жеке өзі немесе онымен бірге тұратын кәмелетке толған отбасы мүшелерінің біріне тапсырылғаны туралы жөнелтушіге қайтарылуға тиісті хабарламаға қол қойғызып табыс етіледі. Заңды тұлғаға жіберілген айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқама заңды тұлғаның басшысына немесе қызметкеріне тапсырылады, ол өзінің тегін, аты-жөнін және лауазымын көрсете отырып, тапсыру туралы хабарламаға нұсқаманы алғаны туралы қол қояды;

2) адресат айыппұл төлеу қажеттігі туралы Нұсқаманы қабылдаудан бас тартқан жағдайларда тоқтатылады. Бұл ретте оны жеткізуші адам нұсқамамен бірге жөнелтушіге қайтарылатын тапсыру туралы хабарламаға тиісті белгі қояды;

3) көлік құралының меншік иесіне (иелеріне) жеке өзі немесе онымен бірге тұратын кәмелетке толған отбасы мүшелерінің біріне лауазымды адам қол қойғыза отырып, айыппұл төлеу қажеттігі туралы Нұсқаманы тікелей табыс еткен жағдайларда жүргізіледі.

803-бап. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама

1. Осы Кодекстің 807-бабында көзделген жағдайларды қоспағанда, әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттаманы оған уәкілетті лауазымды адам жазбаша нысанда жасайды. Жазбаша нысанмен қатар Әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттаманың электрондық нысаны пайдаланылуы мүмкін.

2. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамада:

1) хаттаманың жасалған күні мен орны;

2) хаттаманы жасаған адамның лауазымы, тегі және аты-жөні;

3) өзіне қатысты іс қозғалған адам туралы мәліметтер (жеке тұлғалар үшін – тегі, аты, әкесінің аты (ол болған кезде), туған күні, тұрғылықты жері, жеке басын куәландыратын құжаттың атауы мен деректемелері, сәйкестендіру нөмірі, жұмыс орны, телефонның, факстің, ұялы байланыстың абоненттік нөмірі және (немесе) электрондық мекенжайы (егер олар бар болса); заңды тұлғалар үшін-заңды тұлғаның атауы, орналасқан жері, мемлекеттік тіркеу (қайта тіркеу) нөмірі және күні, сәйкестендіру нөмірі және банктік деректемелері, телефонның, факстің, ұялы байланыстың абоненттік нөмірі және (немесе) электрондық мекенжайы (егер олар бар болса);

4) Әкімшілік құқық бұзушылық жасалған орын, уақыт және оның мәні;

5) осы Кодекстің 2-бөлімі Ерекше бөлімінің осы құқық бұзушылық үшін әкімшілік жауаптылықты көздейтін бабы; егер куәгерлер мен жәбірленушілердің Тегі, Аты, Әкесінің аты (олар болған жағдайда), мекенжайы, егер олар бар болса;

6) өзіне қатысты іс қозғалған жеке тұлғаның не заңды тұлға өкілінің түсініктемесі; метрологиялық тексерудің атауы, нөмірі, күні, егер ол Әкімшілік құқық бұзушылықты анықтау және тіркеу кезінде пайдаланылған болса, техникалық құралдың айғақтары;

7) істі шешу үшін қажетті өзге де мәліметтер, оның ішінде әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарау уақыты мен орны, сондай-ақ Әкімшілік құқық бұзушылық жасау фактісін растайтын құжаттар қоса беріледі.

3. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама жасалған кезде іс жүргізу тілі айқындалады. Өзіне қатысты іс қозғалған адамға, сондай-ақ іс бойынша іс жүргізудің басқа да қатысушыларына олардың осы Кодексте көзделген құқықтары мен міндеттері түсіндіріледі, бұл туралы хаттамада белгі жасалады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама жасалған кезде өзіне қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізіліп жатқан кәмелетке толмаған адамның қорғаушысына немесе заңды өкіліне олардың істі соттылығы бойынша мамандандырылған әкімшілік сотқа, ал тиісті әкімшілік-аумақтық бірліктің аумағында мамандандырылған әкімшілік сот болмаған кезде аудандық (қалалық) сотқа беру туралы өтінішхатпен жүгіну құқығы түсіндіріледі.

4. Осы бапта көзделген жағдайларды қоспағанда, әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамаға оны жасаған адам және өзіне қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізіліп жатқан адам (адамның өкілі) қол қояды. Жәбірленушілер мен куәлар болған кезде, сондай-ақ куәгерлер қатысқан жағдайларда хаттамаға осы адамдар да қол қояды.

5. Өзіне қатысты іс қозғалған тиісті түрде хабарланған адам болмаған немесе келмеген жағдайда, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамаға оны жасаған адам қол қояды, оған қатысты іс қозғалған адамның болмауы немесе келмеуі туралы белгі қояды.

6. Өзіне қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғалған адам әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша хаттаманы қол қойғызып қабылдаудан бас тартқан жағдайда, хаттамада оны жасаған адам тиісті жазба жасайды.

7. Өзіне қатысты іс қозғалған жеке тұлғаға немесе заңды тұлғаның өкіліне әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамамен танысу мүмкіндігі берілуге тиіс. Аталған адамдар хаттаманың мазмұны бойынша түсініктемелер мен ескертулер беруге, сондай-ақ хаттамаға қоса берілетін оған қол қоюдан өзінің бас тарту себептерін баяндауға құқылы. Бұл адамдар әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамаға қол қоюдан бас тартқан жағдайда, онда тиісті жазба жасалады. Оған қатысты іс қозғалған адамның хаттамаға қол қою фактісі осы адамның хаттамамен танысқандығын куәландырады және оның әкімшілік құқық бұзушылық жасаудағы кінәсін мойындау болып табылмайды.

8. Өзіне қатысты іс қозғалған жеке тұлғаға немесе заңды тұлғаның өкіліне, сондай-ақ жәбірленушіге әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттаманың көшірмесі, осы бөлігінде көзделген жағдайларды қоспағанда, ол жасалғаннан кейін дереу қолхат арқылы тапсырылады.

9. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама осы Кодекстің 802-бабы бірінші бөлігінің 4) тармақшасында, сондай-ақ осы баптың бесінші бөлігінде көзделген негіздер бойынша өзіне қатысты іс қозғалған адам болмаған жағдайда, ол жасалғаннан кейін екі тәулік ішінде өзіне қатысты іс қозғалған адамды хабардар ете отырып, тапсырыс хатпен не электрондық цифрлық қолтаңбамен куәландырылған электрондық құжат нысанында почта арқылы жіберіледі. Оған қатысты іс қозғалған адам алған сәттен бастап үш тәулік ішінде хаттаманы қайтармау фактісі оған қол қоюдан бас тарту деп танылады, ол туралы хаттаманың көшірмесіне тиісті жазба жасалады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуді қозғауға негіз болатын процестік құжаттардың бірі болып табылады. Бұл туралы ӘҚБтК-нің 802-бабының 4-бөлігінде тікелей жазылған.

Әкімшілік заңнама (ӘҚБтК) әкімшілік-процестік құқықтық қатынастардың (біздің жағдайда әкімшілік іс қозғау сатысының) бар екенін анықтау үшін ӘҚБтК-нің 802-бабында жазылғандай, соған сәйкес себептер мен негіздер қажет болатындай етіп жасалған. Нақ осы хаттама олардың бар екенін көрсететін процестік құжат болып табылады және нәтижесінде тиісті бұзушылықтың жасалу фактісі анықталады.

Алайда әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттаманың тағы бір ерекшелігі, қылмыстық-процестік заңнамадан айырмашылығы – әкімшілік құқық бұзушылық жасаған адамға қатысты айыптауды біріктіретін негізгі және жалғыз акт.

ӘҚБтК-де "айыптау" деген термин болмаса да, 803-бапта хаттамада басқалармен қатар әкімшілік құқық бұзушылықтың мәні, ӘҚБтК-нің 2-бөлімі Ерекше бөлігінің осы құқық бұзушылық үшін әкімшілік жауаптылық көзделетін бабы, істі шешу үшін қажетті өзге де мәліметтер (оның ішінде жауаптылықты жеңілдететін және ауырлататын мән-жайлар) көрсетіледі, сондай-ақ әкімшілік құқық бұзушылық жасау фактісін растайтын құжаттар қоса беріледі деп көрсетілген. Бұл құқық теориясында уәкілетті органдар мен лауазымды адамдар заңмен тыйым салынған іс-әрекетті және оны жасаған адамды, соңғысының құқық бұзушылық жасаудағы кінәлілігін анықтау мақсатында, сондай-ақ осындай адамға жаза немесе өзге де ықпал ету шараларын қолдануды қамтамасыз ету үшін жүзеге асыратын процестік қызмет түсінілетін қылмыстық-процестік айыптаудың бір түрі (ӘҚБтК-нің 804-бабын қараңыз) болып табылады.

Заңда көрсетілген уәкілетті органдар мен лауазымды адамдарға ғана хаттама жасауға, дәлелдеудің мәні мен шектерін қалыптастыруға, сондай-ақ осы дәлелдеуді жүзеге асыруға құқық берілген. ӘҚБтК-де көрсетілген органдар мен лауазымды адамдардан басқа ешқандай басқа мемлекеттік орган, ешқандай басқа лауазымды адамдар әкімшілік істі дұрыс қарау үшін маңызы бар мән-жайларды дәлелдеуді жүзеге асырмайды. Дәлелдеу қозғалтқышы, оның құралы, ең алдымен, дәлелдер болып табылады. Дәлелдеу процесінде алынған дәлелдер істің іс бойынша іс жүргізудің бір

сатысынан екінші сатысына өтуін қамтамасыз етеді немесе бұл қозғалысты шектейді, оны одан әрі мүмкін емес етеді. Олар ӘҚБтК-нің 803-бабының қисыны бойынша хаттамаға қоса берілуге тиіс.

Нәтижесінде, заң шығарушы (түсіндірме берілген баптың 7-бөлігі) хаттама жасалған адамның оның мазмұнымен танысуын талап етеді, бұл процестік кепілдік болып табылады және әкімшілік құқық бұзушылық жасаған адамның қорғалу құқығын іске асыруға ықпал етеді.

ӘҚБтК-нің 829-10-бабына сәйкес істі қарау кезінде жалпы ереже бойынша істі қарау кезінде әкімшілік құқық бұзушылық туралы істің қозғалуының, сәйкесінше, хаттаманың да заңдылығы мен негізділігі тексеріледі. Сот істің дәлелдерімен және мән-жайларымен байланысты емес екеніне қарамастан, істі толық көлемде тексереді және ол жаңа фактілерді анықтауға, жаңа дәлелдемелерді зерделеуге құқылы, алайда, ол ӘҚБтК-мен хаттама жасау, дәлелдеу нысанасы мен шектерін қалыптастыру, сондай-ақ дәлелдеуді жүзеге асыру бойынша өздеріне ғана тән функциялары берілген уәкілетті органдардың (лауазымды адамдардың) қызметін өз қызметімен алмастыруға құқылы емес.

Соттың функциялары істі хаттамада көрсетілген айыптау шегінде, осы құқық бұзушылық үшін әкімшілік жауаптылықты көздейтін ӘҚБтК-нің 2-бөлімінің Ерекше бөлігінің бабы бойынша қараумен шектеледі. Яғни, сот хаттаманың толық еместігін жою үшін қосымша дәлелдемелер жинамауы керек.

ӘҚБтК-нің 829-10-бабына сәйкес сот бұл шектермен байланысты емес және істі толық көлемде тексереді. Алайда соттың оған қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғалған адамға салынған әкімшілік айыппұл мөлшерін қысқартуға құқылы болуы ғана мұндай тексерудің нәтижесі болуы мүмкін (ӘҚБтК-нің 829-11-бабы). Немесе ӘҚБтК-нің 829-14-бабына сәйкес істі, шағымды, наразылықты қарау нәтижесінде жасалған әрекетке заңдық бағаның қате екенін мойындай отырып, сот құқық бұзушылықтың саралануын заңның онша қатаң емес әкімшілік жазаны көздейтін бабына өзгертуге міндетті. Осылайша "істерді толық көлемде тексерудің" нәтижесі әкімшілік құқық бұзушылық жасаған адамның пайдасына сараланудың өзгеруі (айыптаудың өзгеруі) болуы мүмкін.

Бұл тұрғыда ӘҚБтК одан әрі жетілдіруді талап етеді. Оны біркелкі түсіну үшін оған істі қарау әкімшілік іс жүргізу қозғалған адамға қатысты ғана және осы әкімшілік іс қозғалған ӘҚБтК-нің 2-бөлімінің Ерекше бөлігінің бабы мен бабының бөлігі шегінде ғана жүргізіледі деген ережелерді енгізген орынды болар еді. Сонымен қатар істі қарау сатысында саралануын өзгертуге, егер әкімшілік жауаптылыққа тартылатын адамның қорғалуға құқығы бұзылмаса, яғни әкімшілік құқық бұзушылық жасаған адамның пайдасына өзгертілсе, жол беріледі. Бұл ретте істі қарайтын орган, оның ішінде сот әкімшілік тергеп-тексерудің толық еместігін жою мақсатында қосымша дәлелдемелер жинауға құқылы емес.

Жоғарыда айтылғандардан басқа, мұндай тәсіл әкімшілік практиканы конституциялық қағидаттарға жақындатады: "адамның кінәлі екендігі жөніндегі кез келген күдік айыпталушының пайдасына қарастырылады" (Конституцияның 77-бабы), сондай-ақ "әркімнің сот арқылы қорғалуына құқығы бар" (Конституцияның 13-бабы).

Түсіндірілетін баптың 1-бөлігі әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама жазбаша нысанда жасалатынын айқындайды. Хаттаманы "Әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама жасауға құқығы бар лауазымды адамдар" ӘҚБтК-нің 804-бабында айқындалған осыған уәкілетті лауазымды адамдар жасайды, құқықтық қатынастардың әрбір саласы үшін белгілі бір лауазымды адамдар белгіленді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттаманың белгілі бір нысаны бар, оны орган басшысы бекітеді. Мысалы, ішкі істер органдарына ведомстволық бағынысты баптар бойынша жасалған әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама ҚР Ішкі істер министрінің 2013 жылғы 13 желтоқсандағы №713 бұйрығымен бекітілген. Қазақстан Республикасы Премьер-Министрінің орынбасары - Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрінің 2017 жылғы 28 тамыздағы № 359 бұйрығымен бекітілген.

Әдетте, әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамалар арнайы бланкілерде басылады және хаттамалардың шығысын дәл есептеу үшін бірыңғай нөмірленеді. Хаттамалардың бланкілері қатаң есептегі құжаттарға жатады әкімшілік құқық бұзушылық туралы кез келген хаттамада осы баптың 2-бөлігінде көрсетілген мәліметтер міндетті түрде болуы тиіс.

Заң шығарушы әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама жасалмайтын 5 жағдайды анықтады (ӘҚБтК-нің 807-бабы):

1) ескерту түрінде әкімшілік жаза қолдануға әкеп соғатын әкімшілік құқық бұзушылық жасалған жағдайларда, егер адам құқық бұзушылық жасау фактісін танығанда;

2) Егер әкімшілік құқық бұзушылық автоматты режимде жұмыс істейтін сертификатталған арнайы бақылау-өлшеу техникалық құралдарымен және аспаптарымен тіркелсе, айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқама түрінде ресімделеді;

3) егер адам әкімшілік құқық бұзушылық жасау фактісін мойындаған және жаза қолдануға сәйкес, сондай-ақ ӘҚБтК-нің 897-бабына сәйкес айыппұл төлеген жағдайда, істерді мемлекеттік кіріс органдары қарайтын әкімшілік құқық бұзушылықтар жасалған кезде;

4) Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істің бұзылған құқықтарын қалпына келтіру туралы Жеке тұлғалар өтініш жасаған кезде; 74, 75, 76, 78, 81, 82, 82-1, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 92-1, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 128, 130, 132 және 456-1-баптарында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді сот құқық бұзушылық туралы хаттама жасамай қарайды;

5) егер әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізу прокурордың қаулысымен қозғалса және судья (сот) тікелей соттың қарау барысында ӘҚБтК-нің 684-бабының 3-бөлігінде көзделген жағдайларда сотқа құрметтемеушілік білдіру фактісін анықтаған кезде.

Сонымен қатар, аталған бөлімде әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама электрондық нысанда жасалуы мүмкін екендігі анықталған. Бұл жағдай жаңа ӘҚБтК-де пайда болды және бүгінде ПО қызметкерлерінің құқық қолдану тәжірибесінде қолданылады. Хаттаманы уәкілетті лауазымды тұлға планшетте арнайы бағдарламаның көмегімен жасайды, бұл бағдарлама құқық қорғау органдарының базаларымен байланысты, бұл хаттаманы толтыру жөніндегі жұмысты жеңілдетеді және жеделдетеді. Хаттамаға лауазымды тұлға электрондық цифрлық қолтаңбамен және құқық бұзушы планшет - стилустармен жұмыс істеуге арналған арнайы құрылғының көмегімен қол қояды. Электрондық хаттамамен бірге хаттаманың қағаз нұсқасы жүргізіледі, ол жүргізушіде қалады.

Жария етілетін баптың 2-бөлігі қандай мәліметтер әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамада көрсетілуге тиіс екенін анықтайды. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама маңызды іс жүргізу құжаты болып табылатындықтан, көбінесе әкімшілік жауапкершілікке тарту үшін негізгісі болып табылатындықтан, оны дұрыс толтыру өте маңызды.

1–тармақ - Хаттаманың жасалған орны мен нақты уақыты көрсетіледі, бұл мерзімдерді есептеу үшін, хаттамаға шағымдану үшін, сондай-ақ хаттама оқиға болған жерде немесе басқа жерде жасалғаны үшін маңызды мәнге ие;

2 –тармақ - хаттаманы жасаған лауазымды тұлға туралы деректер мұнда маңызды мәнге ие, өйткені ӘҚБтК-нің 36-тарауы әкімшілік істердің ведомстволық бағыныстылығын шектейді;

3-тармақ – жеке тұлғалар үшін – өзіне қатысты іс қозғалған адамның паспорттық деректері, олар жеке басын куәландыратын құжаттың негізінде, ол болмаған жағдайда құқық қорғау органдарының базалары бойынша, сондай-ақ жұмыс, оқу орны, телефон нөмірі және осы тұлғаның сөзінен бастап электрондық мекен-жайы толтырылады; заңды тұлғалар үшін-заңды тұлғаның атауы, орналасқан жері, мемлекеттік тіркеу (қайта тіркеу) нөмірі және күні, сәйкестендіру нөмірі және банк деректемелері, мекен-жайы;

4-тармақ - әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамада әкімшілік құқық бұзушылық жасалған орын, уақыт және оқиға тіркеледі. Құқық бұзушылық жасалған жерді тіркеу қажет, өйткені жалпы ереже бойынша Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс оның жасалған жері бойынша қаралады. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша Қаулы құқық бұзушылық жасалған күннен бастап екі айдан кешіктірілмей (жекелеген жағдайларда - бір жылдан кешіктірмей) шығарылуы мүмкін болғандықтан құқық бұзушылық жасалған уақытты көрсету маңызды мәнге ие. Жасалған құқық

бұзушылық оқиғасының егжей-тегжейлі сипаттамасы оны дұрыс саралау, яғни осындай әрекеттер (әрекетсіздік) үшін әкімшілік жауапкершілік көзделген Кодекстің Ерекше бөлімінің бабын айқындау үшін қажет;

5–тармақ - осы құқық бұзушылық сараланатын ӘҚБтК-нің Ерекше бөлімінің бабы, сондай-ақ куәлар мен жәбірленушілер туралы мәліметтер көрсетіледі;

6–тармақ - хаттамада жеке тұлғаны істің мәні бойынша түсіндіруге арналған баған көзделеді. Жиі түсініктемелер жеке парақта беріледі, ал хаттамада бұл туралы белгі қойылады. Хаттамада түсініктеме беру үшін жеке бланк жоқ, оны адам береді және әкімшілік құқық бұзушылық туралы іске тігіледі. Егер әкімшілік құқық бұзушылық техникалық құралдармен анықталған немесе тіркелген жағдайда, онда құралдың атауы оның нөмірі және метрологиялық тексерудің күні көрсетіледі. "Өлшем бірлігін қамтамасыз ету туралы" ҚР Заңының 19 - бабының 1-тармағына сәйкес-мемлекеттік метрологиялық бақылауды жүзеге асыру саласында қолданылатын өлшем құралдары өндіруден немесе жөндеуден, пайдаланудан шығару және импорт бойынша әкелу кезінде олардың үлгісі бекітілгеннен кейін немесе метрологиялық аттестаттаудан және өлшем бірлігін қамтамасыз етудің мемлекеттік жүйесінің тізілімінде тіркелгеннен кейін тексеріледі. Салыстырып тексеруді мемлекеттік метрологиялық қызмет, сондай-ақ осы қызмет түріне аккредиттелген заңды тұлғалардың метрологиялық қызметтері жүзеге асырады;

7-тармақ - іске қатысы бар өзге де мәліметтер көрсетіледі, сондай-ақ хаттамада істі қарау уақыты мен орны тағайындалуы мүмкін, өйткені хаттама жасаушы адамның барлық баптар бойынша жаза қолдануға құқығы жоқ. Хаттамаға құқық бұзушылық жасау фактісін растайтын құжаттар (дәлелді база) қоса берілуі мүмкін.

Зерттелетін баптың 3-бөлігі әкімшілік іс жүргізу тілін анықтайды. ҚР "Қазақстан Республикасындағы тіл туралы" Заңының 14-бабында "әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша іс жүргізу мемлекеттік тілде, ал қажет болған жағдайда басқа тілдерде жүргізіледі" делінген. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша іс жүргізу өзіне қатысты іс қозғалған адам білетін тілде жүргізіледі. Хаттаманы жасау кезінде өзіне қатысты іс жүргізу қозғалған адамның қалауы бойынша аудармашының қатысуына жол беріледі.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттаманы жасаған лауазымды адамның міндеті ӘҚБтК-нің 38-тарауында көзделген іс жүргізуге қатысушылардың құқықтары мен міндеттерін түсіндіру болып табылады, бұл туралы хаттамаға белгі қойылады.

Сондай-ақ бұл бөлік лауазымды адамды кәмелетке толмаған адамның қорғаушысына немесе заңды өкіліне уәкілетті лауазымды адам істі қарауды қаламаған жағдайда түсіндіруге міндеттейді, олардың істі мамандандырылған әкімшілік сотта немесе аудандық (қалалық) сотта қарау туралы өтініш беруге құқығы бар.

Баптың 4-бөлімі хаттамаға хаттаманы жасаған лауазымды адам және өзіне қатысты іс жүргізіліп жатқан адам қол қоюға тиіс екендігін айқындайды. Бұл ережеден ерекше

жағдайлар бар, олар осы баптың 5 – бөлігінде айқындалған-хаттама адамсыз жасалады, ал тиісінше оларға қол қойылмайды, ол келмеген жағдайда хаттама жасалған орны мен уақыты туралы тиісті түрде хабардар етілген адам қол қояды.

Сондай – ақ хаттамаға әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізудің басқа да қатысушылары-жәбірленушілер, олар болған кезде куәгерлер және олар тартылған жағдайда куәгерлер қол қоюға тиіс.

Зерделенетін баптың 5-бөлігі лауазымды адамның өзіне қатысты іс жүргізу қозғалған адамсыз қандай жағдайларда Әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама жасағанын анықтайды. Мұндай жағдайға заң шығарушы тиісті түрде хабарланған адамның болмауын немесе келмей қалуын жатқызады, бұл туралы хаттамаға тиісті жазба жасалады. Бабының 4-бөлігіне сәйкес 743-құжат Әқбтк-нің хабарлама (хабарлама) табысталған жағдайда:

1) Әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттаманың тиісті бағанында әкімшілік жауаптылыққа тартылатын адамның қолы болған;

2) адамды тапсырыс хатпен, жеделхатпен хабардар ету, ол өзіне немесе онымен бірге тұратын кәмелетке толған отбасы мүшелерінің біріне тапсырылғаны туралы жөнелтушіге қайтарылуға тиісті хабарламаға қол қойғызып тапсырылады. Заңды тұлғаға жолданған хабарлама заңды тұлғаның басшысына немесе қызметкеріне тапсырылады, ол өзінің тегін, аты-жөнін және лауазымын көрсете отырып, тапсыру туралы хабарламаға хабарламаны алғаны туралы қол қояды;

3) хабарланатын адам іс жүргізу процесінде көрсеткен және өз қолымен растаған ұялы байланыстың абоненттік нөмірі бойынша немесе электрондық мекенжай бойынша мәтіндік хабарлама жіберу;

4) Мемлекеттік кіріс органы электрондық салық төлеушілер ретінде тіркелген тұлғаларға Қазақстан Республикасының салық заңнамасында белгіленген тәртіппен хабарламаны (хабарламаны) электрондық тәсілмен жіберген жағдайларда жүзеге асырылады.

6-Бөлім өзіне қатысты іс қозғалған адам қол қойғызып хаттама қабылдаудан бас тартқан жағдайда лауазымды адамның іс-әрекеттерін айқындайды.

7 бөлім. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамада қамтылған мәліметтердің толықтығы мен шынайылығының маңызды кепілі оларға қатысты іс қозғалған жеке тұлғаға және заңды тұлғаның заңды өкіліне хаттамамен танысу мүмкіндігі берілуге тиіс екендігі болып табылады. Бұл ретте аталған адамдарға хаттаманың мазмұны бойынша өзінің түсініктемелері мен ескертулерін ұсыну құқығы берілген, олар одан кейін іс материалдары ретінде хаттамаға қоса беріледі. Хаттамаға қол қоюдан бас тартқан жағдайда лауазымды адам бұл туралы тиісті жазба жасайды.

Сондай-ақ осы бөлім хаттамаға қол қою өзіне қатысты хаттама жасалған адамның өз кінәсін мойындайтынын білдірмейді деп ескертеді. Бұл адамның хаттамамен танысқанын ғана білдіреді.

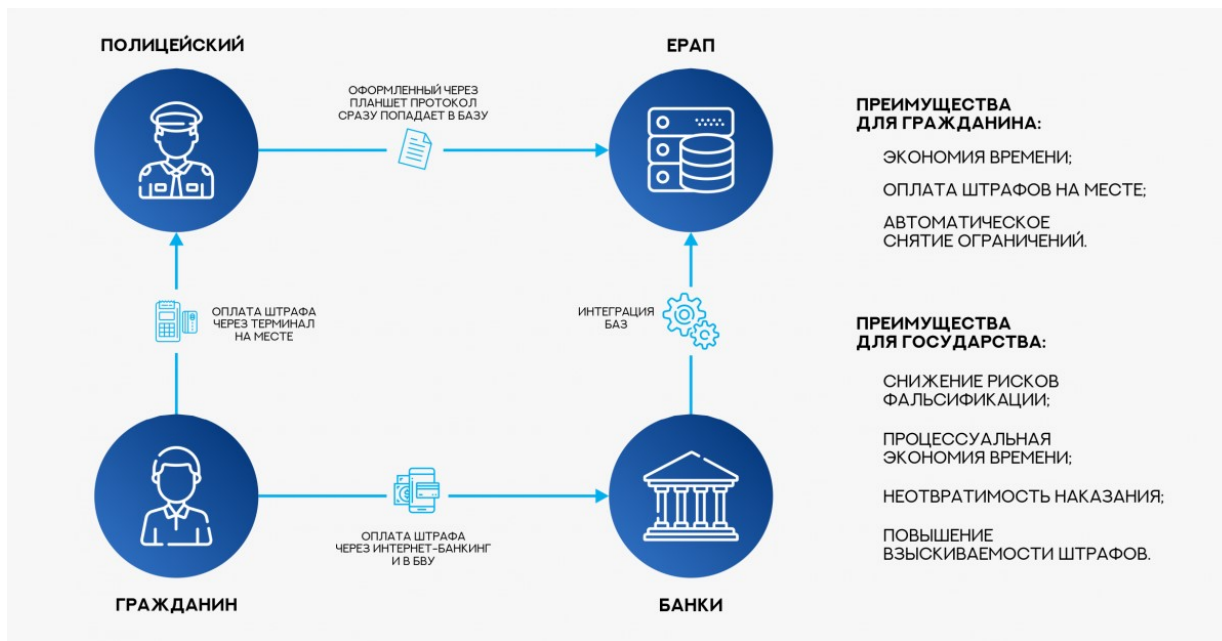
8 бөлім. Хаттаманың бүкіл әкімшілік істі және оның "сот" перспективасын қалыптастыру үшін маңыздылығын ескере отырып, хаттаманы тапсыру адамның қорғалу құқығын іске асырудың негізі болып табылады. Сондықтан заң шығарушы әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттаманың көшірмесі ол жасалғаннан кейін дереу жеке тұлғаға немесе өзіне қатысты іс қозғалған заңды тұлғаның өкіліне және жәбірленушіге қолхат алынып тапсырылатынын тікелей белгілейді. Мұндай хаттама белгіленген адамдар болмаған кезде жасалатын жағдайлар жалғыз ерекшелік болып табылады. Бұл мәселе түсіндірме берілген баптың 9-бөлігінің қағидаларына сәйкес реттеледі.

Қазіргі уақытта құжат айналымының электрондық нысандары қарқынды даму үстінде. ҚР Жоғарғы Сотының Сот кабинетінің, EGOV және т.б. үлгісі бойынша көптеген ақпараттық жүйелер құрылды. ИМ ӘҚБтК-дегі соңғы өзгерістерді іске асыруда өзінің түп негізі бойынша электрондық құжат болып табылатын әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттаманың электрондық нысанын дамыту үстінде.

Электрондық құжат – бұл ақпарат электрондық-цифрлық нысанда ұсынылған және электрондық цифрлық қолтаңба арқылы куәландырылған құжат.

Электрондық цифрлық қолтаңба – бұл электрондық цифрлық қолтаңба құралдарымен жасалған және электрондық құжаттың анықтығын, оның тиесілілігін және мазмұнының өзгермейтіндігін растайтын электрондық цифрлық символдар жиынтығы.

Осылайша хаттама электрондық нысанда жасалған кезде уәкілетті адам іс бойынша іс жүргізуге қатысушыларға оның "электрондық үкімет" веб-порталында және (немесе) Әкімшілік іс жүргізудің бірыңғай тізілімі – құқықтық статистика және арнайы есепке алу саласындағы уәкілетті органның ақпараттық сервисінде орналастырылғаны туралы хабарлауға тиіс. Бұл хаттамаларды онлайн рәсімдеуге және айыппұлдарды сол жерде төлеуге мүмкіндік беретін әкімшілік іс жүргізудің бірыңғай базасы.

Заң шығарушы мұндай адамдар үшін таңдау құқығын жоққа шығармағандықтан, олар және олардың өкілдері хаттаманың көшірмесін қағаз жеткізгіште табыс ету не олар көрсеткен пошта немесе электрондық мекенжайға жіберу арқылы, сондай-ақ Әкімшілік іс жүргізудің бірыңғай тізілімін жүргізу тәртібінде көзделген өзге де тәсілмен дереу ұсынуды (табыс етуді) талап етуге құқылы.

Түсіндірілетін баптың 9-бөлігі өзіне қатысты іс жүргізу қозғалған адам болмаған жағдайда хаттама жасау жағдайларын регламенттейді, осы Хаттама тұлғаны хабардар ете отырып тапсырыс хатпен немесе ол жасалған сәттен бастап 2 тәулік ішінде электрондық құжат нысанында осы тұлға қол қоюы үшін жіберілуге тиіс. Мұндай жағдайларда заң шығарушы жатқызады:

1) арнайы автоматтандырылған өлшеу құралдарының, сондай-ақ сертифицирталған арнайы бақылау-өлшеу техникалық құралдары мен бақылау аспаптарының көрсеткіштері негізінде, оның ішінде автоматты режимде жұмыс істейтін және жол жағдайын фото -, бейне түсіру, көлік құралы қозғалысының жылдамдығы мен бағытын, жол жүрісіне басқа да қатысушылардың іс-әрекеттерін айқындау арқылы автомобиль көлігі және жол жүрісі қауіпсіздігі саласында әкімшілік құқық бұзушылық жасауды тіркейтін іс жүргізуді қозғау;

2) өзіне қатысты іс қозғалған тиісті түрде хабарланған адам болмаған немесе келмеген жағдайда, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамаға оны жасаған адам қол қояды, оған қатысты іс қозғалған адамның болмауы немесе келмеуі туралы белгі қояды.

Егер өзіне қатысты іс қозғалған адам хаттаманы алған сәттен бастап 3 тәуліктен астам уақыт өтсе және көрсетілген адам хаттаманы қол қойып кері жібермесе,

лауазымды адам осы адамның қол қоюдан бас тартқан деп санауға тиіс, хаттаманың көшірмесіне тиісті жазба жасалады және іс шешім шығару үшін ведомстволық бағыныстылығы бойынша жіберілуі мүмкін.

804-бап. Құқығы бар лауазымды адамдар әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамалар

1. Соттар қарайтын әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша Әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамаларды осыған уәкілетті лауазымды адамдардың жасауға құқығы бар.:

1) ішкі істер органдарының(73, 73-1, 73-2, 85, 100, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 149, 150, 154, 160(екінші бөлігі), 190 (екінші, үшінші және төртінші бөліктері), 191, 200, 282 (үшінші және төртінші бөліктері), 382 (екінші және үшінші бөліктері), 383 (үшінші және төртінші бөліктері), 395 (екінші бөлігі), 398, 416 (азаматтық және қызметтік қару мен оның патрондарына, есірткі құралдарының, психотроптық заттар мен прекурсорлардың, азаматтық пиротехникалық заттар мен олар қолданылып жасалған бұйымдардың айналымына байланысты химиялық өнімдерге қойылатын қауіпсіздік талаптарын бұзушылықтар бойынша), 422, 423 (екінші бөлігі), 427, 433 (екінші бөлігі), 434, 435, 436, 438 (үшінші бөлігі), 440 (төртінші және бесінші бөліктері), 442 (үшінші бөлігі), 443 (екінші бөлігі), 444 (бірінші бөлігі), 445 (бірінші және он бірінші бөліктері), 446, 448, 449 (екінші және үшінші бөліктері)), 450, 453, 461, 462, 463, 469(екінші бөлігі), 470 (екінші бөлігі), 476, 477, 478, 479, 480, 481, 482, 483, 488, 489 (екінші, үшінші және төртінші бөліктері), 490 (бірінші және үшінші бөліктері), 495 (екінші бөлігі), 496 (екінші және үшінші бөліктері), 506, 510 (төртінші бөлігі), 512 (екінші бөлігі), 513 (екінші бөлігі), 514 (екінші бөлігі), 517 (екінші, төртінші, бесінші, алтыншы және жетінші бөліктері), 590 (төртінші бөлім), 596 (үшінші және бесінші бөліктері), 603 (бірінші және екінші бөліктері), 604 (екінші бөлігі), 605 (екінші бөлігі), 606 (екінші бөлігі), 607 (екінші бөлігі), 608, 610, 611 (екінші және үшінші бөліктері), 613 (екінші, үшінші, 3-1, төртінші, бесінші, алтыншы, жетінші, сегізінші, тоғызыншы, оныншы және он бірінші бөліктері), 615 (төртінші бөлігі), 621 (үшінші бөлігі), Құқық бұзушылықтар бөлігінде) 590, 591, 592, 594, 595, 596, 597, 598, 599, 600, 601, 602, 603, 604, 605, 606, 607, 608, 610, 611, 612, 613), 662, 663, 665, 667, 669, 674, 675);

2) азаматтық қорғау саласындағы уәкілетті органның (299 (екінші бөлігі) (бөгеттердің қауіпсіздігін қоспағанда), 312 (екінші бөлігі), 314, 410-1, 416 (өрт және жарылыс қаупі бөлігінде машиналар мен жабдықтарға, химиялық өнімдерге қойылатын қауіпсіздік талаптарын бұзушылықтар бойынша), 462);

3) жекелеген жергілікті жерлердің комендатуралары (476, 478-баптар);

4) Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің Әскери полициясы органдарының әскери қызметшілер, жиындарға шақырылған әскери міндеттілер және Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің, Қазақстан Республикасының басқа да әскерлері мен әскери құралымдарының Көлік құралдарын басқаратын адамдар жасаған, осы

Кодекстің 73, 73-1, 73-2, 154, 434, 436, 440 (төртінші және бесінші бөліктері), 444 (бірінші бөлігі), 479, 482, 483, 488, 506, 590 (екінші бөлігі), (596 (үшінші және бесінші бөліктері), 603 (бірінші және екінші бөліктері), 606 (екінші бөлігі), 607 (екінші бөлігі), 608, 610, 611 (екінші және үшінші бөліктері), 613 (екінші, үшінші, 3-1, төртінші, бесінші, алтыншы, жетінші, сегізінші, тоғызыншы, оныншы және он бірінші бөліктері), 615 (төртінші бөлігі), 621 (үшінші бөлігі), 651 (жергілікті әскери басқару органдарының, әскери бөлімдер мен мекемелердің әскери қызметшілеріне, медициналық, шақыру, іріктеу комиссияларының төрағаларына, орынбасарларына және мүшелеріне қатысты), 652, 667, 676, 677, осы Кодекстің 680, 681-баптары бойынша әскери бөлімдердің (мекемелердің) командирлеріне (бастықтарына) қатысты осы баптың 5) және 6) тармақшаларында аталған;

5) Қазақстан Республикасы Ұлттық қауіпсіздік комитеті әскери полициясы органдарының арнаулы мемлекеттік органдардың көлік құралдарын басқаратын адамдар осы кодекстің 590 (төртінші бөлігі), 596 (үшінші және бесінші бөліктері), 603 (бірінші және екінші бөліктері), 606 (екінші бөлігі), 607 (екінші бөлігі), 608, 610, 611 (екінші және үшінші бөліктері), 613 (екінші, үшінші, 3-1, төртінші, бесінші, алтыншы, жетінші, сегізінші, тоғызыншы, оныншы және он бірінші бөліктері), 609 (екінші және үшінші бөліктері), 615 (төртінші бөлігі), 621 (үшінші бөлігі), 667-баптар бойынша, сондай-ақ 506, 652-баптар бойынша өзге де адамдарға қатысты, осы кодекстің 676, 677, 680, 681-баптары бойынша әскери бөлімдердің лауазымды адамдарына қатысты;

6) Қазақстан Республикасы Ұлттық ұланының әскери полициясы органдарының 506, 590 (төртінші бөлігі), 596 (үшінші және бесінші бөліктері), 603 (бірінші және екінші бөліктері), 606 (екінші бөлігі), 607 (екінші бөлігі), 608, 610, 611 (екінші және үшінші бөліктері), 613 (екінші, үшінші, 3-1, төртінші, бесінші, алтыншы, жетінші, сегізінші, тоғызыншы, оныншы және он бірінші бөліктері), 615 (төртінші бөлігі), 615 (төртінші бөлігі), 621 (үшінші бөлігі), 652, 667, 676, 677, сондай-ақ әскери бөлімдер басшыларына қатысты осы Кодекстің 680, 681-баптарына сәйкес жүргізіледі";

7) су қорын пайдалану және қорғау саласындағы уәкілетті органның (299 (екінші бөлігі) (өнеркәсіптік қауіпсіздікті қоспағанда), 360 (бірінші бөлігі), 462, 463-баптар);

8) ветеринария саласындағы уәкілетті органның (416-бап (ветеринариялық-санитариялық бақылауға және қадағалауға жататын тамақ өнімдеріне қойылатын қауіпсіздік талаптарын бұзушылықтар бойынша);

9) орман, балық және аңшылық шаруашылығы саласындағы органдардың (160 (екінші бөлігі), 382 (екінші, үшінші бөліктері), 383 (үшінші және төртінші бөліктері), 385 (екінші бөлігі), 389, 392 (үшінші бөлігі), 395 (екінші бөлігі), 396 (екінші бөлігі), 398, 462, 463-баптар);

10) Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органның (139 (екінші бөлігі), 326 (үшінші және төртінші бөліктері), 333 (екінші бөлігі), 397 (төртінші бөлігі), 399 (

екінші және үшінші бөліктері), 416 (химиялық өнімге қойылатын қауіпсіздік талаптарын бұзушылықтар бойынша), 462);

11) жер қойнауын зерттеу саласындағы мемлекеттік бақылау органдарының (416, 462-баптар);

12) мәдениет саласындағы уәкілетті органның (75 (бірінші, екінші, бесінші және алтыншы бөліктері), 145, 509-баптар);

13) туристік қызмет саласындағы уәкілетті органның (187 (екінші, үшінші, төртінші және бесінші бөліктері), 462, 465-баптар);

14) ойын бизнесі саласындағы уәкілетті органның (214, 444 (бірінші бөлігі), 445, 462-баптар);

14-1) Лотерея және лотерея қызметі саласындағы уәкілетті органның (214, 445-1-баптар);

15) өсімдіктер карантині және оларды қорғау жөніндегі органдардың (400 (екінші бөлігі), 416 (химиялық өнімге қойылатын қауіпсіздік талаптарын бұзушылықтар бойынша), 462-баптар);

16) тұқым шаруашылығы және астық нарығын реттеу саласындағы органдар (462-бап);

17) биоотын өндірісі саласындағы уәкілетті органның (169-бап (екінші, жетінші, он үшінші (биоотын өндірісі бөлігінде));

18) биоотын айналымы саласындағы уәкілетті органның (169-бап (оныншы, он бірінші, он екінші, он үшінші (биоотын айналымы бөлігінде), он төртінші бөліктері));

19) асыл тұқымды мал шаруашылығы саласындағы уәкілетті органның (407 (екінші және үшінші бөліктері), 462, 463-баптар);

20) ауыл шаруашылығы саласындағы уәкілетті органның (416-бап (машиналар мен жабдықтарға, химиялық өнімдерге қойылатын қауіпсіздік талаптарын бұзушылықтар бойынша));

21) мемлекеттік сәулет-құрылыс бақылау және қадағалау органдарының (312 (екінші бөлігі), 313, 314, 316(екінші бөлігі), 317 (төртінші бөлігі), 317-1 (екінші бөлігі), 317-2 (екінші бөлігі), 319, 462, 463-баптар);

22) санитариялық-эпидемиологиялық қадағалау органдарының (151 (екінші бөлігі), 193 (екінші және үшінші бөліктері), 282 (үшінші және төртінші бөліктері), 312 (екінші бөлігі)), 314, 408-1, 413, 416(тамақ өнімдеріне, ойыншықтарға, химиялық өнімдерге қойылатын қауіпсіздік талаптарын бұзу туралы), 425 (екінші бөлігі), 426 (екінші және үшінші бөліктері), 430 (екінші бөлігі)), 462, 463, 476), 637(он үшінші бөлік);

23) ақпараттандыру саласындағы уәкілетті органның (416 (байланыс құралдарына қойылатын қауіпсіздік талаптарын бұзушылықтар бойынша), 462, 463, 464 (екінші бөлігі), 637 (сегізінші, тоғызыншы, оныншы және он үшінші бөліктері), 638 (екінші бөлігі);

23-1) ақпараттық қауіпсіздікті қамтамасыз ету саласындағы уәкілетті органның (462, 463-баптар);

24) азаматтық авиация саласындағы уәкілетті органның (462, 563 (екінші бөлігі), 564 (бесінші бөлігі), 569 (бірінші, екінші және төртінші бөліктері);

25) Көлік және коммуникация саласындағы уәкілетті органның (416 (машиналар мен жабдықтарға, химиялық өнімге қойылатын қауіпсіздік талаптарын бұзушылықтар бойынша), 462, 463-баптар;

26) көліктік бақылау органдарының (462, 463, 464 (екінші бөлігі), 583 (екінші бөлігі), 613 (екінші бөлігі), 618, 629 (әуе көлігі кемелеріндегі бұзушылықтарды қоспағанда);

27) Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігі органдарының (185 (бұл бұзушылықтарды аудиторлар, аудиторлық ұйымдар, бағалаушылар жасаған кезде), 214 (бұл бұзушылықтарды аудиторлар, аудиторлық ұйымдар жасаған кезде), 216, 219, 233 (үшінші бөлігі), 235, 236, 237, 239-1, 245, 246, 247 (7-1, тоғызыншы және он бірінші бөліктері), 462);

2) Алып тасталды-ҚР 12.11.2015 № 393-V Заңымен (алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі);

29) акцизделетін өнім өндіруді және оның Айналымын мемлекеттік бақылау жөніндегі органдардың (282 (үшінші, төртінші, алтыншы, жетінші, он бірінші және он үшінші бөліктері), 281 (төртінші, бесінші және алтыншы бөліктері), 283, 463, 464(екінші бөлігі);

30) сыбайлас жемқорлыққа қарсы қызмет (658, 659, 660, 661, 662, 665, 667 баптар);

31) мемлекеттік кіріс органдарының (150, 151-баптар (екінші бөлігі)), 153, 154, 158, 174 (екінші бөлім), 176, 182, 183, 190 (үшінші және төртінші бөліктері), 246 (бесінші және алтыншы бөліктері), 281 (төртінші, бесінші және алтыншы бөліктері), 282 (үшінші, төртінші, алтыншы, жетінші, он бірінші және он үшінші бөліктері), 283, 283-1, 357, 398, 460-1 (бірінші және екінші бөлігі), 462, 463, 464(екінші бөлігі), 489 (бесінші, алтыншы, жетінші және сегізінші бөліктері), 528 (1-1-бөлігі), 532 (екінші бөлігі), 543 (бірінші, 1-1 және үшінші бөліктері), 544, 545, 548 (екінші бөлігі), 549, 550, 552 (екінші бөлігі), 590 (төртінші бөлігі)), 654, 658, 659, 660, 661, 662, 665, 667, 679-баптары сондай-ақ 400 (екінші бөлігінде) және 425-баптарында (екінші бөлігі) көзделген Қазақстан Республикасының Мемлекеттік шекарасындағы автомобиль өткізу пункттерінде жасалған әкімшілік құқық бұзушылық туралы;

32) өнеркәсіптік қауіпсіздік саласындағы уәкілетті органның (305 (газбен жабдықтау жүйелері объектілерінің күзет аймақтарындағы бұзушылықтар бойынша), 312(екінші бөлігі), 314, 416 (өрт және жарылыс қаупі бөлігінде машиналар мен жабдықтарға, химиялық өнімдерге қойылатын қауіпсіздік талаптарын бұзушылықтар бойынша), 462);

33) әділет органдарының (158, 214, 462, 668-баптар);

34) лицензиарлар болып табылатын немесе заңнамаға сәйкес екінші санаттағы рұқсаттар беруге уәкілетті органдардың (312 (екінші бөлігі), 313, 314, 316 (екінші бөлігі), 319, 392 (үшінші бөлігі), 462, 463, 464 (екінші бөлігі), 465, 621 (үшінші бөлігі);

35) табиғи монополиялар салаларындағы басшылықты жүзеге асыратын уәкілетті органның (171 (бірінші және үшінші бөліктері (мұнай өнімдерін бөлшек саудада өткізудің шекті бағасын арттыру бойынша), 462);

36) кәсіпкерлік жөніндегі уәкілетті органның (175, 175-1, 462, 465-баптар);

37) Техникалық реттеу және өлшем бірлігін қамтамасыз ету саласындағы органдар мен олардың аумақтық органдарының (415 (екінші бөлігі), 417 (бірінші және алтыншы бөліктері), 419 (екінші бөлігі), 462, 463);

38) Мемлекеттік энергетикалық қадағалау және бақылау жөніндегі органдардың (462, 463-баптар);

39) индустриялық саясатты реттеу саласындағы уәкілетті органның (416-бап (машиналар мен жабдықтарға, химиялық өнімдерге, ойыншықтарға қойылатын қауіпсіздік талаптарын бұзушылықтар бойынша);

40) сауда қызметін реттеу саласындағы уәкілетті органның (185-баптар (бұл бұзушылықтарды биржалық брокерлер және (немесе) биржалық дилерлер, сондай-ақ тауар биржаларының қызметкерлері жасаған кезде), 214, 462);

41) заңды тұлғаларды, азаматтық хал актілерін мемлекеттік тіркеу саласындағы уәкілетті мемлекеттік органның (462, 463-баптар);

42) көмірсутектер саласындағы уәкілетті органның (170 (жетінші, тоғызыншы, оныншы, он бірінші және он екінші бөліктері), 171 (екінші және үшінші бөліктері (тауарлық немесе сұйытылған мұнай газын көтерме саудада өткізудің шекті бағаларын арттыру бойынша), 356 (он төртінші бөлігі), 462 (үшінші бөлігі), 463-баптар);

42-1) қатты пайдалы қазбалар саласындағы уәкілетті органның (462-бап (үшінші бөлігі);

42-2) уран өндіру саласындағы уәкілетті органның (462-бап (үшінші бөлігі);

43) атом энергиясын пайдалану саласындағы уәкілетті органның ("Қазақстан Республикасындағы мемлекеттік бақылау және қадағалау туралы" Қазақстан Республикасының Заңы); 297, 413, 413-1, 414, 416 (техникалық регламенттердің радиациялық қауіпсіздігі туралы талаптарын бұзу бойынша), 462, 463;

44) Қазақстан Республикасы Ұлттық қауіпсіздік комитеті Шекара қызметінің (382 (екінші және үшінші бөліктері), 383 (үшінші және төртінші бөліктері), 395 (екінші бөлігі), 396 (екінші бөлігі), 506, 510 (төртінші бөлігі), 512 (екінші бөлігі), 513 (екінші бөлігі), 514 (екінші бөлігі), 516, 517 (екінші, төртінші, алтыншы және жетінші бөліктері);

45) Ұлттық қауіпсіздік органдарының (453 (екінші және үшінші бөліктері) (мемлекеттік құпияларға байланысты құқық бұзушылықтар жасағаны үшін), 462, 477, 667-баптар);

46) күзет іс-шараларын жүргізу кезінде Қазақстан Республикасы Мемлекеттік күзет қызметінің (149, 425-баптар (екінші бөлігі)), 436, 477, 482, 488, 506, 606 (екінші бөлігі), 652 (бірінші, екінші, үшінші, төртінші және алтыншы бөліктері), Қазақстан Республикасының Мемлекеттік күзет қызметінің әскери қызметшілері жасаған әкімшілік құқық бұзушылық туралы) 667);

47) Республикалық бюджеттің атқарылуын бақылау жөніндегі есеп комитетінің және облыстардың, республикалық маңызы бар қалалардың, астананың тексеру комиссияларының (216, 219, 233 (үшінші бөлігі), 235, 236, 237, 247 (алтыншы бөлігі), 405 (бірінші бөлігі), 462);

48) мемлекеттік еңбек инспекциясы органдарының (86 (төртінші бөлігі), 416 (химиялық өнімге қойылатын қауіпсіздік талаптарын бұзушылықтар бойынша), 462);

49) білім беру саласындағы уәкілетті органның (409 (жетінші, 7-1-бөліктері), 462, 463-баптар);

50) облыстардың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың, аудандардың, облыстық маңызы бар қалалардың жергілікті атқарушы органдарының (199 (екінші бөлігі), 294 (бірінші және екінші бөліктері), 320 (бірінші, екінші және үшінші бөліктері), 382 (екінші және үшінші бөліктері), 383 (үшінші және төртінші бөліктері), 401 (алтыншы және жетінші бөліктері), 402 (төртінші бөлігі), 404 (тоғызыншы бөлігі) - баптар), 408-1, 453, 462, 463, 464 (екінші бөлігі), 489-1, 490);

50-1) үкіметтік емес ұйымдармен өзара іс-қимыл саласындағы уәкілетті органның (489-1-бап);

51) монополияға қарсы органның (159, 160-баптар (екінші бөлігі);

52) медициналық қызметтер көрсету саласындағы бақылау органдарының (80 (төртінші бөлігі), 81 (екінші бөлігі), 82 (екінші бөлігі), 409 (жетінші бөлігі), 424 (үшінші және бесінші бөліктері), 462, 463);

53) дәрілік заттардың, медициналық мақсаттағы бұйымдар мен медициналық техниканың айналысы саласындағы органның (426(екінші және үшінші бөліктері), 462 және 463-баптар);

54) ғарыш қызметі саласындағы уәкілетті органның (310, 311-баптар);

55) Діни қызмет саласындағы уәкілетті мемлекеттік органның (490-бап (екінші, алтыншы және сегізінші бөліктері (бұл бұзушылықтарды орталық мемлекеттік органдардың лауазымды адамдары жасаған кезде);

56) мемлекеттік сот орындаушылары (665, 667, 669, 673-баптар);

57) сот төрағасы немесе сот отырысына төрағалық етуші уәкілеттік берген сот приставтары және соттардың басқа да қызметкерлері 653, 654, 655, 656, 657, 658, 659, 660, 661, 662, 663, 664, 665, 666, 667, 673);

58) облыстардың (республикалық маңызы бар қаланың, астананың) әкімдері уәкілеттік берген (656-бап);

59) почта байланысы саласындағы уәкілетті органның (214, 462-баптар););

60) Мемлекеттік қызмет істері және сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл уәкілетті органының (99, 154, 173, 462(үшінші және төртінші бөліктері)), 465, 661, 676, 677, 678, 679, 680, 681);

61) түзеу мекемелері немесе тергеу изоляторлары (481-бап);

62) ақпарат саласындағы уәкілетті органның (451 (бірінші, екінші және үшінші бөліктері), 452 (үшінші және төртінші бөліктері));

63) жерді пайдалану мен қорғау саласындағы мемлекеттік бақылау органдары (462-бап);

64) тұтынушылардың құқықтарын қорғау саласындағы уәкілетті органның және оның аумақтық органдарының (193 (үшінші бөлігі), 415 (екінші бөлігі));

65) баланың құқықтарын қорғау саласындағы уәкілетті орган (135-бап);

66) Қазақстан Республикасының Халықты әлеуметтік қорғау органдары (462-бап);

67) энергия үнемдеу және энергия тиімділігін арттыру саласындағы мемлекеттік бақылауды жүзеге асыратын орган (462, 463-баптар).

2. Соттар қарайтын әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша Әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамаларды Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің уәкілетті қызметкерлерінің (86(төртінші бөлігі), 185, 211 (бірінші бөлігі), 214 (бірінші, екінші, үшінші және төртінші бөліктері), 245, 251, 252 (екінші бөлігі), 462, 463, 464 (екінші бөлігі) - баптар) жасауға құқығы бар.

3. Осы Кодекстің 685-735-баптарында аталған органдардың құзыретіне жатқызылған әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша құқық бұзушылық туралы хаттамалар осы органдардың уәкілетті лауазымды адамдарын құруға құқылы. Бұдан басқа, әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамалар:

1) көлік және коммуникация саласындағы уәкілетті органның лауазымды адамдары (230 (екінші бөлігі) (бұл бұзушылықтарды жолаушылар тасымалдаушылары жасаған кезде), 581 (екінші бөлігі), 582, 583 (үшінші бөлігі), 586, 621 (төртінші бөлігі), 622(бірінші бөлігі), 623, 625 (автомобиль көлігінде және қалалық рельстік көлікте құқық бұзушылықтар жасағаны үшін) ;

2) орман, балық және аңшылық шаруашылығы саласындағы уәкілетті органдардың мамандандырылған ұйымдарының лауазымды адамдары 138, 142, 143, 337, 339, 366, 367, 368, 369, 370, 371, 372, 373, 374, 375, 376, 377, 378, 379, 380, 381, 382, 383, 385 (бірінші бөлігі), 394 (бірінші және екінші бөліктері), 395 (бірінші бөлігі), 396 (бірінші бөлігі));

3) қорықшы, жануарлар дүниесін қорғау мәселелерімен айналысатын аңшылық және балық шаруашылықтарының директоры (382, 383 (бірінші, екінші, үшінші және төртінші бөліктері));

4) күзет іс-шараларын жүргізу кезінде Қазақстан Республикасы Мемлекеттік күзет қызметінің лауазымды адамдары (297, 485, 504, 614, 675-баптар);

5) Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің әскери қызметшілері мен қызметшілеріне қатысты Қазақстан Республикасы Қарулы Күштері Әскери полициясы органдарының лауазымды адамдары (437, 440 (бірінші, екінші және үшінші бөліктері), 441, 444 (екінші бөлігі), 484, 485-баптар.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Істі қарау-әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізудің ең маңызды сатысы, өйткені оның міндеті істің барлық мән-жайларын тексеру, заңдық бағалау және ол бойынша шешім қабылдау болып табылады.

Түсініктеме берілген баптың 1-бөлігі Әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама жасауға қандай лауазымды адамдардың және қандай баптар немесе баптар бойынша құқығы бар екенін анықтайды, алайда бұл істерді қарау соттардың құзыретіне жатады.

Осы бөлімнің *1-тармағы* ішкі істер органдарының уәкілетті лауазымды адамдары көрсетіледі. "Қазақстан Республикасының Ішкі істер органдары туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 1-бабының 1-бөлігіне сәйкес Қазақстан Республикасының Ішкі істер органдары адамның және азаматтың өмірін, денсаулығын, құқықтары мен бостандықтарын, қоғам мен мемлекеттің мүдделерін құқыққа қарсы қол сұғушылықтардан қорғауға, қоғамдық тәртіпті сақтауға және қоғамдық қауіпсіздікті қамтамасыз етуге арналған құқық қорғау органы болып табылады. ПО-ның лауазымды тұлғалары ПО міндеттері мен өкілеттіктеріне сүйене отырып, құқық бұзушылықтар бойынша хаттама жасауға құқылы.

Осы бөліктің *2-тармағында* азаматтық қорғау саласындағы уәкілетті органдар көрсетіледі. "Азаматтық қорғау туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 1 – бабына сәйкес азаматтық қорғау саласындағы уәкілетті орган-Табиғи және техногендік сипаттағы төтенше жағдайлардың алдын алу және оларды жою, халыққа шұғыл медициналық және психологиялық көмек көрсету, өрт қауіпсіздігін қамтамасыз ету және азаматтық қорғанысты ұйымдастыру бөлігінде азаматтық қорғау саласындағы басшылықты және салааралық үйлестіруді, мемлекеттік саясатты әзірлеуді және іске асыруды жүзеге асыратын орталық атқарушы орган.

Осы бөлімнің *3-тармағында* жекелеген жергілікті жерлердің комендатураларының лауазымды адамдары көрсетіледі. "Төтенше жағдай туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 1-бабына сәйкес жергілікті жердің комендатурасы-төтенше жағдай енгізілген жерлерде төтенше жағдай режимін қамтамасыз ету үшін Қазақстан Республикасының Президенті құратын уақытша арнайы орган.

Осы бөліктің *4-тармағында* Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің әскери полиция органдарының лауазымды адамдары көрсетіледі. "Әскери полиция органдары туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 1-бабына сәйкес әскери полиция органдары Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің, Ұлттық қауіпсіздік органдарының, Ұлттық ұланының құрамына ұйымдық кіретін және Қазақстан Республикасының Қарулы Күштерінде, басқа да әскерлері мен әскери құралымдарында құқықтық тәртіпті

қамтамасыз ету жөніндегі функцияларды жүзеге асыратын арнайы әскери бөлімшелер болып табылады. Әскери полиция органдарының лауазымды адамдарының әскери қызметшілер, жиындарға шақырылған әскери міндеттілер және Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің, Қазақстан Республикасының басқа да әскерлері мен әскери құралымдарының Көлік құралдарын басқаратын адамдар жасаған құқық бұзушылықтар үшін хаттамалар жасауға құқығы бар.

Осы бөлімнің *5-тармағында* ҚР Ұлттық қауіпсіздік комитеті әскери полициясының лауазымды адамдары көрсетіледі. Ұлттық қауіпсіздік әскери комитеті органдарының қызметі "әскери полиция органдары туралы" Қазақстан Республикасының Заңымен реттеледі. Қазақстан Республикасы Ұлттық қауіпсіздік комитеті әскери полициясының лауазымды адамдарының арнаулы мемлекеттік органдардың көлік құралдарын жүргізуші адамдар жасаған құқық бұзушылықтар үшін хаттамалар жасауға құқығы бар.

Арнаулы мемлекеттік органдар деп Қазақстан Республикасының Президентіне тікелей бағынатын және есеп беретін, Қазақстан Республикасының ұлттық қауіпсіздігін қамтамасыз ету күштерінің құрамдас бөлігі болып табылатын, барлау және қарсы барлау қызметін, сондай-ақ күзетілетін адамдар мен объектілердің қауіпсіздігін қамтамасыз етуге бағытталған құқықтық, ұйымдастырушылық, жедел-іздігі және техникалық шаралар кешенін жүзеге асыратын мемлекеттік органдар түсініледі.

6-тармақта ҚР Ұлттық ұланының әскери полиция органдарының лауазымды адамдары көрсетіледі. Сондай-ақ, әскери Ұлттық ұлан органдарының қызметі "әскери полиция органдары туралы" Қазақстан Республикасының Заңымен регламенттеледі. ҚР Ұлттық ұланының әскери полиция органдарының лауазымды тұлғалары әскери қызметшілер мен жиындарға шақырылған әскери міндеттілер жасаған құқық бұзушылықтар үшін, сондай-ақ әскери бөлімдердің командирлеріне қатысты хаттамалар жасауға құқылы.

7-тармақта су қорын пайдалану және қорғау саласындағы уәкілетті органның лауазымды адамдары көрсетіледі. Қазақстан Республикасы Су кодексінің 1 - бабының 1 - тармағына сәйкес су қорын пайдалану мен қорғау, сумен жабдықтау, су бұру саласындағы уәкілетті орган (бұдан әрі-уәкілетті орган) - елді мекендерден тыс жерлерде су қорын пайдалану мен қорғау, сумен жабдықтау, су бұру саласындағы басқару мен бақылау функцияларын жүзеге асыратын мемлекеттік орган.

8-тармақта ветеринария саласындағы уәкілетті органның лауазымды тұлғалары көрсетіледі. "Ветеринария туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 1 - бабына сәйкес ветеринария саласындағы уәкілетті орган-ветеринария саласындағы басшылықты, сондай-ақ өз құзыреті шегінде салааралық үйлестіруді жүзеге асыратын орталық атқарушы орган.

9-тармақта орман, балық және аңшылық шаруашылығы саласындағы органдардың лауазымды адамдары көрсетіледі. ҚР Ауыл шаруашылығы министрлігінің Орман шаруашылығы және жануарлар дүниесі комитеті туралы Ережеге сәйкес – Қазақстан

Республикасы Ауыл шаруашылығы министрлігінің Орман шаруашылығы және жануарлар дүниесі комитеті Қазақстан Республикасының Конституциясымен, заңдарымен, өзге де нормативтік құқықтық актілерімен және осы Ережемен жүктелген орман шаруашылығы, жануарлар дүниесін қорғау, өсімін молайту және пайдалану және ерекше қорғалатын табиғи аумақтар саласында стратегиялық, реттеуші, іске асыру және бақылау функцияларын жүзеге асыратын Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрлігінің құзыреті шегінде мемлекеттік орган және ведомство болып табылады.

10-тармақта қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органның лауазымды адамдары көрсетіледі. Қазақстан Республикасы Экологиялық кодексінің 1 - бабына сәйкес қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган-қоршаған ортаны қорғау және табиғат пайдалану саласындағы басшылықты және салааралық үйлестіруді жүзеге асыратын орталық атқарушы орган, сондай-ақ оның аумақтық органдары.

11-тармақта жер қойнауын зерттеу саласындағы мемлекеттік бақылау органдарының лауазымды тұлғалары көрсетіледі. "Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрлігінің Геология және жер қойнауын пайдалану комитеті" республикалық мемлекеттік мекемесі ережесінің 16-тармағының 18-тармақшасына сәйкес Геология және жер қойнауын пайдалану комитеті функцияларының бірі геологиялық зерттеу, сондай-ақ жер қойнауы кеңістігін пайдалану жөніндегі операцияларға мемлекеттік бақылауды жүзеге асыру болып табылады.

12-тармақта мәдениет саласындағы уәкілетті органның лауазымды тұлғалары көрсетіледі. "Мәдениет туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 1 – бабының 9) тармақшасына сәйкес мәдениет саласындағы уәкілетті орган-мәдениет саласындағы басшылықты және салааралық үйлестіруді жүзеге асыратын орталық атқарушы орган.

13-пункте туристік қызмет саласындағы уәкілетті органның лауазымды тұлғалары көрсетіледі. Тармақшасына және 26-бабының 1-тармағына, Қазақстан Республикасының "туристік қызмет Туралы", " Қазақстан Республикасындағы уәкілетті орган - туристік қызмет саласындағы орталық атқарушы орган функцияларын жүзеге асыратын мемлекеттік басқару.

14-тармақта ойын бизнесі саласындағы уәкілетті органның лауазымды адамдары көрсетіледі. "Ойын бизнесі туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 1 - бабының 13) тармақшасына сәйкес, ойын бизнесі саласындағы уәкілетті орган - Қазақстан Республикасының Үкіметі айқындайтын, ойын бизнесі саласындағы мемлекеттік саясатты іске асыруды және бақылауды жүзеге асыратын мемлекеттік орган.

14-1-тармақта Лотерея және лотерея қызметі саласындағы уәкілетті органның лауазымды адамдары көрсетіледі. Қазақстан Республикасы Заңының 1-бабына сәйкес 9

) тармақшасына "лотереялар және лотерея қызметі" лотерея және лотерея қызметі саласындағы уәкілетті - орталық атқарушы орган саласындағы басшылықты жүзеге асыратын лотерея және лотерея қызметі.

15-тармақта өсімдіктер карантині және оларды қорғау жөніндегі органдардың лауазымды адамдары көрсетіледі. Қазақстан Республикасында "өсімдіктер карантині туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 1-бабының 10) тармақшасына сәйкес өсімдіктер карантині жөніндегі уәкілетті орган-өсімдіктер карантині саласындағы басшылықты және салааралық үйлестіруді жүзеге асыратын орталық атқарушы орган.

16-тармақта тұқым шаруашылығы және астық нарығын реттеу саласындағы органдардың лауазымды тұлғалары көрсетіледі. "Тұқым шаруашылығы туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 1 – бабының 36) тармақшасына сәйкес тұқым шаруашылығы саласындағы уәкілетті мемлекеттік орган-тұқым шаруашылығы саласындағы басшылықты және салааралық үйлестіруді жүзеге асыратын орталық атқарушы орган.

17-тармақта биоотын өндірісі саласындағы уәкілетті органның лауазымды адамдары көрсетіледі. "Биоотын өндірісін және айналымын мемлекеттік реттеу туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 1 - бабының 9) тармақшасына сәйкес биоотын өндірісі саласындағы уәкілетті орган-биоотын өндірісін мемлекеттік реттеу саласындағы басшылықты жүзеге асыратын мемлекеттік орган.

18-тармақта биоотын айналымы саласындағы уәкілетті органның лауазымды адамдары көрсетіледі. "Биоотын өндірісін және айналымын мемлекеттік реттеу туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 1 - бабының 4) тармақшасына сәйкес биоотын айналымы саласындағы уәкілетті орган-биоотын айналымын мемлекеттік реттеу саласындағы басшылықты жүзеге асыратын мемлекеттік орган.

19-тармақта асыл тұқымды мал шаруашылығы саласындағы уәкілетті органның лауазымды адамдары көрсетіледі. "Асыл тұқымды мал шаруашылығы туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 1 – бабының 13) тармақшасына сәйкес асыл тұқымды мал шаруашылығы саласындағы уәкілетті орган-асыл тұқымды мал шаруашылығы саласындағы басшылықты және мемлекеттік саясатты іске асыруды жүзеге асыратын мемлекеттік орган.

20-тармақта ауыл шаруашылығы саласындағы уәкілетті органның лауазымды адамдары көрсетіледі. "Агроөнеркәсіптік кешенді және ауылдық аумақтарды дамытуды мемлекеттік реттеу туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 1 – бабының 5) тармақшасына сәйкес, агроөнеркәсіптік кешенді дамыту саласындағы уәкілетті орган-балық шаруашылығын дамытуды қоспағанда, агроөнеркәсіптік кешенді дамыту саласындағы мемлекеттік реттеуді жүзеге асыратын мемлекеттік орган.

21-тармақта мемлекеттік сәулет-құрылыс бақылау және қадағалау органдарының лауазымды адамдары көрсетіледі. "Қазақстан Республикасындағы сәулет, қала құрылысы және құрылыс қызметі туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 1 - бабы

52) тармақшасына сәйкес сәулет, қала құрылысы және құрылыс істері жөніндегі уәкілетті орган-сәулет, қала құрылысы және құрылыс қызметін мемлекеттік басқару саласында басшылықты жүзеге асыратын орталық мемлекеттік орган.

22-тармақта санитарлық-эпидемиологиялық қадағалау органдарының лауазымды адамдары көрсетіледі. "Халық денсаулығы және денсаулық сақтау жүйесі туралы" Қазақстан Республикасы Кодексінің 1-бабының 80) тармақшасына сәйкес мемлекеттік санитариялық-эпидемиологиялық қадағалау - санитариялық-эпидемиологиялық қызмет органдарының Қазақстан Республикасының халықтың санитариялық-эпидемиологиялық салауаттылығы саласындағы заңнамасын бұзушылықтардың алдын алу, анықтау, жолын кесу жөніндегі қызметі, сондай-ақ халықтың денсаулығын, мекендеу ортасын және өнімдердің, процестердің, көрсетілетін қызметтердің қауіпсіздігін қорғау мақсатында халықтың санитариялық-эпидемиологиялық салауаттылығы саласындағы нормативтік құқықтық актілердің және гигиеналық нормативтердің сақталуын бақылау.

23-тармақта ақпараттандыру саласындағы уәкілетті органның лауазымды адамдары көрсетіледі. "Ақпараттандыру туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 1-бабының 10) тармақшасына сәйкес ақпараттандыру саласындағы уәкілетті орган-ақпараттандыру және "электрондық үкімет" саласында басшылықты және салааралық үйлестіруді жүзеге асыратын орталық атқарушы орган.

23-1-тармақта ақпараттық қауіпсіздікті қамтамасыз ету саласындағы уәкілетті органның лауазымды адамдары көрсетіледі. "Ақпараттандыру туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 1 – бабының 30-1) тармақшасына сәйкес ақпараттық қауіпсіздікті қамтамасыз ету саласындағы уәкілетті орган-ақпараттық қауіпсіздікті қамтамасыз ету саласында басшылықты және салааралық үйлестіруді жүзеге асыратын орталық атқарушы орган.

24-тармақта азаматтық авиация саласындағы уәкілетті органның лауазымды адамдары көрсетіледі. "Қазақстан Республикасының әуе кеңістігін пайдалану және авиация қызметі туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 1 - бабының 30-1) тармақшасына сәйкес азаматтық авиация саласындағы уәкілетті орган-Қазақстан Республикасының әуе кеңістігін пайдалану және азаматтық және эксперименттік авиация қызметі саласында басшылықты жүзеге асыратын орталық атқарушы орган.

25-тармақта Көлік және коммуникация саласындағы уәкілетті органның лауазымды адамдары көрсетіледі. "Жол жүрісі туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 1 – бабының 34) тармақшасына сәйкес көлік және коммуникация саласындағы уәкілетті орган-автомобиль көлігі саласындағы басшылықты, сондай-ақ Қазақстан Республикасының заңнамасында көзделген шектерде салааралық үйлестіруді жүзеге асыратын орталық атқарушы орган.

26-тармақта көліктік бақылау органдарының лауазымды адамдары көрсетіледі. "Қазақстан Республикасындағы көлік туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 1 –

бабының 11) тармақшасына сәйкес уәкілетті мемлекеттік орган-көлік саласындағы мемлекеттік саясатты іске асыруды, Қазақстан Республикасы көлік кешенінің қызметін үйлестіру мен реттеуді жүзеге асыратын орталық атқарушы орган.

27-тармақта Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігі органдарының лауазымды адамдары көрсетіледі. ҚР Қаржы министрлігі туралы Ереженің 1-тармағына сәйкес Қазақстан Республикасының Қаржы министрлігі басшылықты, сондай-ақ заңнамада көзделген шектерде өз құзыретіне жатқызылған қызмет саласында салааралық үйлестіруді жүзеге асыратын Қазақстан Республикасының орталық атқарушы органы болып табылады.

29-тармақта акцизделетін өнімдердің өндірісі мен айналымын мемлекеттік бақылау жөніндегі органдардың лауазымды адамдары көрсетіледі. Салық кодексінің 172-бабының 1-тармағына сәйкес акцизделетін тауарларды бақылауды салық агенттері осы бапта көрсетілген акцизделетін тауарлардың жекелеген түрлерін таңбалауға борышкердің мүлкін (активтерін) сатқан кезде өндірушілердің, акцизделетін тауарларды сатумен айналысатын тұлғалардың, банкроттық және оңалту менеджерлерінің талаптары бойынша жүзеге асырады. , акцизделетін тауарларды Қазақстан Республикасының аумағында ауыстыру, сондай-ақ акциздік пункттерді құру арқылы жүзеге асырылады.

30-тармақта сыбайлас жемқорлыққа қарсы қызметтің лауазымды адамдары көрсетіледі. Қазақстан Республикасы Мемлекеттік қызмет істері және сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл агенттігінің Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл ұлттық бюросы (сыбайлас жемқорлыққа қарсы қызмет) туралы Ереженің 1-тармағына сәйкес Қазақстан Республикасы Мемлекеттік қызмет істері және сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл агенттігінің (Сыбайлас жемқорлыққа қарсы қызмет) құзыреті шегінде сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл мәселелері бойынша іске асыру функцияларын жүзеге асыратын Қазақстан Республикасы Мемлекеттік қызмет істері және, Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес өзге де функцияларды жүзеге асырады.

31-тармақта Мемлекеттік кірістер органдарының лауазымды адамдары көрсетіледі. Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігінің Мемлекеттік кірістер комитеті туралы Ереженің 1-тармағына сәйкес Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігінің Мемлекеттік кірістер комитеті (бұдан әрі-комитет): – Комитет) орталық атқарушы органның құзыреті шегінде кеден ісі саласында реттеуші, іске асыру және бақылау функцияларын жүзеге асыратын, салықтардың, кедендік және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдердің толық және уақтылы түсуін, әлеуметтік төлемдерді есептеуді, ұстауды, аударуды, этил спирті мен алкоголь өнімінің, темекі өнімдерінің өндірілуін, айналымын, мұнай өнімдерінің жекелеген түрлерінің және биоотынның айналымын мемлекеттік реттеуді жүзеге асыратын Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігінің ведомствосы болып табылады, және банкроттық саласындағы

мемлекеттік реттеу мен бақылауды жүзеге асыруға қатысу, салық саясатын және кеден ісі саласындағы саясатты іске асыруға қатысу, тауарларды Еуразиялық экономикалық одақтың кедендік шекарасы арқылы өткізуге, оларды Еуразиялық экономикалық одақтың Бірыңғай кедендік аумағы бойынша кедендік бақылаумен тасымалдауға, уақытша сақтауға, кедендік декларациялауға, кедендік рәсімдерге сәйкес шығаруға және пайдалануға байланысты қатынастарды Қазақстан Республикасында кедендік реттеуді әзірлеуге және іске асыруға қатысу, кедендік бақылауды жүргізу, сондай-ақ Қазақстан Республикасының заңнамасымен осы органның қарауына жатқызылған қылмыстық және әкімшілік құқық бұзушылықтардың алдын алу, анықтау, жолын кесу, ашу және тергеу жөніндегі функцияларды және Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес өзге де функцияларды жүзеге асырады.

32-тармақта өнеркәсіптік қауіпсіздік саласындағы уәкілетті органның лауазымды адамдары көрсетіледі. "Азаматтық қорғау туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 1 – бабының 52-1-тармақшасына сәйкес өнеркәсіптік қауіпсіздік саласындағы уәкілетті орган - өнеркәсіптік қауіпсіздік саласындағы басшылықты және салааралық үйлестіруді, мемлекеттік саясатты әзірлеуді және іске асыруды жүзеге асыратын орталық атқарушы орган.

33-тармақта Әділет органдарының лауазымды адамдары көрсетіледі. "Әділет органдары туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 1-бабына сәйкес, әділет органдары өз құзыреті шегінде мемлекеттің қызметін құқықтық қамтамасыз етуді жүзеге асыратын, мемлекеттік органдардың, ұйымдардың, лауазымды адамдар мен азаматтардың жұмысында заңдылық режимін қолдайтын, азаматтар мен ұйымдардың құқықтары мен заңды мүдделерін қорғауды қамтамасыз ететін атқарушы билік органдары болып табылады.

34-тармақта заңнамаға сәйкес лицензиарлар болып табылатын немесе екінші санаттағы рұқсаттарды беруге уәкілетті органдардың лауазымды тұлғалары көрсетіледі. "Рұқсаттар және хабарламалар туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 1 – бабының 17) тармақшасына сәйкес рұқсат беру органдары - лицензиарлар және екінші санаттағы рұқсаттарды беруге уәкілетті органдар.

35-тармақта табиғи монополиялар салаларында басшылықты жүзеге асыратын уәкілетті органның лауазымды адамдары көрсетіледі. ҚР Заңының 124-6 бабына сәйкес Кәсіпкерлік кодексінің бір саласын реттеуді жүзеге асыратын уәкілетті органның және табиғи монополиялар салаларындағы басшылықты болып табылады қозғау және қарау, әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді, сондай-ақ әкімшілік жаза қолдану осы Кодексте белгіленген тәртіппен Қазақстан Республикасының әкімшілік құқық бұзушылық туралы.

36-тармақта кәсіпкерлік жөніндегі уәкілетті органның лауазымды адамдары көрсетіледі. ҚР Кәсіпкерлік кодексінің 85-бабының 1-тармағына сәйкес, жеке кәсіпкерлікті дамыту және қолдау саласында басшылықты және салааралық

үйлестіруді жүзеге асыратын мемлекеттік орган кәсіпкерлік жөніндегі уәкілетті орган болып табылады.

37-тармақта Техникалық реттеу және өлшем бірлігін қамтамасыз ету саласындағы органдардың және олардың аумақтық органдарының лауазымды адамдары көрсетіледі. "Өлшем бірлігін қамтамасыз ету туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 1 - бабы 22) тармақшасына сәйкес уәкілетті орган - Техникалық реттеу және метрология саласында мемлекеттік реттеуді жүзеге асыратын мемлекеттік орган.

38-тармақта Мемлекеттік энергетикалық қадағалау және бақылау жөніндегі органдардың лауазымды адамдары көрсетіледі. "Қазақстан Республикасы Энергетика министрлігінің Атомдық және энергетикалық қадағалау мен бақылау комитеті" мемлекеттік мекемесі Ережесінің 1-тармағына сәйкес Қазақстан Республикасы Энергетика министрлігінің Атомдық және энергетикалық қадағалау мен бақылау комитеті атом энергиясын пайдалану және электр энергетикасы салаларында басшылықты жүзеге асыратын Қазақстан Республикасы Энергетика министрлігінің ведомствосы болып табылады.

39-тармақта индустриялық саясатты реттеу саласындағы уәкілетті органның лауазымды адамдары көрсетіледі.

40-тармақта сауда қызметін реттеу саласындағы уәкілетті органның лауазымды тұлғалары көрсетіледі. "Сауда қызметін реттеу туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 1–бабының 13) тармақшасына сәйкес сауда қызметін реттеу саласындағы уәкілетті орган - сауда саясатын қалыптастыратын және сауда қызметі саласында басшылықты, сондай-ақ салааралық үйлестіруді жүзеге асыратын орталық атқарушы орган.

41-тармақта заңды тұлғаларды, азаматтық хал актілерін мемлекеттік тіркеу саласындағы уәкілетті мемлекеттік органның лауазымды адамдары көрсетіледі. "Заңды тұлғаларды мемлекеттік тіркеу және филиалдар мен өкілдіктерді есептік тіркеу туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 4-бабына сәйкес заңды тұлғаларды мемлекеттік тіркеуді және филиалдар мен өкілдіктерді есептік тіркеуді әділет органдары (тіркеуші орган) жүзеге асырады. Сондай-ақ, азаматтық хал актілерін мемлекеттік тіркеуді ұйымдастыру, азаматтық хал актілері жазбаларына өзгерістер енгізу, қалпына келтіру, жою Ережесінің 2 тармағына сәйкес азаматтық хал актілерін мемлекеттік тіркеуді жергілікті атқарушы органдар "азаматтық хал актілерін жазу"ақпараттық жүйесі арқылы электрондық түрде жүргізеді.

42-тармақта көмірсутектер саласындағы уәкілетті органның лауазымды тұлғалары көрсетіледі. "Жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы" Қазақстан Республикасы Кодексінің 62-бабына сәйкес көмірсутектер саласындағы уәкілетті орган көмірсутектер саласындағы мемлекеттік саясатты іске асырады.

42-1-тармақта қатты пайдалы қазбалар саласындағы уәкілетті органның лауазымды тұлғалары көрсетіледі. "Жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы"Қазақстан

Республикасы Кодексінің 61-бабына сәйкес қатты пайдалы қазбалар саласындағы уәкілетті орган уранды қоспағанда, қатты пайдалы қазбаларды барлау және өндіру жөніндегі операцияларды реттеу жөніндегі мемлекеттік саясатты іске асырады.

42-2-тармақта уран өндіру саласындағы уәкілетті органның лауазымды адамдары көрсетіледі. "Жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы" Қазақстан Республикасы Кодексінің 63-бабына сәйкес уран өндіру саласындағы уәкілетті орган уран өндіру жөніндегі мемлекеттік саясатты іске асырады.

43-тармақта атом энергиясын пайдалану саласындағы уәкілетті органның лауазымды адамдары көрсетіледі. "Атом энергиясын пайдалану туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 1-бабының 8) тармақшасына сәйкес атом энергиясын пайдалану саласындағы уәкілетті орган - атом энергиясын пайдалану саласындағы басшылықты жүзеге асыратын орталық атқарушы орган.

44-тармақта Қазақстан Республикасы Ұлттық қауіпсіздік комитеті Шекара қызметінің лауазымды адамдары көрсетіледі. Қазақстан Республикасы Ұлттық қауіпсіздік комитетінің Шекара қызметі Ережесінің 1-тармағына сәйкес Қазақстан Республикасы Ұлттық қауіпсіздік комитетінің Шекара қызметі мемлекеттік шекараның тұтастығын және қол сұғылмауын қамтамасыз ету, шекара кеңістігінде заңдылық пен белгіленген тәртіпті сақтау мақсатында құрлықта, аумақтық суларда (теңізде) және ішкі суларда (оның ішінде су асты ортасында) Қазақстан Республикасының Мемлекеттік шекарасын қорғау мен күзетуді жүзеге асыратын Қазақстан Республикасы Ұлттық қауіпсіздік комитетінің ведомствосы болып табылады.

45-тармақта Ұлттық қауіпсіздік органдарының лауазымды адамдары көрсетіледі. "Қазақстан Республикасының Ұлттық қауіпсіздік органдары туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 1-бабына сәйкес Қазақстан Республикасының Ұлттық қауіпсіздік органдары - Қазақстан Республикасының Президентіне тікелей бағынатын және есеп беретін, Қазақстан Республикасының қауіпсіздігін қамтамасыз ету жүйесінің құрамдас бөлігі болып табылатын және өздеріне берілген өкілеттіктер шегінде жеке адам мен қоғамның қауіпсіздігін, елдің конституциялық құрылысын, мемлекеттік егемендігін, аумақтық тұтастығын, экономикалық, ғылыми-техникалық және қорғаныс әлеуетін қорғауды қамтамасыз етуге арналған арнаулы мемлекеттік органдар.

46-тармақта күзет іс-шараларын өткізу кезінде Қазақстан Республикасы Мемлекеттік күзет қызметінің лауазымды адамдары көрсетіледі. "Қазақстан Республикасы Мемлекеттік күзет қызметі туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 1-бабына сәйкес Қазақстан Республикасы Мемлекеттік күзет қызметі - Қазақстан Республикасының Президентіне тікелей бағынатын және есеп беретін, Қазақстан Республикасының ұлттық қауіпсіздігін қамтамасыз ету күштеріне жататын және Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген құзыреті шегінде күзетілетін адамдар мен объектілердің қауіпсіздігін қамтамасыз ету жөніндегі күзет іс-шараларын жүзеге асыратын арнаулы мемлекеттік орган.

47-тармақта республикалық бюджеттің атқарылуын бақылау жөніндегі есеп комитетінің және облыстардың, республикалық маңызы бар қалалардың, астананың тексеру комиссияларының лауазымды адамдары көрсетіледі. Республикалық бюджеттің атқарылуын бақылау жөніндегі есеп комитеті туралы Ереженің 1-тармағына сәйкес Республикалық бюджеттің атқарылуын бақылау жөніндегі есеп комитеті Қазақстан Республикасының Президентіне тікелей бағынатын және есеп беретін мемлекеттік аудит және қаржылық бақылаудың жоғары органы болып табылады.

48-тармақта мемлекеттік еңбек инспекциясының лауазымды тұлғалары көрсетіледі. Қазақстан Республикасы Еңбек кодексінің 1-бабының 18) тармақшасына сәйкес еңбек жөніндегі уәкілетті мемлекеттік орган -Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес еңбек қатынастары саласында басқару және салааралық үйлестіруді жүзеге асыратын орталық атқарушы орган болып табылады.

49-тармақта білім беру саласындағы уәкілетті органның лауазымды тұлғаларын көрсетеді. "Білім туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 1-бабының 13) тармақшасына сәйкес білім беру саласындағы уәкілетті орган - білім беру саласындағы басқару және салааралық үйлестіруді жүзеге асыратын Қазақстан Республикасының орталық атқарушы органы болып табылады.

50-тармақта облыстардың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың, аудандардың, облыстық маңызы бар қалалардың жергілікті атқарушы органдарының лауазымды адамдары көрсетіледі. Қазақстан Республикасының Заңның 1-бабы 4) тармақшасына сәйкес "Қазақстан Республикасындағы жергілікті мемлекеттік басқару және өзін-өзі басқару туралы", Қазақстан Республикасындағы жергілікті атқарушы орган (әкімдік) - алқалы атқарушы органы әкім басқаратын, облыстың, республикалық маңызы бар қаланың және астананың, ауданның (облыстық маңызы бар қаланың) жүзеге асыратын, өз құзыреті шегінде жергілікті мемлекеттік басқаруды және өзін-өзі басқару органы.

50-1-тармақта үкіметтік емес ұйымдармен өзара іс-қимыл саласындағы уәкілетті органның лауазымды адамдары көрсетіледі. Қазақстан Республикасының "Мемлекеттік әлеуметтік тапсырыстың, гранттар мен Қазақстан Республикасындағы үкіметтік емес ұйымдарға арналған марапаттар туралы" Заңының 12-бабының 8-1) тармақшасына сәйкес үкіметтік емес ұйымдармен өзара іс-қимыл саласындағы уәкілетті орган - үкіметтік емес ұйымдармен өзара іс-қимыл саласында көшбасшылық және салааралық үйлестіруді жүзеге асыратын мемлекеттік орган болып табылады.

51-тармақта монополияға қарсы органның лауазымды адамдары көрсетіледі. ҚР Кәсіпкерлік кодексінің 90-1-бабының 1-бөлігіне сәйкес монополияға қарсы органның бірыңғай жүйесін орталық атқарушы орган, оның ведомствосы және оған бағынысты аумақтық бөлімшелер құрайды.

52 және 53-тармақта медициналық қызмет көрсету саласындағы бақылау жөніндегі органдардың және дәрілік заттардың, медициналық мақсаттағы бұйымдар мен

медициналық техниканың айналысы саласындағы органның лауазымды адамдары көрсетіледі. "Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау және әлеуметтік даму министрлігінің Медициналық және фармацевтикалық қызметті бақылау комитеті" мемлекеттік мекемесі Ережесінің 1-тармағына сәйкес медициналық және фармацевтикалық қызметті бақылау комитеті өз құзыреті шегінде медициналық қызмет көрсету және дәрілік заттардың, медициналық мақсаттағы бұйымдар мен медициналық техниканың айналысы саласындағы реттеу, іске асыру және бақылау функцияларын жүзеге асыратын Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау және әлеуметтік даму министрлігінің ведомствосы болып табылады.

54-тармақта ғарыш қызметі саласындағы уәкілетті органның лауазымды адамдары көрсетіледі. "Ғарыш қызметі туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 1–бабының 11) тармақшасына сәйкес, ғарыш қызметі саласындағы уәкілетті орган – ғарыш қызметі саласындағы басшылықты, сондай-ақ Қазақстан Республикасының заңнамасында көзделген шекте салааралық үйлестіруді жүзеге асыратын орталық атқарушы орган.

55-тармақта Діни қызмет саласындағы уәкілетті мемлекеттік органның лауазымды адамдары көрсетіледі. "Діни қызмет және діни бірлестіктер туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 1–бабының 6) тармақшасына сәйкес уәкілетті орган - Діни қызмет саласындағы мемлекеттік реттеуді жүзеге асыратын мемлекеттік орган.

56-тармақта мемлекеттік сот орындаушыларының лауазымды адамдары көрсетіледі. "Атқарушылық іс жүргізу және сот орындаушыларының мәртебесі туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 1 – бабының 5) тармақшасына сәйкес мемлекеттік сот орындаушысы -мемлекеттік қызметте тұратын және атқарушылық құжаттарды мәжбүрлеп орындауға бағытталған шараларды қабылдау бойынша өзіне заңмен жүктелген функцияларды орындайтын лауазымды адам.

57-тармақта сот төрағасы немесе сот отырысында төрағалық етуші уәкілеттік берген сот приставтары және соттардың басқа да қызметкерлері көрсетіледі. "Сот приставтары туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 1 - бабының 1-бөлігіне сәйкес сот приставы - мемлекеттік қызметте тұратын және өзіне осы Заңмен жүктелген міндеттерді орындайтын лауазымды адам.

58-тармақта 656-бап бойынша облыстардың (республикалық маңызы бар қаланың, астананың) әкімдері уәкілеттік берген лауазымды адамдар көрсетіледі. Бұл жағдайда өз қызметтік міндеттері бойынша облыс әкімдері уәкілеттік берген әкімдіктердің қызметкерлерін алқабилер тізімін жасау қажет.

59-тармақта почта байланысы саласындағы уәкілетті органның лауазымды адамдары көрсетіледі. "Почта туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 1 – бабының 39) тармақшасына сәйкес почта саласындағы уәкілетті орган - өз құзыреті шегінде Қазақстан Республикасының аумағында почта саласындағы қызметті мемлекеттік бақылауды, үйлестіруді және реттеуді жүзеге асыратын Қазақстан Республикасының орталық атқарушы органы.

60-тармақта Мемлекеттік қызмет істері және сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл жөніндегі уәкілетті органның лауазымды адамдары көрсетіледі. Қазақстан Республикасы Мемлекеттік қызмет істері және сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл агенттігі осы Ереженің 1-тармағына сәйкес Қазақстан Республикасы Мемлекеттік қызмет істері және сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл агенттігі Қазақстан Республикасының Президентіне тікелей бағынатын және есеп беретін, мемлекеттік қызмет саласында басшылықты, мемлекеттік қызметтер көрсету сапасын бағалауды және бақылауды жүзеге асыратын, сондай-ақ Қазақстан Республикасының заңнамасында көзделген шектерде Мемлекеттік орган болып табылады, сыбайлас жемқорлық қылмыстар мен құқық бұзушылықтардың алдын алу, анықтау, жолын кесу, ашу және тергеу жөніндегі басшылық және салааралық үйлестіру және өзге де арнайы атқарушылық және рұқсат беру функцияларды атқарады.

61-тармақта түзету мекемелерінің немесе тергеу изоляторларының лауазымды адамдары көрсетіледі. Бұл жағдайда түзеу мекемелері мен тергеу изоляторларының қызметкерлері түсініледі, олар ТМ және ТИЗО-ға айналымға тыйым салынған заттарды заңсыз беруді анықтады және жолын кеседі.

62-тармақта ақпарат саласындағы уәкілетті органның лауазымды тұлғалары көрсетіледі. "Бұқаралық ақпарат құралдары туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 1-бабының 6) тармақшасына сәйкес бұқаралық ақпарат құралдары саласындағы уәкілетті орган - бұқаралық ақпарат құралдары саласындағы мемлекеттік реттеуді жүзеге асыратын мемлекеттік орган.

63-тармақта жерді пайдалану мен қорғау саласындағы мемлекеттік бақылау органдарының лауазымды адамдары көрсетіледі. Қазақстан Республикасының Жер кодексінің 145-бабының 1-тармағына сәйкес жерді пайдалану мен қорғауға мемлекеттік бақылауды орталық уәкілетті орган, жерді пайдалану және қорғау жөніндегі уәкілетті органдар, аудандық (қалалардағы аудандардан басқа) атқарушы органдар, облыстық атқарушы органдар, аудандық маңызы бар қалалардың, кенттердің, ауылдардың, ауылдық округтердің әкімдері және өз құзыреті шегінде өзге де уәкілетті органдар.

64-тармақта тұтынушылардың құқықтарын қорғау саласындағы уәкілетті органның және оның аумақтық органдарының лауазымды адамдары көрсетіледі. "Тұтынушылардың құқықтарын қорғау туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 1-бабының 17) тармақшасына сәйкес тұтынушылардың құқықтарын қорғау саласындағы уәкілетті орган - тұтынушылардың құқықтарын қорғау саласындағы басшылықты және салааралық үйлестіруді жүзеге асыратын мемлекеттік орган.

65-тармақта баланың құқықтарын қорғау саласындағы уәкілетті органның лауазымды адамдары көрсетіледі. "Қазақстан Республикасындағы Баланың құқықтары туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 51-бабына сәйкес балалардың құқықтарын қорғау саласындағы уәкілетті органды Қазақстан Республикасының Үкіметі айқындайды. "Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігі Балалардың

құқықтарын қорғау комитеті туралы" Ереженің 1-тармағына сәйкес ҚР БҒМ Балалардың құқықтарын қорғау комитеті реттеуші, іске асыру және бақылау функцияларын жүзеге асыратын, сондай-ақ комитеттің құзыреті шегінде орталық атқарушы органның стратегиялық функцияларын орындауға қатысатын ҚР БҒМ ведомствосы болып табылады.

66-тармақта Қазақстан Республикасының Халықты әлеуметтік қорғау органының лауазымды адамдары көрсетіледі. "Қазақстан Республикасы Еңбек және халықты әлеуметтік қорғау министрлігінің Еңбек, әлеуметтік қорғау және көші-қон комитеті" мемлекеттік мекемесі Ережесінің 1-тармағына сәйкес Қазақстан Республикасы Еңбек және халықты әлеуметтік қорғау министрлігінің Еңбек, әлеуметтік қорғау және көші-қон комитеті өз құзыреті шегінде еңбек, оның ішінде еңбек қауіпсіздігі және еңбекті қорғау, жұмыспен қамту, көші-қон және халықты әлеуметтік қорғау саласында іске асыру және бақылау функцияларын жүзеге асырады.

67-тармақта энергия үнемдеу және энергия тиімділігін арттыру саласындағы мемлекеттік бақылауды жүзеге асыратын органның лауазымды тұлғалары көрсетіледі. "Энергия үнемдеу және энергия тиімділігін арттыру туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 1-бабының 17) тармақшасына сәйкес энергия үнемдеу және энергия тиімділігін арттыру саласындағы уәкілетті орган (бұдан әрі - уәкілетті орган) - энергия үнемдеу және энергия тиімділігін арттыру саласындағы басшылықты жүзеге асыратын орталық атқарушы орган.

Зерттеліп жатқан баптың 2-бөлімінде Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің қызметкерлерінің Әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамаларын жасауы, олардың қарауы соттардың құзыретіне жатады деп көрсетілген.

"Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 20-1-бабына сәйкес Қазақстан Ұлттық Банкінің және оның ведомстволарының қызметкерлері мемлекеттік әкімшілік және азаматтық қызметшілерге жатпайтын, Қазақстан Ұлттық Банкінде және оның ведомстволарында қызмет атқаратын, еңбегіне ақы төлеу Қазақстан Ұлттық Банкі бюджетінің (шығыстар сметасының) қаражатынан жүргізілетін адамдар болып табылады.

Лауазымдық өкілеттіктер деп Қазақстан Ұлттық Банкінде және оның ведомстволарында Қазақстан Ұлттық Банкінің алдында тұрған мақсаттар мен міндеттерге жауап беретін қызметшілердің нақты мемлекеттік лауазымымен көзделген құқықтар мен міндеттер түсініледі.

3бөлім.Әқбтк-нің 685-735-баптарында олар әкімшілік құқық бұзушылық туралы істермен айналысатын органдар мен баптар көрсетіледі. Осы баптың 3-тармағындағы ереже органның әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарауға құқығы бар-жоғын анықтайды, сол органдардың уәкілетті лауазымды тұлғалары әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамалар жасауға құқылы.

Мысалы, ӘҚБтК-нің 685-бабында ішкі істер органдары "құжаттары жоқ және басқару құқығы жоқ адамның көлік құралын басқаруы"611-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды деп айтылады. Яғни, ПО жол-патрульдік полиция қызметкері осы бап бойынша Әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама жасауға құқылы.

Бұдан басқа, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамаларды жасауға құқылы:

1) Көлік және коммуникация саласындағы уәкілетті органның лауазымды адамдары , оларға "жол жүрісі туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 1–бабының 34) тармақшасы бойынша-автомобиль көлігі саласындағы басшылықты, сондай-ақ Қазақстан Республикасының заңнамасында көзделген шекте салааралық үйлестіруді жүзеге асыратын орталық атқарушы орган;

2) орман, балық және аңшылық шаруашылығы саласындағы уәкілетті органдардың мамандандырылған ұйымдарының лауазымды адамдары, оларға "жануарлар дүниесін қорғау, өсімін молайту және пайдалану туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 1–бабының 75) тармақшасы-жануарлар дүниесін қорғауды, өсімін молайту және орнықты пайдалануды қамтамасыз ету жөніндегі мемлекеттік мекемелер мен республикалық мемлекеттік кәсіпорындар жатады;

3) қорықшы қызметі туралы Үлгілік ережеге сәйкес жануарлар дүниесін қорғау мәселелерін жүргізетін қорықшы, аңшылық және балық шаруашылықтарының директорлары - аңшылық және балық шаруашылықтары субъектілерінің қорықшылық қызметі бекітіліп берілген аңшылық алқаптар мен балық шаруашылығы су айдындарында және (немесе) учаскелерінде жануарлар дүниесін қорғау функцияларын жүзеге асыратын аңшылық және балық шаруашылықтары субъектілерінің құрылымдық бөлімшесі болып табылады. Қорықшылық қызметке аңшылық және балық шаруашылықтары субъектілерінің қызметкерлері жатады: аңшылық және балық шаруашылықтарының директорлары, аға қорықшы (бар болса), қорықшы;

4) күзет іс-шараларын жүргізу кезінде Қазақстан Республикасы Мемлекеттік күзет қызметінің лауазымды адамдары жатады. Қазақстан Республикасы Мемлекеттік күзет қызметі – Қазақстан Республикасының ұлттық қауіпсіздігін қамтамасыз ету күштеріне жататын және Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген құзыреті шегінде күзетілетін адамдар мен объектілердің қауіпсіздігін қамтамасыз ету жөніндегі күзет іс-шараларын жүзеге асыратын Қазақстан Республикасының Президентіне тікелей бағынатын және есеп беретін арнаулы мемлекеттік орган;

5) Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің әскери қызметшілері мен қызметшілеріне қатысты Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің Әскери полициясы органдарының лауазымды адамдары жатады. Әскери полиция органдары Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің, Ұлттық қауіпсіздік органдарының, Ұлттық ұланының құрамына ұйымдық кіретін және Қазақстан Республикасының Қарулы Күштерінде, басқа да әскерлері мен әскери құралымдарында құқықтық тәртіпті

қамтамасыз ету жөніндегі функцияларды жүзеге асыратын арнайы әскери бөлімшелер болып табылады.

805-бап. Прокурордың әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуді қозғауы

1. Прокурор Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғау туралы қаулы шығарады. Осы Кодекстің 74, 75, 76, 77, 78, 79, 81, 82, 82-1, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 129, 130, 173, 189, 214, 361, 362, 363, 439, 451, 452, 453, 455, 456, 456-1, 457, 465, 490, 498, 507, 508, 653, 660, 666, 675, 680 баптарда көзделген.

2. Прокурор іс қозғау туралы және өзге де әкімшілік құқық бұзушылық туралы қаулы шығаруға құқылы.

3. Прокурордың әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуді қозғау туралы қаулысында осы Кодекстің 803-бабында көзделген мәліметтер болуға тиіс.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Бұл бап прокурордың әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуді қозғау құқығын регламенттейді.

1-бөлім.Прокуратура Қазақстан Республикасының аумағында заңдылықтың сақталуына жоғары қадағалауды жүзеге асыра отырып, әкімшілік заңнаманы бұзған жағдайда Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша іс жүргізуді қозғауға құқылы.

Прокурордың әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша іс жүргізуді қозғауы қаулы шығару арқылы жүзеге асырылады. "Прокуратура туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 28-бабына сәйкес прокурор қылмыстық іс жүргізу заңнамасында, әкімшілік құқық бұзушылық туралы заңдарда көзделген тәртіптік іс жүргізуді қозғау, тексеру жүргізу, алып келу, құқықтық актінің қолданылуын тоқтата тұру туралы, сондай-ақ заңда көзделген өзге де жағдайларда қаулылар шығарады. Прокурордың қаулысын уәкілетті орган немесе лауазымды адам міндетті түрде орындауға тиіс. Прокурордың қаулысы прокурорлық қадағалау актілеріне жатады.

Бас Прокурордың бұйрығымен бекітілген мемлекеттік, жергілікті өкілді және атқарушы органдар, жергілікті өзін-өзі басқару органдары мен олардың лауазымды адамдары, меншік нысанына қарамастан өзге де ұйымдар қызметінің, сондай-ақ олар қабылдайтын актілер мен шешімдердің, заңды күшіне енген сот актілерінің, атқарушылық іс жүргізудің, азаматтық және әкімшілік істер бойынша сотта мемлекет мүдделерін білдірудің заңдылығын қадағалауды ұйымдастыру жөніндегі Нұсқаулық прокуратура бағыттарының бірін анықтайды. - мемлекеттік, жергілікті өкілді және

атқарушы органдардың, жергілікті өзін-өзі басқару органдарының және олардың лауазымды адамдарының, меншік нысанына қарамастан өзге де ұйымдардың қызметінде заңдылықтың сақталуына тексеру жүргізу.

Прокурордың әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізуді қозғау туралы қаулысын оған уәкілетті орган немесе лауазымды адам қарауға тиіс. Қарау нәтижелері және қабылданған шешімдер туралы прокурорға хабарланады.

Әкімшілік іс жүргізуді қозғау туралы дәлелді қаулы шығарған кезде прокурор анықтау керек:

- іс-әрекет (әрекетсіздік) әкімшілік құқық бұзушылық құрамын құрама;
- заңның қандай нақты ұйғарымы бұзылды;
- әкімшілік құқық бұзушылық жасаған адам анықталды ма;
- әкімшілік жауапкершілікке тарту мерзімі өтіп кетті ме;
- қандай орган немесе лауазымды тұлға кінәліні әкімшілік жауапкершілікке тартуға құқылы.

Түсіндірме берілген бөлікте әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша прокурор іс жүргізуді қозғауы мүмкін ӘҚБтК баптарының тізбесі де нақтыланды. Ол көлемді және оның егжей-тегжейлі ету артық.

Көрсетілген таңдаудың жалпы қатаң негізі жоқ, алайда, бұл тізімге құқық бұзушылықтың мемлекет тұрғысынан неғұрлым елеулі мемлекеттік басқару санатына жататындығы кірді деп болжауға болады.

Зерттеліп отырған баптың 2-бөлігі прокурорға осы баптың 1-бөлігінде көрсетілмеген әкімшілік құқық бұзушылықтар бойынша іс жүргізуді қозғауға құқық береді. Бұл заңды әдіс көптеген сұрақ, ең алдымен, бірінші бөліктің орындылығы туралы сұрақ туғызады. Сонымен бірге оның болуын (түсіндірме берілген баптың 1-бөлігі) біз ӘҚБтК-де істердің осы санаты (тізбесі) үшін әкімшілік іс қозғау бойынша өзге баламаның болмауымен нақты байланыстырамыз.

Қадағалауды жүзеге асыра отырып, прокурор мемлекеттік органдардың, жергілікті өзін-өзі басқару органдарының және меншік нысанына қарамастан өзге де ұйымдардың қызметіндегі заңдылықтың сақталуына тексерулер, сондай-ақ азаматтардың өз құқықтарының бұзылуы туралы өтініштері мен арыздары негізінде тексерулер жүргізеді.

Бұл ретте прокуратура 2017 жылы ҚР Конституциясының 83-бабындағы конституциялық реформамен шектелген жалпы қадағалауды заңда белгіленген шектерде және нысандарда жүргізеді. Бұл қылмыстық процесте және әкімшілік іс жүргізуде қадағалауға қатысты емес.

Анықталған бұзушылықтар, егер оларда әкімшілік құқық бұзушылық белгілері болса, қаулымен ресімделеді және уәкілетті органдарға немесе лауазымды адамдарға жіберіледі.

Түсініктеме берілген баптың 3-бөлігі әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуді қозғау туралы қаулының мазмұнын регламенттейді. Прокурордың қаулысында ӘҚБтК-нің 803-бабында (әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама) көрсетілген мәліметтер көрсетілуге тиіс, оларға:

- 1) қаулының жасалған күні мен орны;
- 2) қаулыны жасаған адамның лауазымы, тегі және аты-жөні;
- 3) өзіне қатысты іс қозғалған адам туралы мәліметтер (жеке тұлғалар үшін – тегі, аты, әкесінің аты (ол болған кезде), туған күні, тұрғылықты жері, жеке басын куәландыратын құжаттың атауы мен деректемелері, сәйкестендіру нөмірі, жұмыс орны, телефонның, факстің, ұялы байланыстың абоненттік нөмірі және (немесе) электрондық мекенжайы (егер олар бар болса)); заңды тұлғалар үшін-заңды тұлғаның атауы, орналасқан жері, мемлекеттік тіркеу (қайта тіркеу) нөмірі және күні, сәйкестендіру нөмірі және банктік деректемелері, телефонның, факстің, ұялы байланыстың абоненттік нөмірі және (немесе) электрондық мекенжайы (егер олар бар болса);
- 4) Әкімшілік құқық бұзушылық жасалған орын, уақыт және оның мәні;
- 5) осы Кодекстің 2-бөлімі Ерекше бөлімінің осы құқық бұзушылық үшін әкімшілік жауаптылықты көздейтін бабы; егер куәгерлер мен жәбірленушілердің Тегі, Аты, Әкесінің аты (олар болған жағдайда), мекенжайы, егер олар бар болса;
- 6) өзіне қатысты іс қозғалған жеке тұлғаның не заңды тұлға өкілінің түсініктемесі; метрологиялық тексерудің атауы, нөмірі, күні, егер ол Әкімшілік құқық бұзушылықты анықтау және тіркеу кезінде пайдаланылған болса, техникалық құралдың айғақтары;
- 7) істі шешу үшін қажетті өзге де мәліметтер, оның ішінде әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарау уақыты мен орны, сондай-ақ Әкімшілік құқық бұзушылық жасау фактісін растайтын құжаттар қоса беріледі.

Прокуратура органдарының практикалық қызметінде негізгі атрибуттары көрсетілген осындай құжаттардың стандартталған үлгілері (бланкілері) әзірленді.

806-бап. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттаманы жасау мерзімдері

1. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама әкімшілік құқық бұзушылық жасау фактісі анықталғаннан кейін дереу жасалады.

2. Қазақстан Республикасының Кәсіпкерлік кодексінде белгіленген тәртіппен жүргізілетін тексеру барысында Әкімшілік құқық бұзушылық анықталған кезде әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама тиісті тексеру аяқталғаннан кейін дереу жасалады.

3. Монополистік қызметті, жосықсыз бәсекелестікті жүзеге асыру кезінде әкімшілік құқық бұзушылық, сондай-ақ мемлекеттік, жергілікті атқарушы органдардың, Мемлекет Қазақстан Республикасының Кәсіпкерлік кодексінде тыйым салынған нарық субъектілерінің қызметін реттеу функциялары берілген ұйымдардың бәсекелестікке қарсы іс-әрекеттері (әрекетсіздігі) анықталған жағдайларда, хаттама тергеу нәтижелері бойынша тиісті шешім қабылданғаннан кейін дереу жасалады.

4. Салық салу не бюджет қаражатын пайдалану саласында, техникалық реттеу және өлшем бірлігін қамтамасыз ету саласында әкімшілік құқық бұзушылықтар анықталған жағдайларда Хаттама тиісті тексеру аяқталғаннан кейін дереу жасалады.

5. Осы Кодекстің 897-бабында айқындалған тәртіппен айыппұл төленбеген жағдайда хаттама осы Кодекстің көрсетілген бабында белгіленген мерзім өткеннен кейін бір тәулік ішінде жасалады.

6. Әкімшілік құқық бұзушылықтың мән-жайларын, өздеріне қатысты іс қозғалатын жеке тұлғаның жеке басын немесе заңды тұлға туралы мәліметтерді және заңды тұлға өкілінің жеке басын қосымша анықтау талап етілетін жағдайларда, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама көрсетілген мән-жайлар анықталған күннен бастап үш тәулік ішінде, ал 210, 213 (төртінші, сегізінші және тоғызыншы бөліктері), 217, 218, 220, 222, 227 (бірінші, екінші және төртінші бөліктері), 228 (бесінші және он екінші бөліктері), 239 (үшінші және төртінші бөліктері), 243, 244, 251, 252, 464 (бірінші бөліктері), 571, 572, 573, 575, 593(бірінші бөліктері) - баптарында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтар бойынша Әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама жасалады, сондай-ақ Әкімшілік құқық бұзушылық жөніндегі материалдарды құқық бұзушылық немесе оны жасаған адам анықталған кезден бастап он тәулік ішінде аумақтық филиалдарға берген кезде жол беріледі

7. Сараптама жүргізу, маманның зерттеуі талап етілген жағдайда Әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама сараптама және (немесе) маман қорытындысын алған сәттен бастап екі тәулік ішінде жасалады.

8. Осы Кодекстің 324 (бірінші бөлігі), 337 (бірінші бөлігі), 344, 347, 394 (екінші бөлігі) - баптарында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтар бойынша қоршаған ортаға келтірілген зиян сомасының мөлшерін белгілеу талап етілген жағдайларда, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама қоршаған ортаға келтірілген зиян сомасының мөлшері белгіленген кезден бастап бір тәулік ішінде жасалады.

9. Осы баптың алтыншы бөлігінде көрсетілген талаптар жеке тұлғаның анықталмауы себебінен орындала алмайтын жағдайларда, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама әкімшілік құқық бұзушылық жасау фактісі бойынша осы бапта белгіленген мерзімде жасалады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілетін бап Әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттаманы жасау мерзімдерін айқындайды.

Заң шығарушы 1-бөлікте әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама құқық бұзушылық фактісі анықталғаннан кейін дереу жасалуға тиіс екенін айқындайды. Орыс тілінің синонимдерінің сөздігінде дереу сол уақытта, тез, бірден және т. б. білдіреді, яғни хаттама құқық бұзушылық анықталғаннан кейін бірден жасалады.

1-Бөлімнің мәні бойынша құқық бұзушылық фактісін анықтау өз функционалдық міндеттері бойынша азаматтар мен ұйымдар тарапынан құқыққа қарсы әрекеттерді (

әрекетсіздікті) анықтаумен және жолын кесумен айналысатын уәкілетті лауазымды адамдардың қызметіне жатады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттаманы жасау әкімшілік іс жүргізу қозғалған сәтке байланысты. Хаттаманы дереу жасау әкімшілік жауапкершілікке тарту мерзімінің өтуіне жол бермеу үшін қажет. ӘҚБтК-нің 62-бабының 1-бөлігіне сәйкес адам құқық бұзушылық жасалған кезден бастап 2 ай мерзім өткеннен кейін әкімшілік жауаптылыққа тартылуға жатпайды.

Осы баптың 2-бөлігі тексеру барысында анықталған құқық бұзушылықтар бойынша әкімшілік хаттаманы жасау мерзімін айқындайды.

Бақылау және қадағалау субъектісіне (объектісіне) бару арқылы тексеру мен профилактикалық бақылау мен қадағалауды бақылау және қадағалау органдары жүргізеді. ҚР Кәсіпкерлік Кодексінің 144-бабына сәйкес тексерулер жоспарлы және жоспардан тыс болып бөлінеді. Тексерулер мен профилактикалық бақылау мен қадағалауды ұйымдастыру және жүргізу тәртібі ҚР Кәсіпкерлік кодексінің 2-параграфымен регламенттелген.

Тексеру нәтижелері бойынша бақылау және қадағалау органының лауазымды адамы жасайды:

1) Тексеру нәтижелері туралы акт;

2) бұзушылықтар анықталған жағдайларда анықталған бұзушылықтарды жою туралы нұсқама.

Тексеру нәтижелері туралы акт жасау тексерудің аяқталуы болып табылады. Бұзушылықтар анықталған жағдайда, олар осы актіде және нұсқамада көрсетіледі. Тексеру нәтижелері туралы актіні алғаннан кейін лауазымды адам дереу әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама жасауға тиіс.

Зерттелетін баптың 3-бөлігі монополистік қызмет, жосықсыз бәсеке саласында құқық бұзушылық, сондай-ақ мемлекеттік, жергілікті атқарушы органдардың, Мемлекет нарық субъектілерінің қызметін реттеу функциялары берілген ұйымдардың бәсекелестікке қарсы іс-әрекеттері (әрекетсіздігі) анықталған кезде әкімшілік хаттаманы жасау тәртібі мен мерзімдерін айқындайды.

ҚР Кәсіпкерлік кодексінде монополистік қызметтің анықтамасы беріледі - бұл жағдайы тиісті тауар нарығын бақылауға мүмкіндік беретін, оның ішінде тиісті тауар нарығында тауар айналымының жалпы шарттарына елеулі ықпал етуге мүмкіндік беретін нарық субъектілерінің қызметі (167-бап).

Заңсыз артықшылықтарға қол жеткізуге немесе беруге бағытталған бәсекелестіктегі кез келген іс-әрекеттер жосықсыз бәсеке болып табылады. Жосықсыз бәсекеге тыйым салынады (177-бап).

ҚР Кәсіпкерлік кодексінің 194-бабының 1-бөлімі - Қазақстан Республикасының заңдарында көзделген жағдайларды қоспағанда, мемлекеттік, жергілікті атқарушы органдардың, нарық субъектілерінің қызметін реттеу функциялары мемлекет берген

ұйымдардың, бәсекелестікті шектеуге немесе жоюға әкеп соққан немесе әкеп соғуы мүмкін іс-әрекеттерден (әрекетсіздіктерден), актілерді не шешімдерді қабылдаудан көрінген бәсекелестікке қарсы іс-әрекеттеріне (әрекетсіздігіне) Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен толық немесе ішінара тыйым салынады және жарамсыз деп танылады., адамның құқықтары мен бостандықтарын, халықтың денсаулығы мен имандылығын сақтау.

Көрсетілген бұзушылықтар анықталған жағдайда монополияға қарсы орган тергеуді тағайындайды. Тергеуді ҚР Ұлттық банкімен келісім бойынша монополияға қарсы орган бекіткен келісім комиссиясы жүргізеді. Тергеу нәтижелері бойынша келісу комиссиясы қорытынды шығарады, бұл қорытынды монополияға қарсы органның бұйрығымен бекітіледі.

Қорытындының негізінде уәкілетті лауазымды адам дереу әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама жасайды.

4-бөлім салық салу не бюджет қаражатын пайдалану саласындағы, техникалық реттеу және өлшем бірлігін қамтамасыз ету саласындағы тексеру барысында анықталған құқық бұзушылықтар бойынша әкімшілік хаттаманы жасау тәртібі мен мерзімін айқындайды.

Салық кодексінің 138-бабы салықтық тексеруге түсінік береді - қоршаған ортаға эмиссия үшін төлемақы бойынша салық міндеттемесін орындауды қоспағанда (жылжымалы көздерден ластаушы заттардың шығарындылары үшін қоршаған ортаға эмиссия үшін төлемақы бойынша салық міндеттемесінен басқа) салық органы жүзеге асыратын, Қазақстан Республикасының салық заңнамасы нормаларының, сондай-ақ Қазақстан Республикасының өзге де заңнамасының орындалуын бақылау салық органдарына жүктелген орындалуын бақылау салық органы жүзеге асыратын тексеру болып табылады. Салықтық тексерулерді тек салық органдары жүзеге асырады.

"Өлшем бірлігін қамтамасыз ету туралы" ҚР Заңының 25-бабы өлшем құралдарының (оның ішінде заттар мен материалдардың құрамы мен қасиеттерінің стандарттық үлгілерінің) шығарылуын, пайдалануға берілуін, жай-күйін және қолданылуын, өлшемдерді орындау әдістемелерінің қолданылуын, шама бірліктерінің эталондарын, метрологиялық ережелер мен нормалардың сақталуын мемлекеттік метрологиялық бақылау белгіленген метрологиялық ережелер мен нормалардың сақталуын тексеру мақсатында жүзеге асырылатынын анықтайды.

Көрсетілген бұзушылықтарды анықтау белгілі бір ерекшелікке ие. Оны жүргізу қосымша уақытты талап етеді, осыған байланысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама тексеру нәтижелерін алғаннан кейін жасалады.

5-бөлім ӘҚБтК-нің 897-бабында белгіленген тәртіппен айыппұл төленбеген жағдайда Әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттаманы жасау тәртібін реттейді. Аталған баптың 1-бөлігінде құқық бұзушылық жасау фактісін мойындаған және айыппұл төлеумен келісілген адам алынған хабарлама және (немесе) Қазақстан

Республикасының заңнамасына сәйкес мемлекеттік кіріс органы жіберген (тапсырған) мемлекеттік кіріс органына келу туралы хабарлама негізінде хабарламаны немесе хабарламаны алған (тапсырған) күннен кейінгі күннен бастап он тәулік ішінде айыппұл төлейді деп айтылады. Яғни, заң шығарушы 10 тәулікке айыппұл төлеу мерзімін анықтады. Егер адам осы кезеңде айыппұл төлемесе, онда бір тәулік ішінде оған әкімшілік хаттама жасалады.

6-бөлім Әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама құқық бұзушылық жасалған кезден бастап бірден емес, 3 тәулік ішінде жасалатын жағдайларды ескертеді. Мұндай жағдайларға жатады:

- әкімшілік құқық бұзушылықтың мән-жайларын анықтау;
- іс қозғалған жеке тұлғаның жеке басын анықтау;
- іс қозғалатын заңды тұлға және заңды тұлға өкілінің жеке басын анықтау.

ӘҚБтК-де әкімшілік тергеу ұғымы және тиісінше оны жүзеге асыру тәртібі жоқ. Алайда, аталған мән-жайларды анықтау уәкілетті органның немесе соттың істі мәні бойынша жасауы және қарауы үшін қажет және хаттаманы құрайтын әрдайым лауазымды адам 3 тәулікке қойылуы мүмкін. Бұл мән-жайларды анықтау міндетті, өйткені олар ӘҚБтК-нің 819-бабына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарау кезінде анықтауға жататын мән-жайлар тізбесіне кіреді.

Заң шығарушы ӘҚБтК-нің мынадай баптары бойынша әкімшілік хаттамалар жасауды жеке бөліп көрсетеді: 210 тіркеу куәлігінің көзделген жағдайларында валюталық шартты (түпнұсқасын немесе оның көшірмесін) ұсынбай валюталық операциялар бойынша төлемдер мен ақша аударымдарын жүргізу, 213 Қазақстан Республикасының банк заңнамасының талаптарын бұзу (төртінші, сегізінші және тоғызыншы бөліктері), 217 валюталық бақылау агенттерінің есептілікті ұсыну тәртібі мен мерзімдерін бұзуы, 218 уәкілетті банктердің сұраныс пен ұсыныс көздерінің, сондай-ақ ішкі валюта нарығында шетел валютасын пайдалану бағыттарының мониторингін жүзеге асыру мақсаттары үшін есептілікті ұсыну тәртібі мен мерзімдерін бұзу, 220 Қазақстан Республикасының Төлемдер және төлем жүйелері туралы заңнамасын, клиенттерге банктік қызмет көрсетуге байланысты талаптарды бұзу, 222 электрондық ақшаны шығару, пайдалану және өтеу талаптарын бұзу, 227 Қазақстан Республикасының Қаржы нарығын және қаржы ұйымдарын реттеу мен қадағалау жөніндегі, (бірінші, екінші және төртінші бөліктері), 228 Қазақстан Республикасының сақтандыру ісі және сақтандыру қызметі туралы заңнамасында белгіленген талаптарды бұзу (бесінші және он екінші бөліктері), 239 заңды тұлғаның Қазақстан Республикасының бухгалтерлік есеп пен қаржылық есептілік туралы заңнамасын бұзуы (үшінші және төртінші бөліктері), 243 шетелдік қаржылық емес ұйымдар филиалдарының (өкілдіктерінің) валюталық операциялар мониторингі мақсаттары үшін есептер беру тәртібін бұзуы (бірінші, екінші және төртінші бөліктері), 228 Қазақстан Республикасының сақтандыру ісі, 244 валюталық шарт немесе шетел банкіндегі шот

үшін есепке алу нөмірін алу және олар бойынша ақпарат, құжаттар мен есептер беру тәртібін бұзу, 251 ұлттық және (немесе) шетел валютасын репатриациялау талаптарын орындамау, 252 Қазақстан Республикасының валюталық заңнамасын бұза отырып, валюталық операцияларды жүргізу, 464 лицензиялау нормаларын бұзу (бірінші бөлігі), 571 жолаушыларды, багажды және жүктерді тасымалдау ережелерін бұзу, 572 Жолаушыларды, багажды немесе жүктерді автомобильмен тасымалдауды жүзеге асыру кезінде жүргізушілердің еңбек және демалыс режимін бұзу, 573 Қазақстан Республикасында халықаралық қатынаста автомобиль тасымалдарының рұқсат беру жүйесін қолдану қағидаларын бұзу, 575 шет мемлекетте тіркелген автокөлік құралдарымен Қазақстан Республикасының аумағында автомобиль тасымалдарын жүзеге асыру, 593 жолаушылар мен жүктерді тасымалдау, жол жүрісі қағидаларында көзделген қауіпсіздік белдіктерін немесе мотошлемдерді пайдалану жөніндегі талаптарды сақтамау (бірінші бөлік). Осы баптарда көзделген құқық бұзушылықтар үшін әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама әрекет немесе оны жасаған адам анықталған кезден бастап 10 тәулік ішінде жасалуға тиіс.

7 және 8-бөліктерде маманның сараптама немесе зерттеу жүргізуі қажеттілігіне байланысты әкімшілік хаттаманы дереу жасау мүмкін болмайтын жағдайлар көзделеді.

Кейбір іс-әрекеттер бойынша құқық бұзушылықтың себептері мен жағдайларын анықтау үшін уәкілетті лауазымды адамдардың маманның сараптамасын немесе зерттеуін тағайындауға құқығы бар.

Мысалы, жол-көлік оқиғасы кезінде ПБ қызметкері жүргізушілер айғақтарының айырмашылығын негізге ала отырып, ЖКО тетігі мен фактілерін анықтау үшін автотехникалық сараптама тағайындай алады. Сарапшының қорытындысы негізінде ол әкімшілік іс жүргізуді қозғау туралы мәселені шешуге тиіс.

Уәкілетті лауазымды адам сараптаманың немесе маманның қорытындысын алған кезден бастап екі тәулік ішінде хаттама жасауға тиіс.

Айрықша жағдайларды қоспағанда, "Сот-сараптама қызметі туралы" ҚР Заңының 34-бабының 2-бөлігіне сәйкес сараптама бір ай мерзімде жүргізілуге тиіс.

Құқық қолдану практикасында сараптаманы және маман зерттеуін тағайындаған кезде проблемалар туындайды, өйткені бұл әкімшілік жауаптылыққа тартудың ескіру мерзіміне әсер етеді. ӘҚБтК-нің 62-бабы 5-бөлігі бойынша әкімшілік жаза қолдану мерзімі сараптама тағайындалған кезден бастап тоқтатыла тұрады, алайда мұндай істер бойынша іс жүргізу ұзаққа созыла бастайды және жаза қолдану кезінде әуре-сарсаң туындайды.

Осыған ұқсас 8-бөлікте қоршаған ортаның ластануына байланысты құқық бұзушылықтар және қоршаған ортаның ластануына байланысты құқық бұзушылықтар бойынша әкімшілік хаттаманы жасау мерзімдері бөлігіндегі мәселе шешіледі. Хаттама жасау үшін қоршаған ортаға келтірілген зиянның сомасын белгілеу қажет.

Қоршаған ортаға келтірілген зиянды экономикалық бағалауды қоршаған ортаны қорғау саласындағы лауазымды тұлғалар мемлекеттік экологиялық бақылауды жүзеге асыру барысында экологиялық заңнаманы бұзушылықтарды анықтаған кезде белгілейді. Қоршаған ортаға келтірілген зиян сомасының мөлшері белгіленгеннен кейін уәкілетті лауазымды адам тәулік ішінде әкімшілік хаттама жасауға тиіс.

9-бөлім әкімшілік хаттама әкімшілік құқық бұзушылық жасау фактісі бойынша жасалатын шарттарды регламенттейді. Әкімшілік құқық бұзушылық жасаған жеке тұлға құқық бұзушылық жасалған кезден бастап 10 тәулік ішінде анықталмаған жағдайларда (осы баптың 6-бөлігінің ережесі) әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама жеке тұлғаны көрсетпестен құқық бұзушылық фактісі бойынша жасалуға тиіс.

Бұл ереже ескіру мерзімінің өтуі бойынша әкімшілік жауаптылықтан аулақ болу мүмкіндігін болдырмау үшін қажет. Әкімшілік іс жүргізу бірінші хаттама жасалған сәттен бастап қозғалған болып саналатындықтан, құқық бұзушылық жасаған адамға ол анықталмаған жағдайда да ол анықталғаннан кейін әкімшілік жаза қолданылатын болады.

Заң жүзінде, әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама жасайтын лауазымды тұлғада құқық бұзушылық жасаған адамның анықталмауына байланысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі тоқтата тұруға мүмкіндік жоқ. Бұл әкімшілік құқықтағы елеулі бос орын болып табылады.

807-бап. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама жасалмайтын жағдайлар

1. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама жасалмайды:

1) ескерту түрінде әкімшілік жаза қолдануға әкеп соғатын әкімшілік құқық бұзушылық жасалған жағдайларда, егер адам құқық бұзушылық жасау фактісін танығанда;

2) Егер әкімшілік құқық бұзушылық автоматты режимде жұмыс істейтін сертификатталған арнайы бақылау-өлшеу техникалық құралдарымен және аспаптарымен тіркелсе, айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқама түрінде ресімделеді.;

3) егер адам әкімшілік құқық бұзушылық жасау фактісін мойындаған және жаза қолдануға сәйкес, сондай-ақ осы Кодекстің 897-бабына сәйкес айыппұл төлеген жағдайда, істерді мемлекеттік кіріс органдары қарайтын әкімшілік құқық бұзушылықтар жасалған кезде;

4) Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істің бұзылған құқықтарын қалпына келтіру туралы Жеке тұлғалар өтініш жасаған кезде; 74, 75, 76, 78, 81, 82, 82-1, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 92-1, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 128, 130, 132 және 456-1-баптарында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді сот құқық бұзушылық туралы хаттама жасамай қарайды;

5) егер әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізу прокурордың қаулысымен қозғалса және судья (сот) тікелей соттың қарауы барысында осы Кодекстің 684-бабының үшінші бөлігінде көзделген жағдайларда сотқа құрметтемеушілік білдіру фактісін анықтаған кезде сотқа құрметтемеушілік білдіру туралы шешім қабылдайды.

2. Қаржы және сауда саласындағы құқық бұзушылықты қоспағанда, ескерту түріндегі жазаны әкімшілік құқық бұзушылық жасалған жерде оған уәкілетті лауазымды адам ресімдейді.

Әкімшілік құқық бұзушылық жасаған адам ескерту шығару туралы қаулының екінші данасына қол қою арқылы қолданылған жазамен өз келісімін растайды.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Жалпы ереже бойынша Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізу Әкімшілік құқық бұзушылық туралы бірінші хаттама немесе іс жүргізуді қамтамасыз ету шараларын қолдану туралы хаттама жасалған кезден бастап қозғалған болып есептеледі. Бұл бап Әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама жасалмайтын, ал әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша іс жүргізу өзге тәсілмен қозғалған жағдайларды қарайды. Зерттелетін баптың 1-бөлігіне сәйкес мұндай жағдайларға жатады:

1. Жеке тұлғаға ескерту түрінде әкімшілік жаза қолданылатын жағдайлар (43-бап). Ескерту түріндегі жаза қолдану туралы қаулы әкімшілік жауаптылыққа тартылатын адам құқық бұзушылық жасау фактісін мойындаған және жазаны дауламаған жағдайларда ғана хаттама жасамай шығарылады. Егер өзіне қатысты іс жүргізу қозғалған адам құқық бұзушылық фактісін теріске шығармаса және жоғары тұрған органдарға немесе сотқа қолданылған жазаны даулауға ниеттенсе, онда хаттама жасау міндетті болып табылады. Ескерту түріндегі әкімшілік жаза әкімшілік жауапкершілікке тартылған бап мұндай санкциясы болған жағдайларда ғана пайдаланылуы мүмкін.

2. Құқық бұзушылық автоматты режимде жұмыс істейтін сертификатталған арнайы бақылау-өлшеу техникалық құралдарымен және аспаптарымен тіркелген жағдайда Әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама жасалмайды. ӘҚБтК-нің 31-бабына ескертпеге сәйкес сертификатталған арнайы бақылау-өлшеу техникалық құралдары мен аспаптарын құқық бұзушылықтарды бақылау мен тіркеудің метрологиялық тексеруден өткен техникалық құралдары мен аспаптарын, құқық бұзушылықтың жасалу фактісі мен уақытын, түрін, маркасын, мемлекеттік тіркеу нөмірлік белгісін, сондай-ақ көлік құралының қозғалыс жылдамдығы мен бағытын белгілейтін фото -, Бейне аппаратураны түсіну керек.

ӘҚБтК-нің 821-бабының 1-1-бөлігі "егер әкімшілік құқық бұзушылық автоматты режимде жұмыс істейтін сертификатталған арнайы бақылау-өлшеу техникалық құралдарымен және аспаптарымен тіркелген жағдайда, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша шешім айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқама түрінде

ресімделеді..." деп аталады, яғни әкімшілік іс жүргізу айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқама шығарумен қозғалады.

3. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама, егер адам жаза қолдануға сәйкес құқық бұзушылық жасау фактісін мойындаған және айыппұл төлеген болса, қаралуы мемлекеттік кіріс органдарының қарауына жатқызылған құқық бұзушылықтар үшін жасалмайды.

ӘҚБТК-нің 897-бабына сәйкес әкімшілік жауапкершілікке тартылған адам хабарламаны немесе хабарламаны алған (тапсырған) күннен кейінгі күннен бастап он тәулік ішінде айыппұл төлеуге тиіс. Әкімшілік жаза көрсетілген мерзімде орындалмаған жағдайда, адамға хаттама жасалады және іс мәні бойынша жалпы тәртіппен қаралады.

ӘҚБТК 720-бабының негізінде Мемлекеттік кірістер органдары ӘҚБТК-нің баптарында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды :91(алтыншы, жетінші және сегізінші бөліктерінде), 92 (екінші, үшінші және төртінші бөліктерінде), 92-1, 151 (бірінші бөлігінде) ,152, 155, 157, 174 (бірінші, үшінші және төртінші бөліктерінде), 177, 178, 179, 180, 181, 194, 195, 196, 203, 205, 221, 233 (бірінші бөлігінде), 239 (бірінші және екінші бөліктерінде), 246-1 (бұл бұзушылықтар салықтар бойынша аудит жүргізу кезінде жіберілген кезде)), 266, 269, 270, 271, 272, 273, 274, 275 , 276, 277, 278, 279, 280, 280-1, 281 (бірінші, екінші, 2-1, 2-2 және үшінші бөліктерінде), 282 (бірінші, екінші, 2-1, 2-2, бесінші, оныншы және он екінші бөліктерінде), 284, 285, 285-1, 286, 287, 288, 460-1 (бірінші бөлігінде), 460-2, 464 (бірінші бөлігінде), 471, 472, 473, 474, 521, 522, 523, 524, 525, 526, 527, 528 (бірінші, екінші және үшінші бөліктерінде), 529, 530, 531, 532 (бірінші бөлігінде), 533, 534, 535, 536, 537, 538, 539, 540, 542, 543 (546, 547 ,548(бірінші бөлігінде), 551, 552(бірінші бөлігінде)), 553, 554, 555, 556, 557, 558, 571 (бірінші, екінші, 2-1 және үшінші бөліктерінде) және 571-1- сондай-ақ ҚР ӘҚБК-нің баптарында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды., 230 (екінші бөлігінде), 297, 334, 377 (бірінші бөлігінде), 400 (бірінші бөлігінде), 406 (бірінші және екінші бөліктерінде), 425(бірінші бөлігінде), 571 (бесінші, алтыншы, жетінші және сегізінші бөліктерінде), 571-1, 572 (бірінші бөлігінде), 573, 589 (автомобиль көлігіндегі әкімшілік құқық бұзушылықтар бойынша), 590 (бірінші, екінші , бесінші, алтыншы, жетінші, сегізінші және оныншы бөліктерінде), 570 (бірінші, екінші, бесінші, алтыншы, жетінші, сегізінші, оныншы), 612 (бірінші, үшінші және 4-1- бөліктерінде) және 621 (төртінші бөлігінде) - баптарында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық, өткізу пункттерінде және тауарларды Қазақстан Республикасының Мемлекеттік шекарасы арқылы өткізудің өзге де орындарында жүзеге асырылады.

4. Жеке тұлғалар бұзылған құқықтарын қалпына келтіру туралы өтінішпен жүгінген жағдайда әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама жасалмайды.

Осы тармақта 74, 75, 76, 78, 81, 82, 82-1, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 92-1,93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113,

114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 128, 130, 132 және 456-1-баптардың нақты тізбесі беріледі. Осы істер бойынша іс жүргізу қозғалған адам өзінің әрекетімен (әрекетсіздігімен) адам мен азаматтың құқықтарын бұзған лауазымды адам болып саналады. Шын мәнінде, бұл жеке айыптау деп аталатын істер туралы.

Сонымен қатар прокурор қаулы шығару арқылы осы құқық бұзушылықтар бойынша іс жүргізуді қозғай алады (ӘҚБтК-нің 805-бабы).

Бұл істерді қарау мамандандырылған аудандық және оларға теңестірілген әкімшілік соттардың ведомстволығына жатады (ӘҚБтК-нің 684-бабы).

5. Іс жүргізу прокурордың немесе судьяның қаулысымен қозғалған сот талқылауы барысында сотқа құрметтемеушілік білдіру анықталғанда, әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама жасалмайды.

ӘҚБтК-нің 805-бабының 3-бөлігіне сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуді қозғау туралы прокурордың қаулысы 803-бабында (әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама) көзделген мәліметтерді қамтуы тиіс, яғни істі мәні бойынша қарау үшін қажетті барлық мәліметтер прокурордың әкімшілік іс қозғау туралы қаулысында көрініс табады және хаттамада бұл деректерді қайталаудың мағынасы жоқ.

ӘҚБтК-нің 829-10-бабына сәйкес сот істі қарау барысында процеске қатысушы адамның тарапынан сотқа құрметтемеушілік білдіру фактісін анықтап, факт туралы жариялап, кінәлі адамға ӘҚБтК-нің 653-бабында көзделген әкімшілік жаза қолдану туралы қаулы шығаруға құқылы. Сот талқылауы барысында белгіленген процеске қатысушы адамның тарапынан сотқа құрметтемеушілік білдіру фактісі туралы істі судья (сот) осы фактіні анықтаумен және сот отырысының хаттамасында тіркеп, тікелей соттың осы отырысында қарайды.

Түсіндірілетін баптың 2-бөлігі ескерту түрінде әкімшілік жаза қолдану мәселелерін қарайды. Ескерту әкімшілік құқық бұзушылық жасалған жерде қолданылады.

Бұл ережеден басқа қаржы және сауда саласындағы құқық бұзушылықтар болып табылады, ӘҚБтК-де бұл құқық бұзушылықтар 15-тарауда (190-269-баптар) қаралады.

Ескерту түрінде әкімшілік жаза қолдануды уәкілетті лауазымды адам ескерту шығару туралы қаулымен ресімдейді. Өзіне қатысты іс жүргізу қозғалған адам қолданылған жазамен келісімін өз қолымен растайды.

Тәртіп әрқашан жазбаша болады. Сондықтан полиция қызметкерінің адамға ауызша жариялайтын ауызша ескертуі әкімшілік жазаның бұл түріне, сондай-ақ ӘҚБтК-нің 8-тарауында қарастырылған жағдайларға жатпайды және іс жүзінде бұл заңды бұзу туралы болғандықтан, жеке талқылаудың нысанасы болып табылады.

Ескерту түрінде әкімшілік жаза қолдану және оны қаулымен жазбаша бекіту құқық бұзушылықты жыл ішінде қайталап жасау сияқты саралау үшін маңызды мәнге ие.

808-бап. Хаттаманы (прокурордың қаулысын) істі қарау үшін жіберу

Хаттама, ал осы Кодекстің 803-бабының тоғызыншы бөлігінде көзделген жағдайда, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттаманың (прокурордың қаулысының) көшірмесі жасалған кезден бастап үш тәулік ішінде қарау үшін әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарауға уәкілетті сотқа, органға (лауазымды адамға) жіберіледі.

Әкімшілік құқық бұзушылық жасаған адам анықталмаған жағдайда, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама әкімшілік құқық бұзушылық жасаған адам анықталғаннан кейін Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарауға уәкілетті сотқа, органға (лауазымды адамға) үш тәулік ішінде жіберіледі.

Хаттама, ал осы Кодекстің 803-бабының 9-бөлігінде көзделген жағдайда, жасағаны үшін жауаптылығы Әкімшілік қамауға алуды қолдануға, шетелдікті немесе азаматтығы жоқ адамды Қазақстан Республикасының шегінен әкімшілік жолмен шығарып жіберуге әкеп соғуы мүмкін Әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттаманың (прокурордың қаулысының) көшірмесі ол жасалғаннан кейін дереу судьяға жіберіледі.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама (прокурордың қаулысы) әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарауға уәкілетті судьяға, органға (лауазымды адамға) жазбаша түрде не электрондық цифрлық қолтаңбамен куәландырылған электрондық құжат нысанында жіберілуі мүмкін.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілетін бап істі сотқа немесе уәкілетті лауазымды адамдарға қарау үшін прокурордың хаттаманы немесе қаулысын жіберу тәртібі мен мерзімдерін айқындайды.

Бірінші абзац ӘҚБтК-нің 803-бабының 9-бөлігіне сілтеме нормасын қамтиды, ол Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Хаттама оған қатысты іс қозғалған адам болмаған жағдайда, ол жасалғаннан кейін екі тәулік ішінде өзіне қатысты іс қозғалған адамды хабардар ете отырып, тапсырыс хатпен пошта арқылы не электрондық цифрлық қолтаңбамен куәландырылған электрондық құжат нысанында жіберіледі. Оған қатысты іс қозғалған адам алған сәттен бастап үш тәулік ішінде хаттаманы қайтармау фактісі оған қол қоюдан бас тарту деп танылады, ол туралы хаттаманың көшірмесіне тиісті жазба жасалады. Бұл жағдайда істі қарау үшін хаттаманың көшірмесі жіберіледі.

Хаттаманы, хаттаманың көшірмесін немесе прокурордың қаулысын осы құжатты жасаған адам жасалған кезден бастап 3 тәулік ішінде әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға уәкілетті сотқа, органға (лауазымды адамға) жібереді.

Жалпы ереже бойынша хаттама құқық бұзушылық жасалған жерде дереу жасалуға тиіс. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама жасаған адамға құқық бұзушылықты тіркеу, әкімшілік іс жүргізуге қатысушылар болып табылатын адамдардан түсініктеме алу, іске қатысы бар бастапқы ақпаратты жинау үшін үш тәулік беріледі, дәлелдемелерді және т.б. тіркейді, тұтастай алғанда осы құжаттардың барлығы әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі құрайды.

Хаттаманы (прокурордың қаулысын) жіберген кезде істің ведомстволық бағыныстылығын дұрыс анықтау қажет. Ол үшін қандай судья, орган, лауазымды адам

істі қарауға уәкілетті екенін, содан кейін істің қаралатын орнын анықтау қажет. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істердің ведомстволық бағыныстылығы, лауазымды адамдардың істерді қарау және әкімшілік жаза қолдану жөніндегі құзыреті ӘҚБтК-нің 36-тарауында қаралды.

Істі әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттаманы жасаған органның басшысы қараған жағдайда іс материалдарын аталған лауазымды адамның қарауына береді.

Егер істі судья, өзге орган немесе басқа органның лауазымды адамы қарауға тиіс болса, онда іс материалдарын іс жүзінде хаттама жасалған органның басшысы қарауға жібереді.

Істі қарауға дайындау кезінде хаттаманың және әкімшілік құқық бұзушылық туралы істің басқа да материалдарының елеулі кемшіліктері анықталған жағдай болуы мүмкін. Мынадай жағдайлар: хаттаманы жасау және істің басқа материалдарын дұрыс емес тұлғалардың ресімдеуі; хаттаманы дұрыс жасамау және істің басқа материалдарын ресімдеу; ұсынылған материалдардың толық болмауы, ол істі қарау кезінде толтырылуы мүмкін емес.

Сонда әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттаманы және істің басқа да материалдарын хаттаманы жасаған органға, лауазымды адамға оны пысықтау және кемшіліктерді жою үшін қайтару туралы ұйғарым шығарылады.

Екінші абзацта құқыққа қарсы әрекет жасаған адамды анықтауды талап ететін әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамалар бөлінген. Әкімшілік құқық бұзушылық жасаған адам белгіленбеген жағдайда, ӘҚБтК-нің 806-бабының 9-бөлігіне сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама әкімшілік құқық бұзушылық жасау фактісі бойынша жасалады.

Алайда хаттама адам анықталғанға дейін сотқа, органға (лауазымды адамға) қарау үшін жіберілмейді. Хаттама құқық бұзушылық жасаған адам анықталған сәттен бастап 3 тәулік ішінде жіберілуге тиіс.

Іс жүзінде әкімшілік құқық бұзушылық жасаған тұлғаларды іздестіру мәселесі туындайды. Әкімшілік хаттаманы құрайтын лауазымды адамдардың әкімшілік тергеу жүргізуге мүмкіндігі жоқ, сондай-ақ іс бойынша Қаулы шығармай қозғалған іс жүргізуді тоқтата алмайды. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша Қаулы адамсыз шығару мүмкін емес.

ӘҚБтК әкімшілік іс жүргізудің жалпы мерзімін, яғни әкімшілік іс жүргізу бойынша қаулы шығаруға тиіс уақытты көздемейді. Осыған байланысты мұндай істер қараусыз және әкімшілік жаза қолданылмай қалады. Жүргізуінде әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жатқан орган (лауазымды адам) ӘҚБтК-нің 62-бабында көзделген мерзімдерді ғана басшылыққа алады. Әкімшілік жауаптылыққа тартудың ескіру мерзімі өткен жағдайда орган (лауазымды адам) іс жүргізуді тоқтату туралы шешім қабылдайды (ӘҚБтК-нің 741-бабы 5) тармақшасы).

Бұл істер соттар, органдар (лауазымды адамдар) үшін де, әкімшілік іс жүргізу аясына тартылған азаматтардың өздері үшін де (жәбірленушілер және т.б.) проблема болып қала береді.

Зерттелетін баптың *үшінші абзацы* әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттаманы сотқа жіберу мерзімін, шетелдікті немесе азаматтығы жоқ адамды Қазақстан Республикасының шегінен әкімшілік қамауға алуды, әкімшілік жолмен шығарып жіберуді көздейтін баптың санкциясын айқындайды.

Жасалуы әкімшілік қамауға алуға не әкімшілік жолмен шығарып жіберуге әкеп соғатын әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама, хаттаманың (прокурордың қаулысы) көшірмесі ол жасалғаннан (шығарылғаннан) кейін дереу судьяға қарауға беріледі.

ӘҚБтК-нің 789-бабының 3-бөлігіне сәйкес өзіне қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізіліп, әкімшілік жаза шараларының бірі ретінде әкімшілік қамауға алуға әкеп соғатын адам 24 сағаттан аспайтын мерзімге әкімшілік ұстауға жатады.

Әдетте әкімшілік құқық бұзушылық анықталған және оны жасаған адам белгілі болған кезде уәкілетті адам әкімшілік іс жүргізуді қозғайды, адамға айыппұлды ӘҚБтК-нің Ерекше бөлігі бабының санкциясында көрсетілген айыппұл сомасының елу пайызы мөлшерінде жеті тәулік ішінде төлеу құқығын түсіндіреді.

Бұл жағдайда әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама (прокурордың қаулысы) ӘҚБтК-нің 811-бабының 1-бөлігінде көрсетілген мерзім өткен күннен бастап сотқа, әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарауға уәкілеттік берілген органға (лауазымды адамға) қарау үшін 3 тәулік ішінде жіберіледі.

Төртінші абзац әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттаманы (прокурордың қаулысын) жазбаша нысанда да, электрондық құжат нысанында да жіберу мүмкіндігін көздейді. Дұрысын айтқанда жазбаша нысан "жазу" ұғымының мазмұнына қарай электрондық құжатты да білдіреді. Алайда заң шығарушы оны әртүрлі заңнамалық актілерде (мысалы, ҚР Қылмыстық-процестік кодексінде және ҚР Азаматтық процестік кодексінде және ӘҚБтК-де) әртүрлі қолданады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 803-бабының 1-бөлігіне сәйкес жазбаша түрде әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттаманың электрондық нысаны қолданылуы мүмкін. Егер хаттама жазбаша түрде қағаз бланкіде жасалса және іс бойынша барлық материалдар қағаз тасығышта жасалса, онда Әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама сотқа, органға (лауазымды адамға) жазбаша нысанда қарау үшін жіберіледі. Хаттама электрондық нысанда жасалған жағдайда, ол электрондық цифрлық қолтаңбамен куәландырылған электрондық құжат нысанында сотқа, органға (лауазымды адамға) жіберілуі мүмкін.

Құқықтық қатынастарды белгілеуді, өзгертуді немесе тоқтатуды көздейтін электрондық цифрлық қолтаңба арқылы куәландырылған электрондық құжаттарды

жасау және пайдалану кезінде туындайтын қатынастарды, сондай-ақ азаматтық-құқықтық мәмілелер жасауды қоса алғанда, электрондық құжаттар айналымы саласында туындайтын құқықтық қатынастарға қатысушылардың құқықтары мен міндеттерін реттеу "электрондық құжат және электрондық цифрлық қолтаңба туралы" Қазақстан Республикасының Заңында көрсетілген.

Осы Заңның 1 – бабының 16-тармағына сәйкес электрондық цифрлық қолтаңба деп-электрондық цифрлық қолтаңба құралдарымен жасалған және электрондық құжаттың дұрыстығын, оның тиесілілігін және мазмұнының өзгермейтіндігін растайтын электрондық цифрлық нышандар терімі түсініледі. Қол қоюға өкілеттігі бар адамның электрондық цифрлық қолтаңбасы арқылы куәландырылған электрондық құжат қол қойылған қағаз жеткізгіштегі құжатқа тең.

Электрондық құжат оны телекоммуникация желілері арқылы берген сәттен бастап жөнелтілді деп есептеледі.

809-бап. Іс қарауға берілгенге дейін әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуді тоқтату

Осы Кодекстің 741 және 742-баптарында көзделген мән-жайлардың ең болмағанда біреуі болған кезде іс жүргізуінде жатқан лауазымды адам әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуді қысқарту туралы қаулы шығарады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілетін бап Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі соттың, органның (лауазымды адамның) қарауына бергенге дейін, яғни іс қозғалғаннан кейінгі аралық сатыда, бірақ істі қарау сатысына берместен, тоқтату заңды мүмкіндігін бекітеді. Яғни, сол уақытта іс бойынша іс жүргізуді болғызбайтын істің жаңа мән-жайларын анықтау нәтижесінде шешім қабылдау іс жүргізуінде жатқан адам (ӘҚБТК-нің 741 және 742-баптары) әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуді органға (лауазымды адамға), оған қоса сотқа қарау үшін, ал мәні бойынша тоқтату үшін жіберместен, тоқтатуға тиіс. Өзгелер заңдылықты өрескел бұзу ретінде қаралуы керек.

Мұндай тәсіл процестік үнемдеуден басқа, азаматтардың қорғануға конституциялық құқығының неғұрлым толық іске асырылуына ықпал етеді, өйткені адам, егер заңда оның ісін қозғауға болмайды, ал қозғалған іс тоқтатылуға жатады, яғни іс бойынша іс жүргізуді болғызбайды деп тікелей белгіленсе, әкімшілік қудалауға ұшырамауға тиіс.

Бұл бапта ӘҚБТК-нің 741 (әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуді болдырмайтын мән-жайлар) және 742 (әкімшілік жауапкершілікке тартпауға мүмкіндік беретін мән-жайлар) баптарына сілтеме нормалары қамтылады. Осы баптарда көзделген мән-жайлардың ең болмағанда біреуі болған кезде әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғалмауға, ал қозғалған адам қысқартылуға тиіс.

741-баптың 1-бөлігіне сәйкес мұндай мән-жайларға:

1) Әкімшілік құқық бұзушылық оқиғасының болмауы, яғни тексеру іс-шаралары барысында құқық бұзушылық оқиғасын айқындамау;

2) әкімшілік құқық бұзушылық құрамының ең болмағанда бір элементі болмаған жағдайларда, Әкімшілік құқық бұзушылық құрамының болмауы, оның ішінде құқыққа қарсы әрекет (әрекетсіздік) жасаған кезде жеке тұлғаның әкімшілік жауаптылыққа тарту үшін ӘҚБтК көзделген жасқа жетпеуі немесе құқыққа қарсы әрекет (әрекетсіздік) жасаған жеке тұлғаның есі дұрыс еместігі);

3) "құқықтық актілер туралы" ҚР Заңының 46-бабының 2-тармағына сәйкес әкімшілік жауаптылықты белгілейтін заңның немесе оның жекелеген ережелерінің күшін жою Нормативтік құқықтық акт (оның бір бөлігі немесе бір бөлігі): 1) акт (оның бір бөлігі немесе бір бөлігі) қабылданған мерзім аяқталған; 2) бұрын шығарылған нормативтік құқықтық актінің, оның бір бөлігінің (бөлігінің) ережелері қайшы келетін немесе бұрын шығарылған актіні немесе оның бір бөлігін (бір бөлігін) қамтитын жаңа нормативтік); 4) осы актіні қабылдаған орган немесе осыған уәкілеттік берілген өзге де орган актіні немесе оның бір бөлігін (бөліктерін) күші жойылды деп таныған;

4) Егер әкімшілік жауаптылықты белгілейтін заңды немесе оның жекелеген ережелерін немесе әрекетті әкімшілік құқық бұзушылық ретінде саралау соған байланысты болатын әкімшілік құқық бұзушылық туралы осы істе қолданылуға жататын өзге де нормативтік құқықтық актіні Қазақстан Республикасының Конституциялық Кеңесі "Қазақстан Республикасының Конституциялық Кеңесі туралы" Конституциялық заңның 39-бабының 2-бөлігіне сәйкес конституциялық емес деп танылған, оның ішінде адамның және азаматтың Конституцияда баянды етілген құқықтары мен бостандықтарына, заңды күшін жояды, қолдануға жатпайды және күшін жояды. Соттардың және өзге де құқық қолдану органдарының осындай заңға немесе өзге де құқықтық актіге негізделген шешімі орындалуға жатпайды;

5) ӘҚБтК 62 – бабының ережесі бойынша екі ай мерзім өткеннен кейін адам әкімшілік жауаптылыққа тартылуға жатпайды, ал қоршаған орта саласында әкімшілік құқық бұзушылық жасағаны үшін, сондай-ақ Қазақстан Республикасының оңалту және банкроттық туралы заңнамасын бұзғаны үшін-оны жасаған күннен бастап бір жыл өткеннен кейін;

6) әкімшілік жауаптылыққа тартылатын адамға қатысты нақ сол факті бойынша судьяның, органның (лауазымды адамның) әкімшілік жаза қолдану туралы қаулысының не әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі тоқтату туралы күші жойылмаған қаулының болуы, сондай-ақ нақ сол факті бойынша адамды күдікті деп тану туралы қаулының болуы. ӘҚБтК-нің 12-бабы бір құқық бұзушылық үшін ешкім әкімшілік жауаптылыққа қайтадан тартыла алмайды деп белгілейді. Бұл Ереже Әкімшілік құқық бұзушылық туралы заңнама қағидаттарының бірі болып табылады. " Күдікті ретінде тану туралы қаулы шығарылған адам күдікті болып табылады..." 64-баптың 1-бөлігіне сәйкес адамды күдікті ретінде тануды жеке қарау қажет;

7) жеке тұлғаның қайтыс болуы, өзіне қатысты іс жүргізіліп жатқан заңды тұлғаның таратылуы. Адам өлімінің биологиялық анықтамасы — бұл ағзаның тіршілігінің

тоқтатылуы және соның салдарынан жеке тірі жүйе ретінде индивидуумның өлімі, ақуыздар мен басқа да биополимерлердің ыдырауы, өмірдің негізгі материалдық субстраты болып табылады. ҚР Азаматтық кодексінің 50-бабы Заңды тұлғаны тарату тәртібі реттейді. Осы баптың 10-тармағына сәйкес заңды тұлғаны тарату аяқталған, ал заңды тұлға бұл туралы мәліметтерді бизнес-сәйкестендіру нөмірлерінің ұлттық тізіліміне енгізгеннен кейін өз қызметін тоқтатты деп есептеледі;

8) салық және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдердің түсуін қамтамасыз ету саласындағы басшылықты жүзеге асыратын уәкілетті орган растаған, салық төлеушінің Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген мерзімде салық есептілігі нысандарын электрондық түрде табыс ету бойынша салық міндеттемесін орындамауына әкеп соққан бағдарламалық қамтамасыз етуде техникалық қателер туындаған жағдайда;

9) Қазақстан Республикасының салық заңнамасында көзделген өзге де жағдайлар;

10) ӘҚБтК-нің 897-бабында белгіленген тәртіппен әкімшілік айыппұлды төлегенін растайтын құжаттың болуы, осы тармақшада Мемлекеттік кіріс органдары салған айыппұлдар бойынша орындалған іс жүргізу үшін өндірісті тоқтату туралы сөз болып отыр;

11) әкімшілік жауаптылыққа тартылатын адам адам адам саудасына байланысты қылмыс туралы қылмыстық іс бойынша заңда белгіленген тәртіппен жәбірленуші деп танылса, қылмыстық жауаптылықтан босатылады. Адам саудасына байланысты қылмыстар ҚР Қылмыстық кодексінің 128-бабында көзделген. Осы істер бойынша адамды жәбірленуші ретінде тану ҚР Қылмыстық іс жүргізу кодексінің 71-бабы негізінде жүзеге асырылады;

12) ӘҚБтК-нің 64-бабында көзделген тәртіппен тараптардың татуласуына байланысты. Тараптардың татуласуы 64-бап бойынша тек Кодекстің 73, 73-1, 73-2, 79 (бірінші бөлігінде), 146, 185, 186, 220, 229 (екінші бөлігінде) баптарда көзделген құқық бұзушылықтар үшін ғана мүмкін болады. Татуласу жәбірленуші мен әкімшілік құқық бұзушылық жасаған адам қол қойған жазбаша келісім негізінде жүзеге асырылады.

ӘҚБтК-нің 742-бабы қылмыстық жаза қолданылатын әрекет белгілерінің болуына байланысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қысқартуды көздейді. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізуінде тұрған уәкілетті адам құқық бұзушылыққа байланысты барлық материалдарды ҚР Қылмыстық іс жүргізу кодексінің шеңберінде одан әрі тергеу жүргізу үшін прокурорға немесе сотқа дейінгі іс жүргізу органына береді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуді тоқтату уәкілетті адамның қаулы шығаруы арқылы жүзеге асырылады.

Осы қаулы ӘҚБтК-нің 822-бабында көзделген талаптарға жауап беруі тиіс. Қаралып отырған жағдайға қатысты қаулыда қаулы шығарған орган, лауазымды адам туралы мәліметтер; істі қарау күні мен орны; өзіне қатысты іс қаралған адам туралы

мәліметтер; қарау кезінде белгіленген мән-жайлар; іс бойынша іс жүргізуді тоқтату негіздерін көздейтін кодекстің бабы; дәлелді шешім көрсетілуге тиіс.; қаулыға шағымдану мерзімі мен тәртібі. Қаулыда алып қойылған заттар мен құжаттар туралы, сондай-ақ тыйым салынған заттар туралы мәселелер де шешілуге тиіс.

42-тарау. ӘКІМШІЛІК ҚҰҚЫҚ БҰЗУШЫЛЫҚ ТУРАЛЫ ІС БОЙЫНША ҚЫСҚАРТЫЛҒАН ІС ЖҮРГІЗУ

810-бап. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қысқартылған іс жүргізудің негіздері

1. Қысқартылған іс жүргізу Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша, оның ішінде 44-баптың бірінші бөлігінің бірінші абзацына сәйкес айыппұл түрінде әкімшілік жаза көзделген, сондай-ақ оны жасаған адам анықталған, оны жасау фактісін мойындайтын және осы Кодекстің Ерекше бөлімінің санкциясында көрсетілген бабының елу пайызы мөлшерінде айыппұл төлеумен және ұсынылған дәлелдемелерге шағым жасамайтын істер бойынша жүзеге асырылады.

2. Іс бойынша қысқартылған іс жүргізу, әкімшілік құқық бұзушылық туралы жағдайда қолданылады:

1) баптардың санкциясында ескертуді қоспағанда, жазаның өзге де түрлері көзделген кезде;

2) 28.12.2017 № 127-VI Заңымен алып тасталды;

3) артықшылықтары мен иммунитеттері бар адамдардың құқық бұзушылық жасауы;

4) істерді мемлекеттік кіріс органдары қарайтын әкімшілік құқық бұзушылықтар жасалған;

5) ҚР 28.12.2017 № 127-VI Заңымен Алып тасталды;

6) істерін Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі қарайтын әкімшілік құқық бұзушылықтар жасалған, сондай-ақ Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің уәкілетті қызметкерлері осы Кодекстің 804-бабының екінші бөлігінде көрсетілген баптар бойынша Әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамалар жасаған жағдайда, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. ӘҚБтК-нің қолданыстағы редакциясында алғаш рет әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қысқартылған тәртіп көзделген.

Әкімшілік іс жүргізудің көрсетілген тәртібі салынған әкімшілік айыппұлдардың өндіріп алынуын арттыруға, сондай-ақ Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі барынша қысқа мерзімде қарауға ықпал етеді. Сонымен қатар әкімшілік процеске қатысушылар үшін онша ауыр емес.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша, оның ішінде соттың ведомстволық бағыныстылығына жатқызылған істер бойынша қысқартылған іс жүргізу түсініктеме берілген баптың 1 бөлімінде көзделген белгілі бір шарттар болған кезде ғана жүзеге асырылатынын атап өту қажет. Мұндай шарттар мыналар болып табылады:

1. Құқық бұзушылық фактісін лауазымды адам, ӘҚБтК-нің 804-бабына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама жасауға құқығы бар адам, оның ішінде соттың ведомстволық бағыныстылығына жатқызылған істер бойынша анықтаған. Бұрынғы редакцияда белгілі бір тікелей қарауды білдіретін "сол орында" деген сөз көзделді. Алайда кейінірек заң шығарушы көрсетілген институттың тиімділігінің жоғары болуы мен азаматтар мен заңды тұлғалардың оны жақсы деп бағалауына байланысты көрсетілген институттың қолданылуын кеңейту мақсатында олардан бас тартты.

2. Егер жасалған құқық бұзушылық үшін ӘҚБтК нормаларында ӘҚБтК-нің 44-бабы 1-бөлігінің 1-абзацына сәйкес әкімшілік айыппұл түрінде әкімшілік жаза қолдану көзделген болса. ӘҚБтК – нің 44-бабының 1-бөлігіне сәйкес әкімшілік айыппұл-бұл Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғалған кезде қолданылып жүрген заңға сәйкес белгіленетін айлық есептік көрсеткіштің белгілі бір санына сәйкес келетін мөлшерде ӘҚБтК-нің 2-бөлімінің Ерекше бөлімінің баптарында көзделген жағдайларда және шектерде Әкімшілік құқық бұзушылық үшін салынатын ақшалай өндіріп алу.

Құқық бұзушылық жасаған адамға ӘҚБтК-нің 41-бабында көзделген басқа да әкімшілік жазалар (ескертуді қоспағанда) қолданылған жағдайда, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізу жалпы тәртіппен жүзеге асырылады.

3. Егер әкімшілік құқық бұзушылық жасаған адам анықталса. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізу (жалпы және қысқартылған) құқық бұзушылық жасаған белгіленген адамға қатысты ғана жүзеге асырылуы мүмкін.

Белгісіз адамға қатысты әкімшілік іс жүргізу жүзеге асырылмайды, өйткені аталған институтты қолданудың міндетті шарттары сақталмайды. Бұдан басқа, мұндай адамға қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы не әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуді қамтамасыз ету шараларын қолдану туралы хаттама жасау не әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғау туралы қаулы шығару мүмкін емес. Жоғарыда айтылған жағдайларды ескере отырып, Әкімшілік құқық бұзушылық жасаған белгісіз адамға қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғау мүмкін емес деп айтуға болады.

4. Егер әкімшілік құқық бұзушылық жасаған адам құқық бұзушылық жасау фактісін мойындаса және салынатын әкімшілік айыппұл мөлшеріне келіссе.

Адам құқық бұзушылық жасау фактісін танымаған және заңда белгіленген мерзімде айыппұл төлеуден бас тартқан жағдайда Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізу жалпы тәртіппен жүзеге асырылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қысқартылған іс жүргізу жоғарыда көрсетілген төрт шарт бір мезгілде болған кезде ғана жүзеге асырылады.

Егер аталған шарттардың ең болмағанда біреуі болмаса, онда әкімшілік іс жүргізу қысқартылған тәртіппен жүзеге асырылмайды және тиісінше жалпы тәртіппен жүргізіледі.

Көбінесе практикада әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әкімшілік құқық бұзушылықтарға қысқартылған іс жүргізу қолданылады ма? Бұл сұрақтың жауабы түсіндірме берілген баптың 2-бөлігінде келтірілген, онда қысқартылған іс жүргізу қолданылмайтын жағдайлардың нақты тізімі көрсетілген.

Осылайша, қысқартылған іс жүргізу әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерге де қолданылуы мүмкін деген қорытынды жасауға болады.

Жалпы қысқартылған іс жүргізу туралы айта келе, әкімшілік іс қозғаған лауазымды адам істі қарайтынын және әкімшілік айыппұл салмайтынын, жасалған әкімшілік құқық бұзушылық фактісін тіркеу үшін, сондай-ақ Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша дәлел болуы мүмкін нақты деректерді жинау және зерттеу үшін қажетті іс жүргізу әрекеттерін атқаратынын атап өткен жөн. Басқаша айтқанда, ӘҚБтК құқық бұзушыға өндірістің одан әрі барысын анықтауға құқық береді, яғни ол жасаған құқық бұзушылық қысқартылған іс жүргізуге жатады немесе жатпайды.

Түсіндірілетін баптың 2-бөлігі әкімшілік іс жүргізудің қысқартылған тәртібі қолданылмайтын жағдайлардың нақты тізбесін көздейді.

1. Әкімшілік құқық бұзушылық жасағаны үшін ӘҚБтК-нің Ерекше бөлімінің бабының санкциясында әкімшілік айыппұл емес, ӘҚБтК-нің 41-бабында көрсетілген әкімшілік жазаның кез келген басқа түрін қолдану көзделген.

Алайда ҚР Заңымен 28 желтоқсандағы 2017 "шешіміне өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы Қазақстан Республикасының Кодексі" әкімшілік құқық бұзушылық туралы Заңының 1) тармағы 2-бөлігінің талаптарында тиісті түзетулер енгізілді. Осылайша қысқартылған іс жүргізу санкцияларында бір мезгілде айыппұл мен ескерту көзделетін құқық бұзушылықтарға да қолданылатын болады. Әкімшілік жазаның өзге түрлерінде қысқартылған іс жүргізу қолданылмайды.

2. Егер әкімшілік құқық бұзушылық субъектісі әкімшілік жауаптылықтан артықшылықтары мен иммунитеті бар адам болып табылса. Мұндай адамдардың тізбесі ӘҚБтК-нің 49-тарауында көрсетілген.

3. Егер ӘҚБтК-нің 720-бабына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі мемлекеттік кіріс органдары қарайды. ӘҚБтК-нің 720-бабының 1-бөлігіне сәйкес мемлекеттік кіріс органдары осы Кодекстің 91 (алтыншы, жетінші, сегізінші бөліктерінде), 92 (екінші, үшінші, төртінші бөліктерінде), 177, 179, 180, 181, 195, 205, 266, 269, 270, 271, 272, 273, 274, 275, 276, 277, 278, 279, 280, 281 (Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне Қазақстан Республикасында кәсіпкерлік қызмет үшін жағдайды түбегейлі жақсарту мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы), 284, 285, 286, 287, 288(екінші бөліктерінде), 464 471, 472, 474-бабтарында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.

Жоғарыда көрсетілген құқық бұзушылық құрамы бойынша әкімшілік іс жүргізу тек жалпы тәртіппен жүзеге асырылады. Аталған құқық бұзушылықтар бойынша әкімшілік іс жүргізудің қысқартылған тәртібі заң жүзінде көзделмеген.

4. Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі қарайтын әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша, сондай-ақ Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің уәкілетті қызметкерлері ӘҚБтК-нің 804-бабының 2-бөлігінде көрсетілген баптар бойынша Әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамалар жасаған жағдайларда да ерекшелік көзделеді.

Осылайша, жоғарыда аталған барлық жағдайларда Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қысқартылған іс жүргізу қолданылмайды және жалпы тәртіппен жүзеге асырылады.

811-бап. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қысқартылған іс жүргізу тәртібі

1. Әкімшілік құқық бұзушылық анықталған және оны жасаған адам анықталған кезде осы Кодекстің 804-бабына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама жасауға құқығы бар уәкілетті адам әкімшілік іс жүргізуді қозғайды және тұлғаға жеті тәулік ішінде айыппұл сомасының санкциясында көрсетілген елу пайызы мөлшерінде айыппұл төлеу құқығын түсіндіреді.

Хаттаманы жасаған уәкілетті адам адамға әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттаманың көшірмесін белгіленген үлгідегі квитанциясы бар табыс етеді.

Егер әкімшілік құқық бұзушылық автоматты режимде жұмыс істейтін сертификатталған арнайы бақылау-өлшеу техникалық құралдарымен және аспаптарымен тіркелген болса, адам белгіленген үлгідегі квитанциясы бар айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқама тиісінше жеткізілген сәттен бастап жеті тәулік ішінде аталған айыппұл сомасының елу пайызы мөлшерінде айыппұл төлеуге құқылы.

2. Көрсетілген айыппұл сомасының елу пайызы мөлшерінде жеті тәулік ішінде айыппұл төленген жағдайда іс мәні бойынша қаралған, шешім-заңды күшіне енген, ал адам әкімшілік жауапкершілікке тартылған болып есептеледі.

Осы Кодекстің 47-тарауында көзделген жағдайларды қоспағанда, осы тараудың қағидалары бойынша қаралған істер қайта қарауға жатпайды.

3. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген құқық пайдаланылмаған немесе тиісінше пайдаланылмаған жағдайда Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізу жалпы тәртіппен жүзеге асырылады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Аталған мақалада әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қысқартылған іс жүргізуді жүзеге асыру тәртібі көрсетілген. ӘҚБтК-нің 810-бабының 1-бөлігінде көрсетілген негіздер болған кезде Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғаған уәкілетті лауазымды адам әкімшілік жауаптылыққа тартылатын адамға қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама жасау жолымен осы адамға

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама жасалған кезден бастап 7 тәулік ішінде заңдарда белгіленген соманың 50 пайызы мөлшерінде салынатын әкімшілік айыппұлды төлеу құқығын түсіндіреді. Одан кейін уәкілетті адам оған әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттаманың көшірмесін белгіленген үлгідегі квитанциямен тапсырады. Квитанцияда әкімшілік айыппұлды төлеу үшін қажетті негізгі деректемелер (квитанцияны берген адамның Т. А. Ә., лауазымы, мемлекеттік органның елтаңбалы мөрі, әкімшілік айыппұл салу негізі, айыппұл салу күні мен уақыты, салынған әкімшілік айыппұл мөлшері, адамға ақша қаражатын енгізу қажет болатын банк шотының нөмірі, әкімшілік жауапкершілікке тартылған адамның Т. А. Ә., туған күні, ЖСН) болады.

ҚР 2017 жылғы 28 желтоқсандағы "Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодексіне өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы" Заңымен қысқартылған өндіріс институты лауазымды және заңды тұлғаларға қатысты, сондай-ақ автоматты режимде жұмыс істейтін арнайы техникалық құралдармен тіркелген құқық бұзушылықтар бойынша қолданылады. Егер әкімшілік құқық бұзушылық автоматты режимде жұмыс істейтін сертификатталған арнайы бақылау-өлшеу техникалық құралдарымен және аспаптармен тіркелсе, адам белгіленген үлгідегі квитанциясы бар айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқама тиісінше жеткізілген сәттен бастап жеті тәулік ішінде көрсетілген айыппұл сомасының 50% мөлшерінде айыппұл төлеуге құқылы.

Қысқартылған әкімшілік іс жүргізу кезінде уәкілетті лауазымды адам әкімшілік жаза қолдану туралы қаулы шығарылмайтынын атап өту қажет. Уәкілетті лауазымды адам тек әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама жасайды және әкімшілік құқық бұзушылық жасаған адамға түбіртек береді. Бұл ретте Әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамада салынатын айыппұл заңнамада белгіленген мөлшерде (толық мөлшерде) көрсетіледі, ал квитанцияда салынған әкімшілік айыппұл сомасының 50 процентіне тең сома көрсетіледі.

2 бөлім. Кейіннен әкімшілік жауапкершілікке тартылған адам әкімшілік құқық бұзушылық жасалған сәттен бастап 7 тәулік ішінде лауазымды тұлға берген квитанция негізінде банк мекемелерінде салынған айыппұл сомасының 50 пайызын төлей алады және әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарайтын органның уәкілетті лауазымды адамына айыппұлдың төленгені туралы белгісі бар квитанцияны қайтара алады.

Соңғы талап (хабарлау мақсатында төлеу туралы түбіртекті қайтару) көрсетілген процесті кеңінен цифрландыру және уәкілетті органдардың жүйелерін интеграциялау арқылы тез арада қол жеткізуді талап ететін архаизм болып табылатынын атап өту қажет.

Әкімшілік жауаптылыққа тартылған адам құқық бұзушылық жасалғаннан кейін 7 тәулік ішінде айыппұлдың белгіленген сомасының 50 пайызын төлеген сәттен бастап Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс мәні бойынша қаралды, шешім – заңды күшіне енген, ал әкімшілік жауаптылыққа тартылған адам деп есептеледі.

2-бөлікте ӘҚБтК-нің 47-тарауында көзделген жағдайларды қоспағанда, 42-тараудың қағидалары бойынша қаралған істер қайта қарауға жатпайтыны туралы ескертпе көзделеді. Бұл әкімшілік жауаптылыққа тартылған адамдардың құқықтарын шектеу ретінде түсіндірілуі мүмкін. Алайда іс жүргізудің ерекше сипатын, жауапқа тартылған адамдардың құқықтарын алдын ала түсіндіруді, еріктілігі мен мүдделілігін ескере отырып, мұндай практиканы қажетті, ақылға қонымды және әділ деп санауға болады.

3 бөлім. Егер оған қатысты қысқартылған әкімшілік іс жүргізу жүзеге асырылатын адам өз құқығын пайдаланбаса немесе тиісінше пайдаланбаса, онда осы адамға қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізу жалпы тәртіппен жүзеге асырылады.

Осыдан кейін өзіне қатысты әкімшілік іс жүргізіліп жатқан адам қаулы заңды күшіне енген сәттен бастап 30 тәулік ішінде салынған әкімшілік айыппұлды төлеуге міндетті.

43-тарау. УӘКІЛЕТТІ ОРГАНДАРДЫҢ (ЛАУАЗЫМДЫ АДАМДАРДЫҢ) ӘКІМШІЛІК ҚҰҚЫҚ БҰЗУШЫЛЫҚ ТУРАЛЫ ІСТЕРДІ ҚАРАУЫ

812-бап. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарау орны

1. *Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс оның жасалған жері бойынша, ал осы Кодексте көзделген жағдайларда Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарау ведомстволық бағыныстылығына жататын уәкілетті органның (лауазымды адамның) орналасқан жері бойынша қаралады. Өзіне қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізіліп жатқан адамның өтініші бойынша іс осы адамның тұрғылықты жері бойынша немесе көлік құралдарының, кемелердің, оның ішінде шағын көлемді кемелердің есепке алынған жері бойынша қаралуы мүмкін.*

2. *Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 333, 334, 571, 572, 590, 591, 592, 593, 594, 595, 596, 597, 598, 599, 600, 601, 602, 603, 604, 605, 606, 607, 608, 610, 611, 612, 613, 614, 615, 616, 617, 618, 619, 620, 621, 622, 623, 625, 626, 627, 628, 629, 630, 631 и 632 -баптарында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер Көлік құралдарын, Кемелерді, оның ішінде шағын көлемді кемелерді есепке алу орны бойынша немесе өзіне қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізіліп жатқан адамның тұрғылықты жері бойынша да қаралуы мүмкін.*

3. *Осы Кодекстің 378, 379, 382, 383, 440 және 481-баптарында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер олардың жасалған жері бойынша немесе өзіне қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізіліп жатқан адамның тұрғылықты жері бойынша қаралады.*

4. *Кәмелетке толмағандардың, олардың ата-аналарының немесе оларды алмастыратын адамдардың әкімшілік құқық бұзушылық туралы істері өзіне қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізіліп жатқан адамның тұрғылықты жері бойынша қаралады.*

ТҮСІНІКТЕМЕ

Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодексіне өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы "2017 жылғы 28 желтоқсандағы № 127-VI Заңымен 43-тарау әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді тек уәкілетті органдардың (лауазымды адамдардың) қарауын реттейді, ал соттар 44-1-тараудың шеңберінде әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды.

Түсініктеме берілген баптың 1-бөлігі әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарау орнын анықтау тәртібі туралы нақтылайды. Жалпы ереже бойынша Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс оның жасалған жері бойынша қаралады. Бұл көп жағдайларда дәлелдеме базасын қалыптастыруға ықпал етеді, өйткені істің қажетті мән-жайларын анықтауды жеңілдетеді. Әкімшілік құқық бұзушылық жасау орны оның зардаптарының пайда болған жеріне қарамастан, құқыққа қарсы іс - әрекет жасалған орын, ал егер мұндай іс-әрекет-құқыққа қарсы қызметтің аяқталу, оның жолын кесу орны болып табылады; егер құқық бұзушылық әрекетсіздік нысанында жасалса, онда оны жасау орны болып өзара іс-қимылды жетілдіру, адамға жүктелген міндет орындалуы тиіс орынды есептеу қажет.

Сонымен қатар, Кодексте көзделген жағдайларда Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарау ведомстволық бағыныстылығына жататын уәкілетті мемлекеттік органның (лауазымды адамның) орналасқан жері бойынша қаралады. Сонымен қатар өзіне қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізіліп жатқан адамның өтініші бойынша іс осы адамның тұрғылықты жері бойынша немесе көлік құралының, оның ішінде шағын көлемді құралдардың есепке алынған жері бойынша қаралуы мүмкін. Мұндай жағдай әкімшілік құқық бұзушылық жасаған адамның істі қарау кезінде қатысуы міндетті болып табылған немесе танылған жағдайда мүмкін болады.

Іс жүзінде кейде қандай жағдайларда лауазымды адам әкімшілік жауапкершілікке тартылған адамның тұрғылықты жері бойынша Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарау туралы өтінішті қанағаттандырудан бас тарта алады. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізіліп жатқан адамның істі оның тұрғылықты жері бойынша қарау туралы өтінішін шеше отырып, лауазымды адам әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуге қатысушылардың барлық құқықтары мен міндеттерінің теңгерімін қамтамасыз етуді ескере отырып, істің нақты мән-жайларын негізге алуы тиіс деп пайымдаймыз. Тиісті өтінішхатты қанағаттандырудан бас тарту туралы шешім қабылданған жағдайда, ұйғарымда өзіне қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізіліп жатқан адамның тұрғылықты жері бойынша Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарауға кедергі келтіретін негіздер келтірілуге тиіс. Мысалы, әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша әкімшілік жауапкершілікке тартылған адамның тұрғылықты жері бойынша істі берумен келіспейтін жәбірленуші болған жағдайда, ӘҚБтК 745 бабының 2 тармағына сәйкес

жәбірленушіге ұқсас іс жүргізу құқықтары беріледі. Сонымен қатар, аталған баптың 3-бөлігінде әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жәбірленушінің қатысуымен қаралады деп айтылады. Бұл жағдайда өзіне қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізіліп жатқан адамның істі оның тұрғылықты жері бойынша қарау туралы өтінішін қанағаттандыру жәбірленушінің өз мүдделерін қорғау құқығын бұзуға әкеп соғуы мүмкін.

2 бөлім. Көп жағдайларда көлік құралдарымен, кемелермен, соның ішінде шағын көлемді кемелермен байланысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарау жалпы ереже бойынша жүзеге асырылады. Алайда, түсініктеме берілген баптың 2-бөлігі көлік құралының есепке алынған жері бойынша немесе өзіне қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізіліп жатқан адамның тұрғылықты жері бойынша кейбір істерді қарауға мүмкіндік береді. Мұндай құқық бұзушылық туралы хаттаманы жасаған лауазымды адам материалдарды көлік құралы есепке алынған жердегі судьяға, органға (лауазымды адамға) қарауға жіберуге құқылы. Мұндай шешім, егер құқық бұзушылықтың сипаты көлік құралын басқару құқығынан айыру түрінде әкімшілік жаза тағайындауға мүмкіндік берсе, мүмкін болады.

Түсініктеме берілген баптың 3 бөлігінде әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді олардың жасалған жері бойынша немесе құқық бұзушының тұрғылықты жері бойынша 378-баптар (*өсімдіктер өсетін жерлерді және жануарлар мекендейтін ортаны қорғау ережелерін, Зоологиялық коллекцияларды жасау, сақтау, есепке алу және пайдалану ережелерін бұзу, сол сияқты жануарлар түрлерін заңсыз көшіру, интродукциялау, реинтродукциялау және будандастыру*), 379-баптар (*елді мекендерді, кәсіпорындарды және басқа да объектілерді орналастыру, жобалау және салу кезінде өсімдіктер мен жануарларды қорғау, пайдалану, Өсімдіктерді қорғау құралдарын, минералдық тыңайтқыштарды басқа да препараттарды қолдану жөніндегі талаптарды бұзу*), 382 (*жануарлар дүниесін пайдалану талаптарын және аң аулау ережелерін бұзу*), 383 (*балық аулау және балық ресурстарын және басқа да су жануарларын қорғау ережелерін бұзу*), 440 (*алкоголь ішімдіктерін ішу немесе қоғамдық орындарға мас күйінде келу*), 481 (*қылмыстық-атқару жүйесі мекемелерінде, арнайы мекемелерде ұсталатын адамдарға тыйым салынған заттарды, бұйымдар мен заттарды беру*) бекітілген.

Мұндай тұжырым түсініктеме берілген баптың 1-бөлігіне сәйкес келеді, бірақ оған тыйым салмаса да, қосымша өтініш беруді талап етпейді.

4 бөлім. Кәмелетке толмағандардың, олардың ата-аналарының немесе оларды алмастыратын адамдардың әкімшілік құқық бұзушылық туралы істері өзіне қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізіліп жатқан адамның тұрғылықты жері бойынша ғана қаралады.

Кәмелетке толмаған адам, олардың ата-аналары немесе оларды алмастыратын адамдар жасаған құқық бұзушылық туралы істі қарау орнын аталған белгілеуді

кәмелетке толмаған адамның жеке басын тереңдетіп анықтау қажеттігімен негіздеуге болады. Кәмелетке толмағанның отбасылық, тұрмыстық жағдайларын, оның үйінің, оқу орнындағы мінез-құлқын және т. б. зерделеуді білдіреді.

813-бап. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарауға дайындау

Орган (лауазымды адам) әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарауға дайындау кезінде мынадай мәселелерді анықтайды:

1) осы істі қарау олардың құзыретіне жатады ма;

2) лауазымды адамның осы істі қарау мүмкіндігін болдырмайтын мән-жайлар бар ма;

3) кәмелетке толмаған адамның тұрғылықты жері бойынша сотта істі қарау туралы, оның ішінде кәмелетке толмаған адамның қатысуымен жасалған істер бойынша қолдаухаттар және қарсылық білдірулер бар ма;

4) осы Кодекстің 744, 745, 746, 747 және 748-баптарында көрсетілген адамдарға істің қаралатын орны мен уақыты туралы хабарланған-хабарланбағаны.

2. ҚР 28.12.2017 № 127-VI Заңымен алып тасталды.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарау әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғалғаннан кейін Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша іс жүргізудің екінші сатысы болып табылады. Бұл кезең әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша іс жүргізудің басты сатысы болып табылады деп айтуға болады. Осы сатының бірінші кезеңі әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарауға дайындау болып табылады, оны жүргізу тәртібі түсіндірілетін баппен айқындалады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша іс жүргізу міндеттерін табысты шешу үшін орган (лауазымды адам) әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарауға дайындау кезінде істі мәні бойынша қарау басталғанға дейін шешу талап етілетін бірқатар маңызды мәселелерді анықтайды.

1. Органға (лауазымды адамға) осы істі қарау оның құзыретіне жататынын-жатпайтынын анықтап алу қажет. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға уәкілеттік берілген санаттар ӘҚБтК-нің 36-тарауында айқындалған. Егер істі қарау оның құзыретіне жатпаса, онда Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс ведомстволық бағыныстылығы бойынша қарауға, яғни оған уәкілетті судьяға немесе басқа органға (лауазымды адамға) жіберіледі.

2. Осы істі лауазымды адамның қарау мүмкіндігін болдырмайтын мән-жайлар бар ма? Өндірістің кейбір қатысушыларымен туыстық байланыстардың болуы немесе істің және т. б. нәтижесіне жеке (тікелей немесе жанама) мүдделіліктің болуы.

3. Өтінішхаттардың, оның ішінде кәмелетке толмаған адам қатысатын істер, сотта істі тұрғылықты жері бойынша кәмелетке толмаған және қарсылық. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарауға дайындау сатысындағы өтініш істі жан-жақты, толық және объективті қарау кепілдігінің бірі болып табылады. Бұл іске қатысуға рұқсат беру

туралы, істі ведомстволық бағыныстылығы бойынша одан әрі жіберу туралы, қосымша дәлелдемелерді зерттеу туралы, азаматтық талап қою және оны қамтамасыз ету шаралары туралы өтініш болуы мүмкін.

4. ӘҚБтК-нің 744, 745, 746, 747 және 748-баптарында көрсетілген іс жүргізуге қатысушылар істің қаралатын орны мен уақыты туралы хабардар етілді ма.

814-бап. Лауазымды адамның Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарау мүмкіндігін болдырмайтын мән-жайлар

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қарауға берілген лауазымды адам бұл істі қарамайды, егер бұл адам:

- 1) жауаптылыққа тартылатын адамның немесе жәбірленушінің, олардың өкілдерінің, қорғаушысының туысы болып табылса;*
- 2) істі шешуге жеке, тікелей немесе жанама мүдделі.*

ТҮСІНІКТЕМЕ

Осы бап істі шешуге уәкілетті лауазымды адамның әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарау мүмкіндігін болғызбайтын мән-жайларды белгілейді. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қарауға берілген лауазымды адамның бейтараптығына күмәндануға мүмкіндік беретін негіздердің болуы оның істі қарауға және шешуге қатысу мүмкіндігін болғызбайды.

Түсіндірме берілген бапта көрсетілген мән-жайлар болған кезде лауазымды адам ӘҚБтК-нің 815-бабының талаптарына сәйкес өздігінен бас тартатыны туралы мәлімдеуге тиіс. Өздігінен бас тарту туралы мәлімделмеген жағдайда, өзіне қатысты іс бойынша іс жүргізіліп жатқан адам, жәбірленуші, жеке тұлғаның заңды өкілдері мен заңды тұлғаның өкілдері, қорғаушы, прокурор қарсылық білдіруін мәлімдеуге құқылы.

Туыстар мен жақын туыстардың ұғымдары "Неке (ерлі-зайыптылық) және отбасы туралы" 2011 жылғы 26 желтоқсандағы № 518-IV Қазақстан Республикасының кодексінде жазылған.

Аталған кодекстің 1-бабына сәйкес үлкен атасы мен үлкен әжесіне дейін ортақ ата-бабалары бар туыстық байланыстағы адамдар туыстар деп түсініледі.

Ата-аналар (ата-ана), балалар, асырап алушылар, асырап алынғандар, ата-анасы бір және ата-анасы бөлек ағалы-інілер мен апалы-сіңлілер (аға-қарындастар), ата, әже, немерелер адамның жақын туыстары болып табылады.

Аталған адамдардың мүдделілігі көрінуі мүмкін істі шешу деп жауаптылыққа тартылған адамды кінәлі деп тану да, істі тоқтату және оны кінәсіз деп тану да түсініледі.

Адамның істі шешудегі жеке мүдделілігі фактілермен расталуға тиіс.

815-бап. Лауазымды адам өздігінен бас тарту және қарсылық білдіру

1. Осы Кодекстің 814-бабында көзделген мән-жайлар болған кезде лауазымды адам өздігінен бас тарту туралы мәлімдеуге міндетті.

2. Осы Кодекстің 814-бабында көзделген мән-жайлар болған кезде өзіне қатысты іс жүргізіліп жатқан адам, жәбірленуші, жеке тұлғаның заңды өкілдері және заңды тұлғаның өкілдері, қорғаушы, прокурор лауазымды адамға қарсылық білдіруді мәлімдеуге құқылы.

3. Өздігінен бас тарту, қарсылық білдіру туралы өтініштер жоғары тұрған лауазымды адамға беріледі.

4. Өздігінен бас тарту, қарсылық білдіру туралы өтініштерді жоғары тұрған лауазымды адам келіп түскен күннен бастап бір тәулік ішінде қарайды.

5. Өздігінен бас тарту, қарсылық білдіру туралы өтініштерді қарау нәтижелері бойынша өтініштерді қанағаттандыру туралы не оларды қанағаттандырудан бас тарту туралы ұйғарым шығарылады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Бапта іс жүргізуінде әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жатқан лауазымды адамның өздігінен бас тартуы мен оған қарсылық білдіруінің жалпы қағидалары бекітілген.

Түсіндірілетін баптың 1-бөлігінде ӘҚБтК-нің 814-бабында келтірілген мән-жайлар болған кезде көрсетіледі, лауазымды адам өздігінен бас тартуды мәлімдеуге міндетті. Бұл істі қарауды қамтамасыз ету, әділ шешім шығару, мемлекеттік билік институттарына деген сенімді нығайту мақсатында қажет. Өздігінен бас тарту дәлелді және істі мәні бойынша қарау басталғанға дейін мәлімделуі тиіс.

Істі қарайтын лауазымды адамның өзіне қатысты іс жүргізіліп жатқан адаммен туыстық байланысы болған кезде өздігінен бас тарту туралы талапты орындау қандай да бір күмән туғыза алмайды. Қаралып отырған істің нәтижесіне мүдделілікке келетін болсақ, лауазымды тұлға, әрине, олардың мүдделілігі бар-жоғын өздері анықтайды.

2бөлімде ішінара әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша іс жүргізуге қатысушылардың тізімі келтірілген, олар істі қарайтын адамға қарсылық білдіруге құқылы. Олардың қатарында істің нәтижесіне мүдделі барлық іс жүргізуге қатысушылар көрсетілген. Бұл:

- өзіне қатысты іс бойынша іс жүргізіліп жатқан адам;
- жәбірленуші;
- жеке тұлғаның заңды өкілдері және заңды тұлғаның өкілдері;
- қорғаушы;
- прокурор.

3, 4 және 5-бөлім қарсылық білдіру, өздігінен бас тарту туралы өтініш беру тәртібін регламенттейді. Мәселен, өздігінен бас тарту, қарсылық білдіру туралы өтініш Жоғары тұрған лауазымды адамға беріледі, ол ол келіп түскен күннен бастап бір тәулік ішінде қарайды және өтініштерді қанағаттандыру туралы не оларды қанағаттандырудан бас

тарту туралы ұйғарым шығарады. Қарсылық білдіруді қабылдамаған кезде істі қарау жалғастырылады, ал қанағаттандырылған кезде лауазымды адам басқаларымен ауыстырылады және істі қарау басынан басталады.

816-бап. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарауға дайындау кезінде қабылданатын органның (лауазымды адамның) шешімі

1. Орган (лауазымды адам) әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарауға дайындау кезінде мынадай шешім қабылдайды:

1) істің қаралатын уақыты мен орнын тағайындау туралы;

2) адамдарды шақыру, іс бойынша қажетті қосымша материалдарды талап ету, қажет болған жағдайда сараптама тағайындау туралы;

3) істі қарауды кейінге қалдыру туралы;

4) Егер осы істі қарау оның құзыретіне жатпаса не судьяға, лауазымды адамға қарсылық білдіру туралы ұйғарым шығарылса, әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттаманы және істің басқа да материалдарын ведомстволық бағыныстылығы бойынша қарауға беру туралы;

5) осы Кодекстің 812-бабына сәйкес істі мәні бойынша қарау үшін беру туралы шешімдердің бірін қабылдайды.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген шешімдер ұйғарым түрінде шығарылады

3. ҚР 28.12.2017 № 127-VI Заңымен алып тасталды.

4. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға уәкілетті Орган (лауазымды адам) іс жүргізуде бір адамға қатысты қозғалған екі және одан да көп істің бар екенін анықтай отырып, бұл істерді бірлесіп қарау үшін бір іс жүргізуге біріктіруге құқылы.

5. Осы Кодекстің 744-бабының төртінші бөлігінде, 746-бабының алтыншы бөлігінде және 754-бабының бесінші бөлігінде көзделген жағдайларда жауапқа тартылатын адамның, оның өкілінің, куәнің дәлелсіз себептермен келмеуіне байланысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қайта қарауға дайындау кезінде істі қарайтын орган (лауазымды адам) аталған адамдарды алып келу туралы ұйғарым шығаруға құқылы.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Жалпы ереже бойынша Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарауға дайындау кезінде мынадай мәселелер шешіледі:

1. Істі қарау уақыты мен орнын тағайындау туралы. Әдетте, істі қарау үшін уақыт барлық шақырылатын адамдардың келуін қамтамасыз ететіндей, сондай-ақ істі жан-жақты, толық және объективті қарау үшін неғұрлым қолайлы жағдайлар жасауға ықпал ететіндей болып айқындалады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарау орны ӘҚБтК-нің 812-бабының ережелері бойынша айқындалады.

2. Адамдарды шақыру, іс бойынша қажетті қосымша материалдарды талап ету, қажет болған жағдайда сараптама тағайындау туралы. Лауазымды адам істі қарауға

шақыруға жататын адамдардың тізімін мұқият зерделеуге міндетті. Жауапқа тартылатын адам барлық жағдайларда шақырылуға жатады. Кәметке толмағанның заңды өкілі міндетті түрде шақырылуға жатады. Сарапшы істің мән-жайлары бойынша сараптама тағайындалған жағдайларда шақырылады. Маман сараптама жүргізуді талап етпейтін мәселелер бойынша арнайы таным қажет болған жағдайларда, Аудармашы әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізу кезінде ауыстыру немесе сурдоаударма қажеттігі туындаған жағдайларда шақырылуы мүмкін. Аталған адамдардың болмауы істің мән-жайларын жан-жақты, толық, объективті және уақтылы анықтауға және оны заңға сәйкес шешуге кедергі келтірсе, сондай-ақ аталған адамдардың дәлелсіз себептермен келмеуіне байланысты істі қарауды кейінге қалдыруға әкеп соғуы мүмкін болса, онда оларды алып келу қолданылады.

3. Істерді қарауды кейінге қалдыру туралы. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуге кейбір қатысушылардың істі қарауды кейінге қалдыру туралы өтініш мәлімдеуге құқығы бар. Мұндай жағдайларда тиісті ұйғарым шығарылады. Істі қарауды кейінге қалдыру істі қарауға қатысушы адамның келуі, іс бойынша қосымша материалдарды талап ету немесе сараптама тағайындау қажет болған жағдайларда да мүмкін болады.

4. Егер осы істі қарау оның құзыретіне жатпаса не судьядан, лауазымды адамнан бас тарту туралы ұйғарым шығарылса, әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттаманы және істің басқа да материалдарын ведомстволық бағыныстылығы бойынша қарауға беру туралы шешімдердің бірін қабылдайды. Мұндай ұйғарымды шығару, егер істі қарау органның (лауазымды адамның) құзыретіне жатпаса немесе лауазымды адамға қарсылық білдіру туралы ұйғарым шығарылған жағдайларда мүмкін болады.

ӘҚБТК-нің 43-тарауы органдардың (лауазымды адамдардың) әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарау ережесін белгілегендіктен, онда комменттелетін баптың 1-бөлігінің 4) тармақшасындағы "судья" деген сөз алып тастау қажет.

5. ӘҚБТК-нің 812-бабына сәйкес істі мәні бойынша қарау үшін беру туралы.

Түсініктеме берілген баптың 2-бөлігінде ӘҚБТК-нің 816-бабының 1-бөлігінде көзделген шешім ұйғарым түрінде шығарылады деп айтылады. Атап өту керек, ұйғарым түрінде іс жүргізу сипаты бар және істің мәнін қозғамайтын шешімдер қабылданады. Лауазымды адамның Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарау уақыты мен орнын тағайындау туралы ұйғарым шығаруы істің толық көлемде және тиісті түрде дайындалғанын, яғни әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарауға дайындау сатысы өтті деп есептеледі және әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша іс жүргізудің мынадай сатысы - ұйғарымда көрсетілген адамдардың қатысуымен белгіленген уақытта және тағайындалған жерде істі мәні бойынша қарау және шешу сатысы басталатынын білдіреді. Барлық осы кезең әкімшілік іс жүргізудің – істі мәні бойынша қарау және шешудің біртұтас сатысын құрайды.

4 бөлім.Лауазымды адам іс жүргізуде бір адамға қатысты қозғалған екі және одан да көп істің бар екенін анықтап, бұл істерді бірлесіп қарау үшін бір іс жүргізуге біріктіруге құқылы. Мұндай мүмкіндік істі қарайтын тұлғаның өзі жүзеге асыра алатын және іске асырылмаған құқығы болып табылады. Мұндай жағдайда жауапқа тартылатын бір адамға қатысты әрбір іс жеке қаралатын болады.

Құқық қорғаушылар әкімшілік құқық бұзушылықтың нақ сол бір құрамы бойынша нақ сол бір адамның әкімшілік құқық бұзушылық жасауының бірнеше фактісі анықталған кезде қылмыстық заңнамаға ұқсас жасалған әкімшілік құқық бұзушылықтардың барлық фактісі көрсетілген әкімшілік құқық бұзушылық туралы бір хаттама жасау керек екені туралы мәселені бірнеше рет көтерді. Алайда ӘҚБтК-де мұндай институтты енгізу орынсыз, өйткені бұл, біріншіден, қысқа мерзімдерге, екіншіден, қылмыстық құқық бұзушылықтар мен жыл сайын жасалған әкімшілік құқық бұзушылықтар санын (4 млн. іс) салыстыруға болмайтындығына, үшіншіден, географиялық қағидат бойынша бөлек-бөлек істерді біріктіру мүмкін еместігіне байланысты. Соңғысын адамдар жауаптылыққа тартудың ескіру мерзімінің өтуіне байланысты әкімшілік жауаптылықты болғызбау үшін пайдалануы мүмкін.

5 бөлім.Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарауға дайындау кезінде алып келу туралы мәселе шешілуі мүмкін. Қаралып отырған бөлімнің мазмұнынан қалай келіп шығатыны, ұйғарым ерекше жағдайларда жекелеген істер санаттары бойынша шығарылады.

817-бап. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарау мерзімдері

1. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер істі қарауға құқылы орган (лауазымды адам) әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттаманы және істің басқа да материалдарын алған күннен бастап он бес тәулік ішінде қаралады.

Егер әкімшілік құқық бұзушылық автоматты режимде жұмыс істейтін сертификатталған арнайы бақылау-өлшеу техникалық құралдарымен және аспаптарымен тіркелген жағдайда, іс қысқартылған іс жүргізу тәртібімен мәні бойынша қаралған істерді қоспағанда, айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқама тиісінше жеткізілген сәттен бастап он бес тәулік өткен соң қаралған болып есептеледі.

2. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуге қатысушылардан өтініштер келіп түскен жағдайда не істің мән-жайларын қосымша анықтау қажет болған кезде істі қарайтын орган (лауазымды адам) істі қарау мерзімін ұзартуы мүмкін, бірақ ол бір айдан аспауға тиіс. Мерзімді ұзарту туралы дәлелді ұйғарым шығарылады.

3. Әкімшілік ұстауға тартылған адамға қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс ол ұсталған кезден бастап жиырма төрт сағаттан кешіктірілмей қаралады.

4. Егер өзіне қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғалған адам тексерудің нәтижелеріне және лауазымды адамның Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғауына негіз болған өзге де мән-жайларға шағымданса, әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарайтын орган (лауазымды адам) әкімшілік құқық бұзушылық

туралы істі қарау мерзімін соттың тиісті шешімі шығарылғанға және заңды күшіне енгенге дейін немесе әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарайтын органның (лауазымды адамның) шешіміне, әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғалған тексеру нәтижелеріне және өзге де мән-жайларға шағым жасалады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Түсініктеме берілген баптың 1-бөлігінде белгіленген жалпы ереже бойынша Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарауға құқылы орган (лауазымды адам) әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттаманы және істің басқа да материалдарын алған күннен бастап 15 тәулік ішінде қаралады. Осы мерзім ішінде әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарауға дайындық жүзеге асырылады, оның барысында істі қарауға тікелей байланысты қажетті мәселелер анықталады. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарауға дайындық кезеңі туралы егжей - тегжейлі оны жүргізу тәртібі белгіленген ӘҚБТК-нің 813-816-баптарына түсініктемемен танысуға болады.

Тұтастай алғанда, әкімшілік құқық бұзушылықты қозғау сатылары, оның қорытындысы бойынша істі қарау уақыты мен орны және әкімшілік жаза қолдану туралы қаулы шығара отырып, істі қарау мерзімдері бірнеше сағат үзілісімен осындай қысқа мерзімде өзара жасалмауы тиіс. Мұндай қоса атқару бір уақытта іс жүргізу сатысын оған қатысушыларға өздерінің іс жүргізу құқықтарын іске асыруға жеткілікті уақыт бермейді және осындай іс бойынша болған актілердің күшін жоюға әкеп соғатын елеулі іс жүргізу бұзушылығы деп танылуға тиіс. Іс жүргізуге қатысушыларға іс бойынша шығарылған процестік шешімдермен танысуға, іс жүргізудің келесі сатыларына жеке өзінің қатысуына, сондай-ақ іске қатысуға қорғаушыларды, өкілдерді немесе аудармашыларды тартуды қамтамасыз етуге, ал әкімшілік жауаптылыққа тартылатын адам үшін –өзінің қорғалу құқығын тиісінше іске асыруға өз құқықтарын іске асыруына уақыт беру қажет.

Түсініктеме берілген баптың 1-бөлігі қысқартылған іс жүргізу тәртібімен мәні бойынша қаралған істерді қоспағанда, сертификатталған арнайы бақылау-өлшеу техникалық құралдарымен және автоматты режимде жұмыс істейтін аспаптармен тіркелген әкімшілік құқық бұзушылықтар туралы істерді қарау мерзімін да атап көрсетеді.

Тиісті жеткізудегі басты сәт мүдделі тұлғалардың осы хабарламаны қабылдауын тіркеу болып табылады. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодексінің 743-бабының 4-бөлігіне сәйкес айыппұл төлеу қажеттігі туралы ұйғарым тиісті түрде жеткізілген деп танылады:

1) тапсырыс хатпен жіберілген, ол көлік құралының меншік иесіне (иесіне) жеке өзі немесе онымен бірге тұратын кәмелетке толған отбасы мүшелерінің біріне тапсырылғаны туралы жөнелтушіге қайтарылуға тиісті хабарламаға қол қойғызып табыс етіледі. Заңды тұлғаға жіберілген айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқама заңды

тұлғаның басшысына немесе қызметкеріне тапсырылады, ол өзінің тегін, аты-жөнін және лауазымын көрсете отырып, тапсыру туралы хабарламаға нұсқаманы алғаны туралы қол қояды;

2) адресат айыппұл төлеу қажеттігі туралы Нұсқаманы қабылдаудан бас тартқан жағдайларда тоқтатылады. Бұл ретте оны жеткізуші адам нұсқамамен бірге жөнелтушіге қайтарылатын тапсыру туралы хабарламаға тиісті белгі қояды;

3) көлік құралының меншік иесіне (иесіне) жеке өзі немесе онымен бірге тұратын кәмелетке толған отбасы мүшелерінің біріне лауазымды адам қол қойғыза отырып, айыппұл төлеу қажеттігі туралы Нұсқаманы тікелей табыс еткен жағдайларда жүргізіледі;

4) айыппұл төлеу қажеттігі туралы өзінің атына шығарылған нұсқамалар туралы хабарламаларды алу үшін "электрондық үкімет" веб-порталында және (немесе) құқықтық статистика және арнайы есепке алу саласындағы уәкілетті органның ақпараттық сервисінде көлік құралының меншік иесі (иесі) көрсеткен ұялы байланыстың абоненттік нөміріне мәтіндік хабар жіберу.

Хабарламаны қабылдаудың тіркелген фактісі әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі одан әрі қарау кезінде заңды күшіне ие болады.

Түсіндірілетін баптың 2-бөлігі істі қарайтын органның (лауазымды адамның) істі қарау мерзімін ұзартуы мүмкін екенін айқындайды. Мұндай ұзарту мерзімінің ұзақтығы бір айдан аспауға тиіс, бұл әкімшілік жауаптылыққа тартудың мерзімін белгілейтін ӘҚБтК ережелеріне сәйкес келеді (ӘҚБтК 62-бабы). Істі қарау мерзімін ұзарту туралы шешім іс бойынша іс жүргізуге қатысушылардан өтінішхаттар алынған жағдайда қабылдануы мүмкін, олар істі қарауды кейінге қалдыру туралы өтінішхатты мәлімдеуге құқылы.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді уақтылы шешу мақсатында іс бойынша іс жүргізіліп жатқан адамның қатысуынсыз істі қарау мүмкіндігін қарастырады. Осылайша, ӘҚБтК-нің 744-бабы 2-бөлігінің ережелерін негізге ала отырып, орган (лауазымды адам) аталған адам болмаған кезде, мынадай шарттар сақталған жағдайда, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарауға құқылы: істің қаралатын орны мен уақыты туралы оған тиісті түрде хабарланғаны туралы деректер болған кезде және одан істі қарауды кейінге қалдыру туралы өтініш түспесе.

Өзіне қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізіліп жатқан адамның істі қарауды кейінге қалдыру туралы өтінішхатын орган (лауазымды адам) ӘҚБтК-нің 744-бабының 1-бөлігінде көзделген осы адамның құқықтарын сақтау қажеттігі, сондай-ақ нақты істің белгіленген мерзімдері мен басқа да мән-жайлары шегінде істі келесі қарау күнін тағайындау мүмкіндігі тұрғысынан, онда келтірілген дәлелдердің дәлелдерін негізге ала отырып шешеді. Істі қарау мерзімін ұзарту туралы шешім дәлелді болуға тиіс. Ол анықтама түрінде шығарылады.

Іс жүзінде әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулының күшін жоюға әкеп соғатын іс жүргізу талаптарын елеулі бұзу, істі қарау мерзімін ұзарту туралы дәлелді ұйғарымның болмауы немесе істі белгіленген мерзімнен асатын мерзімде, бірақ әкімшілік жауапкершілікке тартудың ескіру мерзімі шегінде қарау мәселесі туындайды ма? Әкімшілік істі қарау мерзімін ұзарту туралы ұйғарым шығару туралы талап, сондай-ақ Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі белгіленген мерзімде қарау туралы талап рәсімдік сипатта болғандықтан, оларды орындамау іс бойынша шығарылған қаулының заңдылығына әсер етпейді.

Осылайша, істі қарау мерзімін ұзарту туралы дәлелді ұйғарымның болмауы не істі қарау мерзімдерін бұзу (егер іс әкімшілік жауапкершілікке тартудың ескіру мерзімі шегінде қаралса) әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулының күшін жоюға әкеп соғатын іс жүргізу талаптарын елеулі бұзу болып табылмайтыны туралы қорытынды жасауға болады.

3 бөлім. Әкімшілік ұстауға тартылған адамға қатысты іс ол ұсталған сәттен бастап 24 сағаттан кешіктірілмей қаралуға тиіс.

ӘҚБтК-нің 789-бабының 2 және 3-бөлігінде көрсетілген жағдайларды қоспағанда, әкімшілік ұстау мерзімі үш сағаттан аспайтын уақытқа созылуы мүмкін. Қазақстан Республикасының Мемлекеттік шекарасы режимін, шекаралық және кедендік режимдерді немесе Қазақстан Республикасының Мемлекеттік шекарасы арқылы және Еуразиялық экономикалық одақтың кедендік шекарасы арқылы өткізу пункттеріндегі режимді бұзу, сондай-ақ Қазақстан Республикасының континенттік қайраңындағы, аумақтық суларындағы (теңізіндегі) және ішкі суларындағы әкімшілік құқық бұзушылық туралы ӘҚБтК-нің 789-бабының 2-бөлігіне сәйкес, оған қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс қозғалған адам, қажет болған жағдайларда жеке басын анықтау және құқық бұзушылықтың мән-жайларын анықтау үшін 48 сағатқа дейін кідірілуі мүмкін.

Бұл ретте, ұсталған адамға қандай да бір іс жүргізу мәртебесін беруге немесе өзге де формальды рәсімдерді орындауға қарамастан, ұсталған адамның бостандығын шектеу нақты болған минутке дейінгі дәлдікпен сол сағаттан басталатынын ескеру қажет (ӘҚБтК-нің 789-бабының 1-бөлігі).

4 бөлім. Құқықтары мен бостандықтары әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізуді жүзеге асыратын органның (лауазымды адамның) іс-әрекетімен (әрекетсіздігімен) және (немесе) шешімімен тікелей қозғалатын адам тексеру нәтижелеріне және лауазымды адам әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғауға негіз болған өзге де мән-жайларға шағым жасауға құқылы. Бұл тәртіп ӘҚБтК-нің 44-тарауымен реттелген.

Мысалы, ӘҚБтК-нің 806-бабының бөлігіне сәйкес салық салу саласындағы әкімшілік құқық бұзушылықтар анықталған жағдайда, бұзушылық ол аяқталғаннан кейін ғана (атап айтқанда, ӘҚБтК-нің 278-бабы бойынша) немесе салықтық

бақылаудың басқа да нысандарын жүзеге асыру аяқталғаннан кейін анықталса, Хаттама тиісті тексеру аяқталғаннан кейін дереу жасалады. Көрсетілген бұзушылықтарды анықтау белгілі бір ерекшелікке ие. Оны жүргізу қосымша уақытты талап етеді, осыған байланысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама тексеру нәтижелерін алғаннан кейін жасалады. Іс жүргізудің бұл түрінің ерекшеліктері ӘҚБтК белгіленген.

Осылайша, түсіндірілген баптың 4-бөлігі, егер өзіне қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғалған адам тексеру нәтижелеріне және лауазымды адамның Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғауына негіз болған өзге де мән-жайларға шағымданса, әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарау мерзімін әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарайтын орган (лауазымды адам) соттың тиісті шешімі шығарылғанға және заңды күшіне енгенге дейін немесе әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі), әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғалған адамның шағымын қараушы адамның шағымын қарайды.

818-бап. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарау тәртібі

1. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарауға кірісе отырып, Орган (лауазымды адам):

1) істі кім қарайтынын, қандай іс қаралуға жататынын, осы Кодекстің кім және қандай бабының негізінде жауапқа тартылатынын жариялайды;

2) әкімшілік жауаптылыққа тартылатын жеке тұлғаның немесе заңды тұлға өкілінің, сондай-ақ істі қарауға қатысатын өзге де адамдардың келуіне көз жеткізеді;

3) іс бойынша іс жүргізуге қатысушылардың жеке басын анықтайды және жеке тұлғаның заңды өкілдерінің немесе заңды тұлға өкілдерінің, қорғаушының өкілеттіктерін тексереді;

4) іс бойынша іс жүргізуге қатысушылардың келмеу себептерін анықтайды және істі аталған адамдардың қатысуынсыз қарау туралы не істі қарауды кейінге қалдыру туралы шешім қабылдайды;

5) қажет болған жағдайларда істі қарау кезінде қатысуы міндетті болып табылатын адамды алып келу туралы ұйғарым шығарады, аудармашыны тағайындайды;

6) істі қарауға қатысушы адамдарға олардың осы Кодексте көзделген құқықтары мен міндеттерін, оның ішінде мемлекеттік бюджет қаражаты есебінен тегін заң көмегін алу құқығын түсіндіреді;

7) іс жүргізу тілін айқындайды, арыз жасау, түсініктемелер мен айғақтар беру, өтініш білдіру, шағым келтіру, іс материалдарымен танысу, оны қарау кезінде ана тілінде немесе өзіне қатысты іс жүргізіліп жатқан адам білетін басқа тілде сөз сөйлеу, аудармашының қызметін тегін пайдалану құқығын түсіндіреді.;

8) мәлімделген қарсылық білдіру мен өтінішхаттарды шешеді;

9) әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттаманы, ал қажет болған жағдайда істің өзге де материалдарын жария етеді;

10) өзіне қатысты іс жүргізіліп жатқан адамның түсініктемелерін, іс жүргізуге қатысушы басқа адамдардың айғақтарын, маманның түсіндірмелерін және сарапшының қорытындысын тыңдайды, өзге де дәлелдемелерді зерттейді, ал прокурор істі қарауға қатысқан жағдайда оның қорытындысын тыңдайды;

11) мыналарға байланысты істі қарауды кейінге қалдыру туралы ұйғарым шығарады: істі қарайтын лауазымды адамның өздігінен бас тартуы немесе одан бас тартуы істі мәні бойынша қарауға кедергі болған жағдайда, оның өздігінен бас тартуы немесе одан бас тартуы туралы мәлімдемеге; егер көрсетілген қарсылық істі мәні бойынша қарауға кедергі келтіретін болса, қорғаушының, уәкілетті өкілдің, сарапшының немесе аудармашының қарсылық білдіруіне; істі қарауға қатысушы адамдардың келуі немесе іс бойынша қосымша материалдарды талап Қажет болған жағдайда орган (лауазымды адам) сараптама тағайындау туралы ұйғарым шығарады;

12) осы Кодекстің 816-бабында көзделген жағдайларда істі мәні бойынша қарау үшін беру туралы ұйғарым шығарады.

2. ҚР 28.12.2017 № 127-VI Заңымен алып тасталды.

3. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғаған лауазымды адам немесе өкілдері әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғауға құқығы бар мемлекеттік органның өкілі істі қарауға қатысқан жағдайда, олар құқық бұзушылықтың мәні бойынша түсініктемелерді және адамның оны жасауға кінәлілігінің дәлелдемелерін бірінші болып ұсынады.

4. Қажет болған жағдайларда осы Кодексте көзделген басқа да іс жүргізу әрекеттері жүзеге асырылады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі тікелей қарау ерекше құқықтық жүктеме алады, өйткені нақ осы кезеңде іс мәні бойынша шешіледі. Түсініктеме берілген баптың 1-ші бөлігінде әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі мәні бойынша қарау кезінде іс жүргізу әрекеттерін жасаудың қисынды дәйектілігі заң жүзінде реттеледі.

1. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарау осы істі кім қарайтыны - лауазымы, тегі, қандай іс қаралуға жататыны (қандай құқық бұзушылық туралы), кім (жеке тұлғаның тегі, аты, әкесінің аты, заңды тұлғаның атауы) және ӘҚБтК-нің қандай бабының негізінде әкімшілік жауапкершілікке тартылатыны туралы хабарландырудан басталады.

2. Бұдан әрі әкімшілік жауапкершілікке тартылатын жеке тұлғаның немесе заңды тұлға өкілінің, сондай-ақ істі қарауға қатысатын өзге де тұлғалардың келу фактісі анықталады. Олардың өкілеттіктері ұсынылған тиісті құжаттарды (жеке куәліктерді, сенімхаттарды, заңды өкілдердің өкілеттігін куәландыратын құжаттарды) тексеру жолымен тексеріледі.

816-бапқа түсініктемеде органның (лауазымды адамның) істі қарауға дайындау кезінде әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарау уақыты мен орнын белгілеу туралы ұйғарым шығаратыны атап өтілді. ӘҚБтК-нің 743-бабының 1-бөлігіне сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша іс жүргізуге қатысушылар істі қарау немесе жекелеген іс жүргізу әрекеттерін жасау уақыты мен орны туралы хабарланады және сотқа, органға (лауазымды адамға) хабардар ету арқылы (хабарламамен) шақырылады.

3. Содан кейін іс бойынша іс жүргізуге қатысушылардың жеке басы белгіленеді және жеке тұлғаның заңды өкілдерінің немесе заңды тұлға өкілдерінің, қорғаушының өкілеттіктері тексеріледі. Жеке тұлғаның заңды өкілдері болып табылатын адамдардың туыстық байланыстары немесе тиісті өкілеттіктері Қазақстан Республикасының заңнамасында көзделген құжаттармен куәландырылады (ӘҚБтК-нің 746-бабының 3-бөлігі). Заңды тұлғаның атынан әрекет ететін заңды тұлғаның атқарушы органының басшысы заңды тұлғаның заңды өкілі болып табылады. Заңды тұлғаның заңды өкілінің өкілеттігі оның қызметтік жағдайын куәландыратын құжаттармен расталады (ӘҚБтК-нің 747-бабының 2-бөлігі). Қорғаушының өкілеттіктері (әкімшілік жауаптылыққа тартылатын адамның адвокат, жұбайы (зайыбы), жақын туыстары немесе заңды өкілдері) да тиісті құжаттармен расталады.

4. Осыдан кейін іс бойынша іс жүргізуге қатысушылардың белгіленген тәртіппен хабарланғаны және олардың келмеу себептері анықталады.

Орган (лауазымды адам) істі қарауға дайындау барысында іске қатысушы адамдарды істің қаралатын уақыты мен орны туралы тез хабарлау үшін қажетті шараларды қабылдауға тиіс. ӘҚБтК-нің 743-бабының 2-бөлігіне сәйкес хабарлама (хабарлама) тапсырыс хатпен, телефонограммамен немесе жеделхат, ұялы байланыстың абоненттік нөмірі бойынша немесе электрондық мекенжай бойынша мәтіндік хабарлама не хабарламаның немесе шақырудың тіркелуін қамтамасыз ететін өзге де байланыс құралдарын пайдалана отырып жіберіледі. Әкімшілік жауаптылыққа тартылатын адамның ұйғарымын жасалмауы немесе хабардар етпеуі мұндай адамды істі қарау кезінде өзінің іс жүргізу құқықтарын іске асыруда қысуға әкеп соғатын елеулі іс жүргізу бұзушылық болып саналады. Егер істі қарау барысында әкімшілік жауаптылыққа тартылатын адам істің қаралатын уақыты мен орны туралы тиісті түрде хабардар етілмегені (хабарланғаны) анықталса, онда істі одан әрі қарау мүмкін емес.

Жалпы ереже бойынша, уақтылы шешу мақсатында Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс өзіне қатысты іс жүргізіліп жатқан адамның, жәбірленушінің және кейбір өзге де адамдардың қатысуымен қаралады, егер олардың істі қарау орны мен уақыты туралы тиісінше хабардар етілгені туралы деректер болған және егер олардан істі қарауды кейінге қалдыру туралы өтініш түспеген жағдайларда ғана іс қаралуы мүмкін.

Алайда, істі қарайтын орган (лауазымды адам) істі қарау кезінде жауапқа тартылатын адамның, құқық бұзушылық жасаған кәмелетке толмаған адамның заңды

өкілінің қатысуын міндетті түрде мойындауға құқылы екенін ескеру қажет. Мұндай жағдайларда істі қарау кезінде қатысуы міндетті болып табылатын адамды алып келу туралы ұйғарым шығарады.

Сондай-ақ істі қарауға куә, куәгер, маман, сарапшы және аудармашы шақырылуы мүмкін.

Баяндалғанды ескере отырып, істі тиісті адамдар болмаған кезде (Егер бұл Кодексте жол берілсе) қарау туралы шешім немесе істі қарауды кейінге қалдыру туралы шешім қабылданады, ол ұйғарым түрінде шығарылады.

Істі қарауды жалғастыру туралы шешім қабылданғаннан кейін қарауға қатысушы адамдарға олардың іс жүргізу құқықтары, оның ішінде мемлекеттік бюджет қаражаты есебінен тегін заң көмегін алу құқығы және олардың іске белсенді қатысуға мүмкіндігі болуы үшін міндеттері түсіндіріледі. Міндеттерді түсіндіру кезінде оларды сақтамаудың ықтимал салдарларын көрсету керек. Түсініктемелер іске қатысушы адамдар үшін қолжетімді нысанда, анық және анық берілуге тиіс. Құқықтар мен міндеттерді түсіндірудің формальды тәсілі түсіндіру жолданған адамдардың өздерінің іс жүргізу құқықтары мен міндеттеріне қатысты болмай қалуына әкеп соқтыруы мүмкін.

Сондай-ақ іс жүргізу тілі анықталады, арыз жасау, түсініктеме мен айғақ беру, өтініш білдіру, шағым келтіру, іс материалдарымен танысу, оны қарау кезінде ана тілінде немесе өзіне қатысты іс жүргізіліп жатқан адам білетін басқа тілде сөз сөйлеу, аудармашының қызметін тегін пайдалану құқығы түсіндіріледі.

Содан кейін мәлімделген қарсылықтар мен өтініштер қаралады. Іс бойынша іс жүргізуге қатысушыларға белгіленген тәртіппен қаралуға жататын әртүрлі қарсылық білдірулер мен өтінішхаттарды мәлімдеу құқығы берілген. Істі қарауды кейінге қалдыру туралы ұйғарым:

- егер істі қараушы лауазымды адамның өздігінен бас тартуы немесе одан бас тартуы істі мәні бойынша қарауға кедергі келтіретін болса, істі қараушы лауазымды адамның өздігінен бас тартуы немесе одан бас тартуы туралы мәлімдемемен;

- қорғаушыдан, уәкілетті өкілден, сарапшыдан немесе аудармашыдан бас тарта отырып, егер көрсетілген қарсылық білдіру істі мәні бойынша қарауға кедергі келтірсе;

- істі қарауға қатысушы адамдардың келуі немесе іс бойынша қосымша материалдарды талап ету қажеттілігіне байланысты, сондай-ақ ӘҚБтК-нің 51-бабының 2-бөлігінде көзделген жағдайларда.

Қажет болған жағдайда орган (лауазымды адам) ӘҚБтК-нің 816-бабында көзделген жағдайларда сараптама тағайындау туралы немесе істі мәні бойынша қарау үшін беру туралы ұйғарым шығарады.

Істі қарауды кейінге қалдыру органның (лауазымды адамның) істі мәні бойынша қарауды басқа тағайындалған уақытқа ауыстыру жөніндегі іс жүргізу әрекеттерін

білдіреді. Егер бұған негіз болса, оны жүзеге асыру әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қараудың кез келген бөлігінде мүмкін болады.

Барлық жағдайларда кейінге қалдыру ұйғарыммен ресімделеді, онда кейінге қалдыру себептері, қарау уақыты және жаңа қарауға дейін орындалуы тиіс әрекеттер көрсетіледі. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі жаңадан қарау туралы қатысушыларға қол қойғызып хабарланады, ал қатыспағандарға хабарлама (хабарлама) жіберіледі.

ӘҚБТК-нің 812-бабының 1-бөлігіне сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс Жалпы ереже бойынша оның жасалған жері бойынша қаралады. Алайда жауапқа тартылған адамның өтініші бойынша іс осы адамның тұрғылықты жері бойынша немесе көлік құралдарының, кемелердің, оның ішінде шағын көлемді кемелердің есепке алынған жері бойынша қаралуы мүмкін. Мұндай жағдайларда істі ведомстволық бағыныстылығы бойынша өзге органға (қарызға лайық адамға) қарауға беру туралы ұйғарым шығарылады.

Істі қарау жалғасқан жағдайда Әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама, ал қажет болған жағдайда істің өзге де материалдары жария етіледі.

Одан әрі іс бойынша өзіне қатысты іс жүргізіліп жатқан адамның түсініктемелері, іс жүргізуге қатысушы басқа адамдардың айғақтары, маманның түсініктемелері және сарапшының қорытындысы тыңдалады, өзге де дәлелдемелерді зерттейді, ал прокурор істі қарауға қатысқан жағдайда оның қорытындысын тыңдайды.

3-бөлімде әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғаған лауазымды адам немесе өкілдері әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғауға құқығы бар мемлекеттік органның өкілі істі қарауға қатысқан жағдайда, онда бірінші болып құқық бұзушылықтың мәні бойынша түсініктемелер мен адамның оны жасауға кінәлілігінің дәлелдемелерін табыс етеді. Бұл тараптың өз құқықтарын қорғауды неғұрлым толық іске асыруына ықпал етеді және дәлелдеу міндетін мемлекеттік органдарға (лауазымды адамдарға) жүктеу қағидатын іске асырудан туындайды.

4 бөлім. Қажет болған жағдайда ӘҚБТК-де көзделген басқа да іс жүргізу әрекеттері жүзеге асырылады. Мысалы, жауапқа тартылған кәмелетке толмаған адам істің мән-жайларын қарау кезінде алып тасталуы мүмкін, оларды талқылау көрсетілген адамға теріс әсер етуі мүмкін.

819-бап. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарау кезінде анықтауға жататын мән-жайлар

1. Орган (лауазымды адам) әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарау кезінде әкімшілік құқық бұзушылықтың жасалғанын-жасалмағанын, осы адамның оны жасауға кінәлілігін, оның әкімшілік жауаптылыққа жататынын-жатпайтынын, жауаптылықты жеңілдететін және ауырлататын мән-жайлардың бар-жоғын, мүліктік залал келтірілгенін-келтірілгенін, осы Кодекстің 741 және 742-баптарында көзделген мән-жайлардың бар-жоғын, әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама мен осы

Кодексте көзделген басқа да хаттамалар дұрыс жасалғанын, істің, іс бойынша іс жүргізуді болдырмайтын мән-жайлар, сондай-ақ адамды әкімшілік жауаптылыққа тартпауға, сондай-ақ істі дұрыс шешу үшін маңызы бар басқа да мән-жайларды анықтауға мүмкіндік беретін мән-жайлар бар ма, сондай-ақ басқа да жағдайларды істі дұрыс шешу үшін анықтау.

2. Орган (лауазымды адам) осы баптың бірінші бөлігінде көрсетілген мән-жайларды анықтауды ескере отырып, өзіне қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғалған адамға салынған және осы Кодекстің 44-бабы бірінші бөлігінің бірінші абзацына сәйкес есептелетін, бірақ айыппұлдың жалпы сомасының отыз процентінен аспайтын әкімшілік айыппұл мөлшерін қысқартуға құқылы.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. ӘҚБтК 737-бабына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша міндеттердің қатарына әрбір істің мән-жайларын уақтылы, жан-жақты, толық және объективті анықтау, оны Кодекске сәйкес шешу, сондай-ақ Әкімшілік құқық бұзушылық жасауға ықпал еткен себептер мен жағдайларды анықтау жатады.

Органның (лауазымды адамның) алдында тұрған міндеттерді негізге ала отырып, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарау кезінде ол істі дұрыс қарау үшін маңызы бар барлық мән-жайларды анықтауға міндетті:

- 1) Әкімшілік құқық бұзушылық жасалды ма;
- 2) Осы адам оны жасауға кінәлі ме;
- 3) ол әкімшілік жауапкершілікке жатады ма;
- 4) жауаптылықты жеңілдететін және ауырлататын мән-жайлар бар ма;
- 5) мүліктік залал келтірілгені;
- 6) ӘҚБтК-нің 741 және 742-баптарында көзделген мән-жайлар;
- 7) Әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама және ӘҚБтК-де көзделген басқа да хаттамалар дұрыс жасалды ма;
- 8) дұрыс ресімделген өзге де іс материалдары;
- 9) іс бойынша іс жүргізуді болдырмайтын мән-жайлар, сондай-ақ адамды әкімшілік жауаптылыққа тартпауға, сондай-ақ істі дұрыс шешу үшін маңызы бар басқа да мән-жайларды анықтауға мүмкіндік беретін мән-жайлар бар-жоғы туралы мәліметтер қамтылуға тиіс.

Әрине, әрбір іс үшін оған тән мән-жайлар ғана маңызды мән-жайлар болады. Сонымен бірге барлық әкімшілік құқық бұзушылықтар құқыққа қарсы әрекеттер және әрбір жеке құқық бұзушылық ретінде өзге құқық бұзушылықтар сияқты негізгі заңды элементтерді қамтиды. Әрбір әкімшілік құқық бұзушылық үшін жалпы, неғұрлым үлгілік көріністер дәлелдеу нысанасы арқылы айқындалады. Сондықтан дәлелдеудің дұрыс анықтамасы әкімшілік тергеудің толық емес, беттік жүргізілуіне кепілдік береді.

ӘҚБтК-нің 766-бабына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша дәлелдеуге жатады:

1) Әкімшілік құқық бұзушылық құрамының оқиғасы және Кодексте көзделген белгілері;

2) Кодексте әкімшілік жауаптылық көзделген құқыққа қарсы әрекет (әрекет не әрекетсіздік) жасаған адам;

3) жеке тұлғаның әкімшілік құқық бұзушылық жасағаны үшін кінәлілігі;

4) әкімшілік жауаптылықты жеңілдететін немесе ауырлататын мән-жайлар;

5) Әкімшілік құқық бұзушылықпен келтірілген залалдың сипаты мен мөлшері;

6) әкімшілік жауаптылықтан босатуға әкеп соғатын мән-жайлар;

7) Әкімшілік құқық бұзушылық жасауға ықпал еткен себептер мен жағдайларды, сондай-ақ істі дұрыс шешу үшін маңызы бар өзге де мән-жайларды қамтиды.

Бұл тізбе түпкілікті болып табылмайды және орган (лауазымды адам) әрбір нақты жағдайда (нақты іс бойынша) баяндалғанмен қатар дәлелдеу нысанасына не кіруі тиіс екенін қосымша айқындайды (яғни оны кеңейтеді).

Сондықтан барлық мүдделі адамдар іс материалдарына дәлелдемелерді жинау мен ұсыну іс қозғалған кезден бастап және іс материалдарына заттай дәлелдемелерді, құжаттарды қосу, куәларды шақыру, мамандарды шақыру және сараптама тағайындау туралы тиісті өтініштер бойынша істі қарауға дайындау сатысында жүзеге асырылуға тиіс. Алайда, олар пайда болған немесе істі қарау барысында оларды ұсыну қажеттігі туындаған жағдайда дәлелдемелерді кейіннен ұсыну да жоққа шығарылмайды.

Заң шығарушының органға (лауазымды адамға) жеңілдететін мән-жайлармен қатар ауырлататын мән-жайларды да анықтау жөніндегі міндеттерді жүктеуі "айыптау" бағытында кінәлауға негіз бар екенін көрсететінін де атап өткен жөн. Осыған ұқсас мән-жайдың сот үшін де бекітілгені одан да күмәнді (ӘҚБтК-нің 829-11-бабы).

Түсініктеме берілген баптың 2-бөлігіне сәйкес орган (лауазымды адам), түсініктеме берілген баптың 1-бөлігінде көрсетілген мән-жайларды анықтауды ескере отырып, өзіне қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғалған адамға салынған және ӘҚБтК-нің 44-бабының 1-бөлігінің бірінші абзацына сәйкес, яғни айлық есептік көрсеткіште есептелетін әкімшілік айыппұл мөлшерін қысқартуға құқылы, бірақ айыппұлдың жалпы сомасының 30% - ынан аспауы тиіс.

Мұндай "ынталандыруды" заңмен санкцияларында қысқартылған іс жүргізу тәртібімен қаралған істерді қоспағанда, әкімшілік айыппұл көзделген барлық істер үшін қолдануға болады.

Түсініктеме берілген норманы ӘҚБтК-нің 843-бабында белгіленген іс жүргізу нормаларын елеулі бұзушылықтармен бірге қарау қажет. Оларға заң шығарушы іс бойынша іс жүргізу және оны қарау кезінде іске қатысушы адамдардың заңмен кепілдік берілген құқықтарынан айыру немесе оларға қысым көрсету, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізу рәсімін сақтамау жолымен немесе өзге де

жолмен істің мән-жайын жан-жақты, толық және объективті зерттеуге кедергі келтірген, заңды және негізделген қаулы шығаруға ықпал еткен немесе ықпал етуі мүмкін осы Кодекстің қағидаттары мен өзге де жалпы ережелерін бұзуды алып тастау.

821-бап. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарау нәтижелері бойынша шешімдердің түрлері

1. *Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарап, орган (лауазымды адам) әкімшілік құқық бұзушылық туралы мынадай қаулылардың бірін шығарады:*

- 1) *әкімшілік жаза қолдану;*
- 2) *іс бойынша іс жүргізуді қысқарту арқылы жүзеге асырылады.*

1-1. *Егер әкімшілік құқық бұзушылық автоматты режимде жұмыс істейтін сертификатталған арнайы бақылау-өлшеу техникалық құралдарымен және аспаптарымен тіркелген жағдайда, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша шешім қысқартылған іс жүргізу тәртібімен мәні бойынша қаралған істерді қоспағанда, осы Кодекстің 817-бабына сәйкес қаралған деп есептелетін айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқама түрінде ресімделеді.*

2. *Істі қарау нәтижесінде жасалған әрекетті заңдық бағалауды дұрыс емес деп тани отырып, орган (лауазымды адам) құқық бұзушылықтың саралануын неғұрлым қатаң әкімшілік жаза көзделетін Заңның бабына немесе бабының бөлігіне өзгертуге міндетті.*

3. *Көлік құралының жүргізушісін жол жүрісі ережелерін білуін тексеру үшін емтихан тапсыруға жіберген кезде жол жүрісі ережелерін білуін тексеруге жіберу туралы қаулы шығарылады, оның көшірмесі емтихан тапсыруға жіберілген адамға беріледі.*

3-1. *Азаматтық және қызметтік қарудың иесі және (немесе) пайдаланушысын қаруды қауіпсіз ұстау қағидаларын білуін тексеру үшін емтихан тапсыруға жіберген кезде қаруды қауіпсіз ұстау қағидаларын білуін тексеруге жіберу туралы қаулы шығарылады, оның көшірмесі емтихан тапсыруға жіберілген адамға беріледі.*

4. *ҚР 28.12.2017 № 127-VI Заңымен алып тасталды.*

5. *Іс бойынша іс жүргізуді қысқарту туралы қаулы мынандай жағдайларда шығарылады:*

1) *осы Кодекстің 741-бабында көзделген іс бойынша іс жүргізуді болдырмайтын мән-жайлар болған;*

2) *Осы Кодекстің 742-бабында көзделген әкімшілік жауаптылыққа тартпауға мүмкіндік беретін мән-жайлардың болуы;*

3) *осы Кодекстің 32-бабына сәйкес адамды тәртіптік жауаптылыққа тарту туралы мәселені шешу үшін іс материалдарын тиісті органдарға беру арқылы жүзеге асырылады.*

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. *Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарау нәтижелері бойынша орган (лауазымды адам) мынадай қаулылардың бірін шығарады::*

- 1) әкімшілік жаза қолдану;
- 2) іс бойынша іс жүргізуді қысқарту туралы.

Егер әкімшілік жауаптылықты болдырмайтын мән-жайлар болмаса және адамды әкімшілік жауаптылықтан босату үшін негіздер болмаса, әкімшілік жаза қолдану туралы қаулы істің материалдарымен адамның Әкімшілік құқық бұзушылық жасағаны үшін кінәлілігі дәлелденген жағдайда шығарылады.

Әкімшілік жаза қолдану туралы қаулының маңыздылығы өндіріс процесінде шығарылатын актілер арасында ерекше орын алады. Нақты қаулыда жазалау шараларын қолдану туралы органның (лауазымды адамның) шешімі іске асырылады. Әкімшілік жаза қолдану туралы қаулы құқық бұзушы үшін де, мемлекеттік органдар үшін де оны орындауға құқықтық міндеттерді тудырады. Ақырында, әкімшілік жаза қолдану әкімшілік құқық бұзушылық жасаған, әкімшілік жауапкершілікке тартылған адамды санауға мүмкіндік береді.

Іс бойынша іс жүргізуді қысқарту туралы қаулыға түсініктемені түсініктеме берілген баптың 5-бөлігінен қараңыз.

1-1-бөлім. Кейбір әкімшілік құқық бұзушылықтар автоматты режимде жұмыс істейтін арнайы бақылау-өлшеу техникалық құралдарымен тіркеледі. Мұндай құқық бұзушылықтар бойынша шешім, қысқартылған іс жүргізу тәртібімен мәні бойынша қаралған істерді қоспағанда, ӘҚБтК-нің 817-бабына сәйкес "сырттай" деп саналатын айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқама түрінде ресімделеді. Айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқаманың мазмұны туралы ӘҚТК-нің 822-1-бабына түсініктеме қараңыз.

2 бөлім. Істі қарау қорытындылары бойынша қорытынды қаулы шығарған кезде әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарайтын орган (лауазымды адам) оның негізінде іс қозғалған хаттаманың қатаң дәлелдеріне байланысты емес. Басқаша айтқанда, егер оған уәкілеттік берілген лауазымды адам жасаған әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама іс-әрекетті болжамды бір құқық бұзушылық ретінде тіркеп, ӘҚБтК-нің бір бабы бойынша жасалса, онда істі қарайтын орган (лауазымды адам) істі қарау нәтижесінде жасалған іс-әрекеттің заңды бағасын дұрыс емес деп тани отырып, құқық бұзушылықтың саралануын неғұрлым қатаң әкімшілік жаза көзделетін Заңның бабына немесе бабының бөлігіне өзгертуге міндетті.

3 бөлім. Кодекстің 52-бабына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық жасаған адамға осы адамның жаңа құқық бұзушылық жасауының алдын алу мақсатында істі қарайтын орган (лауазымды адам) жол қозғалысы ережелерін білуін тексеру түрінде әкімшілік-құқықтық ықпал ету шарасын қолдануы мүмкін. Бұл шара Жол жүрісі саласындағы барлық құқық бұзушылықтар бойынша емес, ӘҚБтК-нің 53-бабында көрсетілген бес жағдайда ғана қолданылады және әкімшілік жаза қолданумен қатар қолданылады.

Жол жүрісі қағидаларын білуін тексеру механикалық көлік құралдарын жүргізушілерді даярлау, емтихан қабылдау және жүргізуші куәліктерін беру

қағидаларын бекітетін Қазақстан Республикасы Ішкі істер министрінің 2014 жылғы 2 желтоқсандағы № 862 бұйрығы негізінде жүзеге асырылады.

Осылайша, орган (лауазымды адам) істі қараушы әкімшілік құқық бұзушылық туралы қаулымен қатар әкімшілік жаза қолдану туралы қаулы шығарады жіберу туралы жол жүрісі қағидаларын білуін тексеруден міндеттейтін көлік құралын жүргізушінің емтихан тапсыру үшін жол жүрісі ережелерін білуін тексеруге. Мұндай қаулының көшірмесі емтихан тапсыруға жіберілген адамға беріледі.

3-1-бөлім. Осыған ұқсас талаптар әкімшілік құқық бұзушылық жасаған азаматтық және қызметтік қару иелері мен пайдаланушыларға қатысты белгіленген (ӘҚБтК-нің 52 және 53-1-баптары).

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарайтын Орган (лауазымды адам) әкімшілік жаза қолдану туралы қаулымен қатар азаматтық және қызметтік қарудың иесін және (немесе) пайдаланушысын қаруды қауіпсіз ұстау ережелерін білуін тексеру үшін емтихан тапсыруға міндеттейтін қаруды қауіпсіз ұстау ережелерін білуін тексеруге жіберу туралы қаулы шығарады. Мұндай қаулының көшірмесі емтихан тапсыруға жіберілген адамға беріледі.

5 бөлім. Іс бойынша іс жүргізуді қысқарту туралы қаулы мынандай жағдайларда шығарылады:

1) ӘҚБтК-нің 741-бабында көзделген іс бойынша іс жүргізуді болдырмайтын мән-жайлар болған;

2) ӘҚБтК-нің 742-бабында көзделген әкімшілік жауаптылыққа тартпауға мүмкіндік беретін мән-жайлардың болуы;

3) ӘҚБтК-нің 32-бабына сәйкес адамды тәртіптік жауапкершілікке тарту туралы мәселені шешу үшін іс материалдарын тиісті органдарға беру.

Істі қарайтын орган (лауазымды адам) ӘҚБтК-нің 741-бабында көзделген мән-жайлар анықталған жағдайда іс бойынша іс жүргізуді тоқтатуға, ал ӘҚБтК-нің 742-бабына сәйкес қылмыстық заңнамада көзделген қылмыстық жаза қолданылатын әрекет белгілерінің болуына байланысты материал прокурорға, сотқа дейінгі іс жүргізу органына берілген жағдайда іс бойынша іс жүргізуді тоқтатуға міндетті екенін атап өту қажет.

Сонымен қатар, іс материалдарын ӘҚБтК-нің 32-бабына сәйкес адамды тәртіптік жауапкершілікке тарту туралы мәселені шешу үшін тиісті органдарға берген жағдайда да іс бойынша іс жүргізуді қысқарту туралы қаулы шығарылады.

822-бап. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша Қаулы

1. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жөніндегі қаулыда көрсетілуге тиіс:

1) қаулы шығарған лауазымды адамның лауазымы, тегі, аты-жөні;

2) істі қарау күні мен орны;

3) өзіне қатысты іс қаралған адам туралы мәліметтер: жеке тұлғалар үшін – тегі, аты, әкесінің аты (ол болған кезде), туған күні, тұрғылықты жері, жеке басын

куәландыратын құжаттың атауы мен деректемелері, сәйкестендіру нөмірі, тұрғылықты жері бойынша тіркеу туралы мәліметтер, жұмыс орны; заңды тұлғалар үшін – атауы, ұйымдық-құқықтық нысаны, орналасқан жері, заңды тұлға ретінде мемлекеттік тіркеу нөмірі мен күні, сәйкестендіру нөмірі және банк деректемелері;

4) қаралатын іс бойынша іс жүргізу тілі;

5) осы кодекстің Әкімшілік құқық бұзушылық үшін жауаптылықты көздейтін бабы;

6) істі қарау кезінде анықталған мән-жайлар;

7) іс бойынша шешім;

8) қаулыға шағымдану тәртібі мен мерзімдері;

9) айыппұлды ерікті түрде төлеу немесе әкімшілік жазаның өзге түрін орындау мерзімдері қамтылуға тиіс.

2. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулы заңды және негізді болуға тиіс.

3. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жөніндегі қаулыда жеке тұлғаның жанында болған алып қойылған заттар мен құжаттар туралы, заңды тұлғаға тиесілі алып қойылған құжаттар мен мүлік туралы мәселелер шешілуге және көрсетілуге тиіс, бұл ретте:

1) Әкімшілік құқық бұзушылық жасау құралдары не нысанасы болған және әкімшілік жауаптылыққа тартылған жеке немесе заңды тұлғаға тиесілі заттар осы Кодекстің 2-бөлімі ерекше бөлігі нормаларының санкцияларында көзделген жағдайларда тәркіленеді не тиісті мекемелерге беріледі немесе жойылады; қалған жағдайларда тиесілігі бойынша қайтарылады;

2) айналысқа тыйым салынған заттар тиісті мекемелерге беріледі немесе жойылады;

3) құндылықты білдірмейтін және пайдаланыла алмайтын заттар жойылуға тиіс, ал мүдделі адамдар өтініш білдірген жағдайларда оларға берілуі мүмкін;

4) заттай дәлелдемелер болып табылатын құжаттар оны сақтаудың бүкіл мерзімі ішінде істе қалады не мүдделі тұлғаларға беріледі.

4. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарау нәтижелері бойынша шығарылған қаулы жазбаша ресімделеді және оған осындай қаулыны шығарған лауазымды адам қол қояды не осындай қаулыны шығарған лауазымды адамның электрондық цифрлық қолтаңбасы арқылы куәландырылған электрондық құжат нысанында ресімделеді.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша Қаулы - істі мәні бойынша қарау аяқталатын маңызды іс жүргізу құжаты.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жөніндегі қаулыда белгілі бір ретпен жазылған мәліметтер бейнеленеді. Бұл қабылданған шешімнің дұрыстығына қажетті шарт болып табылады. Түсіндірілетін баптың 1-бөлігінің мазмұнынан қалай туындайды, қаулының құрылымы кіріспе, сипаттама және қарар бөліктерінен тұрады.

Кіріспе бөлігіне жатады:

- қаулыны шығарған лауазымды тұлғаның лауазымы, тегі, аты-жөні;

- істі қарау күні мен орны;

- өзіне қатысты іс қаралған адам туралы мәліметтер: жеке тұлғалар үшін – тегі, аты, әкесінің аты (ол болған жағдайда), туған күні, тұрғылықты жері, жеке басын куәландыратын құжаттың атауы мен деректемелері, сәйкестендіру нөмірі, тұрғылықты жері бойынша тіркеу туралы мәліметтер, жұмыс орны; заңды тұлғалар үшін – атауы, ұйымдық-құқықтық нысаны, орналасқан жері, заңды тұлға ретінде мемлекеттік тіркеу нөмірі мен күні, сәйкестендіру нөмірі мен банктік деректемелері;

- қаралып отырған іс бойынша іс жүргізу тілі.

Қаулының сипаттау бөлігі қаралып отырған Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша орган (лауазымды адам) қабылдайтын негізделген шешімді білдіреді. Қаулыда баяндалады:

- істі қарау кезінде анықталған мән-жайлар. Кодексте әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша анықтауға жататын мән-жайлардың тізбесі айқындалған (819-бап). Тек осы жағдайлардың барлығын талдау негізінде ғана құқық бұзушылықты саралауды жүзеге асыруға болады, яғни жасалған әрекетте әкімшілік құқық бұзушылық құрамы белгілерінің бар-жоғын анықтауға болады, олардың болмауы әкімшілік жауаптылықтан босатуға және іс бойынша іс жүргізуді тоқтатуға әкеп соғады. Сипаттамалық бөлімнің маңызды компоненті істі қарау кезінде зерттелген дәлелдемелерді талдау және бағалау болып табылады. Қаулыда барлық дәлелдемелерге баға алуға тиіс. Бұдан басқа, сипаттау бөлімінде жаза тағайындау кезінде әкімшілік құқық бұзушылықтың қоғамдық қауіптілік дәрежесін сипаттайтын мән-жайлар, құқық бұзушының жауапкершілігін ауырлататын немесе жеңілдететін мән-жайлар ескерілуі тиіс.

- Әкімшілік құқық бұзушылық үшін жауапкершілікті көздейтін кодекстің бабы немесе іс бойынша іс жүргізуді қысқартудың нақты заңды негіздері көрсетіледі.

Қаулының қарар бөлігі қаралып отырған Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша шешім нақты тұжырымдалатын сипаттама бөлігінен қисынды және заңды қорытынды болып табылады:

- жеке тұлғаның тегі, аты, әкесінің аты, ұйымның атауы;

- қаулыны шығарған лауазымды тұлғаның лауазымы, тегі, аты-жөні;

- іс бойынша шешім;

- әкімшілік жазаның түрі мен мөлшері (негізгі және қосымша);

- қаулыға шағымдану тәртібі мен мерзімдері;

- айыппұлды ерікті түрде төлеу немесе әкімшілік жазаның өзге түрін орындау мерзімі.

Бұдан басқа, қаулының қарар бөлігінде, түсіндірілетін баптың 1-бөлігінде санамаланған мәселелерден басқа, өтелуге жататын мүліктік зиянды өтеу туралы мәселе бойынша шешім, оны өтеудің мерзімдері мен тәртібі (егер бұл мәселе әкімшілік жаза тағайындаумен бір мезгілде қаралса) сияқты сәттер көрініс табуы тиіс. ӘҚБтК-нің

59-бабына сәйкес кінәлі адам оны ерікті түрде өтеуден бас тартқан жағдайда, онда азаматтық сот ісін жүргізу тәртібімен жүргізіледі.

2 бөлім. Қаулы шығарған кезде әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарайтын орган (лауазымды адам) әкімшілік жауаптылық көзделетін материалдық және іс жүргізу нормаларын басшылыққа алады. Қаулы шығару әкімшілік құқық бұзушылық туралы заңнаманың міндеттері мен қағидаттарынан туындайтын талаптарға сәйкес жүзеге асырылады.

Шешімнің заңдылығы мен негізділігі осындай негізгі талаптардың бірі болып табылады. Шешім, егер ол материалдық және іс жүргізу құқығының нормалары нақты сақталған кезде шығарылған жағдайда заңды болып табылады.

Егер орган (лауазымды адам) қолдануға жататын заңды қолданбаса, әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қабылданған шешім заңды деп танылмайды. Тиісті заңды қолданбау шешімде материалдық құқық нормасына сілтеме жасалмаған және іс заңға қайшы шешілген жағдайларға жатады.

Егер нормативтік заңға тәуелді актіге сілтеме жасалған, ресми жарияланбаған және Әділет министрлігінде тіркелмеген жағдайда да шешім заңды бола алмайды, себебі азаматтардың құқықтарына, бостандықтары мен міндеттеріне қатысты нормативтік құқықтық актілер міндетті түрде тіркелуге және ресми жариялануға тиіс. Мұндай тіркеу олардың күшіне енуінің қажетті шарты болып табылады ("құқықтық актілер туралы" ҚР Заңының 37 және 44-баптары).

Шешімнің заңдылығы оны құзыретті орган (лауазымды адам) және осы орган (лауазымды адам) үшін белгіленген тәртіппен қабылдауы тиіс деп болжайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша шешімнің негізділігі деп органның (лауазымды адамның) істің мән-жайлары туралы тұжырымдарының істің нақты жағдайына сәйкестігін түсіну керек. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша шешім, егер онда іс үшін маңызы бар барлық мән-жайлар, отырыста жан-жақты және толық анықталған мән-жайлар көрсетілсе және істің белгіленген мән-жайлары, тәртіп бұзушының құқықтары мен міндеттері туралы қорытындыларды растау үшін дәлелдемелер келтірілсе, негізделген.

3 бөлім. Қаулыда, егер оларға қатысты әкімшілік құқық бұзушылық жасау құралы не нысанасы болған затты, сол сияқты әкімшілік құқық бұзушылық жасау салдарынан алынған мүлікті тәркілеу түрінде әкімшілік жаза қолданылмаса, алып қойылған заттар мен құжаттардың, заңды тұлғаға тиесілі алып қойылған құжаттар мен мүліктің құқықтық тағдыры, сондай-ақ тыйым салынған заттар туралы айқындалуға тиіс. Бұл ретте мынадай ережелерді басшылыққа алу қажет. Атап айтқанда, түсініктеме берілген баптың 3-бөлігіне сәйкес:

1) Әкімшілік құқық бұзушылық жасау құралдары не нысанасы болған және әкімшілік жауаптылыққа тартылған жеке немесе заңды тұлғаға тиесілі заттар ӘҚБтК-нің Ерекше бөлігі нормаларының санкцияларында көзделген жағдайларда

тәркіленеді не тиісті мекемелерге беріледі немесе жойылады; қалған жағдайларда тиесілігі бойынша қайтарылады.;

2) айналысқа тыйым салынған заттар тиісті мекемелерге беріледі немесе жойылады.;

3) құндылықты білдірмейтін және пайдаланыла алмайтын заттар жойылуға тиіс, ал мүдделі адамдар өтініш білдірген жағдайларда оларға берілуі мүмкін.;

4) заттай дәлелдемелер болып табылатын құжаттар оны сақтаудың бүкіл мерзімі ішінде істе қалады не мүдделі тұлғаларға беріледі.

4 бөлім. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулыға осы қаулыны шығарған лауазымды адам қол қоюға тиіс, жазбаша ресімделеді не осындай қаулыны шығарған лауазымды адамның электрондық цифрлық қолтаңбасы арқылы куәландырылған электрондық құжат нысанында ресімделеді. Бұл ретте қаулы жалпыға бірдей қабылдау үшін қолжетімді болуға тиіс. Сондықтан ол анық, түсінікті мағынада жасалуы керек.

Адамдарға, қаулының нысанына, мазмұнына, қабылдау және шығару тәртібі мен мерзімдеріне түсініктеме берілген бапта көрсетілген талаптардың сақталмауы іс жүргізу бұзушылықтарын деп тану керек, олардың жекелеген бөлігі елеулі және қызметші болып табылуы мүмкін іс бойынша шығарылған қаулының күшін жоюға дербес және жеткілікті негіздер болып табылады.

822-1-бап. Айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқама және оны жіберу тәртібі

1. Айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқамада көрсетілуге тиіс:

1) айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқаманы ресімдеген органның атауы, орналасқан жері;

2) айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқама ресімделген көлік құралының меншік иесі (иесі) туралы мәліметтер: жеке тұлғалар үшін – тегі, аты, әкесінің аты (ол болған жағдайда), туған күні, тіркелген жері және басқа да қажетті дербес деректер; заңды тұлғалар үшін – атауы, ұйымдық-құқықтық нысаны, орналасқан жері;

3) көлік құралы туралы мәліметтер: маркасы, моделі, мемлекеттік тіркеу нөмірлік белгісі;

4) Әкімшілік құқық бұзушылықтың күні, уақыты, орны, мәні, осы кодекстің Әкімшілік құқық бұзушылық үшін жауаптылықты көздейтін бабы;

5) сертификатталған арнайы бақылау-өлшеу техникалық құралының және автоматты режимде жұмыс істейтін құралдың көрсеткіштері;

6) сертификатталған арнайы бақылау-өлшеу техникалық құралы мен автоматты режимде жұмыс істейтін аспапты метрологиялық тексерудің атауы, нөмірі, күні;

7) айыппұл сомасы;

8) айыппұлды ерікті түрде төлеу мерзімдері немесе қысқартылған іс жүргізу тәртібімен;

9) нұсқамаға шағымдану тәртібі мен мерзімдері;

10) электрондық цифрлық қолтаңба.

2. Жазбаша нысанмен қатар айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқаманың электрондық нысаны пайдаланылуы мүмкін.

3. Белгіленген үлгідегі квитанциясы бар айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқама әкімшілік құқық бұзушылық тіркелген күннен бастап он тәулік ішінде көлік құралының меншік иесіне (иесіне) жіберіледі.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқама – бұл автоматты режимде жұмыс істейтін арнайы бақылау-өлшеу техникалық құралдарымен және аспаптарымен сертификатталған, әкімшілік жауаптылық көзделген ЖЖҚ бұзған кезді белгілеуді білдіретін әкімшілік іс жүргізудің оңайлатылған нысанындағы құжат.

Нұсқаманы орындаушы шығармайды, ол автоматты режимде ресімделеді, содан кейін жауапты адам оны басып шығарады және пошта арқылы жібереді.

Айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқамада көрсетілуге тиіс:

1) айыппұл төлеу қажеттігі туралы Нұсқаманы ресімдеген органның атауы, орналасқан жері;

2) айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқама ресімделген көлік құралының меншік иесі (иелері) туралы мәліметтер: жеке тұлғалар үшін – тегі, аты, әкесінің аты (ол болған жағдайда), туған күні, тіркелген жері және басқа да қажетті дербес деректер; заңды тұлғалар үшін – атауы, ұйымдық-құқықтық нысаны, орналасқан жері;

3) көлік құралы туралы мәліметтер: маркасы, моделі, мемлекеттік тіркеу нөмірлік белгісі;

4) Әкімшілік құқық бұзушылықтың күні, уақыты, орны, мәні, осы кодекстің Әкімшілік құқық бұзушылық үшін жауаптылықты көздейтін бабы;

5) сертификатталған арнайы бақылау-өлшеу техникалық құралының және автоматты режимде жұмыс істейтін құралдың көрсеткіштері;

6) сертификатталған арнайы бақылау-өлшеу техникалық құралы мен автоматты режимде жұмыс істейтін аспапты метрологиялық тексерудің атауы, нөмірі, күні;

7) айыппұл сомасы;

8) айыппұлды ерікті түрде төлеу мерзімдері немесе қысқартылған іс жүргізу тәртібімен;

9) нұсқамаға шағымдану тәртібі мен мерзімдері;

10) электрондық цифрлық қолтаңба.

2 бөлім. Жазбаша нысанмен қатар айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқаманың электрондық нысаны пайдаланылуы мүмкін. Сертификатталған арнайы бақылау-өлшеу техникалық құралының немесе автоматты режимде жұмыс істейтін құралдың көмегімен анықталған әкімшілік құқық бұзушылық бұзушыға ұялы байланыс телефонының абоненттік нөміріне және (немесе) электрондық мекенжайға жіберіледі деп болжанады. Бұл норма Қазақстан Республикасы Президентінің 2017 жылғы 31

қаңтардағы "Қазақстанның Үшінші жаңғыруы: жаһандық бәсекеге қабілеттілік" атты Жолдауынан туындайды.

3 бөлім. Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодексіне өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы атап айтқанда, аталған іс автоматты режимде жұмыс істейтін арнайы техникалық құралдармен тіркелген құқық бұзушылықтарға да қолданылады. Бұл механизм келесідей көрінеді

1. ӘҚБтК-нің 802-бабына сәйкес арнайы техникалық құралмен тіркелген, автоматты режимде жұмыс істейтін әкімшілік құқық бұзушылық ӘҚБтК-нің 743-бабында көзделген тәртіппен айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқама жіберілген сәттен бастап қозғалған болып саналады.

2. Аталған баптың 3 бөлігіне сәйкес белгіленген үлгідегі түбіртекпен айыппұл төлеу қажеттілігі туралы ұйғарым әкімшілік құқық бұзушылық тіркелген күннен бастап 10 тәулік ішінде көлік құралының меншік иесіне (иесіне) жіберіледі.

3. Содан кейін ӘҚБтК-нің 817-бабына сәйкес, қысқартылған іс жүргізу тәртібімен мәні бойынша қаралған істерді қоспағанда, айыппұл төлеу қажеттігі туралы Нұсқаманы тиісінше жеткізген сәттен бастап 15 тәулік өткен соң іс қаралды деп есептеледі. Бұл жерде ӘҚБтК-нің 743-бабының 4-1-бөлігіне сәйкес тиісті жеткізу сәті деп:

1) тапсырыс хатпен жіберілген, ол көлік құралының меншік иесіне (иесіне) жеке өзі немесе онымен бірге тұратын кәмелетке толған отбасы мүшелерінің біріне тапсырылғаны туралы жөнелтушіге қайтарылуға тиісті хабарламаға қол қойғызып табыс етіледі. Заңды тұлғаға жіберілген айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқама заңды тұлғаның басшысына немесе қызметкеріне тапсырылады, ол өзінің тегін, аты-жөнін және лауазымын көрсете отырып, тапсыру туралы хабарламаға нұсқаманы алғаны туралы қол қояды;

2) адресат айыппұл төлеу қажеттігі туралы Нұсқаманы қабылдаудан бас тартқан жағдайларда тоқтатылады. Бұл ретте оны жеткізуші адам нұсқамамен бірге жөнелтушіге қайтарылатын тапсыру туралы хабарламаға тиісті белгі қояды.

3) көлік құралының меншік иесіне (иесіне) жеке өзі немесе онымен бірге тұратын кәмелетке толған отбасы мүшелерінің біріне лауазымды адам қол қойғыза отырып, айыппұл төлеу қажеттігі туралы Нұсқаманы тікелей табыс еткен жағдайларда жүргізіледі.

Бұл ретте, осы мерзімде (15 тәулік) бұзушы квитанциямен нұсқама тиісті түрде жеткізілген сәттен бастап 7 тәулік ішінде айыппұл сомасының 50% - ын төлеп, жоғарыда көрсетілген қысқартылған өндіріс институтын пайдалануға құқылы (ӘҚБтК-нің 811-бабы).

4. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулыға ұқсас тәртіп бұзушы нұсқамада көрсетілген мәліметтермен келіспеген жағдайда, онда ол ӘҚБтК нормаларына сәйкес айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқамаға шағымдануға құқылы.

823-бап. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулыны жариялау және қаулының көшірмесін тапсыру

1. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша Қаулы істі қарау аяқталғаннан кейін дереу жарияланады.

2. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарау нәтижелері бойынша шығарылған қаулы 744, 745, 746, 747 және 748-баптарда көрсетілген адамдарға ол жарияланған күннен бастап үш тәулік ішінде тапсырылады және (немесе) жіберіледі.

3. ҚР 28.12.2017 № 127-VI Заңымен алып тасталды.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарау қаулыны жариялаумен аяқталады, ол істі қарау аяқталғаннан кейін дереу жарияланады. Осы іс жүргізу әрекетінің мәні қаулыға шағым жасау үшін белгіленген мерзімді есептеу дәл осы сәттен басталады, сондай-ақ жаза қолдану туралы орындаудың ескіру мерзімінің басталуымен айқындалады.

Осылайша, қаулы заңды күшіне енген сәттен бастап Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарау сатысының аяқталуы байланысты.

2-бөлім Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарау нәтижелері бойынша шығарылған қаулы ӘҚБтК-нің 744, 745, 74, 747 және 748-баптарында көрсетілген адамдарға ол жарияланған күннен бастап үш тәулік ішінде тапсырылады және (немесе) жіберіледі деп бекітеді.

Қаулыны тапсыру қолхатпен жүргізіледі. Қаулыны жіберу фактісі пошта құжаттарының көмегімен тіркеледі.

824-бап. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша ұйғарым

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша ұйғарымда айыппұлды ерікті төлеу немесе әкімшілік жазаның өзге түрін орындау мерзімдерін қоспағанда, осы Кодекстің 822-бабының бірінші бөлігінде көзделген мәліметтер көрсетілуге тиіс.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Лауазымды адам шығарған әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша ұйғарым іс бойынша іс жүргізудің барлық сатыларында әртүрлі шешімдер ресімделетін, іс жүргізу сипаты бар және істің мәнін қозғамайтын іс жүргізу құжаты болып табылады, бұл көбінесе ұйғарымның мазмұнын айқындайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша ұйғарымда ұйғарым шығарған лауазымды адамның лауазымы, тегі, аты-жөні және ӘҚБтК-нің 822-бабында көзделген басқа да мәліметтер көрсетіледі.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша ұйғарымға осы ұйғарымды шығарған лауазымды адам қол қояды.

Заң күшіне енген Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша ұйғарымның қаулы сияқты құқықтық салдары болады. Бұл заңды күшіне енген сәттен бастап ол орындау және преюдициальдылық қасиеттеріне ие.

825-бап. Қате жазуларды және арифметикалық қателерді түзету

1. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулы шығарған Орган (лауазымды адам) іс бойынша іс жүргізуге қатысушылардың, сот орындаушысының, әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулыны орындайтын органның (лауазымды адамның) арызы бойынша немесе өз бастамасы бойынша қаулыда жіберілген жазбаларды, жаңылыстарды және арифметикалық қателерді қаулының мазмұнын өзгертпестен түзетуге құқылы.

2. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулыға шағымды, апелляциялық өтінішті, прокурордың наразылығын қарау нәтижелері бойынша қабылданған қаулыдағы тізімдемелерді, қате жазуларды және арифметикалық қателерді түзету осы бапта белгіленген тәртіппен жүргізіледі.

3. Тізімдемелерді, қате жазуларды және арифметикалық қателерді түзету туралы өтінішті қарау өтініш келіп түскен күннен бастап үш тәулік ішінде жүргізіледі.

4. Описка, жаңылыс немесе арифметикалық қатені түзету анықтау түрінде жүргізіледі.

5. Ұйғарымның көшірмесі ол шығарылған күннен бастап үш тәулік ішінде іс бойынша іс жүргізуге қатысушыларға, сот орындаушысына, қаулыны орындайтын органға (лауазымды адамға), сондай-ақ Әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттаманы жасаған органға (лауазымды адамға) жіберіледі.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Кейбір жағдайларда жіберілген тізімдемелерді, қате жазуларды және арифметикалық қателерді түзету қажеттілігі туындайды. Бұл жағдайда осы баптың ережелері қолданылады. Мұндай түзетулер іс жүргізуге қатысушылардың, сот орындаушысының, әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулыны орындайтын органның (лауазымды адамның) арызы бойынша немесе өз бастамасы бойынша мүмкін болады. Заң шығарушы жалғыз талап - бұл жағдайда қаулының мазмұнын өзгертуге төзбеушілік.

2-бөлімде әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулыға шағымды, апелляциялық өтінішті, прокурордың наразылығын қарау нәтижелері бойынша қабылданған қаулыдағы тізімдемелерді, қате жазуларды және арифметикалық қателерді түзету туралы айтылады, олар түсіндірілетін баптың белгіленген тәртіппен жүргізіледі.

3, 4 және 5 бөлім. Іс бойынша іс жүргізуге қатысушылардың құқықтарын шектейтін, мүдделерін кемітетін немесе жағдайын өзгеше түрде нашарлататын қаулының мазмұнын кез келген өзгертуге жол берілмейді.

Тізімдемелерді, қате жазуларды және арифметикалық қателерді түзету туралы өтінішті қарау іс бойынша іс жүргізуге қатысушылардан түсініктеме берілген баптың 1-бөлігінде санамаланған өтініш келіп түскен күннен бастап үш тәулік ішінде жүргізіледі және ұйғарым түрінде шығарылады.

Осыдан кейін ұйғарым шығарылған күннен бастап үш тәулік ішінде (мерзім қамтылмайды) ұйғарымның көшірмесі іс бойынша іс жүргізуге қатысушыларға, сот орындаушысына, қаулыны орындайтын органға (лауазымды адамға), сондай-ақ Әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттаманы жасаған органға (лауазымды адамға) жіберіледі. Яғни, кімнің өтініші бойынша түзету жүргізілген болса ғана емес, басқа да мүдделі қатысушыларға да.

826-бап. Жеке көрініс

1. Заңдылықты бұзу жағдайлары анықталған, сондай-ақ Әкімшілік құқық бұзушылық жасауға итермелейтін себептер мен жағдайлар анықталған кезде орган (лауазымды адам) тиісті ұйым мен лауазымды адамдарға оларды жою жөнінде шаралар қолдану туралы ұсыныс енгізеді.

Органның (лауазымды адамның) ұсынымына оны алған күннен бастап он тәулік ішінде жоғары тұрған органға (лауазымды адамға) шағым жасалуы мүмкін. Жоғары тұрған органның ұсынымға шағымды қарау нәтижелері бойынша шығарылған шешіміне оны алған күннен бастап он тәулік ішінде мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік сотқа шағым жасалуы мүмкін, оның шешімі шағымдануға жатпайды. Органның (лауазымды адамның) шешімі ұйғарым түрінде шығарылады.

2. Ұйымдардың басшылары мен басқа да лауазымды адамдар жеке ұсынысты алған күннен бастап бір ай ішінде қарауға және қабылданған шаралар туралы ұсыныс енгізген органға (лауазымды адамға) хабарлауға міндетті.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы заңнаманың негізгі міндеттерінің бірі Әкімшілік құқық бұзушылықтың алдын алу болып табылады. Құқық бұзушылықтың алдын алу нысандарының бірі оларды жасауға ықпал ететін себептер мен салдарларды жою болып табылады.

Түсініктеме берілген бапқа сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарайтын орган (лауазымды адам) заңдылықты бұзу жағдайлары анықталған, сондай-ақ құқық бұзушылық жасауға ықпал еткен себептер мен жағдайлар анықталған кезде тиісті ұйымға және лауазымды адамдарға оларды жою жөнінде шаралар қолдану туралы ұсыныс енгізеді. Құқық бұзушылық жасауға ықпал еткен себептер мен жағдайларды жою туралы ұсыныстар енгізу заңдылық пен құқықтық тәртіпті нығайту, азаматтардың құқықтары мен бостандықтарын қорғау, әртүрлі меншік нысанындағы ұйымдардың жұмысындағы елеулі кемшіліктерді жою құралы болып табылады.

Бұл ретте органның (лауазымды адамның) ұсынымына оны алған күннен бастап 10 тәулік ішінде жоғары тұрған органға (лауазымды адамға) шағым жасалуы мүмкін. Ұсынымға шағымды қарау нәтижелері бойынша шығарылған жоғары тұрған органның шешіміне мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік сотқа оны алған күннен бастап 10 тәулік ішінде да шағым жасалуы мүмкін, оның шешімі шағымдануға жатпайды.

Органның (лауазымды адамның) шешімі ұйғарым түрінде шығарылады.

2 бөлім. Ұйымдардың басшылары мен басқа да лауазымды адамдар жеке ұсынымды алған күннен бастап бір ай ішінде қабылданған шаралар туралы ұсыныс енгізген органға(лауазымды адамға) хабарлауға міндетті.

Лауазымды адамның жеке ұйғарымды қараусыз қалдыруы не оларда көрсетілген заң бұзушылықтарды жоюға шаралар қолданбауы, сондай-ақ жеке ұсынымға уақтылы жауап бермеуі ӘҚБтК 664-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық құрамын құрайды.

43-1-тарау. ӘКІМШІЛІК ҚҰҚЫҚ БҰЗУШЫЛЫҚ ТУРАЛЫ ІСТЕР БОЙЫНША ЗАҢДЫ КҮШІНЕ ЕНБЕГЕН ҚАУЛЫЛАРҒА ЖОҒАРЫ ТҰРҒАН ОРГАНҒА (ЛАУАЗЫМДЫ АДАМҒА), АЙЫППҰЛ ТӨЛЕУ ҚАЖЕТТІГІ ТУРАЛЫ НҰСҚАМАЛАРҒА ШАҒЫМДАНУ, НАРАЗЫЛЫҚ КЕЛТІРУ ТӘРТІБІ

826-1-бап. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулыға, айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқамаға шағымдану құқығы

Осы Кодекстің 744, 745, 746, 747, 748 және 753-баптарында көрсетілген адамдар әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жөніндегі қаулыға, жоғары тұрған органға (лауазымды адамға) айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқамаға шағымдана алады, ал прокурорлар наразылық білдіре алады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодексіне өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы Заңмен белгіленген заңнама ӘҚБтК - нің рәсімдік-процессуалдық нормаларын жүйелендірді. Атап айтқанда, 45-тараудан 43-1-тарауға нормалар бөлінді, ол Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша заңды күшіне енбеген қаулыларға және жоғары тұрған органға (лауазымды адамға) айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқамаларға шағымдану, наразылық білдіру тәртібін реттейді. Яғни, заң жүзінде размежеваны нормалары мәселелерін реттейтін істі қайта қарау соттың, жоғары тұрған орган (лауазымды тұлға).

Бұдан басқа, екінші ерекшелік шағымданудың дербес объектісі тек қаулы ғана емес, сонымен қатар іс бойынша түпкілікті шешімнің дербес түрі ретінде айыппұл төлеу қажеттігі туралы ұйғарым да тікелей көзделген.

Түсініктеме берілген бапта ӘҚБтК 744, 745, 746, 747, 748 және 753-баптарында көрсетілген адамдар әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулыға, жоғары тұрған органға (лауазымды адамға) айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқамаға шағымдана алады, ал прокурорлар наразылық білдіре алады деп айтылады. Бұл прокурордан басқа, сондай-ақ:

- өзіне қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізіліп жатқан адам, оның ішінде кәмелетке толмағандар;
- жеке тұлғаның заңды өкілдері;
- жәбірленушілер, оның ішінде олардың өкілдері;

- жеке кәсіпкердің, заңды тұлғаның өкілдері;
- қорғаушылар, соның ішінде адвокаттар және т. б.

Жоғарыда санамаланған адамдардың әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулыға, айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқамаға шағым жасау құқығы ӘҚБтК-нің әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізудегі олардың процестік мәртебесін көздейтін тиісті баптарында да бекітілген. Оларды толығырақ қарастырамыз.

ӘҚБтК-нің 744-бабының 2-бөлігінде *өзіне қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізіліп жатқан* адам айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқамаға және әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулыға шағыммен жүгінуге құқылы екендігі көрсетілген.

ӘҚБтК-нің 745-бабының 2-бөлігінде *жәбірленушінің* әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулыға шағым жасау құқығы бекітілген.

ӘҚБтК-нің 746-бабының 5-бөлігіне сәйкес өзіне қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізіліп жатқан *жеке тұлғаның* және жәбірленушінің *заңды өкілдерінің* өздері өкілдік ететін адамдарға қатысты ӘҚБтК-де көзделген құқықтарға ие болады және міндеттері болады. Тиісінше, жәбірленушінің немесе өзіне қатысты іс бойынша іс жүргізіліп жатқан адамның процестік құқықтарына ие бола отырып, заңды өкіл ӘҚБтК-нің 744-бабының 2-бөлігіне және 745-бабының 2-бөлігіне сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулыға шағым жасауға құқылы.

Осылайша *дара кәсіпкер не заңды тұлға өкілінің* әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулыға шағым жасау құқығы реттеледі. Мысалы, ӘҚБтК-нің 747-бабының 3-бөлігінде өзіне қатысты іс бойынша іс жүргізіліп жатқан заңды тұлға мен жәбірленушінің өкілдері өздері өкілі болып отырған адамдарға қатысты ӘҚБтК-де көзделген құқықтарға ие болады және міндеттері болады деп көрсетілген. Өз кезегінде, көрсетілген баптың 7-бөлігінде *дара кәсіпкердің* өкілдері ӘҚБтК-де көзделген шектерде заңды тұлғаның өкілдері сияқты дәл сондай процестік құқықтар мен міндеттерге ие болады деп көзделген.

Яғни, іс бойынша жәбірленуші не іс бойынша іс жүргізіліп жатқан адам болып табылатын *дара кәсіпкердің* немесе заңды тұлғаның мүдделерін білдіре отырып, оның өкіліне өзіне тиесілі процестік құқықтар, оның ішінде әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулыға шағым жасау құқығы да берілген.

Бұдан әрі ӘҚБтК-нің 752-бабының 1-бөлігінде *қорғаушының* қорғалатын адамға қатысты шығарылған әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулыға шағым жасау құқығы бекітілген.

753-баптың 2-бөлігінде *жәбірленуші өкілдерінің* өздері өкіл болып отырған жеке не заңды тұлғалармен ӘҚБтК-де көзделген шекте процестік құқықтары бірдей болады деп

жазылған. Тиісінше, ӘҚБтК-нің 745-бабының 2-бөлігінің мазмұнын ескере отырып, жәбірленушінің өкілі өзі өкіл болып отырған адамға қатысты шығарылған әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулыға шағым жасауға құқылы.

Прокурордың жоғарыда аталған процестік шешімдерге наразылық білдіру құқығы ӘҚБтК-нің жекелеген бабында да бекітілген. Атап айтқанда, ӘҚБтК-нің 760-бабы 1-бөлігінің 1-тармағында әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша іс жүргізуді тексеру, қаулылардың және өзге де актілердің заңдылығын бағалау нәтижелері бойынша прокурор органға (лауазымды адамға) әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулыға немесе айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқамаға наразылық енгізуге құқылы деп көрсетілген.

Көрсетілген нормаларды дербес тарауға бөлу және тиісінше, аталған адамдардың шағым жасау және (немесе) наразылық білдіру құқығын пайдалану олардың ісін кейіннен қайта қарау үшін сотқа жүгінуге Конституциялық мүмкіндігін жоғалтпайтынын атап өту қажет. Осылайша, әкімшілік құқықта (деликтік) іс бойынша қабылданған шешіммен келіспеген жағдайда заңдылықты қамтамасыз етудің қосымша институционалдық мүмкіндігі бар. Яғни, заңды күшіне енбеген қаулыға шағымдар бойынша шығарылған шешімдерді бірнеше рет қайта қарау мүмкіндігі. Қаулы мен нұсқамаға жоғары тұрған органға (лауазымды адамға), содан кейін (немесе бірден) сот инстанцияларына екі рет шағым жасалуы мүмкін. Бұл әкімшілік іс жүргізу шеңберінде қорғау мүмкіндігін айтарлықтай кеңейтеді.

826-2-бап. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулыға, айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқамаға шағымдану, наразылық келтіру тәртібі мен мерзімдері

1. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулыға шағым, наразылық, айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқама іс бойынша қаулы шығарған, нұсқаманы ресімдеген (ресімдеген) органға (лауазымды адамға) жіберіледі, ол шағым, наразылық келіп түскен күннен бастап үш тәулік ішінде оларды істің барлық материалдарымен тиісті жоғары тұрған органға (лауазымды адамға) жіберуге міндетті.

Шағым, наразылық оларды қарауға уәкілетті Жоғары тұрған органға (лауазымды адамға) тікелей берілуі мүмкін.

2. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулыға шағым, наразылық қаулының көшірмесі тапсырылған күннен бастап он тәулік ішінде, ал егер осы Кодекстің 744, 745, 746, 747, 748 және 753 – баптарында көрсетілген адамдар істі қарауға қатыспаған жағдайда-қаулы алынған күннен бастап беріледі.

Айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқамаға шағым, наразылық осы Кодекстің 817-бабында көзделген мерзім өткеннен кейін он тәулік ішінде берілуі мүмкін.

3. Салықтық тексеру нәтижелері бойынша анықталған Қазақстан Республикасының Салық кодексінде белгіленген салық міндеттемесін немесе Қазақстан Республикасының зейнетақымен қамсыздандыру туралы және міндетті әлеуметтік

сақтандыру туралы заңнамасында көзделген міндеттерді орындамауына немесе тиісінше орындамауына байланысты шығарылған әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулыға шағым, наразылық қаулының көшірмесі тапсырылған немесе алынған күннен бастап отыз тәулік ішінде берілуі мүмкін.

4. Осы бапта белгіленген мерзімде шағым, наразылық беру әкімшілік жаза қолдану туралы қаулының, айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқаманың орындалуын шағым, наразылық бойынша шешім шығарылғанға дейін тоқтата тұрады.

5. Жоғары тұрған органға (лауазымды адамға) берілетін шағымда мәліметтер болуға және осы Кодекстің 833-бабында көзделген талаптарға сәйкес келуге тиіс.

Егер келтірілген шағым осы Кодекстің 833-бабының бірінші және екінші бөліктерінде көзделген талаптарға сәйкес келмеген жағдайда, ол берілген болып есептеледі, бірақ қайта ресімдеу мерзімі көрсетіле отырып қайтарылады. Егер көрсетілген мерзім ішінде шағым қайта жасалғаннан кейін органға (лауазымды адамға) ұсынылмаса, ол берілмеген болып есептеледі.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсініктеме берілген бап Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулыға, айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқамаға наразылық білдіруге шағым беру тәртібін ғана емес, сондай-ақ оларды беру мерзімдерін да реттейді.

1-бөлім. Қаулы шығарылған, нұсқама ресімделген орган (лауазымды адам) арқылы шағым берудің жалпы тәртібін белгілеу әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуге қатысушылардың құқықтарын қамтамасыз етуге бағытталған. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істердің бір бөлігін жоғары тұрған органға (лауазымды адамға) ведомстволық бағыныстылығына жатқызу жауаптылыққа тартылатын адамдардың құқықтары кепілдігінің деңгейін төмендетуді білдірмейді. Соттан тыс органдардың шешімі бойынша әкімшілік жауапкершілікке тартылған адамдарға адам мен азаматтың құқықтары мен бостандықтарының сақталуына осындай кепілдіктер берілген.

Шағым беру фактісі көрсетілген адамдарды шағым түскен күннен бастап үш тәулік ішінде оны істің барлық материалдарымен бірге тиісті жоғары тұрған органға, жоғары тұрған органға (лауазымды адамға) жіберуге міндеттейді. Бұл дамыған процессуалдық құрылымдарға тән өте прогрессивті тәсіл. Оның мәні - бұл адам үшін қолайлы режим жасайды. Өндіріс қатысушыларының аздаған саны бюрократиялық аппарат құрудың қыр-сырын, кім және кімге жоғары тұрған орган немесе ол орналасқан тұлға және т. б. туралы біледі.

Заңнамаға аталған норманы енгізу бастапқы шешім шығарған (қарсылық бар) уәкілетті органға (лауазымды адамға) барлық ауыртпалықтарды жүктейді. Шағым (наразылық) беруші тұлға оны осындай шешім шығарған уәкілетті органға (лауазымды адамға) жіберуге құқылы. Ол, өз кезегінде, оны ведомстволық бағыныстылығы бойынша үш тәулік ішінде жіберуге міндетті. Сонымен қатар, заң шығарушы шағымды

, наразылықты тікелей жоғары тұрған органға (лауазымды адамға) өз бетінше жіберуге тыйым салмайды.

Айта кету керек, заңда нақтыланады, құқығы бар орган (лауазымды адам) шығарған шешіміне шағымды алған кезде шағымның (наразылықтың), оған өз бетінше өзгерту, оны қайта бағыттау шағым, наразылық берілген уақытта. Бұл жерде шағым , наразылық талаптарын толық қанағаттандырған жағдайда, мұндай өзгеріс әкімшілік құқықтың негізгі қағидаттарына сәйкес келеді деп ұйғару қажет.

Бұрын көрсетілген екінші маңызды ерекшелігі жоғары тұрған органның (лауазымды адамның) шешімі сотқа жүгіну үшін кедергі болмайды. Бұл ҚР Конституциясының 76-бабы 2-тармағында көзделген конституциялық ережені тікелей іске асыру.

Көрсетілген баптың 2-бөлігінің бірінші абзацы шағым беру және наразылық келтіру мерзімдерінен басқа, сондай-ақ көрсетілген мерзімдерді есептеудің бастапқы нүктесіне: қаулыны тапсыру және алу сәт туралы маңызды нұсқауды регламенттейді. Сондықтан аталған бапты түсіндіруде ӘҚБтК-нің 743-бабының ережесі шешуші мәнге ие.

Мәселен, әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулыға шағым, наразылық қаулының көшірмесі тапсырылған күннен бастап 10 тәулік ішінде, ал егер ӘҚБтК – нің 744, 745, 746, 747, 748 және 753-баптарында көрсетілген адамдар істі қарауға қатыспаған жағдайда-қаулы алынған күннен бастап беріледі.

Егер айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқамаға шағым берілсе (наразылық келтірілсе), онда шағым (наразылық) ӘҚБтК-нің 817-бабында көзделген мерзім өткеннен кейін он тәулік ішінде берілуі мүмкін. Яғни айыппұл төлеу қажеттігі туралы Нұсқаманы тиісінше жеткізгеннен кейін он бес тәулік өткен сәттен бастап. Егер, әрине, адам ӘҚБтК-нің 42-тарауының тәртібінде айыппұл төлемесе және мұндай іс қысқартылған іс жүргізу тәртібімен мәні бойынша қаралған болып саналмайды.

Заң шығарушы айыппұл төлеу қажеттілігі туралы ұйғарыммен іс жүргізу әрекеттерін жүргізу (кезеңдердің аяқталуы) үшін мерзімдердің аяқталуын есептеудің күрделі жүйесін қолданған. Тиісінше, аталған нормалар қажет былай деп түсіну керек. Егер, айыппұл төлеу қажеттігі туралы Нұсқаманы тиісінше жеткізгеннен кейін адам ӘҚБтК-нің 44-тарауының тәртібімен оған шағым жасамаса және ӘҚБтК-нің 42-тарауының тәртібімен айыппұл төлемесе, іс мәні бойынша қаралды деп есептеледі, ал айыппұлдың қажеттігі туралы нұсқама іс бойынша түпкілікті шешім мәртебесіне ие болады. Осы сәттен бастап ӘҚтК-нің 826-2-бабы тәртібінде оған шағым беруге (наразылық білдіруге) 10 тәуліктік мерзім есептеледі. Аталған бапта нұсқаманы тиісінше тапсыру (алу, жеткізу) қажеттігі қайталап айтылмайтындығына назар аударған жөн, өйткені бұл ӘҚБтК-нің 817-бабында көзделген.

Түсіндірілетін баптың 3-бөлігі салықтық тексеру нәтижелері бойынша анықталған салық салу, зейнетақымен қамсыздандыру, сондай-ақ Міндетті әлеуметтік сақтандыру

саласында жасалған әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша шағым, наразылық беру тәртібін көздейді, қаулының көшірмесі тапсырылған немесе алынған күннен бастап 30 тәулік ішінде берілуі мүмкін.

Мұндай тұжырым құқық бұзушылықтың барлық басқа түрлері бойынша қаулылар үшін түсіндірілетін баптың 2-бөлігінде белгіленген шағым, наразылық келтірудің жалпы мерзімі (10 тәулік) салық салу, зейнетақымен қамсыздандыру және міндетті әлеуметтік сақтандыру саласындағы әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша қаулыларға қолданылмайды.

Бұл құқық бұзушылықтарды анықтау негізінде жатқан салықтық тексерудің нәтижелеріне шағымдану мерзімі Салық заңнамасы бойынша 30 жұмыс күнін құрайтынына байланысты. Және мүдделі тұлғалардың шағымдары бойынша салықтық тексеру нәтижелерінің күшін жою кейіннен оқиғаның және тиісті құқық бұзушылықтың құрамының жоқ екенін мойындауға әкеп соқтыруы мүмкін. Сондықтан шығарылған қаулыларға шағымдарды қарауды ескере отырып, әкімшілік жаза қолдану туралы түпкілікті шешімдер қабылдау әкімшілік жаза қолдануға негіз болған салықтық тексеру нәтижелеріне шағымдарды қарау қорытындылары бойынша түпкілікті шешім қабылдаудан озбауға тиіс.

4 бөлім. Осы бапта белгіленген мерзімде шағым, наразылық беру әкімшілік жаза қолдану туралы қаулының, айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқаманың орындалуын шағым, наразылық бойынша шешім шығарылғанға дейін тоқтата тұрады. Көрсетілген тәсіл, сөзсіз, негізделген және қазіргі заманғы болып табылады, өйткені олар күшіне енгенге дейін қайта қарауға ұшыраған шешімдерді атқарушылық іс жүргізу жазықтығына көшірмеуге мүмкіндік береді.

5 бөлім. Жоғары тұрған органға (лауазымды адамға) берілетін шағымда мәліметтер болуға және Кодекстің 833-бабында көзделген талаптарға сәйкес келуге тиіс.

Егер ӘҚБтК-нің 833-бабының талаптарына сәйкес келмесе, заң шығарушының соңғысын қайта ресімдеуге шағым берген тұлғаларға беруге қатысты өте озық және қазіргі заманғы тәсіліне ерекше назар аударылады. Мұндай жағдайда мұндай шағым әлі де берілген болып есептеледі, бірақ қайта ресімдеу мерзімі көрсетіле отырып қайтарылады. Егер көрсетілген мерзім ішінде шағым қайта жасалмаса немесе органға (лауазымды адамға) ұсынылмаса ғана, ол берілмеген болып есептеледі.

826-3-бап. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулыға, айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқамаға шағымды, наразылықты қарау

1. *Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулыға, айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқамаға шағым, наразылық олар келіп түскен күннен бастап он тәулік ішінде қаралуға тиіс.*

2. *Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулыға, айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқамаға шағымды, наразылықты қарауға кірісіп, жоғары тұрған орган (лауазымды адам):*

1) шағымды, наразылықты кімнің қарайтынын, қандай шағымды, наразылықты қарауға жататынын; шағымды, наразылықты кім берді; шағымды, наразылықты қарау оның құзыретіне жататынын анықтайды; егер шағымды, наразылықты қарау оның құзыретіне жатпаса, оларды ведомстволық бағыныстылығы бойынша істің барлық материалдарымен бірге жібереді;

2) өзіне қатысты іс бойынша Қаулы шығарылған, нұсқама ресімделген адамның немесе оның өкілінің, сондай-ақ шағымды, наразылықты қарауға қатысу үшін шақырылған адамдардың келуіне көз жеткізеді;

3) іс жүргізуге қатысушылардың және оның заңды өкілдерінің өкілеттіктерін тексереді;

4) іс бойынша іс жүргізуге қатысушылардың келмеу себептерін анықтайды және шағымды, наразылықты олар болмағанда қарау туралы не шағымды, наразылықты қарауды кейінге қалдыру туралы шешім қабылдайды;

5) шағымды, наразылықты қарауға қатысатын адамдарға олардың құқықтары мен міндеттерін түсіндіреді;

6) Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулыға, айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқамаға шағымды, наразылықты, ал қажет болған жағдайда істің өзге де материалдарын жария етеді;

7) мәлімделген қарсылықтар мен өтінішхаттарды шешеді, шағымды, наразылықты толық, жан-жақты және объективті қарау үшін қажетті өзге де мән-жайларды белгілейді.

3. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулыға, айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқамаға шағымды, наразылықты қарау кезінде шығарылған қаулының, істе бар және қосымша ұсынылған материалдар бойынша нұсқаманың заңдылығы мен негізділігі тексеріледі. Жоғары тұрған орган (лауазымды адам) жаңа фактілерді белгілеуге және жаңа дәлелдемелерді зерттеуге құқылы.

Орган (лауазымды адам) әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарау кезінде әкімшілік құқық бұзушылықтың жасалғанын-жасалмағанын, осы адамның оны жасауға кінәлілігін, оның әкімшілік жауаптылыққа жататынын, жауаптылықты жеңілдететін және ауырлататын мән-жайлардың бар-жоғын, мүліктік залалдың келтірілгенін, осы Кодекстің 741 және 742-баптарында көзделген мән-жайлардың бар-жоғын анықтауға, сондай-ақ істі дұрыс шешу үшін маңызы бар басқа да мән-жайларды анықтауға міндетті.

4. Жоғары тұрған орган (лауазымды адам) іс бойынша қосымша материалдарды талап етуге, сараптама тағайындауға байланысты және шағымды, наразылықты толық, жан-жақты және объективті қарау үшін қажет болған басқа да жағдайларда шағымды, наразылықты қарауды кейінге қалдыруға құқылы.

5. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуге қатысушылардан өтініштер келіп түскен не істің мән-жайларын қосымша анықтау қажет болған

жағдайда шағымды, наразылықты қарау мерзімін істі қарайтын Жоғары тұрған орган (лауазымды адам) ұзартуы мүмкін, бірақ ол он тәуліктен аспауға тиіс. Орган (лауазымды адам) шағымды, наразылықты қарау мерзімін азаматтық, қылмыстық немесе әкімшілік сот ісін жүргізуде қаралатын басқа істің шешілуіне дейін оларды қарау мүмкін болмаған кезде, сондай-ақ Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғалған салықтық және (немесе) кедендік тексерулердің нәтижелеріне жоғары тұрған органға шағымданған жағдайда не іс үшін маңызы бар мәселелер бойынша мемлекеттік органға сұрау салу жіберілген кезде тоқтата тұруға міндетті. Мерзімді тоқтата тұру не ұзарту туралы шешім ұйғарым түрінде шығарылады.

6. Егер әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулыға шағым, наразылық, айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқама бір мезгілде сотқа және жоғары тұрған органға (лауазымды адамға) келіп түссе, онда жоғары тұрған органға берілген шағым, наразылық сотқа жіберілуге тиіс.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Бұл бап Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулыға шағымды, наразылықты, айыппұл төлеу қажеттігі туралы Нұсқаманы қарау кезінде сақталуы міндетті болып табылатын шарттарды, сондай-ақ оларды қараудың рәсімдері мен қағидаларын белгілейді.

Түсініктеме берілген баптың 1-бөлігіне сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулыға, айыппұл төлеу қажеттігі туралы ұйғарымға кез келген шағым (наразылық) олар келіп түскен күннен бастап 10 тәулік ішінде қаралуға тиіс. Бұл ретте мұндай шағым (наразылық) ӘҚБтК-нің 826-2-бабының 5-бөлігінің талаптары ескеріле отырып берілуі тиіс.

2 бөлім. Жоғары тұрған сатының шағымды, наразылықты, ұйғарымды қарау тәртібі, баптың мазмұнында көрсетілгендей, көп жағдайда ӘҚБтК-нің 43-тарауында көзделгендей болады.

Жоғары тұрған орган (лауазымды адам) әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулыға, айыппұл төлеу қажеттігі туралы Нұсқаманы қарауға кірісіп, шағымды (наразылықты) кімнің қарайтынын, қандай шағым, наразылық қарауға жататынын; шағымды, наразылықты кім бергенін хабарлайды; шағымды, наразылықты қарау оның құзыретіне жататындығын анықтайды; егер шағымды, наразылықты қарау оның құзыретіне жатпаса, оларды ведомстволық бағыныстылығы бойынша істің барлық материалдарымен бірге жібереді.

Қараудағы екінші қадам адамдардың келуін тексеру, ал келмеген жағдайда келмеу себептерінің дәлелді болуы болып табылады. Бұл санатқа өзіне қатысты іс бойынша Қаулы шығарылған, нұсқама ресімделген, немесе оның өкілінің, сондай-ақ шағымды, наразылықты қарауға қатысу үшін шақырылған адамдар жатады. Бұл ретте шағымды, наразылықты қарау туралы не шағымды, наразылықты қарауды қандай да бір адамдардың келмеуіне байланысты кейінге қалдыру туралы шешім қабылданады.

Шағымды, наразылықты қарауға қатысатын адамдарға олардың құқықтары мен міндеттері түсіндірілгеннен кейін лауазымды адам әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулыға, айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқамаға шағымды, наразылықты, ал қажет болған жағдайда істің өзге де материалдарын жария етеді.

Істі қарау барысында Жоғары тұрған орган (лауазымды адам) мәлімделген қарсылықтар мен өтініштерді шешуге, сондай-ақ шағымды, наразылықты толық, жан-жақты және объективті қарау үшін қажетті өзге де мән-жайларды белгілеуге міндетті.

3 бөлім. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулының заңдылығы мен негізділігін тексере отырып, жоғары тұрған орган (лауазымды адам) іс-әрекеттердің заңдылығын және әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуді қозғау сатысында тексереді, өйткені осы сатыда жол берілген бұзушылықтар жалпы қаулының заңдылығы мен негізділігіне әсер етуі мүмкін.

Жоғары тұрған органның (лауазымды адамның) жаңа фактілерді белгілеуге және жаңа дәлелдемелерді зерттеуге құқылы екендігін көрсету принципті болып табылады. Бұл жоғары тұрған органның (лауазымды адамның) мұндай қайта қарауын зерттеудің тереңдігі мен шегі бойынша да, іс жүргізу мүмкіндіктерінің спектрі бойынша да бастапқы қарауға жақындатады.

Осылайша, жоғары тұрған орган (лауазымды тұлға) шағымның дәлелдерімен байланысты емес және істі толық көлемде тексереді. Жоғары тұрған орган (лауазымды адам) әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарау кезінде әкімшілік құқық бұзушылықтың жасалғанын, осы адамның оны жасауға кінәлілігін, оның әкімшілік жауаптылыққа жататынын, жауаптылықты жеңілдететін және ауырлататын мән-жайлардың бар-жоғын, мүліктік залалдың келтірілгенін, ӘҚБтК-нің 741 және 742-баптарында көзделген мән-жайлардың бар-жоғын анықтауға, сондай-ақ істі дұрыс шешу үшін маңызы бар басқа да мән-жайларды анықтауға міндетті.

Мысалы, егер жазалау шарасы ғана шағымдалса, шағымды қарау барысында құқық бұзушылық фактісінің дұрыстығын, оны жасаған адамның кінәлілігін, іс үшін маңызы бар барлық басқа да мән-жайларды тексеру қажет.

Бұл ретте шығарылған қаулының заңдылығы мен негізділігі істегі материалдар бойынша ғана емес, қосымша ұсынылған дәлелдемелерді ескере отырып тексерілуге тиіс. Мұндай жағдайларда шағымды қарауға қатысатын басқа адамдардың айғақтары, маманның түсініктемелері және сарапшының қорытындысы тыңдалады, өзге де дәлелдемелер зерттеледі, ӘҚБтК-ға сәйкес басқа да іс жүргізу әрекеттері жүзеге асырылады. Осылайша, апелляциялық іс жүргізудің элементтері енгізіледі, бұл әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қараудың осы сатысының тиімділігін арттыруға және әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарау кезінде жиі жіберілетін заң бұзушылықтарды уақтылы жоюды қамтамасыз етуге үміттенеді.

Келтірілген шағымды, наразылықты ескере отырып, түсіндірілетін баптың 4-бөлігіне сәйкес шағымды, наразылықты толық, жан-жақты және объективті қарау үшін жоғары тұрған органға (лауазымды адамға) іс бойынша қосымша материалдарды талап етуге, сараптама тағайындауға байланысты және басқа да жағдайларда шағымды, наразылықты қарауды кейінге қалдыру құқығы берілген.

Түсініктеме берілген баптың 5-бөлігіне сәйкес іс жүргізуге қатысушылардан өтініштер келіп түскен не істің мән-жайларын қосымша анықтау қажет болған жағдайда істі қарайтын адам шағымды, наразылықты қарау мерзімін ұзартуы мүмкін, бірақ ол 10 тәуліктен аспауға тиіс.

Бұл императивному талабы осы Әқбтк-нің нормалары, орган (лауазымды адам) тоқтата тұруға міндетті мерзімі шағымды, наразылықты қарау мүмкін болмаған жағдайда, оларды қарау басқа іс шешілгенге дейін қаралатын азаматтық, қылмыстық немесе әкімшілік сот ісін жүргізуде, оның ішінде жағдайда нәтижелеріне шағымдану салық және (немесе) кедендік тексеру негізінде іс қозғалған әкімшілік құқық бұзушылық туралы жоғары тұрған органға не жіберу кезінде сұрау мәселелері бойынша мемлекеттік іс үшін маңызы бар. Мерзімді ұзарту туралы дәлелді ұйғарым шығарылады.

6-бөлік дауларды сотқа соттауға қатысты конституциялық ереженің басымдығын (Конституцияның 76-бабы) бекітеді. Тиісінше, егер әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулыға шағым, наразылық, айыппұл төлеу қажеттігі туралы ұйғарым сотқа және жоғары тұрған органға (лауазымды адамға) бір мезгілде келіп түссе, онда жоғары тұрған органға берілген шағым, наразылық сотқа жіберілуге тиіс.

826-4-бап. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулыға шағым, наразылық бойынша шешім, айыппұл төлеу қажеттігі туралы Нұсқама және оны жария ету

1. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулыға, айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқамаға шағымды, наразылықты қарап, жоғары тұрған орган (лауазымды адам) әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізу туралы мынадай шешімдердің бірін қабылдайды::

1) қаулыны, нұсқаманы өзгеріссіз, ал шағымды, наразылықты қанағаттандырусыз қалдыру;

2) қаулының өзгеруі;

3) қаулының, нұсқаманың күшін жою және істі қысқарту;

4) қаулының, нұсқаманың күшін жою және іс бойынша жаңа қаулы шығару арқылы жүзеге асырылады.

2. Іс бойынша қаулыға шағым, наразылық бойынша шешім, нұсқама ол қабылданғаннан кейін дереу жария етіледі және осы Кодекстің 822-бабына сәйкес жазбаша ресімделген шағым, наразылық бойынша қаулы түрінде не электрондық құжат нысанында шығарылады.

3. Іс бойынша қаулыға шағым, наразылық бойынша Қаулы, нұсқама шығарылғаннан кейін үш тәулікке дейінгі мерзімде өзіне қатысты іс бойынша Қаулы шығарылған, нұсқама ресімделген адамға немесе оның өкіліне, өзі шағым берген жағдайда жәбірленушіге, сондай-ақ наразылық келтірген прокурорға тапсырылады немесе жіберіледі.

4. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулыға шағым, наразылық бойынша жоғары тұрған органның (лауазымды адамның) қаулысына, айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқамаға осы Кодекстің 44-1-тарауында көзделген тәртіппен қаулы сотқа табыс етілген немесе оны алған күннен бастап он тәулік ішінде шағым жасалуы, наразылық келтірілуі мүмкін.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулыға шағымды, наразылықты, төлеу қажеттігі туралы Нұсқаманы қарау нәтижесінде жоғары тұрған орган (лауазымды адам) түсініктеме берілген бапта көзделген шешімдердің бірін қабылдайды.:

1) қаулыны, нұсқаманы өзгеріссіз, ал шағымды, наразылықты қанағаттандырусыз қалдыру. Айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқама, әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулы өзгеріссіз, ал шағым (наразылық) қанағаттандырусыз қалдырылады, егер: шағымда (наразылықта) жазылған дәлелдер нұсқаманың, қаулының дұрыстығын өзгертпесе; шағымда (наразылықта) қамтылған дәлелдер әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша теріске шығарылмаған дәлелдемелерге қайшы келсе; шағымда (наразылықта) мазмұндалатын дәлелдер әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша теріске шығарылмаған дәлелдемелерге қайшы келсе, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша; шағымды (наразылықты) қарау кезінде іс бойынша шығарылған шешімнің күшін жоюға немесе өзгертуге негіздер анықталмаған.

2) қаулы өзгергенде. Маңызды, бірақ жеткіліксіз реттелмеген мәселе айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқаманы, әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулыны адам үшін қолайсыз тарапқа өзгерту "мүмкін еместігі" болып табылады. Мұндай тыйым түсініктеме берілген тарау тәртібімен шешімді қайта қарауға да қолданылады деп ойлаған жөн. Бұл ӘҚтК-нің 826-5-бабынан келіп шығады, Ол бізді ӘҚтК-нің 842-бабының 3-бөлігіне және 844-бабының 2-бөлігіне жібереді. Олардың ішінде, атап айтқанда, тиісті тыйым салу көзделген.

Жалпы тәртіп бойынша жоғары тұрған орган (лауазымды адам) жасалған құқық бұзушылықтың сипатын, құқық бұзушының жеке басын, оның кінәсінің дәрежесін, мүліктік жағдайын, жауаптылықты жеңілдететін мән-жайларды ескере отырып, заңда көзделген шектерде әкімшілік құқық бұзушылық үшін жазалау шарасын өзгертуге құқылы.

Айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқаманы және әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулыны қайта қарау тәртібімен әкімшілік жазаны күшейтуге жол бермеу жоғары тұрған органның (лауазымды адамның): ӘҚБтК-нің анық бұзылуымен тағайындалған болса да, жаза мөлшерін ұлғайтуға; жаза түрін неғұрлым қатаң түрде ауыстыруға; егер ол қолданылмаса, қосымша жаза қолдануға; егер бұл ретте әкімшілік жаза күшейтілмесе немесе оған қатысты қаулы шығарылған адамның жағдайы өзгеше түрде нашарламаса, нұсқаманы, қаулыны өзгерту.

3) ӘҚБтК-нің 741 және 742-баптарында көзделген мән-жайлар болған кезде, сондай-ақ қаулы шығаруға негіз болған мән-жайлар дәлелденбеген кезде ұйғарым ресімделген қаулының, нұсқаманың күшін жою және істі тоқтату жатады. Түсіндірілетін тармақшаның ережесі ӘҚБтК-нің 829-14-бабына сәйкес бөлікте берілгеніне ұқсас.

Мұндай шешім ӘҚБтК-нің "әкімшілік жауаптылықтан және әкімшілік жазадан босату" 8-тарауында санамаланған негіздер болған кезде немесе іс бойынша іс жүргізуді болдырмайтын мән-жайлардың ең болмағанда біреуі (ӘҚБтК-нің 741-бабының 1-бөлігі) болған кезде, сондай-ақ ӘҚБтК-нің 742-бабында көзделген негіздер болған кезде мүмкін болады. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізу аталған баптың бірінші бөлігінің 1) және 2) тармақшаларында көзделген негіздер бойынша, Әкімшілік құқық бұзушылық оқиғасының немесе әкімшілік құқық бұзушылық құрамының болмауы дәлелденген кезде де, егер қосымша дәлелдемелер жинау үшін барлық мүмкіндіктер таусылған болса, сондай-ақ зиян келтіру заңды болып табылған не әрекет Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізу Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізу, олар 5-тарауына сәйкес Әқбтк-нің әкімшілік жауаптылық жоққа шығарылатын.

Дәлелдемелермен расталмайтын немесе қарама-қайшы дәлелдемелерге негізделген мән-жайларды, сондай-ақ қаулыда, нұсқамада өзіне қатысты Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізіліп жатқан адамның кінәлілігі немесе кінәсіздігі туралы мәселені шешуге ықпал еткен немесе ықпал етуі мүмкін елеулі қайшылықтарды қамтитын бір және басқа да тұжырымдардың қандай негіздер бойынша қабылданғаны және қабылданбағаны көрсетілмеген немесе ӘҚБтК нормаларын қолданудың дұрыстығына немесе әкімшілік жазаның түрі мен мөлшерін анықтауға ықпал етуі мүмкін мән-жайларды дәлелсіз деп санайды.

Аталған негіздер, әдетте, әкімшілік тергеудің және қараудың толық емес бұзылуымен байланысты болады. Жүргізу процесінде дәлелдеудің барлық ықтимал құралдары пайдаланылмаған әкімшілік тергеу немесе әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарау толық емес деп танылады, бір дәлелдемелер басқалардың көмегімен тексерілмеген: іс үшін айғақтары елеулі маңызы бар адамдардан түсініктемелер алынбаған; елеулі маңызы бар құжаттар немесе заттай дәлелдемелер және т. б. талап етілмеген. Қаулының, нұсқаманың күшін жою алып қойылған және тәркіленген заттар

мен құралдарды қайтаруға, сондай-ақ бұрын қабылданған қаулымен, нұсқамамен байланысты басқа да шектеулерді жоюға әкеп соғады.

4) қаулының, нұсқаманың күшін жою және іс бойынша жаңа қаулы шығару арқылы жүзеге асырылады. Шешімнің осы түріне алдыңғы негіздерге жазылған барлық пікірлер жатады. Мұндай жағдайда бірінші рет шығарылған шешім ретінде ӘҚБК белгілеген ережелер бойынша жаңа шешім шығарылады.

Сонымен қатар, мынаны атап өткім келеді, заң шығарушы емес, деді ретінде өзіндік мүмкіндіктері қайтару істі қарау. Мұндай істер апелляциялық сатының мақсатына, сондай-ақ әкімшілік істердің ерекшелігіне негізделген себептердің көп санына байланысты жаңадан қарауға жіберілмеуге тиіс.

Түсіндірілетін баптың 2-бөлігіне сәйкес іс бойынша қаулыға шағым, наразылық бойынша шешім, нұсқама ӘҚБтК-нің 822-бабына сәйкес ресімделетін қаулы нысанында жазбаша не электрондық нысанда шығарылады және ол шығарылғаннан кейін дереу жариялануға тиіс.

3 және 4-бөлім Жоғары тұрған орган (лауазымды адам) үшін іс бойынша қаулыға шағым, наразылық бойынша қаулыны табыс етуге немесе жіберуге, оған қатысты іс бойынша Қаулы шығарылған адамға немесе оның өкіліне, жәбірленушіге шағым берген жағдайда, сондай-ақ наразылық келтірген прокурорға оны шығарғаннан кейін үш тәулік мерзім белгілейді.

Бұл механизм мұндай адамның кейіннен ӘҚБтК-нің 44-1-тарауында көзделген тәртіппен қаулыны сотқа тапсырған немесе оны алған күннен бастап 10 тәулік ішінде сотқа осындай Қаулыға кейіннен шағымдануға (наразылық білдіруге) мүмкіндік беруінің маңызды мәні бар.

Бұл жерде қаулының шағымды, наразылықты қарау қорытындылары бойынша жоғары тұрған органның (лауазымды адамның) қаулысының өзін, сондай-ақ Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша Өзін-өзі тоқтатуды, айыппұл төлеу қажеттігі туралы ұйғарымды дефинициялау деп бірдей дәрежеде түсіну қажет.

826-5-бап. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулының күшін жою немесе өзгерту не айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқаманың күшін жою

Қаулының, нұсқаманың күшін жою және істі қысқарту туралы шешім осы Кодекстің 741 және 742-баптарында көзделген мән-жайлар болған кезде, сондай-ақ олардың негізінде қаулы шығарылған, нұсқама ресімделген мән-жайлар дәлелденбеген кезде қабылданады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулының күшін жою немесе өзгерту не айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқаманың күшін жою осы Кодекстің 841, 842, 843, 844 және 845-баптарында көрсетілген негіздер бойынша да жүзеге асырылады

Түсініктеме берілген бап қаулының, нұсқаманың, шағым, наразылық бойынша қаулының күшін жою және істі қысқарту туралы шешім қабылдаудың негіздемесін қайтадан келтіреді. Олардың қатарына ӘҚБтК-нің 741 және 742-баптарында келтірілген мән-жайлар, сондай-ақ қаулы шығаруға негіз болған мән-жайлар дәлелденбеген кезде нұсқама ресімделген мән-жайлар жатқызылды. Бұл туралы ӘҚТК-нің 826-4-бабы 1-бөлігінің 3) тармақшасына түсініктеме қараңыз.

Аталған бап неғұрлым жалпы нысанда оқырманды Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулының күшін жою немесе өзгерту негіздері бөлігінде не айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқаманың күшін жою, сондай-ақ соттың қорытынды шешімін апелляциялық қайта қарау тәртібімен күшін жою немесе өзгерту негіздерін реттейтін ӘҚБтК-нің 45-тарауының баптарына да жібереді.

- судьяның сот қаулысында баяндалған істің нақты мән-жайлары туралы тұжырымдарының шағымды, прокурордың апелляциялық өтінішін қарау кезінде зерттелген дәлелдемелерге сәйкес келмеуі (841-Б.);

- Қаулымен қолданылған әкімшілік жазаның жасалған құқық бұзушылықтың сипатына, кінәлі адамның жеке басына немесе заңды тұлғаның мүліктік қаржылық жағдайына сәйкес келмеуі (842-Б.);

- Кодекстің іс жүргізу нормаларын елеулі түрде бұзу (843-Б.);

- әкімшілік жауапкершілік туралы заңды дұрыс қолданбау (844-Б.);

- іс бойынша іс жүргізуді қысқарту туралы қаулының күшін жою немесе өзгерту (845-бап).

44-тарау. ӘКІМШІЛІК ҚҰҚЫҚ БҰЗУШЫЛЫҚ ТУРАЛЫ ІС ЖҮРГІЗУДІ ЖҮЗЕГЕ АСЫРАТЫН ОРГАННЫҢ (ЛАУАЗЫМДЫ АДАМНЫҢ) ӘРЕКЕТТЕРІНЕ (ӘРЕКЕТСІЗДІГІНЕ) ЖӘНЕ ШЕШІМДЕРІНЕ ШАҒЫМДАНУ

827-бап. Шағым беру тәртібі

1. Құқықтары мен бостандықтары әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуді жүзеге асыратын органның (лауазымды адамның) іс-әрекетімен (әрекетсіздігімен) және (немесе) шешімімен тікелей қозғалатын адам әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттаманы жасау, іс бойынша іс жүргізуді қамтамасыз ету шараларын қолдану, сараптама жүргізудің мақсаты мен тәртібі, өзге де іс-әрекеттер (әрекетсіздік) мен шешімдер қабылдау жөніндегі заңды бұзуға жоғары тұрған органға (лауазымды адамға) және (немесе) сотқа, әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарау нәтижелері бойынша және әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулыға шағым (наразылық) бойынша қабылданатын шешімдерді қоспағанда, әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарау нәтижелері бойынша және әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулыға шағым (наразылық) бойынша қабылданған шешімдерді қоспағанда. Жоғары тұрған органға (лауазымды адамға) алдын ала жүгіну сотқа шағым беру және оны соттың мәні бойынша қарауға және шешуге қабылдауы үшін міндетті шарт болып табылмайды.

2. Шағымдар әрекеті (әрекетсіздігі) мен шешімдеріне шағым жасалатын органға (лауазымды адамға), сотқа беріледі, ол шағым түскен күннен бастап үш тәулік ішінде оларды жоғары тұрған органға (лауазымды адамға), тиісті сотқа жіберуге міндетті.

Шағымдар тікелей жоғары тұрған органға (лауазымды адамға), оларды қарауға уәкілетті сотқа берілуі мүмкін.

3. Шағымдар ауызша және жазбаша болуы мүмкін. Ауызша шағымдар хаттамаға енгізіледі, оған өтініш беруші мен шағымды қабылдаған лауазымды адам қол қояды. Адамдар тиісті лауазымды адамдардың қабылдауына салатын ауызша шағымдар жазбаша түрде ұсынылған шағымдармен жалпы негіздерде шешіледі. Шағымға қосымша материалдар қоса берілуі мүмкін.

4. Іс бойынша іс жүргізіліп жатқан тілді білмейтін адамға ана тілінде немесе өзі білетін тілде шағым беру құқығы қамтамасыз етіледі.

5. Шағым берген адам оны кері қайтарып алуға құқылы. Өзіне қатысты іс қозғалған адам, жәбірленуші өзінің қорғаушысының, заңды өкілінен басқа өкілінің шағымын кері қайтарып алуға құқылы. Өзіне қатысты іс қозғалған адамның мүддесінде берілген шағым олардың жазбаша келісімімен ғана кері қайтарылып алынуы мүмкін. Шағымды кері қайтарып алу оны қайта беруге кедергі келтірмейді.

6. Шағым беру шағым жасалған әрекеттің жүргізілуін және шағым жасалған шешімнің орындалуын тоқтата тұрмайды.

7. Әкімшілік іс бойынша іс жүргізуді жүзеге асыратын лауазымды адамның әрекетіне (әрекетсіздігіне) шағымды кері қайтарып алу туралы жазбаша өтініш берілген жағдайда, судья шағымды қайтару туралы ұйғарым шығарады.

Ескерту. Егер тиісті әкімшілік-аумақтық бірліктің аумағында олардың соттауына жатқызылған мамандандырылған ауданаралық әкімшілік сот құрылмаса, істерді аудандық (қалалық) соттар қарауға құқылы.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізуді жүзеге асыратын органдардың (лауазымды адамдардың) әрекеттеріне (әрекетсіздігіне) (немесе) шешімдеріне шағымдану құқығы азаматтардың бұзылған құқықтары мен қорғалатын мүдделерін қалпына келтіру мемлекет кепілдік берген мүмкіндігін, әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға уәкілетті органдардың қызметіндегі кемшіліктерді анықтау және жою құралын білдіреді. Азаматтардың мемлекеттік органдар мен уәкілетті лауазымды адамдардың іс-әрекетіне шағымдану құқығын іске асыру негізінен сот арқылы қорғалу кепілдігін, азаматтардың құқықтары мен бостандықтарын бекіткен ҚР Конституциясының талаптарына сәйкес келеді (Конституцияның 13-бабының 2-бөлігі).

ӘҚБтК-нің 23-бабына сәйкес әкімшілік іс жүргізуді жүзеге асыратын уәкілетті лауазымды адамдардың іс жүргізу әрекеттеріне шағымдану еркіндігі Қазақстан

Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы заңнамасы қағидаттарының бірі болып табылады.

Шағым-бұл әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуге қатысушының өз пікірі бойынша әкімшілік іс жүргізуді жүзеге асыратын органдардың (лауазымды адамдардың) әрекеттерімен (әрекетсіздігімен) (немесе) шешімдерімен (әрекетсіздігімен) бұзылған құқықтары мен заңды мүдделерін қалпына келтіру жөнінде жазбаша не ауызша өтініші.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізуді жүзеге асыратын органның (лауазымды адамның) әрекеттеріне (әрекетсіздігіне) (немесе) шешімдеріне шағым жасалуы мүмкін.:

- өзіне қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізіліп жатқан адам;
- жәбірленуші;
- жеке тұлғаның заңды өкілдері;
- заңды тұлғаның заңды өкілдері;
- қорғаушы;
- жәбірленушінің өкілі.

Шағым жасау құқығын пайдалану мұндай құқық берілген адамдардың қалауына байланысты: олар осындай құқықты пайдалана алады не одан бас тарта алады.

Аталған адамдар өздерінің құқықтары мен заңды мүдделерін елеулі түрде бұзатын органдардың (лауазымды адамдардың) кез келген іс-әрекеттеріне (әрекетсіздігіне) (немесе) шешімдеріне шағымдана алады. Мысал ретінде әкімшілік жауапкершілікке заңсыз тарту, адамға әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізуді қамтамасыз ету шараларын негізсіз қолдану не оларды қолданудың заңмен белгіленген тәртібін бұзу, әкімшілік іс жүргізуге қатысушылардың іс жүргізу құқықтарын заңсыз шектеу, жасалған құқық бұзушылықтың дәлелдемелерін бұрмалау, әкімшілік іс жүргізуді негізсіз тоқтату және т. б. сияқты әрекеттерді көрсетуге болады.

Лауазымды адамның әрекетсіздігі ретінде әкімшілік құқық бұзушылық жасаған адамдарды анықтау не оларды жауапқа тарту жөнінде шаралар қолданбау, әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі ұзақ мерзім ішінде негізсіз қарау, дәлелдемелер жинау үшін қажетті әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізуді қамтамасыз ету шараларын қолданбау сияқты әрекеттерді келтіруге болады.

Әкімшілік іс жүргізу барысында ӘҚБтК-нің 804-бабына және 36-тарауына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамалар жасауға, әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және әкімшілік жаза қолдануға уәкілетті барлық органдардың (лауазымды адамдардың) әрекеттеріне (әрекетсіздігіне) (немесе) шешімдеріне шағым жасалуы мүмкін.

2 бөлім. Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы заңнамасы органдардың (лауазымды адамдардың) әрекеттеріне (әрекетсіздігіне) (немесе) шешімдеріне шағымданудың екі тәртібін көздейді:

1) прокурордың немесе әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізуді жүзеге асыратын орган басшысының шағымды қарауын көздейтін соттан тыс тәртіп;

2) шағымды мамандандырылған аудандық немесе оған теңестірілген әкімшілік сотта қарауды көздейтін Сот тәртібі.

Түсініктеме берілген баптың 1-бөлігінде әкімшілік іс жүргізуді жүзеге асыратын органдардың (лауазымды адамдардың) әрекеттеріне (әрекетсіздігіне) (немесе) шешімдеріне жоғары тұрған органға не жоғары тұрған лауазымды адамға шағым жасалуы мүмкін екендігі көрсетіледі. Жоғары тұрған органдар деп Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізуді жүзеге асыратын органның жоғары тұрған құрылымдық бөлімшелері не прокуратура органдары түсініледі. Мысалы, аудандық немесе қалалық ішкі істер бөлімі қызметкерлерінің заңсыз әрекеттеріне ішкі істер басқармасына, облыстың (республикалық маңызы бар қаланың) Ішкі істер департаментіне немесе Ішкі істер министрлігіне, сондай-ақ прокуратураға (аудандық, қалалық, облыстық, бас) шағым жасалуы мүмкін.

Жоғары тұрған лауазымды адамдар деп әкімшілік іс жүргізуді жүзеге асыратын органның әр түрлі деңгейдегі басшылары, сондай-ақ прокурорлар түсініледі. Мысалы, жол-патрульдік қызметі қызметкерлерінің заңсыз әрекеттеріне жол полициясы басқармасының бастығына, облыстың (республикалық маңызы бар қаланың) ішкі істер департаментінің бастығына, ішкі істер министрлігі Әкімшілік полиция комитетінің төрағасына, ішкі істер министріне не прокурорға (ауданның, қаланың, облыстың, Бас прокурорға) шағым жасалуы мүмкін.

Өз кезегінде әкімшілік іс жүргізуді жүзеге асыратын органның басшысы өкілеттігіне әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша іс жүргізу кезінде заңдылықтың сақталуына ведомстволық бақылауды жүзеге асыру кіретін лауазымды тұлға болып табылады.

Бұдан басқа, әкімшілік іс жүргізуді жүзеге асыратын органдардың (лауазымды адамдардың) әрекеттеріне (әрекетсіздігіне) (немесе) шешімдеріне мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік сотқа шағым жасалуы мүмкін.

"Қазақстан Республикасының сот жүйесі мен судьяларының мәртебесі туралы" Қазақстан Республикасының 2000 жылғы 25 желтоқсандағы № 132-ІІ Конституциялық заңының 3-бабында Қазақстан Республикасындағы сот жүйесін Қазақстан Республикасының Конституциясына сәйкес осы Заңға сәйкес құрылатын Қазақстан Республикасының Жоғарғы Соты, жергілікті және басқа да соттар құрайтыны көрсетілген. Жергілікті соттарға жатады:

1) облыстық және оларға теңестірілген соттар (республика астанасының қалалық соты, Республикалық маңызы бар қалалардың қалалық соттары);

2) аудандық және оларға теңестірілген соттар (қалалық сот, ауданаралық сот).

Жоғарыда көрсетілген заңға сәйкес Қазақстан Республикасында белгілі бір санаттағы істерді қарайтын мамандандырылған соттар да құрылуы мүмкін. Мұндай

әскери, қаржылық, экономикалық, әкімшілік, кәмелетке толмағандардың істері жөніндегі соттар және т. б. болуы мүмкін.

Нормаларына көрсетілгендей, әрекеттеріне (әрекетсіздігіне) және (немесе) органдар (лауазымды адамдар) жүзеге асыратын әкімшілік іс қаралады тек қана мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік сотқа. Бірақ мұндай шағымды қарау шағым берілетін елді мекенде мамандандырылған әкімшілік соты болған жағдайда міндетті.

Сондай-ақ бапта адамның жоғары тұрған органдарды айналып, дереу сотқа шағым беру құқығы көрсетіледі.

Шағымды қарау ол бойынша тиісті шешім қабылдау тізбесі Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы заңнамасында белгіленетін органдардың (лауазымды адамдардың) құзыретіне ғана жатады. Жоғарыда көрсетілгендей, мұндай органдарға іс-әрекетіне шағым жасалып отырған органның қызметін ведомстволық бақылауды жүзеге асыратын жоғары тұрған органдар, прокуратура немесе сот (әкімшілік, аудандық, қалалық) жатады.

Шағымды іс нәтижесіне оның мүдделілігі себебінен іс-әрекеттеріне шағым жасалған лауазымды адам қарауға болмайды. Сондықтан шағымдануды істің нәтижесіне мүдделі емес басқа лауазымды адамдар ғана жүргізе алады.

3 бөлім. Шағымдар уәкілетті лауазымды адамға ауызша және жазбаша нысанда берілуі мүмкін. Адам шағым жасалған іс-әрекеттерге қатысты өз дәлелдерін жазбаша баяндай алады және уәкілетті мемлекеттік органға жазбаша шағым бере алады, сондай-ақ осы органға келуі және шағымды қабылдайтын лауазымды адамға өзінің дәлелдерін ауызша баяндай алады. Мұндай жағдайда лауазымды адам өтініш берген адамның айғақтарын хаттамаға енгізуге міндетті, оған шағым берген адам және лауазымды адамның өзі қол қояды.

Уәкілетті органға шағым берген адам, сондай-ақ оған дәлелдік маңызы бар және әрекеттеріне шағым жасалған лауазымды адам тарапынан заңдылықтың бұзылу фактісін растайтын қандай да бір материалдарды, құжаттарды қоса бере алады.

4 бөлім. Егер шағымдану жөнінде мемлекеттік органға жүгінген адам әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізіліп жатқан тілді білмесе, онда ол шағым ана тілінде не өзі білетін басқа тілде беруге құқылы.

Түсініктеме берілген баптың 5 бөлігінде шағым берген адамның кез келген уақытта оны кері қайтарып алуға құқығы бар деп көрсетілген. Өзіне қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізіліп жатқан адамның, сондай-ақ жәбірленушінің өз қорғаушысының, өкілінің шағымын өз бетінше кері қайтарып алуға құқығы бар. Алайда, сотта заңды өкілдері мүддесін білдіретін адамдар мұндай құқыққа ие емес, себебі аталған адамдар заңды өкілдің қатысуынсыз өз құқықтары мен заңды мүдделерін қорғауды дербес жүзеге асыра алмайды.

Егер шағымды өзіне қатысты әкімшілік іс жүргізіліп жатқан адамның қорғаушысы немесе жәбірленушінің өкілі берсе, онда ол жәбірленушінің не әкімшілік жауаптылыққа тартылатын адамның жазбаша келісімімен ғана кері қайтарып алынуы мүмкін. Шағым бұрынғы пікірге қарамастан қайта берілуі мүмкін.

Түсініктеме берілген баптың 6 бөлігінде шағым беру шағым жасалған әрекеттің жүргізілуін және шағым жасалған шешімнің орындалуын тоқтата тұрмайтыны көрсетілген. Бұл әрекетіне шағым жасалған орган (лауазымды адам) шағым бергеннен кейін өзі жүргізген іс-әрекеттерді тоқтатуға және әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша шешім қабылдамауға міндетті емес дегенді білдіреді. Мысалы, шағым беру өзіне қатысты әкімшілік іс жүргізіліп жатқан адамға әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуді қамтамасыз ету шараларын қолдануға не осы тұлғаға қатысты әкімшілік жаза қолдану туралы қаулы шығаруға кедергі келтірмейді. Әкімшілік іс жүргізуді жүзеге асыратын лауазымды адам өзіне қатысты осы іс жүргізіліп жатқан адамға оның кез келген іс-әрекеттер мен шешімдерге шағым жасау құқығын түсіндіруге ғана міндетті.

7 бөлім. Әкімшілік іс бойынша іс жүргізуді жүзеге асыратын лауазымды адамның әрекетіне (әрекетсіздігіне) шағымды кері қайтарып алу туралы жазбаша өтініш берілген жағдайда, судья шағымды қайтару туралы ұйғарым шығарады.

Түсіндірілетін бапқа ескертпеде әкімшілік іс жүргізуді жүзеге асыратын органдардың (лауазымды адамдардың) іс-әрекетіне жасалған шағымды әкімшілік сотта ғана емес, сондай-ақ елді мекенде мамандандырылған әкімшілік сот болмаған жағдайда, аудандық не қалалық сотта қарау мүмкіндігі айтылады. Шағымдарды қараудың көзделген баламасы өте қажет, өйткені қазіргі уақытта Қазақстан Республикасының барлық елді мекендерінде мамандандырылған әкімшілік соттар (әсіресе шағын қалалар мен ауылдық жерлерде) жоқ.

828-бап. Шағым беру мерзімі

1. Адам өзінің құқықтарының, бостандықтары мен заңды мүдделерінің бұзылғаны туралы өзіне белгілі болған күннен бастап екі ай ішінде жоғары тұрған органға (лауазымды адамға) және (немесе) сотқа шағым жасауға құқылы.

2. Шағым беру мерзімін өткізіп алу шағымды қабылдаудан бас тартуға негіз болып табылмайды. Мерзімді өткізіп алу себептері шағымды мәні бойынша қарау кезінде анықталады және шағымды қанағаттандырудан бас тарту негіздерінің бірі болып табылуы мүмкін.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Түсіндірілетін баптың нормалары әкімшілік іс жүргізуге қатысушылар үшін әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізуді жүзеге асыратын органдардың (лауазымды адамдардың) әрекеттеріне (әрекетсіздігіне) шағымданудың екі айлық мерзімін белгілейді. Бұл ретте шағым беру мерзімінің өтуі шағым жасалған іс-әрекеттер жасалған және шағым жасалған шешімдер шығарылған кезден емес,

органның (лауазымды адамның) қандай да бір іс-әрекеттер (әрекетсіздік) жасауы нәтижесінде адамға оның құқықтары мен заңды мүдделерінің бұзылуы туралы белгілі болған кезден басталады. Бұл өзіне қатысты әкімшілік іс жүргізіліп жатқан адам не жәбірленуші лауазымды адамдардың іс-әрекеттерінің заңсыздығын бірден емес, белгілі бір уақыт аралығы өткеннен кейін белгілей алатынына байланысты. Бұл әкімшілік іс жүргізу барысында құқықтары бұзылған адамның заңды сауатсыздығы себебінен жиі болуы мүмкін.

Түсіндірілетін баптың 2-бөлігінде шағым беру мерзімі адамға оның құқықтары мен заңды мүдделерінің бұзылғаны туралы белгілі болған кезден бастап екі айдан астам болуы мүмкін екендігі көрсетілген. Заң шығарушы кейбір жағдайларда өзіндік ерекшелікті қарастырды. Мысалы, адам оны осындай мүмкіндіктен айыратын ауыр ауру себебінен екі айлық мерзімнен кейін шағым берген.

Алайда, адам өз құқықтарының бұзылуы туралы білгеннен кейін екі айдан кейін кейінірек берілген шағымды қарау кезінде лауазымды адам белгіленген екі ай мерзімде шағыммен жүгінбеген дәлелді себептерді белгілейді. Ал егер мұндай себептер болмаса, онда адамның шағымын қарайтын орган (лауазымды адам) бұл адамға шағымды қанағаттандырудан бас тартуға құқылы. Алайда, арыз берген адамға екі ай мерзім өткеннен кейін де шағымды қабылдаудан бас тартуға орган (лауазымды адам) құқылы емес.

829-бап. Шағымды қарау тәртібі

1. Шағымды қарай отырып, судья немесе орган (лауазымды адам) онда баяндалған дәлелдерді жан-жақты тексеруге, қажет болған жағдайда қосымша материалдарды талап етуге, тиісті лауазымды тұлғалардан, жеке және заңды тұлғалардан шағым жасалған іс-әрекеттер (әрекетсіздіктер) мен шешімдерге қатысты түсініктемелер алуға міндетті.

2. Шағым түскен күннен бастап он тәулік ішінде қаралуға тиіс. Шағымды қарау мерзімі қажет болған жағдайда он тәулікке дейін ұзартылуы мүмкін. Тиісті түрде хабарланған (хабарланған) адамның келмеуі шағымды қарауға кедергі болмайды.

Шағымды қанағаттандырудан бас тарту туралы қаулыға органның (лауазымды адамның) қаулысының көшірмесін алған кезден бастап он тәулік ішінде шешіміне жоғары тұрған сотқа шағым жасалуы мүмкін мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік сотта, ал сот қаулысына – Жоғары тұрған сотқа шағым жасауға, наразылық келтіруге жатпайтын шағым беруге жатады.

Шағымды қанағаттандыру туралы қаулы шешімі жоғары тұрған сотқа, ал сот қаулысына Жоғары тұрған сотқа наразылық берілуі мүмкін мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік сотқа наразылық келтірілуге жатады.

3. Қаулы жеке тұлғаға немесе заңды тұлғаның өкіліне дереу тапсырылады, ал бұл адамдар болмаған жағдайда ол қаулы шығарылған күннен бастап үш тәулік ішінде жіберіледі.

4. Шағымды қарайтын Орган (лауазымды адам) немесе судья өз өкілеттіктері шегінде әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізуге қатысушылардың, сондай-ақ өзге де адамдардың бұзылған құқықтары мен заңды мүдделерін қалпына келтіруге дереу шаралар қолдануға міндетті.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Адамнан келіп түскен шағымды қарау кезінде судья не орган (лауазымды адам) әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізуді жүзеге асыратын органдардың (лауазымды адамдардың) іс-әрекеттерінің заңсыздығын куәландыратын барлық дәлелдемелерді жан-жақты, толық және объективті зерттеуге міндетті. Бұл үшін шағымды қарайтын судьяға (лауазымды адамға) оған қатысты заңсыз іс-әрекеттер жасаудың барлық мән-жайлары туралы шағым жасаған адамнан толық жауап алу, ал дәлелдер жеткіліксіз болған жағдайда қосымша құжаттарды талап ету және іс-әрекеттеріне шағым жасалып отырған лауазымды адамдардан толық жауап алу қажет.

2 бөлім. Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы заңнамасында шағымды уәкілетті мемлекеттік органға келіп түскен кезден бастап 10 күн мерзім белгіленген. Шағым осы органның кеңсесіне жазбаша түрде берілген сәт не лауазымды адамның ауызша шағымды қабылдау туралы хаттаманы жасаған сәті уәкілетті мемлекеттік органға шағым түскен сәт деп танылады.

Шағым бойынша шешім судьяның не лауазымды адамның тиісті қаулысымен ресімделеді. Заң шығарушы мұндай қаулылардың екі түрін қарастырады:

- 1) шағымды қанағаттандыру туралы;
- 2) шағымды қанағаттандырудан бас тарту туралы.

Заңда азаматтардың шағымды қанағаттандырудан бас тарту туралы органның (лауазымды адамның) қаулысына шағымдану құқығы көзделген. Бұл ретте мұндай шағым жасауға адам шағымды қанағаттандырудан бас тартқан органның (лауазымды адамның) қаулысының көшірмесін алған сәттен бастап он тәулік ішінде жол беріледі. Аталған қаулыға адам мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік сотқа шағымдана алады. Егер шағымды қанағаттандырудан бас тарту туралы қаулыны судья шығарған болса, онда оған жоғары тұрған сотқа шағым жасалуы мүмкін, оның шешімі шағымдануға, наразылық келтіруге жатпайды.

3 бөлім. Судья (лауазымды адам) шағымды қанағаттандыру не шағымды қанағаттандырудан бас тарту туралы қаулы шығарғаннан кейін осы қаулының көшірмесі міндетті түрде жеке тұлғаға немесе заңды тұлғаның өкіліне дереу тапсырылады, ал бұл адамдар болмаған жағдайда ол қаулы шығарылған күннен бастап бір тәулік ішінде жіберіледі.

4 бөлім. Шағымды қарайтын Орган (лауазымды адам) немесе судья өз өкілеттіктері шегінде әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізуге қатысушылардың, сондай-ақ өзге де адамдардың бұзылған құқықтары мен заңды мүдделерін қалпына келтіруге

дереу шаралар қолдануға міндетті. Шағымды қарайтын Судья (лауазымды адам) әкімшілік іс жүргізуді жүзеге асыратын лауазымды адамдардың құқыққа қарсы іс-әрекеттері анықталған жағдайда, өзінің қаулысымен Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша заңсыз шешімнің күшін жоюға, сондай-ақ аталған лауазымды адамдарды жауапқа тарту және заңсыз іс-әрекеттер жасау нәтижесінде адамға келтірілген залалды өтеу жөнінде шаралар қолдануға міндетті.

44-1-тарау. СОТТАРДЫҢ ӘКІМШІЛІК ҚҰҚЫҚ БҰЗУШЫЛЫҚ ТУРАЛЫ ІСТЕРДІ ҚАРАУЫ, ӘКІМШІЛІК ҚҰҚЫҚ БҰЗУШЫЛЫҚ ТУРАЛЫ ІСТЕР БОЙЫНША ҚАУЛЫЛАРҒА, АЙЫППҰЛ ТӨЛЕУ ҚАЖЕТТІГІ ТУРАЛЫ НҰСҚАМАЛАРҒА, ЖОҒАРЫ ТҰРҒАН ОРГАННЫҢ (ЛАУАЗЫМДЫ АДАМНЫҢ) ШАҒЫМ, НАРАЗЫЛЫҚ БОЙЫНША ҚАУЛЫЛАРЫНА СОТҚА ШАҒЫМ ЖАСАУЫ, НАРАЗЫЛЫҚ БІЛДІРУІ

44-1 Тарау "Соттардың әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауы, әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша қаулыларға, айыппұл төлеу қажеттігі туралы ұйғарымдарға, шағым, наразылық бойынша жоғары тұрған органның (лауазымды адамның) қаулыларына шағымдану, наразылық келтіру" Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексіне 2017 жылы Қазақстан Республикасының "Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексіне өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы" Қазақстан Республикасының 2017 жылғы 28 желтоқсандағы № 127-VI Заңы енгізілді. Осы Заңмен заң Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және олардың қорытындылары бойынша шешімдерге шағым жасауға (наразылық келтіруге) бағытталған ӘҚБК тарауларының құрылымын айтарлықтай өзгертті. Атап айтқанда, мемлекеттік органдар (лауазымды адамдар) мен соттардың әкімшілік істерді қарауды реттейтін нормалар азайтылды, сондай-ақ түпкілікті сипаты жоқ іс-әрекеттер мен шешімдерге шағымдану мәселелерін реттеуге бағытталған нормалар бөлініп, күшейтілді.

Екінші ерекшелігі шағым берудің дербес объектісі тек қаулы ғана емес, сонымен қатар іс бойынша түпкілікті шешімнің дербес түрі ретінде айыппұл төлеу қажеттігі туралы ұйғарым да тікелей көзделген.

829-1-бап. Соттың әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарау орны

1. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс оның жасалған жері бойынша қаралады. Өзіне қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізіліп жатқан адамның өтініші бойынша іс осы адамның тұрғылықты жері бойынша қаралуы мүмкін.

2. Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы 333, 334, 571, 572, 590, 591, 592, 593, 594, 595, 596, 597, 598, 599, 600, 601, 602, 603, 604, 605, 606, 607, 608, 610, 611, 612, 613, 614, 615, 616, 617, 618, 619, 620, 621, 622, 623, 625, 626, 627, 628, 629, 630, 631 және 632-баптарында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы

істерді қарайды. көлік құралдары, кемелер, оның ішінде шағын көлемді кемелер есепке алынған жер бойынша немесе өзіне қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізіліп жатқан адамның тұрғылықты жері бойынша да қаралуы мүмкін.

3. Осы Кодекстің 378, 379, 382, 383, 440 және 481-баптарында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер олардың жасалған жері бойынша немесе өзіне қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізіліп жатқан адамның тұрғылықты жері бойынша қаралады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Бұл бап Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарау орнын анықтау тәртібін бекітеді.

1-бөлім. Жалпы ереже бойынша Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс оның жасалған жері бойынша қаралады. Бұл аумақтық соттылық деп аталады. Жекелеген жағдайларда тікелей заңда айтып өтілген, біздің жағдайда – баптарында көзделген, соттың орналасқан жері бойынша, бұл істің ведомстволық бағыныстылығына және оны қарау жатады.

Мұндай тәсіл іс жүргізу заңнамасының (азаматтық және қылмыстық) барлық түрлеріне тән. Сонымен қатар, ол іс жүргізушілік үнемдеумен негізделген, өйткені дәлелдемелерді жинау, оларды бекіту және бағалау бойынша әкімшілік процесті жүргізетін органдардың күштері мен құралдарын неғұрлым ұтымды пайдалануға ықпал етеді. Бұл, әдетте, бір аумақта жинақы тұратын сотқа, сондай-ақ сот ісін жүргізудің басқа да қатысушыларына қатысты да әділ. Бұл көп жағдайларда дәлелдеме базасының жедел және ұтымды қалыптасуына ықпал етеді, өйткені істің қажетті мән-жайларын анықтауды жеңілдетеді.

Заң шығарушы әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша өзіне қатысты іс жүргізіліп жатқан адамның өтініші бойынша істі аумақтық соттылықтан тыс қарау мүмкіндігін жеке көрсетеді. Мұндай жағдайда іс осы адамның уақытша тұратын жері бойынша қаралуы мүмкін. Мысалы, бұл елдің басқа аймағындағы ұзақ іссапарлармен немесе уақытша тұрумен байланысты. Сот істі қараған кезде оның қатысуы қажет деп танылды.

Көбінесе құқық бұзушылықты жасау орны туралы мәселе туындайды. Құқыққа қарсы іс-әрекет болған жағдайда - бұл оның зардаптарының пайда болған жеріне қарамастан, осы іс-әрекет жасалған орын, ал егер іс-әрекет қолда бар сипатта болса-құқыққа қарсы іс-әрекет аяқталған, оның жолын кесу орны. Егер құқыққа қарсы әрекетсіздік - бұл әрекет жасалуға, тиісті адамға жүктелген міндет орындалуға тиіс орын.

Әдетте, істі орган (лауазымды адам) тергеген орын (Әкімшілік-аумақтық бірлік) соттың істі қарау орны болып табылады. Аталған іс-шара ӘҚБтК-нің 829-2-бабының 4-бөлігінде көрсетілген. "Қазақстан Республикасының әкімшілік-аумақтық құрылысы туралы" Қазақстан Республикасының 1993 жылғы 8 желтоқсандағы № 2572-ХІІ

Заңында Қазақстанның әкімшілік-аумақтық бірлігі мен әкімшілік-аумақтық құрылысы ұғымына қатысты толығырақ қараңыз.

2 және 3 бөлімдері. Түсіндірілетін баптың осы бөліктері әкімшілік құқық бұзушылық сипатына байланысты ерекшеліктер мен шектеулерді сипаттайды. Яғни әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бұзушылық жасалған жерде ғана емес, көлік құралы, шағын көлемді кеме және т. б. есепке алынған жерде де қаралуы мүмкін.

Атап айтқанда, екінші бөлікте Көлік құралдарын, шағын көлемді кемелерді және т. б. басқару кезінде бұзушылықтарға байланысты көбінесе құрамдар санамаланады. Бұл Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 333, 334, 571, 572, 590, 591, 592, 593, 594, 595, 596, 597, 598, 599, 600, 601, 602, 603, 604, 605, 606, 607, 608, 610, 611, 612, 613, 614, 615, 616, 617, 618, 619, 620, 621, 622, 623, 625, 626, 627, 628, 629, 630, 631 және 632 баптарына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер. Бұдан басқа, осы бөлік өзіне қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізіліп жатқан адамның тұрғылықты жері бойынша істі қараудың қосымша басымдығын белгілейді, бұл баптың 1-бөлігіне сәйкес келеді, алайда оған тыйым салмаса да, қосымша өтініш беруді талап етпейді.

Мұндай шешім құқық бұзушының жеке басы туралы, ең алдымен оның бұрын біртектес құқық бұзушылықтар жасағаны туралы қосымша мәліметтер алу қажеттілігінен туындауы мүмкін, бұл жауапкершілікті ауырлататын мән-жай болып табылады. Сондай-ақ істі қарау үшін елеулі маңызы бар басқа да мән-жайларды анықтау қажеттілігі туралы шешім қабылдайды.

Осыған ұқсас, іс түсініктеме берілген баптың 3-бөлігімен де қорғалады. Алайда бұл жағдайда істі қарау орны құқық бұзушылық жасалған орынмен немесе өзіне қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізіліп жатқан адамның тұрғылықты орнымен шектеледі. Осы санаттағы істер ӘҚБтК-нің 378, 379, 382, 383, 440 және 481-баптарында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер жатады.

"Балама болған жағдайда істі қарау орнын кім айқындайды?" деген заңды сұрақ туындайды. Іс жүзінде әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуді жүзеге асыратын орган істің мән-жайлары мен қатысушылардың келіп түскен өтініштерін негізге ала отырып, істі нақты сотқа қарау үшін жібереді. Көп жағдайда сот келіп түсетін істерді өзінің іс жүргізуіне қабылдайды және қатысушылардың қарсылықтары болмаған кезде оларды қарайды. Алайда істі қарайтын сот уәкілетті органның мұндай таңдауымен байланысты емес және ол 829-9-баптың 1-бөлігі негізінде істі қарауға дайындау кезінде әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттаманы, шағымды, наразылықты ведомстволық бағыныстылығы бойынша қарауға беру, істі осы әкімшілік құқық бұзушылық үшін өзгеше түрде немесе мөлшерде жаза қолдануға құқылы соттың қарауына беру туралы, сондай-ақ ӘҚБтК-нің 812-бабында көзделген жағдайларда істі көлік құралының есепке алынған жері бойынша қарауға беру туралы шешім қабылдауға құқылы.

829-2-бап. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулыға, айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқамаға, шағым, наразылық бойынша жоғары тұрған органның (лауазымды адамның) қаулысына шағым жасау, наразылық келтіру құқығы

1. Осы Кодекстің 744, 745, 746, 747, 748 және 753-баптарында аталған адамдар әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жөніндегі қаулыға, айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқамаға, жоғары тұрған органның (лауазымды адамның) шағым, наразылық бойынша қаулысына шағым бере алады, ал прокурор наразылық білдіре алады.

2. Мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік сот және кәмелетке толмағандардың істері жөніндегі сот судьясының әкімшілік жаза қолдану туралы қаулысына Жоғары тұрған сотқа шағым жасалуы, наразылық білдірілуі мүмкін.

3. Судья (сот) осы Кодекстің 829-10-бабының төртінші бөлігінде көзделген тәртіппен шығарған сотқа құрметтемеушілік білдіру фактісі туралы іс бойынша қаулыға жоғары тұрған сатыдағы сотқа шағым жасалуы, наразылық білдірілуі мүмкін.

4. Орган (лауазымды адам) шығарған әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулыға, айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқамаға органның (лауазымды адамның) орналасқан жері бойынша мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік сотқа және кәмелетке толмағандардың істері жөніндегі сотқа шағым жасалуы, наразылық келтірілуі мүмкін.

5. Осы Кодекстің 744, 745, 746, 747 және 748-баптарында көрсетілген адамдардың жоғары тұрған органға (лауазымды адамға) алдын ала жүгінуі сотқа шағым беру және оны соттың мәні бойынша қарауға және шешуге қабылдауы үшін міндетті шарт болып табылмайды.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулыға шағым жасау әкімшілік іс жүргізуге қатысушылардың бұзылған құқықтары мен қорғалатын мүдделерін қалпына келтіруге бағытталған іс жүргізу әрекеттерінің жиынтығы, әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға уәкілетті органдардың қызметіндегі кемшіліктерді анықтау және жою құралы болып табылады. Бұл Ереже Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға уәкілетті органдар (лауазымды адамдар) үшін де, сот үшін де (кассациялық қайта қарау) тән. Шағым жасау құқығы ҚР Конституциясының бірқатар баптарынан (76,77,81 және т.б.) туындайтын конституциялық құқық болып табылады. Сонымен қатар, бұл құқық өзіне қатысты іс бойынша қорытынды іс жүргізу шешімі қабылданған адамның өз қалауына байланысты . ӘҚБтК - ға сәйкес бұл құқық ӘҚБтК-нің 744, 745, 746, 747, 748 және 753-баптарында көрсетілген адамдарға берілген. Бұл, атап айтқанда,:

– өзіне қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізіліп жатқан адам, оның ішінде кәмелетке толмағандар;

- жеке тұлғаның заңды өкілдері;

- жәбірленушілер, оның ішінде олардың өкілдері;

- жеке кәсіпкердің, заңды тұлғаның өкілдері;
- қорғаушылар, соның ішінде адвокаттар және т. б.

Бұл құқық қаулыны міндетті түрде жариялаумен және оның көшірмесін тапсырумен, шағымдану тәртібін түсіндірумен, шағымдану мерзімдерімен қамтамасыз етіледі.

Шағымды жасау кезінде шағым беруші тұлғаның пікірі бойынша Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарау кезінде тиісті түрде қолданылмаған немесе қолданылмаған, не дұрыс қолданылмаған заңдарға және өзге де нормативтік құқықтық актілерге сілтемелері бар дәлелдердің дәлелдеріне назар аударған жөн, істе бар дәлелдемелермен немесе істі бұрын (объективті немесе өзге де себептер бойынша) зерттеу нысанасы болмаған жаңа дәлелдемелерге ұсыну немесе сілтеме жасау арқылы өзінің дәлелдерін растай отырып дәлелдеу. Шағым инстанциялардың өкілеттіктеріне сүйене отырып, өтініш берушінің талаптарын баяндаумен аяқталуы тиіс (шағымның мазмұны туралы толығырақ "шағымның, прокурордың апелляциялық өтінішінің мазмұны"833-бабына түсініктемені қараңыз).

Талқыланатын баптың 2-бөлігі мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік соттың және кәмелетке толмағандардың істері жөніндегі соттың судьясы қараған әкімшілік жаза қолдану туралы істер үшін соттылықты белгілейді. Мұндай істерге жоғары тұрған сотқа шағым жасалуы, наразылық білдірілуі мүмкін. Осылайша, істің соттылығын анықтау кезінде құқық бұзушылыққа қатысушылардың субъективті құрамын ғана емес, сонымен қатар даудың сипатын да ескеру қажет.

3-бөлік ӘҚБтК-нің 829-10-бабының 4-бөлігінде көзделген тәртіппен судьялар (Соттар) шығарған сотқа құрметтемеушілік білдіру фактісі туралы істер бойынша қаулылар үшін соттылықты белгілейді. Оған жоғары тұрған сатыдағы сотқа шағым жасалуы, наразылық білдірілуі мүмкін.

Коммутацияланатын баптың 4-бөлігі органның (лауазымды адамның) қаулылары үшін де, айыппұл төлеу қажеттігі туралы ұйғарымдар үшін де қараған істер үшін соттылықты белгілейді. Іс бойынша мұндай қорытынды іс жүргізу шешімдеріне мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік сотқа және органның (лауазымды адамның) орналасқан жері бойынша кәмелетке толмағандардың істері жөніндегі сотқа шағым жасалуы, наразылық келтірілуі мүмкін.

Азаматтардың конституциялық құқықтарын сақтау үшін түсіндірілетін баптың 5-бөлігінің ережесі маңызды мәнге ие. Белгілі болғандай, кейбір жағдайларда заңнама шағымданудың сотқа дейінгі тәртібін сақтауды талап етеді. Яғни сотқа жүгіну жоғары тұрған органға (лауазымды адамға) алдын ала жүгінгенге дейін мүмкін емес. Аталған норма ӘҚБтК-де көрсетілген қағидаттың қолданылуын азайтады, бұл азаматтардың құқықтық қорғалуының жоғары деңгейінің растамасы болып табылады.

Сонымен қатар, аталған ереже ӘҚБтК-нің 683-бабының 5-бөлігімен корреляциялайды, оған сәйкес жазбаша өтініш не электрондық цифрлық қолтаңбамен

куәландырылған электрондық құжат нысанындағы өтініш бойынша өзіне қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізіліп жатқан адамның заңды өкілінің немесе кәмелетке толмаған болып табылатын немесе өзінің дене немесе психикалық жай-күйі бойынша өз құқықтарын өз бетінше жүзеге асыру мүмкіндігінен айырылған жәбірленушінің жазбаша өтініші бойынша іс мамандандырылған аудандық және, ал мұндай болмаған жағдайда-жалпы юрисдикция соттарында іс қаралуы мүмкін.

Қазақстан Республикасы Конституциясының 76-бабының 2-тармағына сәйкес "сот билігі Конституция, заңдар, өзге де нормативтік құқықтық актілер, Республиканың халықаралық шарттары негізінде туындайтын барлық істер мен дауларға қолданылады". Бұл конституциялық норманы түсіндіруді Конституциялық Кеңес нақты конституциялық істерді қарау кезінде екі рет жүзеге асырды. ҚР КК "Қазақстан Республикасы Конституциясының 13-бабының 2-тармағын, 14-бабының 1-тармағын, 76-бабының 2-тармағын ресми түсіндіру туралы" 1999 жылғы 29 наурыздағы № 7/2 қаулысында Қазақстан Республикасы Конституциясының 76-бабы 2-тармағының "сот билігі Республика Конституциясының, заңдарының, өзге де нормативтік құқықтық актілерінің, халықаралық шарттарының негізінде туындайтын барлық істер мен дауларға қолданылады" нормасы республикада сот төрелігін тек сот ісін жүргізудің заңда белгіленген нысандары арқылы ғана жүзеге асырылады.

Бұл норманы қайталап түсіндіру кезінде Конституциялық Кеңес конституциялық құқықтарды (мүлікті мәжбүрлеп иеліктен шығару нысанында) шектеу заңға сәйкес, алдын ала сот шешімінсіз мүмкін екендігін, бұл мемлекеттік органның шешіміне сот тәртібімен кейіннен шағымдану мүмкіндігін жоққа шығармайтынын көрсетті. Яғни, сот қарауының мәні барлық істер мен даулар, бірақ заңмен олардың жүргізуіне жатқызылған істер мен даулар болып табылатыны туралы сөз болып отыр. Осылайша, басымдық құқығын жүргізуге қатысушылардың ісін сот емес, орган (лауазымды тұлға) белгіленеді.

829-3-бап. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулыға, айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқамаға, жоғары тұрған органның (лауазымды адамның) шағым, наразылық бойынша қаулысына шағымдану, наразылық келтіру тәртібі

1. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулыға, айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқамаға, жоғары тұрған органның (лауазымды адамның) шағым, наразылық бойынша қаулысына шағым, наразылық іс бойынша қаулы шығарған, нұсқаманы ресімдеген (ресімдеген) органға (лауазымды адамға) жіберіледі, ол шағым, наразылық келіп түскен күннен бастап үш тәулік ішінде оларды істің барлық материалдарымен тиісті сотқа жіберуге міндетті.

2. Осы Кодекстің 830-бабының екінші бөлігіне сәйкес сотқа құрметтемеушілік білдіру фактісі туралы іс бойынша қаулыға шағым жасалған, наразылық келтірілген жағдайларда сот қаулыға фактіні анықтау бөлігінде сот отырысы хаттамасынан үзінді көшірмені қоса береді.

3. Шағым беріледі, наразылық адамның тұрғылықты немесе орналасқан жері бойынша оларды қарауға уәкілетті сотқа тікелей енгізіледі.

4. Судьяның әкімшілік қамауға алу түрінде жаза қолдану туралы қаулысына шағым, наразылық шағым, наразылық алынған күні Жоғары тұрған сотқа жіберілуге тиіс.

5. Егер шағымды, наразылықты қарау әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулыға, айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқамаға, шағым, наразылық бойынша жоғары тұрған органның (лауазымды адамның) қаулысына шағым жасалған, наразылық берілген соттың құзыретіне жатпаса, шағым, наразылық ведомстволық бағыныстылығы бойынша жіберіледі.

6. Сотқа берілетін шағымда мәліметтер болуға және осы Кодекстің 833-бабында көзделген талаптарға сәйкес келуге тиіс.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндіретін баптың 1 әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулыға, айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқамаға, жоғары тұрған органның (лауазымды адамның) шағым, наразылық бойынша іс бойынша қаулы шығарған, нұсқаманы ресімдеген (ресімдеген) органға (лауазымды адамға) шағым, наразылық бойынша қаулысына шағым, наразылық берудің жалпы тәртібін белгілейді, ол шағым, наразылық түскен күннен бастап үш тәулік ішінде оларды істің барлық материалдарымен тиісті сотқа жіберуге міндетті.

Іс бойынша қаулы шығарған, нұсқаманы ресімдеген (ресімдеген) орган (лауазымды адам) арқылы шағым берудің жалпы тәртібін белгілеу әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуге қатысушылардың құқықтарын қамтамасыз етуге бағытталған. Мұндай адамдар сот ісін жүргізудің іс жүргізу ерекшеліктерін біле алмайды, бұл олардың конституциялық құқықтарын іске асыруға кедергі болмауы тиіс. Шағым беру фактісі көрсетілген адамдарды шағым түскен күннен бастап үш тәулік ішінде оны істің барлық материалдарымен бірге тиісті сотқа жіберуге міндеттейді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулыға, айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқамаға, жоғары тұрған органның (лауазымды адамның) шағым, наразылық бойынша қаулысына мемлекеттік баж салынбайды. Сондықтан сот әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулыға, айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқамаға, жоғары тұрған органның (лауазымды адамның) шағым, наразылық бойынша қаулысына шағым жасаған (наразылық білдірген) адамды міндеттеуге құқылы емес, мемлекеттік бажды төлемеу себептері бойынша мемлекеттік бажды төлеуге немесе шағымды (наразылықты) қозғалыссыз қалдыруға құқылы.

Түсініктеме берілген баптың 2-бөлігінің талаптары дау нысанасын-ӘҚБтК-нің 830-бабының 2-бөлігіне сәйкес сотқа құрметтемеушілік білдіру фактісін анықтау бөлігінде сот отырысы хаттамасының үзіндісін сапалы қалыптастыру қажеттілігінен туындап отыр.

Сонымен қатар, Ұлт жоспарының 20 тармағы - ҚР Президенті ұсынған бес институционалдық реформаны жүзеге асыру бойынша 100 нақты қадам барлық сот үдерістерін аудиобейнеге тіркеуді енгізу болып табылатынын атап өткен жөн.

Соттың сот отырысы залында аудиобейнефиксацияны қолдануы ӘҚБтК-нің 803-бабымен реттеледі және сот ісін жүргізудің барлық түрлерінде: азаматтық және қылмыстық және азаматтық іс жүргізу кодексінің 257-бабымен, қылмыстық іс жүргізу кодексінің 328-бабымен реттеледі.

Көрсетілген норманың 3-бөлігінде шағымды қарауға құқылы жоғары тұрған сотқа тікелей беру мүмкіндігін регламенттеу ережесі беріледі. Бұл жанама түрде жоғары тұрған сотқа шағымды мәні бойынша қарау үшін тиісті соттан әкімшілік іс жүргізудің тиісті материалдарын талап етуге мүмкіндік береді.

Түсіндірілетін баптың 4-бөлігі әкімшілік қамауға алу түрінде жаза қолдану туралы судьяның қаулысына шағымды, наразылықты жоғары тұрған сотқа – шағымды, наразылықты алған күні жіберудің шектеулі мерзімін белгілейді.

Бұл жерде ӘҚБтК-нің 808-бабына сәйкес хаттама, ал Кодекстің 803-бабының 9-бөлігінде көзделген жағдайда, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттаманың (прокурордың қаулысы) көшірмесі, оны жасағаны үшін жауапкершілік әкімшілік қамауға алуды қолдануға, шетелдікті немесе азаматтығы жоқ адамды Қазақстан Республикасының шегінен әкімшілік жолмен шығарып жіберуге әкеп соғуы мүмкін. Яғни жаза ретінде қамауға алу қолданылуы мүмкін істер сотқа қарау үшін мүмкіндігінше қысқа мерзімде жіберіледі.

Бұл адамның оқшаулау (қамау) жағдайында болуы мүмкін соттан тыс кезеңін барынша шектеу ниетімен байланысты, бұл халықаралық стандарттар мен практикаларға сәйкес келеді. Қамауға алуды қолданудың заңдылығы мен негізділігін жылдам тексеру және азаматтың бостандыққа және жеке басына қол сұғылмаушылыққа конституциялық құқығын тиісінше қамтамасыз ету-сот пен заң шығарушы үшін айрықша міндет.

Сонымен бірге, ӘҚБтК-нің 803-бабында көзделген, бірақ Қазақстан Республикасының шегінен тыс әкімшілік жолмен шығарып жіберу сияқты жазаның осындай түрінен түсініктеме берілген бапта күмәнді түрде бас тарту ұсынылады.

Сонымен бірге, ӘҚБтК-нің 803-бабында көзделген шетелдікті немесе азаматтығы жоқ адамды Қазақстан Республикасының шегінен әкімшілік жолмен шығарып жіберу сияқты жазаның осындай түрінен түсіндірілетін бапта көрсетуден бас тарту күмәнді, бірақ ӘҚБтК-нің 829-3-бабының 4-бөлігіне енгізілмеген. Аталған фактіге қатысты біздің ұстанымымыздың дұрыстығы, бұдан әрі, ӘҚБтК – нің 829-5-бабының 3-бөлігінде "жасалуы әкімшілік қамауға алуға, Қазақстан Республикасының шегінен әкімшілік жолмен шығарып жіберуге әкеп соғатын әкімшілік құқық бұзушылық туралы

іс Әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама мен істің басқа да материалдары алынған күні, ал әкімшілік ұстауға тартылған адамға қатысты ол ұсталған сәттен бастап жиырма төрт сағаттан кешіктірілмей қаралады" деп көрсетіледі.

Құқық қолдану тұрғысында және көрсетілген норманың ӘҚБтК-нің 744-бабының 3-бөлігімен байланысы мәселесі де проблемалы болып қала береді. Соттар ӘҚБтК-нің Ерекше бөлігінің бабына сәйкес әкімшілік жаза ретінде қамаққа алу көзделген, бірақ онда сонымен бірге әкімшілік жауаптылыққа тартылатын адамы болмайтын іс материалдары келіп түскен кезде әлі де күрделі жағдайда қалып отыр.

Бір жағынан, уәкілетті орган ӘҚБтК-нің 808-бабына сәйкес құқық бұзушы болмаған жағдайда, құқық бұзушылық жасағаны үшін жауаптылық әкімшілік қамаққа алуды немесе әкімшілік шығарып жіберуді қолдануға әкеп соғуы мүмкін әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша хаттаманың көшірмесін дереу сотқа дереу жіберуге міндетті. Екінші жағынан, сот ӘҚБтК-нің 744-бабының 3-бөлігіне сәйкес құқық бұзушы болмаған кезде мұндай істі қарауға кірісуге құқылы емес. Мұндай жағдайларда соттар күштеп әкелу туралы ұйғарымдар шығарады, алайда олар орындалмаған кезде проблема шешілмейді. Істі адамсыз уәкілетті органға қайтару мүмкін болмауы салдарынан соттарда өз шешімін таба алмайтын осындай істер амалсыздан жинақталады. Соттардың жедел-ізвестіру қызметінің субъектісі болып табылмайтынын ескере отырып, соттар мұндай істерді тиісті құзыреттер болған кезде осындай адамдарды ізвестіруді және осындай істерді есепке алуды жүзеге асыруға құқылы уәкілетті органға қайтару мүмкіндігін алғанға дейін осы проблема шешілмейтін сияқты болып көрінеді. Тағы бір шешім әкімшілік жаза қолданудың шекті мерзімі өткеннен кейін әкімшілік іс жүргізуді тоқтату болуы мүмкін – қазіргі уақытта бұл мерзім іс сотқа жіберілген кезден бастап тоқтатылады, осыған байланысты құқық бұзушылары анықталмаған істер теориялық тұрғыдан соттарда өз шешімін жылдар бойы күтуі мүмкін.

Бұл мәселе тезірек шешілуді талап етеді.

Көрсетілген баптың 5-бөлігінде, егер шағымды, наразылықты қарау әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулыға, айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқамаға, шағым, наразылық бойынша жоғары тұрған органның (лауазымды адамның) қаулысына шағым жасалған, наразылық берілген соттың құзыретіне жатпаса, шағым, наразылық ведомстволық бағыныстылығы бойынша жіберіледі. Яғни шағым, наразылық оны қарауға құқылы тиісті сотқа жіберіледі. Мұндай шағым (наразылық) жіберушіге жіберілмейді. Бұл тәжірибе ӘҚБтК-нің барлық құқық қорғау әлеуетін барынша іске асыруға барынша қолайлы және ең жақсы түрде жауап беретін болып табылады.

Осы баптың мазмұнына соттың жіберілгеніне, ал сотқа қатысты "ведомстволық бағыныстылық" емес, "соттылық" деген дефиницияны пайдалану орынды екендігіне назар аудару қажет.

Осы баптың мазмұнына соттың жіберілгеніне, ал сотқа қатысты "ведомстволық бағыныстылық" емес, "соттылық" деген дефиницияны пайдалану орынды екендігіне назар аудару қажет.

Баптың 6-бөлігі сотқа берілетін шағымның мазмұнына қойылатын талаптар бөлігінде ӘҚБтК-нің 833-бабына сілтеме сипатқа ие. Наразылыққа қатысты ұқсас талаптарды заң шығарушы қалыптастырмағанын атап өту қажет.

829-4-бап. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулыға, айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқамаға, жоғары тұрған органның (лауазымды адамның) шағым, наразылық бойынша қаулысына шағымдану, наразылық келтіру мерзімдері

1. *Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулыға, жоғары тұрған органның (лауазымды адамның) қаулысына шағым, наразылық қаулының көшірмесі тапсырылған күннен бастап он тәулік ішінде, ал егер осы Кодекстің 744, 745, 746, 747, 748 және 753 – баптарында көрсетілген адамдар істі қарауға қатыспаған жағдайда-қаулы алынған күннен бастап беріледі.*

Айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқамаға шағым, наразылық осы Кодекстің 817-бабында көзделген мерзім өткеннен кейін он тәулік ішінде берілуі мүмкін.

2. *Салықтық тексеру нәтижелері бойынша анықталған Қазақстан Республикасының Салық кодексінде белгіленген салық міндеттемесін немесе Қазақстан Республикасының зейнетақымен қамсыздандыру және міндетті әлеуметтік сақтандыру туралы заңнамасында көзделген міндеттерді орындамауына немесе тиісінше орындамауына байланысты шығарылған әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулыға шағым, наразылық қаулының көшірмесі тапсырылған немесе алынған күннен бастап отыз тәулік ішінде берілуі мүмкін.*

3. *Шағым, наразылық беру мерзімін өткізу шағымды, наразылықты қарауға қабылдаудан бас тартуға негіз болып табылмайды. Шағым, наразылық қаралады, бұл ретте шағым, наразылық беру мерзімін өткізіп алу және олардың мәні шағымның, наразылықтың қаралуына қарамастан тексеріледі.*

4. *Шағым беру, наразылық енгізу осы бапта белгіленген мерзімде әкімшілік жаза қолдану туралы қаулының, айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқаманың орындалуын шағым, наразылық бойынша шешім шығарылғанға дейін тоқтата тұрады.*

5. *Сот әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарау кезінде әкімшілік жаза қолдану туралы қаулының орындалуын тоқтата тұруға құқылы.*

6. *Шағым әкімшілік жауаптылыққа тартылған адамның не өзіне қатысты әкімшілік іс жүргізу тоқтатылған адамның жағдайын нашарлататын жаққа әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулы, айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқама, жоғары тұрған органның (лауазымды адамның) шағым, наразылық бойынша қаулысы заңды күшіне енген күннен бастап бір жыл ішінде берілуі, ал наразылық енгізілуі мүмкін.*

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілетін баптың 1-бөлігі әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулыға, жоғары тұрған органның (лауазымды адамның) шағым, наразылық бойынша қаулысына шағымдану (наразылық келтіру) үшін он күн мерзім белгілейді. Заң шығарушының көрсетілген мерзімнен Басқа іс жүргізу кодекстерінде оның ұлғаю жағына шығып кеткеніне қарамастан, ӘҚБтК – де оның оңтайлылығы әкімшілік өндірістің практикасымен және ерекшелігімен-жылдамдықпен расталған.

Бұл мерзім ӘҚБК 744, 745, 746, 747, 748 және 753-баптарында көрсетілген адамдар үшін олардың пікірі бойынша судьялардың, органдар мен лауазымды адамдардың заңсыз қаулыларына шағым жасауға нақты мүмкіндік үшін жеткілікті деп есептеледі.

Қаулының көшірмесін тапсыру сәті, ал егер жоғарыда көрсетілген адамдар істі қарауға қатыспаған жағдайда – қаулы алынған күннен бастап оның аяқталуын есептеудің бастапқы нүктесі болып есептеледі.

Заң шығарушы айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқамаға қатысты көрсетілген мерзімді есептеу сәті үшін өзге тәртіпті анықтады. Шағым, наразылық Кодекстің 817-бабында көзделген мерзім өткеннен кейін 10 тәулік ішінде берілуі мүмкін. Бұл ӘҚтК-нің 42-тарауында берілген түсініктемесі көрсетілген істер санатының ерекшелігімен байланысты.

Бұл ретте мерзімдерді есептеу кезінде ӘҚБтК 739-бабының талаптарын басшылыққа алу қажет.

2 бөлім. Заң Қазақстан Республикасының Салық кодексінде белгіленген салық міндеттемесін немесе салықтық тексеру нәтижелері бойынша анықталған Қазақстан Республикасының зейнетақымен қамсыздандыру және міндетті әлеуметтік сақтандыру туралы заңнамасында көзделген міндеттерді орындамауына немесе тиісінше орындамауына байланысты шығарылған әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулыларға шағым берудің (наразылық келтірудің) ұлғайтылған мерзімін (отыз тәуліктік) белгіледі. Мұндай шағым, наразылық қаулының көшірмесі тапсырылған немесе алынған күннен бастап 30 тәулік ішінде берілуі мүмкін.

3 – бөлім басқа іс жүргізу кодекстеріне ерекше құқықтық құрылымды қарайды – белгіленген мерзімді бұзу шағымды (наразылықты) қарауға кедергі болып табылмайды. Басқа кодекстерде дәлелді себептер бойынша өткізіп алынған көрсетілген мерзімді қалпына келтіру мүмкіндігі заңнамалық түрде сақталады. Шағым жасау мерзімін қалпына келтіру туралы мәселені шағымды қарауға құқылы судья немесе лауазымды адам шешеді. ӘҚБтК-де шағым, наразылық беру мерзімін өткізу шағымды, наразылықты қарауға қабылдаудан бас тартуға негіз болып табылмайды. Олар міндетті түрде қаралады.

Бұл ретте шағым беру мерзімін өткізіп алу себептерін қараудың қажеттілігі мен орындылығы мәселесі туындайды. Алайда норманың тура мағынасы соттардан шағымды, наразылықты қарағанына қарамастан, шағымды, наразылықты беру мерзімінің өтіп кетуін және олардың мағынасын тексеруін талап етеді. Осыдан келіп,

шағымның, наразылықтың мазмұнына қарамастан, мерзімді өткізіп алу себептері оларды қанағаттандырудан бас тарту үшін дербес негіз бола алады. Яғни, құқықтық салдар өткізіп алған процестік мерзімді қалпына келтіруден бас тартқан кездегі сияқты болады. Дегенмен, айырмашылықтар да бар. Осы тәртіппен соттар көбінесе қарауына заңды күшіне енген қаулыларға, ал кейде орындалған қаулыларға шағымдарды қабылдайды.

Осылайша заң шығарушы әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуге қатысушылардың құқықтары мен заңды мүдделерін қорғауға басымдық береді. Жалпы, мұндай тәсіл іс бойынша іс жүргізуге қатысушылардың мүдделері тұрғысынан мақұлдауға тұрады.

4 және 5 бөлім. Шағым беру, наразылық енгізу әкімшілік жаза қолдану туралы қаулының, айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқаманың орындалуын шағым, наразылық бойынша шешім шығарылғанға дейін тоқтата тұрады. 5-бөлімде заң шығарушы бұл туралы соттық құқық ретінде растайды.

Бұл ережелер практикалық қызметте өте маңызды, өйткені, егер шағым беру табысты болған жағдайда, қаулыны, нұсқаманы орындаудан шағым берушіге теріс әсерді барынша азайтуға бағытталған.

Бұдан басқа, сот орындаушылары үшін шығындар да азаяды, егер олар шешімді Қазақстан Республикасының 2010 жылғы 2 сәуірдегі "Атқарушылық іс жүргізу және сот орындаушыларының мәртебесі туралы" № 261-IV Заңына сәйкес атқару ісін жүргізу басталғаннан кейін орындауға жіберілсе, ол жойылған немесе өзгертілген жағдайда, осыған байланысты шығындарға, сондай-ақ азаматтардың жеке атқарушылық іс-әрекеттеріне байланысты болады.

6-бөлімнің құқық қорғау әлеуетін асыра бағалау қиын. Ол әкімшілік жауаптылыққа тартылған адамның не өзіне қатысты әкімшілік іс жүргізу тоқтатылған адамның жағдайын нашарлатуға бағытталған шағымды, наразылықты беру мерзімін әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жөніндегі қаулы, айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқама, шағым, наразылық бойынша жоғары тұрған органның (лауазымды адамның) қаулысы заңды күшіне енген күннен бастап бір жылдан шектейді. Бір жылға шектеу көптеген жылдар бойы болды. Алайда, егер бұл мерзімді ұқсас жағдай үшін (алты ай) қылмыстық іс жүргізу кодексінде белгіленуімен салыстырсақ, қылмыстық құқық бұзушылықтар бойынша бұл мерзім әкімшілік құқық бұзушылықтар үшін қарағанда екі есе аз болған кезде өте қолайсыз жағдай байқалады.

Екінші маңызды аспект әкімшілік жауапкершілікке тартылған адамның не оған қатысты әкімшілік іс жүргізу тоқтатылған адамның жағдайын жақсарту жағына шағым, наразылық беру мерзімі шектелмеген болып табылады.

829-5-бап. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі, әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулыға, айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқамаға, шағым,

наразылық бойынша жоғары тұрған органның (лауазымды адамның) қаулысына шағымды, наразылықты қарау мерзімдері

1. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулыға, айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқамаға, шағым, наразылық бойынша жоғары тұрған органның (лауазымды адамның) қаулысы істі қарауға құқылы сот, әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама, шағым, наразылық және істің басқа да материалдарын алған күннен бастап он бес тәулік ішінде қаралады.

Егер әкімшілік құқық бұзушылық автоматты режимде жұмыс істейтін сертификатталған арнайы бақылау-өлшеу техникалық құралдарымен және аспаптарымен тіркелген жағдайда, іс қысқартылған іс жүргізу тәртібімен мәні бойынша қаралған істерді қоспағанда, айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқама тиісінше жеткізілген сәттен бастап он бес тәулік өткен соң қаралған болып есептеледі.

2. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуге қатысушылардан өтініштер келіп түскен жағдайда не істің мән-жайларын қосымша анықтау қажет болған кезде істі, шағымды, наразылықты қарау мерзімін сот ұзартуы мүмкін, бірақ ол он бес тәуліктен аспауға тиіс.

3. Әкімшілік қамауға алуға, Қазақстан Республикасының шегінен әкімшілік жолмен шығарып жіберуге әкеп соғатын әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс Әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама мен істің басқа да материалдары алынған күні, ал әкімшілік ұстауға тартылған адамға қатысты ол ұсталған кезден бастап жиырма төрт сағаттан кешіктірілмей қаралады.

Әкімшілік қамауға алу туралы қаулыға шағым, наразылық, егер жауапқа тартылған адам әкімшілік қамауға алуды өтеп жатса, шағым немесе наразылық берілген кезден бастап бір тәулік ішінде қаралуға тиіс.

4. Сот істі, шағымды, наразылықты қарау мерзімін азаматтық, қылмыстық немесе әкімшілік сот ісін жүргізуде қаралатын басқа іс шешілгенге дейін оны қарау мүмкін болмаған кезде, сондай-ақ Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғалған салықтық және (немесе) кедендік тексеру нәтижелеріне жоғары тұрған органға шағымданған немесе өзіне қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғалған адамның шағымын қарайтын органның (лауазымды адамның) шешіміне шағымдану мерзімі өткен жағдайда тоқтата тұруға міндетті.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Баптың 1-бөлімі Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді, әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулыларға шағымдарды, наразылықтарды, айыппұл төлеу қажеттігі туралы ұйғарымдарды, жоғары тұрған органның (лауазымды адамның) шағым, наразылық бойынша қаулыларын қараудың 15 тәуліктік мерзімін белгілейді. шағымды қараудың жеделдігін үйлестіру тұрғысынан оңтайлы бұл мерзім істі толық және жан-жақты қарау, іс бойынша қабылданатын шешімнің заңдылығы мен негізділігін тексеру үшін жеткілікті болып табылады.

Бұл мерзім істі қарауға құқылы сот әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттаманы, шағымды, наразылықты және істің басқа да материалдарын алған күннен бастап есептеледі. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулыға шағымды, наразылықты, айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқамаларды, шағым, наразылық бойынша жоғары тұрған органның (лауазымды адамның) қаулыларын қарау мерзімінің аяқталуы ол бойынша тиісті шешім шығарылған кезден бастап есептеледі.

Әкімшілік құқық бұзушылық автоматты режимде жұмыс істейтін сертифициатталған арнайы бақылау-өлшеу техникалық құралдарымен және аспаптарымен тіркелген істердің ерекшелігін және ӘҚБтК-нің белгіленген ерекшеліктерін ескере отырып, заң шығарушы айыппұл төлеу қажеттігі туралы Нұсқаманы тиісінше жеткізген сәттен бастап 15 тәулік өткеннен кейін мұндай іс қаралды деп "құқықтық фикция" тәртібімен белгілеу қажет деп есептеді.

Бұл норма ӘҚБтК-нің 44-бабының 1-бөлігіне сәйкес айыппұл түрінде әкімшілік жаза көзделген іс бойынша адам ӘҚБтК-нің 42-тарауының нормаларында көзделген өз құқығын пайдаланбаған жағдайларда орынды. Атап айтқанда, құқық бұзушылық жасау фактісін мойындаған және дәлелдемелерге де, іс бойынша шешімдерге де (жаңадан ашылған мән-жайларға байланысты іс жүргізуді қоспағанда) кейіннен шағымданудан бас тартқан кезде ӘҚБтК-нің Ерекше бөлімінің санкциясында көрсетілген бабының 50% мөлшерінде айыппұл төлеуге міндетті.

2 бөлім. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуге қатысушылардан өтініштер келіп түскен жағдайда не істің мән-жайларын қосымша анықтау қажет болған кезде істі қарау мерзімі ұзартылуы мүмкін, бірақ он бес тәуліктен аспауға тиіс. Мерзімді ұзарту туралы дәлелді ұйғарым шығарылады.

3 бөлім. Жоғарыда көрсетілгендей, 829-3-баптың түсініктемесінде әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жасалуы әкімшілік қамауға, Қазақстан Республикасының шегінен әкімшілік жолмен шығарып жіберуге әкеп соғатын Әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама мен істің басқа да материалдары алынған күні қаралады.

Бұл ретте, егер әкімшілік ұстауға тартылған адам ұсталған сәттен бастап 24 сағаттан кешіктірмей. Бұл норма анық құқық қорғау реңіне ие, өйткені ҚР Конституциясының 16-бабын дәл қолдануды жүзеге асыруға арналған.

Егер жауапқа тартылған адам әкімшілік қамауға алынса, әкімшілік қамауға алу түріндегі әкімшілік жаза қолдану туралы қаулыға шағымға, наразылыққа қатысты да заң шығарушы тарапынан осындай қарым-қатынас қаралады. Мұндай іс шағым немесе наразылық берілген кезден бастап бір тәулік ішінде қаралуға тиіс.

Сот практикасы үшін жекелеген қиындықтар әкімшілік қамауға алуға, Қазақстан Республикасының шегінен әкімшілік жолмен шығарып жіберуге әкеп соғатын әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер жасайды, олар әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама мен істің басқа да материалдары алынған күні қаралуға тиіс.

Алайда органдар (лауазымды адамдар) көрсетілген материалдармен (хаттамамен) бірге тиісті адамдарды сотқа ұсынбаған, ал сот оның белгіленген уақытта келуін қамтамасыз етуге қабілетсіз. Сонымен бірге олардың істі қарау кезінде қатысуы ӘҚБтК-нің 744-бабының 3-бөлігіне сәйкес міндетті. Жетекті мерзімдердің шектелуіне байланысты жүргізу мүмкін емес. Мұндай істерді органдарға (лауазымды адамдарға) қайтару Кодексте көзделмеген, сол сияқты аталған мерзімдерді ұзарту да бар. Бұл мәселе одан әрі заң деңгейінде реттеуді талап етеді. Егер ӘҚБтК-де түзетулер қабылданбаса, онда практикалық тұрғыда бұл мәселені шешу әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарауға дайындау сатысының әлеуетін пайдалану есебінен ғана көрінеді. ӘҚБтК-нің 829-6-бабы

1-бөлігінің 2) тармақшасына сәйкес сот әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі, шағымды, наразылықты қарауға дайындау кезінде басқаларының арасында осы істі, шағымды, наразылықты соттың қарау мүмкіндігін болғызбайтын мән-жайлардың бар-жоғын анықтайды.

Егер жасалуы әкімшілік қамаққа алуға, Қазақстан Республикасының шегінен әкімшілік жолмен шығарып жіберуге әкеп соғатын әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс сотқа келіп түскен, ал әкімшілік құқық бұзушылық жасаған адам болмаған жағдайда, сот мұндай істі қарауға кірісе алмайды.

Бұл жағдайда Кодекстің 829-9-бабының 4-бөлігін басшылыққа ала отырып, жауапқа тартылатын адамның, оның өкілінің, куәнің дәлелсіз себептермен келмеуіне байланысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қайта қарауға дайындау кезінде Кодекстің 744-бабының 4-бөлігінде, 746-бабының 6-бөлігінде және 754-бабының 5-бөлігінде көзделген жағдайларда сот көрсетілген адамдарды ӘҚБтК-нің 790-бабының тәртібімен күштеп әкелу туралы ұйғарым шығаруға құқылы.

4-бөлімге сәйкес сот істі, шағымды, наразылықты қарау мерзімін азаматтық, қылмыстық немесе әкімшілік сот ісін жүргізуде қаралатын басқа іс шешілгенге дейін, сондай-ақ Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғалған салықтық және (немесе) кедендік тексеру нәтижелеріне жоғары тұрған органға шағымданған немесе әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғалған адамның шағымын қарайтын органның (лауазымды адамның) шешіміне шағым жасау мерзімі өткенге дейін тоқтата тұруға міндетті.

Мұнда екі маңызды сәтті атап өту керек. Біріншіден, әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғалған салықтық және (немесе) кедендік тексеру нәтижелерін қарау теориялық түрде екі сот ісін жүргізуге болады: Әкімшілік, ӘҚБтК-нің 44-тарауы арқылы және азаматтық іс жүргізу, АІЖК-нің 29-тарауы арқылы. Заң шығарушы мұны нақты анықтаған жоқ, бірақ ол олар үшін түбегейлі айырмашылықты жасамады.

Екіншіден, заң шығарушы осы нормада салықтық және (немесе) кедендік тексерулер нәтижелеріне шағым жасау әкімшілік салықтық (кедендік) құқық бұзушылық туралы істі қараудың шегінен тыс екенін айқындады. Сондықтан мұндай

істерді қарау кезінде салықтық және (немесе) кедендік тексерулердің нәтижелерін растайтын немесе жоққа шығаратын қатысушылардың дәлелдері талқылауға жатпайды, өйткені мұндай нәтижелер жоғары тұрған уәкілетті органның немесе соттың жеке іс жүргізуіне шағым жасалуға жатады.

829-6-бап. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі, әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулыға, айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқамаға, шағым, наразылық бойынша жоғары тұрған органның (лауазымды адамның) қаулысына шағымды, наразылықты қарауға дайындау

1. Сот істі, шағымды, наразылықты қарауға дайындау кезінде мынадай мәселелерді анықтайды:

1) осы істі, шағымды, наразылықты қарау оның құзыретіне жата ма;

2) Осы істі, шағымды, наразылықты соттың қарау мүмкіндігін болдырмайтын мән-жайлар бар-жоғы;

3) әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама және осы Кодексте көзделген басқа да хаттамалар дұрыс жасалмағанын, сондай-ақ істің өзге де материалдары ресімделгенін;

4) іс бойынша іс жүргізуді болдырмайтын мән-жайлар, сондай-ақ адамды әкімшілік жауаптылыққа тартпауға мүмкіндік беретін мән-жайлар бар ма;

5) кәмелетке толмағанның тұрғылықты жері бойынша сотта істі қарау туралы, оның ішінде кәмелетке толмағанның қатысуымен жасалған істер бойынша қолдаухаттар және қарсылық білдірулер бар ма;

6) өтінішхаттарды шешеді, қосымша материалдарды талап етеді, қатысуы істі, шағымды, наразылықты қарау үшін қажет деп танылған адамдарды шақырады; қажет болған жағдайда сараптама тағайындайды;

7) осы Кодекстің 744, 745, 746, 747 және 748-баптарында көрсетілген адамдарға істің, шағымның, наразылықтың қаралатын орны мен уақыты туралы хабарланбағаны туралы хабарланбағаны туралы хабарлайды.

2. Осы баптың бірінші бөлігі 1), 3) және 6) тармақшаларының талаптары осы Кодекстің 684-бабының үшінші бөлігіне сәйкес қаралған сотқа құрметтемеушілік білдіру фактілері туралы істерге қолданылмайды.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Осы бапта көзделген іс жүргізу әрекеттерін жүзеге асыру істі мәні бойынша қарау үшін жағдайды қамтамасыз етуге бағытталған. Сондықтан судья істі, шағымды, наразылықты қарауға дайындау кезінде істі, шағымды, наразылықты анықтауға тиіс.:

1) осы істі, шағымды, наразылықты қарау оның құзыретіне жата ма;

2) Осы істі, шағымды, наразылықты соттың қарау мүмкіндігін болдырмайтын мән-жайлар бар-жоғы;

3) әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама және осы Кодексте көзделген басқа да хаттамалар дұрыс жасалмағанын, сондай-ақ істің өзге де материалдары ресімделгенін;

4) іс бойынша іс жүргізуді болдырмайтын мән-жайлар, сондай-ақ адамды әкімшілік жауаптылыққа тартпауға мүмкіндік беретін мән-жайлар бар ма;

5) кәмелетке толмағанның тұрғылықты жері бойынша сотта істі қарау туралы, оның ішінде кәмелетке толмағанның қатысуымен жасалған істер бойынша қолдаухаттар және қарсылық білдірулер бар ма;

6) өтінішхаттарды шешеді, қосымша материалдарды талап етеді, қатысуы істі, шағымды, наразылықты қарау үшін қажет деп танылған адамдарды шақырады; қажет болған жағдайда сараптама тағайындайды;

7) Кодекстің 744, 745, 746, 747 және 748-баптарында көрсетілген адамдарға істің, шағымның, наразылықтың қаралатын орны мен уақыты туралы хабарланбағаны.

Осы мақалаға түсініктеме беру үшін кейбір ішкі тармақтардың мазмұнын атап өту қажет.

Бірінші тармақшада сөз өзге сот емес, істі қарауға құзырет болып отыр. Яғни бұл соттылық. Соттылықты анықтау ережелері жоғарыда баптарға пікірлерде көрсетілген.

Екінші тармақшада осы істі, шағымды, наразылықты қарау мүмкіндігін болдырмайтын мән-жайларға сілтеме көрсетіледі. Олар ӘҚБтК-нің 829-7-бабында көрсетілген. Бұдан басқа, аталған мән-жайлар ӘҚБтК-нің 35, 36, 43, 43-1 және 44-1-тарауларының нормаларында да іс жүзінде ұсталынады.

Үшінші тармақты түсіндіру кезінде ӘҚБтК-нің 39, 41 және 43-баптарының ережелерін басшылыққа алу қажет. Көрсетілген тармақшада көзделген негізгі құжаттарға қойылатын талаптар көрсетілген тарауларда болуға тиіс. Осы тармақшаның қолданыстағы тұжырымдамада болуының орындылығы күмән тудырады, өйткені бір жағынан, әкімшілік құқық бұзушылық туралы заңнамада әкімшілік құқық бұзушылық туралы істің хаттамасын және басқа материалдарын соттың тиісті ресімдеу үшін уәкілетті органға қайтаруына жол берілмейді. Екінші жағынан, хаттама мен істің басқа да материалдарын ресімдеудің кемшіліктері әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуді тоқтатудың дербес негізі ретінде көзделмейді.

Төртінші тармақшада осы істі, шағымды, наразылықты қарау мүмкіндігін болдырмайтын мән-жайларға сілтеме көрсетіледі. Осы істі қарау мүмкіндігін болдырмайтын мән-жайлар ӘҚБтК-нің 741-бабында көрсетілген.

5) және 6) тармақшалардың мазмұнын ӘҚБтК-нің 740, 763, 829-8-баптарымен және 44-тарауымен байланыстырады. Бұдан басқа, 6) тармақшаны 772-775, 780 және т. б. баптармен өзара байланыста қарастыру қажет.

Түсіндірілетін баптың 7) тармақшасын ӘҚтК-нің 743-бабы мазмұнының контекстінде қарау қажет, ол хабарламаны (хабарламаны) өткен және тиісті деп тану үшін іргелі талаптарды белгілейді.

2 бөлім. Жоғарыда баптарға пікірлерден заң шығарушының сотты құрметтемеу сияқты істің санатына ерекше қатынасы қажет. Осыған байланысты екінші бөлікте айқын себептер бойынша істі қарауға дайындауға кедергі бола алмайтын мәселелер үшін ерекшелік байқалады. Тиісінше, түсіндірілетін баптың бірінші бөлігінің 1), 3) және 6) тармақшаларының әрекеті Кодекстің 684-бабының 3-бөлігіне сәйкес қаралған сотқа құрметтемеушілік білдіру фактілері туралы істерге қолданылмайды.

829-7-бап. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулыға, айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқамаға, шағым, наразылық бойынша жоғары тұрған органның (лауазымды адамның) қаулысына шағымды, наразылықты соттың қарау мүмкіндігін болдырмайтын мән-жайлар

Судья істі, шағымды, наразылықты қарай алмайды, егер бұл адам:

1) жауаптылыққа тартылатын адамның немесе жәбірленушінің, олардың өкілдерінің, қорғаушысының туысы болып табылса;

2) істі шешуге жеке, тікелей немесе жанама мүдделі болса.

ТҮСІНІКТЕМЕ _____

Бұл жағдайда осы істі қарауы мүмкін және істі шешуге жеке, тікелей немесе жанама мүдделі тұлғаның мүдделілігін алып тастау қажеттілігі бар.

Процеске қатысушы адамдардың мүдделілігі олардың танысу шеңберімен, туыстық байланыстармен және басқа да маңызы бар мән-жайлармен айқындалады. Әрине, бұл санаттар бағалау сипатында болады және туыстық, ерлі-зайыптылық және қасиеттер қатынастарын қоспағанда, мүмкін болатын дәлелдемелер мен дәлелдердің барлық жиынтығын растауды талап етеді.

829-8-бап. Төрешінің наразылық білдіруі және өздігінен бас тартуы

1. Осы Кодекстің 829-7-бабында көзделген мән-жайлар болған кезде судья өздігінен бас тарту туралы мәлімдеуге міндетті.

2. Осы Кодекстің 829-7-бабында көзделген мән-жайлар болған кезде өзіне қатысты іс жүргізіліп жатқан адам, жәбірленуші, жеке тұлғаның заңды өкілдері және заңды тұлғаның өкілдері, қорғаушы, прокурор сотқа қарсылық білдіруге құқылы.

3. Өздігінен бас тарту, қарсылық білдіру туралы арыздар тиісті соттың төрағасына беріледі.

4. Өздігінен бас тарту, қарсылық білдіру туралы арыздарды сот төрағасы келіп түскен күннен бастап бір тәулік ішінде қарайды.

5. Өздігінен бас тарту, қарсылық білдіру туралы өтініштерді қарау нәтижелері бойынша өтініштерді қанағаттандыру не оларды қанағаттандырудан бас тарту туралы ұйғарым шығарылады.

ТҮСІНІКТЕМЕ _____

Бұл бап судьядан бас тарту мен қарсылық білдірудің жалпы ережелерін бекітеді. Осы баптың мазмұнынан мыналар көрінеді: Судья, лауазымды адам 829-7-бапта көзделген мән-жайлардың жеке қалауы бойынша өздігінен бас тарту туралы

мәлімдеуге міндетті. Бұл жағдайларда бұл туралы өзіне қатысты іс жүргізіліп жатқан адам, жәбірленуші, жеке тұлғаның заңды өкілдері және заңды тұлғаның өкілдері, қорғаушы, прокурор өтініш жасауы мүмкін.

Өздігінен бас тарту, қарсылық білдіру туралы арыздар тиісті соттың төрағасына беріледі, ол келіп түскен сәттен бастап бір тәулік ішінде оны қарайды. Бұл ретте мерзімдерді есептеу кезінде ӘҚБтК 739-бабының талаптарын басшылыққа алу қажет.

Өздігінен бас тарту, қарсылық білдіру туралы өтініштерді қарау нәтижелері бойынша мәлімделген өтініштерді (өтініштерді) қанағаттандыру не оларды қанағаттандырудан бас тарту туралы ұйғарым шығарылады.

Түсініктеме берілген бап өздігінен бас тарту және қарсылық білдіру туралы өтініштерді қараудың құқықтық салдарларын айқындайды: өздігінен бас тарту туралы немесе судьядан бас тарту туралы арызды қарау нәтижелері бойынша мәлімделген өтініштерді қанағаттандыру туралы не оларды қанағаттандырудан бас тарту туралы ұйғарым шығарылады. Қарсылық білдіруді қабылдамаған кезде істі қарау жалғасады, ал бөлінген судья қанағаттандырылған кезде басқалармен ауыстырылады және істі қарау басынан басталады.

Заң шығарушы осылайша мәлімделген қарсылықтар санын шектеу мүмкіндігін (құқықты теріс пайдалану), сондай-ақ сот төрағасына мұндай қарсылық білдіру мүмкіндігін (бұрын мәлімделген қарсылық білдіргенге дейін немесе одан кейін), сондай-ақ мұндай ұйғарымдар шағым жасауға жататынын нақтыламайды. Судьяның қарсылық білдіру қаралған сол негіздер бойынша қайтадан мәлімделген судьядың қарсылық білдіру туралы өтінішхатын қабылдамау құқығы да сол сияқты шектелмейді.

Өзге сот ісін жүргізу туралы заңнамаға сәйкес судьяның қарсылық білдіру туралы ұйғарымы одан әрі шағым жасауға немесе наразылық келтіруге жатпайтынын назарға алған жөн. Сондықтан сот төрағасының қарсылық білдіру туралы арызды қанағаттандыру немесе қанағаттандырудан бас тарту туралы ұйғарымы шағым жасауға жатпайды деп пайымдау әділетті болады. Сот төрағасының өзі әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі мәні бойынша қарамайтынын және қарсылық білдіру туралы арызды қарау үшін сот отырыстарын өткізбейтінін ескере отырып, сот төрағасының өзінің қарсылық білдіруі үшін құқықтық негіздері де, нақты мүмкіндігі де болмайды.

829-9-бап. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі, әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулыға, айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқамаға шағымды, наразылықты қарауға дайындау кезінде қабылданатын сот шешімі, шағым, наразылық бойынша жоғары тұрған органның (лауазымды адамның) қаулысы

1. Сот әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі, шағымды, наразылықты қарауға дайындау кезінде:

1) істі, шағымды, наразылықты қарау уақыты мен орнын тағайындау;

2) адамдарды шақыру, іс бойынша қажетті қосымша материалдарды талап ету, қажет болған жағдайда сараптама тағайындау туралы;

3) істі, шағымды, наразылықты қарауды кейінге қалдыру;
4) істі, шағымды, наразылықты қарау мерзімдерін ұзарту, тоқтата тұру;
5) Егер осы істі, шағымды, наразылықты қарау оның құзыретіне жатпаса, әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттаманы және істің басқа да материалдарын, шағымды, наразылықты ведомстволық бағыныстылығы бойынша қарауға беру;

6) осы Кодекстің 812-бабына сәйкес істі мәні бойынша қарау үшін беру;

7) осы Кодекстің 812-бабында көзделген жағдайларда істі осы Әкімшілік құқық бұзушылық үшін өзге түрдегі немесе мөлшердегі жаза қолдануға құқылы соттың қарауына беру, сондай-ақ істі көлік құралының (кеменің, оның ішінде шағын көлемді кеменің) есепке алынған жері бойынша қарауға беру туралы шешім қабылдайды.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген шешімдер ұйғарым түрінде шығарылады және шағым беру мерзімі мен тәртібін қоспағанда, осы Кодекстің 822-бабының бірінші бөлігінде көзделген мәліметтерді қамтиды.

3. Сот іс жүргізуде бір адамға қатысты қозғалған екі және одан да көп істің бар екенін анықтап, бұл істерді бірлесіп қарау үшін бір іс жүргізуге біріктіруге құқылы.

4. Осы Кодекстің 744-бабының төртінші бөлігінде, 746-бабының алтыншы бөлігінде және 754-бабының бесінші бөлігінде көзделген жағдайларда жауапқа тартылатын адамның, оның өкілінің, куәнің дәлелсіз себептермен келмеуіне байланысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қайта қарауға дайындау кезінде сот аталған адамдарды алып келу туралы ұйғарым шығаруға құқылы.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Сот талқылауына тиісті дайындық әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі, әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жөніндегі қаулыға, айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқамаға, шағым, наразылық бойынша жоғары тұрған органның (лауазымды адамның) қаулысына шағымды, наразылықты уақтылы және дұрыс шешу шарттарының бірі болып табылады. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі, әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жөніндегі қаулыға, айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқамаға шағымды, наразылықты шешу үшін қажетті іс жүргізу шешімдерін айқындау, жоғары тұрған органның (лауазымды адамның) шағым, наразылық бойынша Қаулысы әкімшілік-юрисдикциялық қызметке тәртіпке келтіруді енгізеді.

1-бөлім. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі, әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулыға, айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқамаға, шағым, наразылық бойынша жоғары тұрған органның (лауазымды адамның) қаулысына шағымды, наразылықты қарауға дайындау рәсімі іс жүргізуге қатысушылардың құқықтарын қамтамасыз ету үшін маңызды мәнге ие. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі, әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жөніндегі қаулыға шағымды, наразылықты, айыппұл төлеу қажеттігі туралы Нұсқаманы, жоғары тұрған органның (

лауазымды адамның) шағым, наразылық бойынша қаулысын дайындау сатысында қарауға міндетті әрекеттерді ӘҚБтК-ге бекіту материалдарды объективті, толық және жан-жақты зерттеуге және заңды және негізделген шешім шығаруға ықпал етуге тиіс.

Сот әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі, шағымды, наразылықты қарауға дайындау кезінде өз мәні бойынша бірнеше іс-әрекеттерді орындайды және қорытындысы бойынша бірқатар шешімдер қабылдайды.

Қажет және орынды болған жағдайда мынадай іс-әрекеттер:

1) адамдарды шақыру, іс бойынша қажетті қосымша материалдарды талап ету, сараптамалар тағайындау;

2) істі, шағымды, наразылықты қабылдауға кедергі келтіретін мән-жайлардың бар-жоғын немесе соттылығын немесе ведомстволық бағыныстылығын өзгертуге әкеп соғатын басқа да мән-жайлардың бар-жоғын қарайды;

Сондай-ақ, шешім қабылдайды:

1) істі, шағымды, наразылықты қарауды кейінге қалдыру немесе ұзарту, қарау мерзімдерін тоқтата тұру;

2) әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттаманы және істің басқа да материалдарын, шағымды, наразылықты ведомстволық бағыныстылығы немесе соттылығы бойынша қарауға беру;

3) кодекстің 812-бабына сәйкес істі мәні бойынша қарау үшін беру және оның қаралатын уақыты мен орнын белгілеу туралы шешім қабылдайды.

2-бөлім өзгертілетін баптың 1-бөлігінде көзделген шешімдер анықтама түрінде шығарылады. Мұндай ұйғарымдар шағым беру мерзімі мен тәртібін қоспағанда, ӘҚБтК-нің 822-бабының 1-бөлігінде көзделген мәліметтерді қамтуға тиіс.

Аталған баптың 3-бөлігіне сәйкес судья іс жүргізуде бір адамға қатысты қозғалған екі және одан да көп істің бар екенін анықтап, бұл істерді бірлесіп қарау үшін бір іс жүргізуге біріктіруге құқылы.

ӘҚБтК-нің 744-бабының 4-бөлігінде, 746-бабының 6-бөлігінде және 754-бабының 5-бөлігінде көзделген жағдайларда жауапқа тартылатын адамның, оның өкілінің, куәнің дәлелсіз себептермен келмеуіне байланысты істі, шағымды, наразылықты қайтадан қарауға дайындау кезінде судья аталған адамдарды алып келу туралы ұйғарым шығаруға құқылы. 4-бөліктегі мұндай регламенттеу ӘҚБтК-нің Ерекше бөлігі бабының санкцияларына сәйкес қолданылатын жаза қамауға алу болуы мүмкін жағдайларды қоспағанда, барлық істер бойынша орынды болады.

Мұндай істерді заң шығарушының қарау мерзімі уақытпен шектелгендіктен, олар бойынша күштеп әкелу қиын.

829-10-бап. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі, әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулыға, айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқамаға, шағым, наразылық бойынша жоғары тұрған органның (лауазымды адамның) қаулысына шағымды, наразылықты қарау тәртібі

1. Сот істі, шағымды, наразылықты қарауға кірісіп:

1) істі кімнің қарайтынын, қандай істі, шағымды, наразылықты қарауға жататынын, осы Кодекстің кім және қандай бабының негізінде жауапқа тартылатынын, іс жүргізу тілін айқындайды;

2) әкімшілік жауаптылыққа тартылатын адамның немесе оның өкілінің, сондай-ақ істі, шағымды, наразылықты қарауға қатысатын өзге де адамдардың келуіне көз жеткізеді;

3) іс жүргізуге қатысушылардың жеке басын анықтайды және адамдардың, қорғаушының заңды өкілдерінің өкілеттіктерін тексереді;

4) іс жүргізуге қатысушылардың келмеу себептерін анықтайды және істі, шағымды, наразылықты аталған адамдардың қатысуынсыз қарау туралы не істі, шағымды, наразылықты қарауды кейінге қалдыру туралы шешім қабылдайды;

5) қажет болған жағдайларда істі, шағымды, наразылықты қарау кезінде қатысуы міндетті болып табылатын адамды алып келу туралы ұйғарым шығарады, аудармашыны тағайындайды;

6) істі қарауға қатысушы адамдарға олардың осы Кодексте көзделген құқықтары мен міндеттерін, оның ішінде мемлекеттік бюджет қаражаты есебінен тегін заң көмегін алу құқығын түсіндіреді;

7) мәлімделген қарсылық білдіру мен өтінішхаттарды шешеді;

8) әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттаманы, шағымды, наразылықты, ал қажет болған жағдайда істің өзге де материалдарын жария етеді;

9) өзіне қатысты іс жүргізіліп жатқан адамның түсініктемелерін, іс жүргізуге қатысушы басқа адамдардың айғақтарын, маманның түсіндірмелерін және сарапшының қорытындысын тыңдайды, өзге де дәлелдемелерді зерттейді, ал прокурор істі, шағымды, наразылықты қарауға қатысқан жағдайда оның қорытындысын тыңдайды;

10) мыналарға байланысты істі, шағымды, наразылықты қарауды кейінге қалдыру туралы ұйғарым шығарады: судьяның өздігінен бас тартуы немесе одан бас тартуы істі, шағымды, наразылықты мәні бойынша қарауға кедергі келтіретін болса, оның өздігінен бас тартуы немесе одан бас тартуы туралы өтінішке; егер көрсетілген қарсылық істі, шағымды, наразылықты мәні бойынша қарауға кедергі келтіретін болса, қорғаушының, уәкілетті өкілдің, сарапшының немесе аудармашының қарсылық білдіруіне; немесе іс, шағым, наразылық бойынша қосымша материалдар талап етіп алдырумен, сондай-ақ осы Кодекстің 51-бабының екінші бөлігінде көзделген жағдайларда істі, шағымды, наразылықты қарауға қатысушы адамдардың келуі қажеттігіне немесе іс, шағым, наразылық бойынша қосымша материалдар талап етіп алдыруына әкеп соғады. Қажет болған жағдайда сот сараптама тағайындау туралы ұйғарым шығарады;

11) істі, шағымды, наразылықты қарау мерзімдерін ұзарту, тоқтата тұру туралы ұйғарым шығарады;

12) осы Кодекстің 829-9-бабында көзделген жағдайларда істі мәні бойынша қарау үшін беру туралы ұйғарым шығарады.

2. Істі, шағымды, наразылықты қарау кезінде әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғаудың, істе бар және қосымша ұсынылған материалдар бойынша шығарылған қаулылардың заңдылығы мен негізділігі тексеріледі. Сот істің, шағымның, наразылықтың дәлелдері мен мән-жайларымен байланысты емес және істі толық көлемде тексереді, бұл ретте ол жаңа фактілерді анықтауға және жаңа дәлелдемелерді зерттеуге құқылы.

3. Сот шақырылған адамдардың келмеуіне, іс бойынша қосымша материалдарды талап етуге, сараптама тағайындауға байланысты және істі, шағымды, наразылықты толық, жан-жақты және объективті қарау үшін қажет болған басқа да жағдайларда істі, шағымды, наразылықты қарауды кейінге қалдыруға құқылы.

4. Сот процеске қатысушы адам тарапынан тікелей сот талқылауы барысында сотқа құрметтемеушілік білдіру фактісін анықтай отырып, факт туралы жариялай отырып, осы баптың бірінші бөлігі 2), 4), 8) және 12) тармақшаларының талаптарын сақтамай, кінәлі адамға осы Кодекстің 653-бабында көзделген әкімшілік жаза қолдану туралы қаулы шығаруға құқылы.

5. Сот талқылауы барысында белгіленген процеске қатысушы адамның тарапынан сотқа құрметтемеушілік білдіру фактісі туралы істі судья (сот) осы фактіні анықтаумен және сот отырысының хаттамасында тіркеп, тікелей соттың осы отырысында қарайды.

6. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғаған лауазымды адамның немесе өкілдері әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғауға, әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулыға, айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқамаға шағымды, наразылықты қарауға құқығы бар мемлекеттік орган өкілінің істі, шағымды, наразылықты қарауға қатысқан жағдайда, олар құқық бұзушылықтың мәні бойынша түсініктемелерді және адамның оны жасауға кінәлілігінің дәлелдемелерін бірінші болып ұсынады.

7. Қажет болған жағдайларда осы Кодексте көзделген басқа да іс жүргізу әрекеттері жүзеге асырылады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілетін бап істі, шағымды, наразылықты қарау рәсімін егжей-тегжейлі регламенттейді және сақталуы міндетті болып табылатын шарттарды белгілейді. Іс жүргізу талаптарын сақтамау істі қараудың толықтығы мен объективтілігіне теріс әсерін тигізуі және қорытындылары бойынша қабылданған шешімнің күшін жою үшін негіз болуы мүмкін.

Жалпы, әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі, әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулыға, айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқамаға, шағым,

наразылық бойынша жоғары тұрған органның (лауазымды адамның) қаулысына шағымды, наразылықты қарау тәртібі ӘҚБтК-нің 818 және 826-3-баптарында белгіленгенге ұқсас екенін атап өту қажет.

Осылайша, аталған баптың 1-бөлігінің ережелеріне сәйкес судья істі, шағымды қарауға кірісіп, іс жүргізу әрекеттерін нормамен белгіленген реттілікпен орындайды.

1) істі кім қарайтынын, қандай істі, шағымды, наразылықты қарауға жататынын, Кодекстің кім және қандай бабының негізінде жауапқа тартылатынын, іс жүргізу тілін айқындайды;

2) әкімшілік жауаптылыққа тартылатын адамның немесе оның өкілінің, сондай-ақ істі, шағымды, наразылықты қарауға қатысатын өзге де адамдардың келуіне көз жеткізеді;

3) іс жүргізуге қатысушылардың жеке басын анықтайды және адамдардың, қорғаушының заңды өкілдерінің өкілеттіктерін тексереді;

4) іс жүргізуге қатысушылардың келмеу себептерін анықтайды және істі, шағымды, наразылықты аталған адамдардың қатысуынсыз қарау туралы не істі, шағымды, наразылықты қарауды кейінге қалдыру туралы шешім қабылдайды;

5) қажет болған жағдайларда істі, шағымды, наразылықты қарау кезінде қатысуы міндетті болып табылатын адамды алып келу туралы ұйғарым шығарады, аудармашыны тағайындайды;

6) істі қарауға қатысушы адамдарға олардың осы Кодексте көзделген құқықтары мен міндеттерін, оның ішінде мемлекеттік бюджет қаражаты есебінен тегін заң көмегін алу құқығын түсіндіреді;

7) мәлімделген қарсылық білдіру мен өтінішхаттарды шешеді;

8) әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттаманы, шағымды, наразылықты, ал қажет болған жағдайда істің өзге де материалдарын жария етеді;

9) өзіне қатысты іс жүргізіліп жатқан адамның түсініктемелерін, іс жүргізуге қатысушы басқа адамдардың айғақтарын, маманның түсіндірмелерін және сарапшының қорытындысын тыңдайды, өзге де дәлелдемелерді зерттейді, ал прокурор істі, шағымды, наразылықты қарауға қатысқан жағдайда оның қорытындысын тыңдайды;

10) мыналарға байланысты істі, шағымды, наразылықты қарауды кейінге қалдыру туралы ұйғарым шығарады: судьяның өздігінен бас тартуы немесе одан бас тартуы істі, шағымды, наразылықты мәні бойынша қарауға кедергі келтіретін болса, оның өздігінен бас тартуы немесе одан бас тартуы туралы мәлімдемеге; егер көрсетілген қарсылық істі, шағымды, наразылықты мәні бойынша қарауға кедергі келтіретін болса, қорғаушының, уәкілетті өкілдің, сарапшының немесе аудармашының бас тартуына; істі, шағымды, наразылықты қарауға қатысушы адамдардың келуі қажеттігіне немесе іс, шағым, Қажет болған жағдайда сот сараптама тағайындау туралы ұйғарым шығарады;

11) істі, шағымды, наразылықты қарау мерзімдерін ұзарту, тоқтата тұру туралы ұйғарым шығарады;

12) Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 829-9-баптарында көзделген жағдайларда іс қараудың мәні бойынша қарауға беру туралы шешім қабылдайды.

Іс, шағым, наразылық бойынша істі жан-жақты және объективті талқылауды қамтамасыз ету мақсатында сот әкімшілік құқық бұзушылыққа да, оны жасаған адамның жеке басына да қатысты мән-жайларды мұқият зерттеуге және атап айтқанда: заң негізінде әкімшілік жаза тағайындалған-тағайындалмағанын және оған құқық берілген орган (лауазымды адам); адамды әкімшілік жауаптылыққа тартудың белгіленген тәртібі сақталғанын-орындалмағанын; адамның іс-әрекетінде заңдарда әкімшілік жауаптылық белгіленген құқық бұзушылық құрамы бар-жоғын; оқиға есі дұрыс адамға бар-жоғы, оның осы құқық бұзушылықты жасауға кінәлі-кінәлілігі және оның кінәсінің дәрежесі қандай; қолданылған жаза жасалған құқық бұзушылықтың ауырлығына сәйкес келе ме және оның кінәсінің дәрежесі қандай; бұл ретте кінәлінің жеке басы, оның отбасылық және мүліктік жағдайы есепке алынбағаны; ескіру мерзімі өтіп кетпегені; мүліктік залал келтірілгені және қандай мөлшерде; іс үшін маңызы бар басқа да мән-жайлар.

2 және 7-бөлімге сәйкес, шешімнің заңдылығы мен негізділігін тексере отырып, сот әкімшілік іс жүргізудің барлық сатыларындағы іс-әрекеттердің заңдылығын, істе бар және қосымша ұсынылған материалдар бойынша шығарылған барлық шешімдердің заңдылығын тексереді. Істі қарауға қатысатын басқа адамдардың айғақтары, шағымдары, наразылықтары, маманның түсініктемелері және сарапшының қорытындысы тыңдалады, өзге де дәлелдемелер зерттеледі, ӘҚБтК-ға сәйкес басқа да іс жүргізу әрекеттері жүзеге асырылады.

Сот істің, шағымның, наразылықтың дәлелдері мен мән-жайларымен байланысты емес және істі толық көлемде тексереді. Заң шығарушы сотқа жасалған құқық бұзушылықтың объективті көрінісін анықтау үшін кең өкілеттіктер берді, бұл ретте мыналарды: құқық бұзушының кінәлі немесе кінәсіз болуы, құқық бұзушылық мән-жайлары, қосымша дәлелдемелер іздеу, залал мөлшерін анықтау және сол сияқтыларды дәлелдеу міндеттерін жүктемеді. Сот жаңа дәлелдемелерді зерттеуге және жаңа мән-жайларды белгілеуге құқылы, алайда бұл өкілеттіктер сотқа уәкілетті органның олқылықтарының орнын толтыру және қателіктерін түзету үшін емес, процестік тәуелсіздік және құқық бұзушылықтың объективті жағын анықтау міндетін жеңілдету мақсатында берілген. Сонымен бірге сот әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамада уәкілетті орган көрсеткен құқық бұзушының әрекеттерінің заңдық саралануын өз бетінше өзгерте алмайды. Сот мұндай заңды сараланумен келісуге не келіспеуге құқылы. Соңғысы соттың қай саралануды дұрыс деп санайтынына байланысты әртүрлі салдарға ие (ӘҚБтК-нің 829-14-бабының 4-бөлігі).

Істі, шағымды, наразылықты қарау кезінде шығарылған қаулылардың заңдылығы мен негізділігі ғана емес, сонымен бірге әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғаудың да тексерілетіні туралы маңызды ережені де атап өту керек. Сондықтан осы мәселелер ӘҚБтК-нің 44-тарауының тәртібімен уәкілетті органның хаттамасына немесе әрекеттеріне шағым жасалған кезде талқылануға жатпайды.

Бұл ретте, 3-бөлімге сәйкес сот шақырылған адамдардың келмеуіне, іс бойынша қосымша материалдарды талап етуге, сараптама тағайындауға байланысты және істі, шағымды, наразылықты толық, жан-жақты және объективті қарау үшін қажет болған басқа да жағдайларда істі, шағымды, наразылықты қарауды кейінге қалдыруға құқылы.

4 және 5 бөлім. Бұрын айтылғандай, заң шығарушы сотқа құрметтемегені үшін кінәлі адамдарды жауапкершілікке тарту үшін арнайы, жеңілдетілген нысанды қарастырады. Мұндай жағдайларда сот талқылауы барысында тікелей факт туралы жариялай отырып, түсініктеме берілген баптың 1-бөлігі 2), 4), 8) және 12) тармақшаларының талаптарын сақтамай, кінәлі адамға осы фактіні сот отырысының хаттамасында белгілей және белгілей отырып, сол сот отырысында Кодекстің 653-бабында көзделген әкімшілік жаза қолдану туралы қаулы шығаруға құқылы.

Заң шығарушы 6 бөлікте әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғаған лауазымды адамның немесе өкілдері әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғауға, әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулыға, айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқамаға шағымды, наразылықты қарауға құқығы бар мемлекеттік орган өкілінің істі, шағымды, наразылықты нақты қамтамасыз ету мақсаттары үшін тараптардың бәсекелестігі мен тең құқықтылығын нақты қамтамасыз ету мақсаттары үшін тиімді міндеттемені жеке-жеке ескертеді, – бірінші болып құқық бұзушылықтың мәні бойынша түсініктемелер және адамның оны жасауға кінәлілігінің дәлелдемелерін табыс етуге міндетті. Бұл тараптың өз құқықтарын қорғауды неғұрлым толық іске асыруына ықпал етеді және дәлелдеу міндетін мемлекеттік органдарға (лауазымды адамдарға) жүктеу қағидатын іске асырудан туындайды.

829-11-бап. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі, әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жөніндегі қаулыға, айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқамаға, шағым, наразылық бойынша жоғары тұрған органның (лауазымды адамның) қаулысына шағымды, наразылықты қарау кезінде анықтауға жататын мән-жайлар

1. Сот істі, шағымды, наразылықты қарау кезінде әкімшілік құқық бұзушылықтың жасалғанын, осы адамның оны жасауға кінәлі екенін, оның әкімшілік жауаптылыққа жататынын, жауаптылықты жеңілдететін және ауырлататын мән-жайлардың бар-жоғын, мүліктік залалдың келтірілгенін, осы Кодекстің 741 және 742-баптарында көзделген мән-жайлардың бар-жоғын, әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама мен осы Кодексте көзделген басқа да хаттамалар дұрыс жасалғанын, істің өзге материалдары

дұрыс ресімделгенін, әкімшілік, іс бойынша іс жүргізуді болдырмайтын мән-жайлар, адамды әкімшілік жауаптылыққа тартпауға, сондай-ақ істі дұрыс шешу үшін маңызы бар басқа да мән-жайларды анықтауға мүмкіндік беретін мән-жайлар.

2. Сот осы баптың бірінші бөлігінде көрсетілген мән-жайларды анықтауды ескере отырып, өзіне қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғалған адамға салынған және осы Кодекстің 44-бабы бірінші бөлігінің бірінші абзацына сәйкес есептелетін, бірақ айыппұлдың жалпы сомасының отыз процентінен аспайтын әкімшілік айыппұл мөлшерін қысқартуға құқылы.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлік өзінің маңыздылығы бойынша соттың құқық бұзушылықтың жасалғанын не жасалғанын (ӘҚБтК 25-бабы), осы адам оны жасауға кінәлі ме (ӘҚБтК 26 және 27-баптары), бұл кінәнің дәрежесі қандай, ол әкімшілік жауапкершілікке жататыны (ӘҚБтК 4-тарауы), материалдық және іс жүргізу заңнамасының нормалары сақталғандығын анықтау талабын көздейді.

Бұзушылықтардың көпшілігі, әдетте, әкімшілік жаза тағайындау кезінде әрекетті (әрекетті не әрекетсіздікті) дұрыс дәрежелемеуге немесе қателерге, сондай-ақ іс бойынша іс жүргізуді болдырмайтын мән-жайлардың, адамды әкімшілік жауаптылыққа тартпауға мүмкіндік беретін мән-жайлардың бар-жоғын елемеуге немесе түсінбеуге негізделеді.

Материалдық нормаларды дұрыс қолданбау ӘҚтК іс жүргізу нормаларын қолданумен байланысты қателердің нәтижесі болып табылады (істің мән-жайларын толық зерттеу, дәлелдемелерді бір жақты бағалау).

Іс жүргізу бұзушылығы іс материалдары судьяның, лауазымды адамның, алқалық органның іс бойынша шығаруының қателігін куәландырған жағдайда ғана емес, сондай-ақ ӘҚБтК-нің 741-бабының 2-бөлігіне сәйкес, адамның Әкімшілік құқық бұзушылық жасаудағы кінәлілігін дәлелдей алмайтындығы немесе дәлелдей алмайтындығы туралы күдік келтірілген жағдайларда да қаулының күшін жоюға әкеп соқтыруы тиіс.

Өзгелердің арасында ӘҚБтК-нің 56 және 57-баптарында көзделген жауаптылықты жеңілдететін және ауырлататын мән-жайлардың бар-жоғы, мүліктік залал келтірілгені (ӘҚБтК-нің 59-бабы), ӘҚБтК-нің 742-бабында көзделген мән-жайлардың бар-жоғы, іс бойынша іс жүргізу құжаттары дұрыс жасалғаны және істің шешімдері мен өзге де материалдары ресімделгені анықталуға жатады.

2 бөлім. Тергеу барысында сот, түсініктеме берілген баптың 1-бөлігінде көрсетілген мән-жайларды ескере отырып, өзіне қатысты Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғалған адамға салынған және ӘҚБтК-нің 44-бабының 1-бөлігінің 1-абзацына сәйкес есептелетін әкімшілік айыппұл мөлшерін қысқартуға құқылы, бірақ айыппұлдың

жалпы сомасының 30% - ынан аспауы тиіс. Яғни, заң шығарушы айыппұл сомасының 30% шегінде сот үшін дискрецияны қарастырды (егер баптың санкциясы айыппұлды көздесе, ал сот оны қолданса).

"Соттардың Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің Жалпы бөлігінің нормаларын қолдануының кейбір мәселелері туралы" ҚР Жоғарғы Сотының 2016 жылғы 22 желтоқсандағы № 12 нормативтік қаулысының 14-тармағы екінші абзацында әкімшілік жазалардың басқа түрлері бойынша айыппұл мөлшерін мұндай қысқартуды қолдануға жол берілмейтіні нақтыланады.

Мұндай түрдегі "ынталандыру" заңмен қысқартылған іс жүргізу тәртібімен қаралғандарды қоспағанда, барлық істер үшін көзделген (ӘҚБтК-нің 42-тарауы).

Түсініктеме берілген норманы ӘҚБтК-нің 843-бабында белгіленген іс жүргізу нормаларын елеулі бұзушылықтармен бірге қарау қажет. Оларға заң шығарушы іс бойынша іс жүргізу және оны қарау кезінде іске қатысушы адамдардың заңмен кепілдік берілген құқықтарынан айыру немесе оларға қысым көрсету, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізу рәсімін сақтамау немесе өзге де жолмен істің мән-жайын жан-жақты, толық және объективті зерттеуге кедергі келтірген, заңды және негізделген қаулы шығаруға ықпал еткен немесе ықпал етуі мүмкін принциптер мен өзге де жалпы ережелерді бұзуды жатқызады.

829-12-бап. Сот отырысының хаттамасы

1. Соттың сот отырысында әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарау кезінде хаттама жүргізіледі. Егер өзіне қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізіліп жатқан адам әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарау кезінде өз кінәсін толық мойындап, дәлелдемелерді зерттеу қажеттігі туралы мәлімдемесе, хаттама жүргізу міндетті емес. Бұл ретте жоғары тұрған сатылардағы сот істі бірінші сатыдағы сот үшін көзделген қағидалар бойынша қарай отырып, істі дұрыс шешу үшін маңызы бар Қосымша материалдарды, алынған сараптамалық қорытындыларды зерттеу, отырысқа шақырылған адамдардан жауап алу қажет болған жағдайларда, сондай-ақ өз бастамасы бойынша немесе өзіне қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізіліп жатқан адамның өтініші бойынша сот отырысының хаттамасын жүргізеді.

2. Сот отырысының хаттамасында:

- 1) отырыстың орны мен күні, оның басталу және аяқталу уақыты;*
- 2) өзіне қатысты іс қаралатын адам туралы мәліметтер: жеке тұлғалар үшін – тегі, аты, әкесінің аты (ол болған кезде), туған күні, айы, жылы, тұрғылықты жері, жеке басын куәландыратын құжаттың атауы мен деректемелері, сәйкестендіру нөмірі, тұрғылықты жері бойынша тіркеу туралы мәліметтер, жұмыс орны; заңды тұлғалар үшін – атауы, ұйымдық-құқықтық нысаны, орналасқан жері, заңды тұлға ретінде мемлекеттік тіркеу нөмірі мен күні, сәйкестендіру нөмірі және банк деректемелері;*
- 3) қаралатын іс бойынша іс жүргізу тілі;*

- 4) қаралып отырған Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істің оқиғасы;
- 5) судьяның, сот отырысы хатшысының лауазымы, тегі, аты-жөні;
- 6) істі қарауға қатысушы адамдардың келуі туралы, жоқ адамдарды белгіленген тәртіппен хабардар ету туралы мәліметтер;
- 7) сот отырысының барысы;
- 8) қарсылық білдіру, өтініштер және оларды қарау нәтижелері;
- 9) әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуге қатысушыларға олардың құқықтары мен міндеттерін түсіндіру;
- 10) сот отырысына қатысушылардың түсініктемелерінің, сұрақтарының және жауаптарының, сөз сөйлеулерінің мазмұны;
- 11) қаралған материалдар мен құжаттар;
- 12) сот отырысы барысында шығарылған ұйғарымдарды, қаулыларды, әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша сот шешімін көрсету, оған шағым берудің мерзімі мен тәртібін түсіндіру;
- 13) сот отырысының хаттамасымен танысу және оған ескертулер беру мерзімін түсіндіру.

3. Хаттама іс қаралған күннен бастап бес тәуліктен кешіктірілмей жасалады, оған судья және сот отырысының хатшысы қол қояды.

4. Судья өзіне қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізіліп жатқан адамға, әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізудің басқа да қатысушыларына сот отырысының хаттамасымен танысу мүмкіндігін қамтамасыз етуге міндетті.

5. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуге қатысушылар оған қол қойылғаннан кейін бес тәулік ішінде сот отырысы хаттамасының толық және дұрыс жасалуына қатысты өз ескертулерін ұсынуға құқылы.

6. Сот отырысының хаттамасына ескертпелерді судья олар берілген күннен бастап бес тәулік ішінде қарайды.

7. Сот отырысының хаттамасына ескертулерді қабылдау немесе қабылдамау туралы судья дәлелді қаулы шығарады. Сот отырысының хаттамасына қаулы мен ескертулер сот отырысының хаттамасына қоса тіркеледі.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Соттың сот отырысында әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарау кезінде хаттама жүргізіледі. Егер өзіне қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізіліп жатқан адам әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарау кезінде өз кінәсін толық мойындап, дәлелдемелерді зерттеу қажеттігі туралы мәлімдемесе, хаттама жүргізу міндетті емес. Бұл ретте жоғары тұрған сатылардағы сот істі бірінші сатыдағы сот үшін көзделген қағидалар бойынша қарай отырып, істі дұрыс шешу үшін маңызы бар Қосымша материалдарды, алынған сараптамалық қорытындыларды зерттеу, отырысқа шақырылған адамдардан жауап алу қажет болған

жағдайларда, сондай-ақ өз бастамасы бойынша немесе өзіне қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізіліп жатқан адамның өтініші бойынша сот отырысының хаттамасын жүргізеді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарау кезінде бірінші сатыдағы сотта хаттама жүргізіледі. Жалпы алғанда, бұл талап Ұлт жоспарының 20 тармағын - ҚР Президенті ұсынған бес институционалдық реформаны іске асыру бойынша 100 нақты кадамды жүзеге асыру салдарынан өз өзектілігін жоғалтады. Соттың сот отырысы залында аудиовидеофиксацияны қолдануы ӘҚБтК-нің 803-бабымен регламенттеледі, ал тікелей тіркеу ерекшеліктері ӘҚБтК-нің 823-13-бабында айқындалған.

Өзіне қатысты Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізіліп жатқан адам ӘҚБтК-нің 42-тарауының мүмкіндіктерін пайдаланбаған, бірақ кейіннен сотта өз ұстанымын өзгерткен және өз кінәсін толық мойындаған, дәлелдемелерді зерттеу қажеттігі туралы мәлімдемеген жағдайларда хаттама жүргізу міндетті емес. Алайда, жоғарыда көрсетілгендей, хаттама іс жүзінде электронды түрде және бұл жағдайда жүргізіледі. Бұл 1-бөлігінде көрсетілген басқа жағдайларға да әділ.

Жабдық дұрыс емес және мұндай жағдайда сот отырысының хатшысы ӘҚБтК-нің 829-13-баптарына сәйкес хаттаманы қысқаша жазбаша нысанда жүргізуге жауапты және аталған баптың талаптары мағыналық мазмұнға ие болатын жағдайлар жалғыз ерекшелік болып табылады. Қалған жағдайларда мұндай сандық тіркеу ӘҚБтК-нің 803-бабына сәйкес хаттаманы (электрондық хаттаманы) ауыстырады.

2 бөлім. Техникалық айқындылық пен жұмыс тәжірибесінің салдарынан техникалық құралдар бас тартқан жағдайда сот отырысының жазбаша хаттамасының үлгі нысандары әзірленді. Негізінен (кем дегенде) оларда көрсетіледі:

- 1) отырыстың орны мен күні, оның басталу және аяқталу уақыты;
- 2) өзіне қатысты іс қаралатын адам туралы мәліметтер: жеке тұлғалар үшін – тегі, аты, әкесінің аты (ол болған кезде), туған күні, айы, жылы, тұрғылықты жері, жеке басын куәландыратын құжаттың атауы мен деректемелері, сәйкестендіру нөмірі, тұрғылықты жері бойынша тіркеу туралы мәліметтер, жұмыс орны; заңды тұлғалар үшін – атауы, ұйымдық-құқықтық нысаны, орналасқан жері, заңды тұлға ретінде мемлекеттік тіркеу нөмірі мен күні, сәйкестендіру нөмірі және банк деректемелері;
- 3) қаралатын іс бойынша іс жүргізу тілі;
- 4) қаралып отырған Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істің оқиғасы;
- 5) судьяның, сот отырысы хатшысының лауазымы, тегі, аты-жөні;
- 6) істі қарауға қатысушы адамдардың келуі туралы, жоқ адамдарды белгіленген тәртіппен хабардар ету туралы мәліметтер;
- 7) сот отырысының барысы;
- 8) қарсылық білдіру, өтініштер және оларды қарау нәтижелері;
- 9) әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуге қатысушыларға олардың құқықтары мен міндеттерін түсіндіру;

10) сот отырысына қатысушылардың түсініктемелерінің, сұрақтарының және жауаптарының, сөз сөйлеулерінің мазмұны;

11) қаралған материалдар мен құжаттар;

12) сот отырысы барысында шығарылған ұйғарымдарды, қаулыларды, әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша сот шешімін көрсету, оған шағым берудің мерзімі мен тәртібін түсіндіру;

13) сот отырысының хаттамасымен танысу және оған ескертулер беру мерзімін түсіндіру.

Мұндай хаттамалар бір типті, бірақ аталған құжаттың кейбір құрылымдық ережелерін баяндау кезектілігін өзгертуге мүмкіндік береді және сондықтан олардың мазмұнын заң талаптарының шеңберінен тыс түсіндіру орынсыз.

3 бөлім. Сот отырысының хаттамасы тиісті түрде ресімделуге тиіс: оған төрағалық етуші және отырыс хатшысы іс қаралған күннен бастап бес тәуліктен кешіктірмей қол қояды.

Бұл ретте Кодекс аталған баптың 4-бөлігінде өзіне қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізіліп жатқан адамды, әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізудің басқа қатысушыларына сот отырысының хаттамасымен танысу мүмкіндігін қамтамасыз ету міндеті ретінде ұйғарады.

Сот отырысы хаттамасының жалғандығы іс жүргізу нормаларын елеулі түрде бұзу болып табылмайтындығына қарамастан (ӘҚБТК 843-бабы) ӘҚБТК-нің 852-бабының 2-бөлігіне сәйкес жанадан ашылған мән-жайларға байланысты істі қайта бастауға жеткілікті негіз болып табылады. Бұдан басқа, ӘҚБТК-нің 831-бабының 2-бөлігіне сәйкес "осы Кодекстің 830-бабының екінші бөлігіне сәйкес сотқа құрметтемеушілік білдіру фактісі туралы іс бойынша қаулыға прокурор апелляциялық өтінішхатқа шағым жасаған, келтірген жағдайларда сот қаулыға фактіні анықтау бөлігінде сот отырысы хаттамасының үзіндісін қоса береді".

Тиісінше, әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуге қатысушылар сот отырысы хаттамасының толық және дұрыс жасалуына қатысты өз ескертулерін ұсынуға құқылы. 5, 6 және 7 бөліктеріне сәйкес, олар қол қойылғаннан кейін бес тәулік ішінде жасай алады, ал төрағалық етуші оларды берген күннен бастап бес тәулік ішінде қарауға міндетті.

Сот отырысының хаттамасына ескертулерді қабылдау немесе қабылдамау туралы төрағалық етуші дәлелді қаулы шығарады. Сот отырысының хаттамасына қаулы мен ескертулер сот отырысының хаттамасына қоса тіркеледі.

829-13-бап. Сот отырысын аудио-, бейнежазу құралдарымен тіркеу

1. Сот отырысының барысын тіркеу аудио -, бейнежазба құралдарының көмегімен жүзеге асырылады. Сот отырысын аудио-, бейнежазба құралдарымен тіркеуді сот отырысының хатшысы жүзеге асырады.

Сот отырысын аудио-, бейнежазу құралдарының көмегімен тіркеу техникалық ақаулы жабдық болмаған немесе оны техникалық себептер бойынша қолдану мүмкін болмаған жағдайларда жүзеге асырылмайды. Аудио -, бейнежазба құралдарын пайдаланудың мүмкін еместігі сот отырысының жалғасуын жоққа шығармайды.

Сот отырысының хатшысы аудио-, бейнежазба құралдарын пайдалану мүмкін болмаған жағдайда сот отырысының хаттамасында аудио-, бейнежазбаның пайдаланылмау себептерін міндетті түрде көрсете отырып, бұл туралы сотқа баяндайды.

2. Істі талқылау аудио-, бейнежазба құралдарын пайдалана отырып тіркелген жағдайда сот отырысының хатшысы жазбаша нысанда қысқаша хаттама жасайды.

Сот отырысының қысқаша хаттамасында:

- 1) отырыстың орны мен күні, оның басталу және аяқталу уақыты;
- 2) өзіне қатысты іс қаралатын адам туралы мәліметтер: жеке тұлғалар үшін – тегі, аты, әкесінің аты (ол болған кезде), туған күні, айы, жылы, тұрғылықты жері, жеке басын куәландыратын құжаттың атауы мен деректемелері, сәйкестендіру нөмірі, тұрғылықты жері бойынша тіркеу туралы мәліметтер, жұмыс орны; заңды тұлғалар үшін – атауы, ұйымдық-құқықтық нысаны, орналасқан жері, заңды тұлға ретінде мемлекеттік тіркеу нөмірі мен күні, сәйкестендіру нөмірі және банк деректемелері;
- 3) судьяның, сот отырысы хатшысының лауазымы, тегі, аты-жөні;
- 4) соттың аудио-, бейнежазба құралдарын қолдануы туралы мәліметтер;
- 5) аудио -, бейнежазбаны қамтитын файлдың атауы;
- 6) істі қарауға қатысушы адамдардың келуі туралы, жоқ адамдарды белгіленген тәртіппен хабардар ету туралы мәліметтер;
- 7) сот отырысы барысында шығарылған ұйғарымдарды, қаулыларды, әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша сот шешімін көрсету, оған шағым берудің мерзімі мен тәртібін түсіндіру;
- 8) қаралған материалдар мен құжаттар;
- 9) аудио-, бейнежазбамен, сот отырысының хаттамасымен танысу және оған ескертулер беру мерзімін түсіндіру көрсетіледі.

Қысқаша хаттама іс қаралған күннен бастап үш тәуліктен кешіктірілмей жасалады, оған судья және сот отырысының хатшысы қол қояды.

Аудио -, бейнежазбаны қамтитын материалдық жеткізгіштер және сот отырысының қысқаша хаттамасы іс материалдарына қоса тіркеледі.

3. Судья өзіне қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізіліп жатқан адамға, сондай-ақ Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізудің басқа да қатысушыларына сот отырысының аудио -, бейнежазбасымен, қысқаша хаттамасымен танысу мүмкіндігін қамтамасыз етуге және оған қол қойылғаннан кейін үш тәулік ішінде аудио -, бейнежазбаның, сот отырысының хаттамасының толық және дұрыс жасалуына қатысты өз ескертулерін ұсынуға міндетті.

4. Сот отырысының аудио-, бейнежазбасына және қысқаша хаттамасына ескертпелерді судья осы Кодекстің 829-12-бабының алтыншы және жетінші бөліктерінде белгіленген тәртіппен қарайды.

5. Сот отырыстарының Аудио-, бейнежазбасы сот талқылауының барысын дәл белгілеу, сондай-ақ азаматтық, қылмыстық сот ісін жүргізуде, әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша іс жүргізуде не тәртіптік іс бойынша іс жүргізу шеңберінде нақты деректерді анықтау үшін сот ісін жүргізу мақсатында ғана пайдаланылады.

Сот отырысының барысын тіркеуді, аудио -, бейнежазбаны сақтау мен жоюды, сондай-ақ аудио -, бейнежазбаға қол жеткізуді қамтамасыз ететін аудио -, бейнежазба құралдарын техникалық қолдану тәртібін осы Кодекстің талаптарын ескере отырып, соттардың қызметін ұйымдастырушылық және материалдық-техникалық қамтамасыз етуді жүзеге асыратын орган айқындайды.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1 және 2 бөлім. Аталған бапқа түсініктеме жоғарыда баяндалған (ӘҚБтК-нің 829-12-баптары) кейбір ерекшеліктерді қоспағанда, бірдей. Оның мақсатты мақсатын (баптарын) бұрын қолданыста болған жазбаша нысанда және ҚР Президенті ұсынған бес институционалдық реформаны іске асыру бойынша 100 нақты қадам - Ұлт жоспарының 20 тармағынан тікелей туындайтын сот отырысының барысын тіркеу институтын сот ісін жүргізуді айналып өтуге енгізу.

Мұндай тіркеу аудио -, бейнежазба құралдарының көмегімен жүзеге асырылады. Мұндай тіркеу міндетін заң шығарушы сот отырысының хатшысына жүктеді.

Сот отырысын аудио-, бейнежазу құралдарының көмегімен тіркеу техникалық ақаулы жабдық болмаған немесе оны техникалық себептер бойынша қолдану мүмкін болмаған жағдайларда жүзеге асырылмайды. Аудио -, бейнежазба құралдарын пайдаланудың мүмкін еместігі сот отырысын жалғастыруды және хаттаманы, бірақ жазбаша жүргізуді жоққа шығармайды.

Сот отырысының хатшысы аудио-, бейнежазба құралдарын пайдалану мүмкін болмаған жағдайда сот отырысының хаттамасында аудио-, бейнежазбаның пайдаланылмау себептерін міндетті түрде көрсете отырып, бұл туралы сотқа баяндайды.

Алайда, заң шығарушы бірқатар маңызды мәселелерге, оның ішінде аудио -, бейнежазба болмаған кезде сот отырысын өткізудің салдарларына, хатшының жазбаша нысанда өту міндеттеріне, сондай-ақ сот отырысы жиынын тіркеудің "аралас" нысанының құқықтық жағдайына жауап бермейді.

Сонымен қатар, іс жүзінде сот отырысы өткізілгеннен кейін белгілі болған жабдықтың сынуы себебінен тиісті аудио -, бейнежазба материалдарын беруден бас

тарту жағдайлары кең таралған. Сондай-ақ "дербес деректер және оларды қорғау туралы" 2013 жылғы 21 мамырдағы № 94-V Қазақстан Республикасы Заңының талаптарын бұза отырып аудиобейнежазбаны ұсыну тәртібін айқындайды.

Заң шығарушы сондай - ақ азаматтық сот ісін жүргізуде таралған хаттама нысанын - "қысқаша хаттама" белгілейді. Сот отырысының хатшысы аудио-, бейнежазба құралдарын пайдалана отырып істі талқылау тіркелген жағдайда жазбаша формекраттық хаттама жасайды, оған төрағалық етуші және сот отырысының хатшысы іс қаралған күннен бастап үш тәуліктен кешіктірмей қол қояды.

Қысқаша хаттаманың мазмұны жазбаша (толық хаттамада) көрсетілгеннен гөрі, түсіндірілетін нормада көрсетілген және айтарлықтай аз.

Аудио -, бейнежазбаны қамтитын материалдық жеткізгіштер және сот отырысының қысқаша хаттамасы іс материалдарына қоса тіркеледі.

3-бөлімге сәйкес судья өзіне қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізіліп жатқан адамға, сондай-ақ Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізудің басқа да қатысушыларына сот отырысының аудио -, бейнежазбасымен, қысқаша хаттамасымен танысу мүмкіндігін қамтамасыз етуге және оған қол қойылғаннан кейін үш тәулік ішінде сот отырысының аудио -, бейнежазбасын, хаттамасын жасаудың толықтығы мен дұрыстығына қатысты өз ескертулерін ұсынуға міндетті.

4- бөлім. Егер адамдарда сот отырысының аудио-, бейнежазбасына және қысқаша хаттамасына ескертулер болса, онда оларды судья ӘҚБтК-нің 820-12-бабының 6 және 7 -бөліктерінде белгіленген тәртіппен қарайды.

Түсіндірілетін баптың 5-бөлігі сот отырыстарының аудио-, бейнежазбасын пайдаланудың нысанасы мен шектерін жасанды түрде тарылтады, олар соңғысына сәйкес сот талқылауының барысын дәл белгілеу, сондай-ақ азаматтық, қылмыстық сот ісін жүргізуде, әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша іс жүргізуде не тәртіптік іс бойынша іс жүргізу шеңберінде нақты деректерді белгілеу үшін сот ісін жүргізу мақсатында ғана пайдаланылады.

Сот отырысының барысын тіркеуді, аудио -, бейнежазбаны сақтауды және жоюды қамтамасыз ететін аудио -, бейнежазба құралдарын техникалық қолдану тәртібін, сондай-ақ аудио -, бейнежазбаға қол жеткізу тәртібін Кодекстің талаптарын ескере отырып, соттардың қызметін ұйымдастырушылық және материалдық-техникалық қамтамасыз етуді жүзеге асыратын орган айқындайды.

Қазақстан Республикасы Президентінің 2010 жылғы 3 қарашадағы № 1093 Жарлығына сәйкес мұндай орган Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының жанындағы Соттардың қызметін қамтамасыз ету департаменті (Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының аппараты) болып табылады.

829-14-бап. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі, әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулыға шағымды, наразылықты, айыппұл төлеу қажеттігі туралы

Нұсқаманы, шағым, наразылық бойынша жоғары тұрған органның (лауазымды адамның) қаулысын қарау нәтижелері бойынша қабылданатын шешімдер

1. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі, шағымды, наразылықты қарағаннан кейін сот мынадай шешімдердің бірін қабылдайды:

- 1) әкімшілік жаза қолдану;
 - 2) іс бойынша іс жүргізуді қысқарту;
 - 3) қаулыны, нұсқаманы өзгеріссіз, ал шағымды, наразылықты қанағаттандырусыз қалдыру;
 - 4) қаулының өзгеруі;
 - 5) қаулының, нұсқаманың күшін жою және істі қысқарту;
 - 6) қаулының, нұсқаманың күшін жою және іс бойынша жаңа қаулы шығару.
2. Осы бапта көзделген қаулы заңды және негізді болуға тиіс.

Егер әкімшілік құқық бұзушылық үшін жаза қолдану туралы мәселені шешу кезінде судья бір мезгілде кінәлінің мүліктік зиянды өтеу туралы мәселені шешсе, онда қаулыда өндіріп алуға жататын залалдың мөлшері, оны өтеу мерзімі мен тәртібі көрсетіледі.

Шетелдікті немесе азаматтығы жоқ адамды Қазақстан Республикасының шегінен шығарып жіберу туралы сот қаулысы ол шығарылған күннен бастап заңды күшіне енеді және шетелдікті немесе азаматтығы жоқ адамды Қазақстан Республикасының шегінен шығарып жіберу үшін негіз болады. Онда сондай-ақ шетелдік немесе азаматтығы жоқ адам Қазақстан Республикасының аумағынан кетуге тиіс мерзім көрсетіледі.

3. Қаулыда осы Кодекстің 822-бабында көзделген мәліметтер көрсетілуге, сондай-ақ мәселелер шешілуге тиіс.

4. Істі, шағымды, наразылықты қарау нәтижесінде жасалған әрекеттің заңдық бағасын дұрыс емес деп тани отырып, сот құқық бұзушылықтың саралануын Заңның неғұрлым қатаң әкімшілік жаза көзделетін бабына өзгертуге міндетті.

5. Көлік құралының жүргізушісін жол жүрісі ережелерін білуін тексеру үшін емтихан тапсыруға жіберген кезде жол жүрісі ережелерін білуін тексеруге жіберу туралы қаулы шығарылады, оның көшірмесі емтихан тапсыруға жіберілген адамға беріледі.

6. Азаматтық және қызметтік қарудың иесі және (немесе) пайдаланушысын қаруды қауіпсіз ұстау қағидаларын білуін тексеру үшін емтихан тапсыруға жіберген кезде қаруды қауіпсіз ұстау қағидаларын білуін тексеруге жіберу туралы қаулы шығарылады, оның көшірмесі емтихан тапсыруға жіберілген адамға беріледі.

7. Іс жүргізуді тоқтату туралы шешім мынадай жағдайларда шығарылады:

1) осы Кодекстің 741-бабында көзделген іс бойынша іс жүргізуді болдырмайтын мән-жайлар болған;

2) осы Кодекстің 742-бабында көзделген әкімшілік жауаптылыққа тартпауға мүмкіндік беретін мән-жайлар болған;

3) осы Кодекстің 32-бабына сәйкес адамды тәртіптік жауапкершілікке тарту туралы мәселені шешу үшін іс материалдарын тиісті органдарға беру.

8. Істі, шағымды, наразылықты қарау нәтижелері бойынша шығарылған қаулы жазбаша ресімделеді және оған осындай қаулыны шығарған судья не осындай қаулыны шығарған судьяның электрондық цифрлық қолтаңбасы арқылы куәландырылған электрондық құжат нысанында қол қояды.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі, шағымды, наразылықты қарау нәтижесінде судья түсіндірілген мақалада қарастырылған шешімдердің бірін қабылдайды:

1) әкімшілік жаза қолдану. Бұл шешім негізгі шешім қатарына жатады және ӘҚТК-нің 44-1-тарауының баптарында баяндалған бірқатар мәселелерге оң жауап беру салдарынан ғана мүмкін болады.

2) іс жүргізуді қысқарту. 741-бапта көзделген мән-жайлар анықталған жағдайда сот іс бойынша іс жүргізуді тоқтатуға міндетті, ал ӘҚБтК-нің 742-бабында көзделген мән-жайлар анықталған жағдайда, сот іс бойынша іс жүргізуді тоқтатуға құқылы.

3) қаулыны, нұсқаманы өзгеріссіз, ал шағымды, наразылықты қанағаттандырусыз қалдыру. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулы өзгеріссіз, ал шағым, наразылық қанағаттандырусыз қалдырылады, егер: шағымда баяндалған дәлелдер қабылданған шешімге күмән келтіруге қабілетсіз болса; шағымдағы, наразылықтағы дәлелдер әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша иесімен айналыспаған дәлелдемелерге қайшы келсе; шағымды, наразылықты қарау кезінде қаулының күшін жоюға немесе өзгертуге негіздер анықталмаса.

4) қаулы өзгергенде. Жәбірленушінің наразылығы мен шағымынан өзгеше, әкімшілік жауаптылыққа тартылған адамның шағымы бойынша Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жөніндегі қаулы өзіне қатысты қаулы шығарылған адам үшін қолайлы тарапқа ғана өзгертілуі мүмкін.

Бұл түсіндірілетін баптың 4-бөлігінен тікелей айқындалады. Судья жасалған құқық бұзушылықтың сипатын, құқық бұзушының жеке басын, оның кінәсінің дәрежесін, мүліктік жағдайын, жауаптылықты жеңілдететін мән-жайларды ескере отырып, ӘҚБтК-де көзделген шектерде жазалау шарасын өзгертуге құқылы.

Санкцияны өзгерту, сондай-ақ жасалған әрекетті қайта саралау мәселелерінде әкімшілік жазаны күшейтуге жол бермеу, егер ол ӘҚБтК талаптарын анық бұза отырып тағайындалса да, судьяның жаза мөлшерін ұлғайтуға құқығы жоқ дегенді білдіреді. Ол сондай-ақ жаза түрін неғұрлым қатаң жазаға ауыстыруға немесе егер ол тағайындалмаса, қосымша жаза түрін қолдануға құқылы емес.

5) қаулының, нұсқаманың күшін жою және істі қысқарту. Мұндай шешім ӘҚБтК-нің "әкімшілік жауаптылықтан және әкімшілік жазадан босату" 8-тарауында санамаланған негіздер болған кезде немесе іс бойынша іс жүргізуді болдырмайтын мән-жайлардың ең болмағанда біреуі болған кезде қабылданады (ӘҚБтК-нің 741-бабының 1-бөлігі). Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізу аталған баптың бірінші бөлігінің 1) және 2) тармақшаларында көзделген негіздер бойынша, Әкімшілік құқық бұзушылық оқиғасының немесе әкімшілік құқық бұзушылық құрамының болмауы дәлелденген кезде де, егер қосымша дәлелдемелер жинау үшін барлық мүмкіндіктер таусылған болса, сондай-ақ зиян келтіру заңды болып табылған не әрекет Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізу, олар 5-тарауына сәйкес Кодекстің әкімшілік жауаптылық жоққа шығарылуын болдырмайды.

Іс бойынша іс жүргізуде қаралған дәлелдемелермен расталмайтын мән-жайларды дәлелденбеген деп есептеу керек.; судьяның тұжырымдары үшін елеулі маңызы бар қарама-қайшы дәлелдемелер, егер қаулыда, нұсқамада өзіне қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізіліп жатқан адамның кінәлілігі немесе кінәсіздігі туралы мәселені шешуге, ӘҚБтК нормаларын қолданудың дұрыстығына немесе әкімшілік жазаның түрі мен мөлшерін анықтауға ықпал еткен немесе ықпал етуі мүмкін елеулі қайшылықтарды қамтитын судьяның бір ғана және басқа тұжырымдарының қандай негіздер бойынша қабылданғаны және қабылданбағаны көрсетілмесе.

Аталған негіздер, әдетте, әкімшілік тергеудің бұзылуы қараудың толық еместігімен байланысты болады. Жүргізу процесінде дәлелдеудің барлық ықтимал құралдары пайдаланылмаған әкімшілік тергеу немесе әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарау толық емес деп танылады, бір дәлелдемелер басқалардың көмегімен тексерілмеген: іс үшін айғақтары елеулі маңызы бар адамдардан түсініктемелер алынбаған; елеулі маңызы бар құжаттар немесе заттай дәлелдемелер және т. б. талап етілмеген.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қысқарту арқылы қаулының, нұсқаманың күшін жою алып қойылған және тәркіленген заттар мен құралдарды қайтаруға, сондай-ақ бұрын қабылданған қаулымен, нұсқамамен байланысты басқа да шектеулерді жоюға әкеп соғады.

б) қаулының, нұсқаманың күшін жою және іс бойынша жаңа қаулы шығару арқылы жүзеге асырылады. Шешімнің осы түріне алдыңғы негіздерге жазылған барлық пікірлер жатады.

Сонымен қатар, заң шығарушының тәуелсіздікке жол бермейтінін атап көрсете отырып, бұл істі жаңа қарауға қайтару туралы айтпайды. Бұл ӘҚБтК-нің соңғы реформасындағы ең тиімді және сенімді қадамдардың бірі болып табылады. Мұндай істер апелляциялық сатының мақсатына, сондай-ақ әкімшілік істердің ерекшелігіне негізделген себептердің көп санына байланысты жаңадан қарауға жіберілмеуге тиіс.

2-бөлім барлық іс жүргізу заңнамалық актілерімен осындай қорытынды шешімдерге қойылатын негізгі талапты қалыптастырады – шешімдер заңды және негізді болуға тиіс. Заң шығарушы "дәлелді" деп айтпайды. Себебі талдаумен және шешімде негіздерді санамалау арқылы қабылданбаған дәлелдерді келтірумен жүктеу. Алайда, болашақта жетілдіру тәртібімен бұған ерекше назар аудару керек.

Бұдан басқа, түсініктеме берілген баптың сегіз бөлігіне сәйкес істі, шағымды, наразылықты қарау нәтижелері бойынша шығарылған қаулы жазбаша ресімделеді және оған осындай қаулыны шығарған судья қол қояды. Бұдан басқа, мұндай қаулы "электрондық құжат және электрондық цифрлық қолтаңба туралы" Қазақстан Республикасының 2003 жылғы 7 қаңтардағы № 370-ІІ Заңының талаптарына сәйкес осындай қаулыны шығарған судьяның электрондық цифрлық қолтаңбасы арқылы куәландырылған электрондық құжат нысанында ресімделуі мүмкін.

Егер әкімшілік құқық бұзушылық үшін жаза қолдану туралы мәселені шешу кезінде судья бір мезгілде кінәлінің мүліктік зиянды өтеу туралы мәселені шешсе, онда қаулыда өндіріп алуға жататын залалдың мөлшері, оны өтеу мерзімі мен тәртібі көрсетіледі.

Шетелдікті немесе азаматтығы жоқ адамды Қазақстан Республикасының шегінен шығарып жіберу туралы сот қаулысының заңды күшіне ену ережесі жеке ескерілуге лайық. Ол дереу күшіне енеді (ол шығарылған күннен бастап) және шетелдікті немесе азаматтығы жоқ адамды Қазақстан Республикасының шегінен шығарып жіберу үшін негіз болады. Онда сондай-ақ шетелдік немесе азаматтығы жоқ адам Қазақстан Республикасының аумағынан кетуге тиіс мерзім көрсетіледі. Бұл жерде осы бапта заң шығарушы ӘҚБтК-нің іс жүргізу бөлігіне тән емес "күн" түріндегі мерзімді келтіретінін, ал көбінесе тәуліктермен есептелетін мерзімдер пайдаланылатынын атап өту қажет.

3-бөлім қаулыда мәліметтерді көрсетуге және Кодекстің 822-бабында көзделген мәселелерді шешуге ұйғарады. Оларға түсініктеме тиісті бөлімде.

4-бөлікте уәкілетті органның құқық бұзушының іс-әрекетінің заңды саралануының мәні сот онымен келіспеген кезде нақтыланады. Осы нормаға сәйкес, егер сот жасалған әрекетке заңдық бағаның қате екенін таныса, онда құқық бұзушылықтың саралануын заңның онша қатаң емес әкімшілік жазаны көздейтін бабына өзгертуге міндетті. Алайда кері бағытта бұл норма ӘҚБтК-нің 45-тарауында ғана қолданылады және міндет түрінде емес, соттың құқық бұзушылықтың саралануын заңның онша қатаң емес әкімшілік жазаны көздейтін бабына өзгерту құқығы түрінде және жәбірленуші өз шағымында немесе прокурор апелляциялық өтінішінде бұл туралы сұраған жағдайда ғана қолданылады. Бұл шектеулерді заң шығарушы кінәсіздік презумпциясы қағидатын тиісті түрде іске асырудың кепілі ретінде енгізді. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізудің осы кезеңі үшін бірінші сатыдағы сот әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі немесе уәкілетті органның қаулысына шағымды қараған кезде

сот құқық бұзушының іс-әрекетінің заңды түрде саралануын заңның неғұрлым қатаң әкімшілік жазаны көздейтін бабына өзгертуге, жәбірленуші мен прокурор бұл туралы сұраса да, құқылы емес екенін есте ұстаған маңызды.

5 және 6 бөлім. Іс, шағым, наразылық бойынша шешім шығарумен бір мезгілде сот (ӘҚБтК-нің 3-бабы) ӘҚБтК-нің 594 (төртінші бөлігінде), 596 (төртінші бөлігінде), 598 (үшінші бөлігінде), 599 (екінші бөлігінде), 600 (екінші бөлігінде) - баптарында көзделген құқық бұзушылық жасаған көлік құралының жүргізушісін жол қозғалысы ережелерін білуін тексеру үшін емтихан тапсыруға жіберу туралы шешім қабылдауға құқылы. Сондай-ақ қаруды қауіпсіз ұстау ережелерін білуін тексеруге қатысты да (53-1-бап). 436-бабының 1-бөлігінде, 484-бабының 1-бөлігінде, 485-бабының 1-бөлігінде және 486-бабының 1-бөлігінде көзделген құқық бұзушылық жасаған азаматтық және қызметтік қару иелері мен пайдаланушылары қаруды қауіпсіз ұстау ережелерін білуін тексеру үшін емтихан тапсыруға жіберіледі. Жүргізушілерден өзгеше, заң шығарушы азаматтық және қызметтік қару иелері мен пайдаланушылары үшін ӘҚБтК 53-1 бабы диспозициясының құрылымын құрудың императивтік әдісін пайдаланды.

Барлық осы жағдайларда тиісті қаулы шығарылады.

7-бөлімге сәйкес сотқа қосымша (жоғарыда бірнеше рет баяндалғанға) іс бойынша іс жүргізуді қысқарту туралы қаулы шығару ұйғарылады:

1) ӘҚБтК-нің 741-бабында көзделген іс бойынша іс жүргізуді болдырмайтын мән-жайлар болған;

2) ӘҚБтК-нің 742-бабында көзделген әкімшілік жауаптылыққа тартпауға мүмкіндік беретін мән-жайлардың болуы;

3) Кодекстің 32-бабына сәйкес адамды тәртіптік жауапкершілікке тарту туралы мәселені шешу үшін іс материалдарын тиісті органдарға беру. Бұл ережелер бірнеше рет бұрын айтылған, сондықтан оларды қайтадан түсіндірудің қажеті жоқ (32, 741, 742, 829-6, 829-11, 829-14 және т.б. баптарға түсініктеме).

Соттардың уәкілетті органның өрескел процестік бұзушылықтармен шығарылған қаулыларын жоюы және ӘҚБтК-нің 741 және 742-баптарында көзделген мән-жайлардың бар-жоғын тиісінше зерттемей, әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі бір мезгілде тоқтатуы кеңінен тараған қателік болып табылады. Егер баяндалған мән-жайлар кезінде сот өзіне қатысты хаттама жасалған адамның құқық бұзушылық жасағаны дәлелденгені туралы қорытындыға келсе, онда уәкілетті органның қаулысы әкімшілік жаза қолдану туралы жаңа қаулы шығара отырып, жойылуға жатады.

829-15-бап. Шағым, наразылық бойынша Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулының, шағым, наразылық бойынша жоғары тұрған органның қаулысының күшін жою немесе өзгерту не айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқаманың күшін жою

Шағым, наразылық бойынша қаулының, нұсқаманың, қаулының күшін жою және істі қысқарту туралы шешім осы Кодекстің 741 және 742-баптарында көзделген

мән-жайлар болған кезде, сондай-ақ қаулы шығаруға негіз болған мән-жайлар дәлелденбеген кезде нұсқама ресімделген кезде қабылданады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулының, шағым, наразылық бойынша қаулының күшін жою немесе өзгерту не айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқаманың күшін жою осы Кодекстің 840, 841, 842, 843, 844 және 845-баптарында көрсетілген негіздер бойынша жүзеге асырылады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсініктеме берілген баптың бірінші абзацы шағым, наразылық бойынша қаулының, нұсқаманың, қаулының күшін жою және істі қысқарту туралы шешім қабылдаудың негіздемесін қайтадан келтіреді. Олардың қатарына ӘҚБтК-нің 741 және 742-баптарында келтірілген мән-жайлар жатқызылды. Аталған ережелер бұрын бірнеше рет түсініктеме берілді, осыған байланысты оларға қайтадан түсініктеме берудің қажеті жоқ (741, 742, 829-6, 829-11, 829-14-баптарға түсініктемелер және т.б.).

Сонымен қатар, заң шығарушы оларды өз редакциясы бойынша императивті диспозицияға бірлесіп әкелген мән-жай назар аударуға тұрарлық. Яғни, оның сөзбе-сөз түсіндіруінен сот істі тоқтатуға міндетті. Бұл 741-бап үшін әділ, бірақ 742-баптың мазмұнына сәйкес келмейді, өйткені ол императивті емес және мұндай шешімге сотқа құқық береді, бірақ оны міндеттейді.

829-16-бап. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарау нәтижелері бойынша, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулыға шағым, наразылық бойынша қаулыны, айыппұл төлеу қажеттігі туралы Нұсқаманы, шағым, наразылық бойынша жоғары тұрған органның (лауазымды адамның) қаулысын жария ету

1. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарау нәтижелері бойынша, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулыға шағым, наразылық бойынша сот қаулысы, айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқама, шағым, наразылық бойынша жоғары тұрған органның (лауазымды адамның) қаулысы ол шығарылғаннан кейін дереу жария етіледі.

2. Сот қаулысы ол шығарылғаннан кейін үш тәулікке дейінгі мерзімде өзіне қатысты іс, шағым, наразылық бойынша Қаулы шығарылған адамға және жәбірленушіге ол шағым берген жағдайда немесе оның өтініші бойынша наразылық келтірген прокурорға тапсырылады немесе жіберіледі.

Әкімшілік қамауға алу туралы қаулы шығарылған жағдайда қаулы дереу прокурорға жіберіледі.

3. Әкімшілік қамауға алу туралы іс бойынша қаулыға шағым, наразылық бойынша сот қаулысы қаулыны орындаушы органның (лауазымды адамның), сондай – ақ ол өзіне қатысты шығарылған адамның назарына қаулы шығарылған күні жеткізіледі.

4. Осы Кодекстің 436 және 484-баптарында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша атыс қаруы, сондай-ақ оқ-дәрілер қызметтік міндеттерін

орындауға байланысты сеніп тапсырылған немесе ұйым уақытша пайдалануға берген адамға қатысты қаулының көшірмесі тиісті ұйымға жіберіледі.

5. Соттың қаулысына осы Кодекстің 45-тарауында көзделген тәртіппен жоғары тұрған сотқа шағым жасалуы, наразылық келтірілуі мүмкін.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі, шағымды, наразылықты қарау қаулыны жария етумен аяқталады. Бұл іс жүргізу әрекетінің мәні дәл осы сәтте сот процестерінің ашықтығы мен жариялылығы, жазаның бұлтартпастығы және т. б. туралы конституциялық ереженің көрінісі ретінде айқындалады.

1-бөлімге сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарау нәтижелері бойынша, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулыға шағым, наразылық бойынша, айыппұл төлеу қажеттігі туралы ұйғарымға, жоғары тұрған органның (лауазымды адамның) шағым, наразылық бойынша қаулысына ол шығарылғаннан кейін дереу жария етіледі.

Содан кейін қаулының көшірмесі өзіне қатысты шығарылған жеке тұлғаға немесе заңды тұлғаның заңды өкіліне, сондай-ақ жәбірленушіге оның өтініші бойынша қолхат арқылы тапсырылады не аталған адамдарға жіберіледі. Егер қаулының көшірмесі жіберілген жағдайда, бұл туралы іске тиісті жазба жасалады.

Қазіргі уақытта" ҚР Жоғарғы Сотының интернет-ресурсының (сайтының) Сот кабинетінің мүмкіндіктерін пайдалануға болады.

Осы ережені сақтамау іс бойынша шешімге шағым жасауға қатысушылардың конституциялық құқықтарын іске асыру мүмкіндігіне ықтимал әсер етеді.

Сондықтан 2 және 3-бөліктер сот қаулысы шығарылғаннан кейін 3 тәулікке дейінгі мерзімде оған қатысты іс, шағым, наразылық бойынша Қаулы шығарылған адамға және жәбірленушіге шағым берген жағдайда немесе оның өтініші бойынша наразылық келтірген прокурорға тапсырылатынын немесе жіберілетінін анықтайды. Бұл ереже прокурорға дереу жіберілетін әкімшілік қамауға алу туралы қаулыға қолданылмайды.

Бұл оны дереу қолдануды талап ететін қолданылатын жазалау шарасының ерекшелігіне байланысты, өйткені керісінше, ол кейіннен жасырынуға (қамауға алуға) қатысты қолданылған адамның ықтималдығы жоғары.

Мұндай қаулы шығарылған күні қаулыны орындаушы органның (лауазымды адамның), сондай-ақ оған қатысты шығарылған адамның назарына де жеткізіледі.

Егер осындай бір қадамға қатысты оның орындалуын жеңілдетуге арналған болса, онда шағымдану мақсаттары үшін өзіне қатысты шығарылған адамға қатысты.

4 бөлім. ӘҚБК-нің 436 және 484-баптарында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша атыс қаруы, сондай-ақ оқ-дәрілер қызметтік міндеттерін орындауға байланысты сеніп тапсырылған немесе ұйымның уақытша пайдалануына берілген адамға қатысты қаулының көшірмесі тиісті ұйымға жіберіледі, ол аталған бұзушылықтарды жасауға кінәлі адамға қызметтік міндеттерін орындауға байланысты

атыс қаруы мен оқ-дәрілерін және оқ-дәрілерін сеніп тапсырған немесе оны уақытша пайдалануға берген.

5-бөлім ӘҚТК-нің 45-тарауының тәртібінде шешімге апелляциялық шағымдану, наразылық білдіру мүмкіндігін регламенттейді. Бұл әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарау қорытындылары бойынша, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулыға шағым, наразылық бойынша шығарылған қаулылардың, айыппұл төлеу қажеттігі туралы ұйғарымның, шағым, наразылық бойынша жоғары тұрған органның (лауазымды адамның) қаулысы олардың апелляциялық шағым, наразылық білдіру мүмкіндігін сақтау мақсатында жалпы тәртіппен заңды күшіне енетінін тағы да атап көрсетеді.

829-17-бап. Сот шығарған әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша ұйғарым

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша ұйғарымда айыппұлды ерікті төлеу немесе әкімшілік жазаның өзге түрін орындау мерзімдерін қоспағанда, осы Кодекстің 822-бабының бірінші бөлігінде көзделген мәліметтер көрсетілуге тиіс.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Сот шығарған әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша ұйғарым іс бойынша іс жүргізудің барлық сатыларында әртүрлі шешімдер ресімделетін, іс жүргізу сипаты бар және істің мәнін қозғамайтын іс жүргізу құжаты болып табылады, бұл көбінесе ұйғарымның мазмұнын айқындайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша ұйғарымда ұйғарым шығарған судьяның лауазымы, тегі, аты-жөні және ӘҚБтК-нің 822-бабында көзделген басқа да мәліметтер көрсетіледі.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша ұйғарымға осы ұйғарымды шығарған судья қол қоюға тиіс.

Заңды күшіне енген әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша ұйғарымның қаулымен бірдей құқықтық салдары болады. Бұл заңды күшіне енген кезден бастап оның орындау және преюдициялық қасиеттері бар екенін білдіреді. Егер ӘҚБтК нормаларында өзгеше көзделмесе, ұйғарым шағымдануға жатпайды.

829-18-бап. Соттың тізімдемелерді, қате жазуларды және арифметикалық қателерді түзетуі

1. Қаулы шығарған сот іс бойынша іс жүргізуге қатысушылардың, сот орындаушысының, әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулыны орындайтын органның (лауазымды адамның) өтініші бойынша немесе өз бастамасы бойынша қаулыда жіберілген жазбаларды, мөр басуларды және қаулының мазмұнын өзгертпей арифметикалық қателерді түзетуге құқылы.

2. Тізімдемелерді, қате жазуларды және арифметикалық қателерді түзету туралы өтінішті қарау өтініш келіп түскен күннен бастап үш тәулік ішінде жүргізіледі.

3. Описка, жаңылыс немесе арифметикалық қатені түзету анықтау түрінде жүргізіледі.

4. *Ұйғарымның көшірмесі ол шығарылған күннен бастап үш тәулік ішінде іс бойынша іс жүргізуге қатысушыларға, сот орындаушысына, қаулыны орындайтын органға (лауазымды адамға), сондай-ақ Әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттаманы жасаған органға (лауазымды адамға) жіберіледі.*

ТҮСІНІКТЕМЕ

Кейбір жағдайларда жіберілген тізімдемелерді, қате жазуларды және арифметикалық қателерді түзету қажеттілігі туындайды. Бұл жағдайда осы баптың ережелері қолданылады. Мұндай түзетулер іс жүргізуге қатысушылардың, сот орындаушысының, әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулыны орындайтын органның (лауазымды адамның) арызы бойынша немесе өз бастамасы бойынша мүмкін болады. Заң шығарушы жалғыз талап-бұл жағдайда қаулының мазмұнын өзгерпеу.

Өзгерту деп ӘҚБтК-нің 829-14-бабына түсініктеме берілген мағынада өзгеріс емес деп түсініледі. Бұл азаматтардың құқықтарын рұқсатсыз елемеу болар еді.

Іс бойынша іс жүргізуге қатысушылардың құқықтарын шектейтін, мүдделерін кемітетін немесе жағдайын өзгеше түрде нашарлататын қаулының мазмұнын кез келген өзгертуге жол берілмейді. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулыға шағымдарды, наразылықтарды қарау нәтижелері бойынша қабылданған қаулыдағы тізімдемелерді, қате жазуларды және арифметикалық қателерді осындай түзету түсініктеме берілген бапта белгіленген тәртіппен жүргізіледі.

Мұндай шешімдер төрағалық етуші ұйғарым шығару арқылы түсініктеме берілген баптың бірінші бөлігінде санамаланған іс бойынша іс жүргізуге қатысушылардан өтініш келіп түскен күннен бастап үш тәулік ішінде қабылданады.

Осыдан кейін ұйғарым шығарылған күннен бастап үш тәулік ішінде (мерзім қамтылмайды) ол іс бойынша іс жүргізуге қатысушыларға, сот орындаушысына, қаулыны орындайтын органға (лауазымды адамға), сондай-ақ Әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттаманы жасаған органға (лауазымды адамға) жіберіледі. Яғни, кімнің өтініші бойынша түзету жүргізілген болса ғана емес, басқа да мүдделі қатысушыларға да.

829-19-бап. Жеке қаулы

1. *Заңдылықты бұзу жағдайлары анықталған, сондай-ақ Әкімшілік құқық бұзушылық жасауға ықпал ететін себептер мен жағдайлар анықталған кезде сот жеке қаулы шығарады және тиісті ұйым мен лауазымды адамдарға оларды жою жөнінде шаралар қолдану туралы ұсыныс енгізеді.*

Соттың жеке қаулысына оны алған күннен бастап он тәулік ішінде жоғары тұрған сотқа шағым жасалуы, наразылық білдірілуі мүмкін, оның шешіміне шағым жасауға, наразылық білдіруге жатпайды.

2. Ұйымдардың басшылары мен басқа да лауазымды адамдар жеке қаулыны алған күннен бастап бір ай ішінде қарауға және қабылданған шаралар туралы жеке қаулы шығарған сотқа хабарлауға міндетті.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Заң шығарушы істі қарайтын сот заңдылықты бұзуға ден қоюға және құқық бұзушылық жасауға ықпал еткен себептер мен жағдайларды белгілеуге міндеттейді. Заңдылықты бұзу туралы немесе құқық бұзушылық жасауға ықпал ететін себептер мен жағдайларды анықтау туралы жеке қаулылар шығару заңдылық пен құқықтық тәртіпті нығайту, азаматтардың құқықтары мен бостандықтарын қорғау, әртүрлі меншік нысанындағы ұйымдардың жұмысындағы елеулі кемшіліктерді жою құралы болып табылады.

Мұндай жағдайларда сот жеке қаулы шығаруға және оны осы себептер мен жағдайларды жою үшін шаралар қолдану мақсатында тиісті ұйымдар мен лауазымды адамдарға енгізуге құқылы. Заңдылықтың бұзылуы туралы, сондай-ақ құқық бұзушылық жасауға ықпал еткен анықталған себептер мен жағдайлар туралы пайымдаулар іс материалдарына негізделуге және дәлелдемелермен расталуға тиіс.

Ұйымдардың басшылары мен басқа да лауазымды адамдар осы қаулыны қарауға және оны алған күннен бастап бір ай ішінде ұсынуға және қабылданған шаралар туралы жеке қаулы шығарған судьяға хабарлауға міндетті.

Лауазымды адамның соттың жеке қаулысын қараусыз қалдыруы не оларда көрсетілген заң бұзушылықтарды жоюға шаралар қолданбауы, сол сияқты жеке қаулыға уақтылы жауап бермеуі ӘҚБтК 664-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық құрамын құрайды.

Онымен келіспеген жағдайда, оған оны алған күннен бастап он тәулік ішінде мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік сотқа оны алған күннен бастап он тәулік ішінде шағым жасалуы, наразылық білдірілуі мүмкін, оның шешіміне шағым жасауға, наразылық білдіруге жатпайды.

45-тарау. СОТТАРДЫҢ ЗАҢДЫ КҮШІНЕ ЕНБЕГЕН ҚАУЛЫЛАРЫН АПЕЛЛЯЦИЯЛЫҚ ТӘРТІППЕН ҚАЙТА ҚАРАУ

830-бап. Прокурордың сот қаулысына апелляциялық өтінішхаты, шағымдану құқығы

1. Мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік сот Сотының және кәмелетке толмағандардың істері жөніндегі соттың әкімшілік жаза қолдану туралы қаулысына осы Кодекстің 744, 745, 746, 747, 748 және 753-баптарында аталған адамдар жоғары тұрған сотқа шағым жасауы, сондай-ақ прокурордың апелляциялық өтінішхаты бойынша қайта қаралуы мүмкін.

2. Осы Кодекстің 829-10-бабының төртінші бөлігінде көзделген тәртіппен сот шығарған сотқа құрметтемеушілік білдіру фактісі туралы іс бойынша қаулыға шағым

берілуі, прокурордың апелляциялық өтінішхаты жоғары тұрған сатыдағы сотқа келтірілуі мүмкін.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Шағым немесе апелляциялық өтініш берілген соттар бұрын қараған әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер, сондай-ақ Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша сотқа шағымдану немесе наразылық келтіру қорытындылары бойынша соттардың қаулылары, айыппұл төлеу қажеттігі туралы ұйғарымдар, шағым, наразылық бойынша жоғары тұрған органның (лауазымды адамның) қаулылары ӘҚБтК-нің 44-1-тарауының тәртібімен ӘҚБтК-нің 45-тарауының ережелері бойынша апелляциялық іс жүргізу тәртібімен қайта қаралуы мүмкін.

Әрине, бұл қорытынды шешімдер күшіне енбеді, өйткені олай болмаған жағдайда ӘҚБтК-нің 832-бабының 2-тармағын басшылыққа алу қажет: мұндай жағдайда шағым (прокурордың апелляциялық өтініші) үлкен ықтималдық мәні бойынша қаралатын болады. Сонымен бірге сот мерзімдерді өткізудің себептерін істі дұрыс шешу үшін олардың мәні тұрғысынан қарайды.

1-бөлім. Прокурордың әкімшілік жаза қолдану туралы сот қаулысына апелляциялық өтінішхатқа шағым жасауы, келтіруі әкімшілік іс жүргізуге қатысушылардың бұзылған құқықтары мен қорғалатын мүдделерін қалпына келтіруге бағытталған іс жүргізу әрекеттерінің жиынтығы, сот қызметіндегі кемшіліктерді анықтау және жою құралы болып табылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша қаулыларға шағым жасау құқығы факультативті сипатта болады. Оны пайдалану осы құқық берілген адамдардың қарауына байланысты. Шағым жасау құқығы жеке тұлғаларға да, заңды тұлғаларға да қолданылады және қаулыны міндетті түрде жариялау және оның көшірмесін тапсыру, шағым жасау тәртібін, шағым жасау мерзімдерін түсіндіру және т.б. қамтамасыз етіледі.

Түсіндірілетін баптың 1-бөлігіне сәйкес прокурордан басқа, прокурордың заңды күшіне енбеген сот қаулысына апелляциялық өтінішхатқа шағымдану, келтіру құқығына ӘҚБтК-нің 744, 745, 746, 747, 748 және 753-баптарында көрсетілген адамдар ие болады. Бұл, атап айтқанда,:

– өзіне қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізіліп жатқан адам, оның ішінде кәмелетке толмағандар;

- жеке тұлғаның заңды өкілдері;

- жәбірленушілер, оның ішінде олардың өкілдері;

– жеке кәсіпкердің, заңды тұлғаның өкілдері;

- қорғаушылар, соның ішінде адвокаттар және т. б.

ӘҚБтК-нің 829-10-бабының 4-бөлігінде көзделген тәртіппен сот шығарған сотқа құрметтемеушілік білдіру фактісі туралы іс бойынша қаулыны да қоспағанда болмайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулыға шағымға мемлекеттік баж салынбайтынын да білу керек.

Тағы бір маңызды мән-жай, кейбір Конституциялық заңдарда жауаптылық негіздерін ғана емес, сонымен бірге шағым жасаудың жалпы қағидаларын өзгертетін арнайы соттылық қағидаларын да белгілейтін нормалар көзделген. Олар осындай құқықтық қатынастарда ескерілуі керек.

Мысалы, "Қазақстан Республикасындағы сайлау туралы" 1995 жылғы 28 қыркүйектегі ҚР Конституциялық заңының 50-бабында мынадай:

1) осы Конституциялық заңның талаптарына сәйкес мәліметтерді бермеу немесе жарияламау;

2) сайлау комиссиясының өз құзыреті шегінде қабылдаған шешімін орындамау;

3) сайлау алдындағы үгітті кандидатты, саяси партия ұсынған партиялық тізімді тіркеу мерзімі аяқталғанға дейін, сайлау күні не соның алдындағы күні жүргізбеу;

4) сайлау алдындағы үгіт жүргізу құқығына кедергі келтіру;

5) кандидаттар, саяси партиялар туралы көрінеу жалған мәліметтер тарату немесе олардың ар-намысы мен қадір-қасиетіне нұқсан келтіретін өзге де іс-әрекеттер жасау;

6) сайлау комиссиясы мүшелерінің құқықтарын бұзу;

7) азаматтардың сайлаушылар тізімімен танысу құқығын бұзу;

8) сайлаушылар тізімдерін жасау үшін сайлаушылар туралы жалған мәліметтер беру;

9) басқа адамдар үшін дауыс беру мақсатымен азаматтарға сайлау бюллетеньдерін беру;

10) сайлауға қатысу үшін демалыс бермеу;

11) бұқаралық ақпарат құралдары арқылы сайлау алдындағы үгіт жүргізу талаптарын бұзған;

12) анонимді үгіт материалдарын дайындау немесе тарату;

13) үгіт материалдарын қасақана жою немесе зақымдау;

14) кандидаттарға, партиялық тізімдерін ұсынған саяси партияларға олардың сайлау қорларынан тыс қаржылық (материалдық) қолдау көрсету;

15) кандидатты сайлау үшін шет мемлекеттерден, ұйымдардан, азаматтардан, азаматтығы жоқ адамдардан қайырмалдық алу;

16) сайлауға байланысты қоғамдық пікірге сұрау салу жүргізудің талаптарын бұзу;

17) сайлауда кандидаттардың, саяси партиялардың сенім білдірілген адамдарының, бұқаралық ақпарат құралдарының өкілдері мен байқаушылардың заңды қызметіне кедергі келтіру сияқты қылмыстық, әкімшілік және өзге де жауаптылықтың басталу негіздері белгіленген.

Сонымен қатар Конституциялық заңда бірқатар жағдайларда айрықша соттылық та белгіленген. Мысалы, Жоғарғы Сот бірінші сатыдағы сот болып табылған кезде 59-баптың 8-бөлігі, 66-баптың 3-бөлігі, 82-баптың 2-бөлігі, 89-баптың 6 және 7-

бөліктерінде және т.б. айрықша соттылық белгіленген. Осы жағдайларда, мәселе азаматтық жауаптылық туралы, алайда өзгеше жағдай да болуы мүмкін.

Осы ұйғарымдарды іске асыру үшін ӘҚБтК-де ӘҚБтК-нің 101-126-нормалары қамтылған, ал 684-бапта мамандандырылған аудандық және оларға теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126-баптарда көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды деп белгіленген.

Көрсетілген баптарда көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер қозғау тиісті қаулы шығаратын прокурордың көмегімен жүргізіледі.

Алайда ӘҚБтК-нің 807-бабы іс жүзінде жеке тұлғаларға ӘҚБтК-нің 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126-баптарында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша бұзылған құқықтарды қалпына келтіру туралы өтінішпен жүгінуге және оларды құқық бұзушылық туралы хаттама жасамастан тікелей сотта қарауға мүмкіндік береді.

2-бөлімге сәйкес оларға шағымдар берілуі, жоғары тұрған сатыдағы сотқа прокурорлардың апелляциялық өтініштері келтірілуі мүмкін.

Сот істі сотта қарау кезінде сот отырысы залында қоғамдық тәртіп бұзылған немесе сотты құрметтемеушілік көрінген жағдайда, кінәлі адамды әкімшілік заңдарда көзделген жазалау шараларына тікелей сот отырысы залында өз қаулысымен тартуға құқылы.

Кінәлі адамға әкімшілік жаза қолдану жөніндегі соттың (судьяның) іс-әрекеттері тікелей сот отырысы залында сот талқылауының хаттамасында көрсетілуге тиіс.

Апелляциялық, кассациялық сатылардағы соттың көрсетілген іс-әрекеттері заңға сәйкес мұндай хаттама жүргізілген жағдайларда ғана сот отырысының хаттамасында тіркеледі. Әкімшілік жаза қолдану туралы шешім барлық жағдайларда жеке дәлелді қаулы түрінде ресімделеді. Сот отырысынан тыс жасалған сотты құрметтемегені және басқа да құқық бұзушылықтар үшін әкімшілік жазаларды сот әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің нормаларына сәйкес жалпы тәртіппен қолданады.

Бұл құқық бұзушылық биліктің сот тармағының беделіне нұқсан келтіреді. Соныме қатар, сотта белгіленген ережелерді бұзу судьяға заңнама нормаларына сәйкес сот процесін тиісті түрде жүргізуге кедергі келтіреді. Мұндай бұзушылық Істі одан әрі қарау мүмкін болмаған, сот отырысында төрағалық етушінің өкімдеріне бағынбау, сотта белгіленген ережелерді бұзу, сондай-ақ сотты және (немесе) судьяны құрметтемеуді анық куәландыратын өзге де іс-әрекеттер (әрекетсіздік) арқылы процеске қатысушылардың және өзге де адамдардың шақыру қағазы, хабарлау, хабарлау немесе шақыру бойынша дәлелсіз себептермен сотқа келмеуінен көрінген сотты құрметтемеушілік білдірілуі мүмкін.

Сот процесін жүргізу кезінде тәртіпті қамтамасыз ету міндеті судьяға, сондай-ақ сот приставына жүктеледі. Олар сот ісін жүргізуге қатысушыларды және қатысушыларды белгіленген тәртіппен таныстырады, өкім береді және олардың орындалуын талап етеді.

Аталған мәселе бойынша "Қазақстан Республикасында сот билігі туралы заңдарды қолданудың кейбір мәселелері туралы" Қазақстан Республикасы Жоғарғы сотының 1998 жылғы 14 мамырдағы № 1 Нормативтік қаулысын басшылыққа алу қажет.

Ол сотты құрметтемегені үшін, егер онда басқа Арнайы Әкімшілік құқық бұзушылық немесе қылмыс белгісі болмаса, кінәлі адамдар ӘҚБтК-нің 653-бабы бойынша әкімшілік жауапкершілікке тартылуы тиіс екенін түсіндіреді, оған сәйкес сотқа немесе сотта белгіленген ережелерге көрінеу елемегені туралы куәландыратын кез келген іс-әрекеттер (әрекетсіздік) сотты құрметтемеушілік деп танылады. Судьяны және (немесе) алқабиді оның қызметтік әрекетіне байланысты қорлаудан көрінген сотты құрметтемеу ҚР ҚК 410-бабының екінші бөлігі бойынша қылмыстық жауаптылыққа әкеп соғады.

831-бап. Прокурордың апелляциялық өтінішхаты бойынша сот қаулысына шағымдану, қайта қарау тәртібі

1. Прокурордың сот қаулысына шағым, апелляциялық өтінішхаты қаулы шығарған сотқа жіберіледі, ол шағым, прокурордың апелляциялық өтінішхаты келіп түскен күннен бастап үш тәулік ішінде оларды істің барлық материалдарымен бірге жоғары тұрған сотқа жіберуге міндетті.

2. Осы Кодекстің 830-бабының екінші бөлігіне сәйкес сотқа құрметтемеушілік білдіру фактісі туралы іс бойынша қаулыға прокурор апелляциялық өтінішхатқа шағым жасаған, келтірген жағдайларда сот қаулыға фактіні анықтау бөлігінде сот отырысы хаттамасынан үзінді көшірмені қоса береді.

3. ҚР 28.12.2017 № 127-VI Заңымен Алып тасталды.

4. Судьяның әкімшілік қамауға алу түріндегі жаза қолдану туралы қаулысына прокурордың шағымды, апелляциялық өтініші шағымды, прокурордың апелляциялық өтінішін алған күні Жоғары тұрған сотқа жіберілуге тиіс.

5. ҚР 28.12.2017 № 127-VI Заңымен Алып тасталды.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Қаулы шығарылған судья арқылы шағым, прокурордың апелляциялық өтінішхатын берудің жалпы тәртібін белгілеу әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуге қатысушылардың құқықтарын қамтамасыз етуге бағытталған. Шағымды, прокурордың апелляциялық өтінішхатын беру фактісі судья шағым, прокурордың апелляциялық өтінішхаты келіп түскен күннен бастап 3 тәулік ішінде оны істің барлық материалдарымен бірге жоғары тұрған сотқа жіберуге міндеттейді. Аталған тәсіл заң шығарушының ӘҚБтК-нің 826-2-бабының 1-бөлігінде әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулыға, жоғары тұрған органның (лауазымды

адамның) айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқамаға шағымдану, наразылық білдіру тәртібі мен мерзімдерін реттеу бөлігінде пайдаланғанына ұқсас. Тиісінше, ӘҚТК-нің 826-2-бабының 1-бөліміне хабарласып, неғұрлым егжей-тегжейлі түсіндірмемен танысуға болады.

2 бөлім. Біз бұрын көрсеткеніміздей, кінәлі адамға әкімшілік жаза қолдану жөніндегі соттың (судьяның) іс-әрекеттері тікелей сот отырысы залында сот талқылауының хаттамасында көрсетілуге тиіс. Апелляциялық, кассациялық сатылардағы соттың көрсетілген іс-әрекеттері заңға сәйкес мұндай хаттама жүргізілген жағдайларда ғана сот отырысының хаттамасында тіркеледі.

Прокурор сотқа құрметтемеушілік білдіру фактісі туралы іс бойынша қаулыға апелляциялық өтінішхатқа шағым жасаған, келтірген жағдайларда, сот қаулыға фактіні анықтау бөлігінде сот отырысы хаттамасының үзіндісін қоса береді. Іс жүргізу заңнамасы (ӘҚБтК-мен қатар қылмыстық іс жүргізу және азаматтық іс жүргізу) қысқаша хаттама жүргізу мүмкін болған кезде нормаларды біледі немесе ол аудиовидеофиксациялаумен ауыстырылады.

Соттың сот отырысы залында аудиовидеофиксацияны қолдануы ӘҚБтК-нің 803-бабымен реттеледі және сот ісін жүргізудің барлық түрлерінде: азаматтық және қылмыстық және азаматтық іс жүргізу кодексінің 257-баптарымен, 328 қылмыстық іс жүргізу кодексінің баптарымен реттеледі. Сотты құрметтемегені үшін әкімшілік жауапкершілікке тарту ерекшеліктерін жалпы реттеу ӘҚБтК-нің 44-1-тарауының нормаларымен реттеледі.

Елеулі құқық қорғау әлеуеті сотқа алынған шағымды, прокурордың судьяның әкімшілік қамауға алу түрінде жаза қолдану туралы қаулысына апелляциялық өтінішін оларды берген күні Жоғары тұрған сотқа жіберуге ұйғарған 4-бөлік бар.

Бұл жерде ӘҚБтК-нің 808-бабына сәйкес хаттама, ал ӘҚБтК-нің 803-бабының 9-бөлігінде көзделген жағдайда, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттаманың (прокурордың қаулысы) көшірмесі, оны жасағаны үшін жауапкершілік әкімшілік қамауға алуды қолдануға, шетелдікті немесе азаматтығы жоқ адамды Қазақстан Республикасының шегінен әкімшілік жолмен шығарып жіберуге әкеп соғуы мүмкін. Яғни жаза ретінде қамауға алу қолданылуы мүмкін істер сотқа қарау үшін мүмкіндігінше қысқа мерзімде жіберіледі.

Бұл адамның оқшаулау (қамау) жағдайында болуы мүмкін соттан тыс кезеңін барынша шектеу ниетімен байланысты, бұл халықаралық стандарттар мен практикаларға сәйкес келеді. Қамауға алуды қолданудың заңдылығы мен негізділігін жылдам тексеру және азаматтың бостандыққа және жеке басына қол сұғылмаушылыққа конституциялық құқығын тиісінше қамтамасыз ету-сот пен заң шығарушы үшін айрықша міндет.

832-бап. Прокурордың сот қаулысына апелляциялық өтінішхатқа шағымдану, шағымдану мерзімі

1. Прокурордың сот қаулысына шағымы, апелляциялық өтініші қаулы тапсырылған күннен бастап он тәулік ішінде, ал егер осы Кодекстің 744, 745, 746, 747, 748 және 753 – баптарында көрсетілген адамдар істі қарауға қатыспаған жағдайда-оны алған күннен бастап берілуі мүмкін.

2. Шағым беру мерзімін өткізіп алу, прокурордың апелляциялық өтініш жасауы оларды қарауға қабылдаудан бас тартуға негіз болып табылмайды. Істі дұрыс шешу үшін мерзімдер мен олардың маңызын сот шағымның, прокурордың апелляциялық өтінішхатының мазмұнына қарамастан тексереді.

3. Прокурордың әкімшілік жауаптылыққа тартылған адамның не оған қатысты әкімшілік іс жүргізу тоқтатылған адамның жағдайын нашарлататын жағына шағым, апелляциялық өтінішхат әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулы, айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқама, жоғары тұрған органның (лауазымды адамның) шағым, наразылық бойынша қаулысы заңды күшіне енген күннен бастап бір жыл ішінде берілуі мүмкін.

ТҮСІНІКТЕМЕ _____

Түсіндірілген баптың 1-бөлігі қаулы берілген күннен бастап 10 күндік мерзімді белгілейді. Осы мерзім қаулының көшірмесі осы құжатқа шағым жасау жөніндегі өкілеттігі бар тұлғаға тапсырған немесе алған күннен кейінгі күннен бастап есептеледі. Бұл жерде ӘҚБтК-нің 739-бабында белгіленген іс жүргізу мерзімдерін есептеу ережелерін басшылыққа алу қажет. Егер ӘҚБтК-нің 744, 745, 746, 747, 748 және 753-баптарында көрсетілген адамдар істі қарауға қатыспаса, қаулы алынған күннен бастап есептеледі.

Мүдделі тұлғалардың заңсыз қаулыларға шағымданудың нақты мүмкіндігін қамтамасыз ету үшін осы мерзімнің оңтайлылығы практикамен расталды. Мерзімді мұндай есептеу сот қаулысына шағымдануға құқылы адамның қаулының мәтінін талдау және шағымды, прокурордың апелляциялық өтінішхатын дайындау үшін жеткілікті уақыт бар екендігіне қосымша кепілдік береді.

Аталған мерзімдерді есептеудің бастапқы нүктесіне назар аудару керек: қаулыны тапсыру және алу сәті. Сондықтан аталған бапты түсіндіруде ӘҚБтК-нің 743-бабының ережесі шешуші мәнге ие.

Неғұрлым егжей-тегжейлі түсіндірме ӘҚБтК-нің 826-2-бабында берілген.

2 бөлім. Шағым беру мерзімінің өтіп кетуіне қарамастан, істі қарауға қатысты нормаларды Кодекске енгізу, прокурордың апелляциялық өтініш беруі маңызды құқық қорғау сәлемі болып табылады. Түсіндірілетін нормаға сәйкес бұл оларды қарауға қабылдаудан бас тартуға негіз болып табылмайды.

Шағым беру мерзімі өтіп кеткен шағымды алған кезде, оның себептеріне қарамастан, судья формалды түрде заңды күшіне енген, бірақ іс жүзінде дау айтылған және қайта қарауға жататын қаулының орындалуын тоқтата тұруға шаралар қабылдайды. Мұнда сот ӘҚБтК-нің 834-бабын басшылыққа алады, оған сәйкес

шағымды белгіленген мерзімде беру әкімшілік жаза қолдану туралы қаулының орындалуын шағым қаралғанға дейін тоқтата тұрады.

Сонымен қатар прокурордың әкімшілік жаза қолдану туралы қаулының орындалуын оның заңдылығын тексеру кезінде тоқтата тұруға, уәкілетті лауазымды адамдар мен органдарға (соттан басқа) қосымша тексеру жүргізу туралы жазбаша нұсқаулар беруге құқығы бар.

Бұл тексеру нәтижелері бойынша ол тиісті сотқа қаулының күшін жою немесе оны өзгерту туралы апелляциялық өтінішхат жасауы және шағым жасалған актінің орындалуын азайту үшін жасалады. Егер күдік расталмаса, ол қаулының орындалуын тоқтата тұрудың күшін жояды.

Мерзімді өткізіп алған жағдайда формалды түрде осы мерзімді қалпына келтіру туралы өтініш берілуге тиіс, алайда іс жүзінде бұл шарт әрдайым орындала бермейді.

Көрсетілген сот істі дұрыс шешу үшін мұндай рұқсаттаманың дәлелсіздігінің себебін да, рұқсат қағазының мәнін да қараудан босатпайды. Бұл мән-жайларды сот шағымның, прокурордың апелляциялық өтінішхатының мазмұнына қарамастан белгілейді және тексереді. Бұл ереже әкімшілік іс бойынша қаулыны және ӘҚБтК 43-1-тарауының тәртібімен айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқаманы қайта қарау үшін де әділ.

Сот практикасында мыналар: азаматтың шағым беру тәртібі туралы жеткілікті заңдық хабардар болмауы, тұрақты тұрғылықты жерінен уақытша кетуі, отбасы жағдайлары, шектеу шараларының (карантин) енгізілуі және т.б. шағым беру мерзімін өткізіп алудың дәлелді себептері болып танылады.

Түсініктеме берудің 3-бөлігі әкімшілік жауаптылыққа тартылған адамның не өзіне қатысты әкімшілік іс жүргізу тоқтатылған адамның жағдайын нашарлатуға арналған прокурордың шағым, апелляциялық өтініш беру мерзімін әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулы, айыппұл төлеу қажеттігі туралы ұйғарым, шағым, наразылық бойынша жоғары тұрған органның (лауазымды адамның) қаулысы заңды күшіне енген күннен бастап бір жыл мерзімге шектейді.

Бір жыл бойы шектеулер болды. Егер норманы ҚІЖК-дегі ұқсас нормамен салыстырсақ, онда Әкімшілік заңнамадағы қылмыстық іс жүргізушілікпен салыстырғанда қуғын-сүргінге ұшыраған тәсілді анықтау керек. ҚІЖК-де бұл мерзім әкімшілік мерзімнен екі есе аз (6 ай) болады.

Екінші маңызды аспект прокурордың шағым, апелляциялық өтініш беру мерзімі әкімшілік жауапкершілікке тартылған адамның не оған қатысты әкімшілік іс жүргізу тоқтатылған адамның жағдайын жақсарту жағына шектелмегені болып табылады.

833-бап. Шағымның, прокурордың апелляциялық өтінішхатының мазмұны

1. Шағым беріледі, прокурордың апелляциялық өтінішхаты жазбаша түрде не электрондық цифрлық қолтаңбамен куәландырылған электрондық құжат нысанында беріледі және оларда көрсетілуге тиіс:

1) шағым, прокурордың апелляциялық өтінішхаты берілетін соттың атауы;

2) шағым берушінің, апелляциялық өтініш берген прокурордың тегі, аты және әкесінің аты (ол болған кезде) (заңды тұлғаның нақты атауы), тұрақты тұратын жері немесе орналасқан жері (пошталық мекенжайы);

3) қаулысына шағым берілетін соттың атауы апелляциялық өтініш беріледі;

4) шағым жасалған немесе прокурордың апелляциялық өтінішхаты бойынша қайта қаралатын сот қаулысының мазмұны, сондай-ақ шағым берген адам, апелляциялық өтініш берген прокурор сот қаулысын олардың құқықтарын немесе бостандықтарын бұзады деп есептейтін себептер;

5) шағым берген адамның, апелляциялық өтініш берген прокурордың өтініші, нақты тұжырымдалған талабы.

2. Шағымға, апелляциялық өтінішхатқа осы Кодекстің 744, 745, 746, 747 және 748-баптарында көрсетілген тұлғалар, прокурор қол қояды. Заңды тұлғаның атынан берілетін шағымға оның өкілі немесе осыған уәкілетті басқа адам қол қояды.

3. Егер шағым берілетін болса, прокурордың апелляциялық өтініші басқа адамның мүддесінде шығарылады, онда шағым берілетін адамның аты-жөні, тұрақты тұратын жері немесе орналасқан жері (пошталық мекен-жайы) көрсетілуі керек, апелляциялық өтініш жасалады. Шағымға өкілеттігін растайтын құжат қоса беріледі.

4. Шағым беріледі, прокурордың апелляциялық өтінішхаты шағымда, апелляциялық өтінішхатта келтірілген дәлелдердің негіздемесіне шағым жасалған, қайта қаралатын сот қаулысының, сондай-ақ өзге де құжаттардың көшірмелерін қоса бере отырып, екі данада беріледі.

5. Егер берілген шағым прокурордың апелляциялық өтініші осы баптың бірінші және екінші бөліктерінде көзделген талаптарға сәйкес келмеген жағдайда, олар берілген болып есептеледі, бірақ қайта ресімдеу мерзімі көрсетіле отырып қайтарылады. Егер көрсетілген мерзім ішінде шағым, прокурордың апелляциялық өтініші қайта жасалғаннан кейін сотқа ұсынылмаса, олар берілмеген болып есептеледі.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Бұл бап және тиісінше шағымға (прокурордың өтінішхатына) қойылатын талаптар тек апелляциялық іс жүргізу үшін ғана емес, сонымен қатар бүкіл Кодекс бойынша оған сілтеме жасау барлық жерде болып табылады. Мұнда әкімшілік құқық оның алғашқы қарауының қорытындысы бойынша шешімдерді қайта қарау бөлігінде өте демократиялық мүмкіндік беретінін және Жоғарғы Соттың мамандандырылған алқасының әкімшілік ісін қайта қарауын қоспағанда, оны бірнеше рет жасауға мүмкіндік беретінін есте сақтау қажет.

Прокурор шағымды, апелляциялық өтінішті жасаған кезде, шағым берген тұлғаның пікірі бойынша, сот қайта қараған кезде тиісті түрде қолданбаған немесе қолданбаған, не дұрыс қолданбаған заңдар мен өзге де нормативтік құқықтық актілерге сілтемелері бар, онда келтірілген дәлелдердің дәлелдеріне назар аударған жөн. Бір мезгілде аталған

адамдар істе бар дәлелдемелермен немесе бұрын зерттеу нысанасы болмаған (объективті немесе өзге де себептер бойынша) жаңа дәлелдемелерге ұсыну немесе сілтеме жасау арқылы өзінің дәлелдерін растауы тиіс. Бұл туралы шағым, апелляциялық өтініш беруші тұлғалар да өз өтінішінде көрсетуге тиіс.

"Электрондық құжат және электрондық цифрлық қолтаңба туралы" Қазақстан Республикасының 2003 жылғы 7 қаңтардағы № 370-ІІ Заңына және "Прокуратура туралы" Қазақстан Республикасының 2017 жылғы 30 маусымдағы № 81-VІ Заңына, сондай-ақ ӘҚБтК нормаларына сәйкес шағым беріледі, ал прокурордың апелляциялық өтініші жазбаша түрде не электрондық цифрлық қолтаңбамен куәландырылған электрондық құжат нысанында беріледі. Бұл процесті жеңілдетеді және қатысушылардың уақытын үнемдейді. Қазіргі уақытта бұл функция Жоғарғы Соттың Интернет-сайтында Сот кабинетінің мүмкіндіктері арқылы жүзеге асырылуда – <http://office.sud.kz/>.

Шағымның, өтінішхаттың міндетті мазмұны ретінде заң шығарушы түсініктеме берілген бапта көрсетілген бірқатар ережелерді айқындады. Кейбіреулерге қажетті түсініктеме беру қажет деп санадық.

Апелляциялық шағымда, прокурордың өтінішхатында шағым, өтініш жолданатын соттың атауы көрсетілуге тиіс. Соттың атауы тек формализммен ғана емес, елеулі мәнге ие, өйткені бұл әкімшілік істің, оның ішінде ӘҚБтК-нің ерекшеліктерін ескере отырып, нақты соттың соттылығын анықтайды. ӘҚТК-нің 827 және 829-1-баптарына түсініктеме егжей-тегжейлі қараңыз.

Бұдан басқа, шағымда, өтініште шағым берушінің, апелляциялық өтініш берген прокурордың тегі, аты және әкесінің аты (ол болған кезде) (заңды тұлғаның нақты атауы), тұрақты тұратын жері немесе орналасқан жері (пошталық мекенжайы) көрсетіледі. Мұндай тұлға атынан шағым, өтінішхат берілетін субъект бола алады.

Шағымда, өтінішхатта қаулысына шағым берілетін соттың атауы міндетті түрде көрсетілуге тиіс, апелляциялық өтініш, сондай-ақ шағым жасалған сот актісі оның шығарылған күнімен бірге шығарылады. Іс жүргізу заңында апелляциялық шағымда, өтінішхатта тараптардың атаулары мен істің деректемелерін көрсету туралы талап көзделмеген болса да, оларға сілтеме жасау қалаулы болып табылады. Мұндай мәліметтер істі жоғары тұрған сатыға жіберуге уақтылы және дұрыс дайындау үшін, сондай-ақ оны одан әрі қарау үшін қажет.

Шағымның, өтінішхаттың негізгі мазмұны ретінде заң шығарушы сот шешімінің заңсыздығы немесе негізсіздігі неде екенін, апелляциялық өтінішхат бойынша шағым жасалған немесе қайта қаралатын соттың қаулысының заңдылығын және шағым, өтініш беруші адам қандай өзгерістер енгізуді талап ететінін, сондай-ақ шағым берген адам, апелляциялық өтінішхат келтірген прокурор сот қаулысын олардың құқықтарын

немесе бостандықтарын бұзады деп есептейтін басқа да себептерді қандай бөлігінде тексеру қажет екенін көрсетеді. Соңында шағым беруші тұлға өтінішті, талапты нақты тұжырымдауға тиіс.

2 және 3-бөлікке сәйкес апелляциялық шағымда, өтінішхатта берілген күні көрсетілуге, сондай-ақ оларды берген адамның қолы болуға тиіс. Егер шағым берілетін болса, прокурордың апелляциялық өтініші басқа адамның мүддесінде шығарылады, онда шағым берілетін адамның аты-жөні, тұрақты тұратын жері немесе орналасқан жері (пошталық мекен-жайы) көрсетілуі керек, апелляциялық өтініш жасалады. Шағымға өкілеттігін растайтын құжат қоса беріледі.

Заңды тұлғаның атынан берілетін шағымға оның өкілі немесе осыған уәкілеттік берілген басқа адам қол қояды, тиісінше, егер істе мұндай жоқ болса, өкілдің өкілеттігін куәландыратын сенімхат немесе өзге де құжат қоса берілуге тиіс.

Өкілдің және әкімшілік іс жүргізуге басқа да қатысушылардың іс жүргізу мәртебесінің ерекшеліктері ӘҚБтК-нің 38-тарауында айқындалады. Бұл бөлікте осы тараудың баптарына түсіндірмелерге жүгіну керек.

4-бөлімге сәйкес шағым беріледі, прокурордың апелляциялық өтінішхаты шағым жасалған, қайта қаралатын сот қаулысының, сондай-ақ шағымда, апелляциялық өтінішхатта келтірілген дәлелдердің негіздемесіне өзге де құжаттардың көшірмелерін қоса бере отырып, екі данада шығарылады. Заңның бұл талабы тиісті өтініштерді берудің жазбаша (қағаз түрінде) нысаны үшін ғана өзекті.

Түсініктеме берілген мақаланың 5 бөлігінде жазылған заң шығарушының өте озық және қазіргі заманғы тәсілі ерекше назар аударуға тұрарлық. Атап айтқанда, берілген шағым, прокурордың апелляциялық өтініші түсініктеме берілген баптың 1 және 2-бөліктерінде көзделген талаптарға сәйкес келмеген жағдайда, олар берілген деп есептеледі, бірақ қайта ресімдеу мерзімі көрсетіле отырып қайтарылады.

Егер көрсетілген мерзім ішінде шағым, прокурордың апелляциялық өтініші қайта жасалғаннан кейін сотқа ұсынылмаса, олар берілмеген болып есептеледі. Бұл өте ерекше, адамға бағытталған және ТМД елдерінің әкімшілік заңнамасы үшін жаңа тәсіл.

Шағым берген адамдарға, егер шағымы түсіндірме берілген баптың талаптарына сәйкес келмесе, оны толық ресімдеуге мүмкіндік беріледі. Мұндай жағдайда мұндай шағым берілген болып есептеледі, бірақ қайта ресімдеу мерзімі көрсетіле отырып қайтарылады. Егер көрсетілген мерзім ішінде шағым қайта жасалмаса немесе органға (лауазымды адамға) ұсынылмаса ғана, ол берілмеген болып есептеледі.

834-бап. Шағым беруге немесе прокурордың апелляциялық өтінішхатын келтіруге байланысты қаулының орындалуын тоқтата тұру

1. Белгіленген мерзімде шағым беру әкімшілік жаза қолдану туралы қаулының орындалуын шағым қаралғанға дейін тоқтата тұрады.

2. Прокурордың әкімшілік жаза қолдану туралы қаулының орындалуын оның заңдылығын тексеру кезінде тоқтата тұруға, уәкілетті лауазымды адамдар мен

органдарға (соттан басқа) қосымша тексеру жүргізу туралы жазбаша нұсқаулар беруге құқығы бар. Тексеру нәтижелері бойынша прокурор тиісті органға қаулының күшін жою немесе өзгерту туралы апелляциялық өтініш береді немесе қаулының орындалуын тоқтата тұрудың күшін жояды.

3. Прокурордың апелляциялық өтініш беруі ол қаралғанға дейін қаулының орындалуын тоқтата тұрады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1 және 3 бөлім. Түсініктеме берілген баптан апелляциялық сатыдағы соттың шешімнің орындалуын тоқтата тұру өкілеттігі берілген.

Тоқтата тұру шағымды қарағанға дейін нақты әкімшілік жазаны орындау жөніндегі қандай да бір іс-әрекеттерді жасауды тоқтатуды білдіреді. Әкімшілік жазаны орындауды тоқтата тұрудың негізі ретінде қаралып отырған бөлікте белгіленген мерзімде сот қаулысына шағым беру көрсетіледі. Прокурордың апелляциялық өтініш жасауы ол қаралғанға дейін қаулының орындалуын автоматты түрде тоқтата тұрады. Орындауды тоқтата тұру туралы ұйғарым шығарылады.

Заң шығарушы осы бапта тоқтата тұру шартын – "белгіленген мерзімде шағым беру" деп көрсететіндігіне назар аударған жөн. Бұл ӘҚБтК-нің 832-бабының 2-бөлігіне қайшы келмейді, ал мұндай шешімдер апелляциялық шағым жасау мерзімі аяқталғаннан кейін орындалуға тиіс, өйткені сот оған шағым жасалғанын біле алмайды. Тиісінше, шағым көрсетілген мерзімнен кейін емес, сөйлемде реттеу-бабында көрсетілген.

2-бөлім прокурорға тексеру және кейіннен сотқа өтініш беруге дайындау бойынша қосымша іс жүргізу мүмкіндіктері береді. Тиісінше, бұл прокурорға оның заңдылығын тексеру кезінде әкімшілік жаза қолдану туралы қаулының орындалуын тоқтата тұру, соттарды қоспағанда, уәкілетті лауазымды адамдар мен органдарға қосымша тексеру жүргізу туралы жазбаша нұсқаулар беру құқығын береді.

Тексеру нәтижелері бойынша прокурор тиісті органға қаулының күшін жою немесе өзгерту туралы апелляциялық өтініш береді немесе қаулының орындалуын тоқтата тұрудың күшін жояды.

Аталған баптың екінші ұсынысы ӘҚтК редакциясынан 2017 жылғы өзгерістерге дейін көшті, алайда, тиісті түрде түрі өзгерген жоқ және мұндай редакцияда қолданылуы мүмкін емес. Заң шығарушыға заңның осы ережесіне қосымша назар аудару керек.

835-бап. Соттың қаулысына шағымды, прокурордың апелляциялық өтінішін қарау мерзімдері

1. Прокурордың сот қаулысына шағымды, апелляциялық өтінішхаты келіп түскен күннен бастап он тәулік ішінде қаралуға жатады.

2. Әкімшілік қамаққа алу туралы қаулыға шағым, прокурордың апелляциялық өтініші, егер жауапқа тартылған адам әкімшілік қамаққа алуды өтеп жүрген жағдайда, олар берілген, келтірілген кезден бастап бір тәулік ішінде қаралуға тиіс.

3. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуге қатысушылардан өтініштер келіп түскен не істің мән-жайларын қосымша анықтау қажет болған жағдайларда шағымды, прокурордың апелляциялық өтінішін қарау мерзімін істі қарайтын сот ұзартуы мүмкін, бірақ ол он тәуліктен аспауға тиіс. Сот шағымды, прокурордың апелляциялық өтінішін қарау мерзімін оны (оны) қарау мүмкін болмаған кезде азаматтық, қылмыстық немесе әкімшілік сот ісін жүргізуде қаралатын басқа іс шешілгенге дейін тоқтата тұруға міндетті. Мерзімді ұзарту және (немесе) тоқтата тұру туралы шешім дәлелді ұйғарым түрінде шығарылады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілетін баптың 1-бөлігі прокурордың сот қаулысына шағымын, апелляциялық өтінішхатын белгілейді, олар келіп түскен күннен бастап он тәулік ішінде қаралуға жатады.

Шағымды, апелляциялық өтінішті қараудың жеделдігі және сот қаулысының заңдылығы мен негізділігін тексерудің мұқият болуы тұрғысынан оңтайлы мерзім – азаматтар мен ұйымдардың құқықтарының сақталуының кепілі.

2-бөлік шағымды, прокурордың апелляциялық өтінішін қарау мерзімін есептеудің ерекше тәртібін белгілейді: олар берілген, келтірілген кезден бастап бір тәулік ішінде. Қысқартылған мерзім, біріншіден, әкімшілік қамауға алуды тағайындау туралы сот қаулысына шағымданумен.

Екіншіден, әкімшілік жауапкершілікке тартылған адамның әкімшілік қамауға алуды өтеумен байланысты. Бұл жағдайда азаматтың бостандыққа және жеке басына тиіспеушілікке конституциялық құқығы туралы сөз болып отыр және мүмкін болатын сот қателігін түзете отырып, кідіртуге жол берілмейді.

Түсініктеме берілген баптың 3-бөлігіне сәйкес іс жүргізуге қатысушылардан өтініштер келіп түскен не істің мән-жайларын қосымша анықтау қажет болған жағдайда, шағымды, прокурордың апелляциялық өтінішін қарау мерзімін істі қарайтын сот ұзартуы мүмкін, бірақ ол 10 тәуліктен аспауға тиіс.

Бұл ретте ӘҚБтК-нің осы нормасының императивтік талабы бойынша сот шағымды, прокурордың апелляциялық өтінішін азаматтық, қылмыстық немесе әкімшілік сот ісін жүргізуде қаралатын басқа іс шешілгенге дейін қарау мүмкін болмаған кезде оны қарау мерзімін тоқтата тұруға міндетті. Мұндай практика көбінесе "күрделі істер" бойынша таралған, онда салықтық құқықтық қатынастардан туындайтын істер немесе жер қойнауын пайдалану, қоршаған ортаны қорғау саласындағы деликтілерге байланысты істер және т.б. бойынша "хабарламаларға" немесе азаматтық процестің қағидалары

бойынша өзге де құқықтық актілерге (АПК-нің 29-тарауы) бір мезгілде шағым жасалады. Көбінесе бұл қорғаныс бағытының бір бөлігі ретінде, ал жекелеген жағдайларда құқықты теріс пайдалану ретінде де қолданылады.

Мерзімді ұзарту туралы дәлелді ұйғарым шығарылады.

836-Бап. Соттың қаулысына шағымды, прокурордың апелляциялық өтінішін судьяның жеке-дара қарауы

1. Мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік сот және кәмелетке толмағандардың істері жөніндегі сот судьясының қаулысына прокурордың шағымы, апелляциялық өтінішін жоғары тұрған соттың судьясы жеке-дара қарайды.

2. Судья (сот) осы Кодекстің 829-10-бабының төртінші бөлігінде көзделген тәртіппен шығарған сотқа құрметтемеушілік білдіру фактісі туралы іс бойынша соттың қаулысына прокурордың шағымы, апелляциялық өтінішін жоғары тұрған соттың судьясы жеке-дара қарайды.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілетін баптың 1-бөлігі жоғары тұрған сот судьясының мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік сот және кәмелетке толмағандардың істері жөніндегі сот судьясының қаулысына шағымды, прокурордың апелляциялық өтінішін жеке-дара қарауды белгілейді. Жеке-дара қарау істі бір мезгілде төрағалық етушінің функциясын орындайтын құрамында бір судья бар соттың қарайтынын білдіреді.

Сот ісін жүргізудің әртүрлі түрлерінде бұл мәселе әртүрлі, соның ішінде істің ерекшеліктері ескеріле отырып шешіледі. Әкімшілік істерде қоғамдық қауіптің жоқтығын және олардың осы құқық бұзушылық түрлерінің көптігін ескере отырып, әкімшілік құқықта апелляциялық қайта қарау үшін жеке-дара қарау көзделген (орташа алғанда әкімшілік құқық бұзушылық қылмыстық теріс қылықтар ретінде олардың бір бөлігін ҚК-ге ауыстырғаннан кейін де қылмыстық құқық бұзушылықтарға қарағанда он есе көп). Судьяның әкімшілік істерді жеке-дара қарау мүмкіндігі дауларды шешу жеделдігін едәуір арттыруға және сот шығындарын азайтуға мүмкіндік береді.

2-бөлім прокурордың сотқа құрметтемеушілік білдіру фактісі туралы іс бойынша соттың қаулысына шағымды, апелляциялық өтінішін ӘҚБтК 829-10-бабының 4-бөлігінде көзделген тәртіппен судья (сот) шығарған, сондай-ақ жоғары тұрған соттың судьясы жеке-дара қарайды.

Тәжірибелі заңгерлер арасындағы басым тұжырымдама – бұл апелляциялық сатыдағы соттарда істерді алқалы құрамда қарауға басымдық берілген тұжырымдама. Оның объективтілік, сот талқылауының мәні болып табылатын күрделі мәселелерді талқылау мүмкіндігі, істің нақты мән-жайларын зерттеу кезінде сот қателіктері мен дәлсіздіктердің ықтималдығын азайту сияқты артықшылықтарын көрсетуге болады.

Алайда істі алқалы түрде қараудың кемшіліктерінің арасында осы қағидаттың " формалдылығын" бөліп көрсетуге болады. Істі алқа емес, алқаның басқа мүшелері қосылатын судья-баяндамашы шешеді. Мұнымен келіспеу қиын, әсіресе қазіргі

судьялардың пікірін ескере отырып, алқа мүшелері көбінесе іспен толық әрі егжей-тегжейлі түрде таныс емес екенін растайды.

Істі алқалы түрде қарау кезінде төрағалық етуші судья алқаның қалған мүшелеріне қатысты үлкен беделге ие. Судьяға кеңесу бөлмесінің құпиясы қысым келтіреді, оның бұзылуы елеулі процестік бұзушылық болып табылады және жоғары тұрған сатыдағы органдарда шешімнің күшін жоюға негіз болады, сондай-ақ ерекше пікір білдіру қаупі ықтимал. Сонымен қатар алқаның бірдей пікірі бар екі судьясы, әдетте, ең тәжірибелі судьялардың ішінен тағайындалған құрам төрағасына қысым көрсетіп қана қоймай, өз пікірлерін жасыруға немесе өзгертуге мәжбүр болмайтындығына шындығында да кепілдік жоқ.

Бұдан басқа, істі алқалы түрде қарау судьяның тәуелсіздігі қағидатын іске асыруға толық көлемде сай келмейді.

Судьяның сот билігін жүргізуші ретіндегі процестік тәуелсіздігінің кепілдіктері судьяның толық еркіндігі мен дербестігін көздейтін сот төрелігін жүзеге асырудың заңда белгіленген рәсімінде, сот төрелігін жүзеге асыру жөніндегі қызметке ешкімнің араласуына жауаптылық қатерімен тыйым салуда, судьяның тікелей сот төрелігін жүзеге асыруы кезінде оның есеп бермейтіндігінде көрінеді. Көпшіліктің пікірімен келіспеген судьяның ерекше пікір айтуға құқығы бар, бірақ бұл пікір жарияланбайды және істің нәтижелеріне әсер етпейді.

837-бап. Соттың қаулысына шағымды, прокурордың апелляциялық өтінішін қарауға дайындау

Шағымды, прокурордың апелляциялық өтінішін қарауға дайындау кезінде сот өтінішхаттарды шешеді, қосымша материалдарды талап етеді, шағымды, прокурордың апелляциялық өтінішін қарау үшін қатысуы қажет деп танылған адамдарды шақырады, судья қажет болған жағдайда сараптама тағайындайды.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсініктеме берілген бап Әкімшілік істі апелляциялық сатыдағы сотта қарауға дайындау туралы маңызды ережелерді қамтиды. Соттың қаулысына шағымды, прокурордың апелляциялық өтінішін қарауға дайындау судьяның шағымды, прокурордың апелляциялық өтінішін жедел, уақтылы және заңды қарауды ұйымдастыру жағынан қамтамасыз ететін белгілі бір іс жүргізу әрекеттерін жасауды білдіреді.

Осы баптың мазмұнынан істі сотта қарауға дайындау жөніндегі әрекеттерді істі алған судья жеке-дара жүргізеді, өйткені қарау өзі жеке-дара өтеді.

Түсініктеме берілген бапта белгіленген жалпы ереже бойынша судья өтінішхаттарды шешеді, қосымша материалдарды талап етеді, шағымды, прокурордың апелляциялық өтінішін қарау үшін қатысуы қажет деп танылған адамдарды шақырады, судья қажет болған жағдайда сараптама тағайындайды. Бұл ретте кәметке толмағанның заңды өкілі міндетті түрде шақырылуға жатады; сарапшы істің

мән-жайлары бойынша сараптама жүргізу қажет болған жағдайларда шақырылады. Егер сараптаманы бірнеше сарапшы жүргізген болса, келіспеушіліктер болған жағдайда барлық сарапшылар шақырылады.

Істі апелляциялық сатыдағы сотта қарауға дайындау сатысы кейіннен қараудың толықтығы мен сапасын қамтамасыз ету үшін үлкен маңызға ие. Бұл сатының азаматтық процесте маңызды емес екеніне қарамастан, оның рөлі маңызды.

Апелляциялық сатыдағы судья істі зерттеудің мәні мен шектерін кейіннен зерттеуді талап ететін дәлелдемелердің бастапқы шеңберін, нақты деректерді айқындау есебінен нақ осы сатыда белгілейді.

838-бап. Прокурордың сот қаулысына шағымын, апелляциялық өтінішін қарау

1. Сот қаулысына шағымды, прокурордың апелляциялық өтінішін қарауға кірісіп:

1) шағымды, апелляциялық өтінішхатты кім қарайтынын; қандай шағым, апелляциялық өтінішхатты қарауға жататынын; шағым кім бергенін, апелляциялық өтінішхатты келтіргенін жариялайды;

2) өзіне қатысты іс бойынша Қаулы шығарылған жеке тұлғаның немесе заңды тұлға өкілінің, сондай-ақ шағымды, апелляциялық өтінішті қарауға қатысу үшін шақырылған адамдардың келуіне көз жеткізеді;

3) іс жүргізуге қатысушылардың және олардың заңды өкілдерінің өкілеттіктерін тексереді;

4) іс бойынша іс жүргізуге қатысушылардың келмеу себептерін анықтайды және шағымды, апелляциялық өтінішті олар болмағанда қарау туралы не шағымды, апелляциялық өтінішті қарауды кейінге қалдыру туралы шешім қабылдайды;

5) шағымды, апелляциялық өтінішті қарауға қатысатын адамдарға олардың құқықтары мен міндеттерін түсіндіреді;

6) мәлімделген қарсылық білдіру мен өтінішхаттарды шешеді;

7) соттың қаулысына шағымды, апелляциялық өтінішті, ал қажет болған жағдайда істің өзге де материалдарын жария етеді.

2. Соттың қаулысына шағымды, прокурордың апелляциялық өтінішін қарау кезінде істе бар және қосымша ұсынылған материалдар бойынша шығарылған қаулының заңдылығы мен негізділігі тексеріледі. Сот прокурордың шағымының, апелляциялық өтінішхатының дәлелдерімен байланысты емес және істі толық көлемде тексереді, бұл ретте ол жаңа фактілерді анықтауға және жаңа дәлелдемелерді зерттеуге құқылы.

3. Сот шақырылған адамдардың келмеуіне, іс бойынша қосымша материалдарды талап етуге, сараптама тағайындауға байланысты және шағымды, апелляциялық өтінішті толық, жан-жақты және объективті қарау үшін қажет болған басқа да жағдайларда прокурордың шағымын, апелляциялық өтінішін қарауды кейінге қалдыруға құқылы.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Жалпы, шағымды, прокурордың сот қаулысына апелляциялық өтінішін қарау тәртібі ӘҚБтК-нің 818, 826-3 және 829-10-баптарында белгіленгендігіне ұқсас екенін атап өту қажет.

Осылайша, аталған баптың бірінші бөлігінің ережелеріне сәйкес сот шағымды, прокурордың соттың қаулысына апелляциялық өтінішін қарауға кірісіп,:

- шағымды, апелляциялық өтінішті кім қарайды; қандай шағым, апелляциялық өтініш қарауға жатады; шағым кім берді, апелляциялық өтініш әкелді. Түсіндірілетін баптың 1) тармақшасына қатысты көрінетін қарапайым талаптарды көрсету іс жүзінде өте өзекті және орынды, өйткені процестің ресми мақсаттарында ғана емес, сонымен қатар соттылығын анықтау және шағым жасау құқығын іске асыру мақсаттарына қызмет етеді;

- өзіне қатысты іс бойынша Қаулы шығарылған жеке тұлғаның немесе заңды тұлға өкілінің, сондай-ақ шағымды, апелляциялық өтінішті қарауға қатысу үшін шақырылған адамдардың келуіне куәландырылады;

- қатысушылардың қатысуы тексеріледі. Іске қатысушы адамдарды істің қаралатын уақыты мен орны туралы тиісінше хабардар ету адамды сот арқылы қорғау құқығын қамтамасыз етудің маңызды шарты болып табылады. Осыған байланысты заң шығарушы апелляциялық сатыдағы сотқа істің қатысушыларына сот талқылауы туралы тиісінше хабарлау міндетін жүктейді.

Олардың өкілеттіктері ұсынылған тиісті құжаттарды (жеке куәліктерді, сенімхаттарды, заңды өкілдердің, сондай-ақ қоғамдық ұйымдардың өкілдерін куәландыратын құжаттарды) тексеру жолымен тексеріледі. Сот отырысында сот іске қатысушы адамдардың келуін тексеруі, жоқ адамдардың келмеу себебін, сондай-ақ олардың сот талқылауы туралы тиісті түрде хабарланғанын анықтауы қажет. Сауалнама жүргізу арқылы өндіріске қатысушылардың қайсысы келмегені және келмеу себебі қандай екені анықталады. Бұл ретте келіп түскен хаттарды, хабарламаларды, хабарламалардағы белгілерді, оларды тапсыру туралы хабарламаларда зерделеу жолымен болмау себептері нақтылануы мүмкін.

Істің тиісті түрде хабарланбауына байланысты оған қатысушылар келмей қалған жағдайда сот талқылауын кейінге қалдыруы немесе істің мән-жайларына мөлшерлес өзге де, оның ішінде мұндай істі сырттай қарау туралы шешім қабылдауы қажет.

- істі қарауға қатысатын адамдарға олардың процеске белсенді қатысуға мүмкіндігі болуы үшін олардың құқықтары мен міндеттері түсіндіріледі. Міндеттерді түсіндіру кезінде оларды сақтамаудың ықтимал салдары құпталады. Түсіндірулер іске қатысушы адамдар үшін қолжетімді нысанда, түсінікті және анық беріледі. Құқықтар мен міндеттерді түсіндірудегі формальды тәсіл түсіндіру жолданған адамдардың өздерінің іс жүргізу құқықтары мен міндеттеріне қатысты болмай қалуына әкелуі мүмкін;

- мәлімделген қарсылықтар мен өтініштерді, атап айтқанда, іске қатысушы адамдарға қарсылық білдіру туралы; іс бойынша іс жүргізуге қатысушылардың бірінің

қатысуынсыз істі қарау туралы; істі кейінге қалдыру туралы; хаттаманы және істің басқа да материалдарын хаттама жасаған адамға қайтару туралы; дәлелдемелерді жинауға көмек көрсету туралы; қосымша куәларды тарту туралы; сараптама тағайындау туралы; істі қысқарту туралы және т.б. шешеді және шағымды, апелляциялық өтінішті олардың қатысуынсыз қарау немесе шағымды, апелляциялық өтінішті қарауды кейінге қалдыру туралы шешім қабылдайды.

Арыз мен өтініш жасау құқығы іске қатысушы адамдардың іс жүргізу құқығы болып табылады, оны жүзеге асыру сотта қорғау құқығын іске асыруға ықпал етеді;

– сот қаулысына шағымды, апелляциялық өтінішті, ал қажет болған жағдайда істің өзге де материалдарын жария етеді.

2-бөлім соттың қаулысына шағымды, прокурордың апелляциялық өтінішін қарау кезінде істе бар және қосымша ұсынылған материалдар бойынша шығарылған қаулының заңдылығы мен негізділігі тексеріледі.

Соттың шағымының, прокурордың апелляциялық өтінішінің дәлелдерімен байланыспауына қатысты заң ережелері әкімшілік іс жүргізуді елеулі жаулап алу болып табылады.

ӘҚБтК-нің салдары ретінде мүмкіндік береді, ал ӘҚБтК-нің жалпы бөлігінің (қағидаттардың) талаптарын ескере отырып, сотқа белсенді болуға және қажет болған жағдайда істі толық көлемде тексеруге нұсқау береді, бұл ретте ол жаңа фактілерді анықтауға және жаңа дәлелдемелерді зерттеуге құқылы.

Практикада бұл істің жан-жақты және объективті қаралуын қамтамасыз етуге деген ұмтылысты білдіреді. Тиісінше, сот әкімшілік құқық бұзушылыққа да, оны жасаған адамның жеке басына да қатысты мән-жайларды мұқият зерттеуге және, атап айтқанда: әкімшілік жаза заң негізінде және оған уәкілеттік берілген адам немесе орган (сот) тағайындағанын-тағайындамағанын; әкімшілік жауаптылыққа тартудың белгіленген тәртібі сақталғанын-сақталмағанын; жауапқа тартылған адам заңнамамен әкімшілік жауаптылық белгіленген айып тағылған құқық бұзушылыққа жол бергенін-жол бермегенін; ол осы құқық бұзушылықты жасауға кінәлі болуын-кінәлі болмауын және оның (жеке тұлғаның) кінәсінің дәрежесі қандай екенін; қолданылған жаза жасалған құқық бұзушылықтың ауырлығына сәйкес келетінін-сәйкес келмейтінін және оның кінәсінің дәрежесі қандай екенін; бұл ретте жауапқа тартылатын адамның жеке басы, оның отбасылық және мүліктік жағдайы ескерілгенін-ескерілмегенін; жауаптылыққа тарту үшін ескіру мерзімінің өткенін-өтпегенін; залал келтірілгенін-келтірілмегенін және қандай мөлшерде екенін; іс үшін маңызы бар басқа да мән-жайларды анықтауға міндетті.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулының заңдылығы мен негізділігін тексере отырып, жоғары тұрған сатыдағы органдар әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуді қозғау сатысында да әрекеттердің заңдылығын тексереді, өйткені осы кезеңде жол берілген бұзушылықтар тұтастай

алғанда қаулының заңдылығы мен негізділігіне әсер етуі мүмкін. Мұндай жағдайларда шағымды қарауға қатысатын басқа да адамдардың айғақтары, маманның түсіндірмелері мен сарапшының қорытындысы тыңдалады, өзге де дәлелдемелер және т.б. зерттеледі.

Шағымды қарау кезінде судья, лауазымды адам материалдық та, процестік те заң нормаларының сақталуын тексереді. Бұзушылықтардың көпшілігі, әдетте, іс-әрекетті (әрекетті немесе әрекетсіздікті) дұрыс сараламауға немесе әкімшілік жаза қолдану кезіндегі қателіктерге байланысты болады. Материалдық нормаларды дұрыс қолданбау көбінесе ӘҚБтК процестік нормаларын қолданумен байланысты қателіктердің салдары болып табылады (істің мән-жайларын толық зерттемеу, дәлелдемелерді біржақты бағалау, мән-жайлар мен дәлелдерді елемеу). Бұл тұрғыда 839-бапқа түсіндірмелермен танысқан орынды.

Процестік бұзушылық іс материалдары судьяның, лауазымды адамның, іс бойынша органның тұжырымының қате екенін, кінәлілік дәлелденгенін көрсеткен кезде ғана емес, сонымен бірге оны шешудің дұрыстығына күмән келтірілген жағдайларда да қаулының күшін жоюға алып келуі керек.

Бұл тұрғыда ӘҚБтК-нің 741-бабының және әсіресе осы баптың 2-бөлігінің талаптарына назар аудару қажет.

Елеулі емес процестік бұзушылықтар қаулының күшін жоюға әкеп соқпайтыны сөзсіз. Процестік заңды бұзу салдарынан қаулының күшін жою немесе оны өзгерту туралы мәселені судья істің нақты мән-жайларын ескере отырып шешеді.

Бұдан басқа, түсіндірілетін баптың 3-бөлігіне сәйкес сот шақырылған адамдардың келмеуіне, іс бойынша қосымша материалдарды талап етуге, сараптама тағайындауға байланысты және шағымды, апелляциялық өтінішті толық, жан-жақты және объективті қарау үшін қажет болған басқа да жағдайларда прокурордың шағымды, апелляциялық өтінішті қарауды кейінге қалдыруға құқылы.

Осы нормативтік нұсқама сот үшін құқық болып табылады және әрбір нақты жағдайда нақты істің мән-жайларын ескере отырып, сот іс жүзінде келуді ескере отырып, істі қарау мүмкіндігі туралы мәселені дербес шешеді.

839-бап. Соттың қаулысына шағым, прокурордың апелляциялық өтінішхаты бойынша шешім

1. Шағымды, прокурордың сот қаулысына апелляциялық өтінішхатын қарап, сот мынадай шешімдердің бірін қабылдайды:

1) қаулыны өзгеріссіз, ал шағымды, апелляциялық өтінішті қанағаттандырусыз қалдыру;

2) қаулының өзгеруі;

3) осы Кодекстің 741 және 742-баптарында көзделген мән-жайлар болған кезде, сондай-ақ қаулы шығаруға негіз болған мән-жайлар дәлелденбеген кезде қаулының күшін жою және істі тоқтату;

4) қаулының күшін жою және іс бойынша жаңа қаулы шығару арқылы жүзеге асырылады.

2. Шағымды, прокурордың соттың қаулысына апелляциялық өтінішхатын қарау нәтижелері бойынша шешім ол қабылданғаннан кейін дереу жария етіледі және осы Кодекстің 822-бабына сәйкес ресімделген шағым, апелляциялық өтініш бойынша қаулы түрінде шығарылады.

3. Апелляциялық тәртіппен шығарылған сот қаулысына осы Кодекстің 46-тарауында көзделген тәртіппен шағым жасалуы, наразылық келтірілуі мүмкін.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлікке сәйкес сот қаулысына прокурордың апелляциялық өтінішін қарап, сот мынадай шешімдердің бірін қабылдайды:

1) қаулыны өзгеріссіз, ал шағымды, апелляциялық өтінішті қанағаттандырусыз қалдыру. Сот қаулысы өзгеріссіз, ал шағым (өтініш) қанағаттандырылмай қалдырылады, егер: шағымда (өтінішхатта) жазылған дәлелдер сот қаулысының дұрыстығын, оның заңдылығын тербелмесе; шағымдағы (өтінішхаттағы) дәлелдер әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша теріске шығарылмаған дәлелдемелерге қайшы келсе; шағымды (өтінішхатты) қарау кезінде іс бойынша шығарылған шешімнің күшін жоюға немесе өзгертуге негіздер анықталмаса.

2) қаулы өзгергенде. Шағымды (өтінішті) қарау қорытындылары бойынша іс бойынша қорытынды шешім өзгертілуі мүмкін. Бұл ретте, егер бұл туралы шағымда (өтінішхатта) көрсетілсе ғана сот қаулысын тұлға үшін қолайсыз тарапқа өзгерту мүмкін болады. Бұл ӘҚТК-нің 842-бабының 3-бөлігінен туындайды (сондай-ақ ӘҚТК-нің 826-5-бабында бекітілген, ол бізді ӘҚТК-нің 842-бабының 3-бөлігіне және 844-бабының 2-бөлігіне жібереді). Олардың ішінде, атап айтқанда, тиісті тыйым салу көзделген. Соттың қаулысына шағымды (өтінішхатты) қарау тәртібімен әкімшілік жазаны күшейтуге жол бермеу апелляциялық сатыдағы соттың: егер ол ӘҚБтК-ні анық бұза отырып тағайындалса да, жаза мөлшерін ұлғайтуға; жаза түрін неғұрлым қатаң түрде ауыстыруға; егер ол қолданылмаса, қосымша жаза қолдануға; ұйғарымды, қаулыны өзгертуге, егер бұл ретте әкімшілік жаза күшейтілмесе немесе өзіне қатысты қаулы шығарылған адамның жағдайы өзгеше түрде нашарламаса, құқылы емес дегенді білдіреді.

Жалпы тәртіп бойынша, сот, шағымның (өтінішхаттың) бұл талабы жасалған құқық бұзушылықтың сипатын, құқық бұзушының жеке басын, оның кінәсінің дәрежесін, мүліктік жағдайын, жауаптылықты жеңілдететін мән-жайларды ескере отырып, заңда көзделген шектерде әкімшілік құқық бұзушылық үшін жазалау шарасын өзгертуге құқылы.

3) ӘҚБтК-нің 741 және 742-баптарында көзделген мән-жайлар болған кезде, сондай-ақ қаулы шығаруға негіз болған мән-жайлар дәлелденбеген кезде қаулының

күші жойылған және істі тоқтатқан жағдайларда тоқтатылады. Түсіндірілетін тармақшаның ережесі ӘҚБтК-нің 829-14-бабына сәйкес бөлікте берілгеніне ұқсас.

Мұндай шешім ӘҚБтК-нің "әкімшілік жауаптылықтан және әкімшілік жазадан босату" 8-тарауында санамаланған негіздер болған кезде немесе іс бойынша іс жүргізуді болдырмайтын мән-жайлардың ең болмағанда біреуі (ӘҚБтК-нің 741-бабының 1-бөлігі) болған кезде, сондай-ақ ӘҚБтК-нің 742-бабында көзделген негіздер болған кезде мүмкін болады. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізу аталған баптың бірінші бөлігінің 1) және 2) тармақшаларында көзделген негіздер бойынша, Әкімшілік құқық бұзушылық оқиғасының немесе әкімшілік құқық бұзушылық құрамының болмауы дәлелденсе, сондай-ақ олардың болуы дәлелденбесе, қосымша дәлелдемелерді жинау үшін барлық мүмкіндіктер таусылса, сондай-ақ зиян келтіру заңды болып табылған не әрекет Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізу Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша, зиян келтіру заңды болғанда немесе әрекеттер ӘҚБтК-нің 5-тарауына сәйкес әкімшілік жауаптылықты алып тастайтын жағдайларда жасалады.

Дәлелдемелермен расталмайтын немесе қарама-қайшы дәлелдемелерге негізделген мән-жайларды, сондай-ақ қаулыда, нұсқамада өзіне қатысты Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізіліп жатқан адамның кінәлілігі немесе кінәсіздігі туралы мәселені шешуге ықпал еткен немесе ықпал етуі мүмкін елеулі қайшылықтарды қамтитын БІР және басқа да тұжырымдардың қандай негіздер бойынша қабылданғаны және қабылданбағаны көрсетілмеген немесе ӘҚБтК нормаларын қолданудың дұрыстығына немесе әкімшілік жазаның түрі мен мөлшерін анықтауға ықпал етуі мүмкін мән-жайларды дәлелсіз деп қарастыру керек.

4) қаулының күшін жою және іс бойынша жаңа қаулы шығару арқылы жүзеге асырылады. Шешімнің осы түріне алдыңғы негіздерге жазылған барлық пікірлер жатады. Мұндай жағдайда бірінші рет шығарылған шешім ретінде ӘҚБтК белгілеген ережелер бойынша жаңа шешім шығарылады.

Сонымен қатар, мынаны атап өткім келеді, заң шығарушы тәуелсіз мүмкіндік ретінде істі жаңа қарау үшін қайтару туралы айтпайды. Мұндай істер апелляциялық сатының мақсатына, сондай-ақ әкімшілік істердің ерекшелігіне негізделген себептердің көп санына байланысты жаңадан қарауға жіберілмеуге тиіс.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулыға шағымды қарау нәтижелері бойынша шешімде мыналар:

- 1) шешім шығарған судьяның тегі, аты, әкесінің аты;
- 2) істің қаралатын күні мен орны;
- 3) өзіне қатысты іс қаралған адам туралы мәліметтер;
- 4) істі қарау кезінде анықталған мән-жайлар;

5) ӘҚБтК-нің әкімшілік құқық бұзушылық жасағаны үшін әкімшілік жауаптылықты көздейтін бабы, ал қажет болған кезде басқа (салалық) нормативтік құқықтық актілердің нормалары не іс бойынша іс жүргізуді тоқтату негіздері;

6) іс бойынша уәжді шешім;

7) қаулыға шағым жасау тәртібі қамтылуға тиіс.

Көрсетілген мәліметтерден басқа шешімнің сипаттау бөлігінде істі дайындау және қарау рәсімін көрсететін мәліметтер көрсетілу қажет.

Шешімнің уәждеу бөлігінде заңдық сипаты бар шағым (өтінішхат) бойынша келтірілген дәлелдерге баға беріледі, сондай-ақ іс бойынша шешім қабылдау үшін негіздер көрсетіледі.

Қаулының күшін жою және іс бойынша іс жүргізуді тоқтату туралы шешімнің, ал қажет болған жағдайларда іс бойынша қаулыны өзгерту туралы шешімнің қарар бөлігінде алып қойылған заттар мен құжаттардың, тауарлардың, көлік құралдарының және тыйым салынған өзге де заттардың күйі туралы, іс бойынша шығындар туралы мәселе қосымша шешілуге тиіс.

Баптың 2 және 3-бөліктері шағымды, прокурордың соттың қаулысына апелляциялық өтінішін қарау нәтижелері бойынша шешім ол қабылданғаннан кейін дереу жария етіледі және ӘҚБтК-нің 822-бабына сәйкес ресімделген шағым, апелляциялық өтініш бойынша қаулы түрінде шығарылады деп айтылады.

Мұндай тәртіп Жоғары тұрған соттың (апелляциялық) шағымдарды (өтініштерді) қарау жөніндегі шешімдері ӘҚтК-нің 45-тарауының тәртібімен дереу заңды күшіне енуіне, сондай-ақ ӘҚтК-нің 846-бабының ерекшеліктеріне байланысты.

Тиісінше, кез келген жағдайда 3-бөлімге сәйкес апелляциялық тәртіппен шығарылған соттың қаулысы заңды күшіне енген болып саналады және ӘҚБтК-нің 46-тарауында көзделген тәртіппен "заңды күшіне енген сот қаулыларын кассациялық тәртіппен қайта қарау" шағым жасалуы, наразылық келтірілуі мүмкін.

840-бап. Сот қаулысының күшін жою немесе өзгерту негіздері

Сот қаулысының күшін жоюға не оны өзгертуге және қаулы шығаруға негіздер:

1) судьяның сот қаулысында баяндалған істің нақты мән-жайлары туралы тұжырымдарының шағымды, прокурордың апелляциялық өтінішін қарау кезінде зерттелген дәлелдемелерге сәйкес келмеуі;

2) әкімшілік жауапкершілік туралы заңды дұрыс қолданбау;

3) осы Кодекстің іс жүргізу нормаларын елеулі түрде бұзу;

4) қаулымен қолданылған әкімшілік жазаның жасалған құқық бұзушылықтың сипатына, кінәлінің жеке басына немесе заңды тұлғаның мүліктік жағдайына сәйкес келмеуі негіз болып табылады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсініктеме берілген бап апелляциялық сатыдағы сотқа сот қаулыларының күшін жоюға немесе өзгертуге, сондай-ақ мән-жайлардың бірқатар фактілері (мән-жайлары)

анықталған кезде жаңа қаулылар шығаруға мүмкіндік береді. Осыған ұқсас нормалар әкімшілік процестен басқа да қылмыстық процесте (ҚР ҚІЖК 435-бабы) және тіпті азаматтық (ҚР АІЖК 427-бабы) бар екенін атап өту қажет.

1) судьяның сот қаулысында баяндалған істің нақты мән-жайлары туралы тұжырымдарының шағымды, прокурордың апелляциялық өтінішін қарау кезінде зерттелген дәлелдемелерге сәйкес келмеуі негіз болып табылады. Бұл ең жиі кездесетін жағдай. Теорияда және әкімшілік тәжірибеде сот қаулысы істің нақты мән-жайларына сәйкес келеді деп танылды (презумпция), сот қорытындылары тікелей сот отырысында жан-жақты, толық және объективті зерттеудің мәні болған дұрыс, жол берілетін дәлелдемелерге негізделген. Бұл ретте сот қаулысында сот басқа дәлелдемелерді қабылдамаған дәлелдер болуға тиіс.

Іс үшін елеулі маңызы бар қарама-қайшы дәлелдемелердің болуы сот өз қаулысында оның қандай негіздер бойынша дәлелдемелердің бірін қабылдағанын және басқаларын қабылдамағанын көрсетуге міндеттейді. Соттың қорытындысы толық дәлелді, қарама-қайшы дәлелдерге негізделуі тиіс, бұл ретте егжей-тегжейлі талдау берілуі тиіс.

Тиісінше, олар қарама-қайшы болмауы керек. Егер мұндай қайшылықтар елеулі болып табылса және осыған байланысты мынадай негізгі мәселелерді: өзіне қатысты әкімшілік жауаптылыққа тарту туралы қаулы шығарылған адамның кінәлілігі немесе кінәсіздігі туралы, ӘҚБтК нормаларын қолданудың дұрыстығына, оның ішінде әкімшілік жазаның сол немесе өзге түрі қолданылған негізгі мәселелерді шешуге ықпал етсе немесе ықпал етуі мүмкін болса – апелляциялық сатыдағы сот үкімнің күшін жою немесе өзгерту туралы мәселені шешуге тиіс.

2) әкімшілік жауапкершілік туралы заңның дұрыс қолданылмауы және 4) қаулымен қолданылған әкімшілік жазаның жасалған құқық бұзушылықтың сипатына, кінәлі адамның жеке басына немесе заңды тұлғаның мүліктік жағдайына сәйкес келмеуі негіз болып табылады. Әкімшілік жауапкершілік туралы заңды дұрыс қолданбау көріністерінің барлық алуан түрлілігі түсіндірілетін баптың мынадай көлемді және мазмұнды тұжырымдарын қамтиды: жалпы бөлімнің талаптарын бұзу не осы нақты жағдайда қолдануға жатпайтын ӘҚБтК Ерекше бөлімінің бабын немесе тармақтарын және бабының бөлігін қолдану. Құқық қолдану тәжірибесінде ӘҚБтК-нің жалпы бөлігінің нұсқамаларын бұзу көбінесе оның нақты нормаларын қолданбау немесе дұрыс қолданбау арқылы көрінеді.

Бұл, мысалы, әкімшілік құқық бұзушылық туралы қаулы шығарған кезде сот құқық бұзушылықтың қайталануына қатысты жалпы бөліктің нормаларын қолданбаған немесе дұрыс қолданбаған, жасалған құқық бұзушылықты танымаған, кінәні жеңілдететін немесе ауырлататын мән-жайларды анықтамаған, ал кейде сыпайылықты

болдырмайтын, кінә нысанын дұрыс анықтамаған, оның ішінде негізгі және қосымша және т. б. әкімшілік жаза дұрыс айқындамаған және қолданған кезде көрініс табуы мүмкін.

Әкімшілік жауаптылық туралы заңды дұрыс қолданбау жағдайларының кең спектрі іс-әрекеттерді дұрыс құқықтық бағаламаумен, яғни құқық бұзушылықты саралаумен және одан туындайтын барлық салдармен байланысты.

3) іс жүргізу нормаларын елеулі түрде бұзуды заң шығарушы ӘҚБтК-нің 843-бабында келтірілген.

Іс жүргізу заңнамасының бұл бұзушылықтары көбінесе әкімшілік құқық принциптерін бұзуға қатысты. Іс жүргізу заңнамасын Елеулі бұзудың барлық жағдайларын көздеу мүмкін емес болғандықтан, заң шығарушы: "егер әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарау кезінде іс жүргізу нормаларын қандай да бір өзге де елеулі бұзуға жол берілсе, судья істі қарауды жүргізеді, бұл ретте жол берілген бұзушылықтарды жоюға шаралар қолдана отырып, тиісінше тиісті мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік сот және кәметке толмағандардың істері жөніндегі сот қаулысының күшін жояды, және істі қарау нәтижелерін ескере отырып, жаңа қаулы шығарады".

Бұл іс жүргізу заңнамасын бұзудың барлық өзге жағдайларында, егер бұл істі дұрыс шешуге әкеп соқса немесе әкелуі мүмкін болса, сот қаулыларының күші жойылуға тиіс екенін білдіреді.

841-бап. Судьяның сот қаулысында баяндалған істің нақты мән-жайлары туралы тұжырымдарының шағымды, прокурордың апелляциялық өтінішін қарау кезінде зерттелген дәлелдемелерге сәйкес келмеуі

1. Соттың қаулысында баяндалған істің нақты мән-жайлары туралы тұжырымдар шағымды, прокурордың апелляциялық өтінішін қарау кезінде зерттелген дәлелдемелерге сәйкес келмейді деп анықтай отырып, судья бұл қаулының толық немесе ішінара күшін жояды және шағымды, апелляциялық өтінішті қарау нәтижелеріне сәйкес жаңа қаулы шығарады.

2. Судья шағымды, прокурордың апелляциялық өтінішін қарау процесінде зерттелген дәлелдемелерді бағалай отырып, соттың қаулысымен белгіленбеген немесе қаулы шығарған судья назарға алмаған фактілерді дәлелденген деп тануға құқылы.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Қаулыда баяндалған қорытындылардың шағымды, прокурордың апелляциялық өтінішін қарау кезінде зерттелген дәлелдемелерге сәйкес келмеуі негізінде судьяның сот қаулысының күшін толық немесе ішінара жою сот отырысы барысында жойылмаған келіспеушіліктерге стандартты "жауап" болып табылады және "сот Стандарттарының" негізгі талаптарына сәйкес келеді. Мұндай жағдайда шағымды,

прокурордың апелляциялық өтінішін қарау нәтижелеріне сәйкес жаңа қаулылар шығарылады. Неғұрлым толық түсініктеме ӘҚБтК-нің 840-бабының 1) тармақшасына келтірілген.

2-бөлім соттарға бірінші сатыдағы соттың дәлелдемелерді бағалау нәтижелерінің преюдициялылығын "елемеуге" мүмкіндік береді. Судья шағымды, прокурордың апелляциялық өтінішін қарау процесінде зерттелген дәлелдемелерді бағалай отырып, бірінші сатыдағы соттың қаулысымен белгіленбеген немесе қаулы шығарған судья назарға алмаған фактілерді дәлелденген деп тануға құқылы. Онда апелляциялық сатыдағы сот бірінші сатыдағы соттардың шешімдерін тексере отырып, шешімдердің кең спектрін қабылдау үшін қажет.

842-бап. Әкімшілік жауапкершілік туралы заңды дұрыс қолданбау

1. Әкімшілік жауапкершілік туралы заңды дұрыс қолданбау:

- 1) осы Кодекстің 1-бөлімінің және 2-бөлімінің Жалпы бөлігінің талаптарын бұзу;*
- 2) осы Кодекстің 2-бөлімі Ерекше бөлігінің қолданылуға жататын бабын немесе бабының бір бөлігін қолдану;*
- 3) осы Кодекстің 2-бөлімі Ерекше бөлімінің тиісті бабының санкциясында көзделгеннен неғұрлым қатаң әкімшілік жаза қолдану.*

2. Шағымды, апелляциялық өтінішхатты, прокурорды қарау нәтижесінде жасалған әрекеттің заңдық бағасын дұрыс емес деп тани отырып, судья құқық бұзушылықтың саралануын неғұрлым қатаң әкімшілік жаза көздейтін заңның бабына өзгертуге құқылы

3. Судья шағымды, прокурордың апелляциялық өтінішін қарау нәтижелері бойынша құқық бұзушылықтың саралануын неғұрлым қатаң әкімшілік жазаны көздейтін заңның бабына өзгертуге немесе осы негіздер бойынша жәбірленушілерге шағым берілген немесе прокурордың апелляциялық өтініші келтірілген жағдайда ғана неғұрлым қатаң әкімшілік жаза қолдануға құқылы.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. ҚР ӘҚБтК-нің 840-бабының түсініктемесінде бұрын көрсетілгендей, әкімшілік жауапкершілік туралы заңды дұрыс қолданбау үш негізгі "шегіну" арқылы мүмкін болады:

- 1) ӘҚБтК-нің 1-бөлімінің және 2-бөлімінің жалпы бөлігінің талаптарын бұзу;*
- 2) ӘҚБтК-нің 2-бөлімі Ерекше бөлігінің қолданылуға жататын бабын немесе бабының бір бөлігін қолдану;*
- 3) ӘҚБтК-нің 2-бөлімі Ерекше бөлімінің тиісті бабының санкциясында көзделгеннен неғұрлым қатаң әкімшілік жаза қолдану.*

ӘҚБтК-нің 1-бөлімінің және 2-бөлімінің Жалпы бөлігінің талаптарын бұзу, мысалы, құқық бұзушы және кейіннен сот қолдануға жататын әкімшілік заңнаманы дұрыс анықтамағандығы, құқық бұзушылық құрамының элементтері мен оның белгілерін дұрыс түсіндірмегені, әкімшілік құқық бұзушылық туралы қаулы шығарған кезде сот

құқық бұзушылықтың қайталануына қатысты жалпы бөліктің нормаларын қолданбағандығы немесе дұрыс қолданбағандығы, құқық бұзушылық үшін танбағаны, кінәні жеңілдететін немесе ауырлататын, ал кейде құқық бұзушылықтың, әкімшілік жауапкершілік туралы заңды дұрыс қолданбау жағдайларының неғұрлым кең ауқымы әрекеттерді дұрыс емес заңдық бағалаумен, яғни құқық бұзушылықты саралаумен, сондай-ақ ӘҚБтК-нің 4, 6 және 7-тарауының нормаларын бұзумен байланысты.

Соның салдарынан, түсіндірілетін баптың 2-бөлігіне сәйкес, шағымды, апелляциялық өтінішті, прокурорды қарау нәтижесінде жасалған әрекеттің заңдық бағасын дұрыс емес деп тани отырып, судья құқық бұзушылықтың саралануын неғұрлым қатаң әкімшілік жаза көзделетін заң бабына өзгертуге құқылы. Әсіресе, судья шағымды, прокурордың апелляциялық өтінішін қарау нәтижелері бойынша бірінші сатыдағы сот әкімшілік іс материалдарынан гөрі неғұрлым қатаң жаза немесе саралауды негізсіз қолданғанын анықтаған жағдайларда.

Мұндай жағдайда, түсіндірілетін баптың 2-бөлігіне сәйкес ол оны аз репрессивті (қатаң емес) деп өзгертеді.

1-бөлім. Тек бір жағдайда ғана сот басқаша істеуге құқылы, – құқық бұзушылықтың саралануын неғұрлым қатаң әкімшілік жаза көздейтін заңның бабына өзгертуге немесе осы негіздер бойынша жәбірленушілерге шағым берілген немесе прокурордың апелляциялық өтініші келтірілген және әкімшілік істің материалдары соған сәйкес келген жағдайда ғана неғұрлым қатаң әкімшілік жаза қолдануға құқылы.

843-бап. Осы Кодекстің іс жүргізу нормаларын елеулі түрде бұзу

1. Іс бойынша іс жүргізу және оны қарау кезінде осы Кодекстің принциптері мен өзге де жалпы ережелерінің іске қатысушы адамдардың заңмен кепілдік берілген құқықтарынан айыру немесе оларға қысым көрсету, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізу рәсімін сақтамау жолымен немесе өзге де жолмен істің мән-жайын жан-жақты, толық және объективті зерттеуге кедергі келтірген, заңды және негізделген қаулы шығаруға ықпал еткен немесе ықпал етуі.

2. Іс бойынша іс жүргізудің біржақты немесе толық еместігі жол берілетін дәлелдемелерді зерттеуден қате алып тастаудың немесе іс үшін маңызы болуы мүмкін дәлелдемелерді зерттеуден негізсіз бас тартудың; міндетті зерттеуге жататын дәлелдемелерді тергеудің нәтижесі болып табылған кезде, қаулының күші жойылуға тиіс.

3. Қаулы кез келген жағдайда күшін жоюға жатады:

1) осы Кодекстің 741 және 742-баптарында көзделген негіздер болған кезде іс бойынша іс жүргізу тоқтатылмаған;

2) қаулыны әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға уәкілетті емес сот шығарған;

3) заң бойынша оның қатысуы міндетті болып табылған кезде қорғаушының қатысуынсыз немесе өзіне қатысты іс жүргізіліп жатқан адамның қорғаушының болу құқығы өзге жолмен бұзылған кезде іс қаралса;

4) өзіне қатысты іс жүргізіліп жатқан адамның ана тілін немесе өзі білетін тілді және аудармашының қызметін пайдалану құқығы бұзылған;

5) өзіне қатысты іс жүргізіліп жатқан адамға істің мән-жайлары туралы түсініктеме беру құқығы берілмеген;

6) қаулыға осы Кодекстің 822-бабының төртінші бөлігінде көрсетілген адамдардың біреуі қол қоймаған жағдайларда, қаулыға қол қойылуға тиіс.

4. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарау кезінде осы баптың үшінші бөлігінің 1) тармақшасында көрсетілген іс жүргізу нормаларын бұзуға жол берілгенін анықтай отырып, судья қаулының күшін жояды және іс бойынша іс жүргізуді қысқартады.

5. Егер әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарау кезінде іс жүргізу нормаларының қандай да бір өзге де елеулі бұзылуына жол берілсе, судья істі қарауды жүргізеді, бұл ретте жол берілген бұзушылықтарды жоюға шаралар қабылдай отырып, тиісінше тиісті мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік сот және кәмелетке толмағандардың істері жөніндегі сот, Жоғары тұрған орган (лауазымды адам) сотының қаулысының күшін жояды және істі қарау нәтижелерін ескере отырып, жаңа қаулы шығарады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсініктеме берілген баптың 1-бөлігіне сәйкес іс бойынша іс жүргізу және оны қарау кезінде Кодекстің қағидаттары мен өзге де жалпы ережелерінің бұзылуы ӘҚБтК-нің іс жүргізу нормаларын елеулі түрде бұзу деп танылады, олар іске қатысушы адамдардың заңмен кепілдік берілген құқықтарынан айыру немесе қысу, әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізу рәсімін сақтамау жолымен немесе өзге де жолмен істің мән-жайын жан-жақты, толық және объективті зерттеуге кедергі болып саналады.

Мысалы, іс бойынша іс жүргізуді болдырмайтын мән-жайлардың болуына қарамастан, әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс тоқтатылған жоқ; заң бойынша оның қатысуы міндетті болса да, іс адамның қатысуынсыз қаралды; іске сот отырысының хаттамасы жоқ; істі өзіне қатысты іс жүргізіліп жатқан адамның туысы болып табылатын судья (лауазымды адам), жәбірленуші, жеке немесе заңды тұлғаның заңды өкілі, қорғаушы немесе өкіл қарады не істі шешуге тікелей немесе жанама мүдделі.

Сөз жоқ, мұндай санаттар бағалаушы болып табылады және судья әрбір нақты жағдайда қандай да бір бұзушылық елеулі болып табыла ма, ол процеске қатысушылардың заңмен кепілдік берілген құқықтарынан айырды ма немесе шектеді ма деп шешеді. Соңғы критерий міндетті болып табылатынын атап өту қажет, яғни

құқықтардан айыруға немесе шектеуге әкеп соқпаған бұзушылықтың өзі маңызды болып табылмайды.

Сонымен қатар, заң шығарушы іс жүргізу нысанының барлық мүмкін болатын бұзушылықтарын, сондай-ақ істің мән-жайын толық, жан-жақты және объективті зерттеуге және оны қарауға кедергі келтірген басқа да бұзушылықтарды да елеулі бұзушылықтар қатарына жатқызады.

2-бөлімге сәйкес іс бойынша іс жүргізудің біржақты немесе толық еместігі нәтижесі болып табылған кез келген жағдайда қаулының күші жойылуға жатады:

- мүмкін дәлелдемелерді зерттеуден қате шығару немесе
- іс үшін маңызы бар дәлелдемелерді зерттеуден негізсіз бас тарту;
- міндетті зерттеуге жататын дәлелдемелерді тексермеу.

Мұндай түрдегі негізгі "құрылыс материалын" елемей дәлелдеуге ықпал етпейді, көбінесе әкімшілік істің материалдарын толық, жан-жақты және объективті зерттеуге, істі мәні бойынша әділ қарауға кедергі келтіреді.

3-бөлік іс бойынша қаулының күші жойылуға жататын неғұрлым айқындалған және одан төмен бағалау жағдайларын атап көрсетеді:

1) ӘҚБтК-нің 741 және 742-баптарында көзделген негіздер болған кезде іс бойынша іс жүргізу тоқтатылған жоқ.

Бұл жерде ӘҚБтК-нің 742-бабын іс бойынша іс жүргізуді тоқтатуға әкеп соқтыратын деп атап өту қажет. 741-бапта көзделген мән-жайлар анықталған жағдайда, сот ӘҚБтК-нің 742-бабында көзделген жағдайда ғана іс бойынша іс жүргізуді тоқтатуға құқылы болған кезде мұндай істі тоқтатуға міндетті. Бұл ӘҚБтК-нің 742-бабында тікелей көрсетілген.

2) қаулыны әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға уәкілетті емес сот шығарған жағдайларда тоқтатылады.

Ведомстволық бағыныстылық пен соттылықтың бұзылуы, сөзсіз, елеулі бұзушылықтар болып табылады және іс үшін ең маңызды іс жүргізу-құқықтық салдарға әкеп соғуы тиіс.

3) заң бойынша оның қатысуы міндетті болып табылған кезде қорғаушының қатысуынсыз немесе өзіне қатысты іс жүргізіліп жатқан адамның қорғаушысының болу құқығы өзге де жолмен бұзылған кезде іс қаралса, онда іс қорғаушының қатысуынсыз қаралады.

Бұл бұзушылық қорғау құқығын шектемеу қағидатымен, яғни өзінің табиғаты бойынша Конституциялық қағидатпен тікелей байланысты. Осы Конституциялық қағидатты тікелей бұзу нысанына қарамастан оның уайымдауы. Сондай-ақ, заң шығарушы қорғаушының қатысуы міндетті болған жағдайларды, сондай-ақ әкімшілік жауапкершілікке тартылған адамның қорғаушыдан бас тартуы мән-жайларға қарамастан қабылдана алмайтын жағдайларды (ӘҚБтК-нің 748-751-баптары) айқындады.

4) өзіне қатысты іс жүргізіліп жатқан адамның ана тілін немесе өзі білетін тілді және аудармашының қызметін пайдалану құқығы бұзылған жағдайларда, егер бұл іс бойынша іс жүргізіліп жатқан адамның өзіне қатысты ана тілін немесе өзі білетін тілді және аудармашының қызметін пайдалану құқығы бұзылған жағдайда тоқтатылады.

Әкімшілік іс жүргізу тілі қағидатын сақтау-ҚР Конституциясының нормаларын ӘҚБТК-де тікелей имплементация. Мәселен, Конституцияның 7-бабына сәйкес " Қазақстан Республикасында мемлекеттік тіл болып табылады. Мемлекеттік ұйымдар мен жергілікті өзін-өзі басқару органдарында орыс тілі ресми түрде қазақ тілімен тең қолданылады. Мемлекет Қазақстан халқының тілдерін үйрену мен дамыту үшін қамқорлық жасайды".

Конституция әркімнің ана тілі мен мәдениетін пайдалану, қарым-қатынас, тәрбие, оқу және шығармашылық тілін еркін таңдау құқығын бекітеді (19-баптың 2-тармағы). Ешкім де тілдің себептері бойынша қандай да бір кемсітушілікке ұшырай алмайды (14-баптың 2-тармағы).

Қазақстан Республикасының 1997 жылғы 11 шілдедегі "Қазақстан Республикасындағы тіл туралы" Заңы Қазақстан Республикасында тілдердің қолданылуының құқықтық негіздерін, мемлекеттің оларды оқып-үйрену мен дамыту үшін жағдай жасау міндеттерін белгілейді, Қазақстан Республикасында қолданылатын барлық тілге бірдей құрметпен қарауды қамтамасыз етеді. Аталған Заңның 7-бабында Қазақстан Республикасында тілдік белгісі бойынша азаматтардың құқықтарына қысым жасауға жол берілмейтіні көрсетілген. Қазақстанда ұсынылған мемлекеттік тілдің және басқа да тілдердің жұмыс істеуі мен зерделенуіне кедергі келтіретін лауазымды адамдардың іс-әрекеттері Қазақстан Республикасының заңдарына сәйкес жауаптылыққа әкеп соғады.

Сот ісін жүргізу тілі қағидатын қолдану сот процесіне қатысушы адамдардың құқықтары мен бостандықтарын қорғауды қамтамасыз етудің құқықтық кепілі болып табылады. Сот ісін жүргізу тілі туралы заңнаманың талаптарын сақтамау ӘҚБТК-нің іс жүргізу нормаларын елеулі бұзу болып табылады және ӘҚБТК-нің 843-бабына сәйкес шығарылған қаулылардың күшін жоюға әкеп соғады.

Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2016 жылғы 22 желтоқсандағы № 13 " сот ісін жүргізу тілі қағидатын қолданудың кейбір мәселелері туралы" нормативтік қаулысына сәйкес басқа тілдерді қолданудың қажетті жағдайларына процессуалдық әрекеттерді жасау және шешімдер қабылдау сот ісін жүргізуге қатысушылардың құқықтары мен заңды мүдделерінің сақталуын қамтамасыз ететін жағдайлар жатады. Осы мән-жайлар анықталған кезде судья, әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға уәкілетті органдар (лауазымды адамдар) әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізу тілін өзгерту туралы дәлелді қаулы шығарады.

5) өзіне қатысты іс жүргізіліп жатқан адамға істің мән-жайлары туралы түсініктеме беру құқығы берілмеген жағдайларда тоқтатылады. Жалпы ереже бойынша әкімшілік

сот ісін жүргізу көзбе-көз, ал сот талқылауының жалпы шарттарымен ауызша және тікелей, тыңдалу құқығы, істің мәні бойынша түсінік беру құқығы мағыналы, ал оны бұзу Елеулі деп танылуына байланысты.

б) қаулыға ӘҚБтК-нің 822-бабының 4-бөлігінде көрсетілген адамдардың біреуі қол қоймаған.

4 бөлім. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарау кезінде осы баптың үшінші бөлігінің 1) тармақшасында көрсетілген іс жүргізу нормаларын бұзуға жол берілгенін анықтай отырып, судья қаулының күшін жояды және іс бойынша іс жүргізуді қысқартады. Аталған бөлікте түсініктеме ӘҚБтК-нің 840-бабында келтірілген.

5 бөлім. Егер әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарау кезінде іс жүргізу нормаларының қандай да бір өзге де елеулі бұзылуына жол берілсе, судья істі қарауды жүргізеді, бұл ретте жол берілген бұзушылықтарды жоюға шаралар қабылдай отырып, тиісінше тиісті мамандандырылған аудандық және оған теңестірілген әкімшілік сот және кәмелетке толмағандардың істері жөніндегі сот, Жоғары тұрған орган (лауазымды адам) сотының қаулысының күшін жояды және істі қарау нәтижелерін ескере отырып, жаңа қаулы шығарады.

844-бап. Қаулымен қолданылған әкімшілік жазаның жасалған құқық бұзушылықтың сипатына, кінәлі адамның жеке басына немесе заңды тұлғаның мүліктік қаржылық жағдайына сәйкес келмеуі

1. Қаулымен қолданылған әкімшілік жазаны оның шектен тыс қатаңдығы салдарынан, жасалған құқық бұзушылықтың сипатына, кінәлі адамның жеке басына немесе заңды тұлғаның мүліктік жағдайына сәйкес келмейтін әділетсіз деп тани отырып, судья әкімшілік жаза қолданудың жалпы ережелерін басшылыққа ала отырып, жазаны жеңілдетеді.

Іс бойынша іс жүргізуді қысқарту туралы қаулы өзіне қатысты іс бойынша іс жүргізу тоқтатылған адамның шағымы бойынша қысқартудың негіздері бөлігінде өзгертілуі мүмкін.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. ӘҚБтК-нің 55-бабының 2-бөлігіне сәйкес, әкімшілік жаза құқық бұзушылықтың сипатына, оның жасалу мән-жайларына, құқық бұзушының жеке басына сәйкес болуы тиіс.

Жаңа ӘҚБтК-де айыппұлдардың тіркелген сомасына көшуіне байланысты ӘҚБтК-нің Ерекше бөлімінің тиісті бабында көзделген санкцияның төменгі шегінен төмен жаза қолдануға жол берілмейді.

Сонымен қатар, ӘҚБтК нормаларына сәйкес (ӘҚБтК 819-бабының 2-бөлігі) " соттардың Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодексінің жалпы бөлігінің нормаларын қолдануының кейбір мәселелері туралы "

Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2016 жылғы 22 желтоқсандағы № 12 нормативтік қаулысын қалай түсіндіретінін түсіндіреді. Бұл ӘҚБтК-нің өзінде тікелей көзделген.

Әкімшілік жаза қолданудың жалпы ережелерін басшылыққа ала отырып, судья қаулымен қолданылған әкімшілік жазаны оның шектен тыс қатандығы салдарынан, жасалған құқық бұзушылықтың сипатына, кінәлінің жеке басына немесе заңды тұлғаның мүліктік жағдайына сәйкес келмейтін әділетсіз деп тани отырып, жазаны жұмсартады.

Тиісінше, жеке тұлғаға әкімшілік жаза қолдану кезінде жасалған әкімшілік құқық бұзушылықтың сипаты, кінәлінің жеке басы, оның ішінде оның құқық бұзушылық жасалғанға дейінгі және одан кейінгі мінез-құлқы, мүліктік жағдайы, жауаптылықты жеңілдететін және ауырлататын мән-жайлар ескеріледі. Мұндай тәсіл әкімшілік жауапкершілікті дербестендіруге, құқық бұзушыға жақындауға, әділдікке ықпал етеді. Бұл тұрғыда қолданылған жаза өз мақсатына неғұрлым толық жететін болады.

2 бөлім. Судья кінәлі адамға әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулыда белгіленгеннен неғұрлым қатаң жаза қолдана алады, бірақ шағым берілген немесе прокурордың апелляциялық өтініші келтірілген жағдайда ғана.

Аталған Ережеге түсініктеме бұрын ӘҚБтК-нің 842, 829-14-баптарында келтірілген.

846-бап. Соттың қаулысына прокурордың шағымы, апелляциялық өтініші бойынша қаулыны жария ету

1. Прокурордың сот қаулысына шағым, апелляциялық өтінішхаты бойынша қаулы ол шығарылғаннан кейін дереу жария етіледі.

2. Прокурордың сот қаулысына шағым, апелляциялық өтінішхаты бойынша қаулының көшірмесі ол шығарылғаннан кейін үш тәулікке дейінгі мерзімде өзіне қатысты іс бойынша Қаулы шығарылған жеке тұлғаға немесе заңды тұлғаның өкіліне, ол шағым берген жағдайда жәбірленушіге немесе оның өтініші бойынша апелляциялық өтініш берген прокурорға тапсырылады немесе жіберіледі.

3. Прокурордың соттың қамауға алу туралы қаулысына шағым, апелляциялық өтінішхаты бойынша Қаулы қаулыны орындаушы органның (лауазымды адамның), сондай – ақ ол өзіне қатысты шығарылған адамның назарына қаулы шығарылған күні жеткізіледі.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Соттың қаулысына шағым, прокурордың апелляциялық өтініші бойынша қаулыны жариялау әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулыны жариялау рәсімдерге және реттеуге ұқсас. Бұл бөлікте ӘҚБтК-нің 826-4 және 829-16-баптарына түсіндірмемен танысу қажет.

1-бөлімге сәйкес шағым бойынша Қаулы, прокурордың сот қаулысына апелляциялық өтінішхаты ол шығарылғаннан кейін дереу жария етіледі.

Шешім шағым (апелляциялық өтініш) қаралған тілде жария етіледі. Егер бұл қажет болған жағдайда, шешім жария етілгеннен кейін судья іске қатысушы адамдардың арызы бойынша шешімді оның мазмұнын, сондай-ақ оған шағым берудің мерзімі мен тәртібін өзгертпей түсіндіруге құқылы.

Заңда дәлелді шешім жасау кейінге қалдырылуы мүмкін бе, көрсетілмейді. Сонымен қатар, дәлелді шешім жасау көп уақытты талап ететін жағдай болуы мүмкін, бірақ судьяға, лауазымды адамға қарар бөлігінің мазмұны қандай екені анық. Ерекше жағдайларда аса күрделі істер бойынша сотқа дәлелді шешім жасауды үш күннен аспайтын мерзімге кейінге қалдыруға, ал шешімнің қарар бөлігін істі қарау аяқталған отырыста жария етуге мүмкіндік беру орынды болар еді. Қазір мұндай практика азаматтық іс жүргізуде таралған.

2-бөлімге сәйкес шағым бойынша қаулының көшірмесі, прокурордың соттың қаулысына апелляциялық өтінішхаты ол шығарылғаннан кейін үш тәулікке дейінгі мерзімде өзіне қатысты іс бойынша Қаулы шығарылған жеке тұлғаға немесе заңды тұлғаның өкіліне, жәбірленушіге шағым берген жағдайда немесе оның өтініші бойынша апелляциялық өтініш берген прокурорға тапсырылады немесе жіберіледі. Осыған байланысты ӘҚБтК-нің 743-бабының талаптарын басшылыққа алу қажет.

3 – бөлімге сәйкес қамауға алу туралы сот қаулысына прокурордың шағым, апелляциялық өтінішхаты бойынша Қаулы шығарылған күні қаулыны орындаушы органның (лауазымды адамның), сондай-ақ оған қатысты шығарылған адамның назарына жеткізіледі.

46-тарау. СОТТЫҢ ЗАҢДЫ КҮШІНЕ ЕНГЕН ҚАУЛЫЛАРЫН КАССАЦИЯЛЫҚ ТӘРТІП ПЕН ҚАЙТА ҚАРАУ

847-бап. Алып тасталды ҚР 31.10.2015 № 378-V Заңымен.

848-бап. Істерді талап етудің және заңды күшіне енген сот актілеріне наразылық келтіру туралы өтініштерді қараудың тәртібі мен себептері

1. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі тиісті соттан кассациялық тәртіппен тексеру үшін Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының Төрағасы, мамандандырылған сот алқасының төрағасы, сондай-ақ Қазақстан Республикасының Бас Прокуроры, оның орынбасарлары, облыстардың прокурорлары және оларға теңестірілген прокурорлар талап ете алады.

2. Осы Кодекстің 851-бабының төртінші бөлігінде аталған адамдардың өтінішхаттары, сол сияқты өз құзыреті шегінде Қазақстан Республикасы Жоғарғы Соты Төрағасының, Қазақстан Республикасы Бас Прокурорының бастамасы істерді талап етуге себеп болып табылады.

3. Істі талап ету туралы сұрау салуды сот ол сотқа келіп түскен күннен бастап жеті тәуліктен кешіктірмей орындайды. Сұрау салу жазбаша нысанда не электрондық құжат нысанында жіберілуі мүмкін.

4. Осы Кодекстің 851-бабының бесінші бөлігінде көзделген жағдайларды қоспағанда, әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс кассациялық тәртіппен қайта қарауға жатпайды.

5. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша заңды күшіне енген қаулылар Қазақстан Республикасы Жоғарғы Соты Төрағасының, мамандандырылған сот алқасы төрағасының ұсынуы бойынша, сондай-ақ осы Кодекстің 851-бабының бесінші бөлігінде көзделген негіздер болған кезде Қазақстан Республикасы Бас Прокурорының не оның орынбасарының наразылығы бойынша қайта қаралуы мүмкін.

6. Ұсыныс, наразылық іспен бірге Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының мамандандырылған сот алқасына жіберіледі.

Прокурор наразылықтың көшірмелерін іске қатысушы адамдарға жібереді.

7. Іс талап етілген жағдайда ұсыным енгізу немесе кассациялық наразылық келтіру туралы өтініш іс келіп түскен күннен бастап отыз жұмыс күні ішінде қаралуға тиіс.

8. Ұсынымды енгізу немесе наразылық келтіру туралы өтініш жазбаша түрде не электрондық цифрлық қолтаңбамен куәландырылған электрондық құжат нысанында беріледі және ол мыналарды қамтуға тиіс:

1) өтінішхат жолданатын лауазымды адамның атауы;

2) өтініш беруші адамның атауы; оның тұрғылықты жері немесе орналасқан жері және іс бойынша іс жүргізу жағдайы;

3) істі бірінші, апелляциялық сатыларда қараған соттарға нұсқау және олар қабылдаған шешімдердің мазмұны;

4) өтініш берілетін сот актісін көрсету;

5) нұсқау:

адамдардың өмірі, денсаулығы үшін не Қазақстан Республикасының экономикасы мен қауіпсіздігі үшін орны толмас қандай ауыр зардаптарға әкеп соғуы мүмкін;

белгісіз адамдар тобының қандай құқықтары мен заңды мүдделері немесе өзге де жария мүдделер қаулыны бұзады;

қабылданған қаулы соттардың, уәкілетті органдардың (лауазымды адамдардың) құқық нормаларын түсіндіруі мен қолдануында бірізділікті қалай бұзады;

6) өтініш беруші тұлғаның өтініші неден тұратынын көрсету.

9. Өтінішке өтініш беруші адам немесе оның өкілі қол қоюға тиіс. Өкіл берген өтінішке сенімхат немесе өкілдің өкілеттігін куәландыратын өзге де құжат қоса берілуге тиіс.

10. Өтінішхат осы баптың талаптарына сәйкес келмеген жағдайда, оларды берген адамдарға қайтарылуға жатады.

11. Өтінішхат берген тұлға өтінішхат қаралғанға дейін кассациялық сатыдағы сотқа өтініш беру арқылы оны кері қайтарып алуға құқылы.

ТҮСІНІКТЕМЕ _____

1-бөлім. Кез келген күрделі құрылым сияқты сот жүйесі тиісті инстанциялар, бірінші және екінші түрінде "эшелондалған". Осыған қарамастан сот жүйесінде сот жүйесінің үш негізгі буыны бар: аудандық және оларға теңестірілген соттар, облыстық және оларға теңестірілген соттар, сондай-ақ ҚР Жоғарғы Соты. Тиісінше, заңды күшіне енген іс осы буындағы кез келген сотта болуы мүмкін.

Наразылық енгізу немесе ұсыну мақсаттары үшін осындай құқық берілген адамдардың іс материалдарымен танысуға мүмкіндігі болуы тиіс.

Заң шығарушы наразылық білдіруді енгізуге құқығы бар лауазымды адамдардың толық тізбесін белгіледі. Олардың қатарына Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының Төрағасы, мамандандырылған сот алқасының төрағасы, сондай-ақ Қазақстан Республикасының Бас Прокуроры, оның орынбасарлары, облыс прокурорлары және оларға теңестірілген прокурорлар жатады. Аталған тармақтан туындайтын екінші маңызды қорытынды-ұсыну, наразылық бойынша істі қайта қараудың "айрықша" тәртібі кассациялық іс жүргізудің бір бөлігі болып табылады.

Түсініктеме берілген баптың 2-бөлігіне сәйкес, Кодекстің 851-бабының 4-бөлігінде көрсетілген адамдардың өтініштері, сондай-ақ Қазақстан Республикасы Жоғарғы Соты Төрағасының, Қазақстан Республикасы Бас Прокурорының өз құзыреті шегінде бастамасы істерді талап етуге себеп болып табылады.

ӘҚБТК-нің 851-бабына сәйкес оларға әкімшілік жауаптылыққа тартылған адам, жәбірленуші, олардың заңды өкілдері, қорғаушылар, заңды тұлғалардың өкілдері, сондай-ақ іс жүргізуді өздерінің орталық органдары арқылы жүзеге асырған уәкілетті органдар (лауазымды адамдар) жатады. Яғни, іс бойынша өзінің заңды мүддесі бар адамдардың барлығы, сондай-ақ жауапкершілікке тартылған адамның өзі.

3 бөлім. Істі талап ету туралы сұрау салуды осы іс тұрған сот тікелей орындайды (әдетте, бұл бірінші сатыдағы сот). Мұндай сұрау салуды орындау мерзімі осындай сұрау салу түскен күннен бастап отбасына тәулікпен шектеледі.

Мұндай сұрау салудың келіп түскен сәті оны тиісті соттың кеңсесінде тіркеу деп санау керек. Сұрау салу жазбаша нысанда не электрондық құжат нысанында жіберілуі мүмкін. Осы мерзімді есептеу тәртібі 739-баптың 2 – 4-бөліктерінің нормаларымен реттеледі (егер басқаша көрсетілмесе, осында және бұдан әрі ӘҚБТК): жұмыстан тыс уақыт, сондай-ақ сот кеңсесінде сұрау салуды тіркеу тәулігі мерзімге қосылмайды.

4 және 5-бөліктері. 4-бөліктен кассациялық қайта қараудың мәні мен шектерін тікелей реттеу басталады. Төртінші бөлік қағидатты маңызы бар ережені белгілейді, оған сәйкес жалпы ереже бойынша Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер сирек жағдайларда кассациялық тәртіппен қайта қаралмайды. Мұндай ерекшелік ӘҚБТК-нің 851-бабында да көзделген. Олардың қатарына жатады жағдайларға:

1) қабылданған қаулыны орындау адамдардың өмірі, денсаулығы үшін не Қазақстан Республикасының экономикасы мен қауіпсіздігі үшін орны толмас ауыр зардаптарға әкеп соғуы мүмкін;

2) Қабылданған қаулы белгісіз адамдар тобының құқықтары мен заңды мүдделерін немесе өзге де жария мүдделерді бұзса;

3) қабылданған қаулы соттардың, уәкілетті органдардың (лауазымды адамдардың) құқық нормаларын түсіндіруі мен қолдануының біркелкілігін бұзады.

Бұл әкімшілік істердің басым бөлігін "бөліп алады", олар үшін облыстық және оларға жапсарлас соттар мәні бойынша соңғы сатыдағы соттар болып табылады. Түсіндіреді, неге беріледі дәл осы өтінішті ескерілмейді жалпы тәртібі және оны беру арқылы судьяға және оның шешіміне шағым жасай алады және т. б.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулының заңдылығы мен негізділігін тексерудің көпсатылы және жеткілікті сенімді жүйесінің құрылуына қарамастан, осы қаулы заңды күшіне енгенге дейін заң қателерді түзету мүмкіндігін және қабылданған шешімдер заңды күшіне енгеннен кейін осы шешімдерді қайта қарау жолымен осы шешімдерді қайта қарау жолымен қателерді түзету мүмкіндігін сақтап қалды.

Мұндай "лимиттелген" тәртіп әкімшілік құқық бұзушылықтардың көп санымен ғана емес (4 млн. астам), сондай-ақ азаматтық және қылмыстық іспен салыстырғанда аталған санаттағы істердің салыстырмалы қарапайымдылығымен, сондай-ақ Әкімшілік құқық бұзушылықтың қасиеті ретінде қоғамдық қауіптіліктің болмауымен негізделген.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша заңды күшіне енген қаулылардың ерекше мәртебесі оған бастамашылық жасауға қабілетті адамдардың тізбесін шектейді. Жоғарыда көрсетілгендей, іс жүргізуге қатысушылар бұл туралы тек сотқа істі талап етуге құқылы адамдарға мәлімдеуге құқылы. Кейіннен ӘҚБтК-нің 851-бабында көзделген негіздер болған жағдайда, аталған адамдар Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының Төрағасы, мамандандырылған сот алқасының төрағасы, сондай-ақ Қазақстан Республикасының Бас Прокуроры не оның орынбасары атынан тиісті өтініштердің жобаларын дайындайды. Тек осы тұлғалар, түсіндірілетін баптың 5-бөлігіне сәйкес оған құқылы. Бұл ретте заң шығарушы осындай құқықты иеленетін субъектілерді санамағанда "немесе" деген сылтау емес, үтір түрінде бөлу (пунктуациялық) белгісін қолданады.

Аталған құқық ӘК Төрағасы мен Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының мамандандырылған сот алқасының төрағасы, сондай-ақ Қазақстан Республикасы Бас Прокурорының не оның орынбасарының да иеленетінін бекітуге мүмкіндік береді. Бұл ретте, бұл құқықты іске асыру нысаны ұжымдық сипаттағы емес, жеке белгілер болып табылатыны анық.

Сондай-ақ аталған бап аталған тараудың басқа да нормалары де осындай рәсімге бұрын бастамашылық жасаған тұлға ретінде, сондай-ақ осындай құқықты пайдаланбаған тұлға ретінде екінші бастамашылық жасауға тиісті шектеулерді

көздемейтіндігін атап өткен жөн. Сонымен бірге сот қаулыларын қайта қарауға арналған сатылар саны шексіз бола алмайды, бұл ретте жалпы әлемдік практика Жоғарғы Сот шешімдерінің түпкілікті болуынан туындайды.

Азаматтық іс жүргізу заңнамасында да екінші рет қарауға осындай тыйым салу жоқ екенін атап өту қажет. Бұдан басқа, мүдделі тараптар мен субъектілердің (Жоғарғы сотқа өтініш жасауға құқығы бар) өз позициясын тиісінше наразылықта немесе қарау сәтінде ұсыныста көрсетілген мәннен тыс жариялау міндетіне қатысты процестік сипаттағы шектеулер жоқ. Алайда айрықша жағдайларда кассациялық сатының сот актілерін қайта қарау мүмкіндігіне жол бере отырып, кассациялық сатының сот актілерін қайта қарау үшін азаматтық сот ісін жүргізу АПК-нің 434-бабының 5-бөлігіне сәйкес жергілікті және басқа да соттардың заңды күшіне енген сот актілерін қайта қарау рәсімінен ерекшеленетін өзгеше рәсім белгілейтінін назарда ұстаған жөн.

Аталған жағдайға құқықтық ұқсастықтың болуы тән. Осылайша, әкімшілік іс жүргізудің қарама-қарсы жағы өкілінің қанағаттандырылған өтініші бойынша кассациялық тәртіппен бұрын қаралған істерді кассациялау тәртібімен қайта қарау мүмкіндігі туралы мәселе туындауы мүмкін. АПК-нің 449-бабы 1-бөлігіне сәйкес азаматтық іс жүргізуде істі кассациялық тәртіппен қарау кезінде сот істегі материалдар бойынша өтінішхаттың, ұсынудың, наразылықтың дәлелдері шегінде соттар шығарған сот актілерінің заңдылығын тексереді. ӘҚБтК-де кассациялық шағымның дәлелдерімен байланысты емес әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша кассациялық сатыдағы сот үшін мұндай шектеулер қамтылмаған.

Кодексте кассациялық сатының қаулыларын қайта қараудың жекелеген тәртібінің жоқ екенін ескере отырып, сондай-ақ әкімшілік құқық бұзушылықтың қоғамға қауіпін жоғары болмауын назарға ала отырып, жаңадан ашылған мән-жайлар бойынша қайта қарауды қоспағанда, Жоғарғы Соттың қаулыларын қайта қарау мүмкіндігінің болмауы туралы айтуға болады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулының заңдылығы мен негізділігін тексерудің көпсатылы және жеткілікті сенімді жүйесін құруға қарамастан, осы қаулы заңды күшіне енгенге дейін заң қателерді түзету мүмкіндігін және қабылданған шешімдер заңды күшіне енгеннен кейін осы шешімдерді кассациялық тәртібімен қайта қарау жолымен осы шешімдерді қайта қарау жолымен қателерді түзету мүмкіндігін сақтап қалды.

6 бөлім. Заңды кассациялық саты ретінде Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының мамандандырылған сот алқасы. Ол жоғарыда көрсетілген ұсынымдарды және наразылықтарды қайта қарауға құқылы. Бұл ретте, прокурор наразылықтың көшірмелерін іске қатысушы адамдарға жібереді.

Аталған баптың 7-бөлігінде ұсынымды, наразылықты қараудың шекті мерзімі іс келіп түскен күннен бастап отыз жұмыс күні айқындалған. Мұнда сондай-ақ тәуліктік емес, жұмыс күндерімен есептелетін мерзімдерді пайдалануға назар аудару қажет.

Оларды есептеу ӘҚБтК 739-бабының ережелері бойынша жүргізілуі тиіс. Дегенмен "Қазақстан Республикасындағы мерекелер туралы" Қазақстан Республикасының 2001 жылғы 13 желтоқсандағы № 267-ІІ Заңының нормалары жиі қолданылады.

Заң шығарушы көрсетілген мерзімді ұзартуды көздемейді, демек, ол шектеулі болып табылады. Жоғарыда келтірілген істерді талап ету мерзімдерін егжей-тегжейлі регламенттеу, оларды қарау сөзбұйдаға салуды болдырмау және жергілікті соттардың жол берген бұзушылықтарына, егер мұндай орын алса, уақтылы ден қою ниетіне байланысты.

8-бөлік іс бойынша іс жүргізуге қатысушыларға арналған және заңмен өтінішхаттарға қойылатын талаптарды қамтиды.

Ұсынымды енгізу немесе наразылық келтіру туралы өтініш жазбаша түрде не электрондық цифрлық қолтаңбамен куәландырылған электрондық құжат нысанында беріледі және ол мыналарды қамтуға тиіс:

1) өтінішхат жолданатын лауазымды адамның атауы;
2) өтініш беруші адамның атауы, оның тұрғылықты жері немесе орналасқан жері және іс бойынша іс жүргізу жағдайы;

3) істі бірінші, апелляциялық сатыларда қараған соттарға нұсқау және олар қабылдаған шешімдердің мазмұны;

4) өтініш берілетін сот актісін көрсету;

5) нұсқау:

адамдардың өмірі, денсаулығы үшін не Қазақстан Республикасының экономикасы мен қауіпсіздігі үшін орны толмас қандай ауыр зардаптарға әкеп соғуы мүмкін;

белгісіз адамдар тобының қандай құқықтары мен заңды мүдделері немесе өзге де жария мүдделер қаулыны бұзады;

қабылданған қаулы соттардың, уәкілетті органдардың (лауазымды адамдардың) құқық нормаларын түсіндіруі мен қолдануында бірізділікті қалай бұзады;

б) өтініш беруші тұлғаның өтініші неден тұратынын көрсету.

Заң шығарушы өтінішхаттарды бөлмегеніне қарамастан, ҚК-ге (Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының мамандандырылған сот алқасының төрағасы мен төрағасына, сондай-ақ ҚР Бас Прокурорына, оның орынбасарына және облыс прокурорларына және оларға теңестірілген прокурорларға берілетін екі түр принципті түрде болуы мүмкін.

Көрсетілген тізбенің бесінші тармағы бойынша дәлелдеме шешуші болып табылады. Аталған ережелердің түсініктемесі ӘҚБтК-нің 851-бабында келтірілген. Өтінішхат беруші адам осы норманың талаптарын орындау үшін өзінің талаптарын негіздеуге тиіс екенін атап өту қажет, ол үшін қаулыны орындау әкеп соқтыратын нақты орны толмас ауыр зардапты не қаулымен бұзылатын адамдардың белгісіз тобының нақты құқықтарын көрсету, құқық нормаларын түсіндіру мен қолдануда біркелкіліктің бұзылуын көрсететін нақты мысалдар келтіру қажет. Осы баптың 8-бөлігі 5)

тармақшасын осылай тұжырымдау кезінде өтінішхат беруші адам оған дәйексөз келтірумен ғана шектеле алмайтыны анық.

Істе қорғаушылардың, өкілдердің (заңды өкілдердің) және т.б. болуы мүмкін екенін ескере отырып, Егер ӘҚБтК-нің 38-тарауында белгіленген заң талаптарына сәйкес келсе, олар да беруге құқылы.

9 бөлім. Жалпы ереже бойынша өтініш беруші тұлға немесе оның өкілі қол қоюға тиіс. "Өкіл" деген сөзбен бұл жерде алдыңғы абзацта келтірілген барлық адамдарды түсіну керек. Тиісінше, мұндай тұлғалар өтінішхатқа өздерінің өкілеттігін растайтын тиісті құжаттарды қоса беруі тиіс. Мысалы, құқық бұзушы-жеке тұлғаның өкілі адвокаттың қорғау туралы хабарламасын және т.б. қоса беруге тиіс.

10 және 11 бөлім. Заң шығарушы, егер ол Кодекстің аталған бабының 8-бөлігінде жазылған талаптарға сәйкес келмеген жағдайда, бірінші бөлікте көрсетілген адамдарға өтінішхатты қайтаруды ұйғарады. Егер кассациялық қайта қарауға бастамашылық жасаған лауазымды адамның өтінішхатты зерделеу нәтижелері бойынша ұсыну немесе наразылық енгізу үшін негіздер табылмаса, онда мұндай өтінішхат оны қанағаттандырудан бас тарту туралы шешім қабылдамай қайтарылуға жататынын нақтылау орынды. Сонымен қатар өтінішхат берушінің өзі өтінішхатын кері қайтарып алуға құқылы.

Бұл жерде прокурордың және әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуге өзге қатысушылардың процестік жағдайының айырмашылығын нақтылау қажет. Егер соңғылардың өтінішхаттары кейіннен сот ұсынуын немесе прокурорлық наразылықты енгізуге себеп болып табылса, онда прокурордың наразылығы сот талқылауы басталғанға дейін оны алдын ала қараудың қажеттілігінсіз кассациялық қайта қарау рәсіміне дереу бастамашы болады.

Прокурордың наразылығына қарағанда әкімшілік құқық бұзушылық туралы іске қатысушының өтінішхаты сот ұсынуын немесе прокурордың наразылығын енгізу қажеттігі тұрғысынан қаралуға тиіс. Өтінішхат ӘҚБтК-нің 848-бабы 8-бөлігі 5) тармақшасының талаптарына сәйкес келмеген кезде, яғни заңда көзделген айрықша негіздер болмаған кезде ұсынуды немесе наразылықты енгізуден өтінішхатты қайтару жолымен бас тартылады. Егер қайталама өтінішхатта тек алдыңғысы көшіріліп алынса және онда кассациялық қайта қарау үшін жаңа негіздер болмаса, онда мұндай өтінішхат тараптың барлық туындайтын салдармен сот арқылы қорғалу құқығын теріс пайдалануы ретінде бағалануға тиіс.

Өтінішхат беруден бастап ұсыну (наразылық) енгізу туралы немесе оны қайтару туралы ол бойынша шешім қабылданғанға дейінгі нақ осы кезеңде өтінішхат берген адам оны кері қайтарып алуға құқылы. Бұл жағдайда өтінішхатты кері қайтару қандай да бір процестік акті шығарылмастан жүргізілетіні анық. Ұсыну (наразылық) оның негізінде енгізілгеннен кейін өтінішхатты кері қайтарып алу іс бойынша одан әрі іс жүргізуге ықпал ете алмайды, өйткені осы кезде өтінішхат қаралып қояды және

қозғалған кассациялық іс жүргізу ұсыну немесе наразылық негізінде жүзеге асырылады. Мұндай егжей-тегжейлі ету оны қарауды бастағаннан кейін өтінішхатты кері қайтарып алу мүмкін емес деген қорытындыға келуге мүмкіндік береді. Тиісінше, бұл жағдайда қандай да бір процестік актілерді шығару талап етілмейді.

Өтінішхатты қарауға дейін өтініш беру арқылы кері қайтарып алу оны қайта жіберуге кедергі болмайды.

Прокурорға да (ҚР Бас прокуроры, сондай-ақ түсіндірме берілген баптың 5-бөлігінде келтірілген прокуратураның басқа да қызметкерлері) осыған ұқсас құқық берілген. Бұл құқық ӘҚБтК-нің 851-бабының 6-бөлігінде бекітілген. Өтінішхаттағы сияқты прокурордың наразылығын кері қайтарып алу оны қарау аяқталғанға дейін, яғни кассациялық сатыдағы сот қаулы шығарғанға дейін мүмкін болады. Кассациялық қайта қарауды прокурордың наразылығынсыз (сот ұсынуынсыз) жүзеге асыру мүмкін болмағандықтан, оларды кері қайтарып алу кассациялық іс жүргізуді тоқтатуға әкеп соғады, бұл тиісті сот актісін шығаруды талап етеді. Бұл жағдайда сот актісі соттың ұйғарымы түрінде шығарылады, өйткені тікелей қайта қарау жүргізілмейді, қатысушылардың ешқандай да дәлелдері немесе істің ережелері құқықтық баға алмайды.

849-бап. Алып тасталды ҚР 31.10.2015 № 378-V Заңымен.

850-бап. Әкімшілік жаза қолдану туралы қаулының орындалуын тоқтата тұру

Заңды күшіне енген қаулыға наразылық келтіру осы қаулылардың орындалуын тоқтата тұрады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Кассациялық қайта қараудың ерекше мақсатты мақсатын ескере отырып, наразылық келтірілген жағдайда әкімшілік жаза қолдану туралы қаулының орындалуын автоматты түрде тоқтата тұру бөлігіндегі ӘҚБтК-нің 850-бабының талабы қисынды болып табылады.

Сондықтан заң шығарушы осы бапта осы тәртіпті ҚР Жоғарғы Соты Төрағасының, мамандандырылған сот алқасы төрағасының ұсынуы бойынша қайта қарауға қолдануды көздемесе де, бұл санамаланған адамдардың әкімшілік жаза қолдану туралы қаулыны ұсынуды енгізумен бір мезгілде орындауды тоқтата тұру құқығын кемітпейді.

851-бап. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша заңды күшіне енген қаулыларды қайта қараудың кассациялық тәртібі

1. Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының алқалы құрамдағы мамандандырылған сот алқасы Қазақстан Республикасы Жоғарғы Соты Төрағасының, мамандандырылған сот алқасы төрағасының ұсынуы, Қазақстан Республикасы Бас Прокурорының және оның орынбасарларының наразылығы бойынша Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша заңды күшіне енген сот қаулысының заңдылығы мен негізділігін тексеруге құқылы.

2. Әкімшілік жауаптылыққа тартылған адамның не оған қатысты әкімшілік іс жүргізу тоқтатылған адамның жағдайын нашарлататын тарапқа ұсыну, наразылық сот қаулысы заңды күшіне енген күннен бастап бір жыл ішінде берілуі мүмкін.

3. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер жөніндегі қаулыға, сот қаулыларына шағым, наразылық оларға шағым, наразылық бойынша наразылық осы Кодекстің 833-бабында көрсетілген талаптарға сәйкес келуге тиіс.

4. Әкімшілік жауаптылыққа тартылған адамның, жәбірленушінің, олардың заңды өкілдерінің, қорғаушыларының, заңды тұлғалардың өкілдерінің, сондай-ақ іс бойынша іс жүргізуді өздерінің орталық органдары арқылы жүзеге асырған уәкілетті органдардың (лауазымды адамдардың) кассациялық наразылық білдіру және келтіру туралы өтініш беру құқығы болады.

5. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша қаулыларды кассациялық тәртіппен қайта қарауға негіздер:

1) қабылданған қаулыны орындау адамдардың өмірі, денсаулығы үшін не Қазақстан Республикасының экономикасы мен қауіпсіздігі үшін орны толмас ауыр зардаптарға әкеп соғуы мүмкін;

2) Қабылданған қаулы белгісіз адамдар тобының құқықтары мен заңды мүдделерін немесе өзге де жария мүдделерді бұзса;

3) қабылданған қаулы соттардың, уәкілетті органдардың (лауазымды адамдардың) құқық нормаларын түсіндіруі мен қолдануының біркелкілігін бұзады.

6. Наразылық келтірген Прокурор наразылық қаралғанға дейін кассациялық сатыдағы сотқа өтініш беру арқылы оны кері қайтарып алуға құқылы. Наразылықты қайтарып алу оны қайта әкелуге кедергі келтірмейді.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Бұл мақалада тек жалпыға ортақ тәртіппен заңды күшіне енген әкімшілік құқық бұзушылық туралы шешімдерді қайта қарау тәртібі айқындалады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша заңды күшіне енген қаулыларды Қазақстан Республикасы Жоғарғы Соты Төрағасының, мамандандырылған сот алқасы төрағасының ұсынуы, Қазақстан Республикасы Бас Прокурорының және оның орынбасарларының наразылығы бойынша кемінде үш судья алқалы құрамда Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының мамандандырылған сот алқасы ғана қайта қарауы мүмкін.

Бұл соттылық ажырамас болып табылады және басқа да сот алқалары немесе адамдар Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының мамандандырылған сот алқасын алмастыруға құқылы емес. Бұл мәлімдеме әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер үшін әділ.

Мұндай қайта қараудың мәні Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша заңды күшіне енген сот қаулысының заңдылығы мен негізділігін тексеру болып табылады. Бұл түсіндірме баптың 1 бөлімінде тікелей көрсетілген.

Жалпы ереже бойынша, заңды күшіне енген сот актілерін кассациялық тәртіппен қайта қарауға ӘҚБтК-нің 851-бабының 5-бөлігінде көзделген жағдайлар негіз болып табылады, ал нысан ұсыным немесе наразылық бойынша істе бар материалдар мен дәлелдер шегінде қаулының заңдылығы мен негізділігін тексерумен ғана шектеледі.

Біз бұрын көрсеткеніміздей, әкімшілік жауапкершілікке тартылған адамның не оған қатысты әкімшілік іс жүргізу тоқтатылған адамның жағдайын нашарлататын ұсыным, тарапқа наразылық сот қаулысы заңды күшіне енген күннен бастап бір жыл ішінде ғана берілуі мүмкін. Сондай-ақ әкімшілік жауапқа тартылған адамның не оған қатысты әкімшілік іс жүргізу тоқтатылған адамның жағдайын нашарлататын тарапты ұсыну, наразылық кез келген уақытта және уақыт бойынша шектелмейді. Бұл түсініктеме берілген баптың 2 бөлігімен реттеледі. Осы норманың ережесі ӘҚБтК-нің 62-бабының 8-бөлігінің ережелерімен үндеседі.

ӘҚБтК-нің басты ерекшеліктерінің бірі іс жүзінде нақ бір істі екі рет қарауға болатындығын есте ұстаған жөн. Бірінші рет тікелей уәкілетті орган, ал уәкілетті органның қаулысына шағым жасалған жағдайда, екінші рет сот ақарйды, өйткені ӘҚБтК-нің 829-4-бабының 4-бөлігіне сәйкес шағым, наразылық беру мерзімін өткізіп алу шағымды, наразылықты қарауға қабылдаудан бас тартуға негіз болып табылмайды.

ӘҚБтК-нің негізгі ерекшеліктерінің бірі сот іс жүзінде бір істі бірінші сатыдағы сот ретінде екі рет қарастыра алатынын есте сақтау қажет. Бұл ӘҚБтК-нің 829-4-бабының 4-бөлігінің мазмұнымен байланысты, оған сәйкес шағым, наразылық беру мерзімін өткізу шағымды, наразылықты қарауға қабылдаудан бас тартуға негіз болып табылмайды. Шағым, наразылық қаралады, бұл ретте шағым, наразылық беру мерзімін өткізіп алу және олардың мәні шағымның, наразылықтың қаралуына қарамастан тексеріледі.

Нәтижесінде шағымды, прокурордың соттың қаулысына апелляциялық өтінішін қарау нәтижелері бойынша шешім ол қабылданғаннан кейін ғана ӘҚБтК-нің 839-бабының 2 және 3-бөлімдерінің тәртібімен дереу жария етіледі.

Түсініктеме берілген баптың 3-бөлігі наразылыққа ӘҚБтК-нің 833-бабының талаптарына сәйкес келуге ұйғарады. Бұл бап шағымға қойылатын талаптарды реттейді. Тиісінше, заң шығарушыға осы құжаттардың мазмұны бойынша барынша жақындауға деген ықыласы жоқ. Бұл іс жүргізуде тараптардың теңдігін және оларды берудің процессуалдық-құқықтық салдарының ұқсастығын көрсетеді.

Заңның бұл нормасы ҚР Бас Прокуроры, оның орынбасары Жоғарғы Соттың мамандандырылған алқасына әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша қаулыға, өтініш беруге құқығы бар адамдардың өтініші бойынша да, өз бастамасы бойынша да оларға шағым, наразылық бойынша сот қаулыларына енгізген наразылыққа қойылатын жалпы талаптарды қамтиды.

ҚІЖК-нен және АІЖК-нен өзгеше, ӘҚБтК-де прокурордың өтініші наразылық деп аталады.

АІЖК-де ӘҚБтК-де де орынды болып табылатын инкорпорация нормасы бар. АІЖК-нің 435-бабына сәйкес "өтініш ұсынымға немесе наразылыққа қоса беріледі".

4-бөлімге сәйкес, кассациялық наразылық келтіру және ұсыну туралы өтініш беру құқығы келесі тұлғаларда болады:

әкімшілік жауаптылыққа тартылған адам,
жәбірленуші,
олардың заңды өкілдері,
қорғаушылар,
заңды тұлғалардың өкілдері, сондай-ақ

іс бойынша іс жүргізуді өздерінің орталық органдары арқылы жүзеге асырған уәкілетті органдар (лауазымды адамдар).

Өтініш нысаны өтінішхат болып табылады. Өтініш нысанында прокурорға және сотқа өтініш беріледі.

Өтініш беруге құқығы бар адамдар тобын шартты түрде екі топқа бөлуге болады:

1) өздеріне қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша Қаулы шығарылған адамдар және жәбірленуші (ол болған жағдайда) және олардың қорғаушылары, өкілдері (заңды өкілдері);

2) іс бойынша іс жүргізуді өздерінің орталық органдары арқылы жүзеге асырған уәкілетті органдар (лауазымды адамдар). Қатысушылардың бұл тобы сотқа ұсынылған сотқа дейінгі әкімшілік іс жүргізу материалдары үшін жауаптылықтан басқа, осы іс жүргізудің заңдылығы үшін де жауапты болады. ӘҚБтК-нің 38-тарауында қатысушылардың осы санаты туралы ескертудің болмауын ескере отырып, оның сот отырысына қатысуы туралы мәселе соттың қарауына қалады.

Іс бойынша іс жүргізуді өзінің орталық органдары арқылы жүзеге асырудың мүмкін еместігін атап өте отырып, орталық органдар арқылы өтінішхат беру жүргізілуге тиіс екені анық. Осылайша, осы нормада заң шығарушы екі дербес субъектіні ажыратады. Бір жағынан, бұл әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуді тікелей жүзеге асыратын уәкілетті орган, мысалы: дәлелдемелерді жинау және әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама жасау жүзеге асырылған полиция бөлімі, әкімшілік жаза қолдану немесе іс бойынша іс жүргізуді тоқтату туралы қаулы шығарған салық басқармасы. Яғни, көп жағдайда уәкілетті органның аумақтық бөлімшесі туралы болып отыр. Екінші жағынан, бұл жоғарыда аталған уәкілетті органның аумақтық бөлімшесінің өтінішхаты берілуге тиіс орталық уәкілетті орган.

"Қазақстан Республикасының Үкіметі туралы" ҚР Конституциялық заңының 22-бабының 1-тармағына сәйкес министрлік Республиканың орталық атқарушы органы болып табылады, ал Республиканың орталық атқарушы органының комитеті ведомство болып табылады. Осыған байланысты қандай да бір министрліктің комитеті арқылы жіберілген уәкілетті органның тиісті өтінішхаты ретінде қаралуы мүмкін емес. Сонымен қатар әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуді жүзеге

асырған уәкілетті органның тиісті өтінішінхатынсыз орталық уәкілетті органның өтінішхаты ғана белгіленген талаптарға сәйкес келмейді.

Басқа тұлғаларға көрсетілген тармақтың мәні бойынша өтініш беру құқығы берілмеген.

Өкілдің өкілеттігін ресімдеу ӘҚБтК талаптарына сәйкес жүзеге асырылады.

Адвокаттың нақты істі жүргізуге өкілеттігі адвокаттың куәлігімен және қорғау (өкілдік) туралы жазбаша хабарламамен расталады.

Қорғау (өкілдік) туралы жазбаша хабарламада қорғауға (өкілдік етуге) жататын жеке тұлғаның тегі, аты, әкесінің аты (ол болған кезде), ұсынылатын заңды тұлғаның атауы, сондай-ақ заң көмегін көрсетуге арналған шарттың күні мен тіркеу нөмірі көрсетілуге тиіс. Қорғау (өкілдік) туралы жазбаша хабарламаға қорғауды (өкілдік етуді) жүзеге асыратын адвокат қол қояды. Қорғау (өкілдік) туралы жазбаша хабарламаға дұрыс емес мәліметтер енгізгені үшін адвокат Қазақстан Республикасының заңдарында белгіленген жауаптылықта болады. Қорғау (өкілдік) туралы жазбаша хабарламаның нысанын, оның ішінде оған енгізілетін өзге де мәліметтердің тізбесін уәкілетті органмен келісім бойынша Республикалық адвокаттар алқасы бекітеді.

Қазақстан Республикасы ратификациялаған тиісті халықаралық шарт негізінде өз қызметін жүзеге асыратын шетелдік адвокаттың өкілеттіктері жеке басын, адвокаттың мәртебесін және оның заң көмегін көрсетуге өкілеттігін куәландыратын құжаттармен расталады. Бұл туралы 2018 жылғы 5 шілдедегі № 176-VI ҚРЗ "Адвокаттық қызмет және заң көмегі туралы" Заңынан толығырақ қараңыз.

Заң шығарушы бірінші және апелляциялық сатылардағы соттардың әкімшілік істерді қараған кезде жіберілген және заңды күшіне енген сот актілеріндегі заң бұзушылықтарға ден қою құқығы мен нысандарын - Жоғарғы Сот Төрағасы мен мамандандырылған алқа төрағасы ұсыну түрінде, Бас Прокурор мен оның орынбасары наразылық түрінде анықтады. Бұл ретте заңды күшіне енген сот актілеріне ұсыну және наразылық түрінде заңдылықты бұзуға ден қоюдың аталған шараларын аталған тұлғалар өз бастамасы бойынша да, тиісті өтініш беруге құқығы бар іс жүргізуге қатысушылардың өтініші бойынша да енгізеді.

5 бөлім. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша қаулыларды кассациялық тәртіппен қайта қарауға мемлекет мүддесінде ден қоюды және сот практикасының біркелкілігін қамтамасыз етуді талап ететін ерекше жағдайлар негіз болып табылады. Яғни, бұл жағдайлар:

1) қабылданған қаулыны орындау адамдардың өмірі, денсаулығы үшін не Қазақстан Республикасының экономикасы мен қауіпсіздігі үшін орны толмас ауыр зардаптарға әкеп соғуы мүмкін;

2) Қабылданған қаулы белгісіз адамдар тобының құқықтары мен заңды мүдделерін немесе өзге де жария мүдделерді бұзса;

3) қабылданған қаулы соттардың, уәкілетті органдардың (лауазымды адамдардың) құқық нормаларын түсіндіруі мен қолдануының біркелкілігін бұзады.

Аталған негіздер болған жағдайда Жоғарғы Соттың Төрағасы және мамандандырылған алқаның төрағасы ұсыным енгізеді не Бас Прокурор немесе оның орынбасары – наразылық енгізеді.

"Адамдардың анықталмаған шеңбері" ұғымы ӘҚБтК-нің және басқа да кодекстер жоқ. Сонымен қатар, оның мазмұнын түсіндіру мақсатында "құқықтық актілер туралы" Қазақстан Республикасының 2016 жылғы 6 сәуірдегі № 480-V Заңына жүгіну қажет.

Түсіндірме берілген баптың 5-бөлігінде келтірілген кассациялық қайта қарау негіздері ӘҚБтК-нің 840-бабында көзделген апелляциялық қайта қарау кезінде қаулылардың күшін жою немесе өзгерту негіздеріне сәйкес келмейді.

6 бөлікке сәйкес наразылық келтірген прокурор наразылық қаралғанға дейін кассациялық сатыдағы сотқа өтініш беру арқылы оны кері қайтарып алуға құқылы. Осылайша, наразылық келтірген прокурор (бас прокурор немесе оның орынбасары) ғана оны кері қайтарып алуға құқылы. Осылайша іске қатысушы Прокурор бұл құқыққа ие емес.

Бұл ретте пікір кассациялық сатыдағы сотта іс жүргізуді тоқтатуға әкеп соғады, өйткені ол даулап отырған сот актісін қайта қараудан бас тартқан адамның саналы ерік білдіруі болып табылады. Алайда, наразылықты қайтарып алу оны қайта әкелуге кедергі келтірмейді.

47-тарау. ӘКІМШІЛІК ҚҰҚЫҚ БҰЗУШЫЛЫҚ ТУРАЛЫ ІСТЕР БОЙЫНША ЗАҢДЫ КҮШІНЕ ЕНГЕН ҚАУЛЫЛАРДЫ, АЙЫППҰЛ ТӨЛЕУ ҚАЖЕТТІГІ ТУРАЛЫ НҰСҚАМАЛАРДЫ ЖӘНЕ ЖАҢАДАН АШЫЛҒАН МӘН-ЖАЙЛАР БОЙЫНША ШАҒЫМДАРДЫ, АПЕЛЛЯЦИЯЛЫҚ ӨТІНІШТЕРДІ, ПРОКУРОРДЫҢ НАРАЗЫЛЫҚТАРЫН ҚАРАУ НӘТИЖЕЛЕРІ БОЙЫНША ҚАУЛЫЛАРДЫ ҚАЙТА ҚАРАУ

852-бап. Қайта қарау негіздері

1. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша қаулылар, айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқамалар мен шағымдарды, наразылықтарды қарау нәтижелері бойынша қаулылар жаңадан ашылған мән-жайлар бойынша қайта қаралуы мүмкін.

2. Жаңадан ашылған мән-жайлар бойынша қаулыларды, нұсқамаларды қайта қарау үшін негіздер:

1) құқық бұзушыға, жәбірленушіге іс үшін елеулі мән-жайлар;

2) заңды күшіне енген сот үкімімен белгіленген куәнің көрінеу жалған айғақтары, сарапшының көрінеу жалған қорытындысы, көрінеу қате аударма, әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттаманың не заңсыз не негізсіз қаулы шығаруға әкеп соққан айыппұл, құжаттар не заттай дәлелдемелер төлеу қажеттігі туралы нұсқаманың жалған болуы;

3) әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша іс жүргізуге қатысушылардың, іске қатысушы басқа да адамдардың не олардың өкілдерінің заңды күшіне енген сот үкімімен белгіленген қылмыстық іс-әрекеттері немесе судьялардың, уәкілетті органдардың (лауазымды адамдардың) осы істі қарау кезінде жасалған қылмыстық іс-әрекеттері;

4) осы қаулыны шығаруға негіз болған сот шешімінің, үкімінің, ұйғарымының немесе қаулысының не өзге де мемлекеттік органның (лауазымды адамның) құқықтық актісінің күшін жою;

5) Қазақстан Республикасы Конституциялық Кеңесінің осы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істе қолданылған заңды немесе өзге де нормативтік құқықтық актіні конституциялық емес деп тануы негіз болып табылады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлік. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша заңды күшіне енген қаулыларды, айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқамаларды және оларға шағымдарды, наразылықтарды қарау нәтижелері бойынша қаулыларды қайта қарау істі мәні бойынша бұрын қараған сот, лауазымды адам жіберген қателерді жою қажеттілігімен негізделген. Жаңадан ашылған мән-жайлар бойынша қайта қарауды қайта бастаудың мақсаты мен міндеттері қате актілерді қайта қарау қажеттілігімен негізделген. Бұл осы кезеңді ҚР Жоғарғы Соты Төрағасының, ҚР Жоғарғы Сотының мамандандырылған алқасы Төрағасының және ҚР Бас Прокурорының ұсынулар (наразылықтар) енгізуге айрықша құқығын іске асыру тәртібімен қайта қарауға ұқсас етеді. Алайда олардың айырмашылығы – бұл көрсетілген тәртіп істің қолда бар материалдары бойынша қателерді түзетеді, ал жаңадан ашылған мән-жайлар бойынша қайта қарау іс материалдарында жоқ фактілерге негізделеді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша қаулыларды, айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқамаларды және оларға шағымдарды, наразылықтарды жаңадан ашылған мән-жайлар бойынша қарау нәтижелері бойынша қаулыларды қайта қарау әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша іс жүргізудің дербес сатысы болып табылады.

Істі қарау, ол бойынша қаулы шығару кезеңінде, ал осы қаулыға шағым жасалған және наразылық білдірілген жағдайда – оларға шағымдар мен наразылықтарды қарау және тиісті шешім шығарылған кезде белгілі болмаған және белгілі бола алмаған мән-жайлар (заңды фактілер) жаңадан ашылған мән-жайлар болып табылады.

Жаңадан алынған мән-жайлар бойынша қайта қарау жаңадан ашылған мән-жайлардың бар-жоғын және олардың шығарылған қаулының дұрыстығына (заңдылығы мен негізділігіне) ықпал ету қабілетін анықтаудан тұрады.

Заңды күшіне енген айыппұл төлеу қажеттігі туралы қаулылар, ұйғарымдар ғана жаңадан ашылған мән-жайлар бойынша қайта қараудың нысанасы бола алады.

2-бөлік. Маңызды ерекшелігі – түсіндірме берілген норманың 2-бөлігінде санамаланған негіздер әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізу кезеңінде орын алуға тиіс екені маңызды ерекшелік болып табылады. Жаңа мән-жайлардың туындауы, сондай-ақ қаулы шығарылғаннан немесе нұсқама ресімделгеннен кейін мән-жайлардың өзгеруі қаулыларды, нұсқамаларды жаңадан ашылған мән-жайлар бойынша қайта қарауға негіз болып табылмайды.

Өзінің мазмұны бойынша бұл негіздер оң сипатта болады не іс бойынша шешімге әсер еткен заңды белгілі бір бұзушылықтарға байланысты болады.

Негіздер тізімі формалды түрде толық болғанына қарамастан, олардың мазмұны түсіндіруге кең мүмкіндік береді.

1) Құқық бұзушыға, жәбірленушіге белгілі болмаған және белгілі болуы мүмкін емес мән-жайлар назарға алынады. Осыған байланысты аталған адамдар осы мән-жайлар туралы істі қараған сотқа немесе органға (лауазымды адамға) хабарлай алмады. Сонымен қатар, егер мұндай жағдайлар белгілі болса, олар іс бойынша өзге қаулыны, ұйғарымды қабылдауға (ресімдеуге) тікелей әсер етуі мүмкін.

2) Заңсыз не негізсіз қаулы шығаруға әкеп соққан мән-жайлар түсініледі. Оларға жатады:

- куәнің көрінеу жалған айғақтары;
- сарапшының көрінеу жалған қорытындысы;
- көрінеу қате аударма;
- әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттаманың, айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқаманың, құжаттардың не заттай дәлелдемелердің жалған болуы.

Аталған мән-жайлар заңды күшіне енген сот үкімімен не іс бойынша басқа қорытынды шешіммен белгіленуі тиіс.

Жәбірленушінің немесе куәнің айғақтарының, сарапшы қорытындысының көрінеу жалған болуы, заттай дәлелдемелердің, процестік әрекеттер хаттамаларының және өзге де құжаттардың жалғандығы немесе аударманың көрінеу дұрыс еместігі жазаланатын әс-әрекеттер болып табылады. Көрсетілген адамдардың оларды жасауы оларға қатысты заңды күшіне енген шешіммен белгіленуге тиіс.

3) Соттың заңды күшіне енген үкімімен белгіленген негіздер ретінде жәбірленушінің, құқық бұзушының, іске қатысушы басқа да адамдардың (ӘҚБТК-нің 746-748, 753-759-баптары), сондай-ақ істі қараған судьялардың, уәкілетті органдардың (лауазымды адамдардың) қылмыстық іс-әрекеттерін көздейді.

Аталған адамдардың осы іске байланысты емес қылмыстық әрекеттері қаулыны қайта қарау үшін негіз бола алмайды.

4) Жаңадан ашылған мән-жайлар деп азаматтық, қылмыстық іс немесе әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша сот шешімінің, үкімінің, ұйғарымының немесе қаулысының күшін жою түсініледі. Оларға өзге мемлекеттік органның (лауазымды адамның) құқықтық актісінің күшін жою да жатады.

Тиісті актілер қаулы шығаруға негіз болды. Олар іс бойынша дәлел болып табылған не Заңға сәйкес дәлелдеуді талап етпеген бұрын анықталған мән-жайларды көрсеткен (ӘҚБТК-нің 769-бабының 2-бөлігі).

Мысал ретінде соңғы оқиғаларды келтіруге болады. Ағымдағы жылы 11 наурызда Дүниежүзілік Денсаулық сақтау Ұйымы жаңа коронавирустық инфекцияны (COVID-19) пандемия деп жариялады. Қазақстан Республикасының Президенті 2020 жылғы 16 наурыздан бастап бүкіл ел аумағында төтенше жағдай режимін енгізді.

Сонымен қатар "Төтенше жағдай туралы" ҚР Заңының 21-бабына сәйкес төтенше жағдай режимін қамтамасыз ету мақсатында қабылданған және жеке тұлғалардың құқықтары мен бостандықтарын, сондай-ақ заңды тұлғалардың құқықтарын уақытша шектеуге байланысты нормативтік құқықтық актілер заңнамада белгіленген тәртіппен және мерзімде күшін жояды.

ТЖ-ның қолданылуын тоқтату ТЖ режимін бұзуға байланысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуді тоқтатуға әкеп соғады.

ҚР Жоғарғы Соты Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының жалпы отырысының 2020 жылғы 6 мамырдағы № 9 қаулысымен бекітілген Төтенше жағдайдың енгізілуіне байланысты сот практикасының жекелеген мәселелері бойынша № 1 Түсіндірмеге былайша түсіндірме берді.

ӘҚБТК-нің 741-бабы бірінші бөлігінің 3) тармағына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуді бастауға болмайды, ал басталған іс мынадай мән-жайлардың ең болмағанда біреуі болғанда: әкімшілік жауаптылықты белгілейтін заңның немесе оның жекелеген ережелерінің күші жойылған кезде тоқтатылуға жатады.

ӘҚБТК-нің 809-бабына сәйкес осы Кодекстің 741 және 742-баптарында көзделген мән-жайлардың ең болмағанда біреуі болған кезде, жүргізуінде іс жатқан лауазымды адам әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуді тоқтату туралы қаулы шығарады.

Іс жүргізу басталған, бірақ процестік шешім қабылданбаған әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша ТЖ тоқтатылғаннан кейін оларды іс жүргізуінде жатқан лауазымды адамдар немесе сот тоқтатуға тиіс.

Әрине, апелляциялық қайта қарау сатысындағы іс те тоқтатылуға тиіс.

Алайда орындау сатысындағы істермен не істеу керектігі туралы мәселе ашық қалды. Мәселен, айыппұл әлі төленбеді. Мұндай істер бойынша әкімшілік жауаптылыққа тартылған адам ӘҚБТК-нің 852-бабы 2-бөлігінің 4) тармақшасы тәртібімен өзінің ісін жаңадан ашылған мән-жайлар бойынша қайта қарау туралы өтініш жасай алады. Бұл ретте төтенше жағдайдың күші жойылған күнін және орындау сатысының мерзімдерін (әкімшілік іс жүргізудің бөлігі ретінде) салыстыру қажет.

5) Қазақстан Республикасы Конституциялық Кеңесінің Әкімшілік құқық бұзушылық туралы осы істе қолданылған заңды немесе өзге де нормативтік құқықтық

актіні конституциялық емес деп тануы қаулыларды жаңадан ашылған мән-жайлар бойынша қайта қараудың негізі болып табылады.

Қазақстан Республикасы Конституциясының 78-бабы және оның негізінде ӘҚБтК-нің 8-бабының 3-бөлігі Конституцияда бекітілген адам мен азаматтың құқықтары мен бостандықтарына нұқсан келтіретін заңдар мен өзге де нормативтік құқықтық актілерді соттың қолдануына тыйым салу белгіленген. Егер сот қолданылуға жататын заң немесе өзге де нормативтік құқықтық акт адамның және азаматтың Конституцияда баянды етілген құқықтары мен бостандықтарына нұқсан келтіреді деп тапса, ол іс бойынша іс жүргізуді тоқтата тұруға және осы актіні конституциялық емес деп тану туралы ұсыныспен Конституциялық Кеңеске жүгінуге міндетті.

Заңды немесе өзге де нормативтік құқықтық актіні конституциялық емес деп тану, егер соттың қаулы шығару кезінде оның заңдылығына қандай да бір күмән тумаған жағдайда ғана жаңадан ашылған мән-жай ретінде қаралуы мүмкін.

Күмән болған жағдайда сот нормативтік құқықтық актінің заңдылығына көз жеткізуге міндетті. Аталған әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша іс жүргізуді жүзеге асыратын басқа органдарға (лауазымды адамдарға) да қатысты. ӘҚБтК-нің 8-бабының 2 және 4-тармақтарының мағынасын негізге ала отырып, қолданылатын нормативтік құқықтық актінің заңдылығына күмән туындаған кезде сот, орган (лауазымды адам) ӘҚБтК-нің 759-бабының 2-бөлігінде көзделген өкілеттіктеріне сәйкес заң ережелерін қолдану туралы мәселемен прокурорға жүгінуге тиіс (760-баб ӘҚБтК) Мұндай практика қылмыстық-процестік заңнамада кеңінен таралған.

Осылайша, жаңадан ашылған мән-жайлар шеңберінде сот үшін де, орган (лауазымды адам) үшін де өздері қолданған нормативтік актінің Конституцияға сәйкес еместігі белгісіз болып табылды және белгілі бола алмады, бұл ретте іс жүргізудің заңдылығын қамтамасыз ету жөнінде өздеріне байланысты барлық шаралар қабылданды.

Егер жоғарыда санамаланған мән-жайлар бойынша тарап істі мәні бойынша қарау барысында мәлімдесе, ал оның өтінішхаты негізсіз қабылданбаса немесе бұл материалдар әкімшілік істің материалдарына қоса тіркелмесе және іс бойынша әділетсіз шешім шығару үшін негіз болса, онда мұндай жағдайда істі жаңадан ашылған мән-жайлар бойынша қайта қарау туралы қозғауға болмайды.

Көрсетілгендер ӘҚБтК-нің 8, 819, 819-11-баптарының және т.б. талаптарының сақталмайтынын куәландырады және мұндай істер ӘҚБтК-нің 46-тарауының тәртібімен кассациялық тәртіппен қайта қаралуы мүмкін.

Кейбір елдердің заңнамасы жаңадан ашылған және жаңадан анықталған мән-жайларды ажыратады. ӘҚБтК-де бұлай бөліп қарау көзделмеген, сондықтан " жаңадан ашылған мән-жайлар" ұғымына үкім, қаулы шығарылған кезде іс жүзінде болған, бірақ олардың бар екені туралы сотқа, іс бойынша қорытынды шешім қабылданған кезде әкімшілік істі мәні бойынша қарайтын лауазымды адамға мәлім

болмаған мән-жайлар да, қорытынды шешім шығарылғаннан кейін анықталғандықтан уақтылы мәлім болмаған мән-жайлар да кіреді.

Істі жаңадан ашылған мән-жайлар бойынша қайта қарау нәтижесінде іс бойынша іс жүргізу тоқтатылған кезде әкімшілік іс жүргізу қорытындыларының нәтижелері бойынша бастамашылық жасалған талаптар бойынша азаматтық сот ісін жүргізу тәртібімен шығарылған сот шешімдері де жаңадан ашылған мән-жайлар бойынша қайта қаралуға тиіс.

853-бап. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша қаулыларды, айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқамаларды және оларға шағымдарды, наразылықтарды қарау нәтижелері бойынша қаулыларды жаңадан ашылған мән-жайлар бойынша қайта қарайтын соттар, уәкілетті органдар (лауазымды адамдар)

Заңды күшіне енген қаулыны, нұсқаманы сот, осы шешімді шығарған уәкілетті орган (лауазымды адам) жаңадан ашылған мән-жайлар бойынша қайта қарайды.

Сот органның (лауазымды адамның) қаулысын, нұсқамасын қайта қараған және оларды өзгеріссіз қалдырған жағдайларда жаңадан ашылған мән-жайлар бойынша қайта қарауды осы шешімді шығарған сот жүзеге асырады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Егер түсіндірме берілген бап мазмұны бойынша жеңілдетілсе, онда заңды күшіне енген іс бойынша қорытынды процестік шешімдерді қабылдаған нақ сол органдар (лауазымды адамдар) және соттар жаңадан ашылған мән-жайлар бойынша қайта қарайды.

Егер соттың органның (лауазымды адамның) қаулысын, нұсқамасын қайта қарауы және оларды өзгеріссіз қалдыруы орын алса, онда жаңадан ашылған мән-жайлар бойынша қайта қарауды осы шешімді шығарған сот жүзеге асырады. Мұндай ескертпенің болуы ӘҚБтК-нің 44-1-тарауының ерекшелігімен түсіндіріледі, ол әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша қаулыларға, айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқамаларға, шағым, наразылық бойынша жоғары тұрған органның (лауазымды адамның) қаулыларына сотқа шағым жасауға, наразылық білдіруге мүмкіндік береді.

Бұл тұрғыда заң шығарушы алдында сотқа немесе мемлекеттік органға (лауазымды адамға) басымдық беру керектігін таңдау тұрды. Таңдау айқын мән-жайларға байланысты соңғысының пайдасына түсті.

854-бап. Өтініш беру

1. Жаңадан ашылған мән-жайлар бойынша айыппұл төлеу қажеттігі туралы қаулыны, нұсқаманы қайта қарау туралы арызды әкімшілік жауаптылыққа тартылған адам, жәбірленуші немесе олардың заңды өкілдері немесе прокурор қаулы шығарған не нұсқаманы ресімдеген сотқа, органға (лауазымды адамға) береді.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде аталған адамдар қаулыны, нұсқаманы жаңадан ашылған мән-жайлар бойынша қайта қарау туралы өтінішті қайта қарауға негіз болатын мән-жайлар анықталған күннен бастап үш ай ішінде беруі мүмкін.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Жаңадан ашылған мән-жайлар бойынша айыппұл төлеу қажеттігі туралы қаулыны, нұсқаманы қайта қарау туралы арыз бере алатын субъектілерге:

- әкімшілік жауаптылыққа тартылған адам;
- жәбірленуші немесе олардың заңды өкілдері;
- прокурор жатады.

Тиісінше бұл құқық істің нәтижесіне мүдделі адамдарға ғана, сондай-ақ прокурорға оның мәртебесі мен іс жүргізу өкілеттігіне байланысты тиесілі (ӘҚБтК-нің 759, 760-баптары).

Жаңадан ашылған мән-жайлар бойынша (ӘҚБтК-нің 852-бабының 2-бөлігі) қаулыларды қайта қарау үшін негіздер тізбесін негізге ала отырып, жәбірленушіні жауапқа тартылған адам үшін арыз беру өз қалауы бойынша жүзеге асырылады. Қазақстан Республикасының 2017 жылғы 30 маусымдағы "Прокуратура туралы" Заңының 5-бабының тармақшасына сәйкес, заңмен белгіленген шекте және тәртіппен прокуратура Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша іс жүргізудің заңдылығын жоғары қадағалауды, сондай-ақ азаматтардың әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша іс жүргізуге байланысты кез келген актіге шағымдану құқығын қамтамасыз етуді жүзеге асырады.

2 бөлім. Өкінішке орай, ӘҚБтК-де түсіндірме берілген баптың 1-бөлігінде көрсетілген адамдарға ҚПК-ге қарағанда қандай да бір мерзіммен шектелместен, жаңадан ашылған мән-жайлар бойынша шешімдерді олардың пайдасына қайта қарау мүмкіндігі бойынша кепілдік қамтылмаған.

Сол сияқты әкімшілік жауаптылыққа тартылған қайтыс болған адамның мүддесінде қайта қарауды шектеуге де кепілдік жоқ.

2-бөлікте ӘҚБтК-нің 858-бабы ескеріле отырып есептелетін өтініш берудің үш айлық мерзімі белгіленген.

Осы баптың тағы бір кемшілігі – жауаптылыққа тартылған адамның жағдайын нашарлататын негіздер бойынша қорытынды шешімді қайта қарау талап қою мерзімімен шектелмейді. Бұған нұсқау жасау қажет.

Әкімшілік іс жүргізуді тоқтату туралы қаулыны да жаңадан ашылған мән-жайлар бойынша қайта қарау мүмкіндігін шектеу немесе оның мерзімін едәуір шектеу де орынды болуы мүмкін.

ӘҚБтК-нің 740-бабына сәйкес, сондай-ақ ӘҚБтК-нің 857-бабы 1-бөлігінің 2) тармақшасын негізге ала отырып, көрсетілген мерзім өткізіп алынған жағдайда, ол сотқа, органға (лауазымды адамға) тиісті өтінішхат енгізу арқылы қалпына келтірілуі мүмкін.

Сонымен қатар көрсетілген мерзімдерді дұрыс есептеу маңызды.

Түсіндірме берілген бап көрсетілген сұраққа жауап бермейтініне қарамастан, әкімшілік іс жүргізудің көрсетілген кезеңі үшін мерзімдерді айқындаудың жалпы тәсілдері ӘҚБтК-нің 858-бабында айқындалған.

Бұл ретте, ӘҚБтК-нің 739-бабының 2-бөлігінде ұйғарылғандай, жаңа мән-жайлардың ашылған күні есепке алынбауға тиіс екендігіне де сүйену қажет.

855-бап. Өтініштің нысаны мен мазмұны

1. Жаңадан ашылған мән-жайлар бойынша айыппұл төлеу қажеттігі туралы қаулыны, нұсқаманы қайта қарау туралы өтініш жазбаша нысанда беріледі. Өтінішке өтініш беруші тұлға немесе оның уәкілетті өкілі қол қояды.

2. Жаңадан ашылған мән-жайлар бойынша қайта қарау туралы өтініште көрсетілуге тиіс:

1) арыз берілетін соттың, органның (лауазымды адамның) атауы;

2) өтініш беруші тұлға туралы мәліметтер (жеке тұлғалар үшін – тегі, аты, әкесінің аты (ол болған кезде), телефонның, факстың, ұялы байланыстың абоненттік нөмірі және (немесе) электрондық мекенжайы (егер олар бар болса);

заңды тұлғалар үшін-заңды тұлғаның атауы, орналасқан жері, мемлекеттік тіркеу (қайта тіркеу) нөмірі мен күні, телефонның, факстың, ұялы байланыстың абоненттік нөмірі және (немесе) электрондық мекенжайы (егер олар бар болса);

3) қайта қарау туралы өтініш беруші жаңадан ашылған мән-жайлар бойынша өтініш білдірген актіні қабылдаған соттың, органның (лауазымды адамның) атауы; осы актінің қабылданған күні;

4) өтініш беруші адамның талабы; осы Кодекстің 852-бабында көзделген және өтініш берушінің пікірі бойынша осы мән-жайдың ашылғанын немесе анықталғанын растайтын құжаттарға сілтеме жасай отырып, қаулыны, жаңадан ашылған мән-жайлар бойынша айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқаманы қайта қарау туралы мәселені қою үшін негіз болып табылатын жаңадан ашылған мән-жай;

5) қоса берілетін құжаттардың тізбесі бекітілсін.

3. Өтінішке қоса берілуі тиіс:

1) жаңадан ашылған мән-жайларды растайтын құжаттардың көшірмелері;

2) өтініш беруші қайта қарау туралы өтініш білдірген айыппұл төлеу қажеттігі туралы қаулының, нұсқаманың көшірмесі;

3) іске қатысушы басқа адамдарға оларда жоқ өтініш пен құжаттардың көшірмелерін жіберуді растайтын құжат;

4) адамның өтінішке қол қоюға өкілеттігін растайтын сенімхат немесе өзге құжат.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Жаңадан ашылған мән-жайлар бойынша айыппұл төлеу қажеттігі туралы қаулыны, нұсқаманы қайта қарау туралы өтініш жазбаша нысанда ғана берілуі мүмкін.

Жазу талабы "Электрондық құжат және электрондық цифрлық қолтаңба туралы" 2003 жылғы 7 қаңтардағы № 370 ҚР Заңының талаптарына сәйкес электрондық цифрлық қолтаңба қойылған (верификацияланған) электрондық құжат нысанындағы өтінішті де қамтиды.

Өткізіп алған мерзімді қалпына келтіру туралы өтінішхат не қаулыны жаңадан ашылған мән-жайлар бойынша қайта қарау туралы өтініштің өзінде жазылуы не осы өтінішке жекелеген құжат ретінде қоса берілуі мүмкін.

Өтінішке өтініш беруші тұлға немесе оның уәкілетті өкілі қол қояды.

2 бөлім өтініштің мазмұнын белгілейді. Тиісті мәліметтер тізбесі толық болып табылады. Сот, орган (лауазымды адам) өтініш берушіден қосымша мәліметтерді талап етуге тек отырыста ғана жол беріледі.

3 бөлім. Өтінішке қоса берілуі тиіс құжаттар мен құжаттар көшірмелерінің тізбесі тиісті мән-жайлардың туындауын растайды, талаптардың мәнін ашады, іске қатысушылардың олармен танысу мүмкіндігін қамтамасыз етеді, сондай-ақ өтінішті өкілетті тұлға енгізгенін растайды.

Көрсетілген бөліктің 3) тармақшасы белгілі бір қызығушылық тудырады. Практикалық тұрғыдан алғанда, оны қателіктерсіз жүзеге асыру қиын, өйткені іске қатысатын адамдардың шектеулі тізімі қандай екендігі анық емес, сонымен қатар оларда нақты қандай құжаттардың жоқ екені тұрғысынан "бұлыңғыр".

856-бап. Арызды соттың, органның (лауазымды адамның) іс жүргізуіне қабылдау

1. Оның нысаны мен мазмұнына қойылатын талаптарды сақтай отырып берілген, жаңадан ашылған мән-жайлар бойынша айыппұл төлеу қажеттігі туралы қаулыны, нұсқаманы қайта қарау туралы өтініш тиісті соттың, органның (лауазымды адамның) іс жүргізуіне қабылданады.

2. Өтінішті өндіріске қабылдау туралы мәселе ол келіп түскен күннен бастап үш тәулік ішінде шешіледі.

3. Өтінішті іс жүргізуге қабылдау туралы ұйғарым шығарылады, онда өтінішті қарау жөніндегі отырыстың өткізілетін күні мен орны көрсетіледі.

4. Ұйғарымның көшірмелері іске қатысушы адамдарға жіберіледі.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1 бөлім. Норманы іс жүргізу міндеті ретінде қарастыру керек. ӘҚБтК-нің 855-бабында оның нысаны мен мазмұнына қойылатын талаптарды сақтай отырып берілген, жаңадан ашылған мән-жайлар бойынша айыппұл төлеу қажеттігі туралы қаулыны, нұсқаманы қайта қарау туралы арызды сот, орган (лауазымды адам) іс жүргізуге қабылдайды. Бұл, әрине, егер бұл үшін барлық қажетті формалдылықтар ӘҚБтК талаптарына сәйкес рұқсат етілсе, қабылдау міндеті туралы болады.

2-бөлік. Бұған заң шығарушы шектеулі мерзім – үш тәулік белгіледі. Сот, орган (лауазымды адам) бөлінген уақытта арызды іс жүргізуге қабылдау не оны арыз берушіге

қайтару туралы мәселені шешеді. Көрсетілген мерзім шеңберінде ӘҚБтК-нің 855-бабы ережелерінің сақталуы тұрғысынан Өтінішті тексеру ұйымдастырылады.

3 және 4-бөлік. Заң шығарушы қабылдау туралы шешім арызды қарау бойынша отырыстың өткізілетін күні мен орны көрсетілуге тиіс ұйғарым арқылы қабылданатынын атап өтті.

Сот, орган (лауазымды адам) бөлінген уақытта мынадай шешімдердің бірін қабылдайды:

1) арызда сілтеме жасалатын ӘҚБтК-нің 852-бабында көрсетілген жаңадан ашылған мән-жайларға байланысты арызды өз ұйғарымымен іс жүргізуге қабылдайды, егер олар арызға қоса берілмеген болса, органдардан, ұйымдардан және соттан тиісті процестік құжаттарды талап етеді және қарау күнін белгілейді.

Арызды іс жүргізуге қабылдау туралы ұйғарымның көшірмелері іске қатысушы адамдарға ӘҚБтК-нің 743-бабында көзделген тәртіппен жіберіледі. Осы талапты сақтамау мүдделі тұлғалардың құқықтарын елеулі бұзу болып табылады.

2) егер арызда немесе қоса берілген құжаттарда:

а) арыз Кодекстің 855-бабында белгіленген қағидаларды бұза отырып берілгені;

б) арыздың белгіленген мерзім өткеннен кейін берілгені және мерзімді қалпына келтіру туралы өтінішхаттың болмауы немесе арыз берудің өткізіп алынған мерзімін қалпына келтіруден бас тартылғаны;

в) арыздың нысаны мен мазмұнына қойылатын талаптардың сақталмағаны айқын болса,

яғни ӘҚБтК-нің 857-бабында келтірілген негіздер анықталған кезде сот, орган (лауазымды адам) жаңадан ашылған мән-жайларға байланысты арызды іс жүргізуге қабылдаудан бас тартады және оны қайтарады.

Істі жаңадан ашылған мән-жайлар бойынша қайта қарау туралы арызды алып, судья, уәкілетті орган (лауазымды адам) оны қарау үшін отырыстың өткізілетін күнін белгілейді.

Заң шығарушы осы арыз қаралуға тиіс нақты мерзімін белгілемейді, сондықтан судья, уәкілетті орган (лауазымды адам) қарау күнін айқындау кезінде сотқа, органға дайындық іс-қимылдарын орындауды, қажетті материалдарды талап етуді, отырысқа шақырылатын адамдарды уақтылы хабардар етуді қамтамасыз ететін қисынды мерзім қағидаларын басшылыққа алады.

857-бап. Жаңадан ашылған мән-жайлар бойынша айыппұл төлеу қажеттігі туралы қаулыны, нұсқаманы қайта қарау туралы арызды қайтару

1. Тиісті соттың судьясы, уәкілетті органның лауазымды адамы, егер оны іс жүргізуге қабылдау туралы мәселені шешу кезінде айыппұлды жаңадан анықталған мән-жайлар бойынша төлеу қажеттігі туралы қаулыны, нұсқаманы қайта қарау туралы өзі берген арызды өтініш берушіге қайтарады:

1) өтініш осы Кодекстің 855-бабында белгіленген ережелерді бұза отырып берілген болса;

2) өтініш белгіленген мерзім өткеннен кейін берілген және оны қалпына келтіру туралы өтініш болмаған немесе өтіп кеткен өтініш беру мерзімін қалпына келтіруден бас тартылған;

3) өтініштің нысаны мен мазмұнына қойылатын талаптар сақталмаған жағдайларда тоқтатылады.

2. Өтінішті қайтару туралы ұйғарым шығарылады.

Ұйғарымның көшірмесі өтініш берушіге өтінішпен және оған қоса берілетін құжаттармен бірге ол шығарылған күннен кейінгі келесі күннен кешіктірілмей жіберіледі.

3. Арызды қайтару туралы ұйғарымға прокурордың өтініші немесе наразылығы бойынша шағым жасалуы, қайта қаралуы мүмкін.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлік соттың, уәкілетті органның лауазымды адамының арызды қабылдаудан бас тартуы үшін негіздер тізбесін көздейді. Осы негіздер ӘҚБтК-нің 854-бабының 2-бөлігінің және 855-бабының ережелерін қамтиды және қосымша түсіндірме беруді қажет етпейді. Сонымен қатар дефиницияларды бағалау сот қарауы үшін қалдырады.

2-бөлік. Іс жүргізуге қабылдау жағдайы сияқты, арызды қайтару ұйғарым арқылы рәсімделеді.

Мұндай ұйғарымның көшірмесі ол шығарылған күннен кейінгі келесі күннен кешіктірілмей арызбен және оған қоса берілетін құжаттармен бірге арыз берушіге жіберіледі. Мұндай қайтару адамның қайта өтініш жасау құқығын шектемейді.

3-бөлік. Қайта өтініш жасау құқығымен бір мезгілде өтініш жасауға құқығы бар адамның сот, уәкілетті органның лауазымды адамның ұйғарымына шағым жасауға (наразылық білдіруге) құқығы бар.

858-бап. Өтініш беру мерзімін есептеу

Арыз беруге арналған мерзім:

1) осы Кодекстің 852 – бабы екінші бөлігінің 1) тармақшасында көзделген жағдайларда - іс үшін елеулі маңызы бар мән-жайлар ашылған күннен бастап;

2) осы Кодекстің 852–бабы екінші бөлігінің 2) және 3) тармақшаларында көзделген жағдайларда - сот үкімі заңды күшіне енген күннен бастап;

3) осы Кодекстің 852–бабы екінші бөлігінің 4) тармақшасында көзделген жағдайларда - соттың үкімі, шешімі, ұйғарымы, қаулысы немесе қайта қаралатын қаулы, айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқама негізделген өзге де мемлекеттік органның (лауазымды адамның) құқықтық актісі заңды күшіне енген күннен бастап;

4) осы Кодекстің 852–бабы екінші бөлігінің 5) тармақшасында көзделген жағдайларда - Қазақстан Республикасы Конституциялық Кеңесінің Әкімшілік құқық бұзушылық туралы осы істе қолданылған заңды немесе өзге де нормативтік құқықтық

актіні конституциялық емес деп тану туралы қаулысы қабылданған күннен бастап тоқтатылады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Арыз беру мерзімі түсініктеме берілген бапта белгіленген және ӘҚБтК-нің 739-бабының жалпы ережелерін сақтай отырып, ӘҚБтК-нің 852-бабының 2-бөлігінде көзделген негіздердің әрқайсысына қатысты есептелуге жатады.

1) Іс үшін елеулі маңызы бар мән-жайлар ашылған күн деп құқық бұзушыға, жәбірленушіге белгілі болған немесе болуы мүмкін күнді есептеу керек.

2) Егер жаңадан ашылған мән-жай іс бойынша дәлелдемелік базаға қатысты сот үкімімен байланысты болса, онда сот үкімі заңды күшіне енген күн осы мән-жайдың ашылу күні болып есептеледі.

3) егер жаңадан анықталған мән-жай соттың шешімінің, үкімінің, ұйғарымының немесе қаулысының не осы қаулыны шығаруға негіз болған өзге мемлекеттік органның (лауазымды адамның) құқықтық актісінің күшін жоюға байланысты болса, онда қайта қаралатын қаулы негізделген өзге мемлекеттік органның (лауазымды адамның) үкімі, шешімі, ұйғарымы, қаулысы немесе құқықтық актісі заңды күшіне енген күн осы мән-жайдың ашылу күні болып есептеледі.

4) Егер жаңадан ашылған мән-жай Қазақстан Республикасы Конституциялық Кеңесінің Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істе қолданылған заңды немесе өзге де нормативтік құқықтық актіні конституциялық емес деп тануына байланысты болса, онда бұл мән-жайдың ашылған күні Қазақстан Республикасы Конституциялық Кеңесінің тиісті қаулысы қабылданған күн болып есептеледі.

859-бап. Өтінішті қарау

Жаңадан ашылған мән-жайлар бойынша айыппұл төлеу қажеттігі туралы қаулыны, нұсқаманы қайта қарау туралы арызды сот, орган (лауазымды адам) отырыста қарайды. Өтініш беруші мен іске қатысушы адамдарға отырыстың уақыты мен орны туралы хабарланады, алайда олардың келмеуі арызды қарауға кедергі болмайды.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Жаңадан ашылған мән-жайлар бойынша қайта қаралуы мүмкін актілер тізбесі бөлігіндегі тараудың атауы мен тараудың бірінші баптарының атауы мен диспозициясы тізбемен және осы тараудың соңғы баптарының диспозициясында келтірілгендермен сәйкес келмейтінін атап өту қажет. Түсіндірме берілген бап ерекшелік емес және заң шығарушы болашақта қолданыстағы ӘҚБтК-нің нормаларын жетілдіру кезінде ескеруі керек.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша қаулыларды, айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқамаларды және жаңадан ашылған мән-жайлар бойынша прокурордың шағымдарын, апелляциялық өтінішхаттарын, наразылықтарын қарау нәтижелері бойынша қаулыларды қайта қарау туралы арыз отырыста қаралады.

Отырысты жалпы қағидалар бойынша уәкілетті орган (лауазымды адам) не сот олардың ұйымдық-құқықтық нысанына байланысты нақты ерекшеліктерді, оны қандай сот сатысында қарау жүргізілетінін және т.б. ескере отырып өткізеді.

Мысалы, егер іс бойынша іс жүргізу бірінші сатыдағы сотта аяқталса, қаулыға шағым жасалмаса, наразылық келтірілмесе және жоғары тұрған сот сатыларында қаралмаса, онда жаңадан ашылған мән-жайлар бойынша қайта қарау туралы арызды аудандық және оған теңестірілген соттың судьясы жеке-дара қарайды.

Егер іс бойынша апелляциялық немесе кассациялық сатылардағы соттар қаулылар шығарса, жаңадан ашылған мән-жайлар бойынша қайта қарау туралы арызды және сот шешімдерін қайта қарауды тиісінше апелляциялық немесе кассациялық сатыдағы судья жеке-дара жүзеге асырады.

ӘҚБТК-нің 815 және 829-8-баптарына сәйкес бапта көрсетілген мәселе тікелей реттемейтініне қарамастан, істі қарауға қатысқан судья, уәкілетті органның лауазымды адамы осы істі жаңадан ашылған мән-жайлар бойынша қарауға қатыса алмайды.

Арыз иесі мен іске қатысушы адамдар ӘҚБТК-нің 743-бабында көзделген тәртіппен отырыстың орны мен уақыты туралы хабардар етіледі.

Отырысқа дайындау үшін ӘҚБТК-нің 856-бабының 4-бөлігінің талаптарына сәйкес сот, орган (лауазымды адам) іс жүргізуіне арызды қабылдағаны туралы ұйғарымның көшірмесі күні бұрын жіберіледі. Жекелеген адамдардың отырысқа қатысуы бейнебайланыс режимінде ғылыми-техникалық құралдарды қолдана отырып қамтамасыз етілуі мүмкін.

Тиісті түрде хабардар етілген арыз иесі немесе іске қатысатын басқа да адамдар отырысқа келмеген жағдайда, арыз олардың қатысуынсыз қаралуы мүмкін. Алайда сот, орган (лауазымды адам) қажет болған жағдайда процеске қатысушыларды, сондай-ақ өзге де адамдарды отырысқа келуге міндеттеу құқығын сақтайды.

Істі қарау оны қарау үшін көзделген тәртіппен жүргізіледі, өйткені ӘҚБТК-нің түсіндірме берілген тарауында ерекшеліктер айқындалмаған.

Қалай болғанда да, сот, орган (лауазымды адам) отырыста мыналарды:

1) арызда әкімшілік істі жаңадан ашылған мән-жайлар бойынша қайта қарау үшін негіздер ретінде келтірілген мән-жайлардың болуы немен расталатынын;

2) мән-жайлардың қашан болғанын және бұл мән-жайлар ӘҚБТК-нің 852-бабында көрсетілген тізбеге кіретінін-кірмейтінін;

3) арыз берушіге осы мән-жайлардың болуының қашан белгілі болғанын;

4) бұл мән-жайлар іс бойынша қорытынды шешім шығарылған кезде шынымен белгілі болмағанын;

5) бұл мән-жайлар әкімшілік істі қарау кезінде тараптарға белгілі болғанын-белгілі болмағанын, олар өздерінің зерттегені туралы өтінішхат бергенін-бермегенін, егер олар мәлімдесе, онда сот, орган (лауазымды адам) оларды қалай шешкенін;

б) тараптар іс бойынша қорытынды шешімге шағым жасау кезінде осы мән-жайларды көрсеткенін-көрсетпегенін және оларды жоғары тұрған сот сатыларында қарау туралы өтінішхат жасағанын-жасамағанын, егер көрсетілген болса, онда осы сатыларда олар бойынша қандай шешім қабылданғанын және т.б. тексеруге тиіс.

860-бап. Соттың, уәкілетті органның (лауазымды адамның) істі қайта қарау туралы қаулысы

1. Сот, орган (лауазымды адам) қаулыны, айыппұл төлеу қажеттігі туралы Нұсқаманы жаңадан ашылған мән-жайлар бойынша қайта қарау туралы арызды қарап, арызды қанағаттандырады және қаулыны, нұсқаманы жояды не қайта қараудан бас тартады.

2. Соттардың, органдардың (лауазымды адамдардың) жаңадан ашылған мән-жайлар бойынша қаулының, нұсқаманың күшін жою туралы және қаулыны, нұсқаманы қайта қарау туралы арызды қанағаттандырудан бас тарту туралы шешімдеріне жаңадан ашылған мән-жайлар бойынша белгіленген тәртіппен шағым жасалуы және наразылық келтірілуі мүмкін.

3. Қаулының, нұсқаманың күші жойылған жағдайда істі сот, орган (лауазымды адам) осы Кодексте белгіленген қағидалар бойынша қарайды.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Жаңадан ашылған мән-жайлар бойынша айыппұл төлеу қажеттігі туралы қаулыны, нұсқаманы қайта қарау туралы арызды қарау нәтижелері бойынша сот, орган (лауазымды адам) мынадай шешімдердің бірін қабылдайды:

- 1) өтінішті қанағаттандыру және қаулының, нұсқаманың күшін жою туралы;
- 2) қаулыны, нұсқаманы қайта қараудан бас тарту туралы.

Қаулының, нұсқаманың күшін жою және жаңадан ашылған мән-жайлар бойынша қайта қарау туралы арызды қанағаттандыру, егер отырыста ӘҚБтК-нің 852-бабының 2-бөлігінде көзделген мән-жайлардың болуы дәлелденсе, жүргізіледі. Жаңадан ашылған мән-жайлар бойынша қаулының күшін жою туралы шешім істі мәні бойынша қарау үшін қайтаруға және жаңа қаулы шығару қажеттігіне әкеп соғады. Егер істі қайта қарау үшін негіздердің болуы дәлелденбесе, бұрын қаулылар, ұйғарымдар шығарылған қайта қараудан бас тарту жүргізіледі. Бұл жағдайда заңды күшіне енген қаулы, нұсқама өзгеріссіз қалады.

2 бөлім. Іс жүргізу шешімдеріне дау айту еркіндігіне сәйкес, әкімшілік құқық бұзушылық туралы заңнаманың (ӘҚБтК-нің 23, 24-баптары) принциптері ретінде сот арқылы қорғалу құқығы ӘҚБтК-нің 854-бабының 1-бөлігінде көрсетілген адамдарға шығарылған шешімге шағым жасауға (наразылық білдіруге) мүмкіндік береді.

3 бөлім. Егер арызды қарау нәтижелері бойынша қаулыны, нұсқаманы жаңадан анықталған мән-жайлар бойынша жою туралы шешім қабылданса, онда істі ӘҚБтК 43, 44-1-тарауларында көзделген жалпы ережелер бойынша сот, осы шешімді шығарған орган (лауазымды адам) қарайды (белгілі бір сот сатыларында іс жүргізудің

ерекшеліктерін ескере отырып). Жаңадан қарау кезінде сот, орган (лауазымды адам) істі дұрыс шешу үшін маңызы бар барлық фактілерді анықтауға, оның ішінде жаңадан ашылған мән-жайларды зерттеуге міндетті.

48-тарау. ОҢАЛТУ. ӘКІМШІЛІК ҚҰҚЫҚ БҰЗУШЫЛЫҚ ТУРАЛЫ ІСТЕРДІ ҚАРАУҒА УӘКІЛЕТТІ ОРГАННЫҢ (ЛАУАЗЫМДЫ АДАМНЫҢ) ЗАҢСЫЗ ІС-ӘРЕКЕТТЕРІМЕН КЕЛТІРІЛГЕН ЗИЯНДЫ ӨТЕУ

861-бап. Әкімшілік жауапкершілікке тартылған адамның кінәсіздігін тану жолымен оңалту

1. Өзіне қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға уәкілетті судьяның, органның (лауазымды адамның) осы Кодекстің 741 – бабы бірінші бөлігінің 1)-7) және 11) тармақшаларында көзделген негіздер бойынша істі тоқтату туралы қаулысы шығарылған адам кінәсіз деп есептеледі және Қазақстан Республикасының Конституциясында және заңдарында кепілдік берілген құқықтар мен бостандықтарда қандай да бір шектеуге ұшырамайды.

2. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға уәкілетті Судья, орган (лауазымды адам) осы баптың бірінші бөлігінде аталған адамды кінәсіз деп тану және судьяның, әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға уәкілетті органның (лауазымды адамның) заңсыз іс-әрекеттері нәтижесінде бұзылған жеке мүліктік емес және мүліктік құқықтарды қалпына келтіру жөнінде заңда көзделген барлық шараларды қолдануға міндетті.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарай отырып, судья, лауазымды адам ӘҚБтК-нің 821-бабына сәйкес мынадай шешімдердің бірін шығаруға тиіс: әкімшілік жаза қолдану немесе іс бойынша іс жүргізуді тоқтату.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша іс жүргізуді ақтау және ақталмайтын негіздер бойынша тоқтатуға болады. Ретроспективті көзқарасты қалыптастыру және дамыту жолында "ақталған" ұғымы құқыққа қарсы іс-әрекет жасауға қатысы жоқ, бірақ қатерлі жағдайларға байланысты (лауазымды адамның ақыл-ойы немесе салғырттығы немесе қателігі) мемлекет тарапынан қудалауға ұшырап, мүлдем айырылып, азап шегіп, жазаланды деген қорытындыға келуге мүмкіндік береді. Демек, оған көпшілік алдында кешірім жасау, жоғалған барлық ақшаны қайтару, келтірілген зиянды өтеу, еңбек, зейнетақы, тұрғын үй және өзге де құқықтарды қалпына келтіру қажеттілігі.

Өзінің мазмұнының әлеуметтік мәні бойынша оңалту дұрыс емес айыпталушының беделін толық және сөзсіз қалпына келтіруге, оның бұрынғы құқықтарын қалпына келтіруге, оған келтірілген материалдық залалдың орнын толтыруға әкеп соқтыруы тиіс.

Іс бойынша іс жүргізу 741 баптың 1-тармағының 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 11 тармақшасында көзделген негіздер бойынша тоқтатылған жағдайларда іс жүргізу қозғалған адам кінәсіз деп есептеледі. Оларға жатады:

ӘҚБтК—нің 741-бабы 1-бөлігінің 1) тармақшасы - Әкімшілік құқық бұзушылық оқиғасының болмауы. Бұл жағдайда жағдай жасалған әкімшілік құқық бұзушылық туралы келіп түскен арыз немесе хабарлама бойынша уәкілетті лауазымды адамдар оны іс жүзінде жасауды көрсететін жеткілікті деректерді жинамаған кезде орын алады, себебі олар шын мәнінде жоқ, табиғатта айқын материалдық іздер жоқ.

ӘҚБтК—нің 741-бабы 1-бөлігінің 2) тармақшасы - Әкімшілік құқық бұзушылық құрамының болмауы. Кодекстің 741-бабының 2-бөлігіндегі осы тармақшаға қатысты заң шығарушы осы негіз бойынша Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізу тоқтатылады және зиян келтіру заңды болып табылатын не әрекет ӘҚБтК-нің 5-тарауына сәйкес (әкімшілік жауаптылықты болдырмайтын мән-жайлар) әкімшілік жауаптылықты алып тастайтын мән-жайлар кезінде жасалған жағдайларда тоқтатылады деп түсіндірулердің бір бөлігін ресми түрде береді.

Демек, әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс Әкімшілік құқық бұзушылық құрамының болмауына байланысты тоқтатылады (осы негіз үшін жалпы белгіленген талаптардан басқа, атап айтқанда, субъектінің, субъективті Тараптың, объектінің, әкімшілік құқық бұзушылықтың объективті тарабының міндетті болуы) :

- а) қажетті қорғаныс (ӘҚБтК-нің 35-бабы);
- б) қол сұғушылық жасаған адамды ұстау (ӘҚБтК-нің 36-бабы);
- в) ӘҚБтК-нің 37-бабының аса қажеттілігі;
- г) физикалық немесе психикалық мәжбүрлеу (ӘҚБтК-нің 38-б.);
- д) бұйрықты немесе өкімді орындау (ӘҚБтК-нің 39-бабы).

ӘҚБтК—нің 741-бабы 1-бөлігінің 3) тармақшасы - әкімшілік жауаптылықты белгілейтін заңның немесе оның жекелеген ережелерінің күшін жою. Бұл жағдайда іс-әрекеттердің жекелеген айырлары үшін жазалауды болдырмайтын не оның жекелеген ережелерін болдырмайтын қабылданған заңнамалық актінің болуына байланысты болады.

ӘҚБтК—нің 741-бабы 1-бөлігінің 4) тармақшасы - егер әкімшілік жауаптылықты белгілейтін заңды немесе оның жекелеген ережелерін немесе әрекетті әкімшілік құқық бұзушылық ретінде саралау соған байланысты болатын әкімшілік құқық бұзушылық туралы осы істе қолдануға жататын өзге де нормативтік актіні Қазақстан Республикасының Конституциялық Кеңесі Конституциялық емес деп таныса.

Бұл жағдайда, егер Қазақстан Республикасының Конституциялық Кеңесі заң немесе оның жекелеген ережелері конституциялық емес деп танылса, онда Конституциялық Кеңестің барлық мемлекеттік органдардың орындауы үшін міндетті қаулысы шығарылады.

ӘҚБтК—нің 741-бабы 1-бөлігінің 5) тармақшасы - әкімшілік жауапкершілікке тарту мерзімінің өтуі. Бұл жағдайда ӘҚБтК—нің 62-бабына сәйкес (ескіру мерзімінің өтуіне байланысты әкімшілік жауаптылықтан босату) жалпы талап бойынша адам Әкімшілік құқық бұзушылық жасалған күннен бастап екі ай өткеннен кейін, ал қоршаған орта саласында әкімшілік құқық бұзушылық жасағаны үшін-ол жасалған күннен бастап бір жыл өткеннен кейін, осы Кодексте көзделген жағдайларды қоспағанда, әкімшілік жауаптылыққа тартылуға жатпайды.

Сонымен қатар, жекелеген жағдайларда Әкімшілік құқық бұзушылық түріне байланысты ескіру мерзімі екі айдан аспауы мүмкін. Мысалы, ӘҚБтК — нің 62-бабының 2-бөлігіне сәйкес-оны жасаған күннен бастап 5 жыл өткеннен кейін (салық салу саласындағы әкімшілік сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылық және басқалар).

Адамдарды әкімшілік жауапкершілікке тартудың ескіру мерзімдерін, сондай-ақ осы мерзімдерді тоқтата тұру мен үзуді жария ететін қалған ережелер ӘҚБтК-нің 62-бабының 3-8-бөлігінде және ескертуде егжей-тегжейлі баяндалған.

ӘҚБтК-нің 741-бабы 1-бөлігінің 6) тармақшасы - әкімшілік жауаптылыққа тартылатын адамға қатысты нақ сол факті бойынша судьяның, органның (лауазымды адамның) әкімшілік жаза қолдану туралы қаулысының не әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі тоқтату туралы күші жойылмаған қаулының болуы, сондай-ақ осы факті бойынша адамды күдікті деп тану туралы қаулының болуы.

ӘҚБтК -нің 741-бабы 1-бөлігінің 7) тармақшасы - жеке тұлғаның қайтыс болуы, өзіне қатысты іс жүргізіліп жатқан заңды тұлғаның таратылуы. Бұл жағдайда, Әкімшілік құқық бұзушылық субъектісі жоқ болғандықтан, бұл әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізуді болдырмайтын мән-жай болып табылады.

Жаңа ӘҚБтК-нің жеке тұлғалардың жауапкершілігімен қатар өзінің заңды бекітілуі мен дамуына ие болғанын атап өткен жөн (ӘҚБтК-нің 33,34 баптары.)

ӘҚБтК—нің 741-бабы 1-бөлігінің 11) тармақшасы - әкімшілік жауаптылыққа тартылатын адам заңда белгіленген тәртіппен адам саудасына байланысты қылмыс туралы қылмыстық іс бойынша жәбірленуші деп танылады. Бұл жағдайда, егер адам әкімшілік заңнаманың қолданысына формальды түрде кірсе, бірақ адам саудасына байланысты қылмыс туралы қылмыстық іс бойынша жәбірленуші болып табылса, онда бұл мән-жай әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізуді жоққа шығарады.

Түсіндірілетін баптың 2-бөлігі судьяға, әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға уәкілетті лауазымды адамға өзіне қатысты іс жүргізіліп жатқан адамның мүліктік және мүліктік емес құқықтарын қалпына келтіруге міндеттейді.

Келтірілген мүліктік зиян: олар айырылған жалақының, зейнетақының, жәрдемақылардың, өзге де қаражаттар мен кірістердің; соттың үкімі немесе өзге де шешімі негізінде заңсыз тәркіленген немесе мемлекет кірісіне айналдырылған мүліктің; соттың заңсыз үкімін орындау үшін өндіріп алынған айыппұлдардың; сот шығындары мен заңсыз әрекеттерге байланысты адам төлеген өзге де сомалардың; заң көмегі

көрсетілгені үшін тұлға төлеген сомалардың; өзге де шығыстардың өтелуін қамтиды. Заңсыз әрекеттер салдарынан келтірілген мүліктік зиянды толық көлемде өтеттіруге құқығы бар адамдардың еңбек, зейнетақы, тұрғын үй және өзге де құқықтарын да қалпына келтіруге, сондай-ақ моральдық зиян салдарын жойғызуға құқығы бар.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша іс жүргізу кезінде адамның құқықтарын, оның ішінде жүріп-тұру бостандығын шектейтін мәжбүрлеу шаралары қолданылады. Осының салдарынан, бірқатар жағдайларда адамның адамдық қадір-қасиетін кемсіту, сондай-ақ заңды тұлғаның іскерлік беделіне зиян келтіру фактілерін болдырмау. Негізсіз немесе заңсыз жеткізу, әкімшілік ұстау, қызметке тыйым салу, көлік құралын немесе шағын көлемді кемеңі пайдалануға тыйым салу сияқты әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша іс жүргізуді қамтамасыз ету шараларын қолдану мысал бола алады, бұл сөзсіз конституциялық кепілдіктерді бұзу болып табылады.

Аталған бұзушылықтар анықталған жағдайда судья, лауазымды адам ӘҚБтК-нің 741-бабына сәйкес адамды кінәсіз деп танып, әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі тоқтатуға, сондай-ақ іс жүргізу қозғалған адамға қатысты оларды қолданудан теріс салдарларға ұшырамау үшін осы іс бойынша қамтамасыз ету шараларын қолдануды жоюға тиіс.

862-бап. Соттың, әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға уәкілетті органның (лауазымды адамның) заңсыз іс-әрекеттері салдарынан келтірілген зиянды өтетуге құқығы бар адамдар

1. Іс бойынша іс жүргізуді қамтамасыз ету шараларын заңсыз қолдану нәтижесінде адамға келтірілген зиян судьяның, әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға уәкілетті органның (лауазымды адамның) кінәсіне қарамастан, республикалық бюджеттен толық көлемде өтеледі.

2. Судьяның, әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға уәкілетті органның (лауазымды адамның) заңсыз іс-әрекеттері салдарынан келтірілген зиянды өтетуге құқығы бар:

1) осы Кодекстің 745-бабының бірінші бөлігінде көрсетілген тұлғалар;

2) Егер іс бойынша іс жүргізу Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуді болдырмайтын мән – жайлардың болуына қарамастан басталса немесе олар анықталған кезден бастап тоқтатылмаса, оларға қатысты іс бойынша іс жүргізу басталуға тиіс емес, ал басталған адам осы Кодекстің 741-бабы бірінші бөлігінің 1) - 7) және 11) тармақшаларында көзделген негіздер бойынша қысқартылуға тиіс болатын адамдар.

3. Жеке тұлға қайтыс болған жағдайда зиянды өтеу құқығы белгіленген тәртіппен оның мұрагерлеріне ауысады.

4. Егер іс бойынша өз еркімен шарт жасау арқылы іс жүргізу процесінде ақиқатты анықтауға кедергі келтіргені және сол арқылы осы баптың бірінші бөлігінде

көрсетілген салдардың туындауына ықпал еткені дәлелденсе, зиян адамға өтелуге жатпайды.

5. Осы баптың ережелері осы баптың екінші бөлігінің 2) тармақшасында көрсетілген мән-жайлар болмаған кезде адамға қолданылған әкімшілік жазалардың және әкімшілік-құқықтық Ықпал етудің басқа да шараларының ескіру мерзімінің өтуіне, әкімшілік жауаптылықты жоятын немесе әкімшілік жазаны жеңілдететін заңның қабылдануына байланысты күші жойылған немесе өзгертілген жағдайларға қолданылмайды.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Осы бапта заң шығарушы зиянды өтеу жүргізілетін жағдайлардың тізбесін береді және осындай зиянды өтеуге құқығы бар ЖӨӨ санаттарын айқындайды.

Зиян ұғымы азаматтық құқыққа тән. Азаматтық құқықтағы зиян-бұл субъективті азаматтық құқықты немесе игіліктерді жою. Зиян жеке немесе мүлікке келтірілуі мүмкін. Алайда қолданыстағы ҚР АҚ "кесел", "зиян" және "зақым" ұғымдары ретінде жалпы анықтамадан тұрмайды. Сөздікте "кесел", "зиян" және "зақым" терминдері тең мағыналы ұғымдар ретінде түсіндіріледі, бірақ олардың заңдық мәні әртүрлі болып табылады. Кесел немесе зақым көбінесе синонимдер ретінде қарастырылады. "Зиян", "кесел" ұғымы сәйкес келмейді. Зиян мүліктік және мүліктік емес зиян болып бөлінетін кең түсінік.

Мүліктік зиян – бұл материалдық (экономикалық) салдары құқық бұзушылық, бар құндық нысаны. Мүліктік зиянның ақшалай бағасы шығын деп аталады.

Бұл жағдайда соттың немесе лауазымды адамның заңсыз іс-әрекеттері нәтижесінде Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша іс жүргізуді қамтамасыз ету шараларымен келтірілген зиян ескеріледі. Бұл көлік құралын жүргізушінің пайдалануына тыйым салуға немесе заңды тұлғаның және т. б. қызметіне тыйым салуға байланысты жіберілген пайда болуы мүмкін.

ҚР АҚ 917-бабында азаматтардың және заңды тұлғалардың мүліктік немесе мүліктік емес игіліктері мен құқықтарына заңсыз әрекеттермен (әрекетсіздікпен) келтірілген зиян (мүліктік және (немесе) мүліктік емес) зиян келтірген адамның толық көлемде өтеуіне жатады деп бекітілген. Судьялар, лауазымды адамдар мемлекет атынан әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға уәкілетті болғандықтан, олардың кінәсі немесе олар жіберген қателер болған жағдайда зиянды өтеу республикалық бюджет қаражатынан жүзеге асырылуға тиіс.

Түсіндірілетін баптың 2-бөлігі судьяның, әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға уәкілетті органның (лауазымды адамның) заңсыз іс-әрекеттері нәтижесінде келтірілген зиянды өтетуге құқығы бар адамдардың санаттарын аударайды:

1) жәбірленуші (ӘҚБтК 745 - бабының 1-бөлігі) - әкімшілік құқық бұзушылықпен дене, мүліктік немесе моральдық зиян келтірілген жеке немесе заңды тұлға.

2) судьяға, уәкілетті адамға іс бойынша іс жүргізуді болдырмайтын мән-жайлар туралы белгілі болған, алайда ол тоқтатылмаған және өзіне қатысты іс қозғалған адамға моральдық немесе материалдық зиян келтірілген жағдайларда, оларға қатысты іс басталуға тиіс емес, ал басталған адам ӘҚБтК-нің 741-бабы 1-бөлігінің 1-7, 11-тармақтарында көрсетілген ақтайтын негіздер бойынша қысқартылуға тиіс адамдар.

ӘҚБтК-нің 862-бабының 3-бөлігі азаматтың қайтыс болған жағдайда мұрагерлердің зиянды өтетуге құқығын көздейді. Жалпы ереже бойынша, ҚР АҚ 59-тарауының нормаларына сәйкес зиянды өтеу құқығы заң бойынша мұрагерлердің кезегіне қарай ауысады (бірінші кезек, екінші және т.б.).

АҚ-нің 1038-бабына сәйкес мұрагерлік – қайтыс болған азамат (мұра қалдырушы) мүлкінің басқа адамға (адамдарға) – мұрагерге (мұрагерлерге) ауысуы. Сонымен қатар АҚ-нің 1040-бабы қағидасына сәйкес мұраның құрамына мұра қалдырушыға тиесілі мүлік, сондай-ақ оның қайтыс болуына байланысты қолданылуы тоқтамайтын құқықтары мен міндеттері кіретінін атап өткен жөн. Яғни, зиянды өтеу құқығы азаматтық құқықтық қатынастардың қағидаларына сәйкес мұра болып табылады.

4-бөлім адамға зиян өтелмейтін шарттарды келіседі. Бұл шарт шындықты анықтауға кедергі келтіретін ерікті өзін-өзі жалтырау болып табылады. Күдіктілердің, айыпталушылардың және сотталушылардың тағдырында қорқынышты рөл атқара алады, ауыр ауыртпалық сот шешімінің заңдылығы мен әділдігіне күмән келтіре отырып, сот әділдігіне жатады. Өзін-өзі қорқыту ерікті және мәжбүрлі болуы мүмкін, олардың арасындағы айырмашылық ерікті өзін-өзі қорқыту себептері жеке, ішкі сипатқа ие, мәжбүрлі өзін-өзі қорқыту себептері айыпталушыға сыртқы әсер ету болып табылады (мысалы, айыпталушыға физикалық немесе психикалық зорлық-зомбылықты қолдану). КСРО Жоғарғы Соты Пленумының қаулысында өзін-өзі қорқыту "күдіктінің, айыпталушының, сотталушының көрінеу жалған айғақтары, алдын ала тергеу органдары мен соттың өзі іс жүзінде жасамаған қылмыс жасағанына сендіру мақсатында берген мәліметтері" деп анықталды. Әкімшілік құқық бұзушылық жасамаған адамның өзі үшін өндірісті қамтамасыз ету шараларын қолданудың теріс салдарлары басталғаннан кейін ерікті түрде өзін-өзі шартты жасауы осы тұлғаның саналы шешімі ретінде бағаланады. Тиісінше, зиян, причиняемый оған ешқандай орны толтырылуы тиіс.

Алайда соттар немесе лауазымды адамдар әрбір нақты жағдайда адамның өзін-өзі жалтырауының ерікті болғанын және оның іс бойынша ақиқатты анықтауға кедергі келтіргенін анықтауы қажет. Іс бойынша әкімшілік іс жүргізудің рұқсат етілмеген әдістерін қолдану не әкімшілік жауаптылыққа заңсыз тартылуына немесе уәкілетті органдардың өзге де заңсыз іс-әрекеттеріне байланысты адамға келтірілген зиян өзіне-өзі бас тартуға әкеп соғуы мүмкін басқа да заң бұзушылықтар (алдау, шантаж және т.б.) анықталған жағдайларда қанағаттандырылуға жатады.

Осы баптың 5-бөлігіне сәйкес, 862-баптың 2-бөлігінің 2)-тармақшасында көрсетілген мән-жайлар болмаған жағдайларда және әкімшілік жаза мен әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуді қамтамасыз ету шараларының күші жойылған немесе өзгертілген кезде ескіру мерзімінің өтуіне, әкімшілік жауаптылықты жоятын немесе әкімшілік жазаны жеңілдететін заңның қабылдануына байланысты зиянды өтеу туралы талап тек сол уақыт ішінде ғана қанағаттандырылуға тиіс, осы негіздер бойынша істі тоқтатуға немесе әкімшілік жазаны өзгертуге тұлғаның келісімі болған кезде судья немесе лауазымды адам дер кезінде шешім қабылдамаған жағдайларда, әкімшілік жаза қолдану туралы қаулы шығарады.

863-бап. Өтелуге жататын зиян

Осы Кодекстің 862-бабында аталған адамдардың мүліктік зиянды толық көлемде өтетуге, моральдық зиянның салдарларын жоюға және барлық жоғалған немесе қысылған құқықтарын қалпына келтіруге құқығы бар.

ТҮСІНІКТЕМЕ

ӘҚБтК-нің 741-бабы 2-бөлігінің 1-7), 11)-тармақшасында көрсетілген негіздер бойынша Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша іс жүргізу тоқтатылған жағдайда, адамның соттың, органның (лауазымды адамның) заңсыз әрекеттерімен келтірілген залалды өтетуге құқығы бар. Нормаларына көрсетілген қандай зиян өтелуге тиіс. Оларға жатады:

- мүліктік зиян;
- моральдық зиян;
- барлық жоғалған немесе қысылған құқықтарды қалпына келтіру.

Азаматтық құқықтағы зиян - бұл субъективті азаматтық құқықты немесе игіліктерді жою. Зиян жеке немесе мүлікке келтірілуі мүмкін. Заң әдебиетінде немесе құқық қолдану тәжірибесінде "кесел", "зиян" және "зақым" ұғымы қолданылады. Кесел немесе зақым көбінесе синонимдер ретінде қарастырылады. "Зиян", "кесел" ұғымы сәйкес келмейді. Зиян мүліктік және мүліктік емес зиян болып бөлінетін кең түсінік.

Мүліктік зиян – бұл құндық нысаны бар материалдық (экономикалық) құқық бұзушылық салдары. Мүліктік зиянның ақшалай бағасы шығын деп аталады. Қазақстан Республикасы АҚ-нің 9-бабында шығындардың 2 түріне көрсетіледі: нақты залал; қолданбаған пайда.

Нақты залалға жүргізілген немесе болашақ шығыстар, яғни борышкер жол берген бұзылған міндеттеменің салдарынан зардап шеккен адам шығындауға мәжбүр болған сома жатады. Сонымен, егер зиян денсаулығына, онда жүргізілген шығыстар көрініс табуы мүмкін шығындарында дәрі-дәрмек сатып алуға, күшейтілген тамақтану, протездеу, санаторий-курорттық емдеу және т. б. Жаза. Осы қосымша шығындарды жүргізуі мүмкін және мерзімдердің шегінде алдағы уақытқа, көрсетілген қорытындыда сот-медициналық сараптама комиссиясы. Нақты залал мүлікті жоғалтуды да, яғни жәбірленушінің болған және борышкердің міндеттемені бұзуы салдарынан жоғалтқан

мүліктің құнын да қамтиды. Мысалы, егер шарттың қолданылу жүк тасымалдау жоғалған затты тасымалдау, онда жоғалту өрнектеледі жүктің құны. Нақты залал мүлікті зақымдаудан, яғни құқық бұзушылық салдарынан мүліктің құны төмендеген сомада де тұрады. Мысалы, егер коллекция заттарының бірі ұрланған болса, онда коллекция құндылығының төмендеуі нақты шығынды құрайды.

Жіберілген пайда-азаматтық айналымның әдеттегі жағдайларында, егер оның құқығы бұзылмаса, тұлға алатын табыс. Кәсіпкерлік қызметпен айналысатын ұйымдар үшін алынбаған табыстар алынбаған пайда нысанын қабылдайды. Азаматтарға қатысты алынбаған табыс жоғалған, авторлық қаламақы алынбаған жалақыдан көрініс табуы мүмкін. Жіберіп алған пайданы өндіріп алу кезінде субъективті ұсыныс ретінде емес, пайда алу мүмкіндігі нақты болғанын негізге алу керек. Сондықтан да заң қабылданбаған пайданы анықтау кезінде несие беруші оны алу үшін қабылдаған шараларды және осы мақсатта жасалған дайындауды ескеруді талап етеді.

Материалдық залал келтіру себептері әртүрлі болуы мүмкін. Мысалы, бұл қажетті қорғаныс жағдайында, аса қажеттілік жағдайында, жоғары қауіптілік көзі, сондай-ақ: азаматтардың (мысалы, қылмыс жасау салдарынан, қызметкер ретінде, әрекетке қабілетсіз немесе әрекет қабілеті шектеулі адам ретінде), органдар мен лауазымды адамдардың (мемлекеттік, құқық қорғау) және т. б. заңсыз іс-әрекеттерімен зиян келтіру. Егер бұл ретте іс-әрекеттер кінәлі болса және жауапкер іс-әрекетке қабілетсіз болса, онда зиянды өтеу туралы шешім шығарылады. Сот жауапкердің іс-әрекетімен деликтке тыйым салудан басқа қандай да бір құқық нормалары бұзылғанын анықтамайды. Басқаша айтқанда, олар қажетті қорғаныс, аса қажеттілік жағдайында жасалды ма немесе өз міндеттерін атқарған лауазымды адамның заңды іс-әрекеттері болды ма. Мұндай белгілер болған кезде зиян келтірушінің әрекеті заңды деп танылады, ал талап қою талаптары қанағаттандырусыз қалдырылады.

Жалпы жағдайда моральдық зиянды өтеу жөніндегі міндеттеме бір мезгілде мынадай шарттар болған кезде туындайды:

- моральдық зиянға ұшырау;
- зиян келтірушінің заңсыз әрекеті;
- заңсыз әрекет пен моральдық зиян арасындағы себептік байланыс;
- зиян келтірушінің кінәсі.

Бірінші шарт моральдық зиянның, яғни адамның психикалық саласындағы физикалық және адамгершілік азап шегуден туындаған теріс өзгерістердің болуы болып табылады. Заң шығарушы моральдық зиян келтіргені үшін жауапкершілік шарты ретінде тек қана заңсыз іс-әрекеттерді негізді түрде белгілейді.

Моральдық зиян келтіргені үшін жауаптылықтың екінші шарты-құқыққа қайшы.

Жәбірленушінің моральдық зиянды өтеу құқығын туғызатын іс-әрекеттер түрлеріне қатысты осы іс-әрекеттердің қажетті белгісі олардың азаматтың мүліктік емес құқықтары мен игіліктерін бұзуы болып табылатынын көрсету керек. Мұндай құқықтар

мен игіліктер иеліктен шығарылмайтындықтан және өзге тәсілмен берілмегендіктен, олар мәміле нысанасы бола алмайды, осыған байланысты моральдық зиян келтіруден туындайтын міндеттемелер көп жағдайларда Тараптар арасында азаматтық-құқықтық шарттық қатынастар болмаған кезде туындайды. Сонымен қатар, мұндай қатынастар болған кезде де моральдық зиянды өтеу құқығы пайда болатын жағдайлар болуы мүмкін.

Моральдық зиян келтіргені үшін жауапкершіліктің үшінші шарты-құқыққа қарсы әрекет пен моральдық зиян арасындағы себепті байланыс. Жасалған заңсыз әрекет моральдық зиян келтіруге әкеп соқтыратын шарасыздықпен басты себеп болуы тиіс. Себеп байланысы әрқашан оңай емес.

Жалпы жағдайда моральдық зиян келтіргені үшін жауапкершілік зиян келтірушінің кінәсі болған кезде туындайды-бұл төртінші шарт.

Кінә, яғни зиян келтірушінің өзінің құқыққа қарсы іс-әрекеттеріне және олардың салдарларына психикалық қатынасы ниет түрінде де, абайсызда да көрініс табуы мүмкін.

ҚР АҚ 952-бабында моральдық зиян өтелуге тиісті мүліктік зиянға қарамастан ақшалай нысанда өтелетінін көздейді.

Моральдық зиян жиі сезіледі және зардап шегушіні мүліктік зиянға итермелейді. Осылайша, оны өтеу мүмкін емес, бірақ қандай да бір түрде өтелуі мүмкін. Жәбірленушінің жан-жақты ыңғайсыздығын қалпына келтірудің жақсы тәсілі жоқтығына байланысты ақшалай өтемақы қызмет етеді.

Сот практикасында үнемі туындайтын даулы жағдайлардың бірі моральдық зиянның орнын толтыру мөлшерін анықтау болып табылады. Осылайша, моральдық зиянның маңызды ерекше ерекшелігі-жағымсыз өзгерістердің өздері жәбірленушінің санасында орын алуы.

Моральдық зиянды өтеу мөлшерін анықтау мәселесі бойынша көптеген көзқарастар бар. Алайда бұл ретте жәбірленушінің жеке ерекшеліктері ескерілуге тиіс. Жоғарыда көрсетілгендей, моральдық зиян физикалық немесе адамгершілік азап салдарынан туындайды.

Физикалық азап-бұл таза физиологиялық категория, әртүрлі адамдарда әртүрлі ауырсыну шегі, дене ауруына төзудің әр түрлі қабілеті, осыған байланысты балаға, қарт адамға немесе ересек адамға бірдей соққы арқылы бірдей моральдық зиянды бағалау дұрыс емес.

Мұндай психикалық реакциялардың дәрежесі мен тереңдігі психиканың жеке ерекшеліктеріне, интеллектінің даму деңгейіне, жәбірленушінің өзін-өзі бағалауына, сондай-ақ объектінің жағдайына да байланысты, оған қол сұғушылық моральдық зиян келтіреді, жәбірленушінің өзінің құндылықтар жүйесінде. Моральдық зиян санат ретінде материалдық емес, материалды санат ретінде ақшаның сомасы ретінде бағалануы мүмкін емес. Моральдық зиянның өтемақысы зардап шегушіге өндіріп

алынған сома есебінен дене немесе адамгершілік күйзеліске ұшырағандарға сәйкес келетін оң эмоцияларды сезінуге мүмкіндік беру болып табылады.

Азаматтың барлық жоғалған немесе қысылған құқықтарын қалпына келтіруге арналған дербес мақалалар жаңартылған ӘҚБтК-де алдыңғы Кодексте да болмаған сияқты жоқ. Өзге де құқықтарды түсіну қажет зейнетақы, еңбек және т. б.

Азаматтың аталған құқықтарға қысым жасаған кезде оңалту туралы шешім қабылдаған органға (лауазымды адамға) осы азаматқа құқықтық шектеулерді жою үшін шаралар қабылдауды талап ете отырып, жүгінуге құқығы бар.

Бұл орган (лауазымды адам) сипатталған талаптардан бас тартқан жағдайда азамат өз құқықтарын қорғау үшін жалпы талап қою тәртібімен сотқа жүгіне алады.

864-бап. Зиянды өтеу құқығын тану

Адамды толық немесе ішінара ақтау туралы шешім қабылдай отырып, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға уәкілетті судья немесе орган (лауазымды адам) оның зиянды өтетуге құқығын тануға міндетті. Істі қысқарту туралы, өзге де заңсыз шешімдердің күшін жою немесе өзгерту туралы қаулының көшірмесі мүдделі адамға тапсырылады не пошта арқылы жіберіледі. Сонымен бірге оған зиянды өтеу тәртібі түсіндіріліп, хабарлама жіберіледі. Залалды өтетуге құқығы бар қайтыс болған адамның мұрагерлерінің, туыстарының немесе асырауындағы адамдардың тұрғылықты жері туралы мәліметтер болмаған кезде, хабарлама олар әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға уәкілетті органға (лауазымды адамға) өтініш жасаған күннен бастап бес тәуліктен кешіктірілмей жіберіледі.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Осы баптың ережелері соттың, органның (лауазымды адамның) заңсыз әрекеттерімен келтірілген зиянды өтеу құқығын тану тәртібін регламенттейді. Әкімшілік кодексте оңалту тұжырымдамасының нақты және толық анықтамасы болмаса да, 48-тарауда толық немесе ішінара оңалтудың айырмашылықтары болмаса да, осы баптың мәтінінде мұндай анықтамалар қолданылады. ӘҚтК-нің 861-бабының мәні бойынша оңалту - ӘҚтК-нің 741-бабы 2-бөлігінің 1-7), 11) тармақшасында көрсетілген негіздер бойынша Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс қозғалған адамның кінәсіздігін тану.

Ішінара оңалту деп соттың, уәкілетті органның айыптау көлемін азайту жағына қарай бастапқы іс жүргізу шешімінің күшін жою немесе өзгерту туралы шешім қабылдауы түсініледі. Демек, әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қалпына келтіретін негіз бойынша тоқтату туралы шешім қабылдаған орган (лауазымды адам) бұл адамның мүліктік зиянды және (немесе) мүліктік зиянды (немесе) бар болса, мүліктік зиянды өтеу құқығын тануға міндетті.

Азаматтың зиянды өтетуге құқығын тану аталған органның оңалту туралы шешім қабылдай отырып, азаматқа оның құқығын жеткізуге міндетті екендігі болып табылады. Бұл ӘҚБтК-нің 864-бабында көрсетілген органға (лауазымды адамға) зиянды өтетуге

құқығы бар адамға немесе мүдделі адамға істі қысқарту туралы, өзге де заңсыз шешімдердің күшін жою немесе өзгерту туралы қаулының көшірмесін табыс ету не пошта арқылы жіберу қажет екені көрінеді.

Бір мезгілде азаматқа зиянды өтеу тәртібі түсіндіріліп, хабарлама жіберіледі. Хабарлама ӘҚБтК-нің 861-869-баптарына сәйкес азаматтың зиянды өтетуге құқығы бар барлық құқықтарды аударуды білдіреді. Мұндай хабарлама күдіктіні, айыпталушыны, жәбірленушіні қылмыстық процестегі оның құқықтарымен таныстыру хаттамасын еске салуға тиіс.

Зиянды өтеу құқығын тану рәсімі мынадай кезеңдерді қамтиды:

1. тұлғаны толық немесе ішінара оңалту туралы шешім қабылдау;
2. оңалту туралы шешім қабылданған адамның зиянды өтетуге құқығын тану;
3. мүдделі адамға істі қысқарту туралы, өзге де заңсыз шешімдердің күшін жою немесе өзгерту туралы қаулының көшірмесін табыс ету;
4. мүдделі тұлғаға зиянды өтеу тәртібін түсіндіре отырып, хабарлама жіберу.

Біздің ойымызша, зиянды келесі логикалық тәртіпте өтеу құқығын тану дұрыс болып табылады:

а) ӘҚБтК-нің 866-бабының 1-бөлігіне сәйкес адамды оңалту туралы шешім қабылдаған орган (лауазымды адам) оған келтірілген зиян үшін ресми кешірім беруге міндетті. Мұндай ресми кешірім жасауды жазбаша түрде, ресми немесе арнайы бланкіде жасаған жөн.

б) ресми кешірім жасаумен қатар зиянды өтеу тәртібін түсіндіре отырып, хабарлама жасау.

в) жасалған құжаттар, атап айтқанда: келтірілген зиян үшін ресми кешірім жасау бланкісі және зиянды өтеу тәртібін түсіндіре отырып, істі тоқтату туралы не өзге де заңсыз шешімдердің күшін жою немесе өзгерту туралы қаулының көшірмесімен бірге зиянды өтетуге құқығы бар адамның жеке өзіне тапсыру не пошта арқылы жіберу.

Мұндай құжаттарды тапсырған кезде адамның өзі, әрине, әкімшілік құқық бұзушылық туралы істе хабарламаны қабылдағаны туралы қажетті белгі жасауы қажет.

Пошта арқылы жіберілген кезде (бұл соттың немесе Құқық қорғау органының жұмысында неғұрлым қолайлы және неғұрлым орынды болып табылады) адресатқа жөнелтуге осындай құжаттардың тіркелгені және адресаттың осы құжаттардың алынғанын бекіткені туралы белгі қою қажет. Құжаттарды алғандығы туралы хабарламасы бар тапсырысты хатпен жіберуге болады, Кодекстің 743-бабының істің қаралатын орны мен уақыты туралы хабарламасы (хабарламасы) жіберіледі. ҚР Конституциясының 18-бабының 3-бөлігіне сәйкес адам мен азамат өзінің құқықтары мен мүдделеріне қатысты құжаттармен, шешімдермен және ақпарат көздерімен танысуға құқылы, ал мемлекеттік органдар мен лауазымды адамдар мұндай мүмкіндікті қамтамасыз етуге тиіс.

Көрсетілген құжаттарды жөнелту жөніндегі барлық шығыстар оңалту туралы шешім қабылдаған сол органның (лауазымды адамның) иелігіндегі қаражат есебінен жүзеге асырылуға тиіс. Бұл үшін қажетті сома ҚР мемлекеттік бюджетінен немесе жергілікті бюджет есебінен күтпеген шығыстар ретінде бөлінуі тиіс.

Осыған ұқсас тәртіп азаматты қылмыстық процесте ақтау кезінде көзделген. " Бюджет туралы" ҚР Заңында жыл сайын арнайы позиция бөлінеді, ол бойынша күтпеген шығыстарға, атап айтқанда, тергеу және сот қателіктерінің нәтижесінде туындаған зиянды өтеуге қаражат бөлінеді.

ӘҚБтК-нің 864-бабында азаматқа оңалту және зиянды өтеу туралы тиісті құжаттар жіберілуге тиіс мерзім ескертілмейді. Мұндай мерзім созылып кетуден және барынша қорғанудан, зиянды өтетуге құқығы бар азаматтардың заңды құқықтары мен мүдделерінен аулақ болу мақсатында барынша аз болуға тиіс деп дұрыс көрінеді.

Залалды өтетуге құқығы бар қайтыс болған адамның мұрагерлерінің, туыстарының немесе асырауындағы адамдардың тұрғылықты жері туралы мәліметтер болмаған кезде , хабарлама олар әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға уәкілетті органға (лауазымды адамға) өтініш жасаған күннен бастап бес тәуліктен кешіктірілмей жіберіледі.

ӘҚБтК-нің 864-бабының осы бөлігінің формализмнің жеткілікті элементі бар, себебі оңалту және зиянды өтеу жөніндегі орган (лауазымды адам) тарапынан жасалған іс-әрекеттер осы органдарға осындай өтінішпен жүгінгенде ғана орын алатын болады.

Бұл жағдайда, алайда, шын мағынасында, орган (лауазымды тұлға) жатыр міндеті оңалтуға және зиянды өтеу, яғни категорично емес ұйымдардан орнатуға орналасқан жері туыстарының немесе асырауындағылардың қайтыс болған.

Егер мұндай адамның туыстары немесе асырауындағы адамдар болса да, олар көп жағдайда оңалту фактісі туралы танымайды, өйткені мұндай жағдайларда оларға заң қандай да бір қол жетімді жолмен хабарлауға міндетті емес. Қазіргі уақытта елеулі болып табылады бос орынмен іске асыру кезінде келтірілген зиянды өтеу құқығын туыстары немесе асырауындағылар қайтыс болған азамат.

Әрбір мұрагердің (жақын туысының, жұбайының/зайыбының) зиянды өтеу құқығын тану туралы талап қоя отырып, бірнеше рет жүгінуін болдырмау мақсатында соттар, мемлекеттік органдар зиянды өтеу туралы істі қарауға дайындау сатысында барлық жақын туыстарының талап қоюшы тарапындағы үшінші тұлғалар ретінде іске қатысуы туралы мәселені шешуі және оларға ҚР АІЖК-не сәйкес дербес талап қою құқығын түсіндіруі қажет.

865-бап. Мүліктік зиянды өтеу

1. Осы Кодекстің 862-бабында аталған адамдарға келтірілген мүліктік зиян өтемді қамтиды:

1) жалақыдан, зейнетақыдан, жәрдемақылардан, өзге де қаражаттардан және табыстан айырылған;

2) судьяның қаулысы негізінде заңсыз тәркіленген мүлік. Мүлікті қайтару мүмкін болмаған кезде оның құны қайтарылады;

3) істі шешуге уәкілетті органның (лауазымды адамның) заңсыз қаулысын орындау үшін өндіріп алынған айыппұлдар; заңсыз іс-әрекеттерге байланысты адам Төлеген іс жүргізу шығындары мен өзге де сомалар;

4) заң көмегін көрсеткені үшін тұлға Төлеген сомалар;

5) әкімшілік жауаптылыққа заңсыз тарту нәтижесінде келтірілген өзге де шығыстар жатады.

2. Осы Кодекстің 603-бабының бірінші бөлігінде аталған адамдарды әкімшілік қамауға алу орындалатын жерлерде ұстауға жұмсалған сомалар, іс бойынша іс жүргізуге байланысты іс жүргізу шығындары, сол сияқты осы адамдардың әкімшілік қамауға алуды орындау кезінде қандай да бір жұмыстарды орындағаны үшін тапқан табысы әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға уәкілетті органның (лауазымды адамның) заңсыз іс-әрекеттері нәтижесінде келтірілген зиянды өтеу үшін төленуге жататын сомалардан шегеріле алмайды.

3. Осы Кодекстің 862-бабының екінші және үшінші бөліктерінде аталған адамдар зиянды өтеу тәртібі туралы хабарлай отырып, осы Кодекстің 823-бабында көрсетілген құжаттардың көшірмесін алған кезде істі қысқарту, өзге де заңсыз шешімдердің күшін жою немесе оларды өзгерту туралы қаулы шығарған органға (лауазымды адамға) мүліктік зиянды өтеу туралы талаппен жүгінуге құқылы. Егер істі жоғары тұрған орган (лауазымды адам) немесе сот қысқартса, зиянды өтеу туралы талап заңсыз қаулы шығарған органға (лауазымды адамға) жіберіледі. Егер судья қараған істі жоғары тұрған сот қысқартса, зиянды өтеу туралы талап заңсыз қаулы шығарған судьяға жіберіледі. Кәмелетке толмаған адам ақталған жағдайда зиянды өтеу туралы талапты оның заңды өкілі мәлімдеуі мүмкін.

4. Осы баптың екінші бөлігінде көрсетілген орган (лауазымды адам) өтініш келіп түскен күннен бастап бір айдан кешіктірмей, қажет болған жағдайларда қаржы органдарынан және әлеуметтік қорғау органдарынан есеп айырысуды сұрай отырып, зиянның мөлшерін айқындайды, одан кейін инфляцияны ескере отырып, осы зиянды өтеуге төлемдер жүргізу туралы қаулы шығарады. Егер істі сот қысқартса, аталған әрекеттерді істі қараған судья жүргізеді.

5. Елтаңбалық мөрмен расталған қаулының көшірмесі төлем жүргізуге міндетті органдарға ұсыну үшін адамға тапсырылады немесе жіберіледі. Төлем тәртібі заңдармен белгіленеді.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Соттың, органның (лауазымды адамның) заңсыз іс-әрекеттері нәтижесінде келтірілген адамның мүліктік зиянды өтетуге құқығы бар. Аталған құқық ӘҚБтК-нің 741-бабы 1-бөлігінің 1-7), 11) тармақшасында көрсетілген ақтайтын негіздер бойынша әкімшілік іс жүргізу тоқтатылған адамдарға қолданылады.

ӘҚБтК-нің 865-бабы 1-бөлігінің 1) тармақшасы азаматқа зиянды өтеу есебіне алынбаған жалақыны, зейнетақыны, жәрдемақыларды немесе олар айырылған өзге де қаражат пен табыстарды талап етуге құқық береді.

Алғашқы үш жағдайда ерекше проблемалар туындамайды, мысалы, жалақы, зейнетақы және жәрдемақы сомасы нақты белгіленген және түпкілікті соманы анықтау үшін жалақы, зейнетақы немесе жәрдемақы туралы анықтамаларға сүйену қажет.

Ең үлкен қиындық адам ресми түрде жұмыс істемесе, мысалы, өзін-өзі жұмыспен қамтыған немесе бір уақытта жұмыс істейтін, қосалқы шаруашылық есебінен өмір сүретін және т.б. істейді. Бұл жағдайда зиянды өтеу құқығы бар адам қаражаттың және алынған кірістің сомасын дербес дәлелдеуге тура келеді. Беретін жағдайларда мұндай жағдайды сот азаматтық тәртіппен шешетін болады, ал талапкер өзінің материалдық талаптарын растау үшін дәлелдемелер беруге міндетті болады.

ӘҚБтК-нің 865-бабы 1-бөлігінің 2) тармақшасы судьяның қаулысы негізінде заңсыз тәркіленген мүлікті қайтаруды келіседі. Мүлікті қайтару мүмкін болмаған кезде оның құны қайтарылады. Қаралып отырған жағдайда реституция, яғни мүлікті заттай қайтару орын алады. Егер тәркіленген мүлік ұзақ уақыт сақталса және жарамсыз болса немесе өз құнын ішінара жоғалтқан болса (мысалы, тауар түрі), онда жалпы ережелер бойынша азамат осы мүліктен бас тартуға және оның нарықтық құнын тек өтініш берген сәтте ғана емес, сатып алған сәтте де өтеуді талап етуге құқылы.

ӘҚБтК-нің 865-бабы 1-бөлігінің 3)-тармақшасы әкімшілік жаза қолдануға уәкілетті органның (лауазымды адамның) заңсыз қаулысын орындау үшін өндіріп алынған айыппұлдар сомасын талап етуге құқық береді. Бұл жағдайда талап ету үшін қабылданған шешімдердің (әкімшілік айыппұлдың) күшін жою туралы сот қаулысы, ал айыппұлды төлеу туралы түбіртектер — материалдық зиянды төлеу үшін шарт және негіз болады. Бұл жағдайда материалдық зиянды өтеу төленген айыппұлдардың сомасына және банк комиссиясы үшін алымға тең болады.

Сондай-ақ тұлғаға сот, Мемлекеттік орган (лауазымды тұлға) оған салған іс жүргізу шығындарының сомасын төлеуді талап ету құқығы беріледі. Мұндай шығындар, мысалы, куәларды шақыруға байланысты әкімшілік істі жүргізу, адамның бастамасы бойынша сараптама жүргізу кезінде және т. б. пайда болуы мүмкін.

Бұл ретте, Кодексте іс жүргізу шығындары ұғымдары жоқ, алайда оларға Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізуінде жатқан сотқа, органға (лауазымды адамға) келуге байланысты жұмсалған шығыстарды, оның ішінде аталған адамдардың тұрғылықты жерінен немесе болған жерінен іс бойынша іс жүргізу орнына дейін және кері жол жүру құнын, ал бұл басқа жерде болуына байланысты болған жағдайларда – тұрғын үй-жайды жалдау құнын, оның ішінде тәуліктік (ӘҚБтК-нің 764-бабы), іс бойынша іс жүргізуге байланысты басқа да шығындар.

Өзге сомалар деп, мысалы, медициналық айықтырғышта ақылы қызмет көрсетуге арналған шығындар, қандағы алкогольді және т. б. анықтау үшін медициналық куәландыруды жүргізуге арналған шығындар түсініледі.

ӘҚБтК-нің 865-бабы 1-бөлігінің 4) тармақшасында адамның заң көмегін көрсеткені үшін төлеген сомасын өтеуді көздейді.

Бұл жерде қорғаушы ӘҚБтК-нің 750-бабына сәйкес келісім-шарт бойынша Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іске қатысқан кезде орын алады. Бұл жағдайда шығындар қорғаушы гонорарының сомасы бойынша анықталады. Егер бірнеше қорғаушы қатысқан болса, шығыстарды өтеу сомасы осындай тәртіппен айқындалады. Қаламақы сомасы келісім — шартта міндетті түрде көрсетіледі, немесе азаматқа заң консультациясының немесе заң фирмасының бухгалтері заң қызметін төлеу туралы түбіртек беріледі, не ақша сомасын заң консультациясының немесе заң фирмасының банктегі жеке шотына аудару арқылы беріледі. Заң көмегіне ақы төлеу туралы түбіртектердің болуы зиянды өтетуге құқығы бар азаматқа ақшалай төлем жасау үшін шарт және негіз болып табылады. Қорғаушы іске міндетті түрде қатысқан жағдайда, оның қызметтері Мемлекеттік бюджеттен төленеді және өтелуге жатпайды.

ӘҚБтК-нің 865-бабының 2-бөлігі ӘҚБтК-нің 603-бабында көрсетілген адамдарды ұстауға, сондай-ақ әкімшілік қамауға алуды орындау орындарында жұмсалған сомалар, іс бойынша іс жүргізуге байланысты шығындарды, сол сияқты әкімшілік қамауға алуды орындау кезінде осы адамдардың қандай да бір жұмыстарды орындағаны үшін жалақысы әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға уәкілетті органның (лауазымды ЖӨК) заңсыз іс-әрекеттері нәтижесінде келтірілген зиянды өтеу үшін төленуге жататын сомадан өтеуге жатқызылады.

Мұндай шығындар мемлекет есебінен жүзеге асырылады, яғни бұл іс жүргізу шығындары.

Көрсетілген баптың осы бөлігінде анық еместігін атап өткен жөн, өйткені ӘҚБтК-нің 603-бабында көлік құралына арнайы жарық және (немесе) дыбыс сигналдарын беруге арналған құрылғыларды орнату қағидаларын бұзу не жедел және арнайы қызметтер автомобильдерінің арнайы түсті-графикалық схемаларын заңсыз жазу үшін жауаптылық мәселелері реттелген. Түсіндірме берілген бөлікте әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізіліп жатқан адам туралы көрсетілуі керек, бұл – ӘҚБтК-нің 744-бабының 1-бөлігі.

Жоғарыда айтылғандарға байланысты түсіндірме берілген бөлік одан әрі жетілдіруді талап етеді.

ӘҚБтК-нің 865-бабының 3-бөлігі мүліктік зиянды өтеу туралы талаппен зиянды өтетуге құқығы бар адамдардың өтініш жасау тәртібін қарастырады.

Жалпы ереже бойынша мүліктік зиянды өтетуге құқығы бар адамдар істі қысқарту туралы, өзге де заңсыз шешімдердің күшін жою немесе өзгерту туралы қаулы шығарған органға (лауазымды адамға) жүгінеді.

Егер істі жоғары тұрған орган (лауазымды адам) немесе сот қысқартса, онда зиянды өтеу туралы талап заңсыз қаулы шығарған органға (лауазымды адамға) жіберіледі. Егер судья қараған істі жоғары тұрған сот қысқартса, зиянды өтеу туралы талап заңсыз қаулы шығарған судьяға жіберіледі.

Барлық көрсетілген жағдайларда адамдардың зиянды өтетуге құқығын іске асыру жөніндегі өкілеттіктердің нақты ара-жігін (иерархиясы) анықтау байқалады.

Кәмелетке толмаған адам ақталған жағдайда зиянды өтеу туралы талапты ӘҚБтК-нің 865-бабына сәйкес оның заңды өкілі мәлімдеуі мүмкін, себебі зиянды өтеу құқығы кәмелетке толмаған адамға тиесілі, бірақ оны тек заңды өкіл арқылы ғана жүзеге асыра алады.

ӘҚБтК — нің 865-бабының 4-бөлігі мерзім-арыз түскен күннен бастап бір айдан кешіктірмей орган (лауазымды адам) қажет болған жағдайларда қаржы органдарынан және әлеуметтік қорғау органдарынан есеп айырысуды сұрай отырып, зиянның мөлшерін анықтайды.

Бұл ретте мұндай міндет органда (лауазымды адамда), бірақ, ешқандай жағдайда да, зиянды өтетуге құқығы бар тұлға емес екенін ескеру маңызды. Алайда, ӘҚБтК-нің 768-бабына сәйкес зиянды өтетуге құқығы бар адамдар өз бастамасы бойынша не органның (лауазымды адамның) өзінің өтініші бойынша қажетті анықтамалар мен құжаттарды жинауға жәрдемдеседі, яғни дәлелдемелер ұсынуға өкілетті.

Егер мұндай бастаманы азаматтар көрсетпесе, онда органның (лауазымды адамның) адамға қажетті анықтамалар мен құжаттарды жеке өзі жинау қажеттігі туралы талабы заңсыз болады. Бұл ретте, сот не істі қарайтын орган процеске қатысушыларға, егер олар жеткіліксіз болса, қосымша дәлелдемелер беруді ғана ұсына алады.

Қажетті есеп жүргізе отырып, орган (лауазымды адам) инфляцияны ескере отырып, осы зиянды өтеуге төлемдер жүргізу туралы қаулы шығарады. Ағымдағы инфляция туралы анықтаманы орган (лауазымды адам), сот өтінішті қарау орны бойынша орналасқан ҚР Ұлттық Банкінің аумақтық филиалынан сұратады.

Егер істі сот қысқартса, аталған әрекеттерді істі қараған судья жүргізеді.

ӘҚБтК-нің 865-бабының 5-бөлігі органды (лауазымды адамды) зиянды өтетуге құқығы бар адамға төлем жүргізуге міндетті органдарға ұсыну үшін төлем жүргізу туралы қаулының көшірмесін жеке өзі табыс етуге не пошта арқылы жіберуге міндеттейді.

Төлем тәртібі заңдармен белгіленеді. Бүгінгі таңда Қазақстанда әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша осындай нормативтік құжат жоқ. Алайда, Қазақстан Республикасы Қаржы министрінің 2015 жылғы 26 наурыздағы №204 "заңсыз соттау, қылмыстық жауаптылыққа заңсыз тарту, бұлтартпау шарасы ретінде қамауға алуды, үйде қамауда ұстауды, ешқайда кетпеу туралы қолхатты заңсыз қолдану, қамауға алу немесе түзеу жұмыстары түрінде әкімшілік жазаны заңсыз қолдану, психиатриялық немесе басқа емдеу мекемесіне заңсыз орналастыру нәтижесінде келтірілген зиянды

өтеу бойынша сот актілерін мемлекеттік бюджет есебінен орындау қағидаларын бекіту туралы" бұйрығы бар., төлем мерзімі Өтініш берілген сәттен бастап 30 күннен кешіктірілмей жүзеге асырылуы тиіс. Төлемдерді жүзеге асыруға міндетті орган - мемлекеттік мекеме – ҚР Әділет министрлігінің аумақтық органы.

866-бап. Моральдық зиянның салдарын жою

1. Адамды ақтау туралы шешім қабылдаған Орган (лауазымды адам) оған келтірілген зиян үшін жазбаша түрде ресми кешірім келтіруге міндетті.

2. Келтірілген моральдық зиян үшін ақшалай өтемақы туралы талап азаматтық сот ісін жүргізу тәртібімен қойылады.

3. Егер адам әкімшілік жауапкершілікке заңсыз тартылса, ал бұл туралы мәліметтер баспасөзде жарияланса, радио, теледидар немесе өзге де бұқаралық ақпарат құралдары арқылы таратылса, онда осы адамның талап етуі бойынша, ал ол қайтыс болған жағдайда – оның туыстарының немесе прокурордың талап етуі бойынша тиісті бұқаралық ақпарат құралдары бұл туралы бір ай ішінде қажетті хабарлама жасауға міндетті.

4. Осы Кодекстің 862-бабында аталған адамдардың талап етуі бойынша Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға уәкілетті орган (лауазымды адам) он тәулік ішінде өздерінің заңсыз шешімдерінің күшін жою туралы олардың жұмыс, оқу, тұрғылықты жері бойынша жазбаша хабарлама жіберуге міндетті.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсіндірілетін бап Соттың, органның (лауазымды адамның) заңсыз әрекеттерімен келтірілген моральдық зиянның зардаптарын жою тәртібін айқындайды. Мақаланың атауы моральдық зиян толық көлемде өтеле алмайтынын айтады, ол тек ішінара өтеле алады. Бұл бап оның көп бөлігінде диспозитивтілік қағидатында, яғни оңалту туралы шешім қабылданған адамның еркін білдіруінде құрылған.

Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2015 жылғы 27 қарашадағы № 7 " Соттардың моральдық зиянды өтеу туралы заңнаманы қолдануы туралы" нормативтік қаулысына сәйкес моральдық зиян деп азаматтың құқыққа қарсы бұзушылық, оған тиесілі жеке мүліктік емес құқықтар мен игіліктерді кемсіту немесе олардан айыру нәтижесінде басынан кешірген адамгершілік немесе дене азабын түсінген жөн.

Бұл сезімдер, мысалы, жәбірленушінің өзінің, сондай-ақ оның жақын туыстарының, жұбайының/зайыбының өмірі мен денсаулығына құқыққа қарсы қол сұғудан; бас бостандығын не еркін жүріп - тұру құқығын заңсыз айырудан немесе шектеуден; денсаулыққа зиян келтіруден, оның ішінде адам денесінің ашық бөліктерін шламдармен және тыртықтармен ұрықтандырудан; отбасылық, жеке немесе басқа да жеке немесе заңды тұлғалардың ашылуынан; адамның денсаулығына, оның ішінде адам денесінің ашық бөліктерін шламдармен және тыртықтармен ұрықтандырудан; дәрігерлік құпияны; хат жазысу құпиясын, телефон немесе телеграф хабарламаларын бұзу; азаматтың ар-намысы мен қадір-қасиетіне нұқсан келтіретін шындыққа сәйкес

келмейтін мәліметтерді тарату; атына, бейнесіне құқығын бұзу; оның авторлық және сабақтас құқықтарын бұзу және т. б.

Физикалық азап - зорлық-зомбылық жасаумен немесе денсаулыққа зиян келтірумен байланысты азаматтың ауыруы.

ӘҚБтК-нің 866-бабының 1-бөлігі императивтік сипатқа ие. Яғни, оңалту туралы шешім қабылданған жөке еркіне қарамастан, орган (лауазымды адам) оған келтірілген зиян үшін ресми кешірім беруге міндетті. Осы Ережеге сәйкес орган (лауазымды адам) келтірілген зиян үшін ресми кешірім беруге тиіс деген мәселе түсініксіз болып қалады.

Бұл мәселе Қазақстан Республикасының қылмыстық іс жүргізу құқығындағы бар Ережеге ұқсас шешілуі мүмкін. Атап айтқанда, 7-тармағына сәйкес. Жоғарғы сотының нормативтік қаулысының 9 шілдедегі Қазақстан Республикасының 1999 жылғы 7 заңнаманы қолдану тәжірибесі Туралы "келтірілген зиянды өтеу жөніндегі заңсыз іс-әрекеттерінен қылмыстық процесті жүргізуші органдардың", ресми извинение келтірілген зиян үшін көрсетілуі тиіс жазбаша нысанда.

Оның сипатының ресми болуына байланысты хабарлама арнайы немесе қызметтік бланкіде ресімделуге және оңалту туралы шешім қабылдаған орган (лауазымды адам) қол қоюға тиіс. Осы құжатта адамды ақтау туралы соттың немесе органның нақты шешіміне сілтеме жасай отырып, жүргізіліп жатқан әкімшілік қудалаудың заңсыздығы туралы көрсетілуге және келтірілген моральдық зиян үшін ресми кешірім жасау туралы сөздер келтірілуге тиіс.

Осы баптың 2-бөлігі өзіне қатысты оңалту туралы шешім қабылданған адамға моральдық зиянды ақшалай түрде өтеу туралы талап-арызбен сотқа жүгінуге мүмкіндік береді. Талап туралы азаматтың өтемақы тәртібімен жүзеге асырылатын болады азаматтық өндіріс, яғни жалпы талап қою тәртібі. Талап арызда талапкер өзінің жеке мүлдікті емес игіліктері мен құқықтарының бұзылу фактісін және оларды қорғау қажеттігін растайтын мән-жайларды көрсетуге және дәлелдемелерді, сондай-ақ оның пікірінше, оған келтірілген моральдық зиянның орнын толтыруды қамтамасыз ететін өтемақы сомасын келтіруге міндетті.

Өтемақы сомасы моральдық зиянды тұлғаларға қатысты шығарылған ақтау туралы шешім, сот шешеді, оның шешімі осы мәселені толық болып табылады. Өтемақы сомасын айқындау кезінде сот Қазақстан Республикасы Азаматтық кодексінің нормаларын және Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2015 жылғы 27 қарашадағы №7 "Соттардың моральдық зиянды өтеу туралы заңнаманы қолдануы туралы" нормативтік қаулысының ережелерін басшылыққа алады. Сот өтемақының түпкілікті сомасын тағайындаған кезде көрсетілген қаулының 7-тармағына сәйкес ақылдылық пен әділеттілік қағидаттарын басшылыққа алады.

Алайда Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасында моральдық зиянды өтеу сомасын анықтауға бірыңғай тәсіл жоқ. Болашақта заң шығарушы мұндай

төлемдердің ең жоғары және ең төменгі мөлшерін белгілей отырып, төлемдер сомасын ретке келтіруді шешуі мүмкін. Бұл осы проблеманы шешудегі орынды қадам болады.

Әкімшілік іс жүргізудегі моральдық зиян үшін өтемақы алу құқығына қарамастан, Қазақстан Республикасының сот тәжірибесінде мұндай мәселе жаңартылған заңнама қабылданғанға дейін іс жүзінде қойылмаған фактіні мойындау маңызды. Оңалту туралы шешім шығарылған адамдар ӘҚТК-нің 48-тарауында көзделген зиянды өтетуге өзінің құқығы туралы білмеген және білмейді.

Осы баптың 3-бөлігі азаматтың, егер бұл туралы мәліметтер баспасөзде жарияланса, радио, теледидар немесе өзге де бұқаралық ақпарат құралдары арқылы таратылса, оны әкімшілік жауапкершілікке заңсыз тарту туралы БАҚ-та хабарлау арқылы оңалту құқығын көздейді. Бұл құқық ол қайтыс болған жағдайда туыстарына немесе прокурорға әкімшілік жауаптылыққа заңсыз тартылған адамға тікелей тиесілі. Осы талапты орындау өтініш берілген сәттен бастап 1 ай ішінде жүзеге асырылуы тиіс.

Мерзімді баспа басылымдарында теріске шығару сол қаріппен жариялануы және теріске шығаратын хабарлама немесе материал орналасқан жерде "теріске шығару" тақырыбында орналастырылуы тиіс.

Радио және теледидар арқылы теріске шығару тәулік уақытында және теріске шығаратын хабарлама немесе материал сияқты теле-, радиобағдарламада, ал көрсетілген теле -, радиобағдарламалар жабылған жағдайда тиісті тақырыптық бағыттағы өзге теле-, радиобағдарламада берілуі тиіс.

Әдетте, мұндай талаппен өзіне қатысты таратылған мәліметтерді теріске шығаруды қалайтын азаматтың өзі жүгінуі тиіс. Алайда көптеген жағдайларда мұндай талап прокурордан келіп түседі, оған өзіне қатысты оның жеке мүліктік емес құқықтары бұзылған азамат өз құқықтарын қорғау үшін жүгінеді.

Бұл баспасөз органдарындағы барлық жарияланымдардың қазіргі уақытта ақылы жағдайда жүзеге асырылатындығына байланысты және баспасөз органдары газет жолақтарын, журналдарды және басқа да басылымдарды коммерциялық емес пайдалануға мүдделі емес. Мұндай жағдайдың бұзылуына тек прокурор ғана әсер етуі мүмкін, өйткені оның нұсқауы меншік нысанына қарамастан, барлық баспа органдары үшін, атап айтқанда мұндай мәліметтерді таратқан адамдар үшін орындауға міндетті.

Түсініктеме берілген баптың 4-бөлігі әкімшілік жауапкершілікке заңсыз тартылған азамат талап еткен жағдайда, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға уәкілетті орган (лауазымды адам) жұмыс, оқу, тұрғылықты жері бойынша өз шешімдерінің күшін жою туралы жазбаша нысанда хабарлауға міндетті.

ӘҚТК-нің 866-бабының 4-бөлігі ресми хабарлама жіберуді білдіреді (ӘҚТК-нің 866-бабының 1-бөлігіне ұқсас). Бұдан басқа, ӘҚБТК-нің 866-бабының 4-бөлігінің әріптік түсінігіне сүйене отырып, егер адам жұмыс істеп, оқып жүрсе, онда мұндай хабарлама оның жұмыс орны бойынша ғана емес, оның оқу орны бойынша да жіберілуі тиіс. Осыған ұқсас хабарлама азаматтың тұрғылықты жері бойынша да жіберіледі. Мұндай

хабарлама адам ыңғайсыздық, ұят сезімін және т.б. сезінбеуі үшін қажет. Яғни, азаматтың нақты талаптарына байланысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға уәкілетті органнан (лауазымды адамнан) жіберілген ресми хабарламалардың нақты адресаты да тәуелді болады.

867-бап. Талап қою мерзімдері

1. Мүліктік зиянды өтеу үшін ақшалай төлемдерді жүргізу туралы талаптар осы Кодекстің 862-бабында аталған адамдар осындай төлемдерді жүргізу туралы қаулыны алған кезден бастап бір жыл ішінде қойылуы мүмкін.

2. Өзге құқықтарды қалпына келтіру туралы талаптар құқықтарды қалпына келтіру тәртібін түсіндіретін хабарлама алынған күннен бастап алты ай ішінде қойылуы мүмкін

3. Бұл мерзімдерді дәлелді себептермен өткізіп алған жағдайда, олар мүдделі адамдардың өтініші бойынша Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға уәкілетті органның (лауазымды адамның) қалпына келтіруіне жатады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Осы бапта соттың немесе органның (лауазымды адамның) заңсыз әрекеттерімен келтірілген залалды өтеу туралы талап қою мерзімдері көрсетіледі. Мүліктік зиянды өтеу туралы талапты адам ақшалай төлемдерді жүргізу туралы қаулыны алған сәттен бастап бір жыл ішінде қоюы мүмкін. Заңды мерзім-бұл алдын ала белгіленген ережелер бойынша есептелетін нормативтік актімен белгіленген уақыт бөлігі.

Судьяның, органның (лауазымды адамның) заңсыз қаулысы шығарылған адамның аталған адамдардың әрекеттерімен келтірілген мүліктік және моральдық зиянды өтетуге құқығы бар. Келтірілген моральдық зиян үшін ақшалай өтемақы туралы талап азаматтық сот ісін жүргізу тәртібімен қойылады (ӘҚБтК-нің 866-бабының 2-бөлігі). Өз кезегінде мүліктік зиянды әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға уәкілетті судья немесе лауазымды адам тікелей есептейді. Ол үшін табыс туралы анықтаманы, тұлғаның және т. б. иелігінен шыққан мүлік туралы ақпаратты сұрай алады.

Мүліктік зиянды өтеу құқығын мойындай отырып, төленуге тиісті соманы есептей отырып, судья немесе лауазымды адам ақшалай төлемдерді жүргізу туралы қаулы шығарады. Қаулы осы төлемдерді алуға құқығы бар адамға беріледі. Бұл туралы табыс етілген күнмен белгі жасалуы тиіс, осы уақыттан бастап ақталған адамның ақшалай төлем жасау туралы талап қоюға құқығы бар бір жыл мерзім есептеледі.

Алайда, ӘҚБтК-нің 48-тарауында ақшалай төлемдерді жүзеге асыруға тиісті орган нақты айқындалмаған, тек судьяның, лауазымды адамның заңсыз әрекеттерімен келтірілген зиян республикалық бюджет қаражатынан толық көлемде өтелетіні көрсетілген. Заңсыз соттау, заңсыз қылмыстық жауапкершілікке тарту, бұлтартпау шарасы ретінде қамауға алуды, үйде қамауда ұстауды, ешқайда кетпеу туралы қолхат және т.б. заңсыз қолдану нәтижесінде келтірілген зиянды өтеу бойынша төлемдерді

жүргізу тәртібі Қазақстан Республикасы Қаржы министрінің 2015 жылғы 26 наурыздағы № 204 бұйрығында айқындалған. Осы бұйрықтың 5-тармағына сәйкес Қазақстан Республикасы Әділет министрлігінің аумақтық органдары өндіріп алушыларға ақшалай қаражатты аударады. Бұл бұйрық қылмыстық процесте зиянды өтеу бойынша төлемдер тәртібін реттейтіндіктен, әкімшілік процесте мүліктік зиянды өтеу бойынша ақшалай төлемдерді сол орган, яғни Қазақстан Республикасы Әділет министрлігінің аумақтық органдары жүзеге асырады деп болжауға болады.

Түсіндірілетін баптың 2-бөлігі соттың, органның (лауазымды адамның) заңсыз іс-әрекеттерінен зардап шеккен адамдардың өзге де құқықтарын қалпына келтіру туралы талап қою мерзімін айқындайды. Заң шығарушы бұл мерзімді хабарлама алған күннен бастап 6 айға шектейді. ӘҚБтК-нің 865-бабында көрсетілгендей, судья немесе лауазымды адам ақталатын негіздер бойынша әкімшілік іс бойынша іс жүргізуді тоқтату туралы қаулы шығарады, осы қаулының көшірмесімен бірге олар мүліктік және моральдық зиянды өтеу тәртібі, сондай-ақ өзге де құқықтарды қалпына келтіру туралы хабарлама жібереді.

Осы баптың мазмұны бойынша өзге құқықтарға азаматтардың еңбек, тұрғын үй, зейнетақы және басқа да құқықтары жатады. Сондай-ақ өзге құқықтарға мемлекеттік наградаларды қайтару, құрметті, әскери, арнаулы немесе өзге де атақты, сыныптық шенді, дипломатиялық дәрежені, біліктілік сыныбын қалпына келтіру құқығын жатқызуға болады.

Іс бойынша әкімшілік іс жүргізу барысында адам әкімшілік қамау түрінде әкімшілік жауапкершілікке тартылуы мүмкін, ал бұл жұмыстан босатуға және қамау уақытында еңбек өтілін үзуге себеп бола алады. Егер әкімшілік жауапкершілікке тартылған адам ақталатын болса, онда оның жұмыс орны бойынша қалпына келтіруге, сондай-ақ өтіп кеткен жұмыс стажын қалпына келтіруге құқығы бар.

Егер өзге құқықтарды қалпына келтіру туралы талап қанағаттандырылмаған немесе ішінара қанағаттандырылмаған жағдайда, осы талапты мәлімдеген адам азаматтық сот ісін жүргізу тәртібімен сотқа жүгіне алады.

Осы баптың 3-бөлігі талап қою үшін өткізіп алынған мерзімдерді қалпына келтіру тәртібін регламенттейді. Егер зиянды өтетуге құқығы бар адам қаралып отырған баптың 1-бөлігінде және 2-бөлігінде көрсетілген талаптарды қою мерзімін дәлелді себеппен өткізіп алса, онда оның өтініші бойынша бұл мерзімді әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға уәкілетті орган қалпына келтіруі мүмкін.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша іс жүргізу кез келген қызмет сияқты уақытпен жүзеге асырылады және әрдайым белгілі бір уақыт шеңбері болады. Уақыт адамдардың еркіне байланысты емес. Бірақ заң шығарушы мерзімдердің мөлшерін бекітіп қана қоймай, оларды есептеу ережелерін белгілейді, оларды есептеуді қандай да бір фактілерге тәуелді етеді.

Біріншіден, мерзім мөлшерін білу керек. Көптеген жағдайларда құқық нормаларымен осы бапқа қатысты іс-әрекеттер жасалуға тиіс уақыт кесінділері айқындалған:

- 1-бөлім бойынша 1 жыл;
- 2-бөлім бойынша 6 ай.

Екіншіден, мерзімі қай сәттен бастап өтетінін білу өте маңызды. Заң шығарушы оның бастауын кейбір заңды фактімен, көбінесе белгілі бір іс-әрекеттермен байланыстырады. Бұл жағдайда мұндай әрекет өзге құқықтарды қалпына келтіру тәртібі туралы хабарламаны және ақшалай төлемдерді жүргізу туралы қаулыны табыс етеді.

Егер зиянды өтетуге құқығы бар адам талап қою мерзімін өткізіп алған жағдайда, бұл оның осы құқықты пайдалана алмайтынын білдірмейді. Мерзімді қалпына келтіру үшін адам сотқа немесе органға тиісті өтінішпен жүгінуге тиіс. Арызды қарау кезінде судья немесе уәкілетті орган адамның осындай құқықты қандай себеппен (дәлелді немесе дәлелсіз) пайдалана алмағанына назар аударатын болады.

Әкімшілік құқықта мерзімді қалпына келтіру үшін дәлелді себептердің қатаң белгіленген тізімі жоқ, бірақ оларға мүдделі адамға тәуелді емес және оларға әсер ете алмаған себептерді жатқызуға болады. Оларға жатқызуға болады:

- дүлей зілзалалар, өрттер және сол сияқты форс-мажорлық жағдайлар;
- күрделі ауру;
- командировка, терпящая отлагательств және басқа да.

Судья немесе әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға уәкілетті лауазымды адам сондай-ақ басқа да себептерді талап қою мерзімін қалпына келтіру үшін дәлелді деп тануы мүмкін, бұл үшін олар тиісті құжаттарды растау ретінде (ауруы туралы анықтама, іссапар туралы бұйрықтан үзінді және т. б.) сұрата алады.

Түсініктемелі мақалада шағым беру мерзімін қалпына келтіру үшін қолдануға болатын уақыт кезеңі көрсетілмейді, яғни адам кез-келген уақытта өзінің жеке заңдық реттеуін талап ететін мерзімді қалпына келтіру туралы өтініш бере алады, бұл өзінің дербес заңнамалық реттелуін талап етеді.

868-бап. Заңды тұлғаларға зиянды өтеу

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға уәкілетті органның (лауазымды адамның) заңсыз іс-әрекеттерімен заңды тұлғаларға келтірілген зиян мемлекет осы тарауда белгіленген толық көлемде және мерзімде қалпына келтіруге жатады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Түсініктеме берілген бап заңды тұлғаға, егер әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарауға уәкілетті органның (лауазымды адамның) өтетуге, зиянды толық көлемде мемлекет есебінен ӘҚБтК-нің 48-тарауында белгіленген мерзімде заңсыз әрекеттерімен зиян келтірілсе, оған мүмкіндік береді.

Бұған дейін ғалымдар азаматтық және қылмыстық іс жүргізу құқығы саласында заңды тұлғаларға келтірілген зиянды өтеу мүмкіндігіне күмәнмен қарады. Алайда Қазақстан Республикасының жаңартылған әкімшілік заңнамасымен заңды тұлғаның мұндай мүмкіндігі сақталған.

Заңды тұлға ӘҚБтК-нің Ерекше бөлімінде көзделген жағдайларда Әкімшілік құқық бұзушылық үшін әкімшілік жауаптылыққа жатады. Заңды тұлға, егер Ерекше бөлігінде көзделген әрекетті заңды тұлғаны басқару функцияларын жүзеге асыратын орган немесе адам жасаса, санкцияласа, мақұлдаса, әкімшілік құқық бұзушылық үшін әкімшілік жауаптылыққа тартылуы мүмкін.

Осылайша, қолданыстағы заңнамаға сәйкес заңды тұлғалар әкімшілік жауапкершілікке тартылуы мүмкін. Алайда заңды тұлғалар жеке тұлғалар сияқты органдар (лауазымды адамдар) тарапынан әкімшілік жауапкершілікке заңсыз тартудан қорғалмаған. ӘҚтК-нің 48-тарауын талдай отырып, біз мынадай тұжырымға келе аламыз: заңды тұлға ақтала алмайды, оған әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға уәкілетті органның заңсыз әрекеттерімен келтірілген зиян ғана өтелуі мүмкін. Бұл туралы "заңды тұлғаларға зиянды өтеу" зерттелетін баптың атауы да айтылады.

Егер органның (лауазымды адамның) іс-әрекеті заңсыз деп танылған жағдайда заңды тұлғаға зиян өтеледі. Органның іс-әрекеттерін заңсыз деп тану тәртібі қандай және қандай іс-әрекеттер заңсыз деп саналмайды, ӘҚБтК-де нақты айқындалмаған.

Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасында мемлекеттік органдар мен лауазымды адамдардың функционалдық міндеттерін жүзеге асыру кезінде қабылдаған шешімдеріне, әрекеттеріне сотқа шағым жасау құқығын көздейтін нормалар бар.

Қазақстан Республикасының Азаматтық іс жүргізу кодексімен 29-тарауда мемлекеттік билік, жергілікті өзін-өзі басқару органдарының, қоғамдық бірлестіктердің, ұйымдардың, лауазымды адамдар мен мемлекеттік қызметшілердің шешімдері мен әрекеттеріне (әрекетсіздігіне) дау айту туралы өтініштерді қарау тәртібі реттелген.

ҚР АІЖК 29-тарауының ережелері бойынша әкімшілік іс жүргізу туралы іс бойынша іс жүргізуді жүзеге асыратын органның іс-әрекетіне, сондай-ақ Қазақстан Республикасының Қылмыстық іс жүргізу кодексінде және Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодексінде айқындалған тәртіппен соттың қарауына жататын мемлекеттік органдардың шешімдері сияқты шағым жасау туралы арыз қарауға жатпайды.

Мысалы, бәсекелестікті қорғау саласындағы заңнаманың бұзылуына жүргізілген тергеу нәтижелері бойынша монополияға қарсы органның лауазымды адамы қорытынды дайындайды, оның негізінде монополияға қарсы орган: тергеуді тоқтату, әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғау, қылмыстық іс қозғау үшін

материалдарды құқық қорғау органдарына беру және т. б. туралы тиісті шешім қабылдайды. Қорытындыны бекіту Қазақстан Республикасы Кәсіпкерлік кодексінің 224-бабына сәйкес сот тәртібімен шағым жасалуы мүмкін бұйрықпен ресімделеді.

Монополияға қарсы орган әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғау туралы шешім қабылдады. Тексеру субъектісіне қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама жасалды. Тиісінше, "құқықтық актілер туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 65 – бабының талаптарына орай құқықтық акт-бұйрық осы құқықтық акт жолданған адамдар оның талаптарын орындаған кезден бастап өз қолданысын тоқтатты. Демек, мұндай бұйрықты даулау туралы арыз азаматтық сот ісін жүргізу тәртібімен қарауға жатпайды, анықталған заңнаманы бұзушылықтармен келіспеу туралы дәлелдер тексерілетін субъект өзіне қатысты қозғалған әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарау барысында келтіруге құқылы.

Жоғарыда баяндалғанның негізінде Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға уәкілетті органның (лауазымды адамның) іс-әрекеттерін осы істі қарайтын сот тәртібімен заңсыз деп тануға болады.

Заңды тұлғаға қандай зиян келтірілетіндігін, әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға уәкілетті органның (лауазымды адамның) заңсыз әрекеттерімен жан-жақты қарастырайық. Азаматтық құқықтағы зиян-бұл субъективті азаматтық құқықты немесе игіліктерді жою. Азаматтық Ереженің жалпы ережесі бойынша зиян мүліктік және мүліктік емес (моральдық) болады.

Заңды тұлғаға келтірілген мүліктік зиян заңды тұлғаны әкімшілік жауаптылыққа тарту жөніндегі қызметке байланысты нақты залал (заңды тұлғаның шығындары, заттар мен заттарды алып қою немесе жою) және шығындар (алынбаған пайда) нысанында көрсетілуі мүмкін.

Сондай-ақ, актілер шығару нәтижесінде зиян келтіріліп, заңды тұлғалардың әртүрлі құқықтарына (меншік құқығына, өзге де заттық құқықтарға, кәсіпкерлікпен айналысу құқығына және т.б.) қысым жасалуы мүмкін. Бұл ретте зиянды өтеу Жалпы ережелер бойынша, яғни зиян келтірушінің кінәсі болған кезде жүргізілуі тиіс. Мысалы, саудагерлерден тауарды алудың заңсыздығын біле отырып, салық органының өкілі оны алып қояды және кейіннен тауардың бүлінуіне жол береді, сол арқылы залал келтіреді – тауардың құны.

Заңды тұлғаға моральдық зиян келтірілмейді. Заңды тұлғаның іскерлік беделіне ғана зиян келтіруі мүмкін. Заңды тұлғаның іскерлік беделін қорғау азаматтың іскерлік беделін қорғау сияқты жүзеге асырылады. Заңды тұлғаның іскерлік беделін қорғауға ҚР АҚ белгіленген тәртіппен шығындарды өтеу туралы ережелер қолданылады.

Азаматтық заң заңды тұлға мен соттар моральдық зиянды өтеуді көздемейді, заңды тұлғалардың моральдық зиянды өтеу туралы талап арыздарын қабылдаудан бас тартуы керек, талап арыз қабылданған жағдайда іс бойынша іс жүргізу қысқартылуға жатады.

Заңды тұлғаға келтірілген зиян лауазымды адамның немесе органның кінәсіне қарамастан, олардың заңсыз әрекеттері қызметтік міндеттерін орындауға байланысты болғандықтан, мемлекеттік немесе жергілікті бюджет қаражатынан қалпына келтірілуге тиіс.

Ақшалай төлемдерді жүргізу тәртібі және төлемдерді жүргізу туралы талап қою мерзімдері ӘҚБтК-нің 867-бабы регламенттеледі. Осы баптың ережелеріне сәйкес заңды тұлғада, сондай-ақ азаматтың да ақшалай төлемдерді жүргізу туралы талап қою үшін, келтірілген мүлдіктік зиян үшін бір жыл және өзге де құқықтарды қалпына келтіру туралы талап қою үшін құқықтарды қалпына келтіру тәртібін түсіндіретін хабарлама алған күннен бастап алты ай мерзім бар.

869-бап. Құқықтарды талап қою тәртібімен қалпына келтіру

Егер ақтау немесе зиянды өтеу туралы талап қанағаттандырылмаса не адам қабылданған шешімге сәйкес келмесе, ол азаматтық сот ісін жүргізу тәртібімен сотқа жүгінуге құқылы.

ТҮСІНІКТЕМЕ

ӘҚБтК-нің 869-бабының нормасы адамның құқықтарын қалпына келтіру үшін азаматтық сот ісін жүргізу тәртібімен сотқа жүгінуді мүмкін жағдайларды анықтайды. Мұндай жағдайларға оңалту немесе зиянды өтеу туралы талап қанағаттандырылмаған не адам қабылданған шешіммен келіспеген жағдайда жатады.

Жалпы ереже бойынша азаматтың оңалту және зиянды өтеу туралы талабы жоғарыда көрсетілген өкілеттіктер берілген органға (лауазымды адамға) жіберіледі. Түскен азаматтың талабы бар, оңалтуға және зиянды өтеу, орган (лауазымды адам), құқықты бұзушылық туралы істерді, шараларды қабылдауға міндетті оңалтуға және зиянды өтеу, ӘҚБтК-нің 861-бабының 2-бөлігіне сәйкес шаралар қолдануға міндетті.

Оңалту және зиянды өтеу жөніндегі шараларды орган (лауазымды адам) елемеген жағдайда, мұндай құқығы бар азамат бастапқыда осы органға жүгінген, осы бапқа сәйкес талап қою тәртібімен сотқа жүгінуге құқылы. Мұндай жағдай моральдық зиянды өтеу сомасын арттыруға себеп болуы мүмкін.

"Әркімнің өз құқықтары мен бостандықтарын заңға қайшы келмейтін барлық тәсілдермен қорғауға құқығы бар", - деп Қазақстан Республикасы Конституциясының 13-бабының 1-тармағын бекітеді. Сондықтан егер адам әкімшілік іс жүргізу шеңберінде оның құқықтарын қалпына келтіру туралы мәселе шешілгенімен келіспесе, ол азаматтық талап қойып сотқа жүгінуді арқылы өзінің құқықтары мен мүдделерін қорғай алады. Мұндай мүмкіндік өз құқықтары мен бостандықтарын сот арқылы қорғауға ортақ құқықтан туындайды.

Қазақстан Республикасының әрбір азаматының лауазымды адамдардың іс-әрекетіне еркін сотқа шағымдану және өз құқықтарын сот арқылы қорғау конституциялық құқығына сәйкес ӘҚБтК-нің 861-бабында көрсетілген азаматтар, бұл ретте ӘҚБтК-нің 741-бабы 1-бөлігінің 1-7) және 11) тармақшаларында көзделген негіздер бойынша іс

тоқтатылған жағдайда, судьяның, органның (лауазымды адамның) заңсыз іс-әрекеттерінен зардап шеккен азаматқа (лауазымды адамға) оңалту және зиянды өтеу жөнінде шаралар қолдануға міндетті), әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша шешім қарауға және шығаруға уәкілетті органның келісімі.

Азаматтық сот ісін жүргізу тәртібімен оңалту туралы шешім қабылдаған орган оларға қатысты зиянды өтетуге құқығы танылмаған ақталған адамдардың талап-арыздары қаралуы мүмкін:

1) талаптары тиісті органдармен қанағаттандырылмаған немесе толық көлемде қанағаттандырылмаған немесе олардың талап етуі бойынша қабылданған шешіммен келіспейтін адамдардың талап-арыздары;

2) мүліктік зиянды өтеу туралы талаптар;

3) әкімшілік іс жүргізуді заңсыз қозғауға байланысты келтірілген моральдық зиян үшін ақшалай түрдегі өтемақы туралы талаптар;

4) Еңбек, зейнетақы, тұрғын үй және өзге де құқықтарын қалпына келтіру туралы талап-арыздарды қамтуға тиіс.

Бірінші жағдайда әңгіме ӘҚБтК-нің 741-бабы 1-бөлігінің 1-7, 11-тармақтарында көрсетілген негіздер бойынша органға (лауазымды адамға) оңалтуды талап ету туралы болып отыр. Лауазымды адам адамды ішінара оңалту туралы шешім қабылдайды, алайда егер адам қабылданған шешіммен келіспесе, ол азаматтық сот ісін жүргізу тәртібімен сотқа талап бере алады.

Мысалы, адам жеке заң нормаларын бұзғаны үшін әкімшілік жауапкершілікке тартылады, алайда осы Заңның ережесі белгіленген тәртіппен жойылды. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға уәкілетті лауазымды адам ӘҚБтК-нің 741-бабы бойынша іс бойынша іс жүргізуді тоқтатады, бірақ әкімшілік жауапкершілікке тартылған адамның оңалтуға құқығын мойындамайды және тиісінше зиянды өтеу құқығын мойындамайды. Мұндай жағдайда, адам лауазымды адамның ресми бас тартуын алып, оңалтуға және зиянды өтетуге құқығын тану туралы азаматтық талап-арызбен сотқа жүгінеді.

Екінші жағдайда әкімшілік жауаптылыққа тартылған адам немесе оған қатысты іс бойынша іс жүргізуді қамтамасыз ету шаралары қабылданған, соттың немесе органның заңсыз іс-әрекеттері нәтижесінде материалдық зиян келтірілген. Егер лауазымды адам материалдық зиянды өтеуден бас тартса немесе келтірілген зиянның сомасын әдейі төмендетсе, сондай-ақ адам тағайындалған сома жеткіліксіз деп есептесе, ол азаматтық сот ісін жүргізу тәртібімен мүліктік зиянды өтеу туралы талап-арызбен сотқа жүгіне алады.

Мысалы, такси жүргізушісіне қатысты жол қозғалысы ережелерін бұзғаны үшін әкімшілік хаттама жасалып, арнайы тұраққа көлік құралын орналастыру түрінде өндірісті қамтамасыз ету шарасы қолданылды. Яғни, адам өзінің көлік құралын пайдалануға мүмкіндігі болмаған. Алайда, мұндай түрдегі әкімшілік құқық бұзушылық

үшін қамтамасыз ету шарасы қолданылмауға тиіс, ал жүргізуші материалдық шығын келтірді, өйткені таксидегі жұмыс ол үшін табыс көзі болып табылады. Лауазымды адам материалдық шығындарды өтеу туралы шешім қабылдап, есеп жасады, бірақ жүргізуші шығын сомасы көңіліне қонбады. Бұл жағдайда материалдық залал үшін өтемақы сомасы туралы дауды шешу үшін сотқа баруға құқығы бар.

Үшінші жағдайда, ӘҚБтК-нің 866-бабының 2-бөлігіне сәйкес келтірілген моральдық зиян үшін ақшалай түрдегі өтемақы туралы талап азаматтық сот ісін жүргізу тәртібімен қойылады. Моральдық зиянды ақшалай түрде өтеу тек сот арқылы, азаматтық сот ісін жүргізу тәртібімен ғана мүмкін болады. Моральдық зиянды өтеу туралы талап-арыздың негізі жауапкердің талапкерге тән немесе адамгершілік азап келтіруге әкеп соққан құқыққа қарсы әрекет жасағаны болып табылады, бұл келтірілген азаптардың сипаты, зиян келтірушінің кінәсінің дәрежесі сияқты сотта дәлелденуге жатады.

952-бабына сәйкес, ҚР АҚ бойынша моральдық зиян ақшалай нысанда өтеледі және мүліктік зиянға қарамастан өтелуге тиіс.

Азаматтық заңдармен моральдық зиянды өтеу мөлшерін анықтау ақылға қонымды, жеткіліктілік және әділдік қағидаттарын ескере отырып, істі қарайтын соттың қарауына қалдырылды.

"Соттардың моральдық зиянды өтеу туралы заңнаманы қолдануы туралы" Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының нормативтік қаулысының 8-тармағына сәйкес соттар моральдық зиянды өтеу мөлшерін анықтау кезінде азаматтың өзіне келтірілген адамгершілік немесе физикалық азаптардың ауырлығын субъективті бағалауын, сондай-ақ бұл туралы куәландыратын объективті деректерді, атап айтқанда,

:
- жеке мүліктік емес игіліктер мен құқықтардың өмірлік маңызы (өмір, денсаулық, Бостандық, тұрғын үйге қол сұғылмаушылық, жеке және отбасылық құпия, Ар-намыс және т. б.);

- зардап шегушінің адамгершілік немесе дене азабы дәрежесі (бас бостандығынан айыру, дене жарақатын келтіру, жақын туыстарын жоғалту, еңбек қабілетін жоғалту немесе шектеу және т. б.);

- моральдық зиянды өтеу үшін оның болуы қажет болған жағдайда зиян келтірушінің кінәсінің нысаны (ниеті, абайсыздығы).

Сот моральдық зиянды өтеу мөлшерін айқындау кезінде іс материалдарымен расталған басқа да мән-жайларды, атап айтқанда, жәбірленушіге келтірілген моральдық зиян үшін жауапты адамның отбасылық және мүліктік жағдайын назарға алуға құқылы.

Төртінші жағдайда әкімшілік жауапкершілікке заңсыз тартылған адам жауапкершілікке тартылуына байланысты жұмыстан босатылды. Алайда, тексеру

барысында адам ақталды, бірақ еңбек қатынастарында қалпына келтірілмеді. Адамның азаматтық сот ісін жүргізу тәртібімен, оны жұмыста қалпына келтіру үшін сотқа талап қоюға құқығы бар.

Мысалы, ішкі істер органдарының қызметкеріне қатысты оны алкогольдік мас күйінде жүргізгені үшін 3 жыл мерзімге жүргізуші құқығынан айыру туралы сот қаулысы шығарылды. Ол жол берілген құқық бұзушылық үшін ПО-нан шығарылды. Апелляциялық сатыдағы сот әкімшілік құқық бұзушылық құрамының болмауына байланысты бірінші сатыдағы сот қаулысының күшін жойды. Мұндай жағдайда адам өзінің лауазымы мен жұмыстағы арнаулы атағын қалпына келтіру үшін сотқа талап-арызбен жүгіне алады.

49-тарау. АРТЫҚШЫЛЫҚТАРЫ МЕН ӘКІМШІЛІК ЖАУАПТЫЛЫҚТАН ИММУНИТЕТІ БАР АДАМДАРДЫҢ ІСТЕРІ БОЙЫНША ІС ЖҮРГІЗУ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ

870-бап. Қазақстан Республикасы Парламентінің депутатына қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізудің шарттары мен тәртібі

1. Қазақстан Республикасы Парламентінің депутатын өз өкілеттігі мерзімі ішінде Қазақстан Республикасы Парламентінің тиісті Палатасының келісімінсіз алып келуге, сот тәртібімен қолданылатын әкімшілік жазалау шараларына тартуға болмайды.

2. Депутатты сот тәртібімен әкімшілік жаза қолдануға әкеп соғатын әкімшілік жауаптылыққа тартуға келісім алу үшін Қазақстан Республикасының Бас Прокуроры әкімшілік құқық бұзушылық жасаған адам депутаты болып табылатын Қазақстан Республикасы Парламентінің тиісті Палатасына ұсыныс енгізеді. Ұсыныс әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі сотқа жіберер алдында, сондай-ақ депутатты әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға уәкілетті сотқа, органға (лауазымды адамға) мәжбүрлеп жеткізу қажеттігі туралы мәселені шешер алдында енгізіледі.

3. Қазақстан Республикасының Бас Прокуроры енгізген ұсынымға Қазақстан Республикасы Парламенті тиісті Палатасының шешімі "Қазақстан Республикасының Парламенті және оның депутаттарының мәртебесі туралы" Қазақстан Республикасының Конституциялық заңында белгіленген мерзімде шығарылады.

4. Егер Қазақстан Республикасы Парламентінің тиісті Палатасы депутатты сот тәртібімен әкімшілік жаза қолдануға әкеп соғатын әкімшілік жауаптылыққа тартуға келісім берсе, іс бойынша одан әрі іс жүргізу осы бапта көзделген ерекшеліктер ескеріле отырып, осы Кодексте белгіленген тәртіппен жүргізіледі.

5. Егер Қазақстан Республикасы Парламентінің тиісті Палатасы алып келуге келісім берсе, депутатқа әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуді қамтамасыз етудің осы шарасын қолдану туралы мәселе осы Кодексте белгіленген тәртіппен шешіледі.

6. Егер Қазақстан Республикасы Парламентінің тиісті Палатасы депутатты сот тәртібімен әкімшілік жаза қолдануға әкеп соғатын әкімшілік жауаптылыққа тартуға келісім бермеген жағдайда, іс бойынша іс жүргізу осы негіз бойынша тоқтатылуға тиіс.

7. Егер Қазақстан Республикасы Парламентінің тиісті Палатасы алып келуге келісім бермеген жағдайда, депутатқа осы Кодексте белгіленген тәртіппен әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуді қамтамасыз етудің өзге де шаралары қолданылады.

8. Қазақстан Республикасы Парламентінің депутатына қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі сот тәртібімен қараудың заңдылығын қадағалауды Қазақстан Республикасының Бас Прокуроры жүзеге асырады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Қазақстан Республикасы Конституциясының 52-бабының 4-тармағына, 57-бабының 4) тармақшасына негізделеді. Әкімшілік жауапкершілік институты шеңберінде Парламент (Сенат және Мәжіліс) депутаттарының өздері орындайтын мемлекеттік функциялардың ерекше маңыздылығына байланысты қол сұғылмауын қамтамасыз етеді. Иммуниеттің күші байланысты Парламент депутаттарының өкілеттік мерзімінің ұзақтығы, олардың орындалуын бастау және тоқтату сәті Конституцияның 50-бабының 5-тармағында, 52-бабының 3 және 5-тармақтарында, "Қазақстан Республикасының Парламенті және оның депутаттарының мәртебесі туралы" 1995 жылғы 16 қазандағы Қазақстан Республикасы Конституциялық Заңының 24-бабында белгіленеді.

Алып келу әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуді қамтамасыз ету шараларына жатады (ӘҚБтК-нің 790-бабы). Сот тәртібімен, яғни мамандандырылған аудандық және оларға теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары, сондай-ақ Жоғарғы Соттың, облыстық, аудандық және оларға теңестірілген соттардың судьялары ӘҚБтК-нің 684-бабының 1 және 3-бөліктерінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды. Соттың тиісті санаттағы істерді қарау жөніндегі құзыреті ӘҚБтК-нің 683-бабының 3-бөлігінде белгіленген жалпы ережелер негізге алына отырып айқындалады.

Сонымен қатар ӘҚБтК 870-бабының 1-бөлігінде күштеп әкелуден және әкімшілік жазалау шараларынан иммунитет ескеріле отырып, мұндай иммунитеттің шегі тек сот шешімдеріне қатысты нақтыланатынын ескерген жөн. Логикалық тұрғыдан алғанда, бұл ӘҚБтК-нің 785-бабында көрсетілген әкімшілік істер бойынша іс жүргізуді қамтамасыз етудің барлық басқа шаралары, атап айтқанда:

- әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама жасалатын жерге жеткізу;
- жеке тұлғаны әкімшілік ұстап алу;
 - жеке басын жете тексеруді және жеке тұлғаның өзімен бірге алып жүрген заттарын жете тексеруді;
- көлік құралдарын, шағын көлемді кемелерді жете тексеру;

- құжаттарды, заттар мен тауарларды алып қою;
- көлік құралын немесе шағын көлемді кемені басқарудан шеттетуге және оның алкогольден, есірткіден, уытқұмарлықтан масаң күйін куәландыру;
- көлік құралын немесе шағын көлемді кемені ұстап алу, жеткізу және пайдалануға тыйым салу;
- қарап-тексеру;
- жеке тұлғаның алкогольден, есірткіден немесе уытқұмарлықтан масаң күйін медициналық куәландыру;
- ӘҚБтК-нің 48-бабының тәртібімен қызметті немесе оның жекелеген түрлерін тоқтата тұру не оған тыйым салу сияқты сот не кез келген басқа орган қолданатын жазалар Парламент депутаттарына қатысты толық қолданылуы мүмкін.

Шын мәнінде, бұл шараларды, сондай-ақ кез-келген басқа шараларды мына себептерге:

- талқыланатын адамдарды, Парламенттің келісімінсіз әкімшілік іс жүргізудің жекелеген танымдық әрекеттерін жүргізуден (мысалы, айғақтар беруден немесе сараптамаға қатысудан) бас тартқан жағдайда, әкімшілік жауаптылыққа тартудың мүмкін еместігіне;

- мәжбүрлеу негіздерінен айырылған мұндай танымның нақты тиімсіздігіне байланысты қолдану мүмкін емес. Бұл ретте ӘҚБтК-де көзделген тәртіппен ақпарат жинау мүмкін болмағандықтан, бұл жағдайда Парламенттің келісімін алу ықтималдығы іс жүзінде төмен. Әкімшілік құқық бұзушылықты бейнетіркеудің сирек жағдайлары айрықша болуы мүмкін, олар ықтимал құқық бұзушы тарапынан түсіндірме берілмеуіне байланысты абсолютті емес.

Мысалы, Парламент депутатының жол жүрісі қағидаларын бейнетіркеусіз бұзуы бұл адамды ұстауды білдірмейді, өйткені соңғысы одан, сонымен қатар жеке тексеруден, көлік құралдарын жете тексеруден және негізінде әкімшілік жауаптылық туралы шешім қабылданатын әкімшілік қамтамасыз ету құрылымына кіретін басқа да әрекеттерден оңай жалтаруға қабілетті. Көлік жүргізушісін немесе кез-келген басқа адамды емес, нақ сол көлік жүргізушісін табу фактісін анықтау бойынша одан арғы әрекеттер мұндай адамдардың әрқайсысы өзінің қатысуын жоққа шығаруына және мұндай қатысуды жоққа шығару мүмкін еместігіне байланысты тиімді емес. Осының салдарынан депутаттың өзін жауаптылыққа тартуға да, қандай да бір басқа адамды жауаптылыққа тартуға да негіздер болмайтын жағдай туындайды, өйткені бұзушылық жасалған кезде көлік жүргізу кезінде олардың қайсысын анықтау мүмкін болмайды.

Көрсетілген жағдайдан шығу жолы салыстырмалы және әкімшілік құқық бұзушылықтың өзін де толық бейнетіркеу, құқық бұзушы тарапынан түсіндірме беруді де тіркеу әрекетінен тұрады. Соңғысыз, ықтимал құқық бұзушының танымдық әрекеттерден бас тартуға және әкімшілік істі жүргізетін органның қызметкерімен қарым-қатынасына қатысты мінез-құлқын қандай да бір жолмен түсіндіруге болмайды.

Бұл, өз кезегінде, қол сұғылмаушылықтан айыру мәселесін бастаудың сәтті болуын де жоққа шығарады.

2 бөлім. ӘҚБтК-нің 804-бабының 1-бөлігінде көрсетілген лауазымды адамдар Қазақстан Республикасы Парламентінің депутаты әкімшілік құқық бұзушылық жасаған кезде әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама жасайды және бұл туралы дереу прокуратура органдарына хабарлайды. Прокуратура органдары бұл ақпаратты Бас Прокурорға жеткізеді және ӘҚБтК-нің 760-бабында көзделген өз өкілеттіктерін негізге ала отырып, әкімшілік іс жүргізу материалдарының заңдылығын тексеруді қамтамасыз етуге міндетті.

Заңдылықты бұзу анықталған кезде прокурор ӘҚБтК-нің 760-бабы 1-бөлігінің 4) тармақшасы негізінде Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізуді тоқтатуға, сондай-ақ кінәлі адамдарға қатысты тәртіптік, әкімшілік немесе қылмыстық іс жүргізуді белгіленген тәртіппен қозғауға құқылы. Егер заң бұзушылық анықталмаса, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама және іс бойынша өзге де жиналған материалдар Бас Прокурордың Парламент Сенатына немесе Мәжілісіне депутатты сот тәртібімен әкімшілік жауапкершілікке тартуға олардың келісімін алу туралы ұсыныс енгізуі үшін негіз болып табылады.

Іс бойынша іс жүргізуді қамтамасыз ету шарасы ретінде алып келуді әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға уәкілетті судья да, басқа да органдар (лауазымды адамдар) қолдануы мүмкін (ӘҚБтК-нің 36-тарауы). Осы шараны қолдану үшін, сондай-ақ жауапқа тартылатын адам депутаты болып табылатын Парламент палатасының келісімі қажет. Бас Прокурор Парламент Сенатына немесе Мәжілісіне ұсыныс енгізуден келісім сұрайды.

ӘҚБтК-нің 790-бабының талаптарын сақтаумен қатар, егер бұрын парламент палатасының депутатты сот тәртібімен әкімшілік жаза қолдануға әкеп соғатын әкімшілік жауапкершілікке тартуға келісімі алынған болса, судьяға алып келу мүмкін болады.

Басқа уәкілетті органдардың бұған негіздер болған кезде Парламент палатасының іс бойынша іс жүргізу барысында депутатқа жетекті қолдануға келісім алғаны туралы Бас прокурорды сұратуға құқығы бар. Көрсетілген депутаттық қол сұғылмаушылық басқа әкімшілік юрисдикция органдарының (соттан басқа) жаза қолдануына әкеп соғатын әкімшілік жауаптылықтан иммунитетті қамтымайтынымен байланысты.

Депутатты сот тәртібімен әкімшілік жаза қолдануға әкеп соғатын әкімшілік жауаптылыққа тарту, оны сотқа, әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарауға уәкілетті органға (лауазымды адамға) алып келу заңділігінің жалпы шарты Парламент палатасының оған келісімін алу күнібұрындылық болып табылады. Келісім тиісінше істі сотқа жібергенге және жетекті қолдану туралы шешім қабылданғанға дейін алынуға тиіс.

3 бөлім. Бас прокурордың ұсынысы бойынша шешім шығару мерзімдері, сондай-ақ онымен байланысты өзге де рәсімдік мәселелер "Қазақстан Республикасының Парламенті және оның депутаттарының мәртебесі туралы" Конституциялық заңның 32-бабының 2-тармағында белгіленеді. Көрсетілген нормада Бас Прокурордың Сенатқа не Мәжіліске енгізген ұсынымын палаталардың тиісті Палатаның отырысында қарауға дайындалу үшін Орталық сайлау комиссиясына жіберетіні көзделген. Бас прокурордың ұсынысы мен Орталық сайлау комиссиясының қорытындысы олар келіп түскен күннен бастап екі апта мерзімнен кешіктірілмей қаралады. Бұл ретте Палата тиісті лауазымды тұлғалардан қосымша ақпарат беруді талап етуге құқылы. Палата дәлелді шешім қабылдайды және үш күн мерзімде оны Бас прокурорға жібереді. Депутат Палатаның оған қол сұғылмаушылық туралы мәселені қарауына қатысуға құқылы.

Конституциялық заңның келтірілген ережелерінен келіп шыққандай, Парламент палатасының депутатты сот тәртібімен әкімшілік жаза қолдануға, оны алып келуді жүзеге асыруға әкеп соғатын әкімшілік жауаптылыққа тартуға келісім беру не келісім беруден бас тарту туралы шешімі дәлелді болуға тиіс.

Егер Палата Бас прокурордың ұсынымын қолдаса, шешімнің дәлелді бөлігінде ұсынымда жазылған мәліметтерді және іс бойынша басқа да материалдарды зерделеу нәтижелері болады. Егер Палата депутатты сот тәртібімен әкімшілік жауапкершілікке тартуға, оған жетекті қолдануға келісім бермесе, бұл шешімнің де толық аргументациясы болуға тиіс. Соңғысы Палата депутатты әкімшілік жауапкершілікке тарту, оған мәжбүрлеу шараларын (әкелуді) қолдану депутат ретінде оның заңды кәсіби қызметіне байланысты екенін (Парламент комитеттері мен комиссияларының жұмысына қатысу, депутаттық сауалдар жіберу, т.б. мемлекеттік және қоғамдық өмірдің түрлі проблемалары бойынша көпшілік алдында сөз сөйлеу) анықтағанда мүмкін болады. Бас тарту туралы тиісті шешім, егер әкімшілік жауапкершілікке тартудың ескіру мерзімі өтпеген болса, депутат сайланғанға (тағайындалғанға) дейін адамның заңды жария қызметімен де байланысты болуы мүмкін (ӘҚБТК-нің 62-бабы). Депутаттық қол сұғылмаушылық жоғары өкілді органның қалыпты жұмыс істеу кепілі ғана емес, сонымен қатар Қазақстан Республикасында мемлекеттік билікті ұйымдастыру шеңберінде тежемелік және тепе-теңдік жүйесі элементтерінің бірі болып табылады.

4 бөлім. Парламент палатасының депутатты сот тәртібімен әкімшілік жаза қолдануға әкеп соғатын әкімшілік жауаптылыққа тартуға келісім беруінің құқықтық салдарларын айқындай отырып, бұл жағдайда қолданылатын жауапқа тартудың жалпы тәртібін түсіндіретін баптың басқа нормаларында көзделген ерекшеліктерімен байланыстырады. Мұндай ерекшеліктердің қатарына соттың депутатты мәжбүрлеп алып келу ісі бойынша іс жүргізу процесінде Палатаның оған жеке келісімін алмай

қолдануға жол бермеуі жатады.; Қазақстан Республикасы Бас Прокурорының әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі сот тәртібімен қараудың заңдылығын қадағалауды жүзеге асыруы (ӘҚБтК-нің 870-бабының 2,8-бөлігі).

5 бөлім. Қазақстан Республикасы Парламентінің тиісті Палатасы осы шараны қолдануға келісім алған жағдайда, депутатты сотқа, әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға уәкілетті органға (лауазымды адамға) келтірудің жалпы тәртібін белгілейді (ӘҚБтК-нің 790-бабы).

6 бөлім. Қазақстан Республикасы Парламентінің тиісті Палатасының депутатты сот тәртібімен әкімшілік жаза қолдануға әкеп соғатын әкімшілік жауапқа тартуға келісім беруден бас тартуы ӘҚБтК-нің 804-бабының 1-бөлігінде көрсетілген лауазымды адамдардың түсіндірілетін нормаға тікелей сілтеме жасай отырып, істі қысқарту туралы қаулы шығаруы үшін негіз болып табылады.

7 бөлім. Қазақстан Республикасы Парламенті Палатасының депутатқа жетекті қолдануға бас тартуы оған ӘҚБтК-нің 785-бабының 1-бөлігінде көзделген өзге де шараларды қолдану мүмкіндігіне әкеп соғады. Баламалы шараны таңдау ӘҚБтК-де көзделген істі қарау тәртібінің сақталуын қамтамасыз ету шеңберінде нақты мақсатқа негізделуі тиіс.

Егер алып келудің баламасы болмаса, судья істі қарауға қабылдап, ӘҚБтК-нің 875-бабының 2-бөлігіне сәйкес депутатқа алып келуді қолдану туралы қайталап ұсыныс жіберуге құқылы. Мұндай құқыққа әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға уәкілетті өзге де органдар ие емес.

8 бөлім. Парламент депутатының өзі атқаратын мемлекеттік функциялардың ерекше мәніне байланысты мәртебесін ескере отырып, депутатқа қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі сотта қараудың заңдылығын қадағалауды Қазақстан Республикасының Бас Прокуроры жүзеге асырады. Прокуратура жүйесінде қандай да бір басқа лауазымды адамның осы өкілеттіктерді жүзеге асыруына жол берілмейді.

871-бап. Қазақстан Республикасы Президенттігіне кандидатқа, Қазақстан Республикасы Парламентінің депутаттығына кандидатқа қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізудің шарттары мен тәртібі

1. Қазақстан Республикасының Президенттігіне, Қазақстан Республикасы Парламентінің депутаттығына кандидаттар тіркелген күннен бастап және сайлау қорытындылары жарияланғанға дейін, сондай-ақ олар Президент, Парламент депутаты ретінде тіркелгенге дейін Қазақстан Республикасы Орталық сайлау комиссиясының келісімінсіз алып келуге, сот тәртібімен қолданылатын әкімшілік жазалау шараларына ұшырамайды.

2. Қазақстан Республикасының Президенттігіне, Қазақстан Республикасы Парламентінің депутаттығына кандидатты әкімшілік жауапқа тарту туралы ұсынысты

Қазақстан Республикасының Орталық сайлау комиссиясына әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі сотқа жіберер алдында Қазақстан Республикасының Бас Прокуроры енгізеді.

3. Қазақстан Республикасының Бас Прокуроры енгізген ұсынымға Қазақстан Республикасы Орталық сайлау комиссиясының дәлелді шешімі ол келіп түскен күннен бастап он тәулік ішінде шығарылады.

4. Қазақстан Республикасының Бас Прокуроры Қазақстан Республикасы Орталық сайлау комиссиясының шешімін алғаннан кейін іс бойынша одан әрі іс жүргізу осы Кодекстің 813-бабында белгіленген тәртіппен жүргізіледі.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1 бөлім. "Қазақстан Республикасындағы сайлау туралы" Қазақстан Республикасының 1995 жылғы 28 қыркүйектегі Конституциялық заңының 47-бабының 3-тармағы норманың көзі болып табылады. Сайлау науқаны барысында кандидаттардың қызметіне кепілдік ретінде сот тәртібімен әкімшілік жауапкершілікке тартудың және жетекті қолданудың ерекше рәсімін белгілейді. Іс-әрекетті таратады:

1) Президент пен Парламент депутаттығына тіркелген кандидаттар;

2) Президенттікке және Парламент депутаттығына сайланған кандидаттар болып табылады. Иммуниеттің қолданылуының басталу және аяқталу сәті сайлау компаниясын өткізу және оның Конституцияда, сайлау туралы Конституциялық заңда белгіленген қорытындыларын шығару процедурасымен (кандидатты куәлік бере отырып тіркеу, сайлау нәтижелерін БАҚ-та жариялау, қызметке ресми кірісу және т.б.) айқындалады.

Сонымен қатар ӘҚБТК 871-бабының 1-бөлігінде күштеп әкелуден және әкімшілік жазалау шараларынан иммунитет ескеріле отырып, мұндай иммунитеттің шегі тек сот шешімдеріне қатысты нақтыланатынын ескерген жөн. Логикалық тұрғыдан алғанда, бұл ӘҚБТК-нің 785-бабында көрсетілген әкімшілік істер бойынша іс жүргізуді қамтамасыз етудің барлық басқа шаралары, атап айтқанда:

- әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама жасалатын жерге жеткізу;
- жеке тұлғаны әкімшілік ұстап алу;
 - жеке басын жете тексеруді және жеке тұлғаның өзімен бірге алып жүрген заттарын жете тексеруді;
- көлік құралдарын, шағын көлемді кемелерді жете тексеру;
- құжаттарды, заттар мен тауарларды алып қою;
 - көлік құралын немесе шағын көлемді кемеңі басқарудан шеттету және оның алкогольден, есірткіден, уытқұмарлықтан масаң күйін куәландыру;
 - көлік құралын немесе шағын көлемді кемеңі ұстап алу, жеткізу және пайдалануға тыйым салу;
- қарап-тексеру;

- жеке тұлғаның алкогольден, есірткіден немесе уытқұмарлықтан масаң күйін медициналық куәландыру;

- ӘҚБтК-нің 48-бабының тәртібімен қызметті немесе оның жекелеген түрлерін тоқтата тұру не оған тыйым салу сияқты сот не кез келген басқа орган қолданатын жазалар Президенттікке және Парламент депутаттығына кандидаттарға қатысты толық қолданылуы мүмкін.

Шын мәнінде, бұл шараларды, сондай-ақ кез-келген басқа шараларды мына себептерге:

- талқыланатын адамдарды, Парламенттің келісімінсіз әкімшілік іс жүргізудің жекелеген танымдық әрекеттерін жүргізуден (мысалы, айғақтар беруден немесе сараптамаға қатысудан) бас тартқан жағдайда, әкімшілік жауаптылыққа тартудың мүмкін еместігіне;

- мәжбүрлеу негіздерінен айырылған мұндай танымның нақты тиімсіздігіне байланысты қолдану мүмкін емес. Бұл ретте ӘҚБтК-де көзделген тәртіппен ақпарат жинау мүмкін болмағандықтан, бұл жағдайда Парламенттің келісімін алу ықтималдығы іс жүзінде төмен. Әкімшілік құқық бұзушылықты бейнетіркеудің сирек жағдайлары айрықша болуы мүмкін, олар ықтимал құқық бұзушы тарапынан түсіндірме берілмеуіне байланысты абсолютті емес.

Мысалы, құқық бұзушының ӘҚБтК-нің 871-бабы бойынша қоғамдық тәртіпті бейнетіркеусіз бұзуы бұл адамды ұстауды білдірмейді, өйткені соңғысы одан, сонымен қатар жеке тексеруден, жеке тұлғаның алкогольдік, есірткілік немесе уытқұмарлық масаң күйін медициналық куәландырудан және негізінде әкімшілік жауаптылық туралы шешім қабылданатын әкімшілік қамтамасыз ету құрылымына кіретін басқа да әрекеттерден оңай жалтаруға қабілетті. Қоғамдық тәртіпті бұзуды құрайтын оқиғалардың кезектілігін және олардағы құқық бұзушының рөлін анықтау бойынша одан арғы әрекеттер масаң күй әсерінің азаюына байланысты да, өзінің қатысуын мүлдем жоққа шығару ықтималдығына байланысты да тиімді емес. Полиция қызметкерлері анықтаған кезде түсіндіруден бас тартқан құқық бұзушының әрекетін бағалау мәселелері де үлкен талас тудырады, мұнда масаң күйі шаршау, ал агрессия оның өзіне жауап беру ретінде түсіндірілуі мүмкін. Қақтығыс жағдайында алдыңғы бірін-бірі қорлаумен екіжақты жанжал ретінде ғана көрінетін болып жатқан әрекеттердің мәнін айқындаудың өте қиын екенін, ал бейнетіркеудің, көп жағдайда, жасалған құқық бұзушылыққа немесе дүрлігуге әсер ғана екенін ескере отырып, қандай да бір дәлелдеу ретінде бірегейлік туралы айтудың қажеті жоқ. Осының салдарынан Президенттікке және Парламент депутаттығына кандидаттардың өзін жауаптылыққа тартуға бастама болу үшін негіздер болмайтын жағдай туындайды.

Көрсетілген жағдайдан шығу жолы салыстырмалы және әкімшілік құқық бұзушылықтың өзін де толық бейнетіркеу, құқық бұзушы тарапынан түсіндірме беруді де тіркеу әрекетінен тұрады. Соңғысыз, ықтимал құқық бұзушының танымдық

әрекеттерден бас тартуға және әкімшілік іс жүргізетін органның қызметкерімен қарым-қатынасына қатысты мінез-құлқын қандай да бір жолмен түсіндіруге болмайды. Бұл, өз кезегінде, қол сұғылмаушылықтан айыру мәселесін бастаудың сәтті болуын да жоққа шығарады.

2 бөлім. Осыған ұқсас ережелерден ӘҚТК 870, 872-874-бабымен айырмашылығы норманың құрылымдық ерекшелігі бар. Онда жаза қолданудың сот тәртібіне байланыстырусыз жалпы әкімшілік жауапкершілік туралы айтылады; күштеп келтіру мүлдем айтылмайды. Соған қарамастан, түсініктеме берілген баптың 1-бөлігіне сүйене отырып, ол өзінің мазмұны бойынша Президенттікке және Парламент депутаттығына кандидаттарды сот тәртібімен әкімшілік жаза қолдануға әкеп соғатын әкімшілік жауапкершілікке тарту туралы ұсыныстар енгізу, сондай-ақ оларға жетекті қолдану тәртібін айқындауға тиіс.

Президент пен Парламент депутаттығына кандидаттарға қатысты ұсынымды дайындау тәртібі Парламент депутаттарына қатысты ұсыным үшін бірдей (ӘҚБТК-нің 870-бабының 2-бөлігі). Айырмашылықтар ұсынымдарды қарау субъектілерінде ғана тұрады (тиісінше Орталық сайлау комиссиясы және Парламент Палатасы). Бір ерекшелігі, бұл жағдайда қол сұғылмаушылық туралы мәселені шешу тәртібі нормативтік актілерде көзделмеген. Осының салдарынан депутаттарға қатысты қолданылатын ұқсас норма қолданылады. Формалды түрде, бұл бастамашыға қысқа мерзімде қол сұғылмаушылықтан айыру туралы жауапты талап етуге құқық береді.

3 бөлім. Бас прокурордың ұсынысы бойынша Орталық сайлау комиссиясының шешім шығару мерзімін, сондай-ақ оған қойылатын талапты белгілейді.

Орталық сайлау комиссиясының шешімі сот тәртібімен әкімшілік жауаптылыққа тартуға, жетекті қолдануға не жауапқа тартуға және осы шараны қолдануға келісім беруден бас тартуға келісім білдіре алады. Шешім дәлелді болуы тиіс, яғни қажетті негіздемені қамтуы тиіс (фактілер, логикалық ойластырылған дәлелдер және т.б.). Егер Орталық сайлау комиссиясы Қазақстан Республикасының Президенттігіне, Қазақстан Республикасы Парламентінің депутаттығына кандидатты тарту, оларды әкелуді жүзеге асыру олардың заңды негіздерде сайлау алдындағы науқанмен немесе сайлауда өз кандидатурасын ұсынғанға дейін заңды Мемлекеттік не қоғамдық қызметпен байланысты екенін анықтаса, келісім беруден бас тарту негізді болып табылады.

4 бөлім. Бас Прокурор Орталық сайлау комиссиясының шешімін алғаннан кейін Қазақстан Республикасының Президенттігіне кандидатқа, Қазақстан Республикасы Парламентінің депутаттығына қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс ӘҚБТК-нің 813-бабында көзделген жалпы тәртіппен қарауға дайындау үшін сотқа беріледі.

Осы баптың 2-бөлігінің ережелерін ескере отырып, түсіндірілетін норманың мазмұны Орталық сайлау комиссиясының шешімі аталған адамдарды сот тәртібімен

әкімшілік жауапкершілікке тартуға, оларға жетекті қолдануға келісім білдіретінін негізге алады.

872-бап. Қазақстан Республикасы Конституциялық Кеңесінің Төрағасына немесе мүшесіне қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізудің шарттары мен тәртібі

1. Қазақстан Республикасы Конституциялық Кеңесінің төрағасы немесе мүшелері өз өкілеттігі мерзімі ішінде Қазақстан Республикасы Парламентінің келісімінсіз алып келуге, сот тәртібімен қолданылатын әкімшілік жазалау шараларына ұшырамайды.

2. Қазақстан Республикасы Конституциялық Кеңесінің Төрағасын немесе мүшелерін сот тәртібімен әкімшілік жаза қолдануға әкеп соғатын әкімшілік жауаптылыққа тартуға, алып келуге келісім алу үшін Қазақстан Республикасының Бас Прокуроры Қазақстан Республикасының Парламентіне ұсыныс енгізеді. Ұсыныс әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі сотқа жіберер алдында, Қазақстан Республикасы Конституциялық Кеңесінің Төрағасын немесе мүшесін сотқа, әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға уәкілетті органға (лауазымды адамға) мәжбүрлеп жеткізу қажеттігі туралы мәселені шешер алдында енгізіледі.

3. Қазақстан Республикасының Бас Прокуроры Қазақстан Республикасы Парламентінің шешімін алғаннан кейін іс бойынша одан әрі іс жүргізу осы Кодекстің 813-бабында белгіленген тәртіппен жүргізіледі.

4. ҚР 29.12.2014 № 272-V алып тасталды.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Конституцияның 71-бабы 5-тармағының ережелеріне негізделеді. Қазақстан Республикасы Конституциялық Кеңесінің Төрағасына немесе мүшесіне қол сұғылмаушылыққа ие басқа лауазымды адамдар үшін (ӘҚБтК-нің 870, 873, 874-баптары) әкімшілік жауапкершілікке тартудың, әкелуді қолданудың белгіленген рәсімі өздері орындайтын мемлекеттік функциялардың ерекше маңыздылығына байланысты.

Конституциялық Кеңестің төрағасы мен мүшелерінің иммунитет қолданылатын өкілеттік мерзімі Конституцияның 71-бабының 1-тармағы, "Қазақстан Республикасының Конституциялық Кеңесі туралы"1995 жылғы 29 желтоқсандағы Қазақстан Республикасы Конституциялық заңының 15-бабымен айқындалады.

Сонымен қатар ӘҚБтК 872-бабының 1-бөлігінде күштеп әкелуден және әкімшілік жазалау шараларынан иммунитет ескеріле отырып, мұндай иммунитеттің шегі тек сот шешімдеріне қатысты нақтыланатынын ескерген жөн. Логикалық тұрғыдан алғанда, бұл ӘҚБтК-нің 785-бабында көрсетілген әкімшілік істер бойынша іс жүргізуді қамтамасыз етудің барлық басқа шаралары, атап айтқанда:

- әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама жасалатын жерге жеткізу;
- жеке тұлғаны әкімшілік ұстап алу;

- жеке басын жете тексеруді және жеке тұлғаның өзімен бірге алып жүрген заттарын жете тексеруді;

- көлік құралдарын, шағын көлемді кемелерді жете тексеру;
- құжаттарды, заттар мен тауарларды алып қою;
 - көлік құралын немесе шағын көлемді кемені басқарудан шеттету және оның алкогольден, есірткіден, уытқұмарлықтан масаң күйін куәландыру;
- көлік құралын немесе шағын көлемді кемені ұстап алу, жеткізу және пайдалануға тыйым салу;
- қарап-тексеру;
 - жеке тұлғаның алкогольден, есірткіден немесе уытқұмарлықтан масаң күйін медициналық куәландыру;
 - ӘҚБтК-нің 48-бабының тәртібімен қызметті немесе оның жекелеген түрлерін тоқтата тұру не оған тыйым салу сияқты сот не кез келген басқа орган қолданатын жазалар Конституциялық Кеңес мүшелеріне қатысты толық қолданылуы мүмкін.

Шын мәнінде, бұл шараларды, сондай-ақ кез-келген басқа шараларды мына себептерге:

- талқыланатын адамдарды, Парламенттің келісімінсіз әкімшілік іс жүргізудің жекелеген танымдық әрекеттерін жүргізуден (мысалы, айғақтар беруден немесе сараптамаға қатысудан) бас тартқан жағдайда, әкімшілік жауаптылыққа тартудың мүмкін еместігіне;

- мәжбүрлеу негіздерінен айырылған мұндай танымның нақты тиімсіздігіне байланысты қолдану мүмкін емес. Бұл ретте ӘҚБтК-де көзделген тәртіппен ақпарат жинау мүмкін болмағандықтан, бұл жағдайда Парламенттің келісімін алу ықтималдығы іс жүзінде төмен. Әкімшілік құқық бұзушылықты бейнетіркеудің сирек жағдайлары айрықша болуы мүмкін, олар ықтимал құқық бұзушы тарапынан түсіндірме берілмеуіне байланысты абсолютті емес.

Мысалы, құқық бұзушының ӘҚБтК-нің 872-бабы бойынша карантин қағидаларын, бұзушылық бейнетіркелсе де, бейнетіркелмесе де, бұзуы осы адамды күштеп әкелу мүмкін еместігіне байланысты жүзеге асырылуы мүмкін мұндай бұзушылықтың алдын алудың міндетті болмауына әкеп соқпайды. Оны қорғаныс құралдарымен мәжбүрлеп қамтамасыз ету әрекеті бұл адамды оқшаулау мәселесін шешпейді. Бұл ретте, осы карантинді бұзу фактісін анықтағанның өзінде, біз Конституциялық Кеңес мүшесінің жауаптылығын болғызбайтын мән-жай болып табылатын мұндай бұзушылықтың себебін ешқандай жолмен айқындай алмаймыз. Депутаттың және Президенттікке және Парламент депутаттығына кандидаттың адамдары сияқты осылай анықтаудың мүмкін еместігінің өзі әкімшілік танымның мәжбүрлеу құралдарын түсіндірме беруден, сараптамаға қатысудан бас тартқаны және т.б. үшін жауаптылық нысанында пайдаланудың мүмкін еместігімен негізделеді.

Көрсетілген жағдайдан шығу жолы салыстырмалы және әкімшілік құқық бұзушылықтың өзін де толық бейнетіркеудің, құқық бұзушы тарапынан түсіндірме беруді де тіркеудің өзгермейтін ұсынымынан тұрады. Соңғысыз, ықтимал құқық

бұзушының танымдық әрекеттерден бас тартуға және әкімшілік істі жүргізетін органның қызметкерімен қарым-қатынасына қатысты мінез-құлқын қандай да бір жолмен түсіндіруге болмайды. Бұл, өз кезегінде, қол сұғылмаушылықтан айыру мәселесін бастаудың сәтті болуын да жоққа шығарады. Айта кету керек, қорытындылардың басқа да деликтілермен карантинді бұзу жағдайына ұқсастығының өзіндік ерекшелігі бар, өйткені ол әкімшілік құқық бұзушылық жасаудың себептерін жауаптылықтан босатуға негіз ретінде көрсетеді. Дәл осындай себеп, кез-келген ақпараттың интерпретациялық сипатымен қатар талқыланатын адамды жауаптылыққа тартуды екіталай етеді. Құқық бұзушының әрекеттерін толық бейнетіркеу бойынша ұсынымдар және оның түсіндірмелері ақпараттың жалғыз көзі болып табылады, соның негізінде қол сұғылмаушылықтан айыру мәселесінде қандай да бір перспективаға сенуге болады.

2 бөлім. Қазақстан Республикасы Конституциялық Кеңесінің Төрағасына немесе мүшесіне қатысты ұсынымды дайындау және енгізу тәртібі Қазақстан Республикасы Парламентінің депутаттарына қатысты ұсынымды дайындау және енгізу тәртібіне ұқсас (ӘҚБТК-нің 870-бабының 2-бөлігі). Бір ерекшелігі, бұл жағдайда қол сұғылмаушылық туралы мәселені шешу тәртібі нормативтік актілерде көзделмеген. Осының салдарынан депутаттарға қатысты қолданылатын ұқсас норма қолданылады. Формалды түрде, бұл бастамашыға қысқа мерзімде қол сұғылмаушылықтан айыру туралы жауапты талап етуге құқық береді.

3 бөлім. Сот тәртібімен әкімшілік жауапкершілікке тарту және жетекті қолдану туралы мәселе бойынша шешім шығаратын субъектіні қоспағанда, Норма ӘҚБТК-нің 871-бабының 4-бөлігінің мазмұнына ұқсас.

873-бап. Судьяға қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізудің шарттары мен тәртібі

1. Судья республиканың Жоғары Сот Кеңесінің қорытындысына негізделген Қазақстан Республикасы Президентінің келісімінсіз не Қазақстан Республикасы Конституциясы 55-бабының 3) тармақшасында белгіленген жағдайда, Қазақстан Республикасы Парламенті Сенатының келісімінсіз қамауға алуға, күштеп әкелуге, сот тәртібімен қолданылатын әкімшілік жазалау шараларын қолдануға болмайды.

2. Судьяны сот тәртібімен әкімшілік жаза қолдануға әкеп соғатын әкімшілік жауаптылыққа тартуға, күштеп әкелуге келісім алу үшін Қазақстан Республикасының Бас Прокуроры Қазақстан Республикасының Президентіне, ал Конституцияның 55 – бабының 3) тармақшасында көзделген жағдайда-Қазақстан Республикасы Парламентінің Сенатына ұсыныс енгізеді. Ұсыныс әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі сотқа жіберер алдында, судьяны сотқа, әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға уәкілетті органға (лауазымды адамға) мәжбүрлеп жеткізу қажеттігі туралы мәселені шешер алдында енгізіледі.

3. Қазақстан Республикасының Бас Прокуроры Қазақстан Республикасы Президентінің, Қазақстан Республикасы Парламенті Сенатының шешімін алғаннан кейін іс бойынша одан әрі іс жүргізу осы Кодекстің 813-бабында белгіленген тәртіппен жүргізіледі.

4. Судьяға қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізумен аяқталған істі осы іс жүргізуді жүзеге асырған орган (лауазымды адам) осы Кодексте белгіленген тәртіппен Қазақстан Республикасының Бас Прокуроры арқылы сотқа береді.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Судьяларға (оның ішінде Жоғарғы Соттың Төрағасы мен мүшелеріне) қол сұғылмаушылықты, сондай-ақ Қазақстан Республикасы Конституциясының 55-бабының 3) тармақшасына, 79-бабының 2-тармағына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша іс жүргізу процесінде оны айырудың шарттарын көздейді.

Қазақстан Республикасының Президенті тағайындайтын судьялар үшін оларға қол сұғылмаушылықтан айыру шарты ретінде Қазақстан Республикасы Жоғары Сот Кеңесінің тиісті қорытындысын алу талап етіледі. Осы өкілеттіктер "Қазақстан Республикасының Жоғары Сот Кеңесі туралы" 2015 жылғы 4 желтоқсандағы Қазақстан Республикасы Заңының 3-бабы 1-тармағының 9) тармақшасы негізінде іске асырылады.

Судьяларға қол сұғылмаушылық проблемасының 870-872-баптарда көрсетілген субъектілерге ұқсас тәсілі бар, бұл ішкі сипаттағы иммунитеті бар адамдарды әкімшілік жауаптылыққа тарту мәселелерін реттеудегі таңдалған тәсілдің заң техникасымен байланысты. Бұл тәсілдің негізгі проблемасы түсіндіру, сараптамаға немесе куәландыруға қатысу сияқты жекелеген алгоритмдер түрінде әкімшілік танымды қамтамасыз етуге қандай да бір мәжбүрлеудің мүмкін еместігінде болып отыр, онсыз істі сотқа жіберу туралы шешімді қалыптастыру және оған дейін судьяларды қол сұғылмаушылықтан айыру туралы бастама жасау мүмкін емес. Мұндай тұйық ортада құқық бұзушыға әкімшілік іс жүргізетін адамдардың танымдық белсенділігін пассивті түрде елемеуі, оның ішінде әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамаға қол қоюдан бас тарту, оқиға орнынан кету және іс жүргізушінің (әкімшілік іс жүргізетін адамның) әрекетіне кедергі жасаудың өзге де түрлері, жеткілікті. Соның салдарынан мұндай жағдайда, бұл іс жүргізуші сипатталған пассивті немесе белсенді қарсы әрекеттерді белгілей алады, бұл айып тағылған деликтіде кінәсінің жанама дәлелі және іс жүзінде қол сұғылмаушылықты пайдаланатын адамның өз-өзін ұстауына әсер етудің жалғыз тәсілі бола алады. Мұндай әрекеттерді егжей-тегжейлі түрде тіркеу – құқық қолданушы тарапынан әрекетінің жалғыз нұсқасы.

2 бөлім. Ұсынымдарды қарау субъектілері ретінде Президентті және Сенатты қоспағанда, оларды енгізу тәртібі Парламент депутаттарына қатысты бірдей (ӘҚБТК-нің 870-бабының 2-бөлігі). Бір ерекшелігі, бұл жағдайда қол сұғылмаушылық туралы мәселені шешу тәртібі нормативтік актілерде көзделмеген. Осының салдарынан

депутаттарға қатысты қолданылатын ұқсас норма қолданылады. Формалды түрде, бұл бастамашыға қысқа мерзімде қол сұғылмаушылықтан айыру туралы жауапты талап етуге құқық береді.

3 бөлім. Сот тәртібімен әкімшілік жауапкершілікке тарту және жетекті қолдану туралы мәселе бойынша шешім шығаратын субъектілерді қоспағанда, норма ӘҚБтК-нің 871-бабының 4-бөлігінің мазмұнына ұқсас.

4 бөлім. Кодекстің 804-бабының 1-бөлігінде көрсетілген органның (лауазымды адамның) ӘҚКо-ға сәйкес істі сотқа берудің алдындағы барлық қажетті іс жүргізу әрекеттерін аяқтауын көздейді. Істі беру Қазақстан Республикасының Бас Прокуроры арқылы жүзеге асырылады. Органның (лауазымды адамның) хаттаманы және істің өзге де материалдарын тікелей сотқа немесе басқа мемлекеттік органдар (лауазымды адамдар) арқылы жіберуіне, сол сияқты істі прокуратура жүйесіндегі қандай да бір басқа лауазымды адамға беру жөніндегі өкілеттіктерді жүктеуіне жол берілмейді.

874-бап. Қазақстан Республикасының Бас Прокурорына қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізудің шарттары мен тәртібі

1. Қазақстан Республикасының Бас Прокурорын өз өкілеттігі мерзімі ішінде Қазақстан Республикасы Парламенті Сенатының келісімінсіз күштеп әкелуге, сот тәртібімен қолданылатын әкімшілік жазалау шараларына тартуға болмайды.

2. Қазақстан Республикасының Бас Прокурорын сот тәртібімен әкімшілік жаза қолдануға әкеп соғатын әкімшілік жауапқа тартуға келісім алу үшін Бас Прокурордың бірінші орынбасары Қазақстан Республикасы Парламентінің Сенатына ұсыныс енгізеді. Ұсыныс әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі сотқа жіберер алдында, бас прокурорды әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға уәкілетті сотқа, органға (лауазымды адамға) мәжбүрлеп жеткізу қажеттігі туралы мәселені шешер алдында енгізіледі.

3. Қазақстан Республикасы Бас Прокурорының бірінші орынбасары Қазақстан Республикасы Парламенті Сенатының шешімін алғаннан кейін іс бойынша одан әрі іс жүргізу осы Кодекстің 819-бабында белгіленген тәртіппен жүзеге асырылады.

4. ҚР 29.12.2014 № 272-V заңымен алып тасталды.

5. Қазақстан Республикасының Бас Прокурорына қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі сот тәртібімен қараудың заңдылығын қадағалауды оның бірінші орынбасары жүзеге асырады.

6. ҚР 29.12.2014 № 272-V заңымен алып тасталды

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Қазақстан Республикасы Конституциясының 83-бабының 3-тармағына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша іс жүргізу процесінде Бас Прокурорға қол сұғылмаушылықты, сондай-ақ оны айыру шарттарын көздейді.

Иммунитет Бас прокурордың өкілеттік мерзімі ішінде қолданылады, оның ұзақтығы Қазақстан Республикасы Конституциясының 44-бабы 4) тармақшасының, 83-бабы 3-тармағының негізінде айқындалады.

Конституцияның көрсетілген нормасының мәтіні Бас Прокурорды жауаптылыққа тарту негіздерінің ерекшелігін, оның тарапынан құқыққа қарсы әрекеттерге жауап беруінің барлық жағдайын тек оның қылмыс жасау жағдайларымен шектеуді білдіреді. Бұл мән-жай оны әкімшілік жауаптылыққа тартуды іс жүзінде мүмкін емес етеді, өйткені ол мұндай әрекеттерді заңсыз етеді. Шын мәнінде, оның әрекеттерін пассивті түрде бақылау және осындай бақылауды тіркеу мүмкіндігі туралы айтып отырмыз. Салдарынан бұл тіркеу оны қол сұғылмаушылықтан айыру туралы мәселені шешуге негіз болатын жалғыз ақпараттық элемент болып табылады. Мұндай тіркеу егжей-тегжейінің "әдеттегі" жағдайлардан айырмашылығы әкімшілік танымның жалғыз мүмкіндігі болып табылады, өйткені ол құқық бұзушының өзінен ақпарат алуды іс жүзінде болғызбайды.

2 бөлім. Ұсынымды қарау субъектісі ретінде Сенатты, сондай-ақ Бас Прокурордың бірінші орынбасарын оны енгізу субъектісі ретінде қоспағанда, Бас прокурорға қол сұғылмаушылықтан айыру туралы ұсыну үшін белгіленген тәртіп Парламент депутатына қатысты (ӘҚБтК-нің 870-бабының 2-бөлігі). Осыған байланысты өзге де жағдайлардағы сияқты қол сұғылмаушылықтан айыру Парламент депутаттарына қатысты ғана нақтыланған, Бас Прокурорға қол сұғылмаушылық туралы мәселені шешу тәртібі нормативтік актілерде көзделмеген. Осының салдарынан депутаттарға қатысты қолданылатын ұқсас норма қолданылады. Формалды түрде, бұл бастамашыға қол сұғылмаушылықтан айыру туралы жауапты әлдеқайда қысқа мерзімде талап етуге құқық береді.

3 бөлім. Мазмұны бойынша ӘҚБтК-нің 871-бабының 4-бөлігіне ұқсас (әкімшілік жауапкершілікке тарту және жетекті қолдану туралы мәселе бойынша шешім шығаратын субъектіні, сондай-ақ тиісті шешім жіберілетін субъектіні қоспағанда).

5 бөлім. Қазақстан Республикасы Бас Прокурорының бірінші орынбасарынан басқа ешкімді істі сот тәртібімен қараған кезде қадағалау өкілеттіктерін жүзеге асыруға жол бермейді.

875-бап. Судьяның Қазақстан Республикасы Парламентінің депутатына, Қазақстан Республикасы Конституциялық Кеңесінің Төрағасына немесе мүшелеріне, судьяға, Қазақстан Республикасының Бас Прокурорына қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарауы

1. Істі қарау әкімшілік жауаптылықтан артықшылықтары мен иммунитеті бар адамдардың істері бойынша іс жүргізу ерекшеліктері бар жалпы ережелер бойынша жүргізіледі.

2. Судья Қазақстан Республикасы Парламентінің депутатына, Қазақстан Республикасы Конституциялық Кеңесінің Төрағасына немесе мүшелеріне, судьяға,

Қазақстан Республикасының Бас Прокурорына әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуді қамтамасыз ету шарасы ретінде, егер осы Кодекстің 52-бабының 4-тармағында, 71-бабының 5-тармағында, 79-бабының 2-тармағында көрсетілген мемлекеттік органдар алып келуге келісім берсе, осы Кодекстің 870-бабының тиісінше екінші бөлігінде көзделген тәртіппен бұған келісім беру туралы ұсыныспен, Қазақстан Республикасы Конституциясының 83-бабының 3-тармағында көзделген жағдайларда, істі судья қарағанға дейін бас тартылған немесе мұндай келісім сұралмаған.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1 бөлім. ӘҚБтК-нің 870,872-874-баптарында көрсетілген адамдарға қатысты істі сотта қараудың жалпы тәртібін белгілейді. Бұл ретте, аталған баптарда көзделген жауапкершілікке тартудың мәртебесіне тән ерекшеліктері есепке алынуға жатады. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарау тәртібі ӘҚБтК-нің 44-1-тарауымен реттеледі.

2 бөлім. Судья, егер бұрын Бас прокурор іс бойынша іс жүргізуді жүзеге асырған органдардың (лауазымды адамдардың) өтініші бойынша (ӘҚБтК-нің 804-бабының 1-бөлігі) оған уәкілеттік берілген субъектілерден келісім алынбаса, нормада санамаланған адамдарға жетекті қолдану туралы ұсынысты қайтадан жіберуге құқылы. Бағыт судья ұсыну мүмкін болмаған жағдайда осы қажеттілік туындады істі қарау процесінде судья, ал іс сотқа жіберілгенге дейін бар органдардың (лауазымды тұлғалардың) жүзеге асырған іс бойынша іс жүргізу, мұндай қажеттілік тумады.

876-бап. Әкімшілік жауаптылықтан дипломатиялық иммунитеті бар адамдар

1. Қазақстан Республикасының заңнамасына және Қазақстан Республикасы ратификациялаған халықаралық шарттарға сәйкес Қазақстан Республикасында сот тәртібімен әкімшілік жауаптылықтан иммунитетті мынадай адамдар пайдаланады:

1) шет мемлекеттердің дипломатиялық өкілдіктерінің басшылары, осы өкілдіктердің дипломатиялық персоналының мүшелері және олардың отбасы мүшелері, егер олар олармен бірге тұрса және Қазақстан Республикасының азаматтары болып табылмаса;

2) Егер дипломатиялық өкілдіктердің қызмет көрсетуші персоналының қызметкерлері мен олармен бірге тұратын отбасы мүшелері, егер осы қызметкерлер мен олардың отбасы мүшелері Қазақстан Республикасының азаматтары болып табылмаса немесе Қазақстанда тұрақты тұрмаса, консулдық басшылары және егер Қазақстан Республикасының халықаралық шартында өзгеше көзделмесе, олар қызметтік міндеттерін атқару кезінде жасаған әрекеттерге қатысты басқа да консулдық қызмет адамдары өзара түсіністік негізінде;

3) Егер дипломатиялық өкілдіктердің әкімшілік-техникалық персоналының қызметкерлері мен олармен бірге тұратын отбасы мүшелері, егер бұл қызметкерлер мен олардың отбасы мүшелері Қазақстан Республикасының азаматтары болып табылмаса немесе Қазақстанда тұрақты тұрмаса, өзара түсіністік негізінде;

4) дипломатиялық курьерлер;

5) шет мемлекеттердің басшылары мен өкілдері, парламенттік және үкіметтік делегациялардың мүшелері және өзара түсіністік негізінде – Қазақстанға халықаралық келіссөздерге, халықаралық конференциялар мен кеңестерге қатысу үшін немесе басқа да ресми тапсырмалармен келетін не сол мақсаттар үшін Қазақстан Республикасының аумағы арқылы транзитпен жүретін шет мемлекеттер делегацияларының қызметкерлері және егер осы отбасы мүшелері Қазақстан Республикасының азаматтары болып табылмаса, оларға еріп жүретін аталған адамдардың отбасы мүшелері;

6) халықаралық ұйымдардағы шет мемлекеттер өкілдіктерінің басшылары, мүшелері мен персоналы, халықаралық шарттар немесе жалпыға бірдей танылған халықаралық әдет-ғұрыптар негізінде Қазақстан Республикасының аумағындағы осы ұйымдардың лауазымды адамдары;

7) Қазақстан Республикасының аумағы арқылы транзитпен өтетін дипломатиялық өкілдіктердің басшылары, шет мемлекеттер өкілдіктерінің үшінші елдегі дипломатиялық персоналының мүшелері және оларға қосылу немесе өз еліне оралу үшін аталған адамдарға ілесіп жүретін немесе жеке жүретін олардың отбасы мүшелері;

8) Қазақстан Республикасының халықаралық шартына сәйкес өзге де тұлғалар.

2. Осы баптың бірінші бөлігінің 1), 4) – 7) тармақшаларында аталған адамдар, сондай-ақ Қазақстан Республикасының халықаралық шартына сәйкес өзге де адамдар, егер шет мемлекет әкімшілік жауаптылықтан иммунитеттен айқын көрінген бас тартуды берген жағдайда ғана әкімшілік жауаптылыққа тартылуы мүмкін. Мұндай бас тарту туралы мәселе Қазақстан Республикасы Бас Прокурорының ұсынуы бойынша Қазақстан Республикасының Сыртқы істер министрлігі арқылы дипломатиялық жолмен шешіледі. Тиісті шет мемлекеттің аталған адамдардың иммунитетінен бас тартуы болмаған кезде оларға қатысты әкімшілік іс жүргізуді бастауға болмайды, ал басталған адам тоқтатуға жатады.

3. Егер Қазақстан Республикасының халықаралық шартында өзгеше көзделмесе, осы баптың екінші бөлігінің қағидалары осы баптың бірінші бөлігінің 2) және 3) тармақшаларында аталған адамдарға қолданылмайды.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Әкімшілік жауаптылықтан дипломатиялық иммунитеті бар адамдардың тізбесін белгілейді. Түсіндірілетін норма ӘҚБтК-нің 1-бабының 4-бөлігімен, 3-бабының 4-бөлігімен, 34-бабының 3-бөлігімен тікелей байланысты. ӘҚБтК-нің аталған ережелерінде Қазақстан Республикасы ратификациялаған халықаралық шарттардың осы Кодекс алдында басымдығы, халықаралық шарттан оны қолдану үшін заң шығару талап етілетін жағдайларды қоспағанда, оларды тікелей қолдану мүмкіндігі көзделеді; шет мемлекеттердің дипломатиялық өкілдерінің және иммунитетті пайдаланатын өзге

де шетелдіктердің әкімшілік жауапкершілігі туралы мәселе осы адамдар Қазақстан Республикасының аумағында құқық бұзушылық жасаған жағдайда халықаралық құқық нормаларына сәйкес шешіледі деп бекітіледі.

"Иммунитет" ұғымы латын тілінен "immunitas" және "бірдеңеден босату" дегенді білдіреді. Дипломатиялық иммунитеттер дипломатиялық өкілдіктер мен олардың персоналын консулдық орналасқан мемлекеттің азаматтар мен осы мемлекеттің органдары, шетелдіктер үшін міндетті кейбір заңдарының қолданысынан алып қою болып табылады. Осы иммунитеттер дипломатиялық өкілдіктердің функцияларын тиімді жүзеге асыруды қамтамасыз ету үшін беріледі. Консулдық мекемелер мен сыртқы қатынастардың басқа да шетелдік органдары, сондай-ақ, әдетте, дипломатиялық иммунитеттерге сәйкес келетін белгілі бір иммунитеттерге ие.

Сыртқы қатынастар мен оған негізделген иммунитеттердің шетелдік органдарының мәртебесін бекітетін негізгі көздер 1961 жылғы Дипломатиялық қатынастар туралы Вена конвенциясы және Қазақстан Республикасы Жоғарғы Кеңесінің 1993 жылғы 31 наурыздағы қаулысымен қосылған 1963 жылғы Консулдық қатынастар туралы Вена конвенциясы болып табылады.

1) дипломатиялық өкілдіктің басшысына (елшілер, уәкілдер, істерге сенім білдірілген адамдар), дипломатиялық персоналға (кеңесшілер, атташелер және т.б.), сондай-ақ олардың отбасы мүшелеріне иммунитетті таратады. Дипломаттарды консулдық орналасқан Мемлекеттің әкімшілік юрисдикциясынан босату толық болып табылады, яғни дипломатты әкімшілік жауапкершілікке тартуға болмайды (дипломатиялық қатынастар туралы 1961 жылғы Вена конвенциясының 29-бабы). Осы адамдар онымен бірге ғана емес, сонымен қатар Қазақстан Республикасының азаматтары болып табылмайтын жағдайда дипломаттың отбасы мүшелерінің мәртебесі осындай түрде айқындалған. Дипломатиялық иммунитеттердің қолданылуын бастау және тоқтату мерзімдері 1961 жылғы Дипломатиялық қатынастар туралы Вена конвенциясының 39-бабының 1 және 2-тармақтарында белгіленеді.

2) 1961 жылғы Дипломатиялық қатынастар туралы Вена конвенциясына сәйкес оған қызмет көрсету жөніндегі міндеттерді орындайтын дипломатиялық өкілдік персоналының мүшелері қызмет көрсетуші персоналдың мүшелері болып табылады. Дипломатиялық өкілдіктердің қызмет көрсетуші персоналының иммунитеттері өздерінің міндеттерін орындау кезінде жасаған іс-әрекеттерге қатысты ғана иммунитетпен шектеледі. Бұл ретте, аталған адамдардың Қазақстан азаматтары болып табылмайтындығы және онда тұрақты тұрмайтындығы иммунитет беру шарты болып табылады. Елшіліктердің қызмет көрсетуші персоналының отбасы мүшелері үшін 1961 жылғы Дипломатиялық қатынастар туралы Вена конвенциясында ешқандай иммунитеттер көзделмеген. Сонымен қатар, түсіндірілетін норма өзара түсіністік

негізінде тиісті иммунитеттерді беру мүмкіндігін көздейді. Өзара түсіністік қызмет көрсетуші персонал қызметкерлерінің өздеріне иммунитеттер беру туралы мәселені шешу кезінде де болжанады.

Консулдық мекемелер мен олардың персоналына "консулдық мекемелердің өз мемлекеттерінің атынан функцияларды тиімді жүзеге асыруын қамтамасыз ету үшін" 1963 жылғы Консулдық қатынастар туралы Вена конвенциясының кіріспесінде көрсетілгендей берілетін консулдық иммунитеттер беріледі. Аталған Конвенцияның 43-бабы консулдық қызмет адамдары мен консулдық қызметшілер консулдық функцияларды орындау кезінде жасайтын іс-әрекеттерге қатысты консулдық орналасқан мемлекеттің сот немесе әкімшілік органдарының юрисдикциясына жатпайтынын бекітеді. Бұл ретте өкілдігін жіберген мемлекет консулдық мекеме қызметкерінің кез келген артықшылықтары мен иммунитеттерінен бас тарта алады. Әкімшілік іске қатысты юрисдикциядан иммунитеттен бас тарту сот шешімінің нәтижесі болып табылатын атқарушылық іс-әрекеттерден иммунитеттен бас тартуды білдірмейді; мұндай іс-әрекеттерге қатысты жеке бас тарту қажет.

3) 1961 жылғы Дипломатиялық қатынастар туралы Вена конвенциясының 37-бабының 2-тармағында өкілдіктің әкімшілік-техникалық персоналының мүшелері консулдық орналасқан Мемлекеттің әкімшілік юрисдикциясынан иммунитет өздерінің міндеттерін орындау кезінде емес жасаған іс-әрекеттерге қолданылмайды деп қоспағанда, дипломаттар үшін көзделген артықшылықтар мен иммунитеттерді пайдаланады деп айтылған (Конвенцияның 29-35-баптары). Осылайша, әкімшілік-техникалық персонал мүшелеріне жеке қол сұғылмаушылық беріледі, бірақ дипломатиялық персоналдан айырмашылығы, олар әкімшілік юрисдикциядан қызметтік (функционалдық) иммунитетті ғана пайдаланады. Иммунитеттер әкімшілік-Техникалық персоналдың отбасы мүшелеріне олар Қазақстанның азаматтары болып табылмайтын немесе онда тұрақты тұрмайтын жағдайда ғана беріледі.

Түсіндірілетін норма дипломатиялық өкілдіктердің әкімшілік-техникалық персоналына иммунитет беруді байланыстыратын өзара түсіністік қағидаты нақты қызметкерге берілген иммунитеттердің толықтығын анықтау үшін Қазақстан Республикасының Сыртқы істер министрлігімен тығыз өзара іс-қимыл жасау қажеттігін талап етеді. 1961 жылғы Дипломатиялық қатынастар туралы Вена конвенциясының өзінде әкімшілік-техникалық персоналға осындай иммунитетті беру үшін өзара түсіністік критерийіне Ескертпе жоқ. Сонымен бірге Вена конвенциясы мемлекеттердің бір-біріне әдеттегі немесе Келісімге байланысты Конвенцияның ережелерінде талап етілетін режимге қарағанда неғұрлым қолайлы режим беруге жол береді (47-баптың 2-тармағының "в" тармақшасы). Мысалы, мүдделі мемлекеттер арасындағы арнайы келісімдер негізінде әкімшілік-техникалық және қызмет көрсетуші персоналдың қызметкерлеріне дипломатиялық иммунитеттер таратылуы мүмкін.

Әкімшілік-техникалық персонал қызметкерлерінің отбасы мүшелеріне әкімшілік юрисдикциядан қызметтік иммунитетті тарату тек белгіленген өзара түсіністік принципіне байланысты ғана мүмкін болады, өйткені отбасы мүшелері өкілдікте қандай да бір міндеттерді орындамай қызметтік міндеттерін атқару кезінде бола алмайды.

4) дипломатиялық курьер өз елінің сыртқы істер ведомствосының лауазымды адамы болып табылады, оның міндеті өзіне сеніп тапсырылған дипломатиялық почтаны белгіленген бағыт бойынша сақтауға жеткізу болып табылады. Өз міндеттерін орындау кезінде дипломатиялық курьер болатын мемлекеттің қорғауын, жеке басына қол сұғылмаушылықты пайдаланады және қандай да бір нысанда қамауға немесе ұстауға жатпайды (1961 жылғы Дипломатиялық қатынастар туралы Вена конвенциясының 27-бабының 5-тармағы). Дипкурьер осындай иммунитеттерді үшінші елдердің аумағында да пайдаланады (1961 жылғы Дипломатиялық қатынастар туралы Вена конвенциясының 40-бабының 3-тармағы).

Дипломатиялық почтаның және дипломатиялық курьерлердің барлық аспектілері халықаралық құқықтың әмбебап нормаларында толық регламенттеуді алған жоқ, және бүгінгі күні 1961 жылғы Дипломатиялық қатынастар туралы Вена конвенциясынан басқа, екі жақты келісімдермен не ұлттық заңнамамен реттеледі.

5) норманың мазмұнынан онда аталған адамдарды шартты түрде екі топқа бөлу керек. Біріншісі-иммунитет өзара түсіністік шарттарына қарамастан, толық көлемде қолданылатын адамдар; екіншісі – Келісімде айтылған өзара түсіністік болған кезде ғана иммунитет қолданылатын адамдар. Тиісінше, шет мемлекеттердің басшылары мен өзге де өкілдерінің, сондай-ақ парламенттік және үкіметтік делегациялар мүшелерінің мәртебесін дипломатиялық агенттердің мәртебесімен толық көлемде салыстыруға болады, ал Қазақстанға халықаралық келіссөздерге, халықаралық конференциялар мен кеңестерге қатысу үшін келетін шет мемлекеттер делегацияларының қызметкерлері немесе басқа да ресми тапсырмалармен осындай иммунитетті тек екі жақты тәртіппен ғана пайдаланады.

6) адамдардың тиісті санатының мәртебесі қандай да бір елде халықаралық ұйымдардың өкілдігі мәселелері бойынша көптеген халықаралық келісімдермен айқындалады. Қалыптасқан практика бойынша мұндай адамдардың иммунитеті дипломатиялық өкілдіктер персоналының тиісті санаттары үшін көзделген иммунитетпен салыстыруға болады. Бұл ретте, әдетте, келісімдерде сондай-ақ халықаралық ұйымдардағы шет мемлекеттер өкілдерінің отбасы мүшелерінің де иммунитеті айтылады.

7) өзінің мазмұны бойынша халықаралық құқық нормаларын ұлттық заңнамаға имплементациялау болып табылады және 1961 жылғы Дипломатиялық қатынастар туралы Вена конвенциясының 40-бабын негізге алады. Конвенцияның ережелеріне сәйкес, егер дипломат оған виза берген үшінші мемлекеттің аумағы арқылы жүрсе, егер

ол қажет болса немесе осы аумақта болса, өз бекетін атқару үшін немесе осы бекетке немесе өз еліне қайтып келе отырып, осы үшінші мемлекет оған қол сұғылмаушылықты және оның жол жүруін немесе қайтып оралуын қамтамасыз ету үшін қажет болуы мүмкін басқа да иммунитеттерді береді. Бұл сондай-ақ дипломатты еріп жүретін немесе оған қосылу немесе өз еліне оралу үшін жеке жүретін артықшылықтар мен иммунитеттерді пайдаланатын оның отбасының кез келген мүшелеріне де қатысты.

8) егер бұл екі жақты немесе әмбебап халықаралық келісімдерде көзделген болса, басқа тұлғалардың әкімшілік жауаптылықтан иммунитет беру мүмкіндігін көздейді.

Дипломатиялық сипаттағы өкілдіктің персонал тобына:

- дипломатиялық дәрежесі бар адамдар және олардың отбасы мүшелері;
- кеңесшілер мен атташелер, хатшылар кіретінін есте ұстаған жөн.

Әкімшілік-техникалық персоналға:

- консулдар, аудармашылар, кеңсе меңгерушілері, консулдық бөлім хатшылары, мамандандырылған күзетшілер, жеке хатшылар, машинистер және стенографистер, бухгалтерлер, шаруашылық меңгерушілері және өзгелер жатады.

Қызмет көрсететін персоналға:

- швейцарлар, курьерлер, жүргізушілер, лифт қызметшісі, аула тазалаушылар, аспаздар, бағбандар, үй қызметшілері жатады.

2 бөлім. 1), 4)-7) тармақшаларында көрсетілген адамдардың, сондай-ақ құқықтық жағдайы түсіндірілетін баптың 1-бөлігінің 8) тармақшасы негізінде белгіленетін адамдардың мәртебесін негізге ала отырып, осы тұлғалар Қазақстан Республикасының Әкімшілік юрисдикциясынан толық босатылады. Олардың әкімшілік құқық бұзушылық ретінде сараланатын құқыққа қарсы әрекеттер жасау фактісі бойынша қандай да бір санкцияларды тағайындаусыз және қолданбай құжаттауға ғана жол беріледі, бірақ Қазақстан Республикасының уәкілетті органдары тарапынан мұндай мінез-құлыққа ден қою орын алуы тиіс. Алайда бұл дипломатиялық иммунитетке ие адамдардың әкімшілік іс жүргізуге қатысудың қандай да бір міндеттемесін болғызбайды. Бұл мән-жай ішкі деңгейдегі әкімшілік жауаптылықтан иммунитетке ие адамдарға (депутаттар, Президенттікке және Парламент депутаттығына кандидаттар, Бас Прокурор және т.б.) қарағанда, іс бойынша тиімді түрде тануға мүмкіндік бермейді.

1961 жылғы Дипломатиялық қатынастар туралы Вена конвенциясының 32-бабына сәйкес аккредиттеуші (шетелдік) мемлекет дипломатиялық агенттердің және иммунитетті пайдаланатын адамдардың юрисдикциясынан иммунитеттен бас тарта алады. Осыған байланысты, егер Қазақстан Республикасы Әкімшілік құқық бұзушылық жасауға байланысты жағдайды дипломатиялық жолмен шешу жеткіліксіз деп санаса, ол шет мемлекеттің алдында нақты адамға иммунитеттен бас тарту туралы мәселе қоюға құқылы. Бұл мәселе Бас прокурордың ұсынысы бойынша Қазақстан Республикасының Сыртқы істер министрлігі арқылы шешіледі. Бас тарту әрдайым

айқын болуы керек. Шет мемлекеттің иммунитеттен бас тартуы болмаған кезде шетелдікке қатысты әкімшілік іс жүргізу басталуы мүмкін емес, ал басталған іс тоқтатылуға жатады.

3 бөлім. Дипломатиялық өкілдіктердің әкімшілік-техникалық және қызмет көрсетуші персоналына қатысты түсіндірілетін баптың 2-бөлігінде көзделген ережелерден ерекшеліктерді белгілейді. Бұл ретте, аталған адамдарға, егер олар қызметтік міндеттерін атқару кезінде болса және олардың іс-әрекеттері Қазақстан Республикасының мүдделеріне қарсы бағытталмаса, әкімшілік жауаптылықтан иммунитет сақталады.

877-бап. Дипломатиялық иммунитетті пайдаланатын адамдарды тексеру, әкімшілік ұстау және алып келу

1. Осы Кодекстің 876 – бабы бірінші бөлігінің 1), 4) - 7) тармақшаларында санамаланған адамдар, сондай-ақ өзге де адамдар Қазақстан Республикасының халықаралық шартына сәйкес жеке басына тиіспеушілік пайдаланады. Олардың дипломатиялық иммунитетті пайдаланатын адамдардың мәртебесін растайтын құжаттары болған кезде, олар әкімшілік құқық бұзушылық жасағаны үшін жеке тексеруге, ұстауға немесе күштеп әкелуге болмайды. Сондай-ақ олардың алып жүретін заттарын тексеру жүргізуге болмайды.

2. Егер шет мемлекет 876 – баптың бірінші бөлігінің 1), 4) - 7) тармақшаларында көрсетілген адамдардың әкімшілік жауаптылықтан иммунитеттен айқын көрінетін бас тартуды берсе, іс бойынша іс жүргізу жалпы тәртіппен жүзеге асырылады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Жеке қол сұғылмаушылық дипломатиялық персоналдың, сондай-ақ сыртқы қатынастардың басқа да шетелдік органдары мүшелерінің негізгі иммунитеттерінің бірі болып табылады. Олар қандай да бір нысанда қамауға немесе ұстауға жатпайды. Консулдық орналасқан мемлекет оларға тиісті құрметпен қарауға және олардың жеке басына, бостандығына немесе қадір-қасиетіне қандай да бір қол сұғушылықтың алдын алу үшін барлық тиісті шараларды қолдануға міндетті. Осыған ұқсас түрде дипломатиялық қызметкерлердің отбасы мүшелерінің мәртебесі осы адамдар онымен бірге ғана емес, сондай-ақ болатын елдің азаматтары болып табылмайтын жағдайда айқындалады.

Қазақстан Республикасы Сыртқы істер министрінің 2017 жылғы 27 қыркүйектегі № 11-1-2/442 бұйрығымен бекітілген дипломатиялық өкілдікті, халықаралық ұйымды және (немесе) оның өкілдігін, консулдық мекемені тіркеу және дипломатиялық өкілдіктердің, халықаралық ұйымдардың және (немесе) олардың өкілдіктерінің басшыларын, персонал мүшелерін, консулдық мекемелердің қызметкерлерін аккредиттеу қағидаларының 10-тармақшасына сәйкес, дипломатиялық өкілдіктердің, халықаралық ұйымдардың және (немесе) олардың өкілдіктерінің басшысы, персонал мүшелері, консулдық мекемелердің қызметкерлері, әскери, теңіз немесе авиациялық

атташелер (бұдан әрі – өкілдіктердің қызметкерлері), өкілдіктер қызметкерлерінің отбасы мүшелері аккредиттеу куәлігін алады, онда мынадай ақпарат бар: дипломатиялық өкілдік қызметкерінің аты, тегі, әкесінің аты (болған жағдайда), лауазымы, дипломатиялық өкілдіктің атауы және аккредиттеу куәлігінің санаты (бұдан әрі – куәліктер), олардың мәртебесіне сәйкес келетін.

Өкілдіктердің қызметкерлерімен бірге тұратын отбасы мүшелеріне куәліктер беру және оларға куәліктер беру жіберуші/өкілдік беруші мемлекетпен өзара түсіністік қағидаты негізінде жүзеге асырылады.

Өкілдік қызметкерінің отбасы мүшесі ретінде:

- 1) жұбайы/зайыбы;
- 2) некеде тұрмайтын балалар:
18 жасқа толмаған;

21 жасқа толмаған, Қазақстан Республикасының жоғары/орта арнаулы оқу орындарында оқитын,

3) жіберуші/өкілдік беруші мемлекетпен өзара түсіністік қағидаты негізінде (иммунитеттер мен артықшылықтар ұсынбастан) асырауындағы 25 жасқа дейінгі ата-аналар мен балалар.

Аталған бұйрықтың 14-тармағы негізінде өкілдік қызметкерінің, оның отбасы мүшелерінің мәртебесіне және тиісінше Қазақстан Республикасы ратификациялаған халықаралық шарттарда айқындалатын олардың артықшылықтары мен иммунитеттерінің көлеміне байланысты "D", "C", "HC", "T", "S" және "M"сериялы куәліктер ресімделеді.

Шетелдіктің дипломатиялық иммунитетті пайдаланатын тұлға ретінде мәртебесін растайтын аккредиттеу куәлігі болған кезде оған ӘҚБтК-нің 787, 790, 791-баптарында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуді қамтамасыз ету шараларын қолдануға тыйым салынады.

2 бөлім. Норма ӘҚБтК-нің 876-бабының 2-бөлігіне ұқсас мазмұнға ие. Бұл ретте дипломатиялық персонал мен олардың отбасы мүшелеріне қатысты іс жүргізуді қамтамасыз ету шараларын қолдану туралы мәселені шешу шет мемлекеттің иммунитеттен бас тарту туралы мәселені шешу кезінде дербес мәнге ие болады. Яғни, бұл мәселе дипломатиялық қатынастарда осы адамдарды әкімшілік жауапкершілікке тарту мүмкіндігі туралы мәселеден бөлек орнығуы және шешілуі тиіс.

878-бап. Айғақтар беруден дипломатиялық иммунитет

1. Осы Кодекстің 876 – бабы бірінші бөлігінің 1), 3) - 6) тармақшаларында санамаланған адамдар, сондай-ақ өзге де адамдар Қазақстан Республикасының халықаралық шартына сәйкес куә, жәбірленуші ретінде айғақтар бермеуі мүмкін, ал мұндай айғақтар беруге келіскен жағдайда ол үшін әкімшілік құқық бұзушылық туралы

істі қарайтын судьяға, органға (лауазымды адамға) келуге міндетті емес. Көрсетілген адамдарға берілген сұрау салу үшін шақыру олардың келмегені үшін мәжбүрлеу шараларын қолдану мүмкіндігі туралы ескертуді қамтымауға тиіс.

2. Егер бұл адамдар әкімшілік іс жүргізу барысында жәбірленуші, куәгерлер ретінде айғақтар берген, ал істі қарауға келмеген жағдайда, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарайтын судья, орган (лауазымды адам) олардың айғақтарын жария етеді.

3. Осы Кодекстің 876-бабы бірінші бөлігінің 2) тармақшасында аталған адамдар, олардың қызметтік міндеттерін орындауына байланысты мәселелер бойынша айғақтардан басқа, куәгерлер мен жәбірленушілер ретінде айғақтар беруден бас тартпайды. Консулдық лауазымды адамдар куәгерлік айғақтар беруден бас тартқан жағдайда оларға Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қамтамасыз ету шаралары қолданылмайды.

4. Дипломатиялық иммунитетті пайдаланатын адамдар әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарайтын судьяға, органға (лауазымды адамға) олардың қызметтік міндеттерін атқаруға қатысты хат-хабарлар мен басқа да құжаттарды ұсынуға міндетті емес.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Халықаралық құқық нормалары болу мемлекетінің дипломаттарды және олардың отбасы мүшелерін жеке адамдардың қол сұғушылығынан қорғауды қамтамасыз ету міндетін көздейді, сонымен бірге өз мәртебесін негізге ала отырып, ӘҚБтК – нің 876-бабы 1-бөлігінің 1), 3) - 6) тармақшаларында көрсетілген адамдар, сондай-ақ иммунитеттерді көздейтін халықаралық келісімдер қолданылатын адамдар жәбірленуші немесе куә ретінде айғақтар бермеуі мүмкін. Егер мұндай келісім бар болса, ол осы адамдардың сотта, әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарайтын органда (лауазымды тұлғада) қатысуынсыз білдірілуі мүмкін. Тиісті иммунитеттің болуы айғақтар беру үшін келудің еріктілігін болжайды.

2-бөлім. Егер бұрын түсініктеме берілген баптың 1-бөлігінде көрсетілген адамдар жәбірленуші немесе куә ретінде жауап беру туралы келісім білдірсе, бірақ істі қарау барысында отырысқа олар қандай да бір себептермен келмесе, іс жүргізуді жүргізуші судьяның, органның (лауазымды адамның) іс жүргізу міндеттеріне олардың айғақтарын жариялау кіреді. Бұл айғақтар іс бойынша басқа да дәлелдемелермен қатар бағаланады.

3-бөлім. Дипломатиялық өкілдіктердің қызмет көрсетуші персоналының қызметкерлері мен олардың отбасы мүшелері, консулдық басшылары және басқа да консулдық лауазымды адамдар үшін жәбірленуші және куә ретінде айғақтар беру иммунитеттен мүмкін болатын және жол берілетін ерекшеліктерді белгілейді, бұл ретте , консулдық адамдар үшін айғақтар беруден бас тарту ӘҚБтК-нің 785-бабының 1-бөлігінде көзделген мәжбүрлеу шараларын қолдануға әкеп соқпайды.

Сол бір немесе өзге де фактілердің олардың қызметтік міндеттерін орындауға байланысты мәселелерге қатыстылығын бағалау екіжақты бағалау кеңістігінде екенін

айта кету керек. Мысалы, қандай да бір адамның қызметтік сипаттағы ақпаратқа қолжетімділігі бар басқа адаммен өзара қарым-қатынасы мәселесінде қатыстылығы не қатысты болмауы фактісін бағалау олардың қарым-қатынасының ақпараттық өрісіне дипломатиялық функцияларды іске асырумен байланысты мәліметтер кіргені туралы айтылған кезде анық болмауы мүмкін. Бұл жерде иммунитеттің себептерін сыртқы тұрғыдан бағалау тексерілмейтін мән-жайлармен байланысты, оны тексеру әрекеті қорғалатын ақпаратты жариялауға әкеп соғады. Нәтижесінде, бұл факт көрсетілген ерекшелікті формалды етеді. Ұсыныс ретінде көрсетілген мән-жайдың белгілері анықталған, нақты жағдайда дипломатиялық санатқа жататын ақпарат жария етілгені туралы нақ сол немесе өзге субъект тарапы арызданған жағдайда ҚР СІМ-ге түсіндіру үшін міндетті түрде жүгінгені дұрыс болар еді. Соңғысының пікірі, біздің ойымызша, егер ақпараттық белгісіздікті жоймаса да, бірақ ҚР дипломатиялық қызметінің мүдделерін негізге ала отырып, мәселелерді шешу перспективасын айқындауға мүмкіндік береді.

Айғақтар беруден дипломатиялық иммунитетті пайдалану мәселесі де өзекті болып табылады. Мұндай иммунитетті пайдаланудың ерекшелігі – бұл иммунитетке ие адам іс жүзінде иммунитетті пайдаланудан бас тарта алмайды, өйткені бұл құқық дипломатиялық өкілдік басшысының қолында. Осыған байланысты, айғақтар беруден дипломатиялық иммунитетке ие нақ сол немесе өзге адамның айғақтарды іс жүзінде беруін сот дәлелдемелік маңызы жоқ деп тануы мүмкін. Оның үстіне дипломатиялық иммунитетке ие адамды дипломатиялық өкілдік басшысының келісімінсіз жауаптылыққа тартудың мүмкін еместігі бұл адамды көрінеу жалған айғақтар бергені үшін жауаптылыққа тартуды да мүмкін емес етеді. Бұл мән-жай дипломатиялық иммунитетке ие адамдардың түсініктемелер беру нәтижесін дәлелдемелік мәні тұрғысынан шартты емес етеді. Көрсетілген адамдардың түсініктеме беруінің өзі дипломатиялық өкілдіктің тиісті бланкісінде жазбаша нысанда көрсетілген және өкілдіктің мөрімен расталған дипломатиялық өкілдіктің басшысы тарапынан айғақтар беру бөлігінде дипломатиялық иммунитеттен нақты айқын бас тартқаннан кейін ғана мүмкін болады.

4-бөлім. Жәбірленуші немесе куә ретінде сөз сөйлегенде дипломатиялық иммунитетті пайдаланатын адамдар, тіпті егер мұндай құжаттар істі шешу үшін маңызы болса да, өздерінің қызметтік міндеттерін атқаруға қатысты құжаттарды бермеуге құқылы. Тиісті құқық ӘҚБтК-нің 879-бабының 4-бөлігінде көзделген дипломатиялық өкілдіктің құжаттамасының иммунитетімен тікелей байланысты.

Бұл қағида, алдыңғы ереже сияқты, субъективті бағалау кеңістігінде де кездеседі және ақпаратты иесінің өзінің түсіндіруіне байланысты. Мұнда мұндай құндылықты қандай да болсын тексеруге жол берілмейді.

879-бап. Үй-жайлар мен құжаттардың дипломатиялық иммунитеті

1. Дипломатиялық өкілдік басшысының резиденциясы, дипломатиялық өкілдік орналасқан Үй-жайлар, дипломатиялық персонал мүшелерінің және олардың отбасы мүшелерінің тұрғын үй-жайлары, ондағы мүлік және қозғалыс құралдары қол сұғылмайды. Бұл үй-жайларға кіру, оларды қарау, сондай-ақ жүріп-тұру құралдарын тексеру дипломатиялық өкілдік басшысының немесе оны алмастыратын адамның келісімімен ғана жүргізілуі мүмкін.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген иммунитет, егер бұл қызметкерлер мен олардың отбасы мүшелері Қазақстан Республикасының азаматтары болып табылмаса, дипломатиялық өкілдіктің қызмет көрсетуші персоналының қызметкерлері мен олармен бірге тұратын отбасы мүшелері тұратын тұрғын үй-жайларға қолданылады.

3. Консулдық орналасқан үй-жай және консулдық басшысының резиденциясы өзара қол сұғылмаушылықтың негізінде пайдаланады. Бұл үй-жайларға кіру, оларды қарау тек консулдық басшысының немесе тиісті шет мемлекеттің дипломатиялық өкілдігінің өтініші бойынша немесе келісімімен ғана орын алуы мүмкін.

4. Дипломатиялық өкілдіктер мен консулдықтардың мұрағаттарына, ресми хат алмасуларына және басқа да құжаттарына қол сұғылмаушылық болып табылады. Олар дипломатиялық өкілдік, консулдық басшысының келісімінсіз тексеруге және алып қоюға болмайды. Дипломатиялық пошта басып шығаруға және ұстауға жатпайды.

5. Осы баптың бірінші, екінші және үшінші бөліктерінде көрсетілген үй-жайларға кіруге, оларда қарап-тексеру жүргізуге, сондай-ақ осы баптың төртінші бөлігінде көрсетілген құжаттарды қарап-тексеруге және алуға дипломатиялық өкілдік немесе консулдық басшысының келісімін прокурор Қазақстан Республикасының Сыртқы істер министрлігі арқылы сұратады.

6. Дипломатиялық өкілдік немесе консулдық басшысының үй-жайға кіруге, оларда қарап-тексеру жүргізуге, сондай-ақ осы баптың төртінші бөлігінде көрсетілген құжаттарды қарап-тексеру және алу өтініші немесе келісімі алынған жағдайда, Қазақстан Республикасы Прокурорының және сыртқы істер министрлігі өкілінің қатысуымен өткізіледі.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1 бөлім. 1961 Жылғы Дипломатиялық Қатынастар Туралы Вена конвенциясының 22-бабының 1-тармағында бекітілген дипломатиялық өкілдіктің негізгі иммунитеті үй-жайларға қол сұғылмаушылық болып табылады.

Осы контексте "қол сұғылмаушылық" ұғымы бір жағынан, мемлекет оның лауазымды тұлғаларын бірқатар нақты іс-әрекеттерді жүзеге асырудан бас тартуды қамтамасыз етуге міндетті екенін білдіреді, атап айтқанда, :

- өкілдіктің үй-жайына оның басшысының келісімінсіз кіруден;
- тінту, тыйым салу, реквизициялау және атқарушылық әрекеттер жүргізуден;
- өкілдікке зиян келтіретін, оның тыныштығын бұзатын немесе оның қызметкерлерінің қадір-қасиетін қорлайтын іс-әрекеттерден.

Екінші жағынан, қабылдаушы мемлекет жеке тұлғалардың өкілдігіне қол сұғудан қорғау қажет- кез келген шабуылдан, зақымданудан, бұзылудан немесе өкілдіктердің қадір-қасиетін қорлаудан қорғануға міндетті.

Өкілдіктің үй-жайларына оның басшысының келісімінсіз кіруге тыйым салу абсолютті сипатта болады. Бұл ережеден ешқандай ерекшеліктер жоқ және ол дипломатиялық өкілдікте өрт шыққан немесе соңғы террористерді басып алған жағдайда да сақталуы тиіс.

Жеке қозғалыс құралдары дипломатиялық өкілдіктің қалыпты жұмыс істеуін қамтамасыз етуге мүмкіндік беретін маңызды фактор болып табылады. Дипломатиялық қозғалыс құралдары деп дипломатиялық өкілдіктерге, өкілдіктердің қызметкерлеріне және олардың отбасы мүшелеріне тиесілі, жалға алынатын немесе тұрақты пайдалану үшін берілетін кез келген көлік құралдары (әдетте, автомобиль, әуе және су) түсініледі.

Халықаралық құқық пен дипломатиялық практикада өкілдікке тікелей тиесілі жүріп-тұру құралдары мен өкілдік қызметкерлерінің жеке меншігіндегі жүріп-тұру құралдары арасындағы айырмашылық жүргізілмейді; және басқалары дипломатиялық жүріп-тұру құралдары ретінде қаралады. Консулдық орналасқан мемлекеттің тиісті органдары беретін арнайы нөмірлік белгі дипломатиялық жүріп-тұру құралының ерекше белгісі болып табылады. Көрсетілген конвенциялардың жалпы қағидаларына сәйкес ішкі кеңістігі ерекше басымдық құқығын пайдаланатын дипломатиялық өкілдіктердің көлік құралына ерекше көзқарас бар екенін есте ұстаған жөн. Бұл көлік құралы өзінің сипаттамалары бойынша дипломатиялық өкілдік орналасқан үй-жайға теңестірілетінін білдіреді.

Дипломатиялық иммунитеттен бас тартудың барлық жағдайында оны дипломатиялық өкілдік басшысы тарапынан құжаттамалық ресімдеу талап етіледі. Ал төтен жағдайларда мұндай келісімнің көрінісін бейнетіркеу талап етіледі.

2 бөлім. Түсіндірілетін баптың 1-бөлігінде көзделген иммунитеттер өзара негізде шектеулі көлемде дипломатиялық өкілдіктің қызмет көрсететін персоналының қызметкерлеріне және олардың отбасы мүшелеріне қолданылады (тек тұрғын үй-жайларға қатысты ғана қолданылады). Иммунитеттер осы адамдар Қазақстан Республикасының азаматтары болып табылмайтын жағдайда беріледі. Отбасы мүшелері үшін дипломатиялық өкілдіктің қызмет көрсетуші персоналының қызметкерлерімен бірге тұру қажет.

3 бөлім. 1963 жылғы Консулдық қатынастар туралы Вена конвенциясында консулдық үй – жайлардың мәртебесін анықтайтын норма бар - "консулдық үй-жайларға қол сұғылмайды. Консулдық орналасқан мемлекеттің өкімет орындары өкілдігін жіберген мемлекеттің консулдық мекемесі басшысының немесе дипломатиялық өкілдігі басшысының келісімімен болмаса, тек консулдық мекеменің

жұмысы үшін пайдаланылатын консулдық үй-жайлардың бөлігіне кіре алмайды. Дегенмен, консулдық мекеме басшысының келісімі өрт немесе кідіріссіз қорғау шараларын талап ететін басқа да табиғи апат жағдайында болуы мүмкін".

Конвенцияда осы иммунитетті іске асыруды қамтамасыз етудегі өзара түсіністік қағидаты тікелей ескерілмейді, сондықтан консулдық үй-жайлар мәртебесінің және консулдық басшысының резиденциясының осындай тұжырымдамасының негізі түсіндірілетін мақалада жалпы халықаралық практикада кең тараған өзара түсіністік принципін есептеу керек. Сонымен қатар, консулдық орналасқан мемлекетте консулдық мекеменің тыныштығын бұзуды немесе оның қадір-қасиетін қорлауды болдырмау үшін, сондай-ақ консулдық үй-жайларды кез келген басып кіруден немесе қандай да бір залал келтіруден қорғау үшін барлық тиісті шараларды қабылдауға арнайы міндет жатыр.

Дипломатиялық иммунитеттен бас тартудың барлық жағдайында оны дипломатиялық өкілдік басшысы тарапынан құжаттамалық ресімдеу талап етіледі. Ал мұндай ресімдеу мүмкін болмаған төтен жағдайларда мұндай келісімнің көрінісін бейнетіркеу талап етіледі.

4 бөлім. 1961 жылғы Дипломатиялық қатынастар туралы Вена конвенциясының 24-бабы өкілдіктің мұрағаттары мен құжаттарына кез келген уақытта және олардың орналасқан жеріне қарамастан қол сұғылмайды деп белгілейді. Осыған ұқсас халықаралық құқықта консулдық мұрағаттар мен консулдық құжаттама мәртебесі бекітілген.

Жай жағдайларда мұрағаттар мен құжаттарға қол сұғылмаушылық дипломатиялық өкілдіктің үй-жайларына қол сұғылмауына және дипломатиялық почтаға қол сұғылмауына байланысты қамтамасыз етіледі. Мұрағаттар мен құжаттарға қол сұқпаушылық олар қандай да бір себептерге байланысты өкілдіктің иелігінде болуын тоқтатқан жағдайларда да, дипломатиялық қатынастар үзілген соң да, кез келген уақытта да сақталады. Мұрағаттарға қағаз немесе магниттік тасығыштардағы кез келген ақпарат көздерін (құжаттар, хат-хабар, шифрлармен, кодтармен, картотекалармен бірге өкілдіктің тізілімдері), сондай-ақ олардың сақталуын немесе сақталуын қамтамасыз етуге арналған жағдайдың кез келген заттарын жатқызуға болады.

Диппочтаның ресми мақсаты-мемлекетаралық хат алмасу және сыртқы қарым-қатынастың мемлекетішілік органдарымен (Мемлекет басшысы, Үкімет және т.б.) шет елдерде дипмиссияларды байланыспен қамтамасыз ету. Дипломатиялық жүк мазмұнының құпиясы қатаң қорғалады: халықаралық нормалар бойынша ол тіпті әскери іс-қимылдар барысында да қол сұғылмайды. 1961 жылғы Дипломатиялық қатынастар туралы Вена конвенциясына сәйкес дипломатиялық пошта орналасқан мемлекетте де, үшінші елдердің аумағында да ашуға да, ұстауға да жатпайды. Бұл иммунитеттер, егер екі негізгі талаптар қанағаттандырылған жағдайда беріледі: 1)

дипломатиялық почтаны құрайтын барлық орындардың олардың сипатын көрсететін көрінетін сыртқы белгілері болуы тиіс; 2) дипломатиялық почтада ресми пайдалануға арналған дипломатиялық құжаттар мен заттар ғана болуы мүмкін.

1961 жылғы Дипломатиялық қатынастар туралы Вена конвенциясына сәйкес дипломатиялық почтаны ашу мен ұстаудан босату абсолютті сипатта болады; Конвенция қандай да бір ерекшеліктерді көздемейді.

Консулдық вализа ашуға да, ұстауға да жатпайды. Алайда, консулдық орналасқан мемлекеттің құзыретті билік орындары вализде ресми хат-хабардан, тек қана ресми пайдалануға арналған құжаттардан немесе заттардан басқа, басқа бір нәрсе бар деп пайымдауға елеулі негіз болған жағдайларда, олар вализді өкілдігін жіберген мемлекеттің уәкілетті қызметкерінің қатысуымен ашуын талап ете алады. Егер өкілдігін жіберген мемлекеттің билігі осы талапты орындаудан бас тартқан жағдайда, вализа жөнелту орнына қайтарылады.

Консулдық сағдиянды құрайтын барлық орындарда олардың сипатын көрсететін көрінетін сыртқы белгілері болуы тиіс және ресми пайдалануға арналған құжаттар немесе заттар ғана болуы мүмкін.

5 бөлім. Дипломатиялық өкілдіктің немесе консулдықтың басшысының резиденциясының үй-жайларына, дипломатиялық өкілдік орналасқан үй-жайларға, дипломатиялық персонал мүшелерінің және олардың отбасы мүшелерінің тұрғын үй-жайларына, консулдық мекеме басшысының резиденциясына және қызметтік консулдық үй-жайға, тұрғын үй-жайларға рұқсат алу үшін дипломатиялық өкілдіктің немесе консулдықтың басшысының келісімін алу арқылы болуы мүмкін, бірақ өзінің сипаты бойынша айрықша дипломатиялық иммунитеттерді шектеудің тәртібін көздейді, дипломатиялық өкілдіктің қызмет көрсетуші персоналының қызметкерлері мен олардың отбасы мүшелері алып отырған, сондай-ақ онда мәжбүрлеу іс-қимылдарын жүзеге асыру.

6 бөлім. Үй-жайға кіруге және (немесе) онда түсініктеме берілген баптың 5-бөлігінде көрсетілген мәжбүрлеу іс-әрекеттерін жүзеге асыруға келісім алынғанын немесе дипломатиялық немесе консулдық өкілдік басшысының өзі тиісті өтінішпен жүгінгенін негізге алады. Диспозицияда аталған мәжбүрлеу іс-әрекеттерінің нормаларын жүргізу кезінде прокурор және Қазақстан Республикасы Сыртқы істер министрлігінің өкілі қатысуы тиіс.

50-тарау. ӘКІМШЛІК ҚҰҚЫҚ БҰЗУШЫЛЫҚ ТУРАЛЫ ІСТЕР БОЙЫНША ІС ЖҮРГІЗУДІ ЖҮЗЕГЕ АСЫРАТЫН ОРГАНДАРДЫҢ ШЕТ МЕМЛЕКЕТТЕРДІҢ ҚҰЗЫРЕТТІ МЕКЕМЕЛЕРІМЕН ЖӘНЕ ЛАУАЗЫМДЫ ТҰЛҒАЛАРЫМЕН ӘКІМШЛІК ҚҰҚЫҚ БҰЗУШЫЛЫҚ ТУРАЛЫ ІСТЕР БОЙЫНША ӨЗАРА ІС-ҚИМЫЛЫ

880-бап. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша құқықтық көмек көрсетудің жалпы шарттары

1. Қазақстан Республикасы Құқықтық көмек туралы халықаралық шарт жасасқан шет мемлекеттердің соттарына, органдарына (лауазымды адамдарына) құқықтық көмек көрсету тәртібімен не өзара негізде осы Кодексте көзделген іс-әрекеттер, сондай-ақ Қазақстан Республикасының басқа да заңдары мен халықаралық шарттарында көзделген өзге де іс-әрекеттер жүргізілуі мүмкін.

2. Егер Қазақстан Республикасы ратификациялаған халықаралық шарттың ережелері осы Кодекске қайшы келген жағдайда, халықаралық шарттың ережелері қолданылады.

3. Егер Қазақстан Республикасының халықаралық шартында өзгеше көзделмесе, құқықтық көмек көрсетуге байланысты шығыстарды өз мемлекетінің аумағында сұрау салынған мекеме көтереді.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. 1-бөлік. 2014 жылғы ӘҚБтК қабылданғанға дейін әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайтын органдар мен лауазымды адамдардың шет мемлекеттердің құзыретті мекемелерімен және лауазымды адамдарымен өзара іс-қимыл жасау тәртібі туралы мәселе заңнамалық деңгейде өз шешімін таппады. Бұрынғы ӘҚБтК-де әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша құқықтық көмек көрсету туралы ережелер болмады.

Отандық заңнаманы осындай новелламен толықтыру оны халықаралық уағдаластыққа сәйкес келтіру қажеттілігінен туындады. Атап айтқанда, мұндай шараның қажеттілігі туралы Еуразиялық экономикалық қоғамдастықтың Мемлекетаралық Кеңесінің 2010 жылғы 5 шілдедегі № 50 "Қылмыстық және әкімшілік істер бойынша ынтымақтастық саласындағы Кеден одағының халықаралық шарттары туралы" шешімінде айтылған. Мәселен, Еуразиялық экономикалық қоғамдастықтың Мемлекетаралық Кеңесі (кеден одағының жоғары органы) мемлекет басшылары деңгейінде:

"1. Кеден одағының және Кеден одағына мүше мемлекеттердің кеден заңнамасын бұзғаны үшін қылмыстық және әкімшілік жауаптылықтың ерекшеліктері туралы шартты;

Кеден одағына мүше мемлекеттер кеден органдарының қылмыстық істер және әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша құқықтық көмегі мен өзара іс-қимылы туралы келісімді қабылдауды;

2. Кеден одағына мүше мемлекеттердің үкіметтері ұлттық заңнамасын осы Шешімнің 1-тармағында көрсетілген халықаралық шарттарға сәйкес келтіруді қамтамасыз етсін деп шешті."

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша құқықтық көмек шетел мемлекеттері соттарының, органдарының (лауазымды адамдарының) өтініші бойынша

ӘҚБТК-де көзделген іс-әрекеттерді, сондай-ақ Қазақстан Республикасының басқа да заңдары мен халықаралық шарттарында көзделген өзге де іс-әрекеттерді жүргізуден көрінеді.

Құқықтық көмек шет мемлекеттердің соттарына, органдарына (лауазымды адамдарына) мынадай жағдайларда көрсетілуі мүмкін:

- Қазақстан Республикасымен құқықтық көмек туралы халықаралық шарт жасалды;
- немесе өзара негізде.

Қазақстан Республикасы Конституциясының 4-бабына сәйкес Республиканың халықаралық шарттық және өзге де міндеттемелері Қазақстан Республикасында қолданылып жүрген құқықтың бір бөлігі болып табылатынын атап өткен жөн. Республика бекіткен халықаралық шарттардың оның заңдары алдында басымдығы болады. Қазақстан Республикасының аумағында Қазақстан қатысушысы болып табылатын халықаралық шарттардың қолданылу тәртібі мен шарттары Республика заңдарымен айқындалады.

Қазақстан Республикасының халықаралық шарттары Қазақстан Республикасының Конституциясына, халықаралық құқықтың жалпыға танылған қағидаттары мен нормаларына, халықаралық шарттың өзінің ережелеріне, халықаралық шарттардың құқығы туралы Вена Конвенциясына, "Қазақстан Республикасының халықаралық шарттары туралы" Қазақстан Республикасының Заңына және Қазақстан Республикасының өзге де заңнамалық актілеріне сәйкес жасалады, орындалады, өзгертіледі және тоқтатылады.

Қазақстан Республикасының халықаралық шарты, "Қазақстан Республикасының халықаралық шарттары туралы" Заңның 1-бабына сәйкес, бұл Қазақстан Республикасының шет мемлекетпен (шет мемлекеттермен) немесе халықаралық ұйыммен (халықаралық ұйымдармен) жазбаша нысанда жасасқан және осындай келісімнің бір құжатта немесе өзара байланысты бірнеше құжаттарда бар екендігіне қарамастан, сондай-ақ оның нақты атауына қарамастан, халықаралық құқықпен реттелетін Халықаралық келісім.

Халықаралық шартты жасасу - Қазақстан Республикасының ол үшін халықаралық шарттың міндеттілігіне келісімін білдіру.

Қазақстан Республикасының халықаралық шарттары шет мемлекеттермен және (немесе) халықаралық ұйымдармен жасалады:

- 1) Қазақстан Республикасының атынан;
- 2) Қазақстан Республикасы Үкіметінің атынан;

3) Қазақстан Республикасының Президентіне тікелей бағынатын және есеп беретін Қазақстан Республикасының мемлекеттік органдарының, сондай-ақ Қазақстан Республикасының заңнамасында айқындалған өз құзыреті шегінде Қазақстан Республикасының орталық атқарушы органдарының басшыларын қызметке тағайындайды және қызметтен босатады.

Қазақстан Республикасының қолданыстағы әрбір халықаралық шарты Қазақстан Республикасының міндетті және адал орындауына жатады. Қазақстан Республикасының Президенті мен Қазақстан Республикасының Үкіметі Қазақстан Республикасының халықаралық шарттарының орындалуын қамтамасыз ету жөнінде шаралар қабылдайды. Қазақстан Республикасының орталық мемлекеттік органдары өз құзыреті шегінде халықаралық шарттардан туындайтын Қазақстан Республикасының міндеттемелерінің орындалуын және құқықтарының жүзеге асырылуын қамтамасыз етеді, сондай-ақ халықаралық шарттарға басқа да қатысушылардың олардың міндеттемелерін орындауын бақылайды. Қазақстан Республикасының халықаралық шарттарының орындалуын жалпы бақылауды және бақылауды Қазақстан Республикасының Сыртқы істер министрлігі жүзеге асырады. Қазақстан Республикасының халықаралық шарттарының орындалуын қамтамасыз ету мониторингі Қазақстан Республикасының Үкіметі айқындайтын тәртіппен жүзеге асырылады.

Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2008 жылғы 10 шілдедегі Нормативтік қаулысының 4-тармағына сәйкес Қазақстан Республикасының халықаралық шарты шартта көзделген немесе олардың қатысушыларымен келісілген тәртіппен және мерзімде күшіне енеді. Уағдаластық болмаған жағдайда, келіссөздерге қатысушы барлық мемлекеттердің олар үшін Шарттың міндеттілігіне келісімі білдірілгеннен кейін халықаралық шарт күшіне енеді (1969 жылғы халықаралық шарттардың құқығы туралы Вена конвенциясының 24-бабы).

Егер Қазақстан Республикасы шартқа қол қою, құжаттар алмасу, шартты ратификациялау, оны қабылдау, бекіту, шартқа қосылу арқылы не ол туралы Уағдаласушы Тараптар келіскен кез келген басқа тәсілмен ол үшін халықаралық шарттың міндеттілігіне келісім білдірсе, халықаралық шарт қолданылуға тиіс.

Құқықтық көмек көрсету кезінде халықаралық шартқа қатысушы мемлекеттердің құзыретті органдары бір-бірімен тікелей қатынастарды жүзеге асыру жөніндегі уәкілетті органдар ретінде айқындалған орталық және оның аумақтық органдары арқылы қарым-қатынас жасайды.

Халықаралық шарт болмаған кезде құқықтық көмек көрсету жөніндегі құзыретті органдармен өзара іс-қимыл халықаралық құқықта көзделген өзара іс-қимыл қағидаты негізінде жүзеге асырылады.

Өзара түсіністік принципі халықаралық құқықтың іргелі принципіне жатады. Өзара түсіністіктің мәні шет мемлекеттің жеке және заңды тұлғаларына осы құқықтарды беретін жеке және заңды тұлғалар осы шет мемлекетте осындай құқықтарды пайдаланатын жағдайда белгілі бір құқықтар беруден тұрады.

Осы қағидатты негізге ала отырып, соттың, шет мемлекет органының (лауазымды адамының) әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша құқықтық көмек туралы өтініштері Қазақстан Республикасы мен шет мемлекет арасындағы құқықтық

көмек туралы халықаралық шарт болмаған кезде орындалуы мүмкін. Бұл ретте сот, Қазақстан Республикасының органы (лауазымды адамы) құқықтық көмекке жүгінген жағдайда осы шет мемлекеттің мекемелері тарапынан осындай іс-әрекеттерді орындауға сене алады.

2 бөлім. Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы заңнамасы Қазақстан Республикасының Конституциясына, халықаралық құқықтың жалпыға бірдей танылған қағидаттары мен нормаларына негізделеді. ӘҚБтК-нің 12-бабына сәйкес Қазақстан Республикасының халықаралық шарттық және өзге де міндеттемелері әкімшілік құқық бұзушылық туралы заңнаманың құрамдас бөлігі болып табылады. Қазақстан Республикасы ратификациялаған халықаралық шарттардың ӘҚБтК алдында басымдығы болады және халықаралық шарттан оны қолдану үшін заң шығару талап етілетін жағдайларды қоспағанда, тікелей қолданылады. Егер Қазақстан Республикасы ратификациялаған халықаралық шартта Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы заңнамасында көзделгеннен өзгеше ережелер белгіленсе, онда халықаралық шарттың ережелері қолданылады.

Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2016 жылғы 22 желтоқсандағы № 12 нормативтік қаулысына сәйкес істі қарау кезінде сот, егер өзге қағидалар халықаралық шартта белгіленген болса, Қазақстан Республикасы үшін міндеттілігіне келісу туралы шешім ратификациялау немесе қосылу арқылы қабылданған Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы заңнамасының нормаларын қолдануға құқылы емес. Мұндай жағдайларда халықаралық шарттың ережелері қолданылады.

Бекіту, бекіту, қабылдау және қосылу - жағдайға байланысты тиісті нормативтік құқықтық актінің негізінде жасалатын, Қазақстан Республикасы халықаралық жоспарда ол үшін халықаралық шарттың міндеттілігіне өзінің келісімін білдіретін халықаралық акт ("Қазақстан Республикасының халықаралық шарттары туралы" Заңның 1-бабының 11-тармағы).

Халықаралық шарттар ратификациялауға жатады:

- 1) нысанасы адамның және азаматтың құқықтары мен бостандықтары болып табылатын;
- 2) орындалуы қолданыстағы заңдарды өзгертуді немесе жаңа заңдарды қабылдауды талап ететін, сондай-ақ Қазақстан Республикасының заңдарында көзделгеннен өзге де ережелерді белгілейтін;
- 3) Қазақстан Республикасының Мемлекеттік шекарасынан өту туралы, сондай-ақ Қазақстан Республикасының айрықша экономикалық аймағы мен континенттік қайраңының аражігін ажырату туралы халықаралық шарттарды қоса алғанда, Қазақстан Республикасының басқа мемлекеттермен аумақтық аражігін ажырату туралы;
- 4) мемлекетаралық қатынастардың негіздері туралы, қарусыздану немесе қару-жарақты халықаралық бақылау, Халықаралық бейбітшілік пен қауіпсіздікті

қамтамасыз ету мәселелері жөніндегі, сондай-ақ бейбіт халықаралық шарттар мен ұжымдық қауіпсіздік туралы халықаралық шарттар;

5) егер мұндай халықаралық шарттар оларға Қазақстан Республикасының егемендік құқықтарының бір бөлігін жүзеге асыруды беруді көздейтін болса немесе олардың органдары шешімдерінің Қазақстан Республикасы үшін заңдық міндеттілігін белгілейтін болса, Қазақстан Республикасының мемлекетаралық бірлестіктер мен Халықаралық ұйымдарға қатысуы туралы;

6) мемлекеттік заемдар туралы;

7) ізгілік көмектен және дамуға ресми көмектен басқа, Қазақстан Республикасының экономикалық және өзге де көмек көрсетуі туралы;

8) қол қою кезінде келіссөздерге қатысқан Тараптар оларды кейіннен ратификациялау туралы уағдаластық;

9) егер халықаралық шарттар мұндай келісім ратификациялаумен білдірілетіндігін көздесе.

Ратификацияланбаған халықаралық шарттарға қатысты "Қазақстан Республикасы Конституциясы 4-бабының 3-тармағын ресми түсіндіру туралы" ҚР Конституциялық Кеңесінің 2000 жылғы 11 қазандағы № 18/2 Қаулысында олардың Республика заңдарынан басымдығы болмайтыны түсіндіріледі. Қазақстан 1995 жылғы Конституция қабылданғаннан кейін жасасқан, бекітуге жатпайтын барлық халықаралық шарттар, Республика заңдарына қайшы келмейтіндей шамада орындалуға тиіс. Араларында қайшылық болған жағдайда, шарттасу тараптары Қазақстан Республикасы Президентінің "Қазақстан Республикасының халықаралық шарттарын жасасу, орындау және күшін жою тәртібі туралы" заңды күші бар Жарлығына, сондай-ақ халықаралық құқық нормаларына сәйкес, келісу рәсімі арқылы оларды шеше алады.

3 бөлім. Сұрау салынатын мекеме – сұрау салу (тапсырма) жіберілген мекеме.

Егер Қазақстан Республикасының халықаралық шартында өзгеше көзделмесе, сұрау салынатын мекеме өз мемлекетінің аумағында құқықтық көмек көрсету кезінде туындаған шығыстарды дербес көтереді. Мысалы, Қазақстан Республикасы ратификациялаған Кеден одағына мүше мемлекеттердің кеден органдарының қылмыстық істер мен әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша құқықтық көмегі мен өзара іс-қимылы туралы келісімде келісім тарабы оның аумағында Келісімді іске асыруға байланысты туындайтын шығыстарды дербес көтереді деп көрсетілген. Жекелеген жағдайларда орталық кеден органдары шығыстарды бөлу туралы уағдаласуы мүмкін.

881-бап. Жекелеген іс жүргізу іс-әрекеттерін жүргізу туралы ақпараттар мен құжаттарды ұсыну туралы сұрау салуларды жолдау

1. Жекелеген іс жүргізу әрекеттерін жүргізу туралы ақпарат пен құжаттар, тапсырмалар беру туралы сұрау салулар Қазақстан Республикасы ратификациялаған

халықаралық шарттарда көзделген жағдайларда соттар, органдар (лауазымды адамдар) арасында жіберілуі мүмкін.

2. Қандай сотқа ақпарат пен құжаттарды беру туралы сұрау салуды, жекелеген іс жүргізу әрекеттерін жүргізу туралы тапсырманы жіберу қажеттігін анықтау мүмкін болмаған жағдайда, олар сұрау салынған Тараптың орталық органына жіберіледі.

3. Ақпарат пен құжаттарды беру туралы сұрау салу, жекелеген іс жүргізу әрекеттерін жүргізу туралы тапсырма органның бланкісінде жазбаша нысанда ресімделеді және онда:

1) тиісті Тараптың сұрау салынатын органының атауы;

2) тиісті Тараптың сұрау салушы органының атауы;

3) құқық бұзушылықтың және оған қатысты өзге де фактілердің егжей-тегжейлі сипаттамасы, тауарлардың құны туралы, залалдың мөлшері туралы деректер, қолданылатын заңның мәтінін қоса бере отырып, Сұрау салушы Тараптың заңнамасына сәйкес әрекеттің заңдық саралануы;

4) өздеріне қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізіліп жатқан адамдардың, куәлардың аттары, әкесінің аты (олар болған жағдайда) және Тегі, олардың тұрғылықты жері немесе болатын жері, азаматтығы, жұмыс тегі, туған жері мен күні, заңды тұлғалар үшін – олардың толық атауы мен орналасқан жері (егер аталған мәліметтер туралы ақпарат болса);

5) құжатты тапсыру туралы тапсырмада алушының нақты мекен-жайы және тапсырылатын құжаттың атауы көрсетілуі тиіс;

6) ұсынуға не орындауға жататын мәліметтер мен іс-әрекеттердің тізбесі (сұрау салуды жүргізу үшін қандай мән-жайлар анықталуға және нақтылануға тиіс екенін, сондай-ақ сұралушыға қойылуы тиіс мәселелердің дәйектілігі мен тұжырымдалуын көрсету қажет).

4. Ақпарат пен құжаттарды беру туралы сұрау салу, жекелеген іс жүргізу әрекеттерін жүргізу туралы тапсырма да болуы мүмкін:

1) талап етілетін іс-шаралардың орындалу мерзімін көрсету;

2) сұрау салуда көрсетілген іс-шараларды белгілі бір тәртіппен өткізу туралы қолдаухат;

3) сұрау салушы Тарап органдарының өкілдеріне сұрау салуда көрсетілген іс-шараларды орындау кезінде қатысуға, сондай-ақ, егер бұл Тараптардың заңнамасына қайшы келмесе, оларды орындауға қатысуға мүмкіндік беру туралы өтінішхат;

4) сұрау салуды, тапсырманы орындауға байланысты өзге де өтініштер.

5. Ақпарат пен құжаттарды беру туралы сұрау салуға, жекелеген іс жүргізу әрекеттерін жүргізу туралы тапсырмаға сұрау салушы органның басшысы немесе оның орынбасары қол қояды. Сұрау салуға, тапсырмаға сұрау салудың, тапсырманың мәтінінде сілтемелер бар құжаттардың қолда бар көшірмелері, оларды тиісінше орындау үшін қажетті өзге де құжаттардың көшірмелері қоса берілуге тиіс.

6. Тараптардың органдары іс жүргізу құжаттарын екінші Тараптың аумағындағы әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша іс жүргізуге қатысушыларға тікелей пошта арқылы жібере алады.

7. Қосымша мәліметтер алу, алдыңғы сұрау салуды немесе тапсырманы орындау шеңберінде алынған ақпаратты нақтылау қажет болған кезде әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша жекелеген іс жүргізу әрекеттерін жүргізу туралы ақпарат пен құжаттарды, тапсырманы беру туралы қайтадан сұрау салуға жол беріледі.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша құқықтық көмекті соттар, органдар (лауазымды адамдар) бір-біріне жіберілетін ақпарат пен құжаттар беру туралы сұрау салуларды, жекелеген іс жүргізу әрекеттерін жүргізу туралы тапсырмаларды орындау арқылы көрсетеді.

Сұрау салу ақпарат пен құжаттар беру туралы өтінішті қамтитын өтінішті білдіреді.

Тапсырма – бір тарап екінші тараптың атынан белгілі бір заңды әрекеттерді жасауға міндеттенетін құжат.

Көрсетілген қызмет нысаны Қазақстан Республикасы ратификациялаған халықаралық шарттар негізінде жүзеге асырылады. Айта кету керек, "Қазақстан Республикасы Конституциясының 54-бабы 7) тармақшасын ресми түсіндіру туралы" Қазақстан Республикасы Конституциялық Кеңесінің 2006 жылғы 18 мамырдағы қаулысының 2-тармағына сәйкес Қазақстан Республикасының халықаралық шарттарды бекіту туралы актілері мен Қазақстан Республикасының халықаралық шарттарға қосылу туралы актілері өзінің заңдық күші мен құқықтық салдары бойынша тең. Осыған байланысты Қазақстан үшін міндеттілігі Республика Парламенті қабылдаған халықаралық шарттарға қосылу туралы Нормативтік құқықтық актілерде белгіленген халықаралық шарттар Қазақстан Республикасы ратификациялаған халықаралық шарттарға теңестіріледі.

Қазақстан Республикасы Конституциясының 4-бабына сәйкес және "Қазақстан Республикасының халықаралық шарттары туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 24-бабының мәнін негізге ала отырып, Қазақстан Республикасының ресми жарияланған және күшіне енген халықаралық шарттары қолданылады.

Азаматтардың құқықтарына, бостандықтары мен міндеттеріне қатысты ресми жарияланбаған халықаралық шарттар қолдануға жатпайды.

Тікелей қолданылатын және оларды қолдану үшін заң шығаруды талап етпейтін ратификацияланған халықаралық шарттар, егер Қазақстан Республикасының халықаралық шарттарында әкімшілік құқық бұзушылық туралы заңнамада көзделгеннен өзге сот ісін жүргізу ережелері белгіленсе, істерді шешу кезінде, атап айтқанда Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарау кезінде материалдық (қылмыстық-құқықтық және әкімшілік-құқықтық қатынастар салаларын қоспағанда) немесе іс жүргізу құқығының нормалары ретінде пайдаланылады.

Сұрау салумен, тапсырмамен жүгіну үшін халықаралық шарт тарабы мемлекетінің аумағында тиісті іс жүргізу әрекетін әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізу міндеттеріне қол жеткізу мүддесінде жүргізу қажеттілігі негіз болып табылады. Түсіндірілетін бап Құқықтық көмек көрсету шеңберінде орындалуы мүмкін іс жүргізу әрекеттерінің нақты шеңберін белгілемейді. Осы іс-әрекеттердің тізбесі халықаралық шартта көзделуі мүмкін.

Мәселен, Қазақстан Республикасы ратификациялаған Кеден одағына мүше мемлекеттердің кеден органдарының қылмыстық істер мен әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша құқықтық көмегі және өзара іс - қимылы туралы келісімнің (бұдан әрі – кеден органдарының құқықтық көмегі және өзара іс-қимылы туралы Келісім) 10-бабына сәйкес кеден органдары жекелеген іс жүргізу және өзге де іс-әрекеттерді жүргізу туралы тапсырмаларды орындау кезінде кеден органдары:

- оларға қатысты әкімшілік процесс жүргізіліп жатқан (әкімшілік іс жүргізу жүзеге асырылатын) тұлғаларға және куәларға сауалнама жүргізу;

- заттай дәлелдемелер немесе әкімшілік құқық бұзушылық заттары болып табылатын тауарлар мен құжаттарды алып қою немесе тыйым салу;

- іс бойынша іс жүргізу үшін қажетті құжаттарды талап ету;

- тексеру;

- іс бойынша іс жүргізу немесе оны қарау үшін мемлекеттік органдар мен тұлғалардан қажетті ақпаратты алу;

- құжаттарды немесе олардың көшірмелерін әкімшілік процеске (іс жүргізуге) қатысушыларға тапсыру;

- сараптама және өзге де әрекеттер .

2 бөлім. Сот, әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізуді жүзеге асыратын орган ақпарат пен құжаттарды беру туралы сұрау салуды, ведомстволық бағыныстылығы бойынша жекелеген іс жүргізу әрекеттерін жүргізу туралы тапсырманы жіберуге міндетті. Егер қандай сотқа анықтау мүмкін болмаса, орган сұрау салуды немесе тапсырманы жіберу қажет болса, осы құжаттар Сұрау салынған Тараптың орталық органына жіберіледі.

Сұрау салынатын тарап – құзыретті органына сұрау салу (тапсырма) жіберілетін мемлекет.

Орталық орган – шет мемлекеттің құзыретті органының сұрау салуын (тапсырмасын) мемлекет атынан қарауға және оның орындалуын ұйымдастыру мақсатында шаралар қабылдауға уәкілетті орган.

Мысалы, қандай кеден органына ақпарат пен құжаттарды ұсыну туралы сұрау салуды, жекелеген іс жүргізу әрекеттерін жүргізу туралы тапсырманы жіберу қажеттігін анықтау мүмкін болмаған жағдайда, олар Сұрау салынатын Тараптың орталық кеден органына жіберіледі.

Орталық орган өзінің ведомстволық құжаттарында соттардың, органдардың (лауазымды адамдардың) сұрау салуларын, тапсырмаларын орындау, сондай-ақ оларды кейіннен Шет мемлекеттерге жіберу тәртібін де айқындайды.

Мәселен, Қазақстан Республикасы Президентінің 2010 жылғы 3 қарашадағы № 1093 Жарлығына сәйкес Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының жанындағы Соттардың қызметін қамтамасыз ету департаменті (Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының аппараты) және оның облыстардағы, астанадағы және Республикалық маңызы бар қалалардағы аумақтық бөлімшелері (Соттар әкімшілері) Қазақстан Республикасы соттарының құқықтық көмек көрсетуі және шет мемлекеттердің соттарына құқықтық көмек көрсету жөніндегі орталық орган болып табылады. Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының жанындағы Соттардың қызметін қамтамасыз ету департаменті (Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының аппараты) Басшысының 2016 жылғы 11 мамырдағы № 6001-16-7-6/196 бұйрығымен бекітілген *"Қазақстан Республикасы соттарының шет мемлекеттердің соттарына құқықтық көмек көрсету және құқықтық көмек көрсету туралы Нұсқаулық"* Қазақстан Республикасы соттарының халықаралық құқықтық ынтымақтастық саласында шет мемлекеттердің соттарына құқықтық көмек көрсетуі мен құқықтық көмек көрсетуін нақтылайды.

Түсініктеме берілген баптың 3 бөлігінде ақпарат пен құжаттарды беру туралы сұрау салудың нысаны мен мазмұнына, жекелеген іс жүргізу әрекеттерін жүргізу туралы тапсырмаға қатысты сақталуға міндетті талаптардың тізбесі көрсетілген. Халықаралық шартта өзге де немесе қосымша талаптар болуы мүмкін. Мысалы, кеден органдарының құқықтық көмегі және өзара іс-қимылы туралы келісімде сұрау салу, тапсырма ӘҚБтК 881-бабының 3-бөлігінде аталғандардан басқа, сондай-ақ құқықтық көмек сұралатын әкімшілік құқық бұзушылық туралы істің нөмірі (бар болса) болуы тиіс деп көрсетілген

Егер халықаралық шартта сұрау салуды, тапсырманы ресімдеуге қойылатын өзге де талаптар белгіленсе, онда халықаралық шарттың ережелері қолданылады.

4 бөлім. Сот, орган жекелеген іс жүргізу әрекеттерін жүргізу туралы ақпарат пен құжаттар, тапсырмалар беру туралы сұрау салуды жіберген кезде талап етілетін іс-шаралардың орындалу мерзімін көрсете алады, сондай-ақ: сұрау салуда көрсетілген іс-шараларды белгілі бір тәртіппен жүргізу туралы; сұрау салушы Тарап органдарының өкілдеріне сұрау салуда көрсетілген іс-шараларды орындау кезінде қатысуға, сондай-ақ егер бұл Тараптардың заңнамасына қайшы келмесе, оларды орындауға қатысуға мүмкіндік беру туралы; өзге де өтініштермен байланысты сұрау салуды, тапсырманы орындауға өтінішхаттармен жүгініне алады.

5 бөлім. Сұрау салуға, тапсырмаға міндетті түрде сұрау салудың, тапсырманың мәтінінде сілтемелер бар құжаттардың көшірмелері, оларды тиісінше орындау үшін қажетті өзге де құжаттардың көшірмелері қоса беріледі.

Жекелеген іс жүргізу әрекеттерін жүргізу туралы ақпарат пен құжаттар, тапсырма беру туралы сұрау салуға қол қою құқығына сұрау салушы органның басшысы немесе оның орынбасары ие болады.

Сұрау салушы орган – сұрау салумен (тапсырмамен) өтініш жасайтын орган.

6 бөлім. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша іс жүргізуге қатысушылар, олардың құқықтары мен міндеттері ӘҚБтК-нің 38-тарауында белгіленген. Олардың құқықтары мен міндеттерін іске асыруды қамтамасыз ету әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша іс жүргізу міндеттерінің бірі болып табылады. Осы міндет іс бойынша іс жүргізуді жүзеге асыратын сотқа, органға (лауазымды адамға) жүктелген.

Іс жүргізуге қатысушылардың ұсынуы әкімшілік құқық бұзушылық туралы заңнамада көзделген іс жүргізу құжаттарын уақтылы алуы осы міндетті қамтамасыз ету шараларының бірі болып табылады.

Осыған байланысты, тараптардың органдарына екінші Тараптың аумағындағы әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша іс жүргізуге қатысушыларға тікелей іс жүргізу құжаттарын пошта арқылы жіберу құқығы беріледі. Іс жүргізу құжаттарына іс жүргізу шешімі ресімделген, сондай-ақ жүргізілген іс жүргізу әрекетінің нәтижелері бекітілген актілер жатады.

7 бөлім. Қосымша мәліметтер алу, алдыңғы сұрау салуды немесе тапсырманы орындау шеңберінде алынған ақпаратты нақтылау қажеттілігі туындаған жағдайда сот, сұрау салушы Тараптың органы ақпарат пен құжаттарды беру туралы қайтадан сұрау салуды, жекелеген іс жүргізу әрекеттерін жүргізу туралы тапсырманы жіберуге құқылы.

Сұрау салушы тарап – құзыретті органы сұрау салумен (тапсырмамен) өтініш жасайтын мемлекет.

882-бап. Жекелеген іс жүргізу әрекеттерін жүргізу туралы ақпарат пен құжаттар мен тапсырмаларды беру туралы сұрау салуларды орындау тәртібі

1. Сот, орган (лауазымды адам) өзі белгіленген тәртіппен берген шет мемлекеттердің тиісті мекемелері мен лауазымды адамдарының осы Кодекстің жалпы қағидалары бойынша іс жүргізу әрекеттерін жүргізу туралы тапсырмаларын орындайды.

2. Тапсырманы орындау кезінде, егер бұл Қазақстан Республикасының осы мемлекетпен халықаралық шартында көзделсе, шет мемлекеттің іс жүргізу нормалары қолданылуы мүмкін.

3. Халықаралық шартта көзделген жағдайларда тапсырманы орындау кезінде басқа мемлекеттің құзыретті мекемесінің өкілі қатыса алады.

4. Егер сұрау салу (тапсырма) орындала алмаса, алынған құжаттар оны орындауға кедергі келтіретін себептер көрсетіле отырып, тапсырма берілген шетелдік мекемеге қайтарылады. Тапсырма, егер оны орындау егемендікке немесе қауіпсіздікке залал

келтіруі мүмкін болса не Қазақстан Республикасының заңнамасына қайшы келсе, қайтарылады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Қазақстан Республикасының соты, органы (лауазымды адамы) халықаралық шарттар, сондай-ақ өзара түсіністік қағидаты негізінде белгіленген тәртіппен өздеріне берілген ақпарат пен құжаттарды беру туралы сұрау салуларды, шет мемлекеттердің тиісті мекемелері мен лауазымды адамдарының жекелеген іс жүргізу әрекеттерін жүргізу туралы тапсырмаларды орындайды. ӘҚТК-нің түсіндірілген бабында оларды орындау тәртібі регламенттеледі.

Берілген тапсырмада жүргізілуі сұралатын іс жүргізу әрекеттерін ӘҚБтК-нің жалпы қағидалары бойынша Қазақстан Республикасының Соттары, органдары жүзеге асырады. Көрсетілгеннен басқа, егер Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы заңнамасы жекелеген іс жүргізу әрекеттерін жүргізу үшін уәкілетті лауазымды адамдардың арнайы қаулыларын шығаруды талап етсе, онда оларды шығару тапсырманы орындау орны бойынша жүргізіледі.

Сот, органдар (лауазымды адамдар) Кодекстің талаптарын мүлтіксіз сақтауға міндетті. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға уәкілеттік берілген соттың, органдардың (лауазымды адамдардың) ӘҚБтК қағидаларын сұрау салуды, тапсырманы орындау кезінде бұзуына жол берілмейді және заңда белгіленген жауаптылыққа, қабылданған актілерді жарамсыз деп тануға және олардың күшін жоюға әкеп соғады.

Құқықтық көмек көрсету туралы сұрау салуларды орындау тәртібі ведомстволық нормативтік актілерде нақтылануы мүмкін. Мәселен, Қазақстан Республикасы соттарының құқықтық көмек көрсетуі және шет мемлекеттердің соттарына құқықтық көмек көрсету туралы нұсқаулыққа сәйкес: "егер халықаралық шартта өзгеше көзделмесе, шет мемлекеттер соттарының тапсырмаларын орындау Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен жүргізіледі.

Тапсырылатын құжаттар (талап арыздың көшірмесі, сот хабарламалары, шет мемлекеттер соттарының сот актілері және т.б.) қазақ және/немесе орыс тілдерінде немесе расталған аудармасы қоса беріледі. Құжаттар шет тілінде жасалған немесе аудармамен сүйемелденбеген жағдайларда, егер ол оларды өз еркімен қабылдауға келіссе, олар алушыға тапсырылады. Құжаттарды тапсыру тапсырылған күні бар, құжат тапсырылған адам қол қойған және соттың ресми мөрімен бекітілген растаумен және Нұсқаулықтың 1-қосымшасына сәйкес нысан бойынша судьяның қолымен куәландырылады. Алушы құжаттарды қабылдаудан бас тартқан жағдайда, тапсырманы орындаушы алудан бас тарту себептерін көрсете отырып, бас тарту туралы акт жасайды, оған соңғысының қолы қойылып, соттың мөрімен расталады. Егер тапсырманың орындалмауына байланысты жіберілген сот оны орындай алмаса, онда Сот 5 жұмыс күні ішінде тапсырманы аумақтылығы бойынша басқа сотқа жібереді.

Тапсырмаларды аумақтылығы бойынша басқа сотқа жіберген жағдайда 5 жұмыс күні ішінде Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының жанындағы Соттардың қызметін қамтамасыз ету департаментіне (Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының аппаратына) (бұдан әрі – Департамент) хабарлау қажет.

Егер өзіне қатысты іс жүргізу әрекеттерін жүргізу қажет адам құжаттарда көрсетілген мекенжай бойынша тұрмаса (тұрмаса), онда тапсырманы орындаушы сот құзыретті органдар мен ұйымдарға тиісті сұрау салу жіберу арқылы оның тұрғылықты жерін (орналасқан жерін) анықтау жөнінде шаралар қабылдайды.

Сот тапсырмаларды орындаған кезде қажетті материалдар (жауап алу хаттамасы, құжаттардың тапсырылғаны туралы растау, шығыстар туралы анықтама және т.б.) судьяның қолымен, соттың ресми мөрімен бекітіледі және 15 жұмыс күніне дейінгі мерзімде Соттар әкімшісі арқылы Департаментке жіберіледі.

Департамент 30 күнтізбелік күн ішінде іс жүргізу заңнамасының, халықаралық шарттың және Нұсқаулықтың талаптарына сәйкес тапсырмаларды орындау бойынша құжаттардың ресімделуінің дұрыстығын тексереді және құжаттарды сұрау салушы Мемлекеттің құзыретті мекемесіне жібереді.

Халықаралық шарттың өзі де сұрау салуларды, тапсырмаларды орындау тәртібін айқындай алады. Мәселен, Кеден одағына мүше мемлекеттердің кеден органдарының қылмыстық істер мен әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша құқықтық көмек және өзара іс-қимылы туралы Келісімнің 9 - бабына сәйкес ақпарат пен құжаттарды ұсыну туралы сұрау салу, жекелеген іс жүргізу әрекеттерін жүргізу туралы тапсырма оларды алған күннен бастап бір ай ішінде, "шұғыл" деген белгімен-2 аптадан аспайтын мерзімде орындалады. Бұл мерзімдерді қысқарту қажет болған жағдайда сұрау салу, тапсырма мәтінінде мерзімдерді қысқарту себептері мен қалаулы орындау мерзімі көрсетілген ескерту жасалады.

Сұрау салынатын Тараптың өзге мемлекеттік органына жүгіну қажет болған жағдайда көрсетілген мерзімдер осы Тараптың кеден органының ішкі ведомстволық тәртібіне сәйкес ұлғайтылады. Сұрау салынатын кеден органы сұрау салуда, тапсырмада көрсетілген барлық іс-әрекеттерді жүргізеді және қойылған барлық сұрақтарға жауап береді. Сұрау салынатын кеден органы өз бастамасы бойынша сұрау салуда, тапсырмада көзделмеген оларды орындауға байланысты іс-әрекеттерді жүргізуге құқылы. Сұрау салынатын кеден органы сұрау салуға, тапсырмаға, сондай-ақ алынған сұрау салудың деректемелеріне міндетті түрде сілтеме жасай отырып, сұрау салуға, тапсырмаға қол қойған кеден органы басшысының атына тікелей сұрау салушы кеден органына тиісті материалдар мен құжаттарды (куәландырылған көшірмелерді) жібереді. 9-баптың 1-тармағында көрсетілген мерзімде сұрау салуды, тапсырманы ішінара не толық орындау мүмкін болмаған жағдайда, Сұрау салынатын кеден органы сұрау салуды, тапсырманы орындаудың болжамды мерзімдері туралы сұрау салушы кеден органына хабарлауға тиіс.

Айта кету керек, құқықтық көмек көрсету тәртібінде ӘҚБтК-де көзделген іс-әрекеттерден басқа, Қазақстан Республикасының басқа да заңдары мен халықаралық шарттарында көзделген өзге де іс-әрекеттер де жүргізілуі мүмкін.

2 бөлім. Қазақстан Республикасының соты, органы (лауазымды адамы) тапсырманы орындау кезінде, егер бұл Қазақстан Республикасының осы мемлекетпен халықаралық шартында көзделген жағдайда, шет мемлекеттің іс жүргізу нормаларын қолдана алады.

Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2016 жылғы 22 желтоқсандағы № 12 " соттардың Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодексінің жалпы бөлігінің нормаларын қолдануының кейбір мәселелері туралы" нормативтік қаулысына сәйкес, істі қарау кезінде, егер өзге ережелер Қазақстан Республикасы үшін міндеттілігіне келісу туралы шешім ратификациялау немесе қосылу арқылы қабылданған халықаралық шартта белгіленген болса, сот Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы заңнамасының нормаларын қолдануға құқылы емес. Мұндай жағдайларда халықаралық шарттың ережелері қолданылады.

Сонымен бірге сұрау салуды, тапсырманы орындау кезінде соттар, органдар шет мемлекеттердің Конституцияда бекітілген адамның және азаматтың құқықтары мен бостандықтарына нұқсан келтіретін процестік нормаларын қолдануға құқылы емес. Мәселен, Қазақстан Республикасы Конституциялық Кеңесінің 2006 жылғы 18 мамырдағы № 2 Қаулысында Қазақстан Республикасының халықаралық шарты немесе оның жекелеген ережелері белгіленген тәртіппен, Негізгі Заңның 4-бабының 2-тармағына сай Республиканың аумағында ең жоғары заңдық күші бар Республика Конституциясына қайшы деп танылған жағдайда, мұндай шарт толығымен немесе Конституцияға сәйкес емес деп танылған бөлігінде орындауға жатпайды деп көрсетілген.

ҚР Конституциялық Кеңесінің 2001 жылғы 7 мамырдағы № 6/2 қаулысында Конституцияның Республика аумағында жоғары тұру қағидаты расталады, халықаралық шарттардың оған міндетті түрде сәйкес келуі көрсетіледі. Конституцияның жоғары тұру қағидатын Конституциялық Кеңес басқа да бірқатар қаулыларда нақтылады, онда халықаралық құқық нормалары мен қазақстандық заңнама арақатынасының жекелеген аспектілері бойынша құқықтық ұстанымдар, халықаралық шарттардың қолданыстағы құқық жүйесіндегі орны, оларды жасасу және қолдану тәртібі айқындалған.

3 бөлім. Халықаралық шартта көзделген жағдайларда тапсырманы орындау кезінде іс жүргізу әрекеттері басқа мемлекеттің құзыретті мекемесі өкілдерінің қатысуымен немесе қатысуымен жүргізілуі мүмкін. Осы мақсаттар үшін Сұрау салушы Тараптың органдары өз қызметкерлерін белгілі бір мерзімге іссапарға жіберуі мүмкін. Сұрау салушы органның өтініші бойынша Сұрау салынатын орган сұрау салушы органның тапсырманы орындау кезінде оның өкілдеріне қатысу мүмкіндігін қарауы үшін

жекелеген іс жүргізу әрекеттерін жүргізу туралы тапсырманы орындаудың жоспарланған уақыты мен орны туралы алдын ала хабарлайды.

4 бөлім. Орындалмаған сұрау салу (тапсырма) бойынша құжаттар оны орындауға кедергі келтірген себептер көрсетіле отырып, олар алынған шетелдік мекемеге қайтарылады. Мұндай себептерге сұрау жүргізу немесе онымен өзге де іс жүргізу әрекеттерін жүргізу үшін тиісті адамның тұрғылықты жерін немесе орналасқан жерін анықтау мүмкін еместігін не оның қайтыс болуын, сұрау салуда заңды және дұрыс орындау үшін қажетті мәліметтердің (деректердің) жоқтығын және т. б. жатқызуға болады. Мысалы, Қазақстан Республикасы соттарының шет мемлекеттердің соттарына құқықтық көмек көрсету және құқықтық көмек көрсету туралы Нұсқаулық, егер өзіне қатысты іс жүргізу әрекеттерін жүргізу қажет адам құжаттарда көрсетілген мекенжай бойынша тұрмаса (тұрмаса), онда тапсырманы орындаушы сот құзыретті органдар мен ұйымдарға тиісті сұрау салу жіберу арқылы оның тұрғылықты жерін (орналасқан жерін) анықтау жөнінде шаралар қабылдайды. Көрсетілген адамның жаңа тұрғылықты жері (орналасқан жері) туралы мәліметтер болмаған жағдайда не алушы көрсетілген мекенжай бойынша тұрмаса, сот тапсырманы орындаудың мүмкін еместігі туралы еркін нысанда акт жасайды, ол судьяның қолымен және соттың ресми мөрімен бекітіледі және тапсырманың орындалмау себептерін көрсете отырып, растауды толтырады.

Шет мемлекеттер соттарының немесе басқа мекемелерінің қарым-қатынас тәртібін бұза отырып келіп түскен тапсырмалары орындалуға жатпайды. Олар бастамашыға халықаралық шартқа не Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес қарым-қатынасты жүзеге асыруға уәкілеттік берілген орталық немесе аумақтық орган арқылы қайтарылады.

Тапсырма, егер оны орындау егемендікке немесе қауіпсіздікке залал келтіруі мүмкін болса не Қазақстан Республикасының заңнамасына қайшы келсе, орындалмаған болып қайтарылады.

Қазақстан Республикасының халықаралық шартының нормаларын қолдану және түсіндіру кезінде техникалық-заңдық сипаттағы түсіндіруді талап ететін мәселелер туындаған жағдайда, Қазақстан Республикасы мүшесі болып табылатын халықаралық ұйымдардың актілері мен шешімдерін пайдаланған, сондай-ақ Қазақстан Республикасының Сыртқы істер министрлігіне, Қазақстан Республикасының Әділет министрлігіне, Қазақстан Республикасының Бас прокуратурасына (мысалы, халықаралық шарттың қолданылу ұзақтығына, шартқа қатысушы мемлекеттердің тізбесіне байланысты мәселелерді анықтау үшін жүгінген жөн, халықаралық шартта қатысушы елдердің ескертпесінің болуы не болмауы, халықаралық шартты шет елдерде қолданудың сот тәжірибесі және басқалар) жүгіну.

5-бөлім. ӘКІМШЛІК ЖАЗА ҚОЛДАНУ ТУРАЛЫ ҚАУЛЫЛАРДЫ ОРЫНДАУ

51-тарау. НЕГІЗГІ ЕРЕЖЕЛЕР

883-бап. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулының, айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқаманың заңды күшіне енуі

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулы, айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқама заңды күшіне енеді:

1) Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулыға, айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқамаға, егер оған шағым берілмесе немесе наразылық келтірілмесе, шағым жасау үшін белгіленген мерзім өткеннен кейін;

2) шағым, наразылық бойынша Қаулы, сондай-ақ осы Кодекстің 839-бабында көзделген жағдайда қаулы шығарылғаннан кейін дереу;

3) осы кодекстің 811-бабы екінші бөлігінің бірінші абзацында көзделген жағдайда дереу;

4) шетелдікті немесе азаматтығы жоқ адамды Қазақстан Республикасының шегінен шығарып жіберу туралы қаулы жарияланғаннан кейін тоқтатылады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Қаулыларды орындау – әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша іс жүргізудің қорытынды кезеңі. Атқарушылық іс жүргізу туралы нормаларды ӘҚБтК-нің арнайы бөліміне бөлу осы кезеңнің ерекшеліктеріне байланысты. Онда кінәлінің әкімшілік жауаптылығы туындайды, әкімшілік жазалар іс жүзінде қолданылады, яғни әкімшілік мәжбүрлеу шаралары іс жүзінде жүзеге асырылады. Алдыңғы үш кезеңде – іс қозғау (әкімшілік тергеу), істі қарау, әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша қаулылар мен шешімдерді қайта қарау кезеңдерінде құзыретті субъектілер істің мән-жайын жинауға, талдауға, оларға құқықтық баға беруге, кінәліге қалай әсер ету керектігін анықтауға міндетті. Осы қызметтің нәтижелері ресми құжаттарда: хаттамаларда, қаулыларда, шешімдерде тіркеледі.

Орындау кезеңінде іс жүргізу аяқталады, істер бойынша қабылданған қаулылар, шешімдер орындалады, жазалаушы ықпал ету жүзеге асырылады. Сондықтан орындау кезеңінде іс жүргізудің көптеген жаңа қатысушылары пайда болады, арнайы қағидаттар қолданылады, билік субъектілері қызметінің мазмұны және әкімшілік жауаптылыққа тартылғандардың мәртебесі де ерекше.

Әкімшілік жазалар қолдану туралы қаулыларды орындау сатысы:

1) қаулыны орындауға жіберу кезеңі, оған сәйкес қаулы заңды күшіне енгеннен кейін бір тәулік ішінде оны орындауды жүзеге асыруға уәкілеттік берілген органға (лауазымды адамға) жіберу есебінен қаулы шығарған судья, орган (лауазымды адам) оны орындауға кіріседі;

2) уәкілетті органның бірқатар ұйымдастырушылық әрекеттерді жүргізуінен тұратын әкімшілік жаза қолдану туралы қаулыны орындау;

3) күшіне енген қаулыда кепілге салынған өндіріп алуды тікелей, нақты орындау (айыппұл төлеу, арнайы құқықтан айыру және т.б. түрінде) сияқты үш кезеңнен тұрады.

Осы кезеңдердің барлығы дәйекті және өз жиынтығында әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша іс жүргізудің қорытынды кезеңі болып табылады.

Маңызды заңды мәселе – әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулының заңды күшіне ену уақыты. Осы кезден бастап адам ресми түрде құқық бұзушы болып танылады, әкімшілік жауаптылыққа тартылған кінәлі болып саналады.

"Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша Қаулы туралы" Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2010 жылғы 20 сәуірдегі № 5 нормативтік қаулысына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша Қаулы-бұл іс жүргізу құжаты, онда істі қарау нәтижелері бойынша Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізудің қорытындысы көрсетіледі. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша іс жүргізу міндеттерін орындауды қамтамасыз етуге бағытталған әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулы шығару оның заңдылығы мен негізділігі үшін ерекше жауапкершілікті талап етеді. Қаулы, егер ол Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодексінің (бұдан әрі - ӘҚБтК) талаптарына сәйкес келсе, сондай-ақ заңнаманың өзге нормаларының ережелеріне сәйкес келсе, заңды болып табылады.

Қаулының негізділігі қаулыда осы іс үшін маңызы бар мән-жайлар көрсетілуге тиіс, сот зерттеген, олардың қатыстылығы, жол берілуі мен дұрыстығы туралы Заңның талаптарын қанағаттандыратын дәлелдемелермен расталған мән-жайлар көрсетілуге тиіс екенін білдіреді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарап, сот, орган (лауазымды адам) :

- 1) әкімшілік жаза қолдану;
- 2) іс бойынша іс жүргізуді қысқарту арқылы жүзеге асырылады.

Егер әкімшілік құқық бұзушылық автоматты режимде жұмыс істейтін сертификатталған арнайы бақылау-өлшеу техникалық құралдарымен және аспаптарымен тіркелген жағдайда, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша шешім айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқама түрінде ресімделеді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулының, айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқаманың заңды күшіне енуі әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша аталған шешімдер оған қатысушы адамдар, сот, шешім шығарған орган (лауазымды адам) үшін, сондай-ақ барлық өзге де жеке және заңды тұлғалар үшін міндетті болып табылатынын білдіреді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулы, айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқама мынадай жағдайларда заңды күшіне енеді:

1) Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулыға, айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқамаға, егер оған шағым берілмесе немесе наразылық келтірілмесе, шағым жасау үшін белгіленген мерзім өткеннен кейін;

Өзіне қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізіліп жатқан адам, жәбірленуші, жеке тұлғаның заңды өкілдері, дара кәсіпкердің, заңды тұлғаның өкілдері

, қорғаушы, жәбірленушінің өкілі Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулыға, жоғары тұрған органға (лауазымды адамға), сотқа айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқамаға шағым жасауға, ал прокурорлар наразылық білдіруге құқылы.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулыға шағым, наразылық қаулының көшірмесі тапсырылған күннен бастап 10 тәулік ішінде, ал жоғарыда аталған адамдар істі қарауға қатыспаған жағдайда-қаулы алынған күннен бастап беріледі.

Айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқамаға шағым, наразылық ӘҚБтК-нің 817-бабында көзделген мерзім өткеннен кейін 10 тәулік ішінде берілуі мүмкін. Осы бапқа сәйкес, егер әкімшілік құқық бұзушылық автоматты режимде жұмыс істейтін сертификатталған арнайы бақылау-өлшеу техникалық құралдарымен және аспаптарымен тіркелген жағдайда, іс қысқартылған іс жүргізу тәртібімен мәні бойынша қаралған істерді қоспағанда, айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқама тиісінше жеткізілген сәттен бастап 15 тәулік өткеннен кейін қаралған болып есептеледі.

Салықтық тексеру нәтижелері бойынша анықталған Қазақстан Республикасының Салық кодексінде белгіленген салық міндеттемесін немесе Қазақстан Республикасының зейнетақымен қамсыздандыру туралы және міндетті әлеуметтік сақтандыру туралы заңнамасында көзделген міндеттерді орындамауына немесе тиісінше орындамауына байланысты шығарылған әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулыға шағым, наразылық қаулының көшірмесі тапсырылған немесе алынған күннен бастап 30 тәулік ішінде берілуі мүмкін.

Егер әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулыға, айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқамаға белгіленген мерзімде шағым жасалмаған немесе наразылық келтірілмесе, олар аяқталғаннан кейін осы шешімдер заңды күшіне енеді.

2) шағым, наразылық бойынша Қаулы, сондай-ақ Кодекстің 839-бабында көзделген жағдайда қаулы шығарылғаннан кейін дереу тоқтатылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулыға, айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқамаға шағымды, наразылықты қарап, жоғары тұрған орган (лауазымды адам) әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізу туралы мынадай шешімдердің бірін қабылдайды:

1) қаулыны, нұсқаманы өзгеріссіз, ал шағымды, наразылықты қанағаттандырусыз қалдыру;

2) қаулының өзгеруі;

3) қаулының, нұсқаманың күшін жою және істі қысқарту;

4) қаулының, нұсқаманың күшін жою және іс бойынша жаңа қаулы шығару арқылы жүзеге асырылады.

Іс бойынша қаулыға шағым, наразылық бойынша шешім, ұйғарым шағым, наразылық бойынша қаулы түрінде шығарылады (ӘҚБтК-нің 826-4-бабы).

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің 839-бабына сәйкес, шағымды қараған кезде, соттың қаулысына қатысты прокурордың апелляциялық өтініші бойынша жоғары тұрған сот келесі шешімдердің бірін қабылдайды:

1) қаулыны өзгеріссіз, ал шағымды, апелляциялық өтінішті қанағаттандырусыз қалдыру;

2) қаулының өзгеруі;

3) ӘҚБтК-нің 741 (әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуді болдырмайтын мән-жайлар) және 742 (әкімшілік жауаптылыққа тартпауға мүмкіндік беретін мән-жайлар) - баптарында көзделген мән-жайлар болған кезде, сондай-ақ қаулы шығаруға негіз болған мән-жайлар дәлелденбеген кезде қаулының күшін жою және істі қысқарту;

4) қаулының күшін жою және іс бойынша жаңа қаулы шығару арқылы жүзеге асырылады.

Соттың қаулысына шағымды, прокурордың апелляциялық өтінішін қарау нәтижелері бойынша шешім шағым, апелляциялық өтініш бойынша қаулы түрінде шығарылады.

Жоғарыда аталған шешімдерді шығарған кезде әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулы, айыппұл төлеу қажеттігі туралы ұйғарым дереу заңды күшіне енеді. Шығарылған шешіммен шағым жасалған немесе наразылық келтірілген қаулының күші жойылған жағдайларда, көрсетілген ереже қолданылмайды деп ұйғару қисынды.

3) *кодекстің 811-бабы екінші бөлігінің бірінші абзацында көзделген жағдайда дереу* ;

ӘҚБтК-нің 811-бабы 2-бөлігінің бірінші абзацына сәйкес аталған айыппұл сомасының елу пайызы мөлшерінде айыппұл төленген жағдайда 7 тәулік ішінде іс мәні бойынша қаралған, шешім – заңды күшіне енген, ал әкімшілік жауапкершілікке тартылған адам болып саналады.

ӘҚБтК 811-бабында сөз болып отырған Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қысқартылған іс жүргізу тәртібі Әкімшілік құқық бұзушылық анықталған және оны жасаған адам анықталған кезде ӘҚБтК 804-бабына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама жасауға құқығы бар уәкілетті адам әкімшілік іс жүргізуді қозғайды және адамға 7 тәулік ішінде баптың санкциясында көрсетілген айыппұл сомасының 50% мөлшерінде айыппұл төлеу құқығын түсіндіреді. Хаттаманы жасаған уәкілетті адам адамға әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттаманың көшірмесін белгіленген үлгідегі квитанциясы бар табыс етеді.

Егер әкімшілік құқық бұзушылық автоматты режимде жұмыс істейтін сертификатталған арнайы бақылау-өлшеу техникалық құралдарымен және аспаптарымен тіркелген болса, адам белгіленген үлгідегі квитанциясы бар айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқама тиісті жеткізілген сәттен бастап 7 тәулік ішінде көрсетілген айыппұл сомасының 50% мөлшерінде айыппұл төлеуге құқылы.

3-1) осы Кодекстің 744 және 745-баптарында көзделген, өзіне қатысты іс бойынша іс жүргізіліп жатқан тұлғаның және жәбірленушінің жазбаша өтінішхаты бойынша дереу;

ӘҚБтК 744-бабы 1-бөлігіне сәйкес өзіне қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізіліп жатқан адам өтінішхаттар, оның ішінде істі сотта кешіктірмей қарау және әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулыны тез арада заңды күшіне енгізу туралы өтінішхаттарды мәлімдеуге құқылы. Осыған ұқсас құқық ӘҚБтК-нің 745-бабының 2-бөлігіне сәйкес жәбірленушіге заңмен берілген. Осылайша, түсіндірме берілген норма әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша іс жүргізуге қатысушылардың заңды құқықтарын іске асыруға бағытталған.

4) *шетелдікті немесе азаматтығы жоқ адамды Қазақстан Республикасының шегінен шығарып жіберу туралы қаулы жарияланғаннан кейін тоқтатылады.*

"Шетелдіктерді немесе азаматтығы жоқ адамдарды Қазақстан Республикасынан тыс жерлерге шығарып жіберу туралы істерді қараудың сот тәжірибесі туралы" Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2013 жылғы 13 желтоқсандағы № 4 нормативтік қаулысының 9-тармағына сәйкес әкімшілік шығарып жіберу туралы шешімде шетелдік немесе азаматтығы жоқ адам Қазақстан Республикасының аумағынан кетуге тиіс ақылға қонымды мерзім көрсетіледі. Соттар шетелдіктің немесе азаматтығы жоқ адамның өзіне қатысты шығарып жіберу туралы қабылданған шешімді орындамағаны үшін белгіленген әкімшілік және қылмыстық жауапкершілікті ескере отырып, қаулыны орындау үшін жеткілікті мерзімді ақылға қонымды мерзім деп түсінуі тиіс.

"Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша Қаулы туралы" Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2010 жылғы 20 сәуірдегі № 5 нормативтік қаулысының 28-тармағына сәйкес ақылға қонымды мерзім ішінде шығарып жіберу туралы қаулы заңды күшіне енген сәттен басталады. ӘҚБтК-нің 883-бабының 4) тармақшасына сәйкес шетелдікті немесе азаматтығы жоқ адамды Қазақстан Республикасының шегінен шығарып жіберу туралы сот қаулысы жария етілгеннен кейін заңды күшіне енеді. Егер шығарып жіберу негізгі жазалау шарасы ретінде қосымша жаза ретінде тағайындалған жағдайда, сот қаулысы әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулыға шағымдану үшін белгіленген мерзім өткеннен кейін, егер оған апелляциялық өтініш шағым жасалмаса немесе келтірілмесе, заңды күшіне енеді.

884-бап. Әкімшілік жаза қолдану туралы қаулының, айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқаманың міндеттілігі

1. *Әкімшілік жаза қолдану туралы қаулы, айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқама барлық мемлекеттік органдардың, жергілікті өзін-өзі басқару органдарының, лауазымды адамдардың, жеке тұлғалардың және олардың бірлестіктерінің, заңды тұлғалардың орындауы үшін міндетті.*

2. Әкімшілік жаза қолдану туралы қаулы, айыппұл төлеу қажеттігі туралы ұйғарым олар заңды күшіне енген кезден бастап орындалуға тиіс.

3. Арнаулы құқықтан айыру және әкімшілік қамауға алу түріндегі әкімшілік жаза қолдану туралы қаулы ол шығарылған кезден бастап орындалуға тиіс.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулының, айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқаманың орындалуын қамтамасыз ету әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша іс жүргізу міндеттерінің бірі болып табылады. Әкімшілік жаза қолдану туралы қаулыны, мемлекеттік органдардың, жергілікті өзін-өзі басқару органдарының, лауазымды адамдардың, жеке тұлғалардың және олардың бірлестіктерінің, заңды тұлғалардың айыппұл төлеу қажеттігі туралы Нұсқаманы орындаудың нормативтік бекітілген міндеттілігі осы міндетті шешудің кепілі болып табылады. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша шешімнің мұндай қасиеті қаралған іске қатысы бар ма, жоқ па, жоқ па, қарамастан, аталған адамдар мен органдар тобына қолданылады. Әкімшілік жаза қолдану туралы қаулы, айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқама өздеріне қатысты шығарылған адамдардың орындауы үшін міндетті. Аталған шешімдерді құзыретті лауазымды адамдар мен органдар орындауға міндетті. Қаралған іспен тікелей байланысты емес адамдар мен органдар заң негізінде шығарылған шешімнің беделі деп санауға және оның орындалуына ықпал етуге міндетті.

Жоғарыда санамаланған құжаттардың міндеттілігіне осылайша қараудың маңыздылығы "Сот актілерін орындамағаны үшін жауаптылық туралы" ҚР Жоғарғы Сотының 2003 жылғы 19 желтоқсандағы № 12 нормативтік қаулысында көрсетілген. Мәселен, нормативтік қаулының 1-тармағында ҚР Конституциясының 76-бабының 3-тармағына, ҚПК-нің 127, 472-баптарына, ҚР АПК-нің 21-бабының 2-бөлігіне, ӘҚБтК-нің 884-бабына сәйкес заңды күшіне енген сот актілері, сондай-ақ соттар мен судьялардың сот төрелігін іске асыру кезіндегі өкімдері, талаптары, тапсырмалары, шақырулары, сұрау салулары және басқа да өтініштері, әкімшілік жаза қолдану туралы қаулы барлық мемлекеттік органдар, жергілікті өзін-өзі басқару органдары, заңды тұлғалар, лауазымды адамдар, азаматтар үшін міндетті және Қазақстан Республикасының бүкіл аумағында орындалуға тиіс деп көрсетілген.

Заңды күшіне енген сот үкімін, сот шешімін немесе өзге де сот актісін не атқарушылық құжатты орындамау, сол сияқты олардың орындалуына кедергі жасау заңда көзделген жауаптылыққа әкеп соғады.

Сот үкімін, сот шешімін немесе өзге де сот актісін және атқарушылық құжатты орындамағаны үшін әкімшілік жауаптылық ӘҚБтК-нің 669-бабына сәйкес көзделген. Мәселен, ӘҚБтК-нің 669-бабы 1-бөлігіне сәйкес сот үкімін, сот шешімін немесе өзге де сот актісін және атқарушылық құжатты орындамау – жеке тұлғаларға – бес айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға не бес тәулікке дейінгі мерзімге

әкімшілік қамаққа алуға, лауазымды адамдарға, жекеше нотариустарға, жеке сот орындаушыларына, адвокаттарға – жиырма айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға немесе бес тәулікке дейінгі мерзімге әкімшілік қамаққа алуға, шағын кәсіпкерлік субъектілеріне немесе коммерциялық емес ұйымдарға – отыз, орта кәсіпкерлік субъектілеріне – қырық, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне елу айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде айыппұл салуға алып келеді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулының орындалуын қамтамасыз ету міндеті әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарау нәтижесінде сот, орган (лауазымды адам) шығарған оның түрлерінің бірі ретінде әкімшілік жаза қолдану туралы қаулыға да жатады. Әкімшілік жаза оған заңмен уәкілеттік берілген судья, органдар (лауазымды адамдар) әкімшілік құқық бұзушылық жасағаны үшін қолданатын мемлекеттік мәжбүрлеу шарасы болып табылады және мұндай құқық бұзушылық жасаған адамның құқықтары мен бостандықтарын ӘҚБтК-де көзделген айыру немесе шектеу болып табылады. Әкімшілік жаза құқық бұзушылық жасаған адамды заңнама талаптарын сақтау және құқық тәртібін құрметтеу рухында тәрбиелеу, сондай-ақ құқық бұзушының өзі де, басқа да адамдардың жаңа құқық бұзушылықтарды жасауының алдын алу мақсатында қолданылады. Әкімшілік жаза әкімшілік құқық бұзушылық жасаған адамға тән азабын келтірудің немесе оның адамдық қадір-қасиетін кемсітудің, сондай-ақ заңды тұлғаның іскерлік беделіне зиян келтірудің өз мақсаты болмайды.

Әкімшілік құқық бұзушылықтар жасағаны үшін мынадай әкімшілік жазалар қолданылуы мүмкін:

- 1) ескерту;
- 2) әкімшілік айыппұл. Егер әкімшілік құқық бұзушылық автоматты режимде жұмыс істейтін сертификатталған арнайы бақылау-өлшеу техникалық құралдарымен және аспаптарымен тіркелсе, айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқама түрінде ресімделеді.
- 3) әкімшілік құқық бұзушылық жасау құралы не нысанасы болған затты, сол сияқты әкімшілік құқық бұзушылық жасау салдарынан алынған мүлікті тәркілеу;
- 4) арнаулы құқықтан айыру;
- 5) рұқсаттан айыру не оның қолданылуын тоқтата тұру, сондай-ақ тізілімнен шығару;
- 6) Қызметті тоқтата тұру немесе оған тыйым салу;
- 7) заңсыз салынып жатқан немесе салынған құрылысты мәжбүрлеп бұзу;
- 8) әкімшілік қамауға алу;
- 9) шетелдікті немесе азаматтығы жоқ адамды Қазақстан Республикасының шегінен әкімшілік жолмен шығарып жіберу.

Сот, орган (лауазымды адам) әкімшілік жаза қолданған кезде, оның ішінде тиісті қаулының орындалуын қамтамасыз ету мүддесінде жасалған әкімшілік құқық

бұзушылықтың сипатын, кінәлінің жеке басын (жеке тұлғаға қатысты), мүліктік жағдайын, жауаптылықты жеңілдететін және ауырлататын мән-жайларды ескереді.

Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2018 жылғы 20 сәуірдегі № 5 "Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша сот қаулысы туралы" нормативтік қаулысының 19-тармағында бұл туралы былай айтылады: "әкімшілік жаза шараларын анықтау кезінде сот қаулының сипаттау-дәлелдеу бөлігінде таңдап алынған әкімшілік жазалау шарасының себептерін келтіруге міндетті.

Жеке тұлғаға әкімшілік жаза қолдану кезінде жасалған әкімшілік құқық бұзушылықтың сипаты, кінәлінің жеке басы, оның ішінде оның құқық бұзушылық жасалғанға дейінгі және одан кейінгі мінез-құлқы, мүліктік жағдайы, жауаптылықты жеңілдететін және ауырлататын мән-жайлар ескеріледі.

Әкімшілік жазаны дараландыру қағидатын қаулы шығарған кезде, ӘҚБтК-нің Ерекше бөлігі баптарының санкцияларындағы жазаның баламалы шаралары болған кезде соттардың назарын қатаң сақтау қажеттілігіне аударсын. Қаулыда құқық бұзушылықтың қоғамдық қауіптілігінің сипаты мен дәрежесін куәландыратын нақты қандай мән-жайлар, сондай-ақ кінәлінің жеке басы жазалау шарасын таңдау кезінде ескерілгенін көрсету қажет. Қаулыда тек әкімшілік жаза "кінәлінің жеке басын ескере отырып" қолданылғанына сілтеме жеткіліксіз болып табылады.

Сот сот отырысында зерттелген мән-жайларға ғана оның белгілі бір жазалау шарасын таңдауының себебі ретінде сілтеме жасауға құқылы.

ӘҚБтК-нің Ерекше бөлімінің санкциясында әкімшілік жазаның балама шаралары болмаған жағдайда, ӘҚБтК-нің 56 және 57-баптарына сілтеме жасау, сондай-ақ осы әкімшілік жаза шарасын сайлау уәжінің негіздемесі талап етілмейді. Бұл жағдайда қаулыда ӘҚБтК-нің осы нормасының санкциясымен әкімшілік жазаның бір ғана нақты түрі көзделгенін көрсету керек".

Сонымен қатар, Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2016 жылғы 22 желтоқсандағы № 12 "соттардың Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодексінің жалпы бөлігінің нормаларын қолдануының кейбір мәселелері туралы" нормативтік қаулысына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық жасағаны үшін әкімшілік жаза осы Әкімшілік құқық бұзушылық үшін ӘҚБтК-нің Ерекше бөлімінің бабында көзделген шектерде, ӘҚБтК-нің ережелеріне дәл сәйкес қолданылады. ӘҚБтК Ерекше бөлімінің тиісті бабында көзделген санкцияның төменгі шегінен төмен жаза қолдануға жол берілмейді. Алайда, ӘҚБтК-нің 56-бабына сәйкес жеке тұлғаның жауаптылығын жеңілдететін мән-жайлар анықталған кезде судья салынатын әкімшілік айыппұл сомасын, бірақ айыппұлдың жалпы сомасының отыз пайызынан аспайтын мөлшерде қысқартуға құқылы. (Әқбтк-нің 819- бабының екінші бөлігі). Мұндай қысқартуды осы бапта көрсетілмеген басқа Әкімшілік құқық

бұзушылық субъектілеріне (мысалы, лауазымды адамдарға, дара кәсіпкерлерге) қатысты, сол сияқты әкімшілік жазалардың басқа да түрлері бойынша қолдануға жол берілмейді.

2 бөлім. Әкімшілік жаза қолдану туралы қаулыны, айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқаманы орындау әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізудің қорытынды кезеңіне жатады, ол аталған шешімдер заңды күшіне енгеннен кейін ғана басталады. Әкімшілік жаза қолдану туралы қаулының, айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқаманың заңды күшіне ену шарттары ӘҚБтК-нің 883-бабында регламенттелген.

Әкімшілік жаза қолдану туралы қаулыны, айыппұл төлеу қажеттігі туралы Нұсқаманы орындаудың мынадай реттілігі болады:

- орындауға өтініш;
- орындалуы.

Бұл шешімдерді оған уәкілетті органдар, лауазымды адамдар ӘҚБтК-де, басқа да заңдарда белгіленген тәртіппен орындайды.

3 бөлім. Арнайы құқықтан айыру және әкімшілік қамауға алу түріндегі әкімшілік жаза қолдану туралы қаулыны орындау тәртібі ерекше сипатқа ие, өйткені қалғандарына қарағанда бұл қаулы шығарылған кезден бастап орындалуға жатады.

Арнайы құқықтан айыру және әкімшілік қамауға алу түріндегі әкімшілік жаза қолдану туралы қаулыны орындау тәртібі ӘҚБтК - нің 900-904, 913-914-баптарында регламенттеледі.

Арнаулы құқықтан айыру түріндегі жазаны орындау кезінде арнаулы құқықтан айыру мерзімі бір айдан кем және екі жылдан астам болмауы ескеріледі. Көлік құралдарын басқару құқығынан айыру мерзімі алты айдан кем және он жылдан астам болуы мүмкін емес.

Көлік құралын масаң күйде жүргізу не белгіленген тәртіппен масаң күйін куәландырудан өтуден жалтару, сондай-ақ аталған адамдардың өздері қатысушысы болып табылатын жол-көлік оқиғасы болған жерден белгіленген ережелерді бұза отырып кетіп қалу жағдайларын қоспағанда, көлік құралдарын жүргізу құқығынан айыру мүгедектігіне байланысты осы құралдарды пайдаланатын адамдарға қолданылмайды (және тиісінше орындалуға). Аң аулау, балық аулау, аңшылық қаруды, оның оқ-дәрілерін және балық аулау құралдарын сақтау және алып жүру құқығынан айыру, осы құқықты пайдалану тәртібін жүйелі түрде бұзуды қоспағанда, аң аулау (балық аулау) өмір сүрудің негізгі заңды көзі болып табылатын адамдарға қолданылмайды.

Әкімшілік қамауға алу түріндегі жазаны орындау кезінде оның отыз тәулікке дейінгі, ал төтенше жағдай режимінің талаптарын бұзғаны үшін қырық бес тәулікке дейінгі мерзімге белгіленгені назарға алынады. Әкімшілік қамауға алуды судья ерекше жағдайларда осы бөлімнің Ерекше бөлімінің баптарында көзделген шекте тағайындайды. Жүкті әйелдерге және он төрт жасқа дейінгі балалары бар әйелдерге, он

сегіз жасқа толмаған адамдарға, 1 және 2-топтағы мүгедектерге, сондай-ақ елу сегіз жастан асқан әйелдерге, алпыс үш жастан асқан еркектерге және он төрт жасқа толмаған балаларды жалғыз өзі тәрбиелейтін еркектерге әкімшілік қамауға алу қолданылмайды (және тиісінше атқарылмайды).

"Әкімшілік құқық бұзушылық жөніндегі іс бойынша соттың қаулысы туралы" ҚР Жоғарғы Сотының 2018 жылғы 20 сәуірдегі № 5 нормативтік қаулысының 26-тармағында соттардың назары судья қамауға алу түрінде әкімшілік жаза қолданылатын қаулыда сағат пен минутқа дейінгі дәлдікпен нақты ұсталған уақытты ескеріп, қамауға алу мерзімі есептелуі тиіс кезеңді көрсетуі қажет екеніне аударылады. Қаулының қарар бөлігінде қамаққа алу мерзімі – тәуліктер саны цифрлармен және жазбаша көрсетіледі. Әкімшілік ұстап алу мерзімі әкімшілік қамаққа алу мерзіміне қосылады.

Сонымен бірге, қамауға алу ерекшеліктері Қазақстан Республикасы Ішкі істер министрінің 2017 жылғы 26 шілдедегі № 504 бұйрығымен бекітілген. 2017 жылғы 24 тамызда Қазақстан Республикасының Әділет министрлігінде "Қамауға алу түріндегі жазаны орындауды жүзеге асыратын арнаулы мекемелердің қызметін ұйымдастыру ережесін және ішкі тәртіптерін бекіту туралы" тіркелді.

885-бап. Әкімшілік жаза қолдану туралы қаулыны, айыппұл төлеу қажеттігі туралы Нұсқаманы орындауға жіберу

Әкімшілік жаза қолдану туралы қаулының, айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқаманың орындалуы қаулы шығарған судьяға, органға (лауазымды адамға) немесе нұсқаманы ресімдеген органға жүктеледі. Қаулы оны орындауға уәкілетті органға (лауазымды адамға) ол заңды күшіне енген күннен бастап бір тәулік ішінде жіберіледі. Арнаулы құқықтан айыру түріндегі әкімшілік жаза қолдану туралы қаулы оны орындауға уәкілеттік берілген органдарға ол шығарылғаннан кейін дереу жіберіледі.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Әкімшілік жаза қолдану туралы қаулыны, айыппұл төлеу қажеттігі туралы Нұсқаманы орындауға жіберу оларды субъектінің (судьяның, органның, лауазымды адамның) оларды орындауға келтіруге уәкілетті органға, лауазымды адамға шешім қабылдауы болып табылады.

Орындауға өтінішті осы қаулыны шығарған немесе нұсқаманы ресімдеген судья, орган (лауазымды адам) ғана жүзеге асырады. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды және олар бойынша тиісті шешім шығарады:

- 1) мамандандырылған әкімшілік соттардың судьялары;
- 2) кәмелетке толмағандардың істері жөніндегі мамандандырылған ауданаралық соттардың судьялары;
- 3) егер тиісті әкімшілік-аумақтық бірліктің аумағында мамандандырылған ауданаралық әкімшілік сот және кәмелетке толмағандардың істері жөніндегі мамандандырылған ауданаралық сот құрылмаса, аудандық (қалалық) соттар;

4) ӘҚБК уәкілеттік берген мемлекеттік органдардың лауазымды адамдары. Осы органдардың тізбесі ӘҚБТК-нің 36-тарауында келтірілген.

Судьялар ӘҚБТК-нің 684-бабына сәйкес олардың қарауына жатқызылған әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарайды. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға уәкілетті мемлекеттік органдардың лауазымды адамдары, ӘҚБТК-нің 684-бабында көрсетілген істерді қоспағанда, істерді қарайды және әкімшілік құқық бұзушылықтар үшін әкімшілік жазалар қолданады.

Әкімшілік жаза түрлерінің бірі ретінде әкімшілік қамау, шетелдіктерді не азаматтығы жоқ адамдарды Қазақстан Республикасының шегінен әкімшілік жолмен шығарып жіберу, әкімшілік құқық бұзушылық жасау құралы не нысанасы болған заттарды тәркілеу, сол сияқты әкімшілік құқық бұзушылық жасау салдарынан алынған кірістерді (дивидендтерді), ақшаны және бағалы қағаздарды тәркілеу, нақты адамға берілетін арнайы құқықтан айыру (оның ішінде көлік құралын басқару құқығы), сондай-ақ Әкімшілік құқық бұзушылық жасау), белгілі бір қызмет түріне не белгілі бір іс-әрекеттер жасауға лицензиядан, арнайы рұқсаттан, біліктілік аттестатынан (куәлігінен) айыруды, заңсыз салынып жатқан немесе салынған құрылысты мәжбүрлеп бұзуды, қызметті тоқтата тұруды немесе оған тыйым салуды судья қарайды.

ӘҚБТК-нің 24-бабына сәйкес өзіне қатысты Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізіліп жатқан адамның жазбаша өтініші бойынша ӘҚБТК-нің 2-бөлімінің Ерекше бөлігінде көзделген кез келген құқық бұзушылық туралы істі, егер ол Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қаралғанға дейін берілсе, судья қарайды.

Кәмелетке толмаған немесе өзінің дене немесе психикалық жай-күйі бойынша өз құқықтарын өз бетінше жүзеге асыру мүмкіндігінен айырылған болып табылатын, өзіне қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізіліп жатқан адамның заңды өкілінің немесе жәбірленушінің жазбаша өтініші бойынша не электрондық цифрлық қолтаңбамен куәландырылған электрондық құжат нысанындағы өтініші бойынша іс мамандандырылған аудандық және оларға теңестірілген әкімшілік соттарда, ал олар болмаған кезде – жалпы юрисдикция соттарында қаралуы мүмкін.

Қаулы шығарған судья, орган (лауазымды адам) оны орындауға уәкілеттік берілген органға (лауазымды адамға) ол заңды күшіне енген күннен бастап бір тәулік ішінде жібереді.

Әкімшілік жаза қолдану туралы қаулыны, айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқаманы беруге арналған мерзім өтуінің басталуын айқындайтын нақ сол сағат пен сол тәуліктер оның ұзақтығына есептелмейді. Жалпы қағида бойынша мерзімнің өтуі келесі тәуліктен басталады. Мерзімді тәулікпен есептеу кезінде оған жұмыс уақытынан тыс уақыт кірмейді. Мерзімді тәуліктермен есептеу мерзімнің өтуіне әкеп соқтыратын заңды фактіден кейінгі тәуліктің нөл сағатынан кейін басталады және мерзімнің соңғы тәулігінің жиырма төрт сағатында аяқталады. Белгілі бір мерзімді белгілеу орындау рәсімін ретке келтіреді және ӘҚБТК-нің ережелері мен нормаларын іске асыруға ықпал

етеді. "Конституциялық мерзімдерді есептеу мәселесі бойынша Қазақстан Республикасы Конституциясының нормаларын ресми түсіндіру туралы" ҚР Конституциялық Кеңесінің 2012 жылғы 13 сәуірдегі № 2 нормативтік қаулысында әділ атап өтілгендей: "Негізгі Заңда бекітілген нақты мерзімдер арқылы уәкілетті органдардың және лауазымды тұлғалардың адам және азамат құқықтарын шектеу мүмкіншілігіне шек қойылады, жеке бас бостандығын кепілдік берілуіне алғышарт жасалады. Олар сондай-ақ жекелеген мемлекеттік органдар мен лауазымды тұлғалардың қызмет атқару кезеңдерін, өз өкілеттіктерін іске асыруының басталуы мен аяқталуын, сондай-ақ мемлекеттік билік тармақтарының тежемелік әрі тепе-теңдік жүйесі қолданылатын жағдайда өзара әрекеттесуін айқындайды. Бұл мерзімдерді сақтау конституциялық заңдылық режимін қамтамасыз ету шарттарының бірі болып табылады".

Арнайы құқықтан айыру түрінде әкімшілік жаза қолдану туралы қаулыны орындауға жүгіну тәртібі түбегейлі түрде ерекшеленеді. Ол шығарылғаннан кейін оны орындауға уәкілеттік берілген органдарға дереу жіберіледі.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодекстің 900-бабына сәйкес, Тракторларды, өздігінен жүретін машиналарды және техниканың басқа да түрлерін қоспағанда, судьяның Көлік құралдарын жүргізу құқығынан айыру туралы қаулысын ішкі істер органдарының лауазымды адамдары орындайды. Судьяның тракторды, өздігінен жүретін машинаны немесе техниканың басқа да түрлерін басқару құқығынан айыру туралы қаулысын өздігінен жүретін машиналар мен техниканың басқа да түрлерінің техникалық жай-күйіне мемлекеттік қадағалауды жүзеге асыратын органдардың лауазымды адамдары орындайды. Судьяның Кемелерді, оның ішінде шағын көлемді кемелерді басқару құқығынан айыру туралы қаулысын Кемелерді, оның ішінде шағын көлемді кемелерді пайдалану ережелерінің сақталуына мемлекеттік қадағалауды жүзеге асыратын органдардың лауазымды адамдары орындайды. Судьяның аң аулау құқығынан айыру туралы қаулысын аң аулау ережелерінің сақталуын мемлекеттік қадағалауды жүзеге асыратын органдардың лауазымды адамдары орындайды. Қаруды алып жүру және сақтау құқығынан айыру туралы сот қаулысын ішкі істер органдарының лауазымды адамдары орындайды.

Жоғарыда аталған органдарға арнаулы құқықтан айыру түріндегі әкімшілік жаза қолдану туралы қаулы дереу жіберіледі.

ӨҚБтК-нің 52-тарауында әкімшілік жазалардың жекелеген түрлерін орындау тәртібі белгіленді, сол жерде оларды орындауға уәкілетті органдар анықталды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша шығарылған шешімдер ерікті түрде не мәжбүрлеп орындалуға жатады. Әкімшілік жаза қолдану туралы қаулы, айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқама мәжбүрлеп орындалған жағдайда, оның тәртібі ҚР "Атқарушылық іс жүргізу және сот орындаушыларының мәртебесі туралы" Заңымен айқындалады. Атқарушылық іс жүргізу-борышкерден атқарушылық

санкцияны, өсімпұлды, атқарушылық іс жүргізу бойынша шығыстарды, жеке сот орындаушысының қызметіне ақы төлеуді өндіріп ала отырып, атқарушылық құжаттарды мәжбүрлеп орындауға бағытталған шаралар. Атқарушылық іс жүргізудің міндеттері азаматтық және әкімшілік істер бойынша сот шешімдері, ұйғарымдары, ұйғарымдары мен қаулылары, мүліктік өндіріп алу бөлігінде қылмыстық істер бойынша үкімдер мен қаулылар, сондай-ақ "атқарушылық іс жүргізу және сот орындаушыларының мәртебесі туралы" Заңға сәйкес өзге де органдардың қаулылары негізінде берілетін атқарушылық құжаттарды мәжбүрлеп орындауға бағытталған шараларды міндетті және уақтылы қабылдау болып табылады.

Атқарушылық іс жүргізу қағидаттарында жүзеге асырылады:

- 1) заңдылық;
- 2) атқарушылық әрекеттерді жасаудың және мәжбүрлеп орындату шараларын қолданудың уақтылығы мен ашықтығы;
- 3) адамның ар-намысы мен қадір-қасиетін құрметтеу;
- 4) борышкердің және оның отбасы мүшелерінің өмір сүруі үшін қажетті мүліктің ең төменгі мөлшеріне қол сұғылмаушылық;
- 5) өндіріп алушы талаптары мен мәжбүрлеп орындату шаралары көлемінің арақатынасы;
- 6) өндіріп алынған сомаларды кезектің барлық талаптарын толық қанағаттандыру үшін олар жеткіліксіз болған кезде бір кезектегі өндіріп алушылар арасында бөлудің барабарлығы;
- 7) атқарушылық құжатты мәжбүрлеп орындау жөніндегі шығыстарды борышкердің есебінен өтеу;
- 8) сотта сот орындаушысының іс жүргізу әрекеттері мен қаулыларына шағымдану бостандығы жатады.

Атқарушылық құжаттарды орындау жөніндегі мәжбүрлеп орындату шараларын қолдану сот орындаушыларына жүктеледі. Қазақстан Республикасының заңдарында көзделген жағдайларда атқарушылық құжаттарды орындау бойынша мәжбүрлеп орындату шараларын қолдану ішкі істер органдары қызметкерлерінің, жеке сот орындаушылары көмекшілерінің және өзге де мемлекеттік органдардың жәрдемдесуімен жүзеге асырылады.

Әкімшілік жаза қолдану туралы қаулы, айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқама орындалғаннан кейін оларды орындау рәсімі басталады.

886-бап. Әкімшілік жаза қолдану туралы қаулыны, айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқаманы орындау

1. Әкімшілік жаза қолдану туралы қаулы, айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқама осы Кодексте белгіленген тәртіппен уәкілетті органдардың орындауында келтіріледі.

2. Әкімшілік жаза қолдану туралы бірнеше қаулы, бір адамға қатысты айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқама шығарылған жағдайда әрбір қаулы, нұсқама дербес орындалады.

3. Адамның әкімшілік жазадан жалтаруы бұл жазаны заңнамаға сәйкес мәжбүрлеу тәртібімен орындауға әкеп соғады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Әкімшілік жаза қолдану туралы қаулыны, айыппұл төлеу қажеттігі туралы Нұсқаманы орындауға келтіру уәкілетті органдардың әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қабылданған шешімді тікелей іске асыру жөніндегі қызметі болып табылады. Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2018 жылғы 20 сәуірдегі № 5 "Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша сот қаулысы туралы" нормативтік қаулысына сәйкес әкімшілік жаза қолданылған жағдайда іс бойынша қабылданған шешім қаулының қарар бөлігінде көрсетіледі. Ол өзіне қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізіліп жатқан жеке тұлғаны кінәлі деп танудан, заңды тұлғаны әкімшілік жауапкершілікке тартудан және оған әкімшілік жаза салудан құралуға тиіс.

Қолданылған жазаны орындау әкімшілік құқық бұзушылық туралы заңнаманың міндеттерін шешу үшін өте маңызды, себебі оған әкімшілік жаза мақсаттарына қол жеткізу байланысты

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша жоғарыда көрсетілген шешімдерді орындаумен әртүрлі органдар айналысады. Бұл ретте кейбір жағдайларда олар әкімшілік жаза қолдану туралы қаулыны, айыппұл төлеу қажеттігі туралы Нұсқаманы орындауға жіберу ретінде жүзеге асырады, сондай-ақ оларды өздері орындайды.

Ескерту түріндегі әкімшілік жаза қолдану туралы қаулыны қаулы шығарған судья, орган (лауазымды адам) қаулының көшірмесін тапсыру немесе жіберу жолымен орындайды.

Жеке тұлғаға, дара кәсіпкерге, жеке нотариусқа, жеке сот орындаушысына және адвокатқа айыппұл салу туралы қаулыны, мәжбүрлеп орындатылған жағдайда айыппұл төлеу қажеттігі туралы Нұсқаманы сот, уәкілетті орган (лауазымды адам) жауапкершілікке тартылған адам жұмыс істейтін не сыйақы, зейнетақы, стипендия алатын ұйым әкімшілігіне айыппұл сомасын оның жалақысынан немесе өзге де табыстарынан мәжбүрлеп ұстап қалу үшін жібереді.

Егер айыппұл салынған жеке тұлға жұмыс істемесе немесе басқа себептер бойынша жалақыдан немесе өзге де табыстардан айыппұл өндіріп алу мүмкін болмаса, айыппұл салу туралы қаулыны, айыппұл төлеу қажеттігі туралы Нұсқаманы қаулы шығарған сот, уәкілетті орган Қазақстан Республикасының заңнамасында көзделген тәртіппен мәжбүрлеп орындату үшін сот орындаушысына жібереді.

Мемлекеттік кіріс органдары қарайтын әкімшілік құқық бұзушылықтар бойынша, сондай-ақ дара кәсіпкерлерге, жекеше нотариустарға, жеке сот орындаушыларына және

адвокаттарға қатысты салық салу саласындағы өзге де әкімшілік құқық бұзушылықтар бойынша айыппұл салу туралы қаулыны Қазақстан Республикасының салық заңнамасында белгіленген тәртіппен мемлекеттік кіріс органдары орындайды. Судьяның әкімшілік құқық бұзушылық жасау құралы не нысанасы болған затты, сондай-ақ Әкімшілік құқық бұзушылық жасау салдарынан алынған мүлікті, оның ішінде кірістерді (дивидендтерді), ақша мен бағалы қағаздарды тәркілеу туралы қаулысын сот орындаушысы заңдарда көзделген тәртіппен, ал қаруды, оқ – дәріні, арнаулы жедел-ізвестіру іс-шараларын жүргізуге арналған арнайы техникалық құралдарды және ақпарат пен есірткі құралдарын қорғаудың криптографиялық құралдарын тәркілеу туралы қаулысын-ішкі істер органы орындайды.

Тракторларды, өздігінен жүретін машиналарды және техниканың басқа да түрлерін қоспағанда, судьяның Көлік құралдарын басқару құқығынан айыру туралы қаулысын ішкі істер органдарының лауазымды адамдары орындайды.

Судьяның тракторды, өздігінен жүретін машинаны немесе техниканың басқа да түрлерін басқару құқығынан айыру туралы қаулысын өздігінен жүретін машиналар мен техниканың басқа да түрлерінің техникалық жай-күйіне мемлекеттік қадағалауды жүзеге асыратын органдардың лауазымды адамдары орындайды.

Судьяның Кемелерді, оның ішінде шағын көлемді кемелерді басқару құқығынан айыру туралы қаулысын Кемелерді, оның ішінде шағын көлемді кемелерді пайдалану ережелерінің сақталуына мемлекеттік қадағалауды жүзеге асыратын органдардың лауазымды адамдары орындайды.

Судьяның аң аулау құқығынан айыру туралы қаулысын аң аулау ережелерінің сақталуын мемлекеттік қадағалауды жүзеге асыратын органдардың лауазымды адамдары орындайды.

Қаруды алып жүру және сақтау құқығынан айыру туралы сот қаулысын ішкі істер органдарының лауазымды адамдары орындайды.

Жеке тұлғаны, дара кәсіпкерді немесе заңды тұлғаны рұқсаттан айыру не оның қолданылуын тоқтата тұру туралы қаулыны рұқсат берген органдардың лауазымды адамдары орындайды.

Заңды тұлғаның немесе дара кәсіпкердің қызметін тоқтата тұру не оған тыйым салу түрінде әкімшілік жаза қолдану туралы қаулыны судья шығарады және шешім заңды тұлғаның құрылтайшысы немесе дара кәсіпкер заңды күшіне енгеннен кейін дереу орындалуға тиіс.

Судья заңды тұлғаның құрылтайшысы (басшы органы, лауазымды адамы) немесе дара кәсіпкер қызметін тоқтата тұру не оған тыйым салу түрінде қолданған әкімшілік жазаны өз еркімен орындамаған жағдайда қаулыны уәкілетті орган атқарушылық іс жүргізу тәртібімен орындайды.

Заңсыз салынып жатқан немесе салынған құрылысты мәжбүрлеп бұзу туралы сот қаулысын өзіне қатысты осы әкімшілік жаза шығарылған адам орындайды.

Заңсыз салынып жатқан немесе салынған құрылысты мәжбүрлеп бұзу түріндегі сот қолданған әкімшілік жазаны өз еркімен орындамаған жағдайда қаулыны уәкілетті орган атқарушылық іс жүргізу тәртібімен орындайды.

Судьяның әкімшілік қамауға алу туралы қаулысын Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен ішкі істер органдары мен әскери полиция органдары орындайды.

Шетелдіктерді немесе азаматтығы жоқ адамдарды Қазақстан Республикасынан әкімшілік жолмен шығарып жіберу туралы қаулы орындалады:

1) Қазақстан Республикасы Ұлттық қауіпсіздік комитетінің Шекара қызметі ӘҚБтК-нің 510 (төртінші бөлігінде), 513 (екінші бөлігінде), 514 (екінші бөлігінде), 516 (екінші бөлігінде), 517 (екінші, төртінші, алтыншы, жетінші бөліктерінде) - баптарында көзделген құқық бұзушылықтарды жасаған кезде Қазақстан Республикасы Ұлттық қауіпсіздік комитетінің Шекара қызметі;

2) ӘҚБК-нің 109, 449 (үшінші бөлігінде), 490 (үшінші, жетінші бөліктерінде), 495 (екінші бөлігінде), 496 (екінші және үшінші бөліктерінде), 510 (төртінші бөлігінде), 517 (екінші, төртінші, бесінші бөліктерінде) - баптарында көзделген құқық бұзушылықтар жасалған кезде ішкі істер органдары жол қозғалысы қауіпсіздігін қамтамасыз етуге міндетті.

Жол жүрісі ережелерін білуін тексеру туралы қаулыны заңнамада белгіленген тәртіппен ішкі істер органдары орындайды.

Қаруды қауіпсіз ұстау ережелерін білуін тексеру туралы қаулыны Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен ішкі істер органдары орындайды.

2 бөлім. Әкімшілік жазаларды орындауға келтіру бір-бірінен өзінің мақсаттарымен, орындау органдарымен, өткізу шарттары мен мерзімдерімен және т. б. ерекшеленетін бірқатар дәйекті іс-әрекеттерден тұрады. Мысалы, ұсақ бұзақылық жасаған және құқық қорғау органы қызметкерінің заңды өкіміне немесе талабына бағынбаған адамға қатысты айыппұл және әкімшілік қамау түрінде жаза қолдану туралы қаулы шығарылуы мүмкін. Мұндай жағдайларда әрбір қаулы дербес орындалады.

3 бөлім. Әкімшілік жазадан жалтару кінәлі адамға жазалау қаупі төнген заңмен жүктелген міндеттерді орындамау әрекеттерінен немесе әрекетсіздігі арқылы көрінеді. "Сот актілерін орындамағаны үшін жауаптылық туралы" ҚР Жоғарғы Сотының 2003 жылғы 19 желтоқсандағы № 12 нормативтік қаулысында қандай әрекеттерді жалтаруға жатқызуға болатындығы түсіндіріледі. Мәселен, соттың шешімі бойынша кәмелетке толмаған балаларды, он сегіз жасқа толған еңбекке жарамсыз балаларды асырап-бағуға не өзінің еңбекке жарамсыз ата-анасын асырап-бағуға қаражат төлеуге міндетті борышкердің жұмысқа орналасуға мұқтаж адам ретінде өзін есепке қою үшін құзыретті мемлекеттік органдарға жүгінуден 3 (үш) ай ішінде бас тартуын заңды күшіне енген сот актілерін, атқарушылық құжатты орындаудан жалтару деп есептеген жөн.

Сонымен қатар соттың шешімі бойынша еңбекке жарамсыз және материалдық көмекке мұқтаж жұбайын (зайыбын) асырап-бағуға қаражат төлеуге міндетті борышкердің 6 (алты) ай ішінде (сот орындаушысын хабардар еткен сәттен бастап) өзін жұмысқа орналастыруды қажет ететін адам ретінде есепке қою үшін құзыретті мемлекеттік органдарға жүгінуден бас тартуын сот актілерін, атқарушылық құжатты орындаудан жалтару деп санаған жөн.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша шығарылған шешімдер ерікті түрде не мәжбүрлеп орындалуға жатады. Егер өзіне қатысты шығарылған адам әкімшілік жазадан жалтарған жағдайда, жазаны орындау заңнамаға сәйкес мәжбүрлеу тәртібімен жүзеге асырылады. Мысалы, айыппұл салу туралы қаулы заңды тұлғаға мәжбүрлеп орындатылған жағдайда қаулыны сот, уәкілетті орган (лауазымды тұлға) заңды тұлғаның банктік шотынан ақшаны алу үшін Қазақстан Республикасының азаматтық заңнамасында, Қазақстан Республикасының Төлемдер және төлем жүйелері, атқарушылық іс жүргізу және сот орындаушыларының мәртебесі туралы заңнамасында белгіленген тәртіппен оның келісімінсіз сот орындаушысына жібереді. Мемлекеттік кіріс органдары қарайтын әкімшілік құқық бұзушылықтар бойынша, сондай-ақ салық салу саласындағы өзге де әкімшілік құқық бұзушылықтар бойынша айыппұл салу туралы қаулыны Қазақстан Республикасының салық заңнамасында белгіленген тәртіппен мемлекеттік кіріс органдары орындайды.

"Сот актілерін орындамағаны үшін жауапкершілік туралы" Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2003 жылғы 19 желтоқсандағы N 12 нормативтік қаулысында сот актілері, атқару құжаты орындалмаған кезде ӘҚБтК-нің 669-бабы бойынша әкімшілік жауаптылық туындайды. Әкімшілік жауаптылыққа әкеп соғатын орындамау деп борышкердің сот актісін, атқару құжатын орындаудан жалтаруынан көрінетін және қылмыстық жазаланатын әрекет белгілері жоқ әрекетін немесе әрекетсіздігін түсіну керек.

ӘҚБтК-нің 893-бабының бірінші бөлігіне сәйкес айыппұлды әкімшілік жауапқа тартылған адам қаулы заңды күшіне енген күннен бастап отыз тәуліктен кешіктірмей төлеуге тиіс. Айыппұл осы мерзім өткеннен кейін немесе кейінге қалдыру мерзімі аяқталғаннан кейін төленбеген жағдайда, мұндай адам қаулының мәжбүрлеп орындатуға жүгінуіне қарамастан, ӘҚБтК-нің 669-бабы бойынша жауапқа тартылады.

Сот орындаушысының өндірісіндегі атқарушылық құжатты орындау туралы талапты қоспағанда, сот орындаушысының қаулылары мен өзге де заңды талаптарын орындамау ӘҚБтК-нің 670-бабы бойынша жауаптылыққа әкеп соғады.

Атқарушылық іс жүргізу бойынша борышкер заңды тұлға болып табылған жағдайда, оны орындамағаны үшін ӘҚБтК-нің 669-бабы бойынша заңды тұлға әкімшілік жауапкершілікке тартылуы тиіс.

Егер атқарушылық іс жүргізу бойынша борышкер заңды тұлғаның қызметкері болып табылса, онда оны орындамағаны үшін әкімшілік жауаптылыққа оның кінәсінен сот актісі немесе атқару құжаты орындалмаған лауазымды адам тартылады.

Әкімшілік жазаны мәжбүрлеп орындату тәртібі 52-тарауда "әкімшілік жазалардың жекелеген түрлерін орындау тәртібі" регламенттелді.

887-бап. Әкімшілік жаза қолдану туралы қаулыны, айыппұл төлеу қажеттігі туралы Нұсқаманы орындауға байланысты мәселелерді шешу

1. Әкімшілік жаза қолдану туралы қаулы шығарған органға (лауазымды адамға) немесе айыппұл төлеу қажеттігі туралы Нұсқаманы ресімдеген органға осы қаулыны, нұсқаманы орындауға байланысты мәселелерді шешу және оның орындалуын бақылау жүктеледі.

2. Әкімшілік жаза қолдану туралы қаулының, айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқаманың орындалуын кейінге қалдыру, мерзімін ұзарту, тоқтата тұру немесе тоқтату, сондай-ақ кәмелетке толмаған адамға оның ата-анасынан немесе оларды алмастыратын адамдардан айыппұл өндіріп алу туралы мәселелерді тиісті мәселені шешу үшін негіз туындаған күннен бастап үш күн мерзімде қаулыны шығарған судья, орган (лауазымды адам) қарайды.

3. Осы баптың екінші бөлігінде көрсетілген мәселелерді шешуге мүдделі тұлғаларға оларды қараудың орны мен уақыты туралы хабарланады. Бұл ретте мүдделі адамдардың дәлелді себептерсіз келмеуі тиісті мәселелерді шешу үшін кедергі болмайды. Әкімшілік қамауға алуды өтеуден жалтару туралы мәселені қарау кезінде әкімшілік қамауға алынған адамның қатысуы міндетті болып табылады.

4. Осы баптың екінші бөлігінде көрсетілген мәселелер бойынша шешім қаулы түрінде қабылданады.

5. Қаулының көшірмесі өзіне қатысты шығарылған жеке тұлғаға немесе заңды тұлғаның өкіліне, сондай-ақ жәбірленушіге оның өтініші бойынша қолхат арқылы дереу тапсырылады. Аталған адамдар болмаған жағдайда қаулының көшірмесі ол шығарылған күннен бастап үш күн ішінде жіберіледі, бұл туралы іске тиісті жазба жасалады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Әкімшілік жаза қолдану туралы қаулыны, айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқаманы орындау кезінде әкімшілік құқық бұзушылық туралы заңнаманың принциптеріне сәйкес шешуді талап ететін күрделі мәселелер туындауы мүмкін. Түсіндірілетін баптың мазмұнынан мұндай мәселелерге келесілерді жатқызуға болады:

- орындауды кейінге қалдыру туралы;
- орындау мерзімін ұзарту туралы;
- орындауды тоқтата тұру туралы;
- орындауды тоқтату туралы;

- кәмелетке толмаған адамға, оның ата-аналарынан немесе оларды алмастыратын адамдардан айыппұл өндіріп алу туралы.

Орындауды кейінге қалдыру – актіні орындауға берілген күнді неғұрлым кешірек мерзімге ауыстыру туралы процестік шешім.

Орындауды ұзарту деп актіні бөліп-бөліп орындау туралы процестік шешім түсініледі.

Орындауды тоқтата тұру – бұл заңмен белгіленген мән-жайлардың туындауына байланысты оның өтуін уақытша тоқтату.

Орындауды тоқтату - әкімшілік жаза қолдану туралы қаулы, айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқама бойынша атқарушылық әрекеттердің толық және түпкілікті күшін жою.

ӘҚБтК-нің 887-бабының түсініктеме берілген бөлігін талдау әкімшілік жаза қолдану туралы қаулыны, айыппұл төлеу қажеттігі туралы ұйғарымды орындау кезінде әртүрлі сипаттағы қиындықтардың туындау мүмкіндігін назарға ала отырып, заң шығарушы шешуге жататын мәселелердің толық шеңберін саналы түрде белгілемегенін жасауға мүмкіндік береді. ӘҚБтК іс жүргізу ережелерінде олқылықтар болған жағдайда, "соттардың Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодексінің жалпы бөлігінің нормаларын қолдануының кейбір мәселелері туралы" Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2016 жылғы 22 желтоқсандағы № 12 нормативтік қаулысына сәйкес сот төрелігі қағидаттары туралы және адам мен азаматтың құқықтары туралы конституциялық нормаларды, әкімшілік құқық бұзушылық туралы заңнаманың қағидаттарын басшылыққа алған жөн.

Орындау мәселелерін шешу жөніндегі міндет әкімшілік жаза қолдану туралы қаулы шығарған органға (лауазымды адамға) немесе айыппұл төлеу қажеттігі туралы Нұсқаманы ресімдеген органға, сондай-ақ олардың толық және дұрыс орындалуын бақылауды жүктелген.

2 бөлім. Әкімшілік жаза қолдану туралы қаулының, айыппұл төлеу, сондай-ақ кәмелетке толмаған адамға салынған айыппұлды оның ата-аналарынан немесе оларды алмастыратын адамдардан өндіріп алу туралы нұсқаманың орындалуын кейінге қалдыру, бөліп-бөліп төлеу, тоқтата тұру немесе тоқтату туралы мәселені шешу үшін негіздер төменде келтірілген әкімшілік құқық бұзушылық туралы заңнаманың ережелерімен регламенттеледі.

Айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқаманы, әкімшілік қамауға алу, арнайы құқықтан айыру немесе айыппұл (Әкімшілік құқық бұзушылық жасалған жерде айыппұлды өндіріп алуды қоспағанда) түріндегі әкімшілік жаза қолдану туралы қаулыны орындауды заңда белгіленген мерзімде мүмкін етпейтін мән-жайлар болған кезде қаулы шығарған судья, орган (лауазымды адам) немесе нұсқаманы ресімдеген

орган өзіне қатысты қаулы шығарылған, нұсқама ресімделген адамның өтініші бойынша *қаулының орындалуын кейінге қалдыра алады*, бір айға дейінгі мерзімге бас бостандығынан айыруға жазаланады.

Әкімшілік жауаптылыққа тартылған адамның материалдық жағдайын ескере отырып, *айыппұл төлеуді* қаулы шығарған судья, орган (лауазымды адам) немесе нұсқаманы ресімдеген орган үш айға дейінгі *мерзімге ұзартуы мүмкін* (ӘҚБтК-нің 888-бабы).

Прокурордың әкімшілік жаза қолдану туралы заңды күшіне енген қаулыға наразылық келтіруі осы қаулылардың *орындалуын тоқтата тұрады* (ӘҚБтК-нің 850-бабы).

Әкімшілік жаза қолдану туралы қаулы шығарған Судья, орган (лауазымды адам) немесе айыппұл төлеу қажеттігі туралы Нұсқаманы ресімдеген орган қаулыны, нұсқаманы *орындауды тоқтатады және* әкімшілік жазадан босатады:

1) әкімшілік жауаптылықты белгілейтін заңның немесе оның жекелеген ережелерінің күші жойылған;

2) ӘҚБтК-нің 8-бабының екінші бөлігінде көзделген;

3) әкімшілік жауаптылыққа тартылған адам қайтыс болған немесе ол заңда белгіленген тәртіппен қайтыс болды деп жарияланған;

4) әкімшілік жаза қолдану туралы қаулыны, ӘҚБтК-нің 890-бабында белгіленген айыппұл төлеу қажеттігі туралы Нұсқаманы орындаудың ескіру мерзімі өткен;

5) "Салық және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдер туралы" Қазақстан Республикасының Кодексі (Салық кодексі) қолданысқа енгізу туралы Қазақстан Республикасының заңнамалық актісінде көзделген (ӘҚБтК-нің 889-бабы). Кәмелетке толмаған адамға салынатын әкімшілік айыппұлдың мөлшері ӘҚБтК-нің 2-бөлімі Ерекше бөлімінің бабында көзделген айыппұл мөлшеріне қарамастан, он айлық есептік көрсеткіштен аспауға тиіс. Кәмелетке толмаған адамның айыппұл төлеу үшін жеткілікті мүлкі болмаған жағдайда, *айыппұл ата-анасына немесе оларды алмастыратын адамдарға салынады* (ӘҚБтК-нің 66-бабының 1-бөлігі).

Әкімшілік жаза тағайындау туралы қаулыны орындау кезінде шешілуі мүмкін мәселелердің бірі айыппұл өндіріп алынатын адамды ауыстырумен байланысты. Түсініктеме берілген бапта жеке табысы жоқ кәмелетке толмаған адамға салынған айыппұл оның ата-анасынан немесе өзге де заңды өкілдерінен өндіріп алынуы мүмкін екендігі белгіленген.

Осы негіздер туындаған кезде тиісті мәселені ұйғарым шығарған судья, орган (лауазымды адам) қарайды.

Қарау мерзімі негіздеме туындаған күннен басталады және үш күн өткеннен кейін аяқталады.

3 бөлім. 887-баптың екінші бөлігінде көрсетілген мәселелерді шешуге мүдделі тұлғалар оларды хабарламалармен (хабарламалармен) қарау орны мен уақыты туралы

хабардар етіледі. Хабарлама (Хабарлама) тапсырылғаны туралы хабарламасы бар тапсырыс хатпен, телефонограммамен немесе жеделхатпен, ұялы байланыстың абоненттік нөмірі бойынша немесе электрондық мекенжай бойынша мәтіндік хабарламамен не хабарламаның немесе шақырудың тіркелуін қамтамасыз ететін өзге де байланыс құралдарын пайдалана отырып жіберіледі. Егер істе көрсетілген мекен-жай бойынша адам іс жүзінде тұрмаса, хабарлама немесе шақыру заңды мекен-жай немесе оның жұмыс орны бойынша жіберілуі мүмкін. Заңды тұлғаға жолданған хабарлама (хабарлама) оның орналасқан жері бойынша жіберіледі. Хабарлама (хабарлама) тиісті түрде жеткізілген деп танылады:

-адамды тапсырыс хатпен, жеделхатпен хабардар ету, ол өзіне немесе онымен бірге тұратын кәмелетке толған отбасы мүшелерінің біріне тапсырылғаны туралы жөнелтушіге қайтарылуға тиісті хабарламаға қол қойғызып тапсырылады. Заңды тұлғаға жолданған хабарлама заңды тұлғаның басшысына немесе қызметкеріне тапсырылады, ол өзінің тегін, аты-жөнін және лауазымын көрсете отырып, тапсыру туралы хабарламаға хабарламаны алғаны туралы қол қояды;

- хабарланатын адам іс жүргізу барысында көрсеткен және өз қолымен растаған ұялы байланыстың абоненттік нөмірі немесе электрондық мекенжай бойынша мәтіндік хабарлама жіберу;

- Қазақстан Республикасының салық заңнамасында белгіленген тәртіппен электрондық салық төлеушілер ретінде тіркелген тұлғаларға мемлекеттік кірістер органының хабарлама (хабарлама) электрондық тәсілмен жіберуі.

Адресат хабарламаны (хабарламаны) қабылдаудан бас тартқан кезде оны жеткізуші немесе тапсырушы адам сотқа, органға (лауазымды адамға) қайтарылатын хабарламаға (хабарламаға) тиісті белгі жасайды. Адресаттың хабарламаны (хабарламаны) қабылдаудан бас тартуы істі қарауға немесе жекелеген іс жүргізу әрекеттерін жасауға кедергі болмайды.

Мүдделі адамдардың дәлелді себептерсіз келмеуі тиісті мәселелерді шешу үшін кедергі болмайды. Заңмен дәлелді немесе дәлелсіз деп жатқызуға болатын себептер айқындалмаған. Бұл мәселе соттың, органның (лауазымды адамның) қарауына қалдырылды. Сонымен қатар, практика дәлелді себептерге, егер оларға күтім жасамайтын болса, мүдделі тұлғаның немесе оның жақындарының бірінің ауруын, не соның нәтижесінде келу қиын немесе мүмкін болмайтын кез келген басқа да адамға байланысты емес объективті мән-жайларды жатқызуға болатынын көрсетеді.

Әкімшілік қамауға алуды өтеуден жалтару туралы мәселені қарау кезінде әкімшілік қамауға алынған адамның қатысуы міндетті болып табылады. Егер әкімшілік қамауға алынған адам әкімшілік қамауға алу мерзімі аяқталғанға дейін оны өтеуден жалтарса, өтеу мерзімі судьяның қаулысымен әкімшілік қамауға алу мерзіміне толық немесе ішінара есептелмейді. Бұл ретте судья әкімшілік қамауға алуды өтеу мерзімінің басталуын қайтадан белгілейді.

4 бөлім. Әкімшілік жаза қолдану туралы қаулының, айыппұл төлеу, сондай-ақ кәметке толмаған адамға салынған айыппұлды оның ата-аналарынан немесе оларды алмастыратын адамдардан өндіріп алу қажеттігі туралы нұсқаманың орындалуын кейінге қалдыру, мерзімін ұзарту, тоқтата тұру немесе тоқтату туралы мәселелер бойынша шешім қаулы түрінде қабылданады. Қаулының жиынтығында бірыңғай заңды құжатты құрайтын салыстырмалы оқшауланған бөліктерден тұратын қатаң логикалық құрылымы болуға тиіс. Қаулы үш құрамдас бөліктен тұрады – кіріспе, сипаттау-дәлелдеу және қарар бөліктері. ӘҚБтК-нің 829-14-бабының сегізінші бөлігіне сәйкес қаулы жазбаша нысанда не электрондық құжат нысанында шығарылады. Электрондық құжат нысанында дайындалған қаулы "электрондық құжат және электрондық цифрлық қолтаңба туралы" Қазақстан Республикасының 2003 жылғы 7 қаңтардағы № 370 Заңының ережелеріне сәйкес болуы тиіс. Электрондық құжат айналымы тәртібін Қазақстан Республикасының Үкіметі айқындайды.

5 бөлім. ӘҚБтК-нің 829-16-бабының бірінші бөлігі негізінде қаулы ол шығарылғаннан кейін дереу жария етіледі. Бұл ретте қатысып отырған жеке тұлғаға немесе өзіне қатысты шығарылған заңды тұлғаның өкіліне, сондай-ақ жәбірленушіге оның өтініші бойынша қаулының көшірмесі дереу тапсырылады. Егер аталған адамдар болмаса, қаулының көшірмесін ол шығарылған күннен бастап үш күн ішінде ол жібереді, бұл туралы іске тиісті жазба жасалады.

888-бап. Әкімшілік жаза қолдану туралы қаулының, айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқаманың орындалуын кейінге қалдыру және мерзімін ұзарту

Айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқаманы, әкімшілік қамауға алу, арнайы құқықтан айыру немесе айыппұл (Әкімшілік құқық бұзушылық жасалған жерде айыппұлды өндіріп алуды қоспағанда) түріндегі әкімшілік жаза қолдану туралы қаулыны орындауды заңда белгіленген мерзімде мүмкін етпейтін мән-жайлар болған кезде қаулы шығарған судья, орган (лауазымды адам) немесе нұсқаманы ресімдеген орган өзіне қатысты қаулы шығарылған, нұсқама ресімделген адамның өтініші бойынша қаулының орындалуын кейінге қалдыра алады, бір айға дейінгі мерзімге бас бостандығынан айыруға жазаланады. Әкімшілік жауаптылыққа тартылған адамның материалдық жағдайын ескере отырып, айыппұл төлеуді қаулы шығарған судья, орган (лауазымды адам) немесе нұсқаманы ресімдеген орган үш айға дейінгі мерзімге ұзартуы мүмкін.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Орындауға қатысты кейінге қалдыру қолданылуы мүмкін:

- айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқамалар;
- әкімшілік қамауға алу түріндегі әкімшілік жаза қолдану туралы қаулы;
- арнайы құқықтан айыру немесе айыппұл (Әкімшілік құқық бұзушылық жасалған жерде айыппұлды өндіріп алуды қоспағанда).

Айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқаманың, әкімшілік жаза қолдану туралы қаулының орындалуын кейінге қалдыру қаулыны шығарған судьяның, органның (лауазымды адамның) немесе олардың орындалуын неғұрлым кеш мерзімге ауыстыру туралы Нұсқаманы ресімдеген органның шешімін білдіреді. Нұсқаманы, қаулыны орындау бір айға дейінгі мерзімге кейінге қалдырылуы мүмкін.

Бұл шара, сондай-ақ орындау мерзімін ұзарту сияқты, әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуді жүзеге асыру кезінде құқық қолданушы басшылыққа алуға тиіс гуманизм қағидатын сақтау мақсатында қолданылады. Бұл қағидат құқық бұзушылық жасаған адамға қолданылатын әкімшілік жаза физикалық азап шегуді немесе адамдық қадір-қасиетін кемсітуді өз мақсаты бола алмайды деп болжайды.

Кейінге қалдыру өзіне қатысты қаулы шығарылған адамның өтініші бойынша оларды заңда белгіленген мерзімде орындауға мүмкіндік бермейтін мән-жайлар болған кезде нұсқама ресімделіп беріледі.

Айыппұлды әкімшілік жауапкершілікке тартылған адам айыппұл салу туралы қаулы, айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқама заңды күшіне енген күннен бастап 30 тәуліктен кешіктірмей төлеуге тиіс.

Осы Кодекстің 888-бабында көзделген кейінге қалдырылған жағдайда айыппұлды әкімшілік жауаптылыққа тартылған адам кейінге қалдыру мерзімі өткен күннен бастап төлеуге тиіс. Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2017 жылғы 6 қазандағы № 7 "соттардың Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодексінің Ерекше бөлімінің нормаларын қолдануының кейбір мәселелері туралы" нормативтік қаулысына сәйкес айыппұл салу туралы қаулы, айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқама күшіне енген күннен бастап отыз тәулік өткеннен кейін немесе ӘҚБтК 888-бабында көзделген мерзімін кейінге қалдыру мерзімі өткеннен кейін айыппұл төлемеген жағдайда, мұндай тұлға қаулының мәжбүрлеп орындатуға жүгінуіне қарамастан, ӘҚБтК-нің 669-бабы бойынша жауапқа тартылады.

ӘҚБтК-нің 884-бабының 4-бөлігіне сәйкес, арнайы құқықтан айыру және әкімшілік қамауға алу түріндегі әкімшілік жаза қолдану туралы қаулы шығарылған сәттен бастап орындалуға жатады.

Заң шығарушы айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқаманы, әкімшілік қамау, арнайы құқықтан айыру немесе айыппұл (Әкімшілік құқық бұзушылық жасалған жерде айыппұлды өндіріп алуды қоспағанда) түріндегі әкімшілік жаза қолдану туралы қаулыны орындауды заңмен белгіленген мерзімде мүмкін етпейтін мән-жайлар бойынша ұйғарым бермейді. Сонымен қатар, осы мәселені шешу үшін "соттардың атқарушылық іс жүргізу туралы заңнаманың кейбір нормаларын қолдануы туралы" Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2017 жылғы 31 наурыздағы № 1 Нормативтік қаулысының ережелерін пайдалану орынды. Осы қаулының 23-тармағына сәйкес: "Борышкердің мүліктік жағдайына оны орындау мерзімін ұзарту немесе бөліп-бөліп төлеу жоспары беру үшін негіз ретінде борышкер Азаматтық кодекстің 20

және 44-баптарында көзделгендей, оның мүлкін сатудан ерікті түрде немесе мәжбүрлі түрде барлық міндеттемелерін орындай алмайды дегенді білдіреді.

Атқарушылық құжатты орындауды кейінге қалдыруды немесе бөліп-бөліп төлеуді ұсыну үшін борышкердің атқарушылық құжатты орындауына кедергі келтіретін сотқа жүгінген кезде жойылмайтын мән-жайлар негіз бола алады. Мұндай негіздер бар ма, сот әрбір нақты жағдайда мәні бар барлық нақты мән-жайларды ескере отырып шешеді. Оларға борышкердің ауыр мүліктік жағдайы, сондай-ақ орындалуын айтарлықтай қиындататын себептер (мысалы, борышкердің ауыр науқастануы, оның жылжымайтын мүлкін жою немесе елеулі зақымдау (борышкердің кінәсінен емес) және т. б. жатады. Сот мерзімін кейінге қалдыру мерзімі немесе мерзімін ұзарту кезеңі аяқталғаннан кейін сот шешімін орындау мүмкіндігін бағалауға тиіс. Сондықтан, орындау мерзімін кейінге қалдыру немесе орындау мерзімін ұзарту кезеңі аяқталған уақытқа қарай борышқор сот актісін орындау үшін жеткілікті мүлік пен кірістерге ие болатынын растайтын дәлелдемелер сотқа берілуге тиіс".

Мысалы, *Железинка аудандық сотының қаулысымен К. ӘҚБтК-нің 608-бабының 6-бөлігінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылықты жасағаны үшін 20 тәулік мерзімге әкімшілік қамауға алумен кінәлі деп танылды.*

Шешім жарияланғаннан кейін К. мүгедектер арбасына таңылған және күнделікті күтімді қажет ететін екінші топтағы мүгедек анасына қамқорлық жасайтынын негізге алып, сотқа қамаққа алу түріндегі әкімшілік жазаны орындау мерзімін кейінге қалдыру туралы өтінішпен жүгінді. Оған қоса, анасына қамқорлық жасайтын басқа ешкім жоқ.

Сот қаулысымен К. деген азаматқа қаулыны әкімшілік қамаққа алу бөлігінде орындау үшін ол 1 ай мерзімге кейінге қалдырылды.

Кейінге қалдыру туралы мәселе өзіне қатысты қаулы шығарылған, нұсқама ресімделген адам өтініш берген күннен бастап үш күн мерзімде қаралады. Мәселенің шешімі қаулы түрінде ресімделеді. Кейінге қалдыруды ұсыну туралы қаулыда оның басталуына дейін кейінге қалдыру берілген күнтізбелік күн көрсетілуге тиіс.

Орындаудың мерзімін ұзарту айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқамаға, айыппұл түрінде әкімшілік жаза қолдану туралы қаулыға қатысты қолданылуы мүмкін.

Айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқаманың, айыппұл түрінде әкімшілік жаза қолдану туралы қаулының орындалуын бөліп-бөліп төлеу белгіленген мерзім ішінде айыппұлды бөліп-бөліп төлеу туралы шешімді білдіреді.

Нұсқаманы, қаулыны орындау үш айға дейінгі мерзімге ұзартылуы мүмкін. Мерзімді есептеу кезінде мерзімнің өтуі басталатын сағат пен тәулік есепке алынбайды. Оған жұмыстан тыс уақыт қосылады. Мерзімді айлармен есептеген кезде мерзім соңғы айдың тиісті күнінде аяқталады, ал егер бұл айда тиісті күні болмаса, мерзім осы айдың соңғы күні аяқталады. Егер мерзімнің аяқталуы жұмыс емес (демалыс, мереке) күнге келсе, онда одан кейінгі бірінші жұмыс күні мерзімнің соңғы күні болып есептеледі.

Әкімшілік жауапкершілікке тартылған адамның оған айыппұлды бір мезгілде толық көлемде төлеуге мүмкіндік бермейтін материалдық жағдайы орындау мерзімін ұзарту үшін негіз болып табылады.

Айыппұл төлеу мерзімін ұзарту туралы шешімді қаулы шығарған судья, орган (лауазымды адам) немесе нұсқаманы ресімдеген орган қабылдауы мүмкін. Кейінге қалдыру туралы мәселе бойынша қабылданған шешім қаулы түрінде ресімделеді.

Сот қаулысымен азамат П. ҚР ӘҚБтК-нің 383-бабының 3-бөлігімен кінәлі деп танылып, 20 АЕК мөлшерінде, 39 640 теңгеге әкімшілік айыппұл салынды.

Материалдық жағдайына және кәмелетке толмаған үш баланың болуына байланысты, аз. П йланысты, аз. П сұрады рассрочить қаулыны орындауды ұзартуды сұрады.

26.05.2015 ж. Қаулысымен аз. П. қанағаттандырылды және қаулының орындалуы 3 айға созылды.

"Соттардың атқарушылық іс жүргізу туралы заңнаманың кейбір нормаларын қолдануы туралы" Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2017 жылғы 31 наурыздағы № 1 Нормативтік қаулысының 23-тармағында, егер тұлғаға орындауды кейінге қалдыру немесе бөліп-бөліп төлеу берілген мән-жайлар ұсынылған мерзім аяқталғанға дейін өзгерсе немесе жойылса, не борышкер орындауды кейінге қалдырудың немесе бөліп-бөліп төлеудің белгіленген тәртібін бұзса (мерзімі, төлем мөлшері, жасалатын іс-әрекеттердің көлемі), сот тараптардың арызы бойынша атқарушылық іс жүргізуде сот актісін орындауды кейінге қалдыруды немесе мерзімін ұзартуды тоқтату туралы мәселені шеше алады.

Соттың кейінге қалдыруды немесе бөліп төлеуді тоқтату туралы арызды қарауы ол берілген кездегі тәртіппен жүргізіледі.

Қаулының орындалуы ӘҚБтК-нің 888-бабына сәйкес кейінге қалдырылған жағдайда ескіру мерзімінің өтуі кейінге қалдыру мерзімі аяқталғанға дейін тоқтатыла тұрады, ал қаулыны орындау мерзімін ұзарту кезінде ескіру мерзімінің өтуі мерзімін ұзарту мерзіміне ұзартылады.

889-бап. Әкімшілік жазаны орындаудан босату

Әкімшілік жаза қолдану туралы қаулыны шығарған судья, орган (лауазымды адам) немесе айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқаманы ресімдеген орган:

- 1) әкімшілік жауаптылықты белгілейтін заңның немесе оның жекелеген ережелерінің күші жойылған;*
- 2) осы Кодекстің 8-бабының екінші бөлігінде көзделген;*
- 3) әкімшілік жауаптылыққа тартылған адам қайтыс болған немесе заңда белгіленген тәртіппен ол қайтыс болған деп жарияланған;*
- 4) осы Кодекстің 890-бабында белгіленген әкімшілік жаза қолдану туралы қаулыны, айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқаманы орындаудың ескіру мерзімі өткен;*

5) "Салық және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдер туралы" Қазақстан Республикасының кодексінің (Салық кодексі) қолданысқа енгізу туралы Қазақстан Республикасының заңнамалық актісінде көзделген жағдайларда қаулының, нұсқаманың орындалуын тоқтатады және әкімшілік жазадан босатады.

ТҮСІНДІРМЕ

Әкімшілік жаза қолдану туралы қаулының, айыппұл төлеу қажеттігі және әкімшілік жазадан босату туралы нұсқаманың орындалуын тоқтату туралы мәселені қаулы шығарған, нұсқама ресімдеген судья, орган (лауазымды адам) тиісті мәселені шешу үшін негіз туындаған күннен бастап үш күн мерзімде қарайды.

Түсіндірме берілген бапта кеңейтілген түрде түсіндіруге жатпайтын қаулының, нұсқаманың орындалуын тоқтату негіздерінің толық тізімі келтірілген. Оларға мына жағдайлар жатады:

1) *әкімшілік жауаптылықты белгілейтін заңның немесе оның жекелеген ережелерінің күшін жою жағдайы.* ӘҚБтК-нің 5-бабының 1-бөлігіне сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық үшін әкімшілік жауаптылықты жеңілдететін немесе оның күшін жоятын не әкімшілік құқық бұзушылық жасаған тұлғаның жағдайын өзге түрде жақсартатын заңның кері күші болады, яғни осы заң қолданысқа енгізілгенге дейін жасалған және әкімшілік жаза қолдану туралы қаулы орындалмаған құқық бұзушылыққа қолданылады.

Жауаптылықтан босату қағидаты белгіленген заңның күші жойылған жағдайда осы қағидат конституциялық болып табылады. Конституцияның 77-бабына сәйкес заңды қолданған кезде судья мынадай принциптердің бірін басшылыққа алуға тиіс: жауапкершілікті белгілейтін немесе күшейтетін, азаматтарға жаңа міндеттемелер жүктейтін немесе олардың жағдайын нашарлататын заңдардың кері күші болмайды. Егер құқық бұзушылық жасалғаннан кейін ол үшін жауапкершілік заңмен алынып тасталса немесе жеңілдетілсе, жаңа заң қолданылады. Осыған ұқсас ереже "Құқықтық актілер туралы" ҚР Заңының 43-бабының 4-бөлігінде қамтылған. Аталған Заң Қазақстан Республикасының құқықтық актілерін әзірлеу, ұсыну, талқылау, қабылдау, тіркеу, қолданысқа енгізу, өзгерту, толықтыру, олардың қолданысын тоқтату, тоқтата тұру және оларды жариялау тәртібіне байланысты қоғамдық қатынастарды реттейді. Заңның 24-бабы 4-бөлігіне сәйкес заңнамалық актіде құқықтық реттеудің негізгі қағидаттары, оның мәтінінде пайдаланылатын негізгі ұғымдар, заңнамалық акті күшіне енгізілгеннен кейін өзге нормативтік құқықтық актілерді қолдану тәртібі мен шарттары белгіленуі мүмкін. Осы актіні қолданысқа енгізу, бұрын шығарылған актінің күші жойылды деп тану, оның күшін жою туралы нормалар заңның қорытынды ережелерінде бекітіледі.

2) *ӘҚБтК-нің 8-бабының екінші бөлігінде көзделген жағдай.* ӘҚБтК-нің 8-бабы 2-бөлігінде әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға уәкілеттік берілген сот, органдар (лауазымды адамдар) әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша іс

жүргізу кезінде Қазақстан Республикасы Конституциясының, осы Кодекстің, ӘҚБтК-нің 1-бабында көрсетілген өзге де нормативтік құқықтық актілердің талаптарын дәлме-дәл сақтауға міндетті деп көзделген. Қазақстан Республикасы Конституциясының жоғары заңды күші бар және Қазақстан Республикасының бүкіл аумағында ол тікелей қолданылады. Қазақстан Республикасының заңында және Конституциясында белгіленген қағидалар арасында қайшылықтар болған жағдайда Конституцияның ережелері қолданылады.

ӘҚБтК-нің 8-бабына арналған заңдылық қағидаты соттар адамның және азаматтың Қазақстан Республикасының Конституциясында бекітіп берілген құқықтары мен бостандықтарына қысым жасалатын заңдар мен өзге де нормативтік құқықтық актілерді қолдануға құқылы емес. Егер сот қолданылуға тиісті заң немесе өзге де нормативтік құқықтық акт адамның және азаматтың Конституцияда бекітіп берілген құқықтары мен бостандықтарына қысым жасайды деп тапса, ол іс бойынша іс жүргізуді тоқтата тұруға және осы актіні конституциялық емес деп тану туралы ұсынумен Қазақстан Республикасының Конституциялық Кеңесіне жүгінуге міндетті екені де айқындалған.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға уәкілеттік берілген соттардың және органдардың (лауазымды адамдардың) конституциялық емес деп танылған заңға немесе өзге де нормативтік құқықтық актіге негізделген шешімдері орындалуға жатпайды.

3) әкімшілік жауаптылыққа тартылған адамның қайтыс болған немесе оны заңда белгіленген тәртіппен қайтыс болды деп жарияланған жағдай. Әкімшілік жауаптылыққа тартылған адамның қайтыс болу фактісі тиісті түрде тіркелуге тиіс. ҚР " Неке (ерлі-зайыптылық) және отбасы туралы" кодексінің 268-бабына сәйкес қайтыс болуды мемлекеттік тіркеу үшін:

- 1) медициналық ұйым берген, қайтыс болу туралы белгіленген нысандағы құжат;
- 2) қайтыс болу фактісін белгілеу туралы немесе адамды қайтыс болды деп жариялау туралы соттың заңды күшіне енген шешімі (шешім шығарылған жері бойынша) негіз болып табылады.

Қайтыс болу мемлекеттік тіркелгеннен кейін қайтыс болған адамның мұрагерлерінің аясына кіретін жақын туыстарына не қайтыс болған адам қамқорлықтарында болған азаматтарға, сондай-ақ қайтыс болған адам тұрған немесе жазасын өтеген мемлекеттік ұйымдар әкімшілігінің өкілдеріне қайтыс болу туралы куәлік беріледі. Қайтыс болу туралы куәлік мынадай мәліметтерді:

- 1) қайтыс болған адамның атын, әкесінің атын (егер бар болса), тегін, туған күні, айы, жылы мен туған жерін, жасын, қайтыс болған күні мен орнын;
- 2) қайтыс болу туралы акт жазбасының жасалған күні мен нөмірін;
- 3) құжаттың берілген күнін және оны берген тіркеуші органның атауын;
- 4) қайтыс болу туралы куәліктің сериясы мен нөмірін қамтиды.

"Азаматты хабарсыз кетті деп тану немесе қайтыс болды деп жариялау жөніндегі істер бойынша сот практикасы туралы" ҚР Жоғарғы Сотының 2019 жылғы 31 мамырдағы № 2 нормативтік қаулысына сәйкес, АҚ-нің 28, 31-баптарына және АПК-нің 317-бабының 2-бөлігіне сәйкес адамды хабарсыз кетті деп тану немесе қайтыс болды деп жариялау туралы іс оның отбасы мүшелерінің, прокурордың, қоғамдық бірлестіктердің, қорғаншылық және қамқоршылық органы мен басқа да мүдделі тұлғалардың арызы бойынша басталуы мүмкін. Жеке және заңды тұлғалар, мемлекеттік органдар мүдделі болып танылады, себебі олар АПК-нің 8-бабының екінші бөлігіне сәйкес заңда көзделген жағдайларда басқа тұлғалардың немесе тұлғалардың белгісіз бір тобының бұзылған немесе даулы құқықтары мен бостандықтарын немесе заңды мүдделерін қорғау туралы арыз беріп, сотқа жүгінуге құқылы және олар үшін адамды хабарсыз кетті деп тану немесе қайтыс болды деп жариялау жеке және мүліктік құқықтардың туындауына, оларды тоқтатуға немесе өзгертуге әкеп соғады. Азаматты хабарсыз кетті деп тану немесе оны қайтыс болды деп жариялау туралы арыз АПК-нің 148-бабының талаптарын нысаны мен мазмұны бойынша сақтаумен қатар АПК-нің 318-бабының нормаларына сәйкес келуі тиіс екендігін соттардың ескергендері жөн. Арызда адамды хабарсыз кетті деп тану немесе оны қайтыс болды деп жариялау арыз берушіге қандай мақсатта қажет болғаны, сонымен қатар адамның хабарсыз кеткенін растайтын мән-жайлар немесе хабарсыз кеткен адамға өлім қатері төнген немесе оның жазатайым оқиғадан қаза тапты деп жорамалдауға негіз болатын мән-жайлар көрсетілуі тиіс. Әскери іс-қимылдарға байланысты хабарсыз кеткен әскери қызметшілерге немесе өзге де азаматтарға қатысты арызда әскери қимылдардың аяқталған күні көрсетіледі. Арыз беруші осы талаптарды орындамаған жағдайда, АПК-нің 152-бабы бірінші бөлігінің 3) тармақшасына сәйкес арыздың кемшіліктері түсіндіріліп, АПК-ге сәйкес келтіру үшін қайтарылуы тиіс.

4) осы Кодекстің 890-бабында белгіленген әкімшілік жаза қолдану туралы қаулыны, айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқаманы орындаудың ескіру мерзімі өткен жағдай. ӘҚБтК-нің 890-бабына сәйкес егер әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулы, айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқама – заңды күшіне енген күнінен бастап бір жыл ішінде, ал салық салу және Қазақстан Республикасының монополияға қарсы заңнамасы саласындағы құқық бұзушылықтар үшін заңды күшіне енген күнінен бастап бес жыл ішінде орындалмаса, ол орындалуға жатпайды. Көрсетілген бапта ескіру мерзімін тоқтата тұру, үзу, ұзарту жағдайлары да қамтылған.

5) Қазақстан Республикасының "Салық және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдер туралы" Кодексін (Салық кодексі) қолданысқа енгізу туралы заңнамалық актісінде көзделген жағдай. Кодекс "Салық және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдер туралы" Қазақстан Республикасының Кодексін (Салық кодексі) қолданысқа енгізу туралы" 2017 жылғы 25 желтоқсандағы № 121-VI ҚР Заңымен қолданысқа енгізілді. Салық кодексі салық салудың негіз құраушы қағидаттарын белгілейді,

салықтарды және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдерді белгілеу, енгізу, өзгерту, олардың күшін жою, есептеу мен төлеу тәртібі жөніндегі билік қатынастарын, сондай-ақ салықтық міндеттемені орындауға байланысты қатынастарды реттейді.

Әкімшілік жаза қолдану туралы қаулының, айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқаманың орындалуын тоқтату және әкімшілік жазадан босату туралы мәселенің шешімі қаулы түрінде қабылданады. ӘҚБТК-нің 887-бабы 5-бөлігіне сәйкес қаулының көшірмесі өзіне қатысты қаулы шығарылған жеке тұлғаға немесе заңды тұлғаның өкіліне, сондай-ақ өзінің өтініші бойынша жәбірленушіге қолхатпен дереу тапсырылады. Аталған тұлғалар болмаған жағдайда қаулының көшірмесі ол шығарылған күннен бастап үш күн ішінде жіберіледі, бұл жөнінде істе тиісті жазба жүргізіледі.

890-бап. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулыны, айыппұл төлеу қажеттігі туралы Нұсқаманы орындаудың мерзімі

1. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулы, айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқама, егер ол заңды күшіне енген күннен бастап бір жыл ішінде, ал салық салу және Қазақстан Республикасының монополияға қарсы заңнамасы саласындағы құқық бұзушылықтар үшін – ол заңды күшіне енген күннен бастап бес жыл ішінде орындалмаса, орындалуға жатпайды.

2. Қаулының орындалуы осы Кодекстің 834-бабына сәйкес тоқтатыла тұрған жағдайда, мерзімі шағым, апелляциялық өтініш, прокурор наразылығы қаралғанға дейін тоқтатыла тұрады.

3. Егер әкімшілік жауаптылыққа тартылған адам оны орындаудан жалтарса, осы баптың бірінші бөлігінде көзделген ескіру мерзімінің өтуі тоқтатылады. Бұл жағдайда ескіру мерзімін есептеу осы адам анықталған күннен бастап қайта басталады.

4. Қаулының орындалуы осы Кодекстің бабына сәйкес кейінге қалдырылған жағдайда ескіру мерзімінің өтуі кейінге қалдыру мерзімі аяқталғанға дейін тоқтатыла тұрады, ал қаулыны орындау мерзімін ұзарту кезінде ескіру мерзімінің өтуі мерзімін ұзарту мерзіміне ұзартылады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулыны, айыппұл төлеу қажеттігі туралы Нұсқаманы орындаудың мерзімі оны орындау үшін шекті мерзімді айқындайды. Егер түсініктеме берілген бапта белгіленген мерзім ішінде қаулы, нұсқама орындауға келтірілмесе, онда одан әрі ол орындалуға жатпайды, яғни орындау рәсімі басталуы мүмкін емес, ал басталған аяқталуы тоқтатылуға жатады.

Қаулы, нұсқаулықты орындау керек, ішінде:

салық салу және Қазақстан Республикасының монополияға қарсы заңнамасы саласындағы құқық бұзушылықтар үшін ол заңды күшіне енген күннен бастап бес жыл, – барлық басқа Әкімшілік құқық бұзушылықтар бойынша заңды күшіне енген күннен бастап бір жыл.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулы, айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқама ӘҚБтК-нің 883-бабына сәйкес заңды күшіне енеді:

1) Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулыға, айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқамаға, егер оған шағым берілмесе немесе наразылық келтірілмесе, шағым жасау үшін белгіленген мерзім өткеннен кейін;

2) шағым, наразылық бойынша Қаулы, сондай-ақ ӘҚБтК-нің 839-бабында көзделген жағдайда қаулы шығарылғаннан кейін дереу;

3) ӘҚБтК-нің 811-бабы екінші бөлігінің бірінші абзацында көзделген жағдайда дереу;

4) шетелдікті немесе азаматтығы жоқ адамды Қазақстан Республикасының шегінен шығарып жіберу туралы қаулы жарияланғаннан кейін тоқтатылады.

Орындаудың ескіру мерзімдерін есептеу кезінде мерзімнің өтуі басталатын сағат пен тәулік есепке алынбайды. Олар мерзім ағымының басталуын анықтайды, бірақ оның ұзақтығына есептелмейді. Жалпы ереже бойынша мерзімнің өтуі - келесі тәуліктен бастап. Орындаудың ескіру мерзімін есептеуге жұмыстан тыс уақыт да қосылады. Мерзімді жылдармен есептеген кезде мерзім соңғы айдың тиісті күнінде аяқталады, ал егер бұл айда тиісті күні болмаса, мерзім осы айдың соңғы күні аяқталады. Егер мерзімнің аяқталуы жұмыс емес (демалыс, мереке) күнге келсе, онда одан кейінгі бірінші жұмыс күні мерзімнің соңғы күні болып есептеледі. Қазақстан Республикасы Еңбек кодексінің 1-бабының 58-тармағына сәйкес мерекелер Қазақстан Республикасының ұлттық және мемлекеттік мерекелерінің күндері болып табылады. Осы Кодекстің 84-бабына сәйкес, бес күндік және алты күндік жұмыс аптасында жалпы демалыс жексенбі болып табылады. Бес күндік жұмыс аптасында екінші демалыс ұжымдық шартпен немесе жұмыс кестесімен белгіленеді.

Салық салу саласындағы құқық бұзушылықтар ӘҚБтК-нің 16-тарауында көзделген.

Монополияға қарсы заңнама саласындағы құқық бұзушылықтарға ӘҚБтК-нің 14-тарауында көзделген, атап айтқанда, ӘҚБтК-нің 159-бабындағы (бесінші және алтыншы бөліктерінде), 160 (бірінші бөлігінде), 161, 162, 163, 163-1, 201-бабындағы монополияға қарсы органның ведомстволық бағыныстылығына жатқызылған әкімшілік құқық бұзушылықтарды жатқызуға болады.

2 бөлім. Әкімшілік жаза қолдану туралы қаулының орындалуы ӘҚБтК-нің 834-бабына сәйкес шағым, апелляциялық өтініш, прокурор наразылығы қаралғанға дейін тоқтатыла тұрған жағдайда, ескіру мерзімінің өтуі тоқтатыла тұрады. ӘҚБтК-нің осы бабының ережелеріне сәйкес белгіленген мерзімде шағым беру әкімшілік жаза қолдану туралы қаулының орындалуын шағым қаралғанға дейін тоқтата тұрады. Прокурордың әкімшілік жаза қолдану туралы қаулының орындалуын оның заңдылығын тексеру кезінде тоқтата тұруға, уәкілетті лауазымды адамдар мен органдарға (соттан басқа) қосымша тексеру жүргізу туралы жазбаша нұсқаулар беруге құқығы бар. Тексеру нәтижелері бойынша прокурор тиісті органға қаулының күшін жою немесе өзгерту

туралы апелляциялық өтініш береді немесе қаулының орындалуын тоқтата тұрудың күшін жояды. Прокурордың апелляциялық өтініш беруі ол қаралғанға дейін қаулының орындалуын тоқтата тұрады.

Соттың қаулысына шағымды, прокурордың апелляциялық өтінішін қарау мерзімдері ӘҚБтК-нің 835-бабында регламенттелген. Шешімнің қолданылу мерзімі шешімнің орындалуын тоқтата тұру мерзімінің аяқталу сәтінен бастап жаңартылады.

3 бөлім. Егер әкімшілік жауапқа тартылған адам оны орындаудан жалтарса, яғни қаулыны, нұсқаманы уақтылы орындауға кедергі келтіретін іс-әрекеттер жасаса, ескіру мерзімі үзіледі. Жалтарудың мынадай түрлері болуы мүмкін: Көлік құралдарын, Кемені басқару құқығынан не тракторды немесе өзге де өздігінен жүретін машинаны басқару құқығынан айырылған жүргізушінің (кеме жүргізушінің) немесе тракторист-машинистің (Тракторшының) жүргізуші куәлігін, Кемені басқару құқығына куәлікті немесе тракторист-машинист куәлігін (тракторист-машинист) тапсырудан жалтаруы); айыппұл салынған жағдайда өндіріп алуға болатын табыстарды жасыру; аң аулау құқығынан айырылған адамның аңшылық билетін тапсырудан жалтаруы; жеке тұлғаның, дара кәсіпкердің немесе заңды тұлғаның рұқсат беруден жалтаруы; адамның әкімшілік қамауға алуды өтеуден жалтаруы; шетелдіктің немесе азаматтығы жоқ адамның Қазақстан Республикасының шегінен әкімшілік шығарып жіберуден жалтаруы; әкімшілік қамауға алынған адамның әкімшілік қамауға алу мерзімі аяқталғанға дейін оны өтеу орнын өз бетімен тастап кетуі және т. б.

Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының "Сот актілерін орындамау туралы" 2003 жылғы 19 желтоқсандағы № 12 қаулысына сәйкес, соттың заңды күшіне енген үкімі, сот шешімі немесе өзге де сот актісі немесе атқарушы құжат, сондай-ақ заңда көзделген олардың жауапкершілігіне кедергі келтіреді. ӘҚБтК-нің 669-бабы бойынша әкімшілік жауапкершілік сот актілерін, атқарушылық құжатты орындамаған кезде туындайды. Әкімшілік жауаптылыққа әкеп соғатын орындамау деп борышкердің сот актісін, атқару құжатын орындаудан жалтаруынан көрінетін және қылмыстық жазаланатын әрекет белгілері жоқ әрекетін немесе әрекетсіздігін түсіну керек.

Орындаудың ескіру мерзімін үзілген есептеу әкімшілік жауаптылыққа тартылған адам анықталған күннен бастап жаңартылады.

4 бөлім. Қаулының орындалуы кейінге қалдырылған жағдайда да ескіру мерзімінің өтуі тоқтатыла тұрады. Қаулыны орындау әкімшілік қамауға алу, арнаулы құқықтан айыру немесе айыппұл (Әкімшілік құқық бұзушылық жасалған жерде айыппұлды өндіріп алуды қоспағанда) түрінде әкімшілік жаза қолдану туралы қаулыны орындауды заңда белгіленген мерзімде бір айға дейінгі мерзімге мүмкін болмайтын мән-жайлар болған кезде кейінге қалдырылуы мүмкін.

Бұл жағдайда ескіру мерзімінің өтуі кейінге қалдыру мерзімі аяқталғаннан кейін қайта басталады.

Қаулының орындалу мерзімін ұзарту кезінде ескіру мерзімінің өтуі мерзімін ұзарту мерзіміне ұзартылады. Кодекстің 888-бабына сәйкес айыппұл төлеуді қаулы шығарған судья, орган (лауазымды адам) үш айға дейінгі мерзімге ұзартуы мүмкін.

Осылайша, ескіру мерзімін ұзарту ұзақтығы қаулының орындалуын кейінге қалдыру ұзақтығына байланысты болады.

891-бап. Әкімшілік жаза қолдану туралы қаулыны орындау бойынша іс жүргізудің аяқталуы

1. Өндіріп алу толық жүргізілген әкімшілік жаза қолдану туралы қаулыны қаулыны орындаған орган қаулыны шығарған судьяға, органға (лауазымды адамға) қайтарады.

2. Орындау жүргізілмеген немесе орындау толық жүргізілмеген әкімшілік жаза қолдану туралы қаулы "атқарушылық іс жүргізу және сот орындаушыларының мәртебесі туралы" Қазақстан Республикасының Заңында көзделген жағдайларда және тәртіппен әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама жасаған қаулы шығарған органға (лауазымды адамға) қайтарылады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

1-бөлім. Әкімшілік жаза қолдану туралы қаулыны орындау бойынша іс жүргізу өндіріп алу толық жүргізілген жағдайда аяқталды деп танылады.

Әкімшілік жаза толық жүргізілген болып есептеледі:

- ескерту түрінде әкімшілік жаза қолдану кезінде, сот, әкімшілік жаза қолдануға уәкілетті орган (лауазымды адам) шығарған соң, жасалған құқық бұзушылыққа теріс баға беру және жеке немесе заңды тұлғаның құқыққа қарсы мінез-құлыққа жол бермеу туралы ескертуі;

- айыппұл түрінде әкімшілік жаза қолдану кезінде, айыппұл сомасын толық өндіріп алғаннан кейін;

- әкімшілік құқық бұзушылық жасау құралы не нысанасы болған затты, сондай-ақ Әкімшілік құқық бұзушылық жасау салдарынан алынған мүлікті тәркілеу түрінде әкімшілік жаза қолдану кезінде, олар заңнамада белгіленген тәртіппен мемлекет меншігіне жүгінгеннен кейін;

- арнайы құқықтан айыру түрінде әкімшілік жаза қолдану кезінде: жүргізуші куәлігін, Кемелерді, оның ішінде шағын көлемді кемелерді басқару құқығына куәлікті немесе тракторист-машинист куәлігін (тракторист) алғаннан кейін; аңшылық билетін алғаннан кейін; заңнамада көзделген тәртіппен қару мен қаруды алып жүру және сақтау құқығына куәлікті алғаннан кейін;

- рұқсаттан айыру не қолданылуын тоқтата тұру, сондай-ақ рұқсатты алып қойғаннан не оның қолданылуын тоқтата тұрғаннан және (немесе) рұқсатты Рұқсаттар мен хабарламалардың мемлекеттік электрондық тізілімінен алып тастағаннан кейін тізілімнен шығару түрінде әкімшілік жаза қолдану кезінде;

- қызметті немесе оның жекелеген түрлерін тоқтата тұру немесе тыйым салу түрінде әкімшілік жаза қолдану кезінде, қызметі уақытша тоқтатылғаннан немесе жеке және (

немесе) заңды тұлғалардың қызметіне немесе оның жекелеген түрлеріне, оның ішінде заңды тұлғаның филиалдарына, өкілдіктеріне, құрылымдық бөлімшелеріне, өндірістік учаскелерге тыйым салынғаннан кейін, сондай-ақ агрегаттарды, ғимараттар мен құрылыстарды пайдаланудан, қызметтің (жұмыстардың) жекелеген түрлерін жүзеге асырудан, қызмет көрсетуден бас тартқаннан кейін;

- *заңсыз салынып жатқан немесе салынған құрылысты мәжбүрлеп бұзу түрінде әкімшілік жаза қолдану кезінде, құрылысты бұзғаннан кейін;*

әкімшілік қамауға алу түрінде әкімшілік жаза қолданылған кезде, оны әкімшілік қамауға алынған адам өтегеннен кейін;

шетелдіктерді немесе азаматтығы жоқ адамдарды Қазақстан Республикасынан тыс жерлерге шығарып жіберу үшін әкімшілік жаза қолдану кезінде, шығарып жіберілетін адам Қазақстан Республикасынан кеткеннен кейін.

Әкімшілік жаза қолдану туралы қаулыны орындаған Орган оны жүргізілген өндіріп алу туралы белгімен қаулыны шығарған судьяға, органға (лауазымды адамға) қайтарады. Ескерту түрінде әкімшілік жаза қолдану туралы қаулыны орындау кезінде мұндай қажеттілік жоқ, өйткені оны ӘҚБтК-нің 823-бабына сәйкес қаулының көшірмесін тапсыру немесе жіберу жолымен қаулыны шығарған судьяның, органның (лауазымды адамның) өзі орындайды.

2 бөлім. Орындау бойынша іс жүргізу, сондай-ақ ол бойынша орындау жүргізілмеген немесе орындау толық жүргізілмеген әкімшілік жаза қолдану туралы қаулы шығарған, әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттаманы жасаған органға (лауазымды адамға) "атқарушылық іс жүргізу және сот орындаушыларының мәртебесі туралы" Қазақстан Республикасының Заңында көзделген жағдайларда және тәртіппен қайтарылады.

"Атқарушылық іс жүргізу және сот орындаушыларының мәртебесі туралы" ҚР Заңы азаматтық және әкімшілік істер бойынша сот шешімдерінің, ұйғарымдардың, нұсқамалар мен қаулылардың, мүліктік өндіріп алу бөлігінде қылмыстық істер бойынша үкімдер мен қаулылардың, сондай-ақ өзге де органдар қаулыларының негізінде берілетін атқарушылық құжаттарды мәжбүрлеп орындатуға бағытталған шараларды жүзеге асыруға байланысты қоғамдық қатынастарды реттейді.

Атқарушылық іс жүргізу – борышкерден атқарушылық санкциясын атқарушылық іс жүргізу бойынша өсімпұлдарды, шығыстарды, жеке сот орындаушысының қызмет ақысын өндіріп ала отырып, атқарушылық құжаттарды мәжбүрлеп орындатуға бағытталған шаралар.

Заңның 9-бабына сәйкес атқарушылық құжаттарға өзгелермен қатар ӘҚБтК-де көзделген жағдайларда әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша шығарылған сот, органдардың (лауазымды адамдардың) қаулылары жатады.

Аталған Заңның 49-бабына сәйкес атқарушылық іс жүргізу:

- Заңның 48-бабында аталған негіздер бойынша атқарушылық құжат қайтарылған;

- Заңның 47-бабында аталған негіздер бойынша атқарушылық іс жүргізу тоқтатылған;

- соттың немесе құжатты берген басқа органның талабы бойынша атқарушылық құжат орындалмай қайтарылған жағдайларда аяқталды деп есептеледі.

ӘҚБтК-нің түсіндірме берілген бабы үшін нағыз мүдделілік Заңның 48-бабының ережелерінде көрінеді, оған сәйкес өндіріп алу жүргізілмеген немесе толық көлемде жүргізілмеген атқарушылық құжат сот орындаушысының қаулысы бойынша мына жағдайларда:

1) өндіріп алушының арызы бойынша;

2) мүлкін тәркілеу туралы атқарушылық құжатты қоспағанда, егер борышкердің өндіріп алу қолданылуы мүмкін мүлкі, оның ішінде ақшасы, бағалы қағаздары немесе табыстары болмаса және сот орындаушысы оның мүлкін немесе табыстарын анықтау жөнінде қолданған, заңда көзделген барлық шаралар нәтиже бермесе;

3) егер мүліктік емес сипаттағы атқарушылық құжат бойынша заңда көзделген орындау жөніндегі барлық шаралар нәтиже бермесе;

4) егер өндіріп алушы атқарушылық құжатты орындау кезінде борышкердің сатылмаған мүлкін өзінде қалдырудан бас тартса;

б) егер өндіріп алушы жеке сот орындаушысының ағымдағы шотына орындау жөніндегі шығыстарды жабу үшін қажетті аванстық сомаларды енгізуден бас тартса;

7) егер атқарушылық құжатты орындау процесінде борышкер, борышкердің мүлкі жеке сот орындаушысының өкілеттіктері қолданылмайтын аумақта екені анықталса;

8) Заңда көзделген жағдайларды қоспағанда, атқарушылық құжатты орындау кезінде борышкер қатардан шыққан (азамат қайтыс болған, заңды тұлға қайта ұйымдастырылған, борыш ауысқан) жағдайда, сот орындаушысы өндіріп алушыға құқықтық мирасқорды белгілеу және борышкерді ауыстыру туралы талаппен сотқа жүгіну құқығы туралы түсіндіре отырып, атқарушылық құжатты орындамай қайтарады ;

9) жеке сот орындаушысынан бас тартуға Заңның 54-бабының 1-тармағында көрсетілген негіздер болса, өндіріп алушыға қайтарылады.

Өндіріп алу мемлекеттің пайдасына жүргізілетін атқарушылық құжаттар мынадай тәртіп сақтала отырып:

1) сот жазып берген (шығарған) атқарушылық құжат талап-арызға бастамашы болған немесе әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттаманы толтырған мемлекеттік органға;

2) әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарауға уәкілетті органның (лауазымды адамның) қаулысы тиісті уәкілетті органға (лауазымды адамға);

4) қылмыстық істер бойынша мемлекет пайдасына өндіріп алу туралы атқарушылық құжаттар сотқа;

5) әкімшілік жаза қолдануға уәкілеттік берілген орган (лауазымды адам) берген айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқама тиісті уәкілетті органға (лауазымды адамға) қайтарылады.

Өндіріп алу толық көлемде жүргізілмеген, сондай-ақ ол бойынша сауда-саттық жарияланған атқарушылық құжат, егер өндіріп алушы орындау бойынша нақты шеккен шығыстарды өтесе, өндіріп алушыға өтініш бойынша қайтарылады.

Атқару құжатын өндіріп алушыға қайтару заңда белгіленген орындау мерзімі шегінде осы құжатты орындауға қайталап ұсынуға кедергі болып табылмайды.

Бұл ретте Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулы, айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқама, егер ол заңды күшіне енген күннен бастап бір жыл ішінде, ал салық салу және Қазақстан Республикасының монополияға қарсы заңнамасы саласындағы құқық бұзушылықтар үшін – ол заңды күшіне енген күннен бастап бес жыл ішінде орындалмаса, орындалуға жатпайды.

52-тарау. ӘКІМШІЛІК ЖАЗАЛАРДЫҢ ЖЕКЕЛЕГЕН ТҮРЛЕРІН ОРЫНДАУ ТӘРТІБІ

892-бап. Ескерту түріндегі әкімшілік жаза қолдану туралы қаулының орындалуы

Ескерту түріндегі әкімшілік жаза қолдану туралы қаулыны осы Кодекстің 823-бабына сәйкес қаулының көшірмесін тапсыру немесе жіберу жолымен қаулы шығарған судья, орган (лауазымды адам) орындайды.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Кодекстің 43-бабына сәйкес ескерту соттың, әкімшілік жаза қолдануға уәкілетті органның (лауазымды адамның) жасалған құқық бұзушылыққа теріс баға беруден және жеке немесе заңды тұлғаны құқыққа қарсы мінез-құлыққа жол бермеу туралы сақтандырудан тұрады.

Әкімшілік ескерту түріндегі әкімшілік жазаның мәні кінәлі адамға белгілі бір айырулар мен шектеулер келтіруден тұрады. Т. Д. Даубековтың пікірінше, "ескерту тәртіп бұзушының мінез-құлқына теріс ресми баға беріп, әкімшілік жазалаудан басқа ешқандай құқықтық салдарларға әкеп соқпайды".

Әкімшілік ескерту жасалған құқық бұзушы үшін құқықтық салдар екі жағдайда болуы мүмкін:

1) Егер ӘҚБтК-нің Ерекше бөлігі бабының диспозициясында "әкімшілік жаза қолданылғаннан кейін бір жыл ішінде қайталап жасалған нақ сол іс-әрекеттер..." деген сөздер болатын болса, құқық бұзушылықтың саралаушы белгісі болып табылатын біртектес құқық бұзушылық жасалған;

2) ӘҚтК-нің 57-бабы негізінде Әкімшілік құқық бұзушылық үшін жауаптылықты ауырлататын мән-жай болып табылатын біртекті құқық бұзушылық жасау.

Яғни, құқық бұзушы біртекті құқық бұзушылық қайталап жасалған кезде оған неғұрлым қатаң жаза қолданылатынын және ӘҚБтК-нің 43-бабы 2-бөлігінің ережелері негізінде қайта ескерту алынатынын түсінетін болады.

Түсіндірілетін баптың диспозициясы тек бір бөліктен тұрады және ескерту түрінде әкімшілік жаза қолдану туралы қаулының орындалу тәртібін көздейді.

Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2016 жылғы 22 желтоқсандағы № 12 нормативтік қаулысы негізінде ескерту тек негізгі әкімшілік жаза ретінде қолданылуы мүмкін (ӘҚБТК 42-бабының бірінші бөлігі) және қандай да бір қосымша жазаларсыз дербес тағайындауға жатады.

Зерттелетін баптың мазмұнына сәйкес әкімшілік жаза қолдану туралы қаулы шығарған судья немесе лауазымды адам ескерту түріндегі әкімшілік жазаны орындау субъектілері болып табылады.

Ескерту түріндегі әкімшілік жаза қолдану туралы қаулыны орындау құқық бұзушыны судья немесе лауазымды адам қабылдаған шешім туралы хабардар ету болып табылады және жүзеге асырылады:

1) Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарау аяқталғаннан кейін құқық бұзушыға шешім дереу жарияланған;

2) қаулының көшірмесін құқық бұзушыға ол жарияланған күннен бастап үш тәулік ішінде табыс еткен;

3) қаулының көшірмесі ол жарияланған күннен бастап үш тәулік ішінде жөнелтілген.

Ескерту түрінде әкімшілік жаза қолдану туралы Осы сияқты тәсілмен ӘҚБТК-нің 823-бабының 2-бөлігінде көрсетілген мүдделі тұлғаларға, атап айтқанда:

1) өзіне қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізіліп жатқан адам;

2) жәбірленуші;

3) жеке тұлғаның заңды өкілдері;

4) дара кәсіпкердің, заңды тұлғаның өкілдері;

5) қорғаушы.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулы жарияланған кезде көрсетілуі тиіс:

1) істі қарау кезінде анықталған мән-жайлар;

2) қаулыға шағымдану тәртібі мен мерзімдері;

3) жеке тұлғаның жанында болған алып қойылған заттар мен құжаттар туралы, заңды тұлғаға тиесілі алып қойылған құжаттар мен мүлік туралы мәселені шешу.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулыны жариялау тәртібі Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2018 жылғы 20 сәуірдегі № 5 нормативтік қаулысымен түсіндірілді. Қаулы ол шығарылғаннан кейін дереу жария етіледі. Жариялағаннан кейін судья қабылданған қаулының мәнін, себептерін және құқықтық салдарын ауызша түсіндіреді, бұл туралы сот отырысының хаттамасында белгі жасалады. Судья сондай-ақ қаулыға шағым жасау құқығын, тәртібі мен мерзімін түсіндіреді, көрсетілген іс-әрекеттер сот отырысының хаттамасында көрсетілуге тиіс.

Ескерту түріндегі әкімшілік жаза қолдану туралы қаулыны жариялаудың осындай тәртібін әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша шешім қабылдауға уәкілетті лауазымды адамдар пайдалануға тиіс.

ӘҚБТК-нің 822-бабының 4-бөлігі әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулыны ресімдеу тәртібін көздейді. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарау нәтижелері бойынша шығарылған қаулы жазбаша ресімделеді және оған осындай қаулыны шығарған лауазымды адам қол қояды не осындай қаулыны шығарған лауазымды адамның электрондық цифрлық қолтаңбасы арқылы куәландырылған электрондық құжат нысанында ресімделеді. Ал іс жүргізуге қатысушыларды қабылданған шешім туралы электрондық құжат нысанында қаулыны жіберу арқылы хабардар етуге болады.

Алайда, ӘҚБТК-нің 43-бабының 1-бөлігінде ескерту түріндегі әкімшілік жаза тек жазбаша түрде ғана шығарылады деп көзделген. Өкінішке орай, мұндай қаулыны шығарған лауазымды тұлғаның электрондық цифрлық қолтаңбасы арқылы куәландырылған электрондық құжат нысанында әкімшілік ескерту шығару мүмкіндігі туралы нормативтік түсінік жоқ. Бірақ мемлекеттік саяси бағыт "құқық қорғау органдары мен соттарды цифрландыруға" алынды, әкімшілік жаза қолдану туралы қаулыны ескерту түрінде орындау электрондық форматта жүзеге асырылуы тиіс.

Қазақстан Республикасының 2025 жылға дейінгі Стратегиялық даму жоспарының 4.6 бастамасына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер кезең-кезеңімен электрондық форматқа ауыстырылатын болады. Бұл бұрмалау мен сыбайлас жемқорлық үшін мүмкіндіктерді төмендетеді, осы істер бойынша өндірісті неғұрлым үнемді етеді, адам мен азаматтың құқықтары мен бостандықтарын қорғауға нұқсан келтірмей мемлекеттік бюджетке түсетін жүктемені азайтады. Құқық бұзушылықтар туралы өтініштер берудің, Айыппұлдарды төлеудің сандық жүйесі құрылады, бұл адам факторының әсерін азайтады. Сот ісін жүргізуде жасанды интеллект элементтерін, сондай-ақ құқықтық статистика деректерінің үлкен көлемімен жұмыс істеуге арналған талдау құралдарын енгізу көзделеді. Бірыңғай сот тәжірибесінің ашық электрондық жүйесі құрылатын болады. Сот процесінің кез келген қатысушысы оның қызықтыратын сипаттамалары бойынша барлық сот актілерімен таныса алады.

2019 жылы Әкімшілік іс жүргізудің бірыңғай тізілімі арқылы іс жүргізу тәртібі заңнамалық түрде бекітілді. Әкімшілік құқық бұзушылықтар туралы істер бойынша іс жүргізу Әкімшілік іс жүргізудің бірыңғай тізілімі арқылы қағаз және (немесе) электрондық нысандарда жүзеге асырылады.

Әкімшілік іс жүргізудің бірыңғай тізілімін жүргізу тәртібін ҚР Бас Прокуроры айқындайды және әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша іс жүргізуді жүзеге асыратын органдардың орындауы үшін міндетті болып табылады.

Электрондық нысанда жасалған процестік құжаттар ӘҚБТК-нің 737-2-бабында көзделген. Электрондық нысанда жасалған процестік құжаттарға соттың, органның (

лауазымды адамның) электрондық цифрлық қолтаңбасымен куәландырылады және ӘҚБтК-де көзделген жағдайларда іс жүргізуге қатысушылар цифрлық қолтаңбамен немесе электрондық цифрлық қолтаңбамен қол қояды. Электрондық нысанда жасалған процестік құжаттар іс жүргізуге қатысушыларға өздері көрсеткен пошталық немесе электрондық мекенжайларға жіберу арқылы не Әкімшілік іс жүргізудің бірыңғай тізілімін жүргізу тәртібінде көзделген өзге де тәсілдермен ұсынылады. Процестік құжаттарды электрондық нысанда берумен қатар оларды іс жүргізуге қатысушыларға қағаз жеткізгіште ұсынуға жол беріледі.

893-бап. Айыппұл салу туралы қаулыны, айыппұл төлеу қажеттігі туралы Нұсқаманы өз еркімен орындау

1. Айыппұлды әкімшілік жауаптылыққа тартылған адам айыппұл салу туралы қаулы, айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқама заңды күшіне енген күннен бастап отыз тәуліктен кешіктірмей төлеуге тиіс.

Осы Кодекстің 888-бабында көзделген кейінге қалдырылған жағдайда айыппұлды әкімшілік жауаптылыққа тартылған адам кейінге қалдыру мерзімі өткен күннен бастап төлеуге тиіс.

2. Әкімшілік құқық бұзушылық жасағаны үшін салынған айыппұлды жеке тұлға енгізеді немесе айыппұл салу туралы қаулы шығарған, айыппұл төлеу қажеттігі туралы Нұсқаманы ресімдеген судьяны немесе органды (лауазымды адамды) жазбаша немесе электрондық нысанда кейіннен хабардар ете отырып, белгіленген тәртіппен заңды тұлға мемлекеттік бюджетке аударады.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Қазақстан Республикасының 2018 жылғы 28 желтоқсандағы №127 Заңымен айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқаманың негізінде айыппұлды ерікті түрде орындау тетігін қосымша көздей отырып, бап мазмұнына толықтырулар мен өзгерістер енгізілді.

Қаралып отырған баптың 1-бөлігі әкімшілік жауаптылыққа тартылған адамның айыппұл салу туралы қаулыны, айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқаманы ерікті түрде орындау мерзімдерін көздейді. Екі құжат бойынша айыппұл салу туралы қаулы мен айыппұл төлеу қажеттігі туралы ұйғарым заңды күшіне енген күннен бастап 30 тәулікті құрайды.

ӘҚБтК-нің 822-бабының 4-бөлігінің негізінде Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарау нәтижелері бойынша шығарылған қаулы жазбаша ресімделеді және оған осындай қаулыны шығарған лауазымды адам қол қояды не осындай қаулыны шығарған лауазымды адамның электрондық цифрлық қолтаңбасымен куәландырылған электрондық құжат нысанында ресімделеді.

Белгіленген үлгідегі квитанциясы бар айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқама әкімшілік құқық бұзушылық тіркелген күннен бастап он тәулік ішінде көлік құралының

меншік иесіне (иесіне) жіберіледі. Әкімшілік жаза қолдану туралы қаулы, айыппұл төлеу қажеттігі туралы ұйғарым олар заңды күшіне енген кезден бастап орындалуға тиіс.

ӘҚБтК-тің 883-бабы әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулының және айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқаманың күшіне ену мерзімін регламенттейді:

1) Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулыға, егер оған шағым берілмесе немесе наразылық келтірілмесе, айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқамаға шағымдану үшін белгіленген мерзім өткеннен кейін тоқтатылады. Шағымданудың нақты мерзімдері ӘҚБтК-нің 829-4-бабында көрсетілген;

2) шағым, наразылық бойынша Қаулы, сондай-ақ ӘҚБтК-нің 839-бабында көзделген жағдайда қаулы шығарылғаннан кейін дереу;

3) ӘҚБтК-нің 811-бабының 2-бөлігінің бірінші абзацында көзделген жағдайда дереу, атап айтқанда қысқартылған іс жүргізу тәртібімен әкімшілік құқық бұзушылық туралы қаулы айыппұл салу туралы қаулы немесе айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқама тапсырылған күннен бастап 7 күннен кейін күшіне енеді.

Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2018 жылғы 20 сәуірдегі № 5 нормативтік қаулысымен айыппұл салу тетігі түсіндірілді. ӘҚБтК-нің 829-11-бабының 2-бөлігінің негізінде Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғалған адамға салынған әкімшілік айыппұл мөлшерін қысқартудың шектеу шегін сақтай отырып (әкімшілік айыппұлдың жалпы мөлшерінің 30% - нан аспайтын) қысқарту құқығы көзделген. Қаулының қарар бөлігінде әкімшілік айыппұл мөлшері қысқартылған жағдайда, қаулының сипаттау-дәлелдеу бөлігінде көрсетілуге жататын есеп-қисапты келтірмей, өндіріп алуға жататын әкімшілік айыппұлдың түпкілікті мөлшерін көрсету жеткілікті.

Яғни айыппұлдың орындаушысына төлеуге жататын әкімшілік айыппұлдың мөлшерін есептеу қажет емес.

Түсініктеме берілген баптың 1-бөлігінің екінші абзацында әкімшілік жауапкершілікке тартылған тұлға айыппұлды ерікті түрде орындау мерзімі кейінге қалдырылған жағдайда айыппұл төлеу мерзімін көздейді. Әкімшілік жаза қолдану туралы қаулының және айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқаманың орындалуын кейінге қалдыру және мерзімін ұзарту тәртібі ӘҚБтК-нің 888-бабында жазылған.

Айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқаманы, әкімшілік қамауға алу, арнайы құқықтан айыру немесе айыппұл (Әкімшілік құқық бұзушылық жасалған жерде айыппұлды өндіріп алуды қоспағанда) түріндегі әкімшілік жаза қолдану туралы қаулыны орындауды заңда белгіленген мерзімде мүмкін етпейтін мән-жайлар болған кезде қаулы шығарған судья, орган (лауазымды адам) немесе нұсқаманы ресімдеген орган өзіне қатысты қаулы шығарылған, нұсқама ресімделген адамның өтініші бойынша қаулының орындалуын кейінге қалдыра алады., бір айға дейінгі мерзімге бас бостандығынан айыруға жазаланады. Әкімшілік жауаптылыққа тартылған адамның материалдық жағдайын ескере отырып, айыппұл төлеуді қаулы шығарған судья, орган (

лауазымды адам) немесе нұсқаманы ресімдеген орган үш айға дейінгі мерзімге ұзартуы мүмкін.

Сондай-ақ әкімшілік жаза тағайындау туралы қаулыны орындау кезінде айыппұл өндіріп алынатын адамды ауыстыруға байланысты мәселе шешілуі мүмкін. ӘҚБТК-нің 887-бабының 2-бөлігінде жеке табысы жоқ кәмелетке толмаған адамға салынған айыппұл оның ата-анасынан немесе өзге де заңды өкілінен өндіріп алынуы мүмкін екендігі анықталды. Осылайша, айыппұл әкімшілік жауапкершілікке тартылған адам емес, оның ата-анасынан немесе өзге де заңды өкілдерінен төлеуге жататын жағдайлар туындауы мүмкін.

"Мүмкін" деген сөз судья мен лауазымды адамды сыбайлас жемқорлық үшін құнарлы орта жасайтын қаулының, нұсқаманың орындалуын кейінге қалдыруға міндеттемейді. Біздің пікірімізше, судья немесе лауазымды тұлға ұйғарымның немесе қаулының орындалуын кейінге қалдыру немесе мерзімін ұзарту туралы шешім қабылдауға, сондай-ақ осындай шешімді қабылдаудың мүмкін еместігі туралы критерийлерді айқындауға міндетті болатын нақты критерийлер мен жағдайларды айқындау қажет.

Осылайша, айыппұл салу туралы қаулыны, айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқаманы орындау кейінге қалдырылған жағдайда, көрсетілген құжаттар заңды күшіне енген күннен бастап екі айды құрауы мүмкін.

2 бөлім. жеке тұлғаның әкімшілік айыппұлды төлеудің құқықтық негізін және айыппұл салу туралы қаулы шығарған, айыппұл төлеу қажеттігі туралы Нұсқаманы ресімдеген судьяға немесе органға (лауазымды адамға) хабарлау тәртібін айқындайды.

Әкімшілік құқық бұзушылық жасағаны үшін салынған айыппұлды жеке тұлға енгізеді немесе айыппұл салу туралы қаулы шығарған, айыппұл төлеу қажеттігі туралы Нұсқаманы ресімдеген судьяны немесе органды (лауазымды адамды) жазбаша немесе электрондық нысанда кейіннен хабардар ете отырып, белгіленген тәртіппен заңды тұлға мемлекеттік бюджетке аударады.

Айыппұл төлеудің белгіленген тәртібі әртүрлі болуы мүмкін және мұндай ақпаратты көптеген интернет сайттарынан алуға болады. Әдеттегі кассадан басқа мұндай қызметті Екінші деңгейдегі банктердің терминалдары ұсынады. Айыппұлды әр түрлі төлем карталарының көмегімен, сондай-ақ банктердің есеп айырысу-кассалық бөлімшелерінде және Интернет-банкингте төлеуге болады. Сонымен қатар, айыппұлдарды электрондық үкімет сайты арқылы төлеуге болады egov.kz.

Талданатын баптың 2-бөлігінде айыппұл салу туралы қаулы шығарған, жазбаша немесе электрондық нысанда айыппұл төлеу қажеттігі туралы Нұсқаманы ресімдеген судьяны немесе органды (лауазымды адамды) хабардар ету талабы бар. Квитанцияны құқық бұзушының өзіне сотқа немесе айыппұл салған органға жатқызуға, поштамен

немесе сканерленген көшірмесін айыппұл салу туралы қаулыда көрсетілген электрондық пошта арқылы айыппұл төлеу қажеттігі туралы Нұсқаманы жіберуге болады.

"Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексіне өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы" 2019 жылғы 29 желтоқсандағы № 300 ҚР Заңымен түсіндірме берілген баптың 2-бөлігінің редакциясы өзгертілген болатын. Қазіргі уақытта бұл рәсім міндетті емес болып саналады, өйткені айыппұл төлеу фактісі әкімшілік іс жүргізудің бірыңғай тізіліміне (ӘІБТ) автоматты түрде енгізіледі. Жүргізудің құқықтық негіздері ӘҚБтК-ні 737-1 және 737-2-баптармен толықтыра отырып, белгіленген Заңда бекітілді. ӘІБТ жүргізу тәртібі ҚР Бас Прокурорының ведомстволық бұйрықтарымен реттеледі.

Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының 2017 жылғы 6 қазандағы № 7 " соттардың Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексі Ерекше бөлігінің нормаларын қолдануының кейбір мәселелері туралы" нормативтік қаулысының 29-тармағында әкімшілік практикада әрдайым қолданылмайтын айыппұлды ерікті төлемеу салдары көзделген. ӘҚБтК-нің 893-бабының бірінші бөлігіне сәйкес айыппұлды әкімшілік жауапқа тартылған адам қаулы заңды күшіне енген күннен бастап отыз тәуліктен кешіктірмей төлеуге тиіс. Сот салған айыппұлды осы мерзім өткеннен кейін немесе ӘҚБтК-нің 888-бабында көзделген кейінге қалдыру мерзімі өткеннен кейін төлемеген жағдайда, мұндай адам қаулының мәжбүрлеп орындатуға жүгінуіне қарамастан, ӘҚБтК-нің 669-бабы бойынша жауапқа тартылады.

ӘҚБтК 669-бабы бойынша Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғау үшін судья, әкімшілік айыппұлды орындауға жауапты лауазымды адам ӘҚБтК 669-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуді қозғауға құқығы бар органға ақпарат жіберуге тиіс. Мұндай істерді қозғау құқығы бар:

- 1) ішкі істер органдары (ӘҚБтК-нің 804-бабы 1-бөлігінің 1) тармақшасы);
- 2) мемлекеттік сот орындаушылары (ӘҚБтК-нің 804-бабы 1-бөлігінің 56) тармақшасы).

Айыппұл төленгеннен кейін айыппұл өндіріп алу толық жүргізілген айыппұл салу туралы қаулы орындалғаны туралы белгі қойылып, қаулыны шығарған тексерушіге қайтарылады (ӘҚБтК-нің 898-бабы). Бұл ретте әкімшілік жаза қолдану туралы қаулының орындалуы аяқталған күннен бастап бір жыл ішінде айыппұл салынған адам әкімшілік жазаға ұшырады деп есептеледі (ӘҚБтК 61-бабы).

Әкімшілік жауапкершілікке тартылған адам туралы мәліметтер әкімшілік құқық бұзушылық жасаған адамдар туралы Әкімшілік деректер банкіне енгізіледі және қаулы орындалған күннен бастап бір жыл ішінде сақталады. Яғни, әкімшілік айыппұлды орындаудан жалтару және төлемеу әрбір борышкердің Қазақстан Республикасы Бас прокуратурасының Құқықтық статистика және арнайы есепке алу жөніндегі комитетінің арнайы есебі бойынша ұзақ уақыт бойы тіркелуіне ықпал етеді.

894-бап. Жеке тұлғаға, дара кәсіпкерге, жекеше нотариусқа, жеке сот орындаушысына және адвокатқа айыппұл салу туралы қаулыны, айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқаманы мәжбүрлеп орындату

1. Айыппұл салу туралы қаулыны немесе айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқаманы сот, уәкілетті орган (лауазымды адам) жауаптылыққа тартылған тұлғаның жалақысынан немесе өзге де кірістерінен айыппұл сомасын мәжбүрлеу тәртібімен ұстап қалу үшін ол жұмыс істейтін не сыйақы, зейнетақы, стипендия алатын ұйымның әкімшілігіне жібереді. Айыппұлды ұстап қалу алты айдан аспайтын мерзімде жүргізіледі. Айыппұлды өндіріп алу кезектілігі Қазақстан Республикасының Азаматтық кодексінде көзделген тәртіппен жүргізіледі.

2. Жауаптылыққа тартылған адам жұмыстан босатылған не оның жалақысынан немесе өзге де кірістерінен айыппұл өндіріп алу мүмкін болмаған жағдайларда, ұйымның әкімшілігі жұмыстан босатылған немесе өндіріп алуға мүмкіндік бермеуге әкеп соғатын оқиға басталған күннен бастап он күндік мерзімде, айыппұл салу туралы қаулыны, айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқаманы жауаптылыққа тартылған адамның жаңа жұмыс орнын (егер ол белгілі болса), өндіріп алуға мүмкіндік бермеген себептерді көрсетіп, сондай-ақ жүргізілген ұстап қалулар (егер мұндай жүргізілсе) туралы белгі соғып, қаулы шығарған сотқа, органға (лауазымды адамға) қайтарады.

3. Егер айыппұл салынған жеке тұлға жұмыс істемейтін болса немесе басқа да себептер бойынша айыппұлды жалақысынан немесе өзге де табыстарынан өндіріп алу мүмкін болмаса, қаулыны шығарған сот, уәкілетті орган айыппұл салу туралы қаулыны, айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқаманы Қазақстан Республикасының заңнамасында көзделген тәртіппен мәжбүрлеп орындату үшін сот орындаушысына жібереді.

4. Мемлекеттік кіріс органдары қарайтын әкімшілік құқық бұзушылықтар бойынша, сондай-ақ дара кәсіпкерлерге, жекеше нотариустарға, жеке сот орындаушыларына және адвокаттарға қатысты салық салу саласындағы өзге де әкімшілік құқық бұзушылықтар бойынша айыппұл салу туралы қаулыны Қазақстан Республикасының салық заңнамасында белгіленген тәртіппен мемлекеттік кіріс органдары орындайды.

ТҮСІНІКТЕМЕ

"Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексiне өзгерiстер мен толықтырулар енгiзу туралы" 2017 жылғы 28 желтоқсандағы № 127-VI ҚР Заңымен айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқаманы мәжбүрлеп орындату тетігін қосымша қарастыра отырып, ӘҚБтК-нің 894-бабының мазмұнына толықтырулар мен өзгерістер енгізілді.

Бап белгілі бір адамдар тобына:

1) әкімшілік құқық бұзушылық аяқталған немесе оның жолын кескен кезде он алты жасқа толған жеке тұлғаға (ӘҚБтК-нің 28-бабы);

2) заңды тұлға құрмай кәсіпкерлік қызметпен айналысатын жеке тұлғаның түрі дара кәсіпкерге салынатын айыппұл салу туралы қаулыны мәжбүрлеп орындату процесін реттейді. Дара кәсіпкер ретінде кәсіпкерлік қызметті жүзеге асырудың маңызды ерекшелігі – азаматтың өз міндеттемелері бойынша өзіне тиесілі барлық мүлікпен жауап береді, заңға сәйкес өндіріп алуға болмайтын мүлікті қоспағанда, мысалы, жауапкершілігі шектеулі серіктестіктің қатысушысынан айырмашылығы, онда қатысушы негізгі жағдайларда тек осы қоғамның жарғылық капиталындағы өз үлесінің шегінде және ешбір жағдайда да өзінің жеке мүлкімен емес, өзі құрған қоғамның міндеттемелері бойынша жауап береді. Бұл маңызды факт жүргізудің осы нысанының негізгі кемшілігіне жатады.

2015 жылғы 29 қазандағы ҚР КК 2-бабы негізінде азаматтардың, оралмандардың және заңды тұлғалардың мүлікті пайдалану, тауарларды өндіру, сату, жұмыстарды орындау, қызметтер көрсету арқылы таза кіріс алуға бағытталған, жеке меншік құқығына (жеке кәсіпкерлікке) не шаруашылық жүргізу немесе мемлекеттік кәсіпорынды жедел басқару құқығына (мемлекеттік кәсіпкерлікке) негізделген дербес, бастамашыл қызметі кәсіпкерлік болып табылады;

3) жекеше нотариус – нотариаттық қызметті лицензия негізінде заңды тұлға құрмай жүзеге асыратын, нотариаттық іс-әрекеттер жасау нәтижесінде зиян келтіру салдарынан туындайтын міндеттемелер бойынша өзінің азаматтық-құқықтық жауапкершілігін сақтандырған, нотариаттық палатаның мүшелігіне кірген азамат. "Нотариат туралы" 1997 жылғы 14 шілдедегі ҚР Заңының 15-бабының 2-бөлігіне сәйкес Жеке практикамен айналысатын нотариус банк мекемелерінде ағымдағы шоттар ашуға, еңбек заңдарына сәйкес көмекшілер, техникалық қызметкерлер жалдап, оларды жұмыстан босатуға, нотариаттық іс-әрекеттер жасаудан алынған табысқа билік етуге, соттарда өз атынан сөз сөйлеуге және Қазақстан Республикасының заңдарына сәйкес басқа да іс-әрекеттер жасауға құқылы;

4) жекеше сот орындаушысы – жиырма бес жасқа толған, жоғары заң білімі бар, жеке сот орындаушысы лицензиясын алған және Республикалық палатаға кірген Қазақстан Республикасының азаматы.

5) адвокат – бұл жоғары заң білімі бар, адвокаттық қызметпен айналысуға лицензия алған, адвокаттар алқасының мүшесі болып табылатын және "Адвокаттық қызмет және заң көмегі туралы" 2018 жылғы 5 шілдедегі Қазақстан Республикасының Заңымен регламенттелетін адвокаттық қызмет шеңберінде кәсіптік негізде заң көмегін көрсететін Қазақстан Республикасының азаматы.

"Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексіне өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы" 2017 жылғы 28 желтоқсандағы №127-VI ҚР Заңымен баптың тақырыбы "айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқамаға" деген

сөздермен толықтырылды, мағынасы бойынша айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқаманы мәжбүрлеп орындау барлық әкімшілік жауаптылық субъектілеріне қолданылады.

ӘҚБТК-нің 33-бабы жекеше нотариустардың, жеке сот орындаушыларының, адвокаттардың, дара кәсіпкерлердің әкімшілік жауаптылығын неғұрлым егжей-тегжейлі сипаттайды. Жекеше нотариустар, жеке сот орындаушылары, адвокаттар мен дара кәсіпкерлер ӘҚБТК-нің Ерекше бөлігінде көзделген жағдайларда әкімшілік құқық бұзушылық үшін әкімшілік жауаптылыққа жатады. Егер іс-әрекетті (әрекетті не әрекетсіздікті) орган, басқару функцияларын жүзеге асыратын адам, дара кәсіпкердің ұйымдық-өкімдік немесе әкімшілік-шаруашылық функцияларды орындайтын қызметкері жасаса, санкцияласа, мақұлдаса, дара кәсіпкерлер әкімшілік құқық бұзушылық үшін әкімшілік жауаптылықта болуға тиіс. Дара кәсіпкерлерді әкімшілік жауаптылыққа тарту дара кәсіпкердің жұмыскерін осы құқық бұзушылық үшін әкімшілік жауаптылықтан босатады.

1-бөлік айыппұл салу туралы қаулыны немесе айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқаманы орындау тәртібі мен негізгі бағыттарын көздейді. Біріншіден, соттың немесе осы қаулыны немесе бұйрықты шығарған лауазымды адамның қаулыны немесе ұйғарымды жіберу міндеті бар. Екіншіден, қаулы немесе нұсқама жауаптылыққа тартылған адам жұмыс істейтін не сыйақы, зейнетақы, стипендия алатын ұйымның әкімшілігіне жіберіледі. Үшіншіден, айыппұлды ұстап қалу мерзімі айыппұлды төлеу қажеттілігі туралы қаулы немесе нұсқама шығарылған кезден бастап алты айдан аспайды. Төртіншіден, айыппұлды өндіріп алу кезектілігі АҚ-нің 742-бабында көзделген тәртіппен жүргізіледі.

Клиенттің банктегі ақшасы клиентке қойылған барлық талаптарды қанағаттандыру үшін жеткілікті болған кезде, егер "Төлемдер және төлем жүйелері туралы" 2016 жылғы 26 шілдедегі ҚР Заңының 27-бабында өзгеше көзделмесе, ақшаны алып қою клиенттің немесе өзге тұлғалардың өкімдері келіп түсу тәртібімен (күнтізбелік кезектілік) жүзеге асырылады.

Клиенттің банктегі ақшасы клиентке қойылатын кезекті талапты қанағаттандыру үшін жеткіліксіз болған кезде Қазақстан Республикасының заңнамалық актілерінде көзделген жағдайларды қоспағанда, банк клиенттің пайдасына келіп түсетін, сомасы көрсетілген талапты қанағаттандыру үшін жеткілікті ақшаны шоғырландырады. Клиентке бірнеше талап қойылған кезде банк клиенттің ақшасын алып қоюды мынадай кезектілікпен жүргізеді:

1) бірінші кезекте адам өмірі мен денсаулығына келтірілген зиянды өтеу туралы талаптарды, сондай-ақ алименттерді өндіріп алу жөніндегі талаптарды қанағаттандыруды көздейтін атқарушылық құжаттар бойынша ақша алып қою жүзеге асырылады;

2) екінші кезекте еңбек шарты бойынша жұмыс істейтін адамдармен жұмыстан шығу жәрдемақыларын төлеу және еңбекке ақы төлеу, авторлық шарт бойынша сыйақылар төлеу, клиенттің бірыңғай жинақтаушы зейнетақы қорына міндетті зейнетақы жарналарын, міндетті кәсіптік зейнетақы жарналарын және Мемлекеттік әлеуметтік сақтандыру қорына әлеуметтік аударымдарды, әлеуметтік медициналық сақтандыру қорына міндетті әлеуметтік медициналық сақтандыруға аударымдарды және (немесе) жарналарды аудару жөніндегі міндеттемелері бойынша есеп айырысу үшін ақшаны алып қоюды көздейтін атқарушылық құжаттар бойынша ақша алу жүргізіледі;

3) үшінші кезекте клиенттің бюджет алдындағы міндеттемелері бойынша ақшаны алып қою жүргізіледі;

4) төртінші кезекте басқа ақша талаптарын қанағаттандыруды көздейтін атқару құжаттары бойынша ақшаны алып қою жүргізіледі;

5) бесінші кезекте клиентке күнтізбелік кезектілік тәртібімен қойылған басқа да талаптарды қанағаттандыру үшін ақшаны алып қою жүргізіледі.

Түсіндірме берілген баптың 2-бөлігі жауаптылыққа тартылған адам жұмыстан босатылған не оның жалақысынан немесе өзге де кірістерінен айыппұл өндіріп алу мүмкін болмаған жағдайларда айыппұл салу туралы қаулыны мәжбүрлеп орындату тәртібіне қатысты. Мұндай жағдайларда ұйымның әкімшілігі жұмыстан босатылған немесе өндіріп алудың мүмкін болмауына алып келетін оқиға басталған күннен бастап он күн мерзімде айыппұл салу туралы қаулыны, айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқаманы жауаптылыққа тартылған адамның жаңа жұмыс орнын (егер ол белгілі болса), өндіріп алудың мүмкін еместігінің себептерін көрсете отырып, сондай-ақ жүргізілген ұстап қалулар (егер осындай жүргізілсе) туралы белгі қоя отырып, қаулы шығарған сотқа, органға (лауазымды адамға) қайтарады.

Әкімшілік айыппұл салынған құқық бұзушының жаңа жұмыс орны анықталған кезде қаулы қарастырылып отырған баптың 1-бөлігінде көзделген тәртіппен жіберіледі. Егер борышкер жұмысқа орналаспаса және өмір сүру көзі болмаса, айыппұл салу туралы қаулыны мәжбүрлеп орындату ӘҚБтК-нің 894-бабының 3-бөлігінде көзделген тәртіппен жүзеге асырылады.

Қаралып отырған баптың 3-бөлігі:

1) жұмыс істемейтін;

2) өзге кіріс көздері жоқ;

3) басқа себептер бойынша жеке тұлғадан айыппұлды мәжбүрлеп өндіріп алу тетігін реттейді.

Жоғарыда санамаланған жағдайларда әкімшілік айыппұл салған сот немесе уәкілетті орган Қазақстан Республикасының заңнамасында, атап айтқанда, "Атқарушылық іс жүргізу және сот орындаушыларының мәртебесі туралы" 2010 жылғы 2 сәуірдегі Қазақстан Республикасының Заңында көзделген тәртіппен мәжбүрлеп

орындату үшін қаулыны сот орындаушысына жіберуге тиіс. Осы Заңның 35-бабы негізінде борышкер сот орындаушысының талабы бойынша оған өзінде бар мүлік туралы ақпарат беруге, сондай-ақ табыс көздері туралы мәліметтерді хабарлауға міндетті.

"Соттардың атқарушылық іс жүргізу туралы заңнаманың кейбір нормаларын қолдануы туралы" ҚР Жоғарғы Сотының 2017 жылғы 31 наурыздағы № 1 нормативтік қаулысының 6-тармағы негізінде борышкерде берешекті өтеу үшін жеткілікті ақша болмаған жағдайда, өндіріп алу борышкердің басқа мүлкіне қолданылады.

Сот орындаушысы атқарушылық құжаттардың орындалуын қамтамасыз ету жөнінде шаралар қолдануға міндетті. Атқарушылық құжаттардың орындалуын қамтамасыз ету жөніндегі шаралар:

- 1) ақша мен бағалы қағаздарды қоса алғанда, борышкердің мүлкіне тыйым салу;
- 2) борышкердің өзіндегі не өзге де жеке немесе заңды тұлғалардағы жылжымалы мүлкін алып қою;
- 3) борышкердің өзіндегі не өзге де жеке немесе заңды тұлғалардағы жылжымайтын мүлкін алып қою;
- 4) борышкерге белгілі бір іс-әрекеттер жасауға тыйым салу, оның ішінде заңды тұлға органдарына шешімдер қабылдауға тыйым салу, сол сияқты заңды тұлғаның жылжымалы және жылжымайтын мүлкін, мүліктік және мүліктік емес құқықтарын, бағалы қағаздарын және жарғылық капитал мен мүліктегі үлестерін иеліктен шығару жөнінде қабылданған шешімдердің қолданылуын тоқтата тұру;
- 5) борышкердің оған меншік құқығы негізінде тиесілі мүлікті, оның ішінде ақшаны пайдалануына тыйым салу не оларды сот атқарушысы белгілеген шекте пайдалануға нұсқау беру;
- 6) борышкер мүлкіне сүргі салу;
- 7) құқық белгілейтін құжаттарды алып қою;
- 8) басқа адамдардың борышкерге мүлік, оның ішінде ақша беруіне немесе оған қатысты өзге де іс-әрекеттерді орындауына тыйым салу.

Талдау жасалып отырған баптың 4-бөлігінде мемлекеттік кіріс органдары қарайтын әкімшілік құқық бұзушылықтар бойынша, сондай-ақ салық салу саласындағы өзге де әкімшілік құқық бұзушылықтар бойынша айыппұл салу туралы қаулыны орындау ерекшеліктері көзделген. Осы баптың бірінші бөлігіне түсіндірмелерге ұғымдары баяндалған дара кәсіпкерлер, жекеше нотариустар, жеке сот орындаушылары және адвокаттар әкімшілік жауаптылық субъектілері болып табылады. Әкімшілік айыппұл салу туралы мұндай қаулыларды мемлекеттік кіріс органдары Қазақстан Республикасының салық заңнамасында белгіленген тәртіппен орындайды. Айыппұлдарды орындауды есепке алу 2017 жылғы 25 желтоқсандағы ҚР СК он бірінші тарауымен регламенттеледі.

Уәкілетті орган атқарушылық құжаттарды мәжбүрлеп орындату жөніндегі міндеттерді жүзеге асыру мақсатында Борышкерлердің бірыңғай тізілімін жүргізеді. Борышкерлер туралы мәліметтер уәкілетті органның ресми интернет-ресурсында орналастырылады. Борышкерлердің бірыңғай тізілімі атқарушылық іс жүргізу бойынша автоматтандырылған ақпараттық жүйе арқылы қалыптастырылады және жүргізіледі. Атқарушылық іс жүргізу бойынша үш айдан астам кезеңділікпен өндіріп алу туралы берешегі жоқ борышкерлер бойынша, сондай-ақ талап қоюды қамтамасыз ету шараларын қабылдау және олардың күшін жою туралы атқарушылық құжаттар бойынша мәліметтерді қоспағанда, Борышкерлердің бірыңғай тізіліміне енгізуге арналған мәліметтерді сот орындаушылары атқарушылық іс жүргізу қозғалғаннан кейін үш жұмыс күні ішінде жібереді.

895-бап. Заңды тұлғаға айыппұл салу туралы қаулыны мәжбүрлеп орындату

1. Айыппұл салу туралы қаулыны сот, уәкілетті орган (лауазымды адам) Қазақстан Республикасының азаматтық заңнамасында, Қазақстан Республикасының төлемдер және төлем жүйелері, атқарушылық іс жүргізу және сот орындаушыларының мәртебесі туралы заңнамасында белгіленген тәртіппен заңды тұлғаның банктік шотынан ақшаны оның келісімінсіз алып қою үшін сот орындаушысына жібереді.

Мемлекеттік кіріс органдары қарайтын әкімшілік құқық бұзушылықтар бойынша, сондай-ақ салық салу саласындағы өзге де әкімшілік құқық бұзушылықтар бойынша айыппұл салу туралы қаулыны Қазақстан Республикасының салық заңнамасында белгіленген тәртіппен мемлекеттік кіріс органдары орындайды.

2. Банк немесе банк операцияларының өзге түрлерін жүзеге асыратын ұйым айыппұл сомасын белгіленген тәртіппен бюджетке аударуға міндетті.

3. Заңды тұлғаның шоттарында ақша болмаған жағдайда, сот орындаушысы Қазақстан Республикасының заңдарына сәйкес борышкерге тиесілі басқа мүліктен өндіріп алуды қолданады.

ТҮСІНДІРМЕ

Талдау жасалып отырған баптың атауында айыппұл деп қылмыстық айыппұлды емес, әкімшілік айыппұлды ғана түсіну керек, өйткені заңды тұлға қылмыстық құқық бұзушылық субъектісі болып табылмайды. Әкімшілік айыппұлдың егжей-тегжейлі сипаттамалары ӘҚБтК-нің 44-бабында көрсетілген. Норманың мазмұнында әкімшілік құқық бұзушылық жасаған заңды тұлғаға салынған айыппұлды мәжбүрлеп орындатудың құқықтық тәртібі реттелген.

Түсіндірме берілген баптың 1-бөлігі заңды тұлғадан айыппұлды мәжбүрлеп өндіріп алуды орындаудың мынадай тетіктерін көздейді:

1) судья немесе уәкілетті органның лауазымды адамы шығарған айыппұлды мәжбүрлеп өндіріп алу туралы қаулыны сот орындаушысы орындайды;

2) мемлекеттік кіріс органдарының айыппұл салу туралы қаулысын осы органдар орындайды;

3) салық салу саласындағы айыппұл салу туралы қаулыны мемлекеттік кіріс органдары орындайды;

4) айыппұл салу туралы қаулыда көрсетілген сомада банктік шоттан ақшаны алып қою заңды тұлғаның (құқық бұзушының) келісімінсіз жүзеге асырылады;

5) азаматтық, салық заңнамасы, сондай-ақ төлемдер және төлем жүйелері, атқарушылық іс жүргізу және сот орындаушыларының мәртебесі туралы заңнама айыппұлды мәжбүрлеп өндіріп алу туралы қаулыны орындаудың құқықтық негіздері болып табылады.

Заңды тұлғаға салынған айыппұлды мәжбүрлеп орындату бойынша сот орындаушысының қызметі "Атқарушылық іс жүргізу және сот орындаушыларының мәртебесі туралы" 2010 жылғы 2 сәуірдегі ҚР Заңымен реттелген. Осы Заңның 9-бабына сәйкес әкімшілік жаза қолдану туралы соттар мен органдардың (лауазымды адамдардың) қаулылары атқарушылық құжаттар болып табылады.

"Атқарушылық іс жүргізу және сот орындаушыларының мәртебесі туралы" ҚР Заңының 108-бабында өндіріп алынған ақша сомаларын бөлу тәртібі көзделген. мемлекеттік сот орындаушысы борышкерден өндіріп алған сомадан ең алдымен атқарушылық құжатты орындау процесінде борышкерге салынған айыппұлдар өтеледі, содан соң орындау жөніндегі шығыстар төленеді, қалған сома өндіріп алушылардың, оның ішінде әкімшілік-аумақтық бірлік шегінде басқа сот орындаушыларындағы атқарушылық құжаттар бойынша талаптарын қанағаттандыруға түседі. Барлық талаптар қанағаттандырылғаннан кейін қалған сома борышкерге қайтарылады.

АК 741-бабына сәйкес клиенттің келісімінсіз ақшаны алып қою тәртібі көзделген. Мыналарға:

1) мемлекеттік бюджеттен және (немесе) Мемлекеттік әлеуметтік сақтандыру қорынан төленетін жәрдемақылар мен әлеуметтік төлемдерді есепке жатқызуға арналған банктік шоттардағы ақшаға;

2) тұрғын үй төлемдерін есепке жатқызуға арналған банктік шоттардағы ақшаға;

3) тұрғын үй төлемдерін пайдалану есебінен жинақталған тұрғын үй құрылысы жинақ ақшасы түріндегі тұрғын үй құрылысы жинақ банкітеріндегі банктік шоттардағы ақшаға;

4) нотариус депозиті шарттарында енгізілген ақшаға;

5) "Мемлекеттік білім беру жинақтау жүйесі туралы" Қазақстан Республикасының Заңына сәйкес жасалған білім беру жинақтау салымы туралы шарт бойынша банктік шоттардағы ақшаға;

б) әлеуметтік медициналық сақтандыру қорының банктік шоттардағы активтеріне қолдануға жол берілмейді.

Салықтық құқық бұзушылықтар үшін заңды тұлғаға айыппұл салу туралы қаулыны мәжбүрлеп орындату тетігі 2017 жылғы 25 желтоқсандағы Салық кодексінде көзделген. Осы Заңның 97-бабында есептелген, есепке жазылған, төленген айыппұл сомаларын

есепке алуды салық органдары салық төлеушінің жеке шотын жүргізу арқылы жүзеге асырады. Салық төлеушінің жеке шоты ұлттық валютада жүргізіледі.

Салық салу саласындағы құқық бұзушылықтар, сондай-ақ Қазақстан Республикасының зейнетақымен қамсыздандыру туралы, міндетті әлеуметтік сақтандыру туралы, міндетті әлеуметтік медициналық сақтандыру туралы заңнамасы бойынша құқық бұзушылықтар үшін әкімшілік жаза қолдану туралы қаулы бойынша Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген қаулыны орындаудың ескіру мерзімінің өтуіне байланысты орындалуы мүмкін болмайтын айыппұл сомасы салық органының шешімі негізінде салық төлеушінің (салық агентінің) дербес шотынан осындай шешім шығарылған күннен бастап бес жұмыс күнінен кешіктірмей салық органының есептен шығаруына жатады.

Салық төлеушінің жеке шотын жүргізу тәртібі "Жеке шоттарын жүргізу қағидаларын бекіту туралы" ҚР Қаржы министрінің 2018 жылғы 27 ақпандағы № 306 бұйрығына сәйкес айқындалады.

Зерттеліп отырған баптың 2-бөлігі банктің немесе банк қызметінің өзге де түрлерін жүзеге асыратын ұйымның айыппұл сомаларын атқарушылық іс жүргізуде көзделген тәртіппен бюджетке аудару міндетін белгілейді.

"Атқарушылық іс жүргізу және сот орындаушыларының мәртебесі туралы" ҚР Заңының 58-бабы басқа тұлғалардағы ақша сомаларын өндіріп алу тәртібін көздейді. Борышкердің басқа адамдардағы ақшалай сомаларынан, сондай-ақ басқа мүлкінен өндіріп алу кезінде сот орындаушысы оларға тыйым салады және мәжбүрлеп өндіріп алу шараларын қолданады.

Мемлекеттік бюджеттен және (немесе) Мемлекеттік әлеуметтік сақтандыру қорынан төленетін жәрдемақылар мен әлеуметтік төлемдерді, тұрғын үй төлемдерін есепке жатқызуға арналған банктік шоттағы борышкердің ақшасына, тұрғын үй төлемдерін пайдалану есебінен жинақталған тұрғын үй құрылысы жинақ ақшасы түріндегі тұрғын үй құрылысы жинақ банкітеріндегі банктік шоттардағы ақшаға, нотариус депозиті шарттарында енгізілген ақшаға тыйым салуды қолдануға жол берілмейді.

Борышкердің банкітердегі немесе банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдардағы ақшалай сомаларынан өндіріп алуды сот орындаушысы инкассолық өкім шығару арқылы жүзеге асырады. Инкассолық өкімге жеке сот орындаушысының не аумақтық бөлімнің мөрімен расталған атқарушылық құжаттардың көшірмелері қоса беріледі. Атқарушылық құжаттар көшірмелерінің дұрыстығы үшін жеке сот орындаушысы не аумақтық бөлім басшысы – аға сот орындаушысы жауаптылықта болады.

"Төлемдер және төлем жүйелері туралы" 2016 жылғы 26 шілдедегі ҚР Заңының 35-бабы негізінде төлемге және (немесе) ақша аударымына қатысушының құқықтары мен міндеттері ақша жөнелтушінің банкіне инкассолық өкім берілген кезден бастап

туындайды. Инкассолық өкімді мемлекеттік кіріс органдары және сот орындаушылары береді. Сот орындаушыларының инкассолық өкімі Қазақстан Республикасының заңдарында көзделген нормалардың негізінде осы өндіріп алудың негізділігін растайтын атқарушылық құжаттардың көшірмелерін қағаз жеткізгіште не электрондық нысанда қоса беріле отырып, ақша жөнелтушінің банкіне беріледі.

Егер атқарушылық құжаттың мәтінінде өзгеше белгіленбесе, ақша жөнелтушінің банктік шотынан ақшаны оның келісімінсіз алып қоюдың негізділігін растайтын атқарушылық құжат банкке немесе банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымға сот орындаушысының бір ғана инкассолық өкімін беру үшін негіз болып табылады.

Мемлекеттік кіріс органдарының инкассолық өкімдері осы өндіріп алудың негізділігін растайтын құжаттар қоса тіркелместен беріледі. Ақша жөнелтушінің банктік шотында ақша жеткіліксіз болған кезде салық берешегін өндіріп алу туралы мемлекеттік кіріс органдарының және атқарушылық құжаттар бойынша сот орындаушыларының инкассолық өкімдерін орындау осындай шотқа ақшаның түсуіне қарай жүргізіледі. Ақша жөнелтушінің банктік шотынан оның келісімінсіз ақшаны алып қоюдың негізділігі үшін инкассолық өкімнің бастамашысы жауаптылықта болады. Банктер және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдар ақша жөнелтушілердің банктік шоттарынан ақшаны олардың келісімінсіз есептен шығаруға қарсы білдірген қарсылықтарын мәні бойынша қарамайды.

Қаралып отырған баптың 3-бөлігі заңды тұлғаның шоттарында ақша болмаған жағдайда айыппұл салу туралы қаулыны мәжбүрлеп орындату тәртібін көздейді. Мұндай жағдайларда сот орындаушысы ақшалай айыппұлды өндіріп алуды заңды тұлғаға тиесілі басқа мүлікке қолдануға тиіс.

Айыппұлды мәжбүрлеп өндіріп алудың мұндай тәртібі "Атқарушылық іс жүргізу және сот орындаушыларының мәртебесі туралы" 2010 жылғы 2 сәуірдегі ҚР Заңының 55-бабында регламенттелген. Борышкерде берешекті өтеу үшін жеткілікті ақша сомасы болмаған кезде, өндіріп алу борышкерге тиесілі басқа мүлікке қолданылады.

Орындау жөніндегі шығыстар және жеке сот орындаушысының қызметіне ақы төлеу жөніндегі шығыстар ескеріле отырып, атқарушылық құжатты орындау үшін қажетті мөлшерде және көлемде борышкер мүлкінен өндіріліп алынады. Борышкердің басқа мүлкі жеткіліксіз болған жағдайда, өндіріп алу борышкердің атқарушылық құжат бойынша құны өндіріп алу мөлшерінен асатын мүлкіне қолданылуы мүмкін. Мұндай жағдайларда мүлікті сатқаннан түскен сома, атқарушылық құжат бойынша өндіріп алынған сома мен орындау жөніндегі шығыстар, сондай-ақ жеке сот орындаушысының қызметіне ақы төлеу жөніндегі сомалар шегеріле отырып, борышкерге қайтарылады. Борышкердің іздеу салуда болуы оның мүлкінен өндіріп алуға кедергі болып табылмайды.

ҚР Жоғарғы Сотының 2017 жылғы 31 наурыздағы № 1 нормативтік қаулысына сәйкес борышкерде берешекті өтеу үшін жеткілікті ақша болмаған кезде өндіріп алу борышкердің басқа мүлкіне қолданылады.

Сот орындаушысының борышкерге тиесілі басқа мүлікті (ақшадан басқа) өндіріп алу туралы заңсыз әрекеттеріне (әрекетсіздігіне) шағым жасау кезінде сот атқарушылық іс жүргізу шеңберінде сот орындаушысы нақты қандай әрекеттерді орындағанын, олардың "Атқарушылық іс жүргізу және сот орындаушыларының мәртебесі туралы" Заң талаптарына сәйкес келуін тексереді. Сот борышкердің мүлкін өндіріп алу туралы мәселені шешу кезінде борышкердің мүлкін өткізу кезектілігінің қағидаларын негізге алуға, мүліктің борышкерге тиесілі екендігін, оның нақты құнын және ондағы ауыртпалықты анықтауға, сондай-ақ мүлік құнының қалған берешектің мөлшеріне мөлшерлес болуын, атқарушылық құжаттың орындалуда болған мерзімін және басқа да назар аударуға болатын мән-жайларды бағалауға тиіс.

Борышкердің мүлкін өндіріп алу жолымен шешімді орындау тәсілі мен тәртібі өзгертілген соттың ұйғарымында мүліктің сәйкестендіру сипаттамаларын көрсету қажет. Бұл ретте сот мүліктің бастапқы сату құнын айқындамайды, өйткені орындау сатысында мұндай құқық сот орындаушысында болады.

896-бап. Айыппұл салу туралы қаулыны, айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқаманы мәжбүрлеп орындатуға жіберу тәртібі

1. Айыппұл салу туралы қаулы немесе айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқама "Атқарушылық іс жүргізу және сот орындаушыларының мәртебесі туралы" Қазақстан Республикасының Заңында белгіленген тәртіппен мемлекеттік сот орындаушыларына, жеке сот орындаушыларының өңірлік палаталарына айыппұл салу туралы қаулыны немесе айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқаманы ерікті түрде орындау мерзімі өткеннен кейін он күн ішінде жіберіледі.

Айыппұл салу туралы қаулы немесе айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқама судьяның, уәкілетті органның лауазымды адамының электрондық цифрлық қолтаңбасымен куәландырылған электрондық құжат нысанында мәжбүрлеп орындатуға жіберілуі мүмкін.

Айыппұл салу туралы қаулы немесе айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқама мемлекеттік сот орындаушыларына және жеке сот орындаушыларының өңірлік палаталарына жіберілген кезде оған айыппұл сомасының мемлекет кірісіне түспегені туралы мәліметтер қоса беріледі.

2. Осы Кодекстің талаптары бұзыла отырып, мәжбүрлеп орындатуға жіберілген айыппұл салу туралы қаулы, айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқама әкімшілік жазаны қолданған мемлекеттік органға қайтарылуға жатады.

3. Айыппұл салу туралы қаулыны, айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқаманы әкімшілік жаза қолданған органға қайтару, олардың кемшіліктерін жоя отырып, мәжбүрлеп орындатуға қайта жіберу үшін кедергі болмайды.

ТҮСІНДІРМЕ

"Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексіне өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы" 2017 жылғы 28 желтоқсандағы Қазақстан Республикасының Заңымен электрондық құжат нысаны негізінде айыппұлды мәжбүрлеп орындату тетігін көздей отырып, баптың мазмұнына толықтырулар енгізілді.

Қаралып отырған баптың 1-бөлігі мемлекеттік және жеке сот орындаушыларының әкімшілік айыппұлды өндіріп алуы бойынша атқарушылық іс жүргізудің құқықтық негізі мен мерзімдерін көздейді.

Айыппұл төлеу қажеттігі туралы қаулылар мен нұсқамаларды орындаудың құқықтық негізі "Атқарушылық іс жүргізу және сот орындаушыларының мәртебесі туралы" 2010 жылғы 2 сәуірдегі ҚР Заңы болып табылады.

Осы Заңның 9-бабы 1-бөлігінің 11-тармағы негізінде әкімшілік жаза қолдануға уәкілеттік берілген орган (лауазымды адам) берген айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқамалар атқарушы құжат болып табылады.

Атқарушылық құжатты қабылдау, есепке алу және атқарушылық іс жүргізуді сақтау тәртібі ҚР Әділет министрлігінің Сот актілерін атқару жөніндегі комитеті Төрағасының 2012 жылғы 14 қарашадағы № 356 бұйрығымен реттеледі.

Мемлекеттік және жеке сот орындаушылары айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқамалардың орындаушылары болып табылады. Атқарушылық іс жүргізу қозғалған атқарушылық құжат атқарушылық іс жүргізу материалдарында болады. Сот орындаушысы орындау үшін көрсетілген атқарушылық құжаттың көшірмесін қоса бере отырып, Атқарушылық іс жүргізуді қозғау туралы қаулыны жібереді.

Жазбаша нысанмен қатар айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқаманың электрондық нысаны пайдаланылуы мүмкін. Белгіленген үлгідегі квитанциясы бар айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқама көлік құралының меншік иесіне (иеленушісіне) әкімшілік құқық бұзушылық тіркелген күннен бастап он тәулік ішінде жіберіледі.

Атқарушылық құжат орындауға берілген күннен бастап атқарушылық іс жүргізу мәселелері бойынша сот орындаушысы қабылдайтын шешімдер қаулылармен ресімделеді. Сот орындаушысының электрондық цифрлық қолтаңбасымен куәландырылған қаулылар қағаз жеткізгіштегі қаулылармен тепе-тең мәнде болады.

Сот орындаушысының қаулысы міндетті түрде орындалуға жатады және оған 2015 жылғы 31 қазандағы ҚР АПК-де көзделген тәртіппен он жұмыс күні ішінде сотқа шағым жасалуы, наразылық білдірілуі мүмкін.

Мемлекеттік және жеке сот орындаушыларының қаулылары ҚР Әділет министрінің бұйрығымен бекітілген Сот орындаушыларының үлгілік нысандары негізінде ресімделуге тиіс.

"Атқарушылық іс жүргізу және сот орындаушыларының мәртебесі туралы" 2010 жылғы 2 сәуірдегі ҚР Заңының 10-бабының 3-бөлігі негізінде сот орындаушысы

қаулыда өзі жіберіп алған жаңылыс жазуларды немесе көрінеу арифметикалық кателерді өз бастамасы бойынша немесе атқарушылық іс жүргізуге қатысушы адамдардың өтініші бойынша түзетуге құқылы. Аталған түзетулер бұрын шығарылған қаулыға өзгерістер енгізу туралы қаулымен енгізіледі.

Электрондық құжатты ресімдеу және цифрлық қолтаңбаны қою тәртібі Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2004 жылғы 17 сәуірдегі № 430 қаулысымен бекітілген Электрондық құжат айналымы қағидаларында көзделген. Электрондық құжаттарды сақтау тиісті электрондық дерекқорларды, электрондық цифрлық қолтаңбалардың пайдаланылған ашық кілттері (электрондық цифрлық қолтаңбалардың тіркеу куәліктері) мен электрондық құжаттардың электрондық цифрлық қолтаңбаларын қалыптастыру және тексеру процестерін іске асыратын бағдарламаларды сақтаумен бірге жүреді.

ӘҚБТК-нің 896-бабы 1-бөлігінің 3-абзацында айыппұл салу туралы қаулыға немесе айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқамаға айыппұл сомасының мемлекет кірісіне түспегені туралы мәліметтерді қоса беру талаптары қамтылған.

Мұндай мәліметтер уәкілетті органның ресми интернет-ресурсында орналастырылған. Борышкерлердің бірыңғай тізілімінде қамтылады. Борышкерлердің бірыңғай тізілімі атқарушылық іс жүргізу жөніндегі автоматтандырылған ақпараттық жүйе арқылы қалыптастырылады және жүргізіледі. Мерзімдік өндіріп алу туралы атқарушылық іс жүргізу бойынша үш айдан асатын берешегі жоқ, сондай-ақ талап қоюды қамтамасыз ету шараларын қолдану және тоқтату туралы атқарушылық құжаттары бойынша борышкерлер жөніндегі мәліметтерді қоспағанда, Борышкерлердің бірыңғай тізіліміне енгізу үшін мәліметтерді сот орындаушылары атқарушылық іс жүргізу қозғалғаннан кейін үш жұмыс күні ішінде жібереді.

Қаралып отырған баптың 2-бөлігінде ӘҚБТК талаптарын бұза отырып мәжбүрлеп орындатуға жіберілген айыппұл салу туралы қаулы, айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқама әкімшілік жаза қолданған мемлекеттік органға қайтарылуға жатады деп көзделген.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулыны және айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқаманы толтыру және жіберу тәртібі ӘҚБТК-нің 822 және 822-1-баптарында көзделген.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарау нәтижелері бойынша шығарылған қаулы жазбаша ресімделеді және осындай қаулы шығарған лауазымды адам оған қол қояды не осындай қаулы шығарған лауазымды адамның электрондық цифрлық қолтаңбасы арқылы куәландырылған электрондық құжат нысанында ресімделеді. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулының нысанын лауазымды адамдарының әкімшілік жаза қолдануға құқығы бар уәкілетті органдар бекітеді. Мысалы, мемлекеттік сатып алу жөніндегі органдарда әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулының нысаны "Қазақстан Республикасы ішкі істер органдарында әкімшілік құқық бұзушылықтар туралы істер өндірісі жөніндегі

нұсқаулықты бекіту туралы" Мемлекеттік сатып алу жөніндегі агенттік Төрағасының 204 жылғы 23 желтоқсандағы № 5 бұйрығының № 1 қосымшасымен бекітілді.

"Атқарушылық іс жүргізу және сот орындаушыларының мәртебесі туралы" ҚР Заңының 38-бабы 1-тармағының 4) тармақшасы негізінде, егер атқарушылық құжат атқарушылық құжаттарға қойылатын талаптарға сәйкес келмесе, сот орындаушысы атқарушылық іс жүргізуді қозғаудан бас тартуға тиіс. Атқарушылық іс жүргізуді қозғаудан бас тарту туралы сот орындаушысы қаулысының көшірмесі аталған қаулы шығарылған күннен кейінгі күннен кешіктірілмей, барлық түскен құжаттардың қосымшасымен өндіріп алушыға, сондай-ақ атқарушылық құжатты берген сотқа немесе органға (лауазымды адамға) жіберіледі. Жеке сот орындаушысы құжатты өндіріп алушыға қайтарады. Қайтару туралы қаулыда атқарушылық құжатты қайтарудың негіздері көрсетілуге тиіс.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша заңды күшіне енбеген қаулыларға және айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқамаларға шағым жасау және наразылық білдіру ӘҚБтК-нің 43-1-тарауында көзделген.

3-бөлік кемшіліктер жойылғаннан кейін айыппұл салу туралы қаулыны немесе айыппұлды мәжбүрлеп орындауға төлеу қажеттігі туралы нұсқаманы әкімшілік айыппұл салған органға қайтадан жіберу мүмкіндігін көздейді.

"Атқарушылық іс жүргізу және сот орындаушыларының мәртебесі туралы" ҚР Заңының 38-бабының 3-тармағы негізінде атқарушылық құжаттың кемшіліктерін жою атқарушылық құжатты сот орындаушысына қайта жіберуге (ұсынуға) кедергі келтірмейді. Сот орындаушысына кемшіліктері жойылғаннан кейін немесе белгіленген мерзімінен кешірек келіп түскен атқарушылық құжаттың қайтадан келіп түскен күні оның берілген күні болып есептеледі. Қайтару туралы қаулыда көрсетілген кемшіліктері жойылмай келіп түскен атқарушылық құжат орындалуға жатпайды және ол жіберген органға немесе адамға қайтарылады.

Бұл ретте атқарушылық құжаттарды орындауға ұсыну мерзімдері "Атқарушылық іс жүргізу және сот орындаушыларының мәртебесі туралы" 2010 жылғы 2 сәуірдегі ҚР Заңының 11-бабы негізінде сақталуға тиіс.

Атқарушылық құжаттар мәжбүрлеп орындатуға мынадай мерзімдерде:

1) соттардың әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша шығарған қаулылары – егер заңда өзге мерзімдер белгіленбесе, бір жыл ішінде (3-тармақ);

2) әкімшілік құқық бұзушылықтар туралы істерді қарауға уәкілеттік берілген органның (лауазымды адамның) қаулылары – бір жыл ішінде (4-тармақ);

3) әкімшілік жаза қолдануға уәкілеттік берілген орган (лауазымды адам) берген айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқамалар – бір жыл ішінде (6-тармақ) мәжбүрлеп орындатуға ұсынылуы мүмкін.

Айыппұлдарды төлеу туралы атқарушылық құжаттарды қайта жіберудің құқықтық негіздері мен тетігі бірінші реттегі сияқты дәл сондай тәртіппен жүзеге асырылады.

897-бап. Әкімшілік жазалардың жекелеген түрлерін орындау тәртібі

1. Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес мемлекеттік кіріс органы жіберген (табыс еткен), мемлекеттік кіріс органына келу туралы алынған хабарлама және (немесе) хабардар ету негізінде құқық бұзушылықты жасау фактісін мойындаған және айыппұлды төлеумен келіскен тұлға хабарлама немесе хабардар ету алынған (табыс етілген) күннен кейінгі күннен бастап он тәулік ішінде осы Кодекстің Ерекше бөлігі бабының санкциясында көрсетілген айыппұл сомасының елу пайызы мөлшерінде айыппұл төлейді.

1-1. Әкімшілік айыппұл мөлшерін қысқарту бөлігінде осы баптың бірінші бөлігінің ережесі осы Кодекстің 91 (алтыншы, жетінші және сегізінші бөліктерінде), 92 (екінші, үшінші және төртінші бөліктерінде), 92-1, 266, 275 (бірінші, екінші және бесінші бөліктерінде), 278 (екінші және үшінші бөліктерінде), 279 (бірінші бөлігінде), 280, 282 (бесінші бөлігінде), 537, 551-баптарында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтарға қолданылмайды.

2. Осы баптың бірінші бөлігінде көрсетілген құжаттар олардың берілген күні, жаза қолданған лауазымды адамның лауазымы, тегі, аты-жөні туралы мәліметтерді, әкімшілік жауаптылыққа тартылған тұлға, осы Кодекстің осы құқық бұзушылық үшін жауаптылықты көздейтін бабы, әкімшілік құқық бұзушылықтың жасалу уақыты мен орны, әкімшілік айыппұл сомасы, айыппұлды төлеу үшін деректемелер туралы мәліметтерді де қамтиды.

3. Осы баптың бірінші бөлігінде белгіленген талаптар орындалмаған жағдайда, әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізу осы Кодексте көзделген тәртіппен жүзеге асырылады.

ТҮСІНДІРМЕ

Осы бап Қазақстан Республикасының мемлекеттік кіріс органдары қарайтын әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша қысқартылған іс жүргізу түрлерінің бірін орындауды көздейді.

2018 жылғы 9 сәуірдегі № 491660/1 сұраққа 2018 жылғы 23 сәуірдегі ресми хатта ҚР Қаржы министрлігі Мемлекеттік кірістер комитетінің Төрағасы мемлекеттік кіріс органдарының әкімшілік іс жүргізу ерекшеліктеріне түсіндірме берді. ӘҚБтК-нің 720-бабына сәйкес мемлекеттік кіріс органдарының атынан әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға және әкімшілік жазалар қолдануға мемлекеттік кіріс органдарының ведомстволық бағыныстылығына жатқызылған, ӘҚБтК-нің барлық баптары бойынша – мемлекеттік кіріс органдарының басшылары мен олардың орынбасарлары құқылы.

Бұл ретте басшы уәкілеттік берген мемлекеттік кіріс органдарының лауазымды адамдары ӘҚБтК-нің 897-бабында көзделген тәртіппен (іс бойынша қысқартылған іс жүргізу) айыппұл түрінде әкімшілік жаза шығарылған жағдайларда әкімшілік жауаптылыққа тарту туралы шешімдер қабылдауға құқылы.

Біздің ойымызша, ӘҚБтК-нің 897-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарау тәртібін қысқартылған деп емес, әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша оңайлатылған іс жүргізу деп атаған жөн. Оның себебі ӘҚБтК-нің 810-бабы 2-бөлігі 4-тармағының ережелері болып табылады, онда мемлекеттік кіріс органдары қарайтын әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қысқартылған іс жүргізу қолданылмайды деп айтылған.

Қаралып отырған баптың 1-бөлігі Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес мемлекеттік кіріс органы жіберген (табыс еткен) мемлекеттік кіріс органына келу туралы хабарламаны және (немесе) хабархатты жіберу арқылы құқық бұзушыны әкімшілік жауаптылыққа тартудың оңайлатылған тәртібін көздейді. Егер құқық бұзушы әкімшілік құқық бұзушылық жасау фактісін мойындаса және хабарлама немесе хабархат алынған (табыс етілген) күннен кейінгі күннен бастап 10 тәулік ішінде айыппұлды төлесе, онда бұл әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша әдеттегі іс жүргізуді болғызбайтын мән-жай болып табылуы мүмкін.

ӘҚБтК-нің 741-бабының 10-бөлігі негізінде ӘҚБтК-нің 897-бабында белгіленген тәртіппен әкімшілік айыппұл төлегенін растайтын құжат болған кезде әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуді бастауға болмайды, ал басталған іс тоқтатылуға жатады. ӘҚБтК 807-бабының 1-бөлігінің 3) тармақшасы негізінде әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама мынадай шарттар болған кезде:

- 1) егер ол бойынша істерді мемлекеттік кіріс органдары қарайтын әкімшілік құқық бұзушылық жасалған болса;
- 2) егер адам әкімшілік құқық бұзушылық жасау фактісін мойындаған және жазаның қолданылуымен келіскен жағдайда;
- 3) құқық бұзушы айыппұлды ӘҚБтК-нің 897-бабына сәйкес 10 тәулік ішінде төлеген болса, жасалмайды.

2019 жылғы 30 желтоқсанда №300 ҚР Заңымен ӘҚБтК-нің 897-бабы әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша оңайлатылған іс жүргізу қолданылмайтын ӘҚБтК баптарының тізбесін көздейтін жаңа 1-1-бөлікпен толықтырылды. Яғни ӘҚБтК-нің 897-бабы 1-бөлігінің әкімшілік айыппұл мөлшерін қысқарту бөлігіндегі ережелері мынадай баптарда көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтарға қолданылмайды:

- 1) 91 (алтыншы, жетінші және сегізінші бөліктер) – Қазақстан Республикасының зейнетақымен қамсыздандыру туралы заңнамасын бұзу, сондай-ақ мемлекеттік жәрдемақыларды төлеу жөніндегі міндеттемелерді орындамау;
- 2) 92 (екінші, үшінші және төртінші бөліктер) – Қазақстан Республикасының міндетті әлеуметтік сақтандыру туралы заңнамасын бұзу;
- 3) 92-1 – Қазақстан Республикасының міндетті әлеуметтік медициналық сақтандыру туралы заңнамасын бұзу;

4) 266 – Қазақстан Республикасының заңдарында төлемдер жүргізу бойынша белгіленген шектеулерді бұзу;

5) 275 (бірінші, екінші және бесінші бөліктер) – Салық салу объектілерін және салықтық есептілікте көрсетілуге жататын өзге де мүлікті жасыру;

6) 278 (екінші және үшінші бөліктер) – Салықтардың және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдердің сомаларын кемітіп көрсету;

7) 279 (бірінші бөлік) – Салық агентінің салықтарды ұстап қалу және (немесе) аудару жөніндегі міндетті орындамауы;

8) 280 – Жалған шот-фактура жазып беру;

9) 282 (бесінші бөлік) – Қазақстан Республикасының этил спирті мен алкоголь өнімін өндіруді және оның айналымын мемлекеттік реттеу туралы заңнамасын бұзу;

10) 537 – Уәкілетті экономикалық оператордың кеден ісі саласындағы қызметті жүзеге асыру тәртібін бұзуы;

11) 551 – Тауарларды, қолма-қол ақша қаражатын, ақша құралдарын декларацияламау немесе анық емес кедендік декларациялау, кедендік құжаттарда мәліметтерді анық емес мәлімдеу.

ӘҚБтК-нің жоғарыда санамаланған баптары бойынша әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша іс жүргізу әдеттегі тәртіппен ғана жүргізілуі мүмкін.

Түсіндірме берілген баптың 2-бөлігі зерттеліп отырған баптың бірінші бөлігінде көрсетілген құжаттардың, атап айтқанда, мемлекеттік кіріс органына келу туралы хабарламалардың және (немесе) хабархаттардың мазмұнын көздейді. Бұл құжаттарда берілген күні, жаза қолданған лауазымды адамның лауазымы, тегі, аты-жөні туралы міндетті ақпарат, осы Кодекстің осы құқық бұзушылық үшін жауаптылықты көздейтін бабы бойынша әкімшілік жауаптылыққа тартылатын адам, әкімшілік құқық бұзушылықтың жасалу уақыты мен орны, әкімшілік айыппұлдың сомасы, айыппұл төлеу үшін деректемелер туралы мәліметтер болуға тиіс.

ӘҚБтК-нің 743-бабына сәйкес хабардар ету (хабарлама), оның тапсырылғаны туралы хабардар етуі бар тапсырыс хат, телефонограмма немесе жеделхат, ұялы байланыстың абоненттік нөмірі бойынша немесе электрондық мекенжай бойынша мәтіндік хабар не хабарламаның немесе шақырудың тіркелуін қамтамасыз ететін өзге де байланыс құралдарын пайдалану арқылы жіберіледі. Осы норма арқылы хабархаттарды және хабарламаларды тиісінше табыс ету тәртібі және осы құжаттарды жеткізу мүмкін болмаған немесе адресат хабархатты немесе хабарламаны алудан бас тартқан жағдайлардағы салдары түсіндірілді.

2017 жылғы 35 желтоқсандағы ҚР Салық кодексінде белгіленген тәртіппен электрондық салық төлеушілер ретінде тіркелген тұлғаларға мемлекеттік кіріс органы хабарламаны (хабархатты) электрондық тәсілмен жіберген жағдайда хабарлама (хабархат) тиісті түрде жеткізілді деп танылады.

Зерттеліп отырған баптың 3-бөлігі, егер құқық бұзушы ведомстволық бағынысты мемлекеттік кіріс органдарының әкімшілік құқық бұзушылық туралы істері бойынша оңайлатылған іс жүргізу талаптарын орындамаса, онда әкімшілік іс жүргізу қолданыстағы ӘҚБтК-де көзделген әдеттегі тәртіппен жүзеге асырылады деп көздейді.

ӘҚБтК-нің 806-бабы негізінде әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама әкімшілік құқық бұзушылық жасау фактісі анықталғаннан кейін дереу жасалады. Дәл осы баптың 5-бөлігінде былай делінген: "Осы Кодекстің 897-бабында айқындалған тәртіппен айыппұл төленбеген жағдайда, хаттама осы Кодекстің көрсетілген бабында белгіленген мерзім өткеннен соң бір тәулік ішінде жасалады", атап айтқанда, хабархат немесе хабарлама табыс етілгеннен кейін 10 күн өткен соң.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама жасалған кезде өзіне қатысты іс қозғалған тұлғаға, сондай-ақ іс бойынша іс жүргізудің басқа да қатысушыларына олардың ӘҚБтК-де көзделген құқықтары мен міндеттері түсіндіріліп, бұл жөнінде хаттамада белгі жасалады. Өзіне қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғалған адам әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жөнінде хаттамаға қолхатпен қабылдаудан бас тартқан жағдайда, хаттамаға оны жасаған адам тиісті жазба жүргізеді.

898-бап. Айыппұл салу туралы қаулыны орындау бойынша іс жүргізуді аяқтау

Айыппұл толық өндіріп алынған айыппұл салу туралы қаулы орындалғаны туралы белгі соғылып, қаулы шығарған органға (лауазымды адамға) қайтарылады.

ТҮСІНДІРМЕ

ӘҚБтК-нің 884-бабы негізінде әкімшілік жаза қолдану туралы қаулы, айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқама барлық мемлекеттік органдардың, жергілікті өзін-өзі басқару органдарының, лауазымды адамдардың, жеке тұлғалардың және олардың бірлестіктерінің, заңды тұлғалардың орындауы үшін міндетті.

ҚР Жоғарғы Сотының 2018 жылғы 20 сәуірдегі № 5 нормативтік қаулысы әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жөніндегі соттың қаулысы – бұл процестік құжат, онда әкімшілік құқық бұзушылық іс бойынша іс жүргізу нәтижелерінің қорытындысы көрсетіледі деп түсіндіреді.

Осы норма әкімшілік құқық бұзушылықтың барлық субъектілеріне және әкімшілік жауаптылыққа қатысты айыппұл түріндегі әкімшілік жазаны орындау жөніндегі атқарушылық іс жүргізудің түпкілікті кезеңін реттейді. Әкімшілік айыппұл салу әкімшілік айыппұл салу туралы қаулы нысанында ғана ресімделмейтіндіктен, бұл норма айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқаманы орындау жөніндегі іс жүргізуді аяқтау процесіне қолданылмайтынын мойындаған жөн.

ӘҚБтК-нің 807-бабы 1-бөлігінің 2-тармағына сәйкес, егер әкімшілік құқық бұзушылық автоматты режимде жұмыс істейтін сертификатталған арнайы техникалық бақылау-өлшеу құралдарымен және аспаптарымен тіркелсе, айыппұл оны төлеу қажеттігі туралы нұсқама түрінде ресімделеді.

Сонымен қатар ӘҚБтК-нің 893-бабының 2-бөлігі айыппұл салу туралы қаулыны немесе айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқаманы ерікті түрде орындалған жағдайда, құқық бұзушы айыппұл салу туралы қаулы шығарған, айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқама ресімдеген судьяны немесе органды (лауазымды адамды) жазбаша немесе электрондық нысанда хабардар етуге тиіс деп көздейді.

"Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексіне өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы" 2018 жылғы 28 желтоқсандағы ҚР Заңымен ӘҚБтК жаңа 822-1-баппен толықтырылғандықтан, түсіндірме берілген бапта органға (лауазымды адамға) айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқаманы қайтаруды ескерген жөн болар еді.

Зерттеліп отырған бапта айыппұл салу туралы орындалған қаулыны мәжбүрлі атқарушылық іс жүргізу тәртібімен сот орындаушыларының органға (лауазымды адамға) қайтаруы көзделеді. ӘҚБтК 891-бабына сәйкес орындау жүргізілмеген немесе орындау толық жүргізілмеген әкімшілік жаза қолдану туралы қаулы "Атқарушылық іс жүргізу және сот орындаушыларының мәртебесі туралы" Қазақстан Республикасының Заңында көзделген жағдайларда және тәртіппен әкімшілік құқық бұзушылық туралы қаулыны шығарған, хаттама жасаған органға (лауазымды адамға) қайтарылады.

"Атқарушылық іс жүргізу және сот орындаушыларының мәртебесі туралы" ҚР Заңының 48-бабында өндіріп алу мемлекеттің пайдасына жүргізілетін атқарушылық құжаттар мынадай тәртіп сақтала отырып қайтарылады:

1) сот жазып берген (шығарған) атқарушылық құжат талап-арызға бастамашы болған немесе әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттаманы толтырған мемлекеттік органға қайтарылады;

2) әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарауға уәкілетті органның (лауазымды адамның) қаулысы тиісті уәкілетті органға (лауазымды адамға) қайтарылады;

3) қылмыстық істер бойынша мемлекет пайдасына өндіріп алу туралы атқарушылық құжаттар сотқа қайтарылады;

4) әкімшілік жаза қолдануға уәкілеттік берілген орган (лауазымды адам) берген айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқама тиісті уәкілетті органға (лауазымды адамға) қайтарылады деп көзделеді.

Өндіріп алу жүргізілмеген немесе толық көлемде жүргізілмеген атқарушылық құжат сот орындаушысының қаулысы бойынша мына жағдайларда:

1) өндіріп алушының арызы бойынша;

2) мүлкін тәркілеу туралы атқарушылық құжатты қоспағанда, егер борышкердің өндіріп алу қолданылуы мүмкін мүлкі, оның ішінде ақшасы, бағалы қағаздары немесе табыстары болмаса және сот орындаушысы оның мүлкін немесе табыстарын анықтау жөнінде қолданған, заңда көзделген барлық шаралар нәтиже бермесе;

3) егер мүліктік емес сипаттағы атқарушылық құжат бойынша заңда көзделген орындау жөніндегі барлық шаралар нәтиже бермесе;

4) егер өндіріп алушы атқарушылық құжатты орындау кезінде борышкердің сатылмаған мүлкін өзінде қалдырудан бас тартса;

5) егер атқарушылық құжатты орындау процесінде борышкердің, борышкер мүлкінің жеке сот орындаушысының өкілеттіктері қолданылмайтын аймақта болғаны анықталса;

6) атқарушылық құжатты орындау кезінде борышкер қатардан шыққан (азамат қайтыс болған, заңды тұлға қайта ұйымдастырылған) жағдайда, сот орындаушысы атқарушылық құжатты орындамай қайтарады.

899-бап. Әкімшілік құқық бұзушылық жасау құралы не нысанасы болған нәрсені, сол сияқты әкімшілік құқық бұзушылық жасау нәтижесінде алынған мүлікті тәркілеу туралы қаулыны орындау

1. Судьяның әкімшілік құқық бұзушылық жасаудың құралы не нысанасы болған нәрсені, сондай-ақ әкімшілік құқық бұзушылық жасау нәтижесінде алынған мүлікті, оның ішінде кірістерді (дивидендтерді), ақша мен бағалы қағаздарды тәркілеу туралы қаулысын заңнамада көзделген тәртіппен – сот орындаушысы, ал қаруды, оқ-дәрілерді, арнаулы жедел-ізвестіру іс-шараларын жүргізуге арналған арнаулы техникалық құралдар мен ақпаратты қорғаудың криптографиялық құралдарын және есірткі заттарын тәркілеу туралы қаулысын ішкі істер органы орындайды.

2. Әкімшілік құқық бұзушылық жасаудың құралы не нысанасы болған тәркіленген нәрсені өткізу немесе одан әрі пайдалану Қазақстан Республикасының Үкіметі белгілеген тәртіппен жүргізіледі.

ТҮСІНДІРМЕ

Тәркілеу тек қана қосымша әкімшілік жаза шарасы болып табылады және әкімшілік құқық бұзушылық жасау құралын не нысанасын, сондай-ақ әкімшілік құқық бұзушылық жасау салдарынан алынған мүлікті заңнамада белгіленген тәртіппен мемлекет меншігіне мәжбүрлеп өтеусіз айналдырудан тұрады. Тәркілеу түріндегі әкімшілік жазаны сот қана қолдана алады.

ӘҚБТК 45-бабы негізінде меншік иесіне қайтарып беруге жататын не айналымнан алынған затты әкімшілік құқық бұзушылық жасаған тұлғаның заңсыз иелігінен алып қою тәркілеу болып табылмайды. Айналымнан алынған зат мемлекет меншігіне айналдыруға немесе жойылуға жатады. Егер осы Кодекстің Ерекше бөлігінде өзгеше көзделмесе, құқық бұзушының меншігі болып табылатын зат қана тәркілеуге жатады.

"Әкімшілік құқық бұзушылық жөніндегі іс бойынша соттың қаулысы туралы" ҚР Жоғарғы Сотының 2018 жылғы 20 сәуірдегі № 5 нормативтік қаулысының 27-тармағында құқық бұзушыдан заңсыз иеленген мүлікті алып қоюдың тәркілеуден айырмашылығы түсіндіріледі. Айналымнан алып қойылған және мемлекет кірісіне айналдырылуға немесе жойылуға жататын әкімшілік құқық бұзушылық жасау нысаналарын әкімшілік құқық бұзушылық жасаған тұлғаның заңсыз иеленуінен алып қою тәркілеу болып табылмайды. Сот әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша

қаулы қабылдаған кезде тұлғаның әкімшілік жауаптылыққа тартылғанына қарамастан, оның ішінде іс бойынша іс жүргізуді тоқтату туралы қаулы қабылдау кезінде де осы объектілердің тағдыры туралы мәселені шешуге тиіс.

Сот мүлікті тәркілеу түрінде қосымша жазалау шарасын тағайындай отырып, қаулының қарар бөлігінде тәркілеуге жататын мүліктің көлемін және тәркілеуге жататын заттардың санын көрсетеді.

Түсіндірме берілген баптың 1-бөлігінде тәркілеу түріндегі әкімшілік жазаны орындауға құқығы бар адамдар айқындалады. Мұндай адамдар:

1) сот орындаушысы – атқарушылық құжаттарды мәжбүрлеп орындатуға бағытталған шараларды қабылдау бойынша өздеріне жүктелген функцияларды орындайтын мемлекеттік сот орындаушысы және жеке сот орындаушысы;

2) полиция бастығы әкімшілік жазаны орындауды тапсырған ішкі істер органдарының қызметкерлері болып табылады.

Судьяның әкімшілік құқық бұзушылық жасаудың құралы не нысанасы болған нәрсені, сондай-ақ әкімшілік құқық бұзушылық жасау нәтижесінде алынған мүлікті, оның ішінде кірістерді (дивидендтерді), ақша мен бағалы қағаздарды тәркілеу туралы қаулысын сот орындаушысы орындайды. Бірақ "Атқарушылық іс жүргізу және сот орындаушыларының мәртебесі туралы" ҚР Заңының 138-бабының 5-тармағына сәйкес жеке сот орындаушыларына мүлікті тәркілеу не мүлікті мемлекетке тапсыру туралы атқарушылық құжаттар жүргізу қолданылмайды. Осыған байланысты тәркілеу туралы соттың қаулысын орындауға мемлекеттік сот орындаушылары мен ПО қызметкерлерінің ғана құқығы бар.

"Атқарушылық іс жүргізу және сот орындаушыларының мәртебесі туралы" 2010 жылғы 2 сәуірдегі ҚР Заңының 37-бабы негізінде сот орындаушысы сот қаулысының негізінде атқарушылық іс жүргізуді қозғайды.

Тәркіленген заттай дәлелдемелерді және әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша құжаттарды есепке алу, сақтау, беру және жою тетегі "Соттардың, прокуратура, алдын-ала тергеу, анықтау және сот сараптамасы органдарының қылмыстық, азаматтық істер жөніндегі және әкімшілік құқық бұзушылық істері туралы құжаттарды, заттай дәлелдемелерді алу, есепке алу, сақтау, беру және жою тәртібі туралы" ҚР Әділет министрінің 1998 жылғы 12 қарашадағы № 121, ҚР Бас прокурорының 1998 жылғы 1 желтоқсандағы № 1043ца, ҚР Ұлттық қауіпсіздік комитеті Төрағасының 1998 жылғы 8 желтоқсандағы № 73, ҚР Қаржы министрінің 1998 жылғы 22 желтоқсандағы № 598, ҚР Ішкі істер министрінің 1998 жылғы 2 желтоқсандағы № 429, ҚР Мемлекеттік кіріс министрінің 1998 жылғы 28 желтоқсандағы № 111 бірлескен бұйрығымен реттелген.

Мекемелерде, ұйымдарда және т.б. сақтауда жатқан, сот тәркілеген заттай дәлелдемелерді сату жөніндегі үкімді, қаулыны орындауға дайындау мақсатында оны аумағы бойынша орындату үшін сот орындаушыларына жіберілетін орындау қағазы

жазылады, ілеспе хаттың көшірмесі іске тігіледі. Заттай дәлелдемелерге есеп жүргізу журналында орындау қағазының кімге және қашан жіберілгендігі көрсетіледі.

Сот орындаушысы тәркілеген мүліктің одан кейінгі тағдыры "Жекелеген негіздер бойынша мемлекет меншігіне айналдырылған (түскен) мүлікті есепке алудың, сақтаудың, бағалаудың және одан әрі пайдаланудың кейбір мәселелері" Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2002 жылғы 26 шілдедегі № 833 қаулысында реттелген. Республикалық меншікке айналдырылған (түскен) мүлікті есепке алуды, сақтауды, бағалауды және одан әрі пайдалануды ҚР Қаржы министрлігінің Мемлекеттік мүлік және жекешелендіру комитеті айқындайды. Коммуналдық меншікке айналдырылған (түскен) тәркіленген мүлік айналымын бақылау аудандардың, облыстық маңызы бар қалалардың жергілікті атқарушы органдарына жүктеледі.

Атқарушылық іс жүргізуді тоқтатудың негіздері бен салдары "Атқарушылық іс жүргізу және сот орындаушыларының мәртебесі туралы" 2010 жылғы 2 сәуірдегі ҚР Заңының 47-бабында көзделген. Біздің жағдайда бұл:

1) атқарушылық құжаттың өндіріп алу немесе өзге де талабы толық көлемде орындалса;

2) тиісті органның атқарушылық құжатты бергенде негізге алынған шешімінің күші жойылса;

3) мүлікті тәркілеу туралы атқарушылық құжаттың орындалуы барысында борышкерде мүлкі, оның ішінде ақшасы, бағалы қағаздары немесе табысы болмаса, сот орындаушысы қабылдаған, оның мүлкін немесе табысын анықтау жөніндегі заңда көзделген шаралардың барлығы нәтижесіз болса тоқтатылады.

Атқарушылық іс жүргізу тоқтатылған жағдайларда сот орындаушысы бір тәуліктің ішінде бұл туралы қаулы шығарады. Тиісті белгісімен атқарушылық құжатты не оның көшірмесін сот орындаушысы сотқа жібереді. Атқарушылық іс жүргізудің тоқтатылуымен бір мезгілде мәжбүрлеп орындату шараларының күші жойылуға тиіс.

"Қазақстан Республикасының ішкі істер органдары туралы" 2014 жылғы 23 сәуірдегі ҚР Заңының 4-бабы 1-тармағының 4) тармақшасына сәйкес қылмыстық жазаларды және әкімшілік жазалауларды орындау ішкі істер органдары қызметі міндеттерінің бірі болып табылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша ішкі істер органдары мыналарды:

- 1) қару-жарақты;
- 2) оқ-дәрілерді;
- 3) арнайы жедел-ізвестіру шараларын жүргізуге арналған арнаулы техникалық құралдарды;
- 4) ақпаратты қорғауға арналған криптографиялық құралдарды;
- 5) есірткі заттарын тәркілеу туралы сот қаулысын орындайды.

"Жекелеген қару түрлерінің айналымына мемлекеттік бақылау жасау туралы" 1998 жылғы 30 желтоқсандағы ҚР Заңының 20-бабында тәркіленген қару мен патрондарының айналымы тәртібі көзделген. Тәркіленген, техникалық жағынан пайдалануға жарамды азаматтық және қызметтік қару мен оның патрондары Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес кәдеге жаратуға не азаматтық және қызметтік қарумен сауда жасауға лицензиялары бар заңды тұлғалар арқылы өткізілуге жатады.

Қару мен оқ-дәрілер айналымы саласындағы қаулыларды орындау қызметі ҚР Ішкі істер министрлігінің 2016 жылғы 29 наурыздағы № 313 бұйрығымен регламенттелген, ішкі істер органдарының азаматтық және қызметтік қару айналымы саласындағы бақылау жөніндегі мамандандырылған бөлімшелеріне жүктелген. Алып қойылған қаруды, оқ-дәрілерді және жарылғыш материалдарды ішкі істер органдарында қабылдау, есепке алу, сақтау және олардың сақталуын қамтамасыз ету ҚР Ішкі істер министрлігінің 2015 жылғы 24 ақпандағы № 150 бұйрығы талаптары ескеріле отырып жүзеге асырылады.

ӘҚБтК 795-бабының 6-бөлігі негізінде алып қойылған атыс қаруы мен өзге де қару, сондай-ақ оқ-дәрілер, арнаулы жедел-іздістіру іс-шараларын жүргізуге арналған арнаулы техникалық құралдар және ақпаратты қорғаудың криптографиялық құралдары Қазақстан Республикасының Ішкі істер министрлігі айқындайтын тәртіппен сақталады немесе жойылады.

Соттың, прокуратура, қылмыстық қудалау және сот сараптамасы органдарының қылмыстық істер бойынша заттай дәлелдемелерді, алып қойылған құжаттарды, ұлттық және шетелдік валютадағы ақшаны, есірткіні, психотроптық заттарды алып қою, есепке алу, сақтау, беру және жою тәртібі Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2014 жылғы 9 желтоқсандағы № 1291 қаулысында реттелген. Егер сатуға жататын заттай дәлелдемелер шешім шығарған сотта болса, сот отырысының хатшысы ілеспе хатпен атқару парағын сот орындаушысына жібереді. Ілеспе хат іске тігіледі және оның келесі беті болып нөмірленеді. Журналда атқару парағының кімге және қашан жіберілгені көрсетіледі. Заттай дәлелдемелер сот орындаушысына берілгеннен кейін журналда заттай дәлелдемелердің сот орындаушысына берілгені туралы тиісті жазба енгізіледі.

2-бөлік бланкеттік болып табылады және онда әкімшілік құқық бұзушылық жасаудың құралы не нысанасы болған тәркіленген нәрсені өткізу немесе одан әрі пайдалану "Жекелеген негіздер бойынша мемлекет меншігіне айналдырылған (түскен) мүлікті есепке алудың, сақтаудың, бағалаудың және одан әрі пайдаланудың кейбір мәселелері" ҚР Үкіметінің 2002 жылғы 26 шілдедегі қаулысында белгіленген тәртіппен жүргізіледі делінген. Бұл құқықтық актімен Жекелеген негіздер бойынша мемлекет меншігіне айналдырылған (түскен) мүлікті есепке алу, сақтау, бағалау және одан әрі пайдалану қағидалары бекітілген. Осы Қағидалардың күші сот шешімімен республикалық меншікке түсті деп танылған иесіз қауіпті қалдықтарға қолданылмайды.

ӘҚБтК ерекше бөлігінде әкімшілік жаза түрі ретінде тәркілеуді орындаудың кейбір ерекшеліктері көзделген. Мәселен, ӘҚБтК 436-бабына ескертпеде "осы Кодекстің 436 және 482-баптарына сәйкес тәркіленген, одан әрі пайдалануға жарамсыз, сондай-ақ Қазақстан Республикасының аумағында азаматтық және қызметтік қару ретінде айналымға тыйым салынған қару осы Кодекстің 795-бабында көзделген тәртіппен жойылуға жатады" делінген.

Осыған ұқсас ерекшеліктер ӘҚБтК 158-бабына ескертпеде қамтылған. Тәркіленген контрафактілік тауарлар мұндай тауарларды айналымға енгізу қоғамдық мүдделер үшін қажет болатын және Қазақстан Республикасының тұтынушылардың құқықтарын қорғау туралы заңнамасының талаптарын бұзбайтын (тауардан және оның қаптамасынан заңсыз пайдаланылатын тауар белгісін немесе оған айырғысыз дәрежеге дейін ұқсас белгілемені алып тастаған кезде) жағдайларды қоспағанда, ӘҚБтК 795-бабында көзделген тәртіппен жойылуға жатады. Өйткені ӘҚБтК 158-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс қозғау құқығы мемлекеттік кіріс органдары мен әділет органдарына берілген, тәркіленген контрафактілік тауарды жоюды олар сот қаулысы заңды күшіне енгеннен кейін жүзеге асыра алады.

Жекелеген негіздер бойынша тәркіленген мүлікті және мемлекет меншігіне келіп түскен мүлікті есепке алу және одан әрі пайдалану қағидаларын бұзу ӘҚБтК 472-бабы бойынша әкімшілік жауаптылыққа алып келеді. Баптың диспозициясында: ҚК 425-бабының 2-бөлігі бәсекелес норма болып табылатын "егер бұл іс-әрекеттерде қылмыстық жазаланатын іс-әрекет белгілері болмаса" сөздер қамтылған. Яғни қылмыстық жауаптылық мына үш саралау белгілері:

- 1) соттың үкімі немесе қаулысы бойынша тәркілеуге жататын мүлікті жасыру;
- 2) соттың үкімі немесе қаулысы бойынша тәркілеуге жататын мүлікті иемденіп алу;
- 3) мүлікке тәркілеу тағайындау туралы заңды күшіне енген сот үкімін немесе қаулысын орындаудан өзге де жалтару бойынша туындайды.

900-бап. Арнайы құқықтан айыру туралы қаулыны орындайтын органдар

1. Тракторларды, өздігінен жүретін машиналар мен техниканың басқа да түрлерін қоспағанда, көлік құралдарын басқару құқығынан айыру туралы судьяның қаулысын ішкі істер органдарының лауазымды адамдары орындайды.

2. Тракторды, өздігінен жүретін машинаны немесе техниканың басқа да түрлерін басқару құқығынан айыру туралы судьяның қаулысын өздігінен жүретін машиналар мен техниканың басқа да түрлерінің техникалық жай-күйіне мемлекеттік қадағалауды жүзеге асыратын органдардың лауазымды адамдары орындайды.

3. Кемелерді, оның ішінде шағын көлемді кемелерді басқару құқығынан айыру туралы судьяның қаулысын кемелерді, оның ішінде шағын көлемді кемелерді пайдалану қағидаларының сақталуына мемлекеттік қадағалауды жүзеге асыратын органдардың лауазымды адамдары орындайды.

4. Алып тасталды – ҚР 28.12.2017 № 128-VI Заңымен.

5. Аң аулау құқығынан айыру туралы судьяның қаулысын аң аулау қағидаларының сақталуына мемлекеттік қадағалауды жүзеге асыратын органдардың лауазымды адамдары орындайды.

6. Қаруды алып жүру және сақтау құқығынан айыру туралы соттың қаулысын ішкі істер органдарының лауазымды адамдары орындайды.

ТҮСІНДІРМЕ

ӘҚБтК 46-бабы негізінде нақты бір адамға берілген арнайы құқықтан айыруды судья бір айдан кем болмайтын және екі жылдан аспайтын мерзімге қолданады. Көлік құралдарын басқару құқығынан айыру мерзімі алты айдан кем болмауға және он жылдан аспауға тиіс.

ӘҚБтК 42-бабының 2-бөлігіне сәйкес арнайы құқықтан айыру түріндегі әкімшілік жаса шарасы негізгі, сол сияқты қосымша әкімшілік жазалар ретінде қолданылуы мүмкін.

Түсіндірме берілген нормада арнайы құқықтан айыру туралы сот қаулыларын орындау құқығына ие органдардың тізбесі көзделген.

Қаралып отырған баптың 1-бөлігі негізінде тракторларды, өздігінен жүретін машиналар мен техниканың басқа да түрлерін қоспағанда, көлік құралдарын басқару құқығынан айыру туралы соттың қаулысын орындау өкілеттіктері ішкі істер органдарына берілген. Яғни ПО "Көлік құралының сәйкестендіру нөмірі бойынша көлік құралдарының жекелеген түрлерін мемлекеттік тіркеу және есепке алу, Механикалық көлік құралдарын жүргізушілерді даярлау, Емтихандар қабылдау және жүргізуші куәліктерін беру қағидаларын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы ІІМ 2014 жылғы 2 желтоқсандағы № 862 бұйрығы қолданылатын көлік құралдарының жүргізушілеріне қатысты ғана басқару құқығынан айыру туралы қаулыны орындайды.

"Жол жүрісі туралы" 2014 жылғы 17 сәуірдегі ҚР Заңының 75-бабына сәйкес сот шішімі бойынша көлік құралдарын басқару құқығынан айыру көлік құралдарын басқару құқығын тоқтатуға құқықтық негіз болып табылады.

Көлік құралдарын басқару құқығынан айыру туралы соттың қаулысы заңды күшіне енгеннен кейін ол ішкі істер органдарына жіберіледі, онда қаулыны орындауды әкімшілік полицияның аумақтық тіркеу-емтихан бөлімшесінің қызметкерлері жүзеге асырады. Өкінішке орай, жол жүрісі қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласындағы стандарт пен регламентте мұндай тетік көзделмеген.

Жүргізу құқығынан айыру туралы түскен қаулы алынған жүргізуші куәлігімен бірге тіркеу-емтихан бөлімшелерінде әкімшілік жаза қолданылған көлік құралының санаты көрсетіліп сақталады.

Көлік құралын басқару құқығы тоқтатылған кезде:

- 1) медициналық қарап-тексеруден өткеннен кейін;
- 2) жол жүрісі қағидалары біліміне теориялық емтихан тапсырғаннан кейін;

3) көлік құралын басқару құқығынан айыру мерзімі өткеннен кейін ғана көлік құқығын басқару құқығы қайта қалпына келтіріледі.

Зерттеліп отырған баптың 2-бөлігінде тракторды, өздігінен жүретін машинаны немесе техниканың басқа да түрлерін басқару құқығынан айыру туралы судьяның қаулысын орындауға арналған юрисдикциялық өкілеттіктер өздігінен жүретін машиналар мен техниканың басқа да түрлерінің техникалық жай-күйіне мемлекеттік қадағалауды жүзеге асыратын органдардың лауазымды адамдарына берілген.

"Агроөнеркәсіптік кешенді және ауылдық аумақтарды дамытуды мемлекеттік реттеу туралы" 2005 жылғы 8 шілдедегі ҚР Заңына сәйкес өздігінен жүретін машиналардың және техниканың басқа да түрлерінің техникалық жай-күйін мемлекеттік қадағалау агроөнеркәсіптік кешенді және ауылдық аймақтарды дамытуды мемлекеттік реттеу саласындағы уәкілетті органға жүктелген. Осы заңның 6-бабы 1-тармағының 19) тармақшасы негізінде ол тракторларды және олардың базасында жасалған өздігінен жүретін шассилер мен механизмдерді, өздігінен жүретін ауылшаруашылық, мелиорациялық және жол-құрылыс машиналарын, сондай-ақ жүріп өту мүмкіндігі жоғары арнайы машиналарды басқару құқығына емтихандар қабылдау және куәліктер беру қағидаларын әзірлейді және бекітеді.

"Тракторларды және олардың базасында жасалған өздігінен жүретін шассилер мен механизмдерді, өздігінен жүретін ауылшаруашылық, мелиорациялық және жол-құрылыс машиналарын, сондай-ақ жүріп өту мүмкіндігі жоғары арнайы машиналарды басқару құқығына емтихандар қабылдау және куәліктер беру қағидаларын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрінің 2015 жылғы 30 наурыздағы № 4-3/270 бұйрығының 40-тармағына сәйкес машиналарды жүргізу құқығынан айырылған адамдардың куәліктері заңнамада белгіленген тәртіппен көлік иесі тұратын аумаққа қызмет көрсететін емтихан пункттеріне беріледі.

3-бөлік негізінде кемелерді, оның ішінде шағын көлемді кемелерді басқару құқығынан айыру туралы судьяның қаулысын кемелерді, оның ішінде шағын көлемді кемелерді пайдалану қағидаларының сақталуына мемлекеттік қадағалауды жүзеге асыратын органдардың лауазымды адамдары орындайды.

"Ішкі су көлігі туралы" 2004 жылғы 6 шілдедегі ҚР Заңында түсіндірме берілген нормада пайдаланылатын құқықтық ұғымдар берілген:

1) кеме – шағын көлемді кеме болып табылмайтын ішкі суларда жүзетін кеме, кеме қатынасы мақсатында пайдаланылатын өздігінен жүзетін немесе өздігінен жүзбейтін жүзбелі құрылғы, оның ішінде "өзен-теңізде" жүзетін кеме, паром, техникалық флот кемесі (су түбін тереңдетуші және су түбін тазартушы снарядтар, жүзбелі кран және осы сияқты басқа да техникалық құрылғылар), сондай-ақ шағын көлемді кеме болып табылмайтын өзге кеме;

2) шағын көлемді кеме – балық аулау, жүктерді тасымалдау, сүйретіп жүзу, пайдалы қазбаларды іздеуді, барлауды және өндіруді, құрылыс, жол, гидротехникалық

және басқа да осыған ұқсас жұмыстарды, лоцмандық және мұзжарғышқа ілестіріп алып өтуді жүргізу, сондай-ақ су объектілерін ластану мен қоқыстанудан қорғау жөніндегі іс-шараларды жүзеге асыру үшін жасалған немесе жабдықталған кемелерді қоспағанда, ұзындығы жиырма метрден аспайтын, бортына алуға болатын адамдар саны он екі адамнан аспайтын кеме.

Осы заңның негізінде кеме жүргізушілерін даярлау жөніндегі курстарды есепке алу және шағын көлемді өздігінен жүзетін кемелерді басқару құқығына куәліктер беру жергілікті атқарушы органдардың құзыретіне кіреді (9-1-бап).

Шағын көлемді кемелерді пайдалану қағидалары ҚР Ивестициялар және инновациялық даму министрінің м.а. 2015 жылғы 27 наурыздағы бұйрығымен бекітілген. Кеме жүргізушілерін шағын көлемді кемелерді басқару құқығына аттестаттау қағидаларына сәйкес шағын көлемді кемелерді басқару құқығына куәлігі бар кеме жүргізушілерінің мемлекеттік тіркеуден өткен өздігінен жүзетін шағын көлемді кемелерді басқаруына жол беріледі.

Кеме жүргізушілерін шағын көлемді кемені басқару құқығына аттестаттау қағидаларының 9-1-тармағында жергілікті атқарушы органның қызметкері, егер өтініш берушіге қатысты заңды күшіне енген сот шешімі болса, соның негізінде өтініш беруші шағын көлемді кемені басқаруға арналған арнайы құқығынан айырылса, өтініш берушіге шағын көлемді кемені басқару құқығына куәлік беруден бас тартады деп көзделген.

Қаралып отырған баптың 5-бөлігіне сәйкес аң аулау қағидаларының сақталуына мемлекеттік қадағалауды жүзеге асыратын органдардың аң аулау құқығынан айыру туралы судьяның қаулысын орындау құзыреті айқындалған.

Қазақстан Республикасында аң аулау қағидалары ҚР Ауыл шаруашылығы министрінің м.а. 2015 жылғы 27 ақпандағы № 18-03/157 бұйрығымен бекітілген. Қолданыстағы қағидалар "Жануарлар дүниесін қорғау, өсімін молайту және пайдалану туралы" 2004 жылғы 9 шілдедегі ҚР Заңына сәйкес әзірленді және Қазақстан Республикасының аумағында аң аулау тәртібін және мерзімін айқындайды.

"Жануарлар дүниесін қорғау, өсімін молайту және пайдалану туралы" 2004 жылғы 9 шілдедегі ҚР Заңының 1-бабына сәйкес жеке тұлғаның аң аулау құқығын аңшы куәлігі деп аталатын, белгіленген нысандағы құжат куәландырады.

Аңшы куәліктерінің нысаны және оларды беру қағидалары ҚР Премьер-Министрінің орынбасары – ҚР Ауыл шаруашылығы министрінің 2018 жылғы 2 ақпандағы № 60 бұйрығымен бекітілген. Аңшы куәлігін жеке тұлғаның тұрғылықты жері бойынша қауымдастық филиалдары немесе өкілдері он жыл мерзімге береді, тиісінше аң аулау құқығынан айыру туралы судьяның қаулысын орындау соларға жүктелген.

Түсіндірме берілген баптың 6-бөлігінде қаруды алып жүру және сақтау құқығынан айыру туралы соттың қаулысын ішкі істер органдарының лауазымды адамдары орындайды делінген.

"Жекелеген қару түрлерінің айналымына мемлекеттік бақылау жасау туралы" 1998 жылғы 30 желтоқсандағы ҚР Заңы Қазақстан Республикасында қаруды алып жүру құқығын иеленудің құқықтық негіздері болып табылады. Қазақстан Республикасындағы қару мен оның патрондары айналымының ережесі "Жекелеген қару түрлерінің айналымына мемлекеттік бақылау жасау туралы" ҚР Заңын жүзеге асыру жөніндегі шаралар туралы" Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2000 жылғы 3 тамыздағы № 1176 қаулысымен бекітілген.

Осы нормативтік құқықтық актілерде қаруды тіркеу кезінде ішкі істер органы қаруды сатып алудың заңдылығын растайтын құжаттар негізінде бес жыл мерзімге осы қаруды сақтауға рұқсат береді деп көзделген. Қаруды алып жүру және сақтау құқығынан айыру туралы сот шешімінің орындалуын бақылауды ішкі істер органдарының әкімшілік полиция құрамындағы азаматтық және қызметтік қару айналымы саласындағы бақылау жөніндегі бөлімшелерінің лауазымды адамдары жүзеге асырады. Бұл бөлімшелердің қызметі ҚР Ішкі істер министрінің 2016 жылғы 29 наурыздағы № 313 бұйрығында регламенттелген.

901-бап. Арнайы құқықтан айыру туралы қаулыны орындау тәртібі

1. Көлік құралдарын, кемелерді немесе техниканың өзге де түрлерін басқару құқығынан айыру туралы қаулыны орындау, егер жүргізуші, кеме жүргізушісі немесе тракторшы-машинист (тракторшы) көлік құралдарының, кемелердің (оның ішінде шағын көлемді кемелердің) және басқа да техниканың барлық түрлерін басқару құқығынан айырылған болса, тиісті жүргізуші куәлігін, кемелерді, оның ішінде шағын көлемді кемелерді басқару құқығына куәлікті немесе тракторшы-машинист (тракторшы) куәлігін алып қою арқылы жүргізіледі.

2. Егер жүргізуші, кеме жүргізушісі немесе тракторшы-машинист (тракторшы) көлік құралдарының, кемелердің, оның ішінде шағын көлемді кемелердің немесе өзге де техниканың барлық түрлерін басқару құқығынан айырылмаған болса, онда жүргізуші куәлігінде, шағын көлемді кемемені басқару құқығына куәлікте немесе тракторшы-машинист (тракторшы) куәлігінде олардың көлік құралдарының, шағын көлемді кемелердің, өздігінен жүретін құрылғылардың қандай түрлерін басқару құқығынан айырылғаны туралы атап көрсетіледі.

3. Көлік құралдарын немесе кемемені басқару құқығына куәлікті алып қою тәртібін уәкілетті орган белгілейді.

4. Көлік құралдарын, кемемені басқару құқығынан не тракторды немесе өзге де өздігінен жүретін машинаны басқару құқығынан айырылған жүргізуші (кеме жүргізушісі) немесе тракторшы-машинист (тракторшы) жүргізуші куәлігін, кеме басқару құқығына куәлікті немесе тракторшы-машинист (тракторшы) куәлігін

тапсырудан жалтарған жағдайда, ішкі істер органдары, кемелерді, оның ішінде шағын көлемді кемелерді пайдалану қағидаларының сақталуына мемлекеттік қадағалауды жүзеге асыратын органдар, сондай-ақ өздігінен жүретін машиналар мен техниканың басқа да түрлерінің техникалық жай-күйіне мемлекеттік қадағалауды жүзеге асыратын органдар белгіленген тәртіппен жүргізуші куәлігін, кеме басқару құқығына куәлікті немесе тракторшы-машинист (тракторшы) куәлігін алып қоюды жүргізеді.

5. Әкімшілік жазаның осы түрі қолданылған адамға арнайы құқығынан айыру мерзімі өткеннен кейін алып қойылған құжаттары белгіленген тәртіппен қайтарылады.

ТҮСІНДІРМЕ

Қаралып отырған бапта ӘҚБтК 900-бабында санамаланған уәкілетті органдардың арнайы құқықтан айыру туралы қаулыны орындау тетігінің құқықтық негіздері белгіленеді.

Түсіндірме берілген баптың 1-бөлігінде арнайы құқықтан айыру туралы сот қаулысын мынадай құжаттарды:

- 1) көлік құралдарын басқару құқығына жүргізуші куәлігін;
- 2) кемелерді, оның ішінде шағын көлемді кемелерді басқару құқығына куәлікті;
- 3) тракторшы-машинист (тракторшы) куәлігін алып қою арқылы орындау көзделеді.

Жүргізуші, кеме жүргізушісі немесе тракторшы-машинист (тракторшы) көлік құралдарының, кемелердің (оның ішінде шағын көлемді кемелердің) және басқа да техниканың барлық түрлерін басқару құқығынан айырылған жағдайда ғана жоғарыда санамаланған құжаттарды толық алып қою жүзеге асырылады.

ӘҚБтК 590-бабына ескертпеде ӘҚБтК 30-тарауында пайдаланылатын көлік құралдарының ұғымы берілген. Көлік құралдары деп автомобильдердің, тракторлардың барлық түрлерін және өзге де өздігінен жүретін машиналарды, трамвайларды, троллейбустарды, сондай-ақ мотоциклдер мен басқа да механикалық көлік құралдарын түсіну керек.

"Соттардың Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Қазақстан Республикасы Кодексінің Ерекше бөлігінің нормаларын қолдануының кейбір мәселелері туралы" ҚР Жоғарғы Сотының 2017 жылғы 6 қазандағы № 7 нормативтік қаулысында осыған ұқсас түсіндірме берілген. Көлік құралын басқару құқығынан айыру автомобиль жүргізушілерімен қатар тракторлар және өзге де өздігінен жүретін машиналар, трамвайлар, троллейбустар, мотоциклдарды және ӘҚБтК-нің 590-бабына ескертпеде анықталған тағы басқа механикалық көлік құралдарын басқарушы адамдарға да бірдей қолданылады.

Зерттеліп отырған баптың 2-бөлігінде, егер жүргізуші, кеме жүргізушісі немесе тракторшы-машинист (тракторшы) көлік құралдарының, кемелердің, оның ішінде шағын көлемді кемелердің немесе өзге де техниканың барлық түрлерін басқару құқығынан айырылған болса, қаулылардың орындалу тәртібі көзделеді. Мұндай жағдайларда уәкілетті органдар мұндай құжаттарда көлік құралдарының, шағын

көлемді кемелердің, өздігінен жүретін құрылғылардың қандай түрлерін басқару құқығынан айырылғаны туралы атап көрсетеді.

Көлік құралдарын, кемелерді, оның ішінде шағын көлемді кемелерді басқару құқығынан айыру құқық бұзушылық құралы болып табылған көліктің қандай да бір түріне қатысты қолданылуы мүмкін. Мысалы, егер рұқсат етілген "А", "В", "С" санаттары бар жүргізуші ӘҚБтК-нің 610-бабының 1-бөлігінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылық жасаса, онда ол тек мотоциклді басқару құқығынан, яғни алты айға дейінгі мерзімге "А" санаты бойынша ғана айырылуы мүмкін. Бұл жағдайда басқару құқығынан айыру туралы қаулы орындау үшін ішкі істер органдарының тіркеу-емтихан бөлімшелеріне жіберіледі.

Талданып отырған баптың 3-бөлігінде көлік құралдарын немесе кемені басқару құқығына арналған куәлікті алып қою тәртібін уәкілетті орган белгілейді делінген.

Меншікке қол сұғылмаушылықтың конституциялық қағидатын орындау мақсатында және ӘҚБтК 17-бабына сәйкес көлік құралын, шағын көлемді кемені басқарудан шеттету кезінде құжаттарды алып қою ӘҚБтК көзделген жағдайларда және тәртіппен ғана жүргізілуі мүмкін.

ӘҚБтК 795-бабының 8-бөлігіне сәйкес, егер адам жасаған әкімшілік құқық бұзушылық үшін ӘҚБтК-те көлік құралын басқару құқығынан айыру түрінде санкция көзделсе ғана, көлік құралын басқару құқығына арналған жүргізуші куәлігі алып қоюға жатады. Алып қойылған жүргізуші куәлігінің орнына жүргізушіге уәкілетті орган белгілеген нысан бойынша уақытша куәлік беріледі.

Көлік құралын басқару құқығына уақытша куәлік нысаны бұдан бұрын "ҚР ішкі істер органдарында әкімшілік құқық бұзушылықтар туралы істер өндірісі жөніндегі нұсқаулықты бекіту туралы" ҚР ПМ 2013 жылғы 13 желтоқсандағы № 713 бұйрығына № 3 қосымшамен бекітілген. Алайда әкімшілік іс жүргізудің жаңа бірыңғай тізілімін қолданысқа енгізуге байланысты ҚР ПМ 2019 жылғы 30 желтоқсандағы №1111 бұйрығымен осы Нұсқаулықтың күші жойылды.

Хаттаманың, уақытша куәліктің бланкілерінде бір облыс шегінде (республикалық маңызы бар қала, астана) бірыңғай нөмірі және осы өңірдің мемлекеттік нөмірлік белгілеріндегі сандық белгілеуге сәйкес сериясы болуға тиіс. Қатаң есептіліктегі бланкілердің келіп түсуін және беруді әкімшілік практика бөлінісі не болмаса жауапты қызметкер Қатаң есептіліктегі бланкілердің келіп түсуі және шығысталуы журналында жүргізеді. Бүлінген қатаң есептіліктегі бланкілерді қатаң есептіліктегі бланкілердің бар болуы және дұрыс шығысталуын тексеру кезінде ПО құрылымдық бөлінісінің басшысы әкімшілік практика бөлінісіне немесе жауапты қызметкерге есепке алу және есептен шығару үшін береді.

Шағын көлемді кемені басқару құқығынан айыру ӘҚБтК 583-бабының 2-бөлігінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылық үшін ғана қолданылады. 804-баптың 26-тармағының негізінде ӘҚБтК 583-бабының 2-бөлігі бойынша іс қозғау құқығы көліктік

бақылау органдарына берілген, демек шағын көлемді кемені басқару құқығына арналған куәліктерді алып қою құқығын олар жүзеге асырады.

4-бөлікте көлік құралдарын, кемені басқару құқығынан не тракторды немесе өзге де өздігінен жүретін машинаны басқару құқығынан айырылған жүргізуші (кеме жүргізушісі) немесе тракторшы-машинист (тракторшы) жүргізуші куәлігін, кеме басқару құқығына куәлікті немесе тракторшы-машинист (тракторшы) куәлігін тапсырудан жалтарған жағдайда, оларды алып қоюдың құқықтық негіздері қамтылады.

Сот осы құқықтан айырған адамның көлік құралын немесе шағын көлемді кемені басқару құқығына берілген куәлікті ерікті түрде тапсырудан жалтаруын сот актісін орындаудан жалтару деп есептеген жөн. ҚР Жоғарғы Сотының 2003 жылғы 19 желтоқсандағы № 12 нормативтік қаулысының 6-тармағы негізінде өндіріп алушы тиісті органдарға кінәлі адамдарды әкімшілік жауапқа тарту жөнінде жүгінуге құқылы.

Мұндай жағдайларда ӘҚБтК-нің 669-бабы бойынша әкімшілік жауаптылық сот актілерін орындамаған кезде туындайды. Әкімшілік жауаптылыққа әкеп соқтыратын орындамау деп борышкердің әрекетін немесе әрекетсіздігін түсінген жөн, ол борышкердің сот актісін орындаудан жалтаруынан көрінеді және қылмыстық жазаланатын әрекет белгілерін қамтымайды.

Егер құқық бұзушы көлік құралын немесе шағын көлемді кемені басқару құқығына арналған куәлігін ерікті түрде беруден жалтарса және көлік құралын немесе шағын көлемді кемені басқаруды жалғастыра берсе, онда басқару құқығынан айырылған адам әкімшілік жауаптылыққа тартылуға тиіс.

Мұндай субъектілерді әкімшілік жауаптылыққа тарту ерекшеліктері "Соттардың Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Қазақстан Республикасы Кодексінің Ерекше бөлігінің нормаларын қолдануының кейбір мәселелері туралы" ҚР Жоғарғы Сотының 2017 жылғы 6 қазандағы № 7 нормативтік қаулысында түсіндірілген. Екі субъект те бір мезгілде тікелей аталатын нормаларды қоспағанда, тиісті санаттағы көлікті басқару құқығы жоқ жүргізуші көлік құралын басқару құқығы мүлде жоқ жүргізушілерге теңестіріле алмайды (мысалы, ӘҚБтК 612-бабы 2-бөлігінде).

5-бөлікте әкімшілік жазаның осы түрі қолданылған адамға арнайы құқығынан айыру мерзімі өткеннен кейін алып қойылған құжаттары белгіленген тәртіппен қайтарылатыны көзделеді.

"Көлік құралының сәйкестендіру нөмірі бойынша көлік құралдарының жекелеген түрлерін мемлекеттік тіркеу және есепке алу, Механикалық көлік құралдарын жүргізушілерді даярлау, Емтихандар қабылдау және жүргізуші куәліктерін беру қағидаларын бекіту туралы" ҚР Ішкі істер министрінің 2014 жылғы 2 желтоқсандағы № 862 бұйрығының 96-тармағына сәйкес көлік құралдарын басқару құқығынан айырылған адамға жүргізуші куәлігін қайтару мынадай құжаттар:

- 1) жүргізуші куәлігін алуға арналған толтырылған бланк;
- 2) жеке басты куәландыратын құжат;

3) медициналық анықтама және оның көшірмесі негізінде жүргізіледі.

Мемлекеттік қызметті ҚР Ішкі істер министрлігінің аумақтық бөлімшелері, атап айтқанда аумақтық ІО тіркеу-емтихан бөлімшелері көрсетеді.

Басқару құқығынан айырылған кейін сақтау мерзімі өтіп жойылған жүргізуші куәлігін қалпына келтіру аумақтық ІО тіркеу-емтихан бөлімшелерінен алынған оларды жою, жоғарыда санамаланған құжаттарды ұсыну туралы ақпарат, сондай-ақ мемлекеттік баж төленгенін растайтын құжат негізінде жүргізіледі.

ҚР Ішкі істер министрлігінің 2015 жылғы 14 сәуірдегі № 341 бұйрығына сәйкес құжаттарды қабылдау және мемлекеттік қызмет көрсету нәтижелерін беру:

1) ішкі істер органдарының тіркеу-емтихан бөлімшелері (бұдан әрі – ТЕБ);

2) "Азаматтарға арналған үкімет" мемлекеттік корпорациясы" коммерциялық емес акционерлік қоғамы (бұдан әрі – Мемлекеттік корпорация);

3) www.egov.kz "электрондық үкімет" веб-порталы арқылы жүзеге асырылады.

Шағын көлемді кемеңі басқару құқығына арналған куәліктен айыру мерзімі өткен соң өтініш беруші ҚР Инвестициялар және даму министрінің м.а. 2015 жылғы 17 сәуірдегі № 457 бұйрығымен бекітілген Кеме жүргізушілерін шағын көлемді кемеңі басқару құқығына аттестаттау қағидаларының 7-тармағында көзделген құжаттарды ұсына отырып емтихан тапсырады.

Емтихандар қабылдау Мемлекеттік корпорация арқылы уәкілетті органның интернет-ресурсында көрсетілген мекенжай бойынша жүзеге асырылады. Шағын көлемді кемеңі басқару құқығына куәліктерді ресімдеуді жергілікті атқарушы органдар жүзеге асырады. Шағын көлемді кемеңі жүргізу құқығына куәлік беру мерзімі емтиханды сәтті тапсырған күннен бастап он жұмыс күнін құрайды.

Шағын көлемді кемеңі басқару құқығына ресімделген куәлікті Мемлекеттік корпорация қызметкері онда көрсетілген мерзімде, қолхат негізінде, жеке өзі келген кезде өтініш берушіге жеке басын куәландыратын құжатты көрсету арқылы немесе сенімхат бойынша оның өкіліне береді.

902-бап. Аң аулау құқығынан айыру туралы қаулыны орындау тәртібі

1. Аң аулау құқығынан айыру туралы қаулыны орындау аңшылық билетті алып қою арқылы жүргізіледі.

2. Аң аулау құқығынан айырылған тұлға аңшылық билетін тапсырудан жалтарған жағдайда, аңшылық билетті алып қоюды аң аулау қағидаларының сақталуына мемлекеттік қадағалауды жүзеге асыратын органдар белгіленген тәртіппен жүргізеді.

ТҮСІНДІРМЕ

Аң аулау құқығын жеке тұлғалар ғана иелене алады, демек құқық бұзушылық және атқарушылық іс жүргізу субъектілері ретінде солар ғана әрекет ете алады. Баптың мазмұнында "Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2000 жылғы 3 тамыздағы № 1176 қаулысына өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы" Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2007 жылғы 29 желтоқсандағы № 1370 қаулысы негізінде ескірген, "

аңшылық билет" түріндегі аң аулау құқығына арналған құжат атауы қолданылатынын айта кету керек.

2007 жылдан бері барлық нормативтік құқықтық актілерде "аңшының куәлігі" деген ұғым қолданылады, өйткені ӘҚБтК 902-бабына осы түсіндірмелерде "аңшылық билет" пен "аңшының куәлігі" ұғымын мағынасы жағынан бір деп түсінген жөн.

Қаралып отырған бапта ӘҚБтК 900-бабында санамаланған органдардың аң аулау құқығынан айыру туралы сот қаулысын орындау тәртібі айқындалған. "Жануарлар дүниесін қорғау, өсімін молайту және пайдалану туралы" 2004 жылғы 9 шілдедегі ҚР Заңының 33-бабына сәйкес аң аулау құқығы жеке тұлғаларда:

1) егер аң аулау атыс қаруы қолданыла отырып жүргізілетін болса, он сегіз жасқа толған;

2) егер аң аулау аңшылық ережелерінде рұқсат етілген басқа да аңшылық құралдарының түрлері, аңшылық иттер мен аушы жыртқыш құстар қолданыла отырып жүргізілетін болса, он төрт жасқа толған;

3) аңшы куәлігі болған;

4) жануарлар дүниесін пайдалануға арналған рұқсат немесе жолдама алған жағдайда болады.

Бірақ түсіндірме берілген баптың 1-бөлігінде аң аулау құқығынан айыру туралы қаулыны аңшылық билетті алып қою арқылы орындау жеткілікті делінген. Дегенмен жоғарыда санамаланған өзге де шарттар орындалмай аң аулау заңсыз деп танылатын болады.

"Аңшы, балықшы және қорықшы куәліктерінің нысанын және оларды беру қағидаларын бекіту туралы" ҚР Премьер-Министрінің орынбасары – ҚР Ауыл шаруашылығы министрінің 2018 жылғы 2 ақпандағы № 60 бұйрығы негізінде аңшы куәлігін жеке тұлғаның тұрғылықты жері бойынша қауымдастық филиалдары немесе өкілдері он жыл мерзімге береді.

ӘҚБтК 382-бабының 2 және 3-бөліктерінде ғана, атап айтқанда жануарлар дүниесін пайдалану талаптарын және аң аулау қағидаларын бұзу үшін аң аулау құқығынан айыру түріндегі санкция көзделген. ӘҚБтК 2 және 3-бөліктерінде көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтар туралы істерді мамандандырылған аудандық және оларға теңестірілген әкімшілік соттардың судьялары қарайды (684-бап, 1-бөлік), ал ӘҚБтК 804-бабы негізінде баптың осы бөліктері бойынша әкімшілік құқық бұзушылықтар туралы істі мыналар:

1) ішкі істер органдары (полиция);

2) орман, балық және аңшылық шаруашылығы саласындағы органдар;

3) ҚР Ұлттық қауіпсіздік комитеті Шекара қызметі;

4) облыстардың, республикалық маңызы бар қалалардың, астананың, аудандардың, облыстық маңызы бар қалалардың жергілікті атқарушы органдары;

5) орман, балық және аңшылық шаруашылығы саласындағы уәкілетті органдардың мамандандырылған ұйымдарының лауазымды адамдары;

б) қорықшылар, жануарлар дүниесін қорғау мәселелерімен айналысатын аңшылық және балық шаруашылықтарының директорлары қозғай алады.

Осыған байланысты жоғарыда санамаланған органдар әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс қозғау кезінде аңшылық билетті алып қою арқылы әкімшілік іс жүргізуді қамтамасыз ету шараларын қабылдауға тиіс, өйткені ӘҚБтК-нің 382-бабының 2 және 3-бөліктеріндегі санкцияда аң аулау құқығынан айыру түріндегі әкімшілік жаза көзделеді.

Аң аулау құқығынан айыру туралы сот шешімінен кейін судья қаулысының орындалуы аңшылық билетті берген жеке тұлғаның тұрғылықты жері бойынша қауымдастықтың филиалдарына немесе өкілдіктеріне жіберіледі.

Зерттеліп отырған баптың 2-бөлігінде құқық бұзушы аңшылық билетін тапсырудан жалтарған жағдайда, аңшылық билетті аң аулау қағидаларының сақталуына мемлекеттік қадағалауды жүзеге асыратын органдардың алып қоюының құқықтық негіздері көзделеді.

ӘҚБтК-нің 382-бабының 2-бөлігі және 3-бөлігі бойынша әкімшілік құқық бұзушылық анықталған жағдайда әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамамен бірге аңшылық билеті алынуға тиіс, өйткені санкция аң аулау құқығынан айыру түріндегі әкімшілік жазаны көздейді. Бірақ аңшының аңшы куәлігі өзімен бірге болмаған (үйде ұмытып кеткен) жағдайлар болуы мүмкін, материал сонда да әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша шешім қабылдау үшін сотқа жіберіледі.

Құқық бұзушы аң аулау құқығынан айыру туралы сот қаулысы шығарылғаннан кейін өзіне осы куәлікті берген органға аңшылық билетін тапсыруға тиіс, ол ӘҚБтК-нің тиісті бабының санкциясымен айқындалған мерзім өткенге дейін сонда сақталады.

Егер сот өзіне қатысты аң аулау құқығынан айыру туралы шешім қабылдаған құқық бұзушы аңшылық билетін тапсырудан жалтарса, онда аң аулау қағидаларының сақталуына мемлекеттік қадағалауды жүзеге асыратын орган аңшылық билетін алып қою шараларын қолдануға тиіс. Түсіндірме берілген баптың екінші бөлігінде алып қою белгіленген тәртіппен жүргізілетіні туралы бланкеттік ереже қамтылған, бұл ӘҚБтК 795-бабында аталған алып қою тәртібін ғана білдіреді. ӘҚБтК қолдану жөніндегі ведомстволық нұсқаулықтарда аңшы куәлігін мәжбүрлеп алып қоюдың мамандандырылған тетігі де көзделмеген.

Әкімшілік құқық бұзушылықтардың орталықтандырылған есебінде құқық бұзушыны аң аулау құқығынан айыру туралы ақпарат қамтылатын болады, бұл құқық бұзушы үшін тиісті құқықтық және теріс салдарға әкеп соғады. Әкімшілік құқық бұзушылықтар және оларды жасаған адамдар туралы орталықтандырылған деректер

есебін жүргізу жөніндегі нұсқаулық ҚР Бас прокурорының 2014 жылғы 10 қазандағы № 114 бұйрығымен бекітілген және Қазақстанның бүкіл мемлекеттік органы үшін бірыңғай болып табылады.

903-бап. Алып тасталды – ҚР 28.12.2017 № 128-VI Заңымен.

904-бап. Қаруды алып жүру және сақтау құқығынан айыру туралы қаулыны орындау тәртібі

Қаруды алып жүру және сақтау құқығынан айыру туралы қаулыны орындау ішкі істер органдарының тиісті куәлікті және қаруды заңнамада көзделген тәртіппен алып қоюы арқылы жүргізіледі.

ТҮСІНДІРМЕ

Түсіндірме берілген бапта соттың қаруды алып жүру және сақтау құқығынан айыру туралы қаулысын ӘҚБтК-нің 900-бабының 6-бөлігінде көрсетілген ішкі істер органдарының лауазымды адамдары тиісті куәлік пен қаруды алып қою арқылы орындайды делінген.

Қазақстан Республикасындағы қару мен оның патрондарын алып қою тәртібі " Жекелеген қару түрлерінің айналымына мемлекеттік бақылау жасау туралы" 1998 жылғы 30 желтоқсандағы ҚР Заңы және "Жекелеген қару түрлерінің айналымына мемлекеттік бақылау жасау туралы" ҚР Заңын жүзеге асыру жөніндегі шаралар туралы " Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2000 жылғы 3 тамыздағы № 1176 қаулысымен бекітілген Қазақстан Республикасындағы қару мен оның патрондары айналымының ережесі негізінде жүзеге асырылады.

"Жекелеген қару түрлерінің айналымына мемлекеттік бақылау жасау туралы" ҚР Заңының 20-бабына сәйкес қару мен оның патрондарын алып қою белгіленген тәртіппен көрсетілген лицензиялар мен рұқсаттардың қолданысы тоқтатыла тұрған немесе одан айырылған жағдайларда ішкі істер органдары алып қоюды жүргізеді.

ӘҚБтК-нің 46-бабы негізінде судья қаруды алып жүру және сақтау құқығынан айыруды бір айдан екі жылға дейінгі мерзімге қолданады және осы құқықты пайдалану тәртібін үнемі бұзуды қоспағанда, аң аулау өмір сүруінің негізгі заңды көзі болып табылатын адамдарға қолданылмайды. Шын мәнінде, қаруды алып жүру және сақтау құқығынан соттан тыс тәртіппен де айыруға болады.

ӘҚБтК-нің Ерекше бөлігі баптарының санкциялары қаруды алып жүру және сақтау құқығынан айыру түріндегі әкімшілік жазаны тікелей көздемейді. "Жекелеген қару түрлерінің айналымына мемлекеттік бақылау жасау туралы" ҚР Заңының 19-бабының 4-тармағына сәйкес ішкі істер органдары алдын ала тоқтата тұрмай қаруды сақтауға және алып жүруге рұқсаттардың қолданысын:

- 1) рұқсаттан ерікті түрде бас тартылған не қару иесі қайтыс болған;
- 2) қылмыс жасағаны үшін заңда белгіленген тәртіппен өтелмеген немесе алынбаған сотталғандығы болған;

3) ҚК Ерекше бөлімі бабының тиісті бөлігінде көзделген бас бостандығынан айыру түріндегі жазаның төменгі шегінің мерзімі өткенге дейін ақталмайтын негіздер бойынша қылмыстық жауаптылықтан босатылған;

4) ӘҚБтК 127, 128, 131, 382, 434, 437, 438, 440, 443, 444, 448, 450, 462, 476, 477, 478, 481, 482, 484, 485, 485-1, 486, 487, 489, 490, 492, 493, 506-баптарында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық бір жыл ішінде қайталап жасалған;

5) ҚК 109, 287 (бірінші бөлігінде), 288 (төртінші бөлігінде), 289, 296 (бірінші бөлігінде), 337 (бірінші және екінші бөліктерінде), 346 (бірінші бөлігінде), 379 (бірінші бөлігінде), 389 (бірінші және екінші бөліктерінде)-баптарында көзделген қылмыстық теріс қылық және ӘҚБтК 73, 436, 453 және 461-баптарында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық жасалған;

6) ҚР заңнамасында көзделген, рұқсаттар алу мүмкіндігін болғызбайтын мән-жайлар туындаған;

7) азаматтық немесе қызметтік қару иесі көрсетілген қарудың конструкциясын қайта жасап, бұл оның баллистикалық және басқа да техникалық сипаттамаларының өзгеруіне әкеп соққан;

8) азаматтық және қызметтік қару азаматтық және қызметтік қарудың және оның патрондарының айналымы саласындағы техникалық регламенттерге, сондай-ақ криминалистік талаптарға сәйкес келмеген;

9) азаматтық және қызметтік қарудың иесін және (немесе) пайдаланушысын қаруды қауіпсіз ұстау қағидаларын білуін тексеруге жіберу туралы қаулыны алған күннен бастап екі ай ішінде қаруды қауіпсіз ұстау қағидаларын білуін тексеру үшін емтихан тапсырылмаған;

10) егер адам экстремизмге, терроризмге немесе ұйымдасқан қылмысқа қарсы күрес желісі бойынша ішкі істер және (немесе) ұлттық қауіпсіздік органдарында есепте тұрған жағдайларда тоқтатады.

Ішкі істер органының қаруды сақтауға немесе сақтау мен алып жүруге рұқсаттың қолданысын тоқтату туралы шешіміне сотқа шағым жасауға болады. Рұқсаттың қолданысы тоқтатылған жағдайда қолданыс тоқтатылған күннен бастап үш жыл өткен соң оны алу үшін қайталап өтініш жасауға болады. Рұқсаттан ерікті түрде бас тартылған жағдайда оны алуға қайталап өтініш жасау мерзімдері белгіленбейді.

"Жекелеген қару түрлерінің айналымына мемлекеттік бақылау жасау туралы" ҚР Заңының 20-бабының мазмұны ескіргенін және қоғамдық қатынастардың талданып отырған аясына қатысты Қазақстан Республикасының заңнамалық актілеріне соңғы өзгерістер мен толықтырулар ескерілмегенін айта кеткен жөн. Мысалы, "Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне құқық қорғау жүйесін жетілдіру мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы" 2017 жылғы 3 шілдедегі ҚР № 84 Заңында ӘҚБтК ҚК-тен ауыстырылған жаңа 73-1 және 73-2-баптармен толықтырылған болатын.

ӘҚБтК 54-бабына сәйкес судья құқық бұзушының жүріс-тұрысына қойылатын ерекше талаптарды белгілеу кезінде атыс қаруын және қарудың басқа да түрлерін сатып алуға, сақтауға, алып жүруге және пайдалануға тыйым салуы мүмкін. Осыған байланысты "Жекелеген қару түрлерінің айналымына мемлекеттік бақылау жасау туралы" ҚР Заңының 20-бабының 5-тармағы ӘҚБтК 73-1 және 73-2-баптарымен толықтырылуы керек.

Қаруды алып жүру және сақтау құқығынан айыру туралы сот шешімінің орындалуын бақылауды ішкі істер органдарының әкімшілік полиция құрамына кіретін азаматтық және қызметтік қару айналымын бақылау бөлімшелерінің (бұдан әрі – АҚҚАБ) лауазымды адамдары жүзеге асырады. Бұл бөлімшелердің қызметі ҚР Ішкі істер министрлігінің 2016 жылғы 26 наурыздағы № 313 бұйрығымен бекітілген.

Осы бұйрықтың 6-тармағының 9) тармақшасына сәйкес ПО қызметкерлері "Жекелеген қару түрлерінің айналымына мемлекеттік бақылау жасау туралы" 1998 жылғы 30 желтоқсандағы ҚР Заңында көзделген жағдайларда қаруды, оның патрондарын, олардың негізгі және құрама бөлшектерін алып қоюға міндетті.

Қару-жарақ заттары алынғаннан кейін қаруды, оқ-дәрілерді, жарылғыш материалдарды сақтауға арналған бөлмеге АҚҚАБ қызметкерінің жеке мөрі басылатын арнайы жасалған металл шкафқа орналастыру үшін АҚҚАБ қызметкеріне дереу тапсырылады. Қару-жарақ заттарына ресімделген құжаттарды тіркеу үшін ПО жедел кезекшісіне бір тәулік ішінде тапсырады және одан әрі қару-жарақ заттарын алған ПО қызметкерлері оны ПО басшылығына береді.

Қару-жарақ заттарын қабылдау кезінде АҚҚАБ қызметкері қару мен оқ-дәрілердің саны, жүйесі, нөмірі, дайындалған жылы, сыртқы жай-күйі туралы өзіне ұсынылған құжаттардағы жазбалардың олардың нақты бар-жоғына сәйкестігін тексереді. Құжаттың деректері нөмірлері, сондай-ақ басқа да белгілері бойынша қолда бар қарумен сәйкес келмеген жағдайда, қару, оқ-дәрілер, жарылғыш материалдарды тапсырушы адамның қатысуымен АҚҚАБ қызметкері қаруды, оқ-дәрілерді, жарылғыш материалдарды тексеру, қарап-тексеру және қабылдау актісін жасайды. АҚҚАБ қызметкері қарудың әрбір бірлігіне және оқ-дәрілердің, жарылғыш материалдардың жалпы санына үш данада қабылданған қару мен оқ-дәріге арналған түбіртек жазып береді.

Егер құқық бұзушы сақтауға берілген рұқсаттың күші жойылған жағдайда қаруды өз еркімен тапсырудан жалтарса, сақтауға берілген рұқсаттың күші жойылған жеке тұлғалардың азаматтық қаруды, оның патрондарын өткізу үшін тапсырудан жалтарғаны үшін ӘҚБтК-нің 487-бабы бойынша әкімшілік жауаптылыққа тартылуға тиіс.

905-бап. Рұқсаттан айыру не оның қолданылуын тоқтата тұру туралы қаулыны орындау

Жеке тұлғаны, дара кәсіпкерді немесе заңды тұлғаны рұқсаттан айыру не оның қолданылуын тоқтата тұру туралы қаулы осы Кодексте және рұқсаттар мен хабарламалар туралы заңнамада белгіленген тәртіппен орындалады.

ТҮСІНДІРМЕ

"Рұқсаттар және хабарламалар туралы" 2014 жылғы 16 мамырдағы ҚР Заңының 1-бабының 15-тармағы негізінде рұқсат – рұқсат беру органдары лицензиялау немесе рұқсат беру рәсімі арқылы жүзеге асыратын, жеке немесе заңды тұлғаның қызметті немесе әрекеттерді (операцияларды) жүзеге асыру құқығын растау.

ӘҚБтК 47-бабына ескертпеде әкімшілік құқық бұзушылық жасаған адамды рұқсаттан айыру не қолданысын тоқтата тұру туралы әкімшілік жаза ұғымына түсінік беріледі. Осы ӘҚБтК мақсаттары үшін рұқсаттан айыру, оның қолданысын тоқтата тұру деп лицензияланатын қызмет түрін немесе оның кіші түрін жүзеге асыруға арналған лицензиядан, арнайы рұқсаттан, біліктілік аттестатынан (куәлігінен) не қызметтің белгілі бір түріне немесе кіші түріне не белгілі бір әрекетті жасауға, сондай-ақ "Рұқсаттар және хабарламалар туралы" ҚР Заңында көзделген өзге де рұқсат беру құжатынан айыру не оның қолданысын тоқтата тұру түсініледі.

"Соттардың Қазақстан Республикасы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің Жалпы бөлігінің нормаларын қолдануының кейбір мәселелері туралы" ҚР Жоғарғы Сотының 2016 жылғы 22 желтоқсандағы № 13 нормативтік қаулысында талданып отырған әкімшілік жаза шарасын қолданудың құқықтық негіздері түсіндірілген. Судья лицензияда, арнаулы рұқсатта, біліктілік аттестатында (куәлікте) көзделген қызметті жүзеге асырған не әрекеттерді жасаған кезде жасалған әкімшілік құқық бұзушылық үшін әкімшілік жаза түрінде белгілі бір қызмет түріне рұқсаттан айыруды не белгілі бір әрекеттерді жасауды қолданады. Лицензияда, арнаулы рұқсатта, біліктілік аттестатында (куәлікте) белгіленген қызмет түрімен байланысты емес құқық бұзушылықты жасағаны үшін белгілі бір қызмет түріне лицензиядан, арнаулы рұқсаттан, біліктілік аттестатынан (куәліктен) айыруға жол берілмейді.

ҚР 2019 жылғы 30 желтоқсандағы № 300 Заңымен ӘҚБтК-нің 47-бабына өзгерістер мен толықтырулар енгізілді және енді рұқсаттан айыру немесе оның қолданысын тоқтата тұру түріндегі әкімшілік жаза шарасын қолдану судьяға ғана емес, уәкілетті органға (лауазымды адамға) да жүктеледі. Осыған байланысты ҚР Жоғарғы Сотының 2016 жылғы 22 желтоқсандағы № 12 нормативтік қаулыларына тиісті өзгерістер мен толықтырулар енгізу керектігі туралы тұжырым негізделген.

Қаралып отырған әкімшілік жаза шаралары негізгі әкімшілік жазалар ретінде де, қосымша әкімшілік жазалар ретінде қолданылуы мүмкін. ӘҚБтК-нің 47-бабына сәйкес рұқсаттан айыру не оның қолданысын тоқтата тұру рұқсатта көзделген қызметті жүзеге асыру не белгілі бір әрекеттерді (операцияларды) жасау кезінде жасалған әкімшілік құқық бұзушылық үшін қолданылады.

"Соттардың Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Қазақстан Республикасы Кодексінің Ерекше бөлігінің нормаларын қолдануының кейбір мәселелері туралы" ҚР Жоғарғы Сотының 2017 жылғы 6 қазандағы № 7 нормативтік қаулысының 3-тармағында талданып отырған әкімшілік жаза шарасын қолданудың кейбір ерекшеліктері түсіндіріледі.

Қызметті немесе қызметтің жекелеген түрлерін тоқтата тұру не оған тыйым салу секілді қосымша жазалар, сол сияқты тиісті қызмет түріне арналған лицензияның қолданылуын тоқтата тұру немесе одан айыру осындай қызметті жүзеге асыруға тиісті рұқсаты бар адамдарға қолданылуға тиіс. Арнайы рұқсатты талап ететін қызметті жүзеге асыратын кәсіпкерлік субъектілердің қызметкерлері, егер ӘҚБтК-нің Ерекше бөлігінде көзделген іс-әрекетті заңды тұлғаны басқару функциясын жүзеге асыратын орган, адам немесе ұйымдастырушылық-өкімдік немесе әкімшілік-шаруашылық функцияларды атқаратын дара кәсіпкердің және заңды тұлғаның қызметкері санкцияламаған, мақұлдамаған, жасамаған жағдайларда ғана, осындай құқық бұзушылық субъектілері болуы мүмкін. Бұл ретте қызметкердің еңбек міндеттерін орындау кезінде жасаған кез келген мәмілелер мен деликтілерінің жұмыс берушіге қатысты азаматтық-құқықтық салдарын ескере отырып, басқа жағдайлар дәлелденгенге дейін мұндай мақұлдауды, санкциялауды еңбек қатынастарының болуы негізінде (оның ішінде еңбек қатынастары тиісті түрде ресімделмеген жағдайда - еңбек міндеттерін орындауға рұқсат ету фактісі бойынша) анықталған деп есептеу қажет.

Түсіндірме берілген баптың диспозициясында рұқсаттан айыру (оны кері қайтарып алу) тоқтатыла тұруы мүмкін қызметті реттейтін Қазақстан Республикасының заңдарында көзделген тәртіппен және (немесе) негіздер бойынша жүзеге асырылатыны көзделген.

Мысалы, адвокаттық қызметпен айналысуға арналған лицензияның қолданысын тоқтату немесе одан айыру "Адвокаттық қызмет және заң көмегі туралы" 2018 жылғы 5 шілдедегі ҚР Заңының 43 және 44-баптары негізінде жүзеге асырылады. Адвокаттық қызметпен айналысуға арналған лицензияның қолданысын тоқтата тұру немесе қайта бастау туралы шешім лицензиардың интернет-ресурсында орналастырылады. Қабылданған шешім туралы адвокат, адвокаттар алқасы, құқық қорғау органдарының орталық аппараттары және соттардың қызметін ұйымдастырушылық және материалдық-техникалық қамтамасыз ету жөніндегі уәкілетті орган хабардар етіледі. Лицензиар адвокаттық қызметпен айналысуға арналған лицензияның қолданысын тоқтату туралы бұйрық шығарады, оның көшірмесі лицензиясының қолданысы тоқтатылған адамға жіберіледі. Адвокаттық қызметпен айналысуға арналған лицензия қолданысының тоқтатылғаны туралы соттар, құқық қорғау органдары және адвокаттар алқасы хабардар етіледі.

Нотариаттық қызметпен айналысу құқығына арналған лицензияның қолданысын тоқтата тұру, одан айыру және тоқтату "Нотариат туралы" 1997 жылғы 14 шілдедегі ҚР

Заңының 10-12-баптары негізінде жүзеге асырылады. Нотариус лицензиясының күшін тоқтата тұру тоқтатылған кезеңде нотариаттық іс-әрекеттер жасалуына тыйым салуға және нотариустың мөрін аумақтық әділет органына тапсыруына әкеп соғады. Нотариаттық қызметпен айналысу құқығына лицензияның қолданысын тоқтата тұру немесе қайта бастау туралы шешім Қазақстан Республикасы Әділет министрлігінің ведомстволық баспасөз органында жарияланады. Қабылданған шешім туралы Нотариаттық палата хабардар етіледі. Аумақтық әділет органы мен Нотариаттық палата Нотариаттық іс жүргізу жөніндегі ережеде көзделген тәртіппен лицензиясының қолданысы тоқтатыла тұрған нотариустың іс жүргізуіндегі құжаттарды басқа нотариусқа беру бойынша шаралар қолданады.

Азаматтық, қызметтік қару және оқ-дәрілер айналымы саласында "Жекелеген қару түрлерінің айналымына мемлекеттік бақылау жасау туралы" 1998 жылғы 30 желтоқсандағы ҚР Заңында көзделген рұқсат пен лицензиялар беріледі.

Қару мен оның патрондарын әзірлеу, өндіру, жөндеу, сату, коллекциялау, иелену және экспонаттау лицензиялануға жатады. Қару мен оның патрондарын әзірлеуге, өндіруге, жөндеуге, сатуға, коллекциялауға, экспонаттауға берілген лицензиялар мерзімі шектелмей берілетін бас лицензиялар болып табылады және ҚР бүкіл аумағында қолданылады. Лицензиялар бірыңғай технологиялық кешенді ескере отырып, бірнеше қызмет түрлеріне де, сол сияқты жекелеген қызмет түрлеріне де беріледі. Осы Заңның 11-бабы негізінде лицензия қолданысын тоқтата тұрудың және айырудың құқықтық негіздері көзделген.

906-бап. Рұқсаттан айыру не оның қолданылуын тоқтата тұру туралы қаулыны орындайтын органдар

Жеке тұлғаны, дара кәсіпкерді немесе заңды тұлғаны рұқсаттан айыру не оның қолданылуын тоқтата тұру туралы қаулыны рұқсат берген органдардың лауазымды адамдары орындайды.

ТҮСІНДІРМЕ

Түсіндірме берілген норма бланкеттік болып табылады және рұқсаттан айыру не оның қолданылуын тоқтата тұру туралы сот қаулыларын орындау құқығы бар органдардың нақты тізбесін санамалап көрсетпейді. Бірақ осы рұқсаттарды берген органдардың адамдары рұқсаттан айыру туралы қаулыны орындауға тиіс деген ережені көздейді.

Рұқсаттар беру "Рұқсаттар және хабарламалар туралы" 2014 жылғы 16 мамырдағы ҚР Заңы негізінде біліктілік немесе рұқсат беру талаптарына сай келетін барлық адам үшін тең негіздерде және тең жағдайларда жүзеге асырылады.

Бірінші және екінші санаттағы рұқсаттарды беру процесіне рұқсаттарды (лицензияларды) беруді келісуді жүзеге асыратын мемлекеттік органдар жатады.

Бірінші және екінші санаттағы рұқсаттардың түрлері мен атаулары "Рұқсаттар және хабарламалар туралы" 2014 жылғы 16 мамырдағы ҚР Заңының № 1 және № 2

қосымшаларында бекітілген. Рұқсаттың атауы бойынша рұқсаттар (лицензиялар) беруді келісуді жүзеге асыратын органдарды айқындауға болады.

Осы Заңның 10-бабының 2 және 4-тармақтарының негізінде рұқсат беруге уәкілетті органдардың шеңберін айқындау Қазақстан Республикасы Үкіметінің құзыретіне жатады. Ол органдар мыналар:

- 1) лицензиарлар;
- 2) екінші санаттағы рұқсаттарды беруге уәкілетті органдар.

Мысалы, Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2017 жылғы 10 ақпандағы № 47 қаулысымен азаматтық және қызметтік қару мен оның патрондарының, азаматтық пиротехникалық заттар мен олар қолданылып жасалған бұйымдардың айналымы саласындағы екінші санаттағы рұқсаттарды беруге уәкілетті орган айқындалған. Олар мына органдар деп айқындалған:

- 1) ҚР ІІМ Әкімшілік полиция комитеті;

- 2) Нұр-Сұлтан, Алматы қалаларының, облыстардың көліктегі полиция департаменттері (ПД);

- 3) полиция органдары (ішкі істер органдары) аумақтық және желілік бөлімшелері.

Жоғарыда санамаланған бөлімшелерге азаматтық және қызметтік қару мен оның патрондарының, азаматтық пиротехникалық заттар мен олар қолданылып жасалған бұйымдардың айналымы саласындағы екінші санаттағы рұқсаттарды беруге өкілеттіктер берілген. Осы құқықтық актіге қосымшада алты нақты рұқсат пен олардың атаулары бекітілген.

Қоғамдық қатынастардың ұқсас саласында лицензиардың құзыретіне жататын бірінші санаттағы рұқсаттар беріледі. Мәселен, Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2015 жылғы 17 маусымдағы № 444 қаулысында жарылғыш және пиротехникалық заттар мен олар қолданылып жасалған бұйымдарды әзірлеу, өндіру, сатып алу және өткізу жөніндегі қызметті лицензиялауды жүзеге асыру бойынша лицензиар айқындалған. Осы нормативтік құқықтық актімен ҚР Инвестициялар және даму министрлігінің Индустриялық даму және өнеркәсіптік қауіпсіздік комитеті айқындалған

Азаматтық және қызметтік қару мен оның патрондарының, азаматтық пиротехникалық заттар мен олар қолданылып жасалған бұйымдардың айналымы саласындағы, атыс тирлерін (атыс алаңдары) және стенділерді ашуға және олардың жұмыс істеуіне рұқсаттардың және (немесе) оларға қосымшалардың нысандары ҚР Ішкі істер министрінің 2018 жылғы 19 ақпандағы № 133 бұйрығымен бекітілген.

Жекелеген жағдайларда бір заңды тұлғаның бірінші және екінші санаттағы рұқсаты болуы мүмкін, сондықтан заңды тұлғаны лицензиядан және рұқсаттан айыру туралы қаулы оған рұқсат құжатын берген тиісті органдарға жіберілуге тиіс.

Мәселен, Азаматтық пиротехникалық заттар мен олар қолданылып жасалған бұйымдарды сатып алу, сақтау, есепке алу, пайдалану, тасымалдау, жою, әкелу, әкету қағидаларында заңды тұлғаларда лицензиялар мен рұқсаттың болу құқығы реттелген. Пиротехникалық заттар мен бұйымдарды әзірлеу, өндіру, пайдалану және сату жөніндегі қызметтің кіші түріне лицензиясы бар заңды тұлғалар оларды аумақтық ішкі істер органы берген азаматтық пиротехникалық заттар мен олар қолданылып жасалған бұйымдар сатып алуға рұқсаты негізінде сатып алады.

Жеке тұлғаның, дара кәсіпкердің немесе заңды тұлғаның қызметін тоқтата тұрудың неғұрлым егжей-тегжейлі тәртібін уәкілетті органдардың басшылары ведомстволық деңгейде бекітуі мүмкін. Мәселен, ҚР Ішкі істер министрінің 2016 жылғы 29 наурыздағы № 313 бұйрығымен бекітілген Ішкі істер органдарының азаматтық және қызметтік қару айналымы саласындағы бақылау жөніндегі бөлімшелерінің қызметін ұйымдастыру туралы нұсқаулықта ішкі істер органдарының мынадай өкілеттіктері көзделген:

1) Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен қару айналымына шектеу қояды және Заңда көзделген өзге де шараларды қолданады;

2) бұзушылықтар анықталған жағдайда лицензиялар мен рұқсаттардың қолданысын тоқтата тұру, олардың айыру бойынша шаралар, сондай-ақ "Әкімшілік құқық бұзушылықтар туралы" 2014 жылғы 5 шілдедегі Қазақстан Республикасының кодексінде және 2014 жылғы 3 шілдедегі Қазақстан Республикасының Қылмыстық кодексінде көзделген өзге де шараларды қабылдайды;

3) Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес мемлекеттік қызмет көрсетуден бас тартады.

Рұқсаттарға, сондай-ақ оларға қосымшаларға қатысты беру, ұзарту, қайта ресімдеу, қайта бастау және Қазақстан Республикасының заңнамасында көзделген басқа да әрекеттерді жүзеге асыру мемлекеттік көрсетілетін қызметтер болып табылады және " Рұқсаттар және хабарламалар туралы" ҚР Заңына қайшы келмейтін бөлігінде " Мемлекеттік көрсетілетін қызметтер туралы" 2013 жылғы 15 сәуірдегі Қазақстан Республикасының Заңымен реттеледі.

907-бап. Рұқсаттан айыру не оның қолданылуын тоқтата тұру туралы қаулыны орындау тәртібі

1. Жеке тұлғаны, дара кәсіпкерді немесе заңды тұлғаны рұқсаттан айыру туралы қаулыны орындау рұқсатты алып қою және (немесе) рұқсаттар мен хабарламалардың мемлекеттік электрондық тізілімінен рұқсатты алып тастау арқылы жүргізіледі.

2. Жеке тұлға, дара кәсіпкер немесе заңды тұлға рұқсатты тапсырудан жалтарған жағдайда, рұқсат берген орган – рұқсатты алып қою және рұқсаттар мен хабарламалардың мемлекеттік электрондық тізілімінен рұқсатты алып тастау үшін заңнамада көзделген шараларды қолданады.

ТҮСІНДІРМЕ _____

Қаралып отырған баптың тақырыбы ӘҚБтК 905-бабының тақырыбымен толығымен сәйкес келеді деуге болады және осы нормалардың бөлек болуына қағидатты себептер де байқалмайды. Әрі талданып отырған баптың тақырыбы мазмұнына сәйкес келмейді, өйткені баптың екі бөлігінде де жеке тұлғаның, дара кәсіпкердің немесе заңды тұлғаның әрекеттерін тоқтата тұру емес, одан айыру тәртібі ғана көзделеді.

ӘҚБтК 47-бабының 1-бөлігі негізінде рұқсаттан айыру не оның қолданысын тоқтата тұру рұқсатта көзделген қызметті жүзеге асыру не белгілі бір әрекеттерді (операцияларды) жасау кезінде жасалған әкімшілік құқық бұзушылық үшін қолданылады.

Қаралып отырған баптың 1-бөлігінде жеке тұлғаны, дара кәсіпкерді немесе заңды тұлғаны екі бағыт:

1) қызметті жүзеге асыруға не белгілі бір әрекеттерді (операцияларды) жасауға арналған рұқсатты алып қою;

2) рұқсаттар мен хабарламалардың мемлекеттік электрондық тізілімінен рұқсатты алып тастау бойынша жүргізілетін рұқсаттан айыру туралы қаулыны орындау көзделген.

ӘҚБтК 906-бабына сәйкес осы әрекеттерді орындау рұқсатты берген органдардың лауазымды адамдарына жүктелген.

"Рұқсаттар және хабарламалар туралы" 2014 жылғы 16 мамырдағы ҚР Заңының 1-бабының 21-тармағында электрондық тізілім ұғымы берілген. Рұқсаттар мен хабарламалардың мемлекеттік электрондық тізілімі – берілген, қайта ресімделген, тоқтатыла тұрған, күші жойылған, ұзартылған, қайта басталған және қолданысы тоқтатылған рұқсаттар және олардың телнұсқалары туралы, сондай-ақ алынған хабарламалар туралы мәліметтер қамтылған рұқсаттар мен хабарламалардың мемлекеттік ақпараттық жүйесінің құрауышы.

Рұқсат беру органдарының құзыретіне мемлекеттік құпияларды және заңмен қорғалатын өзге де құпияны құрайтын ақпаратты, азаматтық және қызметтік қаруды және оған патрондарды, азаматтық пиротехникалық заттарды және олар қолданылып жасалған бұйымдарды сатып алуға арналған рұқсаттарды, еңбекші көшіп қонушыларға арналған рұқсаттарды қоспағанда, рұқсаттар мен хабарламалардың мемлекеттік электрондық тізілімін жүргізу жатады.

Рұқсаттар мен хабарламалардың мемлекеттік электрондық тізілімін жүргізу:

1) бірінші, екінші санаттағы рұқсаттар және рұқсаттар мен хабарламалардың мемлекеттік ақпараттық жүйесі арқылы автоматтандыруға жататын хабарламалар туралы мәліметтерді жүйелеу;

2) Қазақстан Республикасының жеке және заңды тұлғаларын рұқсаттар мен хабарламалардың мемлекеттік электрондық тізіліміндегі мәліметтер туралы ақпараттандыру мақсатында жүзеге асырылады.

Рұқсаттар мен хабарламалардың мемлекеттік электрондық тізілімін жүргізу қағидалары "Рұқсаттар мен хабарламалардың мемлекеттік электрондық тізілімін жүргізу қағидаларын бекіту туралы" ҚР Инвестициялар және даму министрінің 2015 жылғы 30 сәуірдегі № 543 бұйрығымен бекітілген.

Рұқсаттар мен хабарламалардың мемлекеттік электрондық тізілімін жүргізу қағидаларының 16-тармағында тізілімді қалыптастыратын мәліметтер бекітілген. Онда соттың дара кәсіпкердің немесе заңды тұлғаның қызметіне немесе қызметінің жекелеген түрлеріне тыйым салу туралы шешімі негізінде немесе Қазақстан Республикасының заңдарында көзделген өзге жағдайларда Тізілімнен шығару негіздері туралы мәліметтер қамтылған.

Түсіндірме берілген баптың 2-бөлігінде жеке тұлға, дара кәсіпкер немесе заңды тұлға рұқсатты тапсырудан жалтарған жағдайда, рұқсаттан айыру не оның қолданысын тоқтата тұру туралы қаулыны орындау тәртібі реттеледі. Бұл жағдайда рұқсат берген орган рұқсатты алып қою және рұқсаттар мен хабарламалардың мемлекеттік электрондық тізілімінен рұқсатты алып тастау үшін заңнамада көзделген шараларды қолданады.

Рұқсатты алып қою тәртібі ӘҚБтК-нің 795-бабында көзделген тәртіппен жүзеге асырылады.

Рұқсаттар мен хабарламалар тізілімінен алып тастаудың құқықтық негіздері өзге де нормативтік құқықтық актілерге сілтеме жасала отырып, ӘҚБтК-нің 47-бабында көзделген. Осы баптың 4-бөлігінде тізілімнен алып тастауды Қазақстан Республикасының кеден заңнамасында белгіленген негіздер бойынша және тәртіппен кеден ісі саласындағы уәкілетті орган жүзеге асырады. Кедендік тасымалдаушылар тізілімінен алып тастау негіздері "Қазақстан Республикасындағы кедендік реттеу туралы" 2017 жылғы 26 желтоқсандағы ҚР Кодексінің 499-бабында көзделген.

Кедендік тасымалдаушылардың тізілімінен алып тастау туралы шешім алып тастау себебі көрсетіле отырып, аумақтық кеден органы басшысының не оны алмастыратын адамның не аумақтық кеден органы басшысы орынбасарының бұйрығымен ресімделеді. Кедендік тасымалдаушыны кедендік тасымалдаушылардың тізілімінен алып тастау туралы шешім тиісті шешім қабылданған күннен кейінгі бір жұмыс күнінен кешіктірілмей кедендік тасымалдаушыға жазбаша немесе электрондық нысанда жеткізіледі.

Микроқаржы ұйымдарының тізілімінен алып тастауды ҚР Ұлттық Банкі "Микроқаржылық қызмет туралы" 2012 жылғы 26 қарашадағы ҚР Заңында белгіленген негіздер бойынша және тәртіппен жүзеге асырады. Осы Заңның 16-бабы негізінде микроқаржы ұйымына уәкілетті органның оны микроқаржы ұйымдарының тізілімінен алып тастау туралы жазбаша хабарламасын алғаннан кейін жаңа микрокредиттер беруге тыйым салынады. Микроқаржы ұйымы уәкілетті орган микроқаржы ұйымдарының тізілімінен алып тастау туралы хабарлама алған күннен кейін

күнтізбелік отыз күн ішінде өзінің атауынан "микроқаржы ұйымы" деген сөздерді, олардан туындайтын, көрсетілген заңды тұлғаның микрокредиттер беру жөніндегі қызметті жүзеге асыратынын болжайтын сөздерді немесе аббревиатураны алып тастау арқылы қайта тіркеу рәсімін жүргізуге не қайта ұйымдастыру немесе тарату туралы шешім қабылдауға міндетті.

Коллекторлық агенттіктерді тізілімнен алып тастауды ҚР Ұлттық Банкі "Коллекторлық қызмет туралы" 2017 жылғы 6 мамырдағы ҚР Заңында белгіленген негіздер бойынша және тәртіппен жүзеге асырады. Осы баптың 9-бабында коллекторлық агенттік коллекторлық агенттіктердің тізілімінен шығарылған жағдайда, уәкілетті орган оны шығарылған күннен бастап күнтізбелік жеті күн ішінде бұл туралы жазбаша түрде хабардар етеді деп көзделген. Хабарлама есептік тіркеуден өтуге арналған өтініште не коллекторлық агенттіктің тұрған жерінің өзгергені туралы жазбаша хабарламада көрсетілген мекенжай бойынша жіберіледі. Коллекторлық агенттік өзінің коллекторлық агенттіктер тізілімінен шығарылғаны туралы уәкілетті органның хабарламасын алған кезден бастап оның берешекті өндіріп алу туралы жаңа шарттар жасасуына және (немесе) банктік қарыз шарттары немесе микрокредит беру туралы шарттар бойынша құқықтардың (талап етулердің) коллекторлық агенттікке өту жағдайларын қамтитын шарттар (бұдан әрі - талап ету құқығын басқаға беру шарты) жасасуына тыйым салынады. Коллекторлық агенттік өзінің коллекторлық агенттіктер тізілімінен шығарылғаны туралы уәкілетті органның хабарламасын алған күннен не коллекторлық агенттік коллекторлық қызметті жүзеге асыруды ерікті түрде тоқтату туралы шешім қабылдаған күннен кейін күнтізбелік отыз күн ішінде:

1) өз атауынан "коллекторлық агенттік" деген сөздерді, олардан туындайтын, өзін коллекторлық қызметті жүзеге асырады деп болжататын сөздерді алып тастау арқылы қайта тіркеу рәсімін жүргізуге;

2) өзінің коллекторлық агенттіктер тізілімінен шығарылғаны туралы уәкілетті органның хабарламасын алған не коллекторлық агенттік коллекторлық қызметті жүзеге асыруды ерікті түрде тоқтату туралы шешім қабылдаған күнге, берешекті өндіріп алу туралы шарт негізінде коллекторлық агенттікке берілген берешек жөніндегі барлық мәліметтер мен құжаттарды кредиторға беруге;

3) берешекті өндіріп алу туралы жасалған барлық шарттарды бұзуға міндетті.

Егер жүзеге асыру кезінде әкімшілік құқық бұзушылық жасалған қызмет лицензияланатын қызмет түрінің кіші түрі болып табылса, рұқсаттан айыру не оны тоқтата тұру түріндегі әкімшілік жаза лицензияланатын қызмет түрінің нақты кіші түріне ғана қолданылады, демек, атқарушылық іс жүргізу қызметтің нақты кіші түрінен ғана айыруға бағытталатын болады.

908-бап. Рұқсаттан айыру не оның қолданылуын тоқтата тұру мерзімдерін есептеу

1. Рұқсаттан айыру не оның қолданылуын тоқтата тұру мерзімі рұқсаттан айыру (қолданылуын тоқтата тұру) туралы қаулы заңды күшіне енген күннен бастап есептеледі

2. Белгілі бір қызмет түріне рұқсаттан айыру мерзімі өткеннен кейін әкімшілік жазаның осы шарасы қолданылған тұлға лицензияны заңнамада белгіленген тәртіппен алады.

Рұқсаттың қолданылуын тоқтата тұру мерзімі өткеннен кейін әкімшілік жазаның осы шарасы қолданылған тұлғаға алынып қойылған рұқсат белгіленген тәртіппен қайтарылады.

3. Рұқсаттың қолданылуы әкімшілік жаза қолдану туралы қаулыда көрсетілген күннен бастап және сонда көрсетілген мерзімге тоқтатыла тұрады.

ТҮСІНДІРМЕ

Рұқсаттардың (лицензиялардың) қолданылу мерзімдері рұқсаттың сыныбы мен санатына қарай "Рұқсаттар және хабарламалар туралы" 2014 жылғы 16 мамырдағы ҚР № 202 Заңына қосымшаларда айқындалады. Рұқсаттардың қолданылу мерзімінің диапазоны бір айдан мерзімсіз уақытқа дейін болады.

ӘҚБтК 47-бабының 2-бөлігіне сәйкес рұқсаттың қолданысын тоқтата тұру мерзімі бір айдан кем болмауға және алты айдан аспауға тиіс. Рұқсаттан айыру мерзімдері ӘҚБтК-нің Ерекше бөлігі баптарының санкцияларымен көзделмейді және олардың қолданысы жаңа рұқсат (лицензия) алынғанға дейін толық тоқтатылады.

"Соттардың Қазақстан Республикасы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінің Жалпы бөлігінің нормаларын қолдануының кейбір мәселелері туралы" ҚР Жоғарғы Сотының 2016 жылғы 22 желтоқсандағы № 13 нормативтік қаулысының 9-тармағында рұқсаттардан айыру мерзімдерін есептеу тәртібі түсіндірілген. Нақты жеке немесе заңды тұлғаға берілген арнайы құқықтан айыру не рұқсаттан айыру немесе оның қолданысын тоқтата тұру мерзімдері ӘҚБтК-нің Ерекше бөлігінің көптеген баптарының санкциясында айлармен немесе жылдармен көрсетілген, бірақ ӘҚБтК-нің 60-бабына сәйкес күнтізбелік күндермен де есептелуі мүмкін.

Түсіндірме берілген баптың 1-бөлігінде рұқсаттан айыру не оның қолданылуын тоқтата тұру мерзімі рұқсаттан айыру (қолданылуын тоқтата тұру) туралы қаулы заңды күшіне енетін бастапқы мерзім айқындалған.

ӘҚБтК 883-бабы негізінде әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулы, егер әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулыға шағым берілмесе немесе наразылық білдірілмесе, ол бойынша қаулыға шағым беру үшін белгіленген мерзім өткеннен кейін заңды күшіне енеді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша шағым жасау, наразылық білдіру тәртібі мен мерзімдері ӘҚБтК 826-2-бабының ережелеріне сәйкес белгіленген. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулыға шағым, наразылық іс бойынша қаулы шығарған органға жіберіледі, ол шағым, наразылық келіп түскен

күннен бастап үш тәулік ішінде оларды істің барлық материалдарымен бірге тиісті жоғары тұрған органға (лауазымды адамға) жіберуге міндетті. Шағым, наразылық оларды қарауға уәкілетті жоғары тұрған органға (лауазымды адамға) тікелей берілуі мүмкін.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулыға шағым, наразылық қаулының көшірмесі табыс етілген күннен бастап он тәулік ішінде, ал құқық бұзушы-адам немесе оның заңды өкілі істі қарауға қатыспаған жағдайда, қаулыны алған күннен бастап беріледі.

Салықтық тексеру нәтижелері бойынша анықталған, ҚР Салық кодексінде белгіленген салықтық міндеттемені немесе Қазақстан Республикасының зейнетақымен қамсыздандыру туралы және міндетті әлеуметтік сақтандыру туралы заңнамасында көзделген міндеттерді орындамауға немесе тиісінше орындамауға байланысты шығарылған әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулыға шағым, наразылық қаулының көшірмесі табыс етілген немесе алынған күннен бастап отыз тәулік ішінде берілуі мүмкін.

Шағымның, наразылықтың ӘҚБтК 826-2-бабында белгіленген мерзімде берілуі әкімшілік жаза қолдану туралы қаулының орындалуын шағым, наразылық бойынша шешім шығарылғанға дейін тоқтата тұрады.

Егер келтірілген шағым ӘҚБтК 833-бабының 1 және 2-бөліктерінде көзделген талаптарға сәйкес келмесе, ол берілген деп есептеледі, бірақ толық ресімдеу үшін мерзімі көрсетіле отырып, қайтарылады. Егер көрсетілген мерзім ішінде шағым қайта жасалғаннан кейін органға (лауазымды адамға) ұсынылмаса, ол берілмеген деп есептеледі.

2-бөлік айыру немесе тоқтата тұру мерзімі өткеннен кейін рұқсат алу тәртібін көздейтін екі абзацтан тұрады.

Белгілі бір қызмет түріне рұқсаттан айыру мерзімі өткеннен кейін әкімшілік жазаның осы түріне ұшыраған адам "Рұқсаттар және хабарламалар туралы" 2014 жылғы 16 мамырдағы ҚР Заңына сәйкес лицензия алады.

Рұқсат беру органы лицензиялау кезінде немесе рұқсат беру рәсімдерін жүзеге асыру кезінде рұқсатты және (немесе) оған қосымшаны беруге өтініш берушінің құжаттарын алған кезден бастап екі жұмыс күні ішінде ұсынылған құжаттардың толықтығын тексеруге міндетті. Өтініш беруші құжаттардың толық емес топтамасын ұсынған жағдайда, рұқсат беру органы көрсетілген мерзімде өтінішті одан әрі қараудан уәжді түрде бас тартады.

Қазақстан Республикасының заңдарында, ҚР Президентінің жарлықтарында немесе ҚР Үкіметінің қаулыларында белгіленген жағдайларда өтініш берушінің нормативтік құқықтық актілерде белгіленген талаптарға сәйкестігі тұрғысынан мемлекеттік органдардың келісімдерін (ілеспе рұқсаттарды) алу үшін рұқсат беру органы өтініш берушінің рұқсатты және (немесе) оған қосымшаны алуға арналған құжаттары

тіркелген күннен бастап екі жұмыс күні ішінде өтініш берушінің алдағы қызметті немесе әрекетті (операцияны) жүзеге асыру орны бойынша тиісті мемлекеттік органдарға сауал жібереді.

Егер рұқсаттың қолданылу мерзімі аяқталмаса, рұқсаттың қолданысын тоқтата тұру мерзімі өткеннен кейін әкімшілік жазаның осы шарасына ұшыраған адамға одан алып қойылған рұқсат қайтарылады.

Талданып отырған баптың 3-бөлігінде рұқсаттың қолданылуы әкімшілік жаза қолдану туралы қаулыда көрсетілген күннен бастап және сонда көрсетілген мерзімге тоқтатыла тұрады деп көзделген.

"Әкімшілік құқық бұзушылық жөніндегі іс бойынша соттың қаулысы туралы" ҚР Жоғарғы Сотының 2018 жылғы 20 сәуірдегі № 5 нормативтік қаулысында әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша санкция енгізу тәртібі түсіндірілген. Қаулының қарар бөлігінде сот әкімшілік құқық бұзушылық жасаған адамның мінез-құлқына қандай талаптарды белгілейтінін және қандай мерзімге белгілейтінін көрсету қажет. Қарар бөлігін баяндау кезінде негізгі және қосымша әкімшілік жазаның түрі мен мөлшері көрсетіледі.

"Рұқсаттар және хабарламалар туралы" 2014 жылғы 16 мамырдағы ҚР Заңының 45-бабында рұқсаттан айыру немесе тоқтата тұру түріндегі әкімшілік жазаның қолданылу мерзімінің мерзімінен бұрын өту мүмкіндігі көзделген. Егер Қазақстан Республикасының заңдарында өзгеше белгіленбесе, рұқсатты және (немесе) рұқсатқа қосымшаны тоқтата тұру үшін негіз болған бұзушылықтар жойылған кезде лицензиат немесе екінші санаттағы рұқсатты иеленуші рұқсаттың және (немесе) оған қосымшаның қолданысын тоқтата тұру мерзімі өткенге дейін рұқсат беру органына растайтын құжаттардың көшірмелерін қоса бере отырып, бұзушылықтардың жойылғаны туралы өтініш беруге құқылы.

909-бап. Қызметті тоқтата тұру не оған тыйым салу туралы қаулыны орындау

1. Заңды тұлғаның немесе дара кәсіпкердің қызметін тоқтата тұру не оған тыйым салу түрінде әкімшілік жаза қолдану туралы қаулыны судья, әкімшілік құқық бұзушылықтар туралы істерді қарауға уәкілеттік берілген орган (лауазымды адам) шығарады және шешім заңды күшіне енгеннен кейін заңды тұлға құрылтайшысының немесе дара кәсіпкердің дереу орындауына жатады.

2. Өміріне және денсаулығына келтірілген зиянды өтеу, алименттерді өндіріп алу бойынша, еңбек шарты бойынша жұмыс істейтін тұлғалардың еңбегіне ақы мен өтемақы төлеу, әлеуметтік аударымдар, міндетті зейнетақы жарналары, міндетті кәсіптік зейнетақы жарналары, салықтар мен бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдер бойынша, айыппұлдарды төлеу бойынша төлемдерді қоспағанда, заңды тұлғаның және дара кәсіпкердің қызметі тоқтатыла тұрған кезеңде олардың банк шоттарындағы ақшаларын пайдалану құқығы тоқтатыла тұрады. Қоғамдық бірлестіктің қызметі тоқтатыла тұрған кезеңде оған бұқаралық ақпарат құралдарын пайдалануға,

үгіт және насихат жүргізуге, бейбіт жиналыстарды және басқа да бұқаралық іс-шараларды ұйымдастыруға және өткізуге, сайлауға қатысуға тыйым салынады. Егер қызметін тоқтата тұрудың белгіленген мерзімі ішінде қоғамдық бірлестік бұзушылықты жойса, онда қаулыда көрсетілген мерзім өткеннен кейін қоғамдық бірлестік өз қызметін қайта бастайды.

3. Заңды тұлғаның құрылтайшысы (басқарушы орган, лауазымды адам) немесе дара кәсіпкер қызметті тоқтата тұру не оған тыйым салу түріндегі судья, әкімшілік құқық бұзушылықтар туралы істерді қарауға уәкілеттік берілген орган (лауазымды адам) қолданған әкімшілік жазаны өз еркімен орындамаған жағдайда, қаулыны уәкілетті орган атқарушылық іс жүргізу тәртібімен орындайды.

ТҮСІНДІРМЕ

Әкімшілік жазалау шарасы ретінде қызметті тоқтата тұру бұзушылықты жою үшін сот белгілеген мерзімде қажетті әрекеттерді (іс-шараларды) жүргізу арқылы ол жойылатын кезде қолданылады. Бұзушылық белгіленген мерзімде жойылмаған немесе оны жою мүмкін болмаған жағдайларда қызметке тыйым салу қолданылады. Пайдаланылуы заңнама нормалары бұзылып жүзеге асырылатын объектілерді (ғимараттар мен құрылыстарды, агрегаттарды) ғана пайдалану уақытша тоқтатылуы не оған тыйым салынуы тиіс. Мұндай тоқтата тұруға немесе тыйым салуға жасағаны үшін көрсетілген жаза түрінде әкімшілік жауаптылық заңды тұлғаның филиалдарының, өкілеттіліктерінің, құрылымдық бөлімшелерінің, өндірістік учаскелердің ғана қызметі жатады (ӘҚБтК-нің 48-бабының бірінші бөлігі).

2020 жылға дейін бұл шараны тек соттар ғана қолдана алатын, бірақ 2019 жылғы 30 желтоқсандағы № 300 ҚР Заңында соттардан басқа осындай өкілеттіктер әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға уәкілетті органдарға (лауазымды тұлғаларға) қосымша берілді.

Баптың күші ӘҚБтК-нің 801-бабында көзделген қамтамасыз ету шарасына емес, қызметті тоқтата тұру не оған тыйым салу түріндегі әкімшілік жазалау шарасына қолданылатынын атап өткен жөн.

1-бөлікте заңды тұлғаның немесе дара кәсіпкердің қызметін тоқтата тұру не оған тыйым салу түрінде әкімшілік жаза қолдану туралы қаулыны судья, әкімшілік құқық бұзушылықтар туралы істерді қарауға уәкілеттік берілген орган (лауазымды адам) шығарады және шешім заңды күшіне енгеннен кейін заңды тұлға құрылтайшысының немесе дара кәсіпкердің дереу орындауына жатады деп көзделген.

Қызметті тоқтата тұру не оған тыйым салу түріндегі әкімшілік жаза қолдану туралы қаулы ӘҚБтК-нің 883-бабына сәйкес, атап айтқанда, егер әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулыға шағым жасалмаса немесе наразылық келтірілмесе, оған шағым жасау үшін белгіленген мерзім өткеннен кейін заңды күшіне енеді. Әкімшілік

құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулыға шағым, наразылық қаулының көшірмесі тапсырылған күннен бастап он тәулік ішінде, ал құқық бұзушы істі қарауға қатыспаған жағдайда қаулы алынған күннен бастап беріледі.

Жоғарыда көрсетілген мерзімдер өткеннен кейін заңды тұлғаның құрылтайшысы немесе дара кәсіпкер өз қызметін соттың немесе әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға уәкілетті органның (лауазымды адамның) қаулысында көрсетілген мерзімге уақытша тоқтатуға тиіс.

Түсіндірме берілген баптың 2-бөлігінде соттың немесе әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға уәкілетті органның (лауазымды адамның) қызметін тоқтата тұру туралы қаулысын орындау кезінде заңды тұлға, дара кәсіпкер немесе қоғамдық бірлестік үшін шектеулер мен тыйым салулар көзделген.

Мыналарды:

өміріне және денсаулығына келтірілген зиянды өтеу бойынша өтемақыларды, алименттерді өндіріп алуды;

еңбек шарты бойынша жұмыс істейтін тұлғалардың еңбегіне ақы мен өтемақы төлеуді;

әлеуметтік аударымдарды;

міндетті зейнетақы жарналарын;

міндетті кәсіптік зейнетақы жарналарын;

салықтар мен бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдерді;

айыппұлдарды төлеу бойынша төлемдерді қоспағанда, заңды тұлғаның және дара кәсіпкердің қызметі тоқтатыла тұрған кезеңде олардың банк шоттарындағы ақшаларын пайдалану құқығы тоқтатыла тұрады.

Қазақстандағы қоғамдық бірлестіктердің қызметі "Қоғамдық бірлестіктер туралы" 1996 жылғы 31 мамырдағы ҚР Заңында реттелген. Қазақстан Республикасында саяси партиялар, кәсіптік одақтар және азаматтардың ортақ мақсаттарға жету үшін ерікті негізде құрылған, заңдарға қайшы келмейтін басқа да бірлестіктері қоғамдық бірлестіктер деп танылады. Қоғамдық бірлестіктер коммерциялық емес ұйымдар болып табылады.

Қоғамдық бірлестіктің қызметі тоқтатыла тұрған кезеңде оған:

бұқаралық ақпарат құралдарын пайдалануға;

үгіт пен насихат жүргізуге;

бейбіт жиналыстар мен басқа да бұқаралық іс-шараларды ұйымдастыруға және өткізуге;

сайлауға қатысуға тыйым салынады.

Сондай-ақ зерттеліп отырған баптың екінші бөлігінде, егер қызметін тоқтата тұрудың белгіленген мерзімі ішінде қоғамдық бірлестік бұзушылықты жойса, онда

қаулыда көрсетілген мерзім өткеннен кейін қоғамдық бірлестік өз қызметін қайта бастайды деген ескертпе бар. Қызметті тоқтата тұру туралы қаулыны тоқтату ӘҚБтК 910-1-бабына сәйкес жүзеге асырылады.

Қаралып отырған баптың 3-бөлігі бланкеттік болып табылады, бірақ заңды тұлға құрылтайшысының (басшы органның, лауазымды адамның) немесе дара кәсіпкердің қызметін тоқтата тұруы не оған тыйым салуы түріндегі әкімшілік жазаны әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға уәкілетті судья немесе орган (лауазымды адам) қолданған мәжбүрлеп орындатудың құқықтық негіздерін қамтиды. Талданып отырған норма "Атқарушылық іс жүргізу және сот орындаушыларының мәртебесі туралы" 2010 жылғы 2 сәуірдегі ҚР Заңында көзделген атқарушылық іс жүргізу тәртібіне сілтеме жасайды.

Осы заңның 9-бабының 1-тармағының 5) тармақшасы негізінде ӘҚБтК көзделген жағдайларда әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша шығарылған сот қаулылары атқарушылық құжаттар болып табылады. Сот орындаушысы өзінің іс жүргізуіне қабылдаған атқарушылық құжат мәжбүрлеп орындату шараларын қолдану үшін негіз болып табылады. Біздің жағдайда:

мыналарды:

орталық депозитарийдің бағалы қағаздарды ұстаушылар тізілімдерінің жүйелеріндегі жеке шоттарындағы және клирингтік (кепілдік немесе резервтік) қорларға жарналар, маржалық жарналар, қор биржасының сауда жүйесінде ашық сауда-саттық әдісімен жасалған мәмілелер бойынша міндеттемелердің орындалуын толық және (немесе) ішінара қамтамасыз ету болып табылатын бағалы қағаздарды;

сауда-саттық ұйымдастырушылардың сауда жүйелерінде ашық сауда-саттық әдісімен жасалған репо операциялары бойынша нысана болып табылатын мүлікті;

клирингтік (кепілдік немесе резервтік) қорларға жарналар, маржалық жарналар, қор биржасының сауда жүйесінде ашық сауда-саттық әдісімен жасалған мәмілелер бойынша міндеттемелердің орындалуын толық және (немесе) ішінара қамтамасыз ету болып табылатын қаржы құралдарын қоспағанда, борышкердің өзіндегі не өзге де жеке немесе заңды тұлғалардағы (банктердегі және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдардағы, сондай-ақ сақтандыру ұйымдарындағы) ақшасы мен бағалы қағаздарын қоса алғанда, мүлкіне тыйым салу;

2) борышкерге белгілі бір іс-әрекеттер жасауға тыйым салу, оның ішінде заңды тұлға органдарына шешімдер қабылдауға тыйым салу, сол сияқты заңды тұлғаның жылжымалы және жылжымайтын мүлкін, мүліктік және мүліктік емес құқықтарын, бағалы қағаздарын және жарғылық капитал мен мүліктегі үлестерін иеліктен шығару жөнінде қабылданған шешімдердің қолданылуын тоқтата тұру;

3) борышкердің оған меншік құқығы негізінде тиесілі мүлікті, оның ішінде ақшаны пайдалануына тыйым салу не оларды сот атқарушысы белгілеген шекте пайдалануға нұсқау беру;

4) борышкер мүлкіне сүргі салу;

5) құқық белгілейтін құжаттарды алып қою орындалуын қамтамасыз ету жөніндегі шаралар болып табылады.

Қажет болған жағдайларда орындауды қамтамасыз етудің бірнеше түрі қолданылуы мүмкін.

910-бап. Қызметті тоқтата тұру не оған тыйым салу туралы қаулыны орындау тәртібі

1. Уәкілетті лауазымды адам ұйымдардың, жекелеген өндірістердің жұмысын ішінара немесе толық тоқтата тұрады, ғимараттарды, құрылыстарды, жекелеген үй-жайларды, қоймаларды, электр желілерін, жылыту аспаптарын пайдалануға тыйым салады.

2. Заңды тұлғаларды тіркеуді жүзеге асыратын орган заңды тұлғаның қызметіне тыйым салу (тарату) туралы шешімді ала отырып, заңнамада көзделген қызметке тыйым салу (тарату) тәртібінің сақталуын тексереді және он тәулік ішінде заңды тұлға қызметінің тоқтатылғанын тіркейді, бұл жөнінде мемлекеттік статистика саласындағы уәкілетті органға хабарланады.

ТҮСІНДІРМЕ

ӘҚБтК 48-бабына сәйкес қызметті тоқтата тұру немесе оған тыйым салу әкімшілік жазалау шарасы болып табылады және жеке және (немесе) заңды тұлғалардың, оның ішінде заңды тұлғалардың филиалдарының, өкілдіктерінің, құрылымдық бөлімшелерінің, өндірістік учаскелердің қызметін, сондай-ақ агрегаттарды, ғимараттар мен құрылыстарды пайдалануды, қызметтің (жұмыстардың), қызметтер көрсетудің жекелеген түрлерін жүзеге асыруды уақытша тоқтатуды немесе тыйым салуды қамтиды.

"Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексіне өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы" 2019 жылғы 30 желтоқсандағы № 300-VI ҚР Заңының негізінде 2020 жылдан бастап қызметті немесе оның жекелеген түрлерін тоқтата тұру немесе оған тыйым салу, егер әкімшілік құқық бұзушылық жасағаны үшін қызметті тоқтата тұру не оған тыйым салу түрінде санкция тағайындау мүмкін болса, сот тәртібімен ғана жүргізіліп қоймай, оны әкімшілік құқық бұзушылықтар туралы істерді қарауға уәкілеттік берілген орган (лауазымды адам) жүргізеді.

Түсіндірме берілген баптың 1-бөлігінің мазмұнында уәкілетті лауазымды адам ұйымдардың, жекелеген өндірістердің жұмысын ішінара немесе толық тоқтата тұрады, ғимараттарды, құрылыстарды, жекелеген үй-жайларды, қоймаларды, электр желілерін, жылыту аспаптарын пайдалануға тыйым салады делінген.

Уәкілетті адамның әрекеті орындау әрекеттерінде мынадай түрде көрсетіледі:

- 1) жұмысты ішінара тоқтата тұру;
- 2) жұмысты толығымен тоқтату;
- 3) пайдалануға тыйым салу.

Баптың тақырыбы ӘҚБтК-нің 801-бабының тәртібімен қолданылатын әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуді қамтамасыз ету шараларын емес, ӘҚБтК-нің 48-бабында көзделген әкімшілік жазалау шарасын орындауды көздейді. Яғни тақырыпта ӘҚБтК-нің 801-бабына сәйкес құқық бұзушының қызметі тоқтатыла тұратын қызметті тоқтата тұру немесе оған тыйым салу туралы акт емес, қаулы түрінде құжаттың орындалуы көрсетілген.

Бірақ ӘҚБтК-нің 910-бабының 1-бөлігінде аталған уәкілетті лауазымды адам ӘҚБтК-нің 801-бабының 1-бөлігінде көрсетілген адамдар болып табылады. Қызметті немесе оның жекелеген түрлерін тоқтата тұруды не оған тыйым салуды жасағаны үшін қызметті немесе оның жекелеген түрлерін тоқтата тұру не оған тыйым салу түрінде әкімшілік жаза қолданылуы мүмкін әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама жасауға ӘҚБтК-нің 804-бабына сәйкес уәкілетті лауазымды адам жүзеге асырады.

Қызметті тоқтата тұру не оған тыйым салу туралы қаулыларды орындау ұйымдар мен жекелеген өндірістердің жұмысын ішінара немесе толық тоқтата тұруды, сондай-ақ ғимараттарды, жекелеген үй-жайлардың құрылыстарын, қоймаларды, электр желілерін, жылыту аспаптарын пайдалануға тыйым салуды білдіреді. Объектілердің санамаланған тізбесін толық деп санаған жөн және кеңінен түсіндіру қажет емес.

Талданып отырған баптың 2-бөлігінде соттың немесе әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға уәкілетті органның (лауазымды адамның) заңды тұлғаның қызметіне тыйым салу (тарату) туралы қаулысын орындау тәртібі көзделеді. Заңды тұлғаларды тіркеуді жүзеге асыратын орган мынадай іс-әрекеттерді жүргізуге тиіс:

- 1) заңды тұлғаның қызметіне тыйым салу (тарату) туралы шешім қабылдайды;
- 2) заңды тұлғаның қызметіне тыйым салу (тарату) тәртібінің сақталуын тексереді;
- 3) он тәулік ішінде заңды тұлға қызметінің тоқтатылуын (таратылуын) тіркейді;
- 4) мемлекеттік статистика саласындағы уәкілетті органға заңды тұлға қызметінің тоқтатылғаны (таратылғаны) туралы хабарлайды.

"Заңды тұлғаларды мемлекеттік тіркеу және филиалдар мен өкілдіктерді есептік тіркеу туралы" 1995 жылғы 17 сәуірдегі ҚР Заңының 4-бабына сәйкес заңды тұлғаларды мемлекеттік тіркеуді және олардың филиалдары мен өкілдіктерін есептік тіркеуді әділет органдары (тіркеуші орган) жүзеге асырады.

Осы заңның 16-бабында заңды тұлға қызметінің тоқтатылуын мемлекеттік тіркеу процесі реттелген. Сот шешімі бойынша таратылған заңды тұлға қызметінің тоқтатылуын мемлекеттік тіркеу сот шешімі негізінде және тарату ісін аяқтау туралы соттың ұйғарымы негізінде жүзеге асырылады. Тіркеуші орган заңды тұлғаны тарату туралы шешімді алғаннан кейін Қазақстан Республикасының заңнамалық актілерінде белгіленген тарату тәртібінің сақталуын тексереді, заңды тұлғаның таратылғаны туралы мәліметтерді Бизнес-сәйкестендіру нөмірлерінің ұлттық тізіліміне енгізеді.

Мемлекеттік тіркеусіз заңды тұлға ретіндегі қызметке жол берілмейді. Заңды тұлғаның мемлекеттік тіркеуден өтпеген қызметінен алынған табыстар Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес республикалық бюджеттің кірісіне алынады.

Заңды тұлғаларды тіркеуді жүзеге асыратын органның қызметі заңға тәуелді деңгейде "Заңды тұлғаларды мемлекеттік тіркеу және филиалдар мен өкілдіктерді есептік тіркеу жөніндегі нұсқаулықты бекіту туралы" ҚР Әділет министрінің 2007 жылғы 12 сәуірдегі № 112 бұйрығымен реттелген. Бұл Нұсқаулық ҚР Әділет министрлігінің және ҚР Әділет министрлігінің аумақтық органдарының Қазақстан Республикасы аумағында құрылатын, қайта ұйымдастырылатын, қайта тіркелетін, таратылатын заңды тұлғаларды мемлекеттік тіркеу және филиалдар мен өкілдіктерді есептік тіркеу, қайта тіркеу, есептік тіркеуден шығару жөніндегі қызметін нақтылайды. Тіркеуші орган құрылған, қайта ұйымдастырылған және таратылған заңды тұлғалар, филиалдар мен өкілдіктер туралы мәліметтері бар Ұлттық тізілімді қалыптастыруды жүзеге асырады. Ұлттық тізілімді жүргізу заңды тұлғалар, филиалдар мен өкілдіктер туралы деректерді есепке алу және өзекті ету арқылы жүзеге асырылады.

Заңды тұлғаның қызметін тоқтату туралы мемлекеттік тіркеу мемлекеттік көрсетілетін қызмет болып табылады және оны көрсету тетігі ҚР Әділет министрінің 2015 жылғы 24 сәуірдегі № 233 бұйрығымен бекітілген. "Заңды тұлға қызметінің тоқтатылуын мемлекеттік тіркеу, филиал мен өкілдікті есептік тіркеуден шығару" мемлекеттік көрсетілетін қызмет стандарты":

1) "Азаматтарға арналған үкімет" мемлекеттік корпорациясы" коммерциялық емес акционерлік қоғамы;

2) www.egov.kz "электрондық үкімет" веб-порталы арқылы жүзеге асырылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарау нәтижелері бойынша әкімшілік практика субъектісі адамға және әкімшілік құқық бұзушылыққа ҚР Бас прокуратурасының Құқықтық статистика және арнайы есепке алу жөніндегі комитетінің статистикалық деректерін көрсететін ақпараттық-ізвестіру карточкасын толтыруға тиіс.

Әрекеттердің осы тәртібі "Уәкілетті органдармен әкімшілік құқық бұзушылықтар жөніндегі істерді қарау нәтижелері туралы" № 1-ӘІ нысанды есепті және оны құрастыру бойынша Нұсқаулықты бекіту туралы" ҚР Бас Прокурорының 2014 жылғы 7 қазандағы № 109 бұйрығы бекітілген. № 1-ӘІ нысанды есебі ӘҚБтК сәйкес әкімшілік құқық бұзушылықтар туралы істерді қарауға уәкілетті барлық мемлекеттік органдар үшін бірыңғай болып табылады және олардың жұмысының нәтижесі туралы статистикалық деректерді көрсетеді.

Әкімшілік практиканың субъектісі Комитеттің орталық аппаратына немесе оның аумақтық органдарына сұрау жіберу арқылы қосымша мәліметтерді, оның ішінде әкімшілік құқық бұзушылық жасаған заңды тұлғаның қызметіне тыйым салу (тарату) туралы сот шешімі туралы мәліметтерді алуы мүмкін.

910-1-бап. Рұқсаттың (оның жекелеген кіші түрінің) қолданысын тоқтата тұру туралы қаулыны, сондай-ақ қызметті немесе оның жекелеген түрлерін тоқтата тұру туралы қаулыны тоқтату

1. Жазаны тағайындау үшін негіз болған мән-жайлардың жойылғаны анықталған жағдайларда, тиісті жазаны қолданған судья, уәкілетті орган (лауазымды адам) рұқсаттың (оның жекелеген кіші түрінің) қолданысын тоқтата тұру туралы қаулыны, сондай-ақ осы Кодекстің 187 (бірінші және төртінші бөліктерінде), 191 (бірінші бөлігінде), 281 (үшінші бөлігінде), 282 (бесінші және он екінші бөліктерінде), 333 (екінші бөлігінде), 426 (екінші бөлігінде), 427 (бірінші бөлігінде), 445 (бірінші, екінші, үшінші, төртінші, бесінші, алтыншы, жетінші, сегізінші, тоғызыншы және оныншы бөліктерінде), 445-1 (бірінші, екінші, үшінші және төртінші бөліктерінде), 462 (үшінші бөлігінде), 464 (бірінші бөлігінде), 485-1 (бірінші бөлігінде), 489-1 (екінші бөлігінде)-баптарында көзделген қызметті немесе оның жекелеген түрлерін тоқтата тұру туралы қаулыны орындауды әкімшілік жауаптылыққа тартылған тұлғаның немесе оның өкілінің (заңды өкілінің) өтінішхаты негізінде мерзімінен бұрын тоқтата алады.

2. Рұқсаттың (оның жекелеген кіші түрінің) қолданысын тоқтата тұру, сондай-ақ қызметті немесе оның жекелеген түрлерін тоқтата тұру түріндегі әкімшілік жаза қолданған сот, орган (лауазымды адам) өтінішхат келіп түскен күні екі тәулік ішінде осы Кодекстің 804-бабына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттаманы жасауға уәкілеттік берілген лауазымды адамға бұзушылықтардың жойылғаны жөнінде қорытындыны беру туралы сауал жібереді.

3. Тиісті сауал келіп түскен кезде қорытынды дайындау мақсатында лауазымды адам осы баптың бірінші бөлігінде көзделген әкімшілік жаза қолдануға негіз болған мән-жайлардың жойылуын тексереді.

Қорытынды сауалды алған кезден бастап бес тәулік ішінде жазбаша нысанда беріледі.

Аталған қорытынды сот, орган (лауазымды адам) үшін міндетті болып табылмайды, бірақ қорытындымен келіспеушілік уәжді болуы тиіс.

4. Осы баптың бірінші бөлігінде көзделген әкімшілік жазаны қолданған сот, орган (лауазымды адам) өтінішхатты осы Кодекстің 44-тарауында көзделген тәртіппен өтінішхат келіп түскен күннен бастап он тәулік ішінде қарайды. Бұл ретте әкімшілік жауаптылыққа тартылған адам немесе оның өкілі (заңды өкілі) өтінішхатты қарауға қатысу үшін шақырылады, олар түсініктеме беруге және құжаттар ұсынуға құқылы.

5. Ұсынылған құжаттарды зерттегеннен кейін сот, орган (лауазымды адам) өтінішхатты қанағаттандыру немесе оны қанағаттандырудан бас тарту туралы қаулы шығарады.

6. Рұқсаттың (оның жекелеген кіші түрінің) қолданысын тоқтата тұру, сондай-ақ қызметті немесе оның жекелеген түрлерін тоқтата тұру түріндегі әкімшілік жазаны орындауды мерзімінен бұрын тоқтату туралы қаулыда осы Кодекстің 822-бабында

көзделген мәліметтер, сондай-ақ рұқсаттың (оның жекелеген кіші түрінің) қолданысын қайта бастау не бұрын тоқтатыла тұрған қызметті қайта бастау күні көрсетіледі.

7. Рұқсаттың (оның жекелеген кіші түрінің) қолданысын тоқтата тұру, сондай-ақ қызметті немесе оның жекелеген түрін тоқтата тұру түріндегі әкімшілік жазаны орындауды мерзімінен бұрын тоқтату туралы өтінішхатты қанағаттандырудан бас тарту туралы қаулы шағым жасауға жатпайды.

ТҮСІНДІРМЕ

Бұл норма алғаш рет "Рұқсаттар және хабарламалар туралы" ҚР Заңына сәйкес келтіруге байланысты "Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексіне өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы" 2017 жылғы 28 желтоқсандағы № 127 ҚР Заңында қабылданды. Осы заңның 45-бабының 3-тармағында "...рұқсатты және (немесе) рұқсатқа қосымшаны тоқтата тұру үшін негіз болған бұзушылықтар жойылған кезде лицензиат немесе екінші санаттағы рұқсатты иеленуші рұқсаттың және (немесе) оған қосымшаның қолданысын тоқтата тұру мерзімі өткенге дейін рұқсат беру органына растайтын құжаттардың көшірмелерін қоса бере отырып, бұзушылықтардың жойылғаны туралы өтініш беруге құқылы" деп көзделген.

Түсіндірме берілген баптың 1-бөлігінде мынадай әкімшілік құқық бұзушылықтар:

1) Қазақстан Республикасының туристік қызмет туралы заңнамасын бұзу (ӘҚБтК-нің 187-бабының 2 және 4-бөліктері);

2) азаматтық және қызметтік қару мен оның патрондарын иелену, сақтау, есепке алу, тасымалдау және олармен сауда жасау тәртібін бұзу (ӘҚБтК-нің 191-бабының 1-бөлігі);

3) биоотынды, этил спирті мен алкоголь өнімін қоспағанда, Қазақстан Республикасының мұнай өнімдері мен акцизделетін тауарлардың жекелеген түрлерін өндіруді және олардың айналымын мемлекеттік реттеу саласындағы заңнамасын бұзу (ӘҚБтК 281-бабының 1-бөлігі);

4) Қазақстан Республикасының этил спирті мен алкоголь өнімін өндіруді және оның айналымын мемлекеттік реттеу туралы заңнамасын бұзу (ӘҚБтК 282-бабының 5 және 12-баптары);

5) шығарындыларда ластаушы заттардың болуы нормативтерден асып кететін көлік құралдарын және басқа да жылжымалы құралдарды шығару (ӘҚБтК 333-бабының 2-бөлігі);

6) есірткі, психотроптық заттар, прекурсорлар айналымы саласындағы объектілер мен үй-жайлардың техникалық нығайтылу талаптарын бұзу (ӘҚБтК 427-бабының 1-бөлігі);

7) Қазақстан Республикасының ойын бизнесі туралы заңнамасын бұзу (ӘҚБтК 445-бабының 1-10-бөліктері);

8) Қазақстан Республикасының лотереялар және лотерея қызметі туралы заңнамасын бұзу (ӘҚБтК-нің 445-1-бабының 1-4-бөліктері);

9) мемлекеттік инспекциялар мен мемлекеттік бақылау және қадағалау органдарының лауазымды адамдарына өздерінің қызметтік міндеттерін орындауына кедергі келтіру, қаулыларды, нұсқамаларды және өзге де талаптарды орындамау (ӘҚБтК 462-бабының 3-бөлігі);

10) лицензиялау нормаларын бұзу (ӘҚБтК 464-бабының 1-бөлігі);

11) атыс тирлері (атыс орындары) мен стендтерін ашу және олардың жұмыс істеу тәртібін бұзу (ӘҚБтК 485-бабының 1-бөлігі);

12) Қазақстан Республикасының коммерциялық емес ұйымдар туралы заңнамасын бұзу (ӘҚБтК 489-1-бабының 2-бөлігі) бойынша рұқсаттың (оның жекелеген кіші түрінің) қолданысын тоқтата тұру туралы қаулыны, сондай-ақ қызметті немесе оның жекелеген түрлерін тоқтата тұру туралы қаулыны орындау көзделеді.

Баптың осы бөлігінде жазаны тағайындау үшін негіз болған мән-жайлардың жойылғаны анықталған жағдайларда, тиісті жазаны қолданған судья немесе уәкілетті орган (лауазымды адам) талданып отырған әкімшілік жазалау шарасын әкімшілік жауаптылыққа тартылған тұлғаның немесе оның өкілінің (заңды өкілінің) өтінішхаты негізінде мерзімінен бұрын тоқтата алады деп көзделген. Яғни қызметті тоқтата тұру мерзімі ӘҚБтК-нің 48-бабының 3-бөлігінде көзделген үш айдан аз болуы мүмкін.

Әкімшілік-құқықтық ықпал ету шарасы мәртебесі бар талданып отырған шараны орындау тетігі ӘҚБтК-нің 801-бабында көзделген.

Қаралып отырған баптың 2-бөлігінде заңды немесе жеке тұлғаның қызметі тоқтатыла тұруына негіз болған бұзушылықтарды жою туралы қорытынды дайындау тәртібі көзделеді.

Өзіне қатысты рұқсаттың (оның жекелеген кіші түрінің) қолданылуын тоқтата тұру, сондай-ақ қызметті немесе оның жекелеген түрлерін тоқтата тұру түрінде әкімшілік жаза қолданылған тұлға санкцияның күшін жою туралы сотқа немесе лауазымды адамға өтінішхат жібереді. Бұдан әрі сот, орган (лауазымды адам) екі тәулік ішінде әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама жасаған адамға бұзушылықтарды жою туралы тексеру үшін сұрау салу жібереді. Тексеру қорытындылары бойынша бұзушылықтарды жою туралы қорытынды жасалады, ол рұқсаттың (оның жекелеген кіші түрінің) қолданылуын тоқтата тұру, сондай-ақ қызметті немесе оның жекелеген түрлерін тоқтата тұру түріндегі әкімшілік жазаның қолданылуын тоқтату туралы шешім қабылдау үшін сотқа, органға (лауазымды адамға) қайтарылады.

Қорытынды тиісті уәкілетті орган бекіткен қызметтік іс жүргізу қағидалары бойынша ресімделеді.

Түсіндірме берілген баптың 3-бөлігінде әкімшілік жаза қолдануға негіз болған бұзушылықтарды жою туралы қорытынды беру тәртібі нақтыланған.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама жасаған орган (лауазымды адам) сұрау салу негізінде жойылған бұзушылықтарды тексереді. Тексеру сұрау салуды алған кезден бастап бес тәулік ішінде өтуге тиіс, содан кейін жазбаша қорытынды жасалады.

Көрсетілген қорытынды сот, орган (лауазымды адам) үшін міндетті болып табылмайды, алайда қорытындымен келіспеу уәжді болуға тиіс. Бірақ ӘҚБтК-нің 756-бабы негізінде қорытынды әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша дәлел болып табылатынын ескерген жөн.

ӘҚБтК 910-1-бабының 1-бөлігінде санамаланған жекелеген құқық бұзушылықтар бойынша әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттама жасау және әкімшілік жаза қолдану құқығы бір лауазымды адамға тиесілі екенін атап өту керек.

Мысалы, ӘҚБтК-нің 698-бабының негізінде ӘҚБтК-нің 464-бабының 1-бөлігі бойынша әкімшілік іс жүргізуді қозғау және әкімшілік жаза қолдану құқығы өнеркәсіптік қауіпсіздік саласындағы лауазымды адамға тиесілі. Осыған байланысты қорытынды жасау тәртібі сұрау салуды жібермей оңайлатылған тәртіппен жүргізілетін болады.

4-бөлікте рұқсаттың (оның жекелеген кіші түрінің) қолданысын тоқтата тұру түрінде әкімшілік жаза тағайындаған өтінішхатты, сондай-ақ қызметті немесе оның жекелеген түрлерін тоқтата тұру туралы қаулыны соттың, органның (лауазымды адамның) қарауының құқықтық тетігін көзделеді.

Өтінішхат ӘҚБтК 44-тарауында көзделген тәртіппен өтінішхат келіп түскен күннен бастап он тәулік ішінде қаралуға тиіс. Яғни біздің жағдайда өтінішхат шағым мәртебесіне теңестіріледі және қарау ӘҚБтК-нің 829-бабында жазылған тәртіппен жүзеге асырылады.

Өтінішхатты қарау кезінде судья немесе орган (лауазымды адам) онда жазылған дәлелдерді жан-жақты тексеруге, қажет болған кезде қосымша материалдарды талап етіп алдыруға, тиісті лауазымды адамдардан, жеке және заңды тұлғалардан шағым жасалып отырған әрекеттерге (әрекетсіздікке) және шешімдерге қатысты түсіндірмелер алуға міндетті.

Өтінішхат келіп түскен күннен бастап он тәулік ішінде қаралуға тиіс. Өтінішхатты қарау мерзімі қажет болған жағдайда он тәулікке дейін ұзартылуы мүмкін. Бұл ретте өтінішхатты қарауға қатысу үшін әкімшілік жауаптылыққа тартылған адам немесе оның түсініктемелер беруге және құжаттарды ұсынуға құқылы өкілі (заңды өкілі) шақырылады.

Түсіндірме берілген баптың 5-бөлігінде сот, өтінішті қарайтын орган (лауазымды адам) қабылдауы мүмкін шешімдердің түрлері белгіленген. Соттың, органның (лауазымды адамның) шешімі өтінішхатты қанағаттандыру немесе оны қанағаттандырудан бас тарту туралы қаулы түрінде ресімделеді.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулы шығару ерекшеліктері "Әкімшілік құқық бұзушылық жөніндегі іс бойынша соттың қаулысы туралы" ҚР Жоғарғы Сотының 2018 жылғы 20 сәуірдегі № 5 нормативтік қаулысында түсіндірілген

. Қаулының негізділігі қаулыда осы іс үшін маңызы бар мән-жайлар, олардың қатыстылығы, жол берілетіндігі және анықтығы туралы заңның талаптарын қанағаттандыратын сот зерттеген дәлелдемелермен расталуға тиіс екендігін білдіреді.

Өтінішхатты қарау қорытындылары бойынша қаулы шығарылады, ол жеке тұлғаға немесе заңды тұлғаның өкіліне дереу тапсырылады, ал бұл адамдар болмаған жағдайда оларға қаулы шығарылған күннен бастап үш тәулік ішінде жіберіледі.

Зерттеліп отырған баптың 6-бөлігінде рұқсаттың (оның жекелеген кіші түрінің) қолданысын тоқтата тұру, сондай-ақ қызметті немесе оның жекелеген түрлерін тоқтата тұру түріндегі әкімшілік жазаны орындауды мерзімінен бұрын тоқтату туралы қаулыны ресімдеу ерекшеліктері белгіленеді.

ӘҚБтК 822-бабы негізінде әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулыда :

- 1) қаулы шығарған лауазымды адамның лауазымы, тегі, аты-жөні;
- 2) істің қаралған күні мен орны;
- 3) өзіне қатысты іс қаралған тұлға туралы мәліметтер: жеке тұлғалар үшін – тегі, аты, әкесінің аты (ол болған кезде), туған жылы, айы, күні, тұрғылықты жері, жеке басын куәландыратын құжаттың атауы мен деректемелері, сәйкестендіру нөмірі, тұрғылықты жері бойынша тіркелгені туралы мәліметтер, жұмыс орны; заңды тұлғалар үшін – атауы, ұйымдық-құқықтық нысаны, орналасқан жері, заңды тұлға ретінде мемлекеттік тіркеу нөмірі мен күні, сәйкестендіру нөмірі және банк деректемелері;
- 4) қаралып жатқан іс бойынша іс жүргізу тілі;
- 5) осы Кодекстің әкімшілік құқық бұзушылық үшін жауаптылық көзделетін бабы;
- 6) істі қарау кезінде анықталған мән-жайлар;
- 7) іс бойынша шешім;
- 8) қаулыға шағым жасаудың тәртібі мен мерзімдері;
- 9) айыппұлды ерікті түрде төлеу немесе әкімшілік жазаның өзге түрін орындау мерзімдері көрсетілуге тиіс.

Бұдан басқа қаулыда рұқсаттың (оның жекелеген кіші түрінің) қолданысын қайта бастау не бұрын тоқтатыла тұрған қызметті қайта бастау күні көрсетіледі.

Қаралып отырған баптың қорытынды 7-бөлігінде, егер өтінішхат бойынша рұқсаттың (оның жекелеген кіші түрінің) қолданысын тоқтата тұру, сондай-ақ қызметті немесе оның жекелеген түрін тоқтата тұру түріндегі әкімшілік жазаны орындауды мерзімінен бұрын тоқтату туралы өтінішхатты қанағаттандырудан бас тарту туралы шешім шығарылатын болса, ол шағым жасауға жатпайды деп көзделген.

"Әкімшілік құқық бұзушылық жөніндегі іс бойынша соттың қаулысы туралы" ҚР Жоғарғы Сотының 2018 жылғы 20 сәуірдегі № 5 нормативтік қаулысының 30-тармағы негізінде жазбаша нысанда қабылданған қаулыға оны шығарған судья қол қояды. Электрондық құжат нысанында дайындалған қаулы осындай қаулы қабылдаған судьяның электрондық цифрлық қолтаңбасымен куәландырылады.

ӘҚБтК 829-16-бабының 1-бөлігі негізінде қаулы ол шығарылғаннан кейін дереу жария етіледі. Жарияланғаннан кейін судья қабылданған қаулының мәнін, уәждері мен құқықтық салдарын ауызша түсіндіреді, ол туралы сот отырысының хаттамасында белгі жасалады.

911-бап. Құрылысты мәжбүрлеп бұзу туралы қаулыны орындау

1. Заңсыз тұрғызылып жатқан немесе тұрғызылған құрылысты мәжбүрлеп бұзу туралы соттың қаулысын өзіне қатысты осы әкімшілік жаза шығарылған тұлға орындайды.

2. Заңсыз тұрғызылып жатқан немесе тұрғызылған құрылысты мәжбүрлеп бұзу түрінде сот қолданған әкімшілік жаза өз еркімен орындалмаған жағдайда, қаулыны уәкілетті орган атқарушылық іс жүргізу тәртібімен орындайды.

ТҮСІНДІРМЕ

ӘҚБтК ерекше бөлігінде заңсыз тұрғызылып жатқан немесе тұрғызылған құрылысты мәжбүрлеп бұзу туралы әкімшілік жаза қолдануға болатын әкімшілік құқық бұзушылықтың мынадай екі құрамы ғана:

- 1) заңсыз құрылыс;
- 2) су қорғау аймақтарында және су объектілері белдеулерінде заңсыз құрылыс салу, сондай-ақ өзеннің табиғи арнасын заңсыз өзгерту көзделеді.

Заңсыз тұрғызылып жатқан немесе тұрғызылған құрылысты мәжбүрлеп бұзуды судья қолданады және оны қосымша әкімшілік жаза ретінде ғана қолдануға болады.

Түсіндірме берілген баптың 1-бөлігінде заңсыз тұрғызылып жатқан немесе тұрғызылған құрылысты мәжбүрлеп бұзу туралы соттың қаулысын өзіне қатысты осы әкімшілік жаза шығарылған тұлға орындайды деп көзделген.

АК 244-бабында өз бетімен салынған құрылыс ұғымына түсінік берілген. Мемлекетке тиесілі, жер учаскелері болып қалыптаспаған жерде, құрылысты жүзеге асырған тұлғаға тиесілі емес жер учаскесінде салынған, сондай-ақ бұл үшін Қазақстан Республикасының жер заңнамасына, Қазақстан Республикасындағы сәулет, қала құрылысы және құрылыс қызметі туралы заңнамаға және Қазақстан Республикасының өзге де заңнамасына сәйкес қажетті рұқсат алынбай салынған тұрғын үй, басқа да құрылыс, ғимарат немесе өзге де жылжымайтын мүлік өз бетінше салынған құрылыс болып табылады.

Өз бетімен салынған құрылыс оны жүзеге асырған адамның есебінен бұзылуға тиіс.

Қаралып отырған баптың 2-бөлігінде өзіне қатысты осы әкімшілік жаза шығарылған адамның заңсыз тұрғызылып жатқан немесе тұрғызылған құрылысты мәжбүрлеп бұзу туралы сот қаулысын орындаудың құқықтық негіздерін көзделеді. Зерттеліп отырған әкімшілік жазаны құқық бұзушы қандай да бір себептермен заңда белгіленген мерзімде ерікті түрде орындамаса, заңсыз тұрғызылып жатқан немесе тұрғызылған құрылысты бұзуды уәкілетті орган атқарушылық іс жүргізу тәртібімен орындайды.

Атқарушылық іс жүргізу "Атқарушылық іс жүргізу және сот орындаушыларының мәртебесі туралы" 2010 жылғы 2 сәуірдегі ҚР Заңы негізінде жүзеге асырылады. Атқарушылық іс жүргізу атқарушылық әрекеттерді жасау кезінде қолданылып жүрген нормаларға сәйкес жүзеге асырылады.

Мерзімді өндіріп алу туралы атқарушылық құжаттарды қоспағанда, сондай-ақ заңнамалық актілермен орындаудың өзгеше мерзімдері белгіленгеннен басқа жағдайларда, атқарушылық құжаттар бойынша сот орындаушыларының орындауы атқарушылық іс жүргізу қозғалған күннен бастап екі айдан аспайтындай мерзімде аяқталуға тиіс. Құрылыстарды бұзумен, технологиялық операцияларды жүргізумен байланысты атқарушылық құжаттар бойынша орындау төрт айдан аспайтындай мерзімде аяқталуға тиіс. Осы Заңда көзделмеген өзге де мерзімдер өндіріп алушы мен жеке сот орындаушысы арасында жазбаша нысанда көрсетілуі мүмкін.

Атқарушылық құжаттарды орындау "Атқарушылық іс жүргізу және сот орындаушыларының мәртебесі туралы" 2010 жылғы 2 сәуірдегі ҚР Заңында көзделген негіздер бойынша тоқтатыла тұрған, кейінге қалдырылған не мерзімі ұзартылған уақыт атқарушылық іс жүргізу мерзіміне кірмейді.

Атқарушылық құжаттарды орындау жөніндегі мәжбүрлеп орындату шараларын қолдану сот орындаушыларына жүктеледі. Заңсыз құрылыс иесі әкімшілік жазаны орындау бойынша мәжбүрлеп орындау шарасын қолдануға кедергі келтіретін жағдайларда бұзу ішкі істер органдары қызметкерлерінің, жеке сот орындаушылары көмекшілерінің және өзге де мемлекеттік органдардың жәрдемдесуімен жүзеге асырылады.

Атқарушылық құжат орындауға берілген күннен бастап атқарушылық іс жүргізу мәселелері бойынша сот орындаушысы қабылдайтын шешімдер қаулылармен ресімделеді. Сот орындаушысының электрондық цифрлық қолтаңбасымен куәландырылған қаулылар қағаз жеткізгіштегі қаулылармен тепе-тең мәнде болады. Сот орындаушысының қаулысы "Мемлекеттік сот орындаушылары қаулыларының үлгі нысандарын бекіту туралы" ҚР Әділет министрінің 2013 жылғы 19 сәуірдегі № 127 бұйрығының талаптарына сәйкес ресімделеді.

Сот орындаушысы заңда белгіленген талаптарға сәйкес келетін атқарушылық құжат өзіне келіп түскеннен кейін үш жұмыс күнінен кешіктірмей атқарушылық іс жүргізуді қозғайды, ол туралы қаулы шығарады, оны борышкерге жібереді. Сот орындаушысының қаулысы міндетті түрде орындалуға тиіс және оған 2015 жылғы 31 қазандағы ҚР АПК 250-бабына сәйкес сотқа он жұмыс күні ішінде шағым жасалуы, наразылық білдірілуі мүмкін.

Егер қаулының орындалуы тұрғындарды заңсыз салынған құрылыстан алдын ала шығаруға, сондай-ақ тұрғын үйді немесе үй-жайларды ашуға байланысты болса, онда "Атқарушылық іс жүргізу және сот орындаушыларының мәртебесі туралы" 2010 жылғы 2 сәуірдегі ҚР Заңының 23-бабы негізінде атқарушылық іс жүргізуге куәгерлер

тартылуы мүмкін. Өзге жағдайларда куәгерлер сот орындаушысының бастамасы бойынша қатысуы мүмкін. Кәмелетке толған, іс-әрекетке қабілетті, атқарушылық әрекеттердің нәтижесіне мүдделі емес кез келген азаматтар куәгерлер ретінде шақырылуы мүмкін. Куәгерлер қатысатын атқарушылық әрекеттер басталар алдында сот орындаушысы куәгердің атқарушылық әрекеттерге қатысу тәртібін түсіндіреді. Куәгер өзінің қандай атқарушылық әрекеттер жүргізу үшін шақырылып отырғанын, олар қандай атқарушылық құжаттың негізінде жасалатынын білуге құқылы. Куәгер жүргізілген әрекеттер жөнінде ескертулер жасауға құқылы. Куәгердің ескертулері тиісті атқарушылық әрекет хаттамасына енгізілуге тиіс. Куәгер жүргізілуіне өзі қатысқан іс жүргізу кезіндегі атқарушылық әрекеттердің фактісін, мазмұны мен нәтижелерін куәландырады.

Ішкі істер органдары өздеріне заңмен берілген өкілеттіктер шегінде атқарушылық іс жүргізу барысында сот орындаушысының өміріне немесе денсаулығына қатер төнген жағдайда сот орындаушыларына жәрдем көрсетеді, сондай-ақ атқарушылық іс-әрекеттер жасалатын орындарда құқықтық тәртіпті қамтамасыз етуге тартылады.

Заңсыз тұрғызылып жатқан немесе тұрғызылған құрылысты мәжбүрлеп бұзу туралы сот қаулысы жұмыс күндерінде ғана сағат алтыдан жиырма екі сағатқа дейін орындалады. Атқарушылық әрекеттерді осы шекте жасаудың нақты уақытын сот орындаушысы белгілейді. Атқарушылық іс жүргізу тараптары атқарушылық әрекеттер жасаудың өздеріне қолайлы уақытын ұсынуға құқылы. Демалыс және мереке күндерінде, сондай-ақ түнгі уақытта атқарушылық әрекеттерге кейінге қалдыруға болмайтын немесе оларды борышкердің кінәсінен басқа күндерде және белгіленген уақытта жасау мүмкін болмаған жағдайларда ғана жол беріледі.

912-бап. Құрылысты мәжбүрлеп бұзу туралы қаулыны орындау бойынша шығыстар

Заңсыз тұрғызылып жатқан немесе тұрғызылған құрылысты мәжбүрлеп бұзып тастау құқық бұзушының есебінен жүзеге асырылады.

ТҮСІНДІРМЕ

Қазақстан Республикасында өз бетінше құрылыс салу мәселесі өзекті болып табылады, өйткені ол мемлекеттік мүдделерді де, қоғамдық мүдделерді де, жеке мүдделерді де айтарлықтай қозғайды. Сондықтан сот заңсыз салынған құрылысты бұзу туралы шешім шығарған жағдайда, АҚ-нің 244-бабының 3 және 4-тармақтарында көзделген жағдайлардан басқа жағдайларда, бұзуды құқық бұзушы жүзеге асырады не оның есебінен жүзеге асырылады.

Заңсыз тұрғызылып жатқан немесе тұрғызылған құрылысты мәжбүрлеп бұзу туралы қаулыны орындау жөніндегі шығыстарды төлеу процесі талданып отырған жаза түрін орындау туралы қаулыны орындаудың жалпы тетігіне жатады. Осыған байланысты ӘҚБтК-нің 912-бабының диспозициясын ӘҚБтК 911-бабының үшінші бөлігі құрамына енгізуге болар еді.

Талданып отырған әкімшілік жаза шарасы ӘҚБтК-нің 49-бабында сипатталған, оны ӘҚБтК-нің Ерекше бөлігінің баптарында көзделген жағдайларда судья ғана қолданады. Бұл: "Заңсыз құрылыс" деген 319-бап және "Су қорғау аймақтарында және су объектілері белдеулерінде заңсыз құрылыс салу, сондай-ақ өзеннің табиғи арнасын заңсыз өзгерту" деген 360-бап.

ӘҚБтК-нің 683-бабының 3-бөлігінде әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға уәкілетті органдардың (лауазымды адамдардың) құзыретінің аражігі ажыратылады, онда мұндай әкімшілік жазалау шарасын тек соттар ғана қолдана алады деп айқындалған. Заңсыз тұрғызылып жатқан немесе тұрғызылған құрылысты мәжбүрлеп бұзу туралы сот қаулысын өзіне қатысты осы әкімшілік жаза шығарылған тұлға құқық бұзушының есебінен орындайды.

Заңсыз құрылысты жүзеге асырған адам салынған құрылысты кейіннен заңдастыра отырып, айыппұл төлеуге үміттенеді, өйткені АҚ 244-бабының 3-тармағында "... құрылысты жүзеге асырған адамға сот өз бетінше салынған құрылысқа меншік құқығын тануы мүмкін" деп белгіленген. Сот сондай-ақ құрылыс салынған жер учаскесі өзінің заңды пайдалануында болған адамның өз бетімен салынған құрылысқа меншік құқығын тануы мүмкін. Бұл ретте құрылысқа меншік құқығы танылған адам оны жүзеге асырған адамға сот белгілеген мөлшерде құрылысқа жұмсаған шығындарын өтейді.

Сот АҚ 244-бабының "мемлекетке тиесілі және жер пайдалануындағы емес жер учаскелерінде (жер учаскелері болып қалыптаспаған жерде) тұлға өз бетінше тұрғызған құрылыс әлеуметтік-экономикалық тұрғыдан орындылығы ескеріле отырып, құрылыс шығындары сот айқындаған мөлшерде өтеліп, коммуналдық меншікке беріледі. Мемлекеттік жер пайдаланушылардың жер пайдалануындағы жер учаскесінде өз бетінше құрылыс салуды жүзеге асырған кезде өз бетінше салынған құрылыс әлеуметтік-экономикалық тұрғыдан орындылығы ескеріле отырып, құрылыс шығындары сот айқындаған мөлшерде бюджет қаражатынан өтеліп, коммуналдық меншікке беріледі." деп көзделетін 4-бармағына сәйкес балама шешім қабылдай алады.

"Атқарушылық іс жүргізу және сот орындаушыларының мәртебесі туралы" 2010 жылғы 2 сәуірдегі ҚР Заңының 9-бабының 1-тармағының 5) тармақшасына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша шығарылған сот қаулылары сот орындаушыларының атқарушылық құжаттары тізіміне кіреді.

Құқық бұзушының есебінен құрылысты бұзуды құқық бұзушының өзі ерікті түрде жүзеге асыра алады. Сот орындаушысы қаулыны орындау кезінде құқық бұзушы жүргізілген жұмыстардың құнын және заңсыз салынған құрылысты бұзу бойынша шығындарды өтеуге міндетті.

Яғни сот орындаушысы алдымен құқық бұзушыға заңсыз тұрғызылған құрылысты ерікті түрде, яғни өз есебінен бұзуды ұсынуы керек. Ал борышкер сот шешімін

орындамағаннан кейін заңсыз тұрғызылған немесе тұрғылып жатқан құрылысты мәжбүрлеп бұзуға көшуге міндетті.

Құқық бұзушы жүргізілген жұмыстардың құнын төлеуден бас тартқан жағдайда, құрылысты мәжбүрлеп бұзу бойынша шығындар сот тәртібімен өндіріп алынуға тиіс. "Атқарушылық іс жүргізу және сот орындаушыларының мәртебесі туралы" ҚР Заңының 32-бабында сот орындаушысы қабылдауға міндетті мынадай атқарушылық құжаттардың орындалуын қамтамасыз ету жөніндегі шаралар:

1) борышкердің өзіндегі не өзге де жеке немесе заңды тұлғалардағы (оның ішінде банктердегі және банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын ұйымдардағы, сондай-ақ сақтандыру ұйымдарындағы) ақшасы мен бағалы қағаздарын қоса алғанда, мүлкіне тыйым салу;

2) борышкердің өзіндегі не өзге де жеке немесе заңды тұлғалардағы жылжымалы мүлкін алып қою;

3) борышкерге белгілі бір іс-әрекеттер жасауға тыйым салу, оның ішінде заңды тұлға органдарына шешімдер қабылдауға тыйым салу, сол сияқты заңды тұлғаның жылжымалы және жылжымайтын мүлкін, мүліктік және мүліктік емес құқықтарын, бағалы қағаздарын және жарғылық капитал мен мүліктегі үлестерін иеліктен шығару жөнінде қабылданған шешімдердің қолданылуын тоқтата тұру;

4) борышкердің оған меншік құқығы негізінде тиесілі мүлікті, оның ішінде ақшаны пайдалануына тыйым салу не оларды сот атқарушысы белгілеген шекте пайдалануға нұсқау беру;

5) борышкер мүлкіне сүргі салу;

6) құқық белгілейтін құжаттарды алып қою;

7) басқа адамдардың борышкерге мүлік, оның ішінде ақша беруіне немесе оған қатысты өзге де іс-әрекеттерді орындауына тыйым салу көзделген.

Қажет болған жағдайларда орындауды қамтамасыз етудің бірнеше түрі қолданылуы мүмкін.

Борышкер болып табылатын жеке тұлға, заңды тұлғаның лауазымды адамы (оның міндетін атқарушы) атқарушылық құжатта қамтылған талаптар дәлелсіз себептермен орындамаған кезде сот орындаушысы борышкердің Қазақстан Республикасынан шығуын уақытша шектеу туралы қаулыны шығаруға құқылы, ал өндіріп алушының өтініші бойынша оны шығаруға міндетті. Борышкер болып табылатын жеке тұлғаның, заңды тұлғаның лауазымды адамының (оның міндетін атқарушының) Қазақстан Республикасынан шығуын уақытша шектеу туралы сот орындаушысының қаулысы Қазақстан Республикасының азаматтық іс жүргізу заңнамасында белгіленген тәртіппен соттың санкциялауына жатады.

"Атқарушылық іс жүргізу және сот орындаушыларының мәртебесі туралы" ҚР Заңының 114-бабында сот орындаушыларының атқарушылық әрекеттерді жасауы бойынша шығыстарды өтеу тәртібі көзделген. Атқарушылық әрекеттер жасау кезінде

шығыстарды өндіріп алу және оларды шығын шеккен органға немесе адамға өтеу аумақтық бөлімнің басшысы - аға сот орындаушысы бекіткен мемлекеттік сот орындаушысының қаулысы немесе жеке сот орындаушысының қаулысы және шыққан шығындарды растайтын құжаттардың негізінде жүргізіледі.

Борышкер атқарушылық әрекеттер жасау жөніндегі шығыстарды өндіріп алу туралы сот орындаушысының қаулысына дау келтіру туралы арызбен, оны өндіріп алудың мерзімін кейінге қалдыру немесе мерзімін ұзарту туралы, оның көлемін азайту немесе өндіріп алудан босату туралы талап-арызбен сотқа жүгінуге құқылы.

913-бап. Әкімшілік қамаққа алу туралы қаулыны орындау

1. Судьяның қамаққа алу туралы қаулысын Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен ішкі істер органдары және әскери полиция органдары орындайды.

2. Әкімшілік қамаққа алынған тұлғалар ішкі істер органдары айқындайтын орындарда күзетпен ұсталады. Әкімшілік қамаққа алу туралы қаулыны орындау кезінде қамаққа алынғандардың жеке басы жете тексеріледі.

Әскери қызметшілер әкімшілік қамаққа алуды гауптвахталарда өтейді.

3. Әкімшілік қамаққа алу жазасын өтеу Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген қағидалар бойынша жүргізіледі.

ТҮСІНДІРМЕ

Әкімшілік қамаққа алу әкімшілік құқық бұзушылық жасағаны үшін әкімшілік жазаның негізгі түрі болып табылады және ол отыз тәулікке дейінгі, ал төтенше жағдайлар режимі талаптарын бұзғаны үшін қырық бес тәулікке дейінгі мерзімге белгіленеді.

Әкімшілік қамаққа алу - әкімшілік жазалардың барлық түрлерінің ішіндегі ең қатаң түрі және ол әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулыда көрсетілген кезеңге бас бостандығынан айырудан тұрады. Адам өзіне әкімшілік қамаққа алуды қолдану туралы сот қаулысы жарияланғаннан кейін осы әкімшілік жазаны өтеуге арналған арнайы мекеме жеткізіледі. Өйткені әкімшілік ұстап алу мерзімі әкімшілік қамаққа алу мерзіміне қосылады, құқық бұзушының арнайы мекемеде нақты болуы әкімшілік ұстап алу мерзіміне қысқартылады. Әкімшілік ұстап алудың ең ұзақ мерзімі әкімшілік жеткізу мен ұстап алу мерзімін есепке алмағанда, 48 сағатқа дейін болуы мүмкін.

Түсіндірме берілген баптың 1-бөлігінде құзыретіне әкімшілік қамаққа алу түріндегі әкімшілік жазаны орындау кіретін органдар айқындалған. Олар мыналар:

- 1) ішкі істер органдары;
- 2) әскери полиция органдары.

"Қазақстан Республикасының ішкі істер органдары туралы" 2014 жылғы 23 сәуірдегі ҚР Заңының 11-бабының 13-тармағы негізінде ұстап алынған және әкімшілік қамаққа алынған адамдарды бақылау және күзету ПО құзыреті болып табылады.

"Әскери полиция органдары туралы" 2005 жылғы 21 ақпандағы ҚР Заңының 4-бабына сәйкес әскери полиция органдары ҚР Қарулы Күштерінде, ұлттық қауіпсіздік органдарында және Ұлттық ұланында құрылады. Осы заңның 5-бабының 7-тармағында "заңнамада көзделген жағдайларда әскери қызметшілерді гауптвахтаға жабу арқылы ұстауды орындау, сондай-ақ әкімшілік қамауға алу түріндегі әкімшілік жазаны орындау" әскери полиция органдарының міндеті болып табылады делінген.

Қаралып отырған баптың 2-бөлігінде әкімшілік қамаққа алынған адамдарды ұстау орындары айқындалған. Ол орындар мыналар:

- 1) ішкі істер органдарының арнайы қабылдау орны;
- 2) ҚР Ұлттық қауіпсіздік комитеті әскери полиция органдарының гауптвахтасы;
- 3) ҚР Қарулы Күштері әскери полиция органдарының гауптвахтасы.

Әкімшілік қамаққа алынғанға дейін құқық бұзушылар әкімшілік ұстап алуға тартылуы мүмкін және әкімшілік қамаққа алу туралы қаулы ресімделгенге дейін ПО кезекші бөлімдерінің жанындағы арнайы бөлінген үй-жайларда ұсталады. Арнаулы үй-жайлар қызметінің құқықтық негіздері "Адамдарды қоғамнан уақытша оқшаулауды қамтамасыз ететін арнаулы мекемелерде, арнаулы үй-жайларда ұстау тәртібі мен шарттары туралы" 1999 жылғы 30 наурыздағы ҚР Заңында қамтылған. Алғаш рет арнаулы үй-жайлар мен олардың ұйымдастырушылық құрылымның құқықтық жағдайы "Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне қылмыстық, қылмыстық-процестік заңнама мен құқық қорғау және арнаулы мемлекеттік органдар қызметін жетілдіру мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы" 2018 жылғы 12 шілдедегі ҚР Заңында бекітілді.

"Адамдарды қоғамнан уақытша оқшаулауды қамтамасыз ететін арнаулы мекемелерде, арнаулы үй-жайларда ұстау тәртібі мен шарттары туралы" 1999 жылғы 30 наурыздағы ҚР Заңының 46-6-бабының 5-тармағына сәйкес әкімшілік қамауға алынған адамдарды уақытша ұстаудың өзге де орындары көзделген. Арнаулы қабылдау орны болмаған немесе онда орындар болмаған не арнаулы қабылдау орнының шалғайлығынан немесе тиісті қатынас жолдарының болмауынан оған жеткізу мүмкін болмаған жағдайларда әкімшілік қамауға алынған адамдарды уақытша ұстау изоляторында ұстауға жол беріледі. Уақытша ұстау изоляторында әкімшілік қамауға алынған адамдар және қылмыстық құқық бұзушылықтар жасады деген күдік бойынша ұсталған адамдар бөлек ұсталады.

Сондай-ақ түсіндірме берілген баптың 2-бөлігінде міндетті әкімшілік іс жүргізу әрекетімен адамдар ПО-ның арнаулы қабылдау орнына немесе гауптвахтаға орналастырылған кезде жеке басын жете тексеріледі деп көзделген.

Жеке басты жете тексеруді және жеке тұлғаның өзімен бірге алып жүрген заттарын жете тексеру ӘҚБтК 791-бабына сәйкес жүзеге асырылады. Жеке басты жете тексеру – құқық бұзышылықтарды анықтау және алдын алу, әкімшілік құқық бұзушылықты жасау құралы не оның нысанасы болған құжаттарды, заттарды және басқа да

нәрселерді табу және алып қою мақсатында адамның денесін және оның киімін мәжбүрлеп зерттеп-қарау.

Жеке басты тексеріп қарауды тексеріп қаралушымен жынысы бірдей адам және жынысы осындай екі куәгердің қатысуымен жүргізіледі. Жеке басты жете тексеру және жеке тұлғаның өзімен бірге алып жүрген заттарын жете тексеру әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізу кезеңінде ғана жүргізілуі мүмкін. Адамның әкімшілік құқық бұзушылық жасағаны жеке басты жете тексеруді және жеке тұлғаның өзімен бірге алып жүрген заттарын жете тексеруді жүргізуге негіз болып табылады.

Арнаулы қабылдау орнына орналастырылған әр адамды ПО кезекшісі жеке басын толық жете тексереді, медициналық куәландырудан, дактилоскопиялаудан өткізеді, суретке түсіреді, одан кейін босатылғанға дейін арнаулы қабылдау орнындағы ішкі тәртіппен қол қойғызып таныстырады.

Заттарды жете тексеру мынадай тәртіппен жүзеге асырылады:

- 1) жеке тексеруді арнаулы қабылдау орнының қызметкерлері жүргізеді;
- 2) жеке тексеруді тек тексерілетін адаммен жынысы бірдей екі куәгердің қатысуымен осындай жынысты адам ғана жүргізе алады;
- 3) жеке тұлғадағы заттарды тексеру, яғни олардың конструктивтік тұтастығын бұзбай жүзеге асырылатын зерттеу осы заттардың иесі болып табылатын адамның және екі куәгердің қатысуымен жүргізіледі;
- 4) арнаулы қабылдау орнына орналастырылған адамда айналасындағылардың өмірі мен денсаулығына зиян келтіру үшін пайдаланылуы мүмкін заттар бар деп ұйғаруға негіздер бар болған жағдайда жеке тексеру, заттарды тексеру бұл туралы 24 сағаттың ішінде прокурорға хабарлай отырып, куәгерлердің қатысуынсыз жүргізілуі мүмкін;
- 5) егер фото және бейнетүсірілім жүргізілсе, тексеру хаттамасында оларды қолданғаны туралы тиісті жазба жазылады;
- 6) тексеру аяқталған соң жеке тексеру, арнаулы қабылдау орнына орналастырылған кезде болған заттарды тексеру хаттамасына оны толтырған лауазымды адам, жеке тексерілген адам, куәгерлер қол қояды. Жеке тексерілген адам хаттамаға қол қоюдан бас тартқан жағдайда, онда тиісті жазба жазылады.

Гауптвахтаға қамалатын әскери қызметші туралы, сондай-ақ алып қойылған және сақтауға қабылданған құжаттар, нәрселер, бұйымдар, заттар, құндылықтар, ақша сомасы туралы мәліметтер әскери қызметшінің қатысуымен Әкімшілік қамаққа алынған әскери қызметшілерді есепке алу кітабына енгізіледі. Жеке құжаттар, заттар, бұйымдар, нәрселер, құндылықтар, ақша гауптвахтада ұсталатын әскери қызметшілердің заттарын сақтау бөлмесіне сақтауға тапсырылады. Ақша мен құндылықтар металл сейфте сақталады.

ҚР Ұлттық қауіпсіздік комитеті әскери полициясы органдарының әскери қызметшілерін жете тексерудің балама тәртібі "Қазақстан Республикасы Ұлттық қауіпсіздік комитеті әскери полициясы органдарының гауптвахтасында әскери

қызметшілердің әкімшілік қамауды өтеу қағидаларын бекіту туралы" ҚР Ұлттық қауіпсіздік комитеті Төрағасының 2017 жылғы 8 маусымдағы № 28 бұйрығымен бекітілген.

Сот әкімшілік қамаққа алу туралы қаулы шығарғанға дейін құқық бұзушы ұсталған адамның мәртебесін әкімшілік тәртіппен сақтайтынын және ол ПО-ның арнаулы үй-жайында ұсталатынын атап өткен жөн. Арнаулы үй-жайлардың қызметі және олардағы ішкі тәртіптеме қағидалары Қазақстан Республикасы Ішкі істер министрінің м.а. 2018 жылғы 24 шілдедегі № 531 бұйрығымен бекітілген. Қарап-тексеру кезінде мынадай заттар тізбесі:

1) қару, жарылғыш, улы, улайтын және өртке қауіпті заттар, есірткі құралдары, психотроптық заттар, прекурсорлар, спирттік ішімдіктер, бұрыш, тұз, оттықтар;

2) шарф, белдік, белбеу, иық бау, бау, галстук, ұзындығы 50 сантиметрден асатын сүлгілер;

3) шыны ыдыс, шанышпалы, егейтін, кесетін заттар;

4) білезік, портсигар, ойын карталары, ілмек, сақина, сырға, сағат, орден, медаль, металл заттар және құндылықтар;

5) иіс су, одеколон және спирттік негіздегі өзге де бұйымдар;

6) фотоаппараттар, бейнекамералар, ұялы телефондар;

7) ақша, бағалы қағаздар, зергерлік бұйымдар алып қоюға жатады.

Зерттеліп отырған баптың 3-бөлігі бланкеттік болып табылады және онда әкімшілік қамаққа алу жазасын өтеу Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген қағидалар бойынша жүргізіледі делінген. Бұл қағидаларды уәкілетті органдардың басшылары ведомстволық деңгейде бекітеді және осы баптың бірінші бөлігіне түсіндірмелерде санамалап көрсетілген.

Әкімшілік қамаққа алуды өтеу үшін уақытша ұстау изоляторына уақытша орналастырылған адамдар арнаулы қабылдау орнының қағидалары бойынша және күдіктілерден, айыпталушылардан бөлек ұсталады. Уақытша ұстау изоляторларында ұсталатын күдіктілер мен айыптаушыларды күзетуді қамтамасыз ету жөніндегі қызметті атқаруды ұйымдастыру қағидаларында әкімшілік қамаққа алынған адам уақытша ұстау изоляторына орналастырылуы мүмкін деп айтылмаған.

914-бап. Әкімшілік қамаққа алу жазасын өтеуден жалтару салдары

Егер әкімшілік қамаққа алынған тұлға әкімшілік қамаққа алу мерзімі өткенге дейін оны өтейтін орынды өз бетімен тастап кетсе, өтеген мерзімі судьяның қаулысымен әкімшілік қамаққа алу мерзіміне толық немесе ішінара есептелмеуі мүмкін. Бұл ретте судья әкімшілік қамаққа алуды өтеу мерзімінің басталуын жаңадан белгілейді.

ТҮСІНДІРМЕ

Әкімшілік қамаққа алуды орындаудың құқықтық негіздері ӘҚБтК-нің 913-бабында көзделген. Әкімшілік қамаққа алынған адамдар ішкі істер органдары айқындайтын

орындарда күзетпен ұсталады. Әскери қызметшілер әкімшілік қамаққа алуды гауптвахталарда өтейді.

Бапта әкімшілік қамаққа алынған, әкімшілік қамаққа алу жазасын өтеуден жалтарған адам үшін салдар регламенттеледі. Түсіндірме берілген баптың мазмұнына сүйенсек, әкімшілік қамаққа алу жазасын өтеуден жалтару түріндегі құқыққа қайшы әрекет қамаққа алынған адамның әкімшілік қамаққа алу жазасын өтеу мерзімі өткенге дейін әкімшілік қамаққа алу жазасын өтейтін орынды өз бетімен (рұқсатсыз) тастап кетуінен тұрады. Әкімшілік құқық бұзушылықтың неғұрлым жеңілдетілген мағынасын әкімшілік қамаққа алу жазасын өтеу орындарынан қашып кету түрінде білдіруге болады.

Қызметі "Адамдарды қоғамнан уақытша оқшаулауды қамтамасыз ететін арнаулы мекемелерде, арнаулы үй-жайларда ұстау тәртібі мен шарттары туралы" 1999 жылғы 30 наурыздағы ҚР Заңында регламенттелген ішкі істер органдарының арнаулы қабылдау орындары әкімшілік қамаққа алынған адамдардың жазаны өтеу орындары болып табылады. Осы заңға сәйкес арнаулы қабылдау орны – ішкі істер органдарының әкімшілік қамауға алынған адамдарды қабылдауға және ұстауға арналған арнаулы мекемесі (Заңның 2-бабының 1-тармағы). Әкімшілік қамауға алынған адам – өзіне қатысты сот әкімшілік қамауға алуды қолдану туралы қаулы шығарған адам (Заңның 2-бабының 3-тармақшасы). Камера – арнаулы қабылдау орнына орналастырылған адамдарды ұстауға арналған үй-жай (Заңның 2-бабының 9-тармақшасы).

Ішкі істер органдарының арнаулы қабылдау орындарының ішкі тәртіп қағидалары әкімшілік қамаққа алынған адамдың өз бетімен кетуін болғызбайтын шаралар көзделген "Ішкі істер органдары арнайы қабылдау орындарының ішкі тәртіп қағидаларын бекіту туралы" ҚР Ішкі істер министрінің 2012 жылғы 9 қаңтардағы № 11 бұйрығымен бекітілген. Арнаулы қабылдау орнына орналастырылған әрбір адамды кезекші толық жеке тексереді, медициналық куәландырудан, саусақ іздерін алады, суретке түсіреді, содан кейін мұндай адам қолын қоя отырып, босатылғанға дейінгі арнайы қабылдау орнының ішкі күн тәртібімен таныстырылады.

ҚР ІІМ 2011 жылғы 23 мамырдағы № 232 бұйрығымен бекітілген Ішкі істер органдары арнайы қабылдау орындарының қызметін ұйымдастыру ережесінде әкімшілік қамаққа алуды тиісінше орындау бойынша шаралар да көзделген.

Арнайы қабылдау орындарында тәуліктік кезекшілікті қамтамасыз ететін және ұсталатын адамдардың өз еркімен мекемеден тыс жерге кетуін болдырмайтын режим белгіленеді. Арнайы қабылдау орындарында режимді қамтамасыз ету арнайы қабылдау орнының әкімшілігі мен қызметкерлеріне жүктеледі. Арнайы қабылдау орнынан қашқан адамды ұстау кезінде "Құқық қорғау қызметі туралы" ҚР Заңына сәйкес қару қолданылмайды. Арнайы қабылдау орнына орналастырылған адамдарға "Құқық қорғау қызметі туралы" ҚР Заңына сәйкес күш пен арнайы құралдар қолданылуы мүмкін.

Судьяның қаулысын орындамағаны үшін ӘҚБтК 669-бабы бойынша әкімшілік жауаптылыққа жаңадан тартылуы мүмкін екендігі әкімшілік қамаққа алу жазасын өтеуден жалтарып, судья қаулысын орындамаудың салдары болып табылады.

Бұл "Соттардың Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Қазақстан Республикасы Кодексінің Ерекше бөлігінің нормаларын қолдануының кейбір мәселелері туралы" ҚР Жоғарғы Сотының 2017 жылғы 6 қазандағы № 7 нормативтік қаулысында түсіндірілген . Соттар ӘҚБтК-нің 669-бабы бойынша әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қараған кезде соттың атқарушылық құжаттарының түрлері "Атқарушылық іс жүргізу және сот орындаушыларының мәртебесі туралы" 2010 жылғы 2 сәуірдегі ҚР Заңының 9 -бабының 1-тармағының 1)-5), 12) тармақшаларында санамалап көрсетілгенін ескеруге тиіс.

"Атқарушылық іс жүргізу және сот орындаушыларының мәртебесі туралы" 2010 жылғы 2 сәуірдегі ҚР Заңының 9-бабының 5) тармақшасына сәйкес Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінде көзделген жағдайларда әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша шығарылған сот қаулылары атқарушылық құжаттар болып табылады.

Жаңа әкімшілік жаза қолданудан басқа, өтеген мерзімі судьяның қаулысымен әкімшілік қамаққа алу мерзіміне толық немесе ішінара есептелмеуі мүмкін. Бұл ретте судья әкімшілік қамаққа алуды өтеу мерзімінің басталуын жаңадан белгілейді.

ӘҚБтК-нің 669-бабы бойынша әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамаларды мемлекеттік сот орындаушылары (805-баптың 1-бөлігінің 56-тармағы), сондай-ақ ішкі істер органдарының лауазымды адамдары (805-баптың 1-бөлігінің 1-тармағы) жасайды.

ӘҚБтК-нің 887-бабының 3-бөлігі негізінде әкімшілік қамаққа алу жазасын өтеуден жалтару туралы мәселені қарау кезінде әкімшілік қамаққа алынған адамның қатысуы міндетті болып табылады. Яғни арнаулы қабылдау орнын өз бетімен тастап кеткен құқық бұзушыны әкімшілік жауаптылыққа тарту үшін оны әкімшілік ұстап алу керек.

"Әкімшілік құқық бұзушылық жөніндегі іс бойынша соттың қаулысы туралы" ҚР Жоғарғы Сотының 2018 жылғы 20 сәуірдегі № 5 нормативтік қаулысының 26-тармағына сәйкес мұндай жағдайларда сот қаулысын шығару ерекшеліктері түсіндірілген. Әкімшілік қамауға алу тағайындалған кезде қаулының қарар бөлігінде оның мерзімі – тәуліктер саны цифрлармен және жазбаша көрсетіледі. Соттардың назары судья қамауға алу түрінде әкімшілік жаза қолданылатын қаулыда сағат пен минутқа дейінгі дәлдікпен нақты ұсталған уақытты ескеріп, қамауға алу мерзімі есептелуі тиіс кезеңді көрсетуі қажет екеніне аударылсын.

Әкімшілік қамаққа алу жазасын өтеуден жалтарудың салдары гауптвахталарда әкімшілік қамаққа алу жазасын өтеп жатқан ҚР Қорғаныс министрлігінің әскери қызметшілеріне қатысты туындайды.

ҚР Қорғаныс министрінің 2017 жылғы 20 шілдедегі №368 бұйрығымен Әскери қызметшілердің ҚР Қарулы Күштері Әскери полиция органдарының гауптвахтасында

Әкімшілік қамауға алуды өтеу қағидалары бекітілді. Осы бұйрыққа сәйкес жұмыс істеу және серуендеу уақытынан басқа, тәулік бойы қамауға алынғандар құлыпқа жабылған камераларда болады. Қамауға алынғандарды камераларда орналастыруды гауптвахта бастығы мен қарауыл (кезекші ауысым) бастығы жүргізеді. Оқшаулау тәртібі қамаққа алынғандардың барлық қозғалыстары кезінде қамтамасыз етіледі. Қамауға алынғандардың қозғалыстары айдауылмен бірге жүреді.

Бұдан басқа гауптвахтада ұстау тәртібін бұзғаны, қамауға алынғандарға белгіленген міндеттерді орындамағаны үшін мынадай жазалау шаралары:

- 1) ескерту;
- 2) сөгіс;
- 3) қатаң сөгіс;
- 4) он бес тәулікке дейінгі мерзімге жеке камераға қамау қолданылады.

Жеке камераға қамау түріндегі жазалауды гауптвахта бастығы қолданады.

Әкімшілік қамаққа алу жазасын өтеуден жалтарудың ұқсас салдары гауптвахталарда әкімшілік қамаққа алу жазасын өтеп жатқан ҚР Ұлттық қауіпсіздік комитеті әскери полиция органдарының әскери қызметшілеріне қатысты туындайды.

"ҚР Ұлттық қауіпсіздік комитеті әскери полициясы органдарының гауптвахтасында әскери қызметшілердің әкімшілік қамауды өтеу қағидаларын бекіту туралы" ҚР Ұлттық қауіпсіздік комитеті Төрағасының 2017 жылғы 8 маусымдағы № 28 бұйрығына сәйкес шаруашылық жұмыстарын орындау, күнделікті серуендеу және сапқа дайындық бойынша сабақтар уақытын қоспағанда, қамаққа алынғандар тәулік бойы құлыпқа жабылатын камераларда болады.

Әкімшілік қамауға алынған әскери қызметшілерге гауптвахтада ұстаудың ішкі тәртіптемесін бұзғаны үшін мынадай жазалау шаралары:

- 1) ескерту;
- 2) сөгіс қолданылады.

915-бап. Мүліктік залалды өтеу бөлігінде қаулыны орындау

Осы Кодекстің 59-бабына сәйкес өндіріп алуға жататын мүліктік залалды өтеу бөлігінде әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулы заңнамада белгіленген тәртіппен орындалады.

ТҮСІНДІРМЕ

Баптың мазмұны бланкеттік сипатқа ие және әкімшілік құқық бұзушылықпен ғана келтірілген залалды (зиянды) өтеу бөлігінде қаулының орындалуын көздейді. Мазмұнында мүліктік зиянды - ескірген "залал" терминімен атауда дәлсіздікке жол берілген.

59-баптың негізінде судья мүліктік зиян келтірілген әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қарай келіп, әкімшілік жаза қолдану туралы мәселені шешкен кезде, егер

мұндай зиянның мөлшері туралы дау болмаса, оны бір мезгілде өндіріп алады. Ал әкімшілік құқық бұзушылықтан келтірілген мүліктік зиянның мөлшері туралы даулар болса, онда мүлікті зиянды өтеу азаматтық сот ісін жүргізу тәртібімен қаралады.

Өзге де уәкілетті органдар (лауазымды адамдар) қарайтын әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша мүліктік зиянды өтеу, кінәлі тұлға оны өз еркімен өтеуден бас тартқан жағдайда, азаматтық сот ісін жүргізу тәртібімен жүргізіледі.

Судья әкімшілік құқық бұзушылық туралы қаулы шығарған кезде кінәлінің мүліктік залалды өтеуі туралы мәселелерді шешуге тиіс. Мүліктік зиянды өтеу туралы жеке қаулы шығару заңнамада көзделмеген.

"Әкімшілік құқық бұзушылық жөніндегі іс бойынша соттың қаулысы туралы" ҚР Жоғарғы Сотының 2018 жылғы 20 сәуірдегі № 5 нормативтік қаулысының 22-тармағында әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша сот қаулысын шығару тәртібі түсіндірілген. Судья өзінің қаулысында өтелуге жататын залалдың нақты мөлшерін көрсетілуге тиіс.

Әкімшілік іс жүргізу шеңберінде залалды өтеу туралы мәселені шешу барысында жәбірленуші мен құқық бұзушының арасында талап қоюшы мен жауапкерге тән қатынастар туындамайды. Залал ӘҚБтК-нің 59-бабының 1-бөлігіне сәйкес өтелуге жатады, оның мөлшері туралы дау болмаған жағдайда, ол туралы қаулының сипаттау-уәждеу бөлігінде көрсету қажет. Сот залалды өтеу жөнінде қабылданған шешімнің уәждерін қаулының сипаттау-уәждеу бөлігінде келтіреді. Материалдық залалды өтеу туралы даулар болған кезде бұл мәселелер азаматтық сот ісін жүргізу тәртібімен шешіледі, әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуге қатысушыларға бұл туралы міндетті түрде түсіндірілуі тиіс.

Қазақстан Республикасы Конституциясының 6-бабына сәйкес мемлекеттік меншік пен жеке меншік танылады және бірдей қорғалады.

Меншік құқығы, оның азаматтық-құқықтық нысанына қарамастан, сот тәртібімен қорғалуы мүмкін. Мәселен, АҚ 9-бабының 2-тармағына сәйкес бұзылған құқықты қорғау үшін өкімет билігіне немесе басқару органына өтініш жасау, егер заң құжаттарында өзгеше көзделмесе, құқық қорғау туралы талап қойып сотқа жолдануға кедергі жасамайды.

Меншікті және басқа да заттай құқықтарды азаматтық-құқықтық қорғау деп азаматтық заңдарда көзделген, осы құқықтарға қарсы жасалған бұзушылықтарға байланысты қолданылатын және олардың иелерінің мүліктік мүдделерін қалпына келтіруге немесе қорғауға бағытталған құралдар жиынтығы түсініледі.

ҚР АПК 30-бабының 8-тармағына сәйкес әкімшілік жауаптылыққа заңсыз тартудан, процестік мәжбүрлеу шараларын не әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуді қамтамасыз ету шараларын заңсыз қолданудан бұзылған мүліктік құқықтарды қалпына келтіру туралы талап қоюлар талап қоюшының тұрғылықты немесе орналасқан жері бойынша берілуі мүмкін.

ӘҚБТК 766-бабының 5-бөлігіне сәйкес әкімшілік құқық бұзушылықпен келтірілген залалдың сипаты мен мөлшері әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша дәлелдеу мән-жайы болып табылады.

Мысалы, ӘҚБТК-нің 517-бабын бұзғаны, жүк пен багажды тасымалдау қағидаларын бұзуға байланысты мүліктік залал келтіргені үшін залалды өтеу жүктің немесе багаждың жоғалғаны, кем шыққаны және зақымданғаны (бүлінгені) үшін АҚ-нің 705-бабының тәртібімен жүзеге асырылады. Жүкті немесе теңдеме жүкті тасымалдау кезінде келтірілген зиянды тасымалдаушы:

1) жүк немесе теңдеме жүк жоғалған немесе кем шыққан жағдайда - жоғалған немесе кем шыққан жүктің немесе теңдеме жүктің құны мөлшерінде;

2) жүк немесе теңдеме жүк зақымданған (бүлінген) жағдайда - оның құнының төмендеген сомасының мөлшерінде, ал зақымданған жүкті немесе теңдеме жүкті қалпына келтіру мүмкін болмаған кезде - оның құны мөлшерінде;

3) тасымалдауға құны жарияланып тапсырылған жүк немесе теңдеме жүк жоғалған жағдайда - жүктің немесе қол жүгінің жарияланған құны мөлшерінде өтейді.

Мүлік құнын өтеу мөлшері жоғалған немесе зақымдалған мүліктің ескіруін ескере отырып, мүлік құнын өтеу кезінде осы жердегі қолданыстағы нарық бағасы бойынша бүлінген мүлікті қалпына келтіру (жөндеу) үшін қажетті шығыстарды және (немесе) мүліктің зақымдануы салдарынан оның арзандау мөлшерін не жоғалған мүліктің құнын негізге ала отырып белгіленеді. Бүлінген мүлікті қалпына келтіру (жөндеу) шығыстары оны қалпына келтіруге жұмсалатын шығыстар сметасымен немесе калькуляциясымен расталады. Мүлік иесінің мүлікті бағалауды жүргізуге, бүлінген мүлікті қалпына келтіруге (жөндеуге) жұмсалатын шығындардың сметасы мен калькуляциясын жасауға байланысты көрсетілген қызметтерге ақы төлеу бойынша құжаттамалық расталған шығыстары өтелетін мүліктің құнына қосылады.

Келтірілген мүліктік зиянды өтеу туралы өтініште: жоғалған немесе бүлінген мүлік, бүлінген мүлікті қалпына келтіруге (жөндеуге) жұмсалатын шығыстар және (немесе) мүліктің бүлінуі салдарынан оның арзандау мөлшері не болмаса жоғалған мүліктің құны көрсетіледі.

916-бап. Шетелдіктерді және азаматтығы жоқ адамдарды Қазақстан Республикасынан әкімшілік жолмен шығарып жіберу туралы қаулыны орындау

1. Шетелдіктерді немесе азаматтығы жоқ адамдарды Қазақстан Республикасынан әкімшілік жолмен шығарып жіберу туралы қаулыны орындау Қазақстан Республикасынан шығарып жіберілетін адамға бақылау жасала отырып, өздігінен кетуі арқылы жүргізіледі.

Шығарып жіберу бойынша шығыстарды шығарып жіберілетін заңсыз көшіп келушілер, көшіп келушіні Қазақстан Республикасына шақырған жеке немесе заңды

тұлғалар көтереді. Аталған адамдардың шығарып жіберу бойынша шығыстарды жабуға қаражаты болмаған не жеткіліксіз болған жағдайларда, тиісті іс-шараларды қаржыландыру бюджет қаражаты есебінен жүргізіледі.

Қазақстан Республикасы ратификациялаған халықаралық шарттарға сәйкес, осы адамдарды жеткізген көлік ұйымы келу құқығынсыз келген адамдарды Қазақстан Республикасының аумағынан әкету үшін жауапты болып табылады.

2. Шығарып жіберу туралы сот шешімін орындамаған және шешімде көрсетілген мерзімде Қазақстан Республикасының аумағынан кетпеген адам заңнамада белгіленген тәртіппен шығарып жіберілуге жатады.

3. Егер шығарып жіберілетін адамды шет мемлекеттің өкіліне беру Қазақстан Республикасының аталған мемлекетпен шартында көзделмесе, шығарып жіберу Қазақстан Республикасы Ұлттық қауіпсіздік комитетінің Шекара қызметі айқындайтын орында жүзеге асырылады.

4. Егер шығарып жіберу Қазақстан Республикасының аталған мемлекетпен шартында көзделсе, шетелдіктерді немесе азаматтығы жоқ адамдарды Қазақстан Республикасының Мемлекеттік шекарасы арқылы өткізу пунктінен шығарып жіберу туралы аумағына (аумағы арқылы) аталған адам шығарып жіберілетін шет мемлекеттің билігі хабардар етіледі.

5. Әкімшілік жолмен шығарып жіберу туралы қаулыны орындау екіжақты немесе біржақты акт түрінде ресімделеді.

ТҮСІНДІРМЕ

Бапта шетелдіктерді және азаматтығы жоқ адамдарды Қазақстан Республикасынан әкімшілік жолмен шығарып жіберу туралы қаулыны орындау тәртібін айқындайтын бірқатар құқықтық ережелер қамтылған.

Қаралып отырған баптың 1-бөлігінің бірінші абзацында шығарып жіберілетін адамның Қазақстан Республикасынан өздігінен кетуіне бақылау жасау процесі ретінде шығарып жіберуді орындау шарты белгіленеді. ӘҚБтК-нің 917-бабы негізінде құқық бұзушыларды әкімшілік жолмен шығарып жіберу туралы қаулыны орындау ішкі істер органдарына және ҚР Ұлттық қауіпсіздік комитетінің Шекара қызметіне жүктелген.

"Шетелдіктердің құқықтық жағдайы туралы" 1995 жылғы 19 маусымдағы ҚР Заңының 28-бабы негізінде шетелдік осы шешімде көрсетілген мерзімде Қазақстан Республикасынан кетуге міндетті. Мұндай жағдайда Қазақстан Республикасынан шығарып жіберу туралы сот шешімін орындау шығарып жіберілетін адамның бақыланатын өз бетінше шығуы немесе адамды Қазақстан Республикасынан мәжбүрлеп шығарып жіберу арқылы жүргізіледі. Егер өзіне қатысты шығарып жіберу туралы шешім қабылданған адам шешімде көрсетілген мерзімде Қазақстан Республикасының аумағынан кетпесе, ол прокурордың санкциясымен ұстап алуға және мәжбүрлеу тәртібімен шығарып жіберілуге жатады.

Әкімшілік тәртіппен ұсталған адамдар қызметі ҚР Ішкі істер министрінің 2018 жылғы 24 шілдедегі № 531 бұйрығымен реттелетін арнаулы үй-жайларда ұсталады.

Қазақстан Республикасының шегінен тыс жерге әкімшілік жолмен шығарып жіберу туралы шешім шығарылған кезде шетелдік немесе азаматтығы жоқ адам Қазақстан Республикасының аумағынан кетуге тиіс ақылға қонымды мерзім көрсетіледі.

"Әкімшілік құқық бұзушылық жөніндегі іс бойынша соттың қаулысы туралы" ҚР Жоғарғы Сотының 2018 жылғы 20 сәуірдегі № 5 нормативтік қаулысына сәйкес қисынды мерзім шығарып жіберу туралы қаулы заңды күшіне енген кезден басталады. ӘҚБтК-нің 883-бабының 4) тармақшасына сәйкес соттың шетелдікті немесе азаматтығы жоқ адамды Қазақстан Республикасының шегінен шығарып жіберу туралы қаулысы жария етілгеннен кейін заңды күшіне енеді. Егер шығарып жіберу жазаның негізгі түріне қосымша жаза ретінде тағайындалса, соттың қаулысы әкімшілік құқық бұзу туралы іс бойынша қаулыға шағым келтіру үшін белгіленген мерзім өткеннен кейін, егер оған шағым жасалмаса немесе апелляциялық өтінішхат келтірілмесе, заңды күшіне енеді.

Зерттеліп отырған баптың 1-бөлігінің екінші абзацында шетелдіктерді шығарып жіберу процесін қаржыландыру тәртібі көзделеді. Біріншіден, шығарып жіберу бойынша шығыстарды шығарып жіберілетін заңсыз көшіп келушілер, көшіп келушіні Қазақстан Республикасына шақырған жеке немесе заңды тұлғалар көтереді.

Екіншіден, аталған адамдардың шығарып жіберу бойынша шығыстарды жабуға қаражаты болмаған не жеткіліксіз болған жағдайларда, тиісті іс-шараларды қаржыландыру бюджет қаражаты есебінен жүргізіледі.

Қабылдаушы және шақырушы адамдар ұғымы "Халықтың көші-қоны туралы" 2011 жылғы 22 шілдедегі ҚР Заңында айқындалған:

1) қабылдаушы тұлға – көшіп келушілерді Қазақстан Республикасына уақытша тұру үшін шақыру туралы өтінішхат беретін және (немесе) олардың тұруына орын беретін Қазақстан Республикасының азаматы, Қазақстан Республикасында тұрақты тұратын шетелдік пен азаматтығы жоқ адам немесе Қазақстан Республикасында тіркелген заңды тұлға (1-баптың 10-1-тармағы);

2) шақырушы адам – Қазақстан Республикасында тұратын және отбасын біріктіру мақсатында өз отбасы мүшелерінің Қазақстан Республикасына келуіне жәрдемдесетін адам (1-баптың 21-тармағы).

"Халықтың көші-қоны туралы" 2011 жылғы 22 шілдедегі ҚР Заңының 27-бабына сәйкес мына адамдар:

1) Қазақстан Республикасының азаматтары;

2) Қазақстан Республикасының аумағында уақытша тұрып жатқан этникалық қазақтар мен бұрынғы отандастар;

3) Қазақстан Республикасының аумағында тұрақты тұрып жатқан көшіп келушілер мен бизнес-көшіп келушілер шақырушы адамдар болуы мүмкін.

Шығарып жіберу бойынша шығыстарды шығарып жіберілетін заңсыз көшіп келушілер, заңсыз көшіп келушіні Қазақстан Республикасына шақырған не көшіп келушінің Қазақстан Республикасында заңсыз болу фактісі анықталған кезде оның еңбегін пайдаланған жеке немесе заңды тұлғалар көтереді. Аталған тұлғалардың шығарып жіберу бойынша шығыстарды жабуға қаражаты болмаған не жеткіліксіз болған жағдайда тиісті іс-шараларды қаржыландыру бюджет қаражаты есебінен жүргізіледі, бұл ретте шығарып жіберуге жұмсалған қаражат мүдделі мемлекеттік органдардың жоғарыда аталған тұлғаларға талап қоюлары бойынша сот тәртібімен өтелуге жатады.

Шетелдікті немесе азаматтығы жоқ адамды шығарып жіберуге байланысты шығыстар сметасына:

1) шетелдікке немесе азаматтығы жоқ адамға, сондай-ақ оны алып жүретін ішкі істер органдарының қызметкерлеріне арналған жол жүру құжаттарының;

2) құжаттарды ресімдеу және шығарып жіберуге байланысты өзге де іс-әрекеттер жасау құны енгізіледі.

ӘҚБтК 916-бабының 1-бөлігінің соңғы абзацында Қазақстан Республикасы ратификациялаған халықаралық шарттарға сәйкес, осы адамдарды жеткізген көлік ұйымы келу құқығынсыз келген адамдарды Қазақстан Республикасының аумағынан әкету үшін жауапты болып табылады делінген.

"Шетелдіктерді немесе азаматтығы жоқ адамдарды Қазақстан Республикасының шегінен шығарып жіберу істерін қараудың сот практикасы туралы" ҚР Жоғарғы Сотының 2013 жылғы 13 желтоқсандағы № 4 нормативтік қаулысының 1-тармағында халықаралық конвенциялық құжаттар санамаланып көрсетілген. Сонымен қатар соттар Азаматтық және саяси құқықтар туралы халықаралық пактіні (Нью-Йорк, 1966 жылғы 16 желтоқсан), Тәуелсіз Мемлекеттер Достастығына қатысушы мемлекеттердің еңбекші-мигранттары мен олардың отбасы мүшелерінің құқықтық мәртебесі туралы конвенцияны (Кишинев, 2008 жылғы 14 қараша), Бір мемлекеттің басқа мемлекеттің аумағында тұрақты тұратын азаматтардың құқықтық мәртебесі туралы шартты (Мәскеу, 1998 жылғы 28 сәуір) және Қазақстан Республикасы ратификациялаған басқа да халықаралық шарттарды басшылыққа алуы қажет.

Зерттеліп отырған баптың 2-бөлігі бланкеттік болып табылады және шығарып жіберу туралы сот шешімін орындамаған және шешімде көрсетілген мерзімде Қазақстан Республикасының аумағынан кетпеген адам заңнамада белгіленген тәртіппен шығарып жіберілуге жатады делінген. Бұл норманың редакциясы "Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексіне өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы" 2017 жылғы 28 желтоқсандағы № 127-VI ҚР Заңымен өзгертілді.

Сот шешімі орындалмаған жағдайда адам Қазақстан Республикасының аумағынан кетпеген жағдайда, ол жаза ретінде бас бостандығынан айыруға дейін санкция

көзделген ҚР ҚК-нің "Сот үкімін, сот шешімін немесе өзге де сот актісін не атқарушылық құжатты орындамау" деген 430-бабы бойынша қылмыстық жауаптылыққа тартылуы мүмкін. Қылмыстық жаза орындалғаннан кейін де ол өз еркімен немесе мәжбүрлеу тәртібімен мемлекет шегінен тысқары жерге шығарып жіберіледі.

Шетелдікті немесе азаматтығы жоқ адамды Қазақстан Республикасының шегінен шығарып жіберу жөніндегі заңды күшіне енген сот үкімін мәжбүрлеу тәртібімен орындау ҚР ҚАК 70-бабының тәртібімен жүргізіледі. Шығарып жіберу Қазақстан Республикасының аумағына кіруге бес жыл мерзімге тыйым салу белгілене отырып, шығарып жіберілетін көшіп келушіні ҚР Үкіметі айқындайтын тәртіппен Қазақстан Республикасының Мемлекеттік шекарасына дейін шығарып салу арқылы жүзеге асырылады.

Мәжбүрлеу тәртібімен шығарып жіберу тәртібі "Шетелдікті немесе азаматтығы жоқ адамды Қазақстан Республикасының шегінен тыс мәжбүрлеу тәртібімен шығарып жіберу туралы" Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2017 жылғы 6 сәуірдегі № 175 қаулысында бекітілген. Ішкі істер органдары тиісті ақпаратты алған кезден бастап үш жұмыс күні ішінде шетелдікті немесе азаматтығы жоқ адамды шығарып жіберуді ұйымдастыру (маршрутты, Мемлекеттік шекараны кесіп өту орнын айқындау және жол жүру билеттерін сатып алу) жөніндегі іс-шараларды жүргізеді, сондай-ақ ҚР Ұлттық қауіпсіздік комитетінің Шекара қызметін алдағы шығарып жіберу туралы хабардар етеді.

Шетелдікті немесе азаматтығы жоқ адамды шығарып жіберу оны теміржол көлігіндегі Мемлекеттік шекара арқылы өткізу пунктіне дейін ішкі істер органдарының шығарып салуы арқылы жүзеге асырылады. Теміржол қатынасы (бағыты) болмаған кезде шығарып жіберу көліктің өзге түрлерімен (әуе, автомобиль немесе су) жүзеге асырылады. Шығарып жіберілетін көшіп келуші Мемлекеттік шекара арқылы өткізу пунктімен бір елді мекенде болған жағдайда, оны одан әрі өткізіп жіберу автомобиль көлігімен немесе жаяу тәртіппен жүзеге асырылады.

Түсіндірме берілген баптың 3-бөлігінде, егер беру Қазақстан Республикасының аталған мемлекетпен жасасқан шартында көзделмесе, шығарып жіберілетін адамды шет мемлекеттің өкіліне берудің құқықтық негіздері көзделеді. Бұл жағдайда ҚР Ұлттық қауіпсіздік комитетінің Шекара қызметі шығарып жіберілетін адамды беру орны болып айқындалады.

Шекара қызметі аталған санаттағы шетелдіктерді немесе азаматтығы жоқ адамдарды Мемлекеттік шекара арқылы өткізуді "Қазақстан Республикасының Мемлекеттік шекарасы туралы" 2013 жылғы 16 қаңтардағы ҚР Заңының талаптарына сәйкес жүзеге асырады.

Қаралып отырған баптың 4-бөлігінде Қазақстан Республикасының Мемлекеттік шекарасы арқылы өткізетін қызметкерлерді шетелдіктерді немесе азаматтығы жоқ

адамдарды шығарып жіберу туралы аумағына (аумағы арқылы) аталған адам шығарып жіберілетін шет мемлекеттің билігін хабардар етуді міндеттейді. Қазақстан Республикасының көрсетілген адам аумағына (аумағы арқылы) шығарып жіберілетін шетелдік мемлекетпен жасасқан шарты осы әрекеттердің міндетті талабы болып табылады.

"Шетелдіктердің құқықтық жағдайы туралы" 1995 жылғы 19 маусымдағы ҚР Заңының 28-бабы негізінде шығарып жіберілетін адамды осындай беру тәртібі көзделген. Мәжбүрлеу тәртібімен шығарып жіберу туралы сот шешімін орындауды жүзеге асыратын ішкі істер органдары Қазақстан Республикасының Мемлекеттік шекарасы арқылы өткізу пункттерінде шетелдікті немесе азаматтығы жоқ адамды аумағына аталған адам шығарып жіберілетін шет мемлекет билігінің өкіліне ресми түрде беру үшін шығарып жіберілетін шетелдікті немесе азаматтығы жоқ адамды ҚР Ұлттық қауіпсіздік комитетінің Шекара қызметіне береді.

5-бөлікте Қазақстан аумағынан шығарылған адамды беру фактісін ресімдеу тәртібі көзделеді. Әкімшілік жолмен шығарып жіберу туралы қаулыны орындау екіжақты немесе біржақты акт түрінде ресімделеді.

Мұндай тәртіп Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2017 жылғы 6 сәуірдегі № 175 қаулысымен бекітілген Шетелдікті немесе азаматтығы жоқ адамды Қазақстан Республикасының шегінен тыс мәжбүрлеу тәртібімен шығарып жіберу қағидаларының 8-тармағында бекітілген.

"Қазақстан Республикасының Мемлекеттік шекарасы туралы" 2013 жылғы 16 қаңтардағы ҚР Заңына сәйкес Мемлекеттік шекара арқылы өткізу пунктінде ішкі істер органдарының және Шекара қызметінің лауазымды адамдары шетелдікті немесе азаматтығы жоқ адамды Қазақстан Республикасының шегінен тыс шығарып жіберу туралы акт жасайды, оған шығарып жіберілетін көшіп келуші Мемлекеттік шекарадан кесіп өткеннен кейін қол қояды.

917-бап. Шетелдіктерді және азаматтығы жоқ адамдарды Қазақстан Республикасынан әкімшілік жолмен шығарып жіберу туралы қаулыны орындауды жүзеге асыратын органдар

Шетелдіктерді немесе азаматтығы жоқ адамдарды Қазақстан Республикасынан әкімшілік жолмен шығарып жіберу туралы қаулыны мыналар орындайды:

1) осы Кодекстің 510 (төртінші бөлігінде), 513 (екінші бөлігінде), 514 (екінші бөлігінде), 516 (екінші бөлігінде), 517 (екінші, төртінші, алтыншы, жетінші бөліктерінде)-баптарында көзделген құқық бұзушылықтар жасалған кезде – Қазақстан Республикасы Ұлттық қауіпсіздік комитетінің Шекара қызметі;

2) осы Кодекстің 109, 443-1 (екінші бөлігі), 449 (үшінші бөлігінде), 490 (үшінші, жетінші бөліктерінде), 495 (екінші бөлігінде), 496 (екінші және үшінші бөліктерінде), 510 (төртінші бөлігінде), 517 (екінші, төртінші, бесінші бөліктерінде)-баптарында көзделген құқық бұзушылықтар жасалған кезде – ішкі істер органдары.

ТҮСІНДІРМЕ

"Шетелдіктердің құқықтық жағдайы туралы" 1995 жылғы 19 маусымдағы ҚР Заңының 2-бабында түсінік берілген шетелдіктер мен азаматтығы жоқ адамдар Қазақстан Республикасынан шығарып жіберу түрінде әкімшілік жазалау шарасы қолданылуы мүмкін әкімшілік құқық бұзушылық субъектілері болып табылады. Қазақстан Республикасының азаматтары емес және өзінің басқа мемлекеттің азаматтығына қатысты екендігінің дәлелі бар адамдар Қазақстан Республикасындағы шетелдіктер болып танылады. Қазақстан Республикасының азаматтары емес және өзінің басқа мемлекеттің азаматтығына қатысты екендігінің дәлелі жоқ адамдар азаматтығы жоқ адамдар болып танылады.

ӘҚБтК 42-бабына сәйкес шетелдіктерді немесе азаматтығы жоқ адамдарды Қазақстан Республикасының шегінен әкімшілік жолмен шығарып жіберу ӘҚБтК Ерекше бөлігінде белгіленген тәртіппен және негіздер бойынша қолданылатын негізгі, сол сияқты қосымша әкімшілік жазалар ретінде қолданылуы мүмкін.

Әкімшілік жазаның түсіндірме берілген түрін орындауды азаматтық және қылмыстық-процестік заңнамада қолданылатын шетелдіктерді шығарып жіберуден ажырату керек. Мұндай түсіндірмелер "Шетелдіктерді немесе азаматтығы жоқ адамдарды Қазақстан Республикасының шегінен шығарып жіберу істерін қараудың сот практикасы туралы" ҚР Жоғарғы Сотының 2013 жылғы 13 желтоқсандағы № 4 нормативтік қаулысында берілген.

Әкімшілік жолмен кетіру және азаматтық сот ісін жүргізу тәртібімен шығарып жіберу мазмұны бойынша әкімшілік құқық бұзушылықты жасағаны немесе заңнаманы бұзғаны үшін сот қаулысының (шешімінің) негізінде жүзеге асырылатын, шетелдіктерді немесе азаматтығы жоқ адамдарды Қазақстан Республикасының шегінен мәжбүрлеп шығарып жіберуді немесе уәкілетті органдардың бақылау жасай отырып, олардың өз бетімен өтіп кетуін білдіреді. Шетелдіктерді немесе азаматтығы жоқ адамдарды шығарып жіберу туралы істерді қараған кезде ӘҚБтК-нің нормаларын іске асыру тәртібімен қолданылатын әкімшілік жолмен кетірудің және АПК-де көзделген ерекше іс жүргізу тәртібімен жүзеге асырылатын шығарып жіберудің аражігін ажыратуы қажет.

Қаралып отырған баптың 1-бөлігінде Қазақстан Республикасы Ұлттық қауіпсіздік комитетінің Шекара қызметі мынадай әкімшілік құқық бұзушылықтар:

- 1) шекара аймағында шекара режимін және жекелеген жерлерде болу тәртібін бұзу (510-баптың 4-бөлігі);
- 2) Қазақстан Республикасының Мемлекеттік шекарасы арқылы өткізу пункттерінде режимді бұзу (513-баптың 2-бөлігі);
- 3) Қазақстан Республикасының Мемлекеттік шекара режимін бұзу (514-баптың 2-бөлігі)

4) әскери қызметшінің Қазақстан Республикасының Мемлекеттік шекарасын күзету жөніндегі міндеттерін атқаруына байланысты оның заңды өкіміне немесе талабына бағынбау (516-баптың 2-бөлігі);

5) шетелдіктің немесе азаматтығы жоқ адамның Қазақстан Республикасының халықтың көші-қоны саласындағы заңнамасын бұзуы (517-баптың 2, 4, 6, 7-бөліктері) үшін шығарып жіберуді орындауының құқықтық негіздері көзделген.

Түсіндірме берілген баптың 2-бөлігінде ішкі істер органдарының мынадай әкімшілік құқық бұзушылықтар:

1) шетелдіктердің, азаматтығы жоқ адамдардың, шетелдік заңды тұлғалардың және халықаралық ұйымдардың кандидаттарды, партиялық тізімдерін ұсынған саяси партияларды ұсынуға және сайлауға, сайлауда белгілі бір нәтижеге қол жеткізуге кедергі болатын және (немесе) ықпал ететін қызметті жүзеге асыруы (190-бап);

2) қоғамдық орындарда тиісу (449-баптың 3-бөлігі);

3) Қазақстан Республикасының діни қызмет және діни бірлестіктер туралы заңнамасын бұзуы (490-баптың 3, 7-бөліктері);

4) жеке басты куәландыратын құжаттарды алған кезде не Қазақстан Республикасында тұрақты тұруға рұқсат алу үшін немесе Қазақстан Республикасының азаматтығына қабылдау не Қазақстан Республикасының азаматтығын қалпына келтіру туралы өтініш берген кезде Қазақстан Республикасының мемлекеттік органдарына көрінеу жалған мәліметтер беруі (495-баптың 2-бөлігі);

5) Қазақстан Республикасының азаматтық туралы заңнамасын бұзу;

6) шекара аймағында шекара режимін және жекелеген жерлерде болу тәртібін бұзу (496-баптың 2, 3-бөліктері);

7) шетелдіктің немесе азаматтығы жоқ адамның Қазақстан Республикасының халықтың көші-қоны саласындағы заңнамасын бұзуы (517-баптың 2, 4-бөліктері) үшін шығарып жіберуді орындауының құқықтық негіздері көзделген.

Шығарып жіберу үшін соттың белгілейтін мерзімдері ақылға қонымды болуға тиіс. Шетелдік немесе азаматтығы жоқ адам Қазақстан Республикасының аумағынан кетуі тиіс мерзімді анықтаған кезде шығарып жіберу рәсімдерін қаржыландыру ерекшеліктері ескерілуі қажет.

Жоғарыда аталған ӘҚБтК баптарынан байқағанымыздай, жекелеген құқық бұзушылықтар бойынша шығарып жіберуді ішкі істер органдары ҚР Ұлттық қауіпсіздік комитетінің Шекара қызметімен бірге жүзеге асырады. Мәжбүрлеу тәртібімен шығарып жіберу туралы сот шешімін орындауды жүзеге асыратын ішкі істер органдары Қазақстан Республикасының Мемлекеттік шекарасы арқылы өткізу пункттерінде шетелдікті немесе азаматтығы жоқ адамды аумағына аталған адам шығарып жіберілетін шет мемлекет билігінің өкіліне ресми түрде беру үшін шығарып жіберілетін шетелдікті немесе азаматтығы жоқ адамды Қазақстан Республикасы Ұлттық қауіпсіздік комитетінің Шекара қызметіне береді.

Мұндай жағдайда Қазақстан Республикасынан шығарып жіберу туралы сот шешімін орындау ӘҚБтК 916-бабында көзделген тәртіппен Қазақстан Республикасынан шығарып жіберілетін адамға бақылау жасала отырып, өздігінен кетуі немесе мәжбүрлеу тәртібімен шығарып жіберу арқылы жүргізіледі. Шығарып жіберудің толық тетігі "Шетелдікті немесе азаматтығы жоқ адамды Қазақстан Республикасының шегінен тыс мәжбүрлеу тәртібімен шығарып жіберу қағидаларын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2017 жылғы 6 сәуірдегі № 175 қаулысымен бекітілген. Мемлекеттік шекара арқылы өткізу пунктінде ішкі істер органдарының және Шекара қызметінің лауазымды адамдары шетелдікті немесе азаматтығы жоқ адамды Қазақстан Республикасының шегінен тыс шығарып жіберу туралы акт жасайды, оған шығарып жіберілетін шетелдік немесе азаматтығы жоқ адам Мемлекеттік шекарадан кесіп өткеннен кейін қол қояды.

918-бап. Жол жүрісі қағидаларын білуді тексеру туралы қаулыны орындау

Жол жүрісі қағидаларын білуді тексеру туралы қаулыны заңнамада белгіленген тәртіппен ішкі істер органдары орындайды.

ТҮСІНДІРМЕ

Тексеру "Жол жүрісі қағидаларын, Көлік құралдарын пайдалануға рұқсат беру жөніндегі негізгі ережелерді, көлігі арнайы жарық және дыбыс сигналдарымен жабдықталуға және арнайы түсті-графикалық схемалар бойынша боялуға тиіс жедел және арнайы қызметтер тізбесін бекіту туралы" ҚР Үкіметінің 2014 жылғы 13 қарашадағы № 1196 қаулысымен бекітілген жол жүрісі қағидаларын білуіне жүргізіледі. Жол жүрісі қағидалары Қазақстан Республикасының бүкіл аумағында жол жүрісінің бірыңғай тәртібін белгілейді.

Осы қағидаларда көлік құралдары жүргізушілерінің "Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінде белгіленген жағдайларда, осы Қағидаларды білуін тексеруден өту..." міндеті белгіленген.

Жол жүрісі қағидаларын білуін тексеру ӘҚБтК 53-бабында көрсетілген ӘҚБтК бес бабын бұзғаны:

1) жол қиылыстарынан өту қағидаларын бұзу немесе жолдың жүру бөлігін кесіп өту (594-баптың 4-бөлігі);

2) көлік құралын жолдың жүру бөлігінде орналастыру, қарсы жүріп өту немесе басып озу қағидаларын бұзу (596-баптың 4-бөлігі);

3) арнайы жарық және дыбыс сигналдары іске қосылған жедел және арнайы қызметтер көлік құралының жүруіне басымдық бермеу (598-баптың 2-бөлігі);

4) бағдаршамның тыйым салатын сигналына немесе реттеушінің тыйым салатын қимылына қарамай өту (599-баптың 2-бөлігі);

5) жаяу жүргіншілердің немесе жол жүрісінің өзге де қатысушыларының жүруіне басымдық бермеу (600-баптың 2-бөлігі) үшін ғана қолданылады.

Жол жүрісі қағидаларын тексеруге жіберу туралы шешімді еркін түрде қабылдауға болмайтынын, жоғарыда аталған құқық бұзушылық құрамдары үшін ғана білімін тексеруге жіберілетінін айта кеткен жөн. Жол жүрісі қағидаларын білуді тексеру әкімшілік-құқықтық ықпал ету шарасы болып табылады және ӘҚБтК 53-бабы негізінде қолданылады.

Қаралып отырған әкімшілік мәжбүрлеу шарасы, әдетте, жол жүрісі қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласындағы жекелеген әкімшілік құқық бұзушылықтарды қайталап бұзғаны үшін әкімшілік жаза қолданумен қатар қолданылады.

Түсіндірме берілген баптың мазмұны жол жүрісі қағидаларын білуді тексеруді заңнамада белгіленген тәртіппен ішкі істер органдарының лауазымды адамдары орындайтындығын тікелей көрсетеді. Ішкі істер органдарының нақты қызметкерлері әкімшілік полиция құрылымында тұрған тіркеу-емтихан бөлімшелерінің лауазымды адамдары болып табылады.

Емтихандар қабылдау қағидалары "Көлік құралының сәйкестендіру нөмірі бойынша көлік құралдарының жекелеген түрлерін мемлекеттік тіркеу және есепке алу, Механикалық көлік құралдарын жүргізушілерді даярлау, Емтихандар қабылдау және жүргізуші куәліктерін беру қағидаларын бекіту туралы" ҚР Ішкі істер министрінің 2014 жылғы 2 желтоқсандағы № 862 бұйрығымен бекітілген. Емтихан қабылдауды, азаматтарға "А", "В", "С", "D", "BE", "CE", "DE" "Tm", "Tb" санатындағы, "A1, B1, C1, D1, C1E және D1E" кіші санатындағы жүргізуші куәліктерін беруді ішкі істер органдарының, оның ішінде "Азаматтарға арналған үкімет" мемлекеттік корпорациясы " коммерциялық емес акционерлік қоғамының ғимараттары мен үй-жайларында орналасқан тіркеу-емтихан бөлімшелері жүзеге асырады.

Теориялық емтихан компьютерлік кешендерді пайдалану арқылы емтихан класында өткізіледі. Кешен уәкілетті органның лауазымды адамының орталық пультінен тұруы, оған жүргізушілікке үміткерлердің автоматтандырылған жұмыс орындары (бұдан әрі – АЖО) қосылған болуы тиіс. Әрбір АЖО пернетақтамен және монитормен жарақталған. Емтихан алушының орталық пульті уәкілетті органның бөлімшелерінде пайдаланылатын деректер базасымен байланысу мүмкіндігіне ие болуы тиіс.

Теориялық емтиханды өткізу нысаны - жеке. Теориялық емтиханды өткізу кезінде жүргізушілікке үміткер көрсетілген АЖО-ға отырады. Теориялық емтихан басталар алдында мониторға АЖО нөмірі, оларды басқару құқығын алуға емтихан тапсырылып жатқан көлік құралдарының санаттары, сондай-ақ жүргізушілікке үміткердің тегі, аты, әкесінің аты (болған жағдайда) шығады. Көрсетілген ақпаратты енгізуді орталық пунктен емтихан қабылдаушы жүзеге асырады.

Емтихан тапсырушының ерік қалауы бойынша теориялық емтиханды қазақ, орыс немесе ағылшын тілдерінде тапсыруға жол беріледі. Емтихан сұрақтарының блогы жүргізушілікке үміткер АЖО пернетақтасындағы тиісті пернені басқаннан кейін ғана қалыптасады және монитордың экранына шығады.

Билет сұрақтарына жауап беру реттілігін теориялық емтихан тапсырушы өздігінен таңдайды. Емтихан барысында пернелерді байқамай басып қалудан туындайтын кикілжің жағдайларды болдырмау үшін емтихан тапсырушы таңдаған жауапты тиісті пернені қайта басу арқылы қайталауға тиіс. Теориялық емтиханның нәтижесі, сондай-ақ сұрақтарға жауаптардың дұрыстығы туралы ақпарат жүргізушілікке үміткердің АЖО монитормының экранына барлық сұрақтарға жауап беру аяқталғаннан не белгіленген уақыт өткеннен кейін ғана шығарылады. Бір уақытта экранға таңдап алынған және дұрыс жауаптардың нөмірлерімен емтихан парағы, сондай-ақ теориялық емтиханға кеткен уақыт шығады.

Теориялық емтихан аяқталғаннан кейін жүргізушілікке үміткердің АЖО-сында оған ұсынылған сұрақтар, сондай-ақ оның таңдаған жауаптар экранға шығады. Белгіленген нысан бойынша теориялық емтихан тапсырудың емтихан парағы мен емтихан нәтижелерінің хаттамасын басып шығару үшін теориялық емтихан нәтижесі жүргізушілікке үміткер АЖО-дан емтихан қабылдаушының ОП-сіне беріледі. Егер жүргізушілікке үміткер бөлінген уақытта кем дегенде 32 сұраққа дұрыс жауап берсе, "ТАПСЫРДЫ" деген баға қойылады. Керісінше жағдайда жүргізушілікке үміткерге "ТАПСЫРҒАН ЖОҚ" деген баға қойылады.

Егер сұрақтарға жауап беру кезінде жүргізушілікке үміткер қандай да бір әдебиетті, техникалық құралдарды пайдаланса немесе басқа адамдармен сөйлесе, теориялық емтихан тоқтатылады және жүргізушілікке үміткерге "ТАПСЫРҒАН ЖОҚ" деген баға қойылады.

Жол жүрісі қағидаларын білуге арналған емтиханды қабылдауға байланысты мемлекеттік көрсетілетін қызмет "Жол жүрісі қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласындағы мемлекеттік көрсетілетін қызметтер регламенттерін бекіту туралы" ҚР Ішкі істер министрінің м.а. 2015 жылғы 22 мамырдағы № 473 бұйрығына сәйкес жүзеге асырылады. Теориялық емтихан тапсыру рәсімін тіркеу-емтихан пунктерінің қызметкері арнайы жабдықталған сыныпта, 40 минут ішінде компьютерлік тестілеу жолымен өткізеді. Көрсетілетін қызметті алушы теориялық емтихан нәтижелері бойынша теріс баға алған кезде тіркеу-емтихан бөлімшесінің қызметкері көрсетілетін қызметті алушыға теориялық емтихан нәтижелерінің бағасы бар құжаттарын қайтарады және көрсетілетін қызметті алушыға теориялық білім деңгейін кем дегенде:

1) көлік құралдарын жүргізушілерді даярлау жөніндегі оқу ұйымын аяқтағаннан кейін жүргізуші куәлігін алғаш алу кезінде күнтізбелік жеті күннен кейін қайта тексеру күні туралы хабарлайды;

2) көлік құралын басқару құқығына жүргізуші куәлігінің мерзімі, көлік құралын басқару құқығынан айыру мерзімі аяқталғаннан кейін теориялық білімін тексеру кезінде емтихандарды қайталап тапсыру мерзімі регламенттелмеген.

918-1-бап. Азаматтық және қызметтік қаруды қауіпсіз ұстау қағидаларын білуін тексеру туралы қаулыны орындау

Азаматтық және қызметтік қаруды қауіпсіз ұстау қағидаларын білуін тексеру туралы қаулыны Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен ішкі істер органдары орындайды.

ТҮСІНДІРМЕ

Құқық бұзушыны қаруды қауіпсіз ұстау қағидаларын білуін тексеру үшін емтихан тапсыруға жіберудің құқықтық негіздері алғаш рет "Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне экстремизмге және терроризмге қарсы іс-қимыл мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы" 2016 жылғы 22 желтоқсандағы № 28 ҚР Заңында көзделді. ӘҚБтК-те осы әкімшілік мәжбүрлеу шарасын қолдану және орындау процесін реттейтін баптар пайда болды.

2019 жылы 18 наурыздағы № 237 ҚР Заңымен барлық қаруды емес, тек қызметтік және азаматтық қаруды қауіпсіз ұстау қағидаларын білуін тексеру туралы қаулы шығаруға болатындығы нақтыланды.

"Жекелеген қару түрлерінің айналымына мемлекеттік бақылау жасау туралы" 1998 жылғы 30 желтоқсандағы № 339 ҚР Заңының 5 және 6-баптарында азаматтық қару мен қызметтік қаруға түсінік берілген.

Азаматтық қаруға ҚР азаматтары өзін-өзі қорғау, спортпен шұғылдану және аң аулау мақсатында пайдаланатын қару жатады. Азаматтық атыс қаруы оқты түйдектете аруды болғызбауға тиіс. Азаматтық қару былайша бөлінеді:

- 1) өзін-өзі қорғау қаруы;
- 2) спорттық қару;
- 3) аңшылық қару;
- 4) белгі беретін қару.

Қызметтік қаруға жеке басының қауіпсіздігін қамтамасыз ету мақсатында ҚР заңнамасына сәйкес қызметтік қаруды сатып алуға (алуға) құқығы бар мемлекеттік саяси қызметшілердің, ҚР Парламенті депутаттарының, сондай-ақ азаматтардың өмірі мен денсаулығын, меншікті қорғау, қоршаған орта объектілерін және табиғи ресурстарды, бағалы және қауіпті жүктерді, арнаулы хат-хабарды күзету бойынша өздеріне заңнамамен жүктелген және өз жарғыларында (ережелерінде) көзделген міндеттерді жүзеге асыру кезінде ұйымдардың пайдалануына арналған қару жатады. Қызметтік қаруға жарақат салатын патрондармен ату мүмкіндігі бар ұңғысыз атыс қаруы, газды қару, қысқа ұңғылы тегіс және ойық ұңғылы атыс қаруы, сондай-ақ ұзын ұңғылы тегіс және ойық ұңғылы қару жатады. Қызметтік қару түйдектете оқ аруды болғызбауға тиіс.

ӘҚБтК 52-бабы негізінде қаруды қауіпсіз ұстау қағидаларын білуін тексеру әкімшілік құқықтық ықпал ету шарасы болып табылады және әкімшілік жаза қолданумен қатар қолданылады. Осы нормада әкімшілік-құқықтық ықпал етудің зерттеліп отырған шарасы әкімшілік жаза қолданумен қатар, әкімшілік құқық бұзушылық жасаған тұлғаны ӘҚБтК 64 және 64-1-баптарында көзделген негіздер

бойынша әкімшілік жауаптылықтан босатқан кезде оның орнына да қолданылады делінген.

Бірақ құқық бұзушыны қаруды қауіпсіз ұстау қағидаларын білуін тексеруге жіберуге болатын ӘҚБтК 53-1-бабында санамаланған баптар бойынша ӘҚБтК 64-1-бабында көзделмеген, демек қолдану мүмкін емес. Ал жасалған әкімшілік құқық бұзушылықтың маңызы болмашы болған кезде ӘҚБтК 64-1-бабында көзделген тәртіппен құқық бұзушы әкімшілік жауаптылықтан босатуы мүмкін.

Маңызы болмашы деген кінәнің және құқыққа қарсы әрекеттің болмауын білдірмейді. Мұндай мән-жайлар әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуді болдырмауы мүмкін, бірақ маңызы болмашы болуына байланысты әкімшілік жауаптылықтан босату туралы шешім қабылдау соттың және әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға уәкілетті лауазымды адамдардың міндеті емес, құқығы болып табылады.

Практикада сот немесе істі қарайтын лауазымды адам құқық бұзушылықтың маңызы болмашы болуын өзінің ішкі сенімімен ғана бағалайды. Келісім немесе келіспеушілік уәждері маңызы болмашы болуымен ажыратылады. Осы терминді практикада айқындаудың бірыңғай тәсілі болмауы және ӘҚБтК 64-1-бабын қолдану бойынша қарама-қайшы позициялар соның салдары болып табылады. Мұндай жағдай, әсіресе, ӘҚБтК-нің 64-1-бабында "мүмкін" деген сөздің болуы әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді заңды түрде шешу жөніндегі қызметті қиындатады және сыбайлас жемқорлық үшін құнарлы орта жасайды.

Е.М. Хахимов пен Ч.Д. Халиковтің пікірінше, маңызы болмашы екенін айқындау кезінде жәбірленушілердің пікірін ескеру қажет. "Материалдық залал келтірілген құқық бұзушылық жасағаны үшін ӘҚБтК-нің 64-1-бабының негізінде адамды әкімшілік жауаптылықтан босату туралы мәселені шеше отырып, басқа мән-жайлармен қатар, жәбірленуші өзі үшін маңызы болмашы деп есептеуге тиіс оның мөлшерін ескерген жөн.

Бұл шара ӘҚБтК-нің 4 бабы бойынша қолданылады, онда атыс қаруы айналымы қағидаларын бұзу үшін, атап айтқанда ӘҚБтК-нің 436-бабының 1-бөлігі, 484-бабының 1-бөлігі, 485-бабының 1-бөлігі және 486-бабының 1-бөлігі бойынша әкімшілік жауаптылық көзделеді. ӘҚБтК-нің 53-1-бабында осы әкімшілік құқықтық ықпал ету шарасын қолдануға уәкілетті адамдар айқындалады. Қаруды қауіпсіз ұстау қағидаларын білуін тексеруге жіберу туралы қаулыны осы Кодекстің көрсетілген баптарында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтар туралы істерді қарауға уәкілеттік берілген органдар (лауазымды адамдар) шығарады. Осылайша ӘҚБтК 484-бабының 1-бөлігі, 485-бабының 1-бөлігі және 486-бабының 1-бөлігі бойынша құқық бұзушыны қаруды қауіпсіз ұстау қағидаларын білуін тексеру үшін жіберу туралы шешімді ПО-ның лауазымды адамдары, ал ӘҚБтК-нің 436-бабы бойынша – судья қабылдайды.

ӘҚБТК-нің 821-бабының 3-1-бөлігі негізінде құқық бұзушыны қаруды қауіпсіз ұстау қағидаларын білуін тексеруге жіберу туралы қаулы шығару әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қараудың нәтижесі болып табылады. Азаматтық және қызметтік қару иесін және (немесе) пайдаланушысын қаруды қауіпсіз ұстау қағидаларын білуін тексеру үшін емтихан тапсыруға жіберу кезінде қаруды қауіпсіз ұстау қағидаларын білуін тексеруге жіберу туралы қаулы шығарылады, оның көшірмесі емтихан тапсыруға жіберілетін адамға беріледі.

"Жекелеген қару түрлерінің айналымына мемлекеттік бақылау жасау туралы" 1998 жылғы 30 желтоқсандағы ҚР Заңының 29-бабына сәйкес қаруды қауіпсіз ұстау қағидаларын білуін тексеретін ұйымдарға арналған бағдарламаларды әзірлеу ішкі істер органдарының құзыретіне жатады.

Түсіндірме берілген баптың диспозициясында қаруды қауіпсіз ұстау қағидаларын білуін тексеру туралы қаулыны Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен ішкі істер органдары орындайды делінген. Азаматтық және қызметтік қаруды алып жүру және пайдалану тәртібі "Азаматтық және қызметтік қару мен оның патрондарының айналымы қағидаларын бекіту туралы" ҚР Ішкі істер министрінің 2019 жылғы 1 шілдедегі № 602 бұйрығының 13-тарауында нақтыланған. Азаматтық және қызметтік қаруды қауіпсіз ұстау қағидаларын білуіне тексеруге жіберу туралы қаулыны ӘҚБТК көрсетілген баптарында көзделген әкімшілік құқық бұзушылықтар туралы істерді қарауға уәкілеттік берілген органдар (лауазымды адамдар) шығарады. Емтиханға жіберу туралы қаулының, сондай-ақ алдын ала тоқтата тұрусыз (жою) қаруды сақтау және алып жүру рұқсатының қолданысын тоқтату туралы қаулының нысандары ҚР Ішкі істер министрінің 2019 жылғы 1 шілдедегі № 602 бұйрығының 24 және 25-қосымшаларында бекітілген.

Азаматтық және қызметтік қаруды қауіпсіз ұстау қағидаларының білуін тексеруге азаматтық және қызметтік қарудың иелері және (немесе) пайдаланушыларын жіберу туралы қаулы алған күннен бастап екі ай ішінде азаматтық және қызметтік қаруды қауіпсіз ұстау қағидаларын білуін тексеру үшін емтихан тапсырмаған адамдардың қарудың сақтау және алып жүру рұқсаттарының қолданысы алдын ала тоқтата тұрусыз тоқтатылады.

Ішкі істер органдарында қаруды қауіпсіз ұстау қағидаларын білуін тексеру жөніндегі функциялар азаматтық және қызметтік қару айналымын бақылау бөлімшесінің қызметкерлеріне жүктелген. "Ішкі істер органдарының азаматтық және қызметтік қару айналымы саласындағы бақылау жөніндегі бөлімшелерінің қызметін ұйымдастыру туралы нұсқаулықты бекіту туралы" ҚР Ішкі істер министрінің 2016 жылғы 29 наурыздағы № 313 бұйрығына сәйкес ІО қызметтерінің ІО-да тіркелген азаматтық, қызметтік және марапаттық қару, сондай-ақ азаматтық пиротехникалық

заттар мен олар қолданылып жасаған бұйымдар айналымын бақылау жөніндегі жұмысын ұйымдастыруды және үйлестіруді ІІО әкімшілік полиция құрамына кіретін азаматтық және қызметтік қару айналымын бақылау бөлімшелері жүзеге асырады.

Қаруды қауіпсіз қолдану қағидаларын білуін тексеру және тиісті анықтама алу тәртібі "Қаруды иеленушілер мен пайдаланушыларды бастапқы даярлау ісін ұйымдастыру қағидаларын бекіту туралы" ҚР Ішкі істер министрінің 2015 жылғы 17 сәуірдегі № 366 бұйрығымен регламенттелген. Орталықтар қару иелері мен пайдаланушыларды даярлауды өзін-өзі қорғау тегіс ұңғылы қару, газды тапаншалар мен револьверлер, лақтырылатын қару (садақтар мен арбалеттер), электр қару және қызметтік қару иелері мен пайдаланушыларын бастапқы даярлау бағдарламалары бойынша жүзеге асырады.

Тыңдаушылардан сынақ қабылдауды Қару иелерін даярлау орталығының емтихан алу комиссиясы жүргізеді, оны Орталықтың басшысы бұйрықпен тағайындайды. Сынақ қабылдауға бөлінген уақыт бағдарламаның жалпы оқу уақытына кіреді. Теориялық бөлікке мынадай оқыту бөлімдері:

- 1) құқықтық даярлық;
- 2) атыс даярлығы бойынша сұрақтар кіреді.

Теориялық білімдерін тексеру кемінде төрт ашық сұрақтары бар билеттер бойынша немесе жауаптарының екі нұсқасы бар кемінде он жабық сұрақтары бар билеттер бойынша (тестілеу нысанында) өткізілуі мүмкін. Компьютер техникасы мен арнайы тестілеу бағдарламаларын пайдалануға болады. Сынақтың практикалық бөлігіне ҚР Ішкі істер министрінің 2015 жылғы 17 сәуірдегі № 366 бұйрығымен бекітілген жаттығуларды орындау кіреді.

Сынақтың теориялық бөлігін тапсырудан қанағаттанарлықсыз нәтиже алған тыңдаушылар сынақтың практикалық бөлігіне жіберілмейді. Сынақ жүргізу үшін басшының бұйрығымен Орталықтың нұсқаушылары қатарынан емтихан алу комиссиясы тағайындалады, оның құрамына төраға және екі немесе үш мүше, сондай-ақ комиссияның құрамына ішкі істер органдарының аумақтық бөлімшелерінің азаматтық және қызметтік қару мен оның патрондарының айналымына бақылау жасау жөніндегі өкілі кіреді.

Сынақты сәтті тапсырған адамдарға "Қаруды қауіпсіз қолдану қағидалары бойынша білімін тексеру туралы анықтама" беріледі, ол комиссияның төрағасы мен ішкі істер органдарының аумақтық бөлімшесінің азаматтық және қызметтік қару мен оның патрондарының айналымына бақылау жасау жөніндегі өкілінің қолымен расталады және Орталықтың мөрімен бекітіледі.

53-тарау. ҚОРЫТЫНДЫ ЕРЕЖЕЛЕР

919-бап. Осы Кодексті қолдану тәртібі

1. Осы Кодекс қолданысқа енгізілгенге дейін әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша соттың, әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарауға уәкілетті

органдардың (лауазымды адамдардың) шығарған және орындалмаған қаулылары оларды осы кодекстің, Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Заңның кері күшін белгілейтін 5-бабына сәйкес келтіру мақсатында қайта қарауға жатады. Бұрын шығарылған қаулыларды қайта қарауды ол шығарылған адамның арызы бойынша сот судьясы, қаулы шығарған органның лауазымды адамы жүргізеді.

2. 2016 жылғы 1 қаңтарға дейін шығарылған сот актілеріне осы Кодексте белгіленген тәртіппен шағым жасалуы, наразылық келтірілуі мүмкін.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Осы бап қолданыстағы ӘҚБтК қабылданғанға дейін шығарылған, бірақ орындалмаған әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша қаулылардың орындалу тәртібін айқындайды.

1-бөлім ӘҚБтК-нің 5-бабына сілтеме нормасын қамтиды, ол:

"1. Әкімшілік құқық бұзушылық үшін әкімшілік жауаптылықты жеңілдететін немесе күшін жоятын не әкімшілік құқық бұзушылық жасаған адамның жағдайын өзгеше түрде жақсартатын заңның кері күші болады, яғни осы Заң қолданысқа енгізілгенге дейін жасалған және оған қатысты әкімшілік жаза қолдану туралы қаулы орындалмаған құқық бұзушылыққа қолданылады.

"2. Әкімшілік құқық бұзушылық үшін әкімшілік жауаптылықты белгілейтін немесе күшейтетін немесе тұлғаның жағдайын өзге түрде нашарлататын заңның кері күші болмайды".

С.Г. Василевич әділ айтып өткендей, осы нормада бекітілген құқық қағидаты құқыққа деген көзқарастардың эволюциясы барысында қалыптасқан және қазіргі мемлекеттердің құқықтық жүйелері стандарт ретінде қабылдаған заң аксиомасы ретінде танылады. Сонымен қатар С.Г. Василевич: "Заңның кері күші – бұл заң күшіне енгенге дейін орын алған қатынастарға заң күшінің қолданылуынан басқа ештеңе емес. Осылайша актіге кері күш беру ол заңды күшіне енгенге дейін туындаған қатынастарға қатысты нормаларын іске асыруды, яғни оны өткен уақытқа қолдануды білдіреді" деп түсіндіреді.

С.С. Алексеевтің пікірінше, заңның кері күші деп жаңа заң күшінің жаңа нормалар қолданысқа енгізілгенге дейін туындаған фактілерге және олар тудырған құқықтық салдарға қолданылуын түсінген жөн. Д. Н. Бахрах заңның кері күші бұрын қолданыстағы заңнамаға сәйкес реттеліп қойған құқықтар мен міндеттерді қайта қарауды (ревизия жасауды) болжайды деп сендіреді.

ҚР Конституциясында бекітілген, гуманистік ниетке негізделген ереже (77-баптың 3-тармағы) ӘҚБтК 5-бабы нормаларының заңдық дереккөзі болып табылады, оған сәйкес жауапкершілікті белгілейтін немесе күшейтетін, азаматтарға жаңа міндеттемелер жүктейтін немесе олардың жағдайын нашарлататын заңдардың кері күші болмайды. Егер құқық бұзушылық жасалғаннан кейін ол үшін жауапкершілік заңмен алынып тасталса немесе жеңілдетілсе, жаңа заң қолданылады.

Осы конституциялық ереженің мазмұны Азаматтық және саяси құқықтар туралы халықаралық пактіге сәйкес келеді (15-б.). Конституциялық кеңес "Қазақстан Республикасы Конституциясы 14-бабының 1 және 2-тармақтарына, 24-бабының 2-тармағына, 77-бабы 3-тармағының 5) тармақшасына ресми түсіндірме туралы" 1999 жылғы 10 наурыздағы № 2/2 қаулысында оның мағынасын түсіндіруді жүзеге асырды. Азаматтардың құқық бұзушылық үшін заңдық жауапкершілігін реттейтін және жауапкершіліктің жаңа түрлерін белгілейтін немесе оны жаңа санкциялар енгізу арқылы күшейтетін заңдардың кері күші болмайды. Керісінше, жауапкершілікті жоятын немесе жұмсартатын заңның кері күші болады. Заңдарды қабылдау кезінде Парламент кері күшке ие құқықтық нормаларды белгілеуге құқылы.

Сонымен қатар, "Нормативтік құқықтық актілер туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 43-бабының 2-тармағында да қайталанатын: Заң нормативтік құқықтық актінің немесе оның бір бөлігінің ретроспективті күшін өзі немесе нормативтік құқықтық актіні қабылдау актісі болған кезде қолданылуы мүмкін, сондай-ақ егер ол азаматтарға жүктелген міндеттер немесе олардың жағдайын жақсартады.

Әкімшілік жауапкершілік туралы заңнаманың құқық бұзушылық жасалған уақытта және орын бойынша қолданылуы құқық бұзушыға Әкімшілік жаза және Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуді қамтамасыз ету шаралары қолданылатынын білдіреді. Әкімшілік құқық бұзушылықтар үшін жауаптылықты жеңілдететін немесе жоятын заңнаманың кері күші ҚР Конституциясының ұйғарымына сәйкес келеді. Аталған конституциялық нормада жауапкершілікті жоятын немесе жеңілдететін, тек заң нысанында қабылданған жаңа актінің күшіне енуі түсініледі.

Әкімшілік құқық бұзушылықтар үшін жауапкершілікті күшейту бұрын қолданылған жазалармен салыстырғанда бұзушының мүліктік не жеке мүліктік емес құқықтарын едәуір шектеуді көздейтін санкцияларды енгізуді білдіреді. Әкімшілік жауапкершілік ақша өндіріп алу мөлшерін арттыру түрінде не мүліктік әкімшілік санкцияларды құқық бұзушының еркіндігін шектейтін жазалармен ауыстыру жолымен күшейтілуі мүмкін.

5-баптың мәні бойынша Заңның кері күші әкімшілік жаза тағайындау туралы қаулыға қатысты ғана түсініледі. Осыған қарағанда, заңның кері күшін жоятын тәртіп әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуді қысқарту туралы қаулыға да қатысты қолданылады.

Заңның кері күші туралы ереже ӘҚБтК-де көзделген атқарушылық іс жүргізу сатысының алдындағы іс жүргізу әрекеттерін жүзеге асыру кезінде әкімшілік жаза тағайындау туралы қаулыға қатысты ғана қолданылады. Бұл кезде ескеру керек:

а) Осы Ереже ӘҚБтК-нің 883-бабына сәйкес заңды күшіне енген, бірақ ӘҚБтК-нің 886-бабына сәйкес орындалмаған әкімшілік жаза тағайындау туралы қаулыға қатысты қолданылады. Осылайша, аталған ереже орындауға арналған қаулыға да қолданылады (ӘҚБтК-нің 885-бабын қараңыз);

б) әкімшілік жауаптылықты белгілейтін заңның немесе оның ережелерінің күші жойылған немесе күші жойылды деп танылған жағдайда әкімшілік жаза тағайындау туралы қаулы шығарған судья, орган, лауазымды адам ӘҚБтК-нің 889-бабының 1-тармағына сәйкес оның орындалуын тоқтатады;

в) Заңның кері күші туралы ереже әкімшілік қамауға алу туралы шығарылған қаулыға қатысты қолданылмайды, өйткені осы қаулыны ПО немесе әскери полиция оны шығарғаннан кейін дереу орындайды

Әкімшілік-құқықтық нормалардың уақыт бойынша қолданылуы, біріншіден, норманың күшіне ену тәртібін, яғни нормада тұжырымдалған мінез-құлық ережесі жалпыға бірдей міндетті болып табылатын сәті, екіншіден, әкімшілік-құқықтық норманың қолданылу кезеңін, оның жалпы ұзақтығын, үшіншіден, нормаларды нақты қоғамдық қатынасқа қолдану шартын анықтауға мүмкіндік береді.

Әдетте, әкімшілік-құқықтық нормалардың қолданылуы белгілі бір мерзімдермен шектелмейді. Олар ресми өзгергенге дейін (тиісті заңнамалық актіге өзгерістер енгізу жолымен) не олардың күші жойылғанға дейін (тиісті норманы қоспағанда ілесе жүретін тиісті нормативтік құқықтық актіге түзетулер енгізу жолымен не тұтастай алғанда нормативтік құқықтық актінің өзінің күшін жою жолымен) қолданылады. Кейбір жағдайларда әкімшілік-құқықтық нормалардың оларды қабылдаған сәтте белгілі бір қолданылу мерзімі болуы мүмкін. Мысалы, белгілі бір мерзімге төтенше жағдай режимін айқындайтын нормалар қабылданады - олардың қолданылу ұзақтығы төтенше жағдай режимі енгізілген мерзімге айқындалады.

Түсіндірме берілген баптың 1-бөлігінің қағидалары бойынша, егер әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулы шығарылса, бірақ орындалмаса, онда ол қайта қаралуға жатады. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істер бойынша қаулыларды қайта қарау институтының едәуір маңызы және әкімшілік дауларды шешу рәсінде өзіндік орны бар, өйткені оның ережелері белгілі бір дәрежеде әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді жүргізу кезінде жеке және жария мүдделердің тепе-теңдігін қамтамасыз етеді. П.П. Серков: қайта қарау туралы ережелер оң фактор болып табылады және қаулыларға шағым жасауға мүмкіндік береді, бұл азаматтық ұстанымның белсенділігін ынталандырады, - деп атап өтеді.

Өзіне қатысты жаза қолдану туралы қаулы шығарылған адамның өтініші істі қайта қарау үшін негіз болып табылады. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істі қайта қараумен жаза қолдану туралы бастапқы қаулыны шығарған сот (судья), орган (лауазымды адам) айналысуға тиіс.

Зерттелетін баптың 2-бөлігі 2016 жылғы 1 қаңтарға дейін шығарылған сот актілеріне шағымдану тетігін айқындайды. Сот актілеріне шағымдану құқығы бар:

- а) өзіне қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс қозғалған адам;
- б) жәбірленуші;
- в) жеке тұлғаның заңды өкілдері;

- г) жеке кәсіпкердің, заңды тұлғаның өкілдері;
- д) қорғаушы;
- е) жәбірленушінің өкілі.

Ал сот актілеріне наразылық келтіру құқығы прокурорға тиесілі. (ӘҚБтК 826-1 бабы).

Сот актілеріне шағымдану тәртібі ӘҚБтК-нің 43-1-тарауымен реттелген. Бұл істерді қайта қарау үшін аталған адамдардың шағым беруі немесе прокурордың әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша судьяның қаулысына наразылық шығаруы негіз болып табылады.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулыға шағым, наразылық қаулының көшірмесі тапсырылған күннен бастап он тәулік ішінде беріледі. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулыға шағым, наразылық олар келіп түскен күннен бастап он тәулік ішінде қаралуға тиіс.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша қаулыға шағымды, наразылықты қарап, сот:

- 1) қаулыны, нұсқаманы өзгеріссіз, ал шағымды, наразылықты қанағаттандырусыз қалдыру;
- 2) қаулының өзгеруі;
- 3) қаулының, нұсқаманың күшін жою және істі қысқарту;
- 4) қаулының, нұсқаманың күшін жою және іс бойынша жаңа қаулы шығару арқылы жүзеге асырылады.

Бұл ереже сот актілеріне, яғни судья шығарған актілерге жатады. Бұл актілерге әкімшілік жаза қолдану туралы судьяның қаулысы немесе әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс бойынша іс жүргізуді тоқтату туралы судьяның қаулысы жатады.

Сондай-ақ "Әкімшілік құқық бұзушылық жөніндегі іс бойынша соттың қаулысы туралы" ҚР Жоғарғы Сотының 2018 жылғы 20 сәуірдегі № 5 нормативтік қаулысының 31-тармағында "Соттар шағымның, наразылықтың нәтижелері бойынша шешім қабылдаған кезде ӘҚБтК 822-бабында көзделген мәліметтермен және шешілуге жататын мәселелермен қатар қаулының сипаттау-уәждеу бөлігінде ӘҚБтК 829-10-бабының екінші бөлігінде көзделген шағымның, наразылықтың дәлелдеріне құқықтық баға берілуге тиіс екенін назарда ұстағандары жөн." деп ескертілген.

919-1-бап. Осы Кодекстің бабының қолданылуын тоқтата тұру

Осы Кодекстің 329-бабының қолданылуы 2018 жылғы 1 қаңтарға дейін тоқтатыла тұрсын.

ТҮСІНІКТЕМЕ

"Құқықтық актілер туралы" ҚР Заңының 46-бабының 1-тармағына сәйкес нормативтік құқықтық актінің немесе оның жекелеген нормаларының қолданылуы

белгілі бір мерзімге тоқтатыла тұруы мүмкін. Нормативтік құқықтық актінің немесе оның жекелеген нормаларының қолданылуын тоқтата тұру жеке нормативтік құқықтық актімен жүзеге асырылады.

Нормативтік құқықтық актінің қолданысын тоқтата тұру оның құқықтық қатынастарды реттеуін уақытша тоқтатуды білдіреді. Бұл ретте туындаған қайшылықтарды, әлеуметтік-экономикалық жағдайды жою немесе басқа да негіздемелер нормативтік құқықтық актінің қолданысын тоқтата тұру үшін негіз болуы мүмкін.

"Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне экологиялық мәселелер бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы" ҚР Заңына сәйкес 2016 жылдың 8 сәуірінен бастап түсініктеме берілген. Бұл бап ӘҚБтК-нің 329-бабының қолданысын уақытша тоқтата тұрады, яғни аталған бапта көзделген құқық бұзушылықтар үшін көзделген жауапкершілік 2018 жылғы 1 қаңтарға дейін туындамайды.

ӘҚБтК-нің 329-бабын және оны қолданудағы мұндай кейінге қалдыру не үшін қажет екенін қарастырайық. ӘҚБтК-нің 329-бабы мынадай диспозицияны қамтиды: парниктік газдар шығарындыларына квотаның белгіленген және қосымша алынған көлемінен асып кету.

Парниктік газдар - көрінетін диапазонда жоғары мөлдірлігі бар және алыс инфрақызыл диапазонда жоғары сіңуі бар газдар. Планеталар атмосфераларында мұндай газдардың болуы парниктік әсердің пайда болуына әкеледі.

Жердің жылу балансына олардың бағаланатын әсер ету тәртібінде негізгі парниктік газдар су буы, көмірқышқыл газы, метан, озон, сульфурилфторид, галокөміртекттер және азот оксиді болып табылады.

Парниктік газдар Жер климатының өзгеруін тудырады. Адам қызметінің нәтижесінде атмосферадағы парниктік газдардың шоғырлануының айтарлықтай артуы орын алды және мұндай ұлғаю табиғи парниктік әсерді күшейтеді, ал бұл, өз кезегінде, жер беті мен атмосферасының қосымша жылынуына алып келеді және табиғи экожүйелер мен адамзатқа қолайсыз әсер етуі мүмкін.

Осылайша, парниктік газдың атмосфераға шығарылуына қарсы күресті барлық мемлекеттер жүргізуі тиіс. Климаттың өзгеруі және озон қабатын сақтау бойынша бірқатар халықаралық шарттар бар, олар:

- Адамзаттың қазіргі және болашақ ұрпақтарының мүддесінде жаһандық климатты қорғау туралы БҰҰ Бас Ассамблеясының 1991 жылғы 19 желтоқсандағы 46/169 қарары

- БҰҰ Бас Ассамблеясының 1989 жылғы 22 желтоқсандағы аралдар мен жағалау аудандары, әсіресе төменгі жағалау аудандары үшін теңіз деңгейін арттырудың ықтимал қолайсыз салдарлары туралы 44/206 қарары,

- Шөлейттенуге қарсы күрес жөніндегі іс-қимыл жоспарын жүзеге асыру туралы 1989 жылғы 19 желтоқсандағы Бас Ассамблеяның 44/172 қарары,

- 1985 жылғы озон қабатын қорғау туралы Вена конвенциясы,
- Озон қабатын бұзатын заттар бойынша 1987 жылғы Монреаль хаттамасы,
 - 1990 жылдың 7 қарашасында екінші дүниежүзілік Климаттық конференцияда қабылданған Министрлер декларациясы және т. б.

Қазақстан Республикасы БҰҰ климаттың өзгеруі туралы негіздемелік конвенциясын 1995 жылы бекітті. Осы құжатқа сәйкес өзінің парниктік газдардың антропогендік шығарындыларын шектеу және өз жұтқыштары мен парниктік газ жинақтауыштарын қорғау және сапасын арттыру арқылы климаттың өзгеру салдарын жұмсарту бойынша тиісті шаралар жүргізілуі тиіс.

2015 жылдың қараша-желтоқсан айларында Парижде Климаттың өзгеруі туралы БҰҰ негіздемелік конвенциясы Тараптарының 21-ші конференциясы өтті. Конференция нәтижелері бойынша барлық 196 тарап қол қойған "Париж келісімі" деп аталатын келісім қабылданды.

Келісім климаттың өзгеру қатеріне жаһандық ден қоюды нығайтуға (Париж келісімі , 2-бап), оның ішінде:

- климаттың өзгеру тәуекелдері мен әсерлерін едәуір қысқартатын, жаһандық орташа температураның өсуін 2°C-тан анағұрлым төменірек деңгейде ұстау және температураның өсуін 1,5°C-қа дейін шектеу мақсаттарында күш-жігер жұмсау;

- климаттың өзгеруінің қолайсыз әсерлеріне бейімделу қабілетін арттыру және парниктік газдар шығарындыларының азық-түлік өндірісін қатерге ұшыратпайтындай төмен деңгейінде дамуына жәрдемдесу;

- қаржы ағындарын шығарындылардың төмен деңгейімен және климаттың өзгеруіне төзімділікпен сипатталатын даму бағытына сәйкес келтіру арқылы нығайтуға бағытталған.

Париж келісімінде климаттың өзгерумен күрес жөніндегі нақты шаралар ұлттық үкіметтерге әзірлеу және толығымен жүзеге асыру жүктелетін парниктік газдар шығарындыларын қысқартуға бағытталған болуы керек деп айқындалады.

БҰҰ Бас хатшысы Пан Ги Мун жабылу салтанатында сөйлеген сөзінде конференция нәтижелерінің жаһандық мәнін: "Бұл адамдардың өмір сүру жағдайларын тиімді және өркендеген, планетаны таза етудегі біздің ортақ әрекеттеріміздің шешуші, жаңа кезеңі", – деп атап өтті. Дүниежүзілік ұйымның басшысы әзірленген келісімді "адамдар мен планета үшін триумф" деп атап, мемлекеттерді оны орындау бойынша жұмысты дереу бастауға шақырды.

Қазақстан Республикасы Климат жөніндегі Париж келісіміне 2016 жылы қол қойды. Қазақстанның климаттың өзгеруіне байланысты міндеттемелері мынадай: 2030 жылға қарай 1990 жылмен салыстырғанда парниктік газдар шығарындыларын 15%-ға қысқарту. "Қазақстан-2050" Стратегиясы мен "Жасыл" экономикаға көшу жөніндегі тұжырымдама Қазақстан "жасыл" экономикаға көшу процесінде басшылыққа алатын негізгі құжаттар болып табылады. 2013 жылы жарияланған бұл бағдарламалық

құжаттар ұзақ мерзімге (2050 жылға дейін) есептелген және ең озық қолжетімді технологияларды пайдалануды кеңейтудің, жаңа қаржы тетіктері мен ынталандыруларды енгізудің, экономиканың барлық негізгі салаларында экологиялық көрсеткіштерді жақсартудың және парниктік газдар шығарындыларын азайтудың стратегиялық тәсілін көздейді. Қазақстан Республикасында табиғатты қорғау және климаттың өзгеруі саласындағы жан-жақты қамтитын заңнамаға негізделген Экологиялық кодекс қолданылады. Кодекс 2007 жылы қабылданды және онда парниктік газдар шығарындылары бойынша жаңа нормативтік құқықтық актілер мен мақсаттарды көрсету үшін әлі де жаңартылып отырады.

Қазақстан Республикасында парниктік газдар шығарындылары көздерінің және сіңірулерінің мемлекеттік кадастры құрылды, бұл парниктік газдар шығарындылары көздерін, олар шығарған шығарындылар мөлшерін, сондай-ақ қондырғы операторы үшін белгіленген шекаралар шегінде парниктік газдар сіңірулерінің мөлшерін есепке алу жүйесі.

ҚР Экологиялық кодексінің 94-1 бабына сәйкес парниктік газдар шығарындылары мен сіңірулері саласындағы мемлекеттік реттеу:

- 1) қондырғы операторларына парниктік газдар шығарындыларына квоталар бөлу;
- 2) парниктік газдар шығарындыларын азайту мен сіңірудің нарықтық тетіктерін белгілеу;
- 3) қондырғы операторларын әкімшілендіру.

Парниктік газдар шығарындыларына квоталарды бөлу парниктік газдар шығарындыларын азайту жөніндегі міндеттемелердің сақталуын қамтамасыз етеді, яғни әрбір қондырғы парниктік газдардың белгілі бір мөлшерін шығаруды жүзеге асыра алады, ал бұл өз кезегінде парниктік газдар шығарындыларын бақылауға мүмкіндік береді.

Парниктік газдар шығарындыларын азайту мен сіңірудің нарықтық тетігі:

- 1) парниктік газдар шығарындыларына квоталар бірліктерімен, шығарындыларды ішкі азайту бірліктерімен сауда;
- 2) парниктік газдарды сіңіру бірліктерімен, шығарындыларды сертификатталған азайту бірліктерімен, шығарындыларды азайту бірліктерімен сауданы;
- 3) парниктік газдар шығарындылары шектелген және (немесе) азайтылған елдер мен олардың заңды тұлғалары арасындағы белгіленген мөлшердегі бірліктердің халықаралық саудасына қолданылмайды.

ҚР Экологиялық кодексінің 324 бабына сәйкес 2018 жылдың 1 қаңтарына дейін аккредиттелген тәуелсіз ұйымдардың парниктік газдарды түгендеу туралы есебін дайындау қажет. Сондай-ақ осы баптың 11-тармағы бойынша осы Кодекстің " парниктік газдар шығарындыларына квоталар" 94-2-бабының, "парниктік газдар шығарындыларына квоталарды өзгерту" 94-4-бабының, "парниктік газдар шығарындыларын азайту мен сіңірудің нарықтық тетігі" 94-7-бабының және "көміртегі

бірліктерінің саудасына қойылатын талаптар" 94-9-бабының қолданылуы 2018 жылғы 1 қаңтарға дейін тоқтатылсын. Дәл осы іс-шараларды өткізумен заң шығарушы ӘҚБтК-нің 329-бабын қолдануды кейінге қалдыруды қарастырды.

Түгендеу жүргізілгеннен және барлық қондырғыларды парниктік газдар шығарындылары мен сіңірулері көздерінің мемлекеттік кадастрына енгізгеннен кейін парниктік газдар шығарындыларының мөлшерін бақылау мүмкін болады, ал квотаның белгіленген көлемінен асып кеткен жағдайда қондырғы операторын ӘҚБтК-нің 329-бабы бойынша әкімшілік жауапкершілікке тартуға болады.

Бүгінгі таңда 919-1-баптың нормасы өзінің маңыздылығын жоғалтты, өйткені ол бапта көрсетілген мерзімі келді. "Құқықтық актілер туралы" ҚР Заңының 42-бабының 4-тармағына сәйкес нормативтік құқықтық актілерде немесе оларды қолданысқа енгізу туралы актілерде нормативтік құқықтық актілердің жекелеген бөлімдерін, бөлімшелерін, параграфтарын, тарауларын, баптарын, бөліктерін, тармақтарын, тармақшаларын және баптарының абзацтарын қолданысқа енгізудің тұтастай алғанда бүкіл акті үшін белгіленгеннен өзге де мерзімдері көрсетілуі мүмкін.

Осылайша, 919-1-бапты Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінен, жеке заңмен немесе норма уақытша сипатта болған барлық жағдайларда, заңда оның қолданылу мерзімін бірден анықтауға болады деп есептейміз.

Бүгінгі күні 919-1-бап нормасы өзінің маңыздылығын жоғалтты, өйткені баптың өзінде көрсетілген мерзім келді. Осылайша 919-1-бапты ӘҚБтК-ден жеке заңмен алып тастауға немесе норма уақытша сипатта болатын барлық жағдайда, заңда оның қолданылу мерзімін дереу айқындауға болады деп есептейміз.

920-бап. Осы Кодексті қолданысқа енгізу тәртібі

1. Осы Кодекс қолданысқа енгізілген күннен бастап күші жойылды деп танылсын:

Қазақстан Республикасының 2001 жылғы 30 қаңтардағы Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексі (Қазақстан Республикасы Парламентінің Жарлығы, 2001 ж., № 5-6, 24- бап; № 17-18, 241- бап; № 21-22, 281- бап; 2002 ж., № 4, 33- бап; № 17, 155- бап; 2003 ж., № 1-2, 3- бап; № 4, 25- бап; № 5, 30- бап; № 11, 56, 64, 68- бап; № 14, 109- бап; № 15, 122, 139- бап; № 18, 142- бап; № 21-22, 160- бап; № 23, 171- бап; 2004 ж., № 6, 42- бап; № 10, 55- бап; № 15, 86- бап; № 17, 97- бап; № 23, 139, 140- бап; № 24, 153- бап; 2005 ж., № 5, 5- бап; № 7-8, 19- бап; № 9, 26- бап; № 13, 53- бап; № 14, 58- бап; № 17-18, 72- бап; № 21-22, 86, 87- бап; № 23, 104- бап; 2006 ж., № 1, 5- бап; № 2, 19, 20- бап; № 3, 22- бап; № 5-6, 31- бап; № 8, 45- бап; № 10, 52- бап; № 11, 55- бап; № 12, 72, 77- бап; № 13, 85, 86- бап; № 15, 92, 95- бап; № 16, 98, 102- бап; № 23, 141- бап; 2007 ж., № 1, 4- бап; № 2, 16, 18- бап; № 3, 20, 23- бап; № 4, 28, 33- бап; № 5-6, 40- бап; № 9, 67- бап; № 10, 69- бап; № 12, 88- бап; № 13, 99- бап; № 15, 106- бап; № 16, 131- бап; № 17, 136, 139, 140- бап; № 18, 143, 144- бап; № 19, 146, 147- бап; № 20, 152- бап; № 24, 180- бап; 2008 ж., № 6-7, 27- бап; № 12, 48, 51- бап; № 13-14, 54, 57, 58- бап; № 15-16, 62- бап; № 20, 88- бап; № 21, 97- бап; № 23, 114- бап; № 24, 126, 128, 129- бап; 2009 ж., № 2

-3, 7, 21- бап; № 9-10, 47, 48- бап; № 13-14, 62, 63- бап; № 15-16, 70, 72, 73, 74, 75, 76- бап; № 17, 79, 80, 82- бап; № 18, 84, 86- бап; № 19, 88- бап; № 23, . 97, 115, 117- бап; № 24, 121, 122, 125, 129, 130, 133, 134- бап; 2010 ж., № 1-2, 1, 4, 5- бап; № 5, 2 3- бап; № 7, 28, 32- бап; № 8, 41- бап; № 9, 44- бап; № 11, ст. 58- бап; № 13, 67- бап; № 15, 71- бап; № 17-18, 112, 114- бап; № 20-21, 119- бап; № 22, 128, 130- бап; № 24, 146, 149- бап; 2011 ж., № 1, 2, 3, 7, 9- бап; № 2, 19, 25, 26, 28- бап; № 3, 32- бап; № 6, 50- бап; № 8, 64- бап; № 11, 102- бап; № 12, 111- бап; № 13, 115, 116- бап; № 14, 117- бап; № 16, 128, 129 - бап; № 17, 136- бап; № 19, 145- бап; № 21, 161- бап; № 24, 196- бап; 2012 ж., № 1, 5- бап; № 2, 9, 11, 13, 14, 16- бап; № 3, 21, 22, 25, 26, 27- бап; № 4, 32- бап; № 5, 35, 36- бап; № 8, 64- бап; № 10, 77- бап; № 12, 84, 85- бап; № 13, 91- бап; № 14, 92, 93, 94- бап; № 15, 97- бап; № 20, 121- бап; № 23-24, 125- бап; 2013 ж., № 1, 2, 3- бап; № 2, 10, 11, 13 - бап; № 4, 21- бап; № 7, 36- бап; № 8, 50- бап; № 9, 51- бап; № 10-11, 54, 56- бап; № 13, 62, 63, 64- бап; № 14, 72, 74, 75- бап; № 15, 77, 78, 79, 81, 82- бап; № 16, 83- бап; № 23-24, 116- бап; 2014 ж., № 1, 6, 9- бап; № 2, 10, 11- бап; № 3, . 21- бап; № 4-5, 24- бап; № 7, 37- бап; № 8, 44, 46, 49- бап; "Егемен Қазақстан" және "Казахстанская правда" газеттерінде жарияланған "Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне қылмыстық жолмен алынған кірістерді заңдастыруға (жылыстатуға) және терроризмді қаржыландыруға қарсы іс-қимыл мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы" 2014 жылғы 10 маусымдағы Қазақстан Республикасының Заңы).

2. Осы Кодекс 2015 жылғы 1 қаңтардан бастап қолданысқа енгізіледі:

1) қолданысқа енгізілетін 281-баптың бесінші бөлігінің 4) және 8) тармақшаларын; мұнай өнімдерін өндірушілер үшін-2017 жылғы 1 қаңтардан бастап;

мұнай өнімдерін көтерме саудада берушілер, мұнай өнімдерін импорттаушылар, бөлшек саудада өткізушілер, мұнай жеткізушілер үшін:

2019 жылғы 1 қаңтардан бастап-астананың, республикалық, облыстық және аудандық маңызы бар қалалардың аумақтарында орналасқан автожанармай құю станциялары үшін;

2021 жылғы 1 қаңтардан бастап – осы тармақшаның төртінші абзацында көрсетілмеген автожанармай құю станциялары үшін;

2) 2016 жылғы 1 қаңтардан бастап күшіне енетін 282-баптың үшінші бөлігінің 6) тармақшасы.

ТҮСІНІКТЕМЕ

Нормативтік құқықтық актіні қолданысқа енгізу тәртібі деп оған заңдық күш беру процесі түсініледі. Ол үшін енгізу мерзімдері белгіленеді, оның күшінің қолданылу аумағы және құқықтық қатынастар субъектілеріне қатыстылығы белгіленеді. Бұл ретте қолданысқа енгізу тәртібі нормативтік құқықтық актінің өзінде айқындалуы мүмкін; әдетте, мұндай тәртіп заңның, өзге де нормативтік актінің қорытынды бабында реттеледі.

Түсіндірілетін бап Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодексінде қорытынды болып табылады. Ол Кодексті қолданысқа енгізу тәртібін айқындайды, сондай-ақ осы Кодекс қабылданғанға дейін қолданыста болған ӘҚБтК-нің күшін жояды.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы заңнаманы жаңарту оның нормаларын Қазақстан Республикасының 2010 жылдан 2020 жылға дейінгі кезеңге арналған құқықтық саясат тұжырымдамасында көрсетілген талаптарға сәйкес келтіру қажеттілігіне байланысты. Мәселен, Тұжырымдамада: "әкімшілік құқық бұзушылықтар туралы заңнама бұзылған құқықтарды қалпына келтіруге, әкімшілік-құқықтық шаралармен қоғамдағы құқықтық жанжалдардың алдын алуға барынша бағытталуы тиіс. Бұл ретте әкімшілік-құқықтық санкцияларды қалыптастыру кезінде олардың қоғамдық қауіптілік деңгейі мен құқық бұзушылық сипатына сәйкестік принципі мүлтіксіз сақталуы тиіс" деп атап өтілген.

Әкімшілік құқық бұзушылықтар туралы істерді қарайтын сот және соттан тыс инстанциялар арасындағы өкілеттіктердің аражігін ажыратудың нақты тұжырымдамасын айқындаған жөн. Бұл ретте әкімшілік құқық бұзушылықтар туралы жаңартылған заңнама қолдануда қарапайым әрі тиімді болуы және негізінен құқықтар мен заңды мүдделерге қол сұғушылықтан соттан тыс қорғауға бағытталуы тиіс.

Әкімшілік-деликтілік құқық үшін әкімшілік-деликтілік заңнамамен қорғалатын құқықтық қатынастар ауқымын неғұрлым нақты анықтау және тиісінше әкімшілік-құқықтық және қылмыстық-құқықтық санкциялардың аражігін нақты ажырату мәселелері өткір болып табылады.

Жаңа ӘҚБтК қабылданғанға дейін қолданыста болған әкімшілік құқық бұзушылық туралы заңнамада бірқатар елеулі кемшіліктер болды. Мәселен, Р.Қ. Сәрпеков 2001 жылғы ӘҚБтК-ні былайша толық сипаттап берді: "қолданыстағы ӘҚБтК үлкен қоғамдық қауіп төндірмейтін құқық бұзушылықтарға мемлекеттік ден қоюдың, азаматтар мен заңды тұлғаларды қорғаудың барабарлығы тұрғысынан теріс баға бере бастады. Көптеген түзетулер ӘҚБтК-нің күрделі проблемаларын растайды. 2001 жылы қолданысқа енгізілген кезден бастап оған өзгерістер мен толықтырулар енгізетін 70-тен астам заң қабылданды. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы заңнаманы қоса алғанда, әкімшілік заңнама өте серпінді екені түсінікті, бірақ тұжырымдамалық сипаттағы да, жеке сипаттағы да өзгерістер мен толықтырулардың аса көп санын бәрібір де түсіндіру қиын.

ӘҚБтК сипаттамаларының бірі бұрын қолданылған актімен салыстырғанда оның үлкен әсіре қатандығы болып табылады: жаза мөлшері ондаған есе өсті, жаңа және өте күрделі жазалау шаралары пайда болды. Сонымен қатар жыл сайын Кодекстің әсіре қатандық үрдісі күшейе түсуде.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы қазақстандық заңнаманың халықаралық құқық қорғау стандарттарына сәйкес келмеу мәселесін шешу және оны түбегейлі қайта қарау қажеттігі өзекті болып саналады.

Жоғарыда айтылғандай, ӘҚБтК кемшіліктерінің бірі – өзгерістер мен толықтырулардың көп болуы, оларды қадағалау тіпті маманға да қиын. Мұндай практика осы нормаларға бастамашылық жасаған мемлекеттік органдарға артықшылық береді. Құқықтық ақпаратты таратудың нашар дамыған жүйесін, түзетулерді талқылауда ашықтықтың жоқтығын ескерсек, азаматтар мен ұйымдардың өкілдері теріс қылықтардың жаңа құрамын енгізу немесе олар қолданысқа енгеннен кейін бірден пайда болатын санкциялардың күшеюі туралы аңғармауы мүмкін. Тағы "техникалық" деген жағдай бар: саны көп баптар арасында шашырап орналасқан қағидатты нормалар азаматтар мен ұйымдардың үлкен тобына байқалмай да қалады.

ӘҚБтК-нің көптеген баптарының сілтемелік болуы тағы бір мәселе болып табылады. Әкімшілік жауаптылықты көздейтін құқық бұзушылықтардың нақты құрамдары заңға тәуелді актілерде қамтылған. Осылайша құқыққа сыйымсыз әрекеттер жасады деп күдік келтірілген адамдардың шындығында өздерінің құқық бұзушылық жасаған-жасамағанын тексеруге тіпті мүмкіндігі бола бермейді. Ал мемлекеттік органдарда түрлі актілермен айла-шарғы жасау мүмкіндігі пайда болады.

Сондай-ақ ӘҚБтК-де жасалған құқық бұзушылықтың саралануын өзгерту кезінде, істі қарауға дайындау кезінде де, мәні бойынша қарау кезінде де судьяның формализмі мен шектеуінің салдарынан әуре-сарсаңға салатын нормалар қамтылған".

Ескі ӘҚБтК орнына келген және онда жинақталған мәселелерді шешуге арналған жаңа ӘҚБтК 2014 жылғы 5 шілдеде қабылданды.

Түсініктеме берілген баптың 1-бөлігі жаңа ӘҚБтК қолданысқа енгізілген сәттен бастап 2001 жылғы 30 қаңтардағы ӘҚБтК-нің күші жойылды деп таниды, осы баптың 2-бөлігінде заң шығарушы осы сәтті 2015 жылғы 1 қаңтарда айқындайды. Яғни 2001 жылғы 30 қаңтардағы Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодексі 2014 жылғы 31 желтоқсанға дейін қолданыста болды.

"Құқықтық актілер туралы" ҚР Заңының 27-бабының 2-тармағына сәйкес жоғары деңгейдегі нормативтік құқықтық актінің күші жойылды деп танылған жағдайда, оны іске асыру үшін қабылданған төмен тұрған деңгейдегі нормативтік құқықтық актілердің күші жойылды деп танылуға жатады.

Бұл талап жоғары тұрған деңгейдегі нормативтік құқықтық актіден іске асыру үшін төмен тұрған деңгейдегі нормативтік құқықтық актілер қабылданған жекелеген құқық нормалары алынып тасталған жағдайларға да қолданылады.

Күші жойылды деп танылуға жататын нормативтік құқықтық актілер олардың заң күшінің арақатынасына байланысты, сондай-ақ оларды қабылдаған күні бойынша

хронологиялық тәртіппен орналастырылады. Яғни нормативтік құқықтық акт Күшін жойған деп аталады, ал одан әрі бастапқы актіге өзгерістер мен толықтырулар енгізген барлық заңдар тізбеленеді.

Заңнамалық актіні күші жойылды деп танудың мұндай тәртібі жоғарыда аталған заңның 27-бабының 4-бөлігінде айқындалған, онда: "нормативтік құқықтық актінің қабылдануына байланысты күші жойылды деп танылуға жататын нормативтік құқықтық актілердің немесе олардың құрылымдық элементтерінің тізбесі не Нормативтік құқықтық актінің өзінде немесе оны қолданысқа енгізу тәртібі туралы актіде болуға тиіс".

Заңнамалық актіні күші жойылды деп танудың мұндай тәртібі жоғарыда аталған заңның 27-бабының 4-бөлігінде айқындалған, онда: "нормативтік құқықтық актінің қабылдануына байланысты күші жойылды деп танылуға жататын нормативтік құқықтық актілердің немесе олардың құрылымдық элементтерінің тізбесі не Нормативтік құқықтық актінің өзінде немесе оны күшіне енгізу тәртібі туралы актіде болуға тиіс".

Зерттелетін баптың 2-бөлігі 2015 жылдың 1 қаңтарынан бастап жаңа ӘҚБтК қолданысқа енгізіледі. Мұндай норма "құқықтық акт туралы" ҚР Заңының 42-бабының 8-бөлігінің талаптарын орындау үшін қажет "Құқықтық актілер туралы" "барлық нормативтік құқықтық актілерде оларды қолданысқа енгізу мерзімі көрсетілуге тиіс". Заңның осы Ережесі барлық нормативтік құқықтық актілер үшін жалпы ережені белгілейді. Нормативтік құқықтық актінің (заңнамалық немесе заңға тәуелді) жобасын дайындау кезінде қорытынды бапта қолданысқа енгізу мерзімін көрсету міндетті талап болып табылады.

Сондай-ақ осы баптың екінші бөлігінде осы Кодекстің баптары, баптарының бөліктері мен тармақшалары көрсетілген, оларды қолданысқа енгізу мерзімі белгілі бір уақытқа дейін кейінге қалдырылған.

Бұл ерекшеліктерге заң шығарушы жатқызады:

1) қолданысқа енгізілетін 281-баптың бесінші бөлігінің 4) және 8) тармақшаларын; мұнай өнімдерін өндірушілер үшін-2017 жылғы 1 қаңтардан бастап;

мұнай өнімдерін көтерме саудада берушілер, мұнай өнімдерін импорттаушылар, бөлшек саудада өткізушілер, мұнай жеткізушілер үшін:

2019 жылғы 1 қаңтардан бастап-астананың, республикалық, облыстық және аудандық маңызы бар қалалардың аумақтарында орналасқан автожанармай құю станциялары үшін;

2021 жылғы 1 қаңтардан бастап – осы тармақшаның төртінші абзацында көрсетілмеген автожанармай құю станциялары үшін;

2) 282-бабының үшінші бөлігінің 6) тармақшасы 2016 жылғы 1 қаңтардан бастап қолданысқа енгізіледі.

"Құқықтық актілер туралы" ҚР Заңының 42-бабының 4-тармағына сәйкес нормативтік құқықтық актілерде немесе оларды қолданысқа енгізу туралы актілерде нормативтік құқықтық актілердің жекелеген бөлімдерін, кіші бөлімдерін, параграфтарын, тарауларын, баптарын, баптарының бөліктерін, тармақтарын, тармақшаларын және абзацтарын қолданысқа енгізудің тұтастай бүкіл акт үшін белгіленгеннен өзге мерзімдері көрсетілуі мүмкін.

Заңның көрсетілген бабында нормативтік құқықтық актілерде немесе оларды қолданысқа енгізу туралы актілерде нормативтік құқықтық актілердің жекелеген бөлімдерін, кіші бөлімдерін, параграфтарын, тарауларын, баптарын, баптарының бөліктерін, тармақтарын, тармақшаларын және абзацтарын қолданысқа енгізудің тұтастай бүкіл акт үшін белгіленгеннен өзге мерзімдерін көрсетуге мүмкіндік беретін аса маңызды ерекшелік жасалады.

Нарықтық қатынастардың, серпінді өзгертін халықаралық келісімдердің қалыптасу жағдайында осы тармақта қабылданған жекелеген құрылымдық элементтерді қолданысқа енгізудің өзге мерзімдерін белгілеу мүмкіндігі туралы ереже мемлекеттік органдарға, бизнес субъектілеріне және басқа да мүдделі тұлғаларға дайындалуға, нормативтік құқықтық актіде белгіленетін, енгізілетін жаңа талаптар мен стандарттарға құжаттарды, жабдықты сәйкес келтіруге мүмкіндік береді.

Бірінші тармақша бойынша мұндай кейінге қалдыру мұнай өнімдерін өндірушілердің, жеткізушілердің, импорттаушылардың, бөлшек сауда арқылы өткізушілердің, сондай-ақ автожанармай құю станцияларының мұнай өнімдерін есепке алудың бақылау құралдарын орнату қажеттілігімен байланысты.

"Мұнай өнімдерінің жекелеген түрлерін өндіруді және олардың айналымын мемлекеттік реттеу туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 1-бабының 4-тармақшасына сәйкес есепке алудың бақылау аспаптары (бұдан әрі-ҚКБ) – мұнай өнімдерін өндірушілердің өндірістік объектілерінде және автожанармай құю станцияларында (жылжымалы үлгідегі автожанармай құю станцияларынан басқа) орнатылған мұнай өнімдерін өндірудің және (немесе) айналымының көлемдері туралы ақпараттың автоматтандырылған жүйесі арқылы мұнай өнімдерін өндіру және олардың айналымы саласындағы уәкілетті органға мұнай өнімдерін өндіру және олардың айналымы саласындағы бақылау есептеу аспаптарының деректері операторы арқылы нақты уақыт режимінде кейіннен беру мақсатында есеп жүргізуге арналған мұнай өнімдерінің сандық және сапалық), Қазақстан Республикасының өлшем бірлігін қамтамасыз ету саласындағы заңнамасына сәйкес қолдануға рұқсат етілген.

Есепке алудың бақылау аспабының қондырғысы қосымша уақыт пен қаражатты талап етеді, мұнай базалары мен мұнай өңдеу зауыттары көрсетілген мерзімде жұмыс жобасын әзірлеуді қамтитын Есепке алудың бақылау аспабының қондырғысы барлық

рәсімінен өтуі тиіс, ол өз кезегінде мемлекеттік сараптамадан өтуі тиіс, өйткені бұл объектілер жоғары қауіптілікке жатады; мердігерлерді іріктеу, құрылыс-монтаж жұмыстары, бағдарламалық қамтамасыз етуді әзірлеу және орнату.

Есепке алудың бақылау аспабын орнату мұнай өнімдерінің айналымын бақылау, салық салу, баға белгілеу мәселелерін жеңілдетуге және Қазақстан нарығында ЖЖМ тапшылығының тәуекелін төмендетуге мүмкіндік береді.

Екінші тармақша бойынша норманы қолдануды кейінге қалдыру алкоголь өнімінің есепке алу-бақылау маркаларын қорғау элементтерін айқындайтын аспаптарды сатып алумен байланысты.

ҚР "мемлекеттік қызмет туралы" Заңының 1-бабы 7-тармақшасына және айналымын мемлекеттік реттеу туралы этил спирті мен алкоголь өнімінің есепке алу бақылау аспаптары – этил спирті мен алкоголь өнімін өндіру саласындағы есепке алудың бақылау аспаптарының деректерін оператор арқылы уәкілетті органға және оның аумақтық бөлімшелеріне нақты уақыт режимінде этил спирті мен алкоголь өнімін өндіру көлемі, онда этил спиртінің (шараптан, сырадан және сыра сусындарынан басқа) концентрациясы, этил спиртінің (сырадан және сыра сусындарынан басқа) қалдықтары туралы деректерді автоматты түрде беруді және өндірілген алкоголь өнімінің есепке алу-бақылау маркаларын сәйкестендіруді қамтамасыз ететін, таңбалауға жататын таңбаларды есепке алу-бақылау құралы.

ӘҚТК қолданысқа енгізу бойынша осы ерекшеліктер түсіндірілетін баптың 2 - бөлігінде өз көрінісін тапты, "құқықтық актілер туралы" ҚР Заңының 19-бабының 5-тармағын орындау үшін, ол-жеке кәсіпкерлік субъектілерінің мүдделерін қозғайтын нормативтік құқықтық актіні қолданысқа енгізу мерзімдері Қазақстан Республикасының заңдарында белгіленген талаптарға сәйкес қызметті жүзеге асыруға дайындау үшін жеке кәсіпкерлік субъектілеріне қажетті мерзімдерге негізделе отырып белгіленуге тиіс.

Нормативтік құқықтық актілерді қолданысқа енгізу тәртібі мен мерзімдері Жеке кәсіпкерлік субъектілеріне залал келтірмеуге тиіс.

Сондай-ақ, ҚР "құқықтық актілер туралы" Заңының 35-бабы 1-бөлімінің 1-тармақшасына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылық туралы Қазақстан Республикасының Кодексіне Қазақстан Республикасының Президенті қол қояды.